ΕΣΤΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Βραβευθὲν ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνίσχυσιν
τῶν Ἑλληνικῶν σπουδῶν.

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΕΚΤΟΣ

1888

ΙΟΥΛΙΟΣ — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡΑΧΜΑΣ 5 — ΔΕΔΕΜΕΝΟΣ ΔΡΑΧΜΑΣ 8

ΑΘΗΝΗΣΙ

Γ. ΚΑΣΔΟΝΗΣ ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Γραφεῖον τῆς ΕΣΤΙΑΣ : Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθμὸς 38.

1888

Digitized by Google

Digitized by Google

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Α

Ἄγρια χρόνια, διήγημα, 787.
Ἀθῆναι (Αἱ) κοσμούμεναι 671.
Αἴγυπτον (Ἐκδρομὴ εἰς) 481, 513, 547, 596.
Ἅλωσις (Ἡ) τοῦ ὀχυρώματος, διήγημα. 569.
Ἀνδρεία (Ἡ) 556.
Ἀρώματα (Τὰ) 720.
Ἀσμάτια 743, 775.
Αὐτοκράτορος (Τὰ τέκνα τοῦ) 590.

Β

Βαβυλωνία (Ἡ) 497.
Βασιλεὺς Πένης. 677.
Βασιλίσσης (Γνῶμαι καὶ σκέψεις) 575, 591, 624, 638, 655.
Βατράχων (Τὸ φθέγμα τῶν ἑλληνικῶν) 509.
Βαχάρα, ποίημα 463.

Γ

Γαμβέττα (Ἀνέκδοτα περὶ) 475.
Γάτας (Πνευματικαὶ ἰδιότητες καὶ ἀρεταὶ τῆς) 803.
Γεωργίου (Τὰ κατὰ τὴν ἄφιξιν τοῦ βασιλέως) 678.
Γραμματοσήμου (Ἐφεύρεσις τοῦ) 542.
Γυναῖκες παρασημοφορούμεναι ἐπ' ἀνδρείᾳ 475.
Γυναῖκες (Αἱ) ἐν Ἀμερικῇ 591.
Γυναικὸς (Σκέψεις) 807, 836.

Δ

Δημώδης ποίησις 807.
Διαδόχου (Ἡ σπάθη τοῦ) 757.
Διπλωμάτου ἀπομνημονεύματα 429.
Δίψαν (Τέχνη τοῦ καταπαύειν τὴν) 475.
Δράματος (Ὑπόθεσις) διήγημα, 718.
Δυσπεψία (Ἡ) τῶν λογίων 772.

Ε

Εἰδύλλιον 747.
Ἐκεῖ! ποίημα, 638.
Ἐλγινείων μαρμάρων (Περὶ τῶν) 681, 697, 713, 729, 745, 767, 777, 793.
Ἐπαῖται (Οἱ) καὶ ἡ ἐργασία 527.
Ἐπαιτεία ἐν Παρισίοις 430.
Ἐπανάστασις (Αἱ Ἡνωμ. Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς καὶ ἡ Ἑλληνική) 593, 616, 625.
Ἑσπερίδες (Δύο) τῆς ἐν Ἑρμουπόλει Λέσχης Ἑλλάδος 424, 436, 456.
Εὐποιίας (Οἱ καλλιτέχναι τῆς) 774.
Εὐρωστία (Ἡ) τοῦ σώματος 759.

Ζ

Ζωγράφειος ἑλληνικὴ βιβλιοθήκη 417, 440, 561, 577.
Ζωμὸς (Ὁ) καὶ τὰ φαγητά μας, 462.

Η

Ἡλικίαι (Αἱ) τοῦ ἀνθρώπου 527.
Ἥλιος, ποίημα, 807.

Θ

Θανάτου (Ἡ ποινὴ τοῦ) ἐν Ἀμερικῇ 543.
Θέατρα (Τὰ θερινὰ) 689, 705.
Θεὸς νὰ μὲ φυλάξῃ! ποίημα 447.
Θήρα διὰ σιδηροδρόμου 607.

Ι

Ἰαπωνίας (Πρόοδοι τῆς) 541.
Ἱστορία τοῦ Κὰρλ Ἰβάνοβιτς, διήγημα, 641.
Ἱστορικὰ ἀνέκδοτα 628.

Κ

Κάλλους (Ἀγὼν) 637.
Κάρμεν (Ἡ) Σύλβα στεφανουμένη 759.
Κεφαλληνίᾳ (Ἔθιμα ἐν) 789.
Κηφισιά, ποίημα, 694.
Κινεζικὸν μελόδραμα 636.
Κορυδαλὸς (Ὁ) ποίημα 544.
Κουτρούκης (Γιαννάκης ὁ) ὑποχιλίαρχος 521.

Λ

Λεύκωμα (Εἰς) ποίημα, 792.
Λουδοβῖκος ὁ πρῶτος, βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας 433, 449, 472, 490.

Μ

Μικρασιανοῖς (Ἡ ἀλληλογραφία παρὰ τοῖς) 750.
Μόζαρτ (Ὁ) 646, 654.
Μορφῆς (Ἐκ τῆς) τὰ μύχια μὴ κρίνῃς, ποίημα, 638.
Μοσχοβόλουσε τὸ χαρτί! ποίημα, 695.
Μῦθοι (Ῥωσσικοὶ) 727, 742.
Μυκήναις (Ἀνασκαφαὶ ἐν) 545.
Μυωπία (Ἡ) ἐν τοῖς σχολείοις 557.

Ν

Νεόνυμφον (Συμβουλαὶ πρὸς).
Νύμφαι (Δύο) 609.

Ξ

Ξενοῦλα (Ἡ) σειρὰ ποιημάτων 493, 558.

Ο

Ὅπλα (Τὰ νέα) καὶ αἱ ἐν ταῖς μάχαις ἀπώλειαι 738.

Π

Παίγνια 608.
Παστὲρ (Ἰνστιτοῦτον) 758.
Πατρῶν πληθυσμὸς 431.
Πειραιῶς (Τοπογραφία τῶν Λιμένων τοῦ) 828.
Πέλαγος (Εἰς τὸ) ποίημα, 653.
Περὶ τὴν γῆν 790, 806, 836.
Πλανήτην Ἄρην (Ταξείδιον εἰς τὸν) 834.
Ποιηταῖς (Τοῖς) 461.
Πολυτέλεια (Ὑπέρμετρος) ἐν Παρισίοις 574.
Πρακτικαὶ γνώσεις 463, 496, 560, 576.
Πρακτικὴ φιλοσοφία 431, 447, 463, 476, 495, 511, 507, 528, 543, 559.
Προῖκα (Δὲν ἔχει) διήγημα 613.

Ρ

Ῥούμελης (Ἀναμνήσεις) 709.

Σ

Σεδὰν (Τὸ) 652.
Σεισμοὶ (Οἱ) 585.

Σημειώσεις. Κίνησις πληθυσμοῦ Γερμανίας 432. — Μητρικὴ στοργὴ τῶν ζώων 432. — Κάτοικοι Παρισίων 432. — Ὁ Βίσμαρκ 432. — Μεγάλαι περιουσίαι Ἄγγλων 432. — Ἔξοδα Γαλλίας διὰ στρατ. παρασκευὰς 432. — Πένητες Παρισίων 432. — Δηλητηριώδεις ἐγχέλεις 464. — Ζακχαρίνη 464. — Νοημοσύνη σκολόπακος 464. — Πληθυσμὸς Σάμου 464. — Κύνες τοῦ Φρειδερίκου Γ' 476. — Διῶρυξ ἐν Ἰταλίᾳ 479. — Ἡ ψήκτρα καὶ ὁ μαῦρος βασιλεὺς 480. — Ἡ ἰσχυροτάτη ἀτμομηχανὴ 480. — Σπουδαιοτάτη ἐγχείρησις 480. — Κατανάλωσις τροφίμων ἐν Παρισίοις 480. — Ἡ μυωπία ἐν Γερμανίᾳ 496. — Θεατρικὸν ἀνέκδοτον 495. — Ἀμερικανικὴ ἐφεύρεσις 496. — Τηλέφωνον καὶ τηλέγραφος 496. — Νόσος τοῦ φυτοῦ τοῦ παράγοντος τὸν καφὲν 496. — Ἔκτασις καὶ πληθυσμὸς τῆς γῆς 511. — Φιλελληνισμὸς Γαμβέττα 511. — Ἀνέκδοτον περὶ Λέσιγγ 511. — Κατανάλωσις χάρτου καθ' ἅπαντα τὸν κόσμον 511. — Πληθυσμὸς κτηνῶν ἐν Εὐρώπῃ 511. — Ζημίαι ἐκ τῆς φυλλοξήρας ἐν Γαλλίᾳ 512. — Ἀποτέφρωσις νεκρῶν 512. — Κυκλικὸς σιδηρόδρομος ἐν τῇ παρισινῇ Ἐκθέσει 512. — Παραγωγὴ χρυσοῦ κατὰ τὸ 1887 528. — Ταχυδρομικαὶ περιστεραὶ 528. — Πληθυσμὸς Ἱσπανίας 528. — Μισόγαμος γυνὴ 544. — Σιδηρόδρομοι Ἡνωμένων Πολιτειῶν 544. — Γαλλικαὶ Ἀποικίαι ἐν τῇ Παγκοσμίῳ Ἐκθέσει 559. — Ναυτι-

Digitized by Google

κὰ ἔθιμα ἐν Σκιάθῳ 559. — Κυνηγέσια ἐν Βοημίᾳ 559. — Πρόοδοι Βερολίνου 560. — Νόθευσις ἐλαίου μουρούνας 560. — Ναυτικαὶ δυνάμεις Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας 576. — Ὁ γηραιότερος δημοσιογράφος 576. — Ὁ ποιητὴς Browning καὶ αἱ ἐφημερίδες 576. — Ὁ περιηγητὴς Πρεβάλοχης 592. — Ὀβελίσκος ἐν Βιέννῃ 592. — Ἡ ἀντιβασίλισσα τῆς Ἰσπανίας καὶ ἡ κολυμβητικὴ 592. — Ἀπολαβαὶ ἄγγλων δημοσιογράφων 592. — Τὰ κύματα τοῦ Ἀτλαντικοῦ 592. — Ὁ Βίσμαρκ δεσμευόμενος 607. — Οἱ κροκόδηλοι τοῦ Ἀμβούργου 608. — Ἀποτεφρωτήριον ἀκαθαρσιῶν 608. — Λέσχη κωφῶν 608. — Ταχύτης ἀγγλικῶν σιδηροδρόμων 608. — Αὐτοκτονίαι ἐν Γαλλίᾳ 608. — Τὸ ἔλαιον ἐν Τρικυμίᾳ 624. — Ὁ τελευταῖος ἀπόμαχος τοῦ Βατερλῶ 624. — Κέρδη ἱεροκηρύκων 624. — Καλλιέργεια σπόγγων 639. — Ναυτικαὶ δυνάμεις εὐρωπαϊκῶν κρατῶν 639. — Παραγωγὴ ἀνθράκων 639. — Τὸ βῆμα τῶν διαφόρων στρατῶν 639 — Μηχάνημα φωταερίου 640. — Ἀγγλικὰ ταχυδρομεῖα 640. — Συμπύκνωσις τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος 640. — Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Κίνας καὶ ἡ θεραπεία του 640. — Παραγωγὴ δημητριακῶν καρπῶν ἐν Γαλλίᾳ 640. — Διακόσμησις τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὴν 25 ετηρίδα τοῦ Ὄθωνος 655. — Τὸ ῥιπίδιον τῆς πριγκιπίσσης Λαιτητίας 655. — Ἠλεκτρικὸν φῶς ἐν Βερολίνῳ 656. — Νοσοκομεῖον ζῴων ἐν Λονδίνῳ 656. — Σιδηρόδρομος Καλλιφορνίας 656. — Καθαρισμὸς ὕδατος δι' ἠλεκτρισμοῦ 656. — Ἡ φωτογραφία καὶ αἱ ἱπποδρομίαι 656. — Ἡ πριγκίπισσα Σοφία καὶ ἡ ποίησις 696. — Ἡ αὐτοκράτειρα τῆς Αὐστρίας καὶ ἡ νεοελληνικὴ 696. — Διαγώνισμα πολυτεχνίας 696. — Στρατεῖαι εἰς ἀναζήτησιν τοῦ Στάνλεϋ 696. — Ἑλληνικοὶ τύποι ἐν Ἰταλίᾳ 696. — Γυναῖκες ἀεροναῦται 712. — Πρώτη ἐν ἐφημερίδι ἀγγελία 712. — Μνημεῖον τοῦ Λουδοβίκου Β' τῆς Βαυαρίας 743. — Θεατρικὴ καινοτομία ἐν Ἀμερικῇ 743. — Δῶρον τῶν σπουδαστῶν τῶν Παρισίων πρὸς τοὺς ἐν Βολωνίᾳ φοιτητὰς 744. — Ὁ Γλάδστων καὶ ὁ φωνογράφος 744. — Θεραπεία χολέρας 744. — Τὸ φῶς καὶ οἱ ἰχθῦς 744. — Μανιώδης συλλέκτης 744. — Ἀνέκδοτον περὶ Λαμαρτίνου 760. — Ἡ λέσχη τοῦ Μόντε Κάρλο 760. — Ἀγγλικὴ εὐσπλαγχνία 760. — Ἀνέκδοτον περὶ τοῦ δουκὸς Μαξιμιλιανοῦ τῆς Βαυαρίας 776. — Ἀνέκδοτον τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσσίας Νικολάου 776. — Ἡ φιλοστοργία τοῦ Γουλιέλμου Β' 776. — Στατιστικὴ μεταναστάσεων 776. — Διαγωνισμὸς στενογράφων 776. — Ἡ ποδιὰ τῆς Αὐτοκρατείρας 792. — Δύο ἐπισημότητες 792. — Ὁ Γονδινὲ καὶ ὁ θυρωρός του 792. — Ἡ ὡραιοτέρα μουσικὴ 792. — Σκέψεις ὑποδηματοκαθαριστοῦ 792. — Τὸ χρέος τοῦ γελωτοποιοῦ 808. — Ἀνώδυνος ἐγχείρησις 808. — Ἡ γλῶσσα τοῦ ῥιπιδίου 808. — Πολύτιμος λέων 808. — Τρόπος τοῦ μὴ κακολογεῖν 808. — Ἀμερικανικὰ στοιχήματα 824. — Ἐπικίνδυνος προὶξ 824. — Νέος τρόπος μονομαχίας 824. — Τὸ ἀντιφάρμακον 824. — Τὰ ὀστᾶ τοῦ Βολταίρου 836. — Ἔλλειψις ἐκτιμήσεως. — Προσόντα δωματίου 836.

Σιδηρόδρομος (Ὁ μέγας σιδηρικὸς) 695.

Σκέψεις καὶ γνῶμαι 680, 695, 712, 728, 743, 760, 792.

Σκλάβα (Ἡ) ἡ Πόλι ποίημα, 655.

Σοφοκλέους (Ὁ τάφος τοῦ) 477.

Σχολεῖον (Εἰς τὸ), διήγημα, 529.

Σωστικὸς (Νέος) ὑπενδύτης 510.

Τ

Ταΐρι (Τὸ) μου, ποίημα, 620.

Ταχυδρομεῖον τοῦ Βερολίνου 574.

Τιτιανοῦ (Ἡ Παναγία τοῦ) διήγημα, 780, 799, 830.

Τραγουδάκι. 836.

Υ

Ὑγιεινή: ὁ λαιμὸς καὶ οἱ λαιμοδέται 525, ὁ φόβος 572, ἡ ἀνάπαυσις 635, αἱ χεῖρες καὶ τὰ χειρόκτια 693, ἔγειραι καὶ περιπάτει 711, αἱ ἀσθένειαι τοῦ φθιν. 741, ὁ ὕπνος καὶ τὰ ποτὰ 785.

Ὑποψήφιος (Ὁ) 419, 442, 451, 468, 485, 501, 517, 537, 551, 564, 579, 601, 621, 631, 647, 675, 685, 700, 721, 733, 751, 761.

Φ

Φιέσκου (Ὁ μεταφραστὴς τοῦ) 465.

Φωνογράφου (Τελειοποίησις τοῦ) 507.

Χ

Χριστούγεννα (Πῶς ἑορτάζουσι) 832.

Χριστουγεννάτικη Ἱστορία 825.

Χρυσῆ βροχή, σειρὰ ποιημάτων, 728.

Ψ

Ψυχάρη (Τὸ βιβλίον τοῦ) 658.

ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αἱ κυρίαι: Αἰκατερίνα Λασκαρίδου, Ἀρσινόη Παπαδοπούλου, Σοφία Σχλιέμανν.

Οἱ κύριοι: Χ. Ἄννινος, Μιχ. Γ. Ἀντωνόπουλος, Ν. Χρ. Ἀποστολίδης, Π. Χρ. Ἀποστολίδης, Σίμων Ἀποστολίδης, Δ. Βικέλας, Ἄγγελος Βλάχος, Ν. Κ. Γουλιμῆς, Μιχ. Δαμιράλης, Α. Διομήδης Κυριακοῦ, Ἐμμανουὴλ Δραγούμης, Γεώργιος Δροσίνης, Νεοκλῆς Καζάζης, Δ. Κακλαμάνος, Σ. Ν. Καραβίτης, Α. Καρκαβίτσας, Χρ. Π. Κορύλλος, Ἀριστοτέλης Π. Κουρτίδης, Κάρολος Κρουμβάχερ, Κωνστ. Ν. Κωστῆς, Σπ. Π. Λάμπρος, Μίνως Λάπας, Κ. Μάνος, Ἀντ. Μηλιαράκης, Σπ. Μηλιαράκης, Μιχ. Μητσάκης, Ν. Γ. Μοσχοβάκης, Σπυρίδων Παγανέλης, Κωστῆς Παλαμᾶς, Ἰω. Πανταζίδης, Κωνστ. Παπαρρηγόπουλος, Ἀχιλ. Παράσχος, Ἰω. Πολέμης, Ν. Γ. Πολίτης, Ἀριστομένης Προβελέγιος, Α. Ρ. Ῥαγκαβῆς, Ἐμμ. Ῥοΐδης, Ἀριστείδης Ν. Ῥούκης, Κωνσταν. Ν. Σάθας, Θ. Σοφούλης, Μ. Κ. Σακελλαρόπουλος, Βλάσιος Σκορδέλης, Ι. Ισ. Σκυλίσσης, Γεώρ. Σουρῆς, Ἰω. Α Σοῦτσος, Χρῆστος Τσούντας, Γ. Κοζάκης Τυπάλδος, Π. Ι. Φέρμπος, Ι. Φουστάνος, Γεώρ. Χατζιδάκης, Θ. Δὲ-Χελδράϊχ, Ν. Χλωρός.

Digitized by Google

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Ἀγορὰ καὶ ἁρπαγὴ γυναικῶν παρὰ τοῖς Ἕλλησι, 81, 97, 120.
Ἀερόλιθος (Ὑπέρογκος), 142.
Ἀεροπορία διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, 398.
Ἀθηναϊκὰ Χρονικά, 409.
Ἀθηνῶν (Ἡ ὁδὸς τῶν), 353, 377.
Αἲξ δορκάς, 141.
Ἀνθρώπιναι φυλαὶ ἐν ζῳώδει καταστάσει, 221.
Ἀντεισαγγελέως (Αἱ συγκινήσεις τοῦ), διήγημα, 209.
Ἀντιγόνη (Ἡ) ἐν Δαρμστάτῃ, 302.
Ἀποικία (Ἡ ἐν Κορσικῇ Ἑλληνική), 1, 25, 42, 49, 73, 90, 106, 113, 138, 174, 216, 232, 253, 267.
«Ἀπὸ τότες», διήγημα, 244.
Ἀπροσεξία (Ἡ), 333.
Ἀσμάτιον, 223.
Ἀσμάτιον, 335,
Αὐστραλίας (Ἡ ἑκατονταετηρὶς τῆς), 94.
Αὐτοκράτωρ (Ὁ νέος), 161, 185.

Βάζο (Τὸ ραγισμένο), ποίημα, 31.
Βιομηχανίαι (Ἀρτιγενεῖς ἑλληνικαί), 344.
Βίσμαρκ (Ἡ οἰκία τοῦ), 327.
Βονωνία, 380.
Βοτάνι (Τὸ) τῆς ἀγάπης, 68, 85, 100, 116, 129, 149, 164, 181, 198, 218.
Βράτζα (Ἐπεισόδιον τοῦ βίου τοῦ), 190.
Βροχαὶ αἵματος, 287.
Βρυσώτης (Θανάσης), διήγημα, 234.
Βύρωνα (Ποίημα εἰς) Κωνσταντίνου Νικολοπούλου, 110.

Γάμων (Πρακτορεῖα), 316.
Γλάδσωνος (Εἷς θαυμαστὴς τοῦ), 111.
Γουλιέλμος (Ὁ αὐτοκράτωρ), 305.
Γουλιέλμου (Γνωμικὰ τοῦ αὐτοκράτορος), 207.
Γουλιέλμου (Ἀνέκδοτα περὶ τοῦ αὐτοκράτορος), 190, 237.
Γυναικεία διοίκησις, 335.

Δάρβιν (Ὁ Κάρολος), 11, 28, 44.
Διάκου (Ἱστορικαὶ σημειώσεις περὶ Ἀθανασίου), 283.
Δουμᾶ (Ἀνέκδοτα περὶ) 255.

Εἰδύλλιον (Βασιλικόν), 109.
Εἰκοσιπενταετηρὶς τῆς βασιλείας Γεωργίου τοῦ Α', 177.
Ἑκατονταετηρὶς (Ἡ) τῆς Αὐστραλίας, 94.
Ἐκδρομὴ (Νέα) εἰς τὸν Βόρειον Πόλον, 125.
Ἑλλάδος (Ἐκ τῶν περὶ) ἐσχάτως γραφέντων, 193.
Ἑλλὰς (Ἡ) ἐν τῇ Παγκοσμίῳ ἐκθέσει τοῦ 1878, 77, 93, 124.
Ἑλληνικὴ γλῶσσα (Ἡ) ἐν Ὁλλανδίᾳ, 225.
Ἐπανόρθωσις, 269.
Ἐπιστολὴ (Ἡ κλαπεῖσα), διήγημα, 228.
Ἐρημόνησο (Τό), ποίημα, 63.
Ἑσπερίδες (Δύο) τῆς ἐν Ἑρμουπόλει Λέσχης «Ἑλλάδος», 386.
«Ἑστίας» (Κρίσις περὶ τῆς), 337.

Ζαππείου (Περὶ τοῦ) ἱδρύματος, 17.
Ζωγράφειος Ἑλληνικὴ Βιβλιοθήκη, 401.
Ζωγράφοι καὶ πρότυπα, 345.
Ζῳολογία (Ἡ) τῶν τάφων, 351.
Ζῴων (Ἡ νοημοσύνη τῶν), 14, 159.

Ἠλεκτρικὰ περίεργα, 61.
Ἠλεκτρικοῦ φωτὸς (Χρῆσις τοῦ) ἐν τῷ κυνηγίῳ, 286.
Ἠλεκτροφόρος (Γυνή), 158.
Ἡμερολογίου (Μεταρρύθμισις τοῦ), 60.

Θαλάσσης (Ὁ ἀὴρ καὶ τὰ λουτρὰ τῆς), 381,
Θρόνος (Πανάρχαιος Αἰγυπτιακός), 334.

Ἰσλανδικὴ Φιλολογία, 126,
Ἱστορικὰ ἀνέκδοτα, 365.

Καίρη (Ἡμερολόγιον Θεοφίλου), 369.
Κάμηλος (Ἡ) καὶ ἡ ὀπὴ τῆς ῥαφίδος, 15.
Καρφὶς λαιμοδέτου ψάλλουσα, 79.
Κλαρετὴ (Ἰούλιος), 257.
Κοιμώμεθα (Πῶς πρέπει νά), 111.
Κορσικῇ (Ἡ ἐν) Ἑλληνικὴ ἀποικία, 1, 25, 42, 49, 73, 90, 106, 113, 138, 174, 216, 232, 253, 267.
Κρίσεις νεκροῦ, 78.
Κροῖσοι νεώτεροι, 349.
Κύνες λαθρέμποροι, 268.
Κύνες (Οἱ στρατιωτικοί), 363.
Κύων μελομανής, 318.

Λάμπρος (Παῦλος), 65.
Λεύκωμα (Εἰς τὸ) τῆς Κας *** (ποίημα), 399.
Λεωπούλου (Οἰκογένεια) ἐν Μιστρᾷ, 205.
Λουτρὰ τῆς θαλάσσης (Ὁ ἀὴρ καὶ τά), 381.
Λύκοι (Οἱ) τῶν Καρπαθίων, διήγημα, 139.

Μαντίλιον (Τὸ κίτρινον), 158.
Μάτια σου (Ἐς τά), ποίημα, 255.
Μαχητῶν! (Εἰκοσιτέσσαρα ἑκατομμύρια), 319.
Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή, 33.
Μεταρρύθμισις τοῦ Ἡμερολογίου, 60.
Μητρὸς (Ἐπὶ Λευκώματος), ποίημα, 287.
Μοιρολόγια τῆς Ρούμελης, 95.
Μόλτκε (Ὁ στρατάρχης), 238.
Μοναχοὶ (Ἄλαλοι), 206.
Μοναχοὶ καὶ στρατιῶται, 273, 289.
Μουσικῆς (Περὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς), 241.
Μυθολογίας (Σκηναὶ ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς), 385.

Νεοελληνικὴ ποίησις (Ἡ) ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ καὶ ἰδίως ἐν Οὐγγαρίᾳ, 361.
Νοημοσύνη τῶν ζῴων, 14, 159.
Νυκτερίδες αἱμοδιψεῖς, 382.

Οἰκογένεια ἀρχαία ἐν Μιστρᾷ, 205.
Ὀλυμπιακὴ ἔκθεσις, 344.
Ὁρισμοὶ (Ἀληθεῖς), 63.
Ὀρφανὴ (Ἡ), ποίημα, 143.

Πένθη (Αὐλικά), 207.
Ποίησις (Ἡ νεοελληνικὴ) ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ καὶ ἰδίως ἐν Οὐγγαρίᾳ, 361.
Πόλον (Νέα ἐκδρομὴ εἰς τὸν βόρειον), 125.
Πρακτικαὶ γνώσεις. Διόρθωσις ἐσχισμένων ἐνδυμάτων, 304.
Προδρομῖται (Οἱ), 251.
Προικοσύμφωλον Ναξιακὸν τοῦ 1533, 58.

Digitized by Google

Προσθήκη εἰς τὰ γραφέντα περὶ τῶν ἐν Κορσικῇ Ἑλλήνων, 367.

Ραγισμένο (Τὸ) βάζο, 31.

Σημειώσεις. Παγκόσμιος Ἰσραηλιτικὴ Ἀδελφότης 16.—Δῶρα ἀποσταλέντα τῷ Πάπᾳ ἐπὶ τῷ ἰωβιλαίῳ αὐτοῦ, 32.— Ἡ πάνθηρ τῆς Σάρας Βερνάρ, 32. — Διαθήκη ἰδιοτρόπου Ἄγγλου, 47. — Χρησιμοποίησις τοῦ τηλεφώνου ἐν τοῖς ἀγγλικοῖς νοσοκομείοις, 47. — Ἀνέκδοτον, 48. — Δῶρα πρὸς τὸν αὐτοκρατορικὸν πρίγκιπα τῆς Γερμανίας, 48. — Φωτισμὸς τοῦ πυθμένος τῆς θαλάσσης, 48. — Ἀνέκδοτα περὶ Σκωτίας, 48. — Δῶρον ἐπὶ τῇ εἰκοσιπενταετηρίδι τῶν γάμων τοῦ πρίγκιπος τῆς Οὐαλλίας, 63. — Ἡ ταπεινοτέρα θερμοκρασία τῆς γῆς, 64. — Ἡ πρώτη χρῆσις τῆς λέξεως *μικρόφωνον*, 64. — Ἑκατονταετηρὶς τῆς συστάσεως τοῦ «Χρόνου» τοῦ Λονδίνου, 64. — Θέατρα ἐν Λονδίνῳ, 64. — Παράσημα τοῦ διαδόχου τῆς Γερμανίας, 64.— Γάμοι ἐν Πρωσσίᾳ, 64. — Χορεύτρια κωφάλαλος, 64. — Ἐναέριον ἀνάκτορον, 80. —Βόστρυχος ἐκ τριχῶν τῆς κεφαλῆς τοῦ Ροβεσπιέρρου, 80. — Ἐπισκέψεις τῆς Α' τοῦ ἔτους ἐν Βουκουρεστίῳ, 80. — Ἱστιοφόρον ποδήλατον, 80. — Ἡ πόλις τῶν Παρισίων ἐν τῇ παγκοσμίῳ ἐκθέσει τοῦ 1889, 80. — Οἱ παρασημοφόροι, 96.—Ἐτησία παραγωγὴ γάλακτος ἐν Ἐλβετίᾳ, 96.—Ὁ «Μέγας Ἀνατολικός», 96. — Ἀνέκδοτον περὶ Μακέ, 96. — Ἠλεκτρικὴ λέμβος, 112. — Ἡ ὁμίχλη τοῦ Λονδίνου, 112. — Σταυροφορία κατὰ τῶν περιστερῶν, 112. — Ἠλεκτρικαὶ λυχνίαι καὶ μηχαναὶ ἐν Γερμανίᾳ, 112. — Οἱ μύρμηκες ὡς ἔδεσμα ἐν Ἀφρικῇ, 127. — Νέα χρῆσις τηλεφώνου, 127. — Ἀνέκδοτον περὶ τοῦ βασιλέως Λουδοβίκου τῆς Βαυαρίας, 128. — Γυναῖκες ἰατροὶ ἐν Ἀμερικῇ, 128. — Νέα ἔκδοσις περὶ τοῦ γένους τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος, 128. — Μοναστήρια ἐν Αὐστρίᾳ. 128. — Ἡ χαρατόμησις τῶν πετεινῶν ἐν Βοεμίᾳ, 144. — Τηλεγραφικὴ συγκοινωνία ἐν Ἑλλάδι, 144. — Δικηγόροι ἐν Γαλλίᾳ, 144. — Κιβδηλοποιοὶ ἐν Ἱσπανίᾳ, 144. — Ἀνέκδοτον περὶ Ταλλεϋράνδου, 144. — Οἱ *ρέπορτερ* τοῦ «Χρόνου», 160. — Θεραπεία τῆς φθίσεως, 160. — Ἀνέκδοτον περὶ τοῦ Πάπα Λέοντος ΙΓ', 160. — Ἐπίδρασις τῶν δασῶν εἰς τὴν βροχήν, 176. — Δηλητηρίασις διὰ χειροκτίων, 176. — Ἀριθμὸς τῶν τυφλῶν καθ' ὅλην τὴν γῆν, 176.— Εὐτυχὴς μάγειρος, 191. — Ἀνέκδοτον περὶ Σαδὶ—Καρνώ, 192. — Σύλλογος ἐγκρατείας, 192. — Στατιστικὴ ξένων ἐν Ρωσσίᾳ, 192. — Τὰ θαυμάσια τῆς τηλεγραφικῆς, 192. — Ἀνέκδοτον περὶ τοῦ Ἀραγώ, 208. — Παραγωγὴ τοῦ χρυσοῦ ἐν Βενεζουέλᾳ, 208.—Καταστροφαὶ φυλλοξήρας ἐν Γαλλίᾳ, 208. — Πληθυσμὸς τῆς Ρωσσικῆς αὐτοκρατορίας, 208. — Ἀσπὶς κατὰ τῶν σφαιρῶν, 208. — Διάδοσις τῆς βολαπουκικῆς γλώσσης, 224. — Ἁλιεία ὀνίσκων ἐν Νορβηγίᾳ, 224. — Κίνησις ἐν τοῖς γαλλικοῖς ταχυδρομείοις, 224. — Παλαιοὶ οἶνοι ἐν Βρέμῃ, 239. — Στατιστικὴ ἀτμομηχανῶν, 239. — Ἀνέκδοτον περὶ τοῦ Μαυρικίου φον Μόλ, 239. — Τὸ ἐν Charlottenburg μαυσωλεῖον, 240. — Ἀερόλιθος ἐν Ρωσσίᾳ, 240. — Παραγωγὴ γαιανθράκων ἐν διαφόροις χώραις, 255. — Πρωτότυπος στατιστική, 256. — Ἀνακάλυψις λαθρεμπόρου, 256. — Τροποποίησις τοῦ ἡμερολογίου, 256. — Οἱ πνευματισταί, 271. — Ὁ Γερμανικὸς στρατός, 272. — Τὸ οἰνόπνευμα καὶ τὸ ἔγκλημα, 272. — Τὸ ἐκ τῆς παγκοσμίου ἁλιείας εἰσόδημα, 272 — Ἡ αἴσθησις παρὰ τοῖς χαρατομουμένοις, 288. — Ὀδόντες ἀδαμαντοκόλλητοι, 288. —Ὁ Φρειδερῖκος κατὰ τὸν Δανικὸν πόλεμον, 288. — Ἀγράμματοι ἐν Ἰταλίᾳ, 304 — Πώλησις καθεκλῶν μεγάλων ἀνδρῶν, 304. — Συννεφιὰ ἐκ στίφους περιστερῶν, 304. — Ἔλαφοι λυσσαλέαι, 320. — Ἐργασίαι πρὸς διόρυξιν τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου, 320.— Ἔκθεσις ταπήτων τῶν Γοβελίνων, 320. — Δωρεὰ τῶν Κυριῶν τῆς Βασιγκτῶνος πρὸς τοὺς Παρισίους, 320.—Πλαγγόνες ὁμιλοῦσαι, 336.—Παρατηρήσεις περὶ τῆς ἀσυμμετρίας τοῦ προσώπου, 336. — Τὸ ἔλαιον τῶν γιγάρτων, 336. — Ἀνέκδοτον περὶ Βίσμαρκ, 336.— Περίφημοι μονομαχίαι, 352. — Κίνησις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Σινικῆς, 352.— Οἱ συμβάντες πόλεμοι ἀπὸ τῆς 16ης ἑκατονταετηρίδος, 367. — Στατιστικαὶ πληροφορίαι περὶ Ρωσσίας, 368. — Στατιστικὴ τῶν σιδηροδρόμων, 368. — Τὸ κρανίον τοῦ Δονιζέττη, 383. — Πίστις τῶν Ἀράβων περὶ ἀερολίθων, 383. — Εὔνοια τῆς τύχης ἐν λαχείῳ, 383. — Πόθεν ἡ ὀνομασία τῆς Ἀμερικῆς, 384.—Νοθεία τοῦ γάλακτος ἐν Ὁλλανδίᾳ, 384.—Καταγωγὴ τοῦ Ζουλφικὰρ πασσᾶ, 384. — Ἀνέκδοτον περὶ Μονσελέ, 384. — Τὸ μυστικὸν τῆς κατασκευῆς τῶν περσικῶν ταπήτων, 400.—Τὸ κρατητήριον τῶν ζῴων ἐν Παρισίοις, 400.—Ἔντομα ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Παναμᾶ, 400. — Τὸ μεγαλείτερον ἀλεξίβροχον, 400. — Τύποι οἰκιῶν διαφόρων ἐποχῶν, 400. — Ἡ συναίσθησις τοῦ καθήκοντος παρὰ τοῖς κυσί, 416. — Διαφορὰ τῆς ὀσφρήσεως μεταξὺ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, 416 — Διόρυξις τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Περεκώπ, 416.

Σιδηρόδρομοι (Ἠλεκτρικοί), 223, 415.
Σιδηρόδρομος (Ὁ ὑπερκάσπιος), 397.
Σπόννεκ, 145.
Στρατηγός (Ὁ), 95.
Στρατοὶ (Τί στοιχίζουν οἱ), 189.
Στρεβλωθεῖσα ὕπαρξις, διήγημα, 6, 20, 36, 51.
Σύζυγος (Ὁ) δύο γυναικῶν, 62.
Συλλέκται (Παράδοξοι), 270.
Συνεργασία (Παράδοξος), 222.
Συστατικὰ (Τὰ) τοῦ ἀνθρώπου, 238.
Σχολὴ (Μεγάλη τοῦ Γένους), 33.

Τάφων (Ἡ ζωολογία τῶν), 351.
Τηλεφώνου (Κατακτήσεις τοῦ), 115.

Ὑποψήφιος (Ὁ), μυθιστόρημα, 260, 278, 293, 309, 321, 338, 356, 370, 391, 405.

Φιλεργία (Ἡ) τῶν Χοενζόλλερν, 207.
Φίλη (Ἡ ἀρίστη) τῶν νεανίδων, 299, 313, 331.
Φιλοσοφία (Πρακτική), 16, 32, 47, 63, 80, 96, 112, 127, 143, 160, 176, 191, 208, 224, 239, 255, 271, 288, 304, 319, 335, 367, 383, 399, 415.
Φίλυπνον (Εἰς), ποίημα, 111.
Φοίνισσαι Εὐριπίδου, ἐξ ἀναγνώσεως Δ. Ν. Βερναρδάκη, βιβλιογραφία, 401.
Φρειδερίκου Β' (Ἐκ τοῦ βίου τοῦ), 414.

Χελιδόνες (Αἱ), 348.
Χοενζόλλερν (Ἡ φιλεργία τῶν), 207.
Χρονικὰ (Ἀθηναϊκά), 409.
Χωρικὸς καὶ Ἀλουποῦ, μῦθος, 352.
Χωρισμὸς (Αἰώνιος), ποίημα, 270.

Ψεύδους (Ἀνάλυσις καὶ ταξινόμησις τοῦ), 135, 153, 169, 202.

Digitized by Google

'Αριθ. 627 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΕ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 82. 3 Ἰανουαρίου 1888

BODL: LIBR PERIODICALS

Η ΕΝ ΚΟΡΣΙΚΗι ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΙΚΙΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ὁ ἐν Μασσαλίᾳ διακεκριμένος ὁμογενὴς ἰατρὸς κ. Σταῦρος Μεταξᾶς, μαθὼν τυχαίως ὅτι ἐν Κορσικῇ ὑπῆρχεν ἀποικία τις ἑλληνική, πολλὰ σημεῖα ζωῆς ἑλληνικῆς εἰσέτι διατηροῦσα, τὸ 1883 μετέβη ἐκεῖ ὅπως ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἴδῃ τὴν ἑλληνικὴν ταύτην ἀποικίαν. Βαθέως δὲ συνεκινήθη ὅταν, ἐν τῷ ὅλως ξένῳ τούτῳ τόπῳ, εὗρεν ἀνθρώπους ὁμιλοῦντας τὴν γλῶσσάν του καὶ ὑπὸ καθαρῶς ἑλληνικῶν αἰσθημάτων ἐμφορουμένους.

Ἡ ἠθικὴ αὕτη ἡδονὴ τὸν παρεκίνησε νὰ μείνῃ ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀγνώστων τούτων ὁμογενῶν του περισσοτέρας, τῶν ὅσας ἠδύνατο νὰ διαθέσῃ, ἡμέρας. Καθ' ὅλον δὲ τὸ διάστημα τῆς ἐκεῖθι διαμονῆς του μία καὶ ἡ αὐτὴ πάντοτε φωνὴ ἠκούετο περὶ αὐτόν: *Ἱκανῶς μὲν διετηρήθημεν μέχρι τοῦδε· ἀλλ' εἰς τὸ ἑξῆς, ἕνεκα πολλῶν καὶ διαφόρων λόγων, ἀναπόφευκτος μᾶς ἀναμένει ἡ συγχώνευσις μετὰ τοῦ Κορσικανικοῦ στοιχείου. Ἡ τύχη τῶν ἐν τῇ Κάτω Ἰταλίᾳ καὶ ἐν Σικελίᾳ ἐγκατασταθεισῶν, μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἑλληνικῶν ἀποικιῶν, δὲν κεῖται πολὺ μακρὰν καὶ ἡμῶν αὐτῶν.*

Τὴν ἀλήθειαν δὲ ταύτην δὲν ἤργησε καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος μετὰ λύπης καρδίας νὰ κατανοήσῃ.

Συνήθως οἱ ἄνθρωποι ἀρχίζουσι νὰ σκέπτωνται περὶ θεραπείας τῶν κακῶς κειμένων, ὅταν ταῦτα φθάσωσιν εἰς τὸ ἔσχατον σημεῖον. Οἱ ἐν Καρυαῖς ὁμογενεῖς ἡμῶν, ἀπό τινος χρόνου βλέποντες προσεγγίζοντα τὸν ἀναπόφευκτον ὄλεθρόν των, ἤρχισαν σπουδαίως ν' ἀνησυχῶσι περὶ αὐτοῦ. Ὅταν δὲ ἀνεγνώρισαν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ κ. Σ. Μεταξᾶ ἄνθρωπον γενναίως μεριμνῶντα ὑπὲρ τῆς καθόλου ἑλληνικῆς ἐκπαιδεύσεως, δὲν ἐδίστασαν νὰ τὸν παρακαλέσουν ἵνα φροντίσῃ καὶ ὑπὲρ αὐτῶν. Ὁ κ. Σ. Μεταξᾶς, βλέπων τὴν μεγάλην ταύτην προθυμίαν των ὑπὲρ τῆς ἐκμαθήσεως τῆς μητρικῆς των γλώσσης, τοῖς ὑπεσχέθη ὅτι θὰ ἔπραττεν ὑπὲρ αὐτῶν πᾶν ὅ,τι τῷ ἦτο δυνατόν. Ἐπὶ τούτῳ δέ, μετὰ παρέλευσιν χρόνου τινός, εὑρὼν τὸν φιλογενέστατον ὁμογενῆ κ. Χρηστάκην Ζωγράφον, συνεννοήθη μετ' αὐτοῦ καὶ ἀπεφασίσθη ἵνα οἱ δύο οὗτοι σπεύσωσιν εἰς βοήθειαν τῶν ἐν Κορσικῇ ὁμογενῶν των. Συνεφώνησαν λοιπὸν ἵνα καὶ οἱ δύο ὁμοῦ διατηρήσωσιν ἐν Καρυαῖς τῆς Κορσικῆς Ἕλληνα διδάσκαλον ἐπὶ ἑπτὰ ἔτη μὲ ἐτήσιον μισθὸν 3,500 φράγκων, τῶν ὁποίων τὰς μὲν τρεῖς χιλιάδας θὰ ἐπλήρωνεν ὁ κ. Χ. Ζωγράφος, τὰ δὲ πεντακόσια ὁ κ. Σ. Μεταξᾶς.

Ὁ κ. Σ. Μεταξᾶς, γνωρίζων προσωπικῶς τὸν συγγραφέα τῆς ἀνὰ χεῖρας πραγματείας, τὸν παρεκάλεσεν ἵνα δεχθῇ τὴν ἀποστολὴν ταύτην.

Ἐνῷ δὲ κατὰ μῆνα Μάϊον τοῦ 1885 τὰ πάντα ἦσαν ἕτοιμα ὅπως ἀποσταλῶ εἰς Καρυὰς τῆς Κορσικῆς, ὅλως ἀπροσδοκήτως λαμβάνει ὁ κ. Σ. Μεταξᾶς μίαν ἐπιστολὴν ἀπὸ τὸν παπᾶ-Καίσαρα Κόττιν, ἱερέα τῆς ἐν Κορσικῇ ἑλληνικῆς ἀποικίας, διὰ τῆς ὁποίας τὸν παρεκάλει καὶ τὸν προέτρεπε νὰ μὴ ἀποστείλῃ Ἕλληνα διδάσκαλον εἰς Καρυάς, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι οἱ ἐν Ῥώμῃ προϊστάμενοί του δὲν ἐνέκρινον τὴν ἀποστολὴν ταύτην. Ὁ κ. Σ. Μεταξᾶς, ἐννοήσας ἀμέσως ὅτι ἐξετίθετο δωρεὰν εἰς τὰς ῥᾳδιουργίας τοῦ πανισχύρου ἐν βλαξὶ Δυτικοῦ Κλήρου, συγκατένευσε ν' ἀναστείλῃ τὴν ἀποστολήν μου.

Ἐν τούτοις, μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ἡμερῶν, λαμβάνει παρακλητικὴν ἐπιστολὴν ὑπογεγραμμένην σχεδὸν ὑπὸ πάντων τῶν ἐν Καρυαῖς Ἑλλήνων, διὰ τῆς ὁποίας παρεκαλεῖτο θερμῶς νὰ πέμψῃ τὸν ὑποσχεθέντα διδάσκαλον. Ὁ κ. Σ. Μεταξᾶς, μεταξὺ τῶν δολίων προσταγῶν τῆς Αὐλῆς τῆς Ῥώμης καὶ τῶν θερμῶν παρακλήσεων τῶν ἐν Καρυαῖς ὁμογενῶν του, ἔκρινεν ἀξιοπρεπέστερον νὰ ἐνδώσῃ εἰς τὰς παρακλήσεις τῶν ὁμογενῶν αὐτοῦ.

Μεταβάς, τέλος πάντων, ἐκεῖ ὅπως συστήσω τὸ ἐν λόγῳ σχολεῖον, ἔσχον τὴν εὐκαιρίαν ἵνα ἐπιτοπίως συναγάγω τὴν δέουσαν ὕλην καὶ

Digitized by Google

συγγράψω τὴν ἀνὰ χεῖρας πραγματείαν τῆς ἑλληνικῆς ταύτης ἀποικίας. Οἱ πρὸ ἐμοῦ θίξαντες τὴν ὑπόθεσιν ταύτην περιωρίσθησαν ἁπλῶς εἰς τὸ νὰ συναγάγουν καὶ καταγράψουν τὰς ἐκ παραδόσεων καὶ ἀπὸ στόματος εἰς στόμα περισωθείσας εἰδήσεις, χωρίς ποτε νὰ συμβουλευθῶσι καὶ ἀντιπαραβάλωσι τοὺς ἀρχαιοτέρους τῶν συγγραφέων καί, ἰδίως, χωρὶς νὰ ζητήσωσι τὴν ἀλήθειαν τῶν διαφόρων γεγονότων ἐν τοῖς ἀρχείοις διαφόρων χωρῶν. Καὶ ὅμως, ἡ ἱστορία, διὰ νὰ ἦναι ἀληθὴς ἱστορία καὶ ὄχι μυθιστόρημα, πρέπει ὄχι μόνον νὰ ἦναι γεγραμμένη κατὰ τὰς ἀκριβεστέρας τῶν πηγῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς ἕκαστον βῆμα νὰ παραπέμπῃ ἀκριβῶς τὸν ἀναγνώστην εἰς αὐτάς. Τὸ ἐξελέγχειν δὲ τὰ ἱστορικὰ γεγονότα καὶ ζητεῖν ἐν αὐτοῖς τὴν ἀλήθειαν εἶναι ἀρετή, τὴν ὁποίαν καθιέρωσεν αὐτὸς οὗτος ὁ ὕπατος τῶν ἱστοριογράφων. Ἀλλ' ἰδίως κύριος σκοπὸς τῆς βιβλιογραφίας εἶναι ἡ διευκόλυνσις τῆς ἀναδιφήσεως τῶν μεταγενεστέρων ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος. Κατέβαλα λοιπὸν πᾶσαν προσπάθειαν ἐν τῷ πονηματίῳ μου τούτῳ ἵνα, ὅσον μοὶ ἦτο δυνατόν, ὑποδείξω τὴν ἀληθῆ ὁδὸν τῆς μελέτης τοῖς βουλομένοις νὰ συγγράψωσι πλήρη ἱστορίαν τῆς ἐν Κορσικῇ ἑλληνικῆς ἀποικίας.

Παρεκβατικῶς δέ, εἴς τινα μέρη τῆς πραγματείας ταύτης, κατόπιν εἰλικρινοῦς ἐκθέσεως τῶν διαφόρων γεγονότων, ἠναγκάσθην νὰ ἐπιτεθῶ κάπως δριμέως κατὰ τοῦ Δυτικοῦ Κλήρου. Βεβαίως, ἱστορία μετὰ πάθους γραφεῖσα, κινδυνεύει να χάσῃ τὴν ὑπόληψιν τῶν ἀναγνωστῶν αὐτῆς, δι'ὅπερ καὶ μόνον ὤφειλον ἴσως νὰ ἐκβάλω τοῦ κειμένου τὰς παρεκβάσεις ταύτας. Καὶ ὅμως δὲν τὰς ἐξέβαλον, χάριν ἀκριβῶς αὐτῆς ταύτης τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας : Πολλὰ φαινόμενα ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ, καὶ ἰδίως ἡ ἐπὶ δύο καὶ ἐπέκεινα αἰῶνας διατήρησις τῆς ἑλληνικῆς ζωῆς καὶ γλώσσης τῶν ἀποίκων τούτων Ἑλλήνων δὲν δύνανται ἄλλως νὰ ἐξηγηθῶσιν, εἰμὴ διὰ τῆς διηγήσεως τῶν καταχρήσεων καὶ τῶν τυραννικῶν πράξεων τῶν ἐν Κορσικῇ φραγκοπαπάδων, οἵτινες, ἀκόμη καὶ σήμερον, δὲν ἐννοοῦν τί σημαίνει ἡ λέξις *ἀνεξιθρησκεία* καὶ ἡ φράσις, *σέβεσθαι τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις τοῦ πλησίον*. Εἶναι δὲ ἱστορικὴ ἀλήθεια τὸ ὅτι, ὁσάκις οἱ τύραννοι ἠθέλησαν διὰ τῆς βίας νὰ ἐξαφανίσουν τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις τῶν ἀνθρώπων καὶ ἰδίως τὴν μητρικὴν αὐτῶν γλῶσσαν, εὐθὺς παρετήρησαν ὅτι περὶ τὴν μίαν ἐκκοπεῖσαν ἀνεφύησαν δέκα παραφυάδες.

Ἐν Καρυαῖς τῆς Κορσικῆς τῇ 15/27 Ἀπριλίου 1887.

Ν. Β. Φαρδυς, Σαμόθραξ
ἰατρός.

Α'

ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΕΝ ΚΟΡΣΙΚΗι ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΠΟΙΚΙΑΣ.

Οἱ ἐν Κορσικῇ ἐγκατασταθέντες Ἕλληνες, ἐρχόμενοι ἐξ Οἰτύλου, ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὰς περὶ τῆς καταγωγῆς των παραδόσεις, αἵτινες διεσώθησαν μέχρι σήμερον καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων οἱ ἱστοριογράφοι κατάγουσι τοὺς Ἕλληνας τούτους ἐκ τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας τῶν Κομνηνῶν. Μάλιστα δὲ ἀκόμη καὶ σήμερον, οἱ ἐν Αἰακκίῳ Στεφανόπουλοι, ἀπόγονοι τῶν ἀρχηγῶν τῆς ἀποικίας ταύτης, φέρουσι τὸν τίτλον *Πρίγκηπες Κομνηνοί*.

Προκειμένου περὶ τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας τῶν Κομνηνῶν, τὸ θέμα τοῦτο καθίσταται ἱκανῶς σπουδαῖον, διὸ καὶ ἐφρόντισα ἵνα ἰδιαιτέρως μελετήσω αὐτό. Τὸ ἐξαγόμενον τῶν μελετῶν μου ὑπῆρξε α') ὅτι αὐθεντικὰ ἔγγραφα, καταδεικνύοντα τὴν σχέσιν τῆς αὐτοκρατορικῆς ταύτης οἰκογενείας μετὰ τῶν κατοίκων τῆς Οἰτύλου τὴν σήμερον οὐδαμοῦ ὑπάρχουσιν, β') ὅτι ἡ παράδοσις τῶν Ἑλλήνων τούτων δὲν συμφωνεῖ μὲ τὴν γενικὴν ἱστορίαν καὶ γ') ὅτι οἱ ἐν Κορσικῇ ἐγκατασταθέντες Ἕλληνες δὲν ἦσαν μόνον Οἰτύλιοι, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλων ἑλληνικῶν μερῶν. Ἀλλ' ὅμως, πρὶν ἢ ἐκθέσω τοὺς λόγους τῶν τριῶν τούτων προτάσεών μου, θεωρῶ ἀναγκαῖον νὰ μεταφέρω ἐνταῦθα τὰς περὶ ὧν ὁ λόγος παραδόσεις.

1η Παράδοσις.—Κατὰ τὴν παράδοσιν ταύτην, τὴν ὁποίαν ὑποστηρίζει ὁ παπᾶ—Νικόλαος ἐν τῷ χειρογράφῳ του,καὶ τὴν ὁποίαν ἀναφέρει ἐν ἐκτάσει ὁ Καμβιάγης καὶ ὅλοι οἱ μεταγενέστεροι ἱστοριογράφοι ὅσοι βασίζονται ἐπ' αὐτοῦ, ὁ Ἀλέξιος Α' Κομνηνὸς (γεννηθεὶς τὸ 1048 καὶ ἀποθ. τὸ 1118), αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου ἀπὸ τοῦ 1081, ἀπέκτησε δύο υἱούς, τὸν Ἰωάννην καὶ τὸν Στέφανον, ἀπὸ τὴν πρώτην σύζυγόν του ὀνομαζομένην Μάρω, ἤ, κατ' ἄλλους Αἰκατερίναν. Μετὰ τὸν θάνατον αὐτῆς, ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀλέξιος ἦλθεν εἰς δευτέρου γάμου κοινωνίαν μέ τινα Θεοδώραν, ἀνεψιὰν τοῦ Αὐτοκράτορος Μιχαὴλ τοῦ Παμφλάγου.

Ἐν τοῖς ἀνακτόροις τοῦ Ἀλεξίου ἔζη Γερμανός τις, λίαν ἀγαπητὸς καὶ εὐνοούμενος ὑπ' αὐτοῦ. Μετὰ τοῦ Γερμανοῦ τούτου ἡ Αὐτοκράτειρα Θεοδώρα περιεπλάκη εἰς ἐρωτικὰς σχέσεις. Μίαν δὲ τῶν ἡμερῶν, κατὰ τύχην, ὁ Στέφανος, συλλαβὼν αὐτοὺς ὀργιάζοντας, ὑβρίσθη καὶ ἐρραπίσθη ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ. Ὁ Ἰωάννης, ἰδὼν τὸν ἀδελφόν του Στέφανον κλαίοντα καὶ μαθὼν τὴν αἰτίαν, τὸν ἐπέπληξε καὶ τὸν παρεκίνησε νὰ φονεύσῃ τὸν Γερμανόν. Ὁ Στέφανος, χωρὶς νὰ χάσῃ πολὺν καιρόν, ἐκτελεῖ τὰς συμβουλὰς τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ διὰ νὰ μὴ τιμω-

Digitized by Google

ρηθῇ ἀπὸ τὸν πατέρα του, καταφεύγει εἰς Μιτυλήνην, τὸ 6685 ἀπὸ κτίσεως κόσμου, κατὰ τὸν-παπᾶ—Νικόλαον. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἄσυλον τοῦτο δὲν ἦτο ἀσφαλές, μετά τινα χρόνον μετέβη εἰς Οἴτυλον, ὅλως ἄγνωστος.

Ἐν Οἰτύλῳ ὑπῆρχε πλουσιώτατός τις ἄρχων, ὀνομαζόμενος Πέτρος Λασβουρῆς. Ὁ πλουσιώτατος οὗτος ἐκτιμήσας τὴν καλὴν συμπεριφορὰν καὶ τὴν εὐμορφίαν τοῦ Στεφάνου, καίτοι ἄγνωστον ἠθέλησε νὰ τὸν κάμῃ γαμβρὸν εἰς μίαν τῶν τριῶν θυγατέρων του. Ὁ Στέφανος ἐξελέξατο τὴν πρωτότοκον αὐτῶν Ἀλεξάνδραν καλουμένην, ἐκ τῆς ὁποίας ἀπέκτησε, κατὰ τὸν παπᾶ—Νικόλαον, τρεῖς υἱούς: τὸν Πουλημένην Μαυροΐδῆ, τὸν Μιχαὴλ, καὶ τὸν Κωνσταντῖνον Αὐγουστῖνον. Ἐκ τοῦ πρώτου δὲ τούτων κατάγονται οἱ Στεφανιάνοι, ἐκ τοῦ δευτέρου οἱ Βοκιάνοι καὶ ἐκ τοῦ τρίτου οἱ Φατζέοι.

Ὁ Καμβιάγης λέγει ὅτι οἱ ἀπόγονοι τοῦ Πουλημένη ὠνομάσθησαν Νοβακκαῖοι, οἱ ἀπόγονοι τοῦ Μιχαὴλ Στεφαναῖοι καὶ οἱ ἀπόγονοι τοῦ Κωνσταντίνου Φαλτσαῖοι· πάντες δ' ὁμοῦ Στεφανόπουλοι.

Μετὰ τὸν θάνατον τῆς Θεοδώρας ὁ Αὐτοκράτωρ μετεμελήθη καὶ ἐσυγχώρησε τὸν υἱόν του Στέφανον. Μαθὼν δὲ ὅτι εὑρίσκετο ἐν Οἰτύλῳ τὸν μετεκάλεσεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἀλλ' οὗτος ἔκρινε καλὸν νὰ μὴ μεταβῇ πλέον ἐκεῖ. Ἐν τούτοις ὁ πατήρ του τὸν ἐτίμησε μὲ πολλὰ δῶρα.

Λέγεται δὲ ὅτι, ἐπειδὴ οἱ Οἰτύλιοι ἐφάνησαν φιλόξενοι πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ Ἀλεξίου, ὁ Αὐτοκράτωρ οὗτος, εἰς ἀνταμοιβὴν, ἔκτοτε μετέτρεψε τὴν πόλιν των εἰς Ἀρχιεπισκοπὴν καὶ Μητρόπολιν, ἥτις μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δὲν ἦτο εἰμὴ Ἐπισκοπή.

Ὁ θάνατος τοῦ Στεφάνου ὑπῆρξε τραγικός. Ὁ πενθερός του εἶχεν ἀδελφὸν τὸν ὁποῖον ἐφόνευσαν οἱ κάτοικοι πλησιοχώρου τινὸς χωρίου, ἐκ τοῦ ὁποίου κατήγετο καὶ ὁ ὑπηρέτης του. Μίαν τῶν ἡμερῶν ὁ Στέφανος ὡρκίσθη ἵνα ἐκδικηθῇ τὸν θάνατον τοῦτον· ὁ δὲ ὑπηρέτης προσηνέχθη ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς προδότης. Ὁ Στέφανος ἐπορεύθη μετὰ τῶν φίλων του κατὰ τῶν κατοίκων τοῦ τόπου ἐκείνου· ἀλλ' ἕνεκα τῆς ἐναντίας προδοσίας τοῦ ὑπηρέτου, μόλις ἐσώθη μόνος. Ἐπιστρέφων δὲ δρομαῖος,ἔφθασεν εἴς τινα πηγήν, παρὰ τὴν Οἴτυλον, ὅπου γυνή τις ἐκ τοῦ χωρίου ἐκείνου, εὑρεθεῖσα ἐκεῖ καὶ μαθοῦσα ὅτι κατὰ τῶν συμπατριωτῶν της ἐξεστράτευσε τὸν ἐδολοφόνησεν.

Κατὰ τὴν παράδοσιν ταύτην, ὅταν ἡ καταγωγὴ τοῦ Στεφάνου ἔγεινε γνωστὴ ἐν Οἰτύλῳ, τότε ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως ταύτης τὸν ἐτίμων καὶ τὸν ἐθαύμαζον, καὶ διὰ νὰ τὸν τιμήσουν ἔτι περισσότερον, τὸν ὠνόμασαν *Στεφανόπουλον*, ἢ, μᾶλλον *Στεφανό-πολιν*, τουτέστι Στέφανον, καταγόμενον ἐκ τῆς Πόλεως ἤτοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Οὕτω δὲ, ὅλοι οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ, λαβόντες τὸ ἐπώνυμον τοῦτο, ἐκλήθησαν *Στεφανόπουλοι*, ἢ ἄλλως, *Στεφανόπολι*. Καὶ πραγματικῶς ὅλοι οἱ κάτοικοι τῶν Καρυῶν τὴν σήμερον δίδουσιν ἑαυτοῖς τὸν τίτλον τοῦτον. Ἐπίσης δ' ἐκ τῆς παραδόσεως ταύτης ἕπεται ὅτι καὶ ὅλοι οἱ κάτοικοι τῶν Καρυῶν εἶναι καὶ *Πρίγκιπες Κομνηνοί* (!)

2α Παράδοσις. Κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην παράδοσιν, ἥτις εἶναι ἡ τῶν ἐν Αἰακκίῳ Στεφανοπούλων Κομνηνῶν, ὁ νεώτατος τῶν υἱῶν τοῦ Δαβὶδ Κομνηνοῦ, τελευταίου Αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος, ὀνόματι Νικηφόρος, διαφυγὼν τὴν μάχαιραν Μωάμεθ τοῦ Β', μετὰ περιπλανήσεις ἐπὶ τέλους κατήντησεν εἰς Οἴτυλον, ὅπου νυμφευθεὶς ἀπέκτησεν οἰκογένειαν, ἥτις διεσώθη μέχρι σήμερον μεταξὺ τῶν ἀποίκων Ἑλλήνων τῆς Κορσικῆς.

Κατὰ τὴν παράδοσιν ταύτην, ὁ Νικηφόρος Κομνηνὸς ἀπέκτησεν ἔγγονον, ὀνόματι Στέφανον Κομνηνόν, ἔξοχον ἄνδρα ἐν Οἰτύλῳ, καὶ κατὰ τὴν σωματικὴν ὑπεροχὴν καὶ κατὰ τὴν ἠθικὴν ἱκανότητα.

Ὁ Στέφανος οὗτος,κατὰ τὸν κ.Γεμενῆν,ἐν μάχῃ τινὶ κατὰ τῶν Τούρκων, συμβᾶσαν τὸ 1537, ἔταξε νὰ κτίσῃ,μετὰ τὴν νίκην,δι' ἰδίων του ἐξόδων ἓν Μοναστήριον εἰς τιμὴν τῆς Παναγίας. Ἡ Παναγία ἔκαμε τὸ θαῦμά της. Ὁπότε οἱ μαχηταὶ Οἰτύλιοι ἤρχισαν ν' ἀποθαρρύνωνται, νεᾶνίς τις ὡραία καὶ χαρίεσσα, θυγάτηρ τοῦ ἄρχοντος Γερακάρη, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Οἰτυλίων γυναικῶν, παρουσιάσθη εἰς τὴν μάχην καὶ διὰ τῆς γενναιότητός της κατώρθωσε νὰ δώσῃ τὴν νίκην εἰς τοὺς συμπατριώτας της. Τὸ θαῦμα ἐτελέσθη, καὶ ὁ Στέφανος ἀμέσως ἐξεπλήρωσε τὴν ὑπόσχεσίν του. Εἷς δὲ τῶν ἀπογόνων του, ὀνομαζόμενος Ἀλέξης ἡγίασεν ἐν τῷ Μοναστηρίῳ τούτῳ καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ κάμνῃ θαύματα καὶ μέχρι σήμερον.

Οἱ ἀπόγονοι δὲ τοῦ Στεφάνου τούτου εἰς τιμὴν αὐτοῦ ἐκλήθησαν *Στεφανόπουλοι*. Κατ' ἄλλους δέ, αὐτὸς οὗτος ὁ Νικηφόρος, ἀναγνωρισθεὶς ἐν Οἰτύλῳ, ὠνομάσθη ὑπὸ τῶν Οἰτυλίων *Στεφανόπουλος*, τουτέστιν υἱός, ἀπόγονος τοῦ στεφάνου, ἤτοι τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στέμματος.

Τὴν παράδοσιν ταύτην, Δημήτριός τις Στεφανόπουλος Κομνηνός, ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν ἐν Κορσικῇ Στεφανοπούλων, κατώρθωσε νὰ ὑποστηρίξῃ δι' ἐγγράφων παρὰ τῷ Λουδοβίκῳ ΙϚ' βασιλεῖ τῆς Γαλλίας, καὶ νὰ λάβῃ παρ' αὐτοῦ τὸν τίτλον τοῦ Πρίγκιπος, διὰ βασιλικῶν γραμμάτων, ὑπὸ χρονολ. Ἀπριλ. 1782. Ὁλόκληρος δὲ ἡ «*Ἱστορικὴ σύνοψις τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας τῶν Κομνηνῶν*»,τοῦτο προ-

Digitized by Google

σπαθεῖ ν' ἀποδείξῃ. Καὶ ὅμως ὅλα σχεδὸν τὰ ἔγγραφα καὶ ὅλα τὰ ἐπιχειρήματα, τὰ ὁποῖα φέρει εἰς ὑποστήριξιν, φαίνονται ἡμῖν σαθρὰ καὶ ἀμφίβολα.

Ἐξεταστὴς τῶν ἐγγράφων τοῦ εἰρημένου κ. Δ. Στεφανοπούλου εἶχε διορισθῇ ὁ Μ. Cherin, γενεαλογιστὴς τῆς Α. Μ. τοῦ Λουδοβίκου ΙϚʹ. Ἀλλὰ προφανῶς ὁ γενεαλογιστὴς οὗτος ἠπατήθη ὑπὸ τοῦ κ. Δ. Στεφανοπούλου.

Πρῶτον μέν, διότι τὰ γεγονότα καὶ τὰ ὀνόματα τὰ ὁποῖα παρουσίασε, κατὰ μέγα μέρος ἦσαν ψευδῆ. Καὶ τοῦτο ἐξάγεται ἐκ πολλῶν ἐγγράφων εὑρισκομένων ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς οἰκογενείας τῶν ἐν Αἰακκίῳ Στεφανοπούλων Κομνηνῶν, καὶ ἔκ τινος ἄρθρου ἐκτεταμένου, εὑρισκομένου ἐν τῇ «*Χρυσῇ βίβλῳ τῶν εὐγενῶν τῆς Γαλλίας.*» [1])

Δεύτερον δέ, διότι τὰ ἔγγραφα τὰ ὁποῖα παρουσίασε, πιθανῶς, κατὰ μέγα μέρος, ἦσαν πλαστά. Τὰ ἔγγραφα ταῦτα, ὁ κ. Δ. Στεφανόπουλος, εὐθὺς ἅμα ἔλαβε τὸν τίτλον τοῦ Πρίγκιπος, τὰ ἔκαυσε, βεβαίως, ὅπως ἀπαλλάξῃ καὶ ἑαυτὸν καὶ ταῦτα μεταγενεστέρου ἐλέγχου. Τρία δὲ μόνον τούτων ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ ὡς ἀνωτέρω βιβλίῳ του *Ἱστορικὴ σύνοψις* κλπ., τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον, χάριν περιεργείας, μεταφέρομεν ἐνταῦθα ἀπαραλλάκτως, ὡς ἔχει:

«Ης δενξαν Χροῦ ἀμὴν 1473. Ιεύναριου τεταρτη. Ἀναφανίσισαν ἔλπροσθεν ἐμοῦ κυνόγραφου τῆς πολητίας του βιτύου καὶ κάτοθεν πιστιον μαρτίρων ἀπὸ τὸ ἐνα μαιρος ὁ ἐξεχότατος ἄρχοντας νικέφωρος ἰοστοῦ αὐτοκράτορας Δαβιδ Κομνηνοῦ τὴς τρεπιζόντας καὶ ἀπὸ τὸ ἀλο μαιρος ο ἄρχοντας Πέτρος πατὶρ τὴς ἀρχοντίσας Ἑλένις τὴν ὀπίαν δίδι τοῦ ἄνεθεν ἐξεχοτάτου νικεφόρου διὰ γηνῖτου νομίμο καθὸς θέλει ἡ νόμη τὴς Ἐκλισίας.

Νικέφορος, Πέτρος κλπ.» [2])

Τὸ ἔγγραφον τοῦτο εἶναι προικοσύμφωνον; Ἀλλά, ἐφ' ὅσον τοὐλάχιστον ὑπάρχει μοι γνωστόν, τὰ προικοσύμφωνα, κατὰ τὰ παρ' ἡμῖν ἔθιμα, δὲν ἐγράφοντο τοιουτοτρόπως. Εἶναι συμφωνητικὸν ὑπὸ συμβολαιογράφου γραφέν; —Ἀλλὰ οἱ γάμοι, παρὰ τοῖς Ὀρθοδόξοις Ἕλλησιν, ὑπῆρξαν, μοὶ φαίνεται, πάντοτε ἐκκλησιαστικοὶ καὶ ὄχι πολιτικοί, ὑπὸ *κυνογράφων* (πιθανῶς κοινογράφων) τελούμενοι. [3])

Ἔπειτα δέ, κατὰ τὰ ἔθιμα τῶν τότε Ἑλλήνων, ἡ κυρίως χρονολογία αὐτῶν ἦτο ἡ ἀπὸ κτίσεως κόσμου· ἤ, τοὐλάχιστον, παρὰ τῇ ἀπὸ Χριστοῦ γεννήσεως, ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ καὶ ἡ ἀπὸ κτίσεως κόσμου. Ὡσαύτως δέ, ἡ χρονολογία αὕτη ἔπρεπε νὰ ἦναι γραμμένη μὲ γράμματα τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου, ἢ ὁλόγραφος, καὶ ὄχι μὲ ἀραβικοὺς ἀριθμούς. Ἐν γένει δὲ ἡ αὐθεντικότης τοῦ ἐγγράφου τούτου μοὶ εἶναι λίαν ὕποπτος. Ταὐτὸ δὲ συμβαίνει καὶ διὰ τὰ ἐπίλοιπα τῶν ἐγγράφων τοῦ κ. Δ. Στεφανοπούλου.

Τρίτον δέ, διότι ἡ παράδοσις τῶν ἐν Κορσικῇ Ἑλλήνων ὑπῆρξε πάντοτε ὅτι κατήγοντο ἐκ τοῦ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ, αὐτοκράτορος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ οὐχὶ ἐκ τοῦ Δαβὶδ Κομνηνοῦ.—Πῶς δὲ ἦτο δυνατόν, ὁ παπᾶ Νικόλαος, ὁ ὁποῖος βεβαιοῖ ὅτι, γράφων τὴν ἱστορίαν του, εἶχεν ὑπ' ὄψιν του ὅλα τὰ χειρόγραφα καὶ ὅλα τὰ ἔγγραφα τῶν ἐν Κορσικῇ Ἑλλήνων, ν' ἀπατηθῇ ἐπὶ τοσοῦτο φανερᾶς καὶ εὐκρινοῦς ὑποθέσεως;—Ἢ, τοὐλάχιστον, νὰ μὴ κάμῃ, ἔστω καὶ βραχεῖαν, μνείαν τῆς ἐκ Δαβὶδ Κομνηνοῦ καταγωγῆς; Πρᾶγμα δὲ ἄξιον παρατηρήσεως εἶναι καὶ τὸ ἑξῆς, ὅτι ὁ καπετὰν Γεώργιος Στεφανόπουλος, τελευταῖος ἀρχηγὸς τῆς ἑλληνικῆς ταύτης ἀποικίας, ὁ μόνος δυνάμενος νὰ διεκδικήσῃ τὴν ἐκ Κομνηνῶν καταγωγὴν ὡς πρωτότοκος διάδοχος τοῦ πρώτου ἀρχηγοῦ τῆς ἀποικίας ταύτης, εἴτε ἐν συνειδήσει πλάνης τινός, εἴτε ἐκ ταπεινοφροσύνης, οὐδέποτε ἔδωκεν ἑαυτῷ τὸν τίτλον *Κομνηνός*. Πανταχοῦ δὲ ὅπου ἀπήντησα τὴν ὑπογραφήν του, ἔχει αὕτη ὡς ἑξῆς: *Καπετὰν Γεώργιος Στεφανόπουλος*, ὅπου ἐνίοτε προσθέτει καὶ τὸ: *Ἀρχηγὸς τῆς Ἑλληνικῆς ἀποικίας*.

Βεβαίως, τοιοῦτό τι συνέβη. Οἱ παλαιοὶ τῶν ἐν Κορσικῇ Ἑλλήνων ἐξηκολούθησαν νὰ ἔχουν τὴν τῆς ἐξ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ καταγωγῆς παράδοσιν, χωρὶς νὰ δίδουν προσοχήν τινα εἰς τὴν γενικὴν ἱστορίαν. Οἱ νεώτεροι δὲ τούτων, βλέποντες ὅτι ἡ παράδοσις αὕτη δὲν συνεφώνει οὐδόλως μὲ τὴν γενικὴν ἱστορίαν, ἠθέλησαν νὰ τὴν συμβιβάσουν, δίδοντες αὐτῇ ἄλλην ἀρχήν.

Ὡς δὲ παρατηρεῖ ὁ ἀναγνώστης, καὶ ἡ μὲν καὶ ἡ δὲ τῶν παραδόσεων τούτων ἔχουσί τι τὸ μυθῶδες καὶ τὸ βεβιασμένον. Φαίνεται δὲ νὰ ὑπῆρξαν πάντοτε ἄνθρωποι, οἵτινες ἀντέλεγον κατὰ τῆς εὐγενοῦς ταύτης καταγωγῆς τῶν ἀποίκων τούτων Ἑλλήνων, διὸ καὶ ὁ παπᾶ-Νικόλαος δριμὺς λίαν ἐπιπίπτει ἐν τῷ ***προλόγῳ*** του κατὰ τῶν ἀντιλεγόντων τούτων:

«Ἔτι δέ, λέγει, καὶ διὰ νὰ ἀποδείξω κάποιωνῶν κακογλώσσων καὶ ζηλιάρων ὄνων, ὅπου, ἀπὸ τὴν πολλὴν κάκητα καὶ φθόνον ὅπου φέρνουν εἰς τὸ γένος μας, κάθονται καὶ κατακρίνουν τὴν εὐγένειάν σας, πῶς δὲν ἠξεύρετε πόθεν κατάγεστε.»

---

1) **Deuxième registre** κτλ. σελ. 239.

2) **Précis historique** κλπ. σελ. 20.

3) Παράβαλε καὶ τὴν περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης γνώμην τοῦ κ. Π. Χιώτη ἐν τῇ «Σιών» τῆς 10 Ἰουνίου 1887, ἀριθ. 310.

Digitized by Google

Ἡ περίστασις αὕτη ἀνεκάλεσεν εἰς τὴν μνήμην μου παρατήρησίν τινα τοῦ ἱστοριογράφου Le Beau ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας τῶν Κομνηνῶν: Ὅταν ἡ οἰκογένεια αὕτη κατέστη ἔνδοξος, τότε οἱ ἱστοριογράφοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης προσεπάθησαν ἵνα εὕρωσι τὴν ἀρχαίαν καταγωγήν της. Τὴν ἀνεβίβασαν λοιπὸν μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ὡς εὐγενῆ οἰκογένειαν, ἀκολουθήσασαν αὐτόν, ἀναχωροῦντα ἐξ Ἰταλίας. *Ἦτο δέ*, λέγει, *ματαιοφροσύνη τις τὸ ὄνομα τοῦτο εἰς ὅλους τοὺς περιφανεῖς οἴκους, τῶν ὁποίων ἠγνοεῖτο ἡ καταγωγή.* [1])

Πρᾶγμα δὲ ἄξιον μνείας εἶναι καὶ τὸ ἑξῆς: Εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ἀνατολῆς, καὶ ἰδίως ἐν Σαμοθράκῃ, τὰ ὀνόματα Παλαιολόγος, Λάσκαρις, Δούκας καὶ Κομνηνός, ἤδη ἀπὸ τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατέστησαν κοινότατα, διότι οἱ γονεῖς, πρὸς τιμὴν τῶν εὐγενῶν οἰκογενειῶν τῶν Παλαιολόγων, Λασκαρέων, Δουκῶν καὶ Κομνηνῶν, βαπτίζοντες τὰ παιδία των, τοῖς διδουσι τὰ ὀνόματα ταῦτα.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν ἐτυμολογίαν τῶν λέξεων Στεφανόπουλος καὶ Στεφανόπολις, μίαν τοιαύτην δύναμαι νὰ ἐννοήσω: ὅτι *Στεφανόπουλος*, κατὰ τὴν καθ' ἡμᾶς ἑλληνικὴν γλῶσσαν, εἶναι πατρωνυμικὸν καὶ σημαίνει υἱὸς τοῦ Στεφάνου, καὶ ὅτι, *Στεφανόπολις*, ἢ μᾶλλον, *Στεφανούπολις*, εἶναι ὄνομα πόλεως καὶ σημαίνει, πόλις τοῦ Στεφάνου. Ὡς πρὸς τό, Stefanopoli (ἢ μᾶλλον, Stéphanopoli, καί, κατ' ἄλλους, Stéphano-poli), δὲν εἶναι ἄλλο εἰμὴ ἐξιταλισμὸς τῆς λέξεως Στεφανόπουλος. Τοιοῦτο δέ τι συνέβη καὶ διὰ πολλὰ ἄλλα τοιαῦτα ὀνόματα. Οὕτω λ. χ., τὸ μὲν Μαρκόπουλος ἔγεινε Marcopoli· τὸ δέ, Παπαδόπουλος, Papadopoli καὶ οὕτω καθεξῆς.

Αἱ παραδόσεις αὗται θὰ εἶχόν τι τὸ πειστικὸν καὶ βέβαιον, ἐὰν συνεφώνουν καθ' ὅλα μὲ τὴν γενικὴν ἱστορίαν. Ἀλλὰ τοιαύτη τις συμφωνία παντάπασιν ἐλλείπει.

Ὡς πρὸς τὴν πρώτην παράδοσιν, ἐκ τῆς ἱστορίας μανθάνομεν ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀλέξιος Κομνηνὸς οὐδέποτε ἔσχε σύζυγον Μάρω, ἢ Αἰκατερίνην καὶ μετὰ ταύτην Θεοδώραν. Ὁ πρωτότοκος τῶν υἱῶν του καὶ διάδοχος τοῦ Βυζαντινοῦ θρόνου, πραγματικῶς, ὠνομάζετο Ἰωάννης Κομνηνός· ἀλλ' υἱὸν Στέφανον οὐδέποτε ἀπέκτησεν. Πολὺ δὲ περισσότερον, τὰ περὶ Γερμανοῦ καὶ Θεοδώρας οὐδαμοῦ ἀναφέρονται. [2])

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν δευτέραν παράδοσιν, πραγματικῶς, ὁ νεώτατος τῶν ὀκτὼ υἱῶν τοῦ Δαβὶδ Κομνηνοῦ, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα ἦτο

1) Hist. Du Bas-Empire Τόμ. XVII. σελ. 179.
2) Le Beau, Hist. κτλ. Τόμ. XVII καὶ XVIII.

Γεώργιος, κατὰ τὸν ἀρθρογράφον τῆς *Γενικῆς Βιογραφίας τοῦ Διδώτου,* [1]) ἐξομόσας τὴν πατρῴαν πίστιν, ἐπέζησεν ὡς μόσλιμος ἐν Ἀδριανουπόλει μετὰ τὴν σφαγὴν τοῦ πατρός του, τῶν ἀδελφῶν του καὶ τῶν ἄλλων μελῶν τῆς οἰκογενείας του [2]).

Εἶναι λοιπὸν οὗτος ὁ πρόγονος τῶν ἐν Κορσικῇ Κομνηνῶν;—Ἴσως, ναί· ἀλλ' ἴσως καὶ ὄχι. Τοὐλάχιστον ἡ ἱστορία δὲν μᾶς λέγει τίποτε. Ἐν τούτοις, ἡ οἰκογένεια τῶν ἐν Αἰακκίῳ Στεφανοπούλων Κομνηνῶν ἐξακολουθεῖ νὰ θεωρῇ ἑαυτὴν ὡς καταγομένην ἐκ τῶν ἐν Τραπεζοῦντι Κομνηνῶν, φέρουσα τὰ ἑξῆς οἰκόσημα: Χρυσοῦν Αὐτοκρατορικὸν ἀετόν, διαπερώμενον ὑπ' ἀργυροῦ ξίφους ἔχοντος χρυσῆν λαβίδα, καὶ ἐπιφέροντος χρυσοῦν αὐτοκρατορικὸν στέμμα. Σύνθημα δ' ἔχει τὸ ἑξῆς: *Fama manet, fortuna perit.*

Τὰ ἐν τῇ οἰκίᾳ τῶν ἐν Αἰακκίῳ Στεφανοπούλων Κομνηνῶν σωζόμενα ἔγγραφα εἶναι ὅλως ἀνεπαρκῆ διὰ τὴν ἀπόδειξιν τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ὑποθέσεως. Ἓν δὲ καὶ μόνον ἀρχαῖον ἔγγραφον ὑπάρχει ἐν αὐτοῖς, τὸ ὁποῖον εἶναι βαπτιστικὸν τοῦ Γεωργίου, ἀρχηγοῦ τῆς ἐν Κορσικῇ ἑλληνικῆς ἀποικίας, κατὰ τὴν ἐξ Οἰτύλου ἀναχώρησιν. Ἔχει δὲ ὡς ἕπεται:

«Χιλιοστῷ πεντακοσιοστῷ ἐνενικοστῷ πέμπτῳ Νοεμβρίου εἰκοστῇ δευτέρᾳ. Ἐγεννήθη παιδίον ἀρσενικὸν τοῦ εὐγενεστάτου κὺρ Μιχαὴλ τοῦ ποτὲ ἐκλαμπροτάτου γεωργίου στεφανοπούλου Κομνηνοῦ, καὶ τῆς ἀρχόντισας μαρίας· ἐβαπτίσθη ἐμιρόθη, καὶ ὀνομάστη γεώργιος ἀπ' ἐμοῦ Δυονισίου προτοπαπᾶ τοῦ Βίτιλου.

Χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ ἑβδομεκοστῷ πέμπτῳ μαΐου εἰκοστῇ εἰς τὸ Βίτιλον Μάνης.

Ἐγὼ Θωμᾶς στεφανόπουλος ἀρχιερεὺς τοῦ Βίτιλου μετέγραψα ἀπὸ τὸ βιβλίον τῶν βαπτιζόμενων τὸ ἄνωθεν βαπτιστικὸν καθὼς εὑρίσκεται.

Θωμᾶς Στεφανόπουλος.»

Ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐγγράφου τούτου ἡ αὐθεντικότης μοὶ εἶναι λίαν ἀμφίβολος. Μάλιστα δὲ ἡ ὑπογραφὴ *Θωμᾶς Στεφανόπουλος* δὲν εἶναι ὑπογραφὴ Ἕλληνος Ὀρθοδόξου Ἀρχιερέως. Τοὐναντίον δ' ἡ ὑπογραφὴ τοῦ Ἐπισκόπου Μαΐνης Παρθενίου ἐν τῇ διαθήκῃ του, τὴν ὁποίαν δημοσιεύομεν κατωτέρω, εἶναι ἀληθὴς ὑπογραφὴ Ἀρχιερέως, γεγραμμένη καθ' ὃν τρόπον διετηρήθη καὶ μέχρι σήμερον ἡ συνήθεια τοῦ ὑπογράφειν παρὰ τοῖς ἡμετέροις Ἀρχιερεῦσιν.

Εἰς ταῦτα δὲ ἐπὶ τέλους προσθέτω καὶ τὸ συμπέρασμα, τὸ ὁποῖον ἐξήγαγον ἐκ τῶν ληξιαρχικῶν βιβλίων τοῦ Δημαρχείου τῶν Καρυῶν: Οἱ τὰς διαφόρους ἱεροπραξίας καταγράφοντες ἱερεῖς συνειθίζουσι νὰ θέτωσι τὸ ὄνομα, τὸ ἐπώνυμον καὶ τὸ τῆς πατρίδος ὄνομα τῶν καταγραφομένων προσώπων. Οὕτω δὲ ἐν σελ. 3 τοῦ

1) Nouv. Biogr. génér. κλπ. Τόμ. XIII, σελ. 211.
2) Χάμμερ, Τομ. Β', σελ. 334.

Digitized by Google

Βιβλίον τῶν Βαπτισμένων ἀπαντῶμεν τὴν ἑξῆς καταγραφήν:

«Χίλιοι ἑπτακόσιοι δεκάξι ἰανουαρίου ἔξι μὲ τὸ θέλημα ὡς ἄνωθεν τοῦ προεστότος ἐβαπτίσθη ἀπ' ἐμὲ τὸν ὑπογεγραμμένον υἱός τοῦ Μαστροκωσταντὴ ἀπὸ τὴν χῶ καὶ Ἀγγελίνας Μαλατίτζας· οἱ ἀνάδοχοι παπὰ πέτρος Μαβρονιδάκης καὶ Μαρία κονταρήνου· ἦτον ἡμερῶν δεκ' οκτὸ καὶ ὠνομάσθη ἰωάννης. ἐγὼ ππ. Ἰωάννης στεφανόπουλος ἐβάπτισα.»

Οὕτω δ' ἀλληλοδιαδόχως ἐν τοῖς διαφόροις ληξιαρχικοῖς βιβλίοις ἀπαντῶμεν τὰς ἑξῆς καταγωγάς· Νικολὸς *σμιρνάκης*.-Γιάννης *ἀπὸ τὴν χίο*.- Κωσταντὴς *τσιργοτάκης*.— Γιόργης *ἀπὸ τὴν ρούμελη*.—Μαστρο νικολὸς *χανδιώτης*.— Γιόργης *κορφιώτης*.— Φραντσέσκος *παριανὸς* κλπ. κλπ. Δὲν ἔσχον δὲ τὴν ὑπομονὴν νὰ συνθέσω ἀκριβῆ κατάλογον τῶν τοιαύτης καταγωγῆς οἰκογενειῶν· ὁπωσδήποτε ὅμως δύναμαι νὰ διαβεβαιώσω ὅτι ὑπὲρ τὰς τριάκοντα τοιαῦται εὑρίσκονται ἐν τοῖς βιβλίοις τούτοις.

Ἕπεται λοιπὸν ἐκ τούτων, ὅτι ἡ ἀποικία αὕτη δὲν συνέκειτο ἐκ μόνων Οἰτυλίων καὶ Πελοποννησίων, ἀλλὰ καὶ ἄλλης καταγωγῆς ἀνθρώπων. Καὶ ἐξηγῶ τοῦτο ὡς ἑξῆς: Ἡ Μάνη διετέλεσε πάντοτε ἀνυπότακτος καὶ οὕτως εἰπεῖν ἡμιανεξάρτητος. Αἱ ἐξ ἄλλων μερῶν ὑπὸ τῶν Τούρκων καταδιωκόμεναι οἰκογένειαι κατέφευγον ἐκεῖ ὡς εἰς ἄσυλον. Ὁσάκις λοιπὸν ἀνεχώρουν ἐκ Μάνης ἀποικίαι, συνέκειντο αὗται, κατὰ μέγα μέρος, ἐξ Ἑλλήνων ἄλλων μερῶν.

Καθὰ δὲ πληροφοροῦμαι ἐν Καρυαῖς, καί τινες Γενουηνσιακαὶ οἰκογένειαι, ἀναμιχθεῖσαι μετὰ τῶν πρώτων ἀποίκων Ἑλλήνων, συνεχωνεύθησαν μετ' αὐτῶν, ὡς εἶναι καὶ ἡ οἰκογένεια Ραγγατζάκη (ἐκ τοῦ ragazzo).

(Ἕπεται συνέχεια)

Ν. Β. Φαρδυς

ΣΤΡΕΒΛΩΘΕΙΣΑ ΥΠΑΡΞΙΣ

Διήγημα.

[Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ τοῦ Rudolph Lindau]

Α'.

Τὸν Νοέμβριον μῆνα τοῦ ἔτους 186. εὑρισκόμην ἐν μικρᾷ τινι πόλει τῆς Θυριγγίας. Ἤμην ἤδη ἐκεῖ ἀπὸ μιᾶς ἑβδομάδος, καὶ περατώσας τὰς ὑποθέσεις αἵτινες εἶχον ἀπαιτήσει τὴν παρουσίαν μου, ἡτοιμαζόμην ν' ἀναχωρήσω τὴν ἑπομένην ἡμέραν ἐν ὥρᾳ εὐθέτῳ, ὅτε τὴν τετάρτην ὥραν μετὰ μεσημβρίαν ἔλαβον τηλεγράφημα καλοῦν με ὅ,τι τάχιστα εἰς Παρισίους πρὸς τακτοποίησιν σπουδαιοτάτης δι' ἐμὲ ὑποθέσεως. Εὑρισκόμενος πολλὰς ὥρας μακρὰν τῆς κυρίας σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, δὲν ἠδυνάμην πλέον νὰ προφθάσω τὴν ταχεῖαν νυκτερινὴν ἁμαξοστοιχίαν· ἵνα ἐπιβῶ δὲ τῆς ἀμέσως ἑπομένης ἡμερησίας, ἔπρεπεν ἢ ν' ἀναχωρήσω τὴν ἐπαύριον πρωΐαν περὶ τὴν πέμπτην ὥραν, ἢ νὰ κινήσω ἐφ' ἁμάξης τὴν ἰδίαν ἀμέσως ἑσπέραν, καὶ διανυκτερεύων ἐν τῇ πόλει τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ νὰ ἐξακολουθήσω τὴν ἐπαύριον τὴν ὁδοιπορίαν μου διὰ τοῦ σιδηροδρόμου.

Ἦτο δυσάρεστος, ὑγρὸς συνάμα καὶ ψυχρός, καιρός. Τὸ νὰ ἐγερθῶ δὲ ἐν μέσῳ σκότους, νὰ ἐνδυθῶ ἐντὸς ψυχροῦ δωματίου, καὶ τρέμων ἔτι ἐκ τοῦ ψύχους νὰ ἐπιβῶ ἁμάξης κακῶς κλειομένης, ὅπως διασυρθῶ τέσσαρας ὅλας ὥρας ὑπὸ ἀργῶν ἵππων, δι' ἀνωμάλων δρόμων, ἄνω καὶ κάτω τῶν ὀρέων, ἦσαν πράγματα ἅτινα ἥκιστα μοὶ προσεμειδίων. Προυτίμησα ν' ἀναχωρήσω ἀμέσως. Παρήγγειλα ἓν ὄχημα, συνεσκεύασα ἐν τάχει τὸν ὁδοιπορικόν μου σάκκον, ἔπιον ἓν ποτήριον θερμοῦ οἴνου, διέταξα νὰ θέσουν ἐντὸς τῆς ἁμάξης μίαν δέσμην ἀχύρου, ἐτυλίχθην ἐπιμελῶς διὰ χονδρῶν τινων σκεπασμάτων, καὶ ἐκίνησα εὐδιάθετος.

Εἶχεν ἤδη ἀρχίσει τὸ σκότος, ὅτε ἐξῆλθον τῆς πόλεως, μετὰ ἡμίσειαν δὲ ὥραν ἦτο βαθεῖα κύκλῳ μου νύξ. Μὲ κατέλαβε μετ' ὀλίγον ἡμιτελής τις καὶ ἄχαρις ὕπνος, ὅθεν μὲ ἐξήγειρον, ὡς ἐνόμιζον, ἀνὰ δέκα λεπτὰ μάστιγος κρότος καὶ ἁμαξηλάτου κραυγαί· παρετήρουν δὲ τότε ὅτι πολλὰ παρηρχόμεθα χωρία. Ἔβλεπον δι' ἡμικλείστων ὀφθαλμῶν καὶ τῶν θαμβῶν ὑέλων τῆς ἁμάξης ταπεινοὺς καὶ ἀμαυροὺς οἰκίσκους καὶ τὰ μόλις φωτιζόμενα παράθυρά των, πρὶν ἢ δὲ καλῶς ἐννοήσω ποῦ εὑρισκόμην ἤμην καὶ πάλιν μετὰ μικρὸν ἐπὶ τῆς σκοτεινῆς λεωφόρου. Τέλος ἐβελτιώθη πως ὁ δρόμος· οἱ τιναγμοὶ τῆς ἁμάξης κατέστησαν ἀνεκτότεροι, μεταβληθέντες βαθμηδὸν εἰς εὐχάριστον λικνισμόν, αἱ κραυγαὶ τοῦ ἁμαξηλάτου δὲν μ' ἐτάραξαν πλέον, καὶ — ἀπεκοιμήθην.

Ὅτε ἐξύπνησα εἴχομεν σταματήσει ἐν τῇ πόλει Β. πρὸ τοῦ *Ξενοδοχείου ὁ Διάδοχος*, ὅπου καὶ κατηυθυνόμεθα. Ὑπηρετικώτατός τις οἰκέτης ἤνοιξε τὴν θυρίδα τῆς ἁμάξης καὶ μ' ἐβοήθησε νὰ καταβῶ. Ἀφοῦ δ' ἀπέλυσα τότε τὸν ἁμαξηλάτην καὶ ἀπήντησα καταφατικῶς εἰς τὸν οἰκέτην, ἐρωτῶντά με ἂν ἐπεθύμουν δωμάτιον, μὲ παρεκάλεσεν οὗτος νὰ τὸν ἀκολουθήσω καὶ μ' ὡδήγησεν ἐπάνω, διὰ τῆς φωτεινῆς κλίμακος, εἰς ὑψηλόν, εὐρὺ καὶ ψυχρὸν δωμάτιον. Ἐκράτει κηρίον διὰ τῆς προτεταμένης αὐτοῦ δεξιᾶς καὶ εἶχέ πως τὸ ἦθος ὑπερήφανον, ὡσανεὶ πρόκειτο νὰ μὲ ποδηγετήσῃ διὰ σκοτεινοῦ τινος λαβυρίνθου.

Τὸ ὑποδειχθέν μοι δωμάτιον εἶχε πάντη ἀ-

Digitized by Google

χαριν τὴν ὄψιν. Ἐφαίνετο μὴ θερμανθὲν ἀπ' ἀρχῆς τοῦ χειμῶνος. Περιέβλεπον δ' αὐτὸ φρίσσων, ἐνῷ ὁ οἰκέτης κατεγίνετο ν' ἀνάψῃ δύο ἰσχνὰ κηρία καὶ νὰ παρατάξῃ συμμετρικῶς ἐγγὺς αὐτῶν μικρὰν τεφροδόχην καὶ ἀργιλλόπλαστον πυρειοδοχεῖον. Λαβὼν δὲ μετὰ τοῦτο ἦθος χοροδιδασκάλου, ἐστηρίχθη ἐλαφρῶς διὰ τῆς ἡμικλείστου χειρός του ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ ἠρώτησε σοβαρῶς ἂν εἶχον ἄλλο τι νὰ διατάξω.

Ἐπείνων, εἶπον· ἐπεθύμουν νὰ φάγω κάτι, πολὺ δὲ θὰ ηὐχαριστούμην ἂν ἐθερμαίνετο τὸ δωμάτιόν μου. Ἦτο δυνατὸν νὰ ληφθῇ φροντὶς ἢ ἐκοιμῶντο ἤδη οἱ ὑπηρέται;

Ὁ οἰκέτης μὲ προσεῖδε μειδιῶν ἀνέκφραστον μειδίαμα εὐμενείας καὶ οἰκτίρμονος ὑπεροχῆς, καὶ μοὶ ἀπήντησε μετὰ πολλῆς ἠπιότητος, ὅτι μόλις ἦτο ἡ ὥρα δέκα, ὅτι τὸ ἑστιατόριον οὐδέποτε ἔκλειε πρὸ τοῦ μεσονυκτίου, καὶ ὅτι εἷς τῶν κατωτέρων ὑπηρετῶν — ὡς ἂν ὑπῆρχεν τάγμα ὁλόκληρον — ἔμενεν ἄγρυπνος ὅλην τὴν νύκτα, διότι πολλάκις ἐκ τῶν πέριξ ἤρχοντο ξένοι ἀργά, ὅπως ἀναχωρήσωσι διὰ τῆς πρωϊνῆς ἁμαξοστοιχίας. Ἀφοῦ δὲ τοιουτοτρόπως μοὶ κατέδειξε τὴν σπουδαιότητα τοῦ οἴκου, εἰς ὃν παρεῖχε τὰς ὑπηρεσίας του, ἐφάνη πάλιν πρόθυμος νὰ λάβῃ τὰς διαταγάς μου, ἃς ἤκουσεν ἀπαθὴς καὶ κάτω νεύων τοὺς ὀφθαλμούς.

— Ὁ ὑπηρέτης θὰ ἔλθῃ εὐθὺς νὰ θερμάνῃ. Τὸ δεῖπνον εἰς εἴκοσι λεπτὰ θὰ εἶνε ἕτοιμον. Θέλετε νὰ φάγετε κάτω ἢ εἰς τὸ δωμάτιόν σας;

— Κάτω θὰ εἶνε προχειρότερα, παρετήρησα δειλῶς.

— Ὅπως ἀγαπᾶτε.

Κ' ἐπιστραφεὶς ἀνεχώρησεν.

Ἐτακτοποίησα ὀλίγον τὴν ἐνδυμασίαν μου, ἔλαβον ἓν βιβλίον ἐκ τοῦ κιβωτίου μου, συλλογισθεὶς ὅτι τὰ εἴκοσι λεπτὰ τοῦ κυρίου ἐκείνου ἠδύναντο πολὺ νὰ παραταθῶσι, καὶ κατέβην τὴν κλίμακα, ἵνα μεταβῶ εἰς τὸ ἑστιατόριον.

Διερχόμενος τὸν πρόδομον παρῆλθον ἐνώπιον κυρίου τινός, ὅστις, καθ' ἃ παροδικῶς παρετήρησα, ἐφόρει μέγαν σκοῦφον ἐκ μέλανος μεταξωτοῦ, καλύπτοντα σχεδὸν τὰ ὦτα καὶ παριστῶντα ἐκτάκτως μικρὰν τὴν κεφαλήν. Ὁ ἄγνωστος μὲ παρηκολούθησε κατὰ πόδας καὶ ἐφθάσαμεν συγχρόνως εἰς τὴν θύραν τοῦ ἑστιατορίου. Τὴν ἤνοιξα καὶ παρεκάλεσα αὐτὸν διὰ τῆς χειρὸς νὰ προηγηθῇ· ἀλλ' ἐκεῖνος ὑποχωρήσας ἓν βῆμα μοὶ εἶπε διὰ μεγάλης καὶ λεπτοτάτης φωνῆς:

— Παρακαλῶ, παρακαλῶ πολύ, περάσετε.

Οὐδένα εἶχον λόγον νὰ διατρίψω εἰς φιλοφρονήσεις, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸ ἑστιατόριον.

Ὁ τὸν μέγαν σκοῦφον φέρων ἀνὴρ μὲ παρηκολούθησε, κ' ἐνόμιζον ὅτι ἤκουον ἔτι αὐτὸν ψιθυρίζοντα ὄπισθέν μου: παρακαλῶ πολύ, περάσετε.

— Εὐγενὴς ἄνθρωπος, εἶπον κατ' ἐμαυτόν.

Ἐπὶ τοῦ ἑνὸς ἄκρου τῆς μακρᾶς καὶ στενῆς τραπέζης, ἐφ' ἧς ἡπλοῦτο κηλιδωμένη πως λευκὴ ὀθόνη, εἶχον παρατεθῆ παροψίδες. Ἀπέτεινα ἐρωτηματικὸν βλέμμα πρὸς τὸν σοβαρὸν οἰκέτην, οὗτος δὲ σπεύσας ἀμέσως πρός με κ' ἐπιχαρίτως προσκλίνων, μοὶ ὑπέδειξε μίαν τῶν δύο θέσεων. Ὁ μετ' ἐμοῦ εἰσελθὼν εἰς τὴν αἴθουσαν εὐγενὴς ἀνθρωπίσκος ἐκάθησεν ἐπὶ τῆς ἄλλης καθέδρας, ἀπέναντί μου. Ἀποβαλὼν τὸν εὐρὺν αὐτοῦ σκοῦφον, ἤρχισε τρίβων μετὰ πολλῆς ταχύτητος τὰς μικράς, ὀστεώδεις καὶ ἀπεξηραμένας του χεῖρας. Τὸν παρετήρησα τότε ἀκριβέστερον.

Ἦτο βραχύς, ἑξηκοντούτης ἴσως ἀνήρ, ἐκτάκτως κομψῶς ἐνδεδυμένος. Ἐφόρει ὁδοιπορικὴν ἐνδυμασίαν ἀνοικτοῦ τεφροῦ χρώματος, ἐξαιρέτως κατεσκευασμένην, χρωματιστὸν χιτῶνα, ὅστις ἐκ τῶν συντεθλασμένων χειρίδων καὶ τοῦ περιτραχηλίου του ἐφαίνετο πρὸ μικροῦ ἐξελθὼν τοῦ κιβωτίου, καὶ μακρὸν νεοπρεπές, ἐκ κυανοῦ μεταξωτοῦ, περιλαίμιον, εἰς ὃ καθηλοῦτο πολύτιμος καὶ κομψοτάτη καρφίς. Ἡ κεφαλή του, ὡς εἶχον ἤδη παρατηρήσει ἐπὶ τοῦ προδόμου, ἦτο λίαν μικρά. Ἡ μεσοπόλιος, μακρὰ καὶ ἀραιά του κόμη, χωριζομένη παρὰ τὸ ἀριστερὸν οὖς, ἐφέρετο ἐπιμελῶς κτενισμένη ἐπὶ τοῦ λοιποῦ κρανίου, ὅπως συγκαλύπτῃ κατὰ τὸ δυνατὸν τὴν φαλακρότητά του. Ὑπὸ τὸ ταπεινὸν δὲ καὶ ἐρρυτιδωμένον μέτωπον ἔκειντο δύο μικροὶ στρογγύλοι καὶ ζωηροὶ τεφροὶ ὀφθαλμοί. Ἡ ῥὶς ἦτο καμπύλη, ἱκανῶς μεγάλη, ἀλλὰ τοσοῦτον ἀσυνήθως λεπτή, ὥστε ἐφοβήθην, ὅτε ἀπεμύχθη αἴφνης βιαίως ὁ ἀνήρ, μὴ διαρραγῶσιν οἱ λεπτοὶ καὶ διαφανεῖς του ῥώθωνες ἐκ τῆς ἰσχυρᾶς πιέσεως, ἣν τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὑφίσταντο. Τὰ στενά του χείλη ἦσαν ἄναιμα, τὰ μεγάλα καὶ ἀναπεπταμένα του ὦτα πλήρη ἐφηλίδων, ὁ δὲ μακρὸς καὶ ὀξὺς αὐτοῦ πώγων ἦτο ἐξυρισμένος, ὡς καὶ τὸ ἄνω χεῖλος. Τὸ γερόντιον ἐμάσα ἀδιακόπως, χωρὶς νὰ περιέχῃ τι τὸ στόμα του, καὶ τοῦτο πράττων τοσοῦτον παραδόξως συνέστελλε τὰς παρειάς του, ὥστε ἐνόμισα ὅτι κατεγίνετο νὰ τὰς δαγκάσῃ.

— Ὁ εὐγενὴς ἄνθρωπος εἶνε καὶ ἀστεῖος, διενοήθην, ἐπειδὴ δὲ οὐδὲν πλέον μοὶ παρεῖχεν ἐνδιαφέρον, ἤνοιξα τὸ βιβλίον, ὅπερ εἶχον παραλάβει, καὶ ἤρχισα ν' ἀναγινώσκω.

Ὅτε ἀνέκυψα μετ' ὀλίγα λεπτά, συνήντησαν οἱ ὀφθαλμοί μου τοὺς τοῦ γείτονος ἀτενίζοντας ἐπ' ἐμὲ μετὰ τοσοῦτον προδήλου εὐμενείας καὶ ἀφελοῦς περιεργείας, ὥστε ἄκων ἐμειδίασα. Ὁ γέρων ἀπήντησεν ἀμέσως διὰ φιλικοῦ καὶ σχεδὸν παιδικοῦ μειδιάματος.

Digitized by Google

— Πολὺ ἐνδιαφέρον βιβλίον ἀναγινώσκετε, εἶπε· καὶ ὡραῖαι εἰκόνες, καθὼς βλέπω.

— Ναί, ἀπήντησα ἀμελῶς, ἀθῷον καὶ καλὸν βιβλίον: Τὰ παραμύθια τοῦ Γρίμμ.

— Τοῦ Γρὶμμ τὰ παραμύθια! ἀνεφώνησεν ὁ μικρὸς ἀνὴρ μετὰ περιχαροῦς ἐκπλήξεως· πράγματι ὡραῖον βιβλίον. Τὸ ἀνέγνωσα ἑκατοντάκις· εἶνε ἀπὸ τ' ἀγαπητά μου βιβλία. Τὰ παραμύθια τοῦ Γρίμμ καὶ τοῦ Μουσαίου τὰ παραμύθια, ὁ Ἱππότης τοῦ Ραϊντζενστάϊν, ὁ Ριναλδος Ριναλδίνης.. Ὡραῖα βιβλία! αὐτὰ μ' ἀρέσουν. Δὲν ἀναγινώσκω παρ' αὐτά, καὶ ἄλλα ὅμοια.

— Ἡ ἀνάγνωσίς των δὲν ἐρεθίζει, ὑπέλαβον. Διατηρεῖ τὸν ἄνθρωπον νέον.

— Ὄχι μόνον τὸν διατηρεῖ, ἀλλὰ καὶ τὸν *κάμνει πάλιν* νέον, ἀξιότιμε κύριε, ἀπήντησεν ὁ γείτων μου, τονίζων ἰδίᾳ τὴν λέξιν: κάμνει. Πόσον καλλίτερα, διδακτικώτερα, διασκεδαστικώτερα καὶ ἠθικώτερα εἶνε τὰ εὔμορφα αὐτὰ διηγήματα, παρὰ τὰ ἄνοστα καὶ ἀπίθανα μυθιστορήματα, τὰ μυθιστορήματα τῶν μεγάλων ἐντυπώσεων, μὲ τὰ ὁποῖα τρέφονται σήμερον οἱ ἀναγνῶσται.

Ὁ γέρων ἤρχιζε νὰ μὲ διασκεδάζῃ. Ἐστήριξα τοὺς ἀγκῶνας ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῶν χειρῶν, καὶ παρετήρησα αὐτὸν προσεκτικώτερον. Ἡ μορφή του εἶχε παράδοξόν τινα χαρακτῆρα, ὃν δὲν ἠδυνάμην νὰ ὁρίσω ἀκριβῶς: μίγμα τι ἐξάψεως καὶ ἀφελείας, εἰλικρινείας συνάμα καὶ ὑπουλότητος.

— Δηλαδή... νὰ σᾶς εἰπῶ, ὑπέλαβον, ὅπως διὰ μικρᾶς τινος ἀντιλογίας τὸν ἐνθαρρύνω εἰς ἐξακολούθησιν, καὶ εἰς τὰ παραμύθια ἡ πιθανότης δὲν περισσεύει. Δύσκολα δὲ θὰ εὕρετε περισσοτέρους φόνους εἰς τὰ φοβερώτερα σημερινὰ μυθιστορήματα, παρὰ εἰς τὸν Ρινάλδον Ριναλδίνην καὶ τὸν Ἱππότην τοῦ Ραϊντζενστάϊν, — ἂν δὲν μὲ ἀπατᾷ ἡ μνήμη...

— Μὲ συγχωρεῖτε, μὲ συγχωρεῖτε, κύριέ μου, διέκοψεν ὁ γείτων. Ὁμολογῶ ὅτι οἱ ἥρωές μου εἶνε πολλάκις αἱμοχαρεῖς· ἀλλ' εἶνε ὅμως, ἂν εἰμπορῶ νὰ εἰπῶ, τίμιοι ἄνθρωποι εἰς τὸ εἶδός των· δὲν κρύπτονται, τοὺς γνωρίζει κανεὶς ἀμέσως· ὅταν βλέπω καὶ ἔρχεται ὁ μοχθηρὸς γίγας μὲ τὴν μεγάλην μάχαιραν ἢ ὁ ἀρχιληστὴς μὲ τὴν καραβίναν καὶ τὰ πιστόλιά του, ἢ ὁ ἅρπαξ μὲ τὸν ἀκόλουθόν του, εἰξεύρω ἀμέσως τί θέλουν οἱ ἄνθρωποι· ἐννοῶ εὐθὺς ποῦ εὑρίσκομαι, καὶ δὲν ἔχω νὰ τυραννοῦμαι μὲ χιλίας δύο σκέψεις καὶ ὑποψίας, καθὼς εἰς τὰ σημερινὰ μυθιστορήματα, ὅταν βλέπω νὰ παρουσιάζεται ὁ ἄνθρωπος μὲ τοὺς μαύρους διαπεραστικοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὸ μοχθηρόν του μειδίαμα εἰς τὰ στενὰ στενά του χείλη. Τότε ἀδιακόπως συλλογίζομαι: νὰ ἰδοῦμεν τί θὰ κάμῃ τόρα αὐτὸς ὁ κακοῦργος, καὶ ἕως τὴν τελευταίαν σελίδα εἶμαι εἰς ταραχὴν ἀδιάκοπον. Αὐτὸ γηράσκει, κύριέ μου. Κάμνει γέροντα τὸν ἄνθρωπον! Τοιαῦτα μυθιστορήματα δὲν ἐμβαίνουν πλέον εἰς τὴν οἰκίαν μου. Πόσον τοὐναντίον μὲ διασκεδάζουν καὶ μ' εὐχαριστοῦν αἱ καλαὶ ἐκεῖναι ἱστορίαι ληστῶν καὶ ἱπποτῶν!. Δὲν μοῦ φέρουν ἀϋπνίαν, μολονότι ἐνδιαφέρομαι διὰ τοὺς ἀνδρείους αὐτοὺς ἀνθρώπους, καὶ χαίρω ὅταν ἀναγινώσκω ὅτι ἐνίκησαν τὴν ἔνοπλον δύναμιν ἢ ἐπτώχυναν κανένα παντοπώλην. Θὰ πιστεύσητε ὅτι ἔρχομαι τώρα ἀπὸ τὸ Κβέδλιμβουργ, καὶ ὅτι μετέβην ἐκεῖ μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ ἰδῶ τὸ κλωβί, ὅπου ἔμεινε φυλακισμένος ὁ ἱππότης τοῦ Ραϊτζενστάϊν;

— Διατί νὰ μὴ σᾶς πιστεύσω; ἀπήντησα, σᾶς πιστεύω.

— Καλὸς καὶ φιλικὸς ὁ λόγος σας, ὑπέλαβε τὸ γερόντιον. Δὲν φαντάζεσθε πόσην χαρὰν μοῦ προξενεῖτε. Μισῶ τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι ἀμφισβητοῦν ὅσα δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ γνωρίζουν ἢ ὅσα δὲν ἐννοοῦν, καὶ νομίζουν μάλιστα ὅτι εἶνε ὑπέροχα πνεύματα. Οἱ στενοκέφαλοι μύωπες! Ὅσον περισσότερα ἔμαθεν ὁ ἄνθρωπος, τόσον εὐκολώτερον παραδέχεται ὡς δυνατὰ ὅσα δὲν ἐγνώρισεν ἐξ ἰδίας πείρας ἢ ἀντιλήψεως. Ὁ μαῦρος τῆς Ἀφρικῆς δὲν πιστεύει εἰς ἀτμομηχανάς, οὔτε εἰς ἠλεκτρικοὺς τηλεγράφους, καὶ οἱ χωρικοί μας κινοῦν μὲ ἀπιστίαν τὰς χονδρὰς των κεφαλάς, ἂν τοὺς εἴπῃ κανείς, ὅτι οἱ ἀστρονόμοι ἤρχισαν νὰ ζυγίζουν τ' ἄστρα. Ὅσον περισσότερον ἠμπορεῖ νὰ πιστεύσῃ ὁ ἄνθρωπος τόσον περισσότερον σοφώτερος εἶνε. Τὸ *μηδὲν θαυμάζειν* σημαίνει, κατὰ τὴν πεποίθησίν μου, νὰ παραδέχεταί τις ὅλα δυνατὰ καὶ νὰ μὴν ἀμφιβάλλῃ διὰ τίποτε. Εἴσθε τῆς γνώμης μου;

Εἶμαι ἄνθρωπος εἰρηνικός, καὶ ἀπήντησα:

— Πληρέστατα!

— Χαίρω, χαίρω πολύ· ἐπιτρέψατε...

Κ' ἐγερθεὶς ὁ γέρων μοὶ ἔτεινε ὑπὲρ τὴν τράπεζαν τὴν χεῖρά του ἣν ἐγκαρδίως ἔσφιγξα.

— Ἀπροσδόκητος δι' ἐμὲ εὐχαρίστησις νὰ εὕρω τόσον εὐάρεστον συντροφιάν, ἐξηκολούθησε λέγων· πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν ἀπαντῶ ἐδῶ συχνά. Πρὸ πολλοῦ καιροῦ δὲν εἶχα τὸ εὐτύχημα νὰ γνωρίσω ἄνθρωπον τόσον λογικὸν καὶ τόσον ἀξιαγάπητον ὡς σᾶς.

Ἠσθάνθην εἶδός τι ἐντροπῆς, καὶ προσέκλινα ἄφωνος, μειδιῶν ἀμηχάνως.

— Τὸ ὄνομά μου εἶνε Ἀρῆς Κλάασεν, ἐξηκολούθησε φλυαροῦν τὸ γερόντιον. Κατάγομαι ἀπὸ τὸ Χολστάϊν, ἀλλὰ πρὸ πολλῶν ἐτῶν κατοικῶ εἰς τὴν Γερμανίαν. Ἀπό τινος χρόνου μένω πλησίον τῆς Β. καὶ ἔρχομαι συχνὰ εἰς αὐτὸ τὸ ξενοδοχεῖον. Ἠμπορῶ ἄρά γε νὰ ἐλπίσω, ὅτι θὰ σᾶς ξαναϊδῶ ἐδῶ; Εἴσθε ἀπ' αὐτὰ τὰ μέρη;

Digitized by Google

Ἀπήντησα ἀρνητικῶς εἰς τὴν τελευταίαν ἐρώτησιν, ἀλλὰ ἐθεώρησα ὅμως καθῆκον καὶ χρέος μου νὰ παρουσιάσω καὶ ἐγὼ τὸν ἑαυτόν μου.

— Ἠμπορῶ νὰ ἐρωτήσω, πόσων ἐτῶν εἶσθε; μὲ ἠρώτησεν ὁ Κύριος Κλάασεν.

— Τριάκοντα δύο, ἀπήντησα.

— Ὡραία ἡλικία· ἡ ὡραιοτέρα, ἠμπορῶ νὰ εἰπῶ, ὑπέλαβε, τονίζων ἰδιαιτέρως τὸ ἡ· κ' ἐγὼ ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἔχω αὐτὴν τὴν ἡλικίαν.

Προσεῖδον μετὰ τινος ἀπορίας τὸν γέροντα, ἀλλ' ἦτο ἐντελῶς ἥσυχος καὶ σοβαρός. Παρατηρήσας ὅμως τὸ βλέμμα μου, ἐφάνη πως στενοχωρηθείς, καὶ προσέθηκεν:

— Ἐλπίζω ὅταν γνωρισθῶμεν καλλίτερον, ὡς εἰλικρινῶς ἐπιθυμῶ, νὰ σᾶς ἐξηγήσω ὅ,τι τόρα σᾶς προξενεῖ ἀπορίαν.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην προσῆλθεν ὁ οἰκέτης κομίζων τὸ δεῖπνον, ἀφοῦ δὲ προσέφερε πρῶτον εἰς τὸν Κ. Κλάασεν, ὑπεχώρησε βήματά τινα ὄπισθεν τῆς καθέδρας του, μ' ἐθεώρησεν ἐμπιστευτικῶς καμμύων τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ πονηρῶς βλέπων πρὸς τὸν συνδαιτυμόνα μου, καὶ ἔκρουσεν ἐπανειλημμένως τὸ μέτωπον διὰ τοῦ λιχανοῦ του δακτύλου.

Εἶχον ἤδη παρατηρήσει ὅτι ὁ Κ. Ἀρῆς Κλάασεν ἐφαίνετό πως παράδοξος ἄνθρωπος· ἀλλ' ἦτο βεβαίως κόσμιος καὶ εὐπρεπής. Μὴ θέλων ν' ἀποπλανηθῶ ὑπὸ τῶν νευμάτων τοῦ ὑπηρέτου, ἐξηκολούθησα διαρκοῦντος τοῦ δείπνου τὴν μετὰ τοῦ γείτονός μου συνομιλίαν.

Μοὶ ἀπέτεινε πολλὰς ἐρωτήσεις, ἀλλὰ πάντοτε τοσοῦτον φιλικῶς καὶ μετὰ τοσαύτης προσηνείας, ὥστε ἀσμένως καὶ λεπτομερῶς ἀπήντων εἰς αὐτάς.

— Μάλιστα, τὸ βλέπω, εἶπεν ὁ Κύριος Κλάασεν, ὅτε διηγήθην εἰς αὐτὸν ὀλίγα τινὰ περὶ μεμακρυσμένης χώρας, ὅπου εἶχον ζήσει. Περιηγήθητε πολὺ καὶ ἔχετε μεγάλην πεῖραν. Ἄνθρωπος ὡς σεῖς σπανίως ἀποπλανᾶται εἰς τὴν μικρὰν αὐτὴν πόλιν. Ἐγὼ τοὐλάχιστον κανένα δὲν ἐγνώρισα. Πόσα θαυμάσια πράγματα θὰ εἴδατε εἰς τὴν ζωήν σας. Ὥρας ὁλοκλήρους ἠμποροῦσα νὰ σᾶς ἀκούω. Κ' εὐαρεστηθῆτε σᾶς παρακαλῶ νὰ παρατηρήσετε, ἀξιότιμε κύριε, ὅτι πιστεύω εἰς τὸν ἐλάχιστον λόγον σας.

Ἡ δήλωσις αὔτη μ' ἐπείραξε κάπως.

— Δὲν πιστεύω, εἶπον ξηρῶς, αἱ διηγήσεις μου νὰ φαίνωνται σὰν παραμύθια.

— Μὴ μὲ παρεννοεῖτε, παρακαλῶ, κύριε γείτον μου, ὑπέλαβεν ὁ ἀνθρωπίσκος. Ὁμιλῶ ἁπλῶς καὶ συντόμως, καὶ οἱ λόγοι μου δὲν ἐννοοῦν οὐδὲ κεραίαν περισσότερον παρ' ὅ,τι λέγω. Ἠθέλησα νὰ σᾶς καταστήσω προσεκτικὸν μὲ πόσην εὐλάβειαν σᾶς ἀκροάζομαι, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ σᾶς προκαλέσω νὰ μοῦ διηγηθῆτε καὶ ἄλλα ἀπὸ τὰ πολύτιμα αὐτὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα γνωρίζετε. Δὲν ἠξεύρετε, δὲν ἠμπορεῖτε νὰ ὑποθέσετε, πόσον ἐνδιαφέρομαι διὰ πᾶν νέον, διὰ πᾶν θαυμάσιον.

Ἐπῆλθε μικρά τις παῦσις.

Εἶτα δ' αἰφνιδίως μὲ ἠρώτησεν ὁ Κ. Κλάασεν:

— Ἂν εἴχατε νὰ ἐκφράσετε κάμμίαν ἐπιθυμίαν, τὴν ὁποίαν ἠδύνατο αἴφνης νὰ ἐκπληρώσῃ καμμία καλὴ μάγισσα, τί ἐπιθυμίαν θὰ εἴχατε; νὰ πλουτήσετε;..

Ἀνένευσα.

— Ἔρωτα;.. Τιμὰς καὶ δόξαν;.. Καλὴν ὑγείαν;.. Βαθὺ γῆρας;

— Θὰ εἶχέ τι τὸ ἐπιθυμητόν, ἀπήντησα ἀμελῶς, ἂν δὲν εἶχε τὰς ἀσθενείας του.

— Κάμετέ μου μίαν χάριν, ἀξιότιμε κύριε, ἐξηκολούθησεν ἀμέσως ὁ Κ. Κλάασεν. Σκεφθῆτε πέντε λεπτά, τί ἠθέλατε ἐπιθυμήσει. Δὲν μοῦ κάμνετε αὐτὴν τὴν χάριν;

Μ' ἔβλεπε δὲ πάλιν τόσον φιλικῶς μειδιῶν, ὥστε ἀσμένως κατένευσα.

— Ἀρχίζουν λοιπὸν τὰ πέντε λεπτά, εἶπε. Κ' ἐξαγαγὼν τοῦ κόλπου του βαρὺ χρυσοῦν ὡρολόγιον, ἔθηκεν αὐτὸ ἐνώπιόν του, καὶ ἔκυψεν ἐπὶ τοῦ πινακίου του, οὕτως ὥστε δὲν ἔβλεπον πλέον τοὺς ὀφθαλμούς του, ὡς εἰ ἀπέφευγε νὰ ταράξῃ διὰ βλέμματός του τὰς σκέψεις μου.

— Λοιπόν; τὰ πέντε λεπτὰ παρῆλθον. Τί ἐπιθυμεῖτε;

Οἱ διαλογισμοί μου εἶχον ἐν τούτοις παρακολουθήσει τὸν εἱρμὸν τῆς προτέρας μου φράσεως, ὅτι τὸ βαθὺ γῆρας θὰ ἦτο ἐπιθυμητόν, ἂν δὲν εἶχε τὰς ἀσθενείας του.

— Θὰ ἐπεθύμουν, εἶπον, ν' ἀνταλλάξω τὰ τελευταῖα εἴκοσιν ἔτη τῆς ζωῆς μου — ἀπὸ τὰ ἑξήκοντα ἕως τὰ ὀγδοήκοντα, — διότι τόσον σκοπεύω νὰ ζήσω, ἀντὶ τῶν ἐτῶν μεταξὺ εἴκοσι καὶ τεσσαράκοντα, καὶ νὰ ζήσω τοιουτοτρόπως δὶς αὐτὰ τὰ ἔτη.

Ἤγειρεν ἔκπληκτος τὸ βλέμμα. Τὸ ἀνθρωπάριον εἶχεν ἀναπηδήσει, ὡς ἠλεκτρισθέν, κ' ἔδραμε πρός με.

— Τὴν χεῖρά σας, φίλε μου! Τὴν χεῖρά σας! ἀνέκραξε. Δὲν σᾶς εἶπε κανεὶς τίποτε; Εἰλικρινῶς ὁμιλεῖτε;

— Ποῖος νὰ μοῦ εἰπῇ; Πρὸ μιᾶς ὥρας ἦλθον, καὶ δὲν γνωρίζω ψυχὴν εἰς ὅλην τὴν πόλιν. Ὅ,τι σᾶς λέγω εἶνε εἰλικρινέστατον.

— Θὰ σᾶς κάμω μίαν πρότασιν.

Ἐφαίνετο ὁ Κ. Κλάασεν λίαν ἐξημμένος, κ' ἐξηκολούθησεν ἀμέσως:

— Ἔλατε εἰς τὸ δωμάτιόν μου· ἀναπαυτικόν, θερμὸν δωμάτιον.... τὸ καλλίτερον τοῦ ξενοδοχείου. Ὁ ὑπηρέτης κάμνει τὸ *ποῦντς*

Digitized by Google

ὅπως κανείς. Ἐλᾶτε νὰ πίετε ἕνα ποτηράκι. Ἤθελα πολὺ νὰ ὁμιλήσω μαζή σας. Μόλις εἶνε ἕνδεκα, καὶ ὁ σιδηρόδρομος φεύγει αὔριον τὸ πρωῒ εἰς τὰς δέκα. Χαρίσετέ μου μίαν ὥραν, κ' ἔχετε καιρὸν νὰ χορτάσετε ὕπνον. Κάμετέ μου τὴν τιμὴν νὰ δεχθῆτε τὴν πρόσκλησίν μου.

Δὲν ᾐσθάνθην τὸ θάρρος ν' ἀρνηθῶ. Ἐπειδὴ δὲ πρὸ μικροῦ εἶχον τελειώσει τὸ δεῖπνόν μου, καὶ ὁ Κ. Κλάασεν ἐβεβαίου ὅτι θὰ ἐκάπνιζον τὸ σιγάρον μου πολὺ εὐχαριστότερον ἐπὶ ἀναπαυτικοῦ θρονίου εἰς τὸ δωμάτιόν του ἢ ἐπὶ σκληρᾶς τινος καθέδρας τοῦ ἑστιατορίου, ἄσμενος καί πως περίεργος τὸν παρηκολούθησα εἰς τὸ δωμάτιόν του.

Β'

Γηραιός τις ὑπηρέτης, ἀναμένων ἐν τῷ διαδρόμῳ, ἤνοιξε τὴν θύραν, ὅτε ἐπλησιάσαμεν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ Κυρίου Κλάασεν. Μὲ παρετήρησε δὲ προσεκτικῶς καὶ μετά τινος δυσπιστίας, ὡς μοὶ ἐφάνη. Ὁ κύριός του ἔλαβεν αὐτὸν κατὰ μέρος καὶ τοῦ ἐψιθύρισεν ὀλίγας λέξεις εἰς τὸ οὖς, κρατῶν αὐτὸν οἰκείως ἀπὸ τοῦ βραχίονος, ὡς εἰ ἐλάλει πρὸς ἴσον, γνώριμον μᾶλλον ἢ πρὸς ὑφιστάμενον. Ὁ γέρων ἀπεσύρθη οὐδὲν ἀπαντήσας, κ' ἐπέστρεψε μεθ' ἱκανῶς μακρὸν χρονικὸν διάστημα, φέρων τὸ ἀχνίζον ποτὸν καὶ ποτήρια. Ἀπέθηκεν αὐτὰ ἐπὶ τῆς τραπέζης κ' ἐγγὺς αὐτῶν δέσμην σιγάρων, εἶτα δ' ἔμεινεν ἱστάμενος παρὰ τὴν θύραν καὶ θεωρῶν τὸν κύριόν του, οἱονεὶ διαταγήν τινα περιμένων.

— Ἠμπορεῖς νὰ πλαγιάσῃς, τῷ εἶπεν ὁ ξενίζων με. Ὁ κύριος ἔχει τὴν καλωσύνην νὰ μείνῃ ὀλίγον μαζῦ μου. Δὲν σὲ χρειάζομαι πλέον.

Ὁ ἄνθρωπος μ' ἐθεώρησε καὶ πάλιν μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἐκείνου δυσπίστου βλέμματος, δι' οὗ μὲ εἶχεν ἀναμετρήσει.

— Δὲν εἶμαι κουρασμένος, εἶπε. Θὰ ὑπάγω εἰς τὸ δωμάτιόν μου, καὶ ὅταν θελήσετε ἀργότερα νὰ ἐκδυθῆτε, μὲ φωνάζετε.

— Ὅπως θέλεις, Φράντς, ὅπως θέλεις. Ἂν ὅμως νυστάξῃς, πλάγιασε κ' ἔννοια σου.

Ὁ ὑπηρέτης ἀπεμακρύνθη, κ' ἔμεινα πάλιν μόνος μετὰ τοῦ Κυρίου Κλάασεν. Πρὶν ἢ ἔλθῃ τὸ πούντς, εἶχεν ἐξακολουθήσει τὴν παρὰ τὴν τράπεζαν ἀρχισθεῖσαν συνομιλίαν του, καὶ διαφόρους μοὶ ἀπέτεινεν ἐρωτήσεις. Μοὶ ἐφάνη ὅμως, ὅτι ἀνέμενε ν' ἀσφαλισθῇ κατὰ πάσης διαταράξεως, ὅπως λαλήσῃ μετ' ἐμοῦ περὶ ὡρισμένου τινὸς ἀντικειμένου, ὅπερ τὸν ἐνδιέφερε. Καὶ δὲν ἠπατώμην. Μόλις ἔκλεισε τὴν θύραν ὁ Φράντς, καὶ ὁ Κ. Κλάασεν ἐπλήρωσε δύο ποτήρια, προσέκρουσε τὸ ποτήριόν του εἰς τὸ ἰδικόν μου, ἐγεύθη δι' ἄκρων χειλέων τοῦ ποτοῦ, ἔβηξεν ὀλίγον, καὶ ὡμίλησεν ὡς ἑξῆς :

— Σᾶς παρακάλεσα νὰ μοῦ χαρίσετε ἓν μέρος τῆς ἑσπέρας σας, πρῶτον διότι ἐπεθύμουν νὰ καλλιεργήσω γνωριμίαν, ἡ ὁποία μοῦ ἐπροξένησεν ἤδη τόσην εὐχαρίστησιν, καὶ δεύτερον διότι ἤθελα ν' ἀκούσω τὴν γνώμην πολυπείρου καὶ ἀπροκαταλήπτου ἀνθρώπου περὶ ζητημάτων τινῶν, τὰ ὁποῖα μ' ἐνδιαφέρουν μεγάλως. Ἠσχολήθητε μὲ τὴν ἰατρικήν ;

— Ὄχι.

— Μὲ τὴν χημείαν, τὴν φυσικήν, τὸν μαγνητισμόν ;

Ἀνένευσα.

— Πιστεύετε ὅτι εἶνε δυνατὴ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ἀντίδρασις τοῦ ἀοράτου κόσμου, τοῦ κόσμου τῶν πνευμάτων ;

Καθ' ὅσον εἶχον ἤδη γνωρίσει τὸν Κ. Κλάασεν, ἐννόησα ὅτι ἀπότομός τις ἄρνησις ἤθελε πτοήσει αὐτὸν καὶ κλείσει πιθανῶς τὸ στόμα του. Μὴ αἰσθανόμενος ὅμως τὴν ἐλαχίστην κόπωσιν, ἄνεσιν δὲ τοὐναντίον πολλὴν ἐν τῷ εὐχαρίστῳ ἐκείνῳ δωματίῳ, ἐπὶ τοῦ ἀναπαυτικοῦ μου θρανίου κ' ἐνώπιον ποτηρίου ἐξαιρέτου *πούντς,* καὶ μόνην ἔχων διασκέδασιν τὴν συντροφίαν τοῦ Κ. Κλάασεν καθ' ὅλην ἐκείνην τὴν μακρὰν ἑσπέραν, ἀνέλαβον σοβαρὸν ἦθος πρὸς τὴν ἐρώτησίν του, καὶ ἀπήντησα διὰ τῶν στίχων τούτων τοῦ Ἄμλετ :

«Κρύπτει ὁ οὐρανὸς κ' ἡ γῆ, Ὁράτιε,
Πλείονα ἢ φαντάζετ' ἡ σοφία σας»

— Λαμπρά ! ὀρθότατα ! ὑπέλαβεν ἐπικυρῶν ὁ Κύριος Κλάασεν. Ὑπάρχουν ἀληθῶς πολλὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα ποτὲ κανεὶς δὲν ἐφαντάσθη καὶ ὅμως εἶνε ἀληθινά !

Ἔπιε ταχέως ὀλίγον ἐκ τοῦ θερμοῦ ποτοῦ, κ' ἐπανέλαβεν ἀμέσως, θεωρῶν με βλοσυρῶς ὡς ἂν εἶχον ἐκφράσει ἀντίρρησίν τινα.

—Καὶ ὅμως, κ' ἐντούτοις εἶνε ἀληθινά !

Εἶτα δ' ἐβυθίσθη εἰς βαθεῖαν σκέψιν, καὶ μετὰ παῦσιν μακρὰν ὑπέλαβε πάλιν ἡσύχως καὶ προσηνῶς, ὡς πρότερον :

— Ἠμπορῶ νὰ σᾶς ἀπασχολήσω ὡς μίαν ὥραν ἀκόμη ; Ἔχω τόσον σπανίως τὴν εὐτυχίαν νὰ συναντῶ ἀνθρώπους ὡς σᾶς, καὶ θὰ μοῦ εἶνε μεγάλη ἀνακούφισις νὰ ἐκφρασθῶ περὶ μερικῶν πραγμάτων, τὰ ὁποῖα ἔχω εἰς τὴν καρδίαν μου.

Ἀπήντησα ὅτι μετὰ μεγάλης εὐχαριστήσεως ἤμην εἰς τὴν διάθεσίν του.

— Εὐχαριστῶ πολύ ! ἀπήντησεν ὁ Κ. Κλάασεν. Βήξας δὲ καὶ πάλιν ἤρχισε τὴν διήγησίν του.

[Ἕπεται συνέχεια]

Ο ΚΑΡΟΛΟΣ ΔΑΡΒΙΝ

κατ' οἶκον

Ὁ Κάρολος Δάρβιν εἶνε ἓν τῶν μεγίστων ἐπὶ τοῦ κόσμου πνευμάτων, εἷς τῶν ἀνδρῶν οἵτινες βαθύτερον ἠροτρίωσαν καὶ ἐγονιμοποίησαν τὸ ἔδαφος τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας. Μόνην τὴν ἐπιστήμην ἐλάτρευσε, δὲν ἐπεζήτησεν οὔτε δόξαν, οὔτε τιμάς, ἔζησε δὲ εἰρηνικὸν καὶ αὐστηρὸν βίον ἐπιζητῶν ἀμεταπτώτως τὴν ἀλήθειαν.

Ὁ βίος αὐτοῦ ἐνέχει τὸ ἔξοχον ἐκεῖνο θέλγητρον, ὅπερ ἀπορρέει ἐκ τῆς ἑνώσεως τοῦ μεγαλείου τῆς διανοίας πρὸς τὴν ἁπλότητα τῆς καρδίας, τὴν μετριοφροσύνην καὶ τὴν φυσικότητα, ἑνώσεως σπανιωτάτης καὶ διπλῶς δι' αὐτὴν ταύτην τὴν σπανιότητα ἐκτιμωμένης. Ὁ γινώσκων τὸν κατ' οἶκον βίον τοῦ Δάρβιν τοιαύτην ἐκτίμησιν καὶ συμπάθειαν αἰσθάνεται, ὥστε ἡ πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἀγάπη ἰσοφαρίζει πρὸς τὸν θαυμασμόν του ὡς ἐπιστήμονα.

Παιδικὴ καὶ νεανικὴ ἡλικία τοῦ Δάρβιν.

Ὁ Κάρολος Δάρβιν ἐγεννήθη τῇ 12 Φεβρουαρίου 1809 ἐν Σχρούσμπουρη. Ὁ πάππος αὐτοῦ Ἔρασμος Δάρβιν ἐγένετο γνωστὸς εἰς τὴν ἐπιστήμην διὰ τῆς *Ζωοτομίας* του. Ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ εὑρίσκεται ἐν σπέρματι ἡ μεταπλαστικὴ θεωρία, ἥτις ὑπῆρξε τὸ κατ' ἐξοχὴν ἔργον τοῦ Καρόλου Δάρβιν. Ὁ ἰατρὸς Οὐάριγκ Ροβέρτος Δάρβιν, υἱὸς τοῦ Ἐράσμου, πατὴρ τοῦ Καρόλου, ἦτο δεξιώτατος χειρουργὸς— μεθ' ὅλην τὴν πρὸς τὸ αἷμα ἀποστροφήν του, ἣν μετεβίβασε καὶ εἰς τὸν υἱόν του. Περὶ τῆς παιδικῆς δὲ ἡλικίας τοῦ Καρόλου Δάρβιν εὑρίσκομεν ἐνδιαφερούσας εἰδήσεις ἐν τῇ αὐτοβιογραφίᾳ του.

«Ἡ μήτηρ μου ἀπέθανε κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1817· ἤμην ἑπτὰ περίπου ἐτῶν, εἶναι δὲ παράδοξον ὅτι οὐδὲν ἀναμινήσκομαι, ἢ μόνον τὴν νεκρικήν της κλίνην, τὴν ἐκ μαύρου βελούδου ἐσθῆτα αὐτῆς καὶ τὸ περιέργως κατασκευασμένον τραπέζιον τοῦ ἐργοχείρου της. Τὸ ἔαρ τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἐστάλην ὡς ἐξωτερικὸς μαθητὴς εἰς σχολεῖόν τι τῆς Σχρούσμπουρη, ἐν ᾧ ἐφοίτησα ἐπὶ ἓν ἔτος. Ἤκουσα λεγόμενον ὅτι ἐμάνθανον πολλῷ βραδύτερον τῆς μικροτέρας ἀδελφῆς μου Αἰκατερίνης, νομίζω δ' ὅτι ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις ἤμην κακὸν παιδίον. Καθ' ἣν ἐποχὴν ἐφοίτων εἰς τὸ σχολεῖον τοῦτο ᾐσθανόμην μεγάλην κλίσιν πρὸς τὴν φυσικὴν ἱστορίαν καὶ ἰδιαιτέρως πρὸς τὰς συλλογάς. Προσεπάθουν νὰ μάθω τὰ ὀνόματα τῶν φυτῶν, καὶ συνέλεγον παντοῖα πράγματα, κογχύλια, σφραγῖδας, μετάλλια, μέταλλα.

»Ἡ πρὸς τὸ συλλέγειν αὕτη μανία ἥτις ἀναδεικνύει ἄνθρωπόν τινα συστηματικὸν φυσιοδίφην, ἐὰν μὴ καταστήσῃ αὐτὸν μονομανῆ ἢ φιλάργυρον, ἦτο βαθυτάτη ἐν ἐμοὶ καὶ ἀναμφισβητήτως ἔμφυτος, διότι οὐδεὶς τῶν ἀδελφῶν μου εἶχέ ποτε τὴν κλίσιν ταύτην.

»Μικρόν τι ἐπεισόδιον, κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο συμβὰν ἐνεχαράχθη ἀνεξιτήλως εἰς τὴν μνήμην μου. Ἀποδεικνύει δὲ πόσον ἐνδιεφερόμην ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας περὶ τοῦ μεταβλητοῦ τῶν φυτῶν.

»Διηγήθην εἰς ἄλλο μικρὸν παιδίον (εἰς τὸν Λάϊτον, νομίζω, ὅστις βραδύτερον ἐγένετο Λινελόγος καὶ βοτανικὸς γνωστότατος) ὅτι ἠδυνάμην νὰ παραγάγω πολυανθῆ καὶ ἠράνθεμα διαφόρων χρωμάτων ποτίζων αὐτὰ διὰ κεχρωματισμένων τινων ὑγρῶν. Ἐννοεῖται ὡς ἦν ἑπόμενον, ὅτι τοῦτο ἦτο τερατώδης μῦθος, καὶ ὅτι οὐδέποτε ἐπιχείρησα τοιοῦτο πείραμα».

Τῷ 1818 ὁ πατήρ του εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς ἐκπαιδευτήριον τῆς Σχρούσμπουρη ἐν ᾧ ἐσπούδασεν ἐπὶ ἑπταετίαν.

«Δὲν ἤμην ὀκνηρός, πλὴν δὲ τῆς στιχουργίας εἰς ἣν δὲν ἐπέδιδον, ἐμελέτων εὐσυνειδήτως τοὺς κλασικούς μου συγγραφεῖς, ἄνευ μεταφράσεων ἢ ἄλλων βοηθημάτων. Μόνην εὐχαρίστησιν τῶν σπουδῶν τούτων ἀπεκόμισα ἐκ τῶν ᾠδῶν τοῦ Ὁρατίου, ὃν ἐθαύμαζον πολύ. Ὅτε ἀπεφοίτησα τοῦ σχολείου δὲν ἤμην, ὡς πρὸς τὴν ἡλικίαν μου, οὔτε πολύ, οὔτε ὀλίγον ἀνεπτυγμένος. Νομίζω ὅτι οἱ διδάσκαλοί μου καὶ ὁ πατήρ μου μ' ἐθεώρουν ὡς κοινότατον παιδίον. Ἡμέραν τινὰ ὁ πατήρ μου μοὶ εἶπε· «Μόνον διὰ τὸ κυνήγιον, τοὺς σκύλους καὶ διὰ τὰ παιγνίδια φροντίζεις, θὰ ἐντροπιάσῃς τὴν οἰκογένειάν σου καὶ τὸν ἑαυτόν σου!...» Ὁ πατήρ μου, ὅστις ἦτο κάλλιστος ἄνθρωπος, καὶ τοῦ ὁποίου ἡ μνήμη μοὶ εἶναι προσφιλής, ἦτο προφανῶς ὠργισμένος τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ ἄδικός πως ὅτε ἔλεγε τὰς λέξεις ἐκείνας.

»Ἀναμιμνησκόμενος ὡς κάλλιον δύναμαι τὸν κατὰ τὸν σχολικὸν βίον χαρακτῆρά μου, ἀνευρίσκω ὅτι τὰ μόνα προσόντα μου ἅτινα προοιώνιζον αἴσιόν τι διὰ τὸ μέλλον ἦσαν αἱ ἐκπεφρασμέναι ἤδη κλίσεις μου, ὁ πολὺς ζῆλός μου πρὸς πάντα τὰ ἐνδιαφέροντά με καὶ ἡ ζωηρὰ εὐχαρίστησις, ἣν ᾐσθανόμην ὅτε ἐνόουν ζήτημά τι ἢ πρᾶγμα δυσχερές.»

Περὶ τὸ τέλος τῆς ἐποχῆς ταύτης ἠσκεῖτο εἰς τὴν χημείαν μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἐράσμου.

«Μοὶ ἐπέτρεπε νὰ τὸν βοηθῶ εἰς τὰ πλεῖστα τῶν πειραμάτων του. Παρεσκεύαζε πάντα τὰ ἀέρια καὶ πολλὰ σύνθετα σώματα, ἐγὼ δ' ἀνεγίνωσκον ἐπιμελῶς πολλὰ βιβλία χημείας, οἷα ἡ Χημικὴ Κατήχησις τοῦ Χένρη καὶ Πάρξ. Ἠσθανόμην μέγιστον ἐνδιαφέρον, συνέβη δὲ νὰ ἐργασθῶμεν μέχρι τῆς μιᾶς μετὰ τὸ μεσονύκτιον καὶ ἐπέκεινα.

»Τοῦτο ὑπῆρξε τὸ καλλίτερον μέρος τῆς σχο-

Digitized by Google

λικῆς μου ἀγωγῆς, διότι ἐκ τούτου πρακτικῶς ἐνόησα τί ἐσήμαινον αἱ λέξεις πειραματικαὶ ἐπιστῆμαι. Αἱ μελέται καὶ τὰ πειράματα ἡμῶν ἦσαν γνωστὰ ἐν τῷ σχολείῳ, ἐπειδὴ δὲ τοῦτο ἦτο πρωτοφανές, οἱ συμμαθηταί μου μὲ ἐπωνόμασαν *Ἀέριον*. Ἐπεπλήχθην ἅπαξ δημοσίᾳ ὑπὸ τοῦ πρώτου διδασκάλου τοῦ σχολείου, τοῦ διδάκτορος Βοῦτλερ, διότι ἔχανα τὸν καιρόν μου εἰς πράγματα τόσον ἀνωφελῆ, μὲ ἀπεκάλεσε δὲ ἀδίκως poco curante· ἐπειδὴ δὲ δὲν ἐνόουν τὴν ἔννοιαν τῶν λέξεων, ἡ μομφὴ μοὶ ἐφαίνετο τρομερά.»

Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1825 ὁ νεαρὸς Κάρολος Δάρβιν, ἐστάλη εἰς τὸ Ἐδιμβοῦργον ὅπως σπουδάσῃ τὴν ἰατρικὴν μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἐράσμου. Διέτριψε δύο ἔτη, ἀλλ' ὡς ὁμολογεῖ, δὲν εἰργάζετο οὐδόλως,βεβαιωθεὶς ἔκ τινων σημείων ὅτι ὁ πατήρ του θὰ τῷ ἀφήσῃ ἱκανὴν περιουσίαν ὅπως ζῇ ἀνέτως, χωρὶς νὰ ἀναγκασθῇ νὰ μετέλθῃ τὸ ἰατρικὸν ἐπάγγελμα. Ἡ ἰατρικὴ ἥκιστα ἐνδιέφερε αὐτόν.

Αἱ εἰς τὸ νοσοκομεῖον ἐπισκέψεις ἐνδιαφέρουσιν αὐτὸν περισσότερον, ἀλλὰ τῷ προξενοῦσι δυσαρέστους συγκινήσεις· πρὸ πάντων δὲ αἱ ἐγχειρίσεις, ὧν τινες τρέπουσιν αὐτὸν εἰς φυγὴν ἐκ τοῦ ἀμφιθεάτρου. Δὲν εἶχεν ἔτι ἀνακαλυφθῇ τὸ χλωροφόρμιον, ἡ δὲ θέα τοῦ αἵματος καὶ αἱ κραυγαὶ τῶν ἐγχειριζομένων ἐτάραττον αὐτὸν σφόδρα.

Ἐν τούτοις κατὰ τὰς διακοπὰς ἐν Χρούσμουρη, ἀσχολεῖται περὶ τὴν ἰατρικήν, ἐπισκεπτόμενος τοὺς πτωχοὺς καὶ συζητῶν μετὰ τοῦ πατρός του περὶ τῆς διαγνώσεως τῆς νόσου καὶ τῆς καταλλήλου θεραπείας.

Κατὰ τὴν ἐν Ἐδιμβούργῳ διαμονήν του, ὁ Κάρολος Δάρβιν τρέπει μικρὸν τὴν προσοχήν του εἰς τὰς θετικὰς ἐπιστήμας καὶ δημοσιεύει τὸ πρῶτον αὐτοῦ ἔργον, μικρὰν μονογραφίαν. Παρίσταται ἐπίσης εἰς τὰς συνεδριάσεις τῆς *Βασιλικῆς Ἰατρικῆς Ἑταιρείας*· μανθάνει νὰ βαλσαμόνῃ· παρακολουθεῖ τὰς γεωλογικὰς ἐκδρομάς. «Κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος μου ἐν Ἐδιμβούργῳ παρηκολούθησα τὰ μαθήματα τῆς γεωλογίας καὶ τῆς ζῳολογίας, ἀλλ' ἦσαν ἀπιστεύτως ἀνιαρά· τοῦτο μόνον τὸ ἀποτέλεσμα ἐπήνεγκον ἐπ' ἐμοῦ, ὅτι ἔλαβον τὴν ἀπόφασιν νὰ μὴ ἀναγνώσω ποτὲ βιβλίον γεωλογίας, μηδὲ νὰ ἀσχοληθῶ ποτὲ εἰς τὴν ἐπιστήμην ταύτην.»

Ἡ φυσικωτάτη αὕτη πρὸς τὴν γεωλογίαν ἀντιπάθεια ἀποτελεῖ παράδοξον ἀντίθεσιν πρὸς τὸ φλογερὸν πάθος δι' οὗ θὰ καλλιεργήσῃ τὴν ἐπιστήμην ταύτην μετά τινα ἔτη, μετὰ τὴν περὶ τὴν γῆν περίοδόν του.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁ νεαρὸς Δάρβιν ἠγάπα καθ' ὑπερβολὴν τὴν θήραν, τὸ δὲ πάθος τοῦτο διήρκεσε πολλὰ ἔτη, ἀλλ' ἀπεσβέσθη βαθμηδὸν κατὰ τὸν περίπλουν αὐτοῦ. Ἔν τινι θήρᾳ ὁ Μάκκιντος εἶπε περὶ Δάρβιν:

— Εὑρίσκω εἰς τὸν νέον αὐτὸν κάτι τι τὸ ὁποῖον μ' ἐνδιαφέρει.

«Ἡ ἐντύπωσις αὕτη, λέγει ὁ Δάρβιν ἐν τῇ αὐτοβιογραφίᾳ του, ἐπῆλθεν αὐτῷ πρὸ πάντων ἐκ τοῦ μεγάλου ἐνδιαφέροντος μεθ' οὗ τὸν ἠκροώμην καὶ μόνον ἐκ τούτου, διότι ἤμην ἀμαθέστατος κατὰ τὴν ἱστορίαν,τὴν πολιτικήν, τὴν ἠθικὴν φιλοσοφίαν. Οἱ ἔπαινοι ἐπιφανοῦς ἀνδρὸς ὠφελοῦσι τοὺς νέους· βοηθοῦσιν αὐτοὺς νὰ βαδίζωσι τὴν εὐθεῖαν ὁδόν.»

Μετὰ διετῆ διαμονὴν ἐν Ἐδιμβούργῳ, ὁ πατήρ του λαμβάνει πλέον τὴν ἀπόφασιν ὅτι ὁ υἱός του δὲν ἔχει τὰ προσόντα πρὸς ἰατρικὰς σπουδάς, καὶ ὅτι καλῶς θὰ πράξῃ νὰ ἐκλέξῃ νέον στάδιον· τὸ στάδιον δὲ τοῦτο ἦτο τὸ κληρικόν.

Ὁ Κάρολος Δάρβιν προωρίσθη νὰ γείνῃ clergyman· ἡ ἰδέα δὲν τῷ ἀπήρεσκεν.

«Ἐζήτησα καιρόν τινα ὅπως σκεφθῶ· ἤθελον νὰ στερεώσω τὴν πίστιν μου εἰς πάντα τὰ δόγματα τῆς ἀγγλικανικῆς ἐκκλησίας. Ἄλλως ἡ ἰδέα τοῦ νὰ γείνω ἀγροτικὸς ἐφημέριος μοὶ ἤρεσκε. Ἀνέγνων ἐπιμελῶς τὸ on the Creeds τοῦ Πήαρσον καὶ ἄλλα τινὰ θεολογικὰ βιβλία.

»Ὅταν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν τὸν ζῆλον μεθ' οὗ ἐπετέθησαν κατ' ἐμοῦ οἱ εὐλαβεῖς, φαίνεται γελοῖον ὅτι εἰς ἐποχήν τινα εἶχον σκοπὸν νὰ γείνω κληρικός. Ὁ πατήρ μου δὲν παρῄτησεν ἀναφανδὸν τὸν πόθον τοῦτον, ἀλλ' ἐν σιγῇ, ὅτε ἀπελθὼν τοῦ πανεπιστημίου τῆς Κανταβριγίας ἐπέβην τοῦ *Μπήϊγκλ* ὡς φυσιοδίφης. Ἂν πρέπῃ νὰ πιστεύωμεν τοὺς φρενολόγους, ἤμην κάλλιστα προπαρασκευασμένος ὅπως γείνω κληρικός. Πρό τινων ἐτῶν οἱ γραμματεῖς γερμανικῆς τινος ἑταιρίας τῆς ψυχολογίας ἐζήτησαν ἐπιμόνως φωτογραφίαν μου. Μετά τινα καιρὸν ἔλαβον τὰ πρακτικὰ μιᾶς τῶν συνεδριάσεων, καθ' ἣν τὸ σχῆμα τῆς κεφαλῆς μου ἐγένετο θέμα δημοσίας συζητήσεως, εἷς δὲ τῶν ῥητόρων ἐδήλωσεν ὅτι εἶχον τὸν ὕβον τῆς εὐλαβείας ἀνεπτυγμένον ὅσον δέκα εὐλαβεῖς ἱερεῖς ὁμοῦ!»

Ἀμέσως λοιπὸν ἀπεφασίσθη νὰ σπουδάσῃ ὁ Δάρβιν τὰ ἐγκύκλια μαθήματα ἐν Κανταβριγίᾳ, ὅπου ἔφθασε περὶ τὸ τέλος τοῦ 1828, ἀφ' οὗ ἀνενέωσέ πως τὰς μετὰ τῆς ἑλληνικῆς καὶ λατινικῆς γλώσσης σχέσεις του. Ἐν Κανταβριγίᾳ διῆλθεν εὐάρεστον βίον, θηρεύων, ἀσκούμενος εἰς τὴν σκοποβολήν, ἱππεύων, συναναστρεφόμενος μετ' εὐθύμων νέων καὶ διασκεδάζων.

Ἀλλ' ὁ Δάρβιν ὑψηλοτέρας ἔχων τάσεις δὲν διήγαγεν ἐπὶ μακρὸν τὸν βίον τοῦτον. Ἐν Κανταβριγίᾳ ἐφοίτα συχνὰ εἰς τὸ Μουσεῖον Φιτς-Οὐίλλιαμ, ὅπως θαυμάζῃ τὰ ἐν αὐτῷ ἔργα τῶν εἰκαστικῶν τεχνῶν ἠγάπα τὴν μουσικήν, πο-

Digitized by Google

ρευόμενος εἰς τὸ παρεκκλήσιον ὅπως ἀκούσῃ θρησκευτικὰς μελῳδίας, πληρώνων τὰ παιδία τοῦ χοροῦ ὅπως ἔλθωσιν εἰς τὴν κατοικίαν του καὶ ψάλωσι, ἐπιζητῶν τὰς μουσικὰς συναναστροφὰς καὶ τὰς συναυλίας. Καὶ ὅμως παραδόξως δὲν εἶχεν *αὐτί*, δὲν ἠδύνατο νὰ διακρίνῃ μίαν παρατονίαν, δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπομέλψῃ ὀρθῶς ᾆσμά τι. Ἐν τούτοις, ἡ μουσικὴ ὑπερέτερπεν αὐτόν· συχνάκις δὲ ποιεῖται λόγον περὶ τοῦ «ῥίγους ὅπερ αἰσθάνεται ἐν τῇ σπονδυλικῇ στήλῃ» ὅταν ἀκούῃ ὡραίαν μουσικήν. Ὁμοίως ἠγάπα τὴν ποίησιν καὶ τὰ ποικίλα ἀναγνώσματα.

«Μέχρις ἡλικίας τριάκοντα ἐτῶν περίπου, πάντα τὰ εἴδη τῆς ποιήσεως—τὰ ἔργα τοῦ Μίλτωνος, τοῦ Γκραίη, τοῦ Βύρωνος, τοῦ Οὐέρδσουερθ, τοῦ Κολρίδζ, τοῦ Σέλεϋ, μὲ ἔτερπον τὰ μέγιστα. Ἐλάτρευον τὸν Σαίκσπηρ, ἰδίως δὲ μ' ἔθελγον, ὅτε ἤμην σπουδαστής, τὰ ἱστορικά του δράματα. Τώρα, ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν μοὶ εἶνε ἀδύνατον ν' ἀναγνώσω ἕνα καὶ μόνον στίχον. Ἀπεπειράθην πρὸ μικροῦ ν' ἀναγνώσω τὸν Σαίκσπηρ, ἀλλ' εὗρον αὐτὸν τόσον ἀνιαρόν, ὥστε μοὶ ἐνέπνευσεν ἀηδίαν.

»Δὲν μ' εὐφραίνει σχεδὸν πλέον ἡ ζωγραφικὴ καὶ ἡ μουσική. Ἡ μουσικὴ ἐν γένει μὲ κάμνει νὰ διανοῶμαι συντόνως τὸ θέμα περὶ τὸ ὁποῖον εἶχον ἄρτι ἐνασχοληθῇ, ἀντὶ νὰ μοὶ ἐμποιήσῃ καλαισθητικὴν ἡδονήν. Διεφύλαξα ἀγάπην τινὰ πρὸς τὰ ὡραῖα τοπία, ἀλλ' ἡ θέα των δὲν μοὶ παρέχει πλέον τὴν ἔκτακτον ἐκείνην ἀπόλαυσιν, ἣν ᾐσθανόμην ἄλλοτε.»

Ἐκ τῶν βιβλίων, ἅτινα ἐπέδρασαν μεγάλως ἐπὶ τοῦ πνεύματος τοῦ ἐφήβου Δάρβιν, μνημονεύομεν δύο ἔργα μεγάλης ἀξίας: «Κατὰ τὸ τελευταῖόν μου ἐν Κανταβριγίᾳ ἔτος ἀνέγνων μετὰ προσοχῆς καὶ ἐνδιαφέροντος τὴν ἀφήγησιν τῶν περιηγήσεων τοῦ Οὔμβολδ. Τὸ ἔργον τοῦτο ὡς καὶ τὸ τοῦ σὶρ Χέρσελ «Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν σπουδὴν τῆς Φυσικῆς Φιλοσοφίας», μοὶ ἐνέβαλον φλογερὸν ζῆλον. Ἤθελον νὰ προσθέσω καὶ ἐγὼ λίθον τινά, ἔστω καὶ εὐτελῆ, εἰς τὸ εὐγενὲς οἰκοδόμημα τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν. Οὐδὲν σύγγραμμα ἐπέδρασεν ἐπ' ἐμοῦ ὅσον τὰ δύο ταῦτα. Ἀντέγραψα ἐκ τοῦ Οὔμβολδ μακρὰ χωρία σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὴν Τενερίφην, καὶ ἀνεγίνωσκον αὐτὰ ὑψιφώνως κατά τινα ἐκδρομήν μου. Ἔν τινι προγενεστέρᾳ ἐκδρομῇ ὡμίλησα πρός τινας φίλους μου περὶ τῶν καλλονῶν τῆς Τενερίφης, τινὲς δ' αὐτῶν ἐδήλωσαν ὅτι θὰ προσπαθήσωσι νὰ μεταβῶσιν εἰς αὐτήν· ἀλλ' ὑποθέτω ὅτι δὲν ὡμίλουν σοβαρῶς. Ἐγὼ ὅμως εἶχον λάβῃ σταθερὰν ἀπόφασιν, ἐζήτησα δ' ἀκρόασιν παρά τινος μεγαλεμπόρου τοῦ Λονδίνου, ὅπως λάβω πληροφορίας περὶ τῶν μέσων τῆς μεταβάσεώς μου.»

Ἐν Κανταβριγίᾳ ὁ Δάρβιν συνεδέθη στενῶς μετὰ τοῦ Χένσλοου, καθηγητοῦ τῆς βοτανικῆς. Ἡ φιλία ἐκείνη καθώρισε τὸ στάδιον τοῦ Δάρβιν. Ὁ Χένσλοου ἦτο εὐρυμαθέστατος ἀνήρ, μὴ ἀρκούμενος εἰς τὰς εἰδικὰς γνώσεις, ἀλλὰ κεκτημένος καὶ πολλὰς ἄλλας ξένας τῇ βοτανικῇ. Ἦτο σοφὸς ἀλλ' οὐδόλως σχολαστικός. Ἡ καρδία καὶ ἡ ἀγαθότης του προσείλκυον ἐκείνους, οὓς τὸ πνεῦμα αὐτοῦ θὰ ἠδύνατο νὰ κρατήσῃ μακράν, ἦτο δὲ φίλος μᾶλλον καὶ ἑταῖρος καὶ οὐχὶ καθηγητής.

Τῷ 1831 ὁ Δάρβιν ἀπεφοίτησε τῆς σχολῆς τῆς Κανταβριγίας. Μετὰ γεωλογικὴν ἐκδρομὴν ἣν ἐπεχείρησεν εἰς τὰ βόρεια τῆς Οὐαλίας, ἐκδρομὴν σκοποῦσαν νὰ ἐξοικειώσῃ αὐτὸν πρὸς τὴν γεωλογίαν, εἰς ἣν σφόδρα τὸν εἶχεν ἐξοτρύνῃ ὁ Χένσλοου, εὗρε κατὰ τὴν ἐπάνοδόν του εἰς Σχρούσμπουρη, ἐπιστολὴν τοῦ Χένσλοου περιέχουσαν πρότασιν συμφωνοῦσαν τὰ μέγιστα πρὸς τοὺς πόθους τοῦ νεαροῦ φυσιοδίφου.

Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1831, πράγματι, ἔγραφεν εἰς τὸν Φόξ:

«Ἔχω κατὰ νοῦν ἓν σχέδιον—περὶ τοῦ ὁποίου ὁμιλῶ, σκέπτομαι, ὀνειροπολῶ—νὰ ὑπάγω εἰς τὰς Καναρίους νήσους. Πρὸ μακροῦ, ἐπιθυμῶ νὰ ἴδω τὰ τοπία καὶ τὴν βλάστησιν τῶν Τροπικῶν.»

Τὸν Μάϊον δὲ πάλιν ἔγραφε:

«Περὶ τοῦ ταξειδίου μου εἰς τὰς Καναρίους νήσους μὴ μ' ἐρωτᾶτε. Τόσον παραζαλίζω τοὺς φίλους μου μὲ τὰ τροπικὰ τοπία, ὥστε ἐπὶ τέλους θέλουν ν' ἀναχωρήσω διὰ ν' ἀπαλλαχθοῦν ἀπ' ἐμέ. Ἤρχισα νὰ μανθάνω ἰσπανικά.»

Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἐπιστολὴ τοῦ Χένσλοου ἐγνώριζεν εἰς τὸν Δάρβιν ὅτι ὁ Πηῖκοκ, καθηγητὴς τῆς ἀστρονομίας ἐν Κανταβριγίᾳ εἶχε γράψῃ πρὸς αὐτὸν παρακαλῶν νὰ τῷ συστήσῃ νέον τινὰ φυσιοδίφην δυνάμενον νὰ τὸν παρακολουθήσῃ εἰς τὴν ὑδρογραφικὴν ἀποστολήν του μέχρι τῆς Γῆς τοῦ Πυρὸς καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ, ὅπως ποιήσῃ μελέτας ἐπὶ τῆς φυσικῆς ἱστορίας· ὁ δὲ Χένσλοου εἶχε διανοηθῇ τὸν Δάρβιν.

Ὁ Πηῖκοκ ἔγραψε μετ' ὀλίγον εἰς τὸν Δάρβιν, παρέχων τὰς ἀπαιτουμένας λεπτομερείας. Ὁ Δάρβιν συνεβουλεύθη τὸν φίλον του Χένσλοου, τὸν πατέρα του καὶ τὸν θεῖόν του Ἰωσίαν Οὐέδζουουδ. Ὁ Χένσλοου παρώτρυνεν αὐτὸν πάσῃ δυνάμει νὰ δεχθῇ. Καὶ αὐτὸς οὗτος ᾐσθάνετο πόσον ἐπωφελὴς ἦτο ἡ πρότασις· ἀλλ' ὁ πατήρ του ἀνθίστατο διὰ πολλοὺς λόγους· πρὸ πάντων δὲ διότι ὁ πλοῦς ἐκεῖνος ἔμελλε ν' ἀφαιρέσῃ παρὰ τοῦ υἱοῦ του τὰς ἕξεις τοῦ καθιστικοῦ βίου καὶ διέκοπτεν ἀνωφελῶς τὴν πρὸς κατάταξιν εἰς τὸν κλῆρον προπαίδειάν του.

Ὁ Δάρβιν ἐζήτησε τὴν γνώμην τοῦ θείου του

Digitized by Google

Ουέδζουούδ. Ἀπέστειλεν αὐτῷ κατάλογον τῶν ἀντιρρήσεων τοῦ πατρός του, παρακαλῶν αὐτὸν ν' ἀποφανθῇ.

Ὁ πατὴρ τοῦ Δάρβιν εἶχε μεγάλην ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν κρίσιν αὐτοῦ, καὶ προθύμως ἤκουε τὴν γνώμην του. Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Ἰωσία Ουέδζουούδ συνηγόρει θερμῶς ὑπὲρ τοῦ σχεδίου. Ὁ πατὴρ τοῦ Δάρβιν ἐπείσθη καὶ συγκατένευσεν· ὅπως δὲ πείσῃ αὐτὸν ἐντελῶς ὁ Δάρβιν, εἶπεν ὑπαινιττόμενος τὰς ὑπερβολικάς πως ἐν Κανταβριγίᾳ δαπάνας αὐτοῦ «ὅτι ἐχρειάζετο διαβολικὴ ἱκανότης νὰ δαπανήσῃ κανεὶς περισσότερα ἀπὸ τὸν μισθόν του ἐπὶ τοῦ *Μπήϊγκλ*.» Εἰς ὃ ὁ πατὴρ ἀπήντησεν.

—Ἐν τούτοις μὲ διαβεβαιοῦν ὅτι ἔχεις φοβερὰν ἱκανότητα εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο.

Ὁ νεαρὸς Δάρβιν ἔγραψε τότε εἰς τὸν Χένσλοου ὅπως ἀνακοινώσῃ αὐτῷ τὴν ἀπόφασίν του, μετέβη εἰς Κανταβριγίαν ὅπως μάθῃ ἂν ἡ θέσις ἦτο εἰσέτι ἐλευθέρα. Ἐκεῖ ἐσχετίσθη μετὰ τοῦ Φίτζ—Ρόϋ, τοῦ διοικητοῦ τῆς ἀποστολῆς, νεαρωτάτου εἰσέτι—δὲν ὑπερέβαινε τὸ εἰκοστὸν τέταρτον ἔτος—ἀλλὰ λίαν νοήμονος καὶ ἐπιχειρηματίου, μεθ' οὗ συνεδέθη διὰ στενῆς φιλίας.

Μετέβη προσέτι νὰ ἴδῃ καὶ τὸ πλοῖον. Ἦτο δὲ τοῦτο μικρὸν πλοῖον 242 τόνων, ἐξηρτημένον ὡς βρίκιον, φέρον ἓξ τηλεβόλα. Ὁ ἐν αὐτῷ χῶρος ἦτο μετ' ἄκρας φειδοῦς διανενεμημένος. Ὁ ἐξοπλισμὸς αὐτοῦ ἦτο ἐξαίρετος, τὸ δὲ πλήρωμα εἶχεν ἐκλεχθῇ μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας· πολλοὶ τῶν ἀξιωματικῶν του βραδύτερον ἀνῆλθον εἰς ὑψηλὰς θέσεις.

Ἡ ἀποστολὴ τοῦ *Μπήϊγκλ* συνίστατο εἰς τὸ νὰ παραπλεύσῃ τὰς ἀκτὰς τῆς Πατταγονίας καὶ τῆς Γῆς τοῦ Πυρός, τῆς Χιλῆς, τῆς Περουβίας, καὶ νήσων τινῶν τοῦ Εἰρηνικοῦ καὶ νὰ ἐκτελέσῃ σειρὰν χρονομετρικῶν παρατηρήσεων, ὅπως καθορίσῃ τὸ μῆκος διαφόρων σημείων τῆς σφαίρας.

(Ἕπεται συνέχεια).

Η ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

Πρωτόζῳα

Ἡ νοημοσύνη δὲν θεωρεῖται πλέον ὡς ἰδιότης ἀνήκουσα μόνον εἰς τὸν ἄνθρωπον· ἡ παρουσία ταύτης ἐπιβεβαιοῦται ὁσημέραι παρ' ἅπασι τοῖς ζῴοις καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς ἀτελεστάτοις κατὰ τὴν ὀργάνωσιν. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι πάντα ἀποδίδονται τῷ ὁρμεμφύτῳ, δυσχερὴς ὅμως καθίσταται ἡ διάκρισις πράξεως γινομένης μετὰ περισκέψεως ἢ τελουμένης καθ' ὑπαγόρευσιν τοῦ ὁρμεμφύτου. Ἡ νοημοσύνη μεταβάλλει τὸ ὁρμέμφυτον καὶ καθ' ὁλοκληρίαν ἀναπληροῖ αὐτό. Ὁ παρατηρήσας τὰς κινήσεις ἐγχυματικῶν τινων ζωΰφίων θὰ παραδεχθῇ ὅτι ταῦτα κέκτηνται νοημοσύνην τινά, ἔστω καὶ ἐλαχίστην. Ὁ τρόπος, δι' οὗ προσπαθοῦσι ν' ἀποφύγωσιν ἄλληλα καὶ δι' οὗ θηρεύουσι, μαρτυρεῖ περὶ τῆς νοημοσύνης αὐτῶν. Ὁ Romanes διηγεῖται ὅτι εἶδε τροχοφόρον ἐγχυματικόν, ὅπερ κατώρθωσε διὰ μιᾶς τῶν χηλῶν αὐτοῦ νὰ προσκολληθῇ εἰς τὰ πλευρὰ ἑτέρου κατὰ πολὺ μεγαλειτέρου. Πάραυτα δὲ τὸ μεγαλείτερον τροχοφόρον ἐτέθη εἰς κίνησιν ὅπως ἀπαλλαγῇ τοῦ ὀχληροῦ φορτίου, ἐκινεῖτο δεξιᾷ ἀριστερᾷ, καὶ τέλος συνήντησε τεμάχιον χλόης, ὅπερ ἔλαβε διὰ τῆς χηλῆς αὐτοῦ, καὶ ἐξηκολούθει κινούμενον ὅπως ἀπαλλαγῇ τοῦ ἀντιπάλου· τὸ τοιοῦτον διήρκεσε λεπτά τινα, καθ' ἃ κατηναλώθη κολοσσιαία δύναμις ἐκ τῶν μικρῶν τούτων δημιουργημάτων, καὶ τὸ μικρότερον ἐξεδιώχθη βιαίως. Ἠθέλησε νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν ἔφοδον, ἀλλὰ δὲν κατώρθωσε νὰ συλλάβῃ ἐκ νέου τὸν ἀντίπαλον. Δὲν δύναταί τις νὰ φαντασθῇ νοημονεστέραν σκηνήν, ἧς ἡ παρατήρησις πείθει ὅτι τὰ μικροσκοπικὰ ταῦτα ὄντα δὲν στεροῦνται συνειδήσεως.

Κατὰ τὸν Κάρτερ τὸ ὁρμέμφυτον ἐκδηλοῦται ἀπ' αὐτῶν τῶν ἀτελεστάτων ὄντων, τῶν ἐν τῷ μεταιχμίῳ τοῦ φυτικοῦ καὶ ζωϊκοῦ κόσμου τασσομένων, ἀπ' αὐτῶν τῶν *Μυξομυκήτων*.

«Τὸ αἰθάλιον, λέγει, ἀρέσκεται ἐν τῷ ὀλίγῳ ὕδατι τῆς ὑάλου τοῦ ὡρολογίου, ἐν ᾧ τίθεται, ἂν μὴ παρ' αὐτῷ εὑρίσκωνται πριονίσματα ξύλου ἢ σχίδακες ἐν οἷς κυρίως βιοῖ. Ἅμα τεθῇ ἡ ὕαλος ἐπὶ πριονισμάτων ξύλου, πάραυτα ἀναρριχᾶται, ὅπως ἐπανεύρῃ τὸ σύνηθες αὐτῷ καταφύγιον». Βεβαιότατα τὸ γεγονὸς εἶναι ἀξιοσημείωτον, ἐκ τούτου δ' ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ μυξομύκης ἐγκαταλείπει τὴν ὕαλον, ἅμα ἀναγνωρίσῃ τὴν ἀρεστὴν αὐτῷ χώραν, ἄλλως ἀρκεῖται ἐν τῷ ὕδατι ἐν ᾧ ἐτέθη». Ἐξακολουθήσωμεν ὅμως· «Ἡμέραν τινά, λέγει ὁ Κάρτερ, ἐνῷ ἐμελέτων τὴν ὑφὴν διαφανῶν τινων κυττάρων, μεγίστης διαμέτρου, ἐλλειπτικῶν, ὁμοίων πρὸς σπόρους μυκήτων, τῶν ὁποίων τὸ πρωτόπλασμα κέκτηται περιστροφικήν τινα κίνησιν καὶ εἶνε πλῆρες κόκκων ἀμύλου, παρετήρησα ἕρποντα πρὸς ταῦτα ῥιζόποδα ἡλιόζῳα, ὧν τὸ σῶμα περιεῖχεν ἐπίσης ἄμυλον τοῦ αὐτοῦ σχήματος. Βεβαιωθεὶς περὶ τῆς ποιότητος τῶν κόκκων, ἐκαθάρισα τὰς ὑάλους καὶ ἔθηκα ἐκ νέου ὑπὸ τὸ μικροσκόπιον τὸ ἴζημα τὸ περιέχον τὰ κύτταρα καὶ τὰ *ἀκτινόφρυα*. Τότε ἀνεκάλυψα, ὅτι ἓν ἐκ τῶν κυττάρων εἶχε θλασθῇ καὶ μέρος τοῦ καταφόρτου ἀμύλου πρωτοπλάσματος ἐξεῖχε τῆς σχισμῆς. Αὕτη ἦτον ἀναμφιβόλως ἡ πηγὴ ἐξ ἧς ἐλάμβανον τὸ ἄμυλον αὐτῶν τ' *ἀκτινό*-

Digitized by Google

φρυα. Μόλις τοῦτο ἐσκέφθην καὶ ἐπέρχεται ἐν *ἀκτίνοφρυ*· εἶδον τοῦτο στραφὲν πέριξ τοῦ κυττάρου μέχρις οὗ εὗρε τὴν ὀπήν, ἔλαβε κόκκον ἀμύλου καὶ ἀπεσύρθη εἰς ἀπόστασίν τινα. Μετ' ὀλίγον ἐπανῆλθε καὶ ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχον κόκκοι ἀμύλου ἐκτὸς τοῦ κυττάρου, εἰσῆλθε διὰ τῆς σχισμῆς ὅπως εὕρῃ τοιούτους ἐν αὐτῷ τῷ κυττάρῳ. Ἡ ἐπανάληψις τῆς πράξεως ταύτης μοὶ ἀπέδειξεν ὅτι ὁρμεμφύτως τὸ ἀκτίνοφρυ ἐγίνωσκεν, ὅτι οἱ κόκκοι οὗτοι ἦσαν θρεπτικοί, ὅτι περιείχοντο ἐν τῷ κυττάρῳ, τέλος ὅτι ὁσάκις ἀπεμακρύνετο τοῦ κυττάρου ἐγίνωσκεν ἀκριβῶς τὴν ὁδὸν ὅπως ἐπανέλθῃ εἰς τὸ κύτταρον τὸ παρέχον αὐτῷ τὴν τροφήν».

Ἰδοὺ ὅμως καὶ ἑτέρα παρατήρησις ἔτι σπουδαιοτέρα·

«Ἑσπέραν τινά, ἐξακολουθεῖ ὁ Κάρτερ, ἐνῷ ἐξήταζον φύκη τινὰ διὰ τοῦ μικροσκοπίου, προσείλκυσε τὴν προσοχήν μου ἐγχυματικόν τι, *ἀκίνητον τὸ μυστακῶδες*, ὅπερ περιετριγύριζεν *ἀμοιβή* τις, ἄλλο ζωΰφιον τοῦτο, μετὰ διαθέσεων ἐπιθετικῶν. Γινώσκων ὅτι οἱ βραχίονες τῶν ἀκινήτων εἶναι ἰοβόλοι, εἶχον πεποίθησιν ὅτι ἡ *ἀμοιβὴ* δὲν ἐσκόπει νὰ καταφάγῃ τὸ γεῖτον αὐτῇ ζωΰφιον. Μετ' ἐκπλήξεως ὅμως εἶδον ταύτην ἀναρριχηθεῖσαν καὶ τυλιχθεῖσαν πέριξ τοῦ σώματος τοῦ *ἀκινήτου*. Ἡ ἰδιαιτέρα αὕτη εὔνοια μοὶ ἐγένετο καταληπτὴ μετ' ὀλίγον. Νέον *ἀκίνητον*, μαλθακόν, καὶ ἄνευ ἰοβόλων βραχιόνων (οὗτοι ἀναπτύσσονται μετὰ τὴν γέννησιν), ἐπλησίαζε νὰ ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ σώματος τῆς ἀκινήτου μητρός. Ἡ ἔξοδος ὅμως αὕτη τελεῖται τόσῳ ταχέως καὶ αἱ ἑπόμεναι ταύτῃ κινήσεις εἶναι τόσον ταχεῖαι, ὥστε εἰς τὴν *ἀμοιβὴν* θὰ ἦτο ἀδύνατος ἡ σύλληψις λείας τόσῳ εὐσταλοῦς· αὕτη ἐν ταῖς κινήσεσιν αὐτῆς εἶναι βραδεῖα, ἀσπλάγχνως τοὐναντίον καταπνίγει πᾶν ὅ,τι πέσῃ ἐν τῇ ἀγκάλῃ αὐτῆς. Ἡ *ἀμοιβὴ* λοιπὸν διετέθη πέριξ τῆς εἰσόδου τῆς ᾠοθήκης τοῦ ἀκινήτου, τελεσθέντος δὲ τοῦ τοκετοῦ, αὕτη ἔλαβεν ἐν τῷ κόλπῳ αὐτῆς τὸ τεχθὲν καὶ ἀνεχώρησε. Ἀγνοῶν τὴν αἰτίαν τῆς τοιαύτης λείας, ἐξηκολούθουν νὰ παρατηρῶ τὴν *ἀμοιβήν*, καὶ τέλος εἶδον τὸ νεογνὸν *ἀκίνητον* τμηθὲν εἰς δύο καὶ ὑποστὰν πέψιν ὑπὸ στομάχου σχηματισθέντος ἐν τῷ σώματι τῆς *ἀμοιβῆς* ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ ἐν ᾗ ἔκειντο τὰ τεμάχια». Αἱ περίεργοι αὗται παρατηρήσεις, γενόμεναι μάλιστα ἐπὶ ζώων στερουμένων νευρικοῦ συστήματος καὶ παντὸς σχεδὸν ὀργάνου, ἀποδεικνύουσιν ὅτι καὶ παρὰ τοῖς ἁπλουστάτοις τούτοις ζῴοις ἐνυπάρχει πλὴν τῆς μηχανικῆς κινήσεως καὶ ἑτέρα τις δύναμις.

Σκώληκες.

Ὁ Δάρβιν ἐν τῇ σπουδαιοτάτῃ αὐτοῦ συγγραφῇ περὶ τῶν *χερσαίων σκωλήκων* περιγράφει τὸν τρόπον καθ' ὃν οἱ χερσαῖοι σκώληκες σύρουσι τὰ φύλλα ἐν ταῖς ὀπαῖς αὐτῶν, λαμβάνοντες ταῦτα πάντοτε ἐκ τῆς ἄκρας ὅπως εὐκολώτερον καὶ ἀνετώτερον κατορθώσωσι τὴν ἐργασίαν αὐτῶν. Κατὰ τὸν Τένεν αἱ βδέλλαι τῆς Κεϋλάνης φαίνονται εἰς ἄκρον νοήμονα ζῶα. «Προχωροῦσαι, λέγει, δύνανται ν' ἀναστηλῶνται καθέτως στηριζόμεναι ἐπὶ τῆς οὐραίας κοτυληδόνος ὅπως ἐπιτηρῶσι τὸ θῦμα αὐτῶν. Τοιαύτη δ' εἶναι ἡ ἐπιτήρησις καὶ τὸ ὁρμέμφυτον αὐτῶν, ὥστε ὅταν βαδίζῃ τις εἰς μέρη πλήθοντα ἐκ τούτων, δύνανται νὰ ἴδῃ ταύτας ἀνὰ μέσῳ τῆς χλόης ὀρθίας καὶ ἑτοίμους ὅπως προσβάλωσι τοὺς ἵππους ἢ καὶ τοὺς ἀνθρώπους. Ἅμα ἴδωσι τὴν λείαν προχωροῦσι ταχέως μέχρις οὗ κολληθῶσιν εἰς τὸν πόδα τοῦ ταξειδιώτου· τότε ἐγκαταλείπουσαι τὸ ἔδαφος ἀνέρχονται τὰ ἐνδύματα ἀναζητοῦσαι ὀπὴν δι' ἧς νὰ εἰσχωρήσωσι. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει οἱ τελευταῖοι τῆς συνοδείας τῶν ταξειδιωτῶν προσβάλλονται, διότι ἅμα γνωσθῇ ἡ παρουσία ἀνθρώπων αἱ βδέλλαι συναθροίζονται μετὰ μοναδικῆς ταχύτητος.

Ν. Χ. Αποστολιδης.

Η ΚΑΜΗΛΟΣ ΚΑΙ Η ΟΠΗ ΤΗΣ ΡΑΦΙΔΟΣ

Ὅτι εἶνε ἐπικίνδυνον ἐν Σκωτίᾳ νὰ διεξάγῃ τις θεολογικὰς συζητήσεις ἐδιδάχθην ἐκ τοῦ ἑξῆς γεγονότος:

Ὁ φιλοξενῶν με ὡδήγησεν εἰς τὴν πρωϊνὴν λειτουργίαν ἔν τινι πρεσβυτεριανῷ ναῷ τοῦ Ἐδιμβούργου. Ὁ ἱερεὺς ὡμίλησε περὶ τῆς τοῦ πλούτου καταχρήσεως, ἐπειράθη δὲ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ὅπως τις σώσῃ τὴν ψυχήν του ἤρκει νὰ ἀπαρνηθῇ τὸν πλοῦτον τὸν ἀποτρέποντα αὐτὸν τῆς εὐθείας ὁδοῦ, καὶ πρὸς τοῦτο ὑπέμνησεν εἰς τοὺς πιστοὺς τοὺς λόγους τοῦ Σωτῆρος: «Καὶ λέγω ὑμῖν: Εὐκολώτερόν ἐστιν κάμηλον διὰ τρυπήματος ραφίδος διελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν»·

Ἐν τῇ ἀφελείᾳ μου ἢ μᾶλλον ἐν τῇ ἀμαθείᾳ μου τὸν λόγον τοῦτον τοῦ Σωτῆρος ἀνέκαθεν ἐξελάμβανα ὡς καταδίκην τῶν πλουσίων, καταδίκην ἀνέκκλητον. Ἐπειδή, ἐσκεπτόμην, ἀδύνατον εἶνε εἰς κάμηλον νὰ διέλθῃ διὰ τῆς ὀπῆς βελόνης, ἀδύνατον εἶνε καὶ εἰς πλούσιον νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Ὁ ἐπιζητῶν νὰ πλουτήσῃ ἢ ὁ μὴ ἐγκαταλείπων τὰ πλούτη του εἰσὶν ἄνθρωποι ἀπαρνούμενοι ἑκουσίως τὴν ἐν λόγῳ βασιλείαν.

Ἀπελθόντες τοῦ ναοῦ, ὁ φιλοξενῶν με καὶ ἐγώ, συνεζητοῦμεν περὶ τῆς ὁμιλίας τοῦ ἱερέως.

Digitized by Google

Οἱ Σκῶτοι συζητοῦσιν ἐξερχόμενοι τῆς ἐκκλησίας περὶ τῆς ἀξίας τοῦ ἐκφωνηθέντος λόγου, ὡς παρ' ἡμῖν τοῖς Γάλλοις συζητεῖται ἡ ἀξία τοῦ παρασταθέντος δράματος κατὰ τὴν ἐκ τοῦ θεάτρου ἔξοδον. Καθ' ὁδὸν ἀνεκοίνωσα εἰς τὸν σύντροφόν μου τὰς σκέψεις μου. Αὐτὸς μὲ παρετήρησε διὰ βλέμματος οἰκτίρμονος·

— Εἶνε φανερόν, φίλτατε κύριε, εἶπεν, ὅτι ἀνετράφητε εἰς θρησκείαν, ἡ ὁποία οὔτε ἀποδέχεται, οὔτε ἐπιτρέπει τὴν ἐλευθέραν συζήτησιν. Ἕνεκα τούτου πιστεύετε πληρέστατα εἰς θεωρίας, τὰς ὁποίας μετ' ἀγανακτήσεως ἀποκρούουσι καὶ τὰ παιδιά μας ἀκόμη. Ἐὰν ἡ φράσις τοῦ Σωτῆρος ἠδύνατο νὰ ἑρμηνευθῇ ὅπως σεῖς λέγετε, θὰ ἦτο ἁπλουστάτη ἀνοησία. Ὁ Χριστὸς ἠθέλησε νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ πλούσιος εἶνε δυσκολώτερον τοῦ πτωχοῦ νὰ σωθῇ ἀλλ' ὄχι καὶ ἀδύνατον.

— Ἀλλά, ὑπέλαβον, κάμηλος εἶνε ἀδύνατον νὰ διέλθῃ διὰ τῆς ὀπῆς βελόνης.

Ὁ φιλοξενῶν με ἐμειδίασε σαρκαστικώτερον ἢ τὸ πρίν. Ἐννόησα ὅτι θὰ μὲ ἐκεραυνοβόλει διὰ τῆς ἀπαντήσεώς του καὶ δὲν διεψεύσθην ἐν τῇ προσδοκίᾳ μου.

— Φαίνεσθε ἄνθρωπος νοήμων, εἶπε. Ἀκούσατε. Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Χριστοῦ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ὑπῆρχε θύρα ὀνομαζομένη *Ραφὶς*. Ἡ θύρα αὕτη, καίτοι ἦτο μία τῶν κυριωτέρων εἰσόδων τῆς πόλεως, ἦτο τόσον στενή, ὥστε δυσκόλως διήρχετο δι' αὐτῆς κάμηλος. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς λοιπὸν ἐννόει.....

— Φθάνει, φθάνει, εἶπον, ἐντελῶς ἡττημένος καὶ παραδίδων τὰ ὅπλα.

(Max O' Rell) Κ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Πῶς καλλίτερον δυνάμεθα νὰ ἐκδικηθῶμεν τὴν μωρίαν καὶ τὸν φανατισμὸν ἢ διαφωτίζοντες αὐτούς;

—

Εὐδαίμων ὁ ζῶν διὰ τοὺς φίλους του! Δυστυχὴς ὁ ζῶν διὰ τὸ κοινόν!

—

Μόνον οἱ περιωρισμένας ἔχοντες σχέσεις γινώσκουσι νὰ ἀγαπῶσιν.

—

Ἐὰν δύο μόνοι ἄνθρωποι εὑρίσκοντο ἐπὶ τῆς γῆς, πῶς θὰ ἔζων; Θὰ ἐβοήθουν ἀλλήλους, θὰ ἐβλάπτοντο ἀμοιβαίως, θὰ ἐθωπεύοντο, θὰ ὑβρίζοντο, θὰ ἐδέροντο, θὰ συνδιηλλάσσοντο, συνελόντι εἰπεῖν, ὁ εἷς δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ζήσῃ οὔτε *ἄνευ* οὔτε *μετὰ* τοῦ ἄλλου.

(Ἐκ τῶν τοῦ Βολταίρου).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Κατ' αὐτὰς πολὺς λόγος ἐγένετο ἐν ταῖς εὐρωπαϊκαῖς ἐφημερίσι περὶ τῆς Παγκοσμίου Ἰσραηλιτικῆς Ἀδελφότητος, ἕνεκα τῆς ἀγγελθείσης ἐξ ἑκατὸν ἑκατομμυρίων δωρεᾶς τοῦ βαρώνου Χίρς, ἥτις ὅμως κατόπιν διεψεύσθη. Ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Παγκόσμιος Ἰσραηλιτικὴ Ἕνωσις» ἱδρύθη ἐν Παρισίοις κατὰ τὸ 1869 ἀδελφότης, σκοπὸς τῆς ὁποίας εἶνε νὰ ἐργάζηται πανταχοῦ ὑπὲρ τῆς χειραφετήσεως καὶ τῆς ἠθικῆς προόδου τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ παρέχῃ τὴν ὑλικὴν αὐτῆς συνδρομὴν εἰς τοὺς ἐξ αὐτῶν πάσχοντας. Ἡ Ἕνωσις διοικεῖται ὑπὸ κομιτάτου ἑδρεύοντος ἐν Παρισίοις, οὗτινος ἐπίτιμος πρόεδρος τυγχάνει ὁ ἐν Γαλλίᾳ ἀρχιρραβῖνος σεβ. Λ. Ἰσίδωρος καὶ σύγκειται ἐξ 60 μελῶν, ὧν τὸ τρίτον ἀνανεοῦται κατὰ πᾶσαν τριετίαν, ἀριθμεῖ δὲ εἰς τὰ διάφορα μέρη τοῦ κόσμου 32,000 ἑταίρους. Ἀφ' ἧς συνέστη ἡ Ἕνωσις ἵδρυσε κατὰ διαφόρους ἐποχὰς καὶ διατηρεῖ 32 ἀνώτερα ἐκπαιδευτικὰ καθιδρύματα ἀρρένων καὶ 17 θηλέων εἰς διαφόρους πόλεις τῆς Εὐρωπαϊκῆς καὶ Ἀσιατικῆς Τουρκίας, Βουλγαρίας, Ἀφρικῆς, Συρίας, Παλαιστίνης καὶ Ἀραβίας. Ἐκ τῶν φοιτώντων εἰς τὰ σχολεῖα ταῦτα, ὧν ἱκανοὶ εἶνε ἑτερόδοξοι, πολλοὶ τρέφονται καὶ ἐνδύονται δαπάναις τῆς «Ἑνώσεως». Ἐκτὸς τῶν καθαρῶν ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων, ἅτινα κατὰ τὸ 1886 ἠρίθμουν 9,225 μαθητὰς ἀμφοτέρων τῶν φύλων καὶ 238 καθηγητὰς καὶ διδασκάλους, ἡ Ἕνωσις ἵδρυσε καὶ 15 σχολεῖα τεχνῶν εἰς διαφόρους πόλεις, ἔνθα διδάσκονται διαφόρους βιοποριστικὰς τέχνας 398 μαθηταί, προσέτι δὲ καὶ 9 ἐργοστάσια θηλέων κοπτικῆς καὶ ραπτικῆς, ἐν οἷς φοιτῶσιν 120 μαθήτριαι.

Εἰς τὴν ἐν τῷ Βατικανῷ ἐγκαινισθεῖσαν ἔκθεσιν τῶν δώρων, τῶν ἀποσταλέντων τῷ Πάπᾳ ἐπὶ τῷ ἰωβιλαίῳ αὐτοῦ, πολυπληθὴς ἰδίᾳ εἶνε ἡ συλλογὴ τῶν . . . ἐμβάδων. Ἐὰν πιστεύσωμεν τὰς ἰταλικὰς ἐφημερίδας, δωδεκακισχίλια ζεύγη ἐμβάδων ἀπεστάλησαν εἰς τὸν ἐν Ρώμῃ Ποντίφηκα. Περίεργος εἶνε καὶ ἡ συλλογὴ τῶν ἀποσταλέντων παντοειδῶν οἴνων. Ὁ παρισινὸς «Χρόνος» σημειοῖ σχετικῶς πρὸς τὴν δαψιλῆ ταύτην ἀποστολὴν οἴνων τὰ ἑπόμενα: «Ἡ εὐκαιρία τῆς τοῦ Βατικανοῦ ἐκθέσεως ἑπόμενον ἦν ὅτι ἤθελεν ἑλκύσει ἀπειρίαν ἐμπόρων, ὧν τὸ ἐμπόριον ἐλαχίστην ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ θεῖον. Οὕτω πολλοὶ οἰνέμποροι σκεφθέντες τὸν κατὰ τὴν λειτουργίαν χρησιμεύοντα οἶνον, ἔπεμψαν φιάλας διαφόρων οἴνων (καὶ καμπανίτην ἀκόμη!). Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται πῶς μεταξὺ τῶν ἀποσταλέντων δώρων ὑπάρχουσι καὶ ἀντικείμενα, ἅτινα δυσκόλως δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ἀτομικῶς εἰς τὸν Πάπαν, ὡς παραδείγματος χάριν αἱ παμπληθεῖς βρεφικαὶ ἐνδυμασίαι.»

Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ἀγαθοπούλου.

Ἡ γειτόνισσα ἐρωτᾷ τὴν σύζυγον αὐτοῦ:

— Μὲ λάδι μαγειρεύετε ἢ μὲ βούτυρον;

— Ὄχι, ἀπαντᾷ ἡ Κυρία Ἀγαθοπούλου, μὲ κάρβουνα!

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888—1191

Digitized by Google

’Αριθ. 628 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΕ'. Συνδρομὴ ἐτησία: 'Εν 'Ελλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 'Ιανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. 'Οδὸς Σταδίου 32. 10 'Ιανουαρίου 1888

BODL. LIBR. FOREIGN

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΖΑΠΠΕΙΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ

Τὰς ἑλληνικὰς ἐφημερίδας εἶδον κατ' αὐτὰς εὐαγγελιζομένας τὴν κατὰ τὸν προσεχῆ 'Οκτώβριον τέλεσιν τῆς βιομηχανικῆς τῶν 'Ολυμπίων ἐκθέσεως. Εἰς τὰς ζωηρῶς ἐπευφημούσας φωνὰς καθῆκον αἰσθάνομαι νὰ προσθέσω καὶ ἄλλην μίαν, οὐχὶ μὲν ἐπίσης ζωηρὰν αὐτήν, διότι εἶναι φωνὴ πρὸ πολλοῦ τεθνεῶτος, ἀλλὰ πασῶν ἰσχυροτάτην καὶ μᾶλλον δικαιουμένην ν' ἀκουσθῇ, τὴν τοῦ Εὐαγγέλη Ζάππα.

Πολλοὶ ὅμως ἴσως ἀγνοοῦσι τί ἐννοῶ διϊσχυριζόμενος ὅτι ἔχω τὸ καθῆκον τοῦτο, καὶ ἐρωτῶσι μᾶλλον ἂν ἔχω τὸ τοιοῦτον δικαίωμα. Διὰ τούτους ἀναγκάζομαι νὰ ἐπαναλάβω ἐν βραχεῖ ὅ,τι καὶ ἄλλοτε ὑπὸ ἄλλας περιστάσεις ἔγραψα.

῞Ημην λοιπὸν ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν, ὅτε ὁ Βασιλεὺς ῎Οθων μοὶ ἐνεχείρισεν ἐπιστολὴν ἀνθρώπου τέως ἀγνώστου, τοῦ Εὐαγγέλη Ζάππα, προτείνοντος ἐπὶ ἰδίᾳ δαπάνῃ ν' ἀνανεώσῃ τοὺς ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, περὶ ὧν εἶχεν ἀναγνώσει εἴς τινας ἐφημερίδας, ὁ δὲ Βασιλεὺς ἐπαφῆκεν εἰς ἐμὲ νὰ συνεννοηθῶ μετὰ τοῦ γενναίου πατριώτου καὶ νὰ πράξω ὅπως ἐγκρίνω.

Μία ἐπιστολή μου ἤρκεσεν ὅπως τὸν πείσῃ ὅτι ἐν τῷ παρόντι αἰῶνι οἱ εἰς τὸν νῦν πολιτισμὸν μάλιστα ἀντιστοιχοῦντες ἀγῶνες εἰσὶν οὐχὶ οἱ τῆς πυγμῆς ἢ τῆς πάλης, ἀλλ' οἱ διανοητικοί, οἱ τῆς βιομηχανικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀναπτύξεως, καὶ διὰ τῆς πρώτης του ἀπαντήσεως παρεδέχετο ἐνθουσιωδῶς τὸ σχέδιόν μου ὁποῖον τῷ τὸ ἐξέθηκα. 'Αμφιβολίαν λοιπὸν δὲν ἐπιδέχεται ὅτι ἐκ τοῦ τάφου του ἐπικροτεῖ βλέπων τέλος περατούμενον τὸ πατριωτικὸν ἔργον, ὃ πρὸ τριάκοντα ἐτῶν ἀπεφάσισε καὶ ἐπροίκισε, καὶ ὅ, μετά τινας ἀποπείρας κατ' ἀρχάς, διεκόπη μετὰ ταῦτα παραδόξως ἐπὶ μακρὰ ἔτη.

'Αλλ' ἅμα λαβὼν τὴν συγκατάθεσίν του, δι' ἧς εἰς ἐμὲ τὸ πᾶν ἔργον ἀπολύτως ἀνέθετεν, ἐνόμισα ἀσυγχώρητον ν' ἀφήσω καὶ στιγμὰς μόνον ἐπὶ ματαίῳ νὰ παρέλθωσιν ἐπὶ τοσούτῳ ἐθνωφελοῦς ἔργου, μέλλοντος νὰ συντελέσῃ τὰ μέγιστα καὶ εἰς τὴν ὑλικὴν πρόοδον καὶ εἰς τὴν ὑπόληψιν τῆς 'Ελλάδος· τῷ ἔγραψα ἐπομένως διὰ τοῦ πρώτου ταχυδρομείου, ὅτι εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ γενναίου του ἐπιχειρήματος ἀντίκειται μεγάλη δυσκολία, ἡ ἀνάγκη οἰκοδομήματος διὰ τὰς ἐκθέσεις. 'Αλλὰ διὰ τοῦ πρώτου ἐπίσης ἑπομένου ταχυδρομείου εἶχον τὴν ἀπόκρισίν του λέγουσαν ὅτι ἀναγνωρίζει πληρέστατα τὴν ἀνάγκην περὶ ἧς τῷ ἔγραφον, καὶ μὲ παρεκάλει νὰ φροντίσω περὶ αὐτῆς.

Τότε ἀμέσως μετεκαλεσάμην παρ' ἐμοὶ τὸν Γάλλον ἀρχιτέκτονα Κ. Boulanger, τῷ ἐξέθηκα τὰς περὶ τῆς οἰκοδομῆς ἰδέας μου, ἃς οὗτος παρεδέχθη πληρέστατα καὶ τῷ ἐζήτησα τὸ σχέδιον αὐτῆς καὶ τὸν προϋπολογισμόν. Μεθ' ἡμέρας δέ τινας μοὶ ἔφερεν ἀμφότερα· καὶ ἔσπευσα μὲν νὰ τὰ πέμψω εἰς τὸν Κον Ζάππαν, ἀλλὰ δὲν τῷ ἀπέκρυψα τοὺς δισταγμοὺς καὶ τὴν λύπην μου, διότι παρὰ πᾶσάν μου προσδοκίαν εἶδον ὅτι ὁ προϋπολογισμὸς ἀνέβη εἰς τὴν κατ' ἐμὲ μεγίστην ποσότητα τῶν 1,200,000 δραχμῶν, ἐξ ὧν τὸ μὲν ἑκατομμύριον διὰ τὴν οἰκοδομήν, αἱ δὲ διακόσιαι χιλιάδες διὰ τὴν ἐπίστρωσιν τοῦ Παναθηναϊκοῦ σταδίου διὰ λιθίνων βαθμίδων, οἵαν εἶχε πράξει ἐν τῇ ἀρχαιότητι ὁ 'Ηρώδης ὁ 'Αττικός, ἵνα ἐκεῖ τελῶνται καὶ οἱ γυμνικοὶ ἀγῶνες, οἵτινες, καθ' ὃ εἶχον δώσει σχέδιον εἰς τὸν Κον Ζάππαν, ἔμελλον νὰ συνοδεύωσι τὴν ἔκθεσιν.

'Η ταχύτατα ἐλθοῦσα ἀπάντησις τοῦ φιλοπάτριδος δωρητοῦ ὑπερέβη πάσας τὰς προσδοκίας μου. Μοὶ ἔγραψεν ὅτι παραδέχεται *ἐντελῶς τὸ σχέδιον ὡς τῷ ὑπεβλήθη*, καὶ δέχεται καὶ ἐγκρίνει τὸν προϋπολογισμόν, ἐν μόνον ἀπαιτῶν, νὰ γίνῃ τὸ οἰκοδόμημα *ἁπλοῦν*, μόνον εἰς τὰς ἀνάγκας ἀνταποκρινόμενον, καὶ *ἄνευ ματαίων κοσμημάτων*. ῞Οταν τούτων τὴν φροντίδα ἀνέθετεν εἰς ἐμέ, φυσικῷ τῷ λόγῳ αἰσθάνομαι ὅτι ἐκ τοῦ τάφου του ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ μοὶ ζητῇ λόγον τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἐντολῶν του, δι' ἧς τὴν ἀκρίβειαν ἀναγνωρίζω ὅτι κατὰ μέρος εὐθύνομαι.

Καὶ ὡς πρὸς τὴν θέσιν μέν, ἤθελον αὐτὴν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Σταδίου, ὅθεν ἡ Αὐλὴ καὶ οἱ 'Ελλανοδίκαι θὰ ἠδύναντο ἀπὸ εὐρέος ἐξώστου νὰ ἐπιβλέπωσι τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς μυριάδας τῶν περικαθημένων θεατῶν. 'Αλλ' ἐνταῦθα ὁμολογῶ τὸ πρῶτόν μου σφάλμα δι' ὃ εὐθύνομαι. 'Απῆλθον ὁ ἴδιος εἰς τὴν κορυφὴν

Digitized by Google

τοῦ Σταδίου, εἶδον ἐκεῖ εὑρεῖς ἀγρούς, καταλληλοτάτους διὰ τὸ κατάστημα, καὶ ἠρώτησα περὶ τῆς τιμῆς των. Ὅτε ὅμως ὡς τιμὴ τοῦ χωρίου μοὶ ἐζητήθησαν ἐννέα χιλιάδες δραχμῶν, κάκιστα ποιῶν καὶ τὸ μέλλον μὴ προϊδών, ἀπέσχον τῆς ἀγορᾶς, διότι δὲν ἤθελον ὁ δωρητὴς νὰ ἐπιφορτισθῇ διὰ τοιαύτης δαπάνης,ὅτε ἤλπιζον ὅτι τοὺς ἀφόρους ἐκείνους ἀγροὺς ἠδύνατο τότε νὰ ἔχῃ ἀντὶ δισχιλίων δραχμῶν.

Πλὴν δὲ τούτου ἔπραξα τότε συγχρόνως καὶ ἄλλο, δι' ὃ ἴσως δικαιοῦται νὰ μοὶ ζητήσῃ λόγον, ἂν τὰς πράξεις ἡμῶν ἐπιβλέπῃ, τὸ πνεῦμα τοῦ Ζάππα, ὃ ὅμως τότε ἐγὼ ὀρθὸν ἐνόμισα. Φρονῶν ὅτι, ἀφ' ὅτου ἡ ὑπόθεσις περιῆλθεν εἰς φάσιν ἀπαιτοῦσαν μόνον ἐσωτερικὴν ἐνέργειαν, ὑπεξέφευγε πλέον τὴν δικαιοδοσίαν μου ὡς ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν, ἀνέθηκα αὐτὴν ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, καὶ παρ' αὐτῷ συνέστη Ἐπιτροπὴ πρὸς διεξαγωγὴν αὐτῆς. Εἰς αὐτὸ δ' ἔπεμψα πάντα τὰ αὐτὴν ἀφορῶντα ἐπίσημα ἔγγραφα, ὡς καὶ πάσας τὰς πρὸς ἐμὲ ἰδιωτικὰς τοῦ Ζάππα ἐπιστολάς, αἵτινες ἀναμφισβητήτως πρέπει νὰ σώζωνται, καὶ ἂν ἀναζητηθῶσι θέλουσιν εὑρεθῇ εἰς τὰ ὑπουργικὰ ἀρχεῖα ἐκείνης τῆς ἐποχῆς.

Ἂν ὅμως ἀνευρεθῶσιν, θέλει, νομίζω, καταστῇ προφανές, ὅτι ἡ πρόθεσις τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ εὐεργέτου διεστράφη, παρεννοηθεῖσα. Ὡς πρὸς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ καταστήματος, ἀληθὲς ὅτι ὁ δωρητὴς περιγράφει αὐτὴν ἐν τῇ διαθήκῃ του διά τινων λέξεων, ἀλλ' ἥκιστα ὡρισμένων καὶ οὐδεμίαν ἐχουσῶν ἀξίωσιν τεχνικήν· τὸ δ' αὐτὰς ἀκριβέστατα ὁρίζον ἐστὶν ἡ ἣν ἐκφράζει ἀξίωσις τοῦ *«νὰ κτισθῇ τὸ κατάστημα τῶν Ὀλυμπίων, μετὰ τοῦ σταδίου αὐτοῦ, κατὰ τὸ σχέδιον ὃ μοὶ εἶχε στείλει, καὶ οὗ εἶχεν ὁ ἴδιος ἐκεῖ τὸ παρόμοιον»*.

Τὸ σχέδιον λοιπὸν τοῦτο, οὗ τὸ ἓν ἀντίγραφον πρέπει νὰ συνοδεύῃ τὴν διαθήκην, καὶ τὸ ἄλλο νὰ εὑρίσκηται εἰς τὰ ἀρχεῖα τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐσωτερικῶν,εἰς ἃ ἐγὼ τὸ ἔπεμψα,ἐστὶν αὐτὸ ἐκεῖνο ὃ συνέταξεν ὁ Κ. Boulanger, ἐν συνεννοήσει μετ' ἐμοῦ καὶ ὑπὸ τὰς ὁδηγίας μου. Εἶχε δὲ τοῦτο, καὶ ὅστις ἀναδιφήσῃ εἰς τὰ ἀρχεῖα, θέλει εὕρει ὅτι ἔχει τὸ σχῆμα ἀρχαίου θεάτρου· ὁ εἰσερχόμενος δηλαδὴ εἰς αὐτό, εὑρίσκεται εἰς ἡμικύκλιον (ἔστω καὶ κύκλον) ὡς τὴν ἀρχαίαν θυμέλην, ἀφ' οὗ ἀκτῖνες, ὡς αἱ ἀρχαῖαι πάροδοι, (οὐχὶ ἀναγκαίως τρεῖς,ἀλλ' ὅσας ὁ χῶρος ἐπιδέχεται), αὐταὶ αἱ στοαὶ αἱ πρὸς ἔκθεσιν, χωροῦσι μέχρι δευτέρας, πολὺ εὐρυτέρας ἡμικυκλίου στοᾶς· ὥστε ὁ εἰσιὼν εἶχεν ἀμέσως καὶ δι' ἑνὸς βλέμματος ὑπ' ὄψει του πᾶσαν σχεδὸν τὴν ἔκθεσιν, διῃρημένην εἰς τὰς ἀκτινοειδεῖς ἐκείνας στοὰς καὶ εἰς τὸ πρὸς ὃ ἦγον μέγα ἡμικύκλιον. Ὡρίζετο δὲ ῥητῶς ἐν τῇ συνοδευούσῃ τὸ σχέδιον σημειώσει, ὅτι ὀψέποτε ἡ ἐθνικὴ ἀνάπτυξις ἤθελεν ἀπαιτήσει μείζονα χῶρον ἐκθέσεως, ὀπίσω τοῦ πρώτου ἡμικυκλίου θὰ ᾠκοδομεῖτο καὶ δεύτερον, μετ' ἐπεκτάσεως τῶν παρόδων καὶ παρενθέσεως καὶ ἄλλων, ὡς εἰς τὰς ἀρχαίας κερκίδας· τὰ δὲ μεταξὺ τῶν παρόδων διαστήματα θὰ ἔμενον ὕπαιθρα, διὰ τὰς γεωργικὰς ἐκθέσεις,τὰς τῶν ἐργαλείων κτλ.

Καὶ τοιοῦτο μὲν ἐν γένει ἦν τὸ ἀρχιτεκτονικὸν σχέδιον, εἰς ὃ παραπέμπει καὶ ἡ διαθήκη. Κατὰ τὸ 1866 δὲ ἦλθε πρὸς ἐμὲ χαρᾶς πλήρης ὁ Κ. Boulanger, καὶ μοὶ ἐπέδειξε τὸ σχέδιον τῆς πρώτης ποτὲ τελεσθείσης παγκοσμίου ἐκθέσεως, τῆς τῶν Παρισίων, κατὰ τὸ 1867,ἐντελῶς δικαιολογοῦν τὸ ἡμέτερον, διότι, εἰ καὶ ἐκείνη ὤφειλε νὰ ᾖ ἀπειράκις μείζων, ἐπενοήθη αὐτὸ καὶ διεγράφη ἐντελῶς ἐπὶ τῶν αὐτῶν βάσεων μετὰ τοῦ ἡμετέρου.

Ἀλλὰ τὸ ἡμέτερον κατάστημα, τὸ ἤδη περατωθέν, καί, ὡς ἀναγινώσκω, ἕτοιμον νὰ παραδοθῇ, ἀνταποκρίνεται μὲν ἴσως εἰς τὰς λέξεις τῆς διαθήκης, ἀλλ' οὐδόλως εἰς τὸν νοῦν αὐτῆς, δηλαδὴ εἰς τὸ σχέδιον ὃ ἐκείνη ἐνόει, καὶ ῥητῶς ἔλεγεν ὅτι θέλει νὰ καθιερώσῃ, καὶ ὅσον καὶ ἂν κριθῇ ἴσως ἐκείνου ὡραιότερον καὶ μεγαλοπρεπέστερον, εἶναι ὅμως ἐντελῶς ἄλλο, καὶ οὐδόλως εἰς τὸν σκοπὸν ἐκείνου ἀνταποκρινόμενον. Κατ' ἐκεῖνο ἐπρόκειτο, ὡς ἐρρέθη, ὁ εἰσερχόμενος, ὡς ἐκ κέντρου, νὰ ἔχῃ διὰ μιᾶς σχεδὸν πᾶσαν τὴν ἔκθεσιν πρὸ ὀφθαλμῶν, καὶ τὰ ἀπώτατα αὐτῆς σημεῖα νὰ τῷ ὦσιν εὐθὺς προσιτά· τοῦ δὲ οἰκοδομηθέντος ὅλως ἄλλως φαίνεται ὢν ὁ σκοπός. Οὐχὶ κατὰ τὴν εἴσοδον, ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ ἔχει κύκλον φρεατοειδῆ, οὗ πρὸς τὸ παρὸν δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω ἄλλον σκοπόν, εἰμὴ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς μὴ ἀκριβοῦς ἐκφράσεως τῆς διαθήκης, καὶ μὴ δεόντως ἀνταποκρινομένης πρὸς τὸ σχέδιον ὃ ἡ διαθήκη παραδέχεται καὶ καθιεροῖ· καὶ ἔχει μὲν πλὴν τῆς εἰσόδου καὶ τρεῖς ἄλλας θύρας, ἀλλ' αὗται φέρουσιν εἰς αἰθούσας, οὐχὶ εἰς παρόδους, οὐδεμίαν χορηγοῦσαι ἄποψιν εἴτε γενικὴν εἴτε μερικὴν τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς ἐκθέσεως, καὶ τόσον ὀλιγώτερον, καθ' ὅσον ἐπιπροσθοῦσι κίονες μεγαλοπρεπεῖς. Ὀπίσω δέ τινων εὐρυχώρων αἰθουσῶν, ὅλως ξένων εἰς τὴν ἀμφιθεατροειδῆ διασκευὴν τοῦ σχεδίου, ἕπεται μακροτάτη πάροδος ἡμικυκλική, καὶ αὕτη πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς λέξεως μᾶλλον ἢ τῆς ἐννοίας τῆς διαθήκης, καὶ φαινομένη κυρίως ὅτι σκοπεῖ τὴν ἀπόκρυψιν τῶν ἐκθεμάτων ἀπὸ 10 εἰς δέκα βήματα, ἐνῷ ἂν ἡ στοὰ ἦν εὐθύγραμμος, θὰ ἐφαίνετο αὐτὴ κἂν πᾶσα διὰ μιᾶς.

Καὶ ναὶ μὲν δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι ὑπ' ἀρίστων καλλιτεχνῶν ἀνεγερθέν, τὸ οἰκοδόμημα ἐστὶν ἄριστον ὑπ' ἀρχιτεκτονικὴν ἔποψιν· ἀλλ' ὡς

Digitized by Google

πρὸς τὸν σκοπὸν δι' ὃν ἱδρύθη, τὸ νομίζω, καὶ ὡς πρὸς τὸ πρότυπον ὃ ὤφειλε ν' ἀκολουθήσῃ, τὸ λέγω παντάπασιν ἐσφαλμένον, εἰ καὶ ἐμπρέπει εἰς πλῆθος, ἐν ὅλοις περὶ τοὺς 80 νομίζω μαρμαρίνους κίονας ἰωνικοὺς καὶ κορινθιακοὺς καὶ μονολίθους Ἑρμᾶς· ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ ὅτι τινές, οἱ πλεῖστοι τῶν κιόνων τούτων παρακωλύουσι τὴν κοινωνίαν, ἐν ἄλλοις καὶ οἱ ἐμπρὸς καὶ οἱ ὀπίσω τῆς κυρίας εἰσόδου, ἥτις καὶ αὐτὴ ἐστὶν ἀκατανοήτως στενὴ διὰ τὴν συῤῥοὴν τῶν μελλόντων νὰ εἰσέρχωνται καὶ νὰ ἐξέρχωνται ἐκ τῶν ἐκθέσεων, ἐκτὸς τούτου τὰ ἐπιδεικτικὰ καὶ πολυδάπανα ταῦτα κοσμήματα κατεσκευάσθησαν ἄντικρυς παρὰ τὴν ῥητὴν πρόθεσιν τοῦ ἱδρυτοῦ, οἷα ἐκφράζεται ἐν τῇ πρὸς ἐμὲ ἐπιστολῇ του, τῇ ἀποτεθείσῃ εἰς τὰ ἀρχεῖα τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν, καὶ δι' ἧς ἀπήτει ἁπλότητα καὶ ματαίων κοσμημάτων ἀποφυγήν. Καὶ ἂν μὲν πρὸς τὰς τοιαύτας κοσμήσεις ἐζητήθη καὶ ἐλήφθη ἡ ἄδεια τοῦ Κ. Κωνστ. Ζάππα, τὸ ἀγνοῶ, καὶ ἤθελον τὸ λυπηθῆ, διότι καὶ ἐνταῦθα ὡς καὶ πανταχοῦ φρονῶ ὅτι τὰ χρήσιμα ἔργα πρέπει νὰ προηγῶνται ματαίων ἐπιδείξεων· ἂν δ' οἱ ἐπιμεληθέντες τῆς οἰκοδομῆς ἔλαβον αὐτογνωμόνως ἐκ τῆς κληρονομίας τοῦ Εὐ.Ζάππα τὰ διὰ τὴν παρέλκουσαν ταύτην μεγάλην δαπάνην, τότε ὀφείλω νὰ εἰπῶ ὅτι ἐξ ἀγνοίας πάντῃ τῶν προθέσεών του, οἷαι ἐκφράζονται ἐν τοῖς ἐγγράφοις αὐτοῦ τοῖς ἐν τοῖς ἀρχείοις, παρέβησαν αὐτὰς ἐντελῶς.

Ἐν γένει τὸ ὑπὸ τοῦ δωρητοῦ δεκτὸν γενόμενον σχέδιον, ἀφελὲς ἀλλ' εὐρύχωρον, ἔχον μόνον τὰς παρόδους καὶ τὰς ἡμικυκλικὰς στοὰς ὑπωρόφους, θὰ ἔμενεν ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ ὑπ' ἐκείνου ἐγκριθέντος καὶ κυρωθέντος προϋπολογισμοῦ, καὶ θὰ ἦν ἀσυγκρίτως οἰκονομικώτερον τοῦ ἤδη περατωθέντος οἰκοδομήματος, ἔχοντος καὶ ἄνω ὄροφον μετὰ ταπεινῶν δωματίων, εἰς πᾶν ἄλλο προσφόρων ἢ εἰς ἔκθεσιν. Ὁ δ' Εὐαγγέλης Ζάππας εἶχε προσέτι προϊδεῖ καὶ ὁρίσει τὴν χρῆσιν τῶν εἰσοδημάτων τῆς περιουσίας του, ὅσα ἤθελον περισσεύει ἐκ τῆς δαπάνης τῶν τετραετηρικῶν ἐκθέσεων. Εἶχεν ἀποφασίσει ὅτι μεθ' ἑκάστην ἔκθεσιν τὸ κατάστημα, ὃ ἐχρησίμευσεν ἐπὶ ἕνα μῆνα, δὲν θὰ ἔμενεν ἐπὶ τέσσαρα ἔτη κενὸν καὶ ἄχρηστον, ἀλλὰ θὰ μετεβάλλετο εἰς σχολεῖον, ἓν τῶν χρησιμωτάτων διὰ τὴν ἐθνικὴν πρόοδον. Ἐκ τῶν ἐκθετῶν οἱ πρῶτοι βραβευόμενοι, μέχρις ὡρισμένου ἀριθμοῦ, θὰ εἶχον τὸ δικαίωμα, μετὰ τὴν λῆξιν τῆς ἐκθέσεως, νὰ κατατάσσωνται εἰς αὐτὸ πρὸς τελειοποίησιν τῆς βιομηχανίας ἣν μετέρχονται, μετακαλουμένων ἐξ Εὐρώπης πρὸς τοῦτο διακεκριμένων διδασκάλων ἢ ἐργοστασιαρχῶν, εἰς ἀριθμὸν ἀνάλογον τῶν ὑφισταμένων πόρων. Οὕτως ἐντὸς τῶν τεσσάρων ἐτῶν, μεταξὺ δύο ἐκθέσεων, πολλαὶ τῶν ἐγχωρίων βιομηχανιῶν δύνανται νὰ τελειοποιῶνται, διότι καλοὶ τεχνῖται καὶ βραβευθέντες ὀλίγους μόνον θὰ χρειάζωνται μῆνας ἵνα ἐκμάθωσιν ὅ,τι τοὺς ἐλλείπει, ὥστε καὶ ἱκανοὶ νὰ ὦσι καὶ τοῖς λοιποῖς ὁμοτέχνοις αὐτῶν τὰς βελτιώσεις ἃς ἔμαθον νὰ διδάσκωσι, καὶ διὰ τῆς καλλιτέρας παραγωγῆς καὶ ἑαυτῶν καὶ τοῦ τόπου τὰ εἰσοδήματα νὰ αὐξάνωσι. Τοῦτο τῷ ὄντι δὲν λέγεται ἀκριβῶς ἐν τῇ διαθήκῃ, ἔνθα λόγος γίνεται ὅπως οἱ βιομήχανοι «ἀποπερατῶσι τὰς ἐλλείψεις των βαθμηδὸν εἰς τὰ σχολεῖα καὶ μηχανὰς *τῆς Εὐρώπης*,» ὅπου τὸ «*τῆς Εὐρώπης*» καὶ κατὰ τὴν ἐν τῷ ὑπουργείῳ ἀλληλογραφίαν, καὶ κατὰ τὸ ἄρθρ. 17 τοῦ ἀπὸ 19 Αὐγ. 1858 Β. Διατάγματος καὶ ὀρθὸν εἶναι καὶ εὔλογον ν' ἀποδοθῇ μόνον εἰς τὰς *μηχανὰς* (εὐρωπαϊκὰς μηχανὰς) καὶ οὐχὶ εἰς τὰ *σχολεῖα*, ἀσυγκρίτως εὐκολωτέρου καὶ ὀλιγοδαπανωτέρου ὄντος, ὅτε πρόκειται περὶ πρακτικοῦ τινος κλάδου βιομηχανίας, νὰ μετακαλῆται ἐνταῦθα ἐπ' ὀλίγους μῆνας ξένος τις ἐμπειροτέχνης, παρὰ νὰ στέλλωνται εἰς τὴν Εὐρώπην πολλοὶ τεχνῖται Ἕλληνες, καὶ πιθανῶς ἐπὶ χρόνον πολύν.

Ἂν τὸ κατάστημα ἦν διῃρημένον εἰς ἃς εἴπομεν ἄνω εὐπρεπεῖς ἀλλ' ἀφελεῖς στοὰς καὶ παρόδους, εὐκολώτατον θὰ ἦτον μετὰ τὴν ἑνὸς μηνὸς ἔκθεσιν, νὰ διῃροῦντο αὗται διὰ ξυλίνων διατειχισμάτων ἐπὶ τέσσαρα ἔτη εἰς διάφορα ἐργοστάσια τοῦ τοσοῦτον πρακτικοῦ σχολείου τῆς τελειοποιήσεως, ἐνῷ ἤδη τὸ κατ' ἐμὲ κἂν δὲν βλέπω ποῦ ταῦτα δύνανται νὰ διατεθῶσι μεταξὺ τῶν καταγλύφων κιόνων καὶ τῶν Ἑρμῶν.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλο τι ἀνέγνων ἐσχάτως δυσνόητον δι' ἐμέ, ὅτι παρὰ τὸ κατάστημα τῆς ἐκθέσεως ἑτοιμάζεται νὰ οἰκοδομηθῇ... θέατρον! Καὶ ναὶ μὲν ἐχάρην ἀκούσας ὅτι τὸ σχέδιον αὐτοῦ ἐζητήθη παρ' ἀρχιτέκτονος, ἐπὶ φιλοκαλίᾳ καὶ κρίσει διακρινομένου, τοῦ πεπαιδευμένου Κ. Δορπφέλδ, καὶ μάλιστα ὅτι τὸ δοθὲν ὑπ' αὐτοῦ συνᾴδει πρὸς ἣν ἀρτίως εἶχον καὶ αὐτὸς προτείνει, προκειμένου περὶ τοῦ ἐθνικοῦ θεάτρου, ἰδέαν κοίλου ὑπαίθρου, καὶ μόνον εἴς τινας περιστάσεις καλυπτομένου. Ἀλλὰ θέατρον παρὰ τῷ καταστήματι τῶν ἐκθέσεων πρὸς τί; Ἐρωτῶ τοῦτο διότι τὸ ἀγνοῶ. Ἂν ὁ ἐπὶ πατριωτισμῷ ἐφάμιλλος τοῦ ἐξαδέλφου του Κ. Κωνστ. Ζάππας ἀπεφάσισεν ἐκ τῆς ἰδίας περιουσίας, ἧς οὐχ ἧττον ἢ ἐκεῖνος γενναιοτάτην ποιεῖται χρῆσιν, νὰ ἱδρύσῃ ἐν Ἀθήναις ἐθνικὸν θέατρον, καὶ ἠθέλησε νὰ κτίσῃ αὐτὸ παρὰ τῷ ἱδρύματι τοῦ μεγαλεπηβόλου του συγγενοῦς, ἵνα πλησίον ἀλλήλων συμβαδίζωσιν ἡ ὑλικὴ καὶ ἡ διανοητικὴ πρόοδος, ἀγαθῇ τύχῃ! τὸ πανελλήνιον πρέπει νὰ ἐπικροτήσῃ, καὶ δὲν μᾶς

Digitized by Google

μένει ἢ νὰ εὐχηθῶμεν τὸ θέατρον τοῦτο ν' ἀνεγερθῇ ἄξιον τοῦ σκοποῦ του, οὐχὶ μὲν μετὰ περιττῶν ἐξωτερικῶν κοσμημάτων, ἀλλὰ κατὰ διαστάσεις, ἐσωτερικὴν διάταξιν καὶ διασκευὴν ἀνταξίως τῶν ἀριστουργημάτων, ἃ πρέπει νὰ ἐλπίσωμεν ὅτι καλλιεργουμένη θέλει παραγάγει ἡ φιλολογία ἡμῶν.

Ἂν ὅμως τοῦτο οὕτω δὲν ἔχῃ, καὶ τὰ πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ θεάτρου τούτου, μεγάλου ἢ μικροῦ, διότι ἀγνοῶ τὰ καθ' ἕκαστα, ἐλήφθησαν ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τοῦ Εὐαγγέλη Ζάππα, ὧν εἴδομεν τίς κατὰ τὴν θέλησίν του καὶ τὸ ἐθνικὸν συμφέρον ὤφειλε νὰ ᾖ ὁ προορισμός, τότε ἀπορῶ πῶς τοῦτο ἀπεφασίσθη ἐντελῶς παρὰ τὰς διατάξεις τοῦ διαθέτου, καὶ ἄνευ ἴχνους ἀνάγκης, διότι κατὰ τὴν διαθήκην του καὶ κατὰ πᾶσαν τὴν μετ' ἐμοῦ ἀλληλογραφίαν του, ἅπαξ κατὰ τετραετίαν πρόκειται νὰ γίνηται ἡ ἔκθεσις, μηνιαίαν διάρκειαν ἔχουσα· κατ' αὐτῆς δὲ μίαν ἑσπέραν, τὴν τῆς τελευταίας Κυριακῆς, πρόκειται νὰ τελῆται δραματικὸς διαγωνισμός, δηλαδὴ νὰ διδάσκηται ἀπὸ σκηνῆς ἓν δρᾶμα, ὃ ἤθελεν ἀριστεύσει ἐν διαγωνισμῷ. Λοιπὸν διὰ μίαν παράστασιν γινομένην ἕκαστον τέταρτον ἔτος, ἤθελεν οἰκοδομηθῇ ἰδιαίτερον θέατρον εἰς πόλιν ἔχουσαν ἤδη τρία ἢ τέσσαρα θέατρα, καὶ μέλλουσαν ἴσως νὰ ἔχῃ καὶ περισσότερα; Ἂν δ' ἡ πρόθεσις εἶναι, μετὰ τὴν μόνην ἐκείνην ἡμέραν, τὸν λοιπὸν χρόνον τῆς τετραετίας νὰ ἐνοικιάζηται τοῦτο τὸ θέατρον, θὰ ἦν τοῦτο ἐπιχείρησις κερδοσκοπική, μὴ ὑπὸ τοῦ δωρητοῦ ὑπαγορευομένη, καὶ ἐπιβαρύνουσα, ἴσως διακινδυνεύουσα χρήματα ὧν εἴδομεν ἀνωτέρω πόσον ἐθνωφελὴς πρόκειται ἡ χρῆσις.

Δὲν εἰξεύρω ἂν ἡ ἔκφρασις τῆς διαθήκης (ἐν ἄρθρ. 6') «τὸ κατάστημα τῶν Ὀλυμπίων *μετὰ τοῦ σταδίου αὐτοῦ*» δὲν ἔδωκεν ἴσως ἀφορμὴν νὰ ὑποληφθῇ ὅτι ὁ Κ. Ζάππας διὰ τῆς λέξεως *σταδίου* ἐνόει *θέατρον*, καὶ ἤθελε νὰ προσθέσῃ τοιοῦτο εἰς τὸ ἵδρυμά του διὰ τὴν μόνην ἐκείνην παράστασιν. Ἀλλὰ τοῦτο ἐστὶν ἐντελῶς ἀνυπόστατον. Ὡς ἀνωτέρω εἶπον, ὁ Κ. Ζάππας ἐν τῷ πατριωτικῷ του ἐνθουσιασμῷ εἶχε παραδεχθῇ καὶ τὴν διὰ λιθίνων ἑδωλίων, ἀντὶ 200,000 δρ. ἐπίστρωσιν τῶν κλιτύων τοῦ σταδίου, καὶ τοῦτο αἰνίττεται ἐν τῇ διαθήκῃ του. Καὶ ναὶ μὲν καὶ τοῦτο, διὰ τὴν ἔκθεσιν τοὐλάχιστον ἅπαξ κατὰ τετραετίαν θὰ ἐχρησίμευε μόνον. Ἀλλ' ἄξιον τοῦ εὐγενοῦς νοὸς τοῦ Ζάππα ἦτον διὰ μεγάλης δαπάνης ν' ἀνεγείρῃ, ὡς ἐγκαύχημα τῶν Ἀθηνῶν, τὸ Στάδιον οἷον ἦν ἐν τῇ ἀρχαιότητι, καὶ βεβαίως μεταξὺ τῶν δύο ἐκθέσεων ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας δημοτικὰς ἑορτάς, δι' ἃς δὲν ὑπάρχει ἄλλο δεύτερον τοιοῦτο χωρίον, ὡς ὑπάρχουσι πολλὰ θέατρα.

Ἂν δὲ τὰ χρήματα διὰ τὸ θέατρον τοῦτο, οὗ δὲν ἐννοῶ τὴν ἀνάγκην προκειμένου νὰ οἰκοδομηθῇ ἄλλο ἐθνικόν, οὐδὲ τὴν σχέσιν μετὰ τοῦ ἱδρύματος τῆς ἐκθέσεως, καὶ προσέτι καὶ τὰ δαπανηθέντα καθ' ὑπέρβασιν τοῦ προϋπολογισμοῦ πρὸς πολυτελῆ κόσμησιν τοῦ ἱδρύματος τούτου ἐλήφθησαν ἐκ τῶν περισσευμάτων τῆς ἐπὶ μακρὸν χρόνον μὴ τελέσεως τῆς ἐκθέσεως, δύναται νὰ ἐρωτηθῇ πλὴν ἄλλων καὶ διατί ἡ ἔκθεσις δὲν ἐτελέσθη εἰς τὸ ἀρχαῖον προσωρινὸν κατάστημα ὅτι ἦλθεν ἡ προθεσμία της καὶ διὰ τῶν πόρων τούτων ἀφ' ὅτου κυρωθείσης τῆς διαθήκης ἦσαν διαθέσιμοι.

Ταῦτα ἐπὶ τῇ ἀγγελίᾳ τῆς προσεχοῦς ἐκθέσεως ἐνόμισα καθῆκόν μου νὰ εἴπω, καθ' ὃ ἐξ ἀρχῆς κἂν συνευθυνόμενος εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην διὰ τὴν σύμπραξιν, ἣν παρ' ἐμοῦ εἶχεν ἀπαιτήσει ὁ ἀοίδιμος Εὐαγγέλης Ζάππας.

Α. Ρ. Ραγκαβης.

ΣΤΡΕΒΛΩΘΕΙΣΑ ΥΠΑΡΞΙΣ

Διήγημα.

[Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ τοῦ Rudolph Lindau]

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον)

«Ἐγεννήθην ἐκ πλουσίων γονέων, οἵτινες μὲ ἠγάπων περιπαθῶς καὶ μ' ἄφινον ἐντελῶς ἐλεύθερον νὰ κάμνω ἢ νὰ μὴ κάμνω ὅ,τι ἤθελον· ἡ νεότης μου ὑπῆρξεν εὐτυχής, ἀλλὰ κατ' αὐτὴν δὲν ἔμαθον πολλὰ πράγματα. Οἱ γονεῖς μου εἶχον τὴν πρόθεσιν νὰ μοῦ δώσουν ἔκτακτον ἀνατροφήν· ἀλλ' ἀντὶ νὰ μὲ στείλουν πρὸς τοῦτο εἰς τὸ σχολεῖον, ἐμίσθωσαν ἀκριβὰ διαφόρους οἰκοδιδασκάλους, ὑπὸ τῶν ὁποίων τὴν ἐπαρκῆ παιδαγωγίαν πολὺ βραδέως προώδευσα. Εὐτυχῶς εἶχα λαμπρὰν μνήμην, δὲν ἤμην φυγόπονος, καὶ κατώρθωσα τέλος πάντων, ὅτε ἔγεινα εἰκοσιδύο ἐτῶν, νὰ δώσω μὲ κόπους καὶ βάσανα τὰς ἀπολυτηρίους μου ἐξετάσεις καὶ νὰ μεταβῶ μετ' ὀλίγον εἰς τὸ πανεπιστήμιον. Ἐκεῖ ἐσπούδασα κατ' ἀρχὰς φιλοσοφίαν καὶ ἱστορίαν. Ἡ τύχη τὸ ἔφερε νὰ κατοικήσω εἰς μίαν παλαιὰν οἰκίαν, ὅπου πρὸ διακοσίων ἐτῶν καὶ πλέον εἶχε ζήσει διάσημός τις σοφός. Τὸ ὄνομά του ἦτο γραμμένον μὲ κεφαλαῖα γράμματα ὑπὸ τὰ παράθυρα τοῦ σπουδαστηρίου μου, καὶ τὴν ἐπιγραφὴν αὐτὴν τὴν ἔβλεπον πάντοτε, ὁσάκις ἐπέστρεφα εἰς τὴν κατοικίαν μου. Τί παράδοξον, ὅτι ἤρχισεν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος νὰ κινῇ τὸ ἐνδιαφέρον μου! Ἤρχισα νὰ ἐπισκέπτωμαι τὴν βιβλιοθήκην καὶ νὰ μελετῶ τὴν βιογραφίαν του. Εἰς τοῦτο δὲ ἀσχολούμενος, εὗρον ἓν παλαιὸν κιτρινισμένον βιβλιάριον, ἀπὸ

Digitized by Google

τὸ ὁποῖον, ἐφαίνετο, κανεὶς τῶν μεταγενεστέρων του βιογράφων δὲν εἶχεν ὠφεληθῆ, καὶ τὸ ὁποῖον ἔλεγεν, ὅτι ὁ μέγας ἐκεῖνος σοφὸς εἶχε σπουδαίως ἀσχοληθῆ περὶ τὰ τέλη τῆς ζωῆς του εἰς τὴν ἀστρολογίαν, τὴν ἀλχημίαν καὶ τὴν μαγείαν, καὶ ὅτι εἶχεν ἀποταμιεύσει τὰ πορίσματα τῶν ἐρευνῶν του εἰς ἓν χειρόγραφον. Ποῦ ὅμως εὑρίσκετο τὸ χειρόγραφον αὐτὸ, τὸ βιβλίον δὲν ἔλεγεν ἀκριβῶς, διότι εἶχε δημοσιευθῆ πεντήκοντα ὅλα ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ σοφοῦ· ὑπεδείκνυε μόνον, ὅτι πιθανὸν νὰ εὑρίσκετο εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Λάϋδεν ἢ τῶν Παρισίων.

Ἐσκέφθην πολὺ περὶ τοῦ πράγματος, καὶ ἐξήφθη πολὺ ἡ ἐπιθυμία μου ν' ἀνεύρω τὸ πολύτιμον χειρόγραφον. Τόσον δὲ τοῦτο ἀπησχόλει τὰς σκέψεις μου ὥστε κατήντησα μελαγχολικός.

Μίαν νύκτα χωρὶς νὰ ἴδω κανὲν ὄνειρον, ἐξύπνησα αἴφνης, μὲ τρόμον καὶ μὲ φωνάς. Ἐπήδησα ἀπὸ τὴν κλίνην μου τρέμων σύσσωμος, καὶ ὥρμησα πρὸς τὸ παράθυρον. Ἐκεῖθεν εἶδα καθαρὰ εἰς τὸ φῶς τῆς σελήνης μίαν σκιάν, ἡ ὁποία ἐκυμαίνετο εἰς τὸν ἀέρα εἰς ἀπόστασιν εἴκοσι βημάτων, καὶ ἦτον ἀπαράλλακτος ἡ εἰκὼν τοῦ μεγάλου σοφοῦ, ὡς τὴν εἶχον ἰδεῖ ἐντὸς τοῦ παλαιοῦ ἐκείνου βιβλιαρίου. Τὸ φάντασμα εἶχε τὴν χεῖρά του ὑψωμένην καὶ ἐδείκνυε πρὸς ἀνατολάς. Μετὰ ἓν λεπτὸν περίπου ὠχρίασε, διελύθη καὶ ἐσβέσθη.

Ἀνῆψα εὐθὺς φῶς, διότι ἤμην τόσον ταραγμένος, ὥστε ᾐσθανόμην ὅτι θὰ μοῦ ἦτο ἀδύνατον ν' ἀποκοιμηθῶ. Ἐνδύθην ταχέως καὶ ἐκτύπησα εἰς τὴν θύραν τοῦ γείτονός μου, εἰς τὸν ὁποῖον εἶχα προσφέρει μερικὰς ὑπηρεσίας, καὶ ἤξευρα ὅτι δὲν θὰ τοῦ ἐφαινόμην ὀχληρός. Ἔκαμνε δὲ πολὺ συχνὰ ἡμέραν τὴν νύκτα, καὶ δὲν ἦτο ἐξ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ὀργίζονται ὅταν τοὺς ταράττῃ κανεὶς τὸν ὕπνον.

Ἦτο ἐντελῶς παράδοξος ἄνθρωπος. Ὠνομάζετο Δρ. Σιγισμοῦνδος Σόδεν καὶ οἱ φοιτηταὶ τὸν ἐθεώρουν ὡς τὸν σοφώτατον ἄνθρωπον τῆς πόλεως. Ἔγραφε καὶ ὡμίλει τὴν ἑλληνικὴν καὶ λατινικὴν ὅσον εὐχερῶς καὶ τὴν μητρικήν του γλῶσσαν. Ἀλλ' οἱ καθηγηταὶ δὲν τὸν εἶχον εἰς μεγάλην ὑπόληψιν. Ἡμεῖς ἀπεδίδομεν τοῦτο εἰς τὸ ὅτι τοὺς ἐπετήρει ἀγρύπνως καὶ πολλάκις μάλιστα ἐξεφράζετο περιφρονητικῶς περὶ αὐτῶν. Ἐφαίνετο ἔχων μικρὰν περιουσίαν. Ἔδιδε δὲ καὶ ἰδιαίτερα μαθήματα, ὁσάκις ἁδρῶς ἐπληρώνετο. Μεταξὺ τῶν μαθητῶν του ἤμην καὶ ἐγώ. Εἶχεν ὅμως καὶ πολλὰ ἐλαττώματα· ἔπινεν, ἔπαιζεν, εἶχε πολὺ κακὰς συναναστροφάς, ἦτο αἰωνίως κατάχρεος καὶ πολλάκις εὑρίσκετο εἰς χρηματικὰς στενοχωρίας.

Ἐκτύπησα λοιπὸν ἐλαφρὰ εἰς τὴν θύραν.

Μὲ ἤκουσεν ἀμέσως, καὶ ἀπήντησεν: Ἐμπρός!

— Πῶς ἐδῶ αὐτὴν τὴν ὥραν; ἠρώτησεν. Εἶνε δύο περασμέναι.

Ἀνακαθήσας δὲ ἐπὶ τῆς μικρᾶς καὶ ἀτάκτου κλίνης του, ἠτένισεν ἐπάνω μου τοὺς μικροὺς τεφρόχρους καὶ πονηροὺς ὀφθαλμούς του. Ἡ θέα του δὲν ἐνέπνεεν ἐμπιστοσύνην, καὶ προσεπάθουν ν' ἀπαντήσω διά τινος ὑπεκφυγῆς, ἀλλ' ἐκεῖνος ἐξηκολούθησε πρὶν ἢ ἐγὼ λαλήσω:

— Μήπως εἶδες φαντάσματα; Εἶσαι κατάχλωμος.

Κατένευσα σιωπηλῶς.

— Κάθησε καὶ διηγήσου μου τί σοῦ συνέβη.

Ὑπήκουσα, καὶ μὲ ἠκροάσθη προσεκτικῶς. Ὅτε δὲ ἐτελείωσα, μὲ ἠρώτησεν ἡσύχως, ὡς ἂν εἶχον διηγηθῆ συνηθέστατον πρᾶγμα.

— Πῶς σοῦ φαίνεται ἡ ἱστορία;

Ἀνέμενον χλεύην καὶ ἐμπαιγμόν· ἀλλ' ἐνθαρρυνθεὶς ὡμολόγησα ὅτι ἰδέα μου ἦτο, ὅτι ὁ παλαιὸς σοφὸς ἠθέλησε νὰ μοῦ δείξῃ πρὸς ποίαν διεύθυνσιν ἔπρεπε νὰ ἐρευνήσω, διὰ νὰ εὕρω τὸ χειρόγραφον, τὸ ὁποῖον διαρκῶς ἐσυλλογιζόμην.

— Αὐτὸ φρονῶ κ' ἐγώ, εἶπεν ὁ Σόδεν. Ἂν ὅμως θέλῃς ν' ἀκολουθήσῃς τὴν συμβουλήν μου, μὴν ὁμιλήσῃς εἰς κανένα περὶ τοῦ φαντάσματος. Τὰ πνεύματα ἀποστρέφονται τὴν ἀκριτομυθίαν καὶ τὴν τιμωροῦν αὐστηρά.

Ἐξεπλάγην καὶ ἐχάρην ὅτι εὕρισκον ὁμόφρονα τὸν διαυγέστατον ἐγκέφαλον τοῦ πανεπιστημίου καὶ ὑπεσχέθην νὰ μὴ λησμονήσω τὴν συμβουλήν του.

Ὁ Σόδεν μοῦ εἶπεν ἀμέσως μετὰ τοῦτο, ὅτι τὴν ἐπαύριον ἤθελε συνομιλήσει μαζῆ μου λεπτομερέστερον περὶ τῆς ὅλης ὑποθέσεως. Ἔπειτα ἠγέρθη, ἔσυρε κάτωθεν τῆς κλίνης του παλαιὸν δερμάτινον κιβώτιον, παρεσκεύασε ποτόν τι ἀναμίξας τὸ περιεχόμενον διαφόρων μαύρων φιαλῶν, εὑρισκομένων ἐντὸς αὐτοῦ, μ' ἔδωκε νὰ τὸ πίω, καὶ μ' εἶπε νὰ ὑπάγω νὰ πλαγιάσω, ἐγγυώμενος ὅτι θὰ ἐκοιμώμην ὡραιότατα. Κ' εἶχε δίκαιον. Μόλις κατεκλίθην καὶ ἀπεκοιμήθην βαθύτατα, ἐξύπνησα δὲ πολὺ ἀργὰ τὴν ἐπαύριον πρωΐαν.

Μετ' ὀλίγον ἦλθε καὶ μ' ἐπῆρε ὁ Σόδεν νὰ προγευματίσω μαζύ του. Μετὰ τὸ πρόγευμα δὲ μοῦ ἐπρότεινε μακρὸν περίπατον ἔξω τῆς πόλεως, διὰ νὰ συσκεφθῶμεν ἡσύχως κατὰ τίνα τρόπον ἠδυνάμην νὰ ἐκτελέσω ὅ,τι εἶχεν ὑποδείξει τὸ πνεῦμα. Μετὰ πολλοὺς καὶ διαφόρους λόγους, ἐσυμφωνήσαμεν τέλος, ὅτι ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸ σκοπιμώτερον ἦτο νὰ ἐνεργήσωμεν ἐρεύνας περὶ τοῦ χειρογράφου εἰς τὸ Λάϋδεν. Τὸ δύσκολον δι' ἐμὲ ἦτο νὰ μεταβῶ ἐκεῖ, διότι φόβος ὑπῆρχεν ὅτι οἱ γονεῖς μου θὰ ἠρνοῦντο τὴν συγκατάθεσίν των εἰς τὴν ἀδικαιολόγητον μετάβασίν μου εἰς Λάϋδεν. Ἀλλ' ὁ Σόδεν μὲ ἐξήγαγεν αὐτῆς τῆς ἀμηχανίας. Προσεφέρθη νὰ

Digitized by Google

μεταβῇ αὐτὸς ἀντ' ἐμοῦ καὶ νὰ ἐπιχειρήσῃ τὰς ἀκριβεστέρας ἐρεύνας. Καλλίτερον ἀντιπρόσωπον νὰ εὕρω μοῦ ἦτο ἀδύνατον, διότι ἡ ἀναζήτησις καὶ εὕρεσις ἀρχαίων χειρογράφων ἦτο εἰδικότης, εἰς τὴν ὁποίαν,καθὼς ἔλεγεν ὁ Σόδεν, εἶχεν ἰδιαιτέρως ἀσχοληθῆ.

Μετά τινας μῆνας ἔλαβον ἐπιστολὴν τοῦ πατρός μου, ἀρκετὰ ἀνησυχητικήν. Ἐπεθύμει νὰ μάθῃ, μ' ἔγραφε, τί ἔκαμνον τὰ χρήματα τὰ ὁποῖα μοῦ ἔστελλε. Δὲν ἠδυνάμην βεβαίως νὰ τοῦ γράψω ὅτι αἱ ἔρευναι, αἱ ὁποῖαι ἐγίνοντο εἰς τὸ Λάϋδεν, ἦσαν πολὺ δαπανηραί· ὑπεσχέθην ὅμως νὰ ζήσω οἰκονομικώτερον εἰς τὸ μέλλον, καὶ περιωρίσθην ἀληθῶς τόσον, ὥστε χωρὶς νὰ κάνω μεγάλα χρέη κατώρθωσα διὰ τῆς μηνιαίας χορηγίας μου νὰ συντηροῦμαι καὶ νὰ ἐξακολουθῶ τὰς ἐν Ὁλλανδίᾳ ἐργασίας.

Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἔλαβα γράμμα τοῦ Σόδεν, διὰ τοῦ ὁποίου μοὶ ἔλεγεν, ὅτι εὗρε μὲν εἰς τὸ Λάϋδεν πολλὰ σπουδαῖα πράγματα, ἀλλ' ὄχι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δι' ἐμὲ ἐζήτει, καὶ ὅτι σκοπὸν εἶχε νὰ ἐπανέλθῃ. Ἔκ τινων ὅμως ὑποδείξεων τῆς ἐπιστολῆς του ἐσυμπέρανα, ὅτι θὰ ἦτο ἴσως διατεθειμένος νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰς ἐρεύνας του ἐν Παρισίοις· ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἀπῃτεῖτο μεγάλη χρηματικὴ ποσότης, δυσανάλογος πρὸς τὴν τότε οἰκονομικήν μου κατάστασιν. Μὴ δυνάμενος νὰ τὴν διαθέσω, ἀπεφάσισα νὰ μεταβῶ εἰς τὴν πατρίδα μου, καὶ νὰ πείσω τὴν μητέρα μου νὰ μοῦ δώσῃ κρυφίως τὰ χρήματα.

Ἀλλ' εἰς τὸν πατρικόν μου οἶκον εἶχεν ἐπέλθει κατὰ τὴν ἀπουσίαν μου μεγάλη καὶ λυπηρὰ μεταβολή. Ἡ καλή μου μήτηρ ἔπασχε δεινῶς, ὁ δὲ πατήρ μου μοὶ τὸ εἶχεν ἀποσιωπήσει, ἵνα μὴ μὲ ταράξῃ. Ὅτε ἔφθασα μοὶ ἀνεκοίνωσεν ὅτι ἡ μήτηρ μου εἶχε καταντήσει μελαγχολική, καὶ ὅτι οἱ ἰατροὶ εἶχον συστήσει νὰ σταλῇ εἰς φρενοκομεῖον, διότι ὑπῆρχε φόβος μὴ ἀποπειραθῇ ν' αὐτοκτονήσῃ.

Ἡ εἴδησις αὐτὴ πολὺ μὲ κατέθλιψεν. Ἡ μήτηρ μου ἦτο πάντοτε ἡ φιλοστοργοτάτη καὶ ἐπιεικεστάτη μου φίλη.Μετέβην εἰς τὸ δωμάτιόν της.Μ' ἐδέχθη ἡσύχως,ὡς ἂν εἶχονπαρέλθει ὀλίγαι μόνον ὧραι, ἀφ' ἧς ἐχωρίσθημεν, καὶ παρεπονέθη μόνον ὅτι εἶχε κεφαλόπονον, ὅτι ἐκοιμᾶτο κακά, καὶ ὅτι δὲν εἶχεν ὄρεξιν. Περὶ τῆς ὑγείας μου,διὰ τὴν ὁποίαν ἄλλοτε τόσον ἐναγωνίως ἐφρόντιζεν, οὐδὲ κἂν ἠρώτησε. Ὅτε δὲ ὁ πατήρ μου, ὅστις εἶχεν εἰσέλθει μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ δωμάτιον, ἔστρεψε πρὸς στιγμὴν τὰ νῶτα, μοῦ ἀπέτεινε ἐκείνη ταχὺ καὶ ἐμφαντικὸν νεῦμα καὶ μ' ἔδωκε διὰ χειρονομιῶν νὰ ἐννοήσω, ὅτι ἤθελε νὰ μὲ ἴδῃ μόνον. Δὲν ὑπῆρξε δύσκολον νὰ ἐκπληρώσω τὴν ἐπιθυμίαν της. Ἐξῆλθον τοῦ δωματίου μετὰ τοῦ πατρός μου, τοῦ εἶπον καθαρά, ὅτι ἡ ἀσθενὴς ἤθελεν, ὡς ἐφαίνετο, νὰ μοῦ ὁμιλήσῃ καὶ τὸν παρεκάλεσα νὰ μᾶς ἀφήσῃ μόνους.

Ὅτε ἡ μήτηρ μου εἶδεν ὅτι ἐπέστρεψα μόνος, ἀνεπήδησε κ' ἔδραμε πρὸς ἐμέ. Ἔπειτα μ' ἔσφιγξε περιπαθῶς εἰς τὰς ἀγκάλας της, ἀλλὰ ἀντὶ νὰ μὲ φιλήσῃ, μοῦ ἐφύσησε τὴν θερμήν της πνοὴν εἰς τὸ πρόσωπον, ὠπισθοχώρησεν ἓν βῆμα καὶ ἐτίναξε τὰς ἐκτεταμένας της χεῖρας ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς μου, ὅπως κάμνουν οἱ μαγνητισταὶ διὰ νὰ μεταδώσουν εἰς ἄλλους τὸ μαγνητικόν των ρευστόν.

Ὑπεχώρησα περίλυπος.

— Μητέρα, τί θὰ εἰπῇ αὐτό ; ἠρώτησα.

— Φοῦ ! Φοῦ ! .. παιδί μου ! ἐψιθύρισε μυστηριωδῶς φυσῶσα. Σοῦ χαρίζω τὸ ὑπόλοιπον τῆς ζωῆς μου... μοῦ εἶνε βάρος... βάρος ! . . Θέλω ν' ἀποθάνω... ν' ἀποθάνω γρήγορα ! . .

Κ' ἐφαίνετο ἤδη ἀληθῶς ἐπιθάνατος. Ἡ πολιὰ καὶ ἄτακτος κόμη της ἐκάλυπτε τὸ μέτωπον καὶ τὰς κοίλας παρειάς της, οἱ δὲ ὀφθαλμοί της ἔλαμπον ἀπαισίως ἀπὸ τὰς βαθείας καὶ σκοτεινάς των κόγχας.

Μετὰ ἓξ ὥρας, τὴνἑσπέραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας, κατέκειτο φοβερῶς πυρέσσουσα καὶ παραληροῦσα, τὴν δὲ νύκτα ἐξεψύχησε. Μοῦ εἶχε χαρίσει τὸ ὑπόλοιπον τῆς ζωῆς της.

Ὁ ταλαίπωρος πατήρ μου ἦτον ἀπαρηγόρητος. Ἀδύνατον ἦτο νὰ σκεφθῶ περὶ ἀναχωρήσεώς μου, κ' ἔμεινα τρεῖς μῆνας πλησίον του. Ἔπειτα ἐπέστρεψα εἰς τὴν πόλιν Χ, διὰ νὰ ἐξακολουθήσω τὰς σπουδάς μου, τὰς ὁποίας εἶχε διακόψει τὸ λυπηρὸν γεγονός.

Ὁ θάνατος τῆς μητρός μου μοῦ προσεπόρισε μεγάλην περιουσίαν, τῆς ὁποίας τὴν διοίκησιν ἀφῆκα, ἐννοεῖται, εἰς τὸν πατέρα μου. Ἐζήτησα μόνον καὶ ἔλαβον χρηματικόν τι ποσόν, τὸ ὁποῖον ἤθελον νὰ διαθέσω εἰς ἐξακολούθησιν τῶν περὶ τοῦ χειρογράφου ἐρευνῶν μου. Εἰς τὸν πατέρα μου εἶπον, ὅτι εἶχον ἀνάγκην τῶν χρημάτων δι' ἐπιστημονικοὺς σκοπούς. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἐπρόκειτο περὶ μεγάλης ποσότητος καὶ ὁ πατήρ μου ὀλίγην διάθεσιν εἶχεν, ἀμέσως μετὰ τὸν θάνατον τῆς μητρός μου, νὰ πολυεξετάσῃ χρηματικὰ ζητήματα, μοῦ ἐνεχειρίσθη ἀμέσως τὸ ζητηθὲν ποσόν. Ἓν μέρος αὐτοῦ ἔστειλα εἰς τὸν Σόδεν, καὶ τὸν παρεκάλεσα νὰ μεταβῇ ἀντ' ἐμοῦ εἰς Παρισίους καὶ νὰ μὴ φεισθῇ κόπων πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ χειρογράφου.

Αἱ πρῶται ἐπιστολαί, τὰς ὁποίας ἔλαβον παρὰ τοῦ ἀπεσταλμένου μου, δὲν ἦσαν πολὺ ἐνθαρρυντικαί. Κατόπιν ὅμως μοῦ ἔγραψεν, ὅτι, ὡς ἐνόμιζεν, ἀνεῦρε τέλος πάντων τὰ ἴχνη τοῦ ζητουμένου, καὶ μετ' ὀλίγον μοῦ ἀνεκοίνωσεν ὅτι εὗρε τὸ χειρόγραφον, ὅτι τὸ εἶδε, καὶ τὸ ἔψαυσε. Δυστυχῶς, ἔγραφεν, ἦτο κτῆμα ἑνὸς

Digitized by Google

κατ' εὐθεῖαν ἀπογόνου τοῦ παλαιοῦ σοφοῦ, ὅστις δὲν ἐπέτρεπεν, ἀντὶ οἱασδήποτε ἀμοιβῆς, νὰ ληφθῇ αὐτοῦ ἀντίγραφον. Μοῦ ἐπρότεινε δὲ ὁ Σόδεν νὰ μεταβῶ ὁ ἴδιος εἰς Παρισίους καὶ νὰ δοκιμάσω νὰ πείσω τὸν κάτοχον τοῦ χειρογράφου νὰ ἐνδώσῃ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν μου.

Ἐκίνησα ἀμέσως διὰ τὴν Γαλλίαν. Ἡ ὁδοιπορία ἦτο τότε μακρὰ ἀκόμη καὶ ἐπίπονος, διότι ἡ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία μεταξὺ Παρισίων καὶ Γερμανίας δὲν ἦτο ἀκόμη πλήρης.

Ὁ Σόδεν μὲ ὑπεδέχθη εἰς τὸν σταθμὸν καὶ μὲ ὡδήγησεν εἰς τὴν κατοικίαν του, κειμένην εἰς τὴν μαθητικὴν συνοικίαν. Ἐφ' ἁμάξης μοῦ ἐπανέλαβεν ὅτι ὅλαι αἱ προσπάθειαί του νὰ λάβῃ ἀντίγραφον τοῦ χειρογράφου εἶχον ἀποτύχει· ὅτι κατώρθωσε μόνον νὰ ῥίψῃ ἓν βλέμμα ἐπὶ τοῦ χειρογράφου, τὸ ὁποῖον ἦτο εἰς λατινικὴν γλῶσσαν καὶ περιεῖχεν ἐντὸς 144 μεγάλων σελίδων εἰς φύλλον πολλὰς περιέργους συνταγὰς καὶ δύο μακροτέρας διατριβὰς περὶ συνθέσεως καὶ παρασκευῆς Ζωτικοῦ Φαρμάκου. Τὸ πῶς κατώρθωσεν ὁ Σόδεν ν' ἀνακαλύψῃ τὸ χειρόγραφον, ἦτο πολὺ περίεργον· ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτο εἶνε ἄσχετον μὲ τὴν ἱστορίαν μου, τὸ παρατρέχω. Ἡ τύχη τὸν εἶχε βοηθήσει.

Ὁ κάτοχος τοῦ χειρογράφου ἦτο πτωχὸς ἰταλὸς εὐγενής, οὗτινος ἡ προμάμμη ἦτο αὐτὴ ἡ θυγάτηρ τοῦ παλαιοῦ ἐκείνου σοφοῦ. Τὸ χειρόγραφον εἶχε μείνει πάντοτε κτῆμα τῆς οἰκογενείας του, οὐδεμία δὲ ὑπῆρχεν ἀμφιβολία, ὅτι ἦτο γνήσιον.

Τὴν ἐπαύριον μ' ὡδήγησεν ὁ Σόδεν πρὸς τὸν κάτοχον τοῦ χειρογράφου· εὗρον δὲ ἐντὸς πτωχικοῦ οἰκήματος, κειμένου ἐπίσης εἰς τὴν μαθητικὴν συνοικίαν, ἄνθρωπον νέον περιποιητικόν, ἀλλ' ὄχι καὶ πολὺ συμπαθῆ, μετὰ τοῦ ὁποίου δυσκόλως ἠδυνάμην νὰ συνεννοηθῶ, διότι ἰταλικὰ μὲν δὲν ὡμίλουν διόλου, τῆς γαλλικῆς δὲ πολὺ ὀλίγην εἶχον τριβήν.

Ὁ ἰταλὸς ἐξήγαγε τὸ χειρόγραφον ἐκ παλαιοῦ, σιδηροῦ κιβωτίου, ἦτο δὲ τυλιγμένον ἐντὸς παλαιοῦ μεταξωτοῦ ὑφάσματος, τὸ ὁποῖον εἶχε χάσει πλέον τὸ χρῶμά του. Ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου, τὸ ὁποῖον ἦτο δεμένον μὲ δέρμα κατὰ τὸν ἀρχαῖον τρόπον, ἀνεγνώρισα σαφῶς οἰκόσημον κόμητος, τυπωμένον διὰ χρυσοῦ.

— Τὸ οἰκόσημον τῆς οἰκογενείας μου, εἶπεν ὁ ἰταλὸς εὐγενής.

Ἤνοιξα τὸν τόμον μὲ κατάνυξιν καὶ μυστηριώδη τινὰ τρόμον. Τὸ χειρόγραφον εἶχε διατήρησιν θαυμασίαν. Ἡ μελάνη καὶ τὸ χαρτίον ἦσαν ὀλίγον κιτρινισμένα· ἀλλ' ὁ ὡραῖος, παλαιὸς καὶ στερεὸς ἐκεῖνος χάρτης, ἦτο τόσον ἀβλαβής, ἡ γραφὴ τόσον καθαρὰ καὶ εὐανάγνωστος, αἱ σελίδες τόσον ἀκηλίδωτοι, ὥστε δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀμφιβάλλῃ κανείς, ὅτι ὅλαι αἱ γενεαί, τῶν ὁποίων κτῆμα ὑπῆρξε τὸ πολύτιμον χειρόγραφον, εἶχον διατηρήσει αὐτὸ ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ.

Ἔμεινα τρεῖς ἑβδομάδας εἰς Παρισίους καὶ συχνάκις εἶδα τὸν ἰταλόν. Ὁ Σόδεν παρευρίσκετο εἰς ὅλας μας τὰς συνομιλίας, διὰ νὰ μὲ βοηθῇ ἐν ἀνάγκῃ ὡς διερμηνεύς, ἀλλ' οὐδέποτε σχεδὸν ἀνεμιγνύετο εἰς τοὺς διαλόγους μου μετὰ τοῦ κόμητος. Οὗτος κατεπείσθη τέλος νὰ μοῦ πωλήσῃ τὸ χειρόγραφον, ἐζήτησε δὲ μέγα ποσὸν ὡς ἀντίτιμον, πολλὰς χιλιάδας τάλληρα. Δὲν ἠθέλησα νὰ πραγματεύσω, καὶ ὑπεσχέθην νὰ καταβάλω τὸ ζητηθέν.

Ἔγραψα εἰς τὸν πατέρα μου, καὶ τοῦ εἶπον, παραλείπων τὰς λεπτομερείας, ὅτι ἐπεθύμουν ν' ἀποκτήσω ἓν πολύτιμον σύγγραμμα, παρεκάλουν δ' αὐτὸν νὰ μοῦ στείλῃ εἰς Παρισίους τὸ ἀπαιτούμενον χρηματικὸν ποσόν. Ὁ πατήρ μου μοῦ ἔστειλεν ἀμέσως τὰ χρήματα. Ἔδωκα, ὡς εἶχε συμφωνηθῆ, τὸ τίμημα εἰς τὸν Σόδεν, ὅστις καὶ μοῦ ἔφερε τὴν αὐτὴν ἑσπέραν τὸ χειρόγραφον. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐπέστρεψα εἰς Γερμανιαν.

Ὁ Σόδεν ἔμεινεν εἰς Παρισίους. Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἐπιστροφήν μου εἰς Χ. ἔγραψα πρὸς αὐτὸν παρακαλῶν νὰ μὲ συνδράμῃ εἰς τὴν μετάφρασιν τοῦ χειρογράφου· ἀλλ' ἡ ἐπιστολή μου ἔμεινε χωρὶς ἀπάντησιν. Μετὰ πολλὰ δὲ μόλις ἔτη ἔλαβα πάλιν εἰδήσεις του. Μ' ἔγραφεν ἐξ Ἀμερικῆς, ὅπου εἶχε μεταναστεύσει, ὅτι εἶχε νυμφευθῆ, ὅτι ἡ σύζυγός του εἶχεν ἀποθάνει πρὸ μικροῦ, καὶ ὅτι ἐσκόπει νὰ ἐπανέλθῃ πάλιν εἰς τὴν Εὐρώπην. Κ' ἔλεγεν ὅτι αἱ ὑποθέσεις του, ἐκεῖθεν τοῦ Ὠκεανοῦ, ὑπῆρξαν πολὺ κακαί, καὶ μ' ἐζήτει δάνειον, παρακαλῶν νὰ διευθύνω τὰ χρήματα ἀντ' αὐτοῦ εἰς τὸν γυναικάδελφόν του, ὀνόματι Μίλλνερ, ἂν δὲν ἀπατῶμαι. Τοῦ τὰ ἔστειλα, καὶ μοῦ ἀνήγγειλε τὴν παραλαβήν των, λέγων συγχρόνως, ὅτι ἀνέβαλλεν ἐπί τινα χρόνον τὴν ἐκ Νέας Ὑόρκης ἀναχώρησίν του. Ἔκτοτε οὐδὲν πλέον ἔμαθον περὶ αὐτοῦ. Ἴσως ἀπέθανεν. Ἂν ζῇ, θὰ εἶνε γέρων.»

Ὁ Κύριος Κλάασεν εἶχεν ὁμιλήσει ταχέως, ἄνευ διακοπῆς. Ἀλλ' ἡ μία ὥρα περίπου, ἐφ' ἣν εἶχε ζητήσει τὴν ἀκρόασίν μου, εἶχεν ἤδη κατὰ τὸ ἥμισυ παρέλθει, κ' ἐκεῖνος ἐφαίνετο ἔτι εὑρισκόμενος εἰς τὸν πρόλογον τῆς ἱστορίας του. Ἀνῆψα λοιπὸν νέον σιγάρον, ἐπλήρωσα καὶ πάλιν τὸ ποτήριόν μου καὶ ἡτοιμάσθην ν' ἀκούσω τὴν ἐξακολούθησιν, προβλέπων ὅτι ἐπὶ πολὺ ἔτι θὰ μ' ἐκράτει ἄγρυπνον. Ὁ Κ. Κλάασεν ἀνέμεινε νὰ ἡσυχάσω, καὶ ἐξηκολούθησε:

Γ'.

«Τὸ χειρόγραφον ἐκεῖνο ἤσκησε μεγίστην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ζωῆς μου. Εὐθὺς μετὰ τὴν ἐπι-

Digitized by Google

στροφήν μου εἰς Χ., ἀπεφάσισα ν' ἀφοσιωθῶ ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν μελέτην του. Πρὸς τοῦτο ἀφῆκα τὸ πανεπιστήμιον κ' ἐπέστρεψα εἰς τὴν γενέθλιον πόλιν μου, ὅπου κατῴκησα εἰς τὴν πατρικήν μου οἰκίαν. Ὁ πατήρ μου, ὅστις ἔζη μονήρη ζωήν, τόσον ἐχάρη ὅτι ἔμελλε νὰ μ' ἔχῃ διαρκῶς πλησίον του, ὥστε ταχέως ἐνέκρινε τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους ἐπεθύμουν νὰ διακόψω τὰς πανεπιστημιακάς μου σπουδάς. Τοῦ εἶπον, ὅτι εἶχον ἀνακαλύψει περίεργον χειρόγραφον τοῦ 17ου αἰῶνος καὶ ἐσκόπουν νὰ τὸ ἐκδώσω μὲ σημειώσεις καὶ σχόλια. Ἡ ἐργασία δὲ αὐτή, εἶπον, ἤθελε μοῦ προξενήσει πολὺ περισσοτέραν τιμὴν καὶ φήμην, παρ' ὅσην ἠδυνάμην ν' ἀποκτήσω διὰ τῆς συμπληρώσεως τῶν σπουδῶν μου εἰς τὸ πανεπιστήμιον. Ὁ πατήρ μου συνεφώνησεν. Ἡτοιμάσθη πρόσφορος δι' ἐμὲ κατοικία εἰς τὴν μίαν πτέρυγα τῆς οἰκίας, κ' ἐκεῖ ἔζησα τὰ ἡσυχώτερα τῆς ζωῆς μου ἔτη.

Ἡ μετάφρασις τοῦ χειρογράφου μοῦ παρεῖχε πολλοὺς κόπους. Ἦτο μὲν γλαφυρὰ καὶ εὐνόητος ἡ λατινική του γλῶσσα, ἀλλ' ἡ ἔννοια μερικῶν περιόδων ἔμενε πολλάκις σκοτεινὴ δι' ἐμὲ ὁλοκλήρους ἑβδομάδας, καὶ νύκτας ὅλας ἔμενον ἄγρυπνος, προσπαθῶν νὰ τὴν ἀνακαλύψω. Τοῦτο μ' ἔκαμε νὰ χάσω πᾶν ἐνδιαφέρον πρὸς τὸν ἔξω κόσμον. Ὁ πατήρ μου ἦτο, οὕτως εἰπεῖν, ὁ μόνος ἄνθρωπος τὸν ὁποῖον ἔβλεπον, καὶ μετ' αὐτοῦ δὲ συνηντώμην μόνον κατὰ τὰς ὥρας τοῦ γεύματος καὶ εἰς τοὺς περιπάτους, ὅπου τὸν συνώδευον. Ἡ κατάστασις τῆς ὑγείας μου ἤρχιζε νὰ τὸν ἀνησυχῇ, καὶ μετὰ πολλῆς μερίμνης μὲ ἠρώτα περὶ τοῦ ἀντικειμένου τῶν σπουδῶν μου. Ἐγὼ ἀπήντων καθαρῶς καὶ ἀπεριστρόφως περὶ τοῦ πράγματος, ἐκεῖνος δὲ ἔσειε δυσπίστως τὴν κεφαλήν.

Ἡμέραν τινὰ ἦλθεν αἴφνης εἰς τὸ δωμάτιόν μου. Συνώδευεν αὐτὸν διάσημός τις ἐπιστήμων, καθηγητὴς εἰς τὸ πανεπιστήμιον τοῦ Χ., ὅστις μὲ εἶπεν, ὅτι ἤκουσε νὰ γίνεται λόγος περὶ τοῦ σπανίου μου χειρογράφου, καὶ μὲ παρεκάλει νὰ τοῦ ἐπιτρέψω νὰ τὸ ἐξετάσῃ. Τοῦ τὸ ἔδειξα. Λαβὼν αὐτὸ ἐπλησίασεν εἰς τὸ παράθυρον, ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ θυλακίου του ἕνα φακὸν καὶ τὸ ἐξήτασεν ἐπισταμένως. Ἀνέγνωσε δὲ καὶ μερικὰς σελίδας. Ἔπειτα μοὶ τὸ ἐπέστρεψε, χωρὶς νὰ εἴπῃ λέξιν, κ' ἐξῆλθε τοῦ δωματίου μετὰ τοῦ πατρός μου.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν μοῦ ἀνήγγειλεν ὁ πατήρ μου, ὅτι ἡ ὑγεία του ἀπῄτει νὰ συμβουλευθῇ ἐπίσημόν τινα ἰατρὸν ἐν Βερολίνῳ, καὶ μὲ παρεκάλεσε νὰ τὸν συνοδεύσω. Δὲν ἠδυνάμην ν' ἀρνηθῶ τὴν αἴτησίν του, μολονότι μοῦ ἦτο βαρὺ ν' ἀποχωρισθῶ τὰς μελέτας μου.

Συνώδευσα τὸν πατέρα μου εἰς τοῦ ἰατροῦ· οὗτος ὡμίλησε κατ' ἀρχὰς μετὰ τοῦ πατρός μου καὶ τοῦ παρήγγειλε διάφορα πράγματα, πρὸ πάντων δὲ διασκέδασιν, π. χ. ἓν ταξείδιον εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ἔπειτα ἐστράφη πρὸς ἐμὲ καὶ ἤρχισε μακρὰν συνομιλίαν μαζή μου. Ἦτο πολὺ δυσάρεστος ἄνθρωπος. Εἶχε παραδόξους, ἀποτόμους ἰδέας, καὶ πολλὰ ἐξ ὅσων ἔλεγε μ' ἔφερον εἰς ἀγανάκτησιν. Ἐνθυμοῦμαι δὲ ὅτι κατήντησα ἐπὶ τέλους βίαιος καὶ ἐξήφθην, μολονότι τοῦτο ἐλύπει, ὡς ἔβλεπον, τὸν πατέρα μου. Τοῦτο ἔκαμεν ἐντύπωσιν εἰς τὸν ἰατρόν, διότι εὐθὺς ἀμέσως ἔγεινε προσηνὴς καὶ εὐπροσήγορος. Εὗρεν, ὅτι ἡ ὄψις μου ἐδείκνυε πολλὴν κόπωσιν, μὲ ἐξήτασε προσεκτικῶς, καὶ στρεφόμενος πρὸς τὸν πατέρα μου εἶπε·

— Τὸ καλλίτερον θὰ ἦτο νὰ πάρετε μαζὴ καὶ τὸν υἱόν σας εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ἔχει ἀνάγκην ἀναπαύσεως καὶ διασκεδάσεως σχεδὸν ὅσην καὶ σεῖς. Ἀλλὰ μὴ τοῦ ἐπιτρέψετε νὰ ἐργάζεται. Νὰ κινῆται πολὺ καὶ νὰ διασκεδάζῃ.

Ταῦτα λέγων μᾶς ἀπεχαιρέτισε, ὅτε δὲ ἐξήλθομεν εἰς τὸν δρόμον μοὶ εἶπεν ὁ πατήρ μου, ὅτι ἤλπιζε νὰ τὸν συνοδεύσω εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ἦτο γέρων, ἔλεγε· δὲν ἠδύνατο οὔτε ἤθελε νὰ ὁδοιπορῇ μόνος, φίλον καλλίτερον ἄλλον παρ' ἐμὲ δὲν εἶχε, καὶ ἦτο βέβαιος ὅτι θὰ τὸν συνώδευον.

Δὲν ἠδυνάμην, ἐννοεῖται, ν' ἀντιτάξω τίποτε. Ἀπεφάσισα νὰ λάβω μαζή μου τὸ χειρόγραφον καὶ νὰ ἐξακολουθήσω τὰς μελέτας μου διαρκούσης τῆς ὁδοιπορίας. Ἀλλ' ὁ πατήρ μου δὲν ἤθελε νὰ τ' ἀκούσῃ. Ἀπῄτησε ν' ἀφιερωθῶ ἀποκλειστικῶς εἰς αὐτόν, καὶ ἠναγκάσθην νὰ ἐνδώσω, μὲ βαρεῖαν ὅμως καρδίαν.

Ἡ ὁδοιπορία μας ὑπῆρξεν εὐχάριστος. Κατ' ἀρχὰς μόνον μοῦ εἶχε καταντήσει ὀλίγον δυσάρεστος ἡ τυραννία τοῦ πατρός μου, ὅστις δὲν μὲ ἄφινεν οὐδὲ στιγμὴν ἐλεύθερον καὶ μὲ ἠνάγκαζε νὰ μένω ἡμέραν καὶ νύκτα πλησίον του. Ἀλλὰ τὰ πράγματα μετεβλήθησαν ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς τὴν Ῥώμην. Ὁ πατήρ μου συνήντησεν ἐκεῖ μερικοὺς παλαιοὺς γνωρίμους, μετὰ τῶν ὁποίων διῆγεν εὐαρέστως τὸν καιρόν του, ἐνέκρινε δὲ ἐντελῶς νὰ συναναστρέφωμαι καὶ ἐγὼ νέους, διὰ νὰ διασκεδάζω.

— Ὅ,τι μόνον σοῦ ζητῶ, μοῦ εἶπεν, εἶνε νὰ διασκεδάζῃς ὅσον ἠμπορεῖς καὶ ν' ἀφήσῃς παντὸς εἴδους ἐργασίαν. Δὲν εἶμαι, μὲ φαίνεται, αὐστηρὸς πατὴρ καὶ ἐλπίζω νὰ ἀκολουθήσῃς τὴν παραγγελίαν μου.

Ἔπραξα ὅ,τι ἤθελε, καὶ πολὺ ταχέως εὑρέθην εὐχαριστημένος ἐκ τῆς νέας μου ζωῆς. Ἕως τότε εἶχον συζήσει μὲ ἄνδρας μόνον καὶ μὲ βιβλία. Αἱ δὲ ὡραῖαι γυναῖκες καὶ κορασίδες, τὰς ὁποίας ἐγνώρισα εἰς τὴν Ῥώμην, μ' ἐφάνησαν ἀξιέραστοι καὶ χαριέσταται. Πολὺς δὲν παρῆλθε καιρός, καὶ ἡ μεγαλειτέρα μου

Digitized by Google

εὐχαρίστησις ἦτο νὰ ἦμαι μαζύ των. Ὅτε δὲ τὸ βράδυ διηγούμην εἰς τὸν πατέρα μου, ὅτι ἐπέρασα εὐχαριστότατα τὴν ἡμέραν μου, ὅτι ἔπαιξα, ἐχόρευσα καὶ ἐτραγούδησα μὲ νέους καὶ μὲ νέας, ἔλεγεν: Ὡραῖα, παιδί μου! Ἐξακολούθει, δὲν ἠμπορεῖς νὰ μοῦ κάμῃς μεγαλειτέραν χαράν, καὶ σὲ ὠφελεῖ πολύ.

Ἀληθῶς δὲ εἶχον γείνει ἄλλος ἄνθρωπος, καὶ πολλάκις ἐξεπληττόμην ὁ ἴδιος ἀπὸ τὴν εἰκόνα τὴν ὁποίαν μ' ἐδείκνυε τὸ κάτοπτρον. Ἦτο ἀνθηρὰ καὶ φαιδρὰ μορφὴ νέου ἀμερίμνου, ὅστις ἔβλεπε τὸν κόσμον μὲ ζωηροὺς καὶ πλήρεις ἐμπιστοσύνης ὀφθαλμούς. Εἰς τὴν πατρικήν μου πόλιν εἶχον κοίλους τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ καταβεβλημένην τὴν ὄψιν. Οἱ συλλογισμοί μου ἐν τούτοις ἐφέροντο πολλάκις πρὸς τὸ μικρόν μου σπουδαστήριον, καὶ πρὸς τὸ χειρόγραφον ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶχον ἐγκύψει ἔτη ὁλόκληρα, χωρὶς νὰ κατορθώσω νὰ ἐννοήσω ἐντελῶς τὸ μυστηριῶδές του κείμενον. Ἔλεγον δὲ κατ' ἐμαυτόν, ἀφοῦ θεραπευθῇ ὁ πατήρ μου καὶ ἐπιστρέψωμεν πάλιν εἰς τὸν ἥσυχον βίον μας, νὰ ἐπαναλάβω μὲ νέας δυνάμεις τὰς ἐργασίας μου, ἴσως δὲ καὶ μὲ περισσοτέραν ἐπιτυχίαν, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ διώξω ἀπὸ τὴν κεφαλήν μου τὴν ἀρχαιότητα καὶ ν' ἀπολαύσω τὸ παρόν. Τοῦτο δὲ μοῦ κατέστη ἐντὸς ὀλίγου πολὺ εὔκολον. Ἐρωτεύθην.»

Ὁ Κλάασεν ἐσίγησε καὶ ἔστησεν ἀπλανῆ πρὸ αὐτοῦ τὰ βλέμματα. Εἶτα ἐκένωσεν ὁλόκληρον ποτήριον, καὶ ἀπειλῶν διὰ τοῦ λιχανοῦ, εἶπε, πρὸς τὸν ἀέρα ὁμιλῶν, ὡς ἂν ἔβλεπε φάντασμα·

— Ἄθλιον πλάσμα.

Ἔμεινε ἐπὶ μίαν στιγμὴν σιγῶν, καὶ ἤρχισε πάλιν διηγούμενος:

— Πολὺ μακρὰ θὰ ἐγίνετο ἡ ἱστορία μου, ἂν ἤθελον νὰ σᾶς διηγηθῶ πόσα τεχνάσματα μετεχειρίσθησαν, διὰ νὰ μὲ σαγηνεύσουν. Ἤμην πλούσιος καὶ ἦτο γνωστόν. Ἤμην ἀγαθός, εὔπιστος καὶ τὸ ἐξεμεταλλεύθησαν αἰσχρῶς. Ἤμην εἰκοσιεπτὰ ἐτῶν καὶ δὲν εἶχον πεῖραν περισσοτέραν μαθητοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ ζωὴ παρῆλθεν ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν καὶ ὁδηγίαν τῶν γονέων καὶ διδασκάλων του. Ἐκείνη εἶχεν ἤδη ζήσει ταραχώδη καὶ πολυτελῆ ζωήν, μολονότι ἦτο μόλις εἰκοσιδύο ἐτῶν. Εἶχε νυμφευθῆ δεκαοκταετὴς κόρη ἐπίσημόν τινα γέροντα, τοῦ ὁποίου ὁ τίτλος καὶ ἡ κοινωνικὴ θέσις τὴν εἶχον γοητεύσει, ὅστις ὅμως τὴν ἠπάτησεν, διότι, ἀντὶ πλουσίου, ὅπως παρίστατο, ἐφάνη ὅτι ἦτο πάμπτωχος. Ὅτε δὲ δύο ἔτη μετὰ τὸν γάμον ἀπέθανε, ἀφῆκε τὴν νέαν χήραν ἐντελῶς ἄπορον. Ἀλλ' ἐκείνη εὕρισκε πόρους· εὕρισκεν ἀνθρώπους, οἵτινες τὴν ἐδάνειζον χρήματα, καὶ ἐλάμβανον ὡς ἀσφάλειαν τὸ μέγα της ὄνομα, τὴν ἔκτακτον καλλονήν της, τὴν νεότητα, τὴν εὐφυΐαν της καὶ τὴν πεποίθησίν της εἰς πλούσιον μέλλον. Εἰς τὰς χεῖράς της κατήντησα ὡς μαλακὸς κηρός. Μετὰ ἓξ δὲ ἑβδομάδας, ἀφοῦ τὴν ἐγνώρισα, ἔζων μόνον δι' αὐτὴν καὶ δι' αὐτῆς. Καὶ ὅτε μοῦ ἔδωκε τὴν χεῖρά της, μετὰ γονυπετῆ μου ἱκεσίαν, ἐνόμισα ὅτι ἔγεινα ὁ εὐτυχέστερος τῶν θνητῶν.

(Ἕπεται συνέχεια).

Η ΕΝ ΚΟΡΣΙΚΗι ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΙΚΙΑ

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Β'.

ΑΙΤΙΑΙ ΔΙΑ ΤΑΣ ΟΠΟΙΑΣ ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΟΥΤΟΙ ΗΝΑΓΚΑΣΘΗΣΑΝ ΝΑ ΕΓΚΑΤΑΛΙΠΩΣΙ ΤΗΝ ΟΙΤΥΛΟΝ.

Οἱ Στεφανόπουλοι, ἕνεκα τῆς ὑψηλῆς καταγωγῆς των καί, κατὰ συνέπειαν, ἕνεκα τῶν λαμπρῶν συνοικεσίων τὰ ὁποῖα συνῆψαν μὲ τὰς πλουσιωτάτας οἰκογενείας τῆς Οἰτύλου, κατέστησαν ἰσχυρότατοι ὄχι μόνον ἐν Οἰτύλῳ, ἀλλὰ καὶ καθ' ὅλην τὴν Μάνην. Ἡ ὑπεροχή των αὕτη ἤρχισε νὰ διεγείρῃ τὸν φθόνον πολλῶν συμπατριωτῶν των καὶ μάλιστα τῶν κατοίκων τῆς Μάνης καὶ τῆς ἄλλης Πελοποννήσου. Τὸν φθόνον τοῦτον ἔτι μᾶλλον ηὔξησε τὸ ἑξῆς γεγονός·

Τῷ 1625, ἐπὶ Μουρὰτ τοῦ Δ', στρατὸς τουρκικὸς ἐπορεύθη κατὰ τῆς Οἰτύλου. Νύκτωρ ὅμως οἱ Οἰτύλιοι μετὰ τῶν Μανιατῶν ἐπέπεσον κατὰ τοῦ στρατοῦ τούτου, τὸν διεσκόρπισαν καὶ συνέλαβον διακοσίους αἰχμαλώτους ἐξ αὐτοῦ. Ὁ ἐν Κορώνῃ εὑρεθεὶς τότε Καπουδὰν πασᾶς, ἅμα ἔμαθε τὸ δυστύχημα τοῦτο, μετέβη εἰς Οἴτυλον ἵνα ἐξαγοράσῃ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας Τούρκους. Πρὶν ἢ πληρώσῃ ὅμως τὰ λύτρα, ἠθέλησε νὰ μάθῃ ἀκριβῶς, τίνες θὰ ἐλάμβανον τὰ χρήματα ταῦτα. Τότε δὲ μόνοι οἱ Στεφανόπουλοι ἐτόλμησαν ν' ἀποδειχθῶσιν ἀντίπαλοι τοῦ Σουλτάνου. Κατόπιν δὲ καὶ οἱ Μανιᾶται ἠθέλησαν νὰ λάβωσι μερίδιον ἐκ τῶν λύτρων τούτων, ἀλλ' οὐδὲν τοῖς ἐδόθη.

Περὶ τὸ 1640 συνέβη καὶ τὸ ἑξῆς γεγονός, τὸ ὁποῖον ἐπηύξησε τὰς μεταξὺ Οἰτυλίων καὶ Μανιατῶν ἔριδας καὶ μάχας· Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὑπῆρχε Λυμπεράκης τις, καταγόμενος ἐκ Μάνης, ἀνὴρ ἀνδρεῖος καὶ φοβερός, ὁ ὁποῖος ὑπηρέτει ὡς ἀξιωματικὸς ἐν τῷ τουρκικῷ στρατῷ. Ἦτο δὲ ἀνεψιὸς τοῦ Γερακάρη, ἐκ τῆς περιφήμου οἰκογενείας τῶν Κοσμάδων. Ὁ Λυμ-

Digitized by Google

περάκης οὗτος ἠρραβωνίσθη μίαν τῶν θυγατέρων τοῦ Γιακουμῆ Γιατριάνου, καὶ τούτου ἀνήκοντος εἰς μεγάλην οἰκογένειαν.

Τὴν οἰκογένειαν ταύτην ὁ μὲν παπα-Νικόλαος τὴν ὀνομάζει,Γιατριάνοι, ὁ δὲ Καμβιάγης, Medicis. Τὴν δὲ οἰκογένειαν τῶν Κοσμάδων ὁ Καμβιάγης τὴν γράφει Cosimi. Τὸ ὄνομα δὲ Μέδικης, ὡς ὄνομα οἰκογενείας, σώζεται ἀκόμη καὶ σήμερον μεταξὺ τῶν ἐν Καρυαῖς Ἑλλήνων.

Τῆς κόρης ἐκείνης ἠράτο περιπαθῶς εἷς τῶν ἐν Οἰτύλῳ Στεφανοπούλων, ὁ καλούμενος Μιχάλης Λεμιθάκης. Μίαν λοιπὸν τῶν ἡμερῶν ὁ τελευταῖος οὗτος, παραλαβὼν τοὺς φίλους του ἔδραμε κατὰ τῶν Γιατριάνων καὶ διὰ τῆς βίας ἥρπασε τὴν μνηστὴν τοῦ Λυμπεράκη. Τὴν ἁρπαγὴν ταύτην ἠκολούθησαν μεγάλαι ἔριδες καὶ οὐκ ὀλίγοι φόνοι. Ἔκτοτε δὲ μεταξὺ Κοσμάδων καὶ Γιατριάνων ἀφ' ἑνὸς καὶ Στεφανοπούλων ἀφ' ἑτέρου ὑπῆρξε τοσοῦτον μῖσος καὶ τοσαύτη ἔχθρα,ὥστε διὰ τὴν ἡσυχίαν καὶ ἑαυτῶν καὶ τοῦ τόπου των ἔπρεπεν, ἢ οἱ μέν, ἢ οἱ δέ, νὰ φύγωσιν ἐκ Πελοποννήσου.

Οἱ Τοῦρκοι πολλάκις προσεπάθησαν νὰ ὑποτάξωσι τὴν Οἴτυλον καὶ τιμωρήσωσι τοὺς ἀνυποτάκτους Στεφανοπούλους· ἀλλ' ὁσάκις ἐξεστράτευσαν κατ' αὐτῶν, πάντοτε ἀπέτυχον, κυρίως διότι δὲν εἶχον καμμίαν θέσιν στρατηγικὴν παρὰ τὴν πόλιν. Βραδύτερον ὅμως διὰ τῆς εἰσηγήσεως τοῦ Λυμπεράκη κατώρθωσαν καὶ ἔκτισαν τὸ φρούριον τῆς Κελέφας, οὐ πολὺ μακρὰν τῆς Οἰτύλου κείμενον.

Τὴν εἴδησιν ταύτην ἐπιβεβαιοῖ ὁ Οὐέλερ καὶ ὁ Λα-Γυιλλετιέρ. Λέγει δὲ ὅτι ὁ Μέγας Βεζύρης, διὰ τῆς διαφθορᾶς τοῦ Λυμπεράκη, τὸν ὁποῖον ἐκράτει αἰχμάλωτον, κατώρθωσε καὶ ἔκτισε δύο φρούρια, τὸ ἓν ἐν Πορτογαλίῳ τῆς Πελοποννήσου καὶ τὸ ἕτερον ἐν Οἰτύλῳ ἐπὶ τῇ προφάσει τοῦ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἐμπορίου. Ὁ συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου τούτου, γράφων πρὸ τῆς καταλήψεως τῆς Κρήτης ὑπὸ τῶν Τούρκων, προμαντεύει ὅτι ἡ κατάληψις τῆς νήσου ταύτης θὰ προξενήσῃ ἀναποφεύκτως καὶ τὴν ὑποταγὴν τῶν Μανιατῶν, τοῦθ' ὅπερ καὶ συνέβη. Περὶ δὲ τῆς φυγῆς τῶν Μανιατῶν ἐκ Πελοποννήσου λέγει τὰ ἑξῆς· «Τέλος πάντων οἱ κάλλιον σκεπτόμενοι μεταξὺ τῶν Μανιατῶν ἀπεφάσισαν νὰ ἐγκαταλείπουν τὴν πατρίδα των, παρὰ νὰ ὑποταχθοῦν εἰς τοὺς Ὀθωμανούς. Ἔπεμψαν δὲ νὰ ζητήσουν κατοικίας παρὰ τοῦ Πάπα ἐν τῷ Ἐκκλησιαστικῷ Κράτει, καὶ εἰς τὸν δοῦκα τῆς Τοσκάνης. Ἀφοῦ δ' ἐντεῦθεν ἀπερρίφθησαν,ἀπετάθησαν εἰς τὴν Δημοκρατίαν τῆς Γενούης, ἡ ὁποία, σκεπτομένη ἐπὶ τῶν ἀγρίων ἠθῶν τῶν κατοίκων τῆς νήσου Κορσικῆς, ἠκροάσθη κάλλιον τῶν προτάσεών του.Λέγουσι δὲ οἱ Γενουήνσιοι ὅτι ἡ βαρβαρότης τῶν Μανιατῶν δὲν θὰ ὑπάρξῃ ποτὲ τόσον μεγάλη, ὥστε ἡ τῶν Κορσικανῶν νὰ μὴ δυνηθῇ νὰ τὴν ἀντισταθμίσῃ.Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι, ἐὰν ἡ συνθήκη αὕτη ἐπιτύχῃ, οὐδέποτε ἐθνικὸν συνοικέσιον θὰ ὑπῆρξε καλλιτέρας ἐκλογῆς. Οἱ κοινοὶ γάμοι των θὰ παραγάγουν, τέκνα τὰ ὁποῖα θὰ ἦνα' τοσαῦτα ἀριστουργήματα θηριωδίας.» (La-Guilletière. Athènes ancienne κ.τ.λ. σελ. 46 — 47). Ἡ τελευταία αὕτη προφητεία τοῦ Λα-Γυιλλετιὲρ δὲν ἐξεπληρώθη, διότι, ὡς πληροφοροῦμαι, οὐδέποτε Ἕλλην τῆς Κορσικῆς προσεκλήθη ἐνώπιον τῶν κακουργιοδικείων ἐπὶ κατηγορίᾳ κλοπῆς ἢ φόνου. Τοὐναντίον δὲ ὅλοι οἱ ἱστοριογράφοι ἐπαινοῦσι τοὺς Ἕλληνας τούτους, πλὴν τοῦ J. M. Jacobi, ὁ ὁποῖος τοὺς ἐκλαμβάνει ὡς κατακτητὰς ξένων γαιῶν.

Ἅπαξ οἱ Τοῦρκοι ἐν τῷ φρουρίῳ τῆς Κελέφας δὲν ἄφινον πλέον οὐδένα Οἰτύλιον νὰ διέλθῃ ἐκεῖθεν, χωρὶς νὰ τὸν πυροβολήσωσιν. Οὕτω δ' οἱ Οἰτύλιοι δὲν ἦσαν πλέον κύριοι τῶν ἀγρῶν των, αἱ δὲ γυναῖκές των δὲν ἠδύναντο νὰ ἐξέλθωσιν ἐκτὸς τῶν τειχῶν τῆς πόλεως.

Ὅτε οἱ Τοῦρκοι, τῷ 1669, ἐγένοντο κύριοι τῆς Κρήτης, τότε ἐκεῖθεν ἐπεχείρησαν ἐπιδρομὰς κατὰ θάλασσαν ἐναντίον τῶν παραλίων πόλεων τῆς Μάνης καὶ ἰδίως ἐναντίον τῆς Οἰτύλου. Οὕτω δ' οἱ Οἰτύλιοι περιεζώσθησαν στενῶς, κατά τε γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, ὑπὸ τῶν Τούρκων, οἵτινες ἦσαν ἰσχυρότατοι κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην.

Ἕνεκα δὲ πάντων τούτων οἱ Οἰτύλιοι δὲν ἠδύναντο πλέον νὰ ζήσωσιν ἡσύχως καὶ εἰρηνικῶς ἐν Πελοποννήσῳ.

Γ'

ΑΝΑΧΩΡΗΣΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΙΚΙΑΣ ΤΑΥΤΗΣ ΕΞ ΟΙΤΥΛΟΥ.

Ἐξ ἀνάγκης λοιπὸν οἱ Οἰτύλιοι ἀπεφάσισαν νὰ ἐγκαταλείψωσι τὰς οἰκίας των καὶ τοὺς ἀγρούς των,καὶ νὰ ζητήσωσιν ἄλλους τοιούτους ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, ὅπου νὰ δυνηθῶσι νὰ βιώσωσιν εἰρηνικῶς. Ἀπεφασίσθη νὰ σταλῇ ἐκ τῶν προτέρων ἄνθρωπός τις, ὁ ὁποῖος νὰ ἐπισκεφθῇ διαφόρους τόπους καὶ συνεννοηθῇ μὲ διαφόρους Κυβερνήσεις περὶ παραχωρήσεως γαιῶν. Τοιοῦτος ἐξελέγη ὁ Ἰωάννης Κουτζικάλης, ἄνθρωπος εὐπαίδευτος καὶ πολύπειρος. Ὁ Ἕλλην οὗτος, ἐπισκεφθεὶς πολλὰ μέρη τῆς Ἰταλίας, κατήντησεν ἐπὶ τέλους εἰς Γένουαν. Ἡ Γενουηνσιακὴ Κυβέρνησις ὑπεσχέθη νὰ παραχωρήσῃ γαίας εἰς τοὺς ἀποίκους Ἕλληνας, ἀλλ' ἐν Κορσικῇ, ἐν τόπῳ καλουμένῳ Πaομία. Ὁ Ἰωάννης Κουτζικάλης μετέβη εἰς Κορσικὴν καὶ ἐπεσκέφθη τὰς γαίας τῆς Πaομίας. Εὑρὼν δὲ ταύτας καταλλήλους, ἐπέστρεψεν εἰς Γένουαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Οἴτυλον, ὅπου οἱ κάτοικοι ἀνυπομόνως τὸν περιέμενον. Αἱ γαῖαι τῆς Πaομίας, ὡς πληροφορούμεθα ἔκ τινος ἐγγράφου, εὑρισκομένου ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ Νομαρχείου τοῦ Αἰακκίου, ἀνῆκον ἄλλοτε εἴς τινα εὐγενῆ, Godefroy de Marini καλούμενον. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ τούτῳ ἡ γενουηνσιακὴ Δημοκρατία

Digitized by Google

ἀπήλλαξε ταύτας ἐκ τοῦ πρώτου κυρίου των, ὅπως τὰς παραχωρήσῃ τοῖς Ἕλλησι τούτοις. Ἡ ἀναχώρησις ἀπεφασίσθη, καὶ οἱ ἄνθρωποι ἤρχισαν νὰ παρασκευάζωνται. Ἦσαν δὲ ἤδη ἕτοιμοι, ὅτε κατὰ τύχην γαλλικόν τι πλοῖον ἐκ Μασσαλίας, ὑπό τινα πλοίαρχον καλούμενον Ἀνδρέαν Δανιήλ, ἤραξεν ἐν τῷ λιμένι τῆς Οἰτύλου. Χωρὶς δὲ νὰ χάσωσι πολὺν καιρόν, συνεφώνησαν περὶ τοῦ ναύλου καὶ τοῦ ταξειδίου καὶ ἀμέσως ἐπεβιβάσθησαν ἐπὶ τοῦ πλοίου. Ἦσαν δέ, ὡς λέγεται, ἐν ὅλῳ Στεφανόπουλοι, ἄνδρες γυναῖκες καὶ παιδία, τετρακόσιοι τριάκοντα, καὶ ἄλλοι διάφοροι, τριακόσιοι. Τινὲς δὲ τῶν Στεφανοπούλων ἔμειναν διὰ παντὸς ἐν Οἰτύλῳ.

Ἑπτακόσιαι τριάκοντα ψυχαί, μεθ' ὅλων τῶν ἀναγκαίων ἑκάστῳ ἐφοδίων, ἐπὶ ἑνὸς καὶ μόνου πλοίου, ἐπὶ ἑνὸς καραβίου, ὡς λέγει ὁ παπα-Νικόλαος, τοῦτο μοὶ φαίνεται δύσκολον καὶ μάλιστα ἀδύνατον. Ὁ Καμβιάγης καὶ ὁ παπα-Νικόλαος εἶναι συμφωνότατοι ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον· ὁ δὲ Πομμερέλ, ἐν μὲν τῇ Ἐγκυκλοπαιδίᾳ τοῦ Διδώτου, λέγει ὅτι ἡ ἐν Κορσικῇ ἐγκατασταθεῖσα, τῷ 1677 (;), ἑλληνικὴ ἀποικία συνέκειτο ἐκ χιλίων ψυχῶν, ἐν δὲ τῇ ἱστορίᾳ τῆς Κορσικῆς, ἐξ ὀκτακοσίων μόνον ψυχῶν. Ἐν τούτοις αὐθεντικόν τι ἔγγραφον, εὑρισκόμενον ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς οἰκογενείας τῶν ἐν Αἰακκίῳ Στεφανοπούλων Κομνηνῶν ὑπὸ τὸν τίτλον «contratto co Greci» ἀναφέρει ὅτι οἱ ἐν Γενούῃ φθάσαντες Ἕλληνες ἦσαν «settecento persone, anzi di seicento persone». Φαίνεται δὲ ὅτι ἐπρόκειτο κατ' ἀρχὰς μόνον περὶ ἑξακοσίων ψυχῶν. Παράδοσίς τις, ἔτι καὶ σήμερον σωζομένη ἐν Καρυαῖς, λέγει ὅτι τρία πλοῖα, περίπου συγχρόνως, ἀνεχώρησαν ἐξ Οἰτύλου, πλήρη ἑλληνικῶν οἰκογενειῶν διὰ τὴν Κορσικήν, τῶν ὁποίων τὸ ἓν ἀπωλέσθη. Κατὰ τὸν Καμβιάγην, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Ἑλλήνων τούτων, οἱ Τοῦρκοι ἀμέσως εἰσῆλθον εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Μάνης, σφάζοντες καὶ καίοντες οὕτως, ὥστε ἔφερον εἰς μεγάλην ἀπελπισίαν ὅλους τοὺς κατοίκους τῶν μερῶν ἐκείνων. Ἕνεκα δὲ τούτου καὶ μία ἄλλη ἀποικία ἀπεφάσισε νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν Πελοπόννησον. Ἅμα δὲ παρουσιάσθη εἰς τὸν λιμένα τῆς Οἰτύλου πλοῖον Βενετικόν, τετρακόσιαι ψυχαὶ ἐπεβιβάσθησαν αὐτοῦ. Μόλις δὲ τὸ πλοῖον τοῦτο ἐξῆλθεν εἰς τὸ πέλαγος, πάραυτα προσεβλήθη ὑπὸ στόλου τουρκικοῦ, καὶ ὅλοι οἱ δυστυχεῖς Ἕλληνες ὡς ἀρνία ἐκρεουργήθησαν ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ ἐρρίφθησαν εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἡ Ἑλληνικὴ αὕτη ἀποικία κατέλιπε τὴν Οἴτυλον τῇ 3 Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους 1675. Ἦσαν δ' ἀρχηγοὶ αὐτῆς τρεῖς Στεφανόπουλοι, ὁ Γεώργιος, ὁ Ἀπόστολος καὶ ὁ Κωνσταντῖνος.

Κατὰ τὸν Λιμπεράνην καὶ τὸν Καμβιάγην, ἀρχηγοὶ τῆς ἀποικίας ταύτης ἦσαν ὁ Ἰωάννης Στεφανόπουλος ἀπὸ τοὺς Νοβακκαίους, ὁ Ἀπόστολος Στεφανόπουλος ἀπὸ τοὺς Στεφαναίους καὶ ὁ Κωνσταντῖνος Στεφανόπουλος ἀπὸ τοὺς Φατζαίους. Αἱ πληροφορίαι ὅμως, τὰς ὁποίας ἔσχον ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν ἐν Αἰακκίῳ Στεφανοπούλων Κομνηνῶν, εἶναι κάπως διάφοροι. Κατὰ τούτους ἀρχηγὸς τῆς ἀποικίας ταύτης ἦτο ὁ Γεώργιος Στεφανόπουλος Κομνηνός, ὁ ὁποῖος γέρων ἤδη, ἅμα ἔφθασεν εἰς Γένουαν ἀπέθανεν. Ὁ Γεώργιος οὗτος ἀφῆκε δύο υἱούς, τὸν Μιχαήλ, ἐκ τοῦ ὁποίου κατάγονται οἱ ἐν Αἰακκίῳ Στεφανόπουλοι Κομνηνοί, καὶ τὸν Ἀπόστολον, ἐκ τοῦ ὁποίου κατήγετο ὁ προρρηθεὶς Δημήτριος Στεφανόπουλος Κομνηνὸς καὶ τοῦ ὁποίου ἡ γενεὰ ἐσβέσθη.

Αἱ περὶ πρωτείων ἔριδες, πληγὴ ἀρχαιοτάτη τῆς Ἑλλάδος ἐν γένει καὶ ἰδίᾳ τῆς Πελοποννήσου, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ ὑπάρχωσι καὶ μεταξὺ τῶν ἀποίκων τούτων Ἑλλήνων. Ἐν Οἰτύλῳ ὑπῆρχον πολλαὶ οἰκογένειαι φέρουσαι τὸ ἐπώνυμον *Στεφανόπουλος*, καὶ πιθανῶς ἐκ τῆς αὐτῆς ὀσφύος ἐξελθοῦσαι. Ἑκάστη δὲ τῶν οἰκογενειῶν τούτων ἐζήτει νὰ ἄρχῃ τῶν ἐπιλοίπων κατοίκων τῆς πόλεως. Πιθανῶς δέ, αἱ περὶ πρωτείων ἔριδες τῶν ἀποίκων τούτων νὰ ὑπῆρχον ἤδη καὶ ἐν Οἰτύλῳ· ἀλλὰ τοῦθ' ὅπερ θετικώτατα γνωρίζομεν ἔκ τινος ἐγγράφου, ὑπὸ τὸν τίτλον « *attestation de trois témoins grecs* » ἰταλιστὶ γεγραμμένου καὶ σωζομένου μέχρι σήμερον ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς οἰκογενείας τῶν ἐν Αἰακκίῳ Στεφανοπούλων Κομνηνῶν, καὶ ἄλλων εἰσέτι ἐγγράφων, εἶναι ὅτι αἱ τοιαῦται ἔριδες ἠγέρθησαν ἤδη ἐπὶ τοῦ πλοίου, τὸ ὁποῖον ἔφερε τὴν ἀποικίαν ταύτην εἰς Γένουαν, καὶ ἐξηκολούθησαν καθ' ὅλους τοὺς μετὰ ταῦτα χρόνους. Καὶ τοῦ μὲν μαρτυρικοῦ τούτου ἐγγράφου σκοπὸς εἶναι νὰ καταδείξῃ ὅτι κάποιος Στεφανόπουλος, τοῦ ὁποίου τὰ πρωτεῖα διεξεδίκουν καὶ ἄλλοι τινές, ὡς ἀρχηγός, ἐδάνεισεν ἢ ἔδωκε χρήματα τοῖς ἐν τῷ πλοίῳ ἐπιλοίποις Ἕλλησιν, ἐγὼ δὲ μανθάνω ἐξ αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ἐγγράφων τοῦ αὐτοῦ εἴδους, τὴν περὶ τὸ ἄρχειν ματαιοφροσύνην τῶν Ἑλλήνων ἐκείνων, ἥτις πολλῶν κακῶν πρόξενος ὑπῆρξε πάντοτε τῇ Ἑλλάδι. Αἱ τοιαῦται ἔριδες καὶ ἀντιζηλίαι ἐξηκολούθησαν καὶ καθ' ὅλους τοὺς μετὰ ταῦτα χρόνους. Τρανὸν δὲ παράδειγμα τούτου ἔχομεν τὴν διαγωγὴν τοῦ ἀνωτέρω μνημονευθέντος Δημητρίου Στεφανοπούλου Κομνηνοῦ, ὅστις, διὰ ν' ἀποκτήσῃ τὸν τίτλον τοῦ Πρίγκιπος, ἔπραξε πᾶν θεμιτὸν καὶ ἀθέμιτον. Ἡ ματαιοφροσύνη δὲ τῶν σημερινῶν Καρυατῶν Ἑλλήνων στρέφεται περὶ τὸ ὄνομα *Στεφανόπουλος* : Ὅλοι σχεδὸν ἀφῆκαν τὰ οἰκογενειακὰ των ὀνόματα καὶ αὐτοπροαιρέτως καλοῦσιν ἑαυτοὺς *Στεφανοπούλους*. Οὕτω δὲ ἀντὶ τῶν ὀνομάτων Τζαννετάκης, Φριμιγκάκης, Πετρολάκης, Παπαδάκης, Γουνελάκης, Ραγγατζάκης, Σέρβος, Δρακάκης κλπ. κλπ. δὲν ἀκούει τις τὴν σήμερον εἰμὴ τὰ στερεότυ-

Digitized by Google

που *Στεφανόπουλος*. Ἀλλά, βεβαίως καθαρὸν κέρδος τῆς ματαιοφροσύνης ταύτης θὰ ὑπάρξῃ ποτὲ ἡ παντελὴς σύγχυσις των ὀνομάτων.

Ὡσαύτως δ' ἦρχε τῆς ἀποικίας ταύτης καὶ ὁ προμνημονευθεὶς Ἰωάννης Κουτζικάλης, μᾶλλον ὡς σοφὸς καὶ πολύπειρος, ὁ ὁποῖος ἐπίσης ἀπέθανεν ἐν Γενούῃ. Τοῦ δὲ κλήρου, ὅστις ἠκολούθησε τὴν ἀποικίαν ταύτην, ἦρχεν ὁ Παρθένιος Καλκάνδης, Ἐπίσκοπος Μαΐνης, ὁ ὁποῖος ἔφθασεν ἐν Παομίᾳ καὶ ἵδρυσε τὸ Μοναστήριον τῆς Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου καὶ ὁ ὁποῖος πολλὰ ἔτη μετὰ ταῦτα ἀπέθανεν ἐκεῖ. Τοῦ Ἐπισκόπου τούτου τὴν διαθήκην) εὑρὼν ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς ἐν Αἰακκίῳ οἰκογενείας τῶν Στεφανοπούλων Κομνηνῶν, δημοσιεύω κατωτέρω. Περὶ δὲ τοῦ Ἀποστόλου λέγεται ὅτι ἦτο ἄνθρωπος ἐλεήμων καὶ φιλόκαλος καὶ ὅτι, ἅμα ἔφθασεν εἰς Παομίαν, ἔκτισεν ἰδίαις δαπάναις ἐκκλησίας καὶ ἐβοήθει τοὺς πτωχούς· καὶ ὅτι, μετά τινα χρόνον, ὅτε ἀπέθανεν ὁ μονογενὴς υἱός του, κατελήφθη ὑπό τινος μελαγχολίας, ἥτις τὸν ὤθησε νὰ ἐνδυθῇ τὸ μοναχικὸν ῥάσον τοῦ τάγματος τοῦ Ἁγίου Βασιλείου· καὶ ὅτι μετὰ δύο ἔτη ἐπέστρεψεν εἰς Οἴτυλον,ὅπου ἔμεινε μέχρι τέλους τῆς ζωῆς του.

Λέγεται δ' ἐπίσης ὅτι ἤθελε ν' ἀκολουθήσῃ τὴν ἀποικίαν ταύτην καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Οἰτύλου, τὸν ὁποῖον ὅμως ἕνεκα τοῦ βαθέος γήρατός του ὁ πλοίαρχος δὲν ἠθέλησε νὰ δεχθῇ ἐν τῷ πλοίῳ του. Ὁ γηραιὸς οὗτος κληρικός, εὑρεθεὶς ἐπὶ τῆς παραλίας καθ' ἣν στιγμὴν τὸ πλοῖον πλησίστιον ἐξήρχετο τοῦ λιμένος, μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, κατηράσθη τὴν ἀποικίαν ταύτην. Οἱ Καρυᾶται, ἐν ταῖς δυστυχίαις των, ἐνθυμοῦνται πάντοτε τὴν κατάραν τοῦ ἀρχαίου τούτου θρησκευτικοῦ ἀρχηγοῦ των.

Τὸ φέρον τὴν ἑλληνικὴν ταύτην ἀποικίαν πλοῖον, μετὰ ταξείδιον ἡμερῶν τινων προσεγγίσαν εἰς Ζάκυνθον ἤραξεν ἐν τῷ λιμένι Κερί. Ἐκ δὲ Ζακύνθου, μετὰ πολλῶν ἡμερῶν ταξείδιον, ἔφθασεν εἰς Μεσσήναν τῆς Σικελίας, ὅπου ὑπέστη ὑγειονομικὴν κάθαρσιν. Καθ' ὅλην δὲ τὴν διαμονήν των ἐν Σικελίᾳ οἱ Ἕλληνες ἐπεσκέφθησαν πολλὰ μέρη τῆς νήσου ἐκείνης, ἡ δὲ γῆ τόσον τοῖς ἤρεσεν, ὥστε ἀπεφάσισαν νὰ μείνουν ἐκεῖ· καὶ θὰ ἔμενον, ἐὰν δὲν ὑπῆρχεν ἡ ἕνεκα τοῦ μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἱσπανίας πολέμου πολιτικὴ ἀκαταστασία. Ἔφεραν δὲ τὸ πλοῖον τοῦτο οἱ ἄνεμοι, ἐκ Σικελίας ἀναχωρήσαν, εἰς τὰ παράλια τῆς Ἀφρικῆς, πρὸ τῶν ἀκτῶν τῆς Βαρβαρίας, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Μελίτην. Ἐκ δὲ τῆς Μελίτης, μετὰ ταξείδιον ἡμερῶν τινων, ἔφθασεν ἡ ἑλληνικὴ αὕτη ἀποικία εἰς Γένουαν, τὴν πρώτην Ἰανουαρίου τοῦ 1676.

(Ἕπεται συνέχεια)

Ν. Β. Φαρδυς

Ο ΚΑΡΟΛΟΣ ΔΑΡΒΙΝ

κατ' οἶκον

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον].

Ὁ περίπλους.

Ὁ *Μπήϊγκλ* ἀπέπλευσεν ἐξ Ἀγγλίας τὸν Δεκέμβριον· ἡ περίοδος τῶν δισταγμῶν, τῆς προσδοκίας, τῶν προπαρασκευῶν κατεπόνησε πολὺ τὸν νεαρὸν φυσιοδίφην· «οἱ δύο μῆνες, οὓς διῆλθον ἐν Πλυμούθῃ, ὑπῆρξαν οἱ δυστυχέστεροι τοῦ βίου μου, εἰ καὶ ἐνησχολούμην περὶ πολλά. Ἐθλιβόμην διότι ἔμελλον ν' ἀπομακρυνθῶ τῆς οἰκογενείας μου καὶ τῶν φίλων μου ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον, καὶ ἤμην λίαν μελαγχολικός· εἶχον δὲ προσέτι παλμοὺς τῆς καρδίας, ἐλαχίστας δὲ κεκτημένος ἰατρικὰς γνώσεις ἤμην πεπεισμένος, ὡς πᾶς ἀμαθής, ὅτι εἶχον καρδιαλγίαν. Δὲν ἠθέλησα νὰ συμβουλευθῶ τὸν ἰατρόν, φοβούμενος μὴ ἀκούσω ἀπόφασιν ἐμποδίζουσάν με ἴσως ν' ἀπέλθω, ἐνῷ ἐγὼ εἶχον ἀπόφασιν ἀκράδαντον εἰς τοῦτο.»

Πολλὰ ὑπέστη κατὰ τὸν πλοῦν ἐκεῖνον ὁ Δάρβιν· ἐβασανίσθη καθ' ὑπερβολὴν ὑπὸ ναυτίας, συχνάκις δὲ ἡ κακὴ τῆς ὑγείας του κατάστασις ἐθεωρήθη ὡς προελθοῦσα ἐκ τῆς βλάβης, ἣν ἡ διηνεκὴς ναυτία ἐπήνεγκεν εἰς τὸν ὀργανισμόν του. Οἱ ναύαρχοι Μέλλερς καὶ Σούλλιβαν, οἵτινες ἦσαν ἀξιωματικοὶ ἐπὶ τοῦ «Μπήϊγκλ», διηγήθησαν ὅσα ὑπέστη ὁ ἀτυχὴς φυσιοδίφης. Ἡ ἐργασία του διεκόπτετο πάντοτε, ἡ δὲ ψυχικὴ αὐτοῦ δραστηριότης δὲν ἠδύνατο νὰ τὸν συγκρατήσῃ· ἐξηπλοῦτο ἐπὶ τῆς αἰώρας του καὶ εἰργάζετο ὅσον ἠδύνατο. Τὸ δωμάτιον αὐτοῦ ἦτο λίαν στενόχωρον κατὰ τὸν Σούλλιβαν.

« Ὁ εἰς τὸ ἄκρον τῆς τραπέζης στενὸς χῶρος ἦτο τὸ μόνον μέρος ὅπου ἠδύνατο νὰ ἐργασθῇ, νὰ ἐνδυθῇ, καὶ νὰ κοιμηθῇ. Ἡ αἰώρα ἔμενεν ἀνηρτημένη ὑπὲρ τὴν κεφαλήν του τὴν ἡμέραν, ὅτε δὲ τὸ πλοῖον ἐσαλεύετο καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ μείνῃ πρὸ τῆς τραπέζης, ἐξηπλοῦτο ἐν αὐτῇ κρατῶν βιβλίον τι.»

Ἐν τούτοις ἡ κατοικία ἐκείνη ἐπήρκει αὐτῷ· Ὁ Δάρβιν μάλιστα ὑπεστήριζεν ὅτι τὸ ἄκρως στενόχωρον αὐτῆς τὸν ὠφέλησε, διότι συνετέλεσεν εἰς τὸ ν' ἀποκτήσῃ μεθοδικὰς ἕξεις. Ὁ βίος του παρήρχετο εἰρηνικῶς ἐπὶ τοῦ πλοίου· αἱ σχέσεις αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τοῦ Φιτζρόϋ ἦσαν ἐξαίρετοι. Πάντες ἠγάπων τὸν «ἀγαπητὸν γεροφιλόσοφον» ὡς τὸν ἀπεκάλουν οἱ ἀξιωματικοί.

Ὁ Μέλλερς γράφει πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ Δάρβιν· «Ἐπαναβλέπω διὰ τῆς φαντασίας τὸν πατέρα σας μετὰ τοιαύτης εὐκρινείας ὡσεὶ ἤμην μετ'

Digitized by Google

αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ «Μπήϊγκλ» πρὸ ὀλίγου ἔτι τὸ μειδίαμά του καὶ ἡ συνδιάλεξίς του δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ λησμονηθῶσι ὅταν τις εἶδε τὸ ἓν καὶ ἤκουσε τὴν ἄλλην. Οὐδεμία λέξις ἐξηνέχθη κατ' αὐτοῦ, νομίζω δὲ ὅτι εἶνε ὁ μόνος περὶ τοῦ ὁποίου δύναται τοῦτο νὰ λεχθῇ ἐξ ὅσων ἐγνώρισα· δὲν εἶνε δὲ διόλου μικρὸν πρᾶγμα διότι οἱ ἐπὶ πενταετίαν ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ πλοίου ἐγκεκλεισμένοι, ἀδύνατον νὰ μὴ ἐξερεθισθῶσι κατ' ἀλλήλων καὶ διατεθῶσιν ἐχθρικῶς.»

Ἐν τῇ Γῇ τοῦ Πυρὸς εἶδε τὸ πρῶτον ὁ Δάρβιν ἄγριον ἄνθρωπον. «Οὐδέν, γράφει, δύναται νὰ κινήσῃ περισσότερον τὸ ἐνδιαφέρον τῆς θέας ἀνθρώπου εὑρισκομένου ἐν καταστάσει ἀρχεγόνου βαρβαρότητος. Τοῦτο ἐκ πείρας μόνον δύναταί τις νὰ ἐννοήσῃ.

«Οὐδέποτε θὰ λησμονήσω τὰς ὠρυγὰς μεθ' ὧν μᾶς ὑπεδέχθη ὅμιλος ἀγρίων ὅτε εἰσεπλεύσαμεν εἰς τὸν ὅρμον τῆς *Ἐπιτυχίας*. Ἐκάθηντο ἐπὶ προβλῆτος βράχου ὑπὸ σκιώδους δάσους φηγῶν περικυκλουμένου· ἀνέρριπτον τὰς χεῖρας ὑπὲρ τὰς κεφαλάς των, ἡ δὲ μακρὰ κρεμαμένη κόμη των τοὺς ἐξωμοίαζε πρὸς μαινομένους δαίμονας.»

Ἀπὸ τῆς Γῆς τοῦ Πυρὸς ὁ *Μπήϊγκλ* ἀναπλέει τὴν παραλίαν τῆς Χιλῆς. Ὁ Δάρβιν ἠσθένησε βαρέως κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην καὶ ἓξ ἑβδομάδας διέμεινε κλινήρης ἐν Βαλπαραΐζῳ προσβληθεὶς ὑπὸ νόσου, ἧς οὐδέποτε ἐξηκριβώθη ἡ διάγνωσις καὶ ἥτις ἐξησθένισεν αὐτὸν σφόδρα. Ἐν τούτοις ἤρχισε νὰ ἐπιθυμῇ τὴν ἐπάνοδον.

«Ἐπεθύμουν νὰ μάθω πῶς εὑρίσκεσθε ἠθικῶς καὶ φυσικῶς», γράφει εἰς τὸν φίλον τοῦ Φόξ· Quien sabe ὅπως λέγουν ἐδῶ· ἴσως ἐνυμφεύθητε καὶ ἀσχολεῖσθε εἰς ἀμοιβαίαν παροχὴν ἐχεγγύων ἀγάπης.

«Ὦ, ὤ! τοῦτο μοὶ φέρει κατὰ νοῦν ὄνειρά τινα περὶ μέλλοντος, ἐν οἷς διέβλεπον ἀνάπαυλαν, οἰκίσκον ἐν μέσῳ πρασινάδας, καὶ λευκὰς ἐσθῆτας. Τί θ' ἀπογείνω μετὰ τὸ ταξείδιον τοῦτο; Τὸ ἀγνοῶ· ὁμοιάζω πρὸς ἄρδην κατεστραμμένον ἔμπορον ὅστις ἀγνοεῖ οὐδὲ φροντίζει πῶς ν' ἀνακτήσῃ τὴν ἀπολεσθεῖσαν περιουσίαν του.»

Τὸ πλοῖον ἐπανέκαμψε διὰ τῆς Ἁγίας Ἑλένης, περὶ τὸ τέλος τοῦ 1836, μετὰ πενταετῆ ἀπουσίαν.

Τὰ μέγιστα ἐπέδρασεν ὁ πλοῦς οὗτος ἐπὶ τῆς τύχης τοῦ Δάρβιν, δικαίως θεωροῦντος τὴν ἡμέραν τοῦ ἀπόπλου ὡς ἡμέραν νέας γεννήσεώς του. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς πενταετοῦς ἐκείνης ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης δὲν εὑρίσκονται μόνον ἐν τῇ ἐξαιρέτῳ ***Περιοδείᾳ Φυσιοδίφου***—περιλήψει τῶν σημειωμάτων αὐτοῦ καὶ τῶν ἐπιστολῶν, ὧν διάφορα ἀποσπάσματα ἐστάλησαν ὡς ἐπιστολαὶ εἰς τὴν οἰκογένειάν του—οὐδ' ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν ἅτινα ὑπέβαλε μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του εἰς διάφορα ἐπιστημονικὰ σωματεῖα. Ἀλλ' ἰδιαίτατα ἐν τῇ πείρᾳ ἣν ἀπέκτησε πρὸς σπουδὴν τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, ἐν ταῖς ποικίλαις αὐτοῦ παρατηρήσεσι, καὶ ἐν ταῖς σκέψεσιν ἃς τὰ γεγονότα ἐξήγειραν ἐν τῷ πνεύματι αὐτοῦ. Ὁ περίπλους οὗτος ἐμύησεν ἀληθῶς τὸν Δάρβιν τὴν παρατήρησιν, τὴν μέθοδον, τὴν ἐπιστήμην, εἶνε δ' ἀναντίρρητον ὅτι διά τε τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πνεύματος καὶ τῶν ἰδεῶν αὐτοῦ ἀπέβη τὸ σπουδαιότατον γεγονὸς τοῦ βίου του.

Μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του οὐδὲ λόγος πλέον νὰ γείνῃ κληρικὸς ὁ Δάρβιν. Ἀσχολεῖται εἰς τὴν τακτοποίησιν τῶν συλλογῶν καὶ σημειωμάτων αὐτοῦ ὅπως τὰ χρησιμοποιήσῃ. Κατὰ τὸν πλοῦν ἔτι ὁ Δάρβιν ᾐσθάνετο ὅτι ὁ βίος του μετεβλήθη, ὅτι τὰ ἀρχικά του σχέδια ἔπρεπε νὰ τροποποιηθῶσι, ἀλλὰ δὲν ἔβλεπε πρὸς ποίαν διεύθυνσιν. Μετὰ τὴν ἐπιστροφήν του οὐδεὶς δισταγμὸς πλέον. «Τίποτε ἄλλο δὲν ἐπιθυμῶ εἰμὴ καλὴν ὑγείαν ὅπως ἐξακολουθήσω τὰς ἀσχολίας εἰς ἃς φαιδρῶς ἀπεφάσισα ν' ἀφιερώσω τὸν βίον μου·»—«Ὁ πατήρ μου μόλις ἐλπίζει ὅτι ἡ κατάστασις τῆς ὑγείας μου θὰ βελτιωθῇ πρὸ τῆς παρόδου ἐτῶν τινων. Μεγάλη θλῖψις μὲ καταλαμβάνει ὅταν φθάνω εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι εἰς τοὺς ἀγῶνας βραβεύονται οἱ ἰσχυρότεροι καὶ ὅτι ἐγὼ θ' ἀναγκασθῶ νὰ βλέπω τοὺς ἄλλους προτρέχοντας εἰς τὸ στάδιον τῆς ἐπιστήμης.»

Ὁ Δάρβιν ἐν τῷ οἴκῳ καὶ τῷ σπουδαστηρίῳ του.

Τῷ 1840 ὁ Δάρβιν ἐνυμφεύθη τὴν ἐξαδέλφην του Ἔμμαν Οὐεδζουούδ, ἀμφότεροι δὲ συνεβίωσαν ἐν εἰρήνῃ καὶ εὐτυχίᾳ, ἕνεκα τῆς ἀφοσιώσεως τῆς μιᾶς καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ ἄλλου. Ὁ Δάρβιν ἐγκατέστη ἐν Λονδίνῳ, σπουδῆς βίον διάγων, ἀποφεύγων τὰς συναναστροφὰς καὶ πᾶσαν ἀπώλειαν χρόνου. Εἰργάζετο πολύ, ἀλλ' ἡ κατάστασις τῆς ὑγείας του ἠμπόδιζεν αὐτὸν νὰ ἐργασθῇ ὅσον ἤθελε. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην γεννᾶται τὸ πρῶτον τέκνον του, ὅπερ, ὡς ἀληθὴς φυσιοδίφης, καθιστᾶ ἀντικείμενον μελέτης, αἱ δὲ σημειώσεις του περὶ τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἐκφράσεων τοῦ μικροῦ ἐκείνου ὄντος ἐγένετο τὸ σπέρμα τοῦ περὶ τῆς *ἐκφράσεως τῶν συγκινήσεων* βιβλίου του. Ἀλλ' ἡ ὑγεία του δὲν συμβιβάζεται πρὸς τὸν ἐν Λονδίνῳ βίον, πρὸς δὲ καὶ ἡ σύζυγος αὐτοῦ ἥκιστα εὐχαριστεῖται ἐκ τῆς περικεκλεισμένης ἐκείνης πόλεως, ἀμφότεροι δὲ διανοοῦνται νὰ κατοικήσωσι εἰς τὴν ἐξοχήν.

Ὁ Δάρβιν ἐγκαταστὰς εἰς Δάουν δὲν ἐσκόπει νὰ ἐγκαταλίπῃ ὁλοσχερῶς τὸν βίον τοῦ Λονδίνου· «Ἐλπίζω, ἔλεγεν, ὅτι μεταβαίνων κατὰ δεκαπενθημερίαν ἢ κατὰ τρεῖς ἑβδομάδας, θὰ διατηρήσω τὰς ἐπιστημονικάς μου σχέσεις καὶ δὲν θὰ γείνω ἐντελῶς ἐπαρχιωτικὸν κτῆνος.»

Ἀλλ' ἐφ' ὅσον παρέρχεται ὁ καιρὸς αἱ εἰς

Digitized by Google

Λονδῖνον ἐπισκέψεις καθίστανται σπανιώτεραι, ἕνεκα τῆς ὑγείας του πρὸ πάντων καὶ τῆς ἐργασίας του.

Ἐξέλεξε δὲ τὸ Δάουν ὡς διατριβὴν αὐτοῦ οὐχὶ διότι προὐτίμησεν αὐτό, ἀλλ' ἐξ ἀπελπισίας περὶ τὴν εὕρεσιν βελτίονος. Ἀποκαμὼν ἐκ τῆς ματαίας ἀναζητήσεως, ἔλαβε τὴν προστυχοῦσαν οἰκίαν. Τὸ Δάουν εἶνε ἥσυχον καὶ μονῆρες χωρίον.

Ὁ Δάρβιν διεβίωσεν ἐν Δάουν. Σπανίως ἀπεμακρύνθη αὐτοῦ, ἢ ἕνεκα λόγων ὑγείας, ἢ ὅπως ἐπισκεφθῇ τὴν οἰκογένειάν του καὶ τοὺς φίλους του· ὁ βίος του διήρχετο ἤρεμος, ἀλλ' ἡ κανονικότης αὐτοῦ ἔχει τι τὸ συγκινητικόν.

Ὁ Δάρβιν ἦτο ὑψηλὸς τὸ ἀνάστημα, κυρτός πως περὶ τὸ γῆρας, καὶ μᾶλλον σκαιὸς κατὰ τὰς κινήσεις. Ἦτο ἰσχνός. Τὸ λίαν ὑψηλὸν μέτωπόν του ἐπεστέγαζεν ὀφθαλμοὺς κυανοφαίους βεβυθισμένους ὑπὸ πυκνὰς ὀφρύας. Εἶχε μακρὰν καὶ πυκνὴν γενειάδα, ἀλλ' ἐγένετο φαλακρός. Τὸ πρόσωπόν του εἶχε ζωηρὰν χροιάν, καὶ ὅταν ἔτι ἐνόσει, ἡ δὲ ἀντίθεσις μεταξὺ τῆς ἐσωτερικῆς του καταστάσεως καὶ τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας ἦτο συχνάκις παράδοξος. Ἡ ἐνδυμασία αὐτοῦ ἦτο πάντοτε μέλαινα, ἐφόρει δὲ πῖλον ἀχύρινον ἢ ἐκ μαλακοῦ πιλήματος, κατὰ τὴν ὥραν τοῦ ἔτους, ἐξερχόμενος δ' ἔρριπτεν ἐπὶ τῶν ὤμων του βραχὺν μανδύαν. Φοβούμενος τὸ ψῦχος ἐφόρει ὑποδήματα ἐκ γουνωτῆς ἐρέας, ἀλλὰ συχνάκις ἐργαζόμενος ἀπέρριπτε τὸ πρόσθετον ἔνδυμα. Εἶχε τότε μεγάλην θερμότητα, μαρτυροῦσαν ζωηροτέραν τοῦ συνήθους πάλην μεταξὺ τοῦ συγγραφέως καὶ τοῦ ἀντικειμένου.

Ὁ Δάρβιν εἶχε διανείμῃ μεθοδικώτατα τὴν ἡμέραν του ἐν Δάουν. Ἠγείρετο πρωῒ καὶ περιεπάτει ὀλίγον. Πρὸ τῶν ὀκτὼ προεγευμάτιζεν· ἀπὸ τῆς ὀγδόης μέχρι τῆς ἐννάτης καὶ ἡμισείας εἰργάζετο, τὴν ἐννάτην καὶ ἡμίσειαν μετέβαινεν εἰς τὴν αἴθουσαν ὅπως ἀναγνώσῃ τὰς ἐπιστολὰς καὶ μέχρι τῆς δεκάτης καὶ ἡμισείας ἤκουεν ἀνάγνωσιν συνήθως μυθιστορήματός τινος, ὑψιφώνως γενομένην. Ἀπὸ τῆς δεκάτης μέχρι μεσημβρίας εἰργάζετο, καὶ πάλιν τότε ἐξήρχετο μετὰ τῆς λευκῆς κυνός του Πόλλυ, νοημονεστάτου ζῴου ὅπερ ὑπερηγάπα ὁ κύριός του. Ἡ Πόλλυ ἦτο πονηρά. Ὅτε ἐπείνα καὶ ἔβλεπε διερχόμενον τὸν κύριόν της ἤρχιζε νὰ τρέμῃ, νὰ γογγύζῃ, γινώσκουσα ὅτι ὁ κύριός της θὰ διεκήρυττεν ἀμέσως ὅτι «ἀποθνήσκει ἐκ πείνης», τοῦθ' ὅπερ τὴν συνέφερε. Ὁ περίπατος οὗτος ὡδήγει τὸν Δάρβιν κατ' ἀρχὰς εἰς τὸ θερμοκήπιον, εἶτα εἰς ἀγρὸν εἰδικῶς διασκευασθέντα πρὸς περίπατον, ἢ καὶ εἰς τὴν ἐξοχήν· ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ περιεπάτει ἐν τῷ μνησθέντι ἀγρῷ, ἦτο δὲ οὗτος στενὸς ἀλλ' ἐπιμήκης, πλήρης δρυῶν καὶ ἄλλων δένδρων, περίφρακτος ὑπὸ χαμηλῆς αἱμασιᾶς, ὑπεράνω τῆς ὁποίας ἀνεπτύσσετο ὡραία θέα. Κυκλικὸς ἀμμόστρωτος διάδρομος περιέθεεν αὐτόν. Ἄλλοτε ὁ Δάρβιν ἐποίει περιδρομὰς ἐκ τῶν προτέρων ὡρισμένας, κατὰ τὸ γῆράς του δὲ μόνον ὅσας τῷ ἐπέτρεπον αἱ δυνάμεις του. Ἵστατο συχνάκις ὅπως παρατηρήσῃ τὰ πτηνὰ καὶ τὰ ἄλλα ζῷα, τοιαύτη δ' ἦτο ἡ ἀκινησία του, ὥστε μικροὶ σκίουροι ἀνερριχῶντο εἰς τὰς κνήμας καὶ τὴν ῥάχιν του, ἐνῷ ἡ μήτηρ των, ἀπό τινος δένδρου ἐκάλει αὐτοὺς μετ' ἀγωνιωδῶν κραυγῶν. Ὅτε δὲν μετέβαινεν ἐκεῖ περιεπάτει μετὰ τῶν οἰκείων του εἰς τὸν κῆπον, ἐξετάζων τὰ ἄνθη δι' ἃ ᾐσθάνετο καλλιτεχνικὸν θαυμασμόν, οὐχὶ μικρότερον τοῦ ὡς βοτανικοῦ· νέος ὢν ἠγάπα τὴν ἱππασίαν, κατὰ τὴν ὥριμον δὲ ἡλικίαν του ἵππευε κατ' ἐντολὴν τῶν ἰατρῶν. Μετὰ τὸν περίπατον προεγευμάτιζεν. Ὁ Δάρβιν διῃτᾶτο λιτῶς, δὲν εἶχε δὲ ὡς ἐλάττωμα τὴν ἀδηφαγίαν. Ἔπινεν ὀλίγον οἶνον καὶ ἅπαξ μόνον, ὅτε ἦτο φοιτητὴς ἐν Κανταβριγίᾳ, συνέβη αὐτῷ νὰ πίῃ ὑπὲρ τὸ δέον.

«Ἐνθυμοῦμαι, γράφει ὁ υἱός του Φραγκῖσκος Δάρβιν, ὅτι ἐν τῇ παιδικῇ μου ἀθωότητι ἠρώτησα αὐτὸν ποτὲ ἂν ἐμέθυσε καμμίαν φοράν, καὶ μοὶ ἀπεκρίθη λίαν σοβαρῶς ὅτι ᾐσθάνετο καταισχύνην ὁμολογῶν μοι ὅτι ἅπαξ ὑπέπεσεν εἰς τὸ σφάλμα τοῦτο ἐν Κανταβριγίᾳ.»

Ἠγάπα πολὺ τὰ ζαχαρωτά, ἀλλὰ τῷ ἦσαν ἀπηγορευμένα. Συχνάκις ὑπέσχετο νὰ μὴ γευθῇ αὐτῶν, ἀλλὰ τοὺς ὅρκους ἐθεώρει ἰσχύοντας μόνον ἂν ἐξήνεγκεν αὐτοὺς ὑψηλοφώνως. Μετὰ τὸ δειλινὸν ἐξηπλοῦτο ἐπί τινος ἀνακλίντρου καὶ ἀνεγίνωσκεν ἐπιμελῶς τὰς κοινοβουλευτικὰς συζητήσεις, ἃς εὕρισκεν, ἄλλως, ὑπὲρ τὸ δέον σχοινοτενεῖς καὶ δι' ἃς ἐγέλα πολλάκις. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ταύτην, ἥτις ἦτο ἡ μόνη ὑπ' αὐτοῦ αὐτοπροσώπως γενομένη, ἠσχολεῖτο εἰς τὴν ἀλληλογραφίαν του ἣν συχνάκις ὑπηγόρευεν. Ἦτο δ' ἀκριβέστατος εἰς τὸ ἐπιστολογραφεῖν, καὶ ᾐσθάνετο τύψιν συνειδότος ἂν παρημέλει ν' ἀπαντήσῃ εἰς ἐπιστολήν τινα, ὅσον ἀσήμαντος καὶ ἂν ἦτο αὕτη. Πολλὰς ἀνοήτους καὶ γελοίας ἐπιστολὰς ἔλαβεν, ἀλλ' εἰς πάσας ἀπήντα εὐγενῶς καὶ φιλοφρόνως.

Ἐφύλαττε πάσας τὰς στελλομένας αὐτῷ ἐπιστολάς. Ὅτε δὲ ἡ ἀπάντησις ἦτο μακρά, προεσχεδίαζεν αὐτὴν ἐπὶ τοῦ ὀπισθίου μέρους τῶν διορθώσεων ἢ τῶν ἀνωφελῶν πλέον χειρογράφων. Ἔγραφε καθαρῶς, ὅτε δὲ δὲν ἐκράτει αὐτὸς τὴν γραφίδα, συνίστα εἰς τὸν γραμματέα του νὰ γράφῃ κομψῶς καὶ εὐαναγνώστως, ἂν πρὸ πάντων ἔγραφε εἰς ξένον.

Μετὰ τὴν ἀλληλογραφίαν ἤρχοντο αἱ ὑποθέσεις· ἐκράτει ἀκριβέστατα τοὺς λογαριασμούς του· ἦτο οἰκονόμος, φροντίζων ν' ἀφήσῃ εἰς τὰ τέκνα του ὅσον οἷόν τε περισσότερα, φοβούμε-

Digitized by Google

νος μὴ ἐπέλθῃ αὐτοῖς δυστύχημά τι παρακωλῦον νὰ κερδίζωσι τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Ἀλλ' ἦτο μᾶλλον γενναιόδωρος ἢ φιλάργυρος, εἰς τὸ τέλος δὲ τοῦ ἔτους διενέμετο μετὰ τῶν τέκνων του τὸ περισσεῦον ἐκ τῶν ἐσόδων.

Οἰκονόμος ἰδιαίτατα ἐδείκνυτο περὶ τὸν χάρτην. Ἀπέσπα τὰ λευκὰ φύλλα τῶν ἐπιστολῶν, διαφυλάττων τὰ τυπογραφικὰ δοκίμια, τὰ παλαιά του χειρόγραφα, ἅτινα ἐχρησιμοποίει διὰ σημειώσεις ἢ σχεδιάσματα.

Περὶ τὴν τρίτην ὥραν περατωθείσης τῆς ἀλληλογραφίας ἐξηπλοῦτο ἐπὶ ἀνακλίντρου καὶ ἐνῷ ἐκάπνιζε σιγάρον ἠκροᾶτο τῆς ἀναγνώσεως μυθιστορήματος. Μόνον ἐν τῇ ἀναπαύσει ἐκάπνιζεν· ἐργαζόμενος ἐρρόφα ταμβάκον, τὴν ἕξιν δὲ ταύτην ἀπέκτησεν ἐν Κανταβριγίᾳ ἔτι ὤν. Ἐπί τινα χρόνον παρῄτησε τὸν ταμβάκον, ἀλλ' σθάνθη ἑαυτὸν τόσον «ληθαργικόν, ἠλίθιον καὶ μελαγχολικόν», ὥστε μετὰ ἕνα μῆνα ἐποίει πάλιν χρῆσιν αὐτοῦ. Ἐνίοτε δι' οἱονδήποτε πρόσχημα, ἔλεγε, ἐξήρχετο τῆς αἰθούσης· ἐὰν δὲ παρηκολούθει τις αὐτὸν θὰ ἔβλεπεν ὅτι μετέβαινε νὰ ῥοφήσῃ δραγμίδα ταμβάκου.

Ὁ Δάρβιν ἠγάπα πολὺ τὰ μυθιστορήματα, ἰδίως κατὰ τὸ γῆράς του. «Τὸ μυθιστόρημα κατὰ τὴν γνώμην μου, ἔλεγε, τότε μόνον εἶνε ἀξιόλογον ὅταν περιέχῃ πρόσωπόν τι, τὸ ὁποῖον δυνάμεθα ν' ἀγαπήσωμεν, ἂν δὲ τὸ πρόσωπον τοῦτο εἶνε ὡραία γυνή, τόσῳ τὸ καλλίτερον.»

Ἦτο φίλος τῶν αἰσίως ἀποληγόντων μυθιστορημάτων· μυθιστόρημα τραγικὸν ἔχον τέλος ἀπήρεσκεν αὐτῷ σφόδρα ὡς καὶ τὸ καθαρῶς ψυχολογικόν, ἀνεγίνωσκε δὲ λίαν εὐχαρίστως τὰ ἔχοντα πλοκὴν πλήρη ἐνδιαφέροντος. Ἡ τοιαύτη ἐκτίμησις τῶν μυθιστορημάτων δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐκπλήττῃ· ἐγκέφαλος οὗ τὸ ἔργον συνίστατο εἰς τὴν μελέτην καὶ λύσιν τῶν ὑψίστων προβλημάτων τῆς ἐπιστήμης ἐθεώρει τὰ φιλολογικὰ ἔργα ὡς ἁπλῶς σκοποῦντα ν' ἀνακουφίσωσι τὸ πνεῦμα, προὐτίμα δὲ τὰ κατορθοῦντα τοῦτο, καὶ ἅτινα ἄνευ ψυχολογικῶν ἀξιώσεων προτίθενται ἁπλῶς νὰ διασκεδάσωσι τὸ κεκμηκὸς πνεῦμα, ὡς ἐλαφρὸν κρέας στόμαχον ἐξηντλημένον ὑπὸ βαρείας τροφῆς.

Πλὴν τῶν μυθιστορημάτων ἀνεγίνωσκε καὶ βιογραφίας, καὶ περιγραφὰς περιηγήσεων. Ἠνόει δυσχερῶς τὰς ξένας γλώσσας ἰδίᾳ δὲ τὴν γερμανικὴν ἣν ἐξήγει διὰ τοῦ λεξικοῦ, καταρώμενος τὴν ἀσάφειαν τῶν γερμανῶν συγγραφέων οὓς ἀπεκάλει verdammte (κατηραμένους, κολασμένους).

Τέλος περὶ τὴν δεκάτην ὥραν κατέπαυε πᾶσαν ἀσχολίαν· Ἀλλ' ὁ Δάρβιν δὲν ἐγνώρισε τὰς εὐεργετικὰς νύκτας καθ' ἃς ἀναπαύεται τό τε σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα. Τὴν νύκτα ὑπέφερε περισσότερον ἐκ τῶν μυστηριωδῶν ἀλγηδόνων του. Λέγομεν μυστηριωδῶν διότι εἶνε δύσκολον νὰ ἐξακριβωθῇ ἡ φύσις αὐτῶν. Φαίνεται ὅτι εἶχε λίαν ἀσθενῆ τὸν στόμαχον καὶ ὅτι ἔπασχεν ἐξ ἀρθρίτιδος. Τὸ βέβαιον ὅμως εἶνε ὅτι διήρχετο ἀΰπνους νύκτας, αἵτινες κατέβαλον αὐτὸν καὶ κατὰ τὰς ὁποίας ἡ φαντασία του ἔπλαττε μυρίας μερίμνας.

(Ἕπεται τὸ τέλος)

ΤΟ ΡΑΓΙΣΜΕΝΟ ΒΑΖΟ

(*Le vase brisé*)

Οὐδεὶς ἴσως τῶν εἰδότων τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν ἀγνοεῖ τὸ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Le vase brisé» ποιημάτιον τοῦ φιλοσοφικωτάτου ποιητοῦ καὶ ἀκαδημαϊκοῦ Sully Prudhomme, ἀληθὲς καλλιτέχνημα, λεπτὸν καὶ αἰθέριον, καταλεῖπον διὰ τῶν ὀλίγων αὐτοῦ στροφῶν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀναγνώστου βαθύ τι αἴσθημα μελαγχολίας ἀφάτως γλυκείας. Νομίζομεν ὅτι οὐδένα δυσαρεστοῦμεν παρατιθέμενοι αὐτὸ ἐνταῦθα ἐν πρωτοτύπῳ :

Le vase où meurt cette verveine
D'un coup d'éventail fut fêlé :
Le coup dut l' effleurer à peine,
Aucun bruit ne l'a révélé.

Mais la légère meurtrissure,
Mordant le cristal chaque jour,
D'une marche invisible et sûre
En a fait lentement le tour.

Son eau fraîche a fui goutte à goutte,
Le suc des fleurs s'est épuisé :
Personne encore ne s'en doute.
N'y touchez pas, il est brisé !

Souvent aussi la main qu'on aime,
Effleurant le cœur, le meurtrit ;
Puis le cœur se fend de lui-même,
La fleur de son amour périt.

Toujours intact aux yeux du monde,
Il sent croître et pleurer tout bas
Sa blessure fine et profonde.
Il est brisé, n'y touchez pas!

Τὸ ποιημάτιον τοῦτο πράγματι εἶνε ἀμετάφραστον, δικαίως δὲ εὐφυὴς Ἕλλην ποιητὴς πρό τινων ἐτῶν ἀπέτρεπε τοὺς ἀποπειρωμένους νὰ περιβάλωσιν αὐτὸ ἑλληνικὸν ἔνδυμα, ἐπιφωνῶν:

N'y touchez-pas, vous le brisez!

Οὐχ ἧττον ὁ ἐν Πειραιεῖ πρόξενος τῆς Γαλλίας κ. Λαφφών, ὅστις γράφει καὶ λαλεῖ τὴν

Digitized by Google

ἑλληνικὴν ὡς μητρικὴν γλῶσσαν, στιχουργεῖ δὲ μετ' ἐμπνεύσεως καὶ χάριτος, οὐ τῆς τυχούσης, ἐπεχείρησε τοῦτο καὶ ἐν τῇ πρό τινων ἡμερῶν γενομένῃ ἐν τῷ συλλόγῳ «Παρνασσῷ» φιλολογικῇ ἑσπερίδι, καθ' ἣν ἀπήγγειλε διαφόρους αὐτοῦ ποιήσεις θερμῶς ἐπευφημηθείσας ὑπὸ τοῦ πολυπληθοῦς καὶ ἐκλεκτοῦ ἀκροατηρίου, τοῦ συρρεύσαντος νὰ ἀκούσῃ αὐτόν, ἀπήγγειλε καὶ τὴν μετάφρασιν τοῦ ποιηματίου τοῦ Sully Prudhomme, ἔχουσαν οὕτω:

ΤΟ ΡΑΓΙΣΜΕΝΟ ΒΑΖΟ

Μὲ τὸ ριπίδι μιὰ σκληρὴ μοῦ ράγισε τὸ βάζο,
Αὐτὸ ποῦ μέσα ἔτρεφα λουλούδι ἀγαπημένο·
Κρότον κανεὶς δὲν ἄκουσε καὶ τοῦ κακοῦ κυττάζω,
Νὰ βρῶ τὸ μέρος δὲν 'μπορῶ, ποῦ εἶνε ραγισμένο.

Κρυφὴ πληγὴ 'μερόνυκτα τὸ τρώγει, τὸ δαγκάνει,
Τριγύρω του ἁπλώνεται καὶ μέσα του προβαίνει
Καὶ στάλα στάλα τὸ νερὸ τοῦ φεύγει καὶ τὸ χάνει·
Τὸ λούλουδο μαραίνεται, ζωὴ πιὰ δὲν τοῦ μένει.

Κανεὶς δὲν ὑπωπτεύθηκε, δὲν ξέρει τὴν αἰτία,
Καὶ ὅλοι τὸ κυττάζουνε μὲ βλέμμα πονεμένο,
Μὰ τὸ γυαλὶ ἐχάθηκε, δὲν ἔχει θεραπεία.
Ἄχ! μὴ τὸ 'γγίξῃς, πρόσεχε γιατ' εἶνε ραγισμένο.

Καὶ ἡ καρδιὰ πολλαῖς φοραῖς κρυφὰ κρυφὰ ραγίζει,
Σὰν τὴν πληγόνῃ ἄσπλαχνο κι' ἀγαπημένο χέρι.
Ὁ πόνος εἶνε μυστικός, κανεὶς δὲν τὸν γνωρίζει,
Αὐξάνει ὅμως ὁλονὲν καὶ θάνατον θὰ φέρῃ.

Γερὴ 'στὰ μάτια ἡ καρδιὰ τοῦ κόσμου πάντα μένει,
Ἄχ! μὴ τὴν 'γγίξῃς, πρόσεξε, γιατ' εἶνε ραγισμένη.

Ὡς ὡμολόγησε καὶ αὐτὸς ὁ κ. Λαφφών, δὲν ἀξιοῖ ὅτι διὰ τῆς μεταφράσεώς του ἀπέδωκε πᾶσαν τὴν ἁβρὰν χάριν τοῦ πρωτοτύπου. Οὐχ ἧττον ἡ μετάφρασις εἶνε λίαν ἐπιτυχής, παρέχει δ' εἰς τοὺς ἀγνοοῦντας τὴν γαλλικὴν πιστὴν ἰδέαν τοῦ μικροῦ ἀριστουργήματος τοῦ Σουλλὺ Προυδώμ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ὁ λησμονήσας ἐσυγχώρησεν, ὁ συγχωρήσας προσπαθεῖ νὰ λησμονήσῃ.

—

Αἱ συκοφαντίαι ὁμοιάζουσι τὰ κίβδηλα νομίσματα· πλεῖστοι οὐδέποτε θὰ διενοοῦντο νὰ ἐκτυπώσωσι τοιαῦτα, δὲν διστάζουσιν ὅμως νὰ τὰ θέσωσιν εἰς κυκλοφορίαν ὅταν τύχωσιν εἰς χεῖράς των.

—

Παρετηρήθη ὅτι ἐξ ὅλων τῶν ζώων ἡ γάτα, ἡ μυῖα καὶ ἡ γυνὴ καταναλίσκουσι πλείονα χρόνον πρὸς καλλωπισμόν.

—

Πλειότερον εὑρίσκεται ἐν τῇ ἀληθείᾳ ὁ βλέπων τὰ πράγματα μελανὰ ἢ ὁ βλέπων αὐτὰ ρόδινα.

—

Σπουδαῖοι εἶνε πολλάκις οἱ μετὰ σπουδαιότητος ἀνοηταίνοντες.

Κυριωτάτη λεπτότης εἶνε τὸ νὰ σέβηταί τις τὴν λεπτότητα τῶν ἄλλων.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Αὐλαί, κυβερνήσεις, βουλαί, δημοτικὰ συμβούλια, σωματεῖα ἐπωφελήθησαν τοῦ ἐν Ρώμῃ Ἰωβιλαίου, ὅπως ἐκδηλώσωσι τὰ πρὸς τὸν Πάπαν αἰσθήματά των. Ἐπρώτευσαν, φυσικῷ τῷ λόγῳ, ἐν τῇ ἐκδηλώσει αἱ καθολικαὶ δυναστεῖαι. Πάντα τὰ μέλη τοῦ οἴκου τῶν Ἀψβούργων ἔπεμψαν τῷ Πάπᾳ πολυτιμότατα δῶρα, θαυμάσια δὲ λόγῳ μεγαλοπρεπείας ὑπῆρξαν τὰ δῶρα τῶν Ὀρλεάνων, ἅτινα ἐκόμισεν εἰς Ρώμην ὁ δοὺξ Ἀλανσών. Ἡ ἄνασσα Βικτωρία ἔπεμψεν ἔκτακτον ἀπεσταλμένον, τὸν ἐπιφανέστατον καθολικὸν εὐπατρίδην τῆς Ἀγγλίας δοῦκα Νόρφολκ, καὶ ἐκ τῆς ἀπωτάτης δ' Ἀσίας μονάρχαι ἡμιβάρβαροι ἀπέτισαν φόρον θαυμασμοῦ εἰς τὸν ἀρχηγὸν τοῦ καθολικοῦ κόσμου. Εἰς 34 ἑκατομμύρια φράγκων ὑπολογίζεται ἡ ὑλικὴ ἀξία τῶν δώρων, ἅτινα ἐπέμφθησαν εἰς Ρώμην ἐκ τῶν πέντε ἠπείρων. Ἀλλ' ἡ καλλιτεχνικὴ αὐτῶν ἀξία εἶναι αὐτὸ τοῦτο ἀμύθητος. Ὅ,τι δύνανται νὰ παραγάγωσι τελειότατον αἱ καλαὶ τέχναι, ἡ βιομηχανία, παρήχθη χάριν τοῦ Πάπα, μουσεῖον δ' ὅλον θὰ ἠδύναντο νὰ πληρώσωσι τὰ χρυσᾶ ἀγάλματα, τὰ χρυσοϋφαντα ἄμφια, οἱ πίνακες, τὰ λειτουργικὰ σκεύη, τὰ ἐμβλήματα, ἅτινα ἐπεσωρεύθησαν ἤδη ἐν τῷ Βατικανῷ. Ὁ Πάπας, ὅτε ἐτέλεσεν ἐν τῷ ἀπεράντῳ ναῷ τοῦ Ἁγίου Πέτρου τὴν χρυσῆν λειτουργίαν του, ἔφερεν ἀποκλειστικῶς ἄμφια καὶ κοσμήματα ἐκ τῶν δωρηθέντων αὐτῷ ἐπὶ τῷ Ἰωβιλαίῳ. Τὴν κεφαλήν του ἐκόσμει ἡ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας δωρηθεῖσα μίτρα, κατόπιν δὲ ἡ ἀδαμαντοκόλλητος τιάρα, ἣν ἐδώρησεν ἡ πόλις τῶν Παρισίων· ὁ βαρύτιμος ἀμφορεύς, δι' οὗ ἀπενίφθη τὰς χεῖρας, ἐδωρήθη ὑπὸ τῆς βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας· τὸν χρυσοϋφαντον μανδύαν του ἐκέντησεν ἡ αὐτοκράτειρα τῆς Αὐστρίας· τὰ σανδάλιά του ἐκέντησαν ἰταλίδες δέσποιναι καὶ αὐτὰ δὲ τὰ πτερὰ τῶν στρουθοκαμήλων, ἅτινα ἐκυμαίνοντο περὶ τὸν παπικὸν θρόνον, ἐπέμφθησαν ὑπὸ βαρβάρου μονάρχου τῆς Ἀφρικῆς.

Ἡ Σάρα Βερνὰρ εἶνε ἀπαραμύθητος ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆς μικρᾶς πάνθηρος, ἣν ἐκόμισεν εἰς Παρισίους ἐξ Ἰσημερινοῦ τῆς Ἀμερικῆς, δωρηθεῖσαν ὑπὸ ἀξιωματικῶν τοῦ ἀγγλικοῦ ναυτικοῦ. Ἡ ἔξοχος ἠθοποιὸς ἀνέθρεψε μετὰ πολλῆς στοργῆς τὸ θηρίον. Ἐν τῷ παρισινῷ αὐτῆς μεγάρῳ ἵδρυσε χάριν αὐτοῦ μέγαν χρυσότευκτον κλωβόν, ἐν ᾧ ἐνδιητᾶτο μακαρίως ὁ προσφιλὴς αἰχμάλωτος. Ἀλλὰ πολλάκις τῆς ἡμέρας τοῦ κλωβοῦ ἡ θύρα ἠνοίγετο καὶ ἡ πάνθηρ ἐφέρετο τότε εἰς τὰ γόνατα τῆς κυρίας αὐτῆς καὶ ἀπήλαυε θωπειῶν καὶ φιλημάτων. Ἐνίοτε δὲ κατὰ τὰς νύκτας τῆς μεγάλης ἀγάπης συνεμερίζετο καὶ τὴν εὐνὴν τῆς Σάρας Βερνάρ. Ἀλλ' ἰδοὺ αἴφνης ἡ μικρὰ πάνθηρ ἐτελεύτησεν, ἄγουσα μόλις τὸν δέκατον τέταρτον μῆνα τῆς ἡλικίας αὐτῆς, καὶ κλαίει καὶ ὀδύρεται ἡ ἀπαράμιλλος Τόσκα.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888—1192

Digitized by Google

Ἀριθ. 629 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΕ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 17 Ἰανουαρίου 1888

ΜΕΓΑΛΗ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗ

Ἡ ἐν Φαναρίῳ Πατριαρχικὴ Σχολὴ δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἁπλῶς ὡς γυμνάσιον. Ἐν Ἀνατολῇ ἔχει γόητρον σχεδὸν Πανεπιστημίου· τὸ παρεχόμενον τῷ ἀποφοιτῶντι μέγα ἐπὶ μεμβράνης ἀπολυτήριον φέρον ἐπὶ κεφαλῆς τὴν μακρὰν καὶ περίπλοκον ὑπογραφὴν τοῦ Πατριάρχου καὶ παμμεγίστην σφραγῖδα τῆς Σχολῆς μετὰ τοῦ δικεφάλου ἀετοῦ, ἀναγράφει ὅτι «ἔξεστιν αὐτῷ (τῷ ἀποφοιτῶντι) μὴ μόνον ὑψηλοτέρων ἀκροάσασθαι μαθημάτων, εἰ βούλεται, ἀλλὰ καὶ ἀκωλύτως ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ διδάσκειν.» Τὸ ἀπολυτήριον τοῦτο καλεῖται ἐν μὲν τῇ ἐπισήμῳ τῆς Σχολῆς γλώσσῃ *πτυχίον* κοινῶς δὲ *δίπλωμα*, οἱ δὲ ἀναγινώσκοντες βυζαντινὰς ἐφημερίδας βλέπουσι συχνάκις ἐν ταῖς ἀγγελίαις ὅτι «διπλωματοῦχος τῆς Μεγάλης σχολῆς ζητεῖ διδασκαλικὴν θέσιν ἢ παραδόσεις.» Ἡ τελετὴ τῆς ἀπονομῆς τοῦ πτυχίου τούτου γίνεται πανηγυρικωτάτη. Ἐν πληθούσῃ ὁμηγύρει ἀποτελουμένῃ ὑπὸ τῶν συνοδικῶν, τοῦ Μεγάλου Λογοθέτου, τοῦ συλλόγου τῶν καθηγητῶν, τοῦ πρεσβευτοῦ ἐνίοτε τῆς Ἑλλάδος καὶ πλήθους πολλοῦ, ὁ Πατριάρχης ἐγχειρίζει αὐτό, κυλινδρικῶς ἐπτυγμένον καὶ διὰ κυανῆς μεταξίνης ταινίας δεδεμένον, εἰς ἕκαστον τῶν τελειοφοίτων. Ἐν τέλει τῆς τελετῆς ὁ Πατριάρχης ἀποτείνει παραινετικὴν προσλαλιὰν πρὸς αὐτούς, εὐλογῶν τὴν εἴσοδόν των εἰς τὸν κοινωνικὸν βίον, εἷς δὲ τῶν ἀποφοιτώντων ἀνταπαντᾷ μετὰ συγκινήσεως εἰς τὸν Πατριάρχην. Ὁ τελειόφοιτος τοῦ Γυμνασίου δὲν εἶνε τίποτε, ἀλλ' ὁ τῆς Μεγάλης Σχολῆς εἶνέ τι· ἔχει κοινωνικὴν θέσιν, γίνεται δημοσιογράφος, σχολάρχης, ἑλληνοδιδάσκαλος, ἐκπατριζόμενος δ' εἰς τὰς ἐσχατιὰς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἢ τῆς Θρᾴκης καὶ τῆς Μακεδονίας, ὡς πολλοὶ τῶν ἐκ τοῦ Πανεπιστημίου ἰατρῶν, τρέφει γέροντας γονεῖς, προικίζει ὀρφανὰς ἀδελφάς.

* *
*

Ὅτε ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς καθημαγμένης Κωνσταντινουπόλεως ἐκυμάτισεν ἡ σημαία τοῦ Μωάμεθ, τῆς δὲ θαλάσσης τὰ νῶτα ἐκάλυψαν πλοῖα καὶ ἄκατοι εἰς κρείττονας χώρας φέρουσαι τὰς γυναῖκας, τὰ τέκνα καὶ τὴν περιουσίαν τῶν ἡττηθέντων, αἱ Μοῦσαι δὲν ἐξεπατρίσθησαν πᾶσαι. Εὐθὺς ὡς ἐξελέχθη Πατριάρχης Γεώργιος ὁ Γεννάδιος, ἵδρυσεν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τὴν Πατριαρχικὴν σχολήν, σχολάρχην ἀναδείξας Ματθαῖον τὸν Καμαριώτην. Ἔκτοτε οἱ περιφανέστατοι τῶν ἑλλήνων λογίων καὶ κληρικῶν διηύθυναν τὴν Σχολὴν ταύτην ἢ ἐδίδαξαν ἐν αὐτῇ. Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος ὁ ἐξ Ἀπορρήτων (μέχρι τοῦ 1672), ὁ ἐκ Ρυσίου Διαμαντῆς πάππος πρὸς μητρὸς τοῦ Ἀδαμαντίου Κοραῆ, (περὶ τὸ 1695) ὁ Ἡλίας Μηνιάτης (1704) Εὐγένιος ὁ Βούλγαρις (1760) ὁ Κούμας (1814). Πᾶς διαπρέπων ἐπὶ παιδείᾳ ἐκαλεῖτο εἰς τὴν σχολὴν ταύτην, ἥτις ἀπὸ τοῦ 1752 προσωνυμεῖτο Ἀκαδημία. Ὁ πατριάρχης Διονύσιος ὁ Β' προσεκάλεσε τὸν ἐν Φερράρᾳ διδάσκοντα Μιχαὴλ Ἑρμόδωρον Λήσταρχον, ὁ δὲ Ῥαφαὴλ ὁ Β' ἐπανειλημμένως ἐκάλεσεν ἐκ Ρώμης τὸν ἐκ Νάξου Φραγκῖσκον τὸν Κόκκον, ἀπειλήσας αὐτὸν ἐν περιπτώσει παρακοῆς διὰ τῶν ἀρῶν «αἳ τοῖς ἀπειθοῦσιν ἀπόκεινται»· ὁ Πατριάρχης Σαμουὴλ μετεκάλεσεν ἐκ τῆς ἐπαρχίας τὸν μητροπολίτην Βιζύης Γεράσιμον, ἀναθεὶς αὐτῷ τὴν διεύθυνσιν τῆς Σχολῆς. Οἱ διευθυνταὶ καὶ διδάσκαλοι τῆς Πατριαρχικῆς Σχολῆς ἐτιμῶντο διὰ μεγάλων *ὀφικίων*. Ὁ Καρυοφύλλης Βυζάντιος ἐτιμήθη διὰ τοῦ ἀξιώματος τοῦ Μεγάλου Λογοθέτου. Δωρόθεος ὁ Λέσβιος ἐγένετο πρωτοσύγκελος, ὁ δὲ ἐκ Θήρας Ἀζαρίας Σιγάλας μέγας Πριμηκήριος. Πολλοὶ ἀνυψοῦντο εἰς τὸν μητροπολιτικὸν θρόνον. Ὁ ἐν Ῥώμῃ καὶ Παταβίῳ σπουδάσας Ἀθηναῖος Θεόφιλος ὁ Κορυδαλλεὺς μετὰ δεκαοκταετῆ εὐδόκιμον σχολαρχίαν προήχθη εἰς μητροπολίτην Ἄρτης, Καλλίνικος δ' ὁ Νάξιος μητροπολίτης Ἡρακλείας ἀναδειχθεὶς ἐξελέχθη εἶτα Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης. Γερμανὸς ὁ Λοκρὸς ἐγένετο μητροπολίτης Νύσσης. Ὁ ἐκ Χίου ἱερομόναχος Ναθαναὴλ Κλωνάρης ἀρχιερεὺς Ἀγχιάλου καὶ εἶτα Ἡρακλείας. Παναγιώτης ὁ Βυζάντιος γενόμενος μοναχὸς ἐχειροτονήθη μητροπολίτης Εὐρίπου· ὁ δὲ Ἰωακεὶμ Ἀντιπάριος μητροπολίτης Ἀγχιάλου καὶ

Digitized by Google

εἶτα Κυζίκου. Ὁ ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Γαλλίᾳ σπουδάσας Δωρόθεος ὁ Πρώϊος προήχθη εἰς μητροπολίτην Φιλαδελφείας, ἐξηκολούθησε δ' ἐπὶ διετίαν ἔτι διδάσκων· ὁ Ἱερομόναχος Σαμουὴλ ὁ Κύπριος ἀνεδείχθη μητροπολίτης Προκοννήσου. Κατὰ τὴν τελευταίαν δὲ εἰκοσαετίαν ὁ ὁ μὲν Εὐστάθιος Κλεόβουλος ἐγένετο μητροπολίτης Καισαρείας, ὁ τιμῶν τὸν ὀρθόδοξον κλῆρον Φιλόθεος Βρυέννιος Σερρῶν καὶ εἶτα Νικομηδείας, ὁ δὲ Ἰωάννης Ἀναστασιάδης μητροπολίτης Καισαρείας.

Ὁ χαρακτὴρ τῆς σχολῆς ἦτο φιλοσοφικὸς καὶ θεολογικός. Πόσον χρόνον διήρκει ἡ διδασκαλία δὲν εἶνε ἐπηκριβωμένον, ἀλλὰ βεβαίως πολλὰ ἔτη ἐδαπανῶντο εἰς διδασκαλίαν τῶν ἀρχαίων ποιητῶν καὶ πεζογράφων· ἦσαν οἱ χρόνοι δι' οὓς *ἡ γιαγιακοῦλα* τοῦ Ἠλία Τανταλίδου λέγει :

Εἴχαμεν οἱ πρωτινοὶ
καὶ δασκάλους ξακουσμένους·
ἦσαν λίγοι πλὴν τρανοὶ
κ' ἦσαν ἄνθρωποι τοῦ Γένους.
Γράμματα χριστιανικά,
γράψιμο μαργαριτάρι
καὶ γερὰ ἑλληνικά.

Μεγάλη κατεβάλλετο ἐπίσης ἐπιμέλεια περὶ τὴν ἑρμηνείαν τῶν θεολογικῶν συγγραμμάτων τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἐδιδάσκοντο δὲ καὶ τὰ στοιχεῖα τοῦ Εὐκλείδου καὶ αἱ κωνικαὶ τομαί, ἡ ῥητορικὴ τοῦ Ἑρμογένους καὶ τὰ προγυμνάσματα τοῦ Ἀφθονίου.

* *
*

Ἀλλ' ἡ Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολὴ μεθ' ὅλην τὴν περιωπὴν αὐτῆς κατετρύχετο ὑπὸ ἐνδείας. Ἤδη ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ ΙΖ' αἰῶνος ὁ ἐκ Καστορίας Μανωλάκης διετήρει τὸ φιλοσοφικὸν τμῆμα. Τῇ 1 Σεπτεμβρίου τοῦ 1777 ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Σωφρόνιος εἰς ἐσχάτην πενίαν ἀφικομένης τῆς Σχολῆς ἐπῆλθε γενναῖος ἐπίκουρος καταβαλὼν μετὰ τῶν ἀρχιερέων τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου 22,450 γρόσια.

Ἐν τῇ Turcograecia τοῦ Μαρτίνου Κρουσίου ἀναφέρεται ὅτι ὁ κατὰ τὰ τέλη τοῦ ΙϚ' αἰῶνος διδάσκαλος τῆς Πατριαρχικῆς Σχολῆς Μανουὴλ ὁ Μαλαξὸς ἐδίδασκεν in parvula et misera casa. Περὶ τὰ μέσα τοῦ ΙΗ' αἰῶνος παραστάντες ἐν σώματι οἱ διδάσκοντες πρὸ τοῦ Πατριάρχου ἐξέθηκαν τὴν ἄκραν σαθρότητα τοῦ οἰκοδομήματος, ἡ δ' ἐκκλησία ἀνέῳξε κατάλογον συνδρομῶν πρὸς ἔγερσιν στερεοῦ καὶ εὐπρεποῦς κτιρίου.

Τῷ 1804 τέλος ἐκ τῆς ἠρειπωμένης κατοικίας ἡ Πατριαρχικὴ Σχολὴ μετετέθη εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν ὄχθην τοῦ Βοσπόρου, εἰς τὸ ἐν Ξηρᾷ Κρήνῃ (Κουροῦ Τσεσμὲ) μέγαρον τοῦ αὐθέντου Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου, ὅπερ ἠγοράσθη ἀντὶ ἁδροῦ τιμήματος καταβληθέντος ὑπὸ τοῦ Κλήρου, ἰδίᾳ δὲ ὑπὸ τοῦ αὐθέντου τῆς Μολδαυΐας Δημητρίου Μουρούζη. Τότε δ' ἐπεκλήθη καὶ Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολὴ καὶ Μουσεῖον τοῦ Γένους.

Τὸ οἴκημα ἦτο περικαλλές. «Οὐδὲν ἄλλο καθίδρυμα τῆς Ἑλλάδος, ἔγραφεν ὁ Κούμας, δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς αὐτό. Οἶκος τοῦ διδασκάλου εὐρύχωρος καὶ λαμπρὸς πρὸς τὸν Βόσπορον ἐστραμμένος καὶ μετὰ φιλοκαλίας κεκοσμημένος· αὐλὴ πλατυτάτη μὲ κῆπον καὶ πηγὰς καθαρωτάτου ὕδατος· οἰκήματα πολλὰ ἄντικρυ τῆς διδασκαλικῆς οἰκίας πρὸς κατοικίαν τῶν ἐν τῷ σχολείῳ ξένων μαθητῶν· βιβλιοθήκη ἀξιόλογος καὶ μισθὸς διδασκαλικὸς πλούσιος.»

Ἐν Ξηρᾷ Κρήνῃ ἔμεινεν ἡ Μεγάλη Σχολὴ μέχρι τοῦ 1825, ὅτε ἐν τοῖς δεινοῖς χρόνοις τοῦ ἐθνικοῦ ἀγῶνος κατῆλθε πάλιν εἰς Φανάριον, παρὰ τὴν μητέρα Ἐκκλησίαν, ὡς νεοσσὸς προσφεύγων περίτρομος ὑπὸ τὴν μητρικὴν πτέρυγα τὴν στιγμὴν τοῦ κινδύνου. Τῷ 1836, τῇ ἀρχεβουλίᾳ τοῦ Μεγάλου Λογοθέτου Ἀριστάρχου, μετετέθη πάλιν παρὰ τὸν Βόσπορον, ἀλλὰ τῷ 1849 ἐπανῆλθεν ὁριστικῶς εἰς Φανάριον, εἰς δύο τμήματα διῃρημένη, τὴν Προκαταρκτικὴν Σχολὴν καὶ τὸ Γυμνάσιον.

* *
*

Ἡ Προκαταρκτικὴ Σχολὴ ἢ σχολὴ τοῦ Ῥαφάνους καλουμένη ἐκ τοῦ γέροντος Μικρασιάτου διδασκάλου ὅστις ἐπὶ εἰκοσαετίαν διηύθυνεν αὐτήν, ἔκειτο ἐν Φαναρίῳ, ἐν τῇ ἀγούσῃ εἰς τὰ Πατριαρχεῖα στενωπῷ. Νομίζω ὅτι βλέπω ἀκόμη τὸ σαθρότατον ξύλινον οἰκοδόμημα εἰς ὃ εἶχον εἰσέλθει μόλις δεκαετὲς παιδίον, τῷ 1867. Ἡ αὐλὴ ἦτο μικρὰ καὶ ἀνώμαλος· κλίμαξ κατὰ τὸ ἥμισυ ξυλίνη ἦγεν εἰς τὸν ἄνω ὄροφον, ἐφ' οὗ ἔκειντο αἱ αἴθουσαι τῶν παραδόσεων· αἴθουσαι γυμναί, ἄνευ παραπετασμάτων, ἄνευ χαρτῶν, μὲ ἓν εἰκόνισμα μόνον τοῦ Χριστοῦ, αἴθουσαι ἀποπνέουσαι μελαγχολίαν. Ποσάκις ἐρρίγησα ἐπὶ τῶν πεπαλαιωμένων ἐκείνων θρανίων ! Κάτω, ἐν τῷ ἰσογαίῳ, αἴθουσα πεπιεσμένη ὑπὸ τῆς χαμηλῆς ὀροφῆς, σκοτεινή, ἄνευ ὑάλων, πλήρης ἀραχνῶν ἔχουσα θρανία τινὰ κλονούμενα καὶ χωλά, τεθέντα εἰς ἀποστρατείαν, ἐχρησίμευε κατὰ τὸ βραχὺ διάλειμμα, ὡς μελετητήριον καὶ ἑστιατόριον, διότι οἱ μαθηταὶ ἐκ τῶν τεσσσάρων ἄκρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐρχόμενοι, ἔτρωγον ἐκεῖ προχείρως, μὴ δυνάμενοι νὰ ἐπιστρέψωσιν οἴκαδε. Ἰσόγεια ἐπίσης ἦσαν καὶ τρία δωμάτια, ἐν οἷς

Digitized by Google

εὕρισκον ἄσυλον περὶ τοὺς δέκα δώδεκα πένητες μαθηταί, παγεραὶ φωλεαὶ ἐνδείας, ἐν αἷς ἐξενύκτιζον πρὸ ἀσθενοῦς λυχναρίου μορφαὶ ὠχραὶ καὶ ἀναιμικαί. Λιθίνη κλίμαξ ἔφερεν εἰς ἄνδηρον ἔχον τὴν πολυτέλειαν δύο τριῶν δένδρων, ἐφ' οὗ ἔκειντο ἄλλα τρία δωμάτια ξενίζοντα ὁμοίως ἀπόρους μαθητάς. Ὁ ἄνεμος ἐγόγγυζε πενθίμως εἰς τὰ ἑτοιμόπτωτα γεῖσα τοῦ Σχολείου· αἱ κέραμοι τῆς στέγης διέρρεον ἐν καιρῷ βροχῆς· τὸ ἀσβεστόχρισμα τῶν τοίχων ἐξελεπίζετο ἀποκαλύπτον τὸ χρῶμα τοῦ πηλοῦ· αἱ σκωληκόβρωτοι σανίδες ἐθραύοντο ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν, καὶ τὸ δάπεδον ἦτο ἐμβαλωμένον ὡς ἔνδυμα πτωχοῦ.

Τὸ δὲ Γυμνάσιον ἔκειτο ὀλίγον περαιτέρω, ἐν τῇ αὐτῇ ἀγυιᾷ, κατέναντι τῶν Πατριαρχείων. Τὸ θλιβερὸν ἐκεῖνο κτίριον ὡμοίαζε συγχρόνως πρὸς μενδρεσὲν καὶ πρὸς κοινόβιον. Ἡ μία πλευρὰ αὐτοῦ ἦτο λιθόκτιστος ἐκ πωρώδους λίθου, ἡ δ' ἄλλη ξυλίνη δι' ἀμαυροῦ χρώματος βεβαμμένη, οἱονεὶ πενθηφοροῦσα. Ἡ βαρεῖα λιθίνη οἰκοδομὴ διὰ τῶν κιγκλιδωτῶν παραθύρων καὶ σιδηρῶν θυρῶν ὑπερήσπιζε τὴν ἐν αὐτῇ βιβλιοθήκην, ἥτις ἐπὶ τοῦ ὑπερθύρου ἔφερε τὸ ἔμβλημα: ΨΥΧΗΣ ΑΚΟΣ καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἱδρυτοῦ αὐτῆς Νικηφόρου Θεοτόκη.

Ἡ ὀπισθία τῆς Σχολῆς πλευρὰ ὑπερέκειτο τοῦ περιζωννύοντος τὸ Φανάριον παλαιοῦ βυζαντινοῦ τείχους, ὅπερ κατηρειπωμένον τότε ἐχρησίμευεν εἰς τὸ νὰ ὑποβαστάζῃ ἐξώστας τῶν οἰκιῶν, ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων δὲ ἐφ' ὧν ἀγωνιωδῶς ἐφρούρουν οἱ συναγωνισταὶ τοῦ Παλαιολόγου ἠκούοντο οἱ δροσεροὶ γέλωτες τῶν ζωηρῶν Φαναριωτίδων. Ἐκεῖθεν ἠνοίγετο διάφασίς τις πρὸς τὸν Κεράτιον Κόλπον.

Καὶ τῆς Σχολῆς ταύτης τὰ δωμάτια ἦσαν στενόχωρα, χαμηλά, μόλις δυνάμενα νὰ περιλάβωσι τοὺς μαθητάς, ὧν τινες ἵσταντο ὀρθοὶ ἐν καιρῷ τοῦ μαθήματος· καὶ ἐνταῦθα οἱ τοῖχοι ἀπετρίβοντο· ἀμαυραὶ κηλῖδες ἐκ τῶν διαρρεόντων ὑδάτων διέστιζον αὐτούς, καὶ ῥωγμαὶ ὡς ὄφεις περιειλίσσοντο ἀπαίσιαι ἀπειλοῦσαι κατάπτωσιν. Ὅτε ἠκούετο σφοδρὸς τριγμὸς ἐπαγόνομεν ἐκ φρίκης. Ἡ δημοσιογραφία ἐνίοτε ἐπεξήρχετο μετ' ἀγανακτήσεως κατὰ τῆς τοιαύτης καταστάσεως, πρὸς παρηγορίαν μας δὲ ἀνεγινώσκομεν ὅτι ἑκάστην στιγμὴν ἐκινδυνεύομεν νὰ ταφῶμεν ὑπὸ τὰ ἐρείπια. Ἄλλοτε εἰσήρχοντο οἱ ἔφοροι τῆς Σχολῆς μετὰ τοῦ ἀρχιτέκτονος, ὅπως ἐξετάσωσι εἰς ποίαν κατάστασιν εὑρίσκετο ὁ ἀσθενής, καὶ παρατείνωσιν, εἰ δυνατόν, τὰς στιγμὰς τῆς ἀγωνίας του. Τὰ ῥαγίσματα ἐπεχρίοντο ἐν σπουδῇ δι' ἀσβέστου, στύλοι ἐτίθεντο πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ κλίνοντος ὀρόφου. Ἀλλὰ τὴν ἐσχάτην ἔνδειαν τῆς Σχολῆς ἡμῶν δὲν ἀντελαμβανόμεθα διὰ τῶν ὀφθαλμῶν μόνον ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ὤτων· συχνάκις, κατὰ τὸ διάλειμμα, ἠκούομεν διαμαρτυρίας καθηγητῶν ἀπαιτούντων τοὺς καθυστερουμένους μισθοὺς αὐτῶν, ἠκούομεν πραΰντικὰς παρακελεύσεις καὶ παρακλήσεις τοῦ διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς, καὶ ἔκρηξιν ἀδημονίας καθηγητοῦ τινος. «Κάμετέ μου τοὺς δρόμους ἐλευθέρους· εἶνε ἀδύνατον νὰ ἐξέλθω ἀπὸ τὸ σπίτι μου· πολιορκοῦμαι ἀπὸ τὸν ἀρτοπώλην, τὸν κρεοπώλην, τὸν λαχανοπώλην!» Καὶ ἄλλου: — Δὲν ἔχω νὰ φάγω! σᾶς βεβαιῶ δὲν ἔχω νὰ φάγω! ἀπὸ ἓξ μηνῶν ζῶ μὲ πίστωσιν!..

Διεδίδετο δὲ ἀορίστως ὅτι ἡ Σχολὴ θὰ παύσῃ λειτουργοῦσα· πρὸς συντήρησίν της δ' ἐγίνοντο ἐσπευσμένως ἔρανοι, καὶ περιεφέρετο δίσκος ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ὑπὸ τῶν μαθητῶν, καὶ συνελέγοντο κερμάτια καὶ συνίστατο ἡ ἀδελφότης *Ξηροκρήνη* πρὸς εὕρεσιν πόρων!...

* *
*

Ὅτε ἡ Κίρκη ἀνοίξασα τὰς θύρας τοῦ συφεοῦ ἐξήλασε τοὺς ἑταίρους τοῦ Ὀδυσσέως «σιάλοισιν ἐοικότας ἐννεώροισιν» καὶ ἀφ' οὗ προσήλειψεν ἕκαστον διὰ τοῦ ἀντιφαρμάκου.

τῶν δ' ἐκ μὲν μελέων τρίχες ἔρρεον, ἃς πρὶν ἔφυσεν
φάρμακον οὐλόμενον . . . .
ἄνδρες δ' ἂψ ἐγένοντο νεώτεροι ἢ πάρος ἦσαν
καὶ πολὺ καλλίονες καὶ μείζονες εἰσοράασθαι,

ὅτε ἡ Βασιλοποῦλα τοῦ παραμυθίου ἀπεξεδύθη τὸ εἰδεχθὲς αὐτῆς τριχωτὸν περίβλημα μετὰ τῆς ἐπ' αὐτῆς βαρυνούσης ἀρᾶς καὶ ἀνέθορεν ἀπαστράπτουσα ἐκ καλλονῆς, προεικόνιζον πιστῶς τὴν μεταμόρφωσιν τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς. Ἡ αἰῶνας διαρκέσασα ἀρὰ ἔληξεν, ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, καὶ ἡ Σχολὴ τοῦ Γένους ἀπὸ τῶν ὑγρῶν τρωγλῶν ἐν αἷς ἐκυλίετο ἐγκατέστη εἰς περικαλλέστατον μέγαρον τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1882.

Τῇ ἀρχεβουλίᾳ τοῦ πρώην Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωακεὶμ τοῦ Γ'. καὶ τῇ γενναιοδωρίᾳ τοῦ Γεωργίου Ζαρίφη καὶ Ἀνανίου Βατοπεδινοῦ, συγχορηγούντων τοῦ Γ. Κορωνιοῦ, καὶ Σ. Ζαφειροπούλου, ἐπὶ τῆς ὑψηλοτέρας θέσεως τοῦ Φαναρίου, ἐπὶ τοῦ πέμπτου δικορύφου λόφου τῆς Κωνσταντινουπόλεως

. . . Ὑψερεφές, εὔδμητον μέγα θαῦμα ἰδέσθαι
Ἵδρυται σεμναῖς Πιερίσι τέμενος.
Ξεῖνοι ἄρ' οὐκέθ' ἓν οἷον ἐν Ἑπταλόφῳ μετόπισθε,
Δοιὰ δ' ἀγάσσονται τῆς σοφίας τεμένη.

Τὸ μεγαλοπρεπὲς οἰκοδόμημα κατὰ τὸν βυζαντινὸν ῥυθμὸν ἀνεγερθέν, κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ ὁμογενοῦς ἀρχιτέκτονος κ. Κ. Δημάδη ἔχει

Digitized by Google

τοξοειδὲς ἐπίμηκες σχῆμα ἕνεκα τοῦ γηπέδου, σχηματίζοντος πολύγωνον ἀκανόνιστον.

Ἡ parvula et misera casa τοῦ γέροντος Μαλαξοῦ φιλοξενοῦσα ὑπὲρ τοὺς 700 *φοιτητὰς* περιέχει νῦν·

8 αἰθούσας παραδόσεων τακτικῶν ἐπὶ 1000 πήχ. τετρ.

1 αἴθουσαν διὰ τὸ μάθημα τῆς ἰχνογραφίας ἐπὶ 300 π. τ.

1 αἴθουσαν διὰ τὸ μάθημα τῆς χημείας καὶ τῆς φυσικῆς ἐπὶ 250 π. τ.

1 αἴθουσαν δι' ὀργανοθήκην ἐπὶ 200 π. τ.

1 αἴθουσαν διὰ βιβλιοθήκην ἐπὶ 300 π. τ.

1 αἴθουσαν τελετῶν ἐπὶ 500 π. τ.

1 αἴθουσαν δι' Ἐφορεῖον ἐπὶ 160 π. τ.

1 αἴθουσαν ἐν τῷ πύργῳ δι' ἀποθήκην ὕδατος ἐπὶ 160 π. τ.

1 αἴθουσαν πρὸς παρατηρήσεις τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ 160 π. τ.

1 δωμάτιον δι' ἀναγνωστήριον

1 δωμάτιον διὰ χημεῖον

2 δωμάτια διὰ μουσεῖον φυσικῆς ἱστορίας

2 δωμάτια διὰ τὴν Σχολαρχίαν.

Τὴν δ' ὅλην οἰκοδομὴν περιστέφει ὡς διὰ λαμπροῦ στέμματος ἡ περικαλλὴς κορωνὶς τοῦ *Τρούλλου* ἢ Ἀστεροσκοπείου περιζωννυμένου ὑπὸ ὡραιοτάτων πυργωτῶν ἐξωστῶν.

* *
*

Ὅτε ἤμην μαθητὴς τῆς ἐν Φαναρίῳ Σχολῆς ἐθεώρουν αὐτὴν ὡς προσωποποίησιν τῆς τύχης τοῦ Γένους, ὑφισταμένην μακραίωνας ἐξευτελισμοὺς ὡς ἐκεῖνο καὶ ὀδυνηρὰ *καταφρόνια*· αἱ δ' ἀπὸ τῶν τοίχων τῶν ἀποκέντρων ἰσογαίων αὐτῆς δωματίων στάζουσαι σταγόνες μοὶ ἐφαίνοντο ὡς δάκρυα *τῆς σκλαβιᾶς*, χυνόμενα ἐν σιγῇ καὶ κρυφίως. Ἤδη ἡ Σχολὴ ἀνορθοῦται μεγάλη καὶ εὐτυχής. Ὢ! ἂν ἡ τύχη τῆς Σχολῆς προεσήμαινε τὴν τύχην τοῦ Γένους;

Αριστοτελης Π. Κουρτιδης

ΣΤΡΕΒΛΩΘΕΙΣΑ ΥΠΑΡΞΙΣ

Διήγημα.

[Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ τοῦ Rudolph Lindau]

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον)

Ὁ πατήρ μου κατεπλάγη, ὅτε τῷ ἀνήγγειλα τοὺς ἀρραβῶνάς μου μὲ τὴν κόμησσαν Σωσάναν Σ. καὶ τὸν παρεκάλεσα νὰ μοῦ δώσῃ τὴν συναίνεσίν του διὰ τὸν γάμον μου. Κατ' ἀρχὰς ἐξέλαβε τὸ πρᾶγμα ὡς ἀστεϊσμόν, καὶ δὲν ἤθελε νὰ λάβῃ σπουδαίως ὑπ' ὄψιν τὴν ὑπόθεσιν. Ὅτε ὅμως τοῦ εἶπα· «Πατέρα, ἂν μ' ἐμποδίσῃς νὰ νυμφευθῶ τὴν Σωσάναν, θ' ἀποθάνω ἀπὸ τὴν λύπην μου ἢ θ' αὐτοκτονήσω ἀπὸ ἀπελπισίαν,» κατέπεσε μὲ στεναγμοὺς καὶ θρήνους εἰς ἓν κάθισμα, καὶ ἀνεφώνησεν ἐπανειλημμένως· «Ἄχ! διὰ τί σ' ἀφῆκα ἀνεπιτήρητον! Δυστυχὴς ἐγώ!»

Προσεπάθησε νὰ μὲ μεταπείσῃ διὰ τρυφερῶν καὶ φιλικῶν λόγων·«Παραίτησε τὴν γυναῖκα! μ' ἔλεγε. Ἀρῆ, κάμε το πρὸς χάριν τοῦ γέροντος πατρός σου. Κάμνεις καὶ τοὺς δύο μας δυστυχεῖς, ἐπιμένων εἰς τὸν σκοπόν σου.»

Ἀλλ' ἐγὼ ἤμην ἀμετάπειστος. Ἡ γυνὴ ἐκείνη μ' εἶχε ποτίσει φίλτρον, τὸ ὁποῖον ἐσκότιζε τὴν διάνοιάν μου, καὶ ὅλαι τοῦ πατρός μου αἱ παρακλήσεις, τὸν ὁποῖον τόσον ἐγκαρδίως ἠγάπων, μὲ συνεκίνουν τόσον ὅσον ἤθελον συγκινήσει λίθον.

— Ἡ ζωή μου καὶ ἡ εὐτυχία μου, εἶπον, κρέμεται ἀπὸ τὴν Σωσάναν. Ἂν μὲ χωρίσῃς ἀπ' αὐτήν, κατεστράφην.

Πολλὰς ἀκόμη ἑβδομάδας ἀντέστη ὁ πατήρ μου. Ἔπειτα, ὅτε εἶδε πῶς μὲ κατέτηκεν ἡ ἔξαψις καὶ ὁ ἐρωτικὸς πόνος, ἔδωκε τέλος τὴν συναίνεσίν του. Τὸ συμβόλαιον τοῦ γάμου ὑπεγράφη εἰς Ρώμην. Ἡ Σωσάνα ὠργίσθη διὰ μερικοὺς ὅρους του, τοὺς ὁποίους εἶχε θέσει ὁ πατήρ μου, καὶ οἱ ὁποῖοι καθίστων ἀδύνατον καὶ εἰς αὐτὴν καὶ εἰς ἐμὲ νὰ διαθέσωμεν, ἐκτὸς μικροῦ μόνον μέρους, τὰ κεφάλαια, ἅτινα περιήρχοντο εἰς ἐμὲ μετὰ θάνατον τοῦ πατρός μου. Τοὺς ὅρους αὐτοὺς ἐθεώρησεν ὡς ἔνδειξιν προσβλητικῆς δυσπιστίας, μετεχειρίσθην δ' ὅλην μου τὴν εὐγλωττίαν διὰ νὰ τὴν καθησυχάσω.

— Τί πειράζει αὐτό; τῆς εἶπα. Ἂς εἶνε δύσπιστος ὁ πατήρ μου. Δὲν ἠξεύρεις, ὅτι ἐγὼ σοῦ εἶμαι ἀφωσιωμένος ψυχῇ καὶ σώματι;

Μ' ἐκύτταξε τότε μὲ περίεργον βλέμμα, ἐγέλασε, καὶ μ' ἐκτύπησεν ἐπὶ τῆς παρειᾶς, ὡς ἂν ἤμην παιδίον.

— Καλά, Ἀρῆ, εἶπεν· ἂς εἶνε. Κ' ἐγὼ πιστεύω νὰ συνεννοηθῶμεν οἱ δύο.

Μετ' ὀλίγον ἐνυμφεύθημεν, κ' εὐθὺς μετὰ τὸν γάμον ὡδήγησα τὴν νέαν καὶ ὡραίαν γυναῖκά μου εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν μου, ὅπου ἔμελλε τοῦ λοιποῦ νὰ ἔχῃ πατρίδα.

Ὅτε ὁ κ. Κλάασεν ἔφθασεν εἰς τὸ μέρος τοῦτο τῆς ἱστορίας του, ἠγέρθη βραδέως καὶ ἔκρουσεν ἐμφαντικῶς καὶ ἐπανειλημμένως τὴν τράπεζαν διὰ τοῦ μεσαίου δακτύλου τῆς δεξιᾶς του χειρός. Εἶτα δὲ ἠτένισεν ἐπ' ἐμὲ τοσοῦτον ὀξὺ τὸ βλέμμα του, ὥστε μὲ κατέλαβε δυσάρεστόν τι συναίσθημα καὶ ἐψιθύρισε μυστηριωδῶς·

— Μὲ εἶχε ποτίσει φίλτρον... τὸν πατέρα μου αὐτὴ τὸν ἐφόνευσε... τὸν ἐφαρμάκευσε. Ἐγνώριζεν ὅλας τὰς καταχθονίους τέχνας.

Προσεῖδα ἔκπληκτος τὸν Κ. Κλάασεν. Ἀ-

Digitized by Google

πήντησε δὲ οὗτος εἰς τὴν σιωπηλήν μου ἐρώτησιν διὰ σοβαρωτάτου νεύματος.

— Μάλιστα, μάλιστα! ὑπέλαβεν. Ἐκπλήττεσθε! Ἦτο μάγισσα· τὸ ἀνεκάλυψα δὲ δυστυχῶς πολὺ ἀργά, καὶ κανεὶς δὲν ἤθελε νὰ μὲ πιστεύσῃ. Οἱ ἀνόητοι ἐνόμιζον εὐφυΐαν νὰ μὲ περιπαίζουν. Ἡ ἀπιστία ἀφίνει πολλὰ κακὰ ἀτιμώρητα καὶ καθιστᾷ δύσκολον τὴν ἐκτέλεσιν πολλῶν καλῶν πράξεων. Κάτι γνωρίζω περὶ τούτου ἐγώ, ὁ Ἀρῆς Κλάασεν.

Ἔπειτα ἐκάθισε πάλιν καὶ ἐξηκολούθησεν ἡσύχως.

Ἓξ μῆνας μετὰ τὸν γάμον μου ἀπέθανεν ὁ πατήρ μου, ἐν μέσῳ τοῦ δριμυτάτου χειμῶνος τοῦ βορρᾶ. Ἤμην ἀπαρηγόρητος καὶ ἐπὶ εἰκοσιτέσσαρας ὥρας ἐκλείσθην εἰς τὸ δωμάτιόν μου, ἄσιτος, χωρὶς νὰ ἰδῶ κανένα. Ὅτε τὴν ἐπαύριον πρωΐαν εἰσῆλθον εἰς τὴν αἴθουσαν, ὅπου ἔκειτο ἀκίνητον καὶ ψυχρὸν ἐπὶ τῆς νεκρικῆς του κλίνης τὸ πτῶμα τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος μὲ εἶχε τόσον ἀγαπήσει, καὶ εἶδον τὸ πρᾶον, ἥσυχον, αὐστηρὸν καὶ ἰσχνὸν πρόσωπόν του, ὀδύνη φοβερὰ μὲ κατέλαβε καὶ διερράγην εἰς λυγμοὺς καὶ θρήνους. Ἡ Σωσάνα εἰσῆλθε τότε εἰς τὸ δωμάτιον καὶ μοῦ εἶπε ψυχρά·

— Φέρεσαι ὡς παράφρων. Ὁ δρόμος ἐγέμισεν ἀνθρώπους. Πήγαινε εἰς ἄλλο δωμάτιον.

Ἠσθάνθην βαθεῖαν ἀγανάκτησιν. Πολλάκις ἤδη εἶχον λάβει ἀφορμὴν νὰ ἀμφιβάλλω περὶ τῆς ἀγαθότητός της, ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐννόησα πόσον ἀναίσθητον καὶ μοχθηρὸν πλάσμα πρέπει νὰ ἦτο, ἀφοῦ ἤθελε ν' ἀπομακρύνῃ τὸν υἱὸν ἀπὸ τὴν νεκρικὴν κλίνην τοῦ πατρός· τῆς ἔρριψα ἓν ἀπαίσιον βλέμμα, ὠχρίασε καὶ ἀνεχώρησεν.

Ὅτε ἔμεινα μόνος, ἐπλησίασα πάλιν εἰς τὴν κοίτην τοῦ πατρός μου. Ἐπόθουν νὰ τὸν βλέπω ἐκεῖ κρύον καὶ μόνον. Τοῦ ἤρεσε τόσον πάντοτε ἡ θερμότης καὶ ἡ συντροφιά, καὶ τώρα ἔκειτο κατάμονος εἰς τὸ κατάψυχρον δωμάτιον. Διέταξα ν' ἀνάψουν φωτιάν, ἔπειτα δὲ ἐπῆγα καὶ παρεκάλεσα μερικοὺς παλαιοὺς φίλους τοῦ πατρός μου νὰ συνέλθουν εἰς τὸ δωμάτιον ὅπου ἔκειτο τὸ πτῶμα. Μ' ἐθεώρησαν ἔκπληκτοι καὶ μοῦ τὸ ὑπεσχέθησαν. Ἀλλ' ἦλθαν μόλις μετὰ μεσημβρίαν καὶ ἔμειναν ὀλίγον μόνον. Ὁ ἱερεύς, ὅστις ἐπεσκέπτετο τὸν πατέρα μου καὶ μ' ἐγνώριζεν ἀπὸ τῆς γεννήσεώς μου, μ' ἔσυρε κατὰ μέρος καὶ μὲ παρεκάλεσε νὰ τὸν ἀφήσω νὰ φροντίσῃ αὐτὸς τὰ τῆς κηδείας. Αὐτὸς ἐγνώριζε, μοὶ εἶπε, τί ἔπρεπε νὰ γείνῃ, καὶ τί ἡρμοζεν· ἐνῷ τοὐναντίον ὡς ἤθελον ἐγὼ νὰ διατάξω τὰ πράγματα, θὰ ἐπροξένουν θόρυβον, καὶ τοῦτο καθῆκον εἶχον ν' ἀποφύγω ὡς καλῶς ἀνατεθραμμένος ἄνθρωπος. Ἡ μνήμη τῶν ἀποθανόντων, ἐπρόσθεσε, πρέπει νὰ τιμᾶται διὰ σοβαρᾶς καὶ ἡσύχου τελετῆς. Ἐνέδωκα εἰς τὰς παραστάσεις του.

Μετὰ τὴν ταφὴν τοῦ πατρός μου ἀπεσύρθην ἐντελῶς ἀπὸ τὸν κόσμον. Αἱ σχέσεις μου μὲ τὴν σύζυγόν μου εἶχον καταστῆ δι' ἐμὲ πολὺ δυσάρεστοι. Δὲν ἠδυνάμην νὰ τῆς συγχωρήσω τὴν διαγωγήν της πλησίον τῆς νεκρικῆς κλίνης τοῦ πατρός μου, ἐκείνη δὲ ἐφαίνετο ὅτι μ' ἐφοβεῖτο. Ἀπέφευγε νὰ μένῃ μόνη μαζῆ μου καὶ νὰ μὲ συναντᾷ, μ' ἔβλεπε δὲ μόνον παρουσίᾳ τῶν ὑπηρετῶν, κατὰ τὰ σύντομα γεύματα, ὅπου ἐκαθήμεθα σιωπηλοὶ καὶ ξένοι ὁ εἷς ἀπέναντι τοῦ ἄλλου.

Κατέλαβον πάλιν τὴν παλαιάν μου κατοικίαν εἰς ἀπόκεντρον μέρος τοῦ οἴκου, καὶ ἤρχισα ν' ἀσχολοῦμαι ἐκ νέου εἰς τὴν μετάφρασιν τοῦ χειρογράφου, τὸ ὁποῖον εἶχον ἐντελῶς παραμελήσει κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας τοῦ γάμου μου καὶ τὴν μακρὰν ἀσθένειαν τοῦ πατρός μου. Πολλά του μέρη, τὰ ὁποῖα πρότερον μοῦ ἐφαίνοντο ἀκατανόητα, μοῦ ἐφάνησαν τότε σαφέστερα. Ἀνεγνώρισα ὅτι ὁ μέγας νοῦς, ὅστις πρὸ ἑκατοντάδων ἐτῶν εἶχε ταμιεύσει τὴν θείαν του σοφίαν ἐντὸς τοῦ πολυτίμου χειρογράφου, τὸ ὁποῖον κατεῖχον, δὲν ἠθέλησε νὰ συγκοινωνήσῃ μὲ κοινοὺς θνητούς, ἀλλὰ προώριζε τὴν βαθεῖαν καὶ κρυφίαν ἔννοιαν τῆς μυστικῆς του γλώσσης εἰς συγγενεῖς μόνον διανοίας, αἵτινες καθῆκον ἔχουν νὰ τὴν μαντεύσωσι καὶ νὰ τὴν συμπληρώσωσι πολλάκις. Τόσον δὲ ἐνεβάθυνα εἰς τὴν εὐγενῆ ἐκείνην μελέτην, ὥστε ἐντὸς ὀλίγου ἔπαυσε νὰ ἔχῃ δι' ἐμὲ οἱονδήποτε ἐνδιαφέρον ὁ ἔξω κόσμος. Παρημέλησα διὰ τοῦτο πολλά, τὰ ὁποῖα ἐνασχολοῦν τοὺς κοινοὺς ἀνθρώπους, καὶ ὁμολογῶ ὅτι τὸ πολύ, τὸ ἀμύητον πλῆθος δίκαιον ἔχει νὰ θεωρῇ παράδοξον τὸ ἦθος καὶ τοὺς τρόπους μου.

Μίαν ἡμέραν, ἐνῷ, ὡς συνήθως, κατεγινόμην εἰς τὸ γραφεῖόν μου μὲ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ χειρογράφου, μοῦ ἀνήγγειλεν ὁ ὑπηρέτης, ὅτι τρεῖς κύριοι μ' ἐπερίμεναν εἰς τὴν οἰκίαν κ' ἐπεθύμουν νὰ μοῦ ὁμιλήσουν ἀμέσως. Εἷς ἐξ αὐτῶν, εἶπεν ὁ ὑπηρέτης, ἦτο ὁ γέρων ἰατρὸς τῆς οἰκογενείας μας.

Δυσηρεστήθην πολὺ ὅτι ἐταραττόμην εἰς τὴν ἐργασίαν μου, καὶ οὐδ' ἐφρόντισα κἂν νὰ τακτοποιήσω τὴν ἐνδυμασίαν μου, ὅπως δεχθῶ τὴν ἀπροσδόκητον καὶ διόλου ἐπιθυμητὴν ἐπίσκεψιν. Οἱ τρεῖς κύριοι ἐπροχώρησαν πρὸς ἐμὲ καὶ μ' ἐχαιρέτισαν εὐγενῶς. Ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν, τὸν ἀνεγνώρισα, ἦτο ὁ περίφημος ἰατρός, τὸν ὁποῖον εἶχε συμβουλευθῆ ὁ πατήρ μου, πρὶν ἀναχωρήσωμεν διὰ τὴν Ἰταλίαν, ὁ ἄλλος ἦτο ὁ οἰκογενειακός μας ἰατρός, τὸν τρίτον δὲν τὸν ἐγνώριζα. Ἔμεινα ἱστάμενος ἐνώπιόν των, δύσπιστος καὶ δύσθυμος, καὶ ἠρώτησα ψυχρῶς εἰς τί ὠφει-

Digitized by Google

λον τὴν τιμὴν τῆς ἐπισκέψεώς των. Εἰς τοῦτο δὲν ἀπήντησαν τίποτε, ἀλλ' ἤρχισαν νὰ μοῦ ἀποτείνουν διαφόρους ἐντελῶς περιττὰς ἐρωτήσεις. Ἠγανάκτησα διὰ τὴν ἀδικαιολόγητον ἐκείνην ἀνάμιξίν των εἰς τὸν ἰδιωτικόν μου βίον καὶ ἐδήλωσα τοῦτο ἀρκετὰ σαφῶς διὰ τῶν ἀπαντήσεών μου. Ἀλλ' ἡ ἀδιακρισία τῶν τριῶν ἀνθρώπων ἦτο, φαίνεται, ἐκ προθέσεως, διότι ἀδιαφοροῦντες ἐντελῶς πρὸς τὴν ἀγανάκτησίν μου, ἐξηκολούθησαν νὰ μὲ ἀνακρίνουν, νὰ μοῦ ἀντιλέγωσι, καὶ νὰ μὲ ἐρεθίζωσι τοιουτοτρόπως, ὥστε ἠναγκάσθην τέλος νὰ τοὺς εἰπῶ, ὅτι τοὺς παρεκάλουν νὰ ἐξέλθωσι τῆς οἰκίας μου, καὶ ὅτι ἂν δὲν τὸ ἔπραττον ἀμέσως, θὰ μετεχειριζόμην τὴν βίαν, διὰ νὰ καταστήσω σεβαστὰ τὰ δικαιώματά μου ὡς οἰκοδεσπότου, τὰ ὁποῖα τόσον παραδόξως παρεγνώριζον. Τότε ἔγειναν εὐθὺς εὐγενεῖς καὶ περιποιητικοί, καὶ ἀνεχώρησαν παρακαλοῦντές με νὰ ἡσυχάσω, καὶ λέγοντες ὅτι ἦτο ἁπλῶς κακὴ συνεννόησις, καὶ δὲν εἶχον διόλου τὴν πρόθεσιν νὰ μὲ προσβάλωσιν. Ὅτε ἤνοιξαν τὴν θύραν ν'ἀναχωρήσωσιν εἶδα ὄπισθέν των ἱσταμένην τὴν Σωσάνην. Εἶχε κατασκοπεύσει νὰ μάθῃ τί συνέβαινε μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων.

Τὰ ἀμέσως ἑπόμενα συμβάντα ἐσβέσθησαν κάπως ἀπὸ τὴν μνήμην μου. Ὑποθέτω, ὅτι ὁ θάνατος τοῦ πατρός μου, αἱ κοπιαστικαὶ μελέται εἰς τὰς ὁποίας εἶχον ἐπιδοθῇ, αἱ ὀδυνηραί μου σχέσεις μὲ τὴν σύζυγόν μου — διότι ἐμάντευον ἤδη ἔκτοτε ὅτι εἶχε φονεύσει τὸν πατέρα μου, — ὅλα αὐτὰ ἐκλόνισαν τὰ νεῦρά μου καὶ μοῦ ἐπροξένησαν βαρεῖαν ἀσθένειαν, πιθανῶς ἐγκεφαλικὸν πυρετόν. Ἀμυδρῶς μόνον ἐνθυμοῦμαι, ὅτι μίαν ἡμέραν περιῆλθα εἰς πολὺ βιαίαν φιλονεικίαν μὲ τὴν γυναῖκά μου, ὅτι ὥρμησεν αὐτὴ ἔξω τοῦ δωματίου φωνάζουσα βοήθειαν, καὶ ὅτι εὑρέθην αἴφνης ἀμυνόμενος ἐναντίον δύο ξένων, ρωμαλέων ἀνδρῶν, οἱ ὁποῖοι ἐφάνησαν ἐμπρός μου, ὡς νὰ εἶχον φυτρώσει ἀπὸ τὸ ἔδαφος, καὶ μετὰ μικρὰν ἀλλὰ λυσσώδη πάλην μὲ ἔδεσαν καὶ μὲ ἔρριψαν λιπόθυμον εἰς τὴν κλίνην μου. Ἔπειτα ἐνθυμοῦμαι μακρὰν καὶ δυσάρεστον πορείαν ἐντὸς κλειστῆς ἁμάξης, ὑπὸ τὴν συνοδείαν τῶν δύο ἐκείνων ξένων ἀνδρῶν, καὶ τὴν ἄφιξίν μου τέλος εἰς ἥσυχον καὶ πρόσχαρον μέρος, ὅπου μὲ ὑπεδέχθη γέρων τις μὲ μορφὴν εὐπροσήγορον, καὶ δράξας τὴν χεῖρά μου, μοῦ εἶπε: — «Τόρα ἡσυχάσατε, φίλτατέ μου Κύριε Κλάασεν. Ἐδῶ κανεὶς πλέον δὲν θὰ σᾶς πειράζῃ οὔτε θὰ σᾶς ἐνοχλήσῃ.» Μὲ ὡδήγησε δὲ μετὰ τοῦτο εἰς ἕνα κομψὸν καὶ καθαρὸν οἰκίσκον, μὲ ἁπλᾶ καὶ εὔμορφα ἔπιπλα, ὁ ὁποῖος ἔκειτο ἐν τῷ μέσῳ μεγάλου κήπου καὶ εἶχεν ἐμπρός του ὡραιότατον ἀνθῶνα. «Θὰ κατοικήσετε ἐδῶ μόνος σας, μὲ τὸν ὑπηρέτην σας, εἶπεν· ἐλπίζω νὰ μὴ στερηθῆτε τίποτε καὶ νὰ μὴ λάβετε ἀφορμὴν παραπόνου ἐναντίον οὐδενός. Μετὰ μίαν ὥραν θὰ ἔλθω νὰ σᾶς συνοδεύσω εἰς τὴν τράπεζαν, διότι ἐδῶ κατοικοῦν καὶ πολλοὶ ἄλλοι κύριοι καὶ κυρίαι, καὶ μᾶς φαίνεται καλλίτερον καὶ εὐαρεστότερον νὰ τρώγωμεν ὅλοι τὴν αὐτὴν ὥραν καὶ εἰς τὴν αὐτὴν τράπεζαν.»

Ὁ Κλάασεν ἐσίγησεν ἐπὶ μικρόν, καὶ ἔτριψε τὸν πώγωνά του ἐν προδήλῳ ἀμηχανίᾳ. Εἶτα ἠτένισεν ἐπ' ἐμὲ δειλῶς, ὡς παιδίον θέλον μὲν νὰ ὁμολογήσῃ διαπραχθὲν σφάλμα, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀσφαλισθῇ συγχρόνως ἐκ τῶν προτέρων περὶ τῆς συγγνώμης. Τέλος ἠρώτησε ταπεινῇ τῇ φωνῇ·

— Μὲ πιστεύετε, δὲν εἶνε ἀλήθεια;

— Σᾶς πιστεύω εἰς ὅλα, Κύριε Κλάασεν, ἀπήντησα θετικώτατα.

— Σᾶς εὐχαριστῶ πολύ, ἀξιότιμέ μου Κύριε, εἶπε προδήλως ἡσυχάσας. Πολὺ σᾶς εὐχαριστῶ!

Καὶ ἐξηκολούθησε πάλιν, μετά τινος ἐν ἀρχῇ ἀβεβαιότητος·

«Αἱ οὐτιδαναὶ ῥαδιουργίαι τῆς γυναικός μου εἶχον κατορθώσει νὰ μὲ κλείσωσιν ἐντὸς φρενοκομείου. Δὲν ἐντρέπομαι νὰ σᾶς τὸ εἰπῶ. Ἡ γνώμη μου, τὴν ὁποίαν στηρίζω εἰς ἐνδελεχῆ μελέτην τῶν βιογραφιῶν ἐπισήμων ἀνδρῶν καὶ εἰς ἀκάματον παρατήρησιν τῶν ὁμοίων μου, εἶνε ὅτι πᾶς τις — ἐννοήσατέ με — πᾶς τις δύναται νὰ κηρυχθῇ ὥριμος διὰ τὸ φρενοκομεῖον, ἀρκεῖ νὰ ἔχῃ μοχθηρόν τινα καὶ ἰσχυρὸν ἐχθρόν, ὅστις νὰ ἀσχοληθῇ ἀποκλειστικῶς νὰ φωτίσῃ μὲν καὶ καταδείξῃ ὅ,τι παράδοξον καὶ ἀσύνηθες ἔχει ἡ ὕπαρξις τοῦ καταδιωκομένου, νὰ σκοτίσῃ δὲ καὶ ἀποκρύψῃ τὸ σύνηθες καὶ τακτικὸν τῶν ἰδεῶν του, τοῦ χαρακτῆρός του, τῆς ζωῆς του, καὶ νὰ παραστήσῃ τοιουτοτρόπως ὑπὸ τὸ ψευδὲς αὐτὸ καὶ δυσμενὲς φῶς τὸν ἀσθενῆ — διότι τέλος πάντων ὅλοι ἔχομεν ἓν μέρος τοῦ πνεύματός μας μὴ ἐντελῶς ὑγιές. Ἐγὼ δὲν ἤμην βεβαίως ἐντελῶς ἀπηλλαγμένος παραδόξων· — καὶ σεῖς θὰ ἔχετε τὰ ἰδικά σας — εἶχον περὶ πολλῶν πραγμάτων ἰδέας διαφόρους τῶν ἄλλων, πρωτοτύπους οὕτως εἰπεῖν, — ὅπως σεῖς, ὅπως ἕκαστος ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος δὲν εἶνε κοινὸς ἄνθρωπος τῆς δωδεκάδος· ἀλλὰ σᾶς ὁρκίζομαι εἰς ὅ,τι ἔχω ἱερόν, ὅτι ἐγώ, κατὰ τὰς συνήθεις ἐννοίας, εἶχα πλῆρες καὶ καθαρὸν τὸ λογικόν μου. Νομίζω δὲ ὅτι ἡ καλλιτέρα ἀπόδειξις τοῦ ἰσχυρισμοῦ μου εἶνε ἡ διαγωγή μου ἐντὸς τοῦ καταλύματος, ὅπου μὲ μετέφεραν.

Ἐνόησα εὐθὺς καθαρά, ὅτι πᾶσα ἀντίστασις κατὰ τοῦ ἀδίκου περιορισμοῦ μου θὰ ἐχειροτέρευε μόνον τὴν θέσιν μου· ἡ καρδία μου ἔβραζεν· ἐδίψων ἐκδίκησιν· ἀλλ' ἔκρυπτα ὅ,τι ᾐσθανόμην. Ἕνα μόνον σκοπὸν ἐπεδίωκον· νὰ

Digitized by Google

πείσω τὸν διευθυντὴν τοῦ καταστήματος, ὅτι ἤμην λογικὸς καὶ ἀβλαβὴς ἄνθρωπος. Ὡμίλουν μαζή του συχνάκις, καὶ διὰ μακρῶν. Δὲν ἐντρέπομαι νὰ ὁμολογήσω, ὅτι ὑπεκρινόμην· ἀλλ' ἔπρεπε νὰ τὸ κάμω, διὰ νὰ ἀποκτήσω τὴν ἐλευθερίαν μου, τὴν ὁποίαν μοῦ εἶχε στερήσει ἡ κακεντρέχεια. Ἔλεγον εἰς αὐτόν, ὅτι ἐννοῶ κάλλιστα, πόσον βαθέως συνετάραξαν τὸ ἦθός μου τὰ πρόσφατα λυπηρὰ συμβάντα, καὶ πόσον τὸ πνεῦμά μου ἔχει ἀνάγκην ἰδιαιτέρας καὶ προσεκτικῆς θεραπείας· τὸν ἐβεβαίουν δέ, ὅτι ἤθελον ὑποταχθῆ ἐντελῶς εἰς τὰς παραγγελίας του, ὅτι ἤθελεν ἀναγνωρίσει τὴν κατάστασίν μου ὡς δεκτικὴν θεραπείας, καὶ ὅτι, φυσικῷ τῷ λόγῳ, ἡ θερμοτέρα μου ἐπιθυμία ἦτο νὰ ἀνακτήσω τὴν ἐλευθερίαν μου.

Ὁ διευθυντὴς ἤρχισε βαθμηδὸν νὰ μοῦ ἔχῃ μεγάλην ἐμπιστοσύνην. Ἔλεγεν ὅτι εἶμαι ὁ πλέον εὐάγωγος ἀσθενὴς τοῦ καταστήματος καὶ δὲν ἀμφέβαλλεν ὅτι μετά τινας μῆνας ἤθελε μὲ ἀπολύσει ἐντελῶς θεραπευμένον.

Ἤμην πολὺ περίεργος νὰ μάθω, πῶς εἶχε κατορθώσει ἡ σύζυγός μου νὰ λάβῃ τὴν ἄδειαν νὰ μὲ κλείσῃ ἐντὸς φρενοκομείου. Ἐγνώριζον κάλλιστα, ὅτι ἂν ἠρώτων ἀπ' εὐθείας περὶ τοῦ πράγματος, οὐδεμίαν πιθανῶς ἤθελον λάβει ἀπάντησιν, καὶ ἀπέφυγον ἐπομένως νὰ ἐρωτήσω τὸν διευθυντήν. Δύναμαι ὅμως νὰ εἴπω, χωρὶς νὰ καυχηθῶ, ὅτι ἤμην ἐν γένει πολὺ ἐξυπνότερος τοῦ ἰατροῦ, ὁ ὁποῖος μ' ἐθεράπευε καὶ ἦτο πολὺ διακεκριμένος εἰς τὸ εἶδός του. Τοιουτοτρόπως δὲ κατώρθωσα νὰ μάθω παρ' αὐτοῦ ὅ,τι ἐπεθύμουν, ἀποτείνων εἰς αὐτὸν μὲ μεγάλην ἐπιμονὴν καὶ κατὰ μακρὰ διαλείμματα ἀδιαφόρους κατ' ἐπιφάνειαν ἐρωτήσεις.

Οἱ τρεῖς ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι μ' εἶχον ἐπισκεφθῆ εἰς τὴν κατοικίαν μου, ἦσαν ἰατροί, καὶ δύο ἐξ αὐτῶν ειδικοὶ ψυχίατροι. Εἶχον προσκληθῆ παρὰ τῆς συζύγου μου εἰς συμβούλιον, καὶ τόσον εἶχον ἐπηρεασθῆ παρ' αὐτῆς, ὥστε ἐχαρακτήρισαν ὡς σύμπτωμα παραφροσύνης τὴν ἀγανάκτησιν, τὴν ὁποίαν ᾐσθάνθην ἐναντίον τῆς βιαίας εἰσόδου των εἰς τὸν οἶκόν μου. Ἡ σύζυγός μου εἶχε μὲ διαβολικὴν τέχνην συνάξει καὶ ἑτοιμάσει πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο νὰ μὲ παραστήσῃ εἰς τοὺς ἰατροὺς ὡς παράφρονα. Διηγήθη ὅτι ἡ παραφροσύνη εἶνε κληρονομικὴ εἰς τὴν οἰκογένειάν μας, ὅτι ἡ μήτηρ μου ἀπέθανεν ἀπὸ ψυχικὴν ἀσθένειαν, ὅτι ὅτε ἤμην εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ἔπασχον παρασθησίας καὶ εἶχον γίνει θῦμα γνωστοῦ ἀγύρτου, ὅστις ἐξεμεταλλεύθη τὴν παιδικὴν καὶ σχεδὸν ἀκαταλόγιστον εὐπιστίαν μου, διὰ νὰ μοῦ πωλήσῃ εἰς μεγάλην τιμὴν χειρόγραφον γραφὲν παρ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου· ὅτι τὸ χειρόγραφον αὐτὸ οὐδεμίαν ἀπολύτως εἶχεν ἀξίαν, περιεῖχε δὲ μόνον διεστραμμένας καὶ ἀκατανοήτους φράσεις καὶ μερικὰς συνταγὰς τῆς νηπιώδους χημείας, ἀντιγραφείσας ἀπὸ κανὲν βιβλίον τοῦ μεσαιῶνος. Ὅτι ἡ ἀδιάκοπος ἐνασχόλησις εἰς τὸ χειρόγραφον αὐτὸ ἀπεδείκνυεν ὅτι ἔκτοτε ἤδη ἦτο ἡ διάνοιά μου σαλευμένη. Ὅτι ὁ ἀποθανὼν πατήρ μου τὸ εἶχεν ἐννοήσει καὶ προσεπάθησε νὰ μὲ θεραπεύσῃ, ἀναγκάσας με νὰ ταξειδεύσω, νὰ ἀφήσω τὰς μελέτας μου καὶ νὰ διασκεδάζω. Ὅτι ἡ θεραπεία αὐτὴ ἐπέτυχεν εἰς τὴν ἀρχὴν θαυμάσια, καὶ ἐνόμισαν ὅλοι ὅτι εἶχον ἰατρευθῆ, ἀλλ' ὅτι εὐθὺς μετὰ τὸν γάμον μου ἀνεφάνησαν νέα συμπτώματα τῆς ἀσθενείας μου, ὅτι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός μου ἐφερόμην ὡς παράφρων καὶ διὰ τῶν πλέον παραδόξων ἀπαιτήσεών μου πρὸς διαφόρους ἐντίμους κατοίκους τῆς πόλεως παρεῖχον τὴν σαφῆ ἀπόδειξιν, ὅτι τὸ κληρονομικὸν νόσημα τῆς οἰκογενείας μου εἶχε καταλάβει καὶ ἐμέ. Ὅτι ἡ σύζυγός μου εἶχεν ἐπί τινα καιρὸν ὑποφέρει ταῦτα πάντα καρτερικῶς, θέλουσα ν' ἀποφύγῃ τὸ σκάνδαλον, καὶ πολλὰ ἐπεχείρησε πρὸς θεραπείαν μου, ἀλλ' ὅτι καθ' ἡμέραν ἐγινόμην χειρότερος καὶ ἐπικινδυνότερος, καὶ κατήντησε τέλος νὰ μὲ φοβῆται· διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἠναγκάσθη πρὸς προσωπικήν της ἀσφάλειαν νὰ ἐπικαλεσθῇ ἰατρικὴν βοήθειαν.

Εἰς συμπλήρωμα δὲ ἔμαθον προσέτι, ὅτι ἡ ἀθλία διεχειρίζετο τὴν περιουσίαν μου καὶ ἔζη εἰς τὴν πρωτεύουσαν. Ὁ ἰατρὸς ἐπρόσθεσε,— διὰ νὰ μοῦ προξενήσῃ χαράν, ὑποθέτω— ὅτι ἡ σύζυγός μου θὰ ἤρχετο νὰ μ' ἐπισκεφθῇ, ἅμα ἤθελε τὸ ἐπιτρέψει ἡ ψυχική μου κατάστασις.

Ὅλα αὐτὰ τὰ ἤκουσα ἡσύχως καὶ τὰ ἐνεχάραξα βαθέως εἰς τὴν μνήμην μου. Ἐγνώριζα κάλλιστα, ὅτι ἡ κακὴ αὐτὴ γυνὴ ἕνα καὶ μόνον σκοπὸν εἶχεν ἐπιδιώξει, νὰ λάβῃ κατοχὴν τῆς περιουσίας μου, καὶ δὲν ἔβλεπον τὴν ὥραν νὰ τῆς τὴν ἀφαιρέσω πάλιν καὶ νὰ τὴν τιμωρήσω τοιουτοτρόπως.

Πολύς, πολὺς καιρὸς παρῆλθε, ἀλλὰ δὲν ἔχασα τὴν ὑπομονήν μου. Ἐντὸς τοῦ καταστήματος εἶχον κάμει πολλὰς καλὰς γνωριμίας. Μὲ μετεχειρίζοντο ὅλοι φιλικώτατα, εἶχον καλὴν περιποίησιν, καὶ πληρεστάτην ἡσυχίαν. Ἐσκεπτόμην, ὅτι ἤμην ἀκόμη νέος, ὅτι ἡ ἐκδίκησίς μου εἶχε καιρὸν νὰ περιμένῃ, ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ δεικνύω ἀνυπομονησίαν, καὶ πρὸ πάντων ἔπρεπε νὰ προσπαθῶ νὰ διατηρήσω τὴν ἀγαθὴν ὑπόληψιν τοῦ διευθυντοῦ.

Αἴφνης μίαν ἡμέραν μοῦ ἀνεκοίνωσεν ὁ ἰατρός, ὅτι ἐπέτρεψεν εἰς τὴν γυναῖκά μου νὰ μ' ἐπισκεφθῇ. Ἅμα ἤκουσα τὴν εἴδησιν αὐτήν, ἤρχισα νὰ τρέμω φοβερά, ἀλλὰ συνῆλθον ἀμέσως, καὶ εἶπον ἡσύχως, ὅτι θὰ ἔχαιρον πολὺ νὰ ἐναγκαλισθῶ πάλιν τὴν ἀγαπητήν μου Σωσάναν. Μετ' ὀλίγον εἰσῆλθε καὶ αὐτὴ εἰς τὸ δω-

Digitized by Google

μάτιον, συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ. Μόλις τὴν εἶδα, κ' ἐνόμισα ὅτι μ' ἔπνιγεν ὁ θυμός. Ἡ ἰδέα τοῦ κακοῦ τὸ ὁποῖον εἶχε πράξει καὶ τῆς ἀκατονομάστου ἐλεεινότητος, εἰς τὴν ὁποίαν μὲ εἶχε βυθίσει, μ' ἔφερεν ἐκτὸς ἑαυτοῦ. Εἶδα μειδίαμα εἰς τὰ χείλη της, μειδίαμα διαβολικοῦ θριάμβου, ὅτι εἶχε τέλος κατορθώσει ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπεδίωκεν ἡ ψευδὴς της καρδία, ὅτε μοὶ ἔδωκε τὴν χεῖρά της. Δὲν ἠδυνήθην νὰ ὑποφέρω περισσότερον τὴν θέαν της. Ἐπήδησα ἀγρίως κατ' αὐτῆς, τὴν ἥρπασα ἀπὸ τὸν λαιμόν, καὶ θὰ τὴν ἔπνιγον βεβαίως, ἂν ὁ ὑπηρέτης μου, ὅστις ἔδραμεν εἰς τὴν πρώτην κραυγὴν τοῦ ἰατροῦ, δὲν τὴν ἀπέσπα ἀπὸ τὰς χεῖράς μου καὶ δὲν μὲ συνεκράτει. Τὴν ἀπεκόμισαν ἡμιθανῆ ἐκτὸς τοῦ δωματίου. Ἡσύχασα δὲ πάλιν εὐθύς, ἅμα ἔπαυσα νὰ βλέπω τὴν βδελυρὰν ἐκείνην μορφήν.

Τὸ ἐπεισόδιον αὐτὸ εἶχε λυπηροτάτας δι' ἐμὲ συνεπείας. Ἐγνώριζα κάλλιστα τί ἔπραξα. Ἠθέλησα νὰ ἐκδικηθῶ τὸ ἐλεεινὸν πλάσμα, τὸ ὁποῖον εἶχε δηλητηριάσει ὅλην μου τὴν ζωήν. Ἡ πρᾶξίς μου αὐτὴ οὐδὲν εἶχε τὸ παράλογον ἢ παράφρον. Ἐνόησα ὅμως ὅτι ὁ διευθυντὴς ἤθελε συνδέσει τὸ πρᾶγμα πρὸς τὸ μοχθηρῶς παραμορφωθὲν παρελθόν μου καὶ ἤθελε μὲ θεωρήσει ὡς ἐντελῶς τρελλόν, ὡς μανιακόν. Ἐγνώριζα δὲ ὅτι ἔπρεπε νὰ παραιτήσω πλέον τὴν ἐλπίδα τῆς προσεχοῦς ἀνακτήσεως τῆς ἐλευθερίας μου, καὶ ἀθυμία μεγάλη κατέλαβε τὴν ψυχήν μου.

Ὁ διευθυντὴς μὲ μετεχειρίσθη πολλὰς ἑβδομάδας μὲ μεγάλην δυσπιστίαν. Ἀφοῦ ὅμως τὸν παρεκάλεσα νὰ συγχωρήσῃ τὴν στιγμιαίαν ἐκείνην παραφοράν μου, καὶ προσεπάθησα κατόπιν πάσῃ δυνάμει νὰ ἀνακτήσω τὴν εὐμένειάν του διὰ προσηνείας, ἠπιότητος καὶ ἡσυχίας, ἐπανῆλθον τέλος πάντων αἱ παλαιαὶ εὐάρεστοι σχέσεις, αἵτινες ὑφίσταντο μεταξύ μας πρὸ τῆς ἐπισκέψεως τῆς συζύγου μου.

Ὁ καιρὸς παρήρχετο μονότονος καὶ ταχύς. Ἐσυνείθισα τὴν ζωὴν τὴν ὁποίαν ἔζων· καὶ ὅταν μάλιστα ἐσυλλογιζόμην, ὅτι ἐκτὸς τῆς φυλακῆς μου ἦτο δυνατὸν νὰ συναντήσω τὴν γυναῖκά μου καὶ ὅτι θὰ μοῦ ἦτο ἀδύνατον νὰ κρατήσω ἐμπρός της τὴν ἀγανάκτησίν μου, ἔλεγον κατ' ἐμαυτὸν ὅτι δὲν ἠδυνάμην νὰ εὕρω ἀλλοῦ τὴν περιποίησιν, τὴν ὁποίαν εἶχον εἰς τὴν ἤρεμον καὶ εὐχάριστον ἐκείνην οἰκίαν, ὅπου μοῦ ἐφέροντο ὅλοι τόσον φιλικῶς καὶ μὲ τόσην ἀγαθότητα.

Μῆνες, ἔτη παρῆλθον. Αἱ μεγάλαι ἑορταὶ ἦλθον, ἐπέρασαν, καὶ ἐπανῆλθον πάλιν: Τὸ Πάσχα, ἡ Πεντηκοστή, τὰ Χριστούγεννα, τὸ νέον ἔτος. Καὶ ἐγὼ ἔμενα εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν, ὁ αὐτὸς πάντοτε. Ὁ καιρὸς εἶχε παύσει νὰ ἔχῃ ἀξίαν δι' ἐμέ.

Μίαν ἡμέραν μοῦ ἔπεσεν εἰς χεῖρας ἓν φύλλον ἐφημερίδος. Οἱ ὀφθαλμοί μου ἀπήντησαν εὐθὺς τὴν ἡμερομηνίαν, τυπωμένην μὲ μεγάλα, παχέα γράμματα, καὶ ἀνέγνωσα: 13 Ὀκτωβρίου, 1847. Κρύος ἱδρὼς μὲ περιέχυσεν. Εἶχον γεννηθῆ τὴν 13 Ὀκτωβρίου 1812· ἤμην ἑπομένως τριάκοντα πέντε ἐτῶν. Ὁ πατήρ μου εἶχεν ἀποθάνει ὅτε ἤμην εἰκοσιοκτὼ ἐτῶν, κ' εὐθὺς μετ' ὀλίγον εἶχον στερηθῆ τὴν ἐλευθερίαν μου. Ἀπὸ ἑπτὰ ἤδη ἐτῶν ἤμην φυλακισμένος! Ὑπῆγα εἰς τὸ δωμάτιόν μου, ἐκάθισα εἰς μίαν σκοτεινὴν γωνίαν, ἔστρεψα τὴν κεφαλήν μου πρὸς τὸν τοῖχον καὶ ἔκλαυσα πικρά. Ἑπτὰ ὁλόκληρα, ὡραῖα ἔτη μου μοῦ εἶχον κλέψει! Καὶ ἡ κλέπτρια, ἡ γυνὴ ἡ ὁποία ἔφερε τὸ ὄνομά μου, ἔζη ἐλευθέρα καὶ διεσκέδαζε, κ' ἐσπατάλα τὸ χρῆμα τὸ ὁποῖον μοῦ εἶχεν ἀφαιρέσει, καὶ τοῦ ὁποίου τίμημα ὑπῆρξεν ἡ ζωὴ τοῦ πατρός μου καὶ ὅλη μου ἡ ἐπίγειος εὐτυχία! Ἀπερίγραπτος ὀδύνη ἐγέμισε τὴν ψυχήν μου, καὶ ἑβδομάδας ὅλας ἤμην εἰς ἀπόγνωσιν. Ἀλλὰ κατ' ὀλίγον μετεβλήθη ὁ ὀξὺς πόνος εἰς βαρυθυμίαν, καὶ ἐπὶ τέλους εὗρον τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἀνάπαυσιν· τί λέγω; εὗρον κἄτι περισσότερον: εὗρον τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν εὐτυχίαν.

Εἶχον, ὡς σᾶς εἶπον ἤδη, μελετήσει ἔτη πολλὰ καὶ μὲ πολλοὺς κόπους τὸ χειρόγραφον τὸ ὁποῖον μοῦ εἶχε πωλήσει ὁ Σόδεν, καὶ εἰς τὴν μοναξίαν μου ἀνεπόλουν διαρκῶς ὅ,τι εἶχον ἀναγνώσει. Μελάνη καὶ κονδύλια ἦσαν εἰς τὴν διάθεσίν μου, ἤρχισα δὲ νὰ καταγράφω ὅσας τῶν συνταγῶν καὶ παραγγελιῶν εἶχε διατηρήσει ἡ μνήμη μου. Μὲ τὸν καιρὸν ἐσαφηνίσθησαν ὅλα ἐντὸς τῆς κεφαλῆς μου, ἐνθυμήθην δὲ πάλιν πᾶσαν λέξιν τῶν διατριβῶν, περὶ τῶν ὁποίων τόσον εἶχον σκεφθῆ πρὸ χρόνων. Ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἤμην εἰς κατάστασιν νὰ γράψω ἀκριβῶς τὰς συνταγὰς πρὸς παρασκευὴν τοῦ ζωτικοῦ φαρμάκου. Ἐνῷ δὲ ἔγραφον, ἀπεκαλύφθησαν εἰς τὸ πνεῦμά μου ὅλα ὅσα ἕως τότε μοῦ εἶχον φανῆ ἐκ τοῦ βιβλίου ἐκείνου αἰνιγματώδη.

Γνωρίζετε βεβαίως, ὅτι τὸ πολὺ πλῆθος τῶν ἀμυήτων φρονεῖ τὰ πλέον ἀνόητα πράγματα περὶ τῆς συνθέσεως καὶ χρήσεως τοῦ ποτοῦ, τὸ ὁποῖον δίδει ἀθανασίαν εἰς τὸν ἄνθρωπον. Δὲν ἔχω τόρα σκοπὸν νὰ τὰς ἀναιρέσω. Μόνον σημεῖά τινα οὐσιώδη θὰ σᾶς ἐξηγήσω, διότι τοῦτο εἶνε ἀναγκαῖον πρὸς κατανόησιν τῆς ἱστορίας μου.

Δύο πράγματα εἶνε ἀπαραίτητα, διὰ νὰ δυνηθῇ κανεὶς νὰ μεταχειρισθῇ τὸ ζωτικὸν φάρμακον ἐπωφελῶς καὶ ἀτιμωρητεί. Πρῶτον, γνω-

Digitized by Google

σις τῶν ποικίλων καὶ σπανίων, ἀναγκαίων δὲ εἰς παρασκευὴν τοῦ πολυτίμου ποτοῦ, φυτῶν καὶ μετάλλων, ἅτινα πρέπει νὰ συναχθῶσι καὶ συνδυασθῶσιν ὑπὸ ὡρισμένας καὶ δυσχερεστάτας συνθήκας. Δεύτερον δέ, ἀπόλυτος ὑποταγή, ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν, εἰς αὐστηροτάτην βιωτικὴν δίαιταν.

Τὸ μυστικὸν τῆς παρασκευῆς τοῦ φαρμάκου τὸ εἶχον τέλος ἀνακαλύψει· ᾐσθανόμην δὲ καὶ τὴν δύναμιν νὰ ὑποστῶ πᾶσαν στέρησιν, νὰ περιφρονήσω πᾶσαν πρόληψιν καὶ νὰ ἐπιτελέσω πᾶν τὸ ἀπαιτούμενον, ὅπως καταστήσω ἀποτελεσματικὴν τὴν ἐνέργειαν τοῦ φαρμάκου. Ἀπεφάσισα νὰ ὠφεληθῶ ἀπὸ τὴν ἐν τῷ θεραπευτηρίῳ διαμονήν μου, διὰ νὰ ἀποκτήσω τὴν ἀθανασίαν. Τί μ' ἔμελε δι' ἑπτὰ ἢ καὶ δέκα καὶ εἴκοσι ἐλεεινὰ ἔτη, τὰ ὁποῖα μοῦ εἶχε κλέψει μία ἀθλία γυνή, ὅτε ἐξετείνετο ἐνώπιόν μου χιλιετής, ἀμέτρητος ὕπαρξις!

Ὁ διευθυντὴς τοῦ καταστήματος μ' ἔδωκε προθύμως τὴν ἄδειαν ν' ἀσχοληθῶ εἰς χημικὰς ἐργασίας καὶ πειράματα. Τὸ ἐθεώρησεν ὡς ἀθώαν διασκέδασιν, ἣν δὲν ἠδύνατο νὰ μοῦ ἀρνηθῇ, ἀφοῦ καὶ ἐν τῇ φυλακῇ μου αὐτῇ διέθετον σχετικῶς μεγάλα χρηματικὰ μέσα. Ἐπέμεινε μόνον νὰ μὲ βοηθῇ κατὰ τὰ πειράματά μου παρασκευαστής τις, τὸν ὁποῖον αὐτὸς ἤθελε διορίσει. Ἵδρυσα λοιπὸν ἓν μικρὸν χημικὸν ἐργαστήριον εἰς τὸ ὁποῖον εἰργαζόμην ἐνδελεχῶς ἀπὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας. Συνάμα δὲ ἤρχισα νὰ τακτοποιῶ τὴν δίαιτάν μου κατὰ τὰς παραγγελίας τοῦ παλαιοῦ χειρογράφου, τοῦ ὁποίου ὅλην τὴν σημασίαν μόλις τόρα εἶχον κατορθώσει νὰ ἐννοήσω.

Τὸ πνεῦμα ἤρχισε νὰ εὐρύνεται ὁλονέν. Καθ' ἑκάστην δὲ νύκτα ἔβλεπον εἰς τ' ὄνειρόν μου τὸν μέγαν σοφόν, ὅστις μὲ εἶχε τὸ πρῶτον εἰσαγάγει εἰς τὰ μυστήρια τῆς μαγείας καὶ μοῦ ἀπεκάλυπτε τώρα νέους θησαυροὺς τῶν θείων του γνώσεων, τοὺς ὁποίους οὐδεὶς θνητὸς εἶχεν ἔτι ἐξιχνιάσει. «Μ' ἐνεπιστεύθης,» ἔλεγε· «λαμπρὰν θὰ λάβῃς ἀμοιβήν.» Ὑπῆρξεν οὕτω... Διότι ἐντὸς τῶν πρώτων ἓξ μηνῶν εὗρον ὅ,τι οἱ παλαιότατοι τῶν παλαιῶν ἀμυδρῶς μόλις εἶχον ὑποθέσει, ἀλλ' οὐδεὶς πρὸ ἐμοῦ θνητὸς εἶχεν ἀνακαλύψῃ· τὸ μυστήριον, ὄχι μόνον ν' ἀπομακρύνῃ τις τὸν θάνατον κατὰ βούλησιν, ἀλλὰ τὴν πολὺ βαθυτέραν, ὡραιοτέραν καὶ εὐγενεστέραν τέχνην, νὰ φέρῃ τις τὴν ζωὴν πρὸς τὰ ὀπίσω... καὶ νὰ γίνεται βαθμηδὸν νεώτερος.»

Ὁ Ἄρης Κλάασεν ἐπρόφερεν ἐνθουσιώδης τὰς τελευταίας λέξεις, καὶ οἱ ὀφθαλμοί του ἐσπινθηροβόλουν.

— Ὦ, τὸ πολύτιμον εὕρημα! Μοῦ ἔδωκεν ἐλπίδα καὶ εὐτυχίαν. Τώρα ἠδυνάμην πλέον νὰ ὑποφέρω ἀγογγύστως τὴν ἐλεεινότητα τῆς αἰχμαλωσίας μου· ἐγνώριζα ὅτι θὰ ἠδυνάμην ν' ἀφαιρέσω ἀπὸ τὴν ζωήν μου ὅλα τὰ πένθιμα τῆς μοναξίας μου ἔτη. Ἡ μεγάλη καὶ ἀνέκφραστος μακαριότης, ἥτις ἐπλήρου τὴν καρδίαν μου, ἐξεδηλώθη εἰς ὅλον μου τὸ ἦθος. Ἔγεινα ὁ προσηνέστατος καὶ φιλοφρονέστατος τῶν ἀνθρώπων, ἔγεινα, ἠμπορῶ νὰ εἰπῶ, εἰς τὴν ἀληθῆ σημασίαν τῆς λέξεως ἀξιαγάπητος ἄνθρωπος. Ὅλοι ὅσοι μὲ περιεστοίχιζον, ὁ διευθυντής, ὁ ὑπηρέτης μου, οἱ ἀσθενεῖς, καὶ πολλοὶ μάλιστα μεταξὺ αὐτῶν κακότροποι ἄνθρωποι, ὅλοι μοῦ ἦσαν συμπαθεῖς καὶ εὐπροσήγοροι.

Κ' ἐπέρασαν πάλιν τοιουτοτρόπως πολλά, πολλὰ καὶ μακρὰ ἔτη. Ὁ γέρων διευθυντὴς ἀπέθανε καὶ τὸν ἐθάψαμεν. Ἦλθε νέος εἰς τὴν θέσιν του, ὁ ὁποῖος μοῦ ἔδειξεν ἐντὸς ὀλίγου τὴν αὐτὴν εὐμένειαν ὡς ὁ προκάτοχός του. Μίαν ἡμέραν, τὸν χειμῶνα τοῦ 1857, μοῦ ἀνήγγειλε τὸν θάνατον τῆς συζύγου μου. Ἤκουσα τὴν εἴδησιν μὲ πλήρη ἀπάθειαν, καὶ εἶπον μόνον· «Ὁ Θεὸς νὰ τὴν ἐλεήσῃ.» Τώρα ὅμως, ὅτε ὁ κακός μου δαίμων εἶχεν ἐκλείψει ἀπὸ τὸν ἐπάνω κόσμον, ἐδίψων ἐλευθερίαν.

Ἐζήτησα νὰ ἰδῶ τὸν διευθυντήν, καὶ ὡμίλησα μαζή του διὰ μακρῶν. Εἶχα δὲ ἐπιμελῶς προετοιμασθῇ· ἤξευρα ὅτι ἔπρεπε νὰ ὑποκριθῶ, ὅτι ἐγώ, ὁ τόσον ὑπέροχος κατὰ τὴν σοφίαν ὅλων τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἔπρεπε νὰ φανῶ τοὐναντίον ὅτι δὲν γνωρίζω τίποτε, ὅτι θεωρῶ τὸν ἑαυτόν μου πτωχὸν τῷ πνεύματι καὶ βλάκα· τὸ ἔκαμα· ἦτο δὲ καὶ τοῦτο δι' ἐμὲ νέα ἀπόδειξις τῆς ὑπεροχῆς μου.

— Κύριε διευθυντά, εἶπον, μὲ γνωρίζετε πρὸ τόσου χρόνου. Εἶμαι κακός, εἶμαι ἐπικίνδυνος ἄνθρωπος; Εἶνε δυνατὸν νὰ ζήσῃ κανεὶς ζωὴν πλέον ἥσυχον, πλέον ἀβλαβῆ παρ' ἐκείνην τὴν ὁποίαν βλέπετε, ὅτι ζῶ ἐδῶ; — Ἠξεύρω ὅτι πρὸ πολλῶν, πολλῶν ἐτῶν, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν μεγάλων πόνων καὶ βιαίου θυμοῦ, ἔπραξα πράξεις, αἱ ὁποῖαι πρὸς τὸ συμφέρον τῆς κοινωνίας καὶ ἐμοῦ τοῦ ἰδίου κατέστησαν ἀναγκαίαν τὴν ἐδῶ μεταφοράν μου. Ἀλλ' ἔκτοτε παρῆλθον δεκαοκτὼ ὅλα ἔτη! Δεκαοκτώ! Τόρα εἶμαι τεσσαράκοντα πέντε ἐτῶν. Τὸ ὡραιότερον μέρος τῆς ζωῆς μου ἐπέρασα. Ἂς ἀπολαύσω τοὐλάχιστον τὸ ὀλίγον ὑπόλοιπον, τὸ ὁποῖον μοῦ μένει. Μὴ μὲ καταδικάσατε εἰς ἰσόβιον φυλακήν. Δὲν ἔκαμα τίποτε ἄξιον τόσον σκληρᾶς τιμωρίας. Τὸ μόνον ὄν, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ ἐγινόμην ἴσως ἐπικίνδυνος, ἡ σύζυγός μου, ἀπέθανε. Κανεὶς δὲν ὑπάρχει σήμερον εἰς ὅλον τὸν κόσμον, ὅστις νὰ μοῦ ἐμπνέῃ ἄλλα αἰσθήματα, ἢ αἰσθήματα εὐμενείας. Δόσατέ μου τὴν ἐλευθερίαν μου, ὥστε νὰ δυνηθῶ κ' ἐγὼ τὸ κατ' ἐμὲ νὰ κάμω καλὸν εἰς τὴν ζωήν μου. Εἶμαι εὔπορος ἄνθρωπος. Σεῖς ἔχετε πτωχοὺς εἰς τὸ κατάστημά σας. Σᾶς ὑ-

Digitized by Google

πόσχομαι πλουσιωτάτην τὴν συνδρομήν μου ὑπὲρ αὐτῶν. Θέλω ἡ ἀγαθοεργία μου νὰ ὠφελήσῃ πρὸ πάντων τοὺς παλαιοὺς ὁμοιοπαθεῖς μου. Ἀλλὰ καταστήσατέ μου δυνατὸν νὰ ἀγαθοεργήσω καὶ εἰς μεγαλείτερον κύκλον. Μία λέξις σας ἀρκεῖ νὰ μοῦ ἀποδώσῃ τὴν ἐλευθερίαν μου. Εἴπετέ την αὐτὴν τὴν λέξιν! Φανῆτε ἐλεήμων... δίκαιος. Πιστοποιήσατε ὅτι ἐθεραπεύθην, ἤ, ἂν δὲν ἐπιτρέπῃ τοῦτο ἡ συνείδησίς σας, δηλώσατε τοὐλάχιστον ὅτι εἶμαι ἀβλαβής, ἀκίνδυνος. Καὶ εἶμαι, κύριε διευθυντά... τὸ γνωρίζετε. Ἐλεήσατε δυστυχῆ ἄνθρωπον, ὅστις ἐπένθησεν ἐν ἀθλιότητι τὰ ὡραιότερα τῆς ζωῆς του ἔτη, ὅστις οὐδέποτε ἠθέλησε τὸ κακόν, οὐδὲ εἶναι κακός.

Οἱ ὀφθαλμοί μου ἦσαν γεμάτοι δάκρυα, καὶ ὁ διευθυντὴς ἦτο βαθύτατα συγκεκινημένος.

— Θὰ κάμω διὰ σᾶς ὅ,τι δύναμαι, εἶπε.

Μετά τινας ἡμέρας μ' ἐπεσκέφθησαν δύο ξένοι ἄνθρωποι. Ἐγνώρισα εὐθὺς ὅτι ἦσαν ἰατροί, καὶ ἔλαβα τὰ μέτρα μου. Μὲ ἠρώτησαν περὶ πολλῶν πραγμάτων, περὶ τῶν σπουδῶν καὶ ἀσχολιῶν μου. Τοὺς ἔδωκα δὲ εὐγενεστάτην εἰς ὅλα ἀπάντησιν. Ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν ἠθέλησε νὰ μ' ἐρεθίσῃ, ὡς ὁ συνάδελφός του ἐκεῖνος πρὸ εἴκοσι ἐτῶν, ἀλλ' ἐγὼ ἐνόησα τὸν σκοπόν του καὶ δὲν ἔπεσα εἰς τὴν παγίδα. «Ἠμπορεῖ νὰ πλανῶμαι, ἀπήντησα εἰς τὰς χλευαστικάς του παρατηρήσεις περὶ τῶν ἐργασιῶν μου· ἀλλ' ἡ πλάνη μου δὲν βλάπτει κανένα καὶ μὲ κάμνει εὐτυχῆ».

Μετ' ὀλίγον ἀνεχώρησαν πάλιν οἱ δύο κύριοι, καὶ ὀκτὼ ἡμέρας βραδύτερον ἦλθεν ὁ διευθυντὴς μὲ πρόσωπον ἀστράπτον ἀπὸ τὴν χαρὰν καὶ μ' ἔδωκε τὴν ἄδειαν ὅτι ἤμην ἐλεύθερος.

— Σᾶς συγχαίρω, φίλτατε Κύριε Κλάασεν, εἶπεν· ἐλπίζω δὲ καὶ εὔχομαι εἰλικρινῶς νὰ χαρῆτε τὴν ζωήν σας πολλὰ ἔτη ἀκόμη. Θὰ ὑποβληθῆτε εἰς μερικὰ μέτρα, τὰ ὁποῖα ὅμως δὲν θὰ σᾶς ἦνε διόλου ὀχληρά, καὶ σᾶς συμβουλεύω νὰ μὴ φέρετε ἀντίστασιν. Καλὸν θεωρεῖται νὰ μείνῃ διαρκῶς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν σας ὁ Φράντς, ὅστις πρὸ τοσούτων χρόνων σᾶς ὑπηρετεῖ καί, ἂν δὲν πλανῶμαι, σᾶς εὐχαρίστησε πάντοτε. Πρέπει δὲ προσέτι νὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ ἐμπιστευθῆτε τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας σας, ἥτις ηὔξησε σπουδαίως κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, εἰς ἀνθρώπους ἐμπείρους, ἱκανοὺς καὶ τιμίους. Σεῖς ἐγείνατε ἐντελῶς ξένος τῶν χρηματιστικῶν, καὶ ἂν ἠθέλατε νὰ φροντίσετε μόνος περὶ τῆς διαχειρίσεως τῶν κεφαλαίων σας, θὰ ὑπεβάλλεσθε εἰς ἀπείρους ἐνοχλήσεις καὶ στενοχωρίας. Οἱ κύριοι, οἱ ὁποῖοι θὰ σᾶς ἀπαλλάξουν αὐτοῦ τοῦ κόπου, θὰ σᾶς παρέχουν τόσα χρήματα, ὅσα λογικῶς δύνασθε νὰ δαπανήσετε. Δεχθῆτέ το, διότι καὶ τοῦτο ἐκρίθη καλὸν ὡς ὅρος τῆς ἀπελευθερώσεώς σας. Ἂν λάβετε ἀνάγκην συμβουλῆς, ἀποταθῆτε εἰς ἐμὲ ἐμπιστευτικῶς. Ἐκερδήσατε τὴν ὑπόληψίν μου, καὶ θὰ μείνω πάντοτε πιστὸς φίλος σας.

Συνήνεσα εἰς ὅλα προθύμως, ἐνηγκαλίσθημεν, καὶ τὴν ἐπαύριον, ἐν μέσῳ τῶν εὐλογιῶν τῶν ἰατρῶν, τῶν ἀσθενῶν καὶ τῶν φυλάκων, ἐγκατέλειψα τὸ κατάστημα, ὅπου εἶχα ζήσει δεκαεπτὰ ὅλα ἔτη.»

(Ἕπεται τὸ τέλος.)

Η ΕΝ ΚΟΡΣΙΚΗι ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΙΚΙΑ

Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.

Δ'.

ΟΡΟΙ ΠΑΡΑΔΟΧΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΥΠΟ ΤΗΣ ΓΕΝΟΥΗΝΣΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ.

Εὐθὺς ἅμα ἔφθασαν οἱ Ἕλληνες οὗτοι εἰς Γένουαν, ἡ γενουηνσιακὴ Κυβέρνησις τοῖς παρεχώρησεν οἰκήματα ἵνα, ἐπί τινα χρόνον, διαμείνωσιν ἐκεῖ. Καὶ πράγματι διῆλθον ὅλον τὸν χειμῶνα ἐν Γενούῃ. Καθ' ὅλον δὲ τὸ διάστημα τοῦτο ἔσχον καιρὸν ἵνα ῥυθμίσωσι τὰς περὶ τοῦ ἀποικισμοῦ ὑποθέσεις των μετὰ τῆς γενουηνσιακῆς Δημοκρατίας. Ὅλαι δὲ αἱ συμφωνίαι τῆς ἀποικίσεως ταύτης περιλαμβάνονται εἰς τὸ ἀκόλουθον ἔγγραφον, τὸ ὁποῖον ἐγένετο ἐν Γενούῃ καὶ ὑπεγράφη ὑφ' ἑκατέρων τῶν συμβαλλομένων μερῶν.

Τὸ ἔγγραφον τοῦτο ἐδημοσιεύθη ἤδη ὑπὸ τοῦ Λιμπεράνη καὶ τοῦ Καμβιάγη. Ἐν δὲ τοῖς ἀρχείοις τῆς ἐν Αἰακκίῳ οἰκογενείας τῶν Στεφανοπούλων Κομνηνῶν εὑρίσκεται ἔτι καὶ σήμερον τὸ ἔγγραφον τοῦτο ὑπὸ τὸν τίτλον: «*Copia delle Capitolazione.*» Ἡ ἀντιγραφὴ αὕτη εἶναι ἐπικεκυρωμένη ὑπὸ τοῦ Κυβερνήτου τῆς Βαστίας, ὑπὸ χρονολογίαν 26 Ἰανουαρίου 1784.

Συμφωνητικὸν ἔγγραφον μεταξὺ γενουηνσιακῆς Δημοκρατίας καὶ ἀποίκων Ἑλλήνων.

1. Ἡ γενουηνσιακὴ Δημοκρατία ἀπαιτεῖ ἵνα ἡ ἐν Κορσικῇ ἐγκατασταθεῖσα ἑλληνικὴ ἀποικία, διὰ πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν θρησκείαν, ὑποταχθῇ εἰς τὸν Ποντίφηκα τῆς Ῥώμης, ἐκτελοῦσα τὰς ἱεροτελεστίας της ἑλληνιστί, καθ' ὃν τρόπον ἐν Ῥώμῃ, ἐν τῷ βασιλείῳ τῆς Νεαπόλεως καὶ ἐν Σικελίᾳ ἐκτελοῦνται.

2. Ἀπαιτεῖ ἵνα, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐλθόντος Ἐπισκόπου καὶ μετὰ τὸν θάνατον τῶν σὺν αὐτῷ καλογήρων

Digitized by Google

καὶ ἱερέων, οἱ νέοι ἱερεῖς χειροτονῶνται καὶ διορίζωνται ὑπὸ τῆς Ἁγίας Ἕδρας, ἢ ὑπὸ τῶν ἐπιτρόπων αὐτῆς.

3. Ἀπαιτεῖ ἵνα, διὰ πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ τοὺς ἱεροὺς κανόνας, ὑποτάσσωνται εἰς τὸν Λατῖνον Ἐπίσκοπον τῆς ἐπαρχίας εἰς τὴν ὁποίαν ὑπάγονται.

4. Οἱ Ἕλληνες, μετὰ τὴν ἄφιξίν των εἰς Παομίαν, ὀφείλουσι νὰ κτίσωσιν, ἰδίαις δαπάναις, Ἐκκλησίας καὶ οἰκίας διὰ τὴν χρῆσίν των, καὶ νὰ ἦναι ὑποτεταγμένοι εἰς τὸν Διοικητήν, τὸν ὁποῖον ἤθελε τοῖς πέμψει, κατὰ καιρούς, ἡ γαληνοτάτη Δημοκρατία.

5. Ἐν πάσῃ δ' ἀνάγκῃ τῆς Δημοκρατίας ὀφείλουσι νὰ ἦναι ἕτοιμοι νὰ τὴν ὑπηρετήσωσιν, ὡς καλοὶ ὑπήκοοι, κατά τε γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν.

6. Ἡ Δημοκρατία ἀπαιτεῖ ἵνα οἱ Ἕλληνες ὁρκισθῶσι πίστιν καὶ ὑπακοὴν εἰς τοὺς νόμους της, καὶ πληρόνωσιν ἀκριβῶς τοὺς ὑπάρχοντας ἢ καὶ ὑπάρξοντας φόρους.

7. Ἡ Δημοκρατία παραχωρεῖ εἰς τοὺς προρρηθέντας Ἕλληνας καὶ εἰς τοὺς διαδόχους των τρία χωρία, κατ' ἐκλογήν, τὴν Παομίαν, τὴν Ῥεβίδαν καὶ τὴν Σαλονίαν, μὲ τὴν συμφωνίαν ὅμως ἵνα τὰ μερίδια τῶν γαιῶν, τὰ ὁποῖα ἤθελον δοθῇ εἰς ἕκαστον τούτων, διαμοιρασθῶσι μεταξὺ τῶν τέκνων των ἢ τῶν κληρονόμων των, ἄνευ διακρίσεως τοῦ φύλου, εἰς ἴσα μέρη. Ἐν περιπτώσει δὲ καθ' ἣν οἰκογένειά τις ἤθελεν ἐκλείψει, ἡ Δημοκρατία γίνεται κληρονόμος τῆς περιουσίας αὐτῆς.

8. Ὁ Ἄρχων τῆς Γενούης ὑποχρεοῦται νὰ προμηθεύσῃ τὸ ὑλικὸν διὰ τὴν οἰκοδόμησιν τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν οἰκιῶν, ὡς καὶ τὸν διὰ τὸν σπόρον σῖτον κλπ., ἀπαιτῶν, ἐν τούτοις, τὴν πληρωμὴν αὐτῶν μετὰ πάσης ἀκριβείας, ἐντὸς ἓξ ἐτῶν.

9. Ἐπιτρέπεται ἑκάστῳ νὰ ἔχῃ κλιβάνους καὶ ὑδρομύλους, ἢ ἀνεμομύλους.

10. Ὡσαύτως ἡ ἀποικία αὕτη δύναται κατὰ βούλησιν νὰ θρέψῃ παντὸς εἴδους ζῷα, μικρὰ καὶ μεγάλα.

11. Παρέχεται ἑκάστῳ τὸ δικαίωμα νὰ ἔχῃ κατ' οἶκον παντὸς εἴδους ὅπλα· μὲ τὴν ἐπιφύλαξιν ὅμως ἵνα, ἐν καιρῷ ἀπαγορεύσεως ὅπλων, ἕκαστος εἰδοποιῇ περὶ τούτων τῷ κατὰ καιροὺς Διοικητῇ.

12. Ἐπιτρέπεται τὸ ἐμπόριον παντὸς εἴδους ἐμπορευμάτων διὰ μέσου τῆς ἀποτίσεως τῶν ὀφειλομένων τῇ Δημοκρατίᾳ δικαιωμάτων.

13. Δύνανται οἱ Ἕλληνες οὗτοι μὲ τὴν σημαίαν τῆς Δημοκρατίας νὰ ἐκστρατεύσωσι κατὰ τῶν Τούρκων, μὲ τὴν ὑποχρέωσιν ὅμως τοῦ νὰ ἐξοφλῶσι τὰ προξενικὰ δικαιώματα καὶ πᾶν ὅ,τι ὁ νόμος ἀπαιτεῖ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει.

14. Ἡ δημοκρατία ὑποχρεοῦται νὰ μεταφέρῃ τὴν ἀποικίαν ταύτην εἰς Κορσικὴν δωρεάν, ἐξαιρέσει τῶν χιλίων pezze, τὰς ὁποίας ἐπλήρωσεν ἤδη διὰ τὸ ταξείδιον τοῦτο, καὶ τῶν ὁποίων ἀπαιτεῖ τὴν πληρωμήν.

Ἐγένετο ἐν Γενούῃ τῇ 18 Ἰανουαρίου 1676.

Τὸ ἔγγραφον τοῦτο εἶναι ἱκανῶς εὐεξήγητον, διὸ καὶ δὲν ἔχει ἀνάγκην πολλῶν σχολίων.

Τὰ τρία πρῶτα ἄρθρα ἀποβλέπουσιν ἀποκλειστικῶς τὴν θρησκείαν. Ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία ἀπὸ πολλοῦ ἤδη καταγίνεται ὅπως ὑπαγάγῃ ὑπὸ τὸ σκῆπτρόν της σύμπασαν τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Εἶναι λοιπὸν ἑπόμενον ὅτι, ὁσάκις παρουσιάζεται κατάλληλος ἐπὶ τούτῳ εὐκαιρία, δὲν τὴν ἀφίνει νὰ παρέλθῃ. Ὁλόκληρος Ἑλληνικὴ Ὀρθόδοξος ἀποικία, ἀπροσδοκήτως, ἔπεσεν εἰς τὰ δίκτυά της... Τὸ ζήτημα ἦτο ἁπλοῦν: Σᾶς δεχόμεθα εἰς τὸ ἔδαφός μας, ἀλλ' ὀφείλετε ν' ἀλλάξετε θρησκείαν. Ἂν θέλετε, ἔχει καλῶς· εἰδεμή, ἐπιστρέψατε ἐκεῖσε, ὁπόθεν ἔρχεσθε... Ἡ ἐπιστροφὴ ἦτο ἀδύνατος. Δὲν ἔμενε λοιπὸν ἄλλη ὁδὸς τοῖς ὀρθοδόξοις τούτοις Ἕλλησιν, εἰμὴ ἡ τῆς ἀρνησιθρησκείας.

Περὶ τοῦ τρόπου τῆς παραβιάσεως ταύτης ὁ Λιμπεράνης μᾶς διέσωσε τὰς ἀκολούθους πληροφορίας· *La qual cosa ben compresa da' Capi, fu cagione che persuadessero tutti li altri Greci ad uniformarsi ai sentimenti Cattolici, e prima di partire per la Corsica tutta la Colonia fece abjura dello scisma avanti al Senato.* (*Istoria della Corsica* κτλ. Τομ. Β'. σελ. 575.) Ὁ παπα-Νικόλαος περὶ τῆς ἀρνησιθρησκείας ταύτης οὐδαμοῦ οὐδένα ποιεῖται λόγον... Ὁ ταλαίπωρος ἱερεὺς αἰσχύνεται νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι διὰ τῆς βίας τὸν ἔκαμαν Καττόλικον Λατῖνον. Ἀναμφιβόλως δ' ἐξηκολούθει νὰ διατελῇ ἐν τῇ πίστει τῶν πατέρων του, ὡς τοῦτο εἰκάζεται καὶ ἐκ τῆς εἰδήσεως, τὴν ὁποίαν διέσωσεν ἡμῖν ὁ La Ville Heurnois, περὶ τοῦ ὅτι ἡ Αὐλὴ τῆς Ῥώμης μετά τινα καιρὸν ὑποπτεύουσα τὴν πρὸς ἑαυτὴν πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν τῶν θυμάτων της τούτων, τοῖς ἔπεμψεν ἕνα Φραγκόπαπαν Κέρβερον, ὁ ὁποῖος νὰ ἐπιβλέπῃ τὰ διαβήματά των. (Ἀνωνυμ. Ἱστ. τῆς Κορσ. σελ. 293.).

Ἐν τῷ *Βιβλίῳ τῶν Βαπτισμένων* τοῦ Δημαρχείου τῶν Καρυῶν, μεταξὺ τῶν πολλῶν Ἑλλήνων ἱερέων τῆς Παομίας, ἀπαντᾶται διὰ πρώτην φορὰν κατὰ τὸ ἔτος 1729 καί τις ἱερεύς, ἰταλιστὶ καταγράφων τὰς ὑπ' αὐτοῦ τελουμένας ἱεροπραξίας καὶ ὑπογράφων: J. Josep Maria Giustiniani Capelanos. Εἰκάζω δὲ ὅτι οὗτος εἶναι ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Καπελάνος, ἀποσταλεὶς εἰς Παομίαν ἵνα ἐπιβλέπῃ τὰ διαβήματα τῶν ἐκεῖ Ἑλλήνων ἱερέων. Ἐπίσης δὲ καὶ ὁ Παπα-Νικόλαος ἐν τῷ χειρογράφῳ του κά-

Digitized by Google

μνει λόγον περί τινος *Ἐκλαμπροτάτου καὶ Αἰδεσιμωτάτου Πατὴρ Ἰουστινιανοῦ*, τοῦ ὁποίου τὴν οἰκίαν ἐν Παομίᾳ εἶχον προσβάλει οἱ ἐπαναστάται Κορσικανοὶ τὸ 1729.

Τὸ πέμπτον ἄρθρον μᾶς πληροφορεῖ ὅτι οἱ Ἕλληνες οὗτοι ὤφειλον νὰ ὑπηρετήσωσι στρατιωτικῶς τὴν γενουηνσιακὴν Δημοκρατίαν ἐν καιρῷ ἀνάγκης. Ἐξ ἄλλου δὲ βλέπομεν ὅτι, διὰ τοῦ δεκάτου τρίτου ἄρθρου, οἱ Ἕλληνες οὗτοι ἠδύναντο ὑπὸ γενουηνσιακὴν σημαίαν νὰ ἐκστρατεύσωσι κατὰ τῶν Τούρκων. Τὰ ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας καθήκοντά των τὰ ἐκφράζει τὸ πέμπτον ἄρθρον. Ἄρα τὸ δέκατον τρίτον ἄρθρον ἀφορᾷ ἀποκλειστικῶς αὐτοὺς τοὺς Ἕλληνας.

Ἐντεῦθεν ἐξάγεται καθαρῶς ὅτι οἱ Ἕλληνες οὗτοι ἤλπιζον ποτὲ νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὰς ἀρχαίας ἑστίας των. Ἤλπιζον ν' ἀποκτήσωσι ποτὲ θαλασσίαν δύναμιν καὶ νὰ ἐκστρατεύσωσι κατὰ τῆς Τουρκίας, ἐπ' ἐλπίδι ν' ἀνακτήσωνται τὸ πάτριον ἔδαφος. Καὶ ἴσως θὰ ἐπεχείρουν τοιαύτην τινὰ ἐκστρατείαν, καὶ θὰ ἐπετύγχανον τοῦ σκοποῦ των, ἐὰν ἡ Κορσικανικὴ ἐπανάστασις δὲν διετάρασσε τὴν ἡσυχίαν των καί, κατὰ συνέπειαν, δὲν ἐματαίονε τὰ σχέδιά των.

Ἐκ τοῦ τετάρτου καὶ τοῦ ἐνδεκάτου ἄρθρου πληροφορούμεθα ὅτι ἐν Παομίᾳ ὤφειλε νὰ ὑπάρχῃ εἰς Διοικητὴς μὴ Ἕλλην, τοῦ ὁποίου καθῆκον ἦτο νὰ διευθύνῃ καὶ νὰ δικάζῃ τὰς διαφόρους ὑποθέσεις τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου τούτου. Ὁ διοικητὴς οὗτος ἐκαλεῖτο ἀδιαφόρως ἰταλιστὶ Direttore ἢ Reggente Giusdicente καὶ δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ διοικήσῃ τὴν Παομίαν περισσότερον τῶν δύο ἐτῶν. Τὸν ἀπὸ τοῦ 1676 μέχρι τοῦ 1729 κατάλογον τῶν διοικητῶν τῆς Παομίας δημοσιεύομεν εἰς τὸ τέλος τοῦ ἑπομένου ἄρθρου.

Ἡ Δημοκρατία τῆς Γενούης ἀνεγνώρισεν ἐπίσης διὰ προνομιούχων ἐγγράφων τοὺς τίτλους καὶ τὰ δικαιώματα τῶν ἀρχηγῶν τῆς ἑλληνικῆς ταύτης ἀποικίας, οἵτινες ἔχαιρον μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ. Οἱ ἀρχηγοὶ οὗτοι, πρὸς διάκρισιν ἐκ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, ἔφερον διακριτικά τινα σημεῖα ἐπὶ τοῦ σώματος καὶ ἐλάμβανον ἐκ μέρους τοῦ κλήρου ἰδιαιτέρας τιμὰς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Τελευταῖος δὲ προνομιοῦχος ἀρχηγὸς τῆς ἑλληνικῆς ταύτης ἀποικίας εἶναι ὁ Καπετὰν Γεώργιος Στεφανόπουλος, περὶ τοῦ ὁποίου πολλάκις γίνεται λόγος ἐν τῇ πραγματείᾳ ταύτῃ. Τοιαῦτα δὲ προνομιοῦχα ἔγγραφα κατέχει πάμπολλα ἡ ἐν Αἰακκίῳ οἰκογένεια τῶν Στεφανοπούλων Κομνηνῶν.

Οὕτω, μετὰ τὸ τέλος τῶν διαφόρων ὑποθέσεών των, κατέλιπον τὴν Γένουαν οἱ ἄποικοι οὗτοι Ἕλληνες καὶ ἔφθασαν εἰς Παομίαν τῆς Κορσικῆς τῇ 14 Μαρτίου τοῦ 1676.

(Ἕπεται συνέχεια)

Ν. Β. Φαρδυς

Ο ΚΑΡΟΛΟΣ ΔΑΡΒΙΝ

κατ' οἶκον

[Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον].

Ὁ Δάρβιν ὡς οἰκογενειάρχης.

Ὁ βίος τοῦ Δάρβιν διήρχετο ἐκ τῶν προτέρων κεκανονισμένος.

Ὁ Δάρβιν ἠγάπα θερμῶς τὰ τέκνα του καὶ ἀντηγαπᾶτο ὁμοίως ὑπ' αὐτῶν. Μετὰ τὸν θάνατον τῆς μικρᾶς Ἄννης, τοῦ δεκαετοῦς θυγατρίου του, ἰδοὺ τί ἔγραφε.

«Αἱ κινήσεις της ἦσαν ζωηραὶ καὶ πλήρεις χάριτος. Ὅτε περιεπάτει μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ Sand-Walk, ἂν καὶ ἐβάδιζον ταχέως, ἐπροχώρει πηδῶσα, τὸ δὲ ἀγαπητόν της πρόσωπον ἐφώτιζε γλυκύτατον μειδίαμα. Μετεχειρίζετο συχνάκις ὑπερβολικὰς ἐκφράσεις, ὅτε δὲ τὴν εἰρωνευόμην παρῳδῶν τοὺς λόγους της, ἐκίνει τὴν κεφαλὴν καὶ ἀνεφώνει·

«—Ὢ, πατέρα, δὲν εἶνε καλὸ αὐτὸ ποῦ κάνετε!

«Ἀπωλέσαμεν τὴν χαρὰν τῆς ἑστίας ἡμῶν καὶ τὴν παρηγορίαν τοῦ γήρατός μας. Δὲν ἠγνόει πόσον περιπαθῶς τὴν ἠγαπῶμεν· καὶ τώρα εἴθε νὰ γνωρίζῃ πῶς ἀγαπῶμεν εἰσέτι τὴν χαριτωμένην της μορφήν!»

Ἦτο ἐξαίρετος πατήρ, φιλοστοργότατος καὶ ἐπιεικέστατος. «Δὲν πιστεύω, λέγει ὁ υἱός του Φραγκῖσκος Δάρβιν, ν' ἀπηύθυνε ποτὲ ὀργίλην λέξιν εἰς κανὲν ἐκ τῶν τέκνων του· τοὐλάχιστον ὅτε συνέβαινε τοῦτο, ὁ τρόπος δι' οὗ ἐζήτει συγγνώμην ἦτο συγκινητικός. Εἷς τῶν υἱῶν του διηγεῖται ὅτι ποτὲ εἰς ζήτημά τι ἀπασχολοῦν ζωηρῶς τὴν κοινὴν γνώμην ἐν Ἀγγλίᾳ ἐξήνεγκε παρατήρησιν μὴ συμφωνοῦσαν πρὸς τὴν γνώμην τοῦ πατρός του. Ὁ Δάρβιν ὀργισθεὶς ἐπέπληξεν αὐτὸν σφοδρῶς.

«Τὴν πρωίαν τῆς ἐπαύριον, περὶ τὴν ἑβδόμην ὥραν, λέγει ὁ υἱός του, ἦλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν μου, ἐκάθησεν εἰς τὴν κλίνην μου καὶ μοὶ εἶπεν ὅτι δὲν ἠδυνήθη νὰ κοιμηθῇ συλλογιζόμενος ὅτι ἔδειξε τόσην ὀργὴν κατ' ἐμοῦ, ἀνεχώρησε δὲ ἀφ' οὗ μοὶ εἶπε λόγους μεστοὺς φιλοστοργίας.»

Καὶ τὰ τέκνα του δὲ ἐξετίμων αὐτὸν ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν, καὶ ὡς συμπαίκτορα ἔτι, μία δὲ τῶν θυγατέρων του διηγεῖται τὰ ἑπόμενα· «Ὡς παράδειγμα τῶν σχέσεών μας καὶ ὡς ἀπόδειξιν τῆς σημασίας ἣν ἀπεδίδομεν εἰς αὐτὸν ὡς σύν-

Digitized by Google

τροφον τῶν παιγνιδίων μας θὰ εἴπω ὅτι εἷς τῶν υἱῶν του, τετραετὴς τὴν ἡλικίαν, ἀπεπειράθη νὰ διαφθείρῃ αὐτὸν διὰ δώδεκα πενταλέπτων, ὅπως ἔλθῃ καὶ παίξῃ μαζί μας τὴν ὥραν τῆς ἐργασίας του. Πάντες ἐγνωρίζομεν πόσον ἱερὰ ἦτο ἐκείνη ἡ ὥρα, ἀλλὰ μᾶς ἐφαίνετο ἀδύνατον πάλιν ν' ἀντιστῇ εἰς δώδεκα *πεντάρες*!»

Τὰ παιδία εἰσέβαλλον συχνάκις εἰς τὸ σπουδαστήριόν του ὅπως ζητήσωσι σπάγον, ψαλλίδιον, μαχαίριον, σφυρίον ὅτε δὲ τοῦτο ἐπανελαμβάνετο πολλάκις, τοῖς ἔλεγε μετ' ἐγκαρτερήσεως· «Δὲν νομίζετε ὅτι εἰμπορεῖτε νὰ μὴν ξαναέλθητε;» Οὐδέποτε δὲ λέξις ἀνυπομονησίας ἢ ὀργῆς ἐξήρχετο τοῦ στόματός του. Ἦτο πάντοτε ἀγαθὸς καὶ πρᾷος, δεικνύων συμπάθειαν πρὸς τὰς ἀσχολίας τῶν τέκνων του, εἴτε παιγνίδια ἦσαν αὗται εἴτε ἐργασία.

Εἰς τοὺς προσκεκλημένους ὑπ' αὐτοῦ ἐφέρετο λίαν εὐγενῶς, καθιστῶν θελκτικωτάτην τὴν ἐν Δάουν διαμονὴν αὐτῶν· οὐδὲ σκιὰν ἀλαζονείας ἐδείκνυε· τοὐναντίον μάλιστα ἐφαίνετο θεωρῶν ἑαυτὸν ὅλως ἀσήμαντον ἐνώπιον τοῦ μεθ' οὗ συνδιελέγετο.

Ἐν ταῖς συναναστροφαῖς ὁ Δάρβιν ἦτο εὔθυμος· ἠγάπα ν' ἀστειεύεται, νὰ πειράζῃ ἐνίοτε, ἐξετίμα δὲ λίαν τὸ πνεῦμα τῶν ἄλλων καὶ τὴν εὐτραπελίαν. Ὁ Δάρβιν εὕρισκε καιρὸν ν' ἀσχολῆται καὶ περὶ τῶν ὑποθέσεων τοῦ χωρίου του· μετεῖχε διαφόρων φιλανθρωπικῶν σωματείων, προθύμως παντοτε εἰσφέρων.

Πῶς εἰργάζετο ὁ Δάρβιν.

Ὁ Δάρβιν δὲν συνήθιζε μηδὲ στιγμὴν νὰ δαπανᾷ ἐπὶ ματαίῳ. Τὴν ἀξίαν τοῦ χρόνου ἔμαθεν ἐπὶ τοῦ «Μπήϊγκλ» ἔνθα ἡ ἐργασία κατ' ἀνάγκην ἐγίνετο ἐν σπουδῇ. Ἦτο ἀδέξιος, ἐθαύμαζε δὲ πολὺ τοὺς δεξιοὺς ἀνατόμους. Ἠγάπα τὰς ἁπλᾶς μεθόδους καὶ τὰ ἁπλᾶ ὄργανα. Ἐπενόει παντοίας συσκευάς, κατασκευάζων χονδροειδῆ προσχεδιάσματα διὰ τοῦ ξυλουργοῦ ἢ τοῦ κλειθροποιοῦ τοῦ χωρίου. Ἡ ἀνατομική του τράπεζα ἦτο χονδρὰ σανίς, τὰ δ' ἐργαλεῖά του στοιχειώδη. Εἰργάζετο συντόνως, ἐξακριβῶν τὴν γενομένην ἐργασίαν, ὥστε νὰ μὴ ἔχῃ ἀνάγκην νὰ τὴν ἐπαναλάβῃ. Ἐσημείου ἕκαστον πείραμα, οἱονδήποτε καὶ ἂν ἦτο τὸ ἀποτέλεσμα αὐτοῦ. Ἐπεχείρει ἐνίοτε καὶ τὰ παραδοξότατα τῶν πειραμάτων φρονῶν ὅτι καὶ ἐξ αὐτῶν ἠδύνατο νὰ προέλθῃ τι. Ἐδείκνυε δ' ἐπιμονὴν ἀκατάβλητον, ἀληθὲς πεῖσμα. Εὐθὺς ὡς ἰδέα πειράματός τινος παρουσιάζετο εἰς τὸ πνεῦμά του, ἔπρεπε νὰ τὸ ἐκτελέσῃ ἀντὶ πάσης θυσίας. Μετὰ τὴν ὑπερβολικὴν συγγραφικὴν ἐργασίαν τὰ πειράματα ἀνεκούφιζον τὸ πνεῦμά του.

Τὰ βιβλία ἐθεώρει ὡς ἁπλᾶ ὄργανα ἐργασίας. Ἡ πρὸς αὐτὰ ἀγάπη τῶν φιλοβίβλων τῷ ἦτο πάντῃ ἄγνωστος. Ἐτεμάχιζε τὰ ὀγκώδη συγγράμματα ὅπως καταστήσῃ αὐτὰ εὐχείριστα. Ἐξέσχιζεν ἐκ τῶν διαφόρων φυλλαδίων ὅ,τι δὲν ἐνδιέφερεν αὐτῷ. Ἐφ' ὅσον ἀφικνοῦντο τὰ βιβλία ἐμελέτα ἢ διήρχετο αὐτὰ κατὰ τὴν πιθανὴν αὐτῶν ἀξίαν, τηρῶν σημειώσεις ἢ περιλήψεις πρὸς ἰδίαν αὐτοῦ χρῆσιν· αἱ δὲ σημειώσεις ἐκεῖναι καὶ τὰ τεύχη ἐταξιθετοῦντο ἐντὸς θηκῶν ὑπὸ διαφόρους τίτλους. Ἡ πλήρης κατατετμημένων τόμων βιβλιοθήκη του ἦτο παράδοξος τὴν ὄψιν.

Ὁ τρόπος τοῦ γράφειν αὐτοῦ ἦτο ἁπλοῦς· συνεβουλεύετο κατ' ἀρχὰς τὰς σχετικὰς πρὸς τὸ θέμα του σημειώσεις, καὶ ἐχάρασσε σχεδίασμά τι εἰς τὸ ὀπίσθιον μέρος τῶν τυπογραφικῶν διορθώσεων ἢ τῶν παλαιῶν χειρογράφων του. Εἶτα ἀντέγραφε τὸ γραφέν, διὰ τοῦ διδασκάλου τοῦ Δάουν, ὅστις ἦτο ὁ εἰδικὸς ἀντιγραφεὺς τοῦ Δάρβιν. Τὸ ἀντίγραφον ἐκεῖνο ἔπεμπεν εἰς τὸ τυπογραφεῖον, ἀφ' οὗ τὸ ἐπεθεώρει.

Ὁ Δάρβιν ἔγραφε μετὰ δυσχερείας, ἐνίοτε σκοτεινῶς καὶ ἀσαφῶς. Πολλάκις ἐσταμάτα ἐν τῷ μέσῳ φράσεως, ἐξ ἧς δὲν ἠδύνατο ν' ἀπαλλαχθῇ καὶ ἔλεγε πρὸς ἑαυτόν· «Τώρα, τί θέλεις νὰ εἴπῃς;» καὶ ἐξέφερεν ὑψηλοφώνως τὴν ἀπάντησιν. Τὸ φιλολογικὸν μέρος τῆς ἐργασίας του ἦτο τὸ δυσχερέστερον καὶ ἀνιαρώτατον εἰς αὐτόν. «Μοὶ φαίνεται ὅτι τὸ πνεῦμά μου εἶνε θῦμα κακῆς τινος τύχης, ἥτις μὲ ἀναγκάζει νὰ διατυπῶ ἐλλιπῶς ἢ ἀδεξίως τὰς ἰδέας μου. Κατ' ἀρχὰς συνείθιζον νὰ διανοῶμαι πολὺ πρὶν γράψω φράσιν τινα. Ἀπό τινων ἐτῶν παρετήρησα ὅτι ἐκέρδιζα καιρὸν χαράσσων ἐν βίᾳ σελίδας ὁλοκλήρους, συντέμνων κατὰ τὸ ἥμισυ τὰς λέξεις καὶ διορθῶν εἶτα αὐτὰς ἐν ἀνέσει. Αἱ τοιαῦται ἐν σπουδῇ κεχαραγμέναι φράσεις εἶνε πολλάκις καλλίτεραι ἐκείνων, ἃς θὰ ἔγραφον μετὰ σκέψιν.»

Εἰκονογραφήματά τινα, ἅτινα ἐδημοσιεύθησαν ἐν τοῖς ἔργοις του ἦσαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔργα τῶν τέκνων του, ᾐσθάνετο δὲ πρὸς αὐτὰ ἄμετρον θαυμασμόν. Κατὰ τὰ τελευταῖα τῆς ζωῆς του ἔτη δὲν ἀντέγραφε πλέον ἀλλ' ὑπηγόρευε· ἔφθανε δὲ μέχρις ἐξαντλήσεως τῶν δυνάμεών του· κατέπαυεν αἴφνης τὴν ὑπαγόρευσιν λέγων· «Δὲν εἰμπορῶ πλέον· φθάνει.»

Τὰ ἔργα τῶν ἄλλων ἔκρινε λίαν εὐμενῶς καὶ ἂν ἔτι, ὡς συχνάκις συνέβαινε, δὲν εἶχον μεγάλην ἀξίαν. Ἡ μετριοφροσύνη του ἦτο πασίγνωστος. Ὁ Δάρβιν δὲν ἦτο ἐκ τῶν πειναλέων ἐκείνων τῆς δόξης, οἵτινες ἀγωνίζονται ν' ἀποκτήσωσιν αὐτὴν διὰ παντὸς μέσου. Ἐπεθύμει ν' ἀφήσῃ ἔργον σταθερὸν καὶ βιώσιμον, εἶχε δὲ φυσικὴν φιλοδοξίαν καὶ ὑγιὲς πνεῦμα, ἀλλ' οὐδὲν πλέον. «Εἶμαι βέβαιος, εἶπε, ὅτι οὐδέποτε

Digitized by Google

κατὰ κεραίαν ἀπεμακρύνθην τῆς ὁδοῦ μου ὅπως ἀποκτήσω φήμην.»

Ἡ ἐπιστημονικὴ ἐντιμότης τοῦ Δάρβιν εἶνε γνωστή, εἶνε δὲ ἀξία νὰ κατασταθῇ παροιμιώδης.

Δύο μικρὰ γεγονότα, ἀσήμαντα καθ' ἑαυτὰ καταδεικνύουσι τὴν ὑπερβολικὴν αὐτοῦ ἀγάπην πρὸς τὴν ἀκρίβειαν. Ὁ Βρόδι Ἰνέζ, ὁ ἐφημέριος τοῦ Δάουν, διηγεῖται ὅτι ποτέ, μετὰ συνεδρίασιν, καθ' ἣν ἐγένετο συζήτησις περὶ τῶν συμφερόντων τῆς κοινότητος, ὁ Δάρβιν μετέβη εἰς ἐπίσκεψιν αὐτοῦ τὴν νύκτα. «Ἤρχετο νὰ μοὶ εἴπῃ ὅτι μολονότι ὅσα εἶπε κατὰ τὴν συζήτησιν ἦσαν κόσμια, ἐσκέφθη ὅτι ἠδυνάμην νὰ ἐξαγάγω πεπλανημένον συμπέρασμα, καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ κοιμηθῇ πρὶν μοὶ παράσχῃ ἐξήγησιν· εἶμαι βέβαιος, προσεπιλέγει ὁ Βρόδι Ἰνέζ ὅτι ἂν ἡμέραν τινὰ παρουσιασθῇ γεγονός τι ἀναιροῦν τὰς προσφιλεστέρας θεωρίας του, θὰ ἐσημείου τὸ γεγονός, ὅπως τὸ δημοσιεύσῃ, πρὶν κατακλιθῇ.»

Τὸ ἕτερον ἐπεισόδιον ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ρομαίηνις, ἑνὸς τῶν μᾶλλον ἀγαπητῶν μαθητῶν του. Ὁ Δάρβιν καὶ ὁ Ρομαίηνις εἶχον συνδιαλεχθῇ τὴν νύκτα, κατὰ τὴν ῥύμην δὲ τοῦ λόγου ὁ Δάρβιν εἶχεν εἴπῃ ἐν παρόδῳ ὅτι τὸ ὡραιότατον θέαμα ὅπερ εἶδεν εἰς τὴν ζωήν του ἦτο τοπίον τι τῶν Κορδιλλιέρων. Ἀπελθὼν κατεκλίθη ἐν ᾧ ὁ Ρομαίηνις παρέμεινεν ἐν τῷ ἐντευκτηρίῳ συνδιαλεγόμενος μετά τινος τῶν υἱῶν τοῦ Δάρβιν· ἀλλ' αἴφνης περὶ τὴν μίαν μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἠνοίχθη ἡ θύρα καὶ ἐνεφανίσθη ὁ Δάρβιν. Ἀνηγέρθη μόνον καὶ μόνον ὅπως ἐλθὼν εἴπῃ ὅτι ἡ μνήμη του τὸν ἠπάτησε· ὅτι ἔπρεπε νὰ εἴπῃ περὶ ὄρους τινὸς τῆς Βρασιλίας καὶ οὐχὶ τῶν Κορδιλλιέρων μεθ' ὃ ἀπεσύρθη· ὡς λέγει καὶ ὁ Ρομαίηνις τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο εἶνε λίαν χαρακτηριστικόν, μαρτυροῦν τὴν μεγίστην ἀκρίβειαν τοῦ μεγάλου φυσιοδίφου.

Ὁ Δάρβιν κρίνων ἑαυτόν.

Ἰδοὺ δὲ πῶς ἔκρινεν ἑαυτὸν ὁ Δάρβιν·

«Στεροῦμαι μεγάλης ἀγχινοίας. Εἶμαι μέτριος κριτικός. Εὐθὺς ἅμα ἀναγνώσω ἐφημερίδα τινὰ ἢ βιβλίον αἰσθάνομαι σεβασμὸν εἰς τὰ γραφόμενα· βραδύτερον δέ, μετὰ παρατεταμένην σκέψιν, παρατηρῶ τὰ ἀσθενῆ αὐτοῦ μέρη. Ἡ δύναμις δι' ἧς ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ παρακολουθήσῃ μακρὰν καὶ ἀφῃρημένην συνέχειαν ἰδεῶν εἶνε παρ' ἐμοὶ λίαν περιωρισμένη· οὐδὲν δὲ ἄξιον λόγου θὰ κατώρθουν εἴτε ἐν τοῖς μαθηματικοῖς εἴτε ἐν τῇ μεταφυσικῇ.

Ἡ μνήμη μου εἶνε εὐρεῖα, ἀλλ' ὁμιχλώδης· ἀρκεῖται δὲ γνωστοποιοῦσά μοι ἀορίστως ὅτι ἀνέγνων ἢ παρετήρησά τι ἀντίθετον ἢ εὐνοϊκὸν πρὸς τὸ ἐξαγόμενον συμπέρασμα. Μετὰ στιγμάς τινας ἐνθυμοῦμαι ποῦ πρέπει νὰ ἐρευνήσω πρὸς ἐξακρίβωσιν. Τόσον μειονεκτεῖ κατὰ τοῦτο ἡ μνήμη μου, ὥστε οὐδέποτε ἠδυνήθην ν' ἀναμνησθῶ πέραν ὀλίγων ἡμερῶν ἁπλῆν τινα ἡμερομηνίαν ἢ ποιητικὸν στίχον.

«Πολλοὶ τῶν κρινάντων με ἀπεφήναντο περὶ ἐμοῦ «Εἶνε καλὸς παρατηρητής, ἀλλὰ στερεῖται καθ' ὁλοκληρίαν τῆς δυνάμεως τοῦ συλλογισμοῦ.» Δὲν νομίζω ὅτι τοῦτο εἶνε ἀκριβές· διότι τὸ περὶ ***Γενέσεως τῶν εἰδῶν*** σύγγραμμά μου ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους εἶνε μακρὸς συλλογισμός, ὅστις κατώρθωσε νὰ πείσῃ πλείστους νοημονεστάτους ἀνθρώπους· οὐδεὶς δὲ θὰ ἠδύνατο νὰ γράψῃ αὐτὸ ἂν ἐστερεῖτο δυνάμεως τινὸς συλλογισμοῦ.

Ἔχω τόσην εὕρεσιν, εὐθυφροσύνην, καὶ κρίσιν ὅσον μέτριος τις δικηγόρος ἢ ἰατρός, ἀλλ' ὄχι περισσοτέραν. Ἀφ' ἑτέρου φρονῶ ὅτι εἶμαι ὑπέρτερος τῶν συνήθων ἀνθρώπων εἰς τὸ παρατηρεῖν τὰ πράγματα, ἅτινα εὐχερῶς διαφεύγουσι τὴν προσοχήν, καὶ εἰς τὸ παρατηρεῖν ταῦτα μετ' ἐπιμελείας. Τὸ σπουδαιότατον πάντων εἶνε ὅτι ὁ πρὸς τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας ἔρως μου ὑπῆρξε φλογερὸς καὶ διάπυρος.

«Τὸ ἔρωτα τοῦτον ἐνεθάρρυνε τὰ μέγιστα ἡ φιλοδοξία ἣν εἶχον ὅπως ἐκτιμῶμαι ὑπὸ τῶν συναδέλφων μου φυσιοδιφῶν. Ἐκ παιδικῆς μου ἡλικίας ζωηρὰν ἐπιθυμίαν ᾐσθανόμην νὰ ἐξηγῶ πᾶν ὅ,τι εἶχον παρατηρήσῃ, καὶ ν' ἀνάγω πάντα τὰ γεγονότα εἰς γενικούς τινας νόμους,

Αἱ ἕξεις μου εἰσὶ μεθοδικαί, τοῦθ' ὅπερ ἦτο ἀναγκαῖον πρὸς διεύθυνσιν τῆς ἐργασίας μου. Τέλος εἶχον πολὺν καιρὸν πρὸς ἐργασίαν, μὴ εὑρεθεὶς ἠναγκασμένος νὰ κερδίζω τὸν ἄρτον μου. Εἰ καὶ ἡ ἀσθένεια ἐξεμηδένισε πολλὰ ἔτη τοῦ βίου μου, μὲ προὐφύλαξε τῶν διασκεδάσεων καὶ τῆς σπατάλης τοῦ χρόνου.»

Ἐφ' ὅσον τὰ ἔτη προὐχώρουν αἱ οἰκογενειακαὶ μέριμναι ηὔξανον. Εἴς τινα φίλον του ἀναγέλλοντα αὐτῷ τὴν γέννησιν τοῦ δεκάτου τέκνου του ἀπήντησε συγχαίρων ἅμα αὐτῷ καὶ συλλυπούμενος, προσλέγων ὅτι ἂν συμβῇ καὶ εἰς αὐτὸν τοῦτο, εἶνε περιττὸν νὰ τῷ στείλῃ συγχαρητήρια, ἀρκούντων μόνων τῶν συλλυπητηρίων. Ἐπιλέγει δὲ ὅτι ἐπειδὴ ἕκαστος υἱὸς ἀπαιτεῖ κόπον διὰ νὰ ἀνατραφῇ, ὅσον τρεῖς θυγατέρες, ἡ οἰκογένειά του περιλαμβάνει δεκαεπτὰ τέκνα: πέντε υἱοὺς καὶ δύο θυγατέρας. Ἡ ἀγωγὴ τῶν πρώτων ἀπησχόλει αὐτὸν πολύ· ἔκρινε δὲ τὴν κλασικὴν ἀγωγὴν ἀνίκανον νὰ θωρακίσῃ τὸν νέον διὰ τὸν ἀγῶνα τοῦ βίου καὶ ἐλλιπῆ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ἀναπτύξεως τοῦ πνεύματος.

Θρησκευτικαὶ ἰδέαι τοῦ Δάρβιν

Οἱ πλεῖστοι τῶν ὁμιλούντων περὶ Δάρβιν χωρὶς ν' ἀναγνώσωσι τὰ συγγράμματά του — εἶνε δὲ πολυάριθμοι οὗτοι, — θεωροῦσιν αὐτὸν ὡς «ἄθεον» φρονοῦντα ὅτι ὁ ἄνθρωπος κατάγεται ἐκ

Digitized by Google

πιθήκου.» Ἀλλ' ὁ Δάρβιν δὲν ἦτο ἄθεος· τοῦτο ἀποδεικνύεται ἀριδήλως ἐκ τῆς αὐτοβιογραφίας καὶ τῶν ἐπιστολῶν του.

Κατὰ τὴν παιδικὴν καὶ νεανικήν του ἡλικίαν, κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ πλοῦ, ὁ Δάρβιν ἐπίστευεν εἰλικρινῶς, παραδεχόμενος πάντα τὰ δόγματα τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας, τόσον μάλιστα ὥστε ἐξήγειρε τὴν ἱλαρότητα τῶν συμπλωτήρων του, οἵτινες ἐν τούτοις δὲν ἦσαν ἄθρησκοι. Ἀπὸ τοῦ 1836 μέχρι τοῦ 1839, μετὰ βαθείας σκέψεις μετέβαλεν ὁ Δάρβιν τὰς ἰδέας αὐτοῦ. Ἀπὸ χριστιανοῦ ἐγένετο θεϊστής· ᾐσθάνετο τὴν ἀνάγκην δημιουργοῦ, βλέπων τὸ δημιούργημα, τὴν ἀνάγκην νομοθέτου βλέπων τοὺς πλήρεις μεγαλείου νόμους οὓς ἐξηρεύνα καὶ ἡρμήνευε, παρεδέχετο δὲ ὅτι οἱ νόμοι ἐξακολουθοῦσι τὴν πορείαν των ἄνευ μεσολαβήσεως τοῦ ἀρχῆθεν θέντος αὐτούς.

«Δὲν δύναμαι νὰ πεισθῶ λέγει που, ὅτι ὁ ἀγαθὸς καὶ παντοδύναμος Θεὸς ἐδημιούργησε τοὺς ἰχνεύμονας (παράσιτα ζωΰφια τρεφόμενα ἐκ τῶν καμπῶν ἃς θανατοῦσι) ἐκ προθέσεως, ἐπὶ τῷ ὡρισμένῳ σκοπῷ νὰ ζῶσιν ἐν τῷ σώματι τῶν καμπῶν, οὔτε τοὺς ποντικοὺς ὅπως διασκεδάζωσι μετ' αὐτῶν αἱ γαλαῖ.» Ἀλλαχοῦ δέ· «Ὁ κεραυνὸς φονεύει ἄνθρωπόν τινα καλὸν ἢ κακόν, ἕνεκα τῆς λίαν περιπλόκου ἐπενεργείας τῶν φυσικῶν νόμων.» Ὁ Δάρβιν λοιπὸν ἐπίστευεν ὅτι οἱ νόμοι οἱ διέποντες τὸ σύμπαν, οὓς ἐδημιούργησεν ὁ Θεὸς δὲν δύνανται νὰ μεταβληθῶσι. «Ἐν τούτοις, λέγει, οὐδέποτε ὑπῆρξα ἄθεος. Οὐδέποτε ἠρνήθην τὴν ὕπαρξιν τοῦ Θεοῦ. Εἰς Ὀλλανδόν τινα ἔγραφε· «Τὸ μεγαλείτερον ἐπιχείρημα περὶ τῆς ὑπάρξεως Θεοῦ μοὶ φαίνεται ὅτι εἶνε ἡ ἀδυναμία εἰς ἣν εὑρισκόμεθα νὰ νοήσωμεν ὅτι τὸ μέγα καὶ ἐκπληκτικὸν τοῦτο σύμπαν μετὰ τῶν ἐπ' αὐτοῦ ὄντων εἶνε προϊὸν τύχης.» Ἐν ἄλλῃ δ' ἐπιστολῇ ἔγραφε· «Νομίζω ὅτι ἡ θεωρία τῆς ἐξελίξεως εἶνε καθ' ὁλοκληρίαν ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν εἰς Θεὸν πίστιν· ἀλλὰ πρέπει νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ ὁρισμὸς τῆς ἐννοίας Θεὸς ποικίλλει κατὰ τὰ πρόσωπα.» Καὶ ἐξ ἄλλων ἔτι χωρίων τῆς αὐτοβιογραφίας καὶ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Δάρβιν καταφαίνεται ὅτι ἦτο Θεϊστὴς καὶ οὐχὶ ἄθεος.

Ὁ Δάρβιν ἀπέθανε τῇ 19 Ἀπριλίου 1882, ἐκ νοσήματος τῆς καρδίας. Τοὺς τελευταίους τῆς ἀσθενείας του μῆνας παρεπονεῖτο ὅτι εἶχε μεγάλην ἀδυναμίαν καὶ ζάλην. Εἶδεν ἐρχόμενον τὸν θάνατον ἀλλὰ δὲν τὸν ἐφοβήθη, καὶ ἐξέπνευσεν ἐν μέσῳ τῶν οἰκείων του. Τῇ προτάσει μελῶν τινων τοῦ κοινοβουλίου ἐνεταφιάσθη εἰς τὸ Οὐετσμίνστερ. Ἀναπαύεται οὐχὶ μακρὰν τοῦ Νεύτωνος, δικαίως δὲ ἠξιώθησαν βασιλικῆς ταφῆς οἱ βασιλεῖς οὗτοι τῆς διανοίας.

Κ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ἡ εὐτυχία εἶνε λευκὴ ἢ ῥοδαλή· οὐδείς ποτε διενοήθη νὰ τὴν χρωματίσῃ ἄλλως.

—

Ὁ ἄνθρωπος εἶνε οἷος ὁ ἔρως αὐτοῦ

—

Ἡ ἀγέρωχος γυνὴ ἡ ἀπαξιοῦσα νὰ ζητήσῃ στήριγμα παρὰ τῷ ἀνδρὶ ἀπόλλυσι τὸ κατ' ἐξοχὴν θέλγητρον τοῦ φύλου αὐτῆς.

—

Ἀνάμνησις εἶνε ἡ σκιὰ τῆς εὐτυχίας.

—

Εἶνε εἶδος ἀγνωμοσύνης τὸ ν' ἀγαπᾶταί τις καὶ νὰ μὴ εἶνε εὐτυχής.

—

Ἐν ταῖς σχέσεσι ταῖς μᾶλλον οἰκείαις, ταῖς φιλικωτάταις, ἡ κολακεία καὶ ὁ ἔπαινος εἶνε τόσον ἀπαραίτητοι ὅσον τὸ ἔλαιον ὅπερ καθιστᾷ εὐχερῆ καὶ ἀθόρυβον τὴν στροφὴν τοῦ τροχοῦ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ βασίλισσα Βικτωρία, ἥτις τὰς χειμερινὰς διατριβὰς αὐτῆς ποιεῖται εἰς τὴν ἐν Βάλμοραλ τῆς Σκωτίας πεφημισμένην ἔπαυλιν, ἔμαθεν ἐσχάτως ὅτι νεᾶνίς τις τῶν περιοίκων διετέλει ἐν ἀπελπισίᾳ διότι τὴν ἐγκατέλειπεν ὁ μνηστήρ της, προτιμήσας ἄλλην ἔχουσαν προῖκα 200 λιρῶν στερλινῶν. Ἡ ἄνασσα εἰδοποίησε τὴν νεάνιδα ὅτι θὰ ἐλάμβανεν ἴσην προῖκα παρ' αὐτῆς, ἅμα ὡς εὕρισκε νέον μνηστῆρα. Μαθὼν τοῦτο ὁ πρῶτος μνηστὴρ ἔσπευσεν ἀμέσως νὰ συνδιαλλαγῇ. Ἀλλ' ἡ βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας ἀνήγγειλεν εἰς τοὺς γονεῖς τῆς κόρης, ὅτι τὴν ὑποσχεθεῖσαν προῖκα θὰ δώσῃ ἐὰν ἡ νεᾶνις εὕρῃ μνηστῆρα, δυνάμενον νὰ τηρήσῃ τὸν δοθέντα ὅρκον.

Περιεργοτάτην διαθήκην ἐγκατέλιπεν ὁ ἀποθανὼν ἐσχάτως ἐν Βὰθ Ἄγγλος ἀντισυνταγματάρχης Nach. Κληροδοτεῖ δι' αὐτῆς ἐτήσιον εἰσόδημα 10 λιρῶν στερλινῶν εἰς τὸ κωδωνοστάσιον τοῦ πρεσβυτερίου τοῦ Βάθ, ἐπὶ τῷ ὅρῳ ὅτι ὁ κωδωνοκρούστης θέλει κρούει πενθίμως τοὺς κώδωνας ἀπὸ τῆς 8ης πρωϊνῆς μέχρι τῆς ὀγδόης ἑσπερινῆς ὥρας τὴν ἐπέτειον τοῦ γάμου του, τοὐναντίον δὲ χαρμοσύνως κατὰ τὰς αὐτὰς ὥρας τῆς ἐπετείου τοῦ θανάτου του «ἡμέρας καθ' ἣν—λέγει ἡ διαθήκη— ἀπηλλάγην ἀφορήτου οἰκογενειακῆς τυραννίας καὶ βίου ἀθλίου».

Λίαν χρησίμως ἐφηρμόσθη ἐσχάτως τὸ τηλέφωνον ἐν τοῖς ἀγγλικοῖς νοσοκομείοις· οἱ πυρέσσοντες καὶ οἱ ὑπὸ κολλητικῶν νοσημάτων προσβαλλόμενοι δὲν εἰξεύρουν πῶς νὰ ἐκδηλώσωσι τὴν εὐαρέσκειάν των. Τὸ τηλέφωνον τοποθετεῖται παρὰ τὴν κλίνην τοῦ ἀσθενοῦς, ὅστις εὐκόλως δυνάμενος οὕτως νὰ ὁμιλῇ

Digitized by Google

καὶ νὰ ἀκούῃ, συνομιλεῖ μετὰ τῶν φίλων του, καὶ ἀκροᾶται τῶν ὑπ' αὐτῶν ἀναγινωσκομένων αὐτῷ ἐφημερίδων, χωρὶς νὰ παρίσταται ἀνάγκη νὰ ἔρχωνται οὗτοι εἰς ἄμεσον μετ' αὐτοῦ κοινωνίαν. Τὸ τηλέφωνον νῦν πρόκειται νὰ λάβῃ ἑτέραν ἐφαρμογήν, ἐξόχως πρακτικήν, ἐν Λονδίνῳ. Πρόκειται νὰ συνδεθῶσι τηλεφωνικῶς μεταξὺ ἀλλήλων τὰ διάφορα νυκτερινὰ ἄσυλα, εἰς ἃ προσφεύγουσι ζητοῦντες στέγην οἱ ἀνέστιοι πένητες, ὥστε, ἐν ᾗ περιπτώσει ἄσυλόν τι ἔχει κλίνας περισσάς, ἕτερον δὲ δὲν ἔχει, ὡς πολλάκις συμβαίνει, νὰ εἰδοποιῆται τοῦτο καὶ ἀποστέλλῃ τοὺς εἰς αὐτὸ προσερχομένους ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχει διαθέσιμος χῶρος.

Τὴν 10 τοῦ προσεχοῦς Μαρτίου ὁ πρίγκηψ καὶ ἡ πριγκήπισσα τῆς Οὐαλίας θέλουσιν ἑορτάσει τὴν εἰκοσιπενταετηρίδα τῶν γάμων των. Ἐπὶ τούτῳ τὸ δημοτικὸν συμβούλιον τοῦ Λονδίνου ἀπεφάσισε νὰ προσφέρῃ εἰς τὸ ἐπίσημον ζεῦγος ἀργυροῦν πρότυπον ἐν μικρογραφίᾳ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ἰνστιτούτου, τοῦ ἀνεγειρομένου εἰς μνήμην τοῦ ἰωβιλαίου τῆς Ἀνάσσης. Πρὸς κατασκευὴν τοῦ δώρου ἐψήφισε τὸ συμβούλιον 525 λίρας στερλίνας ἤτοι 7,125 φράγκα.

Γαλλική τις ἐφημερὶς διηγεῖται τὸ ἑξῆς νόστιμον ἀνέκδοτον, ὡς συμβὰν ἐσχάτως παρὰ τὸ Μιλάνον.

Δύο τῶν πλανοδίων ἐκείνων θηριοτρόφων, τῶν περιαγόντων ἀνὰ τὰς πόλεις πρὸς ἐπίδειξιν ἐξημερωμένας ἄρκτους, ἐζήτησαν μετὰ τοῦ ζώου των φιλοξενίαν ἐν τῇ οἰκίᾳ χωρικοῦ τινος τῶν περιχώρων. Οἱ χωρικοί, μὴ γνωρίζοντες ποῦ νὰ τοποθετήσωσι τὴν ἄρκτον, ἐνέκλεισαν αὐτὴν ἐκεῖ ὅπου ἐφυλάσσετο ὁ χοῖρος τῆς οἰκίας, τοῦτον δ' ἐτοποθέτησαν εἰς ἄλλο μέρος.

Κατ' ἐκείνην ἀκριβῶς τὴν νύκτα δύο ζωοκλόποι εἶχον ἀποφασίσει νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ κλέψωσι τὸν χοῖρον, καὶ μίαν ὥραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἀπῆλθον πράγματι ὅπως εἰσδύσωσιν εἰς τὸ χοιροφυλακεῖον. Ὁ εἷς ἔμεινεν ἔξωθεν αὐτοῦ φρουρῶν, καὶ ὁ ἕτερος εἰσῆλθεν ἐντός· ἐκτείνων δὲ τὴν χεῖρα καὶ ψαύων τὸ ζῶον, ἔλεγε πρὸς τὸν σύντροφόν του·

— Τί μαλλιαρὸ ποῦ εἶνε τὸ γουροῦνι!

Ἀλλ' ἐνῷ ἡτοιμάζετο νὰ προσδέσῃ πέριξ τοῦ τραχήλου τοῦ ὡς χοίρου ἐκλαμβανομένου σχοινίον, αἴφνης ἡ ἄρκτος ἐξαγριοῦται καὶ διὰ τῆς κεφαλῆς πλήττει αὐτὸν κατὰ τὸν στόμαχον ἰσχυρῶς.

Πᾶς τις δύναται νὰ φαντασθῇ τὸν φόβον τοῦ κλέπτου, ὅστις ἀπελθὼν νὰ κλέψῃ τὸν ἀκίνδυνον χοῖρον, εὑρίσκετο αἴφνης ὑπὸ τοὺς ὀξεῖς ὄνυχας ἀγρίας ἄρκτου. Ἐνόμιζεν ὅτι εἶχε νὰ κάμῃ μὲ τὸν διάβολον, τοιαύτας δὲ γοερὰς κραυγὰς ἔρρηξεν, ὥστε ὁ μὲν σύντροφός του ἐτράπη εἰς φυγήν, αὐτὸς δὲ συνελήφθη ὑπὸ τῶν ἀφυπνισθέντων οἰκοδεσποτῶν.

Οὐδὲν κατανυκτικώτερον τῆς ἀγάπης, ἣν ἐκδηλοῖ τὸ γερμανικὸν ἔθνος πρὸς τὸν νοσοῦντα αὐτοκρατορικὸν πρίγκηπα. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῶν ἑορτῶν τῶν Χριστουγέννων ἐπέμφθησαν πλὴν ἄλλων δώρων εἰς τὸ ἐν Βερολίνῳ μεγαρόν του καὶ εἰς τὰς ἐν Πότσδαμ καὶ Βέρνστορφ ἐπαύλεις του ἐκ πάσης ἐσχατιᾶς τῆς Γερμανίας τόσαι ἰνδικαὶ ὄρνιθες καὶ χῆνες καὶ νῆσσαι καὶ περιστεραί, ὥστε πᾶσαι αἱ αὐλαὶ ὑπερεπληρώθησαν καὶ οἱ ὑπηρέται ἠρνοῦντο πλέον νὰ παραλαμβάνωσι τοὺς ὑπὸ τῶν ταχυδρομικῶν ὑπαλλήλων ἀπαύστως κομιζομένους κλωβούς. Ἐν Σὰν-Ρέμῳ ἀφίχθησαν ἤδη ἢ ἠγγέλθησαν ἀναρίθμητα δέματα πλήρη ἀλάντων, πλακουντίων, γλυκυσμάτων κτλ. Τὰ δύο ὑπερμεγέθη δένδρα τῶν Χριστουγέννων, ἅτινα ἐπέμφθησαν εἰς τὸν πρίγκηπα ὡς ἀνάμνησις τῆς πατρίδος, κατέσχον οἱ ἰταλοὶ τελωνοφύλακες εἰς τὰ σύνορα, ἕνεκεν τῆς ἐν Γερμανίᾳ φυλλοξήρας. Ἐξ ἄλλου, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς πρώτης τοῦ ἔτους, οἱ κάτοικοι τοῦ Βερολίνου ἐσκέφθησαν νὰ ἀποστείλωσιν εἰς τὸν πρίγκηπα δῶρον πρωτότυπον, συνιστάμενον εἰς καλλιτεχνικώτατον λεύκωμα κολοσσιαίων διαστάσεων, οὗ τὴν πρώτην σελίδα κατέχει προσφώνημα, γραφὲν ὑπὸ λογίου διακεκριμένου καὶ μετὰ μεγίστης φιλοκαλίας κεχαραγμένον, τὰς λοιπὰς δὲ αἱ ὑπογραφαὶ τῶν κατοίκων. Πρὸς συγκέντρωσιν τῶν ὑπογραφῶν ἰδιαίτεροι κατάλογοι ἠνεῴχθησαν ἐν πάσαις ταῖς συνοικίαις τοῦ Βερολίνου.

Ἀφ' ἧς ἱδρύθη ἐν Newport τῆς Βορείου Ἀμερικῆς ναρκοπηγεῖον, ἀπεπειράθησαν νὰ φωτίσωσι τὰ βάθη τῆς θαλάσσης δι' ἠλεκτρικοῦ φωτός. Τοιαῦτα δὲ φῶτα κατευθυνθέντα τελευταῖον εἰς βάθος 20 ποδῶν καὶ ἐφώτιζον τὸν πυθμένα εἰς ἔκτασιν 150 ποδῶν, οὕτως ὥστε ἦσαν ὁρατὰ καὶ τὰ ἐλάχιστα ἀντικείμενα. Ἡ δύναμις τῶν φώτων τούτων ἢ λυχνιῶν εἶνε 100 κηρίων. Τοιαῦτα δὲ ἠλεκτρικὰ φῶτα θὰ φέρωσιν ὅλα τὰ ναρκοβόλα πλοῖα τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

Παρὰ τοῖς Ἄγγλοις γενικῶς, ἀλλ' ἐν Σκωτίᾳ ἰδίως, ἡ Κυριακὴ θεωρεῖται ὡς ἱερὰ καὶ ἀπαραβίαστος. Σχετικῶς πρὸς τοῦτο φέρονται δύο νόστιμα ἀνέκδοτα·

Ἱερεὺς τῆς ἐλευθέρας Σκωτικῆς ἐκκλησίας συνήντησέ ποτε ἐνορίτην τινά.

— Χαίρω πολὺ διότι σὲ συνήντησα, λέγει ὁ ἱερεύς, διότι ἔχω πρὸ καιροῦ νὰ σοῦ εἰπῶ κάτι. Ἔμαθα, δὲν εἶμαι βέβαιος ὅμως, ὅτι περιπατεῖς ἐνίοτε κατὰ τὴν ἁγίαν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου.

— Τὸ ὁμολογῶ, παππᾶ μου, ἀλλὰ τὸ Εὐαγγέλιον δὲν λέγει ὅτι ὁ Χριστὸς ἐπεριπάτησε τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου ἐντὸς ἀγροῦ σίτου;

— Δὲν λέγω τὸ ἐναντίον, ἀπαντᾷ ὁ ἐξαίρετος λειτουργὸς τοῦ Ὑψίστου, ἀμηχανῶν πως, ἀλλά, προστίθησιν ἀμέσως ἀνακτῶν ὅλην του τὴν ψυχραιμίαν, ἐπίτρεψέ μου νὰ σοῦ εἴπω ὅτι ἂν ὁ Χριστὸς ἐπεριπάτησε τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου, αὐτὸ μόνον δύναμαι νὰ εἴπω, δὲν τὸν θαυμάζω διὰ τοῦτο πολύ!

Ἄλλοτε πάλιν Ἄγγλος καλλιτέχνης, περιοδεύων τὴν Ἀγγλίαν, ἔστη καθ' ὁδόν, Κυριακήν τινα, ἵνα θαυμάσῃ τὰ ἐρείπια παλαιοῦ πύργου.

— Πῶς ὀνομάζεται ὁ πύργος αὐτός; ἠρώτησε διερχόμενον χωρικόν.

— Δὲν ὁμιλοῦν σήμερα γιὰ τέτοια πράγματα, ἀπήντησεν ὁ Σκῶτος καὶ ἀντιπαρῆλθεν.

— Πιστεύεις σὺ ὅτι εἶνε κακὸν νὰ καθήσουν δεκατρεῖς 'ς τὸ τραπέζι;

— Ὅταν ἔχουν μαγειρέψῃ μόνον γιὰ δώδεκα...

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888—1200

Digitized by Google

'Αριθ. 630 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΕ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 24 Ἰανουαρίου 1888

BODL. LIBR. FOREIGN

Η ΕΝ ΚΟΡΣΙΚΗι ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΙΚΙΑ

Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.

Ε'

ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΠΟΙΚΙΑΣ ΕΝ ΠΑΟΜΙΑι ΤΗΣ ΚΟΡΣΙΚΗΣ.

Φθάσαντες εἰς Πασμίαν οἱ Ἕλληνες οὗτοι κατῴκησαν ἐν σκηναῖς καὶ ἀμέσως ἤρχισαν νὰ κτίζουν οἰκίας καὶ νὰ καλλιεργοῦν τὴν γῆν. Διὰ δοκιμὴν δὲ ἔσπειραν καὶ μερικὰ γεννήματα, τῷ αὐτῷ ἔτει, τὰ ὁποῖα ἔδωκαν καλοὺς καρπούς. Ἐντὸς δὲ πέντε ἢ ἓξ ἐτῶν ὅλοι ἔκτισαν τὰς οἰκίας των. Ἤρχισαν δὲ νὰ κτίζουν φράκτα, νὰ φυτεύουν ἀμπέλους καὶ νὰ καλλιεργοῦν κήπους. Ἔκτισαν δὲ καὶ ἐκκλησίας, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἐπὶ παλαιῶν θεμελίων. Καὶ τὴν μὲν Μητρόπολιν ὠνόμασαν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου, τὰς δὲ ἄλλας Ἅγιον Ἰωάννην Βαπτιστήν, Ἅγιον Ἠλίαν, Ἅγιον Νικόλαον, Ἅγιον Ἀθανάσιον, Ἅγιον Γεώργιον, Ἅγιον Δημήτριον. Ἐκ περισσοῦ δ' ἔκτισαν μίαν Καπέλλαν διὰ τὸν Πρίγκιπα, καὶ τὸ Μοναστήριον τοῦ ἐπισκόπου Παρθενίου Καλκανδῆ, τοῦ ὁποίου ἡ Ἐκκλησία ἦτο εἰς μνήμην τῆς Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου. Τὸ μοναστήριον δὲ τοῦτο ἐκτίσθη ἐπὶ τῶν θεμελίων ἀρχαίας τινὸς Ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Μαρτίνου.

Τὸν κατάλογον τῶν ἀνωτέρω Ἐκκλησιῶν ἀντέγραψα ἐκ τοῦ χειρογράφου τοῦ παπᾶ-Νικολάου, ὁ ὁποῖος, ὡς ἱερεύς, παρέχει ἡμῖν ὅλα τὰ πιστά. Ἄλλως δὲ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν θὰ μοὶ ἦτο λίαν ἀμφίβολος, διότι μὲ τοσοῦτο πλῆθος Ἐκκλησιῶν ἀναγκάζεται νὰ ὑποθέσῃ τις ὅτι τὸ μεγαλείτερον μέρος τῶν ἀποίκων τούτων ἦσαν κληρικοί. Ἀλλ' ἐν τούτοις καὶ ἐξ ἄλλων εἰσέτι τεκμηρίων πέπεισμαι ὅτι τὴν ἀποικίαν ταύτην ἠκολούθησαν πάμπολλοι κληρικοί. Περὶ δὲ τοῦ μοναστηρίου τοῦ Παρθενίου Καλκανδῆ, λέγεται ὅτι βραδύτερον, πιθανῶς μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, μετετράπη εἰς Εὐεργετικὴν Τράπεζαν (Mont-de-pieté). Πλὴν ὅμως, περὶ τῆς τελευταίας ταύτης εἰδήσεως οὐδαμοῦ ἀπήντησα γραπτὰς πληροφορίας. — Ὡσαύτως δὲν ἐννοῶ καλῶς διὰ ποῖον Πρίγκιπα ἐκτίσθη ἡ *Καπέλλα διὰ τὸν Πρίγκιπα*.

Οὕτω δ' ἐγκατασταθέντες ἐξηκολούθησαν ἐπί τινα ἔτη εἰρηνικῶς καὶ ἡσύχως νὰ ἐργάζωνται οὕτως, ὥστε οὐ μόνον τὰ πρὸς τὴν γενουηνσιακὴν Δημοκρατίαν χρέη των νὰ πληρώσωσι καὶ νὰ προσπορίζωνται ἀνέτως τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα, ἀλλὰ καὶ οἰκονομίας τινὰς νὰ φυλάττωσιν.

Ὁ Λιμπεράνης, ὅστις ἐπεσκέφθη τὸν Παομίαν τὸ 1713, ἐθαύμασε τὴν φιλεργίαν, τὴν προκοπὴν καὶ τὴν ἀγχίνοιαν τῶν Ἑλλήνων. Ἐκφράζει δὲ τὰς ἐντυπώσεις καὶ τὰ αἰσθήματά του του ταῦτα ἐν τῷ Β' Τόμ. σελ. 579 τῆς ἱστορίας του. Λέγεται δὲ ὅτι οἱ Ἕλληνες οὗτοι ἐλθόντες εἰς Κορσικήν, ἐγένοντο πολλῶν καλῶν πρόξενοι εἰς τὴν χώραν ταύτην, ἥτις κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην διετέλει ἐν παχυλῇ ἀγνοίᾳ ὡς πρὸς πολλὰ πράγματα τοῦ οἰκιακοῦ καὶ τοῦ ἀγροτικοῦ βίου. Οὕτω δὲ εἰσήγαγον μεγάλας μεταρρυθμίσεις ἐν τῷ τρόπῳ τοῦ ὀργόνειν τὴν γῆν, τοῦ θερίζειν τοὺς δημητριακοὺς καρποὺς καὶ μάλιστα ἐν τῇ καλλιεργήσει τῶν καρποφόρων δένδρων καὶ ἰδίως τῆς ἀμπέλου. Ὡσαύτως δὲ λέγεται ὅτι αἱ Κορσικανίδες ἔμαθον παρὰ τῶν Ἑλληνίδων πῶς νὰ ὑφαίνουν πολλὰ εἴδη ὑφασμάτων, ἀγνώστων μέχρι τότε ἐν Κορσικῇ, πῶς νὰ διατηρῶσι καλῶς καὶ χρησιμοποιῶσι τὸ χοιρινὸν κρέας καὶ ἄλλα τρόφιμα. Ἐπίσης δὲ καὶ ἡ ἀνακάλυψις τοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα Mousse de Corse γνωστοῦ ἐν τῇ θεραπευτικῇ ἀνθελμινθικοῦ φαρμάκου ἀποδίδεται τοῖς Ἕλλησι τούτοις. (Βλέπε *Nouveau Dictionnaire de Médecine et de Chirurgie pratiques*, dirigé par le Dr Jaccoud Paris 1865. Tom II. pag. 554.) Τὸ φάρμακον τοῦτο οἱ μὲν Ἕλληνες τὸ ὀνομάζουν *λεμιθόχορτο*, οἱ δὲ Κορσικανοὶ *erba marina*.

Ἐν τούτοις οἱ γείτονές των Κορσικανοί, καὶ ἰδίως οἱ κάτοικοι τοῦ Βίκω, οὐδόλως ἦσαν εὐχαριστημένοι ἀπὸ τὴν παρουσίαν τῶν Ἑλλήνων. Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τοὺς ὑπέλαβον ὡς κατακτητὰς τῶν γαιῶν των καὶ ὡς τοιούτους πάντοτε τοὺς ὑπέβλεπον καὶ τοὺς κατεδίωκον. Ἤδη δὲ πρὸ

Digitized by Google

τῆς Κορσικανικῆς ἐπαναστάσεως, τρὶς ἀπεπειράθησαν νὰ ἐπιτεθῶσι κατ' αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς τρεῖς ταύτας φορὰς ἀνεχώρησαν ἄπρακτοι.

Μὲ τοὺς λοιποὺς δὲ Κορσικανοὺς ἤδη ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἤρχισαν νὰ συσχετίζωνται καὶ νὰ συμφιλιόνωνται οὕτως, ὥστε καὶ συντέκνους νὰ κάμωσιν ἐξ αὐτῶν. Κατὰ δὲ τὴν μαρτυρίαν τοῦ παπᾶ-Νικολάου, οἱ Κορσικανοὶ ἠθέλησαν καὶ διὰ συνοικεσίων νὰ ἐνωθῶσι μὲ τοὺς Ἕλληνας, «ἀλλὰ οἱ Ἕλληνες δὲν τοὺς καταδεχτῆκαν νὰ ἑνώσουν τὸ αἷμά τους μὲ αὐτούς.»

Τοιουτοτρόπως ἔζησαν οἱ Ἕλληνες ἐν Παομίᾳ μέχρι τοῦ 1729, τουτέστι μέχρι τῆς ἐνάρξεως τῆς μεγάλης Κορσικανικῆς ἐπαναστάσεως. Διετέλεσαν δὲ μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης Διοικηταί, ἤ, καθὼς λέγει ὁ παπᾶ-Νικόλαος, *Ντιρετόροι* Γενουήνσιοι ἢ Κορσικανοὶ ἐν Παομίᾳ οἱ ἀκόλουθοι:

1. Καπετὰν Ἰσίδωρος Μπιάνκος [Isidore Bianchi] ἀπὸ τὴν Κόγγα
2. Κολονέλος Μπούτης [Colonel Butti]
3. Φαμπρίτσιος Ἰουστινιανὸς [Fabrice Giustiniani]
4. Νικολὸς Κεντηρίωνας. [Nicolas Centurione]
5. Κόσμος Ἰουστινιανός. [Côme Giustiniani]
6. Μπενέδεττος Ἀνδρέας [Benoît Andrea]
7. Ἰωάννης Τωμάζος Παχιανός [Jean-Thomas Pachiani]
8. Βαρθολομαῖος Ντὲ Φράγκη. [Barthelemy de Franchi]
9. Ὀττάβιος Τζοῦβο [Octave Giovo]
10. Ὀράτσιος Ἰουστινιανός. [Horace Giustiniani]
11. Παῦλος Βαπτίστας Φιέσκος [Paul-Baptiste Fieschi]
12. Φελίκες Ἰμπεριάλες [Felix Imperiale]
13. Ἰωσὴφ Κεντηρίωνας [Joseph Centurione]
14. Φίλιππος Σπινιόλας. [Philippe Spinola]
15. Ἱερώνυμος Παρτονοπαῖος. [Jérôme Partenopio]
16. Ἰωάννης Βερνάρδος Σένιας. [Jean-Bernard Segni]
17. Κόσμος Κλαβαρῖνος [Côme Chiavarini]
18. Ἰωσὴφ Κεντηρίωνας [Joseph Centurione]
19. Δομίνικος Ῥένας. [Dominique Arena]
20. Ἰωαννέτης Μπογιάνος [Giannetino Bozziano]
21. Ἰωάννης Βαπτίστας Κλαβαρινός. [J B.Chiavarini]
22. Γεώργιος Δόριας [Georges Doria]
23. Φραντσέσκος Μαρίας Μπογιάνος. [F. M. Bozziano]
24. Ἱερώνυμος Παρτονοπαῖος. [Jérôme Partenopio]
25. Ἰωάννης Νικολὲς Σπερόνες. [J. N. Sperone]
26. Ἰωσὴφ Κεντηρίωνας. [Joseph Centurione]
27. Ἱερώνυμος Ντὲ Φράγκη. [Jérôme de Franchi]
28. Ἰάκωβος Κεντηρίωνας. [Jacques Centurione]

Τὸν κατάλογον τοῦτον ἀντέγραψα ἐκ τοῦ χειρογράφου τοῦ παπᾶ-Νικολάου. Ἕκαστος δὲ τῶν ἀνωτέρω Διοικητῶν διῴκησε τὴν Παομίαν ἐπὶ δύο ἔτη.

ς'

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΛΑΜΒΑΝΟΥΝ ΤΑ ΟΠΛΑ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΩΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΩΝ ΚΟΡΣΙΚΑΝΩΝ.

Κατὰ τοὺς χρόνους τούτους συνέβη ἡ μεγάλη Κορσικανικὴ ἐπανάστασις δι' αἰτίαν τοιαύτην. Οἱ εἰσπράκτορες τῶν φόρων ἐφάνησαν σκληροὶ κατά τινων πτωχῶν· τοῦτο δὲ καὶ μόνον ἤρκεσεν ὅπως ὅλη ἡ νῆσος τεθῇ ἐπὶ ποδὸς κατὰ τοῦ Γενουηνσιακοῦ δεσποτισμοῦ. Προφανῶς δὲ ἡ αἰτία ὑπῆρξε μικρὰ καὶ ἡ συνέπεια μεγάλη. Ἄρα δὲν ἦτο αὕτη ἡ κυρίως αἰτία τῆς γενικῆς ἐξεγέρσεως τῶν Κορσικανῶν. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι οἱ Κορσικανοὶ ἐζήτουν τὴν ἀνεξαρτησίαν των.

Τὸ σύνθημα τῆς ἐπαναστάσεως, κατὰ τὸν παπᾶ-Νικόλαον, ἐδόθη ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοῦ Ρουστίνου, οἵτινες, λαβόντες τὰ ὅπλα τῶν εἰσπρακτόρων τῶν φόρων, τοὺς ἐξεδίωξαν. Περὶ τούτους δὲ συνήχθησαν καὶ οἱ κάτοικοι πολλῶν ἄλλων χωρίων, οἵτινες ἀπεφάσισαν νὰ ὑπάγουν νὰ πατήσουν διάφορα Διοικητήρια, ἐν οἷς ἐφυλάττοντο ὅπλα, καὶ οὕτω νὰ ἐξοπλισθῶσιν. Οὕτω δ' ἥρπασαν τὰ ὅπλα ἐκ τῶν διοικητηρίων τῆς Κόρτης, τῆς Ἀλερίας, τοῦ Ρολιάνου καὶ τοῦ Βίκω, καὶ παρευθὺς ὥρμησαν καὶ κατὰ τῆς Βαστίας, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ εἰσπηδήσουν ἐν τῷ φρουρίῳ.

Κατὰ τὸ παράδειγμα τούτων οἱ κάτοικοι τοῦ Νιόλου ἔδραμον κατὰ τοῦ Διοικητηρίου τῆς Παομίας ἵνα λάβωσι τὰ ἐκεῖ φυλαττόμενα ὅπλα τῶν Ἑλλήνων, τὰ ὁποῖα ἤδη ὁ Διοικητής των τοῖς ἐνεπιστεύθη διὰ τὴν φύλαξιν τοῦ χωρίου των. Ἦλθον οἱ Νιολῖται· ἐπετέθησαν κατὰ τοῦ Διοικητηρίου· πλὴν ὅμως οὐδὲν κατώρθωσαν, διότι ἠναγκάσθησαν νὰ ὑποχωρήσουν πρὸ τῶν ἐνόπλων Ἑλλήνων.

Ὀλίγον δέ τι μετὰ ταῦτα, ὅτε διωρίσθη προσωρινὴ τῶν ἐπαναστατῶν Κορσικανῶν Κυβέρνησις, οἱ κάτοικοι τοῦ Βίκω ἐθεώρησαν κατάλληλον τὸν καιρὸν νὰ ἐπιπέσουν κατὰ τῶν δῆθεν ἐχθρῶν των Ἑλλήνων, νὰ τοὺς ἐξοντώσουν καὶ νὰ διαρπάσουν τὰς περιουσίας των. Τὴν πρώτην λοιπὸν Αὐγούστου τοῦ 1730 ἐπετέθησαν κατ' αὐτῶν· ἀλλά, μετὰ πεισματώδη μάχην, ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὸ χωρίον των ἄπρακτοι.

Ἀλλ' ἡ ἧττα των αὕτη, ἀντὶ νὰ τοὺς ταπεινώσῃ καὶ τοὺς καθησυχάσῃ, ἔτι περισσότερον τοὺς ἐξηγρίωσε· διὸ καὶ τὴν 15 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς μετὰ περισσοτέρας δυνάμεως ἔφθασαν καὶ πάλιν πρὸ τῆς Παομίας. Τὴν φορὰν δὲ ταύτην τὸ μεγαλείτερον μέρος τοῦ ἐχθροῦ συνέκειτο οὐχὶ ἀπὸ κατοίκους τοῦ Βίκω, ἀλλ' ἀπὸ ἄλλους Κορσικανούς. Μετὰ πολύωρον ὅμως μάχην καὶ οὗτοι ἠναγκάσθησαν ν' ἀπέλθωσιν ἄπρακτοι.

Μετά τινα χρόνον ἡ Δημοκρατία τῆς Γενούης ἔστειλεν εἰς Κάλβι τῆς Κορσικῆς τὸν Ἱερώνυμον Βενερόζον, ἄνδρα γνωστὸν ἐν Κορσικῇ ἐπὶ ἀγαθότητι, ἐπιφορτισμένον νὰ καταπραΰνῃ τὴν ἐπανάστασιν διὰ παραχωρήσεων καὶ ἄλλων συμβιβαστικῶν μέσων. Οὗτος, μένων ἐν Κάλβι, ἠλάττωσε σημαντικῶς τοὺς φό-

Digitized by Google

ρους καὶ προσεκάλει τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν ἐπαρχιῶν ἵνα πληροφορηθῇ περὶ τῶν παραπόνων των. Ὅτε δὲ ἠρώτησε καὶ τοὺς Ἕλληνας ἂν εἶχον κανὲν παράπονον νὰ τῷ ἐκφράσουν, ἐκεῖνοι τῷ εἶπον ὅτι οἱ κάτοικοι τοῦ Βίκω τοὺς ἔκαυσαν τοὺς μύλους των. Τότε δ' ὁ ἀπεσταλμένος οὗτος ὑπεχρέωσε τοὺς κατοίκους τοῦ Βίκω νὰ ἀνοικοδομήσουν τοὺς μύλους τῶν Ἑλλήνων.

Μετ' ὀλίγας ὅμως ἡμέρας οἱ κάτοικοι τοῦ Βίκω, ἀντὶ ν' ἀνοικοδομήσουν τοὺς μύλους τῶν Ἑλλήνων, ἡτοιμάζοντο καὶ πάλιν ἵνα ἐπιπέσωσι κατ' αὐτῶν. Τὴν εἴδησιν ταύτην ἀμέσως οἱ Ἕλληνες μετέδωκαν εἰς τὸν ἐν Κάλβι Βενερόζον καὶ εἰς τὸν ἐν Αἰακκίῳ Κάμιλλον Δόριαν. Εὐθὺς δὲ μετὰ ταῦτα ὁ υἱὸς τοῦ Βενερόζου, ὀνόματι Ἰάκωβος, μὲ ἀπόσπασμα στρατιωτικῶν ἔδραμεν εἰς βοήθειαν τῶν Ἑλλήνων. Ὡσαύτως δὲ διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν ὁ Κάμιλλος Δόριας, ὑπὸ τὸν ἀξιωματικὸν Καπετὰν Κιεζῖνον, ἔπεμψεν ἑκατὸν πεντήκοντα στρατιώτας.... Τὴν φορὰν ταύτην οἱ Κορσικανοὶ ὑπέστησαν μεγάλας ζημίας, ἀλλ' ἐκ μέρους τῶν Γενουηνσίων στρατιωτῶν μόνον, διότι οἱ Ἕλληνες μέχρι τοῦδε δὲν εἶχον τὴν ἄδειαν νὰ φονεύσουν ἀτιμωρητί.

(Ἕπεται συνέχεια)

Ν. Β. Φαρδυς

ΣΤΡΕΒΛΩΘΕΙΣΑ ΥΠΑΡΞΙΣ

Διήγημα.

[Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ τοῦ Rudolph Lindau]

[Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον].

— Κύριε Κλάασεν, εἶπον· εἶνε πολὺ ἀργά. Ἡ ἱστορία σας μ' ἐνδιαφέρει ἀληθῶς ὑπερβολικά. Ἀλλ' ἔχω νὰ ἐπιχειρήσω αὔριον μακρὰν ὁδοιπορίαν, καὶ ἤθελα νὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ μοῦ δώσητε τὴν ἄδειαν νὰ ἀποσυρθῶ. Ἔρχομαι ἐνίοτε εἰς τὴν πόλιν αὐτήν, ἅπαξ τοὐλάχιστον τοῦ ἔτους. Θὰ λάβω τὴν εὐχαρίστησιν, τὴν προσεχῆ φοράν, νὰ σᾶς ἐπισκεφθῶ, καὶ νὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ μοῦ συμπληρώσητε τὴν διήγησίν σας.

Καὶ ἐγερθεὶς ἡτοιμαζόμην ν' ἀποχαιρετίσω. Ἐδίστασα ὅμως, συναντήσας τὸ λυπηρὸν καὶ συγκινητικὸν βλέμμα, ὅπερ ἠτένιζεν ἐπ' ἐμὲ ὁ Κ. Κλάασεν, βλέμμα παιδίου στερουμένου αἴφνης μεγάλην προσδοκωμένην χαράν.

— Θὰ μ' ἀφήσετε; ἠρώτησε ταπεινῇ τῇ φωνῇ.

— Εἶνε ἀργά, ἀπήντησα.

— Ἀλήθεια, εἶνε ἀργά! ἐπανέλαβεν ἀφηρημένος. Εἶτα ἐστέναξε βαθέως καὶ προσέθηκε: Δὲν ὑποθέτω νὰ σᾶς ἐνδιαφέρῃ ἡ ἱστορία μου. Ὅ,τι λέγω φαίνεται ἀπίθανον. Μ' ἀκροάζεσθε καὶ σεῖς ἴσως ὅπως ἄλλοι πρὸ ὑμῶν· δὲν μὲ πιστεύετε...

— Βεβαιωθῆτε, κύριε Κλάασεν, ὑπέλαβον διακόπτων αὐτόν, ὅτι οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν διστάζω περὶ τῆς εἰλικρινείας σας.

Προσέκλινε περίλυπος καὶ ἀπήντησε:

— Ἰδοὺ ἡ διεύθυνσίς μου. Κατοικῶ εἰς τὴν ἐξοχήν, ἓν τέταρτον τῆς ὥρας μακρὰν ἀπ' ἐδῶ. Οἱ ἁμαξηλάται γνωρίζουν τὸν δρόμον, καὶ κάθε παιδὶ ἠμπορεῖ νὰ σᾶς δείξῃ τὴν *Ἔπαυλιν τῆς Νεότητος*. Θὰ χαρῶ πολὺ νὰ σᾶς δεχθῶ εἰς τὸν οἶκόν μου. Ἂν ὅμως ὁ καιρός σας δὲν σᾶς ἐπιτρέπῃ νὰ μ' ἐπισκεφθῆτε, τηλεγραφήσατέ μου δύο λέξεις κ' ἔρχομ' ἐδῶ καὶ σᾶς βλέπω. Κοιμῶμαι ἐδῶ τόσον συχνὰ ὅσον καὶ εἰς τὴν οἰκίαν μου σχεδόν. Εἰς τὴν ἔπαυλίν μου εἶνε μεγάλη μοναξιά, ἐνῷ ἐδῶ ἔχω τὴν τύχην νὰ κάμνω πότε καὶ πότε καμμίαν γνωριμίαν. Πρὸ ἐτῶν ὅμως δὲν ἀπήντησα τόσον ἀξιαγάπητον συντροφιάν, ὡς τὴν ἰδικήν σας· καὶ μοῦ εἶνε πραγματικὴ λύπη νὰ τὴν στερηθῶ πάλιν τόσον γρήγορα. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ ἦμαι ἀδιάκριτος· δὲν θέλω νὰ σᾶς κρατήσω. Ἀναβλεπώμεθα λοιπόν. Δὲν εἶνε ἀλήθεια; ἀναβλεπώμεθα.

Καὶ μοῦ ἔτεινε τὴν χεῖρα· ἀλλὰ τόσον ὀδυνηρὰν ἐγκαρτέρησιν ἐνεῖχε τῆς φωνῆς του ὁ τόνος καὶ τὸ ἦθος τῆς μορφῆς του, ὥστε δὲν ᾐσθάνθην τὴν γενναιότητα νὰ ἐμμείνω εἰς τὴν πρώτην μου ἀπόφασιν. «Ἠμπορῶ νὰ κοιμηθῶ αὔριον ἐντὸς τῆς ἁμάξης, διενοήθην· ἂς τοῦ χαρίσω τοῦ ταλαιπώρου καὶ τὸ ὑπόλοιπον τῆς νυκτός μου.»

— Κύριε Κλάασεν, ὑπέλαβον μεγαλοφώνως, εἶνε πολὺ κολακευτικὸν δι' ἐμὲ ὅτι ἡ συντροφιά μου σᾶς εἶνε εὐχάριστος. Δὲν δύναμαι νὰ σᾶς ἐκφράσω ἄλλως τὴν εὐγνωμοσύνην μου, εἰμὴ παρακαλῶν σας νὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ μείνω ἀκόμη ὀλίγην ὥραν μαζῆ σας. Θέλετε;

Οἱ ὀφθαλμοί του ἤστραψαν ἐκ χαρᾶς.

— Ἂν θέλω; ἀνέκραξε. Καὶ τί ἄλλο θέλω, ἀξιότιμε φίλε μου; Μὴ μὲ θεωρήσετε ὡς φλύαρον, ὅστις τὸν πρῶτον ἄνθρωπον τὸν ὁποῖον ἀπαντᾷ κάμνει θῦμα τῆς φλυαρίας του. Ὄχι! Ὅ,τι μ' ἑλκύει πρὸς σᾶς καὶ σᾶς καθιστᾷ δι' ἐμὲ τόσον πολύτιμον ἀκροατήν, εἶνε ἡ ἐμπιστοσύνη τὴν ὁποίαν εἴχετε τὴν καλοσύνην νὰ μοῦ δείξετε. Δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ φαντασθῆτε πόσον εὐχάριστον εἶνε αὐτὸ δι' ἄνθρωπον μεμονωμένον, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου, καθ' ὅλον τὸν μακρὸν καὶ πολυτάραχον βίον του, πολλοὶ ἄνθρωποι παρῆλθον, τῶν ὁποίων ὅμως οἱ πλεῖστοι τὸν μετεχειρίσθησαν μὲ δυσπιστίαν, ἄλλοι μὲ χλεύην καὶ ἐμπαιγμόν, καὶ ὀλίγοι μόνον, πολὺ ὀλίγοι, μὲ ἀληθῆ ἐκτίμησιν τῶν προτερημάτων του. Σᾶς παρακαλῶ νὰ μοῦ δώσετε τὴν διεύθυνσίν σας ἀκριβῶς. Θ' ἀκούσετε ἀργότερα περὶ ἐμοῦ.

Digitized by Google

Ἠμπορῶ ἴσως νὰ σᾶς φανῶ ποτὲ χρήσιμος.

Τῷ ἔδωκα τὸ ἐπισκεπτήριόν μου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐσημειοῦτο ἡ διεύθυνσίς μου. Ἐκεῖνος δέ, στερεώσας μονὴν διόπτραν εἰς τὸν ὀφθαλμόν του, καὶ λαβὼν οὕτω παράδοξον ἦθος κομψευτοῦ μ' ὅλον αὐτοῦ τὸ γῆρας, ἀνέγνω μεγαλοφώνως τὴν διεύθυνσιν, ἵνα διορθώσω ἐνδεχόμενον λάθος, καὶ ἐφύλαξεν ἀμέσως τὸ ἐπισκεπτήριον ἐντὸς κομψοτάτου χαρτοφυλακίου. Ἔπειτα μοὶ προσέφερε νέον σιγάρον, μὲ παρεκάλεσε διὰ φιλικοῦ νεύματος νὰ καταλάβω τὴν προτέραν μου θέσιν, ἐκάθισε καὶ αὐτὸς ἀπέναντί μου, κ' ἐξηκολούθησε τὴν διήγησίν του.

«Μετέβην, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ πιστοῦ ὑπηρέτου μου, εἰς τὴν πατρίδα μου, καὶ ἐκατοίκησα τὴν οἰκίαν ὅπου εἶχον ἀποθάνει ὁ πατήρ μου καὶ ἡ μήτηρ μου, ὅπου κ' ἐγὼ εἶχον γεννηθῆ. Ἦτο πρὸ δεκαεπτὰ ἐτῶν ἀκατοίκητος· ἀλλ' ἡ ἀσθενοῦσα σύζυγός μου, ἥτις εἶχε μεγάλην τῶν κοσμικῶν πραγμάτων ἐμπειρίαν, εἶχεν ἐμπιστευθῆ τὴν οἰκίαν εἰς τὴν φροντίδα καὶ ἐπιστασίαν δύο ἡλικιωμένων συζύγων, οἵτινες ἦσαν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μας καθ' ὃν χρόνον ἔζων ἀκόμη οἱ γονεῖς μου. Μολονότι δὲ τὰ ἔπιπλα εἶχον ἀρκετὰ βλαφθῆ, εὗρον ὅμως ἀρκετὰ δωμάτια καλῶς διατηρημένα, καὶ κατώρθωσα τῇ βοηθείᾳ τοῦ ἐπιτηδείου ὑπηρέτου μου νὰ εὐτρεπίσω ἄνετον ὁπωσοῦν κατοικίαν. Ἐπανεῦρον καὶ τὸ χειρόγραφόν μου, τὸ ἀγαπητόν μου χειρόγραφον! Δὲν εἶχε μὲν δυστυχῶς προφυλαχθῆ τόσον ἐπιμελῶς, ὅσον ὅτε ἐπὶ αἰῶνας ὅλους τὸ εἶχον φυλάξει οἱ ἀπόγονοι τοῦ συγγραφέως· διότι καὶ τὸ χαρτίον εἶχε κιτρινίσει ἀκόμη περισσότερον, καὶ ἡ μελάνη εἶχεν ὠχριάσει, καὶ σκώληκες εἶχον καταφάγει καὶ βλάψει τὰ φύλλα· ἀλλὰ δι' ἐμέ, ὅστις τὸ ἐγνώριζον ἀκριβῶς καὶ λεπτομερῶς, ἦτο πάντοτε εὐανάγνωστον καὶ ἀνεκτίμητον.

Πρώτη μου φροντὶς ὑπῆρξε νὰ παραβάλω τὰς κυριωτάτας τῶν διατριβῶν καὶ συνταγῶν μὲ τὰ χειρόγραφα, τὰ ὁποῖα εἶχον γράψει ἐκ μνήμης ἐντὸς τῆς φυλακῆς μου. Παραδόξως δὲν ἐσυμφώνουν ἐντελῶς μὲ τὸ πρωτότυπον ὡς ἐγὼ ὑπέθετον. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν μὲ ἀνησύχησε διόλου. Ὅ,τι εἶχον γράψει ἐγὼ ἦτο τρόπον τινὰ ὑπαγόρευσις τοῦ συγγραφέως τοῦ χειρογράφου καὶ εἶχε τὴν αὐτὴν αὐθεντίαν, τὴν ὁποίαν εἶχε καὶ τὸ πρωτότυπον· ἦτο οὕτως εἰπεῖν σχόλιον, συμπλήρωμά του. Κατεσκεύασα ἓν χημεῖον, πολὺ πληρέστερον ἐκείνου τὸ ὁποῖον εἶχα πρότερον καὶ ἤρχισα ἀμέσως τὴν κατασκευὴν τοῦ φαρμάκου τῆς νεότητος, τὸ ὁποῖον εἶχα ἀνακαλύψει. Ἔζων ἤδη πρὸ τεσσαράκοντα πέντε ἐτῶν. Καὶ δὲν ᾐσθανόμην μὲν ἀκόμη διόλου τὰς ἀσθενείας τοῦ γήρατος, ἀλλὰ παρετήρουν ὅτι καὶ τὸ σῶμά μου καὶ ἡ διάνοιά μου εἶχον χάσει τὴν ἐλαστικότητα καὶ τὴν ἀνθηρότητα τῆς νεότητος, καὶ ἤθελα ν' ἀρχίσω τὸ ταχύτερον τὴν ἀνανέωσίν μου. Μετὰ ἑξάμηνον ἐργασίαν κατώρθωσα νὰ παρασκευάσω τὸ ἀνεκτίμητον ποτόν.»

Ἐδῶ ἐστάθη καὶ μὲ παρετήρησεν ὑπόπτως. Δὲν ἐκινήθην.

— «Εὐχαρίστως θὰ σᾶς ἐχάριζον ἀπὸ τὸ ποτόν μου, εἶπεν ἡσύχως· ἀλλὰ δὲν θὰ σᾶς ἐχρησίμευε· μόνον ἐμὲ δύναται νὰ ὠφελήσῃ. Διὰ νὰ ἐνεργήσῃ τὸ φάρμακον ἀποτελεσματικῶς, ἀπαραίτητον εἶνε, πλὴν τῶν ἄλλων, νὰ ἀνακαλυφθῇ καὶ νὰ παρασκευασθῇ ὑπ' αὐτοῦ ἐκείνου ὅστις θὰ τὸ μεταχειρισθῇ. Ἂν τὸ πρᾶγμα δὲν εἶχεν οὕτως, ὅλος ὁ κόσμος θὰ ἤξευρεν ὅ,τι γνωρίζω ἐγώ... διότι ἐγὼ δὲν εἶμαι ἐγωϊστής. Δυστυχῶς διὰ τὴν ταλαίπωρον πάσχουσαν ἀνθρωπότητα, μόνος ἐγὼ δύναμαι νὰ ὠφεληθῶ ἀπὸ τὴν ἀνακάλυψίν μου.

— Ἐννοῶ, εἶπον.

Προσέκλινεν εὐμενῶς καὶ ἐξηκολούθησεν:

— Δὲν ἀπέκρυψα τὴν ἐνασχόλησίν μου, διότι ἡ μυστικότης δὲν ἦτο ἀναγκαία. Ἡ οἰκογένειά μου ἦτο πολὺ γνωστὴ εἰς τὴν πόλιν Κ. Εὗρον δ' ἐκεῖ καὶ μερικοὺς παλαιοὺς συγγενεῖς, καὶ ἐσχηματίσθη τοιουτοτρόπως περὶ ἐμὲ κύκλος καλῶν φίλων. Διηγήθην δὲ εἰς αὐτοὺς προθύμως ὅ,τι καὶ σεῖς μέχρι τοῦδε ἠκούσατε. Ἔβλεπον ὅτι κανεὶς δὲν μ' ἐπίστευε, ἀλλὰ τοῦτο ὀλίγον μ' ἐλύπει. Ἤρκει πρὸς ἐπιτυχίαν μου, ὅτι θετικῶς ἐγνώριζον ἐγώ, ποία ὑπῆρχεν ἐντός μου ἔκτακτος σοφία.

Τὴν 13 Ὀκτωβρίου, ἀφοῦ ἑώρτασα τὴν τεσσαρακοστὴν ἕκτην γενέθλιόν μου, ἤρχισα τὴν δίαιτάν μου. Παρετήρησα δὲ μετ' εὐχαριστήσεως ὅτι καθ' ἑκάστην ἐγινόμην κατὰ μίαν ἡμέραν νεώτερος. Καὶ τὴν 13 Ὀκτωβρίου τοῦ ἑπομένου ἔτους ἠδυνήθην, πρὸς ἀπερίγραπτον χαράν μου, νὰ ἑορτάσω τὴν τεσσαρακοστὴν πέμπτην γενέθλιόν μου.

Τοιουτοτρόπως καθ' ἕκαστον ἔτος ἔσβυνα ἕνα χρόνον ἀπὸ τὴν ζωήν μου. Νέα νεότης, νέα δύναμις εἰσήρχοντο καθ' ἑκάστην εἰς τὴν ὕπαρξίν μου καὶ μὲ ἐπλήρουν ἀγαλλιάσεως, τὴν ὁποίαν οὐδεὶς θνητὸς δύναται νὰ φαντασθῇ.

Τὸν χειμῶνα τοῦ 1861 ἐγνώρισα εἰς τὴν πατρικήν μου πόλιν μίαν νέαν κόρην δεκαπέντε ἐτῶν. Ἦτο τὸ χαριέστατον πλάσμα, τὸ ὁποῖον ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ φαντασθῇ· ἀνθηρά, εὔθυμος, ζωηρά, ὡραιοτάτη, καὶ τόσον ἔξυπνος, ὥστε πολλοὶ τὴν ἐθεώρουν ὡς αὐθάδη. Ἦτο κόρη ἑνὸς τῶν συμμαθητῶν μου, καὶ ἐπεσκεπτόμην συχνὰ τὸν οἶκον τῶν γονέων της. Μέχρι πρὸ μικροῦ εἶχε ζήσει πλησίον γραίας ἀτέκνου θείας της, ἡ ὁποία τὴν εἶχεν υἱοθετήσει· ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον τῆς συγγενοῦς αὐτῆς, ἥτις τῆς εἶχεν ἀφήσει μικρὰν τινα περιουσίαν, ἐπέστρε-

Digitized by Google

ψεν εἰς τὴν πατρικήν της οἰκίαν. Ἦτο ἡ ἀγαπητή μου, καὶ ὠφελούμην ἀπὸ πᾶσαν περίστασιν διὰ νὰ τῆς προξενήσω χαράν. Ἔβλεπον δὲ μὲ μεγάλην μου εὐχαρίστησιν, ὅτι μοῦ τὸ ἀνταπέδιδε διὰ παιδικῆς εὐγνωμοσύνης καὶ ἀφοσιώσεως.

Μίαν ἡμέραν, ἐνῷ ἐκαθήμην πλησίον της εἰς τὴν πατρικήν της οἰκίαν, μοῦ εἶπεν ἔξαφνα:

— Ἀλήθεια, κύριε Κλάασεν, ὅτι ηὕρατε τὸ μέσον νὰ γίνεται κανεὶς πάλιν νέος, καὶ ὅτι καταγίνεσθε τόρα νὰ γείνετε καὶ σεῖς νέος;

— Ἑλένη! ἀνέκραξε μετὰ μομφῆς ἡ μήτηρ της.

— Ἀφήσατε τὸ κορίτσι νὰ ὁμιλήσῃ, εἶπον ἐγώ, καὶ στραφεὶς πρὸς τὴν κόρην, ἀπήντησα εἰς τὴν ἐρώτησίν της:

— Μάλιστα, τὸ ἔχω αὐτὸ μέσον· ἀλλὰ διατί μ' ἐρωτᾶτε;

Ἐμειδίασε πονηρῶς καὶ μοῦ ἀπήντησεν:

— Ἀφ' ὅτου εἶμ' ἐδῶ, ἐσκέφθην πολὺ περὶ τοῦ μέλλοντός μου. Μίαν ἡμέραν θὰ νυμφευθῶ κ' ἐγώ. Ἀλλ' ἀπὸ τοὺς νέους τοὺς ὁποίους βλέπω, δὲν μ' ἀρέσει κανεὶς τόσον ὅσον σεῖς. Πόσον ἐτῶν εἶσθε, κύριε Κλάασεν;

— Ἐγεννήθην, ἀπήντησα, πρὸ τεσσαράκοντα ἐννέα ἐτῶν, καὶ εἶμαι τόρα τεσσαράκοντα δύο ἐτῶν.

— Λαμπρά! ἐξηκολούθησε. Γενῆτε λοιπὸν ἑπτὰ ἔτη ἀκόμη νεώτερος· θὰ εἶσθε τότε τριάκοντα πέντε καὶ ἐγὼ εἰκοσιδύο ἐτῶν, καὶ τότε μὲ νυμφεύεσθε.

— Ἑλένη! Ἑλένη! ἐφώναξε καὶ πάλιν ἡ μήτηρ της.

Ἀλλ' ἐγὼ ἠγέρθην καὶ εἶπον ἐντόνως:

— Παρακαλῶ, παρακαλῶ πολύ, ἀγαπητή μου φίλη, ν' ἀφήσετε τὴν κόρην σας νὰ ὁμιλήσῃ, ἔστω καὶ ἂν οἱ λόγοι της δὲν συμφωνοῦν μὲ τὰς ἰδέας καὶ τὰς ἐπιθυμίας σας.

Ἡ κυρία ἐστενοχωρήθη καὶ ἀπήντησεν:

— Ἡ Ἑλένη εἶνε ἀνόητη.

Ἐγὼ ἐστράφην τότε πρὸς τὴν νέαν, καὶ τὴν ἠρώτησα ἂν ὡμίλει σπουδαίως.

Ἐκύτταξε μειδιῶσα καὶ κάπως δειλὰ τὴν μητέρα της, καὶ μοῦ ἀπήντησεν οἰκείως:

— Ὅταν γενῆτε τριάκοντα πέντε ἐτῶν, κύριε Κλάασεν, κ' ἐγὼ εἰκοσιδύο, τότε νυμφευόμεθα χωρὶς ἄλλο.

Ἔδραξα τότε τὴν χεῖρά της καὶ εἶπον ἐπισήμως·

— Σᾶς θεωρῶ λοιπὸν ὡς μνηστήν μου.

Ἔπειτα ἐπλησίασα εἰς τὴν μητέρα, καὶ ἐπρόσθεσα·

— Μὲ τὴν συναίνεσίν σας, σεβαστή μου φίλη·

Ἐκείνη δὲν ἀπήντησε τίποτε, ἀλλὰ καὶ δὲν ἀπέκρουσε τὴν πρότασίν μου. Εἶπε μόνον μετὰ μικρόν:

— Ἑπτὰ ἔτη εἶνε μακρὰ προθεσμία· ἀργότερα πάλιν ὁμιλοῦμεν.

Τὴν ἐπαύριον μοῦ εἶπεν ἡ Ἑλένη·

— Χθὲς ἡ μαμὰ μ' ἐμάλωσε. Δὲν ταιριάζει, μοῦ εἶπε, εἰς μεγάλο κορίτσι νὰ ὁμιλῇ ὅπως σᾶς ὡμίλησα. Ἂς ἀφήσωμεν ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸ πρᾶγμα. Ἀλλὰ ἡ συμφωνία μας συμφωνία, κύριε Κλάασεν.

Τέσσαρα ἔτη παρῆλθον, καὶ ἡ Ἑλένη ὡρίμασεν ὑπὸ τὰ ὄμματά μου εἰς περικαλλῆ νεάνιδα. Ἦτο δεκαεννέα ἐτῶν. Ἀλλ' ἀπό τινος χρόνου εἶχε γίνει ἐκτάκτως σιωπηλὴ καὶ ἐπιφυλακτική. Εἶχε μὲν πάντοτε φιλικὸν καὶ εὐμενὲς δι' ἐμὲ μειδίαμα, ὁσάκις μ' ἔβλεπεν, ἀλλ' ἀπέφευγε νὰ μένῃ μόνη μαζή μου, καὶ δὲν εἴχομεν πλέον τὰς οἰκείας ἐκείνας συνομιλίας, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἄλλοτε τόσον συχναί.

Τί εἶχε συμβῇ; Ἐτυράννουν τὴν κεφαλήν μου νὰ τὸ εὕρω, καὶ ἤμην δυστυχέστατος, ὅτε μίαν ἡμέραν ὁ πατὴρ τῆς Ἑλένης μοῦ ἀνήγγειλε δι' ὀλίγων ξηρῶν καὶ ψυχρῶν λέξεων, ὡς ἂν ἦτο τὸ πρᾶγμα ἐντελῶς ἀδιάφορον δι' ἐμέ, ὅτι ἡ κόρη του ἠρραβωνίσθη καὶ μετ' ὀλίγους μῆνας, τὴν προσεχῆ ἄνοιξιν, νυμφεύεται.

Ἀπέμεινα βωβός, κατάπληκτος,.. ἀλλὰ ἥσυχος· οὔτε λέξις, οὔτε νεῦμά μου ἐξεδήλωσε τὸν πόνον μου. Ὑπῆγα εἰς τὴν οἰκίαν μου, κ' ἐκρύβην εἰς τὸ δωμάτιόν μου, καὶ ἔκλαυσα. Ἡ ἐλεεινή μου ζωὴ παρῆλθεν ὁλόκληρος ἐνώπιον τῆς σκοτισθείσης ψυχῆς μου, ὁ θάνατος τῶν γονέων μου, τῶν μόνων ὄντων, τὰ ὁποῖα μὲ εἶχον ἀγαπήσει· ὁ βραχὺς καὶ ἀτυχής μου γάμος· ἡ μακρά μου φυλάκισις. Ἐσκέφθην, ἂν ἦτο τοῦ κόπου ἄξιον νὰ γείνω πάλιν νέος, ἀφοῦ ἡ ζωή μου αὐτὴ ἐμαρτύρει πόσον ὀλίγην χαρὰν περιέχει ἡ νεότης τοῦ ἀνθρώπου. Ἔφθασα σχεδὸν εἰς τὴν ἀπελπισίαν. Δὲν ἦτο ἄρα προτιμότερον ν' ἀποθάνω, ἢ νὰ παρατείνω τὴν ζωήν, ἡ ὁποία οὐδεμίαν μοῦ ὑπέσχετο εὐχαρίστησιν; Εὐτυχῶς ἔπεσε τὸ βλέμμα μου εἰς τὸ χειρόγραφον, τὸ ὁποῖον ἔκειτο ἐπὶ τῆς τραπέζης μου. Πόσον εὐγλώττως μ' ἐφάνη ὅτι ἔλαμψαν εἰς τὰ ὄμματά μου τὰ παλαιὰ καὶ ὠχρά του γράμματα! Ἡ θεία σοφία, τὴν ὁποίαν μὲ εἶχον διδάξει, ἔχυσε πάλιν εἰς τὴν καρδίαν μου τὴν εἰρήνην ἐκείνην καὶ τὴν γαλήνην, τὴν ὁποίαν μόνον οἱ ἀθάνατοι ἀπολαμβάνουσι. Τί ἐσήμαινε στιγμιαία ὀδύνη δι' ὅν, τὸ ὁποῖον εἶχε τὴν δύναμιν νὰ προστάζῃ τὸν χρόνον νὰ σταματήσῃ ἢ καὶ νὰ ὀπισθοδρομήσῃ; Ἐμειδίασα διὰ τὴν ἀδυναμίαν, ἥτις μὲ εἶχε καταλάβει, καίτοι ἰσχυρότερον, δυνατώτερον, σοφώτερον παρά ποτε.

Ἀλλ' ἡ γενέθλιός μου πόλις ἀπώλεσε πᾶν θέλγητρον δι' ἐμέ. Δὲν ὠργίσθην κατὰ τῆς Ἑλένης· ἦτο ἀναξία τῆς ὀργῆς μου. Ἀλλὰ δὲν ἤθελον πλέον νὰ τὴν συναντήσω. Τρεῖς δὲ ἡμέ-

Digitized by Google

ρας, ἀφ' ὅτου μοὶ ἀνηγγέλθησαν οἱ ἀρραβῶνές της, ἐγκατέλειψα διὰ παντὸς τὴν Κ.

Ὁ Κ.Κλάασεν ἐσταμάτησεν ἐπὶ μικρόν, ὡσεὶ θέλων νὰ συναγάγῃ τὰς ἰδέας του. Ὅτε δὲ παρετήρησεν ὅτι ἐθεώρουν τὸ ὡρολόγιον μὲ κεκμηκότας ὀφθαλμούς, εἶπε·

— Λάβετε ἀκόμη ὀλίγα λεπτὰ ὑπομονήν. Ἡ ἱστορία μου ἐτελείωσε.

Εἶτα δ' ἐξηκολούθησεν ὁμιλῶν ταχέως, οἱονεὶ φοβούμενος μὴ ἀποκάμῃ ἡ προσοχή μου πρὸ τοῦ τέλους τῆς διηγήσεώς του·

— Δύο ἔτη τώρα ζῶ ἐντελῶς ἄσχετος πλησίον τῆς Β. Ἠδυνήθην νὰ ἐξακολουθήσω ἡσύχως τὰς μελέτας μου, καὶ νὰ κάμω νέας, λαμπρὰς ἀνακαλύψεις. Ἔλαβον ἐπομένως ἀπόφασιν, ἡ ὁποία ἔχει δι' ἐμὲ ὑψίστην σημασίαν. Κατώρθωσα τὸ ποτὸν τὸ ὁποῖον παρασκευάζω νὰ τὸ συμπυκνώσω εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε νὰ εἰκοσαπλασιάσω τὴν δύναμίν του. Δὲν τὸ μετεχειρίσθην ἀκόμη ὑπὸ τὴν νέαν του μορφήν, διότι πρὸς ἐπιτυχῆ χρῆσιν πρέπει νὰ περιμείνω μερικοὺς εὐνοϊκοὺς ἀστερισμούς. Ἀλλὰ τὸ ἐρχόμενον ἔτος θὰ πίω ἀβλαβῶς τὸ δυνατὸν ποτόν, τὸ ὁποῖον θὰ ἐφόνευεν οἱονδήποτε ἄλλον. Θὰ τὸ κάμω, διότι... σκοπός μου εἶνε...

Ἠγέρθη, ἔκυψε πρὸς ἐμὲ καὶ εἶπε, βραδέως ψιθυρίζων, ἀλλὰ τονίζων ἑκάστην λέξιν:

— Σκοπός μου εἶνε νὰ ὀπισθοδρομήσω τὴν ζωήν μου, ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερα, μέχρι τῆς γεννήσεώς μου.

Μ' ἐθεώρησεν ἐπὶ μακρόν, καὶ ἐξηκολούθησε περίλυπος, ταπεινῇ τῇ φωνῇ:

— Ἐννόησα κάλλιστα, ὅτι ἡ σημερινή μου ὕπαρξις θὰ ἔμενεν ὅπως δήποτε ἐλεεινή. Τὰ φρικτά μου παθήματα, αἱ λυπηραί μου ἀναμνήσεις, τὰς ὁποίας ἀδύνατον εἶνε νὰ διώξω ἀπὸ τὴν ψυχήν μου, θὰ μοῦ ἐφαρμάκευον πᾶσαν χαράν, ἐνόσῳ θὰ ἔφερον τὸ φορτίον τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου. Ἐνόσῳ ζῶ τὴν σημερινήν μου ζωήν, δὲν δύναμαι νὰ ἐξαλείψω ὅτι ἐπὶ δεκαεπτὰ ὅλα ἔτη μὲ ἀφῆκαν νὰ τήκωμαι ἐντὸς εἱρκτῆς, ὅτι μὲ ἠπάτησαν καὶ κακομετεχειρίσθησαν ὡς οὐδέποτε ἄνθρωπον. Ὅλα αὐτὰ πρέπει νὰ ἀφαιρεθῶσι, νὰ ἐκλείψωσιν ἀπὸ τὴν ζωήν μου, διὰ νὰ δυνηθῶ νὰ ζήσω πάλιν ἥσυχος καὶ εὐτυχής. Διὰ τοῦτο...»

Καὶ ἀναλαβὼν πάλιν τὸ ἐπίσημον ἐκεῖνο ἦθος, δι' οὗ μοὶ ἀνεκοίνωσε πρὸ μικροῦ ὅτι ἐσκόπει νὰ ὀπισθοδρομήσῃ τὴν ζωήν του μέχρι τῆς γεννήσεώς του, προσέθηκε·

— Διὰ τοῦτο θέλω νὰ ἐπανέλθω εἰς τὴν κοιτίδα, καὶ ὡς νεογέννητος ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ὡς ἀναγεννηθεὶς ν' ἀρχίσω νέαν ζωήν.

Ὠρθώθη δὲ ταῦτα λέγων καὶ μὲ προσεῖδεν ἀνήσυχος.

— Πιστεύετε, ὅτι θὰ ἐπιτύχω; ἠρώτησεν. Ἢ θὰ μ' ἐμπαίζετε καὶ σεῖς ὅπως ἄλλοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἐνεπιστεύθην, ὅπως εἰς σᾶς;

— Ὄχι, κύριε Κλάασεν, ἀπήντησα. Βεβαιωθῆτε, ὅτι δὲν σᾶς ἐμπαίζω, οὔτε θὰ σᾶς ἐμπαίξω ποτέ. Εὔχομαι δὲ τοὐναντίον νὰ ἐπιτύχωσι τὰ πολὺ περίεργα πειράματά σας.

Τόσον τὸν συνεκίνησαν οἱ λόγοι οὗτοι, οὓς ἐπρόφερον ἡσύχως καὶ σοβαρῶς ἐν εἰλικρινεῖ συμπαθείᾳ, ὥστε οἱ ὀφθαλμοί του ἐπληρώθησαν δακρύων.

— Δὲν θὰ λησμονήσω ποτέ, ὅτι δὲν μοῦ ἐδείξατε ἀμφιβολίαν, εἶπε. Μοῦ δίδετε νέον θάρρος. Εἶμαι φίλος σας δι' ὅλην σας τὴν ζωήν. Μὴ μὲ λησμονήσετε. Ἐγὼ θὰ σᾶς ἔχω πάντοτε εἰς τὸν νοῦν μου.

Ἠγέρθην καὶ ἐγὼ καὶ ἔτεινα πρὸς αὐτὸν τὴν χεῖρα, πρὸς ἀποχαιρετισμόν. Ἔδραξεν αὐτὴν διὰ τῶν δύο του χειρῶν, τὴν ἔσφιγξεν ἐγκαρδίως καὶ εἶπε·

— Ἀναβλεπώμεθα, ἀγαπητέ μου, ἀξιότιμε φίλε. Εὐχαριστῶ διὰ τὴν πίστιν σας. Εὔχομαι νὰ δυνηθῶ νὰ σᾶς ἀποδείξω καὶ πάλιν πόσον εὐγνωμονῶ διὰ τὴν ἀγαθότητά σας. Ἐλπίζω νὰ τὸ κατορθώσω. Μὴ λησμονήσετε τὴν διεύθυνσίν μου· Ἄρης Κλάασεν, Ἔπαυλις Νεότητος, πλησίον τῆς Β.— Ἀναβλεπώμεθα.

Ε'

Διαρκοῦντος τοῦ ἐπομένου ἔτους ἔλαβον διαφόρους μακρὰς καί πως συγκεχυμένας ἐπιστολὰς τοῦ φίλου μου. Εἶχον κερδήσει, φαίνεται, τὴν καρδίαν του διὰ τῆς προσοχῆς μεθ' ἧς εἶχον ἀκροασθῇ αὐτόν, διότι ἐπανειλημμένως μὲ ἐβεβαίου περὶ τῆς φιλίας καὶ εὐγνωμοσύνης του, καὶ μὲ παρεκάλει, δι' ἑκάστου γράμματός του, νὰ μὴ λείψω νὰ τὸν ἐπισκεφθῶ ἐπὶ μικρόν, ἂν τυχὸν μ' ἔφερεν ὁ δρόμος μου πρὸς τὸ Β. Μόλις τὸ ἐπόμενον ἔτος περὶ τὰ Χριστούγεννα κατώρθωσα νὰ ἐκπληρώσω τὴν ἐπιθυμίαν του.

Εὗρον ὅτι ὁ Κ. Κλάασεν εἶχε μεγάλως γηράσει κατὰ τοὺς 14 μῆνας, καθ' οὓς δὲν τὸν εἶχον ἰδεῖ. Ἐπειδὴ δὲ μοὶ ἦτο γνωστὴ ἡ ἐποχὴ τῆς γεννήσεώς του, εὐκόλως ὑπελόγισα, ὅτι μόλις ἦτο ἑξήκοντα ἐτῶν. Καὶ ὅμως ἐφαίνετο ὀγδοηκοντούτης· κάτισχνος, ἀσθενής, ἀδύνατος. Ἐπροξένει δὲ ἡ θέα του λυπηρὰν ἀλλὰ καὶ κωμικὴν συγχρόνως ἐντύπωσιν, διότι ἡ ἐνδυμασία του καὶ ὅλον αὐτοῦ τὸ ἐξωτερικὸν ἀπετέλει χονδροειδῆ καὶ ἀπότομον ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἑτοιμόρροπον σῶμά του. Ἦτο ἐνδεδυμένος ὡς νεαρὸς μαθητής, ἀδύνατον δὲ νὰ φαντασθῇ τις οἰκτρότερόν τι καὶ γελοιότερον τῶν λιποσάρκων κνημῶν του, καλυπτομένων ὑπὸ ποικιλοχρώμων κνημίδων, ὑπὸ κοντάς, μέχρι γόνατος, ἀναξυρίδας. Εὐρὺ κατάλευκον περιτραχήλιον, καλύπτον τὸ περιλαίμιον κοντοῦ κολοβίου καὶ μεταξωτὸν

Digitized by Google

χρωματιστὸν λαιμοδέτην, δεδεμένον ὡς ὁ τῶν ναυτῶν, ἀπεκάλυπτε τὸν ἰσχνὸν καὶ πλήρη τενόντων τράχηλόν του, τράχηλον μαδημένης ἀλεκτορίδος, καὶ κατεδείκνυεν ἔτι ἀπαισιώτερον τὸ κίτρινον καὶ ῥικνὸν αὐτοῦ πρόσωπον.

Μὲ προσηγόρευσεν ἐν μεγαλοφώνῳ παιδικῇ ἀγαλλιάσει, καὶ προσεπάθησε νὰ σκιρτήσῃ περὶ ἐμέ, ἀλλὰ προσέκοψε βαρὺς καὶ θὰ κατέπιπτε χαμαί, ἂν δὲν ἀντελαμβάνετο αὐτοῦ ὁ παριστάμενος πάντοτε ὑπηρέτης. Εἶτα μὲ ὡδήγησεν εἰς τὸ δωμάτιόν του, ὅπερ ἦτο πλῆρες παιγνίων, ὁποῖα ἀσμενίζουσι τὰ δεκαετῆ παιδία, κατόπιν εἰς τὸ χημικόν του ἐργαστήριον, ὅπου ἀπήντησα ὠχρόν τινα καὶ σιωπηλὸν νέον, ὃν μοῦ παρουσίασεν ὡς βοηθόν του, καὶ τέλος εἰς τὸ σπουδαστήριόν του, ὅπως ἰδῶ τὸ πολύτιμον χειρόγραφον, εἰς ὃ ὤφειλεν ὅλην του τὴν σοφίαν. Τὸ ἐθώπευσεν ἠπίως διὰ τῆς χειρός, ὡς ἂν ἦτο ζῶν τι, καὶ μοὶ ἔδειξε διὰ τοῦ δακτύλου περίοδόν τινα, σημειωμένην ἐπὶ τῆς πρώτης εὐθὺς σελίδος: Est sal Sophorum, sine quo, quicumque operatur, est sicut Sagittarius, qui sine chorda sagittat. Τὸ χειρόγραφον ἐφαίνετο γηραιὸν καὶ σεβάσμιον· καὶ ἂν δ' ἔτι ἐλησμόνουν ὅτι ὁ Κ. Κλάασεν πρὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν τὸ μετεχειρίζετο, ὤφειλον πάντοτε νὰ ὁμολογήσω ὅτι ὁ κατασκευάσας αὐτὸ ἦτο βεβαίως ἐμπειρότατος τῆς νοθείας ἀρχαίων χειρογράφων.

Ὅτ' ἐκαθήσαμεν εἰς τὴν τράπεζαν. ὁ ὑπηρέτης ἔδεσε περὶ τὸν τράχηλον τοῦ Κ. Κλάασεν μέγα χειρόμακτρον· ἀναγκαιότατον ἄλλως, διότι αἱ τρέμουσαι χεῖρες τοῦ γέροντος ἀδεξιώτατα κατώρθουν νὰ φέρωσιν εἰς τὸ στόμα τὰ ὄψα, καὶ τὸ λευκὸν ὀθόνιον ταχύτατα κατεκηλιδώθη. Εἰς τοῦτο δὲ μετὰ πολλῆς του εὐχαριστήσεως μὲ κατέστησε προσεκτικὸν ὁ Κ. Κλάασεν.

Διαρκοῦντος τοῦ γεύματος μοὶ διηγήθη, ὅτι ἀπὸ τριῶν ἤδη μηνῶν ἐλάμβανε τὸ ποτόν του συμπεπυκνωμένον εἰς ἰσχυρότατον ἐκχύλισμα καὶ ὅτι, ὡς κ' ἐγὼ βεβαίως θὰ παρετήρησα, ἐπέτυχεν ἤδη διὰ τῆς μεθόδου αὐτῆς τὰ θαυμασιώτατα ἀποτελέσματα.

— Δὲν θὰ τὸ πιστεύσετε, εἶπεν· ἀλλὰ σᾶς βεβαιῶ ὅτι κατώρθωσα τοὺς τελευταίους τρεῖς μῆνας νὰ γείνω κατὰ εἰκοσιπέντε σχεδὸν ἔτη νεώτερος. Τὰ παλαιά μου γενέθλια τόσον ταχέως ἐπέρχονται τόρα, τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο, ὥστε ἀπέκαμα πλέον νὰ τὰ ἑορτάζω. Χθὲς ἔγεινα ἕνδεκα ἐτῶν. Μὴ μὲ συγχαίρετε, φίλε μου, διότι μετ' ὀλίγας ἡμέρας θὰ εἴχατε πάλιν νὰ μὲ συγχαρῆτε διὰ τὸ δέκατον ἔτος μου. Ἓν μόνον ἤθελα πολὺ νὰ σᾶς παρακαλέσω. Μοῦ κάμνετε τὴν χάριν νὰ δεχθῆτε τὴν πρόσκλησίν μου εἰς τὰ τελευταῖα ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τὰ πρῶτα γενέθλιά μου; Ἡ ζωή μου τόρα θὰ ἔχῃ τὴν ἑξῆς πορείαν. Ἐντὸς σχετικῶς ὀλιγίστου χρόνου θὰ γείνω ἑνὸς μόνον ἔτους. Κατὰ τὸ τελευταῖον αὐτό, τὸ πρῶτον δηλαδή, ἔτος τῆς ζωῆς μου θὰ ἔχω φυσικῷ τῷ λόγῳ ὅλας τὰς ἰδιότητας ἑνὸς μικροῦ παιδίου, δὲν θὰ ὁμιλῶ, δὲν θὰ περιπατῶ, δὲν θὰ ἐννοῶ. Ἔλαβον ἀπὸ τοῦδε τὰ μέτρα μου, ὥστε νὰ μοῦ δοθῇ τότε τὸ ποτὸν τόσον συμπεπυκνωμένον, ὥστε τὸ ἀναίσθητον αὐτὸ ἔτος νὰ περάσῃ εἰς ὀλίγας στιγμάς. Κατὰ τὴν βραχεῖαν αὐτὴν ἀλλὰ σπουδαιοτάτην διὰ τὸν φιλόσοφον περίοδον, πολὺ ἐπεθύμουν νὰ γνωρίζω ὅτι θὰ εἶσθε πλησίον μου, ὥστε κατόπιν μετὰ τὴν ἀναγέννησίν μου — διότι καθ' ἣν στιγμὴν θὰ ἐξαφανισθῇ ἡ τελευταία μου ζωή, ἀρχίζω εὐθὺς τὴν νέαν — ν' ἀκούσω ἀπὸ τὸ στόμα σας κατὰ τίνα τρόπον ἐνήργησε τὸ φάρμακον ἐνῷ ἐκοιμᾶτο τὸ πνεῦμά μου. Τὴν πληροφορίαν αὐτὴν δὲν θ' ἀργήσω νὰ σᾶς τὴν ζητήσω, διότι ἐφρόντισα περὶ ὅλων, οὐδ' ἐλησμόνησα, ὅτι ὡς νεογέννητον παιδίον θὰ ἤμην ἀνίκανος νὰ ἐννοήσω ὅ,τι σᾶς ζητῶ, ἂν ἔμενα ὡς ὅλα τὰ βρέφη. Ἀλλ' ὁ εὑρὼν τὸ μυστικὸν τῆς ἐντὸς ὀλίγου χρόνου ἀνανεώσεως δὲν ἦτο δύσκολον νὰ μάθῃ τὴν τέχνην τοῦ νὰ γηράσκῃ γρήγορα. Τὴν ἔμαθον λοιπὸν καὶ αὐτὴν πολὺ εὐκόλως, καὶ ἐντὸς τοῦ ἐργαστηρίου μου εὑρίσκονται διάφορα φιαλίδια, μὲ ἀκριβεῖς ἐπιγραφάς, περιέχοντα ὅλα τὰ φάρμακα, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ μοῦ δοθοῦν μετὰ τὴν ἀναγέννησίν μου, κατὰ τὴν περίοδον τῆς νηπιότητός μου. Διὰ νὰ ἐξασφαλίσω δὲ αὐστηρὰν ὑπακοὴν εἰς ἐκτέλεσιν τῶν διαταγῶν μου, συνέταξα πρᾶξιν συμβολαιογραφικήν, τὴν ὁποίαν ἐγνωστοποίησα καὶ εἰς τὸν ὑπηρέτην καὶ εἰς τὸν βοηθόν μου, καὶ διὰ τῆς ὁποίας ἐξασφαλίζω εἰς τὸν καθένα των δέκα χιλιάδας τάλληρα, πληρωτέα τὴν ἡμέραν καθ' ἣν θὰ ἑορτάσω τὸ δέκατον ὄγδοον τῆς ἀναγεννήσεώς μου ἔτος. Ὁ Βράουν καὶ ὁ βοηθός μου εἶνε ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ἀγαποῦν τὰ χρήματα, καὶ δέκα χιλιάδες τάλληρα δι' αὐτοὺς εἶνε μέγα πρᾶγμα· εἶμαι δὲ τοιουτοτρόπως βέβαιος, ὅτι θὰ ἐκτελέσουν ἀκριβῶς τοὺς ὁρισμούς μου. Ἀλλὰ παρ' αὐτῶν δὲν δύναμαι νὰ περιμένω τίποτε περισσότερον. Οἱ ἄνθρωποι δὲν ἔχουν τὴν ἀπαιτουμένην μόρφωσιν καὶ κρίσιν, διὰ νὰ παρατηρήσουν τὴν ἐπικειμένην μετάβασιν ἀπὸ τὴν παλαιὰν εἰς τὴν νέαν μου ζωὴν καὶ νὰ μοῦ ἐκθέσουν ἐν καιρῷ τὰ πράγματα ἐπιστημονικῶς καὶ ἀξιοπίστως. Πρὸς τοῦτο ἐξέλεξα σᾶς. Διότι, ἀφοῦ δὲν θὰ στερηθῶ μίαν στιγμὴν τὴν ἀτομικότητά μου, ἔχει μεγίστην δι' ἐμὲ σημασίαν νὰ μάθω κατόπιν ἐκ τῶν λόγων σας καὶ νὰ δυνηθῶ νὰ ἐκτιμήσω πῶς εἶχον τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμά μου κατὰ τὴν μετάβασιν αὐτήν, τὴν μοναδικὴν εἰς τὴν ἱστορίαν, ἀπὸ μιᾶς εἰς ἄλλην γνήσιαν ζωήν. Κατὰ τοὺς ὑπολογισμούς, τοὺς ὁποίους ἔκαμα καὶ ἐξήλεγξα μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας, δύναμαι νὰ ἰσχυρισθῶ μετ' ἀπολύτου

Digitized by Google

βεβαιότητος, ὅτι ἓξ μῆνας ἀκριβῶς μετὰ τὸ τέρμα τῆς παλαιᾶς μου ζωῆς θὰ ἑορτάσω τὴν δεκάτην ὀγδόην ἐπέτειον τῶν γενεθλίων μου. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς αὐτῆς παραιτῶ τὸ ποτὸν τοῦ γήρατος, διὰ νὰ ζήσω ἐπί τινα ἔτη τὸν κοινὸν ἀνθρώπινον βίον· ἀλλὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐπεθύμουν νὰ σᾶς ἰδῶ, διὰ νὰ ἀκούσω τὰς ἐντυπώσεις σας περὶ τῆς μυστηριώδους καὶ περιεργοτάτης φάσεως τοῦ βίου μου. Ἀξιότιμε, ἀγαπητέ μου, μόνε φίλε, τὸν ὁποῖον ἔχω ἀκόμη εἰς τὸν κόσμον, μοῦ ὑπόσχεσθε νὰ δράμετε πρὸς ἐμέ, ὅταν σᾶς μηνύσω ὅτι πρόκειται νὰ περάνω τὴν παλαιάν μου ζωήν;

Μ' ἐθεώρει ἱκετεύων. Ἡτοιμαζόμην δὲ νὰ εἴπω *ναί,* χωρὶς νὰ θεωρήσω ἐνδομύχως σπουδαίαν τὴν ὑπόσχεσίν μου· ἀλλ' ὁ Ἀρῆς Κλάασεν ἦτο, ὡς καὶ μόνος ἐκαυχᾶτο, ἔξυπνος ἄνθρωπος, γνωρίζων τὸν τρόπον νὰ ἐπιτυγχάνῃ πολλὰς τῶν ἐπιθυμιῶν του, καὶ ἥκιστα εὐαπάτητος.

— Ἂν θέλετε, ἐξηκολούθησε, νὰ μοῦ ὑποσχεθῆτε ὅ,τι θερμῶς σᾶς παρακαλῶ, πρέπει νὰ μοῦ δώσετε τὸν λόγον τῆς τιμῆς σας, ὅτι θὰ ἐκτελέσετε τὴν ὑπόσχεσίν σας πιστῶς. Μόνον ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦτον δύναμαι νὰ ἦμαι ἥσυχος, ἀπέναντι τοῦ ἐπικειμένου μεγάλου γεγονότος.

Τὸ πρᾶγμα ἤρχισε νὰ μοῦ γίνεται κάπως σπουδαῖον.

— Εἶχα πολλὰς ἀσχολίας, ἀπήντησα· κατῴκουν πολὺ μακρὰν τοῦ Β., καὶ ἐδίσταζον νὰ δώσω τόσον ἐπίσημον ὑπόσχεσιν.

Ὁ Κλάασεν διέγνω ἀμέσως τί συνέβαινεν ἐντός μου.

— Ἀγαπητέ μου φίλε, εἶπε, καὶ ἡ φωνή του εἶχέ τι τὸ ἀπεριγράπτως συγκινητικόν, καὶ ἡ γηραιὰ ἐλεεινή του μορφὴ ἐξέφραζεν ἀπεγνωσμένην ἀμηχανίαν. Μὴ μοῦ ἀρνηθῆτε τὴν παράκλησίν μου. Ἂν ἐγνωρίζατε τί ὑποφέρω τὴν στιγμὴν αὐτήν, τί ὑποφέρω πρὸ μηνῶν! Ὢ δὲν εἶνε εὔκολον νὰ ἀνακόψῃ τις τὴν φυσικὴν πορείαν τῆς ζωῆς, νὰ τὴν στενοχωρήσῃ, νὰ τὴν ἀναγκάσῃ νὰ τραπῇ πρὸς τὰ ὀπίσω. Ἡ φύσις ὁλόκληρος, πᾶν ὅ,τι ἀνθρώπινον ἐντός μου, ἐπανίσταται κατ'αὐτῆς τῆς ἀνηκούστου βίας καὶ ἀντιμάχεται μετὰ φοβερᾶς δυνάμεως. Τρώγονται, καίουν τὰ ἐντόσθιά μου, ἡ καρδία μου, ὁ ἐγκέφαλός μου, ὡς ἂν εἶχα ἐντός μου τὸ πῦρ τῆς κολάσεως. Δὲν λέγεται τὸ τί ὑποφέρω. Καὶ ὅμως, βλέπετε, δὲν παραπονοῦμαι, μειδιῶ μάλιστα. Διότι ἠξεύρω διατὶ πάσχω, ἠξεύρω ὅτι διὰ τῶν πόνων τοὺς ὁποίους ὑποφέρω ἐξαγοράζω νέαν, ὡραίαν, ἄλυπον ζωήν. Μὴ μοῦ πικράνετε περισσότερον τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς παλαιᾶς μου ὑπάρξεως. Δύνασθε κατ' αὐτὰς νὰ μοῦ παράσχετε οὐράνιον γαλήνην, ἂν μοῦ ὑποσχεθῆτε τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς παρακλήσεώς μου. Κάμετέ το, ὢ! κάμετέ το, καὶ θὰ σᾶς τὸ ἀνταποδώσω, ἢ μᾶλλον, κάμετέ το χωρὶς ἐλπίδα ἀμοιβῆς καὶ θὰ εἶνε καλή, ἐλεήμων πρᾶξις!

Ἀδύνατον μοῦ ἦτο ν' ἀντιστῶ εἰς τοιαύτην ἱκεσίαν.

— Σᾶς δίδω τὸν λόγον μου, κύριε Κλάασεν, εἶπον ἐπισήμως, ὅτι ἅμα μὲ καλέσετε θὰ σπεύσω πρὸς ὑμᾶς.

Ἔδραξε τότε τὴν χεῖρά μου καὶ εἶπεν ἁπλῶς·

— Δὲν ἠπατήθην περὶ ὑμῶν. Εἶσθε φίλος μου. Σᾶς εὐχαριστῶ.

Πρὶν ἢ καταλίπω τὴν ἔπαυλιν, ἔσυρα κατὰ μέρος τὸν γηραιὸν ὑπηρέτην:

— Ὁ αὐθέντης σου δὲν μοῦ φαίνεται καλά, εἶπον. Μοῦ ὡμίλησε περὶ ἑνὸς δυνατοῦ ποτοῦ, τὸ ὁποῖον ἑτοιμάζει ὁ ἴδιος καὶ πίνει. Μήπως ὁ δυστυχὴς ἐδηλητηριάσθη;

Ὁ ὑπηρέτης ἔσεισε τὴν κεφαλὴν καὶ ἀπήντησεν ἠρέμα:

—Ὄχι, δὲν ἐδηλητηριάσθη, ἀλλὰ τελειώνει γρήγορα. Τὸ ποτόν, τὸ ὁποῖον βράζει εἰς τὸ ἐργαστήριόν του, εἶνε ἀβλαβές. Ὁ κύριος τὸν ὁποῖον εἴδατ' ἐκεῖ πρὸ ὀλίγου εἶνε πολὺ καλὸς φαρμακοποιός καὶ δίδει εἰς τὸν Κ. Κλάασεν, ἀντὶ τῶν φοβερῶν δηλητηρίων, τὰ ὁποῖα νομίζει αὐτὸς ὅτι βράζει καὶ πίνει, ἀβλαβεῖς οὐσίας καὶ ἔλαιον, μὲ τὰ ὁποῖα ἀναμιγνύει μάλιστα καὶ πραϋντικὰς σταγόνας, κατὰ παραγγελίαν τοῦ ἰατροῦ. Ἀλλ' αἱ δυνάμεις του κατηναλώθησαν πλέον ὅλαι. Ὁ πτωχός του ἐγκέφαλος, ὅστις δὲν ἡσύχασε πρὸ τριάκοντα ἐτῶν, ἀπέθανεν ἐπὶ τέλους ἀπὸ τὴν ἐργασίαν. Δὲν πιστεύω νὰ ζήσῃ περισσότερον τῶν δύο ἑβδομάδων. Τὸν λυποῦμαι πολύ. Εἶμαι πρὸ τεσσαράκοντα περίπου ἐτῶν νοσοκόμος, καὶ ὑπηρετῶ τὸν κύριον Κλάασεν πρὸ εἴκοσι ἐτῶν. Εἶδα πολλοὺς παράφρονας, τοὺς πλέον ἐπικινδύνους καὶ τοὺς πλέον ἀβλαβεῖς. Ἀλλ' ἐξ ὅλων τῶν ἀρρώστων, τοὺς ὁποίους ἐγνώρισα καὶ ἐπεριποιήθην, κανεὶς δὲν εἶχε τὴν ἀγαθότητα τοῦ κυρίου Κλάασεν. Ἀφότου μοῦ τὸν ἐνεπιστεύθησαν, τόσα ἔτη τώρα, μόνον μίαν φορὰν τὸν εἶδα ἐξαγριωμένον· καὶ θὰ τὸ εἶχα μάλιστα λησμονήσει, ἂν δὲν μοῦ τὸ ἐνθύμιζεν ὁ ἴδιος, διότι ἔχει μνήμην ὡς ὀλίγοι ἄνθρωποι εἰς τὴν ἡλικίαν του. Δι' ὀλίγας δὲ μικρὰς ὑπηρεσίας, τὰς ὁποίας τοῦ προσέφερα κατὰ τὴν μακρὰν μας συμβίωσιν, μοῦ εὐγνωμονεῖ ἀκόμη σήμερον ὡς νὰ ἦτο χθές. Δὲν θ' ἀποκτήσω πλέον ποτὲ τόσον καλὸν κύριον ὡς αὐτόν, καὶ λυποῦμαι ἐκ βάθους ψυχῆς ὅτι θὰ τὸν χάσω!

Ἴσως ἦτο πραγματικῶς συγκεκινημένος ὁ Βράουν· ἀλλὰ τὸ ἀπολιθωμένον του πρόσωπον οὐδὲν ἐμαρτύρει. Συνειθίσας καθ' ὅλην του τὴν ζωὴν νὰ θεωρῇ ἀπαθῶς τὴν παραφροσύνην καὶ τὴν ἀθλιότητα, εἶχεν ἴσως ἀποβάλει τὴν δύ-

Digitized by Google

ναμιν νὰ ἐκφράζῃ διὰ τῆς μορφῆς του ὅ,τι ᾐσθάνετο.

Τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου, δύο περίπου ἑβδομάδας μετὰ τὴν παρὰ τῷ Κ. Κλάασεν ἐπίσκεψίν μου, ἔλαβον, μόλις ἐπιστρέψας εἰς τῆς συνήθους διαμονῆς μου τὸν τόπον, τηλεγράφημα ἐκ Β., φέρον ὑπογραφήν· Φράντς Βράουν, ὑπηρέτης τοῦ κ. Ἀρῆ Κλάασεν, καὶ περιέχον τὰ ἑξῆς:

«Ὁ Κύριος Κλάασεν σᾶς ζητεῖ. Ἂν θέλετε νὰ τὸν ἰδῆτε ζῶντα, παρακαλῶ νὰ σπεύσετε.»

Ἐνθυμηθεὶς τὴν ἐπίσημον ὑπόσχεσιν, ἣν εἶχον δώσει εἰς τὸν ἀσθενῆ, ἀνεχώρησα ἀμέσως τὴν αὐτὴν ἑσπέραν εἰς Β. κ' ἔφθασα ἐκεῖ τὴν ἐπομένην ἡμέραν, πρὸ μεσημβρίας.

Ὁ Βράουν εἰς ὃν εἶχον τηλεγραφήσει, μὲ ὑπεδέχθη εἰς τὸν σταθμόν. Ἡ πρώτη μου δὲ πρὸς αὐτὸν ἐρώτησις ἦτο, ἂν ὁ κύριός του ἔζη ἀκόμη.

— Ζῇ ἀκόμη, μοὶ ἀπήντησεν ὁ Βράουν,ἀλλ' ἀμφιβάλλω πολὺ ἂν θὰ περάσῃ τὸ βράδυ.

— Πῶς εἶνε;

— Οἱ πόνοι ὠλιγόστευσαν ἀπὸ χθές. Εἶνε ἡσυχώτερος κ' ἔχει ὅλας του τὰς αἰσθήσεις. Τὰς τελευταίας ὥρας πολλάκις σᾶς ἐζήτησε. Ὤ, τί καλὰ ἐκάμετε καὶ ἤλθατε.

Ὅτε εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ ἀσθενοῦς, ὅπου ἦσαν κλειστὰ τὰ παραπετάσματα, ἐπεκράτει δὲ ἠρεμόν τι σκιόφως, εἶδον τὸν Κ. Κλάασεν, ἀγνώριστον ἐκ τῆς ἰσχνότητος, κείμενον ἐπὶ τῆς κλίνης. Ἡ κεφαλή του δὲν ἦτο μεγαλειτέρα τῆς κεφαλῆς παιδίου, αἱ δὲ λεπταί, ἄναιμοι καὶ λιπόσαρκοι χεῖρές του ὡμοίαζον τὰς χεῖρας παλαιᾶς καὶ ξηρᾶς μουμίας. Ἤνοιξε τοὺς ἐκ τῆς μικρότητος τοῦ προσώπου ὑπερμεγέθεις φαινομένους ὀφθαλμούς του, καὶ μεγάλη ἐξ αὐτῶν ἤστραψε χαρὰ ὅτε μὲ ἀνεγνώρισεν. Ἤρχισεν ἀμέσως ὁμιλῶν περὶ τοῦ παλαιοῦ ἐκείνου παράφρονος θέματος, ὅπερ τόσον καλῶς ἤδη ἐγνώριζον, ἦτο δ' ἀληθῶς ἀπαίσιον ν' ἀκούῃ τις τὸν ἐπιθάνατον ἐκεῖνον λαλοῦντα διαρκῶς καὶ ἀμεταπτώτως περὶ τῆς γεννήσεώς του. Ἔλεγε δὲ πράγματα, διὰ τὰ ὁποῖα θὰ ἐμειδίων βεβαίως, ἂν ὁ θάνατος δὲν εἶχεν ἤδη τυπώσει τὴν ἀπαραγνώριστον καὶ φοβερῶς ἱεράν του σφραγῖδα ἐπὶ τῆς οἰκτρᾶς μορφῆς, ἣν ἔβλεπον πρὸ ἐμοῦ.

— Εἶμαι παιδὶ ἀδύνατον, καὶ μόλις ἠμπορῶ νὰ ψελλίζω, εἶπε διὰ λεπτῆς κ' ἐσβεσμένης φωνῆς.

Ἦτο δὲ τόσῳ ἀδύνατος,ὥστε μόλις διὰ πολλοῦ κόπου κατώρθου νὰ προφέρῃ ἑκάστην λέξιν. Ἐκ διαλειμμάτων ἐγκατέλειπον αὐτὸν καὶ αἱ τελευταῖαί του δυνάμεις. Τότε δὲ κατέκειτο κλειστοὺς ἔχων τοὺς ὀφθαλμούς, ἠχηρῶς δὲ καὶ ἐπιπόνως ἀναπνέων. Ἑκάστην αὐτοῦ ἀναπνοὴν ὑπελάμβανον τὴν τελευταίαν, καὶ πολλάκις ἀπέτεινα ἐναγώνιον ἐρωτηματικὸν βλέμμα πρὸς τὸν ὑπηρέτην, ὅστις ἵστατο ἀκίνητος πλησίον μου καὶ παρετήρει τὸν θνήσκοντα.

Αἴφνης συνεστάλη ὀδυνηρῶς ἡ μορφὴ τοῦ ἀσθενοῦς. Ἐστέναξε μεγαλοφώνως, καὶ ἔφερε τὴν χεῖρά του πρὸς τὸ στῆθος.

— Ποῦ ὑποφέρετε; ἠρώτησα, ἐλπίζων ὅτι ἠδυνάμην νὰ τὸν πραΰνω κατά τι.

Ἀλλ' ὁ ἐγκέφαλός του ἔμεινε μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς λογικὸς ἐν τῇ χρονίᾳ του παραφροσύνῃ.

— Εἶνε αἱ πρῶται ὠδῖνες τῆς ἀναγεννήσεως, ἐψιθύρισεν ἐπιπόνως.

Ἔπειτα βαθμηδὸν ἡσύχασε πάλιν, καὶ ἡ ἔκφρασις τῆς ὀδύνης ἐξέλιπεν ἐκ τοῦ προσώπου του. Ἀνοίξας δὲ τοὺς βαθεῖς καὶ μεγάλους του ὀφθαλμοὺς μ' ἐθεώρησε προσηνῶς.

— Ἐπέρασαν, εἶπε σιγά.

Κ' ἔμεινεν ἐπὶ μακρὸν ἥσυχος, γαληνιαίως μειδιῶν.

Μετὰ ταῦτα ἤκουσα ἀκατανόητόν τινα ψιθυρισμόν, μεταβληθέντα βαθμηδὸν εἰς εἱρμὸν λέξεων ἀσυναρτήτων μόλις ἀκουομένων:

— Νύξ... βαθεῖα νύξ... λήθη...

Κ' ἐπῆλθε πάλιν παῦσις μακρά!

Αἴφνης ἤνοιξε διὰ μιᾶς τοὺς κεκμηκότας ὀφθαλμούς, καὶ εἶπε δι' ἐντόνου φωνῆς:

—Καὶ ἀπὸ τὴν νύκτα... ἀπὸ τὴν λήθην... ἐξυπνῶ εἰς νέαν ζωήν. Jubente Deo lux apparebit.

Μοὶ ἐφάνη τότε, ὅτι ἀδρανής τις χεὶρ ἥπλωσεν αἴφνης ἐπὶ τῆς νεκρουμένης ἐκείνης μορφῆς λεπτόν τινα καὶ ὑγρὸν ὁμίχλης πέπλον, ὑφ' ὃν διεφάνησαν ἀπαλώτεροι οἱ τραχεῖς καὶ γωνιώδεις αὐτῆς χαρακτῆρες. Οἱ ὀφθαλμοὶ ἀπέβαλον τὴν λάμψιν των, ἐσβέσθησαν, καὶ τὰ βλέφαρα κατέπεσαν βραδέως ἄτονα. Τὸ ἀσθενὲς καὶ ἄθλιον ἐκεῖνο σῶμα ἐπάλαισεν ἔτι ὁλόκληρον ὥραν πρὸς τὸν θάνατον. Ἔβλεπον, ᾐσθανόμην πῶς ἐνίκα οὗτος, βραδύς, ἀσφαλής, ἀνελεήμων. Αἱ χεῖρες ἐψυχράνθησαν, ἡ ἀναπνοὴ κατέστη βραχυτέρα, ταπεινοτέρα. Συνεστέλλοντό που καὶ που οἱ ὀφθαλμοί, τὸ στόμα... Ἀλλὰ καὶ οἱ σπασμοὶ οὗτοι ἐγίνοντο σπανιώτεροι καὶ ἀσθενέστεροι, ἀνέμενον δ' ἐναγωνίως τὴν ἐπανάληψίν των. Ἀλλὰ τὰ διαλείμματα ἀπέβαινον βαθμηδὸν μακρότερα, μακρότερα ... Αἴφνης ὠρθώθην περίτρομος. Μοὶ ἐφάνη ὡς ἂν εἶχον ἀποκοιμηθῆ, καὶ μ' ἐξύπνησέ τις ἀγροίκως. Ὁ Ἀρῆς Κλάασεν ἦτο νεκρός.

Ἡ σελήνη εἶνε σύμβολον τοῦ ἔρωτος, ἐν διαρκεῖ αὐξομειώσει διατελοῦσα καὶ μὴ ἀναπέμπουσα ποτὲ σταθερὰν αἴγλην.

Digitized by Google

ΠΡΟΙΚΟΣΥΜΦΩΝΟΝ ΝΑΞΙΑΚΟΝ ΤΟΥ 1533

Τὸ κατωτέρω δημοσιευόμενον προικοσύμφωνον εὑρίσκεται ἐν τῷ ἀρχείῳ τῆς Ἐθνολογικῆς καὶ Ἱστορικῆς Ἑταιρίας τῆς Ἑλλάδος, φέρον ἐν τῷ καταλόγῳ τοῦ ἀρχείου καὶ ἐν τῷ φακέλῳ, ἐν ᾧ εἶνε κατατεταγμένον, τὸν ἀριθμὸν 2512, ἀνήκει δὲ εἰς τὰ ἔγγραφα τῶν νοταρίων τῆς νήσου Νάξου, ἅτινα ἀπέκτησε πρό τινος χρόνου ἡ Ἑταιρία καὶ κατέταξεν εἰς τὸ ἀρχεῖον αὐτῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα Ναξιακὸν ἀρχεῖον. Εἶνε δὲ καὶ τὸ ἀρχαιότερον πάντων τῶν τοῦ ἀρχείου τούτου καὶ τὸ πρῶτον ἐν τῷ καταλόγῳ αὐτοῦ.

Τὸ ἔγγραφον διατηρεῖται καλῶς, ἔχει μόνον ὀπάς τινας σμικρὰς σχηματισθείσας ἐκ τῶν πτυχῶν τῆς διπλώσεως καὶ τῆς πολυχρονίου τριβῆς. Ἐν αὐτῷ αἱ λέξεις εἶνε ἄτονοι, καὶ κατὰ σειρὰν γεγραμμέναι ὡς ἐπροφέροντο· ὁ γραφεὺς αὐτοῦ δὲ φαίνεται ὅτι οὐδεμίαν εἶχε γνῶσιν ὀρθογραφίας, κεφαλαίων γραμμάτων καὶ διαχωρισμοῦ τῶν λέξεων ἀπ' ἀλλήλων. Σημειωτέον δὲ ὅτι εἰς τὰ νοταριακὰ ταῦτα ἔγγραφα τοῦ Ναξιακοῦ ἀρχείου ἴχνη ὀρθογραφίας καὶ εὐαναγνώστου γραφῆς ἀναφαίνονται μόνον εἰς τὰ συμβόλαια τὰ γεγραμμένα μετὰ τὸ ἔτος 1654, κεφαλαίων δὲ γραμμάτων χρῆσις μετὰ τὸ ἔτος 1658.

Εἰς τὸ δημοσιευόμενον προικοσύμφωνον διετηρήσαμεν πιστῶς τὴν γλῶσσαν, καὶ τὸν τύπον, ἐχωρίσαμεν δὲ μόνον τὰς λέξεις ὀρθῶς γράψαντες αὐτὰς διὰ τὸ εὔληπτον. Ἰδοὺ δ' ἐν παραδείγματι ἡ τάξις τοῦ κειμένου. Ἀντιγράφομεν τὰς 5 πρώτας γραμμὰς τοῦ ἐγγράφου:

ιςδωξα χοῦ α μι 15 33 απριλιου — 26 καὶ ις στοποθεσιον του κινιδαρού καὶ ις τωνικο του κιργεοργιμανι εδεκη καταπαρισιας ενεπροστε εμου τουυπογραφοτος καί τωκατογεγραμενο μαρτιρο ιλθασιν ιςσε σιβασι καὶ λοω ις σιφονια ιδιο μεριδες οκιργεοργος μανὶς καιαποτο αλο μερος ι κερα παδιὰ τουποτε μακαριτιπᾶ ιῶ σπανου....

Ὀρθογεγραμμένον δὲ τὸ προικοσύμφωνον καὶ διῃρημένον εἰς παραγράφους ἔχει ὡς ἑξῆς

«Εἰς δόξαν Χριστοῦ ἀμήν. 1533, Ἀπριλίου 26 καὶ εἰς τοποθέσιον Κυνηδάρου [1]) καὶ εἰς τὸν οἶκον [2]) τοῦ Κὺρ Γεώργη Μανῆ, ἐδεκεῖ κατὰ παρρησίας ἐνέμπροσθε ἐμοῦ τοῦ ὑπογράφοντος καὶ τῶν κάτω γεγραμμένω [3]) μαρτύρω, ἤλθασιν εἰςὲ σύβασιν καὶ λόγο εἰς συφωνία ἡ δύο μερίδες, Κὺρ Γιώργης Μανῆς καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ἡ κερὰ Παπαδιᾶ τοῦ μακαρίτου Παπᾶ Ἰωάννου Σπανοῦ.

Ἔσωτας [4]) καὶ νὰ ἔχῃ ὁ Γεώργης Μανῆς ὀνόματι Εἰρήνην καὶ ἡ κερὰ Παπαδιᾶ ὀνόματι Γεώργιον ζητεῖ ὁ αὐτὸς Γεώργης τὴν αὐτὴν Εἰρήνην διὰ γυναῖκα του νόμιμο καὶ εὐλογητική, ὡς ὁρίζει ἡ ἁγία τοῦ Θεοῦ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία, οὔτε δυναστικὰ οὔτε πρόφασις, ἀλλὰ μετὰ βουλῆς καὶ ἀγάπης καὶ διακρίτου γνώμης.[5])

Ἀρχή. [6]) Τάζει ὁ Γεώργιος Μανῆς καὶ ἡ συμβία του ἡ Μαργαρίτα τῆς θυγατέρας τως Εἰρήνης τὴν εὐχὴ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Θεοτόκου καὶ τὴ ἐδική τως [7]) καὶ εἰς ὄνομα καὶ χάρι πουρκός [8]) πρῶτον μὲν τὴν κατοικία ὅπου καθούμεσθα ἀπὸ τὴν σήμερο ἐδική της. Ἀκόμι τὸ ἀπένλι εἰς Φραγκούλους [9]) νὰ περνοδιαβαίνῃ ἡ Εἰρήνη· ἕνα ἀκόμι τὸ ἀπένλι εἰς τὸ Ἀκρωτῆρι εἰς τς' Ἀρνάρους νὰ τό 'χωμε πάτοντες μαζί, ἀκόμη τὰ χωράφια εἰς τοῦ Φιλιέρη τῆς δύο πάρτες [10]) νὰ τῆς ἔχομε μαζὶ πάτοντες. [11]) Τὸ χωράφι εἰς τὴ Λίμνη, ἀ 'ξεπερδεύσῃ, νὰ τρώῃ [12]) αὐτὸς (ὁ πατὴρ) ὡς τὴ ζωή του καὶ ἀποθανόντας του ἐδικό της. Τὰ χωράφια εἰς τὰ Καμίνια, νὰ τά 'χωμε μαζὶ πάτοντες. Τῆς Μουσταφάδαινας ἀπένλια καὶ χωράφια νὰ τά 'χωμε μαζὶ πάτοντες ἐβγάνοντας τὴ συκιά, [13]) νὰ τὰ τρώω 'πὶ ζωή μου καὶ ἀπεθανόντας μου νὰ 'νε 'στὴ μέσῃ. Τὸ τζικοῦρι ὁπό 'χω μὲ τὸν Ἀντώνη τοῦ Ἀουστῆ ἐδικόν της ἀπὸ τὴ σήμερο. Τὸ χωράφι στὴν Πέρα Λαγκαδιὰ νὰ τό χωμε μαζὶ πάτοντες. Τὸ χωράφι εἰς τὸν Ἅλωνα τὴ πάρτη μου νὰ τὴ ἔχωμε μαζὺ πάτοντες. Ἀκόμη τὴν κοπριὰ νὰ τὴν ἔχωμε μαζὺ πάτοντες, καὶ τὸ βάρος της [14]) νὰ τὸ δίνωμε μαζί. Κρεββατοστρῶσι ἕνα, πόνλιες, [15]) μανδήλια ὅ,τι βρεθοῦσι ἐδικά της, χαρανὶ [16]) ἕνα, καὶ χαράτσι ὡς 10, νὰ μὴ πληρώνῃ ἄλλη κρατιὼν διὰ τὰ πράμματα ὁποῦ τσὴ ἔδωκα.[17])Ταῦτα καὶ τὴν εὐχή μας.

Ἀρχὴ καὶ τοῦ ἀνδρός. Δίδει ἡ κερὰ Παπαδιὰ τοῦ παιδιοῦ της τοῦ Γεώργη τὴν εὐχὴ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Παναγίας καὶ τὴν ἐδική της, καὶ εἰς ὄνομα χάρι πουρκὸς πρῶτο μετὰ σπίτια τὰ 'πάνω τὰ δύο ἐδικά του ἀπὸ τὴ σήμερο· τὸ ἀπένλι εἰς τὸ Γεροντάμπελο νὰ τὸ τρώῃ ἡ μάνα του τὸ μισὸ ὡς τὴ ζωή της καὶ ἀποθανόντας της ἐδικό του. Τὸ ἀπένλι τῆς Ψαθακίνας ἀπὸ τὴ σήμερο ἐδικό του, ἀκόμη τὴν κοπριὰ τοῦ Μαγκλαβέρα ἀπὸ τὴ σήμερο ἐδικό του, μόνου ἀπὸ τῆς ἀχλάδες καὶ ἀπὸ τὸ νάρι (;)... νὰ τρώω τὰ μισά ὡς τὴ ζωή μου καὶ ἀποθανόντας μου ἐδικά του. Ἀκόμη τῆς κρεββατίνες νὰ τῆς ἔχωμε μαζὺ πάτοντες. Τὸ ἀπένλι τὸ κάτω εἰς τῆς Σινιφῶνες καὶ αὐτὸ ἀπὸ τὴ σήμερο, τὸ ἀπένλι εις τὸν Λιμνιῶνα, τὴ πάρτη μου νὰ τά 'χωμε μαζὺ πάτοντες. Τὸ χωράφι 'ς τοῦ Φιλιέρη καὶ αὐτὸ ἐδικό του. Εἰς τῆς Οὔρνες τὴ πάρτη μου νὰ τά 'χωμε μαζὺ πάντοντες. Ἀκόμη τὴν Ποταμίδα νὰ τρώω τὴν ἐμισὴ ὡς τὴ ζωή μου καὶ ἀποθανόντάς μου ἐδική του. Τὰ χωράφια εἰς τὸ Πήγανο νὰ τά 'χωμε μαζὺ

Digitized by Google

πάτοντες τὰ χωράφια εἰς τοῦ . . . λου τὴ πάρτη μου νὰ τὴν ἔχωμε μαζὺ πάτοντες. Τὰ χωράφια εἰς τὰ Κεραμιά, ὅ,τι μᾶς εὑρίσκεται μοῦλκι καὶ ἀγορὲς ἀπὸ ἔχομε ἀπὸ τὸν Γεώργιον Μιχάλη Τεμενέ, ὡς καὶ ἀπὸ τὸ γέρο Νικολάκη καὶ ἀπὸ τὸν. . . . τὰ μισὰ τῆς Παπαδιᾶς καὶ τὰ μισὰ νὰ τὰ ἔχομε πάτοντες μαζύ. Τὰ χωράφια εἰς τὸν Ἀγριληὸ τὴν πάρτι μου νὰ τά'χωμε μαζὺ πάτοντες. Ἀκόμι ὅ,τι μέλισσες ἔχομε νά 'νε εἰς τὴ μέση μας καὶ ἀπεθανόντας μου νὰ παίρνῃ αὐτὸς δύο μερδικά. Ἀργυρομάχαιρα ζευγάρι ἕνα, ὅ,τι κουτάλια νὰ ἔχωμε τὰ ἐμισὰ ἐδικά του. Τὸ μητάτο [18]) εἰς τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, τὸ περδιγάρι (;) ἰδικόν του. Πιθάρια μέτρω 30, βούδια καὶ χαράτζι ὡς 10, καὶ τὰ 'ξωχάρατζα τῶν πραμμάτων του. Ταῦτα καὶ τὴν εὐχή μου. Ἐσόλο τὸ ἄνω γεγραμμένο ἐμείνασι κουτέτοι [19]) καὶ ἀνεπαμένοι. Ὁρίζου καὶ ἀλληλογία 'ς τὸ μέσο των ὡς χιλιάδες 3· ὁ ἀλληλογήσας [20]) νὰ ζημιόνεται. Παρακάλεσαν καὶ παρακαλετοὺς [21]) μάρτυρας. Σταμάτης Γιεμέλαρης μάρτυρας παρακαλετός.

Καλόγηρος Ἀνώπουλος μάρτυρας παρακαλετός. Ῥωμανὸς τῆς Ἑλένης μάρτυρας παρακαλετός. Παπὰ Σπανὸς ἔγραψα ὑπὸ παρακαλίας τῶν δύο μερίδω. [22])

Ἀναγκαῖον ἐκρίναμεν πρὸς ἐντελῆ κατανόησιν τοῦ ἀνωτέρω ἐγγράφου νὰ διασαφήσωμεν τὴν ἔννοιαν τινῶν λέξεων καὶ φράσεων αὐτοῦ.

1) Κυνήδαρος, χωρίον τοῦ δήμου Τραγαίας τῆς Νάξου. Ἐκ τοῦ ἐγγράφου τούτου ἐξάγεται ὅτι τὸ χωρίον τοῦτο ἦτο ἐκτισμένον πρὸ 355 ἐτῶν. Ὁ γραφεὺς τοῦ προικοσυμφώνου τὸ ὀνομάζει τοποθεσίαν, ἀλλ' ὁπωσδήποτε θὰ ὑπῆρχεν ἐκεῖ τῷ 1533 συνοικισμὸς διαρκὴς ὅπως μνημονεύηται ἐν συμβολαίῳ.

2) Ἡ λέξις οἶκος φαίνεται ὅτι ἦτο ἐν χρήσει μόνον ἐν ἀρχῇ τῶν συμβολαίων καὶ ἐν τῇ φράσει «οἶκος τοῦ Θεοῦ·» διότι παρακατιὼν ὁ γραφεὺς τοῦ προικοσυμφώνου σημειοῖ πανταχοῦ «σπίτια.»

3) Ἡ φράσις «ἐδεκεῖ κατὰ παρρησίας . . . συφωνία» ἀνήκει εἰς τὰς νοταριακὰς ἢ συμβολαιογραφικάς, ὡς θὰ ἐλέγομεν σήμερον. Εἶνε δὲ φαίνεται παρεφθαρμένη ἐκ παλαιοτέρας βυζαντινῆς, ὡς μαρτυρεῖ ὁ ἄγνωστος ἐν τῇ κοινῇ παρακείμενος «ἐγγεγραμμένω,» ὅστις ἴσως παρέμεινεν ἐν τῇ γλώσσῃ καὶ ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου, ἐν ᾧ πλειστάκις εὑρίσκεται. Ὁ τύπος τοῦ «ἄκτου νυμφαγωγίας» ἐπὶ Βυζαντινῶν, ὅν ὁ Σάθας μετ' ἄλλων ἄκτων δημοσιεύει ἐν τέλει τοῦ 6ου τόμου τῆς Μεσαιωνικῆς Βιβλιοθήκης, δὲν ἔχει οὐδεμίαν ὁμοιότητα πρὸς τὴν τοῦ ἀνωτέρω προικοσυμφώνου, μεταγενεστέρου πολὺ βεβαίως ἐκείνου. Περίεργος εἶνε ἡ ἔκφρασις «εἰς σύβασιν καὶ λόγου συμφωνίαν» ἀντὶ εἰς γάμου συμφωνίαν.

4) Ἔσωτας ἀντὶ ἔστοντας.

5) Ἡ παράγραφος αὐτὴ ἀποτελεῖ ὡσαύτως τύπον νοταριακόν, ὡς ἐξάγεται καὶ ἐκ τῶν μεταγενεστέρων προικοσυμφώνων τοῦ Ναξιακοῦ Ἀρχείου. Πρεσβεύομεν δὲ ὅτι ἐλήφθη ἐκ τῶν τύπων τῶν φραγκικῶν καὶ ἐνετικῶν προικοσυμφώνων, ἔνθα ἀπαντᾷ ἐπὶ παραδείγματος ἡ φράσις «secundum sacrosantae Romanae ecclesiae et canonum instituta duxit legitimo matrimonio in uxorem κτλ.» καὶ ἄλλαι παρόμοιαι. Τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἐνετικῶν τύπων τῶν διαθηκῶν ἐπὶ τῶν ἑλληνικῶν, καὶ κυρίως ὡς πρὸς τὸν διορισμὸν ἐκτελεστῶν παρετήρησε καὶ ὁ περὶ τοιαύτας ἐρεύνας ἀσχολούμενος δικηγόρος Ἀντώνιος Μομφερράτος. (Ἀκρόπολις Φεβρ. 1887). Τὸ ἀνωτέρω λατινικὸν κείμενον παρελάβομεν ἐκ τοῦ γαμικοῦ συμβολαίου μεταξὺ Φερνάνδου ἐκ Μαγιόρκας καὶ Ἰσαβέλλας τῆς Ἀχαΐας, συναφθέντος τῷ 1313 (Ruchon, Nouvelles recherches historiques de la principauté française de Morée. Τόμ. Β'. σελ. 390.)

6) Εἰς τὰ μεταγενέστερα προικοσύμφωνα σημειοῦται «Ἀρχὴ τῆς γυναικός.» Ἴσως ἐνταῦθα καὶ παρελείφθη ἐκ παραδρομῆς.

7) Ἡ ἔκφρασις αὕτη ἐπὶ προικοσυμφώνου, ὅτι ὡς πρώτιστον προικῷον δῶρον ἀπονέμουσιν οἱ γονεῖς τὴν εὐχήν των, ἔχει τι ὅλως ἑλληνικόν, εἶνε ἔκφρασις εὐγενὴς τῆς οἰκογενειακῆς φιλοφροσύνης καὶ τῶν ἑλληνικῶν ἠθῶν.

8) Ἐν ὀνόματι καὶ χάριν προικός.

9) Τὰ ὀνόματα Φραγκούλης, Ἀκρωτῆρι, Ἀρνάρους, Φιλιέρη, καθὼς καὶ ἄλλα ἐν τῷ προικοσυμφώνῳ ἐμφαίνουσι τοποθεσίας ἐν Νάξῳ.

10) Τῆς λέξεως πάρτη ἐκ τῆς ἰταλικῆς parte καὶ τῶν ἑλληνικῶν μερδικό, μερίδιον, γίνεται χρῆσις ἀδιαφόρως.

11) Τὰς λέξεις ἀμπέλι καὶ πάντοτε ὁ γραφεὺς τοῦ προικοσυμφώνου γράφει ἀπένλι καὶ πάτοντες.

12) Νὰ καρπῶται ὁ πατήρ.

13) Πλὴν τῆς συκῆς.

14) Ἔτι καὶ νῦν ἐν Νάξῳ, ἔνθα ἡ κηπουρικὴ εἶνε ἀνεπτυγμένη, καὶ ἔνθα γίνεται χρῆσις λιπασμάτων εἰς τοὺς ἀγρούς, ἡ κόπρος τῶν ἀγρῶν ἀναγράφεται ἐν τοῖς διαφόροις συμβολαίοις.

15) Προσόψια, κοινῶς μπόλιες.

16) Λέβης, κακάβι.

17) Ἡ λέξις χαράτσι ἐν συμβολαίῳ τοῦ 1533 μαρτυρεῖ ὅτι ἡ Νάξος, καίτοι μὴ ὑποκειμένη τότε εἰς τὴν δεσποτείαν τῶν Ὀθωμανῶν, εἶχεν ὑποβληθῇ εἰς τὴν φορολογίαν αὐτῶν, τῶν δεσποτῶν αὐτῆς Ἐνετῶν μὴ δυναμένων ν' ἀντιστῶσιν εἰς τὴν ὁρμὴν τοῦ Σολιμάνου τοῦ Μεγαλοπρεποῦς, καὶ ὅτι οἱ Κυκλαδικοὶ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην κατέβαλλον διπλοῦς φόρους εἴς τε τοὺς Ἐνετοὺς καὶ τοὺς Τούρκους. Πιθανὸν δὲ ἡ φράσις τοῦ προικοσυμφώνου «χαράτσι ὡς 10, νὰ μὴ πληρώνῃ ἄλλη κρατιῶν [αλικρατιὸν, ἐν τῷ πρωτοτύπῳ] νὰ σημαίνῃ ὅτι ἀνετίθετο εἰς τὴν νύμφην ἡ πληρωμὴ φόρου κεφαλικοῦ εἰς τοὺς Τούρκους, χαρατσίου, ἀλλ' ὄχι καὶ ἄλλαι πληρωμαὶ ἢ φιλοδωρήματα, γρατσιόνες, graziones, εἰς τὴν ἐπιτόπιον διοίκησιν, ἥτις ἦτο ἡ ἐνετική.

18) Μητᾶτο ἐν Νάξῳ λέγονται ἀγροτικοὶ οἰκίσκοι, ἔνθα φυλάττουσι τὰ ζῷα. Ἐν Ἑλληνομνήμονι σελ. 480, σημειοῦται τὸ ἑξῆς· «Μιτᾶτον· εὕρηται δὲ ὀρθότερον μητᾶτον καὶ μετᾶτον= metatum, ἡ ὑποχρέωσις τοῦ παρέχειν κατάλυμα εἰς ἐπ' ἄλλον τόπον μεταβαίνοντας στρατιώτας.»

Digitized by Google

[19]) Κουτέτοι ἀντὶ κοντέντοι, contenti, = εὐχαριστημένοι. Τοιαῦται λέξεις εἰλημμέναι ἐκ τῶν ἐνετικῶν συμβολαίων ἀπαντῶσι πολλαὶ ἐν τοῖς μετεγενεστέροις συμβολαίοις. Ἐπειδὴ δὲ πολλῶν ἡ ἔννοια δὲν ἦτο ζωντανὴ εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν Ναξίων προσετίθετο καὶ ἡ ὁμώνυμος ἑλληνική, ὡς ἐπικύρωσις ὡς «κοντέτοι καὶ ἐναπαυμένοι.» Εἰς ἄλλα συμβόλαια ἀπαντῶσιν αἱ φράσεις «λίμπερο (libero) καὶ ἐλεύθερο», «νουλάδα (nulla) ἰνβάλιδα (invalida) καὶ ἄκερα (ἄκυρα)» Ἡ ἀρχόντισσα δεῖνα Κυρία καὶ μαδάμα». Μονομερῶς δὲ ἀπαντῶσιν οἱ ὅροι μπλιγάτζιο (obligatio), ποσσέσο (possesso) καούτζιο (cautio) ἀλπίτροι (arbitri), πρετενσιόνες (prententione), πληγάδο (obligato), κομούναστράτα (communa strata), ντονατζιόν (donazione), τὰ χωράφια κονφινάρουν (coffnare), μόδους καὶ κοντεζιόνε (modi e contezione), πρετέστο (pretesto), κουντουβέρνια (contubernium). Ἡ ἔννοια τοῦ τελευταίου τούτου ὅρου μετετράπη ἐν Νάξῳ· διότι ἐν τῇ νήσῳ κουντουβερνάρης λέγεται ὁ καλλιεργητὴς ξένων ἀγρῶν ὡς πρὸς τὸν ἰδιοκτήτην, καὶ οὗτος ὡς πρὸς τὸν καλλιεργητήν. (Ὅρα περὶ τῆς λέξεως ὀρθὰς παρατηρήσεις ἐν «Νεοελληνικοῖς Ἀναλέκτοις» Παρνασσοῦ τόμ. Β'. φυλ. Α'. καὶ Β'. σελ. 72 ὑπὸ Μ. Κ. Κρίσπη).

[20]) Ὁ μεταμεληθεὶς νὰ ζημιῶται. Τὰ μεταγενέστερα προικοσύμφωνα ἔχουν ἕτερον τύπον ποινικῆς ῥήτρας. Οὕτω ἐπὶ παραδείγματος τὸ προικοσύμφωνον ὑπ' ἀριθμὸν 2796 τοῦ Ἀρχείου τοῦ ἔτους 1687 φέρει τὸν ἑξῆς ὅμοιον καὶ ἐν ἄλλοις. «Εἰς ὅλον τὸ ἄνω γεγραμμένον ἔμειναν ἡ μερίδες ἀναπαμμέναις στερεόνοντες τὸ παρὸν εἰς πένα καὶ κοντάνα τῆς ἀφεντείας ῥεάλια 50 ὁ ἀλληλογήσας νὰ τὰ ζημιώνεται. Ὁ ὅρος πένα καὶ κοντάνα εἶνε ἐνετικὸς (pena e condanna) = ἐπὶ ποινῇ καὶ καταδίκῃ.

[21]) Ἡ φράσις ἡ νοταριακή, ἡ ἀπαντῶσα εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ συμβόλαια τῆς Νάξου ἐπὶ τῶν μαρτύρων δὲ ἧς καλοῦνται «παρακαλετοί» ὡς «ἐνώπιον τῶν ἀξιοπίστων καὶ παρακαλετῶν μαρτύρων», προῆλθεν ἐκ τῶν φραγκικῶν καὶ ἐνετικῶν συμβολαίων. Οὕτως ἐν τῷ ἀνωτέρω μνημονευθέντι γαμικῷ συμβολαίῳ τοῦ Φερνάνδου καὶ Ἰσαβέλλας ἀναγινώσκομεν περίπου τὴν αὐτὴν ἔκφρασιν. «Nos Tornellus...judex... Fermus...regius publicus ejusdem civitatis notarius et testes subscripti ad hoc specialiter vocati et rogati presenti scripto publico, notum facimus et testamur...» Ὅ ἐστι «Ἡμεῖς Τορνέλλος... δικαστής... καὶ Φέρμος... βασιλικὸς δημόσιος νοτάριος τῆς αὐτῆς πολιτείας καὶ οἱ ὑπογεγραμμένοι μάρτυρες, πρὸς τοῦτο εἰδικῶς κληθέντες καὶ ἀξιωθέντες εἰς τὸ παρὸν δημόσιον ἔγγραφον, ἀναγράφομεν καὶ μαρτυροῦμεν.» Τὸ συμβόλαιον τοῦτο τοῦ Φερνάνδου καὶ Ἰσαβέλλας ἐγράφη ἐν Μεσσήνῃ τῆς Σικελίας τῷ 1313 ὡς ἀνωτέρω ἐμνημονεύσαμεν. Περίεργον δὲ εἶνε ὅτι ὁ τύπος οὗτος εἶχε γίνει δεκτὸς καὶ ὑπὸ τῶν τὴν Σικελίαν οἰκησάντων Ἑλλήνων ἀποίκων ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν χρόνων. Οὕτω ἐν προικοσυμφώνῳ τοῦ ἔτους 1273, ὅπερ ἐδημοσίευσεν ὁ Σ. Ζαμπέλιος (Ἰταλοελληνικά, ἤτοι κρητικὴ πραγματεία περὶ τῶν ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Νεαπόλεως ἑλληνικῶν περγαμηνῶν, σελ. 132) ἀναγινώσκομεν τὴν ἑξῆς νοταριακὴν φράσιν κατὰ λέξιν ὁμοιάζουσαν τῇ ἀνωτέρῳ παρατεθείσῃ λατινικῇ. «Ἡμεῖς Βονσιγνόρος Λουκήσσης, κριτὴς πόλεως Ῥηγίου καὶ Νικόλαος τοῦ Θεοπρέπου, πούβλικος νοτάριος τῆς αὐτῆς, καὶ μάρτυρες οἱ ὑπογεγραμμένοι εἰς τοῦτο κεκλημένοι καὶ ἀξιωμένοι ὁμολογοῦμεν διὰ τοῦ παρόντος ἐγγράφου καὶ μαρτυροῦμεν ὅτι κλπ....

[22]) Ὑπὸ παρακαλίας, δῆλα δὴ παρακληθείς. Οὕτω καὶ ἐν τῷ λατινικῷ γαμικῷ συμβολαίῳ περατοῦται τὸ ἔγγραφον «Fermus de Lardea, regius publicus Messane notarius, rogatus, predicta scripsi...»

Α. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗΣ.

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΙΣ ΤΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ

Ἡ Ἀστρονομικὴ Ἑταιρία τῆς Γαλλίας εἶχε προκηρύξει διεθνὲς διαγώνισμα περὶ ἐξευρέσεως τῶν μάλιστα ἁπλῶν καὶ εὐχερῶν μέσων, δι' ὧν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπέλθῃ μεταρρύθμισίς τις βελτιοῦσα τὸ νῦν ἐν ἰσχύϊ ἡμερολόγιον, τόσῳ ἀνώμαλον καὶ ἄτακτον ἐν πολλοῖς. Πεντήκοντα χειρόγραφα ἀπεστάλησαν ἐκ διαφόρων χωρῶν, τούτων δ' ἓξ ἐβραβεύθησαν διὰ μεταλλίων ἐσχάτως ἀπονεμηθέντων ὑπὸ τῆς ἑταιρίας.

Ἡ μεταρρύθμισις, ἣν προτείνει ὁ πρῶτος τῶν βραβευθέντων, εἶνε τὰ μάλιστα ἁπλῆ, καὶ δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ κατὰ τὴν κρίσιν τῆς Ἀστρονομικῆς Ἑταιρίας.

Κυριωτάτη ἀνωμαλία τοῦ ἡμερολογίου εἶνε ὅτι τὰ ἔτη δὲν ὁμοιάζουσι πρὸς ἄλληλα κατὰ τὴν τάξιν τῶν ἡμερῶν, τοῦτο δὲ διότι ἕκαστον ἔτος ἔχει οὐχὶ ἀκριβῶς πεντήκοντα δύο ἑβδομάδας, ἀλλὰ καὶ μίαν ἡμέραν ἐπὶ πλέον. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου, ἐνῷ ἡ πρώτη Ἰανουαρίου τοῦ ἑνὸς ἔτους συμπίπτει ἡμέρα Κυριακῇ, τοῦ προσεχοῦς ἔτους συμπίπτει ἡμέρᾳ Δευτέρᾳ κτλ. Ἂν λοιπὸν ἦτο δυνατὸν νὰ κατορθωθῇ εἰς τὸ ἑξῆς, ὅπως ἑκάστη ἡμερομηνία ἀποδίδηται σταθερῶς εἰς τὴν αὐτὴν ἡμέραν πάντοτε, ἡ βελτίωσις τοῦ ἰσχύοντος ἡμερολογίου εἶνε προφανής. Ἐκ πείρας ἕκαστος γνωρίζει πόσον ὡς ἐκ τῆς μεταθέσεως τῶν ἡμερῶν νῦν εἶνε δύσκολον νὰ ἐνθυμῆται γεγονὸς συμβὰν κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ ἔτους ἢ ἑορτὴν ὀνόματος ἢ ἐπέτειον γεννήσεως. Ὅταν ὅμως ὡρισμένη ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος συνδέηται μετὰ τῆς ἡμερομηνίας, ἡ ἀνάμνησις ἔσται εὐχερεστέρα.

Ἀλλὰ τί νὰ κάμωμεν λοιπὸν τὴν πλεονάζουσαν ἡμέραν τοῦ ἔτους, ἥτις φέρει τὰς ἀνωμαλίας αὐτάς; Νὰ τὴν μηδενίσωμεν, λέγει ὁ βραβευθεὶς ἐν τῷ διαγωνίσματι. Ἀλλὰ μηδενίζεται μία ὁλόκληρος ἡμέρα; Πράγματι ὄχι, ἀλλὰ κατὰ τύπους βεβαίως ἐπιτυγχάνεται τοῦτο

Digitized by Google

διὰ τοῦ τρόπου τοῦ ἁπλουστάτου, ὃν ὁ μεταρρυθμιστὴς προτείνει:

Ὁ Ἰανουάριος νὰ ἀρχίζῃ τὴν δευτέραν ἡμέραν τοῦ ἔτους, ἥτις θὰ εἶνε ***πρώτη Ἰανουαρίου***, ἡ δὲ μέχρι τοῦδε λεγομένη πρώτη ἡμέρα τοῦ ἔτους νὰ μὴ μετρῆται ὡς ἀνήκουσα εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἄλλων ἡμερῶν, οὐδὲ μέρος μηνὸς ἀποτελοῦσα, ἀλλὰ νὰ εἶνε μοναδικὴ καὶ ἀνεξάρτητος ἡμέρα, ***Ἑορτὴ τοῦ ἔτους*** ἢ ὅπως δήποτε ἄλλως λεγομένη. Ἄλλως δὲ ἡ ἡμέρα αὕτη καὶ νῦν παρ' ἅπασι τοῖς λαοῖς εἶνε ἑορτῆς καὶ ἀργίας ἡμέρα καὶ οὐδόλως βλάπτονται τὰ συμφέροντα, αἱ κοινωνικαὶ συναλλαγαὶ καὶ τὰ τοιαῦτα ἐκ τῆς μεταρρυθμίσεως.

Ἀλλὰ πρὸς ἐπιτέλεσιν τῆς καθ' ὅλα ἀφομοιώσεως τῶν ἐτῶν ἀνάγκη νὰ προσέλθῃ ἀρωγὸς ὁ Πάπας, κατὰ τὸν μεταρρυθμιστήν, κανονίζων ἐφάπαξ καὶ σταθερῶς τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα καὶ τὰς συναφεῖς κινητὰς ἑορτάς, ὥστε σὺν αὐταῖς νὰ κανονισθῶσιν ἀναλλοίωτοι αἱ τῶν σχολείων διακοπαὶ κλπ.

Ἀφ' ἑτέρου δὲ εὐκταῖον ὅπως οἱ Ῥῶσοι καὶ οἱ Ἕλληνες, οἱ ἀκολουθοῦντες τὸ ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον, ὑπερπηδήσωσι τὰς δώδεκα ἡμέρας, αἵτινες χωρίζουσιν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν λοιπῶν Εὐρωπαίων.

Τοιαύτη ἡ προτεινομένη μεταρρύθμισις, ἁπλῆ καὶ δυνατὴ γενέσθαι. Ἄλλας δὲ ἂς πιθανὸν νὰ εὑρίσκωσι πολλοὶ εὐλόγως ἐπωφελεῖς, ἤτοι τὸ νὰ μὴ ἀρχίζῃ τὸ ἔτος ἐν μέσῳ τοῦ χειμῶνος, ἐν τόσῳ ἀκαταλλήλῳ ἐποχῇ, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔαρ ἢ τὸ φθινόπωρον, ὁ μεταρρυθμιστὴς δὲν τολμᾷ νὰ προτείνῃ, φρονῶν ὅτι ἡ τοιαύτη αἰφνιδία μετάθεσις τῆς τοῦ ἔτους ἀρχῆς πλείονα κακὰ ἢ ἀγαθὰ θέλει ἐπενέγκῃ.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς προσεχοῦς παγκοσμίου ἐκθέσεως τῶν Παρισίων κατὰ τὸ 1889 προτείνει ἐν τέλει ὁ βραβευθεὶς νὰ συγκληθῇ ἰδιαίτερον συνέδριον, ὅπως συσκεφθῇ περὶ τῆς ἁπλουστάτης ταύτης χρονολογικῆς μεταρρυθμίσεως, ἥτις νὰ τεθῇ εἰς ἐνέργειαν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ προσεχοῦς αἰῶνος.

Π * *

ΗΛΕΚΤΡΙΚΑ ΠΕΡΙΕΡΓΑ

Ἠλεκτρικὴ ἡλίασις. — Ἡ ἐν Κρεζῶ ἠλεκτρικὴ κάμινος. — Φῶς ἐντάσεως 100,000 κηρίων. — Ἀποτελέσματα ἰσχυρᾶς ἀκτινοβολίας ἐπὶ τοῦ δέρματος καὶ τῶν ὀφθαλμῶν. — Ἐγκαύματα ἄνευ θερμότητος. — Ἀπολέπισις τοῦ δέρματος. — Ἠλεκτρικὴ ὀφθαλμία.

Οὐδεὶς βεβαίως ὁ μὴ ἀκούσας περὶ ἡλιάσεως. Εἶνε νόσημα ἐξ οὗ ἀδύνατον νὰ πάθῃ τις κατὰ τὴν παροῦσαν ὥραν τοῦ ἔτους. Δὲν πρόκειται ὅμως νῦν περὶ τῆς ἐκ τοῦ ἡλίου, τοῦ φωτοπαρόχου ἄστρου τῆς ἡμέρας, ἡλιάσεως, ἀλλὰ περὶ τῆς ἐκ τοῦ ἠλεκτρικοῦ ἡλίου προερχομένης, ἥτις προσβάλλει ἀδιακρίτως, χειμῶνός τε καὶ θέρους.

Ἔν τινι τῶν τελευταίων συνεδριάσεων τῆς ἐν Παρισίοις ἑταιρίας τῆς χειρουργίας ἐγένετο πολὺς περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου λόγος. Ὁ πρῶτος ἰατρὸς τῶν ἐν Κρεζῶ ἐργοστασίων, ὅστις ἔτυχεν ἐπανειλημμένως τῆς εὐκαιρίας νὰ μελετήσῃ ἐγγύθεν τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἠλεκτρικῆς ἡλιάσεως, ὑπέβαλε λεπτομερῆ περὶ τοῦ θέματος ἔκθεσιν. Τί δὲ εἶνε ἡ ἠλεκτρικὴ ἡλίασις; Ὡς γνωστὸν ἐν τῇ βιομηχανίᾳ γίνεται νῦν χρῆσις τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, ὡς ἑστίας θερμότητος, πρὸς καμίνευσιν μεταλλευμάτων καὶ τῆξιν μετάλλων. Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἠλεκτρικῆς ἑστίας τὰ μέταλλα τήκονται οἱονεὶ αὐτομάτως· ὁ χάλυψ αὐτὸς ἀναλύει ὡς βούτυρον ἐν ὀλίγαις στιγμαῖς. Ἐν Κρεζῶ, ὅπου πᾶσαι οἱ πρόοδοι τῆς βιομηχανίας ἐφαρμόζονται ταχέως καὶ δραστηρίως καὶ ὁπόθεν καὶ ἡ Ἀγγλία αὐτὴ προμηθεύεται χάλυβα ἄριστον, ὑπάρχει τοιαύτη ἠλεκτρικὴ κάμινος, πρὸς παρασκευὴν τοῦ χάλυβος. Ἡ ἑστία, ἡ ἐπὶ τοῦ μετάλλου ἐπενεγγοῦσα, εἶνε ἐκτάκτου λαμπρότητος· ἡ φωτοβόλος αὐτῆς ἔντασις ἀναλογεῖ πρὸς δεκακισχιλίας λυχνίας Καρσέλ, τουτέστιν πρὸς ὑπερεκατοντακισχίλια κηρία.

Τὸ θέαμα εἶνε ἔξοχον, ἀλλ' ὁ θέλων νὰ ἀπολαύσῃ αὐτοῦ τιμωρεῖται σκληρῶς. Ἄτομα ἱστάμενα εἰς ἀπόστασιν δέκα μέτρων ἀπὸ τῆς ἑστίας, δὲν αἰσθάνονται οὐδεμίαν θερμότητα καὶ ὅμως μετὰ μικρὸν ὑπόκεινται εἰς πόνους ὀδυνηρούς. «Περίεργον, ἔλεγέ τις τῶν παρεστώτων. Δὲν ζεσταίνομαι διόλου καὶ ὅμως αἰσθάνομαι κάποιον καύσιμον, ὅμοιον μὲ ἐκεῖνο τῆς ἡλιάσεως ὅπου εἶχα πάθει τὸ καλοκαίρι.» Καὶ ὁ λέγων ταῦτα φρονίμως ποιῶν ἀπεμακρύνθη, ἀλλ' εἶχεν ἤδη πάθει δευτέραν ἡλίασιν, ἐν πλήρει νυκτί.

Καί τοι ἡ ἠλεκτρικὴ ἑστία διακόπτεται, ἐν τούτοις, σχεδὸν πάντοτε, οἱ παριστάμενοι κατὰ τὰς δοκιμὰς αἰσθάνονται ἐγκαύματα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ὀδυνηρὰ εἰς τὸν λαιμόν, τὸ πρόσωπον καὶ τὸ μέτωπον· συνάμα τὸ δέρμα λαμβάνει χροιὰν ἐρυθρόχαλκον. Καίτοι δὲ οἱ παριστάμενοι φέρουσιν διόπτρας μαύρας, ὁμοίας πρὸς ἐκείνας τὰς ὁποίας μεταχειριζόμεθα διὰ τὴν ἐξέτασιν τοῦ ἡλίου, ἡ ἰσχυρὰ ἔντασις τοῦ φωτὸς ἐπιδρᾷ ἐπὶ τοῦ ἀμφιβληστροειδοῦς χιτῶνος αὐτῶν οὕτως, ὥστε ἐπί τινα λεπτὰ ἡ ὅρασίς των πάσχει παντελῆ διάλειψιν, ἐπὶ μίαν δ' ἄλλην ὥραν εἶτα βλέπουσι πάντα τὰ ἀντικείμενα ὑπὸ βαθὺν κρόκου χρωματισμόν. Αἱ μεμβράναι τοῦ ὀφθαλμοῦ ἐρεθίζονται, ὁ ἐρεθισμὸς δ' οὗτος διαρκεῖ ἐπὶ τεσσαράκοντα ὀκτὼ ὥρας τοὐλάχιστον, συνεπαγόμενος τὴν ὀδυνηρὰν αἴσθησιν τῆς πα-

Digitized by Google

ρεμβολῆς ξένου σώματος ὑπὸ τὰ βλέφαρα. Ἐπακολουθοῦσιν ὡσαύτως δακρυρροΐα ὑπερβολικὴ ἐπὶ εἴκοσι τέσσαρας ὥρας διαρκοῦσα, κεφαλαλγία, ἀϋπνία, ἴσως καὶ πυρετός. Τέλος τὰς ἐπομένας ἡμέρας ὁλόκληρος ἡ ἐπιδερμὶς τοῦ προσώπου ἀπολεπίζεται. Οἱ ἰδόντες τὸ πρόσωπον τῶν ἀναβαινόντων εἰς τὰς Ἄλπεις κατερχομένων τῶν πανυψήλων παγώνων δύνανται νὰ λάβωσιν ἰδέαν τῆς μορφῆς τῶν παθόντων ἠλεκτρικὴν ἡλίασιν. Τὸ δέρμα ἀποφλοιοῦται κατὰ τεμάχια μεγάλα καὶ τὸ πρόσωπον λαμβάνει χρῶμα ἀνεμώνης.

Ἐν τῇ συνήθει ἡλιάσει αἰσθάνεταί τις ἀφόρητον θερμότητα· ἐν τῇ ἠλεκτρικῇ οὐδὲν τοιοῦτον· εἰς ἀπόστασιν 5 μέτρων ἀπὸ τῆς ἑστίας μόλις ὑψοῦται ἐπαισθητῶς τὸ θερμόμετρον· πᾶσα ἡ θερμότης εἶνε συγκεντρωμένη καὶ οἱ παριστάμενοι παθαίνουσιν καὶ ἐξ ἀποστάσεως 12 μέτρων. Ἄρα τὸ φῶς εἶνε τὸ παράγον πάντα τὰ μνημονευθέντα ἀποτελέσματα καὶ τὸ φαινόμενον εἶναι ἀρκούντως περίεργον καὶ ἐνδιαφέρον.

Δὲν εἶνε, ἄλλως, ἡ πρώτη φορὰ καθ' ἣν παρατηροῦνται τοιαῦτα γεγονότα· περιπτώσεις παθήσεως τῆς ὁράσεως ἰδίως ἀναφέρονται πολλαί. Ἡ «ἠλεκτρικὴ ὀφθαλμία» ὁτὲ μὲν εἶνε ἐλαφρὰ ὁτὲ δὲ βαρυτέρα. Ἐνίοτε, ἀρχομένη διὰ φοβερῶν αὐτὸ τοῦτο συμπτωμάτων, θεραπεύεται εἰς διάστημα τεσσαράκοντα ὀκτὼ ὡρῶν· ἄλλοτε παρουσιάζεται ὑπὸ μορφὴν ἠπιωτέραν, ἀλλ' ἔχει καταστρεπτικώτερα τὰ ἀποτελέσματα. Ὅπως δήποτε ἀποδεικνύεται ὅτι τὸ ἠλεκτρικὸν φῶς, ἐν μεγάλῃ ἐντάσει, βλάπτει πολλάκις καιρίως καὶ ἀνεπανορθώτως τὴν ὅρασιν, ὅσοι δ' εἶνε ἠναγκασμένοι νὰ ὦσιν ἐκτεθειμένοι εἰς τὴν ἐπήρειαν αὐτοῦ, φέρουσιν ἐρυθρὰς ἢ κιτρίνας διόπτρας χάριν τῶν ὀφθαλμῶν, χάριν δὲ τοῦ δέρματος καλύπτουσι τὸ πρόσωπον. Κ.

Ο ΣΥΖΥΓΟΣ ΔΥΟ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Γερμανικὴ παράδοσις.

Οἱ ἐπισκεπτόμενοι τὴν πόλιν Ἐρφούρτην ἐν Θυριγγίᾳ καὶ περιερχόμενοι τὰ ἄξια θέας, δὲν δὲν θὰ παραλείψωσι καὶ τὸν ναὸν τῆς Παναγίας. Ἐκεῖ ἐντὸς αὐτοῦ μετὰ πολλοῦ διαφόρου θὰ φέρωσι τὸ βλέμμα ἐπὶ ἀναγλύφου τινὸς ἐντετειχισμένου, μεσαιωνικῆς ἐποχῆς καὶ βαναύσου τέχνης, παριστῶντος ἱππότην ὑψηλόσωμον κεκλιμένον μεταξὺ δύο γυναικῶν.

Ὁ νεωκόρος τότε ἐπὶ τῇ ἐρωτήσει τοῦ περιηγητοῦ ἢ καὶ αὐτόκλητος σπεύδει νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ ἱππότης οὗτος εἶνε ὁ κόμης τοῦ Γκλάϊχεν καὶ νὰ ἀφηγηθῇ διὰ μυριοστὴν φορὰν τὴν παράδοξον ἱστορίαν, ἣν εἰκονίζει τὸ ἀνάγλυφον.

Ὁ κόμης Γκλάϊχεν κατὰ τὰς σταυροφορίας ᾐχμαλωτίσθη ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ ἀπήχθη παρὰ τῷ Σουλτάνῳ, ὅστις ἀνέθηκεν αὐτῷ τὴν καλλιεργίαν τοῦ κήπου. Ἡ κόρη τοῦ Σουλτάνου εἶδε καὶ ἠγάπησε τὸν ξανθὸν ἱππότην. Εἰς τοσοῦτον δ' ἐξίκετο ὁ ἔρως αὐτῆς, ὥστε ἐπρότεινε νὰ ἐξεύρῃ τρόπον ὅπως φύγωσι μετ' αὐτοῦ, νὰ γίνῃ δ' εἶτα χριστιανὴ καὶ σύζυγός του. Ἀλλ' ὁ κόμης εἶχεν ἤδη καταλίπῃ προσφιλῆ σύζυγον ἐν Θυριγγίᾳ. Ἀφ' ἑτέρου ὅμως πάλιν τὰ δεινὰ τῆς δουλείας ἦσαν ἀφόρητα, ἡ ἀνάκτησις τῆς ἐλευθερίας γλυκυτάτη.— Ὁ Γερμανὸς ἐπὶ τέλους ἐνέδωκεν εἰς τῆς Σαρακηνῆς κόρης τὰς προτάσεις. Ἐδραπέτευσαν ὁμοῦ καὶ ἀφίκοντο εἰς Ῥώμην.

Ὁ Κόμης Γκλάϊχεν ἔσπευσε ν' ἀναγγείλῃ εἰς τὸν Πάπαν τὰ γενόμενα. Ἡ πρὸς τὴν κόρην δοθεῖσα ὑπόσχεσις δὲν ἦτο ἱερά; Ἡ ἐκκλησία ἠδύνατο ν' ἀπωθήσῃ ἐκείνην, ἥτις διὰ τοῦ γοήτρου τῆς ἀγάπης ἤρχετο πρὸς τὴν ἀληθῆ πίστιν καὶ ἐζήτει ἐν μιᾷ ἡμέρα τὸ βάπτισμα καὶ τὸν γάμον;

Ὁ ἅγιος πατὴρ μετὰ μικρὰν σκέψιν εὗρε διέξοδον. Ἐπέτρεψεν εἰς τὸν κόμητα νὰ νυμφευθῇ ἐκ νέου δίχως νὰ διαλύσῃ τὸν πρῶτον αὐτοῦ γάμον καὶ νὰ ἔχῃ εἰς τὸ ἑξῆς δύο νομίμους γυναῖκας. Ὁ γάμος λοιπὸν ἐτελέσθη καὶ ὁ ἱππότης μετὰ τῆς νεοφωτίστου δευτέρας συζύγου ἐπανῆλθεν εἰς Θυριγγίαν.

Ἀλλ' ἔμενεν ἔτι τὸ δυσχερέστατον: πῶς ἡ Γερμανὶς σύζυγος, ἡ ἐπὶ τόσον χρόνον ἐν δακρύοις καὶ προσευχαῖς ἀναμένουσα τὸν ἄνδρα, θὰ ἐδέχετο νὰ μερισθῇ αὐτὸν μετ' ἄλλης; Εἰς τὴν Σαρακηνήν, εἰθισμένην ἐν τῇ πολυγαμίᾳ, τοῦτο ἐφαίνετο ἁπλούστατον, ἀλλ' εἰς αὐτὴν τὴν πιστὴν χριστιανήν, τὴν περιπαθῆ Τευτονίδα, τὴν κόμησσαν τοῦ Γκλάϊχεν;

Ὁ κόμης καταλιπὼν ἐν τῇ ὁδῷ τὴν συνοδόν του ἀφίκετο πρῶτος αὐτὸς εἰς τὸν πύργον τοῦ Γκλάϊχεν καὶ ἐρρίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς προσφιλοῦς συζύγου. Μετὰ τὰς πρώτας διαχύσεις τῆς χαρᾶς ἀφηγήθη αὐτῇ τὰς περιπετείας, τὴν αἰχμαλωσίαν, τὸν τρόπον καθ' ὃν ἠλευθερώθη ὑπὸ τῆς κόρης τοῦ Σουλτάνου. Προσέθηκε δὲ ὅτι ἐγένετο αὕτη χριστιανὴ καὶ σύζυγός του τῇ ἐπινεύσει τοῦ Πάππα.

Ἡ κόμησσα, ἀφοῦ ἤκουσε πάντα ταῦτα μετὰ δακρύων, διεκήρυξεν ὅτι ἐκείνη εἰς ἣν ὤφειλε τὴν ἐπάνοδον τοῦ συζύγου, εἶχεν ἐπ' αὐτοῦ δικαιώματα ἴσα πρὸς τὰ ἰδικά της. Ἔσπευσεν εἰς προϋπάντησιν αὐτῆς καὶ αἱ δύο γυναῖκες ἐρρίφθησαν μετ' ἀσπασμῶν εἰς τὰς ἀγκάλας ἀλλήλων. Ἐκ τούτου δ' ὠνομάσθη ἔκτοτε ὁ τόπος ἐν ᾧ συνηντήθησαν *Κοιλὰς τῆς Χαρᾶς*.

Ἔζησαν καὶ οἱ τρεῖς ἐπὶ μακρὸν εὐτυχεῖς ἐν τῇ παραδόξῳ ταύτῃ συμβιώσει, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης διενέξεως ἢ ἔριδος ἢ ἀντιζηλίας.

Digitized by Google

Καὶ μέχρι τοῦ παρελθόντος δ' αἰῶνος ἐπεδείκνυον ἔτι ἐν Ἐρφούρτῃ εἰς τοὺς περιηγητὰς τὴν εὐρυτάτην κλίνην, ἐν ᾗ ὁ κόμης τοῦ Γκλάϊχεν κατεκλίνετο μεταξὺ τῶν δύο αὐτοῦ γυναικῶν, ὡς εἰκονίζεται ἐν τῷ ἀναγλύφῳ.

ΤΟ ΕΡΗΜΟΝΗΣΟ

Ἐκεῖ στὸ ἐρημόνησο
ποῦ στέκουνε κοφτὰ γκρεμνά,
καὶ στὴ ψιλὴ κορφούλα του
μπλέκει τὸ νέφος ποῦ περνᾷ,
τὰ ὄρνηα τί γυρίζουνε
σὰν νὰ πανηγυρίζουνε;

Προχθὲς καΐκι γλήγορο
ἐδιάβαινε χαμαρωτό,
τ' ἀγέρι μόλις ἄχνιζε,
τὸ κῦμα ἤτονε στρωτό.
Σὲ δελφινιῶν πηδήματα
ἀφροβολοῦν τὰ κύματα.

Εἶχε καραβοκύρη του
νέο μὲ ἄφοβη καρδιά,
εἶχε καὶ γιὰ ναυτόπουλα
ὅλο ἀμούστακα παιδιά.
—Φύσα μαΐστραλάκι μου
νὰ πᾶμε στὸ σπιτάκι μου.

Σιγὰ σιγὰ ἐπρόβαλε
ἕνα νεφάκι σκοτεινό,
καὶ σὰν ἀράχνη κρέμονταν
μέσ' τὸ γαλάζιο οὐρανό.
Γλυκὰ ὁ ναύτης σφύριζε
καὶ πίσω του δὲν γύριζε.

Μὰ ἔξαφνα ἐβρόντησε,
ξεσπάει ἀγέρας καὶ βροχή,
καὶ ἄγρια ἡ θάλασσα
ἀφροβολᾷ καὶ ἀντηχεῖ.
Βάσταξε, καΐκάκι μου,
νὰ φθάσω στὸ νησάκι μου.

Οἱ ναύταις δὲν ἐπρόφθασαν
νὰ συμμαζέψουν τὰ πανιά,
καὶ οἱ γιαλοὶ ἐγέμισαν
ἀπὸ σανίδες καὶ κορμιά.
Τὰ ὄρνηα τριγυρίζουνε
γιατὶ πανηγυρίζουνε.

Ἡ μάνα μαυροφόρεσε
τοῦ καπετάνιου ἡ γλυκειά,
μ' ἀγάπη ἄλλη ἔκαμε
τοῦ ναύτ' ἡ ἀγαπητικιά.
Γιὰ νύφη τὴν στολίζουνε,
τὰ ὄρνηα τὸν ξεσχίζουνε.

Ἀριστομένης Προβελέγγιος.

ΑΛΗΘΕΙΣ ΟΡΙΣΜΟΙ

Ἀνακωχη. — Προθεσμία πρὸς ἐξεύρεσιν καλλιτέρου ὅπλου, καλλιτέρου κανονίου, ὀβίδος . . . πειστικωτέρας.

Ἀριστουργημα. — Τέκνον, μὴ βαπτιζόμενον ποτὲ πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

Βουτυρον.— Οὐσία, παρασκευαζομένη ἐνίοτε καὶ ἐκ γάλακτος.

Επιδοκιμαζω τινα. — Σκέπτομαι ὡς αὐτός... ὅταν σκέπτεται ὡς ἐγώ.

Ευτυχια. — Ὁ ἄνθρωπος οὐδέποτε εἶνε εὐτυχής... Ἐνθυμεῖται ὅτι ηὐτύχησεν καὶ προσδοκᾷ νὰ εὐτυχήσῃ ἐκ νέου. Ἰδοὺ τί εἶνε ἡ εὐτυχία.

Μακαριτης. — Ἄγγελος, ἀδάμας, φοῖνιξ . . . ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι δὲν θὰ ἀναγεννηθῇ ἐκ τῆς τέφρας του.

Συνειδησις.— Κλεπτοφάναρον, ὅπερ ἀνάπτει ἡ μόνωσις τὴν νύκτα.

Χιμαιρα.— Ὅ,τι γενναῖον, δίκαιον, λογικόν.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ἔσο δοῦλος τῆς ἐργασίας, διὰ νὰ μὴ εἶσαι δοῦλος τῶν ἀνθρώπων.

—

Καὶ αὐτὸ τοῦ καθήκοντος τὸ στάδιον παρουσιάζει ἀπόψεις ἀνισότητος. Διὰ τοὺς μὲν εἶνε τρυφερόν, φωτεινόν, φαιδρόν, εὔχαρι, δι' ἄλλους δὲ ἀμφίβολον, ἄγριον, ἀχάριστον, σκυθρωπόν.

—

Ἕκαστος ἐξ ἡμῶν ἀποφέρει ἐκ τῆς κοινωνίας παντοίας προσβολάς, ἃς ἐξ ἀποφάσεως λησμονεῖ. Μίαν μόνην ὕβριν οὐδεὶς συγχωρεῖ εἰς τὴν κοινωνίαν: Τὸ νὰ μὴ λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν παρ' αὐτῆς.

—

Αἱ ἑορταὶ τοῦ ἔρωτος ὁμοιάζουσι πρὸς τὰς ἑορτὰς τῶν αἰθουσῶν. Πρέπει νὰ ἀπερχώμεθα πρὶν σβεσθῶσι τὰ κηρία.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐπὶ τῇ προσεχεῖ εἰκοσιπενταετηρίδι τῶν γάμων τοῦ πρίγκηπος τῆς Οὐαλίας, τὸ ὀνομαστὸν Jocquey Club τοῦ Λονδίνου ἀπεφάσισε νὰ προσφέρῃ αὐτῷ κιβώτιον παιγνίων, μοναδικὸν εἰς τὸ εἶδός του. Οἱ πεσσοὶ τοῦ δομινὸ θὰ ὦσιν ἐκ χρυσοῦ σφυρηλάτου καὶ ἀδαμαντοκόλλητοι· τὰ παιγνιόχαρτα ἔσονται μετάξινα, θὰ ζωγραφηθῶσι δὲ ὑπὸ τῶν ὀνο-

Digitized by Google

μαστοτέρων Ἄγγλων καλλιτεχνῶν· οἱ πεσσοὶ τοῦ ζατρικίου ἔσονται ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου.

Ποία εἶνε ἡ ταπεινοτέρα θερμοκρασία, ἡ ἐν τῷ πλανήτῃ ἡμῶν σημειωθεῖσα μέχρι τοῦδε ὑπὸ τοῦ θερμομέτρου; Εἰς ἕκαστον τῶν πόλων τῆς γῆς ὑπάρχει, ὡς γνωστόν, ζώνη, ἐν ᾗ τὸ ψῦχος φθάνει εἰς ἀνήκουστον δριμύτητα. Ἡ ρωσσικὴ κυβέρνησις ἵδρυσε πρὸ πολλοῦ μετεωρολογικὸν σταθμὸν ἐν Βερχογιάνσκᾳ, πρὸς ἀνατολὰς τῆς Λένας, τουτέστιν ἀκριβῶς ἐντὸς τῆς κατεψυγμένης ταύτης ζώνης. Ὁ ἐπιτετραμμένος τὴν διεύθυνσιν τοῦ σταθμοῦ δὲν εἶνε βεβαίως ἄξιος φθόνου. Τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1871, ἐν Βαρχογιάνσκᾳ, ἐσημειώθη θερμοκρασία 65 βαθμῶν ὑπὸ τὸ μηδενικόν! Τῷ 1883 ἡ ἐξ οἰνοπνεύματος στήλη τοῦ θερμομέτρου κατῆλθεν εἰς τοὺς 68 βαθμούς, ἅπαξ δὲ μέχρι τῶν 72. Ἐν τοῖς πόλοις ἄρα δύναται τὸ θερμόμετρον κατά τινας χειμῶνας νὰ κατέρχεται μέχρις 70 βαθμῶν ὑπὸ τὸ μηδενικόν. Παγώνει τις καὶ μόνον ἀναλογιζόμενος τοῦτο!

Ἐκ μελέτης δημοσιευθείσης ἐν εἰδικῷ ἠλεκτρικῷ περιοδικῷ τῆς Νέας Ὑόρκης προκύπτει ὅτι τῆς λέξεως μικρόφωνον ἐγένετο τὸ πρῶτον χρῆσις τῷ 1827, ἀποδοθείσης εἰς μηχάνημά τι ἐφευρεθὲν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, σκοποῦν δὲ νὰ καθιστᾷ ἀκουστοὺς καὶ τοὺς ἀσθενεστάτους τῶν ἤχων. Ἡ χρῆσις τῆς λέξεως τηλέφωνον χρονολογεῖται μόλις ἀπὸ τοῦ 1845. Ἐπεκλήθη δὲ δι' αὐτῆς ὄργανον, ἐπινοηθὲν ὑπὸ τοῦ λοχαγοῦ Τζὼν Τάϋλορ, δι' οὗ ἠδύναντο νὰ μεταβιβασθῶσι, ἐν ὥρᾳ ὁμίχλης, συνθήματα. Τῷ 1845 ἡ λέξις ἀπεδόθη εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Sudre ἐπινοηθεῖσαν μουσικὴν γλῶσσαν. Αἱ κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν γενόμεναι ἀνακαλύψεις μετέβαλον οὐσιωδῶς καὶ καθώρισαν τὴν σημασίαν τῶν δύο τούτων λέξεων, δι' ὧν δηλοῦνται τὰ τηλόθεν μεταβιβάζοντα τὴν φωνὴν ὄργανα.

Τὴν 1ην Ἰανουαρίου ὁ «Χρόνος,» τὸ παγκόσμιον καὶ πανίσχυρον τοῦ Λονδίνου φύλλον, ἑώρτασε τὴν ἑκατονταετηρίδα τῆς συστάσεως αὐτοῦ. Γνωστὴ εἶνε ἡ ὑλικὴ εὐημερία τοῦ «Χρόνου», καυχηθέντος ἄλλοτε ὅτι ἔχει προϋπολογισμὸν ἴσον πρὸς τὸν προϋπολογισμὸν ἑνὸς μεγάλου δουκάτου τῆς Γερμανίας. Ἐπὶ τῇ ἑκατονταετηρίδι αὐτοῦ προέβαλεν ἄλλην καύχησιν σημαντικωτέραν, ὅτι ἀπέκτησε τὸ δικαίωμα νὰ ὁμιλῇ ἐν ὀνόματι τῆς Ἀγγλίας. Ἀπὸ τοῦ 1788 ὁ «Χρόνος» ἤλλαξε πέντε διευθυντάς. Ὁ σήμερον διευθύνων τὸ φύλλον τοῦ Ἄστεος εἶνε ὁ Γεώργιος Buckle. Ὁ διευθυντὴς δὲν γράφει. Ἐπιθεωρεῖ τὴν ὕλην καὶ παρέχει τὰ θέματα εἰς τοὺς συνεργάτας τῆς ἐφημερίδος. Τὸ ὄνομα τῶν συντακτῶν τοῦ «Χρόνου» οὐδέποτε ἀναφαίνεται εἰς τὰς στήλας του καὶ μόνον ἀφοῦ ἀποθάνῃ τις τῶν συνεργατῶν τὸ δημόσιον μανθάνει ἐκ τῆς νεκρολογίας του, ὅτι συνειργάζετο καὶ οὗτος ἐν τῷ «Χρόνῳ». Θαυμασία αὐτὸ τοῦτο εἶνε ἡ ὀργάνωσις τῆς καινοθηρίας. Εἴκοσι τέσσαρες ρεπόρτερ στενογράφοι τηροῦσι τὰ πρακτικὰ τῆς βουλῆς, ἅτινα δημοσιεύονται κατ' ἔκτασιν. Ὁ «Χρόνος» ἔχει ἴδιον χυτήριον στοιχείων, ἴδιον χαρτοποιεῖον, ἐργοστάσιον πρὸς κατασκευὴν μηχανῶν κτλ.

Ἐν Λονδίνῳ ὑπάρχουσι 50 θέατρα, 30 αἴθουσαι συναυλιῶν καὶ 425 ᾠδικὰ καφφενεῖα. Αἱ ἐπιχειρήσεις αὗται ἀπορροφῶσιν ἐν ὅλῳ κεφάλαιον 100 ἑκατομμυρίων. Μὴ ὑπολογιζομένων τῶν ἐκ τῶν θεάτρων τροφοδοτουμένων βιομηχανιῶν, 150,000 ἀνθρώπων συντηροῦνται ἀμέσως ἐξ αὐτῶν. Εἰς τὰ ἐν Λονδίνῳ θεάματα παρίστανται καθ' ἑσπέραν 500,000 θεατῶν. Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τῆς Ἀγγλίας ὑπάρχουσι 200 θέατρα, 160 αἴθουσαι συναυλιῶν καὶ 1000 ᾠδικὰ καφενεῖα, ἀπασχολοῦντα ἐν ὅλῳ κεφάλαια 450, ἑκατομ.. φρ. καὶ συντηροῦντα 350,000 ἀνθρώπων. Ὁ ἀριθμὸς τῶν θεατῶν ἀνέρχεται καθ' ἑσπέραν εἰς 1,250,000

Ὁ διάδοχος τῆς Γερμανίας ἔχει 74 μεγαλοσταύρους. Ὁ πρωτότοκος υἱὸς αὐτοῦ 36, ὁ δὲ δευτερότοκος 27. Ὁ Βίσμαρκ 49, ὧν 19 ἀδαμαντοκολλήτους· ὁ Μόλτκε 44, ὁ υἱὸς τοῦ Βίσμαρκ Ἐρβέρτος, ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν, 26. Τέλος ὁ αὐλάρχης τοῦ αὐτοκράτορος ἔχει 47 παράσημα.

Οἱ πλείονες γάμοι ἐν Πρωσσίᾳ τελοῦνται κατὰ Νοέμβριον· δεύτερος ἔρχεται ὁ Ὀκτώβριος καὶ τρίτος ὁ Μάϊος, τελευταῖος δὲ ὁ Αὔγουστος. Κατὰ τὴν στατιστικὴν τοῦ 1886, 157 θεῖοι ἐνυμφεύθησαν τὰς ἀνεψιάς των, 26 δὲ ἀνεψιοὶ τὰς σεβαστὰς θείας των!

Τὸ ταχυδρομεῖον τοῦ Λονδίνου διένειμε 15 ἑκατομμύρια γραμμάτων καὶ ἐντύπων τὴν παραμονὴν τῶν Χριστουγέννων. Πρὸς βοήθειαν τῆς οὕτως ἐκτάκτως ἐπιβαρυνθείσης ὑπηρεσίας προσελήφθησαν 3χιλ. βοηθοὶ καὶ ἐμισθώθησαν ἅμαξαι πρὸς μεταφορὰν ἀπὸ τῶν σιδηροδρομικῶν σταθμῶν διὰ 800 δρόμους.

Μεταξὺ τῶν χορευτριῶν τοῦ ἐν Βιέννῃ Μελοδράματος ὑπάρχει καὶ μία κωφάλαλος. Ἐπειδὴ δὲν ἀκούει τὴν μουσικὴν ἡ Ἀδέλα Λίχτενφελς (οὕτως ὀνομάζεται ἡ μικρᾶς ἡλικίας καλλιτέχνις) ρυθμίζει τὰ βήματά της, παρατηροῦσα προσεκτικῶς τὰς συντρόφους της. Ἡ ὀρχηστρὶς εἶνε πολὺ εὔμορφος, διακρίνεται δὲ διὰ τὴν ἰδιάζουσαν αὐτῆς χάριν. Καὶ δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι θὰ διαπρέψῃ εἰς τὸ στάδιον ὅπερ ἐξέλεξεν.

Συζήτησις περὶ καλλωπισμῶν.

— Ἐμένα μοῦ ἀρέσει τὸ πράσινον.

— Ἐμένα τὸ γαλάζιο.

— Ἐμένα τὸ μαῦρο. Μοῦ ἐμπνέει πάντοτε εὐαρέστους ἰδέας.

— Πῶς;

— Μάλιστα, μοῦ φαίνεται ὅτι εἶμαι χήρα.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888—1222

Digitized by Google

'Αριθ. 631 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΕ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 31 Ἰανουαρίου 1888

FOREIGN

ΠΑΥΛΟΣ ΛΑΜΠΡΟΣ

Τὸ ἀπόγευμα τῆς 12ης Ὀκτωβρίου 1887 ἐκηδεύετο ἐν Ἀθήναις ὁ τὴν προτεραίαν ἐν ἡλικίᾳ ἑξήκοντα ὀκτὼ ἐτῶν ἀποθανὼν διακεκριμένος νομισματολόγος Παῦλος Λάμπρος, γεννηθεὶς μὲν ἐν Καλλαρύταις τῆς Ἠπείρου, ἀνατραφεὶς δὲ καὶ βιώσας ἐν Κερκύρᾳ μὲν τὸ πρῶτον, ἔπειτα δὲ ἐπὶ τριάκοντα περίπου ἔτη ἐν Ἀθήναις.

Ὁ Παῦλος Λάμπρος, ὅστις ἐτίμησε τὸν ἐπιστημονικὸν κλάδον, εἰς ὃν εἶχεν ἀφιερώσῃ τὸν βίον καὶ περὶ οὗ δικαίως ἐλέχθη ὅτι εἰς τὴν πρώτην θὰ ἐτάσσετο τάξιν μεταξὺ τῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν ἡ Ἑλλάς, ἂν πάντες οἱ Ἕλληνες ἐπιστήμονες εἰργάζοντο ἕκαστος ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐπιστήμῃ μεθ' ὅσου ζήλου καὶ μεθ' ὅσης ἐπιτυχίας καὶ αὐτὸς ἐν τῇ νομισματολογίᾳ, προήχθη σχεδὸν ἐκ τοῦ μηδενός, αὐτοδίδακτος γενόμενος καὶ σχεδὸν εἰπεῖν αὐτόπλαστος, ὁ δὲ βίος αὐτοῦ καὶ ὅλος μὲν μάλιστα δὲ ὁ ἐπιστημονικός, πρόκειται παράδειγμα λαμπρὸν περὶ τοῦ τί δύναται νὰ κατορθώσῃ νοῦς δεξιὸς βοηθούμενος ὑπὸ ἰσχυρᾶς καὶ ἀκαταβλήτου βουλήσεως. Καὶ οἱ μὲν εὐτυχήσαντες ἐκ τοῦ πλησίον νὰ γνωρίσωσι τὸν ἄνδρα θὰ διατηρήσωσιν ἀνεξάλειπτον ἐν τῇ μνήμῃ τὴν εἰκόνα του, θὰ ἐνθυμῶνται ἀδιαλείπτως τὴν ὡραίαν πρεσβυτικήν του κεφαλήν, τὸν ἠχηρὸν καὶ γλυκύν του γέλωτα, τὸ ὁμιλητικὸν αὐτοῦ καὶ εὐπροσήγορον, ἐν ᾧ διεφαίνετο ὡς ἐν κατόπτρῳ ἡ ἀγαθότης τῆς καρδίας του καὶ ἡ διαφλέγουσα τὴν ψυχὴν αὐτοῦ φιλοπατρία. Θὰ ἐνθυμῶνται ἐπὶ μακρὸν τὸν ἀγαθὸν γέροντα ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ του περιεστοιχισμένον ὑπὸ παντοίων βιβλίων καὶ περιβεβλημένον ὑπὸ τοῦ καπνοῦ, ὃν ἀνέδιδεν ἄνευ διακοπῆς τὸ ἄσβεστόν του *τσιμπούκιον*, ἢ ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ περιοδικοῦ τοῦ φιλοξενοῦντος τὰς γραμμὰς ταύτας, ἃς ἀφιεροῖ ὁ γράφων εἰς τὴν μνήμην του, ἔνθα τακτικώτατα περὶ τὴν ἑσπέραν εἰσυνήθιζε νὰ κάθηται συναθροίζων εἰς κύκλον περὶ ἑαυτὸν τοὺς ἑκάστοτε ἐκεῖ συνερχομένους καὶ ἀπὸ τοῦ ἀνεξαντλήτου ταμείου τῆς τε πολυμαθείας καὶ τῆς ἐκ τοῦ παρελθόντος βιωτικῆς πείρας του νὰ διηγῆται πρὸς αὐτοὺς πολλὰ καὶ διδακτικώτατα περὶ παντὸς ζητήματος εἰς τὰ πάτρια ἀναφερομένου... Καὶ ὁ ἀκούων αὐτὸν καὶ γινώσκων τὰ κατὰ τὸν βίον του, ὅσα δηλαδὴ ὁ ἀνὴρ εἶχεν ἐνεργήσῃ καὶ ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς τῆς Ἑπτανήσου ἀποκαταστάσεως καὶ ὑπὲρ τῆς δουλευούσης ἔτι πατρίδος καὶ ὑπὲρ τῆς ἀναπτύξεως καὶ προαγωγῆς τῆς ἀρτισυστάτου ἡμῶν κοινωνίας, δὲν ἠδύνατο καὶ ἄκων νὰ μὴ ἀποδώσῃ εἰς αὐτὸν ἐκεῖνα τὰ δύο ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα παρὰ τῷ Πλουτάρχῳ ἀποδίδονται εἰς τὸν ἐπιφανέστατον τῆς Ῥώμης ῥήτορα. Τῷ ὄντι, ὁ Παῦλος Λάμπρος ἦτο *λόγιος ἀνὴρ καὶ φιλόπατρις*...

Καὶ ὅσα μὲν ἀναφέρονται εἰς τὸν καθ' ὅλου βίον του ἱκανῶς ἐλέχθησαν καὶ ἀνεπτύχθησαν ὑπ' ἐκείνων, οἵτινες ἀνέλαβον νὰ ἐπαινέσωσι τὸν μεταστάντα κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κηδείας καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ παρὰ τὸν νεοσκαφῆ τάφον, ὅστις ἔμελλε νὰ δεχθῇ τὸ θνητόν του σκήνωμα. Ἡμεῖς σήμερον ἐπὶ τὸν ἐπιστημονικόν του μάλιστα βίον ἠθελήσαμεν ἐπὶ μικρὸν νὰ ἑλκύσωμεν τὴν προσοχὴν τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ περιοδικοῦ τούτου, νομίζοντες τοῦ λόγου ἄξιον νὰ ἀναπαραστήσωμεν κατὰ τὸ ἐνὸν τὴν εἰκόνα ἐπιστήμονος οὐχὶ ἐκ τῶν τυχόντων. «Ἀποθνήσκω κατὰ πάντα εὐχαριστημένος, ἔλεγε πρὸς ἡμᾶς ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου του χρόνον, ἀλλ' ὅ,τι μάλιστα μὲ καθιστᾷ ἀληθῶς εὐδαίμονα εἶναι ὅτι ἔχω τὴν πεποίθησιν ὅτι τὸ ὄνομά μου θὰ ζήσῃ ἐπὶ ἕνα τοὐλάχιστον αἰῶνα συνδεδεμένον μὲ τὴν ἐπιστήμην, ἣν τόσον ἠγάπησα καὶ εἰς ἣν ἀφιέρωσα μὲν τὰς διανοητικάς μου δυνάμεις, ὀφείλω δὲ τὰς καλλίστας τοῦ βίου μου τέρψεις.» Καὶ δὲν εἶχεν ἄδικον οὕτω νομίζων περὶ ἑαυτοῦ ὁ Παῦλος Λάμπρος. Τοῦ Ἕλληνος ἐπιστήμονος τὰ ἔργα καὶ αἱ ἐν πλείστοις τῆς ἑσπερίας Εὐρώπης ἀξιολόγοις περιοδικοῖς συγγράμμασιν ἐγκατεσπαρμέναι διατριβαὶ δεόντως ἐξετιμήθησαν καὶ ἐκτιμῶνται ὑπὸ τῶν δυναμένων νὰ κρίνωσιν ἐν τοῖς τοιούτοις, οἱ δὲ ἐπιφανέστατοι τῶν νομισματολόγων καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ οὐκ ὀλίγους οὐδὲ σμικροὺς ἐπεδαψίλευσαν τοὺς ἐπαίνους εἰς τὸν ἐξόχως ἐκπροσωπήσαντα τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸν κλάδον τοῦτον τοῦ ἐπιστητοῦ, εἰδικὰ δὲ σωματεῖα ἀξιόλογα καὶ ἐπι-

Digitized by Google

στημονικὰ ἱδρύματα κατέταξαν αὐτὸν ἐν τοῖς ἑταίροις των.

Ἐδημοσίευσεν ὁ Λάμπρος ἐν ἰδίοις μάλιστα φυλλαδίοις τὰς ἑξῆς πραγματείας:

Περὶ ἓξ χρυσῶν νομισμάτων τῶν Φιλίππων (μετὰ γαλλικῆς μεταφράσεως, ἐν Κερκύρᾳ 1855), Ἀνέκδοτα νομίσματα τῶν μεγάλων μαγίστρων τοῦ τάγματος τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τῶν Ἱεροσολύμων ἐν Ῥόδῳ (τὴν ὁποίαν πραγματείαν ἐν τῇ Πανδώρᾳ τὸ πρῶτον δημοσιευθεῖσαν μετέφρασεν ἰταλιστὶ καὶ ἐξέδωκεν ὁ C. Kunz ἐν Βενετίᾳ τῷ 1865, ταύτης δὲ ἐξεδόθη καὶ παράρτημα αὐτόθι τῷ 1866), Περὶ δύο ἀνεκδότων νομισμάτων κοπέντων ὑπὸ τῶν κομήτων τῶν Σαλώνων, ἥτις συνεξεδόθη μὲ τὸ χρονικὸν τοῦ Γαλαξειδίου τοῦ Κ. Σάθα καὶ (ἰταλικὴν μετάφρασιν τοῦ αὐτοῦ, ἐν Ἀθήναις 1886), Ἀνέκδοτον νόμισμα Σαρουχχὰν ἐμίρου τῆς Ἰωνίας κοπὲν ἐν Ἐφέσῳ 1299-1346 (Ἐν Ἀθήναις 1870), Νομίσματα τῆς νήσου Ἀμοργοῦ καὶ τῶν τριῶν αὐτῆς πόλεων Αἰγιάλης, Μινώας καὶ Ἀρκεσίνης (Ἀθήνησι 1870), Ἀνέκδοτα νομίσματα κοπέντα ἐν Πέραν ὑπὸ τῆς αὐτόθι ἀποικίας τῶν Γενουηνσίων (Ἐν Ἀθήναις 1872), Unedirte Münzen und Bleibullen der Despoten von Epirus. (Wien, 1873), Ἀνέκδοτα νομίσματα τοῦ Μεσαιωνικοῦ βασιλείου τῆς Κύπρου (μετὰ γαλλικῆς μεταφράσεως, ἐν Ἀθήναις 1876), Ἀνέκδοτα νομίσματα κοπέντα ἐν Γλαρέντζᾳ κατὰ μίμησιν τῶν ἐνετικῶν ὑπὸ Ῥοβέρτου τοῦ ἐξ Ἀνδηγαυῶν, ἡγεμόνος τῆς Πελοποννήσου 1346-1364 (Ἐν Ἀθήναις 1876), Monnaies inédites d' Antioche et de Tripoli (Le Mans 1876), Monnaies inédites des grands Maîtres de l' Ordre de Saint- Jean de Jérusalem (Paris 1877), Monnaies inédites de Chio (Paris 1877),Monaies inédites de Pierre-Raymond Zacosta (Athènes 1877), Ἀνέκδοτα νομίσματα καὶ μολυβδδόβουλλα τῶν κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας Δυναστῶν τῆς Ἑλλάδος (Ἐν Ἀθήναις 1880), Νομίσματα καὶ μετάλλια τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας καὶ τῆς προσωρινῆς τῶν Ἰονίων Νήσων παρὰ τῶν Ἄγγλων κατοχῆς (Ἀθήνησι 1884), Νομίσματα τῶν ἀδελφῶν Μαρτίνου καὶ Βενεδίκτου Β' Ζαχαριῶν Δυναστῶν τῆς Χίου (Ἐν Ἀθήναις 1884), Μεσαιωνικὰ νομίσματα τῶν δυναστῶν τῆς Χίου (Ἐν Ἀθήναις 1886).

Ἐκ τοῦ μακροῦ τούτου καταλόγου, ὅστις ἀποτελεῖ λαμπρὸν καὶ ἀξιόζηλον τοῦ Παύλου Λάμπρου μνημόσυνον, γίνεται φανερὸν ὅτι περὶ τὴν μεσαιωνικὴν ἡμῶν ἱστορίαν ἐστράφη μάλιστα ἡ ἐπιστημονικὴ αὐτοῦ ἐνέργεια, εἰς δὲ τὴν διαλεύκανσιν τῆς σκοτεινοτάτης ταύτης περιόδου τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν βίου συνετέλεσαν οὐκ ὀλίγον αἱ περὶ τὴν μεσαιωνικὴν νομισματολογίαν μελέται αὐτοῦ καὶ σπουδαί, ὡς ὁμολογεῖ καὶ ὁ ἐλλόγιμος καὶ γνωστὸς μεσαιωνοδίφης κ. Ἰ. Ῥωμανός, γυμνασιάρχης Κερκύρας, ἐν τῇ εἰς τὸν Λάμπρον ἀφιερώσει τοῦ καλλίστου αὐτοῦ βιβλίου, τοῦ Γρατιανοῦ Ζώρζη, οὗτινος ἡ ἔκδοσις ὀφείλεται καὶ αὐτὴ εἰς τὸν πρὸς τὴν πάτριον ἱστορίαν ζῆλον τοῦ Παύλου Λάμπρου. Πάσας δὲ τὰς μεσαιωνικὰς σειρὰς τῶν νομισμάτων τῆς Ἀνατολῆς διεφώτισεν ὁ ἡμέτερος νομισματολόγος οὕτως, ὥστε ὁ πολὺς ἐν τῇ μεσαιωνικῇ νομισματολογίᾳ Schumberger ἐκδίδων τὸ Σύνταγμα αὐτοῦ τῶν νομισμάτων τῆς Λατινικῆς Ἀνατολῆς καὶ μνημονεύων ἐν τῷ προλόγῳ πάντας ἐκείνους, ὅσοι προελείαναν εἰς αὐτὸν τὴν ὁδὸν πρὸς ἀπαρτισμὸν τοῦ μεγάλου του ἔργου, λέγει τὰ ἑξῆς: «Μετὰ τοὺς ῥηθέντας διδασκάλους τῆς νομισματολογίας ἀδύνατον εἶναι νὰ μὴ δώσω ἰδιαίτερον τόπον εἰς ἕνα ἐργάτην τῆς ἐπιστήμης, εἰς ὃν πᾶσαν ὀφείλω εὐγνωμοσύνην. Ὁ Παῦλος Λάμπρος εἰργάσθη τόσον ἀπὸ ἐτῶν ἵνα εὐρύνῃ τὴν χώραν τῶν γνώσεών μας περὶ τῶν μεσαιωνικῶν νομισμάτων τῶν ὑπὸ τῶν Λατίνων κοπέντων ἐν τῇ Ἀνατολῇ, τόσα σκοτεινὰ γεγονότα διεφώτισεν, ὥστε εἶναι σχεδὸν ἐπιτετραμμένον εἰς ἐμὲ νὰ ὁμολογήσω ὅτι ἀδύνατος θὰ ἦτο ἡ συντέλεσις τοῦ ἔργου μου ἂν δὲν προηγεῖτο ἐμοῦ ὁ τολμηρὸς ἐκεῖνος σκαπανεύς.» Ἕτερος δὲ μεγαλώνυμος νομισματολόγος ὁ Longpérier κρίνων ἐν ἔτει 1859 ἐν τῇ Revue Numismatique τὴν περὶ τῶν ἀνεκδότων νομισμάτων τῶν μεγάλων μαγίστρων τῆς Ῥόδου πραγματείαν τοῦ Λάμπρου, περατώνει τὴν κρίσιν του διὰ τὸν ἑξῆς λόγων: «Ἄλλως δὲ πῶς νὰ μὴ ἐκφράσῃ τις συμπαθέστατον ἐνδιαφέρον ἀναγινώσκων καλὸν ἔργον γραφὲν καὶ δημοσιευθὲν ἐν Ἀθήναις ὑπὸ λογίου ἀνήκοντος εἰς τὸ γενναῖον ἐκεῖνο χριστιανικὸν ἔθνος, πρὸς ὃ τόσοι δεσμοὶ μᾶς συνδέουσι; πῶς νὰ μὴ ὁμολογήσῃ τις μετὰ χαρᾶς ὅτι οἱ Ἕλληνες, ἀφ' οὗ ἐν παντὶ ὑπῆρξαν ἄλλοτε οἱ διδάσκαλοι ἡμῶν, ἐπαξίως τώρα διαγωνίζονται πρὸς ἡμᾶς;»

Πᾶσαι δὲ αἱ εἰς τὰ νομίσματα τῶν μέσων αἰώνων ἀναφερόμεναι μονογραφίαι τοῦ Λάμπρου ἔσχον ἀφορμὴν καὶ ἀφετηρίαν τὴν μεγάλην αὐτοῦ συλλογὴν τῶν ὑπὸ τῶν Φράγκων καὶ τῶν Λατίνων ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ ταῖς Ἑλληνικαῖς χώραις κοπέντων νομισμάτων κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας, ἥτις τέλειον οὖσα καὶ μοναδικὸν εἰς τὸ εἶδός της παρασκεύασμα θὰ εἶναι τῷ ὄντι λυπηρότατον ἂν περιέλθῃ εἰς ξένας χεῖρας. Διότι πᾶσαν δυνατὴν προσπάθειαν καὶ πάντα μόχθον ἐπὶ μακρὰ ἔτη καταβαλὼν ὁ ἡμέτερος νομισματολόγος, κατώρθωσε νὰ συλλέξῃ καὶ νὰ συναγάγῃ 1461 νομίσματα ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς Φραγκοκρατίας μέχρι τῶν πρώτων ἐτῶν τῆς ἐν Ἑπτανήσῳ Ἀγγλικῆς κατοχῆς, χρυσᾶ, ἀργυρᾶ, ἐκ κράματος καὶ χαλκᾶ, τῆς Ἀντιοχείας, τῆς Ἐδέσσης, τῆς Τρι-

Digitized by Google

πόλεως, τῆς Ἱερουσαλήμ, τῆς Πτολεμαΐδος, τῆς Δαμιέττης, τῆς Σιδόνος, τῆς Κύπρου, τῆς Ἀχαΐας, τῆς Καρυταίνης, τοῦ Δαμαλᾶ, τῶν Ἀθηνῶν, τῶν Πατρῶν, τῆς Ἠπείρου, τῶν Σαλώνων, τῆς Εὐβοίας, τῆς Νάξου, τῆς Τήνου, τῆς Ῥόδου, τῆς Χίου, τῆς Μυτιλήνης, τῆς Ἐφέσου, τῆς Θεοδοσίας, τῆς Κρήτης καὶ τῶν ἄλλων Βενετικῶν κτήσεων, ἤτοι Πελοποννήσου, Δαλματίας καὶ Ἀλβανίας, Κερκύρας, Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου, ἔτι δὲ τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας, τῆς Ζακύνθου ἐπὶ τῆς πρώτης Ἀγγλικῆς κατοχῆς (1813) καὶ τῆς Ἑπτανήσου ὑπὸ τοὺς Ἄγγλους. Ὁλόκληρον τὸ κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας ἐν μέρει δὲ καὶ τοὺς νεωτέρους χρόνους μακρὸν μαρτυρολόγιον τοῦ ἡμετέρου ἔθνους ὑπὸ τοὺς πολυωνύμους ἀπὸ Δυσμῶν δυνάστας περιλαμβάνεται ἐν τῇ πολυτίμῳ ταύτῃ συλλογῇ, εἰς πολλὰ δὲ νομίσματα τῆς συλλογῆς ταύτης ἀναφέρονται, καθὼς εἴπομεν ἀνωτέρω, αἱ κυριώταται τῶν μονογραφιῶν τοῦ Παύλου Λάμπρου.

Ἀλλὰ καὶ αἱ ἄλλαι, αἱ λαμπρότεραι περίοδοι τῆς πατρίου ἱστορίας εἵλκυσαν ἐπίσης τοῦ Ἕλληνος νομισματολόγου τὴν προσοχήν, καὶ ἐν ταύταις δὲ δὲν ἔμεινεν ἄκαρπος ἡ ἐπιστημονικὴ αὐτοῦ ἐνέργεια. Πρῶτος αὐτὸς λ. χ. ἐξήγησε τὰ ἐπὶ τῶν μικρῶν κερματίων γράμματα ὑποστηρίξας ὅτι σημαίνουσι τὴν τιμὴν τοῦ νομίσματος, ὡς ΤΡΙ (ημιοβόλιον), ΤΕΤΑΡ (τημόριον), ἡ δὲ γνώμη αὕτη ἔγεινε παρ' ἅπασι τοῖς νομισματολόγοις ἀσπαστὴ καὶ εἶναι τώρα ἡ καθ' ὅλου κρατοῦσα.

Ἀνὴρ λοιπὸν τοσαύτην ἔχων ἀγάπην πρὸς τὰς ἱστορίας τῶν πατέρων φυσικὸν εἶναι ὅτι ὄχι μόνον διὰ τοῦ μοναδικοῦ του ζήλου πρὸς τὰ νομισματικὰ σπουδάσματα, ἅτινα ἦσαν τὸ κύριον αὐτοῦ μέλημα, ἀλλὰ καὶ ἄλλως ἔμελλε νὰ ἀποδεικνύῃ τὴν ἀγάπην του ταύτην. Καὶ τῷ ὄντι δὲ πᾶσα ὁπουδήποτε τῆς Ἑλληνικῆς γῆς καὶ ὑφ' οἱουδήποτε δημοσιευομένη μονογραφία περὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας εἴτε τῆς καθολικῆς εἴτε καὶ μερικωτέρας ἢ τῆς Ἑλληνικῆς γεωγραφίας εἶχεν ἐκ προτέρων τὸν ὡρισμένον αὐτῆς τόπον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Λάμπρου. «Καὶ ἡ ἐλαχίστη μονογραφία, ἔλεγε, ὅσον καὶ ἂν θεωρῆται ταπεινὴ θὰ ἔχῃ τι διδακτικὸν νὰ παράσχῃ εἰς τὸν ἱστοριογράφον, εἶναι λοιπὸν ἀνάγκη ἐπιμελῶς καὶ εὐλαβῶς νὰ περισυλλέγωνται τὰ φυλλάδια ταῦτα καὶ νὰ φυλάσσωνται, διότι πολλάκις γίνονται ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ λίαν σπάνια καὶ δυσεύρετα.» Σχεδὸν δὲ μεθ' ὑπερηφανείας ἐκαυχᾶτο ὅτι ἔχει ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ του τὸ δεῖνα ἢ δεῖνα φυλλάδιον, ὁσάκις περὶ αὐτῶν ἠρωτᾶτο, ἔπειτα δὲ κινῶν τὴν πολιάν του κεφαλὴν προσέθετε μειδιῶν καὶ μετά τινος πικρίας: «Ποῖος ἄλλος ἔχει τὴν ἰδικήν μου τὴν μανίαν νὰ συλλέγῃ ὅλα αὐτὰ τὰ κειμήλια! Θὰ ἦσαν χαμένα τὰ περισσότερα ἂν δὲν εὑρίσκοντο καί τινες τρελλοὶ νὰ τὰ μαζεύουν!»

Ὄχι μόνον δὲ ἱστορικὰς μονογραφίας, ἀλλὰ καὶ πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο νὰ ἔχῃ τινὰ σημασίαν διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος συνέλεγεν ὁ Λάμπρος, ἔγγραφα παλαιά, βιβλία σπάνια, πολιτικὰ φυλλάδια, ἐφημερίδας, προκηρύξεις, βίους ἁγίων, ἐξ ὧν μάλιστα κατήρτισε συλλογὴν ἱκανῶς πλουσίαν καὶ ἄλλα πλεῖστα. Ἐκεῖθεν δὲ ὁρμηθεὶς ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ *Χρυσαλλίδι* τὸ πρῶτον μέρος τῆς ἀξιολογωτάτης αὐτοῦ πραγματείας περὶ τῆς τυπογραφίας παρὰ τοῖς Ἕλλησιν, ἥτις πραγματεία δυστυχῶς ἔμεινεν ἀτελής. Εἶχε κατὰ νοῦν—καὶ εἰς τοῦτο πολλάκις προέτρεπε τὸν ἀείμνηστον ἄνδρα καὶ ὁ γράφων τὰς γραμμὰς ταύτας—νὰ ἐκδώσῃ πάλιν τὴν πραγματείαν του ὁλόκληρον ἐν ἰδίῳ τεύχει συμπληρώνων αὐτὴν καὶ πολλὰ προσθέτων καὶ ἐν τῷ ἤδη ἐκδεδομένῳ μέρει, μετὰ καὶ πανομοιοτύπων, ἀλλ' ὁ θάνατος ταχὺς ἐπελθὼν δὲν ἀφῆκεν αὐτὸν νὰ προσθέσῃ καὶ τοῦτο τὸ δώρημα εἰς τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ τὴν φιλομάθειαν. Κατὰ δὲ τὴν νεαράν του ἡλικίαν καὶ περὶ ἄλλο σπουδαιότατον τοῦ ἐθνικοῦ βίου μόριον οὐκ ὀλίγον ἠσχολήθη, τὴν δημοτικὴν ποίησιν, ἐμπνευσθεὶς καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῆς δημώδους Μούσης, ὡς δεικνύουσι καὶ ἄλλα αὐτοῦ ποιήματα, μάλιστα δὲ τὸ πάγγνωστον ἐκεῖνο, ὅπερ ὑπὸ πολλῶν θεωρεῖται ὡς δημοτικὸν ἀδέσποτον, τὸ «Μάνα σοῦ λέγω δὲν 'μπορῶ τοὺς Τούρκους νὰ δουλεύω.»

Ἡ περὶ τυπογραφίας πραγματεία δὲν εἶναι δυστυχῶς ἡ μόνη, ἧς ἕνεκα τοῦ θανάτου τοῦ Λάμπρου ἐστερήθησαν οἱ φιλομαθεῖς. Ὁ Παῦλος Λάμπρος ἀπὸ χρόνου πολλοῦ συνέλεγε μεταξὺ ἄλλων σημειώσεις καὶ εἰκόνας ἵνα ἐκδώσῃ τοὺς βίους τῶν ζωγράφων καὶ τορευτῶν τῶν Καλαρρυτῶν, οἵτινες ὡς ἱερὸν πῦρ διετήρησαν κατὰ παράδοσιν ἀπὸ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων τὴν τέχνην καὶ μάλιστα τὴν τορευτικὴν καὶ ὧν ἔργα ἐξαίσια κατά τε τὸ σχέδιον καὶ τὴν ἐκτέλεσιν ὑπάρχουσιν εἰς πολλὰς μονὰς τῆς τε ἐλευθέρας καὶ τῆς δούλης Ἑλλάδος. Πολλὰς μάλιστα λεπτομερείας ἐγίνωσκεν ὁ Λάμπρος περὶ τοῦ Διαμάντη Μπάφα, οὗ λαμπρὸν τεχνικὸν ἔργον εἶναι ἡ ἐπὶ τῆς λάρνακος τοῦ Ἁγίου Διονυσίου ἐν Ζακύνθῳ ἐπὶ πλακὸς ἀργυρᾶς ἐν ἀναγλύφῳ παράστασις τῆς κηδείας τοῦ Ἁγίου Διονυσίου καὶ ἡ ἐπίσης ἐν ἀναγλύφῳ παράστασις τῶν θαυμάτων τοῦ αὐτοῦ Ἁγίου περὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ τὴν ἐπὶ τοῦ καταπετάσματος τοῦ ναοῦ. Τούτων δὲ τῶν ἔργων τοῦ Μπάφα τῶν ἐν Ζακύνθῳ σκοπὸν εἶχεν ὁ Παῦλος Λάμπρος ἐκδίδων τὴν βιογραφίαν τοῦ τεχνίτου νὰ δημοσιεύσῃ καὶ σχεδιογράφημα, ὡς ἔργον γνησίας ἑλληνικῆς τέχνης, ἐφ' ἣν οὐδόλως εἶχεν ἐπίδρασῃ ἡ Ἰταλι-

Digitized by Google

κή, διότι καὶ ὁ τεχνίτης οὗτος καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν συμπολιτῶν του οὐδέποτε εἶχον ἐξέλθῃ ἐκ τῆς πατρίδος των καὶ μεταβῇ εἰς τὴν ἀλλοδαπήν, ἀλλ' ἐν Καλλαρρύταις εἶχον ἐκμάθῃ τὴν κατὰ παράδοσιν ἐκεῖ σωζομένην παλαιὰν τέχνην. Καὶ τοῦτο λοιπὸν τὸ ἔργον, τὸ περὶ τῶν τεχνιτῶν, δὲν ἐπρόφθασε δυστυχῶς νὰ ἐκδώσῃ ὁ Λάμπρος, ἡ δὲ ἐκ τούτου προερχομένη ζημία εἶναι πράγματι μεγάλη καὶ σχεδὸν ἀνεπανόρθωτος ἐθνικὴ ζημία. Διότι πολὺ δύσκολον εἶναι εἰς τὸ ἑξῆς νὰ εὑρεθῇ ἀνὴρ συγκεντρώνων ἐν ἑαυτῷ τὰς περὶ τοῦ πράγματος ποικίλας γνώσεις τοῦ Λάμπρου, ἵνα προβῇ εἰς τὴν ἔκδοσιν ἔργου ὁμοίου πρὸς ἐκεῖνο, ὅπερ σκοπὸν εἶχεν ἐκεῖνος νὰ ἐκδώσῃ.

Ἡ σκιαγραφία αὕτη ἀνδρὸς τόσον πολυτίμου, ὅσον ἀτελὴς καὶ βραχεῖα καὶ ἂν εἶναι, θὰ συντελέσῃ, ἐλπίζομεν, εἰς τὸ νὰ καταστήσῃ γνωστὸν τὸ ὄνομά του καὶ πέρα τοῦ κύκλου τῶν ἀνδρῶν, οἵτινες εἴτε ἕνεκα τῶν εἰδικῶν μελετῶν των, εἴτε ἐκ τυχαίας προσωπικῆς σχέσεως, ἐγίνωσκον καλῶς τὰ κατὰ τὸν διακεκριμένον νομισματολόγον, οὗ πρό τινων μηνῶν ἐστερήθη ἡ οὐκ ὀλίγον λειψανδροῦσα ἑλληνικὴ ἐπιστήμη. Ἀκριβῶς δὲ μάλιστα ἕνεκα τῆς λειψανδρίας ταύτης ἐνομίσαμεν ὅτι ἐπεβάλλετο εἰς ἡμᾶς τὸ καθῆκον νὰ μὴ ἀφήσωμεν νὰ παρέλθῃ ἔστω καὶ πρὸ τῶν ὀμμάτων τῶν μὴ εἰδικῶς περὶ τὴν νομισματολογίαν ἀσχολουμένων ἀπαρατήρητος ἀνὴρ πολλαχῶς λόγου ἄξιος καὶ νὰ συντελέσωμεν τὸ καθ' ἡμᾶς ἵνα ἡ *μνήμη* τοῦ λογίου καὶ φιλοπάτριδος ἀνδρὸς μὴ μείνῃ ἄνευ *ἐγκωμίων*.

Σ. Κ. Σ.

ΤΟ ΒΟΤΑΝΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Α'.

Ἀθίγγανοι.

Ἐπανηρχόμην τὴν ἑσπέραν ἐκείνην τοῦ Αὐγούστου ἐξ εὐτυχοῦς θήρας. Κάτω παρὰ τὴν ἀκτήν, μέσῳ τῶν θερισμένων ἀγρῶν, δύο μεμονωμέναι ἄγριαι ἄπιοι ἐξέτεινον τοὺς ἀκανθώδεις αὐτῶν κλῶνας πρὸς τὸν γαλανὸν ἀέρα. Ἀκριβῶς περὶ τὰ δένδρα ταῦτα ἦτο πρότερον ἐσπαρμένον ῥόβι, ἤτοι ἐρυθρόκοκκον γέννημα δι' οὗ τρέφουσι τοὺς βόας κατὰ τὰ χειμερινὰ ψύχη. Τὸ ῥόβι εἶνε προσφιλὴς τῶν τρυγόνων τροφή· ἤρχοντο λοιπὸν ἐκεῖ τὰ ἁβρόσαρκα πτηνὰ καθ' ὁμάδας ἀναζητοῦντα τοὺς κόκκους ὅσοι εἶχον σκορπισθῆ κατὰ γῆς, ῥαμφίζοντα στάχυν τινὰ ὅστις εἶχε διαφύγει τὸ κυρτὸν τῆς θεριστρίας δρέπανον. Κατὰ τὸ σύνηθες δὲ αἱ τρυγόνες, ἐρχόμεναι μακρόθεν ἀπὸ τοῦ δάσους, ἐστάθμευον πρῶτον ἐπὶ τῶν προεχόντων κλάδων τῆς ἑτέρας τῶν ἀπίων, καὶ ἐξ ἀπόπτου τὰς μικρὰς κεφαλὰς κινοῦσαι ἐπεσκόπουν ἀνήσυχοι τὸν τόπον τῆς βοσκῆς.

Ἡ θέσις αὕτη ἦτο καταλληλοτάτη πρὸς θήραν ἐξ ἐνέδρας. Ἐκ τῶν νέων χωρικῶν τις ἵδρυσε μεταξὺ τῶν δύο ἀπίων κρύπτην ἐν σχήματι κυψέλης διὰ μεγάλων κλάδων πεπλεγμένων, οὓς ἀπὸ τοῦ δάσους ἐκόμισεν. Ἐν αὐτῇ κεκρυμμένος πρὸ τῆς δείλης εἶχον φονεύσῃ τρία ζεύγη.

Ἔρριψα τὰ καθημαγμένα πτηνὰ ἐν τῷ δικτυωτῷ σάκκῳ μου καὶ ἐτράπην τὴν πρὸς τὸ χωρίον. Ἀλλ' ἵνα ἀποφύγω τὸν κονιορτὸν δὲν ἐβάδισα τὴν κοινὴν ὁδὸν ἀπὸ τῆς παραλίας πρὸς τὰ μεσόγεια· προυτίμησα ταύτης τὴν εὐρεῖαν κοίτην τοῦ ποταμοῦ, ξηρὰν ἐν ὥρᾳ θέρους κατὰ τὰς ἐκβολάς, λιθόστρωτον δὲ καὶ ἐσκιασμένην ὑπὸ διπλοῦ στοίχου πλατάνων, καθ' ὅλα παρεμφερῆ πρὸς λεωφόρον μεγαλοπόλεως.

Ἀλλ' ὁ ποταμὸς δὲν φέρεται εὐθὺς ὡς διῶρυξ πρὸς τὴν θάλασσαν ἐκ τῆς ξηρᾶς. Ἀπὸ τῶν βουνῶν νωχελῶς κατερχόμενος κυλίεται μυρίους ποιῶν ἑλιγμοὺς ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἀνὰ τὴν κοιλάδα, διστάζων, ἀποφεύγων νὰ φθάσῃ εἰς τὸν εὐρὺν πόντον, ἔνθα ἀνωφελῆ θὰ ἐκχύσῃ τὰ θολὰ νερά του ἐπὶ τὰ ἁλμυρὰ καὶ ἀφροστεφῆ κύματα.

Ἐβάδιζον ἐπὶ μίαν ὥραν καὶ ὅμως ἤμην ἔτι μακρὰν τοῦ χωρίου—διὰ τῆς συνήθους ὁδοῦ θὰ εἶχον φθάσῃ πρὸ πολλοῦ. Ἀλλ' ἡ παράτασις τῆς ὁδοιπορίας δὲν μὲ δυσηρέστει, οὐδ' ἐτάχυνον τὸ βῆμα ὅπως συντάμω αὐτήν.

Κατὰ τὴν ὥραν καθ' ἣν ἡ πρώτη σκιὰ τοῦ λυκόφωτος ἁπλοῦται ἐπὶ τὴν κεκμηκυῖαν φύσιν, κατὰ τὴν ὥραν, καθ' ἣν ὁ ψίθυρος τῶν ἐριζόντων στρουθῶν σβέννυται ἐν τῷ πυκνῷ φυλλώματι τῶν δένδρων, κατὰ τὴν ὥραν καθ' ἣν τὰ ταπεινὰ ἴα ἀποπνέουσι μελιτῶδές τι ἄρωμα καὶ παρ' αὐτὰ ὁ γρύλλος μεθυόμενος ἀρχίζει τὸ μονότονον αὔλημα — κατὰ τὴν ὥραν ταύτην καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ὅστις πλανᾶται μόνος ἐν τῇ ἀναπεπταμένῃ πλάσει, καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου καταλαμβάνεται ὑπὸ παραδόξου τινὸς συναισθήματος. Καὶ εἶνε τοῦτο ἐλπὶς ἅμα καὶ ἀνάμνησις, εὐτυχίας δίψα καὶ χαρᾶς ἀπιούσης πόθος, ἔφεσις πρὸς μεταρσίωσιν καὶ τάσις πρὸς ὑποταγήν· συναίσθημα πολυσύνθετον, ἀνώνυμον, μυστηριῶδες, ὡς ἡ ὥρα αὕτη ἡ πρὸ τοῦ σκότους καὶ μετὰ τὸ φῶς, ὡς τὰ χρώματα ἐκεῖνα, ἅτινα παράγουσι κατὰ τὴν δύσιν μιγνύμεναι αἱ ἀκτῖνες καὶ αἱ σκιαί, τὰ χρώματα — ὅπου δὲν ἔχουν ὄνομα καὶ ἔχουν περίσσα κάλλη, κατὰ τὸν ποιητήν.

Ἀλλὰ τὸ συναίσθημα τοῦτο τὸ ἤρεμον, ὅπερ ἀπὸ τῆς ψυχῆς μετεδίδετο καὶ ἥπλουτο ὡς γλυ-

Digitized by Google

κύτατος κάματος ἀνὰ τὰ μέλη μου, ὑπεχώρησεν αἴφνης πρὸ ἑτέρου ὅλως ἀντιθέτου καὶ ἀκαριαίου, τῆς ἐκπλήξεως.

Κατά τινα ἀπότομον τῆς κοίτης ἑλιγμὸν τὸ ῥεῦμα τοῦ ποταμοῦ ἐν ἡμέραις καταιγίδων εἶχε καταφάγῃ τὰ χώματα, ἡ δὲ ὄχθη κατεσπαραγμένη οὕτω, κοιλωθεῖσα, ἐκολποῦτο ὡς ἀβαθὲς σπήλαιον.

Ἀκτῖνες ἐρυθρωποῦ φωτὸς ἐκπεμπόμεναι ἐκεῖθεν ἐθάμβωσαν τὰ βλέμματά μου.

Ἀνέκοψα τὸ βῆμα καὶ ἐκρύβην ὄπισθεν κορμοῦ πλατάνου ὅπως κατοπτεύσω. Ὑπέθεσα ὅτι παῖδες ἐκ τοῦ χωρίου εἶχον κλέψῃ κώνους ἀραβοσίτου, οὓς λαθραίως ἔτρωγον ἐκεῖ ὀπτούς. Καὶ εἶχον αὐστηρῶς ἀπαγορεύσῃ τοῦτο, καθ' ὅσον ἐν τῇ ξηρᾷ ταύτῃ τοῦ ἔτους ὥρᾳ ἡ ἐλαχίστη πυρὰ ἀδεξίως ἀναπτομένη ἠδύνατο νὰ μεταδώσῃ τὸ πῦρ εἰς τὰς πεύκας τοῦ δάσους.

Ἀλλ' εὐθὺς ἐπείσθην ὅτι οὐδὲ παῖδες ἦσαν οἱ παρὰ τὴν πυρὰν οὐδὲ χωρικοί. Ὁ κανονικὸς ἦχος σφύρας ἐξηγεῖ τὸ πρᾶγμα: ἦσαν ἀθίγγανοι, καὶ ἦσαν δύο· ἀνὴρ καὶ γυνή.

Δὲν παρέτεινον ἐπὶ πλέον τὴν κατασκόπησιν καὶ προὐχώρησα πρὸς τὴν πυράν. Ὁ ἀνὴρ κεκυφὼς ἐσφυρηλάτει διάπυρον τμῆμα σιδήρου, ὅπερ ἔδακνον αἱ μαῦραι σιαγόνες τοῦ σφιγκτῆρος. Ἡ γυνὴ κατὰ γῆς καθημένη ἀνεκίνει ῥυθμικῶς τοὺς βραχίονας, πιέζουσα ἐναλλὰξ τοὺς δύο ἀεροπληθεῖς ἀσκοὺς δι' ὧν ἐζωπυροῦντο οἱ ξυλάνθρακες.

Τῆς γυναικὸς ταύτης τὴν μορφὴν δὲν ἠδυνάμην νὰ διακρίνω· εἶχεν ἐστραμμένα τὰ νῶτα καὶ ἡ σκιά της ἀπετυποῦτο μακροτάτη ἐπὶ τῶν λευκῶν χαλίκων τοῦ ποταμοῦ. Πέριξ αὐτῆς ἦσαν συσσωρευμένα φύρδην μίγδην σκεύη καὶ ῥάκη δυσδιάκριτα ἐν τῷ σκιόφωτι καὶ δέρματα καὶ σίδηρα καὶ κόσκινα καὶ μέγα τύμπανον.

Εἷς ὄνος δεδεμένος οὐχὶ μακρὰν ἐμάσσα ἄνευ ὀρέξεως θύσσανον ἀραβοσίτου καὶ οἱ σπινθηρίζοντες ἄνθρακες δαψιλὲς ἐπέχεον φῶς ἐπὶ τοὺς τεφροὺς μυκτῆρας καὶ τοὺς ἐρυθροὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ κτήνους.

— Ὥρα καλή! ἐφώνησα· ἐδέησε δὲ νὰ ἐπαναλάβω τὸν χαιρετισμὸν ἵν' ἀνεγείρῃ τὴν κεφαλὴν ὁ Ἀθίγγανος.

— Καλησπέρα, ἀφεντικό! ἀπεκρίνατο καὶ ἐξηκολούθησε τὸ ἔργον.

Ἡ γυνὴ οὐδ' ἔστρεψε πρός με τὸ βλέμμα, οὐδὲ τὸν χαιρετισμὸν ἀπέδωκεν· ἀνεκίνει πάντοτε ῥυθμικῶς τὰς χεῖρας καὶ προσέβλεπε τὴν πυράν.

Εἷς ἄνθραξ ὠλίσθησε καὶ ὤθησεν αὐτὸν διὰ τοῦ ποδὸς ὃν ἐξέτεινε γυμνόν.

Περιειργαζόμην νῦν ἐκ τοῦ πλαγίου τὴν γυναῖκα ταύτην. Ἦτο προφανῶς νέα, ἀλλὰ τὴν ἡλικίαν αὐτῆς δὲν ἠδύνατό τις νὰ ὁρίσῃ. Ἐρρακωμένον μαντίλιον ἐκάλυπτε τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, ἀλλὰ τῆς κόμης κροσσοὶ ἐξεχύνοντο ἔνθεν καὶ ἔνθεν πρὸς τὸν αὐχένα καὶ τοὺς κροτάφους καὶ ἐσκίαζον τὴν μορφήν. Ἡ τοῦ προσώπου κατατομὴ διεγράφετο καθαρὰ καὶ ἔντονος· ἡ ῥὶς εὐθεῖα καὶ προέχουσα, τοῦ στόματος ἡ σχισμὴ μικρὰ καὶ λοξὴ πρὸς τὴν σιαγόνα, τὸ κάτω χεῖλος ἐλαφρῶς κρεμάμενον. Ἡ χροιὰ τοῦ προσώπου φύσει μελάγχρους, καθίστατο ἐκ τῆς ἀνταυγείας τῶν ἀνθράκων μᾶλλον βαθύχρους καὶ ἀπέστιλβεν ὡς ὀρειχαλκίνη προτομή. Ἡ κόγχη τοῦ ὀφθαλμοῦ ἐφαίνετο ὡς ὀπὴ μελανή, σκιαζομένη ὑπὸ τῶν προσπιπτουσῶν τριχῶν τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν μακρῶν βλεφαρίδων. Ἦτο περιβεβλημένη ἐνδύματα, ὧν ἠδυνάτουν νὰ μαντεύσω τὴν ἀρχικὴν κατάστασιν, τὸ ἀρχικὸν χρῶμα καὶ σχῆμα. Φαίνεται ὅτι ἀπετελοῦντο ἐκ τεμαχίων καὶ λειψάνων πολλῶν παλαιῶν ἐνδυμάτων ὁμοῦ συνερραμμένων ἀτέχνως καὶ χονδροειδῶς. Διὰ τούτων ἦτο ἐμπεπλαστρωμένος τοῦ σώματος ὁ κορμός· ἐξήρχοντο δὲ διὰ τῶν σχισμῶν οἱ βραχίονες γυμνοὶ ἄχρις ἀγκώνων καὶ προέβαλλον ὑπὸ τὰ διάτρητα κράσπεδα οἱ πόδες ἐλεύθεροι πάσης ὑποδήσεως.

Ὁ Ἀθίγγανος ἦτο πως εὐπρεπέστερον τῆς γυναικὸς ἐνδεδυμένος. Χιτὼν ὅστις ἐφαίνετο δερμάτινος ἐκ τοῦ ῥύπου κατήρχετο μέχρι τῶν γονάτων· ἀνοικτὸς κατὰ τὸν τράχηλον καὶ μέχρι τῶν στέρνων κατέλειπεν εἰς θέαν τὸ στῆθος λάσιον, παμμέλαν. Τὴν ὀσφὺν ἐζώννυε λωρίον ποδιᾶς βραχυτάτης ἐκ τραχέος δέρματος. Αἱ κνῆμαι ἦσαν γυμναί, στιβαραί, αἱματόχροοι, ὡς κορμὸς πεύκης· οἱ πόδες ὑποδεδεμένοι διὰ τριχωτῆς δορᾶς ξανθοῦ μόσχου. Τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἀθιγγάνου ἐκάλυπτε φέσιον μελάγχρουν, ψωριῶν, στιλπνὸν ἐκ τοῦ λίπους.

Ἀφῆκε τέλος τὴν σφύραν καὶ ὕψωσε πρός με τὴν κεφαλήν.

— Ἀφεντικό, νά με συμπαθᾷς· κατὰ πῶς λέει κ' ἡ παροιμία· τὸ σίδερο θέλει βάρεμα ὅσο εἶνε πυρωμένο!...

Καὶ εἶπε ταῦτα διὰ τῆς συνήθους λιπαρᾶς καὶ συρτῆς προφορᾶς τῶν Ἀθιγγάνων προσπαθῶν νὰ καταστήσῃ εὐπροσήγορον τὴν μορφήν, τὴν ζωώδη ἐκείνην μορφήν, τὴν πλήρη τριχῶν, ἥτις ὡμοίαζεν ὅλη πρὸς μεγάλην ψήκτραν ἢ πρὸς σῶμα ἀκανθοχοίρου. Καὶ διέστελλε μειδιῶν τὰ χείλη, καὶ ἐπεδείκνυε τοὺς κιτρίνους ὀδόντας καὶ ἐκάμμυε τὸν ἀριστερὸν ὀφθαλμόν, μικρόν, στρογγύλον, προέχοντα ὡς λεπτοκάρυον — ὁ δεξιὸς ὀφθαλμὸς ἦτο κεκολλημένος, κλειστός, τυφλός...

Δὲν εἶδόν ποτε μορφὴν φρικωδεστέραν ἐκείνης, συνενοῦσαν ἐν ταὐτῷ τὴν κτηνωδίαν καὶ τὴν κακίαν. Ἐστράφην ἵν' ἀπέλθω, ἀδυνατῶν νὰ παρατείνω ἐπὶ πλέον τὴν διαμονήν μου πλησίον

Digitized by Google

τοῦ ἀλήτου αὐτοῦ, οὗ ἡ ῥυπαρότης ἐνέπνεεν ἀηδίαν καὶ ἡ φυσιογνωμία ἀποστροφήν. Προσετίθετο δὲ οὐδὲν ἧττον ἀποκρουστικὴ καὶ ἡ ὀσμὴ καὶ ἡ λαύρα τῆς ἀνθρακιᾶς.

Τί μ' ἐκράτησεν;

Ἓν βλέμμα τῆς Ἀθιγγανίδος.

Ὑπὸ τῶν πρὸς ἐμὲ λόγων τοῦ συντρόφου της ἀποσπασθεῖσα τέλος τῆς διηνεκοῦς προσηλώσεως ἀνήγειρε βραδέως, νωχελῶς τὴν κεφαλὴν καὶ ἔστρεψε πρὸς τὴν μορφήν μου τὰ ὄμματα. Ἐν ἐκπληκτικῇ, ἐν ὅλως ἀπροσδοκήτῳ ἀντιθέσει πρὸς τὴν μελάγχρουν μορφὴν καὶ τὴν μαύρην κόμην τὰ ὄμματα ἐκεῖνα ἦσαν γαλανά.

Ἡ ῥυπαρία, ἥτις ἐξετείνετο ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, κατέλειπε μόνους τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀσπίλους, ἁγνούς, καὶ τὸ βλέμμα ἔρρεεν ἀπ' αὐτῶν διαυγὲς ὡς ὕδωρ ἀπὸ πηγῆς κρυσταλλώδους. Ἀκριβῶς δ' ἡ ἀντίθεσις τῶν λαμπρῶν ἐκείνων φωστήρων πρὸς τὴν ὅλην ἀθλιότητα τῆς ῥακενδύτου κόρης ἐκίνει εἰς θαυμασμὸν τὸν θεατήν.

Ἐξεπληττόμην ἐπὶ τῇ θέᾳ τῶν σαπφειρίνων ἐκείνων κόσμων τῆς μορφῆς, ὅσον ἂν ἔβλεπον σαπφειρίνους κόσμους περὶ τὰ δάκτυλα, ἅτινα ἐπίεζον τοὺς ἀσκούς.

Παιγνιώδης πολυτέλεια τῆς φύσεως, διενοήθην, ἄσκοπος μεγαλοδωρία τοῦ κάλλους. Οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοὶ ἠδύναντο νὰ λαμπρύνωσι τὴν μορφὴν ἁβρᾶς ἡγεμονίδος, ἠδύναντο νὰ καταστήσωσιν εὐτυχῆ πολυτάλαντον οἰκοδέσποιναν. Εἰς τὴν ἄστεγον καὶ ῥακένδυτον ταύτην ἦσαν ὅλως ἄχρηστα, περιττά, ἐπιβλαβῆ ἴσως τὰ μεγάλα ἐκεῖνα, τὰ ὑγρὰ καὶ περιπαθῆ ὄμματα, ἅτινα μὲ προσέβλεπον κατὰ πρόσωπον.

— Κορίτσι σου εἶνε; ἠρώτησα τὸν Ἀθίγγανον.

— Κορίτσι μου, ἀφεντικό. Πέθαν' ἡ μάνα της, ἔθαψα δυὸ ἀδέρφια της, μ' ἀπόμεινε μονάχα ἡ Ζεμφύρα νὰ βοηθῇ 'ς τὴ δουλειά.

— Κ' ἔχεις 'μέραις 'ς τὸ χωριό;

— Ἀπ' τὰ προψές.

— Κι' ἀπὸ ποῦ ἤρθατε;

— Πέρα ἀπ' τὸ Προμύρι—ἤμαστεν κι' ἄλλη βολὰ ἐρχομένοι 'στὸ Γριπονήσι ἐδῶ καὶ δυὸ χρόνους.

— Καὶ θὰ μείνετε πολύ;

— Ὅσο ποῦ τραβᾷ ἡ δουλειά· θὰ πάρουμε ἀράδα τὰ χωριὰ ὅσο ποῦ βαστάει τὸ χινόπωρο.

— Καλαῖς δουλῃαῖς τὸ λοιπὸν καὶ καληνύκτα.

— Καλή σου νύχτα, ἀφεντικό!...

Ἡ Ζεμφύρα ἄφωνος προσέβλεπε πάλιν τὴν σπινθηρίζουσαν πυράν.

Ἐνῷ ἀπεμακρυνόμην ἐπισπεύδων τὸ βῆμα, διότι ἦτο ἤδη νύξ, ἐφώτιζον τὴν ὁδόν μου αἱ τρομώδεις ἀναλαμπαὶ τῆς ἀνθρακιᾶς καὶ ἤκουον ἔτι ἐπὶ μακρὸν διάστημα τὸν μονότονον ἦχον τῆς σφύρας τοῦ Ἀθιγγάνου.

Β'

Νὺξ ἐν τῷ χωρίῳ.

Ἐν ᾧ ἔπλυνον διὰ θερμοῦ ὕδατος τὰς ῥυπαρὰς κάννας τοῦ ὅπλου μου, ὁ Γιαννιὸς Καρανίκος σταυροποδητὶ καθήμενος ἐπὶ τοῦ κατωφλίου τῆς θύρας ἐμάδει ἐπὶ κοσκίνου τὰς τρυγόνας.

Ὁ Γιαννιὸς ἦτο αὐτὸς ὁ νέος χωρικός, ὁ ἱδρύσας μεταξὺ τῶν ἀγρίων ἀπίων τὴν ἐνεδρευτικὴν κρύπτην. Ἦτο εἰκοσιτριετής, μόλις πρὸ μικροῦ ἀπολυθεὶς τῶν τάξεων τοῦ στρατοῦ· μελαγχρινός, συμπαθέστατος τὴν μορφὴν καὶ ῥωμαλέος τὸ σῶμα.

Φύσει ἀγχίνους, εἶχεν ἔτι μᾶλλον ὀξύνῃ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν τῇ διετεῖ στρατιωτικῇ ζωῇ.

Εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐν τῷ 7ῳ πεζικῷ τάγματι ὑπηρεσίας ἐτήρει ἔτι τὸ πηλίκιον αὐτοῦ ἄνευ ἐθνοσήμου καὶ τὸν χιτῶνα, οὗ τὰ ἐπώμια ἔφερον προσερραμμένον ἐρυθρὸν τὸν ἀριθμὸν 7. Βραχύνας τὴν τεφρὰν σκελέαν, ὅπως οἱ ἄνδρες τῶν μεταβατικῶν ἀποσπασμάτων, μέχρι γόνατος, περιέβαλλε τὰς κνήμας διὰ τῶν χωρικῶν περικνημίδων τῶν ἀπαραιτήτων ἐν τῇ ἀγροτικῇ ζωῇ. Καὶ αὐτὴν δὲ τὴν χλαῖναν μετεποίησεν εἰς σταυρωτὸν ἐρυθρόστηθον μανδύαν, παρεμφερῆ πρὸς τὸν ἀρχαϊκώτερον *ντουλαμᾶν*, κατὰ τὸν συρμὸν τὸν κομψευομένων ὀρεινῶν τῆς Ἀκαρνανίας, μεταποιούντων οὕτω τὰς στρατιωτικὰς χλαίνας, ὧν γίνονται κύριοι δι' οἱουδήποτε νομίμου ἢ ἀνόμου μέσου. Ἡ χλαῖνα οὕτω τροποποιουμένη καθίσταται ἀληθῶς χαριέστατον ἔνδυμα· ὡς δ' εἶνε στενὴ περὶ τὴν ὀσφὺν καὶ ἐκχέεται οὐχὶ πολὺ μακρά, ἀλλὰ πολύπτυχος, ἁρμόζεται ἄριστα ὡς ἐπικάλυμμα τῆς φουστανέλλας.

Ὁ Γιαννιὸς τὰ μὲν ἄλλα στρατιωτικὰ ἐνδύματα ἐφόρει συνήθως ἐν ὑλοτομίᾳ ἢ θήρᾳ, διότι ἦσαν τετριμμένα, μόνον δὲ τὸν μανδύαν ὡς ἑορτάσιμον ἔνδυμα ἐφύλαττε διὰ τὰς πανηγύρεις ἢ τὰς εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ δήμου μεταβάσεις. Οὕτω τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ὁ πρώην στρατιώτης ἐξετέλει τὴν ταπεινὴν μαγειρικὴν ἐργασίαν ἐν ἐπισήμῳ στολῇ, καθ' ὅσον ἄρτι εἶχε ἐπανέλθῃ ἐκ Ξηροχωρίου. Ἀλλ' ἡ ἐπιμεμελημένη περιβολὴ αὐτοῦ εἶχε καὶ ἄλλον λόγον: ὁ νέος χωρικός, μόλις ἐκ τοῦ στρατοῦ ἀπολυθείς, ἦτο ἄρτι μεμνηστευμένος μετά τινος κόρης μακρυνοῦ χωρίου.

Καὶ εἶχε λοιπόν, ὡς μέλλων γαμβρός, νεωστὶ ἐξυρισμένον τὸν πώγωνα, λελουσμένην τὴν μορφὴν καὶ τὸν μύστακα ἀρειμανίως ἀνεστραμμένον καὶ κεκολλημένον διὰ σύκου ξηροῦ. Καὶ ἐφόρει ἐκτὸς τοῦ μανδύου κυανοῦν βελούδινον σκοῦφον καὶ ὑπὲρ τὸν μανδύαν ἐζωσμένον καινουργὲς σε-

Digitized by Google

λάχιον, ἐξ οὗ προέβαλλον ἀργυραῖ λαβαὶ μαχαιρῶν καὶ πιστολίων.

Μόλις ἠρξάμην ἀφηγούμενος τὴν μετὰ τῶν Ἀθιγγάνων ἀπροσδόκητον συνάντησιν, ὁ Γιαννιὸς μὲ διέκοψε ποιήσας κίνημά τι δυσαρεσκείας καὶ ἀποστροφῆς.

— Ἡ μαγαρισμένη γενιά! εἶπε.

— Τοὺς γνωρίζεις τὸ λοιπόν;

— Ἄμ ποιὸς δὲν τους γνωρίζει; Ματάνηταν ἐρχομένοι ἐδῶ καὶ δυὸ χρόνους. Ὁ ἄντρας εἶν' ἕνας κοντοζαρωμένος, κακομούτσουνος, μαλλιαρὸς σὰν ἀρκοῦδι, μαῦρος σὰν τὸν ὀξαποδῶ καὶ στραβὸς ἀπ' τὸ δεξὶ μάτι.

— Ναί, ναί! αὐτὸς εἶνε.

— Οἱ χωριανοὶ τὸν ἔχουν βαφτίσῃ Γυφτοκάβουρα καὶ δὲν ἀκούει ἄλλο ὄνομα περὶ δαὐτο.

Ὁμολογουμένως τὸ προσωνύμιον ἦτο τόσῳ παράδοξον ἅμα καὶ προσφυὲς ὥστε ἐκάγχασα·

— Ναί, μὰ ἡ κόρη του ἡ Ζεμφύρα...

— Ἔμαθες καὶ τὄνομά της, ἀφεντικό; διέκοψεν ἐρωτήσας διὰ παραδόξου τόνου φωνῆς ὁ χωρικός.

— Γιατί ὄχι; μόνον γιὰ τὰ μάτια της ἀξίζει τὸν κόπο. Τί μάτια, τί ζαφείρια!...

— Ἐμένα θὰ τὸ 'πῇς αὐτό; εἶπε ζωηρῶς· προσέθηκε δ' ἠρεμώτερον: Σ' ὅλα τὰ χωριὰ γύρω ἦταν ξακουστὰ ἐδῶ καὶ δυὸ χρόνια τὰ μάτια τῆς Διαβολόσπιθας.

— Τί Διαβολόσπιθα;

— Τὸ κορίτσι τοῦ Γυφτοκάβουρα. Δὲν τὴν ξέρουν μὲ τἀληθινό της ὄνομα· ὅλοι Διαβολόσπιθα τὴ λένε.

— Καὶ δὲν ἔχει κάψῃ κανέν' ἀπὸ σᾶς τοὺς λεβέντηδες τοῦ χωριοῦ ἡ Διαβολόσπιθα αὐτὴ μὲ τὰ φωτερὰ μάτια της;

Ἀλλ' ἐκεῖνος ἐφάνη δυσαρεστηθείς, ἐγγιχθεὶς ἐκ τῶν ἁπλῶν αὐτῶν λόγων. Μὲ προσέβλεψε δειλῶς μετά τινος δυσπιστίας:

— Ἀφεντικό, σοῦ 'μολόησε κανένας τίποτες; μπᾶς καὶ σοῦ 'μίλησε τὸ κορίτσι τοῦ Γύφτου;..

— Μὰ 'σὰν τί νὰ μοῦ 'μολογήσουν; δὲν καταλαβαίνω. Καὶ ἀληθῶς δὲν ἐνόουν τί ἐσήμαινον τοῦ Γιαννιοῦ αἱ ἐρωτήσεις.

— Μὰ τὸ λοιπὸν τί με παλεύεις ἔτσι καὶ μὲ φέρνεις γύρα σὰν ἡ ἀλποῦ τὴν κλῶσσα μὲ τὰ π'λιά;

Ἀλλὰ τῇ αὐτῇ στιγμῇ προσῆλθον τρεῖς χωρικοὶ ἐκ τῶν πρεσβυτέρων: ὁ Μπάρμπα Σταμάτης, ὁ Γαβριηλογιώργης, ὁ Γέρω Κουβλῆς.

Ἡ συνομιλία διεκόπη· ὁ Γιαννιὸς ἠγέρθη ὅπως ἀφήσῃ ἐλευθέραν τὴν διάβασιν, ἐκ σεβασμοῦ δὲ πρὸς τοὺς γέροντας ὁ νέος χωρικὸς ἐξῆλθεν ὅπως ἐν ὑπαίθρῳ ἀποπερατώσῃ τὴν ἐργασίαν.

Ἡ μετὰ τῶν πολιῶν ἀγροτῶν συνδιάλεξις ἐστράφη τὸ πρῶτον εἰς τὸ περὶ τῆς ἐπικειμένης συγκομιδῆς τοῦ ἀραβοσίτου ζήτημα. Οἱ γεωργοὶ δὲν ἦσαν ηὐχαριστημένοι· προέβλεπον ὅτι καὶ ὀλίγον καὶ κακῆς ποιότητος θὰ εἶνε τὸ γέννημα.

— Δὲν μᾶς φθάνει ἡ κάμπια, κουμπάρε Σταμάτη, ἔλεγε μεμψιμοίρως κινῶν τὴν ἀσκεπῆ λευκότριχα κεφαλὴν ὁ γέρω Κουβλῆς, ἔπεσαν τόρα κ' ἡ κουρούναις νὰ μᾶς ρημάξουνε. Ἤμτανε σήμερις ἴσα πάνου κατὰ τὴν Μεγάλη Λάκκα καὶ τί νὰ ἰδῶ; σύννεφο εἶχαν πλακώσει τοῦ Σαϊτάνη τὰ πετούμενα μέσ' 'ς τοῦ συμπέθερου τοῦ Στάθη τὸ καλαμπόκι.

— Γιατί δὲν τῆς κυνηγᾶτε; Εἶπα πῶς ὅποιος μοῦ φέρνῃ πέντε κεφάλια ἀπὸ κουρούναις νὰ τοῦ δίνω δέκα ῥιξιαὶς μπαρουτόσκαγα. Καὶ προχθὲς ἔστειλα τὸν ἀγροφύλακα ἀπάνω μόνον καὶ μόνον γιὰ νὰ τῆς τουφεκίσῃ νὰ τῆς σκιάξῃ. — Μπάρμπα Σταμάτη, θὰ σοῦ δώσω τόρα ἕνα κρασὶ νὰ γλυκάνῃ ἡ φωνή σου καὶ νὰ κράξῃς 'ς τὸ χωριὸ πάλι γιὰ τῆς κουρούναις.

Περατώσας τέλος τὸ μετὰ τὴν θήραν τόσον ἀνιαρὸν ἔργον τοῦ καθαρισμοῦ τοῦ ὅπλου, ἐξῆλθον μετὰ τῶν τριῶν ἀγροτῶν, ἀφοῦ ἐξεπλήρωσα τὴν πρὸς τὸν κήρυκα Μπάρμπα Σταμάτην δοθεῖσαν ὑπόσχεσιν.

Τὸ χωρίον ἦτο κατάφωτον ἐκ τῶν ἀνημμένων κλιβάνων· ὑπὲρ τὰς χθαμαλὰς στέγας τῶν ἀγροτικῶν οἰκίσκων ᾐωροῦντο νέφη καπνοῦ θολοῦντα τοὺς ἀστέρας.

Ἑκάστη χωρικὴ ἔχει ἴδιον κλίβανον, ὃν αὐτὴ ἵδρυσε παρὰ τὴν θύραν τοῦ οἴκου ἐν ὑπαίθρῳ, κυψέλης ἔχοντα σχῆμα καὶ ἀσβεστόχριστον. Καθ' ἑσπέραν δ' ἐναλλὰξ ἐκ δύο, τριῶν χωρικῶν, ἡ μία ἀνάπτει τὸν κλίβανον, εἰς ὃν φέρουσι καὶ αἱ γειτόνισσαι ἢ αἱ συγγενεῖς τοὺς ἄρτους, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀζύμους κατὰ τὸ θέρος.

Ἀσχολούμεναι καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν εἰς τὸν θερισμὸν καὶ εἰς τὰ ἀλώνια αἱ ταλαίπωροι ἀγρότιδες, προχείρως παρασκευάζουσι καθ' ἑσπέραν τὴν ζύμην ἐν τῇ μονοξύλῳ ὑπ' αὐτὴν τὴν λάμψιν ἣν ἀναδίδουσι τὰ ἐν τῷ κλιβάνῳ τρυζοβολοῦντα φρύγανα. Καὶ συναθροίζονται οὕτω περὶ τοὺς κλιβάνους ὅμιλοι τῶν γυναικῶν, αἵτινες ζυμώνουσι, τῶν ἀνδρῶν, οἵτινες περιφέρονται ἀνυπομονοῦντες, τῶν παιδίων ἅτινα κλαυθμηρίζουσι καὶ κυλίονται παίζοντα κατὰ γῆς. Καὶ ποτε ἀφορμῆς τινος διδομένης πρὸς ζωηρὰν συνομιλίαν ἢ πρὸς ἔναρξιν ἔριδος, προσέρχονται καὶ οἱ ἐν τοῖς οἴκοις ῥαθύμως ἀπομένοντες, αἱ γυναῖκες μὲ τὴν ἠλακάτην ὑπὸ μάλης, οἱ ἄνδρες μὲ τὸ σιγάρον εἰς τὸ στόμα.

Τοιαύτη τις αἰτία προσείλκυσε τοὺς χωρικοὺς καθ' ἣν ὥραν κατηρχόμην ἐκ τοῦ πύργου μετὰ τῶν τριῶν γερόντων· περὶ τὸν φωτοβολοῦντα κλίβανον τῆς κυρᾶς Κρουστάλλως πλῆθος ἐφαίνετο συνωθούμενον καὶ ἠκούετο ἡ ὀξεῖα αὐτῆς φωνή, ὕβρεις καὶ ἀναθέματα ἐκτοξεύουσα.

Digitized by Google

Καθ' ὅσον ἐπλησιάζομεν αἱ λέξεις ἠκούοντο εὐδιάκριτοι:

— Στρίγγλα, φιδοδαγκωμένη, βρωμοκατσιβέλα, χαραμοφαγοῦ, μαγαρισμένη. Ἀρή, μπὰς καὶ θάρρεψες πῶς θὰ πάρω τὸ ψωμὶ ἀπ' τῶν παιδιῶν μου τὸ στόμα νὰ σ' τὸ δώσω; Κάλλια 'ς τὴ σκρόφα μου πάρι 'ς ἐσένα καὶ 'ς τὸ σακάτη τὸ σκυλοπατέρα σου.

Ἐνόησα ἀμέσως ὅτι περὶ τῶν δύο Ἀθιγγάνων ἐπρόκειτο, ἀλλὰ τίνος ἕνεκεν ἡ ὀργὴ τῆς εὐλάλου χωρικῆς; Ἁπλουστάτη:

— Ἡ Διαβολόσπιθα ἦρθε, 'σὰν πάντα, νὰ ζητιανέψῃ κανένα κομμάτι ξερόψωμο κ' ἡ κυρὰ Κρουστάλλω τὴν ἔστειλε 'ς τανάθεμα· καὶ σὰν δὲν ἄκουσε ἡ κατσιβέλα μὲ τὸν πρῶτον λόγο, μόνο καρτέραγε ἀκόμα, ἄναψαν τῆς κυρᾶς Κρουστάλλως τὰ αἵματα καὶ σήκωσε ἕνα δαυλὶ καὶ τὴ βάρεσε.

Οὕτω περίπου μοὶ ἀφηγήθη τὸ πρᾶγμα ἐλθοῦσα εἰς προϋπάντησιν χωρικὴ παιδίσκη.

Πάντες ἀπέδιδον δίκαιον εἰς τὴν ἀγρότιδα καὶ ἐν χορῷ ὕβριζον καὶ ἐλοιδώρουν τὴν Ἀθιγγανίδα.

— Αὐτὴ σὰν ξέρει μάγια, ἂς φτιάσῃ μὲ τὰ μάγια ψωμὶ τὸ λοιπόν.

— Νὰ πᾷ νὰ φάῃ πίσσα καὶ κατράμι ἀπ' τὴν κόλασι, νὰ περιδρομιάσῃ.

Ἡ ταλαίπωρος ἐπαῖτις ὑπὸ τὸ βάρος τῶν λόγων, οἵτινες ἀπηυθύνοντο πρὸς αὐτήν, ἀλγοῦσα ἔτι ἐκ τοῦ κτυπήματος τῆς βαναύσου χωρικῆς, λιμώττουσα ἴσως, εἶχε φύγῃ πέραν εἰς τὴν σκιὰν καὶ ἔκρυπτε τὴν κεφαλὴν ἐπὶ κορμοῦ δένδρου. Ἀλλὰ δύο παιδία ἐνθαρρυνθέντα ἐκ τῆς σκληρότητος τῶν μεγάλων ἠθέλησαν νὰ διώξωσιν αὐτὴν καὶ ἐκεῖθεν διὰ λίθων.

Ἡ θηριώδης αὕτη ἀπανθρωπία μὲ παρώργισεν· ἐρράπισα τὸν ἕτερον τῶν ἀνηλίκων κακούργων καὶ ἠπείλησα τὸν σύντροφόν του, πρὸς μεγίστην ἔκπληξιν τῶν χωρικῶν, οἵτινες ὑπέθετον ὅτι εὐχαρίστως μάλιστα θὰ μετεῖχον τοῦ τερπνοῦ θεάματος. Καὶ ἐνῷ σιγῶντες μὲ κρυπτοητένιζον πάντες, εἶπον πρὸς τὸν Μπάρμπα Σταμάτην διὰ φωνῆς τρεμούσης ἐξ ὀργῆς:

— Νὰ φωνάξῃς πῶς ὅποιον ἰδῶ ἀπὸ 'δῶ κ' ἐμπρὸς νὰ σηκώσῃ χέρι, ξύλο ἢ λιθάρι καὶ νὰ χτυπήσῃ τὸ κορίτσι τοῦ γύφτου ἢ νὰ κάθεται καὶ νὰ κάνῃ χάζι τὰ παιδιά του νὰ τὸ πετροβολοῦν, θὰ τοῦ παίρνω ἕνα κοιλὸ καλαμπόκι 'ς τάλώνια.

Καὶ στρέψας τὰ νῶτα πρὸς τὴν ἐκπεπληγμένην ὁμήγυριν ἀνῆλθον εἰς τὸν πύργον. Εὗρον τὸν Γιαννιὸν καθήμενον ἐπὶ τῆς κλίμακος ἀπαθῆ πρὸ τῶν συμβάντων:

— Γιαννιέ, ἔλα 'πάνω. πάρ' ἕνα ψωμὶ καὶ δός το 'ς τὸ κορίτσι τοῦ Γύφτου· δὲν 'μπορῶ νὰ 'νοιώθω πῶς εἶνε ἄνθρωπος ποῦ πεθαίνει ἀπὸ πεῖνα 'ς τὸ χωριό.

Ὁ χωρικὸς μὲ προσέβλεψεν ἐκπεπληγμένος.

— Ἐγώ, ἀφεντικό; ἐγὼ νὰ τῆς τὸ δώσω;... ἐψέλλισε.

— Γιατί ὄχι ἐσύ;

— Μὰ μὴ μοῦ λὲς πρᾶμμα ποῦ δὲν γίνεται...

— Ἔλα πάρ' το καὶ δός το ἀλλουνοῦ νὰ τῆς τὸ δώσῃ.

Ὁ Γιαννιὸς ἐξετέλεσε διστάζων τὴν ἐντολήν μου.

Ἀπὸ δὲ τοῦ χωρίου ἠκούετο νῦν ἡ φωνὴ τοῦ κήρυκος.

— Ἀκοῦστε, χωριανοί!...

Καὶ ἀνήγγειλεν αὐτολεξεὶ ὡς εἶχον εἰπῆ τὰς δύο προκηρύξεις· περὶ ἀμοιβῆς τῶν κορωνοκτόνων, περὶ ποινῆς τῶν κατὰ τῆς Ἀθιγγανίδος βιαιοπραγιῶν.

Παρεσκεύαζον μόνος τὸ ἐξ ᾠῶν καὶ γάλακτος λιτὸν δεῖπνόν μου, ὅτε ἡ θύρα ἠνεώχθη καὶ εἰσῆλθεν ὁ Γιαννιὸς φέρων τὰς τρυγόνας ἀπεπτιλωμένας. Ἀπέθηκεν αὐτὰς ἐπὶ τοῦ ἀνοικτοῦ παραθύρου καὶ ἐλθὼν ἔστη πρὸ τῆς ἐστρωμένης τραπέζης·

— Νὰ σοῦ 'πῶ, ἀφεντικό, ἔκανες 'σὲ κανέναν ἄλλον κουβέντα γιὰ τοὺς γύφτους πῶντάμωσες κάτου 'ς τὸ ποτάμι;

— Ὄχι· μὰ γιατί ῥωτᾷς; δὲν σὲ καταλαβαίνω τί ἔχεις νὰ κάνῃς μ' αὐτούς...

Ὁ χωρικὸς ἐφάνη ἐνδοιάζων, συνέπτυξε τὰς ὀφρῦς καὶ τὰ χείλη διεστάλησαν ὑπὸ μειδιάματος ἐνέχοντος πικρίαν.

— Ἄφησ' ἐμένα, ἀφεντικό, εἶπε βραδέως καὶ ἀναμασσῶν τοὺς λόγους. Ξέρεις τί λὲν ὅλοι γιὰ τοῦ λόγου σου κάτου 'ς τὸ χωριό· ἡ Διαβολόσπιθα ἔκανε μάγια τἀφεντικοῦ.

Γ'.

Αἱ ἀποκαλύψεις.—Τὸ ποιμνιοστάσιον τοῦ Καρανίκου.

Ἂν χωρικὸς παρέμεινεν ἀγρυπνῶν ἐν τοῖς ἀλωνίοις ἢ μετὰ τὸν πρῶτον ὕπνον ἐξῆλθε τοῦ οἴκου, μετὰ πολλῆς ἐκπλήξεως βεβαίως θὰ παρετήρησεν ἐν τῷ σκότει ὑπερκείμενα τὰ δύο φωτισμένα μικρὰ παράθυρα τοῦ πύργου.

Καὶ ἀληθῶς ἦτο πρωτοφανὲς τοῦτο· ποτὲ δὲν κατεκλινόμην βραδύτερον τῆς δεκάτης ὥρας, καθότι ἤμην ἐπὶ ποδὸς ἀπὸ βαθέος ὄρθρου. Τί λοιπὸν μ' ἐκράτει τὴν νύκτα ἐκείνην ἄγρυπνον καὶ πέραν τοῦ μεσονυκτίου; τί μ' ἔκαμνε νὰ διατρέχω ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τὸν μακρὸν πρόδομον τοῦ πύργου, διὰ βημάτων ὁτὲ μὲν ἐσπευσμένων, ὁτὲ δὲ διακεκομμένων καὶ βραδέων, ὡς ἄνθρωπος παρακολουθῶν τῶν ἰδεῶν του τὸν ἀνώμαλον δρόμον;

Digitized by Google

Καὶ τί ἄλλο ἢ αἱ ἀποκαλύψεις τοῦ Γιαννιοῦ; ὅστις πρὸ μικροῦ μόλις εἶχε κατέλθῃ τὴν κλίμακα τοῦ πύργου.

Ἀπὸ τῶν διακεκομμένων καὶ ἀνησύχων λόγων του, καθ' ἣν ὥραν ἀφηγούμην αὐτῷ τὰ κατὰ τὴν συνάντησιν τῶν Ἀθιγγάνων, ἀπὸ τῆς παραδόξου ἀρνήσεως, ὅτε εἶπον αὐτῷ νὰ δώσῃ ἄρτον εἰς τὴν ἐπαιτοῦσαν κόρην, ἀπὸ τοῦ τρόπου ἔτι καθ' ὃν προσῆλθεν ἵνα μοὶ ἀναγγείλῃ τὴν κοινὴν γνώμην τοῦ χωρίου περὶ τῆς διαγωγῆς μου, ὑπεκφεύγων τὰς ἐρωτήσεις μου, εἴκαζον ὅτι δὲν ἦτο ξένος ὁ χωρικὸς οὗτος πρὸς τὴν γαλανόφθαλμον καὶ μελαγχρινὴν ἀθιγγανίδα.

Ἡ περιεργία μου ἐξήφθη τόσον, ὥστε ἠθέλησα ἀδιακρίτως νὰ εἰσδύσω εἰς τὸ ὑποτιθέμενον μυστικόν. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἔπρεπεν ὁ χωρικὸς ν' ἀνοίξῃ τὸ στόμα. Αἱ ἐπίμονοι ἐρωτήσεις μου ἦσαν ἀνωφελεῖς καὶ δὲν θὰ ἐπετύγχανον τοῦ σκοποῦ, ἄνευ τῆς συνδρομῆς τοῦ δραστικωτάτου μοσχάτου οἴνου τοῦ Ξηροχωρίου. Μετὰ τὸ τρίτον ποτήριον ἡ γλῶσσα τοῦ Γιαννιοῦ ἐλύθη. Ἐζήτησε πρῶτον νὰ ὑποσχεθῶ ἀπόλυτον ἐχεμυθίαν ἐφ' ὅσον τὰ πράγματα ἦσαν ἔτι περιπεπλεγμένα, προσέβλεψε περὶ αὐτὸν μετὰ δυσπιστίας τὰς κλειστὰς θύρας καὶ ἤρξατο εἶτα ἀφηγούμενος.

Καὶ ἡ ἀπροσδόκητος ἐκείνη ἀφήγησις, ἣν καθίστων ζωηροτέραν ἡ γραφικωτάτη γλῶσσα τοῦ ἀγρότου καὶ οἱ συναφεῖς μορφασμοὶ καὶ αἱ χειρονομίαι, ἐξετύλιξε πρὸ τῶν τεθαμβωμένων ὀμμάτων μου σκηνὰς τοῦ βίου τοῦ ἀγροῦ καὶ τοῦ δάσους, τῆς γεωργικῆς καὶ τῆς ποιμενικῆς διαίτης, αἵτινες μοὶ ἔφερον οὐχὶ ἅπαξ τὸ μειδίαμα εἰς τὰ χείλη, τὸ δάκρυ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς.

Ἀδύνατον ν' ἀναγράψω τὴν ἐκ τοῦ στόματος τοῦ ἀγρότου ἀφήγησιν. Θὰ ἦτο ἀσαφής, ἀνεπαρκής, καθὸ προϋποθέτουσα ἀκροατὴν γνώστην τῶν τόπων τῶν προσώπων καὶ τῶν καθόλου ἀγροτικῶν ἠθῶν. Ἄλλως ἡ ἀφήγησις τοῦ Γιαννιοῦ ἦτο ἀτελὴς τῶν συμβάντων ἐξιστόρησις, συνεπληρώθη δ' εὐθὺς τὰς ἑπομένας ἡμέρας ὑπὸ τῆς φορᾶς τῶν πραγμάτων.

Ἀνάγκη λοιπὸν ν' ἀναπαραστήσω ἐγὼ τὸ κατὰ δύναμιν τὰς σκηνὰς ταύτας, συμπληρῶν τὰ ἐν τῇ ἀφηγήσει τοῦ ἀγρότου κενὰ δι' ἀπαραιτήτων περιγραφῶν καὶ ἄλλων ἀναγκαίων διασαφήσεων ἐξ ἰδίας μελέτης καὶ ἐρεύνης εἰλημμένων, νὰ προβῶ δὲ καὶ πέρα τῆς ἀφηγήσεως ταύτης, ὅπως θέσω, ἐκ τῆς πραγματικότητος δανειζόμενος, τὸ μοιραῖον τέλος τοῦ ἀγροτικοῦ τούτου δράματος....

[Ἕπεται συνέχεια]

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

Η ΕΝ ΚΟΡΣΙΚΗι ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΙΚΙΑ

Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.

Ζ'

ΝΕΟΙ ΑΓΩΝΕΣ

Αἱ μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ τῶν γειτόνων των Κορσικανῶν διαμάχαι αὗται ἐγένοντο γνωσταὶ ἀνὰ πᾶσαν τὴν Κορσικήν, ὡς ἐκ τοῦ τελευταίου γεγονότος. Ἐγνώσθη δ' ἐπίσης ἡ σημαντικότης τῶν Ἑλλήνων καὶ ἡ τούτων ὠφέλεια πρὸς τὸ μέρος μετὰ τοῦ ὁποίου θὰ προσεκολλῶντο. Οἱ ἀρχηγοὶ λοιπὸν τῆς Κορσικανικῆς ἐπαναστάσεως ἐθεώρησαν ὡς μέγα συμφέρον των νὰ τοὺς ἀποσπάσουν ἀπὸ τοὺς Γενουηνσίους καὶ νὰ τοὺς προσλάβουν εἰς τὸ μέρος των. Πλὴν ὅμως οἱ Ἕλληνες ὑπῆρξαν πάντοτε κυβερνητικοί. Ἐφ' ὅσον ἡ Κορσικὴ διετέλει ὑπὸ τοὺς Γενουηνσίους, ἦσαν ἀφωσιωμένοι πρὸς αὐτούς· ὅταν δ' ἡ νῆσος αὕτη περιῆλθεν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Γάλλων, οἱ Ἕλληνες ἐπίσης ἦσαν ἐκ τοῦ μέρους τῶν Γάλλων.

Μόνον δ' οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες τῶν Καρυῶν, πρὸς μεγάλην βλάβην των, δὲν εἶναι Κυβερνητικοί. Εἶναι Βοναπαρτικοί, ὡς καὶ οἱ ἐπίλοιποι τῶν Κορσικανῶν. Καὶ ὅμως, ὡς πληροφοροῦμαι, περισσότερα ἔπραξεν ὑπὲρ αὐτῶν ἡ σημερινὴ Δημοκρατία παρὰ ὅλοι οἱ Βοναπάρται ὁμοῦ. Βεβαίως οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες ἐξέκλιναν τῆς ὁδοῦ, τὴν ὁποίαν τοῖς διεχάραξαν οἱ πατέρες των, ὅπως ἐπίσης ἤρχισαν νὰ ἐκκλίνουν καὶ τῶν ἱερῶν αἰσθημάτων τῶν ἁγνῶν ἐκείνων τέκνων τῆς Μάνης. Ἤδη τοῦτο εἶναι ἓν τῶν σημείων τοῦ ἀρχίσαντος ἐκφυλισμοῦ των. Προφανῶς οἱ πατέρες των ὑπῆρξαν φρονιμώτεροι τούτων.

Ἔπεμψαν δὲ οἱ ἀρχηγοὶ τῆς Κορσικανικῆς ἐπαναστάσεως ἐπιστολὴν εἰς τοὺς Ἕλληνας, διὰ τῆς ὁποίας τοὺς προσεκάλουν νὰ ὑποταχθοῦν εἰς αὐτούς. Τὴν μετάφρασιν τῆς ἐπιστολῆς ταύτης μεταφέρω ἐνταῦθα ἐκ τοῦ χειρογράφου τοῦ παπᾶ-Νικολάου, ἔχουσαν ὡς ἑξῆς:

« Ἡμεῖς Ντὸν Λουΐγγης Κιαφφέρης καὶ Ντὸν Ἀνδρέας Κιακάλδης Γκενεραλέοι τοῦ νησίου τῆς Κόρσιγας πρὸς τοὺς Κάπους καὶ Ἐπιτρόπους τοῦ γένους τῶν Γραικῶν, ὁποῦ κατοικοῦν εἰς τὴν Παόμια, σᾶς προστάζομε μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ἐξουσίας μας, καθὼς λάβετε τὸ παρόν μας, νὰ μὴν γένῃ ἀλλέως, μόνον νὰ εὐχαριστηθῆτε νὰ βάλετε μετάνοιαν καὶ νὰ γίνετε τὸ ἕνα μετ' ἐμᾶς, διότι καὶ ἐσεῖς Κόρσοι εἶστεν καὶ εἶναι πρέπον νὰ στέκεστε καὶ ἐσεῖς εἰς ὅλα ἐκεῖνα, ὁποῦ ὁρίζομε καὶ προστά-

Digitized by Google

ζομε διὰ συμφέρον τῆς πατρίδος μας. Εἰδὲ καὶ ἐσεῖς βουληθῆτε νὰ κάμετε ἀλλέως, εἶναι χρέος μας νὰ κάμωμε νὰ γνωρίστε τὴν ὀργὴν καὶ θυμόν μας. Θέλομε σᾶς δώσει τόσον πόλεμον καὶ νὰ χαλάσωμε ἀπὸ θεμελίου τὴν χώραν σας, ὁποῦ νὰ μὴ φαίνεται ποτὲς σημάδι ἀπ' αὐτήν. Θέλετε ἔτι εὐχαριστηθῆ νὰ δώσετε εἴκοσι ἄσπρα κάθε σπίτι τῶν ἀρχόντων ὁποῦ πρὸς ἐσᾶς πεύγομε, τὰ ὁποῖα μᾶς χρειάζονται διὰ τοὺς στρατιώτας ὁποῦ ἔχομε εἰς ταὶς πόρταις μας διὰ φύλαξίν μας. Ἀκόμη σᾶς προστάζομε νὰ δώσετε ἑκατὸν ντουφέκια καὶ νὰ ἦναι διαλεκτά, μὲ μπαροῦτι καὶ βόλια, διότι ἔχομε μεγάλην χρείαν. Καὶ σᾶς ἐπιτιμοῦμε νὰ μὴν συνομιλᾶτε μὲ τοὺς Γενοβέζους, μόνον νὰ διώξετε τὸν κριτήν σας καὶ στέκατε ἕτοιμοι νὰ μᾶς σημειόνετε κάθε πρᾶγμα ὁποῦ θέλετε μάθει διὰ ἐμᾶς, διότι εἶστεν κοντὰ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ βλέπετε τὰ ξύλα ὁποῦ περνοδιαβαίνουν. Τέλος δὲ πάντων, ὁρίζομε νὰ κάμετε ἕναν κολονέλον, τὸν πλέον ἄξιον, καὶ τοὺς ἄλλους ὀφφικιάλους κατὰ τὴν ποσότητα, καθὼς ὡρίσαμε καὶ ἔγινε καὶ εἰς τὰ ἄλλα χωρία τοῦ νησίου. Κυβερνᾶστε καλά, καὶ οἱ μικροὶ ἂς ὑποτάζωνται εἰς τοὺς μεγάλους. Στέκατε ἕτοιμοι νὰ δράμετε πάραυτα, ἂν σᾶς προσκαλέσωμε εἰς βοήθειαν. Τοῦ δὲ λοιποῦ ὑγιαίνετε.»

Τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἔφερον εἰς τοὺς Ἕλληνας ἀξιωματικοί τινες τῆς Κορσικανικῆς ἐπαναστάσεως, οἵτινες μὲ παντοίας ὑποσχέσεις προσεπάθουν νὰ τοὺς καταπείσουν. Ἐν τούτοις, οἱ Ἕλληνες ἔμειναν ἄκαμπτοι.

Εὐθὺς δὲ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν ἀξιωματικῶν τούτων, οἱ Ἕλληνες ἔπεμψαν ἀνθρώπους εἰς Βαστίαν ἵνα ἐκθέσωσι καταλεπτῶς τὰ καθέκαστα εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς γενουηνσιακῆς Κυβερνήσεως. Διοικητὴς μὲν τῆς Βαστίας, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἦτο ὁ Ἰωάννης Φραγκῖσκος Γρουπάλος, γενικὸς δ' ἀρχιστράτηγος ὁ Κάμιλλος Δόριας.

Ἀμέσως δ' ὁ Δόριας ἔγραψεν εἰς τὸν διοικητὴν τοῦ Αἰακκίου νὰ ἑτοιμάσῃ ἐκεῖ οἰκίας, ἐν ταῖς ὁποίαις νὰ κατοικήσουν τὰ ἑλληνικὰ γυναικόπαιδα, καὶ νὰ πέμψῃ πλοῖα εἰς τὸν λιμένα τῆς Παομίας, τὰ ὁποῖα νὰ παραλάβουν ἐκεῖθεν τὰ γυναικόπαιδα ταῦτα. Ἡ ἐντολὴ δ' αὕτη ἐξετελέσθη εὐθύς, ὥστε, ἐντὸς ἡμερῶν τινων, ὅλα τὰ ἑλληνικὰ γυναικόπαιδα μετὰ τῶν κυριωτέρων οἰκιακῶν κειμηλίων μετηνέχθησαν εἰς Αἰάκκιον. Ἔμειναν δ' ἐν Παομίᾳ οἱ ἐκλεκτότεροι τῶν Ἑλλήνων, ἐνενήκοντα τὸν ἀριθμόν, ἐπιφορτισμένοι νὰ φυλάξουν τὴν χώραν καὶ τὰ ἐσπαρμένα χωράφια.

Ἡ εἴδησις αὕτη ἔφθασεν εἰς τὰ ὦτα τῶν ἐπαναστατῶν, οἵτινες ὡρκίσθησαν ἐξόντωσιν τῆς ἑλληνικῆς ταύτης γενεᾶς. Διέταξαν δὲ ἵνα στρατιωτικαὶ δυνάμεις φθάσωσι πανταχόθεν. Ἡμέρα τῆς ἐπιθέσεως ὡρίσθη ἡ 24 Ἀπριλίου τοῦ 1731. Γενικὸς δ' ἀρχιστράτηγος τῆς ἐκστρατείας ταύτης ὡρίσθη ὁ Φραγκῖσκος Μπατῖνος ἀπὸ τὴν Ἔβιζαν.

Οἱ ἐν Παομίᾳ ἐνενήκοντα Ἕλληνες, μαθόντες ταῦτα ἔκριναν, καλὸν νὰ ὑπάγουν εἰς τὸν πύργον τῆς Μίνιας καὶ ἐκεῖ ν' ἀναμένουν τὸν ἐχθρόν. Εἶναι δὲ ἡ Μίνια πύργος Γενουηνσιακός, κτισμένος ἐπὶ γλώσσης γῆς, βαθέως εἰσχούσης εἰς τὴν θάλασσαν καὶ πρὸς δυσμὰς τῶν Καρυῶν κειμένης, μιᾶς δὲ περίπου ὥρας ἀπὸ τῆς Παομίας ἀπεχούσης. Πράγματι δέ, μετενεγκόντες ἐκεῖ ὅλα τὰ ζῶά των, ὠχύρωσαν προχείρως μέν, ἀλλ' ἀσφαλῶς, τὸν πύργον τοῦτον, καὶ ἐκεῖ ἐγκλεισθέντες ἀνέμενον ἡσύχως τὸν ἐχθρόν. Μετέβησαν δ' ἐκεῖ *τὴν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Τρίτην, εἰς ταῖς δεκατρεῖς τοῦ Ἀπριλίου μηνός, παλαιοῦ.*

Ἡ τελευταία αὕτη φράσις εἶναι τοῦ παπᾶ-Νικολάου. Εἰκάζω δ' ἐκ ταύτης ὅτι οἱ Ἕλληνες οὗτοι, μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἴσως δὲ καὶ βραδύτερον ἀκόμη, διετήρουν τὸ παλαιὸν ἡμερολόγιον, ὅπερ καὶ μέχρι σήμερον ἐξακολουθεῖ νὰ ὑφίσταται ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν Ῥωσσίᾳ. Τὴν σήμερον ἔχουσι τὸ νέον, ἤτοι τὸ Γρηγοριανόν.

Μόλις οἱ Ἕλληνες οὗτοι παρεσκευάσθησαν εἰς τὸν πύργον τῆς Μίνιας καὶ ὁ ἐχθρὸς παρουσιάσθη πρὸ τῆς Παομίας. Ὀλίγον δὲ ἔλειψε νὰ συλληφθῶσι τέσσαρες Ἕλληνες ἐν τῷ χωρίῳ, οἵτινες ἔμεναν ἐκεῖ δι' ἰδιαιτέρας ἐργασίας. Οἱ Κορσικανοὶ φθάσαντες ἐν Παομίᾳ, ἀφοῦ διήρπασαν τὰς οἰκίας, τὴν ἐπαύριον πρωῒ ἔδραμον κατὰ τῶν εἰς Μίνιαν καταφυγόντων Ἑλλήνων. Ἦσαν δ' ἐν ὅλῳ περὶ τὰς πέντε χιλιάδας πλῆθος λαοῦ ἐνόπλου καὶ μή. Μετὰ δὲ τὰς συνήθεις πρεσβείας, οἱ Κορσικανοὶ ἤρχισαν νὰ πυροβολῶσι τοὺς Ἕλληνας. Οἱ Ἕλληνες ἠμύνοντο καρτερῶς, ἡ δὲ μάχη διήρκεσε πεισματώδης μέχρι βαθείας νυκτός.

Τὴν ἐπαύριον, ἡμέραν τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Πέμπτης, ἡ μάχη ἐπανελήφθη μετὰ περισσοτέρας λύσσης. Ἐν τούτοις οἱ Ἕλληνες ἦσαν σχεδὸν ἀπρόσβλητοι. Πανταχόθεν εἶχον ὡς προπύργιον τὴν θάλασσαν· ἐκ δὲ τοῦ μέρους τῆς στερεᾶς, δὲν τοῖς ἔμενε νὰ ὑπερασπίσουν, εἰμὴ τὸν στενὸν λαιμὸν τῆς γῆς, ὅστις ἑνόνει τὸν πύργον τῆς Μίνιας μὲ τὴν ξηράν. Κρυμμένοι δ' ὄπισθεν χαρακωμάτων ἐφόνευον, χωρὶς νὰ ἐκτίθενται εἰς κίνδυνον. Ἡ ἀπώλεια τῶν ἐχθρῶν ὑπῆρξε σημαντική, οἵτινες τὰ μὲν πτώματα ἔρριπτον εἰς τὴν θάλασσαν, τοὺς δὲ πληγωμένους μετέφερον εἰς διάφορα χωρία. Τοῦτο δὲ παρετηρήθη ἀπὸ τέσσαρας Ἕλληνας, οἵτινες ἀνεχώρησαν ἐξ Αἰακκίου ἵνα ἔλθωσιν εἰς βοήθειαν τῶν ἐν Μίνιᾳ ἀδελφῶν των καὶ οἵτινες, μὴ δυνάμενοι νὰ πλησιάσουν, ὡς ἐκ τοῦ πλήθους τοῦ ἐχθροῦ, ἐγένοντο θεαταὶ τῆς μάχης ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, κρυμμένοι ἐπί τινος ὑψηλοῦ βράχου.

Οἱ ἐν Αἰακκίῳ, μαθόντες τὰ συμβαίνοντα, ἔκλαιον καὶ ὠδύροντο ἐπὶ τῇ ἀναποφεύκτῳ ἀ-

Digitized by Google

πωλείᾳ τῶν ἐνενήκοντα τούτων συγγενῶν των. Μόνον διὰ θαλάσσης ἠδύναντο νὰ τοὺς βοηθήσουν, ἀλλ' ἡ θάλασσα, κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, ἦτο ἐξηγριωμένη ἐκ τῆς κακοκαιρίας. Πρὶν ἢ ἀρχίσῃ ἤδη ἡ μάχη, δύο Ἕλληνες, ὁ Μιχαὴλ Γουνελάκης, ἀνὴρ ἀκμαίας ἡλικίας καὶ ὁ Θωμᾶς Γιουζεπάκης, παιδίον δεκατεσσάρων ἐτῶν, ὑπῆγαν εἰς τὴν Παομίαν διὰ νὰ εὕρωσι τοὺς ἐκεῖ συγγενεῖς των. Συλληφθέντες ὅμως ὑπὸ τῶν Κορσικανῶν, ἐκρατήθησαν ὡς αἰχμάλωτοι.

Ταῖς ἡμέραις ταύταις εἶχε φθάσει ἐκ Γενούης ὁ Κόντες Γεντίλες μὲ πολεμικὸν πλοῖον εἰς Κάλβι. Ὁ Διοικητὴς δὲ τοῦ Αἰακκίου μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἠθέλησαν νὰ τῷ ἀναγγείλουν τὸν κίνδυνον τῶν ἐν Μίνιᾳ Ἑλλήνων. Ὀκτὼ Γενουήνσιοι μετὰ δύο Ἑλλήνων ἀνέλαβον τὸ εἰς Κάλβι ἐπικίνδυνον τοῦτο ταξείδιον διά τινος πλοιαρίου. Ὅτε δὲ τὸ πλοιάριον τοῦτο ἔφθασεν ἀπέναντι τῆς Μίνιας, ἠθέλησε νὰ πλησιάσῃ ἐκεῖ ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη. Μὲ δύο δὲ πυροβολισμοὺς μόνον ἀνήγγειλε τὴν ἐκεῖθεν διάβασίν του καὶ ἀπῆλθεν εἰς Κάλβι.

Καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν τῆς Μεγάλης Πέμπτης καὶ τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς οἱ Ἕλληνες τῆς Μίνιας ἐξηκολούθησαν ν' ἀποκρούωσιν ἐπιτυχῶς καὶ γενναίως τὰς ἐπανειλημμένας ἐπιθέσεις τοῦ ἐχθροῦ. Ἐφόνευσαν πολλοὺς Κορσικανούς· ἐξ αὐτῶν δ' οὐδὲ εἷς ἐπληγώθη. Ἡ μάχη καὶ πάλιν διήρκεσε μέχρι βαθείας νυκτός.

Τὴν ἐπαύριον, ἡμέραν τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, οἱ Κορσικανοὶ ἀπεφάσισαν νὰ κάμουν γενικὴν καὶ ἀπελπιστικὴν ἔφοδον οὕτως, ὥστε, ἢ νὰ χαθοῦν ὅλοι, ἢ νὰ σώσουν τὴν τιμὴν καὶ ὑπόληψίν των. Ἡ δυσαναλογία τῶν δύο στρατοπέδων ἦτο ἐκπληκτική: Πέντε χιλιάδες ὁπλοφόρων καὶ ροπαλοφόρων ἐναντίον ἐνενήκοντα μόνον πολεμιστῶν. Ἦτο δὲ ἐντροπὴ καὶ ἀτιμία τὸ τοσοῦτον πλῆθος τῶν ὑπερηφάνων Κορσικανῶν νὰ ὀπισθοχωρήσῃ ἐνώπιον τῶν ὀλίγων τούτων Ἑλλήνων.

Ἀπεφασίσθη λοιπὸν τὴν νύκτα ἐκείνην τεσσαράκοντα Κορσικανοὶ νὰ ὑπάγουν νὰ καταλάβουν τὴν πηγὴν τοῦ ὕδατος, ἐξ ἧς ὑδρεύοντο οἱ Ἕλληνες, καὶ ἄλλοι τινὲς νὰ κατορθώσουν νὰ καταλάβουν τὰ πλάγια τῶν Ἑλλήνων. Τὰ πάντα ἐγένοντο ἐν τάξει. Ὅτε δέ, πρὸς τὰ ἐξημερώματα, οἱ Κορσικανοὶ ἤνοιξαν τὸ πῦρ, οἱ Ἕλληνες πρὸς στιγμὴν ἐθορυβήθησαν. Ἀλλὰ πρὶν ἢ ἀπελπισθῶσιν ἐδοκίμασαν ν' ἀποκρούσουν φρονίμως καὶ τὸν ἔσχατον τοῦτον κίνδυνον. Περὶ τοὺς δεκαπέντε ἔδραμον κατὰ τῶν καταλαβόντων τὴν πηγὴν τοῦ ὕδατος, καὶ ἄλλοι τόσοι κατὰ τῶν καταλαβόντων τὰ πλάγια· οἱ δὲ ἐπίλοιποι ἐφύλαττον τὰ προχώματα. Οἱ τριάκοντα οὗτοι, πλησιάσαντες ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸν ἐχθρόν, ἐδέησε πλέον νὰ ἔλθωσιν εἰς χεῖρας μετ' αὐτοῦ. Ἐπάλαιον, ἐγρονθοκοποῦντο, ἐδάκνοντο. Ἡ μάχη αὕτη, ἐκ μάχης ὁπλοφόρων πολεμιστῶν, κατήντησεν ἐπὶ τέλους μάχη κυνῶν..... Κατώρθωσαν δ' ἐπὶ τέλους οἱ Ἕλληνες νὰ ῥίψωσι τοὺς ἐχθρούς των εἰς τὴν θάλασσαν. Ἡ ἀπελπισία πολλάκις προσθέτει ἀνδρείαν: Ὅταν οἱ τριάκοντα οὗτοι ἡνώθησαν καὶ πάλιν σῷοι καὶ ἀβλαβεῖς μετὰ τῶν ἐπιλοίπων Ἑλλήνων, τότε ὅλοι ὁμοῦ ἔλαβον ἐπιθετικὴν θέσιν κατὰ τῶν Κορσικανῶν. Ἐξελθόντες δὲ τῶν χαρακωμάτων, ἐπέπεσον λυσσαλέοι κατὰ τῶν ἐχθρῶν, οἵτινες ἤδη ἀπηυδημένοι, ἐτράπησαν εἰς φυγήν.... Τὸ μετὰ ταῦτα ὑπῆρξε κυνήγιον: Οἱ Κορσικανοὶ ἔφευγον καὶ οἱ Ἕλληνες ἐπυροβόλουν. Τὴν στιγμὴν δὲ ταύτην οἱ Κορσικανοί, ἐκ τῆς μεγάλης ὀργῆς των, ἐφόνευσαν ἀνάνδρως τοὺς δύο αἰχμαλώτους Ἕλληνας.

Οἱ Ἕλληνες, ἐκδιώξαντες τοὺς ἐχθρούς των μέχρις ἀποστάσεως περίπου τεσσάρων μιλίων, κατόπιν ἐπέστρεψαν εἰς τὸν πύργον των. «Οἱ δὲ ἱερεῖς, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ παπᾶ-Νικολάου, ἔβαλαν καὶ ἐσύναξαν ὅλα τὰ σώματα, ὁποῦ ηὗραν ἐκεῖθι κοντὰ καί, ψάλλοντάς των τὴν Νεκρώσιμον Ἀκολουθίαν, κοινῶς ἐνταφίασαν αὐτὰ εἰς τὸν ἴδιον τόπον.... καὶ τὸ πρωῒ ἐσηκώθησαν οἱ ἱερεῖς καὶ ἔψαλαν τὴν Ἀναστάσιμον Ἀκολουθίαν.»

Ἐκ τούτων εἰκάζω ὅτι ἐν τῷ πύργῳ τῆς Μίνιας, μεταξὺ τῶν ἐνενήκοντα, συγκατηριθμοῦντο καί τινες κληρικοί. Παράδειγμα ὅλως ἑλληνικόν. Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ Ἕλληνες κληρικοὶ καὶ ἐν καιρῷ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821· ἐντὸς μὲν τῆς Ἐκκλησίας ἦσαν ἱερεῖς, ὑμνοῦντες καὶ εὐλογοῦντες τὸν Θεόν, ἐκτὸς ὅμως τῆς Ἐκκλησίας ἦσαν Ἕλληνες· ἐπαξίως καὶ ἐντίμως κρατοῦντες τὸ ὅπλον, ἐπολέμουν γενναίως τὸν ἐχθρὸν τῆς θρησκείας των.

Η'

ΕΙΣΟΔΟΣ ΤΩΝ ΕΝΕΝΗΚΟΝΤΑ ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΙΣ ΑΙΑΚΚΙΟΝ.

Οἱ Ἕλληνες οὗτοι, εὐθὺς ἅμα πρὸς στιγμὴν ἀπηλλάγησαν τοῦ ἐχθροῦ των, ἐσκέφθησαν πλέον νὰ εἰσέλθωσιν εἰς Αἰάκκιον. Ἔπρεπε δὲ ταχέως νὰ πράξωσι τοῦτο, διότι καὶ τὰ τρόφιμά των ἤρχισαν ἤδη νὰ ἐκλίπωσιν, ἀλλὰ καὶ διότι ἐφοβοῦντο νέαν ἐπίθεσιν. Τὸ εὐκολώτερον καὶ ἀσφαλέστερον ἦτο νὰ εἰσέλθωσι διὰ θαλάσσης, ἀλλὰ πλοῖα δὲν εἶχον. Καὶ ὅμως τὸ διὰ ξηρᾶς ταξείδιον, διὰ μέσου χώρας οὕτως ἐχθρικῶς διακειμένης, ἦτο λίαν ἐπικίνδυνον. Ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ μείνουν ἐν Μίνιᾳ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἦτο ἐπίσης ἐπικίνδυνον. Ἐκ τῶν δύο λοιπὸν τούτων κακῶν ὡς μὴ χεῖρον ἐθεώρησαν τὸ νὰ ὑπάγουν διὰ ξηρᾶς εἰς Αἰάκκιον. Ἀφήσαντες

Digitized by Google

δὲ εἴκοσιν ἐξ αὐτῶν διὰ φύλαξιν εἰς τὸν πύργον τῆς Μίνιας, οἱ ἐπίλοιποι, λαβόντες τὰ ὅπλα των, ἐκίνησαν, διὰ μέσου τῶν ἀγρῶν, διὰ τὸ Αἰάκκιον. Ἐν τούτοις καθ' ὁδὸν δὲν ἀπήντησαν οὐδεμίαν ἀντίστασιν.

Ἐν Αἰακκίῳ, σχεδὸν ὅλη ἡ πόλις ἦτο συγκεκινημένη διὰ τὴν ἄδικον ἐπίθεσιν τῶν Κορσικανῶν κατὰ τῶν Ἑλλήνων τῆς Μίνιας. Ὅλοι ηὔχοντο ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων, καὶ οὐδεὶς ἤλπιζε περὶ τῆς σωτηρίας αὐτῶν. Ἤδη δὲ τὰ ἐν Αἰακκίῳ γυναικόπαιδα τῶν Ἑλλήνων ἤρχισαν νὰ πενθηφορῶσιν. Θλῖψις, στενοχωρία καὶ ἀπελπισία! Τοιαύτη ἦτο ἡ ψυχικὴ διάθεσις τῶν προσφύγων τούτων, ὁπότε, ἀπροσδοκήτως, πρὸ τῶν πυλῶν τοῦ Αἰακκίου ἐφάνησαν οἱ ἐκ Μίνιας ἐρχόμενοι Ἕλληνες . . . Τὸ αἴσθημα τῆς χαρᾶς των εἶναι ἀνεκδιήγητον, καθόσον μάλιστα καὶ αἱ ἀρχαὶ τοῦ Αἰακκίου τοὺς ὑπεδέχθησαν μετὰ μεγάλων στρατιωτικῶν τιμῶν.

Τὴν περιγραφὴν τοῦ ἐπικινδύνου τούτου ταξειδίου μεταφέρω ἐνταῦθα, χάριν περιεργείας, ἐκ τοῦ χειρογράφου τοῦ παπᾶ-Νικολάου, τοῦ ὁποίου μόνον τὴν ὀρθογραφίαν διορθόνω. Ἡ σύνταξις δὲ καὶ τὸ λεκτικὸν ἀφέθησαν ὡς ἔχουσιν ἐν τῷ χειρογράφῳ. Λέγει δέ·

«Καὶ ὡσὰν ἐταίριασαν τὰ πάντα, ἐσηκώθησαν καὶ ἐμίσευσαν διὰ τὸ Ἀγιάτζο. Καὶ τίς νὰ διηγηθῇ τὸ φευγιὸν ὅπου ἔκαμναν οἱ Κόρσοι τῶν χωριῶν ὄντες τοὺς εἶδαν καὶ ἐπερνοῦσαν μέσα ταὶς χώραις των τουφεκίζοντας καὶ φωνάζοντες μὲ μεγάλην χαράν· «Νὰ ζήσῃ ὁ πολυχρονεμένος μας πρίγκηπες!» Καὶ νὰ περάσουν ἀφόβως σαράντα μίλια! Ὅλοι ἄφιναν ταὶς χώραις των καὶ ἔπιαναν τοὺς λόγγους, φοβούμενοι μὴν τοὺς κουρσεύσουν. Ἀλλὰ αὐτοὶ δὲν ἐγύρευγάν τιναν, μόνον ἐπέρνουν τὸν δρόμον τους καί, ἐπ' ἀληθείας, ἂν εἶχαν θέλει, ἠμπόρουν νὰν τοὺς γδύσουν καὶ νὰν τοὺς ἀφανίσουν ὅλους ἐκεῖθι ὁποῦ ἐπέρνουν. Καὶ τὸ πλέον ὁποῦ ἐθαύμασαν ὅλοι, καὶ μάλιστα οἱ τῆς Γαληνοτάτης Πολιτείας, ἦτον αὐτὸ τὸ πέρασμα ὁποῦ ἔκαμαν μὲ τόσην κουτουρίαν, σαράντα μίλια ὁλόμεσα ταὶς χώραις τῶν ἐχθρῶν, καὶ νὰ μὴν φοβηθοῦν ποσῶς διὰ τὸν θάνατόν τους. Ἀμὴ οἱ Κόρσοι τοὺς ἦτον μεγάλο θέλημα νὰ μὴν τοὺς γυρεύγουν, καὶ ἔφευγαν ὅλοι ἀπὸ ταὶς χώραις, οἱ ἄνδρες καὶ ἡ γυναῖκες, ὅσοι ἠμπόρουν, οἱ δὲ ἀνήμποροι ἀγνάντευαν ἀπὸ τὰ παραθύρια καὶ πόρταις των καὶ ἔκραζαν δυνατά:

— «Νὰ ζοῦν οἱ Ῥωμαῖοι οἱ ἀνδρειωμένοι ὁποῦ ἀδίκως ἐγύρευσαν νὰ τοὺς φονεύσουν, ἀλλὰ ὁ Θεὸς τοὺς ἐβοήθησεν.»

Καὶ οἱ Ῥωμαῖοι γελῶντας τοὺς ἀποκρίνοντα:

— «Ἆ! ἀναθεματισμένη φυλὴ καὶ διεστραμμένη, ὡσὰν δὲν ἐδυνάθητε νὰ μᾶς 'ξολοθρεύσετε, τώρα ὁποῦ ἐζήσαμε, μᾶς εὔχεστε. Ἀλλὰ ἀκαρτερεῖτέ μας γλήγορα νὰ ἐρθοῦμε ἐδῶθεν νὰ σᾶς καύσωμε καὶ νὰ σᾶς ἀφανίσωμε!»

«Καὶ τόσος φόβος τοὺς ἔμεινεν ὁποῦ, ὁπότες ἕνας ἤθελε νὰ βλασφημήσῃ τὸν ἄλλον, ἄλλην βλασφημίαν δὲν τοῦ ἔδιδεν, μόνον τοῦ ἔλεγεν· *Ὁ Θεὸς νὰ σὲ ρίξῃ 'ς τὰ χέρια τῶν Γραικῶν καὶ δικαιοσύνην*! καὶ αὐτὸ πράθει μέχρι τὴν σήμερον. Ὅμως, ὡσὰν ἐσίμωσαν εἰς τὸ Ἀγιάτζο, δὲν ἔλειψαν ἄνθρωποι νὰ πᾶσι τὰ μαντᾶτα πῶς ἔσωσαν οἱ Ῥωμαῖοι ὁποῦ τοὺς κρατοῦσαν ὅλο διὰ χαϋμένους. Καὶ τί νὰ εἰπῶ διὰ τὴν χαρὰν ὁποῦ ἔκαμε ὅλο τὸ κάστρο, ὡσὰν ἄκουσαν τοὺς Ῥωμαίους ὁποῦ ἐπρόβαλαν κρούοντας ντουφεκιαὶς ἄμετραις διὰ χαρὰν τῆς νίκης καὶ χαιρέτισιν τοῦ κάστρου; Ὅλοι ἐβγῆκαν, ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, καὶ τοὺς προϋπάντησαν μὲ ἄπειρον χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν, τὸ δὲ κάστρον ἐκαίετον ὅλον καὶ ἐσείετον ἀπὸ ταὶς λουμπάρδαις ὁποῦ ἔρρικτεν διὰ τιμὴ τῶν Ῥωμαίων καὶ σύγχυσιν τῶν ἐχθρῶν. Καὶ φθάσαντες ὅλοι μὲ ὑγείαν εἰς τὸ Ἀγιάτζο, ἔλαβαν ἀνάπαυσιν διὰ μερικαὶς ἡμέραις.»

Τὴν ἐπαύριον δ' ἔφθασεν εἰς Μίνιαν καὶ ὁ Κόντε Γεντίλες μὲ τὸ πολεμικὸν πλοῖον, ὁ ὁποῖος, παραλαβὼν τοὺς ἐπιλοίπους τῶν Ἑλλήνων μὲ τὰ πράγματά των καὶ μὲ τοὺς ἑπτὰ αἰχμαλώτους των, τοὺς ἔφερεν εἰς Αἰάκκιον. Οὕτω δέ, περὶ τὰ τέλη τοῦ μηνὸς Ἀπριλίου τοῦ 1731, ὅλοι οἱ Ἕλληνες εὑρέθησαν, σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, ἐν Αἰακκίῳ.

Ἐκ τῶν ληξιαρχικῶν βιβλίων τοῦ Δημαρχείου τῶν Καρυῶν ἔχω τὰς ἑξῆς πληροφορίας· Τῷ 1731, ἐνεγράφησαν ἐν τῷ *Βιβλίῳ τῶν ἀπεθαμένων* ἕνδεκα μόνον θάνατοι, μηδεμίαν σχέσιν ἔχοντες μὲ τὸν πόλεμον. Ὁ ἀριθμὸς οὗτος τῶν θανάτων, σχετικῶς, εἶναι μικρότερος ἄλλων ἐτῶν. Ὁ πρῶτος δ' ἐνταφιασμὸς ἐν Αἰακκίῳ, κατὰ τὸ ἴδιον *Βιβλίον τῶν ἀπεθαμένων*, σελ. 29, εἶναι ὁ ἑξῆς· «Χιλιους επτακοσιους τρηαντα ενας μαϊου κοση ενεα επερασε εις την αλη ζοει θεοδορα γηνεκα του παναγηοτη μαβροδακει δυναμομαινη μαι τα αγηα μηστηρηα και την αλη ειμαιρα εθαπτη εις την ενορηαν του τομου ταγηατζου απο εμαινα τον παπαγηανη στεφανοπολο.» Ὁ παπᾶ-Γιάννης οὗτος γράφει χωρὶς τόνους καὶ πνεύματα, ἀλλὰ καὶ λίαν ἀνορθογράφως. Ὑπῆρξα ὀπαδός του, χωρὶς νὰ τὸ εἰξεύρω [1]). — Τῷ 1731 οὐδεὶς

(1). Σ. τ. *Ἑστίας*. Ὡς γνωστὸν ὁ κ. Φαρδῦς εἶνε ὀπαδὸς συστήματος νέου ἐν τῇ γραφῇ, τουτέστι τοῦ ἀτόνου καὶ ἀπνευματίστου τῶν λέξεων. Κατ' ἀπαίτησιν τῆς Διευθύνσεως τῆς «Ἑστίας», ὁ κ. Φαρδῦς ἀπεδέχθη ἵνα ὁ τρόπος οὗτος τῆς γραφῆς μὴ ἐφαρμοσθῇ ἐν τῇ δημοσιεύσει τῆς παρούσης πραγματείας του, ἥτις οὕτω δημοσιεύεται μετὰ τόνων καὶ πνευμάτων, κατὰ τὸ κοινῶς παραδεδεγμένον σήμερον σύστημα.

Digitized by Google

γάμος κατεγράφη ἐν τῷ *Βιβλίῳ τῶν ὑπανδρεμένων*.

(Ἕπεται συνέχεια)

Ν. Β. Φαρδυς

Η ΕΛΛΑΣ ΕΝ ΤΗι ΠΑΓΚΟΣΜΙΩι ΕΚΘΕΣΕΙ ΤΟΥ 1878

Σπουδαίως ἤρξατο κατ' αὐτὰς ἀνακινούμενον τὸ ζήτημα τῆς Ὀλυμπιακῆς ἐκθέσεως. Ἡ κυβέρνησις ἀξιεπαίνως μεριμνῶσα ἐννοεῖ νὰ παράσχῃ ἀμέριστον τήν τε ὑλικὴν καὶ ἠθικὴν αὐτῆς ὑποστήριξιν ὑπὲρ ἐπιτυχίας τοῦ ἐθνικοῦ ἔργου, τοσοῦτον μᾶλλον καθ' ὅσον ὀλίγους μῆνας μετὰ τὴν ἐν Ἀθήναις τελεσθησομένην ἔκθεσιν θέλει ἀνοίξει τὰς πύλας αὐτῆς ἡ μεγάλη παγκόσμιος τῶν Παρισίων, ἐκ τῆς ἐπιτυχίας δὲ τῆς ἐνταῦθα οἰκογενειακῆς οὕτως εἰπεῖν ἐκθέσεως ἐξήρτηται κατὰ μέγα μέρος καὶ ἡ εὐπρόσωπος ἐν Παρισίοις παράστασις τῆς Ἑλλάδος. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ δὲν κρίνομεν ἄσκοπον νὰ παράσχωμεν τοῖς ἀναγνώσταις τῆς *Ἑστίας* ἀπάνθισμα τῶν περὶ Ἑλλάδος κρίσεων τῆς διεθνοῦς ἐπιτροπῆς κατὰ τὴν τελευταίαν τῶν Παρισίων ἔκθεσιν. Αἱ κρίσεις αὗται συνετάχθησαν καὶ συνεμίχθησαν μετὰ τῶν περὶ τῶν λοιπῶν κρατῶν κρίσεων ἐν ὀγκωδεστάτῳ συγγράμματι ἐκ 200 καὶ ἐπέκεινα τόμων. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ ἀπόκτησις τοιούτου συγγράμματος εἶνε βεβαίως δυσχερής, μεγάλως δ' ἀφ' ἑτέρου ἐνδιαφέρει πάντας νὰ γινώσκωσιν ὁποίαν ἡ Ἑλλὰς παρέσχεν ἑαυτῆς εἰκόνα κατὰ τὸν διεθνῆ ἐκεῖνον συναγωνισμόν, νομίζομεν ὅτι χρησιμωτάτην ἐργασίαν ἐπιχειροῦμεν διὰ τῆς προκειμένης δημοσιεύσεως.

Δημητριακοὶ καρποί. Ἡ Ἑλλὰς κατέχει ἔκτασιν 50, 211 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων. Σύγκειται ἐκ τῆς Στερεᾶς καὶ τῆς Πελοποννήσου ἢ τοῦ Μωρέως, πρὸς δὲ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ Ἰονίου ἀρχιπελάγους. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶνε λίαν ἀνώμαλον· πολυάριθμα ὄρη ἐξέχουσιν, ἐφ' ὧν πλεῖσται ἀκαλλιέργητοι γαῖαι ὑπάρχουσιν. Αἱ πεδιάδες εἶνε μικραί, ἀλλ' αἱ κοιλάδες λίαν γόνιμοι.

Ἡ Πελοπόννησος εἶνε λίαν ἐκτεταμένη, ἔχουσα πεδιάδας ποταμοχώστους καὶ παραγωγικάς.

Τὸ κλῖμα τῆς Ἑλλάδος εἶνε λίαν γλυκὺ καὶ ὡραῖον. Ὁ ἀὴρ εἶναι καθαρός, καὶ ἀείποτε ὑπὸ τῶν ἀνέμων τῆς θαλάσσης δροσιζόμενος. Ἡ μέση αὐτοῦ θερμοκρασία εἶνε 18⁰,2. Δυστυχῶς ὀλίγη πίπτει βροχή. Ἡ ἄνοιξις εἶνε λίαν πρώϊμος ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου διὰ τῆς ἀνθήσεως τῆς ἀμυγδαλέας. Τὸ θέρος εἶνε λίαν θερμὸν καὶ ξηρόν. Ὁμίχλη καὶ χιόνες εἶνε σπανιώτατα. Κατὰ πολλὰ ἡ βλάστησις εἶνε ἀσιατικὴ ἐντελῶς.

Αἱ βροχαὶ εἶνε συχναὶ κατὰ τοὺς μῆνας Νοέμβριον, σπάνιαι κατὰ τὸν Ἀπρίλιον, Ἰούλιον καὶ Αὔγουστον, ἐλλείπουσι δ' ὅλως κατὰ τὸν Σεπτέμβριον.

Αἱ καλλιεργημέναι γαῖαι εἶνε 1,240,000 μυριομέτρων (hectares). Πρὸ δεκαπέντε ἐτῶν αἱ γαῖαι αὗται ηὔξησαν κατὰ 50% ἕνεκα ἀροτριάσεων ἀγρῶν χέρσων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Ἄργους, Κορίνθου καὶ Θηβῶν.

Αἱ γαῖαι αἱ διὰ τὴν καλλιέργειαν δημητριακῶν προωρισμέναι εἶνε 358.380 μυριομέτρων διαιρούμεναι ὡς ἑξῆς·

	Ἐπιφάνεια	*Παραγωγὴ*
	μυριόμετρα	*ἑκατόλιτρα*
σῖτος	160,148	1,540,300
βρύζα	846	6,650
κριθή	67,911	589,650
σμιγάδι	57,750	502,000
βρῶμι	4,078	48,290
ἀραβόσιτος	61,816	982,290
κέγχρος	5,831	46,320

Ἡ κριθὴ χρησιμεύει πρὸς τροφὴν τῶν ἵππων, ἡμιόνων, καὶ πρὸς κατασκευὴν ἄρτου· *σμιγάδι* δὲ εἶνε μῖγμα σίτου καὶ κριθῆς.

Τὰ διάφορα ταῦτα προϊόντα δὲν ἐξαρκοῦσι πρὸς τὴν τοπικὴν κατανάλωσιν. Κατ' ἔτος εἰσάγουσιν εἰς τὸ κράτος ἄλευρα ἢ σῖτον ἐξ Ἀμερικῆς, Τουρκίας καὶ Ρωσσίας. Ἡ Ἑλλὰς ὅμως ἐξάγει καὶ αὐτὴ ἄλευρα εἰς Τουρκίαν. Κατέχει δὲ ἐν 18 κέντροις 44 ἀλευρομύλους δι' ἀτμοῦ, ἐκτὸς 300 ὑδρομύλων καὶ 900 ἀνεμομύλων, οἵτινες εἶνε διεσκορπισμένοι καθ' ὅλον τὸ κράτος. Οἱ εἰσαχθέντες σῖτοι ἀπὸ τοῦ 1872 μέχρι τοῦ 1875 ἀνῆλθον εἰς 730,391 ἕως 935,048 διακοσιόλιτρα. Ἡ ἐξαγωγὴ κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα ἦν ἐλαχίστης σπουδαιότητος. Ἐκτὸς τοῦ σίτου εἰσάγεται εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀραβόσιτος καὶ κριθή. Οὕτως ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ ἀραβοσίτου κατὰ τὴν αὐτὴν ὡς ἄνω περίοδον ἦν 59,647 ἕως 105,853 διακοσιόλιτρα. Ἡ εἰσαγωγὴ κριθῆς ἦν πολὺ ἐλάσσων.

Αἱ παραγωγικώταται γαῖαι ἀνήκουσιν εἰς τὰς περιφερείας Ἄργους, Κορίνθου, Θηβῶν καὶ Λεβαδείας.

Αἱ νῆσοι γενικῶς εἶνε ἐδάφους ἀνωμάλου, ὄντος τούτου σχιστώδους ἢ γρανιτώδους. Τὸ τιτανῶδες ἔδαφος εἶνε λίαν περιωρισμένον.

Ἡ νῆσος Κέρκυρα παράγει σῖτον, ἀραβόσιτον, γεώμηλα, καπνόν, οἶνον κλπ. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶνε λίαν γόνιμον, ἀλλ' ὀλίγον καλλιεργημένον.

Ἡ νῆσος Κεφαλληνία εἶνε ὡσαύτως γόνιμος.

Digitized by Google

Ἡ Ἑλλὰς ἐξέθηκεν ἐν τῇ Παγκοσμίῳ Ἐκθέσει ἀραβόσιτον, σῖτον καὶ κριθὴν ἐξ 60 αὐτῆς δήμων. Αἱ συλλογαὶ αὗται εἶνε λίαν ἐνδιαφέρουσαι. Οἱ μᾶλλον βαρεῖς σῖτοι ἐζύγιζον 82 ἕως 84 χιλιόγραμμα τὸ ἑκατόλιτρον· προήρχοντο δ' ἐκ Χαλκίδος, Ναυπλίου, Κυθήρων, Αὐλίδος. Ἰδίᾳ οἱ σῖτοι τῶν δύω τελευταίων τούτων μερῶν ἀναμιμνήσκουσι τὴν γεωργικὴν ἐκείνην εὐδαιμονίαν, ἥτις ἠνάγκαζε τὸν Ἡσίοδον νὰ ὑμνήσῃ τὸν ἀγροτικὸν βίον. Ὁ σκληρὸς σῖτος τοῦ Βώλου εἶνε ἐπιμήκης, χρώματος λεμονωτοῦ.

Ἔλαιον. Ἡ Ἑλλὰς ἔσχε 27 ἐκθέτας ἐλαίου οἰκιακοῦ, οἵτινες παρουσίασαν διάφορα εἴδη τῆς βιομηχανίας των, ποιότητος λίαν μετρίας. Εἷς μόνος ἐκθέτης, ὁ κ. Σπ. Μακεδὼν (ἐκ Κερκύρας) ἐξέπληξεν ἡμᾶς διὰ τῆς ἐξαιρέτου ποιότητος τοῦ ἐλαίου του, διαυγείας ἀξιοσημειώτου, καὶ γεύσεως ἐξαιρέτου. Διὸ καὶ ἀπενεμήθη εἰς τὸν ἐκθέτην βραβεῖον χρυσοῦν.

Ἡ ἐλαιοπαραγωγὴ ἐν Ἑλλάδι εἶνε λίαν σημαντική· ὑπολογίζεται εἰς 20 ἑκατομμύρια ὀκάδας, καὶ ἀποτελεῖ ἓν τῶν σπουδαιοτάτων ἀντικειμένων τῆς ἐξαγωγῆς. Ἡ κατὰ τὸ 1875 ἐξαχθεῖσα ποσότης ἦν 14 ἑκατομ. χιλιογράμμων, ἀξίας περίπου 13 ἑκατομμυρίων φράγκων. Αἱ κύριαι χῶραι ἐξαγωγῆς ἑλληνικῶν ἐλαίων εἶνε ἡ Αὐστρία, Ῥωσσία, Ἀγγλία, Γαλλία, Τουρκία καὶ Ῥουμουνία. Ἡ ἐλαία εἶνε ἰθαγενὴς ἐν Ἑλλάδι, καὶ καλλιεργεῖται ἐπὶ ἐπιφανείας 167,900 μυριομέτρων, περιεχόντων περίπου 11,587,821 ἐλαιόδενδρα. Παρὰ τὰς εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ ἐλαίου εἰσαχθείσας βελτιώσεις, ἡ βιομηχανία αὕτη εἶνε λίαν ἀτελής, διὸ καὶ εἶνε λυπηρὸν νὰ βλέπῃ τις οὕτως ἀμελουμένην παραγωγὴν τοσοῦτον πλουσίαν, ἐν χώρᾳ ἥτις ἔχει ἀνάγκην νὰ χρησιμοποιήσῃ ὅλας αὐτῆς τὰς φυσικὰς πηγάς, ἵνα διαθρέψῃ καὶ αὐξήσῃ τὸ τῆς ἐξαγωγῆς ἐμπόριον, καὶ νὰ ἀντισταθμίσῃ ὅσον τὸ δυνατὸν τὴν εἰσαγωγήν. Ἂς ἀναπτύξῃ λοιπὸν ἡ Ἑλλὰς ὅλην αὐτῆς τὴν ἐνεργητικότητα καὶ εὐφυΐαν, ὥστε νὰ τελειοποιήσῃ τὸ προϊόν, ὅπερ μόνον δύναται νὰ τῇ προμηθεύσῃ εἰσόδημα σπουδαιότατον δι' ἐργασίας ὀλιγοδαπανωτάτης.

Ἡ ἀνεπάρκεια τῶν πιεστηρίων καὶ ἡ ὀλίγη μέριμνα, ἣν δίδουσιν εἰς τὰς ἐλαίας μετὰ τὴν συλλογήν, εἶνε ἡ κυρία αἰτία τῆς εὐτελοῦς ποιότητος τοῦ ἐλαίου. Ἡ ἀκηδία αὕτη εἶνε τοσοῦτον μᾶλλον ἀξία ψόγου, ὅσον οἱ παραγωγεῖς γινώσκουσι γενικῶς νὰ κατασκευάζωσιν ἄριστον ἔλαιον διὰ τὴν ἰδίαν αὐτῶν χρῆσιν· ὅθεν εἶνε ἀδικαιολόγητοι ἀμελοῦντες οὐ μόνον τὸ ἑαυτῶν συμφέρον, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς πατρίδος αὐτῶν.

Συμπεραίνομεν δ' ὅτι ἐὰν ἡ βιομηχανία τοῦ ἐλαίου ἦν μᾶλλον ἐπιμεμελημένη, τὰ ἑλληνικὰ ἔλαια ἠδύναντο νὰ διαγωνισθῶσιν ἐπιτυχῶς πρὸς τὰ ἄριστα οἱασδήποτε χώρας. Πρὸς ἐνίσχυσιν λοιπὸν παρέσχεν ἡ ἐπιτροπή, ἐκτὸς τοῦ προρρηθέντος βραβείου, καὶ ἓν βραβεῖον χαλκοῦν, ἔτι δὲ καὶ 4 ἐντίμους μνείας.

Βούτυρον—τυρός. Τὰ ἐκτεθέντα ἑλληνικὰ δείγματα ἀπέδειξαν διὰ τῆς ἀτελοῦς αὐτῶν κατασκευῆς, ὅτι ὁ τόπος ἔχει πολὺ εἰσέτι νὰ ἐργασθῇ μέχρις οὗ παραγάγῃ ἀνθρώπινον βούτυρον καὶ τυρόν.

Ἡ γεωργία, ἥτις δὲν σύγκειται παρὰ ἐκ μικρῶν ἰδιοκτησιῶν, αἵτινες ἐν τούτοις κέκτηνται πᾶσαι πρόβατα, αἶγας καὶ ἀγελάδας, ὤφειλε ν' ἀσχοληθῇ σπουδαίως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐκ τοῦ γάλακτος προϊόντων· εἶνε τὸ κάλλιστον καθημερινὸν ἔσοδον, ὅπερ εἷς γεωργὸς δύναται νὰ πορίζηται ἐκ τῶν ζώων του.

[Ἕπεται συνέχεια].

ΗΛΙΑΣ ΔΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ.

ΚΡΙΣΕΙΣ ΝΕΚΡΟΥ

Εἰς πάντας εἶνε γνωστὴ ἡ ἀδελφικὴ φιλία, δι' ἧς ὁ διάσημος Ῥῶσσος συγγραφεὺς Τουργένιεφ ζῶν ἦτο συνδεδεμένος πρὸς τοὺς ἐπιφανεστέρους τῶν συγχρόνων Γάλλων λογίων, τὸν Οὐγκώ, τὸν Φλωμπέρ, τὸν Ζολᾶ, τοὺς Γκογκούρ, τὸν Δωδέ, κτλ. Ἐκεῖνο ὅμως ὅπερ οὐδεὶς ἐγνώριζε εἶνε τί ἐφρόνει πραγματικῶς ὁ Τουργένιεφ περὶ αὐτῶν, οἵτινες πάντες ἔγραψαν τρυφερωτάτας καὶ ἐνθουσιώδεις σελίδας περὶ τοῦ Τουργένιεφ. Βιβλίον τι τοῦ Ῥώσσου μυθιστοριογράφου καὶ ἀνταποκριτοῦ τῆς ἐφημερίδος «Νόβογιε Βρέμια» (Νέος Χρόνος) ἐν Παρισίοις Παυλόβσκη, ἐσχάτως ἐκδοθέν, περιέχει περὶ τούτου ἀποκαλύψεις, αἵτινες ζωηροτάτην ἐνεποίησαν ἐντύπωσιν εἰς τὸν ἐν Γαλλίᾳ φιλολογικὸν κόσμον. Τὸ βιβλίον περιλαμβάνει πληθὺν κρίσεων περιέργων, ἀνεκδότων, ἐπιστολῶν καὶ ἀποσπασμάτων, ἅτινα ἐγένοντο ἀφορμὴ ἀληθοῦς φιλολογικοῦ σκανδάλου.

Ἔν τινι τῶν περιεργοτέρων τοῦ βιβλίου κεφαλαίων, ἀναφέρει ὁ Παυλόβσκης τὰς περὶ τοῦ Οὐγκὼ κρίσεις τοῦ Τουργένιεφ. «Τὰ μυθιστορήματα τοῦ Οὐγκώ», ἔλεγεν ὁ Τουργένιεφ, «εἶνε ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ψευδῆ. Ὅτε ἤμην πολὺ νέος, αἱ «Τελευταῖαι ἡμέραι ἑνὸς καταδίκου» μὲ κατέθελξαν· ἀλλ' ὅταν ἀνέγνωσα ἐκ νέου τὸ βιβλίον βραδύτερον, εὗρον αὐτὸ ἀποτρόπαιον. Ὁ ἥρως αὐτοῦ δὲν εἶνε πρόσωπον, λαλοῦν τὴν γλῶσσάν του· νομίζει κανεὶς ὅτι παρευρίσκεται εἰς τὴν παράστασιν ἀθλίου μελοδράματος... Ὁ Βίκτωρ Οὐγκὼ εἶνε ὁ μεγαλείτερος λυρικὸς ποιητὴς τοῦ αἰῶνος. Ἀλλ'

Digitized by Google

ὡς μυθιστοριογράφος εἶνε κατώτερος πάσης κρίσεως».

Ὁ Τουργένιεφ, ὅστις διετέλει εἰς ἀτομικὴν σχέσιν μετὰ τοῦ Βίκτωρος Οὐγκώ, διηγεῖται περὶ αὐτοῦ καὶ τὸ ἑξῆς φαιδρότατον ἀνέκδοτον, ὅπερ ὅμως δὲν φαίνεται ἀκριβές: «Εἶνε ἄνθρωπος, πάσχων ἐκ μεγαλομανίας. Τόσον στενοκέφαλος καὶ ἀμαθὴς εἶνε, ὥστε δυσκόλως παραδέχεταί τινα ἐφάμιλλον πρὸς αὐτόν. Δὲν γνωρίζει οὐδεμίαν ξένην γλῶσσαν καὶ οὐδέποτε ἀνέγνω ξένον τινὰ ποιητήν. Κἄποτε συνωμιλοῦμεν περὶ τῆς γερμανικῆς ποιήσεως. Ὁ Βίκτωρ Οὐγκώ, ὅστις δὲν ἤθελε νὰ γίνεται λόγος ἐνώπιόν του περὶ τοιούτου θέματος, ἀνέκραξεν: «Τὸ ὡραιότερον ἔργον τοῦ Γκαῖτε εἶνε ὁ «Βαλλενστάϊν».—«Μὲ συγχωρεῖτε, διδάσκαλε, εἶπον, ὁ «Βαλλενστάϊν» δὲν εἶνε τοῦ Γκαῖτε, ἀλλὰ τοῦ Σίλλερ».—«Τὸ ἴδιον μοῦ κάμνει. Δὲν ἀνέγνωσα οὔτε τὸν ἕνα οὔτε τὸν ἄλλον, ἀλλὰ τοὺς γνωρίζω καλλίτερον καὶ ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι τοὺς εἰξεύρουν ἐκ στήθους!».

Ὅσον ὀλίγον ἐξετίμα ὁ Τουργένιεφ τὸν Βίκτωρα Οὐγκὼ καὶ ὡς μυθιστοριογράφον καὶ ὡς ἄνθρωπον, τοσοῦτον ἐξεθείαζε τὴν Γεωργίαν Σὰνδ καὶ τὸν Φλωμπέρ. Ὁ τελευταῖος ἰδίως ἦτο τὸ ἰδανικόν του. Ἐθεώρει αὐτὸν ὡς ἕνα τῶν μεγαλειτέρων συγγραφέων τοῦ κόσμου.

Πρὸς τὸν Ζολᾶ ὁ Τουργένιεφ χαρίζεται ἀρκούντως, ἀλλὰ ἀμείλικτος εἶνε πρὸς τὸν Γογκούρ. «Ὁ συγγραφεὺς» ἀνέκραξε ποτε ὁμιλῶν περὶ Γογκούρ, «δὲν ἐννοεῖ διόλου περὶ τίνος γράφει. Εἶνε ψευδὴς καὶ ἐξεζητημένος ἀπὸ τῶν πρώτων σελίδων.» Περὶ ἑνὸς τῶν μυθιστορημάτων τοῦ Γογκούρ, τῆς Faustin, λαλῶν ὁ Τουργένιεφ, ἔλεγεν· «Ὁ Γογκοὺρ ἠθέλησε νὰ περιγράψῃ τὰς πρώτας στιγμὰς τοῦ βίου μεγάλης καλλιτέχνιδος, ὡς τῆς Ραχήλ, τῆς Βιαρδῶ, τῆς Σάρας Βερνάρ, καὶ τὰ μετὰ τὴν πρώτην ἐπιτυχίαν αἰσθήματα. Τραγέλαφος ἀκατάληπτος.!.. Ἀνέγνωσα τὸ μυθιστόρημα μετὰ τῆς κυρίας Βιαρδῶ, ἥτις τὸ ἠννόησεν. Ἰσχυρίζετο δὲ ὅτι ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους πᾶν ὅ,τι ὁ συγγραφεὺς ἔγραψεν ἦτο ψευδές. Δὲν αἰσθάνεται ταῦτα ἡ μεγάλη καλλιτέχνις καὶ ἐξ ὅσων αἰσθάνεται οὐδὲν γνωρίζει ὁ Γογκούρ.»

Οὔτε ὁ Βαλζὰκ αὐτὸς δὲν εὑρίσκει χάριν παρὰ τῷ Τουργένιεφ. «Ὁ Βαλζάκ, λέγει, εἶνε ἐθνογράφος, δὲν εἶνε καλλιτέχνης.» Ἐν τῷ νέῳ λογογράφῳ Guy de Maupassant ἀνευρίσκει τάλαντον δροσερόν, διαυγές, ὑγιές. «Τοὐλάχιστον αὐτὸς δὲν βλέπει μαύρην τὴν ζωήν. Αἱ θεωρίαι του ἀκριβῶς εἶνε ἀντίθετοι πρὸς τὰς τῶν ὀπαδῶν τῆς φυσιολογικῆς σχολῆς.»

Ἀλλὰ σκληρότατος ἰδίᾳ δείκνυται πρὸς τὸν Ἀλφόνσον Δωδὲ ὁ Τουργένιεφ, καίτοι δι' ἰδιαιτέρας φιλίας συνεδέετο μετ' αὐτοῦ. Ὁ «Δωδέ, ἀνακράζει, «ὁποία μηδαμινότης! Δὲν κάμνει ἄλλο παρὰ νὰ μιμῆται τὸν Δίκενς. Καὶ τί ἄνθρωπος!.. Ὁποῖος χαρακτήρ! Ἐπιτηδειότατος καὶ πρακτικώτατος μεσημβρινός, ψευδενάρετος ὅστις γνωρίζει πολὺ καλὰ τὸ συμφέρον του. Οἱ φίλοι του κατακρίνουσι τὰ ἔργα του καὶ μοῦ τὸν ἐστόλισαν ὄχι καὶ καλλίτερα». Εἰς ταῦτα ἀπήντησεν ὁ Δωδὲ μετὰ πικρίας· «Τίνας φίλους μου ἐννοεῖ ὁ Τουργένιεφ καὶ πῶς ἦσαν φίλοι μου, ἀφ' οὗ μὲ ἐγνώριζον τόσον καλά; Αὐτὸν τὸν ἀγαθὸν Σλάβον ποῖος τὸν ἐξηνάγκαζεν εἰς τοὺς πρὸς ἐμὲ φιλικοὺς μορφασμούς του; Τὸν βλέπω εἰς τὴν τράπεζάν μου προσηνῆ, τρυφερόν, νὰ φιλῇ τὰ τέκνα μου! Ἔχω ἐγκαρδίους, θελκτικὰς ἐπιστολάς του. Καὶ ὑπὸ τὸ μειδίαμα τοῦτο τῆς ἀγαθότητος ἰδοὺ τί ἐκρύπτετο!... Θεέ μου! πόσον παράδοξος εἶνε ὁ βίος καὶ πόσον ὡραία εἶνε ἡ ὡραία αὐτὴ λέξις τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης· ΕΙΡΩΝΕΙΑ;»

Κ.

ΚΑΡΦΙΣ ΛΑΙΜΟΔΕΤΟΥ ΨΑΛΛΟΥΣΑ

Εὐφυὴς Παρισινὸς τεχνουργὸς κατεσκεύασε περιεργότατον κόσμημα, καρφίδα λαιμοδέτου, παριστῶσαν κεφαλὴν πτηνοῦ. Παρακαλεῖτέ τινα νὰ παρατηρήσῃ τὴν καρφίδα τοῦ λαιμοδέτου σας, ἀμέσως δὲ τὸ πτηνὸν ἀνοίγει τὸ ράμφος καὶ ἄρχεται ἐκφραστικωτάτου κελαδήματος. Ἡ καρφὶς τοῦ λαιμοδέτου σας ψάλλει, πρὸς μεγίστην ἔκπληξιν τῶν παρεστώτων. Ἡ καρφὶς εἶνε ἐμπεπηγμένη εἰς καθειμένον λαιμοδέτην· εἰς τὸ κάτω αὐτοῦ μέρος, ὅπερ ἀποτελεῖται ἐκ μικροῦ σωλῆνος ἐφαρμόζεται ἕτερος σωλὴν ἐκ καουτσοῦ, ἀποκρυπτόμενος ὑπὸ τὸν ὑπενδύτην. Ὁ σωλὴν οὗτος ἔχει μῆκος 60 ὑφεκατομέτρων, ἀπολήγει δ' εἰς ἐλαστικὴν σφαῖραν, ἣν θέτομεν εἰς τὸ θυλάκιόν μας. Ὁ μηχανισμὸς τῆς καρφίδος εἶνε τοιοῦτος, ὥστε ὅταν πιέζῃ τις τὴν σφαῖραν καὶ ὁ ἀὴρ διὰ τοῦ σωλῆνος ἀνέρχεται πρὸς αὐτήν, παράγεται ἦχος, παρεμφερὴς πρὸς τὸν τοῦ κελαδήματος πτηνοῦ. Ἡ ψάλλουσα καρφὶς ἐνεργεῖ ἁπλούστατα διὰ τῆς πιέσεως τῆς χειρός, στοιχίζει δὲ 20 φράγκα μόνον. Ὅταν θέλῃ τις νὰ μεταχειρισθῇ αὐτὴν ὡς ἁπλοῦν κόσμημα, ἀφαιρεῖ τὸν ἐλαστικὸν σωλῆνα. Ἀρκεῖ δὲ νὰ ἐφαρμόσῃ αὐτὸν ἐκ νέου, ἵνα ἀποδώσῃ εἰς τὴν καρφίδα τὴν περίεργον αὐτῆς ἰδιότητα. Συνιστῶμεν τὸ πρωτότυπον κόσμημα εἰς τοὺς ἡμετέρους κομψευτάς.

Ἡ ζηλοτυπία εἶνε ἀμφιβολία καὶ ἡ ἀμφιβολία εἶνε τῆς ἀληθοῦς ἀγάπης θάνατος.

Digitized by Google

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ἡ ἀβεβαιότης τῆς εὐτυχίας εἶνε σκληροτέρα ἢ τῆς δυστυχίας ἡ βεβαιότης.

Κοιμᾶται ἄνευ ὀνείρων μόνος ὁ ζῶν ἄνευ ἐλπίδων.

Ἂν τὰ ὄνειρα ἡμῶν πάντα ἐπραγματοῦντο, εὐθὺς θὰ ἐπαύομεν ὀνειρευόμενοι.

Τὸ κάλλος ὡς ὁ ἀδάμας ἀκτινοβολεῖ πλειότερον ὅταν περιβάλληται ὑπὸ χρυσοῦ.

Μόνος ὁ ἔχων καρδίαν ἐνθυμεῖται—τὸ πνεῦμα εἶνε ἐπιλῆσμον.

Πολλάκις δύο λῦπαι ἑνούμεναι ἀποτελοῦσι μίαν χαράν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἄγγλος ἑκατομμυριοῦχος, ὁ κ. Φαΐυ, κατοικῶν ἐν Γουαναξουάτῳ τοῦ Μεξικοῦ, ἤρξατο τῆς οἰκοδομῆς μεγαλοπρεποῦς ἐναερίου ἀνακτόρου, ὅπερ θέλει ἔχει ὕψος ἑκατὸν μέτρων καὶ θὰ περιστοιχίζεται ὑπὸ κήπων ἀπεράντων, ἀναμιμνησκόντων τοὺς περιφήμους «κρεμαστοὺς κήπους» τῆς Βαβυλῶνος, εἰς οὓς ἡ ἀνάβασις θὰ γίνεται διὰ γιγαντιαίου ἀνελκυστῆρος. Τὸ ἐναέριον ἀνάκτορον, ὅπερ θὰ ὀνομασθῇ «Ἀνάκτορον τῆς Σεμιράμιδος», θὰ διατελῇ εἰς τηλεφωνικὴν συγκοινωνίαν πρὸς τὴν πόλιν, τὸ ὕδωρ δὲ θὰ διοχετεύεται ἐν αὐτῷ ἐκ πηγῆς, ἣν ἠγόρασεν ὁ κ. Φαΐυ. Τὸ περιεργότερον εἶνε ὅτι τὸ ἀνάκτορον τοῦτο, ὅπερ θὰ ὑποβαστάσωσι γιγαντιαῖαι σιδηραῖ στῆλαι, θὰ κατασκευασθῇ καθ' ὁλοκληρίαν ἐκ . . . . ναστοχάρτου!

Τὸ ἐν Παρισίοις ἱστορικὸν μουσεῖον τῆς πόλεως ἀπέκτησεν ἐσχάτως περίεργον ἀντικείμενον: βόστρυχον ἐκ τριχῶν τῆς κεφαλῆς του Ροβεσπιέρρου, ἐγκεκλεισμένον ἐντὸς μεταλλίου, ἐφ' οὗ ὁ μαρτυρικὸς στέφανος περιβάλλει τὸν θυρεὸν τῆς Ἰσότητος, φέροντα ἐγκεχαραγμένην τὴν ἡμερομηνίαν τῆς δολοφονίας τοῦ φοβεροῦ δημεγέρτου. Τὸ περίεργον τοῦτο λείψανον ἀνῆκεν εἰς τὴν ἀδελφὴν τοῦ Ροβεσπιέρρου ἧς ἀποθανούσης περιῆλθεν διαδοχικῶς εἰς ἄλλους. Οἱ νῦν δὲ κάτοχοι αὐτοῦ τὸ ἐδώρησαν εἰς τὸ ἱστορικὸν μουσεῖον τῆς πόλεως τῶν Παρισίων.

Ἐὰν ἠδυνάμεθα νὰ πιστεύσωμεν ἀμερικανικήν τινα ἐφημερίδα, ἐν Βουκουρεστίῳ αἱ ἐπισκέψεις τῆς πρώτης τοῦ ἔτους γίνονται κατὰ τρόπον ὅλως πρωτότυπον. Ἔν τινι μεγάλῃ πλατείᾳ, ἥτις καλεῖται Ἀγορὰ τῶν Ἐπισκεπτηρίων, συναθροίζονται οἱ ὑπηρέται ὁλοκλήρου τῆς πόλεως, φέροντες κάνιστρα πλήρη ἐπισκεπτηρίων. Ἕκαστος ὑπηρέτης ἐκφωνεῖ τὸ ὄνομα τῶν κυρίων του διαδοχικῶς, πάντες δ' οἱ ἄλλοι ὑπηρέται τῶν προσώπων τῶν εὑρισκομένων εἰς σχέσιν μετ' αὐτῶν προσέρχονται καὶ ἐπιδίδουσι τὰ ἐπισκεπτήριά των, τοποθετούμενα ἐν ἰδιαιτέρῳ διαμερίσματι τοῦ κανίστρου· «Οὕτως ἡ ἀνταλλαγὴ τῶν ἐπισκεπτηρίων», ἐπιλέγει ἡ ἀμερικανικὴ ἐφημερίς, «γίνεται ἀκόπως καὶ εὐχαρίστως διὰ πάντας. Ἀβρότης καὶ ἄνεσις ἱκανοποιοῦνται ἀμφότεραι.» Εἶνε τῷ ὄντι περίεργον πῶς γράφεται ἡ ἱστορία ἐν Ἀμερικῇ!

Μὴ ἀρκούμενοι εἰς τὰ ἐφευρεθέντα μέχρι τοῦδε παντοῖα εἴδη ποδηλάτων, οἱ ἐρασταὶ τῆς ποδηλασίας ἐπενόησαν τὸ ἱστιοφόρον ποδήλατον. Ἄγγλος τις μετὰ τῆς συζύγου του ἀναχωρήσαντες τὴν πρωΐαν ἐκ τῆς γαλλικῆς πόλεως Honfleur ἐπὶ ὀχήματος τοιούτου ἀφίκοντο τὴν ἑσπέραν εἰς Ρουάν, διαδραμόντες 72 χιλιόμετρα. Ἅμα ὡς ἐπὶ λεωφόρου τινὸς ὁ ἄνεμος ἦτο εὐνοϊκός, οἱ ἐπιβάται τοῦ ποδηλάτου ἀνεστήλουν μικρὸν ἱστὸν ἐκ ξύλου βαμβοῦ, ἀνεπετάννυον τὸ ἱστίον καὶ τὸ ποδήλατον ἐταξείδευε . . . πλησίστιον. Καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ἀνωφερείας ἡ κίνησις τῶν κινητηρίων ποδείων ἀντικαθίστατο ὑπὸ τοῦ ἱστίου. Ἐὰν ὁ ἄνεμος ἔπνεεν ἐναντίος, ἱστὸς καὶ ἱστίον ἀνηρτῶντο κατὰ μῆκος τοῦ ποδηλάτου καὶ τὸ ποδήλατον ἐκινεῖτο διὰ τοῦ συνήθους τρόπου.

Ὅλως εἰδικῶς θέλει συμμετάσχει ἡ πόλις τῶν Παρισίων τῆς παγκοσμίου ἐκθέσεως τοῦ 1889. Τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον ἐψήφισε πίστωσιν 700,000 φράγκων πρὸς ἀνέγερσιν δύο μεγαλοπρεπῶν περιπτέρων, ἐν οἷς ὁ Δῆμος θὰ ἐκθέσῃ τὰς συλλογάς. Μεταξὺ τῶν ἐκτεθησομένων ἀντικειμένων συγκαταλέγονται τὰ ἔκτυπα ὑποδείγματα τῆς Σορβόννης καὶ τῆς ἰατρικῆς Σχολῆς. Τέσσαρα μεγάλα σχεδιογραφήματα παριστῶσι ἐν γενικαῖς γραμμαῖς τοὺς Παρισίους κατὰ τὸ 1789 καὶ 1889. Δέκα ὡραιόταται καὶ ἀκριβέσταται ὑδατογραφίαι παριστῶσι τὴν γειτνιάζουσαν πρὸς τὰ ὀχυρώματα ζώνην τῆς πόλεως, ἥτις διατελεῖ ἐν πλήρει μεταμορφώσει. Ἡ ὑπηρεσία τῆς ὑγιεινῆς τῆς πόλεως θὰ ἐκθέσῃ ἐν τῷ κήπῳ, τῷ περιβάλλοντι τὰ περίπτερα τοῦ Δήμου, δύο ὑποδείγματα οἰκιῶν, τῆς μὲν κατεσκευασμένης ὑφ' ὅλους τοὺς ὅρους τῆς ὑγιεινῆς, τῆς δ' ἑτέρας οὐχί. Φωτογραφίαι, σχεδιογραφήματα, σχέδια θὰ ἐξεικονίζωσι τὰς προόδους τὰς ἐπιτελεσθείσας κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν ἐν τοῖς διαφόροις τῆς πρωτευούσης ὑπηρεσίαις.

Ἐν Ἐδιμβούργῳ θὰ ἀνεγερθῇ προσεχῶς τὸ ἱπποδρόμιον, ὅπερ κατεστράφη ἐσχάτως ἐκ πυρκαϊᾶς. Τὸ νέον ἱπποδρόμιον οὗ ἡ δαπάνη δὲν θὰ ὑπερβῇ τὰς 125,000 φράγκων, μολονότι θὰ περιλαμβάνῃ τρισχιλίους θεατάς, θὰ ἀνοικοδομηθῇ ἀποκλειστικῶς δι' ὑλῶν ἀφλέκτων· αὐτὰ τὰ ἑδώλια τῶν θεατῶν θὰ ἐπιχρισθῶσι δι' ὕλης, μὴ ὑποκειμένης εἰς ἀνάφλεξιν. Θεωρεῖα δὲν θὰ ἔχῃ τὸ ἱπποδρόμιον, ἡ αἴθουσα δ' αὐτοῦ θὰ ἔχῃ ἀμφιθεατρικὴν κατασκευήν.

Ὁ Ἀγαθόπουλος εἶνε μεμνηστευμένος μετὰ πολυφέρνου νεάνιδος, ἀλλὰ φοβεῖται τὸν γάμον.

— Κουτέ, τῷ λέγει ὁ πατήρ του, μήπως καὶ ἐγὼ δὲν ὑπανδρεύθην.

— Ναί, ἀπαντᾷ ὁ Ἀγαθόπουλος, ἀλλὰ σὺ ἐπῆρες τὴν μητέρα, ἐνῷ ἐγὼ πρόκειται νὰ νυμφευθῶ μὲ μίαν ἄγνωστον!

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888—1223

Digitized by Google

'Αριθ. 632 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΕ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 7 Φεβρουαρίου 1888

FOREIGN BODL: LIBR

ΑΓΟΡΑ ΚΑΙ ΑΡΠΑΓΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΕΛΛΗΣΙ

Συμπαθητικώτατοι μεταξὺ τῶν ὁμηρικῶν ἡρώων εἶναι ὁμολογουμένως ὁ Ἕκτωρ καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς ἕνεκα τῆς πρὸς τὰς συζύγους των ἀγάπης. Ἡ Ἕκτορος καὶ Ἀνδρομάχης ὁμιλία, παρισταμένης καὶ τῆς τὸν παῖδα αὐτῶν φερούσης τροφοῦ, εἶναι ἐκ τῶν ὡραιοτάτων οὐχὶ ἐρωτικῶν—τὸ ὄνομα ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ εἶναι σχεδὸν βέβηλον — ἀλλ' οἰκογενειακῶν σκηνῶν, αἵτινες ἐγράφησάν ποτε ὑπὸ χειρὸς ποιητοῦ. Κατώτερον αὐτῆς δὲν εἶναι τὸ μυθιστόρημα τοῦ Ὀδυσσέως καὶ τῆς Πηνελόπης μήτε κατὰ τὴν σύλληψιν μήτε—ἐν τοῖς πλείστοις τοὐλάχιστον — κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν. Ἡ ἀγάπη τοῦ Ὀδυσσέως πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὴν γυναῖκά του εἶναι τοσαύτη, ὥστε ὑπερνικᾷ ὄχι μόνον τὴν δυσμένειαν τοῦ μεγάλου Ποσειδῶνος, ἀλλὰ καὶ τὸν ἔρωτα δύο πολυμηχάνων καὶ πολυθελγήτρων θεαινῶν. Ἀφ' ἑτέρου ἡ Πηνελόπη, ἡ ἀσθενὴς γυνή, δὲν ἀπαυδᾷ ἀναμένουσα ἐπὶ εἴκοσι μακρὰ ἔτη τὸν ἀπόντα σύζυγον, ἡ παθητικὴ αὐτῆς ἀντίστασις δὲν καταβάλλεται μηδ' ὅτε ἑκατοντὰς ὅλη μνηστήρων νεαρῶν καὶ πλουσίων ἐγκαθίσταται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ὀδυσσέως ἀπειλοῦσα ὅτι δὲν θὰ ἐξέλθῃ αὐτῆς πρὶν ἡ Πηνελόπη ἐκλέξῃ ἄνδρα.

Τὸ σέβας ὅμως, ὅπερ ἡ Ὁμηρικὴ κοινωνία ταῖς γυναιξὶν ἀπένεμεν, ἐκπροσωπεῖ πρὸ πάντων ἡ Ἀρήτη, ἡ σύζυγος τοῦ Ἀλκινόου, βασιλέως τῶν Φαιάκων. Ἡ θυγάτηρ αὐτῆς Ναυσικᾶ συμβουλεύει τὸν Ὀδυσσέα, ὅταν φθάσῃ εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός της καὶ εἰσέλθῃ εἰς τὴν αἴθουσαν, νὰ ἱκετεύσῃ πρῶτον τὴν Ἀρήτην, οὐχὶ τὸν Ἀλκίνοον, ὅπως τύχῃ τοῦ σκοποῦ του. Τὸ αὐτὸ ἐπαναλαμβάνει κατόπιν καὶ ἡ Ἀθηνᾶ ὑπὸ τὴν μορφὴν κόρης θνητῆς προσθέτουσα ὅτι τιμᾶται ἡ Ἀρήτη εἰλικρινῶς οὐχὶ μόνον ὑπὸ τῶν υἱῶν της καὶ τοῦ ἀνδρὸς ἀλλ' ὑπὸ παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ ὅτι αὐτὴ διαλύει πολλάκις τὰς φιλονεικίας τῶν ἀνδρῶν. Ἐὰν κερδήσῃς, λέγει ἡ θεά, τὴν εὔνοιαν ἐκείνης, ὑπάρχει ἐλπὶς νὰ φθάσῃς εἰς τὴν πατρίδα σου καὶ νὰ ἴδῃς τοὺς φίλους σου. Καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς ἀκολουθῶν τὰς συμβουλὰς ταύτας ἐπιτυγχάνει ὅ,τι ἐπεθύμει, καὶ μείζονα μάλιστα τῶν ἐλπίδων του.

Καὶ ὅμως αἱ γυναῖκες αὐται, αἱ τοσαύτην ἀγάπην καὶ τοιοῦτον σέβας νὰ ἐμπνεύσωσιν ἱκαναί, ἦσαν ἀγορασταί. Ἐν τοῖς Ὁμηρικοῖς ποιήμασι τὸ συνηθέστατον μέσον δι' οὗ δύναται ὁ ἀνὴρ ν' ἀποκτήσῃ γυναῖκα εἶναι τὰ κτήνη, καὶ αἱ παρθένοι ὀνομάζονται *ἀλφεσίβοιαι* ὡς αὐξάνουσαι τὰς ἀγέλας τῶν γονέων των. Ὁ Ἕκτωρ ἐπλήρωσε πολλὰ εἰς τὸν γέροντα Ἠετίωνα διὰ ν' ἀγοράσῃ τὴν Ἀνδρομάχην, ἐὰν δὲ δὲν ἦτο ὁ ἴδιος υἱὸς βασιλέως ἰσχυροῦ καὶ πλουσίου, ἡ Ἀνδρομάχη θὰ ἐνυμφεύετο ἴσως παχύν τινα κτηματίαν ἢ γεωργὸν δυνάμενον νὰ προσφέρῃ εἰς τὸν πατέρα της πλείονας βοῦς καὶ πλείονα πρόβατα. Ἐννοεῖται ὅτι ὅσον ὡραιοτέρα ἦτο ἡ πρὸς γάμον κόρη, τόσον περισσότεροι καὶ οἱ μνηστῆρες καὶ τόσον μεγαλειτέρα καὶ ἡ τιμή, ἥτις δι' αὐτὴν προσεφέρετο. Ὁ Νηλεὺς ὁ πατὴρ τοῦ Νέστορος, εἶχε κόρην ὡραιοτάτην, τὴν Πηρώ, ἣν πολλοὶ ἐζήτουν εἰς γάμον, οὗτος δὲ ὑπέσχετο νὰ τὴν δώσῃ εἰς ἐκεῖνον, ὅστις ἤθελε τῷ φέρει τὰς ἀγέλας τοῦ Φυλάκου, βασιλέως τινὸς τῆς Θεσσαλίας. Τὸ ἔργον τοῦτο ἀναλαμβάνει νὰ κατορθώσῃ ὁ Μελάμπους, τῷ ὄντι δὲ τὸ κατορθώνει διὰ τῆς μαντικῆς σοφίας του. Οὕτω καὶ εἰς πάσας τὰς λοιπὰς ἐν τοῖς ἔπεσι μνημονευομένας περιπτώσεις ὁ πατὴρ τῆς κόρης πωλεῖ αὐτὴν τοῖς μετρητοῖς ἢ ἀντὶ ἔργου τινὸς φέροντος κέρδος αὐτῷ. Ὁ Ὀθρυονεὺς π. χ. ἐζήτει τὴν θυγατέρα τοῦ Πριάμου Κασσάνδραν εἰς γάμον, ὑπέσχετο δ' ἀντ' αὐτοῦ νὰ ἐκβάλῃ τῆς Τροίας τοὺς Ἕλληνας, ἀλλὰ πρὶν ἐκτελέσῃ τὴν ὑπόσχεσίν του ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Ἰδομενέως.

Ἡ κόρη ἐν τούτοις οὐδέποτε ἠρωτᾶτο περὶ τῆς κλίσεώς της. Ὤφειλε νὰ δεχθῇ ὡς ἄνδρα ἐκεῖνον, ὅστις ἤθελε προσφέρει τῷ πατρί της μείζονα δι' αὐτὴν τιμήν. Μετεβιβάζετο ἁπλῶς ὡς κτῆμα οἱονδήποτε ἀπὸ τῆς κυριότητος τοῦ πατρὸς εἰς τὴν τοῦ ἀνδρός, ὅστις πάλιν ὡς κτῆμα ἠδύνατο, ἐὰν ἤθελε, νὰ τὴν πωλήσῃ ἢ δωρήσῃ εἰς ἄλλον. Περὶ τοῦ δευτέρου δὲν ὑπάρχουσι μὲν πολλαὶ μαρτυρίαι, μία ὅμως εἶναι σαφεστάτη· ὁ ὀλίγον ἀνωτέρω μνημονευθεὶς Μελάμπους

Digitized by Google

ὡς κερδήσας διὰ τῆς σοφίας του τὴν ὡραίαν Πηρὼ ἐδώρησεν αὐτὴν εἰς τὸν ἀδελφόν του Βίαντα, αὐτὸς δ' ἐνυμφεύθη ἄλλην. Καὶ ἡ πολύτιμος αὕτη τοῦ Ὁμήρου μυθικὴ διήγησις πιστοῦται, ὅσον ἀφορᾷ τὴν δωρεὰν τῆς γυναικός, ἐκ περιέργου τινὸς γεγονότος συμβάντος περὶ τὰ τέλη τοῦ ἕκτου αἰῶνος ἐν Σπάρτῃ, ὅπερ ὁ Ἡρόδοτος ὡς ἱστορικὸν παραδίδει ἡμῖν. Ἀρίστων ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης ἠρᾶτο τῆς γυναικὸς τοῦ φίλου του Ἀγήτου, ὅπως δ' ἀποκτήσῃ αὐτὴν μηχανᾶται τὸ ἑξῆς· Συμφωνεῖ μετὰ τοῦ φίλου του νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν ἓν ἐκ τῶν πραγμάτων ἢ κτημάτων του, τὸ ὁποῖον ἐκεῖνος ἤθελεν ἐκλέξει, ν' ἀφήσῃ δὲ καὶ ὁ Ἄγητος αὐτὸν ἔπειτα νὰ ἐκλέξῃ ἓν τῶν κτημάτων ἐκείνου. Ὁ Ἄγητος μηδὲν ὑποπτευόμενος δέχεται τὴν συμφωνίαν καὶ ἐκλέγει ἓν ἐκ τῶν πραγμάτων τοῦ Ἀρίστωνος, οὗτος δέ, ὅταν ἦλθεν ἡ σειρά του, ζητεῖ τὴν γυναῖκα τοῦ φίλου του. Ὁ Ἄγητος διαμαρτύρεται κατὰ τῆς ἐπιβουλῆς, ἐπειδὴ ὅμως ἡ συμφωνία εἶχε γίνει μεθ' ὅρκου, ἀναγκάζεται νὰ ἐνδώσῃ καὶ παραχωρεῖ τὴν γυναῖκά του εἰς τὸν Ἀρίστωνα. Τὸ ἀνέκδοτον τοῦτο ἤκουσεν ὁ Ἡρόδοτος, ὡς φαίνεται, ἐν αὐτῇ τῇ Σπάρτῃ, δὲν ὑπάρχει δὲ λόγος ν' ἀμφιβάλλῃ τις περὶ τῆς ἀληθείας αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἂν ὑποτεθῇ, ὅτι εἶνε μόνον ἀνέκδοτον καὶ οὐδὲν πλέον, ὅτι ὅμως οἱ Σπαρτιᾶται τὸ διηγοῦντο ὡς ἀληθές, ἀποδεικνύει ὅτι δὲν τὸ ἐθεώρουν καὶ ἀπίθανον. Ἀλλ' ἐν Σπάρτῃ εἰς χρόνους ἱστορικοὺς εἶχον διασωθῆ ἔθιμα παλαιότατα, πολλάκις ἀρχαιότερα κατὰ πολὺ καὶ αὐτῆς τῆς ὁμηρικῆς ἐποχῆς. Ἄλλως τε εἶναι πρόδηλον, ὅτι ἔθιμα τοιαῦτα, ὡς ἡ μεταβίβασις γυναικὸς ἕνεκα στοιχήματος, τεθέντος ἴσως ἐν στιγμῇ μέθης ἐλαφρᾶς, δὲν γεννῶνται ἐν ἐποχαῖς ἀκμάζοντος πολιτισμοῦ, ἀλλ' εἶναι λείψανα θεσμῶν ἀνερχομένων εἰς χρόνους ἡμιβαρβάρου καταστάσεως.

Θὰ φανῇ λοιπὸν ἴσως παράδοξον, πῶς ὑπὸ τοιούτους ἐξευτελιστικοὺς διὰ τὴν γυναῖκα κοινωνικοὺς ὅρους ἠδύνατο νὰ βλαστήσῃ καὶ ν' ἀναπτυχθῇ ἡ τρυφερὰ τῆς Πηνελόπης καὶ τῆς Ἀνδρομάχης ἀγάπη ἢ τὸ σεβάσμιον μεγαλεῖον τῆς Ἀρήτης καὶ πρὸ πάντων πῶς οἱ ἄνδρες ἠδύναντο νὰ αἰσθάνωνται ἀκριβῶς εἰπεῖν σέβας διὰ γυναῖκας, αἵτινες κατ' οὐσίαν δὲν διέφερον τῶν ἄλλων κτημάτων τοῦ οἴκου των. Καὶ μὴ νομίσῃ τις ὅτι τὰ τρία παραδείγματα, ἃ ἀνεφέρομεν, ἀποτελοῦσιν ἐξαίρεσιν, ὅτι δὲ τῶν ἄλλων γυναικῶν ἡ θέσις οὐδὲν εἶχε τὸ ποιητικὸν καὶ ζηλωτόν. Ὁ Ἀχιλλεύς, ὁ ἄγαμος, ὁ παράφορος μέχρις ἀγριότητος, λέγει παρ' Ὁμήρῳ γενικῶς, ὅτι πᾶς ἀγαθὸς καὶ φρόνιμος ἀνὴρ ἀγαπᾷ τὴν γυναῖκά του καὶ πονεῖ αὐτήν.

Ἡ ἀντίφασις αὕτη μεταξὺ τῶν ἐπισήμων θεσμῶν καὶ τῆς πραγματικῆς θέσεως τῆς γυναικὸς ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἐξηγεῖται ἐκ τούτου, ὅτι ἡ ὁμηρικὴ ἐποχὴ ἀποτελεῖ τὸ τέλος μακρᾶς περιόδου τῆς ἱστορίας τῶν Ἑλλήνων, τῆς προϊστορικῆς δηλαδὴ περιόδου, ἧς ἴδια εἶναι καὶ τὰ μνημονευθέντα ἔθιμα. Ἡ ὁμηρικὴ κοινωνία φέρει ἀκόμη ἐν πολλοῖς τὸν τύπον χρόνων βαρβάρων, χωρὶς αὐτὴ νὰ ἦναι βάρβαρος, φορεῖ τρόπον τινὰ φόρεμα μεσαιωνικόν, ἐν ᾧ νεωτερίζει κατὰ τὸν βίον καὶ τὰ αἰσθήματα. Καὶ τοῦτο ἐπέρχεται πανταχοῦ, ὅπου ἡ ἀνάπτυξις τοῦ λαοῦ προβαίνει φυσικῶς καὶ ἐλευθέρως. Οἱ θεσμοὶ ἀκολουθοῦν καὶ γενικεύουν τὰς ἰδέας, δὲν προηγοῦνται αὐτῶν, τὸ περιέχον μεταβάλλεται κατὰ τὸ περιεχόμενον. Αἱ ἰδέαι ὅμως, ἐξ ὧν ἐγεννήθη ὁ θεσμὸς τῆς ἀγορᾶς τῶν γυναικῶν, δὲν ἦσαν πλέον ἰδέαι τῆς ὁμηρικῆς ἐποχῆς, καὶ τοῦτο ἀπεδείχθη οὐχὶ πολὺ βραδύτερον, ὅτε ἐπεκράτησεν ἡ συνήθεια ὁ πατὴρ τῆς κόρης νὰ προικίζῃ αὐτήν, οὐχὶ νὰ τὴν πωλῇ. Ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ὁμηρικοῖς ποιήμασιν εὑρίσκονται ἐνδείξεις πολλαὶ τῆς προόδου ταύτης. Ὁ Ἀγαμέμνων προσφέρων τῷ Ἀχιλλεῖ μίαν τῶν θυγατέρων του εἰς γάμον ὑπόσχεται νὰ τὴν προικίσῃ μὲ ἑπτὰ πόλεις, προσθέτει δὲ καὶ τὸ λίαν σημαντικόν, ὅτι θὰ δώσῃ εἰς αὐτὴν ὅσα οὐδεὶς ποτε ἔδωκεν εἰς τὴν κόρην του· τοῦτο δεικνύει, ὅτι καὶ ἄλλοι συνείθιζον νὰ δίδωσι προῖκα, ἂν καὶ συχνότερον συνέβαινε νὰ λαμβάνωσιν αὐτοὶ δῶρα παρὰ τῶν γαμβρῶν. Ἀνωτέρω εἴπομεν, ὅτι προκειμένου περὶ γάμου ἡ θέλησις τῆς κόρης δὲν ἠρωτᾶτο. Τοῦτο εἶναι ἀληθές, οἱ γονεῖς ὅμως ἐφρόντιζον βεβαίως νὰ εὕρωσι γαμβρὸν κατάλληλον καὶ ἄξιον τῆς κόρης των, διὰ τοῦτο ὁ Ἀχιλλεὺς ἀπορρίπτων τὴν πρότασιν τοῦ Ἀγαμέμνονος λέγει εἰρωνικῶς ὅτι ὁ Ἀγαμέμνων δύναται νὰ εὕρῃ ἰσχυρότερον βασιλέα, εἰς ὃν νὰ δώσῃ τὴν θυγατέρα του. Καὶ οἱ μνηστῆρες τῆς Πηνελόπης πολλάκις προτρέπουσιν αὐτὴν νὰ ἐκλέξῃ ἐπὶ τέλους ἕνα, ὅστις ἤθελε δώσει τὰ πλεῖστα (πρὸς ἀγοράν της) καὶ ὅστις, προσθέτουσιν, ἤθελε τῇ φανῇ ὁ *ἄριστος*. Ἐν γένει εἶναι ἀναμφίβολον, ὅτι καὶ τότε συνέβαινεν ὅ,τι καὶ νῦν. Σήμερον συχνὰ οἱ γονεῖς ὑποβάλλονται εἰς ὀδυνηρὰς ἀφαιμάξεις, ὅπως δώσωσιν εἰς τὴν κόρην των γαμβρὸν διακεκριμένην κατέχοντα ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσιν· τότε ἐπίσης συχνὰ οἱ γονεῖς θὰ ἐπροτίμων χάριν τῆς κόρης των μικροτέραν τιμὴν παρὰ γαμβροῦ ἀγαθοῦ καὶ γενναίου ἀντὶ μείζονος προσφερομένης τυχὸν παρ' ἀνδρὸς κατωτέρου ἢ γέροντος.

Καὶ ὅσα δὲ ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν περὶ τῆς δίκην κτημάτων μεταβιβάσεως τῶν γυναικῶν ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα, ἀδύνατον φαίνεται νὰ ἦναι ἀπολύτως ἀληθῆ. Δὲν ἔχομεν μὲν ῥητὰς μαρτυρίας περὶ περιορισμῶν τοῦ δικαιώματος τῆς δωρεᾶς ἢ πωλήσεως, ἀλλὰ καὶ ἄνευ μαρ-

Digitized by Google

τυριῶν δυνάμεθα ἀδιστάκτως νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι εἰς οὐδένα ἐπετρέπετο κατὰ βούλησιν νὰ διαθέσῃ τὴν γυναῖκά του. Βεβαίως οἱ ἄνακτες, οἱ ἀριστεῖς καὶ οἱ ἄλλοι εὔποροι ἀστοί, οἵτινες ἐξέδιδον εἰς ὡρισμένον πρόσωπον τὰς θυγατέρας των ὡς νομίμους γυναῖκας, οὐδέποτε θὰ ἠνείχοντο νὰ ἴδωσιν αὐτὰς πωλουμένας δίκην κτηνῶν, ἴσως ἕνεκα ἰδιοτροπίας τινὸς τοῦ ἀνδρός των, εἰς χειρώνακτας ἢ ἄλλους τῆς ἐσχάτης κοινωνικῆς τάξεως ἀνθρώπους. Ὅτι ἐγίνετο ἐνίοτε μεταβίβασις, τοῦτό μοι φαίνεται ἀναμφισβήτητον, ἀλλὰ πλὴν τοῦ ὅτι τὰ ἤθη θὰ κατεδίκαζον τὰς πράξεις ταύτας, πάντοτε βεβαίως θ' ἀνεγνωρίζετο εἰς τὴν γυναῖκα τὸ δικαίωμα, ὁσάκις ἡ μεταβίβασις ἐγίνετο ἄνευ τῆς συγκαταθέσεώς της, νὰ ἐπιστρέφῃ εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός της. Θὰ ἦτο δὲ λίαν ἐνδιαφέρον νὰ γινώσκωμεν, ἐὰν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐδικαιοῦτο ὁ ἀνὴρ ν' ἀπαιτήσῃ τὴν ἐπιστροφὴν τῆς τιμῆς, ἣν ἕνεκα τῆς γυναικὸς εἶχε πληρώσει εἰς τὸν πατέρα αὐτῆς· δυστυχῶς ὅμως ἐν τοῖς ποιήμασι τοῦ Ὁμήρου οὐδεμία περὶ τούτων καταφατικὴ ἢ ἀποφατικὴ ἔνδειξις εὑρίσκεται· ἀναφέρεται μόνον ὅτι ὁ Ἥφαιστος συλλαβὼν τὸν Ἄρην ἐν ἐρωτικῇ ὁμιλίᾳ μετὰ τῆς συζύγου του Ἀφροδίτης καὶ δεσμεύσας αὐτοὺς δι' ἀοράτων δεσμῶν ἠρνεῖτο νὰ τοὺς λύσῃ, πρὶν ἐπιστρέψῃ αὐτῷ ὁ Ζεὺς πάντα ὅσα ὡς πενθερὸς εἶχε λάβει παρ' αὐτοῦ. Ἀλλ' ἐνταῦθα πρόκειται περὶ σφάλματος σπουδαίου τῆς γυναικός, εἶναι δὲ λίαν πιθανὸν ὅτι καὶ παρὰ τοῖς θνητοῖς ἐν ὁμοίαις περιπτώσεσιν ἐπήρχετο διάλυσις τοῦ γάμου ἐπιστρεφομένων εἰς τὸν ἄνδρα ὅσα εἶχε πληρώσει πρὸς ἀγορὰν τῆς γυναικός.

Ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς τηρήσεως τῶν συζυγικῶν καθηκόντων ἐν γένει ὁ ἀνὴρ ἀπήλαυε μεγάλην ἐλευθερίαν, ἐν ᾧ παρὰ τῆς γυναικὸς ἀπῃτεῖτο μεγίστη ἁγνότης. Ἐπετρέπετο ὑπὸ τῶν ἠθῶν εἰς τοὺς ἄνδρας νὰ τρέφωσι παλλακίδας ὄχι μόνον ἐν καιρῷ πολέμου, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ οἴκῳ των, τὰ τέκνα ὅμως τούτων ἐθεωροῦντο νόθα. Ἡ ἐκ παλλακίδος τεκνοποίησις ἐνεκρίνετο πολλάκις καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς νομίμου γυναικός, ἐὰν αὕτη ἦτο στεῖρα· διότι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἡ ἀπαιδία ἐθεωρεῖτο ὡς τὸ μέγιστον τῶν δυστυχημάτων. Ἐν ᾧ ὅμως τὰ ἤθη δὲν κατεδίκαζον τὰς μετὰ παλλακίδων σχέσεις, πολλοὶ τῶν ἀνδρῶν ἑκουσίως ἀπέφευγον αὐτάς, ὅπως μὴ δυσαρεστήσωσι τὰς νομίμους γυναῖκάς των. Οὕτω ὁ Λαέρτης εἶχεν ἀγοράσει ὡς δούλην τὴν Εὐρύκλειαν ἀντὶ εἴκοσι βοῶν, ἂν καὶ ἦτο δὲ νέα καὶ ὡραία, ὅμως, βεβαιοῖ ὁ ποιητής, οὐδέποτε τὴν ἤγγισεν σεβόμενος τὴν γυναῖκά του.

Τοιαῦτα δείγματα ἐγκρατείας τεκμηριοῦσι ὁποία οἰκειότης καὶ ἀμοιβαῖος σεβασμός, ὁποία ἁρμονία ὑπῆρχεν ἐν ταῖς σχέσεσι τῶν δύο συζύγων· ῥητῶς δ' ἀνακηρύσσεται ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως ἡ μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ἁρμονία ὡς τὸ κάλλιστον καὶ πολυτιμότατον τῶν θεῶν δῶρον. Ἡ κοινωνία, ἐν ᾗ τὸ ἀξίωμα τοῦτο διετυπώθη, ἦτο πάντως ὅλως διάφορος τῆς τὸ ἔθιμον τῆς ἀγορᾶς τῶν γυναικῶν καθιερωσάσης.

Καὶ τῷ ὄντι τὸ ἔθιμον τοῦτο πρέπει νὰ εἶναι σύγχρονον ἢ κάλλιον εἰπεῖν ἀποτέλεσμα ἄμεσον τῆς συμπήξεως τῶν τέως διεσπαρμένων καὶ χωριστὰ ἀπ' ἀλλήλων βιουσῶν φυλῶν εἰς ἔθνη καὶ κράτη. Εἰς τὰς πρωτογενεῖς κοινωνίας, ὧν ἑκάστη ἀποτελεῖται ὑπὸ φυλῆς μᾶλλον ἢ ἧττον μικρᾶς, οἱ γάμοι γίνονται δι' ἁρπαγῆς τῶν γυναικῶν, πρὸ πάντων ὅπου τύχῃ ἐνωρὶς ν' ἀναπτυχθῇ ἀποστροφὴ κατὰ γάμων μεταξὺ στενῶν συγγενῶν· τότε, ἐπειδὴ τὰ μέλη τῆς φυλῆς συγγενεύουσιν ἢ ὑποτίθεται ὅτι συγγενεύουσι μεταξύ των, ἐξ ἀνάγκης οἱ ἄνδρες τρέπονται πρὸς τὰς γυναῖκας ἄλλων φυλῶν καὶ ἁρπάζουσιν αὐτάς. Αἱ ἔριδες καὶ οἱ πόλεμοι ἕνεκα τούτου εἶναι αἰώνιοι, ἀλλὰ τοῦτο οὐδένα πτοεῖ, διότι εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἐποχὴ τοῦ πολέμου πάντων κατὰ πάντων. Ἅμα τεθῶσιν ὅμως αἱ πρῶται βάσεις πολιτειακοῦ βίου μεταξὺ πλειόνων φυλῶν εἴτε ὑπὸ ὁμοσπονδιακὴν μορφὴν εἴτε ὑπὸ τὸ κράτος ἑνὸς ἀρχηγοῦ ἰσχυροῦ καὶ κηρυχθῇ εἰρήνη διαρκὴς μεταξὺ τῶν μελῶν τοῦ νέου συστήματος, ἡ ἁρπαγὴ περιορίζεται, ἂν μὴ ἐξαλειφθῇ ὅλως· ὁ ἅρπαξ ὑποβάλλεται εἰς ἱκανοποίησιν τῶν συγγενῶν τῆς ἁρπαγείσης καὶ καταδιώκεται ὑπ' αὐτῶν, ὥστε ἀναγκάζεται νὰ συμβιβασθῇ διὰ χρημάτων, δηλαδὴ διὰ κτηνῶν. Ὁ συμβιβασμὸς ἄγει ἀμέσως εἰς τὸν θεσμὸν τῆς ἀγορᾶς. Ἐὰν ἐξακολουθῶσι καὶ μετὰ ταῦτα αἱ ἁρπαγαί, κατὰ τὸ πλεῖστον βεβαίως βλάπτονται φυλαὶ ξέναι, μὴ ἀνήκουσαι εἰς ὃ καὶ οἱ ἅρπαγες κράτος.

Πόσον παλαιὰ εἶναι λοιπὸν ἡ ἀρχὴ τοῦ ἐθίμου τῆς ἀγορᾶς τῶν γυναικῶν; ἢ πόσον παλαιὰ εἶναι ἡ ἵδρυσις ἀληθῶν κρατῶν ἐν Ἑλλάδι; Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην οὐδείς, ὑποθέτω, ἱστορικὸς ἔχει τὸ θάρρος ν' ἀπαντήσῃ ὡρισμένως· αἱ βάσεις εἶχον τεθῆ ἴσως δύο χιλιάδας ἐτῶν πρὸ Χριστοῦ, ἴσως καὶ πρότερον. Βέβαιον φαίνεται, ὅτι κατὰ τὸν δέκατον καὶ πέμπτον πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα ὑπῆρχον ἤδη ἐν Ἑλλάδι βασίλεια ἀρκούντως ὠργανωμένα καὶ ἀρκούντως ἰσχυρά· ὥστε ἡ ἀγορὰ τῶν γυναικῶν συνειθίζετο παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἴσως δέκα αἰῶνας ἤδη πρὸ τοῦ Ὁμήρου, καὶ δὲν εἴχομεν ἄδικον εἰπόντες ἀνωτέρω, ὅτι ἡ ἐποχὴ αὐτοῦ εἶναι τὸ τέλος μακροχρονίου ἱστορικῆς ἀνελίξεως, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁποίας οἱ μὲν τύποι τοῦ βίου ἔμειναν ἐν πολλοῖς ἀναλλοίωτοι, αἱ ἰδέαι ὅμως βαθμιαίως ἀνεπτύσσοντο καὶ ἐξηυγενίζοντο.

Ἡ ἀπὸ τῆς ἁρπαγῆς εἰς τὴν ἀγορὰν μετά-

Digitized by Google

βασις ἀποτελεῖ βῆμα προόδου ἀνυπολογίστου. Τοῦτο δὲν φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως, ἴσως μάλιστα πολλοὶ ῥωμαντικῆς διαθέσεως ἄνθρωποι θεωρήσωσι τὴν μὲν ἁρπαγὴν ἱπποτικήν, τὴν δ' ἀγορὰν ταπεινωτικὴν καὶ πεζήν, ὅπως τῷ ὄντι εἶναι. Ἀλλὰ πρῶτον ἀνάγκη ν' ἀναμνησθῶμεν ὅτι οἱ τότε ἅρπαγες πᾶν ἄλλο ἦσαν ἢ ἱππόται. Δὲν ἀνεγίνωσκον μυθιστορήματα ἢ ἐρωτικὰ ποιήματα οὐδ' εἶχον ἀκούσει τι ἐν γένει περὶ τοιούτων πραγμάτων· ἡ φαντασία των πιθανῶς δὲν εἶχε πλάσει ἀκόμη τὸν Ἔρωτα, τὸ ὡραῖον μειράκιον, τὸ γλυκύ, τὸ ἔχον χρυσᾶς πτέρυγας καὶ ἄλλοτε ἱπτάμενον πρὸς τὸν οὐρανόν, ὅπως ἀναφλέξῃ τὰς καρδίας τῶν θεῶν, ἄλλοτε κατερχόμενον εἰς τὴν γῆν μεταξὺ τῶν θνητῶν, ὅπως παράσχῃ καὶ αὐτοῖς μόριον τῆς ὑψίστης εὐδαιμονίας. Ἐὰν οἱ πανάρχαιοι Ἕλληνες ἐλάτρευον τὸν Ἔρωτα, ἀμφιβάλλω πολὺ ἂν ἐφαντάζοντο αὐτὸν κατεχόμενον ὑπὸ αἰσθημάτων εὐγενεστέρων τῶν ὁρμῶν, ὑφ' ὧν καταλαμβάνεται ὁ τράγος, ὅταν τὸ ἔαρ σκιρτᾷ μεταξὺ τῶν αἰγῶν. Κατὰ τὸν θεὸν δὲ ἦσαν καὶ οἱ ἄνθρωποι. Καὶ αὐτῶν αἱ ὁρμαὶ δὲν ἦσαν λίαν εὐγενεῖς, ἦσαν, ἂν θέλητε, κτηνώδεις, τῶν δὲ γυναικῶν ἡ θέσις κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν ἦτο βεβαίως πολὺ εὐχάριστος. Φαντασθῆτε κόρην νέαν ἁρπαγεῖσαν καὶ ἀπαχθεῖσαν εἰς χωρίον μακρυνὸν μεταξὺ ξένων, ὑφισταμένην τοῦ ἀνδρὸς τὰς ποικίλας ἰδιοτροπίας—διότι πάντες οἱ βάρβαροι καὶ ἡμιάγριοι λαοὶ εἶναι ἰδιότροποι ὡς τὰ παιδία—μὴ προστατευομένην μήτε ὑπὸ νόμου τινός, μήτε ὑπὸ συγγενῶν ἢ φίλων· φαντασθῆτε ὅτι αὐτὴ ἐξετέλει τὰ βαρύτατα τῶν οἰκιακῶν ἢ γεωργικῶν ἔργων—διότι καὶ τοῦτο εἶναι ἴδιον τῶν ἡμιαγρίων λαῶν, οἱ ἰσχυροὶ νὰ ἐπιβάλλωσιν εἰς τοὺς ἀδυνάτους τὰ βαρέα ἢ ὀχληρὰ ἔργα, δηλαδὴ οἱ ἄνδρες εἰς τὰς γυναῖκας, ἐν ᾧ αὐτοὶ κύριον ἔργον ἔχουσι τὸν πόλεμον καὶ τὸ κυνήγιον,—σκεφθῆτε πρὸς τούτοις, ὅτι ἐν τέλει καὶ αὐτῆς τῆς γυναικὸς ἡ ζωὴ ἔκειτο εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἀνδρός, διότι ἦτο κτῆμα αὐτοῦ ἀπόλυτον, καὶ θὰ ἐννοήσητε ὁπόσον ἐβελτιώθη ἡ θέσις αὐτῆς ἀφότου ἐπεκράτησε ν' ἀγοράζηται. Ἡ γυνὴ ἀπὸ τοῦδε δὲν ἦτο πλέον ξένη αἰχμάλωτος, ἀλλ' ἐντοπία δυναμένη ἐν πάσῃ ἀνάγκῃ νὰ καταφύγῃ εἰς τοὺς συγγενεῖς της, οἵτινες ὅσον βάρβαροι καὶ ἂν ὑποτεθῶσι, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἦσαν ἐντελῶς ἐστερημένοι στοργῆς. Ὁ ἀνὴρ γινώσκων ὅτι ὑπῆρχον οἱ μέλλοντες νὰ προστατεύσωσι τὴν γυναῖκά του, ἐὰν πολὺ κακῶς τὴν μετεχειρίζετο, γινώσκων πρὸ πάντων ὅτι θὰ τὸν ἐγκαταλείψῃ καὶ θ' ἀπολέσῃ οὕτω τὴν τιμήν, ἣν δι' αὐτὴν ἐπλήρωσεν, ἠναγκάζετο νὰ φέρηται πρὸς αὐτὴν μετριώτερον καὶ ἡμερώτερον· βαθμηδὸν ἡ ἀνάγκη ἐγένετο συνήθεια καὶ οὕτω ἀνεπτύχθησαν αἱ εὐγενεῖς ἐκεῖναι μεταξὺ συζύγων σχέσεις, ἃς παρ' Ὁμήρῳ θαυμάζομεν. Ἀλλ' ὅπως φθάσωσιν ἐπὶ τῆς φωτεινῆς κορυφῆς ἐφ' ἧς ἐπὶ θρόνων κάθηνται ἡ Ἀρήτη, ἡ Πηνελόπη καὶ ἡ Ἀνδρομάχη ἀγαπώμεναι καὶ σεβόμεναι ὑπὸ συζύγων καὶ υἱῶν καὶ λαῶν, αἱ γυναῖκες πολλὰς διέτρεξαν ἐρήμους, πολλὰς ὑπέστησαν κακουχίας, πολλοὺς κινδύνους ἀντιμετώπισαν καὶ πολλαὶ ἔπεσαν θύματα ἐν τούτῳ τῷ περὶ *ἀνθρωπίνης* ὑπάρξεως ἀγῶν. Ἐὰν τὰ ὀστᾶ τῶν χίλια ἢ χίλια διακόσια π. Χ. ἔτη ἀποθανουσῶν γυναικῶν ὧν τοὺς τάφους ἀνασκάπτομεν, ἠδύναντο νὰ ὁμιλῶσι, πόσας θλιβερὰς ἱστορίας, πόσα σπαραξικάρδια δράματα θὰ μᾶς διηγοῦντο.

Αὐτὴ ἡ τόσον ὑμνουμένη ὑπομονὴ τῶν γυναικῶν εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἀποτέλεσμα τῆς ὑποδεεστέρας θέσεως αὐτῆς ἀπέναντι τοῦ ἀνδρός. Ὁ ἀδύνατος κατὰ τοῦ δυνατοῦ μόνον ὅπλον ἔχει τὴν ὑπομονήν.

Περὶ τῶν λεπτομερειῶν τοῦ νέου θεσμοῦ καὶ περὶ τῶν τροποποιήσεων, ἃς ἀναμφιβόλως σὺν τῇ πολιτικῇ καὶ ἠθικῇ ἀναπτύξει τοῦ λαοῦ ὑπέστη, οὐδὲν γινώσκομεν· ἐν ἀρχῇ βεβαίως οὐδὲν ἄλλο ἦτο ἢ ἀγοροπωλησία ἁπλῆ, ὅπως πᾶσα ἄλλη κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, ἤτοι ἄνευ πολλῶν τύπων καὶ ὅρων. Σὺν τῷ χρόνῳ ὅμως ἀνάγκη ἐγένετο νὰ ὁρισθῶσι πολλὰ πράγματα ἀκριβέστερον, πρὸ πάντων νὰ προβλεφθῶσιν αἱ διάφοροι περιπτώσεις διαλύσεως τοῦ γάμου, ν' ἀναλυθῶσιν αὐται καὶ νὰ ὁρισθῇ εἰς τίνα ἐν ἑκάστῃ περιπτώσει θὰ περιήρχετο τὸ τίμημα, δηλ. πότε ὁ ἀνὴρ ἐδικαιοῦτο νὰ τὸ ἀπαιτήσῃ παρὰ τοῦ πενθεροῦ του καὶ πότε ὄχι· πρὸς τούτοις τίς διαλυομένου τοῦ γάμου θὰ ἔμενε κύριος τῶν παίδων. Περὶ πάντων τούτων, ὡς εἴπομεν, οὐδὲν γινώσκομεν. Ἐπίσης δυστυχῶς μεγάλη, ἢ μᾶλλον ἀπόλυτος εἶναι ἡ ἄγνοια ἡμῶν περὶ τῶν τιμῶν, αἵτινες ἐπληρόνοντο διὰ μίαν γυναῖκα. Καὶ τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα δὲν ὁμιλοῦσι περὶ τούτου, ἢ ἐὰν λέγωσί τι ἐν παρόδῳ, τοῦτο εἶναι τόσον ἀόριστον, ὥστε ἀδύνατον νὰ χρησιμεύσῃ εἰς ἀσφαλῆ συμπεράσματα. Διὰ τοῦτο κρίνω καλὸν νὰ παραθέσω τιμάς τινας συνειθιζομένας παρ' ἄλλοις ἀρχαιοτέροις ἢ τοῖς σήμερον λαοῖς, ὧν ἡ κοινωνικὴ κατάστασις παρουσιάζει ὁμοιότητα πρὸς τὴν τῶν πρὸ τοῦ Ὁμήρου Ἑλλήνων, ὥστε τὰ ἐκ τούτων παραδείγματα δύνανται ὁπωσοῦν νὰ διαφωτίσωσιν ἡμᾶς καὶ περὶ τῶν παρ' ἐκείνοις ἐθιζομένων. Τὰ παραδείγματα θὰ ληφθῶσιν ἐκ διαφόρων λαῶν ἀσχέτως πρὸς τὴν καταγωγὴν καὶ τὴν ἐν τῇ ἱστορίᾳ θέσιν των· διότι τὸ ἔθιμον τῆς ἀγορᾶς τῶν γυναικῶν, δύναταί τις ἀδιστάκτως νὰ εἴπῃ, εἶναι παγκόσμιον καὶ ἀπαντᾶται τόσον συχνὰ ἐν Εὐρώπῃ, ὅσον καὶ ἐν Ἀσίᾳ, ἐν Ἀφρικῇ καὶ Ἀμερικῇ. Εἶναι φαίνεται μία τῶν

Digitized by Google

κυρίων βαθμίδων τοῦ πολιτισμοῦ, ἃς ἕκαστος λαὸς ἀναγκαίως πρέπει ν' ἀνέλθῃ, ὅπως ἀναρριχηθῇ εἶτα εἰς ὑψηλοτέρας.

Παρά τινι λαῷ τοῦ Ἰρανικοῦ ὀροπεδίου ἡ τιμὴ μιᾶς παρθένου ἀνέρχεται εἰς 18 μέχρις 144 (ἤτοι 8 ἐπὶ 18) ἀγελάδων· διὰ τὰς χήρας πληρώνουσι μόνον τὸ ἥμισυ τῆς τιμῆς ταύτης. Ἀλλαχοῦ τῆς Ἀσίας ὅμως πληρώνουσι διὰ μὲν τὸ κοράσιον συνήθως πέντε καμήλους, ἐν ᾧ διὰ μίαν νέαν χήραν πολλάκις πεντήκοντα καμήλους μέχρις ἑκατόν. Παρά τινι τῶν ἡμιαγρίων τῆς Ρωσσίας λαῶν ὁ πενθερὸς δίδει τὴν κόρην του εἰς τὸν γαμβρὸν ἀντὶ δέκα μέχρι πεντήκοντα ῥουβλίων· παρ' ἄλλῳ δ' ἐπίσης ἐν Ρωσσίᾳ κατοικοῦντι τὰ μὲν ἰσχνὰ κοράσια τιμῶνται ἀντὶ πέντε μόνον ῥουβλίων, ἐν ᾧ τὰ παχέα πολλάκις ἀντὶ 25 ῥουβλίων — ἕνεκα τοῦ δριμέος ψύχους ὡς φαίνεται. Παρὰ τοῖς Ἄραψι τοῦ Σινᾶ ἀγοράζονται αἱ νύμφαι συνήθως ἀντὶ 5 μέχρι 10 ταλλήρων, ἐνίοτε ὅμως ἀνέρχεται ἡ τιμὴ μέχρι 30 ταλλήρων· αἱ χῆραι στοιχίζουσι μόνον τὸ ἥμισυ ἢ καὶ τὸ τρίτον τῆς τιμῆς ταύτης. Παρ' ἄλλοις Ἄραψι ἐπικρατεῖ τὸ ἔθος ὁ γαμβρὸς νὰ δίδῃ εἰς τὸν πενθερόν του ἀντὶ τῆς νύμφης δῶρον συγκείμενον ἐξ ἑνὸς τάπητος καί τινων μικρῶν κοσμημάτων, μεταξὺ τῶν ὁποίων καταλέγεται καὶ ἀργυροῦς δακτύλιος, ὃν φοροῦσι κρεμάμενον ἀπὸ τῆς ῥινός. Παρὰ τοῖς Λάπωσιν ὁ ὑποψήφιος γαμβρὸς εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ἐπισκέπτηται ἐπὶ ἔτη ὁλόκληρα τὸν μέλλοντα πενθερόν του καὶ νὰ φέρῃ αὐτῷ πάντοτε οἰνόπνευμα καὶ καπνόν, μέχρις οὗ λάβῃ τὴν συναίνεσίν του. Ὅμοια ἔθιμα ἐπικρατοῦσι παρὰ πολλοῖς ἄλλοις λαοῖς. Παρὰ τοῖς πλείστοις δ' αὐτῶν ὁ γάμος διαλύεται καὶ ἡ πληρωθεῖσα τιμὴ ἐπιστρέφεται εἰς τὸν γαμβρόν, ἐὰν ἡ νύμφη δὲν εἶναι παρθένος. Ἐνίοτε ὡς φαίνεται ἐξ ἑνὸς τοὐλάχιστον τῶν παρατεθέντων παραδειγμάτων, αἱ χῆραι προτιμῶνται τῶν παρθένων, ἄλλοτε δὲ — καὶ τοῦτο εἶναι τὸ περιεργότατον — προτιμῶνται ἐκ τῶν κορῶν ὅσαι πρὸ τοῦ γάμου των ἤδη ἐγένοντο μητέρες. Περὶ τῶν Ἑλλήνων ἀγνοοῦμεν ἐὰν ἔδιδον σημασίαν τινὰ εἰς τὰς διαφορὰς ταύτας, ἀπίθανον ὅμως δὲν εἶναι τὸ πρᾶγμα.

Αἱ τιμαὶ θὰ φανῶσιν ἴσως πολλάκις γελοῖαι, εἶναι ὅμως πάντοτε ἀνάλογοι τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως ἑκάστου λαοῦ. Παρὰ τοῖς Ἕλλησιν τόπον νομίσματος ἐπεῖχον συνήθως οἱ βόες καὶ τὰ πρόβατα· θέσατε λοιπὸν δέκα, εἴκοσι ἢ πλείονας βοῦς ἀντὶ μιᾶς κόρης ἐλευθέρας ἢ ἀνάλογον ἀριθμὸν προβάτων καὶ ὑποθέτω δὲν θὰ σφάλητε πολύ. Ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ λέγεται, ὡς ἀνεφέρομεν ἤδη, ὅτι ὁ Λαέρτης ἠγόρασε μίαν δούλην νέαν καὶ ὡραίαν ἀντὶ εἴκοσι βοῶν· τῶν ἐλευθέρων ἡ τιμὴ θὰ ἦτο τότε ἀναμφιβόλως πολὺ μεγαλειτέρα. Εἰς ἀρχαιοτέρας ὅμως ἐποχὰς αἱ τιμαὶ ἦσαν φυσικῶς μικρότεραι. Ὁπωσδήποτε ὁ ἀνὴρ ἠναγκάζετο πολλάκις ἢ νὰ δώσῃ ἅπασαν τὴν περιουσίαν του, ὅπως ἀγοράσῃ τὴν γυναῖκα, καὶ καταστραφῇ οἰκονομικῶς, ἢ νὰ μείνῃ ἄγαμος.

[Ἕπεται συνέχεια].

Χ. Τσουντας

ΤΟ ΒΟΤΑΝΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον)

Ἀνατρέξωμεν τρία ἔτη πρὸς τὰ ὀπίσω.

Ἦτο βροχερὰ νὺξ τοῦ Ὀκτωβρίου. Ὁ Γιαννιὸς εἰκοσαετὴς τότε καὶ νεώτατος τῶν ἀδελφῶν ἐφύλαττε τὸ ποίμνιον τοῦ πατρός. Περὶ τὴν δείλην ἡ μήτηρ ἐκόμισεν ἐντὸς *τράστου* νωπὸν ἐξ ἀραβοσίτου ἄρτον καὶ πρασίνας ἐλαίας. Νῦν δ' ἐνῷ ἡ φθινοπωρινὴ βροχὴ ἀψοφητὶ λούει τὴν σκοτεινὴν φύσιν, ὁ νεαρὸς ποιμὴν ὑπὸ φρυγανόπλεκτον καλύβην ἐν τῷ ποιμνιοστασίῳ κεκλιμένος ἐπὶ τῆς κάπας του, κόπτει διὰ μαχαιριδίου φύλλα καπνοῦ, ὑπὸ τὸ γλίσχρον φῶς καιομένων κώνων πεύκης. Παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ ῥέγχει ἐξηπλωμένος ὁ μαῦρος ποιμενικὸς κύων Ἀχμέτ, ἐγγὺς δ' ἐπὶ ἀγκαλίδος φρυγάνων κατάκειται τὸ μακρὸν ἀλβανικὸν ὅπλον τοῦ ποιμένος.

Πρὸ τῆς ἀνοικτῆς θύρας τῆς καλύβης τὰ αἰγοπρόβατα, κεκλεισμένα ἐν τῷ περιφράκτῳ χώρῳ, ζητοῦσιν ἄσυλον ὑπὸ ταπεινὴν φρυγανοσκεπῆ σκιάδα καὶ συνθλίβονται καὶ βελάζουσι βρεχόμενα.

Τὸ ποιμνιοστάσιον τοῦ γέροντος Καρανίκου ἔκειτο οὐχὶ μακρὰν τῆς ἀκτῆς πρὸς τὰς κλιτύας τῶν βουνῶν, εἰς θέσιν ὅπου κολπίσκον τινὰ ἐσχημάτιζεν ἡ κοιλὰς εἰσχωροῦσα ὁμαλὴ μεταξὺ δύο γηλόφων. Τὸ μέρος ἦτο ὑπήνεμον, καταλληλότατον πρὸς διαχείμασιν ποιμνίου, περιζήτητον *χειμαδιό*.

Ὁ Γιαννιὸς συνέθλιβεν ἤδη ἐντὸς σιγαροχάρτου τὸν καπνόν, ὅτε ὁ ἡσύχως καθεύδων Ἀχμὲτ ἠνωρθώθη αἴφνης γογγύζων καὶ ὥρμησεν ἔξω ὑλακτῶν. Ὁ χωρικὸς καταλιπὼν τὸ σιγάρον ἥρπασε τὸ ὅπλον, ἀνήγειρε τὴν σφύραν καὶ ἕρπων ὠλίσθησε πρὸς τὴν θύραν. Ἠγνόει ἔτι τὴν αἰτίαν τῶν ὑλακῶν τοῦ κυνός· δὲν ἦτο ἀδύνατος ἡ ἐπιδρομὴ ζωοκλεπτῶν καὶ ὁ φρόνιμος νεανίας δὲν ἠθέλησε νὰ προβάλῃ ὀρθὸν τὸ σῶμά του καὶ φωτιζόμενον ὑπὸ τῆς πυρᾶς.

Ἀλλ' αἱ κραυγαὶ ἃς ἤκουσεν ἔξωθεν ἐρχομέ-

Digitized by Google

νας καὶ μεμιγμένας μετὰ τῶν ὑλακῶν καθησύχασαν αὐτόν.

— Χριστιανοί, χριστιανοί, κράξ' τε τὸ σκυλὶ θὰ μᾶς ξεσχίσῃ...

Καὶ ἐπλατάγουν λίθοι ἐπὶ τῆς ὑγρᾶς γῆς, ῥιπτόμενοι βεβαίως πρὸς ἀπόκρουσιν τοῦ φοβεροῦ μολοσσοῦ.

Ὁ ποιμὴν ἐσύριξε καὶ ὁ εὐπειθὴς φύλαξ καίπερ γογγύζων ἔσπευσε νὰ ὀπισθοχωρήσῃ.

— Τί εἶστε καὶ τί θέλετε μεσ' 'ς τὴ μαύρη νύχτα; ἠρώτησεν ὁ Γιαννιὸς βαίνων μετά τινος περισκέψεως πρὸς τὸν φράκτην.

Οἱ ἐν τῷ σκότει ἐξησκημένοι ὀφθαλμοί του διέκρινον δύο σκιὰς οὐχὶ μακρὰν ὑπὸ τὰς πεύκας.

— Ὅτι ἤρθαμε μὲ βάρκα ἀπὸ πέρα· ξένοι ἤμαστε, τὸν τόπο δὲν τον ξέρουμε. Εἴδαμε φῶς κ' ἤρθαμε 'ς τὰ τυφλὰ κατὰ 'δῶ νὰ 'παγγιάσουμε ὥς νὰ φέξῃ.

Ὁ λαλῶν οὕτω ἦτο ἀνήρ, εἶχε δέ τι τὸ ξενίζον ἡ προφορὰ αὐτοῦ· οὐδεὶς ἄλλος ἦτο ἢ ὁ γνωστὸς ἤδη ἡμῖν Γυφτοκάβουρας. Ὁ χωρικὸς ἐννόησεν εὐθὺς ὅτι οἱ νεήλυδες ἦσαν πλάνητες Ἀθίγγανοι φυγόντες ἢ διωχθέντες ἐκ Θεσσαλίας. Τόση δ' ὑπάρχει παρὰ τοῖς ἀγρόταις ἀποστροφὴ πρὸς τὰ ἀνέστια ταῦτα ὄντα, ὥστε ὁ Ἕλλην ποιμὴν ὁ ἐπὶ φιλοξενίᾳ διακρινόμενος οὐδ' ἐκάλεσε τοὺς φυγάδας παρὰ τὴν πυρὰν αὐτοῦ, ἀλλ' ἔστρεψε τὰ νῶτα περιφρονητικῶς καὶ ὀργίλως.

Ἡ φωνὴ τοῦ Ἀθιγγάνου ἐπανέλαβεν ἱκετευτική·

— Ὁ Θεὸς νὰ σὲ πολυχρονάῃ καὶ διπλὸ νὰ κάνῃ τὸ κοπάδι σου. Τὸ κορίτσι μου εἶν' ἀνήμπορο ἀπ' τὸ 'γιαλό, βρεμμένο ὥς τὰ κόκκαλα· δός μου δυὸ κούνους καὶ δυὸ ξερόκλαδα νὰ κάνω φωτιὰ κάτω ἀπὸ 'να δέντρο...

Ὁ χωρικὸς ἔστη διστάζων ἐπὶ στιγμὴν καὶ ξύων τὸν αὐχένα·

— Φέρ' τὸ κορίτσι ἐδῶ 'ς τὴ φωτιά.

Ὁ Ἀθίγγανος δὲν ἀνέμενε δευτέραν πρόσκλησιν. Σύρων τὴν κόρην ἀπὸ τῆς χειρὸς ἐπλησίασεν εἰς τὴν θύραν τοῦ φράκτου, ἀφ' ἧς ὁ Γιαννιὸς ἀπέσπα τοὺς ἐντεθειμένους κλάδους.

— Ὥρα καλή, παλληκάρι, ἀπὸ τὸν Θεὸ νὰ τωὔρῃς τὸ καλὸ ποῦ μᾶς κάνεις, εἶπεν ὁ μονόφθαλμος.

Ὁ ποιμὴν ἀπέπεμψε διὰ λακτίσματος τὸν κύνα, ὅστις παρεσκευάζετο εἰς νέαν κατὰ τῶν ἐπισκεπτῶν ἐπίθεσιν καὶ ἔρριψεν ἀγκαλίδα φρυγάνων εἰς τὴν πυράν, ἥτις ἀνέδωκεν εὐθὺς ζωηρὰν λάμψιν.

Ὁ Γυφτοκάβουρας ἀπέθηκε τὴν πάσχουσαν νεάνιδα παρὰ τὴν πυράν. Ἡ ταλαίπωρος ἦτο ἀληθῶς διάβροχος, τὰ κατερρακωμένα ἐνδύματα προσεκολλῶντο ὑγρὰ ἐπὶ τῶν μελῶν, κατὰ τοὺς ὤμους δὲ καὶ τοὺς βραχίονας διεφαίνοντο γυμναὶ αἱ σάρκες. Εἶχε τοὺς ὀφθαλμοὺς βεβαρημένους, κλειστούς, καὶ ἀδυνατοῦσα νὰ κρατήσῃ ὀρθὴν τὴν κεφαλὴν ἔκλινεν αὐτὴν κατὰ μικρὸν ἐπὶ ὀγκώδους λίθου ὡς ἐπὶ προσκεφαλαίου.

Ὁ ποιμὴν τέλος ἥναψε τὸ σιγάρον κατακλιθεὶς ἐν τῇ προτέρᾳ θέσει καὶ ἔρριπτε βλέμματα οὐχὶ ἀμιγῆ οἴκτου πρὸς τὴν δύστηνον νέαν, ἧς ἡ ὄψις εἶχε καταστῆ πρασινωπὴ ἐκ τῆς ὠχρότητος καὶ δύσμορφος ἐκ τῶν μορφασμῶν τοῦ ἄλγους.

Ὁ δὲ Ἀθίγγανος ἀφαιρέσας τὸ ἀπὸ τοῦ ὤμου ἀνηρτημένον τράστον ἐκαθέσθη παρὰ τῷ χωρικῷ καὶ ἐξήγαγεν ἐκεῖθεν ἄρτον, τυρόν, ἰχθῦς παστοὺς καὶ *τσίτσαν* εὐμεγέθη πλήρη οἴνου, ἐκάλεσε δὲ καὶ αὐτὸν νὰ συμμετάσχῃ τοῦ δείπνου. Ὁ Γιαννιὸς ἠθέλησεν ἐν ἀρχῇ ν' ἀποποιηθῇ· διενοήθη·

— Νὰ φάω ἀπ' τὰ χέρια ἑνὸς ἀβάφτιστου, ἑνὸς μαγαρισμένου γύφτου.

Ἀλλ' ἡ ὀσμὴ τῶν ἰχθύων ἦτο τόσον ὀρεκτική, ὁ ἦχος τοῦ ἐν τῇ *τσίτσᾳ* ἀνακινουμένου Θεσσαλικοῦ οἴνου τόσῳ γλυκύς. Ὁ βοσκὸς δὲν ἀντέσχεν εἰς τὸν πειρασμόν.

— Τὸ κρασί, τὰ ψάρια δὲν τἄκαμεν ὁ Γύφτος, κι' ἂν τὰ φέρνῃ αὐτός, ἀδιάφορο, εἶνε τοῦ Θεοῦ στάλσιμο.

Καὶ σταυροκοπηθείς, ἵνα ἐξαγνίσῃ τὴν πρᾶξιν, συνεμερίσθη τοῦ ἀθιγγανικοῦ δείπνου.

Ἡ κόρη ἐκοιμᾶτο ῥέγχουσα παρὰ τὴν πυράν.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ δείπνου, ὁ μονόφθαλμος βραδέως μασσῶν διὰ τῶν νωδῶν αὐτοῦ σιαγόνων ἀφηγεῖτο πρὸς τὸν συνδαιτυμόνα τὰς ἐν Θεσσαλίᾳ περιπετείας αὐτοῦ καὶ τὸν λόγον τῆς φυγῆς.

Εἶχε κατασκευάσῃ σιδηρᾶς κιγκλίδας κατὰ παραγγελίαν ὀθωμανοῦ τινος προὔχοντος οἰκοδομοῦντος οἶκον. Ὁ ἀγαθὸς λάτρις τοῦ Προφήτου ἀφοῦ παρέλαβε καὶ ἐχρησιμοποίησε ταύτας ἠρνεῖτο νὰ πληρώσῃ τὸ ἀντίτιμον. Ὁ Ἀθίγγανος ἐνεκάλεσεν αὐτὸν εἰς τὸν Καδῆν. Ἀπώλεσε δὲ φυσικῷ τῷ λόγῳ τὴν δίκην καὶ κατεδικάσθη νὰ πληρώσῃ τὰ δικαστικὰ ἔξοδα. Καὶ ἐπειδὴ ἐθρήνει καὶ παρεπονεῖτο ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, ὁ μὲν ὄνος αὐτοῦ καὶ τὰ ἐργαλεῖα κατεσχέθησαν ἀπέναντι τῶν ὀφειλομένων ἐξόδων, αὐτὸς δ' ἐξεδιώχθη κακὸς κακῶς ὑπὸ τῶν ζαπτιέδων ὡς ταραξίας καὶ ἀλήτης. Νῦν ἀπομείνας ἄνευ ἐργαλείων καὶ ἄνευ πόρων ζωῆς, ἐσκόπει ἅμα τῇ αὐγῇ νὰ μεταβῇ εἰς τὸ χωρίον Βασιλικόν, ὅπου ἦν ἐγκατεστημένος παλαιός τις σύντροφος ἐν τῇ τέχνῃ, ἵνα ζητήσῃ τὴν ἀρωγὴν αὐτοῦ.

Μετ' οὐ πολὺ καὶ ὁ Ἀθίγγανος ἀπεκοιμήθη συσπειρωθεὶς ἐντὸς τῶν ὑγρῶν ῥακῶν του. Ἀλλ' ὁ ποιμὴν πάντοτε δυσπιστῶν πρὸς τὴν ἐπὶ κακουργίᾳ διάσημον φυλὴν τῶν Ἀθιγγάνων, ἀφοῦ ἐζωογόνησε διὰ νέων κλάδων πεύκης τὴν πυράν, ἥναψε καὶ δεύτερον σιγάρον μὲ τὴν πρόθεσιν ν' ἀγρυπνήσῃ. Ἀλλ' ὁ κάματος τῆς ἡμέρας καὶ ὁ Θεσσαλικὸς οἶνος κατέβαλον αὐτόν...

Digitized by Google

Ἀφυπνισθεὶς ἐν προδήλῳ ταραχῇ, περιέστρεφε τὸ βλέμμα τρίβων τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ εἶδε τὸν μονόφθαλμον καθήμενον πλησίον τῆς κόρης του καὶ τρίβοντα διὰ τῶν δακτύλων τὸ μέτωπον καὶ τοὺς κροτάφους αὐτῆς. Ἡ πυρὰ ἐξέπνεε ἐπὶ τῆς τέφρας αὐτῆς· ἀπὸ τῆς θύρας ἐχύνετο τὸ θολὸν φέγγος νεφελώδους ἠοῦς· τὸ ποίμνιον ἔξω ἐθορύβει. Ὁ ποιμὴν ἔδηξε καὶ ὁ Ἀθίγγανος ἐστράφη πρὸς αὐτόν, ἐνῷ ἡ κόρη ἤνοιγε τέλος τὰ βλέφαρα.

— Καλὴ 'μέρα;

— Καλή σου 'μέρα· τί πολεμᾷς αὐτοῦ; γιατροσοφεύεις τὸ κορίτσι;

— Μι' ἀλοιφὴ νὰ πάρῃ δύναμι γιὰ τὸ δρόμο. Ἔφεξε καὶ θὰ ξεκινᾶμε.

Ἡ ἀλοιφὴ αὐτὴ ἦτο ἀληθῶς δραστικωτάτη. Ἡ κόρη ἐτάνυσε τὰ μέλη, ἀνηγέρθη ἄνευ κόπου καὶ αἱ τελευταῖαι τῆς πυρᾶς ἀναλαμπαὶ ἐφώτισαν τὴν ἀναζωογονηθεῖσαν ὄψιν καὶ κατωπτρίσθησαν ἐντὸς τῶν μεγάλων ὀφθαλμῶν αὐτῆς.

Ὁ Γιαννιὸς ἐξεπλάγη ἐπὶ τῇ μεταμορφώσει ταύτῃ, ἣν ἐν τῇ ἁπλότητι αὐτοῦ ἀπέδωκεν εἰς μαγείας τοῦ ἀθιγγάνου.

Οἱ ξενιζόμενοι ἀνεχώρησαν ἀκολουθήσαντες τὴν ὑπὸ τοῦ χωρικοῦ ὑποδειχθεῖσαν διὰ τοῦ δάσους ἀτραπόν. Ὁ μονόφθαλμος καὶ πάλιν ἀπεχαιρέτισεν εὐχαριστῶν καὶ εὐχόμενος· ἡ κόρη δὲν εἶπε λέξιν.

— Κάπου θὰ ματασμίξουμε μὲ τὸ καλό.

— Μόνον τὰ βουνὰ δὲν σμίγουνε, ἀπεκρίνατο ὁ νεανίας.

Δὲν ἔβρεχε πλέον. Τὰ πρόβατα ἐξελθόντα τοῦ φράκτου προσέκυπτον λείχοντα τὴν ὑγρὰν πόαν, αἱ αἶγες ὀρθούμεναι ἐτίνασσον τοὺς διαβρόχους θάμνους.

Ὁ ποιμὴν καταλιπὼν τὸ ποίμνιον ἐλεύθερον εἰς βοσκὴν ἐπανήρχετο εἰς τὴν καλύβην αὐτοῦ ἀναζητῶν τὸν λησμονηθέντα καπνόν.

Ἀλλὰ μόλις ἔκλινε τὴν κεφαλήν, ἵνα εἰσέλθῃ διὰ τῆς ταπεινῆς θύρας, ὠπισθοχώρησεν ἔντρομος· αἱ κόραι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ διεστάλησαν, αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ὠρθώθησαν. Τὸ βλέμμα προσήλου ἀπλανὲς ἐπὶ πράγματος τινὸς σαλευομένου, κυλιομένου ἐν τῇ καλύβῃ. Καὶ τί ἦτο τοῦτο; Οὐδὲν ἄλλο ἢ σακκίον δεδεμένον, ὅπερ ἐνεθυμεῖτο ὅτι εἶχεν ἴδῃ παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς Ἀθιγγανίδος. Ἐκείνη λοιπὸν τὸ εἶχε λησμονήσῃ φεύγουσα. Καὶ τὸ σακκίον αὐτὸ τὸ ρυπαρόν, τὸ καννάβινον, εἶχε λάβῃ ζωὴν καὶ ἐπεριπάτει...

Ὢ τῆς φοβερᾶς μαγείας!

Ὁ κύων ἧττον δεισιδαίμων τοῦ κυρίου του ὥρμησεν ὑλακτῶν καὶ ἥρπασεν διὰ τῶν ὀδόντων τὸ πανίον. Ἀλλ' εὐθὺς ἀπέρριψεν αὐτὸ καὶ ἐτράπη εἰς φυγὴν οὐρλίζων, μικροῦ δεῖν ἀνατρέψας τὸν ποιμένα, ὅστις παρηκολούθει μετ' αὐξούσης φρίκης τὰ συμβαίνοντα.

Ἀπὸ τὸ σακκίον, ὅπερ εἶχον σχίσῃ οἱ ὀδόντες τοῦ μολοσσοῦ, προέβαλεν εὐμήκης πολύστικτος ὄφις, καὶ μετ' αὐτὸν δεύτερος μικρότερος, καὶ τρίτος καὶ δύο τελευταῖοι.

Ὁ Γιαννιὸς συνελθὼν ἐκ τοῦ τρόμου καὶ πεισθεὶς ὅτι οὐχὶ ὑπερφυσικόν τι ὄν, ἀλλ' εἰδεχθῆ ἑρπετὰ ἦσαν πρὸ αὐτοῦ, ἔσυρε τὸ γιαταγάνιον ἀπὸ τῆς ζώνης καὶ μετὰ θαυμαστῆς εὐστροφίας ἐπιπεσὼν κατεκερμάτισε σπαθίζων τοὺς τέσσαρας ὄφεις. Μόνον εἷς ἐκ τῶν μικροτάτων διέφυγε κρυβεὶς ὑπὸ τὰ φρύγανα.

Ὁ ποιμὴν ἀνεθεμάτιζε νῦν τὴν ὥραν, καθ' ἣν ἐφιλοξένησε τοὺς πλάνητας ἐν τῇ καλύβῃ.

Ποιὸς ξέρει ἐὰν δὲν φέρει κακὸ τὸ ποδαρικό τους 'ς τὴ στάνη!.. Τὴν κόλασι ἔμπασα ἐδῶ χωρὶς νὰ θέλω!..

Καὶ φοβούμενος τὴν ὀργὴν τοῦ πατρὸς ἐπὶ τῇ ἐλαφρότητι ταύτῃ, ἀπεφάσισε ν' ἀποκρύψῃ πᾶν τὸ ἀφορῶν εἰς τὴν φιλοξενίαν τῶν Ἀθιγγάνων, νὰ καπνίσῃ δὲ διὰ λιβάνου τὸν τόπον καὶ νὰ ῥάνῃ δι' ἁγιάσματος, ὅπως ἀποκαθάρῃ ἀπὸ πάσης διαβολικῆς ἐπιδράσεως.

Δ'

Βάσκανοι ὀφθαλμοί.

Μῆνες παρῆλθον ἔκτοτε καὶ ὁ ποιμὴν ἂν δὲν εἶχεν ἐντελῶς λησμονήσῃ, ἀλλὰ σπανίως ἀνεκάλει εἰς τὴν μνήμην τὰ κατὰ τὴν φιλοξενίαν τῶν Ἀθιγγάνων.

Εἶχεν ἤδη λήξῃ ὁ χειμὼν μὲ τὰς βροχερὰς καὶ χιονώδεις ἡμέρας, μὲ τὰς ἀτελευτήτους νύκτας. Οἱ ἀγροὶ ἐχλόαζον, τὰ δένδρα ἤνθουν, τὰ πτηνὰ ὑπὸ τοῦ Φοίβου θαλπόμενα ἔμελπον χαιρετισμοὺς πρὸς τὸ ἔαρ. Τὰ δάση ἐσκιοῦντο, τῶν ῥυακίων τὰ ὕδατα στειρεύοντα βαθμηδὸν ἐκελάρυζον ἀκαταλήπτως ἐπὶ τῶν χαλίκων.

Ἄρρητός τις χαρά, ἁγνεία, νεότης ἡπλοῦντο ἐπὶ τὴν ἀγήρω φύσιν. Μετὰ τὴν χειμερινὴν δοκιμασίαν ἐξήρχετο διὰ μυριοστὴν φορὰν ἀλώβητος, ἄσπιλος, ὅπως τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς δημιουργίας, ἀνελάμβανε τὴν θείαν παρθενίαν, ὡς ἡ Ἥρα ἀπὸ τῆς πηγῆς τῆς Κανάθου...

Ὁ Γιαννιὸς δὲν διήρχετο νῦν τὰς ἡμέρας μεμονωμένος μακρὰν τοῦ χωρίου, τὰς νύκτας κεκλεισμένος ἐν τῷ ποιμνιοστασίῳ. Ὡδήγει τὸ ποίμνιον τοῦ πατρὸς ἀνὰ τὰ δάση καὶ ἐγγὺς τῶν καλλιεργημένων ἀγρῶν, ἐστάθμευε τὴν μεσημβρίαν ὑπὸ τὰς πλατάνους παρὰ τὸ ῥέον ὕδωρ, καὶ συχνὰ ἐπεσκέπτετο τὸν πατρικὸν οἶκον ἢ ἔτερπε διὰ τῆς φλογέρας τὰς χωρικάς, αἵτινες ἤρχοντο νὰ πλύνωσιν εἰς τὸν ποταμόν.

Ὁ νεαρὸς ποιμὴν εἶχε κρυπτόν τινα πόνον, καὶ τὸν πόνον αὐτὸν ἐξεδήλου διὰ τῶν περιπα-

Digitized by Google

θῶν ἤχων τοῦ αὐλοῦ. Μετὰ τέσσαρας μῆνας ὤφειλε νὰ καταλίπῃ τοὺς προσφιλεῖς αὐτοὺς τόπους. Μετὰ τέσσαρας μῆνας ὤφειλε νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τῶν γονέων, ἀπὸ τοῦ πιστοῦ Ἀχμέτ, ἀπὸ τοῦ ποιμνίου οὗ τὰς αἶγας καὶ τὰ πρόβατα ἐγνώριζεν ἕκαστον ἐκ τῆς μορφῆς, ἐκ τῆς φωνῆς. Καὶ θὰ ἀντήλλασσε τὴν ἐλευθέραν αὐτὴν ζωὴν τῶν δασῶν πρὸς τὸν ὑπόδουλον βίον τοῦ στρατῶνος. Ὁ Γιαννιὸς Καρανῖκος εἶχε κληρωθῆ στρατεύσιμος.

Ἦτο παραμονὴ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, τὴν δ' ἐπιοῦσαν πανήγυριν μεγάλην ἐτέλει τὸ γειτονικὸν χωρίον Ἀγριοβοτάνι ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ χωρικοῦ ναΐσκου. Ἡ οἰκογένεια Καρανίκου εἶχεν ἐκεῖ συγγενεῖς ἀποκατεστημένους καὶ ἡ μήτηρ τοῦ Γιαννιοῦ, ἡ εὔσαρκος κυρᾶ Βάσσω, εἶπεν ἀφ' ἑσπέρας πρὸς τὸν σύζυγον :

— Ταχινὸ θὰ πάω 'γὼ μὲ τὰ πράμματα ν' ἄρθῃ κι' ὁ Γιαννιὸς 'ς τὴ θειά του.

— Καλὰ τὸ στοχάσθηκες, γυναῖκα, σὰν σικλετισμένο εἶνε τὸ παιδί, νἄρθῃ μιὰ ψύχα νὰ ξεσκάσῃ 'ς τὸ πανηγύρι.

Ὁ Γιαννιὸς ἐλούσθη, ἐνεδύθη τὰ ἑορτάσιμα ἐνδύματα καὶ ἠκολούθησεν εἰς τὴν πανήγυριν τὸν πατέρα καὶ τὸν πρεσβύτερον ἀδελφὸν Φωκίωνα.

Τὸ ὄνομα τοῦ τιμιωτάτου τῶν Ἀθηναίων εἶχε δώσῃ εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Καρανίκου ὁ ἀνάδοχος αὐτοῦ δημοδιδάσκαλος ἐν Ξηροχωρίῳ. Φωκίων δ' ἦτο ὁ δευτερότοκος· ὁ πρωτότοκος ἐκαλεῖτο Λουκᾶς καὶ ἦτο νενυμφευμένος καὶ *'σώγαμπρος* παρὰ τῷ πενθερῷ αὐτοῦ ἐν τῷ χωρίῳ Βυστρίτζᾳ. Ὁ Καρανίκος εἶχε καὶ μοναχοκόρην πρεσβυτέραν τοῦ Γιαννιοῦ καὶ ἀποκατεστημένην κάλλιστα ἐν τῷ χωρίῳ Κρυνερίτῃ.

Σημειωτέον ὅτι οἱ χωρικοὶ σπανίως νυμφεύονται ἐν τῷ γενεθλίῳ αὐτῶν τόπῳ, τοῦτο δὲ διότι πάντες σχεδὸν οἱ κάτοικοι ἑνὸς χωρίου εἶνε συνδεδεμένοι διὰ δεσμῶν συγγενικῶν, οἵτινες καὶ ἂν μέχρι *συμπεθεριᾶς* παραλυθῶσι, πάλιν εἶνε κώλυμα γάμου παρὰ τοῖς ἀγρόταις.

Ὁ λευκογένειος Καρανίκος ἵππευσε τὴν ἐγκυμονοῦσαν λευκὴν φορβάδα, ἣν θωπευτικῶς ἐκάλει *Νύφη* καὶ οἱ δύο υἱοὶ εἵποντο πεζοί.

Τὸ Ἀγριοβοτάνι ἀπεῖχε μίαν ὥραν τὸ πολύ, ἡ δὲ ὁδὸς ἦν ὁμαλὴ διὰ τῶν καλλιεργημένων ἀγρῶν μεταξὺ τοῦ ποταμοῦ Βρύσα καὶ τῆς κλιτύος τῶν δασωδῶν βουνῶν διήκουσα. Συνήντησαν καὶ ἄλλους χωρικοὺς εἰς τὴν πανήγυριν πορευομένους ἐκ γειτονικῶν χωρίων. Ἀφικόμενοι δὲ διηυθύνθησαν πάντες ἐν ὁμίλῳ πρὸς τὸν ναΐσκον κείμενον ὑπὸ συστάδα μεγίστων πτελεῶν καὶ παρέμειναν ὑπὸ τὴν σκιὰν ἀκροώμενοι τῆς θείας λειτουργίας. Ἐκεῖ συνήντησαν τὴν θείαν Παρασκευήν, ἥτις μετ' ἀνυποκρίτου χαρᾶς ὑπεδέξατο αὐτοὺς καὶ ὡδήγησεν εἰς τὸν ηὐτρεπισμένον οἶκον. Καὶ ἦλθον καὶ ἄλλοι καὶ ἤρχισαν τὰ κεράσματα τῆς ρακῆς διὰ τοῦ ἐκ κασσιτέρου παγουρίου, καὶ κατηναλώθησαν αἱ θερμαὶ τηγανῖται τῆς θείας Παρασκευῆς. Καὶ ἔπειτα ἐπίσκεψις εἰς τὸν κουμπάρον ἐδῶ, χαιρετισμὸς εἰς τὸν συμπέθερον ἐκεῖ καὶ χειραψίαι καὶ φιλήματα καὶ ὅλα αὐτὰ ἀρδευόμενα διὰ δαψιλοῦς ρακῆς ἢ τσιπουρίτου.

Ὅμιλοι ἀθροίζονται παρὰ τὰς θύρας τῶν οἴκων καὶ συζητήσεις ἄρχονται περὶ τῶν γεννημάτων, ἔστιν ὅτε καὶ περὶ τῶν πολιτικῶν τῆς ἐπαρχίας.

Ἐν τῷ μεταξὺ αἱ γυναῖκες παρασκευάζουσι τὰ ἐδέσματα ἐντὸς λεβήτων καὶ χυτρῶν εὐμεγέθων, καὶ αἱ *χαμηλοβλεποῦσαι* καὶ *σιγαλοπερπάτητοι* κόραι παρέρχονται αἰδημόνως πρὸ τῶν ἀνδρῶν ἐκτελοῦσαι τῶν γονέων τὰ θελήματα, καὶ τρίζουσι τανυόμενα ὑπὸ τῶν κνημῶν τὰ περικέντητα ὑποκάμισα καὶ κωδωνίζουσιν οἱ ἀργυροῖ κόσμοι τοῦ μετώπου καὶ τοῦ τραχήλου.

Ὁ σύζυγος τῆς θείας Παρασκευῆς, ἐκ τῶν ἐγκρίτων οἰκοκυραίων, ἐφιλοξένει δεκάδα χωρικῶν, σὺν αὐτοῖς δὲ καί τινα ἔμπορον ἐκ Ξηροχωρίου ἐλθόντα χάριν ψηφοθηρίας, καθότι ἔμελλε νὰ ἐκτεθῇ ὡς δήμαρχος κατὰ τὰς ἐπικειμένας δημοτικὰς ἐκλογάς.

Ἐνῷ λοιπὸν οἱ συνδαιτυμόνες ἔλειχον τὰ ὀστᾶ σεβασμίας αἰγός, ἣν ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Γεωργίου εἶχεν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τῶν ταλαιπωριῶν τῆς γεροντικῆς ἡλικίας, ὁ μνηστὴρ τῆς δημαρχίας ἐκήρυττε τὸν λόγον τῆς δημοτικῆς ἀναμορφώσεως. Καὶ τί δὲν θὰ ἔκαμνεν ἂν οἱ ἔντιμοι συμπολῖται ἐτίμων αὐτὸν διὰ τῆς ψήφου των; Ἡ γῆ τοῦ Ξηροχωρίου, ἥτις ἀδικεῖται τόσον ὑπὸ τοῦ ὀνόματος, ὅπερ ἀτόπως ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ διαβρέχοντος αὐτὴν ποταμοῦ Ξηριᾶ, ἡ γῆ τοῦ Ξηροχωρίου θὰ καθίστατο ἐπίγειος παράδεισος. Ὁ ὑποψήφιος ἐβεβαίου τοὺς χωρικοὺς ὅτι ὄχι μόνον ὁδοὶ ἁμαξιτοὶ θὰ ἀνοιχθῶσι διὰ τῶν βουνῶν καὶ τῶν φαράγγων, ὄχι μόνον σχολεῖα τέλεια θὰ ἱδρυθῶσιν ἐν ἑκάστῳ χωρίῳ, ὄχι μόνον μηχαναὶ θεριστικαὶ τοῦ δήμου θὰ ἐκτελῶσιν ἀκόπως καὶ δωρεὰν τὸν θερισμόν, ἀλλ' ὅτι αὐτὸς ὁ βασιλεὺς δι' ἰδιαιτέρας ἐπιστολῆς εἶχε δηλώσῃ πρὸς τὸν ἔντιμον ὑπήκοον αὐτοῦ, ὅτι θὰ ἤρχετο νὰ κτίσῃ ἀνάκτορον ἐν Ξηροχωρίῳ ἐπὶ τῆς δημαρχίας του.

Καὶ οἱ χωρικοὶ ἠτένιζον αὐτὸν δῆθεν θαυμάζοντες καὶ ἀνεφώνουν:

— Ἔτσι ἔ!

— Μωρὲ 'μίλα καλά, κὺρ Παντελάκη!

Καὶ λάθρα ὠθοῦντο διὰ τοῦ ἀγκῶνος καὶ ἐμειδίων ὑπὸ τὸν μύστακα.

Ὅταν δ' ὁ μικρόσωμος οἰκοδεσπότης, εὔθυμος καὶ πονηρὸς γέρων, προέπιεν εἰς ὑγείαν

Digitized by Google

τοῦ *κὺρ δημάρχου*, ἡ εὐθυμία ἐκορυφώθη καὶ ὁ κὺρ Παντελάκης ηὐχαρίστησε δι' ἀξιοπρεποῦς λογυδρίου τοὺς δημότας.

Ἀλλ' ἔξω ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ χωρίου ἤχησεν ὀξύαυλος καὶ ἐδούπησε τὸ τύμπανον· οἱ χωρικοὶ ἀφῆκαν τὸν κὺρ Παντελάκην μόνον ὁμιλοῦντα κατ' ἰδίαν μετὰ τοῦ οἰκοδεσπότου καὶ ἔσπευσαν εἰς τὸν χορόν.

Ὁ Γιαννιὸς προηγεῖτο. Ἦτο ἐλαφρός, καὶ ἐφημίζετο ὡς χορευτής· ἔσπευδε λοιπὸν νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν ἅλυσιν τοῦ συρτοῦ. Ἀλλ' ὁποία ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξίς του, ὅτε πλησιάσας πρὸς τὸν αὐλητήν, τὸν *καραμουζάρην*, ὅπως καλοῦσιν αὐτὸν οἱ χωρικοί, ἀνεγνώρισε τὸν Γυφτοκάβουραν.

Ὁ Ἀθίγγανος ἦτο εὐπρεπῶς ἐνδεδυμένος, ἐφόρει κοινὴν χωρικὴν ἐνδυμασίαν, ναὶ μὲν παλαιὰν καὶ οὐχὶ ἀμέμπτου καθαριότητος, ἀλλ' ὁπωσδήποτε πολὺ ὑπερτέραν τῆς ῥακώδους περιβολῆς, ἣν ἔφερε τὴν νύκτα ἐκείνην τοῦ Ὀκτωβρίου. Καὶ αὐτὸς ἀνεγνώρισε τὸν φιλόξενον ποιμένα καὶ ἐχαιρέτισε καμμύσας τὸν μόνον ὀφθαλμὸν καὶ ταπεινώσας τὸν ὀξύαυλον.

Ὁ νέος χωρικὸς δυσηρεστήθη ἐπὶ τῇ νέᾳ συναντήσει. Ὄχι μόνον ἐφοβήθη μὴ ὁ μονόφθαλμος κάμῃ λόγον περὶ τῆς ἐν τῷ ποιμνιοστασίῳ φιλοξενίας, ἀλλὰ καὶ ἐρρίγησε πάλιν ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει τοῦ κινουμένου σακκίου καὶ τῶν πέντε ὄφεων, οὓς εἶχεν ἀκουσίως φιλοξενήσῃ κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην. Ἤρξατο τοῦ χοροῦ μετ' ἀθυμίας, μόλις ἐκίνει ἄνευ ῥυθμοῦ, ἄνευ χάριτος, τοὺς πόδας. Ἀλλὰ κατὰ μικρὸν ἡ ὄρεξις αὐτοῦ ἐξήφθη καὶ ὅταν πολλοὶ ἤρχισαν νὰ κράζωσιν

— Ὁ Γιαννιὸς νὰ σύρῃ τὸν χορό, ὁ Γιαννιὸς νὰ πάῃ 'μπροστά! ἡ φιλοτιμία τοῦ νεανίου ἐξήφθη. Ἦσαν τόσαι λιγεραὶ αἵτινες θὰ τὸν ἐθαύμαζον ἐκεῖ, τόσοι λεβέντηδες, οἵτινες θὰ τὸν ἐφθόνουν.

Ποτὲ δὲν ἐχόρευσε μετὰ τόσης τέχνης! Κρατούμενος διὰ τῆς ἀνυψωμένης ἀριστερᾶς χειρὸς ἀπὸ τὸ μανδύλιον τοῦ παραστάτου ἐστρέφετο ὡς ἄτρακτος ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ποδός, ἐταπεινοῦτο πρὸς τὴν γῆν καὶ ἀνετινάσσετο ἐπάνω, ἔτυπτε τὸ χῶμα διὰ τῆς παλάμης καὶ ἐκροτάλει τοὺς δακτύλους εἰς τὸν ἀέρα. Καὶ ὁ μονόφθαλμος αὐλητὴς ἐκ τοῦ σύνεγγυς προπορευόμενος καὶ κινῶν ἄνω καὶ κάτω τοῦ αὐλοῦ τὸ στόμιον κατὰ τὸν ῥυθμὸν ἥρπαζε τὰ πρὸς τιμὴν τοῦ δεξιοῦ χορευτοῦ ῥιπτόμενα φιλοδωρήματα.

Ἐν τῇ μέθῃ τοῦ χοροῦ ὁ νέος χωρικὸς ἔβλεπε τὰ πάντα συγκεχυμένα καὶ στροβιλίζοντα περὶ αὐτόν. Ἀλλ' ἐπὶ μίαν στιγμὴν ἀκινητῶν ὅπως ἀναλάβῃ δύναμιν πρὸς τεχνικωτάτην τινὰ στροφὴν συνήντησε προσηλωμένους ἐπ' αὐτοῦ δύο λάμποντας ὀφθαλμοὺς ἐν τῷ ὁμίλῳ τῶν θεατῶν... Ἠσθάνθη τι ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ὡς κτύπημα κοπάνου καὶ ἔπεσε κατὰ γῆς παρασύρας καὶ τὸν παρ' αὐτῷ χορεύοντα.

Εὐθὺς συνῆλθεν ἐκ τῆς ζάλης, ἀλλὰ βάρος ἀκατάληπτον ἐπίεζε τοὺς ὤμους αὐτοῦ καὶ ἔτρεμον τὰ γόνατά του. Κατησχυμένος ἀπῆλθε τοῦ χοροῦ καὶ ἐκλείσθη ἐν τῷ οἴκῳ τῆς θείας Παρασκευῆς. Τὴν δ' ἑσπέραν, ἅμα ἐπανελθὼν εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον, κατελήφθη ὑπὸ ῥίγους καὶ πυρετοῦ. Καὶ ἡ μήτηρ μὴ δυναμένη ἄλλως νὰ ἐξηγήσῃ τὴν ἀναίτιον πτῶσιν καὶ τὴν αἰφνιδίαν ἀσθένειαν τοῦ υἱοῦ ἀπέδιδε τὰ πάντα εἰς βασκανίαν.

— Μοῦ τὸ βάσκαναν τὸ παιδὶ ἀπάνω 'ς τὸ χορό του, ἔλεγε καὶ ἐποίει παντοίους ἐξορκισμούς, καπνίζουσα αὐτὸν διὰ ζαχάρεως καὶ μοσχοκαρύων, ψελλίζουσα μυστηριώδεις καὶ ἀκαταλήπτους φράσεις.

Ὁ ταλαίπωρος ποιμὴν ἀκούων τῆς μητρὸς τοὺς λόγους ἐν τῇ ζάλῃ τοῦ πυρετοῦ καὶ ἀναπολῶν τοὺς δύο ἐκείνους ὀφθαλμούς, οὓς συνήντησε διὰ τοῦ βλέμματος ἐφ' ἑαυτοῦ προσηλωμένους, μίαν στιγμὴν πρὶν ἢ λιπόψυχος καταπέσῃ, δὲν ἀμφέβαλλεν ὅτι ἦτο βασκανίας θῦμα. Καὶ ᾐσθάνετο ἀκόμη τὰ βλέμματα ἐκεῖνα ἐπίμονα, ἀπλανῆ, κατατρυπῶντα τὰ ὀστᾶ, κατατρώγοντα τὰς σάρκας του...

Καὶ ἐν τῇ παρακρούσει ταύτῃ τῶν φρενῶν ἰδέα τις αἴφνης φωτεινὴ διῆλθε τὸ ἐσκοτισμένον λογικόν του. Ἀπέρριψε τὸ βαρὺ κάλυμμα καὶ ἀνετινάχθη ἔντρομος.

Οἱ μεγάλοι ἐκεῖνοι ὀφθαλμοί!.. Τὰ λαμπρὰ ἐκεῖνα βλέμματα!..

— Ἡ Τσιγγάνα! ἐγρύλλισε τρίζων τοὺς ὀδόντας καὶ καταπεσὼν βαρὺς ἐκάλυψε διὰ τῆς τσέργας τὴν κεφαλήν.

Οἱ ἄλλοι ἐν τῷ οἴκῳ ἐνόμιζον ὅτι παρελάλει.

Ε'

Ἡ ἀγορὰ τῆς Κυριακῆς

Ἡ ἀσθένεια τοῦ Γιαννιοῦ, εἴτε ἐκ βασκανίας προήρχετο εἴτε ἐξ ἄλλης τινὸς ἀφορμῆς, δὲν παρετάθη ἐπὶ πολύ. Μετὰ δύο ἡμέρας ὁ νεαρὸς ποιμὴν ὡδήγει πάλιν τὸ ποίμνιον τοῦ πατρός. Ἀλλ' ἡ ἐκ τοῦ συμβάντος τούτου ἐντύπωσις οὐ μόνον δὲν ἐξηλείφετο ἀπὸ τῆς μνήμης αὐτοῦ διὰ τοῦ χρόνου, ἀλλὰ καὶ ἐνεδυναμοῦτο.

Πολλάκις κατὰ τὰς εὐώδεις τοῦ ἔαρος νύκτας, ἐνῷ ἠγρύπνει ὑπὸ τοὺς μαρμαίροντας ἀστέρας καὶ ἀλλοφρονῶν προσητένιζε σκιερόν τινα θάμνον, ἐνόμιζεν ὅτι διεστέλλοντο αἴφνης ἀψοφητὶ οἱ κλῶνες αὐτοῦ καὶ δύο ὀφθαλμοί, τῶν οὐρανίων φωστήρων λαμπρότεροι, προσήλουν ἐπ' αὐτοῦ βάσκανον βλέμμα. Καὶ ὁ ποιμὴν ἐρρίγει καὶ ἔκλειε τὰ βλέφαρα, ἀλλ' οἱ ὀφθαλμοὶ ἔλαμπον, ἔλαμπον

Digitized by Google

πάντοτε ἀπειλητικοὶ ἅμα καὶ εὐμενεῖς, ἀπωθοῦντες καὶ ἕλκοντες.

Καί ποτε ἐν τῇ μαγικῇ τῆς μεσημβρίας ὥρᾳ κλίνων πρὸς κρυσταλλῶδες ὕδωρ ὅπως νίψῃ τὴν μορφήν, κατωπτρίσατο ἐν τῷ νάματι ἐκείνῳ, ὅπερ ἐχρύσουν τοῦ ἡλίου αἱ ἀκτῖνες, τὰ ἄσβεστα, τὰ γοητεύοντα ὄμματα τῆς Ἀθιγγανίδος. Καὶ ἀπέστρεψε τὴν κεφαλὴν καὶ ἐκάλυψε διὰ τῶν χειρῶν τὴν μορφὴν ὅπως ἀποφύγῃ τὴν γοητείαν. Ἐν τῇ ἐρημίᾳ τὰ αἰσθήματα ἅπαξ ῥιζούμενα αὐξάνουσι καὶ μεγεθύνονται ὡς τὰ μεμονωμένα δένδρα τοῦ βουνοῦ. Τὸ αἴσθημα ὅπερ ἤρξατο ἁπλοῦν τὰς ῥίζας αὐτοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ χωρικοῦ ἦτο παράδοξον ὅπως ὁ σπόρος ἐξ οὗ ἐγεννήθη. Ἦτο αἴσθημα διφυές, ἀποστροφῆς ἅμα καὶ ἐπιθυμίας, καὶ ἀνέδιδεν ὡς καρπὸν τὴν ἀπόφασιν: νὰ ἐπανίδῃ τὴν Ζεμφύραν.

Διὰ ποίας σειρᾶς συλλογισμῶν ἤγετο πρὸς τὴν ἀπόφασιν ταύτην ὁ νεανίας;

Διὰ σειρᾶς φυσικωτάτης:

Τί τὸν ἐτυράννει; τί τὸν ἐβασάνιζε; Τὸ ἄγνωστον. Ἔπρεπε λοιπὸν νὰ ἐρευνήσῃ τὸ ἄγνωστον τοῦτο, νὰ πεισθῇ ἂν ἀληθῶς εἶνε ὁποῖον τὸ ἐφαντάζετο ἢ μὴ ἐκ τῆς ἀποστάσεως παρουσιάζετο ὑπὸ τοιαύτην τερατώδη μορφήν.

Οὕτω τὰ παιδία ἐν τῷ σκιόφωτι τοῦ κοιτῶνος πτοούμενα ὑπὸ πελωρίας σκιᾶς ἐπὶ τοῦ τοίχου ἐζωγραφημένης, ἀφ' ἑνὸς μὲν πτήσσουσιν ὑπὸ τὸ κάλυμμα τῆς κλίνης, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου ὠθοῦνται ὑπὸ ἀκαταμαχήτου περιεργίας νὰ προβάλωσι τὴν κεφαλήν, ὅπως πεισθῶσι τέλος ἂν ἡ σκιὰ ἐκείνη εἶνε μαῦρός τις γίγας ἢ τῆς μητρὸς ἡ ἀνηρτημένη ἐσθής. Πόσον δ' ὁμοιάζουσι πρὸς παιδία οἱ ἕλληνες ἀγρόται, προκειμένου περὶ προλήψεων καὶ δεισιδαιμονιῶν, εἶνε γνωστὸν τοῖς πᾶσιν.

Ἐκολακεύετο δὲ ἡ φιλοτιμία τοῦ χωρικοῦ πιστεύοντος ὅτι ἀξίως καὶ ἀνδρικῶς ἔπραττεν οὕτω, προβαίνων μετὰ θάρρους πρὸς τὸν ἐχθρὸν ἀντὶ νὰ στρέψῃ δειλῶς τὰ νῶτα.

— Γιὰ μιὰ παλιοκατσιβέλα ἐκεῖ, μιὰ κουρελοατσιγγάνα θὰ βάνω ἔννοια 'ς τὸ νοῦ μου; Κάνει μάγια; Καὶ τὸ λοιπὸν γιατί δὲν μαγεύει καὶ τὰ κουρελόπανά της νὰ τὰ ξεκαινουργώσῃ; Μονάχα 'σὲ μένα βάλθηκε νὰ κάνῃ μάγια, γιατί δὲν κάνει τάχα κι' ἀλλωνῶν; Πῶς μ' ἐτήραξε τὴν ὥρα ποῦσερνα τὸ χορό; Ὅλοι μ' ἐτήραγαν... Καὶ νὰ ἦτον πάλι βάσκαμμα ἢ ζαλάδα ἀπ' τὰ κρασιὰ καὶ τὰ ῥακιά;

Ὁ Γιαννιὸς διενοεῖτο ὅλα ταῦτα ὅπως ἐπιρρώσῃ ἑαυτὸν εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως. Ἀλλὰ καὶ πάλιν ἐδίσταζεν, ἐδειλία ὁ δεισιδαίμων ἀγρότης. Ἕως οὗ ἡ Τύχη, ἡ τυφλὴ ὁδηγὸς ὅλων ἡμῶν τῶν μὴ τυφλῶν, ἔτεινεν ἀρωγὸν χεῖρα καὶ πρὸς τὸν ἐνδοιάζοντα νεανίαν.

[Ἕπεται συνέχεια]

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

Η ΕΝ ΚΟΡΣΙΚΗι ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΙΚΙΑ

Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.

Θ'

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΑΙΑΚΚΙΩι ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΑΥΤΗΣ ΑΠΟΙΚΙΑΣ.

Διοικητὴς Αἰακκίου, κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, ἦτο ὁ Σαλβατὼρ Σχουαρκιαφίκος, ὁ ὁποῖος λίαν εὐμενῶς καὶ εὐπροσηγόρως ὑπεδέχθη τοὺς ἐκεῖ πρόσφυγας Ἕλληνας. Ὁ ἄρχων οὗτος, τῇ διαταγῇ τῆς Κυβερνήσεώς του, ἐπρότεινεν εἰς τοὺς Ἕλληνας, ἐὰν ἤθελον, ν' ἀσπασθῶσι τὴν στρατιωτικὴν τέχνην. Ἀλλ' οἱ Ἕλληνες ἀπήντησαν ὅτι ἐπροτίμων νὰ καλλιεργοῦν τὴν γῆν διὰ νὰ προμηθεύουν ταῖς οἰκογενείαις των τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα· καί, κατὰ συνέπειαν, ὅτι ἐπεθύμουν νὰ ἐπιστρέψουν εἰς Παομίαν. Ὁ ἄρχων οὗτος, ὅταν ἤκουσε τὴν ἀπόφασίν των ταύτην, τοῖς εἶπεν ὅτι ἡ ἐπάνοδος εἰς Παομίαν, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἐπαναστατικοῦ ἐκείνου ἀναβρασμοῦ, ἦτο πρᾶγμα δύσκολον καὶ ἀδύνατον· ὅτι εἶχε διαταγὴν ἀπὸ τὴν Κυβέρνησίν του νὰ τοὺς καταγράψῃ στρατιώτας πρὸς φύλαξιν τῆς πόλεως τοῦ Αἰακκίου· καὶ ὅτι, ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἐν Παομίᾳ ζημίας των καὶ τὴν συντήρησιν τῶν οἰκογενειῶν των, ἡ γενουηνσιακὴ Κυβέρνησις ἀνεδέχετο τὴν ἀποζημίωσιν ταύτην καὶ τὰς δαπάνας πρὸς συντήρησιν τῶν οἰκογενειῶν των. Οἱ Ἕλληνες δέ, μὴ δυνάμενοι νὰ πράξωσιν ἄλλως, ἠσπάσθησαν τὸν στρατιωτικὸν βίον, ὡς χωροφύλακες τῆς πόλεως τοῦ Αἰακκίου.

Εὐθὺς λοιπὸν ὁ Διοικητὴς τοῦ Αἰακκίου διώρισεν ἐκ τῶν Ἑλλήνων τούτων, κατὰ τὸν παπᾶ-Νικόλαον, *ἑκατοντάρχους*, *τενέντηδες*, *φλαμπουρέους*, *σαργέντες* καὶ *καπουραλέους*, καὶ τοῖς προσδιώρισε τὸν ἐπὶ τούτῳ μισθόν των. Ὡσαύτως δὲ δι' ἕκαστον ἄτομον τῶν ἑλληνικῶν γυναικοπαίδων (γέροντας, γυναῖκας καὶ παιδία) ὡρίσθησαν δύο ἄσπρα καθ' ἑκάστην.

Ἐν τοῖς ληξιαρχικοῖς βιβλίοις τοῦ Δημαρχείου τῶν Καρυῶν, κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, ἀπαντῶνται οἱ ἑξῆς τίτλοι: *ἀτγιουτάντες*, *κάπος*, *καπετάνος*, *κομισάριος*, *κολονέλος*, *τενέντες*, *σαργέντες*, *μαγγιόρες* κλπ. Πολλὰ δὲ ἔγγραφα καὶ κατάστιχα, σωζόμενα ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς ἐν Αἰακκίῳ οἰκογενείας τῶν Στεφανοπούλων Κομνηνῶν, ἀναφέρουσι καὶ μαρτυροῦσι πολλὰ πράγματα ἀφορῶντα τὴν νέαν ταύτην ζωὴν τῆς ἐν Κορσικῇ ἑλληνικῆς ἀποικίας. Ὡσαύτως δ' ὁ La Ville Heurnois ἐν τῇ ἀνωνύμῳ ἱστορίᾳ του, σελ. 285, λέγει ὅτι ἐσχηματίσθησαν τρία ἑλληνικὰ τάγματα ὑπὸ τοὺς ἀρχη-

Digitized by Google

γούς Μιχάλην, Ἰωάννην καὶ Θεοδωρῖκον. Ὁ ἴδιος συγγραφεὺς δίδει ἐκτενεῖς πληροφορίας καὶ περὶ τῆς πληρωμῆς τῶν ἀρχηγῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν Ἑλλήνων. Κατὰ τὸν ἴδιον συγγραφέα, ἐν τῇ καταμετρήσει τῆς 13 Ἀπριλίου 1740, οἱ ἐν Αἰακκίῳ Ἕλληνες εὑρέθησαν 812 ψυχαί, μεταξὺ τῶν ὁποίων 200 ἄνδρες, ἱκανοὶ νὰ φέρωσιν ὅπλα. Κατὰ δὲ τὸν συγγραφέα τῆς Description de la Corse κτλ. «ἡ Δημοκρατία τῆς Γενούης παρέλαβεν ἐκ τῶν Ἑλλήνων τούτων ὡς στρατιώτας τετρακοσίους ἄνδρας.»

Οὕτω δὲ οἱ Ἕλληνες, γενόμενοι χωροφύλακες τοῦ Αἰακκίου, ἦσαν ἠναγκασμένοι, σχεδὸν καθ' ἑκάστην, νὰ κάμνωσιν ἐκδρομὰς ὅπως ἐκδιώκωσι τοὺς ἐπαναστάτας Κορσικανούς, οἵτινες συχνάκις ἐπετίθεντο κατὰ τῆς πόλεως τοῦ Αἰακκίου καὶ ἐλυμαίνοντο τὰ κτήματα τῶν κατοίκων αὐτῆς. Τοιαύτας ἐκδρομὰς ἔκαμον πολλάς· πλὴν ὅμως ἐκ τούτων μόνον τὰς ἀκολούθους ἠδυνήθην νὰ συλλέξω, τὰς ὁποίας ἐν παραδείγματι μεταφέρω ἐνταῦθα.

Εὐθὺς μετὰ τὴν ἄφιξιν τῶν Ἑλλήνων εἰς Αἰάκκιον, οἱ ἐπαναστάται ἔφθασαν ἐν μεγάλῃ δυνάμει μέχρι τῶν πυλῶν τοῦ Αἰακκίου, ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ πολιορκήσουν καὶ νὰ κυριεύσουν τὴν πόλιν, οὕτως, ὥστε οὐδεὶς τῶν πολιτῶν ἐτόλμα νὰ ἐξέλθῃ τῆς πόλεως. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ὅλοι οἱ μύλοι ἦσαν κλειστοί, ὥστε οὐδεὶς ἠδύνατο ν' ἀλέσῃ. Ἐν τούτοις, τρεῖς τῶν χωροφυλάκων Ἑλλήνων ὑπῆγαν ν' ἀλέσουν καρποὺς εἰς τοὺς παρὰ τὸ Αἰάκκιον μύλους. Χάριν ταχύτητος ὅμως οἱ τρεῖς οὗτοι ὑπῆγαν εἰς τρεῖς διαφόρους μύλους. Λησταὶ δ' ἐκ τῶν Κορσικανῶν ἐπαναστατῶν εἰσελθόντες κρυφίως εἰς ἕνα τῶν μύλων τούτων, ἥρπασαν τὸ πυροβόλον τοῦ Ἕλληνος. Ἐν τούτοις ὁ Ἕλλην, πηδήσας ἐκ τοῦ παραθύρου τοῦ μύλου, ἔδραμεν εἰς τὸν ἄλλον μύλον, ὅπου ἔλαβε τὸ πυροβόλον τοῦ συντρόφου του καὶ οὕτως ἀντεπεξῆλθε κατὰ τῶν ληστῶν. Ἐν τῇ συμπλοκῇ ταύτῃ, ὁ μὲν Ἕλλην ἐπληγώθη εἰς τὸν πόδα. Ἕνα ὅμως τῶν ληστῶν, εἰς ἀνταμοιβήν, ἔρριψε νεκρὸν κατὰ γῆς, τοῦ ὁποίου ἔλαβε τὸ πυροβόλον. Ὀλίγον δὲ μετὰ ταῦτα ἡ εἴδησις αὐτὴ ἔφθασεν εἰς Αἰάκκιον, ὁπόθεν φθάσαντες ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἐν σώματι, κατεδίωξαν τοὺς ληστάς. Οἱ Ἕλληνες, ἐπιστρέφοντες εἰς Αἰάκκιον, ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν ὡς λάφυρα περὶ τὰς δύο χιλιάδας χοίρων καὶ ἑκατὸν ἀγελάδας καὶ βοῦς. Αὕτη εἶνε ἡ πρώτη ἐκδρομὴ τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν ἐπαναστατῶν Κορσικανῶν, ἡ ὁποία ἐγένετο ἀφορμὴ ὅπως οἱ Ἕλληνες οὗτοι καταστῶσι μισητοὶ καὶ παρὰ τοῖς Κορσικανοῖς τῶν μερῶν ἐκείνων.

Ἤδη ἀπὸ τῆς ἀφίξεως τῶν Ἑλλήνων τούτων ἐν Κορσικῇ ἑλληνικαί τινες οἰκογένειαι, πρὸς ἀνεύρεσιν καλλιτέρας τύχης, καταλιποῦσαι τὴν Παομίαν, μετέβησαν εἰς τὰ πέριξ τοῦ Αἰακκίου, ὅπου ἐκαλλιέργουν διαφόρους γαίας καὶ μετήρχοντο διάφορα ἐπαγγέλματα.

Λέγεται δὲ ὅτι ἡ οἰκογένεια τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος Βοναπάρτου κατήγετο ἐκ τῶν ἑλληνικῶν τούτων οἰκογενειῶν, ἢ μᾶλλον ἐξ ἑλληνικῶν οἰκογενειῶν τῆς ἀποικίας ταύτης διασπαρεισῶν ἐν τῇ Κάτω Ἰταλίᾳ. Τινὲς δὲ τῶν ἱστοριογράφων μάλιστα καὶ δι' ἱκανῶς πειστικῶν ἐπιχειρημάτων ὑπεστήριξαν τὴν γνώμην ταύτην. Οὕτω δὲ ἡ οἰκογένεια *Bonaparte*, κατ' αὐτούς, δὲν εἶναι ἄλλο εἰμὴ ἡ οἰκογένεια *Καλομέρης*, ἢ μᾶλλον *Καλομοίρης*, ἐξιταλισθεῖσα καθ' ὃν τρόπον οἱ *Γιατριάνοι* ἐξιταλίσθησαν καὶ ἔγιναν *Medicis*.

Ὅταν οἱ Κορσικανοὶ ἤρχισαν νὰ καταδιώκωνται ὑπὸ τῶν ἐν Αἰακκίῳ Ἑλλήνων, τότε ἠθέλησαν νὰ ἐκδικηθῶσι κατὰ τῶν Ἑλληνικῶν τούτων οἰκογενειῶν. Μιᾷ δὲ τῶν ἡμερῶν ἐπετέθησαν κατ' αὐτῶν καὶ κατώρθωσαν νὰ φονεύσωσι μίαν νεάνιδα. Ὅταν δ' ὁ πατὴρ αὐτῆς ἔφθασεν εἰς Αἰάκκιον καὶ ἀνήγγειλε τὰ γενόμενα, τότε οἱ ἐκεῖ Ἕλληνες ἐξελθόντες, κατεδίωξαν αὐτούς, παρὰ τῶν ὁποίων ἐλαφυραγώγησαν δύο ποίμνια ἐριφίων.

Μίαν τῶν ἡμερῶν ἔφθασαν καὶ πάλιν οἱ ἐπαναστάται πρὸ τοῦ Αἰακκίου, καίοντες καὶ καταστρέφοντες τοὺς ἀγροὺς καὶ τὰς ἀμπέλους τῶν πολιτῶν. Ὅταν δὲ οἱ Ἕλληνες ἐξῆλθον καὶ πάλιν κατ' αὐτῶν, οἱ Κορσικανοί, ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ των ἤρχισαν νὰ τοὺς ὑβρίζουν τοιουτοτρόπως: «Ἄ! Τουρκομανιῶτοι, χωρὶς πίστι, καὶ πότες νὰ σᾶς ξεκληρώσωμε! Στέκωμε δυνατά, ἀδελφοί, ὅτι ἔρχονται θυμωμένοι οἱ Τουρκομερίταις μὲ ταῖς πλατέαις βράκαις καὶ τοὺς κόκκινους στήθους. Φωτιά, Φωτιά! κατὰ τοὺς ἀπίστους καὶ μὴν φοβᾶστε!»

Ἡ φράσις αὕτη εἶναι τοῦ παπᾶ-Νικολάου. Ἐκ τῆς φράσεως δὲ ταύτης μανθάνομεν ὅτι οἱ Ἕλληνες τῆς Κορσικῆς, μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἐξηκολούθουν νὰ φέρωσι τὴν ἐθνικήν των ἐνδυμασίαν, καὶ ὅτι οἱ Κορσικανοὶ τοὺς συνέχεον, ὡς πρὸς τὴν θρησκείαν, μὲ τοὺς Τούρκους.

Ἐν τούτοις οἱ Ἕλληνες ἤρχισαν νὰ τοὺς κτυποῦν ὥστε, μετὰ πολύωρον μάχην τοὺς ἐδίωξαν, φονεύσαντες δέκα ὀκτὼ καὶ πληγώσαντες πολλοὺς ἐξ αὐτῶν.

Ἄλλην φορὰν ὁ Διοικητὴς τοῦ Αἰακκίου ἀνέθηκεν εἰς τοὺς Ἕλληνας τὴν ἐπικίνδυνον ἐκστρατείαν, νὰ ὑπάγουν νὰ ἐλευθερώσουν τοὺς ἐν τῷ φρουρίῳ τῆς Κόρτης ὑπὸ τῶν ἐπαναστατῶν περικυκλωθέντας Γενουηνσίους στρατιώτας. Ὁ ἀρχηγὸς τῶν Ἑλλήνων ἐξήγησε λεπτομερῶς τοῖς στρατιώταις τὸν κίνδυνον, καὶ ἐκάλεσε τοὺς οἰκειοθελῶς βουλομένους νὰ λάβωσι μέρος εἰς τὴν ἐκστρατείαν ταύτην.

Digitized by Google

Τὴν ἡμέραν δὲ τῆς ἀναχωρήσεως συνήχθησαν ὅλοι οἱ στρατιῶται ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ἐκκλησίᾳ ἵνα μεταλάβωσι τῶν Ἁγίων Μυστηρίων. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς Ἐκκλησίας ἦτο ἐστημένον νεκρικὸν κουβούκλιον.... Μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, οἱ στρατιῶται παρετάχθησαν ἐν στρατιωτικῇ παρατάξει πρὸ τοῦ νεκρικοῦ τούτου φερέτρου, οἱ δὲ ἱερεῖς ἔψαλαν τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν. Μετὰ τὸ τέλος τῆς Ἀκολουθίας, οἱ στρατιῶται ἠσπάσθησαν τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους των τὸν τελευταῖον ἀσπασμόν, μετέλαβον τῶν Ἁγίων Μυστηρίων καὶ ἀνεχώρησαν.... Τὸ ἀποτέλεσμα ὑπῆρξε νίκη· ἀλλὰ νίκη δι' αἵματος κερδηθεῖσα.

Ὅτε ὁ Παόλι διηύθυνε τὴν Κορσικανικὴν ἐπανάστασιν, ἀρχηγὸς τῶν Ἑλλήνων ἦτο ὁ Καπετὰν Γεώργιος Στεφανόπουλος, ἀπόγονος τοῦ Γεωργίου Στεφανοπούλου Κομνηνοῦ, ἀρχηγοῦ τῆς ἑλληνικῆς ταύτης ἀποικίας κατὰ τὴν ἀναχώρησιν ἐξ Οἰτύλου. Εἰς τοῦτον δὲ τὸν Καπετὰν Γεώργιον ἦτο ἀνατεθειμένη ἡ φύλαξις τοῦ φρουρίου τοῦ Αἰακκίου. Ὁ Πάολι, μετ' ἐπανειλημμένας ματαίας ἀποπείρας ὅπως καταλάβῃ τὸ φρούριον τοῦτο, ἐσκέφθη ἵνα διὰ χρημάτων διαφθείρῃ τὸν ἀρχηγὸν αὐτοῦ καὶ καταστῇ κύριος τοῦ φρουρίου καὶ τῆς πόλεως. Ἐπὶ τούτῳ λοιπὸν τῷ ἔπεμψεν ἐπιστολήν, διὰ τῆς ὁποίας τοῦ ἐζήτει συνέντευξιν ἐν ὡρισμένῳ τινὶ τόπῳ. Ὁ Καπετὰν Γεώργιος, παραλαβὼν τινας τῶν Ἑλλήνων, ἐπορεύθη εἰς τὸν ὑποδειχθέντα τόπον, ὅπου οἱ ἐπαναστάται μετὰ μεγάλης τιμῆς καὶ ὑπολήψεως τὸν ὑπεδέχθησαν. Ὁ μεταξὺ Πάολι καὶ Καπετὰν Γεωργίου διάλογος ὑπῆρξεν ὁ ἑξῆς·

— Σοὶ προσφέρω, Καπετάνε μου, τὰς ἀνωτέρας τῶν στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν τιμῶν, εἶπεν ὁ Πάολι, ἐὰν μοὶ παραδώσῃς τὸ φρούριον τὸ ὁποῖον φυλάττεις.

— Ὡρκίσθην τιμιότητα εἰς τοὺς ἀνωτέρους μου, ἀπήντησεν ὁ Καπετὰν Γεώργιος, καὶ δὲν ἐπιθυμῶ νὰ καταπατήσω τοὺς ὅρκους μου.

Μετὰ ματαίαν ἔνστασιν ὀλίγων λεπτῶν, θέτων ὁ Πάολι τὴν δεξιάν του ἐπὶ τοῦ ὤμου τοῦ Καπετὰν Γεωργίου, τῷ προσέθηκεν:

— Ἐὰν εἶχα στρατιώτας καὶ ἀξιωματικοὺς ὡς ὑμᾶς τοὺς Ἕλληνας, ὁ ἐχθρὸς δὲν θὰ ἔμενεν ἐπὶ τῆς νήσου μου οὔτε εἰκοσιτέσσαρας ὥρας.

Μετὰ τὸν βραχὺν τοῦτον διάλογον ὁ Πάολι διέταξεν φρουρὰν ἐπαναστατῶν νὰ ὁδηγήσῃ τοὺς Ἕλληνας μέχρι τῶν πυλῶν τῆς πόλεως τοῦ Αἰακκίου. Εὐθὺς δὲ μετὰ ταῦτα ἤρχισαν καὶ πάλιν αἱ ἐχθροπραξίαι.

Τὴν ἀκρίβειαν τῶν ἀνωτέρω ἐκδρομῶν δὲν εἶμαι εἰς κατάστασιν νὰ ἐπιβεβαιώσω· τοῦθ' ὅπερ δὲ μετὰ πεποιθήσεως δύναμαι νὰ εἴπω εἶναι ὅτι οἱ Ἕλληνες οὗτοι ὑπηρέτησαν στρατιωτικῶς τοὺς Γενουηνσίους καὶ κατόπιν τοὺς Γάλλους, καὶ ὅτι πολλάκις διεκρίθησαν ἐπ' ἀνδρίᾳ καὶ θάρρει, διὸ καὶ ἔχαιρον ἐξαιρετικὴν ὑπόληψιν παρὰ τοῖς ἀνωτέροις αὐτῶν. (Παραβλ. Description de la Corse κτλ. σελ. 76. 126. 131. 153. 156.) Ἰδιαιτέρως δ' ἀξία παρατηρήσεως εἶναι ἡ ἐντὸς τριάκοντα τριῶν ἐτῶν σχεδὸν κατὰ τὸ ἥμισυ ἐλάττωσις τῶν Ἑλλήνων τούτων. Ἐν μὲν τῇ καταμετρήσει τοῦ 1740, ὡς ἤδη ἀνωτέρω διελάβομεν, οἱ ἐν Αἰακκίῳ Ἕλληνες εὑρέθησαν 812 ψυχαὶ ἐν ὅλῳ. Τοὐναντίον δ' ἐν τῇ καταμετρήσει τοῦ 1773 οἱ Ἕλληνες οὗτοι δὲν ἦσαν εἰμὴ 428 ψυχαὶ μόνον. Ἡ σύνοψις δὲ τῆς τελευταίας ταύτης καταγραφῆς, κατὰ τὸν κατάλογον τὸν ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. C. 77 χαρτοδέσμῃ εὑρισκόμενον ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ Νομαρχείου τοῦ Αἰακκίου, ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Premier juillet 1773. Denombrement de la colonie grecque existante à Ajaccio.»

34	οἰκογ.	ἐξ	1	ἀτομ.	συγκειμ.	= 34	ψυχαί.
37	»	»	2	»	»	= 74	»
36	»	»	3	»	»	= 108	»
21	»	»	4	»	»	= 84	»
13	»	»	5	»	»	= 65	»
5	»	»	6	»	»	= 30	»
1	»	»	7	»	»	= 7	»
1	»	»	8	»	»	= 8	»
2	»	»	9	»	»	= 18	»
150						428	ψυχαί.

Ὁ πληθυσμὸς δὲ τῆς ἑλληνικῆς ταύτης ἀποικίας ἠλαττώθη τόσον μεγάλως διὰ τοὺς ἑξῆς πιθανωτάτους λόγους· α') διότι πολλαὶ οἰκογένειαι, μὴ δυνάμεναι νὰ ὑποφέρωσι τὰς ἐκ τοῦ πολέμου ταλαιπωρίας, μετηνάστευσαν εἰς τὴν νῆσον Σαρδόνα καὶ εἰς τὴν Κάτω Ἰταλίαν καὶ ἔμειναν ἐκεῖ διὰ παντός, τῶν ὁποίων τὰ ἴχνη ἐάν τις ζητήσῃ, βεβαίως θὰ εὕρῃ ἀκόμη καὶ σήμερον· β') διότι πιθανῶς τινὲς τῶν Ἑλλήνων τούτων νὰ ἀνεχώρησαν μὲ τὸν Ἱσπανικὸν στόλον, καὶ γ') διότι βεβαίως οὐκ ὀλίγοι ἐξ αὐτῶν θὰ ἐφονεύθησαν ἤδη κατὰ τὰς διαφόρους ἐκδρομάς, τὰς ὁποίας ἔκαμνον ἐναντίον τῶν ἐπαναστατῶν Κορσικανῶν. Ὁπωσδήποτε δὲ ἐξ ὅλων τούτων εἰκάζω ὅτι ἡ ἱστορία τῶν ταλαιπώρων Ἑλλήνων, ἐν ταῖς λεπτομερείαις αὐτῆς, βεβαίως θὰ ἦναι πραγματικὴ Ὀδύσσεια. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὁ Boswell ἐκάλεσεν αὐτοὺς tristes reliquiæ Danaum.

Ὅτε ἡ Κορσικὴ περιῆλθεν ὁριστικῶς εἰς τὴν γαλλικὴν ἐξουσίαν καὶ ἡ εἰρήνη ἀποκατέστη, τότε καὶ οἱ Ἕλληνες ἤρχισαν νὰ σκέπτωνται περὶ τῆς ἀποκαταστάσεώς των. Ἡ εἰς Παομίαν ἐπιστροφὴ ἦτο ἀδύνατος, διότι οἱ ἐπαναστάται Κορσικανοὶ ἔκαυσαν τὰς οἰκίας των, ἐσφετερίσθησαν τὰ κτήματά των καὶ κατερήμωσαν ἐκ θεμελίων τὸ χωρίον των. Ἐν τῷ μεταξὺ

Digitized by Google

δὲ τούτῳ ἡ ἱσπανικὴ κυβέρνησις ἐπρότεινεν εἰς τὸν καπετὰν Γεώργιον καὶ δι' αὐτοῦ εἰς ὅλους τοὺς Ἕλληνας, ἐὰν ἤθελον, νὰ μεταβῶσι καὶ ἐγκατασταθῶσιν ἐν Ἱσπανίᾳ, ὅπου τοῖς παρεχώρει γαίας πρὸς καλλιέργησιν. Πλὴν ὅμως οἱ ὅροι δὲν ἦσαν σύμφοροι τῷ ἑλληνικῷ πληθυσμῷ, δι' ὃ καὶ ἡ πρότασις αὕτη ἀπερρίφθη κατὰ πρῶτον ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ Καπετὰν Γεωργίου. Πολλὰ ἔγγραφα, σῳζόμενα ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς ἐν Λιακκίῳ οἰκογενείας τῶν Στεφανοπούλων Κομνηνῶν, πραγματεύονται τὰ καθέκαστα τῆς ὑποθέσεως ταύτης.

(Ἕπεται συνέχεια)

Ν. Β. Φαρδυς

Η ΕΛΛΑΣ ΕΝ ΤΗι ΠΑΓΚΟΣΜΙΩι ΕΚΘΕΣΕΙ ΤΟΥ 1878

Οἶνοι κλπ. Ἡ Ἑλλὰς ἐξέθηκεν οἴνους, οἰνοπνευματώδη ποτὰ καὶ ζύθους. Ἡ διὰ τὰς ἀμπέλους ἀφιερωμένη ἔκτασις τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς εἶνε περίπου 124,000 μυριομέτρων, παραγόντων 36 [1]) περίπου ἑκατομμύρια χιλιόγραμμα σταφίδων καὶ 205 ἑκατομ. χιλιόγραμμα σταφυλῶν.

Ἐξαιρέσει δειγμάτων τινῶν οἴνου ρητινίτου, ἤτοι οἴνου ἔχοντος ὀξεῖαν γεῦσιν ρητίνης, εἰς ὃν ἀποδίδουσιν ἰδιάζουσαν ὑγιεινὴν ἐπιρροήν, ἡ Ἑλλὰς παρουσίασεν οἴνους ἀξιολόγους. Ἀναφέρομεν ὅτι τὸ πρῶτον χρυσοῦν βραβεῖον ἀπενεμήθη ἄνευ ἀντιρρήσεως εἴς τι ἐργοστάσιον οἴνων Κορινθιακῶν σταφυλῶν διὰ τοὺς λαμπροὺς αὐτοῦ οἴνους ἐπιδορπίου. Ἡ ἕδρα τοῦ ἐργοστασίου τούτου εἶνε ἐν Πάτραις.

Τὸ ἕτερον βραβεῖον ἀπενεμήθη εἰς Ἀθηναϊκὸν οἶκον. Ὡσαύτως συλλογὴ οἴνων τῆς Μήλου ἐκρίθη ἀξία βραβείου ἀργυροῦ. Ὅμοιον βραβεῖον ἀπενεμήθη εἰς ἐκθέτην τινὰ ἐκ Κεφαλληνίας διὰ τὸν ἐρυθρὸν αὐτοῦ οἶνον. Ὀκτὼ ἕτεροι ἐκθέται ἐκ Πατρῶν, Θήρας, Κερκύρας, Κεφαλληνίας, Ἰστιέας, ἠμείφθησαν διὰ πέντε βραβείων χαλκῶν καὶ τριῶν ἐντίμων μνειῶν.

Ἡ Ἑλλὰς ἐξάγει τοὺς οἴνους της εἰς Κωνσταντινούπολιν, Ἀγγλίαν, Γερμανίαν, Ὀλλανδίαν καὶ Βέλγιον. Ἐν Θήρᾳ ὑπάρχει συνήθεια νὰ ἐκθέτωσι τὰς σταφυλὰς εἰς τὸν ἥλιον ἵνα παραγάγωσιν οἶνον γλυκύτερον, πνευματωδέστερον καὶ περιέχοντα πλείονας χυλώδεις οὐσίας. Εἶνε τὸ κύριον μέσον τῆς παρασκευῆς τῶν ζακχαρωδῶν οἴνων τῆς νήσου.

Δύο ἐκθέται οἰνοπνευμάτων ἔτυχον ὁ μὲν βραβείου χαλκοῦ, ὁ δὲ ἐντίμου μνείας.

1) Ἡ πληροφορία προφανῶς ἐσφαλμένη, ἀφοῦ ἡ νῦν παραγομένη σταφὶς ὑπολογίζεται περίπου εἰς 350 ἑκατομ. λίτρας, ἢ 150 ἑκατομ. χιλιόγραμμα.

Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἐξάγει μεγάλας ποσότητας σταφίδων εἰς Ἀγγλίαν καὶ Γαλλίαν, ἔνθα τὸ προϊὸν τοῦτο καθίσταται ἡ βάσις νέας βιομηχανίας ὁλονὲν ἀναπτυσσομένης ἐπὶ βλάβῃ τῆς παραγωγῆς τῶν φυσικῶν οἴνων.

Βάμβαξ. Ὡς ἐν πολλαῖς ἄλλαις χώραις ἡ καλλιέργεια τοῦ βάμβακος ἔλαβέ τινα σπουδαιότητα κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Ἀμερικανικοῦ πολέμου, δὲν ἐμετριάσθη δὲ πολὺ ἔκτοτε, καθόσον ἡ λῆξις τοῦ πολέμου συνέπεσε μετὰ τῆς ἱδρύσεως κλωστηρίων ἐν τῇ χώρᾳ. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡ καλλιέργεια τοῦ βάμβακος καταλαμβάνει 10,000 ἕως 11,000 μυριομέτρων, ἡ δ' ἐνιαυσία παραγωγὴ εἶνε περίπου 7 ἑκατομμύρια χιλιογράμμων. Ἡ ποσότης ὅμως αὕτη δὲν ἀρκεῖ ν' ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς βιομηχανίας, καθόσον ἡ εἰσαγωγὴ ὑπερβαίνει τὴν ἐξαγωγὴν κατὰ 80,000 χιλιόγραμμα περίπου.

Ἔριον. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν Ἑλλάδι προβάτων εἶνε ὑπερβολικὸς ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν ἀριθμὸν τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τὴν ἔκτασιν τῆς χώρας· ὑπάρχουσι ἐπέκεινα τοῦ 45 προβάτων κατὰ τετραγωνικὸν χιλιόμετρον, ὑπολογίζουσι δὲ περίπου 150 πρόβατα ἀνὰ 100 κατοίκους. Ὡς ἐν Ἰταλίᾳ, τὰ ποίμνια εἶνε ἐν γένει ἀνεξάρτητα πάσης γεωργικῆς ἐκμεταλλεύσεως, ἀνήκουσιν εἰς ποιμένας ἐνδιαφερομένους διὰ τὸ προϊὸν των, οἵτινες τὰ ὁδηγοῦσιν ἀπὸ βοσκῆς εἰς βοσκήν. Διέρχονται τὸ θέρος ἐπὶ τῶν ὀρέων, καὶ καταβαίνουσι τὸν νοέμβριον, ἵνα ἀναβῶσιν ἐκ νέου τὸν ἀπρίλιον.

Ἡ τοῦ ἐρίου παραγωγὴ εἶνε κατὰ μέσον ὅρον ἓν χιλιόγραμμον κατὰ κεφαλήν. Εἶνε ἔριον ἀρκούντως τραχύ, συνήθως μέλαν, καὶ μεμιγμένον μὲ τρίχας σκληρὰς καὶ χνοῦν. Ἡ ἐξαγωγὴ εἶνε μικρά, φθάσασα κατὰ τὸ 1875 εἰς 338,000 χιλιόγραμμα ἢ τὸ δέκατον περίπου τῆς ὅλης παραγωγῆς.

Μέταξα. Η Ἑλλάς, ἡ ἄλλοτε τοσοῦτον ἐπιδίδουσα εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν μεταξοσκωλήκων, ὥστε ὁ Μωρέας νὰ ὀφείλῃ, λέγουσι, τὸ ὄνομα αὐτοῦ εἰς τὰς φυτείας τῶν μωρεῶν ὑφ' ὧν ἐκαλύπτετο, δὲν παράγει σήμερον ἢ ποσότητας λίαν περιωρισμένας βομβύκων (κουκκουλίων). Ἡ ἐξαγωγή, ἄλλοτε σημαντική, δὲν εἶνε σήμερον ἢ χιλιάδες τινὲς χιλιογράμμων. Ἐστάλησαν μολαταῦτα εἰς τὴν Ἔκθεσιν καλά τινα δείγματα βομβύκων λευκῶν καὶ κιτρίνων συνοδευόμενα ὑπὸ μετάξης ἀκατεργάστου πολὺ καλῆς ποιότητος.

Ἡ βιομηχανία τῆς μετάξης ἤρξατο ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸν 10ον ἢ 11ον αἰῶνα, ἀνεπτύχθη δὲ ταχέως, ὥστε μετ' ὀλίγον οἱ Ἕλληνες ἐργάται ἦσαν περίφημοι ὡς κλῶσται, συστροφεῖς καὶ ὑφανταὶ μετάξης, βαφεῖς καὶ κεντηταί. Ὑπῆρ-

Digitized by Google

χον τότε μεγάλα ἐργοστάσια ἐν Ἀθήναις καὶ Θήβαις· ἐκ τῶν δύω μάλιστα τούτων πόλεων ὁ Roger de Sicile ἔλαβε τοὺς μᾶλλον εἰδήμονας περὶ τὴν ἐξεργασίαν τῆς μετάξης καὶ μετέφερεν αὐτοὺς εἰς Παλέρμον, ἱδρύσας οὕτω δι' αὐτῶν τὰ πρῶτα ἐν Ἰταλίᾳ ἐργοστάσια μετάξης.

Σήμερον ἡ βιομηχανία αὕτη εἶνε λίαν μικροσκοπικὴ ἐν Ἑλλάδι. Ἡ ἐπιδημία τὴν ἐξησθένησεν ὑπερβαλλόντως, ὁ δὲ πληθυσμὸς ἠμέλησεν, ὅτε ὑπῆρχεν εἰσέτι καιρὸς πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ κακοῦ.

Δώδεκα μόνον κλῶσται ἀντεπροσώπευσαν τὴν Ἑλλάδα ἐν τῇ Ἐκθέσει.

Ὡς πρὸς δὲ τὸ ἀκριβὲς ποσὸν τῆς παραγομένης ἐν τῷ Κράτει μετάξης εἶνε δύσκολον ν' ἀποφανθῇ τις θετικῶς. Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν κατὰ τὸ 1852 διέταξε τὴν σύνταξιν στατιστικῆς περὶ τῆς παραγομένης μετάξης· εὑρέθη δὲ ὅτι αὕτη ἦν 87,500 χιλιόγραμμα μετάξης ἀκατεργάστου. Ἐν τούτοις ἐκ πληροφοριῶν ἰδιωτικῶν, ἀλλὰ δυναμένων νὰ ἀποτελέσωσιν αὐθεντικότητα, συνάγεται ὅτι περὶ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην παρήγετο μέταξα 155,000 χιλιογράμμων, ἤτοι·

55,000	χιλιόγρ.	ἐκ Μιστρᾶ καὶ περιχώρων
30,000	»	ἐκ Καλαμῶν »
30,000	»	ἐκ τῶν λοιπῶν μερῶν Ἑλλάδος
25,000	»	ἐκ τοῦ Αἰγαίου πελάγους
15,000	»	ἐξαχθεῖσα τοῦ Κράτους.

Διὰ δὲ τὸ ἔτος 1854 κατὰ τὴν στατιστικὴν τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν ἡ παραχθεῖσα μέταξα ἦν 971,000 λιτρῶν· 1) ἡ δὲ ἀναλογία τῶν διαφόρων μερῶν παραγωγῆς εἶχεν ὡς ἑξῆς:

Λακωνία	268,000	λίτρας
Κυκλάδες	240,000	»
Μεσσηνία	140,000	»
Ἀρκαδία	95,000	»
Εὔβοια	75,000	»
Ἀχαΐα —Ἦλις . . .	70,000	»
κλπ.	κλπ.	

Κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1857 ὑπελογίζετο ἡ τῆς μετάξης παραγωγὴ εἰς 1,270,000 χιλιόγραμμα βομβύκων, ὧν 883,000 χιλιόγραμμα ἐξειργάζοντο ἐντῷ τόπῳ, 387,000 δὲ χιλιόγρ. ἐξήγοντο εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Κατὰ τὰ ἔτη 1862 ἕως 1865 ἡ ἀσθένεια ἐπήνεγκε τὰς μεγίστας καταστροφάς. Μετὰ τὸ 1866 ἡ παραγωγὴ ἤρξατο ἀνορθουμένη. Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1874 ἐπηκολούθησε νέα ἐλάττωσις, ὥστε ἡ κατὰ τὸ 1882 παραγωγὴ δὲν ὑπερέβη τὰς 300,000 χιλιόγραμμα. Ἰδοὺ δὲ καὶ ὁ σχετικὸς τῆς παραγωγῆς πίναξ:

		χιλιόγρ.
1873 ἕως 1875	(μέσος ὅρος κατ' ἔτος)	448,000
1876 » 1878	» » »	420,000
1879 » 1881	» » »	310,000
1882		300,000

Οἱ ἀρχαῖοι βόμβυκες ἑλληνικῆς καταγωγῆς, συνήθως κίτρινοι, ἐξετιμῶντο μεγάλως. Ἦσαν γνωστὰ δώδεκα εἴδη αὐτῶν, ἐκ τινων δέ, ὡς λ. χ. τῶν τῆς Λακωνίας καὶ Μεσσηνίας, ἐξήγετο μέταξα ἀρίστη. Μετὰ τὴν ἐπιδημίαν, οὐδὲν σχεδὸν ἀπέμεινεν ἐκ τῆς παλαιᾶς εὐτυχίας, ἡ δ' Ἑλληνικὴ βομβυκοτροφία μεγάλως περιωρίσθη. Σήμερον δύναταί τις νὰ διακρίνῃ τέσσαρα εἴδη σπόρων, ἤτοι

καταγωγῆς	γαλλικῆς	μὲ βόμβυκας	κιτρίνους,
»	ἰαπωνικῆς	» »	πρασίνους,
»	»	» »	λευκούς,

τέλος δ' ἕτερον εἶδος μὲ βόμβυκας κιτρίνους, ὅπερ προῆλθεν ἐκ μίγματος βομβύκων ἰαπωνικῆς καταγωγῆς πρὸς ἑτέρους ἰθαγενεῖς.

Κλωστήρια κατὰ τὸ 1853 ὑπῆρχον 7, ὧν 4 ἐν ἐνεργείᾳ, 3 δὲ ἀργοῦντα.

Κατὰ τὸ 1877 ὑπῆρχον 12 κλωστήρια ἐν ἐνεργείᾳ, ἀπασχολοῦντα 930 ἐργάτας, ἐξ ὧν 870 γυναῖκες.

Ἐν τέλει παραθέτομεν πίνακα τῆς ἐξαγωγῆς τῆς μετάξης κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη.

			βόμβ.	*Μέταξα*
1863—1865	(μέσος ὅρος κατ' ἔτος)	χλγρ.	46,146..	3,328
1866—1868	» »		103,830..	9,067
1869—1871	» »		26,752..	13,837
1872—1874	» »		19,735..	18,895
1875—1877	» »		7,598..	12,410
1881—1882	» »		24,115..	9,752

Ἐλλείπουσι πληροφορίαι διὰ τὰ ἔτη 1878, 1879 καὶ 1880.

(Ἕπεται συνέχεια)

Ηλιας Διακοπουλος.

Η ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΣ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ

Ἐν Σίδνεϋ τῆς Αὐστραλίας ἑωρτάσθη τὴν 14/26 Ἰανουαρίου ἡ ἑκατοστὴ ἐπέτειος τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ὁ πλοίαρχος Φίλιππς, πρῶτος διοικητὴς τῆς ἀποικίας, ἔλαβε κατοχὴν τῆς Αὐστραλίας ἐν ὀνόματι τοῦ κυριάρχου αὐτοῦ Γεωργίου τοῦ Γ', βασιλέως τῆς Ἀγγλίας.

Πρὸς ἐπισημότερον πανηγυρισμὸν τῆς ἐπισήμου ταύτης ἐπετείου διωργανώθη καὶ διεθνὴς βιομηχανικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ ἔκθεσις ἐν Μελβούρνῃ. Ἡ Νότιος Νέα Οὐαλία, ἧς πρωτεύουσα

1) *Τὸ βάρος μιᾶς λίτρας βομβύκων εἶνε 250 ἕως 270 γραμμάρια.*

Digitized by Google

εἶνε ἡ Σίδνεϋ, ἐπεθύμει νὰ συνδέσῃ τὴν ἑκατονταετηρίδα αὐτῆς πρὸς ἐπίσημον ἐπιστημονικὸν γεγονός, ἐκπέμπουσα ἐξερευνητικὴν ἀποστολὴν εἰς τὸν νότιον πόλον. Ἀλλ' ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις, παρὰ τὴν γνώμην τῆς Βασιλικῆς καὶ τῆς Γεωγραφικῆς Ἑταιρίας τοῦ Λονδίνου, δὲν συνήνεσε νὰ μετάσχῃ τῆς ἀποστολῆς κατὰ 125,000 φράγκων, ὡς ἀπῄτει ἡ ἀποικία παρὰ τῆς μητροπόλεως. Ἡ εἴδησις αὕτη ἐτηλεγραφήθη εἰς Σίδνεϋ τὴν παραμονὴν τῆς ἐνάρξεως τῶν ἑορτῶν.

Τὸ νεαρὸν κράτος τῶν Ἀντιπόδων ἀπό τινων ἐτῶν προώδευσε καταπληκτικῶς. Ἐν ἔτει 1851 οἱ Εὐρωπαῖοι κάτοικοι τῆς Αὐστραλίας ἀνήρχοντο μόλις εἰς 300,000, σήμερον δ' ἀνέρχονται εἰς 3,000,000. Εἰς διάστημα βραχύτερον τοῦ τεσσαρακονταετοῦς ὁ πληθυσμὸς ἐδεκαπλασιάσθη. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ Μελβούρνη, ἥτις σήμερον ἀριθμεῖ πληθυσμὸν 300,000 κατοίκων, κατῳκεῖτο μόλις ὑπὸ ἑξακισχιλίων ψυχῶν, ἡ Νέα Ζηλανδία δέ, ἥτις ἀριθμεῖ σήμερον 500,000 κατοίκους, εὑρίσκετο εἰς χεῖρας τῶν Μαορῆ.

Κατὰ τὸ 1887 ἡ Αὐστραλία καὶ ἡ Νέα Ζηλανδία ἀπέστειλαν εἰς τὴν Ἀγγλίαν τὸ κρέας 844,000 προβάτων διατηρημένον δι' ἀποψύξεως. Ἀπὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῶν χρυσωρυχείων, αἱ ἐν Αὐστραλίᾳ ἀποικίαι ἀπέστειλαν εἰς τὴν Ἀγγλίαν 2,500,000 χιλιόγραμμα χρυσοῦ, ἔχοντα ἀξίαν 317 ἑκατομμυρίων λιρῶν στερλινῶν, ἤτοι 7 χιλιεκατομμυρίων καὶ 825 ἑκατομμυρίων φράγκων. Μόνον κατὰ τὸ 1886, αἱ αὐστραλιακαὶ ἀποικίαι παρήγαγον 200 χ. χιλιόγραμμα χρυσοῦ, ἀξίας 400,000,000 φράγκων. Οἱ προϋπολογισμοὶ τῶν ἐν Αὐστραλίᾳ ἀποικιῶν ἀνέρχονται ἐν συνόλῳ εἰς τὸ ποσὸν τῶν 500,000,000 φράγκων.

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ

Ἐπαγοδρόμει τὸ πλῆθος ἐν Βιέννῃ.

Μεταξὺ τῶν τόσων παγοδρομούντων ὑπὸ τοὺς ἤχους τῆς μεθυστικῆς τοῦ Στράους μουσικῆς τὴν γενικὴν προσοχὴν εἵλκυε κύριός τις εὐγενὴς τὴν μορφήν, ὑπερήφανον ἔχων παράστημα καὶ θαυμασίους διαγράφων ἑλιγμοὺς ἐπὶ τοῦ ὀλισθηροῦ πάγου. Ἔφερεν οὗτος λαμπρὰν στολὴν στρατηγοῦ ἀλλοδαποῦ, πρωτοφανῆ ἐν Βιέννῃ. Ἦτο κόσμος πολὺς ἐκεῖ καὶ ἐκ τῆς ὑψηλῆς κοινωνίας, ἀλλ' οὐδεὶς ἐνθυμεῖτο ποτὲ ὁμοίαν στολήν. Ἡ περιέργεια ἐκορυφώθη παρὰ ταῖς κυρίαις ἰδίως: Τίς εἶνε ὁ στρατηγὸς οὗτος καὶ εἰς τίνα ἐθνικότητα ἀνῆκεν;

Ἐν τέλει ζωηρός τις νέος προσφέρεται νὰ λύσῃ τὴν ἀπορίαν.

— Ἐγὼ θὰ μάθω, λέγει, καὶ δι' ἑλιγμῶν ἐντέχνων καταφθάνει τὸν στρατηγόν. Ὠθεῖ αὐτὸν ἐκ τύχης δῆθεν καὶ ἀδεξιότητος καὶ τὸν ῥίπτει κάτω. Ἀλλ' εὐθὺς σπεύδει καὶ βοηθεῖ αὐτόν, ἵνα ἐγερθῇ καὶ μυρίας ζητεῖ ταπεινὰς συγγνώμας, ἐνῷ συγχρόνως συνιστᾷ κατὰ τὸ γερμανικὸν ἔθος ἑαυτὸν πρὸς τὸν στρατηγόν:

— Τὸ ὄνομά μου εἶνε φὸν Ρ...

— Τὸ ἰδικόν μου ὄνομα εἶνε Κρόμπεργ, ἀπαντᾷ ὁ στρατηγὸς μὲ γνησίαν γερμανικὴν προφοράν.

Ὁ νέος ἀναμένει μετ' ἀγωνίας τοὺς τίτλους τοῦ ἐνδοξοτάτου.

— Εἶμαι, ἐξακολουθεῖ ὁ στρατηγός, εἶμαι ἐνοικιαστὴς ἐνδυμάτων διὰ τὴν ἀπόκρεων. Κάμνω πρὸ πάντων φανταστικὰς στολὰς στρατιωτικάς. Βλέπετε αὐτὴν ποῦ φορῶ τί ὡραία εἶνε, τί ὡραῖα ποῦ στρώνει ἐπάνω μου; Ἐπίτηδες τὴν ἐφόρεσα διὰ δεῖγμα. Τὸ κατάστημά μου εἶνε εἰς τὴν ὁδὸν Γκράμπεν ἀριθ. 53. Ἂν σᾶς τύχῃ ἀνάγκη, σᾶς παρακαλῶ νὰ μὲ προτιμήσητε καὶ σεῖς καὶ οἱ φίλοι σας...

Ὁ νέος μόλις καταστέλλων τὸν γέλωτα σπεύδει πάλιν πρὸς τὸν κύκλον τῶν γνωρίμων του καὶ ἀναγγέλλει ὁποῖός τις εἶνε ὁ ὑποτιθέμενος ἀλλοδαπὸς στρατηγός.

Καὶ ἀποστρέφουσι νῦν ἀπ' αὐτοῦ κατῃσχυμένον τὸ βλέμμα αἱ ἁβραὶ τῆς Εὔας κόραι, αἵτινες εἶχον θαμβωθῆ ἀπὸ τὰ χρυσᾶ κομβία καὶ τὰς θυσσανωτὰς ἐπωμίδας καὶ εἶχον ἀρχίσει νὰ πλάττωσι γλυκύτατα ὄνειρα περὶ τοῦ... ἐνοικιαστοῦ τῶν ἐνδυμάτων! Ἦτο τάχα ἡ μόνη φορά, καθ' ἣν ἠπατήθησαν ὑπὸ τῆς ἐξωτερικῆς περιβολῆς καὶ τῆς ψευδοῦς λάμψεως;

ΜΟΙΡΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΡΟΥΜΕΛΗΣ

Α'.

Παιδάκι μου, τὸν πόνο σου καὶ ποῦ νὰ τόνε ῥήξω;
Νὰ τόνε ῥήξω 'ς τὰ βουνά, τὸν παίρνουν τὰ κλαράκια,
Νὰ τόνε ῥήξω 'ς τὰ χλαργιά, τὸν παίρνουν τὰ πουλάκια,
Νὰ τόνε ῥήξω 'ς τὸ γιαλό, τὸν παίρνουν τὰ ψαράκια,
Νὰ τόνε ῥήξω δίστρατα, τὸν πέρνουν οἱ διαβάταις.
Νὰ τόνε ῥήξω 'ς τὴν καρδιά, ὁπῶχω κι' ἄλλους πόνους,
Νὰ κάθωμαι νὰ μὲ πονῇ, νὰ γέρνω νὰ μὲ σφάζῃ,
Νὰ πέφτω 'ς τὸ προσκέφαλο ὕπνο νὰ μὴ χορταίνω!...

Β'.

Ὅλον τὸν κόσμο γύρισα, τὴ γῆ τὴν ξακουσμένη.
Εἶδα μανούλαις 'ςστὸν κρεμνό, τῆς ἀδερφαὶς 'ς τὸ βράχο,
Γυναῖκες τῶν καλῶν ἀνδρῶν 'ς ἄκρη ἀπ' τὸ ποτάμι.
Καὶ πάλι ματαγύρισα 'ς τὴ γῆ τὴν ξακουσμένη:
Εἶδα μανούλαις 'ς τὸ χορό, τῆς ἀδερφαὶς 'ς τὸ γάμο,
Γυναῖκες τῶν καλῶν ἀνδρῶν 'ς τάμμορφα πανηγύρια.

Ματάκια 'ποῦ δὲν βλέπονται γλήγορ' ἀλησμονιῶνται.

Digitized by Google

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Πᾶσα ἀγάπη, καὶ αὐτὴ ἡ μητρική, ἔχει τὰς ἀγωνίας καὶ τὰς πικρίας της. Ὁ Θεὸς ἔκαμε μίαν λύπην δι' ἑκάστην χαράν. Ἐκ τῶν θυρῶν τοῦ παραδείσου μία ἀνοίγεται πρὸς τὴν κόλασιν.

Ὁ μὴ ἀγαπῶν πολὺ δὲν ἀγαπᾷ ἀρκούντως.

Ἡ γυνὴ συγχωρεῖ μόνον ὅταν πταίῃ.

Οἱ ὅρκοι ἐν τῷ ἔρωτι εἶνε πολυτέλεια τοῦ ψεύδους.

Ὡς οἱ ποταμοί, οἵτινες δὲν δύνανται νὰ ὀπισθοχωρήσωσι, ἡ ἀνθρωπίνη συνείδησις δὲν δύναται ν' ἀνακτήσῃ τὴν πίστιν ἣν ἅπαξ ἀπώλεσεν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ περὶ τὴν ἀπονομὴν τῶν παρασήμων κατάχρησις ἐγέννησεν ἐπ' ἐσχάτων φυσικὴν τινα ἀντίδρασιν. Συγγραφεύς τις ἀπεπειράθη χάριν ἀστεϊσμοῦ νὰ ἐξακριβώσῃ τίς ὁ τὰ πλεῖστα φέρων παράσημα ἐν Εὐρώπῃ, ἀπέληξε δὲ μετ' εὐσυνείδητον ἔρευναν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι πλὴν τῶν μοναρχῶν καὶ πριγκήπων, ὧν ἕκαστος φέρει, κατὰ μέσον ὅρον, περὶ τοὺς 50 μεγαλοσταύρους, ὁ εὐτυχὴς οὗτος θνητὸς εἶνε ὁ κόμης Ἀνδράσσης, ἢ σταθμάρχης κώμης τινὸς ἐν Αὐστρίᾳ φημιζομένης διὰ τὰ ἰαματικά της ὕδατα. Ὁ σταθμάρχης οὗτος λαμβάνει, κατὰ μέσον ὅρον, τρία παράσημα κατ' ἔτος παρὰ τῶν φοιτώντων εἰς τὰς θέρμας ὑψηλῶν προσώπων. Πρὸ τινων ἐτῶν ὑπῆρχεν ἐν Εὐρωπαϊκῇ πρωτευούσῃ πρέσβυς ἐξοφλῶν τοὺς λογαριασμούς του διὰ παρασήμων καὶ χειροτονήσας ἀλληλοδιαδόχως ἱππότας τὸν ράπτην του καὶ τὸν ὑποδηματοποιόν του καὶ τὸν κρεοπώλην του. Ὁ Γορτσακὼφ εἶχεν ἓν ὅλον κιβώτιον πλῆρες σταυρῶν καὶ ἀστέρων, ἔλεγε δὲ γελῶν «ὅλους ὁμοῦ θὰ τοὺς φορέσω ἅπαξ μόνον, κατὰ τὴν κηδείαν μου.» Ὑποτίθεται ὅτι τὸ στῆθος τοῦ Βίσμαρκ θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχῃ πλάτος τριάκοντα ποδῶν, ἵνα χωρῇ ὅλα τὰ απονεμηθέντα τῷ ἀρχικαγκελαρίῳ παράσημα. Ἀλλὰ καὶ τὸ βάρος θὰ ἦτο ἀφόρητον, διότι οἱ χρυσοῖ μεγαλόσταυροι ζυγίζουσι περὶ τὸ ἥμισυ χιλιόγραμμον. Ἐν Εὐρώπῃ ὑπάρχουσι σήμερον περὶ τὰ 250 ἱπποτικὰ τάγματα, ὧν τὰ πλεῖστα ἔχουσι τρεῖς ἢ πέντε τάξεις. Εὐκόλως δύναταί τις λοιπὸν νὰ φαντασθῇ τὴν ἀμέτρητον πληθὺν τῶν ἱπποτῶν.

Ἡ ἐτησία παραγωγὴ τοῦ γάλακτος ἐν Ἑλβετίᾳ ἀνέρχεται εἰς 16,500,000 ἑκατόλιτρα καὶ ἀντιπροσωπεύει ἀξίαν 182,500,000 φράγκων. Τὸ γάλα τοῦτο ἀμέλγεται ἐξ 662,333 ἀγελάδων καὶ 277,277 αἰγῶν. Ἐπὶ τῆς ὅλης παραγωγῆς 39,6 ἐπὶ τοῖς 100 χρησιμεύει εἰς τὴν τυροκομίαν καὶ εἰς τὴν κατασκευὴν συμπεπυκνωμένου γάλακτος, 42,6 χρησιμεύει εἰς ἄμεσον διατροφὴν τῶν ἀνθρώπων, 17, 9 δὲ εἰς τὴν πάχυνσιν τῶν μικρῶν κτηνῶν. Ἐν Ἑλβετίᾳ ὑπάρχουσιν ἐν ὅλῳ 5,500 τυροποιεῖα. Τὸ μεγαλείτερον ποσὸν γάλακτος παράγει τὸ καντόνιον τῆς Βέρνης.

Ἐν Ῥωσσίᾳ, ὡς καὶ ἄλλοτε ἀναγγείλαμεν, ἐγένοντο διάφορα πειράματα πρὸς χρησιμοποίησιν τῶν ὀρυκτῶν ἐλαίων πρὸς θέρμανσιν τῶν λεβήτων τῶν ἀτμομηχανῶν τῶν σιδηροδρόμων καὶ τῶν ἀτμοπλοίων. Ὅμοια πειράματα ἐγένοντο καὶ ἐν Ἀμερικῇ. Πρῶτον δὲ ἐν Βοστώνῃ καὶ τὰ ἀποτελέσματα ὑπῆρξαν εὐχάριστα. Δοκιμαὶ ἐγένοντο καὶ ἐν Πενσυλβανίᾳ, φαίνεται δὲ ὅτι τὸ πετρέλαιον, εἴτε ἐν τῇ φυσικῇ αὐτοῦ καταστάσει εἴτε καθαρισμένον, δύναται νὰ χρησιμοποιηθῇ ἐν τῇ μεταγωγικῇ βιομηχανίᾳ ἐπωφελῶς οὐχὶ μόνον ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς οἰκονομίας ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων πλεονεκτημάτων.

Ἡ «Ἠλεκτρικὴ Ἐπιθεώρησις» τῆς Νέας Ὑόρκης ἀγγέλλει ὅτι Ἀμερικανοὶ κεφαλαιοῦχοι ἀπεφάσισαν νὰ εἰσαγάγωσι τὸ τηλέφωνον καὶ εἰς τὴν Κίναν, ἀλλ' ἡ ἐφημερὶς αὐτὴ κρίνει τὴν ἀπόπειραν παρακεκινδυνευμένην, διότι ἡ σινικὴ γλῶσσα ἔχει ἐν τῇ προφορᾷ λεπτότητάς τινας αἵτινες μεταβάλλουσι τὴν σημασίαν τῶν λέξεων καθ' ὁλοκληρίαν καὶ αἱ ὁποῖαι μόνον διὰ τοῦ στόματος εἶνε δυνατὸν νὰ ἀποδοθῶσιν. Ἑπομένως ἐν τῇ τηλεφωνικῇ συνομιλίᾳ αἱ λέξεις θὰ μεταδίδωνται παραμορφωμέναι καὶ βεβαίως πολλάκις κωμικώταται παρεννοήσεις θὰ συμβαίνωσιν.

Τὸ κολοσσιαῖον ἀτμόπλοιον Μέγας Ἀνατολικὸς (τὸ γνωστότερον ὑπὸ τὸ ὄνομα Λεβιάθαν), ὅπερ κατεσκευάσθη πρὸς κατάδυσιν τοῦ πρώτου ὑπερατλαντικοῦ καλωδίου, μετὰ πολλὰς περιπετείας ἐπωλήθη ἐσχάτως εἰς εὐτελεστάτην τιμὴν εἴς τινα μεταλλουργικὴν ἑταιρίαν, ἥτις ἐσκόπει νὰ διαλύσῃ αὐτό, ἵνα μεταχειρισθῇ τὰ ἐκ μετάλλου μέρη αὐτοῦ ὡς παλαιὸν σίδηρον. Ὁ περίφημος Βάρνουμ μαθὼν τοῦτο ἐτηλεγράφησε πρὸς τοὺς ἰδιοκτήτας, προσφερόμενος νὰ ἀγοράσῃ τὸ πλοῖον. Προτίθεται νὰ ὀργανώσῃ ἐπ' αὐτοῦ κινητὴν ἔκθεσιν περιέργων ἀντικειμένων καὶ νὰ περιπλεύσῃ ὅλον τὸν κόσμον.

Ὁ ἐσχάτως ἀποθανὼν γάλλος λογογράφος Αὔγουστος Μακέ, ὁ συνεργάτης τοῦ Δουμᾶ, ὅτε ἔδιδε τὰς διδακτορικὰς αὐτοῦ ἐξετάσεις προὐξένησε σκάνδαλον οὗ ἀκόμη τηρεῖται ἡ ἀνάμνησις.

Ὁ Κουζὲν ἠρώτησεν αὐτὸν τί ἐφρόνει περὶ φιλοσοφικῆς τινος θεωρίας.

— Συνᾴδει πληρέστατα πρὸς τὸ σύστημά μου, ἀπήντησεν ὁ Μακέ.

— Ἆ! Ἔχετε σύστημα; ἀνεφώνησεν εἰρωνικῶς ὁ καθηγητὴς τῆς φιλοσοφίας. Εἰς τὴν ἡλικίαν σας... ἰδικόν σας σύστημα...

— Διατί νὰ μὴ ἔχω καὶ ἐγὼ ἕν, ἀφοῦ σεῖς ἔχετε τόσον πολλά, ἀπήντησεν εἰρωνικῶς ὁ μέλλων συνεργάτης τοῦ Δουμᾶ.

Οἱ θόλοι τῆς γηραιᾶς Σορβόννης μικροῦ δεῖν καὶ κατέρρεον τὴν ἡμέραν ἐκείνην!

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888—1231

Digitized by Google

'Αριθ. 633 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΕ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 14 Φεβρουαρίου 1888

BODL. LIBR. PERIODICALS FOREIGN

ΑΓΟΡΑ ΚΑΙ ΑΡΠΑΓΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΕΛΛΗΣΙ

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

Πρὸς θεραπείαν τῆς κοινωνικῆς ταύτης ἀνάγκης κατέφευγον εἰς τοὺς *ἐράνους*· οἱ φίλοι δηλαδὴ τοῦ ἀνδρὸς δι' ἐράνου συνέλεγον μέρος ἢ τὸ πλεῖστον τῆς ἀναγκαίας πρὸς ἀγορὰν τῆς γυναικὸς τιμῆς καὶ καθίστων οὕτω τὸν γάμον δυνατὸν ἄνευ μεγάλης ζημίας τοῦ γαμβροῦ. Ὑπεχρεοῦτο ὅμως καὶ οὗτος νὰ συνδράμῃ τοὺς φίλους του, ὅταν καὶ αὐτοὶ θὰ ἤθελον νὰ νυμφευθῶσι. Δυστυχῶς καὶ περὶ τοῦ ἐράνου δὲν ἔχομεν λεπτομερεῖς ἀρχαίας μαρτυρίας, τὸ πρᾶγμα ὅμως μοι φαίνεται ἀνεπίδεκτον ἀμφιβολίας. Ἐν τῷ μύθῳ τοῦ Περσέως λέγεται, ὅτι ὁ Πολυδέκτης, βασιλεὺς τῆς Σερίφου, θέλων ν' ἀπολέσῃ αὐτὸν προσεκάλεσεν ὅλους τοὺς φίλους του, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦτο καὶ ὁ Περσεύς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὅτι σκοπὸν εἶχε νὰ μεταβῇ εἰς Πῖσαν τῆς Ἤλιδος ὅπως ζητήσῃ εἰς γάμον τὴν θυγατέρα τοῦ Οἰνομάου Ἱπποδάμειαν. Παρεκάλεσε λοιπὸν τοὺς φίλους του νὰ τὸν συνδράμωσιν εἰς τὸ ἐπιχείρημα. Ὁ γενναῖος Περσεὺς ἀπήντησεν ὅτι καὶ τῆς Γοργόνος τὴν κεφαλὴν ἂν ζητήσῃ θὰ τῷ τὴν φέρῃ. Τότε ὁ Πολυδέκτης παρὰ μὲν τῶν ἄλλων φίλων ἐζήτησεν ἵππους, τὸν Περσέα ὅμως διέταξε νὰ ὑπάγῃ κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν του νὰ φέρῃ τὴν κεφαλὴν τῆς Γοργόνος. Ὁ Πολυδέκτης ἦτο ἀληθῶς βασιλεὺς τῆς Σερίφου μόνον, ὁπωσδήποτε ὅμως ἐλέγετο βασιλεύς· ἀλλὰ καὶ αὐτός, κατὰ ἔθιμον γενικόν, φαίνεται, δὲν ἐδίστασε νὰ ζητήσῃ τὴν συνδρομὴν τῶν φίλων του.

Ἐν Κρήτῃ δὲ μέχρι τῶν ἱστορικῶν χρόνων ἐσώζετο ἔθιμον μιμούμενον μετὰ μεγάλης ἀκριβείας τὰ ἐν τοῖς γάμοις τελούμενα, ἀναφέρεται δὲ κατ' αὐτὸ πάλιν ὁ ἔρανος.

Τὸ μέγιστον ὅμως κατ' ἐμὲ τεκμήριον τοῦ ὅτι οἱ φίλοι δι' ἐράνου συνέβαλλον εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς νύμφης εἶναι ὅτι τὸ ἔθιμον τοῦτο σώζεται καὶ σήμερον ἀκόμη ἐνιαχοῦ τῆς Ἑλλάδος· γνωστὸν δὲ ὅτι τοιαῦτα ἔθιμα εἶναι πολλάκις μακροβιώτερα καὶ ἐπικρατειῶν καὶ θρησκειῶν καὶ αὐτῆς τῆς γλώσσης. Ἔτυχε νὰ βεβαιωθῶ ἐπὶ τόπου, ὅτι ἐν Ἀργολίδι, τοὐλάχιστον ἔν τισι χωρίοις αὐτῆς, οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι τοῦ γαμβροῦ οὐ μόνον συνεισφέρουσιν ἄρτον, οἶνον, ξύλα καὶ ἄλλα χρειώδη εἰς τὸν γάμον, ὅπως καὶ ἀλλαχοῦ συνειθίζεται, ἀλλὰ τὸ ἑσπέρας τῆς Κυριακῆς κατὰ τὸ τέλος τοῦ δείπνου *κάμνουσιν* καὶ *κοῦπα*· περιφέρουσι δηλαδὴ δίσκον καὶ ἕκαστος ῥίπτει εἰς αὐτὸν δραχμάς τινας. Ἐν εὐπόροις χωρίοις καὶ ὁσάκις τύχῃ τὸ ἔτος νὰ εἶναι εὐτυχὲς ὄχι μόνον συλλέγονται οὕτω τὰ ἔξοδα τοῦ γάμου, ἀλλὰ καὶ περίσσευμα μένει. Ἐκ τούτου προέρχεται, ὅτι εἰς τοὺς γάμους προσκαλοῦνται ὅσον τὸ δυνατὸν πλεῖστοι καὶ εὔποροι, μεταβαίνουσι δ' εἰς αὐτοὺς οἱ ἔγγαμοι ἐὰν εἶναι ὑποχρεωμένοι, δηλαδὴ ἐὰν ὁ γαμβρὸς ἢ ὁ πατὴρ αὐτοῦ τοὺς εἶχε συνδράμει, ὡς λέγουσι, κατὰ τοὺς ἰδικούς των γάμους, οἱ δ' ἄγαμοι διὰ ν' ἀπολάβωσι τὴν συνδρομήν των ἐν καιρῷ εὐθέτῳ. Πολλάκις δ' ἤκουσα χωρικοὺς ἀρνουμένους νὰ μετάσχωσι γάμου ἐπὶ τῷ λόγῳ ἢ ὅτι δὲν εἶχον τέκνα ἀρσενικὰ ἢ ὅτι τὰ παιδία των ἦσαν τόσον μικρά, ὥστε θὰ ἐβράδυνε πολὺ ὁ χρόνος τῆς ἀνταποδόσεως. Καὶ τὰ ἐν ταῖς πόλεσι δὲ ἐθιζόμενα δῶρα εἰς τοὺς νεονύμφους βεβαίως τὴν αὐτὴν ἀρχὴν ἔχουσιν· εἶναι ἔρανος οὐχὶ ὅμως πλέον ὅπως πληρωθῇ ὁ πατὴρ τῆς νύμφης, ἀλλὰ χάριν αὐτῶν τῶν συζύγων. Ἡ ἀλλαγὴ τῆς διευθύνσεως τῶν δώρων ἐγένετο ὅτε ἐπεκράτησε τὸ ἔθιμον, οἱ γονεῖς ὄχι μόνον νὰ μὴ λαμβάνωσί τι ἕνεκα τῆς θυγατρός των, ἀλλὰ καὶ νὰ προικίζωσιν αὐτήν.

Διὰ τῆς ἀγορᾶς ἡ γυνὴ μετέβαινεν ἀπὸ τῆς κυριότητος τοῦ πατρὸς εἰς τὴν τοῦ ἀνδρός. Ὑπό τινα ἔποψιν καὶ ὑπό τινας περιορισμοὺς περὶ ὧν ὡμιλήσαμεν ἤδη ἐγίνετο κτῆμα αὐτοῦ καὶ οὐδεὶς ἄλλος εἶχεν ἐπ' αὐτῆς δικαίωμά τι· διὰ τοῦτο πᾶσα προσβολὴ κατὰ τῆς συζυγικῆς τιμῆς ἐθεωρεῖτο ὡς ἀδίκημα καὶ ἐτιμωρεῖτο, ὡς πᾶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀδίκημα, ὑπερβολικῶς, εἰ δυνατόν, διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἀδικήσαντος· τὰ ἤθη ἦσαν ἄγρια, ἡ χειροδικία δ' ἤκμαζεν καὶ διὰ τοῦτο αἱ ποιναὶ σπανίως ἦσαν ἀνάλογοι τῶν ἐγκλημάτων. Σήμερον ἀκόμη παρ' ἡμῖν οἱ ἄνθρωποι φονεύονται καθ' ἑκάστην ἕνεκα προβάτου ἢ καὶ ἕνεκα ὄρνιθος. Τὸ αὐτὸ

Digitized by Google

συνέβαινε καὶ τότε· ὁ συνένοχος γυναικὸς ἐγγάμου ἐφονεύετο ὑπὸ τοῦ προσβληθέντος, ἐὰν οὗτος ἦτο ἰσχυρότερος, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀποδεικνύει ὅτι ἡ συζυγικὴ τιμὴ ἐθεωρεῖτο ὥς τι ἐξόχως ἱερόν. Ἐπίσης ἱερὰ ἦτο καὶ ἡ ἀγελάς, ἥτις διὰ τοῦ γάλακτός της ἔτρεφε τὸν τότε Ἕλληνα.

Τοῦτο καταφαίνεται καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς Ἑλένης. Οἱ Ἕλληνες στρατεύουσι κατὰ τῆς Τροίας, φθάνοντες δ' ἐκεῖ ἀποστέλλουσι πρῶτον πρέσβεις πρὸς τοὺς Τρῶας, ὅπως ἀπαιτήσωσι τὴν Ἑλένην καὶ ὅ,τι ἄλλο μετ' αὐτῆς εἶχε κλέψει ὁ Πάρις ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ Μενελάου, πρὸς δὲ καὶ ἐπιεικῆ τινα ἀποζημίωσιν. Περὶ τῆς προσβληθείσης συζυγικῆς τιμῆς οὐδαμοῦ γίνεται λόγος, πολὺς ὅμως περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἁρπαγῆς, περὶ τοῦ ὅτι δηλαδὴ ὁ Πάρις φιλοξενηθεὶς ἐν Σπάρτῃ ὑπὸ τοῦ Μενελάου εἰς ἀμοιβὴν τῆς φιλοξενίας τοῦ ἔκλεψε τὴν γυναῖκα μετὰ πολλῶν πολυτίμων ἀντικειμένων· διὰ τοῦτο συχνότατα γίνεται ἐπίκλησις πρὸς τὸν Δία τὸν Ξένιον, τὸν φύλακα τῶν νόμων τῆς φιλοξενίας, ὅπως τιμωρήσῃ τὸν κακουργήσαντα. Ἡ Ἑλένη ἐν τούτοις κρίνεται λίαν ἐπιεικῶς, διότι αὐτὴ οὐδένα τοιοῦτον νόμον κατεπάτησε. Καὶ ἐν τοῖς ὁμηρικοῖς ποιήμασι δὲν ἀναφέρεται που, ὅτι ὁ Μενέλαος ἐτιμώρησεν ἢ ἐσκόπει νὰ τιμωρήσῃ τὴν ἄπιστον σύζυγόν του. Ὀλίγον βραδύτερον ὅμως οἱ ποιηταὶ συνῃσθάνθησαν, ὅτι ὁ Μενέλαος οὕτω φερόμενος ἐδείκνυεν αἰσθήματα ὑπὲρ τὸ δέον χριστιανικά. Ἔπλασαν λοιπὸν τὸν μῦθον, ὅτι ἁλισκομένης τῆς Τροίας ἡ Ἑλένη φοβουμένη τὴν ὀργὴν τοῦ συζύγου, ὃν εἶχε προδώσει, κατέφυγεν ἱκέτις εἴς τινα βωμόν. Ὁ Μενέλαος εὑρίσκει αὐτὴν καὶ ξιφουλκήσας ὁρμᾷ θαρραλέως ὅπως τὴν φονεύσῃ, ἀλλὰ κατὰ τὴν κρίσιμον ταύτην στιγμὴν ἡ πόρπη τοῦ χιτῶνος τῆς Ἑλένης— συνεργούσης τῆς Ἀφροδίτης— ἀποσπᾶται, ὁ χιτὼν ὀλισθαίνει πρὸς τὰ κάτω καὶ τὸ στῆθος τῆς ὡραιοτάτης τῶν γυναικῶν ἐκτίθεται ὁλόγυμνον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἀτυχοῦς συζύγου, ὅστις θαμβωθεὶς ἀφίνει τὸ ξίφος νὰ ἐκπέσῃ τῆς χειρός. Αἰῶνας τινὰς μετὰ ταῦτα τὸ στῆθος ἄλλης ὡραίας γυναικὸς γυμνωθὲν πρὸ τοῦ δικαστηρίου ἐμάγευσε τοὺς σοβαροὺς δικαστὰς καὶ ἔλαβεν ἄφεσιν τῶν πολλῶν καὶ μεγάλων του ἁμαρτιῶν. Πῶς ν' ἀντισταθῇ ὁ Μενέλαος; Ὁ ποιητὴς ὅμως, ὅστις τοιουτοτρόπως προσεπάθησε νὰ τὸν δικαιολογήσῃ, δὲν εὗρε πολλοὺς ὀπαδούς. Οἱ Ἀθηναῖοι τοῦ πέμπτου αἰῶνος, οἵτινες εἶχον ὅλως διαφόρους ἰδέας περὶ τῶν λεπτῶν τούτων ζητημάτων, εὕρισκον τὸν Μενέλαον λίαν ὑπόδουλον τῇ Ἑλένῃ. Ὁ Αἰσχύλος τὸν ἐπικρίνει αὐστηρότατα, ὡς πατὴρ υἱὸν κάπως ἐλαφρόν, ὁ δ' Εὐριπίδης προσπαθεῖ ὅσον δύναται νὰ τὸν καταστήσῃ ἁπλούστατα γελοῖον. Καὶ ὅμως δὲν πταίει ὁ ἀτυχὴς Μενέλαος, μᾶλλον αὐτοῦ πταίει ἡ ἐποχή του. Ἐν τῇ θέσει του ὁ Αἴας καὶ ὁ Διομήδης, αὐτὸς ἀκόμη ὁ Ἀχιλλεὺς δὲν θὰ ἐφέροντο ἴσως ἄλλως. Ἐν γένει ὁ Ὅμηρος δὲν κατατάσσει μὲν τὸν Μενέλαον μεταξὺ τῶν πρώτων ἡρώων, τὸν παριστᾷ ὅμως γενναῖον καὶ πρὸ πάντων *λίαν φιλότιμον*, ἐν ᾧ οἱ Ἀττικοὶ ἀκριβῶς τοῦτο ἀρνοῦνται. Καὶ ἡμεῖς σήμερον κατὰ τὰς ἰδέας μας συμμεριζόμεθα μᾶλλον τὴν γνώμην τῶν Ἀττικῶν ἢ τὴν τοῦ Ὁμήρου.

Ἐκ ταύτης τῆς ὅλως ὑλικῆς ἀντιλήψεως τοῦ ζητήματος ἐξηγοῦνται πολλά, τὰ ὁποῖα ἄλλως μένουσιν ἀκατάληπτα. Οὕτω π. χ. τὸ ὅτι ἅμα ὡς ἡ πολιτεία θέλουσα νὰ περιορίσῃ τὴν αὐτοδικίαν ἀνέλαβεν αὐτὴ νὰ κανονίσῃ τὰς ποινὰς ἀναλόγως τῶν ἐγκλημάτων, ἡ προσβολὴ τῆς συζυγικῆς τιμῆς, ὡς πᾶσα ἄλλη βλάβη ἰδιοκτησίας, ἐθεωρήθη ἱκανοποιουμένη διὰ χρηματικῆς ἀποζημιώσεως, ἣν ἐλάμβανεν ὁ προσβληθείς. Παρ' Ὁμήρῳ εὑρίσκεται καὶ τεχνικὸς ὅρος τῆς ἀποζημιώσεως ταύτης, *μοιχάγρια*. Ὁ σύζυγος ἐλάμβανεν αὐτὴν παρὰ τοῦ ἐραστοῦ τῆς γυναικός του, ἠδύνατο δ' ἀναμφιβόλως, ὡς εἴπομεν ἤδη ἀνωτέρω, καὶ ν' ἀποπέμψῃ αὐτήν, ἐπιστρεφομένης αὐτῷ τῆς τιμῆς, ἣν εἶχε πληρώσει πρὸς ἀγοράν της. Ἡ ἱκανοποίησις ἦτο τότε τελεία.

Ἡ κατάστασις αὕτη διήρκεσεν ἐπὶ πολύ. Ἀκόμη κατὰ τὴν ἀκμὴν τοῦ πολιτισμοῦ ἐν Ἑλλάδι, ἐν αὐταῖς ταῖς Ἀθήναις ἐθεωρεῖτο δυνατὸν νὰ ἱκανοποιῆται ὁ προσβληθεὶς σύζυγος διά τινος χρηματικοῦ ποσοῦ, ἂν καὶ πολλοὶ συλλαμβάνοντες τὸν ἐραστὴν ἐπ' αὐτοφώρῳ ἐφόνευον αὐτόν, καθ' ὃ ἐκ τοῦ νόμου εἶχον δικαίωμα. Καὶ ὅμως ὁ Σόλων ἐν τοῖς νόμοις του εἶχεν ἤδη ἐξάρει τὴν *ἠθικὴν* βλάβην τὴν προσγινομένην τῷ συζύγῳ, διότι ἐνῷ ἐπέτρεψεν εἰς αὐτὸν νὰ φονεύῃ τὸν ἐπ' αὐτοφώρῳ συλλαμβανόμενον ἐραστήν, ὁ αὐτός, καθὰ λέγει ὁ Πλούταρχος «ἔταξε ζημίαν ἑκατὸν δραχμὰς μόνον, ἐὰν ἁρπάσῃ τις ἐλευθέραν γυναῖκα καὶ βιάσηται.» Τοῦτο εὑρίσκει ὁ Χαιρωνεὺς βιογράφος ἄλογον, κατὰ δὲ τὰς σημερινὰς ἰδέας πρέπει νὰ κριθῇ ἀλογώτατον. Ὀφείλομεν ὅμως νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ἐν τῷ νόμῳ τούτῳ τοῦ Σόλωνος ἐκδηλοῦται σαφέστατα ἡ μεγίστη διαφορὰ τῆς ἐποχῆς τοῦ νομοθέτου ἀπὸ πασῶν τῶν ἀρχαιοτέρων. Ἀπὸ τῶν προϊστορικῶν χρόνων μέχρι τῶν τοῦ Σόλωνος ὁ ἀληθὴς πολιτισμὸς ὁ εἰς ἠθικωτέραν ἀντίληψιν τῶν τοῦ βίου συνιστάμενος, εἶχε κάμει μεγάλας προόδους· ὁ νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν δὲν ἐθεώρει πλέον τὴν γυναῖκα ἁπλοῦν κτῆμα τοῦ ἀνδρός, οὗ πᾶσα βλάβη, οἱασδήποτε φύσεως καὶ ἂν ἦναι, δύναται νὰ θεραπευθῇ διὰ χρημάτων. Ἐν ἄλλῃ περιπτώσει ὁ Πλούταρ-

Digitized by Google

χος λέγει, ὅτι ὁ Σόλων «οὐκ ἐβούλετο μισθοφόρον οὐδ' ὤνιον εἶναι τὸν γάμον, ἀλλ' ἐπὶ τεκνώσει καὶ χάριτι καὶ φιλότητι γίνεσθαι τὸν ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συνοικισμόν.» Τοῦτο καταφαίνεται ἐξαιρέτως ἐν τῷ ἀνωτέρω νόμῳ. Ἡ χάρις ὅμως καὶ ἡ ἀγάπη τῶν συζύγων καταστρέφεται, ὅταν ἡ γυνὴ ἑκουσίως παραβαίνῃ τὰ καθήκοντά της· διὰ τοῦτο κατὰ τὸν Σόλωνα πρέπει νὰ φονεύηται ὁ συνένοχος τῆς γυναικὸς ὡς φθείρων αὐτῆν τὴν ψυχήν. Ὅταν ὅμως ἡ παράβασις γίνεται παρὰ τὴν θέλησίν της, ἐνόμισεν ὁ νομοθέτης ὅτι ἀρκεῖ ποινή τις· διότι ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἡ ψυχὴ μένει ἁγνή. Ὁ ἐπὶ τεκνώσει καὶ χάριτι καὶ φιλότητι ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συνοικισμὸς ὑπῆρχεν ἤδη, ὡς ἀπεδείχθη ἀνωτέρω, καὶ ἐπὶ Ὁμήρου, ὑπῆρχεν ὅμως οὕτως εἰπεῖν ἀσυνειδήτως καὶ ἐναντίον τῶν ἰσχυόντων θεσμῶν. Ὁ Σόλων ἐπισήμως ἀνεγνώρισεν αὐτὸν καὶ τὸν ἔθηκεν ὡς τὸν ἀληθῆ σκοπὸν τοῦ γάμου. Ἡ αἰσθηματικὴ ὅμως αὕτη διάκρισις τοῦ Σόλωνος δὲν ἦτο καταληπτὴ πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος. Ἀκόμη ἕνα αἰῶνα καὶ πλέον μετ' αὐτὸν ἐν Γόρτυνι τῆς Κρήτης ὁ ἐραστὴς καὶ ὁ ἅρπαξ ἐτιμωροῦντο ἀμφότεροι ἐξ ἴσου διὰ προστίμου διακοσίων δραχμῶν, ὁ ἐραστὴς μάλιστα ἐνίοτε καὶ μόνον δι' ἑκατὸν δραχμῶν· μόνον δ' ἐὰν δὲν ἠδύνατο νὰ πληρώσῃ τὸ πρόστιμον ἐντὸς πέντε ἡμερῶν, ἐπετρέπετο εἰς τὸν ἄνδρα νὰ τὸν φονεύσῃ. Ἐνταῦθα ἔχομεν ἀκόμη τὰς ἀρχαίας ἰδέας· κατὰ τὴν ἐποχὴν δηλαδὴ τοῦ Περικλέους ἐν Κρήτῃ ὁ προσβληθεὶς σύζυγος ἐθεώρει ἑαυτὸν ἐπαρκῶς ἀποζημιούμενον δι' ἑκατὸν ἢ τὸ πολὺ διακοσίων δραχμῶν.

Πρὸ τοῦ γάμου ἡ κόρη εὑρίσκετο φυσικῶς εἰς τὴν κυριότητα τοῦ πατρός, ἢ τούτου ἀποθανόντος εἰς τὴν τοῦ ἀδελφοῦ· ἡ χήρα μήτηρ ἐπίσης εἰς τὴν τοῦ ἐνήλικος υἱοῦ· πᾶσα δ' ἔκνομος μετ' αὐτῶν ὁμιλία ξένου ἐθεωρεῖτο ὡς βλάβη τῆς ἰδιοκτησίας τοῦ κυρίου αὐτῶν· περὶ συζυγικῆς τιμῆς δὲν πρόκειται ἐνταῦθα μηδὲ περὶ τῆς οἰκογενειακῆς· διότι καὶ τοῦτο τὸ αἴσθημα δὲν εἶναι πολὺ ἀρχαῖον, ἀνεπτύχθη δὲ βραδύτερον καὶ ἐξ ἀρχῶν ὅλως ὑλικῶν. Ὁ πατὴρ δηλαδὴ ἢ ὁ ἀδελφὸς ἐπηγρύπνουν ἐπὶ τῶν τῇ κυριότητί των ὑποκειμένων γυναικῶν αὐστηρότερον ἴσως καὶ αὐτοῦ τοῦ συζύγου, διότι ἐγίνωσκον ὅτι θὰ ἐπώλουν τὴν θυγατέρα ἢ ἀδελφήν των εὐθηνότερον, ἐὰν ἀπεδεικνύετο μὴ οὖσα ἁγνή. Διὰ τοῦτο ἐν τοῖς ἀρχαιοτέροις νόμοις οὐδεμία διάκρισις γίνεται μεταξὺ φθορέως παρθένου ἢ γυναικὸς ἐγγάμου, ἐπίσης οὐδεμία διάκρισις μεταξὺ συζύγου, ἀδελφοῦ ἢ υἱοῦ ἐνήλικος· πάντες οὗτοι ἔχουσι δικαίωμα ἐκδικήσεως ἢ ἀποζημιώσεως. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι καὶ αἱ θυγατέρες ἢ ἀδελφαὶ ὡς κτήματα τοῦ κυρίου των δὲν ἠδύναντο νὰ διαθέσωσιν ἑαυτὰς κατὰ βούλησιν· ὁ πατὴρ ἢ ὁ ἀδελφὸς εἶχον δικαίωμα οὐχὶ μόνον νὰ ἐκδώσωσιν αὐτὰς εἰς νόμιμον γάμον ἀντὶ χρημάτων, ὡς εἴδομεν ἀνωτέρω, ἀλλὰ καὶ νὰ τὰς *πωλήσωσιν ὡς δούλας* εἰς ὅν τινα ἤθελον. Ἐν Ἀθήναις πρῶτος ὁ Σόλων κατήργησε τὸ δικαίωμα τοῦτο, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐξῄρεσε τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ἡ θυγάτηρ ἢ ἡ ἀδελφὴ ἤθελον ἀποδειχθῆ μὴ διαφυλάξασαι τὴν ἁγνότητα.

Ἄλλη ἀπόδειξις τῆς θέσεως ταύτης τῶν γυναικῶν εὑρίσκεται ἐν τῷ περὶ τῶν ἐπικλήρων παρθένων θεσμῷ, ὅστις ἦν γενικὸς καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα. Ἐπίκληροι ἐκαλοῦντο αἱ κόραι, ὧν ὁ πατὴρ εἶχεν ἀποθάνει χωρὶς ν' ἀφήσῃ τέκνα ἄρρενα. Τότε ἡ περιουσία φυσικῶς περιήρχετο εἰς αὐτάς, κυρίως ὅμως αὗται συνεχωνεύοντο μετὰ τῆς περιουσίας. Διότι ἡ ἐπίκληρος μετεβιβάζετο μετὰ τῆς ἄλλης κληρονομίας εἰς τὴν κυριότητα τοῦ πλησιεστέρου συγγενοῦς, τοῦ ἐκ πατρὸς θείου π. χ. ἢ τοῦ ἐξαδέλφου της, ὅστις ὤφειλε νὰ τὴν νυμφευθῇ. Ἐὰν οὗτος δι' οἱονδήποτε λόγον ἠρνεῖτο νὰ πράξῃ τοῦτο, ἔπρεπε νὰ παραιτηθῇ τῆς κληρονομίας παραχωρῶν τὰ δικαιώματά του εἰς τὸν μεθ' ἑαυτὸν πλησιέστερον συγγενῆ. Οἱ νόμοι τῆς ἐν Κρήτῃ Γόρτυνος εἶναι ἔν τισιν ὀχληρότεροι· διότι ἐκεῖ ὁσάκις ὁ ἔχων δικαίωμα νὰ νυμφευθῇ τὴν ἐπίκληρον συγγενὴς ἦτο ἀνῆλιξ, ὤφειλεν αὐτὴ νὰ τὸν περιμένῃ καὶ νὰ διανέμηται μετ' αὐτοῦ ἐξ ἴσου τὰ ἔσοδα τῆς περιουσίας της. Ἐὰν οὗτος βραδύτερον ἐνῆλιξ γενόμενος ἠρνεῖτο νὰ τὴν νυμφευθῇ, μετεβιβάζετο τὸ δικαίωμά του εἰς ἄλλον συγγενῆ, καὶ μόνον ἐὰν δὲν ὑπῆρχεν ἄλλος συγγενής, ἐπετρέπετο εἰς αὐτὴν νὰ ἐκλέξῃ ἄνδρα κατὰ τὴν ἀρέσκειάν της, πάντως ὅμως ἔπρεπε νὰ ἦναι ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ πατρός της.

Εἶναι φανερὸν πόσον ὁ νόμος οὗτος ἦτο σκληρός. Ἡ δυστυχὴς ἐπίκληρος ἦτο πολλάκις ἠναγκασμένη νὰ δεχθῇ ὡς ἄνδρα ἐσχατόγηρόν τινα θεῖόν της, ὅστις, ἂν ἔλειπεν ἡ περιουσία, πᾶν ἄλλο θὰ ἐσκέπτετο ἢ νὰ νυμφευθῇ. Ὁ νόμος μάλιστα προέτρεπεν εἰς σύναψιν τοιούτων ἀναρμόστων γάμων, διότι ἐπέτρεπεν εἰς τὸν ἔγγαμον συγγενῆ νὰ διαλύσῃ τὸν πρῶτον γάμον του ὅπως νυμφευθῇ τὴν ἐπίκληρον. Τῶν παραλόγων τούτων δικαιωμάτων τὸ πολλάκις ἀπάνθρωπον ἠθέλησε νὰ κολάσῃ ὁ Σόλων διὰ νόμου, ὅστις βραδύτερον ἐφαίνετο ἄτοπος καὶ γελοῖος, ὅπως καὶ ἦτο πράγματι· διότι ἔδιδε τῇ ἐπικλήρῳ εἴς τινας περιπτώσεις τοιαύτην ἐλευθερίαν, ὥστε ὁ γέρων σύζυγός της ἠναγκάζετο ἢ νὰ τὴν κρατήσῃ μετ' αἰσχύνης ἢ νὰ διαλύσῃ τὸν γάμον. Ὀλιγώτερον ἄδικος δὲν ἦτο ὁ τῆς Γόρτυνος νόμος. Ἐὰν ἡ ἐπίκληρος κατὰ τὸν θάνατον

Digitized by Google

τοῦ πατρὸς εἶχεν ἤδη ἡλικίαν γάμου, ὁ μέλλων σύζυγός της ὅμως, ὁ ἐξάδελφός της π. χ. μόλις ἦτο δέκα ἐτῶν, ὤφειλε αὐτὴ νὰ τὸν περιμένῃ ἄλλα τόσα· ὥστε ὅταν αὐτὸς ἐγίνετο ἐνῆλιξ, αὐτὴ θὰ ἦτο τριακοντοῦτις· κατὰ τὰ δέκα δὲ ταῦτα ἔτη ἔπρεπε νὰ διανέμηται μετ' αὐτοῦ τὴν περιουσίαν της. Μετὰ ταῦτα ἐὰν αὐτὸς εἶχεν ἀκόμη ὄρεξιν νὰ τὴν νυμφευθῇ, τὸ ζήτημα ἐτελείωνε μὲν κακὰ καὶ ψυχρά, ὁπωσδήποτε ὅμως ἐτελείωνεν. Ἀλλ' ἂν ἐκεῖνος ἀπεποιεῖτο, μετεβιβάζετο τὸ δικαίωμά του εἰς ἄλλον, ἡ δὲ κόρη ἐξηρτᾶτο ἀπὸ τῆς θελήσεως αὐτοῦ ὅπως ἀπὸ τῆς τοῦ πρώτου. Ἐὰν καὶ οὗτος ἠρνεῖτο, ἤρχετο ἡ σειρὰ τρίτου καὶ οὕτω καθεξῆς. Ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ ὅμως ἡ ἡλικία τῆς κόρης παρήρχετο, ἐὰν δὲ δὲν ἦτο ὡραία καὶ ἐὰν ἡ περιουσία της ἦτο μικρά, θὰ ὑφίστατο τὸν ἔσχατον ἐξευτελισμόν· διότι ὁ νόμος ὥριζεν, ὅτι ἐὰν δὲν ὑπάρχωσι συγγενεῖς τῆς ἐπικλήρου ἢ ἐὰν οἱ ὑπάρχοντες ἀρνῶνται νὰ τὴν νυμφευθῶσι καὶ ἐὰν ἐκ τῶν τῆς αὐτῆς φυλῆς ἀνδρῶν οὐδεὶς ἐπίσης στέργῃ νὰ τὴν νυμφευθῇ, τότε νὰ *κηρυχθῇ τοῦτο δημοσίᾳ*, ὅτι δηλαδὴ οὐδεὶς ἐκ τῶν συγγενῶν ἢ φυλετῶν στέργει νὰ τὴν νυμφευθῇ, καὶ ἔπειτα εἶναι ἐλευθέρα ἡ κόρη νὰ εὕρῃ, ἂν ἠμπορῇ, ἄνδρα ἐξ ἄλλης φυλῆς. Πόσαι φιλότιμοι κόραι θὰ προετίμων μᾶλλον νὰ μείνωσιν ἄγαμοι διὰ παντὸς τοῦ βίου των ἢ νὰ ἐκτεθῶσιν οὕτω καὶ ἐξευτελισθῶσι δημοσίᾳ! Ἀλλὰ καὶ ἄγαμοι νὰ μείνωσιν δὲν ἐπετρέπετο.

Ὁ περὶ ἐπικλήρων θεσμὸς εἶναι πανάρχαιος διότι ἀπαντᾷ καὶ παρ' ἄλλοις λαοῖς τῆς ἰνδογερμανικῆς φυλῆς, διετηρήθη δ' ἐν Ἑλλάδι καθ' ἅπασαν τὴν ἀρχαιότητα ἕνεκα διαφόρων λόγων. Πρῶτον οἱ συγγενεῖς εἶχον κεκτημένα δικαιώματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἔστεργον βεβαίως ν' ἀπολέσωσιν. Ἔπειτα — καὶ τοῦτο ἦτο ὁ ἀρχικὸς σκοπὸς τοῦ θεσμοῦ — διὰ τῶν τέκνων τῶν ἐπικλήρων ἐπρόκειτο νὰ συνεχισθῇ τὸ γένος τοῦ ἄνευ ἄρρενος γόνου ἀποθανόντος ἀνδρός. Πρὸς τοῦτο ὅμως ἔπρεπε τὰ τέκνα ταῦτα νὰ ἦνε ὅσον τὸ δυνατὸν πλησιέστεροι συγγενεῖς τοῦ πάππου των, δηλαδὴ τέκνα τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του ἢ τοῦ ἀνεψιοῦ του. Ἀπόδειξις τοῦ ὅτι οὕτω ἀντελαμβάνοντο τὸ πρᾶγμα εἶναι ὅτι ὁ υἱὸς τῆς ἐπικλήρου ἅμα ἐνῆλιξ γενόμενος ἐλάμβανε τὴν περιουσίαν τῆς μητρός του καὶ διεχειρίζετο αὐτήν, καὶ ἐὰν ἀκόμη ὁ πατήρ του ἔζη· διότι ἐθεωρεῖτο πρὸ παντὸς υἱὸς τοῦ πάππου του, οὗ τὸ γένος δι' αὐτοῦ ἀνεβλάστανεν. Παρὰ τοῖς Ἕλλησιν, ὡς εἴπομεν καὶ ἀνωτέρω, μέγιστον δυστύχημα ἐθεωρεῖτο ἡ ἀπαιδία· ὅταν ἔσβυνε μία οἰκογένεια, ὄχι μόνον τὸ ὄνομα αὐτῆς περιέπιπτεν εἰς λήθην, ἀλλὰ καὶ τῶν θεῶν αἱ τιμαὶ καὶ αἱ πρόσοδοι φυσικῶς ἠλαττοῦντο. Ἐκ τούτου ἐγεννήθη καὶ ὁ θεσμὸς οὗτος, ἕνεκα τούτου δὲ καὶ αἱ υἱοθεσίαι ἦσαν τότε συχνότεραι. Πάντες ὅμως οἱ λόγοι οὗτοι δὲν ἐξηγοῦσι τὴν πρὸς τὰς θυγατέρας ἀστοργίαν· αὕτη ἐξηγεῖται μόνον ἐκ τούτου, ὅτι καθ' ἣν ἐποχὴν ἀνεπτύχθη τὸ ἔθιμον, ὅπερ μετὰ ταῦτα ἔγεινε νόμος, αἱ γυναῖκες ἐθεωροῦντο ἀποτελοῦσαι μέρος τῆς περιουσίας καὶ ἐκληροδοτοῦντο μετ' αὐτῆς. Ἐὰν ὁ νόμος ἐτίθετο ἐν ἄλλῃ ἐποχῇ, θὰ ἦτο βεβαίως ὀλιγώτερον σκληρός. Ἐλησμονήσαμεν ν' ἀναφέρωμεν ἀνωτέρω, ὅτι ὁ νόμος τῆς Γόρτυνος, ὅστις ἐγράφη περὶ τὰ μέσα τοῦ πέμπτου πρὸ Χρ. αἰῶνος, ἐπέτρεψεν εἰς τὴν ἐπίκληρον νὰ ἐξαγοράζῃ τὴν ἐλευθερίαν της ἐγκαταλείπουσα εἰς τοὺς συγγενεῖς τοὺς πατρός της τὸ ἥμισυ τῆς περιουσίας· διὰ τούτου ἐβελτιώθη ὁπωσοῦν ἡ θέσις της.

(Ἕπεται τὸ τέλος)

Χ. ΤΣΟΥΝΤΑΣ

ΤΟ ΒΟΤΑΝΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ἐν πάσαις ταῖς ἐπαρχιακαῖς πόλεσι τῆς Ἑλλάδος, ταῖς πρωτευούσαις ἀγροτικῶν δήμων, κατὰ Κυριακὴν ἢ ἄλλην τινὰ τῆς ἑβδομάδος ἡμέραν, γίνεται ἀγορά, *παζάρι* ὡς λέγουσι κοινῶς. Εἶνε δὲ τοῦτο οὐδὲν ἄλλο ἢ συναλλαγὴ μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως καὶ τῶν ἐκ τῶν ἔξω χωρίων κατερχομένων ἀγροτῶν. Ἐν τῇ πόλει ἔχουσιν ἀνάγκην προϊόντων παραγομένων ἐν τοῖς ἀγροῖς, οἱ ἀγρόται ἔχουσιν ἀνάγκην ἀντικειμένων κατασκευαζομένων ἐν τῇ πόλει ἢ εἰσαγομένων ἄλλοθεν.

Ὁ χωρικὸς φέρει πρὸς πώλησιν ξύλα, δαδίον, βούτυρον, τυρόν, ὄρνιθας, ζῷα, γεννήματα καὶ ἀγοράζει ὄρυζαν, ἅλας, ἐργαλεῖα, σκεύη, ὑφάσματα, κοσμήματα καὶ ὅπλα. Καθ' ὅσον δ' ἡ συγκομιδὴ τῶν δημητριακῶν καρπῶν εἶνε πλουσία, καθ' ὅσον ἡ τῶν ποιμνίων ὑγεία καλή, κατὰ τοσοῦτον καὶ ἡ ἀγορὰ καθίσταται ζωηροτέρα καὶ τῶν ἐμπόρων τῆς πόλεως μείζονα τὰ κέρδη.

Κύρια εἰσοδήματα τῶν χωρικῶν εἶνε τὸ περισσεῦον γέννημα, ὅπερ θὰ πωλήσωσι, καὶ ἐκ τοῦ ποιμνίου τὸ μαλλίον, τὸ βούτυρον, ὁ τυρὸς καὶ τὰ νεογέννητα ἐρίφια καὶ ἀρνία. Αἱ ἀγροτικαὶ οἰκογένειαι πρὸς διατροφὴν ἀποθηκεύουσιν εἰς τὰς κουβέλας ἀραβόσιτον ἰδίως, δι' οὗ ζυμοῦται ἡ *μπομπότα*, ὁ θρεπτικὸς ξανθὸς ἄρτος. Ὁ σῖτος ἅπας ἐκποιεῖται, ἐκτὸς ὀλιγίστου ποσοῦ· ὁ ἐξ αὐτοῦ ἄρτος θεωρεῖται πολυτέλεια ἄσκοπος, καὶ

Digitized by Google

δὲν ἔχει τὰς θερμαντικὰς καὶ θρεπτικὰς ἰδιότητας τῆς *μπομπότας*, κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἀγροτῶν.

Οὕτως οἰκογένεια χωρικὴ ἐκ πέντε ἕξ μελῶν ἔχει ἀνάγκην, ὅπως ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐτησίαν τροφήν, ἑβδομήκοντα τοὐλάχιστον κοιλῶν ἀραβοσίτου. Καὶ ἂν ἐκ τῶν ἰδίων ἀγρῶν δὲν συγκομίσῃ τὸ ποσὸν τοῦτο, ὅπως δήποτε ὀφείλει νὰ τὸ προμηθευθῇ δι' ἀγορᾶς ἢ δι' ἀνταλλαγῆς· ἤτοι ἐπὶ τῇ συμφωνίᾳ ὅτι κατὰ τὴν προσεχῆ συγκομιδὴν θέλει ἀποδώσῃ πρὸς τὸν ἔμπορον ἢ κτηματίαν, ὅστις ἐδάνεισε τὸν ἀραβόσιτον, ἰσάριθμα κοιλὰ σίτου. Ὁμοιάζει ὁ τρόπος οὗτος τοῦ δανείου ὀλίγον πρὸς τοκογλυφίαν, ἀλλὰ καθιερώθη διὰ τοῦ ἐθίμου καὶ δὲν φαίνεται ἀσύμφορος τοῖς ἀγρόταις. Ἐν τῇ ἑβδομαδιαίᾳ ἀγορᾷ λοιπὸν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἐμπορικῶν πράξεων, γίνονται συνήθως καὶ τοιαῦται συναλλαγαὶ μεταξὺ τῶν χωρικῶν καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος σιτεμπόρων καὶ τοκογλύφων τῶν πόλεων.

Τοιαύτη τις αἰτία ἔφερε καὶ τὸν Γιαννιὸν Καρανῖκον τὴν πρώτην Κυριακὴν τοῦ Μαΐου εἰς Ξηροχώριον. Ὁ ἀραβόσιτος τῆς οἰκογενείας εἶχε τελειώσῃ καὶ ἦτο ἀνάγκη νὰ προμηθευθῶσι πέντ' ἕξ κοιλὰ, ὅπως ἐπαρκέσωσι μέχρι τῆς συγκομιδῆς τῆς κριθῆς καὶ τοῦ σίτου. Ὁ Γιαννιὸς ἐστέλλετο ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἵνα λάβῃ δάνειον τὸ ποσὸν τοῦτο παρὰ τοῦ κὺρ Παντελάκη, τοῦ γνωστοῦ μνηστῆρος τῆς δημαρχίας.

Ἡ ἐγκυμονοῦσα φορβὰς δὲν ἠδύνατο νὰ κομίσῃ ἐκ τριώρου ἀποστάσεως τόσον φορτίον. Ἐδέησε λοιπὸν νὰ δανεισθῶσι καὶ τὸν ὄνον τοῦ Μπάρμπα Σταμάτη. Καὶ ἵνα μὴ κατέλθωσιν εἰς Ξηροχώριον τὰ ζῶα κενά, οὐδενὸς ἄλλου ὑπάρχοντος προϊόντος κατὰ τὸν Μάϊον, ἐφόρτωσαν καυσόξυλα ἐκ τοῦ δάσους.

Ὁ νέος χωρικὸς ἐν ἑορτασίμῳ περιβολῇ ὡδήγει τὰ ζῶα πεζὸς, ὄρθρου βαθέος ἀναχωρήσας ἐκ τοῦ χωρίου· ἔφερε δὲ καὶ τὸ μακρὸν ἀλβανικὸν ὅπλον ἐπ' ὤμου ἵνα ἐπισκευάσῃ ἐν Ξηροχωρίῳ τὰ βεβλαμμένα πυρέκβολα.

Ἐπώλησεν ἐκεῖ ταχέως καὶ εἰς καλὴν τιμὴν —ὀγδοήκοντα λεπτὰ—τὰ καυσόξυλα καὶ δέσας τὰ ζῶα εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ κὺρ Παντελάκη ἐξῆλθεν εἰς τὴν ἀγοράν.

Τὰ ἐμπορικὰ καταστήματα ἦσαν ἀνοικτά, εἶχον δ' ἐγκαθιδρυθῆ καί τινες ὑπαίθριοι μεταπράται, πωληταὶ ὑφασμάτων ἰδίᾳ. Καὶ ἐκυμάτιζον εἰς τὸν ἀέρα ἀνηρτημένα τὰ κίτρινα καὶ ἐρυθρὰ μαντίλια καὶ τὰ πολύχρωμα βαμβακερὰ πανία, προκαλοῦντα τὰ λαίμαργα βλέμματα τῶν κομψευομένων χωρικῶν, αἵτινες ἔβλεπον ἐκεῖ ὑλικὸν ἄφθονον διὰ ποδιὰς καὶ σκουφομάντιλα· εἶχον δὲ κατέλθῃ τὴν κυριακὴν ἐκείνην καὶ χωρικοὶ καὶ χωρικαὶ πολλαί.

Διὰ τὰς νεκνίδας τῶν χωρικῶν ἡ ὑπερτάτη τέρψις εἶνε ἡ εἰς τὸ *παζάρι* μετάβασις. Εἶνε τὸ μόνον μέρος, ἐν ᾧ ἐπὶ προφάσει ἀγορᾶς ὑποδημάτων ἢ χρωματιστῶν μαλλίων, δύνανται νὰ ἐπιδείξωσι τὸ λυγηρὸν αὐτῶν παράστημα, ἔξω τῶν στενῶν ὁρίων τοῦ χωρίου των. Καθότι αἱ κόραι εἰς τὰς πανηγύρεις τῶν γειτονικῶν χωρίων, ὅπου συναθροίζονται ἐκ τῶν πέριξ οἱ ἄνδρες καὶ αἱ ἔγγαμοι γυναῖκες, δὲν μεταβαίνουσι κατ' οὐδένα λόγον. Ἔπειτα πᾶσα πόλις ἢ κωμόπολις θεωρεῖται κέντρον ἀνεπτυγμένον καὶ διὰ τῆς μεταβάσεως καὶ τῆς ἐν αὐτῇ ἐπί τινας ὥρας διαμονῆς λαμβάνει τις οἱονεὶ τὸ βάπτισμα τοῦ πολιτισμοῦ. Ἐναβρύνονται λοιπὸν αἱ νεαραὶ χωρικαὶ ἐπὶ τῇ εἰς Ξηροχώριον μεταβάσει καὶ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας κατόπιν ἀφηγοῦνται εἰς τὰς ἀμαθεῖς ὁμιλήκους τὰ θαυμάσια, ἅτινα εἶδον ἐκεῖ.

Ἐν τῇ πλατείᾳ τὸ πλῆθος συνωστίζετο καὶ συνεμίγνυντο αἱ γραφικώταται στολαὶ τῶν ἀγροτῶν μετὰ τῶν σοβαρῶν ἐνδυμάτων τῶν κατοίκων τῆς πόλεως, καὶ παρενετίθεντο ὑψηλοί τινες ψωριῶντες πῖλοι μεταξὺ τῶν ἐρυθρῶν φεσίων καὶ τῶν χιονολεύκων μαντιλίων. Καὶ ἠκούοντο ἐκεῖ προσφωνήσεις καὶ χαιρετισμοὶ καὶ κραυγαὶ τῶν πολιτῶν συνιστώντων τὸ ἐμπόρευμα καὶ συζητήσεις περὶ τῆς τιμῆς καὶ ἦχοι χαλκονομισμάτων μετρουμένων ἐν τῇ παλάμῃ καὶ βελασμοὶ δεσμίων προβάτων καὶ γόοι ὀρνίθων ἀνηρτημένων ἀπὸ τῶν ποδῶν.

Ἐκεῖ ἦτο τὸ κυρίως *παζάρι* τῶν χωρικῶν πωλούντων τὰ προϊόντα αὐτῶν, τῶν πλανοδίων μικρεμπόρων, προσπαθούντων νὰ σαγηνεύσωσι τὰ ἀγροτικὰ βαλάντια.

—Χτένια, τσατσάραις, καθρεφτάκια, ξουράφια, βελόνια, σουγιάδες! ἔκραζε κυφὸς νησιώτης περιάγων τὸ ἀπὸ τοῦ τραχήλου αὐτοῦ ἐκκρεμὲς ἐμπορικὸν κατάστημα.

— Δαχτυλίδια, καρφίτσαις, θηλυκωτάρια, γυαλιστάραις! ἐγρύλλιζε σπανὸς ἑβραῖος προτείνων μεγάλην ὑελοσκεπῆ θήκην.

Ὁ Γιαννιὸς δὲν εἶχε σκοπὸν οὔτε ν' ἀγοράσῃ, οὔτε νὰ πωλήσῃ τι. Τὰ ὀγδοήκοντα λεπτὰ, ἅτινα εἰσέπραξεν ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν καυσοξύλων, ἐπήρκεσαν εἰς κέρασμά τι ἐν τῷ καπηλείῳ, εἰς προμήθειαν προσφαγίου τινὸς κατὰ τὴν μεσημβρίαν— ἄρτον εἶχε φέρει μεθ' ἑαυτοῦ ἐκ τοῦ οἴκου ἐν τῷ ἀπὸ τοῦ ὤμου ἀνηρτημένῳ τράστῳ. Διῆλθε διὰ τῶν κρεοπωλείων, ἐν οἷς αἱ μυῖαι ἐβόμβουν περὶ τὰ ἀνηρτημένα κρέατα καὶ οἱ κύνες ἔλειχον τὰ σταλάζοντα αἵματα. Ἀνέπνευσε μετ' ὀρέξεως τὴν ταγγὴν ὀσμὴν τῶν ἐπὶ φορητῶν πυραύνων τηγανιζομένων ἐν ὑπαίθρῳ ἰχθύων. Καὶ διηυθύνθη εἰς τὸ παρὰ τὸ μέγα δημοτικὸν φρέαρ καπηλεῖον, ὅπερ ἐτιτλοφορεῖτο πομπωδῶς· Καφενίον ὁ τρωηκὸς πόλεμος.

Digitized by Google

Ἦτο χαμηλὸν οἴκημα, σχεδὸν ὑπόγειον. Ἐπὶ τῆς προσόψεως καὶ ὑπὲρ τὴν ταπεινὴν μονόφυλλον θύραν ἦτο ἀναγεγραμμένη ἐπὶ ῥοδοχρόου τοίχου διὰ κυανῶν κακοσχήμων γραμμάτων ἡ ἐπιγραφή, δεξιᾷ δὲ καὶ ἀριστερᾷ τῆς θύρας, εἰς τὰ μεταξὺ τῶν παραστάδων ταύτης καὶ τῶν παραθύρων διαστήματα, ζωγραφίαι ἐκφραστικώταται ἡρμήνευον τὴν ἐπιγραφήν, παριστῶσαι στυγνὰς μορφὰς ἀνδρεικέλων μαχομένων διὰ πυροβόλων ὅπλων! . . .

Διὰ τῆς θύρας καὶ τῶν ἀνοικτῶν παραθύρων ἐφαίνοντο οἱ ἐσωτερικοὶ τοῖχοι τῇδε κἀκεῖσε δι' ἐζωγραφημένων χαρτίων πεποικιλμένοι, ἐν δὲ τῷ κέντρῳ εἰς τὸ βάθος ὑπὲρ τὸ κυλικεῖον ὠρθοῦτο λεπρὰ προτομὴ τοῦ βασιλέως Ὄθωνος. Αἱ ἐντὸς τοῦ καπηλείου πρὸς τὸ βάθος τρεῖς τράπεζαι ἦσαν κατειλημμέναι ὑπὸ χωρικῶν χαρτοπαικτούντων, οἵτινες ὑβρίζοντο καὶ ἐγρονθοκόπουν τὰς σανίδας ἐν μέσῳ νεφῶν καπνοῦ. Τὰς ἄλλας τραπέζας εἶχον στήσῃ ἔξω ὑπὸ τὴν σκιὰν δύο συκαμινεῶν καὶ μικρᾶς καναβίννης σκιάδος, ὑπὲρ τὴν ὁποίαν ἐσαλεύοντο τὰ ἄχροα ὑπόλοιπα ἑλληνικῆς σημαίας. Καὶ αἱ ὑπαίθριοι τράπεζαι ἦσαν κατειλημμέναι ὑπὸ πολιτῶν καὶ ἀγροτῶν, οἵτινες ἐφλυάρουν, ἔπινον, ἐκάπνιζον καὶ ἐρρόφων ναργιλέν.

Συγχωρικοί τινες ἐκάλεσαν τὸν Γιαννιὸν ἵνα τὸν κεράσωσιν. Ἔσυρεν οὗτος ξύλινον σκαμνίον, παρήγγειλεν ἕνα καφὲν βαρὺν γλυκὸν εἰς τὸν ἀνυπόδητον παῖδα τοῦ καπήλου καὶ ἐκάθισε παρὰ τὸν φιλικὸν ὅμιλον.

Ϛʹ

Ἡ χειρόμαντις

Μετ' ὀλίγον ἐφάνησαν ἐρχόμενοι πρὸς τὸ καφενεῖον τρεῖς προσωπικότητες τοῦ τόπου· ὁ κύριος ἔπαρχος, ὁ κύριος ταμίας καὶ ὁ κύριος ἀνθυπομοίραρχος.

Καὶ ὁ μὲν ἔπαρχος ἐφόρει ψιάθινον πῖλον καστανόχρουν καὶ ἐπενδύτην τεφροποίκιλτον καὶ λευκὸν λαιμοδέτην μετ' ὀρθῶν περιλαιμίων καὶ πλατυτάτην ῥεβινθόχρουν περισκελίδα, ὁ δὲ ταμίας καστόρινον τεφρὸν πῖλον καὶ λινᾶ νεανικά πως ἐνδύματα. Ἦσαν ἀμφότεροι μέσης ἡλικίας· ὁ ταμίας ὑψηλὸς καὶ εὐτραφής, ὁ ἔπαρχος μικρὸς καὶ ἰσχνός. Ὁ ταμίας εἶχε τὸν πώγωνα ἐξυρισμένον καὶ μόνος ὁ μύσταξ μέλας, παχύς, λεῖος ἐκάλυπτε τὰ χείλη καὶ μέρος τῆς σιαγόνος ἔνθεν καὶ ἔνθεν προσκλίνων. Οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἦσαν μεγάλοι πλήρεις σοβαρᾶς τινος ἀγαθότητος καὶ αἱ ὀφρῦς τοξοειδῶς συνηνοῦντο ὑπὲρ τὴν ῥῖνα. Ὁ ἔπαρχος ἐκάλυπτε τοὺς παραβλῶπας ὀφθαλμοὺς διὰ πρασίνων ὑέλων καὶ διετήρει πώγωνα βαθέως ψαλιδισμένον, ἐν ᾧ ἐπλεόναζε τὸ ἅλας ἢ τὸ πέπερι. Ἐθεωρεῖτο μικρὸς ῥαδιοῦργος καὶ κουτοπόνηρος, ἐνῷ ὁ ταμίας ἔχαιρε φήμην αὐστηροῦ ἐν τῷ καθήκοντι καὶ ἐν γένει ἐντίμου καὶ ἀγαθοῦ ἀνθρώπου.

Μεταξὺ τῶν δύο τούτων ὑπαλλήλων ἐβάδιζεν ὡς ὄρνις ἰνδικὴ προβάλλων εὐρεῖαν γαστέρα ὁ ἀνθυπομοίραρχος. Ἡ στολὴ αὐτοῦ ἦν ἀνοικτὴ ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ μέχρι τῆς ὀσφύος καὶ ἐφαίνετο ἀκόσμως τὸ στέρνον τοῦ ὑποκαμίσου καὶ τὰ κομβία τοῦ ὑπενδύτου. Ἡ λευκὴ περισκελὶς εἶχεν ὀλισθήσῃ κάτω τῆς ζώνης καὶ ἀπέληγε πλατεῖα ἐπὶ τῶν χονδρῶν ὑποδημάτων καὶ τῶν πτερνιστήρων. Τὸ ξίφος, ἐπὶ τῶν ἀσπρορρούχων ἐζωσμένον, ἐσύρετο κατὰ γῆς. Τὸ πηλίκιον ἐστερεοῦτο διὰ τοῦ ὑπογναθίου ἐπὶ τὴν κορυφὴν τῆς κεκαρμένης σφαιροειδοῦς κεφαλῆς· ἡ δεξιὰ χεὶρ ἐκράτει μέλαν βούνευρον. Ὀφθαλμοὶ δυσαναλόγως μικροὶ κίτρινοι, ἄνευ βλεφαρίδων, ὡς οἱ τοῦ χοίρου, μύσταξ πυρρὸς ἐκ τοῦ οἴνου ὑπερηφάνως ἠνωρθωμένος, ῥὶς σιμή, παρειαὶ πλαδαραί, μέτωπον ἐρρυτιδωμένον, ὀφρῦς ἀραιαὶ συνεπλήρουν τὸ ἄχαρι ἐξωτερικὸν τοῦ ἀξιωματικοῦ τῆς χωροφυλακῆς. Οὐδόλως ἠγαπᾶτο ἐν τῷ τόπῳ· ἐλέγετο βίαιος, σκληρός, ἄδικος, πολλῶν δ' ἐντίμων πολιτῶν αἱ ῥάχεις εἶχον δοκιμάσῃ ἄνευ αἰτίας τὸ βαρὺ βούνευρον αὐτοῦ, ἀλλὰ διετηρεῖτο μεθ' ὅλα ταῦτα ἐν τῇ στρατιωτικῇ διοικήσει τῆς φιλησυχωτάτης τῶν ἑλληνικῶν ἐπαρχιῶν, χάρις εἰς τὴν προστασίαν τοῦ ὑπουργικοῦ βουλευτοῦ, ὀφείλοντος τὴν ἐπιτυχίαν αὐτοῦ εἰς πιέσεις καὶ καλπονοθεύσεις, ὧν πρωτουργὸς ὑπῆρξεν αὐτὸς ὁ τῆς τάξεως καὶ τοῦ νόμου φρουρός.

Ἐπὶ τῇ προσελεύσει τῶν ἀρχῶν τοῦ τόπου οἱ μὲν ἱστάμενοι παρεμέρισαν, οἱ δὲ καθήμενοι ἠγέρθησαν καὶ ἐχαιρέτισαν· καὶ ὁ ὑπηρετῶν παῖς ἔσπευσε νὰ καθαρίσῃ διὰ τῆς ποδιᾶς τὴν τράπεζαν, ἣν κατέλιπον ἐλευθέραν ἐκ σεβασμοῦ οἱ καθήμενοι χωρικοί.

— Τρεῖς καφέδες βαρεῖς· δυὸ γλυκεῖς, ἕνας μέτριος, καὶ ἕνα ναργιλὲ γιαβάσικον, εἶπεν ὁ ταμίας συμβουλευθεὶς καὶ τοὺς συντρόφους του. Ἀπὸ τῆς θέσεως ἐν ᾗ ἐκάθηντο ἐφαίνοντο οἱ ἐν τῇ πλατείᾳ περιφερόμενοι, διέβαινον δὲ πρὸ αὐτῶν οἱ μεταβαίνοντες ἐκεῖσε καὶ δὲν ἦσαν σπάνιαι μεταξὺ τῶν διαβατῶν αἱ νέαι χωρικαί.

Ὁ κύριος ἀνθυπομοίραρχος, ὅστις ἔτρεφε στοργὴν ἀληθοῦς ἱππότου πρὸς τὸ ὡραῖον φῦλον, κατεμέτρει διὰ θρασυτάτου βλέμματος τὰς εὐμελεῖς ἀγρότιδας καὶ ἀνεκοίνου ἑκάστοτε πρὸς τὸν παρακαθήμενον ἔπαρχον χαμηλῇ τῇ φωνῇ τὰς κρίσεις αὐτοῦ. Καὶ ὁ ἔπαρχος ἔδακνε τὸν μύστακα καὶ ἔστρεφε τὴν διοπτροφόρον ῥῖνα δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ὡσεὶ ὀρεκτικόν τι ὠσφραίνετο.

Δὶς δὲ ἢ τρὶς ἐπὶ τῇ διαβάσει εὐσταλοῦς χωρικῆς ἐκ τοῦ ἐπὶ καλλονῇ ὀνομαστοῦ χωρίου Γαλιτσάδων, ὁ ἀξιωματικὸς ἐξήγγειλε μεγαλο-

Digitized by Google

φώνως ἀκόσμους ἐκφράσεις, ἃς ἐπεκρότησαν δι' ἠχηρῶν καγχασμῶν οἱ παριστάμενοι ἀγρόται.

Ὁ ταμίας ἀνεγίνωσκεν ἐφημερίδα ἀθηναϊκὴν καὶ ἐρρόφα τὸν ναργιλέν του. Κατὰ τὸ φαινόμενον οὐδόλως προσεῖχεν εἰς τοὺς λόγους τοῦ ἀνθυπομοιράρχου, ἀλλ' ἐμόρφαζε συνεχῶς μετὰ προφανοῦς δυσαρεσκείας.

— Τοῦ διαβόλου τὴν κατσιβέλλα, εἶπεν ὁ ἀνθυπομοίραρχος κλίνων δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ τὴν κεφαλὴν, ἵνα διακρίνῃ πέραν μεταξὺ τοῦ πλήθους, πάλι μοῦ κουβαλήθηκε σήμερα μὲ τὰ κόσκινά της.

— Μήπως εἶνε μ̆ιὰ μόνον! ἐγὼ βλέπω κάθε κυριακὴ πέντ' ἔξη ποῦ φέρνουν γύραις, ὑπέλαβεν ὁ ἔπαρχος.

— Μὰ μ̆ιὰ εἶνε ποῦ ἀξίζει· ἡ ἄλλαις ὅλαις εἶνε κουρούναις. Σοὔχει κάτι μάτ̆ια ποῦ τρυποῦν τὴν πέτρα. Πρώτη Τσιγγάνα ποῦ ἔχω ἰδῆ γαλανομμάτα...

Ὁ Γ̆ιανν̆ιός, ὅστις δὲν ἐκάθητο μακρὰν, ἀνεσκίρτησεν ἐπὶ τοῖς λόγοις τοῦ στρατιωτικοῦ.

— Μελαγχρινὴ καὶ γαλανομμάτα,'σὰν διάβολος θὲ νἆνε! ἐφώνησεν ὁ ἔπαρχος.

— Τώρα βλέπεις τί εἶνε. Γ̆ιάννη, κράξε μου ἕνα χωροφύλακα!

Ὁ παῖς ἐξετέλεσε τὴν παραγγελίαν· ὁ χωροφύλαξ προσῆλθε καὶ ἔστη εἰς προσοχήν.

—Χαλμοῦκο, σύρε, φέρε μου τὴ Τσιγγάνα μὲ τὰ κόσκινα ποῦ εἶνε ἐκεῖ κοντὰ 'ς τὸ πηγάδι.

— Ἡ Διαβολόσπιθα, ἡ τσοῦπα τοῦ Γυφτοκάβουρα! εἶπέ τις τῶν χωρικῶν ἀναγνωρίσας τὴν Ἀθιγγανίδα ἥτις ἤρχετο διστάζουσα, πεφοβισμένη ἐπὶ τῇ προσκλήσει τοῦ ἀνθυπομοιράρχου. Ἡ καρδία τοῦ Γ̆ιανν̆ιοῦ ἔπαλλεν ὡς ἡ τοῦ λαγωοῦ, κρύος ἱδρὼς περιέρρεε τὴν ῥάχιν του. Τρία βήματα μακρὰν αὐτοῦ ἵστατο ἐκείνη, ἥτις ἐλησμόνησε τοὺς ὄφεις ἐν τῇ καλύβῃ, ἐκείνη ἥτις τὸν ἐβάσκανεν ἐν τῇ πανηγύρει.

Ἦτο πολὺ κοσμιώτερον ἐνδεδυμένη νῦν ἢ κατὰ τὴν πρώτην νύκτα. Ἐφόρει ἐσθῆτα ἐκ πανίου πρασινοστίκτου καὶ ἀμπεχώνιον κεραμόχρουν κακῶς ἡρμοσμένα ἐπὶ τοῦ εὐθέος σώματος αὐτῆς, προδήλως ξένα. Καὶ πράγματι εἶχε λάβῃ ταῦτα παρά τινος ὑπηρετρίας ἐν Ξηροχωρίῳ ἐπ' ἀνταλλαγῇ τριῶν κοσκίνων, οὕτω τριμμένα καὶ παλαιά. Τὴν μαύρην κόμην εἶχε δεδεμένην διὰ καινουργοῦς κιτρίνου μαντιλίου, περὶ τοὺς βραχίονας ἔφερε ψέλλια ἐκ πολυχρώμων χανδρῶν· ἐβάδιζεν ἀνυπόδητος.

—Ἔλα δά, μωρὴ Τσιγγάνα, καὶ δὲν θὰ σὲ κρεμάσωμε! εἶπεν ὁ ἀνθυπομοίραρχος μειλιχίως, ὅπως ἐνθαρρύνῃ τὴν κόρην. Μετὰ μικρὸν δὲ προσέθηκε μειδιῶν·

— Κάτι πολὺ συμμαζωμένη μοῦ εἶσαι; μὴν ἔχεις κάνῃ τίποτε βρωμοδουλιαῖς, τίποτε μαγικὰ ξελογιάσματα;.. Μὴ χώρισες κανένα νδρόγυνο μὲ τὴς διαβολ̆ιαῖς σου;

Ἡ Ἀθιγγανὶς ἐκ τοῦ τρόπου τοῦ ἀξιωματικοῦ ἀναλαβοῦσα θάρρος ἀνήγειρε τὸ βλέμμα καὶ ἔστρεψεν αὐτὸ πέριξ· εἶδε τὸν Γ̆ιανν̆ιὸν καὶ ἐφάνη ὅτι τὸν ἀνεγνώρισε.

— Δὲν ξέρω τίποτε διαβολ̆ιαίς, κὺρ μοίραρχε, εἶπε διὰ φωνῆς, ἥτις ἤχει παραδόξως πως ὀξεῖα, ἐνοχλητικὴ εἰς τὰ ὦτα.

— Καὶ τί κάνεις ποῦ γυρίζεις ἐδῶ κάθε Κυριακή; ἠρώτησεν ὁ ἔπαρχος ξύων τὸ γένειον.

— Κόσκινα πουλῶ, ἀφεντικό.

— Ξέρεις νὰ πῇς τὴ μοίρα;

Ἡ Ἀθιγγανὶς ἐδίστασεν.

— Ἔλα καὶ μὴ δειλ̆ιάζῃς· 'πές τοῦ κυρίου ἐπάρχου ποῦ σ' ἐρωτᾷ.

— Σἂν πως ξέρω κάτι νὰ διαβάσω 'ς τὸ χέρι...

Ὁ ἔπαρχος ἔτεινε δεκάλεπτον πρὸς τὴν μάντιδα. Ἔλαβεν αὕτη τὸ χαλκονόμισμα καὶ ἔρριψεν αὐτὸ ἐν τῷ κόλπῳ. Ἀπέθηκε τὰ κόσκινα κατὰ γῆς καὶ ἦλθεν ἐγγύτατα τοῦ ἐπάρχου, ἵνα ἐρευνήσῃ τὰς γραμμὰς τῆς παλάμης, ἣν ἥπλωσεν ἐκεῖνος ἀνοικτήν. Ὁ ταμίας ἀφῆκε τὴν ἐφημερίδα μειδιῶν, οἱ παρεστῶτες ἔτεινον περιέργως τὸ οὖς. Ὁ δὲ ἔπαρχος, ὅστις οὐδόλως ἐπίστευεν εἰς τὰς μαντείας τῶν Ἀθιγγανίδων, προσεποιεῖτο δὲ τὸν εὔπιστον, ἵνα ἐν ἀνέσει περιεργάζηται τὴν πρὸς αὐτὸν κεκλιμένην μορφὴν τῆς εὐμόρφου χειρομάντιδος, ἐψιθύριζε πρὸς τὸν μοίραρχον·

— Τί 'μάτια καὶ τί 'δόντ̆ια! ἀλήθεια δὲν εἶδα ὀμορφότερη Τσιγγάνα.

Καὶ ἐκείνη ἤκουε ταῦτα βεβαίως καὶ διέστελλε μειδιῶσα τὰ βυσσινόχροα στενὰ χείλη.

— Λοιπόν; ἠρώτησεν ἀνυπομονῶν ὁ ἀνθυπομοίραρχος.

— Καλὴ καὶ ἄξια μοῖρα, εἶπεν αὕτη μὴ ἀποσπῶσα τὸ βλέμμα ἀπὸ τῆς παλάμης.

— Ἄλλο;

— Γλήγορα θὰ λάβῃ καλὸ μήνυμα.

— Θὰ πάρῃ θέσι μεγαλήτερη;

— Ὄχι... θὰ ἀρραβων̆ιασθῇ...

Ὅλοι ἐκάγχασαν· ὁ ἔπαρχος δυσηρεστήθη καὶ κατεβίβασε τὴν χεῖρα.

— Δὲν χρειάζεται πλε̆ιά, εἶπεν ἡ Ἀθιγγανὶς πονηρῶς μειδιῶσα, ὅ,τι ἦτον νὰ ἰδῶ τὸ εἶδα.

— Καὶ τί εἶδες, μωρή; ἠρώτησεν ὀργίλως ἐκεῖνος.

— Ἡ νύφη εἶνε ὄμμορφη σὰν τὸ κρύο νερὸ καὶ ξανθὴ σὰν τὸ καλαμπόκι.

— Ἔχει προῖκα; ἠρώτησεν ὁ ταμίας, ὃν ἔτερπεν ἡ αὔξουσα ὀργὴ τοῦ διοικητικοῦ ὑπαλλήλου.

— Κάτι κτηματάκ̆ια καὶ 'λίγα μετρητά.

— Καὶ πότε θὰ γείνουν οἱ γάμοι;

Digitized by Google

— Δὲν θὰ γενοῦν ποτές.

— Τί λές;

— Θὰ χαλάσῃ ὁ ἀρραβῶνας!

Ἡ ὀργὴ τοῦ ἐπάρχου δὲν εἶχεν ὅρια πλέον· ἐδίωξε δι' ὕβρεων τὴν Ἀθιγγανίδα καὶ ἔστρεψε τὰ πράσινα δίοπτρα κύκλῳ μετὰ νευρικῆς ταραχῆς. Ὁ ἀνθυπομοίραρχος ἐγέλα κρατῶν τὴν τρέμουσαν κοιλίαν του· ὁ ταμίας ἔλεγε χαιρεκακῶν·

— Ἤθελές τα κ' ἔπαθές τα.

Οἱ χωρικοὶ ἐψιθύριζον μεταξύ των·

— Τί Διαβολόσπιθα! ὄνομα καὶ πρᾶμμα. Καλὴ τὴν ἔφκιασε τοῦ κὺρ ἔπαρχου.

Μόνος ὁ Γιαννιὸς σιωπηλὸς καὶ σκεπτικὸς ἔφερε κατ' ἐπανάληψιν εἰς τὸ στόμα τὸ κυμβίον τοῦ καφὲ λησμονηθὲν ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἐφ' ὅσον ἡ Ἀθιγγανὶς ἦτο ἐκεῖ.

Ζ'

Καθ' ὁδόν.

Δύο ὥρας πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου ὁ Γιαννιὸς ἐφόρτωσεν ἐπὶ τῶν ζώων τοὺς τέσσαρας σάκκους τοῦ ἀραβοσίτου, ἔπιε τὸ τελευταῖον ποτήριον ῥακῆς, ἀποχαιρετίζων τὸν κὺρ Παντελάκην, ὃν ηὐχήθη μὲ τὸ καλὸν νὰ ἴδῃ καὶ δήμαρχον, καὶ ἔλαβε τὴν πρὸς τὸ χωρίον ἄγουσαν.

Τὴν Ἀθιγγανίδα δὲν ἐπανεῖδε μετὰ τὴν σκηνὴν τοῦ καφενείου. Περιῆλθε τὴν ἀγοράν, τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς στενωποὺς ἔτι τοῦ Ξηροχωρίου συρόμενος ὑπὸ ἀκαταμαχήτου ἐπιθυμίας νὰ συναντήσῃ αὐτὴν ἐκ νέου—ἀλλ' εἰς μάτην. Καὶ ἴσως διὰ τοῦτο ἡ ὄψις του ἦτο κατηφὴς καὶ ἡ βαρυθυμία του δὶς καὶ τρὶς ἐξεδηλώθη δι' ἀνηλεῶν ῥαβδισμῶν ἐπὶ τῶν ὀπισθίων τῶν φορτηγῶν.

Ἡ ἐκ Ξηροχωρίου πρὸς τὰ περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον χωρία ὁδὸς εἶνε εὔβατος κατὰ τὸ θέρος, ἁμαξιτὸς δὲ ἐκ φύσεως, ἐφ' ὅσον διασχίζει τὸν Κάμπον τοῦ Ξηροχωρίου, τὴν ἀμμώδη κοίτην τοῦ Ξηροποτάμου καὶ τὰς ἀδένδρους γαίας τῆς Βυστρίτσας. Ἐκεῖθεν ἐκτείνεται ἧττον ὁμαλή, ἀλλὰ γραφικωτάτη τὴν θέαν μεταξὺ δασωδῶν γηλόφων· ἕρπει ὑπὸ τὴν σκιὰν κισσοστεφῶν πευκῶν, διολισθαίνει πρὸς χλοερὰς κοιλάδας, ἀναρριχᾶται ἐπ' αὐχμηρὰς κλιτύας καὶ διαπερᾷ δαφνοστόλιστα ῥυάκια. Χωρικοί τινες κατορθοῦσι καὶ ἀπὸ χωρίων ἀπωτάτων νὰ ὁδηγήσωσι διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης ἐπὶ *ἀραμπάδων*, ἤτοι μικρῶν ἁμαξίων ὑπὸ βοῶν συρομένων, βαρέα ξύλα τοῦ δάσους. Ἀλλὰ τοῦτο εἶνε καὶ σπάνιον καὶ δυσχερέστατον. Οὐδὲν ἧττον ἀποδεικνύει ὅτι ἐπὶ τοῦ ἡμέρου ἐκείνου ἐδάφους τῆς περικαλλεστάτης τῶν Εὐβοϊκῶν ἐπαρχιῶν ἠδύνατο εὐχερῶς νὰ χαραχθῇ ὁδὸς ἁμαξιτός, ἑνοῦσα τὸ πρὸς βορρᾶν χωρίον μετὰ τῆς πρωτευούσης κωμοπόλεως.

Βεβαίως δ' οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων τούτων ἔχουσι πλῆρες δικαίωμα ν' ἀπαιτήσωσι τὴν μικρὰν χάριν παρὰ τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, πρὸς ἣν παρέχουσιν ἄνευ γογγυσμῶν, ἄνευ καθυστερήσεων καὶ φόρον αἵματος καὶ φόρους ἄλλους παντοειδεῖς. Ἔχουσι πλῆρες τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσωσι τὴν μικρὰν ταύτην χάριν αὐτοὶ οἱ εἰρηνικώτατοι τῶν Ἑλλήνων, οἱ διοικούμενοι ὑπὸ πεντάδος γηραιῶν χωροφυλάκων καὶ ἥκιστα ἐπασχολοῦντες τὴν ποινικὴν δικαιοσύνην.

Ἀλλ' ἴσως ἴσως, διότι δὲν θορυβοῦσιν ἐν πολιτικαῖς διαμάχαις, διότι δὲν ἀναγράφονται ἐν τῷ τόπῳ οἱ διάσημοι λησταὶ καὶ φονεῖς, δι' αὐτὸ τοῦτο μένουσι λησμονημένοι ἐκεῖ εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου, μόνην προστασίαν εὑρίσκοντες ἐν τῇ φιλοστοργοτάτῃ φύσει τοῦ τόπου, μόνην χαρὰν ἐν τῇ ἀπαραμίλλῳ καλλονῇ αὐτῆς.

Ἡ μικρὰ αὐτὴ χλοερὰ γωνία, ἡ φιλαρέσκως κατοπτρίζουσα τὰς σμαραγδίνους ὄχθας αὐτῆς ἐν τῷ σαπφειρίνῳ πελάγει, ἔστω ὑπόδειγμα ἄξιον μιμήσεως. Οἱ χρόνοι τοῦ νομαδικοῦ καὶ ἀέργου βίου παρῆλθον, τὸ δίκαιον τοῦ ἰσχυροτέρου ἰσοπεδώθη ὑπὸ τοῦ νόμου. Σήμερον ὅπλα τιμῆς καὶ ἀσφαλοῦς νίκης ἐν τῷ παγκοσμίῳ ἀγῶνι τῶν ἐθνῶν εἶνε οὐχὶ ὁ παιὰν καὶ ἡ μάχαιρα, ἀλλ' ἡ σιγὴ καὶ τὸ ἄροτρον. Τὴν δάφνην τῆς δόξης δρέπει ὁ στεφθεὶς πρῶτον διὰ τῆς ἐλαίας τῆς εἰρήνης. Μιμηθῶμεν τοὺς φιλοπόνους ἀγρότας τοῦ Ἀρτεμισίου· σιγήσωμεν καὶ ἐργασθῶμεν. Οὐχὶ τεττίγων ἀλλὰ μυρμήκων δεῖται ἡ πατρὶς ἡμῶν...

Ἀλλ' ἐνῷ τοιαύτας μοὶ παρέχει σκέψεις ἡ ἀνάμνησις τῆς ὀφιοειδοῦς ὁδοῦ, ἣν πεζὸς καὶ ἔφιππος τοσάκις διῆλθον, ὁ χωρικὸς ὁδηγεῖ τὰ φορτηγὰ ἐπιταχύνων ὅσον δύναται διὰ τοῦ ῥαβδίου, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ διὰ τοῦ κοπάνου τοῦ ὅπλου, τὸν δρόμον αὐτῶν, καὶ ἴσως ἴσως δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ προφθάσωμεν πλέον αὐτόν, ἂν δὲν ἠναγκάζετο νὰ σταθῇ παρὰ τὴν βρύσιν ὑπὸ τὸ ἐκ πλατάνου μικρὸν καὶ μοναδικὸν ἄλσος τῆς Βυστρίτσας. Ἡ ἡμέρα ἦτο θερμὴ καὶ τὰ ζῶα εἶχον διψήσῃ ἐκ τοῦ γοργοῦ δρόμου. Ἐπὶ τῇ προσεγγίσει τοῦ ὕδατος, οὗ τὴν θέσιν κάλλιστα ἐγνώριζον, ἐλόξευσαν μικρὸν τῆς ὁδοῦ πρὸς ἀριστερὰ πλαταγοῦντα τὰ πέταλα ἐπὶ τῆς βορβορώδους γῆς καὶ ἐβύθισαν μετὰ ῥογχασμοῦ ἀπολαύσεως τὰ ῥύγχη αὐτῶν εἰς τὴν λαξευτὴν ὑδροδόχην. Ὁ χωρικὸς οὐχὶ μετὰ δυσαρεσκείας ἀνέκοψε τὸ βῆμα. Ὑπὸ τὰς πλατάνους ὁ ἀὴρ ἦτο ὑγρὸς καὶ δροσερὸς καὶ αἱ ἐπὶ τῶν πέριξ βάτων ἀνερριχημέναι λευκανθεῖς ἀγραμπέλαι ἐπλήρουν αὐτὸν μελιτώδους, ἡδυπαθεστάτης εὐωδίας.

— Ὥρα καλή, Γιαννιέ! προσεφώνησεν αἴφνης φωνὴ γνωστὴ ἀπὸ τῆς κρήνης.

— Ὥρα καλή, Γυφτοκάβουρα, ἀπεκρίνατο

Digitized by Google

ὁ χωρικὸς οὐχὶ ἄνευ ταραχῆς τινος, διότι εἶχεν ἴδῃ καὶ τὴν κόρην παρὰ τῷ πατρὶ βοηθοῦσαν εἰς τὴν ἐπίσαξιν τοῦ ὄνου.

— Γιὰ ποῦ μὲ τὸ καλὸ τὰ πᾷς τὰ φορτώματα;

— Γιὰ τὸ σπίτι· λίγο καλαμπόκι μᾶς ἔλειψε καὶ πῆραμ' ἀπ' τὸ Ξηροχώρι. Καὶ τοῦ λόγου σου;

— Γιὰ τὴν Τσαπουρνιά. Καρτέρα νὰ σφύξω τὴν ὕγλα τῆς γομάρας καὶ τραβᾶμε ἀντάμα τὸ δρόμο· μὲ τὴν κουβέντα πάει κανεὶς 'ς τὴν Πόλι χωρὶς νὰ τὸ 'ννοιώσῃ.

Ὁ ποιμὴν δὲν ἤκουσε δυσαρέστως τὴν πρότασιν τοῦ μονοφθάλμου. Παρείχετο οὕτως ἡ εὐκαιρία νὰ προσεγγίσῃ τὴν Ἀθιγγανίδα καὶ νὰ γνωρίσῃ αὐτὴν ἐκ τοῦ σύνεγγυς. Ἤδη ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ καφενείου εἶχεν ἀναθαρρήσῃ· σχεδὸν μετ' αἰσχύνης ἀνεκάλει νῦν εἰς τὴν μνήμην τοὺς φόβους, οὓς εἶχεν ἐμπνεύσῃ αὐτῷ ἡ εὔμορφος κοσκινόπωλις. Βαδίζων δεξιᾷ τοῦ Ἀθιγγάνου καὶ συνομιλῶν μετ' αὐτοῦ, οὐχὶ ἅπαξ προσέβλεψε τὴν μορφὴν αὐτῆς καὶ συνήντησε τὸ βλέμμα· καὶ δὲν εὗρεν ἐν τῇ γαληνῇ μαρμαρυγῇ αὐτοῦ οὐδὲ διαβολικόν τι, οὐδὲ βάσκανον.

— Ὅσο θυμᾶμαι κ' ἐκείνη τὴ νυχτιά! ἔλεγεν ὁ Ἀθίγγανος καμμύων κατὰ τὸ σύνηθες τὸν μόνον ὀφθαλμὸν καὶ διὰ νευρικῆς συσπάσεως τοῦ στόματος ἐπιδεικνύων τὸν δεξιὸν κυνόδοντα. Ἂν δὲ σ' ἔστελνε ὁ Θεός, δὲν ξεύρω τί θὰ γινόμασταν· τὸ κορίτσι θὲ νὰ ἦταν ταξειδεμμένο 'ς τὸν ἄλλο κόσμο... Ἐνῷ ὁ πατὴρ ἐπρόφερε τοὺς λόγους τούτους, ἡ κόρη ἠτένιζε τὸν νέον χωρικὸν διὰ βλέμματος ἐκφράζοντος ἄφατόν τινα εὐγνωμοσύνην. Τοῦτο ἔτι μᾶλλον ἐνεθάρρυνε τὸν Γιαννιόν· ἀπηύθυνε πρὸς αὐτὴν πλαγίως τὸν λόγον.

— Καλὰ ὅμως μοῦ 'ξεπλέρωσε τὴ χάρι ἡ κυρὰ ἀπὸ κεῖ! εἶπε μειδιῶν.

— Τί σοὔκανα; τίποτε ζημιά; ἠρώτησε μετά τινος ζωηρότητος ἐκπλαγεῖσα ἐκείνη.

— Μοὔκαμες ζημιά; μοὔκοψες τὸ αἷμα μὲ τὸ σακκὶ π' ἀστόχησες!...

— 'Σ τὸ καλύβι τἀστόχησα τὸ σακκί; ἐφώνησε μετ' ἀπελπισίας συμπλέκουσα τὰς χεῖρας. Κ' ἐγὼ ἔλεγα πῶς μοὔπεσε 'ς τὸ δρόμο. Τὸ λοιπόν;...

Ὁ Γιαννιὸς τότε μετὰ πλήρους ἀφελείας ἀφηγήθη τὸν τρόμον του ἐπὶ τῇ θέα τοῦ κινουμένου σακκίου, τὴν ἔφοδον καὶ τὴν φυγὴν τοῦ κυνός· τὴν ἀπὸ τοῦ σχισθέντος πανίου ἔξοδον τῶν ὄφεων.

Τὸ διάφορον τῶν συνοδῶν αὐτοῦ ἐπετείνετο βαθμηδόν· ἀνέκοψαν τὸ βῆμα ἀκροώμενοι καὶ ἀφῆκαν ἔμπρὸς μόνα τὰ φορτηγά.

— Καὶ 'σὰν εἶδες τὰ φείδια; ἠρώτησεν ἡ Ἀθιγγανίς.

— Σὰν εἶδα πῶς δὲν ἦτον τελώνια μέσ' 'ς τὸ σακκί, παρὰ δενδρογαλιαὶς καὶ ἀστρίταις, ἔβγανα τὸ γιαταγάνι, χύθηκα ἀπάνω καὶ τὰ πελέκησα. Δὲν εἶχα κανένα κοπέλι, προσέθηκε καγχάζων, νὰ σ' τὰ στείλω νὰ φκιάσῃς γιαχνί.

Ἡ κόρη ἐφάνη εὐχαριστηθεῖσα ἐκ τῆς τολμηρᾶς πράξεως τοῦ νεανίου· ἀνεμέτρησε διὰ τοῦ βλέμματος τὸ εὐμελὲς αὐτοῦ ἀνάστημα καὶ προέβαλε μειδιῶσα μεταξὺ τῶν λευκῶν ὀδόντων τὴν μικρὰν αὐτῆς γλῶσσαν.

— Τὰ κακόμοιρα; εἶπεν εἶτα σοβαρῶς.

— Μὰ δὲν μοῦ λές, τί διάβολο τὰ κουβαλοῦσες μαζί, σὰν προικιά; Μάγια κάνεις μὲ δαῦτα ἢ διαβολιαίς;

Ἡ Ἀθιγγανὶς ἐγέλασεν ἠχηρῶς· ὁ πατὴρ εἶχε προβῇ βήματά τινα ὅπως ἀνορθώσῃ τὸ πρὸς τὰ δεξιὰ κλῖνον φορτίον τῆς ὄνου καὶ ὁ χωρικὸς ἐβάδιζεν ἤδη παρὰ τὸ πλευρὸν αὐτῆς.

— Τί μὲ θαρρεῖς καὶ σύ; Διαβολόσπιθα ὅπως μ' ἐβαφτίσανε 'πάνω 'ς τὰ χωριά; Μακάρι νὰ ἤμουνα, προσέθηκε μελαγχολικῶς κινοῦσα τὴν κεφαλήν, δὲν θἄχα τέτοια καταντιά. Καὶ ἔτυψε διὰ τῆς παλάμης τὴν ἐσθῆτα κατὰ τὸν μηρόν.

Αἱ ἰδέαι καὶ τὰ αἰσθήματα τοῦ ποιμένος ἀνεστράφησαν διὰ μιᾶς ὡς τὸ ἱστίον ἑλικοδρομούσης λέμβου. Οἱ φαντασιώδεις φόβοι, ἡ πρὸς τὴν ὑποτιθεμένην γόησσαν ἀπέχθεια, μετεβάλλοντο νῦν εἰς συμπάθειαν πρὸς τὴν χαρίεσσαν ἀλλὰ πτωχὴν καὶ πλάνητα κόρην.

— Μὰ τὸ λοιπὸν τί τἄθελες τὰ 'φείδια 'ς τὸ σακκί;

—Ξέρω ἀπ' τὴ μάννα μου τὸ 'φιδόχορτο, ποῦ τρῷς καὶ δὲν σὲ φαρμακεύει τοῦ φειδιοῦ τὸ δάγκαμα. Δίνω ἀπ' τὸ χορτάρι 'ς τοὺς χωριανοὺς καὶ τοὺς γλυτώνω ἀπ' τὰ φείδια. Γιὰ 'κείνους ποῦ δὲν πιστεύουν ἔχω τὰ φείδια μαζί. Τὰ πιάνω 'ς τὰ χέρια μου, τἀφίνω καὶ μοῦ δαγκόνουν τὰ κρέατα χωρὶς κανένα φόβο, γιατὶ ἔχω φάῃ πρῶτα ἐγὼ τὸ φειδόχορτο.

Καὶ λέγουσα ταῦτα ἐχειρονόμει ζωηρῶς, ὡς ἂν ἀληθῶς περιέπλεκε τοὺς ὄφεις περὶ τοὺς βραχίονας αὐτῆς. Ὁ δὲ χωρικὸς ἐρρίγει τὸ ἀκούσιον ἐκεῖνο ῥίγημα, ὅπερ φέρει εἰς πάντα καὶ μόνη ἡ ἰδέα τῆς πρὸς ἑρπετὸν ἐπαφῆς. Ἀλλ' ἡ ἐξήγησις τῆς κόρης ἦτο φυσικωτάτη· πολλάκις εἶχεν ἀκούσει περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ *φιδοχόρτου*. Ἂν δὲ ἡ Ἀθιγγανὶς ἐγνώριζεν αὐτὸ ἐκ μητρικῆς διδαχῆς, δὲν ἐσήμαινε τοῦτο ὅτι ἦτο μάγισσα καὶ μύστις τῶν διαβολικῶν τεχνῶν.

— Δὲν ἔρχεσαι καμμιὰ 'μέρα ἴσα 'πάνω κατὰ τὴν Τζαπουρνιά, πρὶν 'μπῆτε 'ς τὸ θέρος; εἶπεν ὁ Ἀθίγγανος, ἐνῷ ἀνήρχοντο τὸν πρὸς τὸν Ἅγιον Γεώργιον ἀνήφορον.

— Σὰν ἀδειάζω...

— Νὰ ἰδῇς πῶς τὸ βόλεψα τὸ καλύβι τοῦ Καράμπελα, προσέθηκε μετά τινος φιλαρεσκείας

Digitized by Google

ὁ Γυφτοκάβουρας. Ἔχω καὶ κρασὶ ἀγριοβοτανίτικο π' ἀνασταίνει νεκρό...

— Καὶ πεθαίνει ζωντανό, συνεπλήρωσεν ὁ χωρικὸς καγχάζων ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ ἑτοιμότητι. Ἂς εἶνε θὲ νἄρθω ὄχι τόσο γιὰ τὸ κρασί, ὅσο γιὰ δουλειά. Θέλει ὁ Φωκίονας ἕνα τσικοῦρι 'σὰν τοῦ 'ξαδέλφου μου τοῦ Χρήστου· θὰ τὸ φέρω γιὰ μόστρα.

Μετ' ὀλίγον συνήντησαν μεγάλην συνοδίαν χωρικῶν ἐκ Καστριοῦ, Γερακιοῦ καὶ ἄλλων χωρίων καὶ ἀνεμίχθησαν μετ' αὐτῶν. Μόνον ὅταν εἰσῆλθον εἰς τὰ σύνορα τοῦ χωρίου Γουβῶν ὁ Γιαννιὸς κατὰ μικρὸν ἀποχωρισθεὶς τῶν ἄλλων κατώρθωσε νὰ πλησιάσῃ ἐκ νέου τὴν Ἀθιγγανίδα.

— Ἤσανε 'ς τὸ πανηγύρι τοῦ Ἀγριοβοτανιοῦ;

Τὸν ἠτένισεν ἔκπληκτος ἐκείνη·

— Σὰν πως δὲν μὲ εἶδες κι' ἀρωτᾷς;

— Πότε;

— Ὅταν χόρευες κι' ὅλοι καμαρόναν τὴν λεβεντιά σου καὶ τὴ τέχνη σου... Δὲν γύρισες τὰ 'μάτια σου καταπάνω μου; Καί...

— Καὶ ὕστερα σωριάσθηκα κάτου! Ἂς ἦσαι καλὰ ποῦ μὲ μάτιασες.

Ἐγέλασεν:

— Ἐγὼ σὲ μάτιασα; Μηδὲ σμιχτοφρύδα εἶμαι, μηδὲ τετραδογεννημένη.

[Ἕπεται συνέχεια]

Γεώργιος Δροσίνης

Η ΕΝ ΚΟΡΣΙΚΗι ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΙΚΙΑ

Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.

Ι'.

ΤΟ ΧΩΡΙΟΝ ΤΩΝ ΚΑΡΥΩΝ ΚΑΙ Η ΕΚΕΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΠΟΙΚΙΑΣ.

Ὁ κόμης Μαρβεὺφ (Louis-Charles-René, comte de Marbeuf) γεννηθεὶς ἐν Rennes τῆς Γαλλίας τῷ 1712 καὶ ἀποθανὼν ἐν Βαστίᾳ τῆς Κορσικῆς τῷ 1786, ἀνηγορεύθη ἀρχιστράτηγος ἐν τῷ γαλλικῷ στρατῷ τῷ 1762, καὶ δύο ἔτη μετὰ ταῦτα ἀπεστάλη εἰς Κορσικὴν ἵνα βοηθήσῃ τοὺς Γενουηνσίους ὅπως διατηρήσωσι τὴν κυριαρχίαν των ἐπὶ τῆς νήσου ταύτης. Ἀλλ' οἱ Γενουήνσιοι, ἀπηυδημένοι ἀπὸ τὰς ἀδιακόπους ἐπαναστάσεις τῶν Κορσικανῶν, παρεχώρησαν τὰ δικαιώματά των ἐπὶ τῆς Κορσικῆς εἰς τὴν Γαλλίαν, ἀπέναντι τεσσαράκοντα ἑκατομμυρίων φράγκων, διὰ συνθήκης ἐν Κομπιέγνῃ ὑπογραφείσης τῇ 17 Ἰουνίου τοῦ 1768. Μετὰ δὲ τὴν ἐντελῆ κατοχὴν τῆς νήσου, ὁ Μαρβεὺφ ἔμεινεν γενικὸς Διοικητὴς τῆς Κορσικῆς μέχρι τοῦ θανάτου του, ὅπου ἔχαιρεν ἐπιρροὴν καὶ ὑπόληψιν ἀντιβασιλέως. Ὁ δὲ Λουδοβῖκος ΙϚ', εἰς ἀνταμοιβὴν τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτοῦ, τῷ παρεχώρησεν ἐκτεταμένας γαίας ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς Κορσικῆς, μεταξὺ Καρυῶν καὶ Γαλερίας, ἱδρύσας διὰ τῆς παραχωρήσεως ταύτης τὸ μαρκησᾶτον τῶν Καρυῶν, διὰ διατάγματος ὑπὸ χρονολογίαν 17 Ἰουνίου 1778.

Ἐξελλήνισα τὴν λέξιν *Cargèse*, καὶ κατὰ τὴν ἀρχαίαν ὀρθογραφίαν *Carghèse*, διὰ τῆς λέξεως ***Καρύαι***, συλλογιζόμενος ὡς ἑξῆς: Ὡς γνωστόν, τὸ ὄνομα ***Καρύαι*** καὶ δημοτικώτερον ***Καρυαὶς*** ἢ ***Καρυὲς*** ἤτοι ***Καργὲς***, ὡς ὄνομα πόλεων, χωρίων καὶ τόπων, εἶναι σύνηθες καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι καὶ παρ' ἡμῖν. Εἶναι δὲ πιθανὸν ὅτι οἱ πρῶτοι ἄποικοι Ἕλληνες, οἱ ἐν Παομίᾳ ἐγκατασταθέντες, ἐν μνήμῃ ἔχοντες τὰς ἐν Πελοποννήσῳ Καρυάς, παρωμοίασαν καὶ ὠνόμασαν τὸν πρὸ τῆς Παομίας εὑρισκόμενον λόφον ***Καργὲς*** καὶ κατὰ τὴν προφοράν των ***Καρτζιές***, διότι τὸ γ ἀκόμη καὶ σήμερον τὸ προφέρουσιν ὡς ζ· προφέρουσι δηλονότι *ζιέρος* ἀντὶ *γέρος*, *Ζιάννης* ἀντὶ Γιάννης κλπ. Ἐζήτησα εἰς ἀρχαίους συγγραφεῖς νὰ ἴδω ἂν μετεχειρίσθησαν τὴν λέξιν *Carghèse*, ὅπως ὀνομάσωσι τὸν τόπον τοῦτον, ἀλλ' οὐδαμοῦ ἀπήντησα αὐτήν. Ὁ Λέανδρος Ἀλβέρτης, γεωγράφος τοῦ αἰῶνος, τὴν μὲν Παομίαν τὴν ὀνομάζει *Pacomia*· ἀλλὰ περὶ Καρυῶν οὐδένα ποιεῖται λόγον. Τοὐναντίον δὲ τὸν λόφον τῶν Καρυῶν μετὰ τῆς πετρώδους ἄκρας, τῆς ἐξεχούσης εἰς τὴν θάλασσαν, τινὲς τῶν ἀρχαίων γεωγράφων ὀνομάζουσι ***Punta di Pontiglione***. Ἡ ὀνομασία αὕτη διετηρήθη καὶ μέχρι σήμερον. Ἠρώτησα τοὺς κατοίκους ἂν ἔχουσι καμμίαν περὶ τούτου εἴδησιν, ἀλλ' οὐδεὶς γινώσκει τι. Ἐν τοῖς ληξιαρχικοῖς βιβλίοις τοῦ Δημαρχείου τῶν Καρυῶν ἀπαντᾶται ἡ λέξις αὕτη γραφομένη ὡς ἑξῆς: ***Καργιέζα*** καὶ ἄλλοτε ***Καρχέζα***. Ἐκ πάντων λοιπὸν τούτων ἕπεται ὅτι, ἂν πραγματικῶς οἱ Ἕλληνες πρῶτοι ὠνόμασαν τὸν λόφον τοῦτον *Carghèse*, εἶναι πιθανώτατον νὰ ἔδωκαν αὐτῷ τὸ ὄνομα ***Καρυαὶς***, ὡς προείπομεν. Εἰρήσθω δὲ καὶ τοῦτο ἐν παρόδῳ, ὅτι οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος Ἕλληνες δὲν εἶναι οἱ πρῶτοι ἐν Κορσικῇ ἐγκατασταθέντες. Εἶνε γνωστὸν ὅτι τὸ πάλαι ἀποικία Φωκαέων ἐγκατεστάθη ἐπὶ τῆς νήσου ταύτης, καὶ ὅτι ἡ ἰδία αὕτη νῆσος ἀπὸ τοῦ 569 μέχρι τοῦ 754 μ. Χ. διετέλεσεν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου. Δὲν εἶναι λοιπὸν οὐδόλως παράδοξον τὸ ν' ἀφῆκαν καὶ οἱ παλαιοὶ οὗτοι Ἕλληνες ἴχνη τινὰ τῆς διαβάσεώς των ἐπὶ τῆς Κορσικῆς. Αὐτὸ δὲ τοῦτο ἐπαναλαμβάνω καὶ περὶ τῆς ἐτυμολογίας τῆς λέξεως *Παομία*, περὶ τῆς

Digitized by Google

ὁποίας βλέπε τὸ ΙΔ' ἄρθρον τῆς παρούσης πραγματείας.

Ἐκ τῆς ἐκτεταμένης ἀλληλογραφίας τῆς ἀνταλλαγείσης μεταξὺ Μαρβεὺφ καὶ Καπετὰν Γεωργίου, ἥτις σῴζεται εἰσέτι ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς ἐν Αἰακκίῳ οἰκογενείας τῶν Στεφανοπούλων Κομνηνῶν, ἐξάγεται ὅτι ὁ Καπετὰν Γεώργιος συνεννοήθη μὲ τὸν Μαρβεὺφ καὶ δι' αὐτοῦ μὲ τὴν Γαλλικὴν Κυβέρνησιν, ἥτις τῷ παρέσχε τὰ μέσα ὅπως θέσῃ τὰς βάσεις τοῦ καὶ νῦν χωρίου τῶν Καρυῶν καὶ μεταφέρῃ ἐκεῖ τὴν ἐν Αἰακκίῳ καταφυγοῦσαν ἑλληνικὴν ἀποικίαν. Τὸ 81ον ἔγγραφον τῆς ὑπ' ἀριθ.C. 77 χαρτοδέσμης τῶν ἀρχείων τοῦ Νομαρχείου τοῦ Αἰακκίου εἶναι διάταγμα τοῦ Λουδοβίκου ΙϚ', ἐξ εἴκοσιν ἄρθρων συγκείμενον, διὰ τοῦ ὁποίου διατάσσονται τὰ καθέκαστα τῆς ἱδρύσεως τοῦ χωρίου τῶν Καρυῶν καὶ τῆς ἐκεῖθι ἀποκαταστάσεως τῶν ἐν Αἰακκίῳ ἑλληνικῶν οἰκογενειῶν.

Εἰς ἑκάστην ἑλληνικὴν οἰκογένειαν ἐδόθησαν γαῖαι πρὸς καλλιέργησιν, καὶ δι' ἑκάστην τοιαύτην ἐκτίσθη μία οἰκία, δαπάναις τῆς γαλλικῆς Κυβερνήσεως, ἥτις ἐδαπάνησεν ἐπὶ τούτῳ 93,100 φράγκα, κατά τι ἔγγραφον τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Δύο μηχανικοί, ὁ Rollier καὶ ὁ Frère, ἐπεφορτίσθησαν ἵνα διαχαράξωσι τὸ σχέδιον τοῦ χωρίου καὶ ἐπιστατήσωσι τὴν οἰκοδόμησιν τῶν οἰκιῶν, εἰς δὲ τὸν Καπετὰν Γεώργιον ἀνετέθη ἡ διεύθυνσις τῆς ὅλης ἐργασίας.

Τὸ χωρίον τοῦτο, ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του, ἐκτίσθη ἐν σχήματι ἀμφιθεάτρου καὶ διῃρέθη εἰς τρία μέρη. Ἡ δυτικὴ αὐτοῦ πλευρὰ ὠνομάσθη Φιουμόρβω καὶ διῃρέθη εἰς τέσσαρας σειρὰς οἰκιῶν· τὸ κέντρον ὠνομάσθη Κιτὰ καὶ διῃρέθη εἰς τρεῖς σειράς· ἡ δὲ ἀνατολικὴ αὐτοῦ πλευρὰ ὠνομάσθη Παεσόλω καὶ διῃρέθη εἰς δύο σειρὰς οἰκιῶν. Ὅλαι αἱ σειραὶ αὐται τῶν οἰκιῶν κεῖνται ἐπὶ τῆς αὐτῆς εὐθείας γραμμῆς, τὰς ὁποίας διακόπτουσιν ὁδοὶ καθέτως φερόμεναι ἐπ' αὐτῶν.

Ἑκάστη οἰκία κατεῖχε γῆν ἓξ τετραγωνικῶν μέτρων καὶ συνέκειτο ἐξ ἑνὸς ἰσογείου καὶ ἑνὸς πρώτου πατώματος μὲ δύο παράθυρα εἰς τὸ ἐμπρόσθιον μέρος· ἐκ περισσοῦ δ' ἐκέκτητο πέντε μέτρα γῆς, κειμένης μεταξὺ τοῦ τοίχου τῆς οἰκίας καὶ τοῦ τοίχου, ὅστις ἐστήριζε τὴν ὁδὸν τῆς ἀνωτέρας σειρᾶς τῶν οἰκιῶν. Τὴν σήμερον, ἡ γεωμετρικὴ αὕτη ἀκρίβεια, κατὰ μέγα μέρος, κατεστράφη.

Μίαν οἰκίαν τῆς Κιτᾶς καὶ βραδύτερον ἄλλην τοιαύτην τοῦ Παεσόλω μετεποίησαν εἰς πρόσκαιρον ἐκκλησίαν, ἐπὶ τῷ σκοπῷ ἵνα βραδύτερον ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ χωρίου κτίσωσι τοιαύτην πολυτελῆ μετά τινος βρύσεως, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ ἐφέροντο τὰ ὕδατα τῆς νῦν Μοργάνας καὶ τινων ἄλλων πλησιεστέρων πηγῶν. Τὰ σχέδια ταῦτα, ὡς θέλομεν ἴδει, ἐματαίωσεν ἡ μεγάλη Γαλλικὴ ἐπανάστασις. Ἐπί τινος δοκοῦ, κειμένης εἰς τὸ ἀνώτερον μέρος τῆς θύρας τοῦ κατωγείου τῆς οἰκίας τοῦ κ. Φρ. Μάρια Ἔξιγγα, ἐν τῇ τρίτῃ σειρᾷ τῶν οἰκιῶν τοῦ Φιουμόρβω, ὑπάρχει κεχαραγμένη ἡ ἐπιγραφὴ — ΟΙΚΟΣ ΘΕΟΥ —. Πιθανῶς λίαν ἡ δοκὸς αὕτη ἐλήφθη ἔκ τινος ἐκκλησίας τῆς Παομίας, ἢ καὶ ἐκ τῆς ἀρχαίας ἐκκλησίας τῶν Καρυῶν, καὶ ἀφιλοκάλως ἐτέθη ἐπὶ τῆς προμετωπίδος τοῦ ἐν λόγῳ κατωγείου, ὅπερ δὲν εἶνε ἄλλο παρὰ σταῦλος καὶ ἀχυρών.

Ὁ κόμης Μαρφεὺβ, εὐθὺς ἅμα ἔλαβεν εἰς τὴν κατοχήν του τὰς γαίας, περὶ τῶν ὁποίων ἀνωτέρω διελάβομεν, καὶ ἰδίως ἅμα αἱ γαῖαί του αὗται μετετράπησαν εἰς μαρκησάτον, ἐφρόντισεν ἵνα ἀνεγείρῃ ἐν Καρυαῖς μέγαρον, ἀντάξιον τοῦ ὀνόματός του, τὴν ἐπιστασίαν τοῦ ὁποίου ἀνέθηκεν εἰς τὸν Καπετὰν Γεώργιον. Κατὰ τὰς πληροφορίας τῶν ἀρχείων τῆς ἐν Αἰακκίῳ οἰκογενείας τῶν Στεφανοπούλων Κομνηνῶν, τὸ μέγαρον τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἐκτίσθη ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ Ποντιλιόνε, τουτέστιν εἰς τὸ ἀνώτερον μέρος τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τῶν Καρυῶν, ἦτο μεγαλοπρεπές.

Ἐπὶ τῆς αὐτῆς πλευρᾶς τοῦ χωρίου, ἀνατολικώτερον τοῦ μεγάρου τοῦ Μαρβεὺφ, ἔκτισεν οἰκίαν δι' ἑαυτὸν καὶ ὁ Καπετὰν Γεώργιος, ἡ ὁποία διατηρεῖται μέχρι σήμερον.

Σχεδὸν ἀπὸ τῆς ἱδρύσεώς των αἱ Καρυαὶ ἔσχον ἓν ἀπόσπασμα στρατοῦ, ἐν εἴδει χωροφυλακῆς, ὅπερ κατῴκει ἐντὸς ἰδιαιτέρων οἰκίσκων. Βραδύτερον ὅμως ὁ κόμης Μαρβεὺφ, ἐπὶ τῷ σκοπῷ ἵνα ἔχῃ πάντοτε στρατιωτικὴν δύναμιν, ᾠκοδόμησεν ἰδίαις δαπάναις εἰς τὴν ἄκραν τοῦ Παεσόλω ἕνα στρατῶνα, χωρητικότητος περίπου πεντήκοντα ἀνθρώπων. Ὁ στρατὼν οὗτος συνέκειτο ἐξ ἑνὸς ὑπογείου, ἑνὸς ἰσογείου, ἑνὸς πρώτου πατώματος μὲ ἑπτὰ παράθυρα ἐπὶ τοῦ ἐμπροσθίου μέρους, καὶ ἑνὸς ὑπερῴου.

Συγχρόνως τῷ στρατῶνι ἐκτίσθη καὶ ἰδιαίτερον κτίριον, ὅπερ ἐχρησίμευεν ὡς νοσοκομεῖον τόσον τοῖς στρατιώταις ὅσον τοῖς λοιποῖς κατοίκοις. Τὸ νοσοκομεῖον τοῦτο κατεῖχεν ἔκτασιν τριῶν οἰκιῶν καὶ ἔκειτο ἐν τῇ τετάρτῃ σειρᾷ τῶν οἰκιῶν τῆς συνοικίας τοῦ Φιουμόρβω.

Τοιοῦτο περίπου ἦτο τὸ χωρίον, τὸ προορισθὲν διὰ τὴν κατοίκησιν τῆς ἐν Αἰακκίῳ καταφυγούσης ἑλληνικῆς ἀποικίας. Ἐγκατεστάθη δ' ἡ ἀποικία αὕτη ἐν Καρυαῖς τῷ 1775.

Ὁ πρῶτος ἐνταφιασμὸς ἐν τῷ κοιμητηρίῳ τῶν Καρυῶν εἶναι ὁ ἀκόλουθος, κατὰ τὸ *Βιβλίον τῶν ἀποθαμένων*, σελ. 152. «Χιλίους ἑπτακοσίους ἑβδομήκοντα πέντε δεκεμβρίου δεκάτη ἕκτη ἐπέρασε εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν Κυριακὴ γυναῖκα τοῦ Πιέρου δρακάκη δυναμομένη μὲ τὰ ἅγια Μυστήρια τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας ἀνευφ

Digitized by Google

τῆς μεταλήψεως, καὶ ἐτάφη εἰς τὸ κοιμητήριον τῆς Καρκέζας ἀπὸ τὸν παπὰ Ιω. Κότην. Μάρτυρες Γιωργης Γαριδάκης, Πιέρος Δαμηλάκης, καὶ Ιω. Ζιμάκης.»

Ἀλλ' ἡ μετοίκησις αὕτη ἐγένετο βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον. Μάλιστα δὲ πολλαὶ οἰκογένειαι ἔμειναν ὁριστικῶς ἐν Αἰακκίῳ, τῶν ὁποίων πολλὰ ἴχνη σῴζονται καὶ μέχρι σήμερον. Ἄλλαι δὲ οἰκογένειαι μετέβησαν εἰς Καρυὰς μετὰ δέκα ἢ καὶ περισσότερα ἔτη. Ὡς δὲ καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν διελάβομεν, ἤδη πρὸ τῆς ἱδρύσεως τοῦ χωρίου τῶν Καρυῶν, πολλαὶ τῶν οἰκογενειῶν τούτων μετηνάστευσαν εἰς τὴν κάτω Ἰταλίαν καὶ μάλιστα εἰς τὴν νῆσον Σαρδόνα.

ΙΑ'

ΕΠΙΔΡΟΜΑΙ ΚΟΡΣΙΚΑΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΕΝ ΚΑΡΥΑΙΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΕΔΑΦΙΣΙΣ ΤΟΥ ΜΕΓΑΡΟΥ ΤΟΥ ΜΑΡΒΕΥΦ.

Αἱ παραχωρηθεῖσαι τοῖς Καρυάταις γαῖαι συνώρευον καὶ πάλιν μὲ τὰς γαίας τῶν κατοίκων τοῦ Βίκω, ἀρχαίων ἐχθρῶν τῶν ἐν Κορσικῇ Ἑλλήνων. Ἡ νέα αὕτη γειτονία δύο παλαιῶν ἐχθρῶν βεβαίως ὀλίγον κατ' ὀλίγον διὰ πολλὰς καὶ διαφόρους αἰτίας ἐξύπνησε τὴν μεταξὺ αὐτῶν παλαιὰν ἔχθραν. Ὡς ἐκ τούτου δὲ οἱ Κορσικανοὶ οὗτοι ὑπέβλεπον πάντοτε τὰς προόδους τῶν ἐν βραχεῖ χρόνῳ ἱκανῶς εὐτυχησάντων Ἑλλήνων, καὶ ἐζήτουν κατάλληλον εὐκαιρίαν ὅπως ἐπιτεθῶσι κατ' αὐτῶν. Ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ Νομαρχείου τοῦ Αἰακκίου καὶ ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς οἰκογενείας τῶν ἐν Αἰακκίῳ Στεφανοπούλων Κομνηνῶν σῴζονται πολλὰ ἔγγραφα, τὰ ὁποῖα εἶναι παράπονα, ὑπομνήματα καὶ διαμαρτυρήσεις τῶν κατοίκων τοῦ Βίκω, τοῦ Ρέννω, τῆς Ἔβιζας καὶ ἄλλων πλησιοχώρων χωρίων ἐναντίον τῶν παραχωρήσεων τῶν γαιῶν,αἵτινες ἐγένοντο τῷ κόμητι Μαρβεὺφ καὶ τοῖς ἐν Καρυαῖς Ἕλλησιν.

Τὴν εὐκαιρίαν ταύτην πληρέστατα παρέσχεν αὐτοῖς ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις τοῦ 1789 καὶ μάλιστα ἡ μετὰ τὸ 1793 πολιτικὴ ἀκαταστασία τῆς Γαλλίας. Οὕτω δὲ τῷ 1795 οἱ κάτοικοι τοῦ Βίκω καὶ ἄλλων πλησιοχώρων χωρίων, λαβόντες τὰ ὅπλα των, ἔδραμον κατὰ τῶν Καρυατῶν Ἑλλήνων, ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι οἱ τελευταῖοι οὗτοι κατέσχον αὐθαιρέτως τὰς γαίας των. Φθάσαντες δὲ πρὸ τοῦ χωρίου των τοῖς ἔπεμψαν πρεσβείαν, διὰ τῆς ὁποίας ἐζήτουν τὴν ὑποταγὴν των καὶ τὴν κατ' αὐτοὺς διευθέτησιν τῶν συνόρων των. Οἱ Καρυᾶται, ἀπαντήσαντες εἰς τοὺς ἀπεσταλμένους τούτους ὅτι εἶχον Κυβέρνησιν καὶ ὅτι οἱ ἠδικημένοι ἠδύναντο νὰ ζητήσωσι τὰ δίκαιά των διὰ μέσου τῶν δικαστηρίων, ἀπέπεμψαν τοὺς πρέσβεις καὶ ἔλαβον ἀμυντικὰς θέσεις. Ἀκροβολισμοί τινες καὶ ἀψιμαχίαι ἔλαβον χώραν ἄνευ ἀποτελέσματος τινός. Ἐν τούτοις οἱ Κορσικανοὶ ἐξηκολούθουν νὰ πολιορκῶσι τὰς Καρυάς, μέχρις οὗ κατώρθωσαν νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸ χωρίον διὰ τῆς ἀκολούθου προδοσίας.

Τὸ μέγαρον τοῦ Μαρβεὺφ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην διετέλει ἀκατοίκητον, ἡ δὲ ἐπιμέλεια αὐτοῦ ἦτο ἀνατεθειμένη εἴς τινα Κορσικανίδα, σύζυγον Ἕλληνός τινος. Ἡ γυνὴ αὕτη, φίλα φρονοῦσα τοῖς συμπατριώταις της, οἵτινες ἐπολιόρκουν τὰς Καρυάς, ἐγνωστοποίησεν αὐτοῖς τὴν κατάστασιν ταύτην τοῦ μεγάρου, καὶ διηυκόλυνε τὴν παράδοσιν αὐτοῦ. Οἱ Κορσικανοὶ δέ, διὰ νυκτὸς εἰσπηδήσαντες ἐν τῷ μεγάρῳ, εὐθὺς ἔγιναν κύριοι αὐτοῦ, ὅπερ ἀμέσως μετέτρεψαν εἰς ἀμυντικὸν φρούριον. Ἅπαξ ἐν τῷ μεγάρῳ, ἐγένοντο κύριοι καὶ τοῦ χωρίου. Ἐντεῦθεν δ' ὁρμήσαντες ἤρχισαν νὰ καίωσι τὰς παρακειμένας οἰκίας. Οἱ Ἕλληνες, οὕτω καταληφθέντες ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ, ἠναγκάσθησαν νὰ ἐγκαταλίπωσι καὶ πάλιν τὰς νέας ταύτας κατοικίας των, καὶ διά τινων πλοιαρίων, τὰ ὁποῖα εὑρίσκοντο ἐν τῇ ἀποβάθρᾳ των, νὰ καταφύγωσι καὶ πάλιν εἰς Αἰάκκιον. Οἱ Κορσικανοί, εὑρεθέντες οὕτως ἀπόλυτοι κύριοι τοῦ χωρίου, ἤρχισαν νὰ μεταδίδωσι τὸ πῦρ εἰς ὅλας τὰς οἰκίας. Τριάκοντα καὶ δύο οἰκίαι ἀπετεφρώθησαν ἤδη, ὁπότε εἷς τῶν ἱερέων των τοῖς ὑπέβαλε τὴν ἐξῆς σκέψιν:

— Ἄθλιοι, τοῖς λέγει, οἱ Ἕλληνες ἔφυγαν καὶ σεῖς ἐξακολουθεῖτε νὰ καίετε τὰς οἰκίας, αἱ ὁποῖαι εἰς τὸ ἑξῆς θὰ ἦναι ἰδικαί σας;

Πραγματικῶς δὲ ἡ συμβουλὴ αὕτη εὗρεν ἠχὼ εἰς τὰ ὦτά των,οὕτως ὥστε ἀμέσως ἔπαυσεν ἡ πυρπόλησις.

Ἤδη ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τοῦ μεγάρου τοῦ Μαρβεὺφ ἐκυκλοφόρει φήμη παρὰ τῷ λαῷ ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκρύπτοντο καὶ οἱ θησαυροὶ τοῦ βαθυπλούτου ἀνδρός. Οἱ Κορσικανοί, ἅπαξ κύριοι τοῦ μεγάρου τούτου, δὲν ἤθελον ν' ἀφήσωσι πλέον ἐπὶ πολὺ κεκρυμμένους ἐν τῇ γῇ τοὺς θησαυροὺς τούτους. Ἤρχισαν νὰ σκάπτωσι τὰ θεμέλια τοῦ μεγάρου καὶ νὰ κατεδαφίζωσι τοὺς τοίχους αὐτοῦ. Ἔσκαπτον καὶ κατεδάφιζον, ἀλλὰ θησαυροὺς δὲν εὕρισκον. Καὶ ἐν ὅσῳ δὲν ἀντημείβοντο οἱ κόποι των, τοσοῦτον ἡ πρὸς τὴν καταστροφὴν λύσσα των ηὔξανεν. Ἐπὶ τέλους θησαυροὺς μὲν δὲν εὗρον· τὸ λαμπρὸν ὅμως καὶ μεγαλοπρεπὲς μέγαρον ἐγένετο σωρὸς ἐρειπίων. Τὴν σήμερον δὲν φαίνονται εἰμὴ ἴχνη τινὰ τῶν θεμελίων αὐτοῦ.

Τὴν αὐτὴν τύχην ἔλαβον ὁ στρατὼν καὶ τὸ νοσοκομεῖον ὑπὸ τῶν ἰδίων Κορσικανῶν καὶ κατὰ τὴν ἰδίαν ταύτην ἐποχήν.

Ἡμέρας δέ τινας μετὰ ταῦτα οἱ Ἕλληνες

Digitized by Google

ἐπέστρεψαν εἰς τὸ χωρίον των, συνωδευμένοι ὑφ' ἱκανοῦ ἀριθμοῦ στρατιωτῶν. Οἱ Κορσικανοί, ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ τοῦ στρατοῦ, ἐτράπησαν εἰς φυγήν. Ἀλλ' ἡ ὑπ' αὐτῶν προξενηθεῖσα ζημία ἔμεινεν ἐσαεὶ ἀναποζημίωτος καὶ ἀνεπανόρθωτος.

Τῆς ἰδίας περίπου ταύτης ἐποχῆς εἶναι καὶ τὸ ἑξῆς ἀνέκδοτον: Κατὰ τὸν μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας πόλεμον, ἀγγλικὸν πολεμικὸν πλοῖον ἔφθασε πρὸ τῶν Καρυῶν. Οἱ Καρυᾶται, ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ τοῦ θεάματος τούτου, ἐξῆλθον ἅπαντες τῶν οἰκιῶν των καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἤρχισαν νὰ κατέρχωνται εἰς τὴν παραθαλασσίαν. Οἱ ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ πλοίου νομίσαντες, φαίνεται, ὅτι στρατιωτικὴ ἐπικουρία ἤρχετο εἰς βοήθειαν τῶν Γάλλων, ἤρχισαν νὰ βομβαρδίζωσι τὸ χωρίον τῶν Καρυῶν. Ἐν τούτοις δὲν ἤργησαν νὰ βεβαιωθῶσι περὶ τῆς ἀληθείας, διὸ καὶ ὁ βομβαρδισμὸς δὲν ἐξηκολούθησεν ἐπὶ πολύ. Τοῖχοι μέν τινες τῶν οἰκιῶν διετρυπήθησαν ὑπὸ τῶν ἐκτοξευθεισῶν σφαιρῶν· ἀλλ' ὁπωσδήποτε ἡ ζημία αὕτη ὑπῆρξεν ἀσήμαντος.

Οἱ Καρυᾶται, ἐπανελθόντες εἰς τὰς καταστραφείσας ἑστίας των, ἤρχισαν ἐκ νέου νὰ ἐργάζωνται εἰς τὴν ἀνοικοδόμησιν αὐτῶν, νὰ καλλιεργῶσι τοὺς ἀγρούς των καὶ ν' ἀπολαύωσι σχετικῆς εἰρήνης καὶ ἡσυχίας. Ἐν τούτοις, οἱ γείτονές των κάτοικοι τοῦ Βωκὶ ἐξηκολούθουν πάντοτε νὰ τοὺς ὑποβλέπωσι, διὸ καὶ ἐζήτουν ἐκ νέου εὐκαιρίαν ὅπως ἐπιτεθῶσι κατ' αὐτῶν.

Τοιαύτην εὐκαιρίαν ἐπιθέσεως εὗρον τῷ 1830. Τὸ ἔτος τοῦτο, διὰ τοὺς αὐτοὺς πάντοτε λόγους, ἔλαβον τὰ ὅπλα καὶ ἐκίνησαν κατὰ τῶν γειτόνων των Ἑλλήνων. Πλὴν ὅμως, τὴν φορὰν ταύτην, μόλις ἔφθασαν πρὸ τοῦ χωρίου τῶν Καρυῶν, στρατιωτικὴ δύναμις, φθάσασα ἐγκαίρως ἐξ Αἰακκίου, τοὺς διεσκόρπισεν.

Ἔκτοτε δέ, ὀλίγον κατ' ὀλίγον, πᾶσα ἔρις ἐξηλείφθη ἐκ τοῦ μέσου αὐτῶν. Πολλὰ συνοικέσια συνήφθησαν μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Κορσικανῶν. Πολλοὶ Κορσικανοὶ ἐγκατεστάθησαν ἐν Καρυαῖς καὶ ἐγένοντο γαιοκτήμονες. Σχεδὸν ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἀφωμοιώθησαν μὲ τοὺς Κορσικανούς· ὁμιλοῦσι τὴν γλῶσσάν των κάλλιστα καὶ παρέλαβον πολλὰ τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων των. Ἕνεκα δὲ πάντων τούτων τὴν σήμερον τὰ παλαιὰ ταῦτα μίση καὶ πάθη μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Κορσικανῶν ὁλοτελῶς ἀπεσβέσθησαν, καὶ πάντων τούτων μόνη ἡ μνήμη πλέον σώζεται.

(Ἕπεται συνέχεια)

Ν. Β. Φαρδυς

ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΕΙΔΥΛΛΙΟΝ

Παρῆλθεν ὁ καλὸς ἐκεῖνος καιρὸς τῶν παραμυθίων, καθ' ὃν τὰ βασιλόπουλα ἐνυμφεύοντο βοσκοπούλας. Τὸ κάλλος καὶ ἡ ἀρετὴ δὲν ἀρκοῦσι σήμερον, ὅπως ὑψώσωσιν εἰς τοιαύτην περιωπὴν γυναῖκα μὴ γεννηθεῖσαν ἐξ εὐγενοῦς οἴκου. Καὶ ἂν δέ τις ἡγεμονόπαις παρασυρθῇ ὑπὸ ἀκατασχέτου αἰσθήματος πρὸς τοιαύτην τινὰ πρᾶξιν, ὁ νόμος κρίνει αὐτὸν ἀνάξιον τῶν ὑψηλῶν τίτλων οὓς φέρει καὶ κηρύττει ἔκπτωτον τῶν δικαιωμάτων, ἅτινα ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ θρόνου τῶν προγόνων.

Ἀψηφῶν πάντα ταῦτα ὁ πρίγκηψ τῆς Σουηδίας Ὀσκὰρ νυμφεύεται προσεχῶς τὴν δεσποινίδα Μούγκ θυγατέρα Σουηδοῦ συνταγματάρχου.

Ἡ δεσποινὶς Μούγκ, πεφημισμένη ἐπὶ καλλονῇ κόρη, εἶνε μία ἐκ τῶν κυριῶν τῆς τιμῆς τῆς συζύγου τοῦ διαδόχου τῆς Σουηδίας. Ὁ πατὴρ αὐτῆς, στρατιωτικὸς ἔντιμος καὶ ἀνδρεῖος, κατέλιπεν εἰς τὴν θυγατέρα του οὐδὲν πλέον ἢ ὄνομα εὐγενὲς καὶ σεβαστόν. Καίπερ ἐστερημένη περιουσίας, ἀλλὰ πολλάκις ὑπὸ πολλῶν ἐζητήθη εἰς γάμον. Ἀπήντα ἀρνητικῶς πρὸς πᾶσαν πρότασιν καὶ μόνον ἅπαξ ἡ καρδία αὐτῆς ἐκάμφθη καὶ κατένευσεν. Τὸ συνοικέσιον ἀπεφασίσθη, αἱ σχετικαὶ παρασκευαὶ ἐγένοντο, ἡ ἡμέρα ὡρίσθη. Αἴφνης μετενόησεν· παρετήρησεν ὅτι ὁ μέλλων νυμφίος, νεαρὸς ἀξιωματικὸς τοῦ ἱππικοῦ, δὲν ἦτο ὅλως ἀφωσιωμένος εἰς αὐτήν.

Κατέλιπε τὴν αὐλὴν περίλυπος καὶ ἀπεχώρησε τοῦ κόσμου ἐπὶ πολλοὺς μῆνας. Ὅτε ἐπανῆλθεν ἦτο ἐπίσης ὡραία ὡς πρότερον, καὶ ἴσως ἴσως τὸ ἄλγος εἶχε προσθέσῃ νέον θέλγητρον εἰς τὴν περικαλλῆ αὐτῆς μορφήν. Συγχρόνως ἐπανῆλθεν ἐκ μακρῶν περιηγήσεων Ὀσκὰρ ὁ δευτερότοκος υἱὸς τοῦ βασιλέως. Οὗτος πρότερον ἥκιστα ἐνεφανίζετο ἐν τῇ αὐλῇ, ἀλλὰ νῦν διέτριβεν ἐπὶ μακρόν, ἐσύχναζε δὲ ἰδίᾳ παρὰ τῇ νύμφῃ αὐτοῦ. Μετ' οὐ πολὺ ἐγνώσθη ὅτι ἦτο ἐρωτευμένος, ὅτι ἠγάπα τόσῳ περιπαθῶς τὴν δεσποινίδα Μούγκ, ὥστε δὲν θὰ ἐδίσταζε καὶ νὰ τὴν νυμφευθῇ.

Ἡ κόρη, γνωρίζουσα τὰς συνεπείας τῆς πράξεως ταύτης τοῦ πρίγκηπος, ἀπέκρουσεν ἐπί τινα χρόνον τὴν χεῖρα ἣν ἔτεινε πρὸς αὐτήν. Ἀλλ' ὅτε εἶδεν ὅτι ἡ βασίλισσα μήτηρ ἐνέκρινε πληρέστατα τὴν ἐκλογὴν τοῦ υἱοῦ δὲν ἔκρυψεν ἐπὶ πλέον καὶ τῆς ἰδίας καρδίας τὰ αἰσθήματα. Μόνος ὁ βασιλεὺς ἀντέστη καὶ ἠρνήθη νὰ δώσῃ τὴν συγκατάθεσίν του. Ἐπείσθη τέλος ὑπὸ τῆς βασιλίσσης εὐγλώττως συνηγορησάσης ὑπὲρ τοῦ ἔρωτος τῶν δύο νέων καὶ κατένευσεν. Οὕτω δ' ὁ γάμος τελεῖται μετ' οὐ πολὺ ἐν Ἀγ-

Digitized by Google

γλίᾳ ὅπου μεταβαίνει χάριν τῆς ὑγείας αὐτῆς ἡ βασίλισσα τῆς Σουηδίας.

Εὐθὺς μετὰ τὸν γάμον οἱ νεόνυμφοι θὰ ἐπανέλθωσιν εἰς Σουηδίαν. Κατὰ τὸν σουηδικὸν νόμον ὁ πρίγκηψ Ὀσκὰρ θέλει ἀπολέσῃ τὸν τίτλον δουκὸς τῆς Γότθας, ὃν κέκτηται, τὴν ἐπιχορήγησιν αὐτοῦ, τὰ βασίλεια δώματα καὶ θέλει φέρει εἰς τὸ ἑξῆς τὸ ὄνομα «πρίγκηψ Βερναδόττος, ἀξιωματικὸς τοῦ σουηδικοῦ ναυτικοῦ», θὰ κατοικήσῃ δὲ ἐν τῇ νοτίῳ Σουηδίᾳ μακρὰν τῆς Στοκχόλμης καὶ τῆς αὐλῆς.

Δὲν εἶνε ἀληθῶς συγκινητικὴ ἡ πρᾶξις αὕτη τοῦ Σουηδοῦ βασιλόπαιδος, ὅστις σημειωτέον δὲν εἶνε ἀβροδίαιτός τις νεανίσκος τῶν αἰθουσῶν, ἀλλ' εἷς τῶν τολμηροτάτων ναυτικῶν τῆς Σουηδίας;

Κατατίθησιν ὅλην αὐτοῦ τὴν δόξαν εἰς τοὺς πόδας ἠγαπημένης γυναικός,ἀνταλλάσσων πρὸς τὴν εὐτυχίαν,ἣν ἐλπίζει νὰ εὕρῃ παρ' αὐτῇ, ὅλα τὰ μεγαλεῖα καὶ τὰ ἀγαθὰ ἅτινα θνητὸς ἠδύνατο νὰ ἐπιθυμήσῃ.

Ἐὰν ὑπάρχῃ γυνὴ ἐν τῷ κόσμῳ βεβαία περὶ τῆς ἀγάπης, ἣν ἐμπνέει, αὕτη εἶνε ἡ δεσποινὶς Μούγκ. Καὶ ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην σύζυγον ὀφείλει νὰ λατρεύσῃ τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἡ μέλλουσα σύμβιος τοῦ Σουηδοῦ βασιλόπαιδος.

Ἀλλ' ὅμως ἡ ἀνθρωπίνη καρδία εἶνε τόσῳ μυστηριώδης, ἡ ἀνθρωπίνη ζωὴ τόσῳ πολύπλαγκτος! Τίς δύναται νὰ εἴπῃ ἀσφαλῶς ὅτι τὸ βασιλικὸν τοῦτο εἰδύλλιον θὰ ἔχῃ συνέχειαν εὐτυχῆ ἐν τῷ μέλλοντι; Τίς δύναται νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ ἐπὶ θυσίᾳ τῶν ματαίων μεγαλείων ἀποκτήσας τὴν ἀγάπην δὲν θέλει εὕρῃ καὶ ταύτην ἐπίσης ματαίαν;

Ἐκείνη δέ, ἧς ἡ ἀγάπη ἐκτήθη ἐπὶ τοιαύτῃ ἀνταλλαγῇ, εἶνε ἄρα ἀσφαλὴς ὅτι ὁ σύνευνος δὲν θέλει ποτὲ μεταμεληθῇ ἐπὶ τῇ πράξει, εἶνε βεβαία ὅτι ὡς κατέλιπε τὸ πᾶν ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ πάθους, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν νέου τινὸς βιαίου αἰσθήματος δὲν θὰ κατελίμπανε καὶ αὐτὴν ταύτην;

Οὐδεὶς ὁ ἀρνούμενος ὅτι ἀκριβῶς οἱ ὅροι ὑφ' οὓς τελεῖται ἡ ἐξαιρετικὴ αὕτη ἕνωσις, ἐνῷ φαίνονται ἀφ' ἑνὸς τόσαι ἐγγυήσεις περὶ εὐτυχίας, εἶνε ἀφ' ἑτέρου τόσοι λόγοι ἀμφιβολίας καὶ ἀνησυχίας.

***

ΠΟΙΗΜΑ ΕΙΣ ΒΥΡΩΝΑ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

Ἐν τῷ ἀρχείῳ τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς ἑταιρίας ὑπ' ἀριθμοὺς 41 καὶ 42 ὑπάρχουσιν ἐπιστολὴ γαλλικὴ τοῦ Κωνστ. Νικολοπούλου καὶ ποίημα αὐτοῦ γαλλιστὶ συντεταγμένον εἰς μνήμην τοῦ Βύρωνος, ὅπερ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῶν τελεσθεισῶν ἑορτῶν ἐπὶ τῇ ἑκατονταετηρίδι τοῦ Βύρωνος δημοσιεύομεν κατωτέρω.

Περὶ τοῦ Κωνσταντίνου Νικολοπούλου γεννηθέντος ἐν Σμύρνῃ, ἐκ γονέων καταγομένων ἐξ Ἀνδριτσαίνης, καὶ ζήσαντος ἐν Παρισίοις ἔνθα παρέδιδε μαθήματα τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἔγραψεν ἡ «Ἑστία» ἱκανὰ ἐν ἀριθμῷ 142, ἔνθα καὶ πανομοιότυπον τῆς ὑπογραφῆς αὐτοῦ. Ἐνταῦθα ἐπαναλαμβάνομεν μόνον ὅτι μετὰ τὴν ἀποβίωσίν του ἐκληροδότησε τὴν πλουσίαν βιβλιοθήκην του εἰς τὸ σχολεῖον Ἀνδριτσαίνης.

Τὸ ποίημα ἔχει ὡς ἑξῆς·

L'évêque de Missolunghi près du cercueil de Lord Byron.

Oh! quel divin transport vint s'emparer de moi?
Élève, ô roi des cieux, mon âme jusqu' a toi
Inspire le pasteur de ton peuple fidèle,
Anime mes accens de ta voix immortelle.
..... Ecoutez, ô chrétiens du Nord et du Couchant
ce que dit l'eternel, le vengeur, le puissant:
Tremblez, usurpateurs du trône de Byzance,
Exécrables assassins de prélats sans defense,
Lâches persecuteurs des enfants de mon Dieu!
Oui, contre vous, tyran, dans cet auguste lieu
La foudroyante voix du créateur suprême
Prononce avec courroux ce terrible anathème :
«Sur l'atroce Ottoman je vais appésantir
«Ma redoutable main : je veux l'anéantir.
«Dans vos combats, ô Grecs, c'est mon bras qui [commande;
«L'eglise va renaitre et plus libre et plus grande,
«De mon peuple éprouvé vengeant tous les affronts
«De lauriers immortels j'embellirai vos fronts.
«Le calme et le bonheur succèdent aux orages.
«La Grèce va briller sous un ciel sans nuages.
«Pour mériter toujours ma céleste faveur
«Cherissez la vertu, la patrie et l'honneur.
«Mais si vous oubliez ma justice adorable
«Je serai contre vous un juge inexorable.»
C'est ainsi que Porphyre, en divin orateur
Soutenait du soldat l'héroïque valeur.
Un spectacle touchant vient s'offrir à sa vue ;
«Approchez, dit-il, du cercueil
«Tendres filles de la Patrie
«Repandez en ce jour de deuil
«Sur le corps de Byron, les fleurs de la prairie;
«Ne pleurez pas sur cet homme immortel
«Prosternez-vous plutôt aux pieds du saint autel
«Priez le Dieu de nos armées
«Priez le Dieu de nos combats
«De consoler vos âmes alarmées
«En ranimant l'ardeur de nos soldats.

NIKOLO-POULO DE SMYRNE.

Digitized by Google

Τό τε ποίημα καὶ τὴν ἐπιστολὴν προσέφερεν εἰς τὸ ἀρχεῖον τῆς Ἑταιρίας ὁ ἐν Παρισίοις κ. Αἰμίλιος Λεγράνδ. Α. Μ.

ΕΙΣ ΘΑΥΜΑΣΤΗΣ ΤΟΥ ΓΛΑΔΣΤΩΝΟΣ

Εἰς μικρὰν κώμην παρὰ τὴν ἀγγλικὴν πόλιν Λῆδς ἀπεβίωσεν ἐσχάτως εἷς τῶν ἐνθερμοτέρων, ἂν οὐχὶ τῶν ἐπιφανεστέρων θαυμαστῶν τοῦ Γλάδστωνος, οὗ ὁ ὑπὲρ τοῦ ἐνδόξου πολιτικοῦ θαυμασμὸς ἐξεδηλώθη κατὰ τρόπον λίαν περίεργον. Ὁ ἀποθανών, ληξίαρχος ἐν τῇ ἀφανεῖ κώμῃ ἐν ᾗ ἐβίου,τὰς ὥρας τῆς σχολῆς αὐτοῦ ἐδαπάνα εἰς αἴνους ὑπὲρ τοῦ θαυμαζομένου παρ' αὐτοῦ, ὅστις ἀπετέλει τὸ διαρκὲς τῶν συνομιλιῶν του θέμα, καὶ εἰς τὴν κατασκευὴν μουσικῶν ὀργάνων. Τὰ χειροτεχνικὰ αὐτοῦ προϊόντα εἶχον βραβευθῆ ἐν διαφόροις ἐκθέσεσιν, ἀλλ' ὁ μετριόφρων καὶ αὐτάρκης καλλιτέχνης οὐδέποτε συγκατετέθη νὰ πωλήσῃ οὐδὲν ἐξ αὐτῶν.

Ὁ ἀγαθὸς ληξίαρχος καὶ ὀργανοποιὸς μίαν μόνην εἶχε φιλοδοξίαν,ἣν ἐφύλαττε κεκρυμμένην εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας του ἀπὸ παντός, πλὴν τοῦ υἱοῦ του, νὰ κατασκευάσῃ βιολίον ἐκ ξύλου ὑλοτομηθέντος ἰδιοχείρως ὑπὸ τοῦ Γλάδστωνος. Ἀλλὰ φύσει δειλὸς καὶ αἰδήμων δὲν ἐτόλμα νὰ παρουσιασθῇ ἐνώπιον αὐτοῦ, ὅπως αὐτοπροσώπως ζητήσῃ τὴν χάριν ταύτην. Ὁ υἱός , θέλων νὰ παράσχῃ εὐάρεστον ἔκπληξιν εἰς τὸν πατέρα του, ἀνέλαβε τοῦτο καὶ ἀπετάθη δι' ἐπιστολῆς πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ Γλάδστωνος Ἑρβέρτον.

Ὁ φιλελεύθερος ἀρχηγὸς ἔσπευσε προθύμως νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν αἴτησιν τοῦ ἀγνώστου αὐτοῦ θαυμαστοῦ. Ὁ υἱὸς τούτου προσεκλήθη νὰ μεταβῇ εἰς τὴν ἐν Χαουάρδεν ἔπαυλιν τοῦ Γλάδστωνος, ὅπως ἐκλέξῃ τὸ κατάλληλον πρὸς κατασκευὴν τοῦ ὀργάνου δένδρον, τούτου δὲ γενομένου ὁ ἔνδοξος ὑλοτόμος ἰδιοχείρως ἀπέκοψε διὰ τοῦ πελέκεως αὐτό.

Εὐνόητος εἶνε ἡ φαιδρὰ τοῦ γέροντος ληξιάρχου ἔκπληξις ἐπὶ τῇ ἀπροσδοκήτῳ ἐκπληρώσει τῆς ζωηρᾶς ἐπιθυμίας του, ἥτις ἦτο τόσον μεγαλειτέρα , καθ' ὅσον ὁ ἀποσταλεὶς αὐτῷ κορμὸς συκομωρέας ἐπήρκει εἰς τὴν κατασκευὴν οὐχὶ ἑνός, ἀλλὰ δώδεκα βιολίων.

Ἀμέσως ἐπελήφθη τοῦ ἔργου, δὲν ἠδυνήθη ὅμως νὰ φέρῃ αὐτὸ εἰς πέρας. Πρὶν δυνηθῇ νὰ χρησιμοποιήσῃ ὁλόκληρον τὸν πολύτιμον κορμὸν ἀπέθανε.Πρὶν ἢ κλείσῃ ὅμως τοὺς ὀφθαλμοὺς παρήγγειλεν εἰς τὸν υἱόν του νὰ προσφέρῃ εἰς τὸν Γλάδστωνα τὸ πρῶτον βιολίον, ὅπερ κατεσκεύασεν ἐκ τοῦ ὑλοτομηθέντος παρ' αὐτοῦ δένδρου,ὡς καὶ τὰ τεμάχια τοῦ ὀργάνου ὅπερ ἀφῆκεν ἡμιτελές.

Ἡ ἀναφέρουσα τὸ ἀνέκδοτον ἀγγλικὴ ἐφημερὶς ἐπάγεται, ἐν εἴδει ἐπιλόγου, ὅτι ὁ μέγας Ἄγγλος πολιτευτὴς εἶνε εἰς ἄκρον φιλόμουσος, χειρίζεται δὲ δεξιῶς κατὰ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς του τὸ τόξον τοῦ τετραχόρδου. Κ.

ΕΙΣ ΦΙΛΥΠΝΟΝ

Τῇ Κα Α. Α.

Οἱ πρόγονοί μας Ἕλληνες 'ς τὰ παλαιὰ τὰ χρόνια
Εἶχαν θεοὺς 'ς τὸν οὐρανό, θεοὺς καὶ εἰς τὴ γῆ,
Θεούς, ποῦ 'νοιῶθαν 'σὰν καὶ 'μᾶς τὸ κρύο καὶ τὰ χιόνια,
Καὶ ἀγαποῦσαν τὸ κρασὶ καὶ τὸ καλὸ φαγί.

Τώρα ἐκεῖνοι οἱ θεοὶ κοιμοῦνται 'ς τὰ βιβλία
Τὸν ὕπνο τὸν αἰώνιο, 'ςὲ μνῆμα ζηλευτό.
Μὰ ἕνα ἔξω 'ξέχασαν ἀπ' τὴν Μυθολογία,
Κι' ἐδῶ νὰ μείνῃ πάντοτε τοῦ ἤτανε γραφτό.

Μορφέα τὸν ὠνόμαζαν, τώρα τὸν λέμε ὕπνο,
Καὶ φανερὰ μᾶς ἔρχεται καὶ κάποτε κρυφά.
Εἶναι πολὺ πολὺ γλυκὸς εὐθὺς μετὰ τὸ δεῖπνο,
Ὅταν μᾶς 'βρίσκῃ μάλιστα ἐπάνω 'ς τὸ σοφᾶ.

Τὴν ἀγκαλιά του θέλομεν ὅλοι, μικροὶ μεγάλοι,
Καὶ πλούσιοι, ἢ καὶ πτωχοί, καθεὶς τὸν ἀγαπᾷ,
Κι' αὐτὸς μόνος ἀκοίμητος κοντὰ 'ς τὸ προσκεφάλι
Χωρὶς νὰ ἀναπαύεται ἀνάπαυσι σκορπᾷ.

Καὶ ἀδελφὸ τὸν ἔκαμαν πῶς εἶναι τοῦ θανάτου,
Ἀλλὰ νὰ μὴ πιστεύετε τί λένε οἱ φθονεροί.
Ὁ ὕπνος, ποῦ ἀμέτρητα χαρίζει τὰ καλά του,
Τὸν κλέφτη Χάρο ἀδελφὸ νὰ ἔχῃ δὲν 'μπορεῖ.

Ὅταν γυρίζω ἄϋπνη καμμιὰ φορὰ 'ς τὴν κλίνη
Πόσο μοῦ κακοφαίνεται δὲν εἰμπορῶ νὰ 'πῶ.
Κι' ἀπ' τὴν καρδιά μου εὔχομαι πάντα πιστὸς νὰ μείνῃ
Σ' ἐκείνους ποῦ ἀγάπησε κι' ἐκείνους π' ἀγαπῶ.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Ευα.

ΠΩΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΚΟΙΜΩΜΕΘΑ

Φαίνεται ὅτι δὲν ἠξεύρομεν νὰ κοιμώμεθα, μολονότι ὁ ὕπνος εἶνε ἀσχολία καὶ αὐτῶν τῶν ὀκνηροτάτων, καταναλίσκουσα τόσον χρόνον τῆς ζωῆς ἡμῶν. Δὲν ἠξεύρομεν λοιπὸν νὰ κοιμώμεθα, κατά τινα Ἄγγλον ἰατρόν, δηλαδὴ δὲν ἠξεύρομεν νὰ λάβωμεν τὴν καταλληλοτάτην καὶ ἀνετωτάτην θέσιν πρὸς ὕπνον. Κοιμώμεθα ἔχοντες τὴν κεφαλὴν ὑψηλότερον ἢ τὸ λοιπὸν σῶμα, ἐνῷ πρέπει νὰ ἔχωμεν τοὺς πόδας ὑψηλὰ καὶ τὴν κεφαλὴν χαμηλά !

Ὁ νέος τρόπος τοῦ ὕπνου εἶνε εὐχερέστατος καὶ πᾶς τις δύναται κατὰ μικρὸν νὰ συνειθι-

Digitized by Google

σῃ. Ἀρχίζει πρῶτον ν' ἀφαιρῇ τὰ προσκεφάλαια ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, εἶτα δὲ μετατίθησι ταῦτα εἰς τοὺς πόδας.

Ὁ οὕτω κατακλινόμενος ἀναπνέει καλλίτερον, ἔχει ἐλευθερωτέραν τὴν κυκλοφορίαν, ἀναπαύεται ταχύτερον μετὰ κόπωσιν.

Ὅπως ὑποστηρίξῃ τὴν μεταρρύθμισιν ταύτην ὁ Ἄγγλος ἰατρὸς φέρει ἐν τέλει καὶ τὸ ἑξῆς ἀκαταμάχητον καὶ κατ' ἐξοχὴν βρετανικὸν ἐπιχείρημα: Καὶ τί καλὸν εἶδε ἡ ἀνθρωπότης κοιμωμένη μὲ τὴν κεφαλὴν ὑψηλά!

Ὅπως δήποτε οἱ μὴ ἀνέτως κοιμώμενοι νῦν δύνανται νὰ δοκιμάσωσι· ἡ μεταρρύθμισις τοῦ Ἄγγλου ἰατροῦ οὐδένα κίνδυνον παρέχει.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Τὸ αἴσθημα ὅπερ δυσχερέστατα φέρει ὁ ἄνθρωπος εἶνε ὁ ἔλεος, καὶ μάλιστα ὅταν εἶνε ἄξιος αὐτοῦ.

—

Αἱ γυναῖκες ἔχουσι μίαν ἀσθένειαν: τὴν ἀνίαν, καὶ ἓν φάρμακον: τὴν ἀγάπην.

—

Ἡ ἀνάμνησις εἶνε τῆς καρδίας τὸ λυκόφως.

—

Εἶνε ἴδιον τῶν ἐξόχων πνευμάτων νὰ ἐξακολουθῶσι δρῶντα δίχως νὰ ἐπανέρχωνται ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ νὰ ἀνακαινίζωνται.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Κατὰ παραγγελίαν τοῦ ὑπουργείου τῶν ναυτικῶν τῆς Γαλλίας, κατεσκευάσθη ὑπὸ τῶν ναυπηγείων τῆς Μεσογείου ἠλεκτρικὴ λέμβος, ἔχουσα τὸ σχῆμα ὁλκάδος (chaloupe) τῆς ὑπηρεσίας, ἧς τὸ βάρος τοῦ λέβητος καὶ τοῦ δι' ἀτμοῦ κινητῆρος ἀντικατεστάθη ἀκριβῶς ὑπὸ συστοιχίας συσσωρευτῶν καὶ κινητῆρος ἠλεκτρικοῦ. Οἱ συσσωρευταί, 132 τὸν ἀριθμόν, ἐτέθησαν ἐντὸς τριῶν κιβωτίων. Ἡ λέμβος δοκιμασθεῖσα ἐν Χάβρῃ, ἔπλευσεν ἐπὶ ἓξ μὲν ὥρας μετὰ ταχύτητος 6 μιλίων, ἐπὶ τρεῖς δὲ ὥρας μετὰ ταχύτητος μικροτέρας.

Ἐν δημοσίᾳ διαλέξει, ἣν ὁ σὶρ Douglas Galton ἐποιήσατο ἐν Λονδίνῳ, ἐφείλκυσε τὴν προσοχὴν τῶν ἀκροατῶν του ἐπὶ τῆς ὁμίχλης καὶ τοῦ καπνοῦ τῆς πόλεως, αὐξανομένων κατ' ἔτος. Ἡ βροχή, ἡ καταπίπτουσα ἐντὸς τοῦ Λονδίνου, περιέχει στοιχεῖα ἀκάθαρτα δὶς περισσότερα ἢ ἡ καταπίπτουσα ἐν τοῖς προαστείοις. Τὰ προτεινόμενα μέσα θεραπείας, ἤτοι ἡ δι' ἀεροστάτων καὶ χαρτίνων ἀετῶν διάχυσις ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ ἠλεκτρικῶν ῥευμάτων, εἶνε καὶ δυσχερῆ καὶ πολυδάπανα. Ἐν τούτοις ἡ θεραπεία τῆς τοιαύτης καταστάσεως εἶνε τοσούτῳ μᾶλλον ἐπιθυμητὴ καθ' ὅσον ὑπελογίσθη ὅτι ἕνεκεν αὐτῆς οἱ κάτοικοι τοῦ Λονδίνου δαπανῶσι καθ' ἑκάστην εἰς τὴν διὰ φωταερίου κατανάλωσιν 192,000 φράγκα, ὑπὲρ τὸ πρέπο.

Ἀληθὴς σταυροφορία ὠργανώθη ἐν Βιέννῃ, τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ πρώτου ἀρχιτέκτονος τῆς πόλεως Τρισῦ, κατὰ τῶν περιστερῶν, ὡς μολυνουσῶν τὰ δημόσια μνημεῖα. Πολυδάπανα μνημεῖα οὐ μόνον παραμορφοῦνται, ἀλλὰ καὶ καταστρέφονται ἐκ τοῦ παχέος στρώματος κόπρου, τοῦ συσσωρευομένου ἐπὶ τῶν ἀγαλμάτων ἢ ἐπὶ τῶν ἀρχιτεκτονικῶν ἐξοχῶν. Ὁ ἀρχιτέκτων προτίθεται νὰ ἐφαρμόσῃ κατὰ τῶν περιστερῶν περίεργον μέσον καταστροφῆς. Δὲν θὰ δηλητηριάζῃ αὐτάς, ἀλλὰ θὰ θέσῃ ὡς δέλεαρ σπόρους ἐμβεβαπτισμένους εἰς οἰνόπνευμα, τοὺς ὁποίους τρώγουσαι αἱ περιστεραὶ θὰ μεθύσκωνται, καὶ οὕτως ὅταν συλλαμβάνωνται, θὰ εἶνε δυνατὸν νὰ χρησιμοποιῆται τὸ κρέας των. Τοιοῦτο τὸ σχέδιον τοῦ ἀρχιτέκτονος, ἀλλ' ἤδη τὰ σκώμματα ἤρξαντο βροχηδὸν πίπτοντα ἐπ' αὐτοῦ.

Κατὰ τὰς ἐπισήμους στατιστικάς, ἐν Γερμανίᾳ τανῦν ὑπάρχουσι 185,000 ἠλεκτρικαὶ λυχνίαι καὶ 4000 ἠλεκτρικαὶ μηχαναί, πρὸς λειτουργίαν τῶν ὁποίων ἀπαιτεῖται κινητήριος δύναμις 30,000 ἵππων. Ἓν ἐργοστάσιον ἐν Βερολίνῳ κατασκευάζει δισχιλίας ἠλεκτρικὰς λυχνίας καθ' ἑκάστην, οἱ ἰδιοκτῆται δ' αὐτοῦ προτίθενται νὰ τὸ αὐξήσωσιν οὕτως ὥστε νὰ κατασκευάζῃ ἡμερησίως πεντακισχιλίας.

Ἑκάστη ἡμέρα εἶνε διδάσκαλος, ὅστις διδάσκει ὅ,τι οὐδεμία ἄλλη δύναται νὰ διδάξῃ.

— Ἐγὼ ὅταν ἤμην πρὸ ἐτῶν εἰς τὴν Εὐρώπην εἶχα ἰδεῖ τοὺς δύο Σιαμαίους ἀδελφούς, οἱ ὁποῖοι ἐγεννήθησαν κολλημένοι ὁ εἷς μὲ τὸν ἄλλον.

— Μεγάλον πρᾶγμα! Ἐγὼ εἶδα μίαν φορὰν εἰς τὴν Εὐρώπην δύο ἐξαδέλφους, οἱ ὁποῖοι ἐγεννήθησαν κολλημένοι!

Ἐν τῷ διηγήματι ἡ **Στρεβλωθεῖσα Ὕπαρξις** παρακαλεῖται ὁ ἀναγνώστης νὰ διορθώσῃ ὡς ἑξῆς τὰ κυριώτερα τῶν παρεισφρησάντων τυπογραφικῶν σφαλμάτων:

Σελ. 10, στήλ. 2, στίχ. 16
ἀντὶ **ἀντίδρασις** γράφε **ἐπίδρασις**
Σελ. 20, στήλ. 2, στίχ. 33
ἀντὶ **ἐπαρχῆ** γράφε **ἐπιεικῆ**
Σελ. 23, στήλ. 2, στίχ. 33
ἀντὶ **Κ' ἔλεγεν** γράφε **Μ' ἔλεγεν**
Σελ. 37, στήλ. 1. στίχ. 37
ἀντὶ **Ἐπόθουν** γράφε **Ἐπόνουν**
Σελ. 42, στήλ. 1, στίχ. 35
ἀντὶ **ἄδειαν** γράφε **εἴδησιν**
Σελ. 52, στήλ. 1, στίχ. 19
ἀντὶ **ἀσθενοῦσα** γράφε **ἀποθανοῦσα**
Σελ. 63, στήλ. 1, στίχ. 17
ἀντὶ **αὐτὸ μέσον** γράφε **αὐτὸ τὸ μέσον**
Σελ. 54, στήλ. 1, στίχ. 10
ἀντὶ **μὲ** γράφε **μή**.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888—1239

Digitized by Google

'Αριθ. 634 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΕ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 21 Φεβρουαρίου 1888

FOREIGN BODL: LIBR PERIODICALS

Η ΕΝ ΚΟΡΣΙΚΗι ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΙΚΙΑ

Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.

ΙΒ'

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΗΜΕΡΙΝΩΝ ΚΑΡΥΩΝ ΚΑΙ ΚΑΡΥΑΤΩΝ

Τὸ χωρίον τῶν Καρυῶν εὑρίσκεται, ἀκόμη καὶ σήμερον, ἐπὶ τῶν αὐτῶν θεμελίων, ἐφ' ὧν κατὰ πρῶτον ᾠκοδομήθη. Τινὲς μὲν τῶν οἰκιῶν ἀνῳκοδομήθησαν ἐπὶ τὸ μεγαλοπρεπέστερον· αἱ περισσότεραι ὅμως ἐξ αὐτῶν εἶναι ἐκεῖναι αἱ ἴδιαι, αἵτινες πρώτην φορὰν ἐκτίσθησαν. Τὴν σήμερον ἐκ περισσοῦ ὑπάρχουσιν ἐν Καρυαῖς μία Ἐκκλησία τῶν Ἑλλήνων, κειμένη εἰς τὴν δυτικὴν ἄκραν τοῦ χωρίου, καὶ μία ἄλλη τοιαύτη τῶν Λατίνων, κειμένη εἰς τὴν ἀνατολικὴν ἄκραν αὐτοῦ. Ἓν ἀστυνομεῖον, ἓν σχολεῖον ἀρρένων καὶ ἕτερον τοιοῦτο θηλέων, ἓν ταχυδρομεῖον μετὰ τηλεγραφείου, δύο βρύσεις, κείμεναι εἰς τὴν βόρειον ἄκραν τοῦ χωρίου, ἀποτελοῦσι τὸ σύνολον τῶν καθιδρυμάτων τῶν Καρυῶν.

Ὅλος ὁ πληθυσμὸς τῶν Καρυῶν τὴν σήμερον ἀνέρχεται εἰς 1001 ψυχάς. Τούτων δὲ μόλις οἱ ἡμίσεις εἶναι Ἕλληνες, ἢ ἐξ Ἑλλήνων καταγόμενοι· οἱ ἐπίλοιποι ἡμίσεις εἶναι Κορσικανοί. Οἱ Καρυᾶται ἐν γένει εἶναι γεωργοί. Καλλιεργοῦσι δὲ τοὺς δημητριακοὺς καρπούς, τὴν ἄμπελον, ἥτις παράγει ἐξαίρετον οἶνον, καὶ τὰ ἐλαιόδενδρα.

Τὸ κλῖμα τῶν Καρυῶν εἶναι ὑγιεινότατον. Τὸ χωρίον τοῦτο, κείμενον εἰς τὰ πλάγια δύο λοφίσκων, πλησίον τῆς θαλάσσης καὶ ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ, τὸν μὲν χειμῶνα δέχεται ὅλας τὰς ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἀντανακλωμένας ἡλιακὰς ἀκτῖνας, τὸ δὲ θέρος τὴν δροσερὰν αὔραν τῆς θαλάσσης. Τούτου δ' ἕνεκεν τὸ ἑκατοντάβαθμον θερμόμετρον τὸν μὲν χειμῶνα οὐδέποτε κατέρχεται κατωτέρω τῶν 8°, τὸ δὲ θέρος οὐδέποτε ἀνέρχεται ἀνωτέρω τῶν 30° ἐν τῇ σκιᾷ. Ἔτι δὲ τὸ ἔδαφος τῶν Καρυῶν εἶναι κατωφερὲς καὶ πωρῶδες, διόπερ, εἰς διάστημα δύο τριῶν ὡρῶν, μετὰ ραγδαίαν βροχὴν δὲν μένει οὐδ' ἴχνος ὑγρασίας ἐπ' αὐτοῦ.

Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἰατροῦ κ. Σ. Μεταξᾶ, τὸ χωρίον τοῦτο δύναται νὰ καταστῇ ἀξιολογώτατος σταθμὸς ἀσθενῶν, εἰς ἀνάρρωσιν διατελούντων· ὡς ἐπίσης δύναται νὰ ἦναι σωτήριον τὸ κλῖμα τοῦ χωρίου τούτου εἰς τὰς λεπτοφυεῖς καὶ ἐξησθενημένας κράσεις, αἵτινες δὲν δύνανται νὰ ὑποφέρωσι τὴν ψυχρότητα τοῦ χειμῶνος ἐν τοῖς βορείοις κλίμασιν. Ἐν γένει δὲ τὸ χωρίον τοῦτο ἔχει πολλὰ καὶ καλὰ φυσικὰ προσόντα, τὰ ὁποῖα τότε μόνον θὰ γίνουν γνωστά, ὅταν ἡ συγκοινωνία καταστῇ εὐκολωτέρα, καὶ ὅταν ὑπάρξουν ἄνθρωποι, οἵτινες νὰ θελήσουν νὰ τὰ ἐκμεταλλευθοῦν. Ἤδη δ' ἀπὸ πολλοῦ γίνεται λόγος περὶ κατασκευῆς ἀποβάθρας καὶ λιμένος· ἀλλὰ πρὸς τὸ παρὸν οὐδὲν θετικὸν καὶ βέβαιον φαίνεται.

Τὸ ἔαρ τῶν Καρυῶν εἶναι ἐξόχως ὡραῖον. Ἔδαφος ὑπὸ πυκνῆς καὶ δροσερωτάτης χλόης, ἀναμίκτου ὑπὸ παντοίων ἀνθέων, κεκαλυμμένον, ἡλιακαὶ ἀκτῖνες, ἡδέως θερμαίνουσαι καὶ ἀναζωογονοῦσαι τὴν φύσιν· κελαδήματα παντοίων πτηνῶν καὶ πλῆθος καλλικελάδων ἀηδόνων· φλοῖσβος θαλάσσης, βελάσματα ἀρνίων, ἦχοι ποιμενικῶν αὐλῶν.... Ἀγνοῶ ἂν ὁ ἐπαγγελλόμενος παράδεισος θὰ περιέχῃ τι περισσότερον τούτων!

Τρεῖς πηγαὶ παρέχουσιν ὕδωρ τοῖς Καρυάταις, ἡ Μοργάνα, ἡ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου καὶ ἡ τοῦ Ἁγίου Πέτρου. Τούτων δὲ μόνη ἡ τοῦ Ἁγίου Πέτρου παρέχει ὕδωρ κατάλληλον εἰς πόσιν. Τῶν ἄλλων πηγῶν τὰ ὕδατα εἶναι πλήρη διαφόρων ἁλάτων.

Οἱ φίλοι τοῦ κυνηγίου καὶ τῆς ἁλιείας δύνανται ἐν Καρυαῖς νὰ ἱκανοποιήσωσι κάλλιστα τὴν ὄρεξίν των. Κατὰ δὲ τὴν σύμφωνον μαρτυρίαν τῶν κυνηγῶν, ἐν τῇ ἐποχῇ τοῦ κυνηγίου αἱ πέριξ πεδιάδες βρίθουσι περδίκων, λαγῶν, ὀρτυκίων, περιστερῶν, τρυγόνων κλπ. Ἡ δὲ ἁλιεία, εἴτε δι' ἀγκίστρου, εἴτε διὰ δικτύων, πάντοτε ἱκανῶς ἀνταμείβει τοὺς κόπους τοῦ ἁλιεύοντος.

Τὸ εἰς Καρυὰς δρομολόγιον εἶναι τὸ ἀκόλουθον. Συγκοινωνία μεταξὺ Αἰακκίου καὶ Καρυῶν ὑπάρχει καθ' ἑκάστην. Περὶ ἐνάτην πρωϊνὴν ὥραν ἀναχωρεῖ ἐξ Αἰακκίου ἡ ταχυδρομικὴ ἅμα-

Digitized by Google

ξα, ἡ κατευθυνομένη εἰς Βίκω, καὶ φθάνει εἰς Σαγώναν περὶ τρίτην ὥραν μ.μ. Ἐνταῦθα ἑτέρα ἅμαξα λαμβάνει τὸν ταξειδιώτην, τὸν ὁποῖον φέρει εἰς Καρυὰς περὶ πέμπτην ὥραν μ μ. Ἡ ἐξ Αἰακκίου μέχρι Σαγώνας ὁδὸς εἶναι 37,636 μέτρων, ἡ δ' ἐκ Σαγώνας μέχρι Καρυῶν 13, 794. Μεταξὺ δὲ Σαγώνας καὶ Καρυῶν, ἀνάμεσα τοῦ ὑπ' ἀριθ. 38 καὶ 39 συνόρου, ὑπάρχει μικρός τις κολπίσκος, τὸν ὁποῖον οἱ Κορσικανοὶ ὀνομάζουσι *Scalo greco*. Λέγεται δ' ὅτι ἐπὶ τῆς παραλίας ταύτης ἀπεβιβάσθησαν οἱ πρῶτοι ἐν Κορσικῇ ἐλθόντες Ἕλληνες.

Ἰδιαίτερα ἤθη καὶ ἔθιμα παρὰ τοῖς σημερινοῖς Καρυάταις σχεδὸν δὲν ὑπάρχουσιν. Μέχρι πρὸ τριάκοντα περίπου ἐτῶν, ὡς λέγεται, οἱ Ἕλληνες οὗτοι διετήρουν εἰσέτι ἔθιμά τινα τῶν προγόνων των. Οὕτω δέ, ὅταν ἀπέθνησκέ τις, τὸν ἐξήπλωνον κατὰ γῆς ἐπί τινος τάπητος εἰς τὸ ἰσόγειον τῆς οἰκίας καὶ ἐκεῖ αἱ γυναῖκες, περὶ τὸν νεκρὸν, ὀλοφυρόμεναι τὸν ἐμοιρολόγουν.

Τὸ ἔθιμον τοῦτο ὑπάρχει καὶ παρὰ τοῖς Κορσικανοῖς ἀπαράλλακτα, ὡς καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησι πολλῶν μερῶν τῆς Ἀνατολῆς. Ὡσαύτως δ' ὑπάρχουσι παρὰ τοῖς Κορσικανοῖς καὶ αἱ ἔμμισθοι μοιρολογήστριαι.

Τὸ δὲ ἑσπέρας τοῦ ἐνταφιασμοῦ, οἱ συγγενεῖς καὶ οἱ γείτονες τῶν πενθηφορούντων ἔφερον διάφορα ἐδέσματα εἰς τὸν τόπον, ἔνθα ἦτο ἐξηπλωμένος ὁ νεκρός, καὶ ἐκεῖ τρώγοντες πάντες ὁμοῦ ἐτέλουν τὴν λεγομένην *Συγχωριάν*.

Αἱ τελεταὶ τῶν γάμων καὶ τῶν βαπτίσεων ὡσαύτως συνωδεύοντο ἄλλοτε ὑπὸ διαφόρων ἐθίμων μετενεχθέντων ἐκ Πελοποννήσου· ἀλλ' ἁπάντων τούτων ἀπωλέσθη σχεδὸν καὶ αὐτὴ ἡ μνήμη. Οὕτω, λόγου χάριν, λέγεται ὅτι μετὰ τὴν τελετὴν τοῦ γαμου, ὅταν οἱ νεόνυμφοι ἐπέστρεφον ἐκ τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν οἰκίαν, τότε ἀντὶ νὰ καθήσωσιν ἐπὶ καθεκλῶν ἢ ἀνακλίντρων, ἐκάθηντο ἐπὶ δύο σακκίων, ἅτινα ἦσαν πλήρη σίτου, οἱ δὲ συγγενεῖς καὶ φίλοι αὐτῶν, ἐρχόμενοι εἰς χαιρέτησίν των, ἔθετον ἐν ὁποιονδήποτε δῶρον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἢ ἐπὶ τοῦ ὤμου τῆς νύμφης.

Οἱ ἀρχαῖοι ἄποικοι Ἕλληνες ἑώρταζον τὰς μεγάλας ἑορτάς των λίαν πομπωδῶς. Τὴν παραμονὴν τῶν Χριστουγέννων, τοῦ Ἁγίου Βασιλείου καὶ τοῦ Ἁγίου Λαζάρου, ἄνδρες καὶ παιδία περιήρχοντο τὰς οἰκίας, ψάλλοντες τὰ ἐπὶ τούτῳ τραγούδια, τῶν ὁποίων ἡ ἀνταμοιβὴ ἦτο ἓν κέρασμα, ἓν λουκάνικον, ἢ μερικὰ τραγήματα. Τὴν δὲ ἡμέραν τῶν μεγάλων ἑορτῶν διωργάνιζον προχείρως διαφόρους διασκεδάσεις καὶ δημοσίους χορούς.

Ἀλλ' ἰδίως μετὰ μεγάλης πομπῆς ἐτελεῖτο ἡ ἑορτὴ τοῦ Πάσχα, τῆς ὁποίας ἴχνη διεσώθησαν μέχρι σήμερον. Τῇ Κυριακῇ, λίαν πρωΐ, μετὰ τὴν διανομὴν τῶν λαμπάδων ὁ ἱερεὺς διὰ μέσου τεμαχίου χάλυβος, πυρίτου λίθου καὶ ὕσκας ἤναπτε πυράν, τουτέστι τὸ *Νέον φῶς*, τὸ ὁποῖον μετέδιδε τοῖς πιστοῖς διὰ τοῦ «*Δεῦτε λάβετε φῶς κτλ.*». Κατόπιν δὲ τούτων ἐξήρχετο τῆς Ἐκκλησίας ὅλος ὁ λαὸς μετὰ τοῦ Κλήρου καὶ ἐν τῇ αὐλῇ τῆς Ἐκκλησίας ἀνεγίνωσκεν ὁ λειτουργῶν ἱερεὺς τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ὄρθρου καὶ ἔψαλλε, κατὰ τὸ σύνηθες, τὸ «*Χριστὸς ἀνέστη κτλ.*». Μετὰ ταῦτα δὲ ὁ ἱερεὺς κρατῶν ἀνὰ χεῖρας τὴν σημαίαν τῶν ἀποίκων Ἑλλήνων, ἤρχετο πρὸ τῶν θυρῶν τῆς Ἐκκλησίας, αἵτινες ἦσαν κλεισταί, καὶ ἔλεγεν:

— « Ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι καὶ εἰσελεύσεται ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης ! »

Εἷς δέ τις, ὁποιοσδήποτε, κεκρυμμένος ὄπισθεν τῶν θυρῶν, ἀπεκρίνετο ὡς ἑξῆς:

— « Τίς ἐστιν οὗτος ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης ; »

Ὁ ἱερεὺς δ' εἰς ταῦτα ἀποκρινόμενος ἔλεγεν:

— « Κύριος κραταιὸς καὶ δυνατὸς ἐν πολέμῳ! Ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης ! »

Ὁ δ' ὄπισθεν τῶν θυρῶν κεκρυμμένος ἠρώτα καὶ πάλιν:

— « Τίς ἐστιν οὗτος ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης ; »

Τότε δ' ὁ ἱερεὺς παραβιάζων τὴν θύραν τῆς Ἐκκλησίας καὶ εἰσερχόμενος εἰς αὐτὴν ἔλεγεν :

— « Κύριος τῶν Δυνάμεων ! Αὐτός ἐστιν ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης ! »

Μετὰ δὲ τὴν μικρὰν ταύτην παράστασιν, ἤρχιζεν ἡ Ἀκολουθία τῆς Ἀναστάσεως καθὼς εἶναι διατεταγμένη εἰς τὰ βιβλία τῆς Ἐκκλησίας.

Εἰς τὸ τέλος δὲ τῆς Ἀκολουθίας ὁ ἱερεὺς λαβὼν τὸ Εὐαγγέλιον, ἵστατο ἐν τῷ μέσῳ τῆς Ἐκκλησίας ἢ ἐν ἄλλῳ τινὶ καταλλήλῳ τόπῳ. Ἐρχόμενοι δὲ κατὰ σειρὰν οἱ χριστιανοί, ἠσπάζοντο τὸ Εὐαγγέλιον καὶ τὴν δεξιὰν τοῦ ἱερέως, ὁ δὲ ἱερεὺς ἠσπάζετο αὐτοὺς εἰς τὸ μέτωπον. Οὕτω δὲ ὁ μὲν πρῶτος, ἀσπασθεὶς τὸ Εὐαγγέλιον, ἵστατο πλησίον τοῦ ἱερέως, ὁ δὲ δεύτερος, ἀσπασθεὶς τὸ Εὐαγγέλιον, περιεπτύσσετο κατόπιν καὶ ἠσπάζετο τὸν παρὰ τῷ ἱερεῖ ἱστάμενον καὶ ἐλάμβανε θέσιν παρ' αὐτῷ· τοῦτ' αὐτὸ ἐποίει καὶ ὁ τρίτος, λαμβάνων θέσιν παρὰ τῷ δευτέρῳ καὶ οὕτω καθεξῆς. Οὕτω δέ, τὴν ἡμέραν ἐκείνην, εὑρίσκετο ὅλον τὸ χωρίον παρατεταγμένον ἐν στρατιωτικῇ παρατάξει, ἔχον ἐπὶ κεφαλῆς τὸν ἱερέα του. Οἱ ἀσπασμοὶ οὗτοι βεβαίως ἐγίνοντο διὰ τοῦ *Χριστὸς ἀνέστη*. — *Ἀληθῶς ἀνέστη*. Τὴν ἡμέραν δὲ ταύτην ἔπρεπε νὰ λησμονηθοῦν τὰ μεταξὺ τῶν ἐχθρῶν μίση. Ἑτέραν σειρὰν τοιαύτην καὶ διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου λέγεται ὅτι ἀπετέλουν καὶ αἱ γυναῖκες ἐκ τοῦ

Digitized by Google

ἑτέρου μέρους. Τὸ ἔθιμον τοῦτο ἐτελεῖτο κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, περὶ τὰ μέσα τοῦ ΙΖ΄ αἰῶνος, καὶ ἐν Ἀθήναις. [1]) Εἰρήσθω δ' ἐν παρόδῳ καὶ τοῦτο, ὅτι οἱ πυροβολισμοὶ τοῦ Πάσχα θεωροῦνται ἀκόμη καὶ σήμερον παρὰ τοῖς Ἕλλησι τούτοις ὡς πρᾶγμα ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον διὰ τὸν πανηγυρισμὸν τῆς μεγάλης ταύτης ἑορτῆς. Τοὐναντίον δ' ἡ συνήθεια τῶν κοκκίνων αὐγῶν σχεδὸν παντελῶς ἐξέλιπεν.

Περὶ τῆς ἐνδυμασίας ἀπὸ πολλοῦ ἤδη δὲν ἔχει τις νὰ παρατηρήσῃ τι ἰδιαίτερον παρὰ τοῖς Ἕλλησι τῆς Κορσικῆς. Γυναῖκες, ἄνδρες καὶ παιδία εἶναι ἐνδεδυμένοι τὴν σήμερον ὡς καὶ οἱ λοιποὶ Κορσικανοί. Φαίνεται ὅμως ἐπὶ πολὺν χρόνον, δηλαδὴ μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ παρόντος αἰῶνος, νὰ διετήρησαν τὴν ἐθνικήν των ἐνδυμασίαν. Τὰ κυριώτερα μέρη τῆς ἐνδυμασίας ταύτης, καθόσον πληροφορούμεθα ἐκ τῆς ἀνωνύμου Ἱστορίας τοῦ La Ville Heurnois καὶ ἐκ τῆς εἰκόνος, ἥτις εὑρίσκεται ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Παρεκκλησίῳ τοῦ Αἰακκίου, ἦσαν τὰ ἑξῆς· Φέσι μεγάλο, καὶ βραδύτερον πῖλος Κορσικανικός, πλατὺ ζωνάρι ἴσως σελαχλῆκι καὶ φαρδὺ βρακί, διὰ τοὺς ἄνδρας· διὰ δὲ τὰς γυναῖκας· Κοντὸ ὑποκάμισον, φουστάνι ἁπλοῦν, ζώνη πλατεῖα ὑποβαστάζουσα τοὺς μαστούς, κοντογοῦνι, καὶ κεφαλόδεσμος ἐκ χονδροῦ ὑφάσματος [2]).

Τοῦθ' ὅπερ δ' ἱκανῶς εἰσέτι σώζεται παρὰ τοῖς σημερινοῖς Καρυάταις εἶναι ἡ ἑλληνικὴ φυσιογνωμία. Ὁ ἐπισκεφθεὶς διάφορα χωρία τῆς Κορσικῆς καὶ κατόπιν τὰς Καρυάς, εὐθὺς ὁμολογεῖ ὅτι οἱ Καρυᾶται Ἕλληνες καὶ κυρίως αἱ Ἑλληνίδες διαφέρουσι κατὰ τὴν φυὴν καὶ δέμας πολὺ τῶν ἄλλων Κορσικανῶν καὶ Κορσικανίδων. Φαίνεται δὲ ἡ ἐκ Πελοποννήσου ἐλθοῦσα γενεὰ αὕτη νὰ ἦτο φυσικῶς καλῆς καταγωγῆς. Εἰς ὑποστήριξιν δὲ τούτου μεταφέρω ἐνταῦθα τὰς ἀκολούθους μαρτυρίας ἀρχαίων καὶ νεωτέρων συγγραφέων.

Οὕτω ὁ μὲν de Pommereul λέγει; «Les Grecs établis en Corse habitent Ajaccio, et leurs femmes qui sont d' un très-beau sang contribuent à en enbellir le séjour.» [3]).

Ἕτερος δέ τις Γάλλος συγγραφεὺς τῆς αὐτῆς ἐποχῆς, ἐν ἰδιαιτέρᾳ του ἐπιστολῇ, λέγει περὶ τῶν ἐν Κορσικῇ ἀποίκων Ἑλληνίδων ὅτι «Elles sont plus belles que les plus jolies Corses, plus vives que toutes nos Françaises ensemble.» [1])

Ὁ δὲ C. de l' Eglise de Felix, νεώτερός τις συγγραφεύς, λέγει περὶ τῆς ἐν Καρυαῖς ἑλληνικῆς ἀποικίας τὰ ἑξῆς·

«Ne differant des nous en rien par le coustume,
Ils ont de leur pays conservé la coutume
Et la religion. Rarement un hymen
Mêle leur sang au nôtre. Aussi par d'examen
Suffit pour retrouver le type de leur race :
Chez les femmes beauté; chez les hommes audace.» [2])

Κατ' ἐμὴν δὲ παρατήρησιν, ἐκ τῶν φοιτησάντων εἰς τὸ Σχολεῖόν μου μαθητῶν καὶ μαθητριῶν τῆς ἐν Καρυαῖς ἑλληνικῆς ἀποικίας αἱ μαθήτριαι ὑπῆρξαν πολὺ εὐφυέστεραι τῶν μαθητῶν. Οἱ δὲ Καρυᾶται ἐν γένει εἶναι οἰκονόμοι, νηφάλιοι καὶ φίλεργοι. Τοῦθ' ὅπερ δὲ ἰδιαιτέρως παρετήρησα παρ' αὐτοῖς εἶναι ὅτι τὸ στρατιωτικὸν στάδιον ὄχι μόνον δὲν τοὺς τρομάζει, ἀλλὰ τοὐναντίον καὶ τοὺς προσελκύει, ὅπερ πολλάκις ἐκλέγουσι καὶ ὡς βιοποριστικὸν ἐπάγγελμα. Σχεδὸν δὲ ὅλοι οἱ Καρυᾶται εἶναι καὶ εὐστοχώτατοι κυνηγοί

(Ἕπεται συνέχεια)

Ν. Β. Φαρδυς

1). Βλ. G. Wheler Voyage, κλπ. ὡς ἐν τῷ τέλει τῆς *Εἰσαγωγῆς*, Τόμ. Β΄., σελ. 123.

2). Παράβαλε καὶ Description de la Corse κτλ. σελ. 77.

3). Encyclopédie κτλ par Diderot κλπ. Τόμ. Α΄, σελ. 698.—Καὶ Hist. de l' île de la Corse κτλ. Τομ. Α΄., σελ. 122.

1) Description de la Corse κτλ. σελ. 76.

2). Souvenirs de la Corse κτλ., σελ. 67.

ΚΑΤΑΚΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΗΛΕΦΩΝΟΥ

Τὸ τηλέφωνον, εἰς ὃ ἐν ἀρχῇ τῆς ἐφευρέσεώς του οὐδεὶς σχεδὸν ἐπίστευεν, ἐντὸς ὀλιγίστων ἐτῶν ἐγένετο ὄργανον χρήσεως κοινοτάτης καὶ ἐνεκλιματίσθη ἐν τῷ καθ' ἡμέραν βίῳ, ἐξυπηρετοῦν πολλαπλᾶς αὐτοῦ ἀνάγκας. Ἤδη πᾶσα πόλις φιλοδοξεῖ νὰ ἔχῃ τὸ τηλεφωνικὸν αὐτῆς σύμπλεγμα. Ἡ συγκοινωνία τελεῖται καὶ ἀπὸ μεγάλων ἀποστάσεων, εὐχερῶς δὲ ἤδη συγκοινωνεῖ τις διὰ τοῦ τηλεφώνου μεταξὺ Παρισίων καὶ Χάβρης ἢ μεταξὺ Παρισίων καὶ Βρυξελλῶν. Πρὸ τινων ἐτῶν ἦτο ἀμφίβολον ἂν ἠδύνατο νὰ ὑπάρξῃ τηλεφωνικὴ γραμμή, ἔχουσα ἔκτασιν μεγαλειτέραν τῶν 40 χιλιομέτρων. Ἡ μεταξὺ Βρυξελλῶν καὶ Ἀμβέρσης λειτουργοῦσα νῦν γραμμὴ ἔχει μῆκος 44 χιλιομέτρων. Αἱ πρῶται πόλεις, αἱ συνδεθεῖσαι τηλεγραφικῶς κατὰ τὸ 1836, ὑπῆρξαν ἡ Ἀμβέρση καὶ αἱ Βρυξέλλαι. Αὐταὶ αἱ ἴδιαι ἦσαν καὶ αἱ δύο πρῶται πόλεις, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐδοκιμάσθη ἡ τηλεφωνικὴ συνεννόησις ἐν μακρυνῇ ἀποστάσει. Ἡ ἑνοῦσα νῦν τοὺς Παρισίους μετὰ τῶν Βρυξελλῶν τηλεφωνικὴ γραμμὴ ἔχει μῆκος 320 χιλιο-

Digitized by Google

μέτρων. Ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ ἀπὸ Λονδίνου εἰς Νιουκάστελ γραμμὴ ἔχει μῆκος 450 χιλιομέτρων. Ἐν Ἀμερικῇ τὰ τηλεφωνικὰ σύρματα μεταξὺ Νέας Ὑόρκης καὶ Βοστώνης ἔχουσι μῆκος 1000 χιλιομέτρων. Ἡ γραμμὴ αὕτη εἶνε ἡ μακροτέρα πασῶν. Ὁ λόγος φέρεται εἰς ἀπόστασιν 1,000,000 μέτρων. Ἡ Μασσαλία ἀπέχει τῶν Παρισίων μόνον 900 χιλιόμετρα. Δύνανται ἄρα νὰ συνδεθῶσι τηλεφωνικῶς αἱ δύο πόλεις. Ὅπως τὸ πρᾶγμα ἀποδειχθῇ ἐμπράκτως, ἡ διεύθυνσις τῶν γαλλικῶν τηλεγράφων ἐπενόησε τὸ ἑξῆς ἁπλοῦν πείραμα· Ἥνωσε τὴν γραμμὴν τῶν Βρυξελλῶν-Παρισίων πρὸς τὴν γραμμὴν Βρυξελλῶν-Ἀμβέρσης, πρὸς ταύτας δὲ δευτέραν γραμμὴν ἄρτι κατασκευασθεῖσαν μεταξὺ Παρισίων καὶ Βρυξελλῶν καὶ εἰς τὸ ὅλον σύμπλεγμα προσέθηκε καὶ τὴν γραμμὴν ἀπὸ Βρυξελλῶν εἰς Βερβιέ. Οὕτω ἐπετελέσθη γραμμὴ μήκους 1000 χιλιομέτρων. Ἡ ἐπιτυχία ὑπῆρξεν πλήρης. Οὐδεμία ἀσάφεια ἐν τῇ μεταβιβάσει τῶν λέξεων. Εἰς τοσοῦτον μακρὰν ἀπόστασιν ἀκούεται ἡ ὁμιλία, ὡσεὶ οἱ συνομιληταὶ εὑρίσκονται εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων βημάτων. Αἱ ἐργασίαι πρὸς σύνδεσιν τῶν Παρισίων καὶ τῆς Μασσαλίας ἤρχισαν ἤδη. Ὁμιλῶν τις ἀπὸ τῶν ὄχθων τοῦ Σηκουάνα θὰ ἀκούεται εἰς τὴν Μεσόγειον. Οἱ Φωκαεῖς θὰ εὑρίσκονται εἰς ἄμεσον συγκοινωνίαν μετὰ τῆς Λουτεκίας. Τίς θὰ ἐπίστευε τοῦτο πρὸ ὀλίγων ἐτῶν;

ΤΟ ΒΟΤΑΝΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Η'

Ἡ καλύβη τοῦ Ἀθιγγάνου

Ἐννοεῖται ὅτι ὁ Γιαννιός ἐτήρησε τὴν ὑπόσχεσίν του. Τοιαῦται ὑποσχέσεις τηροῦνται τόσον εὐκόλως! Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν πρόσκλησιν τοῦ Γυφτοκάβουρα, φέρων τὸν βαρὺν ὑλοτομικὸν πέλεκυν τοῦ ἐξαδέλφου του Χρήστου ἐπ' ὤμου, ἐπορεύετο πρὸς τὴν καλύβην τοῦ σιδηρουργοῦ, ἵνα παραγγείλῃ ὅμοιον διὰ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Φωκίωνα.

Αὐτὴ ἦτο αἰτία εἰς τὸ φανερόν· ἠρέσκετο δὲ καὶ ὁ ἴδιος νὰ πιστεύῃ ὅτι ἀληθῶς πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἀδελφικῆς ἐντολῆς ἐπέσπευδε τόσῳ προθύμως τὸ βῆμα τὴν δείλην ἐκείνην τοῦ Μαΐου, ἀψηφῶν τὴν καυστικὴν θερμότητα τοῦ ἡλίου. Ἀλλὰ τὸ κρυπτὸν ἐλατήριον, οὗ τὴν ὕπαρξιν οὐδ' ὑπώπτευεν ὑπὸ τὸ στέρνον αὐτοῦ ὁ ἁπλοῦς εἰκοσαετὴς ποιμήν, τὸ ἐλατήριον δι' οὗ ἐκινοῦντο οἱ πόδες αὐτοῦ, ὅπως κινοῦνται οἱ δεῖκται τοῦ ὡρολογίου, ἦτο οὐχὶ ἡ ἀδελφικὴ στοργή, ἀλλ' ἡ ἐπιθυμία νὰ ἐπανίδῃ τὴν Ἀθιγγανίδα.

Εἶνε καὶ τοῦτο ἓν ἐκ τῶν ἀνεξηγήτων μυστηρίων τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας. Ἀπὸ τῆς ξηρᾶς καὶ αὐχμηρᾶς ἀντιπαθείας βλαστάνει οὐχὶ σπανίως τῆς περιπαθεστάτης ἀγάπης τὸ ἄνθος, ἐνῷ ἡ ἀμοιβαία συμπάθεια πολλάκις ἐξατμίζεται, καθίσταται ἀδιαφορία διὰ τῆς προσεγγίσεως. Μεγάλοι ἔρωτες, μεγάλαι φιλίαι, ἤρξαντο δι' ἔχθρας ἀμοιβαίας, καὶ ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ αἰσθήματος ἐγένετο οὐχὶ σπανίως ἡ παράδοξος μονομαχία, καθ' ἣν οἱ ἀντίπαλοι ἐφορμῶσι κατ' ἀλλήλων πάνοπλοι, μένεα πνέοντες, καὶ συντρίβουσι τὰς λόγχας — ἵνα ριφθῶσιν εἰς τὰς ἀγκάλας ἀλλήλων.

Ἀκριβῶς εἰπεῖν, τὸ πρὸς τὴν Ἀθιγγανίδα αἴσθημα τοῦ ποιμένος, καίπερ παρεμφερὲς δὲν εἶχεν ὅμως τοιοῦτον τύπον. Ἀνῆκεν ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἐξελίξεως εἰς τὸ εἶδος τῶν ἐχόντων τρεῖς φάσεις· πρώτη φασις ἦτο ἡ ἀντιπάθεια, ἤρχιζε νῦν ἡ δευτέρα, ἡ ἀγάπη· τρίτη φάσις κατὰ μοιραῖον κανόνα ὤφειλε νὰ ἐπέλθῃ τὸ μῖσος!...

Ὁ Ἀθίγγανος, καθήμενος ἐπὶ ὀγκώδους λίθου πρὸ τῆς καλύβης, ὤξυνε διὰ τῆς ρίνης πέλεκυν καινουργῆ, ὃν ἐκράτει μεταξὺ τῶν γονάτων. Ἤκουσε τὸ βῆμα τοῦ χωρικοῦ καὶ ἔστρεψε τὴν κεφαλήν. Ἐμειδίασε τὸ μειδίαμα ἐκεῖνο τῆς εὐαρεσκείας, ὅπερ καθίστα στυγνοτέραν τὴν ζωώδη μορφὴν αὐτοῦ καὶ προσεφώνησε τὸν ἐρχόμενον·

— Καλῶς τὸν Γιαννιό! Πολλὰ χρόνια θὰ ζήσῃς, παιδί μου.

— Γιατί; ἠρώτησεν ἐκεῖνος, καὶ προσεγγίσας προσέθηκεν εἰς ἄλλον τόνον φωνῆς: ὥρα καλή!

Ὁ σιδηρουργὸς ἔτεινε τὴν χεῖρα πλήρη σκωρίας καὶ στιλπνῶν ρινισμάτων σιδήρου καὶ ἔσφιγξε τὴν τυλώδη παλάμην τοῦ ἀγρότου.

— Γιατί; νὰ γιατί: πολλὴ ὥρα ἔλεγα 'ς τὸ κορίτσι, σήμερα ἔπρεπε νὰ μᾶς ἔρθῃ ὁ Γιαννιὸς ἀπ' τῆς Γουβαις πῶχουμε καὶ τὸ ῥημολάγι.

— Ῥημολάγι: καὶ ποῦ τὸ βάρεσες, 'ς τὸ καρτέρι;

— Ἐγὼ νὰ τὸ βαρέσω· σὰν πως κυνηγάω ποτέ; Τῶπιασε ἡ Ζεμφύρα ἐψὲς μέσ 'ς τὸ στάρι τοῦ Καράμπελα.

— Γειὰ 'ς τὰ ποδάρια της! εἶπεν ὁ ποιμὴν γελῶν.

Καὶ ἐκάθισε μετὰ τοῦ σιδηρουργοῦ παρὰ τὴν θύραν τῆς καλύβης καὶ ἧναψε διὰ τῶν πυρεκβόλων τὸ σιγάρον αὐτοῦ. Ὁ Γυφτοκάβουρας ἐπανέλαβε τὸ ρίνισμα τοῦ πελέκεως, ὅπερ διέ-

Digitized by Google

κοπτε συνεχῶς ὅπως ἀποτείνῃ τὸν λόγον πρὸς τὸν παρακαθήμενον· ἐκεῖνος δ' ὡμίλει μασσῶν τὸ σιγάρον καὶ ἐκπέμπων νέφη καπνοῦ ἐπὶ τὸ γένειον καὶ τὴν ἀσκεπῆ κόμην τοῦ Ἀθιγγάνου. Ἦτο δὲ ἡ κόμη αὐτή, ἡ μηδέποτε λειανθεῖσα ὑπὸ κτενός, τόσῳ δασεῖα καὶ περίπλοκος, ὥστε χωρικός τις ἀστεῖος εἶπεν ἡμέραν τινὰ πρὸς ἕτερον ἀναζητοῦντα ἀπολεσθὲν ἐρίφιον:

— Μωρὲ κουμπάρε, γιὰ τήρα καλὸ κακὸ μὴν τρύπωσε 'ς τὰ μαλλιὰ τοῦ Γυφτοκάβουρα!

Ὁ Γιαννιὸς συνωμίλει μετὰ τοῦ Ἀθιγγάνου περὶ διαφόρων πραγμάτων τοῦ χωρίου, ἄνευ ὀρέξεως. Προφανῶς ἐστενοχωρεῖτο καὶ ἔτυπτε διὰ τοῦ τσαρουχίου τὸ χῶμα. Δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατηθῇ ἐπὶ πλέον.

— Καὶ ποῦ γυρνάει ἡ Ζεμφύρα;

— Πᾷ νὰ ποτίσῃ τὴ γομάρα καὶ νὰ φέρῃ καὶ ξύλα. Μὰ τί διάτανο κάνει καὶ δὲν γυρνάει; Πάει νὰ βραδυάσῃ καὶ δὲν ἔχουμε φωτιά.

Καὶ ἐγερθεὶς ἐσπόγγισεν ἐπὶ τῶν χειρίδων αὐτοῦ τὰς χεῖρας καὶ δήξας τοὺς λιχανοὺς ἐξήνεγκε συριγμὸν ὀξύτατον, ὃν ἀπέδωκε πολλαπλοῦν ἡ ἠχώ.

— Κόπιασε νὰ ἰδῇς καὶ τὸ 'ρημάδι μας τόρα.

Καὶ ὤθησε τὴν νεότευκτον θύραν τῆς καλύβης. Ἦτο δ' ἡ καλύβη αὐτὴ παλαιὰ ἀχυραποθήκη τοῦ χωρικοῦ Καράμπελα, ὅστις παρέσχεν ἄνευ μισθώματος εἰς τὸν σιδηρουργὸν τὸ δικαίωμα τῆς ἐνοικήσεως, ὑποχρεώσας ὅμως αὐτὸν νὰ ἐπανορθώσῃ τὴν σεσαθρωμένην στέγην, ν' ἀντικαταστήσῃ τοὺς σεσηπότας στύλους καὶ τὰ κατασκευάσῃ φύλλον τῆς θύρας. Ὁ σιδηρουργὸς ἐπετέλεσε πάντα ταῦτα ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν καὶ ἐνεκατέστη ἐν αὐτῷ ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου. Τὸ οἴκημα βεβαίως οὐδ' εὐρύχωρον ἦτο οὐδὲ θερμὸν κατὰ τὸν χειμῶνα, ἀλλὰ πάντοτε προτιμότερον τῆς σκιᾶς τῶν δένδρων. Καὶ ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν δένδρων θὰ διεχείμαζον πατὴρ καὶ κόρη ἂν δὲν ἐτύγχανεν ἡ ἀχυραποθήκη τοῦ Καράμπελα.

Ἐννοεῖται ὅτι τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς ἦτο ἄξιον τῶν ἐνοικούντων· πενιχρόν, ἀκατάστατον, πλῆρες σιδηρικῶν, κοσκίνων, ρακῶν ἀνηρτημένων ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, καὶ δύο μεγάλων τυμπάνων. Εἰς τὸ βάθος ἀπέναντι τῆς θύρας ἔστιλβον ἐπὶ σανίδος πήλινα μαγειρικὰ σκεύη, δεξιᾷ δὲ τῷ εἰσερχομένῳ ἐκρέμαντο ἀπὸ δοκοῦ κατὰ σειρὰν εἷς ὀξύαυλος, εἷς ἄσκαυλος, ἓν *ντέφι* καὶ διερρωγὸς κάτοπτρον, ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ ὁποίου ἦν ἐσφηνωμένον νωδὸν κτένιον. Τὸ ἔδαφος ἦτο κεχρισμένον, ὡς πάντες οἱ ἀγροτικοὶ οἶκοι, δι' ἀργιλλώδους γῆς κόπρῳ βοὸς μεμιγμένης, ἡ ὀροφὴ μαύρη ἐκ τοῦ καπνοῦ. Δύο σκαμνία χαμηλὰ βαναύσως εἰργασμένα καὶ μία *τάβλα*, ἤτοι ταπεινὴ τράπεζα φαγητοῦ ἐν χρήσει παρὰ τοῖς χωρικοῖς, οἵτινες τρώγουσι κατὰ γῆς καθήμενοι, ἦσαν τὰ μόνα ἔπιπλα.

Ὁ Ἀθίγγανος παρετήρησεν ὅτι ὁ Γιαννιὸς δὲν ἐφαίνετο εὐχαριστημένος ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς τοῦ οἴκου διακοσμήσεως.

— Αἴμ, τί νὰ κάνωμε, παλληκάρι μου; εἶπε μετά τινος πικρίας. Δὲν ἔχομε ἐμεῖς τὰ χωράφια καὶ τὰ πράμματα τοῦ Καρανίκου. Ἤρθαμεν μὲ τὰ βρεμμένα μας τὰ κουρέλια κατὰ πῶς μᾶς εἶδες, χωρὶς σύνεργα, χωρὶς τίποτε. Μ' ἔψησε ἡ φωτιὰ καὶ μ' ἔφαγε τὸ σίδερο καὶ μένα καὶ τὸ ἄμοιρο τὸ κορίτσι, ὡς ποῦ νὰ σηκώσωμε 'λίγο κεφάλι. Καὶ πάλι, νᾆνε καλὰ κ' οἱ χωριανοὶ ποῦ μᾶς βοήθησαν καὶ δουλειὰ δὲν μᾶς ἔλειψε, καλὰ τὰ φέραμε ὡς ἐδῶ καὶ τὴν γομάρα πήραμε καὶ σύνεργα καὶ ὅλο καλλιώτερα θὰ πᾶμε ἂν ἔρθουν δεξιὰ ἡ δουλειαίς.

Μόλις ἐξῆλθον πάλιν συνεννοούμενοι περὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ πελέκεως, προέβαλε πέραν ἀπὸ τῆς συστοιχίας τῶν πλατάνων κινούμενός τις ὄγκος ξύλων καὶ ἡ ὄνος ὄπισθεν αὐτοῦ ἀπὸ σχοινίου συρομένη.

— Ἔλα, πάρ' τὰ ποδάρια σου κ' ἔχουμε μουσαφίρη, ἐφώνησεν ὁ Γυφτοκάβουρας.

Τὸ βαδίζον φορτίον ἀνεκινήθη καὶ διεφάνη ἡ μορφὴ τῆς Ἀθιγγανίδος κεκλιμένη ὑπὸ τὸ βάρος καὶ ὑπόδρα τὸ βλέμμα αὐτῆς διὰ τῶν κλάδων ὀλισθαῖνον.

— Ὥρα καλή, καλῶς ὥρισες, εἶπε.

Στᾶσα παρὰ τὴν καλύβην ἀπέρριψε μετὰ πατάγου τὰ ξύλα καὶ ἀπετίναξε τὰ μεταξὺ τῶν τριχῶν εἰσδύσαντα ξηρὰ φύλλα καὶ λέπη φλοιῶν. Ἦτο κεκμηκυῖα, κάθιδρως καὶ ἐκαθέσθη ἐπὶ ἐρριμμένου κορμοῦ δένδρου τανύουσα τὰ ἐκ τοῦ φόρτου ἀπαλλαγέντα μέλη.

Ὁ σιδηρουργὸς ἐξηκολούθει τὴν μετὰ τοῦ χωρικοῦ συνδιάλεξιν, ἰδὼν ὅμως ὅτι ἡ κόρη παρέτεινε τὴν νωχελῆ ἀκινησίαν·

— Μπᾶ, τὴν ἀκαμάτρα! ἐπιστραφεὶς εἶπε διὰ φωνῆς θωπευτικῆς μᾶλλον ἢ ὀργίλης.

Ἡ Ζεμφύρα ἀνηγέρθη μετὰ γοργότητος, ἔδεσε τὴν ὄνον καὶ ἔσπευσε πρὸς τὴν καλύβην· μετὰ μικρὸν δ' ἤναπτε γονυπετὴς μικρὰν πυρὰν ἐν ὑπαίθρῳ οὐχὶ μακρὰν τῆς θύρας.

Ὁ ἥλιος εἶχε πρὸ πολλοῦ δύσῃ καὶ ἡ σκιὰ τῶν βουνῶν ἔπιπτε βαρεῖα ἐπὶ τῆς καλύβης καὶ τοῦ περὶ αὐτὴν χώρου. Ὁ Ἕσπερος ἐσελάγιζεν ὑπὲρ τὰς κορυφὰς τῶν πλατάνων, καὶ πέραν ἀπὸ τοῦ χωρίου ἡ αὔρα τῆς ἑσπέρας ἔφερε διακεκομμένας φωνὰς ἀνθρώπων καὶ ζώων καὶ ἤχους κωδωνίσκων καὶ στεναγμοὺς φλογέρας.

Ὁ Γιαννιὸς παρηκολούθει λάθρα διὰ τοῦ βλέμματος τὴν εὐκίνητον Ἀθιγγανίδα εἰσερχομένην, ἐξερχομένην, κύπτουσαν καὶ ῥιπίζουσαν διὰ τῆς πνοῆς τὸ πῦρ, συντρίβουσαν ξυλάρια, ὀρθουμένην καὶ καθεζομένην εἰς τὸ κατώφλιον

Digitized by Google

καὶ οὐδὲ προσεῖχε πλέον εἰς τοὺς λόγους τοῦ μονοφθάλμου, λόγους ἄλλως ἥκιστα ἐνδιαφέροντας τὸν χωρικὸν καθὸ ἀφορῶντας εἰς τὰ μυστήρια τῆς σιδηρουργικῆς τέχνης.

— Τί λές; τὸ στρώνουμε; εἶπεν αἴφνης ἀλλάξας τόνον φωνῆς.

— Δὲν εἶν' ἄσχημη δουλειά, ἀπεκρίνατο ὁ Γιαννιός ἀφεὶς στεναγμὸν ἀνακουφίσεως· τὸ στομάχι μου βαρᾷ νταοῦλι ἀπ' τὴν πεῖνα.

Πρὸς τιμὴν αὐτοῦ λεχθήτω ὅτι αἴσθημά τι ὑψηλότερον τῆς πείνης εἵλκυε τὸν χωρικὸν καὶ ἐτυμπάνιζεν οὐχὶ ὁ στόμαχος αὐτοῦ, ἀλλ' ἡ ἀνυπότακτος καρδία.

Ἡ κόρη ἔστησε τὴν χαμηλὴν τράπεζαν ἐν ὑπαίθρῳ πλησίον τῆς πυρᾶς, ἥτις ἐχρησίμευεν οὐχὶ πρὸς θέρμανσιν, ἀλλὰ πρὸς φωτισμόν. Κατέθηκε πήλινον πινάκιον, ἀφ' οὗ ἀνεπέμπετο ἡ ὀρεκτικὴ ὀσμὴ τοῦ μετὰ κρομμύων κεκαρυκευμένου λαγιδέως, δύο κύπελλα ἐκ τορευτοῦ ξύλου, δύο σιδηρᾶς περόνας καὶ τεμάχιον *μπομπότας*. Ὁ δὲ σιδηρουργός, εἰσελθὼν εἰς τὴν καλύβην, ἐξῆλθεν αὐθωρεὶ κρατῶν ἐν τῇ ἀγκάλῃ ἀσκὸν οἰνοπληθῆ.

— Ἐδῶ τὸν ἔχουμε, εἶπε μειδιῶν ἐν μακαριότητι, καὶ ἐκαθέσθη κατὰ γῆς παρὰ τὴν τράπεζαν καλέσας τὸν χωρικὸν παρ' αὐτῷ.

Ἡ κόρη κατὰ τὰ ἐν τοῖς χωρίοις ἔθιμα δὲν ἔλαβε θέσιν· ὤφειλε νὰ ὑπηρετήσῃ τοὺς ἄνδρας τρώγοντας, κατόπιν δὲ θὰ ἔτρωγε μόνη παρέκει, εἰς μίαν γωνίαν, τὰ ἀπομεινάρια.

Θ'

Νυκτεριναὶ σκηναί.

Ὁ λαγιδεὺς ἀρδευόμενος δι' ἀφθόνου οἴνου μετεβιβάζετο γοργῶς ἀπὸ τοῦ κοινοῦ πινακίου εἰς τὰ ἄπληστα στόματα τῶν δύο δαιτυμόνων. Δὲν ἀπέμενον ἢ ὀλίγα ὀστᾶ καὶ κρύμμυα, ὅταν ὁ Ἀθίγγανος ηὐδόκησε τέλος νὰ ἐνθυμηθῇ καὶ τὴν κόρην.

— Πάρ' τὸ τσανάκι ἀπὸ 'δῶ καὶ τήραξε μέσ' 'ς τὸ σακκοῦλι· εἶνε ἀπ' τὰ προψὲς δύο τρεῖς σαρδέλλαις.

Ἡ Ζεμφύρα ἐξετέλεσε τὴν πατρικὴν διαταγὴν καὶ εἰσῆλθεν εἶτα εἰς τὴν καλύβην ἵνα δειπνήσῃ ἐν τῷ σκότει.

Οἱ ἄνδρες διὰ τῶν δακτύλων σχίζοντες ἔτρωγον τοὺς ἁλμυροὺς ἰχθῦς καὶ ἔπινον δαψιλῆ οἶνον, ὃν προεκάλει τὸ ἅλας. Ὁ Ἀθίγγανος δὲν ἦτο πλέον ἐν πλήρει νηφαλιότητι, ὁ ὀφθαλμὸς ἐθολοῦτο, αἱ χεῖρες ἔσφαλλον. Ἤρξατο ὑποτονθορύζων ἀθιγγανικόν τι ᾆσμα.

— Ἀρὴ Διαβολόσπιθα, εἶπε τὸ πρῶτον νῦν καλῶν τὴν κόρην διὰ τοῦ ὀνόματος τούτου, φέρε μου τὴν καραμούζα.

Προσῆλθεν ἡ κόρη λείχουσα τὰ χείλη καὶ κρατοῦσα τὸν ὀξύαυλον. Εἶχε καλύψῃ τὴν κεφαλὴν δι' ἐρυθροῦ μαντιλίου καὶ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ νεανίου ἐφάνη ὅσον οὐδέποτε εὔμορφος.

— Ἔλ' ἀρὴ Διαβολόσπιθα, κόρη τοῦ Σαϊτάνη, ἐφώνησεν ἀπαισίως καγχάζων ὁ σιδηρουργός, πιὲς κ' ἐσὺ ἕνα κρασί· σοῦ πρέπει γιὰ τὸ λαγὸ πῶπιασες πηλαλῶντας.

Ἡ κόρη συνεσταλμένη, δειλιῶσα, ἠρνεῖτο νὰ λάβῃ τὸ ξύλινον ποτήριον, ἀλλ' ὁ πατὴρ ὠργίσθη, θηριῶδές τι προσέλαβεν ἡ μορφὴ αὐτοῦ καὶ ἐξήμεσεν ἀθιγγανικὰς ὕβρεις. Ἡ Διαβολόσπιθα διὰ χειρὸς τρεμούσης ἔλαβε τὸ ποτήριον καὶ ἔπιε μέρος τοῦ περιεχομένου οἴνου, εἰς ἐπιτακτικὸν δὲ νεῦμα τοῦ πατρὸς ἐκένωσε καὶ τὸ ὑπολειφθέν.

— Ἔτσι σὲ θέλω, εἶπεν ἐκεῖνος τραυλίζων, παιδὶ τοῦ πατέρα σου. Ἔλα, κάτσε 'δῶ δίπλα!

Ἡ κόρη καὶ πάλιν ἐδίστασε νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὴν ἄτοπον ταύτην πρόσκλησιν, ἀλλ' ὁ πατὴρ ἔσυρε βιαίως ἀπὸ τοῦ βραχίονος καὶ σχεδὸν ἔρριψεν αὐτὴν κατὰ γῆς. Ἔλαβεν εἶτα ἀπὸ τῆς τραπέζης τὸν ὀξύαυλον καὶ ἐκόλλησεν αὐτὸν ἐπὶ τὰ χείλη.

Καὶ ἂν δὲν εἶχε μεθυσθῇ ἐκ τοῦ οἴνου ὁ ταλαίπωρος χωρικός, ἀλλ' ἐμεθύετο νῦν ἐκ τῶν περιπαθῶν ἤχων τοῦ ὀξυαύλου, οἵτινες εἰσέδυον εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ἐκ τῶν βλεμμάτων τῆς Ἀθιγγανίδος, ἅτινα κατέτρωγον τὴν μορφήν του.

Ὁ μονόφθαλμος ἔτεινε καὶ δεύτερον ποτήριον πρὸς τὴν κόρην. Καὶ ἐπειδὴ αὐτὴ ἀπέστρεφε τὴν κεφαλὴν ἀποποιουμένη, ὑβρίζων καὶ ἀναθεματίζων ὁ πατὴρ εἰς ἀκατάληπτον γλῶσσαν, ἥρπασεν ἀπὸ τοῦ τραχήλου τὴν νεάνιδα καὶ διὰ τῆς βίας ἔδωκε νὰ πίῃ, χύσας μέρος τοῦ οἴνου ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων αὐτῆς. Ὁ χωρικὸς ἔδηξε τὰ χείλη ἐξ ὀργῆς· ἂν εἶχε πίῃ ἓν ἔτι ποτήριον οἴνου, ἴσως θὰ ἐπενέβαινε, ἴσως θὰ ἔτυπτε τὸν μέθυσον κατὰ κεφαλῆς — μόλις ἐκρατήθη ὑπὸ τοῦ ὀρθοῦ λόγου:

— 'Σ τὰ ὕστερνὰ εἶνε κόρη του· τί ἔχω νὰ ἀνακατωθῶ ξένος ἐγώ;

— Ἀρὲ Γιαννιέ, εἶπεν αἴφνης ὁ Ἀθίγγανος μασσῶν τοὺς λόγους, ξεφτέρι εἶσαι 'ς τὸ χορό, μὰ εἶδες καὶ τὸ κορίτσι νὰ χορεύῃ;

Καὶ χωρὶς ν' ἀναμένῃ τὴν ἀπόκρισιν τοῦ νεανίου:

— Ἄϊ, φέρ' τὸ ντέφι, ἀρὴ Διαβολόσπιθα, εἶπε πρὸς τὴν κόρην, ἐπιμένων ν' ἀποκαλῇ αὐτὴν ἐν τῇ μέθῃ διὰ τοῦ παρωνυμίου τούτου.

Ἡ κόρη δὲν ἀντέστη νῦν, αἱ δύο βίαιαι δόσεις τοῦ οἴνου εἶχον ἀρκούντως συνταράξῃ τὸ λογικὸν αὐτῆς.

Κρατοῦσα τὸ *ντέφι* ἀνὰ χεῖρας ἤρξατο πρὸς τοὺς ἤχους τοῦ ὀξυαύλου ῥυθμίζουσα βήματα καὶ κινήσεις πλήρεις ἀρρήτου χάριτος, ἀπιστεύτου εὐλυγισίας. Ἐφ' ὅσον γοργοὶ ἐπέτων ο

Digitized by Google

φθόγγοι ἀπὸ τῶν ὀπῶν τοῦ ξύλου, γοργοὶ ἔτυπτον οἱ πόδες αὐτῆς τὴν γῆν καὶ οἱ δάκτυλοι γοργοὶ ἐτυμπάνιζον τὸ τεταμένον δέρμα. Καὶ προέβαινεν καὶ ὠπισθοχώρει καὶ περιεστρέφετο μετὰ θαμβούσης ταχύτητος καὶ ἀνεκίνει περὶ αὐτὴν καὶ ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν καὶ ὀπίσω καὶ ἔρριπτεν ὑψηλὰ καὶ ἥρπαζε καὶ ἐκύλιε κατὰ γῆς καὶ ἀνελάμβανε πάλιν καὶ πάντοτε ἐν ρυθμῷ τὸ κωδωνίζον ντέφι.

Ὅταν δὲ τοὺς σπινθηρίζοντας φθόγγους διεδέχετο παρατεταμένη, ἐξηντλημένη φωνή, ὡς λιποψυχία, ὡς τελευταῖος πρὸς τὴν ζωὴν χαιρετισμός, ἡ γόησσα ἵστατο αἴφνης καὶ ἐν τρομώδει παλμῷ φέρουσα τὸ *ντέφι* δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν ὑπὲρ τὴν κεφαλήν, ἔκαμπτε ἔνθεν καὶ ἔνθεν τὸ λιγυρὸν σῶμα, τόσον ὥστε οἱ τεταμένοι βραχίονες ἤγγιζον τὴν γῆν, καὶ ἔκλινεν εἶτα πρὸς τὰ ὀπίσω, προτείνουσα τὰ στέρνα, καμμύουσα ἡδυπαθῶς τοὺς ὀφθαλμούς, διαστέλλουσα ὡς ἐν δίψῃ φιλημάτων τὰ χείλη. Καὶ οἱ βαθμηδὸν σβεννύμενοι κωδωνισμοὶ τοῦ τυμπανιδίου παρήγοντο πλέον ἐξ αὐτῆς τῆς ἡδονικῆς τοῦ σώματος φρικιάσεως

Ὁ ποιμὴν ἐν ἐκστάσει παρηκολούθει διὰ τοῦ βλέμματος τὸ θέαμα καὶ ἀπολέσας πᾶσαν συναίσθησιν, ἔσυρεν ἀπὸ τῆς ζώνης τὸ μετάξινον βαλάντιον καὶ ἔρριψεν ἓν πρὸς ἓν τὰ ἐν αὐτῷ χαλκονομίσματα εἰς τὸν Ἀθίγγανον, ὅστις δὲν ἐδίστασε νὰ θέσῃ ταῦτα ἐν τῷ κόλπῳ. Καθ' ὅσον δὲ παρετείνετο τῆς Μαινάδος ὁ χορὸς καὶ ὁ νοῦς αὐτοῦ ἐσαλεύετο πλειότερον· ἡ μορφὴ ἠλλοιοῦτο, ἡ ἀναπνοὴ ἐξήρχετο ταχεῖα καὶ καυστική. Δὶς ἢ τρίς, ἐνῷ ἐκείνη διήρχετο ἐγγὺς καὶ ἔκλινε προκλητικῶς τὸ σῶμα, ὁ Γιαννιὸς ἔτεινε τὴν ἀγκάλην ὅπως περιλάβῃ τὴν λιγυρὰν ὀσφύν, ἀλλ' ἐξέφυγεν ἡ γόησσα, εἰρωνικῶς μειδιῶσα.

Ἐλησμόνει πλέον ὁ νεανίας καὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ εὑρίσκετο καὶ τὴν ἀθλίαν πραγματικότητα ἥτις περιέβαλλεν αὐτόν. Δὲν ἦτο πρὸ τῆς ρυπαρᾶς καλύβης τοῦ Ἀθιγγάνου, ἀλλ' ἐν μαγικῷ τινι ἄντρῳ. Ὁ αὐλητὴς δὲν ἦτο ὁ μονόφθαλμος σιδηρουργός, ἀλλὰ τερατῶδές τι μυθολογικὸν πλάσμα καὶ ἡ Ζεμφύρα, ἡ ρακένδυτος κόρη, Νεράϊδα αἰθερόπλαστος. Ἔβλεπε πρὸ ἑαυτοῦ ὁ ταλαίπωρος οὐδὲν ἄλλο ἢ σκηνήν τινα ἐκ τῶν παραμυθίων τῆς γραίας μάμμης, ὅσα καὶ ἔφηβος ἔτι ἤκουσε παρὰ τὴν ἑστίαν....

Καὶ ἠθέλησε νὰ πίῃ, νὰ πίῃ ὅπως σβέσῃ τὴν φλόγα, ἥτις ἔκαιε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ τὸ στῆθος. Εὐτυχῶς ὁ ἀσκὸς ἦτο κενός· πρὸ μικροῦ ὁ Ἀθίγγανος ἐθήλασεν ἀπ' αὐτοῦ καὶ τὰς τελευταίας ὑπολειφθείσας σταγόνας. Ὁ χωρικὸς ἐπειράθη νὰ ἐγερθῇ, ἀλλὰ τὰ γόνατα ἔτρεμον καὶ ἔπεσε πάλιν βαρὺς κατὰ γῆς.

Ὁ Ἀθίγγανος ἐνθουσιῶν ἐκ τῶν ἤχων τοῦ ἰδίου ὀργάνου καὶ ἐκ τοῦ χοροῦ τῆς κόρης εἶχεν ἤδη ἐγερθῇ τῆς θέσεως αὐτοῦ καὶ κλονούμενος, σφάλλων, ταλαντευόμενος, παρηκολούθει δῆθεν τὰ βήματα τῆς χορευτρίας. Εἶχε δέ τι τὸ διαβολικὸν ἡ θέα τῶν δύο ἐκείνων ρακενδύτων πλασμάτων, ἅτινα ἐκινοῦντο ἐν ἀνίσῳ ταχύτητι καὶ χάριτι πρὸ τῆς ἡμισβέστου πυρᾶς.

Ἀλλὰ δὲν παρετάθη τοῦτο ἐπὶ πολύ· ὁ σιδηρουργὸς προσκόψας ἐπὶ λίθου ἀπώλεσε τὴν ἰσορροπίαν καὶ ἔπεσε κατὰ γῆς ὕπτιος ἄνευ τινὸς βλάβης. Ἐν τῇ ἀνέτῳ δὲ ταύτῃ θέσει μὴ ἐννοήσας ὅτι ὁ ὀξύαυλος εἶχεν ἐκφύγῃ τοῦ στόματος ἐξηκολούθει ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀνακινῶν τοὺς δακτύλους ἐπὶ τῶν ὀπῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ φυσῶν ἀνωφελῶς εἰς τὸν ἀέρα. Μετ' ὀλίγον τὸ μάταιον φύσημα διεδέχθη ρόγχος ὑπνώττοντος, ἀλλ' οἱ δάκτυλοι ἐκινοῦντο ἔτι μηχανικῶς ἐπὶ τοῦ ξύλου.

Ἐν τούτοις ἡ Ἀθιγγανὶς ἔπαυσε τὸν χορόν, ἔρριψε πέραν τὸ *ντέφι* καὶ ἔστη ἀκίνητος, ἀσθμαίνουσα παρὰ τὴν θύραν τῆς καλύβης :

— Γιαννιέ, εἶπε μετὰ μικρόν, ἔλα βόηθα νὰ πᾶμε τὸν ἀφέντη μέσα νὰ 'συχάσῃ.

Ὁ χωρικὸς ἐντείνας ὅλας τὰς δυνάμεις τῶν μυώνων κατώρθωσε νὰ ἐκριζωθῇ τέλος τῆς θέσεως αὐτοῦ.

— Δός μου ἕνα κανάτι νερὸ νὰ βρέξω τὸ κεφάλι μου, εἶπε πιέζων διὰ τῆς παλάμης τὸ καῖον μέτωπον.

Ἡ Ἀθιγγανὶς ἐπλησίασε φέρουσα τὴν λάγηνον :

— Ἔλα τὸ λοιπόν, σκύψε νὰ σοῦ δροσίσω τὴ λαῦρα τοῦ μυαλοῦ ! ἐφώνησε γελῶσα.

Δὲν ἐπρόφθασε νὰ κύψῃ ὁ Γιαννιὸς καὶ ἠσθάνθη κατακλυσμὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ τῆς ράχεως αὐτοῦ.

— Διαβολοκόριτσο, ποῦ θὰ μοῦ πᾷς τόρα ! Καὶ ἥρπασεν αὐτήν.

Ἀλλ' ἐκείνη ἐξέφυγε καγχάσασα καὶ ἔδραμεν εἰς τὴν καλύβην. Ὁ χωρικὸς ἠκολούθησεν αὐτὴν εἰς τὸ σκότος. Ψηλαφῶν, προσκόπτων ἐπὶ τῶν σκευῶν ἤκουε τὸν εἰρωνικὸν αὐτῆς γέλωτα ἀπὸ τοῦ βάθους.

— Θὰ 'ξυπνήσῃ ὁ ἀφέντης... κάτσε φρόνιμος... τόσο σ' ἄναψε τὸ κρασί !.. θὰ τσακίσῃς τίποτα...

Ἐψιθύριζεν ἡ Ἀθιγγανὶς διακεκομμένως καὶ γελῶσα ἑκάστοτε. Ἀλλ' ὁ χωρικὸς ἦτο νῦν ἐγγὺς καὶ ἥπλωσεν ἐπ' αὐτὴν χεῖρα. Μάτην ἠθέλησε νὰ ἐκφύγῃ οὐχὶ πλέον γελῶσα, ἀλλ' ὀργίλη· ὁ χωρικὸς ἦτο εὔρωστος καὶ ἐκράτει αὐτὴν σφιγκτὰ διὰ τῆς δεξιᾶς.

Αἴφνης κρότος τις ὡς ὑποχθόνιος βροντὴ ἐκλόνησε τὴν καλύβην καὶ ὁ χωρικὸς ὠπισθοχώρησεν ἔντρομος καταλιπὼν τὴν κόρην, ἥτις εὐθὺς ἐξέφυγε διὰ τῆς ἀνοικτῆς θύρας.

Digitized by Google

Ὁ Γιαννιός εὐθὺς συνελθὼν ἐκ τοῦ τρόμου ἐνόησε πόσον οὗτος ἦτο παράλογος· ὁ κρότος εἶχε προέλθει ἐκ τοῦ παρακειμένου μεγάλου τυμπάνου, ἐφ' οὗ τυχαίως ἢ σκοπίμως ἐκτύπησεν ἡ χεὶρ τῆς κόρης. Μένεα πνέων ἐπὶ τῇ ἀποτυχίᾳ ἔσπευσε νὰ ἐξέλθῃ τῆς σκοτεινῆς καλύβης.

Ὀρθία πλησίον τοῦ Ἀθιγγάνου, ὅστις ἔρρεγχε πάντοτε κατὰ γῆς, ἡ κόρη ἵστατο ἀγρία τὴν θέαν. Οἱ ὀφθαλμοὶ ἔλαμπον ἐν τῷ σκιόφωτι ὡς οἱ τῆς γαλῆς, αἱ ὀφρῦς συνεσπῶντο, τὰ πτερύγια τῆς ῥινὸς διεστέλλοντο, καὶ συνεπτύσσοντο τὰ χείλη. Τὸ ἐρυθρὸν μαντίλιον εἶχεν ὀλισθήσῃ πρὸς τὰ ὀπίσω τῆς κεφαλῆς, τὸ περιστήθιον σχισθὲν ἀπεκάλυπτε τὸν τράχηλον καὶ μέρος τοῦ μελάγχρου στήθους. Οὐδόλως προσέχουσα εἰς τὴν ἀταξίαν ταύτην τοῦ ἱματισμοῦ ἡ Ἀθιγγανὶς ἐκράτει διὰ τῶν δύο χειρῶν ἀπὸ τοῦ στελεοῦ βαρὺν πέλεκυν πρὸς τὴν γῆν κεκλιμένον.

— Γιαννιέ, εἶπε διὰ φωνῆς ἀποφασιστικῆς, ἣν καθίστα τρομώδη ἡ ὀργή, μεθυσμένος ἢ ξεμέθυστος μὴ ζυγώσῃς γιατί, μὰ τὰ κόκκαλα τῆς μάννας μου, σὲ χωρίζω 'σὲ δυὸ σὰν κουτσοῦρι.

Ὁ χωρικὸς προσέβλεψεν αὐτὴν μετὰ δέους ἅμα καὶ θαυμασμοῦ. Οἱ καπνοὶ τῆς μέθης διελύοντο, αἱ ὁρμαὶ τοῦ πάθους συνετρίβοντο ἐκ τῆς αἰφνιδίας ἐκείνης μεταμορφώσεως τῆς προκλητικῆς χορευτρίας.

— Κ' ἐγὼ σοῦ λέω, νὰ φιλήσω τὰ κόκκαλα τῆς μάννας μου, ἂν ἁπλώσω χέρι ἀπάνω σου.

Εἶπε τοῦτο διὰ φωνῆς σταθερᾶς καί πως συγκεκινημένης. Ἡ κόρη ἄνευ δισταγμοῦ ἀφῆκε τὸ φονικὸν ὅπλον καὶ ἡ μορφὴ αὐτῆς ἀνέλαβε τὴν προτέραν προσήνειαν.

— Ἔλα τὸ λοιπὸν νὰ πᾶμε μέσα τὸν ἀφέντη. Τραβάει ἀπόγειο γιερό.

Ὁ Ἀθίγγανος ἀφυπνισθεὶς ἐκ τῶν φωνῶν, ἐστράφη πρὸς τὸ δεξιὸν πλευρὸν καὶ ἀνήγειρε μικρὸν τὴν κεφαλὴν χειρονομῶν καὶ ἀσυναρτήτως γρυλλίζων. Ὁ χωρικὸς ἀνήγειρεν αὐτὸν καὶ ἔσυρε πρὸς τὴν καλύβην· ἡ νεᾶνις προηγεῖτο κρατοῦσα δᾷδα. Ἀπέθηκαν αὐτὸν κοιμώμενον, παραλαλοῦντα ἐν τῇ σκοτεινῇ καλύβῃ, ἣν ἐπλήρου μᾶλλον καπνοῦ ἢ φωτὸς ἡ δᾲς τῆς Ἀθιγγανίδος.

Ὁ χωρικὸς ἐσκέφθη ὅτι ὤφειλε τέλος νὰ φύγῃ, ἀλλὰ δὲν εἶχε τὴν δύναμιν ν' ἀποχωρισθῇ τῆς κόρης, ὠργισμένης ἔτι ἐναντίον αὐτοῦ:

— Καληνύκτα, εἶπε διὰ φωνῆς συγκεκινημένης, καὶ συμπάθα με· δὲν ἤμουν 'ς τὰ λογικά μου ἀπόψε. Ὅ,τι κι' ἂν σοὔκανα, περασμένα ξεχασμένα...

Ἦτο εἰς τὸν οὐδὸν τῆς θύρας· ἡ κόρη ἐφώτιζεν αὐτὸν διὰ τοῦ δαυλοῦ, διότι εἶχε σβεσθῇ ἡ πυρά. Ἀλλὰ μόλις εὑρέθη ἔξω τῆς θύρας, φωνὴ πλήρης παραπόνου ἤχησεν ὄπισθεν αὐτοῦ:

— Γιατὶ εἶμαι φτωχιὰ καὶ κακομοῖρα, γιατὶ ἡ μοῖρα μ' ἔκανε τσιγγάνα καταφρονεμένη, θάρρεψες πῶς 'μπορεῖς νὰ μὲ κάνῃς ὅ,τι θές;

Καὶ ἔρριψε πέραν τὴν δᾷδα εἰς τὸ χῶμα καὶ ἤρξατο κλαίουσα καὶ ὀδυρομένη.

Ἡ καρδία τοῦ χωρικοῦ ἐρραγίσθη ὡς ὕελος, ἐστράφη ἵνα τὴν παραμυθήσῃ:

— Ἐγὼ ἐσένα;... δὲν 'νοιώθεις λοιπὸν πῶς χάνομαι, πῶς λυόνω 'μπροστά σου 'σὰν λαμπάδα.

Ἀλλ' αὕτη ὤθησε βιαίως καὶ ἔκλεισε διὰ τοῦ σύρτου τὴν θύραν. Ὁ χωρικὸς ἔμεινε γονυπετὴς ἱκετεύων, ἐκδηλῶν αἰσθήματα ἀγάπης — εἰς μάτην· ἡ θύρα ἔμεινε κλειστὴ καὶ ἠκούοντο μόλις οἱ καταπνιγόμενοι λυγμοὶ τῆς κόρης.

Τέλος ὁ ὕπνος ἔκλεισε τοῦ αἰσθηματίου ἀγρότου τὰ βλέφαρα, αὐτὸς ὁ μόνος μετὰ τὸν χρόνον πρόχειρος ἰατρὸς τῶν δυστυχῶν καὶ τῶν ἐρωτευμένων. Ὅτε δ' ἐξύπνησε ῥιγῶν ἐκ τοῦ ψύχους ἡ ἠὼς ἐχρύσου μόλις τὴν ὀφρὺν τοῦ βουνοῦ καὶ οἱ πετεινοὶ προσεφώνουν ἀλλήλους πέραν ἐν τῷ χωρίῳ. Ὁ χωρικὸς ἀσυνειδήτως ἠγέρθη καὶ βήματι βραδεῖ ἠκολούθησε τὴν διὰ τοῦ δάσους πρὸς τὰς Γοῦβας ὁδόν. Τὰ συμβάντα τῆς νυκτὸς ἀπέμενον ἐν τῇ ἐσκοτισμένῃ μνήμῃ αὐτοῦ ὡς μακρότατον ὄνειρον. Ἀλλὰ καθόσον ἡ πρωϊνὴ δρόσος ἔπνεε δροσερὰ ἐπὶ τὸ φλέγον μέτωπον, αἱ διανοητικαὶ δυνάμεις ἀνελάμβανον τὴν προτέραν αὐτῶν λειτουργίαν καὶ ὁ χωρικὸς ἀνεπόλει εὐκρινῶς μίαν πρὸς μίαν τὰς ποικίλας σκηνὰς τῆς παρὰ τῷ Ἀθιγγάνῳ φιλοξενίας.

[Ἕπεται συνέχεια]

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΑΓΟΡΑ ΚΑΙ ΑΡΠΑΓΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΕΛΛΗΣΙ

[Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

Αἱ ταπειναὶ αὗται περὶ γυναικός, περὶ συζυγικοῦ βίου καὶ συζυγικῆς τιμῆς ἰδέαι ἐξηγοῦνται μὲν γενικῶς ἐκ τῆς ἠθικῆς καταστάσεως τῶν κοινωνιῶν κατὰ τοὺς ἀπομεμακρυσμένους ἐκείνους χρόνους, ἔχουσιν ὅμως — ὅσον μάλιστα ἀφορῶσιν εἰς τὰς ἐγγάμους γυναῖκας — καὶ λόγον ὅλως εἰδικόν, ὅτι δηλαδὴ αὗται ἦσαν ἀρχικῶς αἰχμάλωτοι, ὡς ἐρρήθη ἤδη ἀνωτέρω. Φαίνεται ὅτι καὶ παρ' Ἕλλησιν, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ, ἡ μονογαμία δὲν εἶναι ὁ πρῶτος τύπος τοῦ συνοικισμοῦ ἀνδρὸς καὶ γυναικός, πρὸ αὐτῆς ἀνάγκη νὰ παραδεχθῶμεν κατάστασιν ὁμοίαν κατ' οὐσίαν ἐκείνῃ, ἣν σήμερον οἱ κοινωνισταὶ λεγόμενοι ὀνειροπολοῦσι. Πρὶν ἱδρυθῶσι κράτη

Digitized by Google

ἰσχυρὰ καὶ βασίλεια, ὑπῆρχον μόνον τὰ γένη, αἱ φρατρίαι καὶ αἱ φυλαί. Ἕκαστον γένος ἢ ἑκάστη φρατρία ἀπετέλει ἰδιαιτέραν κοινωνίαν ὑπὸ ἕνα πατριάρχην, ἀλλὰ κοινωνίαν ἐν τῇ ἀρχικῇ ἐννοίᾳ τῆς λέξεως, διότι μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς μικρᾶς ταύτης κοινωνίας πάντα ἦσαν κοινά, ἡ γῆ, τὰ κτήνη, αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδία. Ἀτομικὴ ἰδιοκτησία δὲν ὑπῆρχεν ἀκόμη, ἢ περιωρίζετο εἰς ἀσήμαντα μόνον ἀντικείμενα, πρὸ παντὸς εἰς τὰ ὅπλα. Οἰκογένειαι κατὰ τὴν σημερινὴν σημασίαν τῆς λέξεως δὲν ὑπῆρχον ἀκόμη, διότι οὐδεμία γυνὴ ἀνῆκεν ἀποκλειστικῶς εἰς ἕνα ἄνδρα, ἀλλὰ πᾶσαι εἰς πάντας. Οὐχ ἧττον οἱ ἄνδρες δὲν περιεφρόνουν καὶ γυναῖκας ξένων φυλῶν, ἐὰν κατὰ τὰς ἐκδρομάς των παρουσιάζετο αὐτοῖς εὐκαιρία πρὸς ἁρπαγήν. Αὗται αἱ ἁρπαγεῖσαι ἠδύναντο νὰ θεωρηθῶσι σὺν τῷ χρόνῳ ὡς κτήσεις τῶν ἁρπάγων ἀτομικαί, ἐφ' ὧν τὰ ἄλλα τῆς φρατρίας μέλη οὐδὲν δικαίωμα εἶχον. Ἐκ τῆς ἁρπαγῆς λοιπὸν ἔσχον τὴν ἀρχήν των οἱ ἀτομικοὶ γάμοι, οὐχὶ ὅμως ἀκόμη καὶ ἡ μονογαμία, διότι ὁ ἀνὴρ ὁ ἔχων ἐν τῇ οἰκίᾳ του γυναῖκα τινὰ αἰχμάλωτον δὲν ἔπαυε διὰ τοῦτο νὰ ἦναι σύζυγος καὶ τῶν ἄλλων γυναικῶν τῆς φρατρίας ἢ τοῦ γένους του.

Πόσον διήρκεσεν ἡ κατάστασις αὕτη καὶ ποῖα στάδια διέδραμε μέχρις οὗ ὁριστικῶς ἐπικρατήσῃ ἡ μονογαμία, δὲν δύναται νὰ ἐξετασθῇ ἐνταῦθα καὶ δι' ἄλλους μὲν λόγους, κυρίως ὅμως διότι ἐλλείπουσιν αἱ μαρτυρίαι ἐντελῶς, θὰ ἤμεθα δὲ ἠναγκασμένοι μόνον ὑποθέσεις καὶ εἰκασίας ν' ἀναγράφωμεν. Ὁπωσδήποτε ὅμως ἡ ἁρπαγὴ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἡ ἀφετηρία τῆς μετὰ ταῦτα προόδου· αὐτὴ κατὰ πρῶτον συνέζευξεν ἕνα ἄνδρα μετὰ μιᾶς γυναικός, δι' αὐτῆς ὁ ἀνὴρ ἀπέκτησεν *ἴδια*, εἰς αὐτὸν καὶ μόνον ἀνήκοντα τέκνα, αὐτὴ ἐγένετο ἡ αἰτία ν' ἀποσυντεθῶσιν αἱ κοινωνίαι τῶν γενῶν καὶ φρατριῶν εἰς *οἰκογενείας*· ἀληθὴς καὶ πραγματικὸς γάμος ἐν ταῖς ἀρχικαῖς — κοινωνιστικαῖς — κοινωνίαις δὲν ὑπῆρχε, καθὼς καὶ σήμερον εὑρίσκονται λαοὶ στερούμενοι λέξεως πρὸς ἔκφρασιν τῆς ἐννοίας ταύτης. Ἡ ἁρπαγὴ εἶναι ἡ μήτηρ τοῦ γάμου, διὰ τοῦτο δὲ καὶ βραδύτερον συνηθίζετο οἱ γάμοι νὰ τελῶνται ὑπὸ τὸν τύπον τῆς ἁρπαγῆς, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ πραγματικὴ ἁρπαγή· εἶχεν ὅμως καταντήσει, ὡς φαίνεται, νὰ θεωρῆται τὸ ἓν σχεδὸν συνώνυμον τῷ ἑτέρῳ· τόσον μάλιστα ἐρριζώθη ἐν τοῖς ἤθεσι καὶ τοῖς πνεύμασιν ἡ ἰδέα αὕτη, ὥστε καὶ σήμερον ἀκόμη σῴζονται ἔθιμα παρ' ἡμῖν ἀναμιμνήσκοντα αὐτήν.

Γνωστὸν εἶναι πόσον συχνὰ ἀπαντᾷ ἡ ἁρπαγὴ ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς μύθοις, ὥστε ὀλίγα μόνον παραδείγματα ἀρκοῦσιν. Οἱ Διόσκουροι ἥρπασαν τὰς γυναῖκάς των, τὰς δύο θυγατέρας τοῦ Λευκίππου, ἐκ Μεσσηνίας· τὴν ἀδελφὴν τῶν Διοσκούρων Ἑλένην ἥρπασεν ὁ Θησεύς, ὁ αὐτὸς δ' ἥρως ἥρπασε καὶ τὴν ἀμαζόνα Ἱππολύτην καὶ τὴν Ἀριάδνην, μετὰ δὲ τοῦ φίλου του Πειρίθου κατέβη εἰς τὸν Ἅδην, ὅπως ἁρπάσῃ τὴν βασίλισσαν αὐτοῦ, τὴν Περσεφόνην. Ὁ Ἡρακλῆς ἐπίσης εἶχεν ἁρπάσει ἢ αἰχμαλωτίσει τὰς πλείστας τῶν γυναικῶν του. Αὐτοὶ οἱ θεοὶ — πρὸ πάντων δ' ὁ Ζεὺς — οὐδέποτε ἀπαξιοῦσιν ἐν ταῖς ἐρωτικαῖς ἐκδρομαῖς των νὰ καταφεύγωσιν εἰς τὴν ἁρπαγὴν ἢ τὴν ἀπάτην. Ἄλλοι μῦθοι ἀναφέρουσιν ἀγῶνας ὠκυποδίας — τῆς ἀναγκαιοτάτης πρὸς ἁρπαγὴν ἰδιότητος — ἐν οἷς βραβεῖα εἶναι αἱ νύμφαι, μαρτυροῦσι δ' αὐτοὶ περὶ ἐθίμου, οὗ ἡ ἀρχὴ ὀφείλεται πάλιν εἰς τὴν ἁρπαγήν. Ἐκ τῶν μύθων τούτων ἕνα μόνον θ' ἀναφέρω, τὸν τῆς Ἀταλάντης, ἥτις καίπερ νέα καὶ περιζήτητος οὖσα, ἠρνεῖτο νὰ ὑπανδρευθῇ. Βιαζομένη ὅμως ὑπὸ τοῦ πατρός της ἐπενόησε τὸ ἑξῆς· ἐπειδὴ ἦτο λίαν ὠκύπους, προσεκάλει πάντα ὅστις ἤθελε παρουσιασθῇ ὡς μνηστὴρ της εἰς ἅμιλλαν ἐν τῷ δρόμῳ, καὶ ἂν αὐτὴ ἐνίκα, τὸν ἐφόνευε διὰ τοῦ δόρατος, ἂν ἐνικᾶτο, ὤφειλε νὰ τὸν δεχθῇ ἄνδρα. Ἀφοῦ πολλοὶ ἐνικήθησαν οὕτω καὶ ἀπέθανον, ἦλθε καὶ ὁ Μελανίων ἔχων χρυσᾶ μῆλα, δῶρα τῆς Ἀφροδίτης, τὰ ὁποῖα ἔρριπτεν ἐν ᾧ ἔτρεχεν, ἡ δὲ Ἀταλάντη συλλέγουσα αὐτὰ ἐβράδυνε καὶ ἡττήθη. Ἐὰν ἀφαιρέσωμεν τὸν περιβάλλοντα τὸν μῦθον τοῦτον ὡραῖον ποιητικὸν πέπλον, θὰ εὕρωμεν, ὡς μοι φαίνεται, μεγάλην ὁμοιότητα αὐτοῦ πρὸς ἔθιμον σωζόμενον παρά τινι ταταρικῷ λαῷ τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας. Ἐκεῖ ἀφοῦ ὁ μνηστὴρ λάβῃ τὴν συναίνεσιν τοῦ πατρὸς τῆς ἐκλεκτῆς του καὶ γείνωσιν αἱ ἀναγκαῖαι προετοιμασίαι, ἐξέρχεται ὅλος ὁ κόσμος πρὸ τοῦ χωρίου, ὅπου εὑρίσκονται δύο ἵπποι· ἐπὶ τοῦ ἑνὸς ἀναβαίνει ἡ κόρη καὶ τρέχει, ἐπὶ τοῦ ἑτέρου πηδᾷ ὁ μνηστὴρ καὶ διώκει αὐτήν· ἐὰν τὴν φθάσῃ, τὴν ἐκέρδησεν, ἄλλως παραιτεῖται. Συνήθως αὗται αἱ κόραι κάμνουσιν ὥστε νὰ καταληφθῶσι μετά τινα χρόνον, ἐὰν ὅμως τύχῃ ὁ μνηστὴρ νὰ ἦναι αὐταῖς ἀπεχθής, ἐλαύνουσι τὸν ἵππον τόσον ταχέως, ὥστε ἐκεῖνος ἀναγκάζεται νὰ ἐπιστρέψῃ κατῃσχυμμένος εἰς τὸ χωρίον, ὅπου τὸν ὑποδέχονται μετὰ σαρκασμῶν καὶ γελώτων· βεβαιοῦσι δ' ὅτι πολλοὶ τῶν παθόντων τοῦτο ἠναγκάσθησαν νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν πατρίδα των διὰ παντός. Ἡ μόνη μεταξὺ τοῦ ἐθίμου τούτου καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ μύθου διαφορὰ εἶναι, ὅτι ἡ Ἀταλάντη διαγωνίζεται ἢ μᾶλλον διώκει τὸν μνηστῆρα, δὲν φεύγει πρὸ αὐτοῦ. Ἐγὼ ὅμως δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι ὁ μῦθος θέλων νὰ ἐξάρῃ τὴν ὠκυποδίαν καὶ τὸ ἐν γένει ἀνδρικὸν τῆς ὡραίας Ἀταλάντης ἀνέστρεψε τὰ πρόσωπα. Αὐτὸς ὁ ἀγὼν ὅμως δὲν φαίνεται ἀ-

Digitized by Google

ποκύημα φαντασίας ποιητικῆς, ἀλλὰ πιθανώτατα ὑπῆρχέ ποτε ἔθιμον ἐν Ἑλλάδι οἱ μεμνηστευμένοι νὰ διαγωνίζωνται πρὸ τοῦ γάμου ἐν δρόμῳ, ἡ μὲν φεύγουσα ὁ δὲ διώκων.

Ἐκ τῶν παρ' Ὁμήρῳ περιγραφομένων ἐθίμων πάλιν τὴν ἁρπαγὴν ἀναμιμνήσει νομίζω ἡ ὑπὸ τὸ φῶς τῶν δᾳδων μεταφορὰ τῆς νύμφης ἀπὸ τῆς οἰκίας τοῦ πατρός της εἰς τὴν τοῦ γαμβροῦ. Ἐν Ἀθήναις βραδύτερον ἠκολούθει τὴν ἅμαξαν, ἐν ᾗ ἡγεῖτο ἡ νύμφη, ἡ μήτηρ αὐτῆς κρατοῦσα καὶ αὐτὴ δᾷδας, τοῦτο δέ με ὑπενθυμίζει τὴν Δήμητραν κρατοῦσαν ἐπίσης δᾷδας καὶ περιερχομένην τὴν γῆν, ὅπως ἀνεύρῃ τὴν ὑπὸ τοῦ Πλούτωνος ἁρπαγεῖσαν κόρην της Περσεφόνην. Ὁ τύπος ὅμως τῶν δι' ἁρπαγῆς γάμων διεσώθη σχεδὸν ἀναλλοίωτος ἐν ταῖς δύο δωρικαῖς χώραις, τῇ Κρήτῃ καὶ τῇ Λακωνίᾳ, αἵτινες ἐν γένει ἐπὶ πλεῖστον διετήρησαν τὰ ἀρχαϊκὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῶν Ἑλλήνων. Οἱ κρητικοὶ γάμοι δὲν διέφερον οὐσιωδῶς τῶν λακωνικῶν, περὶ τῶν ὁποίων ἔχομεν πληρεστέρας καὶ σαφεστέρας εἰδήσεις· ἐν Σπάρτῃ ὁ μνηστὴρ ἥρπαζε τὴν κόρην ὅπου εὕρισκεν αὐτήν, συνήθως ἐκ τοῦ μέσου τῶν φίλων της αἵτινες ὤφειλον ν' ἀντιτάξωσιν ἀντίστασίν τινα. Ἔπειτα τὴν ἔφερεν εἰς τὴν οἰκίαν συγγενοῦς γυναικός, ἥτις τῇ ἔκοπτε τὴν κόμην καὶ τὴν ἐνέδυεν ἀνδρικά — ὅπως τὴν ἀποκρύψῃ δῆθεν ἀπὸ τῶν ἀναζητούντων αὐτήν. Ὁ νέος ἐπὶ πολὺν χρόνον, ἐνίοτε ἐπὶ ἔτη ὁλόκληρα μόνον κρυφίως καὶ μυστικῶς ἠδύνατο νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν γυναῖκά του, διότι τὴν μὲν νύκτα ἔπρεπε νὰ κοιμᾶται μετὰ τῶν συντρόφων του, τὴν δὲ ἡμέραν ἦτο αἰσχρὸν νὰ τὸν ἴδωσιν εἰσερχόμενον παρ' αὐτῇ. Πρὸ τῆς ἁρπαγῆς ἐννοεῖται ὅτι ἐλάμβανε τὴν συναίνεσιν τοῦ πατρὸς τῆς κόρης, ὁ Δημάρατος ὅμως, βασιλεὺς τῆς Σπάρτης, προφθάσας ἥρπασε τὴν Πέρκαλον καὶ ἔλαβεν αὐτὴν εἰς γυναῖκα, ἂν καὶ ἦτο ἤδη ὑπεσχημένη εἰς τὸν Λεωτυχίδην καταγόμενον καὶ αὐτὸν ἐκ τῆς αὐτῆς βασιλικῆς οἰκογενείας, ἐξ ἧς καὶ ὁ Δημάρατος. Οἱ δὲ ἄλλως αὐστηροὶ καὶ κατὰ πάντων ἐφαρμοζόμενοι νόμοι τῆς Σπάρτης δὲν φαίνεται ὅτι ἐτιμώρησαν αὐτὸν διὰ τοῦτο.

Καὶ ἐν τοῖς σημερινοῖς ἡμῶν ἐθίμοις ἀνευρίσκονται πολλὰ ἔχοντα τὴν αὐτὴν ἀρχήν, θὰ περιορισθῶμεν ὅμως εἰς ὀλίγα μόνον παραδείγματα. Πρὸ ἐτῶν ὁ Γ. Παπαγεωργίου ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» (1883, ἀριθ. 339) περιγραφὴν τῆς τελετῆς τοῦ γάμου ἐν Καταφυγίῳ τοῦ Ὀλύμπου, τῇ πατρίδι του. Ἐν τῇ περιγραφῇ ταύτῃ εὑρίσκονται μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς δύο ποιημάτια :

Δόστε τὸ γαμπρὸ χρυσὸ μαντήλι
κι' ἀργυρὸ σταυρὸ νὰ πολεμήσῃ·
κάστρο βούλεται νὰ πολεμήσῃ,
κάστρο βούλεται, σ' αὐλαῖς πααίνει.
— Παλληκάρια μου κι' ἀγαπημένα,
παλληκάρια μου, βοηθήσατέ μοι,
ὡς νὰ πάνω 'γὼ καὶ νὰ γυρίσω.
Τρία χωριὰ θὰ πάνω νὰ πατήσω,
κι' ἄσπρα ἂν πάρωμε, 'δικά σας θᾶνε,
κόρ' ἂν πάρωμε, δική μου θᾶναι.

Ἐν τῷ δευτέρῳ, τὸ ὁποῖον ᾄδουσιν οἱ συγγενεῖς τοῦ γαμβροῦ, λόγος γίνεται περὶ *ἀγορᾶς*·

Τῆς νυφίτσας μας τἀδέρφια γιατί στέκουν βουρκωμένα;
γιατί στέκουν πικραμένα καὶ βαρειὰ βαλαντωμένα ;
τώρ' ἡ νύφ' εἶναι 'δική μας, τώρα τὴν ἀγορασάμε.

Ἐπίσης ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» (1882 ἀριθ. 350 καὶ 351) ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ κ. Δ. Καμπούρογλου πραγματεία περὶ τῶν Ἀθηναϊκῶν γάμων ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ἀναφέρεται δ' ἐν αὐτῇ, ὅτι ἡ νύμφη ἐπὶ ὀκτὼ μετὰ τὸν γάμον ἡμέρας οὐδένα ἄλλον πλὴν τοῦ συζύγου της ἔβλεπε, μηδὲ τῆς μητρός της ἐξαιρουμένης· ἐγὼ ὑποθέτω, ὅτι ἀρχικῶς αὐτὴν πρὸ πάντων δὲν ἔπρεπε νὰ ἴδῃ ὡς ἁρπαγεῖσα καὶ ἀποκρυπτομένη.

Ἀλλαχοῦ — καὶ τοῦτό μοι φαίνεται λίαν σημαντικὸν — αἱ μητέρες τῶν νυμφῶν δὲν παρίστανται εἰς τοὺς γάμους, οὐδ' ἄλλος τις ἐκ τῶν συγγενῶν της. Οἱ φίλοι τοῦ γαμβροῦ καὶ οἱ συγγενεῖς του μεταβαίνουσιν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης, παραλαμβάνουσιν αὐτὴν καὶ τὴν ὁδηγοῦσιν εἰς τὸν οἶκον τοῦ γαμβροῦ, ὅπου τελεῖται ὁ γάμος. Οἱ γονεῖς αὐτῆς μένουσιν εἰς τὴν οἰκίαν τρώγοντες τὸ *σφαχτόν*, ὅπερ ὁ γαμβρὸς τὴν παραμονὴν τοῦ γάμου ἐφρόντισε ν' ἀποστείλῃ αὐτοῖς. Ἐν μικροῖς χωρίοις οἱ κάτοικοι τὴν ἡμέραν γάμου διαιροῦνται οὕτω εἰς δύο στρατόπεδα, ὧν τὸ μὲν εὐωχεῖται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ γαμβροῦ, τὸ δ' ἐν τῇ τῆς νύμφης. Ὅταν δὲ συναντηθῶσιν μετὰ μεσημβρίαν ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ χοροῦ, οἱ πρῶτοι σκώπτουσι τοὺς ἄλλους διότι τοὺς *ἐπῆραν* τὴν νύμφην.

Ἡ ἀποχὴ αὕτη τῶν συγγενῶν τῆς νύμφης ἀπὸ τελετῆς, ἥτις δι' αὐτοὺς εἶναι ἐπίσης σπουδαία ὅπως καὶ διὰ τοὺς τοῦ γαμβροῦ, εἶναι σύμβολον τοῦ χόλου αὐτῶν διὰ τὴν ἁρπαγὴν τῆς κόρης.

Ἐν Ἠπείρῳ συνειθίζεται ἡ νύμφη νὰ κλαίῃ, νὰ ὀδύρηται καὶ ν' ἀρνῆται ν' ἀκολουθήσῃ τοὺς μέλλοντας νὰ ὁδηγήσωσιν αὐτὴν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἢ τὸν οἶκον τοῦ γαμβροῦ, τὸ αὐτὸ δὲ πρέπει νὰ συμβαίνῃ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος, ἂν καὶ ἐν ταῖς περιγραφαῖς τῶν γαμηλίων ἐθίμων δὲν ἀναφέρεται πάντοτε.

Τέλος κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον νομίζω ὅτι πρέπει νὰ ἐξηγηθῇ καὶ ἡ πρὸ τοῦ 1812 κατάστασις ἐν Κύθνῳ, ἥτις προεκάλεσε μέτρα αὐστηρὰ τῆς δημογεροντίας τῆς νήσου καὶ τοῦ ἱεράρχου αὐτῆς. Ἐν ἐγγράφῳ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἀναγινώσκομεν τὰ ἑξῆς: « Διὰ τοῦ παρόντος

Digitized by Google

ἡμῶν κοινοτικοῦ γράμματος δηλοποιοῦμεν οἱ κάτωθι ὑπογεγραμμένοι κληρικοὶ καὶ προεστοὶ Χώρας τε καὶ Χωρίου, ὅτι στοχαζόμενοι τὸ ἄτοπον καὶ ἀκατάστατον ὅπου ἀκολουθεῖ εἰς τὴν πατρίδα μας, τὸ ὅτι δηλαδὴ δὲν ἠμπορεῖ τινὰς νὰ ὁρίζῃ τὰ παιδιά του καὶ νὰ τὰ ὑπανδρεύῃ ὅπως θέλει καὶ βούλεται... μὲ τὸ νὰ σηκόνονται ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τινὲς κακοποιοὶ καὶ διεστραμμένοι, οἱ ὁποῖοι... ἀποτολμοῦν αὐθαδῶς καὶ ἀσυνειδήτως ἁρπάζουν ληστρικῶς καὶ παίρνουν τὰ κορίτσια μας. Τὸ τοιοῦτον κακὸν λοιπόν... παντελῶς δὲν τὸ δεχόμεθα εἰς τὴν πατρίδα μας εἰς τὸ ἑξῆς, ἓν μὲν ὅτι γινόμεθα ὄνειδος τῶν πέριξ νησίων... δεύτερον δὲ ὅτι ἕνας πατὴρ ἢ μήτηρ, ὅταν ἤθελεν ἀκολουθήσει ἕνα τοιοῦτον *ἀφρόντε* εἰς τὸ παιδί του, ἀναμφιβόλως δὲν ἤθελε νὰ τὸ ὑπανδρεύσῃ μὲ ἐκείνην τὴν ἰδίαν κατάστασιν, ὅπου ἠμποροῦσε νὰ τὸ ὑπανδρεύσῃ προτήτερα, τοῦτο στοχαζόμενοι... ἀποφασίζομεν καὶ λέγομεν·

Κεφ. Α'. — Ὅποιος ἤθελεν τολμήσει νὰ τραβίξῃ κορίτσι παρὰ τὴν γνώμην τῶν γονέων του, νὰ τὸν κατατρέχῃ τὸ κοινόν μας μέχρι ἐσχάτης του ἀναπνοῆς... καὶ τὸ πρᾶγμά του κινητὸν καὶ ἀκίνητον νὰ γίνεται αὐθεντικόν, καὶ ὅ,τι ἤθελεν ἀκολουθήσει ἐπάνω εἰς ἐκείνην τὴν ἀκμὴν τοῦ ἀτοπήματος ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς τοῦ κοριτσίου καὶ εἶναι καλὰ καμωμένα.

Κεφ. Β'.—Ὅποιον κορίτσι ἤθελε συμφωνήσει μὲ κανένα νέον καὶ τοῦ ἀκολουθήσει... παρὰ γνώμην τῶν γονέων καὶ θέλησιν... νὰ ἦναι ἀπόκληρον ἀπὸ τὴν περιουσίαν τῶν γονέων του διὰ σωφρονισμὸν τῶν λοιπῶν κοριτσιῶν.» (Κυθνιακὰ ὑπὸ Α. Βάλληνδα, σελ. 85.).

Αἱ δρακόντειοι διατάξεις μαρτυροῦσιν ὅτι τὸ κακὸν ἐν Κύθνῳ — καὶ μόνον ἐν αὐτῇ — εἶχε κορυφωθῆ. Ἀπίθανον ὅμως μοὶ φαίνεται, ὅτι οἱ ἄλλως τόσον ἥμεροι νησιῶται ἀκριβῶς κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν μετεβλήθησαν εἰς ἡμιαγρίους, δὲν δύναμαι δὲ μηδ' ἔκλυσιν ἠθῶν εἰς τοσοῦτον βαθμὸν νὰ παραδεχθῶ· ὑποθέτω μᾶλλον, ὅτι οἱ Κύθνιοι ἐρασταὶ κατ' οὐδὲν ἄλλο ἔπταιον ἢ ὅτι ἠκολούθησαν λίαν πιστῶς ἔθιμον πανάρχαιον μέν, μὴ συμβιβαζόμενον ὅμως πλέον μήτε μετὰ τῶν ἰδεῶν μήτε μετὰ τῶν βαλαντίων τῶν ἀγαθῶν προεστῶν Χώρας τε καὶ Χωρίου.

Πρὸς τὰ μέχρι τοῦδε περὶ τῆς θέσεως τῶν τε ἐγγάμων καὶ ἀγάμων γυναικῶν ἀπέναντι τοῦ συζύγου, τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ ἀδελφοῦ ἐκτεθέντα φαίνονται ἀντιφάσκοντα ὅσα περὶ τῆς ἀνατροφῆς καὶ τῶν ἕξεων τῶν παρθένων μερῶν τινων τῆς Ἑλλάδος γινώσκομεν. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἐν Ἀθήναις αἱ μητέρες ἐφρόντιζον νὰ διδάξωσι τὰς θυγατέρας των νὰ ὑφαίνωσι καὶ νὰ ῥάπτωσιν ἐνδύματα, κατὰ τὰ λοιπὰ ὅμως ἐφήρμοζον τὸ ἐξῆς ἀξίωμα· αἱ παρθένοι νὰ βλέπωσιν ὅσον τὸ δυνατὸν ἐλάχιστα πράγματα, νὰ ἀκούωσιν ὅσον τὸ δυνατὸν ἐλάχιστα καὶ νὰ ἐρωτῶσιν ὅσον τὸ δυνατὸν ἐλάχιστα. Ἐν Σπάρτῃ ὅμως ἡ ἀνατροφὴ ἦτο ἀλλοία. Ἐκεῖ αἱ παρθένοι ὄχι μόνον ἐγυμνάζοντο ὡς οἱ ἄνδρες, ἂν καὶ χωριστὰ ἀπ' αὐτῶν, ἀλλὰ δὲν ἦτο ἀπηγορευμένον καὶ νὰ γνωρίζωνται οἱ νέοι ἀμφοτέρων τῶν γενῶν καὶ νὰ συνομιλῶσι. Ἐν Σπάρτῃ δὲν ἦτο σπάνιον νὰ ἴδῃ τις νέον καὶ νέαν βαδίζοντας ἐν ὁδῷ τῆς πόλεως καὶ συνδιαλεγομένους. Αἱ ἔγγαμοι γυναῖκες ὅμως ἔμενον καὶ ἐκεῖ ἐν τῇ οἰκίᾳ των, ὡς καὶ πᾶσαι αἱ λοιπαὶ Ἑλληνίδες. Σπαρτιάτης δέ τις ἐρωτηθεὶς τὸν λόγον τοῦ φαινομένου τούτου ἀπεκρίθη ἐν τῇ ἀμιμήτῳ τῶν ἀρχαίων εἰλικρινείᾳ, ὅτι αἱ μὲν ἔγγαμοι γυναῖκες ἔχουσιν ἤδη τῶν ἄνδρα των καὶ δὲν ζητοῦσιν ἄλλον, αἱ παρθένοι ὅμως πρέπει νὰ τρέχωσι καὶ νὰ δεικνύωνται μέχρις οὗ εὕρωσι καὶ αὐταὶ τὸν ἰδικόν των. Ἐν τῇ πραγματικότητι ὁ λόγος οὗτος δὲν ἦτο—καθὼς δὲν εἶναι καὶ σήμερον — ἀξιοκαταφρόνητος, ὁ ἀληθὴς ὅμως καὶ ἀρχικὸς λόγος εἶναι ἄλλος· ἀλλὰ περὶ αὐτοῦ ἀνάγκη θὰ ἦτο νὰ γραφῇ ἄλλο ὁλόκληρον ἄρθρον. Ἐπὶ τῶν Ὁμηρικῶν χρόνων ἐπίσης δὲν ἦσαν περιωρισμέναι αἱ παρθένοι· ἡ κόρη τοῦ Νέστορος Πολυκάστη βοηθεῖ τὸν Τηλέμαχον ἐν τῷ λουτρῷ, ἡ δὲ Ναυσικᾶ συνδιαλέγεται ἀφελέστατα μετὰ τοῦ Ὀδυσσέως, ὃν εὗρε γυμνὸν καὶ λιμοκτονοῦντα ἐν τῇ παραλίᾳ. Πρὶν εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν, εἰς ἣν αὕτη τὸν ὁδηγεῖ, τὸν παρακαλεῖ νὰ μείνῃ ὀλίγον ὀπίσω διὰ ν' ἀποφύγῃ τὰς κακὰς γλώσσας, διὰ νὰ μὴ λέγωσιν οἱ ἄνθρωποι «ποῖος εἶναι αὐτὸς ὁ ξένος καὶ ποῦ τὸν εὗρεν ἡ Ναυσικᾶ; μήπως τὸν φέρῃ διὰ νὰ τὸν ὑπανδρευθῇ; καὶ δὲν ὑπῆρχον τάχα ἐνταῦθα τόσοι νέοι πλούσιοι καὶ καλῶν οἰκογενειῶν;» Ταῦτα, ἂν μή τι ἄλλο, ἦσαν ὅμως περιττὰ καὶ δὲν εἶχεν ἡ Ναυσικᾶ ἀνάγκην ν' ἀπαριθμήσῃ ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους, δι' οὓς δὲν ἔπρεπε νὰ τὴν ἀκολουθήσῃ ἀπὸ τοῦ πλησίον ὁ Ὀδυσσεύς. Ἀλλ' αὐτὴ δὲν εὑρίσκει τι ἀπρεπὲς ἐν τῇ ὁμιλίᾳ ταύτῃ, τὰ λέγει εἰς τὸν Ὀδυσσέα ὅπως θὰ τὰ ἔλεγε καὶ εἰς μίαν φίλην της. Πρὸ τοῦ Ὁμήρου δὲ ὑποθέτω ὅτι ἡ ἐλευθερία τῶν παρθένων ἦτο ἔτι μεγαλειτέρα, διότι πολλαχοῦ ἀπαντᾷ τὸ παράδοξον τοῦτο, αἱ γυναῖκες νὰ διάγωσι βίον καταδίκων, αἱ δὲ παρθένοι νὰ ἀπολαύωσιν ἐλευθερίαν σχεδὸν ἀπεριόριστον.

Δυστυχῶς ὅμως ἡ ἐλευθερία αὕτη δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξαγοράσῃ τὰ λοιπὰ ἄπειρα μειονεκτήματα τῆς θέσεως τῶν γυναικῶν. Σήμερον γινώσκομεν, ὅτι δεκατρεῖς ἢ δεκατέσσαρας αἰῶνας πρὸ Χριστοῦ ὑπῆρχον ἐν Ἑλλάδι λαοὶ ἔχοντες πολιτισμὸν ἰδιόρρυθμον μέν, ἀλλ' ὁπωσδήποτε ἀκμάζοντα πολιτισμόν. Τὰ ὁμηρικὰ

Digitized by Google

ποιήματα έποιήθησαν πέντε αιώνας τουλάχιστον βραδύτερον, ὁ δὲ Σόλων ἔγραφε τοὺς νόμους του εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ ἕκτου πρὸ Χριστοῦ αἰῶνος. Μεταξὺ τῆς πρώτης καὶ τῆς τρίτης ἐποχῆς τὸ διάστημα δὲν εἶναι μικρόν, ἂν καὶ οὐδέποτε δὲ κατ' αὐτὸ ὁ πολιτισμὸς ἔσβυσεν ἐν Ἑλλάδι, ὅμως ὁ Σόλων πρῶτος, ἐν Ἀθήναις τουλάχιστον, ἀπηγόρευσε τὴν πώλησιν τῶν θυγατέρων καὶ ἀδελφῶν. Ἐπὶ τῆς ὁμηρικῆς ἐποχῆς, ὡς εἴδομεν, ἡ θέσις τῶν γυναικῶν ἀληθῶς δὲν ἦτο κακή, οἱ θεσμοὶ ὅμως ἦσαν κατ' αὐτῶν, τὸ δὲ αἴσθημα τῆς συζυγικῆς καὶ οἰκογενειακῆς τιμῆς ἀκόμη ἀτελῶς ἀνεπτυγμένον. Εἰς ὅσῳ ἀρχαιοτέρους δὲ χρόνους ἀνερχόμεθα, τόσῳ ἀγριώτερα εἶναι καὶ τὰ ἤθη, κατὰ συνέπειαν τόσῳ χειροτέρα καὶ ἡ θέσις τῶν γυναικῶν. Ἡ πρόοδος ὑπῆρξεν καὶ ἐν τούτῳ — ὡς ἐν πολλοῖς ἄλλοις ζητήμασιν — βραδεῖα μὲν ἀλλὰ συνεχής.

Διὰ τοῦτο ἐσφαλμένην θεωρῶ τὴν γνώμην, ὅτι ἐν Ἑλλάδι ἡ γυνὴ κατὰ τοὺς ἀρχαιοτέρους χρόνους κατεῖχε θέσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀσυγκρίτως ὑψηλοτέραν ἐκείνης εἰς ἣν μετὰ ταῦτα ἐτάχθη. Τοῦτο ἐξάγουσι πρὸ πάντων ἐκ τῶν παραδειγμάτων, ἃ καὶ ἡμεῖς ἐν ἀρχῇ τῆς διατριβῆς ταύτης παραθέσαμεν, ἐν παραβολῇ πρὸς τὸν μονήρη καὶ περιωρισμένον βίον, ὃν αἱ γυναῖκες ἐν Ἀθήναις διῆγον. Ἀλλὰ πρῶτον ἐπαναλαμβάνομεν ὅ,τι τοσάκις ἤδη εἴπομεν, ὅτι δηλαδὴ πρὸ τοῦ Ὁμήρου αἱ γυναῖκες δὲν ἔζων ὅπως ἡ Πηνελόπη, ἡ Ἀνδρομάχη καὶ ἡ Ἀρήτη· ἔπειτα ὑπενθυμίζομεν ὅτι πλὴν τῶν Ἀθηναίων ὑπῆρχον καὶ ἄλλοι Ἕλληνες. Ἐν Σπάρτῃ αἱ γυναῖκες, ἂν καὶ περιωρισμέναι ἐν τῷ οἴκῳ των, κατεῖχον θέσιν ζηλωτήν. Ἐν τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι μάλιστα ἐπεκράτει ἡ γνώμη, ὅτι οἱ Σπαρτιᾶται ἐγυναικοκρατοῦντο. Ἀνάλογος δ' ἦτο ἡ θέσις τῶν γυναικῶν καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις Δωριεῦσιν. Ἐν Ἰωνίᾳ, ὁπόθεν ἦτο καὶ ἡ Ἀσπασία, αἱ γυναῖκες ἀπήλαυον μεγάλην ἐλευθερίαν, τὸ αὐτὸ δ' εἶναι βέβαιον καὶ περὶ τῶν Αἰολέων. Ἐν Λέσβῳ, ὅπου ἐγεννήθη καὶ ἤκμασεν ἡ Σαπφώ, ἐν Βοιωτίᾳ, ὁπόθεν κατήγετο ἡ Κόριννα, ἀδύνατον νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι αἱ γυναῖκες διῆγον βίον σχεδὸν δουλικόν. Ἴσως μόνον ἐν Ἀθήναις ἡ δημοκρατία καὶ ἡ ἐκ ταύτης γεννηθεῖσα μανία τοῦ ἀναμιγνύεσθαι εἰς τὴν πολιτικὴν ἀπεξένωσαν τὸν ἄνδρα ἀπὸ τῆς γυναικὸς τοσοῦτον, ὥστε ὁ οἰκογενειακὸς βίος τῶν Ἀθηναίων τῆς ἐποχῆς τοῦ Περικλέους νὰ ὁμοιάζῃ πολλῷ μᾶλλον πρὸς τὸν τῶν Ἀσιανῶν ἢ πρὸς τὸν τοῦ Ὁμήρου. Ἀλλὰ καὶ πάλιν οὐδέποτε ἐλησμόνησαν οἱ Ἀθηναῖοι τὴν τιμὴν καὶ τὸ σέβας, τὸ εἰς τὴν γυναῖκα ὀφειλόμενον· περὶ τούτου ἓν μόνον παράδειγμα θ' ἀναφέρω. Παρὰ τῷ Ἀριστοφάνει ὁ Στρεψιάδης μὴ δυνάμενος νὰ πληρώσῃ ὅσα εἰς διαφόρους δανειστὰς του ἐχρεώστει, στέλλει τὸν υἱόν του Φειδιππίδην νὰ διδαχθῇ παρὰ τοῦ Σωκράτους τὸν δίκαιον καὶ τὸν ἄδικον λόγον, δηλαδὴ πῶς νὰ παριστᾷ τὸ δίκαιον ὡς ἄδικον καὶ τἀνάπαλιν. Ὁ Φειδιππίδης ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ μανθάνει ταῦτα ἄριστα, πρώτην δ' ἀπόδειξιν τῆς ἐπιστήμης του παρέχει, ὅταν ξυλοκοπῇ τὸν πατέρα του καὶ ἔπειτα τὸν ἀναγκάζῃ διὰ τῶν ἐπιχειρημάτων του νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι δικαίως τὸν ἔδειρεν. Ὁ Στρεψιάδης ἂν καὶ πονῶν ἀκόμη παραδέχεται ὅτι εἶναι δίκαιον ἐνίοτε τὰ τέκνα νὰ ξυλοκοπῶσιν τοὺς πατέρας των. Ὅταν ὅμως ὁ Φειδιππίδης μὴ ἀρκούμενος εἰς ταύτην τὴν νίκην καυχᾶται ὅτι δύναται ν' ἀποδείξῃ ὅτι εἶναι δίκαιον νὰ δείρῃ καὶ τὴν μητέρα του, τότε ὁ γέρων ἐξανίσταται καὶ χωρὶς νὰ συζητήσῃ περαιτέρω καταρᾶται τὸν διδάσκαλον τοῦ υἱοῦ του, μεταβαίνει δ' ἀμέσως νὰ πυρπολήσῃ τὸ φροντιστήριον τοῦ Σωκράτους. Τόσον ἀνόσιον τῷ ἐφάνη τὸ δόγμα τοῦτο.

Χ. Τσουντας

Η ΕΛΛΑΣ ΕΝ ΤΗι ΠΑΓΚΟΣΜΙΩι ΕΚΘΕΣΕΙ ΤΟΥ 1878

[Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενα φύλλα].

Βαμβακουργία. Ἡ βιομηχανία αὕτη εἶνε εἰσέτι ἐν σπαργάνοις· ὑπάρχουσι μολαταῦτα 18 βαμβακουργεῖα, ὧν τὰ μὲν 12 περιέχουσιν ὁμοῦ 31,036 ἀτράκτους κινουμένας δι' ἀτμοῦ, τὰ δὲ λοιπὰ 6 ἑτέρας 4,264 ἀτράκτους ἐργαζομένας διὰ τοῦ ὕδατος· ὅθεν ὁ ὁλικὸς ἀριθμὸς τῶν ἀτράκτων ἤδη ἐν ἐνεργείᾳ εἶνε περίπου 36,000, αἵτινες δὲν νήθουσιν ἢ βάμβακα ἀποκλειστικῶς ἐντόπιον, τῶν ἀριθμῶν 4 ἕως 24.

Μέταλλα. Ἡ Ἑλλὰς περιέχει μόνον ξυλάνθρακας (lignites), λαμβάνει δὲ τοὺς ἀναγκαιοῦντας αὐτῇ γαιάνθρακας ἐξ Ἀγγλίας. Τὰ κύρια μέρη ἐξαγωγῆς ξυλανθράκων εἶνε ὁ Ὠρωπός, ἐκμεταλλευόμενος ὑπὸ τῆς γαλλικῆς ἑταιρίας τῶν Μεταλλουργείων τοῦ Λαυρείου, καὶ ἡ Κύμη ἐκμεταλλευομένη ὑπὸ τῆς Ἑλλ. μεταλλευτικῆς ἑταιρίας. Ἐκ τοῦ Ὠρωποῦ ἐξάγεται ποσότης 1,500 τόννων [1]) κατ' ἔτος, ἐκ δὲ τῆς Κύμης 6,000 τόννων.

Μόλυβδος. Ἡ Ἑλλὰς παράγει 7,000 ἕως 8,000 τόννους κατ' ἔτος, μὴ ὑπολογιζομένων

[1]) Γνωστὸν ὅτι ὁ τόννος ἰσοδυναμεῖ πρὸς 2,220 λίτρας.

Digitized by Google

τῶν μεταλλούχων βώλων, οἵτινες ἐξάγονται εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Αἱ ἐκβολάδες αὗται εὑρίσκονται ἐν Λαυρείῳ. Οἱ ἀρχαῖοι, οἵτινες ἐξεμεταλλεύοντο τὰ μεταλλεῖα ταῦτα, ἀνασκάπτοντες ἀπέραντα βάθη, ἀφῆκαν ἐκεῖ τὰς πτωχοτάτας τῶν ἐκβολάδων καὶ σκωριῶν. Αὗται περιῆλθον τὸ πρῶτον εἰς τὴν κυριότητα ἑταιρίας γαλλοϊταλικῆς, βραδύτερον δὲ ἐξηγοράσθησαν ὑπὸ ἐντοπίων. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡ ἐξαγωγὴ ἐκβολάδων ὑπερβαίνει τοὺς 45,000 ἕως 50,000 τόννους κατ' ἔτος, ὁ δὲ κερδαινόμενος μόλυβδος ὑπερβαίνει τὰς 7,000 τόννους, ἑκάστου τόννου ἐγκλείοντος 1,000 ἕως 1,700 γραμμάρια ἀργύρου.

Μάρμαρα. Ἐν τῇ ἐκθέσει ἡ Ἑλλὰς παρουσίασεν ἄριστα μάρμαρα, οἷον μάρμαρα λευκὰ τοῦ Πεντελικοῦ, τῆς Ἐλευσῖνος καὶ Πάρου, ἐρυθρὰ τῆς Λακωνίας, στικτὰ τῆς Σκύρου, μέλανα τῆς Μαντινείας καὶ τοῦ ὄρους Ὑμηττοῦ, ἐκτεθέντα παρὰ τῆς τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπῆς, ἥτις ἔλαβε βραβεῖον χρυσοῦν.

Γεωλογία. Ἡ Ἑλλὰς δὲν ἐμελετήθη εἰσέτι ἐντελῶς ὑπὸ ἔποψιν γεωλογικήν. Δὲν ἐγένετο ἕτερος χάρτης γενικός, ἀφ' ἧς ὁ Boblaye καὶ Virlet ἔγραψαν τὸν τοῦ Μωρέως καὶ τῶν Κυκλάδων (1833). Ὁ κ. Schönn ἐδημοσίευσε διαφόρους σημειώσεις περὶ τῶν ἀκτῶν κατὰ τὸ 1873. ὁ κ. Gorceix ἔγραψε κατὰ τὸ 1874 ὑπόμνημα περὶ τῆς νήσου Κῶ καὶ ἐν μέρει τῆς Εὐβοίας· κατὰ δὲ τὸ 1876 οἱ κ. Bittner Neumayr καὶ Teller ἐξήτασαν τὴν Στερεὰν καὶ τὴν Εὔβοιαν.

Τὸ ἠπειρωτικὸν μέρος τοῦ βασιλείου εἶνε ὡς καὶ αἱ πλεῖσται τῶν νήσων ἐσχηματισμένον ἐκ βράχων σχιστωδῶν· τὰ ἐκ προσχωμάτων γινόμενα ἐδάφη εἶνε ἐκτεταμένα· ἀρχαιότατα εἶνε τὰ κρητιδώδη, ἅτινα ἀποτελοῦσι σχεδὸν τὰ τρία τέταρτα τῆς ἐπιφανείας τῆς Πελοποννήσου.

Ἡ συλλογὴ τῶν ἐκβολάδων, ἣν ἐξέθηκεν ὁ κ. Κορδέλλας, ἐδιδεν ἀρκοῦσαν ἰδέαν τοῦ μεταλλικοῦ πλούτου τῆς Ἑλλάδος. Μέχρι τοῦδε ὅμως μόνον ὁ ἀργυροῦχος μόλυβδος τοῦ Λαυρείου ἀπέσπασε τὴν γενικὴν προσοχήν.

Αἱ ἡφαιστειώδεις ἐνέργειαι, αἵτινες ἤρξαντο παράγουσαι τραχίτας ἀπὸ τῆς τριτογεννοῦς ἐποχῆς, δὲν ἔπαυσαν ἔτι, αἱ δὲ νῆσοι αἵτινες πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐξῆλθον τῶν κόλπων τῆς θαλάσσης ἐν Θήρᾳ εἶνε ἓν τῶν περιεργοτάτων φαινομένων. Ὁ κ. Fouqué, ὅστις ἐσπούδασεν αὐτὰς κατὰ τὸ 1867 καὶ 1875 ἐξέθηκε λίαν ἐνδιαφέρουσαν σειρὰν μικροσκοπικῶν τομῶν ἐκ τῶν βράχων τούτων.

Ἐκπαιδευτικά. Ἡ Ἑλλὰς δαπανᾷ κατ' ἔτος 1,060,000 δρ. διὰ τὴν μέσην ἐκπαίδευσιν, ἥτις ἀπαρτίζεται ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων, ἔνθα φοιτῶσιν περίπου 2650, μαθηταί, καὶ τῶν Γυμνασίων, ἔνθα φοιτῶσιν 2,450 περίπου τοιοῦτοι.* Ἐν Ἑλλάδι ὑφίσταται σύστημα ἀγωγῆς διάφορον τῶν λοιπῶν χωρῶν. Ἐν Ἀθήναις ὑπάρχουσιν ἐκπαιδευτήρια, ἔνθα συνεκπαιδεύονται μαθηταὶ πάσης τάξεως, πλούσιοι καὶ πτωχοί. Ἡ παίδευσις εἶνε ἀρκούντως διαδεδομένη, χωρὶς νὰ παραμελῆται καὶ ἡ ραπτικὴ ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ διὰ τὰς γυναῖκας χρήσιμοι μορφωτικαὶ ἐργασίαι.

Ὑπάρχουσιν ὡσαύτως ἐν Ἀθήναις οἰκίαι, εἶδος σχολείων βιομηχανικῶν διατηρουμένων ὑπὸ πλουσίων κυριῶν, ἔνθα πτωχὰ κοράσια ἐργάζονται καὶ ἐκμανθάνωσι παντοειδεῖς τοῦ φύλλου αὐτῶν τέχνας, οἷον τὴν ραπτικήν, ὑφαντικήν, κλπ. Ἐν Κερκύρᾳ ὡσαύτως ὑπάρχει τοιοῦτον κατάστημα.

Οὕτω τὰ ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος ἐκτεθέντα ὡς πρὸς τὸν κλάδον τοῦτον τῆς ἐκπαιδεύσεως εἶνε λίαν εὐάρεστα καὶ ἄξια ἐπαίνων.

*

Αὗται εἶνε ἐν περιλήψει αἱ περὶ Ἑλλάδος κρίσεις τῆς διεθνοῦς ἐπιτροπῆς κατὰ τὴν παγκόσμιον ἔκθεσιν τοῦ 1878. Περί τινων ἀντικειμένων, οἷον περὶ τυπογραφίας, ζωγραφίας, ταπητουργίας κλπ. δὲν ἐποιήσαμεν οὐδένα λόγον, διότι αἱ κρίσεις τῆς ἐπιτροπῆς ἦσαν διὰ τὴν Ἑλλάδα ἀσήμαντοι, ὡσεὶ τὰ ἐκτεθέντα δὲν ἐκρίνοντο ἄξια σπουδαίας μνείας.

Εἴθε ἐν τῇ προσεχεῖ διεθνεῖ Ἐκθέσει μείζονος νὰ τύχῃ ἡ πατρὶς ἡμῶν ἐκτιμήσεως παρὰ τῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν, ἵνα στερεωθῇ οὕτως ἡ ἀγαθὴ ἰδέα, ὅτι ἡ Ἑλλὰς μικρὰ μὲν ἀείποτε καὶ ὀλιγάνθρωπος ὑπῆρξε, μεγάλην ὅμως ἔσχε καὶ θέλει ἔχει ἀείποτε ἐκπολιτιστικὴν ἀποστολήν.

Ηλιας Διακοπουλος.

Νέα ἐκδρομή

ΕΙΣ ΤΟΝ ΒΟΡΕΙΟΝ ΠΟΛΟΝ

Νέα ἐκδρομὴ εἰς τὸν Βόρειον Πόλον παρασκευάζεται ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ὑπολοχαγοῦ Ρόγερς.

Ὁ τολμηρὸς ἐξερευνητὴς φρονεῖ ὅτι πᾶσα προσπάθεια διὰ πλοίου εἶνε ματαία· θὰ φθάσῃ τοῦτο μέχρις ὡρισμένου σημείου καὶ ἐκεῖ θὰ ἀναγκασθῇ νὰ σταματήσῃ ἐσφηνωμένον ἐν τοῖς πάγοις ἢ θὰ διαρραγῇ ὡς ἡ Jeannette καὶ τόσα ἄλλα ἀτυχῆ σκάφη.

* Προφανῶς οἱ ἀριθμοὶ εἶνε ἐσφαλμένοι. Σήμερον κατ' ἀκριβῆ ἀπογραφὴν οἱ μαθηταὶ τῶν μὲν ἑλληνικῶν σχολείων ὑπερβαίνουσι τὰς 12,000, οἱ δὲ τῶν γυμνασίων ἦσαν κατὰ τὸ λῆξαν σχολικὸν ἔτος ἀκριβῶς 4,714.

Digitized by Google

Τὸ σχέδιον αὐτοῦ λοιπὸν ἔχει ὡς ἑξῆς· ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν συντρόφων, εἰθισμένων ὅπως αὐτὸς εἰς τὰς ἀρκτικὰς ἐκδρομάς, θέλει ἀναχωρήσῃ διὰ πλοίου ἐκ τῶν πρὸς ἁλιείαν τῶν φαλαινῶν ναυπηγουμένων. Διὰ τοῦ πλοίου τούτου θέλει προχωρήσῃ ὅσον δυνηθῇ ἀρκτικώτερον πέραν τῆς 78ης μ. πλάτους, ἐκεῖ δὲ οἱ ὁδοιπόροι θ' ἀποβιβασθῶσι παρά τινι φυλῇ Ἐσκιμώων, μέσῳ τῶν ὁποίων θὰ ἐγκατασταθῶσιν.

Ἐκ τῆς συναντήσεως τοιαύτης τινὸς φυλῆς ἐξήρτηται ἡ ἐπιτυχία τῆς ἐκδρομῆς. Ὁ ὑποπλοίαρχος Ρόγερς ἐλπίζει ὅτι θὰ πείσῃ τὸν ἀρχηγὸν τῆς φυλῆς ταύτης νὰ ἐκδράμῃ πρὸς ἄρκτον. Ἡ συνοδία ὅλη θὰ πορίζηται τὰ πρὸς τὸ ζῆν διὰ τῆς θήρας καὶ τῆς ἁλιείας, προβαίνουσα κατὰ μῆκος τῆς ἀμερικανικῆς ἀκτῆς.

Μετὰ πορείαν ἑνὸς ἔτους ὑπολογίζει ὅτι θέλουσιν οὕτω ἀφιχθῇ εἰς τὸ ἀκρωτήριον τῆς Ἑνώσεως. Ἐκεῖ δ' ἡ συνοδία θὰ διαιρεθῇ.

Ἄνδρες τινὲς ἐκ τῶν ῥωμαλεωτάτων θὰ ἐπιβῶσι δύο ἑλκήθρων, παραλαμβάνοντες ὡς πλείστας προμηθείας, καὶ ἐν μέσῳ χειμῶνι θὰ τραπῶσι κατ' εὐθεῖαν πρὸς Βορρᾶν. Ἐλπὶς πρὸς εὕρεσιν νέας τροφῆς ἐν τῇ θερμοκρασίᾳ τοῦ σημείου ἐκείνου δὲν ὑπάρχει, πρέπει λοιπὸν νὰ βασισθῶσιν εἰς ὅσα τρόφιμα θὰ παραλάβωσι μεθ' ἑαυτῶν.

Ὀλισθαίνοντες ἐπὶ τῆς πεπηγυίας χιόνος ὡς τάχιστα καὶ ἐφ' ὅσον δύνανται οἱ ἰσχυροὶ κύνες οἵτινες θὰ σύρωσι τὰ ἕλκηθρα, θὰ σταματήσωσι μόνον ὅταν καταναλώσωσι τὰ ἡμίση τῶν τροφίμων, καὶ θὰ στραφῶσι πρὸς τὰ ὀπίσω.

Ἀλλὰ τότε αὐτὸς ὁ ὑπολοχαγὸς καὶ ἀρχηγὸς τῆς ἐκδρομῆς ἐπιβαίνων ἐλαφροτάτου ἑλκήθρου καὶ ἀκολουθούμενος ὑφ' ἑνὸς μόνου συντρόφου, θ' ἀπέλθῃ μόνος ἀκολουθῶν τὴν πρὸς βορρᾶν πορείαν ἐπὶ δύο, τρεῖς ἡμέρας, ὅσον δυνηθῇ.

Διὰ τοῦ μέσου τούτου ἐλπίζει ὅτι ἂν δὲν πατήσῃ τὸν πόδα ἐπὶ τοῦ βορείου Πόλου, ἀλλὰ βεβαίως θὰ φθάσῃ εἰς μέρος ὅπου δὲν ἔφθασεν οὐδεὶς τῶν προγενεστέρων ἐξερευνητῶν.

Εὐνόητον εἶνε πόσον ἐπίπονον καὶ ῥιψοκίνδυνον ἔσται τὸ μεγαλεπήβολον τοῦτο σχέδιον ἐν τῇ ἐκτελέσει καὶ ὁποίαν δύναμιν θελήσεως καὶ δύναμιν ἐνεργείας προϋποτίθησιν.

Ἔχουσι νὰ ὑποστῶσιν ἐκεῖ ψῦχος 60-70 βαθμῶν ὑπὸ τὸ μηδέν. Ἐν τῇ θερμοκρασίᾳ ταύτῃ ὁ οἶνος καθίσταται σῶμα στερεόν, μόνον δ' ἀντέχει τὸ ἰσχυρότατον οἰνόπνευμα. Ὁ ὑδράργυρος πήγνυται εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε δύναται νὰ σφυρηλατηθῇ ὡς ὁ σίδηρος. Πᾶσα ἐπαφὴ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος πρὸς μέταλλα, ἅτινα ὡς γνωστὸν εἶνε καλοὶ ἀγωγοὶ τῆς θερμότητος, πᾶσα τοιαύτη ἐπαφὴ καίει τὸ δέρμα ὡς πεπυρακτωμένος σίδηρος. Οὐδὲν ἐργαλεῖον ἢ σκεῦος δύναται νὰ ἐγγίσῃ τις ἂν δὲν ἔχῃ τὰς χεῖρας κεκαλυμμένας διὰ δερματίνων παχυτάτων χειρίδων.

Παράδοξον φαινόμενον ἐκεῖ εἶνε καὶ τὸ τῆς ἀναπνοῆς. Ἄνθρωπος ἱστάμενος καθίσταται μετὰ μικρὸν ἀφανὴς περιβαλλόμενος ὑπὸ νέφους, ὅπερ οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ οἱ ἐκ τῶν ἰδίων πνευμόνων ἐκπεμπόμενοι θερμοὶ ἀτμοί, συμπυκνούμενοι περὶ αὐτόν. Βαδίζων δ' ὁ ἄνθρωπος καταλείπει ὄπισθεν αὐτοῦ ταινίαν ἀτμοῦ, ὡς μηχανὴ σιδηροδρόμου.

ΙΣΛΑΝΔΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἔχομεν ὑπ' ὄψιν ἀποσταλὲν ἡμῖν ἐξ Ἰσλανδίας βιβλιάριον φέρον τὸν τίτλον IDUNN. Μὴ δυνάμενοι νὰ κατανοήσωμεν οὐδὲ τὸν τίτλον ἔτι οὐδὲ τὸ εἶδος τοῦ τεύχους, ὅπερ ἐκ τῆς ἀριθμήσεως τῶν σελίδων ἐφαίνετο φυλλάδιον περιοδικοῦ συγγράμματος, ἀπετάθημεν πρὸς σοφὸν ἀλλοδαπόν, ὅστις ἔσχε τὴν προθυμίαν ν' ἀνεκοινώσῃ ἡμῖν τὰ ἑξῆς σχετικά:

«IDUNN εἶνε ἡ σύζυγος τοῦ θεοῦ τῆς ποιήσεως, παρ' Ἰσλανδοῖς καλουμένου Bragis, ἀναλόγου πρὸς τὸν Ἀπόλλωνα τῶν Ἑλλήνων· ἄρα IDUNN εἶνε εἶδος Μούσης.

Τὸ ὑπὸ τὸν ἄνω τίτλον βιβλιάριον ἀποτελεῖ τὸ 7ον τεῦχος τοῦ 5ου τόμου συλλογῆς διηγημάτων πρὸς ψυχαγωγίαν καὶ διδασκαλίαν τοῦ λαοῦ. Τρεῖς ἄνδρες λόγιοι συνεργάζονται εἰς τὴν ἔκδοσιν αὐτοῦ. Τούτων ὁ μὲν πρῶτος εἶνε ἰδίᾳ μεταφραστὴς φιλολογικῶν ἔργων, ὁ δεύτερος διακεκριμένος γλωσσολόγος, ὁ τρίτος δὲ συγγραφεὺς καὶ ποιητής.

Ὁ τελευταῖος οὗτος ἔχει ἐκδόσει τόμον ποιημάτων, ὧν τινα εἶνε ἀληθῆ καλλιτεχνήματα. Καὶ ἐν τῷ ἀνὰ χεῖρας τεύχει περιέχεται ἓν ποίημα αὐτοῦ κατὰ μετάφρασιν, ἀρχικῶς δ' ἑλληνικόν. Τοῦτο δ' εἶνε τὸ *Ποτάμι* τοῦ κ. Γ. Δροσίνη. Ἡ ἰσλανδικὴ μετάφρασις εἶνε ἀπαράμιλλος.

Οἱ Ἰσλανδοὶ εἶνε φιλοπονώτατοι. Προοδεύουσι δὲ ἠρέμα καὶ κατ' ὀλίγον ἐν τῇ λησμονημένῃ πολικῇ πατρίδι των, ἐνδελεχῶς ἐργαζόμενοι. Αἱ φιλολογικαὶ σπουδαὶ παρ' αὐτοῖς δὲν ὑστεροῦσι τόσον ὅσον ἠδύνατό τις νὰ ὑποθέσῃ, κρίνων αὐτοὺς λαὸν ἁπλῶς ἐργατικὸν καὶ ἀμαθῆ. Ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἰσλανδίας Reykjavik, καίπερ μὴ οὖσα μείζων χωρίου, κέκτηται ὅμως σχολὴν φιλολογικήν, ἐν ᾗ ἐκ τῶν γλωσσῶν ὑποχρεωτικῶς διδάσκονται· ἡ ἀρχαία ἰσλανδική, ἡ σύγχρονος ἰσλανδική, ἡ δανική, ἡ γερμανική, ἡ ἀγγλική, ἡ γαλλική, ἡ λατινικὴ καὶ ἡ ἀρχαία ἑλληνική! — Αἱ ἐξετάσεις τῆς σχολῆς ταύτης εἶνε αὐστηρόταται καὶ τὰ προγράμματα

Digitized by Google

κατὰ τὸν πλοῦτον ἰσοδύναμα πρὸς τὰ τῶν γερμανικῶν γυμνασίων.

Ὁ μεταφράσας τὸ *Ποτάμι* κ. Thorsteinsson ἔχει μεταφράσει καὶ ἐκ τῶν ποιημάτων τοῦ Ρήγα Φερραίου. Ἐξ ἄλλων δὲ γλωσσῶν ἔχει μεταφράση δράματα τοῦ Σαιξπείρου καί τι δρᾶμα ἐκ τῆς σανσκριτικῆς! Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν ἐπῶν ἔχει μεταφρασθῆ ἰσλανδιστὶ ὑπὸ Egilssouar ἡ Ἰλιὰς τοῦ Ὁμήρου.

Ἡ φιλολογία τοῦ ἐν τῇ ἀπωτάτῃ πολικῇ χώρᾳ ζῶντος λαοῦ τούτου εἶνε ἔτι πενιχρά, καὶ ὅμως δὲν ἐλλείπουσιν οὔτε αἱ ἐφημερίδες, οὔτε τὰ βιβλία, τὰ κύριον σκοπὸν ἔχοντα τὴν φιλολογικὴν μόρφωσιν τῶν πολλῶν.

Εἰς τοὺς Ἰσλανδοὺς πάντας εἶνε γνωστοὶ οἱ πανάρχαιοι μῦθοι τῶν προπατόρων των ἐν τῇ ἀρχικῇ γλώσσῃ καὶ θεωροῦνται ἱεροί. Αὐτὸς ὁ πτωχότατος χωρικὸς οἰκονομεῖ τὸ ἀργύριόν του, ὅπως ἀγοράσῃ τοὺς 12 τόμους τοὺς περιέχοντας τῆς μυθολογίας τὰ κυριώτατα. Ὅθεν τὰ βιβλία ταῦτα ἀνευρίσκει τις καὶ ἐν τῇ πενιχροτάτῃ καλύβῃ.

»Ἰδοὺ λοιπὸν ὅτι ἔχει καὶ ὁ ἰσλανδικὸς λαὸς προσόντα, ἅτινα θὰ ἠδύναντο νὰ μιμηθῶσι λαοὶ ἄλλοι μᾶλλον πεπολιτισμένοι καὶ ἧττον μεμονωμένοι ὡς ἐκ τῆς γεωγραφικῆς αὐτῶν θέσεως.

B**

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Οἱ οὐδὲν πράττοντες νομίζουσιν ἑαυτοὺς ἱκανοὺς πρὸς πᾶσαν ἐργασίαν.

—

Ἀπαιτεῖται πολὺ φιλοσοφικὸν πνεῦμα, ἵνα παρατηρήσῃ τις ἅπαξ ὅ,τι καθ' ἡμέραν βλέπει.

—

Ἡ εὐτυχία δὲν εἶνε διὰ τὴν γυναῖκα ἰδέα ἀφῃρημένη· παρίσταται αὐτῇ πάντοτε ὑπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ φιλτάτης μορφῆς.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Εἶνε γνωστὸν πόσον οἱ κάτοικοι τῆς Μέσης Ἀφρικῆς ἀσμενίζουσιν ἐξαιρέτως εἰς τὴν τροφὴν τῶν λευκῶν μυρμήκων καὶ ἄλλων ἀκόμη ἐντόμων, τὰ διὰ τῶν ὁποίων παρασκευαζόμενα ὄψα κατέχουσιν ἐπίζηλον θέσιν καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς βασιλικαῖς τραπέζαις. Πολλοὶ περιηγηταὶ ἀναφέροντες τὸ γεγονός, προσθέτουσιν ὅτι τὰ ἐδέσματα ταῦτα δὲν εἶνε οὐδόλως ἄνοστα, ὡς ἠδύνατό τις νὰ ὑποθέσῃ· ἰθαγενεῖς τινες οὕτω τεχνηέντως παρασκευάζουσι ταῦτα, ὥστε καὶ ἅπαξ τις τρώγων ἐξ αὐτῶν εἶνε ἀδύνατον νὰ λησμονήσῃ τὸ ἡδὺ καὶ νόστιμον τῆς γεύσεως. Τὸ ἔθιμον τοῦτο, ὅπερ μέχρι τοῦδε εἶχε παρατηρηθῇ μόνον ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Ἀφρικῆς, ὑφίσταται καὶ εἰς ἄλλας τροπικὰς χώρας. Περιηγητής, ἐσχάτως περιηγηθεὶς τὸ ἰνδικὸν ἀρχιπέλαγος, γράφει ὅτι οἱ ἰθαγενεῖς λίχνοι τοὺς λευκοὺς μύρμηκας θεωροῦσιν ὡς ἔδεσμα ἐκλεκτότατον. Τὰ ἔντομα ταῦτα εἶνε πτερωτά, τὴν νύκτα δὲ βλέπει τις αὐτὰ κατὰ σμήνη περιιπτάμενα πέριξ τοῦ φωτός. Πρὸς σύλληψίν των τοποθετεῖται κάτωθεν τοῦ λύχνου ποτήριον πλῆρες ὕδατος, ἑλκυόμενα δ' ἐκ τῆς ἐν αὐτῷ ἀνταναχλάσεως τοῦ φωτὸς ἐμπίπτουσι καὶ συλλαμβάνονται τὰ ἔντομα. Ὅπως χρησιμεύσωσιν ὡς τροφὴ ἀποσπῶνται ἀπ' αὐτῶν αἱ πτέρυγες καὶ ψήνονται ἢ ἀναμιγνύονται μετ' ἀλεύρου, παρασκευαζομένου οὕτως εἴδους τινὸς γλυκίσματος, ὅπερ ἔχει τὴν γεῦσιν τοῦ ἀμυγδάλου. Ἐκτὸς τῶν μυρμήκων οἱ ἰθαγενεῖς δὲν φείδονται καὶ τῶν μελισσῶν καὶ ἄλλων ἐντόμων. Μέλισσα ὠπτημένη ἐντὸς φύλλου μετ' ὀλίγου μέλιτος θεωρεῖται λίχνευμα ἐξαιρέτως λεπτόν. Τὰ μεγάλα ἔντομα ὀπτοῦνται ἁπλῶς καὶ παρατίθενται μετ' ὀρύζης.

Καθ' ἑκάστην ἑβδομάδα δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἐπινοεῖται καὶ νέα χρῆσις τοῦ τηλεφώνου. Ἤδη πρόκειται νὰ συγκοινωνῶσι δι' αὐτοῦ πρὸς τὰς πόλεις καὶ αὐτὰ τὰ ἔξωθεν καὶ μακρὰν τοῦ λιμένος εὑρισκόμενα πλοῖα. Ἡ ἰδέα τῆς τοιαύτης χρησιμοποιήσεως τοῦ τηλεφώνου προῆλθεν ἐκ τούτου· Τὰ εἰς Ἄβρην καταπλέοντα μεγάλα πλοῖα, ὅπως εἰσπλεύσωσιν εἰς τὸν λιμένα, εἶνε ἠναγκασμένα νὰ ἀναμένωσι τὴν παλίρροιαν, πολλάκις δ' ἐπὶ πολλὰς ὥρας μένουσιν μακρὰν αὐτοῦ εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος, ἐνῷ ἴσως οἱ ἐπιβαίνοντες αὐτοῦ ἔχουσιν ἀπόλυτον ἀνάγκην νὰ συγκοινωνήσωσι πρὸς τὰ ἐκτός. Ἕνεκα τούτου, ἡ ὑπερωκεάνειος ἀτμοπλοϊκὴ ἑταιρία ἐσκέφθη νὰ καταδύσῃ εἰς ὡρισμένον μέρος τηλεφωνικὸν σημαντῆρα, σχήματος κυλινδροκωνικοῦ, ὅστις δι' ὑποβρυχίου καλωδίου θέλει συνδεθῇ πρὸς τὸν κεντρικὸν τηλεφωνικὸν σταθμὸν τῆς Ἄβρης, τὸν συγκοινωνοῦντα ἀπ' εὐθείας πρὸς τοὺς Παρισίους. Τὰ μεγάλα ἀτμόπλοια ἔχουσι πάντα τηλεφωνικὴν συσκευήν, δι' ἧς ὁ πλοίαρχος συγκοινωνεῖ ἀπὸ τῆς γεφύρας πρὸς τὰ ἄκρα τοῦ πλοίου· ἀρκεῖ λοιπὸν νὰ συνδεθῇ αὕτη, ὑπὸ λέμβου ἐκπεμπομένης ἐκ τοῦ πλοίου, πρὸς τὸν σημαντῆρα διὰ τηλεφωνικοῦ σύρματος καὶ ἰδοὺ τὸ πλοῖον τιθέμενον εἰς ἄμεσον συγκοινωνίαν πρὸς τὴν Ἄβρην πρῶτον, εἶτα δὲ πρὸς τοὺς Παρισίους καὶ τὰς Βρυξέλλας! Εὑρισκόμενός τις τέσσαρα μίλια μακρὰν τοῦ ἐν τῇ Μάγχῃ γαλλικοῦ λιμένος, ἐν ἀνοικτῷ πελάγει θὰ δύναται νὰ συνομιλῇ ἀκωλύτως πρὸς τὴν οἰκογένειαν καὶ τοὺς φίλους του ἐν Παρισίοις ἢ ἐν Βρυξέλλαις!

Digitized by Google

Κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦ 1836 πρὸς τὰ 37 ὁ βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας Λουδοβῖκος ἔφερε καθ' ἑκάστην ἐπὶ τῶν ὤμων ὀρφνὸν μανδύαν, φθάνοντα μέχρι τῶν ἀστραγάλων. Ἕνεκα τούτου οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ τὸν ἀναγνωρίσῃ, ἂν δὲν εἶχεν ἰδῇ αὐτὸν πρότερον μὲ τὸ ἔνδυμα τοῦτο. Ἡμέραν τινὰ ὁ βασιλεὺς βαδίζων μετὰ μεσημβρίαν ἐν τῷ ἀνακτορικῷ κήπῳ τοῦ Μονάχου εὗρεν καθήμενον ἐπὶ θρανίου μαθητήν τινα τοῦ γυμνασίου καὶ ἐπαναλαμβάνοντα τὸ μάθημά του, ἐνῷ τὸ ψῦχος εἶχε φθάσει εἰς 12 βαθμοὺς ὑπὸ τὸ μηδέν. Ὁ Λουδοβῖκος τὸν ἐπλησίασε καὶ ἐκ συμπαθείας τὸν ἠρώτησε διάφορα πράγματα, μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων καὶ διατὶ δὲν μελετᾷ εἰς τὸν οἶκόν του. Ὁ μαθητὴς τοῦ γυμνασίου μὴ ἀναγνωρίσας τὸν βασιλέα ἀπήντησεν εἰλικρινῶς ὅτι εἶνε πτωχὸς καὶ ὅτι μὲ τοιοῦτον ψῦχος ἔξω εἶνε περισσοτέρα ζέστη παρὰ εἰς τὸ δωμάτιόν του.

— Καὶ διατί τότε ἀφοῦ ἔχεις ἀνάγκην, δὲν ζητᾷς βοήθειαν ἀπὸ τὸν βασιλέα; ἠρώτησεν ὁ Λουδοβῖκος.

— Ἀπ' αὐτὸν τὸν σφιχτοχέρη; ἀπήντησεν ὁ μαθητής, κρῖμα 'ς τὸ χαρτὶ ποῦ θὰ τοῦ γράψω.

Ὁ βασιλεὺς ἠρώτησεν εἶτα τὸ ὄνομα καὶ τὴν κατοικίαν τοῦ μαθητοῦ καὶ ἀπῆλθεν γελῶν.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν ὁ μαθητὴς ἐκάθητο ἐν τῷ δωματίῳ του τρώγων, ὅτε εἰσέρχεται χωρικὸς φέρων ἐπιστολὴν καὶ ἐρωτῶν ποῦ νὰ ἀδειάσῃ τὸ κάρρον μὲ τὰ ξύλα. Ὁ μαθητὴς ἐδίσταζε νὰ λάβῃ τὴν ἐπιστολὴν νομίζων ὅτι ἔγεινε λάθος. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ χωρικὸς ἐπέμενε, ἀνοίξας αὐτὴν ἀνέγνωσε τὰ ἑξῆς· «Διὰ τοῦ φέροντος τὴν παροῦσαν θὰ λάβητε ἓν κάρρον ξύλα. Ἐὰν ἔχετε ἀνάγκην καὶ ἄλλων ἀπευθυνθῆτε εἰς Λουδοβῖκον τὸν σφιχτοχέρην.»

Τὸ ἀγγλικὸν φύλλον «Lady's Pictoral» γράφει τὰ ἑπόμενα: Τανῦν 150 θήλεις διδάκτορες (Lady Doctors) ἀσκοῦσι τὴν ἰατρικὴν ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ, ἐνῷ εἰς Brooklyn καὶ εἰς ἄλλας πόλεις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ὑπάρχει διπλάσιος ἀριθμὸς τοιούτων. Τινὲς τῶν θηλέων τούτων δοκτόρων ἔχουσιν ἐτήσιον εἰσόδημα 2,000 λιρῶν στερλινῶν, δύο δὲ αὐτῶν τὸ διπλάσιον. Μία μάλιστα τῶν νεαρῶν τούτων ἱερειῶν τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ἢ μᾶλλον περιζήτητος δύναται νὰ καυχηθῇ ὅτι κατ' ἔτος συναθροίζει 5,000 λίρας στερλίνας. Οἱ θήλεις οὗτοι ἰατροὶ περιορίζονται κυρίως καὶ κατὰ τὸ παρὸν τοὐλάχιστον εἰς θεραπείαν ἀσθενῶν μόνον τοῦ ἰδίου γένους.

Ὡς γνωστὸν ἡ πριγκήπισσα Pignatelli διῆλθεν ὅλας τὰς πόλεις τῆς Εὐρώπης ὅπως ᾄδουσα ἐν τοῖς ᾠδικοῖς καφενείοις, φουρκίζῃ τὴν ὑπερήφανον οἰκογένειάν της. Τανῦν ἡ πριγκίπισσα εὑρίσκεται ἐν τῷ Τουρκικῷ καφενείῳ ἐν Βαίριγγ παρὰ τῇ Βιέννῃ. Ὅτε ποτὲ ἡ πριγκίπισσα εὑρίσκετο ἐν Gottenburg, ἡ διαγωγὴ αὐτῆς διήγειρε μέγα σκάνδαλον. Κύριός τις τὴν ἐπομένην ἡμέραν ἀπαντᾷ φίλον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ· «Ἤκουσες τὴν πριγκίπισσαν Pignatelli;

— Βέβαια, χθές· ἀλλὰ μοῦ φαίνεται πῶς δὲν τὰ καταφέρνει καλὰ 'ς τὴ μουσική.

— Μπά, μὴν τὸ πιστεύῃς. Καὶ αὐτὸ τὸ κάμνει μόνον διὰ νὰ φουρκίζῃ τὴν οἰκογένειά της.

Νέα ἔκδοσις περὶ τοῦ γένους τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος. Εἶνε γνωστὰ τὰ ᾀδόμενα περὶ τῆς ἐξ Ἑλλήνων καταγωγῆς αὐτοῦ, ἃ ἀνέφερε καὶ ὁ τὴν πραγματείαν περὶ τῶν ἐν Κορσικῇ Ἑλλήνων γράφων ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» κ. Φαρδῦς. Ἤδη ἄλλος τις συγγραφεὺς ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ οἰκογένεια Βοναπάρτου εἶνε τευτονικῆς, γερμανικῆς καταγωγῆς. Ὁ συγγραφεὺς οὗτος εἶνε ὁ κ. Peyre, ὅστις ἐν νεωτάτῳ αὐτοῦ ἔργῳ «Napoléon I et son temps (Paris, Firmin Didot et Co) παρέχει ἡμῖν τὰς ἑξῆς εἰδήσεις. «Ἀπὸ τοῦ ἑνδεκάτου, λέγει, μέχρι τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος ἤκμαζεν ἐν Γενούῃ ἡ ἐπίσημος οἰκογένεια τῶν Cadolinger γερμανικῆς καταγωγῆς. Ἡ οἰκογένεια αὕτη ἀντεπροσώπευε τὴν μερίδα τοῦ λαοῦ, ἦτο δικαιοτάτη, καὶ ὑπερησπίζετο πάντοτε τὰς ἐλευθερίας τοῦ λαοῦ. Ἕνεκα τούτου ἐκαλεῖτο «ἡ καλὴ μερίς.» Οὕτω τὸ ὄνομα «buona parte» ὅθεν εἰς τὰ πολυάριθμα μέλη τῆς οἰκογενείας τῶν Καδολιγγέρων ἔμεινεν ὡς παρεπώνυμον. Ἡ οἰκογένεια αὕτη μεταστᾶσα βραδύτερον εἰς τοὺς φιλελευθέρους ἔχασε κατὰ μικρὸν τὸν πλοῦτον αὐτῆς καὶ τὴν δύναμιν. Μέλη δέ τινα αὐτῆς εἰσελθόντα βραδύτερον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Τραπέζης τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἥτις εἶχε κτήσεις εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ἦλθον εἰς τὴν Κορσικὴν φέροντα τὸ ὄνομα Buonaparte. Ἐκ τούτων κατάγεται ὁ Ναπολέων ὁ Α' καὶ ὅλοι οἱ νῦν Βοναπάρται.

Ἐν Ἀμερικῇ λέγεται ὅτι ἀνεκαλύφθη δένδρον ἔχον φύλλα τρίχροα, δηλονότι ἔχοντα τὴν ἰδιότητα νὰ εἶνε λευκὰ τὴν πρωΐαν, ἐρυθρὰ τὴν μεσημβρίαν καὶ κυανᾶ τὴν ἑσπέραν. Τὸ δένδρον τοῦτο θάλλει ἀπὸ Σεπτεμβρίου μέχρι Νοεμβρίου.

Περὶ τῆς ἐξαιρετικῆς δριμύτητος τοῦ ἐφετεινοῦ χειμῶνος δύναται νὰ μαρτυρήσῃ καὶ τὸ ἑξῆς γεγονός, ὅτι τὴν 2 Φεβρουαρίου (ν.) κατέπεσεν ἐν τῇ ὀάσει τῆς Σαχάρας Λαγκουὰτ τὴν ἡμέραν μὲν χιών, τὴν νύκτα δὲ βροχὴ ῥαγδαία, συνοδευομένη ὑπὸ χαλάζης.

Αἱ πλουσιώτεραι θῆραι γίνονται ἐν Αὐστρίᾳ συνήθως. Ὁ πρίγκηψ τοῦ Σὰξ-Κοβούργου-Γόθα ἐσχάτως ὠργάνωσε θήρας μεγάλας ἐν τοῖς κτήμασιν αὐτοῦ, ἐν τρισὶ δ' ἡμέραις οἱ θηρευταὶ ἐφόνευσαν 1400 φασιανοὺς καὶ κονίκλους. Μετὰ ταῦτα ὁ μέγας δοὺξ ἀπῆλθεν εἰς Στίφιγγεν, πρὸς θήραν κάπρων. Ἐν διαστήματι ἓξ ὡρῶν ἐφονεύθησαν 138 τοιαῦτα ζῷα. Μόνος ὁ μέγας δούξ, ὅστις εἶνε θηρευτὴς πεφημισμένος διὰ τὴν δεξιότητα αὐτοῦ, ἐφόνευσεν 60.

Καθ' ἅπασαν τὴν Αὐστροουγγρικὴν μοναρχίαν ὑπάρχουσι 1353 μοναστήρια γυναικῶν, περιλαμβάνοντα 13,710 μοναχάς. Τὰ δύο τρίτα τούτων χρησιμεύουσι πρὸς ἀνατροφὴν νεανίδων, ἀριθμοῦντα 20 χιλ. οἰκοτρόφους καὶ 200 χιλ. ἐξωτερικὰς μαθητρίας.

Λησμόνει τί καλὸν ἔπραξες διὰ νὰ πράξῃς τι καλλίτερον.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888—1248

Digitized by Google

'Αριθ. 635 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΕ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 28 Φεβρουαρίου 1888

BODL: LIBR · FOREIGN PERIODICALS

ΤΟ ΒΟΤΑΝΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ι'

Ἱστορία ἑνὸς κόκκου σίτου

Ἡ ἱστορία ἑνὸς κόκκου σίτου διαιρεῖται εἰς τρεῖς μεγάλας περιόδους· τὴν σποράν, τὸν θερισμὸν καὶ τὸ ἀλώνισμα.

Ἡ σπορὰ ἔχει τι τὸ μελαγχολικόν, τὸ μυστηριῶδες. Οἱ βόες σύροντες ἐν κατηφείᾳ τὸ ἄροτρον ἐπὶ τοῦ φαλακροῦ ἀγροῦ, ἡ παρακελευστικὴ φωνὴ τοῦ ὁδηγοῦ ἀντηχοῦσα ὡς ὠρυγὴ ἐν τῇ ἀλάλῳ ἐρημίᾳ, αἱ μελανόπτεροι κορῶναι μετὰ κρωγμῶν ραμφίζουσαι τὴν ἄρτι σπαρεῖσαν αὔλακα, τὰ δένδρα ἄφυλλα, ὀστεώδη, ὁ οὐρανὸς χαμηλὸς καὶ μολυβδόχρους, ἀποτελοῦσιν εἰκόνα τραγικῆς σχεδὸν ἐπιβολῆς. Εἶνε αὕτη ἀρχὴ δοκιμασίας, προοίμιον μαρτυρίου!

Μετ' ὀλίγον ὁ βορρᾶς θὰ πνεύσῃ παγερὸς ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον, ἡ χιὼν θὰ καλύψῃ δι' ἐπιταφίου πέπλου τὴν ἄψυχον γῆν...

Ἀλλ' ὁ γεωργὸς τότε κεκλεισμένος ἐν τῷ ταπεινῷ οἰκίσκῳ, οὗ βαρύνει τὴν στέγην καὶ φράττει τὴν θύραν ἡ χιών, μεταξὺ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἥτις νήθει, τῶν τέκνων ἅτινα ἀποκοιμοῦνται κυλιόμενα ἐπὶ τῆς τσέργας, τῶν βοῶν, οἵτινες ἀναμασσῶσι τὸ θερμαντικὸν ρόβι — προσατενίζει τὴν παρήγορον πυράν, μειδιῶν τῆς προσδοκίας καὶ τῆς ἐλπίδος τὸ μειδίαμα.

Ἐν τοῖς σπλάγχνοις τῆς νῦν ταλαιπωρουμένης γῆς κατέθηκεν ἐν καιρῷ τὴν τύχην ἑαυτοῦ καὶ τοῦ οἴκου. Οἱ τεθαμμένοι ἐκεῖνοι χρυσόχροοι κόκκοι διὰ τῶν δακρύων τοῦ οὐρανοῦ θ' ἀναστηθῶσιν αὔριον, διὰ τῶν θωπειῶν τοῦ ἡλίου θ' αὐξηθῶσιν στάχυες ὑπερήφανοι, θαλεροί, ἕως οὗ τέλος κύψωσι τὰς ξανθὰς κεφαλὰς ὑπὸ τὰ κυρτὰ δρέπανα. Εἶνε φιλόστοργος μήτηρ ἡ γῆ αὕτη, εἶνε ἀποθεματοφύλαξ πιστή, πολλαπλάσιον ἀποδίδουσα τὸ ἐμπιστευθὲν αὐτῇ. —Οἴμοι! μόνον τοὺς νεκροὺς ἡμῶν δὲν ἀποδίδει!...

Ὁ ἀγρότης προσδοκᾷ, ὁ ἀγρότης ἐλπίζει.

Καὶ ἰδὲ—ἡ χιὼν τήκεται ὑπὸ τοῦ χρυσοβλεφάρου Φοίβου, καὶ ἰδὲ ὁ πρῶτος τῆς χλόης ἴουλος ὑποσχάζει, καὶ ἰδὲ λευχείμων τοῦ ἔαρος νύμφη ὀρθοῦται ἡ ἀμυγδαλῆ, καὶ ἰδὲ αἱ χελιδόνες ἀσυνάρτητα λαλοῦσιν ἐν τῷ αἰθέρι.

Οἱ αὐχμηροὶ ἀγροὶ ἁπλοῦνται νῦν σμαράγδινοι καὶ ἡ εὐώδης τῆς ἠοῦς πνοὴ πνέει ἐπ' αὐτοὺς ὡς ἐπὶ κυματόεντα πόντον.

Ὁ ἀγρότης δὲν ἐλπίζει πλέον, δὲν προσδοκᾷ — πιστεύει καὶ ἀνυπομονεῖ.

Ὑπὸ τὴν ἐπίμονον θέρμην τοῦ ἡλίου ἡ γῆ ἀπόλλυσι κατὰ μικρὸν τὴν ἀμέριμνον αὐτῆς καλλονήν. Τὰ ἀνωφελῆ ἄνθη μαραίνονται κάτω, γίνονται καρποὶ ἐπὶ τῶν δένδρων· τὰ πτηνὰ κρύπτονται ἐν ταῖς φωλεαῖς ἐπῳάζοντα· οἱ στάχυες λυγίζονται ξηροὶ καὶ μεμεστωμένοι.

Ἡ μνηστὴ τοῦ Ἡλίου τεκνοποιεῖ, ἡ γῆ καθίσταται μήτηρ!

Χαρμόσυνος ἐκτυλίσσεται ἀνὰ τοὺς ξανθοὺς ἀγροὺς ἡ δευτέρα φάσις, ἡ δευτέρα τοῦ ἀγροτικοῦ δράματος σκηνή, ὁ θερισμός.

Λευκόπεπλοι νύμφαι κατὰ στίχους προβαίνουσαι, αἱ θερίστριαι πληροῦσι τὴν ἀγκάλην νεοδρέπτων σταχύων καὶ σελαγίζουσιν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν ὡς τόσαι ἡμισέληνοι τὰ κοπτερὰ δρέπανα. Πλανῶνται οἱ πολύστικτοι βόες ἐλεύθεροι, δρέποντες τὰ ὑπολειφθέντα στελέχη. Ὁ ὄνος ἀπέρχεται φέρων εἰς τὸ ἀλώνιον τοὺς βαρεῖς θυσάνους καὶ κλέπτων ἐκ τοῦ ἰδίου φόρτου. Ὁ ἀγρότης ὁδηγῶν τὸ φορτηγὸν ᾄδει ὑπὸ τὸν πλατύγυρον πῖλόν του.

Ἡ τρίτη καὶ τελευταία, ἡ κατακλείς, εἶνε ἡ θορυβώδης καὶ πανηγυρική. Ἵπποι ἐν καλπασμῷ λειαίνοντες τοὺς ἐστρωμένους στάχυας. Βόες σύροντες ἀρχαϊκὰ ἅρματα ὑπὸ ἀρρενωπῶν παρθένων ἐλαυνόμενα. Κραυγαὶ παροτρύνουσαι εἰς ἔργον. Συρφετὸς παιδίων. Φωναὶ ζῴων. Ἦχοι ὀργάνων ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν καλυβῶν...

Ἡ ἱστορία ἑνὸς κόκκου σίτου δὲν εἶνε τόσον ἁπλῆ, ὅσον νομίζουσιν οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων.

ΙΑ'

Αἱ δύο κολοκύνθαι

Ὁλόκληρος ἡ οἰκογένεια τοῦ Καρανίκου ἦτο ἀπησχολημένη εἰς τὸν θερισμὸν καὶ εἶχον προσ-

Digitized by Google

έλθη έτι όπως βοηθήσωσιν εις την εργασίαν ή εν Βυστρίτζη αποκατεστημένη κόρη Μαριώ μετά του συζύγου και ο υιός Λουκάς μετά της γυναικός αυτού εκ Κρυνερίτου. Τούτο γίνεται συνήθως μεταξύ συγγενών ή φιλικών οικογενειών κατά τον θερισμόν. Όταν του ενός τα σπαρτά είνέ πως οψιμώτερα, και επομένως ευκαιρεί καθ' όν χρόνον ο άλλος θερίζει, συμπράττει μετ' αυτού· εκείνος δ' είτα αποδίδει τα ίσα. Διά της αλληλοβοηθείας ταύτης η εργασία ταχύτερον και ανετώτερον εκτελείται.

Η Μαριώ έφερε μεθ' εαυτής και το θηλάζον βρέφος, ηλικίας έξ μηνών μόλις, εντός μαλλίνων υφασμάτων εσπαργανωμένον και σχοινόζωστον. Η παρουσία του κλαυθμηρίζοντος νηπίου καθίστα μεν ίσως την σκηνήν του θερισμού γραφικωτέραν, αλλά παρεκώλυε την εργασίαν, καθότι ου μόνον η μήτηρ υπεχρεούτο να κρατή διαρκώς τον μικρόν λαίμαργον εν τω γεγυμνωμένω κόλπω, αλλά και ο πάππος και η μάμμη προσήρχοντο επανειλημμένως υπό την καρυάν με το δρέπανον ανά χείρας,ίνα θωπεύσωσι τον πρώτον αυτών έγγονον, όν ζηλοτύπως προσέβλεπεν ο άτεκνος Λουκάς.

Τον Γιαννιόν απησχόλει πάντοτε η φύλαξις του ποιμνίου. Άν μόνον πρόβατα απετέλουν αυτό,θα ηδύνατο ν' αφήση ήδη ταύτα ελεύθερα μετά των βοών επί των νεοθερίστων αγρών, να προσέλθη δε και αυτός αρωγός εις την εργασίαν. Αλλ' η μείζων του ποιμνίου μερίς ήσαν αίγες, παμφάγοι, φθοροποιοί, ικαναί να καταφάγωσι και τα φύλλα και τον φλοιόν των ανά τους αγρούς πεφυτευμένων ελαιών. Ήρχετο λοιπόν μόνον επί στιγμήν, ίνα παραλάβη τροφήν και ανεχώρει πάλιν εις το δάσος. Ανεζήτει δε νύν τα πυκνότατα, τα ερημότατα αυτού μέρη.

Εκεί, ενώ το ποίμνιον έβοσκεν, εξηπλωμένος υπό τας δρύς ή τας πεύκας ο βοσκός εμελώδει διά της φλογέρας τους μυστικούς αυτού πόνους.

Και δεν ήσαν νύν οι φθόγγοι του αυλού ήρεμος εκδήλωσις παραπόνου, αποχαιρετισμός γλυκύς πρός τους φιλτάτους τόπους, ούς έμελλε να καταλίπη μετά δύο μήνας. Όχι, ήσαν κραυγαί πάθους βιαίου, θερμού, στεναγμοί μελωδικοί, αλλά οίους εκβάλλει πνοή ασθματική, πνοή τρομώδης εκ των παλμών της καρδίας. Ο ποιμήν ήτο ερωτευμένος, ο Γιαννιός ηγάπα την Ζεμφύραν!

Ενόει πληρέστατα ότι το αίσθημα αυτού ήτο ανόσιον, παράλογον, άσκοπον. Εγνώριζεν ότι άν απεκαλύπτετο η πρός την Αθιγγανίδα αγάπη του, θα επέσυρε του πατρός την αράν, του ιερέως τον αφορισμόν,των συγχωρικών τους μυκτηρισμούς. Τίς; αυτός ο υιός του εντίμου Καρανίκου ν' αγαπήση μίαν Αθιγγανίδα, πλάνητα, ανέστιον, μυσαράν, αβάπτιστον! Και όμως.... την ηγάπα!

Εν τω οίκω αυτού, εν τω χωρίω έβλεπον την ολονέν αύξουσαν αλλοίωσιν του προσώπου, την διαρκή μελαγχολίαν, την συχνήν αλλοφροσύνην του νεαρού χωρικού, αλλ' απέδιδον ταύτα εις την επί τη προσεχεί αναχωρήσει λύπην. Και αυτή η μήτηρ πολλάκις έλεγε τω γέροντι Καρανίκω:

— Όλο σεκλετισμένο είν' αυτό το παιδ', κατάκαρδα τώχει πάρη με το *ταχτικό*· μιάν έννοια τώχω 'ςτόν νού μου. Μήτε τρώει, όλο συλλογισμένο είνε....

—Έτσι είνε τώρα· πρώτη βολά πού φεύγει αφ' το χωριό και θαρρεί πλειά πώς άλλος κόσμος δέν είνε. Βαρύ το ταχτικό μά έχει και τα καλά του· θα γνωρίση κόσμο, θα ιδή μεγάλαις πολιτείαις. Θάνατος δέν είνε· τόσα παιδιά πήγαν απ' το χωριό κ' ήρθανε καλλιώτερα. Όπ' ο κόσμος κι' ο Κοσμάς, γυναίκα.

Εννοείται όμως ότι οι πλείστοι των χωρικών, ιδία δε οι νέοι και κατά την *λεβεντιάν* αντίζηλοι του Γιαννιού,εθεώρουν την επί τη μελλούση αναχωρήσει λύπην αυτού υπερβολικήν και μόνον ουχί γελοίαν.

— Το βυζαστηρούδι πώς ν' αφήση τη μαννούλα του! έλεγεν εις.

— Κορίτσι, βλέπεις, του λόγου του, πού το μικραρραβωνιάσανε και θα φύγη απ' το χωριό με τα κλάμματα! επεφώνει άλλος.

Ο δε γέρων πάρεδρος, μονόχειρ, απολέσας την δεξιάν εν τη μάχη του Φαλήρου υπό τον Καραϊσκάκην, εκίνει οικτείρων την κεφαλήν:

— Άϊ μωρέ, τα παλληκάρια της φακής, πού θα πάρουνε και την Πόλι!..

Και ο ταλαίπωρος ποιμήν εμάνθανε τί έλέγετο περί αυτού και δέν ηδύνατο ν' απολογηθή. Διά τούτο απέφευγεν όσον ηδύνατο την επικοινωνίαν των ανθρώπων και εξωμολογείτο εις την άψυχον φύσιν διά του αυλού την αληθή των πόνων του αιτίαν. Όταν δε η μουσική δέν επήρκει, όταν εξεχείλιζεν η καρδία, τότε πλέον αφύπνιζε την ηχώ του βουνού περιπαθής ερωτική ελεγεία.

Άν αδιάκριτον ούς ήκουε το άσμα του ποιμένος, ίσως θα εμάντευε το τρυφερόν αυτού μυστικόν, αλλ' ο Γιαννιός ήδε μόνον όταν ήτο βέβαιος ότι δέν είχεν άλλους ακροατάς ή τας αίγας, τα πρόβατα και τον κύνα του Αχμέτ.

Η ελεγεία αύτη ήτο παλαιόν τι άσμα, όπερ είχεν ακούση εν πανηγύρει,υπό καλλιφώνου λυρωδού αδόμενον, και νύν ανεπόλει και νύν επικαίρως έψαλλε κατά τας σεληνοφεγγείς εσπέρας του Ιουνίου: *το τραγούδι της Τσιγγάνας*.

Άλλοι αγαπούν μελαχρινές κι' άλλοι ξανθομαλλούσαις
Κ' εγώ αγαπώ μιά Γύφτισσα κ' ενός Τσιγγάνου κόρη.

Digitized by Google

Τῶχω 'ντροπὴ γιὰ νὰ τὸ 'πῶ καὶ νὰ τὸ 'μολογήσω,
Κι' ἂν τὸ βαστήξω μυστικὸ μοῦ τρώει τὰ σωθικά μου.

. . . .

Ὁ Γιαννιὸς μετὰ τὴν νύκτα ἐκείνην τῆς μέθης δὲν ἐπανεῖδε τὴν 'Αθιγγανίδα. Ἅπαξ ἐπὶ προφάσει ὅτι ἦλθε διὰ τὸν πέλεκυν τοῦ ἀδελφοῦ, ἐπεσκέφθη τὴν καλύβην τοῦ Γυφτοκάβουρα, ἀλλ' εὗρε ταύτην κλειστήν· ἔμαθε δ' ἐν τῷ χωρίῳ Τζαπουρνιᾷ ὅτι ὁ σιδηρουργὸς περιώδευε τὰ μεσόγεια χωρία πρὸς ἐξεύρεσιν ἐργασίας.

Ὁ ποιμὴν εὑρίσκετο νῦν ἐν τῷ σημείῳ, ἐν ᾧ ὁ χωρισμὸς ὀξύνει τὸν ἔρωτα ὡς ὁ τροχὸς τὴν μάχαιραν. 'Αφ' ἑνὸς ἡ ἀμφιβολία περὶ τῶν αἰσθημάτων, ἅτινα ἡ κόρη ἔτρεφε πρὸς αὐτὸν μετὰ τὰς σκηνὰς τῆς νυκτὸς ἐκείνης, ἀφ'ἑτέρου τὸ ἀδύνατον τοῦ νὰ ἐπανίδῃ αὐτὴν καὶ νὰ ἐξευμενίσῃ ἐν ἀνάγκῃ, συνέσφιγγον ὡς σιαγόνες λαβίδος τὴν καρδίαν τοῦ νεανίου.

Καταλιπὼν μόνον τὸ ποίμνιον ἐν τῷ δάσει, ἐξέδραμε πάλιν εἰς τὴν καλύβην τοῦ 'Αθιγγάνου. Εὗρε δ' αὐτὸν μόνον ῥινίζοντα σίδηρα καὶ ἔμαθεν ὅτι ἡ κόρη ἐσταχυολόγει ἐν τοῖς νεοθερίστοις ἀγροῖς τῶν Γουβῶν, δηλαδὴ συνέλεγε στάχυας λησμονηθέντας, διαφυγόντας τὸ δρέπανον ἢ σκορπισθέντας κατὰ τὴν μεταφοράν.

Ὁ ποιμὴν τὴν νύκτα ἐκείνην δὲν ἐκοιμήθη. 'Αφ' ἑνὸς πάλιν ἀνησύχει ἐκ προοιμίων ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι μετά τινας ὥρας θὰ ἐπανίδῃ τοὺς γαλανοὺς τῆς ἀθιγγανίδος ὀφθαλμούς, ἀφ' ἑτέρου ἐσυλλογίζετο τίνα ἀποχρῶσαν δικαιολογίαν νὰ εὕρῃ, ὅπως ἐλευθέρως ἀποτείνῃ πρὸς αὐτὴν τὸν λόγον, ὅπως μαλάξῃ αὐτὴν ἅμα, ἂν ἐμνησικάκει κατ' αὐτοῦ.

Μετὰ τὸν Ἑρμῆν ὁ Ἔρως εἶνε ὁ μᾶλλον πολυμήχανος τῶν θεῶν. Ὁ Γιαννιὸς εὗρεν, εὗρεν!

'Απὸ βαθέος ὄρθρου ὡδήγησε τὸ ποίμνιον πρὸς τὸ μέρος τοῦ δάσους, ὅπερ ἔκειτο ἐγγὺς τῶν νεοθερίστων ἀγρῶν καὶ ἀπὸ λοφίσκου τινὸς ἐπεσκόπει. Καὶ εἶδε τοὺς χωρικοὺς ἐρχομένους, τοὺς μὲν φιλοπόνους πρωϊαίτερον, τοὺς δὲ ῥαθύμους βραδύτερον, καὶ διέκρινε τέλος πέραν ἐκεῖ μέσῳ ξανθοῦ τινος ἀγροῦ σταχυολογοῦσαν τὴν Ζεμφύραν. Ἤντλησε θάρρος, ὅσον ἠδυνήθη ἐκ τῆς ἐρωτευμένης καρδίας του, καὶ διηύθυνε τὸ βῆμα πρὸς αὐτήν.

'Ακούσασα τὰ συντριβόμενα ὑπὸ τοὺς πόδας του ξηρὰ στελέχη ἤγειρε τὴν κεφαλήν, ἀλλ' ἐξηκολούθησε τὸ ἔργον πάλιν μετ' ἀδιαφορίας. Τὸ αἷμα τοῦ ποιμένος ἐπάγωσεν· ἐν τούτοις ἐπλησίασε διστάζων καὶ ἐστάθη:

— Καλὴ 'μέρα, εἶπε δειλῶς.

— Καλή σου 'μέρα, ἀπεκρίνατο δίχως νὰ στρέψῃ πρὸς αὐτὸν τὸ βλέμμα.

— Εἶχα κάτι νὰ σοῦ ζητήσω.

— 'Σ τοὺς ὁρισμούς σου.

— Ξέρεις τὸ φειδόχορτο....

— Τῶχω μαθημένα ἀπ' τὴ μάννα μου.

— Ὅσο ἀνάφτει ἡ ζέστη τόσο γεμίζει ὁ τόπος φείδια. Δὲν μοῦ δίνεις μιὰ ψύχα γιὰ καλὸ καὶ γιὰ κακό... Ἢ μπὰ κ' εἶσαι ἀκόμα μανιωμένη μαζί μου; προσέθηκε μετὰ τόνου συντριβῆς καὶ μετανοίας.

'Εκείνη ἐμειδίασε:

— Δὲν ξεσυνερίζομαι τοὺς μεθυσμένους ἀνθρώπους, εἶπεν. Καὶ 'ςτὰ 'στερνὰ δὲν εἶμαι δὰ καὶ τόσο ἄπονη νὰ σ'ἀφήσω νὰ σὲ φᾶνε τὰ φείδια. Μόν' ποῦ τῶχω φυλαγμένο 'ςτὴν καλύβα... Ἔλα τὸ δειλινὸ πέρα 'ς τὴν 'ψηλὴ κουκουναριὰ νὰ σ' τὸ φέρω.

— Ἄξιος ὁ μισθός σου, εἶπεν ἀναθαρρήσας τέλος ὁ ποιμὴν καὶ περιχαρὴς ὅτι ἐξησφάλιζε δευτέραν συνάντησιν. Καὶ 'ς τὸ γάμο σου, προσέθηκε, μὲ τὸν τρανότερο πρωτόγυφτο τοῦ κόσμου.

Καὶ ἀπεμακρύνθη γελῶν, ἐνῷ ἐκείνη ἐφώνει δῆθεν ὀργίλως:

— 'Στάσου, στάσου Γιαννιέ, πάρ' καὶ τῆς εὐχαῖς μαζὶ νὰ τῆς κάνῃς χλωροτύρι.

Περὶ τὴν δείλην ὁ ποιμὴν ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν κουκουναριὰν ἀνέμενε μετὰ παλμῶν τὴν ἔλευσιν τῆς 'Αθιγγανίδος. Καὶ ἐπεφάνη αὕτη τέλος ζωηρά, μειδιῶσα. 'Ανέσυρεν ἀπὸ τοῦ κόλπου μικρὰν ξηρὰν κολοκύνθην καὶ ἔτεινεν αὐτὴν πρὸς τὸν ποιμένα:

—'Εδῶ εἶνε τὸ φειδόχορτο, τῆς μαύρης γῆς βοτάνι
Ὅπου τὸ φάῃ τρεῖς φοραὶς φεῖδι δέν τονε πιάνει!

ἐφώνησεν, ἐμμέτρως οὕτω συνιστῶσα τὸ φάρμακον. Καὶ προσέθηκε ταπεινότερον ἐν πεζῷ λόγῳ:

— Εἶνε τριμμένο σκόνι. Παίρνεις πέντ' ἔξη πρέζαις 'ς τὸ νερό, 'ς τὸ γάλα, 'ς τὸ κρασὶ ἢ ἔτσι στεγναὶς τῆς καταπίνεις τὸ πρωΐ νηστικός, τρεῖς 'μέραις 'ς τὴν ἀράδα.

— Τί θὲς καλλιώτερα γιὰ τὸ φειδόχορτο, λεφτὰ ἢ στάρι; ἠρώτησεν ὁ ποιμήν.

— Νὰ χαρῇς τὰ λεφτά σου καὶ τὸ στάρι σου. 'Σ τὸ κάνω γιὰ ψυχικό, ἀρὲ Γιαννιέ, νὰ μὴ σὲ φᾶν τὰ φείδια, τέτοιον λεβέντη!

Καὶ ἐστράφη νὰ φύγῃ εἰρωνικῶς γελῶσα.

Αἴφνης ἐστάθη ὡς νὰ ἐσυλλογίσθη τι.

— 'Σ τῶχω 'πῆ; Ξέρω καὶ ἄλλο βοτάνι. Ἅμα τῶχεις χρεία, ζήτα το. Καὶ προσέβλεψεν αὐτὸν ἀτενῶς.

— Τί βοτάνι;

— Τί βοτάνι; Τῆς ἀγάπης τὸ βοτάνι. Ἅμα ποῦ θὲς νὰ κάνῃς γυναῖκα νάρθῃ νὰ πέσῃ 'ς τὰ ποδάρια σου, ἅμα ποῦ θὲς νὰ δεθῇς παντοτινὰ μὲ τὴν ἀγάπη της, δὲν ἔχεις ἄλλο παρὰ νὰ φᾶς ἐσὺ ἀπὸ δαὔτο καὶ νὰ τὴν κάνῃς κι' αὐτὴν νὰ φάῃ.

Digitized by Google

Ὁ Γιαννιὸς ἀνεσκίρτησεν·

— Ἀλήθεια μοῦ λὲς ἢ παραμύθια;

— Τὰ κοράκια νὰ φᾶν τὴ γλῶσσά μου, ἂν λέω ψέμματα, εἶπε σοβαρῶς ἡ κόρη.

— Ὅποια γυναῖκα;

— Καὶ παντρεμμένη κι' ἀνύπανδρη, καὶ παπαδιὰ καὶ καλόγρηα.

— Καὶ θἄρθῃ νὰ πέσῃ 'ς τὰ ποδάρια μου;

— Πρὶν ἔβγῃ ὁ ἥλιος δεύτερη φορὰ ἀπ' τὴν ὥρα ποῦ τῆς δόσῃς νὰ φάῃ.

— Καὶ θὰ μ' ἀγαπήσῃ πολύ; ἠρώτησε πάλιν ὁ βοσκὸς ἀλλοφρονῶν.

— Σοῦ εἶπα: παντοτινὴ ἀγάπη θὰ σᾶς δέσῃ τοὺς δυό, οὔτε ὁ Θεὸς οὔτε ὁ Σαϊτάνης 'μποροῦν νὰ σᾶς ξεχωρίσουν.

— Ποῦ τὤχεις τὸ βοτάνι; εἶπεν ὁ Γιαννιὸς μετά τινα δισταγμόν.

Ἡ Ἀθιγγανὶς ἔσυρεν ἐκ τοῦ κόλπου ἑτέραν κολοκύνθην μικροτέραν τῆς πρώτης.

— Δό 'μου το! εἶπε σύνοφρυς ὁ ποιμήν.

— Δέν σ' τὸ χαρίζω, εἶπεν ἡ Ζεμφύρα μειδιῶσα καὶ κρύπτουσα τὴν κολοκύνθην ἐν τῷ κόλπῳ, δὲν εἶνε γιὰ ψυχικὸ 'σὰν τἆλλο... θὰ τἀκριβοπλερώσῃς.

—Ἔλα, πόσα; εἶπεν ἀνυπομόνως κρούων τὸν πόδα.

— Ἕνα κοιλὸ στάρι!

— 'Μίλα καλά! ἕνα κοιλὸ στάρι γιὰ τὸ βοτάνι;

— Καὶ δὲν την ξετιμᾷς τὴν ἀγάπη τόσο;

— Ἄϊντε, ἕνα κοιλὸ στάρι· φέρ 'το.

— Καὶ τὸ στάρι;

— Ἅμα σηκώσουμε τἀλῶνι.

Ἡ Ἀθιγγανὶς ἔστη δυσπιστοῦσα:

— Ἄϊ, σὲ πιστεύω! εἶπε καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὸ μαγικὸν βότανον. Μόνον βάνε καλὰ 'ς τὸ λογισμό σου τί κρατᾷς 'ς τὰ χέρια σου. Μὴν κάνῃς καμμιὰ κουτουράδα καὶ βροντήσῃς ὕστερα τὸ κεφάλι σου ἀπὸ κατὰ 'ῆς, προσέθηκε διὰ τόνου ἐπισήμου.

Ὁ Γιαννιὸς ἔλαβε τὴν μικρὰν κολοκύνθην, προσήλωσε τὸ βλέμμα ἐπ' αὐτῆς καὶ εἶτα ἔκρυψε τὸν θησαυρὸν εἰς τὸ σελάχιόν του, βεβυθισμένος εἰς σκέψεις.

— Νἄξερα γιὰ ποιὰ λιγερὴ τοῦ χωριοῦ τὰ μαγερεύεις! ἐφώνησε πονηρῶς γελῶσα ἡ Ἀθιγγανὶς καὶ ἐγένετο ἄφαντος μεταξὺ τῶν θάμνων.

ΙΒ'

Αἱ τηγανῖται τῆς κυρᾶς Βάσσως.

Ὁ ποιμὴν γενόμενος κύριος τοῦ πανισχύρου βοτάνου κατελήφθη ὑπὸ παραφόρου νευρικῆς χαρᾶς. Ὡδήγησεν αὐθωρεὶ τὸ ποίμνιον πρὸς τὸ ἐνδότατον τοῦ δάσους γελῶν μόνος, ᾄδων, συρίζων, τύπτων τὰ δένδρα διὰ τῆς μακρᾶς ῥάβδου. Καὶ ἔφερε συνεχῶς τὴν χεῖρα πρὸς τὸ σελάχιον ἵνα βεβαιωθῇ ὅτι ἦτο ἐκεῖ ἀσφαλῶς τεθειμένη ἡ μικρὰ κολοκύνθη καὶ περιέστρεφεν ἐπὶ τῷ ἐλαχίστῳ κρότῳ φιλύποπτα τὰ βλέμματα, ὡς ἂν ἐφοβεῖτο ἐπιδρομὴν κατὰ τοῦ ἀνεκτιμήτου ἐκείνου θησαυροῦ. Φθὰς τέλος εἰς μέρος σύνδενδρον ἐκαθέσθη κατὰ γῆς καί, μεθ' ἧς εὐλαβείας θὰ ἤγγιζεν ἱερὸν λείψανον, ἐξήγαγε τὴν κολοκύνθην. Ἀφήρεσε μετὰ προσοχῆς τὸ μικρὸν ξυλάριον, δι' οὗ ἦν πεφραγμένον τὸ στόμιον, καὶ ἔκυψεν ὀσφραινόμενος. Εἶτα ἐκένωσε μέρος τοῦ περιεχομένου ἐν τῇ παλάμῃ, ἀφοῦ ἐπείσθη κωδωνίσας αὐτὸ παρὰ τὸ οὖς ὅτι περιείχετο κόνις ἐντός. Ἦτο δ' ἀληθῶς κόνις λεπτοτάτη ἐρυθρωπή· οὐδεμίαν ἀνέπεμπεν ὀσμήν, ἀλλ' εἶχε γεῦσιν δριμεῖαν, ὡς ἐδήλωσεν ὁ μορφασμὸς τοῦ ποιμένος, ὅστις μετά τινα δισταγμὸν ἐτόλμησε νὰ ἐγγίσῃ τὴν γλῶσσαν ἐπ' αὐτῆς.

— Καίει καὶ πιπερίζει 'σὰν τὴν ἀγάπη! εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ νεανίας καὶ ἀπέπτυσε τὸ φίλτρον.

Ἔκλεισε πάλιν καλῶς τὴν κολοκύνθην καὶ ἔκρυψεν αὐτὴν χάριν πλείονος ἀσφαλείας ἐν τῷ κόλπῳ. Στηρίξας δὲ τὴν ῥάχιν ἐπὶ κορμοῦ δρυὸς ἐβυθίσθη εἰς σκέψεις.

— Τὴν ἔχω 'ς τὰ χέρια μου τώρα σὰν πουλὶ πιασμένο 'ς τὸ βρόχο. Ἅμα ποῦ καταφέρω μὲ μαργιολιὰ νὰ τῆς δώσω νὰ φάῃ ἀπ τὸ βοτάνι — τὸ εἶπε ἀτή της — πρὶν βασιλέψῃ δεύτερη φορὰ ὁ ἥλιος θἄρθῃ 'ς τὴν ἀγκαλιά μου...

Καὶ ὁ νεανίας ταῦτα συλλογιζόμενος ἐμειδία αὐταρέσκως ἐπὶ τῇ προσδοκίᾳ τῆς εὐτυχοῦς ταύτης ὥρας. Αἴφνης συνωφρυώθη·

— Μ' ἂν δὲν εἶνε ἀληθινὸ τὸ βοτάνι;... Ἂν εἶνε κανένα ψευτόχορτο ἐκεῖ κοπανισμένο κι' οὔτε ἀγάπη φέρνει οὔτε διάολο;... Ἂν μοῦ τὤδωσεν ἡ παλιοατσιγγάνα γιὰ νὰ κάνῃ σεργιάνι;... Ἂν κατάλαβε τίποτες καὶ τὤκανε ἔτσι γιὰ νὰ τῆς δώσω τάχας νὰ φάῃ κ' ὕστερα ἀντὶ νἄρθῃ νὰ πέσῃ 'ς τὰ ποδάρια μου, νἄρθῃ νὰ μοῦ 'πῇ: Ὅρσε πέντε φάσκελα καὶ σένα καὶ τοῦ βοτανιοῦ σου καὶ τῆς ἀγάπης σου;...

Ἀλλ' ἀνεμνήσθη πάλιν τοῦ ὅρκου τῆς Ἀθιγγανίδος περὶ τῆς ἰσχύος τοῦ φίλτρου, ἀνεμνήσθη τῶν σοβαρῶν λόγων αὐτῆς.

— Ὄχι, δὲν γίνεται.. τὰ λόγια ποῦ μοῦ εἶπε δὲν ἦτον ἀνθρώπου ποῦ κάνει χάζι, ἦτον λόγια πολύγνωστικά — Τί μοῦ εἶπε; — «Συλλογίσου τί κρατᾷς 'ς τὰ χέρια σου καὶ ἔχε τὸ νοῦ σου μὴν κάνῃς καμμιὰ κουτουράδα καὶ μετανοιώσῃς ὕστερα. Τήρα μὴν πᾷς 'ς τὰ τυφλὰ καὶ δεθῇς μὲ ἀγάπη ποῦ δὲν θὰ 'μπορῇ οὔτε Θεὸς οὔτε 'διάολος νὰ σὲ 'λευτερώσῃ.»

Ἡ ἀνάμνησις τῶν λόγων αὐτῶν καὶ τοῦ ἐ-

Digitized by Google

πισήμου τρόπου, δι' οὗ ἀπηγγέλθησαν ὑπὸ τὴν μεγάλην κουκουναριάν, ἐνίσχυσε μὲν τὴν πεποίθησιν τοῦ ἀφελοῦς χωρικοῦ περὶ τῆς ἰσχύος τοῦ βοτάνου, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου ἔδωκε λαβὴν εἰς νέαν σειρὰν δυσαρέστων σκέψεων.

— Ἂν εἶνε σωστὰ αὐτὰ ποῦ μοῦ εἶπε; ἂν πάω 'ς τἀλήθεια καὶ δεθῶ 'ς τὰ σίδερα τῆς ἀγάπης σκλαβος παντοτεινός; Νὰ τὴ στεφανωθῶ; Οὔτε 'ς τὸν νοῦ μου δὲν τὸ βάζω. Πρέπει τότες νὰ παρατήσω τὸ σπίτι μου, νὰ φύγω γιὰ πάντα ἀφ' τὸ χωριὸ καὶ νὰ φκιάνω κ' ἐγὼ κόσκινα καὶ ντέφια μαζί της ἢ νὰ φυσσάω τὴ φωτιὰ τοῦ στραβοπεθεροῦ μου.

Καὶ ὁ ποιμὴν ἐμειδίασε βεβιασμένως ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ταύτῃ.

— Μωρέ, τί πνίγουμε 'ς τὰ ρηχά! ἐσκέφθη αἴφνης καὶ ἀνεσηκώθη ὡς ἵνα ἀπορρίψῃ τοὺς βαρύνοντας αὐτὸν δυσαρέστους λογισμούς. 'Σὲ δυὸ μῆνους θέλοντας μὴ θέλοντας θὰ πάω στρατιώτης· δυὸ χρόνια θὰ περάσω μακρυὰ ἀπ' τὸ χωριό. 'Σὲ δυὸ χρόνια χωρίζουν ἀνδρόγυνα στεφανωμένα ἀπ' τὸ δεσπότη καὶ θὰ μὲ βαστήξῃ ἐμένα ἀλυσσοδεμένο τῆς Γύφτισσας τὸ βοτάνι;.. Καὶ ἀνεκάγχασε τόσῳ θορυβωδῶς, ὥστε ὁ κύων ἀπεκρίνατο δι' ὑλακῶν.

Οὕτω τὸ λογικὸν μετὰ ἀσήμαντον ἄμυναν παρέδωκε καὶ τὰ τελευταῖα ὅπλα εἰς τὸ πανίσχυρον αἴσθημα. Ὁ καγχασμὸς ἐκεῖνος ἦτο ἡ ἐπικύρωσις τῆς μοιραίας συνθήκης! Ὁ ἀντίπαλος καθίστατο εἰς τὸ ἑξῆς δοῦλος ἐκτελῶν τὰ θελήματα τοῦ κυρίου. Καὶ πρῶτον ὤφειλε νῦν νὰ μηχανευθῇ τρόπον, ὅπως ἡ Ἀθιγγανὶς γευομένη τοῦ βοτάνου, ὑποκύψῃ εἰς τὴν δύναμιν ἣν αὐτὴ παρεσκεύασε καὶ ἐνεπιστεύθη εἰς ξένας χεῖρας, οὐδαμῶς ὑποθέτουσα ὅτι ἠδύνατό ποτε νὰ στραφῇ καθ' ἑαυτῆς. Γόησσα γοητευομένη διὰ τῶν ἰδίων γοητειῶν ἦτό τι μέγα, πρωτοφανές, ἀδύνατον ἴσως.

Πιθανώτατα αὐτὴ ἡ παρασκευάσασα τὸ φίλτρον ἐγνώριζε τὴν γεῦσιν καὶ τὰ ἄλλα διακριτικὰ αὐτοῦ. Ἔπρεπε λοιπὸν ἢ διὰ τῆς βίας νὰ φάγῃ τὴν κόνιν ἢ τεχνηέντως μεμιγμένην ἐν ἐδέσματι καταλλήλῳ, ὅπως ἀποκρύψῃ τήν τε δριμεῖαν γεῦσιν καὶ τὸ χρῶμα καὶ ἄλλα ἐνδεχόμενα συστατικά.

Πρώτη σκέψις τοῦ ποιμένος ἦτο νὰ ἐξαναγκάσῃ τὴν Ζεμφύραν εἰς βιαίαν κατάποσιν τοῦ βοτάνου. Πῶς; Εἴτε συλλαμβάνων καὶ δεσμεύων αὐτήν, εἴτε ἐνεδρεύων καθ' ἣν ὥραν θὰ ἐκοιμᾶτο ἐν τῷ οἴκῳ. Ἀλλ' εὐθὺς ἀπέρριψε καὶ τὰ δύο ταῦτα σχέδια ὡς δυσεκτέλεστα καὶ ριψοκίνδυνα. Ἔμενε λοιπὸν ἡ ἐν καταλλήλῳ τροφῇ ἀνάμιξις τῆς κόνεως. Ἐν γάλακτι ἢ τυρῷ; ἀδύνατον ὡς ἐκ τῆς διαφορᾶς τοῦ χρώματος. Ἐν ἄρτῳ; ναί, ἀλλὰ τίς θὰ ἐζύμου τὸν ἄρτον; Ἐν ὀσπρίοις ὧν τὰ ποικίλα καὶ δριμέα καρυκεύματα τελείως ἀπέκρυπτον τὴν γεῦσιν καὶ τὸ χρῶμα τῆς κόνεως; Βεβαίως τοῦτο ἦτο καὶ ἀσφαλέστερον καὶ μᾶλλον εὐχερές, καθότι ἐν τῷ ἤδη παρεσκευασμένῳ φαγητῷ ἠδύνατο ν' ἀναμίξῃ τις ἐπικαίρως τὸ φίλτρον. Ἀλλὰ πῶς καὶ ἐπὶ τίνι προφάσει θὰ παρεῖχε πινάκιον φακῶν ἢ ρεβινθίων εἰς τὴν κόρην τοῦ Γυφτοκάβουρα καὶ δὲν θὰ ἐκίνει τὰς ὑπονοίας αὐτῆς, τῆς οὐχὶ ἄνευ λόγου ἐπικληθείσης Διαβολόσπιθας, τοιαύτη ἔκτακτος προσφορά;

Οἱ ἀστέρες ἐδείκνυον μέσας νύκτας ὑπὲρ τὸ φύλλωμα τοῦ δάσους καὶ ὁ ποιμὴν ἠγρύπνει ἔτι κατακεκλιμένος ἐπὶ χλωρῶν κλάδων σχίνου καὶ περιεστρέφετο ἐντὸς τῆς κάπας του καὶ ἀνέπνεε θορυβωδῶς ὡς ἄνθρωπος ἐν ἀδημονίᾳ διατελῶν. Τέλος τὰ βλέφαρα βεβαρημένα ἐκλείσθησαν ὑπὸ τοῦ ὕπνου, ἀλλ' ὁ λογισμὸς ἐν ὀνείρῳ ἐπέτα πρὸς τὴν Ἀθιγγανίδα, ἣν ἀναπαρίστα νῦν οὐχὶ ρακένδυτον καὶ ταπεινὴν κοσκινόπωλιν, ἀλλὰ ὅπως κατὰ τὴν νύκτα τῆς μέθης, λευχείμονα καὶ αἰθερόπλαστον Νύμφην τῶν λαϊκῶν παραδόσεων. Καὶ ὁρμεμφύτως διὰ τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἐψηλάφει ἐν τῷ κόλπῳ τὴν κονιοδόχον κολοκύνθην, ὅπως τὰ παιδία κοιμώμενα ψηλαφοῦσιν ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον χάρισμα προσφιλές.

Ἀμέλξας τὰς αἶγας λίαν πρωΐ— αἱ ἀμνάδες ἐγκυμονοῦσαι δὲν εἶχον πλέον γάλα— κατῆλθεν εἰς τὸ χωρίον φέρων οὐχὶ πλήρη τὴν *καρδάραν*, ἤτοι τὴν ξυλίνην γαλακτοδόχην.

Ὁ θερισμὸς τοῦ σίτου εἶχε περατωθῆ σχεδόν· τὰ ἁλώνια ἦσαν πλήρη δεμάτων καθ' ὁμάδας ὀρθῶν τεθειμένων, ὅπως ἔτι μᾶλλον ξηραίνονται οἱ στάχυες ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Ἀλλ' οὐδεὶς τῶν ἀγροτῶν εἶχε στρώσῃ ἁλώνιον σίτου· δύο τρεῖς μόνοι καὶ ἄνευ ἐπισημότητος ἡλώνιζον κριθήν, ἐν οἷς καὶ ὁ πατὴρ τοῦ Γιαννιοῦ. Ἐν τῷ ἁλωνίῳ εἰργάζετο ὁ γέρων Καρανῖκος καὶ ὁ Φωκίων· ὁ μὲν πατὴρ διὰ τοῦ δικράνου ἁπλῶν τοὺς ξανθοὺς στάχυας, ὁ δὲ υἱὸς περιάγων ἐπ' αὐτῶν τῆς βοηλάτου *ροκάνας* τὰ κοπτερὰ λιθάρια.

— Ποὖν' ἡ μάνα; ἠρώτησεν ὁ ποιμὴν τὸν πατέρα.

— Σπίτι, κάτι παιδεύεται πάλι.

Ὁ Γιαννιὸς ἐτράπη πρὸς τὴν οἰκίαν. Εὗρε δ' ἐκεῖ πρὸ τῆς θύρας, ἐν τῷ δι' ἀκανθῶν περιφράκτῳ κηπαρίῳ, τὴν μητέρα βαπτίζουσαν ἐντὸς λέβητος ἐρυθρὰ μαλλία:

— Καλή σου 'μέρα, μάνα!

— Καλῶς 'ς τὸ Γιαννιό. Γάλα ἔφερες;

— Ἔφερα μιὰ ψίχα. Ἡ πρατίναις ὅλαις στρέφεψαν· σταφιδιάσανε τὰ μαστάρια τους καὶ ζαρώσανε 'σὰν μουφλούζικαις σακκούλαις. Κ' ἡ 'γίδες λιγοστὸ ἔχουνε.

Καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον ἵν' ἀποθέσῃ

Digitized by Google

τὴν *καρδάραν*, τρέψας εἰς φυγὴν τὰς ὄρνιθας. Εἶτα δ' ἐξῆλθε δάκνων τεμάχιον ξηρᾶς μπομπότας.

— Αἴμ δὲν παίρνεις, χριστιανέ, δύο τηγανίταις,μόνε ροκανίζεις ξερὸ ψωμί; εἶπεν ἡ κυρὰ Βάσσω ἐπιπληκτικῶς.

— Τηγανίταις! ἐφώνησε περιχαρὴς ὁ ποιμήν, καὶ ποῦ νὰ ξέρω 'γὼ πῶς ἔχουμε τηγανίταις.

— Τὸ κακόμοιρο τὸ βυζασταροῦδι! εἶπεν ἡ χωρικὴ διὰ τόνου εἰρωνικῆς θωπείας. Ἄμ κάθε χρονιά, ἀρέ, προσέθηκεν ἐντόνως, δὲν κάνω τηγανίταις 'ς τὸ στρώσιμο τἀλωνιοῦ; Τῆρα πάνου 'στὸ ῥάφι 'ς ἕνα γαβάθι σοῦχω φυλαγμέναις· εἶνε καὶ τὸ παγοῦρι τοῦ ῥακιοῦ δίπλα.

Καὶ ἔδιδε τὰς ὁδηγίας,χειρονομοῦσα διὰ τῆς δεξιᾶς βεβαμμένης μέχρις ἀγκῶνος ἐκ τοῦ ἐρυθροδάνου.

Ὁ ποιμὴν ἐκαθέσθη παρὰ τὴν θυρίδα τοῦ ὑπαιθρίου κλιβάνου κρατῶν τὸ πήλινον πινάκιον ἐπὶ τῶν γονάτων καὶ τὸ κασσιτέρινον δοχεῖον ὑπὸ μάλης.

Αἱ τηγανῖται τῶν χωρικῶν πλάττονται ἐκ χυλοῦ ἀζύμου, τηγανίζονται ἐν ἐλαίῳ καὶ ἀλείφονται διὰ μέλιτος. Ἀρωματικά τινα ὡς ἡ κανέλλα καὶ τὰ γαρύφαλα δὲν θεωροῦνται ἀπαραίτητα,ἀλλ' ἔτι μᾶλλον περικαλλύνουσι καὶ καθιστῶσιν ἐντελῆ τὰ ἀγροτικὰ ταῦτα τερψιλαρύγγια. Ἡ δὲ μήτηρ τοῦ Γιαννιοῦ, ἐξέχουσα μεταξὺ τῶν οἰκοδεσποινῶν τοῦ χωρίου, προσεπάθησε νὰ φιλοτεχνήσῃ ὡς οἷόν τε τέλειον τῆς μαγειρικῆς αὐτῆς τὸ καλλιτέχνημα. Αἱ τηγανῖται ἦσαν ἐξαίρετοι καὶ ἡ φυσιογνωμία τοῦ τρώγοντος προσεμαρτύρει τοῦτο.

— Καλαὶς εἶνε; ἠρώτησεν ἡ μήτηρ μὴ ἀρκουμένη εἰς τὴν ἄφωνον εὐαρέσκειαν τοῦ υἱοῦ.

— Ἄκου λέει! ἀπεκρίνατο ὁ ποιμὴν μασσῶν καὶ περιλείχων τοὺς μεμελιτωμένους δακτύλους· κουβέντα δὲν παίρνουν.

Ἡ κυρὰ Βάσσω προσέβλεψε μετ' εὐαρεσκείας τὸν υἱόν. Ἦτο διττῶς εὐτυχὴς τὴν πρωΐαν ἐκείνην: καὶ διότι αἱ τηγανῖται αὐτῆς εἶχον θαυμασίως ἐπιτύχῃ καὶ διότι ὁ Γιαννιὸς ἐφαίνετο ζωηρότερος, εὐθυμότερος ἢ ἄλλοτε. Ἀληθῶς μετὰ τοὺς κλύδωνας γαλήνη ἱλαρὰ ἡπλοῦτο ἐπὶ τὴν μορφὴν τοῦ ποιμένος—γαλήνη ἐγκυμονοῦσα θύελλαν. Ἡ μήτηρ ἐνόμισε κατάλληλον τὴν ὥραν, ὅπως ὁμιλήσῃ περὶ τῆς μελλούσης ἀναχωρήσεως, περὶ τοῦ διετοῦς χωρισμοῦ.

—Ἕνα μῆνα ἔχουμε καὶ κάτι 'μέραις, κ' ὕστερα ἔχετε'γειὰ 'ψηλὰ βουνά· μᾶς ἀφίνεις καὶ πᾶς 'στὴς μεγάλαις πολιτείαις,εἶπε προσπαθοῦσα νὰ μειδιάσῃ, ἐνῷ ὑγραίνοντο ὑπὸ δακρύων οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς. Ἐκεῖ πλειὰ οὔτε τῆς τηγανίταις, οὔτε τὴν καϋμένη τὴ μάνα θὰ συλλογᾶσαι, προσέθηκε μετὰ παραπόνου.

— Μὴν τὰ λὲς,μάνα,τὰ φαρμακερὰ λόγια... Καὶ τί ἄλλο θὰ συλλογιέμαι σκλαβωμένος 'ς τὸ ταχτικὸ περὶ τὸ σπίτι μας καὶ τὰ χωράφια μας καὶ τὰ πράμματα; Καὶ τί ἄλλη λαχτάρα θὲ νἄχῃ ἡ καρδιά μου περὶ πῶς νὰ διαβοῦν τὰ δυὸ χρόνια ἀπάνου ἀπ' τὸ κεφάλι μου καὶ νἄρθω πάλι μὲ τὸ καλὸ νὰ φάω τῆς τηγανίταις σου;

— Ὅλοι τὰ λὲν ἔτσι σὰν εἶν' νὰ φύγουν ἀφ' τὸ χωριὸ κι' ὕστερα σκορπάει ἀγέρας τὰ λόγια τους σὰν τἄχερο 'ςτ'ἀλώνι. Ἂν λάχῃ δὰ καὶ καμμιὰ μαργιόλα καὶ τοὺς ξελογιάσῃ, πᾶνε καὶ πᾶνε — τὸ λέει καὶ τὸ τραγοῦδι·

Πρῶτο φιλὶ ἀναστέναξε, δεύτερο τὸν πλανάει,
Τρίτο φιλὶ φαρμακερὸ τὴ μάνα λησμονάει!

Ἀπήγγειλε τοὺς δύο στίχους διὰ φωνῆς θρηνώδους, τονίζουσα μετ' ἐμφάσεως τὰς τομάς. Ὁ ποιμὴν ἦτο προφανῶς τεταραγμένος.

— Μάνα, ἄσ' τα αὐτά...

— Καλὰ λὲς,Γιαννιέ, εἶπεν ἀλλάξασα τόνον φωνῆς καὶ ὑποκρινομένη εὐθυμίαν, μὰ τὤχω μιὰν ἔννοια.Εἶνε τόσαις μαργιόλαις 'ς τῆς μεγάλαις πολιτείαις·κάτι φουστάναις ἐκεῖ μὲ φκιασίδια,μὲ ἀφύσικα στολίδια, κύττα μὴ σὲ 'μπλέξουνε ἀνήξερο παιδὶ ἐσένα καὶ σεβδαλίδικο.

— Βλέπεις, μάνα, ἐμένα χαρτερὰν νὰ πάω! εἶπεν ὁ νεανίας μελαγχολικῶς μειδιῶν, χαθῆκαν οἱ λεβέντηδες καὶ τὰ παλληκάρια ἐκεῖ...

— Ἡ Παναγιὰ κ' ἡ ἅγια Παρασκευὴ ἄς σὲ φυλάξουνε ἀπὸ κάθε ἀῤῥώστια καὶ κάθε πειρασμό, παιδάκι μου. Τὤχω τάμμα νἄρθῃς μὲ τὸ καλὸ πέντε ὀκάδες λάδι καὶ μιὰ ὀκᾶ κερὶ 'ς τὴν ἐκκλησιά. Θὰ κυττάξουμε τότε καὶ γιὰ μιὰ νύφη καλὴ καὶ ἄξια, προσέθηκε πονηρῶς καμμύουσα τὸν ὀφθαλμόν.

— Ἄς τὴ νύφη, μάνα, εἶπεν ὁ χωρικός, ὃν ἠνώχλει ἡ παράτασις τῆς τοιαύτης ὁμιλίας, καὶ πὲς τώρα ἂν ἔχῃς κι' ἄλλαις τηγανίταις.

Πρὶν ἢ δ' ἀπαντήσῃ ἡ μήτηρ εἰς τὴν ἐρώτησιν:

— Γειὰ 'ς τὰ χέρια ποῦ κάνουν τῆς τηγανίταις καὶ καλά μας μπερκέτια! ἐφώνησε φέρων τὸ παγοῦρι εἰς τὸ στόμα.

—Ἀμὴν νὰ δώσῃ ὁ Θεός! εἶπεν ἡ κυρὰ Βάσσω ἀνατείνασα μετ' εὐλαβείας εἰς τὸν κυανοῦν οὐρανὸν τὰς ἐρυθρὰς παλάμας. Στραφεῖσα δ' εὐθὺς πρὸς τὸν ποιμένα, ὅστις εἶχεν ἐγερθῇ:

— Τῆρα, θαὔρῃς καὶ 'ς τὸ ξύλινο τάσσι τηγανίταις· 'πάνω 'ς τὸ ψηλὸ τὸ ῥάφι. Τὤχω σκεπάσῃ μὲ τὸ τράστο.

Ὁ Γιαννιὸς ἠρεύνα ἐν τῷ σκοτεινῷ βάθει τοῦ οἴκου ὅπως εὕρῃ τὰς τηγανίτας, ὅτε φωνή τις ἐκ τῶν ἔξωθεν ἐκράτησεν αὐτὸν ὡσεὶ ἀπόπληκτον.

— Ὥρα καλή σου, κυρὰ Καρανίκαινα, ἐδῶ εἶν' ὁ Φωκίωνας;

Digitized by Google

— Εἶνε 'ς τἀλῶνι! ἀπεκρίνατο ἡ μήτηρ. Τί τονε ζητᾷς;

— Ὁ Γιαννιὸς εἶχε φερμένο τἀφέντη μου γιὰ μόστρα ἕνα τσικοῦρι καὶ παράγγειλε τὸ ἴδιο τοῦ Φωκίωνα. Το λοιπὸν τὸ τέλεψε καὶ τἄφερα καὶ τὰ δυό.

— Δὲν ξέρω 'γὼ ἀπὸ τέτοια. Ὁ Γιαννιὸς εἶν' ἐδῶ. Γιαννιέ, αἴ Γιαννιέ! ἔκραξε στραφεῖσα πρὸς τὴν ἡμίκλειστον θύραν.

— Ἔφτασα, μάνα!

Ὁ νεανίας εἶχεν εὕρῃ τὸ ξύλινον τάσσι, τὸ περιέχον τὰς τελευταίας τηγανίτας, καὶ εἰς ἀκαριαίαν σκέψιν ὑποκύψας, μὴ ἔχων συνείδησιν ἀκριβῆ τοῦ παρατόλμου ἔργου—ἐκένου ἤδη ἐν αὐταῖς διὰ τρεμούσης χειρὸς τὴν πανίσχυρον ἐκείνην κόνιν, τὸ περίφημον βοτάνι τῆς ἀγάπης!

— Τ' εἶνε; ἠρώτησεν ἐξερχόμενος καὶ ἀδεξίως ὑποκρινόμενος πλήρη ἄγνοιαν, ἐνῷ διὰ τῆς χειρὸς ἀνεκίνει τὰς τηγανίτας.

— Τὸ κορίτσι τοῦ Γυφτοκάβουρα . . .

— Καλημέρα, Γιαννιέ, ἐφώνησε συγχρόνως ἡ Ἀθιγγανίς, ἔφερα τὸ τσικοῦρι τοῦ Φωκίωνα.

Ὁ ποιμὴν ἀμηχανῶν, κρατῶν ἀνὰ χεῖρας τὸ ξύλινον πινάκιον, τὸ ὁποῖον ἐβάρυνεν αὐτὸν ὡς ἐὰν ἦτο ὄγκος μολύβδινος, ἐψέλλισεν ἀσυναρτήτως σχεδόν:

— Καλά, καρτέρα 'λιγουλάκι . . .

Καὶ ἐπεδόθη μετὰ νευρικῆς ταραχῆς εἰς τὴν κατανάλωσιν τῶν τηγανιτῶν καθεσθεὶς ἐν τῇ προτέρᾳ παρὰ τὸν κλίβανον θέσει, μὴ τολμῶν νὰ ἐγείρῃ τὸ βλέμμα πρὸς τὴν μητέρα ἢ τὴν Ἀθιγγανίδα.

Ἐν τούτοις ἡ κυρὰ Βάσσω περατώσασα τὴν ἐργασίαν ἔνιψεν ἀνεπαρκῶς διὰ ψυχροῦ ὕδατος τὰς χεῖρας καὶ ἀπέμαξεν αὐτὰς διὰ ῥάκους.

— Τί τηρᾷς ἔτσι, καψερή; εἶπεν αἴφνης πρὸς τὴν κόρην· 'ς τὸ γύφτικό σας τἀρχοντικὸ δὲν ἔχετε τηγανίταις;

Καὶ εἶδεν ὁ ποιμὴν τὴν χεῖρα τῆς μητρὸς ἐκτεινομένην πρὸς τὸ πινάκιον, ὅπερ ἐκράτει ἐπὶ τῶν γονάτων καὶ λαμβάνουσαν ἐκ τοῦ περιεχομένου. Ἡ χεὶρ ἐκείνη ἐρυθρὰ ἐκ τῆς βαφῆς ἦτο ὡς δι' αἵματος κεχρισμένη· ὁ νεανίας ἐρρίγησεν—ἀπαίσιον προαίσθημα συνέθλιψε τὴν καρδίαν αὐτοῦ. Καὶ ἠθέλησε νὰ κρατήσῃ τὴν ἀκουσίως προδοτικὴν χεῖρα τῆς μητρὸς καὶ δὲν ἔσχε τὴν δύναμιν. Ἀπέμεινεν ἐρριζωμένος ἐκεῖ παρακολουθῶν διὰ βλέμματος ἠλιθίου τὰς κινήσεις αὐτῆς.

Καὶ εἶδε τὴν μητέρα προσφέρουσαν δύο, τρεῖς τηγανίτας καὶ τὴν Ἀθιγγανίδα δειλῶς λαμβάνουσαν ταύτας.

— Φάε μὲ τὴν ἡσυχία σου, μὴν πνιγῇς! εἶπεν ἡ κυρὰ Βάσσω πρὸς τὸν Γιαννιὸν καὶ πάω 'γὼ 'ς τἀλῶνι ναὕρω τὸ Φωκίω μὲ τὴν Τσιγγάνα.

Ἡ Ζεμφύρα ἠκολούθησε τὴν χωρικὴν καὶ ἐνῷ ἔδακνε τὰς τηγανίτας ἔστρεψε τελευταῖον τὰ μεγάλα γαλανὰ ὄμματα πρὸς τὸν νεανίαν.

Τετέλεσται! Τὸ φοβερὸν μυστήριον εἶχε τελεσθῆ μοιραίως ὑπ' αὐτῆς τῆς αἱμοβαφοῦς μητρικῆς χειρὸς καὶ οἱ χαλύβδινοι δεσμοὶ τοῦ Ἔρωτος συνέδεον ἤδη τὰς καρδίας τῶν δύο τέκνων τῆς ἐρημίας.

[Ἕπεται συνέχεια]

Γεώργιος Δροσίνης

ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΚΑΙ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΙΣ ΤΟΥ ΨΕΥΔΟΥΣ

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΨΕΥΣΤΩΝ

Ἡ καταγωγὴ καὶ ἡ ἱστορία τοῦ ψεύδους εἶνε τόσον παναρχαία, ὅσον παναρχαῖον εἶνε καὶ τὸ ἀνθρώπινον γένος. Ὁ πρῶτος ψεύστης, κατὰ τὰς Γραφάς, ἐν τῷ κόσμῳ ὑπῆρξεν ὁ ὄφις.

Ὁ ὄφις εἶπεν εἰς τὴν Εὔαν ἓν φοβερὸν ψεῦδος, τοῦ ὁποίου τὰ ὀλέθρια καὶ ἀτελεύτητα ἀποτελέσματα ἀκόμη ὑφιστάμεθα ἡμεῖς οἱ δυστυχεῖς θνητοί. Τῇ εἶπε νὰ ἀποκόψῃ ἀπὸ τοῦ δένδρου τῆς γνώσεως ἕνα καρπόν, μετὰ τὴν βρῶσιν τοῦ ὁποίου, ὡς διεβεβαίου αὐτήν, θὰ ἐγίνοντο αὐτὴ καὶ ὁ σύζυγός της ἴσοι καὶ ὅμοιοι τῷ παντοδυνάμῳ Θεῷ. Ὁ καρπὸς τῳόντι ἀπεκόπη καὶ ἐγεύσθη· ἀλλ' εὐθὺς μετὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην οἱ γονεῖς οὗτοι τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἐπείσθησαν διὰ τοῦ σκληροτέρου τρόπου ὅτι ὁ ἄθλιος ὄφις εἶχε ψευσθῆ!

Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ὁ τότε καὶ νῦν τὰ πάντα ἐφορῶν Ὕψιστος ἠδύνατο νὰ μὴ πλάσῃ τοιοῦτον ψεύστην ὄφιν, καὶ νὰ μὴ ἐμφυσήσῃ διὰ τοῦ καλάμου εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Ἀδὰμ καὶ τῆς Εὔας τὸ πάθος τῆς φιλοδοξίας καὶ τῆς πλεονεξίας, πρὸς κορεσμὸν τοῦ ὁποίου οὗτοι προθύμως παρέσχον εὐμενὲς οὖς εἰς τὸ ψεῦδος τοῦ ὄφεως, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι διὰ λόγους, οὓς ὁ ἀνθρώπινος νοῦς ἐν τῇ σμικρότητι αὐτοῦ ἀδυνατεῖ νὰ κατανοήσῃ, δὲν ἔπραξε τοῦτο.

Ἴσως μετεχειρίσθη τὸ ψεῦδος ὡς *ἀφετηρίαν* τοῦ δράματος τῆς ἀνθρωπότητος, τοῦ ὁποίου τὸ σχέδιον εἶχεν ἤδη προδιαγράψει διὰ τῆς καταπληκτικῆς αὐτοῦ φαντασίας ἐν τῷ ἀπεράντῳ αὐτοῦ νῷ, ὅτε ἐδημιούργει τὸ σύμπαν, καὶ διὰ τὸ ὁποῖον εἶχεν ὁρίσει ὡς θέατρον μὲν τὸν μικρὸν ἡμῶν πλανήτην, μὲ τὴν μεγαλοπρεπῆ καὶ ὅλως φυσικὴν σκηνικὴν διακόσμησιν αὐτοῦ ἐξ ὠκεανῶν ἀτερμόνων, ποταμῶν ὁρμητικῶν, ὀρέων γιγαντιαίων καὶ ἀποκρήμνων, δασῶν καὶ πεδιάδων καὶ ἐρήμων, ὡς ἠθοποιοὺς δὲ ἡμᾶς τοὺς νάνους ἀνθρώπους, πρὸς τέρψιν τῶν γαληνιωτάτων αὐτοῦ ὀφθαλμῶν.

Digitized by Google

Ὁ Ὅμηρος τὴν μῆνιν τοῦ Ἀχιλλέως μετεχειρίσθη ὡς ἀφετηρίαν τῆς ἐξελίξεως τοῦ πρὸ τῶν τειχῶν τοῦ Ἰλίου δράματος καὶ μακρᾶς σειρᾶς θλιβερῶν γεγονότων. Ἐπίσης οἱ δραματοποιοὶ πάντοτε πρὸς ἐξέλιξιν τῶν γεγονότων τοῦ δράματος μεταχειρίζονται ὡς ἀφετηρίαν πάθος τι ἢ συμβάν. Οὕτω καὶ ὁ μεγαλείτερος τῶν καλλιτεχνῶν, ὁ Δημιουργός, ἔθηκεν εἰς τὸ στόματοῦ ὄφεως τὸ ψεῦδος ὡς *ἀφετηρίαν* πρὸς ἐκτύλιξιν ὅλων τῶν γεγονότων τοῦ δράματος τῆς ἀνθρωπότητος.

Ὁπωσδήποτε τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ἡ πρώτη πηγὴ καὶ ἀρχὴ τῶν δυστυχιῶν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ὑπῆρξε τὸ ψεῦδος, ὡς μαρτυροῦσι τοῦτο αἱ Γραφαί, τὸ δὲ κράτος αὐτοῦ ἔκτοτε ἔλαβε μεγάλας διαστάσεις ἐν τῷ βίῳ τῶν κοινωνιῶν, καὶ παραδόξως μάλιστα πρὸς συντήρησιν αὐτοῦ κατέστη ἀπαραίτητον. Ὅτι τὸ ψεῦδος εἶνε ἀπαραίτητον καὶ ἐν γενικῇ χρήσει ἐν τῇ κοινωνίᾳ, τοῦτο μόνον ψεύστης δύναται νὰ ἀρνηθῇ.

Ἡ ἱστορία τοῦ ψεύδους εἶνε κατὰ μέγα μέρος καὶ ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος. Εἶνε ἀνάγκη πρὸς ἀπόδειξιν τούτου νὰ ἀνατρέξωμεν μέχρι τῶν ἀπωτάτων χρόνων τῆς ἱστορίας τῶν Ἰνδῶν, τῶν Αἰγυπτίων, τῶν Περσῶν, τῶν Ἑλλήνων καὶ ὅλων τῶν ἀρχαίων λαῶν ; Αἱ τερατώδεις π.χ. περὶ θεογονίας ἰδέαι αὐτῶν ἦσαν τερατώδη ψεύδη, τὰ ὁποῖα ἴσως ἐν ἀρχῇ ἐνθουσιώδεις τινὲς καὶ ὀνειροπόλοι μεγάλοι ἄνδρες ἐκήρυττον καλῇ τῇ πίστει ὡς ἀληθείας, ἀλλ' εἶτα πολλοὶ μὴ πιστεύοντες εἰς αὐτὰς ἐξηκολούθουν νὰ τὰς μεταδίδωσιν εἰς τοὺς λαοὺς δι' ἰδίους σκοποὺς πολιτικοὺς ἢ ἄλλους ἢ καὶ διὰ τὸ κοινὸν καλόν.

Ὁπόσοι πόλεμοι αἱματηροί, νῖκαι ἢ ἧτται στρατιῶν, ἐπιτυχίαι ἢ ἀποτυχίαι φιλοδόξων ἀτόμων, καταστροφαὶ καὶ ἐρημώσεις χωρῶν καὶ σειρὰ τέλος ἀπειραρίθμων γεγονότων ἐν τῷ βίῳ τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν ἀτόμων δὲν συνέβησαν χάριν εἰς τὸ ψεῦδος θρησκευτικῶν ἢ πολιτικῶν ἀρχηγῶν, μάντεων καὶ μάγων καὶ διαφόρων ἄλλων ἀτόμων!

Ἂν δὲ ἀνέλθωμεν ἀπὸ τοῦ ζοφεροῦ σπηλαίου τῶν προϊστορικῶν χρόνων πρὸς τὴν ὀπὴν τῆς ἐξόδου, ἔνθα ὑποφώσκει τὸ λυκόφως τῶν ἡρωϊκῶν καὶ τῆς ἀρχῆς τῶν ἱστορικῶν χρόνων, θὰ ἴδωμεν τὸ ψεῦδος, τὸ ὁποῖον *ἐπώλησαν* οἱ εὐκνήμιδες Ἀχαιοὶ πρὸς τοὺς Τρῶας ὑπὸ τὴν μορφὴν τοῦ δουρείου ἵππου, μεταγενέστερον δὲ θὰ ἀπαντήσωμεν τὸν Σόλωνα ἀσκεπῆ καὶ ἀνυπόδητον προσποιούμενον τὸν φρενοβλαβῆ εἰς τοὺς Ἀθηναίους, ὅπως ἐπιτύχῃ τὴν ὑπ' αὐτῶν παραδοχὴν τῶν νόμων του. Ἐν δὲ τῇ φαεινοτάτῃ κλασικῇ ἐποχῇ τῆς Ἑλλάδος θὰ ἴδωμεν τὴν κλασικὴν *ψευτιὰν* τοῦ Θεμιστοκλέους, ὅστις δι' αὐτῆς ἔσωσε τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν πολιτισμόν, πείσας τοὺς Πέρσας νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὰ στενὰ τῆς Σαλαμῖνος, ἔνθα καὶ κατεναυμάχησεν αὐτούς.

Ἀλλὰ δὲν πρόκειται ἐνταῦθα νὰ ἐξετάσωμεν τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ψεύδους ἐπὶ τῆς ἱστορίας τῆς ἀνθρωπότητος· τὸ θέμα τοῦτο συνταυτίζεται πολλαχοῦ μετὰ τῆς φιλοσοφίας τῆς ἱστορίας· ἄλλοις δὲ δέδοται ἡ μελέτη αὐτοῦ. Ἡμεῖς προτιθέμεθα ἁπλῶς νὰ ἐξετάσωμεν τὸ ψεῦδος οἷον καὶ ὅσον ὑπάρχει ἐν τῷ καθημερινῷ βίῳ τῶν κοινωνιῶν, ἀναλύοντες τὴν ψυχολογικὴν κατάστασιν τῶν ψευστῶν καὶ ταξινομοῦντες τὰ διάφορα εἴδη αὐτῶν, ἀκολουθοῦντές πως τὴν μέθοδον τῆς ἐπιστήμης τῆς ζωολογίας. Ὅπως τῳόντι διὰ τὸ βασίλειον τῶν ὄντων οἱ ζωολόγοι λαμβάνουσι κοινούς τινας ἢ γενικοὺς χαρακτῆρας αὐτῶν ἀνατομικοὺς καὶ φυσιολογικούς, ὅπως ἀποτελέσωσι κλάσεις, συνομοταξίας, τάξεις, οἰκογενείας, γένη, εἴδη καὶ ποικιλίας, οὕτω καὶ διὰ τὰ ψεύδη πρὸς μεθοδικὴν ταξινόμησιν αὐτοῦ θὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν κοινούς τινας καὶ γενικοὺς χαρακτῆρας, ὅπως προβῶμεν εἰς τὰς δεούσας διαιρέσεις, ἀλλὰ χάριν συντομίας χαράσσοντες τὰς γενικωτέρας γραμμὰς αὐτῶν.

Οἱ ζωολόγοι μελετῶντες τὰ ζῶα ὠνόμασαν τὴν σπουδὴν αὐτῶν *Ζωολογίαν*, κατ' ἀναλογίαν δὲ τὴν σπουδὴν τῶν ψευδῶν δυνάμεθα νὰ ἀποκαλέσωμεν *Ψευδολογίαν*.

Εὐθὺς ὅμως ἐν ἀρχῇ δέον νὰ δώσωμεν ὁρισμόν τινα τοῦ ψεύδους: *Ψεύδεται πᾶς ὅστις λέγει ἢ πράττει τὰ ἐναντία ἐκείνων ὅσα φρονεῖ ἐνδομύχως*. Οὗτος εἶνε ὁ γενικὸς ὁρισμός. Ἀλλὰ ψεύδεται ἐπίσης καὶ ἐκεῖνος, ὅστις ἀμφιβάλλων περὶ τῆς ὀρθότητος ἰδέας τινός, ἢ γεγονότος, ὁμιλεῖ μετὰ τόνου ἰσχυρᾶς πεποιθήσεως ὡσεὶ ἦτο βέβαιος. Ἐπίσης εἶνε δυνατὸν νὰ μὴ λέγῃ τις τὴν ἀλήθειαν, χωρὶς διὰ τοῦτο νὰ εἶνε ψεύστης, ὅταν φέρ' εἰπεῖν πλανᾶται ἐν τῇ ἐκτιμήσει γεγονότος τινός· ὥστε τὸ ἀντίθετον τῆς ἀληθείας δὲν εἶνε μόνον τὸ ψεῦδος, ἀλλὰ καὶ ἡ πλάνη.

Ἐὰν ἀρκεσθῶμεν εἰς τοὺς ὁρισμοὺς τούτους, οὐδεὶς θνητὸς θ' ἀποφύγῃ τὴν προσωνυμίαν τοῦ *ψεύστου*. Κυρίως δ' εἰπεῖν τοῦτο εἶνε ὀρθόν, διότι ἕκαστος ἐξ ἡμῶν μυριάκις κατὰ τὸν βίον του ἐψεύσθη καὶ ψεύδεται ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν. Ἐν τούτοις ἄδικον θὰ ἦτο νὰ λάβῃ τὴν προσωνυμίαν ταύτην ὁ ἰατρὸς π. χ. ὅστις ἐξ εὐγενῶν καὶ φιλανθρώπων αἰσθημάτων ὁρμώμενος ἀποκρύπτει τὸν κίνδυνον, ὃν διατρέχει ὁ ἀσθενής του καὶ ψεύδεται διαβεβαιῶν αὐτὸν περὶ τῆς ταχείας ἀναρρώσεώς του· ἢ ὁ ἀρχηγὸς ἐκεῖνος ὁπλιτῶν μαχομένων ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ὅστις πρὸς ἐνθάρρυνσιν αὐτῶν ἐν ἐπικινδύνῳ κρίσει τῶν ὅπλων ἐφευρίσκει ἓν ψεῦδος καὶ παριστᾷ τὴν νίκην ὡς βεβαίαν. Ἐπίσης δὲν πρέπει νὰ θεωρῆται ὡς ψεύστης ἕκαστος ἡμῶν, διότι δὲν ἐκφράζει ἀπρο-

Digitized by Google

καλύπτως καὶ πάντοτε τὴν ἰδέαν, ἣν ἔχει περὶ παντὸς ἀτόμου, μεθ' οὗ ἐν τῷ καθημερινῷ πρακτικῷ βίῳ ἔρχεται εἰς συνάφειαν, ἢ τὰς ἰδέας ἃς ἔχει περὶ τῶν πραγμάτων καὶ τῶν ὅρων ἐφ' ὧν βασίζεται μία κοινωνία (ἰδέαι θρησκευτικαί, ἰδέαι περὶ οἰκογενείας, περὶ ἠθικῆς κτλ.), ἢ τὴν δέαν ἣν ἔχει περὶ ἑαυτοῦ, καὶ τῆς ὁποίας συνήθως μόνον τὸ ἄκρον δεικνύει ἐν ταῖς κοινωνικαῖς σχέσεσιν αὐτοῦ, μέγα δὲ μέρος αὐτῆς ἀποκρύπτει ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ οὕτω καθεξῆς. Οἱ τοιοῦτοι θεωρητέοι μᾶλλον ὡς *ψευδόμενοι* καὶ οὐχὶ *ψεῦσται*.

Διὰ τοῦτο δέον νὰ ἀποχωρίσωμεν ἓν οὐσιῶδες στοιχεῖον, ὅπερ πᾶν ψεῦδος ἔχει ἐν ἑαυτῷ, ἤτοι *τὸν σκοπὸν* ὃν προτίθεται τὸ ψεῦδος ἢ ὁ ψευδόμενος. Ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ στοιχείου τούτου καὶ ἡ φυσικὴ ταξινόμησις τοῦ ψεύδους εἶνε δυνατή, καὶ ἡ κατανόησις δὲ καὶ ἀνάλυσις τῆς ψυχολογικῆς καταστάσεως τοῦ ψευδομένου κατορθωτή.

Ὁ ψευδόμενος ἀποβλέπει κυρίως εἰς δύο σκοπούς·

α') Ψεύδεται, ἀλλ' ἐξ ἠθικῶν ἢ κοινωνικῶν λόγων καὶ ἐξ εὐγενῶν αἰσθημάτων ὁρμώμενος, πρὸς ὠφέλειαν ἑαυτοῦ ἢ ἄλλων ἀτόμων, μιᾶς οἰκογενείας ἢ κοινωνίας ἢ ἔθνους ἢ ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος.

β') Ψεύδεται πρὸς βλάβην τούτων καὶ ἱκανοποίησιν ἑαυτοῦ.

Ἢ καὶ

γ') Ψεύδεται οὐδένα σκοπὸν προτιθέμενος.

Οὕτως ἔχομεν τρεῖς μεγάλας κλάσεις ψευδῶν·

Α' Κλάσις· Ψεύδη ὠφέλιμα καὶ κοινωνικὰ ἢ ἀβλαβῆ.

Β' Κλάσις· Ψεύδη βλαπτικὰ ἢ ἀντικοινωνικά.

Γ' Κλάσις· Ψεύδη οὐδέτερα καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἀβλαβῆ ὡς ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων.

Τὴν *πρώτην κλάσιν* ὑποδιαιροῦμεν εἰς δύο τάξεις· εἰς τοὺς *ἀλτρουϊστικοὺς* ψεύστας, ἤτοι εἰς τοὺς ἐξ ἀγάπης τοῦ πλησίον καὶ ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ, ἢ ἑνὸς ἀτόμου, συμφέροντος ψευδομένους.

Εἰς τοὺς *χάριν τέρψεως* ἑαυτῶν ἢ τῶν ἄλλων ψευδομένους.

Καὶ ἐν τοῖς πρώτοις μὲν ὑπάγονται πρῶτον *τὸ γένος* τῶν θρησκευτικῶν ἀρχηγῶν ἢ ἐν γένει λογίων τινῶν καὶ κληρικῶν, ἐμπεριέχον διάφορα *εἴδη* καὶ *ποικιλίας*. Ἐννοοῦμεν δὲ ἐκείνους ὅσοι μὴ πιστεύοντες εἰς τὰς οἰκείας θρησκείας ψεύδονται, ὑποκρινόμενοι ἐνώπιον τῶν πολλῶν τὸν εὐσεβῆ, καθόσον εἰλικρινῶς φρονοῦσιν ὅτι ἡ συντήρησις τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος παρὰ τῇ κοινωνίᾳ χρησιμεύει ὡς ἠθικὸς χαλινὸς τῶν κακῶν τάσεων καὶ ὁρμῶν αὐτῆς. Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις μάλιστα ἔθνεσιν, ἔνθα ὁ κλῆρος ἐκ συμφώνου μετὰ τῶν πολιτικῶν ἀρχηγῶν καὶ νομοθετῶν ἔδιδον καὶ εἰς τὰ πολιτεύματα καὶ τοὺς νόμους θεοκρατικὴν χροιάν, τὸ συμφέρον τῆς διατηρήσεως τοῦ θρησκευτικοῦ παρὰ τῷ λαῷ αἰσθήματος ἦν διπλοῦν δι' αὐτούς· διὸ ἠναγκάζοντο κλῆρός τε καὶ πολιτικοὶ συχνότερον καὶ ἐντονώτερον νὰ ὑποκρίνωνται καὶ νὰ ψεύδωνται, χάριν τῆς σωτηρίας τῆς τε θρησκείας καὶ τῆς ἐπ' αὐτῆς στηριζομένης κοινωνικῆς ἠθικῆς, ὡς καὶ τῶν καθεστώτων ἐν γένει τῆς κοινωνίας.

Δεύτερον *τὸ γένος τῶν πολιτικῶν καὶ πολιτευομένων*. Ὁ Μακιαβέλης εἶπεν ὅτι ἡ τέχνη τῆς πολιτικῆς οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ τέχνη τοῦ ψεύδεσθαι. Ἐνταῦθα ἀνήκουσι: *τὸ εἶδος* τῶν πολιτικῶν ἀρχηγῶν ἑνὸς ἔθνους, οἵτινες ἐξαπατῶσι τὰ ἄλλα ἔθνη διὰ ποικίλων ψευδῶν πρὸς ὄφελος τοῦ ἰδίου αὐτῶν ἔθνους, ἢ ψεύδονται ἐνώπιον τοῦ ἔθνους, ὅπερ κυβερνῶσι, ὅπως ἐπιτύχωσι τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἰδεῶν αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ καλοῦ. Ἐπίσης τὸ *εἶδος* τῶν διπλωματῶν ἤτοι τῶν *διεθνῶν ψευστῶν*, παρὰ τοῖς ὁποίοις τὸ ψεῦδος θεωρεῖται ἀρίστη ἰδιότης, ὀνομαζόμενον χάριν εὐφημίας *ἐπιδεξιότης*. Ὡσαύτως διάφορα *εἴδη* τῶν μικρῶν πολιτευτῶν, ῥητόρων κτλ. Τὸ *εἶδος* τῶν δημοσιογράφων ἐκείνων (σπανιώτατον *εἶδος*), οἵτινες ἐξογκοῦσιν ἐπίτηδες τὰ κακῶς κείμενα τῆς πολιτείας καὶ κοινωνίας, ὅπως ἐπιτύχωσιν ὑπὲρ αὐτῆς σχετικήν τινα βελτίωσιν.

Τρίτον τὸ *γένος τῶν δραματοποιῶν*, ποιητῶν καὶ λογογράφων, ὅσοι, ἐννοεῖται, προτίθενται νὰ διδάξωσι καὶ ὠφελήσωσι τὴν κοινωνίαν διὰ τῶν ἀποκυημάτων τῆς φαντασίας αὐτῶν, ἤτοι τῶν ψευδῶν, τὰ ὁποῖα ἐφευρίσκουσι καὶ πλάττουσιν μετὰ τέχνης πρὸς συγκίνησιν, τέρψιν, καὶ διδασκαλίαν τῶν πολλῶν. Οἱ ψεῦσται οὗτοι, ὧν ὑπάρχουσι διάφορα *εἴδη*, διαφέρουσιν ἐν τούτοις τῶν λοιπῶν *ἀλτρουϊστικῶν* ψευστῶν κατά τινας χαρακτῆρας. Τὰ ψεύδη τούτων εἰσὶν ἀπρόσωποι, οὕτως εἰπεῖν, ἀλήθειαι παριστώμεναι διὰ γεγονότων νοητῶν καὶ μὴ συμβάντων μὲν ἀληθῶς, ὡς ἐκτίθενται, καὶ μὴ ἀναφερομένων εἰς πραγματικὰ πρόσωπα ἢ πράγματα, ἀλλὰ διερμηνευόντων τὰ ἀληθῶς ὡς ἔγγιστα καθ' ἑκάστην ἐν τῷ κόσμῳ συμβαίνοντα. Οὐχ ἧττον οἱ γράφοντες τὰ ψεύδη ταῦτα ψεύδονται κατὰ τοῦτο, ὅτι ἐν τῷ πρακτικῷ καὶ συνήθει αὐτῶν βίῳ φρονοῦσι καὶ πράττουσιν ἐνίοτε ἀκριβῶς τὰ ἐναντία ἐκείνων, ὅσα εἶπον ἐν τοῖς βιβλίοις των εἰς τοὺς πολλούς, σχετικῶς πρὸς διάφορα ζητήματα περὶ τιμῆς, καθήκοντος, οἰκογενείας, θρησκείας, ἠθικῆς, πατριωτισμοῦ, ἀνδρείας κα τῶν τοιούτων.

Τέταρτον τὸ *γένος τῶν διδασκάλων*, οἵτινες ἑπτάκις τῆς ἡμέρας τὰ ὠφέλιμα διδάσκοντες τῇ κοινωνίᾳ, δεκαεπτάκις διαψεύδονται διὰ

Digitized by Google

τῶν πράξεων καὶ τῶν λόγων των ἐν τῷ κοινωνικῷ βίῳ.

Ἐπὶ τέλους ἐν τῇ *τάξει* ταύτῃ ἀνάγονται πάντα τὰ εἴδη τῶν ψευδῶν ἐκείνων, δι' ὧν ἅπαντες ἀνεξαιρέτως οἱ ἄνθρωποι προτίθενται τὴν ὠφέλειαν τῶν ἄλλων, οἷον ἡ μήτηρ ψευδομένη εἰς τὸ τέκνον της πρὸς περιστολὴν ἀλόγου καὶ ἀνοήτου ἐπιθυμίας αὐτοῦ, ὁ ἰατρὸς ψευδόμενος εἰς τὸν ἀσθενῆ, ὁ πράττων φιλάνθρωπόν τινα πρᾶξιν, ἣν θέλει νὰ ἀποκρύψῃ κτλ.. ἢ τὰ ψεύδη τὰ ὁποῖα σκοποῦσι τὴν συντήρησιν τοῦ συνδέσμου τῆς κοινωνικότητος τῶν ἀνθρώπων ἢ τῶν καθεστώτων ὠφελίμων ἠθῶν τῆς κοινωνίας. Ἀπειραρίθμως ποικίλα εἶνε τὰ τοιαῦτα ψεύδη, ὅσον ἀπειράριθμοι εἶνε αἱ περιστάσεις ἐν τῷ κοινωνικῷ βίῳ· οὕτως ἐκφράζομεν τὰ συλλυπητήρια ἢ τὰ συγχαρητήρια ἡμῶν πρός τινα δι' ἐκφράσεων θερμῶν καὶ ὑπερβολικῶν, πολλάκις ἐκ διαμέτρου ἀντιθέτων εἰς τὰς ἐνδομύχους διαθέσεις καὶ τὰ φρονήματα ἡμῶν. Δύο ἀλληλομισούμεναι κυρίαι ἀσπάζονται τρυφερῶς καθ' ἣν στιγμὴν ἑκατέρα αὐτῶν διανοεῖται τὴν ἐξόρυξιν τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ἑτέρας. Εἴδη τινὰ δακρύων ἐνίων χηρῶν ἢ τῶν κληρονόμων θείων, οἱ ἐπικήδειοι λόγοι, αἱ ὑποκριτικαὶ στάσεις ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, αἱ ψευδεῖς κατὰ τὰς ἐπισκέψεις φιλοφρονήσεις, αἱ ἐπιδείξεις ψευδοῦς πλούτου, αἱ παραγγελίαι τοῦ κυρίου καὶ τῆς κυρίας τῷ ὑπηρέτῃ αὐτῶν ὅπως λέγῃ τοῖς ἐπισκέπταις ὅτι δὲν εὑρίσκονται ἐν τῇ οἰκίᾳ ἢ ὅτι ἡ κυρία ἀδιαθετεῖ, αἱ ἐνδείξεις προσποιητῶν φιλικῶν διαθέσεων, τὰ ἀβλαβῆ ψεύδη εἰλικρινοῦς ἔρωτος, τὰ ψεύδη πρὸς δικαιολόγησιν ἐλαφρῶν ἀτοπημάτων καὶ ἐν γένει ἅπασαι αἱ ὑποκριτικαὶ πράξεις καὶ οἱ ψευδεῖς λόγοι, οἵτινες ἀποτελοῦσιν ὅ,τι καλεῖται ἐν τῇ κοινωνίᾳ *καλοὶ τρόποι καὶ εὐγένεια*, εἰσὶ τὸ ἐν χρήσει κυκλοφοροῦν νόμισμα, δι' οὗ κατορθοῦται ἡ συναλλαγὴ τῶν φιλοφρονήσεων τῶν ἀνθρώπων, τὸ ψιμμύθιον, δι' οὗ ἐπιπάσσονται ἅπαντες ἐν τῇ κοινωνίᾳ, πρὸς ἀμοιβαίαν, ἑκουσίως, ἐν γνώσει καὶ κατὰ κοινὴν σιωπηράν, οὕτως εἰπεῖν, συνεννόησιν, ἐξαπάτησιν.

Ἄνευ τῶν τοιούτων ψευδῶν ἡ σύγκρουσις τῶν ἀτόμων ἐν τῇ κοινωνίᾳ θὰ ἐπήρχετο ἀναπόφευκτος· δι' αὐτῶν κατορθοῦται ἡ ἐκχώρησις καὶ θυσία μέρος τοῦ ἐγωϊσμοῦ ἑκάστου ἀτόμου ὑπὲρ τῶν λοιπῶν, τοῦθ' ὅπερ ὡς συνέπειαν ἔχει τὴν διατήρησιν τῆς εἰρήνης ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Τὸ ψεῦδος συμπληροῖ τοὺς ὅρους τοῦ κοινωνικοῦ συμβολαίου, οἵτινες ἄλλως θὰ ἦσαν ἀνωφελεῖς καὶ μὴ ἐκτελεστοί.

Β' Τάξις. Οἱ χάριν τέρψεως ἑαυτῶν ἢ τῶν ἄλλων ψευδόμενοι.

Ἐνταῦθα βλέπομεν παρελαῦνον τὸ μέγα πλῆθος τῶν συμπαθητικῶν καὶ ἀκάκων ἐκείνων ψευστῶν, ὧν τὰ ψεύδη προτίθενται νὰ προκαλέσωσι τὸν γέλωτα ἢ τὴν εὐθυμίαν τῶν ἀκροωμένων, τοιοῦτοι δὲ εἰσὶν οἱ διηγούμενοι ἢ γράφοντες καὶ πλάττοντες ἐκ τοῦ προχείρου διάφορα ἀνέκδοτα, ἱστορίας ἢ συμβάντα, ἢ ἐξηγοῦντες καὶ παραμορφοῦντες ἐπίτηδες ἐπὶ τὸ ἀστειότερον γεγονότα ἀληθῆ λαβόντα χώραν, π. χ. οἱ περιηγηταί, οἱ κυνηγοί, οἱ ἁλιεῖς κτλ. καὶ ἐν γένει πάντες οἱ ἐκθέτοντες γεγονότα δυνάμενα μὲν νὰ συμβῶσι, μὴ ἀληθῆ δέ, ὡς καὶ οἱ οὐτοπικὰ λέγοντες—οἱ farceurs τῶν Γάλλων,—ἤτοι οἱ ἐκθέτοντες γεγονότα φύσει ἀδύνατα νὰ συμβῶσι. Παράδειγμα κλασικόν· εἰσέρχεταί τις εἰς μίαν αἴθουσαν καὶ εἰς ἐπήκοον πολλῶν διὰ τοῦ τραγικωτέρου ὕφους διηγεῖται ὅτι καθ' ὁδὸν ἐρχόμενος παρέστη εἰς φρικώδη σκηνὴν δύο κυνῶν, οἵτινες μετὰ τοσαύτης μανίας εἶχον συμπλακῆ καὶ κατασπαράξει ἀλλήλους, ὥστε μετ' ὀλίγον ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἔμειναν μόναι αἱ δύο οὐραὶ αὐτῶν.

Οἱ ψεῦσται τῆς κατηγορίας ταύτης παρ' οἷς τὸ ψεῦδος ἕνεκα τῆς ἀμέτρου καὶ συχνῆς χρήσεως τοιούτων ἀστειοτήτων πολλάκις καθίσταται ἕξις, ἀποκαλοῦνται συνηθέστερον *ἀστεῖοι*, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ *ψεῦσται*, οὐχὶ ὅμως ὑπὸ τὴν κοινὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως. Δέον δὲ νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ὠφέλιμοι εἰς τὴν κοινωνίαν, διότι ἡ τέρψις εἶνε ὠφέλιμος εἰς τὴν ἠθικὴν ὑγίειαν τῶν ἀνθρώπων.

(Ἕπεται συνέχεια)

ΣΙΜΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

Η ΕΝ ΚΟΡΣΙΚΗι ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΙΚΙΑ

Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.

ΙΓ'

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΑΦΡΙΚΗι ΚΑΡΓΑΤΙΚΗΣ ΑΠΟΙΚΙΑΣ

Εἴδομεν ἤδη ὅτι ὁ ἑλληνικὸς πληθυσμὸς τῶν Καρυῶν μόλις ἀνέρχεται εἰς ὀγδοήκοντα οἰκογενείας, ἤτοι τετρακοσίας ψυχάς. Αἱ Καρυαὶ ἐκτίσθησαν διὰ τοὺς Ἕλληνας καὶ ἐξηκολούθησαν νὰ ἦναι καθαρῶς ἑλληνικαὶ σχεδὸν μέχρι τῶν μέσων τοῦ παρόντος αἰῶνος! Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ὅμως ταύτης καὶ ἐντεῦθεν οἱ ὀλίγοι Κορσικανοὶ οἵτινες εὑρίσκοντο ἐν αὐταῖς, διὰ τῆς προσθήκης καὶ ἄλλων ἔξωθεν ἐρχομένων, ἤρχισαν ν' αὐξάνωσι καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ προάγωνται. Ἀφ' ἧς δ' ἐποχῆς πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων μετέβησαν εἰς τὴν γαλλικὴν Ἀφρικὴν πρὸς ἀπόκτησιν γαιῶν, ὁ Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς τῶν Καρυῶν, διαιρεθεὶς εἰς δύο, ἐγένετο αἰφνιδίως κατώτερος τοῦ Κορσικανικοῦ οὕτως ὥστε αἱ ση-

Digitized by Google

μεριναὶ Καρυαὶ καταντοῦν νὰ ἦναι μᾶλλον Κορσικανικόν, παρὰ Ἑλληνικὸν χωρίον.

Ἡ γαλλικὴ Κυβέρνησις, ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ κατοικίσῃ τὰς ἐν Ἀφρικῇ κατακτήσεις της, ἀπὸ πολλοῦ ἤδη εἰς πάντα Γάλλον, βουλόμενον νὰ μεταβῇ ἐκεῖ οἰκογενειακῶς, παραχωρεῖ γαίας δωρεάν. Αἱ συμφωνίαι τῶν παραχωρήσεων τούτων εἶναι περίπου τοιαῦται· εἰς ἕκαστον οἰκογενειάρχην παραχωροῦνται τριάκοντα ἕως τεσσαράκοντα ἑκτάρια γαιῶν, τὰς ὁποίας ὀφείλει νὰ καλλιεργήσῃ, νὰ κτίσῃ ἐν αὐταῖς οἰκίαν καὶ νὰ ἐγκατασταθῇ ἐκεῖ οἰκογενειακῶς. Μετὰ πέντε ἔτη ὁ τοιοῦτος ἄποικος γίνεται ἀπόλυτος κύριος τῶν γαιῶν, αἵτινες τῷ παρεχωρήθησαν. Εἰς τὸν βουλόμενον δ' ἐπὶ τούτῳ νὰ μεταβῇ εἰς Ἀφρικὴν παραχωροῦνται ὑπὸ τῆς γαλλικῆς Κυβερνήσεως καὶ τὰ ἔξοδα τοῦ ταξειδίου. Δὲν παραχωροῦνται δὲ γαῖαι εἰς τοὺς ἀγάμους.

Ἤδη ἀπὸ τοῦ 1872 τινὲς τῶν ἐν Καρυαῖς Ἑλλήνων μετέβησαν εἰς Ἀφρικήν,ὅπως ἴδωσι καὶ γνωρίσωσιν ἐκ τοῦ πλησίον τὴν ποιότητα τοῦ ἐδάφους καὶ τὰς ἄλλας ἀναγκαίας συνθήκας πρὸς καλλιέργησιν τῆς γῆς.Ἀφοῦ δὲ τοιουτοτρόπως ἐβεβαιώθησαν περὶ τῆς ἐπιτυχίας τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης, τὴν 4 Νοεμβρίου τοῦ 1874, τριάκοντα ἑλληνικαὶ οἰκογένειαι τῶν Καρυῶν εὑρέθησαν ἐπὶ τῶν ἀπεράντων πεδιάδων τοῦ Σίδι-Μερουάν, ὑπαγομένου εἰς τὸν νομὸν τῆς Κωνσταντίνας, αἵτινες ἀμέσως ἐτέθησαν εἰς τὸ ἔργον. Εἰς τὰς τριάκοντα ταύτας οἰκογενείας προσετέθησαν κατόπιν καὶ ἄλλαι κατὰ διαφόρους ἐποχὰς οὕτως, ὥστε τὴν σήμερον ἡ ἀποικία αὕτη ἀριθμεῖ περὶ τὰς ἑκατὸν ἑλληνικὰς οἰκογενείας.

Πρὸ τῆς ἀφίξεως τῶν Ἑλλήνων, ἐν Σίδι-Μερουὰν δὲν ὑπῆρχεν οὔτε μία οἰκία. Τοὐναντίον δὲ τὴν σήμερον ἐκτίσθησαν λίθιναι οἰκοδομαί. Ὑπάρχει δῆμος, ὁμώνυμος τῷ χωρίῳ, κυβερνώμενος ὑφ' ἑνὸς Δημάρχου. Ὑπάρχει ἑλληνικὴ ἐκκλησία, σχολεῖον,ταχυδρομεῖον καὶ τηλεγραφεῖον, ὅλα οἰκοδομηθέντα δαπάναις τῆς γαλλικῆς Κυβερνήσεως.

Τὸ ἐκ Κορσικῆς εἰς Σίδι-Μερουὰν δρομολόγιον εἶναι τὸ ἑξῆς· ἐξ Αἰακκίου ἀναχωρεῖ ἀτμόπλοιον ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος, τὸ ὁποῖον φθάνει εἰς Βόναν τῆς Ἀφρικῆς ἐντὸς 30 περίπου ὡρῶν. Ἐκ Βόνας μεταβαίνει τις εἰς Κωνσταντίναν διὰ τοῦ σιδηροδρόμου ἐντὸς 10 περίπου ὡρῶν. Ἐκ Κωνσταντίνας μέχρι Μίλα ὑπάρχει ταχυδρομικὴ ἅμαξα καθ' ἑκάστην,ἥτις φθάνει ἐκεῖ ἐντὸς 7 ὡρῶν. Ἐκ Μίλα μέχρι Σίδι-Μερουὰν τακτικὴ συγκοινωνία δὲν ὑπάρχει· ὑπάρχει ὅμως ὁδὸς καλή, περίπου 10 χιλιομέτρων, τὴν ὁποίαν συνήθως οἱ ταξειδιῶται διατρέχουσιν εἴτε δι' ἵππου, εἴτε δι' ἰδιαιτέρας ἁμάξης, ἐντὸς δύο ὡρῶν. Ἐκ Βόνας δὲ δύναταί τις νὰ μεταβῇ διὰ θαλάσσης εἰς Φιλιππεβίλλην καὶ ἐκεῖθεν διὰ τοῦ σιδηροδρόμου εἰς Κωνσταντίναν. Τὴν σήμερον τὰ μεσόγεια ταῦτα ταξείδια τῆς Ἀφρικῆς δὲν παρέχουσιν οὐδένα κίνδυνον ληστῶν τοῖς ταξειδιώταις.

Οἱ Καρυᾶται εἰς τὸ ὄνομα Σίδι-Μερουὰν προσέθηκαν καὶ τὸ τοῦ χωρίου των οὕτως,ὥστε ὀνομάζουσι τὴν ἀφρικανικὴν ταύτην ἀποικίαν των *Sidi-Mérouan-Cargèse*. Σημειωτέον δὲ ὅτι πᾶν ὅ,τι λέγω ἐν τῇ πραγματείᾳ ταύτῃ περὶ τῶν ἐν Καρυαῖς Ἑλλήνων ἐφαρμόζεται ἀκριβῶς καὶ ἐπὶ τῆς ἐν Ἀφρικῇ ἀποικίας αὐτῶν.

(Ἕπεται συνέχεια)

Ν. Β. Φαρδυς

ΟΙ ΛΥΚΟΙ ΤΩΝ ΚΑΡΠΑΘΙΩΝ

Τὰ Καρπάθια περικλείουσι τὸ βόρειον τῆς Οὐγγαρίας μέρος ὡς γιγαντιαῖον πέταλον ἵππου.

Μεταξὺ τοῦ Κρέμνιτζ μὲ τὰ χρυσωρυχεῖά του καὶ τῆς Πρέσσοβας μὲ τὰ ὑφασματουργεῖά της, τὸ ὄρος Τάτρα μέλαν ἕνεκα τῶν ἐπ' αὐτοῦ δασῶν προεκτείνεται ἐντὸς τῆς ἀπεράντου *στέππης* μονοτόνως λευκὸν κατὰ τὸν χειμῶνα.

Εἶνε ὁ μὴν Ἰανουάριος, ἀνατέλλει δὲ ἡμέρα ξηρά, παγερά, αἰθρία. Παρὰ τὰς πύλας τοῦ Κρέμνιτζ ἀναμένει ἕλκηθρον, συρόμενον ὑπὸ τριῶν θορυβούντων καὶ ἀνησυχούντων ἵππων, ἐκ τῶν μικροσώμων μαγυαρικῶν ἐκείνων, τῶν ἐχόντων πύρινον τὸ αἷμα καὶ χαλυβδίνους τοὺς πόδας. Τὸ ἕλκηθρον μέλλει νὰ μεταφέρῃ ἕνα ἱερέα Ρῶσσον, τὴν νεαράν του σύζυγον καὶ τὸ μικρὸν τέκνον των μόλις τριετές, πάντας περιβεβλημένους παχείας σισύρας, ὅπως προφυλαχθῶσιν ἀπὸ τοῦ ψύχους. Τὸ παιδίον εἶνε φαιδρόν· ἡ μήτηρ ὁπωσοῦν ἀνήσυχος· ὁ πατὴρ γαλήνιος, πεποιθὼς ἐπὶ τὴν προστασίαν τῶν ἁγίων εἰκόνων καὶ συνειδὼς τὴν ἑαυτοῦ ῥώμην, διότι εἶνε καὶ αὐτὸς υἱὸς χωρικοῦ. Πρέπει νὰ λειτουργήσῃ τὴν ἐπαύριον Κυριακὴν εἰς Πρέσσοβαν.

Καθ' ἣν στιγμὴν τὸ ἕλκηθρον μέλλει νὰ ἐκκινήσῃ, καταφθάνει Ἀθιγγανός τις, εὔρωστος καὶ σθεναρὸς τὸ παράστημα. Αἱ μαῦραι καὶ μεγάλαι τῶν ὀφθαλμῶν του κόραι ἐπιχέουσι λάμψιν ἐπὶ τῆς ἀγερώχου ἡλιοκαοῦς μορφῆς του, κόμη δὲ μέλαινα καὶ μακρὰ καταπίπτει βοστρυχώδης ἐπὶ τῆς ἑορτασίμου στολῆς του, ἀποτελουμένης ἐκ παλαιοῦ καὶ τετριμμένου μανδύου εὐπατρίδου ἐρριμμένου, ἁπλῶς ἐπὶ τῆς συνήθους ῥακώδους περιβολῆς του, τῆς φερούσης χονδρὰ ἀργυρᾶ κομβία. Ὑπὸ μάλης φέρει τὸ βιβλίον του, ὅπερ ἀπὸ πατρὸς εἰς υἱὸν περιερχόμενον κατέστη πιναρόν, ἀναδίδον διαρκῶς

Digitized by Google

τοὺς τρικυμιώδεις ἐκείνους φαιδροὺς ἢ γοεροὺς ἤχους, τοὺς μὲ τόσην ἀπροσδόκητον καὶ ἀγρίαν φαντασίαν ἐκρηγνυμένους ἐν χερσὶ τῶν πλανήτων μουσικῶν, τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν ἀθιγγανικὴν φυλήν.

Ὁ ἀλήτης πλησιάσας πρὸς τὸν ἱερέα ἠσπάσθη τὴν χεῖρά του.

— Πάτερ μου, εἶπε, μεταβαίνεις εἰς Πρέσσοβαν, νομίζω; Καὶ ἐγὼ ἐπίσης πηγαίνω ἐκεῖ προσκεκλημένος εἰς γάμον. Ὁ δρόμος εἶνε μακρός· ἡ χιὼν πολλή. Τὸ βιολίον μου καὶ ἐγὼ ὀλίγην θέσιν θὰ καταλάβωμεν εἰς τὸ ἔλκηθρον· μὲ δέχεσαι;

— Ἐν ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ, οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος, ἀνάβα! ἀπήντησεν ὁ ἱερεύς.

Ὁ Ἀθίγγανος ἀνῆλθεν· συνεσπειρώθη ὡς κύων παρὰ τοὺς πόδας τῆς νεαρᾶς μητρός, βασταζούσης τὸ τέκνον ἐπὶ τῶν γονάτων της. Ὁ ἱερεὺς ἐμάστισε τοὺς ἵππους καὶ τὸ ἔλκηθρον ἤρξατο ἐν τάχει συρόμενον μὲ τὸν ὀξὺν κρότον διασχιζομένου ὑφάσματος. Τὸ μικρὸν παιδίον ἐθώπευε μειδιῶν τὸν μεγαλόφθαλμον Ἀθίγγανον, παῖζον μὲ τὰ μεγάλα ἀργυρᾶ κομβία του, αὐτὸς δὲ παρετήρει τὴν νεαρὰν μητέρα καὶ τὴν εὕρισκεν ὡραίαν, ὡραιοτάτην μὲ τοὺς ἡδεῖς ἐκείνους γαλανοὺς ὀφθαλμούς της.

Ἰδοὺ ἡ κοιλὰς κατάλευκος ἐκ χιόνος. Ἰδοὺ ὁ λόφος κατάλευκος ἐπίσης· ἰδοὺ τέλος ἡ στέππα ἀτέρμων, χιονοσκεπής, ἐφ' ἧς ὡσεὶ μυρμηκιὰ ψηγματίων ἀργύρου σπινθηροβολοῦσι τῆς χιόνος τὰ μόρια ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου. Οὐδὲν μεσολαβεῖ μεταξὺ τοῦ κυανοῦ στερεώματος καὶ τῆς ἠρέμου λείας ἐκτάσεως, εἰμὴ κονιορτός τις παχνώδης πέριξ τῶν ἵππων καὶ οὐδεὶς ἀκούεται κρότος παρεκτὸς τοῦ ὀξέος συριγμοῦ τοῦ σιδηροῦ ἐλκήθρου.

Μετ' ὀλίγον ἡ ἡμέρα ζοφοῦται καὶ μέλανα νέφη κατέρχονται βαρέα ὡς μεγάλοι ἀσκοὶ ἐμπεπλησμένοι ἀέρος. Ἀριστερόθεν φαίνονται αἱ πεῦκαι καὶ αἱ φηγοὶ τοῦ ὄρους Τάτρα. Εἶδός τι ὠρυγμοῦ ἠκούσθη κατερχόμενον ὁμοῦ μὲ τὸ πρῶτον πνεῦμα τοῦ ἀνέμου.

— Οἱ λύκοι τῶν Καρπαθίων! ψιθυρίζει ὁ Ἀθίγγανος.

Τῷ ὄντι οἱ λύκοι ἤκουσαν, ὠσφράνθησαν, εἶδον. Ἡ πεῖνα τοῦ χειμῶνος ὤξυνε τὴν ἀκοήν, τὴν ὄσφρησιν, τὴν ὅρασίν των. Ἤδη μακράν, ἐπὶ τῆς ἀσπίλου ἐρημίας, ἐφάνησαν σκοτεινά τινα σημεῖα διεσπαρμένα. Τὰ σημεῖα πλησιάζουσι καὶ συσσωματοῦνται· ἀποτελοῦσι νῦν μακρὰν μελανὴν γραμμήν, κινουμένην, ἀπαίσιον.

Ἡ μήτηρ σφίγγει τὸ τέκνον εἰς τὸ στῆθός της. Ὁ ἱερεὺς μαστίζει στιβαρῶς καὶ ἀδιακόπως, στρέφει δὲ συχνάκις τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ὀπίσω. Ὁ Ἀθίγγανος ἐνίοτε ὑπανεγείρεται καὶ ἐρευνᾷ διὰ τοῦ βλέμματος τὴν ἔκτασιν.

— Προχωροῦσι! λέγει μετὰ φωνῆς συμπεπνιγμένης.

Ναί. Τὰ θηρία φαίνονται νῦν ὡς ταλαντευόμενον κῦμα μελάνης. Μετ' ὀλίγον ὁ Ἀθίγγανος προσθέτει.

— Τώρα ἠμπορῶ νὰ τοὺς ἀριθμήσω, πάτερ· εἶνε τριάκοντα περίπου. Ἡ νεαρὰ γυνὴ ἐξέπεμψεν ἀκουσίως κραυγὴν τρόμου καὶ ἔσυρε τὸ παιδίον ὑπὸ τὰς σισύρας, ὡς νὰ ἤθελε νὰ τὸ κρύψῃ εἰς τὰ στέρνα της. Ἐπὶ τῆς μορφῆς τοῦ ἱερέως ἐζωγραφεῖτο ἡ ἀγωνία. Τί νὰ πράξῃ; Τὰ παμφάγα σαρκοβόρα εὑρίσκονται πλησίον. Ἰδοὺ αὐτά!

Ὁ Ἀθίγγανος ἥρπασε τὸ βιολίον του. Πλήττων σφοδρῶς τὰς χορδὰς διὰ τοῦ τόξου ἐφεῦρεν ἀλλόκοτα ἀπηχήματα, ὅπως πτοήσῃ τοὺς δειλοὺς λύκους. Ἐξετέλεσεν ἐπιληπτικῶς σύγγρικάς τινας μελῳδίας. Ἡ ἀγέλη ᾐσθάνθη ἐπί τινας στιγμὰς ἀβεβαιότητα. Ἀλλ' ἡ πεῖνα νύσσει τὰ θηρία, ἅτινα προχωροῦσι καὶ πάλιν. Ἐξετέλεσε ζωηρὰ ἐμβατήρια τοῦ Ρακότση. Μετὰ ῥωμαλέας ἐπιμονῆς πλήττων ἀπέσπασεν ἀπὸ τὰς χορδὰς τοῦ ὀργάνου ἤχους ἀγρίους. Ἡ ἀγέλη διστάζει καὶ αὖθις, ἀλλ' ἐφ' ὅσον διαρκεῖ ἀστραπή. Οἱ ἵπποι θορυβοῦσι διὰ τῶν μυκτήρων. Τὸ δέρμα των φρικιᾷ. Καλπάζουσιν ἐπτοημένοι ἐξεγείροντες ἀνεμοστρόβιλον χιόνος. Ὀρθοῦνται μανιωδεις ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν καὶ σύρουσι τὸ ἔλκηθρον μὲ ῥυθμικὰ σπασμωδικὰ κινήματα. Τὸ ἔλκηθρον τρίζει, ταλαντεύεται ἀλλὰ προχωρεῖ καταπληκτικῶς. Ἀλλὰ τί πρὸς τοῦτο; τὰ θηρία τρέχουσιν ἐξόπισθεν εἰς εἴκοσι μέτρων ἀπόστασιν μὲ τοὺς φάρυγγας χαίνοντας καὶ τὰ ὄμματα σπινθηροβόλα. Τὸ βιολίον σιγᾷ ὡσεὶ ἀποθαρρυνθέν.

*
* *

— Εὐλόγησέ με, πάτερ μου! ἀνέκραξεν ὁ Ἀθίγγανος προσηλῶν μετὰ λατρείας τὰς μαύρας τῶν ὀφθαλμῶν του κόρας ἐπὶ τῶν γαλανῶν ὀφθαλμῶν τῆς ἐντρόμου νεαρᾶς μητρός. Ἐφάνης γενναῖος πρὸς ἐμὲ σήμερον τὴν πρωΐαν καὶ ἡ ζωή μου δὲν ἀξίζει ὅσον ἡ ζωὴ τῆς συζύγου σου, ἥτις εἶνε ὡραία καὶ ἡ τοῦ τέκνου σου, τὸ ὁποῖον εἶνε ἀγαθόν. Ἐνῷ οἱ λύκοι θὰ μὲ καταβροχθίζωσι, θὰ δυνηθῇς νὰ φύγῃς καὶ νὰ τοὺς σώσῃς.

Καὶ πρὶν ἢ ὁ ἱερεὺς προφέρῃ λέξιν ἢ ποιήσῃ χειρονομίαν ὁ ἀλήτης ἐρρίφθη ἐπὶ τῆς χιόνος. Ὁ πατὴρ ἐγένετο πελιδνός, ἡ μήτηρ εἶνε ἄφωνος, ἀμφότεροι δὲ μένουσι παγωμένοι ἐκ τοῦ τρόμου. Τὸ παιδίον εἶχεν ἀποκοιμηθῆ ἐντὸς τοῦ θάλπους τοῦ μητρικοῦ κόλπου. Ὁ Ἀθίγγανος ἐξηφανίσθη ἐντὸς τῆς συμπαγοῦς, ὠρυομένης, ἀεικινήτου δίνης τῶν θηρίων. Τὸ ἔλκηθρον ἔβαινε κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν μὲ τὴν ταχύτητα

Digitized by Google

βέλους ὠθουμένου ὑπὸ πνεύματος θυέλλης. Μετ' ὀλίγον οὐδὲν διακρίνεται πλέον οὐδ' ὄπισθεν οὐδ' ἔμπροσθεν εἰς τὴν στέππαν καταστᾶσαν καὶ αὖθις ἔρημον καὶ πάλλευκον. Φεῦ ! ἀτυχὴς Ἀθίγγανε !

Ἀλλ' εἷς ἄνθρωπος εἶνε βορὰ ἀσήμαντος διὰ τόσους λύκους πεινασμένους. Ὅλοι ταὐτοχρόνως ἐπέπεσον κατ' αὐτοῦ καὶ δὲν ὑπῆρχεν οὐδὲ χῶρος οὐδ' ἑλώριον διὰ πάντας. Διὸ οἱ μὴ τυχόντες μεριδίου ἐπανέλαβον ἀσθμαίνοντες τὴν καταδίωξιν τοῦ ἐλκήθρου, τὸ ὁποῖον εἶχεν γείνει ἄφαντον ἐντὸς τῆς ὁμιχλώδους λευκότητος. Τὸ ἐναγώνιον ὄμμα τοῦ Ρώσσου ἱερέως διέκρινε καὶ πάλιν τὴν σκοτεινὴν γραμμήν. Στρέφεται ἐκ νέου... ἐκ νέου καὶ ἑκάστην φορὰν ἡ μάστιξ του δριμέως θίγει τὰ ὦτα τῶν ἐμμανῶς καλπαζόντων ἵππων. Στρέφει καὶ ἡ μήτηρ τὴν κεφαλήν... Ἄχ ! Πάλιν οἱ λύκοι ἀκολουθοῦσιν.

Μετ' οὐ πολὺ τινὲς ἐπιχειροῦσι νὰ εἰσπηδήσωσιν εἰς τὸ ἕλκηθρον, ἐνῷ ἄλλοι προσπαθοῦσι νὰ ἐμπήξωσι τοὺς ὄνυχας εἰς τὰ πλευρὰ τῶν μικροσώμων ἵππων. Τὰ ταλαίπωρα ζῶα χρεμετίζουν, σκιρτῶσι, καταπτοοῦνται. Ὁ ἄνεμος συρίζει· οἱ λύκοι ὠρύονται. Εἷς ἐξ αὐτῶν μὲ φοβερὰν ὁρμὴν φερόμενος ἠδυνήθη ν' ἀμύξῃ διὰ τοῦ ὄνυχος τὸ ξύλον. Ἡ νεαρὰ γυνὴ ποιεῖ πρὸς τὰ ἐμπρὸς ἀπότομον κίνησιν τρόμου, ἀφίνει νὰ πέσῃ τὸ μικρὸν παιδίον, ὅπερ κυλίεται ἐπὶ τῆς χιόνος. Ἐκπέμπει κραυγὴν διάτορον, ἐγείρεται καὶ πάλιν καταπίπτει.

Ὁ πατὴρ δὲν εὑρίσκεται πλέον ἐπὶ τῆς ἕδρας του διευθύνων τὸ ἕλκηθρον, ἀλλὰ μακράν, ἐκεῖ κάτω εἰς τὴν πεδιάδα, κρατῶν μακρὰν μάχαιραν καὶ προστατεύων διὰ τοῦ σώματός του τὸ σῶμα τοῦ παιδίου. Οἱ ἵπποι, ἐλλείποντος ἤδη τοῦ ἡνιόχου, ἀφηνίασαν καὶ ἐν τῇ μανιώδει αὐτῶν ὁρμῇ παραφέρουσιν ὡς κλωνίον τὸ ἕλκηθρον μετὰ τοῦ κατακειμένου ἐντὸς αὐτοῦ ἀψύχου σώματος.

Ἐκεῖ πέραν ἀίγρα πάλη συνήφθη μεταξὺ τῶν θηρίων καὶ τοῦ πατρός. Συνεσπειρωμένος ἄνωθεν τοῦ σώματος τοῦ θρηνοῦντος παιδίου, καταφέρει δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τραύματα κατὰ τῶν λύκων. Φρικτὸς εἶνε ὁ φυρμὸς ἐκεῖνος ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὑπώχρου ἀνταυγείας. Δύο λύκοι ἔδηξαν τὸ χιονῶδες ἔδαφος, αἰφνιδίως γενόμενον ἐρυθρόν, ἀλλ' οἱ λοιποὶ δι' ἑνὸς ἅλματος ἐπέπεσον κατὰ τῶν δύο λειῶν καὶ διέσχισαν τὰς σπαιρούσας σάρκας των.

Ἐν τούτοις τὸ ἕλκηθρον ὡσεὶ ὑπὸ τυφῶνος φερόμενον ἐξηκολούθει νὰ τρέχῃ.

Τὴν ἑσπέραν περὶ τὸ λυκόφως ἐσταμάτησεν εἰς τὰ περίχωρα τῆς Πρέσσοβας. Ὑπὸ τὴν παγερὰν καὶ θρηνώδη πνοὴν τοῦ ἀνέμου οἱ τρεῖς ταλαίπωροι μαγυαρικοὶ ἵπποι κατέπεσον μὲ τοὺς πόδας ἀνατεταμένους, κατάκοποι, διάβροχοι, ἀχνίζοντες, ἐκπνέοντες. Ἐντὸς τοῦ ἀκινήτου ἐλκήθρου ὑπὸ σωρὸν σισυρῶν εὑρέθη ἡ ἀτυχὴς νεαρὰ γυνή, ἥτις μετὰ μίαν ὥραν ἔθνησκεν ἐκ τῆς ἀπελπισίας. Χ.

(Μετάφρασις).

ΑΙΞ ΔΟΡΚΑΣ

Πολλὴν αἴσθησιν ἐνεποίησεν εἰς τὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον ἡ ἀγγελία, ἣν ἐπ' ἐσχάτων ἐδημοσίευσαν αἱ γερμανικαὶ ἐφημερίδες, περὶ ἀνακαλύψεως νέου, ἀγνώστου τέως εἴδους ἀγρίας αἰγός. Μετὰ τὰς προόδους, τὰς ὁποίας κατὰ τοὺς χρόνους ἡμῶν ἐποίησεν ἡ ζῳολογία, ἐρευνήσασα πάσας τὰς χώρας καὶ περιγράψασα τὰ ἐν αὐταῖς διαιτώμενα ζῷα, ἐπιστεύετο ὅτι οὐδὲν εἶδος τῶν θηλαστικῶν ἔμενεν ἄγνωστον. Ὅθεν ὅλως ἀπροσδόκητος ἐφάνη ἡ ἀνακάλυψις τοῦ καινοφανοῦς τούτου μηρυκάζοντος, γενομένη μάλιστα ἐν Εὐρώπῃ.

Τὸ ζῷον τοῦτο εὑρέθη ἐν τῇ ἡμετέρᾳ χώρᾳ, ἐν τῇ βορειοτάτῃ τῶν Σποράδων ἐρημονήσῳ τῶν Γιούρων. Παντελῶς ἄγνωστον εἰς τοὺς ἡμετέρους ἐπιστήμονας, γνωστότατον ὅμως εἰς τοὺς Ἕλληνας κυνηγούς, θὰ ἐξολοθρευθῇ ἀναποδράστως ἐντὸς μικροῦ, ἂν μὴ ἐγκαίρως ἀπαγορευθῇ ἡ θήρα αὐτοῦ. Περιηγητὴς μεταβὰς εἰς τὰ Γιοῦρα τῷ 1848 βεβαιοῖ ὅτι πλῆθος μένα αἰγῶν διητᾶτο ἐν τῇ ἐρημονήσῳ ἐκείνῃ, δὲν διέκρινεν ὅμως τὸ εἶδος αὐτῶν. Νῦν δὲ ὀλίγισται περισῴζονται. Μίαν τούτων κατώρθωσε νὰ θηρεύσῃ ὁ Γερμανὸς ἐρευνητὴς E. von Oertzen, καὶ παρέδωκεν αὐτὴν εἰς τὸν Ζωολογικὸν κῆπον τοῦ Βερολίνου. Ἐξακριβωθέντος δὲ ὅτι εἰς οὐδὲν τῶν γνωστῶν εἰδῶν ὑπάγεται, ὠνομάσθη ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ Reichenow *Αἲξ δορκὰς* (Capra dorcas).

Ἡ αἲξ τοῦ ἐν Βερολίνῳ ζωολογικοῦ κήπου εἶναι ἄρρην· εἶναι ζῷον ῥωμαλεώτατον, μικρότερον τῆς κοινῆς αἰγός, δέρμα δ' ἔχει μελανόφαιον, διατεμνόμενον ὑπὸ μελαινῶν ζωνῶν. Τὰ σκέλη της εἶναι νευρώδη, ὡς τὰ τῆς αἰγάγρου τῶν Ἄλπεων· εἶναι ἀγριωτάτη, καὶ μετὰ πολλῆς ὁρμῆς ἐπιτίθεται κατὰ τῶν ἐπισκεπτῶν τοῦ κήπου· θὰ διερρήγνυε δὲ τὸ μετάλλινον δικτυωτὸν πλέγμα τοῦ κλωβοῦ της, ἂν μὴ προενόουν οἱ ἐπιτηρηταὶ τοῦ κήπου νὰ λάβωσι τὰς ἀναγκαίας προφυλάξεις.

Μία τῶν βορειοτάτων Σποράδων ἐκαλεῖτο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Πολύαιγος· τινὲς δὲ τῶν καθ' ἡμᾶς γεωγράφων εἰκάζουσιν ὅτι αὕτη εἶναι ἡ κοινῶς νῦν λεγομένη Πελαγονήσι. Ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη στηρίζεται εἰς μόνην τὴν φαινομένην ὁ-

Digitized by Google

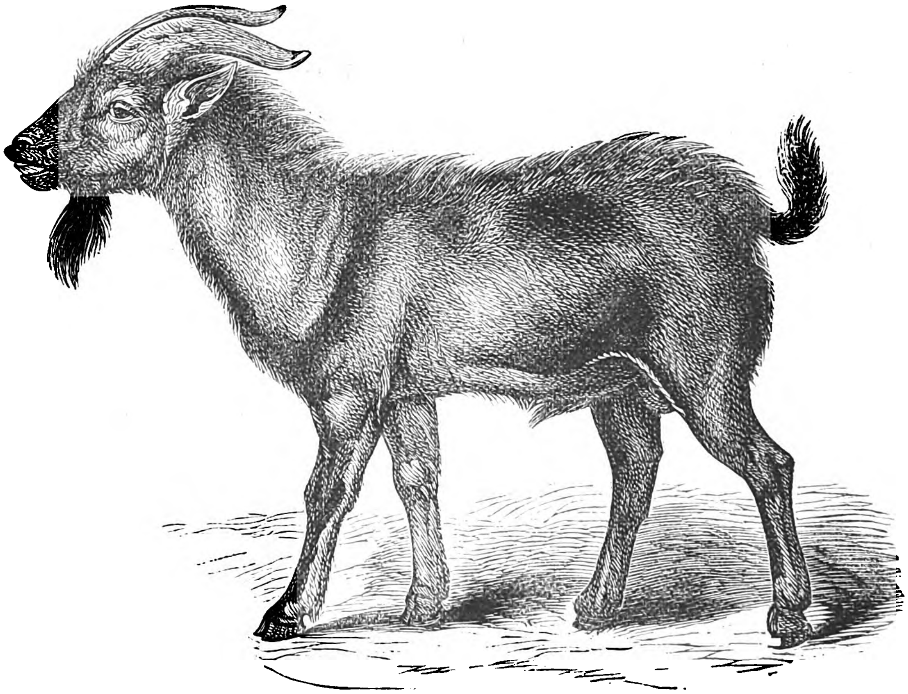

μοιότητα τοῦ ὀνόματος, καὶ εἰς τὴν ὑπόθεσιν ὅτι ἕνεκα δημώδους παρετυμολογίας παρεφθάρη τὸ ὄνομα τῆς Πολυαίγου εἰς τὸ σημερινόν. Βεβαιωθέντος ὅμως ὅτι ἡ ἐρημόνησος τῶν Γιούρων ἦτο εἰς παλαιοτέρους χρόνους ὄντως πολύαιγος, πιθανώτερον φαίνεται ὅτι ταύτην ἐκάλουν οὕτως οἱ ἀρχαῖοι. Οὐδ' ἦτο ἴσως ἄγνωστον τοῖς ἀρχαίοις τὸ ἐπιχωριάζον αὐτόθι εἶδος τῆς ἀγρίας αἰγός. Περιεργοτάτην τούτου ἀπόδειξιν παρέχει ἡ γλυφὴ λίθου τινός, ἐκ τῶν ἐγγλύφων ἐκείνων λίθων τῶν προϊστορικῶν χρόνων, οὓς οἱ ἀρχαιολόγοι καλοῦσι νησιωτικοὺς (Inselsteine), διότι οἱ πλεῖστοι αὐτῶν εὑρέθησαν ἐν ἑλληνικαῖς νήσοις.

Ἡ γλυφὴ ἀπεικονίζει ἄγνωστον ζῷον, ὡς δ' εἰκάζει ὁ ἐκδοὺς ταύτην ἐν τῇ *'Αρχαιολογικῇ ἐφημερίδι τοῦ Βερολίνου*, πιθανῶς αἰγόκερων. Ἀλλ' ἐξ ἁπλῆς συγκρίσεως τῆς παρατιθεμένης ἄνωθι εἰκόνος τῆς αἰγὸς δορκάδος πρὸς τὴν ἐνταῦθα εἰκονιζομένην γλυφὴν τοῦ λίθου, φαίνεται πιθανώτερον ὅτι τοιαύτην αἶγα προσεπάθησε νὰ ἀπεικονίσῃ ὁ προϊστορικὸς τεχνίτης. Διότι πλείονα ὁμοιότητα πρὸς ταύτην ἔχει ἡ ἄτεχνος γλυφή, ἐξ ἧς οὐδὲ αἱ μέλαιναι ζῶναι τοῦ δέρματος τῆς δορκάδος αἰγὸς παρελείφθησαν, ἢ ὅσην αἱ ἐν ἄλλοις νησιωτικοῖς λίθοις ἀπεικονίσεις ἐλάφων, κυνῶν, χοίρων, περιστερῶν πρὸς τὰ ζῷα ταῦτα.

** Π.

ΥΠΕΡΟΓΚΟΣ ΑΕΡΟΛΙΘΟΣ

Μίαν ἑσπέραν τοῦ παρελθόντος Ὀκτωβρίου οἱ κάτοικοι πολλῶν χωρίων τῆς Κοχιγκίνας, γαλλικῆς ἀποικίας ἐν Ἀσίᾳ, ἤκουσαν δυνατὸν συριγμὸν καὶ μετ' αὐτὸν φοβερὸν κρότον. Τὴν αὐτὴν στιγμὴν οἱ εὑρισκόμενοι ἔξω ἠδυνήθησαν νὰ ἴδωσι διασχίζουσαν τὸν ἀέρα σφαῖραν φωτεινήν, ὀλίγον μεγαλειτέραν τοῦ ἡμίσεος τῆς σελήνης καὶ χρώματος λευκοῦ ζωηροῦ ὀλίγον ἰώδους, ὄπισθεν δ' αὐτῆς οὐρὰν σπινθήρων. Οἱ ἰθαγενεῖς εἶδον ἐν τῷ ἐκτάκτῳ τούτῳ θεάματι τὸν *Μέγαν Δράκοντα* καταβαίνοντα, ἵνα λουσθῇ εἰς τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ.

Μετά τινας ἡμέρας ὁ διοικητὴς τῆς ἐπαρχίας Ταϋ-νὶν λαμβάνει παρὰ τῆς ἀνναμιτικῆς ἀρχῆς τοῦ χωρίου Θὰν-Δὺκ τὴν ἑπομένην ἐπιστολήν:

Κύριε Διοικητά,

« Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς ἀναγγείλω, ὅτι « εἰς τὸ χωρίον Θὰν-Δύκ, τὴν 9ην τοῦ ἐνάτου « ἀνναμιτικοῦ μηνός, ἄγνωστον ζῶον κατῆλθεν « εἰς ἓν μέρος. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἔβρεξε καὶ ἐ« βρόντησε· τὸ δὲ ζῶον αὐτὸ ἀπῆλθε πάλιν εἰς τὸν « οὐρανόν. Ἡ γῆ κατεκάθισεν εἰς μῆκος 20 μέ« τρων γαλλικῶν, 5 πλάτος καὶ 4 βάθος. Διὰ « ταῦτα σᾶς εἰδοποιῶ.

Χουὺγ Βὰν Νὺ. »

Εἰδικοὶ ἄνδρες μεταβάντες εἰς τὸν τόπον τοῦ συμβάντος εὗρον λάκκον ἐπιμήκη 32 μέτρων. Πᾶσα ὅμως ἔρευνα πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ ἀερολίθου

Digitized by Google

ἀπέβη ματαία. Ἐπομένως ὁ ἀερόλιθος προσέκρουσεν εἰς τὴν γῆν καὶ ἀνεπήδησεν, ὅπως πέσῃ ἀλλαχοῦ· ἐντεῦθεν καὶ ἡ φράσις τοῦ Ἀνναμίτου «τὸ ζῶον τοῦτο ἀπῆλθε πάλιν εἰς τὸν οὐρανόν».

Ἡ ἐξέτασις τοῦ ἴχνους ἀπέδειξεν ὅτι ὁ ἀερόλιθος εἶχε σχῆμα ἐπιμήκους ἀπιδίου. Τὸ ὑπέρογκον τοῦτο ἀπίδιον εἶχε πλησιάσει τὴν γῆν ἔχον τὸ λεπτὸν ἄκρον πρὸς τὰ κάτω, ὅτε δὲ δι' αὐτοῦ πρώτου ἤγγισε τὴν γῆν, προσέκοψε καὶ ἐξηπλώθη καθ' ὅλον του τὸ μῆκος. Τὴν στιγμὴν ταύτην βεβαίως παρήχθη καὶ ὁ ἰσχυρὸς δοῦπος, τὸν ὁποῖον ἤκουσαν οἱ Ἀνναμῖται. Μετὰ ταῦτα δὲ πάλιν ἀνεπήδησεν ἀντιστρόφως, ἔχων τὸ λεπτὸν ἄκρον πρὸς τὰ ἄνω, διὰ δὲ τοῦ χονδροῦ ξέων τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς ἐπί τινας στιγμάς.

Ἐκ τῶν διαστάσεων τῆς κοιλότητος, τὴν ὁποίαν ἀφῆκεν ὁ ἀερόλιθος οὗτος, ἐξάγεται ὅτι εἶχε 32 μέτρων μῆκος, πάχος δὲ ἄνισον. Κατὰ δὲ τοὺς ὑπολογισμοὺς εἶχε βάρος ὑπὲρ τὰ δύο ἑκατομμύρια χιλιογράμμων.

Ἂν οἱ ὑπολογισμοὶ οὗτοι εἶναι ὀρθοί, ὁ ἀερόλιθος ἦτο κατὰ πολὺ ὁ μεγαλείτερος τῶν μέχρι τοῦδε πεσόντων. Πρὶν ἐγγίσῃ τὴν γῆν, εἶχε ταχύτητα 2000 μέτρων κατὰ δευτερόλεπτον, (δηλ. 120 φορὰς ἀνωτέραν τῆς ταχύτητος ἐκτάκτου σιδηροδρομικῆς ἁμαξοστοιχίας τῆς Εὐρώπης), ἐπειδὴ δὲ κτυπήσας τὴν γῆν πολὺ πλαγίως δὲν ἔχασε πολλὴν δύναμιν, θὰ εἶχε μετὰ τὴν ἀναπήδησιν ὁρμὴν ἀρκετήν, ὥστε νὰ διατρέξῃ ἀκόμη 700 χιλιόμετρα, καὶ ἐπομένως εἶναι πιθανόν, ὅτι τὸ περίεργον τοῦτο σῶμα πρὸς μεγάλην λύπην τῶν ἐπιστημόνων ἐχάθη διὰ παντὸς εἰς τὰ βάθη τῆς Σινικῆς θαλάσσης.

Ὀλίγας λέξεις περὶ τῆς φύσεως τῶν φαινομένων τούτων.

Ἄλλοτε ὑπέθετον, ὅτι τὰ σώματα ταῦτα ἦσαν λίθοι ῥιπτόμενοι μετὰ δυνάμεως ἀπὸ τῶν ἡφαιστείων τῆς Σελήνης. Σήμερον ὅμως εἶναι λίαν ἀπίθανον, ὅτι ἡ Σελήνη μᾶς *λιθοβολεῖ* κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, διότι ἐβεβαιώθη σχεδόν, ὅτι ἡ γηραλέα ἡμῶν γείτων στερεῖται νεανικοῦ πυρός, στερεῖται ἡφαιστείων, καὶ ἐπομένως δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ διαπράττῃ τοιαύτας ἀστειότητας.

Δὲν ἐνθυμοῦμαι τίς εἶπεν ὅτι ἀφοῦ ἔπλασεν ὅλα τὰ σώματα τοῦ οὐρανοῦ ὁ Θεός ἀπετίναξε τὸν κονιορτὸν τῶν χειρῶν του, ὅστις καὶ ἐγέννησε τοὺς ἀερολίθους. Εἶναι βέβαιον ὅτι ἐκτὸς τῶν μεγάλων σωμάτων τοῦ οὐρανοῦ, οἷα οἱ ἥλιοι καὶ οἱ πλανῆται, ὑπάρχουσι καὶ σχετικῶς μικρότατα σώματα, ὡσεὶ περισσεύματά τινα ἢ ψύχαλα τῆς δημιουργικῆς ὕλης, πλανώμενα καὶ αὐτὰ κατὰ κανόνας τινὰς ἐντὸς τῆς δημιουργίας, τῶν ὁποίων ὅμως ἡ φύσις καὶ ὁ δρόμος δὲν εἶναι ἐντελῶς γνωστά. Ὅταν τοιοῦτό τι μικρὸν σῶμα κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν του συναντηθῇ μετὰ μεγαλειτέρου, οἷον ἡ Γῆ, τότε τὸ μεγαλείτερον ἕλκει τὸ μικρότερον, τὸ ὁποῖον οὕτω πίπτει ἐπὶ τῆς Γῆς μετὰ σημαντικῆς ταχύτητος. Τὸ σῶμα τοῦτο καλοῦμεν *ἀερόλιθον*. Ἀλλὰ κατὰ τὴν διάβασίν του διὰ τῆς ἀτμοσφαίρας, ὡς ἐκ τῆς δυνατῆς τριβῆς μετὰ τοῦ ἀέρος καὶ τῆς ἐντεῦθεν ἀναπτυσσομένης μεγάλης θερμότητος, ἡ ἐξωτερικὴ αὐτοῦ ἐπιφάνεια πυρακτοῦται, καὶ ἂν μὲν τὸ φαινόμενον συμβαίνῃ ἐν ἡμέρᾳ, οὐδὲν ἄλλο παρατηρεῖται ἢ ἡ πτῶσις τοῦ ἀερολίθου, ἕνεκα τῆς ὑπεροχῆς τοῦ ἡλιακοῦ φωτός, ἂν ὅμως τύχῃ νὰ συμβῇ τὴν νύκτα, τότε βλέπομεν τὴν φωτεινὴν αὐτὴν σφαῖραν διασχίζουσαν τὸν ἀέρα, καὶ ἀφίνουσαν ὄπισθεν φωτεινὴν οὐράν, ὥς τις κομήτης. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ κυρίως τὸ σῶμα ὀνομάζεται *βολίς*.

Σ. Δ. Σταματιαδης.

Η ΟΡΦΑΝΗ

Ἐκατοικοῦσε 'ς τὸ μικρὸ χωριό της,
εἰς μίαν λαγκαδιὰ μοναχική.
Κανεὶς ἐκεῖ νὰ 'πῇ τὸν ἔπαινό της,
ὀλίγοι νὰ τὴν ἀγαποῦν ἐκεῖ.

Σεμνὴ ὡσὰν τὸ ἄνθος ποῦ μοσχοβολεῖ
μισοκρυμμένο κάτω ἀπὸ ἕνα βράχο,
ὡραία 'σὰν τὸ ἄστρο π' ἀκτινοβολεῖ
'ψηλὰ 'ς τὸν οὐρανό, ἕνα καὶ μονάχο.

Ἔζοῦσ' ἐκεῖ.—Καὶ τώρα ποιὸς θυμᾶται
τὸ εὔμορφο κορίτσι τὸ ὀρφανό;
Τὸ ἄνθος 'πάγει, τὸ ἄστρο ἔσβυσε... Κοιμᾶται·
Ἀλλὰ ἐγὼ ποτέ μου δὲν τὴν λησμονῶ.

(Κατὰ τὸ Ἀγγλικὸν τοῦ **Wordsworth**)

Δ. Βικελας

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ὑπάρχει συνείδησις τοῦ πνεύματος, ὅπως ὑπάρχει συνείδησις τῆς καρδίας.

—

Ἡ φρόνησις δεικνύει ἡμῖν τὸ κακόν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸν τρόπον τῆς θεραπείας.

—

Ὅσοι ὑπέφερον γινώσκουσι κάλλιον νὰ προφυλάττωσι τοὺς φιλτάτους αὐτῶν ἀπὸ τῶν πόνων. Εὐτυχεῖς αἱ κόραι, ὧν αἱ μητέρες δὲν ἦσαν εὐτυχεῖς!

—

Αἱ λῦπαι ἡμῶν ἐνοχλοῦσιν ἐκείνους οὓς δὲν λυποῦσιν.

—

Ἡ ἀξία, ἡ ἐπιτυχία καὶ ἡ ὑπόληψις εἶνε τρία ὅλως διάφορα πράγματα.

Digitized by Google

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Παράδοξον ἔθιμον ἐν Βοημίᾳ κατὰ τὴν ἀπόκρεων εἶνε ἡ καρατόμησις τοῦ πετεινοῦ. Τὸ θῦμα ἐκλέγεται πολὺ πρότερον καὶ τρέφεται μετὰ μερίμνης ὅπως παχύτερον καταστῇ. Τὴν ἡμέραν τῆς θυσίας ὁ ταλαίπωρος ἀλέκτωρ ἠμφιεσμένος ἐρυθρὸν κάλυμμα τῆς κεφαλῆς, τεφρὸν ἐπανωφόριον καὶ περισκελίδα ἄγεται ὅπως δικασθῇ. Δύο τῶν παρισταμένων κατηγοροῦσιν αὐτοῦ. Οὐδεὶς ἀπολογεῖται καὶ ὁ δικαστής, ὅστις εἶνε ἐπίσης εἷς τῶν παρεστώτων, κρατῶν ὀγκῶδες βιβλίον, ἀπαγγέλλει τὴν εἰς θάνατον καταδίκην. Ἐν πομπῇ φέρεται τότε ἐπὶ σφαγὴν ὁ πετεινός. Ἡ μουσικὴ προηγεῖται, πενθίμως ἀνακρούουσα, ἀκολουθεῖ δ' ὁ δήμιος ἐν ἐρυθρᾷ περιβολῇ. Οὕτω φθάνουσιν εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς ἀγορᾶς, ὅπου ἔχει ἱδρυθῇ ἰκρίον ἐπὶ τούτῳ. Οἱ παριστάμενοι πάντες ζητοῦσι τότε ἐπισήμως συγγνώμην παρὰ τοῦ πτερωτοῦ καταδίκου ἐφ' οὗ πίπτει ἡ μάχαιρα τοῦ δημίου, θρηνούσης τῆς μουσικῆς.

Ἐν Βουφφάλῳ τῆς Ἀμερικῆς συνέβη ἐσχάτως περιεργότατον γεγονός, κεραυνοβόλος θάνατος Μαύρου τινός, ἐκ τῆς αἰφνιδίας διακοπῆς τηλεφωνικοῦ σύρματος ἐν τῇ πόλει. Νέος τις ὡδήγει ἅμαξαν φορτηγόν, ὅτε αἴφνης βλέπει τὸν ἵππον του καταπίπτοντα κεραυνόπληκτον, μετ' ὀλίγον δὲ αἰσθάνεται καὶ αὐτὸς κλονισμὸν ἰσχυρότατον. Ὁ ἵππος εἶχε περιπλακῇ εἰς χωρισμένον τηλεφωνικὸν σύρμα καὶ ὑπέστη κατὰ γράμμα ἀκαριαῖον θάνατον. Ὁ Μαῦρος Ἰσαὰκ Μόρτων, ὑπάλληλος τοῦ σιδηροδρόμου, ἰδὼν τὸν νέον καὶ σπεύσας εἰς βοήθειάν του κατέπεσε καὶ οὗτος νεκρὸς παρὰ τὸν ἵππον.

Ἀξιοσημείωτος εἶνε ἡ ἀνάπτυξις, ἣν ἔλαβεν ἡ τηλεγραφικὴ συγκοινωνία ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὰ τελευταῖα πέντε ἔτη. Τὰ ἰδιωτικὰ ἐσωτερικὰ τηλεγραφήματα ἀπὸ 337, 399, εἰς ὅσα εἶχον συμποσωθῆ ἐν ἔτει 1883, κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀνῆλθον εἰς 436,911, δηλαδὴ ἐντὸς πενταετίας ηὔξησαν κατὰ 100,000. Τὰ δὲ ἐξ αὐτῶν εἰσπραχθέντα τέλη ἀπὸ 470, 788 δρ. εἰς ἃς εἶχον ἀνέλθει τῷ 1883, κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος συνεποσώθησαν εἰς δρ. 591,594. Ἤτοι ἐπῆλθεν αὔξησις 120,000 δρ. Ἡ αὐτὴ πρόοδος παρατηρεῖται καὶ εἰς τὰ ἐξωτερικὰ τηλεγραφήματα. Ταῦτα ἐν ἔτει 1883 εἶχον συμποσωθῆ εἰς 47, 940 ἐξ ὧν εἰσεπράχθησαν 447,312 δραχμαί. Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀνῆλθον εἰς 63, 262. Ἐν γένει δὲ τὰ εἰσπραχθέντα τέλη ἐκ τηλεγραφημάτων ἀνῆλθον κατὰ μὲν τὸ 1883 εἰς 918, 100 δραχμάς, κατὰ δὲ τὸ παρελθὸν ἔτος εἰς δρ. 1,115,000.

Ἐν Γαλλίᾳ ἐξασκοῦσι τὸ ἐπάγγελμα αὐτῶν 10, 694 δικηγόροι. Ἐὰν ὑποτεθῇ ὅτι ἕκαστος ἐξ αὐτῶν ὁμιλεῖ ἡμερησίως μίαν ὥραν ἐπὶ μίαν ἑξαμηνίαν, προφέρων πεντήκοντα κατὰ λεπτὸν λέξεις, ἔχομεν τὸ ἐξαγόμενον ὅτι εἰς ἕκαστον δικηγόρον ἀναλογοῦσιν ἐπὶ μίαν ἑξαμηνίαν 540,000 λέξεις. Δηλονότι 5 χιλιεκατομμύρια, 774 ἑκατομμύρια, 760 χιλιάδες λέξεις δι' ὅλην τὴν συντεχνίαν.

Ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπάρχουσι 37 σήραγγες, ὧν τὸ μῆκος ὑπερβαίνει τὰς 1000 ὑάρδας (914 μέτρα). Ἡ μακροτέρα σήραγξ εἶνε ἡ τοῦ Savern καὶ ἔχει μῆκος 7664 ὑαρδῶν (7005 μέτρων).

Τὸ νομισματοκοπεῖον τῆς Μαδρίτης ἐσχάτως ἐπρόκειτο νὰ θέσῃ εἰς κυκλοφορίαν νέα πεντόφραγκα νομίσματα φέροντα τὴν προτομὴν τοῦ μικροῦ βασιλέως τῆς Ἱσπανίας. Ἀλλὰ προέλαβεν αὐτὴν συμμορία κιβδηλοποιῶν, ἥτις εἶχε κατορθώσει νὰ προμηθευθῇ τὸν τύπον τῶν νομισμάτων πρὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν. Ὁ τρόπος καθ' ὃν οἱ κιβδηλοποιοὶ ἔθηκαν εἰς κυκλοφορίαν τὰ κίβδηλα νομίσματα εἶνε νοστιμώτατος. Ἔν τινι ἁμάξῃ τοῦ τροχιοδρόμου εἷς τῶν ἐπιβατῶν ἐνεχείρισεν εἰς τὸν εἰσπράκτορα ἓν νέον πεντόφραγκον.

— Εἶνε τὸ πρῶτον δοῦρο ὁποῦ βλέπω μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ μικροῦ βασιλέως, εἶπεν ὁ ὁδηγός, πολὺ εὔμορφο εἶνε!

— Νὰ ἰδοῦμε! νὰ ἰδοῦμε! εἶπον πάντες οἱ ἐν τῇ ἁμάξῃ ἐπιβάται καὶ ἰδίως αἱ κυρίαι, περίεργοι νὰ ἴδωσι τὸ πρῶτον νόμισμα, τὸ ἐκτυπωθὲν μὲ τὴν μορφὴν τοῦ νεαροῦ Ἀλφόνσου.

Ὁ ἐπιβάτης ὁ ἐγχειρίσας τὸ νεουργὲς νόμισμα ἔλαβε τὸν λόγον·

— Ἔρχομαι ἀπὸ τὸ ταμεῖον καὶ μὲ ἐπλήρωσαν μὲ καινουργῆ νομίσματα.

— Θὰ ἔχετε τὴν καλωσύνην, κύριε, νὰ μοῦ ἀνταλλάξετε ἓν παλαιὸν νόμισμα μὲ ἓν νέον;

— Πῶς ὄχι; Εἶμαι εἰς τὰς διαταγάς σας. Ἐὰν θέλῃ καὶ κανεὶς ἄλλος κύριος, εἶμαι πρόθυμος!...

Ἡ ἀνταλλαγὴ ἐγένετο ἀποδεκτὴ καὶ μετ' ὀλίγον ὁ κιβδηλοποιὸς ἀντικατέστησεν ἐν τοῖς θυλακίοις του πάντα τὰ κίβδηλα νομίσματα διὰ γνησίων. Ἡ αὐτὴ σκηνὴ ταὐτοχρόνως ἐπανελαμβάνετο εἰς εἴκοσιν ἄλλα μέρη τῆς πόλεως, οὕτω δ' ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας ἡ ἀγορὰ τῆς Μαδρίτης ἐπληρώθη κιβδήλων δούρων.

Ἦσαν κεκλημένοι ἐν ἑσπερίδι τινὶ ἡ κυρία Στάελ, ἡ θυγάτηρ αὐτῆς καὶ ὁ πολὺς Ταλλεϋράνδος καὶ ἐπαίζετο μεταξὺ τῶν κεκλημένων τὸ παιγνίδιον, καθ' ὃ πρόκειται νὰ ἐμβάλῃς εἰς ἀμηχανίαν τὸν παρακαθήμενον, ἀποτείνων δυσχερῆ ἐρώτησιν ἵν' ἀπαντήσῃ. Ἡ κυρία Στάελ ἐρωτᾷ τὸν Ταλλεϋράνδον:

— Πρίγκηψ, ἂν σεῖς, ἐγὼ καὶ ἡ κόρη μου ἤμεθα ἐντὸς λέμβου καὶ ἡ λέμβος ἔξαφνα ἐναυάγει, ποίαν θὰ ἐσπεύδετε νὰ σώσετε πρώτην, τὴν κόρην μου ἢ ἐμέ;

— Τὴν κόρην σας χωρὶς ἀμφιβολίαν! ἀπαντᾷ ταχέως ὁ πρίγκηψ.

— Τί; ἀναφωνεῖ ἐρυθριῶσα ἡ κυρία Στάελ, μήπως εἶνε τοῦτο νέον εἶδος φιλοφρονήσεως;

— Καμμία φιλοφρόνησις, Κυρία, λέγει ἡσύχως ὁ πολύπειρος διπλωμάτης. Σεῖς ἡ καθ' ὅλα σοφὴ γυνὴ βεβαίως θὰ γνωρίζετε καὶ νὰ κολυμβᾶτε.

Ὁρισμός·

Ὑποψήφιος — Ἄνθρωπος, ὅστις εἶνε σήμερον εὐτελής, διὰ νὰ ἔχῃ αὔριον τὸ δικαίωμα νὰ εἶνε αὐθάδης.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888—1253

Digitized by Google

'Αριθ. 636 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

BODL. LIBR. FOREIGN PERIODICALS

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΕ'. | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. | 6 Μαρτίου 1888

ΣΠΟΝΝΕΚ

Ἀποβιώσαντος κατ' αὐτὰς τοῦ κόμητος Σποννέκ, ἀνδρὸς οὐ μικρὸν ἐπενεργήσαντος ἐπὶ τῶν περιπετειῶν τῆς Ἑλλάδος, δὲν νομίζω ἄκαιρον, ὡς πολλοὶ θέλουσι πράξει, ν' ἀπομνημονεύσω καὶ ἐγὼ τινα σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὴν ἐνταῦθα ἐνέργειάν του, καὶ ἃ ἐκ τῶν μετ' αὐτοῦ σχέσεών μου συνέπεσε νὰ γνωρίσω.

Κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος τῆς κυβερνήσεως τοῦ βασιλέως Ὄθωνος εἶχον ἐπιχειρήσει τὴν ἔκδοσιν πολιτικῆς ἐφημερίδος, ἣν ὠνόμαζον *Εὐνομίαν*, καὶ τοῦτο διότι μοὶ ἐφαίνετο ὅτι καὶ ἡ τότε κυβέρνησις, παρεκκλίνουσα ἀπὸ τῆς εὐθείας, καὶ ἡ τότε ἀντιπολίτευσις εἰς βιαίας παρεκτρεπομένη παραφοράς, ὤθουν τὴν Ἑλλάδα εἰς ἐπικίνδυνον βάραθρον, καὶ ἐφρόνουν ὅτι ἔπρεπε μέση τις νὰ χαραχθῇ ὁδός, ἣν ὡς πρόβλημα τῆς ἐφημερίδος εἶχον νὰ συνιστῶ. Ἀπόδειξις δ' ὅτι ἡ ὁδὸς αὕτη ἦτον ἡ μέση, ἐστὶν ὅτι δυσηρέστει ἀμφότερα τὰ μέρη, καὶ ἡ μὲν κυβερνητικὴ μερὶς ἤθελε νὰ μὲ παύσῃ ἀπὸ τοῦ Πανεπιστημίου ὡς ἀντιπολιτευόμενον, ἡ δ' ἀντιπολίτευσις, ὅτε ἐξενίκησε, μὲ ἀπέκρουσε τῆς συνελεύσεως ὡς Ὀθωνιστήν.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν δὲ τοῦ βασιλέως Ὄθωνος ἐξηκολούθησα τὴν ἔκδοσιν, ἓν ἔχων τότε κύριον θέμα, τὴν ἐκλογὴν βασιλέως, ἵνα ἐξέλθῃ ἡ Ἑλλὰς τῆς ἀναρχίας, ἀπειλούσης ὄλεθρον. Τὸ τίς θὰ ἦτον ὁ ἐκλεχθησόμενος ἐθεώρουν τότε ὡς ζήτημα δευτερεῦον, δι' ὃ καὶ ὅτε ἤκουσα περὶ τῆς ὑποψηφιότητος τοῦ ἡγεμονόπαιδος Ἀλφρέδου, ἔγραψα συνιστῶν αὐτήν· ὅτε δ' ἐματαιώθη ἐκείνη, μοὶ ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα ἐκλογῆς τοῦ δουκὸς τῆς Ὠμάλης, ὃν καὶ διακρινόμενον ἐπὶ ἱκανότητι καὶ ἀγαπώμενον ὑπὸ τῆς ἀγγλικῆς αὐλῆς ἤκουον. Ὁ τότε ἐνταῦθα πρέσβυς τῆς Γαλλίας Κ. Βουρρέ, εἰς ὃν ἀνεκοίνωσα τὴν ἰδέαν μου πρὶν ἤ τι γράψω περὶ αὐτῆς εἰς τὴν ἐφημερίδα, ἐταράχθη πρὸς τὸ ἄκουσμα, καὶ μοὶ εἶπεν ὅτι τοῦτο θὰ προὐκάλει οὐχὶ τὴν συγκατάθεσιν, ἀλλὰ βεβαίως τὴν ἄκραν ὀργὴν τοῦ Αὐτοκράτορος. Ἀλλ' ἐγὼ ἀντέταξα γνώμην ὅλως ἀντίθετον.

Ὁ Γάλλος βασιλόπαις, τῷ εἶπον, ἐν Ἀγγλίᾳ οἰκῶν, πρὸ τῶν πυλῶν τῆς Γαλλίας, δύναται ἀκωλύτως, ἂν θέλῃ, εἰς παντοίας νὰ ἐπιδίδηται ἐνεργείας κατὰ τῆς αὐτοκρατορικῆς δυναστείας, καί, καθ' ὃ ἰδίως παρὰ τῇ ἀγγλικῇ αὐλῇ εὐνοούμενος, καὶ ὑπὸ διπλωματικὴν προσέτι ἔποψιν νὰ γίνηται οὐκ ὀλίγον ἐπιβλαβής· ἐνῷ εἰς θρόνον ἀναβαίνων ὡς τὸν Ἑλληνικόν, πρῶτον μὲν θὰ εἶχε πρὸ ἑαυτοῦ εὐρὺ ἀνοιγόμενον εὐγενοῦς φιλοδοξίας στάδιον, ἱκανὸν νὰ τὸν ἀποτρέψῃ πάσης ἀποκεκινδυνευμένης ἀποπείρας ἀνατροπῶν ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι, καὶ προσέτι θὰ ἦν οὕτως ἐκτεθειμένος εἰς τὸ προφανές, ὥστε οὐδὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιχειρήσῃ ἐν τῷ κρυπτῷ ἐπικίνδυνον εἰς τὸν Αὐτοκράτορα.

Αἱ σκέψεις αὗται ἔπεισαν τὸν πρέσβυν. Ἔγραψε, καὶ ἐλθὼν πρός με μετά τινας ἡμέρας, μοὶ εἶπεν ὅτι ἔλαβεν ἀπάντησιν καταφατικήν· καὶ τότε ἀμέσως, ἐν συνεννοήσει μετὰ τοῦ κ. Βουρρέ, ἔγραψα πρὸς τὸν κ. Γυζῶ, ἵνα βολιδοσκοπήσῃ τοῦ δουκὸς τὴν διάθεσιν, ἐν δὲ τῇ *Εὐνομίᾳ* δι' ἐπανειλημμένων ἄρθρων διὰ μακρῶν ὑπεστήριξα τὴν ὑποψηφιότητα ταύτην. Πολὺς δὲ δὲν παρῆλθε χρόνος, καὶ ἔλαβον ἐπιστολὴν τοῦ Κ. Γυζῶ, λέγοντός μοι ὅτι ἔπεμψε τὸν υἱόν του εἰς τὴν Ἀγγλίαν πρὸς τὸν δοῦκα μετὰ τῆς ἐπιστολῆς μου, καὶ ἀνακοινοῦντός μοι ἀπάντησιν τοῦ Δουκός, ἐν ᾗ κατ' εὐθεῖαν μὲν εἰς τὴν πρότασιν, φυσικῷ τῷ λόγῳ, δὲν ἀπήντα, διότι πρότασις μόνον ὑπὸ τῶν δυνάμεων τῆς Εὐρώπης ἠδύνατο νὰ τῷ γίνῃ, ἐξέφραζεν ὅμως τὴν μεγάλην του ἀφοσίωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα, προσθέτων ὅτι ἔσται πάντοτε πρόθυμος νὰ πράξῃ πᾶν τὸ ἐφ' ἑαυτῷ, τὸ δυνάμενον νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν εὐημερίαν της.

Θεωρήσας τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ὡς τὸν τελευταῖον ὅρον μεθ' ὃν ἔπρεπε ν' ἀρχίσῃ ἡ διπλωματικὴ ἐνέργεια, μετέβην μετ' αὐτῆς εἰς τὰ Πατήσια, ἵνα τὴν ἐπιδείξω εἰς τὸν κ. Πρέσβυν, καὶ ἐκεῖ εὗρον καὶ τὸν Κ. Περικλῆν Ἀργυρόπουλον, ὁμοῦ μετ' ἐμὲ εἰσελθόντα.

— Αἴ! Σᾶς συγχαίρω, Κύριοι, μᾶς εἶπεν ὁ πρέσβυς ἅμα ὑπερέβημεν τὴν φλιάν του. Ἔχετε βασιλέα.

Ἐγὼ ἐνόμισα τότε ὅτι ἦτον ὁ Δούξ, καὶ ἐθαύμασα διὰ τὴν δυσεξήγητον ταχύτητα τῆς ἐνεργείας. Ἀλλ ὁ κ. Βουρρὲ προσέθηκεν:

Digitized by Google

— Εἶναι ὁ δεύτερος υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Δανίας.

Καὶ μᾶς ἐξέθηκε τὰ περὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἡμετέρου βασιλέως, ἃ αὐτὴν ἐκείνην τὴν ἡμέραν εἶχε λάβει, διακοινωθέντα αὐτῷ τηλεγραφικῶς. Τότε ἀμέσως ἐπανελθὼν οἴκαδε, ἀνήγγειλα τὴν ἐκλογὴν ταύτην ὡς χαρμόσυνον γεγονὸς διὰ τὸ Πανελλήνιον, ὡς πλήρωσιν τῶν πατριωτικῶν πόθων ὧν ἔκφρασις ἦν ἡ *Εὐνομία*, μὴ ἀποβλέπουσα εἰς πρόσωπον, ἀλλὰ θέλουσα βασιλέα διὰ τὴν Ἑλλάδα.

Τούτου ἕνεκα, καὶ ἵνα ὅσον ἐνῆν λειανθῇ τὸ ἔδαφος ἐφ' οὗ ἔμελλε νὰ ἱδρυθῇ ὁ νέος θρόνος, ἐξηκολούθησα συναγωνιζόμενος διὰ τῆς *Εὐνομίας* μετ' ἄλλων δημοσιογράφων μέχρι τῆς ἀφίξεως τοῦ βασιλέως, καὶ δι' ὑπηρεσίαν αὐτῆς εἶχον πολλαχοῦ ἀνταποκριτάς. Παρ' ἑνὸς τούτων, ὅτε ἀνεχώρησεν ὁ βασιλεὺς ἐκ Δανίας, ἔλαβον ἐπιστολὴν λέγουσάν μοι, ὅτι ὁ ἐκλεχθεὶς ὡς βασιλικὸς σύμβουλος Κόμης Σποννὲκ ἐξέφρασε τὴν ἀπόφασιν τὴν τότε ὑφισταμένην ἐν Ἀθήναις ἐθνοσυνέλευσιν νὰ μεταχειρισθῇ οὐ μόνον ὡς συντακτικήν, ἀλλὰ καὶ ὡς Βουλὴν μέλλουσαν νὰ συμπράξῃ μετὰ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας.

Τοῦτο μοὶ ἐφάνη τότε ὀλέθριον ἄκουσμα· Ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ τῆς ἐκλογῆς καὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Βασιλέως πάντες ἐνθυμοῦνται βεβαίως ὅτι εἶχε πεμφθῇ ἐνταῦθα, ἵνα ἐξετάσῃ τὰς περιστάσεις τοῦ τόπου, ἀνὴρ συνετὸς ἐκ Δανίας, ὁ ποτὲ ἐκεῖ ὑπουργὸς τῆς ἀστυνομίας Κ. Βρεστρούπ. Πρὸς τοῦτον ἔσπευσα ἅμα λαβὼν τὴν ἐπιστολήν, δηλαδὴ κατ' αὐτὴν τὴν προτεραίαν τῆς ἀφίξεως τοῦ βασιλέως, καὶ τῷ εἶπον πόσον ἐπισφαλὲς καὶ κινδυνῶδες μοὶ φαίνεται, ἡ νέα βασιλεία, ἡ ἐρχομένη ἵνα ἐπανορθώσῃ τὰ πράγματα τῆς δεινῶς τότε νοσούσης Ἑλλάδος, ν' ἀπαντήσῃ ἀπέναντι αὐτῆς ἀρχὴν αὐτῆς ἀνωτέραν, καὶ ταύτην ἀπόρροιαν στάσεως φατριαστικῆς.

Περὶ τοῦ πῶς εἶχον τὰ κατὰ τὴν συνέλευσιν ἐκείνην, καὶ ἄλλοι ἄλλας καὶ ἐγὼ μίαν δύναμαι νὰ δώσω ἀτομικὴν ἀπόδειξιν. Τότε εἶχε νομοθετηθῇ καὶ διὰ τοὺς ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος οἰκοῦντας Ἕλληνας τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ πέμψωσι καὶ αὐτοὶ πληρεξουσίους εἰς τὴν συνέλευσιν. Οἱ ἐν Ἀδριανουπόλει εὐηρεστήθησαν νὰ μὲ τιμήσωσι διὰ τῆς παμψήφου των ἐκλογῆς. Ἐπειδὴ δ' ἐνόμιζον ὅτι ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν τοὺς ἐδικαίου νὰ ἐκλέξωσιν ἀνθ' ἑνὸς δύο, ἔδωκαν καὶ εἰς τὸν ποτὲ συνυπουργόν μου Κ. Γ. Ῥάλλην ψήφους κατά τι ὑπὲρ τὰς ἡμίσεις, καὶ προσέτι ὀλίγας τινάς, οὐδὲ τὸ τέταρτον τῶν ὅσων εἰς τὸν κ. Ῥάλλην, οὐδὲ τὸ ὄγδοον τῶν ὅσων εἰς ἐμέ, ἔδωκαν εἰς δικηγόρον τινὰ Παντολέοντα. Τὰ πρακτικὰ ἐστάλησαν εἰς ἐμέ, καὶ ἐγὼ ἔσπευσα νὰ τὰ διαβιβάσω εἰς τὴν συνέλευσιν. Ἀλλὰ βλέπων ὅτι μῆνες μετὰ μῆνας παρήρχοντο, καὶ περὶ τῆς ἐκλογῆς ταύτης οὐδεμία ἐγίνετο μνεία, ἐπορεύθην μίαν ἡμέραν εἰς τὸ γραφεῖον τῆς συνελεύσεως ἵνα ἐρωτήσω περὶ αὐτῆς, καὶ ἀπετάθην εἰς τὸν εἰσηγητήν, ὅστις με *κακῶς ἀφίη, κρατερὸν δ' ἐπὶ μῦθον ἔτελλεν* εἰπών μοι περίπου ὅτι ταῦτα ἦτο φροντίς των, καὶ ὅτι δὲν εἶχον νὰ μοὶ δώσουν λόγον, ὅπερ δὲν ἦτο ἀληθές. Μῆνες δὲ καὶ πάλιν παρῆλθον, καὶ τέλος, ἀναβὰς εἰς τὸ βῆμα ὁ Κ. Εἰσηγητής, εἶπεν ἁπλῶς ὅτι οἱ ἐν Ἀδριανουπόλει ὁμογενεῖς ἐξελέξαντο ὡς ἀντιπρόσωπον αὐτῶν τὸν κ. . . . . Παντολέοντα! καὶ ἡ συνέλευσις ἐκύρωσε τὴν ἐκλογήν. Μαθὼν τοῦτο, ἀπηύθυνα ὀλιγόστιχον ἔγγραφον εἰς τὴν προεδρείαν, λέγων ὅτι κατὰ καθῆκον διαμαρτύρομαι ἐν ὀνόματι τῶν ἐκλογέων, ὧν κατεφρονήθη ἡ ἀπόφασις. Ὁ πρόεδρος ἀνέγνω ἐν πλήρει συνεδριάσει μεγαλοφώνως τὴν διαμαρτύρησίν μου, καὶ ἡ συνέλευσις... μετέβη εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν.

Εἰς συνέλευσιν οὕτως ἐνεργοῦσαν, ἧς τὰ χρηστὰ στοιχεῖα ἔμενον ἀνίσχυρα, συνέλευσιν ἄλλως παντοδύναμον, διότι ἐθεωρεῖτο ὡς ἐθνική, σύνοιδεν ὁ ἔμφρων Κ. Βρεστρούπ οἷος κίνδυνος ἦν νὰ παραδοθῇ ἡ βασιλεία ἄνευ ἀντισταθμίζοντος δικαιώματος, ἐνόησεν ὅτι, ἀκριβῶς διότι ὑψηλὸν καὶ εὐγενὲς ἦν τὸ σύμβολον ὃ παρεδέχθη ὁ βασιλεύς, ὅτι *ἡ ἰσχύς του ἦτο ἡ ἀγάπη τοῦ λαοῦ του*, ἔπρεπε νὰ μὴ κωλύηται ὑπὸ φατρίας τοῦ νὰ περιστοιχισθῇ ὑπὸ τοῦ ἀληθοῦς του λαοῦ.

Κατὰ προτροπήν μου, αὐτὴν ἐκείνην τὴν ἑσπέραν ὁ κ. Βρεστρούπ κατῆλθεν εἰς τὸν Πειραιᾶ, καὶ λαβὼν λέμβον μετέβη εἰς τὸ βασιλικὸν ἀτμόπλοιον πρὶν ἢ εἰσπλεύσῃ εἰς τὸν Πειραιᾶ. Τῇ δ' ἐπαύριον, μόλις ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου, ἦλθε πρὸς ἐμὲ καὶ μοὶ εἶπεν ὅτι ἦν ἐντελῶς ἀπηλπισμένος, διότι ὁ κ. Σποννὲκ δὲν ἐπείσθη εἰς οὐδένα ἐκ τῶν λόγων του, διϊσχυριζόμενος ὅτι τὰ πάντα θέλουσι χωρήσει ἄριστα, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ λαοῦ ὅτι θέλει διασκεδάσει πάσας τὰς δυσχερείας. Ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἦν ἡ τῆς ἀναβάσεως τοῦ βασιλέως εἰς Ἀθήνας.

Τὸν κ. Σποννὲκ ἐγνώρισα πολὺ μετὰ ταῦτα, ὡς ἄνδρα προσηνῆ, εὔχαριν, ποικίλας ἔχοντα γνώσεις, καὶ ἀφωσιωμένον εἰς τὸν βασιλέα καὶ εἰς τὸν τόπον ὃν ἦλθε νὰ κυβερνήσῃ, ὡς καὶ πολὺ ἐγνωρίσθην μετὰ τῆς σεβαστῆς του συζύγου καὶ τῆς εὐφυεστάτης του θυγατρός, νυμφευθείσης τὸν Δανὸν καθηγητὴν Πῖον, ὅστις ἔγραφε τὴν νεοελληνικὴν καθαρώτερον ἢ πλεῖστοι Ἕλληνες, καὶ ἠγάπα τὴν Ἑλλάδα ὡς ἂν ἦτο πατρίς του.

Καίτοι ὅμως συνεχῶς βλέπων τὸν Κ. Σπον-

Digitized by Google

νέκ, απέφευγον να τῷ ὁμιλῶ περὶ πολιτικῆς, διότι ἐκεῖνος μὲν εἶχε πλέον τὴν ἐκτέλεσιν καὶ τὴν εὐθύνην τῶν καθηκόντων κυβερνήτου, ἐγὼ δὲ οὐδὲν δικαίωμα ν' ἀναμιγνύωμαι εἰς αὐτά. Ἀλλ' ὅτε ἐψήφισε τὸ νέον πολίτευμα ἡ συνέλευσις, δὲν τῷ ἀπέκρυψα ἣν εἶχον τότε γνώμην περὶ αὐτοῦ, λίαν κινδυνώδη φρονῶν τὴν ὕπαρξιν μιᾶς μόνης Βουλῆς. Ἀλλ' ὁ κ. Σποννέκ, εἴτε διότι ἐνόει ὅτι οὐδὲν ἠδύνατο κατ' ἀποφάσεως παντεξουσίου ἐθνοσυνελεύσεως, εἴτε ἐκ πεποιθήσεως, ἀντέκρουε τοὺς διϊσχυρισμούς μου.

Ἐγὼ δὲ ἐπέμενον λέγων, ὅτι μία βουλή, καὶ αὕτη ἀπολύτως ἐξηρτημένη ἐκ γενικῆς ψηφοφορίας παρὰ λαῷ μὴ ἔχοντι εἰσέτι πᾶσαν τὴν διανοητικὴν καὶ πολιτικὴν ἀνάπτυξιν ὡς παρά τισι τῶν μεγάλων ἐθνῶν, θέλει συνεχῶς, εἰ οὐχὶ πάντοτε, καθιστᾷ τὴν κυβέρνησιν ἕρμαιον κομματαρχῶν, οὐχὶ ἐπιβαλλομένων διὰ τῶν σπουδαίων αὐτῶν ἔργων, ἃ δὲν δύναται νὰ ἐκτιμήσῃ ὁ ὄχλος, ἀλλ' ἀγοραζόντων τὰς ψήφους διὰ δωρεῶν καὶ παραχωρήσεων, αἵτινες καὶ τὸ δημόσιον συμφέρον καὶ τὴν δικαιοσύνην πολλάκις προσβάλλουσιν. Οὕτω δ' ἡ κυβέρνησις κυρία γινομένη τῶν ψήφων, τοῦ μόνου αὐτῆς στηρίγματος, καὶ οὕτως ἐξακολουθοῦσα νὰ διαθέτῃ καὶ διατηρῇ αὐτάς, δύναται, καλὴ ἢ κακή, κακὴ μᾶλλον, ἂν διὰ δώρων διατηρῆται, νὰ μένῃ πάντοτε ἐπιβεβλημένη, μέχρις οὗ ἄλλη χειροτέρα, ἔτι ἀφειδέστερον τὰ δημόσια εἰς τὸ ἰδιωτικὸν συμφέρον θυσιάζουσα, κατορθοῖ νὰ τὴν ὑποσκελίσῃ.

Οὕτω τότε φρονῶν, ἐπέμενον ὅτι ἡ Γερουσία ἐστὶ σῶμα ἀναγκαιότατον ἐν τῷ πολιτεύματι, ἀνεξάρτητον ἀπὸ τῆς ἀγοραπωλησίας τῶν ψήφων, καὶ ἐφ' οὗ στηριζόμενος ὁ θρόνος νὰ δύναται νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν ἀνατρεπομένην ἰσορροπίαν. Προσέτι δ' ἐν τῇ Γερουσίᾳ, ἂν ἐδρεύωσι πρὸ πάντων ἄνδρες μακρᾶς πείρας, ἔργον αὐτῶν ἔσται δι' ἐμβριθοῦς σπουδῆς νὰ παρασκευάζωσι τὰ χρήσιμα νομοσχέδια, ὃ ἄλλως ἐστὶν ἀνέφικτον οὐ μόνον εἰς τοὺς πλείστους τῶν νεαρῶν ὑπαλλήλων τῶν ὑπουργείων, τεθραμμένους μᾶλλον γραφειοκρατικῶς ἢ διὰ τὰ πολύπονα καὶ παντοίας γνώσεις, γηραιὰν σύνεσιν καὶ πεῖραν ἀπαιτοῦντα ἔργα τῶν Λυκούργων καὶ τῶν Σολώνων, ἀλλὰ πολλάκις καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ὑπουργούς, τοὺς κατ' ἀριθμὸν ψήφων, οὐχὶ πάντοτε κατὰ γνώσεις καὶ ἐμπειρίαν, ἐκλεγομένους. Καὶ πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν ἐπροτίμων μάλιστα, ἂν ἦν δυνατὸν καὶ ἴδιον νὰ ὑπῆρχε συμβούλιον, ἐπικρατείας, ὡς εἰς τὰ πλεῖστα τῶν εὐνομουμένων καὶ τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν ἐπιδιωκόντων ἐθνῶν.

Καὶ ταῦτα μὲν ἔλεγον, διότι τοιαῦται ἦσαν τότε αἱ ἐμαὶ πεποιθήσεις. Ἂν τινες φρονῶσιν ὅτι ἡ πεῖρα τὰς ἀπέδειξεν ἐσφαλμένας, δὲν θέλω, ἐπιμένων, τὰς ὑπερασπισθῇ, διότι δὲν προτίθεμαι πολιτικὴν συζήτησιν, ἀλλ' ἠθέλησα μόνον ἱστορικῶς καὶ ἀκριβῶς ν' ἀφηγηθῶ τίνας ἤκουσα γνώμας παρὰ τοῦ κόμητος Σποννέκ, καὶ ἑπομένως πῶς αὐτὰς προὐκάλεσα. Ἄλλως, ἂν ὑπάρχωσιν οἱ ἀποκρούοντες τὰς τότε ἰδέας μου, τοιοῦτος ἦν πρὸ πάντων καὶ ὁ κόμης. Τὴν ἀνάγκην Συμβουλίου ἐπικρατείας διὰ τὴν μελέτην καὶ προπαρασκευὴν τῶν νόμων δὲν ἠρνεῖτο, ἀπέκρουεν ὅμως ἀπολύτως τὴν τῆς Γερουσίας, διϊσχυριζόμενος ὅτι κατ' οὐδὲν διευκολύνει τὴν λειτουργίαν τῆς Κυβερνήσεως.

— Σεῖς, μοὶ εἶπεν ὅτε ἐντονώτερον τῷ ἀνέπτυξα τοὺς λόγους μου, σεῖς ὁ οὕτως ὑπερμαχῶν ὑπὲρ Γερουσίας, εἶσθε πρῶτος ἡ ἀπόδειξις ὁποία δύναται νὰ ᾖ πολλάκις ἡ διαγωγὴ τῶν Γερουσιῶν.

Ἐνταῦθα ἀνάγκη νὰ εἴπω τί ἐνόει ὅτε μοι ταῦτα ἔλεγε.

Κατὰ τὸ 1856, ὡς γνωστόν, συνεκροτήθη ἐν Παρισίοις σπουδαιότατον εὐρωπαϊκὸν συνέδριον, οὗ ἡμεῖς δὲν μετείχομεν. Τότε πρέσβυν δὲν εἴχομεν οὐδ' ἠδυνάμεθα νὰ ἔχωμεν ἐν Παρισίοις, ἕνεκα προσωπικοῦ τινος ζητήματος, διότι ὁ Αὐτοκράτωρ Ναπολέων ἐπέμενε νὰ τῷ σταλῇ ὁ ἀτομικὸς φίλος του στρατηγὸς Καλλέργης, ἡ δὲ βασίλισσα Ἀμαλία ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐδέχετο τοῦ Καλλέργου τὸν διορισμόν· ὥστε ἡ Ἑλλὰς ἀντεπροσωπεύετο ὑφ' ἑνὸς γραμματέως πρεσβείας.

Ὑπουργεύων τότε τῶν Ἐξωτερικῶν, σύνοιδα πόσον σπουδαῖον θὰ ἦν διὰ τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα ἄν, ὅπου διηυθετοῦντο πάσης τῆς Εὐρώπης αἱ τύχαι, καὶ ἦσαν ἐπὶ ταὐτὸ συνηγμένοι πάντες οἱ τότε ἐπισημότατοι πολιτικοὶ ἄνδρες, παρῆν, καίτοι ἄνευ ἐπισήμου χαρακτῆρος καί τις τῶν Ἑλλήνων ἐκ τῶν μᾶλλον διαπρεπῶν ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του, ὡς ἐκ τῶν γνώσεων, τῆς πείρας καὶ τῆς ἐμβριθείας του, ἵνα δυνηθῇ νὰ ἔλθῃ μετ' αὐτῶν εἰς σχέσεις, νὰ διαβλέπῃ τὰ ἐνεργούμενα, νὰ τοῖς συνιστᾷ τὰ τῇ Ἑλλάδι ὠφέλιμα, καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ νὰ ἔχῃ βαρύτητα παρ' αὐτοῖς. Τοῦτο ἀναγκαιότατον θεωρῶν, ἔγραψα πρὸς τὸν πρέσβυν ἡμῶν ἐν Λονδίνῳ, τὸν Κ. Τρικούπην (πατέρα), ἕνα τῶν νουνεχεστέρων καὶ σπουδαιοτέρων τῶν τότε πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς Ἑλλάδος, νὰ μεταβῇ καὶ διαμείνῃ ἐπ' ἀδείᾳ ἣν τῷ ἔπεμψα, ἐφ' ὅσον χρόνον τὸ συνέδριον θὰ διήρκει. Συγχρόνως ὅμως, πληροφορίας ἀρυσθεὶς παρὰ πάντων τῶν λοιπῶν ὑπουργῶν, συνέταξα καὶ τῷ ἀπέστειλα μακρὸν ὑπόμνημα περὶ πασῶν τῶν προόδων ὅσαι ἐγένοντο εἰς πάντας τοὺς κλάδους τοῦ ἐθνικοῦ τῆς Ἑλλάδος βίου, ἀπὸ τῆς ἀναγεννήσεως αὐτῆς. Ἀντίγραφον δ' αὐτοῦ διεκοίνωσα καὶ εἰς τὰς λοιπὰς πρεσβείας, ἐπὶ τῇ ὁδηγίᾳ τοῦ νὰ μὴ γίνῃ οὐδεμία χρῆσις αὐτοῦ, προωρισμέ-

Digitized by Google

νου μόνον διὰ τὸν πρέσβυν, ὡς πηγὴ ἐξ ἧς νὰ ἀρύηται. Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι τῶν ὑπαλλήλων τις, ἢ ἀγνοῶν ἢ λησμονήσας τὴν ὁδηγίαν, παρέβη τὸν ὅρον αὐτῆς, καὶ τὸ ὑπόμνημα ἐφάνη ὁλόκληρον δημοσιευόμενον εἰς τὸν *Βορρᾶν* τῶν Βρυξελλῶν.

Εἰς τὸ τέλος τοῦ σχοινοτενοῦς τούτου ἐγγράφου ὑπῆρχε καὶ μικρὰ παράγραφος, ἐν ᾗ ἐλέγετο ὅτι τὰ ἐξωτερικὰ κόμματα, ἀναφυέντα ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως, (διότι ἐν ταῖς δειναῖς ἐκείναις περιστάσεσι τοῦ ἔθνους ἦν επόμενον ἕκαστος νὰ ῥέπῃ πρὸς ἐκείνην τὴν δύναμιν ἐξ ἧς ἤλπιζεν ὅτι ἠδύνατο νὰ ἔλθῃ ἡ σωτηρία), δὲν εἶχον πλέον λόγον ὑπάρξεως, καὶ εὐτυχῶς ἐξέλιπον.

Τοῦτο, ἐν ἐλλείψει ἄλλου, ἤρατο ὡς ὅπλον ἡ ἀντιπολίτευσις, ἥτις πρὸ πολλοῦ μάτην ἐζήτει λαβὴν κατὰ τοῦ τότε ὑπουργείου, καὶ κατήγορός μου ἀνέστη ἐν τῇ Γερουσίᾳ ὁ ποτὲ οἰκοδιδάσκαλός μου, παρ' οὗ εἶχον διδαχθῇ τὴν ἀλφάβητον, ὁ Ε. Δ. Χρηστίδης. Μοὶ προσῆπτεν ὅτι ἠσέβησαν πρὸς τὸν ἱερὸν ἀγῶνα, καὶ ἄλλοι γερουσιασταὶ τὸν ὑπεστήριξαν, ὥστε διὰ μιᾶς καὶ μόνης ψήφου ὑπερισχύσαμεν τότε, εἰς δὲ τὸ δημόσιον, κυρίως παρὰ πᾶσιν ὅσοι δὲν ἀνέγνωσαν τὸ ὑπόμνημα, ἐπὶ μακρὸν ἤμην ὁ «Ὑπομνηματιστὴς» καὶ ὁ «ὑβριστὴς τοῦ ἀγῶνος»!

Ταύτην τὴν περίστασιν, ἣν οὐχὶ παρ' ἐμοῦ, ἀλλὰ παρ' ἄλλων ἀκριβῶς εἶχε μάθει ὁ κ. Σποννέκ, ᾐνίττετο τότε. Ἀλλὰ τῷ ἀπήντησα ὅτι ἐνταῦθα δὲν πρόκειται περὶ ἐμοῦ, ἀλλὰ περὶ συστάσεως παγίου πολιτικοῦ ὀργανισμοῦ τῆς Ἑλλάδος, ἐγγυωμένου τὴν τακτικὴν πορείαν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῆς ἐπὶ στερεῶν βάσεων. Τῷ ἀνεπόλησα τὸν Σόλωνα, ὅστις εἰ καὶ δὲν ὑπῆρχε τότε θρόνος, ὅστις κατ' ἀνάγκην νὰ τεθῇ ἐκτὸς παντὸς κλυδωνισμοῦ, ἂν καὶ ὁ δῆμος ἦν ὁ κυριάρχης, αὐτοκυβερνώμενος καὶ αὐτὸς δι' ἑαυτὸν νομοθετῶν, ἐπρέσβευεν ὅμως καὶ τότε τὴν ἀναπόφευκτον ἀνάγκην τῆς ὑπάρξεως δύο Βουλῶν, ἵνα ὡς ἐπὶ δύο ἀγκυρῶν βαίνουσα σώζηται ἡ πόλις. Ἀλλ' οὔτε οἱ νέοι συλλογισμοί μου, οὔτε αἱ ἀρχαῖαί μου παραθέσεις, τὸν ἔπειθον, καὶ διϊσχυρίζετο πάντοτε ὅτι καὶ μία βουλὴ δύναται νὰ λειτουργῇ ἀπταίστως, συνεργαζομένη μετὰ τῆς βασιλείας ὑπὲρ τῆς εὐημερίας τῆς χώρας· ὥστε ἐγὼ καὶ πάλιν ἀπέδωκα τὴν ἰσχυρογνωμοσύνην του μᾶλλον εἰς τὸ ὅτι δὲν ἤθελε νὰ φανῇ ἀποδοκιμάζων ὅ,τι δὲν ἠδύνατο ν' ἀποφύγῃ, καὶ ὑπέθετον ὅτι συνησθάνετο ἤδη, χωρὶς νὰ τ' ὁμολογῇ, τὴν ὀρθότητα τῶν παρατηρήσεων ἃς τῷ εἶχον διαβιβάσει διὰ τοῦ Κ. Βρεστρούπ καὶ τὴν ἀδυναμίαν τοῦ νὰ πράξῃ ὅ,τι ἐνόμιζε συμφέρον εἰς τὸν τόπον ὃν ἦλθε νὰ ὀργανώσῃ. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἂν ὄχι τότε, κατενόησεν ὅμως τοῦτο ὀλίγον μετὰ ταῦτα, ὅτε ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Ἑλλάδα.

Μετά τινα ἔτη τὸν εἶδον πάλιν ἐν Κοπεγχάγῃ. Τότε ἦν μὲν ἔτι ἀκμαῖος καὶ ζωηρός, καὶ φαινόμενος ὅτι ἀπελάμβανε πληρεστάτης ὑγείας· ἀλλ' ἀπὸ τῆς πολιτικῆς εἶχεν ἐντελῶς ἀποσπασθῇ, καὶ διετέλει διευθυντὴς ἰδιωτικῆς τραπέζης, ἀλλὰ παρὰ πᾶσι μεγάλης ἀπολαμβάνων ὑπολήψεως.

Ἦν δέ, ὁσάκις τὸν συνήντησα ἐν Δανίᾳ, ἐπισκεφθεὶς αὐτὸν καὶ ἐν τῇ πόλει καὶ εἰς τὴν ἐξοχήν του, ἀντικείμενον τῶν ἡμετέρων συνδιαλέξεων πάντοτε ἡ Ἑλλάς, πρὸς ἣν μοὶ ἔλεγεν ὅτι δὲν ἔπαυσε τρέφων τὴν θερμοτέραν ἀγάπην, καὶ πάσας τὰς ἐν αὐτῇ περιπετείας του εἶχε παρούσας πάντοτε εἰς τὴν μνήμην του.

Τότε δὲ καὶ τὸν εἶδον διὰ πολλὰς τῶν παρ' ἡμῖν ἐνεργειῶν του βαθέως μεταμελούμενον. Ἡ περὶ ὑπάρξεως Γερουσίας ἰδέα του εἶχεν ἐντελῶς μεταβληθῇ. Ἡ Δανία ἡμῶν, μοὶ εἶπε, καὶ πλέον εὐκυβέρνητος εἶναι ἢ ἡ Ἑλλάς, ἐξ αἰτίας τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς ἀγωγῆς τοῦ λαοῦ της, καὶ οὔτε τῇ ὑπόκειται τὸ πρόβλημα νὰ παρασκευάσῃ ἑαυτῇ μέλλον οἷον ἡ πατρίς σας. Ἀλλὰ τὸ βλέπω τώρα· ἄνευ νομοθετημάτων δυναμένων νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς χαλινὸς εἰς τὴν ἀτομικὴν ἰδιοτέλειαν θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ κυβερνηθῇ. Εἰμί, μοὶ προσέθηκε, καὶ ἤμην πάντοτε φιλελεύθερος· ἀλλ' ἡ ἐλευθερία δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίνῃ τὰ ὅρια ἐν οἷς παρασκευάζει τῆς πατρίδος τὴν εὐτυχίαν, δὲν πρέπει νὰ ἐκτρέπηται εἰς ἀκολασίαν, ἢ νὰ χρησιμεύῃ ὡς προσωπὶς εἰς τὴν ἰδιοτέλειαν.»

Μοὶ ὡμολόγησε δὲ προσέτι ὅτι μεγάλως μετεμελήθη, ἀλλ' ὅτε δὲν ἦτον πλέον καιρός, διότι δὲν ἔδωκε μείζονα προσοχὴν εἰς προτροπὰς τοῦ Βρεστρούπ, ὧν ἔσχε πλείονας ἀφορμὰς ν' ἀναγνωρίσῃ τὴν ὀρθότητα.

«Ἀλλά, μοὶ προσέθηκε, διὰ ταῦτα αἰσθάνομαι μᾶλλον λύπην εἰλικρινῆ παρὰ τύψιν συνειδότος. Ὅτε ὁ Βασιλεύς μου μ' ἐκάλεσε καὶ μὲ διέταξε νὰ συνοδεύσω τὸν υἱόν του εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἡ πρότασις μεγάλως μ' ἐθορύβησε καὶ μ' ἐξέπληξε, καὶ παρεκάλεσα καὶ ἐσυμβούλευσα τὴν Α. Μ. νὰ ἐκλέξῃ ἄλλον τινὰ ἀντ' ἐμοῦ. Ἐγώ, ὡς τῷ εἶπον, περὶ Ἑλλάδος οὐδὲν ἐγνώριζον ἢ ὅ,τι εἶχον ἀναγνώσει περὶ αὐτῆς εἰς τοῦ σχολείου μου τὰ βιβλία. Δὲν ἤμην κἄν ποτε, δὲν συνέπεσε νὰ ἦμαι ἐκ τῶν λεγομένων Φιλελλήνων, τῶν παρακολουθησάντων τὰς περιπετείας τοῦ ἀγῶνός σας. Ἐγὼ ἐξ ἀκοῆς μόνον εἶχον ὅτι οἱ ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἐμάχοντο ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας των, καὶ τοῖς ηὐχόμην πᾶσαν ἐπιτυχίαν ὅτε ἤμην παιδίον· ἔκτοτε δὲ σχεδὸν οὐδ' ἤκουσά τι πλέον περὶ αὐτῶν, ὥστε θὰ ἠρχόμην εἰς χώραν ὑπὸ πάσας τὰς ἐπόψεις ἐντελῶς ξένην καὶ ἄγνωστον εἰς ἐμέ, ὅπερ καὶ συνέβη. Προσέτι δὲν ἔλειψα νὰ

Digitized by Google

παραστήσω εἰς τὸν βασιλέα ὅτι ἂν διετέλεσα ταμίας ἢ ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, προσπαθήσας καὶ ἐπιτυχὼν νὰ ἐκτελέσω τὰ καθήκοντά μου οὕτως ὥστε νὰ ἑλκύσω τὴν βασιλικὴν εὔνοιαν, τοῦτο δὲν ἐγγυᾶται τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα καὶ διὰ χώραν ἧς πᾶσαι αἱ περιστάσεις μοὶ εἰσὶ ξέναι. Ἄλλο δὲ οἰκονομολόγος καὶ ἄλλο πολιτικὸς ὀργανωτὴς κράτους καὶ ὁδηγὸς τῶν πρώτων βημάτων τοῦ νεαροῦ αὐτοῦ βασιλέως.

«Ἀλλὰ πᾶσαί μου αὗται αἱ ἐνστάσεις, προσέθηκεν, εἰς οὐδὲν ὠφέλησαν. Ὁ Βασιλεὺς μετὰ τόσης ἀγαθότητος, ἀλλὰ καὶ μετὰ τόσης ἀκλονήτου ἀποφάσεως ἐπέμεινεν, ὥστε τὸ ἐθεώρησα ὡς παρακοὴν καὶ παράβασιν καθήκοντος τὸ νὰ μὴ ἀπέλθω ὅπου μ' ἔπεμπε. Καὶ ἐπροσπάθησα μὲν νὰ πράξω τὸ κατὰ δύναμιν, ἀλλὰ δὲν εἶναι παράδοξον ἂν εἰς πολλά, κατ' ἀρχὰς μάλιστα, ἠπατήθην.»

Τοιαύτη ἦτον ἡ ἐξομολόγησις τοῦ Κ. Σποννέκ, ὅτε τὸν εἶδον τὸ τελευταῖον, οὐδόλως προβλέπων ὅτι τόσον ταχέως θὰ ἤκουον περὶ τοῦ θανάτου του.

Α. Ρ. Ραγκαβης

ΤΟ ΒΟΤΑΝΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

ΙΓ'

Γόησσα γοητευομένη.

Συνελθὼν ἐκ τῆς πρώτης καταπλήξεως ὁ ποιμὴν ἠγέρθη καὶ καταλιπὼν τὴν θύραν τοῦ οἴκου ἀνοικτήν, οὐδὲ στρέψας κἂν τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ὀπίσω, ἐτράπη εἰς φυγήν, ὄχι μόνον ἐνδίδων εἰς τὴν δύναμιν ἐκείνην, ἥτις σύρει τοὺς κοινοὺς ἐγκληματίας μακρὰν τοῦ τόπου τοῦ ἐγκλήματος, ἀλλὰ καὶ ἀμυνόμενος διὰ τοῦ ὀρθοῦ λόγου, ἐφ' ὅσον ἠδύνατο, πρὸς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ πανισχύρου φαρμάκου. Ἠγνόει ἀκριβῶς πότε καὶ πῶς ἐκδηλοῦται αὕτη. Ἐφαντάζετο πρὸς στιγμὴν ὅτι συναντῶν ἐκ νέου τὴν Ἀθιγγανίδα ἐν τῷ χωρίῳ, ἐν τοῖς ἁλωνίοις, ὑπὸ τὰ βλέμματα τῶν γονέων καὶ ἄλλων χωρικῶν, ἴσως δὲν θὰ ἦτο πλέον κύριος ἑαυτοῦ, ἢ ἴσως ἐκείνη θὰ ὑπέκυπτεν εἰς τὴν ἰσχὺν τοῦ φίλτρου... καὶ ἔφευγεν, ἔφευγε διὰ τῶν ἀμπελώνων.

Εὗρε τὸ ποίμνιον, τὸ ὁποῖον εἶχε καταλίπῃ ὑπὸ τὴν φύλαξιν δεκαετοῦς ἐξαδέλφου, παρὰ τὰ Τουρκομνήματα, παρέλαβεν αὐτὸ ἀποτόμως ἀπὸ τῆς βοσκῆς καὶ ὡδήγησε σπεύδων πρὸς τὸν Ὑδρόμυλον.

Ὁ Ὑδρόμυλος τῶν Γουβῶν, μὲ τοὺς ἀσβεστοχρίστους τοίχους, τὴν ἐπικλινῆ στέγην καὶ τὸν μέγαν σεσηπότα τροχόν, κεῖται ἐν περικαλλεστάτῃ θέσει καλουμένῃ Κριθαριαίς. Εἶνε δ' αὕτη μικρὰ κοιλάς, ἧς αἱ χλοεραὶ πλευραὶ ὀρθοῦνται ἀμφιθεατρικῶς κλιμακωταὶ πρὸς τὸν γαλανὸν αἰθέρα καὶ ἡ ὁμαλὴ περιοχὴ ξανθὴ ἐκ τῶν κριθοσπάρτων ἀγρῶν λευκαίνεται διατεμνομένη ὑπὸ τῆς χαλικοστρώτου κοίτης τοῦ ξηροποτάμου Βρύσα.

Ἀλλ' αἱ φυσικαὶ τοῦ τόπου καλλοναὶ οὐδόλως ἐνδιέφερον τὸν ποιμένα, οὐδ' εἵλκυσαν αὐτὸν ἐκεῖσε. Ἦλθεν ἁπλῶς ἵνα ποτίσῃ τὸ ποίμνιον καὶ ὁδηγήσῃ εἶτα πρὸς τὸ δασῶδες βουνὸν ἐγγὺς τῶν ὀρέων τῆς Τζαπουρνιᾶς. Ἐκεῖ θὰ ἦτο καὶ ἐν πλήρει ἐρημίᾳ καὶ οὐχὶ μακρὰν τῆς καλύβης τῶν Ἀθιγγάνων, οὕτω δ' ἡ μετὰ τῆς Ζεμφύρας προσδοκωμένη συνάντησις καὶ εὐχερεστέρα καθίστατο καὶ ἀσφαλής.

Κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ὅλα σχεδὸν τὰ ποίμνια τοῦ χωρίου εἶχον ἀθροισθῇ ὑπὸ τὰς παραποταμίους πλατάνους, ὅπως ποτισθῶσιν ἐν τῷ γλίσχρῳ ὕδατι τοῦ Βρύσα, καὶ ἠκούοντο ἐκ μακρᾶς ἀποστάσεως οἱ πολύφθογγοι κωδωνισμοὶ τῶν κριῶν καὶ τῶν τράγων, οἱ βελασμοὶ τῶν προβάτων, αἱ ὑλακαὶ τῶν κυνῶν, οἱ συριγμοὶ καὶ αἱ κραυγαὶ τῶν ποιμένων.

Τούτων οἱ ἀνηλικώτεροι καταλιπόντες τὰ ποίμνια ἐλεύθερα ἐπεδίδοντο εἰς ποικίλας παιδιάς. Οἱ μὲν ἡλίευον ἐντὸς θολοῦ τινος βόθρου, ἕτεροι ἀνερριχῶντο ἐπὶ κουκουναριᾶς, ἵνα δρέψωσιν ἀώρους κώνους, ἄλλοι ἐλιθοβόλουν τοὺς ἐπὶ τῶν πλατάνων τερετίζοντας κοσσύφους καὶ τις ὀκταετὴς φιλόμουσος ἔκοπτε κάλαμον ὅπως κατασκευάσῃ αὐλόν.

Τὰ ποίμνια κατεπάτουν τὴν ὑγρὰν ἄμμον σπεύδοντα νὰ ποτισθῶσι καὶ συνεμίγνυντο τὰ πρόβατα καὶ ἤριζον διὰ τῶν κεράτων ἀγέρωχοί τινες τράγοι καὶ προσετρίβοντο ἐπὶ τῶν δένδρων αἱ ψωριῶσαι αἶγες καὶ κατωπτρίζοντο ἐν τῷ κρυσταλλίνῳ ὕδατι κατὰ στίχον μορφαὶ ἀναμίξ, μέλαιναι καὶ ψαραὶ καὶ λευκαί, ἀναμασσῶσαι καὶ ἠλιθίως μορφάζουσαι.

Ὁ Γιαννιὸς σπεύδων νὰ ποτίσῃ τὸ ποίμνιον αὐτοῦ δὲν ἀνέμεινε σειράν, ἀλλ' ἐξεδίωξε τὰ τῶν ἄλλων καὶ ἐπειδή τις τῶν μικρῶν βοσκῶν ἐτόλμησε νὰ διαμαρτυρηθῇ, ἐξημμένος ὡς ἦτο, ἐξύβρισεν, ἐρράπισε καὶ ἀπέπεμψεν αὐτὸν κλαίοντα.

Ἐγγύτατα τοῦ μέρους ἐκείνου διήρχετο ἡ ὁδὸς ἡ ἄγουσα πρὸς τὰ μεσόγεια χωρία. Ὁ ποιμὴν προσηλωμένος εἰς τὸ ποίμνιον, οὐδὲ ἐστράφη νὰ ἴδῃ τίς ὁ ἱππεὺς ὁ ἐρχόμενος ἐν τριποδισμῷ γοργῷ καὶ κινῶν τὸν κονιορτόν. Καὶ θὰ διήρχετο οὗτος τρία μόλις βήματα μακρὰν ἀπαρατήρητος, ἂν μὴ φωνή τις πτερωτὴ διεπέρα ὡς βέλος τὴν καρδίαν τοῦ νέου χωρικοῦ.

Digitized by Google

— Ἐς τὰ Βρυσάλια!...

Ἀνετινάχθη ἔκθαμβος καὶ εἶδε τὴν Ἀθιγγανίδα ἐπὶ τῆς ὄνου φεύγουσαν γοργῶς καὶ στρέφουσαν πρὸς τὰ ὀπίσω τὴν κεφαλήν. Τὰ χείλη αὐτῆς ἐμειδίων, οἱ ὀφθαλμοὶ ἐκαμμύοντο περιπαθῶς· ὁ Γιαννιὸς ᾐσθάνθη ὑπερτάτην δύναμιν, ἥτις ἔσυρεν αὐτὸν πρὸς τὴν φεύγουσαν καὶ ἔσπευσε νὰ τὴν ἀκολουθήσῃ. Εἰς τὴν πρώτην ὁρμὴν φωνή τις γνωστὴ ἀνεχαίτισε τὸν ἐρωτόληπτον χωρικόν.

— Αἴ, Γιαννιέ, γιὰ ποῦ:

Ὁ νεανίας ἀνεκόπη, κρύος ἱδρὼς περιέχυσε τὴν ράχιν καὶ τὸ μέτωπον αὐτοῦ· ἡ φωνὴ ἐκείνη ἦτο τοῦ ἐκ μητρὸς θείου Ζάχου Μυλωνᾶ.

— Καλή σου 'μέρα, μπάρμπα, ἤρθρωσε τεθορυβημένος ὁ ἀνεψιός.

— Τ' ἔπαθες καὶ ξαφνίστηκες 'σὰν τὸ λάφι; Καὶ εὐτυχῶς δίχως νὰ προσμείνῃ ἐξήγησιν, ἣν θὰ ἠδυνάτει νὰ δώσῃ ὁ ποιμήν, προσέθηκε:

— Σὲ βίγλισα ἀπ' τὸ μῦλο πέρα κ' ἦρθα νὰ σὲ πάρω ἀγγάρεια.

Καὶ ἐνῷ ὁ νέος ἀδημονῶν ἔνευε κάτω τὴν κεφαλὴν καὶ ἔδακνε τὸ χεῖλος, ὁ θεῖος μυλωθρὸς ἀνέπτυσσε διὰ μακρῶν πῶς εἶχε βλαβῆ μία ἀκτὶς τοῦ τροχοῦ, ἥτις εἶχεν ἀνάγκην ἀλλαγῆς καὶ προσέθηκεν ἐν συμπεράσματι, ὅτι μόνος ὁ ἐπιδέξιος Γιαννιὸς ἠδύνατο νὰ βοηθήσῃ εἰς τοποθέτησιν τῆς νέας ἀκτῖνος, ἣν εἶχεν ἤδη ἕτοιμον.

— Σὲ δυὸ τρεῖς ὥραις μπιτίζουμε τὴ δουλειά· δὲν ἔχεις νὰ χασομερήσῃς πολύ! εἶπε τέλος ἰδὼν ὅτι ὁ ποιμὴν ἐδίσταζε.

Καὶ ὁ ταλαίπωρος νέος, μὴ εὑρίσκων εὔλογον πρόφασιν ὅπως ἀποφύγῃ τὴν ἐργασίαν, τὴν κατάρατον αὐτὴν ἐπισκευὴν τοῦ μύλου, ἠναγκάσθη ἑκὼν ἄκων ν' ἀκολουθήσῃ τὸν θεῖον, καταλιπὼν τὸ ποίμνιον ὑπὸ τὴν φρούρησιν ἑτέρου τινὸς μικροῦ βοσκοῦ καὶ στέλλων καθ' ἑαυτὸν εἰς τὸν διάβολον καὶ τὸν μῦλον καὶ τὸν μυλωθρόν.

Ἡ φωνὴ ἐκείνη ἦτο ἔναυλος εἰς τὴν ἀκοήν του.

— Ἐς τὰ Βρυσάλια!...

Τί ἄλλο ἐσήμαινε ἢ ὅτι εἰς τὰ Βρυσάλια θὰ ἤρχετο νὰ τὸν εὕρῃ;

Προφανῶς τὸ φίλτρον εἶχεν ἐπενεργήσῃ ἤδη· ἡ Ἀθιγγανὶς ἔδιδε συνέντευξιν, ὥριζε τόπον τὰ δροσερὰ Βρυσάλια, ὅπου τὸ ὕδωρ ρέει ὑπὸ μεγάλας πλατάνους καὶ λούει διανθεῖς πικροδάφνας, ὅπου αἱ πυκναὶ λόγοι καὶ οἱ συμφυεῖς σχῖνοι παρέχουσι κρύπτας ἀσφαλεῖς. Τίς οἶδεν ἂν δὲν ἐπορεύετο κατ' εὐθεῖαν ἐκεῖσε, ἂν δὲν ἀνέμενε νῦν ἀδημονοῦσα;

Καὶ αὐτὸς ἠλιθίως ὑποκύψας εἰς τὴν θέλησιν τοῦ φαλακροῦ θείου ἐσφυρηλάτει κεκλιμένος ὑπὸ τὸν ἄξονα τοῦ τροχοῦ. Εὐνόητον δ' εἶνε μετὰ πόσης ἀθυμίας καὶ ἀδεξιότητος εἰργάζετο. ἐκμανεὶς μάλιστα πρὸς στιγμὴν κατὰ τοῦ μύλου αὐτοῦ, ὅστις ἦν αἴτιος τῆς ἐρωτικῆς ἀποτυχίας, κατήνεγκε μετὰ τοσαύτης ὁρμῆς κτυπήματα ἐπὶ τῶν ξύλων, ὥστε ὁλόκληρος ὁ τροχὸς ἐκλονήθη καὶ ὁ θεῖος ἠναγκάσθη νὰ ἐπέμβῃ ἀνησυχῶν:

— Αἴ, αἴ, παλληκάρι μου, βάστα τὸ θυμό σου, θὰ μοῦ 'γκρεμίσῃς τὸ μῦλο.

Καὶ οὐδὲν ἐκέρδησε διὰ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ, παρέτεινε μάλιστα τὴν ἐργασίαν καὶ ὁ ἥλιος ἔκλινε πρὸς τὴν δύσιν, ὅτε ἀπαλλαγεὶς τέλος καὶ οὐδόλως προσέχων εἰς τὰς εὐχαριστίας τοῦ θείου καὶ ἀποποιηθεὶς τὸν οἶνον, ὃν προσήνεγκεν αὐτῷ εἰς ἀμοιβήν, ἀπῆλθεν ὁ ποιμὴν εἰς τὰ Βρυσάλια, ὁδηγῶν τὸ ποίμνιον μεθ' οἵας σπουδῆς τὸν χειμῶνα, ὅτε ἠπείλει θύελλα.

Καὶ ἐνῷ κορυφωθεῖσα προσδοκία ἐπτέρου τοὺς πόδας αὐτοῦ ἀφ' ἑνός, ἀφ' ἑτέρου ἀπελπιστική τις σκέψις ἔκοπτε τὰ γόνατά του: ἂν ἐκείνη εἶχεν ὑπάγῃ ἐκεῖ καὶ μὴ εὑροῦσα αὐτὸν ἔφυγεν!... Ἀλλὰ παρεμυθεῖτο εὐθὺς πάλιν: ὄχι, κατὰ τὴν πρόρρησιν τῆς γοήσσης, ἡ γυνὴ ἥτις θὰ ἐγεύετο ἐκ τοῦ βοτάνου ὤφειλε νὰ ἔλθῃ εἰς τοὺς πόδας του. Καὶ ἂν λοιπὸν ἡ Ἀθιγγανὶς ἐπορεύθη ἐκεῖ ὅπου ἤλπισεν ὅτι θὰ τὸν εὕρῃ, μὴ συντυχοῦσα αὐτῷ ἢ θὰ ἀνέμενεν ἢ θὰ ἐπανήρχετο.

Καθ' ὅσον δὲ προὐχώρει εἰς τὴν κλεισώρειαν, ἥτις καλεῖται Βρυσάλια ἴσως διὰ τὰ πολλὰ ὕδατα αὐτῆς ἢ διότι βρέχεται ὑπὸ τοῦ ξηροποτάμου Βρύσα, νάρκη τις παρέλυε τὰς κινήσεις του, ἡ κεφαλή του ἐστρέφετο, ἡ καρδία του ἔπαλλεν ἀτάκτως. Ἀνὰ πᾶν βῆμα ἀνεσκίρτα καὶ ὠχρία ἐκ τοῦ ἐλαχίστου θορύβου, ὃν προὐξένει ἀφιπταμένη τρυγών, χελώνη βαδίζουσα ἐπὶ ξηρῶν φύλλων, ἐρίφιόν τι εἰσχωροῦν ἐντὸς τῶν θάμνων. Καὶ ἀπέδιδε τὴν κατάστασιν ταύτην ἐν ᾗ τὸ πρῶτον νῦν διετέλει εἰς τὴν ἐπήρειαν τοῦ φαρμάκου.

— Διαβολεμένο βοτάνι ἀλήθεια· 'μπορεῖ νὰ σαλέψῃ τὰ λογικὰ κανενός! διελογίζετο.

Ἀλλ' ἐκεῖ νέα δοκιμασία ἀνέμενεν αὐτόν. Δύο χωρικαὶ εἶχον πλύνῃ ἐν τῷ ρέοντι ὕδατι, παρέμενον δ' ἔτι ἐκεῖ κλώθουσαι καὶ φλυαροῦσαι μέσῳ τῶν ὑγρῶν ἐνδυμάτων, ἅτινα εἶχον ἁπλώσῃ ἐπὶ τῶν πέριξ θάμνων. Ὁ ποιμὴν ἔτυψε μετὰ πείσματος τὴν γῆν διὰ τοῦ ποδὸς καὶ ἀπέπτυσε φρικώδη βλασφημίαν. Ἀπέφυγε μεθ' ἁπλοῦν χαιρετισμὸν τὴν συναναστροφὴν αὐτῶν καὶ προεχώρησε πλαγίως πρὸς ὑψηλόν τι μέρος, ὅθεν ἐπώπτευεν αὐτάς. Μετ' ἀγωνίαν ὥρας, ἥτις ἐφάνη αἰὼν εἰς τὸν Γιαννιόν, αἱ χωρικαὶ ηὐδόκησαν νὰ περισυλλέξωσι τὰ στεγνωθέντα ἐνδύματα καὶ νὰ ἀπέλθωσιν. Ὅταν ὁ ποιμὴν ἔτεινε τὸ οὖς πρὸς τὰς βαθμηδὸν σβεννυμένας ἐκ τῆς ἀποστάσεως φωνὰς αὐτῶν, αἵτινες μόναι

Digitized by Google

ἐτάραττον τὴν ἑσπερινὴν σιωπήν, καὶ ὅταν τέλος οὐδὲν ἤκουεν ἀνέπνευσε βαθέως, ὡς ν' ἀπηλλάγη ἐπαχθοῦς φόρτου.

Ὁ ἥλιος εἶχε δύση καὶ ἡπλοῦτο πέραν εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ὁρίζοντος ἡ βασίλειος αὐτοῦ πορφύρα. Δειλὸς ὁ Ἕσπερος ἔλαμπεν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ βουνοῦ. Ὁ ποιμὴν ἐκάλυψε διὰ τῶν δύο χειρῶν τὴν μορφήν. Ἄρρητόν τι, ἀνέκφραστον συναίσθημα ἀνήρχετο ἐκ τοῦ στήθους καὶ ἔπνιγεν αὐτὸν καὶ ἐξεχύθη εἰς βαθὺν στεναγμόν, μεθ' ὃν ἐνόμισεν ὅτι ἀπέπτη ἡ ζωή του, ἡ ὕπαρξίς του ὅλη. Πρὸς στιγμὴν ἀπώλεσε πᾶσαν συναίσθησιν, ἡ ἀτομικότης αὐτοῦ ἐμηδενίσθη...

Συνῆλθε βιαίως ἐκ τῶν ὑλακῶν τοῦ Ἀχμέτ, ὅστις ὥρμησεν ὀργίλος πρὸς τὴν ἀτραπόν. Ἀνεκάλεσε δι' ἐπανειλημμένων συριγμῶν τὸν κύνα καὶ ἔσπευσε πρὸς τὴν διεύθυνσιν ἐκείνην.

Ἐκινεῖτο, ἐνήργει ἀσυνειδήτως ὡς νευρόσπαστον ὑπὸ ἀοράτων νημάτων ὁδηγούμενον.

Ἀλλ' ὄχι, δὲν ἦτο σκιά, δὲν ἦτο φαντασίας πλάσμα. Γυνή τις προὐχώρει πρὸς αὐτὸν μεταξὺ τῶν θάμνων. Ἐν τῷ λυκόφωτι δύο ὀφθαλμοὶ ἔλαμπον ὡς ὁ Ἕσπερος ἐκεῖ ἐπάνω ἐπὶ τοῦ βουνοῦ.

Καὶ ἐπλησίασεν, ἐπλησίασεν, ἕως οὗ ᾐσθάνθη μεθύων ὁ νεανίας τὴν πνοήν της θερμήν, τὰ χείλη της καίοντα...

Οἱ γρύλλοι ηὔλουν ὑπὸ τοὺς θάμνους, τὸ ὕδωρ ἐκελάρυζε μεταξὺ τῶν πετρῶν, οἱ τράγοι ἀνεκινοῦντο ἐν ὀνείρῳ κωδωνίζοντες, καὶ ἡπλοῦτο ἀχανὴς ὑπὲρ τὰς μαύρας σκιὰς τῶν κοιμωμένων δένδρων ὁ ἔναστρος πέπλος τῆς θερινῆς νυκτός.

ΙΔ'.

Εἰδυλλιακοὶ ἔρωτες

— Εἶσαι 'δικός μου, γιὰ πάντα 'δικός μου· οὔτ' ὁ Θεὸς οὔτ' ὁ Σαϊτάνης 'μπορεῖ νὰ μᾶς χωρίσῃ πλειά, ἐψιθύρισεν ἡ Ἀθιγγανὶς προσηλοῦσα ἡδυπαθῶς τοὺς γαλανοὺς αὐτῆς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τῆς μορφῆς τοῦ ποιμένος.

Καὶ ἐκεῖνος κλίνων ἐπὶ τὰ γόνατα αὐτῆς τὴν κεφαλήν, μεθύων ἐκ τοῦ ἀρώματος, ὅπερ ἀπέπνεον τὰ ἐν τῷ κόλπῳ τῆς νεάνιδος κεκρυμμένα κλωνία βασιλικοῦ, ἀπεκρίνετο:

— Δικός σου καὶ 'ς ζωὴ καὶ 'ς θάνατο.

Ἄλλοτε πάλιν μετριοφρονοῦσα εἰς ἄκρον ἤλεγχε τὸν νεαρὸν χωρικὸν ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ.

— Τί μοῦ ζήλεψες; Τὴ μαυρίλα μου, τὰ γατίσια 'μου μάτια ἢ τὴ φτώχια μου καὶ τὴν κακομοιριά μου;

— Μὴ μου λὲς αὐτὰ τὰ πικρὰ λόγια... Τὴ μαυρίλα σου! καὶ ποιὰ εἶνε γλυκότερη μελαχρινὴ ἀπὸ σένα; Τὰ 'μάτια σου! καὶ ποιαὶς διαμαντόπετραις λάμπουν πλειότερο; Ποιὸς λογαριάζει 'ς τί τσαντήλα εἶνε τὸ χλωροτύρι, ποιὸς κυττάει τί παλιορούτα φορεῖ κορμὶ λαχταριστὸ σὰν τὸ δικό σου;

Καὶ ἐπεκύρου τοὺς λόγους περιπτυσσόμενος αὐτήν. Ἀλλ' ἐκείνη δακρύουσα ἀπώθει τοὺς νευρώδεις βραχίονας.

— Ὄχι, δέν σου πρέπει ν' ἀγκαλιάζῃς λαιμὸ δίχως γιουρντάνι, μέση δίχως κεντιστὸ ζουνάρι· δέν σου στέκει νὰ φιλᾷς κεφάλι δίχως σκουφομάντιλο καὶ δίχως γυαλιστάρα.

Διαμαρτυρομένου δὲ διὰ θωπευτικῶν λόγων τοῦ Γιαννιοῦ, ἡ Ζεμφύρα ἐξηκολούθει ἐπιπληκτικῶς:

— Γιατί δὲν ἔδινες 'ς ἄλλην τὸ βοτάνι, 'ς καμμιὰ λιγερὴ τοῦ χωριοῦ, 'ς τὴν Τασώ, 'ς τὴ 'Μορφοῦλα, 'ς τὴ Μυγδαλιὰ τοῦ Ζήση; Θὰ εἶχες ξάστερη κι' ὁλοφάνερη τὴν ἀγάπη τους 'ς τ' ἁλώνια τοῦ χωριοῦ, θὰ τῆς καμάρωνες 'ς τὸ πανηγύρι μὲ τ' ἅρματά τους... Ὄχι νὰ σέρνεσαι μέσ' 'ς τὰ ρουμάνια γιὰ ν' ἀνταμωθοῦμε σὰν ζλάπια, μακρυ' ἀπ' τὸν κόσμο, μακρυ' ἀπ' τῆς 'μέρας τὰ μάτια!

— Γιατί; καὶ 'ρωτᾷς γιατί; γιατὶ ἐσένα ἀγαποῦσα, ἐσένα ἀγαπῶ πλειότερο ἀπ' τὸ φῶς τῶν 'ματιῶν μου, πλειότερο ἀπ' τὴν εὐχὴ τῆς μάνας μου.

Καὶ ἐξιστόρει τὸν τρόπον καθ' ὃν ἐν τῇ καρδίᾳ του τῇ τέως ξηρᾷ ἐβλάστησε πρῶτον αἴσθημα ὁ ἔρως αὐτός, ὡς κυκλαμιὰ ἐπὶ βράχου, καὶ ἀφηγεῖτο τὰς φάσεις τῆς μοιραίας ταύτης ἀγάπης καὶ τὰς περιπετείας καὶ τὰς ἀμφιβολίας καὶ τοὺς πόνους ἐν τῇ εἰδυλλιακῇ γλώσσῃ τῶν συγχρόνων χωρικῶν, ἥτις οὐδόλως ὑπολείπεται ἐκείνης, ἣν ἐλάλουν οἱ ἐρωτευμένοι ἀγρόται τοῦ Θεοκρίτου καὶ τοῦ Βιργιλίου.

Αὗται ἦσαν αἱ περιπαθέσταται τῶν νυκτερινῶν συνεντεύξεων, ἀλλ' εἶχον καὶ ὥρας μᾶλλον εὐθύμους. Τοιοῦτος ὁ ἔρως πανταχοῦ καὶ πάντοτε: μειράκιον, οὗ τὰ χείλη διαστέλλει μειδίαμα, ἐνῷ τὰς παρειὰς ὑγραίνουσι σταγόνες δακρύων.

Πολλάκις οἱ γέλωτες αὐτῶν ἀφύπνιζον τὴν κοιμωμένην ἠχὼ τοῦ δάσους, πολλάκις ἐκυνηγοῦντο ἐν τῷ σκότει, μέσῳ τῶν θάμνων φεύγοντες δῆθεν ὁ εἷς τὸν ἄλλον. Ἐνίοτε ἐν ὡρισμένῃ συνεντεύξει ἡ Ἀθιγγανὶς ἐρχομένη πρὸ τῆς ὥρας ἐκρύπτετο, ἀναρριχωμένη μετ' εὐστροφίας σκιούρου, ἐν τῷ φυλλώματι δένδρου καὶ ἐκεῖθεν ἐλιθοβόλει τὸν ἐγκαίρως ἐρχόμενον καὶ ἀδημονοῦντα ἐπὶ τῇ καθυστερήσει αὐτῆς ποιμένα. Ὁ νεανίας ἐν ἀρχῇ ἀγνοῶν πόθεν προήρχοντο οἱ ἐξ ὕψους ριπτόμενοι μικροὶ λίθοι ἐξεπλήττετο, ἐταράσσετο, ἕως οὗ μὴ δυναμένη ἐπὶ πλέον νὰ κρατηθῇ ἡ πονηρὰ ἐπροδίδετο διὰ μικροῦ γέλωτος. Καὶ ὁ Γιαννιὸς ἐνόει τότε τὴν παιδιὰν καὶ ἀνήρχετο εἰς τὸ δένδρον ὅπως τὴν συλλάβῃ καὶ ἀπωθεῖτο ὑπ' αὐτῆς καὶ τὴν ἔφθανε τέλος καὶ ἐφιλοῦν-

Digitized by Google

το ὡς πτηνὰ ἐκεῖ ἐπάνω μεταξὺ τῶν κλάδων.

Ἄλλοτε ἐνίπτοντο ἢ ἔπινον ὕδωρ ἐκ τοῦ ρυακίου καὶ ἐβρέχοντο καὶ ὠθοῦντο, ἕως οὗ ἐβαπτίζοντο ἀμφότεροι ἐντὸς τῆς ἀβαθοῦς κοίτης. Πλέον δὲ ἢ ἅπαξ ὁ Γιαννιὸς κατὰ τὴν μεσημβρινὴν ὥραν, ἐνῷ ἔκλινε τὴν κεφαλὴν ἐν σκιᾷ βαυκαλώμενος ὑπὸ τῶν τεττίγων καὶ ὁ ὕπνος γλυκὺς ἐσφράγιζε τὰ βλέφαρά του, ἐξύπνισεν αἴφνης ὑπὸ θερμοῦ φιλήματος, ὅπερ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὰ χείλη αὐτοῦ θρασέως ἡ Ζεμφύρα, καὶ ἔφυγεν ἔπειτα δρομαία ἵνα μὴ φωραθῇ ὑπό τινος.

Συχνότατα ἐδείπνουν τὴν νύκτα ἐκεῖ εἰς τὸν συνήθη τόπον τῶν νυκτερινῶν συνεντεύξεων, τὰ Βρυσάλια. Ὁ ποιμὴν ἐφύλαττε πᾶν ὅ,τι ἡ μητρικὴ μέριμνα ἀπέστειλεν ἐκ τοῦ οἴκου κατὰ τὴν ἡμέραν: πινάκιον ὀσπρίων, τεμάχιον τυροῦ, δράκα ἐλαιῶν, ἡ δὲ Ἀθιγγανὶς ἔφερε συνήθως οὐδὲν ἄλλο ἢ τεμάχιον ἄρτου καὶ εἰκοσάδα ἀπίων, ἅτινα ἔδρεπεν ἀπὸ τῶν δένδρων τοῦ χωρίου. Εἶχον καὶ γάλα ἐκ τῶν αἰγῶν, ὅπερ ἔπινον νωπὸν μεθ' ἅλατος. Τί ἄλλο ἤθελον ; Ἄλλως δὲν ἐστεροῦντο τοῦ σπουδαιοτάτου προσφαγίου: ὀρέξεως, καὶ εἶχον τὸ πλουσιώτατον ἐπιδόρπιον παντὸς δείπνου : τὸν ἔρωτα.

Οἱ χωρικοὶ ἦσαν ἐπησχολημένοι κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας ἐν τοῖς ἀλωνίοις καὶ δὲν ἀπεμακρύνοντο τοῦ χωρίου, οἱ δὲ λοιποὶ ποιμένες, ὧν οἱ πλεῖστοι ἀνήλικοι, ὡδήγουν τὰ ποίμνια αὐτῶν καὶ διενυκτέρευον οὐχὶ πέραν τοῦ ὑδρομύλου, ὥστε οὐδεὶς ἀδιάκριτος ἦλθε νὰ ταράξῃ τοὺς εἰδυλλιακοὺς ἔρωτας τῆς Ἀθιγγανίδος καὶ τοῦ ἀγρότου.

Ἀφ' ἑτέρου ὁ Γυφτοκάβουρας εἶχεν ἀπέλθῃ χάριν ἐργασίας τινὸς εἰς Αἰδηψὸν ἐπὶ ἑβδομάδα καταλιπὼν τὴν κόρην μόνην φύλακα τῆς καλύβης, ὥστε οὐδ' ἐκεῖθεν εἶχον νὰ φοβηθῶσιν. Ἄλλως δ' ὁ μονόφθαλμος, ὅταν ἔκλειε βεβαρημένος ὑπὸ τοῦ ὕπνου καὶ τοῦ οἴνου τὸν ἕτερον ὀφθαλμόν, ἦτο βέβαιον ὅτι δὲν θ' ἀφυπνίζετο οὐδ' ὑπὸ τῆς σάλπιγγος τοῦ ἀγγέλου. Ἡ κόρη κατελίμπανεν αὐτὸν νύκτας ὅλας μόνον ῥέγχοντα καὶ ἔσπευδεν εἰς συνάντησιν τοῦ φιλτάτου.

Ὁ Γιαννιός, θρασυνθεὶς ἐκ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Ἀθιγγάνου ἐτόλμησε δὶς ἢ τρὶς νὰ ἔλθῃ τὴν νύκτα εἰς τὴν καλύβην, ἀλλ' ἠναγκάσθη νὰ διακόψῃ τὰς ἐκδρομὰς ταύτας, διότι συναντήσας ποτὲ χωρικὸν ἐκ Τσαπουρνιᾶς γνωστόν, ἐνεδρεύοντα χάριν λαγωῶν ὄπισθεν τῶν θάμνων, καὶ ἀρνηθεὶς ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὴν ἐρώτησιν τίς ἦτο, ἐτουφεκίσθη ὑπ' αὐτοῦ ἐξ ἀποστάσεως ἀνεπιτυχῶς.

Ὁ χωρικὸς ἀφηγήθη τὸ πρᾶγμα ἐν τῷ χωρίῳ τὴν ἐπομένην καὶ πολλῶν ὑπονοιῶν καὶ εἰκασιῶν ἐγένετο τοῦτο ἀφορμή. Τινὲς ἐφρόνουν ὅτι ζωοκλέπτης θὰ ἦτο ὁ ἄνθρωπος ἢ φυγόδικος, γέρων τις δὲ μικρόσωμος πεφημισμένος ἐπὶ πονηρίᾳ, ὃν ἐπὶ ταύτῃ κα προσωνόμαζον Μωραΐτην, καμμύων τὸν ὀφθαλμὸν ὑπέλαβεν :

— Κάτι θηλυκὸ εἶνε 'ς τὴ μέση !

Εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον ὁ Γιαννιὸς ἤρχετο νῦν σπανιώτερον ἢ ἄλλοτε. Ὁσάκις ἐπάτει τὸν οὐδὸν αὐτοῦ κατελαμβάνετο ὑπὸ ἀλγεινοῦ τινος συναισθήματος. Ἐκεῖ ἀνελογίζετο τὸ μέγεθος τοῦ παραπτώματος, εἰς ὃ εἶχεν ὑποπέσῃ παρασυρθεὶς ὑπὸ τῆς ἀγάπης. Καὶ ἐφοβεῖτο ἑκάστοτε μὴ ἐφωράθη, καὶ παρεξήγει συχνὰ τὸν τρόπον τοῦ πατρός, καὶ πολλάκις ἀνέμενε τρέμων ν' ἀκούσῃ αἴφνης ἐκσπῶσαν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κεραυνοβόλον τὴν ὀργὴν καὶ τὴν πατρικὴν κατάραν.

Μόνον ἐκεῖ ὑπὸ τὴν στέγην τοῦ γενεθλίου οἴκου ἔπτησσε δειλῶς ὁ ἔνοχος ἔρως τοῦ ποιμένος. Ἀλλὰ εὐθὺς ὡς διεσκέλιζε τὴν θύραν, τὸ πανίσχυρον αἴσθημα ἀνελάμβανε πάλιν ἀπόλυτον τὴν κυριαρχίαν. Ὁ ἁπλοῦς ἀγρότης πεποιθὼς ὅτι διετέλει ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ μαγικοῦ βοτάνου, ἔκυπτε δουλικῶς τὴν κεφαλήν, αἰσθανόμενος τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐς ἀεὶ δεδεμένας ὑπὸ ἀλύσεων ἀδιαρρήκτων, οὐδ' ἐπεχείρει ν' ἀποσείσῃ ταύτας—ἄλλως ἦτο τόσον ἁπαλὰ τῶν θωπειῶν καὶ τῶν φιλημάτων τὰ δεσμά ! . . .

Ἐνῷ ἐν ἀρχῇ ἐθεώρει σωτήρια τὰ δύο ἔτη τοῦ χωρισμοῦ, ἐνῷ προσεδόκα τὴν ἡμέραν τῆς ἀναχωρήσεως ὡς ἡμέραν ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τοῦ ἀσκόπου καὶ ἀνοσίου τούτου ἔρωτος, πρὸς ὃν ἡ μοῖρα τὸν παρέσυρε, νῦν, καθ' ὅσον προσήγγιζεν ἡ 1 Αὐγούστου, ὡρισμένη ἡμέρα τῆς ἐν τῷ στρατῷ κατατάξεως, ἐκορυφοῦτο ὁ πόνος αὐτοῦ ἐπὶ τῷ χωρισμῷ.

Ἡ Ζεμφύρα ἔβλεπεν αὐτὸν κατηφῆ, δακρύοντα ἐνίοτε καὶ ἠρώτα ἀνησυχοῦσα τὴν αἰτίαν. Ἐκεῖνος δ' ἀπέκρυπτε τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν θλῖψιν ἀπέδιδεν εἰς ἄλλας ἀφορμάς, ἰδίᾳ δ' εἰς τοὺς φόβους, οὓς εἶχε πάντοτε μὴ ἀνακαλυφθῶσιν ὑπὸ τῶν γονέων αἱ μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ Γυφτοκάβουρα σχέσεις αὐτοῦ. Καὶ ἐκείνη τότε παρεμύθει αὐτόν, διεβεβαίου περὶ τῆς αἰωνίου ἀγάπης της καὶ ἐπέλεγε :

— 'Σ τὸ ὑστερνὸ κανεὶς δὲν 'μπορεῖ νὰ μᾶς χωρίσῃ, ἔτσ' εἶνε γραφτὸ πλειὰ μὲ τῆς Μοίρας τὸ χέρι. Ὅπου νὰ πᾷς κοντά σου θἄρθω, σκλάβα θὰ σέρνωμαι 'ς τὰ πόδια σου !

Καὶ ἤρχιζαν ἔπειτα σχέδια περὶ τοῦ προσεχοῦς χειμῶνος : ποῦ θὰ συναντῶνται, πῶς θὰ βλέπωνται τὰς νύκτας τὰς μαύρας, ὅταν ὅλοι θὰ ζητῶσιν ἄσυλον ὑπὸ στέγην παρὰ τὴν πυράν. Ἐνῷ δ' ἐνόμιζεν ὅτι διὰ τούτων ἐμάλασσε τὴν ἀλγοῦσαν καρδίαν τοῦ φιλτάτου, παρώξυνε μάλιστα καὶ ἐξηρέθιζε τὴν πληγὴν αὐτοῦ,

Digitized by Google

συνειδότος πόσον φροῦδα ἦσαν τὰ σχέδια ταῦτα!...

[Ἕπεται συνέχεια]

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΚΑΙ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΙΣ ΤΟΥ ΨΕΥΔΟΥΣ

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΨΕΥΣΤΩΝ

Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.

Β΄ κλάσις: Ψεύδη βλαπτικὰ ἢ ἀντικοινωνικά

Ἐνταῦθα θὰ ἴδωμεν ὅλας τὰς λεγεῶνας τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν ἀπειλητικὰς καὶ εἰδεχθεῖς τὴν ὄψιν πορευομένας πρὸς ἔφοδον κατὰ τῆς κοινωνίας μὲ τὸν αὐτὸν ὁμοιόμορφον ὁπλισμόν, *τὸ ψεῦδος*.

Ὁ φθόνος, ἡ πλεονεξία, ἡ ἐκδίκησις, ἡ ἀσυνείδητος φιλοδοξία, ὁ ἔρως, τὸ μῖσος, ἡ ματαιοδοξία καὶ πάντα ἐν γένει τὰ βίαια πάθη, ὧν ἡ ἐκπλήρωσις σκοπεῖ τὸ μὲν τὴν βλάβην τῶν ἄλλων, τὸ δὲ τὸ ἀτομικὸν συμφέρον ἢ καὶ συνηθέστερον ἀμφότερα ὁμοῦ, ἔχουσιν ὡς ὄργανον καὶ μέσον ἱκανοποιήσεως αὐτῶν τὸ ψεῦδος. Ὁ κοινὸς λοιπὸν καὶ γενικὸς χαρακτὴρ τῶν ψευδῶν τούτων εἶνε κατ' ἐξοχὴν ἀντικοινωνικός. Διαιροῦμεν δὲ αὐτὰ εἰς δύο τάξεις:

Πρῶτον *εἰς ψεύδη πρὸς ἐπίθεσιν, πρὸς ὑπεράσπισιν, ἢ καὶ πρὸς ἀμφότερα ὁμοῦ*.

Δεύτερον *εἰς ψεύδη παθολογικά*.

Καὶ ἐν τοῖς πρώτοις μὲν ὑπάγονται:

Τὸ γένος τῶν συκοφαντῶν μὲ τὰ διάφορα εἴδη καὶ τὰς ποικιλίας αὐτοῦ.

Οἱ συκοφάνται, οἵτινες χάριν ἀντεκδικήσεως διὰ γενομένην ποτὲ αὐτοῖς ἀδικίαν, ἀσήμαντον, ἐλαφρὰν ἢ βαρεῖαν, ἐπωφελοῦνται πάσης περιστάσεως ὅπως ὑπούλως, τεχνηέντως ἢ φανερῶς καὶ ἀποτόμως διαδίδωσι ψεύδη κατὰ τοῦ ἐχθροῦ αὐτῶν ἢ διαστρέφωσι καὶ κακῶς ἑρμηνεύωσι τοὺς λόγους καὶ τὰς πράξεις τοῦ ἐχθροῦ των ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ὑπονομεύσεως καὶ ὑποτιμήσεως τῆς ὑπολήψεως αὐτοῦ παρὰ τῇ κοινῇ συνειδήσει· τούτου ἅπαξ κατορθωθέντος ἡ ἰσορροπία ἀποκαθίσταται ἐν τῷ σάλῳ τῆς ἐμπαθοῦς ψυχῆς των.

Οἱ συκοφάνται, οἵτινες ἐξ ἁπλῆς ζηλείας ἢ φθόνου ἢ καὶ ἀντεκδικήσεως συστηματικῶς καταδιώκουσι καὶ μετὰ σατανικῆς ἐπιμονῆς τὸ θῦμα αὐτῶν, ὑφαίνοντες ἐν τῷ σκότει ἀνήκουστα ψεύδη, ὑποκρινόμενοι ταρτουφικῶς ἐν τῇ κοινωνίᾳ πρὸς ἀπόκτησιν τῆς συμπαθείας καὶ ἐμπιστοσύνης αὐτῆς τὸν ἀθῶον καὶ ἅγιον ἵνα ἀσφαλέστερον ἐπιτύχωσι τοῦ σκοποῦ των· ἀποθέτουσι δολίως καὶ μετὰ τέχνης ὡς σκορπιοὶ τὸ δηλητήριόν των ἐπωφελούμενοι καὶ τῆς ἐλαχίστης καταλλήλου περιστάσεως, δημιουργοῦσι σχέδια ἐπὶ σχεδίων καὶ δὲν εὑρίσκουσιν ἡσυχίαν ἐν τῇ μελανῇ ψυχῇ αὐτῶν πρὸ τῆς ἐξολοθρεύσεως ἢ τῆς σπουδαίας βλάβης τοῦ ἐχθροῦ των. Οὗτοι εἰσὶν οἱ κροταλίαι τῶν ὄφεων τούτων τῆς κοινωνίας. Ὁ Σαίξσπηρ παρέχει ἡμῖν ὡς τέλειον τύπον τοιούτου εἴδους συκοφάντου τὸν Ἰάγον.

Οἱ συκοφάνται, οἱ ἧττον σχετικῶς βλαπτικοὶ καὶ καλοηθεστέρου εἴδους, οὓς δέον μᾶλλον νὰ ἀποκαλέσωμεν *κακογλώσσους*. Οὗτοι ὑπερβάλλουσιν ἢ ὑποτιμῶσι τὰ προτερήματα ἢ τὰ ἐλαττώματα ἄλλου προσώπου ἐξ ἁπλῆς παιδαριώδους ζηλείας ὁρμώμενοι, ἢ παραμορφοῦσι χαιρεκάκως τὰ κατ' αὐτὸ περιστάσεως δοθείσης. *Τὸ εἶδος* τοῦτο ἀποτελεῖται ἰδίως ἐκ γυναικῶν, ὧν τὸ στόμα εἶνε τὸ σύνηθες ἐνδιαίτημα τῆς φλυαρίας.

Ἐν τέλει ἐνταῦθα ἀνήκουσι πάντες ὅσοι ψεύδονται πρὸς βλάβην ἄλλου καὶ ἐξυπηρέτησιν τῶν ὑλικῶν ἢ ἠθικῶν συμφερόντων αὐτῶν.

Τὸ γένος τῶν πολιτικῶν καὶ πολιτευομένων.

Εἴδομεν προηγουμένως ὅτι ὑπάρχουσι πολιτικοὶ ψευδόμενοι ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος· ὀφείλομεν ὅμως νὰ παρατηρήσωμεν ἐνταῦθα ὅτι οἱ τῆς κατηγορίας ἐκείνης πολιτικοὶ δὲν ἀποτελοῦσιν ὅλως κεχωρισμένον καὶ αὐθύπαρκτον, οὕτως εἰπεῖν, *γένος*, ἐντελῶς διάφορον τούτου περὶ οὗ θὰ ὁμιλήσωμεν ἐνταῦθα· τοὐναντίον τὰ δύο *γένη* ἐν πολλοῖς ταὐτίζονται καὶ συγχέονται. Ὅπως εἷς *ὠφέλιμος* καὶ *κοινωνικὸς* πολιτικὸς ἐν δεδομένῃ τινὶ περιπτώσει δύναται νὰ ψευσθῇ πρὸς βλάβην τῆς κοινωνίας ἀπὸ πάθους τινὸς ὁρμώμενος, οὕτω καὶ ὁ *βλαπτικὸς καὶ ἀντικοινωνικὸς* πολιτικὸς δύναται ἐνίοτε νὰ εἴπῃ τὴν ἀλήθειαν ἔχων ὑπ' ὄψιν τὸ συμφέρον τῆς κοινωνίας καὶ οὐχὶ τὸ ἑαυτοῦ. Δὲν εἶνε βεβαίως δυνατὸν ἑκάτερος τούτων νὰ εἶνε ἀπολύτως ψεύστης ἢ *ἀπολύτως* φιλαλήθης. Ἡ κοινὴ γνώμη ὅταν ἀποκαλῇ πολιτικόν τινα ἄνδρα χρηστόν, εἰλικρινῆ, τίμιον, ἐνῷ εἰς ἕτερον δίδει τὰ ἐπίθετα τοῦ δημαγωγοῦ, ἀνειλικρινοῦς, ἀπατεῶνος ἢ προδότου, ἔχει ὑπ' ὄψιν τὸν ἐλάσσονα ἢ μείζονα ἀριθμὸν τῶν ψευδῶν, τὰ ὁποῖα ἑκάτερος τῶν πολιτικῶν τούτων ἀνδρῶν ἐν τῷ πολιτικῷ βίῳ αὐτῶν εἶπε πρὸς τὴν κοινωνίαν.

Ὅσοι τῶν ἀνθρώπων ἔρχονται εἰς ἐπαφὴν μετὰ μείζονος ἀριθμοῦ ἀτόμων ἐν τῇ κοινωνίᾳ κατ' ἀνάγκην ψεύδονται συχνότερον, διότι ἡ κοινωνικὴ σχέσις βασίζεται ἐπὶ τοῦ ψεύδους καὶ διατηρεῖται δι' αὐτοῦ· ὡς παράδειγμα φαεινὸν τῆς ἀληθείας τοῦ ἀξιώματος τούτου ἔχομεν τοὺς πολιτικοὺς καὶ τοὺς ἐμπόρους. Ἐπίσης τὸ ψεῦδος λέγεται τόσον συχνότερον ὅσον ἡ διαφορὰ τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων εἶνε μεγαλειτέρα· διὸ ψευδόμεθα πλειότερον πρὸς τὰ παιδία ἢ πρὸς τοὺς ἐνήλικας, πλειότερον πρὸς τὰς γυναῖκας ἢ τοὺς ἄνδρας,

Digitized by Google

πλειότερον πρὸς τοὺς ἀμαθεῖς καὶ ἀκαλλιεργήτους τὸν νοῦν ἢ πρὸς τοὺς ἀνεπτυγμένους, ἐν γένει δὲ μεταξὺ δύο ἀνομοίων κοινωνικῶν τάξεων τὸ ψεῦδος εἶνε ἐν μεγαλειτέρᾳ χρήσει· ὁ χωρικὸς π. χ. ψεύδεται πλειότερον πρὸς τὸν ἀστὸν ἕνεκα τῆς πρὸς αὐτὸν δυσπιστίας του ἢ πρὸς τὸν συγχωρίτην αὐτοῦ, διὸ καὶ παρὰ τοῖς ἀστοῖς ἐπικρατεῖ ἡ ἐσφαλμένη ἰδέα ὅτι οἱ χωρικοὶ εἰσὶ συνήθως πονηροὶ καὶ ὕπουλοι, ἀλλὰ διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ οἱ χωρικοὶ θεωροῦσιν τοὺς ἀστοὺς ψεύστας καὶ πονηρούς.

Ὅθεν οἱ πολιτικοὶ ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐρχόμενοι εἰς συνάφειαν μετὰ μεγάλης μερίδος ἀνθρώπων ἢ καὶ ἐμμέσως μεθ' ὅλου τοῦ ἔθνους, ἀφ' ἑτέρου δὲ θεωροῦντες τὸν λαὸν ὡς ἓν *μέγα παιδίον*, κατ' ἀνάγκην ψεύδονται συχνότερον καὶ πλειότερον πάντων τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων.

Τὰ προγράμματα, τὰ ὁποῖα ἐκθέτουσι πρὸς τὸ κοινόν, περὶ τῆς μὴ τηρήσεως τῶν ὁποίων καὶ αὐτοὶ καὶ ὁ λαὸς ἐκ τῶν προτέρων καὶ κατὰ σιωπηρὰν ὡς εἰπεῖν συνθήκην εἰσὶ βέβαιοι, αἱ χειραψίαι καὶ αἱ προσπεποιημέναι φιλοφρονήσεις πρὸς τοὺς ἐκλογεῖς, αἱ ὑποσχέσεις διαφόρου φύσεως αἱ οὐδέποτε ἐκτελούμεναι, αἱ συκοφαντίαι κατὰ τῶν ἀντιπάλων μερίδων, αἱ σοφιστεῖαι καὶ στρεψοδικίαι ἀπὸ τοῦ βήματος ἢ διὰ τοῦ τύπου, ἡ ρητορικὴ τοῦ πατριωτισμοῦ, αἱ καταχθόνιαι ἐπινοήσεις ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς κατασυντρίψεως τῶν κρατούντων καὶ ἐν γένει πάντα τὰ μηχανεύματα ἀπὸ τῶν ἀθωοτέρων μέχρι τῶν ἀγενεστέρων καὶ ἐγκληματικωτέρων λαμβάνουσι χώραν διὰ τοῦ ψεύδους. Ἄνευ τοῦ ψεύδους οὔτε συμπολίτευσις οὔτε ἀντιπολίτευσις θὰ ὑπῆρχεν ἐν ταῖς πολιτείαις. Πόσων ἡ γλῶσσα λέγει *ὄχι* ἐνῷ ἡ συνείδησις φωνάζει *ναί*! Πόσας ἀγορητικὰς δυφδίας θὰ ἀκούομεν ἀπὸ τοὺς ρήτορας τοῦ βήματος τῆς βουλῆς π. χ., ἐὰν ἡ φωνὴ τῆς συνειδήσεως τῶν ρητόρων ἠκούετο ὡς ἡ φωνὴ τοῦ λάρυγγος.

Τὰ ψεύδη τῶν πολιτικῶν ἀποβαίνουσιν ἐνίοτε καταστρεπτικὰ δι' ὅλον τὸ ἔθνος. Ἐκ τῆς προσφάτου ἱστορίας δυνάμεθα νὰ λάβωμεν ἓν τοιοῦτο παράδειγμα. Πολλοὶ τῶν ἀναγνωστῶν θὰ ἔμαθον — ἐὰν παρηκολούθησαν τὰς ἐφημερίδας τοῦ προπαρελθόντος ἔτους — τὰ κατορθώματα καὶ τὴν τύχην τοῦ περιωνύμου ἐκείνου Σεΐκου μικροῦ τινος κράτους τῆς κεντρικῆς Ἀφρικῆς, ὅστις μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἐξουσίας πρὸς παράτασιν αὐτῆς ἐψεύδετο εἰς τὸν λαὸν οὗ ἐκηρύχθη ἀρχηγός, ὑποσχόμενος αὐτῷ ψευδῶς καὶ ἐπὶ ἓν ὁλόκληρον ἔτος τὸν πόλεμον καθ' ἑνὸς γείτονος κράτους. Ὁ δυστυχὴς λαὸς φανταζόμενος ἐκ τῶν προτέρων τὰς λεηλασίας καὶ τὸ ἄφθονον τῆς λείας, ἣν θὰ εὕρισκεν ἐν τῷ γείτονι ἐχθρικῷ κράτει, τοῦ ὁποίου τὴν ἧτταν ἐθεώρει ὡς βεβαίαν, ὑπέστη κολοσσιαίας θυσίας, πειθόμενος εἰς τὰ ψεύδη τοῦ Σεΐκου, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ μάτην ἀναμενομένου πολέμου καὶ τῆς μορφῆς τοῦ Ἄρεως, εἶδε τὰ νῶτα τοῦ Σεΐκου φεύγοντος ἐν σπουδῇ κατὰ τὴν κρισιμωτέραν στιγμὴν καὶ ἐγκαταλείποντος αὐτὸν ἐκπεπληγμένον πρὸ τοῦ θεάματος.

Τὸ ψεῦδος παρὰ τοῖς πολιτικοῖς χρησιμεύει ὡς φύλλον συκῆς πρὸς κάλυψιν τῶν ἀποκρύφων μερῶν τῆς ψυχῆς των, ὡς προσωπεῖον πρὸς ἀπόκρυψιν τῆς φυσιογνωμίας τῆς ἐσωτερικῆς προσωπικότητός των, διὸ καὶ μετὰ τὴν ἐγκληματικωτέραν πολιτείαν αὐτῶν ἔχουσι τὸ θάρρος νὰ παρουσιάζωνται πάλιν πρὸ τῆς κοινωνίας, ἀποδεικνύοντες εὐκολώτατα τὴν ἀθωότητά των διὰ τοῦ ψεύδους.

Τὸ περίεργον δὲ εἶνε ὅτι χάρις εἰς τὴν ἀνθρωπίνην λογικὴν τὰ ψεύδη τῶν πολιτευομένων ἕνεκα τῆς μεγάλης καὶ συχνῆς χρήσεως αὐτῶν ἀπολλῦσιν ἐν τῇ κοινῇ συνειδήσει τὴν κακὴν σημασίαν αὐτῶν ὥς τι ἀνήθικον κατ' ἀρχὴν θεωρουμένων, καὶ λαμβάνουσιν ἄλλο ὄνομα οἷον *ἐπιδεξιότης*, *ἱκανότης*, διὸ καὶ ὑπὸ τῶν πολλῶν οὐ μόνον οἱ πολιτικοὶ ψεῦσται δὲν κατακρίνονται γενικῶς, ἀλλὰ καὶ τοὐναντίον ἐπαινοῦνται καὶ θεωροῦνται ἱκανοὶ καὶ ἐπιτήδειοι ἄνθρωποι. Τὸ αὐτὸ ἄλλως συμβαίνει καὶ διὰ τὰ ἐγκλήματα· ὅσον ταῦτα συχνότερον συμβαίνουσιν ἐν κοινωνίᾳ τινί, τοσοῦτον ὀλιγωτέραν ἐντύπωσιν ἐμποιοῦσιν εἰς αὐτὴν καὶ ἧττον αὐστηρῶς τιμωροῦνται ὑπὸ τῶν ὁρκωτῶν, τῶν ἀντιπροσώπων τούτων τῆς κοινῆς γνώμης καὶ τῆς κοινῆς ἠθικῆς τῆς κοινωνίας, ἐνῷ ἀκριβῶς ἔπρεπε τὸ ἐναντίον νὰ γίνηται. Κατὰ τὸν Tarde ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἰταλίᾳ τὰ ἐγκλήματα εἰσὶ πολὺ ἀφθονώτερα ἢ ἐν τῇ βορείῳ, τιμωροῦνται δὲ ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ ἧττον αὐστηρῶς ἐν ἐκείνῃ ἢ ἐν ταύτῃ.

Τῆς ἀληθείας τοῦ γεγονότος τούτου ἔχομεν ἄλλως μεγάλην πεῖραν δυστυχῶς ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες, οἵτινες βλέπομεν καθ' ἑκάστην ἐν τοῖς χρονικοῖς τῶν ἑλληνικῶν κακουργοδικείων τοὺς ὁρκωτοὺς ἡμῶν πανταχοῦ ἀνακαλύπτοντας *βρασμοὺς ψυχῆς* καὶ τὰ *δύο* ἐκεῖνα περιώνυμα *ἐλαφρυντικά*, ἕνεκα τῶν ὁποίων οἱ μὲν φονεῖς τιμωροῦνται μὲ ἑνὸς ἔτους ἢ δύο μέχρι πέντε ἐτῶν, φυλάκισιν, οἱ δὲ κλέπται μὲ ὀκτὼ ἢ δέκα ἐτῶν, ὡς ἐσχάτως ἐν τοῖς χρονικοῖς τῶν δικαστηρίων ἡμῶν παρετηρήσαμεν μίαν τοιαύτην περίπτωσιν. Ἐν τούτοις ὁ βαθμὸς τῆς αὐστηρότητος τῶν ἐγκλημάτων ἐν κοινωνίᾳ τινὶ εἶνε ἐν τῇ τιμωρίᾳ τὸ ἀλάνθαστον σημεῖον τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐπικρατούσης ἠθικῆς καὶ τοῦ πολιτισμοῦ ἐν αὐτῇ.

Τὸ ὑποκάμισον ὅπερ φέρομεν ἐσωτερικῶς δὲν τὸ αἰσθανόμεθα ἕνεκα τῆς ἀεννάου ἐπαφῆς αὐτοῦ μετὰ τῆς ἐπιφανείας τοῦ δέρματος καὶ τῆς

Digitized by Google

εντεῦθεν ἐπακολουθούσης *συνηθείας* αὐτοῦ Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον, φαίνεται, ἕνεκα τῆς ἀενάου ἐπαφῆς τῶν ψευδῶν καὶ ἐγκλημάτων μετὰ τῆς ἐπιφανείας τῆς ἠθικῆς συνειδήσεως, αἱ ἐντυπώσεις ταύτης εἰσὶν ἀσήμαντοι καὶ ἑπομένως ἡ ἀντίδρασις μηδαμινή, ὡς αἱ ἐκ τῆς ἐπαφῆς τοῦ ὑποκαμίσου ἐντυπώσεις τῶν νεύρων τοῦ δέρματος εἰσὶ σχεδὸν μηδαμιναί: τὸ ὑποκάμισον εἶνε τὰ ψεύδη καὶ τὰ ἐγκλήματα, τὸ δέρμα δὲ ἡ ἠθικὴ συνείδησις. Αὕτη ἐν Ἑλλάδι π. χ. κυρίως ἀντιδρᾷ τότε μόνον, *ὅταν φορέσῃ νέον ὑποκάμισον*, τουτέστι ὅταν συμβῇ μέγα τι στυγερὸν καὶ ἀποτρόπαιον κακούργημα, τότε δὲ λέγομεν ὅτι *συνεταράχθη* ἅπασα ἡ κοινωνία ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τῆς στυγερᾶς δολοφονίας κτλ. ὡς συνταράσσεται τὸ σῶμα τοῦ φοροῦντος νέον καὶ ψυχρὸν ὑποκάμισον. Εἰ δὲ μὴ τὰ ἄλλα ἐγκλήματα τὰ καθ' ἑκάστην συμβαίνοντα εἶνε *συνειθισμένα* πράγματα!

Διὰ τὸν φυσιολογικὸν λοιπὸν τοῦτον λόγον καὶ τὰ ψεύδη τῶν πολιτικῶν οὐδεμίαν σχεδὸν ἐντύπωσιν ποιοῦσιν ἐπὶ τοῦ κοινοῦ.

Εἰς τὸ *γένος* τοῦτο τῶν πολιτικῶν ἐμπεριλαμβάνεται καὶ τὸ *εἶδος* ἐκεῖνο τῶν *δημοσιογράφων*, οἵτινες τὸ ἀτομικὸν αὐτῶν συμφέρον ἢ τῆς μερίδος, ἐν ᾗ τάσσονται, ὑπ' ὄψιν ἔχοντες, γράφουσι τὰ ἐναντία ἐκείνων, ὅσα ἐνδομύχως σκέπτονται καὶ φρονοῦσι ψευδόμενοι κυνικώτατα, διαστρεβλοῦντες τὰ γεγονότα καὶ παραμορφοῦντες τὴν ἀλήθειαν. Οὗτοι εἰσὶν οἱ θορυβωδέστεροι κήρυκες τοῦ ψεύδους ἐν τῇ κοινωνίᾳ, οἱ ἐκμεταλλευταὶ ὅλων τῶν εὐγενῶν αἰσθημάτων αὐτῆς ἀπὸ τοῦ πατριωτισμοῦ μέχρι τῆς φιλανθρωπίας.

Ἐκκαμινεύουσι παντὸς εἴδους σκωρίαν ἰδεῶν, παθῶν, τάσεων καὶ οὐτοπιῶν διὰ τοῦ πυρὸς τῶν ταπεινοτέρων ἀνθρωπίνων παθῶν· αἱ ἀτμώδεις φράσεις, οἱ καπνοὶ τῶν κοινοτοπιῶν, τὰ ἀέρια τῶν ψευδῶν αἰσθημάτων διαχέονται ἀφθόνως εἰς τὴν κοινωνικὴν ἀτμόσφαιραν καὶ δηλητηριάζουσιν ἅπασαν τὴν κοινωνίαν.

Ὁ τύπος, ὁ ἄφωνος οὗτος Στέντωρ, οὗ τὴν φωνὴν ἰσχυρῶς αἰσθανόμεθα χωρὶς νὰ ἀκούωμεν, ψεύδεται τοσούτῳ μᾶλλον ἀσυστόλως καὶ ὑπερβολικῶς, καθόσον ἀποτείνεται πρὸς μεγάλην μᾶζαν ἀνθρώπων· τὸ ψεῦδος αὐτοῦ εἶνε ἀθροιστικόν, ἤτοι ἐνέχει πάντα τὰ στοιχειώδη ψεύδη, δι' ὧν ἐξαπατᾶται ἓν ἕκαστον ἄτομον χωριστὰ καὶ ἅπαντα ταὐτοχρόνως ὁμοῦ. Οἵαν σχέσιν ἔχουσιν ἐν τῇ ζωολογίᾳ οἱ λύκοι πρὸς τοὺς κύνας, τὴν αὐτὴν ἔχει καὶ τὸ *εἶδος* τοῦτο τῶν δημοσιογράφων πρὸς τοὺς δημοσιογράφους ἐκείνους τῆς *Α' Κλάσεως*, οἵτινες διὰ τὸ συμφέρον τῆς κοινωνίας εἰλικρινῶς ἐργαζόμενοι ψεύδονται ἐνίοτε πρὸς ὄφελος αὐτῆς· εἶνε ἀληθὲς ὅτι ὁ κύων ὑλακτεῖ καὶ συχνάκις δάκνει, ἀλλὰ πάντοτε εἶνε ὠφέλιμον ζῶον. Ὁ λύκος ὅμως εἶνε πάντοτε βλαπτικὸν ὄν. Οὐχ ἧττον ἀκριβῆ ὅρια βεβαίως μεταξὺ τῶν δύο τούτων εἰδῶν δὲν ὑπάρχουσιν.

Τὸ γένος τῶν ἐκμεταλλευτῶν τῶν θρησκευτικῶν ἰδεῶν. Ἐνταῦθα ἀνήκουσιν ἅπαντες οἱ Γραμματεῖς, οἱ Φαρισαῖοι καὶ Ὑποκριταί, οἵτινες τὴν θρησκείαν ὡς ἐμπόριον μεταχειρίζονται, ἢ δι' αὐτῆς ἱκανοποιοῦσι παντὸς εἴδους πάθη καὶ ἐπιτυγχάνουσιν ἀθεμίτων καὶ ἀνόμων σκοπῶν. Οὗτοι μεγάλην ἐπίδρασιν ἐξασκοῦσιν ἐπὶ τῆς καθόλου πορείας τῶν κοινωνιῶν διὰ τῶν ψευδῶν των, ἰσχυρῶς κλονίζοντες πᾶσαν πεποίθησιν τοῦ λαοῦ ἐπὶ τῆς ἠθικῆς τῆς στηριζομένης ἐπὶ τῆς θρησκείας. Τὰ *εἴδη* ταῦτα διαιτῶνται εἰς τὰς τρώγλας τῶν μοναστηρίων, ἢ ἐν ταῖς πόλεσι καὶ τοῖς χωρίοις ἀποζῶντα ἐκ τῆς ἁπλότητος καὶ τῆς εὐπιστίας τῶν πολλῶν. Πόσην ἐπίδρασιν ἔσχον ἐπὶ τῆς τύχης τῆς ἀνθρωπότητος οἱ ψεῦσται τοῦ *γένους* τούτου, κάλλιον δύναταί τις νὰ ἐννοήσῃ ἀναδιφῶν τὰς σελίδας τῆς ἱστορίας καὶ τὰ χρονικὰ τῶν παρελθουσῶν ἐποχῶν. Σήμερον οἱ ψεῦσται οὗτοι κατὰ τὸ πλεῖστον ἀντικατεστάθησαν ὑπὸ τῶν πολιτικῶν.

Ἡ οἰκογένεια τῶν ἐμπόρων. Ἐνταῦθα κατατάσσομεν πάντα τὰ γένη καὶ εἴδη τῶν ἐμπορευομένων. Τοὺς κυρίως ἐμπόρους, τοὺς κυβιστάς, τοὺς βιομηχάνους, τεχνίτας κτλ. Πόσα ψεύδη δὲν λέγει ὁ ἔμπορος διὰ νὰ πωλήσῃ τὸ ἐμπόρευμά του! Τί δὲν μηχανᾶται ὁ βιομήχανος διὰ νὰ νοθεύσῃ τὰ διάφορα προϊόντα τῆς βιομηχανίας! Ποίας πονηρίας δὲν ἐφευρίσκουσιν οἱ ἄνθρωποι τῶν χρηματιστηρίων πρὸς ἐξαπάτησιν ἀλλήλων καὶ τῶν ἀδαεστέρων! Ἐμπόριον ἄνευ ψεύδους εἶνέ τι ἀδύνατον. Ἐν πάσῃ δοσοληψίᾳ μεταξὺ δύο ἀνθρώπων ἡ παρουσία τῆς δυσπιστίας οὐδὲν ἄλλο σημαίνει ἢ τὴν συνείδησιν τοῦ ψεύδεσθαι, ἣν ἑκάτερος τῶν συναλλασσομένων ἔχει ἐν ἑαυτῷ. Ὑποπτεύει τις τὸ ψεῦδος, διότι ὁ ἴδιος ἐψεύσθη πολλάκις.

Οἰκογένεια τῶν κλεπτῶν καὶ κακούργων. Ὁ κλέπτης ἢ ὁ κακοῦργος πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν πράξεών του καὶ ἵνα ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ, ἀποκρύπτει ἀπὸ τοῦ μέλλοντος θύματος εἴτε διὰ λόγων εἴτε διὰ προσποιητῶν πράξεων τὰ διανοήματά του, ἤτοι ψεύδεται. Ὅταν δὲ συλληφθῇ ὑπὸ τῆς δικαιοσύνης, ψεύδεται ἐπίσης πρὸς ὑπεράσπισίν του, ἀρνούμενος τὰ γενόμενα, ἢ ἄλλην ἑρμηνείαν δίδων εἰς αὐτά. Ἐνταῦθα ἀνήκουσι τὸ *εἶδος* τῶν κυρίως κλεπτῶν καὶ *λωποδυτῶν*, τῶν *ἀπατεώνων* (charlatans), τῶν *πλαστογράφων*, χαρτοπαικτῶν, τῶν *καταχραστῶν ἐμπιστοσύνης* καὶ τῶν πάσης ἀποχρώσεως ἐγκληματιῶν. Τὰ *εἴδη* ταῦτα ἐμποιοῦσιν ἀποστροφὴν καὶ ἀποτροπίασιν εἰς τὴν κοινωνίαν, διότι τὸ ψεῦδος ἐνταῦθα φαίνεται ὅλως γυμνὸν καὶ ἐστερημένον παντὸς προσχήματος ἀληθείας, διὸ ὅμως εἶνε καὶ ἐν ταύ-

Digitized by Google

τῷ ὀλιγώτερον ἐπικίνδυνον καὶ βλαπτικὸν αὐτῇ σχετικῶς πρὸς τὰ ἄλλα ψεύδη, τὰ ὁποῖα δυσκόλως ἐξελέγχονται καὶ διακρίνονται ἀπὸ τῆς ἀληθείας, ἧς τὴν χροιὰν ἐξωτερικῶς λαμβάνουσι, καὶ πᾶσαν προφύλαξιν σχεδὸν ἀδύνατον καθιστῶσιν.

Ἡ οἰκογένεια τῶν εἰς τὰ ἐλευθέρια ἐπαγγέλματα ἀνηκόντων. Ἐνταῦθα οἱ *δικηγόροι* κατέχουσι τὴν πρώτην θέσιν ὡς πρὸς τὸ ἄφθονον καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν ψευδῶν. Δικηγόρος ἄνευ ψεύδους εἶνέ τι οὐτοπικόν. Τοῦ δικαίου ἑνὸς ὄντος, ἐν πάσῃ δὲ ὑποθέσει δύο δικηγόρων ὑπαρχόντων, ἕπεται ὅτι τὸ ψεῦδος θὰ χρησιμεύσῃ εἰς ἕνα ἐκ τῶν δύο ὡς ὄργανον τῆς ὑπερασπίσεως τῆς ὑποθέσεως. Σπάνιαί εἰσιν αἱ περιπτώσεις ἐκεῖναι, καθ' ἃς ἀμφότεροι οἱ δικηγόροι καλῇ τῇ πίστει νομίζουσιν, ὅτι ἔχουσι τὸ δίκαιον ὑπὲρ ἑαυτῶν, ὁσάκις π.χ. διάταξίς τις ἀσαφὴς τοῦ νόμου διττὴν ἑρμηνείαν δύναται νὰ λάβῃ. Ἀλλὰ καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐν ταῖς λεπτομερείαις τῆς διεξαγωγῆς τῆς ὑποθέσεως τὰ ψεύδη θὰ πληρώσωσι τὸν ἀτμοσφαιρικὸν ἀέρα τῆς αἰθούσης τοῦ δικαστηρίου. Ἀφαιρέσατε τὸ ψεῦδος ἀπὸ τοῦ δικηγόρου, ὁ δικηγόρος ἀσφυκτιᾷ καὶ θνήσκει, ὡς ἀσφυκτιᾷ τις καὶ θνήσκει μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος ὃν ἀναπνέει.

Οἱ ἰατροί, οἵτινες ψευδῶς λέγουσιν εἰς τὸν ἀσθενῆ ἢ τοὺς περὶ αὐτόν, ὅτι διέγνωσαν τὴν νόσον αὐτοῦ, καὶ διατάσσουσι φάρμακα, ψευδῶς διαβεβαιοῦντες τὸ ὠφέλιμον αὐτῶν.

Καὶ τέλος πάντες, ὅσοι ἐν τῇ ἐξασκήσει τῶν ἐλευθερίων ἐπαγγελμάτων λέγουσι τὰ ἐναντία ἐκείνων, ἅπερ ἐνδομύχως φρονοῦσιν ἢ διαβεβαιοῦσί τι, περὶ οὗ ἀμφιβάλλουσι καθ' ἑαυτούς.

Δευτέρα τάξις. Ψεύδη παθολογικά.

Ἐνταῦθα ἀνήκουσι διάφορα εἴδη ψευστῶν, οἵτινες ἔχουσιν ὡς κοινὸν χαρακτῆρα παθολογικόν τι ἔδαφος ἐν τῇ ἐκδηλώσει τῶν ψυχικῶν πράξεων. Ἐν ταῖς οἰκογενείαις ταύταις ἐπικρατοῦσι διάφορα νευρικὰ ἢ ψυχικὰ νοσήματα. Τὸ ψεῦδος ὑπὸ τούτων λέγεται οὐχὶ ἐκ συστηματικῆς καὶ ἐσκεμμένης προμελέτης, οὐδὲ ἐκ πάθους ὡρισμένου ἢ ἐλατηρίου πρὸς ἐπιδίωξιν συμφέροντος, ἀλλ' ὠθοῦνται ὑπὸ παθολογικῆς τινος κακίας καὶ σχεδὸν ἀσυνειδήτως, τῆς βουλήσεως, παρὰ τούτοις ἐντελῶς ἀνισχύρου καὶ ἀδυνάτου οὔσης, ἵνα βλάψωσιν ἄτομόν τι, ἢ νὰ ἐπισύρωσι τὴν προσοχὴν ἐφ' ἑαυτῶν, τὸ σκάνδαλον διὰ τὸ σκάνδαλον ἐπιδιώκοντες.

Αἱ ὑστερικαὶ παρέχουσι λαμπροὺς τύπους τοιούτων ψευστῶν. Ὁ Lasègue ἀναφέρει ὑστερικήν τινα Παρισινήν, ἥτις ἐπί τινα χρόνον εἶχε ταράξει τοὺς κύκλους τῆς διπλωματίας καὶ πολλὰς ἐστεμμένας κεφαλὰς τῆς Εὐρώπης. Ἡ γυνὴ αὕτη εἶχε γράψει πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Ἰταλίας Βίκτορα Ἐμμανουήλ, ὅτι εἶνε νόθος θυγάτηρ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ πριγκηπίσσης De Carignan. Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ τοῦ ἀληθοῦς τῆς διαβεβαιώσεως ταύτης ἔλεγεν, ὅτι δύναται νὰ προσαγάγῃ πολλὰ τεκμήρια, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὡμίλει εἰς τὸν βασιλέα καὶ περὶ ἑνὸς κιβωτιδίου ἐσφραγισμένου τῆς πριγκηπίσσης, τὸ ὁποῖον αὕτη εἶχεν ἐμπιστευθῆ πρὸς τὴν γυναῖκα, ἥτις ἀνέλαβε νὰ γαλουχήσῃ τὸ νόθον δῆθεν τέκνον της· ἡ τροφὸς αὕτη εἶχεν ἐκμυστηρευθῆ εἰς αὐτήν, ὅτε ἐνηλικιώθη, πολλὰ σχετικὰ πρὸς τὸ γεγονὸς τοῦτο. Ὁ βασιλεὺς κατ' ἀρχὰς οὐδὲν ἀπήντησεν, ἀλλὰ λαμβάνων ἐκ μέρους τῆς ὑστερικῆς ταύτης συχνάκις ἐπιστολάς, ἐν αἷς μετὰ μεγίστης τέχνης ἐδημιούργει τὸ μυθιστόρημα τῆς καταγωγῆς αὐτῆς, καὶ σκανδαλισθεὶς ἀπεφάσισε καὶ ἔστειλεν ἕνα ἐκ τῶν ὑπασπιστῶν του πρὸς τὸν Ναπολέοντα, παρακαλῶν αὐτὸν ὅπως διατάξῃ τὴν ἀστυνομίαν πρὸς ἐξακρίβωσιν τοῦ γεγονότος. Ἡ ἀστυνομία μετὰ πολλὰς ἐξετάσεις τῆς ὑστερικῆς γυναικὸς δὲν ἐπείσθη, ἀλλ' ὁ ὑπασπιστὴς τοῦ βασιλέως πεισθεὶς εἰς τοὺς λόγους καὶ τὰς ἀποδείξεις αὐτῆς καὶ γράψας τὴν πεποίθησίν του πρὸς τὸν βασιλέα, διετάχθη ὑπ' αὐτοῦ, ὅπως τὴν ὁδηγήσῃ εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Ἰταλίας, ἔνθα τῷ ὄντι ἡ ὑστερικὴ ἡρωῒς ἡμῶν μετέβη καὶ διέτριψεν ἀρκετὸν χρόνον. Μετὰ ταῦτα δὲ ἡμέραν τινὰ ἄνευ λόγου καὶ ἀφορμῆς τινος ἀναχωρεῖ αἰφνιδίως ἐκ τῆς Αὐλῆς τοῦ βασιλέως τῆς Ἰταλίας καὶ ἐπιστρέφει εἰς Παρισίους, ἔνθα ἐξακολουθεῖ νὰ διηγῆται εἰς πάντα τὸν μῦθον τῆς βασιλικῆς καταγωγῆς αὐτῆς. Ἡ ἀστυνομία ἐκ νέου ἐνεργήσασα ἀνακρίσεις ἀπεκάλυψε τὰ ψεύδη τῆς γυναικὸς ταύτης, ἥτις εἶχε κατορθώσει νὰ ἀποκρύψῃ μέχρι τοῦδε ὅτι ἦν σύζυγος ἑνὸς πτωχοῦ κουρέως. Ἕως οὗ ἡμέραν τινὰ προσαχθεῖσα ἐν τῇ Ἀστυνομίᾳ δι' ἐπιλήψιμόν τινα πρᾶξιν, προσεβλήθη ὑπὸ σφοδροῦ ὑστερικοῦ παροξυσμοῦ ἀπολήξαντος εἰς ἀφασίαν καὶ ἐτέθη ὑπὸ τὴν θεραπείαν τοῦ καθηγητοῦ Lasègue, ὅστις οὕτως εὗρε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐξετάσῃ αὐτὴν ὑπὸ ἰατροδικαστικὴν ἔποψιν.

Τὸ περίεργον εἶνε, ὅτι σὺν τῇ ἐπαναλήψει τῆς διηγήσεως τῆς αὐτῆς ἱστορίας εἶχε κατορθώσει νὰ πείσῃ καὶ τὸν σύζυγόν της περὶ τοῦ ἀληθοῦς τῆς βασιλικῆς καταγωγῆς αὐτῆς, περὶ ἧς βαθμηδὸν καὶ ἡ ἰδία ἐπείσθη ἐπὶ τέλους. Ἡ οἰκειοποίησις τῷ ὄντι τοῦ ψεύδους παρὰ δευτέρου προσώπου δὲν εἶνε σπανία. Πολλὰ ἄτομα ἀκούσαντα πολλάκις ψευδῆ τινα ἱστορίαν παρ' ἄλλου, ὑποκαθιστῶσιν ἑαυτοὺς εἰς τὸν διηγηθέντα αὐτὴν καὶ σὺν τῷ χρόνῳ καὶ τῇ ἐπαναλήψει διαβεβαιοῦσιν, ὅτι ἰδίοις ὄμμασιν εἶδον τὰ γεγονότα, ὅτι αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἔλαβον μέρος εἰς αὐτὰ κτλ. καὶ ἐπὶ τέλους πείθουσι καὶ ἑαυτούς, ὅτι ἀληθῆ λέγουσιν. Τοῦτο ἰδίως συμβαί-

Digitized by Google

νει εἰς τοὺς παῖδας, οἵτινες εὐκόλως ὑποκαθιστῶσιν ἑαυτοὺς εἰς τὰ πρόσωπα ἑνὸς διηγήματος, ὅπερ ἤκουσαν παρά τινος, διαβεβαιοῦντες ἐν ὅλῃ τῇ παιδικῇ ἀφελείᾳ, ὅτι αὐτοὶ ὑπῆρξαν οἱ ἥρωες τῶν γεγονότων τοῦ διηγήματος, πολλάκις δὲ ἕνεκα τῆς τάσεως ταύτης τῆς αὐταπάτης, τοῦ παραδόξου τούτου ψυχολογικοῦ φαινομένου γίνονται πρόξενοι σκανδαλωδῶν ὑποθέσεων καὶ ἐκθέσεως τῆς ὑπολήψεως ἀθώων προσώπων, ἢ ἐχρησίμευσαν ὡς ὄργανα ἀσυνείδητα συκοφαντιῶν ἐπικινδύνων εἰς ἀνθρώπους ἐπιδιώκοντας ἔνοχόν τι συμφέρον ἢ ἐκδίκησιν κατά τινος προσώπου.

Οἱ μικροὶ οὗτοι ψεῦσται εἰς οὓς *ὑποβάλλονται* τοιαῦτα ψεύδη βεβαιοῦσι μετὰ σταθερότητος, ὅτι *εἶδον* ἢ ἤκουσαν πράγματα, ὧν οὐδέποτε ὑπῆρξαν αὐτόπται ἢ αὐτήκοοι μάρτυρες. Πολλάκις δὲ καὶ ἀφ' ἑαυτῶν ὑπὸ μυστηριώδους τινὸς φυσικῆς κακίας ὠθούμενοι, δημιουργοῦσιν ἐκ τοῦ προχείρου λίαν ἐπικίνδυνα ψεύδη.

Περὶ τῶν ὑστερικῶν ἐνταῦθα προκειμένου, εἶναι τοῖς πᾶσι γνωστὸν ὅτι αὗται ὑπὲρ πᾶν ἄλλο νοσηρῶς τὰ νεῦρα διατεθειμένον ἄτομον ψεύδονται μετὰ τοῦ μεγαλειτέρου κυνισμοῦ καὶ μετὰ σατανικῆς πονηρίας, βοηθουμένης ὑπὸ ἀξιοθαυμάστου δημιουργικῆς δυνάμεως τῆς φαντασίας των. Εἷς ἐκ τῶν οὐσιωδεστέρων χαρακτήρων τῆς παραδόξου ψυχικῆς καταστάσεως αὐτῶν, οὐδέποτε σχεδὸν ἐλλείπων, εἶνε ἡ τάσις τοῦ ἐξαπατᾶν πάντα πλησιάζοντα αὐτοὺς καὶ πρώτιστα πάντων τὸν ἰατρόν. Εἶναι ἀπίστευτος ἡ ἐπινοητικὴ αὐτῶν ἱκανότης διὰ τὰ ψεύδη· μηχανῶνται τὰ ἀδύνατα, ἵνα ἐπισύρωσι τὴν προσοχὴν ἢ τὴν συμπάθειαν τῶν πλησιαζόντων αὐτοὺς καὶ πολλάκις οἱ πειραματιζόμενοι ἐπ' αὐτῶν ἰατροὶ ἐγένοντο παίγνια τῶν προσποιήσεων καὶ ψευδῶν των.

Ἐγνωρίσαμεν πρό τινων ἐτῶν ἐν τῇ κλινικῇ τοῦ Charcot νεάνιδά τινα 15έτιδα, Ῥωσσίδα, ἑβραϊκῆς καταγωγῆς, ἥτις ἐπὶ ἓν ἔτος ἠνάγκασε τοὺς γονεῖς αὐτῆς νὰ τὴν ὁδηγῶσιν ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν πρὸς συμβουλὴν τῶν διασημοτέρων ἰατρῶν τῆς Εὐρώπης δι' ἓν παράδοξον νόσημα, ὑφ' οὗ ἠτιᾶτο ὅτι ἔπασχεν. Ἐπέμενε νὰ ἔχῃ δεδεμένον τὸν δεξιὸν ὀφθαλμὸν δι' ἐπιδέσμου· ὁσάκις δὲ ἀφῄρει τὸν ἐπίδεσμον, ἀμέσως συνέστελλεν ἅπαντας τοὺς μῦς τοῦ δεξιοῦ ἡμίσεος τοῦ προσώπου λίαν ἰσχυρῶς, εἰς τρόπον ὥστε παρήγετο μία φρικώδης δυσμορφία ἐκ τοῦ παραδόξου τούτου μορφασμοῦ. Εὐθὺς δ' ἅμα ἐπετίθετο ὁ ἐπίδεσμος, ἢ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῆς χειρὸς ἐκλείετο ὁ δεξιὸς ὀφθαλμός, ὁ σπασμὸς τῶν μυῶν ἔπαυε καὶ τὸ πρόσωπον ἐλάμβανε τὴν φυσικὴν αὐτοῦ ἔκφρασιν. Ὁ Charcot ἐν ἀρχῇ ἠπατήθη, ὡς ἠπατήθησαν οἱ ἰατροὶ τῆς Μόσχας, τῆς Βιέννης καὶ τοῦ Βερολίνου· ἀλλ' ὑποπτευθεὶς ἀπάτην, παρεκάλεσε τοὺς γονεῖς τῆς νεάνιδος, ὅπως ἐπὶ ὀλίγον χρόνον ἀφήσωσιν αὐτὴν ἐν Σαλπετριέρῃ, ἵνα μελετηθῇ καλῶς τὸ νόσημα. Μετά τινας δὲ ἡμέρας οἱ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ ἀνεκάλυψαν τὸν δόλον τῆς πασχούσης, ἥτις ἐπὶ τέλους ὡμολόγησε τὸ ψεῦδός της.

Ἐνίοτε δὲ αἴφνης καὶ ἄνευ λόγου ἀποστροφὴν καὶ μῖσος πρός ἄτομόν τι αἰσθανόμεναι, πλάττουσι τοὺς ἀποτροπαιοτέρους καὶ τεχνικωτέρους μύθους εἰς βάρος τῆς τιμῆς καὶ ὑπολήψεως αὐτοῦ, μύθους, εἰς τοὺς ὁποίους ἐνίοτε εὔπιστοι δικασταὶ δίδουσι τὸ κῦρος τῆς ἀληθοῦς ἱστορίας, καὶ ἐκδίδουσι συνεπῶς ἀτιμωτικήν τινα ἀπόφασιν κατὰ τοῦ ἀθώου θύματος τῆς ὑστερικῆς. Ἄλλοτε ἄνευ πάθους καὶ ἁπλῶς τὸ σκάνδαλον διὰ τὸ σκάνδαλον ἐπιδιώκουσαι, δημιουργοῦσι ψεύδη πρὸς ἐξαπάτησιν τοῦ κοινοῦ. Πολλάκις πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον μεταχειρίζονται αὐτὰς ἐπιτήδειοί τινες ἀπατεῶνες. Ἐξ αὐτῶν στρατολογοῦνται ὑπνοβατίδές τινες καὶ μαγνητιζόμεναι, αἱ μαντεύουσαι τὸ μέλλον, αἱ εἰς σχέσεις μετὰ τῆς θεότητος εὑρισκόμεναι κτλ, πέριξ τῶν ὁποίων ἐνίοτε τοσοῦτος πάταγος ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἐγείρεται.

Οἱ ἡμιφρενοβλαβεῖς καὶ οἱ ἐκπεφυλισμένοι (dégénérés), τουτέστιν οἱ ἐκ γενετῆς ἀτελῆ τὸν νοῦν ἔχοντες, οἷον *οἱ μωροὶ* (imbéciles), *οἱ ἀσθενεῖς τὸ πνεῦμα* (faibles d' esprit) καὶ οἱ ἐλαφροῦ βαθμοῦ *ἠλίθιοι* (idiots). Ἐκ τῆς κατηγορίας ταύτης ἐπικίνδυνοι ἰδίως εἶνε οἱ ἡμιφρενοβλαβεῖς ἢ οἱ λεγόμενοι *ἐχέφρονες-παράφρονες* (fous raisonnants). Οἱ τελευταῖοι οὗτοι μεστοὶ παθολογικῆς κακίας καὶ ἐχθρικῶς κατὰ πάντων ἀνεξαιρέτως διατεθειμένοι, αἰσθάνονται ἐν τῇ ἠθικῇ ταύτῃ διαστροφῇ αὐτῶν μεγίστην ἡδονήν, ὅπως κατηγορῶσι καὶ συκοφαντῶσι δεινῶς καὶ τὰ μᾶλλον πρώην τυχὸν προσφιλῆ αὐτοῖς πρόσωπα, δημιουργοῦντες ἐκ τοῦ προχείρου ἢ ἐκ προμελέτης τὰ φρικωδέστερα ψεύδη, εἰς τὰ ὁποῖα φροντίζουσι μετὰ διαβολικῆς προσοχῆς νὰ δώσωσι φαινομενικήν τινα μορφὴν ἀληθείας, διὸ καὶ γίνονται πολλάκις πιστευτοὶ ὑπὸ τῶν πολλῶν. Ἐγνωρίσαμεν μίαν τοιαύτην ἀσθενῆ, ἥτις διηγήθη ἡμῖν μετὰ τοῦ σοβαρωτέρου καὶ πειστικωτέρου τρόπου τὰ μέσα, τὰ ὁποῖα μετεχειρίσθη ἡ μήτηρ αὐτῆς ὅπως οἰκειοποιηθῇ τὴν περιουσίαν της. Ἐννοεῖται οἴκοθεν, ὅτι τοῦτο ἦτο μῦθος, ἄλλως τε καὶ ἐβεβαιώθημεν περὶ τούτου προσηκόντως. Ὅταν δὲ εἰς τοὺς τοιούτους ψεύστας ἀποδειξῃ τις ὀφθαλμοφανῶς, ὅτι ψεύδονται, τότε ἢ ἐπιμένουσι μετὰ τοῦ κυνικωτέρου τρόπου πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν λειψάνων τοῦ ψεύδους των, ἢ αἴφνης ἐγκαταλείπουσι τὸ ψεῦδός των, ἵνα δημιουργήσωσι ταχέως ἄλλο ἀνάλογον, ἀδιαφοροῦντες ἐντελῶς διὰ τὴν γνώμην τῶν ἄλλων.

Πάντα τὰ ψεύδη τῶν εἰδῶν τούτων εἶναι

Digitized by Google

προϊόντα φυόμενα εἰς παθολογικὸν ἔδαφος κληρονομικῶς λαχὸν αὐτοῖς. Ἡ τάσις τῶν ψευστῶν τούτων ἰσοδυναμεῖ πρὸς ὀργανικὴν ἀνάγκην, πρὸς ὁρμέμφυτον, διὸ καὶ ἡ εὐθύνη τῶν ψευστῶν τούτων δέον νὰ ᾖ ἐλαχίστη ἢ καὶ ἔν τισι περιπτώσεσι μηδαμινή.

(Ἕπεται συνέχεια)

Σιμων Αποστολιδης

ΤΟ ΚΙΤΡΙΝΟΝ ΜΑΝΤΙΛΙΟΝ

Κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν μεγάλων στρατιωτικῶν γυμνασίων τοῦ γερμανικοῦ στρατοῦ ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ διαδόχου, στρατιώτης τις τοῦ πυροβολικοῦ ἀποσπᾶται ἐκ τῶν τάξεων καὶ ἀναφέρεται εἰς τὸν ἀξιωματικὸν ζητῶν τὴν ἄδειαν ν' ἀπέλθῃ :

— Ὅλοι οἱ στρατιῶται μοῦ λέγουν πῶς εἶμαι κίτρινος σὰν τὸ θειάφι, πρέπει νὰ ἔχω χρυσῆ. . .

Ὁ ἀξιωματικὸς ἀληθῶς ἐκπλήττεται ἐπὶ τῇ χροιᾷ τοῦ ὁπλίτου καὶ δὲν διστάζει νὰ δώσῃ αὐτῷ τὴν αἰτουμένην ἄδειαν.

Ἀλλὰ τῇ αὐτῇ στιγμῇ προσέρχεται ἔφιππος ὁ διάδοχος καὶ ἐρωτᾷ τί τρέχει καὶ τί ζητεῖ ὁ στρατιώτης. Ὁ ἀξιωματικὸς ἐξηγεῖ τὰ συμβαίνοντα. Καὶ αὐτὸς δ' ὁ Φρειδερῖκος Γουλιέλμος μετ' ἐκπλήξεως παρατηρεῖ τὴν κιτρίνην ὄψιν τοῦ πυροβολητοῦ.

Σημειωτέον ὅτι ἡ ἡμέρα ἦτο θερμοτάτη καὶ ὁ στρατὸς ὑπέφερε πολὺ ἐκ τοῦ καύσωνος. Οἱ ἄνδρες ἦσαν κάθιδροι καὶ ἀπὸ τοῦ μετώπου δὲ τοῦ ἀναφερομένου στρατιώτου θρόμβοι ἱδρῶτος ἔρρεον.

— Καλά, λέγει ὁ διάδοχος, πήγαινε νὰ ἡσυχάσῃς, ἀλλὰ εἶσαι λουσμένος εἰς τὸν ἱδρῶτα, δὲν σφογγίζεις τὸ πρόσωπόν σου.

Ὁ στρατιώτης ἐκβάλλει ἐκ τοῦ κόλπου τὸ μαντίλιόν του καὶ ἀπομάσσεται. Τὸ μαντίλιον ἦτο κίτρινον καὶ ἔφερεν ἐν τῷ μέσῳ τετυπωμένην τὴν μορφὴν τοῦ Αὐτοκράτορος Γουλιέλμου. Καὶ ὁ διάδοχος παρατηρεῖ τότε ὅτι ὅσον ὁ στρατιώτης ἀπομάσσεται ἡ μορφὴ αὐτοῦ καθίσταται ὠχροτέρα. Ἐννοεῖ τὸ συμβαῖνον: τὸ πρόστυχον μαντίλιον βρεχόμενον ὑπὸ τοῦ ἱδρῶτος μετέδιδε τὸ χρῶμα αὐτοῦ εἰς τὴν ἐπιδερμίδα.

Ὁ διάδοχος ἐξάγει τὸ ἰδικόν του λευκὸν μαντίλιον καὶ ρίπτει αὐτὸ πρὸς τὸν στρατιώτην.

— Πάρε, παιδί μου, τὸ μαντίλι αὐτὸ καὶ σφογγίσου· μὴ σφογγίζεσαι μὲ τὸν αὐτοκράτορα πλέον. . . Κρύψε τον εἰς τὸν κόλπον σου, εἰς τὴν καρδιάν σου καὶ θὰ ἦσαι ὑγιὴς καὶ ἀκμαῖος πάντοτε !

Καὶ ὁ στρατιώτης φυλάττει ἔκτοτε ὡς πολύτιμον ἐνθύμημα τὸ λευκὸν μαντίλιον τοῦ διαδόχου τῆς Γερμανίας, τοῦ προσφιλεστάτου Φρὶτζ, ὡς καλοῦσιν αὐτὸν ἐν τῷ στρατῷ.

ΓΥΝΗ ΗΛΕΚΤΡΟΦΟΡΟΣ

Δὲν εἶνε πρωτάκουστόν τι ἡ ὕπαρξις ἠλεκτροφόρων γυναικῶν. Τὸ ἀνθρώπινον σῶμα παράγει ἠλεκτρισμόν. Πᾶσα κίνησις, πᾶσα προστριβή, ὡς γνωστόν, γεννᾷ ἠλεκτρισμόν. Μὴ δὲν ἀρκεῖ νὰ προστρίψῃ τις διὰ ψήκτρας φύλλον χάρτου, ἵνα ἠλεκτρισθῇ καὶ ἀναδοθῶσιν ἐξ αὐτοῦ ἠλεκτρικοὶ σπινθῆρες ; Ἱμάντες δερμάτινοι ἢ ἐκ καουτσοὺκ στρεφόμενοι ταχέως ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις ἠλεκτρίζονται. Τὸ δέρμα γαλῆς προστριβόμενον ἠλεκτρίζεται καὶ τοῦτο. Ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ δὲ σώματι ὑφίστανται τοσαῦται ἀφορμαὶ κινήσεων· μυϊκαὶ συστολαί, ἀνακίνησις τοῦ αἵματος ἐν τοῖς αἱματοφόροις ἀγγείοις κτλ. Ἁπλούστατον ἄρα ὅτι ὁ ἄνθρωπος παράγει ἠλεκτρισμόν. Ἀλλ' ὁ ἠλεκτρισμὸς οὗτος δὲν συγκεντροῦται, κατὰ γενικὸν κανόνα, ἐντὸς τοῦ σώματος. Ἅμα σχηματιζόμενος διαφεύγει διὰ τῶν ἄκρων τοῦ σώματος, τῶν ἀτμῶν τῆς ἀναπνοῆς κτλ. Εἶνε δὲ ἀδιόρατος. Ἐν ταῖς ξηροτάταις ζώναις τῆς Βορείου Ἀμερικῆς συμβαίνει πολλάκις, ἅμα ὡς κτένιον ψαύσῃ γένειον ἢ κόμην, νὰ ὀρθοῦνται αἱ τρίχες καὶ νὰ ἀκούεται εἶδος τρυζοβολήματος, ἀναγγέλλοντος τὴν διαφυγὴν τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. Ἐνίοτε δύο ἄτομα, θλίβοντα τὰς χεῖρας ἀλλήλων, αἰσθάνονται ἐλαφρὸν κλονισμόν. Ἐκ δύο προσώπων ἐναγκαλιζομένων ἀνεδόθησαν πολλάκις ἠλεκτρικοὶ σπινθῆρες. Ἀρκεῖ ὡσαύτως ἐνίοτε νὰ θέσῃ τις ἐπὶ τοῦ μεταλλίνου μήλου θύρας τινὸς τὴν χεῖρα καὶ βλέπει μικρὰν ὑποκύανον φλόγα ἀναλάμπουσαν. Τὰ αὐτὰ φαινόμενα παρατηροῦνται ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν ὀρέων, ἐν καιρῷ μεγάλης ξηρασίας. Αἱ σιδηραῖ ράβδοι, αἱ ἐμπηγνύμεναι εἰς τὴν γῆν, ἀναδίδουσι χαρακτηριστικόν τινα βόμβον, ὃν ἀποτελεῖ ὁ ἠλεκτρισμὸς τοῦ ἐδάφους διαφεύγων δι' αὐτῶν. Αἱ παρατηρήσεις αὗται εἶνε σήμερον πάγκοινοι. Ὡσαύτως προστρίβων τις τὸ λεῖον τρίχωμα γάτου, ἐν καιρῷ ξηροτάτῳ, παρατηρεῖ ὅτι αἱ τρίχες λάμπουσιν ἐν τῷ σκότει, ἀναδίδουσι δὲ καὶ σπινθῆρας. Ὑπάρχουσιν ἐκτὸς τούτου καὶ παραδείγματα ἀνθρώπων ἠλεκτριζομένων φυσικῶς ὑπὸ τὴν ἡμετέραν ζώνην καὶ ἐκδηλούντων τὴν ἐν ἑαυτοῖς παραγωγὴν τοῦ ἠλεκτρισμοῦ διὰ σπινθήρων. Νῦν ἐν Εὐρώπῃ γίνεται λόγος περὶ γυναικὸς

Digitized by Google

ἠλεκτρικῆς, ἥτις παρουσιάζει περιεργότατα φαινόμενα. Ἀρκεῖ νὰ θέσῃ τὴν χεῖρα εἰς τὴν κόμην, ὅπως ἀναδοθῶσιν ἐξ αὐτῆς σπινθῆρες. Πρὸ ἑξαετίας ἡ ἠλεκτρικὴ αὕτη εὐαισθησία, ἂν δυνάμεθα νὰ τὴν ὀνομάσωμεν οὕτως, ἐπετάθη. Οἱ δάκτυλοι τῆς γυναικὸς ταύτης ἕλκουσι τὰ ἐλαφρὰ σώματα, ταινίας, τεμάχια χάρτου κτλ. Ἐὰν βυθίσῃ τοὺς δακτύλους εἰς λεπτὴν ἄχνην, ἡ χεὶρ καλύπτεται ἐξ ὁλοκλήρου ὑπὸ λευκοῦ στρώματος, ἀπαραλλάκτως ὅπως ὁ μαγνήτης ὑπὸ ρινισμάτων σιδήρου. Τρυζοβολήματα ἀκούονται πέριξ αὐτῆς, δῆλον δ' ὅτι αἰσθάνεται νυγμοὺς δυσαρέστους. Ἡ αὔξησις τῆς ἠλεκτρικῆς ἐντάσεως συνοδεύεται ὑπὸ ἐπαισθητοτάτης τοῦ ὀργανισμοῦ ὑπερευαισθησίας· τοὐναντίον δ' ἡ μείωσις ὑπὸ καμάτου. Ἡ γυνὴ αὕτη εἶνε ὑστερική, ἔχει δὲ υἱὸν παρουσιάζοντα ἀπαραλλάκτως τὰ αὐτὰ φαινόμενα. Κ.

ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

Μαλάκια.

Ἡ συνομοταξία τῶν μαλακίων ἐν συνόλῳ λαμβανομένη περιέχει τὰ ἧττον νοήμονα ζῷα, καὶ ἐν τούτοις ὅμως καὶ ἰδίως τοῖς θεωρουμένοις ὡς ὁ τύπος τῆς παντελοῦς ἀνοίας εὔστοχος παρατήρησις ἀποδεικνύει τὴν ὕπαρξιν νοημοσύνης τινός. Καὶ αὐτὰ τὰ *ὀστρείδια*, τὰ ἐστερημένα κεφαλῆς, ἅτινα συλλεγόμενα ἀνοίγονται καὶ ἀποθνήσκουσιν, ἂν ἀμέσως μετὰ τὴν συλλογὴν τεθῶσιν εἰς δεξαμενὴν ἥτις διαδοχικῶς νὰ διατελῇ πλήρης ὕδατος ἢ ἐντελῶς κενή, μανθάνουσι νὰ παραμένωσι κλειστὰ καὶ οὕτως ἐπιμηκύνουσι τὸν ἐκτὸς τοῦ ὕδατος βίον αὐτῶν. Οἱ *σωλῆνες*, οἵτινες ἀντιπαθοῦντες τῷ ἅλατι ἐξέρχονται τῶν ὀπῶν ἐπιρριπτομένου ὀλίγου ἅλατος ἐπ' αὐτῶν, διαφυγόντες ἅπαξ τὴν χεῖρα τοῦ συλλέκτου, ὅσον ἅλας καὶ ἂν ῥιφθῇ ἐπὶ τῶν ὀπῶν αὐτῶν, δὲν ἐξέρχονται πλέον. Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τοὺς κοχλίας «ὅστις, λέγει ὁ Λ. Ἀγασὶζ, παρετήρησε τοὺς ἔρωτας τῶν ζῴων τούτων, δὲν δύναται ν' ἀρνηθῇ τὴν γοητείαν ἣν διὰ τῶν ποικιλωτάτων κινήσεων ἐκδηλοῦσιν οὗτοι.» Ὁ δὲ Δάρβιν ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ ἀναφέρει παράδειγμα περίεργον τῆς νοημοσύνης τοῦ κοχλίου. Κοχλίας τις εἶχε συσφηνωθῇ εἰς σχισμὴν λίθου, τὸ στόμα πρὸς τ' ἄνω ἔχων. Ἀμέσως ἤρξατο ἐργαζόμενος ὅπως ἀπαλλάξῃ ἑαυτόν, ἐτανύσθη ἐξ ὁλοκλήρου καὶ στηριχθεὶς προσεπάθησε μάτην νὰ σύρῃ τὸ ὄστρακον αὐτοῦ καθέτως πρὸς τ' ἄνω. Μετά τινας στιγμὰς ἀναπαύσεως ἐπεμηκύνθη πρὸς τὰ δεξιά· νέα ἀποτυχία· μετὰ νέαν στιγμὴν ἀναπαύσεως τελευταία ἀπόπειρα πρὸς τἀριστερὰ ἀπήλλαξε τὸ ὄστρακον. Ἡ τριπλῆ αὕτη προσπάθεια, κατὰ διαφόρους προσφόρους διευθύνσεις, βεβαίως προῆλθεν ἐκ θελήσεως ὡρισμένης».

Ἕτερον παράδειγμα τῆς νοημοσύνης τῶν κοχλιῶν, ὀλίγον τι κολακευτικὸν δι' αὐτούς, ἀναφέρει ὁ Λονσδάλ, ὅστις θέσας δύο κοινοὺς κοχλίας ἐν κήπῳ μικρῷ καὶ ἐντελῶς ξηρῷ, παρετήρησε μετά τινα χρόνον, ὅτι ὁ εὐρωστότερος τῶν δύο (ὁ εἷς ἦτον ἰσχνὸς καὶ καχεκτικός), ἔφυγε διευθυνόμενος εἰς πλούσιον κῆπον οὗτινος ὑπερεπήδησε τὸν τοῖχον, ὡς ἐδεικνύετο ἐκ τῶν ἰχνῶν τοῦ ἐγκαταλειφθέντος σιάλου. Ὁ Λονσδάλ ἐπίστευσεν ὅτι ἐγκατέλιπε τὸν σύντροφον ἐν τῇ ἀδυναμίᾳ του. Μετ' ἀπουσίαν ὅμως εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν ὁ κοχλίας ἐπανῆλθε καὶ ἀνεκοίνωσε βεβαίως τῷ ἑτέρῳ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἐκδρομῆς αὐτοῦ, διότι ἀμφότεροι ἐξεκίνησαν καὶ ἀκολουθοῦντες τὸν αὐτὸν δρόμον ἐκρύβησαν πέραν τοῦ τοίχου. Ἐξετάζων τις τὸ γεγονὸς τοῦτο δὲν δύναται νὰ τὸ θεωρήσῃ ἁπλῶς τυχαῖον· διότι εἶνε ἀποδεδειγμένον καὶ ἐξ ἄλλων ζῴων ἐχόντων σχέσιν πρὸς τὸν κοχλίαν, ὅτι ταῦτα ἀναμιμνήσκονται τοῦ τόπου τῆς κατοικίας αὐτῶν καὶ ἐπανέρχονται εἰς αὐτὴν χορτασθέντα. Οὐδόλως λοιπὸν εἶνε ἀπίθανον ὅτι ὁ κοχλίας διετήρησεν ἐπὶ εἰκοσιτέσσαρας ὥρας τὴν ἀνάμνησιν τοῦ μέρους, ἐν ᾧ ἐγκατέλιπε τὸν σύντροφόν του. Ἀφ' ἑτέρου τὸ γεγονὸς τοῦτο ἀποδεικνύει καὶ τὴν ζωηρὰν συμπάθειαν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν συμμετοχῆς τῶν ἀπολαύσεων. Καὶ ἕτερα γαστερόποδα, οἷον αἱ κοινῶς καλούμεναι *Πεταλίδες*, διατηροῦσι τὴν μνήμην τοῦ μέρους ἐν ᾧ προσκολλῶνται καὶ ἐπανέρχονται εἰς τοῦτο ὁσάκις ἀπομακρυνθῶσι δι' ἀναζήτησιν τῆς τροφῆς· τοῦτο δὲ διότι τ' ὄστρακον αὐτῶν δὲν δύναται νὰ ἐφαρμόζηται ἐπακριβῶς εἰς οἷον δήποτε μέρος τοῦ λίθου, ὥστε μόνη ἡ μυϊκὴ συστολὴ νὰ δύναται νὰ συγκρατῇ στερεῶς προσκεκολλημένον τὸ ζῷον. Τέλος τὰ κεφαλόποδα, τὰ καὶ τελειότερα τῶν μαλακίων, ἀναμφιλέκτως ὑπερέχουσι τῆς κατὰ τὴν νοημοσύνην πάντων τῶν λοιπῶν καὶ αὐτῆς συνομοταξίας. Ὁ Σναΐδερ ὅστις τελευταίως ἐμελέτησε τὰ κατ' αὐτὰ ἐν τῷ ζωγρείῳ τῆς Νεαπόλεως, λέγει, ὅτι οἱ πολύποδες (ὀκτάποδες κοινῶς) ἀναγνωρίζουσι τὸν διδόντα αὐτοῖς τὴν τροφήν, ὁ δὲ Ὅλλμαν ἐπίσης ἀναφέρει ὅτι ὀκτάπους τις, ὅπως συλλάβῃ ἀστακὸν τεθέντα ἐν ἀσφαλείᾳ εἰς παρακείμενον διαχώρισμα, κατώρθωσε νὰ ὑπερπηδήσῃ τὸ διάφραγμα.

Α.

Ἡ λύπη εἶνε ὡς τὸ τεμάχιον ἐκείνου τοῦ σιδήρου, ὅπερ οἱ γλύπται θέτουσιν ἐντὸς τῶν γυψίνων ἀγαλμάτων—συγκρατεῖ.

Digitized by Google

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ἡ φιλία ἐν ὡρισμέναις στιγμαῖς καθίσταται ὥς τις ὑπέρτατος ἔρως, ἀλλ' εἶνε ἀνεπαρκής, διότι δὲν ἀσχολεῖται ἢ περὶ τὰ μεγάλα δεινὰ καὶ δὲν ἐνεργεῖ ἢ κατὰ τὰς σοβαρὰς περιστάσεις.

Παρὰ τῷ ἀνδρὶ ἰσχὺς εἶνε ἡ ἀναισθησία, μεγαλεῖον ἡ ὑπερηφανία, ἠρεμία ἡ ἀδιαφορία.

Ἡ ὑπομονὴ εἶνε ὁ θανάσιμος ἐχθρὸς τῶν γυναικῶν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἑκατονταετηρίδος του, ὁ «Χρόνος» τοῦ Λονδίνου, τὸ παγκόσμιον φύλλον, κατεχώρισε τὴν ἑξῆς διήγησιν, χρονολογουμένην ἀπὸ τοῦ ἔτους 1842: Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο συμμορία λωποδυτῶν ἀπεφάσισε τὴν αὐτὴν νύκτα νὰ κάμῃ ῥῆξιν εἰς διάφορα καταστήματα τοῦ Λονδίνου καὶ λῃστεύσῃ διάφορα χρυσοχοεῖα καὶ τραπέζας. Αἱ προπαρασκευαὶ πρὸς τοιαύτην ἐπιχείρησιν ἐγένοντο μετὰ μεγίστης ἐπιδεξιότητος καὶ εὐφυΐας, καίτοι δὲ ἡ συμμορία τῶν κλεπτῶν συνίστατο ἐξ εἴκοσι προσώπων, ἡ ἀστυνομια δὲν ἔμαθε τὸ παραμικρόν. Ἀλλ' ἂν ἡ ἀστυνομία τοῦ Λονδίνου ἐκοιμᾶτο, οἱ ρέπορτερ τοῦ «Χρόνου» εἶχον τὰ ὄμματα ἀνοικτά. Ὀλίγον τι πρὸ τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἔπρεπε νὰ γείνῃ ἡ ἐπιχείρησις ἔμαθον τοῦτο οἱ καινοθῆραι τοῦ «Χρόνου». Καὶ δὲν ἔγραψε μὲν ἡ ἐφημερὶς αὕτη πῶς κατώρθωσε νὰ διεισδύσῃ εἰς τὰ ἄδιάδυτα μυστήρια τῶν λωποδυτῶν, ἅτινα δὲν ἠδυνήθη οὔτε ἡ ἀστυνομία νὰ ἐξιχνιάσῃ, ἀλλ' εἶνε γεγονὸς ὅτι ἡ εἴδησις αὕτη, ἣν τὸ ἀγγλικὸν φύλλον ἀνεκοίνωσε τὸ πρῶτον εἰς τὴν ἀστυνομίαν, ἐστοίχισεν αὐτῷ 5,000 λίρας στερλίνας καὶ ὑποτίθεται ὅτι τὸ ποσὸν τοῦτο ἐδόθη ὅπως ἀγορασθῶσι μέλη τινὰ τῆς ἑταιρίας ταύτης καὶ ἀποσταλῶσιν εἰς Ἀμερικήν, ὅπως ἀποφύγωσι τὴν ἐπίθεσιν τῶν προδοθέντων συντρόφων. Ὅταν δὲ μετὰ τὴν ἡμέραν τῆς σκοπουμένης κλοπῆς ἡ πόλις τοῦ Λονδίνου ἔμαθε παρὰ τοῦ «Χρόνου» τὸν μέγαν κίνδυνον ὃν διέτρεξε καὶ ὃν ἀπέφυγε, χάρις εἰς τοὺς καινοθήρας τῆς ἐφημερίδος καὶ τὴν γενναιότητα αὐτῆς, οἱ ἔμποροι τοῦ Λονδίνου ἀπεφάσισαν νὰ διαιωνίσωσι τὴν ἀνάμνησιν τῆς ἡμέρας ταύτης. Οὕτω δὲ πλὰξ μαρμαρίνη σήμερον τοποθετημένη εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Λονδινείου χρηματιστηρίου καὶ εἰς τὸ κατάστημα τῆς διευθύνσεως τοῦ «Χρόνου» ἀγγέλλει τοῖς μεταγενεστέροις, ὅτι οἱ καινοθῆραι τοῦ «Χρόνου» ἐφρόντισαν περὶ σωτηρίας τῆς πόλεως καὶ ὅτι εἰς τὴν εὐφυΐαν αὐτῶν χρεωστεῖται ἡ σωτηρία αὐτῆς ἀπὸ μεγάλου κινδύνου.

Ἕλλην ἔμπορος, γράφουσι τὰ γερμανικὰ φύλλα, Κύπριος τὴν πατρίδα, ἀνεχώρησε διὰ Σουακὶμ εἰς Βαρβαρίαν, ὅπως ἀγοράσῃ νομίσματα διὰ τοὺς νομισματολόγους καὶ τὰ μουσεῖα, ἰδίως δὲ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ. Τὰ νομίσματα ταῦτα, ὡς γνωστόν, εἶχε κόψει ὁ ἀποθανὼν Μαχδῆς Μωάμεθ Ἀχμέτ, ἐξ αὐτῶν δὲ ὀλίγα τινὰ μόνον ἀντίτυπα ἐστάλησαν εἰς Εὐρώπην.

Ἐὰν πιστεύσωμεν τοὺς «Ἰατρικοὺς Καιροὺς τῆς Φιλαδελφείας», ἀνεκαλύφθη ἐσχάτως μέσον θεραπείας τῆς φθίσεως, τὸ ὁποῖον ἂν δὲν παρέσχε μέχρι τοῦδε ἀδιαμφισβητήτως εὐάρεστα ἀποτελέσματα, ἔχει τοὐλάχιστον τὴν ἀρετὴν ὅτι εἶνε ὅλως πρωτότυπον, δύναταί τις δὲ νὰ κάμῃ χρῆσιν αὐτοῦ καὶ ταξειδεύων ἀκόμη. Τὸ μέσον τοῦτο συνίσταται ἁπλῶς εἰς βεβρασμένον κρᾶμα χοιρείου πάχους μετὰ γάλακτος, ὅπερ λαμβάνει ὁ ἀσθενής. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας, λέγει ἡ ἀμερικανικὴ ἐφημερίς, τὸ βάρος τοῦ σώματος αὐξάνει, ἡ βὴξ κατευνάζεται, ἐλαττοῦνται αἱ ἀποχρέμψεις, ἐπανέρχεται ἡ ὄρεξις. Ἐν πάσῃ περιπτώσει τὸ φάρμακον εἶνε τόσον ἁπλοῦν καὶ ἀκίνδυνον, ὥστε τὰ πειράματα πρὸς ἀπόδειξιν τῶν λεγομένων τῆς ἀμερικανικῆς ἐφημερίδος εἶνε εὐχερέστατα.

Ἄνθη τινά, ὡς γνωστὸν, ἀνοίγουσι μόνον τὴν νύκτα, τὴν ἡμέραν δὲ κλείουσιν. Μέχρι τοῦδε ὅμως τοιοῦτον φαινόμενον δὲν εἶχε παρατηρηθῇ ἢ εἰς θάμνους καὶ θαμνώδη φυτά. Ἤδη ἐν Γόᾳ, παρὰ τὴν Βομβάην, ἀνεκαλύφθη δενδρύλλιον, ὅπερ παρουσιάζει τὰ αὐτὰ φαινόμενα. Ἅμα ὁ ἥλιος δύσῃ τὰ ἄνθη αὐτοῦ ἀνοίγουσιν, ἀναδίδοντα γλυκύτατον ἄρωμα, τὴν πρωΐαν δὲ, εἰς τὰς πρώτας τοῦ ἡλίου ἀκτῖνας, ἄλλα μὲν τῶν ἀνθέων μαραίνονται καὶ πίπτουσιν, ἄλλα δὲ κλείουσιν.

Ὁ ἀστρονόμος Klinkerfus διῆλθε ποτὲ τὸ θέρος εἰς τὰ θαλάσσια λουτρὰ πλουσίας πόλεως τῆς βορείου Γερμανίας. Ἀναχωρῶν δὲ μετὰ δίμηνον διατριβὴν ἔν τινι τῶν καλλιτέρων ξενοδοχείων, ἐνεχείρισεν εἰς τὸν θυρωρὸν νόμισμα δύο μάρκων. Οὗτος, συνειθισμένος ὢν νὰ λαμβάνῃ μεγάλα ποσὰ παρὰ τῶν θαμώνων, ἠθέλησε νὰ πειράξῃ τὸν ἀστρονόμον. — Εἶνε δι' ἐμὲ τὰ δύο μάρκα, εἶπεν, ἢ διὰ τὸν καθαριστὴν τῶν ὑποδημάτων σας; — Καὶ διὰ τοὺς δύο, ἀπήντησεν ἀπαθῶς ὁ ἀστρονόμος.

Ὅτε ὁ νούντσιος Gioachino Pecci (νῦν πάπας Λέων ΙΓ'.) εὑρίσκετο ἐν Βελγίῳ, ἐν βασιλικῷ τινι δείπνῳ συνέπεσε νὰ παρακάθηται αὐτῷ θρασύς τις αὐλικὸς νεανίας, ὅστις δὲν ἔπαυε διηγούμενος τὰς πολυαρίθμους αὐτοῦ καὶ σκανδαλώδεις ἱστορίας. Ἐπὶ τέλους δὲ ἐξήγαγε καὶ φωτογραφίαν ἐκ τοῦ θυλακίου του, ἔδειξεν αὐτὴν εἰς τὸν νούντσιον καὶ ἠρώτησεν αὐτόν·

—Πῶς σᾶς φαίνεται αὐτὴ ἡ κυρία; — Ἡ φωτογραφία παρίστα γυναῖκα φέρουσαν ἐνδυμασίαν οὐχὶ βεβαίως κεκομβωμένην μέχρι λαιμοῦ. Ὁ Pecci εἶδε καλῶς τὴν εἰκόνα καὶ χωρὶς νὰ διαστρέψῃ ποσῶς τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου του, δοὺς αὐτὴν πάλιν εἰς τὸν κύριον·

—Δὲν εἶνε ἄσχημη, εἶπεν· αὐτὴ βεβαίως θὰ εἶνε ἡ κυρία σύζυγός σας.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 — 1255

Digitized by Google

'Αριθ. 637 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΕ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 82. 13 Μαρτίου 1888

Ο ΝΕΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ

Κατὰ τὴν ἐν Μαδρίτῃ διαμονὴν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ πρίγκιπος τῆς Γερμανίας ἡ ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ νομικὴ Ἀκαδημία, μέλλουσα νὰ συγκροτήσῃ τὴν μεγάλην ἐνιαύσιον αὐτῆς συνεδρίασιν, προσεκάλεσε τὴν Αὐτοῦ Ὑψηλότητα ὅπως εὐδοκήσῃ νὰ παρευρεθῇ.

Ὁ τότε νεαρὸς βασιλεὺς Ἀλφόνσος ΙΒ' ἀπεφάσισε πρὸς τιμὴν τοῦ εὐγενοῦς του ξένου νὰ καταστήσῃ λαμπροτέραν ἔτι τὴν τελετήν, προεδρεύων αὐτοπροσώπως τῆς ὁμηγύρεως.

Ἐν τῇ ἀγορεύσει, ἣν ἀπήγγειλε κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην, ἀφοῦ ἐξῆρε τὰ ἐπὶ τῆς κοινῆς ὑπολήψεως κεκτημένα παρὰ τῆς σοφῆς ὁμηγύρεως δικαιώματα, ἐστράφη πρὸς τὸν σεπτὸν ξένον, τὸν εὑρισκόμενον μεταξὺ τῶν ἀκροατῶν του.

«Ὁ αὐτοκρατορικὸς πρίγκιψ, εἶπε τελευτῶν ὁ βασιλεύς, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ξένος εὑρισκόμενος ἐν τῷ μέσῳ τῶν μελῶν τῆς Ἀκαδημίας, ὡς διατελέσας ἄλλοτε φοιτητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βόνης καὶ ἀξιωθεὶς διπλώματος διδάκτορος τῶν νομικῶν.»

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην οἱ Μαδριτινοὶ ἀκαδημαϊκοὶ ἐμάνθανον μετά τινος ἐκπλήξεως γεγονός, διὰ τὸ ὁποῖον ὅλοι οἱ φιλοπάτριδες Γερμανοὶ ἀκόμη καὶ σήμερον ὑπερηφανεύονται, ὅτι δηλαδὴ μέχρι τοῦ ἔαρος τοῦ 1852 ὁ Πρῶσσος βασιλόπαις ἠκροάσθη ἐν Βόννῃ τὰ μαθήματα τῆς νομικῆς σχολῆς, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ διασήμου αὐτοῦ παιδαγωγοῦ Κουρτίου.

Προαχθεὶς τῷ 1854 εἰς συνταγματάρχην, παρέλαβεν ὡς ὑπασπιστήν του τὸν ἀρχηγὸν τοῦ ἐπιτελείου τοῦ 4ου σώματος τοῦ στρατοῦ συνταγματάρχην Μόλτκε.

Εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ὁ Χέλμουθ δὲ Μόλτκε ἦτο γνωστὸς μόνον ἐντὸς τοῦ περιωρισμένου κύκλου τῶν ἀτομικῶν του φίλων, ὁ πατὴρ τοῦ νέου πρίγκιπος διεῖδε καὶ ἀνεγνώρισε τὸν ἄνδρα, ὃν ὤφειλε νὰ τάξῃ πλησίον τοῦ υἱοῦ του. Εἶνε ἀληθὲς ὅμως ὅτι ὁ ἀνήρ, διὰ τῶν περιβοήτων περὶ τῆς Τουρκίας ἐπιστολῶν του, εἶχε καταστῇ γνωστὸς εἰς τὴν πριγκίπισσαν Αὐγοῦσταν, ὡς εἷς τῶν ὀξυδερκεστάτων ἀνδρῶν τῆς ἐποχῆς του.

Ἦγε τότε ὁ συνταγματάρχης Μόλτκε τὸ 54ον ἔτος τῆς ἡλικίας του, ἐνῷ ὁ νέος πρίγκιψ ἦτο μόλις εἰκοσιτριετής. Ἡ τοιαύτη τῆς ἡλικίας διαφορὰ δὲν ἐμπόδισεν αὐτοὺς νὰ συνάψωσι σχέσεις οἰκειοτάτας, ὁ δὲ κοινὸς αὐτῶν ἔρως πρὸς τὰ ταξείδια συνέτεινε νὰ καταστήσῃ στενότερον τὸν μεταξὺ αὐτῶν σύνδεσμον.

Καὶ σήμερον ἔτι ἀμφότεροι μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως ἀποθέτουσι τὸ ξίφος ὅπως ἀναλάβωσι τὴν ὁδοιπορικὴν βακτηρίαν καὶ ἐπιχειρήσωσιν ἑβδομάδων τινῶν περιπλάνησιν.

Οὕτως ὁ πρίγκιψ Φρειδερῖκος Γουλιέλμος μετέβη περιηγούμενος ἀπὸ τῆς Πετρουπόλεως εἰς τοὺς καταρράκτας τοῦ Νείλου, ἀπὸ τῶν ἐρειπίων τῆς Καρχηδόνος εἰς τὰ Πυρηναῖα, ἀπὸ τῶν ὀρέων τῆς Σκωτίας μέχρι τῶν τῆς Νορβηγίας. Ἡ Ἰταλία, ἡ Ἑλβετία, ἡ Ἀγγλία ἐγένοντο δι' αὐτὸν χῶραι οἰκειόταται, ἃς ἐπισκέπτεται σχεδὸν κατὰ πᾶν ἔτος.

Συνήθως διέρχεται ἐν Βερολίνῳ τὴν ἐποχὴν τῆς Ἀπόκρεω, ἐν Ποτσδάμῃ δὲ τὰς πρώτας ἑβδομάδας τοῦ ἔαρος· μόλις δὲ ἐπιστῇ ἡ ὥρα τοῦ θέρους, ἡ πρόσφορος διὰ τὰ ταξείδια, καὶ εὐθὺς διαβαίνει τὰ σύνορα ἢ χωρὶς νὰ ἐξέλθῃ τῆς Γερμανίας περιέρχεται ταύτην ἢ ἐκείνην τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Κράτους. Ὁ πρίγκιψ οὐδόλως δύναται νὰ συνειθίσῃ εἰς τὸν καθιστικὸν βίον, καὶ εὑρίσκεται εἰς τὸ ἀληθὲς στοιχεῖόν του εὐθὺς ὡς ἀνέλθῃ εἰς βαγόνιον σιδηροδρόμου.

Τὸν χαρακτῆρα τοῦτον δὲν ἐκληρονόμησε παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος πατρός του, (σημειωτέον ὅτι δὲν πρόκειται ἐνταῦθα περὶ τῶν ἐπισήμων ἐπισκέψεων εἰς ξένας αὐλάς, οὐδὲ περὶ τῆς ὑποχρεωτικῆς διαμονῆς εἰς σταθμοὺς ἰαματικῶν λουτρῶν)· φαίνεται δὲ ὅτι οὐδὲ μετεβίβασεν αὐτὸν εἰς τὸν υἱόν του, τὸν πρίγκηπα Γουλιέλμον, ὅστις κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη δὲν διῆλθε τὰ σύνορα, εἰμὴ χάριν ἐπισκέψεως ἀβροφροσύνης εἰς Πετρούπολιν, ἢ χάριν οἰκογενειακῆς ἐπισκέψεως εἰς Λονδῖνον.

Ἂς ἐξετάσωμεν ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην τὸν βίον τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου. Ἀπὸ τῆς νεανικῆς αὐτοῦ ἡλικίας αἱ τύχαι τοῦ πολέμου

BODL. LIBR. PERIODICALS

Digitized by Google

ἤγαγον αὐτὸν μακράν. Βραδύτερον ἐδέησε νὰ μεταβῇ χάριν ἀντιπροσωπείας εἰς ξένας αὐλάς, ὑπεδέχθη ξένους ἡγεμόνας, διηύθυνεν ἐπιθεωρήσεις στρατοῦ, προήδρευσεν εἰς τὰ ἐγκαίνια μνημείων, παρευρέθη εἰς τόσας παντοειδεῖς ἑορτάς, εἰς ὅσας οὐδεὶς ἴσως τῶν θνητῶν· ἀλλ' εἰς πάσας σχεδὸν ταύτας τὰς περιστάσεις ὑπεῖκεν, ὡς ὁ ἴδιος ἔλεγεν, εἰς τὴν ἐξάσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματός του, ἀπασχολῶν πρὸς τοῦτο ὅσον ἠδύνατο ὀλιγώτερον χρόνον.

Ὅσον ὁ αὐτοκράτωρ καὶ ὁ πρίγκιψ Γουλιέλμος φαίνονται προτιμῶντες τὸ οἰκουρεῖν, τόσον ὁ αὐτοκρατορικὸς πρίγκιψ φαίνεται πρόθυμος νὰ ταξειδεύῃ χάριν ψυχαγωγίας καὶ ἐκ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ ἴδῃ τι νέον. Καὶ ὅτε ἀκόμη ἐξεπλήρου ἀποστολὴν δυσχερῆ, οἷον κατὰ τὸ εἰς Ἰσπανίαν ταξειδιόν του, δὲν φαίνεται «ἐξασκῶν τὸ ἐπάγγελμά του.»

Λάμπει τότε εἰς τὰ ὄμματά του εὐχαρίστησις παιδικὴ σχεδόν. Νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν ἐπὶ ἑβδομάδας ὁλοκλήρους εἶνε ἱκανὸς νὰ ταξειδεύῃ ἀδιακόπως διὰ σιδηροδρόμου ἢ δι' ἀτμοπλοίου, ἔφιππος ἢ ἐποχούμενος, χωρὶς νὰ αἰσθάνηται τὸν ἐλάχιστον κόπον. Εἴτε μόνος εἴτε μετὰ τῆς οἰκογενείας του ἀποφεύγει μετ' εὐχαριστήσεως, ἣν δὲν ἀποκρύπτει, τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἐθιμοταξίας. Οὐδ' αὐτὴ ἡ ἐν Δόρνστεδτ διαμονὴ ἀρκεῖ αὐτῷ ἐπὶ μακρὸν χρόνον καὶ καταφεύγει εἰς Πέλι, εἰς Ἄνδερναχ ἢ εἰς τὴν νῆσον Οὐάϊτ.

Ἐκεῖ πέραν ἐγκαθίσταται ἐπὶ μῆνας ὁλοκλήρους καὶ φαίνεται ἐπιδιδόμενος ὁλοψύχως εἰς τὴν ἀνάπαυσιν.Εἶτα διὰ νέας φυγῆς φέρεται αἴφνης εἰς Βάδην, ὅπου ἐπισκέπτεται τὴν αὐτοκράτειραν, ἢ εἰς Βερολῖνον. Ἅμα φθάσας ἐκεῖ πορεύεται κατ' εὐθεῖαν ἐκ τοῦ σταθμοῦ εἰς τὸ πεδίον τῶν στρατιωτικῶν γυμνασίων τοῦ Τεμπελχὼφ καὶ τὴν ἑσπέραν ἐπανακάμπτει εἰς Πέλι.

Ὅτε ὁ συνταγματάρχης Μόλτκε προσεκολλήθη εἰς τὴν ἀτομικὴν ὑπηρεσίαν τοῦ πρίγκιπος, οὗτος εἶχεν ἤδη ἐπισκεφθῇ τὸ ἥμισυ τῆς Εὐρώπης. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Μόλτκε εἶχεν ἤδη διατρίψει ἐπὶ τέσσαρα ἔτη εἰς Τουρκίαν, εἶχε διατρέξει τὴν Ἐλάσσονα Ἀσίαν μέχρι τοῦ Τίγρητος καὶ τοῦ Εὐφράτου καὶ συνοδεύσει κατὰ τὸ 1839 τὴν κατὰ τοῦ Μεχμὲτ-Ἀλῆ τουρκικὴν ἐκστρατείαν.

Γενόμενος ὁ Μέντωρ Τηλεμάχου, εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἀρεσκομένου εἰς τὰ ταξείδια, εὑρέθη ἐκ νέου ἐλεύθερος νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν φυσικήν του κλίσιν. Ἐπὶ ἔτη πολλά, καθ' ἃ συνέζησαν, τὰ ταξείδια ἐπηκολούθησαν σχεδὸν ἀδιακόπως. Ἐκ Βρεσλαυίας, ὅπου ὁ πρίγκιψ διέμενε κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχήν, ὁρμηθέντες, ἐπεσκέφθησαν τὴν Πρωσσίαν ἅπασαν, τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Ρωσσίαν, τὴν Γαλλίαν. Καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Σιλεσίᾳ ἐπεχείρησαν σειρὰν ἐκδρομῶν, ἐξετάσαντες τὴν ἐπαρχίαν ταύτην ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν.

Εἰς τὰ ὀρεινὰ μέρη, ἔνθα ὑπάρχουσι τὰ ὀρυχεῖα,ὁ πρίγκιψ καὶ ὁ σύντροφός του περιβεβλημένοι χονδροειδῆ ἐπενδύτην ὀρύκτου, κατῆλθον εἰς τὰ κατὰ τὰ πέριχωρα τῆς Ζάβρζας φρέατα. Ἐκεῖθεν ἦτο μηδαμινὸν πρᾶγμα διὰ δύο περιηγητὰς τόσον ἀκαταπονήτους τὸ νὰ προχωρήσωσι μέχρι τῶν ὀρέων τῶν Γιγάντων καὶ εἰς τὰ βιομηχανικὰ διαμερίσματα τοῦ Φριβούργου καὶ τοῦ Βαλδεμβούργου.

Μετὰ τὰ μεγάλα κέντρα τῆς εἰρηνικῆς δραστηριότητος ἦλθεν ἡ σειρὰ τῶν πεδίων τῶν μαχῶν τοῦ Ἑπταετοῦς πολέμου ἢ τοῦ τῆς Ἀνεξαρτησίας· καὶ ἐνῷ ὁ πρίγκιψ παρετήρει τὰς πεδιάδας τὰς τόσον πλουσίας εἰς ἀναμνήσεις, ὁ συνταγματάρχης Μόλτκε παρίστα αὐτῷ τὰς περιπετείας τοῦ ἀγῶνος, ὧν ὑπῆρξαν θέατρον, παρεμβάλλων εἰς τὴν διήγησίν του πρακτικὰ σχόλια περὶ τῆς στρατιωτικῆς τέχνης.

Ἦλθεν ἐν τούτοις ἡ στιγμή,καθ' ἣν ὁ διδάσκαλος καὶ ὁ μαθητὴς ἔμελλον νὰ χωρισθῶσιν.

Τὴν 29 Ὀκτωβρίου 1857 ὁ πρῶτος διωρίσθη ὑποστράτηγος καὶ προσωρινῶς ἀρχηγὸς τοῦ ἐπιτελείου τοῦ πρωσσικοῦ στρατοῦ. Ὕστερον ἐταξείδευσαν πάλιν ὁμοῦ ἀμφότεροι εἰς Λονδῖνον δίς, ἤτοι κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν γάμων τοῦ πρίγκιπος καὶ μετά τινα ἔτη κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς κηδείας τοῦ πρίγκιπος Ἀλβέρτου.

Ἔτι βραδύτερον ἔμελλον νὰ συναντηθῶσι τὴν περίφημον ἑσπέραν τῆς 3 Ἰουλίου 1866. Ἴσως ὁ πρίγκιψ ἐνεθυμήθη κατ' ἐκείνην τὴν περίστασιν ὅτι πρὸ ἐννέα ἐτῶν εἶχον ἐπισκεφθῆ ὁμοῦ τὸ πεδίον τῆς μάχης τοῦ Λεύθεν. Μετὰ τέσσαρα ἔτη συνήντα πάλιν τὸν διδάσκαλόν του κατὰ τὴν προτεραίαν τῆς ὑπὸ τὰ τείχη τοῦ Σεδὰν συγκροτηθείσης ἀποφασιστικῆς μάχης· πρὸ δεκαπέντε περίπου ἐτῶν εἶχον ἐπίσης ἐπισκεφθῆ ὁμοῦ τὸ πεδίον τῆς Κάτζβαχ, περίφημον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν μεταξὺ Γάλλων καὶ Γερμανῶν πολέμων.

Εἶνε ἀληθὲς ἀφ' ἑτέρου ὅτι ὁ πρίγκιψ Φρειδερῖκος Γουλιέλμος, «ὁ στρατηγὸς αὐτός, καθὰ τὸν χαρακτηρίζει ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ὁ τόσον ἔμφρων τὴν γνώμην καὶ τόσον εὐτυχὴς κατὰ τὴν ἐνέργειαν»,αἰσθάνεται πραγματικὴν κλίσιν πρὸς τὰ εἰρηνικὰ ἔργα. Ἐμποδιζόμενος ἐκ τῆς θέσεώς του, ἥτις κεῖται σχεδὸν ἐπ' αὐτῶν τῶν βαθμίδων τοῦ θρόνου, νὰ μετάσχῃ ἐνεργῶς τῆς πολιτικῆς τῆς χώρας ἀναπτύξεως, ἔστρεψε πρὸς ἄλλα ἐλευθέρως τὴν ἔνθερμον αὐτοῦ πρὸς τὸ κοινὸν καλὸν ἀφοσίωσιν.

* *
*

Digitized by Google

Αἱ περὶ τῆς βασιλείας κατὰ τὴν σημερινὴν ἐποχὴν ὑψηλαὶ ἰδέαι τοῦ πρίγκιπος δὲν ἐπιτρέπουσιν αὐτῷ ν' ἀναπαύηται ἐν ἀγόνῳ ἀργίᾳ. Διὰ τοῦ εἰλικρινοῦς αὐτοῦ ζήλου πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἁπανταχοῦ ἀγαθοεργίας, διὰ τῆς διαρκοῦς ἀσχολίας του ὅπως καθίσταται προσιτὸς εἰς τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς ταπεινοὺς ὅσον καὶ εἰς τοὺς μεγάλους, διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ, εὐπροσδέκτως ἀποδεχομένου πάσας τὰς νέας ἰδέας, διὰ τῆς καλοκαγαθίας καὶ προσηνείας αὐτοῦ, διὰ τῆς διαγωγῆς αὐτοῦ ἐν γένει τῆς πλήρους ἀξιοπρεπείας καὶ περισκέψεως, τιμᾷ τὴν ὑπέροχον θέσιν, ἣν κατέχει. Μορφωθεὶς ἐκ νεότητος δι' ἐκπαιδεύσεως εὐρείας, οὐδένα κλάδον μαθήσεως ἀποκλειούσης, διετήρησεν ἐν τῷ χαρακτῆρι αὐτοῦ ἀνεξάλειπτον τὸ προσὸν τοῦτο.

Χαρακτηριστικὸν περίεργον αὐτοῦ εἶνε καὶ τὸ ἑξῆς· μὲ ὅλην τὴν περὶ τὰ πολεμικὰ ἐξιδιασμένην ἱκανότητα αὐτοῦ ὁ πρίγκιψ δὲν φαίνεται ἀνὴρ ὀρεγόμενος ἀπλήστως στρατιωτικῆς δόξης.

Ὅτε ἀνεφύη τὸ ζήτημα τοῦ Λουξεμβούργου, ὅπερ ἀπησχόλει τὴν Εὐρώπην καὶ ἐξῆπτε τοὺς ἄγαν φιλοπάτριδας τοῦ Βερολίνου κύκλους, ἡ ἐπερώτησις ἑνὸς τῶν ἐπιφανῶν μελῶν τοῦ Ράϊχσταγ, τοῦ κ. Βένιγσεν πρὸς τὸν γραμματέα τῆς βορείου Ὁμοσπονδίας παρέσχεν αὐτῷ τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐκφράσῃ τὴν γνώμην του πρὸς τὸν πρόεδρον τῆς συνελεύσεως κ. Σίμψων.

— «Ἂν ἡ Γαλλία καὶ αἱ Κάτω Χῶραι συνωμολόγησαν συνθήκην, ἔλεγεν ὁ τελευταῖος οὗτος, τότε ὁ πόλεμος εἶνε ἄφευκτος.

—«Δὲν εἴδετέ ποτε τὸν πόλεμον, ἀπήντησεν ὁ πρίγκιψ ἐντόνως, ἄλλως δὲν ἠθέλετε ὁμιλεῖ περὶ αὐτοῦ μὲ τόσην ἀταραξίαν. Ἐγὼ ὁ γινώσκων τί ἐστι πόλεμος, σᾶς βεβαιῶ ὅτι δὲν ὑπάρχει καθῆκον ἱερώτερον διὰ τὸν ἀρχηγὸν Κράτους εἰμὴ ν' ἀποφεύγῃ τὸ ἔσχατον αὐτὸ μέσον ἐφ' ὅσον μακρότερον χρόνον δύναται. Διότι τοιαύτην συνεπάγεται εἰς αὐτὸν ὁ πόλεμος εὐθύνην, ὥστε καὶ ὁσάκις ἔτι εὑρίσκεται ἠναγκασμένος ὀφείλει νὰ μὴ πράξῃ τι ἐπισπεῦδον τὴν ἔκρηξίν του, ἐκτὸς ἐὰν εἶνε μεγαλοφυὴς στρατηλάτης ἔχων βεβαιότητα περὶ τοῦ εὐνοϊκοῦ ἀποτελέσματος. Ἄλλως διατρέχει τὸν κίνδυνον νὰ προκαλέσῃ τὴν δυσμένειαν τοῦ Θεοῦ. Τὸ καθῆκον παντὸς ἔμφρονος εἶνε νὰ μένῃ ἀπαθὴς ἀπέναντι τῶν πολεμικῶν ἀπειλῶν καὶ νὰ ὑφίσταται θαρραλέος τὴν σύγκρουσιν, ὅταν ὁ πόλεμος ἐκραγῇ. Οὕτω φερόμενοι θὰ ἔχωμεν ὑπὲρ ἡμῶν τὴν κοινὴν ἐν Εὐρώπῃ γνώμην καὶ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ.»

Τὴν ἐν καιρῷ εἰρήνης κατ' ἀνάγκην περιωρισμένην δραστηριότητα αὐτοῦ ὁ πρίγκιψ Φρειδερῖκος Γουλιέλμος ἀφιέρωσε πᾶσαν, ἄνευ ὑστεροβουλίας εἰς τὰ ταξείδια καὶ εἰς τὴν μελέτην πάντων τῶν ζητημάτων, τῶν παρουσιαζομένων εἰς τὸ πεφωτισμένον πνεῦμά του.

Ὁ πρίγκιψ θεωρεῖται παρὰ τοῦ κοινοῦ ὡς ὀπαδὸς τῶν φιλελευθέρων ἰδεῶν καὶ ἐναντίος τῆς κατὰ συνθήκην καλουμένης σήμερον ἀντιδράσεως. Εἰς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ τελευταίου τούτου κόμματος ἀποδίδονται πρὸ πάντων αἱ ἀξιώσεις τῶν μεγάλων γεωκτημόνων, αἱ κατὰ τοῦ κοινοβουλίου ὑποκινήσεις καὶ τὰ κατὰ τῶν μελῶν αὐτοῦ ἐχθρικὰ μέτρα, ἐν Πρωσσίᾳ δὲ ἰδιαιτέρως ὁ περιορισμὸς τῆς διοικητικῆς αὐτονομίας, ἡ ἐπέμβασις τῆς κυβερνήσεως εἰς τὰς ἐκλογὰς κτλ.

Μετὰ τὸν γάμον τοῦ πρίγκιπος Φρειδερίκου Γουλιέλμου μετ' ἀγγλίδος πριγκιπίσσης ἀνατεθραμμένης ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ συνταγματικοῦ πολιτεύματος, εἰθισμένης δὲ νὰ σέβηται τὸ πολίτευμα τοῦτο τῆς πατρίδος της, τὸ ἀρχαιότατον τῶν ἐν Εὐρώπῃ συνταγματικῶν πολιτευμάτων, οἱ ἐν Πρωσσίᾳ φιλελεύθεροι ἀνάγουσιν εἰς τὸ γεγονὸς τοῦτο ἁπάσας τὰς ἐλπίδας των περὶ τῆς βελτιώσεως τοῦ πολιτεύματος. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ὁ πρίγκιψ ἐπωφελήθη τῶν διαφόρων αὐτοῦ ἐπισκέψεων πρὸς τὴν βασιλικὴν οἰκογένειαν τῆς Ἀγγλίας ὅπως σπουδάσῃ ἐπιμελῶς τὰ πολιτικὰ ζητήματα, διὰ τῶν γνώσεων δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἀπέκτησε τὴν ὑπόληψιν τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς εἰρημένης χώρας καὶ τοῦ κοινοῦ τὴν εὔνοιαν. Τούτου ἕνεκα τὴν 13 Ἰουλίου 1857 ἡ πόλις τοῦ Λονδίνου ἀπένειμεν αὐτῷ ἐπισήμως τὸν τίτλον τοῦ ἐπιτίμου πολίτου, κατὰ τὴν περίστασιν δὲ ταύτην ὁ πρίγκιψ ἀπήγγειλεν λόγον ἐνθύμως ἐπιδοκιμασθέντα.

Ὁ πρίγκιψ ἤγαγε μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Πρωσσίας σύζυγον, ἥτις χάρις εἰς τὰ ἔμφυτα προτερήματα τῆς διανοίας της, εἰς τὴν ἀνατροφήν της, πρὸ πάντων δὲ εἰς τὰς ἀρχὰς ἃς ἠρύσθη ἐκ τῶν ἰδιαιτέρων τοῦ πατρὸς αὐτῆς παραγγελμάτων, ἦτο πάσης ἄλλης κάλλιον παρεσκευασμένη ὅπως συμμερισθῇ τὰς διανοητικὰς καὶ ἠθικὰς ἀσχολίας τοῦ συζύγου της. Ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας κατέστη φανερὸν τοῖς πᾶσιν ὅτι ἡ βρεττανὶς ἐκείνη πριγκίπισσα, ἡ μετὰ τόσης ἀήθους ἐμβριθείας κατηρτισμένη, ἦτο στοιχεῖον νέον διὰ πρώτην φορὰν ἀπὸ ἀμνημονεύτων χρόνων εἰσαγόμενον εἰς τὴν βασιλικὴν τῆς Πρωσσίας οἰκογένειαν, ἕκαστος δὲ ἀναλόγως πρὸς τὰς κλίσεις του ἐφοβήθη ἢ ἤλπισεν ἐξ αὐτῆς.

Μετὰ εἰκοσιπέντε ἔτη οἱ δύο σύζυγοι ἑώρτασαν τοὺς ἀργυροὺς λεγομένους γάμους των, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ δὲ ταύτῃ συγγραφεύς τις ὑπέμνησεν ὅτι παρὰ τῇ ἀστικῇ ἰδίως τάξει τὸ συνοικέσιον ἑνὸς πρίγκιπος τοῦ οἴκου τῶν Χοεν-

Digitized by Google

ζόλλερν μετ' ἀγγλίδος πριγκιπίσσης ἐχαιρετίσθη μετὰ συμπαθείας, προσέθετε δέ: «Καὶ σήμερον ἀκόμη ἡ αὐτοκρατορικὴ πριγκίπισσα αναδιφῶσα τὰς ἐνδομύχους ἀναμνήσεις της δύναται ν' ἀκούσῃ τὴν ἀπήχησιν τῶν ἐπευφημιῶν, δι' ὧν ἐχαιρετίσθη τόσον ἐνθέρμως πρὸ εἰκοσιπενταετίας ἡ εἰς Βερολῖνον εἴσοδός της. Τὰ τότε ὁπωσοῦν αὐθαιρέτως γραφέντα εἰς μάτην προσεπάθησαν νὰ καταδείξωσι τὴν ἀντίθεσιν, τὴν ὑφισταμένην δῆθεν μεταξὺ τῆς ἀγγλίδος πριγκιπίσσης καὶ τῆς πρωσσικῆς κοινωνίας· μόνον παρά τισιν αὐλικοῖς κύκλοις ἐπιστεύθη ἡ περὶ ἧς πρόκειται ἀντίθεσις, μεταξὺ δὲ τῶν δύο συζύγων καὶ τῶν λαϊκῶν τάξεων ἡ συμπάθεια, ἡ προερχομένη ἐκ τῆς κοινότητος τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν πόθων, οὐδέποτε ἠλαττώθη. Καὶ σήμερον ἔτι ὅπως κατὰ τὸ 1858 αἱ ἰδέαι καὶ οἱ «βρεττανικοὶ» πόθοι τῆς πριγκιπίσσης συμφωνοῦσι κατὰ πάντα μὲ τοὺς ἐπικρατοῦντας παρὰ τῇ μεσαίᾳ πεφωτισμένῃ τάξει τοῦ ἔθνους. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἡ συμπάθεια αὕτη οὐδέποτε ἐξεδηλώθη διὰ ῥητῶν καὶ φανερῶν ἐνδείξεων, πλὴν δὲν εἶναι αὗται ἀναγκαῖαι, ὅπως βεβαιώσωσιν ἡμᾶς περὶ τῆς πλήρους ὁμοφωνίας τῆς ἐπικρατούσης μεταξὺ τῶν ἰδεῶν τοῦ τε πρίγκηπος καὶ τῆς πριγκιπίσσης καὶ τοῦ ἔθνους.»

Ἡ πριγκίπισσα Βικτωρία ἀπέμεινε καὶ ἐν Βερολίνῳ ὅ,τι καὶ πρότερον ἦτο, τουτέστι ἡ ἐμπεπιστευμένη σύμβουλος τοῦ πατρός της εἰς πάντα τὰ ζητήματα τῆς πολιτικῆς, τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν. Εἰκοσαέτις μόλις συνέταξε περὶ τῆς εὐθύνης τῶν ὑπουργῶν ὑπόμνημα ὅπερ ὁ πρίγκιψ Ἀλφρέδος, ἔκρινεν ὡς ἔργον ἀντάξιον πολιτικοῦ ἀνδρὸς γηράσαντος ἐν τῷ σταδίῳ του. Ἀνεγνώριζεν ἐν αὐτῷ τοὺς καρποὺς τῶν προσπαθειῶν ἃς κατέβαλεν ὅπως ἀναθρέψῃ ἐν τῷ ἔρωτι τῶν φιλελευθέρων ἀρχῶν τὴν μέλλουσαν βασίλισσαν τῆς Πρωσσίας.«Μεθ' οἵας χαρᾶς θ' ἀναγίνωσκες αὐτὸ τὸ ἔργον !» ἔγραφε πρὸς τὸν βαρῶνον Στόκμαρ.

Κατὰ τὰς ἑορτὰς τῆς στέψεως τοῦ βασιλέως Γουλιέλμου ἐν Καινιξβέργῃ τὴν 18 Ὀκτωβρίου 1861, τὸ μόνον θέμα ἐφ' οὗ οἱ ἀνταποκριταὶ τῶν ἀγγλικῶν ἐφημερίδων προθύμως ἐλεπτολόγουν ἦτο ἡ περὶ τὴν πολιτικὴν ἐμπειρία τῆς πριγκιπίσσης,ἡ δεδοκιμασμένη περὶ τὴν κρίσιν εὐστοχία της. Ὁ λόρδος Κλάρενδων δὲν ἀπέκρυπτε τὸν θαυμασμόν του διὰ τὴν ὀξυδέρκειαν, μεθ' ἧς ἡ Αὐτῆς βασιλικὴ Ὑψηλότης κρίνει τήν τε ἐσωτερικὴν καὶ ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τῆς Πρωσσίας, καὶ διὰ τὰς ἰδέας αὐτῆς ὡς πρὸς τὰ καθήκοντα τοῦ συνταγματικοῦ ἡγεμόνος.» Ὑπερηφανεύετο δὲ καὶ διὰ τὴν ἀφοσίωσιν,ἣν ἐξεδήλουν πρὸς τὴν πριγκίπισσαν πᾶσαι ἀνεξαιρέτως τοῦ ἔθνους αἱ τάξεις, καὶ διὰ τὴν ἔξοχον ὑπόληψιν ἧς ἀπήλαυεν ἰδίᾳ παρὰ τῇ βασιλικῇ οἰκογενείᾳ.

(Ἕπεται τὸ τέλος)

Χ*.

ΤΟ ΒΟΤΑΝΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

ΙΕ

Τὸ φυλακτὸν τῆς μαγίσσης

Τὸ φῶς λαμπρᾶς πανσελήνου προσπῖπτον διὰ τοῦ ἀραιοῦ φυλλώματος τῶν πλατάνων ἠργύρου τὸ μορμυρίζον ὕδωρ καὶ ἀφύπνιζε τὰ παρὰ τὸν ῥύακα καθεύδοντα πρόβατα,ἀπετύπου δ' ἐπὶ τῆς λευκαζούσης περιβολῆς τοῦ κατακεκλιμένου ποιμένος ὡς κηλῖδας τὰς σκιὰς τῶν ὑπερκειμένων φύλλων.

Ὁ Γιαννιὸς ἦτο τόσῳ βεβυθισμένος εἰς σκέψεις, ὥστε δὲν ἤκουσε τὸ γνώριμον βῆμα τῆς Ἀθιγγανίδος, οὐδ' ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ μέρος ὅθεν ἤρχετο αὕτη. Ὁ Ἀχμὲτ ἧττον ἀφῃρημένος τοῦ κυρίου ἀνησύχησεν ἐπὶ στιγμήν, ἠνώρθωσε τὰ ὦτα, ἀλλ' εὐθὺς ἀναγνωρίσας τὴν τακτικὴν ἐπισκέπτιδα, ἥτις τοσάκις ἐφιλοδώρησεν αὐτόν, ἔσεισε τὴν οὐρὰν—κίνημα ἐπέχον τόπον μειδιάματος—καὶ κατεκλίθη χασμηθεὶς ἐν ῥαθυμίᾳ.

Τὸ βῆμα τῆς νεάνιδος ἦτο βίαιον, τεταραγμένον· ἐπλησίασε καὶ ἐστάθη δύο βήματα ὄπισθεν τοῦ ποιμένος:

— Τί κάνεις τὸ χαζό; δὲν 'μιλᾷς!...

Ὁ χωρικὸς ἀνεσκίρτησεν· ἡ ἐμφάνισις τῆς Ἀθιγγανίδος ἦτο ὅλως ἀπροσδόκητος,ὁ δὲ τόνος τῆς φωνῆς ἀσυνήθως ὀργίλος καὶ τραχύς.

— Δὲν ἔλεγα πῶς θἄρθῃς.....

— Ὅλα τὰ ξέρω, ὅλα! διέκοψεν ἐκείνη ἀποτόμως καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς ἀπήστραψαν ὑπὸ τὸ προσπεσὸν σεληναῖον φῶς.

— Τί ξέρεις; ἠρώτησε δειλῶς ὁ ποιμήν, μαντεύων περὶ τίνος ἐπρόκειτο.

— Ξέρω τί λογαριάζεις. 'Σὲ μιὰ 'βδομάδα θὰ μ' ἀπαρατήσῃς, θὰ πᾷς στρατιώτης. Τὤξερες αὐτὸ ἀπὸ καιρό, πρὶν μὲ κάνῃς δυστυχισμένη καὶ ἔρημη ὅπως μὲ κατάντησες τόρα. Τὤξερες καὶ γι' αὐτὸ μ' ἔσυρες εἰς τὰ δίχτυα μὲ τὸ ἴδιο βοτάνι ποῦ εἶχα τὴ στραβομάρα νὰ σοῦ παραδώσω 'ς τὰ χέρια σου γιὰ κακή μου τύχη. Αἴ! εἶπες, μιὰ παλῃογύφτισσα ἐκεῖ, γλεντᾶμε κάμποσαις 'μέραις, ὡς ποῦ νὰ φύγουμε ἀπ' τὸ χωριό. Κι' ἀπὲ ὕστερα, ἀπὸ 'δῶ πᾶν κι' ἄλλοι· δύο

Digitized by Google

χρόνια χωρισμός—περασμένα ξεχασμένα. Νὰ σοῦ 'πῶ πῶς τὸ λὲν αὐτὸ ρωμαίϊκα; ἀτιμία τὸ λένε. Σὰν τἄκουσα σήμερα 'ς τὸ χωριὸ ὀχιὰ μοῦ δάγκωσε τὴν καρδιά. Πρῶτο ποῦ μοὖρθε 'ς τὸ νοῦ ἦταν νὰ πάρω ἕνα τσικοῦρι νἄρθω τὴν ὥρα ποῦ κοιμᾶσαι νὰ σοῦ σκίσω τὸ κεφάλι. Μὰ πάλι.... ἔλα ποῦ σὲ πονεῖ ἡ καρδιά μου, ἔλα ποῦ σ' ἀγαπῶ....

Καὶ ἡ φωνὴ αὐτῆς κατῆλθε βαθμηδὸν ἀπὸ τοῦ τόνου τῆς ὀργῆς καὶ τῆς ἀπειλῆς καὶ ἀπέληξεν εἰς τοὺς μαλακοὺς ἤχους ἱκεσίας.

Ὁ ποιμὴν ριγῶν ὅλος, ἄφωνος, εἶχεν ἀνεγερθῇ καὶ προσήλου τὸ βλέμμα εἰς τὴν γῆν. Ἡ Ζεμφύρα προφέρουσα τοὺς τελευταίους λόγους ἐρρίφθη ὀλοφυρομένη πρὸ αὐτοῦ.

Ὁ Γιαννιὸς δὲν εἶχε τὴν δύναμιν νὰ ὁμιλήσῃ, δὲν εὕρισκε λόγους παραμυθίας. Καὶ ἐκείνη ἐνηγκαλίσθη τὰ γόνατα αὐτοῦ καὶ ἀνέτεινε ἱκετικῶς τὴν κεφαλήν. Ἡ σελήνη ἐφώτιζε τὰς δακρυβρέκτους παρειάς.

— Δὲν θὰ φύγῃς, δὲν θὰ μὲ παρατήσῃς ἔρημη καὶ μαύρη

Καὶ ἐπειδὴ ὁ χωρικὸς ἐσίγα:

— Ἰπές μου ὄχι, 'πές μου! ἐπέμεινεν αὐτὴ σείουσα τὸ σῶμα τοῦ φιλτάτου.

—Μπορῶ νὰ μὴν πάω; εἶπε στενάξας ὁ ποιμήν.

— Ἂν μ' ἀγαπᾷς, ἂν θέλῃς 'μπορεῖς νὰ μὴν πᾷς, ἀπεκρίνετο συνοφρυωθεῖσα πάλιν.

— Τί νὰ κάνω; νὰ λιποταχτήσω; Καὶ τί θὰ κερδήσωμε μ' αὐτό; ἕναν δυὸ μῆνους ὡς ποῦ νὰ μὲ συλλάβουν οἱ *σταυρωτῆδες*· χώρια τὰ βάσανα ποῦ θὰ τραβήξῃ τὸ σπίτι μου ὅλο γιὰ νὰ μὲ μαρτυρήσουν, χώρια ποῦ θὰ μὲ στείλουν φυλακή, χώρια τὴ μουντζούρα ποῦ θὰ κολλήσω 'ς τὰ μοῦτρά μου.

— Δὲν μ' ἀγαπᾷς καὶ τὰ λὲς αὐτά, ἂν ἦταν ἀλλιῶς εἶχες τρόπο νὰ μὴν πᾷς στρατιώτης ὁλότελα.

— Δέν μου λὲς τί τρόπο;

— Νὰ περάσῃς πέρα 'ς τὸ τούρκικο.

— Γιὰ 'μίλα καλά! συλλογιέσαι τί μοῦ λές; Νὰ πάω 'ς τὸ τούρκικο, νὰ φύγω γιὰ πάντα ἀπ' τὸν τόπο μου, ἀπ' τὸ σπίτι μου.... ντροπιασμένος, ἄτιμος γιὰ πάντα....

— Καὶ σπίτι καὶ τόπο βρίσκει κανεὶς σὰν ἀγαπάῃ. Δὲν θἆσαι μονάχος καὶ ἔρημος· μάνα σου, πατέρα σου, ἀδερφή σου, γιὰ ὅλα δαῦτα θἄχῃς ἐμένα, σκλάβα αἰώνια. Ἀφέντης ἐσὺ κ' ἐγὼ δουλεύτρα σου.

Ὁ ποιμὴν εἰς ἄκρον συγκεκινημένος ἐσιώπα καὶ ἐθώπευε διὰ τῆς χειρὸς τὴν λυτὴν κόμην τῆς νεάνιδος. Ἐκείνη δ' ἐξηκολούθησε μετὰ μικρὰν διακοπήν:

— Ξέρω τί λὲς μέσα σου, μιὰ μαγαρισμένη, μιὰ ἀντίχριστη, μιὰ ἀβάφτιστη. Ἔχεις δίκηο, μεγάλο δίκηο... μὰ ἐγὼ γιὰ σένα παρατῶ πατέρα, γενιά, πίστι, ὅλα—βαφτίζομαι καὶ γίνομαι χριστιανή.

Ὁ ποιμὴν ἀνήγειρεν αὐτὴν τέλος ἐκ τῆς ὑποτελοῦς θέσεως, ἣν ἐπέμενε τηροῦσα.

— Ἔλα νὰ καθήσουμ' ἐκεῖ 'ς τὰ σκίνα καὶ νὰ 'μιλήσουμε γνωστικά, εἶπε μετὰ τόσης τρυφερότητος, ὥστε δὲν ἀντέτεινεν ἡ Ἀθιγγανίς.

Ἀφοῦ δ' ἐκαθέσθησαν ἐπὶ τῶν χλοερῶν κλάδων, ὁ Γιαννιὸς ἔσυρεν αὐτὴν ἐγγύτερον καὶ κατέκλινεν ἐπὶ τῶν γονάτων του τὴν εὔμορφον κεφαλὴν τῆς νεάνιδος.

Ἦτο τόσῳ περικαλλὴς τὴν ὥραν ἐκείνην ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης, ὅπερ προσέπιπτε δαψιλὲς ἐπὶ τὴν περιαλγῆ μορφὴν καὶ ἀντηνακλᾶτο ἐντὸς τῶν μεγάλων ὑγρῶν ὀφθαλμῶν!...

— Ἄκουσε, ἀγάπη μου· τί πόνο μοῦ κάνει ποῦ θὰ χωρισθῶ ἀπὸ σένα ἕνας θεὸς τὸ ξέρει. Ὅσαις φοραὶς μὲ εἶδες σεκλετισμένον, τί ἄλλο εἶχα 'ς τὸ λογισμό μου παρ' αὐτό; Τίποτε δὲν σοῦ μολόγησα καὶ κάθε ποῦ μ' ἀρώταγες εὕρισκα κἄτι ψέμμα. Δὲν πήγαινε τὸ στόμα μου νὰ τὴν πῇ τὴν ἀλήθεια, τὴν πικρὴ ἀλήθεια, ποῦ θὰ στάλαζε σὰν φαρμάκι 'ςτὴν καρδιά σου. Ἔλεγα μὲ τὸν νοῦ μου: γιατί τάχας νὰ τὸ μάθῃ ἀπ' τὰ τόρα, γιατὶ νὰ βάλῃ κι' αὐτὴ τ' ἀγκάθι πὤχω 'γὼ 'ςτὸ λογισμό; Ὅσο περνᾷν ἡ 'μέραις της χωρὶς ἔννοια, κερδεμμένη εἶνε, τῆς φτάνουν ὅσαις θὰ περάσῃ ἀπὸ δῶ καὶ 'μπροστά... Νὰ γιατὶ δὲν σ' τὤπα τόσον καιρό. Ἔφταιξα;...

Εἶπε ταῦτα μετὰ τόσης πειστικότητος καὶ ἀπέτεινε τὴν τελευταίαν ἐρώτησιν μετὰ τοιούτου τόνου ὑποταγῆς, ὥστε ἡ Ζεμφύρα ἀντὶ ἀπαντήσεως ἐφίλησεν αὐτόν.

— Καλά, εἶπε ἀνυπομόνως, μὰ τόρα τί θὰ γένῃ; Τί 'μπορεῖ νὰ γένῃ;

— Νὰ μὴν πάω στρατιώτης εἶνε πρᾶμμα ποῦ δὲν περνᾷ ἀπ' τὸ λογισμό μου.

Τὰ δάκρυα τῆς νεάνιδος ἤρχισαν νὰ κυλίωνται ἐπὶ τῆς παρειᾶς ἐν σιγῇ.

— Μὴν κλαῖς πάλι καὶ μοῦ σπαράζεις τὴν καρδιά. Ὁ χωρισμὸς δὲν εἶνε θάνατος, μόνον τὰ βουνὰ δὲν σμίγουν. Θὰ πάω καὶ θὲ νἄρθω μὲ τὸ καλό. Δυὸ χρόνια τί εἶνε: Περνοῦν καὶ φεύγουν καὶ δὲν ματάρχονται 'πίσω.

— Δυὸ χρόνια! εἶπε μάτην προσπαθοῦσα νὰ καταστείλῃ τοὺς λυγμούς, ποῦ θὰ γυρίσῃς νὰ μὲ ματαΐδῃς ἐσὺ 'σὲ δυὸ χρόνια! θὰ πᾷς ἐκεῖ 'σταὶς μεγάλαις πολιτείαις, θὰ ἰδῇς ἄλλον κόσμο, θὰ πάρῃ ὁ νοῦς σου ἀέρα· τὴν παλιοτσιγγάνα! θὰ πῇς μὲ σιχαμό.

— Νὰ μὲ θάψουν ζωντανὸ ἂν τὸν 'πῶ ποτὲ τέτοιον λόγο! Μπορεῖ νὰ γεννήθηκες Τσιγγάνα· αὐτὸ δὲν εἶνε φταίξιμο 'δικό σου—μ' ἂς ἔρθῃ νὰ μετρηθῇ μὲ σένα κάθε χωριανὴ 'ς τὴν ἐμορφιὰ

Digitized by Google

καὶ 'ς τὴν καρδιά. Ἕνα θὰ λογαριάζω σὰν θᾶμαι 'ς τὸ ταχτικό: πότε νὰ περάσουν τὰ δυὸ χρόνια νᾶρθω νὰ ματασμίξουμε πάλι. Μὲ τὴν ὑπομονὴ ὅλα γένονται, λέ' ἡ παροιμία, μόνον τοῦ σπανοῦ τὰ γένεια δὲν γένονται. Ὁ Θεὸς θὰ μᾶς φωτίσῃ τί θὰ κάνουμε τότες...

— Χρυσᾶ εἶνε τὰ λόγια ποῦ μοῦ λές, μὰ κύττα νὰ μὴν τὰ ξανεμίσῃ ὁ ἀγέρας.

Ἐσπόγγισε διὰ τῆς χειρίδος τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐγερθεῖσα ἔστη πρὸ τοῦ ποιμένος. Ἐσταύρωσε τοὺς βραχίονας καὶ προσητένισεν αὐτόν.

— Ὅ,τι κι' ἂν γίνῃ, ἕνα μὴν ἀλησμονᾷς: τὸ θέλησες καὶ δέθηκες μαζί μου 'ς τὰ σίδερα τῆς ἀγάπης. Ὅταν σ' τῶδωκα σ' τὸ ξήγησα παστρικὰ καὶ ξάστερα, σοῦπα μὴν κάνῃς καμμιὰ κουτουράδα καὶ βροντήσῃς ἔπειτα τὸ κεφάλι σου ἀπὸ κατὰ 'ῆς. Ἄλλη γυναῖκα δὲν 'μπορεῖς νὰ ζυγώσῃς 'ς αὐτὸ τὸν κόσμο, ὅσο εἶμαι ζωντανὴ ἐγώ. Ἂν ἁπλώσῃς τὰ χέρια σου ν' ἀγκαλιάσῃς ἄλλο κορμί, τὰ χέρια σου θὰ ξεραθοῦν. Ἂν ἁπλώσῃς τὰ χείλια σου νὰ φιλήσῃς ἄλλο στόμα, τὰ χείλια σου θὰ γενοῦνε στάχτη! Κι' ἂν βάλῃ μὲ τὸ νοῦ της ἄλλη γυναῖκα νὰ σὲ πάρῃ ἀπὸ τὰ μένα, φίδι ποῦ τὴν ἔφαγε.

Τοὺς λόγους τούτους ἀπήγγελλε βραδέως καὶ διὰ φωνῆς ἐνεχούσης προφητικόν τι κῦρος· καὶ περιέστρεφε τὴν κεφαλὴν καὶ ἀνεκίνει τοὺς βραχίονας, ὡσεὶ ἐτέλει μαγείας, ὡσεὶ ἐπεκαλεῖτο τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως εἰς ἀρωγήν. Ὁ δὲ ποιμὴν ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ὑπερφυσικῶν ἐκείνων ἀπειλῶν ἔκυπτε τὴν κεφαλὴν ῥιγῶν καὶ λάθρα ἐσταυροκοπήθη· ὁ παλαιὸς αὐτοῦ φόβος πρὸς τὴν γόησσαν ἀνεγεννᾶτο.

— Κακὰ ἔμπλεξα μ' αὐτὴ τὴ διαβολογυναῖκα, εἶπεν καθ' ἑαυτόν, καλὰ ὕστερνά.

Ἡ ἀθιγγανὶς ἐκάθισε πάλιν πλησίον τοῦ χωρικοῦ καὶ ἔκλινε πρὸς τὸν ὦμον αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν στενάξασα.

— Καὶ πότε θὰ φύγῃς; ἠρώτησε διὰ φωνῆς τρομώδους.

— 'Σ τὴς τριάντα ἂν θέλῃ ὁ θεὸς περνάει τὸ παπόρι ἀπὸ τοὺς Ὠρεούς. Θὰ φύγουμε παρέα κι' ἄλλα παιδιὰ ἀπὸ τοῦ Κουρμπάτζι, ἀπ' τοῦ Γερακιοῦ, ἀπ' τὰ Ἑλληνικά. 'Σ τὴν πρώτη τοῦ Τρυγητῆ πρέπει νᾶμαστε 'ς τὴ Χαλκίδα.

—Πᾷ νὰ 'πῆ ἔξη 'μέραις ἔχουμε μονάχα, εἶπε κινοῦσα μελαγχολικῶς τὴν κεφαλὴν καὶ σφίγγουσα τὴν χεῖρα τοῦ νεανίου. Ποιὸς ξέρει ἂν θὰ ματαϊδωθοῦμε πλειά. Ταχυνὸ θὰ πάω μὲ τὸν ἀφέντι μου 'ς τ' Ἀσμίνι γιὰ δουλειά... Μπορεῖ καὶ νὰ λείψω δυὸ μερόνυχτα. Ἀπ' ἔρχεται τῆς ἁγιᾶς Παρασκευῆς τὸ πανηγύρι θᾶσαι 'ς τὸ χωριό. Κάποιος κρυφὸς λόγος μοῦ λέει 'ς τὴν καρδιὰ πῶς δὲν θὰ ματασμίξουμε πλειά....

Ἔκρυψε τὴν μορφὴν εἰς τὸ στῆθος τοῦ ποιμένος καὶ ἤρχισε πάλιν νὰ κλαίῃ. Ὁ Γιαννιὸς ἐστενοχωρεῖτο· τὰ γυναικεῖα δάκρυα ὑποφέρονται ὅταν δὲν διαρκοῦσιν ἐπὶ πολύ, ἀλλ' ὅταν ἐπαναλαμβάνωνται δὶς καὶ τρὶς καὶ ῥέουσιν ἀτελείωτα!... Καθίστανται πληκτικὰ πλέον ὡς αἱ βροχαὶ τοῦ φθινοπώρου.

Ὁ ποιμὴν ἐκ τῆς μικρᾶς αὐτοῦ πείρας εἶχε διδαχθῆ ὅτι, ἂν ἐδοκίμαζε νὰ τὴν παραμυθήσῃ, ἡ βροχὴ τῶν ὀφθαλμῶν θὰ καθίστατο ῥαγδαιοτέρα· ἐσίγησε λοιπὸν ἀναμένων τὴν ἀποκατάστασιν τῆς αἰθρίας. Ὅταν ἔπαυσαν τέλος οἱ σπασμώδεις λυγμοί:

— Δὲν θὲ νᾶρθῃς 'ς τὸ πανηγύρι μὲ τὸν ἀφέντη σου; ἠρώτησεν· ἐκεῖνος γιὰ σίγουρα θᾶρθῃ μὲ τὸ Γυχτόγιαννο.

Ὁ Γυφτόγιαννος οὗτος ἦτο ἀθίγγανος βαπτισθεὶς καὶ ἀποκατασταθεὶς ἐν τῷ χωρίῳ Κουρμπάτσι, ἔχων γυναῖκα χριστιανὴν καὶ τέκνα καὶ καλλιεργῶν ἀγροὺς ὡς πάντες οἱ χωρικοί. Δὲν ἐλησμόνει ὅμως τὴν παλαιὰν τέχνην τοῦ μουσικοῦ καὶ εἰς τὰς πανηγύρεις ἐφοίτα φέρων τὸ μέγα τύμπανον ἐπ' ὤμων καὶ τὸν ὀξύαυλον ἐν τῷ κόλπῳ.

— Θέλεις νᾶρθω; εἶπε μειδιῶσα καὶ διὰ τρόπου παιδικοῦ ἡ νεᾶνις.

— Τί 'ρώτημα εἶν' αὐτό;

— Δὲν σκιάζεσαι;

— Ἀπὸ τί;

— Μὴ σὲ 'ματιάσω πάλι καὶ πέσῃς 'ς τὸ χορό! Καὶ ἐγέλα ἀπομάσσουσα διὰ τῆς ἐρρακωμένης ποδιᾶς τὰ δακρύβρεκτα βλέφαρα.

— Καθὼς μὲ κατάντησες ἐσὺ τόρα δὲν ἔχω πλειὰ νὰ φοβηθῶ χειρότερο! Ἀπεκρίνετο βεβιασμένως μειδιῶν ὁ βοσκός.

— Ἀπὸ μένα ποτὲ δὲν εἶχες φόβο, μ' ἀπ' τὸν ἄλλο κόσμο, ἀπ' τὰ κακὰ τὰ μάτια ποῦ θὰ σὲ ἰδοῦν μέσ' 'ς ταὶς μεγάλαις πολιτείαις ἀπ' αὐτὰ νὰ φοβᾶσαι.

— Ἀπ' αὐτὰ δὲν ἔχω νὰ φοβηθῶ τίποτε. Ἐκεῖνο ποῦ 'μπορεῖ νὰ πάθω εἶνε νὰ μὲ φάῃ κανένα βόλι, νὰ μὲ εὕρῃ καμμιὰ μαχαιριά. Στρατιώτης θὲ νᾶμαι — πόλεμο δὲν θᾶχουμε, μὰ λέω 'ςὲ κανένα καυγᾶ, ςὲ τίποτε ἐκλογαίς....

— Θὲς νὰ σὲ κάνω 'γὼ νὰ μὴν ἔχῃς φόβο, οὔτε ἀπὸ 'μάτι, οὔτε ἀπὸ ἀρρώστια, οὔτε ἀπὸ βόλι, οὔτε ἀπὸ μαχαιριά;

— Νὰ πᾷς νὰ μοῦ φέρῃς τἀθάνατο νερό, αἴ; Καὶ ἐκάγχασεν ὁ ποιμήν.

— Μὴ γελᾷς, εἶπε σοβαρῶς ἡ Ἀθιγγανίς. Πάρ' αὐτὸ τὸ μαῦρο φυλαχτό! καὶ διανοίξασα τὸ περιστήθιον ἔδειξεν ἐπὶ τοῦ εὐπαγοῦς αὐτῆς κόλπου μέλαν τι μικρὸν πανίον τρίγωνον συνερραμμένον ὡς σακκίδιον καὶ ἀνηρτημένον ἀπὸ τοῦ τραχήλου διὰ πεπλεγμένων τριχῶν.

Ὁ δεισιδαίμων ποιμὴν ἐδίστασε ν' ἁπλώσῃ τὴν χεῖρα. Ἡ Ἀθιγγανὶς ἐπέμεινε.

— Πάρ' το σοῦ λέω!

Digitized by Google

Καὶ ἀφήρεσεν αὐτὴ τὸ φυλακτὸν καὶ διὰ τῶν ἰδίων χειρῶν ἀνήρτησεν ἀπὸ τοῦ τραχήλου τοῦ ποιμένος καὶ ἔκρυψεν αὐτὸ εἰς τὸ στῆθός του. Ὁ ποιμὴν ᾐσθάνθη τὸ ἐγκόλπιον θερμὸν ἐκ τοῦ στήθους τῆς Ἀθιγγανίδος καὶ ἐφρικίασεν.

— Ἄκου νὰ ἰδῇς τί εἶνε τὸ φυλαχτὸ ποῦ σοῦδωσα καὶ τί ἀξίζει. Ἡ μάννα μου ἦταν μαστόρισσα 'ςὲ τέτοια. Ἤξερε τέχναις καὶ τέχναις· 'μποροῦσε μέσ' 'ςτὸ νερὸ νὰ σὲ κάνῃ νὰ ἰδῇς πράμματα τοῦ ἄλλου κόσμου, καὶ κατέβαζε τὸ φεγγάρι, σπαρταριστὸ καὶ 'ματωμένο. Ἐκείνη τὸ μαστόρεψε τὸ φυλαχτὸ σὰν ἤμτανε δυὸ χρονῶν καὶ μοῦ τὸ κρέμασε 'ςτὸ λαιμὸ νὰ μὲ φυλάῃ. Σὰν ἔγεινα μεγαλείτερη καὶ ἔννοιωθα ἀπ' τὸν κόσμο, πολλαὶς βολαὶς μοῦ ξήγησε γιὰ τὸ φυλαχτὸ καὶ πρὶν νὰ ξεψυχήσῃ ὑστερνός της λόγος ἦταν 'ςὲ μένα: Ἀπ' ὅλα τὰ κακὰ τοῦ κόσμου 'ςὲ φυλάει τὸ φυλαχτό, μόνο ἕνα εἶνε ποῦ δὲν 'μπορεῖ νὰ σὲ φυλάξῃ, τὸ βοτάνι τῆς ἀγάπης ποῦ σοῦχω δομένο. Ἐκεῖνο εἶνε δυνατώτερο κι' ἀπ' τὸ φυλαχτό. Ἔτσι εἶπε ἡ μάνα μου κι' ἀληθινὰ βγῆκαν τὰ λόγια της.

— Καὶ τί εἶνε μέσ' 'ςτὸ φυλαχτό; ἠρώτησεν ὁ Γιαννιός, ἀφ' ἑνὸς μὲν φρίττων ἐπὶ τῇ ἀφηγήσει τῆς Ἀθιγγανίδος, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου ὑπὸ περιεργείας κινούμενος, ὡς ὅλοι οἱ εὔπιστοι.

— Τί εἶνε μέσα; Τῆς κουκουβάγιας τὰ ματοτσίνορα, τῆς νυφίτσας τὸ δόντι, τῆς νυχτερίδας ἡ καρδιά, τοῦ σκαντζόχερα ἡ γλῶσσα, τοῦ νυχτοκόρακα τὸ νύχι..

Ἀστροπελέκι τοὐρανοῦ καὶ πίσσ' ἀπὸ τὸν Ἅδη
Τὰ δυὸ μαζῆ τὸ γέννησαν 'ς τῆς νύχτας τὸ σκοτάδι.

Ἡ ἐξήγησις αὕτη περὶ τῶν συστατικῶν καὶ τοῦ τρόπου τῆς κατασκευῆς τοῦ φυλακτοῦ δὲν ἐνεθάρρυνε ποσῶς τὸν ποιμένα, τὸ δὲ ἐπιχυθὲν ἤδη σκότος ὡς ἐκ τῆς δύσεως τῆς σελήνης ἐπέτεινε τοὺς φόβους αὐτοῦ. Ἐνόμιζεν ὅτι ἔβλεπεν ἀνὰ τὴν ὄχθην τοῦ ῥύακος σειρὰν φανταστικῶν πλασμάτων καὶ δὲν ἐτόλμα νὰ ἐγγίσῃ πλέον τὴν παρακαθημένην κόρην τῆς φοβερᾶς μαγίσσης. Τὸ κατάρατον ἐγκόλπιον ἔκαιε τὰ στήθη του ὡς ἀνημμένος ἄνθραξ.

Ἡ Ἀθιγγανὶς ἠγέρθη ἄφωνος, μυστηριώδης καὶ ἄνευ ἀποχαιρετισμοῦ ἔφυγε δρομαία. Ὁ ποιμὴν ἔμεινεν ἀκίνητος ἐπί τινα λεπτά. Εἶτα ἔσυρεν ἀπὸ τοῦ τραχήλου τὸ φυλακτήριον τῆς μαγίσσης, ἀλλὰ μετ' αὐτοῦ παρέσυρε καὶ τὸν μικρὸν βαπτιστικὸν σταυρόν του. Σφίγξας ἐν τῇ παλάμῃ τὸ ἱερὸν κειμήλιον ἀνεθάρρησε.

— Ὁ Οὐρανὸς κι' ὁ Ἅδης ἐψιθύρισε. Καὶ ἀπέρριψε τὸ μέλαν φυλακτὸν καὶ ἤγγισε διὰ τῶν χειλέων τὸν ἐπάργυρον σταυρόν.

Ἐνδοὺς δ' εἰς αἰφνιδίαν σκέψιν:

— Ὄχι, εἶπε, δὲν πρέπει ν' ἀφίσω τοῦ διαβόλου τὰ καμώματα ἔτσι· 'μπορεῖ νὰ φέρουν κακὸ 'ς κανέναν. Φλόγα τὸ γέννησε, φλόγα νὰ τὸ φάῃ.

Καὶ μετὰ πυρετώδους ταχύτητος συνέλεξε ψηλαφητὶ ξηρὰ ξυλάρια ἐν ἀφθονίᾳ κείμενα ἐπὶ τῆς ὄχθης τοῦ ῥύακος καὶ ἥναψε ταῦτα διὰ τῶν πυρεκβόλων ἐμφυσῶν. Ἥρπασεν εἶτα τὸ φυλακτήριον καὶ ἔρριψεν αὐτὸ εἰς τὸ πῦρ. Ἀλλ' εὐθὺς ἔπεσε κατὰ γῆς μικροῦ δεῖν τυφλωθείς· τὸ μαγικὸν ἐκεῖνο φιλοτέχνημα ἐξεπυρσοκρότησε καὶ ἡ μικρὰ πυρὰ ἐσκορπίσθη σβεσθεῖσα.

Προφανῶς πυρῖτις ἢ ἄλλη τις ἐκρηκτικὴ ὕλη ἦτο μεμιγμένη ἐν τῷ φυλακτῷ, ἀλλ' ὁ δεισιδαίμων ποιμὴν οὐδ' ἐζήτησε κἂν ἵνα εὕρῃ τοιαύτην ἐξήγησιν τοῦ φαινομένου· ἦτο ἁπλούστατα διαβολικὸν κατασκεύασμα!

Παρῆλθεν ὥρα πολλὴ πρὶν ἢ τολμήσῃ ν' ἀνεγείρῃ τὴν κεφαλὴν ὁ Γιαννιός· ἀλλὰ καὶ ὅταν μετὰ δειλίας ἔστρεψε πέριξ τὸ τεθαμβωμένον βλέμμα, ἔκρυψεν εὐθὺς πάλιν τὴν μορφὴν ἐντὸς τῶν βραχιόνων καὶ οἱ ὀδόντες αὐτοῦ συνεκρούοντο ἐκ τοῦ τρόμου. Διατί;

Δαίμονες μαῦροι καὶ λευκὰ φάσματα περιεστοίχιζον αὐτόν.

Μόνον ὅταν ἐβεβαιώθη ὅτι τὸ ὠχρὸν λυκαυγὲς διεδέξατο τὴν μέλαιναν νύκτα ἠγέρθη τρίβων τὰ βλέφαρα. Καὶ ἐπείσθη τότε ὅτι οἱ μαῦροι δαίμονες οὐδὲν ἄλλο ἦσαν ἢ πωγωνίαι τράγοι, τὰ δὲ λευκὰ φάσματα πρόβατα ἀθῷα.

Ἀλλ' ἡ ἐκ τοῦ φυλακτοῦ ἐντύπωσις ἔμεινεν ἀνεξάλειπτος καὶ ὁ τόπος αὐτὸς τοῦ συμβάντος τοιαύτην αἴσθησιν ἐνεποίει εἰς τὸν ποιμένα, ὥστε ἔσπευσε ν' ἀπομακρυνθῇ ὁδηγῶν τὸ ποίμνιον πρὸς τὸ χωρίον.

ΙϚ'

Ἡ ἀναχώρησις

Ὁ Γιαννιὸς ἀνεχώρησεν ἐκ Γουβῶν τὴν νύκτα τῆς 29 ἰουλίου. Ἡ μήτηρ προέπεμψε τὸν υἱὸν μέχρι τῶν συνόρων τοῦ χωρίου καὶ μετὰ τρυφεροὺς ἐναγκαλισμοὺς ἐπανῆλθε κλαίουσα εἰς τὸν ἔρημον οἶκον. Ὁ πατὴρ καὶ οἱ δύο ἀδελφοὶ συνώδευσαν αὐτὸν εἰς Ὠρεούς. Μόνος ὁ γέρων Καρανῖκος ἵππευε τὸν ὄνον τοῦ Λουκᾶ, οἱ τρεῖς υἱοὶ εἵποντο πεζῇ καὶ ἐβάδιζον σιωπηλοὶ ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης.

Ὁ νεανίας δὲν ἐπανεῖδε πλέον τὴν Ἀθιγγανίδα κατὰ μόνας. Εἶχεν ἔλθῃ αὕτη εἰς τὴν διήμερον πανήγυριν τοῦ χωρίου, ἀλλ' ἐκεῖ ἐν μέσῳ τόσου πλήθους μόνον βλέμματα ἀντήλλαξε μετ' αὐτῆς καί τινας τυπικοὺς λόγους. Μετὰ δὲ τὴν πανήγυριν ἔμεινε διαρκῶς ἐν τῷ χωρίῳ, τοῦ πατρὸς μισθώσαντος παῖδα φύλακα τοῦ ποιμνίου. Μεθ' ὅλους τοὺς φόβους, οὓς ἐνέπνεεν αὐτῷ ἡ γόησσα καὶ τὴν διηνεκῆ ἀνησυχίαν ἐπὶ τοῖς ἀρρήκτοις δεσμοῖς, ἅτινα συνέδενο

Digitized by Google

ἐσαεὶ τὴν τύχην του πρὸς τὴν τύχην ἐκείνης, ἀλλ' ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ, καθ' ἣν ἔφερε τὸ βῆμα μακρὰν, ᾐσθάνετο πόνον ἄρρητον ἐπὶ τῷ χωρισμῷ. Ἀνελογίζετο τὰς ὥρας, ὅσας διῆλθε μετ' αὐτῆς ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς νυκτός, ἐνεθυμεῖτο τὰς πλήρεις χάριτος παιδιάς, τὰ περιπαθῆ φιλήματα, τὰ πικρὰ δάκρυα τῆς ἀθιγγανίδος καὶ ἐν ἐπῳδῇ ἔλεγε καθ' ἑαυτόν :

— Ἡ ἀλήθεια εἶνε πῶς μ' ἀγαποῦσε !

Ἐκ τῶν συλλογισμῶν τούτων ἀπεσπάσθη ὑπὸ τῆς φωνῆς τοῦ Φωκίωνος:

— Μι' ἀλεποῦ ! ἐφώνησε δεικνύων πέραν ἀλώπεκα διασκελίζουσαν τὸν θερισμένον ἀγρόν.

— Ἡ κερὰ Μαρ̮ιὰ μὲ τὸ φεγγαράκι μοῦ βγῆκε παγάνα γ̮ιὰ κάνα π'λί ! προσέθηκεν ὁ Λουκᾶς.

— Τὸ λέει κ' ἡ παροιμία, βλέπεις, φεγγαράκι γ̮ιὰ κλεψ̮ιά ! εἶπε καὶ ὁ γέρων Καρανῖκος ἐπιστραφεὶς καὶ τύψας ἅμα διὰ τῆς ῥάβδου τὰ ὀπίσθια τοῦ ὄνου.

Καὶ ἡ σιωπὴ ἀποκατέστη πάλιν.

Ὅτε διήρχοντο πλησίον τοῦ χωρίου Βυστρίτζας, ἤκουσαν τὰς ἑωθινὰς λαλιὰς τῶν πετεινῶν.

— Κοντεύῃ νὰ φέξῃ, εἶπεν ὁ γέρων, καὶ καμμιὰ φορὰ τὸ παπόρι περνᾷ ταχυνό, ταχυνό. Καὶ ἔτυψεν ἐπανειλημμένως τὸν ὄνον:

— Αἴ, μωρὲ ἀκαμάτη, πάρ' τὰ στραβοπόδαρά σου ! Τί μοῦ περπατᾷς 'σὰν καραβᾶς !...

Καὶ ὅμως ἦτο νὺξ ἔτι ὅτε ἀφίκοντο εἰς Ὠρεούς. Ἔδεσαν τὸν ὄνον ἀπό τινος στύλου καὶ εἰσῆλθον εἰς παντοπωλεῖον, οὗ ἡ θύρα ἦτο ἀνοικτὴ καὶ τὸ ἐσωτερικὸν ἐφωτίζετο ὑπὸ φανοῦ ἀνηρτημένου διὰ σχοινίου ἀπὸ τῆς ὀροφῆς. Τέσσαρες λεμβοῦχοι περὶ τετράγωνον τράπεζαν ἐχαρτοπαίκτουν ὑπὸ τὸ θολὸν ἐκεῖνο φῶς, ὅπερ καθίστα θολώτερον ὁ καπνὸς τῶν σιγάρων. Καταβεβλημένοι ὑπὸ τῆς ἀγρυπνίας, οὐδ' ὡμίλουν, οὐδ' ἐχειρονόμουν βιαίως, ὥστε ἡ παρουσία των οὐδόλως ἀνησύχει τὸν ὕπνον τοῦ καταστηματάρχου, κλίνοντος τὴν χονδρὴν κεφαλὴν μεταξὺ τῶν φιαλῶν ἐπὶ τῆς σανίδος τοῦ κυλικείου, καὶ τινος ζωεμπόρου ἐξηπλωμένου ἐπὶ δύο συνεχομένων τραπεζῶν καὶ αὐλοῦντος διὰ τῶν ῥωθώνων ὡς τρεῖς ἄσκαυλοι.

Οἱ χωρικοὶ εἰσελθόντες ἐχαιρέτισαν τοὺς λεμβούχους καὶ ὁ Καρανῖκος πλησιάσας ἠρώτησε:

— Πότε θὰ περάσῃ τὸ παπόρι;

— 'Σὲ δυὸ τρεῖς ὥραις, ἀπεκρίνατο εἷς τούτων ὁ πρεσβύτατος, χωρὶς νὰ ὑψώσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τῶν χαρτίων του.

Ὁ παντοπώλης ἀφυπνισθεὶς ἐκ τῆς συνομιλίας ἠγέρθη χασμώμενος καὶ τανύων τὰ μέλη ἵνα ἐρωτήσῃ τί ἐπεθύμουν νὰ πίωσιν οἱ ἄρτι ἀφικόμενοι, οἵτινες εἶχον ἐγκαθιδρυθῆ περὶ τράπεζαν ἀποθέντες τὰς ἀποσκευάς.

— Αἴμ, τί ἄλλο ; καφέ, εἶπεν ὁ γέρων συμβουλευόμενος διὰ τοῦ βλέμματος τοὺς υἱούς. Καὶ ἀφοῦ ἐκεῖνοι κατένευσαν ἐν σιγῇ: τέσσαρους βαρεῖς καὶ γλυκεῖς, προσέθηκε.

Ὁ Γ̮ιαννι̮ὸς τὸ πρῶτον νῦν ἤρχετο εἰς Ὠρεοὺς καὶ περιειργάζετο τὸ εὐρὺ παντοπωλεῖον, ὅπερ τοῦτο εἶχε τὸ ἰδιόρρυθμον ὅτι ἦτο πλῆρες στάμνων καὶ λαγήνων καὶ ἀπὸ τῆς ὀροφῆς ἔτι ἐν πλήθει ἀμέτρῳ ἀνηρτημένων ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς τῶν πελατῶν.

— Τἆλλα παιδιὰ δὲν 'φάνηκαν ἀκόμη, εἶπεν ὁ Φωκίων ῥοφῶν μετ' ἀπολαύσεως τὸν καφέν.

— Ὅπου κ̮ι' ἂν εἶνε θἄρθουν, ἐμεῖς παραβιαστήκαμε, εἶπεν ὁ Γ̮ιαννι̮ός.

— Ὅπου θὲ νὰ ταξειδέψῃ τοῦ περιγ̮ιαλ̮ιοῦ καθίζει, ὑπέλαβεν ὁ γέρων θωπεύων τὸν μαῦρον γάτον τοῦ παντοπωλείου, ὅστις προσετρίβετο εἰς τὰς μαλλίνας περικνημῖδας του.

Μετ' οὐ πολὺ ἦλθον καὶ οἱ ἄλλοι κληρωτοὶ ἐκ τῶν χωρίων ὑπὸ τῶν οἰκείων προπεμπόμενοι καὶ συνηνώθησαν πάντες οἱ χωρικοὶ ὑπὲρ τοὺς εἴκοσι καὶ τὸν καφὲν ἠκολούθησαν κεράσματα οἴνου καὶ ῥακῆς. Τὸ γαλακτῶδες φῶς τῆς ἠοῦς εἰσήρχετο νῦν διὰ τῆς θύρας καὶ τῶν θολῶν ὑελωμάτων τῶν παραθύρων καὶ τοῦ φανοῦ τὸ ἔλαιον ἐκαίετο ἀνωφελῶς. Καὶ ἄλλοι χωρικοὶ ἦλθον καὶ ἐκ τοῦ Ξηροχωρίου ἐφ' ἁμαξῶν ὁ πράκτωρ τῆς ἀτμοπλοϊκῆς ἑταιρίας καὶ δύο τρεῖς ἔμποροι, καὶ τοῦ πρὸ μικροῦ ἠρεμοῦντος παντοπωλείου ἀντήχουν νῦν αἱ στάμνοι καὶ αἱ λάγηνοι ἐκ τοῦ θορύβου καὶ τῶν φωνῶν.

Ὁ νέος χωρικὸς ἐξῆλθε μόνος τοῦ παντοπωλείου. Ἡ συνήθως ἔρημος ἀκτὴ τῶν Ὠρεῶν ἦτο πλήρης ζωῆς καὶ κινήσεως τὴν πρωΐαν ἐκείνην ἐπὶ τῇ προσεγγίσει τοῦ ἀτμοπλοίου. Ὑπαίθριοι πωληταὶ εἶχον ἐγκαθιδρυθῆ φωνάζοντες καὶ κωδωνίζοντες τοὺς ζυγούς. Ἐδῶ κρεοπώλης ἐκδέρων μόσχον ἀνηρτημένον ἀπὸ δένδρου, ἐκεῖ ἀρτοπώλης κενῶν ἀπὸ σάκκου μικροὺς ἀζύμους ἄρτους, καὶ ὀπωροπῶλαι πολλοὶ συνιστῶντες τὰ ἔξοχα χειμωνικὰ τῶν Ὠρεῶν, τὰ μοσχάτα σταφύλια τοῦ Ξηροχωρίου, τὰ εὐώδη ἄπια τῶν Γουβῶν.

Τὸ πᾶν εἶχε πανηγυρικήν τινα ὄψιν· μετεῖχον δὲ τῆς ὀχλοβοῆς καὶ τὰ ζῷα ἔτι: οἱ χοῖροι ἐλεύθεροι πλανώμενοι μετὰ γρυλλισμῶν, αἱ χῆνες πλαταγοῦσαι μετ' ἀλαλαγμῶν τὰς πτέρυγας, οἱ ἐπισεσαγμένοι ὄνοι βαρυφώνως ὀγκώμενοι.

Καί, ὡσεὶ ἐπεσκόπει τὴν γενικὴν ταύτην εὐημερίαν τοῦ τε ἀνθρωπίνου καὶ τοῦ ζωϊκοῦ πληθυσμοῦ, ὁ μόνος ἐν τῷ ἐπινείῳ ἀντιπρόσωπος τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, ὁ κύριος Ὑποτελώνης φέρων ποδήρη κοιτωνίτην καὶ χρυσοκέντητον σκοῦφον ἐρρόφα μακαρίως τὸν καφὲν ἐπὶ τοῦ ξυλίνου ἐξώστου τοῦ Ὑποτελωνείου.

Οἱ λεμβοῦχοι ἦσαν εἰς κίνησιν· μετέφερον εἰς

Digitized by Google

τὰς λέμβους βαρέλια καὶ σάκκους, ὑβρίζοντες καὶ βλασφημοῦντες ὡς γνήσιοι ἐργάται θαλάσσης. Ὁ ὅρμος ἦτο σχεδὸν ἔρημος πλοίων· μόναι τέσσαρες ἁλιευτικαὶ τράται ἠγκυροβόλουν καὶ ἓν ὑδραϊκὸν τρεχαντήριον πλῆρες σίτου καὶ ἕτοιμον πρὸς ἀναχώρησιν, ἀλλ' ἐναυλόχει πρὸς τούτοις προκαλοῦσα τὰ περίεργα βλέμματα τῶν χωρικῶν ἡ μικρὰ πολεμικὴ ἀτμοημιολία *Πάραλος*, ἧς ἐπέβαινεν ὁ ἐπιθεωρητὴς τῶν φάρων καὶ φανῶν.

Ἡ θάλασσα ἠπλοῦτο ἐλαφρῶς ῥυτιδουμένη ὑπὸ τοῦ ζεφύρου, καὶ ὁ ἥλιος ἐχρύσου τὰς ῥυτίδας ἐκείνας. Τὸ Πήλιον ἀντικρὺ ἐκαλύπτετο ὑπὸ διαφανοῦς πέπλου πρωϊνῆς ὁμίχλης.

— Τὸ παπόρι ! τὸ παπόρι!.. φάνηκε!.. ἔρχεται!.. Αἱ φωναὶ αὗται μετεδόθησαν ἀπὸ στόματος εἰς στόμα καὶ ἤρχισε πλέον σύγχυσις καὶ ταραχή. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἔφθασεν ἐκ Ξηροχωρίου ἔφιππος καὶ ὁ κύριος Παντελάκης, ὁ ἐπίδοξος δήμαρχος, φέρων συστατικὰ γράμματα διὰ τοὺς στρατευσίμους ἐκ μέρους τοῦ ὑπουργικοῦ βουλευτοῦ τῆς ἐπαρχίας πρὸς τὸν διοικητὴν τοῦ ἐν Χαλκίδι τάγματος.

Οἱ χωρικοὶ συνεσωρεύθησαν πάντες ἐντὸς μιᾶς λέμβου, ἀδεξίως εἰσπηδῶντες, καί τις ἔπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν ὀλισθήσας. Οἱ λοιποὶ ἐπιβάται, ἐν οἷς καὶ γυναῖκες, ἐπέβησαν τῶν δύο ἄλλων λέμβων καταπατούμενοι. Καὶ οἱ λεμβοῦχοι συνεζήτουν ἀξιοῦντες μίαν δραχμὴν κατὰ κεφαλὴν καὶ ἐχειρονόμουν ἀπειλητικῶς, καὶ αἱ γυναῖκες ἐκραύγαζον ἔντρομοι καὶ ἔκλαιον δύο νήπια ἐν ᾧ παρήλαυνε γοργὴ ἑξάκωπος τῆς *Παράλου* λέμβος, ἧς ἐπέβαινεν ἀνέτως καὶ ἐν πλήρει μεγαλείῳ μεσόκοπός τις ἐψιμμυθιωμένη κυρία μετὰ τῶν ἀποσκευῶν της, θεία τοῦ γαμβροῦ τοῦ κυρίου βουλευτοῦ.

Ἡ μέλαινα πρῶρα τοῦ ἀτμοπλοίου προέβαλε παρακάμπτουσα τὴν ἀμμώδη ἄκραν, ἣν καλοῦσι Κανατάδικα ἐκ τῶν ἐκεῖ κεραμοποιείων, καὶ τὸ ὅλον σκάφος, ὅπερ οὐδὲν ἄλλο ἦτο ἢ ἡ *Ὕδρα*, ἀνακόπτον τὸν δρόμον βαθμηδὸν καὶ ποδίσαν ἔστη ἔξω τοῦ ὅρμου ἐπὶ τοῦ ἀτμοῦ, ἀσθμαῖνον, γογγύζον, ἐκχέον ζέον ὕδωρ ἀπὸ τῶν πλευρῶν. Λωρὶς λαχανόχρους, λευκάζουσα, ἐσημείου ἐπὶ τῆς θαλάσσης τὴν ὑγρὰν ὁδόν, ἣν διέδραμε.

Αἱ λέμβοι προσεκολλήθησαν ἐπὶ τῆς κρεμαστῆς κλίμακος καὶ νέος ἀγὼν πάλιν ἐκεῖ καὶ φωναὶ καὶ σύγχυσις, ἐνῷ ἀπὸ τοῦ καταστρώματος ἔκυπτον κεφαλαὶ ἐπιβατῶν τερπομένων ἐπὶ τῷ θεάματι.

Οἱ χωρικοὶ ἀνῆλθον πάντες ἐπὶ τοῦ σκάφους μετὰ θάμβους περιεργαζόμενοι τὸ ἐσωτερικόν, τὰς μηχανάς, καὶ προκαλοῦντες τὰς ἀλβανικὰς ὕβρεις τῶν ὑδραίων ναυτῶν, ὧν παρεκώλυον τὴν ἐργασίαν.

Ὁ Γιαννιὸς καὶ οἱ ἄλλοι τέσσαρες νέοι, οἵτινες ἔμελλον ν' ἀναχωρήσωσιν, ἀπέθηκαν εἰς μίαν γωνίαν παρὰ τὰς ἁλύσεις τῶν ἀγκυρῶν τὰ *τράστα*, ἅτινα ἀπετέλουν τὴν ὅλην αὐτῶν ἀποσκευήν, καὶ ἔδιδον τελευταίας ἐντολὰς πρὸς τοὺς οἰκείους ἐν προφανεῖ συγκινήσει.

Ὁ πλοίαρχος ἐπὶ τῆς γεφύρας ἐχειρονόμει φωνάζων νὰ ἐπισπεύσωσι τὴν φόρτωσιν καὶ ἐκίνει τὴν στρόφιγγα συρίζων. Ἀλλ' οἱ προπέμποντες τοὺς στρατευσίμους χωρικοί, ἀγνοοῦντες τὴν σημασίαν τοῦ ὀξέος ἐκείνου ἤχου, παρέμενον χάσκοντες, καὶ ἐκινεῖτο ἤδη τὸ ἀτμόπλοιον ὅτε κατεκρημνίσθησαν εἰς τὴν λέμβον φύρδην μίγδην, τοῦ ναυκλήρου ὀνειδίζοντος αὐτοὺς ἀπὸ τῆς κουπαστῆς :

— Ἀμηνή, Κουκουβῖνοι... πάντα Κουκουβῖνοι.

Τὸ ἀτμόπλοιον ἔστρεψε πρῶραν πρὸς τὴν Στυλίδα καὶ ἐνεδυνάμωσε τὸν ἀτμόν. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ Γιαννιὸς ἀπευθύνων ὕστατον βλέμμα πρὸς τὴν ἀπομακρυνομένην λέμβον τῶν οἰκείων, διέκρινεν ἐκεῖ πέραν ἐπὶ τῆς ἀμμώδους ἄκρας γυναῖκα ἱσταμένην καὶ ἐπισείουσαν πρᾶγμά τι δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν, σκιάσας δὲ διὰ τῆς παλάμης τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνεγνώρισε τὴν ἀθιγγανίδα. Ἐκράτει κόσκινον καὶ ἐκίνει αὐτὸ πρὸς ἀποχαιρετισμόν.

Καὶ παρήλλασσον τότε ὡς ἐν ἀκτινοβόλῳ ὀπτασίᾳ πρὸ τοῦ λογισμοῦ τοῦ νεανίου τὰ δάση τοῦ χωρίου, ὁ πατρικὸς οἶκος, τὸ ποίμνιον καὶ ἡ μορφὴ τῆς Ζεμφύρας— ὅλα ταῦτα, ἅτινα ἡ στέρησις ἐλάμπρυνε καὶ ἐξωράϊζε νῦν πολλαπλασίως. Οἱ πόδες αὐτοῦ ἐκάμφθησαν καὶ ἐκαθέσθη ἐπὶ τὰς ἁλύσεις, ἄλλας ἁλύσσεις φέρων αὐτὸς βαρυτέρας ἐκείνων. Καὶ κατεβίβασεν ὁ νέος χωρικὸς τὸν ἀχύρινον πῖλον πρὸς τὴν μορφὴν ἵνα κρύψῃ ἀπὸ τῶν συντρόφων τοὺς πλήρεις δακρύων ὀφθαλμούς!....

[Ἕπεται συνέχεια]

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΚΑΙ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΙΣ ΤΟΥ ΨΕΥΔΟΥΣ

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΨΕΥΣΤΩΝ

Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.

Γ' Κλάσις: Ψεύδη οὐδέτερα καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἀβλαβῆ.

Εἰς δύο τάξεις δέον νὰ διαιρεθῇ ἡ κλάσις αὕτη: *Εἰς ψεύδη τῶν παίδων.— Εἰς ψεύδη ἐνηλίκων ἐκ συνηθείας, ἐξ αὐταπάτης καὶ παθολογικά.*

Α' τάξις : Ψεύδη τῶν παίδων. Ὁ La Ro-

chefoucauld ἐν τοῖς «Ἀξιώμασιν» αὐτοῦ λέγει, ὅτι τάσις τοῦ ψεύδεσθαι παρὰ τοῖς παισὶ φύσει δὲν ὑπάρχει, ἀλλ' ὅτι διὰ τῆς ἀδεξίου ἀνατροφῆς, καὶ τῆς μιμήσεως καὶ διὰ τῆς διδασκαλίας πολλάκις ὁ παῖς ἀποκτᾷ τὴν τάσιν ταύτην τοῦ ψεύδεσθαι.

Ἡ βεβαίωσις αὕτη τοῦ ἠθικολόγου τούτου τοῦ 17ου αἰῶνος εἶνε λίαν αἰσιόδοξος, στηριζομένη ἴσως ἐπὶ τῶν θεωριῶν καὶ ἰδεῶν ἐκείνων τῶν μεστῶν προκαταλήψεως περὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἠθικῆς φύσεως. Ἁπλῆ καθημερινὴ παρατήρησις τῶν γεγονότων τοῦ πρακτικοῦ βίου δύναται νὰ πείσῃ πάντα μὴ προκατειλημμένον περὶ τοῦ ἐναντίου, καὶ νὰ ἀναγκάσῃ πάντα παρατηρητήν, ὅπως διατυπώσῃ ὅλως ἀντίθετον ἀπαισιόδοξον ἀξίωμα ἐκείνου, ὅπερ ὁ La Rochefoucauld διετύπωσεν.

Ὁ ἄνθρωπος ἀποκτᾷ καλὰς τάσεις, ἤτοι κοινωνικάς, διὰ τῆς πείρας. Ἐν τῇ μικρᾷ ἡλικίᾳ οὐδεμίαν ἔννοιαν περὶ κοινωνικότητος κέκτηται. Ἐὰν τὸ παιδίον ἀφίετο εἰς ἑαυτό, ὀλίγας μόνον κακὰς πράξεις θὰ ἀπέφευγεν ἀφ' ἑαυτοῦ, καὶ δὴ ἐκείνας, ὅσων τὰ δυσάρεστα δι' αὐτὸ ἀποτελέσματα θὰ ἠδύνατο ὁ μικρὸς νοῦς του νὰ συσχετίσῃ πρὸς τὰ αἴτια τὰ ἐπενεγκόντα τὰ τοιαῦτα ἀποτελέσματα· τοὐναντίον δὲ θὰ ἐξετέλει πάσας ἐκείνας τὰς πράξεις ὅσαι *ἀμέσως* παρέχουσιν αὐτῷ αἰσθήσεις ἢ αἰσθήματα εὐχάριστα, μὴ δυνάμενον νὰ προβλέπῃ τὰ πόρρω δυσάρεστα ἀποτελέσματα τὰ ὁποῖα τυχὸν θὰ προέκυπτον ἔκ τινων προσωρινῶς διὰ τὸ ἄτομόν του εὐχαρίστων πράξεων. Θὰ ἀπῃτεῖτο χρόνος μακρὸς καὶ ζημία οὐ σμικρὰ ἕως οὗ τὸ παιδίον κατορθώσῃ νὰ διακρίνῃ ἀφ' ἑαυτοῦ τὰς ὠφελίμους ἢ βλαπτικὰς πράξεις ἐν τῷ βίῳ· διὸ πρὸς συντόμευσιν καὶ ἀναπλήρωσιν τῆς πείρας ταύτης ὑπεισέρχεται ἡ πεῖρα τῶν γονέων, τουτέστι τὸ μέγα ἄθροισμα τῶν κτηθεισῶν αὐτῶν γνώσεων ἐν τῷ βίῳ ὅπερ οὗτοι προσπαθοῦσι νὰ εἰσαγάγωσι βαθμηδὸν εἰς τὸν ἐγκέφαλον τοῦ τέκνου, ἐν ἄλλαις λέξεσι παρεμβαίνει ἡ λεγομένη *ἀνατροφή*.

Πάντα τὰ ὄντα τὰ ἐν κοινωνίαις ζῶντα κατ' ἀνάγκην ὀφείλουσι νὰ θυσιάσωσι μέρος τοῦ *ἐγὼ* αὐτῶν, μέρος τοῦ ἐγωϊσμοῦ ὑπὲρ τῶν ὁμοίων αὐτοῖς, διότι ἄλλως ἡ κοινωνία αὐτῶν θὰ ἦτο ἀδύνατος. Καλαὶ πράξεις καλοῦνται ἐκεῖναι, αἵτινες παρουσιάζουσι τὸν χαρακτῆρα τοῦτον τῆς αὐταπαρνήσεως, κακαὶ δὲ τοὐναντίον, ὅσαι ἔχουσι τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἐγωϊσμοῦ, τῆς ὠφελείας τοῦ ἀτόμου ἐπὶ βλάβῃ τῶν λοιπῶν μελῶν τῆς κοινωνίας· τὸ παιδίον εἶναι ὂν κατ' ἐξοχὴν ἐγωϊστικὸν ἤτοι ἀντικοινωνικόν. Ὀρέγει τὴν χεῖρα πρὸς πᾶν ἀντικείμενον, ὅπερ ἐπιθυμεῖ, ζητεῖ πάντοτε τὴν ἱκανοποίησιν τοῦ *ἐγὼ* αὐτοῦ διὰ τοῦ ἀπαιτητικωτέρου τρόπου, ἐπιδιώκει καὶ ἐκλέγει πάσας τὰς εὐχαρίστους ἐντυπώσεις τῷ ὀργανισμῷ αὐτοῦ· μεταξὺ ἐπιθυμίας καὶ τῆς κτήσεως τοῦ ὀρεγομένου οὐδεμία μετριαστικὴ καὶ ἐλεγκτικὴ σκέψις μεσολαβεῖ, τὸ αἴσθημα τῆς αὐταπαρνήσεως ἐντελῶς ἐλλείπει· τὸ παιδίον ἐκλαμβάνει τὸ σύμπαν ὡς ἴδιον αὐτοῦ κτῆμα ἐφ' οὗ ἐννοεῖ νὰ ἐξασκήσῃ κατὰ τὸ δοκοῦν καὶ διὰ τῆς μεγαλειτέρας τυραννικῆς αὐθαιρεσίας καὶ ἰδιοτροπίας κυριαρχικὰ δικαιώματα, ὠθούμενον ἑκάστοτε ἐκ τῶν στιγμιαίων καὶ παροδικῶν ὀρέξεών του· τὸ ἄτομόν του δὲν ἐπλάσθη διὰ τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον, ἀλλ' οὗτος ἐπλάσθη διὰ τὸ ἄτομόν του· οὕτως ἀντιλαμβάνεται ἢ μᾶλλον αἰσθάνεται τὴν ἀμοιβαίαν ταύτην σχέσιν. Αὐτὴ δὲ ἀκριβῶς ἡ μεγίστη ἀντίθεσις μεταξὺ τῶν γελοίως ὑπερμέτρων ἀπαιτήσεων αὐτοῦ καὶ τῆς ἀδυναμίας καὶ σμικρότητος τοῦ ἀτόμου του προσδίδει αὐτῷ τὴν θεσπεσίαν ἐκείνην χάριν καὶ ἀφέλειαν τῆς παιδικῆς ἀθῳότητος ἐν ταῖς ἀξιώσεσι καὶ ἀπαιτήσεσιν, αἵτινες τόσον συχνὰ κινοῦσι τὸ ἐπιεικὲς μειδίαμα ἡμῶν καὶ πληροῦσιν ἡμᾶς τῆς εἰδικῆς ἐκείνης εὐχαριστήσεως ἐπὶ τῷ θεάματι τούτῳ· τὰ παιδία εἰσὶ φυσιολογικοὶ παράφρονες· τὸ βρέφος εἶνε ὂν ἀπολύτως ἀντικοινωνικόν· οὐδὲν ἐννοεῖ νὰ παραχωρήσῃ τῇ κοινωνίᾳ, ἀλλὰ πάντοτε νὰ λαμβάνῃ. Ἐὰν ἡ ἀρχὴ αὕτη ἴσχυε παρὰ τοῖς ἐνήλιξιν, ἡ σύστασις τῆς κοινωνίας θὰ καθίστατο ἀδύνατος, διὸ καὶ οἱ κλέπται ἢ οἱ κακοῦργοι εἶνε ὄντα κατ' ἐξοχὴν ἀντικοινωνικά, καθὸ ἔχοντα τάσεις ὅπως ἀφαιρῶσιν ἀπὸ τῆς κοινωνίας ζωὴν ἢ χρῆμα, καὶ οὐδὲν παραχωροῦσιν, ὀρθῶς δὲ ποιεῖ ἡ δικαιοσύνη ἀποστέλλουσα αὐτοὺς τὸ μὲν εἰς ***ἄλλον κόσμον***, ἀφ' οὗ οὐδέποτε ἐπιστρέφουσι, τὸ δὲ εἰς ἄλλας χώρας ἐξορίζουσα αὐτοὺς ἢ ἐγκλείουσα ἐν ταῖς φυλακαῖς. Ἀλλὰ τὸ βρέφος ἐνόσῳ προβαίνει εἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, τὸ μὲν διὰ τῆς ἰδίας πείρας, πρὸ πάντων δὲ διὰ τῆς ὁδηγίας τῶν γονέων, διὰ τῆς ἀνατροφῆς, μανθάνει νὰ ἐκχωρῇ βαθμηδὸν τεμάχιά τινα ἐδάφους τοῦ ἀπολυταρχικοῦ κράτους τοῦ ἐγωϊσμοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ κράτος τοῦ *ἀλτρουϊσμοῦ*, ἡ ἐκ τῆς προσαρτήσεως δὲ ταύτης ἐπέκτασις τοῦ τελευταίου τούτου κράτους δὲν συμβαίνει ἄνευ ἀντιστάσεως, ἥτις εἶναι πάντοτε ἀνάλογος τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐντάσεως τῆς ἐγωϊστικῆς φύσεως τῶν παίδων, διὸ ἀπαιτεῖται μεγάλη ***διπλωματικὴ*** ἱκανότης ἐκ μέρους τῶν γονέων, ἤτοι βαθεῖα γνῶσις τῆς τέχνης τοῦ *ἀνατρέφειν*, ἥτις οὐδὲν ἄλλο σκοπεῖ ἢ τὴν ἐλάττωσιν τοῦ ἐγωϊσμοῦ καὶ ἐπομένως τῶν κακῶν πράξεων τῶν ὑπ' αὐτοῦ ὑπαγορευομένων, ἐν ἄλλαις λέξεσι τὴν ἐλάττωσιν τῆς κακίας καὶ τὴν αὔξησιν τῆς ἀρετῆς.

Εὐτυχῶς τὸ ἔργον τοῦτο τῶν γονέων ὑποβοηθεῖ καὶ τὸ ὁλονὲν ἀναπτυσσόμενον παιδίον,

Digitized by Google

ὅπερ ὑπὸ τῆς καθημερινῆς παρατηρήσεως ὁδηγούμενον κατανοεῖ βαθμηδόν, ὅτι πρὸς συμβίωσιν μετὰ τῶν λοιπῶν ὁμηλίκων ἢ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας, ἥτις ἐπέχει δι' αὐτὸ τόπον κοινωνίας ἐν μικρογραφίᾳ, ὀφείλει χάριν τῶν ἰδίων αὐτοῦ συμφερόντων νὰ θυσιάσῃ μέρος ἑαυτοῦ ὑπὲρ τῶν ἄλλων. Δὲν τύπτει τοὺς μικροὺς συνομίληκάς του, δὲν ἁρπάζει τὰς πλαγγόνας των, δὲν θραύει τὰ παίγνιά των κ.τ.λ. πάντοτε ὁσάκις ἔλθῃ μετ' αὐτῶν εἰς συνάφειαν, διότι ἔμαθεν ἀφ' ἑαυτοῦ ἢ καὶ ἐδιδάχθη, ἢ ἐτιμωρήθη ὑπὸ τῶν γονέων, ὅτι αἱ πράξεις αὗται ἐπιφέρουσιν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἀπομάκρυνσιν ἀπ' αὐτοῦ τῶν συνομηλίκων, ὡς καὶ τὴν ἀπομόνωσιν αὐτοῦ, γεγονός, ὅπερ τῷ εἶνε ἐξόχως δυσάρεστον· πᾶς δὲ ὀργανισμὸς φύσει ἐπιδιώκει τὰς εὐχαρίστους ἐντυπώσεις καὶ ἀποφεύγει ὁρμεμφύτως τὰς δυσαρέστους. Ἡ ἀναχαίτισις ὅθεν αὕτη τῶν κακῶν τάσεων, ἡ αὐτοθυσία αὕτη τοῦ παιδὸς χάριν τῶν ἄλλων ὡς οὐσιώδη καὶ ἀρχικὸν λόγον ἔχει τὸ *συμφέρον*, ὅπερ συνίσταται εἰς τὴν ἀπόκτησιν ὅσον οἷόν τε πλειοτέρων εὐχαρίστων συναισθημάτων ἢ ἐντυπώσεων καὶ τὴν ἀποφυγὴν δυσαρέστων, Ἡ ἀπομόνωσις δὲ εἰς τὸ παιδίον εἶναι δυσάρεστος, εὐχάριστος δὲ τοὐναντίον ἡ ἀναστροφὴ αὐτοῦ μετὰ τῶν ὁμηλίκων, μεθ' ὧν ἐν ταῖς παιδιαῖς ἀπολαμβάνει τοσούτων εὐχαρίστων συναισθημάτων, διὸ ὑποχωρεῖ ὑπὲρ αὐτῶν, καθίσταται ὂν *κοινωνικόν*, συνδέεται διὰ φιλίας μετ' αὐτῶν καθὸ παρεχόντων αὐτῷ ἀφορμὰς εὐχαρίστων συναισθημάτων (χαρᾶς καὶ διασκεδάσεως κ. τ. λ.), ὡς εἶνε φίλος τῶν γλυκυσμάτων, διότι τὸ γλυκὺ εὐχάριστον αἴσθησιν ἐμποιεῖ τῷ ὀργανισμῷ αὐτοῦ.

Τοιαύτης οὔσης τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, εἶνε πλέον καὶ τῷ τυφλῷ δῆλον, πλὴν τῶν προκατειλημμένων ἠθικολόγων καὶ φιλοσόφων, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐν οἱαδήποτε ἡλικίᾳ κέκτηται μοιραίως, καὶ δὴ διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς κληρονομίας ἀπὸ τῶν γεννητόρων, καὶ καλάς, πρὸ πάντων δὲ καὶ κακὰς τάσεις, ἐν κράματι ἄλλοτε ἄλλῳ κατὰ τὰ ἄτομα. Αἱ δὲ ἰδέαι τινῶν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος γεννᾶται φύσει καλὸς καὶ εἶτα διὰ τῆς μιμήσεως καθίσταται κακὸς εἰσὶ πάντως ἀνακριβεῖς καὶ ἀντικείμεναι εἰς τὰ γεγονότα τῆς καθημερινῆς παρατηρήσεως.

Τὸ παιδίον ἰδίως ἔχει σχεδὸν ἀποκλειστικῶς κακὰς τάσεις καὶ ταύτας ἰδίως ἐκδηλοῖ, διότι ἕνεκα τῆς ἀτελοῦς ἔτι διανοίας αὐτοῦ ἀδυνατεῖ νὰ κατανοήσῃ ὅτι ἡ θυσία μέρους τοῦ ἀτόμου αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν ἄλλων εἶνε συμφέρουσα αὐτῷ τῷ ἰδίῳ, ὅτι, ἐν ἄλλαις λέξεσιν, αἱ καλαὶ πράξεις, ἤτοι αἱ ἠθικαὶ ἢ κοινωνικαὶ πράξεις, ἀποβαίνουσιν αὐτῷ ὠφέλιμοι καὶ εὐχάριστοι.

Ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τοῦ θέματος ἡμῶν. Τὸ παιδίον ἔχον φύσει κακὰς ἢ ἀντικοινωνικὰς τάσεις, οἷον τὸ κλέπτειν, σφετερίζεσθαι, θραύειν, ἀπαιτεῖν κτλ. κατ' ἀνάγκην θὰ ἔχῃ καὶ τὴν τάσιν τοῦ ψεύδεσθαι· διότι τὸ ψεῦδος δὲν εἶνέ τι αὐτοτελές, ἀλλ' ὄργανον διαφόρων παθῶν καὶ ἐγωϊστικῶν συμφερόντων, δὲν ἔχει ἑπομένως ὁ παῖς ἀνάγκην διδασκαλίας ἢ μιμήσεως πρὸς τὸ ψεύδεσθαι, ὡς ἐφρόνει ὁ La Rochefoucauld. Πρὸς ὑπεράσπισιν ἢ ἀπόλαυσιν τοῦ *Ἐγὼ* καὶ πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν δυσαρέστων συναισθημάτων, π. χ. τῆς τιμωρίας ὑπὸ τῶν γονέων ἢ τῆς ἁπλῆς ἀποδοκιμασίας, τὸ παιδίον ὁρμεμφύτως μεταχειρίζεται τὸ ψεῦδος ὡς μέσον πρὸς ἀπομάκρυνσιν πάσης δυσαρέστου ἐντυπώσεως ἢ προσκτήσεως τοιαύτης εὐαρέστου, ὡς μεταχειρίζεται τὰς χεῖράς του πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ κακωθησομένου σώματος ἢ πρὸς ἱκανοποίησιν εὐχαρίστου τινὸς ὀρέξεως. Ἐάν, φερ' εἰπεῖν, ὑπεξαιρέσῃ γλύκισμά τι, ἢ τύψῃ τὴν μικρὰν ἀδελφήν του ἢ θραύσῃ ἀντικείμενόν τι, ἂν δὲν συλληφθῇ ἐπ' αὐτοφώρῳ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸ παιδίον ἀρνεῖται τὰς ἐπιληψίμους ταύτας πράξεις ἐν ταῖς γιγνομέναις ὑπὸ τῶν γονέων ἀνακρίσεσιν, ἢ ἂν δὲν ἐρωτηθῇ, οὐδέποτε ἀφ' ἑαυτοῦ ὁμολογεῖ ἐπιζήμιόν τινα ἢ ἐπιλήψιμον πρᾶξιν, ἀλλ' ἀποκρύπτει αὐτάς, διότι ἡ ἐπακολουθοῦσα τὰς πράξεις ταύτας τιμωρία ἢ ἀποδοκιμασία τῷ εἶνε δυσάρεστος.

Ὅταν ὁ *πατέρας* τὸ ἑσπέρας εἰσέρχεται εἰς τὴν οἰκίαν, τὸ παιδίον ἀπειληθὲν ὑπὸ τῆς μητρὸς ὅτι θὰ καταγγελθῇ εἰς τὸν πατέρα δι' ὅσας ἀταξίας ἔκαμεν ἐν τῷ διαστήματι τῆς ἡμέρας, τρέχει πρὸς αὐτὸν καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ἐπιχαρίτῳ ἐκείνῃ παιδικῇ ἀφελείᾳ λέγει ὅτι «σήμερον ἦλθε ἕνα ἄλλο ξένο κακὸ παιδὶ καὶ ἔκαμε ἀταξίας, ὄχι ἐγώ, ἕνα ἄλλο παιδί».

Δυστυχῶς δὲ οἱ γονεῖς ἐν ἀγνοίᾳ των ὑποβοηθοῦσι τὰ τοιαῦτα κατὰ τὸ φαινόμενον ἀθῷα ψεύδη καὶ ἀναπτύσσουσιν οὕτω καθ' ἑκάστην τὴν φυσικὴν τάσιν τοῦ παιδὸς πρὸς τὸ ψεύδεσθαι. Πολλαὶ μητέρες δίδουσι πλειοτέραν προσοχὴν εἰς τὴν ἐπελθοῦσαν ζημίαν ἐκ τῆς θραύσεως π. χ. ἀντικειμένου τινὸς ἢ εἰς τὴν τάσιν καὶ ἀπόπειραν τοῦ παιδὸς πρὸς ἄρνησιν τῆς ἐπιληψίμου πράξεως, ἥτις ἴσως καὶ ἀκουσίως ἐγένετο· διὸ ἐπιβάλλουσι τιμωρίαν, βαθμολογουμένην πολλάκις ἀναλόγως τῆς ἀξίας τοῦ θραυσθέντος ἀντικειμένου, δὲν τιμωροῦσι δὲ τὸ τέκνον των διὰ τὸ ψεῦδος, ὅπερ ἀπεπειράθη νὰ εἴπῃ, ἢ εἶπεν. Τοῦτο εἶνε λίαν ἐπιβλαβές· ἡ τιμωρία πρέπει νὰ ἐπιβληθῇ κυρίως διὰ τὸ ψεῦδος, ἡ δὲ ὑπὸ τοῦ παιδὸς ὁμολογία τῆς ἀληθείας δέον νὰ ἀνταμειφθῇ διὰ τῆς ἀπαλλαγῆς αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ποινῆς διὰ τὸ γενόμενον παράπτωμα.

Ἓν ἐκ τῶν αἰσθημάτων, τὰ ὁποῖα ταχέως ἀναπτύσσονται ἐν τῷ παιδίῳ, εἶνε καὶ τὸ τῆς *ἀνάγκης τῆς ἐπιδοκιμασίας* (instinct d' appro-

Digitized by Google

bation), τῆς ἀνάγκης δηλαδὴ ἐκείνης, ἥτις συνίσταται εἰς τὸ νὰ ἐπιζητῇ τις τοὺς ἐπαίνους ἢ τὸν θαυμασμὸν τῶν ἄλλων, τοῦθ' ὅπερ εἶνε ἓν εἶδος *ἐγωϊσμοῦ*.

Ὁ παῖς πολλάκις ψεύδεται οὐχὶ διὰ φόβον τιμωρίας, ἀλλὰ πρὸς διατήρησιν τῆς ὑπολήψεώς του, τουτέστι τῆς συντηρήσεως τῆς *ἐπιδοκιμασίας* ἐκ μέρους τῶν ἄλλων. Ταῦτα ἄλλως εἶνε καὶ παρὰ τοῖς ἐνήλιξι αἱ δύο μεγάλαι αἰτίαι μεγίστου ἀριθμοῦ ψευδῶν, ἤτοι ὁ *φόβος τῆς τιμωρίας καὶ τῆς ἀποδοκιμασίας* ἐκ μέρους τῶν λοιπῶν μελῶν τῆς κοινωνίας· καὶ ἡ ἐπιζήτησις τοὐναντίον τῆς *ἐπιδοκιμασίας*.

Ἀλλὰ τὸ αὐτὸ *αἴσθημα τῆς ἀνάγκης τῆς ἐπιδοκιμασίας* ἄγει τὸ παιδίον καὶ εἰς ἓν ἄλλο εἶδος παραδόξων ψευδῶν, ὅπερ καὶ εἰς ἐνήλικας ἐνίοτε ἀπαντᾷ.

Ἕκαστος ἴσως θὰ παρετήρησεν ὅτι τὰ παιδία ἀφοῦ ἀκούσωσι διήγησίν τινα, εἶτα ὑποδύονται καὶ οἰκειοποιοῦνται τρόπον τινὰ τὰ πρόσωπα τῶν ἡρώων τῆς διηγήσεως, καὶ ἐν παραδόξῳ τινὶ αὐταπάτῃ μετὰ πεποιθήσεως ὑποστηρίζουσιν ὅτι αὐτοὶ εἰσὶν οἱ λαβόντες μέρος εἰς τὰ γεγονότα τοῦ διηγήματος. Συνήθως δὲ ἐκλέγουσι πρόσωπα ἔχοντα ἰδιότητας κολακευτικὰς τοῦ ἀνθρωπίνου ἐγωϊσμοῦ, τὰ ἐπισύροντα τὸν *θαυμασμὸν* τῶν ἄλλων εἴτε διὰ τὸν πλοῦτον, εἴτε διὰ τὴν ἀνδρείαν, εἴτε διὰ τὰ ἀξιώματα, εἴτε διὰ τὴν μυϊκὴν ἰσχὺν κτλ.

Ἄλλο εἶδος ψευδῶν παρὰ τοῖς παισὶ πολλάκις βλαπτικὸν καὶ ἐπικίνδυνον καθιστάμενον δι' ἄτομόν τι εἶνε τὰ *ὑποβολιμαῖα ψεύδη*. Πολλάκις χάριν ἐνόχων σκοπῶν ὑποβάλλουσιν εἰς τοὺς παῖδας ψεύδη, τὰ ὁποῖα οὗτοι ὑποστηρίζουσιν ἐν παραδόξῳ ἀσυνειδησίᾳ καὶ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ἐνίοτε. Διατείνονται ὅτι *εἶδον*, ὅτι *ἤκουσαν*, περιγράφουσιν ἐν λεπτομερείαις τὸ γεγονὸς καὶ ἐπαναλαμβάνουσιν αὐτὸ πάντοτε διὰ τῶν αὐτῶν λέξεων καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον πιστεύοντες ἐπὶ τέλους καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι τὰ ψεύδη των ἐν ὅλῃ τῇ καλῇ πίστει. Δὲν γνωρίζουσιν ὅτι εἰσὶν ἀσυνείδητα ὄργανα ἄλλων συκοφαντῶν, οὔτε φαντάζονται τὰ ἐπικίνδυνα ἀποτελέσματα καὶ τὰς συνεπείας τῶν ψευδῶν των. Ἐν τοῖς χρονικοῖς τῶν δικαστηρίων ὑπάρχουσι πολλὰ τοιαῦτα παραδείγματα. Διὸ οἱ δικασταὶ οὐδέποτε σχεδὸν πρέπει νὰ βασίζωνται ἐπὶ τῶν μαρτυριῶν τῶν παιδίων.

Ἄλλο *εἶδος* ψευδῶν εἶνε καὶ τοῦτο ὅτι πολλάκις ἐμβάλλει τις, οὕτως εἰπεῖν, ὅλως ἐν ἀγνοίᾳ ἑαυτοῦ καὶ ἀκουσίως, εἰς τὸ στόμα τοῦ παιδὸς τὸ ψεῦδος ἀναλόγως τοῦ τρόπου τῶν ἐρωτήσεων καὶ τῆς ἀπαντήσεως, ἣν ἐπιθυμεῖ νὰ ἔχῃ. Ἓν παράδειγμα: ὁ Lasègue ἀναφέρει περὶ μιᾶς μικρᾶς κόρης, ἥτις ἡμέραν τινὰ ἀντὶ νὰ μεταβῇ εἰς τὸ σχολεῖον, μετέβη εἰς ἕνα κῆπον ἔνθα ἔπαιζε μετ' ἄλλων παιδίων ἐπὶ πολλὰς ὥρας, ἐπέστρεψε δὲ εἰς τὴν οἰκίαν της πέραν τῆς συνήθους ὥρας. Οἱ γονεῖς πληροφορηθέντες ὅτι τὸ κοράσιόν των δὲν μετέβη εἰς τὸ σχολεῖον, ἐπέμειναν ἀπειλοῦντες αὐτὸ ἵνα μάθωσι πῶς καὶ ποῦ διῆλθε τὴν ὥραν· ἀνοήτως δὲ ὑποπτευθέντες παραπλάνησιν καὶ κακοποίησιν τῆς κόρης ἔθηκαν αὐτῇ ἐρωτήσεις σχετικὰς πρὸς τὴν κακὴν ἰδέαν, ἥτις διῆλθε διὰ τοῦ νοός των καὶ σχεδὸν ἔθετον τὴν ἀπάντησιν εἰς τὸ στόμα τοῦ πτοηθέντος καὶ τρέμοντος παιδίου —«Μήπως ἐγύριζες εἰς τοὺς δρόμους διὰ νὰ βλέπῃς τὰ μαγαζιά; *Ἀπάντησις*: —Μάλιστα!—«Μήπως ἐπέρασες ἀπὸ τὸν δεῖνα δρόμον;—Μάλιστα! Ἐπὶ τέλους ὡδήγησαν τὸ τέκνον των εἴς τινα ὁδόν, ἔνθα στάντες πρὸ καταστήματός τινος ἠρώτησαν αὐτό: «Γνωρίζεις αὐτὸν τὸν κύριον;» δεικνύοντες ἕνα ὑπάλληλον.—«Μάλιστα!» — «Αὐτὸς σὲ *ἐπείραξεν*;»—«Μάλιστα!».

Οὕτω δὲ οἱ ἀνόητοι γονεῖς κατήγγειλαν τὸν δυστυχῆ ἀθῷον ὑπάλληλον ἐπὶ τῷ βαρυτέρῳ τῶν ἐγκλημάτων. Τὸ παιδίον ἐν τῷ δικαστηρίῳ ἐπανελάμβανε ὅλην τὴν σκηνὴν καὶ τὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα οἱ γονεῖς διὰ τῶν ἐρωτήσεών των ὑπέβαλον ἐν ἀγνοίᾳ των εἰς αὐτό. Ὁ δυστυχὴς ὑπάλληλος μόλις ἐσώθη ἐκ τῆς δεινοτέρας τῶν συκοφαντιῶν χάρις εἰς πολλὰς καὶ ἀξιοπίστους μαρτυρίας.

Δευτέρα τάξις: Ψεύδη ἐνηλίκων, ἐκ συνηθείας, ἐξ αὐταπάτης καὶ παθολογικά. — Ἵνα καταστῇ τις συστηματικὸς ψεύστης, δέον νὰ ᾖ φύσει προδιατεθειμένος πρὸς τοῦτο· οὐχ ἧττον τὴν τάσιν ταύτην ἀναπτύσσει πολὺ ἡ μίμησις καὶ ἡ ἕξις τοῦ ψεύδεσθαι. Ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι, οἵτινες ἐν παντὶ καιρῷ καὶ πάσῃ περιπτώσει ψεύδονται ἄνευ οὐδενὸς σκοποῦ, ἄνευ συμφέροντος, οὔτε χάριν τέρψεως τῶν ἄλλων, οὔτε πρὸς τέρψιν ἑαυτῶν, ἀλλ' ἁπλῶς τὸ ψεῦδος διὰ τὸ ψεῦδος λέγοντες. Εἰς ἀδιάφορόν τινα ἐρώτησιν ἀπαντῶσι δι' ἑνὸς ἀσκόπου ψεύδους, τὸ ἐλάχιστον γεγονὸς παραμορφοῦσιν. Ἐὰν π.χ. ἐρωτήσητε αὐτοὺς ἂν ᾐσθάνθησαν τὸν σεισμὸν τῆς παρελθούσης νυκτός, θὰ σᾶς ἀπαντήσωσι καταφατικῶς, μολονότι οὐδὲν ᾐσθάνθησαν, καὶ θὰ προσθέσωσί τι μάλιστα ἀφ' ἑαυτῶν. Ἐὰν ἐρωτήσητε ἂν ἐν καιρῷ μιᾶς ραγδαίας βροχῆς ἔτυχον νὰ εὑρεθῶσι καθ' ὁδόν, θὰ ἀπαντήσωσιν ὅτι εὑρέθησαν καὶ ἐβράχησαν καὶ μάλιστα μετέβησαν εἰς τὴν οἰκίαν των ἵνα ἀλλάξωσι τὰ ἐνδύματά των. Ἂν ἠγόρασαν ῥάβδον στοιχίζουσαν μίαν δραχμήν, θὰ σᾶς εἴπωσιν ὅτι στοιχίζει δύο δραχμὰς καὶ οὕτω καθεξῆς.

Ὡς *ποικιλία* τοῦ *εἴδους* τούτου τῶν ψευστῶν θεωρητέοι καὶ οἱ ψεῦσται ἐκεῖνοι, οἵτινες

Digitized by Google

ψεύδονται ἐκ παιδαριώδους καὶ ἀνοήτου φιλαυτίας κινούμενοι, προτιθέμενοι τρόπον τινὰ νὰ ἀνυψώσωσι τὴν προσωπικότητα αὐτῶν καὶ νὰ κερδήσωσι τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἄλλων ἢ νὰ ὑπερασπίσωσι τὴν ἀληθῶς τρωθεῖσαν φιλοτιμίαν των, ἢ καὶ ὅπως μεταδώσωσι τὰς ἔκ τινος γεγονότος ζωηρὰς ἐντυπώσεις αὐτῶν καὶ πιστευτὰς αὐτὰς καταστήσωσιν διὰ τῆς ὑπερβολῆς. Γίνεται π. χ. λόγος περὶ σκοπευτῶν; αὐτοὶ εἰσὶν οἱ καλλίτεροι σκοπευταί, καὶ ἀμέσως πλάττεται μία ψευδὴς ἱστορία πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἱκανότητός των. Ἱππεύουσι κάλλιον παντὸς ἄλλου· παρευρέθησαν εἰς τρικυμίαν, ἀφ' ἧς μόλις ἐσώθη τὸ πλοῖον, ἕπεται δὲ ἀμέσως τραγικὴ περιγραφὴ ἀνυπάρκτου σκηνῆς κινδύνου, ὃν ἄλλως τε ἠψήφησαν ὑπὲρ πάντα ἄλλον. Συνεπλάκησαν πρὸς ἀντίπαλόν τινα διὰ λόγων ἢ διὰ τῆς πυγμῆς; ἐννοεῖται οἴκοθεν ὅτι αὐτοὶ ἦσαν οἱ νικηταί, καίτοι ὅλως τὸ ἐναντίον συνέβη, τολμῶντες μάλιστα καὶ ἐνώπιον αὐτοπτῶν νὰ παραστήσωσι τὰ γεγονότα φαντασιωδῶς. Παρευρέθησαν μακρόθεν εἰς σπουδαίαν συμπλοκὴν ἄλλων ἀτόμων; σπεύδουσιν ὅπως παραστήσωσι τὸ γεγονὸς ὅλως κατ' ἀλλοῖον τρόπον, ὅτι μάλιστα καὶ αὐτοὶ ἔλαβον μέρος καὶ ἐκινδύνευσαν, ἂν καὶ ἴσως οὐδόλως ἐτύγχανον ἐκεῖ ὄντες, ἀλλ' ἐξ ἀκοῆς ἔμαθον τὸ γεγονὸς κτλ.

Ἐνίοτε οἱ συστηματικοὶ οὗτοι ἀβλαβεῖς ψεῦσται δημιουργοῦσιν ὁλοκλήρους μύθους ἐκ τοῦ προχείρου, τοῦ ἑνὸς ψεύδους γεννῶντος ἕτερον ἐν καιρῷ τῆς διηγήσεως κατὰ συνειρμόν· δύναταί τις δὲ νὰ συλλάβῃ ἐνίοτε ἐπ' αὐτοφώρῳ τὸ μετὰ κόπου πολλάκις τικτόμενον ψεῦδος προσέχων εἰς εἰδικόν τινα καὶ λίαν χαρακτηριστικὸν *ξηρὸν βῆχα*, τοῦ διηγουμένου τὴν ἀμηχανίαν σημαίνοντα καὶ πρὸς κέρδος χρόνου χρησιμεύοντα.

Τῶν τοιούτων μύθων τὰ πρωταγωνιστοῦντα πρόσωπα ἢ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι λαμβάνουσιν ἢ ὅλως ξένα ἢ φίλα αὐτοῖς πρόσωπα, οὕτω δὲ γεννῶνται ἐνίοτε αἱ περιώνυμοι légendes πολλάκις ἀπὸ στόματος εἰς στόμα διαιωνιζόμεναι.

Ἐν τῇ *μεγάλῃ στρατιᾷ* τοῦ Δομοκοῦ κατὰ τὴν κλασικὴν *πετσωματικὴν* ἐποχὴν ἐγνωρίσαμεν ἕνα *τύπον* τοιούτου ψεύστου, λοχίαν τινὰ δεσμοφύλακα σχεδὸν γέροντα, ὅστις μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ στρατοῦ εἰς τὰ ἴδια καθήμενος ὑπὸ τὴν σκηνήν του ὡς γηραιὸς Νέστωρ καὶ περικυκλούμενος ὑπό τινων γνωστῶν αὐτῷ νεωτέρων διηγεῖτο ἐν ταῖς ὥραις τῆς σχολῆς, ἰδίως δὲ τὰς νύκτας, τὰ ἀπαράμιλλα κατορθώματα τοῦ πολιορκήσαντος τὸν Δομοκὸν στρατοῦ ὡς καὶ μέγα πλῆθος ἐπεισοδίων συγκινητικῶν καὶ παραδόξων. Ἀκούων τις αὐτοῦ ἐνόμιζεν ὅτι ἐπρόκειτο περὶ τῆς πολιορκίας τῆς Τροίας ἢ περὶ τῆς ὑποχωρήσεως τῆς *μεγάλης στρατιᾶς* τοῦ Ναπολέοντος ἐκ τῆς Ρωσσίας. Ἰδίως ἀμίμητοι ἦσαν ὁμηρικαί τινες σκηναί, ἐν αἷς ὁ διηγούμενος παρίστα ἑαυτὸν ὡς πρωταγωνιστοῦν πρόσωπον. Πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸ πολιορκηθὲν φρούριον νύκτωρ μετά τινων στρατιωτῶν ὡς ἔκτακτος ἀπεσταλμένος τοῦ ἡμετέρου στρατηγοῦ πρὸς διαπραγμάτευσιν τῆς παραδόσεως τοῦ τούρκου φρουράρχου μετὰ τῆς φρουρᾶς αὐτοῦ· πῶς ἠπειλήθη ὑπ' αὐτοῦ καὶ πῶς ἡ ἡρωϊκὴ στάσις του ἀπέναντι τοῦ ἐχθροῦ μετέτρεψεν αὐτὸν ἀμέσως εἰς φίλον καὶ κόλακα, ὅστις εἶτα μετ' ἀνατολικῆς μυθώδους πολυτελείας προσήνεγκεν αὐτῷ, καίτοι λοχίᾳ, καφφὲ καὶ διάφορα ποτὰ ἐν χρυσοῖς κυαθίσκοις ἐπὶ ἀργυροῦ καὶ διὰ πολυτίμων λίθων πεποικιλμένου δίσκου· πῶς ὁ φρούραρχος μετὰ τὴν ἐξάντλησιν πάσης ἐκτάκτου φιλοφρονήσεως ἐξελιπάρει αὐτόν, ὡς ἄτομον, ὡς φίλον πλέον, ἵνα μεσολαβήσῃ παρὰ τῷ ἡμετέρῳ στρατηγῷ, καὶ εἶτα πῶς ὡδηγήθη μὲ δεδεμένους ὀφθαλμοὺς ἔξω τοῦ φρουρίου, κτλ. πάντα δὲ ταῦτα μετὰ σοβαρότητος καὶ πεποιθήσεως καὶ πίστεως, καὶ τοιαύτην χροιὰν δίδων εἰς τὰ φαντασιώδη ταῦτα ἀνύπαρκτα γεγονότα, ὥστε οἱ ἀκροαταὶ ἐνόμιζον ὅτι ἤκουον διηγήσεις ἐκ τῶν *χιλίων καὶ μιᾶς νυκτῶν*.

Τὸ περίεργον δὲ ἦτο ὅτι πάντες οἱ ἀκροώμενοι εἶχον λάβει μέρος ἐν τῇ πολιορκίᾳ ἐκείνῃ καὶ ἐγνώριζον ἄρα καλῶς τὰ κατ' αὐτήν, τούτου δὲ ἦν ἐν γνώσει καὶ ὁ ἀφηγούμενος τοὺς μύθους του λοχίας!

Παρὰ τοῖς ψεύσταις τούτοις συμβαίνει ἓν παράδοξον ψυχολογικὸν φαινόμενον, τὸ τῆς αὐταπάτης, μεγάλην ἀναλογίαν καὶ ὁμοιότητα ἔχον πρὸς ψυχικάς τινας καταστάσεις ἐνίων φρενοβλαβῶν, παρὰ τοῖς ὁποίοις παρατηρεῖται ψυχικὸς διχασμός, ἢ ἐγκεφαλικὸς δυασμὸς ἄλλως καλούμενος· τουτέστιν ἡ προσωπικὴ ἑνότης τοῦ ἀτόμου διχάζεται εἰς δύο, ἴσως ἕνεκα τῆς διασπάσεως, ὡς ὑποθέτουσιν οἱ φρενολόγοι, τῆς λειτουργίας τῶν δύο φυσιολογικῶς ταὐτοχρόνως λειτουργούντων ἡμισφαιρίων τοῦ ἐγκεφάλου, οὕτω δὲ αἱ ἐκ τοῦ ἑνὸς ἡμισφαιρίου εἰς τὸ ἕτερον ὑπαγορευόμεναι ἰδέαι γίνονται βαθμηδὸν ὑπ' αὐτοῦ παραδεκταὶ μετὰ μικρὰν ἢ μεγάλην ἀντίστασιν· τούτου γενομένου ἀποτελεῖται ἓν νέον *Ἐγὼ* ἑνιαῖον, ἀλλὰ παραφρονοῦν. Ἀνάλογόν τι συμβαίνει, ὡς φαίνεται, παρὰ τοῖς ἐν λόγῳ ψεύσταις, οἵτινες ἀκούοντες τῶν ἰδίων ἰδεῶν καὶ ἀποκυημάτων τῆς φαντασίας παραγομένων συνεπείᾳ μιᾶς ψυχικῆς διαθέσεως ἢ καταστάσεως, προκυπτούσης π. χ. ἐκ φόβου, ἢ χαρᾶς, ἢ ἀνάγκης ἀτομικῆς ἱκανοποιήσεως καὶ αὐταρεσκείας κτλ., εὐκόλως ποιοῦσιν αὐτὰς τὰς φαντασιώδεις ἰδέας, τὰς προωρισμένας πρὸς ἱκανοποίησιν τοιούτων συναισθημάτων, ἴδιον κτῆμα, καὶ πιστεύουσιν εἰς αὐτὰς ὡς ἀληθεῖς.

Digitized by Google

Ἰδίως δὲ μετὰ συχνὴν ἐπανάληψιν τῶν ἀνυπάρκτων γεγονότων καὶ μετὰ παρέλευσιν μακροῦ χρόνου ἡ σύγχυσις τῶν ὁρίων τοῦ πραγματικοῦ καὶ τοῦ δημιουργηθέντος φαντασιώδους κόσμου εἶνε τοιαύτη, ὥστε ὁ ψεύστης ἀδυνατεῖ νὰ διακρίνῃ τὸν ἀληθῆ ἀπὸ τοῦ ψευδοῦς, καὶ ἂν ὑποτεθῇ ὅτι θέτει πρὸς τοῦτο τὴν καλὴν θέλησιν καὶ τρόπον τινὰ ἀνακρίνει ἑαυτὸν πρὸς εὕρεσιν τῆς ἀληθείας, ὡς συμβαίνει τοῦτο ἐνίοτε παρὰ τοῖς ἐνυπνιαζομένοις, οἵτινες μετὰ τὴν ἐγρήγορσιν δὲν εἶνε εἰς θέσιν νὰ διακρίνωσι τινὰ τῶν ἐκτυλιχθέντων φαντασιωδῶν γεγονότων ἐν τοῖς ὀνείροις ἀπὸ τὰ πραγματικὰ γεγονότα τοῦ βίου, ἐνίοτε δὲ καὶ ἅπαντα· τῳόντι δὲ δὲν εἶνε σπάνια τὰ παραδείγματα ἀτόμων ὀνειρευομένων ἐν ἐγρηγόρσει καὶ ἐκλαμβανόντων ὡς πραγματικότητας μίαν ἢ πολλὰς ἰδέας ὑπαγορευθείσας ἐν καιρῷ τοῦ ὕπνου· ἡ φαντασιώδης ἰδέα καθίσταται κτῆμα τοῦ *ἐγώ*.

Τὸ παράδοξον τοῦτο ψυχολογικὸν φαινόμενον τῆς *αὐταπάτης* ὑποβοηθεῖται παρὰ τοῖς ψεύσταις τοῦ εἴδους τούτου, ὡς καὶ παρά τισιν ἄλλοις ἀνθρώποις, κυρίως ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως ἢ μᾶλλον τοῦ ἀσθενοῦς βαθμοῦ τῆς *αὐτοελεγκτικῆς* ἐκείνης δυνάμεως τοῦ ἀνθρώπου, δι' ἧς κρίνομεν καὶ παρατηροῦμεν τὰς ἰδίας ἡμῶν πράξεις καὶ ἐλέγχομεν τὸ ὀρθὸν ἢ μὴ τῶν ἰδίων ἡμῶν λόγων ἐν τῇ ἠθικῇ τάξει τῶν πραγμάτων τοῦ βίου.

Οἱ ψεῦσται, περὶ ὧν ὁ λόγος, ἀντιπαρέρχονται πρὸ τῆς αὐτοελεγκτικῆς ταύτης δυνάμεως, τῆς ἠθικῆς ταύτης συνειδήσεως, φοβούμενοι τρόπον τινὰ νὰ ἀτενίσωσιν αὐτὴν κατὰ πρόσωπον, στρέφοντες τὰ νῶτα καὶ βύοντες τὰ ὦτα αὐτομάτως πως καὶ ἐν ἀπρομελετήτῳ, οὕτως εἰπεῖν, ἀδιαφορίᾳ, ἵνα μὴ ἀκούσωσι τὴν ἐκ τοῦ βάθους τῆς προσωπικότητός των ἐκπεμπομένην ὑπόκωφον καὶ ἀσθενῆ φωνὴν τῆς συνειδήσεως, καὶ ἀποφεύγοντες τὸν ἴδιον αὐτῶν ἔλεγχον. Καθ' ἣν στιγμὴν πλάττουσι τὰ ψεύδη των, πάντοτε ἐγείρεται ἀπὸ τοῦ βάθους τοῦ *Ἐγὼ* αὐτῶν ἀοριστός τις καὶ συγκεχυμένη φωνὴ διαμαρτυρήσεως, διὸ πιστεύουσι καὶ ταὐτοχρόνως δὲν πιστεύουσιν εἰς τὰ πλαττόμενα ὑπ' αὐτῶν ψεύδη, ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ καὶ μετὰ συχνὴν ἰδίως ἐπανάληψιν αὐτῶν μέρος τι ἢ καὶ τὸ σύνολον αὐτῶν καθίσταται ἴδιον κτῆμα τοῦ ὅλου *ἐγώ*· οὕτω δὲ συμβαίνει ἓν εἶδος *αὐτοϋποβολῆς* (autosuggestion), ὡς ἐν τῇ ἁπλῇ *ὑποβολῇ* (suggestion) ἐν τῷ ὑπνωτισμῷ μεταδίδει ἓν ἄτομον εἰς ἄλλο ἄτομον τὰς ἰδέας ἢ τὰς διαθέσεις αὐτοῦ, καὶ ὅπως καὶ ἐν τῷ καθημερινῷ κοινωνικῷ βίῳ, ἐν τῇ φυσιολογικῇ καταστάσει τῶν ἀνθρώπων, ἓν ἄτομον *παραλαμβάνει* καὶ *οἰκειοποιεῖται* τὰς ἰδέας ἄλλου ἀτόμου διὰ τοῦ ἀναλόγου μηχανισμοῦ τῆς *ὑποβολῆς*.

Ὅσοι τῶν ἀνθρώπων *φύσει* ἔχουσιν εἰς ἀσθενῆ βαθμὸν τὴν αὐτοελεγκτικὴν ταύτην δύναμιν ἐν ἑαυτοῖς, γίνονται *συστηματικοὶ* ψεῦσται πραγματοποιοῦντες τὸν *τύπον*, ὃν περιεγράψαμεν.

Οἱ τοιοῦτοι δὲ ψεῦσται εἰσὶ τὸ ἄκρον ἄωτον τῶν ψευστῶν, διότι ψεύδονται εἰς ἑαυτοὺς καὶ πιστεύουσι τὰ ἴδια αὐτῶν ψεύδη· ὥστε δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι τὸ ἄκρον ἄωτον τοῦ ψεύδους ἐστὶν ἡ ἀλήθεια!

(Ἕπεται τὸ τέλος).

Σιμων Αποστολιδης

Η ΕΝ ΚΟΡΣΙΚΗι ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΙΚΙΑ

[Συνέχεια· ἴδε σελίδα 138.]

ΙΕ'

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΛΗΡΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΙΚΙΑΣ ΤΑΥΤΗΣ

Οἱ ἐξ Οἰτύλου ἐν Κορσικῇ ἐλθόντες καὶ ἐγκατασταθέντες Ἕλληνες ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν ἕνα Ἐπίσκοπον, τὸν Παρθένιον Καλκανδῆν, Ἱερεῖς, Ἱερομονάχους, Μοναχοὺς τοῦ τάγματος τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, Δοκίμους καὶ Καλογραίας. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν δὲ τοῦ μεταξὺ ἀποίκων Ἑλλήνων καὶ γενουηνσιακῆς Δημοκρατίας ἀνταλλαγέντος συμφωνητικοῦ ἐγγράφου, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Παρθενίου Καλκανδῆ, οἱ Ἕλληνες οὗτοι δὲν εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ τὸν ἀντικαταστήσουν. Μετὰ τὸν θάνατον λοιπὸν αὐτοῦ οἱ Ἕλληνες Κληρικοὶ ἐξέλεγον ἕνα ἐκ τῶν ὑπαρχόντων Ἱερέων, ὡς ἀρχηγόν των, εἰς τὸν ὁποῖον ἔδιδον τὸν τίτλον τοῦ *Πρωτόπαπα* ἢ *Προεστῶτος*.

Κατὰ τὰ συμπεφωνημένα, ὁ ἑλληνικὸς οὗτος Κλῆρος ὤφειλε νὰ ὑποταχθῇ εἰς τὴν δεσποτείαν τοῦ Ποντίφηκος τῆς Ῥώμης, ἀλλ' ἡ ὑπόσχεσις καὶ ἀνάγκη αὕτη ἦτο διὰ τὴν μεταγενεστέραν γενεὰν τοῦ Κλήρου. Οἱ ἐξ Ἑλλάδος ἐλθόντες Κληρικοὶ οὗτοι ἐξηκολούθησαν νὰ διατηρῶσι τὸ Ὀρθόδοξον δόγμα των καὶ τὴν ἐν γένει λατρείαν τῶν πατέρων των.

Ἰδοὺ δὲ περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης τί μανθάνομεν ἐκ τῆς ἀνωνύμου Ἱστορίας τοῦ La Ville Heurnois· «Ὅτε, λέγει, κατηγγέλθη εἰς τὴν Δημοκρατίαν τῆς Γενούης ὅτι οἱ Μοναχοὶ τῶν ἐν Κορσικῇ Ἑλλήνων ἐξηκολούθουν νὰ διατελῶσιν ἔν τισι πλάναις (sic), οὐ μόνον ἀφῆκε νὰ καταστραφῇ τὸ Μοναστήριον των, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐπέβαλε καὶ ἓν εἶδος Καπελάνου ἐκ τοῦ τάγματος τοῦ Ἁγίου Δομινίκου, ἐπιφορτισμένου νὰ διδάσκῃ τοὺς Ἕλληνας τὴν Ἱερὰν Κατήχησιν.» (Ἀνώνυμ. Ἱστορ. κτλ. σελ. 293.) Τὸ μεταξὺ

Digitized by Google

Γενουηνσίων καὶ Ἑλλήνων ἀνταλλαγὲν συμφωνητικὸν ἔγγραφον διέτασσε τοὺς Ἕλληνας ν' ἀλλάξωσι θρησκείαν. Οἱ Ἕλληνες δὲν συνεμορφώθησαν μὲ τὰς διαταγὰς ταύτας, διότι αἱ θρησκευτικαὶ πεποιθήσεις τῶν ἀνθρώπων δυσκόλως μεταβάλλονται. Ἡ πρᾶξις αὕτη ἐθεωρήθη ὡς ἔγκλημα! Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἡ γαληνοτάτη Δημοκρατία ἔστειλε τὸν Καπελάνον της, ἵνα δι' αὐτοῦ ἐκβιάσῃ ἐκ νέου τὰς συνειδήσεις τῶν ταλαιπώρων ἐκείνων Ἑλλήνων. Ἀλλὰ τὸ Μοναστήριον τῶν Ἑλλήνων Μοναχῶν ὑπῆρχε σχεδὸν μέχρι τῆς φυγῆς τῶν Ἑλλήνων ἐκ Παομίας. Ἄρα, μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης, οἱ ἐν Κορσικῇ Ἕλληνες ἐξηκολούθουν νὰ διατελῶσιν ἐν τῇ δῆθεν πλάνῃ των.—Ἔπειτα δέ, τὸ ὅτι οἱ Ἕλληνες οὗτοι δὲν ἠγάπων πολὺ τὸν Δυτικὸν Κλῆρον καὶ τὸ Δυτικὸν δόγμα, ἐξάγεται καὶ ἐκ τούτου: Δὲν ἤθελον νὰ πληρόνωσιν ἀρχιερατικὰ δικαιώματα εἰς τὸν Λατῖνον Ἀρχιεπίσκοπον οὔτε ἐν Παομίᾳ οὔτε ἐν Αἰακκίῳ. Καὶ ἂν δέ ποτε ἔπραξαν τοῦτο, βεβαίως τὸ ἔπραξαν παρὰ τὴν θέλησίν των. Ἡ τελευταία αὕτη εἴδησις ἐξάγεται ἔκ τινος ἀλληλογραφίας τοῦ Καπετὰν Γεωργίου μετά τινων Κληρικῶν τοῦ Αἰακκίου σωζομένης μέχρι σήμερον ἐν τοῖς ἀρχείοις τῶν ἐν Αἰακκίῳ Στεφανοπούλων Κομνηνῶν.—Καὶ ἑτέραν δὲ μαρτυρίαν τούτου ἔχομεν τὴν περὶ τοῦ ἀρχηγοῦ Ἀποστόλου Στεφανοπούλου εἴδησιν, τὴν ὁποίαν διέσωσεν ἡμῖν ὁ Καμβιάγης, ὁ ὁποῖος, ὁμιλῶν περὶ αὐτοῦ, λέγει· «e doppo due anni tornò in Vitilo, ove, non senza sospetto di SCISMA, pose fine ai suoi giorni.» (Istoria κτλ. Τόμ. Β'. σελ. 312, ἐν τῇ 1ῃ ὑποσημειώσει). Ὅλα δὲ ταῦτα μαρτυροῦν τρανῶς ὅτι οἱ Ἕλληνες οὗτοι ἐξ ἀνάγκης ὑπετάχθησαν εἰς τὸν Πάπαν καὶ ὅτι, ἂν καὶ ὑποτεταγμένοι αὐτῷ, ἐξηκολούθησαν νὰ διατηρῶσι τὸ ὀρθόδοξον δόγμα των. Ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ συγγραφεὺς τῆς Description de la Corse κτλ. λέγει καθαρῶς περὶ τῶν Ἑλλήνων τούτων ὅτι «Au commencement de ce siécle, les Génois pour augmenter le nombre des habitans de cette isle, y reçurent et donnerent des terres à six cent Mainotes, qui sont des Grecs Romains et Schismatiques de la Morée κτλ.» Σελ. 75. Καὶ κατωτέρω: «Les Grecs ont conservé tous les usages et coutumes de leur pays: leurs prêtres font l'office suivant leur ancien rit dans les Églises des Latins· les Papas ou Prêtres des Schismatiques sont mariés κτλ.» Σελ. 78.

Ὁπότε δὲ ὁ Ἐπίσκοπός των ἀπέθανε καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἠλαττοῦτο ἐκ τοῦ χρόνου, τότε βεβαίως ἦλθον εἰς συνάφειαν μὲ τὸν Λατινικὸν Κλῆρον. Κατὰ πᾶσαν δὲ πιθανότητα πρῶτος Λατῖνος Ἀρχιερεὺς ἐλθὼν εἰς Παομίαν εἶναι ὁ Ἐπίσκοπος τῆς Σαγώνας Δομίνικος Καβανιάριος, ὁ ὁποῖος τῷ 1715 ὑπεχρέωσε τοὺς Ἱερεῖς τῆς Παομίας νὰ κρατήσωσι τακτικὰ ληξιαρχικὰ βιβλία. Ἔπειτα δὲ ἀφοῦ ὁ τελευταῖος τῶν Ἱερέων ἀπέθανεν, ἔπρεπε ὁ λατῖνος Ἀρχιερεὺς νὰ χειροτονήσῃ ἄλλους τοιούτους.

Ἡ ἐκπαίδευσις τοῦ Κλήρου παρὰ τοῖς Ἕλλησι τούτοις βεβαίως ἐγίνετο ὡς καὶ παρὰ τοῖς ἐν Ἀνατολῇ. Εἷς Ἱερεὺς παρεσκεύαζε τὸν συνάδελφον καὶ διάδοχόν του. Τὸν ἐδίδασκεν ἀνάγνωσιν καὶ γραφήν· τὸν ἐμάνθανε νὰ ψάλλῃ καὶ νὰ ὑπηρετῇ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ· τὸν ἐδίδασκε τὸ τυπικὸν τῶν Ἀκολουθιῶν καὶ τὴν λειτουργίαν, καὶ κατόπιν μία εὐχὴ τοῦ Ἀρχιερέως τὸν μετέτρεπεν εἰς Ἱερέα. Ἐκ τούτων ἕπεται ὅτι ὁ προπαρασκευαστὴς Ἱερεὺς ἐνεφύτευεν εἰς τὸν μαθητήν του τὰ θρησκευτικά του αἰσθήματα καὶ τὰς πεποιθήσεις του.

Τὸ σύστημα τοῦτο τῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ τούτου Κλήρου ἐξηκολούθησε σχεδὸν μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ παρόντος αἰῶνος, ὁπότε ἡ Προπαγάνδα τῆς Ῥώμης ἀνέλαβε τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ ἀνατροφὴν τῶν Ἱερέων τῆς Ἑλληνικῆς ταύτης ἀποικίας. Ἐκ τοῦ συστήματος δὲ τούτου τῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ Κλήρου ἐξάγεται ὅτι οἱ ἐν Κορσικῇ ἄποικοι Ἕλληνες μετὰ τοῦ Κλήρου των, ἂν καὶ ὑποτεταγμένοι εἰς τὴν Αὐλὴν τῆς Ῥώμης, ἐξηκολούθησαν νὰ ἦναι καθαρῶς καὶ κατ' οὐσίαν Ὀρθόδοξοι μέχρι τοῦ τέλους τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Λέγω δὲ μέχρι τοῦ τέλους τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ὅσον ἀφορᾷ τὸ σύνολον τῆς ἀποικίας. Ἐὰν ὅμως θελήσωμεν νὰ ἐρευνήσωμεν τὰς πεποιθήσεις τῶν ἀνθρώπων κατ' ἄτομα, βεβαίως ἀκόμη καὶ σήμερον ὑπάρχουσι πολλοὶ Ἕλληνες ἐν Καρυαῖς, οἵτινες δυσανασχέτως φέρουσι τὸ ὄνομα τοῦ Πάπα. Δυστυχῶς ὅμως *ἐλευθερία συνειδήσεως ἐν τῇ Δυτικῇ Ἐκκλησίᾳ δὲν ὑπάρχει*!

Τους Ἕλληνας τούτους δὲν φλέγει μόνη ἡ ἀγάπη τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ὁ ἔρως τῆς Πατρίδος ἐκείνης, τὴν ὁποίαν μετὰ τοσαύτης δυστυχίας καὶ θλίψεως ἠναγκάσθησαν νὰ ἐγκαταλίπωσι.

Ὁ ἱερὸς οὗτος ἔρως τῆς φιλτάτης Πατρίδος δὲν ἐσβέσθη καὶ καθ' ὅλους τοὺς μετὰ ταῦτα χρόνους. Ὡς δὲ πληροφοροῦμαι, ἐν καιρῷ τοῦ μεγάλου ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος τῶν Ἑλλήνων τῷ 1821, πολλοὶ Ἕλληνες τῆς Κορσικῆς ἦσαν ἕτοιμοι καὶ πρόθυμοι νὰ ὑπάγουν νὰ χύσουν τὸ αἷμά των ἐν τῷ βωμῷ τῆς πεφιλημένης Πατρίδος των. Διάφοροι ὅμως περιστάσεις ἀνεχαίτισαν τὴν ἐπιθυμίαν των ταύτην καὶ ἰδίως ἡ ἔλλειψις τῶν μέσων τῆς μεταβάσεως εἰς τὸν τόπον τοῦ ἀγῶνος. Εἷς δὲ συγγραφεύς, ὁ κ. Ν. Στεφανόπουλος, καταγόμενος ἐκ τῶν ἐν Κορσικῇ Ἑλλήνων, ἐδημοσίευσε τῷ 1826 καὶ *Πολιτικὰς σκέψεις ἐπὶ τῆς τότε καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος*. Ἀλλὰ καὶ μέχρι σήμερον πολλοὶ σπινθη-

Digitized by Google

ρες τοῦ ἱεροῦ τούτου ἔρωτος διετηρήθησαν διακαεῖς ἐν ταῖς καρδίαις τῶν Καρυατῶν. Μετὰ συγκινήσεως δὲ καρδίας παρακολουθοῦσι πάντοτε τὰς διαφόρους φάσεις τῆς Ἑλλάδος. Ὅτε δὲ τῷ 1886 ἔμαθον ἐκ τῶν ἐφημερίδων ὅτι ὁ περὶ τῶν ὅλων ἀγὼν τῆς Ἑλλάδος ἦτο ἐπικείμενος, πρόθυμοι ἔσπευσαν νὰ προσφέρουν τὸν ὀβολόν των εἰς τὸν Ἐρυθρὸν Σταυρὸν τῆς Ἑλλάδος. (Βλπ. ***Ἀκρόπολιν*** Ἀθηνῶν, 26 Ἀπριλ. 1886, ἀριθ. 1414, σελ. 2.) Τὸ χρηματικὸν τοῦτο ποσόν, καίτοι εὐτελές, ἦτο ὅμως μεγάλης ἀξίας, διότι προήρχετο ἐκ συμπασχουσῶν καρδιῶν καὶ ἐξήρχετο ἐκ πενιχρῶν βαλαντίων. Οἱ Ἕλληνες οὗτοι ἠθέλησαν νὰ τελέσουν καὶ μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν ἐν τοῖς ἑλληνοτουρκικοῖς μεθορίοις πεσόντων Ἑλλήνων, κατὰ τὰς συμπλοκὰς τοῦ μηνὸς Μαΐου 1886, ἀλλ' ὁ ἱερεὺς των δὲν τοῖς τὸ ἐπέτρεψεν.

Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ ἱερεῖς,—καὶ κατὰ συνέπειαν ἡ ἑλληνικὴ αὕτη ἀποικία, διότι ὁ ἱερεὺς εἶναι πάντοτε κύριος τῆς συνειδήσεως τῶν ἀπαιδεύτων ἀνθρώπων—πρὶν ἢ ἀρχίσωσι νὰ ἐκπαιδεύωνται ἐν τῇ Προπαγάνδᾳ τῆς Ῥώμης. Ἀφ' ὅτου ὅμως νέοι Καρυᾶται ἀποστέλλονται εἰς Ῥώμην ἵνα ποιήσωνται ἐκεῖ τὰς ἱερατικὰς σπουδάς των, ἔκτοτε ἡ ἑλληνικὴ παράδοσις καὶ θρησκεία ἤρχισε νὰ ἐκλείπῃ ἐκ τῆς ἑλληνικῆς ταύτης ἀποικίας. Πᾶν ἑλληνικὸν φρόνημα καὶ αἴσθημα ἐξαλείφεται, καὶ ἡ ἑλληνικωτάτη αὕτη ἀποικία, ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ἤρχισε νὰ λαμβάνῃ τὴν τύχην ἄλλων τοιούτων ἀποικιῶν, ἐγκατασταθεισῶν μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς διάφορα μέρη τῆς Κάτω Ἰταλίας καὶ ἐν Σικελίᾳ.

(Ἕπεται συνέχεια)

Ν. Β. Φαρδύς

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ἡ ὑποκρισία εἶνε προσωπεῖον παραμορφοῦν, ὄχι πέπλος ἀποκρύπτων.

—

Ἡ ἀληθὴς τόλμη δὲν ἐπιζητεῖ, ἀλλ' ἀντιμετωπίζει τὸν κίνδυνον.

—

Χάρις εἶνε ἡ τοῦ κάλλους φιλαρέσκεια.

—

Τοὺς ἀνθρώπους καθιστᾷ δυστυχεῖς αὐτὴ ἡ δίψα τῆς εὐτυχίας.

—

Δύο γυναῖκες εἶνε φίλαι ἐφ' ὅσον δὲν συμφωνοῦσι περὶ τῆς ἀξίας ἑνὸς ἀνδρός.

—

Ἡ γυνὴ κολακεύεται μᾶλλον ἐκ κακολογίας κατ' ἀντιζήλου ἢ ἐκ μακρᾶς προσλαλιᾶς πρὸς ἴδιον αὐτῆς ἔπαινον.

—

Αἱ γυναῖκες καὶ αἱ ἄκανθαι εὐκόλως προσκολλῶνται καὶ δὲν ἀπαλλάσσεταί τις αὐτῶν ἄνευ ἀμυχῆς.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ὑπὲρ τοὺς 150 Ἀμερικανοὶ ἐν Βερολίνῳ σπουδάζουσιν ἀποκλειστικῶς μουσικήν. Ἀμερικανικὴ δὲ ἐφημερὶς δημοσιεύει τακτικῶς σημείωσιν τῶν βαθμῶν, οὓς λαμβάνουσι, τῆς πορείας των καὶ τὰ τοιαῦτα.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Σερβίας ἠθέλησε νὰ ἀσφαλίσῃ ἐσχάτως τὴν ζωήν του εἰς τὴν ἀσφαλιστικὴν ἑταιρίαν «ὁ Φοῖνιξ», ἀλλ' αὕτη δὲν ἐδέχθη τὴν πρότασίν του, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἡ ἀσφάλεια μοναρχῶν συνεπάγεται πολλοὺς κινδύνους. Ὁ βασιλεὺς Μιλάνος ἀπετάθη πρό τινος πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον καὶ εἰς ἀγγλικὰς ἑταιρείας. Ἔλαβε δ' ὁμοίαν ἀπάντησιν.

Καθὰ κοινῶς δοξάζεται, ἡ ὕπαρξις δασῶν αὐξάνει τὰς βροχάς, ἡ καταστροφὴ δ' αὐτῶν τὰς ἐλαττώνει. Τοῦτο ἤδη διαμφισβητεῖ ὁ κ. Γκάνετт, στηριζόμενος ἐπὶ ἰδίων παρατηρήσεων ἐν διαφόροις ζώναις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ἤτοι ἐν ταῖς ζώναις τῶν λειμώνων, ὅπου μεγάλαι ἀναδασώσεις ἐγένοντο ἐσχάτως, καὶ ἐν Ὀχίῳ ὅπου τοὐναντίον ἐνηργήθησαν ὑλοτομίαι εἰς διαστάσεις μεγίστας. Τὰ ἐκ τῶν παρατηρήσεων τοῦ κ. Γκάννετ πορίσματα συνοψίζονται εἰς τοῦτο: ἡ ἀναδάσωσις καὶ ἡ ὑλοτομία οὐδεμίαν ἀσκοῦσιν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς πολυομβρίας ἢ τῆς ἀνομβρίας ἔν τινι χώρᾳ.

Ἐν Τιλβούργῳ τῆς Ὁλλανδίας ἐγένετο δηλητηρίασις ἑνδεκαετοῦς παιδὸς διὰ τῶν δηλητηριωδῶν οὐσιῶν, τῶν εὑρισκομένων ἐν τοῖς πρασίνοις χειροκτίοις ἅτινα ἔφερε. Τὸ παιδίον φέρον τὰ χειρόκτια ταῦτα ὠλίσθησε καθ' ὁδόν, καταπεσὸν δὲ ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου ἐμωλωπίσθη σοβαρῶς. Μετ' ὀλίγον ἡ χεὶρ καὶ ὁ βραχίων ἐξωδήθησαν καὶ παρὰ τὴν παρασχεθεῖσαν αὐτῷ ἐπιμελῆ ἰατρικὴν συνδρομήν, ὁ παῖς ἐξέπνευσε μετὰ δύο ἡμέρας.

Ἐν ὁλοκλήρῳ τῷ κόσμῳ ὑπολογίζεται ὅτι ὑπάρχουσιν 1,000,000 τυφλῶν. Ἐν Γαλλίᾳ ὑπάρχουσι τυφλοὶ 32,000, ἐξ ὧν 2,500 παιδία. Ἐκ τῶν τελευταίων τούτων 800 φοιτῶσιν εἰς τὰ εἰδικῶς διὰ τοὺς τυφλοὺς προωρισμένα σχολεῖα. Οἱ πλειότεροι τυφλοὶ σχετικῶς ὑπάρχουσιν ἐν Καΐρῳ

Ὁρισμός.

Σ τ έ μ μ α. Χρυσοῦς στέφανος κεκοσμημένος διὰ πολυτίμων λίθων, ὅστις προσαρμόζεται ἐπὶ τοῦ μετώπου τῶν αὐτοκρατόρων καὶ βασιλέων δι' ἰσχυρῶν ἀκανθῶν· δὲν φαίνονται ὅμως ἢ μόνον οἱ πολύτιμοι λίθοι.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888—1267

Digitized by Google

'Αριθ. 658 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΕ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 20 Μαρτίου 1888

FOREIGN BODL: LIBR PERIODICALS

ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ Α'

Α'.—Η ΑΝΑΓΟΡΕΥΣΙΣ.

Τὴν 18 Μαρτίου τοῦ 1863, ἀκριβῶς πρὸ εἰκοσιπενταετίας, ὁ πρόεδρος τοῦ ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, Ζηνόβιος Βάλβης, ἀναβὰς εἰς τὸ βῆμα τῆς ἐν Ἀθήναις ἐθνικῆς Συνελεύσεως, ἀνήγγειλεν εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ ἔθνους, ὅτι ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις μετὰ τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν διπλωματικῶν σχέσεων ἐπέτυχον τὴν *ἀνεύρεσιν* βασιλέως τῆς Ἑλλάδος. Ἐν μέσῳ βαθείας σιγῆς τῆς συνήθους τοσοῦτον φιλοταράχου ἐκείνης συνελεύσεως, ὁ γηραιὸς πρόεδρος τοῦ ὑπουργικοῦ Συμβουλίου προσέθετεν, ὅτι ὁ εὑρεθεὶς βασιλεὺς εἶνε εἷς πρίγκηψ τῆς Δανιμαρκίας, Γεώργιος Χριστιανὸς Γουλλιέλμος, ἔχων «ποιότητας καὶ ἐγγυήσεις τοιαύτας, αἵτινες θέλουσιν ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς εὐχὰς καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς τε Συνελεύσεως καὶ ὁλοκλήρου τοῦ Ἔθνους. Ἔχει ἀνατροφὴν συνταγματικήν, ἠθικὴν ἀξιέπαινον, ἡλικίαν νεαράν, ἤτοι 18 ἐτῶν, ὡς γεννηθεὶς τὴν 24 Δεκεμβρίου 1845, καὶ καταγωγὴν ἀξιόλογον καὶ ἐπιθυμητὴν εἰς ἡμᾶς· ὥστε ἐν τῇ ἐκλογῇ τούτου παρὰ τῆς Συνελεύσεως χρηστὰς ἐλπίδας δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν, ὅτι θέλομεν προσκτήσει βασιλέα συνταγματικόν, ἐγγυητὴν τῶν ἐλευθεριῶν μας καὶ συντηρητὴν τῶν νόμων τοῦ κράτους». Καὶ κατέληξε, διατυπῶν, ὡς *ἁπλοῦς πληρεξούσιος*, τὴν ἑπομένην πρότασιν, σύμφωνον πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τῆς τε Συνελεύσεως καὶ ὅλων τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἣν ὑπέβαλλεν εἰς τὴν φρόνησιν τῆς Συνελεύσεως: «Ὅ,τι ἐγένετο ἄνευ τινὸς συζητήσεως ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τῆς καταργήσεως τῆς δυναστείας τοῦ Ὄθωνος, ὅπως εἴπομεν τότε δι' ἀναστάσεως «καταργεῖται ἡ δυναστεία αὐτοῦ», αὐτὸ τοῦτο πρέπει νὰ πράξωμεν καὶ ἤδη· τοιουτοτρόπως πρέπει νὰ εἴπωμεν καὶ σήμερον «ἀναγορεύεται Συνταγματικὸς βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος ὁ δευτερότοκος υἱὸς τοῦ πρίγκιπος Χριστιανοῦ τῆς Δανίας», καὶ αὐτὸ συνιστῶ εἰς τὴν Συνέλευσιν, διότι ὅπως δι' *ἀναστάσεως* κατηργήθη μία δυναστεία, τοιουτοτρόπως δέον δι' *ἀναστάσεως* νὰ ἐγερθῇ μία ἄλλη».

Ἐν μέσῳ ἐπευφημιῶν καὶ καθολικοῦ ἐνθουσιασμοῦ τῆς Συνελεύσεως ἐγίνετο ἀποδεκτὴ ἡ πρότασις αὕτη τοῦ προέδρου τοῦ ὑπουργικοῦ Συμβουλίου. Ἡ Συνέλευσις ἐκείνη δὲν διεκρίθη ἐπὶ ὑπερβολικῇ φρονήσει κατὰ τὸ μακρὸν τοῦ βίου αὐτῆς διάστημα, οὐχ ἧττον κατὰ τὴν ἐπίσημον ἐκείνην στιγμὴν τῆς ἀνακηρύξεως τῆς νέας βασιλείας ἐμαρτύρει ἀξιοθαύμαστον συμπεριφοράν. Τὸ πρόβλημα τῆς ὁριστικῆς ἀποκαταστάσεως πολιτικοῦ καθεστῶτος ὑπὸ τὸ σκῆπτρον συνταγματικῆς βασιλείας ἐλύετο ἤδη ὑπὸ οἰωνοὺς αἰσίους. Ὁ νέος βασιλεύς, προσλαμβάνων μάλιστα τὸν βαρυσήμαντον τίτλον «βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων», φέρων τὸ κῦρος τῆς πανδήμου ἐκλογῆς τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἁπανταχοῦ Ἑλλήνων, τῶν συνηγμένων ἐν τῇ ἐθνικῇ Συνελεύσει, ἦτο ἀρεστὸς ἐπίσης καὶ εἰς τὰς τρεῖς προστάτιδας Δυνάμεις. Ἀλλ' ὅπερ ἀξιοσημείωτον, ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ, καθὰ ἦτο ἤδη ἐκ τοῦ προτέρου γνωστόν, πολύτιμον δωρεάν, ἀσπάσιον οἰωνὸν τῶν ἐθνικῶν πόθων, τὴν ἕνωσιν τῶν Ἰονίων Νήσων μετὰ τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου. Οὐδεὶς Ἕλλην, ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς ἑλληνικῆς πατρίδος, ἔμεινεν ἀδιάφορος πρὸς τὸ εὐτυχὲς τοῦτο γεγονός, δι' οὗ ἐτίθεντο αὖθις ἀσφαλῆ τὰ θεμέλια μονίμου πολιτικῆς τάξεως. Ὁ Γεώργιος ἐχαιρετίζετο ἁπανταχόθεν τῆς ἑλληνικῆς διασπορᾶς ὡς ὁ παράκλητος βασιλεὺς τοῦ Γένους, τοῦ ὁποίου τοὺς πόθους καὶ τὰς ἐλπίδας ἐκαλεῖτο νὰ πληρώσῃ.

Εἴκοσι πέντε παρῆλθον ἔτη ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης. Ὁπόσα γεγονότα, ὁπόσαι περιπέτειαι ἐπῆλθον ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ!

Οὐδὲν τούτων διέψευσε τὰς ἐλπίδας, ἃς ἡ ἐθνικὴ τῶν Ἑλλήνων Συνέλευσις ἀνέθετο εἰς τὸν νεαρὸν ἐκ Δανίας ἡγεμονόπαιδα. Αἱ θύελλαι δὲν εἶνε ἀλλότριαι καὶ ἐν τῷ βίῳ τῶν ἀτόμων καὶ ἐν τῷ βίῳ τῶν λαῶν. Ἀλλ' ὅτε ὑπάρχει ζωηρὰ καὶ εἰλικρινὴς ἡ πίστις, οἱ κίνδυνοι καὶ αἱ περιπέτειαι παρακάμπτονται ἄνευ πολλῆς δυσχερείας. Ἀνεφύησαν βεβαίως ἐνίοτε δυσχέρειαι καὶ κρίσεις ἐν τῷ διαρρεύσαντι εἰκοσιπεν-

Digitized by Google

τακτικῷ βίῳ τῆς βασιλείας τοῦ Γεωργίου. Ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἀστέρος τῆς πίστεως οἱ κίνδυνοι ἑκάστοτε παρεκάμφθησαν. Ὁ βασιλεὺς Γεώργιος, ὀμόσας νὰ τηρήσῃ πίστιν εἰς τὸ ἑλληνικὸν Σύνταγμα, δὲν παρεβίασε τὸν ὅρκον του, καὶ οὕτως ἡ βασιλεία αὐτοῦ διῆλθεν εἰρηνικὴ καὶ γαληνιαία, μεθ' ὅλας τὰς δυσχερείας, αἵτινες κατ' ἀνάγκην ἀνεφύοντο ἐν τῇ ἱστορικῇ ἐξελίξει τοῦ ἔθνους, ἀρτισυστάτου καὶ ζωηροῦ τὸν χαρακτῆρα, ἐλάχιστα δ' ἔτι φέροντος ἐφόδια κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς μελέτης καὶ πείρας.

Τὸ συνταγματικὸν πολίτευμα, εἰς τὴν τήρησιν τοῦ ὁποίου ὡρκίζετο ὁ νέος βασιλεύς, δὲν ἦτο παντελῶς ἄγνωστον τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι, μαντευθὲν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ὑπὸ τῶν δωρικῶν κοινωνιῶν, σύμφωνον πρὸς τὸ φυλετικὸν αὐτῶν πνεῦμα, τὴν ἀποκατάστασιν τουτέστι τῆς ἁρμονίας ἐν τῷ κόσμῳ, συνῳδὰ δὲ τῷ πνεύματι τούτῳ διατυπωθὲν καὶ ὑπὸ τῶν δωριέων ἢ δωριζόντων πολιτειοδιφῶν τῆς ἀρχαιότητος. Ἂν ὁ Ρωμαῖος ἱστοριογράφος Τάκιτος κατεδίκασεν αὐτὸ ἐν τῇ ἀκμῇ τοῦ ρωμαϊκοῦ Καισαρισμοῦ, ἡ ἀποφθεγματικὴ αὐτοῦ ἐτυμηγορία δὲν δύναται νὰ κλονήσῃ τὰ ὑπὲρ τοῦ πολιτεύματος τούτου ἐπιχειρήματα τῶν προγενεστέρων πολιτειογράφων. Ἀλλ' ἐν τῇ νεωτέρᾳ κοινωνίᾳ ἔμελλε νὰ εἴπῃ τὸ πολίτευμα τοῦτο τὸν ἱστορικὸν αὐτοῦ λόγον. Ἔσχε κατὰ πρῶτον κοιτίδα τὴν Ἀγγλίαν, ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς ὁποίας ἐπὶ σειρὰν αἰώνων ἐρριζοβόλησε καὶ ἐκαρποφόρησε, παρασχὼν τὰς μεγίστας τῶν ὑπηρεσιῶν εἰς τὴν φυλήν, ἥτις ὑπὸ τὴν σκέπην αὐτοῦ δεσπόζει σήμερον κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἁπασῶν σχεδὸν τῶν ἠπείρων. Τὸ πολίτευμα τοῦτο, τυχὸν κατὰ τὴν μεγάλην ἱστορικὴν κρίσιν τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος ἀπαραμίλλων ἑρμηνευτῶν, οἷοι οἱ περὶ τὸν Μοντέσκιον, κατέστη ἡ ἄρχουσα μὲν θεωρία ἐν τῇ ἐπιστήμῃ, ἐν τῇ πράξει δὲ ἀπέδωκε θαυμασίους καρπούς, συνδυασθέντων ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν τῇ ἱστορικῇ τῶν νεωτέρων λαῶν ἐργασίᾳ τῆς εὐνομίας καὶ τῆς τάξεως, τοῦ ἱστορικοῦ δικαίου καὶ τῶν ἀρχῶν τῆς νεωτέρας ἐλευθερίας. Ἀπέχω κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ν' ἀναλύσω τὰ κατὰ τὸ πολίτευμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον διέπει τὰς τύχας ἁπάσης σχεδὸν τῆς Εὐρώπης, ἐκτὸς ἑνὸς ἢ δύο κρατῶν. Ὅ,τι ἐπιβάλλεταί μοι μόνον νὰ προσθέσω εἶνε ὅτι ἅμα τῇ ἐκκρήξει τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, οἱ ἀντιπρόσωποι καὶ οἱ παρασιάται τοῦ ἔθνους ἐν ταῖς ἀλλεπαλλήλοις ἀποπείραις συνταγματικῆς θεσμοθετήσεως τοῦ τόπου, τὸ συνταγματικὸν πολίτευμα τῆς Ἀγγλίας ἔσχον κύριον αὐτῶν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον γνώμονα. Ὁ ὑπὲρ τοῦ συνταγματικοῦ πολιτεύματος ἀγὼν πληροῖ κατ' ἐξοχὴν τὰς σελίδας τῆς πολιτικῆς ἱστορίας τῆς Νέας Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς ἐθνικῆς αὐτῆς ἀποκαταστάσεως. Σύνταγμα ἦτο τὸ σύνθημα τῶν πολεμίων τοῦ πρώτου Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος, τοῦ οἰκτρῶς ἐν Ναυπλίῳ πεσόντος, ἀλλ' εἰς ὃν ἡ ἱστορία ἀναγνωρίζει ἤδη, ὅτι πρῶτος κατέβαλεν ἐν Ἑλλάδι τὰ θεμέλια τῆς εὐνομίας καὶ τῆς τάξεως. Σύνταγμα ἦτο τὸ σύνθημα τῶν πρωτουργῶν τῆς Τρίτης Σεπτεμβρίου, καθ' ἣν ἠναγκάσθη ὁ βασιλεὺς Ὄθων, πιεσθεὶς ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ λαοῦ τῆς πρωτευούσης, νὰ παραχωρήσῃ τοῦτο, ἀλλὰ διὰ νὰ τὸ παραβιάσῃ ἀκολούθως, ἐν ἀγαθωτάτῃ περὶ τῆς ἀνάγκης ταύτης πεποιθήσει. Σύνταγμα ἦτο ἐπὶ τέλους ἡ κυρία ἀφορμὴ τῆς πολιτικῆς μεταβολῆς τοῦ Ὀκτωβρίου, δι' ἧς ἐξώσθη ὁ ἀγαθώτατος ἐκεῖνος βασιλεύς, ὁ ἀγαπήσας καὶ ὑπηρετήσας τὴν Ἑλλάδα ὡς ὁ εἰλικρινέστατος τῶν Ἑλλήνων.

Ὁ βασιλεὺς Γεώργιος κατερχόμενος εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐγίνωσκεν ἐκ τοῦ προτέρου τὴν συνταγματικὴν ταύτην θρησκοληψίαν τοῦ ἔθνους, παρ' ᾧ ἐκαλεῖτο νὰ ἡγεμονεύσῃ.

Ἡ τύχη τοῦ Καποδιστρίου, ἡ τύχη τοῦ Ὄθωνος, μεθ' ὅλας τὰς ἐξόχους αὐτῶν ἀρετάς, ἦσαν ἀρκοῦντα νουθετήματα διὰ τὸν νεαρὸν βασιλέα, ἄρχοντα ἤδη λαοῦ, τὸ ἱστορικὸν τοῦ ὁποίου παρελθὸν ἦτο ἀπαράμιλλον. Ὁ βασιλεὺς Γεώργιος κατενόησεν ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς, ὅτι ὤφειλε νὰ σεβασθῇ τὰς συνταγματικὰς πεποιθήσεις τῶν Ἑλλήνων. Ἡγεμὼν τῆς λαϊκῆς βουλήσεως, ἐκλεκτὸς τῆς ἐθνικῆς ἀντιπροσωπείας, ᾐσθάνετο τὰς ὑποχρεώσεις του, ἃς εὐστόχως διετύπου διὰ τοῦ γνωστοῦ λογίου «Ἰσχύς μου ἡ ἀγάπη τοῦ λαοῦ». Κατερχόμενος εἰς τὴν νέαν πατρίδα του, ἀπηύθυνε πρὸς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν τὴν ὁμολογίαν τῆς πολιτικῆς αὐτοῦ πίστεως καὶ τῶν ἀρχῶν, καθ' ἃς ὑπέσχετο νὰ διοικήσῃ τὸ ἐμπιστευθὲν εἰς αὐτὸν τὰς τύχας του ἔθνος. Ἡ νέα θεωρία τῆς βασιλείας, ἡ συνταγματικὴ θεωρία, διαπνέει διὰ τοῦ ἱστορικοῦ ἐκείνου ἐγγράφου. Δὲν ἤρχετο εἰς τὴν Ἑλλάδα ὡς ἀπεσταλμένος τῆς θείας Προνοίας, ἵνα σώσῃ τὸ κλυδωνιζόμενον σκάφος τῆς ἑλληνικῆς πολιτείας, ἤρχετο ὑπείκων εἰς τὸ ἐθνικὸν πρόσταγμα, μὲ τὴν εὐγενῆ προθυμίαν νὰ ἑνώσῃ τὴν τύχην του μετὰ τῆς τῶν Ἑλλήνων. Ὡμολόγει ἐν τῷ ἐγγράφῳ ἐκείνῳ τὴν ἀπειρίαν του καὶ ἐπεκαλεῖτο τὴν συνδρομὴν τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὸν μέγαν σκοπὸν νὰ καταστήσῃ τὴν νέαν πατρίδα του «πρότυπον βασιλείου ἐν τῇ Ἀνατολῇ». Οὕτως ἀνεγνωρίζετο ἐν τῷ πρώτῳ ἐπισήμῳ ἐγγράφῳ τοῦ βασιλέως Γεωργίου ἡ ἀναγνώρισις τῆς πολιτικῆς τοῦ τόπου, ἣν ὁ εὔορκος ἡγεμὼν ἀείποτε ἐτίμησε καὶ ἐσεβάσθη. Ἡ εἰκοσιπενταετὴς αὐτοῦ βασιλεία εἶνε ἀσφα-

Digitized by Google

λέστατον τῶν βασιλικῶν ὑποσχέσεών του μαρτύριον.

Ἡ ἱστορία τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος δὲν ἔχει ἴσως, μετὰ τὸν βασιλέα τῆς Βελγικῆς Λεοπόλδον, νὰ ἐπιδείξῃ συνταγματικὸν βασιλέα συνταγματικώτερον τοῦ βασιλέως τῆς Ἑλλάδος Γεωργίου. Πικρόχολος τῆς Γερμανίας φιλόσοφος, ἐν τῇ κατὰ τῶν φιλελευθέρων θεσμῶν ἀποστροφῇ αὐτοῦ, παρέβαλλε τοὺς νεωτέρους συνταγματικοὺς βασιλεῖς πρὸς τοὺς ἀρχαίους θεοὺς τῶν Ἐπικουρείων, ἐν ἡδυπαθεῖ ἀπραξίᾳ διαβιοῦντας ἐν τοῖς ὀλυμπίοις αὐτῶν μεγάροις. Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ πολυθρυλήτου δόγματος τοῦ Θιέρσου «ὁ βασιλεὺς βασιλεύει καὶ δὲν κυβερνᾷ», ὁ συνταγματικὸς βασιλεὺς ὑποχρεοῦται νὰ ἐκτελῇ τὰ ἀνώτατα ἐκεῖνα καθήκοντα, ἅτινα ὥρισεν αὐτῷ ἑκασταχοῦ ὁ πολιτικὸς Χάρτης, ἥκιστα δὲ νὰ μεριμνᾷ καὶ νὰ ἐνδιατρίβῃ περὶ τὰ ἀντικείμενα καὶ τὰς λεπτομερείας τῆς διοικήσεως. Μεθ' ὅλας τὰς τῶν πολεμίων τῆς ἀρχῆς ταύτης ἀντιρρήσεις, ἡ συνταγματικὴ βασιλεία τοιαύτη ὁρίζεται σήμερον ὑπὸ τῶν πλείστων πολιτειολόγων. Οὕτως ἡ βασιλεία διατελεῖ ἀνωτέρα τῶν διαμαχομένων πολιτικῶν κομμάτων, δυναμένη ἑκάστοτε νὰ παρεμβαίνῃ προσηκόντως ἐν ταῖς ὑπερτάταις στιγμαῖς βιαίων συγκρούσεων. Σπανίως ἐκ τῶν βασιλέων τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων ἐξήσκησέ τις τὸ ὑψηλὸν τοῦτο δικαίωμα μετὰ τοσαύτης συνέσεως καὶ εὐστοχίας, ὅσον ὁ βασιλεὺς Γεώργιος. Ἐντεῦθεν τὸ ἀπὸ εἰκοσιπενταετίας ἀμείωτον αὐτοῦ κῦρος ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς πολιτικοῖς πράγμασιν, ἐφ' ᾧ οὐ σμικρὰν εὐγνωμοσύνην ὀφείλει αὐτῷ τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος.

Πόσαι κρίσεις ἀπεσοβήθησαν ἐκ τῆς ἄκρας ταύτης συνταγματικότητος τοῦ βασιλέως Γεωργίου! Ὁ παραβάλλων τὴν ἱστορίαν τῆς δυναστείας αὐτοῦ πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως Ὄθωνος, ἄνευ κόπου θέλει ἐκτιμήσει τὸ λεπτὸν πνεῦμα καὶ τὴν πολιτικὴν ὀξυδέρκειαν νεαροῦ ἡγεμόνος, ὅστις ἔχων σύμβουλον τοῦ στέμματος ἑαυτὸν καὶ μόνον, κατώρθωσε νὰ ὑπερνικήσῃ πλείστας δυσχερείας, ἐκ τῆς φύσεως τῶν παρ' ἡμῖν πραγμάτων ἑκάστοτε ἀναφυομένας. Ἀληθὴς βασιλεύς, ἐπέβαλεν εἰς ἑαυτὸν τὰ καθήκοντα τῆς ἐπιεικείας καὶ τῆς μακροθυμίας, ἅτινα εἶνε αἱ κατ' ἐξοχὴν ἀρεταὶ τῶν ἡγεμόνων. Ὁ βασιλεὺς Γεώργιος κατ' οὐδενὸς ἐμνησικάκησε ποτὲ πολίτου, οὐδένα κατεδίωξε, πάντοτε δὲ ἐπεδείξατο ὑπέροχον χαρακτῆρος δύναμιν, μὴ ἀρνηθεὶς τὸ κῦρος τῆς βασιλικῆς αὐτοῦ ὑπογραφῆς ἐν πάσῃ περιστάσει. Συνταγματικὸς ἡγεμών, κατέστησεν ἑαυτὸν ἀληθῶς ἀνεύθυνον, ἐν τῇ ἀληθεῖ τῆς λέξεως σημασίᾳ, συμφώνως πρὸς τὸν νόμον καταλιπὼν τὴν εὐθύνην ἐκεῖ ὅπου ἀνήκει. Ἔσται τοῦτο ἆρά γε ἡ πτέρνα τῆς βασιλικῆς αὐτοῦ ἱστορίας; Ἀμφιβάλλω. Ὅστις ἐμελέτησε τὴν πολιτικὴν ἱστορίαν τοῦ τόπου κατὰ τὴν τελευταίαν πεντηκονταετίαν, καὶ ἐσπούδασε τοὺς καθ' ἡμᾶς πολιτικοὺς χαρακτῆρας, καὶ ἐνόησε τὰς κοινωνικὰς συνθήκας καὶ τὰ πολιτικὰ πλεονεκτήματα καὶ μειονεκτήματα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, θέλει ἀδιστάκτως ἐκτιμήσει τὰς ἀρετὰς ταύτας τοῦ βασιλέως Γεωργίου, ὧν ἐστερημένος οἱοσδήποτε ἡγεμών, οἱασδήποτε καταγωγῆς, ἐλέῳ θεοῦ ἢ βουλήσει λαοῦ, θὰ ἦτο ἀδύνατον, κατὰ τὸν δημοκρατικὸν τοῦτον αἰῶνα, νὰ εὐδοκιμήσῃ. Ὁ βασιλεὺς Γεώργιος κατενόησε πληρέστατα τοῦτο ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς ἐλεύσεως αὐτοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐντεῦθεν δὲ ἡ αὐστηρὰ καὶ ἀκριβὴς τήρησις τῶν καθηκόντων τοῦ συνταγματικοῦ βασιλέως, καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς ἐπιτυχία.

Τὸ ἑλληνικὸν γένος, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀπώλεσε τὸν βασιλέα αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων τοῦ Βυζαντίου, ἐπόθησε διάδοχον αὐτοῦ ὀρθόδοξον ἡγεμόνα. Ἅπασα ἡ μακρὰ ἱστορικὴ τραγῳδία τῆς ἑλληνικῆς δουλείας ἦτο ἀκοίμητος πόθος πρὸς τὴν ἔλευσιν τοῦ παρακλήτου τούτου μονάρχου. Αἱ ἐθνικαὶ παραδόσεις καὶ τὰ δημοτικὰ ᾄσματα ἐξεδήλουν μετὰ φλογεροῦ πάθους τὸν πόθον τοῦτον, ὅστις ἔμελλεν ἡμέραν τινὰ νὰ λάβῃ ἐνσάρκωσιν ἐν τῷ διαδόχῳ τοῦ βασιλέως Γεωργίου, τῷ Κωνσταντίνῳ. Τὰ ἔθνη δὲν τρέφονται μόνον διὰ τῶν πορισμάτων τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς ἐπιστήμης. Ὑπάρχουσι μυχιώτερα, ἀλλ' εὐγενέστερα ἴσως, αἰσθήματα, πρὸ τῆς ἐκδηλώσεως τῶν ὁποίων ὀφείλει νὰ καταπέσῃ ἡ ἐπηρμένη ὀφρῦς τοῦ φιλοσόφου καὶ τοῦ σκεπτικοῦ. Ἓν τῶν αἰσθημάτων τούτων τοῦ ἑλληνικοῦ γένους, εἷς τῶν προαιωνίων αὐτοῦ πόθων, ἦτο ἡ ἔλευσις *ὀρθοδόξου* βασιλέως, ὅστις ἔμελλε νὰ καταστῇ τὸ ὁρατὸν σύμβολον τῆς ἐθνικῆς ἑνότητος. Ὑπὲρ τοῦ ὀρθοδόξου τούτου βασιλέως εἰργάζετο καὶ ἐταλαιπωρεῖτο ἐν τῇ μακρᾷ αὐτοῦ δουλείᾳ τὸ ἔθνος· μετ' αὐτοῦ συνεδέοντο παραδόσεις, προλήψεις, αἰσθήματα, πόθοι· ἀπ' αὐτοῦ ἐξηρτᾶτο ἡ ὁλοσχερὴς πλήρωσις τοῦ ἑλληνικοῦ ἰδανικοῦ. Καὶ ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται ὁ ἐνθουσιασμὸς ἐκεῖνος, ὁ καταλαβὼν τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος, ἅμα τῇ γεννήσει ὀρθοδόξου διαδόχου τοῦ ἑλληνικοῦ θρόνου, καὶ ἅμα τῇ ἐνηλικιώσει αὐτοῦ. Ἦλθεν ὁ παράκλητος, ὁ μέλλων νὰ φέρῃ τὴν εὐτυχίαν εἰς τὸν λαὸν αὐτοῦ. Ὑψηλὴ στιγμὴ ἱστορικῆς ἀποκαλύψεως, ἐνώπιον τῆς σημασίας τῆς ὁποίας εἰς οὐδένα εἶνε ἐπιτετραμμένον ν' ἀδιαφορήσῃ, νὰ ὀλιγωρήσῃ καὶ νὰ μεμψιμοιρήσῃ.

Ὁ μέλλων βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος, ὁ διάδοχος τοῦ Γεωργίου, εἶνε ἡ ὁρατὴ ἐνανθρώπησις τῆς ἰδέας τῆς ἐθνικῆς ἑνότητος, οἵα ἐνεκυμονήθη ἀπ' αἰώνων. Ἀναμφιβόλως δὲ τὸ γεγονὸς τοῦτο εἶνε

Digitized by Google

τὸ σπουδαιότατον ἐν τῇ ἱστορικῇ ταύτῃ περιόδῳ τῆς βασιλείας τοῦ Γεωργίου.

Ἀλλ' ἤθελον ὑπάρξει ἀτελὴς χρονογράφος, ἂν παρέλειπον ἐν τῇ σκιαγραφίᾳ τῆς βασιλικῆς ταύτης εἰκοσιπενταετηρίδος τὰ προελθόντα ἀγαθὰ ἐκ τῆς συνταγματικῆς τοῦ Γεωργίου διοικήσεως. Κατὰ πρῶτον ἡ ἀτομικὴ ἐνέργεια τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐξεδηλώθη κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα εἰς βαθμὸν ἀπροσδόκητον. Τὸ κηδεμονευτικὸν ἐν τῇ διοικήσει σύστημα τοῦ βασιλέως Ὄθωνος οὐ σμικρὸν παρεκώλυσε τὴν ἐλευθέραν ἐνέργειαν τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων. Ἀλλ' ἀπὸ τῆς νέας βασιλείας αὐτῆς ἔσχον ἐλευθερωτέραν κίνησιν, ἡ δὲ ἐπελθοῦσα ὑλικὴ ἀνάπτυξις τοῦ τόπου ὀφείλεται κατ' ἐξοχὴν εἰς τὴν χειραφέτησιν ταύτην. Μεθ' ὅλας τὰς ἐπελθούσας κατὰ τὴν εἰκοσιπενταετίαν ταύτην ἐθνικὰς δυσχερείας καὶ περιπετείας, σπουδαιόταται ἐτελέσθησαν πρόοδοι. Πόλεις ὡραῖαι καὶ πολυπληθεῖς ᾠκοδομήθησαν, ἡ συγκοινωνία διά τε ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης ἀνεπτύχθη οὐκ ὀλίγον, ἡ γεωργία, ἡ βιομηχανία, ἡ ἐμπορία τὰ μέγιστα προήχθησαν κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους χρόνους ὑπὸ σύστημα ἐλευθέρας ἀτομικῆς καὶ κοινωνικῆς ἐνεργείας, σπουδαιότατα δὲ δημόσια ἔργα συνετελέσθησαν καὶ συντελοῦνται. Δὲν ἰσχυρίζομαι, ὅτι ἡ Ἑλλὰς παρίστησι σήμερον Eldorado κοινωνικῆς εὐημερίας, ἀλλ' εἰς οὐδένα εἶνε ἐπιτετραμμένον νὰ φρονῇ, ὅτι ἡ ἐπελθοῦσα ὑλικὴ πρόοδος εἶνε ἀναξία προσοχῆς καὶ ἐκτιμήσεως. Ὁ ξένος ὁ πρὸ εἰκοσιπενταετίας ἐπισκεφθεὶς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐπανακάμπτων σήμερον, δυσχερῶς θέλει τὴν ἀναγνωρίσει. Τοιοῦτο δὲ φαινόμενον ἐλάχισται χῶραι τῆς Εὐρώπης δύνανται νὰ παρουσιάσωσι. Τὰ ἀποτελέσματα ταῦτα τῆς ἐθνικῆς προόδου ὀφείλονται μὲν βεβαίως εἰς τὴν φιλοτιμίαν καὶ τὴν ἐργατικότητα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἀλλ' οὐ σμικρὸν συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐπίτευξιν αὐτῶν καὶ ἡ ἐπίδρασις τῆς ἑλληνικῆς διοικήσεως.

Αἱ αὐταὶ πρόοδοι παρατηροῦνται καὶ καθ' ὅλους τοὺς κλάδους τῆς πνευματικῆς ἐργασίας καὶ τῆς δημοσίας διοικήσεως. Ἡ ἐκπαίδευσις καθ' ὅλας αὐτῆς τὰς βαθμῖδας ἀνεπτύχθη καὶ κατὰ ποιὸν καὶ κατὰ ποσόν. Δὲν λέγω ὅτι ἐν τούτῳ δυνάμεθα νὰ συναγωνισθῶμεν μετὰ τῶν μᾶλλον πεπολιτισμένων ἐθνῶν τῆς Εὐρώπης, οὐχ ἧττον δὲν ὑστεροῦμεν αὐτῶν, οὐδὲ τὴν τελευταίαν κατέχομεν βαθμίδα.

Ἡ πρωτεύουσα τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου εἶνε πράγματι ἡ πρωτεύουσα τῆς ἐπιστημονικῆς καὶ τῆς ἐν γένει διανοητικῆς κινήσεως τῆς ἀνατολικῆς Χερσονήσου καὶ τῶν ἐγγὺς κειμένων χωρῶν. Σήμερον εἶνε διεσπαρμένοι οἱ τρόφιμοι τῆς ἑλληνικῆς ἐπιστήμης ἁπανταχοῦ τῆς Ἀνατολῆς, αἱ δὲ ὑπηρεσίαι, ἃς προσφέρουσιν ὑπὲρ τῆς ἀναπτύξεως αὐτῆς καὶ μορφώσεως, εἶνε κολοσσαῖαι. Ἡ στρατιωτικὴ καὶ ναυτικὴ διοργάνωσις τοῦ τόπου βαίνει ὁσημέραι πρὸς τὰ πρόσω διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν προσφορωτάτων πρὸς τὴν φύσιν καὶ τὴν κοινωνικὴν κατάστασιν τοῦ τόπου συστημάτων. Ἡ δικαιοσύνη φέρει τὴν σφραγῖδα καὶ τὴν ἐνέργειαν τέλεον πεπολιτισμένης κοινωνίας. Πλεῖστα νομοθετήματα ἐψηφίσθησαν κατὰ τὴν εἰκοσιπενταετῆ περίοδον ταύτην, μαρτυροῦντα τὸ πνεῦμα τῆς εὐνομίας, ὑφ' οὗ ὑπηγορεύθησαν· ἡ δὲ ψήφισις τοῦ ἤδη καταρτισθέντος Ἀστικοῦ Κώδικος θέλει πληρώσει κενόν, ὁσημέραι ἐπαισθητὸν καθιστάμενον. Πάντα ταῦτα μαρτυροῦσι μεγαλοφώνως τὴν πρόοδον τοῦ τόπου, πρόοδον γενομένην ἄνευ πολλῶν μέσων, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ὁποίας εἰργάσθησαν μετὰ ζήλου καὶ πίστεως ἅπασαι αἱ δυνάμεις τοῦ ἔθνους καὶ ἐκ τῶν ἄνω καὶ ἐκ τῶν κάτω.

Οἱ εὐάριθμοι τῶν ἐκ πεποιθήσεως ἢ ἐκ συμφέροντος ἀπαισιοδόξων θρηνολογοῦσιν ἐνίοτε μετὰ τραγικοῦ πάθους ἐπὶ τῇ οἰκονομικῇ στενοχωρίᾳ τοῦ τόπου. Εἶνε ἀληθές, ὅτι τὰ καθ' ἡμᾶς οἰκονομικὰ δὲν διατελοῦσιν εἰς ἀνθηρὰν καθ' ὁλοκληρίαν κατάστασιν. Ἀλλ' ἐπὶ τούτῳ δὲν εὐθύνεται ἡ ἐσωτερικὴ διοίκησις, ὅσον αἱ ἐξωτερικαὶ περιπέτειαι τοῦ τόπου. Τὸ ἑλληνικὸν βασίλειον δὲν ἀνήκει εἰς ἑαυτὸ μόνον, ἀλλ' εἰς τὴν μεγάλην ἑλληνικὴν ἰδέαν, ἧς τὰ ὅρια εἶνε ἀπείρως εὐρύτερα τῶν ὁρίων τοῦ βασιλείου, οἷα ἐτέθησαν ὑπὸ τῆς διπλωματίας. Ἐντεῦθεν αἱ συνεχεῖς αὐτοῦ ὑποχρεώσεις πρὸς πραγμάτωσιν τῶν ἐθνικῶν πόθων. Συνεπείᾳ τούτου τὸ ἐλεύθερον βασίλειον ὑπεβλήθη εἰς οἰκονομικὰς θυσίας ἐπανειλημμένως κατὰ τὴν εἰκοσιπενταετίαν ταύτην τῆς βασιλείας τοῦ Γεωργίου. Καὶ δὲν ἐπέτυχε μὲν τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐθνικὸν γόητρον διετηρήθη ἀμείωτον συμφώνως πρὸς τὰς παραδόσεις καὶ τὰς προσδοκίας τοῦ ἑλληνισμοῦ. Ἡ ἐπανάστασις τῆς Κρήτης ἀπέτυχεν ἀλλὰ τὸ ἐθνικὸν ἐν αὐτῇ φρόνημα μένει ἀκράδαντον ἐν προσδοκίᾳ περιστάσεων προσφορωτέρων. Ἡ δὲ πρὸ ἑπταετίας τελεσθεῖσα προσάρτησις τῆς Θεσσαλίας καὶ μέρους τῆς Ἠπείρου εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶνε ἀσπάνιος οἰωνὸς κρείττονος ἐπιτυχίας ἐν τῷ μέλλοντι. Βεβαίως πολλαὶ μέχρι τοῦδε ἐγένοντο θυσίαι πρὸς πλήρωσιν τῶν ἐθνικῶν πόθων, τὸ δὲ ἔθνος δὲν ἔδρεψεν ὅσον ἔδει πλήρεις τοὺς καρποὺς τῶν θυσιῶν τούτων. Ἀλλ' ἐν τῷ βίῳ τῶν λαῶν πρωτοστατοῦσι κατ' ἐξοχὴν ἠθικαὶ δυνάμεις καὶ ἰδέαι, μὴ μετρούμεναι διὰ τοῦ μέτρου τοῦ κοινοῦ συμφέροντος. Πρὸς θεραπείαν τούτων τὸ νέον βασίλειον, μεθ' ὅλας αὐτοῦ τὰς οἰκονομικὰς δυσχερείας, ὑπεβλήθη εἰς τὰς ὑφίστας τῶν θυσιῶν. Ἐντεῦθεν δὲ ἡ κατ' ἀνάγκην

Digitized by Google

ἐπελθοῦσα οἰκονομικὴ ἀνισορροπία τῶν δημοσίων ἐσόδων καὶ ἐξόδων ἐν τῷ Προϋπολογισμῷ τοῦ κράτους. Πρὸς θεραπείαν τοῦ παθολογικοῦ τούτου φαινομένου οὐχὶ ἀξιοκαταφρόνητος ἐτελέσθη ἐργασία κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη, ἐξ ἧς προσδοκῶνται τὰ βέλτιστα ἐν βραχεῖ χρόνῳ. Ὅ,τι μόνον ἀπαιτεῖται σήμερον εἶνε ἡ κυβερνητικὴ μονιμότης πρὸς ἐφαρμογὴν διοικητικοῦ καὶ οἰκονομικοῦ συστήματος, δυναμένου τέλεον νὰ ἄρῃ τὰς ὑφισταμένας δυσχερείας, νὰ προαγάγῃ δὲ τὰ ἠθικὰ καὶ ὑλικὰ συμφέροντα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἐπιδιώκοντος ἀκαταπαύστως τὸ ἐθνικὸν αὐτοῦ ἐν τῷ βίῳ τῶν νεωτέρων λαῶν μέλλον, ἄξιον κατὰ πάντα τῶν παραδόσεων αὐτοῦ καὶ τῶν πλεονεκτημάτων.

Πρωτίστως τὸ πρόβλημα τοῦτο ἔσται τὸ πρόβλημα τῆς δευτέρας εἰκοσιπενταετηρίδος τῆς τοσοῦτον ὑπ' ἀγαθοὺς οἰωνοὺς ἀρξαμένης καὶ χωρησάσης βασιλείας τοῦ Γεωργίου. Ὁ πρὸ εἰκοσιπενταετίας κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἀνακηρυχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων μέλλων νὰ ἑορτάσῃ τὸ *ἀργυροῦν* τῆς βασιλείας αὐτοῦ Ἰωβιλαῖον, ρίπτων τὸ βλέμμα αὐτοῦ πρὸς τὸ διαρρεῦσαν παρελθόν, δὲν δύναται ἢ νὰ καταληφθῇ ἐξ εὐχαριστήσεως ἐπὶ τοῖς τελεσθεῖσι κατ' αὐτό. Ἀλλ' ὅπως τὸ ἔθνος, οὔτε ὁ βασιλεὺς αὐτοῦ ἐπλήρωσεν εἰσέτι τέλεον τὴν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁρισθεῖσαν ἱστορικὴν ἐντολήν του. Καὶ εἶνε μὲν σπουδαῖον χρονικὸν διάστημα μία εἰκοσιπενταετία ἐν τῷ βίῳ ἑνὸς ἀνθρώπου, ἀλλ' εἶνε ἐλάχιστον χρονικὸν σημεῖον ἐν τῷ ἱστορικῷ βίῳ ἑνὸς ἔθνους. Ὁ βασιλεὺς Γεώργιος τοῦτο ἔχων ὑπ' ὄψει, δὲν θέλει ἀποδυσπετήσει νὰ συνεχίσῃ τὴν ἐντολήν, ἣν ἔλαβε πρὸ εἰκοσιπενταετίας παρὰ τῶν ἐν Ἀθήναις συνηγμένων ἀντιπροσώπων τοῦ ἁπανταχοῦ ἑλληνικοῦ γένους. Ὁ ὥριμος ἤδη ἀνὴρ δὲν ἀπώλεσε τὸν ἐνθουσιασμὸν τῶν νεανικῶν αὐτοῦ ἡμερῶν, ὁπότε κατήρχετο εἰς Ἑλλάδα, κηρύττων εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαόν, ὅτι ἰσχὺν ἔχει τὴν ἀγάπην αὐτοῦ, καὶ ὑποσχόμενος, ὅτι θέλει καταστήσει τὴν νέαν πατρίδα του πρότυπον βασιλείου ἐν τῇ Ἀνατολῇ· τὰς δὲ ἐπαγγελίας του ἐκείνας εἶνε ἤδη εἰσέτι ἱκανὸς νὰ τελέσῃ ἐν τῇ ἐξακολουθούσῃ πρὸς πραγμάτωσιν αὐτῶν ἐργασίᾳ. Λαϊκὸς βασιλεύς, φέρων τὸ χρῖσμα τῆς ἐθνικῆς βουλήσεως καὶ ἐκλογῆς, συνεδέθη δι' ἀρρήκτων δεσμῶν συγγενείας καὶ ἀλληλεγγύης μετὰ τοῦ τόπου. Ἡ οἰκογένεια, ἣν ἐθεμελίωσεν, εἶνε γνησίως ἑλληνική, καὶ μέλλων ἀρχηγὸς αὐτῆς τῶν ἐθνικῶν παραδόσεων ὁ Κωνσταντῖνος. Ὑπὸ τοιούτους ἑλληνικοὺς οἰωνοὺς τὸ ἔθνος θέλει ἑορτάσει μετὰ τοῦ βασιλέως του τὴν εἰκοσιπενταετηρίδα τῆς ἀναβάσεως αὐτοῦ εἰς τὸν θρόνον τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ἐθνικὴ ἀφοσίωσις καὶ ἀγάπη εἶνε ὁ κλῆρος τῶν ἡγεμόνων, τῶν ἐργασθέντων μετ' ἀφοσιώσεως καὶ ἀγάπης ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τῆς πατρίδος των. Ταῦτα δὲ κέκτηται ἤδη ἀμερίστως ὁ βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων Γεώργιος ἐπὶ τῇ εὐτυχεῖ ἑορτῇ, ἣν θέλει τελέσει μετὰ σύμπαντος τοῦ ἔθνους τῆς βασιλικῆς αὐτοῦ εἰκοσιπενταετηρίδος.

ΤΟ ΒΟΤΑΝΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

ΙΖ'

Μετὰ δύο ἔτη.

Δύο ἔτη παρῆλθον....

Τὴν 1 αὐγούστου 187... ὁ Γιαννιὸς Καρανῖκος λαβὼν τὸ ἀπολυτήριον αὐτοῦ παρὰ τῆς Διοικήσεως τοῦ ἐν Νέᾳ Μιζέλῃ ἑδρεύοντος τότε 7ου τάγματος τοῦ Πεζικοῦ, διεπορθμεύθη διὰ τοῦ ἀτμοπλοίου εἰς Ὠρεοὺς καὶ ἐκεῖθεν πεζοπορῶν ἀφίκετο εἰς τὸ χωρίον τὴν μεσημβρίαν τῆς 4 αὐγούστου. Ἐν τῷ οἴκῳ ἐγνώριζον ὅτι θὰ ἐπανήρχετο κατὰ τὸ πρῶτον δεκαπενθήμερον τοῦ Τρυγητοῦ, ἀλλ' ἠγνόουν ἀκριβῶς τὴν ἡμέραν. Οὐδεὶς λοιπὸν κατῆλθε πρὸς ὑποδοχὴν αὐτοῦ καὶ ὁ πρώην στρατιώτης ἀφίκετο μόνος εἰς Γούβας.

Καθ' ὁδὸν συνήντησέ τινας γνωστοὺς χωρικοὺς ἐξ ἄλλων χωρίων, οἵτινες μετὰ δυσκολίας ἀνεγνώρισαν τὸν υἱὸν τοῦ Καρανίκου. Ὁ νεανίας εἶχε γίνῃ ἀνήρ· τὸν ξανθὸν ἴουλον τῆς μορφῆς εἶχεν ἀντικαταστήσῃ μέλας μύσταξ ἀγκιστροειδῶς ἀνεστραμμένος, τὸ τολμηρὸν βλέμμα τῶν ὀφθαλμῶν ἐσκιάζετο ὑπὸ τοῦ πηλικίου πρὸς τὸ δεξιὸν οὖς κεκλιμένου.

Ὁ Γιαννιὸς παρῆλθε τὴν ἐν μεταξὺ τῶν ἀγρῶν λιθόκτιστον στήλην, ἥτις σημειοῖ τὸ ὅριον τῶν Γουβῶν καὶ εἰσέδυσεν εἰς τὰ Στενάδια. Τοιοῦτο φέρουσιν ὄνομα τὰ προπύλαια οὕτως εἰπεῖν τοῦ χωρίου, τἀποτελούμενα ἐκ κισσοστεφῶν συστάδων μεγάλων πευκῶν· εὐώδη τὴν πρωΐαν, δροσερὰ τὴν μεσημβρίαν, μυστηριώδη τὴν ἑσπέραν, ἅτινα ἠρείπωσε νῦν ὁ ἀμείλικτος πέλεκυς τῶν ὑλοτόμων καὶ τῶν ξυλεμπόρων.

Ὁ πρῶτος ἄνθρωπος, ὃν συνήντησεν ἐκεῖ ἐκ τοῦ χωρίου κατερχόμενον, ἦτο παῖς ὁδηγῶν τοὺς βόας εἰς βοσκήν, εἶτα δ' ὁ Μπάρμα Σταμάτης μεταφέρων διὰ τοῦ ὄνου φορτίον χλωρῶν στελεχῶν ἀραβοσίτου πρὸς τροφὴν τῶν κτηνῶν. Ὁ πρώην στρατιώτης ᾐσθάνθη συγκίνησίν τινα ἐπαναβλέπων τὸν πολιὸν χωρικόν, μεθ' οὗ εἶχε καὶ μακρινὴν συγγένειαν, καὶ ἐχαιρέτισε καὶ ἠσπάσθη τὴν χεῖρα αὐτοῦ. Ἐβάδισαν δὲ ὁμοῦ πρὸς τὸ χωρίον ποικίλα διαλεγόμενοι.

Παρὰ τοῦ Μπάρμπα Σταμάτη ἔμαθεν ὁ νέος

Digitized by Google

χωρικὸς τὰ κυριώτατα τῶν ἐν τῷ χωρίῳ συμβάντων κατὰ τὴν διετίαν: τίς ἐνυμφεύθη, τίς ἀπέθανε, τίς ἀπέκτησε τέκνον, τίς ἦλθε πρῶτος εἰς τὴν ἄρτι περατωθεῖσαν συγκομιδὴν τοῦ σίτου, πῶς ἐφαίνετο ὁ ἀραβόσιτος καὶ περὶ τῶν βοῶν καὶ περὶ τῶν ποιμνίων ἑκάστου.

Ἐφάνη μεταξὺ τῶν δένδρων ὁ πύργος μὲ τὰ λεπτά του τείχη ὀρθούμενος ἐπὶ τοῦ χλοεροῦ λόφου· καὶ μετ' ὀλίγον αἱ ταπειναὶ στέγαι τῶν χωρικῶν οἴκων ἕρπουσαι παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ. Καὶ ἔπειτα τὰ φαλακρὰ ἀλώνια μὲ τὰς ἀψιδωτὰς ἀχυροκαλύβας των, καὶ ὁ ἀκανθωτὸς φράκτης περὶ τὸν κῆπον, καὶ αἱ τεφραὶ ἐλαῖαι πλήρεις ἀώρων καρπῶν, καὶ αἱ αὐγουσταῖαι ἄπιοι κατάφορτοι, πλήρεις χρυσῶν ἀπίων, καὶ ἐν μέσῃ ὁδῷ ὁ σωρὸς τῶν λίθων, οὓς εἶχον συσσωρεύσει οἱ χωρικοὶ πρὸ χρόνων εἰς ἀνάθεμα κατὰ τοῦ ἀγνώστου κλέπτου.

— Τὸ χωριὸ εἶν' ἔρημο, κανέναν δὲν θαὔρῃς 'ς τὸ σπίτι, εἶχεν εἰπῇ ὁ γέρων καθ' ὁδόν.

— Ὅλοι 'ς τὴ βοσκὴ νἄχουνε πάῃ; ἠρώτησε μειδιῶν ὁ πρώην στρατιώτης.

—Αἴμ, ὅτι 'μπίτισαν ἀπ' τἀλώνια, πᾶνε νὰ 'ξαποστάσουνε καὶ ναὔρουν παρηγοριὰ 'ς τὰ βότσια, κόβουν καὶ 'λίγη καλαμποκιά, μαζώνουν καὶ κἄν'να φασούλι, ἢ κἄν'να καρύδι μπαμπάκι ὅσοι ἔχουν· ἄλλοι κἄν'να ξυλαγγ'ράκι γιὰ δροσιά. Τί νὰ σοῦ κάνῃ ὁ κοσμάκης;....

Τὸ χωρίον ἀληθῶς ἦτο ἔρημον· αἱ θύραι τῶν οἴκων κλεισταί. Ἀνὰ τὰ ἀλώνια αἱ ὄρνιθες περιήρχοντο μετὰ κακκαρισμῶν ῥαμφίζουσαι τὸ ἔδαφος, παρὰ τὸ φρέαρ ὑπὸ τὰς σκελετώδεις πλατάνους χοῖροι ἐκυλίοντο ἐν τῷ βορβόρῳ ἡδονικῶς γρυλλίζοντες.

Ὁ Γιαννιὸς μετὰ παλμῶν χαρᾶς ἐπισπεύδων τὸ βῆμα ἐπάτησε τὸ ἀσβεστόχριστον κατώφλιον τοῦ πατρικοῦ οἴκου καὶ ὤθησε τὴν θύραν πιέσας κρυπτόν τινα σύρτην. Οὐδένα εὗρεν ἐντός. Μετὰ τὸν ἐκ τοῦ δρόμου καὶ τοῦ ἡλίου κάματον δροσερός τις φιλόξενος ἀὴρ περιέβαλεν αὐτὸν ὡσεὶ θωπεία πρὸς τὸν ἐπανελθόντα. Ὁ νέος χωρικὸς ἐκάθισεν ἐπὶ ξυλίνου χονδροειδοῦς σκίμποδος καὶ ἔστρεψε περὶ ἑαυτὸν τὸ βλέμμα. Παρελθόντος τοῦ πρώτου ἐκ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων θάμβους διέκρινεν ἤδη ἐν τῷ σκιόφωτι τὰ διάφορα ἀντικείμενα. Ὅλα ἦσαν γνώριμα, ὅλα ἦσαν ὅπως πρὸ δύο ἐτῶν πρὶν ἢ ἀπέλθῃ εἰς τὸν στρατόν. Αἱ κουβέλαι τοῦ σίτου καὶ τοῦ ἀραβοσίτου εἰς τὸ βάθος, τὰ ξηροτύρια διὰ βρύων ἀνηρτημένα ἀπὸ τῶν καπνισμένων δοκῶν τῆς στέγης, αἱ τσέργαι εἰς τὴν γωνίαν συνεσωρευμέναι, τὰ τράστα εἰς τὸν τοῖχον, ἡ ποικιλόχρωμος κασσέλα τῆς μητρὸς ἐκεῖ. Καὶ αὐτὸ τὸ μακρὸν ἀλβανικὸν ὅπλον, τὸ ὅπλον, ὅπερ ἔφερεν ἄλλοτε φυλάσσων τὸ ποίμνιον ἐκρέματο μεταξὺ τῶν δρεπάνων δεξιὰ τῆς θύρας.

Ὁ πρώην στρατιώτης ἀφῄρεσε νωθρῶς τὸ πηλίκιον καὶ ἀπέμαξε τὸ κάθιδρον μέτωπον, εἶτα δ' ἐγερθεὶς βιαίως ἐπλησίασεν εἰς τὸν τοῖχον, ὅπου ἐκρέματο παλαιόν τι τράστον χρησιμεῦον ἀνέκαθεν ἀντὶ ὀψοφυλακίου διὰ τὸν φόβον τῶν ποντικῶν. Ἐβύθισε μετὰ σπουδῆς τὴν χεῖρα καὶ ἀνέσυρε μειδιῶν τεμάχιον ἀζύμου ἄρτου καὶ γωνίαν ξηροτυρίου. Καὶ τότε ὄρθιος ἐν μέσῳ τοῦ ταπεινοῦ οἴκου, γευόμενος τοῦ ἀγροτικοῦ ἐκείνου ἀρίστου, ὅπερ τοσάκις εἶχεν ἐνθυμηθῇ μετὰ πόθου μακρὰν ἐκεῖ ὑπὸ τὴν σκοπιὰν τοῦ φρουροῦ, ὁ νέος χωρικὸς ᾐσθάνθη ἐν εἴδει γλυκυτάτου ῥιγήματος κορυφουμένην, ἀνεκλάλητον τὴν χαρὰν τῆς ἐπανόδου.

— Αἴ, Γιαννιέ, ἠκούσθη ἔξωθεν ἡ φωνὴ τοῦ Μπάρμπα Σταμάτη.

— Τί προστάζεις, μπάρμπα; ἠρώτησεν ὁ χωρικὸς μασσῶν ἔτι.

— Ἂν θὲς νὰ σμίξῃς τοὺς 'δικούς σου, σύρε κατὰ τὸν Φτεριᾶ. Ὥρα καλὴ καὶ καλῶς ὥρισες ἄλλη μιὰ φορά!

Καὶ ὁ γέρων ἀπῆλθε σύρων τὸν ὄνον ἄνευ φορτίου.

Ὁ Γιαννιὸς εἶχεν ἐπιθυμήσῃ καὶ ἄλλο τι πολὺ πλέον ἢ τὸν μέλανα ἄρτον καὶ τὸν ξηρὸν τυρὸν τοῦ χωρίου, εἶχεν ἐπιθυμήσῃ τὸ ὕδωρ τῆς βρύσεως αὐτοῦ. Εἶνε γνωστὸν οἵαν στοργὴν τρέφουσιν οἱ χωρικοὶ πρὸς τὸ καλὸν ὕδωρ. Ζηλευτὰ θεωροῦνται τὰ χωρία τὰ ἔχοντα καλὴν βρύσιν. Καὶ ὅταν δὲ ὑπάρχῃ τοιαύτη εἰς μακρὰν ἀπόστασιν, ὁ ἀγρότης δὲν διστάζει νὰ μεταβῇ ἵνα πίῃ ἐκεῖ, ἀντὶ νὰ προτιμήσῃ ἄλλο τι προχειρότερον ὕδωρ. Ἐν τῇ δημώδει ποιήσει ποσάκις δὲν φέρονται κόραι ἐν πεδινοῖς τόποις νυμφευθεῖσαι καὶ ποθοῦσαι μετὰ δακρύων τὸ ὕδωρ τοῦ ὀρεινοῦ αὐτῶν χωρίου;

Ἡμεῖς οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων εἴμεθα ἐκλεκτικοὶ περὶ τὴν τροφὴν καὶ πίνομεν ἀδιακρίτως τὸ πρῶτον τυχὸν ὕδωρ· ὁ πολὺς ἀγροτικὸς πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος τρώγει τὸ προστυχόν, ἀλλ' ἔχει ἀπίστευτον πολλάκις λεπτότητα περὶ τὴν ἐκλογὴν καὶ ἐκτίμησιν τοῦ ὕδατος, ὅπερ πίνει. Ἀναμφιρρήστως δὲ τῶν Ἑλλήνων τὸ ἐθνικὸν ποτὸν δὲν εἶνε οὐδ' ὁ οἶνος, οὐδὲ τὸ οἰνόπνευμα, ἀλλὰ τὸ ὕδωρ καὶ μόνον τὸ ὕδωρ.

Τὸ ὕδωρ τῶν Γουβῶν εἶνε περιλάλητον ἀνὰ τὴν ἐπαρχίαν πᾶσαν διὰ τὴν διαύγειαν, τὴν δροσερότητα καὶ τὰς ὑγιεινὰς αὐτοῦ ἰδιότητας. Κατέρχεται ἀπὸ τοῦ βουνοῦ τῆς Καρβουναριᾶς διὰ τῶν πετρωδῶν κλιτύων, ἃς οὐδέποτε θερμαίνει ἡλιακὴ ἀκτίς. Ἔκτισαν ἐκεῖ μικρὰν βρύσιν καὶ ἀντὶ κρουνοῦ ἐνέπηξαν κάννην καραβίνας, ἣν φράττουσι διὰ στυπίου ἢ τετυλιγμένων φύλλων. Ἀλλ' ὁ κρουνὸς δὲν κλείεται

Digitized by Google

καλῶς καὶ τὸ ὕδωρ ῥέει διαρκῶς ὑγραῖνον τὸ ἔδαφος καὶ ἀποτελοῦν μικροσκοπικὸν ῥύακα, ἐν ᾧ φοιτῶσι κόσσυφοι καὶ σεισοπυγίδες καὶ ψυχαὶ καὶ μέλισσαι. Περὶ τὴν βρύσιν ἀναρριχῶνται κισσοί, ἀγράμπελαι, ἀκρόβατοι, καὶ φύονται κατὰ τὰς σχισμὰς βρύα καὶ πολυτρίχια.

Ὁ Γιαννιὸς ἐκόλλησεν ἐπὶ τοῦ κρουνοῦ τὰ χείλη ἀπλήστως καὶ ἔπιε δὶς καὶ τρὶς διακόπτων ἐπὶ μικρὸν τὴν πόσιν ὅπως ἀναπνεύσῃ.

— Ἀθάνατο νερό, ἐψιθύρισεν ἀπομάσσων διὰ τῆς χειρὸς τὸν βεβρεγμένον μύστακα.

Ὑπὲρ τὴν βρύσιν τοῦ χωρίου ἐπὶ τῆς κλιτύος τοῦ βουνοῦ κεῖται ὁ ναΐσκος τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς λευκάζων μεταξὺ τῶν θάμνων καὶ τῶν δένδρων. Ὁ χωρικὸς ἀνέτεινε τὸ βλέμμα :

— Πᾶ νὰ κάνω κ' ἕνα σταυρὸ 'ς τὴ χάρι της, ἐσυλλογίσθη.

Ἀνῆλθε γοργῶς τὴν ὀλισθηρὰν ἀτραπόν, ὤθησε τὴν ταπεινὴν θύραν καὶ εἰσῆλθε κύπτων καὶ εὐλαβῶς σταυροκοπούμενος. Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ναΐσκου ἦτο πενιχρότατον, ἐν ἐκπληκτικῇ δ' ἀντιθέσει πρὸς τὰς ἐπὶ τῶν τοίχων κεκολλημένας χαρτίνας ἁγιογραφίας, τὰ βάναυσα κηροπήγια, τὰ θολὰ κονιορτώδη κανδήλια, ἐρυθρὸν μεταξωτὸν παραπέτασμα μετὰ χρυσοῦ σταυροῦ ἐκρέματο πρὸ τῆς πύλης τοῦ ἱεροῦ, καὶ ἀργυροῦν ποτήριον τῆς θείας μεταλήψεως ἔλαμπεν ἐπὶ τῆς λιθίνης Ἁγίας Τραπέζης. Ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ τοῦ χωρικοῦ ἰκτὶς ἐκρύβη ὄπισθεν τῆς εἰκόνος τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ἀλλ' ἡ ἐπὶ τοῦ κανδηλίου ἀράχνη δὲν ἀφῆκε τὴν μεγάλην μυῖαν ἥτις ἐβόμβει συλληφθεῖσα ἐν τῷ δικτύῳ, οὐδ' οἱ σάρακες ἔπαυσαν τὸν μονότονον αὐτῶν τριγμὸν ἐντὸς τῶν ξύλων τοῦ ἱεροῦ.

Ὁ χωρικὸς ἀκροποδητεὶ βαδίζων ἠσπάσθη τὰς τέσσαρας πέντε εἰκόνας καὶ ἐξῆλθεν ὀπισθοχωρῶν καὶ σταυροκοπούμενος. Δίχως νὰ κατέλθῃ πάλιν πρὸς τὸ χωρίον εἰσεχώρησεν εἰς τὸ ὑπερκείμενον δάσος διὰ λαβυρινθώδους ἀτραποῦ ἥτις ἔφερε πέραν εἰς τὸν Φτεριᾶν, ὅπου κατὰ τὸν Μπάρμπα Σταμάτην ἦσαν ὁ πατήρ, ἡ μήτηρ, ἴσως καὶ ὁ ἀδελφὸς Φωκίων, ὁ πρὸ μηνῶν τινων μόλις νυμφευθεὶς ἐν τῷ χωρίῳ καὶ ἀποχωρήσας τοῦ πατρικοῦ οἴκου.

Ὄντως ὑπὸ σκιὰν μονήρους ἐλαίας, ἐν μέσῳ τοῦ ἀγροῦ, ἐκάθηντο ὁ γέρων Καρανῖκος, ἡ κυρὰ Βάσσω, ὁ Φωκίων καί τις νέα χωρικὴ ὠχρὰ καὶ ἄχαρις. Ἡ καινουργὴς αὐτῆς περιβολὴ καὶ οἱ περὶ τὸν τράχηλον καὶ τὸ μέτωπον ἀργυροῖ κόσμοι ἐμαρτύρουν ὅτι ἦτο νεόνυμφος. Καὶ ἦτο αὕτη ἡ Ἀγγέλω τοῦ Νικολοῦ, σύζυγος τοῦ Φωκίωνος.

Ἐπὶ τῆς ἀνθρακιᾶς, ἥτις ἀνέδιδε λευκὸν καπνόν, κῶνοι ἀραβοσίτου κίτρινοι, στιλπνοὶ ὡς ὁ ἤλεκτρος, ἐψήνοντο πληροῦντες ὀρεκτικῆς ὀσμῆς τὸν ἀέρα. Καὶ ὁ μὲν Καρανῖκος ἔστρεφεν αὐτοὺς διηνεκῶς πτύων τοὺς δακτύλους, ὁ δὲ Φωκίων ἐγρύλλιζεν ἐπὶ τῶν χορδῶν αὐτοσχεδίου λύρας· ἐκ τῶν γυναικῶν ἡ μὲν πενθερὰ ἔνηθεν, ἡ δὲ νύμφη ἔρραπτε μάλλινον σάκκον διὰ τὴν προσεχῆ συγκομιδὴν τοῦ ἀραβοσίτου.

Ὁ ἀγρὸς οὗτος ἦτο ὡς ἐκ τῆς θέσεως καὶ τῆς ποιότητος τῆς γῆς ὄψιμος καὶ οἱ ἀραβόσιτοι προέβαλλον θαλεροὺς ἔτι τοὺς ὀγκώδεις κώνους καὶ ἔσειον ὑψηλὰς τὰς μήπω ἀποκοπείσας θυσσανωτὰς κορυφάς.

Πρώτη ἡ Ἀγγέλω εἶδε τὸν Γιαννιὸν πέραν εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τοῦ ἀγροῦ.

— Ἕνας στρατιώτης, εἶπε καρφώνουσα τὴν βελόνην.

— Ὁ Γιαννιός ! ἐφώνησεν ἡ μήτηρ ἐρυθριάσασα ἐκ τῆς αἰφνιδίας χαρᾶς.

Μεθ' ὅλον τὸ βάρος τοῦ σώματος αὐτῆς ἔσπευσεν εἰς προϋπάντησιν τοῦ υἱοῦ προσκρούουσα ἐπὶ τῶν ἀραβοσίτων, ἐμπλεκομένη εἰς τοὺς κατὰ γῆς ἕρποντας κλῶνας τῶν κολοκυνθῶν. Ὁ πατὴρ καὶ ὁ ἀδελφὸς ἠκολούθησαν βραδύτερον βαίνοντες καὶ εἵπετο τελευταία μετὰ περιεργίας ἅμα καὶ συστολῆς ἡ νύμφη, κρατοῦσα τὸν σάκκον ἐν τῇ ἀγκάλῃ.

Καὶ ἠχηρὰ φιλήματα καὶ περιπτύξεις καὶ δάκρυα εὐτυχίας καὶ ἐπιφωνήσεις :

— Καλῶς μᾶς ἦρθες !

— Καλῶς ματασμίξαμε !

— Ἀρέ, σὺ ἐγίνηκες ἄντρας ! φτοῦ νὰ μὴ βασκαθῇς.

— Ἔτσι 'ξαφνικὰ νάρθῃς; Γι' αὐτὸ ἔπαιζε τὸ 'μάτι μου ἐψές.

Ἡ Ἀγγέλω τέλος ἐτόλμησε νὰ προβῇ καὶ νὰ τείνῃ ἀδεξίως τὴν χεῖρα :

— Καλῶς ὥρισες ! ἐψέλλισεν.

— Ἡ νύφη μας, εἶπεν ἡ μήτηρ δίδουσα περιττὴν ἄλλως ἐξήγησιν πρὸς τὸν Γιαννιόν.

Ἐπανῆλθον πάντες εἰς τὴν προτέραν θέσιν ὑπὸ τὴν ἐλαίαν. Ὁ Γιαννιὸς εἶχε νῦν διαρκῶς τὸν λόγον ἀφηγούμενος τὰ κατὰ τὸν στρατιωτικὸν αὐτοῦ βίον, δίδων ἀπάντησιν εἰς παντοίας παραδόξους ἢ μωρὰς ἐρωτήσεις περὶ τῆς ἐν ταῖς πόλεσι ζωῆς. Καὶ κατεβρόχθιζε κώνους ἀραβοσίτου φιλοστόργως παρασκευαζομένους ὑπὸ τοῦ πατρὸς καὶ ἐπνίγετο μασσῶν καὶ ὁμιλῶν ἐν ταὐτῷ. Οἱ δὲ λοιποὶ προσέβλεπον αὐτὸν σταυροῦντες τὰς χεῖρας.

Ἡ μορφὴ τῆς μητρὸς ἡ πλαδαρὰ ἠκτινοβόλει ἐξ εὐτυχίας, ὑπὸ τὸν λευκὸν μύστακα τοῦ Καρανίκου διεγράφετο ἤρεμον μειδίαμα, ἡ δὲ Ἀγγέλω ἐταπείνου καὶ ἠνώρθου τοὺς κιτρίνους ὀφθαλμοὺς μηχανικῶς, ὡς νὰ μὴ ἐνόει περὶ τίνος ἐπρόκειτο. Μόνος ὁ Φωκίων ἐφαίνετο σύνοφρυς καὶ ἐθώπευε τὸν πώγωνα. Πάντοτε εἶχε κρυπτήν τινα ζηλοτυπίαν πρὸς τὸν μικρὸν ἀδελ-

Digitized by Google

φόν, τὸν ἀγαπητὸν τῆς μητρός, νῦν δ' ἐπὶ τῇ ἐγκαρδίῳ δεξιώσει ἡ ζηλοτυπία αὕτη ὑπεξεκαίετο.

Ἔμειναν ἐν τῷ ἀγρῷ μέχρι τῆς δείλης καὶ θὰ ἔμενον ἔτι βραδύτερον, ἀλλ' ἡ κυρὰ Βάσσω ἠγέρθη λέγουσα :

— Πᾶμε καὶ πῆρε νὰ βραδυάσῃ. Δὲν ἔχουμε μαγειρεμμένα τίποτε. Πῶς θὰ κάνουμε τοῦ Γιαννιοῦ τὰ καλωσωρίσματα ;... Σήκω νύφη !

Ἐν τῷ χωρίῳ διεδόθη ἡ εἴδησις ὅτι ὁ Γιαννιὸς ἀφίκετο καὶ πάντες ἔσπευδον νὰ χαιρετίσωσιν αὐτὸν καθήμενον παρὰ τὴν θύραν τοῦ οἴκου. Ἡ μήτηρ ἔτεινε τὸ παγούριον τῆς ρακῆς εἰς τοὺς ἐπισκέπτας, ἡ νύμφη παρεσκεύαζε χυλὸν διὰ τηγανίτας. Ἐνύκτωσε καὶ ἡ κίνησις καὶ ἡ εὐθυμία ἐξηκολούθησε πρὸ τοῦ οἴκου τοῦ γέροντος Καρανίκου.

Ὅτε ἡ Ἀγγέλω προσέφερεν ἐν πηλίνῳ πινακίῳ τὰς θερμὰς καὶ μελιρρύτους τηγανίτας, ὁ Γιαννιὸς τὸ πρῶτον ἐμνήσθη τῆς Ἀθιγγανίδος.

Οὐδ' ἴχνος ἀπέμεινε πλέον ἐκ τοῦ πρὸς αὐτὴν ἔρωτος, πολλάκις δὲ ἐγέλασε μετὰ συστρατιωτῶν ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ οἴνου ἀφηγηθεὶς τὰς περιπετείας τῶν μετὰ τῆς κόρης τοῦ σιδηρουργοῦ σχέσεών του, καὶ ᾤκτειρε νῦν ἑαυτὸν ἐπὶ τῇ τότε ἁπλότητι καὶ εὐπιστίᾳ. Μετὰ διετῆ στρατιωτικὴν ζωήν, οὐδ' εἰς μαγείας, οὐδ' εἰς φίλτρα ἐπίστευε πλέον. Ἠσθάνετο ὅμως κνισμοὺς ἀκαταμαχήτου περιεργίας, ἐπεθύμει σφόδρα νὰ μάθῃ τί ἀπέγινεν ἔκτοτε ἡ Ἀθιγγανίς, ποῦ ἦτο νῦν. Καὶ ἐτυραννεῖτο μὴ εὑρίσκων τρόπον ὅπως ἀποτείνῃ τοιαύτην ἐρώτησιν.

Τέλος ὅτε πάντες ἀπῆλθον καὶ ἡ μήτηρ ἥπλου τὰς τσέργας ὅπως κατακλιθῶσιν, ὁ Γιαννιὸς δὲν ἀντέσχε πλέον :

— Ἀλήθεια, μάνα, τί γίνεται ὁ Γυφτοκάβουρας, ποῦ εἶχε φκιάσῃ τοῦ Φωκίου τὸ τσικοῦρι ;...

— Μήτε τὸν ματάειδα πλειὰ ἀφ' ὄντας ἔφυγες, μήτε ματάκουσα γιὰ δαῦτον. Θὰ 'πῆγε πάλι πέρα 'ς τὸ τούρκικο κατὰ πῶς φαίνεται, μιὰ καὶ τὸν ἔδιωξ' ἀπ' τὸ καλύβι ὁ Καράμπελας.

Καὶ ὁ Γιαννιὸς μαθὼν ὅτι ἡ Ἀθιγγανὶς δὲν ἦτο πλέον ἐν τῷ παρακειμένῳ χωρίῳ, ἀλλ' ὅτι ἔφυγεν, ἔφυγεν εἰς τὴν ἀντίπεραν ἀκτήν, ᾐσθάνθη ἄρρητον ἀνακούφισιν. Καὶ ἦτο αὐτὸς ὁ ὀμόσας ἄλλοτε ἀγάπην αἰωνίαν εἰς τὴν ἐν ταῖς ἀγκάλαις αὐτοῦ ὀδυρομένην κόρην !

Τοιοῦτοι εἴμεθα οἱ ἄνδρες, ἀλλὰ καὶ τῆς Εὔας αἱ θυγατέρες εἶνε ἄξιαι ἡμῶν. Ἐν ταῖς ἐρωτικαῖς συναλλαγαῖς δίδομεν ὅρκους καὶ λαμβάνομεν δάκρυα — εἶνε κίβδηλοι οἱ ὅρκοι καὶ εἶνε πλαστὰ τὰ δάκρυα

Ἀπατῶμεν καὶ ἀπατώμεθα !....

[Ἕπεται συνέχεια]

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

Ο ΝΕΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ

[Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον].

Κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 1863 ἀνεφύη τὸ ἐπεισόδιον τοῦ Σλέσβιχ— Ὁλστάϊν, τὸ ἐν ἔτει 1864 ἀπολῆξαν εἰς πόλεμον. Ἐν Γερμανίᾳ τότε τὸ ἔθνος σχεδὸν ὁλόκληρον καὶ αἱ πλεῖσται τῶν κυβερνήσεων ἐκηρύχθησαν κατὰ τοῦ Πρώσσου πρωθυπουργοῦ καὶ ὑπὲρ τοῦ δουκὸς Φριδερίκου τοῦ Σλέβιχ—Ὁλστάϊν Σονδερβούργου, Αὐγουστεμβούργου, ὅστις ὑπὸ τὸ ὄνομα Φριδερῖκος Θ' διεξεδίκει τὰ παρὰ τὸν Ἔλβαν δουκάτα.

Ποία ὑπῆρξεν ἡ ἐνέργεια τοῦ πρίγκιπος Φριδερίκου Γουλιέλμου κατὰ τὴν ταραχώδη ἐκείνην περίοδον ; Τοῦτο μόνον δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι, ἂν ὁ ἐξάδελφός του Φριδερῖκος Κάρολος διωρίσθη ἀρχηγὸς τῶν πρωσσικῶν στρατευμάτων, εἰς αὐτὸν οὐδεμία ἀνετέθη ἀνωτέρα διοίκησις. Προσκολληθεὶς εἰς τὸ ἐπιτελεῖον τοῦ στρατάρχου Βράγγελ ἀρχιστρατήγου τῶν αὐστροπρωσσικῶν δυνάμεων, εἶχε νὰ ἐκπληρώσῃ ἀποστολὴν μᾶλλον διπλωματικὴν ἢ στρατιωτικήν. Ἐπρόκειτο νὰ κατευνάσῃ τὰς φιλέριδας διαθέσεις, αἵτινες ἐνίοτε ἀπέληγον εἰς ῥήξεις καὶ νὰ ἐξαλείψῃ πᾶσαν ἀφορμὴν ψυχρότητος ἐν τῇ ἀνωτέρᾳ τοῦ συνηνωμένου στρατοῦ διοικήσει.

Ἡ συμβιβαστικὴ αὕτη ἀποστολὴ ἦτο τὰ μέγιστα δυσχερής· καὶ ὅμως ὁ πρίγκιψ ηὐδοκίμησεν ἐν αὐτῇ καὶ δὲν περιέστη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ποιήσηται χρῆσιν τῆς ἀπονεμηθείσης αὐτῷ πληρεξουσιότητος, δι' ἧς ἐξουσιοδοτεῖτο ἐν ἀνάγκῃ ν' ἀναλάβῃ αὐτὸς τὴν ἀνωτάτην ἀρχηγίαν. Διὰ τοῦτο τὸ δημόσιον οὐκ ὀλίγον ἐξεπλάγη μετὰ τὴν ἅλωσιν τοῦ Δύππελ καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐν Λονδίνῳ συνδιασκέψεως βλέπον τὸν πρίγκιπα τὸν παρασχόντα τόσον λαμπρὰ δείγματα τῆς ἱκανότητός του ἀποσυρόμενον μετὰ τῆς οἰκογενείας του εἰς Ἑλβετίαν ὅπου διέμεινε μέχρι τοῦ μέσου τοῦ χειμῶνος, παρακολουθῶν ὡς ἐντελῶς ἀμερόληπτος θεατὴς τὸ ἐν ἀπουσίᾳ του ἐκτυλισσόμενον πολιτικὸν καὶ στρατιωτικὸν δρᾶμα.

Τὸ ἔτος 1865 κατηναλώθη ὁλόκληρον εἰς τὰς ἐκ τοῦ συμφέροντος προερχομένας ἀντιζηλίας μεταξὺ Αὐστρίας καὶ Πρωσσίας ὡς πρὸς τὸ πολίτευμα τὸ ὁποῖον συνέφερε κάλλιον ν' ἀποδοθῇ εἰς τὴν νεωστὶ κατακτηθεῖσαν χώραν, ἂν ἔπρεπε δηλονότι ν' ἀποτελέσῃ αὕτη κράτος αὐτόνομον ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ πρίγκιπος Φριδερίκου ἢ ὡς ἁπλῆ ἐπαρχία νὰ προστεθῇ εἰς τὸ πρωσσικὸν στέμμα.

Ἐκ τῶν προτέρων εὐχερῶς ἠδύνατό τις νὰ προΐδῃ ὅτι ζήτημα τόσον φλογερὸν ἔμελλε ν' ἀπολήξῃ εἰς πόλεμον. Ἐν αὐτῇ τῇ βασιλικῇ οἰκογενείᾳ τῆς Πρωσσίας ἐξεδηλώθησαν λίαν

Digitized by Google

εὐκρινῶς ἀντίθετοι γνῶμαι ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς εἰρήνης ἢ τοῦ πολέμου. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ἂν κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1866 τὸ πρωσσικὸν ἔθνος διῆλθε βραχεῖαν περίοδον ἀγωνίας, ὁ πρίγκιψ διάδοχος καὶ ἡ σύζυγός του διῆλθον ὅλον τὸν προηγούμενον χειμῶνα ὑπὸ τὸ κράτος ὀδυνηρᾶς ἀνησυχίας, καθότι δι'αὐτοὺς ἐπρόκειτο ἐν τῇ ληφθησομένῃ ἀποφάσει τὰ πάντα νὰ διακινδυνεύσωσιν.

Συνησθάνοντο ἀμφότεροι ὅτι ἡ θύελλα προσήγγιζεν, ἀλλὰ δὲν ἠδύναντο νὰ ἐπεμβῶσιν ἐνεργητικώτερον εἰς τὴν ὑπόθεσιν καὶ μειώσωσι τὴν βάσανον τῆς προσδοκίας. Αὐτοὶ ἐκινδύνευον ν' ἀπολέσωσι πολὺ πλέον παρ' ὅ,τι πᾶς ἄλλος πολίτης,ὅ,τι δὲ κατεῖχον ἠπειλεῖτο πολλῷ μᾶλλον ἢ ἡ περιουσία παντὸς ἄλλου ἰδιώτου.

Πλὴν ὅτε ὁ πόλεμος ἐξερράγη καὶ διεχυδεύετο τὸ βασίλειον καὶ ἐρρίφθη ὁ κύβος περὶ τοῦ μεγαλείου ἢ τῆς καταστροφῆς αὐτοῦ, ὁ πρίγκιψ διάδοχος ὑπείκων εἰς τὰς μεγαλόφρονας παραδόσεις τῆς οἰκογενείας του,ἐσυλλογίσθη μόνον νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ ἀτομικὸν πρὸς τὴν πατρίδα χρέος ὡς πάντες οἱ Πρῶσσοι.

Τὸ ἔτος 1866 ἀπαίσιον διά τινας βασιλικὰς οἰκογενείας τῆς Γερμανίας ἐσημειώθη διὰ νέας προόδου τῆς Πρωσσίας ἐν τῇ ὁδῷ ἐν ᾗ πρὸ καιροῦ εἶχεν εἰσέλθει ἀπὸ τῆς κατακτήσεως τῆς Σιλεσίας καὶ τοῦ διαμελισμοῦ τῆς Πολωνίας.

Ὁ πρίγκιψ διάδοχος ἐμερίμνησε ἅμα τοῦ πολέμου λήξαντος, νὰ ἐξασφαλίσῃ εἰς τὴν Πρωσσίαν μετὰ τῆς ὑλικῆς κατοχῆς νέων ἐπαρχιῶν καὶ τὴν ἀφοσίωσιν τῶν κατοίκων. Ἐπὶ τούτῳ ἠσχολήθη πρὸ πάντων περὶ τοῦ στρατοῦ, ὅτε δὲ συνώδευσε τὸν βασιλέα κατὰ τὸ πρῶτον αὐτοῦ ταξείδιον ἀνὰ τὰς νέας ἐπαρχίας, τὰ ἐνθουσιώδη αἰσθήματα, ἅτινα ἐνέπνευσεν εἴς τε τοὺς πολίτας καὶ τὰ στρατεύματα, τὸ παράστημα καὶ ὁ προσηνὴς χαρακτήρ του οὐκ ὀλίγον συνετέλεσαν εἰς τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπόν. Αἱ περιοδεῖαι τοῦ βασιλέως καὶ αἱ μετέπειτα μετὰ τὴν στέψιν αὐτοῦ ὡς αὐτοκράτορος γενόμεναι ὑπῆρξαν ἀληθεῖς ἠθικαὶ κατακτήσεις καὶ συνετέλεσαν εἰς τὴν κατάκτησιν τῶν καρδιῶν τῶν ἀνθρώπων,οὓς ἡ τύχη τοῦ πολέμου εἶχεν ἤδη καθυποτάξει ὑπὸ τὸ σκῆπτρον αὐτοῦ.

Μετὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1870 ἡ ἀφομοίωσις τῶν νέων ἐπαρχιῶν ἦτο περίπου γεγονὸς τετελεσμένον.Εὐθὺς μετὰ τὴν θριαμβευτικὴν εἴσοδον τῶν στρατευμάτων εἰς Βερολῖνον, ὁ πρίγκιψ ἔσπευσε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Ἀννόβερον,ἐδράξατο δὲ τῆς εὐκαιρίας ἐπισήμου τινὸς τελετῆς ὅπως ἐξυμνήσῃ δι' ἐνθέρμων φράσεων τὰ πολεμικὰ ἔργα τοῦ 10ου σώματος τοῦ στρατοῦ, συντελέσαντος διὰ τοῦ ἡρωϊσμοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν θρίαμβον τῆς κοινῆς πατρίδος.

Οὐ μόνον δ' ἐν Γερμανίᾳ ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἐξετιμήθησαν αἱ ἀτομικαὶ ἀρεταὶ τοῦ διαδόχου καὶ ἐπέδρασαν λίαν εὐνοϊκῶς ἐπὶ τῆς πλάστιγγος τῆς πολιτικῆς, μαρτύριον δὲ τούτου εἶνε αἱ μετὰ τοῦ βασιλέως τῆς Ἰταλίας καὶ τοῦ ἀποθανόντος βασιλέως τῆς Ἰσπανίας σχέσεις αὐτοῦ.

Τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ὁ αὐτοκράτωρ κατέκειτο κλινήρης μετὰ τὴν κατ'αὐτοῦ γενομένην δολοφόνον ἀπόπειραν, ὁ πρίγκιψ Φριδερῖκος Γουλιέλμος ἀντικατέστησε διὰ πρώτην φορὰν τὸν πατέρα του εἰς τὴν ἐξάσκησιν τῆς ὑπερτάτης ἀρχῆς. Κατὰ τὸ βραχὺ τοῦτο διάστημα συνέβησαν πολιτικὰ γεγονότα λίαν σοβαρά· ἀρκεῖ ν' ἀναφέρωμεν ἐκ τούτων τὸ συνέδριον τοῦ Βερολίνου.

Ὁ πρίγκιψ ἐν ὀνόματι τοῦ αὐτοκράτορος ἔσχε τὴν τιμὴν νὰ ἴδῃ περὶ αὐτὸν συνηγμένους τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων καὶ νὰ ἐκφράσῃ τὰς στερεοτύπους εὐχὰς ὑπὲρ τῆς εὐοδώσεως τῶν προσπαθειῶν αὐτῶν.

Κατ' αὐτὴν ἐπίσης τὴν ἐποχὴν ὁ πρίγκιψ ἀπαντῶν ἐν ὀνόματι τοῦ αὐτοκράτορος εἰς τὸ ἄγγελμα δι'οὗ ὁ πάπας Λέων ΙΓ' συνεχαίρετο τὸν γηραιὸν μονάρχην ἐπὶ τῇ ἀναρρώσει του, ἔγραψεν αὐτῷ ἐπιστολήν,ἥτις διηυκόλυνε τὰς ἐν Κισσιγκεν γενομένας πολιτικοεκκλησιαστικὰς διαπραγματεύσεις.

Ἐκ τῶν πρώτων πράξεων τῆς Ἀντιβασιλείας ὑπῆρξεν ἡ διάλυσις τῆς βουλῆς. Τὸ μέτρον τοῦτο παρήγαγεν εἰς πάσας τὰς τάξεις τῆς κοινωνίας συγκίνησιν, ἥτις καὶ ὕστερον ἐπὶ μακρὸν διετηρήθη. Μόλις συνῆλθε τὸ νέον κοινοβουλευτικὸν σῶμα καὶ πάραυτα ἐψήφισε νόμον χορηγοῦντα εἰς τὴν κυβέρνησιν ἔκτακτον ἐξουσίαν ὅπως προστατεύσῃ δραστηριώτερον ἢ κατὰ τὸ παρελθὸν τὰς βάσεις τῆς κοινωνικῆς τάξεως, ἀπειλουμένης ἐκ τῶν ἐπαναστατικῶν ἐπιθέσεων τῶν κοινωνιστῶν.

Τὸ ἔργον ὅπερ ἀνέλαβεν ὁ πρίγκιψ δυσχερὲς ἐν πάσῃ ἐποχῇ, καθίστατο τότε δυσχερέστερον ἐκ τοῦ ὅτι ἀνεπλήρου τὸν ἀρχηγὸν τοῦ Κράτους εἰς περίστασιν καθ' ἣν ἡ ταχίστη ἀντίληψις καὶ ἡ ἑτοιμότης τῆς ἀποφάσεως ἦσαν ἰδιαζόντως ἀναγαῖαι. Εἰς τὰς κρισίμους στιγμὰς ἐδέησε νὰ παραβλέψῃ τὰς ἰδίας αὐτοῦ ἰδέας καὶ ἀρχὰς διὰ νὰ περιορισθῇ στενῶς ἐντὸς τοῦ ἐδάφους τῆς πολιτικῆς τοῦ βασιλείου καὶ ἐφαρμόσῃ ὅσον ἠδύνατο πιστότερον τὰς προθέσεις τοῦ ἡγεμόνος.

Ἄνευ ὑπερβολῆς δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ἐν συνόλῳ ἡ ἐν Γερμανίᾳ κοινὴ γνώμη ἀνεγνώρισε τὰς δυσχερείας τοιαύτης ἀποστολῆς καὶ ὁμοθυμως συνεχάρη τὸν ἀναλαβόντα αὐτὴν διὰ τὴν ἐπιτηδειότητα μεθ' ἧς ἔλυσε τὸ πρόβλημα.

* * *

Digitized by Google

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη αἱ σχέσεις τοῦ πρίγκιπος μετὰ τοῦ ἀρχιγραμματέως παρέσχον ἀφορμὴν πολλῶν σχολίων εἰς τὸν τύπον. Κατὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1881, ἐφημερίς τις ἔγραψε τὰ ἑξῆς περίπου:

Ἡ κοινὴ γνώμη ἄχθεται βλέπουσα ὅτι πολιτικόν τι κόμμα προσπαθεῖ ν' ἀπομακρύνῃ τὸν διάδοχον ἀπὸ τῆς πρωτευούσης ὅπως τὸν ἐξορίσῃ ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ διοικητοῦ εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Ἀλσατίας καὶ Λωρραίνης. Μετὰ χαρᾶς δὲ μανθάνει ὅτι ὁ πρίγκηψ ἀρνεῖται νὰ παραδεχθῇ τὸ μέτρον τοῦτο καὶ μόνον λόγοι εὐσεβάστου συστολῆς τὴν ἐμποδίζουσι νὰ ἐκδηλώσῃ φανερὰ τὴν ἐπιδοκιμασίαν αὐτῆς ἐπὶ τῆς τοσοῦτον ἀξιοπρεποῦς διαγωγῆς τῆς Αὐτοῦ Ὑψηλότητος.

Ἡ ἐπὶ τούτου ἀπάντησις τοῦ ἐπισήμου τύπου δὲν ἐβράδυνεν, ὑπῆρξε δὲ ἀρκούντως πικρόχολος. Οὐδείς, ἔλεγεν ἡ ἀπάντησις, ἔχων ποιάν τινα γνῶσιν τῆς ὑφισταμένης πολιτικῆς καταστάσεως καὶ τῶν ἐν ἰσχύϊ κανόνων παρὰ ταῖς ἀνωτέραις κυβερνητικαῖς σφαίραις δύναται νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ὁ ἀρχιγραμματεὺς ἤθελέν ποτε τολμήσει νὰ ὑποστηρίξῃ σχέδιον οἷον τὸ ἀφορῶν εἰς τὸν διορισμὸν τῆς Αὐτοῦ Αὐτοκρατορικῆς Ὑψηλότητος τοῦ πρίγκηπος διαδόχου ὡς διοικητοῦ τῆς Ἀλσατίας καὶ Λωρραίνης ἄνευ τῆς ἐκ τῶν προτέρων συναινέσεως τῆς Αὐτοῦ Ὑψηλότητος. Ἄρα εἶνε συκοφαντία τὸ παριστᾷν τὸ τοιοῦτο σχέδιον ὡς προϊὸν σκευωρίας σκοπὸν ἐχούσης τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ διαδόχου τοῦ θρόνου ἀπὸ τῆς ἕδρας τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως. Ἐλαχίστην δὲ πολιτικὴν σύνεσιν πρέπει νὰ ἔχῃ ὁ φρονῶν ὅτι καὶ ἐὰν τοιαύτη τις ὑπόθεσις ἐπραγματοποιεῖτο, ὁ πρίγκηψ θὰ διήρχετο καὶ τοὺς δώδεκα μῆνας τοῦ ἔτους ἐν Στρασβούργῳ.

Τὸ σχέδιον δὲν ἐπραγματοποιήθη οὐχὶ ἕνεκα τῆς ἀρνήσεως τοῦ πρίγκιπος, ἀλλ' ἐκ τῆς δυσχερείας περὶ τὸ ὁρίσαι τὰ τῆς δικαιοδοσίας του κατὰ τρόπον ἀνταποκρινόμενον εἰς τὸν ἐξαιρετικὸν βαθμὸν τοῦ διαδόχου τοῦ αὐτοκρατορικοῦ θρόνου, χωρὶς νὰ ἐξεγερθῶσι πλεῖστα ὅσα σοβαρὰ συνταγματικὰ ζητήματα. Τὸ ἀληθὲς δὲ εἶνε ὅτι ὁ ἀρχιγραμματεὺς κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην οὐδέποτε προέβη εἰς διάβημά τι ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ πρίγκιπος.

Εἰς τὴν αὐτὴν πλάνην ὑποπίπτουσι καὶ οἱ διατεινόμενοι ὅτι ὁ ἀρχιγραμματεὺς ἀνεμίχθη αὐθαιρέτως εἰς τὸ συνοικέσιον τοῦ πρίγκιπος Γουλιέλμου. Ὁ πρίγκιψ Βίσμαρκ ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος εἰς ὃν μετὰ τὰ μέλη τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας ἀνεκοίνωσαν οἱ γονεῖς τῆς μνηστῆς τὸν μελετώμενον γάμον ἐπικαλούμενοι τὴν συνδρομὴν αὐτοῦ πρὸς ἐπίλυσιν τῶν πολιτικῶν καὶ νομικῶν δυσχερειῶν, ἃς τὸ συνοικέσιον τοῦτο συνεπήγετο. Ὁ ἀρχιγραμματεὺς ἐξεπλήρωσε τὴν τοιαύτην ἐντολὴν πρὸς ἄκραν εὐαρέσκειαν τῆς Αὐτοῦ Βασιλικῆς Ὑψηλότητος, ἠπόρησαν δὲ οὐκ ὀλίγον οἱ ἐνδιαφερόμενοι ἰδόντες ὅτι ὁ φιλοπρόοδος τύπος ὑπεστήριζεν ἀκριβῶς τὸ ἐναντίον.

Εἶνε ὡσαύτως ἀνακριβὲς ὅτι ὁ ἀρχιγραμματεὺς ἀπέσχεν ἐπὶ προφάσει ἀσθενείας νὰ παρευρεθῇ εἰς τὰς ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τοῦ γάμου τούτου τελεσθείσας ἑορτάς. Καίπερ σοβαρῶς ἀδιαθετῶν, ἐθεώρησε καθῆκόν του νὰ παρευρεθῇ καὶ εἰς τὴν γαμήλιον τελετὴν ἐν Βάλβεσγερ καὶ κατὰ τὴν ὑποδοχὴν τῆς νύμφης ἐν τοῖς ἀνακτόροις τοῦ Βερολίνου.

* * *

Ὑπὸ θρησκευτικὴν ἔποψιν, ὁ πρίγκιψ καὶ ἡ σύζυγός του δὲν ἀποκρύπτουσι τὴν ἑαυτῶν προτίμησιν ὑπὲρ τοῦ φιλελευθέρου προτεσταντισμοῦ, εἰς κληρικοὺς δὲ ἀνήκοντας εἰς τὴν ἀπόχρωσιν ταύτην ἔχουσιν ἀναθέσει τὴν θρησκευτικὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων των. Κατὰ τὴν τελεσθεῖσαν ἐν Βυττεμβέργῃ ἐν ἔτει 1883 τελετῇ ἐπὶ τῇ συμπληρώσει τῆς τετάρτης ἑκατονταετηρίδος ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Λουθήρου, δύο δηλώσεις σημαντικαὶ ἔλαβον χώραν, ἡ προκήρυξις τοῦ αὐτοκράτορος καὶ ἡ ἀγόρευσις ἣν ὁ πρίγκιψ διάδοχος ἀπήγγειλε μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῆς. Ἡ αὐτοκρατορικὴ προκήρυξις ἀφοῦ ἀνέφερεν εὐφήμως τὰς ἀπείρους εὐεργεσίας, ἃς ὁ χριστιανικὸς κόσμος ὤφειλεν εἰς τὸ ἔργον τοῦ Λουθήρου, ἐπέμεινε περὶ τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν καρπῶν, οὓς ἔμελλε ν' ἀποφέρῃ ὁ πανηγυρισμὸς τοιαύτης ἑορτῆς, οἵτινες ἦσαν ἡ ἐξέγερσις καὶ ἡ ἐπίρρωσις τῆς εὐσεβείας ἐν τῇ διαμαρτυρομένῃ ἐκκλησίᾳ, ἡ διάδοσις ἀγνῶν ἠθῶν εἰς πάσας τὰς τάξεις καὶ ἡ ἀποκατάστασις τῆς ὁμονοίας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Ὁ πρίγκιψ λαβὼν κατόπιν τὸν λόγον, εἶπε τὰ ἑξῆς:

« Ἐπιτυχὴς ἦτο ἡ ἰδέα τοῦ νὰ συναχθῶσιν ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ πάντα ταῦτα τὰ ἐνθυμήματα τῆς ἐποχῆς τῆς Μεταρρυθμίσεως, ἀποτείνω δὲ πρὸς τοὺς συλλαβόντας αὐτὴν μετὰ τῶν συγχαρητηρίων μου καὶ τὰς εὐχάς μου ὑπὲρ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ ἐπιδιωκομένου παρ' αὐτῶν σκοποῦ. Ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πρέπει πάντοτε νὰ ὑπομιμνήσκωμεν εἰς τὸν ἡμέτερον λαὸν εἶνε ἡ παντοειδὴς πρόοδος, ἧς τὴν πραγμάτωσιν ὀφείλει εἰς τὸν ἄνδρα, οὗτινος τὸ ὄνομα φέρει τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο. Τίς δὲν θὰ ἐνεθυμεῖτο εἰς παρομοίαν περίστασιν ὅτι ὁ Μαρτῖνος Λούθηρος διὰ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ καὶ τῶν ἀγώνων του ἐγένετο ὁ πρῶτος παιδαγωγὸς τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν συνειδήσεως; εἴθε ἡ παροῦσα ἑορτὴ ἡ ἀφιερωμένη εἰς τὴν μνήμην του νὰ ἐνθαρρύνῃ ἡμᾶς ὅπως ὑπερασπισθῶμεν τὰ εὐεργετήματα τῆς Μεταρρυθμίσεως ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι, καὶ μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου, μεθ' ὧν ὁ ἱδρυτὴς

Digitized by Google

εἰργάσθη πρὸς ἀπόκτησιν αὐτῶν. Εἴθε πρὸ πάντων νὰ μᾶς πείσῃ ἔτι μᾶλλον περὶ τοῦ καθήκοντος ὅπερ ἔχομεν νὰ τηρῶμεν εἰς τὴν δέουσαν περιωπὴν τὴν εὐαγγελικὴν ἡμῶν πίστιν, τὴν θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἀνεξιθρησκείαν. Ἂς μὴ λησμονῶμεν τέλος ὅτι ἡ οὐσία καὶ ἡ ζωὴ τοῦ προτεσταντισμοῦ ἔγκειται οὐχὶ ἐν νεκρῷ τινι γράμματι ἢ ἐν ματαίοις τύποις, ἀλλ' ἐν τῇ ταπεινῇ καὶ ἀκαμάτῳ ἀναζητήσει τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας. Ὑπὸ τὸ κράτος τῶν αἰσθημάτων τούτων ἐγκαινίζω τὰς ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ Λουθήρου τελουμένας ταύτας ἑορτὰς εὐχόμενος εἰλικρινέστατα ὅπως συντελέσωσιν αὗται εἰς τὴν ἐξέγερσιν τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως παρὰ τῷ πληθυσμῷ τῷ πρεσβεύοντι τὸν προτεσταντισμὸν καὶ ἐξορίσῃ διὰ παντὸς ἀπὸ τῆς ἡμετέρας ἐν Γερμανίᾳ εὐαγγελικῆς ἐκκλησίας πᾶν στοιχεῖον διχονοίας.»

Τὴν γλῶσσαν ταύτην σφόδρα ἐπεκρότησε μερίς τις τοῦ τύπου μετὰ χαρᾶς χαιρετίζουσα τὴν ἐκδήλωσιν τῶν ἠθικῶν πόθων καὶ τῶν μυχίων αἰσθημάτων τοῦ ἐπιφανοῦς ἀγορητοῦ. Ὁ πρίγκηψ ἰδιαζόντως προσεπάθησε νὰ καταδείξῃ τὰς ὠφελείας ἃς ἠρύσθη ἐκ τῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ Λουθήρου, οὐ μόνον ἡ προτεσταντικὴ ἐκκλησία, ἀλλὰ καὶ πᾶσα ἡ ἀνθρωπότης, ἤτοι τὴν θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἀνεξιθρησκείαν. Πρότερον οὐδὲ τὸ ὄνομα τῆς λέξεως ἦτο γνωστόν, οὐδὲ τὸ νόημα τὸ ἐμπεριεχόμενον εἰς αὐτήν.

Ὁ πρίγκιψ Φρειδερῖκος Γουλιέλμος εἰσήχθη εἰς τὸ τάγμα τῶν Ἐλευθέρων Τεκτόνων ἀπὸ τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου τοῦ ἔτους 1853. Ἐγένετο δὲ ἡ εἰσαγωγὴ ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀπαγγείλαντος κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην ἀξιομνημονεύτους λόγους. Τὴν 5 Νοεμβρίου 1888 ὁ πρίγκιψ ἐπανηγύρισε τὴν εἰκοσιπενταετηρίδα τῆς εἰσόδου του ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν μεγάλων διδασκάλων τῶν τριῶν ἐν Βερολίνῳ μεγάλων μασσωνικῶν στοῶν. Βραδύτερον ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν ἐγκαινίων νέας στοᾶς ἀπήγγειλε τὰ ἑξῆς.

« Ὑπήρξατε μάρτυρες τῆς προθυμίας μεθ' ἧς ἀφωσιώθην εἰς τὸν εὐγενῆ σκοπὸν ὃν ἐπιδιώκει ὁ μασσωνισμός, ἀπόφασιν ἔχων νὰ ἐμμείνω ἐν αὐτῷ ἐνόσῳ τὸ τάγμα τοῦτο θὰ μείνῃ πιστὸν εἰς τὰς ἑαυτοῦ ἀρχάς. Ἀφ' ἧς ἡμέρας νέηλυς εἰσῆλθον τὸ πρῶτον εἰς τὰς ὑμετέρας τάξεις παρῆλθον εἰκοσιπέντε ἔτη, κατὰ τὸ διάστημα τῶν ὁποίων βλέπων τὴν σύγχρονον κοινωνίαν ἀπαιτοῦσαν πλείονα φῶτα, μείζονα ἐκπαίδευσιν, ἐσχημάτισα τὴν πεποίθησιν ὅτι τὸ ἡμέτερον τάγμα δὲν δύναται ποσῶς νὰ μένῃ ἀδιάφορον ἀπέναντι τῶν τοιούτων πόθων. Τὸ καθῆκον ἡμῶν εἶνε νὰ ἐρευνῶμεν καὶ νὰ σπουδάζωμεν ἀδιαλείπτως, Ἂς προσέξωμεν νὰ μὴ μείνωμεν ἀναποσπάστως συνδεδεμένοι μὲ τὰ λείψανα τοῦ παρελθόντος, ἔστω καὶ ἐκεῖνα ἅτινα ὑπὲρ πάντα τ' ἄλλα σεβόμεθα μόνον καὶ μόνον διότι παρελάβομεν αὐτὰ ὡς κληρονομίαν ἐκ τῶν προγεγενημένων γενεῶν καὶ διότι ἐβαυκάλισαν ἡμᾶς ἐκ τρυφερᾶς ἡλικίας. Ἐπὶ τὰ πρόσω! τοιοῦτον εἶνε τὸ ἡμέτερον σύνθημα!»

Ὡς πρὸς τὸ κόμμα τῶν ἀντισημιτικῶν ὁ πρίγκιψ πολλάκις ἐκηρύχθη ἐναντίος· ἐπὶ τούτου πληρέστατα ὁμοφωνεῖ μετὰ τοῦ ἀρχιγραμματέως.

* * *

Ἀδιαφιλονείκητον εἶνε ὅτι κατὰ τ' ἄλλα ἡ μεταξὺ τοῦ πρίγκιπος καὶ τοῦ ἀρχιγραμματέως ὁμοφωνία δὲν ὑπῆρξε πάντοτε πλήρης. Δυνάμεθα ὅμως νὰ βεβαιώσωμεν ὅτι ἡ διαφορὰ τῆς γνώμης οὐδέποτε ὑπῆρξε τοιαύτη ὥστε νὰ ταράξῃ τὰς ἀμοιβαίας αὐτῶν σχέσεις. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ προκεχωρηκυῖα ἡλικία τοῦ αὐτοκράτορος ὑποχρεοῖ τὸν διάδοχον καὶ τὸν ἀρχιγραμματέα νὰ θεωρῶσιν ὡς ἐπικειμένην μεταβολὴν ἐν τῇ ἀνωτάτῃ ἀρχῇ. Εἶνε δὲ γνωστὸν τοῖς πᾶσιν ὅτι ὁ τελευταῖος οὗτος δὲν ἀπέκρυψε τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ τοῦ νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὸ ἐξόχως ἐνεργὸν αὐτοῦ στάδιον καὶ νὰ ἐπιδοθῇ εἰς δικαίαν ἀνάπαυσιν, διὸ ὁ πολιτικὸς κόσμος θεωρεῖ ὡς λίαν πιθανὸν ὅτι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ αὐτοκράτορος ὁ διάδοχος τοῦ θρόνου θὰ εὑρεθῇ εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ προσκαλέσῃ νέον ἄνδρα ὅπως ἀναλάβῃ τὰς ἡνίας τοῦ κράτους.

Ἀναμφιβόλως ἡ ἀνάγκη τόσον σοβαρᾶς μεταβολῆς δὲν θὰ ἐπεβάλλετο ἀμέσως. Ἐκ τοῦ ὅτι κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη ὁ ἀρχιγραμματεὺς κατέβαλε πᾶσαν προσπάθειαν ὅπως συναγάγῃ τὰ διεσπαρμένα λείψανα τοῦ φιλελευθέρου ἐθνικοῦ κόμματος καὶ ἀντικαταστήσῃ δι' αὐτῶν τὴν συντηρητικὴν καὶ κληρικόφρονα πλειονοψηφίαν, τεκμαιρόμεθα συνεννόησίν τινα ὑπάρχουσαν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ διαδόχου. Αἱ προσπάθειαι αὗται ἔχουσιν ὡς σκοπὸν τὴν δημιουργίαν νέας πλειονοψηφίας ἐφ' ἧς ὁ διάδοχος εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἀναβάσεώς του εἰς τὸν θρόνον θὰ ἠδύνατο νὰ στηρίζῃ τὸν ἄξονα τῆς πολιτικῆς του καὶ ἐκ τῶν κόλπων τῆς ὁποίας θὰ ἐλαμβάνοντο οἱ μέλλοντες ὑπουργοὶ ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις τοῦ Βίσμαρκ.

Συμπληροῦμεν τὴν σκιαγραφίαν ταύτην τοῦ ἀναλαβόντος ἤδη τὸ σκῆπτρον τῆς αὐτοκρατορίας ὑπὸ τὸ ὄνομα Φρειδερῖκος Γ' διά τινων πληροφοριῶν ἀναγομένων εἰς τὸν οἰκογενειακὸν αὐτοῦ βίον.

Ὁ Φρειδερῖκος καὶ ἡ σύζυγός του ἀγαπῶσι τὰς καλὰς τέχνας, εὐχαρίστως δὲ συναναστρέφονται κατ' ἰδίαν πολλοὺς τῶν ἐπιφανῶν καλλιτεχνῶν τῆς πρωτευούσης. Ἡ πριγκίπισσα ἀ-

Digitized by Google

σχολεῖται μετ' ἄκρας ἡδονῆς εἰς τὴν γλυπτικὴν καὶ τὴν ζωγραφικὴν κατασκευάσασα πρὸς τοῦτο ἰδιαίτερα ἐργαστήρια ἐντὸς τοῦ ἐν Βερολίνῳ καὶ ἐν Ποτσδὰμ ἀνακτόρων των. Τὸ 1885 ἑώρτασε τὴν εἰκοσιπενταετηρίδα ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς της ὡς ἐπιτίμου μέλους τῆς Ἀκαδημίας τῶν Καλῶν Τεχνῶν τοῦ Βερολίνου.

Ὁ πρωτότοκος αὐτῶν υἱὸς πρίγκιψ Γουλιέλμος εἶνε ἀληθὲς τέκνον τοῦ Βερολίνου, τοιοῦτος ἦτο καὶ ὁ ἕτερος υἱός των ὁ νεαρὸς πρίγκιψ Βάλδεμαρ ἀποθανὼν ἐν ἡλικίᾳ ἕνδεκα ἐτῶν. Κατ' Ἰούλιον τοῦ 1860 ἐγεννήθη ἡ πρώτη θυγάτηρ των πριγκίπισσα Καρλόττα, νῦν σύζυγος τοῦ πρίγκιπος διαδόχου τοῦ Μάϊνιγγεν, κατ' Αὔγουστον δὲ τοῦ 1862 ὁ πρίγκιψ Ἐρρῖκος μέλλων ναύαρχος τοῦ γερμανικοῦ στόλου. Τὸ 1864 ἐγεννήθη ἕτερος υἱὸς ἀποκληθεὶς Σιγισμόνδος καὶ ἀποθανὼν ἐν μικρᾷ ἡλικίᾳ, κατὰ δὲ τὸ 1866, 1870 καὶ 1872 ἡ πριγκίπισσα Βικτωρία ἔτεκε τρεῖς κατὰ σειρὰν θυγατέρας τὰς πριγκιπίσσας Βικτωρίαν, Σοφίαν - Δοροθέαν καὶ Μαργαρίταν, ἥτις εἶναι καὶ ἡ ὑστερότοκος.

Ἡ φιλοστοργία μεθ' ἧς οἱ σεπτοὶ γονεῖς ἀνέθρεψαν καὶ ἐπεμελήθησαν τῆς ἀγωγῆς τῶν τέκνων αὐτῶν ὑπῆρξεν ἀπαράμιλλος. Παρορῶσα τὰς προλήψεις ἡ πριγκίπισσα ἐγαλούχησεν ἡ ἰδία τὰ τέκνα της καὶ ἐφήρμοσε περὶ τὴν δίαιταν τοῦ βίου των τὰς χρησίμους ὑγιεινὰς ἕξεις τῆς γενεθλίου της χώρας. Ἀμφότεροι δ' ἐπέστησαν τὴν προσοχήν των ὅπως τὰ τέκνα των συναναστρέφωνται ἐνίοτε μετὰ τῶν τέκνων τοῦ λαοῦ καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον διωργάνωσαν χοροὺς παίδων καὶ ἀγροτικὰς παιδικὰς διασκεδάσεις καὶ ἀσκήσεις καθ' ἃς ὁ Φριδερῖκος Γουλιέλμος αὐτοπροσώπως ἀπένεμε τὰ βραβεῖα.

Ἐκ τῆς τοιαύτης ἔμφρονος ἀρχῆς ἐλαυνόμενοι ἀπεφάσισαν νὰ ἐκπαιδεύσωσι τὰ τέκνα των εἰς τὸ ἐν Κάσσελ λύκειον. Εἶνε γνωστὸν δὲ ὅτι μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν του ὁ πρίγκιψ Γουλιέλμος ὑπέστη τὰς ἐξετάσεις ὁμοῦ μὲ τοὺς λοιποὺς συμμαθητάς του.

Εἰς μίαν τῶν μαθητικῶν του ἐκδρομῶν συνέβη ἐπεισόδιόν τι δεικνύον τὴν ἀγαθὴν καρδίαν, καὶ τὴν γενναιοδωρίαν τοῦ ἐγγονοῦ τοῦ γηραιοῦ αὐτοκράτορος καὶ νῦν διαδόχου τοῦ θρόνου. Ὁ πρίγκιψ μεθ' ἑνὸς φίλου του συμμαθητοῦ εἶχεν ἐκδράμει μέχρι Βίλλιαμσε. Καθ' ὁδὸν μία χωρικὴ προσέφερεν αὐτοῖς δέσμην ἀγροτικῶν ἀνθέων. Ὁ πρίγκιψ ἔλαβεν ἓν μόνον ἐξ αὐτῶν, μὴ γινώσκων δὲ τί νὰ προσφέρῃ ὡς ἀμοιβὴν πρὸς τὴν πτωχὴν γυναῖκα, ἠρώτησε τὸν φίλον του, ὅστις εἶπεν αὐτῷ νὰ δώσῃ ὅ,τι ἔφερεν ἐφ' ἑαυτοῦ. Ὁ πρίγκιψ Γουλιέλμος ἐρευνήσας εἰς τὰ θυλάκιά του εὗρε καὶ ἔδωσε πρὸς τὴν ἀνθοπώλιδα ἓν νόμισμα δέκα μαρκῶν.

Ἡ χωρικὴ ἀπῆλθε δυσηρεστημένη.

Ὁ πρίγκιψ Γουλιέλμος στραφεὶς πρὸς τὸ σύντροφόν του εἶπεν αὐτῷ :

— Φοβοῦμαι μήπως δὲν ἐφάνην ἀρκετὰ γενναῖος.

— Τῷ ὄντι· καὶ ἐγὼ δὲν εἰξεύρω τί ἔχει αὐτὴ ἡ γυνή· δὲν φαίνεται εὐχαριστημένη· ἂς τὴν ἐρωτήσωμεν.

— Δύο *πφένιγκ* ! εἶπε μὲ θρηνώδη φωνὴν ἡ ἀνθόπωλις ἣν οἱ δύο νέοι προσεκάλεσαν καὶ ἠρώτησαν· εἶναι πάρα πολὺ ὀλίγον !

Ὅτε ἐξήγησεν αὐτῇ ὅτι τὸ νόμισμα ἦτο χρυσοῦν καὶ ὄχι χαλκοῦν, ὅτε προπάντων ἔμαθε τίς ἦτο ὁ δοὺς εἰς αὐτὴν τὸ ἀργύριον ἐνεθουσιάσθη ἡ ἁπλοϊκὴ γυνὴ ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἤθελε διὰ τῆς βίας ν' ἀναγκάσῃ τὸν πρίγκιπα Γουλιέλμον νὰ δεχθῇ ὅλα τὰ ἄνθη της, οὐκ ὀλίγον δ' ἐκοπίασεν οὗτος ἕως νὰ τὴν πείσῃ ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ τὰ παραλάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὴν ἐκδρομήν του.

Ἡ οἰκογένεια τοῦ πρίγκιπος διάγει ἀπερίττως, γευματίζει δὲ πανοικεὶ καὶ ὁσάκις δὲν παρακάθηται ξένος τις εἰς τὴν τράπεζαν, τὸ γεῦμα εἶνε λιτότατον. Περὶ τῆς λιτότητος ταύτης μαρτυρεῖ τὸ ἑξῆς ἀνέκδοτον.

Μιᾷ τῶν ἡμερῶν ὁ θεράπων ἐκόμισεν εἰς τὸν παιδαγωγὸν ἑνὸς τῶν υἱῶν τοῦ πρίγκιπος τὸ πρόγευμά του, ἔφερε δὲ καὶ εἰς τὸν νεαρὸν μαθητὴν κατὰ τὸ σύνηθες ὀλίγον ἄρτον καὶ καρποὺς πρὸς πρόγευμα. Ὁ νεανίας ἔρριπτε τόσον λαίμαργα βλέμματα ἐπὶ τοῦ προγεύματος τοῦ διδασκάλου του, ὥστε οὗτος ἠναγκάσθη νὰ προσφέρῃ ἓν τεμάχιον ἐκ τῆς ἀχνιζούσης *κοτελέτας του* πρὸς αὐτόν.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἔτυχε νὰ εἰσέλθῃ ὁ διάδοχος ὅστις ἀφοῦ συνδιελέχθη οἰκείως μετὰ τοῦ παιδαγωγοῦ καὶ τοῦ τέκνου του, ἀπῆλθε χωρὶς ν' ἀποτείνῃ τὴν ἐλαχίστην παρατήρησιν περὶ τῆς σκηνῆς ἣν εἶχεν ἴδει. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας συναντήσας τὸν παιδαγωγὸν ἔτυψεν οἰκείως τὸν ὦμόν του καὶ τοῦ εἶπε : «Φίλτατε δόκτωρ, ἂν ἤθελα νὰ χορηγήσω πρόγευμα θερμὸν εἰς τὸ τέκνον μου, ἠδυνάμην νὰ τὸ πράξω, διότι τὰ μέσα μου μοῦ τὸ ἐπιτρέπουσιν ἀλλ' ἀποβλέπων εἰς τὴν κατόπιν αὐτῶν ἡλικίαν, ὀφείλω νὰ μὴ διαφθείρω αὐτὰ ὑπὸ οὐδεμίαν ἔποψιν· πρώτιστα δὲ ἀπὸ τῆς τροφῆς ἀρχόμενοι πρέπει νὰ συνειθίσουν οἱ νέοι εἰς τὴν ἁπλότητα.

Ὁ πρίγκιψ καὶ ἡ σύζυγος αὐτοῦ μεριμνῶσι διακαῶς περὶ τῶν κοινωφελῶν ἔργων καὶ ἰδίᾳ περὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ λαοῦ. Οὐχὶ σπανίως συμβαίνει νὰ ἐπισκέπτωνται ἐξ ἀπροόπτου τὰ τοιαῦτα καταστήματα καὶ οὐχὶ σπανίως ὁ πρίγκιψ ὑποβάλλει ἐκ τοῦ προχείρου, εἰς ἐξετάσεις τοὺς μαθητὰς τῶν σχολείων τῶν προ-

Digitized by Google

αστείων τοῦ Βερολίνου ἅτινα ἐπισκέπτεται ἐκπλήττων τοὺς παρεστῶτας διὰ τὴν εὐστοχίαν τῶν ἐρωτήσεών του καὶ διὰ τὰς γνώσεις του.

(Ἐκ τοῦ συγγράμματος Le tout Berlin)

Χ*.

ΤΙ ΣΤΟΙΧΙΖΟΥΝ ΟΙ ΣΤΡΑΤΟΙ

Ἐκ περιεργίας ἠθελήσαμεν νὰ ἴδωμεν πόσα ἐνιαυσίως δαπανῶνται διὰ τὴν κληθεῖσαν ἔνοπλον εἰρήνην, τουτέστι διὰ τὴν διατήρησιν κολοσσιαίων κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν δυνάμεων. Ἀνετρέξαμεν εἰς τοὺς προϋπολογισμοὺς τῶν διαφόρων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν καὶ τῶν ἐν Ἀμερικῇ καὶ ἐφθάσαμεν εἰς τὸ ἑξῆς ἐξαγόμενον, ὅπερ ἐν λεπτομερείᾳ παραθέτομεν.

Γερμανία. Προϋπολογισμὸς
ὑπουργ. στρατιωτικῶν φρ. 503,643,821
» ναυτικῶν » 59,351,202
Σύνολον 562,995,023
Προσθετέον καὶ τὰ ἐσχάτως ψηφισθέντα..... 351,250,000
Σύνολον προϋπολογισμοῦ 1888 914,245,023

Εἰς τὸ ὑπέρογκον τοῦτο ποσὸν δέον ἐπίσης νὰ προστεθῶσι καὶ τὰ ἀκίνητα κεφάλαια, ὅσα ἡ αὐτοκρατορία θὰ διέθετεν ἀφεύκτως ἐν περιπτώσει πολέμου, ἤτοι
φρ. 654,272,561 ἐκ τοῦ κεφαλαίου τῶν Ἀπομάχων.
25,599,375 ἐκ τοῦ τῶν φρουρίων.
150,000,000 ἐκ τοῦ ἐν Σπανδάου πολεμικοῦ ταμείου.

Γαλλία. Π/σμὸς ὑπουργ. στρατ. 555,934,529
» » ναυτικῶν 229,701.863
Σύνολον 785,636,392

Προσθετέον εἰς ταῦτα τ' ἀναγραφόμενα εἰς τὸν ἔκτακτον προϋπολογισμόν, ἤτοι
στρατιωτ. 191,000,000
ναυτικῶν 221,705,000
τουτέστι γενικὸν σύνολον 1,208,341,000.

Εἰς τὸ ποσὸν δὲ τοῦτο δὲν συμπεριλαμβάνονται τὰ διὰ τὸ ἔτος 1888 προϋπολογισθέντα διὰ τὰς στρατιωτικὰς καὶ ναυτικὰς δαπάνας ἐν Τογκίνῳ συμποσουμένας εἰς 31,255,000.

Ῥωσσία. Σύνολον προϋπολογισμοῦ ὑπουργείων στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν. . . . . . φρ. 1,014,739,986.

Μεγάλη Βρετανία. Σύνολον προϋπολογ. ὑπουργ. στρατ. καὶ ναυτικῶν φρ. 699,340,014
Αἱ στρατιωτικαὶ δαπάναι ἐν Ἰνδίαις ἐπιβαρύνουσαι τὸν προϋπολογισμὸν ἀνέρχονται εἰς. 520,100,920
Τοῦ Καναδᾶ 28,725,779

Αὐστρία. Σύνολον προϋπολογισμοῦ ὑπουργ. στρατιωτ. καὶ ναυτικῶν 326,361,628

Ἰταλία. Σύνολον προϋπολογισμοῦ ὑπουργ. στρατιωτ. καὶ ναυτικῶν 382,924,629

Ἱσπανία. Σύνολον προϋπολογισμοῦ ὑπουργ. στρατιωτ. καὶ ναυτικῶν 202,915,589
Αἱ πολεμικαὶ δαπάναι διὰ τὴν νῆσον Κούβαν ἐπιβαρύνουσαι τὸν προϋπολογισμὸν τῆς ἀποικίας ταύτης συμποσοῦνται εἰς . . 7,110,218
Τοῦ Πορτορίκου 1,105,590

Ἑλλάς. Σύνολον προϋπολογισμοῦ ὑπουργ. στρατιωτ. καὶ ναυτικῶν 21,737,307

Βέλγιον. Σύνολον προϋπολογισμοῦ ὑπουργ. στρατιωτ. καὶ ναυτικῶν 45,624,100

Ὁλλανδία. Σύνολον προϋπολογισμοῦ ὑπουργ. στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν. . . . 69,952,994
Προσθετέον εἰς ταῦτα καὶ διὰ τὸ μέγα δουκάτον τοῦ Λουξεμβούργου . . 397,900

Δανία. Σύνολον προϋπολογισμοῦ ὑπουργείων στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν . . . 22,608,119

Πορτογαλλία. Σύνολον προϋπολογ. ὑπουργ. στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν . . . 39,630,188
Προσθετέον καὶ τ' ἀναγραφόμενα εἰς τὸν προϋπολογισμὸν τῶν ἀποικιῶν.. 6,603,675

Ῥουμανία. Προϋπολογισμὸς ὑπουργείου στρατιωτικῶν 29,565,815

Σερβία. Προϋπολογ. ὑπουργ. στρατιωτικῶν. 16,211,276

Σουηδία καὶ **Νορβηγία.** Σύνολον προϋπολ. ὑπουργ. στρατιωτ. καὶ ναυτικῶν.. 35,788,057

Ἑλβετία. Προϋπολογισμὸς ὑπουργείου στρατιωτικῶν 18,182,624

Βουλγαρία. Προϋπολογισμὸς ὑπουρ. στρατιωτικῶν 18,207,349

Τουρκία. Δὲν ὑπάρχουσιν ἐπίσημοι πληροφορίαι περὶ τῶν πολεμικῶν δαπανῶν τῆς δυνάμεως ταύτης, ὑποτίθεται ὅμως ὅτι ἀνέρχονται ἐν συνόλῳ εἰς. 123,815,475

Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι. Προϋπολογισμὸς ὑπουρ-

Digitized by Google

γείου στρατιωτικῶν . . .		178,199,111
ναυτικῶν		72,042,859
	Σύνολον	250,241,970

Βρασιλέα. Σύνολον προϋπολογισμοῦ ὑπουργ. στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν . . 63,754,995.

Ὁ προϋπολογισμὸς τῆς Χιλῆς εἶνε 35 ἑκατομμύρια, τοῦ Μεξικοῦ 58 ἑκατομ. τῆς Ἀργεντινῆς Ὁμοσπονδίας 56,500,000, τῆς Ἰαπωνίας 123 ἑκατομ. τῆς Περσίας 21 ἑκατομμύρια.

Ἐν συνόλῳ οἱ στρατιωτικοὶ προϋπολογισμοὶ ἀνέρχονται εἰς τὸ μυθῶδες ποσὸν τῶν 7,247,761,773 κατ' ἔτος!

Ἰδοὺ εἰρήνη ἀληθῶς πολύτιμος! Λ*

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΥ

Ὡς οἰκοδεσπότης ὁ αὐτοκράτωρ ἦτο ἀγαθώτατος. Ἐν τοῖς οἰκιακοῖς ζητήμασιν ἐνέδιδεν εἰς πάντα πόθον τῆς συζύγου, ἔλεγε δ' ἔπειτα γελῶν· «ποῦ νὰ τὸ ἤξευραν ὅσοι μὲ ὀνομάζουν ἡρωϊκὸν αὐτοκράτορα!» Ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν του ἐλατρεύετο, ἐφρόντιζε δὲ περὶ τῆς εὐημερίας των. Τὸ ἀξίωμα τοῦ ἰδιαιτέρου γραμματέως κατέλαβον ἀλληλοδιαδόχως παρ' αὐτῷ τρεῖς γενεαὶ Βόρκ. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ὁ αὐτοκράτωρ δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ἱππεύσῃ. Ἀλλὰ καθ' ἑκάστην ἐπεσκέπτετο τοὺς ἵππους του, ἔχων τὰ θυλάκια πλήρη ζαχάρεως.

— Ἡ νόσος τοῦ αὐτοκρατορικοῦ πρίγκιπος κατεπίκρανε τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς ζωῆς του. Τὴν ἡμέραν τῆς ἐγχειρήσεως ἦτο τόσον ἀνήσυχος, ὥστε οἱ περὶ αὐτὸν τὸ ἐκ Σὰν-Ῥέμου τηλεγράφημα, τὸ ἀναγγεῖλαν τὴν αἰσίαν ἔκβασιν, ἀνεκοίνουν αὐτῷ λέξιν πρὸς λέξιν, καθ' ὅσον ἤρχετο. Τὴν ἐπαύριον ἔπεμψεν εἰς τὸν ἐν τοῖς ἀνακτόροις τηλεγραφικὸν ὑπάλληλον ἓν δῶρον, εὐχαριστήσας αὐτόν, «διότι ἔδειξε τόσην ὑπομονὴν πρὸς γέροντα». Ὅτε ἀπήρχετο εἰς Σὰν-Ῥέμον ὁ καθηγητὴς Βέργμαν, ὁ αὐτοκράτωρ εἶπεν αὐτῷ ἱκετικῶς· «Πάρε με μαζῆ σου, ἰατρέ! Εἶμαι στρατιώτης καὶ δὲν θὰ σοὶ δώσω πολλὰς ἐνοχλήσεις».

— Ὁ αὐτοκράτωρ, κατ' οἰκογενειακὴν παράδοσιν τῶν Χοενζόλλερν, ἦτο μᾶλλον φειδωλός. Τὰ ἐνδύματά του ἔφερεν ἐπὶ πολὺν χρόνον, πρὸς θαλαμηπόλον δ' ὅστις παρετήρει ὅτι ὁ ἐπενδύτης του ἦτον ὀλίγον ἐφθαρμένος, ἀπήντησε μειδιῶν· «ναί, ἀλλὰ δὲν ὑπηρέτησε τόσον, ὥστε νὰ πληρώσῃ ὅ,τι ἐστοίχισεν». Ἡ ἰδιωτικὴ του περιουσία ὑπολογίζεται εἰς 78 ἑκατομμύρια μάρκας.

— Κατὰ τὸν ὑπερενενηκοντούτη βίον του ὁ αὐτοκράτωρ Γουλλιέλμος εἶδε παρερχομένους 8 αὐτοκράτορας, 52 βασιλεῖς, 6 Σουλτάνους, 6 Πάπας καὶ 21 προέδρους τῶν Ἡν. Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς. Ἐκ τῶν 93 τούτων μοναρχῶν, παπῶν καὶ προέδρων ζῶσι μόνοι τέσσαρες, ὁ Ἀμεδαῖος, πρώην βασιλεὺς τῆς Ἰσπανίας, ὁ τῆς Νεαπόλεως, ἡ ἔκπτωτος βασίλισσα τῆς Ἰσπανίας καὶ ὁ Σουλτάνος Μουράτ. Οἱ θανόντες εἶνε οἱ ἑξῆς· οἱ αὐτοκράτορες τῆς Αὐστρίας Φραγκῖσκος Α' καὶ Φερδινάνδος Α', οἱ Γάλλοι αὐτοκράτορες Ναπολέων Α' καὶ Ναπολέων Γ', οἱ Τσάροι Παῦλος Α', Ἀλέξανδρος Α', Νικόλαος, Ἀλέξανδρος Β', οἱ Σουλτάνοι Σελίμ, Μουσταφᾶς, Μαχμούτ, Ἀβδοὺλ-Μεδζίτ, Ἀβδοὺλ-Ἀζίζ, οἱ Πάπαι Πῖος ς', Πῖος Ζ', Λέων ΙΒ', Πῖος Η', Γρηγόριος Ις', καὶ Πῖος Θ', οἱ βασιλεῖς τῆς Σαρδινίας Κάρολος Ἐμμανουήλ, Βίκτωρ Ἐμμανουὴλ Α', Κάρολος Φῆλιξ, Κάρολος Ἀλβέρτος, Βίκτωρ Ἐμμανουὴλ Β', οἱ βασιλεῖς τῆς Νεαπόλεως Φερδινάνδος Α', Ἰωσήφ, Ἰωακεὶμ Μυράτ, Φραγκῖσκος Α', καὶ Φερδινάνδος Β', οἱ βασιλεῖς τῆς Πορτογαλλίας Ἰωσήφ, Ἰωάννης καὶ Μαρία, οἱ βασιλεῖς τῆς Πρωσσίας Φριδερῖκος Γουλλιέλμος Β', Φριδερῖκος Γουλλιέλμος Γ' καὶ Φριδερῖκος Γουλλιέλμος Δ', οἱ βασιλεῖς τοῦ Ἀννοβέρου Ἐρνέστος Αὔγουστος καὶ Γεώργιος Ε', οἱ βασιλεῖς τῆς Βυρτεμβέργης Φριδερῖκος Α' καὶ Γουλλιέλμος Α', οἱ βασιλεῖς τῆς Βαυαρίας Μαξιμιλιανὸς Ἰωσὴφ Α', Λουδοβῖκος Α', Μαξιμιλιανὸς Β', Λουδοβῖκος Β', ὁ βασιλεὺς τῆς Βεστφαλίας Ἱερώνυμος, ὁ βασιλεὺς τοῦ Βελγίου Λεοπόλδος Α', ὁ βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος Ὄθων, οἱ βασιλεῖς τῆς Ὀλλανδίας Λουδοβῖκος Γουλλιέλμος Α', Γουλλιέλμος Β', οἱ βασιλεῖς τῆς Ἀγγλίας Γεώργιος Γ', Γεώργιος Δ', καὶ Γουλλιέλμος Δ', οἱ βασιλεῖς τῆς Γαλλίας Λουδοβῖκος ΙΗ', Κάρολος Ι', Λουδοβῖκος Φίλιππος, οἱ βασιλεῖς τῆς Σουηδίας Γουστάβος Δ', Κάρολος ΙΓ', Κάρολος Ἰωάννης ΙΔ', Ὄσκαρ Α', καὶ Κάρολος ΙΕ', οἱ βασιλεῖς τῆς Δανίας Χριστιανὸς Ζ', Φριδερῖκος Στ', Χριστιανὸς Η', καὶ Φριδερῖκος Ζ', οἱ βασιλεῖς τῆς Ἰσπανίας Κάρολος Δ', Φερδινάνδος Ζ', Ἰωσὴφ καὶ Ἀλφόνσος ΙΒ', καὶ πάντες οἱ πρόεδροι τῆς Ἀμερικῆς ἀπὸ Οὐασιγκτῶνος.

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΟΥ ΒΡΑΤΖΑ

Ὡς γνωστόν, ὁ διάσημος τῆς Ἀφρικῆς ἐξερευνητὴς Πέτρος Savorgnan de Brazza, οὗ τὸ ὄνομα ἀναγράφεται παραλλήλως πάντοτε πρὸς τὸ τοῦ Στάνλεϋ, εἶνε Ἰταλὸς τὸ γένος, ἤλλαξε δὲ ἐθνικότητα ὑπὸ τὰς ἑξῆς περιέργους περιστάσεις.

Digitized by Google

Τῷ 1864 ἡ οἰκογένεια Βράτζα κατῴκει εἰς ἰδιόκτητον ἔπαυλιν παρὰ τὴν Ρώμην, πλησίον τῆς ὁποίας εὑρίσκετο μικρὰ λίμνη. Οἱ γονεῖς τοῦ μέλλοντος ἐξερευνητοῦ ὑπεστήριζον μετὰ ζέσεως τὴν ὑπόθεσιν τοῦ ποντίφηκος τῆς Ρώμης, ἐδέχοντο δ' ἐπὶ τούτῳ πολλοὺς Γάλλους ἀξιωματικούς, ἐκ τῶν μετὰ τῶν παπικῶν στρατευμάτων φρουρούντων τὴν κληρονομίαν τοῦ Ἁγίου Πέτρου.

Οὕτω συνεδέθη μετὰ τῆς οἰκογενείας καὶ ὁ ναύαρχος Μοντανιάκ, σταθμεύων εἰς Τσιβιταβέκιαν. Ἦτο ποτὲ προσκεκλημένος ἐν τῇ ἐπαύλει τοῦ Βράτζα. Ἦσαν πάντες συνηγμένοι ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ ἐπρόκειτο νὰ καθίσωσιν εἰς τὴν τράπεζαν, ὅτε παρετηρήθη ἡ ἀπουσία τοῦ Πέτρου καὶ ἑνὸς τῶν ἀδελφῶν του. Ἡ ἀπουσία παρετάθη. Ἀλλ' ἡ οἰκογένεια ἐδείπνησεν, ἐπιφυλασσομένη μετὰ τὴν ἐπάνοδον τῶν φυγάδων νὰ τιμωρήσῃ αὐτοὺς δεόντως. Τὸ γεῦμα ἐτελείωσε καὶ τὰ παιδία δὲν ἐφαίνοντο. Ἤρχισαν νὰ ἀνησυχοῦν τόσῳ μᾶλλον, ὅσῳ ἐγνώριζον, ὅτι ὁ Πέτρος, παρὰ πᾶσαν ἀπαγόρευσιν, ἠσμενίζετο πολὺ εἰς τοὺς ἐπὶ τῆς λίμνης δι' ἀκατίου περιπάτους. Καθ' ἣν στιγμὴν τέλος ἡτοιμάζοντο νὰ μεταβῶσιν πρὸς ἀναζήτησιν αὐτῶν ἐνεφανίσθησαν οἱ λιποτάκται, κάπως συνεσταλμένοι μέν, ἀλλὰ λίαν εὐχαριστημένοι ἐξ ἑαυτῶν, ὁ δὲ Πέτρος, λαβὼν τὸν λόγον, ἀνήγγειλεν εἰς τὸ ἀκροατήριον ὅτι εἶχε μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ «κάμει τὴν ἐξερεύνησιν τῆς λίμνης». Ἡ διήγησις ἐφαίδρυνε τὸν συνδαιτυμόνα ναύαρχον, ὅστις ἀπηύθυνεν εἰς τὸν σπιθαμιαῖον ἐξερευνητὴν διαφόρους ἐρωτήσεις. Οὗτος δ' ἀπήντα εἰσερχόμενος εἰς μυρίας λεπτομερείας, μαρτυρούσας ὀξυδέρκειαν καὶ ἀγχίνοιαν πρώϊμον οὐ τὴν τυχοῦσαν. Διηγήθη πῶς διηύθυνε τὸ πλοιάριον, ἐξήγησε τὴν χαρὰν ἣν ᾐσθάνθη ἐκ τῆς ἀκριβείας τῶν ἐκτιμήσεών του περὶ τοῦ καιροῦ καὶ τῆς διευθύνσεως. Κατέληξε δὲ διὰ φλογερᾶς ἀποστροφῆς περὶ τῆς κλίσεώς του πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ τὸ ναυτικόν.

Τέλος ἡ οἰκογένεια ἔθηκε τέρμα εἰς τὴν διήγησιν, ἔδωκεν εἰς τοὺς νεαροὺς θαλασσοπόρους νὰ φάγωσι καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὴν κλίνην ἵνα ἀναπαυθῶσιν ἀπὸ τῶν μόχθων τῆς ἡμέρας.

— Διατί δὲν τὸν κάμνετε ναυτικὸν αὐτόν; ἠρώτησεν ὁ ναύαρχος μετὰ τὴν ἀναχώρησίν των.

— Διότι δὲν ὑπάρχει ναυτικὸν τοῦ Πάπα καὶ δὲν θέλομεν κατ' οὐδένα λόγον νὰ ὑπηρετήσῃ εἰς τὸν στρατὸν τοῦ Βίκτωρος Ἐμμανουήλ.

— Τότε λοιπὸν δόστε τον εἰς ἐμέ. Εἶνε φύσις ναυτικὴ καὶ προμαντεύω ὅτι θὰ ἔχῃ λαμπρὸν μέλλον. Θὰ ὑπηρετήσῃ εἰς τὸ γαλλικὸν ναυτικὸν καὶ ἔχω τὴν ἰδέαν ὅτι θὰ τιμήσῃ αὐτό.

Ἡ οἰκογένεια συνεσκέφθη κατ' ἰδίαν καὶ ἡ πρότασις τοῦ Γάλλου ναυάρχου ἐγένετο δεκτή.

Οὕτως ὁ Βράτζα εἰσῆλθεν εἰς τὴν γαλλικὴν ναυτικὴν σχολὴν ὡς ἀλλοδαπὸς καὶ ἐξῆλθεν αὐτῆς τῷ 1870. Κατὰ τὸν γαλλογερμανικὸν πόλεμον ὁ Βράτζα ὑπηρέτησεν ἐν τῇ Βορείῳ θαλάσσῃ ὡς δόκιμος· μετ' αὐτὸν ἐζήτησε τὴν πολιτογράφησίν του. Σήμερον εἶνε ὑποπλοίαρχος ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἀρχηγὸς ὁλοκλήρου κράτους ἐν Ἀφρικῇ. Κ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Τίποτε δὲν τελειώνει τόσον καλά, ὅσον ἤλπισέ τις, οὐδὲ τόσον κακὰ ὅσον ἐφοβήθη.

—

Δύναταί τις περὶ τῆς ἀληθείας νὰ εἴπῃ ὅ,τι οἱ Ἰταλοὶ περὶ τοῦ ἡλίου: εἶνε ἀπαραίτητος εἰς τὸν κόσμον καὶ ὅμως ἔκαμε τόσα κακὰ ὅσα καὶ καλά.

—

Πόσας λύπας παρέσχον ἡμῖν δυστυχίαι μὴ ἐπελθοῦσαι!

—

Ἄριστα συναλλάγματα εἶνε ἐκεῖνα ἅτινα ἡ νίκη ἔχει ὀπισθογραφήσῃ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Εὐτυχὴς μάγειρος!

Ἐν μεγάλῳ ἑστιατορίῳ τῶν Παρισίων ἐδείπνουν ὁ κύριος καὶ ἡ κυρία Βάνδερβιλτ, τὸ βαθύπλουτον ζεῦγος, παρὰ τὸ ὁποῖον ὁ Ρόσχιλδ φαίνεται πτωχός.

Ὁ ξενοδόχος φυσικὰ ἔβαλε τὰ δυνατά του ὅπως εὐχαριστήσῃ τοὺς πελάτας του.

Ἀφοῦ ἐδοκίμασε τὸ πρῶτον φαγητὸν ἡ κυρία λέγει πρὸς τὸν σύζυγόν της·

— Θέλω νὰ πάρω μαζὶ εἰς Νέαν Ὑόρκην τὸν μάγειρον, ὅστις ἐμαγείρευσε τὸ φαγητὸν αὐτό.

Ὁ ἀμερικανὸς Λεύκουλλος αὐθωρεὶ καλεῖ τὸν ξενοδόχον καὶ ζητεῖ τὸν ἀριστοτέχνην μάγειρον.

Προσέρχεται ἐκεῖνος ἐν τῇ λινοστολῇ τοῦ μαγειρείου.

— Πῶς ὠνομάζεσθε;

— Ἰωσήφ.

— Αἴ λοιπόν, κύριε Ἰωσήφ, ἀναχωρεῖτε μαζί μας εἰς Ἀμερικὴν ἐντὸς πέντε ἡμερῶν.

— Δὲν θέλω ν' ἀφήσω τοὺς Παρισίους, κύριε.

— Τριάντα χιλιάδας φράγκα μισθὸν κατ' ἔτος.

— Ὄχι, κύριε.

— Σαράντα χιλιάδας.

— Ὄχι, κύριε, ὄχι.

— Πενῆντα χιλιάδες.

— Μὰ ὄχι, κύριε, σᾶς βεβαιῶ πῶς μοῦ εἶνε ἀδύνατον.

Digitized by Google

— Ἑξῆντα χιλιάδας καὶ μὲ συμβόλαιον διὰ πέντε ἔτη

— Πηγαίνω νὰ ἑτοιμάσω τὰ ῥοῦχά μου.

Περίεργον ἀνέκδοτον περὶ τοῦ νῦν προέδρου τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας Σαδὶ-Καρνῶ διηγεῖται ἐφημερίς τις. Τῷ 1871 ἐκ τοῦ διαμερίσματος τῆς Côte-d'-Or ἐξελέγη πληρεξούσιος ὁ ἀδελφὸς τοῦ νῦν προέδρου Αὔγουστος Καρνῶ. Τὴν ἑσπέραν ἡ οἰκογένεια συνελθοῦσα εἰς γεῦμα, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ πατρὸς τοῦ προέδρου, τοῦ ἄρτι ἀποθανόντος γερουσιαστοῦ Καρνῶ, ὡμίλει περὶ τῆς ἐκλογῆς.

— Ὁ Αὔγουστος, εἶπεν ὁ πατὴρ πρὸς τὸν Σαδί, δὲν ἀγαπᾷ τὴν πολιτικήν. Θέλει νὰ δώσῃ τὴν παραίτησίν του. Λάβε σὺ ἀντ' αὐτοῦ τὴν ἐκλογήν. Οἱ συμπολῖταί μας ἠθέλησαν δι' αὐτῆς νὰ τιμήσωσι μᾶλλον τὴν οἰκογένειαν Καρνῶ γενικῶς ἢ προσωπικῶς τὸν ἀδελφόν σου.

Οὕτως ἰσχυρίζεται ἡ μνημονεύουσα τοῦ ἀνεκδότου ἐφημερὶς ὅτι καὶ ἐγένετο, θέτει δὲ τὸ ἑπόμενον ἐρώτημα:

— Ἀφοῦ ὁ κύριος Αὔγουστος Καρνῶ ἐξελέγη τῷ 1871, βουλευτὴς καὶ ὁ ἀδελφός του κ. Σαδὶ Καρνῶ ἰδιοποιήθη τὴν ἐκλογήν, τὸ διαμέρισμα τῆς Côte-d'-Or, δὲν ἐφρόνει ἐν ταῖς ἑπομέναις ἐκλογαῖς ὅτι ἐψήφιζε πάντοτε τὸν Αὔγουστον Καρνῶ; Καὶ ἀφοῦ ἡ ἐκλογὴ τοῦ Σαδὶ Καρνῶ ὡς προέδου τῆς Δημοκρατίας ἐγένετο διότι οὗτος ἀνῆκεν εἰς τὴν Βουλήν, εἶνε νόμιμος;

Ὁ κόμης Τολστόϊ, ὁ γνωστὸς Ρῶσσος συγγραφεύς, ἵδρυσε τελευταῖον σύλλογον ἐγκρατείας. Ὁ σύλλογος οὗτος ἀριθμεῖ ἤδη ἑκατοντάδας μελῶν. Ταῦτα διαιροῦνται εἰς 3 τάξεις. Ἡ πρώτη τάξις περιλαμβάνει τοὺς οὔτε πίνοντας οὔτε πωλοῦντας οἰνοπνευματώδη ποτά, ἡ δευτέρα τοὺς πωλοῦντας μὲν μὴ πίνοντας δὲ, καὶ ἡ τρίτη τοὺς μὴ πίνοντας οἶνον καὶ οἰνόπνευμα ἀλλὰ μόνον ζῦθον.

Κατ' αὐτὰς ἐξεδόθησαν ἐν Πετρουπόλει ἐκ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν στατιστικαὶ πληροφορίαι περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη κατοικησάντων ἐν Ῥωσσίᾳ ξένων καθὼς καὶ τῶν ἀπ' αὐτῆς ἀπελθόντων. Ἐκ τῶν πληροφοριῶν τούτων ἐξάγεται ὅτι κατ' ἔτος εἰσέρχονται εἰς τὸ Ῥωσσικὸν κράτος 800,000 ξένοι καὶ ὅτι ἀπέρχονται ἐξ αὐτοῦ 750,000. Ὁ μεγαλείτερος ἀριθμὸς τῶν εἰσελθόντων εἰς τὸ κράτος ξένων ἀνήκει εἰς τὰ ἔτη 1872 ἕως 1881 ἤτοι 9,458,132 πρόσωπα. Κατὰ τὰ ἔτη ταῦτα ἐγκατέλιπον τὴν Ῥωσσίαν 8,025,198 πρόσωπα. Οἱ ξένοι οἱ εἰσελθόντες εἰς Ῥωσσίαν διαιροῦνται ὡς ἑξῆς κατ' ἐθνικότητας. Γερμανοὶ 4,871,571, Αὐστριακοὶ καὶ Οὖγγροι 1,305,133, Πέρσαι 255,207, Γάλλοι 122,771, Τοῦρκοι 70,387, Ῥουμάνοι, Βούλγαροι καὶ Σέρβοι 41,878, Ἄγγλοι 20,691, Ἰταλοὶ 17,359, Ἕλληνες 14,885, ἐξ ἄλλων δὲ ἐθνικοτήτων 120,638. Ἐκ τῶν ἀλλοδαπῶν οἵτινες ταὐτοχρόνως κατέλιπον τὴν Ῥωσσίαν πολυαριθμότεροι εἶνε οἱ Γερμανοὶ ὑπήκοοι 3,465,390, μετὰ τούτους ἕπονται οἱ Αὐστριακοὶ καὶ Οὖγγροι 1,049,574. Τὸ πλεῖστον τῶν εἰς Ῥωσσίαν ἐλθόντων κατὰ τὰ τελευταῖα δέκα ἔτη ξένων κατῴκησε εἰς τὰ δυτικὰ τοῦ κράτους, εἰς τὰς ἐπαρχίας τῆς Βαλτικῆς, εἰς τὰς δύο πρωτευούσας καὶ εἰς τὰς μεγάλας πόλεις ἐπὶ τοῦ Βόλγα. Ἐθνικότητες τινὲς ἐκλέγουσιν ὡρισμένα σημεῖα τοῦ Ῥωσσικοῦ κράτους. Οὕτω οἱ Γερμανοὶ μεταναστεύουσι κυρίως εἰς Πετρούπολιν, Μόσχαν, Νοβογορὸδ καὶ Βαρίνσκην. Οἱ Γάλλοι ἐν Βαρσοβίᾳ, Πετρουπόλει, Μόσχᾳ, Κιέβῳ καὶ Ὀδησσῷ. Οἱ Αὐστριακοὶ εἰς τὴν ἐπαρχίαν Καμιενὶκ-Ποδόλσκι καὶ Βολυνίαν, εἰς τὸ Κίεβον. Οἱ Ἄγγλοι δὲ μόνον εἰς τὰς πόλεις τὰς κειμένας πλησίον τῆς θαλάσσης.

Οὐδεὶς κατώρθωσεν ἔτι νὰ διέλθῃ ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τὴν Γροελλανδίαν, καίτοι ἡ χώρα αὕτη εἶναι γνωστὴ ἀπὸ 900 ἤδη ἐτῶν. Δανοί, Σουηδοί, Ἄγγλοι, Ἀμερικανοί, ἀπεπειράθησαν τοῦτο πολλάκις, ἀλλ' ἀπέτυχον. Ὁ βαρόνος Νορδενσκιόλδ, ὅστις προυχώρησε περισσότερον τῶν ἄλλων, μόλις κατώρθωσε νὰ διατρέξῃ διάστημα 200 χιλιομέτρων ἐν τῷ ἐσωτερικῷ.

Νορβηγός τις, ὁ κ. Νάουζεν, συνέλαβε τὴν ἰδέαν νέας ἐκδρομῆς, προτίθεται δὲ νὰ διατρέξῃ τὴν Γροελλανδίαν ἀπὸ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς διὰ παγοπεδίλων. Τὰ ἀναγκαιοῦντα διὰ τὴν τολμηρὰν ταύτην ἐπιχείρησιν χρήματα ἐτέθησαν ἤδη εἰς τὴν διάθεσίν του.

Τὰ θαυμάσια τῆς τηλεγραφικῆς. — Τὸ ἑσπέρας τῆς 10)22 Ἰανουαρίου ἑ. ἔ. ὁ κ. Stead, ἰδιοκτήτης τῆς Φὺρδην Μίγδην συνωμίλησε τηλεγραφικῶς μεθ' ἑνὸς τῶν συντακτῶν τῆς ἐφημερίδος ταύτης εὑρισκομένου ἐν τῇ δυτικῇ παραλίᾳ τῆς Βορείου Ἀγγλικῆς Ἀμερικῆς. Ὁ κ. Stead ἦτο ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ Commercial Câble Cie ἐν Λονδίνῳ, καὶ ὁ ἀνταποκριτὴς αὐτοῦ κ. Νόρμαν ἐν τῷ Νέῳ Βεστμίνστερ τοῦ Βαγκοῦβερ, δηλαδὴ εἰς ἀπόστασιν 7,000 περίπου μιλλίων. Ἡ τηλεγραφικὴ γραμμὴ ἀπετελεῖτο ἐξ 140 μιλλίων γηΐνου σύρματος, ἀπὸ Λονδίνου ἄχρι Οὐεστῶνος: ἐκ 329 μιλλίων καλωδίου, ἀπὸ Οὐεστῶνος ἄχρι Οὐχτερβίλλης τῆς Ἰρλανδίας: ἐκ 2750 μιλ. ἀτλαντικοῦ καλωδίου, ἀπὸ Οὐατερβίλλης ἄχρι Κάνσου τῆς Νέας Σκωτίας: καὶ ἐκ 4400 μιλλίων γηΐνου σύρματος, ἀπὸ Κάνσου μέχρι Νέου Βεστμίνστερ τοῦ Βαγκοῦβερ. Αἱ εἰς τὰς ἐρωτήσεις τοῦ κ. Stead ἀπαιτήσεις ἔφθανον ἐντὸς 4 λεπτῶν, ἡ δὲ μεταξὺ τῶν δύο σταθμῶν διαφορὰ τοῦ χρόνου ἦτο 8 περίπου ὡρῶν. Ἡ συνδιάλεξις διήρκεσε τρεῖς ὥρας περίπου, εἶτα διεκόπη ὑπὸ θυέλλης ἐπισκηψάσης ἐν ταῖς μεταξὺ Οὐϊνιπέγης καὶ τῶν Βραχωδῶν Ὀρέων χώραις. Καὶ ὅμως αἱ ἐπελθοῦσαι βλάβαι ἐδιορθώθησαν ταχέως καὶ ἡ συνδιάλεξις ἐπανελήφθη.

Ἐν παραστάσει πνευματισμοῦ:

Ὁ πνευματιστὴς προστάσσει τὸν κύνα αὐτοῦ νὰ κοιμηθῇ τώρα καὶ πρωΐ-πρωΐ νὰ ἐξυπνήσῃ διὰ νὰ κάμῃ τὴν σοκολάταν τοῦ κυρίου του.

Ὁ κύων κατακλίνεται καὶ λαμβάνει τὴν οὐρὰν αὐτοῦ μεταξὺ τῶν προσθίων ποδῶν.

— Τί κάνει τώρα; ἐρωτᾷ εἷς τῶν θεατῶν.

— Δένει κόμπο 'ς τὴν οὐρά του γιὰ νὰ μὴν ξεχάσῃ τὴν παραγγελίαν μου, ἀπαντᾷ ὁ πνευματιστής.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888—1286

Digitized by Google

'Αριθ. 639 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΕ'. | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. | 27 Μαρτίου 1888

FOREIGN PERIODICAL

ΕΚ ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΣΧΑΤΩΣ ΕΝ ΕΥΡΩΠΗι ΓΡΑΦΕΝΤΩΝ

Ὅτε ἡ ἅλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπέσβεσε σχεδὸν ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς γῆς τὸν Ἑλληνισμόν, ἡ Εὐρώπη δὲν ἠδύνατο μὲν νὰ μὴ θαυμάσῃ τὸ ἡρωϊκὸν τέλος τοῦ μεγαλομάρτυρος Αὐτοκράτορος καὶ τῶν συναγωνιστῶν αὐτοῦ, ἀλλ' οὔτε πρὸς τὸν Λεωνίδαν τὸν παρέβαλε, διὰ τὸν ἁπλοῦν λόγον ὅτι ὀλίγον ἤξευρε τίς ἦν ὁ Λεωνίδας, οὔτε ὅσον ἔδει ὑπὸ τοῦ μεγάλου συμβάντος συνεκινήθη, διότι καὶ αὐτὴ πρὸ αἰώνων ἦν θέατρον ἀδιακόπων ἀναστατώσεων λαῶν, εἰσβολῶν καὶ καταστροφῶν.

Οἱ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως φυγάδες τότε πρῶτοι σχεδὸν τῇ ἐδίδαξαν τὰ περὶ τῆς μεγάλης ἡμῶν ἀρχαιότητος, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἡ γενικὴ προσοχὴ ἐστράφη πρὸς τ' ἀριστουργήματα τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος· ἀλλὰ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ παραγαγόντος αὐτὰ λαοῦ παρενέπιπτον δεκαπέντε ἑκατονταετηρίδες καὶ πᾶσα ἡ Ρωμαϊκὴ ἱστορία, ὥστε παράδοξον δὲν εἶναι ὅτι, ἐν ᾧ ἐκεῖνα ἐθαυμάζοντο, οὗτος ἐντελῶς ἠγνοεῖτο ὡς ὑπάρχων καὶ ζῶν. Καὶ ἀφ' οὗ δ' ἡ Εὐρώπη, πολιτικὴν λαβοῦσα σύστασιν, ἔστρεφε τὸ βλέμμα καὶ πρὸς τὴν ἀνατολήν, ὀλίγον ἐμερίμνα περὶ τοῦ τίς ἦν ἡ καταγωγὴ τῶν ἐκεῖ ὑποδούλων λαῶν.

Ἀλλ' ὅ,τι τὰ ἔθνη ἠγνόουν καὶ ὀλίγον ἐνδιεφέροντο τότε νὰ μάθωσιν, ἀνέλαβεν αὐτὴ ἡ Ἑλλὰς νὰ τοῖς διδάξῃ διὰ τῆς στεντορίας σάλπιγγος τῆς μεγάλης αὐτῆς ἐπαναστάσεως. Ὅσοι εἶδον τὸν ἐνθουσιώδη πατριωτισμόν, τὰς ἀνυπολογίστους θυσίας, τὰ κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν κατορθώματα τῶν εὐγενῶς ἀγωνιζομένων, ἐπεκρότησαν ἀνευφημοῦντες τοὺς ἀπογόνους τῶν Μαραθωνομάχων, καὶ τὴν ἀνάστασιν αὐτῶν μετ' ἀγαλλιάσεως ἀσπαζόμενοι.

Καὶ ὑπῆρξε μὲν καὶ τότε ψυχρός τις ἀρχαιοδίφης, θελήσας, ἵνα τι καινὸν εἴπῃ, ν' ἀμφισβητήσῃ τὴν καταγωγὴν τῶν ἀγωνιζομένων Ἑλλήνων· ἀλλ' ὑπὸ πάντων τῶν ἐμβριθῶν ἐρευνητῶν ἠλέγχθη ἐπ' ἀκρισίᾳ, καὶ μετ' οὐ πολὺ οἱ διϊσχυρισμοὶ αὐτοῦ παρήχησαν καὶ ἐλησμονήθησαν. Ἀλλ' ἀφ' ὅτου ἔληξεν ὁ ἀγών, καὶ ἡ Ἑλλὰς κατέλαβε θέσιν μεταξὺ τῶν ἀνεξαρτήτων χωρῶν, ἔκτοτε ἤρχισε φθίνουσα καὶ ἡ ὑπὲρ αὐτῆς γενικὴ συγκίνησις, καὶ ἀδιαφορία βαθμηδὸν διεδέχθη αὐτήν, εἰς ὃ συνετέλεσαν καὶ διάφορα σφάλματα οὐχὶ πάντοτε δικαίως αὐτῇ προσαφθέντα.

Ἀλλ' οὐχ ἧττον ἀπό τινος χρόνου ἄρχονται πάλιν, ἐν Γερμανίᾳ πρὸ πάντων, ἀλλὰ καὶ ἀλλαχοῦ ἀναφαινόμενα συμπτώματα συμπαθείας αἰσθημάτων πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ὧν τινα θέλω νὰ καταδείξω, φρονῶν ὅτι ἡμῖν ἔστι νὰ δικαιολογήσωμεν αὐτὰ καὶ νὰ τὰ καλλιεργήσωμεν.

Τὸ πρῶτον ἐστὶν αἱ πρὸ διετίας ἐν Βερολίνῳ ἐκδοθεῖσαι, καὶ φιλελληνισμοῦ συγχρόνως καὶ εὐφυΐας ἀπαστράπτουσαι «Ἐαριναὶ ἡμέραι ἐν Ἑλλάδι» τοῦ Ἐδουάρδου Ἔγγελ. Περὶ αὐτῆς οὐδὲν περαιτέρω λέγω, καθ' ὅσον ἡ Ἑλληνικὴ δημοσιογραφία κατ' ἀξίαν αὐτὴν ἐκτιμήσασα, τὴν κατέστησε γνωστὴν ἐν Ἑλλάδι, καὶ ἀκριβὴς μετάφρασις, ἣν ἠξεύρω παρασκευαζομένην, ἐλπίζω ὅτι θέλει παρέξει πᾶσι τὴν εὐχαρίστησιν τῆς ἀναγνώσεως τοῦ ἀξιολόγου καὶ διασκεδαστικωτάτου τούτου βιβλίου.

Ὀλίγον μετὰ τοῦτο ἐδημοσιεύθη ἄλλο σύγγραμμα ὅμοιον ἐκείνῳ ὡς πρὸς τὸν σκοπὸν καὶ τὴν ὕλην, εἰς ὃ θέλω ὀλίγον ἐνδιατρίψει, διότι δὲν ἔγινεν εἰσέτι δεόντως καὶ ἀναλόγως τῆς ἀξίας του γνωστὸν παρ' ἡμῖν. Καὶ τοῦτο ἐστὶ περιήγησις ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, ἣν ὀλίγον πρὸ τοῦ Κ. Ἔγγελ ἐπεχείρησεν, ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς περίπου οἰωνούς, ὁ ἐξ Ἄλλης Κ. Hans Müller, νέος πεπαιδευμένος καὶ ἐντραφεὶς ἐν τοῖς ἀριστουργήμασι τῆς ἀρχαίας φιλολογίας, καὶ ἐξέδωκε μετὰ ταῦτα, ἐπιγράψας αὐτὴν «Ἑλληνικὰς ὁδοιπορίας καὶ μελέτας».

Ὑπὸ τῶν ἑλληνικῶν ἀριστουργημάτων τῆς τέχνης καὶ διανοίας ἐνθουσιῶν ὁ συγγραφεύς, ἠθέλησε νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν χώραν ἔνθα ταῦτα παρήχθησαν.

Ἀφελής, ἄνευ ἀξιώσεων, περιέρχεται τὴν χώραν, ἀναστρέφεται μετὰ τοῦ λαοῦ, ἵνα γνωρίσῃ αὐτὸν καὶ τὸν χαρακτῆρά του, ἵνα ἀφηγηθῇ τὴν ἀλήθειαν, ὅπερ πάντοτε πράττει ἀπροκαταλήπτως. Ἀλλὰ καὶ αὗται αἱ ἐλάχισται

Digitized by Google

αὐτοῦ παρατηρήσεις, αἵτινες διαφεύγουσιν ἄλλους ἀδιαφόρους, μαρτυροῦσι περὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος μεθ' οὗ ὁ νέος περιηγητὴς σπουδάζει τὴν χώραν. «Εἰς τὰς ὁδοὺς τῶν Ἀθηνῶν, παρατηρεῖ που, ἐπικρατεῖ μεγάλη ζωηρότης καὶ πολλαὶ κραυγαὶ ἀντηχοῦσιν. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ μεγίστου ἐκτραχηλισμοῦ τοῦ ὄχλου, ποτὲ δὲν συμβαίνουσιν ἐκεῖ σκηναὶ ἀπρεποῦς ἀγροικίας, οἵας πολλάκις βλέπομεν παρ' ἡμῖν δυστυχῶς ἐπὶ τῶν συρροῶν. Ἐνταῦθα (ἐν Ἀθήναις) πάντες φέρονται εὐπρεπῶς καὶ εὐπροσηγόρως, καὶ βαδίζουσι παρ' ἀλλήλους μετά τινος εὐγενοῦς σχεδὸν ἀξιοπρεπείας, ἥτις ἐστὶν ἔμφυτος εἰς τοὺς Ἕλληνας, καὶ οὐδόλως ἐστὶ δυσχερὴς ἡ θέσις τῶν μεταξὺ αὐτῶν περιφερομένων ἀστυνομικῶν κλητήρων».

Ἀπόδειξιν δὲ τῆς φιλοδικαίου του διαθέσεως παρέχει καὶ ὁ θαυμασμός του πρὸς τὸν «ἀκάματον εὑρέτην τῶν λειψάνων τῆς Τρωάδος καὶ τῶν Μυκηνῶν», τὸν Δόκτορα Σχλεῖμαννν, καθ' οὗ δὲν συνασπίζεται μετά τινων τῶν συμπατριωτῶν του, μεσαιωνικὰ κηρύττων κακοτεχνήματα τὰ ἐξαίσια εὑρήματα, τὰ κατὰ πάντων πλέον τὴν ἀναγνώρισιν διανοίξαντα ἡμῖν τὰς πύλας τῆς Ὁμηρικῆς ἀρχαιότητος.

Ἀπερχόμενος ἐξ Ἀθηνῶν ἵνα περιέλθῃ διάφορα μέρη τῆς Ἑλλάδος ἔφιππος ἢ πεζὸς καὶ μόνος, τὸ πιστόλιόν του ἀφίνει κατ' οἶκον, διότι «τὰς φρικτὰς περὶ λῃστῶν ἱστορίας, ὧν ἄνευ οὐδεὶς ἐν Γερμανίᾳ νομίζει εὐπρεπὲς νὰ σκεφθῇ περὶ ὁδοιπορίας εἰς τὴν Ἑλλάδα», θεωρεῖ ὅλως ἀνυποστάτους, καὶ τὸ πιστόλιον τῷ φαίνεται ὀχληρὸν καὶ περιττὸν βάρος.

Ἀλλὰ παραπονεῖται κατ' ἄλλου βάρους, οὐχ ἧττον ὀχληροῦ, ἀναποφεύκτου ὅμως τούτου, ὃ ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ, τοῦ τῶν νομισμάτων, συνισταμένων σχεδὸν ἀποκλειστικῶς εἰς δεκάρας καὶ εἰς πεντάρας. Ἡ ἐπὶ τούτῳ δυσαρέσκεια ὁδοιπόρου Γερμανοῦ δὲν εἶναι παράδοξος, διότι ἐν τῇ πατρίδι του πᾶσαι τῆς νομισματικῆς μονάδος αἱ ὑποδιαιρέσεις δὲν κόπτονται ἐκ χαλκοῦ, ἀλλ' ἐκ νικελίου ἢ ψευδαργύρου καί, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, ἄνευ μείζονος δαπάνης, ἀποφεύγουσι τὸ ἐλάττωμα ὃ εἶχε τὸ Λυκούργειον νόμισμα, ἀπαιτοῦν ὅλην ἅμαξαν πρὸς μεταφορὰν μιᾶς μνᾶς. Τὸ κατ' ἐμὲ ἐδύνατο ἴσως καὶ δι' ἄλλο τι νὰ μᾶς κατακρίνῃ, ἂν τὸ εἶχε παρατηρήσει, ὅτι ἐν ᾧ τὰ χαλκία ταῦτα φέρουσιν ἐπὶ τῆς μιᾶς ὄψεως λίαν εὐαναγνώστως γεγραμμένας τὰς λέξεις ΟΒΟΛΟΣ, ΔΙΩΒΟΛΟΝ, ἤτοι τὰς εὐγενεῖς ἀρχαίας ἐπωνυμίας, ἃς καὶ οἱ ἀδελφοὶ Ἑπτανήσιοι εἶχον διατηρήσει ἢ καθιερώσει ἐπὶ τῆς Ἀγγλοκρατίας, παρ' ἡμῖν πάντες, καὶ αὐταὶ αἱ τὴν ἐπιχάραξιν τῶν κλασικῶν ἐκείνων λέξεων διατάξασαι ἢ ἐγκρίνασαι ἀρχαὶ λέγουσι καὶ γράφουσι πανταχοῦ καὶ πάντοτε τὰ κακόηχα καὶ βάναυσα *πεντάρα* καὶ *δεκάρα*.

Οὐχὶ δὲ μόνον λῃστὰς οὐδαμοῦ ἀπήντησε, καὶ ἤκουσε τὸν λαὸν ἐγκαυχώμενον διὰ τοῦτο, ἀλλ' ὁμολογεῖ καὶ ὅτι, πλὴν ἅπαξ, ὅτε ἁμαξηλάτης τις ἀπήτησε καὶ ἔλαβε παρ' αὐτοῦ πλείονα τοῦ δέοντος, εἰς πάσας τὰς λοιπὰς σχέσεις εὗρεν ὅτι εἰς τὰς τάξεις τοῦ λαοῦ «ἐπικρατεῖ ἐν Ἑλλάδι περισσοτέρα τιμιότης ἢ εἰς πολλὰς ἄλλας χώρας, καὶ συνεχέστατα, ἂν τῷ συνέπιπτεν, ἀπατηθείς, νὰ πληρώσῃ πλείονα τῶν ὅσα ὤφειλεν, ὁ λαμβάνων τῷ κατεδείκνυε τὴν ἀπάτην του, καὶ τῷ ἐπέστρεφε τὰ περιπλέον».

Ἐνθουσιωδῶς δέ, ὡς καὶ ὁ κ. Ἔγγελ, ἐξαίρει τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ τὴν ἐξαιρετικὴν φιλοξενίαν. «Πολλάκις, διηγεῖται, ἐπὶ τῶν ὁδοιποριῶν του οἱ δόντες αὐτῷ κατάλυμα καὶ τροφήν, ἂν καὶ τοῖς ἦτον ἐντελῶς ἄγνωστος, οὐδὲν ἠθέλησαν νὰ δεχθῶσιν εἰς ἀντιμισθίαν, διότι καὶ σήμερον ἔτι οἱ Ἕλληνες τὸν παρ' αὐτοῖς ἐξ ἀλλοτρίας ἐπιδημοῦντα θεωροῦσι, κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔθιμον καὶ τὴν ἀρχαίαν ἔννοιαν, ὡς *ξένον* τῆς χώρας.

Δὲν τῷ ὑπαγορεύονται δὲ ταῦτα ἐξ ἁπλῆς προλήψεως φιλελληνικῆς, διότι δὲν διστάζει νὰ ὁμολογήσῃ καὶ εἴ τι νομίζει κατακριτέον. Οὕτως ἐπὶ τῆς πρώτης ἀφίξεώς του εἰς λιμένα ἑλληνικόν, κινδυνεύων ὑπὸ τὴν ὁρμὴν τῶν κυκλωσάντων καὶ διασπωμένων αὐτὸν λεμβούχων, εἰς ὧν τὰς ἀξιώσεις δὲν εἶχέ τι ν' ἀντιτάξῃ, φρονεῖ ὅτι περὶ τούτου ἠδύναντο καὶ ὤφειλον νὰ ὑπάρχωσί τινες λιμενικαὶ διατάξεις, καὶ ὡρισμέναι διατιμήσεις, ὡς ὑπάρχουσιν εἰς πάντας τοὺς σταθμοὺς τῆς Εὐρώπης.

Ἡ οἰκτρὰ δίαιτα τῶν ἐν ταῖς φυλακαῖς τοῦ Παλαμιδίου, οὓς ἐπεσκέφθη, προκαλεῖ τὸν ἔλεγχον αὐτοῦ κατὰ τῶν μὴ μεριμνώντων περὶ τῆς βελτιώσεως αὐτῶν. Σήμερον θὰ ἔχαιρεν ἂν ἔβλεπε τὸ πατριωτικὸν ἔργον τοῦ Κ. Συγγροῦ.

Καὶ ἡ ἔλλειψις δὲ ξενοδοχείων εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς χώρας τῷ ἐφαίνετο ἐπιλήψιμος, καὶ ἀναμιμνήσκει τὴν πρότασιν ἀρχαιοτέρου τινὸς περιηγητοῦ, τοῦ L. Staub, περὶ συστάσεως τοιούτων δι' ἑταιρίας, αὐτὴν ἐκείνην τὴν ἰδέαν ἣν φιλογενής τις ἐκ τῶν ἐσχάτως τὴν πατρίδα ἐπισκεφθέντων, ὁ Κ. Ἰωνίδης, συνέλαβεν ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ ἔχει ἤδη ὑπὸ μελέτην.

Ἄλλην δ' ἀφορμὴν μομφῆς τῷ δίδουσι τὰ δάση, ἃ ἔβλεπεν ἐπὶ τῆς ὁδοιπορίας του ἀμελούμενα, καταστρεφόμενα μάλιστα, τὰ μὲν ὑπὸ τῶν τραυμάτων ἃ ἐπιφέρουσιν εἰς τὰς πίτεις οἱ ὀρεγόμενοι ὀλίγης ῥητίνης, τὰ δὲ ὑπὸ τῶν παμφάγων αἰγῶν. Τὰς πυρκαϊὰς δ' ἀποσιωπᾷ, διότι εὐτυχῶς δὲν συνέπεσε νὰ γίνῃ καὶ τούτου τοῦ θεάματος μάρτυς.

Digitized by Google

Ὅ,τι δὲ πρὸ πάντων αὐστηρῶς ψέγει, ἐστὶν ἡ ἔλλειψις ἐκείνου «οὗ ἄνευ καὶ αὐτὸς ὁ κῆπος τοῦ παραδείσου θὰ ἦν πτωχός», ἡ ἔλλειψις τῶν ὁδῶν, τῆς πρώτης ταύτης συνθήκης πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ πρόοδον πάσης χώρας. Ἕλλην τις βουλευτής, μεθ' οὗ περὶ τούτων συνδιελέγετο, τῷ ὡμολόγησεν ὅτι πολλὰς ἔχει τὰς ἐλλείψεις ὁ τόπος, ἀλλ' ἡ κατασκευὴ τῶν ὁδῶν τῷ εἶπεν ὅτι πολλὰς ἀπαιτεῖ δαπάνας, οἱ δ' Ἕλληνες πρὸ παντὸς εἶχον ν' ἀνοικοδομήσωσι τὰς ἐκ τοῦ ἀγῶνος καταρρυείσας οἰκίας των. Ὁ συγγραφεὺς ὅμως δὲν πείθεται ἐκ τῶν λόγων τούτων, προκειμένου περὶ ἑνὸς τῶν μεγίστων τῆς Ἑλλάδος συμφερόντων, καὶ ἐρωτᾷ ἂν ἀπητοῦντο ἑξήκοντα ἔτη ἵνα αἱ οἰκίαι ἀνοικοδομηθῶσι, καὶ τὰ σπαταλώμενα εἰς φατριαστικὰς ἐνεργείας ἂν δὲν ἠδύναντο ἐνταῦθα μᾶλλον νὰ δαπανῶνται· προσπαρατηρεῖ δὲ καὶ ὅτι οἱ ὁμογενεῖς, οἵτινες *πολυτελέστατα* καὶ *πολυδαπανώτατα* ἀνεγείρουσιν οἰκοδομήματα ἐν Ἀθήναις, ὠφελιμώτερόν τι θὰ ἔπραττον ἂν ἀφιέρουν τὰ χρήματά των εἰς τὴν ὁδοποιΐαν· ἀλλὰ τοῦτο λέγει, διότι ἀγνοεῖ ὅτι δὲν ἦσαν οἱ ὁμογενεῖς οἵτινες πολυδάπανα καὶ πολυτελῆ ἀνήγειραν τὰ οἰκοδομήματα, διότι ὁ μὲν Σίνας ἐκ τοῦ ἑκατομμυρίου ὃ ἐδωρήσατο, ὥρισεν 600 χιλιάδας μόνον νὰ δαπανηθῶσιν εἰς τὴν οἰκοδομήν, 400 δὲ χιλιάδας εἰς τὸν προικισμὸν καὶ τὴν διατήρησιν τῆς Ἀκαδημίας, ὁ δὲ Εὐαγγέλης Ζάππας οὐ μόνον εἰς μαρμαρίνους κίονας καὶ Ἑρμᾶς δὲν ἠθέλησε νὰ δαπανήσῃ, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας ῥητῶς παρήγγειλε τὸ εὔστοχον σχέδιον, ὃ ἐκεῖνος εἶχε παραδεχθῆ, νὰ ἐκτελεσθῇ ἀφελέστατα, καὶ ἄνευ ματαίου κόσμου.

Καὶ τὴν σπάνιν δὲ τῶν σιδηροδρόμων κακίζει, τόσῳ μᾶλλον καθ' ὅσον ὅτε ὡδοιπόρει δὲν ὑπῆρχον τινὲς τῶν ἔκτοτε κατασταθέντων. Προστίθησι δὲ ὅτι μέχρις οὗ ὁ ἑλληνικὸς σιδηρόδρομος φθάσῃ νὰ συνδεθῇ μετὰ τῶν Εὐρωπαϊκῶν, ἡ Ἑλλὰς κατὰ ξηρὰν θέλει μένει ἀποκεκομμένη τοῦ πολιτισμοῦ. Ἐν ὅμως ἀγνοεῖ ταῦτα λέγων, ὅτι ἡ ἕνωσις αὕτη δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὸ πολὺ ἠδύνατο νὰ τὴν ἐρωτήσῃ ἂν ἔπραξεν ὅ,τι ἔδει ἵνα ἄρῃ ἐκ τοῦ μέσου τὰ προσκόμματα κατὰ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ ὑπερτάτου τούτου ἐθνικοῦ συμφέροντος.

Ἀλλὰ παρὰ τῷ λαῷ βλέπει τὰς ἀρετὰς ὑπερεχούσας τῶν ἐλαττωμάτων, ἅτινα, καὶ εἴ που ὑπάρχουσιν, ὀφείλονται κατ' αὐτὸν εἰς τὸ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐπιπολάζον στοιχεῖον τῶν ξένων καὶ τῶν τῆς ἀνωτέρας κοινωνίας, καθ' ὧν δείκνυται πολὺ αὐστηρότερος, ἀποδίδων αὐτοῖς τὰ ἐλαττώματα τοῦ φατριασμοῦ, τοῦ δόλου, τῆς δωροληψίας, καὶ ἐν ἄλλοις καὶ τῆς κατὰ τῶν Βαυαρῶν ἐκδηλωθείσης μισοξενίας, ἧς ὅμως οὐχὶ ἐπιτυχὲς προτείνει παράδειγμα, τὸ τῆς ἀποβολῆς τοῦ Λ. Ρόσς, παραγνωρισθέντων δῆθεν τῶν προτερημάτων καὶ τῆς μεγάλης αὐτοῦ ἱκανότητος. Ὁ Λ. Ρόσς, ἀρχαιολόγος εὐρείας παιδείας, καὶ ὑπὸ πάντων ἐκτιμώμενος ἐν Ἑλλάδι, ἦτον ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων ὅτε εὑρέθησαν ἐν Πειραιεῖ αἱ περίφημοι ἐπιγραφαὶ τῶν νεωρίων. Τὸ ὑπουργεῖον τῆς ἐκπαιδεύσεως τῷ ἀνέθηκε τότε ν' ἀντιγράψῃ αὐτάς, καὶ τῷ ἔδωκε πρὸς τοῦτο δίμηνον ἄδειαν ἀπὸ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἐπιλοίπων του καθηκόντων. Ὅτε δὲ πολὺ μετὰ παρέλευσιν τῶν δύο μηνῶν, ζητηθέντων αὐτῷ τέλος τῶν ἀντιγράφων, ἀπεκρίθη ὅτι δὲν τὰ εἶχε, διότι τὰ ἔπεμψεν εἰς Βερολῖνον, εἰς τὸν Κ. Bœckh, τότε τῷ ἔγινεν ἡ παρατήρησις ὅτι δὲν ἐδικαιοῦτο νὰ πράξῃ τοῦτο ἄνευ ἀδείας, διότι εἰς τὴν κυβέρνησιν ἐναπέκειτο νὰ τὰ πέμψῃ ἂν ἤθελε. Τὰς παρατηρήσεις ὅμως ταύτας μὴ δεχόμενος, παρῃτήθη, καὶ ὁ τότε ὑπουργός, ὁ μακαρίτης Ἰ. Ῥίζος, ἐδέχθη εὐθὺς τὴν παραίτησίν του, ἐν πλήρει δικαιώματι ἐνεργῶν.

Ἐνίοτε δὲ γίνεται ἠχὼ προλήψεών τινων τῶν περιστοιχιζόντων αὐτόν, ὡς ὅτε κατ' αὐτοὺς λέγει τὴν Βασίλισσαν Ἀμαλίαν *πονηράν*.

Ἀλλὰ ταῦτα πάντα δὲν ἐλαττοῦσι τὴν ἀγάπην τοῦ περιηγητοῦ πρὸς τοὺς Ἕλληνας. Ἐκληρονόμησαν, λέγει, τὰ πλεῖστα ἐξ αὐτῶν παρὰ τῶν προπατόρων των, οἵτινες ὅμως οὐχ ἧττον ἐδοξάσθησαν. Ὅπου ὑπάρχει πολὺ φῶς, δὲν δύναται νὰ λείπῃ σκιά. Καὶ ποῦ ὁ λαὸς ὁ ἄνευ οὐδενὸς ἐλαττώματος;

Ἀλλὰ δὲν περιορίζεται μόνον εἰς ταύτας τὰς μέχρι τινὸς κενὰς ἴσως παρηγορίας. Μετὰ μεγίστου ἐνθουσιασμοῦ ὁμιλεῖ περὶ τοῦ Μεσολογγίου, «οὗ ἡ ἡρωϊκὴ θυσία ἐστὶν ἐφάμιλλος τῶν ἐνδοξοτάτων κατορθωμάτων τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων.» Καὶ κατὰ τὴν 25 Μαρτίου προσέτι βαθέως συγκινεῖται ἐκ τῆς ὄψεως τοῦ ἐν Ἀθήναις λαοῦ, τοῦ μετὰ ζωηροτάτων αἰσθημάτων, ἀλλὰ καὶ ἐν ἄκρᾳ τάξει καὶ εὐκοσμίᾳ, τὴν ἀπελευθέρωσίν του πανηγυρίζοντος, καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα προλέγει ἄφευκτον αὐτῆς τὴν αὔξησιν, ἣν ὅμως προβλέπει δι' εἰρηνικῆς μᾶλλον ἀναπτύξεως ἢ δι' ἀσυνέτου πολέμου, «ὥστε ὀψέποτε ἂν φθάσῃ ἡ ὥρα τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν δούλων αὐτῶν ἀδελφῶν νὰ δύνανται νὰ προτείνωσιν ὑπὲρ τῆς ἰδίας αὐξήσεως οὐ μόνον τὰ ἱστορικὰ καὶ ἐθνικά, ἀλλὰ καὶ τὰ ἠθικὰ ἐν ταὐτῷ δικαιώματα».

Ὡς πρώτιστον δὲ γνώρισμα τῆς προόδου, τῆς μεῖζον μέλλον ὑποσχομένης, παρατίθησι τὴν ἀνάπτυξιν τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, τὴν ὕπαρξιν πανεπιστημίου, οὗ τὰς ἕδρας ἐπίσημοι πεπαιδευμένοι κατέχουσιν, ὡς καὶ τὴν πρόοδον

Digitized by Google

τῆς συγχρόνου φιλολογίας. Ἵνα δὲ κρίνῃ ἐν γνώσει περὶ αὐτῆς, ἐσπούδασε κατὰ βάθος τὴν νέαν ἑλληνικήν, καὶ γενναίως ἀντιστρατεύεται κατὰ τῶν διαφθειρόντων τὴν προφορὰν αὐτῆς ἐν τοῖς εὐρωπαϊκοῖς διδακτηρίοις, καὶ συνηγορεῖ πειστικώτατα ὑπὲρ τῆς ἀνάγκης καὶ τοῦ συμφέροντος τῆς ἐν τοῖς Γυμνασίοις ὑπερισχύσεως τῆς Ἑλληνικῆς ὑπὲρ τὴν Λατινικήν, καὶ τῆς ἐξακολουθήσεως τῆς διδασκαλίας ἐκείνης μέχρι τῆς σημερινῆς αὐτῆς φάσεως, ὅτε ὡς γλῶσσα ζῶσα καὶ τῆς ἀρχαίας διευκολύνει τὴν ἐκμάθησιν, καὶ εἰς τοὺς σπουδαστὰς πολλὰς δύναται νὰ παρέξῃ ὑλικὰς ὠφελείας.

Ἔγραψε δὲ καὶ ἰδιαιτέραν, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς ὑπερβολὰς παρεκβαίνουσαν, πραγματείαν περὶ τῆς σχέσεως τῆς σημερινῆς δημοτικῆς γλώσσης τῶν Ἑλλήνων μετὰ τῶν ῥωμανικῶν γλωσσῶν, αἵτινες ὑποτίθενται κατὰ τὸν μεσαιῶνα συντελέσασαι εἰς τὴν μόρφωσιν ἢ μᾶλλον τὴν διαφθορὰν αὐτῆς.

Πρὸ πάντων ὅμως ἐπεδόθη εἰς ἔμμετρον μετάφρασιν πολλῶν τῶν προϊόντων τῆς νεοελληνικῆς ποιήσεως, καὶ τὸ δεύτερον μέρος τοῦ συγγράμματός του περιλαμβάνει τὴν «Δοξαπατρῆ» τοῦ Βερναρδάκη, τὸ «Στόμιον τῆς Πρεβέζης» τοῦ Ζαλοκώστα, τὸν «Πύργον τῆς Πέτρας» τοῦ Ὀρφανίδου, καὶ διάφορα λυρικά, εἰς ὡραίους στίχους μεταγλωττισθέντα, πιστοὺς εἴς τε τὴν ἔννοιαν καὶ εἰς τὴν προσῳδίαν τῶν πρωτοτύπων.

Συγχρόνως δὲ τούτῳ γράφει περὶ Ἑλλάδος καὶ ἕτερος Μύλλερ (ὁ Η. C.), σοφὸς καθηγητὴς ἐν Ἀμστελοδάμῳ, ὅστις ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ Ἔγγελ ἰδίως ὁρμηθείς, ἀνεπέτασε τὴν σημαίαν τῆς ἐν τοῖς Εὐρωπαϊκοῖς διδακτηρίοις ἀντικαταστάσεως τῆς σολοίκου Ἐρασμιανῆς προφορᾶς διὰ τῆς γνησίας Ἑλληνικῆς, καὶ εἰς πολεμικὴν ἀπεδύθη ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, καὶ ἄλλους εὑρὼν συνεργάτας καὶ ὀπαδούς, ἀπεφάσισε τὴν εἰσαγωγὴν τῶν ἀρχῶν, ὧν ἀναγνωρίζει τὴν ὀρθότητα, εἰς τὸ ἐκπαιδευτήριον ὃ διευθύνει, ὥστε πᾶσα ἐλπὶς ἤδη ὑπάρχει ὅτι ἐν αὐτῇ ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ, ἔνθα ὁ ἰδιότροπος ἀστεϊσμὸς ἑνὸς σοφοῦ φιλολόγου διέστρεψε διὰ πᾶσαν τὴν Εὐρώπην καὶ διέφθειρεν εἰς ἀνυπόφορον κακοφωνίαν τὴν ὡραιοτέραν καὶ μελῳδικωτέραν γλῶσσαν τῆς ἀρχαιότητος, θέλει δι' ἄλλου φιλολόγου, σπουδαίως εἰς τὸ ζήτημα ἐμβαθύναντος, ἐπέλθει ἡ ἐπανόρθωσις, καὶ δὲν θέλει βραδύνει νὰ γίνῃ πανταχοῦ ἀσπαστή.

Ὡς δ' ὁ Hans Müller, ἠσχολήθη καὶ ὁ ἐν Οὐγγαρίᾳ ποιητὴς Gesry von Schulne εἰς μεταφράσεις ἐμμέτρους διαφόρων νεοελληνικῶν ποιημάτων, καὶ συνεξέδωκεν ἤδη τινὰ ἐξ αὐτῶν ἐν Πρεσβούργῃ μετὰ καὶ ἄλλων μεταφράσεων τοῦ Boltz καὶ τοῦ Geibel, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Ἄνθη ξένων χωρῶν» (Fremdländische Blumen).

Ἄλλος τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐπισκεφθείς, ἀλλ' ὑπὸ ἄλλην, ὅλως πρακτικὴν ἔποψιν αὐτὴν ἐξετάσας, ἐστὶν ὁ Ἄγγλος Charles Cheston, μέλος τῆς Ὀξωνίας Ἀκαδημίας.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὡς πατρίδα τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ὑψηλοῦ κατεσπευσμένον καὶ παροδικὸν μόνον ῥίπτει βλέμμα, πεποιθὼς περὶ τῆς ἀσιανῆς προελεύσεως τῶν Ἑλλήνων καὶ τῆς Ἀσσυριανῆς καταγωγῆς τῆς τέχνης αὐτῶν, ὡς ἀπόδειξιν δὲ τῆς ἀξιολογότητος τοῦ Ὁμήρου καὶ τῆς ἐντυπώσεως ἣν ἐξακολουθεῖ ἐξασκῶν ἀναφέρει ὅτι δύο πολιτευόμενοι Ἄγγλοι, ἀρχηγοὶ τῶν δύο ἀντιθέτων πολιτικῶν μερίδων, ἠσχολήθησαν περὶ τὴν μετάφρασίν του. Γινώσκων ὅτι νοήμονες πατέρες σπανίως ἔχουσι νοήμονα τέκνα, δὲν ἀρνεῖται ὅτι οἱ νῦν Ἕλληνες ἀπώλεσαν τὴν νοημοσύνην καὶ τὸ μεγαλεῖον τῶν πατέρων των, οὐδ' εἰσὶν ἄξιοι τῶν ποιητικῶς περιγραφομένων ὑπὸ τοῦ Βύρωνος· ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου ὁ ἀφορῶν εἰς τοὺς ἀγῶνας αὐτῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας των κλίνει εἰς τὸ νὰ τείνῃ αὐτοῖς χεῖρα συμπαθείας. Ἀλλὰ πρὸ πάντων διὰ τοὺς ὑπάρχοντας ἢ δυναμένους νὰ ὑπάρξωσι πόρους της καὶ ὑπὸ ἐμπορικὴν ἔποψιν ἐστὶν ἡ Ἑλλὰς ἀξία τῆς προσοχῆς τῆς Ἀγγλίας.

Αἱ Βοιωτικαὶ πεδιάδες κρίνονται ὑπὸ τοῦ συγγραφέως πλουσιώταται, μάλιστα ἂν ἀποξηρανθῶσιν, ἡ θεσσαλικὴ δεκτικὴ μυριάδων ἀποίκων. Καὶ αὐτὸς δέ, ὡς εἰκός, θεωρεῖ ὡς μίαν τῶν πρώτων ἀναγκῶν τὸν σιδηροδρομικὸν σύνδεσμον τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς Εὐρώπης, καὶ λέγει μάλιστα ὅτι καὶ συνεννοήσεις ἤδη γίνονται μετ' ἐκείνων, οἵτινες δύνανται νὰ ἐπιχειρήσωσι τὰς τοιαύτας σιδηροδρομικὰς γραμμάς, οὐχὶ ὅμως ἂν καὶ μετ' ἐκείνων οἵτινες δύνανται καὶ θέλουν νὰ τὰς παρακωλύσωσι.

Ὡς δὲ καὶ ὁ Staub καὶ ὁ Müller, μνημονεύει τῆς ἀνάγκης ξενοδοχείων, καὶ φρονεῖ ὅτι εἰς χώραν ὡραιοτέραν τῆς Ἰταλίας, καὶ *ἐπίσης ἱστορικὴν (!)* ὡς ἐκείνην, πολλὰ χρήσιμα καὶ προσοδοφόρα ἠδύναντο νὰ γίνωσιν, ἂν δὲν ἔλειπεν ἡ νοημοσύνη καὶ ἡ ἱκανότης.

Περὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ χαρακτῆρος ὁμιλῶν, δικαίως καθάπτεται τοῦ ἀσυστόλου Ἀβούτ, οὗ τὴν καταφορὰν ὑποθέτει ὅτι ἴσως δικαιολογεῖ ἀτομικόν τι παράπονον ὃ πιθανῶς εἶχε κατὰ τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Κ. Cheston δὲν θὰ ἐνόμιζε τοῦτο ἂν ἤξευρεν ὅτι ἑλληνική τις οἰκογένεια, παρ' ᾗ παιδαγωγὸς ἦν ἡ μήτηρ τοῦ Ἀβούτ, ἐδέχετο αὐτὸν φιλοφρόνως, ὡς μαθητὴν τῆς Γαλλικῆς σχολῆς, καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὴν κοινωνίαν, εὐγενέστατα πρὸς αὐτὸν προσενεχθεῖσαν· αὐτὸς δ' ἅμα ἐπέστρεψεν εἰς Γαλλίαν,

Digitized by Google

έσπευσε νὰ γράψῃ τὰ δύο του πρῶτα μυθιστορήματα, ἐν οἷς ὡς εὐφυΐαν ἐξελάμβανε τὴν συκοφαντίαν.

Ὁ συγγραφεὺς ἐξ ἐναντίας ἀποδίδωσι πᾶσαν δικαιοσύνην εἰς τὸν χαρακτῆρα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, καὶ ὡς ὁ Μύλλερ καὶ ὁ Ἔγγελ ἐπαινεῖ τὴν ἐξαίρετον φιλοξενίαν αὐτοῦ, καὶ θαυμάζει τὸ ἐπικρατοῦν παρὰ τῷ λαῷ πνεῦμα ἰσότητος, εἰς ὅ, συγχέων τὰ μὴ συνεχόμενα, ἀποδίδει τὴν ἔλλειψιν πειθαρχίας, καὶ ἐκ ταύτης τῶν ὑπουργείων τὰς συνεχεῖς ἀλλαγάς (!).

Πρὸς τὰς Ἑλληνίδας, τοὐλάχιστον πρὸς τὴν καλλονὴν αὐτῶν, ὀλίγον εἶναι ἐπιεικής. Οὐδεμίαν εὗρεν ἀξίαν νὰ κληθῇ τῆς Ἀσπασίας ἀπόγονος. Καὶ τὴν ὄρχησιν δὲ τοῦ λαοῦ, τὸν *συρτὸν* ἢ τὴν *τράτταν*, εἰ καὶ ὑποπτεύει ἐν αὐτῇ ἄμεσον ἀπόγονον τῆς πυρρίχης, εὑρίσκει ὅλως μονότονον, ὡς καὶ τὴν πεποίθησιν ἐκφράζει ὅτι τὸ πνεῦμα τῆς μουσικῆς διὰ παντὸς ἐδραπέτευσεν ἀπὸ τόπου ἐν ᾧ ἡ ὄρχησις καὶ τὸ ᾆσμα οὐδεμίαν ἔχουσι μελῳδίαν.

Ἀλλ' ἀπὸ τῶν κρίσεων τούτων, αἵτινες εὐνόητοι εἰσὶν εἰς τὸ στόμα ἢ τὸν κάλαμον ἀνθρώπου τραφέντος εἰς τὸν *δῖνον* ἢ *στρόβιλον* (βάλς) καὶ εἰς τὰ ᾄσματα τῶν μελοδραμάτων, μεταβαίνει ἀμέσως εἰς τὸ πολὺ οἰκειότερον αὐτῷ θέμα, καὶ ὁμιλεῖ περὶ τῆς γονιμότητος τῆς γῆς, ἣν ὅμως ἐλαττοῖ ἡ ἔλλειψις καλλιεργείας, περὶ τῆς μικρᾶς ἀναπτύξεως τῆς βιομηχανίας, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ περὶ τῆς ἐλλείψεως τῆς παντελοῦς πενίας, ἢ τοὐλάχιστον τῆς σπάνιος τῆς ἐπαιτείας ἐν Ἑλλάδι, ἣν ἀποδίδωσι μέρος μὲν εἰς τὴν ὑπερηφάνειαν ἥτις ἐνυπάρχει εἰς τὸν ἐθνικὸν χαρακτῆρα, μέρος δὲ εἰς τὴν ἐντὸς ὁρίων ἰσορροπίαν τῶν περιουσιῶν, εἰς ἣν δίκαιον νὰ προστεθῇ καὶ τὸ ὀλιγαρκὲς τοῦ λαοῦ, ὃ ἀναγνωρίζει.

Κυρίως δὲ τὸν ἀσχολεῖ ἡ οἰκονομικὴ τῆς χώρας διαχείρισις καὶ κατάστασις, περὶ ἧς λεπτομερεστάτας ἐπορίσθη πληροφορίας ἔκ τε ἰδίων ἐρευνῶν καὶ ἐξ ἐπισήμων ἐγγράφων τῶν Ἀγγλικῶν προξενείων καὶ τῶν Ἑλληνικῶν ἀρχῶν. Καί τοι δ' ἀποδοκιμάζων, ἐκ τῶν ὑστέρων, ὡς λέγει, τὴν ἀπόπειραν τῆς ἄρσεως τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, ἐστὶν ἐν γένει εἰς τὰ συμπεράσματά του λίαν αἰσιόδοξος, καὶ φρονεῖ ὅτι ἄνευ τῆς πολυδαπάνου καὶ ματαίας ἀποβάσεως ἐπιστρατείας, ἡ Ἑλλὰς θὰ διετέλει εἰς ἀνθηρὰν οἰκονομικὴν κατάστασιν, καὶ δὲν θὰ ἠναγκάζετο νὰ νομοθετήσῃ αὔξησιν φόρων, ἣν ὅμως αὐτὸς οὐδόλως ἀποδοκιμάζει, ὑπολογίζων ὅτι δὲν ὑπερβαίνει τὰς οἰκονομικὰς δυνάμεις τῶν φορολογουμένων. Ἐξαίρει δὲ μετ' ἐπαίνων τὴν πρόθεσιν τῆς κυβερνήσεως, καὶ ἔτι μᾶλλον τὸ αἴσθημα τιμῆς τοῦ λαοῦ, προτιμήσαντος ἀδιστάκτως νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὴν θυσίαν ταύτην, ὅσον μεγάλη καὶ ἂν ᾖ, παρὰ νὰ παραβῇ τὰς ὑποχρεώσεις του πρὸς τοὺς δανειστάς του.

Καὶ εἰς τὰ καθέκαστα δὲ χωρῶν, ἀπαριθμεῖ τῶν πλείστων, ἐμπορικῶν μάλιστα, πόλεων τῆς Ἑλλάδος τὰς προφανεστάτας προόδους. Ἀλλὰ περὶ τοῦ Πειραιῶς, ἀφ' οὗ ἄρχεται, λέγει ὅτι, πλὴν τοῦ χρώματος τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς θαλάσσης του, οὐδὲν ἔχει σήμερον τὸ ἀναπολοῦν τὸν λιμένα τῶν ἐνδόξων ἡμερῶν τῶν Ἀθηνῶν, σήμερον ὅτε παριστᾷ εἰς τὴν ὄψιν οὐδὲν ἢ ρυπαρῶν ἐργαστηρίων σειράς, εἰς ἃς ἀναστρέφονται ναῦται ἐκ παντοίων χωρῶν. Τοῦτο μᾶς φέρει εἰς τὴν μνήμην ὅτι ὅτε, ἡ πρωτεύουσα μετετέθη εἰς Ἀθήνας, εἶχε γίνει ἡ πρότασις, πᾶσαι αἱ ἐπὶ τῇ προκυμαίας οἰκίαι, ἀπὸ τοῦ ἑνὸς πέρατος εἰς τὸ ἕτερον τοῦ λιμένος, νὰ ἔχωσιν ὑποχρεωτικῶς ἐπ' αὐτοῦ ὑποστύλους στοάς, ὧν τὸ πλάτος νὰ χαρισθῇ εἰς τοὺς ἰδιοκτήτας ὑπὸ τοῦ δήμου μετὰ τῆς ἀδείας τοῦ νὰ κτίσωσιν, ἂν θέλωσι, καὶ ἀνώγαιον ἐπὶ τῆς στοᾶς. Ἡ πρότασις ἐνεκρίθη, ἡ διαταγὴ ἐδόθη, καὶ ἂν ἐξετελεῖτο, ὁ λιμὴν τοῦ Πειραιῶς θὰ ἦν ἴσως ὁ ὡραιότερος πάντων τῶν ἐν τῇ Μεσογείῳ. Ἀλλὰ... ὡς τόσαι ἄλλαι, δὲν ἐξετελέσθη!

Νομίζομεν ὅμως ὅτι ὁ Κ. Cheston, ἀντὶ νὰ παραβάλῃ τὸν Πειραιᾶ πρὸς τὸν ἐπὶ τοῦ Περικλέους, ἐδύνατο καταλληλότερον νὰ λάβῃ ἄλλον προχειρότερον ὅρον συγκρίσεως, τὸν τῆς καταστάσεως, εἰς ἣν ἐγὼ αὐτὸς τὸν εἶδον ὅτε αἱ Ἀθῆναι ἐγένοντο τοῦ νέου βασιλείου πρωτεύουσα. Τότε οἱ κάτοικοι τοῦ Πειραιῶς συνεποσοῦντο εἰς ἕνα μόνον, Ὀθωμανὸν τελωνοφύλακα τοῦτον, κατέχοντα τὴν μόνην καλύβην ἥτις κατέρρεε παρὰ τὴν ἀκτήν, καὶ σπανίως, ἴσως ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος, εἰσέπλεεν εἰς αὐτὸν ἓν τρεχαντήριον, ἐν ᾧ ὅπως δήποτε σήμερον ἔχει περὶ τὰς τριάκοντα χιλιάδας κατοίκων, καὶ κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Κ. Cheston καταπλέουσιν εἰς αὐτὸν κατ' ἔτος περὶ τὰ 7500 πλοῖα μικρὰ καὶ μεγάλα.

Καὶ ἐκεῖνο δὲ δὲν εἶναι ὀρθόν, ὅτι ἂν ὁ Βασιλεὺς Ὄθων ἐπανήρχετο σήμερον εἰς τὰς Ἀθήνας, δὲν θὰ τὰς ἀνεγνώριζε, διότι, ναὶ μὲν καθ' ἑκάστην αὐξάνει καὶ ὡραΐζεται, ἀλλ' ἦν ἤδη πόλις μεμορφωμένη καὶ προοδεύουσα ὅτε ὁ πρῶτος Βασιλεὺς τὴν κατέλιπεν.

Ἐν γένει δὲ καὶ ὁ Ἄγγλος οἰκονομολόγος τρέφει πρὸς τὴν Ἑλλάδα οὐχ ἧττον συμπαθεῖς διαθέσεις ἢ οἱ Γερμανοὶ φιλόλογοι, καὶ εὔχεται καὶ αὐτὸς εἰρήνην εἰς τὸν κόσμον καὶ φρόνησιν εἰς τοὺς Ἕλληνας, ἵνα ἐπιτύχωσιν εἰς τὰς δικαίας των προσδοκίας.

Ὅτε βλέπομεν ὅτι δὲν λησμονούμεθα ἐντελῶς ὑπὸ τῆς Εὐρώπης, καὶ ἡ κοινὴ προσοχὴ

Digitized by Google

στρέφεται καὶ πρὸς ἡμᾶς ἐνίοτε, καθῆκον ἡμῶν ἔσται νὰ προσπαθῶμεν νὰ δεικνυώμεθα ἄξιοι τῆς κοινῆς ἐπιδοκιμασίας.

Α. Ρ. Ραγκαβης.

ΤΟ ΒΟΤΑΝΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

ΙΗ'

Ἡ Γιαννοῦλα

Δημώδης παροιμία λέγει. «Τῶνα καρφὶ βγάζει τἄλλο». Ὅπως ἐκβληθῇ τελείως ἔρως τις ἀπὸ ἀνθρωπίνης καρδίας ἀνάγκη νὰ εἰσέλθῃ ἕτερος. Τοῦτο εἶχε συμβῇ καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ νεαροῦ ἀγρότου.

Πρὸ τεσσάρων πέντε μηνῶν, ὅτε τὸ τάγμα αὐτοῦ ἠδρευεν ἐν Χαλκίδι, συνήντησεν ἐκεῖ κατὰ τύχην νέαν χωρικήν, ἥτις εἶχεν ἔλθῃ μετὰ τῆς μητρὸς ὡς μάρτυς ποινικῆς δίκης ἐν τῇ συνόδῳ τοῦ κακουργοδικείου ἐκδικαζομένης. Χωρικοὶ δύο εἶχον συμπλακῇ ἐν τῷ ἀγρῷ καὶ ὁ ἕτερος πλήξας διὰ τῆς ἀξίνης τὸν ἀντίπαλον ἐπλήγωσε θανασίμως. Ἡ Γιαννοῦλα—οὕτως ἐκαλεῖτο ἡ χωρική—παρίστατο κατὰ τὴν ἔριδα καὶ ἐκλήθη ὅπως μαρτυρήσῃ κατὰ πόσον ὁ φονεὺς ἐνήργησεν ἀμυνόμενος κατὰ τοῦ ἐνόπλου ἀντιπάλου.

Ἦτο νεωτάτη, μόλις δεκαεπταέτις, ξανθὴ μᾶλλον ἢ καστανή, ἀνθηροτάτην ἔχουσα τὴν μορφὴν καὶ μικρὸν ἀλλ' εὐσταλὲς τὸ σῶμα. Ἐπὶ τοῦ συνόλου αὐτῆς ἦτο ἐπικεχυμένη φυσική τις χάρις, ἥτις καὶ ἐν τῷ δικαστηρίῳ πολλὴν ἐνεποίησεν αἴσθησιν. Καὶ οἱ δικασταὶ καὶ οἱ δικηγόροι ἔλεγον κατόπιν :

— Τί χαριτωμένη χωριατοποῦλα !

Ὁ Γιαννιὸς συνήντησεν αὐτὰς παρὰ τὴν γέφυραν τοῦ Εὐρίπου, ἐνθυμηθεὶς δ' ὅτι εἶχεν ἰδῆ ποτε ἐν Ξηροχωρίῳ τὴν πρεσβυτέραν χωρικὴν ἐπλησίασε καὶ ἀπέτεινε τὸν λόγον. Αἱ δύο γυναῖκες μόναι ἐν ἀγνώστῳ πόλει ηὐχαριστήθησαν τὰ μέγιστα εὑροῦσαι ἕνα συνεπαρχιώτην αὐτῶν οὐχὶ δὲ καὶ ἐντελῶς ἄγνωστον, καθότι ἡ μήτηρ ἐγνώριζε τὴν σύζυγον τοῦ θείου του, τοῦ Ζάχου Μυλωνᾶ. Αἱ δύο χωρικαὶ ἦσαν ἐκ Βαρβάρας, χωρίου τοῦ δήμου Αἰδηψίων γνωστοῦ διὰ τὸν θαυμάσιον οἶνον, ὃν παράγει. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ χωρίου ἦτο καὶ ἡ θεία Μυλωνοῦ πρὸ εἴκοσιν ἤδη χρόνων ἐν Γούβαις ἐγκατεστημένη.

Ὁ στρατιώτης ἐγένετο ὁδηγὸς αὐτῶν ἀνὰ τὴν πόλιν καὶ συνεδείπνησεν ἐν μαγειρείῳ. Μετὰ τῆς Γιαννούλας ὀλίγους μόνον λόγους ἀντήλλαξε, διότι παρίστατο πάντοτε ἡ μήτηρ, ἀλλὰ τὰ βλέμματά των πλέον ἢ ἅπαξ συνηντήθησαν, καὶ πλέον ἢ ἅπαξ ἡδύτατον μειδίαμα διέστειλε τὰ ῥοδαλὰ χείλη τῆς κόρης. Τὴν ἐπιοῦσαν αἱ χωρικαὶ ἀπῆλθον εἰς τὸ χωρίον αὐτῶν διὰ τοῦ ἀτμοπλοίου καὶ ὁ Γιαννιὸς προέπεμψεν αὐτάς.

Ἡ μήτηρ ἐπανειλημμένως προσεκάλεσεν αὐτὸν νὰ ἔλθῃ εἰς Βαρβάραν μετὰ τὴν ἐκ τοῦ στρατοῦ ἄφεσιν. Ἡ δὲ κόρη σφίγγουσα τὴν χεῖρά του κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ χωρισμοῦ ἐψιθύρισεν ἐρυθριῶσα καὶ τόσον σιγὰ ὥστε νὰ μὴν ἀκουσθῇ ὑπὸ τῆς μητρός :

— Νἄρθῃς τὸν Τρυγητὴ δίχως ἄλλο!...

— Θἄρθῶ, ἀπεκρίνατο ὁ στρατιώτης.

Σφοδρὰν ᾐσθάνθη λύπην ἐπὶ τῇ ἀναχωρήσει τῆς μικρᾶς χωρικῆς. Διψῶν καθαρὸν ἀέρα ἐπλανήθη ἀνὰ τὴν ἀκτὴν καὶ ἐτιμωρήθη σημειωθεὶς ἀπὼν κατὰ τὴν ἀποχώρησιν. Τὴν πρώτην λύπην ἐμάλαξε κατὰ μικρὸν γλυκεῖα ἡ προσδοκία τῆς ἐπανόδου. Ἄλλως δὲ οὐδὲν ἔβλεπε κώλυμα πρὸς πλήρωσιν τῆς ἐπιθυμίας αὐτοῦ. Ἡ Γιαννοῦλα ἦτο μοναχοκόρη ὀρφανὴ πατρός, εὔπορος καὶ ἐξ ἐντίμου οἰκογενείας. Ἠδύνατο κάλλιστα νὰ τὴν νυμφευθῇ. Ὁ Φωκίων εἶχεν ἤδη ἀποκατασταθῇ, ἤρχετο λοιπὸν ἡ σειρά του.

Οὕτως ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ νέος ἔρως ἐνεθρονίσθη, ἤρεμος οὗτος, ἀθόρυβος, εἰρηνικός, εἰς ὡρισμένον σκοπὸν ἀποβλέπων, ὅλως ἀντίθετος τοῦ πρὸς τὴν ἀθιγγανίδα παλαιοῦ ἔρωτος. Καὶ ἦτο ἐπίσης ὡς γυναικεῖος τύπος ἡ Γιαννοῦλα καθ' ὅλα ἀντίθετος πρὸς τὴν Διαβολόσπιθαν. Ἡ ἀνθρωπίνη καρδία ζητεῖ συνήθως ἐν δευτέρῳ ἔρωτι ὅτι δὲν ἔσχεν ἐν τῷ πρώτῳ. Ὁ ἀγαπήσας πρώτην γυναῖκα μελαγχρινήν, ὑψηλήν, ἀρρενωπήν, ἐκλέγει τὴν δευτέραν ἐρωμένην ξανθήν, μικράν, ἥμερον.

Τὴν ἑπομένην ἀπὸ τῆς ἀφίξεως πρωΐαν ὁ Γιαννιός, φέρων ἔτι τὴν στρατιωτικὴν στολήν, ἔσπευσεν εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ θείου Μυλωνᾶ κατοικοῦντος πάντοτε ἐν τῷ ὑδρομύλῳ. Εὗρε δ' αὐτὸν ἀλευρωμένον ὡς ποντικὸν καὶ ἐν ταῖς περιπτύξεσιν ἐλεύκανε τὸ στῆθος καὶ τὰς χειρίδας τοῦ στρατιωτικοῦ ἐνδύματος. Ἡ θεία, ἥτις ἦτο ὀλίγον κωφὴ καὶ ἔζυμωνε τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐν τῷ προαυλίῳ πίτυρα διὰ τὰς ὄρνιθας καὶ τὰς νήσσας, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ διατὶ ὁ σύζυγος ἐκάλει αὐτὴν ἐπανειλημμένως ἐκ τοῦ μικροῦ παραθύρου προβαλὼν τὴν κεφαλὴν καὶ ἐχειρονόμει ἐρωτῶσα. Ἀλλ' ὅτε ὁ ἀνεψιὸς κατῆλθεν εἰς συνάντησιν αὐτῆς κατέλιπε τὰ πίτυρα, ἐφ' ὧν λάβρα ἐπέπεσαν τὰ ἀνυπομονοῦντα πτηνά, καὶ ἐν εὐαρέστῳ ἐκπλήξει ἔσπευσε νὰ ἐναγκαλισθῇ καὶ ἀσπασθῇ αὐτὸν ἀναστρέφουσα τὰς παλάμας ὅπως μὴ ῥυπάνῃ τὴν στολήν του. Καὶ ὁ γέ-

Digitized by Google

ρων ἀπὸ τοῦ φεγγίτου ἐμειδία δεικνύων τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ καὶ τὰ ἄνευ ὀδόντων οὖλα.

Ἡ κυρὰ Μυλωνοῦ συνελθοῦσα ἐκ τῆς πρώτης διαχύσεως ἔστρεψε τὸ βλέμμα πρὸς τὴν καταλειφθεῖσαν σκαφίδα. Ἀλλ' ἦτο πλέον ἀργά! Αἱ ὄρνιθες καὶ αἱ νῆσσαι ἐν συναγωνισμῷ ἀδδηφαγίας εἶχον ἀνατρέψῃ αὐτὴν καὶ κατέτρωγον καὶ κατεπάτουν ἐρίζουσαι τὰ χυθέντα πίτυρα. Η γραῖα ἐξερράγη εἰς ὕβρεις καὶ ἀράς:

— Νὰ μὴ σᾶς εὕρῃ ὁ χρόνος, λιμασμένα!... Φᾶτε ποῦ νὰ σᾶς φάῃ ἡ ἀλεποῦ κατὰ ποῦ τὰ κάνατε!... Καὶ ἀφ' οὗ ἐξέτεινε πρὸς τὸν συρφετὸν τῶν πτηνῶν ἀνοικτὰς τὰς παλάμας, μετ' ἀποτροπιάσεως μορφάζουσα, εἶπε στραφεῖσα πρὸς τὸν καγχάζοντα ἀνεψιόν:

— Σύρε ἀπάνου μὲ τὸν μπάρμπα σου κ' ἔφτασα. Νὰ νιφτῶ ἐδῶ 'ς ταὐλάκι τοῦ μύλου...

Μετ' ὀλίγον ἡ συνδιάλεξις κατέστη ζωηροτάτη ὑπὸ τὸν μονότονον τριγμὸν τοῦ μύλου. Ὁ Γιαννιὸς ἠναγκάσθη νὰ ἐπαναλάβῃ καὶ πάλιν τὰ περὶ τοῦ στρατιωτικοῦ βίου καὶ τῆς ζωῆς τῶν πόλεων, ἀνυπομονῶν νὰ εὕρῃ κατάλληλον περίστασιν, ὅπως δηλώσῃ τὸν κύριον σκοπὸν τῆς ἐπισκέψεως. Ὁ θεῖος παρέσχε λαβὴν πρὸς τοῦτο:

— Τόρα νὰ τοῦ 'βροῦμε μιὰ νύφη καὶ νὰ τὸν νοικοκυρέψουμε πλειά· καιρός του εἶνε! εἶπεν ἀποτεινόμενος πρὸς τὴν ἐπὶ σάκκου ἀλεύρου καθημένην σύζυγον καὶ τύπτων τὸν ἀνεψιὸν θωπευτικῶς ἐπὶ τῆς ράχεως.

— Καὶ γιατί τάχα νὰ μὴν τὴν εὕρω μονάχος μου; ὑπέλαβεν ἐκεῖνος πονηρῶς.

— Μικρὸς εἶν' ἀκόμη, ἄσ' τον νὰ χαρῇ τὴ νιότη του, εἶπεν ἡ θεία.

— Τί μικρός, γυναῖκα; ἢ μικρὸς μικρὸς παντρέψου, ἢ μικρὸς καλογερέψου, λε' ἡ παροιμία. Δὲν τὸν ἀκοῦς πῶς μιλάει; ἔχω μιὰ ὑποψία πῶς τὴν ἔχει ματιασμένη κι' ὅλας τὴν λεγάμενη.

— Σὰν εἶν' ἔτσι ἀλλάζει, ἀπεκρίνατο συμβιβαστικῶς ἡ γραῖα· ἅμα ποὔρχεται τὸ πρᾶγμα ἀπ' τὴν καρδιά... Αἴ Γιαννιέ, κάτι ψεμμογελᾷς;...

— Τὸ λοιπόν, θειά, ἀφοῦ καὶ τἄφερε ἡ κουβέντα θὰ σ' τὸμολοήσω.

Καὶ ἀφηγήθη τὴν μετὰ τῆς Γιαννούλας συνάντησιν ἐν Χαλκίδι καὶ ἐξωμολογήθη τὴν γλυκεῖαν συμπάθειαν, ἣν ἔκτοτε συνέλαβε πρὸς τὴν χαρίεσσαν κόρην. Ἡ θεία ἔτεινε τὸ οὖς ἀκροωμένη μετὰ προφανοῦς εὐχαριστήσεως καὶ ὁ θεῖος προσένευεν ἐπικροτῶν.

— Τὸ χέρι σου, Γιαννιέ, καὶ τελειωμένη σ' τὴν ἔχω τὴ δουλειά! ἐφώνησεν ἐν τέλει τείνουσα πρὸς τὸν νέον τὴν χεῖρα.

Καὶ προσέθηκεν ὅτι ἦτο παλαιὰ φίλη τῆς ἀδελφῆς τῆς κυρὰ Φώταινας, τῆς μητρὸς τῆς Γιαννούλας, μεθ' ἧς ἦτο συνομίληκος καὶ ἐγνώριζε κάλλιστα τὴν οἰκογένειάν των. Τὴν Γιαννούλαν δὲν εἶχεν ἰδῇ, μὴ ἐπισκεφθεῖσα πρὸ δεκαπενταετίας τὸ χωρίον, ἀλλ' εἴκαζεν ὅτι θὰ ἦτο εὔμορφος, διότι καὶ ἡ μήτηρ αὐτῆς ἦτο εὔμορφος ἄλλοτε. Δὲν ἀπέκρυψεν δὲ ὅτι ᾐσθάνετο μεγάλην χαρὰν ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι ὁ ἀνεψιός θὰ ἐνυμφεύετο γυναῖκα ἐκ τοῦ χωρίου, ἐξ οὗ καὶ αὐτὴ κατήγετο. Ὅτι θὰ ἐδέχοντο τὴν πρότασιν ἐκ μέρους τῆς νύμφης οὐδόλως ἀμφέβαλλε: δὲν εὑρίσκονται εὔκολα γαμβροὶ ὡς ὁ Γιαννιός.

Ἡ ὄψις τοῦ νέου ἠκτινοβόλει ἐκ χαρᾶς ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς θείας, ἥτις προσεφέρετο καὶ νὰ μεταβῇ ὡς τάχιστα προξενήτρια, *νὰ πάῃ λόγια* κατὰ τὴν φράσιν τῶν χωρικῶν.

— Νὰ σοῦ 'πῶ, θειά, καλὰ καὶ ἅγια αὐτά, μὰ δὲν μποροῦμε νὰ κάνουμε τοῦ κεφαλιοῦ μας· πρῶτα πρέπει νὰ πάρουμε καὶ τὴ γνώμη τοῦ ἀφέντη μου καὶ τῆς μάνας μου. Τοῦ λόγου σου θὰ τὰ φέρῃς ἔτσι τεχνικὰ κατὰ πῶς πιτηδεύεσαι, νὰ τοὺς πῇς τάχας πῶς ἀπὸ σένα ἔρχεται, ὄχι πῶς ἐγὼ σοῦ μολόησα τίποτις.

Συνεφωνήθη λοιπὸν μετὰ δύο τρεῖς ἡμέρας ἡ θεία Μυλωνοῦ νὰ λάβῃ ἰδιαιτέραν συνέντευξιν μετὰ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρός.

Ὁ Μυλωνᾶς εἶχε κατέλθῃ ἐν τῷ μεταξύ, ὅπως παραλάβῃ φορτίον σίτου πρὸς ἄλεσιν. Ὅτε δ' ὁ Γιαννιὸς ἐχαιρέτιζεν αὐτὸν ἐν ἀγαλλιάσει ἐπὶ τῇ εὐτυχεῖ ἐκβάσει τῆς ἐπισκέψεως, ὁ γέρων ἔσεισε τὴν κεφαλὴν μετὰ πονηρίας ἐπισείων τὸν λιχανόν:

— Κίντι μωραΐτη, εἶπε, γι' αὐτὸ μοὔρθες τάχας νὰ ἰδῇς τὸν μπάρμπα σου τὸν Μυλωνᾶ ταχινό, ταχινό!...,

Καὶ ἐπέλεξεν οἱονεὶ συμβουλευτικῶς πρὸς τὸν ἀνεψιόν.

— Ἀγάπη θέλει φρόνησι, θέλει ταπεινοσύνη,
θέλει λαγοῦ περπατησιὰ κι' ἀϊτοῦ γληγορωσύνη!

Ἡμέρας τινὰς μετὰ ταῦτα ἡ κυρὰ Μυλωνοῦ μετά τινας συζητήσεις λαβοῦσα τὴν συγκατάθεσιν τῶν γονέων τοῦ Γιαννιοῦ, πρὸς οὓς ἀνεκάλυψεν ὅλην τὴν ἀλήθειαν, παρὰ τὰς ἀποτροπὰς αὐτοῦ, ἀπήρχετο ἔφιππος καὶ συνοδευομένη ἀπὸ τὸ *κοπέλλι* τοῦ μύλου εἰς Βαρβάραν πέντε περίπου ὥρας ἀπέχουσαν τῶν Γουβῶν. Καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ἐπανῆλθε θριαμβευτικῶς φέρουσα εἰς τὸν ἀνυπομονοῦντα ἐρωτόληπτον τὴν πλήρη ἀποδοχὴν τοῦ προταθέντος συνοικεσίου.

ΙΘ'.

Ἱκεσίαι καὶ ἀπειλαί.

Κατὰ τὰ ἀγροτικὰ ἔθιμα τὸ συνοικέσιον ἐτηρήθη μυστικὸν μέχρις οὗ λάβῃ ἐπίσημον κῦρος, ἤτοι μέχρις οὗ οἱ μελλόνυμφοι ἀνταλλάξουν τὰ δῶρα, τὰ *σημάδια*. Ὁ Γιαννιὸς μετέβη μετὰ τῆς μητρὸς εἰς Ξηροχώριον, ὅπου ἠγόρασε τὴν νενομισμένην *λουρίδα*, ἀργυροῦν κόσμημα, ὅπερ

Digitized by Google

φέρεται ὑπὸ τὴν σιαγόνα καὶ ἁρμόζεται ἐπὶ τῶν κροτάφων, διακρίνει δὲ τὰς μεμνηστευμένας καὶ ὑπάνδρους γυναῖκας ἀπὸ τῶν ἀγάμων. Ὁ κόσμος οὗτος εἶνε τὸ *σημάδι* τοῦ γαμβροῦ. Ἡ δὲ προξενήτρια ὤφειλε νὰ ἐκδράμῃ πάλιν εἰς Βαρβάραν ἵνα προσενέγκῃ τῇ νύμφῃ τὸ δῶρον καὶ λάβῃ παρ' αὐτῆς χρυσοποίκιλτον σακκούλαν καὶ μαντίλιον περικέντητον ὡς *σημάδια* διὰ τὸν γαμβρόν.

Εὐθὺς δὲ τότε ἡ μὲν κόρη θὰ περιήρχετο τὸ χωρίον ἐπιδεικνύουσα τὸ ἀργυροῦν κόσμημα, ὁ δὲ νέος θ' ἀνήρτα ἀπὸ τῆς ζώνης τὴν σακκούλαν καὶ θὰ ἐσφήνου ἐν τῷ σελαχίῳ τὸ μαντίλιον, σαφῆ τοῦ ἀρραβῶνος μαρτύρια.

Τὴν θείαν μεταβαίνουσαν εἰς Βαρβάραν ὁ Γιαννιος συνώδευσε μέχρι Ξηροχωρίου, ὅπου καὶ ἄλλη τις ἐργασία ἐκάλει αὐτόν. Ἀλλ' ἐκείνη μὲν ὤφειλε νὰ διανυκτερεύσῃ παρὰ τῇ κυρᾷ Φώταινᾳ, ὁ δὲ ἀνεψιὸς ἐπανῆλθεν αὐθημερὸν εἰς τὸ χωρίον.

Μόλις ἀπέθηκε τὸ *τράστον* καὶ ἐκάθισεν ἔξω παρὰ τὸν κλίβανον ἡ μήτηρ, ἥτις ἐζύμωνε, εἶπεν αὐτῷ:

— Ἀλήθεια δὰ τὰ συχαρίκια;

— Τί συχαρίκια;

— Προψὲς τὸ ἐμελέτησες καὶ σήμερις μᾶς κόπιασε.

— Ποιὸς τὸ λοιπόν;...

— Ὁ Γυφτοκάβουρας μὲ τὴν τσοῦπά του.

Ὁ Γιαννιὸς κατέστη πελιδνός· κρύος ἱδρὼς περιέχυσεν αὐτόν.

Ἡ ἀθιγγανὶς ὑπολογίσασα ἀκριβῶς πότε θὰ ἐπανήρχετο ἐκ τοῦ στρατοῦ, ἐπανῆλθε καὶ ἐκείνη εἰς τὸ χωρίον. Καὶ ἔπιπτεν ἐκεῖ αἴφνης φραγμὸς εἰς τὴν μελετωμένην εὐτυχίαν του, παρενετίθετο μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς Γιαννούλας ἀκριβῶς τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἐκυροῦτο ὁ ἀρραβὼν αὐτῶν. Οἵα σατανικὴ ἀληθῶς σύμπτωσις!

Καὶ τώρα τί ὤφειλε καὶ τί ἠδύνατο νὰ πράξῃ; Πρὸ παντὸς ἔσπευσε νὰ ἀπομακρυνθῇ τοῦ πατρικοῦ οἴκου φοβούμενος τὰ ἐρευνητικὰ τῶν γονέων βλέμματα.

— Γιὰ ποῦ τὤβανες; ἠρώτησεν ἡ μήτηρ ἰδοῦσα αὐτὸν ὁπλοφοροῦντα.

— Πάω 'στὰ καλαμπόκια, ἐτραύλισεν ὁ ἀγρότης.

Κατῆλθεν εἰς τὰ Τουρκομνήματα καὶ ἐκάθησεν ἐν κρυπτῇ θέσει μεταξὺ τῶν θάμνων. Ἤθελε νὰ συναθροίσῃ τὰ ἰδέας του νὰ λάβῃ ἀπόφασίν τινα· καὶ δὲν ἠδύνατο. Ἔφευγον αὗται τῇδε κακεῖσε ἀπὸ τοῦ συγκεχυμένου λογικοῦ του, ὡς ἰχθῦς ἀπὸ τετρημένου δικτύου. Ἦτο τόσῳ συγκεχυμένος ὥστε οὐδ' ἤκουσε τριγμὸν τῶν κλάδων ἐγγύς, ἐγγύτατα. Καὶ αἴφνης δύο βραχίονες περιέβαλον τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ ἓν στόμα καῖον ὡς ἄνθραξ ἐκόλλησεν ἐπὶ τὰ χείλη του.

Ἂν ὄφεις ὀργυιαῖοι ἐζώννυον καὶ ἔδακνον αὐτόν, ὁ Γιαννιὸς δὲν θὰ ᾐσθάνετο τὴν φρίκην ἣν ᾐσθάνθη ἐπὶ τῇ περιπτύξει ἐκείνῃ τῆς ἀθιγγανίδος.

— Σ' ἐτρόμαξα, Γιαννιέ; ἠρώτησεν αὕτη ἐκπλαγεῖσα. Τί νὰ κάνω; δὲν βάσταξα πλειά. Δυὸ χρόνια, δυὸ ἀτέλειωτα χρόνια σὲ λαχταροῦσα. Ἅμα ποῦ σκοτείνιασε ἦρθα καὶ γύριζα 'ς τὸ σπίτι σας παγάνα, σὰν τὴν ἀλεποῦ ποῦ φυλάει γιὰ κότταις. Σὲ εἶδα ποῦ κατέβηκες μονάχος καὶ σ' ἐπῆρα τὸ κοντό.

Ὁ χωρικὸς ἔμεινε μετὰ τὸν πρῶτον σπασμὸν τοῦ τρόμου ψυχρός, ἀκίνητος, ὡς ἀπολιθωθείς. Καὶ ἡ νεᾶνις ἐκάθισε κάτω παρ' αὐτῷ καὶ κλίνασα πρὸς τὰ γόνατά του ἀνέτεινε τὸ βλέμμα προσπαθοῦσα νὰ διακρίνῃ ἐν τῷ σκότει τῆς μορφῆς αὐτοῦ τὴν ἔκφρασιν καὶ ἐθώπευε διὰ τῶν χειρῶν τὰς παρειὰς αὐτοῦ καὶ τὴν κόμην.

— Μὰ τί ἔχεις τὸ λοιπόν; Μένεις σὰν ξύλο, σὰν λιθάρι... οὔτε 'μιλεῖς, οὔτε σαλεύεις! Ἐφώνησεν ἡ Ζεμφύρα.

Ὁ Γιαννιὸς ἀντὶ ἀπαντήσεως ἠγέρθη ἵνα φύγῃ. Ἀλλ' ἡ νεᾶνις ἐσύρθη ἐπὶ τῶν γονάτων καὶ περιπτυξαμένη τοὺς πόδας αὐτοῦ ἤρξατο ὀλολύζουσα!

— Ποῦ πᾷς;.. τί σοὔκανα;..

Ὁ χωρικὸς προσεπάθει ν' ἀπαλλαγῇ:

— Ἄσε με, εἶπε διὰ φωνῆς τεταραγμένης, ἔχω δουλειὰ 'ς τὸ χωριό.

— Δὲν μ' ἀγαπᾷς πλειά, δὲν μ' ἀγαπᾷς... ἄλλην ἀγαπᾷς.... Καὶ διεκόπτετο ὑπὸ λυγμῶν προφέρουσα τοὺς λόγους τούτους.

— Τὸ λοιπὸν ναί! ἀπεκρίνατο ἐντόνως ὁ χωρικός, ἄλλην ἀγαπῶ καὶ παντρεύομαι, δὲν ἔχω ἀνάγκην νὰ σ' τὸ βαστήξω κρυφό, αὔριο θὰ τὸ μάθῃ ὅλο τὸ χωριό.

Ἡ Ἀθιγγανὶς ἀνετινάχθη καὶ ἐστάθη πρὸ αὐτοῦ:

— Παντρεύεσαι λὲς καὶ δὲν ξεκολλάει ἡ γλῶσσά σου σύρριζα νὰ πέσῃ χάμου! Παντρεύεσαι λὲς καὶ δὲν ξεραίνονται τὰ χείλια σου σὰν τὰ σῦκα 'ς τὸ φοῦρνο!..

— Νά σου πῶ! ἂς ἀφήσουμε τὰ τρελλὰ λόγια καὶ ἂς 'μιλήσουμε γνωστικώτερα. Δὲν ἤμαστε παιδιὰ τόρα πλειά! ὑπέλαβεν ὁ χωρικὸς διὰ φωνῆς, ἣν μάτην προσεπάθει νὰ καταστήσῃ ἤρεμον.

— Ἄ, ἤμαστεν παιδιὰ τὸ λοιπόν, ὅταν μ' ἔσερνες 'ς τὰ πόδια σου μὲ τὰ γητέμματα καὶ μ' ἐξεπλάνευες μέσ' 'ς τὸ μαῦρο σκοτάδι τῆς νύχτας! Ἄ, ἤμαστεν παιδιά, ὅταν μοὔταζες καὶ ἔβανες ὅρκους 'ς τὸν οὐρανὸ καὶ 'ς τὴ γῆ πῶς σὰν ματαγυρίσῃς θὰ ματασμίξουμε γιὰ πάντα. Τόρα γίναμε μεγάλοι, γίναμε ἄντρες, ποῦ μάθαμε νὰ παρατοῦμε τὰ δύστυχα κορίτσια ἔρημα καὶ πλανεμμένα 'ς τὴ μαύρη τους μοῖρα!

Digitized by Google

Τόρα γίναμε μεγάλοι πού κυττάζουμε ναύρουμε νύφη μὲ τάσπμένια τἄρματα, τὰ κεντιστὰ τὰ ροῦχα!

Ἀπήγγειλε ταῦτα γοργῶς καὶ μετὰ εἰρωνείας, ἐν ᾗ ὑπελάνθανέ τις ἀπειλή, καὶ ἔσειε τὸν χωρικὸν κρατοῦσα ἀπὸ τῶν βραχιόνων. Ὁ Γιαννιὸς δὲν ἠδυνήθη πλέον νὰ κρατήσῃ τὴν ὀργήν του:

— Νὰ σοῦ πῶ, ἀπεκρίνατο βιαίως συλλαβὼν τὰς δύο αὐτῆς χεῖρας καὶ νευρικῶς συσφίγγων ἐν τῇ παλάμῃ. Μὴ θαρρέψῃς πῶς ἔχουν πέρασι τὰ παληὰ τσαμπουνίσματα! Μὴ μ' ἀραδιάζῃς πλανέμματα καὶ μάγια καὶ βοτάνια. Δὲν εἶμαι πλειὰ τ' ἀνήξερο τσοπανόπουλο ποῦ γύρναγε τῆς ἐρημιαὶς μὲ τὸ κοπάδι. Ξέρω πῶς ὅλα ἐκεῖνα ἦταν τέχναις καὶ μαργιολιαὶς σου. Ἔχεις τόση διαβολιὰ ποῦ κατάλαβες τί σεβδᾶ μοῦ εἶχες ἀνάψῃ 'ς τὴν καρδιά. Εἶπες μὲ τὸν νοῦ σου: Καλὰ εἶνε νὰ 'μπλέξω μαζί του, νοικοκυρόπουλο εἶνε, τὸν τρόπο του ἔχει, μὰ γιὰ νὰ μὴν ἀνοίξῃ αὔριο τὰ 'μάτια του 'σὰν περάσῃ ἡ πρώτη στραβομάρα τῆς ἀγάπης καὶ ἰδῇ μὲ τί παλιοτσιγγάνα ἔχει νὰ κάνῃ, ἐγὼ νὰ τὸν κάνω νὰ θαρρέψῃ πῶς τάχας αὐτὸς μ' ἐπλάνεψε καὶ πῶς μὲ τῆς 'δικαὶς του διαβολιαὶς δέθηκε γιὰ πάντα μετ' ἐμένα. Τότες σοφίσθηκες νὰ μοῦ δώσῃς τὸ βοτάνι τῆς ἀγάπης 'ς τὰ χέρια μου. Ἤξερες πῶς μ' ἔβανες 'ς τὸν πειρασμὸν μὲ δαῦτο. Κι' ὅταν ἔφαγες τῆς τηγανίταις ποῦ σοὔδωκεν ἀνήξερη ἡ μάνα μου, κατάλαβες ἐσύ, διαβόλου στρίγγλα, πῶς ἦταν κοκκισμέναις μὲ τὸ ψευτοβότανο κ' ἦρθες τάχας πλανεμμένη ἀπὸ δαῦτο νὰ μὲ πλανέψῃς....

Καὶ ὁ Γιαννιὸς ἐκάγχασε περιφρονητικῶς ἀπωθήσας τὴν κόρην. Ἦτο σκότος καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ διακρίνῃ τὴν μορφὴν αὐτῆς, ἄλλως δὲν θὰ ἔμενεν ἀπτόητος ἐκ τῆς στυγνῆς ἐκφράσεως. Ἤκουσε μόνον τὴν ταχεῖαν καὶ ἄτακτον ἀναπνοὴν αὐτῆς ὁμοίαν πρὸς ἀνθρώπου ἀσθμαίνοντος ἐκ δρόμου.

— Ἀντὶ νὰ φυσᾷς τοῦ κάκου σὰν γύφτικο φυσερό, κάλλια νὰ πᾷς νὰ βοηθῇς τὸν σακάτη τὸν πατέρα σου 'ςτὴ δουλειά του. Μὴ μοῦ κάνῃς πάλι τίποτε φοβέραις πῶς θὰ ξεραθοῦν τὰ χέρια μου ἅμα ποῦ θ' ἁπλώσω 'ς ἄλλο κορμὶ καὶ θὰ καοῦν τὰ χείλια μου ἅμα ποῦ θὰ φιλήσω ἄλλο στόμα περὶ τὸ δικό σου. Ὅ,τι περνᾷ ἀπ' τὸ χέρι σου κάνε μου μὲ τῆς διαβολιαὶς σου. Μὰ τήρα καλὰ νὰ μὴν ἀγγίξῃς μιὰ τρίχα ἀπ' τὸ κεφάλι τῆς σαστικιᾶς μου, γιατὶ μὰ τὸ χῶμα ποῦ πατῶ, μὰ τὸ ψωμὶ ποῦ τρώω, μὰ τὴν ἅγια Τριάδα ποῦ προσκυνῶ, θὰ σοῦ ξερριζώσω ἀχνιστὴ μέσ' ἀπ' τὰ στήθια τὴν καρδιά σου νὰ τὴν δώσω 'ς τὰ σκυλιά.

— Τί καρτερᾷς τὸ λοιπόν; τί συλλογᾶσαι; ἐπέταξεν ἐκείνη διὰ φωνῆς στυγερᾶς καὶ βιαίως ἀνέσπασεν ἐκ τοῦ σελαχίου τοῦ χωρικοῦ τὴν μάχαιραν, ἧς ἡ λεπὶς ἔλαμψεν ἐν τῷ σκότει ὅσον καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς. Πάρε τὸ μαχαίρι καὶ χτύπα! Καλὸ θὰ μοῦ κάνῃς, ὄχι κακό. Τὰ λόγια σου μὲ σπαράζουν 'σὰν χίλια μαχαίρια. Γλύτωσε μιὰ καὶ καλὴ ἐσὺ ἀπὸ 'μένα κ' ἐγὼ ἀπ' τὴν ἀγάπη ποῦ μοῦ τρώει τὰ σωθικά. Μόνον τὴν καρδιά μου ἂν ξερριζώσῃς ἀπ' τὰ στήθια μου.... θὰ ξερριζώσῃς καὶ... ἄχ!...

Ἡ φωνὴ αὐτῆς ἐμαλάσσετο, ἐσβύννετο κατὰ μικρὸν καὶ μετὰ τοὺς τελευταίους λόγους ἐδούπησε πεσοῦσα κατὰ γῆς σύσσωμος.

Καὶ ὁ Γιαννιὸς ἔξαλλος, ἀγνοῶν ἂν ἐλιποθύμησεν ἢ ἐπλήγη διὰ τῆς μαχαίρας, οὐδ' ἔκυψε κἂν πρὸς τὸ ἐκτάδην κείμενον σῶμα, ἀλλ' ἐτράπη εἰς φυγήν.

Ἐν τῷ οἴκῳ εὗρε πάντας κοιμωμένους· μικρὸς λύχνος ἐφώτιζε διὰ τρομώδους κυανοῦ φωτὸς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ οἴκου. Ἐξηπλώθη ἐπὶ τῆς τσέργας του ἐνδεδυμένος, ὅπως κατακλίνονται οἱ ἀγρόται, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ κοιμηθῇ. Μόλις ἔκλεισε τὰ βλέφαρα φρικώδης ὀπτασία ἐζωγραφήθη πρὸ τοῦ τεταραγμένου λογισμοῦ του: ἡ ἀθιγγανὶς ἀγρία, ἡμίγυμνος, μὲ τὴν κόμην ἀκτένιστον καὶ λάμποντας τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔσειε κατὰ τῆς μικρᾶς καὶ χαριέσσης Γιαννούλας ἀπειλητικὴν τὴν μάχαιραν· καὶ ἐκείνη ἐπτοημένη, τρέμουσα ἐζήτει προστασίαν ἐν τῇ ἀγκάλῃ αὐτοῦ.

Ὁ Γιαννιὸς ὁρμεμφύτως ἤγγισε τὸ σελάχιον αὐτοῦ καὶ ἀνέῳξεν ἔντρομος τοὺς ὀφθαλμούς· ἡ μάχαιρα δὲν ἦτο ἐκεῖ. Ἐν τῇ σπουδῇ τῆς φυγῆς ἀφῆκεν αὐτὴν εἰς χεῖρας τῆς Ζεμφύρας. Καὶ ἰδέα φοβερὰ διῆλθε τότε τοῦ λογισμοῦ του. Ἂν αἴφνης ἡ ἀθιγγανὶς ἐπλήγη διὰ τῆς μαχαίρας, ἂν εὑρίσκετο τὴν πρωΐαν τὸ πτῶμά της ἐκεῖ παρὰ τὰ Τουρκομνήματα, ἡ μάχαιρα θ' ἀνεγνωρίζετο ὡς ἀνήκουσα αὐτῷ καὶ θὰ συνελαμβάνετο ὡς φονεύς, χωρὶς νὰ δύναται κατ' οὐδένα τρόπον ν' ἀποδείξῃ τὴν ἀθωότητά του.

Διῆλθεν ὥρας θανασίμου ἀγωνίας, ὥρας αἵτινες ἐφάνησαν εἰς αὐτὸν αἰῶνες. Χωροφύλακες ἀνακριταί, δικαστήρια, δήμιοι ἐκινοῦντο ὡς νευρόσπαστα ἐν τῷ σκιόφωτι τοῦ οἴκου. Μόλις ἠργυρώθησαν ἀπὸ τῆς ἠοῦς αἱ σχισμαὶ τῆς στέγης, ἵνα ἀπαλλαγῇ τέλος τοῦ φρικώδους ἐφιάλτου ἀπέρριψε τὸ κάλυμμα καὶ ἀψοφητεὶ ἐξελθὼν ἔσπευσεν εἰς τὴν θέσιν ὅπου κατέλιπε τὴν Ἀθιγγανίδα. Ἀλλ' οὐδὲ τὸ σῶμα τῆς κόρης εὗρε πλέον ἐκεῖ, οὐδὲ τὴν μέλαιναν μάχαιραν.

[Ἕπεται τὸ τέλος]

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

Digitized by Google

ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΚΑΙ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΙΣ ΤΟΥ ΨΕΥΔΟΥΣ
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΨΕΥΣΤΩΝ

[Συνέχεια· ἴδε σελ. 169].

Ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὅλως *κατὰ συμβεβηκὸς* εἶνε δυνατὸν νὰ ψεύδωνται καὶ ἄτομα, ἐν οἷς προσωρινῶς καὶ ὅλως παροδικῶς ἐξασθενεῖ ἡ *αὐτοελεγκτικὴ δύναμις* ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν παθῶν καὶ συγκινήσεων διαφόρων, παρασκευαζουσῶν ἰδιάζουσάν τινα ψυχικὴν κατάστασιν. Γνωρίζομεν ὅτι ὑπάρχουσιν ἄτομα, τὰ ὁποῖα ῥέπουσιν εὐκόλως εἰς τὴν πίστιν καὶ τὴν παραδοχὴν ὑπερφυσικῶν καὶ θαυμασίων φαινομένων.. Οἱ τοιοῦτοι ὑπὸ τὸ κράτος φόβου διατελοῦντες, εὑρεθέντες π. χ. ἐν καιρῷ νυκτὸς εἰς μεμονωμένα μέρη μόνοι, διηγοῦνται εἶτα πλάττοντες μύθους φαντασιώδεις περὶ φασμάτων καὶ διαφόρων ὑπερφυσικῶν φαινομένων τὰ ὁποῖα *εἶδον* ἢ ἀντελήφθησαν διὰ τῶν διαφόρων αἰσθητηρίων· (ἐννοεῖται οἴκοθεν ὅτι ἐξαιροῦνται ἐκεῖνοι, ὅσοι πράγματι ἔσχον παραισθήσεις καὶ ψευδαισθήσεις ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ φόβου (hallucinations). Οἱ ἀκούοντες δὲ αὐτῶν, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ μυστηριώδους φόβου εὑρισκόμενοι, ὅστις μεταδίδεται αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ διηγουμένου τοιαύτας ψευδεῖς ἱστορίας, διατείνονται εἶτα, εὑρεθέντες ἢ μὴ εἰς ἀναλόγους περιστάσεις, ὅτι *αὐτοὶ οἱ ἴδιοι εἶδον καὶ ἤκουσαν* τὰ φαντάσματα· οὕτω δὲ ψεύδονται καὶ πιστεύουσι τὰ ἴδια αὐτῶν ψεύδη. Οὕτω μεταδίδονται ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν αἱ παραδόσεις τῶν φαντασμάτων.

Ἐπίσης κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον μεταδίδονται ἀστραπιαίως αἱ ψευδεῖς ἐκεῖναι φῆμαι ἐν καιρῷ τῶν μεγάλων συγκινήσεων τῶν κοινωνιῶν, οἷον ἐν καιρῷ πολέμων, ἐπιδημιῶν ἢ ἄλλων γενικῶν δυστυχιῶν. Ἡ μᾶλλον ἀσήμαντος ἀψιμαχία μεταβάλλεται εἰς φονικωτάτην μάχην ἀπὸ στόματος εἰς στόμα· φονεύονται, φέρ' εἰπεῖν, δέκα; ἀμέσως ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἀνέρχεται εἰς πεντακοσίους ἢ εἰς χιλίους χάρις εἰς τὴν σάλπιγγα τοῦ ψεύδους. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι κυρίως *οἱ συστηματικοὶ* ψεῦσται, περὶ ὧν ἀνωτέρω ὡμιλήσαμεν, εἶνε ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐν τοιαύταις περιστάσεσιν ἐπέχουσι τόπον πρισμάτων, οὕτως εἰπεῖν, ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὅπως παραμορφόνωσι τὰ γεγονότα, καὶ αὐτόκλητοι τρέχουσιν ἀπὸ ὁμάδος εἰς ὁμάδα ὅπως πλειοδοτῶσιν ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φονευθέντων, ἀλλὰ δέον νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι πάντες, ὑπὸ τὸ κράτος τοιούτων διασείσεων τῆς ψυχῆς εὑρισκόμενοι, οἵας ἐπιφέρει ἡ ἐμπόλεμος κατάστασις ἔθνους, δυσκόλως ἀντέχομεν εἰς τὸν πειρασμόν, εἰς ψυχικήν τινα κνήφην, ὅπως προσθέσωμεν *ἕνα* τοὐλάχιστον φονευμένον περιπλέον εἰς τὸ γενικὸν ἄθροισμα τῶν ὑπὲρ πατρίδος πεσόντων διὰ τῆς λόγχης τῶν ψευστῶν. Τὰ τοιαῦτα δὲ ψεύδη καὶ οἱ ἴδιοι δημιουργοὶ αὐτῶν πιστεύουσιν αὐταπατώμενοι.

Ἢ ὁσάκις τιτρώσκεται ἡ φιλοτιμία τινὸς ἔν τινι περιπτώσει, ἡ προκύπτουσα ψυχικὴ κατάστασις καθίσταται τοιαύτη, ὥστε ὁ παθὼν πρὸς θεραπείαν αὐτῆς παρασκευάζει ἀμέσως ἐν κατάπλασμα ψεύδους, ὅπερ ἐπιθέτει ἐπὶ τῆς ἠθικῆς πληγῆς του.

Οὕτως ὁ ἀποτυχὼν π. χ. εἰς τὰς ἐξετάσεις μαθητὴς δικαιολογεῖται παριστῶν ἑαυτὸν ὡς ἀδικηθέντα καίτοι εὐστοχώτατα, ὡς λέγει, εἰς πάντα τὰ μαθήματα ἀπαντήσαντα, οἰκειοποιεῖται δὲ τοὺς θριάμβους τῶν ἄλλων. Ἢ ὁ δαρεὶς ἐν συμπλοκῇ τινι παριστᾷ ἑαυτὸν ὡς *ἀριθμητήν*, τὸν δὲ ἀντίπαλον ὡς *παρονομαστήν*, ἀναστρέφων οὕτω τοὺς ὅρους τοῦ *κλάσματος* τῆς συμπλοκῆς, καί τοι κατὰ ταύτην ὁ ἀντίπαλος ἦν ὁ καταβαλὼν αὐτὸν κατὰ γῆς καὶ ἀριθμήσας τεσσαράκοντα παρὰ μίαν πυγμὰς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του. Ἡ αὐτὴ μέθοδος τίθεται εἰς ἐνέργειαν καὶ ἐν περιπτώσει ἁπλῆς λογομαχίας, ἢ ὅτε ὁ δειλὸς προσπαθεῖ διὰ τῶν ῥητορικωτέρων σχημάτων νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ὑπῆρξε γενναῖος ἐν περιπτώσει τινὶ κινδύνου.

Εἴπομεν ὅτι ἡ *αὐταπάτη* αὕτη ἡ ἕνεκα τοῦ φύσει ἀσθενοῦς βαθμοῦ τῆς αὐτοελεγκτικῆς δυνάμεως συμβαίνουσα εἶνε λίαν συνήθης παρὰ τοῖς παισὶ καὶ τισιν ἐνήλιξι, οὓς ἀπεκαλέσαμεν *συστηματικοὺς ψεύστας*, πρὸς δὲ ὅτι τὸ αὐτὸ φαινόμενον συμβαίνει σχεδὸν γενικῶς καὶ εἰς πάντας τοὺς ἀνθρώπους, ὁσάκις ἕνεκα πάθους ἢ ἐντόνων συναισθημάτων παρασκευασθῇ καταλλήλως τὸ ψυχικὸν ἔδαφος, ἐξ οὗ φύονται τὰ ψεύδη, τὰ ὁποῖα καὶ αὐτοὶ οἱ ἐπινοήσαντες πιστεύουσιν. Νῦν δυνάμεθα καὶ ἐκ τῆς παθολογίας νὰ φέρωμεν παραδείγματά τινα πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἰδέας ἡμῶν ταύτης. Εἰς τοὺς φρενοβλαβεῖς τοὺς καλουμένους *παραλυτικοὺς* (paralytiques généraux) συχνότατα ἀπαντῶμεν τοιαύτης φύσεως ψεύδη. Οἱ δυστυχεῖς οὗτοι ἰδίως ἐν τῷ ἀρχικῷ σταδίῳ τῆς νόσου αὐτῶν ὑπὸ τὸ κράτος ἀφάτου συναισθήματος εὐδαιμονίας εὑρισκόμενοι ἕνεκα τῆς παθολογικῆς ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ τελουμένης ἐπεξεργασίας (συμφόρησις αἵματος περὶ τὰ κύτταρα καὶ ἄρα ἀφθονία ὀξυγόνου) ἐκτρέπονται εἰς ὑπερβολάς, ἤτοι εἰς ψεύδη, πρὸς ἐκδήλωσιν καὶ μετάδοσιν εἰς τοὺς περὶ αὐτοὺς τοῦ ὑπερεκχειλίζοντος συναισθήματος τῆς παθολογικῆς χαρᾶς καὶ τῆς εὐδαιμονίας των· λέγουσιν ὅτι ἔχουσι πολλὰ ἀνάκτορα πολυτελῆ, ἀποθήκας πλήρεις χρυσοῦ καὶ ἀδαμάντων, ἵππους καὶ ἁμάξας κατὰ ἑκατοντάδας, εἰσὶ βασιλεῖς κτλ. ἀπαραλλάκτως ὅπως

Digitized by Google

τὰ παιδία καυχῶνται ὅτι εἰσὶ στρατιῶται καὶ βασιλεῖς, ὅτι *ἐσκότωσαν πολλοὺς τούρκους* ἢ θηρία, ὅτι *ὁ πατέρας των ἔχει μιλλιούνια* κτλ., διὸ καὶ ὀρθῶς παραβάλλονται οἱ *παραλυτικοὶ* φρενοβλαβεῖς πρὸς τὰ παιδία, καὶ ὅπως οἱ ὑπὸ τὸ κράτος συγκινήσεων καὶ διαφόρων συναισθημάτων, ὡς εἴδομεν, εὑρισκόμενοι καὶ φυσιολογικῶς τὸν νοῦν ἔχοντες διατείνονται ὅτι εἶδον φαντάσματα, ἢ ὅτι ἐφονεύθησαν χιλιάδες ἡρώων ἐν τοῖς συνόροις ἐν ἀψιμαχίᾳ τινί, ἢ ὅτι ἔπραξάν τι, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχουσι πράξει κτλ.

Οἱ *παραλυτικοὶ* πιστεύουσιν εἰς τὰ ἴδια ψεύδη, ὡς καὶ οἱ ἄλλοι οἱ ὑγιεῖς τὸν νοῦν ἔχοντες ψευδόμενοι, περὶ ὧν ἀνωτέρω ὁ λόγος· ἡ διαφορὰ ἔγκειται εἰς τὸν βαθμὸν τῶν ψευδῶν, οὐχὶ δὲ εἰς τὴν φύσιν αὐτῶν, τῶν φρενοβλαβῶν ὄντων ὑπερβολικωτέρων καὶ ἀπιθανωτέρων ἐνίοτε· ἡ ψυχολογικὴ ὅμως αἰτία τῆς αὐταπάτης εἶνε ἡ αὐτὴ παρ' ἀμφοτέροις.

* *
*

Ἐνταῦθα λήγει ἡ παρέλασις τῶν *ψευστῶν καὶ ψευδομένων* κατὰ κλάσεις καὶ τάξεις καὶ διαφόρους ὑποδιαιρέσεις γενομένη. Πιστεύομεν δὲ ὅτι ἕκαστος τῶν ἀναγνωστῶν θὰ ἀνεγνώρισεν οἴκοθεν τὴν οἰκείαν αὐτοῦ θέσιν καὶ θὰ προσέδραμεν ἐγκαίρως εἰς τὰς τάξεις του.

Ἀλλὰ μεθ' ὅλας ταύτας τὰς διαιρέσεις καὶ ὑποδιαιρέσεις ἀκριβῆ ὅρια μεταξὺ τούτων δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ χαραχθῶσι, καθότι εἷς καὶ ὁ αὐτὸς ψευδόμενος ἐν δεδομέναις περιστάσεσι δύναται νὰ ἀνήκῃ διαδοχικῶς ἢ ταυτοχρόνως εἰς ὅλας τὰς τάξεις· οὐχ' ἧττον ὡς ἐκ τῶν ἐπικρατεστέρων καὶ συνήθων χαρακτήρων τοῦ ψεύδους, οὗ ποιεῖται χρῆσιν ἄτομόν τι, κατ' ἀνάγκην θὰ ἀνάγηται εἰς τοιαύτην τάξιν ἢ εἰς τοιοῦτο εἶδος μᾶλλον ἢ εἰς ἄλλο. Ἐπειδὴ δὲ πρὸς τούτοις εἰς ὡρισμένα εἴδη ἐπαγγελμάτων ἀντιστοιχοῦσιν καὶ ὡρισμένα εἴδη ψευδῶν, διὰ τοῦτο καὶ ὡς βάσιν ὑποδιαιρέσεως τῶν ψευστῶν ἐλάβομεν τὰ ἐπαγγέλματα.

Συνοψίζοντες νῦν τὰ μέχρι τοῦδε εἰρημένα, λέγομεν ὅτι *ἠθικῶς* τὸ ψεῦδος διαιρεῖται εἰς τὰς τέσσαρας ὡς ἑξῆς κατηγορίας:

α') Ψεῦδος, οὗ ποιεῖταί τις χρῆσιν πρὸς τέρψιν ἑαυτοῦ ἢ τῶν ἄλλων.

β') Ψεῦδος πρὸς εὐγενῆ καὶ καλὸν σκοπὸν ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ καλοῦ καὶ ἑνὸς ἢ πολλῶν ἀτόμων.

γ') Ψεῦδος πρὸς ὄφελος ἑαυτοῦ καὶ βλάβην ἄλλου.

δ') Ψεῦδος πρὸς οὐδένα σκοπὸν ἢ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον οὐδέτερον.

Ψυχολογικῶς δὲ οἱ ψευδόμενοι καὶ ψεῦσται διαιροῦνται ὡς ἑξῆς:

α') Εἰς τοὺς ἔχοντας πλήρη συνείδησιν τοῦ ψεύδους καὶ τὴν δύναμιν ἐν ἑαυτοῖς τοῦ νὰ μὴ ψεύδωνται, ἂν θελήσωσι.

β') Εἰς τοὺς ἔχοντας μὲν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον πλήρη συνείδησιν τοῦ ψεύδους, ἀλλ' ἠλαττωμένην τὴν δύναμιν ἢ τὴν ἠθικὴν ἐλευθερίαν εἰς τὸ νὰ μὴ ψεύδωνται ἢ λίαν ηὐξημένην τὴν τάσιν τοῦ ψεύδεσθαι. Ἐνταῦθα ἰδίως ἀνήκει κατηγορία τις παίδων, ὡς καὶ οἱ ἔχοντες ψυχικὰς ἀνωμαλίας καὶ νευροπαθείας ἐκ κληρονομικῆς αἰτίας, αἱ ὑστερικαί, οἱ ἡμιφρενοβλαβεῖς, οἱ *ὁρμέμφυτοι* (impulsifs) κτλ.

γ') Εἰς τοὺς ἔχοντας λίαν συγκεχυμένην ἢ οὐδεμίαν συνείδησιν τοῦ ψεύδους.

Ἀφοῦ οὐδεὶς ἄνθρωπος ἐπὶ γῆς ὑπάρχει, ὅστις νὰ μὴ ἐψεύσθη καὶ νὰ μὴ ψεύδηται, ἕπεται ὅτι τὸ ψεῦδος εἶνε διακεχυμένον ἐν μεγίστῃ ἀφθονίᾳ ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ τοῦ ἠθικοῦ κόσμου. Ὁποία δέ τις ἆρά γε νὰ ἦ ἡ ἀναλογία αὐτοῦ ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀλήθειαν;

Οἱ χημικοὶ πρὸς παράστασιν τοῦ συνδυασμοῦ τῶν στοιχείων τῆς φύσεως πρὸς ἄλληλα καὶ διευκόλυνσιν τῆς σπουδῆς αὐτῶν μεταχειρίζονται ὡρισμένους τινὰς *τύπους* δι' ἕκαστον συνδυασμόν. Μιμηθῶμεν τὴν μέθοδον αὐτῶν. Ἔστω λοιπὸν *Ψ* τὸ ψεῦδος, καὶ *Α* ἡ ἀλήθεια· δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν μὴ ἀπομακρυνόμενοι πολὺ τῆς πραγματικότητος ὅτι ἡ *ἠθικὴ κατάστασις* τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας κατὰ μέσον ὅρον ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην δύναται νὰ παρασταθῇ διὰ τοῦ ἑξῆς *τύπου*: $Ψ^8 Α^2$, ἤτοι *ὀκτὼ* μέρη ψεύδους πρὸς *δύο* μέρη ἀληθείας. Ἐὰν προσθέσωμεν εἰς τὰ *στοιχεῖα* ταῦτα καὶ τὸ στοιχεῖον τῆς *κακίας* Κ, καὶ τὸ στοιχεῖον τῆς *ἀρετῆς* Λ, ἡ γενικὴ ἠθικὴ ἀξία τοῦ ἀνθρώπου δύναται νὰ παρασταθῇ διὰ τοῦ *τύπου* $Ψ^5 Κ^3 (ΑΛ)^2$.

Ἐννοεῖται ὅτι ὁ συνδυασμὸς τῶν στοιχείων τούτων ποικίλλει κατὰ τὰ διάφορα ἄτομα, καὶ εἰς τὸ αὐτὸ δὲ ἄτομον κατὰ τὰς διαφόρους περιστάσεις αἱ *ἑνώσεις* μεταβάλλονται ὀλίγον. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι ἡ ψυχολογία οὐδέποτε θὰ ἀφιχθῇ εἰς τὴν τελειότητα καὶ ἀκρίβειαν τῆς χημείας ὅπως ἀναλύῃ μετὰ μαθηματικῆς ἀκριβείας τὴν ἠθικὴν σύνθεσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ καταδεικνύῃ ἀκριβῶς τὰ *ἄτομα* τῶν ἠθικῶν τούτων στοιχείων τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' ὁπωσδήποτε δυνάμεθα νὰ δίδωμεν μᾶλλον συγκεκριμένην μορφὴν διὰ τοιούτων *ψυχολογικῶν τύπων* εἰς τὰς ἀορίστους ἐκτιμήσεις, ἃς ἔχομεν ἐν τῷ νῷ καὶ ποιοῦμεν ἕκαστος ἐν τῇ κοινωνίᾳ καθ' ἑκάστην διὰ τὰ γνωστὰ ἡμῖν πρόσωπα.

Διατί δὲ ἡ ἀφθονία αὕτη τοῦ ψεύδους καὶ τῆς κακίας ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἡ σμικρὰ ἀληθῶς ποσότης τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀληθείας;

Δι' ὃν λόγον καὶ τὸ ποσὸν τῶν δηλητηριωδῶν ἀερίων ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ εἶνε μεγαλείτερον τοῦ ζωοποιοῦ ὀξυγόνου· τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ καὶ τὸ ἄζωτον ἀποτελοῦσι τὰ $^4/_5$ τῆς ἀτμοσφαίρας,

Digitized by Google

τὸ ὀξυγόνον δὲ τὸ ἐπίλοιπον μέρος. Ἐὰν ἀνεπνέομεν μόνον τὰ δύο πρῶτα ἀέρια, ἡ ζωὴ θὰ ἦτο ἀδύνατος· ἐὰν ἐπίσης ἀνεπνέομεν μόνον τὸ ὀξυγόνον ἡ ζωὴ ἡμῶν θὰ κατηναλίσκετο τάχιστα· τὸ κρᾶμα τῶν στοιχείων τούτων ἀποτελεῖ τὸ κατάλληλον μέσον, ἐν ᾧ ἡ ζωὴ ἡμῶν εἶνε δυνατὸν νὰ διατηρηθῇ.

Οὕτω συμβαίνει καὶ ἐν τῷ ἠθικῷ κόσμῳ. Ἡ ἀνάμιξις τοῦ ψεύδους καὶ τῆς κακίας μετὰ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀρετῆς καθιστᾷ δυνατὴν τὴν ὕπαρξιν μιᾶς κοινωνίας, ἐκ τῆς ἀντιθέτου δὲ αὐτῶν ἐπιδράσεως προκύπτει ἡ κίνησις τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, ὡς προκύπτει ἡ κίνησις τῶν οὐρανίων σωμάτων ἐκ τῆς ἀντιθέτου ἐνεργείας δύο δυνάμεων, τῆς ἕλξεως καὶ ὤσεως. Ἀφοῦ δὲ ἀπὸ τῶν παλαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον τὸ ψεῦδος καὶ ἡ κακία εὑρίσκονται ἀναμεμιγμένα μετὰ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀρετῆς, τοῦτο σημαίνει ὅτι ὑφίσταται μυστηριώδης τις ἠθικὸς νόμος οὕτω ὁρίσας τὰ πράγματα ἵνα ᾖ δυνατὸς ὁ βίος τῆς ἀνθρωπότητος ἐπὶ τοῦ πλανήτου ἡμῶν καὶ ἐπιτευχθῇ βαθμηδὸν καὶ ἠρέμα διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἡ πρόοδος αὐτῆς.

Ἡ ὕπαρξις τοῦ ψεύδους ἀνυψοῖ τὴν ἀξίαν τῆς ἀληθείας ὡς ἡ ἄγνοια τὴν τῶν γνώσεων· ἡ ἔννοια τῶν πραγμάτων καὶ ἡ ἐκτίμησις αὐτῶν προκύπτει ἐκ τῆς ἀντιθέσεως. Ὁ φανατικὸς φιλαλήθης εἶνε φανατικὸς διότι μισεῖ τὸ ψεῦδος. Τὸ ψεῦδος καὶ ἡ κακία ἀφ' ἑνός, ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ ἀλήθεια ἀφ' ἑτέρου, χρησιμεύουσιν ὡς δύο παμμέγιστοι μοχλοὶ κινοῦντες τὸν μηχανισμὸν τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας· ἂν ἀφαιρεθῇ ὁ εἷς πᾶσα ἁρμονικὴ κίνησις παύει. Ὁ τοῦ Βερολίνου σοφὸς Du Bois Raymond εἶπεν ὅτι ἐὰν ὁ ἀνθρώπινος νοῦς ἐκέκτητο ἄπειρον σοφίαν, ὁ ἄνθρωπος θὰ ἔπληττεν ἐκ φοβερᾶς ἀνίας καὶ θὰ κατεδικάζετο εἰς ἀδράνειαν· θὰ ἐγνωρίζομεν, λέγει, πάντα τὰ συμβάντα, συμβαίνοντα καὶ συμβησόμενα ἐν τῷ σύμπαντι· θὰ εὑρίσκομεν, π.χ. τάχιστα δι' ἑνὸς ἁπλουστάτου ὑπολογισμοῦ ποῖος ἄνθρωπος εἰς ποῖον σημεῖον τῆς γῆς εὑρίσκεται, ποία εἶνε ἡ ἱστορία τοῦ ἀνθρώπου τούτου, ποία ἡ μορφή του, τί ἔπραξεν ἢ τί θὰ πράξῃ, ποῖοι εἶνε οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ μέχρι τέλους τῶν αἰώνων· θὰ ἐγνωρίζομεν τί σκέπτεται ἕκαστος καὶ τί θὰ σκεφθῇ, εἰς ποῖον μέρος πόσον ὕδωρ θὰ πέσῃ μέχρι συντελείας *τοῦ κόσμου* κτλ. κτλ. Ἐν ἄλλαις λέξεσι θὰ εἴμεθα θεοὶ γινώσκοντες *τὰ τ' ἐόντα, πρὸ τ' ἐόντα τά τ' ἐσσόμενα*· οὐδὲν ἀπρόοπτον, οὐδεμία περιέργεια, οὐδεμία ἐλπὶς καὶ συγκίνησις, οὐδὲν ἰδεῶδες θὰ ἐπεδιώκομεν, οὐδεμία εὐχάριστος αὐταπάτη (ilussion) θὰ ἐτάραττε τὴν ἀχανῆ ψυχὴν ἡμῶν, ἥτις θὰ ὡμοίαζεν πρὸς ἀτέρμονα λίμνην, ἧς τὰ ὕδατα ἀκίνητα ὡς πεπηγότα ἐκτείνονται ἐπ' ἄπειρον! Οὐδεμία πτυχὴ ἐν αὐτῇ ἐκ ζεφύρου, οὐδεμία τρικυμία! μονοτονία ἀπελπιστική!

Κατὰ ταῦτα ὁ Δημιουργός, ἐὰν ἔχῃ τὰ αὐτὰ συναισθήματα, οἷα καὶ ὁ ἄνθρωπος θὰ εἶνε βεβαίως ὁ δυστυχέστερος τῶν ἀθανάτων καὶ θὰ πλήττῃ ἐξ ἀνίας δεινῆς. Θὰ ὁμοιάζῃ, ἱστάμενος πρὸ τοῦ σύμπαντος, τὸν μηχανικὸν ἐκεῖνον, ὅστις, ἱστάμενος πρὸ τῆς λειτουργούσης ἀτμομηχανῆς του, βλέπει τὴν αὐτὴν αἰωνίως κίνησιν αὐτῆς καὶ ἀκούει τὸν αὐτὸν μονότονον θόρυβον.

Ὅθεν ὅπως ἡ ἄγνοια τῶν ἀνθρώπων εἶνε ὠφέλιμος καὶ εὐχάριστος ἅμα, καθὸ συντείνουσα εἰς τὴν διέγερσιν τῆς περιεργείας τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, ἐξ οὗ καὶ προκύπτει ἡ αὔξησις τῶν γνώσεων, οὕτω καὶ τὸ ψεῦδος μετὰ τῆς κακίας χρησιμεύουσιν ὡς κέντρον καὶ διεγερτήριον τῶν πνευματικῶν καὶ ἠθικῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐν τούτοις ἡ ἀνθρωπότης τείνει πάντοτε πρὸς τὸ ἰδεῶδες, τρέχει κατόπιν χιμαίρας, τὴν ἐξάλειψιν δηλαδὴ τοῦ κακοῦ ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ὀνειρεύεται τὴν βασιλείαν τῆς γενικῆς εὐδαιμονίας, τῆς ἀπολύτου εἰρήνης καὶ ἀδελφοποιήσεως, τοῦ ἀπολύτου καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ ἐν τῷ κόσμῳ! Ἐκτὸς ὅτι τοῦτο εἶνε μία χίμαιρα καὶ οὐδέποτε θὰ πραγματοποιηθῇ, ἡ ἐπίτευξις τυχὸν τοῦ πόθου τούτου τῆς ἀνθρωπότητος, ἡ ἱκανοποίησις τῆς ἀνάγκης ταύτης, θὰ ἀπέβαινεν αὐτῇ ἀνιαροτάτη καὶ καταστρεπτική, ἡ δὲ ἀπογοήτευσις θὰ ἐπηκολούθει δεινή. Δύναταί τις ἀπὸ τοῦδε νὰ φαντασθῇ μίαν κοινωνίαν ἀφιχθεῖσαν εἰς τὸ ἰδεῶδες, συλλαβοῦσαν τέλος τὴν χίμαιραν, ἣν κατέτρεχεν ἐπὶ αἰῶνας, ὁπόσον ἀνούσιος θὰ ᾖ καὶ ψυχρὰ καὶ ἄνευ ζωῆς! Ἡ ἔλλειψις τῶν μικρῶν καὶ μεγάλων παθῶν τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ φθόνου, τοῦ ψεύδους, τοῦ μίσους, τῆς ζηλοτυπίας, τῆς πλεονεξίας, τῆς μοχθηρίας καὶ πάντων ἐν γένει τῶν τέκνων τῆς κακίας θὰ κατέστρεφεν αὐτοστιγμεὶ πᾶσαν ἀνθρωπίνην ἐνέργειαν καὶ δραστηριότητα, τὸ ἐμπόριον, τὴν βιομηχανίαν, τὰς ὡραίας καὶ βαναύσους τέχνας, τὰ γράμματα καὶ τὰς ἐπιστήμας, εἰς τὰ ὁποῖα οἱ ἄνθρωποι προκόπτουσι ἁνθαμιλλώμενοι καὶ ἀλληλοπολεμούμενοι οὐχὶ δὲ τρυφερῶς ἐναγκαλιζόμενοι καὶ ἀλληλασπαζόμενοι.

Ἄν ποτε κατώρθου νὰ περιπτυχθῇ τὴν χίμαιραν τοῦ ἰδεώδους ὁ ἄνθρωπος θὰ ᾐσθάνετο ἴσως ἄφατον τινα ἡδονὴν καὶ εὐδαιμονίαν ἐπὶ μίαν στιγμὴν ἀλλὰ μετὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἡ πρώτη φροντὶς αὐτοῦ θὰ ἦτο νὰ στρέψῃ μετ' ἀποστροφῆς καὶ ἀηδίας τὸ πρόσωπον ἀπὸ τοῦ τέρατος τούτου, ὅπερ ἕνεκα τῆς ἀποστάσεως καὶ διὰ τῆς φαντασίας του εἶχεν ἐκλάβει ὡς ἰδεωδῶς ὡραῖον!

Οὕτω δὲ παριστάμεθα πρὸ τοῦ παραδόξου τούτου φαινομένου, καθ' ὃ ἡ ἀνθρωπότης ἐπιδιώκει ἐν ἀγνοίᾳ της ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον ἐκείνου, ὅπερ

Digitized by Google

ἐπιθυμεῖ νὰ ἀπολαύσῃ. Ἀλλ' ἡ ἀπάτη αὐτὴ εἶνε ὠφέλιμος, χρησιμεύουσα πρὸς καταπολέμησιν καὶ περιστολὴν τῆς αὐξήσεως τῆς κακίας· τὸ *πρακτικὸν ἰδεῶδες* πάσης κοινωνίας δέον νὰ ᾖ ἡ περιστολὴ καὶ ἐλάττωσις τῆς κακίας, διότι ἡ ἐξάλειψις αὐτῆς οὔτε κατορθωτὴ ποτέ ἐστιν, οὔτε ἐπιθυμητή, καθόσον συνεπάγεται τὴν ἄρσιν τῆς ἐννοίας τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῆς ἐξ αὐτοῦ ἀπολαύσεως.

Βαθεῖαν τῳόντι ἔννοιαν ἔχει τὸ ὑπὸ τοῦ Spinoza ῥηθέν: tout est pour le mieux dans le meilleur des mondes possibles» καίτοι ὁ Βολταῖρος εὐφυέστατα ἐν τῷ Candide αὐτοῦ ἐσατύρισε τοῦτο.

Τὰ πάντα ἔχουσι καλῶς ἐν τῷ κόσμῳ ὡς ἔχουσιν. Τὸ ἀξίωμα τοῦτο τοῦ Spinoza οἱ Ἰανσενισταὶ καὶ οἱ Κουάκεροι τοῦ 17ου αἰῶνος ἀποστρεφόμενοι εἶχον ἀποφασίσει ὅπως μηδέποτε ψευσθῶσι κατὰ τὸν βίον των. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον *τὸ εἶδος* τοῦτο τῶν ἀνθρώπων ἐσβέσθη, ὡς ἐσβέσθησαν *τὰ εἴδη* ἐκεῖνα τοῦ ζωϊκοῦ βασιλείου, ὅσα δὲν ἦσαν καταλλήλως ὡπλισμένα κατὰ τὸν ἀγῶνα τῆς ὑπάρξεως ἐν τῇ φύσει.

Ὅθεν τὸ ψεῦδος εἶνε ἓν ἀναγκαῖον κακόν, ὡς ὑπάρχουσι πολλὰ ἀναγκαῖα κακὰ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ὡς εἶνε ἀναγκαῖος τῇ πολιτείᾳ καὶ ὁ δήμιος. Ἀλλ' ὡς ἀποστρεφόμεθα τὸν δήμιον, οὕτω δέον νὰ ἀποστρεφώμεθα καὶ τὸ ψεῦδος, τὸ ὁποῖον εἶνε ὁ δήμιος τῆς ἀληθείας.

Σιμων Αποστολιδης

ΑΡΧΑΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΜΙΣΤΡΑ

Χάριν τῆς ἱστορίας τῶν ἀρχαίων ἐν Πελοποννήσῳ οἰκογενειῶν δημοσιεύομεν ἔγγραφον, δωρηθὲν τελευταῖον εἰς τὸ ἀρχεῖον τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἑταιρίας, καὶ καταταχθὲν ὑπ' ἀριθμὸν 6860, διαλαμβάνον τινὰ περὶ τῆς ἐν τῷ Μιστρᾷ οἰκογενείας Λεωπούλου. Τὸ ἔγγραφον τοῦτο εἶνε πιστοποιητικόν, ὅπερ ἔδωσεν ὁ ἐπίσκοπος Κυθήρων Κύριλλος εἰς τὸν Γεώργιον Λεώπουλον καταφυγόντα τῷ 1771 εἰς Κύθηρα. Τὸ ἔγγραφον φέρει καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Ἐπισκοπικοῦ πρωτονοταρίου Γεωργίου Μόρμορη, ὑπὸ τοῦ ὁποίου καὶ συνετάχθη καὶ ἐγράφη, τοῦ ἐπισκόπου ὄντος ἀμαθοῦς, ὡς φαίνεται, καὶ ἐκ τῆς ὑπογραφῆς του, ὑπογραφομένου «Κήρηλος». Ἡ γλῶσσα τοῦ κειμένου τοῦ πιστοποιητικοῦ, ἱκανῶς καθαρεύουσα καὶ ὁμαλή, πλὴν συντακτικῶν τινων ἀνωμαλιῶν, μαρτυρεῖ ὅτι ἐν Κυθήροις ἐκαλλιεργοῦντο περὶ τὸ 1770 τὰ ἑλληνικὰ γράμματα, ἐν οἷς διέπρεπεν ἡ ἀρχαία τῆς νήσου οἰκογένεια τῶν Μόρμορη.

Τὸ πιστοποιητικὸν ἔχει ὡς ἑξῆς

« Ἡ ταπεινότης ἡμῶν διὰ τοῦ παρόντος γράμματος δῆλον ποιεῖ ὅτι ὁ τιμιώτατος Κὺρ Γεώργιος Λεώπουλος ὑπάρχει ἐκ τῆς πόλεως Σπάρτης, γένος μὲν εὐγενές, καὶ παλαιότερον πάντων τῶν ἐν αὐτῇ εὑρισκομένων Χριστιανῶν. Ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς οἱ πρόγονοι αὐτοῦ μετὰ τῶν ἡγεμονευόντων ἐν τῇ Πελοποννήσῳ κατὰ τὰς διαφόρους ἐξουσίας ἐς ἀεὶ τὰ πρῶτα ἔφερον. Ἐν βραχεῖ δέ τι τοῦ χρόνου διαστήματι, ὅσον ἔτι οἱ ζῶντες φημίζουσιν, ἀφέντες τὰ παλαιὰ αὐτῶν προτερήματα, τῶν νεωτέρων ἀρχόμενοι λέγομεν ὅτι τῷ μεγάλῳ αὐτοῦ θείῳ τοὔνομα Σαράντος Λεώπουλος, ὅτε ὁ ἐξοχώτατος Καπ. Γενεράλης Μοροζίνης ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς Γαληνοτάτης τῶν Ἐνετιῶν ἀριστοκρατίας τὴν Πελοπόννησον ὑπέταξε πᾶσαν, τὴν ἐξουσίαν δέδωκε τῆς τῶν Λακώνων ἐπαρχίας, ἐπιτροπικῶς τῷ ῥηθέντι Σαράντῳ, ὥστε κρίνειν τε καὶ ἀνακρίνειν πάσας τὰς ἐμπιπτούσας ὑποθέσεις, ἕως ὅτου πεμφθείη ἄρχων προβλεπτὴς παρὰ τῆς αὐτῆς Γαληνοτάτης ἐξουσίας. Οὗτος δὲ ἱκανὸν χρόνον δικαίῳ τε καὶ θεαρέστως διοικήσας ἔπειτα εἰς Ἐνετίας ἀπεδήμησε καὶ τὰ παρ' αὐτοῦ καλῶς πραχθέντα οἱ τῆς ἀριστοκρατίας θεωρήσαντες, πάντα ἐπεκύρωσαν, καὶ τῆς τοῦ Κόντε τιμῆς εἰς ἀνταμοιβὴν αὐτὸν ἐτίμησαν, μετὰ καὶ τῆς χρυσῆς κολλάνας περιβολὴν [1]), δόντες αὐτῷ καὶ ἱκανὴν χωρίων γῆν εἰς ἔνδοξον καὶ τιμητικὴν θεραπείαν αὐτοῦ.

Ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ Δημήτριος Λεώπουλος μετὰ ταῦτα ἐπὶ τῇ τῶν Ὀθωμανῶν αὖθις ἐξουσίᾳ μετὰ τῶν λοιπῶν προϊσταμένων τῆς Πελοποννήσου ταύτης τὴν διοίκησιν ἔφερεν, ὅθεν καὶ ἐδιωρίσθη τότε παρὰ τοῦ ἡγεμόνος εἰς τὸ ἐπιτηρεῖν καὶ διοικεῖν τὰς βασιλικὰς ἁπάσας ὑποθέσεις μετὰ τοῦ ἐκεῖσε ἐξουσιαστοῦ τῆς ἐπαρχίας Μιστρός. Τὰ νῦν οἱ αὐτάδελφοι αὐτοῦ, καὶ οὗτος σὺν τοῖς λοιποῖς προεστῶσι, τὴν διοίκησιν τοῦ κοινοῦ καὶ πολιτείαν αὐτῶν θεαρέστως ἐπιφέρουσι. Καὶ ὁ μὲν εἷς ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀφῆκε περιβόλιον μέγα διὰ ὀρφανοτροφεῖον τῶν πτωχῶν καὶ ἀπόρων παίδων νηπίων τῶν χριστιανῶν, ἵνα ἐσαεὶ τρέφωνται ἐκ τοῦ εἰσοδήματος αὐτοῦ· ὁ δὲ ἕτερος ἀδελφὸς ἀφιέρωσε μύλον ἕνα μετὰ καὶ περιβολίου εἰς τὸ διανέμεσθαι ἐκ τοῦ εἰσοδήματος αὐτῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν τὰς τροφὰς πᾶσι τοῖς ἐν φυλακῇ βληθεῖσιν ἐν τῇ πολιτείᾳ αὐτῶν.

Καὶ ἕτερον ἀφιέρωμα χρημάτων ἱκανῶν ἄφησεν ὁ αὐτὸς εἰς τὸ πληροῦσθαι ἐκ τοῦ κέρδους αὐτῶν κατ' ἔτος ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου μεγαλο-

1) Κολλάνα=Collana. Περιδέραιον, δι' οὗ περιεβάλλοντο τὸν λαιμὸν οἱ εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ Κόμητος αναγορευόμενοι, ἐξ οὗ ἐκρέματο καὶ τὸ οἰκόσημον αὐτῶν.

Digitized by Google

τυρος Γεωργίου ἕνα ἱεροκήρυκα διδάσκαλον καὶ ἕνα ἱεροδιάκονον καθὼς τὰ πατριαρχικὰ σιγγιλιώδη διαλαμβάνουσι. Καὶ ἐν συντόμῳ ἄνωθεν καὶ ἕως τοῦ νῦν ἐκ τῆς γενεᾶς ταύτης ἡ φιλαδελφία πρὸς τοὺς πλησίον σὺν οἰκτιρμοῖς καὶ εὐποιίας οὐκ ἐξέλιπε.

Καὶ ταῦτα πάντα τὰ εἰρημένα παρὰ πολλῶν ἐκ τῶν ἐκεῖσε ἀξιοπίστων χριστιανῶν ἱερωμένων τε καὶ λαϊκῶν ἠκούσαμεν καὶ ἐβεβαιώθημεν. Τοῦτον δὲ τὸν τιμιώτατον Κὺρ Γεώργιον ἤδη ἑπτὰ μῆνας ἐν ταύτῃ τῇ νήσῳ Κυθηρίας, ἤτοι τοῦ Τσερίγου, ἡμετέρας ἐπαρχίας, διατρίβοντα, χριστιανὸν ὀρθόδοξον, ἐγνωρίσαμεν καὶ πρὸς τὰ θεῖα εὐσεβέστατον, εἰς ἄκρον φιλαλήθη, δίκαιον καὶ οἰκτίρμονα. Ἀλλ' οἷς κρίμασιν οἶδεν ὁ Κύριος ἐν ταύτῃ τῇ ὀλεθρίῳ καὶ ἐλεεινῇ αἰχμαλωσίᾳ τοῦ Μιστρός [1]), δι' ἀνάγκην καὶ συμφέρον τοῦ κοινοῦ τῆς πολιτείας αὐτῶν ἕως τὴν ἐσχάτην ἡμέραν ἀναμεῖνας, δὲν ἔφθασε νὰ φυλάξῃ καὶ νὰ κυβερνήσῃ τὰ πράγματα αὐτοῦ, ἀλλὰ φυγὰς γενόμενος ἄφησεν ἅπαντα καὶ σὺν τοῖς ἀκινήτοις ἅμα καὶ τὰ κινητὰ ἀνελπίστως ἀπώλεσε μέχρι τῶν τιμίων καὶ ἐλαφρῶν, δῆλα δὴ μάλαγμα, μαργαριτάρια καὶ λοιπὰ τίμια πράγματα καὶ δὴ ἐν ἀπορίᾳ τοῦτον ὁρῶντες τυγχάνοντα τούτου ἕνεκα καὶ ἵνα μὴ τῇ ἀρᾷ ἐπιπέσωμεν τοῦ Κυρίου ἐπαπειλοῦντος τοὺς τὴν ἀλήθειαν κρύπτοντας, καὶ τὸ οὐαὶ τοῖς τὸ πικρὸν γλυκὺ καὶ τὸ γλυκὺ πικρὸν λέγοντας, ἐδώσαμεν τὸ παρὸν ἡμέτερον ἀρχιερατικὸν εἰς ἔνδειξιν τῆς ἀληθείας καὶ βεβαιότητα, ὑπογραφόμενοι μετὰ καὶ τῆς ἡμετέρας σφραγῆς.

Ἐν ἔτει α'ψοα (1771) ἐν μηνὶ Ἰανουαρίῳ ια'

Γ. Κύριλλος

(Τ. Σ.) *Ὁ Ἐπισκοπικὸς πρωτονοτάριος Γεώργιος Μόρμορης*

Πλὴν τοῦ ἀνωτέρω σχετικῶς πρὸς τὴν εἰρημένην οἰκογένειαν τῶν Λεωπούλων, ὑπάρχει ἐν τῷ ἀρχείῳ τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας ὑπ' ἀριθμὸν 6859 ἐπὶ μεμβράνης καὶ τὸ δίπλωμα δι' οὗ ὁ Δόγης τῆς Ἐνετίας Σίλβεστρος Βαλέριος ἀπένειμεν εἰς τὸν Σαράντην Κομνηνὸν Λεώπουλον συνταγματάρχην τὸν τίτλον τοῦ Κόμητος τῷ 1694 διὰ τὴν πίστιν αὐτοῦ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἐνετίας καὶ τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ εἰς τὰς κατὰ τῶν Τούρκων μάχας, περὶ οὗ ἀνέφερε καὶ τὸ ἀνωτέρω ἔγγραφον τοῦ Κυρίλλου, ἔνθα ὀνομάζει αὐτὸν Σαράντον. Ὡσαύτως δὲ ἐν τῷ ἀρχείῳ ὑπάρχει καὶ ἀντίγραφον ἐγγράφου ἰταλιστὶ ἐκ τοῦ ἀρχείου τοῦ Ῥωσσικοῦ προξενείου ἐν Κυθήροις ἐξηγμένον ὑπογεγραμμένου ὄντος τοῦ προξένου Ἐμμανουὴλ Μόρμορη ἐν ἔτει 1806 3 Μαΐου, δι' οὗ ὁ κόμης Ἀλέξιος Ὀρλὼφ τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1772, ἐν Πάρῳ ὤν, πιστοποιεῖ τὰς ὑπηρεσίας, ἃς ὁ Γεώργιος Λεώπουλος μεθ' ὅλης αὐτοῦ τῆς οἰκογενείας προσήνεγκεν εἰς τὴν Ῥωσσίαν ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ ἀξιωματικοῦ, καὶ παρέχει αὐτῷ πάσας τὰς τιμὰς τὰς εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ Ῥώσσου ἀξιωματικοῦ ἀπονεμομένας.

Τὸ ἀντίγραφον τοῦτο φέρει ἐν τῷ ἀρχείῳ τῆς Ἱστορ. καὶ Ἐθνολ. Ἑταιρίας τὸν ἀριθμὸν 6857.

Α. Μηλιαράκης.

1) Ἐννοεῖ τὴν ἐπὶ τῆς ἐκστρατείας τοῦ Ὀρλὼφ γενομένην καταστροφὴν τοῦ Μιστρᾶ.

ΑΛΑΛΟΙ ΜΟΝΑΧΟΙ.

Ἐν Turnhout τοῦ Βελγίου ὑπάρχει τὸ διάσημον μοναστήριον τῶν καλουμένων *τραππιστῶν* μοναχῶν, οἵτινες ἔχουσιν ὡς ὅρον τῆς ἐν αὐτῷ διαβιώσεως τὸ νὰ μὴ ὁμιλῶσι ποτέ. Εἷς καὶ μόνος ἐπιτρέπεται ἐν αὐτῷ νὰ ὁμιλῇ, ὁ ὁδηγῶν τοὺς ξένους μοναχός, ἀλλὰ καὶ οὗτος ὁμιλεῖ ὀλίγον, ἡ δὲ φωνή του ἀκούεται ὡς ἐλαφρὸς ψίθυρος, καὶ ἐλαφρὰ πνοὴ ἀνέμου πνέοντος διὰ κοιμητηρίου.

Τὸ μοναστήριον εἶνε σοβαρόν, ἔχον ὑψηλὰ τείχη, οὐδαμοῦ δὲ ὑπάρχει κόσμημά τι ἢ χάριέν τι στόλισμα. Τὰ καθέκαστα αὐτοῦ μέρη εἶνε ἡ ἐκκλησία, διάφορα κελλία, σταῦλοι καὶ δωμάτια ἐργασίας, ἐν αὐτοῖς δὲ οἱ μοναχοὶ διδάσκονται τὴν λήθην τῶν ἐπιγείων καὶ μικρὸν κατὰ μικρὸν καθίστανται ὡς σκιαί. Μέρος τῆς ἡμέρας διατρίβουσιν οἱ τραππισταὶ εἰς τὴν προσευχήν. Βλέπει τις αὐτοὺς ἀκινήτους ἱσταμένους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὁμοιάζοντας μᾶλλον πρὸς ἀπολελιθωμένους ἁγίους. Ἀπὸ καιροῦ δὲ εἰς καιρὸν πίπτουσι πρηνεῖς ἐπὶ τῆς γῆς καὶ μένουσιν οὕτω μακρὸν χρόνον προσευχόμενοι ἐνδομύχως. Τὸν λοιπὸν χρόνον ἐργάζονται.

Οἱ μοναχοὶ τοῦ μοναστηρίου τούτου ἐγείρονται ὄρθρου βαθέος ἀπὸ τῆς σκληρᾶς αὐτῶν κλίνης, συναθροίζονται εἰς προσευχήν, καὶ εἶτα ἄρχονται τῆς ἐργασίας, συνισταμένης εἰς τὴν μεταβολὴν τῆς περὶ αὐτοὺς ἐρήμου χώρας εἰς καρποφόρους ἀγρούς. Ἐργάζονται δὲ ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου των δι' ἀξίνης, πτύου ἢ ἀρότρου ἀδιαλείπτως φέροντες τὸν αὐτὸν χιτῶνα εἴτε ὁ ἥλιος φλέγει τὴν κεφαλὴν εἴτε ὁ χειμὼν εἶνε δριμὺς ἢ ἡ βροχὴ πίπτει ἐπὶ τῶν κεφαλῶν αὐτῶν. Μόνον δὲ τὴν κεφαλὴν ἔχουσι κεκαλυμμένην διὰ τῆς καλύπτρας. Ὁ βλέπων αὐτοὺς ἐργαζομένους κατὰ μακρὰς μακροτάτας σειρὰς νομίζει ὅτι βλέπει καταδίκους εἰς ἀναγκαστικὰ ἔργα ἐργαζομένους διὰ τῆς βίας. Πρὶν ἡ χώρα των ἦτο ἀγρία καὶ πλήρης ἀκανθῶν καὶ τρι-

Digitized by Google

βόλων. Νῦν εἶνε κατάφυτος καὶ πλήρης ποιμνίων. Ἡ τροφὴ τῶν μοναχῶν τούτων συνίσταται μόνον ἐκ φυτικῶν οὐσιῶν, μόνον δὲ εἰς τοὺς ἀσθενεῖς ἐπιτρέπεται καὶ κρέας. Ἐν τοῖς κελλίοις αὐτῶν μένοντες οἱ μοναχοὶ φέρουν ἐλαφροτάτας ἐμβάδας, οὕτω δὲ βαδίζοντες δὲν προξενοῦσι τὸν θόρυβον τοῦ ἀνθρωπίνου βαδίσματος.

Ἀποθνήσκοντα μοναχὸν καταθέτουσι ἔν τινι πάντοτε ἑτοίμῳ εὑρισκομένῳ λάκκῳ· ὅταν δὲ καλύψωσι τοῦτον διὰ χώματος, ἀνοίγουσι εὐθὺς ἕτερον, ὅστις παραμένει ἀνεῳγμένος μέχρις οὗ δεχθῇ ἕτερον τῶν ἀφώνων ἐρημιτῶν. Ὁ πάπας Πίος ὁ ἔνατος προσεκάλεσε ποτὲ μέρος τῶν τραππιστῶν πλησίον τῆς Ῥώμης, οὗτοι δὲ ἐντὸς βραχέος χρόνου ἀπήλλαξαν τῶν πυρετῶν τὸ ἀκατοίκητον τμῆμα Τρεφοντάνε, ἐργασθέντες ὑπερβολικῶς καὶ ἀκαταβλήτως.

ΑΥΛΙΚΑ ΠΕΝΘΗ

Ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας Γουλιέλμου πενθοῦσιν ἐπὶ ἑβδομάδας αἱ εὐρωπαϊκαὶ αὐλαί, ὑπὲρ πάσας δὲ φυσικῷ τῷ λόγῳ ἡ αὐλὴ τοῦ Βερολίνου.

Αἱ πένθιμοι περιβολαὶ ἐκεῖ εἶνε τοιαῦται:

Αἱ κυρίαι τῆς Αὐλῆς φέρουσιν ἐσθῆτα μέλαιναν, πῖλον μέλανα κεκαλυμμένον ὑπὸ μελαίνης σκέπης, δύο μέλανα πέπλα ἓν ἐπὶ τῆς μορφῆς καὶ ἕτερον ὀπίσω πολὺ μακρόν· μέλανα χειρόκτια σουηδικὰ καὶ οὐδὲν κόσμημα.

Μετὰ δεκαεννέα ἡμέρας αἱ κυρίαι τῆς Αὐλῆς ἀφαιροῦσι τὸ μακρὸν πέπλον· τὸν δὲ τρίτον μῆνα ὁ πῖλος ἔσται λευκός, λευκὰ τὰ χειρόκτια, λευκοὶ πάντες οἱ κόσμοι τοῦ ἐνδύματος.

Τὴν σήμερον τὰ αὐλικὰ πένθη ἡπλοποιήθησαν πολύ, ἐν ᾧ ἐν παρῳχημένοις χρόνοις ἦσαν πομπωδέστερα ὅπως πάντα τότε ἐν ταῖς Αὐλαῖς.

Τὰ βασιλικὰ ἐνδιαιτήματα ἐκαλύπτοντο καθ' ὁλοκληρίαν ὑπὸ ὑφάσματος μαύρου ἢ φαιοῦ, ἐστρώννυντο δ' ἔτι μαῦρα τὰ ὀχήματα ἐφ' ὅσον διήρκει τὸ πένθος.

Μέχρι τῶν χρόνων Λουδοβίκου ΙΑ' πένθιμον χρῶμα ἐθεωρεῖτο τὸ πορφυροῦν· αἱ δὲ βασίλισσαι χηρεύουσαι ἐνεδύοντο λευκά, ὅθεν καὶ τὸ ὄνομα *λευκαὶ βασίλισσαι* (reines blanches). Τὴν σήμερον μόνον τῶν καρδιναλίων ἡ πένθιμος στολὴ εἶνε ἰόχρους καὶ οὐχὶ μέλαινα.

Ἐν Ῥωσσίᾳ πρότερον οἱ θνήσκοντες μονάρχαι ἐξετίθεντο ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας περιβεβλημένοι τὴν βασιλικὴν στολήν. Ὁ λαὸς προσήρχετο ἐλεύθερος καὶ προσεκύνει ἀσπαζόμενος τὴν ψυχρὰν χεῖρα τοῦ νεκροῦ, ἐν ᾧ πέριξ ἐκαίοντο ἀδιαλείπτως μύρα καὶ μυρίαι λαμπάδες ἠκτινοβόλουν ἄσβεστοι ἡμέρας καὶ νυκτός.

Ἡ βασίλισσα Βικτωρία ἀπὸ τῆς χηρείας αὐτῆς φέρει πένθιμον κεκρύφαλον, ὃν δὶς ἢ τρὶς μόνον ἀφήρεσεν ἐν ἐκτάκτοις ἑορταῖς.

Ἡ νεαρὰ χήρα βασίλισσα τῆς Ἱσπανίας φέρει ἐπὶ τῆς περικαλλοῦς αὐτῆς κόμης ἱσπανικὴν καλύπτραν διὰ μαργαριτοκοσμήτων καρφίδων ἡρμοσμένην.

Παρά τισιν αὐλαῖς ἐπιτρέπονται οἱ ἀδαμάντινοι κόσμοι ἐπὶ τῆς πενθίμου περιβολῆς. Καὶ φαίνεται ὅτι ἔχει τι τὸ ἐπιβάλλον ὁ ἐπὶ τοῦ μαύρου ὑφάσματος ἀκτινοβολῶν ἀδάμας, ὁμοιάζων μέγα κρυσταλλωμένον δάκρυ.

Β**

Η ΦΙΛΕΡΓΙΑ ΤΩΝ ΧΟΕΝΖΟΛΛΕΡΝ

Ἓν τῶν κυριωτέρων χαρακτηριστικῶν τοῦ ἀποθανόντος αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας Γουλιέλμου ἦτο καὶ ἡ ἀκαταπόνητος αὐτοῦ φιλεργία· « Δὲν μοῦ μένει καιρὸς πρὸς κάματον », ἦτο μία τῶν συνήθων του φράσεων τελευταῖον. Ἀπαράλλακτα καὶ ὁ προπάτωρ αὐτοῦ Μέγας Φρειδερῖκος ἔλεγε μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου του· «Ἡ ζωή μου φθίνει καὶ πρέπει νὰ χρησιμοποιήσω καλῶς τὸν ἀπομέναντά μοι χρόνον, ὅστις δὲν ἀνήκει εἰς ἐμὲ ἀλλ' εἰς τὸ κράτος.»

Ἐν ταῖς δυσὶ ταύταις φράσεσι δύο μεγάλων Χοενζόλλερν καταφαίνεται τὸ πνεῦμα τῆς ὅλης δυναστείας, τὸ πνεῦμα δι' οὗ οἱ Χοενζόλλερν ἀνῆλθον εἰς τὸν βασιλικὸν τῆς Πρωσσίας θρόνον καὶ ἀνέδειξαν τὴν Πρωσσίαν ἡγεμόνα τῆς Γερμανίας.

ΓΝΩΜΙΚΑ
ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΓΟΥΛΛΙΕΛΜΟΥ

Θέλω νὰ ἐργάζωμαι ἀδιαλείπτως πρὸς ἐξαγνισμὸν τῆς καρδίας μου καὶ βελτίωσιν τῆς ζωῆς μου.

**

Δὲν θέλω παρ' ἐμοὶ διεφθαρμένους καὶ κόλακας.

**

Οἱ ἀκεραιότατοι, οἱ εἰλικρινέστατοι ἔσονταί μοι φίλτατοι.

**

Ὑπὲρ πάντας ἀγαπῶ ἐκείνους, οἵτινες θά μοι εἴπωσι τὴν ἀλήθειαν, κἂν αὐτὴ δυσάρεστος ᾖ.

**

Digitized by Google

Εὐτυχὴς εἶμαι ὅταν ὁ λαός μου εὐτυχῇ.

* *

Πᾶν βίαιον μέσον εἶνε ἐναντίον πρὸς τὰ αἰσθήματα καὶ τὰς πεποιθήσεις μου.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ἐὰν φίλος τις ἄρῃ μεγάλην τινὰ ἐπιτυχίαν, τὸν ἀγαπῶμεν ὀλιγώτερον διὰ τοῦτο καὶ ἐπιδεικνύομεν πλειότερον τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν.

—

Ὁ ἄγαμος πλούσιος, ὁ γευματίζων συχνάκις εἰς ξένας οἰκίας εἶνε ἄνθρωπος μὲ πολλὰς σχέσεις, ὁ πτωχὸς εἶνε παράσιτος.

—

Ἐπαινεῖτε ὅ,τι καλόν· ὑπάρχουν τόσοι κατακρίνοντες τὸ κακόν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Εἰς τὸν διάσημον Γάλλον ἀστρονόμον Ἀραγῶ εἶχε ποτὲ ἀποσταλῆ βαρόμετρον νέου τύπου πολυτιμότατον.

Μετά τινας ἡμέρας τὸ βαρύτιμον ὄργανον πεσὸν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ὑπηρέτου τοῦ ἀστρονόμου, ἐθραύσθη εἰς μυρία τεμάχια.

Ὁ ὑπηρέτης ἦτο ἀπαρηγόρητος, μολονότι δὲ καὶ ὁ Ἀραγῶ ἐθλίβη διὰ τὸ ἀτύχημα, στραφεὶς πρὸς αὐτὸν εἶπε μειδιῶν:

— Ποτὲ εἰς τὴν ζωήν μου δὲν εἶδα βαρόμετρον νὰ καταβῇ τόσον κάτω!

Ἡ παραγωγὴ τοῦ χρυσοῦ ἐν Βενεζουέλᾳ αὐξάνει καταπληκτικῶς. Καίπερ τὰ ἐκεῖ διατεθειμένα πρὸς ἐκμετάλλευσιν κεφάλαια δὲν εἶνε μεγάλα, διότι ἡ μεγαλειτέρα τῶν ἐκεῖ μεταλλευτικῶν Ἑταιριῶν, τῷ 1873, εἶχεν ἑταιρικὸν κεφάλαιον μόνον 1,200 χιλιάδων φρ. ὅπερ χάρις εἰς τὰ κέρδη δὲν ὑπῆρξεν ἀνάγκη ν' αὐξηθῇ διὰ νέων καταθέσεων, ἡ ἐξαγωγὴ τοῦ χρυσοῦ ἀπὸ 3,500,000 φρ. τῷ 1870, ἔφθασεν εἰς 17,000,000 τῷ 1884. Ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ ὑπάρχουσιν ἐκτεταμένα κοιτάσματα μετάλλων, ἅτινα διὰ σπουδαίας ἐπιστημονικῆς ἐκμεταλλεύσεως ὑπὸ ἐπιτηδείων κεφαλαιούχων θὰ καταστῶσι στοιχεῖα εὐημερίας διὰ τὴν χώραν καὶ πηγῆς πλούτου διὰ τοὺς ἐκμεταλλευτάς.

Ὁ ἐσχάτως ὑπὸ τοῦ πρίγκιπος Βίσμαρκ ἐκφωνηθεὶς λόγος ἐν τῇ γερμανικῇ Διαίτῃ περιεῖχε 10,997 λέξεις. Ὁ λόγος οὗτος ἀπεστάλη εἰς διαφόρους ἐφημερίδας διὰ 1218 τηλεγραφημάτων ἀποτελεσάντων ἐν συνόλῳ 194,296 λέξεις. Ἡ ἀποστολὴ ἐγένετο ἐκ Βερολίνου εἰς 326 διάφορα μέρη. Δι' αὐτὴν εἰργάσθησαν 235 τηλεγραφηταὶ καὶ 222 μηχανήματα, ὧν τὰ 60 συστήματος Hugues, τὰ 155 συστήματος Morse καὶ τὰ 7 συστήματος Estienne. Ἐκ τῶν τῆς ἀλλοδαπῆς ἐφημερίδων τὸ μακρότερον τηλεγράφημα ἔλαβον οἱ Καιροὶ τοῦ Λονδίνου.

Αἱ ἐν Γαλλίᾳ ἐπενεχθεῖσαι ὑπὸ τῆς φυλλοξήρας ζημίαι ὑπελογίσθησαν, κατὰ τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα, εἰς 7,200,000,000 περίπου φράγκων, διότι τὸ ἥμισυ τῶν γαλλικῶν ἀμπελώνων (1,200,000 μυριόμετρα) κατεστράφησαν. Ἂν εἰς τὰς ζημίας ταύτας τοῦ κεφαλαίου προστεθῶσιν καὶ αἱ ἐκ τῆς ἀπωλείας τῶν προϊόντων κτλ. προελθοῦσαι ἐπίσης καὶ ἡ ἀξία τῶν εἰς Γαλλίαν εἰσαχθέντων οἴνων ὡς καὶ ἡ τῶν πρὸς κατασκευὴν οἴνων σταφλυῶν, ἡ ὁλικὴ ζημία ἣν ὑπέστη ἡ χώρα ἐκείνη ἀνέρχεται εἰς 10 χιλιεκατομμύρια φράγκων, τοῦτο δ' εἶνε βεβαίως ὁ κυριώτερος παράγων τῆς ἐκεῖ ἐπικρατούσης ἀπό τινων ἐτῶν οἰκονομικῆς καχεξίας.

Κατὰ τὴν Στατιστικὴν Ἐπετηρίδα τοῦ 1888 ὁ πληθυσμὸς τῆς ρωσσικῆς αὐτοκρατορίας ἀνήρχετο, τῷ 1885, εἰς 108,787,235 ψυχάς, ὧν 81,725,185 ἐν τῇ εὐρωπαϊκῇ Ρωσσίᾳ, 7,960,304 ἐν ταῖς χώραις τοῦ Βιστούλα, 2,176,421 ἐν Φιλλανδίᾳ, 7,284,547 ἐν Καυκάσῳ, 4,313,680 ἐν Σιβηρίᾳ καὶ 5,327,098 ἐν τῇ Κεντρικῇ Ἀσίᾳ.

Ἡ ἐν Ἀμερικῇ συστᾶσα πρό τινος ἐπιτροπεία ὅπως ἐξετάσῃ τὸ ζήτημα τῆς διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ἐκτελέσεως τῶν θανατικῶν ποινῶν ἀνεκεφαλαίωσεν ἐν ἐκθέσει τὰ συμπεράσματά της, ἔχοντα ὡς ἑξῆς: ἡ λαιμητόμος καὶ ὁ βρόχος εἶνε μέσα κτηνώδη, ἡ ἀγχόνη εἶνε μέσον πολύπλοκον καὶ ἀβέβαιον: ὡς ἐκ τούτου προτιμότερος ὁ ἠλεκτρισμός, ἀλλ' ἀπασχολεῖ αὐτὴν ἔτι τὸ ζήτημα πῶς θὰ φονεύωσι χωρὶς νὰ καίεται καὶ νὰ παραμορφοῦται ὁ φονευόμενος.

Δανὸς ἀξιωματικὸς ὁ λοχαγὸς Ὀλσταῖν ἐφεῦρε νέαν ἀσπίδα κατὰ τῶν σφαιρῶν, ἐπὶ τῆς ὁποίας πρό τινος ἐγένοντο πειράματα ἐν τῷ σκοπευτηρίῳ τοῦ πεζικοῦ τῆς Ἀμαγέρης. Ἡ ἀσπὶς αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ δύο χαλυβδίνων πλακῶν, πάχους τριῶν χιλιοστομέτρων ἑκάστης διαχωριζομένων διὰ κενοῦ 23 χιλιοστομέτρων. Τὸ χρησιμοποιούμενον μέταλλον εἶνε ἐκτάκτου ἀντοχῆς, ὅπερ διατρυπᾶται μέν, δὲν διαρρήγνυται ὅμως. Τὸ δανικὸν πυροβόλον τῶν 8 χιλιοστομέτρων, σύστημα τοῦ 1887, πυροβολοῦν ἀπὸ ἀποστάσεως 250 μέτρων διατρυπᾷ εὐκόλως πλάκα συνήθους χάλυβος πάχους 9 χιλιοστομέτρων καὶ σανίδα πάχους 30 χιλιοστομέτρων προσηρμοσμένην ἐπὶ τῆς χαλυβδίνης πλακός. Καὶ ὅμως διὰ τοῦ πυροβόλου τούτου πυροβολήσαντες ἐκ τοῦ σύνεγγυς δὲν ἠδυνήθησαν νὰ διατρήσωσι τὰς χαλυβδίνους πλάκας Ὀλσταῖν πάχους 4 μόνον χιλιοστομέτρων. Ἡ ἀσπὶς αὕτη δύναται νὰ προφυλάξῃ δύο πυροβολητάς, εἴτε ὀρθίους, εἴτε κατακεκλιμένους, συμπτύσσεται δὲ κατὰ τρόπον τοιοῦτον ὥστε κατέχει μικρὰν θέσιν, ὅταν δὲν χρησιμοποιῆται. Φαίνεται προωρισμένη ἰδίως διὰ τὰς πολιορκίας, ἐν αἷς μετὰ τὸ κρήμνισμα τῶν ὀχυρωμάτων ὑπὸ τοῦ πυροβολικοῦ ὁ ἀμυνόμενος δύναται ὄπισθεν τῶν ἀσπίδων τούτων νὰ πυροβολῇ ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς κατὰ τῶν ἐφορμώντων.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 —1287

Digitized by Google

FOREIGN BODL: LIBR PERIODICALS

'Αριθ. 640 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΕ'. | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. | 3 Ἀπριλίου 1888

ΑΙ ΣΥΓΚΙΝΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΝΤΕΙΣΑΓΓΕΛΕΩΣ

(Διήγημα)

—Σᾶς παρακαλῶ νὰ με ἀναπληρώσετε εἰς τὴν δίκην. Εἶνε ἀρκετὰ σπουδαία, ἀλλ' ἔχω πεποίθησιν εἰς τὴν ἱκανότητά σας. Ἐγώ, ὡς βλέπετε, κωλύομαι ἕνεκα τῆς ἀσθενείας μου, ἐκτὸς δ' ἐμοῦ κωλύονται καὶ ἀπουσιάζουσι καὶ οἱ νόμιμοι ἀναπληρωταί μου. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι πολὺ ἀργὰ θὰ λάβετε γνῶσιν τῆς ὑποθέσεως· ἀλλ' ἔχετε καιρὸν ὡς αὔριον νὰ διεξέλθητε τὴν δικογραφίαν, καὶ νὰ λάβητε τὴν πρέπουσαν γνῶσιν. Ὁ κύριος αὐτουργὸς τοῦ φόνου ἀπέθανε πρὸ μηνῶν εἰς τὰς φυλακάς· καὶ μόνον ἡ συναυτουργὸς τοῦ φόνου δικάζεται. Βαρείας ἐνδείξεις περὶ τῆς ἐνοχῆς αὐτῆς συνέλεξεν ἡ ἀνάκρισις· πιστεύω ὅτι θὰ ἐκτιμηθῶσιν ἀρκούντως καὶ ἐπ' ἀκροατηρίου. Νὰ ἐπιστήσητε ἰδιαιτέραν προσοχὴν εἰς τὸν καταρτισμὸν τοῦ δικαστηρίου τῶν ἐνόρκων.

Ἐνθυμοῦμαι ὅτι οὕτω μοὶ ὡμίλησε μεταξὺ ἄλλων ὁ κύριος εἰσαγγελεὺς τῶν ἐφετῶν, παραδίδων μοι τὴν δικογραφίαν. Ἐδέχθην ἑκὼν ἄκων τὴν βαρεῖαν ὑποχρέωσιν, καὶ τὴν ἐπαύριον κατεῖχον ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ κακουργιοδικείου τὴν ἕδραν τοῦ εἰσαγγελέως.

Ὁ πρόεδρος κηρύττει τὴν ἔναρξιν τῆς συνεδριάσεως καὶ διατάσσει νὰ προσαχθῇ ἡ κατηγορουμένη. Παρατεταμένος ψίθυρος διατρέχει ἀνὰ τὴν αἴθουσαν καὶ κίνησις παρατηρεῖται εἰς τὸ ἀκροατήριον, ὑποδηλοῦσα τὴν δίοδον αὐτῆς. Ἡ κατηγορουμένη ἐμφανίζεται· βαδίζει μετὰ τῆς ἀδεξιότητος καὶ τῶν κλονισμῶν ἀνθρώπου δεδεμένους ἔχοντος τοὺς ὀφθαλμούς· ἀνὰ πᾶν βῆμα ἵσταται μετέωρος ὡσεὶ ἐδίσταζε νὰ προχωρήσῃ· μόνον εἰς κλητὴρ τὴν συνοδεύει, φροντίζων ἑκάστοτε νὰ τῆς φωνάζῃ «ἀπ' ἐδῶ»· σπεύδει εἰς τῶν συνηγόρων νὰ τῇ ὑποδείξῃ τὴν θέσιν της. Ἀπὸ τῆς εἰσαγγελικῆς μου ἕδρας προσηλῶ τὰ βλέμματά μου ἐπ' αὐτῆς μετὰ τῆς ἐνδομύχου περιεργείας ἀνθρώπου πρὸς ἡρωΐδα κοινωνικοῦ δράματος, συνάμα δὲ μετὰ τῆς μεγαλοπρεποῦς αὐστηρότητος λειτουργοῦ τῶν νόμων πρὸς τὴν ἀσεβήσασαν εἰς αὐτούς. Ἀλλὰ μόλις ἔρριψα ἐπ' αὐτῆς τὸ βλέμμα, ἡ τοῦ ἄρχοντος μεγαλοπρέπεια ἐξηφανίσθη, ὡς ἡ τοῦ ὑποκρινομένου τὸν βασιλέα, ἅμα ἀποχωρήσαντος τῆς σκηνῆς· καὶ τὴν περιέργειαν διεδέχθη ἕτερον, ἀόριστον ἔτι, ἀλλὰ βαθύτερον συναίσθημα. Διότι τὸ πρόσωπον ἐκεῖνο, λεπτόγραμμον, ἁβρόν, ἐφ' οὗ διεχύνετο ξανθὴ ὠχρότης, τὸ πρόσωπον ἐκεῖνο... οἱ μέτριοι τὸ μέγεθος, ἀλλὰ μεγάλοι τὴν ἔκφρασιν ὀφθαλμοί, ἀφ' ὧν ἐξεπέμπετο βλέμμα γλυκὺ συγχρόνως καὶ μελαγχολικόν, ὡς τὸ ἑσπερινὸν λυκόφως, ἡ σύμμετρος ῥὶς ἁπαλῶς ἀνασυρομένη πρὸς τὰ ἄνω καὶ παρέχουσα ἦθος ἑλκυούσης ἀγαθότητος· τὸ μικρὸν στόμα, τοῦ ὁποίου τὰ χείλη μένουσι πάντοτε ἡμιάνοικτα, ὡς ἐν παιδικῇ πρὸ τῶν πραγμάτων ἐκπλήξει... τὸ πρόσωπον ἐκεῖνο εἰ καὶ κάτωθεν εὐρέος πίλου, εἰ καὶ ὑπὸ πυκνὸν πέπλον, δὲν τὸ ἔβλεπα πρώτην φοράν. Καὶ λησμονῶν τὰς περιόδους τοῦ εἰσαγγελικοῦ λόγου τοῦ ὁποίου τὸ προοίμιον ἀπὸ πρωΐας ἐσχεδίαζα, προσεπάθουν νὰ ἀφυπνίσω βαθύτατα κοιμωμένας ἀναμνήσεις. Τὸ πρόσωπόν της ἦτο δι' ἐμὲ ὡς ἦχός τις ἐκ παλαιοῦ λησμονημένου ᾄσματος, ὅστις ἀπρόσκλητος μᾶς ἔρχεται εἰς τὰ χείλη, καὶ δὲν ἐνθυμούμεθα εἰς ποῖον μέλος ἀνήκει, εἰς ποῖον γνωστόν μας ᾆσμα ἐφαρμόζεται.

Ἀλλ' ὅτε ὁ πρόεδρος ἤρχισε νὰ ἀποτείνῃ πρὸς τὴν κατηγορουμένην τὰς τυπικὰς ἐρωτήσεις περὶ τοῦ ὀνόματος, τῆς ἡλικίας, τῆς πατρίδος, καὶ ἤκουσα τὴν φωνήν της, ἐκινήθην σπασμωδικῶς ἐπὶ τῆς ἕδρας μου, καὶ συνέπτυξα νευρικῶς τὰ ἔγγραφα τὰ ὁποῖα ἐκράτουν εἰς τὰς χεῖράς μου· τέλειον φῶς ἐγένετο. Αἱ βαθύτατα κοιμώμεναι ἀναμνήσεις μου, ἀφυπνισθεῖσαι, ἤρχισαν νὰ πτερυγίζωσι περὶ ἐμὲ ὡς χελιδόνες κελαδοῦσαι τῆς πρώτης ἡλικίας, τῆς πρωΐας τοῦ βίου τὸ κελάδημα. Καὶ ὁ ἀδέκαστος ἀντεισαγγελεύς, λησμονῶν τὴν δίκην ἥτις ἔμελλε νὰ ἐκτυλιχθῇ ἐνώπιόν του, καὶ ὁ ἐπίδοξος σύζυγος λησμονήσας τὴν ἐν τῷ οἴκῳ ἀναμένουσαν μνηστήν, παρεδόθησαν ὡς ἄφρονα καὶ πολυθέλγητρον ὀνειροπόλησιν.

Ἡ νεᾶνις καθ' ἧς ἔμελλα νὰ ἀπαγγείλω κα-

Digitized by Google

τηγορίαν ὑπῆρξεν ἡ παιδικὴ καὶ πρώτη φίλη μου. Τὸ ὄνομά της, ἐνῷ κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς προτεραίας ἀνεδίφων ἐν βίᾳ τὴν δικογραφίαν, πολλάκις συνήντησα ὑπὸ τὰ βλέμματά μου· ἀλλὰ πῶς νὰ ἀναγνωρίσω ὑπὸ τὴν κατηγορουμένην Σοφίαν Παρίου, τὴν Φόφην μου, τὴν πρὸ δεκαπενταετίας σύντροφον, τὴν μικράν μου φίλην! Διατί δὲν τὴν ἀνεγνώρισα ἐξ ἀρχῆς; ὑπὲρ τὸ μεστωθὲν τῆς γυναικὸς σῶμα, τὸ διαγραφόμενον ὑπὸ τὰς πτυχὰς τοῦ μαύρου φορέματός της, ὑψοῦται ἡ αὐτὴ κεφαλή, τῆς ὁποίας τὸ παιδικὸν κάλλος δὲν ἴσχυσαν νὰ φυγαδεύσωσι τῶν ἐτῶν αἱ ἔφοδοι, αἱ τρικυμίαι τοῦ βίου· καὶ ποῖαι τρικυμίαι τάχα, Θεέ μου! Δὲν ἦτο δέκα ἐτῶν ὅτε τὸ πρῶτον παρουσιάσθη εἰς τὴν μικρὰν ἐκ παίδων καὶ κορασίων κοινωνίαν, τῆς ὁποίας τὰ πρεσβύτερα μέλη δὲν ὑπερέβαινον τὴν ἡλικίαν τῶν δεκατριῶν ἐτῶν. Ὁ κόσμος, ἐνῷ διητώμεθα ἐξετείνετο ὁλόκληρος ἐπὶ τοῦ μακροῦ καὶ στενοῦ κρηπιδώματος τῆς παραλίας, ἐπὶ τοῦ *μώλου* καὶ τῆς μικρᾶς ἐν ἀρχῇ αὐτοῦ πλατείας, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐναυπήγουν πάντοτε μαούναις, καΐκια, καὶ πλοιάρια. Ὅτε ἐπεστρέφομεν ἀπὸ τὸ σχολεῖον, ἢ προτοῦ ὑπάγωμεν εἰς αὐτό, συνηθροιζόμεθα ἐπὶ τῆς πλατείας ἢ διεσκορπιζόμεθα εἰς τὸν μῶλον. Ἀνεπνέομεν τὴν δριμεῖαν ὀσμὴν τῆς ἀσφάλτου, ἥτις ἔβραζε ἐντὸς τοῦ λέβητος, καὶ παρηκολουθοῦμεν διὰ προσεκτικῶν ὀμμάτων τὴν ρυθμικὴν ἐργασίαν πριόνων καὶ πελέκεων, ἐξ ἧς βαθμηδὸν ἐμορφοῦντο εἰς πλοῖον αἱ σκελετωδῶς συνηρμοσμέναι σανίδες καὶ πάσσαλοι. Ἐτρέχομεν εἰς τὸν μῶλον, ταράσσοντες τοὺς κύκλους τῶν λεμβούχων, τῶν ναυτικῶν, τῶν ἐμπόρων, οἵτινες ἐνησχολοῦντο φορτώνοντες, δεχόμενοι, ἐπιβιβάζοντες ἐμπορεύματα, παραλαμβάνοντες ἐπιβάτας, μέχρις οὗ ἔδυεν ὁ ἥλιος, καὶ τότε ἐλαμβάνομεν πλήρη τὴν κατοχὴν αὐτοῦ, καὶ ἐτρέχαμεν καὶ ἐπαίζαμεν, καὶ ἐνίοτε συμπεριεφερόμεθα ὡς μικροὶ σοβαροὶ κύριοι, οὐδὲν ἐννοοῦντες, εἰς οὐδὲν προσέχοντες ἐκ τῆς περὶ ἡμᾶς ἁπλουμένης σκηνογραφίας τῆς φύσεως, τῆς πλουσίας εἰς γραμμάς, εἰς χρώματα, εἰς πνοάς, εἰς ψιθύρους, εἰς πράσινα ὄρη καὶ εἰς γλαυκὰ κύματα.

Δὲν ἐνθυμοῦμαι ποῖον ἀπὸ τὰ παιδία ἐπεβάλλετο ἡμῶν, ἀλλ' ἀναμφίβολος ἦτο ἡ ἐπὶ τῶν κορασίδων ὑπεροχὴ τῆς Φόφης. Ἡ Φόφη ἦτο ὡριμωτέρα τὸ σῶμα, ὑψηλοτέρα τὸ ἀνάστημα, κομψοτέρα τὸ ἔνδυμα. Ἡ Φόφη ἦτο ξένη· εἶχεν ἔλθει μετὰ τῆς μητρός της, ὅπως διέλθῃ τοὺς θερινοὺς μῆνας παρὰ συγγενικῷ οἴκῳ· καὶ τί ξένη! ἀπὸ τὰς Ἀθήνας. Ἤρκει μόνον νὰ ἀνοίξῃ τὸ στόμα της διὰ νὰ μᾶς εἴπῃ μὲ τὴν στρογγύλην καὶ ἁρμονικὴν προφορὰν τῆς πατρίδος της περὶ τῆς πλατείας τοῦ Συντάγματος εἰς τὴν ὁποίαν πηγαίνει τόσος κόσμος ὅταν παίζῃ ἡ μουσική, καὶ ἔχει τόσα ὡραῖα σπίτια· ἤρκει νὰ μᾶς εἴπῃ περὶ τῆς λαμπρότητος τοῦ παλατιοῦ, περὶ τοῦ κήπου, περὶ τοῦ πλήθους τῶν ἁμαξῶν, καὶ ἐμέναμεν ἐμπρός της χαίνοντες καὶ ἄναυδοι. Αἱ Ἀθῆναι! τί ἤμεθα ἡμεῖς, πενιχρᾶς πολίχνης μικρόβια πρὸ τῆς ἀπεράντου χώρας εἰς τὴν ὁποίαν ὅλα ἦσαν μεγάλα καὶ πλούσια, δρόμοι, πλατεῖαι, οἰκίαι, ἀνάκτορα, βασιλεῖς, ὑπουργοί, στρατηγοί, καὶ ὅλοι εὐτυχεῖς καὶ καὶ ἴσως ἀθάνατοι! Καὶ ἡ Φόφη ἦτον ἀπὸ τὰς Ἀθήνας! Τὸ ἐγνώριζα κ' ἐγώ, ὅταν παρουσιαζόμην εἰς τὸν μῶλον μὲ τὰ *καλά* μου ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον — μὴ ἐρωτᾶτε πῶς τὸ κατόρθωνα — κρατῶν εἰς χεῖρας ραβδίον, παρῳδῶν τὸ ἦθος ἡλικιωμένου περιπατητοῦ, φίλου τῶν ρεμβωδῶν καὶ μονήρων περιδιαβάσεων. Καὶ μὲ κατέλαβεν ὡς εἶδος *μεγαλομανίας* ἀφ' ὅτου διέκρινα ἐν τῷ ὁμίλῳ τῶν κορασίδων τῶν ξένων τὴν κόρην τῶν Ἀθηνῶν. Διέβλεπα ἐν αὐτῇ κάτι ὑπέροχον καὶ ἀδούλωτον· διὰ νὰ ἀνέλθω μέχρις αὐτῆς, διὰ νὰ τὴν τιθασσεύσω, ἐκρινόμην ἀνεπαρκὴς διὰ τῶν ὅπλων τῶν παρεχομένων ὑπὸ τῆς ἡλικίας μου· ὅθεν ἀνάγκη νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχήν της, ἀποπειρώμενος νὰ δανεισθῶ τρόπους καὶ λόγους ἐκ τῆς ἡλικίας εἰς τὴν ὁποίαν δὲν εἶχα φθάσει ἔτι. Ἀλλὰ καὶ ἐκείνη ὡς νὰ κατενόησε τοὺς ἀγῶνάς μου, ἐπέτεινε τὰς ἐνδείξεις τῆς ὑπεροχῆς, ἀκούραστος εἰς φλυαρίας, εἰς φιλαρεσκείας, προκαλοῦσα συναντήσεις καὶ φιλονεικίας ὑψηλῇ τῇ φωνῇ ἐν αἷς ἐβασίλευεν ἡ ὑπεροχή της πάλιν. Ἐννοεῖται ὅτι εἰς τοιαύτας διακρίσεις καὶ ἀναλύσεις δὲν ἤμην εἰς θέσιν τότε νὰ ἀφίνωμαι. Τοιουτοτρόπως ἐπὶ τρεῖς ὁλοκλήρους μῆνας — βραχὺ διάστημα διὰ παιδία — ἐζήσαμεν ὁ εἷς διὰ τὸν ἄλλον. Μὲ ἄλλους λόγους, ἐκάμναμεν κάθε τρόπον νὰ συναντηθῶμεν εἰς τὸν μῶλον, καὶ ὅμως συνηντώμεθα διὰ νὰ φανῶμεν ὅτι ἀποφεύγομεν ὁ εἷς τὸν ἄλλον. Δὲν ἐκυτταζόμεθα, καὶ ὅμως οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον κίνημα μᾶς ἐξέφευγε· καὶ δὲν ἐξεστομίζαμεν λέξιν, χωρὶς νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν ἐντύπωσιν τὴν ὁποίαν θὰ παρῆγεν ἐπὶ τοῦ ἑτέρου. Δὲν πιστεύω πρῶτος ἐγὼ νὰ τὸ λέγω ἤδη ὅτι ὁ ἔρως καθιστᾷ μικροὺς τοὺς μεγάλους καὶ μεγάλους τοὺς μικρούς.

Ἀλλ' ἐπῆλθεν ἡμέρα, καθ' ἣν συνηντήθημεν ἐπὶ τῆς παραλίας μόνοι, ἀμφότεροι κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν βαδίζοντες, παρὰ τὴν ἀκτήν. Ἐκείνη δὲν ἀπέστρεψε τὸ βλέμμα, δὲν παρῆλθε ταχεῖα πρὸ ἐμοῦ. Μὲ ἐπλησίασε μὲ θάρρος καὶ ἀπόφασιν· ἔτρεμα δ' ὁ μικρὸς πλησίον της. Μοῦ εἶπεν ὅτι αὔριον φεύγει, φεύγει διὰ τὰς Ἀθήνας μὲ τὴν μητέρα της· θὰ ἔμβῃ ἐσωτερικὴ εἰς τὸ σχολεῖον· «ἕνα κορίτσι τὸ ὁποῖον μ' ἐγνώριζε» τῆς ἔδωσε κάτι διὰ νὰ μοῦ δώσῃ, καὶ μὲ παρεκάλει νὰ μὴ ἀνοίξω αὐτὸ τὸ κάτι — ἦτο ἐπι-

Digitized by Google

στολὴ ἐπιμελῶς ἐσφραγισμένη — παρὰ τὸ βράδυ ὅταν θὰ ὑπάγω εἰς τὸ σπίτι. Μοῦ ἐφάνη ὅτι ἐμεγάλωσα κατὰ εἴκοσιν ἔτη. Τὸ δειλινὸν ἐκεῖνο, χωρὶς νὰ τὸ συλλογισθῶμεν, ἐμείναμεν περιπατοῦντες μόνοι πρὸς κοινὸν φθόνον ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν. Καὶ ὅταν ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ χωρισθῶμεν, ᾐσθανόμην ὅτι θὰ μοῦ ἤρχοντο δάκρυα, ἂν ὁ χάρτινος θησαυρὸς τὸν ὁποῖον ἔσφιγκα εἰς τὴν χεῖρά μου δὲν μὲ ἐγκαρδίωνε. Μόλις ἐπέστρεψα εἰς τὸ σπίτι, ἔτρεξα κρυφὰ κρυφὰ νὰ ἀποσφραγίσω τὴν ἐπιστολήν. Ἐπὶ κοινοῦ χάρτου διὰ χονδρῶν παιδικῶν χαρακτήρων μὲ λοξὰς καὶ ἀνορθογράφους σειρὰς μοῦ ἔγραφεν ἡ Φόφη· μοῦ ἀνήγγελλε τὴν ἀναχώρησίν της καὶ μὲ παρεκάλει νά την ἐνθυμῶμαι πάντοτε, ὅπως καὶ αὐτὴ ἐμέ. Μία ἀνορθόγραφος χονδρογραμμένη ἐπιστολὴ δὲν εἶνε ἡ ἁρμόζουσα λύσις τριμήνου, ἔστω καὶ παιδικοῦ, εἰδυλλίου. Ἀδιάφορον. Ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη μοὶ ἀπεκάλυπτε τὸ πρῶτον ὅτι ὑπῆρχον καὶ ἄλλαι χαραὶ ἐκτὸς τῶν ἐκ τῶν καινουργῶν ἐνδυμάτων, καὶ ἄλλαι θλίψεις ἐκτὸς τῶν ἐκ τῶν διδασκαλικῶν τιμωριῶν. Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀναχώρησίν της ἐπῆλθε τὸ φθινόπωρον, καὶ ἤρχισαν αἱ φοβεραὶ καὶ ἀδιάκοποι βροχαὶ καὶ ἐπέστη ὁ χειμὼν καὶ τὸ ψῦχος καὶ διεκόπησαν οἱ περίπατοι καὶ κατέπαυσαν τὰ ὑπαίθρια παίγνια, καὶ βαθμηδὸν ἐξηλείφετο ἀπὸ τῆς καρδίας μου ἡ ἀγάπη τῆς Φόφης καὶ ἀπὸ τῆς μνήμης μου ἡ εἰκών της.

Ἀπόδειξις τούτου εἶνε ὅτι πέντε ἔτη διέμεινα ἐν Ἀθήναις, καὶ οὐδέποτε ἐφρόντισα νὰ ἀναζητήσω τὴν Φόφην ἢ νὰ ἐρωτήσω τι περὶ αὐτῆς. Ἴσως τὴν συνήντων εἰς τὸν δρόμον, ἀλλὰ βεβαίως δὲν τὴν ἀνεγνώριζα πλέον. Ἅπαξ μόνον, νομίζω, ἔτυχε νὰ ἀκούσω εἰς τὴν πατρίδα μου περὶ αὐτῆς ὅτι ἠρραβωνίσθη μετά τινος. Καὶ οὐδὲν πλέον. Πολλάκις μὲ ἐπεσκέφθησαν εἰς τοὺς ὕπνους μου τερατώδη καὶ ὅλως χιμαιρικὰ ὄνειρα· ἀλλὰ ποῖον ὄνειρον ἐξισοῦται πρὸς τὴν ἐντύπωσιν, τὴν ὁποίαν μοῦ ἐπροξένει ἡ Φόφη ἐν τῷ δικαστηρίῳ κατηγορουμένη, ἀπέναντι ἐμοῦ, κατηγόρου!

Ἐν τοιαύτῃ ψυχολογικῇ καταστάσει διατελῶν ὅλως μηχανικῶς εἰργάσθην πρὸς καταρτισμὸν τοῦ δικαστηρίου τῶν ἐνόρκων, ἀσυνειδήτως ἐκφωνῶν τὸ *ναὶ* ἢ τὸ *ὄχι*. Τῶν σκέψεών μου μὲ ἀπέσπασεν ἡ φωνὴ τοῦ προέδρου, καλοῦντος με νὰ ἀναγνώσω τὸ κατηγορητήριον. «Κατηγορῶ τὴν Σοφίαν Παρίου . . . ὅτι ἐκ προθέσεως παρεκίνησε τὸν ἀδελφόν της λοχίαν . . . εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀξιοποίνου πράξεως τοῦ φόνου . . . παραγγείλασα καὶ συμβουλεύσασα αὐτὸν καὶ μεταχειρισθεῖσα ἐπίτηδες ὡς ἕρμαιον τὸ πάθος καὶ τὴν ψυχικὴν αὐτοῦ ὁρμὴν ἐν ᾗ διετέλει κτλ.» Νομίζω ὅτι ἔτρεμεν ἡ φωνή μου ἀπαγγέλλοντος, καὶ δὲν ἠδυνήθην νὰ μὴ στρέψω ταχὺ βλέμμα πρὸς ἐκείνην. Μόλις ἤκουσε τὸ ὄνομά της, ἤγειρε τὴν κεφαλὴν καὶ μὲ παρετήρησε· τὸ βλέμμα της ἀνέλαμψε προσηλωθὲν ἐπ' ἐμοῦ· μοὶ ἐφάνη ὅτι ἐν τῷ βλέμματι ἐκείνῳ ὑπῆρχεν ἄλγος, ἔκπληξις, ἱκεσία. Μοὶ ἐφάνη, λέγω, διότι εἰς τὴν κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρισκόμην, δὲν δύναμαι νὰ ἐγγυηθῶ περὶ τοῦ ἀλαθήτου τῶν ἀντιλήψεών μου. Μοὶ ἐφάνη μετὰ ταῦτα ὅτι ἡ μορφή της ἀπέκτησεν εἶδός τι ἀκαμψίας, ὥσπερ μαρμαρίνης. Ἐγὼ δ' ἐπανακαθίσας ἐπὶ τῆς ἕδρας μου, ἐπανέπεσα εἰς τοὺς στοχασμούς μου, ἐνῷ ὁ Γραμματεὺς ἀνεγίνωσκε τὸ παραπεμπτήριον βούλευμα καὶ ἡ διάτορος φωνὴ τοῦ κλητῆρος προσεκάλει τοὺς μάρτυρας. Ἤμην βέβαιος ὅτι ἅμα τῷ ἀκούσματι τῆς φωνῆς μου μὲ ἀνεγνώρισε· καὶ ἤρχισα νὰ αἰσθάνωμαι εἶδός τι μικροψυχίας πᾶν ἄλλο ἢ εἰσαγγελικῆς. Καὶ συνεκινούμην ἀναλογιζόμενος πόσον παραδόξως ἐνίοτε πλέκονται αἱ περιπέτειαι ἐν τῷ αἰωνίῳ δράματι τῆς ζωῆς, ὅταν τὰ ἀγγελικὰ παιδία ἅτινα ποτὲ ἐλατρεύοντο, φέρονται ἀπέναντι ἀλλήλων διεστρεβλωμένα εἰς αἱμοδιψεῖς κακούργους, εἰς ἀμειλίκτους εἰσαγγελεῖς! Ἀλλ' ᾐσθανόμην ἐντελῆ ἀδυναμίαν ἐν ἐμαυτῷ, παρὰ πᾶσαν ἀπόδειξιν, ὅπως πιστεύσω εἰς τὴν ἐνοχὴν τῆς Φόφης. Καὶ ἀνησύχουν δι' ἐμαυτὸν ἀνακαλύπτων ὑπὸ τὴν πρὸς τὸ Δίκαιον ἀγάπην καὶ τὴν πρὸς τοὺς Νόμους ἀφοσίωσιν, διακυμάνσεις ἀσυγχωρήτους εἰς λειτουργὸν τῆς Θέμιδος. Ὁ εἰσαγγελεὺς ἤκουε λεπτὴν ἐνδόμυχον φωνὴν ψιθυρίζουσαν πρὸς αὐτόν: *Εἶσαι ἄνθρωπος!* Εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας μου ἐνήδρευεν ἕτερον *ἐγώ*, ἄγνωστον τέως εἰς ἐμέ, ὅπερ ἐπὶ τῇ πρώτῃ δοθείσῃ ἀφορμῇ ἀνίστατο καὶ διεξεδίκει τὰ δικαιώματα αὐτοῦ καὶ συνεκρούετο πρὸς πᾶν τὸ ἀντιστρατευόμενον ἐναντίον αὐτοῦ· οὕτω τῶν ἀρκτικῶν πόλων οἱ ὑποβρύχιοι πάγοι ἁπλῆν ἐπαφὴν ἀναμένουσι ὅπως ἀνεγερθῶσι μετὰ βεβαιότητος συντρίβοντες πᾶν τὸ προστυγχάνον. Ἡ παρομοίωσις εἶνε ὑπερβολική, ἀλλ' ἐνθυμοῦμαι ὅτι μοῦ εἶχαν τότε περάσει ἀπὸ τὸν νοῦν καὶ ἄλλαι τραγικώτεραι.

Ἐκ τῆς ἐν τῷ οἴκῳ μου ἐσπευσμένης μελέτης τῆς δικογραφίας, τῆς περιγραφῆς τοῦ κακουργήματος, τῆς συνοπτικῆς ἐκθέσεως τῶν περιστατικῶν, δὲν εἶχα ἐξαγάγει πόρισμά τι περὶ τῆς ἐνοχῆς ἢ τῆς ἀθωότητος τῆς κατηγορουμένης. Πολλάκις, ὡς γινώσκομεν, ἡ ἐπ' ἀκροατηρίῳ διαδικασία ἄρδην ἀνατρέπει τὰ συμπεράσματα τῶν ἀνακρίσεων καὶ τὰς βάσεις τῶν βουλευμάτων. Ἂν ἐκ τῆς διαδικασίας ἐξήγετο ὅτι ἦτο ἔνοχος; ἡ σκέψις μὲ ἐλύπει, ἀλλὰ πλειότερον μ' ἐφόβιζεν. Ἐφοβούμην οὐχὶ διότι ἐκινδύνευον νὰ ἀσεβήσω πρὸς τὸ καθῆκον καὶ τὴν συνείδησιν· καὶ παρὰ τὰς συγκινήσεις καὶ τὰς

Digitized by Google

αἰσθηματικὰς ἐκτροχιάσεις μου διέβλεπον ἔτι ἐν ἐμαυτῷ ἀρκοῦσαν δύναμιν ὅπως ἐπιτελέσω τὸ καθῆκόν μου, κωφὸς πρὸς τὰς ἱκέτιδας φωνὰς τῶν πρώτων ἐρώτων, τῶν παιδικῶν ἀναμνήσεων· ἀλλ' ἔτρεμα μήπως ἐν τοιαύτῃ ἀποφάσει ἡ καρδία μου ἐξεδικεῖτο κατὰ τῆς εὐσυνειδησίας μου· μήπως τὸ ἕτερον *ἐγὼ* παρέλυε τὴν χρῆσιν τοῦ λόγου, διεσκόρπιζεν ὡς πτίλα εἰς τὸν ἄνεμον τὰ εἰσαγγελικὰ ἐπιχειρήματα, καὶ ἀπέμενον ἐνεὸς καὶ ἄναυδος ἐν πλήρει συνεδριάσει, μὴ δυνάμενος νὰ κατατάξω τὰς σκέψεις καὶ συναρθρώσω τὰς φράσεις μου πρὸς μέγα καὶ πρωτάκουστον σκάνδαλον.

Ἤρχισεν ἡ ἐξέτασις τῶν μαρτύρων. Πολλάκις συνέλαβα ἐμαυτὸν παρακολουθοῦντα τὴν ἐξέλιξιν τῆς δίκης οὐχὶ μετὰ τῆς προσοχῆς εἰσαγγελέως, ἀλλὰ μετὰ τῆς ἀγωνίας συγκατηγορουμένου. Ἅπαξ ἢ δὶς—καὶ τοῦτο μετ' αἰσχύνης τὸ ὁμολογῶ—δὲν ἐτόλμησα νὰ ἀπευθύνω ἀναγκαίαν ἐρώτησιν πρὸς μάρτυρα ἐκ φόβου μὴ περιπλέξω τὴν ὁμαλῶς ἐκτυλισσομένην συζήτησιν. Ἀλλ' εὐτυχῶς, εὐτυχῶς, καθ' ὅσον προέβαινεν ἡ δίκη, ἡ Φόφη ἀπεδεικνύετο ἀθώα. Ὅμως καὶ ἂν τυχὸν ἀπεδεικνύετο αὐτὴ ὡς ὁπλίσασα τὴν χεῖρα τοῦ ἀδελφοῦ, πάλιν ἀμφίβολον ἂν γνώστης καὶ ψυχολόγος εἰσαγγελεὺς θὰ προέτεινε τὴν καταδίκην της. Ἂν ἐκάθητο ἐπὶ τῆς ἕδρας τῆς κατηγορουμένης, δὲν ηὐθύνετο ἡ κόρη· ηὐθύνετο ἡ Κοινὴ καλουμένη Φήμη, εἰς τῆς ὁποίας τὴν φωνὴν ἡ δικαιοσύνη καταπείθεται, ὡς οἱ μαθηταὶ τοῦ Σαμίου φιλοσόφου εἰς τὰ ῥήματα τοῦ διδασκάλου των· ἡ Κοινὴ Φήμη, τὸ τέρας, ὅπερ ὅσον ἐνίοτε καθοδηγεῖ διὰ φωτεινοῦ πυρσοῦ τῆς δικαιοσύνης τὰ βήματα, τοσοῦτον καὶ ἀποπλανᾷ αὐτὴν εἰς σκοτεινὰς καὶ ἀδιεξόδους λαβυρίνθους. Τὰ λόγια τῆς γειτονιᾶς τὴν ἔφαγαν. Καὶ ἀφ' οὗ ἀπεστέρησαν αὐτὴν τοῦ ἔρωτός της, δὲν ἠρκέσθησαν εἰς τὴν θυσίαν, ἀλλὰ καὶ θυσιασθεῖσαν τὴν περιύβρισαν. Τὰ λόγια τῆς γειτονιᾶς! Ποῖος ἤ, ἀκριβέστερον, ποία ἐν ταῖς μικραῖς κοινωνίαις ἡμῶν δὲν ᾐσθάνθη ἅπαξ κἂν ἐν τῷ βίῳ τὴν δηλητηριώδη αὐτῶν ἐπίδρασιν; Τὰ ἑξῆς ἐξήγοντο ἐκ τῆς συζητήσεως. Ἡ κόρη ἐπὶ δύο ἔτη ἠγάπα καὶ ἠγαπᾶτο ὑπὸ τοῦ φονευθέντος· ἐπὶ ἓν ἔτος παρετάθη ἡ μνηστεία. Ἐκεῖνος νύκτα καὶ ἡμέραν διέμενε πλησίον της. Ὁρίζεται ἡ ἡμέρα τοῦ γάμου· ὁρίζονται αἱ προσκλήσεις εἰς συγγενεῖς καὶ φίλους· ἑτοιμάζονται τὰ προικῷα, ῥάπτεται ἡ νυμφικὴ ἐσθής. Ἡ μελλόνυμφος ἀκτινοβολεῖ καὶ κωφεύει εἰς τὰ σκληρότατα λόγια τῆς γειτονιᾶς. Ἀλλὰ κατὰ τὰς παραμονὰς τοῦ γάμου ὁ γαμβρὸς ἀραιοῖ τὰς ἐπισκέψεις του, ἀναβάλλει τὴν στέψιν, μετ' ὀλίγον ἐπιστρέφει τὸν ἀρραβῶνα, διαλύει τὸ συνοικέσιον. Ἡ ἀπροστάτευτος κόρη θρηνεῖ γοερῶς καὶ κόπτεται. Τῇ ἀπομένουσι τοῦ λοιποῦ αἱ καταφρονήσεις τῶν οἰκείων, καὶ αἱ κακολογίαι τῶν γειτόνων, οἵτινες εἰς τοιαύτας περιστάσεις πολλαπλασιάζουσι τὰς ἐπισκέψεις των εἰς τοὺς ἀτυχοῦντας διὰ νὰ παροξύνωσιν ἐπιτηδείως τὸ τραῦμα, διὰ νὰ *γλωσσοφάγουν* ἀσφαλέστερον καὶ ἐν πλήρει γνώσει τῶν πραγμάτων. Εἰς ἕνα ἐκ τῶν παροξυσμῶν, εἰς μίαν ἐκ τῶν ἐπισκέψεων τούτων ἤκουσαν τὴν κόρην νὰ λέγῃ· *Νὰ τὸν κλάψουν*! Καὶ τὴν ἐπαύριον τὸ πρωῒ — ἦτον ἡ ἡμέρα καθ' ἣν ἐτελέσθη ὁ φόνος — τὴν εἶδον συνοδεύουσαν μέχρι τῆς ἐξωθύρας τὸν ἀδελφόν της καὶ κράζουσαν εἰς αὐτόν: «Νάχῃς τὸ νοῦ σου!» Οἱ γείτονες συνέλεξαν ἐπιμελῶς ἀμφοτέρας τὰς φράσεις, καὶ τὴν ἔφεραν εἰς τὸ ἑδώλιον τῆς κατηγορουμένης.

— Ὁ κύριος εἰσαγγελεὺς ἔχει τὸν λόγον!

Ἠγέρθην προφανῶς συγκεκινημένος καὶ τὴν συγκίνησίν μου ἐπηύξανεν ἡ βαθεῖα ἐν τῇ αἰθούσῃ κατασταθεῖσα σιωπή. Πρὶν ἢ ἀνοίξω τὰ χείλη, ἔστρεψα ὁρμεμφύτως τὰ βλέμματα ἐτάζων τοὺς περὶ ἐμέ. Ὁ πρόεδρος ἐκάθητο ἀπαθὴς καὶ εὐθυτενὴς ἐρείδων τὴν δεξιὰν ἐπὶ τοῦ κώδωνος. Οἱ σύνεδροι ἔκυπτον πρὸ τῆς τραπέζης των χαράσσοντες ἐπὶ λευκοῦ χάρτου ἀσκόπως γραμμὰς καὶ κύκλους. Ἀπέναντί μου οἱ ἔνορκοι ἐν ποικιλίᾳ μορφῶν, ἐνδυμάτων, κοινωνικῆς τάξεως, ἠτένιζον πρός με οἱ πλεῖστοι μετ' ἡλιθίας προσηλώσεως. Οἱ δικηγόροι ἔβαπτον εἰς τὸ μελανοδοχεῖον τὰς πένας των διὰ νὰ κρατήσωσι σημειώσεις. Τὸ πλῆθος ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ ἀπετέλει πυκνὴν μάζαν δύο χωροφύλακες διὰ συνεχῶν πρὸς τὰ ὀπίσω ἀπωθήσεων ἀνεχαίτιζον τὴν πρόοδον αὐτοῦ. Ἡ αἴθουσα ἦτο στενὴ καὶ μακρά, σεσαθρωμένη καὶ γυμνή· ὡς μόνα κοσμήματα ἔφερεν ἡμίσβεστον εἰκόνα βυζαντινοῦ Χριστοῦ καὶ κάτωθεν αὐτῆς παλαιὰν προσωπογραφίαν τοῦ βασιλέως. Ἡ κατηγορουμένη διετήρει τὴν ἀρχικὴν στάσιν ἐν μαρμαρίνῃ ἀκινησίᾳ, ὡς ἂν ἦτο ἄγαλμα συντετριμμένον, οὗτινος τὰ μέλη ἐπιπολαίως συγκολληθέντα, θὰ ἔπιπτον εἰς τὸν πρῶτον κλονισμόν. Ἀκτὶς ἡλίου δύοντος, εἰσδύουσα διὰ τοῦ παραθύρου κατεφίλει τὰς ὠχρὰς παρειάς της καὶ κατεστίλβου τὰς λόγχας τῶν χωροφυλάκων. Ἀσήμαντοι λεπτομέρειαι αἵτινες, ἄπορον διατί, παρίστανται ἀκουσίως εἰς τὴν μνήμην μου, ὁσάκις ἀναπολήσω τὴν στιγμὴν ἐκείνην.

Καὶ ἤρχισα τὴν ἀγόρευσιν. Τί εἶπα δὲν δύναμαι ἀκριβῶς νὰ ἐνθυμηθῶ· ἀλλὰ καὶ τότε, μετὰ τὸ τέλος τοῦ λόγου μου, ἄν με ἠρώτα τις, δύσκολον θὰ ἦτο νὰ ἀπαντήσω. Ἐνθυμοῦμαι μόνον τί δὲν εἶπα. Ἐκ τῆς βιαστικῆς διαφυλλίσεως τῆς δικογραφίας, ὡς εἶπον, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μορφώσω πεποίθησιν, ἀλλὰ καὶ

Digitized by Google

δὲν ἠγνόουν περὶ τίνος ἐπρόκειτο. Καὶ ὅτε κατέλαβα τὴν εἰσαγγελικὴν ἕδραν εἶχον προεσχεδιασμένον κατὰ νοῦν τὸ γενικὸν μέρος τῆς ὁμιλίας μου. Πρώτην φορὰν ἐλάμβανα μέρος εἰς τόσον σπουδαίαν ὑπόθεσιν καὶ ἤθελα νὰ ἐπιδειχθῶ. Θὰ ὡμίλουν ἐπὶ τὸ ἀκαδημαϊκώτερον περὶ φόνου, περὶ αὐτουργῶν, περὶ τῶν εἰδῶν τῶν αὐτουργῶν, περὶ ποινῆς, καὶ θὰ διήνθιζον τοὺς λόγους μου διὰ καταλλήλου παρεισαγωγῆς γνωμῶν τοῦ Feuerbach, τοῦ Mittermayer, τοῦ Henke, καὶ πάσης ἀναμνήσεως ἐκ τῆς μελέτης τοῦ Σαριπόλου καὶ τοῦ Κωστῆ. Διέπλαττον ἐν νῷ ἐπιδεικτικὰ προοίμια καὶ ἐπιβλητικοὺς ἐπιλόγους καὶ ἐθήρευον σχήματα διανοίας καὶ σχήματα λέξεων. Ἀλλὰ πάντα ταῦτα, σπουδὴ καὶ προετοιμασία, ἀφ' ὅτου ἀνεγνώρισα τὴν Φόφην, ἀπέπτησαν, ἐλησμονήθησαν. Ἡ ἐπελθοῦσα ἀντίδρασις ὑπῆρξεν ὑπὲρ τὸ δέον ἰσχυρά. Ὡμίλησα ὅπως μοῦ ἦλθε, ξηρὰ ξηρὰ διὰ φωνῆς ἰσχνῆς καὶ ἄχρων λόγων. Ἠρκέσθην εἰς τὴν σύντομον μνήμην τῶν μαρτυρικῶν καταθέσεων καὶ ἐζήτησα τὴν ἀθώωσιν τῆς κατηγορουμένης δι' ἔλλειψιν ἐνδείξεων. Περίεργον εἶνε ὅτι δὲν ἠδυνήθην νὰ ἀντλήσω οὐδ' ἐκ τῆς εἰσαγγελικῆς πεποιθήσεώς μου περὶ τῆς ἀθωότητος τῆς κόρης, οὐδ' ἐκ τῆς ἐπὶ τοσοῦτον διακυμανθείσης καρδίας μου πρὸ τῆς θέας τῆς πρώτης ἀγάπης μου, τὴν εὐγλωττίαν. Ὡς ὁ μετέχων συμποσίου, ῥίπτεται ἀκράτητος εἰς τὴν οἰνοποσίαν ἀναμένων ἐκ τῆς μέθης νὰ φαιδρυνθῇ καὶ θορυβήσῃ, ἀλλὰ τοὐναντίον ἡ μέθη βυθίζει αὐτὸν εἰς δυσθυμίαν καὶ ἀφασίαν, οὕτω καὶ ἐγὼ κατειλημμένος ἐκ τῆς μέθης τῶν ἀναμνήσεων καὶ συγκινήσεων καθιστάμην παραδόξως ἀδύνατος ῥήτωρ, ἀδέξιος συζητητής. Ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου ἐπίστευον ὅτι τοσοῦτον ἦτο προφανὴς ἡ ἀθωότης τῆς κατηγορουμένης, ὥστε δὲν ὑπῆρχεν ἀνάγκη, πρὸς ἀπόδειξιν ταύτης, σθένους ἐπιχειρημάτων καὶ πλούτου ῥητορικοῦ. Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ἄλλως εἶχε τὸ πρᾶγμα. Ναί· ἡ Φόφη ἠθωώθη· οἱ συνήγοροι ὑπερήσπισαν αὐτὴν μετὰ δυνάμεως καὶ εὐφραδείας, συγκινήσαντες τοὺς ἀκροατὰς καὶ ἐλαττώσαντες τὰ χασμήματα τῶν ἐνόρκων, καὶ ὁ πρόεδρος ἐν τῇ ἀνακεφαλαιώσει ὑπέδειξε τὴν γενικὴν πρὸς τὴν κόρην συμπάθειαν. Ναὶ ἡ Φόφη ἠθωώθη, ἀλλὰ μεθ' ὅλην τὴν καλὴν διάθεσιν δικαστῶν καὶ ἀκροατῶν, ὑπὲρ αὐτῆς, ὁ λόγος μου δὲν ἐπροξένησε καλὴν ἐντύπωσιν. Ὡς ἐπληροφορήθην βραδύτερον, οἱ ἀκούσαντες ἔκριναν ὡς ἀνικανότητα τὴν ἔλλειψιν συνειρμοῦ εἰς τὰ ἐπιχειρήματα καὶ τόνου εἰς τὴν λέξιν. Ὁ λόγος μου ἐθεωρήθη ἀνάρμοστος πρὸς τὴν σπουδαιότητα τῆς δίκης καὶ ῥήτωρ ἐγὼ ἄξιος νὰ ἐμφανίζωμαι μόνον πρὸ τοῦ πταισματοδικείου. Τινὲς δὲ διημφισβήτησαν διὰ παντοίων ὑπαινιγμῶν καὶ αὐτὴν τὴν εἰλικρίνειαν τῆς γνώμης μου. Τοσοῦτον εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἡ ἐπιτυχία ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐπιφανείας καὶ τῆς μορφῆς, καὶ ἡ ἀλήθεια κρίνεται ἐκ τῶν ἐνδυμάτων καὶ τῶν φράσεων.

Εἶχε παρέλθει ὀκταήμερον ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς δίκης. Εὑρισκόμην εἰς τὴν οἰκίαν τῆς μνηστῆς μου· ἐκαθήμην παρὰ τὸ πλευρόν της. Ἡ συνομιλία περιεστρέφετο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὸν προσεχῆ γάμον μας. Ἤμην ὀλίγον δύσθυμος· ὁ νοῦς μου ἀφαιρούμενος συχνὰ ὑπεξέφευγε τοῦ παρόντος καὶ ἐλησμόνει τὸ μέλλον· καὶ πότε μὲ ὡδήγει πρὸ τοῦ προϊσταμένου μου, καὶ πότε πρὸ τῆς Φόφης. Δι' αὐτὴν δὲν ᾐσθανόμην τίποτε βαθύτερον τοῦ οἴκτου παλαιοῦ γνωρίμου πρὸς δυστυχισμένην ὕπαρξιν· ἀλλ' ἐξεπληττόμην ἐνίοτε ἐκ τῆς ἐπιμόνου προσηλώσεως τῆς φαντασίας μου εἰς τὴν συμπαθῆ φυσιογνωμίαν ἐκείνης, εἰς τὴν ὀπτασίαν ἐξ ἀεὶ ἀποιχομένου παρελθόντος. Τὴν Φόφην δὲν ἐπανεῖδα μετὰ τὸ πέρας τῆς δίκης· ὅτε ἐξῆλθον τῆς αἰθούσης τοῦ δικαστηρίου, εἶχεν ἤδη ἀναχωρήσει· δὲν ἔκρινα πρέπον νὰ τὴν ἀναζητήσω. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν κύριον εἰσαγγελέα τῶν ἐφετῶν, εἶχα πραγματικωτέρους λόγους νὰ τὸν ἐνθυμῶμαι. Τὴν ἐπιοῦσαν τῆς δίκης ὁ κύριος εἰσαγγελεὺς μὲ προσεκάλεσε διὰ νὰ μοῦ ἀπευθύνῃ πικρὰς παρατηρήσεις. Σχηματίσας ἐκ τῆς ἀνακριτικῆς διαδικασίας πεποίθησιν περὶ τῆς ἐνοχῆς τῆς γυναικός, δὲν ἤθελε κατ' οὐδένα λόγον νὰ πεισθῇ περὶ τῆς ἀθωότητος αὐτῆς. Ἐπετίμησε τὴν στάσιν μου ἐν τῇ δίκῃ καὶ ἀπέδωκεν, ἐπιεικῶς τάχα τὸ ἀβασάνιστον τῆς γνώμης μου εἰς τὸ νεαρὸν τῆς ἡλικίας μου καὶ εἰς τὴν ἀπειρίαν μου. Καὶ ὅτε ἀπεκρίθην εὐσταθῶς, καὶ σχολαστικῶς ὀλίγον, προβάλλων τὸ 92 ἄρθρον τοῦ ὀργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων καθ' ὃ οἱ ἀντεισαγγελεῖς ἐνεργοῦσιν ἐλευθέρως, ἕκαστος κατὰ τὴν ἰδίαν πεποίθησιν οὐδ' ὑποχρεοῦνται κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς ἀνατεθείσης εἰς αὐτοὺς ἐργασίας, νὰ λαμβάνωσι τὴν γνωμοδότησιν τῶν προϊσταμένων των, ὁ κύριος εἰσαγγελεὺς ἐκοκκίνισεν ὡς ἀστακὸς καὶ ἀνέκραξεν ἐντόνως ὅτι ἡ διαγωγή μου ἐν τῇ δίκῃ δὲν ὑπῆρξεν ἀξία δικαστικοῦ λειτουργοῦ καὶ ὅτι θὰ ληφθῶσι σύντονα μέτρα. Ἔκτοτε ἔτρεφον φόβους ἀπολύσεως· τοὺς φόβους ἀνεκοίνωσα εἰς τὴν μνηστήν μου, ἥτις ἔθεσεν εἰς ἐνέργειαν τοὺς συγγενεῖς· οἱ συγγενεῖς ἔτρεξαν νὰ εὕρουν βουλευτὰς πρὸς ἀποσόβησιν τοῦ κινδύνου. Ἀλλ' εἷς μόνον βουλευτής, ὁ βουλευτὴς τῆς ἐπαρχίας μας ἠδύνατο νὰ μοῦ φανῇ χρήσιμος, ἀφ' οὗ εἰς ἐκεῖνον ὤφειλα τὸν διορισμόν μου. Δυστυχῶς ὁ κύριος βουλευτὴς εἶχεν ἄρτι μεταστῇ εἰς τὰς τάξεις τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Εἶχα ἀνακοινώσει εἰς τὴν μνηστήν μου τὸ αἴτιον τῆς ὀργῆς τοῦ προϊσταμένου μου, περιέ-

Digitized by Google

γραψα εἰς αὐτὴν τὰ τῆς δίκης καὶ περιέβαλλα διὰ τῶν συμπαθεστέρων χρωμάτων τὴν κατηγορουμένην. Ἀλλ' ὁμολογῶ ὅτι δὲν ἐτόλμησα νὰ ἀποκαλύψω εἰς τὴν μέλλουσαν σύντροφόν μου τὸ παιδικὸν εἰδύλλιον, οὔτινος ἥρωες ὑπήρξαμεν ἐγὼ κ' ἐκείνη, οὔτε νὰ τῆς ἐμπιστευθῶ τὴν τρικυμίαν τῆς ὁποίας ἕρμαιον ἐγενόμην διαρκούσης τῆς δίκης. Ἀνέφερα μόνον εἰς αὐτὴν ὅτι εἶχα γνωρίσει παιδίον τὴν Φόφην, καὶ οὐδὲν πλέον. Ἴσως ἀπορήσῃ τις διὰ τὴν σπουδαιότητα μὲ τὴν ὁποίαν περιέβαλλα παιδαριώδη ἐρωτίδια καὶ λίαν εὐεξηγήτους συγκινήσεις εἰς αἰσθηματικὴν φύσιν, ἔστω καὶ ἀντεισαγγελέως. Ἀλλ' οἱ ἀποροῦντες ἃς σημειώσωσι καλῶς τὴν θέσιν μου ἐνώπιον γυναικὸς συγχρόνως καὶ μνηστῆς. Ἐγὼ τοὐλάχιστον δὲν ἐτόλμων νὰ ταράξω τὴν λεπτότητα τῶν σχέσεών μας, καί, διὰ νὰ ἤμεθα εἰλικρινέστεροι, ἐφοβούμην νὰ κεντήσω τὴν φλέβα τῆς μωρίας, ἡ ὁποία, κατὰ τὴν ταπεινήν μου γνώμην, περιέχεται ἐν τῷ ὀργανισμῷ καὶ τῆς εὐφυεστέρας γυναικός.

Καὶ ἐνῷ εὑρισκόμην εἰς τοιαύτην διάθεσιν, εἰσέρχεται ἡ ὑπηρέτρια καὶ μοῦ ἐγχειρίζει ἐπιστολήν. Τὰ πρὸς ἐμὲ ἀπευθυνόμενα γράμματα οἱ διανομεῖς ἔφερον, κατὰ τὰς ὁδηγίας μου, εἰς τὴν οἰκίαν τῆς μνηστῆς μου. Ἄφροντις τὴν ἤνοιξα, ὡς ἤνοιγα πᾶσαν ἐπιστολὴν ἐνώπιον τῆς μνηστῆς μου, διὰ τὴν ὁποίαν τίποτε δὲν εἶχα μυστικόν. Καὶ ἀνέγνωσα τὰ ἑξῆς.

«Σᾶς εὐχαριστῶ διὰ τὴν ἀγαθότητα τὴν ὁποίαν ἐδείξατε πρὸς ἐμὲ καὶ διὰ τὴν καλήν σας καρδίαν τὴν ὁποίαν δὲν ἀπεπλάνησεν ἡ συκοφαντία καὶ τὸ μῖσος τοῦ κόσμου. Μόλις σᾶς εἶδα, σᾶς ἀνεγνώρισα, καὶ ἐνθυμήθηκα τὴν παλαιάν φιλίαν μας, ἡ ὁποία πιστεύσατε ὅτι διετηρήθη καὶ μετὰ τὸν χωρισμόν μας. Ὅταν ὡμιλούσατε, εἴσθε ἀπαράλλακτος ὅπως σᾶς ἐγνώρισα καὶ μὲ ἐκάματε νὰ κλαύσω ὄχι μόνον διὰ τὴν ἀθλίαν θέσιν μου, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ εὐχαρίστησιν, διότι ἐννοήσατε τὴν ἀθωοτητά μου. Σᾶς εὐχαριστῶ καὶ δὲν θὰ λησμονήσω τὴν ὑποχρέωσιν.

Σοφία Παρίου».

Ἡ ἐπιστολὴ ἦτο συντεταγμένη εἰς ὕφος ὀλίγον sans façon · ἐκείνη μάλιστα ἡ ἀναγραφὴ τῆς *ὑποχρεώσεως* ἦτον ἀρκετὰ ἀστεία. Ἀλλὰ τί τα θέλετε; τὸ οὐσιῶδες ἦτον ὅτι ἤθελε νά μου ἐκφράσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην της. Ἀλλ' ἐγὼ μόλις ἀναγνοὺς τὰς πρώτας γραμμάς, ἀπέμεινα ἐνεός, ὡσὰν μοι ἀπηγγέλλετο κατηγορητήριον· δὲν προσεδόκων τοιοῦτον γράμμα ἐκεῖ ἐπὶ παρουσίᾳ της. Ὑπῆρξε δὲ τοσοῦτον καταφανὴς ἡ στενοχωρία μου, ὥστε δὲν διέλαθε τὴν μνηστήν μου. Ἐπλησίασε ταχεῖα ὑπὲρ τὴν κεφαλήν μου, καὶ τὸ ὀξύ της ὄμμα διέκρινε τὸν γυναικεῖον χαρακτῆρα τῆς ἐπιστολῆς καὶ ἀνέγνω τὸ ὄνομα τῆς γραφούσης. Ἥρπασε γελῶσα τὴν ἐπιστολὴν ἐκ τῆς χειρός μου.

— Αὐτὰ μοῦ κάνεις! ἀνέκραξε.

— Τί σοῦ κάνω; ἐψέλλισα κατακόκκινος.

— Ἐσὺ τάχασες! ἐκοκκίνισες, ἐξηκολούθησε, καὶ διέτρεξεν ἐν τάχει τὰ γεγραμμένα. Πάραυτα ὠχρίασεν, ἔδηξε τὰ χείλη, προσέλαβεν ἦθος ὑπερόχου ἀδιαφορίας, καὶ μοῦ ἀπέδωκε διὰ βραδείας κινήσεως τὸ γράμμα.

— Ὁρίστε, κύριε!

Κατανοήσας τὴν θύελλαν, ἥτις ἠγείρετο ἐν τῇ καρδίᾳ της, προσεπάθησα νὰ δικαιολογηθῶ, καὶ ὡμολόγησα εἰλικρινῶς τὸ εἶδος τῆς σχέσεως ὅπερ μὲ συνέδεε μετὰ τῆς Σοφίας. Ἀλλ' ἦτο πολὺ ἀργά. Ἡ φλὲψ τῆς μωρίας εἶχε κεντηθῆ. Ἡ μνηστή μου δὲν ἤθελεν οὐδὲν νὰ ἀκούσῃ, καὶ μόνον τὴν ἐπιστολὴν ἔβλεπεν, ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῆς ὁποίας ἀνεκάλυπτε ψεύδη, προδοσίας, ἀπάτας, συνωμοσίας, ἐγκλήματα. Τί θὰ εἰπῇ *παλαιὰ φιλία*, τί σημαίνει *χωρισμός*, τί δηλοῖ *σᾶς ἐγνώρισα*! ποία ἀνάγκη ἦτο νὰ γραφοῦν αὐτά... Διετέλουν εἰς στενοτάτας σχέσεις μετ' ἐκείνης καὶ ὁ ἀρραβών μου δὲν τὰς διέκοψε, καὶ ὁ γάμος δὲν θὰ διέλυεν αὐτάς. Οὕτως ἐξήγησε τὰ πράγματα, καὶ πεισθεῖσα περὶ τῆς ἀμειλίκτου λογικῆς αὐτῶν, ἄπελπις ἐρρίφθη ἐπὶ τοῦ κανάπε καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ. Ἠγωνίσθην ἐπὶ πολὺ νὰ τὴν καθησυχάσω, ἀλλ' εἰς μάτην. Αἱ παρακλήσεις, οἱ ὅρκοι, αἱ διαμαρτυρήσεις μου, ἀντὶ νὰ τῆς κατευνάσουν, τῆς ἐξηρέθιζον τὰ νεῦρα. Ἤμην τεταραγμένος καὶ ἐτραύλιζα καὶ ἔχανα τὰς λέξεις καὶ ἄλλους λόγους ἱκανοὺς δὲν εὕρισκα νὰ τὴν καταπραΰνωσι. Καὶ ἐκ τῆς συναισθήσεως τῆς ἰδίας ἀδυναμίας καὶ ἐκ τῆς ἐπιγνώσεως τῆς ἀθωότητός μου, ᾐσθάνθην ὑποκώφως κοχλάζουσαν ἐν ἐμοὶ τὴν ἀγανάκτησιν. Ἐγκατέλιπα τὴν τακτικήν μου· ἠγέρθην· ὡμίλησα πρὸς αὐτὴν ἀποτόμως, τὴν ἀπεκάλεσα μωράν, ἐσάρκασα τὴν θλίψιν της, ἐξέφερα πικροὺς καὶ προσβλητικοὺς λόγους. Κάτι μοχθηρόν, ἀτίθασσον, βάρβαρον, ἄνανδρον ἐξηγείρετο ἐν ἐμοί· καὶ προσηνέχθην πρὸς τὴν μνηστήν μου ὡς ἂν τότε πρῶτον τῇ ἀπεκάλυπτον τὴν ἀληθῆ καρδίαν μου, μέχρι τῆς ὥρας ἐκείνης κεκρυμμένην ὑπὸ προσωπίδα λελογισμένης τρυφερότητος.

Εἰς τοιαύτην κατάστασιν, ἑλκυσθεῖσα ἐκ τῶν κραυγῶν μου, μᾶς εὗρεν ἡ μήτηρ, ἡ ἐπίδοξος πενθερά μου· εἶδε τὰ δάκρυα καὶ τὴν ἀπελπισίαν τῆς κόρης της καὶ ἠτένισε τὴν κάτωχρον ἐκ τῆς ὀργῆς μορφήν μου. Ἡ ἐπιστολή, τὸ σῶμα τοῦ ἐγκλήματος, εἶχεν ἀφεθῆ ἀνοικτὴ ἐπὶ τῆς τραπέζης. Πεποιθὼς εἰς τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν εὐθυκρισίαν τῆς πενθερᾶς μου, τῆς ὁποίας ἕως τότε εἶχον λάβει ἀρκοῦντα δείγματα, τῆς ἀνεκοίνωσα τὰ πάντα, καὶ ἀνέμεινα τὴν ἀρωγὴν καὶ τὴν συμμαχίαν της. Ἡ μήτηρ ἠδύνατο νὰ συμβιβάσῃ τὰ πάντα. Ἀλλ' αἱ μητέρες ἔχουσιν ἰδίαν φιλοτιμίαν, καὶ αἱ πενθεραὶ ἰδίαν λογικήν. Μόλις ἐγένετο ἐν γνώσει τῶν διατρε-

Digitized by Google

χόντων, ἐνόμισεν ὅτι ὁ ἀσφαλέστερος τρόπος πρὸς λύσιν τῆς διαφορᾶς ἦτον ἡ ἐπίθεσις ἐναντίον τῆς γραψάσης τὴν ἐπιστολήν, τῆς αἰτίου ὅλης αὐτῆς τῆς ἀναστατώσεως. Καὶ ἐπίστευσεν ὅτι ἱκανοποιεῖ τὴν κόρην της, ὅτι καθησυχάζει τὸν γαμβρόν της, ὑβρίζουσα σκληρότατα τὴν Σοφίαν Παρίου.

— Μπᾶ! Δὲν 'ντρέπεσθε νὰ κάνετε ἔτσι γι̯ὰ μι̯ὰ παληογυναῖκα. Γιὰ τὴν παλαβο-Σοφι̯ὰ ποῦ εἶνε ξακουσμένη 'ς τὴν 'Αθήνα κάνετ' ἔτσι! Ποιὸς καλὸς καταδέχται νὰ σχετισθῇ μ' αὐτὴ ποῦ ἦτο σχετισμένη μὲ ὅλον τὸ κόσμο! Αὐτὴ εἶνε τετραπέρατη! Τὴν 'ξέρω ἐγώ! Αὐτὴ πῆρε 'ςτὸ λαιμό της τὸ παιδί! Τί νά σου κάμω ποῦ τὴν ἐλυπήθηκαν καὶ δὲν τὴν ἄφισαν νὰ ῥέψῃ 'ς τὴ φυλακή! τὴ φόνισσα!

'Εννοεῖται ὅτι ἡ μήτηρ ἔλεγεν αὐτὰ ἀνύποπτος, οὕτως εἰπεῖν, προσδοκῶσα ἐκ τῆς ταπεινώσεως τῆς κόρης τὴν ἀνόρθωσιν τοῦ διασαλευθέντος καθεστῶτος. 'Αλλ' ἂν ἡ θυγάτηρ, ἐπιμένουσα παραλόγως εἰς τὴν θλῖψιν της, ἐκίνησε τὴν ἀγανάκτησίν μου, ἡ μήτηρ τονίζουσα ἀδίκους ὅλως ὕβρεις ἐναντίον δυστήνου, ὡς πρὸ ἐμοῦ παρίστατο, γυναικός, ἐνέπνεε μονονουχὶ ἀηδίαν. Καὶ ἠθέλησα νὰ ὑποδείξω εὐγενῶς εἰς τὴν μέλλουσαν πενθεράν μου ὅτι τοιαύτης φύσεως ζητήματα δὲν λύονται δι' ὕβρεων κατὰ τρίτων ὅλως ἀνευθύνων διὰ τὰς ἀδυναμίας καὶ τὰ πείσματά μας. Δυστυχῶς ἡ πενθερά μου δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ κατανοήσῃ τὸ πεφωτισμένον καὶ εἰλικρινὲς τοῦ παραπόνου μου. Νομίσασα ὅτι ἀνελάμβανον αὐθαδῶς τὴν ὑπεράσπισιν τῆς παληογυναίκας ἐκείνης, ἀπεκρίθη ἐν γυναικείᾳ ὁρμῇ δεκαπλασιάζουσα τὴν δύναμιν τοῦ ὑβρεολογίου της. Τόσον ὥστε ἀδυνατῶν πλέον νὰ συγκρατήσω ἐμαυτόν, νευροπαθής, λυσσῶν, ἀνίσχυρος, εὑρέθην ἐπὶ τέλους εἱμαρμένως ἔνθους συνήγορος τῆς Σοφίας Παρίου καὶ ἐν ᾧ ἡ μήτηρ ἐξετρέπετο εἰς βαθυτάτην καταφρόνησιν ἐναντίον ἐκείνης, ἐγὼ ἐξετρεπόμην εἰς γελοιωδέστερα ἐκδηλῶν ὑψηλὸν ὑπὲρ ἐκείνης ἐνθουσιασμόν. Καὶ ἀπὸ λόγου εἰς λόγον, ἀπὸ ὑπαινιγμοῦ εἰς ὑπαινιγμόν, ἀπὸ σαρκασμοῦ εἰς σαρκασμόν, ἀπὸ ὁμολογίας εἰς ὁμολογίαν, ἀπὸ ὕβρεως εἰς ὕβριν, ἡ ῥῆξις ἔφθασεν εἰς τὸ ἀπροχώρητον. Τοσοῦτον δ' ἐτυφλώθην ἐκ τοῦ πείσματος, ὥστε εἰς πικρότατον λόγον τῆς μητρὸς ἐναντίον μου, κωφός, τυφλός, λησμονῶν ὅτι ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ καναπὲ ἔκειτο ἄναυδος καὶ περίφοβος ἡ νεαρὰ μνηστή μου, μανιώδης ἐκ τῆς πληγείσης φιλαυτίας μου, διψῶν ἐκδίκησιν κατὰ τῆς ἀκριτομύθου πενθερᾶς, ἐξέβαλα τὸν δακτύλιον τοῦ ἀρραβῶνος, καὶ ῥίψας αὐτὸν βιαίως κατὰ γῆς, ἀπῆλθον.

Μόλις ἔφθασα εἰς τὴν οἰκίαν μου, ἤρχισα νὰ συναισθάνωμαι τὸ βαρὺ τοῦ ἀπονενοημένου διαβήματός μου. Ἔπασχον ἐκ πείσματος, πλήξεως, θλίψεως, ἀηδίας, μελαγχολίας, τύψεως. Ἠσθανόμην ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ θυμώσω κατὰ τῆς κόρης, ὅτι ἐν τῷ θυμῷ μου δὲν ἔπρεπε νὰ ὑπερβῶ τὰ ἐσκαμμένα ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε νὰ διαρρήξω πᾶσαν ἐλπίδα ἢ ἀπόπειραν ἐπανορθώσεως εἰς τὸ μέλλον. Ἐρρίφθην καταβεβλημένος ἐπὶ τῆς πρὸ τοῦ γραφείου μου ἕδρας. Ἐπ' αὐτοῦ ἐλεύκαζε μέγας φάκελλος φέρων ἐπιγραφὴν πρός με. Ἤνοιξα μηχανικῶς τὸν φάκελλον, καὶ προσήλωσα τὰ βλέμματά μου ἐπὶ τοῦ ἀναπτυχθέντος χάρτου· ἦτο τὸ ἔγγραφον τῆς ἀπολύσεώς μου. Ὁ κύριος εἰσαγγελεὺς ἐπραγματοποίησε τὴν ἀπειλήν του. Τετέλεσται! εἶχεν ἀποπτῇ καὶ ἡ τελευταία ἐλπὶς συμφιλιώσεως. Διατηρῶν τὴν θέσιν μου, ἴσως θὰ εἶχα τὴν γενναιότητα, ἢ ἂν θέλετε, θὰ ὑπεβαλλόμην εἰς τὴν ταπείνωσιν ἀποπείρας πρὸς συμφιλίωσιν. Ἀλλὰ τώρα οὐδέποτε. Ἀφ' ἑνὸς διέβλεπον ὅτι οὐδεὶς ὑπῆρχε λόγος ὅπως οἱ γονεῖς τῆς κόρης μὲ τὴν ἐκ 50,000 μετρητὴν προῖκά της καὶ τὴν νεότητά της, συγκατανεύσωσι νὰ δεχθῶσι πάλιν ὡς γαμβρὸν ἄνθρωπον ἀπομείναντα, μὲ τὴν αὐθάδειάν του μόνον, δικηγορίσκον ἄνευ δικῶν. Ἀφ' ἑτέρου κατενόουν ὅτι ἡ στοιχειώδης φιλοτιμία δὲν ἐπέτρεπε νὰ προβῶ εἰς οὐδὲν διάβημα πρὸς ἐπανόρθωσιν, μετὰ τὴν ἀπόλυσίν μου.

Οἱ γονεῖς τῆς κόρης ἐσίγησαν, καὶ ἐγὼ μετά τινας ἡμέρας ἀνεχώρησα διὰ τὴν πατρίδα.

Καὶ αὕτη ὑπῆρξεν ἡ πρώτη καὶ τελευταία φορά, καθ' ἣν ὑπηρέτησα εἰς τὸν δικαστικὸν κλάδον. Αἱ περιστάσεις μὲ ἠνάγκασαν εἰς ἄλλο στάδιον νὰ ἀγωνισθῶ τὸν περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνα. Ἔκτοτε παρῆλθον ἔτη. Πολλὰς πικρίας ὑπέστην ἐν τῷ βίῳ, καὶ ἐλευκάνθησαν αἱ τρίχες μου· ἀλλ' οὐδεμία πικρία ὑπῆρξε παραδοξοτέρα καὶ μᾶλλον *εἱμαρμένη* ἐκείνης ἣν ἐδοκίμασα ἐκ τῆς ἀπολύσεώς μου καὶ τῆς διαλύσεως τῶν ἀρραβώνων μου. Ἀπώλεσα ἀξιόλογον θέσιν καὶ πολύτιμον ἴσως σύντροφον, διότι . . . ἔτυχε νὰ ἀγαπήσω παιδίον, καὶ διότι, ἀνδρωθείς, παιδίον διέμενον ἔτι.

Κωστης Παλαμας.

Ζηλευτὰ τὰ ἔθνη ἅτινα συναισθάνονται βαθύτερον τὰ δυστυχήματα αὐτῶν ἢ τοὺς θριάμβους.

—

Κρίνονται τὰ δένδρα ἐκ τοῦ καρποῦ καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐκ τῆς θέσεως ἣν κατέχουσιν.

—

Οἱ ἰατροὶ γνωρίζουσι τὸ ἀνθρώπινον σῶμα ὡς οἱ πλανόδιοι πωληταὶ τὴν πόλιν — περιέρχονται τὰς ὁδοὺς ἀλλ' ἀγνοοῦσι παντελῶς τί γίνεται ἐν ταῖς οἰκίαις.

Digitized by Google

Η ΕΝ ΚΟΡΣΙΚΗι ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΙΚΙΑ

[Συνέχεια· ἴδε σελίδα 174.]

Οἱ ἀρχαῖοι Ἱερεῖς τῆς ἀποικίας ταύτης εἶχον γλῶσσαν μητρικὴν τὴν ἑλληνικὴν των γλῶσσαν. Ἐδίδασκον τὴν Ἱερὰν Κατήχησιν ἑλληνιστί, ὡμίλουν ἐπ' Ἐκκλησίας ἑλληνιστὶ καὶ συνδιελέγοντο μὲ τὸ ποίμνιόν των ἑλληνιστί.

Ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς ἐν Αἰακκίῳ οἰκογενείας τῶν Στεφανοπούλων Κομνηνῶν παρετήρησα ἓν τετράδιον ἐξ ὀκτὼ σελίδων, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶναι γεγραμμένη *Ὁμιλία Ἐκκλησιαστική*, ἥτις ἄρχεται ἐκ τοῦ Εὐαγγελικοῦ ῥητοῦ. «*Εὑρίσκει Φίλιππον καὶ λέγει αὐτῷ ἀκολούθει μοι.*» Εἶναι δὲ καλῶς γεγραμμένη καὶ ἀρκετὰ ὀρθῶς.

Οἱ σημερινοὶ Ἱερεῖς ὑπάγουν εἰς τὴν Ῥώμην διὰ νὰ λάβουν τὰ ἱερὰ φῶτα καὶ ἀφίνουν ἐκεῖ τὴν ἱερὰν ἑλληνικήν των γλῶσσαν. Ἐπιστρέφοντες δ' εἰς Καρυάς, φθάνουσιν ἐκεῖ μὲ ὅλα τὰ προτερήματα τῶν φραγκοπαπάδων !...

Ἐκ τῶν ληξιαρχικῶν βιβλίων τοῦ Δημαρχείου τῶν Καρυῶν προσεπάθησα νὰ συντάξω γενικὸν κατάλογον τῶν Ἱερέων τῆς ἀποικίας ταύτης, ἀλλὰ τοῦτο μοὶ ὑπῆρξεν ἀδύνατον. Ἐν τούτοις ἡ ἐργασία αὕτη μ' ἔκαμε νὰ μάθω χαρακτηριστικά τινα τῶν Κληρικῶν τούτων. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν εἶναι κακογράφοι καὶ ἀνορθογράφοι· οὐδεὶς δ' ἐξ αὐτῶν γνωρίζει γραμματικήν. Σχεδὸν ὅλοι φέρουσι τὸν τίτλον τοῦ *Στεφανόπουλος*. Οἱ πλεῖστοι αὐτῶν εἶναι ἔγγαμοι μέχρι τοῦ 1817. Ὑπῆρξαν δ' Ἱερεῖς ἐν ἐνεργείᾳ πάντοτε περισσότεροι τῶν δύο· τέσσαρες, πέντε καὶ ἔστιν ὅτε περισσότεροι.

Ἐν τῇ καταμετρήσει τῆς 1 Ἰουλίου 1773 ἀπαντῶνται, ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ καταλόγου, Ἱερεῖς τῆς ἑλληνικῆς ταύτης ἀποικίας οἱ ἀκόλουθοι· παπᾶ-Μιχάλης Στεφανόπουλος, παπᾶ-Νικολὸς Γαριδάκης, παπᾶ-Ἠλίας Παπαδάκης (ἔγγαμος), παπᾶ-Ἰωάννης Κόττις (ἔγγαμος), παπᾶ-Κυριακὸς Στεφανόπουλος, παπᾶ-Κωνσταντῖνος Στεφανόπουλος, παπᾶ-Μιχάλης Κοριτζάκης καὶ παπᾶ-Πατρίκιος Στεφανόπουλος.

Οἱ Ἱερεῖς οὗτοι βεβαίως δὲν ἠδύναντο νὰ ζῶσιν ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῆς ἐνορίας των· ἕπεται λοιπὸν ἐκ τούτου ὅτι καὶ αὐτοὶ εἰργάζοντο, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ χωρικοί, εἰς τοὺς ἀγρούς. Πράγματι δὲ ἡ ἀνάμνησις διεσώθη μέχρι σήμερον τοῦ ὅτι οἱ τότε Ἱερεῖς ὥργονον οἱ ἴδιοι τοὺς ἀγρούς των καὶ ἐκαλλιέργουν τὰς ἀμπέλους των.

Οἱ Ἕλληνες Ἱερεῖς τῆς Κορσικῆς ἔφερον κόμην μακρὰν καὶ γενειάδα, καὶ ἦσαν ἐνδεδυμένοι ὡς καὶ οἱ ἐν Ἀνατολῇ Ὀρθόδοξοι ἱερεῖς.

Μέχρι τοῦ 1817 φθάνουν τὰ ληξιαρχικὰ βιβλία, περὶ ὧν ἤδη ἐγένετο λόγος, καὶ σχεδὸν μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης φθάνει καὶ ἡ ἑλληνικὴ Ὀρθόδοξος παράδοσις παρὰ τοῖς Ἕλλησι τούτοις Ἱερεῦσιν. Οἱ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἱερουργοῦντες Ἱερεῖς εἶναι ὁ παπᾶ-Ἰωάννης Βλαχάκης καὶ ὁ παπᾶ-Ἠλίας Παπαδάκης. Τούτων δ' ὁ μὲν παπᾶ-Ι. Βλαχάκης, Ἕλλην Ἱερεύς, ἀπῆλθεν εἰς Λιβοῦρνον τὸ 1818, ὅπου ἀπέθανεν.

Εἰρήσθω δ' ἐν παρόδῳ ἐνταῦθα ὅτι ἡ κηδεία τῶν ἀποθνησκόντων Ἑλλήνων Ἱερέων τῆς Κορσικῆς γίνεται ὡς καὶ τῶν τῆς Ἀνατολῆς. Τὸ λείψανον τοῦ ἀποθανόντος Ἱερέως ἐνδεδυμένον χρυσοΰφαντον ἱερατικὴν στολὴν καὶ κρατοῦν μὲ τὴν ἀριστερὰν μὲν χεῖρα τὸ Εὐαγγέλιον καὶ μὲ τὴν δεξιὰν εὐλογοῦν φέρεται καθήμενον ἐπὶ ἕδρας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὅπου μένει ὁλόκληρον ἡμέραν καὶ ὅπου πάντες οἱ χριστιανοὶ ἀσπάζονται τὴν δεξιὰν αὐτοῦ. Ἐνταφιάζεται δὲ μετὰ τὴν παρέλευσιν τοῦ ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας ὡρισμένου χρόνου, ὡς ἔχει μετὰ τῆς ἕδρας. Τὸ ἔθιμον τοῦτο εἶναι μεγάλης περιεργείας ἄξιον ἐκ μέρους τῶν Κορσικανῶν, οἵτινες σπεύδουσι πανταχόθεν ὅπως ἴδωσι τὸ θέαμα τοῦτο, ὅταν ὑπάρχῃ.

Ὁ δὲ παπᾶ-Ἠλίας Παπαδάκης, Λατῖνος Ἱερεύς, ἑλληνικῆς καταγωγῆς, διετέλεσεν Ἱερεὺς τῆς ἐν Κορσικῇ Λατινικῆς ἐνορίας μέχρι τοῦ 1854, ὁπότε ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν 88 ἐτῶν. Ὁ Ἱερεὺς οὗτος νέος ἔτι ὢν εἰσήχθη, τῇ συστάσει τοῦ κόμητος Μαρβεύφ, εἰς τὴν ἱερατικὴν Σχολὴν τοῦ Αἴξ τῆς Προβηγγίας, ὅπου διήκουσε θεολογικὰ μαθήματα. Συγχρόνως δὲ ἠρνήθη τὴν ἑλληνικήν του θρησκείαν καὶ ἠσπάσθη τὴν λατινικήν. Φανατικὸς δ' ἐν τῇ νέᾳ του ταύτῃ θρησκείᾳ, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα του, ὡς Λατῖνος Ἱερεύς, ἐπὶ τῷ σκοπῷ ἵνα ἐκλατινίσῃ ὅλους τοὺς συμπατριώτας του. Τὸν σκοπόν του τοῦτον διηυκόλυνεν ἐπὶ πολὺ ἡ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἔλλειψις τῶν Ἑλλήνων Ἱερέων. Πράγματι δέ, ἐσύστησεν ἰδιαιτέραν ἐνορίαν λατινικήν, πιθανῶς μέχρι τότε μὴ ὑπάρχουσαν. Ἤρχισε νὰ λειτουργῇ λατινιστί, καὶ πρῶτα θύματα τῆς κακοφροσύνης τοῦ ἀρνησιθρήσκου τούτου ἔπεσαν οἱ πλησιέστεροι τῶν συγγενῶν του. Κατώρθωσε δὲ μετὰ ταῦτα νὰ ἐκλατινίσῃ καὶ ἄλλους οὐκ ὀλίγους Ἕλληνας. Σκοπὸς τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας εἶνε πάντοτε νὰ ἐκλατινίσῃ ὁλοτελῶς τὴν ἑλληνικὴν ταύτην ἀποικίαν. Πιθανώτατα λοιπὸν πρῶτος ἀπόστολος ὑπῆρξεν ὁ παπᾶ-Ἠλίας Παπαδάκης, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα εἰς ἀνταμοιβὴν ἔμεινεν ἔκφρασις κατάρας παρὰ τοῖς Ἕλλησι Καρυάταις.

Τὸν παπᾶ-Ἰωάννην Βλαχάκην ἀναχωροῦντα διεδέχθη ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν Κα-

Digitized by Google

ρυῶν ὁ παπᾶ-Ἠλίας Σούγλης, ὅστις ἐξηκολούθησε νὰ ἦναι Ἱερεὺς τῆς ἀποικίας ταύτης μέχρι τοῦ 1822, ὁπότε ἀπέθανεν.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ τελευταίου τούτου τῶν Ἑλλήνων Ἱερέων, ἡ ἑλληνικὴ αὕτη ἀποικία ἔμεινε χωρὶς Ἱερέα. Ἡ ἐποχὴ αὕτη ὑπῆρξε κρισιμωτάτη διὰ τοὺς Ἕλληνας. Συνειθισμένοι νὰ ἔχωσιν ὄχι μόνον ἕνα, ἀλλὰ πολλοὺς Ἱερεῖς, τώρα εὑρέθησαν χωρὶς Ἱερέα. Καὶ ὅμως ὁ Χριστιανὸς οἰκογενειάρχης ἔχει ἀνάγκην Ἱερέως σχεδὸν καθ' ἑκάστην. Τί νὰ κάμουν; — Ἀπετάθησαν εἰς τὸν Ἀρχιερέα των. Ὁ Ἀρχιερεὺς τοῖς εἶπεν, ὅτι Ἕλληνα Ἱερέα δὲν εἶχε νὰ τοῖς πέμψῃ. Λατίνους Ἱερεῖς, ἐὰν ἤθελαν, εἶχε πολλούς... Οἱ ὀρθοδόξως ἀνατραφέντες οὗτοι ἀπόγονοι τῶν Μανιατῶν ἐπροτίμησαν, ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ των, νὰ μείνωσι χωρὶς Ἱερέα, παρὰ νὰ λάβωσι τὰ Ἅγια Μυστήρια ἀπὸ τὰς χεῖρας ἑνὸς Λατίνου ἱερέως.

Ἡ διήγησις τῶν καθέκαστα τῆς ἐποχῆς ταύτης εἶναι συγκινητικωτάτη. Τὴν Κυριακὴν τὸ πρωῒ ἀντὶ Λειτουργίας ἕκαστος κατ' ἰδίαν ἔλεγεν ἓν «Πάτερ ἡμῶν», ἔκαμνε τὸν σταυρόν του καὶ ἀπήρχετο εἰς τὰς ἐνασχολήσεις του. Καὶ ὅμως ἐν τῇ Λατινικῇ Ἐκκλησίᾳ μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων ἐψάλλετο ἡ λατινικὴ Λειτουργία. Οὐδεμία Ἀκολουθία τῶν Μυστηρίων ἐτελεῖτο διὰ τοὺς Ἕλληνας. Ὅταν ἀπέθνησκέ τις, οἱ λαϊκοὶ τὸν ἐλάμβανον ἐκ τῆς οἰκίας του καὶ ψάλλοντες τὸ «Ἐλέησόν με ὁ Θεός», τὸν ἔφερον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐκεῖ ἕκαστος κατ' ἰδίαν ηὔχετο ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ κατόπιν οἱ ἴδιοι λαϊκοὶ καὶ πάλιν μὲ τὸ «Ἐλεησόν με ὁ Θεός», τὸν ἔφερον εἰς τὸ νεκροταφεῖον καὶ τὸν ἔθαπτον. Ὑφίσταντο καρτερικώτατα ὅλας τὰς ταλαιπωρίας, ὑπέφερον· ἀλλὰ φράγκοι νὰ γίνουν δὲν ἤθελον.

Ἡ ἐλεεινὴ αὕτη κατάστασις διήρκεσε μέχρι τοῦ 1829, ὁπότε ἡ θεία Πρόνοια, ἀνελπίστως, ἔρριψεν ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Κορσικῆς ἕνα Ὀρθόδοξον Ἱερέα, τὸν Ἀρχιμανδρίτην Ἰωσὴφ Βούραν, ἐκ Χίου καταγόμενον. Ὁ Ἱερεὺς οὗτος, ἐλθὼν εἰς Καρυάς, ἠθέλησεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ν' ἀναλάβῃ καθήκοντα Ἱερέως παρὰ τοῖς Ἕλλησιν, ἀλλ' ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία δὲν τὸ τῷ ἐπέτρεψεν. Ἐδέησε λοιπὸν νὰ μεταβῇ εἰς Αἰάκκιον καὶ ἐκεῖ μετὰ πολλοῦ κόπου νὰ λάβῃ τὴν ἄδειαν τοῦ ἱερουργεῖν[1]).

Ὁ Ἱερεὺς οὗτος, τοῦ ὁποίου ἡ παρουσία ἐματαίονε τὰ σχέδια τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, ὑπῆρξεν ἀντικείμενον ὀργῆς καὶ ἀγανακτήσεως παρὰ τῷ Δυτικῷ Κλήρῳ τῆς Κορσικῆς. Ὑπέστη πολλά..... Ἀλλὰ μίαν νύκτα, ἐνῷ ἐκοιμᾶτο, εἰς πυροβολισμὸς ἠκούσθη ἔμπροσθεν τοῦ παραθύρου τοῦ κοιτῶνός του· ἡ σφαῖρα διετρύπησε τὸ παράθυρον καί, διελθοῦσα ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς του, εἰσῆλθεν ἐντὸς τοῦ ἀπέναντι τοίχου.... Ὁ ταλαίπωρος ξένος εἰς ἐκδίκησιν μίαν μόνην κατάραν ἐξέφρασεν ἐπ' Ἐκκλησίας κατὰ τοῦ πυροβολήσαντος.

Ὁ Ἱερεὺς οὗτος, ζήσας μέχρι τοῦ 1854, ὡς πατήρ, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἑλληνικῆς ταύτης ἀποικίας, πολλαχῶς ὠφέλησεν αὐτήν. Πλὴν τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων τοῦ Ἱερέως, ἀνέλαβε καὶ τὰ καθήκοντα διδασκάλου, διδάσκων τὰ παιδία τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Ὅλοι σχεδὸν οἱ σημερινοὶ γέροντες τῶν Καρυῶν, παρὰ τοῖς ὁποίοις σῴζονται ἀκμαῖα τὰ ἑλληνικὰ αἰσθήματα, ζῶσα ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ ἁγνὴ ἡ πίστις τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, εἶναι μαθηταὶ τοῦ μακαρίτου παπᾶ-Ἰωσὴφ Βούρα. Ὑπὸ πάντων δὲ τῶν Καρυατῶν τὸ ὄνομά του ἀναφέρεται μὲ εὐλογίας καὶ ἐκφράσεις βαθείας εὐγνωμοσύνης

Ἤδη πρὸ τοῦ θανάτου του τὸν διεδέχθη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Καρυῶν ὁ μαθητής του, καὶ κατόπιν μαθητὴς τῆς Προπαγάνδας, παπᾶ-Μιχάλης Μεδούριος. Ὁ Ἱερεὺς οὗτος ἐφάνη λίαν ἀχάριστος πρὸς τὸν ἀρχαῖον διδάσκαλόν του. Ἅμα ἐπέστρεψεν ἐκ Ῥώμης εἰς Καρυάς, κατώρθωσε ἵνα τοῦ ἁρπάσῃ τὴν θέσιν του καί, κατὰ συνέπειαν, τὰ μέσα τῆς συντηρήσεώς του. Τὸ δυστύχημα τοῦτο ἐπέσπευσε τὸν θάνατον τοῦ σεβασμίου ἐκείνου Ἱερέως.

Ἐνῷ δὲ διετέλει Ἱερεὺς ἐν Καρυαῖς ὁ προρρηθεὶς παπᾶ-Μ. Μεδούριος, ἕτερός τις τελειόφοιτος τῆς Προπαγάνδας νεαρὸς Ἱερεύς, ὁ παπᾶ-Στέφανος Ῥαγγατζάκης, ἔφθασεν ἐκ Ῥώμης ὅπως διαταράξῃ τὴν ἡσυχίαν του. Ὁ τελευταῖος οὗτος κατώρθωσε διὰ ῥαδιουργίας ὅπως λάβῃ τὴν θέσιν τοῦ πρώτου. Ὁ παπᾶ-Μ. Μεδούριος, ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ του, κάμνει ἔκκλησιν εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν τῶν Καρυῶν. Τὴν ἡμέραν λοιπὸν τῶν Χριστουγέννων τοῦ 1865, μετὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν, ἀπευθύνει βραχεῖαν προσφώνησιν εἰς τὸν λαὸν καί, μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, παρακαλεῖ τοὺς χριστιανοὺς Ἕλληνας νὰ σπεύσωσιν εἰς βοήθειάν του. Ὁ τρόπος τῆς παροτρύνσεως ὑπῆρξε μεθοδικώτατος καὶ ἡ ὥρα κατάλληλος. Εὐθὺς λοιπὸν μετὰ ταῦτα οἱ Ἕλληνες κόπτουσι τὸ σχοινίον τοῦ κώδωνος τῆς Ἐκκλησίας, κλείουσιν αὐτὴν καὶ λαμβάνουσιν εἰς τὴν κατοχήν των τὰ κλειδία..... Αἱ πολιτικαὶ καὶ ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαὶ τοῦ Αἰακκίου διατάσσουσιν, ἀλλ' οἱ Ἕλληνες δὲν ὑπακούουσιν. Ἡ κατάστασις αὕτη διήρκεσεν ἡμέρας τινάς, ἀλλ' ἐπὶ τέλους οἱ μὲν πρωταίτιοι τοῦ πραξικοπήματος ἐκλήθησαν ἐνώπιον τοῦ κακουργοδικείου, ὁ δὲ παπᾶ-Στ. Ῥαγγατζάκης

1). Παραβαλ. Voyage en Corse κτλ. par M. Valery, σελ. 113.

ἀνέλαβε τὰ καθήκοντα τοῦ Ἕλληνος Ἱερέως ἐν Καρυαῖς.

Συνεπείᾳ τούτων, ὅλον τὸ χωρίον διῃρέθη εἰς δύο στρατόπεδα. Ὅλους τοὺς Ἕλληνας ἀφ' ἑνός, καὶ τὴν οἰκογένειαν τοῦ παπᾶ-Στ. Ραγγατζάκη ἀφ' ἑτέρου. Ἡ Ἐκκλησία των ἠνοίγετο, ἀλλ' οὐδεὶς ἐφοίτα εἰς αὐτήν. Ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν λοιπὸν τοῦ πείσματος τούτου ἡ μεγάλη μερὶς τῶν Ἑλλήνων ἀπετάθη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Μασσαλίας, παρὰ τῆς ὁποίας ἐζήτησεν Ἕλληνα Ὀρθόδοξον Ἱερέα.

Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Μασσαλίας, συνεννοηθεῖσα μετὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῶν Ἀθηνῶν, ἀπέστειλε τὸν Ἀρχιμανδρίτην Βερσῆν ὅπως ἐξετάσῃ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην ἐπιτοπίως, ὁ ὁποῖος ἔφθασεν εἰς Καρυὰς τὸ Μέγα Σάββατον τοῦ 1866. Ὁ Κληρικὸς οὗτος ἐστάθη ἐν Καρυαῖς τρεῖς ἡμέρας. Ἐτέλεσε δὲ τὴν Λειτουργίαν τοῦ Πάσχα, ἐβάπτισε παιδία τινὰ καὶ ἐστεφάνωσε μερικοὺς Ἕλληνας. Ἀναχωρῶν δὲ συνεβούλευσε τοὺς ἀποίκους τούτους Ἕλληνας νὰ μένωσιν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Πάπα, ὡς καὶ πρότερον.

Ὁ ὀρθόδοξος οὗτος Κληρικός, κατὰ τὴν ὀλιγοήμερον ἐν Κορσικῇ διαμονήν του, ὑπῆρξε τὸ ἀντικείμενον μεγάλης ὀργῆς καὶ ἀγανακτήσεως ἐκ μέρους τοῦ Δυτικοῦ Κλήρου, ὁ ὁποῖος ἐννοεῖ νὰ ἔχῃ ἐπὶ τῆς Κορσικῆς τὸ μονοπώλιον τῆς θρησκείας. Μεταξὺ δὲ ἄλλων συνέβη αὐτῷ καὶ τὸ ἑξῆς ἀστεῖον. Ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ Αἰακκίου, ἅμα ἔμαθε τὴν ἄφιξιν αὐτοῦ εἰς Καρυάς, τὸν κατήγγειλεν εἰς τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς τοῦ Αἰακκίου ὡς τυχοδιώκτην καὶ ταραξίαν τῆς δημοσίας ἡσυχίας. Αἱ πολιτικαὶ δ' αὗται ἀρχαί, ἑπόμεναι τῇ καταγγελίᾳ τοῦ Ἐπισκόπου, ἅμα ἐπληροφορήθησαν ὅτι ἐπεβιβάσθη τοῦ ἀτμοπλοίου καὶ ἦτο ἕτοιμος ν' ἀναχωρήσῃ, ἔσπευσαν ὅπως τὸν συλλάβωσιν ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ. Ἐνῷ δ' ἐκάθητο ἄφροντις ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς πρώτης θέσεως, παρουσιάζεται αὐτῷ ὁ ἀρχιαστυνόμος καὶ τοῦ ζητεῖ τὸ διαβατήριόν του. Ὁ Ἀρχιμανδρίτης Βερσῆς, ἐννοήσας ἀμέσως τὰς πλεκτάνας τοῦ Δυτικοῦ Κλήρου, ἀντὶ πάσης ἄλλης ἀπαντήσεως, ἀποκαλύπτει αὐτῷ τὸ στῆθός του, τὸ ὁποῖον ἔφερε διάφορα παράσημα, ὡς δὲ λέγεται, καὶ αὐτὸ τῆς Γαλλίας, καὶ τῷ ἐγχειρίζει τὴν ἔγγραφον ἄδειαν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν τῆς Γαλλίας. Τότε δ' ὁ ἀρχιαστυνόμος, χαιρετίσας ὑποκλινῶς τὸν δῆθεν τυχοδιώκτην Σχισματικὸν Κληρικόν, ἀπῆλθε μένεα πνέων κατὰ τοῦ Ἐπισκόπου τοῦ Αἰακκίου, ὅστις τὸν εἶχεν ἀπατήσει διὰ τῆς ψευδοῦς καταγγελίας του.

Αἱ πολιτικαὶ καὶ ἐκκλησιαστκαὶ ἀρχαὶ τοῦ Αἰακκίου, ὅπως ἐξομαλύνωσι τὴν δυσχέρειαν ταύτην, κατώρθωσαν, ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἵνα ἱδρύσωσι μίαν θέσιν Ἕλληνος διδασκάλου, ὑπὸ τῆς γαλλικῆς Κυβερνήσεως συντηρουμένην, ἥτις ἐδόθη εἰς τὸν παπᾶ-Μιχ. Μεδούριον. Τὸ δ' ἐπιὸν ἔτος ἡ Αὐλὴ τῆς Ρώμης, βλέπουσα ὅτι ὁ παπᾶ-Στ. Ραγγατζάκης δὲν ἐπρόκοπτεν ἐν Καρυαῖς, τὸν ἀνεκάλεσεν εἰς Ρώμην, χειροτονήσασα αὐτὸν Ἀρχιεπίσκοπον in partibus.

Τοῦτον ἀναχωρήσαντα διεδέχθη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Καρυῶν μέχρι τοῦ 1878 ὁ παπᾶ-Νικόλαος Φράγκος, Ἕλλην Οὐνίτης τῆς Σικελίας. Καὶ τούτου ἀναχωρήσαντος, ἦλθεν εἰς τὴν θέσιν του ὁ παπᾶ-Δημητριάδης ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ὅστις ἔμεινεν ἐν Καρυαῖς μόλις δύο ἔτη.

Μετὰ δὲ τὴν ἀναχώρησιν καὶ τούτου, ἡ μὲν θέσις τοῦ Ἱερέως ἐδόθη καὶ πάλιν εἰς τὸν προρρηθέντα παπᾶ-Μιχάλην Μεδούριον, ἡ δὲ θέσις τοῦ Ἕλληνος διδασκάλου εἴς τινα ἀγροῖκον Καρυάτην, Πιέρον Ραγγατζάκην καλούμενον.

Ἤδη δὲ προβεβηκότα τὴν ἡλικίαν τὸν παπᾶ-Μιχάλην Μεδούριον, ἀπὸ τοῦ 1885, διεδέχθη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν τῶν Καρυῶν ὁ νεαρὸς παπᾶ-Καῖσαρ Κόττις, μαθητὴς καὶ οὗτος τῆς Προπαγάνδας.

Ὁ εἰρημένος παπᾶ-Μιχάλης Μεδούριος ἀπέθανε τὴν 25 Μαρτίου 1887. Εἷς δὲ τῶν πάλαι συμμαθητῶν αὐτοῦ, τουτέστι μαθητὴς τοῦ μακαρίτου παπᾶ-Ἰωσὴφ Βούρα, ὁ κ. Ἰωάννης Φριμιγκάκης πρώην Δήμαρχος τῶν Καρυῶν, ἐξεφώνησεν ἑλληνιστί, πρὸ τοῦ λειψάνου αὐτοῦ, ἐπικήδειον λογύδριον. Ὡς δὲ πληροφοροῦμαι, καὶ ὁ μακαρίτης παπᾶ-Μ. Μεδούριος ὡμίλει ἐνίοτε ἐπ' Ἐκκλησίας ἑλληνιστί.

(Ἕπεται συνέχεια)

Ν. Β. Φαρδυς

ΤΟ ΒΟΤΑΝΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Κ'

Τὸ χεῖλος τοῦ κρημνοῦ.

Κατὰ τὸν χρόνον τῆς μνηστείας ἡ νύμφη δὲν δύναται νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν οἶκον τοῦ γαμβροῦ, ἀλλ' ὁ γαμβρὸς ἐλευθέρως φοιτᾷ παρὰ τῇ νύμφῃ καὶ διημερεύει, καὶ ποτε καὶ διανυκτερεύει παρ' αὐτῇ. Καὶ λοιπὸν ὁ Γιαννιὸς καινουργῆ φέρων περιβολήν, ἐξυρισμένος, λελουσμένος, ἵππευσε τὴν λευκὴν φορβάδα τοῦ πατρὸς ἵνα μεταβῇ τὸ πρῶτον εἰς ἐπίσκεψιν τῆς μνηστῆς καὶ τῆς πενθερᾶς.

Ἀνεχώρησε δ' ἐκ τοῦ χωρίου τὴν ἑσπέραν

Digitized by Google

τοῦ σαββάτου, καθ' ἣν στιγμὴν ἡ νεωκόρος ἔκρουε τὸ σήμαντρον τοῦ ναϊδρίου, προτιθέμενος νὰ διανυκτερεύσῃ ἐν Ξηροχωρίῳ, τὴν δ' ἐπιοῦσαν ἅμα τῷ ὄρθρῳ ν' ἀπέλθῃ εἰς Βαρβάραν.

Οὐδὲ τὴν Ἀθιγγανίδα ἐνεθυμεῖτο πλέον, οὐδὲ τὴν μετ' αὐτῆς δυσάρεστον συνάντησιν· ἡ ψυχή του ἐπέτα ἐκεῖ, ὅπου τὸν ἀνέμενε ἁβρὰ παρθενικὴ ἀγάπη. Καὶ ἐμάστιζε τὴν ἵππον ἵνα συντάμῃ τὴν ἀπόστασιν, ἀνυπομονῶν νὰ ἐπανίδῃ τὴν γλυκεῖαν ἐκείνην μορφήν, τὰ ἥμερα καὶ πλήρη ἀφοσιώσεως καστανὰ ὄμματα, τὴν ἀργυροστόλιστον λείαν κόμην, ὅλα ταῦτα ἅτινα ἦσαν νῦν εἰς τὴν ἐξουσίαν του, ἅτινα ἠδύνατο νὰ θωπεύσῃ καὶ νὰ φιλήσῃ...

Εἶχε νυκτώσῃ ὅτε ἀφίππευσεν ἐν Ξηροχωρίῳ πρὸ τῆς θύρας τοῦ γνωστοῦ ἡμῶν καπηλείου, ὅπερ ἐτιτλοφορεῖτο *Καφενῖον ὁ Τροηχὸς Πόλεμος*. Ἐν αὐτῷ ἔμελλε νὰ διανυκτερεύσῃ τρώγων, πίνων καὶ κοιμώμενος ἐν ἀνάγκῃ ἐπί τινος θρανίου.

Ἀλλ' εὗρεν ἐκεῖ ὅμιλον ἀγροτῶν ἐκ τῶν πέριξ ἐν πλήρει εὐθυμίᾳ. Τινὲς τούτων ἦσαν γνώριμοι καὶ ἐκάλεσαν αὐτὸν νὰ μετάσχῃ τοῦ πότου. Ὑπὸ τοὺς λιγυροὺς ἤχους βιολίου καὶ μπουζουκίου, πίνοντες, ᾄδοντες, χορεύοντες παρέμειναν μέχρι μέσης νυκτός. Καὶ ὁ Γιαννιὸς ἐδέξατο ἀπὸ τραυλιζόντων ἐκ τῆς μέθης στομάτων ἀπείρους εὐχὰς ἐπὶ τῇ μνηστεύσει καὶ πονηροὺς τινας ὑπαινιγμούς.

Τέλος ἀφοῦ συνέτριψαν κατὰ τοῦ τοίχου τὰ ποτήρια καὶ τὰ πινάκια, ἀφοῦ ἐπαιρόμενος ἀγροφύλαξ τις ἐκάρφωσε διὰ τοῦ ἐγχειριδίου τὸν ἴδιον βραχίονα, συνεπλάκησαν δύο ἀνήκοντες εἰς ἀντιθέτους πολιτικὰς μερίδας καὶ ὁ ἕτερος ἐκένωσε κατὰ τοῦ ἀντιφρονοῦντος τὸ πιστόλιον ἀνεπιτυχῶς.

Ὁ κρότος προὐκάλεσε τὴν ἐπέμβασιν τῶν χωροφυλάκων καὶ παρεκωλύθησαν οὕτω ἐνδεχόμεναι διαστάσεις τῆς ῥήξεως. Ὁ γνωστὸς ἡμῖν κύριος ἀνθυπομοίραρχος ἔσπευσεν ἐν νυκτερινῇ στολῇ, φορῶν μόνον τὸ πηλίκιον εἰς σημεῖον ὑπηρεσίας καὶ ἐπισείων ἀπειλητικὸν τὸ βούνευρον. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Γιαννιός, ὅστις εἶχε πίῃ τόσον, ὥστε ἦτο μὲν ἐν εὐθυμίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν πλήρει συναισθήσει, ἔλυσε τὴν ἵππον, ἵππευσε καὶ ἐτράπη καλπάζων τὴν πρὸς Ὠρεοὺς ἄγουσαν. Ἐφοβεῖτο μὴ κρατηθῇ ὡς μάρτυς καὶ παρακωλυθῇ ἡ εἰς Βαρβάραν μετάβασις αὐτοῦ

Σελήνη δρεπανοειδὴς ἔλαμπεν ἐπὶ τοῦ ζενὶθ ἀμυδρῶς φωτίζουσα τὴν λευκὴν ἁμαξιτὴν ὁδόν. Οἱ ἀστέρες ἐδείκνυον δευτέραν περίπου ὥραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον.

Ὁ Γιαννιὸς δὲν συνήντησε ψυχὴν ζῶσαν καθ' ὁδόν. Ὅτε διήρχετο ὑπὸ τὴν ἀρχαίαν ἀκρόπολιν τῶν Ὠρεῶν παρὰ τοὺς ἀγροτικοὺς οἰκίσκους, κύνες τινὲς κατεδίωξαν αὐτὸν ὑλακτοῦντες. Περαιτέρω εὗρε τὰ παρὰ τὴν ἀκτὴν καφενεῖα κλειστὰ καὶ μόνον ἀπὸ ἁλιευτικῆς τινὸς λέμβου προσωρμισμένης ἤκουσεν ἠχηρὸν χάσμημα καὶ ψίθυρον ἀνθρωπίνης φωνῆς.

Ἡ ἐξ Ὠρεῶν εἰς Αἰδηψὸν ὁδός, ἥτις διέρχεται καὶ διὰ Βαρβάρας, ἐκτείνεται μὲν ἐν ἀρχῇ παρὰ τὸν αἰγιαλὸν ἀμμώδης καὶ ὀχληρά, ἀνέρχεται δ' εἶτα πρὸς τὸ βουνὸν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου στενὴ καὶ ἐν πολλοῖς οὐχὶ ἀσφαλὴς κατὰ τὰς ἀφεγγεῖς νύκτας, καθὸ πολὺ ὑπερκειμένη τῆς θαλάσσης καὶ σημειοῦσα ἀκριβῶς τὸ χεῖλος ἀχανοῦς κρημνοῦ. Ἐκεῖθεν ἀριστερὰ τρεπομένη χωρεῖ πρὸς τὰς ἀπεράντους δασώδεις ἐκτάσεις τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, χωρίου ἀνήκοντος τῷ γάλλῳ κ. Μαιμών. Ἡ ὁδὸς αὕτη ὁμολογουμένως μετρεῖται μεταξὺ τῶν γραφικωτάτων ἡμιονικῶν ὁδῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ εἶνε οὐχὶ ἐκ τῶν μάλιστα δυσβάτων.

Ὁ χωρικὸς ἐσκόπει νὰ παραμείνῃ ἐν Ὠρεοῖς μέχρι τῆς ἠοῦς. Πρὸς τοῦτο ἀφίππευσε καὶ σύρων ἀπὸ τοῦ σχοινίου τὴν ἵππον ἐζήτει θέσιν κατάλληλον ὅπως κατακλιθῇ, καθ' ὅσον ἔπνεεν αὔρα τις ἀπόγειος ὑγρὰ καὶ ψυχροτάτη, ἐγνώριζε δὲ πόσον αὕτη ἦτο ἐπικίνδυνος εἰς τὴν ὑγίειαν.

Ὑπὸ τὸ πρὸ τοῦ καφενείου ξύλινον στέγασμα κατεκλίθη μετ' ὀλίγον καὶ ἀπεκοιμήθη. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ἐξύπνησε ῥιγῶν· δὲν εἶχε παραλάβῃ τὴν κάπαν καὶ ἀσκεπὴς οὕτω διεπεράτο ὑπὸ τῆς ὑγρασίας. Ἠγέρθη τρίβων τοὺς ὀφθαλμούς.

— Σὲ 'λίγο θὰ φέξῃ, εἶπε καθ' ἑαυτόν, κάλλια νὰ πάρω ἀγάλια ἀγάλια τὸ δρόμο, πάρι νὰ μοῦ κολλήσῃ καμμιὰ θέρμη ἐδῶ.

Ἐβάδιζε βραδέως ἐπὶ τῆς ἄμμου σύρων τὴν φορβάδα· ἐνύσταζε καὶ ἐφοβεῖτο μὴ κοιμηθῇ ἱππεύων. Ὅτε ἤρξατο ἀνερχόμενος πρὸς τὸ βουνὸν ἡ ἠὼς ἐπορφύρου πέραν τὸν ὁρίζοντα καὶ ἀφίπταντο πρὸς τὸν θολὸν οὐρανὸν οἱ κορυδαλοί.

Ὁ χωρικὸς ἐστάθη ἵνα ἀνάψῃ σιγάρον. Ἦτο ἤδη ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτάτου σημείου τοῦ βουνοῦ· δεξιὰ ἔχαινεν ἡ ἄβυσσος καὶ ἐφαίνετο κάτω μελανὸν τὸ ὕδωρ μεταξὺ τῶν βράχων.

Τῇ αὐτῇ στιγμῇ ἀπὸ τῶν πρὸς τ' ἀριστερὰ πυκνῶν θάμνων μετὰ τριγμοῦ προέβαλεν ἀνθρώπινον σῶμα δύο τρία βήματα μόλις πρὸ τοῦ Γιαννιοῦ. Ὁ πρῴην στρατιώτης ἔφριξεν ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει :

— Ἡ κόλασι σὲ ξέρασε πάλι 'μπροστά μου ;

— Ὄχι ἡ κόλασι, Γιαννιέ· ἡ ἀγάπη μου....

Ἡ φωνή της ἦτο ἀσθενής, βραγχνή.

Δὲν ἦτο πλέον ἡ παλαιὰ χειρόμαντις, ἡ γόησσα μὲ τοὺς λαμπροὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὰ πονηρῶς μειδιῶντα χείλη. Ἡ μορφὴ εἶχεν ἀπολέσῃ πᾶσαν ἰκμάδα, τὸ στόμα πᾶσαν ζωήν, οἱ

Digitized by Google

ὀφθαλμοὶ μεγεθυνθέντες ἐκ τῆς ἰσχνότητος προεῖχον ἀφεγγεῖς, κυκλούμενοι ὑπὸ μελανῆς σκιᾶς. Τὰ ῥάκη ἐκρέμαντο ἐπὶ τοῦ κατεσκληκότος σώματος.

Ὁ χωρικὸς τὸ πρῶτον νῦν ἔβλεπεν αὐτὴν ἀπὸ τῆς μετὰ διετίαν ἐπανόδου, διότι τὴν νύκτα ἐκείνην παρὰ τὰ Τουρκομνήματα ὁ οὐρανὸς ἦτο συννεφώδης καὶ τὸ σκότος βαθύ.

Ἐπὶ τῇ καταστάσει ταύτῃ τῆς ἀθλίας, αὐτὸς ὁ ἔνοχος, ὁ αἴτιος, τί ᾐσθάνθη ἄρα; μετάνοιαν ἢ οἶκτον; Οὐδὲ τὸ ἕν, οὐδὲ τὸ ἄλλο!...

Ἠσθάνθη ἀηδίαν καὶ μῖσος.

Ἴσως, ἴσως ἂν ἐνεφανίζετο ἐκεῖ εὔμορφος, ἀκμαία ὡς ἄλλοτε ἵνα ἀνακόψῃ τὸν δρόμον του μὲ τὸ θαμβοῦν βλέμμα καὶ τὸ παραπλανῶν μειδίαμά της, ἴσως ἴσως ὁ Γιαννιὸς θὰ ἐλησμόνει τὴν μνηστὴν καὶ θὰ ἐρρίπτετο πάλιν εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς γοήσσης.

Βλέπων τὴν ἀθιγγανίδα οἰκτράν, ἐλεεινήν, δυσειδῆ, ἀποπειρωμένην νὰ ἀποτρέψῃ αὐτὸν ἀπὸ τῆς πρὸς τὴν Γιαννούλαν ἀγάπης, ὁ χωρικὸς ἐξεμάνη ἐπὶ τῇ θρασύτητι, ἥτις ἦτο οἱονεὶ κατὰ τῆς ἰδίας φιλαυτίας προσβολή.

Ὅλον τὸ πρὸς τὴν χαρίεσσαν χωρικὴν ἁβρὸν αἴσθημα αὐτοῦ ἀντενακλᾶτο ὡς μῖσος πρὸς τὴν ἀθλίαν Ζεμφύραν, ἥτις παρενετίθετο.

— Τ' εἶνε πάλι; ἠρώτησεν ἀποτόμως.

— Ποῦ πᾷς;

— Τί σὲ μέλει; λογαριασμὸ θὰ σοῦ δώσω;

— Ξέρω ποῦ πᾷς, 'ς τὴ σαστικιά σου.

— Σὰν τὸ ξέρεις, ἀντὶ νὰ ρωτᾷς ἄνοιξε τὸ δρόμο νὰ διαβῶ.

Καὶ προεχώρησε σύρων τὴν λευκὴν φορβάδα.

Ἀλλ' ἡ ἀθιγγανὶς ἔμενεν ἐκεῖ ἐρριζωμένη ἐπὶ τῆς στενῆς ἀτραποῦ.

— Δὲν θὰ πᾷς! εἶπε διὰ φωνῆς ὑποκώφου, ἀλλ' ἀποφασιστικῆς. Κάλλια νὰ διαβῇς ἀπάνω ἀπ' τὸ κορμί μου καὶ σὺ κ' ἡ φοράδα σου, παρὰ νὰ σ' ἀφήσω νὰ πᾷς ἐκεῖ ποῦ σὲ καρτερᾷ καινούργια ἀγάπη, ἐκεῖ ποῦ θ' ἀγκαλιάσῃς ἄλλο κορμί, θὰ φιλήσῃς ἄλλα χείλια.

Ἡ ὄψις τοῦ Γιαννιοῦ κατέστη πορφυρᾶ ἐκ τῆς ὀργῆς.

— Ἄνοιξε τὸ δρόμο νὰ διαβῶ καὶ μὴ μὲ παλεύῃς, εἶπε τρίζων τοὺς ὀδόντας καὶ σφίγγων ἀπειλητικῶς τὴν πυγμήν.

— Ὄχι Γιαννιέ, ὅ,τι κι' ἂν κάνῃς, ἡ μοῖρα μας εἶνε δεμένη μαζί· κανένας δὲν 'μπορεῖ νὰ σὲ χωρίσῃ ἀπὸ τὰ μένα, κανένα χέρι δὲν 'μπορεῖ νὰ σπάσῃ τὰ σίδερα τῆς ἀγάπης μας. Ἄχ, Γιαννιέ, ποιὰ ἄλλη γυναῖκα θὰ σ' ἀγαπήσῃ ὅπως ἐγὼ σ' ἀγάπητα καὶ σ' ἀγαπῶ; ... Μὴ γελιέσαι, μὴν πλανιέσαι ἀπὸ τὰ κεντιστὰ προικιὰ καὶ τ' ἀτημένια τἄρμματα. Γιαννιέ, 'στὴν ὕστερη ὥρα σοῦ λέω, μὴ μ' ἀπαρατήσῃς. Θυμήσου πῶς ἔχεις μάνα, θυμήσου πῶς ἔχεις ἀδερφή.... Μὴν πᾷς! ..

Ὁ πρώην στρατιώτης ἐκάγχασε νευρικὸν καγχασμόν.

— Μπᾶς καὶ ὁρίζῃς νὰ χαλάσω τἀρραβωνιάσματα; Καταλαβαίνεις πῶς σοὔστριψεν ὁ νοῦς; Δὲν τηρᾷς πῶς τὸ πρᾶμμα εἶνε τελειωμένο; Καὶ ἔδειξε τὰ τεκμήρια τοῦ ἀρραβῶνος, τὴν σακκούλαν καὶ τὸ μαντίλιον.

Ἡ ἀθιγγανὶς προσήλωσεν ἐπ' αὐτὰ τὸ βλέμμα. Οἱ ὀφθαλμοί της ἐγένοντο αἱματώδεις· δι' ἀγρίας κινήσεως ἀπέσπασε καὶ τὸ μὲν καὶ τὸ δὲ τὰ ἔρριψε κατὰ γῆς καὶ κατεπάτησε.

— Μὲ ψεύτικα σημάδια δὲν πιάνεται ἀγάπη.... ἀγάπη κλεμμένη ἀπὸ μένα!

Ἡ ὀργὴ τοῦ χωρικοῦ ἐξεχύθη· βρυχώμενος ἥρπασε τὴν νεάνιδα ἀπώθησεν, αὐτὴν πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ κύψας ἀνέλαβε τὰ ρυπανθέντα δῶρα τῆς νύμφης.

— Στρίγγλα, χαντακωμένη!...

Ἀλλ' ἐκείνη εἶχεν ὀρθωθῇ πάλιν φραγμὸς ἀνυπέρβλητος ἐπὶ τῆς ἀτραποῦ.

— Μωρὴ Τσιγγάνα, μὴ μοῦ φέρνῃς τὸ μαχαίρι 'ς τὸ κόκκαλο! θὰ παραμερήσῃς ἢ ὄχι! εἶπε βροντωδῶς.

— Ὄχι! ἀπεκρίνατο στερρᾷ τῇ φωνῇ ἡ νεᾶνις.

— Ὄχια νὰ σὲ φάῃ!

Καὶ ὡς ἦτο ἐγγὺς ἐλάκτισεν αὐτὴν ἐπὶ τῆς κοιλίας. Ἐκλονήθη βιαίως, ἔτεινε τοὺς βραχίονας ὅπως κρατηθῇ ἀπὸ τῶν κλάδων. Εἰς μάτην! Ἐκυλίσθη εἰς τὴν ἄβυσσον σφίγγουσα τὰ ἀποκοπέντα φύλλα τοῦ πρίνου, παρασύρουσα λίθους καὶ χώματα καὶ ἐπάφλασε κάτω παταγωδῶς τὸ ὕδωρ ἐκ τοῦ σώματος αὐτῆς.

ΚΑ'

Μυστηριῶδες ἔγκλημα.

Ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον ἡ ἐν Χαλκίδι ἐκδιδομένη τότε ἐφημερὶς *Εὔβοια* ἔγραφεν ἐν τῷ φύλλῳ τῆς ... Σεπτεμβρίου 187....

«Στυγερὸς φόνος συνετάραξε κατ' αὐτὰς τὴν ἄλλως τόσῳ φιλήσυχον ἐπαρχίαν Ξηροχωρίου. Ἐπὶ τῆς πρὸς Ξηροχώριον ὁδοῦ, οὐχὶ μακρὰν τῆς ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ χωρίου Ἀσμινίου θέσεως Ξυνονέρας, νέος τις χωρικὸς ἐκ τοῦ χωρίου Γουβῶν, Ἰωάννης Καρανῖκος καλούμενος, εὑρέθη τὴν νύκτα ἐκτάδην κείμενος. Μετακομισθεὶς εἰς Ποτόκι, ἐπέζησεν ὥρας τινὰς μόνον. Κατὰ τὴν ὑπὸ ἰατροῦ γενομένην ἔκθεσιν, ὁ θάνατος αὐτοῦ ἐπῆλθε συνεπείᾳ θλάσεως τοῦ κρανίου διὰ βαρέος ὀργάνου, ῥοπάλου ἢ σφύρας. Ὁ κύριος εἰρηνοδίκης καὶ ὁ κύριος ἀνθυπομοίραρχος μετὰ τῆς χαρακτηριζούσης αὐτοὺς δεξιότητος καὶ δραστηριότητος ἐπελήφθησαν ἀνακρίσεων, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθησαν ἔτι ν' ἀνακαλύψωσι τὸν δολοφόνον.

Digitized by Google

»Σημειωτέον ὅτι ὁ χωρικὸς ἦν μεμνηστευμένος ἐν τῷ χωρίῳ Βαρβάρᾳ καὶ ἐπρόκειτο μετὰ δύο ἑβδομάδας νὰ τελέσῃ τοὺς γάμους αὐτοῦ. Ἐπειδὴ βεβαίως πρόθεσις ληστείας δὲν ὡδήγησε τὴν χεῖρα τοῦ δολοφόνου, ὑπόνοιαι ἠγέρθησαν μή τις ἐξ ἀντιζηλίας προέβη εἰς τὸ φοβερὸν ἔγκλημα, κτυπήσας ἐν ἐνέδρᾳ καὶ ἐκ τῶν ὄπισθεν τὸν εὐτυχῆ μνηστῆρα ἀκριβῶς καθ' ἣν ὥραν ἐπορεύετο οὗτος πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς μνηστῆς. Ἡ ἀπαραμύθητος νύμφη ἀνακριθεῖσα οὐδὲν ἠδυνήθη ν' ἀνακοινώσῃ, οὐδένα ἐγνώριζε σχόντα ποτὲ ἀξιώσεις ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτῆς.

»Προσέθηκε δ' ἐν τῇ ἀνακρίσει ὅτι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς μνηστείας ὁ μνηστὴρ ἦτο πάντοτε ψυχρός, ἐπιφυλακτικός, ὁτὲ μὲν κατεχόμενος ὑπὸ βαθείας μελαγχολίας, ὁτὲ δ' ὑποπίπτων εἰς ἀναιτίους νευρικοὺς παροξυσμούς. Ἀλλὰ τοῦτο οὐδόλως φωτίζει τὴν δικαιοσύνην. Προσθετέον ἔτι ὅτι ὁ δολοφονηθεὶς πρὶν ἐκπνεύσῃ ἀδυνατῶν ὡς ἐκ τοῦ φοβεροῦ ἐγκεφαλικοῦ κλονισμοῦ νὰ δώσῃ λογικήν τινα ἀπάντησιν εἰς τὰς ἀπευθυνομένας ἐρωτήσεις ἐτραύλιζε μόνον παραληρῶν: *τὸ βοτάνι τῆς ἀγάπης*.»

Γεώργιος Δροσίνης

ΑΝΘΡΩΠΙΝΑΙ ΦΥΛΑΙ

ἐν ζωώδει καταστάσει.

Μεταξὺ τῶν φυλῶν, αἵτινες διατελοῦσιν ἔτι εἰς κατάστασιν ἥκιστα διαφέρουσαν τῆς ζωώδους, φαίνεται ὅτι δύο εἶνε αἱ προεξάρχουσαι: οἱ νάννοι Δόκοι τοῦ Χόα ἐν Ἀβυσσινίᾳ καὶ οἱ Δίγεροι ἰνδοὶ διαιτώμενοι ἐν τοῖς σπηλαίοις τῆς Σιέρρας Νεβάδας.

Ὁ περιηγητὴς Κράπφ, ὅστις εἶδεν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τοὺς Δόκους, λέγει ὅτι οἱ ἄγριοι οὗτοι διάκεινται εἰς πνευματικὴν κατάστασιν ἀπιστεύτως ταπεινήν. Ἀγνοοῦσι τὴν χρῆσιν τοῦ πυρὸς καὶ οἱανδήποτε καλλιεργίαν τῆς γῆς. Σπόροι, καρποί, ῥίζαι ἃς ἐκσπῶσι μόνον διὰ τῶν ἰδίων ὀνύχων καὶ μεγάλοι τινὲς μύρμηκες χρησιμεύουσιν αὐτοῖς πρὸς τροφήν. Εὐτυχεῖς ἂν ποτε συλλάβωσι μῦν ἢ σαύραν ἢ ὄφιν! Πλανῶνται γυμνοὶ καὶ ἀνέστιοι ἀνὰ τὰ δάση, ἀδυνατοῦντες νὰ κατασκευάσωσι καλύβας· ἄσυλον συνήθως ζητοῦσιν ἀναρριχώμενοι ἐπὶ τῶν δένδρων.

Ἀλλὰ καὶ οἱ Βέδδαι τῆς Κεϋλάνης δὲν εἶνε τούτων ὑπέρτεροι. Ἡ φυσιογνωμία αὐτῶν εἶνε ἀπαισία, κτηνώδης. Ζῶσιν ὡς ζῷα, ζητοῦντες καταφυγὴν εἰς τὰς σχισμὰς τῶν βράχων ἐν ὥρᾳ ὑετοῦ. Πρὸς ὕπνον κατασκευάζουσιν εἶδος φωλεᾶς ἐπὶ τῆς κορυφῆς δένδρου, εὐθὺς δ' ὡς ἀκούουσι τὸν ἐλάχιστον θόρυβον ἀναρριχῶνται καὶ κρύπτονται μετὰ τρόμου ἐν αὐτῇ·

Καὶ οἱ παρὰ τὸν Νεῖλον Ἄκκαι εἶνε ἄξιοι τούτων ἀδελφοί. Μικρόσωμοι, στενὸν ἔχοντες τὸν θώρακα καὶ προέχουσαν τὴν γαστέρα ὡς τοῦ ουραγκοτάγκου, τὴν δὲ σπονδυλικὴν στήλην ὁμοίαν τῇ τοῦ πιθήκου κιμπατζῆ. Τὰ πέλματα τῶν ποδῶν ἔχουσι πλατέα.

Βεβαίως ὅλαι αἱ ἀνθρώπιναι φυλαὶ δὲν εἶνε ἐπιδεκτικαὶ προόδου· ὑπάρχουσι τινὲς ὅλως ἀνεπίδεκτοι καὶ ὑπῆρχον καὶ ἄλλαι, αἵτινες δι' αὐτὸ τοῦτο ἐξηφανίσθησαν ἀπὸ τῆς γῆς. Λαοὶ ζῶντες διὰ τῆς θήρας δὲν ἠδυνήθησαν νὰ μηχανευθῶσιν ἕτερον μέσον πρὸς σύλληψιν ἢ πρὸς φόνον τῶν θηραμάτων ἢ τὸν λιθοβολισμόν! Ἕτεροι παρὰ τὴν ἀκτὴν διαιτώμενοι ἀναμένουσι παρὰ τοῦ κύματος ὄστρακα καὶ κογχύλας, ἀγνοοῦντες καὶ τὸν ἁπλούστατον τρόπον ἁλιείας. Ἵνα μεταβῶσι δ' εἰς παρακείμενα νησίδια κολυμβῶσιν ἀγνοοῦντες τὴν χρῆσιν σκάφους.

Μεταξὺ τῶν ἀνεπιδέκτων μορφώσεως πληθυσμῶν καταλέγονται μαῦροί τινες τοῦ ἄνω Νείλου, ἕτεροι τῆς χερσονήσου Μαλάκκας, φυλαί τινες τῆς Αὐστραλίας κλπ. κλπ. Πᾶσαι αἱ προσπάθειαι τῶν ἱεραποστόλων καὶ τῶν περιηγητῶν ὅπως ἐμφυσήσωσιν εἰς αὐτοὺς πνοήν τινα πολιτισμοῦ ἀπέβησαν μάταιαι. Πολλοὶ ἐκ τῶν ἀποπειραθέντων διεκήρυξαν ὅτι ἁπλούστατα πράγματα ἠδύναντο εὐκολώτερον νὰ διδάξωσιν εἰς κατοικίδια ζῷα ἢ εἰς τοὺς καλουμένους αὐτοὺς ἀνθρώπους! Ἡ ἠλιθιότης τινῶν ἐξ αὐτῶν εἶνε τοσαύτη, ὥστε εὐθὺς ὡς ἐντείνωσι τὴν προσοχὴν ἵνα κατανοήσωσί τι, καταλαμβάνονται ὑπὸ ὕπνου, ἐπιμένοντες δ' ἔτι πλέον ἀσθενοῦσι!

Περιηγητὴς ἐκ τῶν ἐπισκεφθέντων τοιαύτας φυλὰς λέγει. Ὅσον δύναμαι ἐκ πιθήκου νὰ κάμω ἄνθρωπον πολιτισμένον, ἄλλο τόσον δύναμαι νὰ τὸ κατορθώσω καὶ ἐκ τοιούτου ἠλιθίου ἀνθρωπίνου πλάσματος.

Μόνον αἴσθημα ὁδηγοῦν αὐτοὺς εἶνε ἡ αὐτοσυντηρησία, καὶ αὐτὴ συγκεντροῦται εἰς τὴν εὕρεσιν τροφῆς, τροφῆς οἵας δήποτε. Κατασπαράσσουσιν τὰ ἐν ἀποσυνθέσει θνησιμαῖα, περιλείχοντες λαιμάργως αὐτοὺς τοὺς σκώληκας, οἵτινες ἕρπουσιν ἐπάνω, καὶ τρώγουσιν ὠμοὺς τοὺς ἰχθῦς ἀπὸ τῆς κεφαλῆς μέχρι τοῦ τελευταίου ἄκρου τῆς οὐρᾶς, δίχως νὰ ἀπορρίψωσιν οὐδ' ἓν ὀστοῦν, οὐδ' ἓν λέπος.

Τὸ αἴσθημα τῆς στοργῆς εἶνε ἄγνωστον παρὰ τοῖς ἀγρίοις αὐτοῖς πληθυσμοῖς. Οἱ γονεῖς γηράσκοντες ἐγκαταλείπονται ὑπὸ τῶν ἰδίων τέκνων ἵν' ἀποθάνωσι τῆς πείνης ἢ καταφαγωθῶσιν ὑπὸ τῶν θηρίων. Αὐτοὶ οἱ σοβαρῶς ἀσθενοῦντες αὐτοκτονοῦσιν, ἄλλως ἀποκτείνονται ὑπὸ τῶν ὑγιῶν. Ἐν Πολυνησίᾳ στραγγαλίζουσιν ἢ θάπτουσι ζωντανοὺς τοὺς νοσοῦντας. Ἡ δὲ παι-

Digitized by Google

δοκτονία εἶνέ τι κοινότατον. Ἐν ᾗ περιπτώσει πατὴρ πεπολιτισμένος θὰ ἐπέπληττεν ἢ ἐρράπιζεν ἀτακτήσαν τέκνον, ὁ ἄγριος τὸ φονεύει. Ἐν Ἀφρικῇ, παρὰ τοῖς μαύροις, παιδία τίθενται πολλάκις εἰς τὰς παγίδας τῶν λεόντων, ὅπως προκαλῶσι διὰ θρήνων καὶ κραυγῶν τὰ θηρία!

Ἡ ἀνθρωποφαγία δὲν εἶνε ἀπαραίτητον χαρακτηριστικὸν τῆς ἀγριωτάτης καταστάσεως φυλῆς τινος, διὰ τοῦτο καὶ δὲν εὑρίσκομεν αὐτὴν παρὰ πᾶσι τοῖς ἐν πλήρει ἀποκτηνώσει διατελοῦσι πληθυσμοῖς. Ἀλλὰ παρά τισι τούτων ἔχει λάβει χαρακτῆρα ὅλως παράδοξον καὶ ἔχει συστηματοποιηθῇ ὡς ἀνθρωποφαγία ἐξ υἱϊκοῦ σεβασμοῦ αἴφνης ἢ ὡς ἀνθρωποφαγία ἐκ πολεμικοῦ ὀργασμοῦ. Οὕτως ὑπάρχουσιν οἱ τρώγοντες τοὺς ἰδίους γονεῖς, ὅπως παράσχωσιν αὐτοῖς ἄξιον τάφον τοὺς ἑαυτῶν στομάχους, ὑπάρχουσιν οἱ σπαράσσοντες διὰ τῶν ὀδόντων τὴν αἱμοσταγῆ καὶ πάλλουσαν ἔτι καρδίαν τοῦ πολεμίου, ἵνα μεταλάβωσι τῆς ἀνδρείας καὶ τοῦ πολεμικοῦ μένους ὅπερ ἐνῴκει ἐν αὐτῇ!

X*

ΠΑΡΑΔΟΞΟΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Ἐν Παρισίοις παρεστάθη ἐσχάτως μετ' ἐκτάκτου ἐπιτυχίας νέα κωμῳδία γραφεῖσα ἐν συνεργασίᾳ ὑπὸ Βισσῶν καὶ Μάρς. Τοῦ πρώτου τὸ ὄνομα εἶνε διάσημον ἤδη ὡς συγγραφέως θεατρικῶν ἔργων, ἀλλὰ τὸ τοῦ δευτέρου πρώτην φορὰν ἐνεγράφετο. Τοῦτο ἐκίνησεν εἰς περιέργειαν τοὺς καινοθήρας τοῦ παρισινοῦ τύπου, οἵτινες διὰ τῆς χαρακτηριζούσης αὐτοὺς δεξιότητος ἅμα καὶ ἀθυροστομίας ἀνεῦρον καὶ ἐδημοσίευσαν τὴν αἰτίαν τῆς τοιαύτης παραδόξου συνεργασίας.

Πρὸ τριετίας ὁ Βισσῶν, ὅστις διέρχεται τοὺς θερινοὺς μῆνας ἐν Ναντέρ, ἐδέξατο τὴν ἐπίσκεψιν νεανίου τινὸς σεμνοῦ καὶ δειλοῦ.

— Κύριε, εἶπεν οὗτος ἅμα εἰσελθών, ἔκοψα ἀπὸ μίαν ἐφημερίδα αὐτὸ τὸ κομμάτι. Καὶ ἐπέδειξε τὴν κατακλεῖδα ἄρθρου, ἐν ᾧ ἐγίνετο λόγος περὶ ἀστειοτάτου τινὸς ἐπεισοδίου συνεπείᾳ διαζυγίου.

Ὁ Βισσῶν διέδραμε διὰ τοῦ βλέμματος τὸ τεμάχιον τῆς ἐφημερίδος.

— Καὶ ἐγώ, εἶπε, παρετήρησα τὸ ἄρθρον αὐτό, καὶ πρὸς ἀπόδειξιν ἰδοὺ ὅτι τὸ ἔχω κόψῃ καὶ τὸ ἔχω φυλάξῃ εἰς τὴν θήκην, ὅπου φυλάττω τὰ θέματα ὅσα δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς πηγαὶ δραμάτων ἢ κωμῳδιῶν.

Ὁ νεανίας ἔκυψε τὴν κεφαλὴν ἐν ἀπογνώσει:

— Αἴ! τόσῳ τὸ χειρότερον! ἐψιθύρισε καὶ ἐχαιρέτιζεν ἵν' ἀπέλθῃ.

— Ἐπὶ τέλους, κύριε, εἶπεν ὁ Βισσῶν, ἐξηγηθῆτε...

— Ὅταν ἀνέγνωσα τὸ μέρος αὐτὸ τοῦ ἄρθρου, μοῦ ἐφάνη ὅτι θὰ ἠδύνατο νὰ γίνῃ μία κωμῳδία ἐξ αὐτοῦ καὶ ἦλθα... Ἀλλὰ ἀφοῦ καὶ σεῖς τὸ ἐσυλλογίσθητε, κύριε... συγχωρήσατέ με διὰ τὴν ἐνόχλησιν.

Ἡ περίλυπος στάσις τοῦ νεανίου ἐκίνησεν εἰς συμπάθειαν τὸν συγγραφέα.

— Ἐνομίσατε λοιπὸν ὅτι τὸ κομμάτι αὐτὸ ἦτο δυνατὸν νὰ χρησιμεύσῃ ὡς πηγὴ κωμῳδίας;

— Ναί, καὶ ἤθελα νὰ σᾶς ἐρωτήσω... ἂν θά μου ἐκάμνετε τὴν τιμήν... νὰ συνεργασθῶμεν.

— Ἔχετε καταγίνῃ εἰς τὰ θεατρικά;

— Ἐγώ!... εἶμαι ὑπάλληλος τοῦ σιδηροδρόμου:

— Καὶ τί κερδίζετε ἀπὸ τὴν θέσιν σας;

— Ἑκατὸν φράγκα τὸν μῆνα.

Ὁ Βισσῶν ἠτένισε τὸν νεανίαν.

— Καλὰ λοιπόν, ἀφοῦ καὶ οἱ δύο εἴχομεν τὴν αὐτὴν ἰδέαν, θὰ γράψωμεν τὴν κωμῳδίαν μαζύ.

Μικροῦ δεῖν ἐλιποθύμησεν ὁ σιδηροδρομικὸς ὑπάλληλος!

— Ἀλλ' αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν γίνονται μὲ τὸν ἀέρα. Ἔχομεν τὰς βάσεις, τὴν ἀρχήν, ἀλλὰ πρέπει νὰ τὰ ἀναπτύξωμεν, νὰ τὰ καταστρώσωμεν εἰς σκηνάς. Θὰ κάμω ἐγὼ τὸ ὅλον σχεδίασμα καὶ θὰ σᾶς τὸ στείλω. Σεῖς θὰ ἐργασθῆτε διὰ τὸν διάλογον ἐπ' αὐτοῦ καὶ θὰ μοῦ τὸν φέρετε.

Οὕτω καὶ ἐγένετο. Μετὰ τρεῖς μῆνας ὁ νεανίας ἐπανήρχετο φέρων τὰς τρεῖς πράξεις τοῦ ἔργου ἑτοίμους.

Ὁ Βισσῶν ἀνέγνω τὸ χειρόγραφον καὶ ἀποδίδων αὐτό:

— Δὲν εἶνε τίποτε ἀπ' αὐτά, εἶπε.

— Θεέ μου!..

— Αἴ δά, παρηγορηθῆτε! Δὲν ἐπετύχατε τὴν πρώτην φοράν, θὰ ἐπιτύχετε τὴν δευτέραν.

Ὁ νεανίας ἀνεχώρησε καὶ ἐπανῆλθε μετά τινα χρόνον.

— Πολὺ καλλίτερα τόρα, ἀπεκρίνατο ὁ Βισσῶν. Θὰ ταφήσωμεν λοιπὸν νὰ κοιμηθῇ καμπόσους μῆνας... καὶ ἔπειτα...

— Καμπόσους μῆνας!... ἐπανέλαβε θρηνωδῶς ὁ νεαρὸς ὑπάλληλος.

— Βέβαια! θαρρεῖτε λοιπὸν πῶς μόνον αὐτὸ ἔχω εἰς τὸ κεφάλι μου! Μείνετε ἥσυχος ὅμως καὶ θὰ ἔλθῃ ἡ σειρά του.

Οἱ μῆνες παρήρχοντο — τέλος μίαν ἡμέραν λαμβάνει ὁ νεανίας γράμμα τοῦ Βισσῶν.

Σπεύδει εἰς ἐπίσκεψιν αὐτοῦ.

— Ἦλθεν ἡ ὥρα του. Ἰδοὺ τόρα τί ἔχομεν νὰ κάμωμεν!.. Θὰ στείλω τὸ ἔργον μας εἰς τὴν γαλλικὴν Κωμῳδίαν.

Digitized by Google

— Τὸ ἔργον μας!
— Ναί· τί φρονεῖτε;
— Ἐγὼ θὰ ἐπροτίμων τὸ Vaudeville.
— Ἔχετε δίκαιον· ἂς τὸ δώσωμεν αὐτοῦ λοιπόν.

Καὶ ἐδόθη τὸ χειρόγραφον καὶ ἤρχισαν νὰ γυμνάζωνται οἱ ἠθοποιοί.

Ἀλλ' ὁ ταλαίπωρος συγγραφεὺς δὲν ἠδύνατο νὰ παρίσταται κατὰ τὰ γυμνάσια καὶ τὰς δοκιμάς, τοῦ προϊσταμένου του μὴ χορηγοῦντος ἄδειαν, δηλοῦντος δ' ἔτι ὅτι θὰ τὸν ἀπέπεμπεν ἂν ἐξηκολούθει ἀσχολούμενος περὶ τὰς θεατρικὰς αὐτὰς ἀνοησίας τόσῳ ἀντικειμένας πρὸς τὰ σιδηροδρομικὰ καθήκοντα.

Ἡ πρώτη παράστασις ἐγένετο μετ' ἐκτάκτου ἐπιτυχίας! . . .

Καὶ ὁποία θὰ ὑπῆρξε τοῦ προϊσταμένου αὐτοῦ ἡ ἔκπληξις ὅτε ὁ μικρὸς ὑπάλληλος τῶν ἑκατὸν δραχμῶν προσῆλθε φέρων τὴν παραίτησίν του ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἐπροτίμα τὰς ἀνοησίας τοῦ θεάτρου, δι' ὧν ἐκέρδαινεν εὐθὺς ἐν ἀρχῇ ποσοστὸν ἐκ τῶν παραστάσεων πεντήκοντα χιλιάδας φράγκων!!

ᾀΣΜΑΤΙΟΝ

Ὁ ἥλιος ἐν δόξῃ καταβαίνει,
ὠκεανὸς φωτὸς εἶνε ἡ δύσις,
καθεύδει ὡς εἰς ἔκστασιν ἡ φύσις,
χιτῶνα πορφυροῦν ἐνδεδυμένη.

Τὰ βάθη σιωπαίνουν τῶν κοιλάδων
καὶ αἱ πλευραὶ τῶν σκιερῶν ὀρέων·
ἠχεῖ πτηνοῦ τὸ ᾆσμα τὸ ἐκπνέον
ἐντὸς τῶν φυλλωμάτων καὶ τῶν κλάδων.

Εἰς τὴν ἁγίαν σιωπὴν ἐκείνην,
τὴν περιπάθειαν καὶ τὴν εἰρήνην,
εἰς τὴν μυστηριώδη λαμπηδόνα,

Ἀκούω εἰς τὰ ὕψη θεῖον τόνον,
ἠχὼ ἀγαπητὴν ὀλβίων χρόνων:
«Σὲ ἀγαπῶ εἰς πάντα τὸν αἰῶνα!»

ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ ΠΡΟΒΕΛΕΓΙΟΣ.

ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΙ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ

Ἀπὸ τριῶν ἐτῶν ἡ κατασκευὴ ἠλεκτρικῶν σιδηροδρόμων ἐν Ἀμερικῇ καὶ ἐν Εὐρώπῃ προβαίνει κατὰ τρόπον, μαρτυροῦντα μεγάλην πρόοδον.

Ὁ πρῶτος ἠλεκτρικὸς σιδηρόδρομος κατεσκευάσθη ἐν Βερολίνῳ τῷ 1881 καὶ ἦτο ἐκτάσεως ἑνὸς καὶ ἡμίσεος μιλίου· τὸ αὐτὸ ἔτος κατεσκευάσθη ἐπίσης ἐν Πρωσσίᾳ σιδηρόδρομος μικροτέρας ἐκτάσεως, τοῦ ἠλεκτρισμοῦ διοχετευομένου δι' ἐναερίου γραμμῆς.

Τὸ ἑπόμενον ἔτος κατεσκευάσθησαν ἠλεκτρικοὶ σιδηρόδρομοι ἐν Portrusk ἐκτάσεως ἓξ μιλίων καὶ ἐν Brighton ἐκτάσεως ἑνὸς μιλίου. Αἱ δυναμοηλεκτρικαὶ μηχαναί, αἱ παράγουσαι τὸν ἠλεκτρισμόν, ἐκινοῦντο ἐν μὲν τῷ πρώτῳ διὰ τῆς πτώσεως ὕδατος, ἐν τῷ δευτέρῳ δὲ δι' ἀερίου· ὡς ἀγωγοὺς δὲ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ μετεχειρίσθησαν διὰ μὲν τὴν γραμμὴν Portrusk τρίτην ῥάβδον, διὰ δὲ τὴν τοῦ Brighton αὐτὰς ταύτας τὰς ῥάβδους.

Οἱ ἠλεκτρικοὶ οὗτοι σιδηρόδρομοι ἐχρησίμευσαν ὡς πρότυπα εἰς πάντας τοὺς ἔκτοτε κατασκευασθέντας. Συσσωρευτῶν ἐγένετο χρῆσις τὸ πρῶτον ἐν Ἀμβούργῳ. Τὸ παράδειγμα δὲ τοῦτο ἠκολούθησαν καὶ ἐν Βρυξέλλαις κατὰ τὸ τρέχον ἔτος. Ἐν Ἀμερικῇ μέχρι τινὸς οἱ συσσωρευταὶ δὲν ἐξετιμῶντο, ἤρξατο ὅμως καὶ ἐκεῖ γινόμενον ἀποδεκτὸν τὸ σύστημα τοῦτο.

Κατὰ κανόνα ἡ πρώτη δύναμις παρέχεται ὑπ' ἀτμοῦ· εἰς πολλὰς δὲ περιστάσεις οἱ ἠλεκτρικοὶ κινητῆρες λειτουργοῦσι δεχόμενοι τὸν ἠλεκτρισμὸν ἐκ σταθμοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτός. Τοιουτοτρόπως παρέχεται ἠλεκτρισμὸς συγχρόνως καὶ εἰς τὸν φωτισμὸν καὶ εἰς τὴν κίνησιν τῶν συρμῶν.

Ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ φωτισμοῦ, οἱ Ἀμερικανοὶ θεωροῦνται προοδευτικώτεροι τῶν ἄλλων λαῶν, ὅπερ ἐξηγεῖται ἐκ τούτου, ὅτι τὸ φωταέριον εἶνε δαπανηρότερον ἐν Ἀμερικῇ.

Ἐν τοῖς ὑπογείοις σιδηροδρόμοις τῶν πρωτευουσῶν, κρίνουσιν ὅτι θὰ ἦτο ὠφελιμώτερον ἂν ἐκ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ παρήγετο καὶ ἡ κίνησις καὶ τὸ φῶς.

Οἰκονομικῶς οἱ ἠλεκτρικοὶ σιδηρόδρομοι δύνανται νὰ παραβληθῶσι πρὸς τοὺς τοῦ ἀτμοῦ· καθίστανται μάλιστα ἧττον δαπανηροί, ὅταν ὁ ἠλεκτρισμὸς συγχρόνως χρησιμεύῃ καὶ εἰς φωτισμόν· ἡ σύγκρισις δ' ἀποβαίνει καθ' ὁλοκληρίαν ὑπὲρ τῶν ἠλεκτρικῶν σιδηροδρόμων, ὅταν ἡ πρώτη δύναμις ἦνε τὸ ὕδωρ. Τῆς δυνάμεως τῶν ἵππων θεωρεῖται μικροτέρα ἡ δαπάνη τῶν συσσωρευτῶν. Ὁπωσδήποτε, ἐν Ἀμερικῇ ὁ ἠλεκτρισμὸς εἶνε ὀλιγώτερον δαπανηρὸς τῶν ἵππων καὶ τοῦ ἀτμοῦ.

Πρό τινος ἐπειράθησαν ἐν Ἀμερικῇ νὰ κινῶσι τὰς μηχανάς, ἐν αἷς παράγεται ὁ ἠλεκτρισμός, διὰ τοῦ ἀνέμου. Ἀνεμαντλίαι ὅμοιαι πρὸς ἐκείνας, ἅστινας εἴδομεν λειτουργούσας ἐπί τινα χρόνον καὶ παρ' ἡμῖν, κινοῦσι δυναμοηλεκτρικὰς μηχανάς, ὑπὸ τῶν ὁποίων πληροῦνται συσσωρευταί, ἀλλ' ὁ τρόπος οὗτος στερεῖται σπουδαιότητος.

Μεθ' ὅλας ὅμως τὰς προόδους ταύτας, τὸ ζήτημα τῶν ἠλεκτρικῶν σιδηροδρόμων δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ λελυμένον ἀκόμη.

Digitized by Google

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ἡ ἀμφιβολία τὸ πᾶν φαρμακεύει, ἀλλ' οὐδὲν φονεύει.

—

Ἡ κυριακὴ εἶνε ἡμέρα ἀναπαύσεως, ἥτις ἐνίοτε καταπονεῖ ἡμᾶς μᾶλλον ἢ ἑβδομὰς ὅλη ἐργασίας.

—

Εὐτυχεῖς ἀπαισιόδοξοι! Τίνα χαρὰν αἰσθάνονται ἀποδεικνύοντες ὅτι οὐδεμία χαρὰ ὑπάρχει ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ;

—

Ἐνίοτε χρησιμοποιοῦμεν τῶν ἄλλων τὰ προτερήματα ἵνα ἐλευθέρως ἐξασκῶμεν τὰ ἡμέτερα ἐλαττώματα.

—

Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μανθάνομεν νὰ προσμένωμεν ὅταν οὐδὲν ἔχωμεν πλέον νὰ ἐλπίσωμεν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Περὶ τῆς διαδόσεως τῆς νέας παγκοσμίου γλώσσης, τῆς βολαπουκικῆς, ἀρυόμεθα τὰς ἑπομένας πληροφορίας ἔκ τινος ἐκθέσεως τοῦ κ. Kerckhoffs, γραμματέως ἐν τῇ τελευταίᾳ γενικῇ συνελεύσει τῶν βολαπουκιστῶν, τῇ συνελθούσῃ ἐν Παρισίοις.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ποιούντων σήμερον χρῆσιν τῆς νέας ταύτης γλώσσης δύναται νὰ ὑπολογισθῇ εἰς 40, 000. Πολλὰ δὲ ἐμπορικὰ καταστήματα τῆς Γερμανίας, Γαλλίας, Ἰταλίας κ. ἄ' ἀναγράφουσιν ἤδη ἐπὶ τῶν ἐπιστολῶν των τὴν σημείωσιν: Spodolis volapüko (Ἀνταποκρινόμεθα καὶ βολαπουκιστί). Σημειωτέον ὅμως ὅτι τὰ καταστήματα ταῦτα εἶνε δευτερευούσης σημασίας. Φοβοῦνται ἆρά γε τὰ μεγάλα μὴ θεωρηθῇ γελοία ἡ χρῆσις τῆς νέας γλώσσης, ἢ ἔχουσιν ὑπαλλήλους γνωρίζοντας πολλὰς ξένας γνώσσας; Ἀγνοῶ.

Δύσκολον εἶνε ν' ἀποφανθῇ τις τίνας ὠφελείας παρέσχε μέχρι τοῦδε ἡ βολαπουκική. Δύναμαι μόνον νὰ βεβαιώσω ὅτι δι' αὐτῆς πολλοὶ τῶν φίλων μου ἐν Παρισίοις ἠδυνήθησαν νὰ ζητήσωσι διαφόρους πληροφορίας παρὰ Ρώσσων, Κροατῶν, Οὔγγρων, Νορβηγῶν καὶ Φιλλανδῶν μὴ γνωριζόντων τὴν γαλλικήν. Ἡ βολαπουκικὴ πραγματικὰς ὑπηρεσίας θὰ παράσχῃ μόνον ἀφοῦ δημοσιεύσωμεν τὴν Γενικὴν Ἐπετηρίδα τῶν βολαπουκιστῶν. Μέχρι τοῦ δεσυνηθροίσαμεν 14—15,000 διευθύνσεις αὐτῶν. Ὅταν ὁ ἀριθμὸς συμπληρωθῇ εἰς 20,000, θὰ ἐκδοθῇ τὸ βιβλίον.

Πρὸς διάδοσιν τῆς βολαπουκικῆς ὑπάρχουσι νῦν 172 ἑταιρεῖαι. Δημόσια δὲ μαθήματα ὀργανίζονται χάριν τῶν πολλῶν ἀπὸ Τυφλίδος τῆς ἐπὶ τῷ Καυκάσῳ μέχρι τῆς χώρας τῶν Μορμόνων ἐν Ἀμερικῇ. Ἡ διδασκαλία τῆς νέας γλώσσης γίνεται καὶ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Μονάχου, τῆς νέας Ἀγγλίας, καὶ ἐν τῇ ἀνωτέρᾳ ἐμπορικῇ Σχολῇ τῆς Ἀμβέρσης. Νέα γραμματικὴ τῆς βολαπουκικῆς ἀραβιστὶ καὶ λεξικὸν αὐτῆς ἰαπωνιστὶ ἐκδοθήσονται ὅσονούπω. Τρεῖς δὲ νέαι ἐφημερίδες βολαπουκικαὶ ἱδρύθησαν ἐπ' ἐσχάτων ἐν Ἄλλῃ, ἐν Σαγγάλ, καὶ ἐν Φλωρεντίᾳ, ἀναβιβάζουσαι εἰς δεκατρεῖς νῦν τὸν ἀριθμὸν τῶν βολαπουκικῶν ἐφημερίδων.

~~~

Κατὰ τὸν ἐν Λονδίνῳ καθηγητὴν Huxley, τὸν Ἰανουάριον καὶ Φεβρουάριον τοῦ 1886 οἱ ὀνίσκοι ἦσαν τόσον ἄφθονοι κατὰ τὰς ἀκτὰς τῆς Νορβηγίας, ὥστε θὰ ἠδύναντο ν' ἀποτελέσωσι στρῶμα πάχους ἀπὸ 120 μέχρι 160 ποδῶν, ἀποτελούμενον ἐξ 120 ἑκατομμυρίων ἰχθύων κατὰ τετραγωνικὸν μίλλιον. Ὑπολογίζοντες ὅτι ἕκαστος τούτων ἔτρωγε μίαν μαινίδα καθ' ἑκάστην, ἅπαντες κατεβρόχθιζον 840 ἑκατομμύρια μαινίδων καθ' ἑβδομάδα. Οὐδέποτε οἱ ἐν Νορβηγίᾳ ἁλιεῖς συνηνωμένοι κατώρθωσαν ν' ἁλιεύσωσι 400 ἑκατομμύρια. Πάντες δὲ οἱ ἁλιεῖς τοῦ κόσμου μόλις συλλαμβάνουσι 5 τοῖς 100 ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν ἰχθύων, οὓς καταδιώκουσι. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν οἱ ἐν τῷ Ὠκεανῷ ἰχθῦς εἶνε ἀνεξάντλητοι.

~~~

Ἡ ἰσχυροτάτη φαντασία ἀδυνατεῖ νὰ παραστήσῃ τὸν γιγάντειον ἀριθμὸν τῶν ἐπιστολῶν, τῶν δελταρίων, τῶν δεμάτων, τῶν φακέλλων, τῶν τηλεγραφημάτων κλπ. ἅτινα διεκπεραιοῦσιν εἰς διάστημα ἔτους τὰ γαλλικὰ ταχυδρομεῖα.

Κατὰ τὰς ἐπισήμους στατιστικάς, ἐν ἔτει 1883, διὰ τῶν γαλλικῶν ταχυδρομείων διῆλθον 521 156 786 κοιναὶ ἐπιστολαὶ καὶ 33 218 553 δελτάρια, ἐν ᾧ τῷ 1877 διῆλθον μόνον 312 834 431 ἐπιστολαὶ καὶ 30 909 902 δελτάρια.

Ὁ ὁλικὸς ἀριθμὸς παντὸς εἴδους χειρογράφων καὶ ἐντύπων κατὰ τὸ ἔτος 1877 ἦτο 763 255 470, ἀνῆλθε δὲ κατὰ τὸ 1885 εἰς 1 337 768 586.

Τὰ τηλεγραφήματα, 7,662, 471 κατὰ τὸ 1877, ἀνῆλθον εἰς 24 739 703 κατὰ τὸ 1885, ἤτοι ἀναλογοῦσιν εἰς 68 ἐπὶ 100 κατοίκων.

Κατὰ τὸ 1877, ἡ Γαλλία εἶχε 8777 τηλεγραφικὰ γραφεῖα, προσετέθησαν δ' εἰς ταῦτα ἕτερα 4236 μέχρι τοῦ 1885. Κατέχει δ' οὕτω νῦν τὴν πρώτην θέσιν ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τηλεγραφείων ἐπὶ ἀναλόγου ἀριθμοῦ κατοίκων, ἀναλογοῦντος ἑνὸς τοιούτου ἐπὶ 4292 κατοίκων.

Ἀλλ' ὡς πρὸς τὰ ταχυδρομικὰ γραφεῖα ἔρχεται μόλις ἐνάτη: Ἓν γραφεῖον ἐπὶ 524 κατοίκων.

Κατὰ τὸ 1877, ἀναλόγουν 12 ἐπιστολαὶ καὶ δελτάρια πρὸς 1 κάτοικον, νῦν δὲ πλέον ἢ 18.

~~~

Ἐπιστολὴ Ἄγγλου εὐγενοῦς πρὸς τὸν ἐπιστάτην του:

«Οὐίλλιαμ, αὔριον πρωῒ θὰ ἔλθωμεν εἰς τὸ κτῆμα μὲ ἄλλους φίλους, ἐξ ὧν οἱ δύο θὰ μονομαχήσουν τὸ ἀπόγευμα. Ἑτοίμασε λοιπὸν γεῦμα διὰ 6 καὶ δεῖπνον διὰ 5.»

~~~

— Καὶ ἂν παίζῃ χαρτιὰ ὁ Ἀντώνης μας, ἄνδρα, δὲν παίζει γιὰ νὰ κερδίσῃ, παίζει γιὰ νὰ διασκεδάσῃ.

— Ναί, γυναῖκα· ἀλλὰ διασκεδάζει μόνον ὅταν κερδίζῃ.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 —1294

Digitized by Google

Ἀριθ. 641 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΕ'. | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. | 10 Ἀπριλίου 1888

FOREIGN BODL: LIBR PERIODICALS

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΕΝ ΟΛΛΑΝΔΙΑ.

Αἱ ἐν Ὀλλανδίᾳ ὑπὸ ἐπισήμων πεπαιδευμένων, ὡς τοῦ Κ. Η. Müller καὶ ἄλλων, ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, καθ' ἃ ἄρτι ἀφηγήθημεν, ἐκδηλωθεῖσαι συμπάθειαι, δὲν ἦσαν ἁπλῶς μόνον πλατωνικαί, ἀλλὰ μετὰ χαρᾶς εἴδομεν ὅτι προέβησαν καὶ εἰς ἐνεργείας, ὧν ἀρίστην ἐλπίζομεν τὴν ἔκβασιν, καὶ ἃς ἱκανῶς ἐνδιαφερούσας νομίζομεν, ὥστε νὰ ἐκθέσωμεν διὰ βραχέων αὐτὰς ἐνταῦθα.

Ὀκτὼ ἐκ τῶν ἐν Ἀμστελοδάμῳ ἐπιφανεστέρων καθηγητῶν καὶ λογίων, ἐν οἷς καὶ ὁ γνωστὸς ἤδη εἰς τὴν Ἑλλάδα Κ. Müller καὶ ὁ φιλότιμος γενικὸς πρόξενος τῆς Ἑλλάδος Κ. Ν. Βλάχος, τὴν πρωτοβουλίαν λαβόντες, συνεκάλεσαν εἰς συνέλευσιν πάντας τοὺς ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ὀλλανδίας εἰς τὴν σπουδὴν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἰδίως ἐνδιαφερομένους.

Καὶ πολλοὶ μὲν συνῆλθον εἰς συνεδρίασιν τῇ 5 (17) Μαρτίου, τινὲς δέ, οἱ κωλυόμενοι, ἔγραψαν ἐκφράζοντες τὰς συμπαθείας αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ, ὃν προτίθεται ἡ συνέλευσις.

Πρῶτος λαβὼν τὸν λόγον ὁ Dr. H. Müller, ἀνέπτυξε τὸ πρόγραμμα τῆς ἱδρυτέας ἑταιρείας, οὗ ἡ περίληψις φαίνεται ὅτι εἶχε πρό τινος ἤδη πεμφθῇ εἰς τὴν ἐν Τεργέστῃ *Ἡμέραν* καὶ εἰς τὴν ἐνταῦθα *Πρωΐαν*, καὶ δημοσιευθῇ δι' αὐτῶν.

Κατὰ τὸν ἀγορεύσαντα, ὁ πρώτιστος σκοπὸς αὐτῆς ἀφορᾷ τὴν εὐρυτέραν διάδοσιν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας, καὶ οὐδείς, εἶπεν, ὑπάρχει ὁ περὶ τὴν ὡραίαν ταύτην γλῶσσαν καὶ τὴν ἀθάνατον ταύτην φιλολογίαν ἀσχολούμενος καὶ τὸν σκοπὸν τοῦτον μὴ ἐπιδοκιμάζων. Ἀλλὰ διϊσχυρίσθη ὅτι ἡ μέθοδος τῆς διδασκαλίας τῆς Ἑλληνικῆς ἔπρεπε νὰ μεταβληθῇ ἐν Εὐρώπῃ, καὶ εἰς τὰ σχολεῖα, μετὰ τῶν τύπων τῆς ἀρχαίας γραμματικῆς νὰ σπουδάζωνται καὶ οἱ τῆς νεωτέρας καὶ νὰ εἰσαχθῶσιν εἰς αὐτὰ καὶ τὰ πλουσιώτατα προϊόντα τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας».

Προσέθηκε δὲ ὅτι συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ συντάξῃ, συνεργείᾳ καὶ τοῦ ἀρχειοφύλακος A. Flament, λεξικὸν τῆς καθομιλουμένης Ἑλληνικῆς, ἀλλὰ τὸ ἔργον τοῦτο ὅτι δὲν δύναται νὰ ἐπιτύχῃ ἄνευ τῆς συμπράξεως ἑταιρείας ὡς τὴν προτεινομένην, καὶ πρὸ πάντων αὐτῆς τῆς ἰδίας Ἑλλάδος.

Ἕτερον ζήτημα, εἰ καὶ δευτερεῦον συγκριτικῶς, σπουδαιότατον ὅμως καὶ τοῦτο καθ' ἑαυτό, ἐθεώρησε τὸ τῆς προφορᾶς, περὶ ἧς ἐπὶ τριῶν ἑκατονταετηρίδων ἐπικρατοῦσι τρεῖς ἀλληλόμαχοι θεωρίαι, ἡ ὑποτιθεμένη τοῦ Ἐράσμου, κατ' αὐτὸν ὀνομασθεῖσα καὶ κοινῶς εἰς τῆς Εὐρώπης τὰ διδασκαλεῖα ἐπικρατήσασα, ἡ τῶν Ἑλλήνων σήμερον, καὶ ἄλλη μέσην καὶ συμβιβαστικὴν ἀξιοῦσα νὰ χαράξῃ ὁδόν. Ἀλλ' ἐπειδὴ συμβιβασμὸς δὲν εἶναι ἐφικτὸς μεταξὺ τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ μὴ ἀληθοῦς, ὁ Κ. Müller προτείνει τὴν πλήρη παραδοχὴν τῆς ἡμετέρας προφορᾶς, ἥτις καὶ εἰς τὴν γλῶσσαν θ' ἀπεδίδε τὸν ἀρχαῖον αὐτῆς ἀνατολικὸν χαρακτῆρα, καὶ τὴν Ἀνατολὴν θὰ διήνοιγεν εἰς τοὺς οὕτω σπουδάζοντας τὴν Ἑλληνικήν.

Θέλει ὅμως τὴν ὀργανισθησομένην ἑταιρείαν *διεθνῆ* καὶ οὐχὶ μόνον Ὀλλανδικήν, διότι αἱ ἐλλείψεις περὶ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἑλληνικῆς καὶ πρὸ πάντων τὰ τῆς προφορᾶς ἐλαττώματα εἰσὶ σφάλματα μὴ περιοριζόμενα εἰς μόνην τὴν Ὀλλανδίαν, ἀλλ' ἐκτεινόμενα ἐφ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην. Ἀνάγκη ἑπομένως ἦν ἡ μελετωμένη ἐνέργεια νὰ ἐκταθῇ πανταχοῦ ὅπου ἐκτιμᾶται καὶ σπουδάζεται ὁ Ἑλληνισμός. Πρὸς τοῦτο ἐπρότεινε τὴν ἵδρυσιν ἑταιρείας, ἧς ἡ δικαιοδοσία θὰ καθωρίζετο ἀκριβῶς ἐντὸς συγκληθησομένης διεθνοῦς συνελεύσεως, ἧς ἐπιθυμεῖ καὶ εὔχεται νὰ λάβῃ ἡ πατρίς του τὴν πρωτοβουλίαν.

Διεκοίνωσε δ' ἐν τέλει ὅτι καὶ πολλοὶ τῶν γνωστοτέρων ἀλλοδαπῶν Ἑλληνιστῶν εἶχον ἤδη δι' ἐπιστολῆς ἐκφράσει τὴν συμπάθειαν καὶ συναίνεσίν των ὑπὲρ τοῦ προτεινομένου σχεδίου.

Μετὰ τὸν Κ. Müller ἠγέρθη καὶ ὡμίλησεν εὐγλωττότατα... μία κυρία, μία τῶν Μουσῶν τῶν Κάτω Χωρῶν, ἡ Κυρία Σουανσβία, λογία

Digitized by Google

διαφανής, περὶ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐξαίρετον ἤδη ἐκδοῦσα σύγγραμμα, καὶ διὰ διαφόρων αὐτῆς πραγματειῶν τὰς στήλας τοῦ ἐν Λειψίᾳ *Ἑσπέρου* τιμήσασα καὶ γνωστὴ γενομένη εἰς τοὺς Ἕλληνας ἀναγνώστας. Ἐκηρύχθη δὲ καὶ αὕτη, μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἐξυψώσασα τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν, ὑπὲρ τοῦ διεθνοῦς χαρακτῆρος τῆς ἑταιρείας, διότι θεωρεῖ πανταχοῦ τῆς Εὐρώπης μεταρρυθμιστέαν τὴν Ἑλληνικὴν ἐκπαίδευσιν. Κατὰ τὴν γνώμην τῆς σοφῆς κυρίας ἡ μέχρι τοῦδε διδασκομένη ψευδὴς προφορὰ ἔπρεπε πανταχοῦ νὰ ἐγκαταλειφθῇ, καί, ἐπειδὴ ἡ Ἑλληνικὴ ζῇ εἰσέτι, νὰ διδάσκηται καὶ αὐτὴ ὡς πᾶσαι αἱ ζῶσαι γλῶσσαι, ἀρχομένη ἀπὸ τῶν συγχρόνων συγγραφέων, καὶ βαθμηδὸν προσανιοῦσα εἰς τὸν Πλάτωνα καὶ τὸν Ὅμηρον.

Καὶ εἷς μὲν ἐκ τῶν συνελθόντων, ὁ Κ. Speyer, καθηγητὴς γυμνασίου ἐν Ἀμστελοδάμῳ, καὶ ὑφηγητὴς τῆς σανσκριτικῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, ἐγνωμοδότησε νὰ περιορισθῇ ὁ σύλλογος εἰς τὸ νὰ συστήσῃ καὶ ἐπιδιώξῃ ἐν γένει τὴν ὅσον ἔνεστι μείζονα διάδοσιν τῆς ἑλληνικῆς παιδείας, ἥτις κατ' αὐτὸν οὐκ ὀλίγον ἀνεπτύχθη ἐν τοῖς ἐσχάτοις χρόνοις· μεταρρύθμισις ὅμως οὐδεμία, ὡς φρονεῖ, πρέπει νὰ προταθῇ πρὶν ἢ ἀποδειχθῇ ὅτι ἐστὶν ἀναγκαία, καὶ ὅτι κακῶς ἔχουσι τὰ μέχρι τοῦδε παραδεδεγμένα.

Ἀλλὰ πάντων τῶν λοιπῶν αἱ γνῶμαι ἦσαν μᾶλλον ὡρισμέναι. Καὶ ὁ μὲν Κ. Abresch, καθηγητὴς γυμνασίου ἐν Ἀμστελοδάμῳ, ἀπὼν τῆς συνεδριάσεως, συνηγόρησε δι' ἐπιστολῆς του ὑπὲρ τῆς ὑπεροχῆς τῆς Ἑλληνικῆς ὑπὲρ τὴν Λατινικήν, ἀπαιτῶν νὰ διδάσκηται ἐν τοῖς δημοσίοις σχολείοις ἐκείνη πολὺ ἐκτενέστερον ταύτης, προσέτι δὲ καὶ ἐν ταῖς ἀνωτάταις τάξεσι τῶν γυμνασίων νὰ ἐξηγῶνται πλὴν τοῦ Ὁμήρου, τοῦ Δημοσθένους, καὶ τῶν ἄλλων ἀρχαίων κλασικῶν συγγραφέων, προσέτι καὶ τὰ ἄριστα τῶν προϊόντων τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας.

Ἄλλος δὲ τῶν ἐπιστειλάντων, ὁ Γυμνασιάρχης Κ. Nassau Noordewier, τὴν πλήρη ἐπιδοκιμασίαν αὐτοῦ εἰς τὸν σκοπὸν τῆς ἑταιρείας ἐκφράζων, ἐπρότεινε πρὸ πάντων νὰ ὑποβληθῇ εἰς ἐμβριθῆ συζήτησιν τὸ ζήτημα τὸ περὶ προφορᾶς.

Ὁ δὲ Κ. Flament, ὑπαρχειοφύλαξ ἐν Μααστρὶχτ ἀνέπτυξεν ὅτι ἡ σπουδὴ τῆς Νεοελληνικῆς ἦν ἀναγκαῖον συμπλήρωμα τῆς μελέτης τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης, καὶ ὅτι οὐδεμία ὑπάρχει ἄλλη γλῶσσα ἐν τόσῳ χρόνου διαστήματι τόσον ὀλίγον ἀλλοιωθεῖσα ὅσον ἡ Ἑλληνική, ἀλλ' ὅτι τοῦτο ὀλίγον ἐστὶ γνωστὸν πλείστοις τῶν ἐν Εὐρώπῃ πεπαιδευμένων.

Τέλος ἐπὶ τῇ παρατηρήσει τοῦ καθηγητοῦ τῆς Ἑλληνικῆς εἰς τὸ ἐν Λεΐδῃ Πανεπιστήμιον Κου Van Leuwen ὅτι ἀνάγκη νὰ ὁρισθῇ ἀκριβέστερον ὁ σκοπὸς τῆς συστάσεως τῆς ἑταιρείας, ἐνεκρίθη, κατὰ πρότασιν τοῦ Κ. Rogge, βιβλιοθηκαρίου τῆς Ἀμστελοδάμης, ν' ἀνατεθῇ εἰς τοὺς ΚΚ. Müller καὶ Abresch ἡ σύνταξις πλήρους κανονισμοῦ, καὶ ἡ Ἑταιρεία νὰ ἐγκαταστῇ ὁριστικῶς εἰς τὴν προσεχῆ συνεδρίασιν, μέλλουσαν νὰ συνέλθῃ τῇ 2 (14) Ἀπριλίου.

Ταῦτα εἰσὶ συμπτώματα λίαν χαρμόσυνα διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ διὰ τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα. Δὲν ἠξεύρω ὅμως ἂν ἀπατῶμαι, ἀλλὰ μοὶ ἐπέρχεται ἡ ἰδέα ὅτι γίνεται ἴσως ὑπ' ἀλλοεθνῶν καὶ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ὅ,τι ἦν ἡμέτερον ἱερὸν καὶ ἡμέτερον πρώτιστον συμφέρον νὰ πράξωμεν. Καὶ ἐν γένει μὲν αἱ κλασικαὶ σπουδαὶ ἤρξαντο ἀπό τινος ἤδη ὑποχωροῦσαι ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὴν ὁσημέραι προϊοῦσαν πρακτικὴν τῆς κοινωνίας τάσιν, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τήν, ὡς οὐδέποτε πρίν, ὑπερχειλίσασαν καὶ τὸ πνεῦμα κατ' ἄλλην τάσιν καλλιεργοῦσαν ἐλαφρὰν φιλολογίαν. Οἱ σιδηρόδρομοι καὶ ὁ Ζόλας ἐκ χιλίων ἀναγνωστῶν οὓς ἄλλοτε θὰ ἐνθουσίων τοῦ Ὁμήρου τὰ ἔπη ἀπασχολοῦσι σήμερον τοὺς ὀκτακοσίους, καὶ ἐκ τῶν ἐναπολειπομένων πολλοὶ προτιμῶσι νὰ μανθάνωσι τὴν λατινικήν, καὶ ὡς συγγενεστέραν εἰς τὰς γλώσσας αὐτῶν, καὶ ὡς χρήσιμον εἰς τοὺς δικηγόρους καὶ ἰατρούς, καὶ εἰσὶ καὶ τινες οἱ ἐρωτῶντες πρὸς τί ἡ ἐκμάθησις τῆς Ἑλληνικῆς καὶ ἡ δαπάνη τοῦ καιροῦ ἣν αὐτὴ ἀπαιτεῖ.

Ἀλλ' οὐδεὶς δύναται ν' ἀγνοήσῃ ὅτι ἡ παραμέλησις τῆς Ἑλληνικῆς, ἡ ἀδιαφορία πρὸς τ' ἀριστουργήματα ἃ αὕτη παρήγαγεν ἢ κατέστησε γνωστά, ἐστὶν αὐτὸ τοῦτο, ἡ καταδίκη τοῦ φιλελληνισμοῦ, ὅστις κυρίως ἦν προϊὸν καὶ ἀντανάκλασις τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἃ ἐκεῖνα ἐνέπνεον. Δὲν ἀμφισβητῶ πρὸς τοὺς πατριωτικῶς ἴσως διϊσχυριζομένους ὅτι ἔχομεν μεγάλας ἀρετάς, ἀξίας νὰ ἑλκύσωσιν ὑπὲρ ὑμῶν τὴν ἀγάπην καὶ τὸν θαυμασμόν· ἀλλὰ καὶ ἄλλα ἔθνη ἀρετῶν δὲν στεροῦνται, δὲν καταριθμοῦσιν ὅμως Ὁμήρους καὶ Θουκυδίδας, Θεμιστοκλεῖς καὶ Φειδίας μεταξὺ τῶν προπατόρων των. Κατὰ τοῦτο μοιραίως ὑπερέχομεν πάντων τῶν ἄλλων. Ἂν πᾶσα πεφωτισμένη διάνοια ἀλλαχοῦ ἀσπάζηται μετ' εὐγενοῦς ἐνδιαφέροντος τὴν ἀναβίωσιν τῶν Ἑλληνικῶν σπουδῶν ἐν Εὐρώπῃ, δι' ἡμᾶς θίγει αὕτη συγχρόνως τὸ ὑψηλότατον ἐθνικὸν σύμφερον. Οἱ θαυμασταὶ τῶν προπατόρων ἔσονται ἀναγκαίως καὶ προκατειλημμένως φίλοι τῶν ἀπογόνων, ἐκτὸς ἂν οἱ ἀπόγονοι ἤθελον δειχθῇ τῶν προπατόρων αὐτῶν ἐντελῶς ἀνάξιοι.

Καὶ τὸ ἕτερον δὲ ζήτημα ὃ μετὰ τόσης σπουδῆς ἐπιδιώκεται ὑπὸ τῶν πεπαιδευμένων τῆς Ὁλλανδίας, τοῦ Ἔγγελ ἐν Γερμανίᾳ, καὶ

Digitized by Google

προσεχῶς, ἐν τῇ παρασκευαζομένῃ διεθνεῖ ἑταιρίᾳ θέλει συζητηθῇ ὑπὸ τῶν πεπαιδευμένων διαφόρων ἐθνῶν, ἔχει ἐπίσης μέγα δι' ἡμᾶς τὸ ἐνδιαφέρον, πρῶτον μέν, διότι τότε μάλιστα θέλουσι δεόντως θαυμασθῇ καὶ ἀγαπηθῇ τὰ λαμπρὰ ἔργα τῆς προγονικῆς ἡμῶν φιλολογίας, ὅταν ἀναγινώσκωνται εἰς τὴν ἐμμελῆ καὶ γλυκεῖαν ἀληθῆ αὐτῶν προφοράν· δεύτερον δέ, διότι ὅταν εἰσαχθῇ ἡ ἀναγκαία αὕτη βελτίωσις εἰς τὰ διδακτήρια τῆς Εὐρώπης, ταχέως ἡ Ἑλλὰς θέλει ἀνοιγῇ προσιτὴ εἰς πάντας τοὺς πανταχοῦ πεπαιδευμένους, καὶ ἔσται ὁ συνεχὴς σκοπὸς τῶν ἐπισκέψεων αὐτῶν, πρὸς κοινὸν ὄφελος καὶ αὐτῆς καὶ ἐκείνων.

Ἡ δὲ προτεινομένη συμπλήρωσις τῶν Ἑλληνικῶν σπουδῶν διὰ τῆς σημερινῆς ἡμῶν γλώσσης καὶ φιλολογίας, ἥτις καὶ βεβαίως θέλει ἐπέλθει ὡς συνέπεια τῆς παραδοχῆς τῆς γνησίας προφορᾶς, αὐτὴ κυρίως καταρρίπτουσα πᾶν μεταίχμιον μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἑλλάδος, καὶ ταύτην μετὰ τῶν παντὸς ἔθνους φιλολόγων συνδέουσα, θέλει συγχρόνως δι' εὐρείας διαδόσεως ἐμψυχώσει καὶ ἐκτείνει τὴν φιλολογίαν αὐτῆς εἰς βαθμὸν ὥστε εἴ τι ὑπάρχει γενναῖον σπέρμα ἐν αὐτῇ, νὰ φέρῃ μετ' οὐ πολὺ καρποὺς ἱκανοὺς καὶ νὰ τιμήσωσι τὴν Ἑλλάδα, καὶ νὰ ἑλκύσωσιν ὑπὲρ αὐτῆς πολὺ μᾶλλον τοῦ πεφωτισμένου κόσμου τὴν εὔνοιαν.

Ταῦτα πάντα νομίζω ὅτι ἡμεῖς μᾶλλον ἢ πᾶς ἀλλοεθνὴς ἔπρεπε νὰ ἐκτιμῶμεν καὶ νὰ ἐπιδιώκωμεν, καὶ θὰ ἦσαν τῆς ἀμέσου δικαιοδοσίας τῆς ἡμετέρας Ἀκαδημίας, ἂν ἡ Ἑλλὰς εἶχεν Ἀκαδημίαν. Οὐδὲ πρῶτον οὐδ' ὕστατον λέγω περὶ αὐτῆς, διότι, προκειμένου περὶ σπουδαίου δημοσίου συμφέροντος, ἀρχὴν ἔχω νὰ πράττω ὅ,τι δύναμαι, οὐδὲν δ' ἄλλο δύναμαι, ἢ νὰ λέγω ὅ,τι φρονῶ. Ἐδέχθημεν καὶ ἐλάβομεν τὰ χρήματα ὅσα ὁ φιλόπατρις Σίνας ἐδαψίλευσε πρὸς οἰκοδομὴν αὐτῆς, καὶ προσέτι ὅσα ὥρισε πρὸς τὴν συντήρησιν αὐτῆς καὶ τὴν λειτουργίαν, καὶ ἄλλα ὑπὲρ αὐτά, καὶ τὰ ἐδαπανήσαμεν πάντα πρὸς ἀνέγερσιν μεγάρου ἐν ὀρθομαρμαρώσει, ἐν γλυφαῖς καὶ γραφαῖς, ἐκεῖ ἱσταμένου ὡς βωβῆς, ἀλλ' ἐν ταυτῷ εὐγλώττου ὁμολογίας τῆς διανοητικῆς τῆς Ἑλλάδος ἀδυναμίας. Ἂν μεταξὺ τῶν, κατ' ἐμέ, πολὺ ἐλάσσονος λόγου περισπασμῶν εἰς οὓς κατατριβόμεθα ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, κατανοῶν τις τὴν καὶ διὰ τὸ ὄφελος καὶ διὰ τὴν ἀξιοπρέπειαν τῆς Ἑλλάδος ἀνάγκην τῆς ὑπάρξεως Ἀκαδημίας, ὡς ἐνόησεν αὐτὴν πρὸ πολλοῦ ἡ Σερβία καὶ ἡ Ῥωμανία, ἀποφασίσῃ νὰ ἱδρύσῃ αὐτήν, καὶ ἐκτελέσῃ τὴν ἀπόφασίν του, τὸ πρώτιστον καὶ μᾶλλον κατεπεῖγον ἔργον αὐτῆς ἔσται ἀναμφισβητήτως αὐτὸ τοῦτο ὃ ἐπιδιώκει σήμερον ὁ Ὀλλανδικὸς σύλλογος, ἡ συνεννόησις μετὰ τῶν ἁπανταχοῦ Ἑλληνιστῶν καὶ φίλων τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων πρὸς ἐξάπλωσιν τῆς διδασκαλίας αὐτῶν, καὶ ἐκ νέου ἐξέγερσιν τοῦ ὑπὲρ αὐτῶν ἀπό τινος χαλαρουμένου ἐνδιαφέροντος.

Αὐτῆς ἐπίσης καθῆκον ἔσται νὰ συνηγορήσῃ ὑπὲρ τῆς ἐπανορθώσεως τῆς Ἑλληνικῆς προφορᾶς ἐν τοῖς εὐρωπαϊκοῖς διδακτηρίοις, ἧς ἡ ἐλπὶς ἀρχίζει ἤδη νὰ ὑποφώσκῃ· ὁ δὲ λόγος Ἑλληνικῆς Ἀκαδημίας ὑπὲρ τοῦ ἄκρως ἐνδιαφέροντος τούτου θέματος ἔσται βεβαίως ὁ πάντων πειστικώτατος, καὶ θεωρηθήσεται ὡς ὁ ὑπέρτατον κεκτημένος κῦρος.

Τὸ δ' ἔργον εἰς ὃ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἔχει ἡ Ἀκαδημία νὰ ἐπιδοθῇ, ἐστὶν ἐκεῖνο μάλιστα ὃ μετὰ φιλελληνικῆς ζέσεως προτίθενται ν' ἀναλάβωσιν οἱ ΚΚ. Müller καὶ Flament, ἡ σύνταξις Νεοελληνικοῦ λεξικοῦ, ἀποβαίνοντος δι' ἡμᾶς σήμερον ὑπέρ ποτε ἀναγκαίου, διότι διατρέχομεν τὸν κίνδυνον, ὅτε ἤδη οἱ ξένοι Ἑλληνισταὶ στρέφουσι πρὸς τὴν σύγχρονον ἡμῶν γλῶσσαν τὴν προσοχήν των, ν' ἀνακαλύψωσιν ὅτι γλῶσσαν δὲν ἔχομεν. Μέχρι τῆς ἐπαναστάσεως, ἢ μικρὸν πρὸ αὐτῆς, ἡ πολιτικὴ τοῦ ἔθνους κατάστασις ἐκώλυε τὴν πολυγραφίαν, καὶ οἱ ὀλίγοι γράφοντες, σχεδὸν πάντες, ἐδόξαζον ὅτι ὁ ἀξιῶν νὰ ὑπερετήσῃ τὰς Μούσας ὤφειλε νὰ ὑποβάλληται εἴς τινα προπαρασκευήν, καὶ ἂν ὄχι ἄλλο, ἐσπούδαζον κἂν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον τὴν γραμματικήν. Ἐννοεῖται ὅτι δὲν ὁμιλῶ περὶ τῶν μὴ γραφόντων, διότι δὲν ἤξευρον νὰ γράφωσι, περὶ τῶν αὐτοσχεδίων ἀοιδῶν τῶν κλεφτικῶν ᾀσμάτων, ὧν τινες ἔφερον ἐν ἑαυτοῖς τὴν ἀπόδειξιν ὅτι δὲν εἶχεν ἀποθάνει ἡ ποίησις ἐν Ἑλλάδι, διότι εἶχον ἔμπνευσιν, καὶ ἂν εἶχον καὶ γλῶσσαν θὰ ἀπεδείκνυντο ἀληθεῖς ποιηταί.

Ἀλλὰ τῆς ἐλευθερίας ἓν τῶν προϊόντων ὑπῆρξε καὶ ἡ πολυγραφία. Πᾶς κάλαμος ἐτμήθη εἰς συγγραφικόν. Καὶ ναὶ μὲν παρὰ πολλοῖς ἐπετάθη ἀναπτυχθεῖσα τῆς γλώσσης ἡ ἐμβριθὴς σπουδὴ καὶ ἡ καλλιέργεια, καὶ ἀξιόλογοι πρόοδοι ἐγένοντο ἐν αὐτῇ, ἀλλ' ἄλλοι ἄλλῃ ἐβάδιζον, ἕκαστος κατὰ τὸ δοκοῦν, καὶ ἂν ἡ εὐνομία εἰσήχθη εἰς τὴν πολιτείαν, ὡς πρὸς τὴν γλῶσσαν ἐξέλιπε πᾶς νόμος, μὴ ὑπάρχοντος νομοθέτου οὗ τὸ κῦρος ν' ἀναγνωρίζηται. Ἡ γλῶσσα οὐδέποτε ἐπαύσατο ἀμέσως μετὰ τῆς ἀρχαίας συνεχομένη, καὶ ὅτε ἐν πάσαις ταῖς ἐποχαῖς πάντες οἱ λόγιοι καὶ σπουδαῖοι, οἱ παρὰ πᾶσι τοῖς ἔθνεσι τὴν τάξιν τῶν συγγραφέων ἀποτελοῦντες, οὐδέποτε ἐπαύσαντο παρ' ἡμῖν τὴν καθαρότητα αὐτῆς ἐπιδιώκοντες, καὶ πολλάκις ἐπετύγχανον αὐτὴν μετὰ χάριτος καὶ εὐγλωττίας συνδέοντες. Ἀλλὰ καὶ πλεῖστοι ἀγνοοῦντες ἢ παραγνωρίζοντες, ἠρύοντο τὰ συγγραφικὰ αὐτῶν ἐφόδια ἐκ τοῦ ὄχλου, τοῦ παν-

Digitized by Google

ταχοῦ μὲν καὶ πάντοτε, ὡς ἑπόμενον, τὴν γλῶσσαν ἀμελοῦντος καὶ παραφθείροντος, πολλῷ δὲ μᾶλλον ἐπὶ τοῦ σκότους δι' οὗ ὁ ἡμέτερος διῆλθεν ἐπὶ τρεῖς ἑκατονταετηρίδας.

Ὑπῆρχον δὲ καί τινες οἱ ὑπὸ τὰ ῥάκη τοῦ ὄχλου τὴν ἰδίαν πτωχείαν κρύπτοντες, καὶ οὕτω γράφοντες οὐχὶ ἐκ περινοίας, ἀλλὰ διότι ἄλλως δὲν ἤξευρον οὐδ' ἠδύναντο. Οὗτοι ἐνεσφήνουν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν λέξεις ξένας καὶ διέστρεφον αὐτὴν δι' ἰδιωτισμῶν ἢ Γαλλικῶν ἢ Ἰταλικῶν, ὥστε ὁ ξένος ὁ τοιαύτην γλωσσικὴν ἑωλοκρασίαν ἀνὰ χεῖρας λαμβάνων, πᾶν ἄλλο θ' ἀποφανθῇ ἢ ὅ,τι οἱ φιλέλληνες τοῦ Ἀμστελοδάμου, καὶ μετὰ θλίψεως θὰ ἐκλάβῃ ὅτι καὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας συνέβη ὅ,τι καὶ εἰς πολλοὺς ἄλλους λαούς, ἐπὶ τῶν μακρῶν δηλαδὴ συμφορῶν των ὅτι ἀπώλεσαν τὸ εὐγενέστερον αὐτῶν ἐθνικὸν γνώρισμα, τὴν ἀπαράμιλλον γλῶσσαν τῶν προγόνων των, καὶ ἐπομένως καὶ τὴν κυριωτέραν ἀπόδειξιν ὅτι δὲν ἀπώλεσαν σὺν αὐτῇ καὶ τὸν ἐθνισμόν των.

Τοῦτον τὸν κίνδυνον μόνη δύναται νὰ ἀποσοβήσῃ ἡ Ἀκαδημία, καθορίζουσα τὴν ὁδὸν ἐν ᾗ ἡ γλῶσσα τῶν εὖ ἡγμένων καὶ τῶν αὐτῆς ἐπιμελουμένων δύναται νὰ ὀρθοβατῇ συνεπῶς πρὸς τοὺς σταθεροὺς αὐτῆς κανόνας ἀφ' ὧν ἡ ἀμάθεια καὶ ἡ ἀφροντησία μόνον τὴν ἐξετροχίαζον, καὶ ἀκριβῶς διαγράφουσα τοὺς κανόνας τῆς ὀρθοεπείας. Τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι ἡ Ἀκαδημία πρέπει οὐδαμῶς νὰ μεριμνᾷ καὶ περὶ τῆς δημοτικῆς γλώσσης, ν' ἀγνοῇ αὐτὴν ὡς νὰ μὴ ὑπῆρχεν. Ἐξ ἐναντίας αὐτῆς ἔργον ἔσται νὰ πράττῃ ὅ,τι σήμερον δὲν γίνεται, ἢ σπανίως ἴσως ἰδιωτικῶς ἄνευ συνεχείας, καὶ ἄνευ ἑνότητος, νὰ σπουδάζῃ δηλαδὴ τὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ μετὰ προσοχῆς, πανταχοῦ ἔνθα ἡ ἑλληνικὴ ὅπως δήποτε ὁμιλεῖται, διότι ὑπὸ πολλὰ βάρβαρα, παρεφθαρμένα, ἐκ ξένων γλωσσῶν παρεμβεβλημένα, λανθάνουσιν ἐν οὐ μικρῷ ἀριθμῷ ἐντεθαμμένα ὡς ἐξ ἀρχαίων ἀριστοτεχνημάτων λείψανα ὑπὸ νέα ἐρείπια, λέξεις καὶ ἐκφράσεις τῶν ἀρχαιοτάτων ἐποχῶν, αἵτινες θὰ ἦσαν πολύτιμος πλουτισμὸς τῆς γλώσσης προστιθέμενος εἰς αὐτήν. Τοιούτων ἀξιόλογα παραδείγματα ἠκούσαμεν ἐσχάτως ἐκτιθέμενα ἐκ τῆς καθομιλουμένης ἐν ταῖς βορειοανατολικαῖς ἐπαρχίαις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας· τοιαῦτα τῆς ἀρχαίας ἀγνοούμενα συντρίμματα ἀπαντῶνται πανταχοῦ εἰς τὰς κατωτάτας τοῦ λαοῦ στιβάδας, καὶ ἐκτὸς τῶν κυρίως Ἑλληνικῶν χωρῶν ἔτι, καὶ εἰς τὴν κάτω Ἰταλίαν καὶ εἰς τὴν Κορσικήν, καὶ τῆς Ἀκαδημίας ἓν τῶν πρωτίστων προβλημάτων ἔσται νὰ περισυνάξῃ καὶ σώσῃ πάντας τούτους τοὺς παρερριμμένους θησαυροὺς καὶ πλουτίσῃ δι' αὐτῶν τὸ ἐθνικὸν λεξικόν, ὃ ὑπ' αὐτῆς πρέπει νὰ καταρτισθῇ πρὶν ἢ γίνῃ ἀντικείμενον σπουδῆς ξένων Ἑλληνιστῶν.

Καὶ περὶ τῆς συγχρόνου ἡμῶν φιλολογίας ὅταν ἀκούωμεν τόσον εὐμενῶς ἐκφραζομένους τῆς Ἑλλάδος τοὺς φίλους, πρέπει ἐπίσης νὰ εὐχώμεθα νὰ ὑφίσταταί τι παρ' ἡμῖν ἀνώτατον κατάστημα ποδηγετοῦν τὰς μόλις ἀναβιούσας παρ' ἡμῖν Μούσας, διδάσκον αὐτὰς διὰ κρίσεων σπουδαίων καὶ ἀμερολήπτων, καὶ πλῦνον, ὡς ἔλεγέ ποτε ὁ Βολταῖρος, εἴ τι ἀκάθαρτον ὑπάρχει μεταξὺ τῶν χιτώνων ἡμῶν πρὶν τοὺς ἐκθέτωμεν εἰς τὴν ὄψιν καὶ ἐκτίμησιν τῆς Εὐρώπης.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ ἡμῶν αὐτῶν· εἰς δὲ τοὺς ἀλλοδαποὺς τοὺς ἀναλαβόντας τὸν καταρτισμὸν τῆς περὶ ἧς πρόκειται ἑταιρίας ὀφείλομεν τὴν ἡμετέραν εὐγνωμοσύνην, καὶ εὐχὰς ὑπὲρ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ ἔργου αὐτῶν διότι μεριμνῶσι περὶ ἀνωτάτου ἡμῶν συμφέροντος πολὺ περισσότερον παρ' ἡμεῖς».

Α. Ρ. Ραγκαβης.

Η ΚΛΑΠΕΙΣΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Διήγημα.

Κατὰ τὸ ἔτος 18 . . . διέτριβον ἐν Παρισίοις. Μετὰ κατηφῆ καὶ θυελλώδη φθινοπωρινὴν ἑσπέραν, ἐκαθήμην μετὰ τοῦ φίλου μου Δυπὲν εἰς τὴν μικρὰν αὐτοῦ βιβλιοθήκην ἢ σπουδαστήριον σύννους καὶ ἐκάπνιζα διὰ τῆς ἐκ σηπίου *πίπας* μου, ὅτε ἡ θύρα τοῦ δωματίου ἠνοίχθη καὶ εἰσῆλθεν ὁ παλαιὸς ἡμῶν γνώριμος ὁ . . . διευθυντὴς τῆς ἀστυνομίας τῶν Παρισίων.

Ἐδεξιώθημεν αὐτὸν ἐγκαρδίως, διότι ὁ ἀνὴρ εἶχε τὰς ἀρετάς του, ὅπως τὰ ἐλαττώματά του, καὶ ἀπό τινων ἐτῶν δὲν εἴχομεν συναντηθῆ μετ' αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ἤμεθα ἐν τῷ σκότει, ὁ Δυπὲν ἠγέρθη διὰ νὰ ἀνάψῃ φῶς, ἀλλ' ἀκούων τὸν Γ . . . λέγοντα ὅτι ἦλθε νὰ μᾶς συμβουλευθῇ ἢ μᾶλλον νὰ ζητήσῃ τὴν γνώμην τοῦ φίλου μου περὶ ὑποθέσεώς τινος, ἡ ὁποία εἶχεν ἐμβάλει αὐτὸν εἰς δεινὴν ἀμηχανίαν, ἐκάθησε χωρὶς νὰ πράξῃ τοῦτο.

— Εἴμεθα εἰς τὰς διαταγάς σας, εἶπον ἐγώ.

— Λοιπὸν ἀκούσατε. Ἐπληροφορήθην αὐτοπροσώπως καὶ παρὰ προσώπων ὑψηλῆς περιωπῆς, ὅτι ἔγγραφον μεγίστης σημασίας ὑπεξῃρέθη ἐκ τῶν βασιλικῶν δωματίων. Τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἔκλεψεν αὐτό, εἶνε γνωστόν. Τοῦτο εἶνε ἀναμφισβήτητον, διότι εἶδον τὸν κλέπτην καθ' ἣν στιγμὴν ἐλάμβανε τὸ ἔγγραφον. Εἶνε γνωστὸν ἐπίσης ὅτι φυλάττει ἀκόμη τὸ κλοπιμαῖον.

Digitized by Google

—Πῶς εἶνε γνωστὸν τοῦτο; ἠρώτησεν ὁ Δυπέν.

— Προκύπτει σαφῶς ἐκ τῆς φύσεως τοῦ ἐγγράφου, ἐὰν δὲ ἄλλως εἶχε τὸ πρᾶγμα, θὰ ἐπήρχοντο ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα εἶνε ἡ φυσικὴ συνέπεια τῆς ἐξαγωγῆς τοῦ ἐγγράφου ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ κλέπτου, ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἐξάγεται ἐκ τῆς χρησιμοποιήσεως τοῦ ἐγγράφου πρὸς τὸν σκοπὸν δι' ὃν ἀφῃρέθη. Τὸ περιεχόμενον τοῦ ἐγγράφου τούτου ἀνεκοινώθη πρὸς τρίτον πρόσωπον, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα ἀποσιωπῶ, ἀφορᾷ δὲ εἰς τὴν τιμὴν προσώπου ὑψηλοτάτης περιωπῆς, ὡς εἶπον, καὶ καθιστᾷ ὑποχείριον εἰς τὸν κάτοχον τῆς ἐπιστολῆς τὸ ἔξοχον ὑποκείμενον περὶ οὗ πρόκειται καὶ τοῦ ὁποίου οὕτως εἶνε ἐκτεθειμένη ἡ τιμὴ καὶ ἡ ἀσφάλεια.

— Λάβετε τὴν καλωσύνην νὰ ἐξηγηθῆτε σαφέστερον, εἶπον ἐγώ.

—Ὁ κλέπτης, ἐξηκολούθησεν ὁ Γ..., εἶνε ὁ Δ... ὅστις εἶνε ἱκανὸς νὰ ἀποτολμήσῃ τὰ πάντα. Ὁ τρόπος καθ' ὃν ὑπεξῄρεσε τὸ ἔγγραφον ἦτο τόσον ἐπιδέξιος ὅσον καὶ θρασύς. Τὸ ἐν λόγῳ ἔγγραφον— ἢ διὰ νὰ εἶμαι ἀκριβέστερος τὴν ἐν λόγῳ ἐπιστολήν—ἔλαβε τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἀπώλεσεν αὐτήν, εἰς τὸ βασιλικὸν ἐντευκτήριον, χωρὶς νὰ εἶνε κανεὶς ἄλλος παρών. Ἀλλ' ἐνῷ τὴν ἀνεγίνωσκεν, εἰσῆλθε καὶ ἄλλο βασιλικὸν πρόσωπον ἀπὸ τοῦ ὁποίου κυρίως ἤθελε νὰ τὴν ἀποκρύψῃ. Ἀφοῦ προσεπάθησε ματαίως νὰ τὴν ῥίψῃ εἰς κανὲν συρτάριον, ἠναγκάσθη νὰ τὴν ἀποθέσῃ ἀνοικτὴν ἐπὶ τινος τραπέζης. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἐπιστολὴ εὑρίσκετο ἀνεστραμμένη, ἡ ἐπιγραφὴ εὑρίσκετο ἄνωθεν, καὶ τὸ περιεχόμενον δὲν ἐφαίνετο, δὲν εἵλκυσε τὴν προσοχὴν τοῦ εἰσελθόντος. Ἐν τῷ μεταξὺ ἦλθεν ὁ ὑπουργὸς Δ... Μὲ ὀφθαλμὸν λυγκὸς βλέπει ἀμέσως τὴν ἐπιστολήν, διακρίνει τὸν γραφικὸν χαρακτῆρά της, ἐννοεῖ τὴν στενοχωρίαν τοῦ προσώπου πρὸς ὃ ἀπηυθύνετο τὸ γράμμα καὶ μαντεύει τὸ μυστικόν. Ἀφοῦ δὲ ὡμίλησε περὶ ὑποθέσεών τινων, αἱ ὁποῖαι, ὡς συνήθως, ἐπερατώθησαν ταχέως, ἐξάγει ἐκ τοῦ θυλακίου του ἐπιστολὴν σχεδὸν ὁμοιόμορφον πρὸς τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος, τὴν ἀνοίγει, προσποιεῖται ὅτι τὴν ἀναγινώσκει, καὶ τὴν ἀποθέτει ἀκριβῶς πλησίον τῆς ἄλλης. Ἀρχίζει κατόπιν ἐκ νέου καὶ ὁμιλεῖ ἐπὶ ἓν τέταρτον τῆς ὥρας περὶ δημοσίων ὑποθέσεων, καὶ ἐπὶ τέλους φεύγει ἀφοῦ ἔλαβε μεθ' ἑαυτοῦ τὸ ξένον γράμμα. Τὸ πρόσωπον εἰς τὸ ὁποῖον ἀνῆκεν ἡ ἐπιστολὴ εἶδεν ὅλα ταῦτα, ἀλλὰ φυσικῶς δὲν ἐτόλμησε νὰ εἴπῃ τίποτε, ἐπειδὴ παρίστατο καὶ τὸ τρίτον πρόσωπον. Ὅταν ἀνεχώρησεν, ὁ ὑπουργὸς ἀφῆκεν εἰς τὴν τράπεζαν τὴν ἰδικήν του ἐπιστολήν, ἥτις εἶνε ἐντελῶς ἀσήμαντος.

— Λοιπόν, παρετήρησεν ὁ Δυπέν, ὁ κλέπτης εἰξεύρει ὅτι τὸ ὑψηλὸν πρόσωπον γνωρίζει τὸν κλέψαντα τὴν ἐπιστολήν;

— Βεβαίως, ἀπήντησεν ὁ διευθυντής, καὶ ἀπό τινων μηνῶν ἀφειδῶς χρησιμοποιεῖ τὴν ἐξουσίαν τὴν ὁποίαν ἀπέκτησε διὰ τοῦ στρατηγήματος τούτου καὶ μάλιστα μέχρις ἐπικινδύνου σημείου. Ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν τὸ ὑψηλὸν πρόσωπον αἰσθάνεται ἔτι μᾶλλον τὴν ἀνάγκην ν' ἀνακτήσῃ τὴν ἐπιστολήν του. Ἀλλὰ τοῦτο, ἐννοεῖτε, δὲν εἱμπορεῖ νὰ γείνῃ κατὰ τρόπον φανερόν. Ἐπὶ τέλους δέ, ἀφοῦ ἀπηλπίσθη, ἀνέθηκεν εἰς ἐμὲ τὴν φροντίδα. Πρῶτόν μου ἔργον ἦτο νὰ ἐρευνήσω λεπτομερῶς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ὑπουργοῦ. Αἱ ἕξεις αὐτοῦ μοῦ παρεῖχον πᾶσαν εὐκολίαν πρὸς τοῦτο. Συνήθως ἀπουσιάζει ἐξ αὐτῆς ὅλην τὴν νύκτα. Ὑπηρέτας δὲν ἔχει πολλούς, εἶνε δὲ ὅλοι Νεαπολιτανοὶ καὶ μεθύουσιν εὐκολώτατα. Καθὼς εἰξεύρετε, μὲ τὰ ἀντικλείδια τὰ ὁποῖα ἔχω εἱμπορῶ νὰ ἀνοίξω ὁποιονδήποτε δωμάτιον ἢ γραφεῖον ἐν Παρισίοις. Ἐπὶ τρεῖς ὁλοκλήρους μῆνας, τὸ περισσότερον μέρος τῆς νυκτὸς ἠρεύνων εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Δ... Πρόκειται περὶ τῆς τιμῆς μου αὐτῆς, διὰ νὰ ὁμολογήσω δὲ τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀμοιβή, τὴν ὁποίαν μοῦ ὑπεσχέθησαν, ἐν περιπτώσει ἐπιτυχίας εἶνε ὑπέρογκος. Δὲν παρῃτήθην τῆς ἐρεύνης εἰμὴ ἀφοῦ ἐπείσθην πληρέστατα ὅτι ὁ κλέπτης εἶνε πανουργότερος ἀπὸ ἐμέ, ἔχω τὴν πεποίθησιν ὅ,τι ἀνεδίφησα πᾶσαν γωνίαν τῆς οἰκίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἦτο δυνατὸν νὰ εἶνε κρυμμένον τὸ γράμμα.

— Ἡ ὑπόθεσις ὅτι ὁ ὑπουργὸς ἐμπορεῖ νὰ φέρῃ ἐπάνω του τὴν ἐπιστολὴν κεῖται ἐκτὸς συζητήσεως;

— Διόλου, ἀπήντησεν ὁ διευθυντής. Ἀλλὰ κατ' εἰσήγησίν μου συνελήφθη δὶς καθ' ὁδὸν ὑπὸ πλαστῶν κλεπτῶν καὶ ἐγένετο ἐπ' αὐτοῦ αὐστηροτάτη σωματικὴ ἔρευνα.

—Διηγήθητέ μας, παρακαλῶ, εἶπον ἐγώ, ὅλας τὰς λεπτομερείας τῆς ἐρεύνης σας.

— Ἠρευνήσαμεν παντοῦ. Ἐγὼ ἔχω πολλὴν πεῖραν εἰς τὰς ὑποθέσεις τοῦ τοιούτου εἴδους. Ἀνεδιφήσαμεν ὁλόκληρον τὴν οἰκίαν δωμάτιον πρὸς δωμάτιον, δι' ἕκαστον δωμάτιον διεθέσαμεν τὰς νύκτας μιᾶς ὁλοκλήρου ἑβδομάδος. Κατ' ἀρχὰς ἐξητάσαμεν ὅλα τὰ ἔπιπλα ἑκάστου δωματίου. Ἠνοίξαμεν ὅλα τὰ συρτάρια, πιστεύω δ' ὅτι οἴκοθεν ἐννοεῖτε ὅτι μυστικὸν συρτάριον δὲν ὑπάρχει διὰ καλὸν ἀστυνομικὸν ὑπάλληλον. Μετὰ τὰ δωμάτια ἦλθεν ἡ σειρὰ τοῦ ἀνακλίντρου. Τὰ ἐπιστρώματα ἐξητάσθησαν μὲ τὰς μακρὰς καὶ λεπτὰς ἐκείνας βελόνας, τὰς ὁποίας μὲ εἴδατε νὰ μεταχειρίζωμαι ἐνίοτε. Ἀφῃρέσαμεν πρὸς τούτοις καὶ τὸ ἐπάνω μέρος ἑκάστης τραπέζης.

— Διατί;

— Διότι πιθανὸν ἡ ἐπιστολὴ νὰ ἦτο κρυμμένη ὑποκάτω. Ἐνίοτε γίνεται χρῆσις καὶ τοῦ

Digitized by Google

μέσου τούτου. Κοιλαίνεται ὁ πούς τῆς τραπέζης, τὸ ἀντικείμενον τίθεται εἰς τὴν κοιλότητα ταύτην καὶ τὸ ἀφαιρεθὲν μέρος τοποθετεῖται ἐκ νέου. Τὸ μέσον τοῦτο μεταχειρίζονται καὶ διὰ τὰς κλίνας.

— Ἀλλὰ δὲν διελύσατε βεβαίως ὅλα τὰ ἔπιπλα. Μία ἐπιστολὴ εἰμπορεῖ ἀξιόλογα νὰ κρυφθῇ εἰς μικρότατον ἐλατήριον τὸ ὁποῖον νὰ μὴ εἶνε μεγαλείτερον καὶ χονδρότερον ἀπὸ βελόνην τοῦ πλεξίματος καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ τοποθετηθῇ ἐντὸς τοῦ ποδὸς ἑνὸς καθίσματος.

— Ὄχι βεβαίως, ἀλλὰ ἐκάμαμεν κἄτι καλλίτερον. Ἐξητάσαμεν τοὺς πόδας ὅλων τῶν καθισμάτων καὶ αὐτὰς ἀκόμη τὰς συναρμογὰς ὅλων τῶν ἐπίπλων μὲ ἰσχυρότατον μικροσκόπιον. Ἐὰν ὑπῆρχε τὸ ἐλάχιστον ἴχνος ὁποιασδήποτε προσφάτου μεταβολῆς, θὰ τὸ ἀνεκαλύπτομεν βεβαίως. Ἡ παραμικροτέρα ἀλλοίωσις τοῦ κολλήματος, τὸ ἐλαφρότερον χάσμα εἰς τὰς συναρμογὰς ἤρκει νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ εἰς ἀνεύρεσιν τῆς ἐπιστολῆς. Ἀφοῦ ἐπεθεωρήσαμεν ὅλα αὐτὰ τὰ ἀντικείμενα, ἐξητάσαμεν καὶ αὐτὴν τὴν ἰδίαν οἰκίαν. Διῃρέσαμεν τὸ ὅλον τῆς ἐπιφανείας της εἰς μέρη, τὰ ὁποῖα κατεγράψαμεν μὲ ἀριθμούς, διὰ νὰ μὴ παραλείψωμεν κανέν. Μὲ τὸ μικροσκόπιον ἠρευνήσαμεν ἕκαστον τετραγωνικὸν δάκτυλον, περιελάβομεν δ' εἰς τὴν ἔρευναν καὶ τὰς δύο γειτονικὰς οἰκίας.

— Καὶ τὰς δύο γειτονικὰς οἰκίας; ἀνέκραξα. Ὁ κόπος θὰ ἦτο φοβερὸς βεβαίως.

— Ναί, ἀλλὰ ἡ ἀμοιβὴ εἶνε ὑπέρογκος.

— Ἐξητάσατε βεβαίως τὰ ἔγγραφα τοῦ Δ... καὶ τὰ βιβλία τῆς βιβλιοθήκης του;

— Βεβαίως.

— Τὸ πάτωμα, τοὺς τάπητας;

— Ἀναμφιβόλως. Ἀφῃρέσαμεν τοὺς τάπητας καὶ ἐξητάσαμεν τὸ πάτωμα μὲ τὸ μικροσκόπιον.

— Καὶ τὰ ἐπιστρώματα τῶν τοίχων;

— Καὶ αὐτὰ ἐπίσης ἀφῃρέθησαν· λοιπόν, Δυπέν, τί μὲ συμβουλεύεις νὰ πράξω.

— Δὲν ἔχω νὰ σᾶς συμβουλεύσω τίποτε. Βεβαίως εἰξεύρετε καλῶς τὰ ἰδιαίτερα γνωρίσματα τῆς ἐπιστολῆς;

— Ὦ! βεβαίως. — Καὶ ὁ διευθυντὴς ἐξαγαγὼν σημειωματάριον ἤρχισεν ἀναγινώσκων μεγαλοφώνως λεπτομερῆ περιγραφὴν τοῦ ἀπολεσθέντος ἐγγράφου, τῆς ἐσωτερικῆς, ἰδίως δὲ τῆς ἐξωτερικῆς αὐτοῦ ὄψεως. Περατώσας τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐκθέσεως ταύτης ὁ ἀξιόλογος ἀνὴρ ἀπεχαιρέτισεν ἡμᾶς, ἄθυμος καὶ σκυθρωπός. Μετὰ παρέλευσιν ἑνὸς μηνὸς μᾶς ἐπεσκέφθη καὶ ἐκ δευτέρου, ἦτο δ' ἐπίσης σύννους ὅπως καὶ κατὰ τὴν πρώτην ἐπίσκεψίν του.

— Λοιπὸν τί γίνεται ὁ Γ... καὶ ἡ κλαπεῖσα ἐπιστολή;

— Εἰς τὸν διάβολον νὰ πάγῃ! Ἤρχισα ἐκ νέου τὰς ἐρεύνας μου, ἀλλ' εἰς μάτην.

— Ποία εἶνε ἡ ἀμοιβὴ τὴν ὁποίαν προσφέρουν; ἠρώτησεν ὁ Δυπέν. Μᾶς εἴπατε ὅτι...

— Εἶνε λαμπρά.... σημαντικωτάτη ἀμοιβή. — δὲν σᾶς λέγω ἀκριβῶς τὸ ποσόν, ἀλλὰ σᾶς ὑπόσχομαι ὅτι ἀναλαμβάνω τὴν ὑποχρέωσιν νὰ δώσω ἐξ ἰδίων πεντήκοντα χιλιάδας φράγκων εἰς ἐκεῖνον ὅστις θὰ μοῦ τὴν εὕρῃ.

— Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἀπήντησεν ὁ Δυπέν, ἐξάγων ἔκ τινος σύρτου τεῦχος συναλλαγματικῶν εἰμπορεῖτε νὰ μοῦ ὑπογράψητε ἓν συνάλλαγμα διὰ τὸ ποσὸν τοῦτο. Ἀφοῦ τὸ ὑπογράψητε, θὰ σᾶς ἐγχειρίσω τὴν ἐπιστολήν.

Ἤμην ἔκθαμβος. Ὁ δὲ διευθυντὴς τῆς ἀστυνομίας ἐφαίνετο ὡς κεραυνόπληκτος. Ἐπί τινας στιγμὰς ἀκίνητος καὶ σιωπηλὸς παρετήρει τὸν φίλον μου μὲ ἀνοικτὸν τὸ στόμα καὶ δυσπίστως. Ἐπὶ τέλους κάπως συνῆλθεν εἰς ἑαυτόν, ἔλαβε τὸν κάλαμον, συνεπλήρωσε καὶ ὑπέγραψε τὴν συναλλαγματικήν, ἐνεχείρισε δὲ αὐτὴν εἰς τὸν Δυπέν. Οὗτος τὴν ἐξήτασε προσεκτικὰ καὶ τὴν ἔθεσεν εἰς τὸ χαρτοφυλάκιόν του. Κατόπιν ἤνοιξεν ἄλλο χαρτοφυλάκιον, ἐξήγαγε μίαν ἐπιστολὴν καὶ τὴν ἐνεχείρισεν εἰς τὸν διευθυντήν. Ὁ φίλος μας τὴν ἥρπασε περιχαρής, ἔρριψεν ἓν βλέμμα εἰς τὸ περιεχόμενον, κατόπιν δὲ ὥρμησε πρὸς τὴν θύραν καὶ ἐξῆλθε τοῦ δωματίου καὶ τῆς οἰκίας χωρὶς νὰ ἀρθρώσῃ συλλαβήν.

Ἀφοῦ ἀνεχώρησεν, ὁ φίλος μου μοῦ ἔδωκεν ἐξηγήσεις τινάς.

— Ὑπάρχει, εἶπε, παιγνίδιον νοομαντείας, τὸ ὁποῖον παίζεται συνήθως μὲ ἕνα γεωγραφικὸν χάρτην. Εἷς ἐκ τῶν παικτῶν παρακαλεῖ κάποιον νὰ βάλῃ κατὰ νοῦν οἱανδήποτε λέξιν —ὄνομα πόλεως ἢ ποταμοῦ, ἔθνους ἢ κράτους —τέλος μίαν οἱανδήποτε λέξιν εὑρισκομένην ἐπὶ τοῦ χάρτου. Οἱ ἄπειροι τοῦ παιγνιδίου, θέλοντες νὰ περιπλέξωσι τοὺς ἀντιπάλους των, λαμβάνουν λέξεις γεγραμμένας μὲ χαρακτῆρας ἀδιακρίτους, ἀλλ' οἱ ἐμπειρότεροι ἐκλέγουν τὰς μεγαλογεγραμμένας λέξεις, ἐκείνας αἱ ὁποῖαι ἐκτείνονται ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἄκρου τοῦ χάρτου εἰς τὸ ἄλλο. Αἱ λέξεις αὗται, ὅπως αἱ παρὰ πολὺ μεγάλαι ἐπιγραφαί, καὶ εἰδοποιήσεις διαφεύγουν τὸ βλέμμα, ἴσα ἴσα διότι εἶνε παραπολὺ καταφανεῖς. Ἀλλ' ἡ νοημοσύνη τοῦ διευθυντοῦ φαίνεται ὅτι εἶνε ἢ ἀνωτέρα, ἢ κατωτέρα τῶν τοιούτων παρατηρήσεων. Ποτὲ δὲν ἐφαντάσθη ὅτι ὁ ὑπουργὸς ἦτο δυνατὸν ἢ πιθανὸν νὰ ἐκθέσῃ τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὰ βλέμματα ὅλου τοῦ κόσμου διὰ νὰ ἀποστρέψῃ ἀπ' αὐτῆς τὴν προσοχήν.

Digitized by Google

Ἀλλ' ὅσον ἐσκεπτόμην πόσον ἔχει τὸν χαρακτῆρα θρασύν, ἐπιτήδειον καὶ ἐφευρετικὸν ὁ Δ... — Τὸ γεγονὸς ὅτι ἔπρεπε νὰ ἔχῃ πάντοτε πρόχειρον τὴν ἐπιστολὴν διὰ νὰ κάμνῃ χρῆσιν αὐτῆς εἰς ὁποιανδήποτε εὐκαιρίαν—καὶ τὸ ἄλλο γεγονὸς ὅτι ἡ ἀπόκρυψις τοῦ ἐγγράφου, συμφώνως μὲ τὰς πειστικὰς διηγήσεις τοῦ διευθυντοῦ, διέφευγε τὰ ὅρια κανονικῆς καὶ συνήθους ἐρεύνης — τόσον μᾶλλον μὲ ἔπειθον ὅτι ὁ ὑπουργὸς διὰ νὰ κρύψῃ τὴν ἐπιστολήν, μετεχειρίσθη τὸ ἁπλούστερον καὶ εὐφυέστερον μέσον τοῦ κόσμου, δὲν ἔκρυψεν αὐτὴν διόλου.

Κατεχόμενος ὑπὸ τὰς ἰδέας ταύτης ἐφόρεσα ζεῦγος πρασίνων διόπτρων καὶ πρωΐαν τινὰ ἐνεφανίσθην εἰς τὸ μέγαρον τοῦ ὑπουργοῦ. Εὗρον τὸν Δ... εἰς τὴν οἰκίαν του νὰ χασμᾶται καὶ νὰ παραπονῆται ὅτι ἀνιᾷ. Ὁ Δ... εἶνε ἴσως ὁ ἐνεργητικώτερος τῶν σημερινῶν ἀνδρῶν, ἀλλ' ὅταν εἰξεύρῃ ὅτι δὲν τὸν βλέπει κανείς.

Διὰ νὰ μὴ ὑστερήσω καὶ ἐγὼ αὐτοῦ κατὰ τὴν πανουργίαν, προσεποιήθην ὅτι ἔπασχον τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἤμην ἠναγκασμένος νὰ φέρω διόπτρα. Ἀλλ' ὄπισθεν τῶν διόπτρων μου ἐξήταζον προσεκτικῶς καὶ ἐπισταμένως τὸ δωμάτιον, ἐνῷ ἐφαινόμην ὅλως προσηλωμένος εἰς τὴν ὁμιλίαν τοῦ ὑπουργοῦ.

Τὴν προσοχήν μου κυρίως ἐπέστησα εἰς μέγα γραφεῖον πρὸ τοῦ ὁποίου ἐκάθηντο καὶ ἐφ' οὗ φύρδην μίγδην κατέκειντο διάφοροι ἐπιστολαὶ καὶ ἄλλα ἔγγραφα, μὲ ἓν ἢ δύο μουσικὰ ὄργανα καὶ μερικὰ βιβλία.

Μετὰ ἔρευναν μακράν, δὲν εἶδα τίποτε, τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ μοῦ διεγείρῃ ὑπονοίας.

Ἐπὶ τέλους παρετήρησα ἐλεεινὸν χαρτοφυλάκιον, χρυσοποίκιλτον, τὸ ὁποῖον ἦτο ἀνηρτημένον διὰ ῥυπαρᾶς κυανῆς ταινίας ἀπὸ ὀρειχαλκίνων κομβίων ἄνωθεν τῆς ἑστίας. Τὸ χαρτοφυλάκιον τοῦτο, τὸ ὁποῖον εἶχε τρία ἢ τέσσαρα χωρίσματα, περιεῖχε πέντε ἢ ἓξ ἐπισκεπτήρια, καὶ μίαν ἐπιστολήν. Ἡ ἐπιστολὴ ἦτο συνεπτιγμένη καὶ ῥυπαρά. Ἦτο σχεδὸν εἰς δύο σχισμένη κατὰ τὸ μέσον, ὡσάν τις ἠθέλησε νὰ τὴν ξεσχίσῃ κατ' ἀρχὰς ὡς ἄχρηστον, ἀλλὰ κατόπιν μετεμελήθη. Ἔφερε μεγάλην μαύρην σφραγῖδα μὲ τὸ σύμπλεγμα τοῦ Δ..., ἡ ὁποία ἦτο καταφανεστάτη καὶ ἀπηυθύνετο πρὸς τὸν ὑπουργὸν αὐτοπροσώπως. Ἡ ἐπιγραφὴ ἦτο γεγραμμένη μὲ λεπτοτάτους γυναικείους χαρακτῆρας. Κατὰ τὸ φαινόμενον εἶχε ῥιφθῆ ἀπροσέκτως καὶ περιφρονητικῶς εἰς τὸ ἄθλιον ἐκεῖνο χαρτοφυλάκιον.

Μόλις ἔρριψα ἓν βλέμμα εἰς τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, ἀμέσως συνεπέρανα ὅτι ἦτο ἐκείνη τὴν ὁποίαν ἀνεζήτουν. Βεβαίως κατὰ τὴν ὄψιν διέφερεν ἐντελῶς ἐκείνης, ὅπως μᾶς τὴν περιέγραψεν ὁ διευθυντής. Εἰς αὐτὴν ἡ σφραγὶς ἦτο μεγάλη καὶ μαύρη, ἔφερε δὲ τὸ σύμπλεγμα τοῦ ὀνόματος τοῦ Δ... εἰς ἐκείνην δὲ ἦτο μικρὰ καὶ ἐρυθρὰ καὶ ἔφερε τὰ δουκικὰ σήματα τῆς οἰκογενείας Σ... Ἡ ἐπιγραφὴ τῆς πρώτης ἦτο λεπτὴ καὶ γυναικεία, ἐνῷ τῆς δευτέρας ἡ διεύθυνσις ἦτο γεγραμμένη μὲ εὐσταθῆ, τολμηρὰν καὶ χαρακτηριστικὴν γραφήν. Αἱ δύο ἐπιστολαὶ μόνον κατὰ τὰς διαστάσεις ὡμοίαζον. Ἀλλ' ἴσα ἴσα ἡ ὑπερβολικὴ διαφορὰ μεταξὺ αὐτῶν, ἡ ῥυπαρότης, ἡ ἀθλία κατάστασις τοῦ χάρτου, αἱ ὁποῖαι ἀντεστρατεύοντο πρὸς τὴν μεθοδικότητα καὶ τὰς ἕξεις τοῦ Δ... καὶ αἱ ὁποῖαι ἐπρόδιδον πρόθεσιν ἐξαπατήσεως τῶν περιέργων, —ὅλα αὐτά, πρόσθες δὲ καὶ τὴν καταφανῆ θέσιν τοῦ ἐγγράφου, ὑπὸ τὰ ὄμματα ὅλου τοῦ κόσμου, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐντελῶς συνεβιβάζετο μὲ τὰς ἐνδομύχους σκέψεις μου — ὅλα αὐτά, λέγω, ἤρκουν διὰ νὰ ἐπιτείνωσι τὰς ὑποψίας ἀνθρώπου προκατειλημμένου.

Παρέτεινα τὴν ἐπίσκεψίν μου ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον καὶ ἐνῷ συνεζήτουν μὲ τὸν Ὑπουργὸν περὶ ζητήματος, δι' ὃ εἰξεύρω ὅτι ἐνδιαφέρεται πάντοτε, παρετήρουν συνάμα ἀδιαλείπτως τὴν ἐπιστολήν. Ἐνῷ ἔκαμνα τὴν ἐξέτασιν αὐτήν, ἐσκεπτόμην καὶ περὶ τῆς ἐξωτερικῆς ὄψεως τῆς ἐπιστολῆς καὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἦτο τοποθετημένη εἰς τὸ χαρτοφυλάκιον, ἐπὶ τέλους δὲ ἀνεκάλυψα κἄτι τι, τὸ ὁποῖον διέλυσε καὶ αὐτὰς τὰς ἐλαφρὰς ἀμφιβολίας μου. Ἐνῷ ἐξήταζα προσεκτικῶς τὰ ἄκρα τοῦ χάρτου, παρετήρησα ὅτι ἦσαν πολὺ περισσότερον τοῦ συνήθους διπλωμένα. Ἐφαίνοντο ὡς τὰ ἄκρα χονδροῦ διπλωμένου χαρτίου, ὅπερ ἀνεστράφη καὶ ἐδιπλώθη ἀντιθέτως, ἀλλὰ εἰς τὸ ἀρχικὸν σχῆμα, διὰ τοῦ κοπτηρίου. Ἡ ἀνακάλυψις αὕτη μοῦ ἤρκει. Πρόδηλον ἦτο ὅτι ἡ ἐπιστολὴ εἶχεν ἀναστραφῆ ὡς χειρόκτιον, διπλωθῆ καὶ σφραγισθῆ ἐκ νέου. Ἀπεχαιρέτησα τὸν ὑπουργὸν ἀποτόμως καὶ ἐλησμόνησα ἐπίτηδες ἐπὶ τῆς τραπέζης του τὴν χρυσῆν ταμβακοθήκην.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν μετέβην πρὸς ἀναζήτησιν αὐτῆς καὶ ἠρχίσαμεν μετὰ τοῦ ὑπουργοῦ ἐκ νέου τὴν συζήτησιν τῆς προτεραίας. Ἀλλ' ἐνῷ συνεζητοῦμεν, κρότος ἰσχυρὸς ὡς πυροβολισμός, ἠκούσθη κάτωθεν τῆς οἰκίας, τὸν κρότον δὲ διεδέχθησαν αἱ φωναὶ τοῦ ἐκφοβηθέντος πλήθους. Ὁ Δ... ὥρμησε πρὸς τὸ παράθυρον, τὸ ἤνοιξε καὶ παρετήρησε κάτω εἰς τὴν ὁδόν. Ἐγὼ διευθύνθην κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὸ χαρτοφυλάκιον, ἔλαβα τὴν ἐπιστολήν, τὴν ἔβαλα εἰς τὸ θυλάκιόν μου καὶ τὴν ἀντικατέστησα μὲ ἄλλην ἐντελῶς πανομοιότυπον κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν ὄψιν, τὴν ὁποίαν εἶχα ἐπιμελῶς προετοιμάσει ἐκ τῆς οἰκίας μου.

Ὁ θόρυβος της ὁδοῦ προῆλθεν ἀπὸ τὴν ἀνόητον ἰδιοτροπίαν ἀνθρώπου τινός, ὅστις ἔφερεν

Digitized by Google

εἰς χεῖρας ὅπλον. Ἐπυροβόλησεν ἐναντίον ὁμίλου γυναικῶν καὶ παιδίων. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ ὅπλον δὲν ἔφερε σφαῖραν, ἐξέλαβον αὐτὸν ὡς παράφρονα ἢ μεθυσμένον καὶ τὸν ἀφῆκαν νὰ ἐξακολουθήσῃ ἀνενόχλητος τὸν δρόμον του.

Ἀφοῦ ἀνεχώρησεν, ὁ Δ... ἀπεσύρθη ἀπὸ τὸ παράθυρον, ὅπου τὸν ἠκολούθησα καὶ ἐγὼ ἀμέσως μόλις ἔλαβα τὴν πολύτιμον ἐπιστολήν. Μετ' ὀλίγας στιγμὰς τὸν ἀπεχαιρέτισα. Ὁ δῆθεν παράφρων ἦτο ἄνθρωπος ὅστις ἐπληρώθη ὑπ' ἐμοῦ διὰ νὰ κάμῃ ὅ,τι ἔκαμε.

— Ἀλλὰ διατί ἀντικατέστησες τὴν ἐπιστολὴν δι' ἄλλης πλαστῆς; ἠρώτησα τὸν φίλον μου. Δὲν θὰ ἦτο ἁπλούστερον νὰ λάβῃς τὴν ἐπιστολὴν ἀπὸ τὴν πρώτην σου ἐπίσκεψιν, χωρὶς καμμίαν προφύλαξιν, καὶ νὰ φύγῃς;

— Ὁ Δ... —ἀπήντησεν ὁ Δυπὲν— εἶνε ἄξιος νὰ διαπράξῃ τὰ πάντα, ἐκτὸς τούτου δὲ εἶνε καὶ ἄνθρωπος ρωμαλέος. Ἄλλως ἔχει ὑπηρέτας ἀφωσιωμένους. Ἐὰν ἐπεχείρουν τοιοῦτόν τι, δὲν θὰ ἐξηρχόμην ζῶν ἀπὸ τὴν οἰκίαν του καὶ κανεὶς δὲν θὰ ἤκουε τοῦ λοιποῦ νὰ γείνῃ λόγος περὶ ἐμοῦ. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου εἶχα καὶ ἰδιαίτερον σκοπόν. Γνωρίζεις τὰς πολιτικάς μου συμπαθείας. Εἰς τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν ἐνήργησα ὡς ὀπαδὸς τῆς κυρίας περὶ ἧς πρόκειται. Πρὸ δέκα ὀκτὼ μηνῶν ὁ ὑπουργὸς ἔχει αὐτὴν εἰς τὴν ἐξουσίαν του. Τώρα τὸν ἔχει αὐτὴ ὑποχείριον, διότι αὐτὸς ἀγνοεῖ ὅτι ἡ ἐπιστολὴ δὲν εὑρίσκεται πλέον εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ βεβαίως θὰ προβῇ εἰς τὸ σύνηθες ἐκβιαστικὸν μέσον. Λοιπὸν αἰφνιδίως θὰ καταστρέψῃ αὐτὸς ἑαυτὸν πολιτικῶς.

Πρὸς τὸν Δ... δὲν τρέφω καμμίαν συμπάθειαν, οὔτε οἶκτον κἄν, τὸν θεωρῶ δὲ ὡς ἄνθρωπον ἐπικίνδυνον καὶ μεγαλοφυᾶ ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀρχῆς. Ἤθελα δὲ νὰ ἔβλεπα τί θὰ κάμῃ ὅταν θὰ ἀναγκασθῇ ἐκ τῆς περιφρονήσεως τοῦ ὑψηλοῦ προσώπου νὰ ἀνοίξῃ τὴν πλαστὴν ἐπιστολήν, τὴν ὁποίαν ἄφησα εἰς τὸ χαρτοφυλάκιόν του.

— Τί· μήπως ἔγραψες τίποτε ἐντὸς αὐτῆς;

— Βεβαίως. Ἐνόμιζα ἐντελῶς ἄτοπον καὶ ὑβριστικὸν νὰ ἀφήσω τὸν χάρτην ἄγραφον. Κάποτε εἰς τὴν Βιέννην ὁ Δ... μοῦ ἔπαιξε ἄσχημον παιγνίδιον, τοῦ εἶπα δὲ τότε γελῶν ὅτι θὰ ἐκδικηθῶ. Ἐπειδὴ δὲ εἰξεύρω ὅτι θὰ ἦτο περίεργος νὰ μάθῃ ποῖος τὸν ἐξηπάτησε, ἐσκέφθην ὅτι θὰ ἦτο κρῖμα νὰ μὴ τοῦ ἀφήσω καμμίαν ἔνδειξιν. Γνωρίζει πολὺ καλὰ τὸν γραφικὸν χαρακτῆρά μου, καὶ ἀντέγραψα εἰς τὸ μέσον τῆς λευκῆς σελίδος τὰς ἑπομένας λέξεις·

... Σχέδιον οὕτω σατανικὸν
Ἐὰν εἰς τὸν Ἀτρέα δὲν ὀφείλεται, ὀφείλεται εἰς τὸν Θυέστην.

Εἶνε στίχοι ἐκ τοῦ *Ἀτρέως* τοῦ Κρεβιλλιών.

(Edgard Pöe) Δ. Κ.

Η ΕΝ ΚΟΡΣΙΚΗι ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΙΚΙΑ

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

ΙϚ'

ΠΕΡΙ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΙΕΡΟΤΕΛΕΣΤΙΩΝ

(Rite grec.)

Κατὰ τὰ συμπεφωνημένα μεταξὺ τῶν πρώτων ἀποίκων Ἑλλήνων καὶ τῆς γενουηνσιακῆς Δημοκρατίας, οἱ Ἕλληνες οὗτοι ὤφειλον νὰ ὑποταχθοῦν θρησκευτικῶς εἰς τὸν Ποντίφηκα τῆς Ῥώμης· ἀλλ' ὡς πρὸς τὰς θρησκευτικὰς τελετὰς ἦσαν ἐλεύθεροι νὰ τελῶσιν αὐτὰς ὡς καὶ πρότερον. Ἑνὶ λόγῳ δι' ἑνὸς κινήματος τῆς γραφίδος τοὺς Ὀρθοδόξους τούτους Ἕλληνας, ἐπωφελούμενοι τῆς δυστυχίας των, τοὺς μετέτρεψαν εἰς Ἕλληνας Οὐνίτας.

Οἱ Πάπαι πρὸ αἰώνων ἤδη προσπαθοῦσιν ὅπως ὑποτάξωσιν ὑπὸ τὸ σκῆπτρόν των τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Αἱ διάφοροι καὶ ποικίλαι προσπάθειαι αὐτῶν καὶ τὰ μέσα τὰ ὁποῖα κατὰ διαφόρους ἐποχὰς μετεχειρίσθησαν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εἶνε γνωστὰ τοῖς πᾶσιν ἐκ τῆς γενικῆς Ἱστορίας. Ἡ ἄμεσος καὶ ἀπότομος μεταβολὴ Ἕλληνος, ἕως χθὲς Ὀρθοδόξου, εἰς Δυτικὸν Καθολικόν, εἰς Λατῖνον ἢ Ρωμάνον, ὡς λέγουσιν, εἶναι πρᾶγμα δυσκατόρθωτον· πολὺ δὲ περισσότερον ἡ μεταβολὴ ὁλοκλήρου Ἑλληνικοῦ λαοῦ εἰς Δυτικόν. Τὴν δυσκολίαν ταύτην ἐνωρὶς ἤδη κατενόησεν ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία, διὸ καὶ ἀπὸ πολλοῦ ἤδη ἀπεφάσισεν ἵνα δέχηται ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν της ὁλοκλήρους Ἑλληνικὰς κοινωνίας μὲ μόνην τὴν συμφωνίαν τοῦ ν' ἀναγνωρίσωσιν αὗται ὡς θρησκευτικὸν ἀρχηγόν των τὸν Πάπαν. Τοὺς Ἕλληνας τούτους ὀνομάζει ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία *Ἕλληνας Οὐνίτας* (Grecs-unis).

Τὸ βῆμα τοῦτο εἶναι τὸ πρῶτον πρὸς τὸν ἐκλατινισμόν. Οἱ τοιοῦτοι Ἕλληνες, ἀφοῦ ἅπαξ τοιουτοτρόπως πέσωσιν εἰς τὰ δίκτυα τῆς Δυτικῆς ἐκκλησίας, ἔπειτα, ὀλίγον κατ' ὀλίγον, δέχονται τὰ δόγματα αὐτῆς, τὰς τελετάς, τὰς ἑορτάς, τὰ πάντα, καὶ κατόπιν δι' ἑνὸς φυσήματος μεταβάλλονται εἰς Λατίνους. Τὸ πείραμα τοῦτο πολλάκις ἐπέτυχεν.

Τοιοῦτο δέ τι ἤρχισεν ἤδη νὰ συμβαίνῃ καὶ διὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἀποικίαν τῆς Κορσικῆς. Κατ' ἀρχὰς μὲν ἡ Ἑλληνικὴ αὕτη ἐκκλησία ἁπλῶς μόνον ὑπετάσσετο εἰς τὴν Αὐλὴν τῆς Ῥώμης· ὅλαι ὅμως αἱ τελεταὶ αὐτῆς καὶ ὅλα τὰ θρησκευτικὰ καθήκοντα ἐγίνοντο ὡς καὶ ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ ἐκκλησίᾳ. Ἀκόμη δὲ καὶ τὸ ἡ-

Digitized by Google

μερολόγιόν της ἦτο τὸ παλαιόν, ἴσως μέχρι τέλους τοῦ παρελθόντος αἰῶνος.

Τὴν σήμερον ὅμως τὰ πράγματα ἤλλαξαν κατὰ πολύ. Τῷ Σαββάτῳ ἑσπέρας καὶ τῇ παραμονῇ τῶν ἑορτῶν, πλὴν τινων ἐξαιρέσεων, Ἑσπερινὸς δὲν ἀναγινώσκεται. Τῇ δὲ Κυριακῇ καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῶν ἑορτῶν πρωῒ μόνη ἡ Λειτουργία ψάλλεται ἄνευ Μεσονυκτικοῦ, ἄνευ Ὄρθρου, καὶ αὕτη ἱκανῶς παρεφθαρμένη. Τῇ μεταμεσημβρίᾳ δὲ τῆς Κυριακῆς καὶ τῶν μεγάλων ἑορτῶν ψάλλεται ἡ Εὐλογία (bénédiction) κατὰ μίμησιν τῆς Λατινικῆς ἐκκλησίας. Τὸ ἡμερολόγιόν των εἶναι τὸ νέον, τὸ δὲ ἑορτολόγιον κατὰ μέγα μέρος εἶναι τὸ τῆς Δυτικῆς ἐκκλησίας. Τῇ Μεγάλῃ Τεσσαρακοστῇ, ἀντὶ Μεγάλων Ἀποδείπνων καὶ Νυμφίων, ἀναγινώσκεται τὸ *Ροζάριον*, κατὰ μίμησιν ἐπίσης τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας. Ἀπὸ δέ τινων ἐτῶν εἰσήχθησαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ταύτῃ καὶ τὰ Ἰωβιλαῖα. Ἐκ τούτων ἕπεται ὅτι ἐκ τῆς ὅλης Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου ἱεροτελεστίας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ταύτῃ δὲν ἔμεινεν εἰμὴ ἡ Λειτουργία.

Εἰξεύρω κάλλιστα ἐκ πείρας ὅτι ἐν ταῖς μικραῖς κοινωνίαις καὶ ἰδίως ἐν τοῖς χωρίοις ἡ ἐκκλησία ἀποτελεῖ τὸ κέντρον τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως τῶν ἀνθρώπων· ὁ δὲ ἱερεὺς εἶναι, οὕτως εἰπεῖν, ὁ ἄξων περὶ τὸν ὁποῖον στρέφονται ὅλοι οἱ γραμματισμένοι καὶ οἱ λογιώτατοι χωρίου τινός. Ἡ φιλοτιμία τῶν χωρικῶν διὰ τὸ ἀναγινώσκειν καὶ ψάλλειν ἐπ' ἐκκλησίας εἶναι πάθος, τὸ ὁποῖον ὀλίγον κατ' ὀλίγον καταντᾷ καὶ μανία. Καὶ δικαίως, διότι δακτυλοδεικτεῖται πάντοτε ἐκεῖνος ὅστις ἔψαλε τὸ Χερουβικόν, ἢ ἐκεῖνος ὅστις ἀνέγνωσε τὸν Ἀπόστολον. Ἀλλά, διὰ ν' ἀναγινώσκῃ καὶ νὰ ψάλλῃ τις ἐπ' ἐκκλησίας, πρέπει νὰ εἰξεύρῃ ἐλευθέραν καὶ καθαρὰν ἀνάγνωσιν. Πολλοὶ δὲ χωρικοὶ φιλοτιμοῦνται νὰ μάθωσιν ἀνάγνωσιν μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ ψάλλωσιν ἐπ' ἐκκλησίας. Τὴν εὐαίσθητον ταύτην χορδὴν τῶν Καρυατῶν ἠθέλησα καὶ ἐγὼ νὰ δονήσω καὶ χρησιμοποιήσω πρὸς τὸν σκοπόν μου, τουτέστι πρὸς διδασκαλίαν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων. Κατὰ Δεκέμβριον δὲ τοῦ 1885 ἐπρότεινα εἴς τινας ἐξ αὐτῶν, ἐὰν ἤθελαν, νὰ ἔρχωνται τὸ ἑσπέρας εἰς τὴν οἰκίαν μου διὰ νὰ τοὺς διδάσκω τὸ ἀναγινώσκειν καὶ ψάλλειν ἐπ' ἐκκλησίας. Ἡ πρότασίς μου αὕτη ἐγένετο δεκτὴ ὑπὸ πολλῶν Καρυατῶν, οἵτινες, τῇ ἀληθείᾳ, βλέπουσιν ὅτι ἡ ἐκκλησία των ἔχει μεγάλην ἀνάγκην Ἀναγνωστῶν καὶ Ψαλτῶν. Πράγματι δὲ ἐξηκολούθησα τὴν ἔκτακτον ταύτην διδασκαλίαν ἐπὶ τρεῖς περίπου μῆνας καὶ ἔσχον τὴν εὐχαρίστησιν νὰ ἴδω τοὺς κόπους μου ἀνταμειβομένους ὑπὸ καλῶν καρπῶν. Μὲ τοὺς Καρυάτας τούτους συνδιελεγόμην πάντοτε ἑλληνιστὶ καὶ τοὺς ἐδίδασκον πῶς ν' ἀναγινώσκωσι τὸν Ἀπόστολον ἐπ' ἐκκλησίας καὶ πῶς νὰ ψάλλωσι τὰ διάφορα ἄλλα Τροπάρια. Δυστυχῶς ὅμως μία κεραυνοβόλος διαταγὴ τοῦ ἐπισκόπου τοῦ Αἰακίου, ἢ μᾶλλον τοῦ Καρδιναλίου Σιμεώνη, ἥτις μὲ διεκήρυττεν ὡς ἀφωρισμένον Σχισματικόν, ἐματαίωσεν ὅλας τὰς προσπαθείας μου ταύτας. Ὁμολογῶ δὲ ἐν καθαρᾷ συνειδήσει ὅτι οὐδέποτε ἐσκέφθην νὰ διδάξω Ἱερὰν Κατήχησιν. Βραδύτερον δὲ ὁ ἱερεὺς τοῦ χωρίου μοὶ διεκοίνωσε μίαν ἐπιστολὴν τοῦ Καρδιναλίου Σιμεώνη, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Ἅγιος οὗτος Πατὴρ μοὶ ἐπέτρεπε νὰ διδάσκω ἐλευθέρως τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἐν Καρυαῖς ἐπὶ τῇ συμφωνίᾳ ν' ἀπαρνηθῶ δημοσίᾳ ὡς πεπλανημένην τὴν Ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν καὶ ν' ἀσπασθῶ οἰκογενειακῶς τὰ Δόγματα τῆς Δυτικῆς ἐκκλησίας. Τὴν θρησκευτικὴν ταύτην μεταμφίεσιν θεωρήσας ὡς ἐμπαιγμὸν κατὰ τῆς ἱερᾶς χριστιανικῆς θρησκείας, ἀπέρριψα τὴν ἀνήθικον ταύτην πρότασιν. Ἔκτοτε δὲ ὁ Δυτικὸς Κλῆρος μὲ κατεδίκασεν.

Δύο ἑορταὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν Καρυῶν ἑορτάζονται πανηγυρικώτατα : ἡ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, 15 Αὐγούστου, καὶ ἡ τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος, 12 Δεκεμβρίου· ἡ μὲν πρώτη διότι εἶναι ἡ μνήμη τῆς ἐκκλησίας, ἡ δὲ δευτέρα διότι ὁ Ἅγιος οὗτος εἶναι ὁ πάτρων τῆς Καρυατικῆς Ἑλληνικῆς Ἀδελφότητος. Κατὰ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας γίνεται καὶ λιτανεία, ὡς ἐπίσης γίνεται λιτανεία καὶ τῇ μεγάλῃ Παρασκευῇ ἑσπέρας καὶ τῇ Δευτέρᾳ τῆς Διακαινησίμου. Αἱ Παρακλήσεις καθ' ὅλην τὴν πρώτην δεκαπενθημερίαν τοῦ Αὐγούστου διετηρήθησαν.

Ὁ Ἅγιος Σπυρίδων τιμᾶται μεγάλως οὐ μόνον ὑπὸ τῶν ἐν Κορσικῇ Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν Κορσικανῶν. Παρετήρησα δὲ ὅτι κατὰ τὴν ἐπέτειον ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου τούτου πολλοὶ Κορσικανοὶ καὶ μάλιστα Κορσικανίδες τῶν πέριξ χωρίων, ἐλθοῦσαι εἰς Καρυάς, εἰς ἔνδειξιν βαθέος σεβασμοῦ, ἀκολουθοῦσι γυμνόποδες τὴν λιτανείαν αὐτοῦ. Τοῦ λόγου δὲ ὄντος ἐνταῦθα περὶ λιτανειῶν, χάριν περιεργείας, ἀναφέρω ὅτι ἡ λατινικὴ ἐκκλησία τῶν Καρυῶν κάμνει δεκαὲξ λιτανείας κατ' ἔτος, εἰς τὰς ὁποίας προσετέθη καὶ ἡ λιτανεία τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου, ὑποχρεωτικὴ διά τε τοὺς Λατίνους καὶ τοὺς Ἕλληνας.

Ἡ Ἀκολουθία τοῦ Βαπτίσματος τελεῖται κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ Μεγάλου Εὐχολογίου, μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι, ἀντὶ ν' ἁγιάσωσιν ἐκείνην τὴν ὥραν τὸ ὕδωρ, κάμνουσι χρῆσιν Ἁγιασμοῦ τῶν Θεοφανείων. Τὸ Ἅγιον Μῦρον ὑπὸ μόνου τοῦ Ἀρχιερέως δίδεται. Ἡ Νεκρώσιμος δ' Ἀκολουθία καὶ ἡ τοῦ Στεφανώματος ψάλλονται κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ Μεγάλου Εὐχολογίου.

Digitized by Google

Ὅταν λέγωμεν ὅτι ἡ δεῖνα, ἢ ἡ δεῖνα Ἀκολουθία ψάλλεται *κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ Μεγάλου Εὐχολογίου*, δὲν πρέπει νὰ νομίσῃ τις ὅτι ψάλλεται αὕτη καὶ ἀπαρεγκλίτως. Οἱ ἐκ τῆς Προπαγάνδας ἐξερχόμενοι δῆθεν Ἕλληνες Ἱερεῖς γνωρίζουσι καλῶς τὴν λατινικὴν Θεολογίαν των, εἶναι ἄριστα κατηρτισμένοι διὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν δογμάτων τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ ἑλληνικὴν ἱεροτελεστίαν ἥκιστα γνωρίζουσι καὶ καταλαμβάνουσι. Ἐξ ἄλλου δὲ εἶναι γνωστὸν κατὰ πόσον ἡ Ἑλληνικὴ ἱεροτελεστία εἶναι συστηματικὴ μέν, ἀλλὰ καὶ πολύπλοκος. Φαντάσθητε τώρα νεαρόν τινα Ἱερέα ἐξερχόμενον τῆς Προπαγάνδας, μόλις δυνάμενον ν' ἀναγινώσκῃ τὰ ἑλληνικὰ κείμενα, ἀντιμετωπίζοντα τὸν λαβύρινθον τῆς ἑλληνικῆς ἱεροτελεστίας. Βεβαίως ὁ τοιοῦτος εἰς ἕκαστον βῆμα προσκόπτει, ἐνίοτε δὲ μάλιστα καὶ λίαν κωμικοτραγικῶς. Οὕτω λόγου χάριν μοὶ συνέβη ν' ἀκούσω τὸν Ἱερέα τῆς ἐν Καρυαῖς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας εὐλογοῦντα τὰ κόλυβα τοῦ Ψυχοσαββάτου καὶ εὐχόμενον ὅπως *ὁ Πανάγαθος Θεὸς αὐξάνῃ καὶ πληθύνῃ ταῦτα, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν*.

Οἱ ἦχοι τῶν ἐπ' Ἐκκλησίας ψαλλομένων ὕμνων καὶ τροπαρίων, ἄν καὶ οἱ αὐτοὶ μὲ τοὺς τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἔχουσιν ὅμως τι τὸ ἰδιάζον. Τὸ ὕφος τῆς Ἐκκλησιαστικῆς των μουσικῆς ὁμοιάζει περισσότερον τὸ Ἑπτανησιακόν, ἤτοι τὸ ἄλλως λεγόμενον Κρητικὸν ἢ Ζακυνθιακὸν ὕφος παρὰ τὸ Κωνσταντινουπολιτικόν. Ἰδίως δὲ ψάλλουσι καλῶς τὸ *Ἅγιος ὁ Θεός*, τῆς Λειτουργίας καὶ ὅλην τὴν *Ἀκολουθίαν τοῦ Παρακλητικοῦ Κανόνος*.

[Ἕπεται τὸ τέλος]

Ν. Β. Φαρδυς

ΘΑΝΑΣΗΣ ΒΡΥΣΩΤΗΣ

Εἶνε τόρα εἴκοσι χρόνια κλειστά. Εἴκοσι χρόνια 'ς τὸ μνῆμα, τὸ ἄραχνο, ὁ Βασίλης· ἄλλα τόσα 'ς τὸ μνῆμα τῶν ζωντανῶν, 'ς τὴ φυλακή, ἐγώ. Τόρα μὲ δέρν' ἡ ψεῖρα καὶ ἡ κακομοιριά· μὰ θυμοῦνται ἀκόμη 'ς τὸ χωριὸ τὰ καλὰ τοῦ Θανάση Βρυσώτη καὶ δείχνουν τὰ σπήτια του 'ς τοὺς διαβάτες.

Μὰ τί χρόνια κ' ἐκεῖνα! τί ζωὴ βασανισμένη! Μέσ' 'ς τὴ βρῶμα καὶ 'ς τὴν λάσπη, μέσ' 'ς τοὺς τέσσαρους τοίχους τῆς φυλακῆς, χωρὶς συντροφιά... Τί λέω χωρὶς συντροφιά! εἶχα τὸ καπποτάκι τοῦ παιδιοῦ μου, ποὺ κάθε ὥρα ἐσηκονότουν βουνὸ 'μπροστά μου καὶ μὤδειχνε τὸ Βασίλη, μὲ τὰ κομμάτια 'ς τὸ ριζάφτι. Τί λέω χωρὶς συντροφιά! εἶχα μέσα 'ς τὰ στήθια μου ἕνα πρᾶμμα ποὺ ὅλο ἐχτύπαε σφυρὶ καὶ μοῦ φώναζε μυστικά: φονιά! φονιά!...

Καὶ σὰν ἐσφάλιζα τὰ ἔρμα μου τὰ μάτια, ποὺ ἦσαν κόκκινα ἀπὸ τὰ δάκρυα καὶ τὴν ἀγρύπνια, κ' ἔγερνα τὸ κεφάλι μου 'ς τὴν πέτρα νὰ πάρω 'λίγον ὕπνο ἔβλεπα τὴ Ζωΐτσα, μὲ τὰ νυφιάτικα καὶ τὰ λυμένα μαλλιά της, χλωμὴ χλωμὴ καθὼς ἦτον τὴν ὥρα ποὺ τὴν ἀπιθώσαμε 'ς τὸ μνῆμα, νὰ μοῦ λέει τρομαχτικά:

— Σκυλί! τί ἔκαμες τὸ παιδί μας; ποῦ εἶν' ὁ Βασίλης ποὺ σ' ἄφηκα; Καταραμένος νὰ ἦσαι.

Κ' ἐγὼ ἐπεταγόμουν ἀπάνω, σὰν τὸ λάφι, καὶ γονατιστὸς τῆς γύρευα συχώρεσι. Ὄχι! δὲν ἤθελα νὰ εἶμαι καταραμένος...

*

Τόρα καθένας ποὺ μ' ἀκούει θὰ λαχταρίζῃ τὸ ξέρω· θὰ τοῦ ἔρχεται νὰ φύγῃ ἀπὸ τὰ ροῦχα του· πατέρας νὰ σκοτώσῃ τὸ παιδί του ποῦ ἀκούστηκε; Μὰ ἂς ἀκούσῃ πρῶτα νὰ μάθῃ τὴν ἀφορμὴ καὶ πιστεύω ἔπειτα ὄχι νὰ μὲ καταρασθῇ παρὰ νὰ μὲ κλάψῃ καὶ νὰ 'πῇ: ὁ θεὸς νὰ γλυτώνῃ!...

Λένε πῶς τὸ χειρότερο κακὸ νὰ κάμῃ ὁ ἄνθρωπος, ἅμα μετανοήσῃ γι' αὐτό, ἅμα μὲ τὰ δάκρυά του γεμίσῃ ἕνα δισκοπότηρο, ὁ θεὸς τὸν συχωράει. Ἐγὼ χιλιάδες, ναί, χιλιάδες δισκοπότηρα ἐγέμισα ἀπὸ τότες.

Ἄχ! δίχως τὸ θέλημα Θεοῦ μηδὲ πουλὶ 'ς τὸ βρόχι. Ποιὸς ξέρει τί ἁμαρτίαις εἶχα καὶ μὲ παιδεύουν τόρα; Ποιὸς θυμᾶται ἂν τότε, μεσ' 'ς τὰ πλούτη μου καὶ τὰ καλά μου, ἐσυλλογιζόμουν κανένα· τὸ μυαλό μου πιὰ ἐκουρκούτιασεν ἀπὸ τὰ βάσανα καὶ δὲν ἔμεινε τίποτα μέσα παρὰ τὸ μεγάλο τὸ κακό. Ἂς εἶνε.

Ὁ πατέρας μου ἦταν παπᾶς. Ἐμένα μὲ εἶχε Ἀναγνώστη κ' ἔλεγα τὸν Ἀπόστολο κάθε Κυριακὴ 'ςτὴν ἐκκλησιὰ τοῦ χωριοῦ μας. Ὁ πατέρας μου, ὅταν ἦταν παιδί, ἔκανε κ' ἐκεῖνος τὰ 'δικά του· γιὰ τοῦτο ἐμένα 'ποὺ μ' ἔβλεπαν ἀπὸ μικρὸ ἥσυχο καὶ ταπεινὸ ἔλεγαν οἱ χωριανοί: ἀπ' τὸ ρόδο βγαίνει ἀγκάθι κι' ἀπ' τ' ἀγκάθι βγαίνει ρόδο. Μὰ ἔπειτα ποὺ μὲ βρῆκε τὸ κακὸ ἐλησμονήθηκαν ὅλα μὲ τὸ ἕνα καὶ δὲν ἀπόμεινε κανεὶς 'ς τὸ χωριὸ νὰ λέῃ καὶ γιὰ μένα καλὸ λόγο.

Ὁ πατέρας μου ἀπὸ μικρὸν ἐβιάστηκε νὰ μὲ παντρέψῃ.

— Μπορεῖ νὰ κλείσω ἔξαφνα καμμιὰ ἡμέρα τὰ 'μάτια καὶ νὰ μὴν ἰδῶ τῆς χαραῖς τοῦ γυοῦ μου, ἔλεγε.

Ξέχωρ' ἀπ' αὐτὸ ἤθελε νὰ μὲ παντρέψῃ γιὰ νὰ μὲ κάμῃ παπᾶ καὶ νὰ μ' ἀφήκῃ 'ς τὸ πόδι του, σὰν πεθάνῃ. Ἔτσι οὔτε τὸ σπίτι θὰ ἔχανε τὸ ὄνομά του, οὔτε θὰ μᾶς ἔπαιρνε ἄλλος μέσ' 'ς τὸ χωριὸ τὰ πρωτάτα.

Digitized by Google

Ἐγώ, 'σὰν μοῦ τὸ εἶπε, δὲν ἐδυσκολεύθηκα καθόλου γιατὶ μῶδινε γυναῖκα τῆς καρδιᾶς μου. Μὰ ἀπὸ τὴν πρώτη 'μέρα, τὴν ἡμέρα τοῦ γάμου, ἐφάνηκε πῶς αὐτὸ δὲν ἦταν μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Τὸ θυμοῦμαι τόρα κἄποτε καὶ σηκόνονται τὰ μαλλιά μου. Τρεῖς φοραὶς τὰ στέφανα ἔπεσαν ἀπὸ τῆς νύφης τὸ κεφάλι 'ς τὸ χῶμα. Κακὸ σημάδι! Ἡ ἄμοιρη ἡ Ζωήτσα ἐγύρισε καὶ μὲ κύτταξε μ' ἕνα βλέμμα παραπονιάρικο, σὰν νὰ ἤθελε ἀπὸ τὴν πρώτη 'μέρα τοῦ ταιριαγμοῦ μας νὰ μοῦ θυμήσῃ τὴν ὥρα τοῦ παντοτεινοῦ χωρισμοῦ. Καὶ ἔπειτα ὅταν ἔμπαινε 'ς τὸ σπίτι—ἀκοῦς ἀδερφέ!—μέσ' 'ςτὴ βιασύνη καὶ τὸ ἀνακάτωμα, οὔτε ἕνα κομμάτι σίδερο δὲν βρέθηκε νὰ βάλουν 'ς τὰ πόδια της γιὰ νὰ εἶνε σιδερένια κι' ἀτάραγη 'ς τὸ νοικοκυριό. Ὅλοι τὤνοιωσαν πῶς τὸ ἀνδρόγυνο δὲν ἦταν στερεωμένο.

Καὶ νὰ ποὺ γίνηκεν ἀλήθεια. Ἀπάνω 'ς τὸ χρόνο ἡ Ζωήτσα ἐπέθανεν ἀπὸ τὴ γέννα... Κακομοίρα γυναῖκα· ἡ τύχη ἡ 'δική μου σὲ συνεπῆρε!...

*

Ὁ κόσμος ἄρχισεν ἀμέσως τὰ λόγια του:

— Κλαίω ἐκείνη ποὺ πέθανε νειὰ καὶ παρανειά· ἀμ' τί—τὸ Θανάση; Ἐκεῖνος ἦτον τυχερὸς πὤζησε τὸ παιδὶ καὶ θὰ γλυτώσῃ τὴν προῖκα, ἔλεγαν. Μὰ δὲν εἶν' ἔτσι. Κλαῖγέ τον ὁποιανοῦ πεθάν' ἡ γυναῖκα καὶ τ' ἀφήκῃ καὶ μικρὸ παιδί. Τί νὰ κάμω ἐγώ; πῶς νά τ' ἀναθρέψω ἐκεῖνο τὸ παιδί; Ἤθελε βυζί· ἤθελε συγύρισμα. 'Σ τὸ τέλος ἄκουσα τὰ λόγια τῶν δικῶν μου καὶ ἐπαντρεύτηκα πάλι.

Μὰ κἄλλιο νἆχε καῇ ἡ ὥρα, νἆχε φάῃ τὸ κεφάλι της ἡ συμπεθέρα, ποῦ τά 'φτιασε νὰ 'μπάσω τὴν Ἀκριβὴ 'ς τὸ σπῆτι μου. Φωτιὰ ἔπεσεν ἀμέσως καὶ μᾶς ἔκαψεν. Ἀκοῦς, ἀδερφέ, ν' ἀλυχτήσῃ τὴ μάνα μου σὰν ἐμπῆκε νύφη! Τὸ ἄκουσαν ὅλοι οἱ συμπεθέροι ποὺ τὤπε: Χάμ, χάμ, πεθερά!...—νἄμπω 'γὼ νοικόκυρα!... Καὶ ἡ κακομοίρα ἡ μάνα μου ποῦ τὸ ἤξερε νὰ πάῃ νὰ κρυφτῇ; Νύφη, σοῦ λέει, μπάζω δὲν μπάζω ὀχιᾶ μὲ τὸν ὀσκρό της.

Καὶ μήπως τὸ βράδυ; τὸ βράδυ, ἡ σκύλα, ἔκατσε κ' ἔφαγε. Ὁ κόσμος ἀμέσως ἐβούϊξε:

— Ἡ νύφη τοῦ παπᾶ ἔφαγε, θὰ τὴν φάῃ τὴν παπαδιά.

Κι' ἀλήθεια σὲ τρεῖς μήνους 'πέθανε ἡ μάνα μου· σὲ 'λίγο πάει ἀπὸ κοντὰ κι' ὁ πατέρας μου!

Τόρα δὲν μ' ἀπόμεινε ἄλλο ποὺ ν' ἀγαπάω 'ς τὸν κόσμο παρὰ ὁ Βασίλης, τὸ παιδὶ τῆς Ζωήτσας. Πόσα ἐπέρασα ὅσο νὰ τ' ἀναθρέψω κ' ἐκεῖνο!.. Ἡ Ἀκριβὴ ἀπὸ τότε ποὺ μπῆκε στὸ σπίτι ἄρχισε τὸ δικό της λογαριασμό. Τὸ παιδὶ τῆς καθόταν παλοῦκι 'ς τὸ μάτι ὅλο μὲ τὸ φοῦ καὶ μὲ τὸ φοῦ τὸ πήγαινε.

Καὶ μήπως εἰμπόρηγα νὰ τῆς 'μιλήσω ἐγώ; Μ' ἔβανε 'μπροστὰ καὶ ποῦ νὰ τὰ βγάλω μὲ τὴ γλῶσσα της...Δὲν ἔκανα τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ θυμοῦμαι τὴν συχωρεμένη τὴ Ζωήτσα καὶ νὰ κλαίω. Τί γλυκομίλητη! τί ταπεινοῦλα γυναῖκα!.. Καὶ ὅσο θυμοῦμαι ποὺ ἔσπασα τὸ πιάτο 'ς τὸ κεφάλι της μιὰν ἡμέρα ἀπάνου 'ς τὸ θυμό μου. Ποιὸς ξέρει 'μπορεῖ ἀπὸ κεῖνο νὰ ἐπῆγε παράκαιρα 'ς τὸ μνῆμα, ἡ δύστυχη. Ἂν δὲν βρῇ τὸ χειρότερο κανείς, δὲν 'χτιμάει τὸ καλλίτερο.

*

Μὰ τί κακὴ ψυχὴ κ' ἐκείνη ἡ Ἀκριβή! Ἐφαινόταν ἀπὸ τὸ πρόσωπο: Τὰ μαλλιά της ἦσαν χονδρά, ἄγρια καὶ κόκκινα, σὰν τὴν φωτιά· τὰ μάτια της γαλάζια καὶ τ' ἀσπράδι τους κίτρινο, λές καὶ εἶχε *χρυσῇ*· ἡ μύτη της γυριστή, σὰν τῆς κουκουβάγιας· τὰ χείλη της φουσκωτὰ καὶ κρεμαστά... Ἅμα ἐθύμωνε σὰν τὴ Στρίγγλα ἔμοιαζε.

Ὄχ, π' ἀνάθεμά την! μ' ἔκαμε κ' ἐγίνηκα μ' ὅλον τὸν κόσμ' ὀχτρός. Κάθε ἡμέρα ἐσήκωνε τὴ γειτονιὰ 'ς τὸ ποδάρι ἀπὸ τῆς φωναῖς της. Κατάντησε τὸ σπῆτι μου, ποὺ ἦτον πρῶτο ἀπ' ὅλα μεσ' 'ςτὸ χωριό, νὰ βγάλῃ τὸ χειρότερο ὄνομα. Ὁ Θεὸς νὰ φυλάῃ ἀπὸ τέτοια γυναῖκα!

Ὡς τόσο τὸ καϋμένο τὸ παιδί, ὁ Βασίλης, μὲ ὅλα τὰ βάσανα ποὺ ἐτράβαγεν, ὅλο ἄξενε καὶ ὡμόρφαινε.

— Ἔ, νὰ τοῦ ζήσῃ ἐκεῖνο τὸ παιδί, ἔλεγαν οἱ χωριανοί· σ' ἕνα δυὸ χρόνια θὰ τὸ 'χῃ δεξὶ του χέρι ὁ Θανάσης.

Καὶ πῶς ἔμοιαζε τῆς κακομοίρας τῆς μάνας του! σὰν δυὸ σταλαγματιὲς νεροῦ. Ἅμα μὲ κύτταζε μ' ἐκεῖνα τα μεγάλα καὶ μαῦρα μαῦρα μάτια του, μοῦ ἐφαινόταν πῶς ἔβλεπα τὴν Ζωήτσα 'μπροστά μου.

Ἔκαμα κι' ἄλλα παιδιὰ μὲ τὴν Ἀκριβὴ μὰ νὰ σοῦ εἰπῶ τὴν ἁμαρτία μου, οὔτε ἤθελα νὰ τὰ βλέπω 'ς τὰ μάτια μου. Μοῦ 'φαινόταν πῶς δὲν εἶνε 'δικά μου· συχάθηκα τὴ μάνα, συχάθηκα καὶ τὰ παιδιά.

Γιὰ 'κεῖνο κ' ἡ Ἀκριβὴ ἐθύμωνε.

— Κουρούνη, δὲν τηρᾷς καὶ τ' ἄλλα σου παιδιά· δὲν ξέρω τὶ βρίσκεις σ' αὐτὸ τὸ τιποτένιο, ἔλεγε.

*

Ἔτσι ἐδιάβαιναν τὰ χρόνια. Ὁ Βασίλης ἔφθασε δεκαπέντε χρονῶν—παιδὶ παλληκάρι· 'σοῦ 'πάταγε δουλειὰ γιὰ τρία 'μεροκάματα. Μὰ ἡ Ἀκριβὴ μὲ ὅλα αὐτὰ δὲν ἔπαυε τῆς γρίνιες της.

— Νὰ σοῦ εἰπῶ, Ἀκριβή, τῆς λέω μιὰ 'μέρα πὤλειπε 'ς τὴ σταφίδα τὸ παιδί· τ' ἔχεις καὶ τρώγεσαι κάθε 'μέρα μὲ τὸ Βασίλη; τόρα τὸ παιδὶ ἐμεγάλωσε· καταλαβαίνει τὴν 'ντροπή· ἔπειτα οἱ ὀχτροὶ δὲν λείπουν ἀπὸ τὸν τόπο·

Digitized by Google

ἠμπορεῖ νὰ τὸ κάμουν νὰ θυμώσῃ καμμιὰ 'μέρα καὶ νὰ μᾶς πετάξῃ ὄξ' ἀπὸ τὸ σπίτι!

— Ὄξ' ἀπὸ τὸ σπίτι!

— Ναί· τὸ σπίτι εἶν' τῆς μάνας του· τὰ χωράφια, ἡ σταφίδα, τ' ἀμπέλια, ὅλα τῆς μάνας του εἶνε· ἀπὸ σένα δὲν πῆρα τίποτα.

— Δὲν πῆρες τίποτα μὰ πῆρες γυναῖκα ποὺ δὲ σῶπρεπε· μ' ἔκοψε μὲ θυμὸ ἡ 'Ακριβή.

Ὁρίστε! 'μίλα της τόρα.

— Ὅλα καλὰ τὰ λόγια ποὺ λές, γυναῖκα· μ' ἂν θυμώσῃ ὁ Βασίλης μᾶς πετάει ἔξω καὶ περπατοῦμε γυμνοί, ἐμεῖς καὶ τὰ παιδιά μας.

Ὄχ! 'σὰν τῆς εἶπα ἔτσι· ἄναψ' ὁ 'γιαλὸς κ' ἐκάηκαν τὰ ψάρια.

— Νὰ μᾶς πάρῃ τὸ σπίτι! νὰ περπατήσουν γυμνὰ καὶ πεινασμένα τὰ παδιά μου! τὸ φαρμακίζω· ἐφώναξεν ἡ σκύλα.

Ἐγὼ ἐτρόμαξα καθὼς τὴν εἶδα ἔτσι. Κρῦος ἵδρωτας μ' ἔπιασε σὰν ἄκουσα νὰ εἰπῇ: τὸ φαρμακίζω. Τί θαρρεῖς, πῶς ἤθελ' ἀργήσει νὰ τὸ κάμῃ;

Μὰ τὰ λόγια ἐκεῖνα ἔκαμαν καὶ τὴ δουλειά τους. Ἀπὸ τότε κλειδωνιὰ ἔβαλε 'στὸ στόμα της· — Βασίλη μ' ἀπὸ 'δῶ, Βασίλη μ' ἀπὸ 'κεῖ— τὸ πήγαινε. Ἔπαψε πιὰ τῆς φωναίς, ἔπαψε τῆς γρίνιες της καὶ ἄρχησε νὰ καλοπιάνῃ κ' ἐμένα. Ἔτσι ἐπῆγ' ἡ καρδιὰ 'ς τὴ θέσι της. Ἄ! δὲν εἶνε ἄλλο καλλίτερο ἀπὸ τὴν ὁμόνοια μέσ' 'ς τὸ σπίτι. Εἶχα τόσα χρόνια νὰ ἰδῶ ἄνθρωπο νὰ μ' ἀγαπάῃ κ' ἐμένα, νὰ μοῦ εἰπῇ δυὸ λόγια γλυκά, ποὺ ἔκλαια τόρα ἀπὸ τὴ χαρά μου καὶ ἄρχισα 'λίγο 'λίγο ν' ἀγαπάω σὰν τὴ Ζωήτσα καὶ τὴν 'Ακριβή.

— Δόξα νἄχῃ ὁ Θεός, ἔλεγα, πῶφαγα γλυκὸ ψωμὶ 'ς τὸ σπίτι μου.

Κ' ἔτσι ἐλησμόναγα ὅλα τὰ παληά μου τὰ βάσανα.

*

Ἄχ, π' ἀνάθεμά την! ποῦ νὰ ἤξερα πῶς τὰ λόγια της ἐκεῖνα ἦσαν γιομάτα φαρμάκι. Σὲ 'λίγον καιρό, σὰν ἐκατάλαβε πῶς μ' ἔφερε 'ς τὰ νερά της, ἄρχισε νὰ μοῦ λέῃ γιὰ τὸ παιδὶ τὰ ἴδια ποὺ τῆς εἶπα ἐγὼ προτήτερα:

— Θὰ μᾶς πάρῃ τὸ βιός μας· θὰ μείνουμε γυμνοὶ καὶ πεινασμένοι ἐμεῖς καὶ τὰ παιδιά μας!

—Μωρ' ἂς 'βγαίν' ὁ ἥλιος κι' ἂς 'βγαίνῃ 'ς τὰ βουνά· ἂς ζῇ τὸ παιδί μου κι' ἂς κάμῃ ὅ,τι θέλει· ἔλεγα ἐγὼ μέσα μου.

Μὰ ἐκείνη τὴ δουλειά της· 'μέρα-νύχτα τριβέλι μὲ 'πήγαινε.

— Νά· ἐγὼ τὸ σκοτόνω σὰν δὲν ἔχεις καρδιὰ ἐσύ, σὰν δὲν πονεῖς τ' ἄλλα σου παιδιά!

Δὲν εἶχα καρδιά! δὲν ἐπόναγα τὰ παιδιά μου!... 'Αμ' γιὰ 'κεῖνα τὰ παιδιὰ εἶνε ποὺ κάνει τόσα καὶ τόσα, ὁ ἄμοιρος ὁ γονιός· κλέφτης γένεται, ἄδικος, ψεύτης, φονιᾶς καὶ πάντα γιὰ τὰ παιδιά.

Τί τὸ θέλεις· μ' ἔφαγε ἐκείνη ἡ γλῶσσα. Ὅσο 'μπόρεσα ἐβάσταξα· δὲν 'μπόρεσα πιά· μοῦ σήκωσε τὸ μυαλό μὲ τὰ λόγια της!

Ἦταν τὸν Ἄγουστο. Ἀπὸ βραδὺς ἦρθαν δυὸ τρεῖς γειτόνοι κ' ἐλέγαμε παραμύθια, γιὰ νὰ περάσ' ἡ ὥρα· εἴχαμε καὶ 'λίγο κρασὶ ἀπὸ τὸ χωριὸ κ' ἐκουτσοπίναμε σιγὰ σιγά. Ἔβλεπα τὴν 'Ακριβὴ ποὺ μὲ κέρναγε συχνά, ὅλο μὲ γέλοια καὶ χαραίς, μὰ ποῦ νὰ ξέρω τί φίδι μ' ἐδάγκωνε 'ς τὴ καρδιά.

Σὰν ἔφυγαν οἱ γειτόνοι ἐπήγαμε κ' ἐμεῖς νὰ κοιμηθοῦμε 'ς τὴν καλύβα. Ὁ Βασίλης, δεκαέξη χρονῶν παλληκάρι, ἐκοιμώταν 'ςτ' ἀλῶνι, σὰν ἀρνάκι, 'στὸ σωρὸ σιμά.

Ἡ 'Ακριβὴ ἀρχίνησε πάλι τὴ δουλειά της· μ' ἔφαγε ὅλη τὴ νύχτα μὲ τὰ λόγια της. Ἐγὼ ἤμουν 'λίγο σκοτισμένος ἀπὸ τὸ κρασί· ὅ,τι ἔβλεπα γύρω μοῦ φαινόταν σκοτεινὸ κι' ἀνίδεο· ὅ,τι ἄκουσα, μοῦ 'φερνε τὸ γέλοιο 'ς τὰ χείλη. Δὲν ἤμουν πιὰ ὁ Θανάσης Βρυσώτης, ὁ προκομμένος τοῦ χωριοῦ, παρὰ ἕνα ζωντόβολο. Ἡ 'Ακριβὴ τὸ κατάλαβε καὶ ἐβάσταξε τὸ σκοπό της.

Καὶ μέσ' 'ς τὸ χάραμα, χωρὶς νὰ ξέρω τί κάνω, χωρὶς νὰ νοιώθω διόλου, μ' ἔβαλε 'ς τὸν τράφο, μ' ἐγονάτισε, μῶδωκε τὸ ντουφέκι 'ς τὸ χέρι... κ' ἔρριξα!

*

Ἄχ! ἀνάθεμα σ' ὅποιον ἀκούει γυναίκας λόγια. Πάει τὸ παιδί μου, χάθηκε! Θυμοῦμαι, μέσ' στὸ ἀχνὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ εἶδα ἕνα μαῦρο πρᾶμμα νὰ κατρακυλᾷ καὶ νὰ δέρνεται 'ς τ' ἀλῶνι καὶ μέσ' 'ς τὸ θλιβερὸ βάβισμα τῶν σκυλιῶν, ποὺ σηκώθηκαν 'ς τὸ ποδάρι ἀπὸ τοῦ τουφεκιοῦ τὸ βρόντο, ἄκουσα ἕνα—ὤχ!—παραπονιάρικο, μυρολόγι στερνὸ γιὰ τὰ δροσάτα νιάτα καὶ τὴ ζωή. Ἐκεῖνο τὸ—ὤχ!—μὲ ἐπάγωσε. Καὶ ὅταν σὲ 'λίγο ἔτρεξαν οἱ χωριανοί, μὲ εἶδαν ἐκεῖ, καρφωμένον, μὲ τὸ ντουφέκι ἀκόμη 'ς τὸ χέρι, νὰ τοὺς κυττάζω ἄλαλος.

Ἕξη μήνους ἔχω τόρα ποῦ βγῆκ' ἀπὸ τὴ φυλακή. Μὰ δὲ μοῦ βαστᾷ ἡ καρδιὰ νὰ πατήσω πιὰ 'ς τὸ χωριό. Μονάχα μιὰ φορὰ ἐπίστεψα πῶς ὁ Βασίλης εἶδε τὰ βάσανά μου καὶ μὲ συχώρεσε κ' ἐπῆγα νύχτα νὰ ἰδῶ καὶ νὰ φιλήσω τὸ μνηματάκι του· μά ποῦ!.. Οἱ ἴσκοι καὶ τὰ κυπαρίσσια ἐκουνιόνταν τρομαχτικά, ἕτοιμα νὰ μὲ δείρουν μὲ τῆς κορφαίς των καὶ μέσ' 'τὴ βοή των ἄκουσα νὰ μοῦ φωνάζουν:

— Πίσω, φονιά! πίσω!...

Καὶ ἔφυγα. Καὶ γυρίζω τόρα χωρὶς ἐλπίδα, χωρὶς παντοχή, μακρυὰ ἀπὸ τὸ σπίτι μου, δίχως φίλους κ' ἐδικούς, ὡς ποὺ νὰ μ' ἐλεήσῃ ὁ

Digitized by Google

Χάρος καὶ μὲ πάρῃ 'ς τὸ στερνό μου κρεβάτι.

'Ανάθεμα σ' ὅποιον ἀκούει γυναίκας λόγια! Μὰ ἔννοια σου κ' ἐκείνη· ἔμαθα τὴν κατάντιά της· Κακὴ κακῶς ἐξεψύχησε!...

Ανδρεας Καρκαβιτσας

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΥ

'Από τοῦ θανάτου τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου τὰ γερμανικὰ φύλλα βρίθουσιν ἀνεκδότων περὶ αὐτοῦ, ὧν πλεῖστα εἶνε χαρακτηριστικώτατα τοῦ ἀγαστοῦ ἤθους τοῦ μεγάλου μονάρχου. Τινὰ τούτων ἐδημοσιεύσαμεν ἐν προηγουμένῳ φύλλῳ. Σήμερον σταχυολογοῦμεν τὰ ἑπόμενα·

Ὅταν τὸ αὐτοκρατορικὸν ζεῦγος τῆς Αὐστρίας ἔν τινι συνεντεύξει μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας ἐν Γαστάϊν ἀπεχαιρέτα αὐτόν, ἠθέλησεν οὗτος νὰ συνοδεύσῃ αὐτοὺς εἰς διάστημά τι μακρότερον. Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας παρεκάλεσε τότε τὸν γηραιὸν φίλον του νὰ φεισθῇ τῶν δυνάμεών του καὶ νὰ μὴ ἐπιμείνῃ βαδίζων πλειότερον. 'Αλλ' ὁ Γουλιέλμος δὲν ἤθελε νὰ ὑποχωρήσῃ.

— Τότε σὲ διατάσσω νὰ μείνῃς, εἶπε γελῶν ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας, ὡς γνωστὸν δὲ κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην ἔφερεν ὁ Γουλιέλμος στολὴν αὐστριακοῦ συνταγματάρχου.

Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας τότε ἐτάνυσεν εἰς ὕψος τὸ μέγα σῶμά του, ἐχαιρέτισε στρατιωτικῶς καὶ «Τότε πρέπει νὰ ὑπακούσω» εἶπε καὶ ἀπῆλθε.

* * *

Ὁ αὐτοκράτωρ ἐπιθεωρῶν ἐν ἔτει 1875 τὸν καλούμενον βασιλικὸν κώδωνα τῆς Κολωνίας, ὅστις σήμερον προσκαλεῖ διὰ τοῦ μεταλλικοῦ αὐτοῦ ἤχου τοὺς πιστοὺς εἰς τὸν μέγαν ναὸν τῆς πόλεως ταύτης, εἶπεν εἰς τὸν κατασκευαστὴν αὐτοῦ χύτην Χάμμ·

— Ὁ κώδων οὗτος θὰ σᾶς ἔδωσε βεβαίως πολλαῖς σκοτοῦρες μέχρι τῆς κατασκευῆς του.

— Μάλιστα, μεγαλειότατε, ἀπήντησεν ὁ Χάμμ, πολλαὶς νύκτες δὲν ἐκοιμήθηκα ἐξ αἰτίας του.

— Νὰ σοῦ εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν, ἀγαπητέ μου Χάμμ, εἶπε τότε ὁ αὐτοκράτωρ, καὶ ἐμένα ἀφῄρεσε τὸν ὕπνον πολλῶν νυκτῶν τὸ μέταλλον διὰ τοῦ ὁποίου ἐχύθη ὁ κώδων οὗτος.

Ὁ κώδων κατεσκευάσθη ὡς γνωστὸν ἐκ τοῦ μετάλλου τῶν κυριευθέντων γαλλικῶν ὅπλων.

* * *

Κατά τινα τῶν τελευταίων ἀδιαθεσιῶν τοῦ ἀποθανόντος αὐτοκράτορος ἦτο συμβούλιον τῶν ἰατρῶν ἐν τῷ δωματίῳ του. 'Ενῷ δὲ ἅπαντες συνίστων αὐτῷ ἠρεμίαν σώματος καὶ πνεύματος, τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ διήρχετο κάτωθεν τῶν ἀνακτόρων ἡ φρουρὰ μετὰ τῆς μουσικῆς. Ὁ αὐτοκράτωρ διηυθύνθη πρὸς τὸ παράθυρον. Ὅτε δὲ τῶν ἰατρῶν τις ἠθέλησεν νὰ ἐμποδίσῃ αὐτόν, «'Αφήσατέ με, ἀπεκρίθη γελῶν, πρέπει νὰ φανῶ εἰς τὸ παράθυρον· εἶνε μεσημέρι καὶ εἰς τὸν ὁδηγὸν τοῦ *Βερολίνου* εἶνε γραμμένον ὅτι αὐτὴν τὴν ὥραν δύναταί τις νὰ μὲ ἴδῃ ἀπὸ τὸν δρόμον εἰς τὸ παράθυρον.»

* * *

Ὅταν ἡμέραν τινὰ ὁ αὐτοκράτωρ ἐπεθεώρει κατὰ τὸ προπαρελθὸν θέρος τὰς φυτείας τοῦ κήπου Babelsberg ἠκολουθεῖτο ὑπό τινος βοηθοῦ τοῦ κηπουροῦ, οὗτινος ἡ διηνεκῶς αὐξανομένη στενοχωρία ἔκαμεν ἐντύπωσιν εἰς τὸν μονάρχην. 'Ερωτήσας δὲ τὴν αἰτίαν τῆς στενοχωρίας ἔμαθεν ὅτι ὁ κηπουρὸς εἶνε μονοετὴς ἐθελοντὴς εἰς τὸν στρατὸν καὶ ὅτι κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ἔπρεπε νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸ τάγμα του ἐν Potsdam.

— Τότε, εἶπεν ὁ αὐτοκράτωρ βλέπων εἰς τὸ ὡρολόγιόν του, βεβαίως ἠργήσατε. 'Εν τούτοις ἐνδυθῆτε τὴν στολήν σας καὶ παρουσιασθῆτε εἰς ἐμέ.

Ὅτε δὲ ὁ καλὸς στρατιώτης παρουσιάσθη μετ' ὀλίγον ἐν στολῇ, ὁ αὐτοκράτωρ καθήμενος ἐν τῇ ἁμάξῃ τὸν διέταξεν νὰ ἀνέλθῃ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῆς ἁμάξης μετὰ τῆς πανοπλίας του.

Ὁ ἁμαξηλάτης ἐμάστιξε τοὺς ἵππους καὶ ταχέως διηύθυνεν αὐτοὺς εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ στρατῶνος, ἐν ᾧ ἀνῆκεν ὁ στρατιώτης. Δυστυχῶς ὅμως ἡ ὥρα εἶχε παρέλθει.

— Κύριε Λοχαγέ, εἶπε τότε ὁ αὐτοκράτωρ εἰς τὸν ἀξιωματικὸν τῆς ἡμέρας, σᾶς φέρω ἕνα βραδύναντα. 'Αλλ' ὅταν θὰ τὸν τιμωρήσητε, μὴ λησμονήσητε παρακαλῶ ὅτι ἐγὼ εἶμαι ἡ ἀφορμὴ τῆς βραδύτητός του.

* * *

Τὰ ρωσσικὰ φύλλα διηγοῦνται τὸ ἑξῆς ἀνέκδοτον περὶ τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου, συμβὰν κατὰ τὸ ἔτος 1870 ἐν Ἔμς. Πρωΐαν τινὰ εὑρίσκοντο αὐτόθι εἰς τὸν πρὸ τῆς πηγῆς περίπατον ὁ αὐτοκράτωρ Γουλιέλμος καὶ ὁ αὐτοκράτωρ 'Αλέξανδρος ὁ Β' τῆς Ῥωσσίας καὶ συνωμίλουν καθίσαντες ἐπί τινος θρανίου. Οἱ ἐν Ἔμς ὅμως διατρίβοντες θαμῶνες τῶν λουτρῶν,

Digitized by Google

οἵτινες ἤθελον νὰ ἐπωφεληθῶσι τῆς εὐκαιρίας νὰ ἴδωσιν ἐκ τοῦ πλησίον τοὺς δύο κραταιοὺς μονάρχας ἐξηκολούθουν περιπατοῦντες πρὸ αὐτῶν καὶ κυρίως πρὸ τοῦ θρανίου οὕτως ὥστε ὁ Τσάρος δυσηρεστήθη καὶ διὰ φράσεως δεικνυούσης θυμὸν ἐξεδήλωσε τοῦτο εἰς τὸν Γουλιέλμον. Οὗτος ὅμως οὐδόλως ἐνοχλούμενος ἐκ τῆς τοιαύτης ἐπιθυμίας τοῦ κοινοῦ, παρηγόρησε γελῶν τὸν Τσάρον καὶ δείξας τὸν κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην διερχόμενον καὶ εὐσεβάστως χαιρετῶντα Βίσμαρκ:

— Τώρα θὰ μείνωμεν ἥσυχοι, εἶπε γελῶν.

— Καὶ διατί; ἠρώτησε μετ' ἀπορίας ὁ Τσάρος.

— Διατί; Δὲν βλέπετε ὅτι διέρχεται ὁ Βίσμαρκ; Αὐτὸς εἶνε διασημότερος ἡμῶν! Τώρα τὸ κοινὸν θὰ τρέξῃ ἀπὸ 'πίσω του καὶ θὰ ἀφήσῃ ἡμᾶς ἡσύχους.

ΤΑ ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Ὁποία τις εἶνε ἡ χημικὴ σύνθεσις ἀνθρώπου βαρύνοντος 70 χιλιόγραμμα; Ἐξηκριβώθη λεπτομερέστατα ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης.

Ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ σώματι ὑπάρχουσι 13 στοιχεῖα, ὧν 5 ἀέρια καὶ 8 στερεά. Ὁ ἄνθρωπος ἰδίᾳ εἶνε πεπλασμένος ἐξ ὀξυγόνου καθ' ὑπερβολὴν πεπιεσμένου. Τὸ ἡμέτερον σῶμα περιέχει 44 χιλιόγραμμα ὀξυγόνου, οὗτινος ὁ ὄγκος, ἐν συνήθει θερμοκρασίᾳ, θὰ ὑπερέβαινε τὰ 30 κυβικὰ μέτρα. Ὑδρογόνου μόνον 7 χιλιόγραμμα περιέχονται ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ σώματι, ἀλλὰ τὸ ὑδρογόνον εἶνε ἐλαφρότατον καὶ τὰ 7 ταῦτα χιλιόγραμμα ἐλεύθερα θ' ἀπετέλουν ὄγκον 80 κυβικῶν μέτρων. Διὰ τοῦ ὑδρογόνου 12 ἀνθρώπων θὰ ἐπληροῦτο εὐκόλως ἀερόστατον χωρητικότητος 1000 κυβικῶν μέτρων, δυνάμενον ν' ἀνασύρῃ τρεῖς καὶ τέσσαρας ἀεροπόρους.

Ἄζωτον περιέχει ὁ ἄνθρωπος μόνον 1 χιλιόγραμμον καὶ 72 γραμμάρια, χλώριον 800 γραμμάρια, φθόριον 100 γραμμάρια.

Ἐκ τῶν στερεῶν στοιχείων πλεονάζει ὁ ἄνθραξ: 22 χιλιόγραμμα. Εἶτα ἔρχονται ὁ φωσφόρος: 800 γραμμάρια καὶ τὸ θεῖον 100 γραμμάρια. Οὐδ' ἴχνος πολυτίμου μετάλλου εὑρηται ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ σώματι. Μέταλλον μᾶλλον πλεονάζον εἶνε τὸ τιτάνιον, βάρους 1 χιλιογρ. 750 γραμμ., εἶτα τὸ ποτάσσιον: 80 γραμμ., τὸ σόδιον: 70 γραμμ., τὸ μαγνήσιον: 50 γραμμ. καὶ τέλος ὁ σίδηρος: 50 γραμμάρια.

Σημειωτέον ὅμως ὅτι τὰ διάφορα ταῦτα συστατικὰ εὕρηνται ἐν συνθέσεσι ποικιλωτάταις καὶ πολυπλοκωτάταις, οὐχὶ δ' οὕτως ὡς ἀπηριθμήθησαν εὐκρινῆ καὶ χωριστά.

Ο ΣΤΡΑΤΑΡΧΗΣ ΜΟΛΤΚΕ

Κατὰ τὴν εἴσοδον τῆς αὐλῆς τοῦ Κρεϊζῶ εὑρίσκεται δρῦς φυτευθεῖσα τῷ 1870, ὑφ' ἣν κεῖται μέγα τεμάχιον γρανίτου φέρον τὴν ἑπομένην ἐπιγραφήν: «*Σεδὰν Ι. ΙΧ. 1870*». Ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς εἰσόδου εἶνε τοποθετημένα δύο τηλεβόλα, προσφερθέντα εἰς τὸν στρατάρχην ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τὴν 18 Αὐγούστου 1871, εἶνε δὲ ὀρειχάλκινα τῶν 15, κυριευθέντα ἐν Σοασσών. Μεγάλη κλῖμαξ φέρει εἰς τὸν πύργον ἀνεγερθέντα κατὰ τὸν ρυθμὸν τῆς ἀναγεννήσεως. Πάντα τὰ δωμάτια αὐτοῦ εἶναι λίαν εὐρύχωρα, ἀλλ' οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον ἴχνος ἔχουσι πολυτελείας, οὔτε παραπετάσματα θυρῶν οὔτε τάπητας οὔτε σκίμποδας, οὐδὲν ἐν ἑνὶ λόγῳ ἐξ ἐκείνων, δι' ὧν οἱ πλούσιοι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἀγαπῶσι νὰ περιβάλλωνται.

Ὁ Μόλτκε ἀγαπᾷ τὸ Κρεϊζῶ ὡς δημιούργημά του· καὶ πράγματι οὕτως ἔχει, διότι ὅτε τὸ 1868 ἠγόρασεν αὐτὸ ἦτο ἐγκαταλελειμμένον καὶ παραμελημένον πρὸ πολλοῦ, ἐνῷ νῦν εἶνε ἓν τῶν ὡραιοτέρων κτημάτων τῆς χώρας· τὸ περὶ τὸν πύργον ἄλσος ἐδημιουργήθη οὕτως εἰπεῖν ὑπὸ τοῦ στρατάρχου.

Τὸ ἄλσος τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν χαρμονὴν αὐτοῦ κατὰ τὰς θερινὰς διακοπάς. Ὁ στρατάρχης ἐγείρεται πάντοτε λίαν πρωΐ, ἀγνοεῖ τὰς ἀνέσεις τοῦ πρωϊνοῦ ἀτημελήτου. Ἐν τῷ ἱματιοφυλακίῳ αὐτοῦ οὔτε κοιτωνίτης οὔτε εὐμαρίδες ὑπάρχουσι. Μόλις ἐγερθῇ, ἐνδύεται καὶ ἐξέρχεται· οὐδεμία κακοκαιρία κωλύει αὐτὸν ἀπὸ τοῦ νὰ μείνῃ ἔξω ὁλοκλήρους ὥρας, ἡ δὲ μόνη ὑποχώρησις, ἣν δὲν ἐπαξιοῖ νὰ κάμνῃ εἰς τὴν βροχήν, εἶνε ἡ ἀνύψωσις τοῦ περιλαιμίου τοῦ μανδύου του, ἀλλ' ὅπως πράξῃ τοῦτο, δέον νὰ βρέχῃ ραγδαίως.

Μετὰ τὸν καφφέ ὃν παραθέτουσιν αὐτῷ τὴν 7ην ἐργάζεται ἄχρι τῆς 10ης, εἶτα ἐξέρχεται φέρων ἐν τῷ θυλακίῳ του δενδροψαλίδα καὶ ράβδον περιέχουσαν πρίονα. Οὕτω δὲ βαδίζει, μόλις κύπτων ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ὀγδοήκοντα ἑπτὰ ἐτῶν του.

Εἰς τὴν ἄκραν τοῦ ἄλσους εὑρίσκεται μικρόν τι ὕψωμα, ἐφ' οὗ ὑψίκομα δένδρα περιβάλλουσι τὸν περικλείοντα τὸν τάφον τῆς συζύγου του ναΐσκον. Καθ' ἑκάστην δὲ ἐπισκέπτεται τὸ ἤρεμον ἐκεῖνο μέρος καὶ ἀσκεπὴς ἔχων τὴν κεφαλὴν ἀποθέτει ἐν ρόδον ἢ ἕτερόν τι ἄνθος ἐπὶ τῶν λειψάνων τῆς προσφιλοῦς αὐτῷ συμβίου.

Τὴν 1 μ. μ. ὁ κώδων ἀναγγέλλει τὸ γεῦμα εἰς ὃ παρακάθηνται δύο ἀνεψιοὶ τοῦ Μόλτκε μετὰ τῶν οἰκογενειῶν των. Ὁ στρατάρχης ἀγαπᾷ πολὺ τὰ παιδία. Τὸ γεῦμα τελειώνει ταχέως, διότι ὁ Μόλτκε δὲν ἀρέσκεται νὰ

Digitized by Google

μένη ἐπὶ πολὺ εἰς τὴν τράπεζαν· ἀγαπᾷ τὰ ἁπλᾶ φαγητά. Μετὰ τὸ γεῦμα καπνίζει ἓν σιγάρον, καὶ ἀποσύρεται ὅπως ἀναπαυθῇ περὶ τὴν μίαν ὥραν ἀναγινώσκων ἐφημερίδας.

Μετὰ μεσημβρίαν, ἂν ὁ καιρὸς τὸ ἐπιτρέπῃ ἐξέρχεται ἐφ' ἁμάξης, πάντοτε ὅμως ἀνοικτῆς. Οὐδέποτε δὲ λαμβάνει ἀλεξιβρόχιον, διότι τὸ σῶμά του εἶναι ἀπεσκληρυμένον πρὸς πᾶσαν ἀτμοσφαιρικὴν μεταβολήν.

Ὅταν ἔχῃ ἐπισκέψεις καὶ ἡ ἀποικία τῶν μικρῶν ἀνεψιῶν περιστοιχίζῃ τὸν γηραιὸν θεῖον, παίζουσι τὸ λεγόμενον *κροκέ*. Τὴν 8ην μ.μ. παραθέτουσι τὸ τέϊον, ὅπερ ἀποτελεῖ τὸ τρίτον καὶ τελευταῖον φαγητόν. Ὁ στρατάρχης τρώγει ὀλίγον, πίνει ὀλίγον καὶ καπνίζει ὀλίγον· ἀπεναντίας ταμβακίζει πολύ, καὶ οὐδέποτε ἐξέρχεται ἄνευ τῆς ταμβακοθήκης του. Μετὰ τὸ τέϊον παίζει τακτικῶς *οὐΐστ*. Εἶναι δὲ γνωστόν, ὅτι οὐδεμία παρέρχεται ἑσπερὶς χωρὶς ὁ στρατάρχης νὰ παίζῃ *οὐΐστ*, παιγνίδιον, ἐν ᾧ, ὡς εἰς πάντα, εἶνε πρώτης δυνάμεως. Τὰς Κυριακὰς μεταβαίνει εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Γραΐδιτς, ἀπέχουσαν ἡμίσειαν ὥραν ἀπὸ τοῦ πύργου. Συνειθέστερον δὲ μεταβαίνει καὶ ἐπανέρχεται πεζός.

Καὶ ἐν ἀδείᾳ διατελῶν ὁ Μόλτκε εἶναι πάντοτε ἕτοιμος πρὸς ἐργασίαν. Πολλάκις δέχεται ἐπισκέψεις ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν τοῦ ἐπιτελείου, μεταβαινόντων ὅπως δώσωσιν αὐτῷ λόγον περὶ τῆς ἀποστολῆς ἢ ὅπως ὑποβάλωσιν αὐτῷ ἔκθεσίν τινα, ἣν ἐπακολουθοῦσιν ὧραι, ἂν οὐχὶ ὁλόκληρος ἡμέρα ἐργασίας.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Αἱ γυναῖκες εἶνε τόσῳ μᾶλλον ἀσθενεῖς ὅσῳ στηρίζονται ἐπὶ τῆς ἰδίας δυνάμεως καὶ τόσῳ μᾶλλον ἰσχυραί, ὅσῳ στηρίζονται ἐπὶ τῆς ἀδυναμίας αὐτῶν.

—

Αἱ καρδίαι εἶνε φρούρια, ὧν οἱ φύλακες διαρκῶς καθεύδουσι.

—

Ἡ ὀργή, ὡς ὁ κεραυνός, ἀστραπιαίως λάμπει καὶ σβέννυται μὴ καταλείπουσα σποδόν.

—

Ἡ συκοφαντία εἶνε στόμα πυροβόλου θανατοῦν τὸν πυροβολητήν.

—

Ἵνα ἐννοήσῃ τις πόσον δύναται νὰ μισήσῃ γυναῖκα, δέον νὰ ἐνθυμηθῇ πόσον ἠγάπησεν αὐτήν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Τοὺς λαμπροτάτους οἴνους τοῦ Ρήνου κατέχει εἰς τὴν κυριότητα αὐτῆς ἡ γερμανικὴ πόλις Βρέμη ἀποτεθειμένους ἐν ταῖς ὑπὸ τὸ δημαρχεῖον οἰναποθήκαις. Ὁ παλαιότατος τούτων, ὁ καλούμενος ῥ ό δ ι ν ο ς ο ἶ ν ο ς ὑπάρχει ἐκεῖ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1624. Ὑπολογιζομένης τῆς τιμῆς εἰς ἣν ἐπωλεῖτο ὁ τοιοῦτος οἶνος κατὰ τὸ ἔτος 1624, καὶ ἀνατοκιζομένου τοῦ χρήματος ἔκτοτε, ἐξάγεται ὅτι ἡ ἀξία μιᾶς φιάλης τοῦ ποτοῦ τούτου ἀνέρχεται νῦν εἰς τὸ μυθῶδες ποσὸν 125 ἑκατομμυρίων δραχμῶν, ἑκάστη δὲ στιγμὴ στοιχίζει 15 χιλιάδας δραχμῶν. Ἐκ τοῦ οἴνου τούτου ἔλαβεν ὁ Γκαῖτε ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν γενεθλίων αὐτοῦ τῷ 1823 δῶρον παρὰ τῆς πόλεως Βρέμης δώδεκα φιάλας πλήρεις. Τίς ποιητὴς ἔλαβέ ποτε πολυτιμότερον δῶρον;

Τὸ στατιστικὸν γραφεῖον τοῦ Βερολίνου ἐδημοσίευσε περὶ τῆς ἐν τῇ ὑφηλίῳ κινητηρίου δυνάμεως πληροφορίας ἐξ ὧν ἀποσπῶμεν τὰ ἑξῆς. Τὰ τέσσαρα πέμπτα τῶν ἐν ἐνεργείᾳ μηχανῶν δὲν ἔχουσιν ἡλικίαν μείζονα τῶν εἰκοσιπέντε ἐτῶν. Ἡ Γαλλία ἔχει 49,590 μηχανὰς ἀκινήτους, 7000 κινητάς, καὶ 1850 λέβητας δι' ἀτμόπλοια· ἡ Γερμανία 5900 μηχανὰς ἀκινήτους, 10000 κινητὰς καὶ 1700 λέβητας δι' ἀτμόπλοια· ἡ Αὐστρία 12000 μηχανὰς ἀκινήτους καὶ 2800 κινητάς. Ἡ ὁλικὴ δύναμις τῶν ἀτμομηχανῶν ἀντιπροσωπεύει νῦν ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις, 7. 5. ἑκατομμύρια ἵππων: ἐν Ἀγγλίᾳ, 7: ἐν Γερμανίᾳ, 4, 5: ἐν Γαλλίᾳ, 3· καὶ ἐν Αὐστρίᾳ, 1. 5. Ἐν τοῖς ἀριθμοῖς τούτοις δὲν περιέχεται ἡ δύναμις τῶν κινητῶν μηχανῶν, αἵτινες ἀνέρχονται ἐν συνόλῳ εἰς 105,000 καὶ ἀντιπροσωπεύουσι 3 ἑκατομμύρια ἵππων. Ἑνὸς ἀτμο-ἵππου ἰσοδυναμοῦντος πρὸς 21 ἀνθρώπους, ἡ δύναμις τῶν ἐν τῇ ὑφαλίῳ ἀτμομηχανῶν ἰσοδυναμεῖ ὡς ἔγγιστα πρὸς τὴν δύναμιν ἑνὸς χιλιεκατομμυρίου ἀνθρώπων, ἤτοι πρὸς τὴν τῶν δύο τρίτων τῶν κατοίκων τῆς γῆς.

Ὁ John Jakob Astor, ὁ γνωστὸς Κροῖσος τοῦ Νέου Κόσμου ἐδώρησεν εἰς τὸ τεχνολογικὸν Μουσεῖον τῆς Νέας Ὑόρκης τὴν συλλογὴν τῶν δαντελῶν τῆς πρὸ ὀλίγου ἀποβιωσάσης συζύγου του. Ἡ ἐξ ἑβδομήκοντα κιβωτίων ἀποτελουμένη αὕτη συλλογὴ ἀποτελεσθεῖσα κατὰ μέγα μέρος ἐκ δαντελῶν τῆς Γαλλίας καὶ Ἰταλίας ἔχει σήμερον πραγματικὴν ἀξίαν 40,000 δολλαρίων.

Περὶ τοῦ πρὸ ὀλίγων μηνῶν ἀποβιώσαντος γηραιοῦ πληρεξουσίου Μαυρικίου φον Μὸλ διηγοῦνται αἱ γερμανικαὶ ἐφημερίδες τὸ ἑπόμενον ἀνέκδοτον. Ὁ Μόλ, ὅπως ὅλοι οἱ βαθείας μαθήσεως γερμανοί, ἔπασχεν ἐκ μεγίστης ἀφαιρέσεως, ἀλλ' ὅμως διὰ σπανίας παρουσίας τοῦ πνεύματος ἐξήρχετο τάχιστα τῆς ἀμηχανίας. Εὑρισκόμενός ποτε ἐν Φραγκφούρτῃ ὡς ἀντιπρόσωπος ἐπαρχίας τινὸς εἰς τὴν ἐθνικὴν σύνοδον ἐκάθητο ἑσπέραν τινὰ ἐν τῷ δωματίῳ του καὶ

Digitized by Google

ἀνεγίνωσκε μετὰ προσοχῆς βιβλίον, ἔχων ἀνημμένα δύο κηρία, ἓν ἐκ δεξιῶν καὶ ἕτερον ἐξ εὐωνύμων· συγχρόνως δὲ εἶχεν ἀφαιρέσῃ τὴν φενάκην ἣν ἔφερε πάντοτε ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, διότι ἦτο ἐντελῶς φαλακρός. Μετ' ὀλίγον κτυπᾷ ἡ θύρα, ὁ δὲ Μὸλ ὑποδέχεται φιλοφρονέστατα τὴν ἐπισκέπτην καὶ δίδει εἰς αὐτὸν κάθισμα. Ἀλλ' αἴφνης αἰσθάνεται ὅτι ἡ κεφαλή του στερεῖται τοῦ συνήθους καλύμματος· μετὰ σπουδῆς λοιπὸν σβεννύει τὰ δύο κηρία φυσῶν διὰ τοῦ στόματος καὶ ἐν τῷ σκότει ἐπιθέτει τὴν φενάκην ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. Τότε ἤναψε πάλιν τὰ κηρία καὶ ἤρξατο διαλεγόμενος, ὡς νὰ μὴ συνέβη τίποτε, μετὰ τοῦ ἐνεοῦ ἀπομείναντος ἐπισκέπτου.

Τὸ Μαυσωλεῖον ἐν Charlottenburg, ἐν τῷ ὁποίῳ ἀναπαύεται νῦν τὸ σῶμα τοῦ πρώτου αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας, ᾠκοδομήθη καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ πρῶτος Ναπολέων ἦτο ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς δυνάμεως, ἐτελειώθη δὲ μόνον κατὰ τὸ ἔτος 1826. Τὸ οἰκοδόμημα εἶνε Δωρικοῦ ρυθμοῦ, καὶ οἱ στῦλοι τῆς εἰσόδου εἶνε ἐκ γρανίτου λίθου. Κεῖται δὲ τὸ Μαυσωλεῖον εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἄκρον δενδροστοιχίας ἐλατῶν ἐν τῷ κήπῳ τοῦ Παλατίου. Ὁ ἀναβαίνων τὰς ὀκτὼ βαθμῖδας, αἵτινες φέρουσιν εἰς τὴν κυρίαν εἴσοδον, ἔχει ἀπέναντί του στύλους ἐκ πρασίνου μαρμάρου φέροντας λευκὰ κιονόκρανα, στηριζομένους δ' ἐπὶ κοκκίνων βάσεων, καὶ παραστάτας ἐξ ἰάσπιδος σικελικῆς. Οἱ στῦλοι οὗτοι εἶνε λίαν ἀρχαῖοι. Λέγεται ὅτι ἐκομίσθησαν ἐκ τῆς Ἀνατολῆς εἰς Ῥώμην, ἐκεῖθεν εἰς Πολωνίαν, καὶ τελευταίως εἰς τὸν βασιλέα Φρειδερῖκον πρῶτον τῆς Γερμανίας. Ἐντὸς τοῦ Μαυσωλείου ὑπάρχουσι μαρμάρινα τὰ ἀγάλματα τοῦ βασιλέως Φρειδερίκου Γουλιέλμου τρίτου τῆς Γερμανίας καὶ τῆς συζύγου του, τῆς ἀγαπητῆς καὶ ὡραίας βασιλίσσης Λουΐζης. Ὡραῖα ἀποφθέγματα κοσμοῦσι τὴν ἀψίδα καὶ τοὺς τοίχους. Εἰκὼν δ' ἐν τῇ ἀψῖδι παριστᾷ τὸν βασιλέα καὶ τὴν βασίλισσαν παραδίδοντας τὰ στέμματα αὐτῶν τῷ Χριστῷ.

Ὁ αὐτοκράτωρ Γουλιέλμος συνείθιζε κατ' ἔτος νὰ ἐπισκέπτεται τὸ Μαυσωλεῖον τῇ δεκάτῃ Μαρτίου, ἡμέρᾳ τῶν γενεθλίων τῆς βασιλίσσης Λουΐζης, καὶ τῇ ἑβδόμῃ Ἰουνίου, ἐπετείῳ τοῦ θανάτου τοῦ βασιλέως. Ἐντεῦθα ἀπεσύρθη, ὅτε ἐπρόκειτο νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὸν κατὰ τῶν Γάλλων πόλεμον, καὶ ἐνταῦθα πάλιν διηυθύνθη πρῶτον, ὅτε ἐπανῆλθεν ἐκ τοῦ πολέμου νικηφόρος φέρων τὸ αὐτοκρατορικὸν στέμμα. Καὶ ἐδῶ πλησίον τῶν γονέων του, εὗρε νῦν ὁ ἥρως τὴν αἰωνίαν ἀνάπαυσιν.

Ὑπάρχει ἐν Καλλιφορνίᾳ ἄμπελος ἡλικίας μόλις 30 ἐτῶν ἥτις καλύπτει διὰ τῶν κλώνων καὶ τοῦ φυλλώματος αὐτῆς ἔκτασιν 900 τετραγωνικῶν ποδῶν. Ἡ περιφέρεια τοῦ κορμοῦ αὐτῆς εἶνε 46 δακτύλων, παράγει δὲ κατὰ μέσον ὅρον ἐνιαυσίως πέντε τόννους σταφυλῶν.

Ὑπὸ ἀτμοπλοϊκῆς ὑπερατλαντικῆς ἑταιρίας ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ ναυπηγεῖται νῦν ἀτμόπλουν δυνάμεως 22,986 ἵππων, μήκους 164,46 μ. καὶ πλάτους 12,16 μ. δι' οὗ θέλει κατορθωθῇ ὥστε ὁ διάπλους τοῦ ὠκεανοῦ ἀπὸ Λιβερπούλης εἰς Νέαν Ὑόρκην καὶ τἀνάπαλιν νὰ ἐκτελῆται ἐντὸς τεσσάρων μόνον ἡμερῶν. Τὸ ἀτμόπλουν τοῦτο οὗτινος οὐ μόνον τὰ μηχανήματα, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐν γένει τρόπος τῆς συνθέσεως τοῦ σκάφους ἔσονται κατὰ νέα συστήματα καὶ νέας ἐφευρέσεις καλεῖται Pocahontas.

Τὴν 4 Σεπτεμβρίου 1887 (ν) ἐν Κραζνοσλοβόδσκῃ τῆς Ρωσσίας ἔπεσε μέγας ἀερόλιθος. Οἱ ἐν τοῖς ἀγροῖς ἐργαζόμενοι χωρικοί, τρομάξαντες κατ' ἀρχὰς ἐκ τῆς φοβερᾶς ἐκρήξεως, ὁμοίας πρὸς βροντήν, ἥτις συνώδευσε τὴν πτῶσιν, ἀνεθάρρησαν εἶτα καὶ λαβόντες τὸν ἐξ οὐρανοῦ πεσόντα λίθον συνέτριψαν αὐτὸν καὶ διενεμήθησαν τὰ θρύμματα, ἅτινα ἤθελον νὰ διαφυλάξωσιν ὡς φυλακτόν. Τεμάχιον μόνον τοῦ ἀερολίθου, ζυγίζον περὶ τὰς 4 λίτρας, περιῆλθεν εἰς χεῖρας τῆς ἐξουσίας, ἥτις ἀπέστειλεν αὐτὸ εἰς Πετρούπολιν. Οἱ καθηγηταὶ Λατσινὼφ καὶ Γεροφελέφ, ἐξετάσαντες τὸ τεμάχιον ἐκεῖνο, παρετήρησαν ἐν αὐτῷ μικρὰ κρύσταλλα ἔχοντα πάσας τὰς χημικὰς ἰδιότητας τοῦ ἀδάμαντος.

Αὐστριακὸς ἀξιωματικὸς πληγωθεὶς ἐν μάχῃ ὑφίστατο ἐν ἀπιστεύτῳ ἀταραξίᾳ τὴν ἀποκοπὴν τοῦ ἀριστεροῦ ποδός. Στραφεὶς δὲ πρὸς τὸν ὑπηρέτην αὐτοῦ ὅστις ἐθρήνει:

— Ἔλα, τεμπέλη, ἄφησε τὰς κλάψες· ἀντὶ νὰ λυπᾶσαι πρέπει νὰ χαίρεσαι—τόρα θὰ ἔχῃς ἕνα παπούτσι μόνον νὰ λουστράρῃς κάθε πρωΐ.

Ἡ πενθερά: Εἶδα ἀπόψε 'ς τὸν ὕπνο μου πῶς εἶχα πάρῃ ἀθάνατο νερὸ καὶ δὲν εἶχα φόβο νὰ πεθάνω ποτέ.

Ὁ γαμβρός: Πολλαῖς φοραῖς, μητέρα, βλέπει κανεὶς τέτοια δυσάρεστα ὄνειρα.

Ἐν ζωολογικῷ κήπῳ πρὸ τοῦ κλωβοῦ δύο ἄρκτων, μιᾶς μεγάλης καὶ μιᾶς μικρᾶς.

Ἡ τροφός: Τὰ παιδιὰ ποῦ κάνουν ἄτακτα, Λιλίκα, βγαίνει ἡ μικρὴ ἀρκοῦδα καὶ τὰ τρώει.

Λιλίκα: Καὶ ἡ μεγάλη ἀρκούδα βγαίνει καὶ τρώει τῆς νταντάδες.

Ὁ ἰατρὸς Κ. προσκεκλημένος εἰς γεῦμα παρά τινι τῶν φίλων του, φθάνει ὀλίγον ἀργὰ καὶ κατάκοπος:

—Ἄχ! ἀπόστασα πλέον, ἀδελφέ! ἀναφωνεῖ ὁ ἀσκληπιάδης σπογγίζων τὸ μέτωπον, οἱ ἄρρωστοί μου μὲ σκοτόνουν!

— Ἔλα δά, γιατρέ, μὴ παραπονῆσαι! Τὰ ἴσα σοῦ ἀποδίδουν οἱ καϋμένοι!

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 —1301

Digitized by Google

'Αριθ. 642 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΕ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 17 Ἀπριλίου 1888

OREION BODL: LIBR PERIODICALS

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Κατὰ τὴν πρώτην ἑβδομάδα τῆς τεσσαρακοστῆς εἰς μίαν τῶν ἐν Ἀθήναις ἐκκλησιῶν εἰσελθών, ἔμεινα, ὀφείλω νὰ τ' ὁμολογήσω, ἐκπεπληγμένος ὅτε ἀντήχησεν εἰς τὴν ἀκοήν μου ἡ ψαλμῳδία, διότι ἐν Κηφισίᾳ παροικῶν, ἠγνόουν τὰς εἴς τινας ἐκκλησίας τῆς πρωτευούσης, ὡς μοὶ ἐξηγήθη ἔκτοτε, ἐπ' ἐσχάτων ἐπενεχθείσας μεταρρυθμίσεις καὶ βελτιώσεις.

Καὶ ἂν μὲν ἔτερψε τὴν ἀκοήν μου ἡ βελτίωσις αὕτη νομίζω ἐντελῶς περιττὸν νὰ εἰπῶ, διότι καὶ μέχρι παροιμίας ἐστὶ γνωστὸν ὅτι ἡ καλλαισθησία ἐστὶν ἀτομικὴ καὶ ἀμφισβήτησιν δὲν ἐπιδέχεται. Συνέπεσε ν' ἀπαντήσω ἀνθρώπους οἵτινες ἐνώπιον τῶν ἃ ἡμεῖς καλοῦμεν ἀριστουργήματα τῆς ἀρχαίας γλυπτικῆς οὐ μόνον ἀδιάφοροι ἔμενον, ἀλλὰ καὶ ἐξεπλήττοντο διὰ τῶν ἄλλων τὸν θαυμασμόν, καὶ ἀπέδιδον αὐτὸν εἰς τὸν συρμόν.

Καὶ ὡς πρὸς τὴν μουσικὴν ἰδίως, ἐγνώριζον κυρίαν ξένην, ὑψηλῆς ἀνατροφῆς καὶ ἐν γένει φιλοκαλεστάτην, εὐρεῖαν δὲ γνῶσιν ἔχουσαν τῆς μουσικῆς, ψάλλουσαν ἐντελέστατα, καὶ θερμῶς Βαγνεριανήν. Μοὶ ἔλεγε δ' ὅτι μελῳδικὰς συνθέσεις δὲν γνωρίζει ἐπιβλητικωτέρας, μεγαλοπρεπεστέρας καὶ μᾶλλον συγκινούσας, οὐδ' αὐτῶν τῶν τοῦ Βάγνερ ἐξαιρουμένων, παρὰ τὰς ἡμετέρας ἐκκλησιαστικάς· καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ πολλὰς αὐτῶν, ὡς τὰς ἀναστασίμους καὶ ἄλλας τινὰς ἐτόνισεν ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου καὶ ἔψαλλε μετ' ἐνθουσιασμοῦ.

Ἐγνώρισα ὅμως καὶ πλείστους οἵτινες ἐγίνοντο ἔξαλλοι εἰς τὰς παραστάσεις τοῦ Ταγχόϋσερ καὶ τοῦ Λόεγγριν, καὶ ἄλλοι πάλιν οἵτινες ἀπέναντι τοῦ Βάγνερ ἀπεκοιμῶντο, καί, εἰ καὶ ὅλοι δὲν τὸ ὡμολόγουν, ἐσκίρτων ἐνθουσιῶντες ὅταν ἤκουον τὴν Μαδὰμ Ἀγγώ. Ἀποτελέσματα ταῦτα ἰδιοσυγκρασίας, ἕξεων ἢ ἀνατροφῆς.

Ὅτε εἴς τινα ἔλεγον περὶ τῆς κυρίας, περὶ ἧς ἀνωτέρω, μοὶ ἐξέφρασε τὴν ἀπορίαν του, πῶς ἦν δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ ἄνθρωπος ἐξηυγενισμένος ἐπιδοκιμάζων τὴν ἔρρινον ἡμῶν ἐκείνην μονοτονίαν. Καὶ ὡς μὲν πρὸς τὴν μονοτονίαν δὲν εἶχον τί νὰ εἰπῶ πρὸς τὸν γνωρίζοντα ἴσως καὶ προτιμῶντα ἄλλας μουσικὰς πολυτονωτέρας· ὡς ὅμως πρὸς τὸ *ἔρρινον*, περὶ οὗ καὶ αὐτόν, καὶ ἔκτοτε καὶ πολλοὺς ἄλλους, μεθ' ὧν συνωμίλησα περὶ τοῦ ἀντικειμένου, ἤκουσα διϊσχυριζομένους, ἐγὼ ἴσως ἐκ τύχης, καίτοι ἔκτοτε ἐπιστήσας τὴν προσοχήν μου, σπανιώτατα συνέπεσε νὰ τὸ ἀκούσω, καὶ ἤρχισα ὑποπτεύων μὴ πολλοὶ ἐπαναλαμβάνουσι τὴν λέξιν ὡς τὴν ἀκούουσι χωρὶς νὰ προσέχωσιν εἰς τὴν σημασίαν της, ἢ μὴ ἔρρινα τοῖς φαίνονται τὰ τέταρτα τῶν τόνων, ἃ καὶ αὐτὰ κοινὰ ἔχει ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ μετὰ τῆς ἀρχαίας, τοῖς δ' εἰς τὴν νέαν μουσικὴν τραφεῖσιν εἰσὶν ἄγνωστα κατὰ θεωρίαν ἐπίσης ὡς καὶ κατὰ πρᾶξιν. Τέλος ὑπώπτευσα καὶ ὅτι τινὲς ἴσως ἐκλαμβάνουσι τὴν ῥῖνα ἀντὶ τῆς κεφαλῆς. Ἐν τοῖς χοροῖς τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας ἐπικρατεῖ, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, ἡ μονοφωνία, καὶ οἱ χοροὶ ἦσαν πολυάνθρωποι, συνέκειντο καὶ ἐξ 150 ψαλτῶν εἰς τὴν Ἁγίαν Σοφίαν· ἐπειδὴ δὲ πάντων τὰ φωνητικὰ ὄργανα δὲν ἦσαν ἴσως εἰς τὴν αὐτὴν διαπασῶν, οἱ βαρυφωνότεροι ἴσως ἠναγκάζοντο, ἵνα μέχρι τῶν ὀξυφωνοτέρων ὑψωθῶσι, νὰ ψάλλωσι διὰ τῆς λεγομένης *φωνῆς τῆς κεφαλῆς*, καὶ ταύτην οἱ ἀπειρότεροι τῆς μουσικῆς ἐκλαμβάνουσιν ὡς φωνὴν τῆς ῥινός. Ἀλλὰ καὶ ἄν τινες ψάλται αὐτοδίδακτοι, ἢ ἀδίδακτοι, διότι ἐν Ἀθήναις διδασκαλεῖον τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς δὲν ὑφίσταται, ἐξ ἀγνοίας καὶ ἀπειρίας τὴν φωνὴν τῆς κεφαλῆς ὀξύνωσιν εἰς φωνὴν τῆς ῥινός, δὲν πιστεύω νὰ ὑπάρχῃ παρ' ἡμῖν οὐδ' ἐκκλησιαστικός τις κανὼν οὐδὲ μουσικόν τι πρόγραμμα ἐπιβάλλον τὴν ῥῖνα ὡς φωνητικὸν ὄργανον, καὶ ὀλίγη καλὴ διδασκαλία καὶ ἄσκησις μόνον ἀπαιτεῖται ἵνα ὁ ψάλτης, ἀντὶ τῆς ῥινός, «*ἀνοίξῃ τὸ στόμα του.*»

Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἄλλην ἔποψιν ὅλως περιττὸν νομίζω ν' ἀφηγηθῶ ἂν ἡ μουσική, ὡς τὴν ἤκουσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, μεταρρυθμισθεῖσαν ἢ βελτιωθεῖσαν, μ' ἔτερψεν ἢ δὲν μ' ἔτερψεν· ἡ δ' ἔποψις αὕτη ἐστὶν ὅτι εἰς τὸ θέατρον καὶ εἰς τὰς συναυλίας, οὐχὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὑπάγομεν ἵνα

Digitized by Google

τερπώμεθα ὑπὸ τῆς μουσικῆς· ἄλλως εἰς τὰς ἱεροτελεστίας ἡμῶν οἱ μὲν θ' ἀπήτουν τὴν εἰσαγωγὴν τῶν συνθέσεων τοῦ Βάγνερ, ἄλλοι τῶν τοῦ Ῥοσσίνη καὶ ἄλλοι τῶν τῆς Μαδὰμ Ἀγγώ. Οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ψαλμοὶ εἰσὶ τὰ πτερὰ τῆς σεμνῆς ἀνατάσεως τῶν προσευχῶν καὶ τῶν καρδιῶν πρὸς τὸν πλάστην.

Ἀλλ' ἂν τὰ πτερὰ ταῦτα εἰσὶν ἄμορφα, ἀδυνατοῦντα ν' ἀνατείνωσι τὰς καρδίας, δυσαρεστοῦντα δὲ μᾶλλον καὶ ἐνοχλοῦντα αὐτάς, δὲν πρέπει νὰ ἐπιμεληθῶμεν νὰ τὰ διορθώσωμεν;

Πρὸ παντὸς πρέπει ἴσως νὰ ἐρωτηθῇ πῶς συνέβη ἡ ἐκκλησιαστικὴ αὕτη μουσική, ἥτις ἐπὶ τοσούτους αἰῶνας ἔθελγε καὶ ἐνέπνεε τὸν λαὸν ἡμῶν καὶ τοὺς αὐτοκράτορας, συνοδεύουσα τροπαιοῦχον πανταχοῦ τὸ Λάβαρον καὶ τὸν χριστιανισμόν, ν' ἀποβῇ ἡμῖν φορτική, ἄφευκτον ἀπαιτοῦσα τὴν μεταῤῥύθμισιν; Ὅσον καὶ ἂν ἐξηυγένισαν τὴν ἀκοὴν ἡμῶν αἱ νέαι μελοδραματικαὶ συνθέσεις ἃς ἔχομεν ἴσως ἐναύλους, τοσαύτης περιφρονήσεως ἀξίους δὲν πιστεύω νὰ δικαιώμεθα νὰ θεωρῶμεν τοὺς μέχρι χθὲς ἔτι καὶ πολλαχοῦ μέχρι σήμερον μετὰ θρησκευτικῆς κατανύξεως ἀκροωμένους αὐτῆς πατέρας ἡμῶν καὶ ἀδελφούς.

Ἐγὼ δὲ τοὐλάχιστον μέχρις οὗ τὸ ἐναντίον ἀποδειχθῇ, παραδέχομαι καὶ φιλολογικόν τινα λόγον δι' ὃν φρονῶ ἀναγκαῖον οὐδεμία νὰ ἐπενεχθῇ μεταῤῥύθμισις εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν μουσικήν· οὗτος δ' ἐστὶν ἡ ἣν καὶ ἄλλοτε (Ἀπάντ. Τ. Ε, σελ. να'—ξδ') ἀνέπτυξα πεποίθησις ὅτι ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν μουσικὴ διεδέχθη καὶ ἐξηκολούθησε τὴν τῶν αὐτῇ κατά τε τὴν πρώτην τάσιν καὶ τὴν καταγωγὴν συγγενῶν χορικῶν συνθέσεων τῆς ἀρχαίας δραματουργίας. Ἀπὸ θρησκευτικῶν ᾀσμάτων ὁρμηθεῖσαι ἐκεῖναι, εἰς τοιαῦτα ἐπανῆλθον αὖθις ὅτε μετὰ τοῦ ἑλληνικοῦ βίου συνεξέλιπον καὶ αἱ πολιτικαί, πολεμικαὶ καὶ κοινωνικαὶ περιπέτειαι, εἰς ἃς καὶ ἐν τῷ μεταξὺ εἶχον μεταπέσει, ἀλλ' ἡ τύχη διέμεινε μετὰ τῶν τεχνικῶν αὐτῆς ὅρων, καὶ *τροπάρια* ἐξηκολούθησαν καλούμενοι οἱ *τρόποι* (Διονύσ. π. συνθ. λέξ. ΙΘ, 262.—Ἐπιχαρμ. ἐν Ἡφαιστ. Η, 25.—Κριτίας, ἐν Ἡφαιστ. ΙΙ, 9) καὶ αἱ *ᾠδαὶ* ἔμειναν καὶ οἱ *εἱρμοί*, καὶ τὰ νῦν *προσόμοια* εἰσὶ τὰ ἀρχαῖα *ὁμοιόστιχα*· τὰ *αὐτόστιχα*, *ἰδιομελῆ* καὶ *ἀπολυτίκια* εἰσὶ τὰ ἀνομοιόστιχα καὶ τὰ *ἀπολελυμένα*· τὰ *τριαδικά*, ἀνατεθέντα εἰς τὴν ἁγίαν Τριάδα ἕνεκα τοῦ ὀνόματος, εἰσὶ τὰ ἀρχαῖα *τριαδικὰ* (Ἡφαιστ. π. ποιημ. Γ, 64)· Προσέτι δέ, ἀντιπαραθεὶς ἐκεῖ στροφὰς τοῦ Πινδάρου καὶ τοῦ Ἀριστοφάνους, κατέδειξα, νομίζω, ὅτι ἡ στιχουργικὴ αὐτῶν προσῳδία ἐστὶν ἐντελῶς ἀνάλογος πρὸς τὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὕμνων.

Ἂν τοῦτο ἔχηται δὲν λέγω ἀληθείας, ἀλλά τινος πιθανότητος, τότε θὰ εἶμαι ἐπίσης ἐναντίος εἰς πᾶσαν οἵαν δήποτε ἀπερίσκεπτον διόρθωσιν καὶ τελειοποίησιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς, ὡς θὰ ἤμην κατὰ τῆς ἀνεγέρσεως παντός, καὶ τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου μεγάρου ἐπὶ ἐδάφους ὑφ' ὃ ἔχω τινὰ λόγον νὰ εἰκάσω τὴν ὕπαρξιν λειψάνων ἀρχαίου τινὸς ἀριστουργήματος τῆς γλυπτικῆς ἢ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Ἡ μουσικὴ ἦν ἓν τῶν ἀξιολογωτάτων ἐγκαλλωπισμάτων καὶ προϊόντων τοῦ ἀρχαίου βίου. Τῆς ποιήσεως ἀδελφή, τῶν φιλοσόφων μελέτημα, καὶ ἠθικὴ τῆς νεολαίας τροφός, εἶχεν ἀρθῇ βεβαίως εἰς ὕψος πολὺ ἀνώτερον ἀφ' ὅ,τι συνήθως νομίζεται, καὶ ἐκφράσεως δὲν ἐστερεῖτο βεβαίως ἡ μουσικὴ ἐκείνη, ἧς τὸν θούριον ἀκούων ὁ Ἀλέξανδρος, ἥρπαζε καὶ ἔπαλλε τὸ δόρυ μετ' ἐνθουσιασμοῦ.

Ὁ ἐξαφανισμὸς αὐτῆς μέχρις ἴχνους ἐστὶν ἢ θὰ ἦτον διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ζημία οὐχὶ ἐλάσσων τῆς ἣν ἐπέφερεν ἡ ἀπώλεια πάντων τῶν ζωγραφικῶν ἀριστουργημάτων τῆς ἀρχαιότητος, ὥστε παρὰ πολλοῖς νὰ ὑφίσταται ἡ ἀμφιβολία ἂν ἤκμασε τῷ ὄντι ἐν Ἑλλάδι ἡ ζωγραφική. Ὡς λοιπὸν θὰ ἐξανιστάμην ἂν ἔβλεπον τινὰ ἀποξέοντα, ἵνα ζωηρῶς τὸν ἀναχρωματίσῃ, πίνακα ὃν θὰ ὑπώπτευον περιέχοντα λείψανα εἰκόνος τοῦ Ζεύξιδος ἢ τοῦ Πολυγνώτου, οὕτως ἀποκρούω καὶ πᾶσαν καταστροφὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς, ἣν νομίζω τῆς ἀρχαίας συνέχειαν, ἵνα ἀντικαταστήσωμεν αὐτῇ καλητέραν.

Ἀλλ' ἵνα περὶ συνεχείας δύναται νὰ γίνηται λόγος, παρίσταται τὸ πρῶτον ζήτημα· εἶναι ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν μουσικὴ συνέχεια αὐτῆς ἑαυτῆς, καὶ οὐχὶ ἐντελὴς ἀλλοίωσις, κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους, ἐξ ἐπιδράσεως ἢ ἐξ ἐκνικήσεως τῆς ἀσιατικῆς ἐπελθοῦσα.

Καὶ ὡς μὲν πρὸς τοὺς *τελευταίους χρόνους* ἀρνοῦμαι ταῦτα ἐντελῶς, οὐδεμιᾶς χρήζων ἄλλης μαρτυρίας ἢ τῆς ἐμοῦ αὐτοῦ, διότι ἐγνώρισα τὰς ἀμφοτέρωθεν μάμμας μου, ψαλλούσας αὐτὰς μετὰ πλείστης εὐλαβείας, ὡς καὶ πᾶσα ἡ σύγχρονος αὐταῖς γενεά, ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου δισταγμοῦ ὅτι οὕτως ἔψαλλον πάντοτε καὶ αἱ μάμμαι των καὶ αἱ μάμμαι τῶν μαμμῶν των. Καὶ διὰ τοὺς ἔτι δ' ἀρχαιοτέρους χρόνους ἀρνοῦμαι τοῦτο, τὸ κατ' ἐμέ, διότι τῆς μουσικῆς ἡμῶν τὸ κάλλος ἀτομικῶς ἐγὼ ἐκτιμῶ ὡς ἡ Κυρία περὶ ἧς ἀνωτέρω εἶπον. Ἀλλ' οὐχ ἧττον πρὸ πολλοῦ πολλάκις καὶ εἶπον καὶ ἔγραψα περὶ τοῦ τρόπου ἐλέγχου ὅστις φρονῶ ὅτι δύναται νὰ διαφωτίσῃ τὸ ζήτημα, καὶ ὃν ἄκαιρον δὲν νομίζω νὰ ἐπαναλάβω. Παρὰ πεπαιδευμένου Ῥώσσου ἱερέως εἶχον πληροφορηθῇ ὅτι ὅτε οἱ Ῥῶσσοι διὰ τοῦ Χερουβίνη καὶ ἄλλων

ἤλλαξαν τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικήν των, οἱ μοναχοὶ ἑνὸς τῶν μοναστηρίων τοῦ Κιέβου μόνοι ἀντέστησαν εἰς τὸν νεωτερισμόν, καὶ θρησκευτικῶς ἐνέμενον, καὶ δὴ εἰσέτι ἐμμένουσιν εἰς τὴν ἀρχαίαν μουσικὴν ἣν παρέλαβον μετὰ τοῦ χριστιανισμοῦ ἐκ Βυζαντίου. Καὶ ἂν μὲν τοῦτο ἐστὶν ἐντελῶς ἀκριβές, ἀγνοῶ. Φρονῶ ὅμως ὅτι ἐστὶ τοὐλάχιστον ἐρεύνης ἄξιον διὰ τοὺς εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ἐνδιαφερομένους, οἵτινες, πρὶν ἤ τι θίξωσιν εἰς αὐτήν, ἔπρεπε νὰ μελετήσωσι ταύτην ἥτις μαρτυρεῖται ὡς ἐκ τοῦ Βυζαντίου καταγομένη. Ἐγώ, καίτοι μὴ ὢν μουσικός, καὶ οὐδεμίαν σχέσιν ἔχων μετὰ τοῦ Κιέβου, ἐπεζήτησα, καὶ μέχρι τέλους κατώρθωσα πέρυσι νὰ λάβω ἐκεῖθεν, διὰ σημείων τῆς εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς, ἐπομένως ἀτελῶς, διὰ τὴν ἔλλειψιν τοὐλάχιστον τῶν τετάρτων τῶν τόνων, τεμάχιά τινα γεγραμμένα· ἀλλὰ δυστυχῶς ἦσαν ἐκ τῶν ἧττον χαρακτηριστικῶν, τὸ «Κύριε ἐλέησον» μόνον περιέχοντα, καὶ τὸ «ἀμήν», καὶ ἄλλα τοιαῦτα μελῳδίας ἐστερημένα. Πρὸς ἐξακρίβωσιν τῆς μουσικῆς ἐκείνης ἐπαναλαμβάνω ὃ πολλάκις ἐπρότεινα, ὅτι ἀναγκαῖον ἔσται νὰ σταλῶσιν εἰς Κίεβον ἐπί τινας ἑβδομάδας δύο μουσικοὶ ἐντεῦθεν, ἰδίως ἔμπειροι ὁ μὲν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὁ δὲ τῆς ἐξωτερικῆς μουσικῆς, καὶ καλῶς ἐννοήσαντες τὸ τιθέμενον αὐτῆς πρόβλημα, οὕτω νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς τὴν ἀκριβῆ μελέτην τῆς ἐν Κιέβῳ διατηρουμένης ψαλτικῆς καὶ εἰς τὴν ἀντιπαράθεσιν αὐτῆς μετὰ τῆς ἡμετέρας.

Ἂν ἐκ τῆς ἐρεύνης ταύτης καταδειχθῇ ὅτι ἐν τοῖς κυριωτέροις ἡ σημερινὴ ἡμῶν ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ ἐστὶν αὐτὴ ἡ ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων ἐν χρήσει, ἐπομένως ἡ πιθανὴ ἐξακολούθησις τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς, ἔσται τοῦτο ἀνακάλυψις ἀσπαστοτάτη διὰ πάντας τοὺς ἐνδιαφερομένους εἰς τὴν τέχνην, εἰς τὴν φιλολογίαν, εἰς τὴν ἀρχαιολογίαν, καὶ βέβηλος ἔσται πᾶσα οἵα δήποτε εἰς αὐτὴν ἐπιφερομένη μεταβολή.

Ἀλλὰ καὶ ἀνεξαρτήτως τούτου τοῦ ἀποτελέσματος, εἴτε ἐπιτευχθῇ εἴτε μή, ὑπάρχει καί τις ἄλλη ἔποψις ὑφ' ἣν πᾶσα μεταβολὴ ἄνευ ἐμβριθεστάτης ἐξετάσεως γινομένη, πρέπει ἀπολύτως νʼ ἀποκρουσθῇ· ἡ δʼ ἔποψις αὕτη ἐστὶν ἡ ἐκκλησιαστική. Δὲν ἐξετάζω τί συμβαίνει εἰς ἄλλας ἐκκλησίας· ἡ καθʼ ἡμᾶς ἐστὶν ἐξόχως συντηρητική, τὰ πατροπαράδοτα μετὰ βαθείας εὐλαβείας ἀσπαζομένη, εἰς αὐτὰ ἐμμένουσα καὶ φρονοῦσα ὅτι ἂν ἐκ τοῦ οἰκοδομήματος αὐτῆς καὶ ὁ ἐλάχιστος λίθος ἀφαιρεθῇ, τὸν πρῶτον ἀκολουθῇ ὁ δεύτερος, καὶ μέχρι τέλους τὸ ὅλον οἰκοδόμημα καταῤῥέει. Ἴσως τινὲς φρονοῦσιν ὅτι ἡ αὐστηρότης αὕτη ἐστὶ βεβαίως ἀναπόφευκτος διὰ τὰ δόγματα, οὐχὶ ὅμως καὶ διὰ τὰ δευτερεύοντα ἄλλα, οἷον διὰ τὴν ἐξωτερικὴν παράστασιν· ὥστε, ἂν τοῦτο παραδεχθῶμεν, τί ἄλλο ἔσται λογικώτερον τοῦ νʼ ἀλλοιώσωμεν κατʼ ὀλίγον, καὶ ἀναλόγως τῶν σημερινῶν ἰδεῶν καὶ τρόπων, πάντα τʼ ἀνέκαθεν παραδεδεγμένα ἔθιμα, καὶ ἐπομένως νὰ μεταβάλωμεν, ὡς ἐπράξαμεν διὰ τὴν κοσμικὴν κοινωνίαν, οὕτω καὶ διὰ τὸν κλῆρον, πάντα τὰ ἔθιμα, πᾶσαν τὴν τάξιν καὶ ἀκόμη καὶ τὴν ἐνδυμασίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ εὐρωπαϊκώτερον. Τοῦτο ἔσται κατʼ ἐμὲ οὐχὶ τὸ πρῶτον, ἀλλὰ — καὶ πιστεύω ὅτι πολλοὶ ἔσονται τῆς αὐτῆς γνώμης,—πλησιέστατα τοῦ ἐσχάτου βήματος τῆς ἐντελοῦς ἀνατροπῆς τῆς ἐθνικῆς ἐκκλησίας.

Ἐκ τῶν περὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν ὅμως ἀσχολουμένων ἠξεύρω ὅτι εἰσὶ καὶ οἱ ἐπιδιώκοντες, ὡς οἱ ἴδιοι διατείνονται, οὐχὶ τὴν μεταῤῥύθμισιν, ἀλλʼ ἁπλῶς τὴν ῥύθμισιν αὐτῆς, καὶ πρεσβεύουσιν ὅτι αὐτὴν μὲν διατηροῦσιν ἄθικτον, ἀλλὰ ἢ μακρύνουσιν οἱ μὲν τὰς παρεισφρησάσας ἀσιατικὰς κακοφωνίας, ἢ καλλωπίζουσιν οἱ δὲ τὰς παραδεδεγμένας μελῳδίας διʼ ἁπλῆς παρεισαγωγῆς ἁρμονίας ἐπὶ τὸ εὐρωπαϊκώτερον, ἢ ἄλλοι τὴν μονότονον μονοφωνίαν ἀναπτύσσουσιν εἰς τετραφωνίαν.

Ἀλλʼ οἱ μὲν πρῶτοι ὀφείλουσι νὰ ὁμολογήσωσιν ὅτι ἐπιχειροῦσιν ὅ,τι δὲν ἠξεύρουσι· διότι ἀφʼ οὗ δὲν τοῖς ἦτον δυνατὸν νὰ ἐξιχνιάσωσι τίς ἦτον ἐν τῇ ἀρχῇ της ἢ καὶ ἐν τῇ μετὰ ταῦτα ἀναπτύξει αὐτῆς τίς ἦτον ἡ βυζαντινὴ μουσική, συνεπὲς ἐστὶν ὅτι ἀδυνατοῦσι νὰ γνωρίζωσι καὶ τί ἐστὶν αὐτῇ ἴδιον ἢ μεταγενεστέρα ἀλλοτρία προσθήκη, καὶ κινδυνεύουσι νʼ ἀποβάλωσιν ἢ μεταβάλωσιν ὅ,τι πρὸ πάντων ὤφειλον ἴσως νὰ διατηρήσωσιν· οἱ δέ, ἐξευρωπαΐζοντες τὴν μουσικὴν ἐκείνην, ἴσως μὲν τὴν καθιστῶσιν οἰκειοτέραν εἰς τὴν εὐρωπαϊκαῖς συναυλίαις τραφεῖσαν αἴσθησιν αὐτῶν καὶ ἄλλων ἀλλὰ τὴν ἀπεκδύουσι τοῦ ἀρχικοῦ αὐτῆς χαρακτῆρος, εἴτε γνωρίζοντες αὐτὸν εἴτε μή, καὶ οὗ ἓν τῶν γνωρισμάτων ἐστίν, ὡς προεῤῥέθη, ἡ τῇ εὐρωπαϊκῇ μουσικῇ ὅλως ξένη ὕπαρξις τῶν τετάρτων τῶν τόνων πρὸς τοῖς ἡμιτόνοις.

Οἱ τρίτοι τέλος διϊσχυρίζονται ὅτι κατʼ οὐδὲν νεωτερίζουσιν, ἀλλʼ ἁπλῶς ἐπαναφέρουσι τὴν πολυτελεστάτην ἁρμονίαν ἣν πρὶν εἶχεν ἡ ἐκκλησία καὶ ἀπώλεσεν ἐπὶ τῆς ἐθνικῆς καταπτώσεως.

Τοῦτο θὰ ἦτον βεβαίως ἀσπαστὸν καὶ ἀξιέπαινον,— ἂν μόνον ἦτον ἀληθές. Τὸ ὅτι οἱ πρεσβεύοντες αὐτό, τὸ παραδέχονται, δὲν ἀρκεῖ· πρέπει καὶ νὰ τὸ ἀποδείξωσι διʼ ἱστορικῶν ἢ οἵων δήποτε ἔχουσιν ἄλλων δεδομένων· καὶ ἐπειδὴ ἡ πειθαρχία οὐδαμοῦ ἐστι τοσοῦτον ἀναπόφευκτος, ὡς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, αἱ ἀποδείξεις

Digitized by Google

αὗται εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν πρέπει ἀναγκαίως νὰ ὑποβάλλωνται, καὶ μόνον ἂν ὑπ' αὐτῆς θεωρηθῶσιν ἰσχυραὶ νὰ εἰσάγωνται ἂς αὐτὴ καὶ μόνη ἐγκρίνει μεταῤῥυθμίσεις καὶ βελτιώσεις. Ἠξεύρω ὅτι ὑπάρχει τις παρ' ἡμῖν μέγα μέρος τοῦ βίου αὐτοῦ εἰς τὴν μελέτην ἰδίως τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς καὶ τῆς καταγωγῆς αὐτῆς καθιερώσας, καὶ πλεῖστα καὶ πολύτιμα περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου συλλέξας χειρόγραφα. Φρονῶ ἐπομένως ἀναγκαιότατον εἰς τὸν φιλόπονον καὶ πεφωτισμένον τοῦτον ἄνδρα, τὸν Κ. Τσέτσην, νὰ χορηγηθῇ ἡ ἀφορμὴ καὶ τ' ἀναγκαῖα μέσα ἵνα οὐ μόνον συμπληρώσῃ τὰς ἀξιολόγους μελέτας του, ἀλλὰ καὶ δι' ἐκδόσεως τῶν ἀποδείξεων πείσῃ ὡς δεῖ περὶ τῆς ὀρθότητος τῶν πεποιθήσεών του.

Οὐδ' εἷς τῶν ἐπιτρόπων τῶν ἐκκλησιῶν, οὐδ' εἰς οὐδεμιᾶς κοσμικῆς ἀρχῆς, ἀλλ' εἰς μόνου τοῦ ἱερέως, καὶ ἀνωτέρου αὐτοῦ, τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῆς ἱερᾶς Συνόδου τὴν δικαιοδοσίαν δύναται νὰ ὑπάγηται πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν τάξιν τῆς ἱεροτελεστίας, τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων τῶν ἱερέων, τὴν ψαλτικήν, τὴν ἐσωτερικὴν διάθεσιν τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τὴν θέσιν ἣν κατέχει ὁ χορὸς πρὸ τοῦ ἱεροῦ ἑκατέρωθεν, τὴν κήρυξιν τοῦ θείου λόγου κατὰ τὰ παραδεδεγμένα. Πᾶς ὁ παρὰ τὴν ἱεραρχίαν καὶ παρὰ τὸ ἀνεγνωρισμένον αὐτῷ δικαίωμα τούτων τι θέλων νὰ διατάξῃ, ἐπεμβαίνει εἰς ξένα, καὶ δὴ ἱερὰ καθήκοντα.

Ἐπαναλαμβάνω λοιπὸν ὅτι κατ' ἐμὴν γνώμην οὐδεμία, οὐδ' ἡ ἐλαχίστη ἀλλοίωσις, λόγῳ βελτιώσεως πρέπει νὰ ἐπιτρέπηται εἰς οὐδὲν τῶν ἀνω ῥηθέντων ἀντικειμένων, ἂν προηγουμένως δὲν καταδειχθῇ κατὰ τρόπον ἀμφιβολίαν μὴ ἐπιδεχόμενον, ὅτι ἡ βελτίωσις αὕτη οὐ μόνον δὲν ἀντιβαίνει εἰς τῆς ἐκκλησίας τὰ ἀνέκαθεν ἔθιμα, ἀλλ' ὅτι ἐξ ἐναντίας ἐστὶν ἐπανάκαμψις εἰς αὐτὰ λησμονηθέντα καὶ διαφθαρέντα, διότι ἄλλως ἂν ἑκάστῳ ἐπετρέπετο νὰ μεταβάλλῃ καὶ διορθοῖ ὅ,τι καὶ ὅπως αὐτῷ δοκεῖ, ἡ ἐκκλησία θὰ κινδυνεύσῃ νὰ διασπασθῇ μυριαχῶς, καὶ πᾶς ὁ γινώσκων ὅτι οἱ κοινοὶ τῶν ἀνθρώπων, ἤτοι οἱ πλεῖστοι, περὶ δογματικῶν θεωριῶν ὀλίγα γνωρίζοντες, διατέμνονται εἰς αἱρέσεις χαρακτηριζομένας δι' αὐτοὺς ἐκ τῶν ἐξωτερικῶν μᾶλλον ἐκδηλώσεων τῆς λατρείας, θέλει ἐννοήσει εἰς τίνα ἐπικίνδυνον ὁδὸν εἰσέρχεται ἡ ἐθνικὴ ἐκκλησία. Συγκατάβασίς δέ τις ἴσως δύναται, ἴσως μάλιστα καὶ πρέπει νὰ ἐπιτραπῇ καὶ ἐπιτευχθῇ, ἵνα τινὰ τῶν ἐν μοναστηρίοις ἢ κατὰ τὰς ὁλονυκτίας ψαλλομένων *ἀργῶς καὶ μετὰ μέλους* ὡς τὸ «*τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ*», τὸ «*Κύριε ἡ ἐν πολλαῖς ἁμαρτίαις*», ἢ οὐχὶ καὶ αὐτὸ τὸ «*Χερουβικόν*,» ψάλλωνται διὰ τοὺς ἐκκλησιαζομένους τῶν πόλεων, μᾶλλον χυτῶς, ἧττον ἀργῶς, ὅπερ πιθανῶς θέλει ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα ν' ἀντιλαμβάνηται μᾶλλον τοῦ *μέλους* ἡ ἀκοή.

Ἀλλὰ μέχρι τῆς ἀποδείξεως καὶ ἐγκρίσεως ἄλλων ἐκ τῶν προτεινομένων βελτιώσεων, μία μοὶ φαίνεται καὶ ἐφικτὴ καὶ λίαν ἐπιθυμητὴ καὶ αὕτη ἐστὶ νὰ ἱδρυθῇ ἐν Ἀθήναις διδασκαλεῖον τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, καὶ εἰς αὐτὸ νὰ κληθῶσιν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἢ ὅθεν δήποτε εἷς ἢ περισσότεροι, ἂν εἶναι ἀκόμη, μουσικοδιδάσκαλοι, κατ' οὐδὲν μέν, οὐδὲ μέχρι κεραίας, νεωτερίζοντες, ἀλλ' ἔμπειροι καὶ καλλίφωνοι, οἵτινες νὰ ἐκδιώξωσιν, εἴπου εἰσί, τὰς *ἐῤῥίνους* φωνάς, καὶ νὰ καταρτήσωσι ψάλτας ἐννοοῦντες τί καὶ πῶς ψάλλουσι, μέχρις οὗ ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀρχή, οὐχὶ ἄλλη, κρίνῃ ὅτι εἰσὶν ἀναγκαῖαι μεταρρυθμίσεις ἵνα ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν ἀρχαίαν τῆς τέχνης ἐντέλειαν, ἀφ' ἧς παρεξέβημεν ἴσως.

Α. Ρ. Ραγκαβης.

«ΑΠΟ ΤΟΤΕΣ»

Μακεδονικὴ παράδοσις

Α'.

Μία καὶ ἡμίσεια ὥρα εἶχε παρέλθει περίπου καὶ ἡ συζήτησίς μας ἐξηκολούθει πάντοτε ζωηρά, πεισματώδης. Οὐδέτερος ἐξ ἡμῶν ἐνέδιδεν, ἡ ἐπιμονὴ εἰς τὰς ἰδέας ἑκάστου ἦτο ἴση ἑκατέρωθεν.

Ἐκεῖνος γέρων ἤδη, πολλῶν ἀνθρώπων ἄστεα ἰδὼν καὶ νόον γνούς, ἀπαθῶς καὶ ἐκ φυσικοῦ χαρίσματος καὶ ἐκ μακρᾶς ἕξεως σταθμίζων πᾶν πρᾶγμα, ἐπρέσβευεν, ἐπὶ πολυχρονίου μελέτης καὶ πείρας στηριζόμενος, τὸ ἀδύνατον σχεδὸν τῆς ἀναγεννήσεως, τῆς οἰκονομικῆς ἀνορθώσεως τῆς χώρας, ἐνόσῳ κρατεῖ ἡ μεγαλειτέρα ἀπολυταρχία, ἐνόσῳ δὲν δύναται νὰ λειτουργῇ εἰ μὴ διοικητικὸς μηχανισμὸς ἀντάξιος μεσαιωνικῶν χρόνων, ἐνόσῳ ἐλλείπει παντάπασιν ὁ ἔλεγχος, καὶ ἡ δικαιοσύνη ὑπάρχει μόνον ἐπὶ τοῦ χάρτου.

Ἐγὼ νέος ἔτι, πολλὰ μὲν ἐν τάχει ἀναγνούς, ἀλλ' ὀλίγα μελετήσας καὶ ὀλιγώτερα παρατηρήσας καὶ σπουδάσας, κληρονόμος— πιθανώτατα ὁ μόνος ὑπολειφθεὶς—τῶν ἐλπίδων τῆς ἐν ἔτει σωτηρίῳ 1856 συνασπισθείσης ἐξημερωμένης Δύσεως, ὀπαδὸς τῆς πανακείας τῶν Εὐρωπαϊκῶν συστημάτων, εἰς ἃ ἀπέδιδον θαυμασίους ἐνεργείας, ὡς πλήρη ἀλήθειαν πιστεύων εἰς πάντα τὰ ὑπὸ τοῦ βυζαντινοῦ τύπου γραφόμενα, ἐνόμιζον ὅτι διέβλεπον— εἰς τ' ἀπώτερα μὲν τοῦ ὁρίζοντος εἶναι ἀληθές—ἀλλ' οὐχ ἧτ-

Digitized by Google

τον διέβλεπον ὑποφώσκουσαν τὴν ἠῶ τοῦ ὑπεσχημένου λαμπροῦ μέλλοντος.

Μετὰ λογομαχίαν τόσῳ πεισματώδη ἀλλὰ καὶ ἀμφίρροπον μία ἀνακωχὴ ἦτο ἀναγκαία.

— Πρέπει νὰ κάμνῃ δυνατὸ κρύο ἔξω, διέκοψεν ὁ ἀντίπαλός μου, ὁ καὶ οἰκοδεσπότης τῆς οἰκίας, γέρων φίλος μου, γενόμενος αἴφνης σύννους, καὶ ταὐτοχρόνως ἔρριψεν ὀγκῶδες ξύλον δρυὸς εἰς τὴν ἑστίαν, παρὰ τὴν ὁποίαν ἐκαθήμεθα, ὡς ἐσυνειθίζομεν νὰ πράττωμεν τὸν χειμῶνα ὁ εἰς ἄντικρυ τοῦ ἄλλου.

Ὁ γέρων ἔλεγεν ἀλήθειαν· ἔξω τῳόντι ἐφύσα μανιώδης ὁ παγερὸς βορειάς, ὁ φοβερὸς βορειὰς τῆς Θεσσαλονίκης, τὸν ὁποῖον καταρῶνται ὁμοφώνως οἱ ἀνεπαρκῶς ἐνδεδυμένοι, οἱ ἀνεπαρκέστερον ἐστεγασμένοι, οἱ ποιμένες, οἱ κηπουροὶ καὶ οἱ ἀνθοκόμοι διότι παγόνει, ξηραίνει, καίει τὰ πάντα.

— Κρύο καὶ κρύο βασιλικό, ἀπήντησα ἐγώ· ρουθοῦνι δὲν 'μπορεῖ νὰ προβάλῃ ἔξω· ἄδειασαν ἡ στράταις· ὁ καθένας ἔτρεξεν ὅσον ἠμπόρεσεν ἐνωρίτερον νὰ χωθῇ ὑποκάτω 'στὴ κεραμίδα του· σκέπτομαι πῶς θὰ πηγαίνω, καὶ εἶμαι κάμποσον μακράν.

— Σένα, καϋμένε, θὰ συλλογισθῶ; εἶπεν ὁ γέρων μὲ τὸ αὐτὸ περίφροντι ὕφος. Μιὰ γοῦνα χονδρὴ 'πάνω σου καὶ δρόμο. Συλλογίζομαι μόνον τὸν κακόμοιρον τὸν Τάσσον· θὰ ὑποφέρῃ τὸ διάβολό του 'στὸν δρόμον· θὰ ἔχῃ ἀπ' ἐμπρός, κατάμουτρα τὸν Λουλοβαρδάρην.

— Ἂν αὐτὸ σὲ κάμνῃ ν' ἀνησυχῇς, τῷ εἶπον, εἰμπορεῖς νὰ ἦσαι ἥσυχος. Ὁ Τάσσος εὑρίσκεται εἰς τὸ σπῆτί του καὶ ζεσταίνεται κοντὰ 'ς τὴ γωνιά του, ὅπως κάμνομεν καὶ ἡμεῖς τώρα, ἐν τῷ μέσῳ τῆς οἰκογενείας του.

— Πῶς; μοὶ λέγει. Δὲν ἀνεχώρησε λοιπὸν χθές, ἐνῷ ἦτο τόσον μεγάλη ἀνάγκη;

— Ὄχι.

— Καὶ διατί;

— Διότι ἐστάθη ἀδύνατον νὰ τῷ δώσουν διαβατήριον. Τοῦ ζητοῦν ἕνα σωρὸν φόρους, δῆθεν καθυστερουμένους· αὐτὸς διϊσχυρίζεται, λέγων, ὅτι ἐπλήρωσε τὸ μεγαλείτερον μέρος, ὅτι δὲν ὀφείλει ὅ,τι τοῦ ζητοῦν, ὅτι δὲν ἐννοεῖ νὰ τοὺς πληρώσῃ· ἄλλως τε καὶ θέλων ἀδυνατεῖ νὰ τὸ πράξῃ. Ἐδῶ φαίνεται ὅτι κάτι τρέχει. Οὐδόλως παράδοξον οἱ παστρικοὶ μουχτάρηδες νὰ ἔχουν τὸ χεράκι των μέσα 'ς αὐτὴν τὴν ἀταξίαν.

Ἡ τοιαύτη κατὰ κυβερνητικῶν ὀργάνων ὑπόνοιά μου ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ εἰς χεῖρας τοῦ ἀμεταπείστου γέροντος ὡς ὅπλον καὶ νὰ στραφῇ τοῦτο κατ' ἐμοῦ. Εἴτε ὅμως διότι δὲν ἤθελε νὰ λύσῃ τὴν ἀνακωχήν, εἴτε διότι πράγματι ἦτο παραδεδομένος εἰς ἄλλον ῥοῦν σκέψεων, ἐφάνη ὅτι δὲν ἐπρόσεξεν.

— Ἀλλ' αὐτὸ θὰ ἦναι ἡ καταστροφή του, ἐξηκολούθησε λέγων μετὰ τόνου προδήλου ἀδημονίας. Ἂν αὐτὸ τὸ παιδὶ δὲν ἐμπορέσῃ νὰ πηγαίνῃ εἰς Μ... διὰ νὰ κατεβάσῃ τὴν ξυλείαν καὶ τὴν παραδώσῃ ἐμπροθέσμως, ὁ Αὐστριακὸς θὰ διαμαρτυρηθῇ καὶ ὁ Τάσσος, διὰ νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς ἀποζημιώσεις καὶ ἔξοδα, θὰ πωλήσῃ καὶ τὴν ἀστρεχιά του. Ἀλλοίμονον, καὶ ἔχει νὰ θρέψῃ ἕνα σωρὸ παιδιά, τὰ ἰδικά του καὶ τὰ παιδιὰ τοῦ μακαρίτου ἀδελφοῦ του.

— Λυπηρὸν τῷ ὄντι, ἀλλ' ὅλα αὐτά, ὡς ἠξεύρετε, ὅσον καλὰ καὶ ἅγια καὶ ἂν ἦναι, δὲν ἐνδιαφέρουσι τὴν ἐξουσίαν καὶ οὔτε τὰ λαμβάνει κἂν ὑπ' ὄψιν.

— Χρεωστεῖ ὅμως νὰ τὰ λάβῃ καὶ νὰ τὰ παραλάβῃ, ἔσπευσε ν' ἀπαντήσῃ κάπως ὀργίλως ὁ γέρων. Στοχάζεσαι τάχα πῶς ἡ ἀπώλεια σήμερον μὲν τούτου, αὔριον δὲ ἐκείνου τοῦ πολίτου εἶναι πρᾶγμα ἀνάξιον τῆς προσοχῆς καὶ τῆς μερίμνης μιᾶς Κυβερνήσεως ὅσον ἀτάσθαλος καὶ ἂν ἦναι. Μήπως χρειάζεται πολὺς νοῦς διὰ νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ἡ καταστροφὴ τῶν μονάδων θέλει ἐπιφέρει ἀναποδράστως τὴν ἀπώλειαν τοῦ ὅλου;

— Πρὸ παντὸς ἂς ἤμεθα δίκαιοι, τῷ εἶπον. Τί ἤθελες τάχα, ἐπειδὴ εἶναι ὁ Τάσσος ἰδικός μας, νὰ πατήσῃ ἐπάνω 'ς τὸν νόμον καὶ νὰ περάσῃ; Ὁ περὶ διαβατηρίων νόμος εἶναι νόμος τοῦ κράτους ἐν ἰσχύϊ καὶ καθιερώθη κυρίως ὡς μέτρον τεῖνον εἰς περιστολὴν τῶν λῃστῶν καὶ ἄλλων κακοποιῶν, οἵτινες ἀπὸ καιροῦ ἤδη ἀφανίζουν τὴν χώραν καὶ ἰδίᾳ τὴν Μακεδονίαν. Διὰ νὰ τύχῃ τοῦ σκοποῦ, δέον νὰ ἐφαρμόζηται αὐστηρῶς, ἀπαρεγκλήτως.

— Τὰ μεταξωτὰ βρακιὰ θέλουν κ' ἐπιδέξια σκέλια, φίλτατέ μου, λέγει ἡ παροιμία, ἀπεκρίθη μετά τινος εἰρωνείας ὁ ἀκατάβλητος γέρων. Συμφωνῶ πρὸς στιγμὴν εἰς ὅ,τι εἶπες περὶ τοῦ σκοποῦ εἰς ὃν τείνει τὸ προκείμενον μέτρον. Ἴδωμεν λοιπὸν τοὺς καρποὺς τοῦ περιφήμου τούτου νόμου σου. Κατέστρεψε τὰ κακοποιὰ στοιχεῖα; Τί λέγω, εἶμαι πολὺ ἀπαιτητικός. Περιέστειλε κἂν αὐτὰ ἔστω καὶ ἐπ' ὀλίγον; Ἀνεκούφισε τὸν τόπον; Ὄχι βέβαια. Τοὐναντίον μάλιστα αὐτὰ ἐπληθύνθησαν εἰς βαθμὸν τοιοῦτον, ὥστε δὲν ἠξεύρει κανεὶς εἰς ποῖον ἅγιον ν' ἀνάψῃ κηρί. Εἰπὲ μᾶλλον, ἐξηκολούθησε λέγων, ὅτι εἶναι μέτρον καθαρῶς ταμιευτικόν, τὸ ὁποῖον πλησίον εἰς τὰ ἄλλα ἐπήνεγκε καὶ τὸ ἑξῆς κακόν, κακὸν τὸ ὁποῖον ὅλοι οἱ φρόνιμοι προεῖδον, νὰ θέσῃ δηλονότι χειροπέδην εἰς τὴν ἐντὸς τοῦ κράτους ἰδίως κίνησιν, ἐνῷ ἔχομεν ἀνάγκην ὑπέρποτε ἵνα αὕτη μὴ παρεμποδίζεται ἀλλὰ παντοιοτρόπως διευκολύνεται. Ἡ ταχεῖα κίνησις καὶ συγκοινωνία εἶναι, τὸ ἠξεύρουν σήμερον

Digitized by Google

πλέον καὶ τὰ παιδία, εἶναι ἡ ζωὴ τῆς κοινωνίας καὶ ἡμεῖς, ὡς προεῖπον, ἔχομεν ἀπόλυτον ἀνάγκην αὐτῆς, διότι, ἤρχισαν νὰ παγόνουν ὄχι μόνον τὰ ἄκρα ἀλλὰ καὶ τὰ κέντρα.

Ἡτοιμαζόμην νὰ τὸν ἀντικρούσω, μὴ ἐννοῶν οὔτε τότε νὰ ὑποχωρήσω, ὅτε μὲ ἐπρόλαβεν ἡ σύζυγός του, σεβασμία λευκόθριξ δέσποινα, σχεδὸν ὁμῆλιξ αὐτῷ, ἥτις ἕως τότε δὲν εἶχε λάβει μέρος εἰς τὴν συνδιάλεξιν πλέκουσα ἐν σιγῇ τὴν κάλτσαν της.

— Γιατὶ φιλονεικᾶτε τώρα 'δῶ καὶ μιὰ ὥρα ; μᾶς εἶπεν. Ἐγὼ χθὲς τὸ βράδυ γυρίζοντας ἀπ' τὸν ἑσπερινὸ πέρασα ἀπὸ τοῦ Τάσσου καὶ κάμαμε λόγο γι' αὐτά. Καὶ τὸ διαβατήριο ἂν εἶχε, πάλι δὲν θὰ τὸ κούναγε ὕστερο ἀπ' τὸ κακὸ ποῦ γίνηκε προχθὲς 'σ τὴ Τούμπα.

— Τί ἔτρεξε πάλιν; ἠρώτησεν ὁ γέρων τὴν σύζυγόν του ἀνησύχως πως στραφεὶς πρὸς αὐτήν.

— Μπᾶ καὶ δὲν τ' ἄκουσες ; Ὁλόκληρον καρβάνι ἀπὸ Βιτωλιώταις τόπ̯ιακαν, τὸ ξεγύμνωσαν, ἀφοῦ ἄλλους μαχαίρωσαν καὶ ἄλλους ἔδειραν γ̯ιὰ θάνατο.

— Μὰ ποῦ ἔγινε πάλιν αὐτό, Χριστιανή μου; σὲ ποιὰ Τούμπα ;

— Ῥωτᾷ σὲ ποιὰ Τούμπα ! ! Νὰ στὴ Τούμπα ὄξω ἀπ' τὴ πολιτεία, παρέκει ἀπ' τοὺς λαχανοκήπους, κοντὰ στὸ σιδηρόδρομο, ἀπήντησεν ἡ γραῖα βραδέως προφέρουσα ἑκάστην λέξιν.

— Βρὲ τοὺς δυστυχεῖς, βρὲ τοὺς κακομοίρους ἀνθρώπους, κρῖμα 'στὰ παιδιά των. Καὶ δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι θὰ εἶχαν πληρώσει τοὺς φόρους των καὶ ὅτι θὰ εἶχαν λάβει ἐν τάξει τὰ διαβατήριά των, εἶπεν ὁ γέρων ῥίψας πρός με βλέμμα πλῆρες πονηρίας καὶ εἰρωνείας.

— Καὶ νὰ ἦταν μονάχα αὐτά, 's τὴν εὐχὴν τοῦ Θεοῦ, ἐξηκολούθησε λέγουσα ἡ γερόντισσα· μὰ δὲν περνᾷ 'μέρα νὰ μὴ γίνῃ καὶ ἕνα καὶ περισσότερα φονικά. Ἂν εἰπῇς πάλι ἀπὸ γδυσίματα, ἀπὸ δαρμούς, ἀπὸ σακατέματα, ἄλλο τίποτε. Νὰ φωνάξῃς ἀπὸ τοὺς ἑφτὰ Ὀγλάδες ἀκούεται 's τὴ λίμνη τοῦ ἅϊ—Βασίλη, μὰ δὲν ἀποκοτοῦν οἱ ψαράδες νὰ φέρουν ψάρια, νὰ πουλήσουν γιὰ νὰ ζήσουν τὰ σπήτ̯ια τους, γ̯ιατὶ ξεφυτρόνουν μέσ' 's τὴ μέση τοῦ δρόμου Ἀρβανίταις καὶ Μουατζήριδες καὶ λογ̯ιῶν λογ̯ιῶν κακοῦργοι καὶ τοὺς γδύνουν ὥς 's τὸ 'ποκάμισο, τοὺς πέρνουν καὶ τὰ ζᾶ τους· ἂν κοτήσουν λόγο νὰ ποῦν, τὸ μαχαῖρι ἀστράφτει ἀμέσως καὶ τοὺς στέλνει σ' τὸν ἄλλο κόσμο. Κανεὶς δὲν βρίσκεται νὰ τοὺς πονέσῃ, νὰ τοὺς διαφεντέψῃ.

— Τὰ ἀκούεις αὐτὰ σύ, φίλτατέ μου; στραφεὶς μοὶ εἶπεν ὁ γέρων.

— Μὴ γὰρ καὶ εἶνε καλλίτερος ὁ δρόμος πρὸς τὴ Κασσάνδρα ; ἐπανέλαβεν ἡ γερόντισσα. Ἂν πάλι 'ρωτᾶτε γ̯ιὰ τ' ἀντίκρυ πέρα, Χριστὲ καὶ Παναγ̯ιά. Εἶνε τώρα κάμποσαις 'μέραις ἀντάμωσα 'στῆς κυρᾶς Π... τὸν κὺρ Μαντίκο. Ξέρετε δὰ κ' οἱ δύο σας τί ἄνθρωπος εἶνε ὁ κὺρ Μαντίκος· πρόβατο τοῦ Θεοῦ, ἄνθρωπος τῆς ἀλήθειας. Τὸν ῥωτήσαμε πῶς εἶνε τὰ μέρη τους, πῶς περνοῦν. Θεὲ καὶ Κύριε, καλλίτερα νὰ μὴ τὸν ῥωτούσαμε. Μᾶς εἶπε πράμματα ποῦ σηκώθηκαν τὰ μαλλ̯ιὰ 'σ τὸ κεφάλι μας. Ἡ φιλινάδα μου ἡ κυρὰ Π... ποῦ εἶνε ἀπὸ 'κεῖνα τὰ μέρη καὶ ἔχει καὶ συγγενεῖς ἔλυωσε 's τὸ δάκρυ· δὲν ῥάγισε 'λιγώτερο κ' ἡ δική μας ἡ καρδιά.

Ἐνταῦθα διεκόπη ἡ γερόντισσα, ζητοῦσα δῆθεν νὰ καθαρίσῃ τὰ ὀμματοϋάλιά της, πράγματι ὅμως προσπαθοῦσα ν' ἀπομάξῃ λάθρα δύο δάκρυα.

— Καὶ σὰν τί πράμματα σᾶς εἶπε, γυναῖκα, αὐτὸς ὁ κὺρ Μαντίκιος; ἠρώτησεν αὐτὴν ὁ σύζυγός της ὑπογλυκαίνων πλέον ἢ τὸ σύνηθες τὴν φωνήν του.

— Δὲν μοῦ βαστᾷ ἡ καρδιὰ νὰ σᾶς τὰ 'πῶ, οὔτε 'μπορῶ νὰ σᾶς τὰ 'φηγηθῶ ἕνα πρὸς ἕνα, φθάνει μονάχα νὰ μάθητε πῶς ἀνθρῶποι νοικοκυραῖοι ποῦ ἦταν μὲ τὸ ἔχει' τους καὶ μὲ τὸ καλό τους καὶ μὲ τὸ ἀγαθό τους, ποῦ 'ντρέπονταν κανεὶς νὰ 'βγῇ 'μπροστά τους, τώρα περπατοῦν μὲ γουφιασμένα 'μμάτια, παρταλιασμένοι, ποῦ φαίνονται, μὲ συμπαθᾶτε, τὰ κρέατά τους, τοὺς βουρ̯ιάζουν 's ταῖς φυλακαῖς 'μπώχνοντας, 'σὰν νὰ ἦταν ζῶα, γ̯ιὰ δοσίματα, γ̯ιὰ δρόμους, γ̯ιὰ καζάρμαις καὶ τέτοια πολλὰ ἄλλα· φαμίλ̯ιαις ποῦ 'διναν ψωμὶ καὶ φαῒ σὲ φίλους καὶ ὀχτρούς, τώρα 's ταῖς 24, πολλαῖς φοραῖς καὶ 's ταῖς 48, γ̯ιὰ τὸ τρῶν γ̯ιὰ δὲν τὸ τρῶν, κ' αὐτὸ ξηρὸ καὶ μουχλιασμένο. Ἕνας σωρὸς σπήτια ῥήμαξαν πέρα πέρα κ' ἐκεῖ ποῦ πρὶν ἀκούονταν φωναῖς καὶ γέλια ἀπὸ ἀγοράκια καὶ τσιούπραις, τώρα φωνάζουν μέσα ἡ κουκουβάγ̯ιαις, γ̯ιατὶ ἀπὸ ἀγγάρ̯ιαις, πεῖνα, δυστυχία, ἀῤῥώστιαις πέθαναν οἱ ἀνθρῶποι 'πὸ ἕνας ἕνας καὶ ἔτσι γλύττωσαν. Καὶ 'κεῖνοι ποῦ 'πόμειναν ζηλεύουν τοὺς 'πεθαμμένους γ̯ιὰ νὰ μὴ γλέπουν τόσαις τυράνν̯ιαις, γ̯ιὰ νὰ μὴ γλέπουν τὰ 'μμάτια τους νοικοκυραῖς καὶ νυφάδες νὰ ταῖς . . .

Ἐνταῦθα πλέον δὲν ἠδυνήθη ἡ δέσποινα ν' ἀνθέξῃ καὶ ἐξεῤῥάγη εἰς λυγμοὺς ἀκρατήτους, μετὰ πολλοῦ δὲ κόπου μόλις κατώρθωσεν ὁ καλὸς σύζυγός της νὰ κατευνάσῃ τὴν συγκίνησίν της.

Ἤμην καὶ ἐγὼ συγκεκινημένος δι' ὅσα ἤκουσα· ταὐτοχρόνως δὲ ἀπεθαύμαζον τὸν θησαυρὸν τῆς φιλανθρωπίας καὶ φιλογενείας, τὸν ὁποῖον ἐνέκλειεν ἡ καρδία τῆς ἁπλοϊκῆς ἐκείνης γυναικός, ἣν βλέπων τις δὲν θὰ ὑπελάμβανεν

Digitized by Google

ἱκανὴν νὰ μεταρσιωθῇ ἀνωτέρω τοῦ μικροῦ καὶ χαμηλοῦ ὁρίζοντος μιᾶς χωριατονοικοκυρᾶς.

— Καὶ κάθησαι ἐδῶ καὶ δυὸ ὥραις τώρα, καὶ μοῦ ψάλλεις οἰκονομικὴν ἀνόρθωσιν καὶ πρόοδον καὶ αἰσιώτερον μέλλον καὶ παρόμοια κολοκύθια, στραφεὶς μοὶ εἶπεν ὁ γέρων, τοῦ ὁποίου ἡ ἀγανάκτησις ἐφ' οἷς ἤκουσε καὶ αὐτός, δὲν εἶχεν ὅρια πλέον.

Τί ν' ἀπαντήσω εἰς ὅλα αὐτά; Τὰ πειστικώτερα, τὰ μᾶλλον ἀκαταμάχητα τῶν ἐπιχειρημάτων ἤρχοντο ἀθρόα κατ' ἐμοῦ. Μοὶ παρουσίαζον γεγονότα, πράγματα ἁπτά, ψηλαφητά, καὶ ἐγὼ δὲν εἶχον ν' ἀντιτάξω εἰς αὐτὰ εἰμὴ λόγους, θεωρίας, ἐλπίδας ἀναγομένας εἰς τὸ μέλλον. Ἀλλὰ τὸ μέλλον εἶναι τέκνον τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τὸ ἐνεστὼς αὐτό, οἷον ὑπάρχει ἐν γυμνῇ τῇ ἀληθείᾳ, δὲν εἶχεν οὐδὲν συστατικὸν εὐτεκνίας.

Προδήλως λοιπὸν ἡ θέσις μου ἀπέβαινε δυσχερεστάτη καὶ ἠγνόουν πῶς θὰ ἐξηρχόμην αὐτῆς. Εἶχον ἀπέναντί μου ἄνδρα πεπειραμένον, θετικὸν κατὰ τοῦ ὁποίου πᾶσα μαγγανεία λόγου ἦτο πάντη ἀνίσχυρος. Εὐτυχῶς καὶ τὴν φορὰν ταύτην ἦλθεν εἰς βοήθειάν μου εἰς ἐκ μηχανῆς Θεός.

Β'.

— Ἀφέντη, εἶπεν ἡ ὑπηρέτρια Μάρθα ἀνοίξασα αἴφνης τὴν θύραν τοῦ δωματίου καὶ προβαλοῦσα τὴν κεφαλήν της, ἔρχεται ὁ Γερογεωργουλῆς. Νὰ τὸν πάω 'ς τὴ καλὴ τὴ κάμαρα ἢ νὰ τὸν φέρω 'δῶ;

— Τί λέγεις; ἐρωτᾷ ὁ οἰκοδεσπότης τὴν σύζυγόν του· τὸν φέρνομεν ἐδῶ;

— Ἂν δὲν πειράζῃ τὸν κύριον, ἀπεκρίθη ἐκείνη.

— Διόλου μάλιστα, ἔσπευσα ἐγὼ νὰ ἀπαντήσω.

— Θὰ εὐχαριστηθῇς πολύ, μοὶ λέγει ὁ γέρων νὰ γνωρίσῃς τὸν Γερογεωργουλῆν. Εἶνε χαρακτὴρ ὅσον ἁπλοῦς, τόσον εὐθὺς καὶ ἔντιμος. Καὶ εἰξεύρει τόσα πολλὰ πράγματα, τόσα ἰδίως ἀνέκδοτα, καὶ τὰ διηγεῖται μὲ τόσην ἀφέλειαν καὶ χάριν καὶ ἐνταυτῷ πεποίθησιν, ὥστε ὁ ἀκροατής του αἰσθάνεται ἑαυτὸν ἀκαταμαχήτως ἑλκόμενον καὶ πειθόμενον εἰς τοὺς λόγους του. Εἶνε καὶ συνοδοιπόρος ὄχι μόνον εὐχάριστος, ἀλλὰ καὶ ὠφέλιμος. Συνεταξειδεύσαμεν πολλάκις διατρέξαντες οὐχὶ ἅπαξ ὅλην τὴν Μακεδονίαν, τὴν Θράκην καὶ τὴν Ἀλβανίαν· εἶναι ἐπάνω κάτω συντοπίτης μου, διότι εἶναι ἀπὸ τὴν Κ... Ὅσον πάλιν διὰ παλληκαρᾶς, σοῦ τὸν δίδω διὰ πρώτης τάξεως. Φαντάσου ὅτι μίαν νύκτα—ἀκόμη τὸ ἐνθυμοῦμαι ζωηρότατα ἂν καὶ παρῆλθον τόσα ἔτη ἔκτοτε—ἓξ Κηρτζαλῆδες τοῦρκοι γεροκακοῦργοι, ὡπλισμένοι μέχρις ὀδόντων, μᾶς παρηκολούθησαν ἕως εἰς τὸ Χάνι τοῦ Στρυμῶνος, χάνι τρομερό, εἰς ὃ καὶ αὐτὸς ὁ διάβολος θὰ ἐδίσταζε νὰ διανυκτερεύσῃ, καὶ τὰ μεσάνυκτα ἐζήτησαν νὰ εἰσέλθουν διὰ νὰ μᾶς πετσοκόψουν καὶ νὰ πάρουν ὅ,τι εἴχομεν· καὶ δὲν εἴχομεν ὀλίγα. Καὶ θὰ τὸ κατόρθωναν ἂν δὲν ἦτο μαζῆ μας ὁ Γεωργουλῆς. Μόνος ἀκολουθούμενος ὑφ' ἑνὸς μόνου Μιρδίτου, εἰσπράκτορος, ἤνοιξε τὴν θύραν τοῦ χανίου καὶ μὲ τὸ γιαταγάνι 'ς τὰ δόντια καὶ τὰ κουμπούρια 'ς τὰ δύο χέρια, ἐρρίφθη κατὰ τῶν κακούργων καὶ τοὺς ἔτρεψεν εἰς τοιαύτην φυγὴν ὥστε εἰς ἐξ αὐτῶν ἔπεσεν εἰς τὸν ποταμὸν καὶ ἐπνίγη.

— Φθάνει πιὰ ἀδερφέ, ἀνέκραξεν ἡ σύζυγός του· ὁ ἄνθρωπος θὰ περιμένῃ καὶ εἶνε ἐντροπὴ γιατὶ εἶνε καὶ φίλος.

— Ἔχεις δίκαιον, γυναῖκα. Μάρθα, πὲς τοῦ Γερογεωργουλῆ νὰ κοπιάσῃ ἐδῶ.

Μικρὸν κατόπιν εἰσῆλθεν εὔσωμος ἀνὴρ ὑψηλὸς καὶ εὐθυτενὴς ὡς λεύκη. Εἶχε τὸ πρόσωπον πλατύ, ὀφρῦς δασείας σκιαζούσας δύο μεγάλους μέλανας ὀφθαλμοὺς διαυγεστάτους ἐκφράζοντας γαλήνην ψυχῆς. Ἡλικίαν θὰ τῷ ἔδιδέ τις μεταξὺ 75 καὶ 80. Ἐφόρει πλατέα σαλβάρια ἐκ μέλανος ἐριούχου καὶ ντουλουμᾶν, ἀμφότερα πεποικιλμένα διὰ σειρητίων καὶ ἐκράτει ἀνὰ χεῖρας κομβολόγιον. Μετὰ τοὺς συνήθεις χαιρετισμούς,

— Μὲ συμπάθειο κι' ὅλας, εἶπεν, ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν οἰκοδεσπότην. Ἴσως σᾶς ἔκοψα τὴ *κουβέντα*. Ἴσως εἴχατεν καὶ κανένα κρυφό.

— Ὄχι, Γερογεωργουλῆ, δὲν εἴχαμε κανένα κρυφό. Μόνον ἔχω ἐδῶ καὶ δύο ὥραις ποῦ προσπαθῶ ν' ἀνοίξω τὰ 'μάτια αὐτοῦ τοῦ Κυρίου ἐπάνω σὲ κάτι πράγματα ποῦ εἶνε φανερὰ σὰν τὸν ἥλιο καὶ αὐτὸς μὲ ἀντιστέκεται μὲ λόγια, ὅσα βρῆκε 'ς τὰ βιβλία ποῦ διάβασε. Ἔτσι εἶνε αὐτοὶ οἱ νέοι· ἅμα μάθουν γράμματα νομίζουν ὅτι τὰ ἠξεύρουν ὅλα. Ἐδῶ βλέπει φῶς φανερὰ πῶς σχεδὸν δὲν ἔκλεισαν οἱ δρόμοι, πῶς ὁ παρᾶς ἔφυγε σὲ ξένους τόπους καὶ μᾶς ἄφησε τὴν φτώχια, τὴν πεῖναν, καὶ τὴν γύμνα, ἐδῶ μὲ δύο ξεπόλυτους ψευδομάρτυρας μουσουλμάνους σ' ἁρπάζουν τὸ τσιφλῆκι σου, τὸ σπῆτ' σου, ἐδῶ κανεὶς δὲν εἶνε ἀσφαλὴς ὅτι τὸ κεφάλι του θὰ σταθῇ 'ς τὸ κορμί του, ἐδῶ κάθε στενοῦρα, κάθε λάκκος, κάθε δερβέντι καθημέρα σχεδὸν βάφεται μὲ αἷμα, καὶ ἡ ἀφεντιά του κάθηται καὶ μοῦ λέγει θεωρίαις καὶ μοῦ ὑπόσχεται ὅτι δὲν θὰ περάσουν πολλὰ χρόνια καὶ θὰ μᾶς βρέχῃ μέλι καὶ γάλα καὶ θὰ χιονίζῃ μάνα.

— Καὶ ἂν ἀκόμα οὖλοι οἱ ἅγιοι 'ρθοῦν νὰ βοηθήσουν, πάλι εἶν' ἀδύνατο 'κόμα μιὰ φορὰ νὰ δῇ ἄσπρη 'μέρα αὐτὸ τὸ βασίλειο, εἶπε ὁ Γερογεωργουλῆς μετὰ σοβαρότητος δικαστοῦ ἀπαγγέλλοντος καταδικαστικὴν ἀπόφασιν.

Digitized by Google

— Καὶ διατί ; τὸν ἠρώτησα.

— Γιατὶ ἀπὸ 'δῶ καὶ τόσα χρόνια ὁ θεὸς σήκωσε πιὰ τὸ χέρι του τελειωτικὰ ἀπὸ 'πάνω του, μοὶ ἀπήντησε μετὰ τῆς αὐτῆς πάντοτε σοβαρότητος.

— Δὲν τὸ καταλαβαίνομε αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, 'ξήγησέ μάς το καμπόσο, τῷ εἶπεν ὁ οἰκοδεσπότης καμμύσας μοι πονήρως τὸν ἕνα ὀφθαλμόν του ὡς ἵνα μοὶ εἴπῃ «τώρα θ' ἀρχίσῃ καὶ θὰ ἴδῃς ἂν σοὶ εἶπον ἀλήθειαν ἢ ὄχι.»

Τὸ πῦρ ἐν τῇ ἑστίᾳ ἐπιμελῶς ὑποτρεφόμενον ὑπὸ τοῦ οἰκοδεσπότου ἐλαμπύριζεν διαχέον γλυκεῖαν θερμότητα, ὁ βορειᾶς ἔξω ἐξηκολούθει νὰ φυσᾷ παγερὸς καὶ ὁ Γερογεώργουλῆς δὲν ἐδείκνυε πολλὴν διάθεσιν ν' ἀφήσῃ τόσον ἐνωρὶς τὴν καλὴν συντροφίαν.

Δὲν περιέμεινε λοιπὸν νὰ τὸν παρακαλέσωσι καὶ ἐκ δευτέρου.

— 'Αφοῦ ἔχετε ὄρεξιν νὰ τ' ἀκούσητε, ἀπεκρίθη, μετὰ χαρᾶς σας νὰ σᾶς τὸ πῶ.

Καὶ ἤρξατο ὡς ἀκολούθως.

Γ'

"Οταν ὁ ἅγιος Κωνσταντῖνος ἔχτισε τὴ πόλι, χάλασε τὰ εἴδωλα καὶ στερέωσε τὸ βασίλειο, ἔφερε 'ς τὴ πόλι τὸν τίμιο σταυρὸ ποῦ σταυρώθηκε ὁ Χριστός μας καὶ τὸ ἅγιο κανίστρι ποῦ 'χε βάλει τοὺς ἄρτους κ' εἶχε χορτάσει χιλιάδες λαὸν χωρὶς νὰ σωθῇ τὸ ψωμί. Τὰ εἶχαν τὸ λοιπὸν αὐτὰ μέσα 'ς τὸ θησαυρὸ καὶ τὰ φυλάγαν 'μέρα καὶ νύχτα.

"Ως ποῦ ἦταν αὐτὰ μέσ' 'στὴ πόλι, τὸ βασίλειο ἦταν ἀτράνταχτο. Δὲν περνοῦσε χρονιὰ ποῦ νὰ μὴν πέσουν καταπάνω 'Ατζέμιδες, 'Αραπάδες, Ροῦσσοι, Βουργάροι, Φράγκοι, Τοῦρκοι καὶ λογιῶν λογιῶν μελέτια, μὲ ἀμέτρητα ἀσκέρια, μὲ ἀρμάδες φοβεραῖς ζητῶντας νὰ πάρουν τὸ παράδεισο τῆς γῆς. Χύνονταν γαίματα ποτάμια, ἔπαιφταν κορμιὰ στρῶσι 'σὰν ἀχλάδια, τὸ πρᾶμμα πολλαῖς φοραῖς ἤρχονταν 'ς τὸ *νῦν καὶ ἀεὶ* καὶ οὖλοι 'λέγαν πῶς 'πάει πιά. Μὰ τοῦ κάκου. 'Η δύναμι τοῦ τίμιου Σταυροῦ κατατσάκιζε τὸν ὀχτρό· καὶ ἡ εὐλογία ἀπ' τὸ ἅγιο πανέρι ἔχυνε πλοῦτο τόσο πολὺ ποῦ παλληκάρια ἀνδρειωμένα ἔτρεχαν ἀπ' οὖλα τὰ μέρια τοῦ κόσμου γιὰ νὰ πολεμήσουν μετ' ἐμᾶς.

"Ετσι τσακισμένος μιὰ φορὰ ὁ Σουλτάνος τῆς 'Αδριανοῦς γύριζε 'στὴ καθέδρα του μὲ τὴ λύπη μέσ' 'στὴ καρδιά. Κανένα ρετζάλι δὲν κουτοῦσε νὰ σηκώσῃ 'μμάτι νὰ 'δῇ τὸ πρόσωπό του, γιατὶ ἦταν φοβερὸς ἀπ' τὸ θυμὸ καὶ τὴ 'ντροπή, κατάλαβες. "Ενας γιαβέρης (ὑπασπιστής) πολὺ ἀγαπημένος τοῦ Σουλτάνου, γιατὶ ἦταν ἀδερφὸς τῆς Σουλτάνας καὶ νέος ὄμορφος καὶ εὐγενικὸς 'ς τὸ τρόπο, τὤβαλε βουλὴ καὶ ἀπόφασι νὰ μὴ 'ψηφίσῃ τὴν ὀργή του καὶ νὰ τοῦ κουβεντιάσῃ γιατὶ εἶχε κἄτι σημαντικὸ πρᾶμμα νὰ τοῦ 'πῇ. Αὐτὸς ὁ νέος ἦταν ἕνα μεγάλο ρετζάλι. 'Ο πατέρας του ἦταν κράλης 'στὰ μέρη τῆς Βουργαριᾶς, καὶ ἀφοῦ τὸν νίκησε ὁ Σουλτάνος, πῆρε τὸ βασίλειό του, πῆρε τὸ κορίτσι του γιὰ γυναῖκα καὶ ἔκαμε Τοῦρκο τὸ παιδί του, ποῦ 'ταν μόνον δέκα χρονῶν ἀγόρι.

Μιὰ 'μέρα τολοιπὸν σήκωσε δειλὰ δειλὰ τὸν *μπερτέ*, πῆρε τὴν ἄκρα τοῦ *κετσέ*, τὴ φίλησε, τὴν ἔφερε 'ς τὸ γλέφαρό του καὶ γονατιστὸς περίμεινε. 'Ο Σουλτάνος γιατὶ τὸν ἀγαποῦσε πολύ, δὲ 'θύμωσε καὶ τοὔκαμε νέμα νὰ 'πῇ τί ἤθελε.

— 'Αφέντη μου καὶ πολυχρονεμένε βασιλειᾶ, βεζνὲς τῆς δικαιοσύνης, ἴσκιος τοῦ θεοῦ, μὴ λυπᾶσαι γιατὶ δὲ 'μπορέσαμε νὰ πάρωμε τὴ Πόλι. Δόξα 'ς τὸ προφήτη, ἡ ἀνδρεία τοῦ Μουσουλμάνου 'μπροστὰ 'ς τὸ γκιαιούρη εἶναι σὰν ὁ πλάτανος 'μπρὸς 'ς τὸ καλάμι, μὰ ὅλα τὰ ἀσκέρια τῆς Οἰκουμένης νὰ εἶχες, πάλι ἦταν ἀδύνατο νὰ τὴν πάρῃς.

— Γιατί ; τὸν ρωτᾷ ἄγριος ὁ Σουλτάνος.

— Γιατὶ δὲν εἶνε γραμμένο, καὶ γιὰ πῶς : 'Η γιαγιά μου ποῦ ἦταν πολίτισσα, θυμᾶμαι πὤλεγε, ἤμαν τότες μικρὸ παιδί, πῶς 'ς τὸ μεγάλο τὸ παλάτι κοντὰ 'ς τὴ ἅγια Σοφιὰ εἶνε κἄτι Χαμαϊλιὰ τοῦ Χαζρέτι-'Ισοῦ (ὅπως λὲν αὐτηνοὶ τὸ Χριστό μας) καὶ ὡς ὁποῦ αὐτὰ τὰ χαμαϊλιὰ φυλάγονται ἐκεῖ, ἡ Πόλι δὲ πέρνεται.

'Ο Σουλτάνος ἔπεσε σὲ συλλογή!

— Μὰ ἂν θέλῃ ὁ 'Αφέντης μου, εἶπε πάλι ὁ γιαβέρης, θὰ κάμω τ' ἀδύνατα δυνατά, τὴ γῆ θὰ σχίσω γιὰ νὰ τὰ πάρω ἀπ' ἐκεῖ μέσα.

"Αρεσε πολὺ 'ς τὸ Σουλτάνο αὐτὸς ὁ λόγος τοῦ γιαβέρη καὶ τὸν εἶπε νὰ τὸ κάμῃ.

Τὴν ἴδια 'μέρα τολοιπὸν ἅμα σουρούπιασε καβαλικεύει τὸν ἀράπη του καὶ σὲ πέντε ὥραις ἀπάνω, σὰν ἀέρας, νάτος 'μπρὸς 'ς τὸ 'Εδρινε-καποῦ τῆς Πόλης.

— Θέλω νὰ 'μιλήσω τοῦ Βασιλειᾶ, λέει 'ς τοὺς φυλακάδας, ἔχω νὰ τοῦ πῶ μεγάλα πράμματα, σημαντικὰ πράμματα.

Μηνοῦν τοῦ βασιλειᾶ πῶς ἕνας ὄμορφος καβαλάρης 'ντυμένος 'ς τὸ χρυσάφι καὶ 'ς τὸ μάλαμα ζητεῖ νὰ τοῦ 'μιλήσῃ.

— "Αστε τον νὰ 'ρθῇ, λέει ὁ βασιλειᾶς.

Τόμ καὶ βγῆκε 'μπροστά του ἔπεσε καὶ τὸν προσκύνησε καὶ τοῦ λέει.

— 'Αφέντη βασιλειᾶ, ἐγὼ εἶμαι συγγενής σου· ἡ μητέρα τοῦ πατέρα μου ἦταν βασιλοποῦλα, καὶ εἶπε ὀνόματα καὶ σημάδια. 'Η Τουρκιὰ σκότωσε τὸν κύρη μου καὶ 'μᾶς πῆρε σκλάβους. Τόσο καιρὸ τώρα μὲ τὸ στανιὸ ἤμουν Τοῦρκος καὶ κρυφὰ Χριστιανός· καιρὸν παραμόνευα νὰ 'βρῶ νὰ φύγω· τὸν 'βρῆκα, ἔφυγα

Digitized by Google

κ' ἦρθα τώρα νὰ δουλέψω τὴ βασιλεία σου.

Χάρηκε πολὺ ὁ βασιλειᾶς καὶ τὸν ἄνοιξε τὴν ἀγκαλιά του. Τὸν τίμησε, τὸν πάνδρεψε μὲ μιὰ ἀρχόντισσα, τοὔδωκε οὔλα τὰ πιστὰ καὶ τὸν ἔκαμε καὶ βεζίρη του καὶ κάθε 'μέρα δὲν εἶχε λόγια νὰ 'παινᾷ τὴν ἀξιότητά του, γιατὶ ἦταν κρυφὸς κατεργάρης.

Μὰ καθὼς θὰ δῆτε πιὸ ὕστερα τοῦ ἔκαμε πολὺ κακό, γιατὶ καθὼς εἶνε ἀδύνατο νὰ γενῇ τοῦ γουρουνιοῦ ἡ τρίχα μετάξη, ἔτσι ἀδύνατο εἶνε νάχῃ καὶ τοῦ Βουργάρου τὸ παιδὶ 'μπιστοσύνη καὶ τάξι.

Πέρασαν ἔτσι κατὰ πῶς σᾶς εἶπα κάμποσα χρόνια. Ξάφνω ἕνα πουρνὸ ἡ βάρδιαις δίνουν εἴδησι πῶς ἤρχονταν μεγάλη μαυρίλα. Ὡς ποῦ νὰ βασιλέψῃ ὁ ἥλιος γέμισαν οἱ κάμποι καὶ τὰ 'ψώματα ἀπὸ ἀναρίθμητο ἀσκέρι, πεζοὶ καὶ καβαλαρία· ἀντιλαλοῦσε ὁ τόπος ἀπὸ χλεμετρίματα τῶν ἀλόγων, ἀπὸ τοὺς ντοβάδες τῶν δερβισσάδων καὶ ἀπὸ τὸ βουητὸ τῶν ἄλλων.

Οἱ Τοῦρκοι εἶχαν ἐρθῇ πάλι νὰ πάρουν τὴ Πόλι.

Μὲ θάρρος ἁρματώθηκε ὁ βασιλειᾶς καὶ βγῆκε νὰ πάρῃ τὸ *κομάντο* ἀπ' τὸ πόλεμο. Βλέπει τὸ ἀσκέρι του ὀλίγο καὶ φοβιασμένο καὶ τὰ πρωτοπαλλήκαρα χωρὶς κουράγιο, κ' ἀπ' τοὺς ξένους, ποῦ ἄλλαις φοραῖς ἔτρεχαν μελίσσια νὰ βοηθήσουν, τώρα μονάχα μιὰ χοῦφτα.

— Γιατί ἔτσι; ρωτᾷ τὸ βεζίρη του, ποῦν' ὁ λαός μου, γιατί δὲν τρέχει 'ς τὰ ἅρματα;

— Τοὔφυγε ἡ καρδιά, τ' ἀποκρίνεται ὁ βεζύρης καὶ σκρόπισε 'ς ταῖς ἐκκλησιαῖς νὰ παρακαλᾷ.

— Ποῦνε οἱ φίλοι μας οἱ Φράγκοι, γιατὶ δὲν ἔρχονται νὰ μᾶς βοηθήσουν;

— Ζητοῦν χρυσάφι, πολὺ χρυσάφι, ἀφέντη μου, τοῦ λέει ὁ βεζύρης.

— Δόστε τους, 'ς αὐτὴ τὴν ὥρα δόστε ὅ,τι ζητοῦν, μὴ τὰ λυπᾶσθε, φθάνει μονάχα νὰ τσακίσωμε 'κόμα αὐτὴ τὴ φορὰ τὸν ὀχτρὸ τῆς πίστης.

— Δὲν ἔμεινε πιὰ τίποτα, ἀφέντη μου, στέρεψαν ὅλα.

— Γλήγορα τὸ ἅγιο κανίστρι, φέρτε νὰ παρακαλέσω μὲ αὐτὸ τὸ Μεγαλοδύναμο.

Σιωπὴ ἄκρα, κανεὶς δὲν κρένει.

— Μωρὲ τί σωπᾶτε; τί δὲν κρένετε; τοὺς ρωτᾷ τότες μὲ θυμὸ ὁ βασιλειᾶς.

Μὰ αὐτοινοὶ πάλι οὖλοι στέκονται 'λογυράτου, σωποῦν καὶ μονάχα τὰ δάκρυά τους τρέχουν σὰ βρύσι καὶ στεναγμὸς βαθὺς φουσκόνει τὰ στήθια τους.

Πείκασεν ἀμέσως ὁ βασιλειᾶς τὸ κακὸ ποῦ γένηκε καὶ ῥάγισ' ἡ καρδιά του.

— Ποῦνε τὸ Τουρκόπουλο; Φωνάξτε το νάρθῃ 'δῶ.

— 'Απὸ τὰ ψὲς δὲν φαίνεται πουθενά, τοῦ ἀπαντᾷ ὁ βεζίρης.

— Κατάλαβα, εἶπε· μᾶς ἔκλεψε ὁ θεοκατάρατος τὰ ἅγια φυλαχτά, πάει πιὰ ἡ βοήθεια μας, ἡ σωτηρία μας, καὶ ἄρχισε νὰ κλαίῃ τότες πύρινα δάκρυα, καὶ μαζῆ του 'λόλυζαν κ' οἱ ἀρχοντάδες.

— 'Ακοῦστ', ἀνδρειωμένα μου παιδιὰ κ' ἀγαπημένα μου ἀδέρφια, ἔσκουξε γιὰ νά τον ἀκούσουν οὖλοι. Ἂς γείνῃ τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου, ἂν αὐτὸ ἦναι τὸ θέλημά του. Γιὰ 'μᾶς δὲν μένει πιὰ τίποτα 'ς αὐτὸ τὸ κόσμο παρὰ νὰ πολεμήσουμε μὲ ἀνδρεία καὶ ἂν ἦνε γραμμένο νὰ πέσουμε, νὰ πέσουμε τιμημένα καὶ δοξασμένα. Ὁ καθένας μας νὰ πολεμήσῃ γιὰ ,κατό, γιὰ χίλιους καὶ νὰ 'πουλήσῃ πολὺ ἀκριβὰ τὸ γαῖμά του. Τὰ σπαθιά σας φόρα καὶ οὔλ' μέσ' 'ς τὴ φωτιά.

Κύριε ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστέ, εἶπε, καὶ ἀφοῦ ἔκαμε τὸ σταυρό του, χύθηκε πρῶτος καταπάνω 'ς τὸν ὀχτρό.

Καὶ ἀρχίνησεν ὁ πόλεμος καὶ βάσταξε ἐφτὰ 'μέραις κ' ἐφτὰ νύχταις· οὐρανὸς δὲν φαίνουνταν, οὔλα ἦταν μαυρίλα, σκοτάδι, ἀντάρα καὶ ἀδιάκοπαις ἀστραπαῖς καὶ βρονταῖς, ποῦ θαρροῦσες πῶς ἦρθε τὸ τέλος τοῦ κόσμου, πῶς θ' ἀνοίξῃ ἡ γῆ νὰ καταπιῇ τὴν πλάσι τοῦ Θεοῦ. Πιθαμὴ τόπο δὲν εἶχε νὰ πατήσῃς ἀπ' τὰ κορμιὰ καὶ τὸ γαῖμα 'ς τοὺς δρόμους ἔτρεχε τόσο πολὺ ποῦ 'μποροῦσε νὰ κολυμπήσῃ ἕνα μοσχαράκη.

'Σ ταῖς ὀχτὼ ἔπαψε ἡ βοὴ κ' ὁ πόλεμος.

Ὁ βασιλειᾶς μας, ἀρχοντάδες μου, εἶχε πέσει ἀνδρειωμένα, τιμημένα καὶ δοξασμένα κατὰ πῶς τὸ εἶπε· Οἱ Τοῦρκοι πῆραν τὴ πόλι τὴ θεόχτιστη· Ἰμάμης λάλησε 'πάνω 'ς τὴν ἁγιὰ Σοφιά· Σουλτάνος κάθησε 'ς τὸ θρόνο τοῦ Κωνσταντίνου καὶ ἀρχόντισσαις, ἀρχοντοπούλαις κ ἀρχοντόπουλα σέρνονταν ἀπ' τὰ μαλλιὰ 'ς τὰ χαρέμια καὶ 'ς τὴ σκλαβιά.

Δ'.

Καὶ μεγάλωσε καὶ μεγάλωσε ὁ Τοῦρκος καὶ πῆρε κάστρα καὶ κυρίεψε βασίλεια καὶ σκότωσε κράληδες καὶ πριγκηπάδες καὶ ἀφεντάδες, καὶ πῆρε ταῖς βασιλοπούλαις γιὰ γυναῖκες καὶ ταῖς ἀρχόντισσαις γιὰ σκλάβαις καὶ ξεκλήρωσε τὸ βασιλικὸ γένος.

Τ' ἀσκέρια του κινοῦσαν μὲ ἅρματα ἀσημένια καὶ γύριζαν μὲ μαλαματένια. Κανένας δὲν ἀποκοτοῦσε νὰ τὰ βάλῃ μαζῆ του καὶ ὅταν αὐτὸς κατέβαζε τὰ φρύδια του, φόβος καὶ τρομάρα ἔπιανε τὴ Φραγκιά. Οἱ κράληδες καὶ οἱ ῥηγάδες της ποῦ τοὺς φασκέλωνε κάθε φορά, ἦταν σὰν γύφτοι 'μπροστὰ του 'ς τὸ πλοῦτος καὶ 'ς τὸ σαλτανάτι. Μὴ γὰρ δὲν εἶχε τὰ ἅγια

Digitized by Google

φυλαχτά μας μαζῆ του 'ς τὴ πόλι μέσα;

Ποῦ τότες δανεικὰ ἀπὸ γκιαούρηδες κατὰ πῶς τώρα, καὶ ποῦ στενοχώριαις καὶ πίκραις; Οἱ πασσάδες καὶ οἱ ἐφέντηδες ζοῦσαν σὰν Σουλτάνοι καὶ ὁ Σουλτάνος σάν... θεός... Πφιού, Πφιού, ἥμαρτον Κύριε, συγχώρησέ με Καὶ ὁ Γερογεωργουλῆς ἐνταῦθα ἔπτυσε δὶς ἐν τῷ κόλπῳ του, ποιήσας τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ἐπανέλαβε δὲ ὡς ἑξῆς:

Βρὲ αὐτὸς ἔχ' ἐννιὰ ψυχαῖς, εἶπε μιὰ 'μέρα ὁ Μόσκοβος· μονάχα μὲ πόλεμο δὲ θὰ 'μπορέσουμε νὰ τὸν γονατίσωμε. Πρέπει νὰ κάνωμε σκέψι νὰ βροῦμε μὲ τί ἄλλον τρόπον νὰ τοῦ σπάσουμε τὰ κόκκαλα.

Καὶ κάλεσε τοὺς βοεβοδάδες καὶ τοὺς ὀσπαδάρους καὶ ὅλους τοὺς μεγάλους κ' ἔκαμε συμβούλιο μεγάλο καὶ πρόσταξε νὰ πῇ ὁ καθένας τὴν ἰδέα του. Καὶ εἶπε τὸ λοιπὸν ποιὸς τὸ μακρύ του, ποιὸς τὸ κοντό του· μὲ συμπάθειο, τὸ λέει ὁ λόγος. Ἀνάμεσα σὲ τόσους συμβουλάτορας ἦταν κ' ἕνας καλόγηρος, γέρος, πολὺ γέρος. Λέγαν πῶς ὁ Τσάρος τὸν σεβόνταν πολὺ καὶ τὸν εὐλαβοῦνταν γιατὶ ἦταν ἅγιος ἄνθρωπος καὶ γερὸ κεφάλι, λέγαν πῶς αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος δὲν ἦταν Ῥοῦσος, μὰ Χιώτης, πῶς ἦταν ἔμπορος καὶ εἶχε πολὺ βίος, πῶς 'ς τὸ χαλασμὸ τῆς Χιώς, τοῦ διαγούμισαν τὸ ἔχει του, ἔσφαξαν τὰ δύο παιδιά του, κοτζᾶ ἄνδρες πανδρεμένοι, πῶς πῆραν σκλάβαις καὶ τούρκεψαν ταῖς νυφάδες καὶ ταῖς δύο τσιούπραις του, καὶ πῶς ἀπὸ τὴ μεγάλη λύπη του γίνηκε καλόγηρος θρηνῶντας 'μέρα νύχτα τ' ἀγαπημένα του.

Ὕστερον ἀπὸ οὔλους ζήτησε καὶ αὐτουνοῦ τοῦ καλογήρου τὴ συμβουλὴ ὁ Τσάρος καὶ 'κεῖνος τοῦ τὴν ἔδωκε, μὰ χωριστά, χωρὶς κανένας νὰ τὴν μάθῃ.

Πέρασαν χρόνια. Ἦμαν 'ς τὴ Πόλι γιὰ δουλειά μου. Μιὰ 'μέρα ἀκοῦμε κάτι φοβεραῖς κανονιαῖς ποῦ σπασαν οὖλα τὰ τζάμια τῶν παραθυριῶν τοῦ παλατιοῦ τοῦ Σουλτάνου καὶ δύο Σουλτάναις λιποθύμησαν.

—Τί νἆναι, ρωτᾷ ἕνας, τί νἆναι ρωτᾷ ἄλλος· τέλος τὸ μάθαμε.

Ἦταν ἕνα παρτίδο ῥούσσικο, τριπόντε, βουνό, ποῦχε 'ρθῆ νὰ φέρῃ 'ς τὸ Σουλτάνο ἕνα δῶρο τοῦ Μόσκοβου. Ἦταν τότες σατραζάμης ὁ Τοπάλης.

—Ὁ Χ... Πασᾶς; ἠρώτησα ἐγώ, ὁ φοβερὸς ναύαρχος τῆς Τουρκίας κατὰ τὴν ἐπανάστασιν;

— Ναίσκε ὅλος, μά ὄχι δὲ καὶ κατὰ πῶς τὸν λὲς ἡ ἀφεντιά σου.

— Δὲν ἦτο καὶ μικρὸς ἄνθρωπος, Γερογεωργουλῆ, τῷ εἶπον· διάβασα κάμποσα πράγματα ἐπαινετικὰ δι αὐτόν.

— Πῶς ὁρίζει ἡ ἀφεντιά σου; μοὶ ἀπήντησε ζωηρῶς ὁ Γερογεωργουλῆς, ὡς νὰ ἐπειράχθη· δὲ ξέρω 'γὼ τί λὲν τὰ χαρτιά, ξέρω μονάχα πῶς εἶχε 'ποκάτω ς' τὸ *κομάντο* του μιὰν ἀρμάδα 'κεῖ πέρα θεόρατη καὶ οἱ 'δικοί μας μὲ ταῖς βάρκαις τὸν 'ντρόπιασαν.

— Ἔλα, μοὶ λέγει ὁ οἰκοδεσπότης, μὴ διακόπτεις τὸν Γερογεωργουλῆ, μὴ σὲ κυριεύῃ αὐτὸ τὸ πάθος ὅτι ὅλα τὰ ἠξεύρεις.

— Ὁ Τοπάλης τολοιπόν, ἐξηκολούθησε ὁ Γερογεωργουλῆς, ἦταν ἕνας φαγᾶς, μὰ τί φαγᾶς, κάραβος μονάχος, ποῦ τῆς Βενετιᾶς οὖλο τὸ φλωρὶ νὰ τὸν ἔρριχνες, πάλιν δὲν τὸν χόρταινε;. Λέγαν ὅμως πῶς ὁ Μόσκοβος 'μπόρεσε νὰ τὸν χορτάσῃ καὶ νὰ τὸν φέρῃ 'ς τὰ νερά του. Ἐταῖς 'μέραις λοιπὸν αὐτουνοῦ τοῦ Τοπάλη ἦρθε τὸ παρτίδο μὲ τὸ δῶρο.

— Σὰν τί πρᾶγμα νὰ ἦτον αὐτὸ τὸ δῶρον; τὸν ἠρώτησεν ὁ οἰκοδεσπότης.

— Μεγάλο πρᾶμμα, τεφαρίκι. Ἦταν ἕνα τζαμὶ μὲ τέσσαρες μιναρέδες. Τὸ τζαμὶ ἦταν οὖλο ἀπὸ καθαρὸ μάλαμα, ἡ σκεπαστὴ ἀπὸ σμάλτο καὶ οἱ μιναρέδες ἀπὸ διαμάντια καὶ μπριλλάντια. Μιλλιούνια ἄξιζε. Σύναξε τὸ λοιπὸν ὁ Σουλτάνος ὅλους τοὺς βεζιράδες καὶ τοὺς πασσάδες καὶ τοὺς βεηλερβέηδες καὶ τοὺς καζασκέρηδες καὶ τοὺς βουκελάδες· ἔλλειπε μονάχα ὁ Σεχισλάμης· δὲν εἶχε ἀφήσει ὁ Τοπάλης νὰ τὸν κράξουν. Καὶ ὅταν ξετύλιξαν 'μπροστά τους τὸ δῶρο, καὶ ἄστραψε τὸ μάλαμα καὶ ἔλαμψαν τὰ διαμάντια καὶ τὰ μπιρλλάντια, «βάϊ βάϊ, εἶπαν οὖλοι, τί πρᾶμμα εἶνε τοῦτο»;

— Μᾶς τὸ στέλνει ὁ Μόσκοβος, λέει ὁ Σουλτάνος, τί νὰ τὸν φιλοδωρήσουμε καὶ 'μεῖς; ἐρωτᾷ.

Σώπασαν οὖλοι καὶ περίμειναν νὰ 'μιλήσῃ ὁ Σατραζάμης κατὰ πῶς τὸ θέλει ἡ τάξι.

— Ἐφέντη μου, 'ποκρίνεται τοῦτος, τῆς πίστης μας πρᾶμμα μᾶς ἔστειλε, τῆς πίστης του πρέπει νὰ τοῦ στείλουμε καὶ 'μεῖς. 'Στὸ χαζνέ μας βρίσκεται 'κεῖ σὲ μιὰν ἄκρια ἕνα ξύλο σταυρωτὸ μαῦρο παλαιὸ κ' ἕνα παλαιοκάνιστρο. Ἔτσι στέκονται 'κεῖ πεταγμένα. Στοχάζομαι πῶς ἂν τοῦ στείλουμε αὐτὰ θὰ 'φχαριστηθῇ περισσότερα ἀπὸ κάθε ἄλλο.

— Καλὰ τὸ εἶπες, λέει ὁ Σουλτάνος, ἔτσι νὰ γίνῃ.

Ἀπὸ ὀλίγαις ὥραις ὕστερα τὸ ῥούσικο ἔκαμνε πανιὰ φέρνοντας μαζῆ του τὰ ἅγια πράμματα καὶ τοὖκαμε ἕνα τέτοιο καιρὸ ποῦ σὲ μιὰ 'μέρα ἔφθασε 'ς τὴν Ὀδέσσα.

Τὤμαθε ὁ Σεχιζλάμης καὶ

— Ἄχ, τί ἔκαμες! λέει τοῦ Σουλτάνου, ἔχασες τὰ θεμέλια ἀπ' τὸ βασίλειό σου.

— Γιατί; πῶς; γιὰ 'κεῖνα τὰ ξυλάκια; τὸν ρωτᾷ ὁ Σουλτάνος.

— Ναί, γιὰ κεῖνα. Τὰ χαρτιά μας λέν, ἀφέντη μου, 'ποκρίνεται ὁ Σεχιζλάμης, πῶς ἀπ' ἐκεῖνα θὰ βαστιέται τὸ βασίλειό μας· ὡς ποῦ θὰ

Digitized by Google

τὰ ἔχουμε, θὰ ἤμαστε πάντα δυνατοὶ καὶ μὲ παρᾶν καὶ κανένας όχτρὸς δὲ θὰ 'μπορέσῃ νὰ μᾶς βάλῃ κάτω.

—'Αμ τώρα; φωνάζ' ὁ Σουλτάνος 'σὰ παραζαλισμένος.

— Τώρα πάει πιά, τελείωσε γιὰ μᾶς, τ' ἀποκρίνεται ὁ Σεχιζλάμης. 'Κεῖνος 'ποῦ θάχῃ αὐτὰ τὰ χαϊμαλιὰ θὰ γίνεται μέρα τὴν ἡμέρα δυνατώτερος καὶ πλουσιώτερος καὶ 'μεῖς ἀπ' τὸ κακοῦ 'στὸ χειρότερο ὡς ποῦ νἄρθῃ χωρὶς ἄλλο ἡ μαύρη 'μέρα.

Ὁ Σουλτάνος ἔσκυψε κάτω κάτω τὸ κεφάλι του κ' ἔπεσε σὲ τόσους βαθεῖς συλλογισμούς, ποῦ δὲν ἐννοιωσε διόλου τὸν Σεχιζλάμην, ὅταν τάπίσω τάπίσω βγῆκε κ' ἔφυγε.

— 'Απὸ τότε λοιπόν, ἠρώτησα ἐγὼ τὸν Γεωργουλῆν, πῆραν τὸν κατήφορον;

— Ναίσκε, μοὶ ἀπήντησεν οὗτος, «ἀπὸ τότες», ἀλλὰ δὲν εἶνε πρὸς τὸ κατήφορο, εἶνε πρὸς τὸ κρέμιο.

—

'Ενταῦθα ἐπεράτωσε τὴν διήγησίν του ὁ Γερογεωργουλῆς πλήρης πίστεως εἰς τὴν ἀλήθειαν τῶν ὅσων μᾶς εἶπε.

Ὁμολογῶ ὅτι τὸ συμπέρασμα τῆς παραδόσεως ταύτης μὲ διέθεσε κακῶς, διότι προσέβαλε αὐτὰς τὰς βάσεις τοῦ οἰκοδομήματος τῶν ἐλπίδων καὶ τῶν προσδοκιῶν τοῦ γένους μας, διότι ἀπεμπώλει εἰς ξένους τὴν κληρονομίαν τῶν πατέρων μας.

Προσέβλεψα λοιπὸν τὸν Γερογεωργουλῆν μὲ βλέμμα οἴκτου, περιφρονήσεως, διότι ἐθεώρουν αὐτὸν ὥς τι ἀνδράποδον θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ, ὥς τι κιβώτιον ἀκουστικὸν ἀσυνειδήτως ἀντηχοῦν ἐκ τῶν προφητικῶν προρρήσεων τοῦ 'Αγαθαγγέλου. 'Ηθέλησα μ' ὅλα ταῦτα νὰ βεβαιωθῶ περισσότερον περὶ τούτου.

—Φρονεῖς λοιπόν, Γερογεωργουλῆ, τῷ εἶπον, ὅτι ἡ Ρωσία θὰ πάρῃ τὴν Πόλιν καὶ τὴν ἀγιὰ Σοφιά, ἀφοῦ βέβαια αὐτὴ κατέχει τώρα τὰ ἱερὰ ἐκεῖνα λείψανα;

— Φρονῶ, λέει; μοὶ ἀπαντᾷ. Καὶ ποιὸς ρωτᾷ τί φρονῶ καὶ τί φρονεῖς. 'Ρώτα τί εἶπε ὅταν ξεψύχησε 'κεῖνος ὁ ἅγιος ἄνθρωπος ποῦ συμβούλεψε τὸ Τσάρο.

— Τί εἶπε; ἠρωτήσαμεν ταυτοχρόνως ἐγὼ καὶ ὁ οἰκοδεσπότης τὸν Γερογεωργουλῆ.

— Εἶπε, ἀφεντάδες μου, πῶς Κωνσταντῖνος θεμέλιωσε τὴν πόλι, Κωνσταντῖνος τὴν ἔχασε καὶ Κωνσταντῖνος πάλι θὰ τὴν ξαναποκτήσῃ.

'Εν Θεσσαλονίκῃ, 9 'Ιανουαρίου 1888.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΚΛΕΩΝΑΣ.

Οἱ ἐν τῇ θεωρίᾳ μόνον ἠθικοὶ ἄνθρωποι ὁμοιάζουσι τὸν κατέχοντα ὕφασμα καὶ μὴ κατασκευάζοντα ἔνδυμα ἐξ αὐτοῦ.

ΟΙ ΠΡΟΔΡΟΜΙΤΑΙ

(Θρησκευτικὰ ἔθιμα ἐν Καταφυγίῳ τοῦ 'Ολύμπου.)

Τίς δὲν ἐνθυμεῖται μεθ' οἵας χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης τῷ ὄντι πνευματικῆς ἑώρταζε παῖς ὢν τὰς μεγάλας θρησκευτικὰς ἑορτάς; Ἓν μικρὸν δῶρον τῶν γονέων αὐτοῦ, ἓν ἔνδυμα καινουργές, ἓν ζεῦγος στιλπνῶν ἐμβάδων ἠδύναντο νὰ διεγείρωσιν ἐν τῇ τρυφερᾷ αὐτοῦ καρδίᾳ τὰ θυμηδέστερα τῶν αἰσθημάτων. Ὁποία ἀφέλεια παιδική! Εἶναι τῇ ἀληθείᾳ ἀμέριστος ἡ χαρὰ ἐν τῇ τοιαύτῃ ἡλικίᾳ, καθ' ἣν εἰς οὐδεμίαν ἔρχεται συνάφειαν ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὰς βιωτικὰς μερίμνας, ἄλλους ἔχων ἵνα φροντίζωσι περὶ αὐτοῦ. Εἶναι ἡ ἐποχὴ τῆς ἐπὶ γῆς εὐδαιμονίας αὐτοῦ, ἐποχὴ καθ' ἣν ζῇ ἐν τῷ κήπῳ τῆς 'Εδὲμ οὐδεμίαν ἢ ὀλίγας καὶ ἀνεπαισθήτους λύπας αἰσθανόμενος. Πόσον περιφρονεῖ τότε καὶ τοῦ ψύχους τοῦ χειμῶνος καὶ τῆς δριμύτητος τοῦ παγετοῦ! 'Ενθυμοῦμαι μετὰ πόσης ἀδιαφορίας διεσχίζομεν τὰς παχείας στιβάδας τῆς χιόνος καὶ ἐπὶ τῶν πάγων ὁδεύοντες περιηρχόμεθα τὰς οἰκίας τοῦ χωρίου κρατοῦντες τὸ δοχεῖον τοῦ ἡγιασμένου ὕδατος, δι' οὗ ὁ ἱερεὺς κατὰ τὴν παραμονὴν τῶν Θεοφανείων ἐφώτιζε τοὺς χριστιανούς του. 'Αλλ' ἡ χαρά μου ἔφθανεν εἰς τὸ κατακόρυφον τὴν ἑορτὴν τοῦ Προδρόμου, ὅτε ἀνέμενον ἀπὸ πρωΐας τοὺς *Προδρομίτας* ἐν τῇ οἰκίᾳ, ὅπως μᾶς τραγῳδήσωσιν.

Ὅπως πολλὰ θρησκευτικὰ ἔθιμα καὶ δόξαι τῶν ἀρχαίων, οὕτω καὶ οἱ ἐαρινοὶ αὐτῶν παιᾶνες δι' ὧν ὁ λαὸς τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ χαρὰν ἐξεδήλου ἀπαλλαττόμενος τῶν τοῦ χειμῶνος ταλαιπωριῶν κατὰ τὴν μαρτυρίαν πολλῶν συγγραφέων, διετηρήθησαν παρ' ἡμῖν μετὰ τοῦ αὐτοῦ σχεδὸν ἀρχεγόνου χαρακτῆρος αὐτῶν. Καὶ ποῦ μὲν οὗτοι ψάλλονται νῦν περὶ τὰς ἀρχὰς Μαρτίου κατὰ τὴν ἐπάνοδον τῆς χελιδόνος, ποῦ δὲ τὴν ἑορτὴν τοῦ Λαζάρου ἢ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ.

'Εν τῇ πατρίδι μου ἔθος ἐπεκράτησεν, ἵνα ψάλλωνται κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Προδρόμου, ἥτις εἶναι καὶ ἡ ἐπισφράγισις τῶν μεγάλων χειμερινῶν ἑορτῶν. Περιβάλλονται δὲ θρησκευτικόν τινα καὶ ἐπίσημον χαρακτῆρα. Διότι δὲν ψάλλονται ὡς ἀλλαχοῦ ὑπὸ παίδων ἀσυναρτήτως καὶ ὑπὸ παρθένων ἀλλ' ὑπὸ ἐνηλίκων ἀνδρῶν περιερχομένων ἐν τάξει τὰς οἰκίας τοῦ χωρίου κατὰ ὁμάδας καὶ καλουμένων ὡς ἐκ τῆς ἑορτῆς *προδρομιτῶν*. Τοὺς *προδρομίτας* τούτους καὶ τοὺς παιᾶνας αὐτῶν, οἵτινες παῖδα ὄντα μὲ ἔτερπον, ἐπιχειρῶ νὰ περιγράψω νῦν ὡς ἔχω μνήμης, ὅπως χρησιμεύσωσιν ὡς ἱστορικὴ πλέον μελέτη, διότι τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν βίου ὁσημέραι χαλαρουμένου διὰ τῆς δουλικῆς ἀπομιμή-

Digitized by Google

σεως ξένων ἠθῶν καὶ ἐθίμων, ἅτινα ὡς τρυγία τοῦ ἐκ δυσμῶν πολιτισμοῦ ἀδιακόπως πρὸς ἡμᾶς ἐκφορτίζονται, κινδυνεύουσι καὶ οὗτοι νὰ ἐκλίπωσιν ὁλοτελῶς.

Τὴν ἑορτὴν τοῦ Προδρόμου μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς Ἐκκλησίας συναθροίζονται πανηγυρικῶς οἱ ἄνδρες ἐν τῇ παρακειμένῃ εὐρυχώρῳ ἀγορᾷ καθ' ὁμίλους διαλεγόμενοι, ἀστειολογοῦντες καὶ βρέχοντες ἀλλήλους ὑπὸ τὴν ὁμιχλώδη ἀτμόσφαιραν τοῦ ἐν ὀρεινῇ κοιλάδι κειμένου χωρίου καὶ ἐπὶ χιονοστρώτου ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐδάφους. Ἐν τῇ φαιδρᾷ ἐκείνῃ ὁμηγύρει ἐκλέγονται τῇ παρακελεύσει τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἐπιτρόπου τέσσαρες ἐκ τῶν καλλιτέρων τραγῳδιστῶν κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐνοριῶν τοῦ χωρίου. Οὗτοι δὲ συγκροτοῦντες περὶ αὐτοὺς ὁμάδας ἀπὸ 8—10 ἀτόμων περιέρχονται ἀπὸ πρωΐας τὰς οἰκίας ᾄδοντες μέχρις ἑσπέρας.

Ἐν ἑκάστῃ οἰκίᾳ παρατίθεται αὐτοῖς τράπεζα πλήρης κρεάτων, τυροῦ, πλακούντων, οἴνου καὶ ὀπωρῶν. Περὶ δὲ τὴν τράπεζαν καθήμενοι ὀκλαδὸν ἀπογεύονται τῶν παντοδαπῶν ἐδεσμάτων ἐναποθέτοντες καὶ πλεῖστα αὐτῶν τὰ μᾶλλον εὐκόμιστα ἐν ἀσκοῖς καὶ ἀμφορεῦσιν, οὓς φέρουσιν ἐπὶ τούτῳ παῖδες σκευοφόροι. Εἰς δύο δὲ διῃρημένοι χοροὺς ᾄδουσιν εἶτα ἐκ περιτροπῆς ἑνὶ ἑκάστῳ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας κατάλληλον ᾆσμα ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ ἐγκωμιασμοῦ τοῦ οἴκου ὧδε:

Διὰ τὸν οἶκον.

Ἐδῶ σὲ τούτην τὴν αὐλὴ τὴ μαρμαροστρωμένη
ἐδῶχουν χίλια πρόβατα καὶ δυὸ χιλιάδες γίδια.
Σ' τὸν κάμπο τὰ κατέβαζαν νὰ τὰ περιβοσκήσουν,
καὶ 'ς τὸ βουνὸ τἀνέβαζαν νὰ τὰ νεροποτίσουν.
Κι' ὁ βασιληὰς ἐδιάβαινεν ἀπὸ τὸ ταξειδιό του,
τὸ μαῦρό του κοντοκρατεῖ, καὶ τὸ βοσκὸ ρωτάει:
—Βρὲ τσιόμπανε, βρὲ πιστικέ, βρὲ χαγκελοφρυδάτε,
τὸ τίνος εἶν' τὰ πρόβατα τἀργυροχουδωνάτα;
—Τἀφέντη μας τὰ πρόβατα τἀργυροχουδωνάτα.
—Καὶ τίνος εἶναι τὸ μαντρὶ μὲ τὸ φλωρὶ πλεγμένο;
—Τἀφέντη μας καὶ τὸ μαντρὶ μὲ τὸ φλωρὶ πλεγμένο.

Διὰ τὸν οἰκοδεσπότην.

Ἀφέντη μου πρωτότιμε καὶ πρωτοτιμημένε,
πρῶτα σὲ τίμησεν ὁ θειὸς κι' ὕστερ' ὁ κόσμος ὅλος,
σὲ τίμησε κι' ὁ βασιληὰς νὰ πᾶς νὰ στεφανώσῃς.
Φκιάνεις στεφάνια 'πὸ φλωρὶ καὶ τὰ κηριὰ π' ἀσῆμι
καὶ τὸ στεφανομάντηλο ὅλο μαργαριτάρι

. . . .

Ὅσ' ἄστρα 'ναι σ' τὸν οὐρανὸ καὶ φύλλα 'ναι σ' τὰ [δένδρα,
τόσ' ἄσπρ' ἔχει ἀφέντης μας, φλωριὰ καὶ χαραγρόσια,
μὲ τὸ ταγάρι του μετρᾷ, μὲ τὸ κοιλό του ρίχνει.
Ἐμέτρησε, ξεμέτρησε τοῦ λείπουν τρεῖς χιλιάδες,
καὶ τὴν καλή του ρώτησε καὶ τὴν καλή του λέγει:
—Καλή μου, ποῦναι τἄσπρά μας, καὶ ποῦναι τὰ φλω-[ριά μας;
—Ἐγὤλεγα, ἀφέντη μου, νὰ μὴ μοῦ τὸ ρωτήσῃς,
καὶ τώρα ποῦ μὲ ρώτησες, θὰ σοὶ τὸ 'μολογήσω,
πολλοὶ φίλοι μᾶς ἔπεσαν καὶ τἄκαμαμε χάρτζι.

Διὰ τὴν οἰκοδέσποιναν.

Δὲν πρέπουν τἀργυρᾶ κομπιὰ σ' τὸ πράσινο τὸ ροῦχο,
δὲν πρέπει τὸν ἀφέντη μας νὰ παίζῃ μὲ τὴν κόρη.
Σ' τὰ γόνατα νὰ τὴν κρατῇ σ' τὰ μάτια τὴν κυττάζῃ
—Κόρη μ' δὲν εἶσαι ρόδινη, κόρη μ' δὲν εἶσαι ἄσπρη.
—Σὰν θέλῃς νἆμαι ρόδινη, σὰν θέλῃς νἆμαι ἄσπρη,
σύρε σ' τὴν Ἀντριανούπουλι, σύρε σ' τὴ Σαλονίκη,
κι' ἀγόρασέ μου 'ξώπλατο, σερβιώτικο ζωνάρι
νὰ σειῶμαι, νὰ λυγίζωμαι, νὰ φαίνωνται τὰ κάλλη.

Διὰ τοὺς νεογάμους.

Ἀιτὸς βαστᾷ τὴν πέρδικα 'πὸ 'πάνω σ' τὰ φτερά του,
κι' ἡ πέρδικα 'λάχεν βαργειὰ καὶ ράϊσε τὸ φτερό του.

. . . .

Διαλαλητάδες ἔβαζαν ς' ὅλα τὰ βιλαέτια
—ποιὸς ἔχ' ἀσῆμι ἄδολο καὶ φλωροκαπνισμένο
νὰ δέσ' ὁ νειὸς τὴ φοῦντά του κι' ἡ κόρη τὰ μαλλιά της.

Διὰ τοὺς νέους.

Ἐσὰν κίνησεν ὁ νειούτσικος νὰ πάῃ νἀρραβωνιάσῃ,
οὐδὲ τὸ ροῦχο ἔβανεν, οὐδὲ ζωνάρι ζώνει,
μόν' ἔρριξε σ' τὸν κόρφο του ἐννιὰ χιλιάδες ἄσπρα,
καὶ τρώγοντας καὶ πίνοντας φιλοῦντας τὰ κοράσια
σώνει ὁ νειὸς τὸν ἔξοδο καὶ τῆς ἐννιὰ χιλιάδες,
κι' ὁ μαῦρος τὸν ἀπόμεινε κι' αὐτὸν τὸν παζαρεύει.
Κι' ὁ μαῦρός του τῷ ἔλεγε, κι' ὁ μαῦρός του τῷ λέγει:
—Μὴ μὲ πωλεῖς, ἀφέντη μου, καὶ μὴ με παζαρεύεις,
βάλε με μῆναν σ' τὴν ταγὶ καὶ δυὸ μῆνες σ' τὸ σταῦλο,
τότε νἀδῇς τὴν τρίχα μου σὰν ἄγριο περιστέρι.

Διὰ τὰς παρθένους.

Μιὰ γερακίνα πλουμιστὴ ἐννιὰ κωδούνια σέρνει,
τὰ τριὰ ἀργυρᾶ, τὰ τριὰ χρυσᾶ, τὰ τριὰ μαλαμμα-[τένια,
τὰ τριὰ σ' τὴν Πόλι πάηναν, τὰ τριὰ σ' τὴ Σαλονίκη,
τὰ τριὰ σ' τὴν Ἀντριανούπολι γιὰ προξενιὰ τῆς κόρης.
Ρωτοῦσαν καὶ ξαναρωτοῦν ποῦ νaὕρουν τέτοια κόρη
'ψηλὴ λιγνὴ σὰν τὸ βεργί, λιανὴ σὰν τὸ καλάμι,
σ' τὸ δαχτυλίδι νὰ διαβῇ σ' τὴ βέργα νὰ περάσῃ,
καὶ σ' τὸ ξευταροχόνταρο νὰ σταυρωθῇ νὰ κάτσῃ.

Διὰ τὰ μικρὰ παιδία.

Ἕνα μικρὸ μικρούτσικο, μικρὸ καὶ χαϊδεμένο,
μικρὸ τοὔχεν ἡ μάνα του σ' τὸ δάσκαλο τὸ πάνει,
κι' ὁ δάσκαλος τὸ ἔχρουε μὲ τὴ χρυσῆ τὴ βέργα.
—Μικρέ μου, ποῦν' τὰ γράμματα; τρανέ μου, ποῦν' ὁ [νοῦς σου;
—Τὰ γράμματα μέσ' τὸ χαρτὶ κι' ὁ νοῦς μου πέρα, [πέρα,
ὁ νοῦς μου πέρα πέρασε σ' αὐταῖς ταῖς μαυρομμάταις
ποὔχουν τὰ μάτια σὰν καυκιά, τὰ φρύδια σὰν γαϊτάνι,
τὸ δόλιο τὸ 'ματόφρυδο 'σὰν γυριστὴ καμάρα.

Διὰ τοὺς ἱερεῖς.

Ἀφέντη μου, σ' τὴν τάβλα σου χρυσαῖς λαμπάδες [καίουν.

Τὰ μοναστήρια σήμαναν καὶ ἡ ἐκκλησιαῖς διαβάζουν
καὶ τὰ γραμματικούδια σου ψάλλουν τὸ «κυριαλέησο»

. . . .

Διὰ τὰς ἱερείας.

Καλογρηοπούλα περπατεῖ σ' τὴν ἄκρη τοῦ θαλάσσιου
μαζώνει πέτραις σ' τὴν ποδιά, λιθάρια σ' τὸ μαντήλι,

Digitized by Google

πετροβολᾷ τὴ θάλασσα τὴν πικροκυματοῦσα.
—Θάλασσα πικροθάλασσα καὶ πικροκυματοῦσα,
θάλασσα, ποῦν' ὁ ἄντρας σου, καὶ ποῦναι τὰ παιδιά σου.

Διὰ τοὺς ἐγγραμμάτους.

Γραμματικὸς ἐκάθονταν σ' ἀφεντικὸ σαράϊ,
κι' ἔπιασε καὶ κοντύλιαζεν ἐννιὰ χρονῶν μελάνη,
καὶ ἡ μελάνη ἔσταξε κι' ἐβάψαν τὰ ῥουχίτσια.
κι' ἡ κόρη ποῦ τὸν ἀγαπᾷ, καὶ ποῦ τὸν χαλοπέρνει,
σ' ἐννιὰ ποτάμια τἄπλυνε κι' ἐβάψαν τὰ ποτάμια.

Διὰ τοὺς ἄρχοντας.

'Αφέντ' ἀφέντ' ὁλάφεντη, πέντε βολαῖς ἀφέντη,
πέντε βολαῖς ἀφέντεψες καὶ πάλ' ἀφέντης εἶσαι.
Πέντε κρατοῦν τὸ μαῦρό σου καὶ δέκα τὸν σελώνουν,
καὶ δεκοχτὼ παρακαλοῦν—ἀφέντη καβαλίκα—
Καβαλικεύεις, χαίρεσαι, πεζεύεις καμαρώνεις.
Ὅπου πατεῖ ὁ μαῦρός σου πηγάδια φανερώνει,
πηγάδια συρτοπήγαδα, αὐλαῖς μαρμαρωμέναις.

'Αποχαιρετισμός.

Πολλάπαμε καὶ ποῦπαμε, τώρα κι' ἀπὸ σιμά του.
Λύσετ' ἀφέντη, λύσετε τὴν ἀργυρῆ σακούλα,
κι' ἂν ἔχῃς ἄσπρα, δός μας τα, φλωριὰ μή τα λυπᾶσαι,
κι' ἂν ἔχῃς κάνα χ α ϊ ρ λ έ, κέρνα τὰ παλληκάρια.
. . . .
Ὅσαις ὑγειαῖς τόσαις χαραῖς καὶ φέτο κι' ὅλο ἕνα,
νὰ ζήσῃς χρόνους ἑκατὸ καὶ πεντακόσια φῶτα,
νὰ ζήσῃς σὰν τὸν Ἔλυμπο 'σὰν τἄγριο περιστέρι.

Ὁ οἰκοδεσπότης ἢ ἀντ' αὐτοῦ ἡ οἰκοδέσποινα δωρεῖται αὐτοῖς ἀπερχομένοις ἀργυρᾶ τινα κερμάτια. Ταῦτα δὲ συναγόμενα ἀκολούθως παραδίδονται τῷ ἐπιτρόπῳ τῆς Ἐκκλησίας, ὅστις εἰς ἀμοιβὴν τοῦ κόπου των προσφέρει αὐτοῖς τὴν ἐπιοῦσαν πολυτελὲς γεῦμα. Τὸ δὲ ἑσπέρας συγκροτοῦσι χορὸν ἐν τῷ δημοσίῳ χοροστασίῳ, ἐν ᾧ παρίστανται θεώμενοι ἅπαντες σχεδὸν οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου ἀμφοτέρων τῶν φίλων. Χορεύοντες δὲ ᾄδουσι διάφορα ᾄσματα, ὧν πρωτεύει κατὰ τὴν τάξιν τὸ τοῦ καπετὰν-Σταθᾶ, γνωστοῦ ἐκ τῆς νεωτέρας ἱστορίας ἁρματωλοκλέπτου τῶν Ἀγράφων ἔχον ὧδε:

Σ'τ' Ἄγραφα κλαίει μιὰ παπαδιὰ μικρὴ παπαδοπούλα,
πῆραν οἱ κλέφταις τὸν ὑγιό κι' ἄλλον ὑγιὸν δὲν ἔχει.
Γράφουν χαρτιὰ καὶ προβοδοῦν, γράφουν χαρτιὰ καὶ [στέλνουν.
—Σ' ἐσένα καπετὰν-Σταθᾶ, σ' ὅλα τὰ παλληκάρια,
μὴ μοῦ χαλᾶστε τὸν ὑγιὸ τἄλλον ὑγιὸν δὲν ἔχω.
Τ σ α π ρ ά ζ ι α σ'τὸ γραμματικό, π ι ο λ ὶ σ' τὸν καπετάνο
κι' ἀπώνα 'σημομάχαιρο 'σ ὅλα τὰ παλληκάρια.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ τῇ 10ῃ Μαρτίου 1888.

Γ. Παπαγεωργιου.

Οὐδὲν περιποιεῖ μείζονα τιμὴν τῇ γυναικὶ ἢ ἡ ὑπομονὴ αὐτῆς, καὶ οὐδὲν περιποιεῖ αὐτῇ ἥττονα τιμὴν ἢ ἡ ὑπομονὴ τοῦ συζύγου της.

Η ΕΝ ΚΟΡΣΙΚΗι ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΙΚΙΑ

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

ΙΖ'

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΙΚΩΝ ΤΟΥΤΩΝ.

Ἐκ τῶν ληξιαρχικῶν βιβλίων τοῦ Δημαρχείου τῶν Καρυῶν, ὡς καὶ ἀνωτέρω διέλαβον, ἐξάγεται ὅτι οἱ ἐν Κορσικῇ ἐγκατασταθέντες ἄποικοι Ἕλληνες ἦσαν ὄχι μόνον Πελοποννήσιοι Οἰτύλιοι, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλων μερῶν, οἷον ἐκ Κυθήρων, ἐκ Πάρου, ἐκ Κῶ, ἐκ Σμύρνης ἐκ Χίου, ἐκ Κρήτης, ἐκ Ψαρῶν, ἐκ Κερκύρας καὶ ἄλλων εἰσέτι πόλεων. Ἐκ τούτου λοιπὸν ἕπεται ὅτι καὶ τὸ γλωσσικὸν ἰδίωμα τῆς ἀποικίας ταύτης ὑπῆρξεν ὄχι καθαρῶς Πελοποννησιακόν, ἀλλὰ μικτόν. Οἱ Ἕλληνες οὗτοι, ὡς πληροφοροῦμαι, ἐξηκολούθησαν νὰ ὁμιλῶσι τὴν ἑλληνικὴν καὶ μόνον αὐτήν, σχεδὸν μέχρι τοῦ 1830. Ἕως τότε ὀλίγιστοι ἐξ αὐτῶν ἐγνώριζον τὴν ἰταλικήν. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ὅμως ταύτης μέχρι σήμερον τὰ πράγματα ἤλλαξαν ὁλοτελῶς. Τὴν σήμερον ὅλοι οἱ Ἕλληνες ὁμιλοῦσι τὴν ἰταλικὴν ὡς Κορσικανοὶ αὐτόχθονες, τὴν δὲ ἑλληνικὴν μόνοι οἱ γέροντες τὴν ὁμιλοῦσιν.

Συνήθως, ἐν ταῖς κοιναῖς τοῦ βίου περιστάσεσι, τὸ μεγαλείτερον στοιχεῖον ἀπορροφᾷ τὸ μικρότερον, τὸ δὲ ἔργον τοῦτο ἔτι περισσότερον ἐπιταχύνεται, ἐφ' ὅσον τὰ στοιχεῖα ταῦτα εἶναι ὁμογενῆ. Καθαρῶς ἑλληνικαὶ οἰκογένειαι, λόγου χάριν, μεταβαίνουσιν εἰς Γαλλίαν καὶ ἐγκαθίστανται ἐκεῖ. Αἱ τοιαῦται οἰκογένειαι μετὰ δύο ἢ τὸ πολὺ τρεῖς γενεὰς ὁλοτελῶς ἐκγαλλίζονται. Καὶ τἀνάπαλιν, οἰκογένειαι τῆς δυτικῆς Εὐρώπης, ἐγκατασταθεῖσαι ἐν Ἑλλάδι, μετά τινας γενεὰς μόνον τὸ ὄνομα τῆς ἀρχαίας καταγωγῆς των διετήρησαν, καὶ τοῦτο ἱκανῶς ἐξελληνισμένον. Ὁ κανὼν οὗτος εἶναι γενικὸς καὶ μόνον ἐξαιρέσεις δέχεται. Τοιαύτη τις ἐξαίρεσις συνέβη καὶ διὰ τὴν ἑλληνικὴν ταύτην ἀποικίαν, ἥτις μετὰ 211 ἐτῶν ὕπαρξιν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ μεγάλου τούτου Κορσικανικοῦ στοιχείου, ἔτι καὶ σήμερον παρέχει σημεῖά τινα ζωῆς καθαρῶς ἑλληνικῆς. Τοῦ φαινομένου τούτου ἐξήγησιν θὰ προσπαθήσω νὰ δώσω ἐν τοῖς ἐφεξῆς.

Ἡ ταὐτότης τῆς θρησκείας, τῆς γλώσσης καὶ τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων ἀποτελοῦσι ἐν τοῖς ἔθνεσι τὸν σύνδεσμον τῆς ἑνότητος. Οἱ δὲ λαοὶ οἵτινες συνδέονται διὰ τῶν τριῶν τούτων δεσμῶν καλοῦνται ὁμογενεῖς.

Ἡ γλῶσσα εἶναι καὶ λέγεται ζῶσα, ὅταν μεταδίδεται ἀπὸ τὴν μητέρα εἰς τὸ τέκνον, θη-

Digitized by Google

λάζουαν αὐτό. Ζῶσα δὲ ἑλληνικὴ γλῶσσα εἶναι ἐκείνη, ἥτις δὲν ὑποτάσσεται εἰς τὴν γραμματικὴν καὶ τὸ συντακτικόν, ἥτις ἀκρωτηριάζεται ὑπὸ τὸν κάλαμον τοῦ λογίου καὶ τὴν ὁποίαν ὁμιλεῖ ὁ λαός. Τοιαύτην γλῶσσαν εἶχον οἱ πρῶτοι ἄποικοι Ἕλληνες τῆς Κορσικῆς, καὶ τοιαύτη, ἔτι καὶ σήμερον, σώζεται εἰς τὰ στόματα τῶν γερόντων.

Ἡ ἔλλογος καλλιέργησις τῆς ζώσης ἑλληνικῆς γλώσσης καθιστᾷ τὴν παρ' ἡμῖν κοινὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν.

Πῶς λοιπὸν οἱ ἕλληνες οὗτοι ἠδυνήθησαν ν' ἀντιστῶσιν κατὰ τοῦ Κορσικανικοῦ χειμάρρου ἐπὶ δύο αἰῶνας ;— Εἴδομεν ἤδη πῶς κατὰ τὴν θρησκείαν διέφερον τῶν Κορσικανῶν, ἂν καὶ κατ' οὐσίαν ἔγειναν ὅμοιοι διὰ τῆς μεταξὺ ἀποίκων Ἑλλήνων καὶ γενουηνσιακῆς Δημοκρατίας ἀνταλλαγείσης συνθήκης, τουτέστι Δυτικοὶ καὶ οἱ μέν, Δυτικοὶ καὶ οἱ δέ. Εἴδομεν ἐπίσης πῶς κατὰ τὴν γλῶσσαν, τὰ ἤθη καὶ τὰ ἔθιμα δὲν εἶχον οὐδεμίαν σχέσιν μεταξὺ αὐτῶν. Ὡσαύτως εἴδομεν πῶς ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τοῦ 1830 οἱ Ἕλληνες οὗτοι εὑρίσκοντο εἰς ἀδιακόπους πολέμους καὶ ἔριδας μετὰ τῶν Κορσικανῶν. Ἕνεκα δὲ πάντων τούτων οἱ Ἕλληνες δὲν εἶχον μεγάλην συγκοινωνίαν μετὰ τῶν Κορσικανῶν καὶ μάλιστα δὲν συνῆπτον συνοικέσια μετ' αὐτῶν. Ἰδοὺ λοιπὸν οἱ λόγοι διὰ τοὺς ὁποίους τὸ ἑλληνικὸν τοῦτο στοιχεῖον διετηρήθη ἀκμαῖον μέχρι τοῦ 1830, καὶ ψυχορραγοῦν μέχρι σήμερον.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς δὲ ταύτης μέχρι σήμερον τί συνέβη ; Οἱ Ἱερεῖς τῶν Ἑλλήνων τούτων, ἐπιστρέφοντες ἐκ τῆς προπαγάνδας, τοὺς διδάσκουσι καὶ τοὺς πείθουσιν ὅτι δὲν εἶναι πλέον Ἀνατολικοὶ ὀρθόδοξοι, ἀλλὰ Δυτικοί. Ὡς ἐκ τούτου πολλὰ ἤθη καὶ ἔθιμα ἑλληνικὰ ἤρχισαν νὰ ἐξαφανίζωνται καὶ ν' ἀντικαθιστῶνται ὑπ' ἄλλων τοιούτων Κορσικανικῶν. Ἕνεκα δὲ τῆς καταπαύσεως τῶν ἐρίδων καὶ πολέμων μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Κορσικανῶν, ἐπῆλθεν ἡ πλήρης συγκοινωνία καὶ ἡ συμφιλίωσις ἀναμεταξὺ αὐτῶν. Καὶ συνέπεια τούτου ὑπῆρξεν ἡ σύνδεσις συνοικεσίων μεταξὺ τῶν δύο τούτων στοιχείων. *Τὴν σήμερον δὲν ὑπάρχει οὐδεμία οἰκογένεια Ἑλληνικὴ ἐν Κορσικῇ, ἡ ὁποία νὰ μὴ ἔχῃ ἀναμεμιγμένον τὸ αἷμά της μετὰ τῶν Κορσικανῶν.*

Δι' ὅλους δὲ τοὺς λόγους τούτους ἤδη ἀπὸ τοῦ 1830 ἤρχισε τὸ μεγαλείτερον στοιχεῖον ν' ἀπορροφᾷ τὸ μικρότερον. Ἡ δὲ φυσιολογικὴ αὕτη ἐργασία προβαίνει δσημέραι γιγαντιαίοις βήμασιν.

Φυσιολογικῶς λοιπὸν ἡ ἀποικία αὕτη εἶναι καταδικασμένη νὰ χάσῃ τὴν ἑλληνικήν της ζωὴν καὶ τὴν ἑλληνικήν της γλῶσσαν, τουλάχιστον μετὰ δύο γενεάς, ἐὰν ἀνωτέρα τις δύναμις δὲν μεταβάλῃ τὴν φορὰν τῶν πραγμάτων.

Τοῦθ' ὅπερ δὲ λέγω περὶ τῶν ἐν Καρυαῖς Ἑλλήνων ἐφαρμόζεται ἀκριβῶς καὶ ἐπὶ τῆς ἐν Ἀφρικῇ ἀποικίας αὐτῶν.

Ὑπάρχει ἔμφυτον εἰς τὸν ἄνθρωπον αἴσθημα ἕνα, ὁσάκις βλέπει τὸν πλησίον του εἰς μέγαν κίνδυνον διατελοῦντα, σπεύδῃ εἰς βοήθειαν αὐτοῦ, πολλάκις δὲ καὶ χωρὶς νὰ εἶναι κατάλληλος ἢ ἱκανὸς πρὸς ἀνακούφισιν αὐτοῦ. Τοιοῦτο δέ τι συνέβη καὶ εἰς ἐμέ, μετά τινων μηνῶν διαμονὴν ἐν Καρυαῖς, ὅταν διέγνωσα καὶ ἐξηκρίβωσα τὸν κίνδυνον, τὸν ὁποῖον διατρέχει *ἡ εἰσέτι ζῶσα ἑλληνικὴ αὕτη ἀρχαιότης*. Ὑπὸ ψυχολογικὴν δὲ ἔποψιν τὸ θέαμα, ὅπερ παρουσιάζουσι τὴν σήμερον οἱ κάτοικοι τῶν Καρυῶν Ἕλληνες, εἶναι ἄξιον μεγάλης περιεργείας καὶ μελέτης. Καθὼς δὲ ἰατρός τις, ἐνώπιον φθισιῶντος ἀσθενοῦς, ἀφοῦ πρότερον παρηκολούθησεν ὅλας τὰς φάσεις τῆς ἀσθενείας, ἐπὶ τέλους παρίσταται θεατὴς ἐν ἐπιγνώσει τοῦ ἐπικειμένου ὀλέθρου, ὡσαύτως καὶ ὁ ψυχολογῶν ἐν Καρυαῖς δύναται νὰ διαγνώσῃ καὶ παρακολουθήσῃ τὸν τρόπον καθ' ὃν ὁ λαὸς οὗτος ἀποθνήσκει ὑπὸ ἐθνολογικὴν ἔποψιν. Ἡ παροῦσα ἐποχὴ τῆς ἑλληνικῆς ζωῆς καὶ γλώσσης τῶν Καρυῶν εἶναι παρεμφερὴς πρὸς τὰς τελευταίας στιγμὰς τοῦ ψυχορραγοῦντος. Εἰσέρχεταί τις, λόγου χάριν, ἐν τῷ μέσῳ οἰκογενείας τινὸς καὶ ἀμέσως παρατηρεῖ ὅτι οἱ γέροντες ὁμιλοῦν καθαρώτατα τὴν καθ' ἡμᾶς Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν προτιμοῦν ἐν τῇ ὁμιλίᾳ τῆς Κορσικανικῆς, καὶ εἶναι πλήρεις ἑλληνικῶν αἰσθημάτων. Τὰ τέκνα τούτων ὁμιλοῦν μὲν τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἀλλὰ βεβιασμένως, διὸ καὶ ἐν τῇ κοινῇ ὁμιλίᾳ προτιμοῦν ταύτης τὴν Κορσικανικήν. Τὰ τέκνα δὲ τῶν τελευταίων τούτων δὲν ἠξεύρουν ἄλλην ἑλληνικὴν φράσιν εἰμὴ τὴν *Καλησπέρα*, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζονται δι' ὅλας τὰς ὥρας τοῦ ἡμερονυκτίου. Ἡ ἑλληνικὴ ζωὴ καὶ γλῶσσα τῶν τέκνων τῆς τελευταίας ταύτης γενεᾶς ὁποία τις θὰ ἦναι ;.... Τοιαῦτα τινὰ βλέπων καὶ προβλέπων, κατελήφθην κἀγὼ ὑπὸ τοῦ αἰσθήματος τῆς ἀνακουφίσεως. Ἐπειδὴ δὲ ἔβλεπον ἤδη ὅτι τὸ σχολεῖον τὸ ὁποῖον ἵδρυσαν οἱ ΚΚ. Σ. Μεταξᾶς καὶ Χ. Ζωγράφος κατεπολεμεῖτο ἀνηλεῶς, δι' ὅσους λόγους εἰς τὸ ἑπόμενον ἄρθρον θὰ διαλάβω, ἐσκέφθην τὸν ἀκόλουθον τρόπον τῆς θεραπείας, τὸν ὁποῖον καὶ ἐξέθεσα ἐν ἐκτάσει τοῖς εἰρημένοις Κυρίοις.—Οἱ Κύριοι οὗτοι ἀπεφάσισαν νὰ δαπανήσουν ἐπὶ ἑπτὰ ἔτη 24500 φράγκα πρὸς διατήρησιν Ἕλληνος διδασκάλου ἐν Καρυαῖς. Ἐκ τῶν χρημάτων τούτων, ἐὰν μόνον αἱ 15000 φρ. ἐτίθεντο ἅπαξ διὰ

Digitized by Google

παντὸς εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος, θὰ ἔφερον ἐτήσιον τόκον 750 φράγκα. Εἶμαι δὲ βέβαιος ὅτι μία ὁποιαδήποτε Ἑλληνὶς τῶν Καρυῶν, ἀφοῦ πρότερον θὰ ἐξεπαιδεύετο ἔν τινι ἐκπαιδευτικῷ Καταστήματι τῶν Ἀθηνῶν, θὰ ἐθεώρει μετὰ ταῦτα μεγάλην εὐτυχίαν της τὸ νὰ λαμβάνῃ ἐτησίως τὸν μισθὸν τοῦτον καὶ νὰ διδάσκῃ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἐν τῇ πατρίδι της. Λέγω δὲ τοῦτο ἐν ἐπιγνώσει, διότι ἠξεύρω κάλλιστα ὅτι αἱ Γαλλίδες διδασκάλισσαι δευτέρας τάξεως, διδάσκουσαι ἀπὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας, δὲν λαμβάνουσιν ὡς μισθὸν εἰμὴ 900 περίπου φράγκα κατ' ἔτος.— Καί, τί μὲν ἀπεφάσισαν περὶ τούτου οἱ Κύριοι ἱδρυταὶ τοῦ ἐν Καρυαῖς Ἑλληνικοῦ σχολείου, ἀκριβῶς δὲν ἠξεύρω. Ὁπωςδήποτε ὅμως δὲν παύω τοῦ νὰ θεωρῶ τὸν τρόπον τοῦτον τῆς θεραπείας ὡς ἄξιον πολλῆς προσοχῆς. Διὸ καὶ διατελῶ πάντοτε πρόθυμος εἰς τὰς διαταγὰς παντὸς βουλομένου νὰ λάβῃ παρ' ἐμοῦ ἐκτενεστέρας πληροφορίας ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

Ν. Β. Φαρδυς

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΠΕΡΙ ΔΟΥΜΑ

Ἡ ἔπαυλις τοῦ Μόντε Χρίστου εἶχε καταστρέψει οἰκονομικῶς τὸν Ἀλέξανδρον Δουμᾶν, ὅστις εἰς οἰκοδομὴν αὐτῆς εἶχε δαπανήσει ἄπειρα ποσά. Διῆγεν ἐκεῖ βίον ἡγεμονικόν, διατηρῶν ὁλόκληρον σύνταγμα ὑπηρετῶν, οἵτινες ἔκλεπτον αὐτὸν ἀναισχύντως. Ἐπὶ τούτου διηγοῦνται τὸ ἑπόμενον ἀστεῖον γεγονός. Ὁ Δουμᾶς ἀναχωρήσας εἶχεν ἀφήσει τὴν κλεῖδα τῆς ἐπαύλεως εἰς μίαν τῶν φίλων του, τὴν κυρίαν Περσῶν. Μετ' οὐ πολὺ ἔλαβε παρ' αὐτῆς ἀπελπιστικὴν ἐπιστολὴν λέγουσαν· «Ἐν τῇ οἰνοθήκῃ δὲν ὑπάρχει πλέον συνήθης οἶνος διὰ τοὺς ὑπηρέτας. Τί νὰ δώσω εἰς αὐτοὺς νὰ πίνωσι; Δὲν ἔμεινε ἄλλο παρὰ καμπανίτης!..» Ὁ Δουμᾶς ἀπήντησεν ἀμέσως· «Δότε τους καμπανίτην. Τοῦτο ἴσως θὰ τοὺς μεταβάλῃ.»

Εἶνε πάμπολλα τὰ περὶ τοῦ μυθικοῦ τούτου πύργου ἀνέκδοτα, ἐξ ὧν ἀναφέρομεν καὶ τὸ ἀκόλουθον.

Πρωΐαν τινὰ ἀναγγέλλουσιν εἰς τὸν Δουμᾶν τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Ἰταλοῦ συγγραφέως Φλωρεντίνου, ὅστις μετὰ μεγίστης εὐκολίας ἔγραφε καὶ τὴν γαλλικὴν ὡς ἐπιφυλλιδογράφος τοῦ *Συνταγματικοῦ*. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ μυθιστοριογράφος ἐτελείονε τὸ πρόγευμά του μετὰ τοῦ υἱοῦ του, νεωτάτου ἔτι ὄντος. Ὁ ὑπηρέτης εἰσήγαγεν ἄνευ ἐθιμοτυπίας τὸν ἐπισκέπτην ἐν τῷ ἑστιατορίῳ. Μόλις ὁ ἐπιφυλλιδογράφος ἐκάθησε καὶ οἱ ὀφθαλμοί του προσηλώθησαν ἐπὶ παροψίδος ἐπιδορπίων ἐκ τῶν ἁπλουστέρων. Ἐν αὐτῇ ἦσαν μόνον δύο μικρὰ μαῦρα δαμάσκηνα ἡμίξηρα.

— Ἀγαπητέ μου Φλωρεντῖνε, ἀνέκραξε τότε ὁ Δουμᾶς, ἐπειδὴ παρατηρεῖς τὴν παροψίδα ταύτην, λάβε, παρακαλῶ, ἐλευθέρως ἓν τοὐλάχιστον ἀπὸ τὰ δύο αὐτὰ δαμάσκηνα καὶ φάγε το.

Καὶ μετά τινας στιγμὰς προσέθεσε μειδιῶν·

— Ἠξεύρεις ὅτι ἔφαγες πεντακοσίας χιλιάδας φράγκων;

— Πῶς τοῦτο; ἠρώτησεν ἔκπληκτος ὁ ἐπιφυλλιδογράφος.

— Ἁπλούστατα! Τὰ δύο αὐτὰ μικρὰ δαμάσκηνα, τὰ ὁποῖα εἶδες, εἶνε πᾶν ὅ,τι μοῦ ἔμεινεν ἐκ τοῦ κτήματος τοῦ Μόντε Χρίστου, καὶ αὐτὸ μοῦ ἐκόστισεν ἓν ἑκατομμύριον!

Σ ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΣΟΥ

Käthi Barlay.

Ὅπως μέσ' 'ςὲ μαῦρα, τρίσβαθα νερά,
Πνῶχουν ἡ Νεράϊδες μαγικὰ παλάτια
Σέρνετ' ἡ βαρκοῦλα τοῦ φτωχοῦ ψαρᾶ....
Σύρθηκ' ἡ ζωή μου μέσ' 'ς τὰ δυό σου 'μάτια
Ὅπως μέσ' 'ςὲ μαῦρα, τρίσβαθα νερά.

Ὅπως ἡ βαρκοῦλα τοῦ φτωχοῦ ψαρᾶ
Δέρνεται, ῥαγίζει, γίνεται κομμάτια
Μέσ' 'ςὲ μαγεμμένα, τρίσβαθα νερά....
Χάθηκ' ἡ ζωή μου μέσ' 'ς τὰ δυό σου 'μάτια
Ὅπως ἡ βαρκοῦλα τοῦ φτωχοῦ ψαρᾶ.

Ἐν Λειψίᾳ.

Γεωργιος Δροσινης

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ἄριστον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τὰ νεανικὰ αἰσθήματα καὶ αἱ πρεσβυτικαὶ σκέψεις.

—

Ἡ μάλιστα ἐπιβλαβὴς παραφροσύνη εἶνε ἡ ὁμοιάζουσα πρὸς τὴν σοφίαν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ μεγάλη Βρετανία παράγει κατ' ἔτος 156 ἑκατ. τόννων γαιανθράκων, αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι 72, ἡ Γερμανία 53, ἡ Γαλλία 20 καὶ τὸ Βέλγιον 17. Περίεργος εἶνε ἡ κατ' ἄνθρωπον παραγωγὴ ἐν ταῖς διαφόροις χώραις. Αὕτη τείνει γενικῶς εἰς αὔξησιν, ἰδίως ἐν τῇ Μεγάλῃ Βρετανίᾳ. Τῷ 1873 ἡ ἐτησία παραγωγὴ ἑνὸς ἀνθρακωρύχου Ἄγγλου ἦτο 235 τόννοι, τῷ 1878 ἦτο 356, τῷ 1880, 401, τῷ

Digitized by Google

1882, 396. Ἡ μέση ἐν Ἀγγλίᾳ παραγωγὴ τοῦ ἀνθρακωρύχου κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἦσαν 395 τόννοι. Ἐν τῷ Βελγικῷ Ἀϊνὼ ἡ ἐτησία παραγωγὴ τοῦ ἀνθρακωρύχου εἶναι 144 τόννοι, ἐν δὲ τῇ Γαλλίᾳ τὸ πολὺ 179 τόννοι. Τὰ ἡμερομίσθια διαφέρουσι πολὺ κατὰ τόπους. Εἷς ἀνθρακωρύχος κερδίζει καθ' ἑβδομάδα ἐν Ἀγγλίᾳ φρ. 34.95, ἐν Γερμανίᾳ, φρ. 21. 60, ἐν Βελγίῳ, φρ. 20. 25, ἐν Γαλλίᾳ φρ.18. 75. Δέον ὅμως νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ ἀξία τοῦ ἀργύρου δὲν εἶναι ἡ αὐτὴ πανταχοῦ.

Πρωτότυπος στατιστική. Ἐν τῇ Γερμανικῇ Βουλῇ ὑπάρχουσιν 78 ἰσχνοὶ καὶ 97 παχύσαρκοι. Οἱ ἄλλοι εἶνε μέτριοι κατὰ τὴν εὐσαρκίαν. 84 εἶναι ὑψηλοί· 41 μικρόσωμοι· οἱ δὲ ἄλλοι μέτριοι κατὰ τὸ ἀνάστημα· 142 ἔχουσι πλήρη τὴν κόμην των, οἱ ἄλλοι εἶνε κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧσσον φαλακροί· 65 εἶνε γενειοφόροι, 52 ὅλως ἐξυρισμένοι· 73 φέρουσι μύστακα· 48 παραγναθίδας· 34 ἔχουσι τὴν γενειάδα ὁλόκληρον, καὶ 87 κεκομμένην στρατιωτικῶς· 79 φέρουσι δίοπτρα, 57 τὰ λεγόμενα Pince-nez καὶ 21 μονύελον. Ἐπὶ τέλους 338 καπνίζουσι καὶ 39 ὄχι. Ἡ στατιστικὴ αὕτη ἐγένετο ὑπό τινος τῶν μελῶν τῆς Γερμανικῆς Βουλῆς.

Πρό τινων ἡμερῶν κατά τινα ἀπόκεντρον συνοικίαν τῆς Μασσαλίας χωρικὸς προσῆλθεν εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ φόρου σταθμὸν ἔχων ἅμαξαν πλήρη λίθων, συρομένην ὑπὸ ἑνὸς ἡμιόνου καὶ ἑνὸς ὄνου. Ἐρωτήσαντος τοῦ σταθμάρχου ἂν ἔχῃ τι φορολογήσιμον, ὁ χωρικὸς ἀπήντησεν ἀρνητικῶς. Ἀλλ' οἱ τελωνειακοὶ φύλακες καὶ ἐν Γαλλίᾳ ὡς καὶ ἀλλαχοῦ δυσπιστοῦσι πάντοτε εἰς τὰς διαβεβαιώσεις τῶν χωρικῶν, διὸ ἀναζητήσεως γενομένης διὰ τῶν λίθων τῆς ἁμάξης, εὑρέθησαν τρεῖς μεγάλαι λάγηνοι πλήρεις οἰνοπνεύματος. Ὁ χωρικὸς ἰδὼν ὅτι ἀνεκαλύφθη ἐτράπη εἰς φυγὴν καταλιπὼν καὶ ἅμαξαν καὶ οἰνόπνευμα καὶ ζῷα. Καὶ πανταχοῦ μὲν ἀλλαχοῦ οἱ ὑπάλληλοι ἤθελον ἀρκεσθῇ εἰς τὴν λείαν ταύτην, ἱκανὴν πρὸς πληρωμὴν τοῦ φόρου καὶ τοῦ προστίμου, ἀλλ' οἱ φύλακες τῆς Μασσαλίας, λίαν ζηλωταὶ τοῦ καθήκοντος, ἀπεφάσισαν νὰ καταδιώξωσι τὸν φυγάδα. Εἷς τούτων λοιπὸν ἀποζευγνύει τὸν ὄνον, ἐξάγει αὐτὸν τοῦ ῥυμοῦ καὶ ἀφήσας ἐλεύθερον ἀκολουθεῖ αὐτὸν ἐν πλήρει τῆς ὑπηρεσίας στολῇ. Ἐν Μασσαλίᾳ ἦτο τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ μεγάλη ἀγορά, διὸ αἱ ὁδοὶ ἔβριθον ἀνθρώπων, οἵτινες ἔκπληκτοι βλέποντες τὸν τελωνοφύλακα ἀκολουθοῦντα ἕνα ὄνον καὶ βραδέως ἀμφοτέρους πορευομένους ἠκολούθουν καὶ αὐτοὶ ὄπισθεν ὅπως ἴδωσι τὸ ἀποβησόμενον. Ἡ ἀκολουθία ἐν τούτοις ἐμεγεθύνετο, οὕτω δὲ τὸ πλῆθος ὄπισθεν ἠριθμεῖτο κατὰ χιλιάδας. Ὁ ὄνος ἐν τούτοις διελθὼν τὴν πόλιν, εἰσῆλθεν εἰς τὰς ὁδοὺς ἑνὸς προαστείου, ἔστη αἴφνης πρὸ τῆς οἰκίας ἀριθ. 113 καὶ δι' ἑνὸς βροντώδους ὀγκηθμοῦ ἀνήγγειλε τὴν ἔλευσίν του. Πάραυτα ἠνοίξεν ἡ θύρα καὶ ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ αὐτῆς ἐφάνη ὁ χωρικὸς ὅπως ὑποδεχθῇ τὸ εὐφυὲς αὐτοῦ ζῷον, τότε δὲ συλληφθεὶς ὑπὸ τοῦ τελωνοφύλακος ὡδηγήθη εἰς τὴν ἀστυνομίαν.

Κατὰ ἀκριβεστάτας στατιστικὰς πληροφορίας τῶν γερμανικῶν ἐφημερίδων ἐν Monte Carlo ηὐτοκτόνησαν ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Ἰανουαρίου μέχρι τέλους Μαρτίου πεντήκοντα ἄτομα ἕνεκα ἀπωλείας εἰς τὸ παιγνίδιον.

Ἡ τελευταία ὑπογραφὴ τοῦ ἀποθανόντος αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας κεχαραγμένη ἐπὶ μετάλλου φέρεται ὑπὸ πολλῶν κυριῶν ὡς καρφὶς ἐπὶ τοῦ στήθους ἢ τοῦ λαιμοῦ.

Φρικώδης μόδα ἤρξατο τελευταῖον διαδιδομένη ἐν Παρισίοις, ἣν μάτην ἀγωνίζονται οἱ ἰατροὶ νὰ καταστείλωσι, ἡ ψιμμυθίωσις τουτέστι τῶν μικρῶν παιδίων. Ἐν τοῖς δημοσίοις περιπάτοις ἀπαντᾷ τις νήπια τῶν ὁποίων τὰ βλέφαρα εἶνε βεβαμμένα ὑπὸ τῶν τετυφλωμένων καὶ τετυφωμένων μητέρων, ἢ αἱ παρειαὶ κατάλευκοι ἐκ πούδρας. Κοράσια ἡλικίας δέκα ἐτῶν φέρουσιν ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τὴν γνωστὴν μέλαιναν ταινίαν, δι' ἧς οὗτοι φαίνονται λάμποντες περισσότερον.

Ὁ κ. Εὐγένιος Δεβὼ ἀποφαίνεται τὰ ἑξῆς σχετικῶς πρὸς τὴν ἕνωσιν τῶν ἡμερολογίων, περὶ ἧς ἡ «Ἑστία» διέλαβέ τινα ἐν προηγουμένῳ φύλλῳ. Τὰ ἀνατολικὰ κράτη, λέγει, ὅσα ἤθελον ἀποφασίσει νὰ συμμορφωθῶσι πρὸς τὸ γρηγοριανὸν σύστημα δὲν πρέπει νὰ μιμηθῶσι τὸ ῥιζικὸν μέτρον, ὅπερ ἐλήφθη ἐν τῇ Δύσει τὸν 13 αἰῶνα, ἀποκόπτοντα ἀμέσως δώδεκα ἡμέρας ἐκ τοῦ τρέχοντος ἔτους ἕνεκα τῶν συγχύσεων, ἃς ἤθελε συνεπάγῃ εἰς τὰς ἀστυκὰς καὶ ἐμπορικὰς σχέσεις τὸ μέτρον τοῦτο. Ἵνα ἐπαναχθῇ ἡ χρονολογικὴ ὁμοφωνία εἰς τὰ δύο ἡμίση τῆς Εὐρώπης, θὰ ἐπήρκει τὰ ἀνατολικὰ κράτη νὰ ἀποφασίσωσι ὁριστικῶς νὰ παραλείπωσιν ἑκάστην 29ην Φεβρουαρίου ἐπὶ ἥμισυν αἰῶνα. Ἀπὸ τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1893 ἡ διαφορὰ θὰ περιωρίζετο εἰς 11 ἡμέρας καὶ ἡ ἕνωσις ἐντελὴς ἤθελεν ἐπιτευχθῇ τῇ 1ῃ Ἰανουαρίου 1941.

— Μαμᾶ, ὁ Γλάγκος δὲν μ' ἀφίνει καθόλου τόπο 'στὸ κρεββάτι νὰ κοιμηθῶ.

— Γιατί, δὲν τοῦ φθάνει τὸ μισό;

— Θέλει νὰ κοιμηθῇ αὐτὸς 'ς τὴ μέση κ' ἐγὼ 'ς τῆς δυὸ ἄκραις.

— Μπαμπᾶ, πονεῖ κανένας ἅμα εἶνε ἀράπης;

— Γιατὶ 'ρωτᾷς;

— Γιατὶ ἐχθὲς ποῦ ἔπεσα, ἐχτύπησα τὸ γόνατό μου κ' ἔγινε μαῦρο, μαῦρο καὶ μ' ἐπονοῦσε, γι' αὐτὸ ῥωτάω, ἂν πονῇ κανένας πολὺ ἅμα εἶνε ὅλο μαῦρος 'σὰν τὸν Χρῆστο τὸν Ἀράπη.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 — 1312

Digitized by Google

'Αριθ. 643 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΕ'. Συνδρομὴ ἐτησία: 'Εν 'Ελλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 'Ιανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. 'Οδὸς Σταδίου 32. 24 'Απριλίου 1888

FOREIGN BODL: LIBR PERIODICALS

ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΛΑΡΕΤΗ

'Ο 'Ιούλιος Κλαρετῆ, τοῦ ὁποίου ἓν τῶν ἀρίστων ἔργων ἄρχεται σήμερον δημοσιεύουσα ἐν μεταφράσει ἡ *'Εστία*, εἶνε εἷς ἐκ τῶν γνωστοτέρων καὶ συμπαθεστέρων γάλλων λογογράφων τῆς ἐποχῆς. Καὶ ὁ μᾶλλον ἐπιπολαίως παρακολουθῶν τὴν σύγχρονον φιλολογίαν ἀδύνατον βεβαίως νὰ διατελῇ ξένος πρὸς τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἢ μὴ οἰκεῖος πρὸς τὰ κυριώτερα τοὐλάχιστον τῶν ἔργων του. Τῆς σπανίας δὲ ταύτης φήμης τοῦ συγγραφέως δύο ἴσως εἶνε οἱ σπουδαιότεροι λόγοι, πρῶτον μὲν ἡ θαυμαστὴ πολυγραφία αὐτοῦ, ἀπὸ τριακονταετίας ἤδη, ὅτε κατήρξατο τοῦ σταδίου του, ἐργαζομένου καὶ παράγοντος ἄνευ τῆς ἐλαχίστης διακοπῆς ἢ τοῦ παραμικροῦ καμάτου, παρέχοντος δὲ οὕτω ἓν τῶν ἐξαιρετικῶν ὄντως παραδειγμάτων διανοητικῆς δυνάμεως καὶ φιλοπονίας, καὶ δεύτερον ἡ φιλολογικὴ ἰδιοφυΐα αὐτοῦ καὶ τὸ εἶδος τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἐργασίας του, δυναμένου νὰ εἶνε εἰς πάντας προσιτὸς καὶ δημοτικός. « Τὸ σύνθημα αὐτοῦ, λέγει βιογράφος τού τις, ὑπῆρξε πάντοτε: *τιμιότης καὶ ἐλευθερία*». 'Αλλ' εἰς ταῦτα προδήλως ἔπρεπεν ἀπαραιτήτως νὰ προσθέσῃ καὶ ἄλλα δύο: τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν σωφροσύνην, νὰ μὴ παραλείψῃ δὲ τινὰς τῶν μᾶλλον χαρακτηριστικῶν ἐκ τῶν ἰδιοτήτων αὐτοῦ, οἷον τὴν ἁπλότητα, τὴν γλαφυρότητα τοῦ ὕφους, τὴν εὐθύτητα καὶ τὴν γαλήνην τῶν κρίσεων, τὴν μετριότητα καὶ τὴν θετικότητα τῶν σκέψεων, καὶ προπάντων τὴν ἀξιοζήλον ἑνότητα τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ἣν πᾶσαν εἰς τὴν θεραπεῖαν καὶ ἐπιδίωξιν ἑνὸς μόνου σκοποῦ ἀφιέρωσε, καὶ ὀλιγωτέρων ἀναμφιβόλως τῶν ὁποίων ἡ συρροὴ θὰ ἤρκει διὰ νὰ καταστήσῃ αὐτὸν ὅσῳ συμπαθῆ τόσῳ καὶ διάσημον.

* *
*

'Επὶ τῶν δακτύλων ἴσως θὰ ἠδύναντο νὰ μετρηθῶσιν οἱ δυνάμενοι νὰ διεκδικήσωσιν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς καὶ ὁ Κλαρετῆ τίτλοις τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως. Περὶ αὐτοῦ θὰ ἠδύνατό τις σχεδὸν ἀσφαλῶς νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον κρατῶν τὸν κάλαμον ἀνὰ χεῖρας. Γεννηθεὶς ἐν Λιμόγῃ τῇ 3ῃ Δεκεμβρίου 1840, ἅμα ἡλικιωθεὶς μετέβη εἰς Παρισίους ὅπου ἐσπούδασε τὰ νομικά. 'Αλλὰ τοῦ νεαροῦ σπουδαστοῦ οἱ πρώϊμοι πόθοι πρὸς πᾶν ἄλλο βεβαίως περιεστρέφοντο ἢ τὴν ἐπιστήμην τοῦ δικαίου, ἣν καὶ ἐνωρίτατα ἐγκατέλειψεν ἵνα ἀφιερωθῇ εἰς τὴν φιλολογίαν. Ἤρξατο δὲ πράγματι ἐγκαινίζων τὸ μέλλον αὐτοῦ τόσῳ λαμπρὸν στάδιον διὰ τῆς συνεργασίας εἰς τὰ πολυπληθῆ μικρόσχημα καὶ εὔθυμα ἢ θορυβώδη φιλολογικὰ καὶ κοινωνικὰ φύλλα, ἅτινα ἐξέδιδε τότε νεολαία ζωηρά, ἀνήσυχος, ὀργῶσα πρὸς τὴν πρόοδον καὶ τὴν δρᾶσιν, ἀσφυκτιῶσα ὅμως ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς Αὐτοκρατορίας καὶ παρασκευαζομένη παντοιοτρόπως διὰ τοὺς μέλλοντας μεγάλους ἀγῶνας, ὡς νὰ συνῃσθάνετο ὅτι ἐκ τῶν τάξεων αὐτῆς προώριστο νὰ ἐξέλθωσιν οἱ δεινοὶ ἀθληταὶ τοῦ πολιτικοῦ βίου καὶ οἱ ἐπιφανεῖς ἐργάται τῆς πνευματικῆς κινήσεως, ἐφ' οἷς καυχᾶται σήμερον τὸ γαλλικὸν ἔθνος. Μεταξὺ τῶν φύλλων τούτων συγκατελέγετο καὶ ὁ *Διογένης*, εἰς ὃν πολλοὶ τῆς σήμερον διάσημοι συγγραφεῖς ὀφείλουν τὰς πρώτας των ἐπιτυχίας. 'Εν αὐτῷ δὲ ἐδημοσιεύθη καὶ τὸ πρῶτον ἄρθρον τοῦ Κλαρετῆ ἀκριβῶς, ὡς ἀφηγεῖται ὁ ἴδιος, τὴν ἡμέραν τῆς κηδείας τοῦ 'Ερρίκου Mürger, ὅπερ ὁ νεαρὸς δημοσιογράφος ἐθεώρησεν ὡς οἰωνόν, διότι δὲν ἠγάπα, ὡς λέγει, ποσῶς τὴν φιλολογικὴν Bohême ἧς ψάλτης ὑπῆρξεν ὁ κηδευόμενος ποιητής, οὔτε ἠγάπησεν αὐτὴν ποτέ, ὡς ἀπέδειξε καὶ ὅλη ἡ ἐπὶ τῆς τάξεως, τῆς ἐργασίας καὶ τῆς σωφροσύνης βασισθεῖσα κατόπιν ζωή του. 'Εξηκολούθησε δὲ ἐφ' ἱκανὸν τοῦ *Διογένους* τούτου ὢν τακτικὸς συνεργάτης, πολλάκις δὲ καὶ μόνος ἔγραφεν ὅλον τὸ φύλλον αὐτὸς ὑπὸ διάφορα ψευδώνυμα, ὅταν ἐπέλειπεν ἡ ὕλη. Ταυτοχρόνως ὅμως συνειργάζετο καὶ εἰς διάφορα ἄλλα φύλλα ὧν κυριώτερα ἡ Revue Fantaisiste καὶ τὸ Avenir National, ὁ Figaro καὶ ὁ Nain jaune, ἐδημοσίευε ταξειδίων ἐντυπώσεις ὑπὸ τὸν τίτλον *Περιηγήσεις Παρισινοῦ*, διεκρίνετο μεταξὺ τῶν κριτικῶν, ἔγραφε μυθιστορήματα καὶ ἦρε διὰ τοῦ *Δολοφόνου* τὴν πρώτην αὐτοῦ μεγάλην ἐπιτυ-

Digitized by Google

χίαν, διενήργει δημοσίας διαλέξεις ὧν ὅμως ἀπηγόρευεν ἡ κυβέρνησις τὴν ἐξακολούθησιν συνεπείᾳ μιᾶς ἣν εἶχεν ἀφιερώσῃ ὁ νεαρὸς ῥήτωρ εἰς τὸν Βερανζέ, ἀπεστέλλετο δὲ τέλος ὑπὸ τοῦ *Ἐθνικοῦ Μέλλοντος* εἰς τὴν Ἰταλίαν τῷ 1866 ὅπως παραστῇ εἰς τὸ θέατρον τοῦ πρωσσοαυστριακοῦ πολέμου, ἀφ' οὗ ἀπέστελλε λίαν ἀξιοσημειώτους ἀνταποκρίσεις. Ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τοῦ σταδίου του χρονολογεῖται, ὡς φαίνεται οὕτω ἐκ τῶν ἀνωτέρω, ἡ ἀκόρεστος αὕτη ἔφεσις καὶ ὁρμὴ πρὸς παραγωγήν, ἥτις ἐχαρακτήρισεν αὐτὸν πάντοτε καὶ κατέστησεν ἕνα τῶν πολυγραφωτέρων συγγραφέων. Εἶνε δὲ περίεργος ἡ ἐπὶ τούτου κρίσις ἑνὸς τῶν βιογράφων αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Ἀνομολογῶν τὰς ἀρετὰς τοῦ νέου συγγραφέως καὶ θαυμάζων τὴν εὐκολίαν καὶ τὴν γλαφυρότητα αὐτοῦ περὶ τὸ γράφειν, παραινεῖ ὅμως οὐχ ἧττον αὐτὸν νὰ παύσῃ λίαν ταχέως σπαταλῶν οὕτω τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ἐργατικότητά του καὶ παράγων ἔργα ἐφήμερα. «Ὁ κ. Κλαρετῆ, λέγει, ἔχει ὅλα τὰ προσόντα διὰ νὰ γείνῃ ἀληθὴς συγγραφεύς. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ συγκρατήσῃ ἑαυτόν. Εἶνε καιρὸς πλέον ἡ φιλοδοξία αὐτοῦ νὰ λάβῃ ἄλλην διεύθυνσιν. Ἐὰν δὲν θέλῃ νὰ μείνῃ μόνον εὐχάριστος ὁμιλητὴς καὶ χειριστὴς τῆς γραφίδος, πρέπει νὰ συγκεντρωθῇ ὅπως γείνῃ ἀθλητὴς τοῦ λόγου ἰσχυρός. Ἃς ἐγκαταλείψῃ τὴν ἐφημερίδα διὰ ν' ἀφοσιωθῇ εἰς τὸ βιβλίον». Ἀλλ' αἱ συμβουλαὶ τοῦ κριτικοῦ ἔμειναν ἄνευ ἀποτελέσματος. Ἡ φύσις αὐτὴ τοῦ πνεύματος τοῦ Κλαρετῆ τὸν ὤθει πρὸς τὴν καθημερινὴν καὶ ταχεῖαν παραγωγήν. Ἀδιακόπως ἐξακολουθεῖ ἐργαζόμενος δημοσιογραφικῶς καὶ ὢν εἷς ἐκ τῶν στύλων τοῦ τύπου. Κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1870 παρακολουθεῖ ὡς ἀνταποκριτὴς τῆς Opinion Nationale καὶ τῆς Illustration τὸν γαλλικὸν στρατόν, ἀκόμη δὲ οἱ ἀναγνῶσται τῶν δύο τούτων φύλλων ἐνθυμοῦνται τὰς ὡραίας ἐπιστολάς του, ἃς ἔπειτα συνήγαγε καὶ εἰς τόμον. Λήξαντος δὲ αὐτοῦ ἐπανέρχεται εἰς Παρισίους ὅπου διοργανίζει κίνησίν τινα πρὸς ἵδρυσιν λαϊκῶν βιβλιοθηκῶν, προβάλλει δ' ἅμα ἑαυτὸν ὡς ὑποψήφιον πληρεξούσιον διὰ τὴν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν, ἀλλ' ἀποτυγχάνει· μετὰ δύο δὲ μῆνας προσφερομένης ἐκ νέου αὐτῷ τοιαύτης ὑποψηφιότητος ἐν καιρῷ τῆς Κοινότητος καὶ βεβαίας πλέον οὔσης τῆς ἐπιτυχίας του, ἀπορρίπτει αὐτὴν ὡς μὴ θέλων νὰ ἔχῃ τίποτε κοινὸν πρὸς τὸ ἐπαναστατικὸν κίνημα, μετριοπαθὴς δημοκρατικὸς πάντοτε ὑπάρξας. Ἀλλ' ἡ εἰς τὴν πολιτικὴν αὕτη ἀνάμιξίς του εἶνε στιγμιαία, δὲν ἀποσπᾷ δὲ αὐτὸν ἀπὸ τῶν συνήθων ἐργασιῶν του καὶ πρῶτος σχεδὸν γίνεται ὁ τακτικώτερος χρονογράφος τῆς «Opinion Nationale» καὶ ἐπαναλαμβάνει τὴν δραματικὴν κριτικὴν τοῦ Soir καὶ ἐπιφορτίζεται τὴν βιβλιογραφικὴν ἐπιθεώρησιν ἐν τῇ Illustration. Ἐπ' ὀλίγον ἀποφασίζει νὰ γείνῃ καὶ ἰδιοκτήτης ἐφημερίδος καὶ ἀνασυνιστᾷ τὸν ἀρχαῖον *Πειρατήν*, εἰς ὃν δίδει πολιτικοφιλολογικὴν χροιὰν δημοκρατικήν· ἀλλ' ἡ ἐπιχείρησις ἀποτυγχάνει καὶ τὸ ἐφήμερον φύλλον ἀποθνήσκει μετὰ μικρόν. Διὰ νὰ ἐννοήσῃ δέ τις τὸ σθένος ὅπερ ἀπῄτει τοιαύτη καταπληκτικὴ ἐργασία, δὲν θὰ εἶχεν ἢ νὰ θέσῃ παραπλεύρως τῆς ἀνωτέρω ὑποδεικνυομένης δημοσιογραφικῆς αὐτοῦ παραγωγῆς τὸν μακρὸν κατάλογον τῶν βιβλίων, ἅτινα δὲν παρέλειπεν οὐχ ἧττον νὰ δημοσιεύῃ ταυτοχρόνως. Καὶ τὸ μυθιστόρημα καὶ ἡ ἱστορία καὶ ἡ κριτικὴ καὶ ἡ διηγηματογραφία καὶ πάντα τὰ λοιπὰ φιλολογικὰ εἴδη, σοβαρὰ καὶ μή, συμπεριλαμβανόνται ἀντιπροσωπευόμενα ἐπιτυχῶς καὶ εὐδοκίμως ἀείποτε. Πλησίον ἱστορικῶν μελετῶν περὶ τοῦ Δεμουλέν, τῶν Δαντωνιστῶν, τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως ἢ τοῦ τελευταίου πολέμου εὑρίσκει τις ἄλλας ἐντυπώσεις νεωτέρων αὐτοῦ περιηγήσεων· πλησίον τῶν καλλιτεχνικῶν πονημάτων περὶ τῶν ζωγράφων ἢ τῶν γλυπτῶν ἢ τῶν ἠθοποιῶν τῆς ἐποχῆς εὑρίσκει τις ψυχολογικῶν, δραματικῶν ἢ παθητικῶν διηγήσεων σειρὰν ὅλην· καὶ ὁ συγγραφεὺς ἐμφανίζεται διαδοχικῶς ὡς Πρωτεὺς ὑπὸ ποικίλας μορφάς, ἐξ ἐπιπολῆς τὰ πάντα θίγων, καὶ ποιητής, καὶ φιλόσοφος, καὶ τοῦ παρελθόντος ἐρευνητής, καὶ τοῦ παρόντος ἐξεταστής, καὶ μεθυγράφος, καὶ ὑπομνηματιστής, καὶ χρονογράφος. Καὶ οἱ τόμοι προστίθενται εἰς τοὺς τόμους καὶ πολλαπλασιάζονται ἐπ' ἄπειρον, ἀποτελοῦντες σχεδὸν ὁλόκληρον βιβλιοθήκην γραφεῖσαν ὑπὸ ἑνὸς μόνου συγγραφέως. Ἀξιοσημείωτα ἰδίως εἶνε τὰ τελευταῖα αὐτοῦ μυθιστορήματα, *Τὸ Ἑκατομμύριον*, *ἡ Διτόρα* καὶ *ὁ Κύριος Ὑπουργός*. Ἀλλ' ἔτι μᾶλλον ἐπαινετικώτερον ἐκρίθη καὶ μείζονα αἴσθησιν προὐξένησεν ὁ πρόσφατος *Ὑποψήφιος*, αὐτὴ αὕτη ἡ πολιτικὴ ἠθογραφία ἧς τὴν μεταγλώττισιν ἐπιχειρεῖ χάριν τῶν ἀναγνωστῶν της ἡ *Ἑστία*, περὶ οὗ ὡραίαν κρίσιν ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ *Ἐφημερίδι τῶν Συζητήσεων* ὁ Ἰούλιος Σίμων, ἥτις καὶ ἐθεωρήθη ὡς θέτουσα ἀκριβῶς ἐπὶ τῷ *Ὑποψηφίῳ* καὶ τὴν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν *ὑποψηφιότητα* τοῦ Κλαρετῆ. Δὲν ἔλειψε δὲ πράγματι τούτῳ καὶ αὕτη ἡ δόξα καὶ ἐξελέχθη ἀκαδημαϊκός, ἀφοῦ πρότερον εἶχεν ἀνέλθῃ εἰς τὸ οὐχ ἧττον ἐπιφανὲς ἀξίωμα τοῦ διευθυντοῦ τῆς Comédie Française. Μόνον δὲ ἡ διπλῆ αὕτη τιμὴ καὶ αἱ ἐκ τῶν δύο τούτων θέσεων ἐνασχολήσεις ἤρκεσαν πλέον ν' ἀποσπάσωσιν αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἐνεργοῦ δημοσιογραφίας, ἐγκαταλιπόντα καὶ αὐτὴν τὴν ἐν τῷ *Χρόνῳ* ἑβδομαδιαίαν ἐπιθεώρησίν του τῆς *Πα-*

Digitized by Google

ρισιτῆς *Ζωῆς*, ἥτις εἶχε γείνῃ τόσον γνωστὴ καὶ τόσους εἶχε τοὺς παρακολουθοῦντας αὐτὴν μόνον διότι ἐγράφετο ὑπὸ τοῦ δημοφιλοῦς λογοτέχνου.

* *
*

Εἰς συμπλήρωσιν τῶν ἀνωτέρω ἤδη δὲν ἔχομεν νὰ προσθέσωμεν ἄλλο, ἀντὶ δὲ πάσης κρίσεως εἰδικωτέρας εἴτε περὶ τοῦ συγγραφέως εἴτε περὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ νομίζομεν μᾶλλον πρόσφορον ν' ἀποσπάσωμεν ὧδε μέρη τινὰ συντόμου σκιαγραφίας ἑαυτοῦ, καὶ ὡς συγγραφέως καὶ ὡς ἀνθρώπου, ἣν ἔγραψε πρό τινος χρόνου ὁ ἴδιος Κλαρετῆ ὑπὸ τὸν τίτλον *Ἡ Εἰκών μου* κάτωθεν προσωπογραφίας του τινὸς σχεδιασθείσης ὑπὸ καλλιτέχνιδος κυρίας. «Ἐξ ὅλων τῶν ἔργων μου ἐπεθύμουν, λέγει περίπου, νὰ μὴ εἶχα γράψῃ ἢ μόνον τοὺς τίτλους. Εἶνε τόσον ἄτρωτος ὁ μὴ πράξας οὐδέν, ὁ μὴ γράψας τίποτε! Ἀλλὰ τότε ἀφ' ἑτέρου δὲν θὰ εἶχα τὴν ἡδονὴν τοῦ ὅτι τὰ ἔγραψα, ὅ,τι καὶ ἂν εἶνε, καὶ θὰ ἐλυπούμην. Διότι ἡ ἐργασία εἶνε αὐτὴ ἡ ζωή μου. Κατηνάλωσα ἔτη ὁλόκληρα ἐν τοῖς δημοσίοις Ἀρχείοις μελετῶν τὰ χρονικὰ τοῦ παρελθόντος καὶ ποτὲ δὲν ἤμην τόσον εὐτυχὴς ὅσον ὅτε ἐξηρχόμην βιβλιοθήκης τινὸς μὲ τὴν κεφαλὴν βεβαρημένην ἀλλὰ τὸ χαρτοφυλάκιον πλῆρες σημειώσεων. Ἡ εὐτυχία συνίσταται ἁπλῶς μόνον εἰς τὸ νὰ καταγίνεσθε εὐχαρίστως εἰς τιμίαν καὶ ἀρεστὴν ὑμῖν ἐνασχόλησιν. Προσθέσατε εἰς τοῦτο καὶ τὴν ἡδονὴν τὴν ἐκ τῆς θέας ὡραίων εἰκόνων, τῆς ἀναγνώσεως περιέργων βιβλίων, τῆς τυχαίας ἀκροάσεως τῆς φωνῆς παιδίου συλλαβίζοντος αἴφνης κανὲν διήγημά σας, τοῦ ἐν ἐλευθερίᾳ ζῆν εἰς ὃ τόσον συντελεῖ τὸ βιβλίον—Liber libro εἶνε τὸ ἔμβλημά μου—καὶ ἔχετε ὅ,τι χρειάζεται διὰ νὰ παρηγορηθῆτε διὰ τὰς τρίχας, τὰς ἐλπίδας ἢ τοὺς πόθους ἅτινα χάνετε ἐφ' ὅσον προχωρεῖτε ἐν τῷ βίῳ.» Θέλετε ὅμως νὰ ἐννοήσητε ἀκόμη σαφέστερον ἐπὶ ποίων βάσεων ἐστήριξε τὴν ζωήν του ὁ συγγραφεύς; Ἰδού: «—Πρέπει νὰ σκέπτεσαι πάντοτε πῶς νὰ κατορθώσῃς νὰ σοῦ κάμουν καλὴν κηδείαν, μοὶ ἔλεγεν ὁ Ἰούλιος Ζανέν. Καὶ εἶχε δίκαιον. Νὰ κηδευθῇς καλῶς σημαίνει ὅτι ἀπέκτησες διὰ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς ἀξιοπρεπείας τῆς ζωῆς σου δικαιώματα ἐπὶ τῆς λύπης τῶν ἐπιζώντων σοῦ, ὅτι ἠγαπήθης καὶ ὅτι ἔγινες ἄξιος τιμῆς, ὅτι δὲν ἀπώθησες ποτὲ χεῖρα τεινομένην, ὅτι δὲν διέψευσες τὰς πρὸς σὲ ἀπευθυνομένας προσδοκίας, ὅτι δὲν ἐφιλαργυρεύθης τὴν εὐσπλαγχνίαν πρὸς τοὺς ἡττημένους, τὴν ὑποστήριξιν εἰς τοὺς ἀρχίζοντας τὸ στάδιόν των, τὴν βοήθειαν εἰς τοὺς πάσχοντας, καὶ δὲν ἔκλεισες τὰ ὦτά σου εἰς τὴν οἰμωγὴν ἢ τὴν χεῖρά σου εἰς τὴν δυστυχίαν». Καὶ περὶ τοῦ χαρακτῆρός του περαιτέρω: «Εἶμαι ὁ ἄνθρωπος τῶν ἀντιθέσεων. Θεωροῦμαι ὡς τὸ τακτικώτερον τῶν ἐπὶ γῆς ὄντων καὶ δὲν κατορθόνω νὰ εὕρω ἀμέσως κανὲν βιβλίον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ μου. Εἶμαι δειλὸς τόσον ὥστε νὰ μὴ δύναμαι νὰ εἰσέλθω πολλάκις εἰς μέρος ὅπου ὑπάρχει κόσμος καὶ ἀπαγγέλλω δημοσίας διαλέξεις ἐνώπιον χιλιάδων ἀταράχως. Μὴ τολμῶν νὰ εἰσέλθω εἰς τὰ γραφεῖα τῶν ἐφημερίδων, καίτοι τόσον συνδεδεμένος πρὸς τὴν δημοσιογραφίαν, ἔστελλα ἄλλοτε τὰ ἄρθρα μου διὰ τοῦ ταχυδρομείου πρὸς τοὺς διευθυντάς. Καὶ εἰς αὐτὸν τὸν *Χρόνον*, ὅπου ἤμην τόσον οἰκεῖος, πάντοτε εἰσηρχόμην ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς συντάξεως συγκεχυμένος. Θεωροῦμαι ἄνθρωπος τοῦ κόσμου καὶ εἶμαι ἀγριάνθρωπος. Κρίνομαι ὡς ἐπιτήδειος καὶ κανεὶς δὲν εἶνε μᾶλλον ἀπόνηρος ἐμοῦ. Φαίνομαι πανταχοῦ καὶ πουθενὰ δὲν εἶμαι εὐχαριστημένος ὅσον ἐνώπιον τοῦ μελανοδοχείου μου. Ἀ! ἡ ἐργασία εἶνε ἡ ζωή μου!... Ἐταξείδευσα πολὺ ἀγαπῶν ἐξ ὑπαμοιβῆς τὴν δρᾶσιν καὶ τὴν μοναξίαν, ἀνακουφιζόμενος ἀπὸ μιᾶς ἐνασχολήσεως δι' ἄλλης, καὶ ζητῶν ν' ἀποδιώξω τὸν πυρετὸν τῆς ἐργασίας διὰ τοῦ πυρετοῦ τῆς σιδηροδρομικῆς ὁδοιπορίας. Κατὰ βάθος ὅμως εἶμαι ἐξ ἐκείνων οἵτινες ὅλην των τὴν ζωὴν σκέπτονται πῶς ν' ἀναπαυθοῦν, ἔχουν μέσα των ἕνα ἀδιόρθωτον ὀκνηρόν, δὲν ἀναπαύονται ἐν τούτοις ποτὲ καὶ ἐργάζονται πάντοτε μεθ' ἡδονῆς, λέγοντες ὅμως ταυτοχρόνως καθ' ἑαυτούς:—Τί καλὰ θὰ ἦτον νὰ μὴν ἔκαμνα τίποτε!...»

Αὗται εἶνε αἱ περιεργότεραι τῶν κρίσεων τοῦ ἐπιφανοῦς λογογράφου περὶ ἑαυτοῦ. Καὶ εἶνε βεβαίως ἱκανῶς ἐνδιαφέρουσαι, μολονότι ἴσως ζητεῖ νὰ καυχηθῇ δι' αὐτῶν, διότι ὁπωσδήποτε φαίνεται κάπως ὀλίγον δύσκολον, μὴ ἀγαπῶν τις κατὰ βάθος μετὰ παραφόρου ἔρωτος ἐκ φύσεως τὴν ἐργασίαν νὰ ἐργάζεται καθ' ὅλην του τὴν ζωὴν μετὰ τόσης ἐπιμονῆς καὶ τόσον ἀκόπως, μὴ ὢν φύσει φίλος τῆς τάξεως νὰ παρέχῃ τὸ ὑπόδειγμα ὁλοκλήρου ζωῆς τόσον τακτικῆς καὶ ἑνιαίας, καὶ χωρὶς νὰ εἶνε καὶ ὀλίγον *ἐπιτήδειος* νὰ κατορθόνῃ ἐν τούτοις (μ' ὅλην τὴν ἀναμφισβήτητον αὐτοῦ ἱκανότητα καὶ ἀξίαν) νὰ γίνεται διευθυντὴς τῆς Comédie-Française καὶ ἀκαδημαϊκὸς ἐν ἡλικίᾳ μόλις 47 ἐτῶν!

Μ. Μ.

Ὁσάκις οἱ μεγάλοι ἄνδρες ἀπατῶνται, εἶνε καὶ κατὰ τοῦτο ὑπέρτεροι. Βλέπουσι σφαλερώτερον ἢ τὰ μικρὰ καὶ τὰ μέτρια πνεύματα.

—

Διαιτητὴς τῆς τῶν ἐθνῶν μοίρας εἶνε ὁ σίδηρος.

Digitized by Google

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ.—Μετάφρασις Χ. Α.

Α'.

Ἐν τῇ σιδηροδρομικῇ ἁμάξῃ, ὅπου ἐτοποθετεῖτο χαίρων διότι ἦτο μόνος καὶ ἠδύνατο κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν του νὰ ἐξαπλωθῇ, ὁ Αἰμίλιος Δυκᾶς ἐξεδίπλωνεν ἤδη τὰς ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ ἐφημερίδας, τὰς ὁποίας εἶχε πρὸ μικροῦ ἀγοράσῃ εἰς τὸν σταθμὸν καὶ ἔθετεν ἐνώπιόν του τὸν ἐκ ῥωσσικοῦ δέρματος νυκτικόν του σάκκον σεσημασμένον διὰ τῶν ἀρχικῶν ψηφίων τοῦ ὀνόματός του, ὅτε ἤνοιξεν ἡ θυρὶς καὶ γηραιός τις κύριος μὲ ψαρὸν ὑπογένειον εἶπε, κρατῶν τὸν κρατητὴν τῆς θυρίδος :

— Ἐδῶ! Ἔλα!... Ἔχει θέσιν!

Ὁ Δυκᾶς εἶδε τότε κόρην ὑψηλήν, ἥτις παρετήρησε τὴν ἅμαξαν, ἀνέβη αὐτὴ πρώτη μετὰ εὐχερείας καὶ ἐκάθισεν εἰς μίαν τῶν κενῶν γωνιῶν πρὸς τὸ μέρος, πρὸς ὃ ἐκάθητο καὶ ὁ νέος, ἐν ᾧ ὁ γηραιὸς κύριος ἐλάμβανε θέσιν ἀπέναντί της, ἀφ' οὗ ὤθησεν εἰς τὸ ὑπὲρ τὴν κεφαλήν του δικτυωτὸν ῥάφιον μικρὸν ταξειδευτικὸν κιβώτιον.

Ὁ Αἰμίλιος ἠγέρθη τάχιστα συναθροίζων τὰς ἐφημερίδας, ἃς εἶχε ῥίψῃ ἐπὶ τοῦ καθίσματος τῆς ἁμάξης καὶ κάμνων σχεδὸν αὐτομάτως κίνημα δηλοῦν ὅτι ἐζήτει συγγνώμην διότι εἶχε καταλάβῃ τόσον τόπον, παρεχώρει θέσιν πρὸς τὴν κόρην. Ἀλλ' ἐκείνη ἔμεινε συμμαζευμένη εἰς τὴν γωνίαν της, ὥστε καὶ ἄλλοι ἀκόμη ταξειδιῶται ἠδύναντο νὰ καθίσωσι πλησίον της χωρὶς νὰ τὴν ἐνοχλήσωσι. Ὁ Αἰμίλιος ἐνόησεν ὅτι ἡ κόρη ἦτο χαρακτῆρος δειλοῦ καὶ ὀλίγον τι ἀκοινωνήτου.

Τὴν εἶχεν ἤδη παρατηρήσῃ πρὸ ἡμισείας ὥρας ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ ἑστιατορίου, ὅπου ἐπρογευμάτιζε περιμένων τὸν συρμόν. Τὴν εἶχε τότε ἀπέναντί του ἐν τῇ τραπέζῃ· ἡ κόρη ἐκάθητο πρὸ τοῦ γηραιοῦ ἐκείνου κυρίου, ὅστις ὡμοίαζε πρὸς στρατιωτικόν, εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τῆς αἰθούσης. Ὁ Δυκᾶς τὴν εὕρισκεν εὔμορφον, καὶ ὁ νεαρὸς δικηγόρος ἂν καὶ ἀπερροφημένος ὑπὸ τῆς πολιτικῆς εἶχε μάλιστα διακόψῃ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν πρακτικῶν τῆς ἐπὶ τῆς διατηρήσεως τῶν οἴνων ἐπιτροπῆς διὰ νὰ ἴδῃ ἐπὶ πολλὴν ὥραν τὴν νέαν κόρην, ἥτις ἦτο ὠχρὰ καὶ μελαγχροινὴ καὶ ἐφαίνετο συνεσταλμένη καὶ ἀγαθωτάτη.

Ἐφόρει μαῦρον ἔνδυμα, μικρὸν πῖλον μὲ βελουδίνας ταινίας καὶ εἶχεν ἀποβάλῃ, διὰ νὰ προγευματίσῃ, τὰ μικρὰ της σουηδικὰ χειρόκτια. Θὰ ἦτο βέβαια θυγάτηρ τοῦ κυρίου ἐκείνου, τοῦ ὁποίου πρὸ μιᾶς στιγμῆς εἶχεν ἀναρτήσῃ ἀπὸ τοῦ κρεμαστῆρος ὁ ὑπηρέτης τὸν ἐπενδύτην. Ἐπὶ τοῦ ἐπενδύτου διεκρίνετο ἡ ἐρυθρὰ ταινία· ἀξιωματικὸς θὰ ἦτο χωρὶς ἄλλο αὐτός. Ὁ Αἰμίλιος δὲν διέκρινεν ἐξ αὐτοῦ παρὰ μόνον τὸ ὄπισθεν μέρος τῆς κεφαλῆς· εἶχε τὰ μαλλία κομμένα στρατιωτικῶς, ὑπεράνω δὲ τοῦ περιτραχηλίου τῆς μαύρης ῥεδιγγότας του διεκρίνοντο ἔνθεν καὶ ἔνθεν δύο αὐτία ὀλίγον κεχρωματισμένα καὶ διεσταλμένα ὡς πτερύγια. Κόπτων τὸ ψητόν του ὁ στρατιωτικὸς ἦτο κεκλιμένος πρὸς τὰ ἐμπρός. Ἔτρωγε ταχέως καὶ ὅταν ὁ ὑπηρέτης προσήρχετο νὰ ἐρωτήσῃ ἂν ἐπεθύμει καὶ ἄλλο τι, ὕψωνε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὴν κόρην καὶ τότε ἐκείνη ἢ ὥριζε τὸ νέον φαγητόν, ὅπερ ἔμελλε νὰ φέρῃ ὁ ὑπηρέτης, ἢ ἀπεκρίνετο : Ὄχι.

Ὁ Αἰμίλιος Δυκᾶς ἐξηκολούθει νὰ παρατηρῇ τὰ δύο ἐκεῖνα ὄντα, τὰ ὁποῖα, κατά τινα συνήθειαν τοῦ νὰ ταξινομῇ τὰ πράγματα, εἰς ἣν ἀπό τινος πολὺ ἠρέσκετο—διότι σκοπός του ἦτο νὰ γνωρίζῃ καὶ νὰ διευθύνῃ τοὺς ἀνθρώπους—κατέταξεν εἰς τὰ *ἀγρίμια*. Ἡ κόρη, ἦτο προφανέστατον, ἐφαίνετό πως ἐνοχλουμένη ὑπὸ τῶν ἐπιμόνων βλεμμάτων τὰ ὁποῖα αὐτὸς ἔρριπτε πρὸς τὸ μέρος ὅπου ἐκείνη ἐκάθητο. Ὅταν ὁ γηραιὸς κύριος ἔπινε τὸν καφέν του, ἔτεινε, μὲ πολλὴν φυσικότητα, εἰς τὸ ἄκρον κοχλιαρίου ἓν κομμάτιον ζαχάρεως ἐμβαπτισθὲν εἰς τὸν καφὲν πρὸς τὴν κόρην—θὰ ἦτο βέβαια οἰκιακὴ συνήθεια—ἐκείνη δὲ τότε ἐκοκκίνιζεν ὀλίγον βλέπουσα ὅτι τὴν παρετήρουν καὶ ἔλεγεν «Ὄχι, εὐχαριστῶ!» Ἀλλ' ὅμως ἐδέχετο ἐπὶ τέλους διὰ νὰ μὴ δυσαρεστήσῃ τὸν στρατιωτικόν, ὁ ὁποῖος ἐφαίνετο ἐκπληττόμενος διὰ τὴν ἄρνησίν της.

Ὁ Αἰμίλιος τοὺς εἶχεν ἀκόμη ἀπαντήσῃ πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ συρμοῦ εἰς τὸν σταθμόν, εἰς τὴν αἴθουσαν ὅπου περιμένουσιν οἱ ἐπιβάται τῆς πρώτης θέσεως. Ὁ γέρων αὐτομάτως περιεστρέφετο ὀλόγυρα εἰς τὰ βιβλία τὰ ἐκτεθειμένα εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τῶν Σιδηροδρόμων καὶ ἔκυπτεν ὀλίγον διὰ νὰ παρατηρῇ τὰς ἐπιγραφὰς τῶν βιβλίων. Ἦτο βραχύσωμος, ἡ δὲ κόρη ἂν καὶ ὑψηλὴ καὶ λεπτὴ ὡμοίαζε πρὸς αὐτόν. Ὁ Αἰμίλιος δὲν εἶχεν ἀμφιβολίαν ὅτι ἦτο θυγάτηρ του. Καὶ ὅμως ἐφαίνετο ἀκόμη ἱκανῶς νέος μ' ὅλον ὅτι ἦσαν λευκομέλανες οἱ μύστακές του καὶ διεσταυροῦντο αἱ ῥυτίδες ἐπὶ τοῦ ἰσχνοῦ προσώπου του, τὸ ὁποῖον ἀνεδείκνυε σχεδὸν ὀστεῶδες ἡ μακρὰ του μύτη.

Ὁ Αἰμίλιος τὸν ἤκουσε νὰ παραπονῆται διότι ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τοῦ σταθμοῦ δὲν ἦσαν ἐκτεθειμένα παρὰ ἐλαφρὰ σχεδὸν μόνον βιβλία. Καὶ ὁ νεανίας, ὅστις ἦτο ψυχρὸς ὡς γέρων, εὕρισκε τὴν σκέψιν τοῦ στρατιώτου —ἀ-

Digitized by Google

ἀναντιρρήτως ἦτο στρατιωτικός, ναί, προφανῶς ἦτο στρατιώτης—ὀρθοτάτην, ἐξαισίαν.

— Εὖγε, εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ Δυκᾶς, εἶναι σοβαρὸς ἄνθρωπος.

Τὸ ἰδανικὸν τοῦ Αἰμιλίου Δυκᾶ, δικηγόρου καὶ ἀντιπροέδρου τοῦ Συλλόγου Μοντεσκιέ, ἦτο τῷ ὄντι ἡ σοβαρότης. Περὶ τούτου ἠδύνατο πᾶς τις νὰ πεισθῇ παρατηρῶν μόνον τὴν ἐνδυμασίαν του. Ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν τὸ ἀπεδείκνυεν. Ἦτο εὔμορφος νέος, ἀλλ' ὀλίγον ξηρός, περιέκλειε δὲ ὁλόκληρον τὸ κομψὸν καὶ λεπτὸν ὑποκείμενόν του ἐντὸς ρεδιγγότας στενώτατα κομβωμένης, ὡς κοινοβουλευτικὸς ἀνὴρ ἐπιδεικνυόμενος ἐνώπιον πολιτικῆς συνελεύσεως. Ὁ πῖλός του, οὗτινος τὸ σχῆμα ἦτο βέβαια σύμφωνον πρὸς τὸν τελευταῖον συρμόν, εἶχεν ὅμως, μόλις διακρινομένην, ἐπὶ τοῦ γύρου δημαγωγικήν τινα ὄγκωσιν, ἥτις προσέθετέ τι καὶ αὐτὴ εἰς τὸν σκεπτικὸν καὶ ἑκουσίως αὐστηρὸν χαρακτῆρα τοῦ ξανθοῦ νεανίου, οὗτινος τὸ κόκκινον χεῖλος ἦτο προωρισμένον νὰ μειδιᾷ καὶ τὸ ὁποῖον ἐδάγκανεν ἐλαφρῶς μετὰ διπλωματικῆς σχεδὸν ἐπιμελείας καὶ ἀκριβείας, ὅπως καὶ εἰς τὰ βλέφαρά του ἔδιδε τεχνητόν τι βάρος ἡμικλείων τοὺς ὀφθαλμούς, ὅπως προσεκόλλα καὶ τὴν κόμην του, τῆς ὁποίας ἡ χωρίστρα γεωμετρικῶς χαραχθεῖσα ὡμοίαζε—τόσον ἦτο ἀκριβῶς ἴση — πρὸς τὴν χωρίστραν φενάκης.

Τὸ νὰ εἶναι σοβαρὸς ἐφαίνετο εἰς τὸν ἐπίδοξον πολιτευτὴν ἔξοχον προτέρημα, τὸ κυριώτατον πάντων ἐν χώρᾳ τόσον καλοκαγάθῳ καὶ ἀφελεῖ, οἵα εἶναι ἡ Γαλλία. Ἐπειδὴ ἡ σοβαρότης εἶναι οὕτως εἰπεῖν ἡ ἐξωτερίκευσις ἢ τὸ βερνίκιον τοῦ χαρακτῆρος, οἱ δὲ χαρακτῆρες καθίστανται ὁσημέραι ἱκανῶς σπάνιοι, ὁ νεανίας, ἔξυπνος ἄλλως καὶ πλούσιος καὶ ἐλαυνόμενος ὑπὸ τῆς ἰδέας τοῦ νὰ ἀναδειχθῇ, εἶχε, μόλις ἀπολυθεὶς ἐκ τοῦ γυμνασίου, ὁρίσῃ εἰς ἑαυτὸν ἐν πρόγραμμα εὐθύγραμμον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου οὐδὲν πάθος, οὐδεμία ἰδιοτροπία τὸν εἶχε κάμῃ νὰ παρεκτραπῇ μέχρι τῆς σήμερον ἡμέρας. Ὀρφανὸς ὢν καὶ κύριος ἑπομένως τῆς περιουσίας του, μὴ ἔχων δὲ πλέον ἄλλον συγγενῆ παρὰ μόνον ἕνα θεῖον τοῦ πατρός του, ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ, ὁ Αἰμίλιος Δυκᾶς δὲν ἐλάμβανε παρὰ τῶν Παρισίων εἰμὴ μόνον τὴν ἐπιστήμην των, κατεφρόνει δὲ ἐκ βάθους ψυχῆς τὸ γοήτευμα αὐτῶν καὶ τὸ πνεῦμα, ἐνόμιζε δὲ ταῦτα ὀλέθρια διὰ τὸ λοιπὸν ἔθνος. Κατὰ τὸ παρελθὸν θέρος εἶχεν αἰσθανθῇ ὅτι ἦτο ἐντελῶς εἰς τὸ στοιχεῖόν του μεταβὰς χάριν τῶν σπουδῶν του εἰς τὸ Λονδῖνον καὶ ἐκτελέσας οὕτω ταξείδιον, τὸ ὁποῖον ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ἦτο ὁ ὑποκάρδιος πόθος του. Ὁ κοινοβουλευτικὸς βίος τῶν Ἄγγλων, ἡ ἀγγλικὴ σοβαρότης καὶ ἀξιοπρέπεια, ἡ Βουλὴ τῶν Λόρδων, ἡ Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων τὸν εἶχον ἐνθουσιάσῃ. Ἢ μᾶλλον ὄχι, πάντα ταῦτα τῷ ἤρεσαν «πολύ, πολύ, ἀληθῶς», διότι ὁ ἐνθουσιασμὸς εἶνε πυρετός, ὑπὸ τοῦ ὁποίου δὲν κατελαμβάνετο συχνὰ ὁ Δυκᾶς.

Ἐπὶ πολὺ παρέμεινεν εἰς τὸ Οὐεστμίνστερ πρὸ τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Πίττ, ὅπως οἱ ἀφελεῖς ἐρασταὶ σταματῶσιν ἐν τῷ νεκροταφείῳ τοῦ Πὲρ Λασὲζ πρὸ τοῦ μαυσωλείου τοῦ Ἀβελάρδου καὶ τῆς Ἐλοΐζης. Καὶ ἐκεῖ, ἐρωτῶν τὸν ἀνδριάντα τοῦ ὑπουργοῦ ὅπως ὁ Ἑρνάνης τὸν τάφον τοῦ Καρόλου τοῦ πέμπτου καὶ μελετῶν πῶς νὰ δώσῃ εἰς τὴν νεαράν του φυσιογνωμίαν ἀόριστόν τινα ἀντανάκλασιν τῆς φυσιογνωμίας τοῦ μεγάλου κοινοβουλευτικοῦ ῥήτορος τῆς Ἀγγλίας, ᾐσθάνθη ἑαυτὸν ὑπέρποτε δακνόμενον ὑπὸ τοῦ πόθου τοῦ νὰ γείνῃ ὁ Πίττ τῆς Γαλλίας. Ὤ, πόσην ἐντύπωσιν ἔκαμνεν εἰς τὸ πνεῦμά του ἡ μεγάλη ἐκείνη μαρμαρίνη μορφὴ ἡ ἐκτείνουσα οἱονεὶ ὑπερφυᾶ χειρονομίαν ὑπεράνω πάντων ἐκείνων τῶν τάφων, ἐντὸς τῶν ὁποίων κοιμῶνται τόσαι δόξαι τῆς ἀγγλικῆς πατρίδος! Ἐφαίνετο εἰς τὸν Δυκᾶν ὡς μία φανταστικὴ ὀπτασία τῆς ἰδίας αὐτοῦ φιλοδοξίας! Ἂς ἦτό ποτε δυνατὸν νὰ δώσῃ εἰς τὸν ἐπενδύτην του τὴν τηβεννώδη πτυχὴν τοῦ μεγάλου μανδύου τοῦ Πρωθυπουργοῦ! Τὸν κατεπίεζεν ὁ Πίττ ἐκεῖνος τοῦ ὁποίου ἀνεύρισκεν ἀκόμη ἐδῶ καὶ ἐκεῖ τὴν εἰκόνα εἰς τὰς πλατείας τῆς ἀγγλικῆς μητροπόλεως! Ἂς ἐγίνετο ὁ Πίττ τῆς Γαλλίας! Διότι εἰς τοῦτο ἔτεινε τέλος πάντων ὁ ξανθὸς νεανίας ὁ ἐπαινέσας τὸν γηραιὸν κύριον, διότι ὁ ἀγαθὸς ἐκεῖνος ἄνθρωπος ἐλυπεῖτο διὰ τὴν ἔλλειψιν σοβαρῶν βιβλίων.

Νὰ γείνῃ Πίττ! Νὰ ὁμοιάσῃ πρὸς τὸν Πίττ! Αὐτὸς ὁ Οὐΐλλιαμ Πίττ ἦτο ὁ θεὸς τοῦ Αἰμιλίου Δυκᾶ! Οὔτε ὁ Ῥοαγὲ Κολλάρ, οὔτε ὁ Μολλέ, οὔτε ὁ Γυζὼ οὔτε οἱ μεγάλοι κοινοβουλευτικοὶ ἄνδρες τοῦ τόπου του προὐξένουν εἰς αὐτὸν τὸν υἱϊκὸν θαυμασμὸν ὃν ᾐσθάνετο διὰ τὸν «κ. Πίττ!» Ἐλυπεῖτο διότι δὲν ἐγεννήθη Ἄγγλος νὰ ἀγορεύσῃ καὶ αὐτός ποτε ἐντὸς τοῦ ὡραίου γοτθικοῦ μεγάρου τοῦ παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ Ταμέσεως ἐν τῇ γλώσσῃ, ἐν ᾗ *συνεζήτει* ὁ μέγας Πίττ. Ἡ πατρὶς τοῦ Σαίξπηρ καὶ τοῦ Βύρωνος ἦτο μόνον πατρὶς τοῦ Οὐΐλλιαμ Πίττ διὰ τὸν καλὸν νεανίαν, τὸν ἀξιαγάπητον καὶ πλασμένον διὰ νὰ ἀγαπᾷ.

Ὅπως ὁ Καῖσαρ εἶχε σπουδάσῃ τὸν βίον τοῦ Ἀλεξάνδρου οὕτως εἶχε καὶ αὐτὸς μελετήσῃ πρὸς στιγμὴν τὴν πολιτικὴν ὕπαρξιν τοῦ Πίττ, λαμβάνων ἐν τῷ Συλλόγῳ Μοντεσκιὲ τὸ ὕφος τοῦ νεαροῦ Σιάταμ ὅστις ἦτο τὸ ὑπόδειγμά του ἅμα δὲ καὶ ὁ ἀπελπισμός του. Ναί, ὁ ἀπελπισμός του. Ὅταν ἐσυλλογίζετο ὅτι ἐν ἡλικίᾳ ἑπτὰ ἐτῶν, ὁ Οὐΐλλιαμ

Digitized by Google

Πίττ, μανθάνων ὅτι ὁ πατήρ του εἶχε γείνῃ κόμης τοῦ Σιάταμ, ἀνέκραξε: «θέλω νὰ ἀγορεύσω εἰς τὴν βουλὴν τῶν κοινοτήτων ὅπως ὁ πατήρ μου!»—Ἐν ἡλικίᾳ ἑπτὰ ἐτῶν, ὅταν ὁ Δυκᾶς ἀνέτρεχεν εἰς τὰ πρῶτα ἔτη τῆς παιδικῆς του ἡλικίας αὐτὸς ὁ Αἰμίλιος—ὁποία ταπεινωτικὴ σύγκρισις —ἔπαιζε τὴν σφαῖραν μὲ τὰ παιδία τῆς ἡλικίας του καὶ ἐπεχρωμάτιζε τὰς ἑτοίμους λιθογραφίας τὰς ὁποίας περιεῖχε τὸ κιβώτιον τῶν χρωμάτων του. Τί καιρὸς χαμένος!

Καὶ ὁ Πίττ ἐν ἡλικίᾳ εἴκοσι δύο ἐτῶν ἦτο ἀντιπρόσωπος τῆς κώμης τοῦ Ἄπλεβυ! Καὶ εἴκοσι τριῶν ἐτῶν ἦτο ὑπουργὸς τῶν οἰκονομικῶν! Ὁ Αἰμίλιος δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γείνῃ «Καγκελλάριος τοῦ Ζατρικίου» ὅπως ἀποκαλοῦν οἱ Ἄγγλοι τὸν ὑπουργὸν τῶν Οἰκονομικῶν, διότι ἡ ἀτυχία του τὸν ἔκαμε Γάλλον, ἀλλ' ἠδύνατο νὰ εἶναι ὑφυπουργός, ναί, εἰς τὴν ἡλικίαν του, ἠδύνατο νὰ εἶναι! Καὶ ὅμως δὲν ἦτο! Ἠδύνατο, ἔπρεπε νὰ εἶναι βουλευτὴς καὶ δὲν ἦτο! Δὲν ἦτο τίποτε. Ἐθαύμαζε τὸν Πίττ, τὸν ἐλάτρευε, τὸν ἐφθόνει, ἀλλ' ὁ Πίττ, ὁ *Βίλλυ*, ὅπως ἐπὶ τὸ οἰκειότερον τὸν ὠνόμαζε, τὸν κατεσύντριβε μὲ ὅλον τὸ ὕψος τῆς μεγαλοφυΐας του. Ἐκεῖνος ἦτο βουλευτὴς ἐν ἡλικίᾳ εἴκοσι δύο ἐτῶν, αὐτὸς δέ, ὁ Αἰμίλιος Δυκᾶς, σήμερον, 28 Ἰουλίου 1884, ἦτο εἴκοσι πέντε ἐτῶν καὶ δέκα μηνῶν. Καὶ πῶς νὰ τολμήσῃ πλέον νὰ διαπλεύσῃ τὴν Μάγχην; Ἔπρεπε νὰ φύγῃ διὰ παντὸς τὸ ἄσπλαγχον βλέμμα, τὸ ὁποῖον ἐξηκόντιζον οἱ μαρμάρινοι ὀφθαλμοὶ τοῦ μεγάλου Πίττ.

Ὁ Αἰμίλιος λοιπὸν τὴν πρωΐαν ἐκείνην ἐπέβη τῆς σιδηροδρομικῆς ἁμάξης μὲ τὸ ἐξύπνημα μιᾶς ἐλπίδος, μὲ τὴν χαραυγὴν μιᾶς εὐχαριστήσεως εἰς τὴν κεφαλήν του, ὅπως θὰ ἐξεστράτευε κατακτητής. Ἡ κυρία Ἐρβλαί, τῆς ὁποίας ἦτο πανίσχυρον ἐν Παρισίοις τὸ πολιτικὸν σαλόνιον — καὶ ὁ μέλλων Πίττ εἶχε σπεύσῃ ὅσον ἠδυνήθη ταχύτερον νὰ συστηθῇ πρὸς αὐτὴν — ἡ κυρία Ἐρβλαὶ λοιπὸν τὸν εἶχε προσκαλέσῃ νὰ περάσῃ ὀλίγας ἡμέρας μαζί της εἰς Δαμμαρὶ-λὲ-λύς, εἰς τὴν ἔπαυλίν της πλησίον εἰς τὸ Μελέν. Καὶ αἴφνης εὐρὺς ὁρίζων πλήρης ὀνείρων εἶχεν ἀμέσως ἀνοιχθῇ ἐνώπιόν του. Τί ἀξιόλογος αὐτὴ ἡ κυρία Ἐρβλαί! Εὐχαρίστως θὰ προσέπιπτεν εἰς τοὺς πόδας της. Ὄχι, — ἂν καὶ ἦτο εὔμορφος καὶ ἱκανῶς νεάζουσα—ὄχι διὰ νὰ ἐκφράσῃ πρὸς αὐτὴν ἔρωτα, ἄπαγε, ἀλλὰ διὰ νὰ τὴν εὐχαριστήσῃ. Ἀορίστως, μειδιῶσα, ἐπάνω εἰς τὴν συνομιλίαν, χωρὶς ἀκόμη νὰ ἐκτεθῇ, μὲ πολιτικήν, μὲ διπλωματίαν, ἡ κυρία Ἐρβλαὶ εἶχε κάμῃ λόγον πρὸς τὸν Δυκᾶν (τί ἔκπληξις καὶ τί ἐξαφνικόν!), εἶχε κάμῃ πρὸς αὐτὸν λόγον περὶ τοῦ φοβεροῦ, τοῦ ἀνησυχαστικοῦ, τοῦ πυρετώδους, τοῦ σοβαροῦ ζητήματος· περὶ τῆς διαδοχῆς τοῦ Σαρβέ.

Περὶ τῆς διαδοχῆς τοῦ Σαρβέ;

Ναί, ὁ Σαρβέ, ὁ βουλευτὴς Σαρβέ, ὅστις, καθὼς ἔλεγον αἱ κακαὶ γλῶσσαι ὤφειλεν εἰς τὴν κυρίαν Ἐρβλαὶ καὶ τὴν βουλευτικὴν ἕδραν καὶ ἄλλα πολλὰ τρυφερωτέρας φύσεως εὐεργετήματα, ὁ Μεδερῖκος Σαρβέ, «ὁ ἀξιότιμος κ. Σαρβέ» εἶχεν ἀποφασίσῃ νὰ παραιτήσῃ τὴν ἕδραν του. Νὰ τὴν παραιτήσῃ — μὴ ἀνησυχῆτε—χάριν ἄλλης ἀνωτέρας ἕδρας! Οἱ πολιτευόμενοι δὲν ἀφίνουσιν ἐν λάφυρον παρὰ μόνον ὅταν αἰσθάνωνται ἀσφαλὲς εἰς τοὺς ὀδόντας των ἄλλο ἀνώτερον. Καὶ ὁ Σαρβὲ ὠνειρεύετο νὰ γείνῃ γερουσιαστής. Τὸ γεγονὸς λοιπὸν τοῦτο ὑπέδειξεν εἰς τὸν Αἰμίλιον ἡ κυρία Ἐρβλαί, ἀμέσως δὲ ἡ φιλοδοξία τοῦ νεαροῦ Πίττ ἤναψεν ὡς δρὰξ ῥοκανιδίων. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ζωηρὰ ἐκδήλωσις μεγάλης χαρᾶς ἦτο ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν ἐκ τῶν προτέρων κεκανονισμένην σοβαρότητά του δὲν ἀπέδειξεν ἐνώπιον τῆς κυρίας τίποτε ὁ νέος, ἐξηκολούθει δὲ νὰ παίζῃ καὶ αὐτὸς τὴν πολιτικὴν καραδοκῶν πότε νὰ ἔλθῃ ἡ περίστασις, καθ' ἣν θὰ ἠδύνατο ἐν τάξει καὶ ἀποφασιστικῶς νὰ θέσῃ τὴν ὑποψηφιότητά του.

Πρὸς τὸ παρὸν ἐσπούδαζε τὸν τόπον. Ἐμελέτα τὴν ἐπετηρίδα τοῦ νομοῦ τοῦ Σηκουάνα καὶ Μάρνης. Τὴν εἶχε μάθῃ ἀπὸ στήθους, τὴν ἐπετηρίδα! «Νομὸς τοῦ Σηκουάνα καὶ Μάρνης, πέντε ὑπονομαρχίαι, εἰκοσιεννέα ἐπαρχίαι, πεντήκοντα πέντε δῆμοι. Πέμπτον σῶμα στρατοῦ ἐξαρτώμενον ἐκ τῆς Ὀρλεάνης. Ὑπάγεται εἰς τὸ Ἐφετεῖον καὶ τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Παρισίων. Λατομεῖα εἰς τὸ Σατῶ-Λανδὸν κτλ. κτλ. κατασκευὴ ζαχαρωτῶν εἰς Δαμμαρὶ-λὲ-λύς, ὅπου ἡ ἔπαυλις τῆς κυρίας Ἐρβλαί».

Οὕτω παρεσκευασμένος καὶ ὡπλισμένος, ὡς ἂν ἔμελλε νὰ ὑποστῇ τὰς ἐξετάσεις του, ὁ Αἰμίλιος, μετὰ μέθης ἀποδεχθεὶς τὴν πρόσκλησιν τῆς κυρίας Ἐρβλαί, εἰσῆλθεν εἰς τὸ τραῖνον τοῦ Μελὲν μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι ἀφ' οὗ τώρα ἐπραγματοποιήθη ὁ πόθος τοῦ Σερβὲ καὶ προήχθη οὗτος εἰς τὴν ἄνω βουλὴν καὶ ἀφ' οὗ ἀπὸ τῆς χθὲς ἤδη εἶχεν ἀρχίσῃ ἡ ἐκλογικὴ περίοδος, θὰ ἐσκέφθησαν βεβαίως εἰς τὴν ἔπαυλιν, εἰς ἣν ἐπορεύετο, νὰ ὑποδείξωσιν αὐτόν, τὸν Αἰμίλιον, ὡς διάδοχον τοῦ ἐκλεχθέντος γερουσιαστοῦ ἐν τῇ βουλῇ.

Ἄλλως δὲ δικαίως ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν ὁ Δυκᾶς, διότι ἀπὸ τριῶν κατὰ συνέχειαν ἐτῶν εἶχεν εὐσεβάστως προσφέρῃ πρὸς τὴν κυρίαν Ἐρβλαὶ πᾶσαν δυνατὴν περιποίησιν. Εἶχε γείνῃ μετ' ἀφοσιώσεως πλήρους ἀξιοπρεπείας — καὶ ἐπιτηδειότητος—ὁ γραμματεὺς της ὅταν συνεκάλει εἰς σύσκεψιν τοὺς φίλους της, ὁ ἐπίτροπός της ὅταν ἔδιδε χοροὺς κατὰ τὰς ἐπισήμους ἡμέρας.

Digitized by Google

καὶ ὁ ἀντιπρόσωπός της ὅταν εἶχε νὰ ζητήσῃ παρά τινος ὑπουργοῦ εἴτε ἱκανοποίησιν, εἴτε ἐνθάρρυνσιν εἴτε διορισμὸν διά τινα τῶν φίλων της. Ὁ Αἰμίλιος οὔτε χρόνου οὔτε κόπων εἶχε φεισθῇ οὔτε φιλοφρονημάτων — ἀλλὰ φιλοφρονημάτων σοβαρῶν—διὰ νὰ προσελκύσῃ εἰς ἑαυτὸν τὴν εὐμένειαν τῆς κυρίας Ἐρβλαί, ἐπὶ τοσοῦτον μάλιστα ὥςτε ἐφαίνετο περιποιητικώτερος τοῦ δέοντος καὶ εἰς αὐτὸν τὸν Σαρβέ, ὁ ὁποῖος ἦτο ἐλάχιστα ζηλότυπος καὶ κατ' ἐξοχὴν ἀγαθός.

. . . .

Ὁ Αἰμίλιος κατείχετο ὑπὸ πυρετοῦ, ειδικοῦ πυρετοῦ ὑποψηφιαίου.

Μεγαλοπρεπεῖς ἐλπίδες εἶχον ἐμφωλεύσῃ ἐν τῷ μεγαλοπρεπεῖ κρανίῳ του ὑπὸ τὰς ξανθὰς τρίχας του τὰς ἐπιμελῶς ἐκτενισμένας. Τέλος πάντων δὲν εἶχε παρὰ εἴκοσι ἕξ ἐτῶν ἡλικίαν καὶ ἠδύνατο νὰ καταφθάσῃ τὸν μέγαν Πίττ, τοῦ ὁποίου τόσον πρόωρος εἶχεν ὑπάρξῃ ἡ ἀνάπτυξις. Ἠδύνατο καὶ νὰ τὸν περάσῃ ἴσως. Ἤρκει μόνον νὰ ἀναβῇ εἰς τὸν ἵππον καὶ ἔπειτα ὁ δρόμος ἦτο ἀνοικτός· λόγοι, προτάσεις, ἀντιπροτάσεις, ἐπιτροπαί, ἀντεπιτροπαί. Τί ὄνειρα!

Εἰς τὸν σταθμὸν εἶχε προμηθευθῇ ὁλόκληρον συλλογὴν ἐφημερίδων καὶ ἐν αὐταῖς ἐζήτει κατὰ πρῶτον καὶ κατὰ προτίμησιν τὰς ἐκλογικὰς εἰδήσεις τῶν νομῶν διότι ἤθελε νὰ μάθῃ ἂν ἐγίνετο λόγος περὶ τῆς «διαδοχῆς τοῦ Σαρβέ». Ἔμελλε δὲ νὰ καταφάγῃ — παραλείπων τὰ φιλολογικὰ ἄρθρα καὶ τὰ λοιπὰ περιττὰ δημοσιεύματα—πάσας ἐκείνας τὰς ἐνδιαφερούσας εἰδήσεις, ὅτε αἴφνης εἰσῆλθον εἰς τὴν σιδηροδρομικὴν ἅμαξαν οἱ δύο του συνοδοιπόροι.

Ὁ Δυκᾶς διαταραχθεὶς πρὸς στιγμήν, ταχέως συνῆλθεν εἰς ἑαυτόν. Ὅσον καὶ ἂν ὠνειρεύετο τὸν Πίττ, ἦτο εἴκοσι ἕξ ἐτῶν καὶ ὡς ἐκ τούτου ἤγετο φυσικὰ ἔστω καὶ ἐξ ἁπλῆς περιεργείας εἰς τὸ νὰ παρατηρήσῃ ἀκόμη τὴν νέαν κόρην, μεθ' ἧς ἔμελλε νὰ συνταξειδεύσῃ. Ἔβαλε λοιπὸν πρὸς στιγμὴν κατὰ μέρος τὴν *Ἐφημερίδα τῶν συζητήσεων*, τὸν *Γάλλον* καὶ τὸν *Ἀδιάλλακτον*.

Ἄλλως δὲ μία λέξις, τὴν ὁποίαν ἤκουσε λεγομένην ὑπὸ τοῦ γηραιοῦ κυρίου εἶχεν ἑλκύσῃ τὴν προσοχήν του. Ἀνοίγων τὸν ὁδηγόν του ὁ στρατιωτικὸς εἶπεν ὀλίγον ἀφ' οὗ ἐκάθησε·

— Θὰ εἴμεθα εἰς τὸ Μελὲν εἰς τὰς δώδεκα καὶ δέκα καὶ μετὰ πέντε λεπτὰ θὰ φθάσωμεν εἰς τὸ Δαμμαρί.

— Ὦ! θὰ χρειασθοῦν δέκα λεπτά... ἓν τέταρτον τῆς ὥρας ἴσως! εἶχεν ἀποκριθῇ ἡ κόρη μὲ ὡραίαν φωνήν, πολὺ γλυκεῖαν, ἀλλὰ διαπεραστικὴν καὶ ἁρμονικῆς ἀποχρώσεως. (Ὁ Δυκᾶς ἐσπούδαζε τὴν τόνωσιν τῶν φωνῶν ὑπὸ τὴν ειδικὴν ἔποψιν τοῦ βήματος.)

— Ὄχι... ὦ! βεβαίως ὄχι. Εἰς ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ λεπτά... τὸ Δαμμαρὶ εἶναι τόσον πλησίον! Μὰ τὴν ἀλήθειαν, ἀρκεῖ νὰ μὴ ἔχωμεν βραδύνῃ!...

Τὸ ὄνομα τοῦ Δαμμαρὶ εἶχεν ἐκπλήξῃ τὸν νεανίαν. Τῷ ἐφαίνετο παράξενον ὅτι καὶ ἄλλοι ἐπορεύοντο ἐκεῖ ὅπου αὐτὸς διευθύνετο. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους, ἐσκέφθη, κατὰ τὸ θέρος πολλοὶ κάμνουν αὐτὸ τὸ ταξείδιον καὶ τίς οἶδε ἴσως ὁ συνοδοιπόρος μου κατοικεῖ εἰς τὸ χωρίον μετὰ τῆς θυγατρός του.

Τῆς θυγατρός του; Εὐθὺς μετ' ὀλίγον ὁ Αἰμίλιος ἔμαθε πάλιν δι' ὀλίγων λέξεων, ἃς ἤκουσεν ὅτι ἡ κόρη ἦτο ἀνεψιὰ τοῦ στρατιωτικοῦ καὶ ὅτι ὠνομάζετο Γιλβέρτη. Ἐσκέφθη ὅτι εἶναι πολὺ ὡραῖον τὸ ὄνομα, κύψας δ' ὀλίγον μετὰ ταχύτητος παρετήρησε τὴν κατατομὴν τῆς δεσποινίδος Γιλβέρτης διὰ νὰ ἴδῃ ἂν ἡ φυσιογνωμία της ἀνταπεκρίνετο καλῶς πρὸς τὸ ὄνομά της. Εὗρε δὲ ὅτι τὸ πρόσωπόν της— ἐκεῖνο τὸ πρόσωπον τὸ κανονικόν, τὸ δηλοῦν δειλίαν συγχρόνως καὶ τρυφερότητα, ὅπερ πρὸ μικροῦ εἶχε θαυμάσῃ—ἦτο σοβαρώτερον ἢ αὐστηρότερον τοῦ ὀνόματος Γιλβέρτη, νεανικοῦ καὶ σχεδὸν εἰπεῖν μειδιῶντος.

Ὑπὸ τὸ εἰσδῦον διὰ τῆς θυρίδος φῶς ἐμηκύνοντο ἔτι μᾶλλον αἱ μακραὶ βλεφαρίδες τῆς νεάνιδος ἐπὶ τῶν ὡραίων μαύρων ὀφθαλμῶν της καὶ τὸ μέτωπόν της ἐφ' οὗ ἐταλαντεύοντο πλόκαμοί τινες τῆς κόμης της ἐφαίνετο ὡσεὶ διαγραφόμενον ἐντὸς τῆς φωτεινῆς εἰκόνος, ἣν ἐσχημάτιζε μακρὰν ἡ πεδιάς.

Ὁ συρμὸς εἶχεν ἤδη ἐξέλθῃ τῶν Παρισίων καὶ ἔβαινε γοργῶς. Οἱ ἀγροὶ καὶ τὰ δένδρα περιλουόμενα ὑπὸ αἰθρίου καὶ θερμοῦ ἤδη ἡλιακοῦ φωτὸς ἐξηφανίζοντο ὡς τεμάχια πρασίνου ὑφάσματος ἐν τάχει ἐκτυλισσόμενα. Ἡ νεᾶνις παρετήρει μετ' ἐκπλήξεως· ὡς φαίνεται πολὺ σπανίως θὰ ἐξήρχετο τῶν Παρισίων. Καὶ ὁ ἀξιωματικὸς ἐπίσης ἐφαίνετο πολὺ εὐχαριστημένος διότι ἔβλεπεν ἐξοχήν. Ὅτε διέβαινον ἀντικρὺ τῶν φρουρίων, ὁ Δυκᾶς τὸν ἤκουσε παρέχοντα πρὸς τὴν ἀνεψιάν του τεχνικὰς ἐξηγήσεις· παρετήρησε δὲ πρὸς τούτοις ὁ Αἰμίλιος ὅτι αἱ ἐξηγήσεις αὐται δὲν δυσηρέστουν κατὰ τὸ φαινόμενον τὴν δεσποινίδα Γιλβέρτην.

— Καλὸν σημεῖον! ἐσκέφθη αὖθις ὁ νέος Πίττ. Καὶ αὐτὴ ὡσαύτως εἶνε σοβαροῦ χαρακτῆρος!

Εἰς τὴν Λατινικὴν συνοικίαν καὶ ἀλλαχοῦ εἶχε συναντήσῃ ἐν γένει γυναῖκας αἵτινες ἐχασμῶντο ἀκούουσαι τοὺς περὶ τοῦ Σάταμ λόγους του. Ὁ Αἰμίλιος τὰς ἀπεκάλει ματαιοδόξους, μωράς, ἀχρήστους αὐτὰς τὰς γυναῖκας. Μόνη ἡ δεσποινὶς Γιλβέρτη ἀπετέλει ἐξαίρεσιν. Ἀλλὰ τίς οἶδεν ἂν ἦτο πράγματι τοιαύτη καὶ αὐτὴ ἡ δεσποινὶς Γιλβέρτη;

Digitized by Google

Ἔλαβε μίαν τῶν ἐφημερίδων καὶ προσεπάθησε ν' ἀναγνώσῃ· ἀλλ' αἱ ἐφημερίδες οὐδένα ἐποιοῦντο λόγον περὶ τοῦ Σαρβὲ καὶ περὶ τοῦ διαδόχου τῆς θέσεώς του ἐν τῷ κοινοβουλίῳ, ὁ δὲ Δυκᾶς ἕνεκα τούτου εὕρισκε τὰς ἐφημερίδας ἐπίσης ἀνιαρὰς ὅσον καὶ τὰ φιλογέλωτα γύναια. Τότε καὶ αὐτὸς ἤρχισε νὰ παρατηρῇ τὴν ἐξοχήν, ἐκ διαλειμμάτων δὲ νὰ ῥίπτῃ καὶ κανὲν βλέμμα ἐπὶ τῆς νεάνιδος διὰ νὰ περάσῃ τὴν ὥραν.

Ὁ θεῖος συνωμίλει σπανιώτατα μὲ τὴν ἀνεψιάν του. Τὰς κνήμας ἔχων διεσταυρωμένας, συνέστρεφε τὸν μύστακά του καὶ μὲ τὸ βλέμμα ἀπλανὲς ἐφαίνετο ῥεμβὸς καὶ κατεχόμενος ὑπὸ σκέψεως ἀνησυχούσης αὐτόν.

Ἡ Γιλβέρτη εἶχεν ἤδη ἀνοίξει ἓν βιβλίον καὶ ἀνεγίνωσκεν. Ἐκ περιεργείας ὁ Αἰμίλιος ἠθέλησε νὰ ἴδῃ τὸν τίτλον μακρόθεν. Ἦτο τόμος ἀγγλικὸς τῶν *Μελετῶν* τοῦ λόρδου Μακώλαιη. Ἀγαθὸν σημεῖον! ἀγαθὸν σημεῖον καὶ αὐτό, θὰ ἐσυλλογίσθη μετ' εὐχαριστήσεως ὁ νεαρὸς δικηγόρος.

Ἡ ἁμαξοστοιχία προὐχώρει ταχέως. Πρὸ πολλοῦ εἶχεν ὑπερβῆ τὸ Βιλλνὲβ—Σαὶν—Ζὼρζ. Τὰ πεδία ἐξετείνοντο πέραν, οἱ δὲ τηλεγραφικοὶ στύλοι διέγραφον γραμμὰς ἐπὶ τῆς ἐκτάσεως ἐν τῇ ὁρμητικῇ φορᾷ τῶν ἁμαξῶν.

Ἤδη ὁ θεῖος τῆς δεσποινίδος Γιλβέρτης εἶχεν ἀνοίξει τὸ ὑαλωτὸν παράθυρον παραπονούμενος ὅτι πάσχει ὑπὸ καταλαβούσης αὐτὸν αἴφνης ἡμικρανίας καὶ ἀνέπνεε τὸν δροσερὸν ἀέρα διὰ νὰ τὴν ἀποδιώξῃ.

— Δὲν πρέπει νὰ πονοκεφαλᾷς ἀπὸ τώρα! εἶπεν αὐτῷ ἀφήσασα τὸ βιβλίον ἡ Γιλβέρτη, ἥτις τὸν παρετήρει ἀπό τινων στιγμῶν.

— Ναί, ἀλλά... εἶμαι ὅπως εἰξεύρεις νευρικός... Ἡ ἐλαχίστη συγκίνησις...

— Ἄ! ἤμεθα τόσον ἥσυχοι εἰς τὴν ὁδὸν Μανσάρ!

— Ἀφοῦ εἶνε ἀνάγκη ὅμως!.. Ὁ κύριος Σαρβὲ μοῦ εἶπεν ὅτι εἶνε ἀνάγκη.

Τὸ ὄνομα αὐτὸ τοῦ Σαρβὲ νέαν ἐξήγειρε περιέργειαν παρὰ τῷ Δυκᾷ. Διατί ἄρα αὐτὸς ὁ γηραλέος μικρόσωμος κύριος ὁ φέρων τὴν ταινίαν τοῦ Λεγεῶνος τῆς Τιμῆς ἦτο τόσον συγκεκινημένος; Καὶ κατὰ τί ὁ Σαρβὲ ὁ πρώην βουλευτὴς καὶ νῦν γερουσιαστὴς τοῦ νομοῦ Σηκουάνα καὶ Μάρνης ἀνεμιγνύετο εἰς τὴν ζωὴν τῆς δεσποινίδος Γιλβέρτης καὶ τοῦ θείου της;

Καὶ ὁ νέος δικηγόρος χωρὶς νὰ φανῇ ὅτι ἀκροᾶται, ἀνέμενε μίαν ἀκόμη λέξιν, ἐκαραδόκει μίαν οἱανδήποτε ἐξήγησιν, ἐνῷ προσεποιεῖτο ὅτι ἦτο ὅλως ἀπησχολημένος εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῆς *Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως*, ἧς τὰ φύλλα εἶχε κόψει διὰ μαχαιριδίου ἔχοντος λεπίδα ἐξ ἐλεφαντίνου ὀστοῦ.

Ἀλλ' ὁ συνοδοιπόρος του οὐδὲν ἄλλο εἶπεν.

Ἐπανέλαβε μόνον τὴν φράσιν: «Ἀφοῦ εἶνε ἀνάγκη!» καὶ ἐξηκολούθησε τὴν ῥέμβην του στηρίζων τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ γναφαλωτοῦ διαχωρίσματος τῆς ἁμάξης.

Ἡ Γιλβέρτη ἐξηκολούθει τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Μακώλαιη.

Αἴφνης ὁ θεῖος ἐταράχθη καὶ ἀνεσκίρτησεν. Ἔκυψεν ὁπωσοῦν καὶ ἔτριψεν ἐπιμόνως τοὺς ὀφθαλμούς. Μόριον ἄνθρακος ἐκ τῆς καπνοδόχης φερόμενον ὑπὸ τοῦ ἀνέμου εἰσέδυσεν εἰς τὸν ὀφθαλμόν του, ὅστις ἐν μιᾷ στιγμῇ κατέστη ἐρυθρὸς καὶ ἀλγῶν, ἡ δὲ Γιλβέρτη πλησιάσασα καὶ καθήσασα παρὰ τὸν θεῖόν της προσεπάθει νὰ ἐκβάλῃ τὸ μόριον τοῦ ἄνθρακος, κοπτερόν, καθὰ ἔλεγεν ὁ στρατιωτικός, ὡς ἀόρατος μάχαιρα.

— Νὰ εἴχομεν ὀλίγον νερόν!

Καὶ ἡ Γιλβέρτη ταῦτα λέγουσα παρετήρει τὰς ἀποσκευὰς ἃς πρὸ μικροῦ εἶχε τοποθετήσῃ ἐπὶ τῆς δικτυωτῆς σκευοθήκης τῆς ἁμάξης.

Ὁ Δυκᾶς ἔσπευσε τότε ν' ἀνοίξῃ τὸ κιβωτίδιόν του τὸ φέρον τὰ χρειώδη τοῦ ταξειδίου, ἀλλὰ τάχιστα ἐδέησε νὰ ζητήσῃ συγγνώμην διότι τὸ κιβωτίδιόν του δὲν περιεῖχεν εἰμὴ φιαλίδια ἀρωμάτων. Ἄλλως τε ἡ νεᾶνις καὶ ὁ θεῖός της τὸν διέκοψαν εὐχαριστοῦντες, Δὲν ἦτο τίποτε· θὰ ἐπερνοῦσε!... Νά! εἶχε περάσῃ ἤδη ὁ ἀσήμαντος πόνος!... Μεγάλο πρᾶγμα ἦτο τάχα ἕνα κομματάκι κάρβουνον!...

Τότε ὁ Αἰμίλιος μετ' ἀνεπιλήπτου ἀβροφροσύνης ἔλεγε πρὸς τὸν ἀξιωματικὸν μειδιῶντα ὁπωσοῦν ὑπὸ τὸν μύστακά του, ἀλλὰ τεταραγμένον καὶ συνεσταλμένον:

— Πρέπει νὰ ἔχετε ἰδῇ πολὺ σοβαρώτερα ἀπ' αὐτό!

Ὅτε ἀφίκοντο εἰς Μελὲν εἶχεν ἤδη λησμονηθῇ τὸ ἐνοχλητικὸν τοῦ ἄνθρακος μόριον καὶ δὲν ἐγένετο πλέον περὶ αὐτοῦ λόγος.

Ὁ Δυκᾶς ἀκουσίως παρετήρει διὰ τῆς θυρίδος μήπως τὸν ἀνέμενε καμμία ἰδιωτικὴ ἅμαξα μένουσα πλησίον τοῦ σταθμοῦ. Κατελθὼν τῆς ἁμαξοστοιχίας παρετήρησεν ὄχημα, οὗ ὁ ἡνίοχος ἵστατο κρατῶν τὴν μάστιγα ἀνὰ χεῖρας ἐν τῇ θέσει του, ἐνῷ ὁ θεράπων ἐφαίνετο ἐξετάζων διὰ τοῦ βλέμματος τοὺς ἐξερχομένους ἐπιβάτας, οἵτινες δὲν ἦσαν πολυάριθμοι.

Ὁ Αἰμίλιος προὐχώρησεν, ὅτε ἤκουσε τὸν ἡνίοχον λέγοντα πρὸς τὸν θεράποντα:

— Ἄ!... νὰ ὁ ταγματάρχης!

Καὶ διὰ νεύματος τῆς κεφαλῆς ἐδείκνυε τὸν γηραιὸν κύριον πλησιάζοντα ὁπωσοῦν συνεσταλμένον καὶ παρακολουθούμενον ὑπὸ τῆς ἀνεψιᾶς του.

Ὁ Δυκᾶς ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐξεπλάγη. Ἐκ ποίας συμπτώσεως ὁ ταγματάρχης μετέ-

Digitized by Google

βαινε ταὐτοχρόνως μετ' αὐτοῦ οὐ μόνον εἰς Δαμμαρὶ-λὲ-λύς ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν οἰκίαν τῆς κυρίας Ἐρβλαί; Διότι τὸ σταθμεῦον ἐκεῖ ὄχημα ἀνῆκεν εἰς τὴν κυρίαν Ἐρβλαί. Τὸ κατὰ συρμὸν τῆς ἐποχῆς Λουδοβίκου τοῦ ΙΕ' μονόγραμμα συγκείμενον ἐκ δύο Ε συμπεπλεγμένων καὶ ἐζωγραφισμένων ἐπὶ τοῦ φατνώματος τοῦ ὀχήματος οὐδεμίαν κατελίμπανεν ἀμφιβολίαν. Ε. Ε. δηλαδὴ Ἐρρικέττα Ἐρβλαί.

Ἐγνώριζε λοιπὸν αὐτὴ τὸν ταγματάρχην καὶ τὴν δεσποινίδα Γιλβέρτην;

Ὁ Αἰμίλιος δὲν ἦτο δυσηρεστημένος διὰ τοῦτο. Ἡ γειτνίασις εὐειδοῦς νεάνιδος εἶνε εὐχάριστος καὶ δι' αὐτοὺς τοὺς σοβαροὺς ἀνθρώπους· ἡ θεωρία της χρησιμεύει ὡς διάλειμμα μεταξὺ τῶν πολιτικῶν προβλημάτων. Ὁ Δυκᾶς παρεμέρισεν εὐγενῶς διὰ νὰ περάσῃ ἡ Γιλβέρτη καὶ ὁ θεῖός της· ἔπειτα γοργῶς εἰ καὶ μετά τινος ἀκαμψίας ἀνῆλθεν εἰς τὸ ὄχημα καὶ ἐκάθησεν ἀντικρύ των λέγων μετὰ μειδιάματος ἀνεπιλήπτου, οὐδὲ πολὺ οἰκείου οὐδὲ πολὺ σκαιοῦ:

— Εὐτύχημα μοῦ ἦτο ἡ τιμὴ τοῦ νὰ σᾶς ἔχω συντρόφους.

Ὁ ταγματάρχης ἀπήντησεν εἰς τὴν καλῶς κατεσκευασμένην φράσιν ἐκείνην χαιρετίζων διὰ τοῦ πίλου μετ' εὐγενοῦς προσηνείας, ἡ δὲ δεσποινὶς Γιλβέρτη ἠρυθρίασεν ὀλίγον, ἀγνοοῦσα καὶ αὐτὴ διατί, ἴσως διότι τὸ φιλοφρόνημα τοῦ νέου ἦτο καλῶς συντεταγμένον.

Ἐξεκίνησαν.

— Τὸ δεύτερον μέρος τοῦ ταξειδίου δὲν θὰ εἶνε μακρόν, εἶπεν αὖθις ὁ Αἰμίλιος, ὅστις ἤθελε νὰ μάθῃ τί ἐπήγαινε νὰ κάμῃ εἰς Δαμμαρὶ ὁ ταγματάρχης ἐκεῖνος, οὗτινος ἠγνόει τὸ ὄνομα.

Ὁ ταγματάρχης διὰ ν' ἀπαντήσῃ κάτι ἐπανέλαβεν:

— Βέβαια... ἐντὸς ὀλίγου ἐφθάσαμεν!..

Ἐξήγαγε τὸ ὡρολόγιόν του καὶ παρατηρῶν τὴν ἀνεψιάν του:

— Νομίζω πῶς δὲν θὰ μᾶς περιμένουν διὰ τὸ πρόγευμα.

Καὶ ἡ ἰδέα ὅτι πιθανὸν νὰ εἶχε καθυστερήσει, ἡ ἀνησυχία μήπως φανῇ ἀνακριβὴς ἐμήκυνεν ἔτι μᾶλλον τὴν ἐρυθράν του ῥῖνα ἐπὶ τῆς κιτρίνης ὀλίγον μορφῆς του. Εἶτα καμμύων τὸν ὀφθαλμὸν ἐξετέλει μορφασμὸν ἰαπονικοῦ προσωπείου διὰ ν' ἀποδιώξῃ τὸ μόριον ἐκεῖνο τοῦ ἄνθρακος, ὅπερ ἀκόμη ἠνώχλει τὸ βλέφαρόν του.

Τὸ ὄχημα διερχόμενον ὑπὸ τὴν ἁψῖδα τοῦ σιδηροδρόμου ἔβαινε ταχέως διὰ τῆς ὁδοῦ τοῦ Πετὶ-Δαμμαρί, ὁ δὲ ταγματάρχης ἀνεκινεῖτο ἐπὶ τοῦ ἑδωλίου ὡς νὰ ἤθελε νὰ διακρίνῃ μακρόθεν τὸ Μελέν. Ἡ νεανις ἀπεναντίας παρετήρει τοὺς ἐργαζομένους εἰς τοὺς ἀγροὺς χωρικοὺς κεκυφότας ὑπὸ τὰς καυστικὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου.

— Δὲν γνωρίζετε τὸ Μελέν; ἠρώτησεν ὁ Αἰμίλιος Δυκᾶς ἐκλαμβάνων ὡς ἐκ περιεργείας προερχόμενα τὰ κινήματα τοῦ ταγματάρχου.

— Ἐγώ, κύριε;... Ἐγεννήθην ἐκεῖ!

— Ἄ!

Θὰ ἦτο ἀναμφιβόλως κἄποιος γείτων τῆς ἐξοχικῆς ἐπαύλεως τῆς κυρίας Ἐρβλαὶ αὐτόχθων.

Ὁ Δυκᾶς οὐδεμίαν προσέθηκε λέξιν.

Ἡ Γιλβέρτη, παρετήρει νῦν τὴν πεδιάδα μακρὰν διατεμνομένην ὑπὸ σειρῶν δένδρων καὶ πρὸς δεξιὰν ὑπὸ λόφου ὁμαλοῦ καὶ ἀπαστράπτοντος ὑπὸ τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας ὡσανεὶ ἐκαλύπτετο ὑπὸ κεράμων ἐκ σχιστολίθου. Οἱ ἵπποι ἐκάλπαζον ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ Δαμμαρὶ ἐντὸς τῆς κόνεως. Αἱ πρῶται οἰκίαι τῆς κώμης χαρίεσσαι, λευκαί, μὲ στέγας ἐρυθράς, θεριναὶ ἐπαύλεις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον περιβαλλόμεναι ὑπὸ τοίχων ὁμοιάζουσαι μὲ τὰς ἀγγλικὰς ἀγροτικὰς οἰκίας, ἐφαίνοντο ἤδη, μετά τινας δὲ στιγμὰς τὸ ὄχημα ἐσταμάτησε πρὸ μεγαλοπρεποῦς κιγκλιδωτῆς θύρας ἐκ σιδήρου σφυρηλατημένου, διὰ μέσου τῶν ἀνοικτῶν φύλλων τῆς ὁποίας εἰς τὴν ἐσχατιὰν ἀμμοστρώτου δενδροστοιχίας, ἐν τῷ μέσῳ ἀνθέων καὶ δένδρων διεκρίνετο ὁ τοῖχος τῆς ἐπαύλεως φαιδρῶς λευκάζων μεταξὺ τῆς σκιερᾶς θαλερότητος.

Ὁ Δυκᾶς ἔβλεπε, ἠρεύνα διὰ τοῦ βλέμματος, ὡς μὴ ἐλθὼν ἄλλοτέ ποτε.

Ἡ δεσποινὶς Γιλβέρτη εἶπεν εἰς τὸν θεῖόν της:

— Νά!... ἐδῶ εἶνε!...

— Τὸ εἰξεύρω...

Καὶ ὁ Δυκᾶς παρετήρησεν ὅτι ὁ ἀξιωματικὸς καθίστατο ὠχρότατος καὶ ὅτι μάλιστα ἔτρεμεν ἐλαφρῶς ἐνῷ συνήθροιζε τὰς ἀποσκευὰς καὶ τὸν παρ' αὐτῷ κείμενον ὁδοιπορικὸν σάκκον.

Ἐν τούτοις πρὸς ὑστάτην ἐπιβεβαίωσιν ἠρώτησεν ὁ Αἰμίλιος ἂν τῷ ὄντι ἦτο ἐκείνη ἡ ἔπαυλις τῆς κυρίας Ἐρβλαί.

— Μάλιστα, κύριε, ἀπήντησεν ἡ νεάνις ὡς νὰ ἦτο οἰκεῖον εἰς αὐτὴν τὸ μέρος.

Τότε κατῆλθεν αὐτὸς πρῶτος καὶ οὐδέποτε παραμελῶν τὴν ἁβροφροσύνην ἔτεινε τὴν δεξιὰν πρὸς τὴν δεσποινίδα Γιλβέρτην ὅπως τὴν βοηθήσῃ νὰ καταβῇ. Εἶχεν ἀποθέσει χαμαὶ τὸν φέροντα τ' ἀρχικὰ στοιχεῖα τοῦ ὀνόματός του σάκκον διὰ νὰ χαιρετίσῃ ἐνταυτῷ διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρός.

Ἡ ἀνεψιὰ τοῦ ταγματάρχου μόλις ἔψαυσε, χωρὶς ν' ἀρνηθῇ, τὴν τεταμένην πρὸς αὐτὴν χεῖρα καὶ ἐπήδησεν εὐκίνητος, ἐνῷ ὁ ἀξιωματικὸς ἐξηρεύνα διὰ τοῦ βλέμματος τὸ βάθος τοῦ ὀχήματος μὲ ἦθος τεταραγμένον, ὡς νὰ ἐφοβεῖτο μήπως εἶχε λησμονήσῃ τίποτε, ἢ μᾶλ-

Digitized by Google

λον, καθὰ ἡ Γιλβέρτη ἐμάντευεν, ὡς νὰ ἐδίσταζε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν ἔπαυλιν.

Διὰ τοῦτο ἐχρονοτρίβει.

Οἱ ὑπηρέται ἀπεκόμιζον ἤδη μετὰ σπουδῆς τ' ἀντικείμενα, ὅσα ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν οἱ προσκεκλημένοι τῆς κυρίας Ἐρβλαί.

Τότε ὁ ταγματάρχης ἠρώτησεν ἕνα ἐξ αὐτῶν·

— Μήπως εἶνε εἰς τὸ τραπέζι;

— Ὄχι, κύριε. Ἐπερίμεναν τὴν εὐγενίαν σας.

— Ἆ! μ' ἐπερίμεναν! Βλέπεις, Γιλβέρτη; μ' ἐπερίμεναν... Μήπως ἀργήσαμεν;

— Ὄχι πολύ, κύριε, ἀπήντησεν ὁ ὑπηρέτης μετὰ τόνου δηλοῦντος· «Αἴ, πάρα πολὺ μάλιστα!»

Ὁ ταλαίπωρος ταγματάρχης εἶχε τὴν ὄψιν τεθλιμμένην.

Παρετήρει τὸ ἀνάβαθρον τῆς ἐπαύλεως ἐκεῖ πέραν ὁπόθεν ἔπρεπε νὰ εἰσέλθῃ μετὰ πλείονος ἀνησυχίας παρὰ ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ κυριεύσῃ ὀχύρωμά τι καὶ ἐκόμβωνε τὰ χειρόκτιά του, ἐνῷ ὁ Δυκᾶς μὲ τὴν ἄκραν τῶν δακτύλων ἐτίνασσε τὸν κονιορτὸν τῶν ἐνδυμάτων του, ὅτε ἐφάνη ἐπὶ τοῦ ἀναβάθρου γυνὴ νεαρὰ ἀκόμη, λεπτοφυής, κομψή, εὐειδεστάτη, περιβεβλημένη θερινὴν οἰκιακὴν ἐσθῆτα παρακολουθουμένη δὲ ὑπὸ εὐσάρκου κυρίου φαλακροῦ, οὗ τὸ κρανίον ἐσπινθηροβόλει ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, προέβη τείνουσα τὴν χεῖρα πρὸς τὸν ταγματάρχην καὶ τὴν Γιλβέρτην καὶ εἶπε πρὸς τὸν Δυκᾶν μετὰ φωνῆς θελκτικῆς:

— Καλῶς ὡρίσατε!

— Τέλος πάντων! προσέθηκεν ὁ εὔσαρκος κύριος.

Καὶ ἐστήριξε τὴν χεῖρά του οἰκείως ἐπὶ τοῦ ὤμου τοῦ ταγματάρχου, τοῦ δυστήνου ταγματάρχου θλιβέντος ἔτι μᾶλλον ἐκ τοῦ *τέλος πάντων*! ἐκείνου, ὅπερ ἐξέλαβεν ὡς ἐπίπληξιν, ὠθῶν δὲ αὐτὸν ἠρέμα πρὸς τὴν θύραν τῆς εἰσόδου ἐπὶ τῶν βαθμίδων, εἶπε στρεφόμενος πρὸς τὸν Αἰμίλιον:

— Γνωρίζετε λοιπὸν τὸν ταγματάρχην, κύριε Δυκᾶ;

— Ὄχι, κύριε γερουσιαστά, ἀπήντησεν ὁ νέος μετὰ μειδιάματος εὐσεβάστου ὅπερ ὁ ἐν τῇ πολιτικῇ μαθητευόμενος ὀφείλει ν' ἀποτείνῃ λαλῶν πρὸς ἄνδρα διαπρεπῆ.

— Ἀλλ' ἀφοῦ ἤλθετε μαζί!

— Καὶ εἰς τὸ αὐτὸ βαγόνι μάλιστα, κύριε Σαρβέ!... Ἦτο σύμπτωσις... εὐτυχής, προσέθηκεν ὁ Δυκᾶς τονίζων ἐπιμελῶς τὸ ἐπίθετον.

Ὁ κ. Σαρβὲ ἐσταμάτησε παρὰ τὴν εἴσοδον, ἐνῷ δὲ ἡ κυρία Ἐρβλαὶ εἰσήρχετο ἤδη εἰς τὴν αἴθουσαν ἔνθα διεφαίνοντο αἱ μελαναὶ ῥεδιγγόται πολλῶν κυρίων χαιρετιζόντων τὴν δεσποινίδα Γιλβέρτην, ἣν ἡ εὐειδὴς γυνὴ παρουσιάζεν, ὁ γερουσιαστὴς εἶπε πρὸς τὸν ἀξιωματικόν:

— Φίλτατε ταγματάρχα, ἐπιτρέψατέ μου νὰ σᾶς παρουσιάσω τὸν κ. Αἰμίλιον Δυκᾶν δικηγόρον, ἀντιπρόεδρον τοῦ συλλόγου Μοντεσκιέ, μέλλοντα εὔελπιν ἀγωνιστὴν τοῦ δικηγορικοῦ σταδίου καὶ τοῦ βουλευτικοῦ βήματος.

Ὁ Δυκᾶς λίαν κολακευόμενος ἐκ τῶν λόγων τούτων ἐχαιρέτησε ἀνεπιλήπτως.

Ὁ κ. Σαρβὲ προσέθηκεν:

— Φίλτατε κύριε Δυκᾶ, ὁ ταγματάρχης Βερδιέ... ὁ διάδοχός μου!

Ὁ Δυκᾶς ἐγένετο πελιδνός.

Ἔψελλισε συλλαβάς τινας ἐν ἀμηχανίᾳ.

— Ὁ διάδ...;

— Ναί, βέβαια, ἐγὼ ἀντικατέστησα τὸν βαρῶνον Μαρτὺ εἰς τὴν γερουσίαν... τὸν Κοαλῖνον Β', εἰξεύρετε, ἐκεῖνον ὅπου ἔλεγε πάντοτε «ὁ συμπαθητικός μου ἀντίπαλος,..» ὁ δὲ ταγματάρχης Βερδιὲ συγκατετέθη καλοκαγάθως νὰ μὲ διαδεχθῇ εἰς τὴν Βουλήν!

Ὁ ταγματάρχης ἔμενεν ἄφωνος· ἠρυθρία μάλιστα ὁπωσοῦν. Ὁ Δυκᾶς ἵστατο ὡς κεραυνόπληκτος.

— Τότε λοιπόν... ὁ... ὑποψήφιος ἐξελέγη;

— Χθές, ἐν γενικῇ ὁμηγύρει. Ἐτηλεγράφησα εἰς τὸν ταγματάρχην.

— Καὶ αἱ ἐφημερίδες δὲν λέγουν τίποτε!

— Αἱ ἐφημερίδες! εἶπεν ὁ Σαρβέ, μάλιστα αἱ ἐφημερίδες! Εἰξεύρετε ὅτι αὐταὶ ποτὲ δὲν λέγουν τίποτε, διότι θέλουν ν' ἀνακατεύωνται εἰς ὅλα!

Καὶ χαίρων ἄκρως διὰ τὸ ὡραῖόν του ἀπόφθεγμα ὁ γερουσιαστὴς παρεμέρισεν ὅπως διέλθῃ ὁ Βερδιὲ καὶ ὁ Δυκᾶς, λέγων πρὸς τὸν ταγματάρχην μετὰ μεγαληγόρου προσηνείας τὰς λέξεις ταύτας, αἵτινες ὡς καρφίδες ἐνεπηγνύοντο εἰς τὸ οὖς τοῦ μέλλοντος ἀντιζήλου τοῦ μεγάλου Πίτ.

— Ἐμπρός, φίλτατε ταγματάρχα! Περάσατε πρῶτος. Μόνον ἐν ὥρᾳ ἐκλογῆς ἡ σειρά σας ἔρχεται ὕστερον ἀπὸ ἐμέ!

Εἶτα μετὰ τὸν Βερδιὲ καὶ τὸν Σαρβὲ εἰσῆλθεν ὁ Αἰμίλιος ὁπωσοῦν ἀπογοητευμένος εἰς τὴν ἔπαυλιν ἐκείνην, ὅπου ἤλπιζε νὰ δρέψῃ ὡς ῥόδον ἐντὸς τοῦ κήπου τὴν προσεχῆ ὑποψηφιότητα.

(Ἕπεται συνέχεια)

Λαὸς ἡττηθεὶς κρίνει ἑαυτὸν προδοθέντα.

—

Διαβλέπει τις κακῶς τὴν θλῖψιν τῶν ἄλλων μέσῳ τῆς ἰδίας χαρᾶς.

—

Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ξενιτευθῇ τις ἵνα καταστῇ ξένος—ἀρκεῖ νὰ γηράσῃ.

Digitized by Google

Η ΕΝ ΚΟΡΣΙΚΗι ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΙΚΙΑ

[Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

ΙΗ'

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΡΥΩΝ.

Ἤδη ἐν τῷ *Προλόγῳ* τοῦ ἀνὰ χεῖρας πονήματος ἐξέθεσα τοὺς λόγους, οἵτινες παρεκίνησαν τὸν διακεκριμένον ὁμογενῆ ἰατρὸν κ. Σταῦρον Μεταξᾶν, ἵνα, τῇ συμπράξει τοῦ φιλογενεστάτου κ. Χρηστάκη Ζωγράφου, ἱδρύσῃ ἐν Καρυαῖς σχολεῖον πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ὁλονὲν ἐκλειπούσης γλώσσης τῶν Ἑλλήνων τούτων. Διδάσκαλος τοῦ σχολείου τούτου ἐξελέγην ἐγώ.

Ἔφθασα εἰς Καρυὰς μετὰ τῆς συζύγου μου καὶ τοῦ ἀδελφοῦ μου τῇ 2 Σεπτεμβρίου 1885.

Ἤδη δ' ἀφ' ἧς ἡμέρας ἔφθασα ἐκεῖ, παρετήρησα ὅτι ἐγὼ καὶ ἡ οἰκογένειά μου ἤμεθα τὸ ἀντικείμενον τῆς περιεργείας, καὶ οὕτως εἰπεῖν τῆς φρίκης ἐκ μέρους πολλῶν χωρικῶν. Παρετήρουν ὅτι κἄτι τι ὑπῆρχε πρὸς βλάβην μου, ἀλλ' ἀκριβῶς δὲν ἐνόουν τί ἦτο αὐτό.

Ἠθέλησα ν' ἀρχίσω ἀμέσως τὸ ἔργον μου· ἀλλ' ὅμως τοῦτό μοι ὑπῆρξεν ἀδύνατον, διότι δὲν εἶχον ἔγγραφον ἄδειαν τοῦ Νομάρχου καὶ τοῦ Ἐπιστάτου τῆς Ἀκαδημίας ἐν Κορσικῇ. Ἐζήτησα ἐγκαίρως τοιαύτην, ἀλλὰ δὲν μοὶ ἐδόθη. Ἐδέησε δὲ ἵνα ἐπὶ τούτῳ ὁ κ. Σ. Μεταξᾶς ταξειδεύσῃ εἰς Κορσικήν. Ἐπὶ τέλους δὲ κατὰ μῆνα Νοέμβριον ἐλάβομεν τοιαύτην.

Τὴν ὅλως δωρεὰν ἀποστολὴν τῶν ἀναγκαίων τοῖς μαθηταῖς βιβλίων λίαν φιλοφρόνως ἀνεδέχθη ὁ ἐν Ἀθήναις *Σύλλογος πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων*, τοῦ ὁποίου ὁ πρόεδρος κ. Κ. Παπαρρηγόπουλος, κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον τοῦ 1885, ἔπεμψεν ἱκανὸν ἀριθμὸν Ἀλφαβηταρίων, Ἀναγνωσματαρίων καὶ Συλλογῶν ᾀσμάτων, τὰ ὁποῖα δωρεὰν διενεμήθησαν τοῖς μαθηταῖς. Ὁ δ' ἐν Μασσαλίᾳ φιλογενέστατος κ. Στ. Ζαφειρόπουλος λίαν εὐγενῶς εὐηρεστήθη νὰ προσφέρῃ εἰς τὸ σχολεῖον τοῦτο συλλογὴν τῶν δαπάναις αὐτοῦ ἐκδοθέντων Γεωγραφικῶν Χαρτῶν. Τὰ ἔπιπλα δὲ τοῦ ἰδίου τούτου σχολείου ἠγοράσθησαν διὰ συνδρομῆς τῶν ΚΚ. Σ. Μεταξᾶ, Γ. Στεφανοπούλου Κομνηνοῦ καὶ Ν. Β. Φαρδῦ.

Ἐν Καρυαῖς, ὡς καὶ εἰς ὅλα τὰ χωρία τῆς Γαλλίας, ὑπάρχουσι σχολεῖα τῆς Κυβερνήσεως θηλέων καὶ ἀρρένων. Ἡ δημοσία ἐκπαίδευσις ἐν Γαλλίᾳ εἶναι ὑποχρεωτική. Ὅλα δὲ τὰ παιδία τῶν Καρυατῶν, ἄρρενα καὶ θήλεα, ὀφείλουσι νὰ φοιτῶσιν εἰς τὰ σχολεῖα ταῦτα ἀπὸ τῆς ὀγδόης πρωϊνῆς ὥρας μέχρι τῆς ἑνδεκάτης, καὶ ἀπὸ τῆς πρώτης μετὰ μεσημβρίαν μέχρι τῆς τετάρτης.

Ἐκ περισσοῦ δ' ἡ γαλλικὴ Κυβέρνησις, ὡς ἀνωτέρω εἴδομεν, συντηρεῖ Ἕλληνα διδάσκαλον, ὁ ὁποῖος χρεωστεῖ νὰ διδάσκῃ τὴν Καρυατικὴν νεολαίαν, ἀρρένων καὶ θηλέων, τὴν νεωτέραν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἀπὸ τῆς τετάρτης ὥρας μ. μ. μέχρι τῆς πέμπτης.

Τὴν ἰδίαν ταύτην ὥραν ὤφειλον καὶ ἐγὼ νὰ χρησιμοποιήσω ὅπως διδάξω ἐν τῷ σχολείῳ μου.

Ἐπὶ παρουσίᾳ δὲ τοῦ κ. Σ. Μεταξᾶ ἤνοιξα τὸ σχολεῖόν μου τὴν 16 Νοεμβρίου 1885. Ἐνεγράφησαν 25 μαθήτριαι καὶ 20 μαθηταί, οἵτινες ἐξηκολούθησαν νὰ φοιτῶσι τακτικῶς ἐπὶ ἕνα περίπου μῆνα. Μετὰ ταῦτα δ' ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἤρχισε νὰ ἐλαττοῦται οὕτως, ὥστε κατὰ μῆνα Ἰούνιον δὲν ἐφοίτων πλέον εἰς τὸ σχολεῖόν μου εἰμὴ δύο-τρεῖς μαθηταὶ καὶ δέκα μαθήτριαι. Ἡ κατάστασις αὕτη ἐξηκολούθησε μέχρι τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου 1886, ὁπότε οἱ ἱδρυταὶ τοῦ σχολείου τούτου κατενόησαν τὸ ἀνωφελὲς τῆς ὑπάρξεώς του.

Ἐκ τῶν φοιτησάντων εἰς τὸ σχολεῖόν μου μαθητῶν καὶ μαθητριῶν οὐδεὶς καὶ οὐδεμία πλὴν μιᾶς ὡμίλει τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, δηλαδὴ τὸ ἰδίωμα τῶν Καρυῶν. Οἱ πλεῖστοι δὲ τούτων ἠγνόουν καὶ τὰς συνηθεστάτας τῶν λέξεων, ἤτοι *ψωμί, νερό*, κλπ. Ἠναγκάσθην λοιπὸν νὰ διδάξω τὴν Ἑλληνικὴν οὐχὶ πρὸς Ἕλληνας, ἀλλὰ πρὸς ξένους. Τουτέστιν, ὁσάκις ἤθελον νὰ δώσω ἐξηγήσεις, ἠναγκαζόμην νὰ μεταχειρισθῶ τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν.

Ἡ κατάστασις αὕτη τῶν μαθητῶν μὲ ἠνάγκασε νὰ μεταχειρισθῶ μέθοδον διδασκαλίας ὅλως διάφορον τῶν ἐν τοῖς ἡμετέροις σχολείοις. Σκοπὸς τῆς ἱδρύσεως τοῦ σχολείου τούτου ἦτο ἡ ἐνίσχυσις τῆς ὁλονὲν ἐκλειπούσης μητρικῆς γλώσσης τῶν Ἑλλήνων τούτων. Οἱ φοιτήσαντες δὲ εἰς τὸ σχολεῖον τοῦτο μαθηταὶ ἦσαν ἡλικίας 8 ἕως 14 ἐτῶν, αἱ δὲ μαθήτριαι ἦσαν 10 ἕως 25 καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν. Ὡς δὲ καὶ ἀνωτέρω διέλαβον, οὐδεὶς καὶ οὐδεμία εὕρισκε νὰ ἐκφράσῃ ἑλληνιστὶ οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην τῶν ἰδεῶν. Ἠναγκάσθην λοιπὸν κατὰ πρῶτον νὰ διδάξω ἁπλῆν ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν καὶ νὰ ἐπιστήσω ἰδιαιτέρως τὴν προσοχήν μου εἰς τὴν ἐκμάθησιν διαλόγων τῆς κοινῆς χρήσεως, τοὺς ὁποίους ἐγὼ μὲν ἔγραφον ἐπὶ τοῦ μαυροπίνακος, οἱ δὲ μαθηταὶ ἐκεῖθεν ἀντέγραφον. Οὕτω δὲ οἱ μαθηταὶ συνείθιζον ἐκ πείρας νὰ ὀρθογραφῶσι τὰς λέξεις καὶ φράσεις, τὰς ὁποίας ἐμάνθανον. Διὰ τοὺς μαθητὰς δὲ τῆς κατωτάτης ἡλικίας ἐζήτησα παρὰ τοῦ κ. Σ. Μεταξᾶ ἓν κιβώτιον τῆς πραγματογνωσίας, ὁ ὁποῖος μοὶ ἔστειλε τὸ

Digitized by Google

τοῦ ἐν Παρισίοις κ. Ch.Delagrave. Διὰ τοῦ κιβωτίου τούτου ἐδίδασκον τοὺς μαθητὰς τὰ ἑλληνικὰ ὀνόματα τῶν ἐν αὐτῷ ἀντικειμένων καὶ τὴν χρῆσιν αὐτῶν ἑλληνιστί. Δι' ἀποστήθισιν δὲ ἔδιδον εἰς αὐτοὺς δημώδη ᾄσματα, τὰ ὁποῖα καὶ ἔψαλλον εἰς τὸ τέλος ἑκάστης παραδόσεως. Ἐκ τοῦ τρόπου τούτου τῆς διδασκαλίας ἰδίως ὠφελήθησαν μεγάλως αἱ μαθήτριαι οὕτως ὥστε, ὁ ἐξ Ἀθηνῶν κ. Λ. Λασκαρίδης, ὁ ὁποῖος κατὰ μῆνα Νοέμβριον τοῦ 1886 ἐπεσκέφθη τὸ σχολεῖόν μου ἠδυνήθη νὰ συνδιαλεχθῇ ἑλληνιστὶ μετ' αὐτῶν καὶ νὰ ὁμολογήσῃ τὰς ἐν βραχεῖ χρόνῳ μεγάλας προόδους των. Αὐτὸ τοῦτο ἐξηκρίβωσεν αὐτοπροσώπως καὶ ὁ ἐκ Μασσαλίας κ. Στ. Βλαστός, κατὰ μῆνα Δεκέμβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους. Ἀλλὰ καὶ ὁ κ. Edouard Chanal, ἀντιπρύτανις τῆς Κορσικῆς, ὅτε κατὰ μῆνα Μάϊον τοῦ 1886 ἐπεσκέφθη τὸ σχολεῖόν μου καὶ ἐξήτασε τὰς μαθητρίας μου, ὡμολόγησεν ὅτι τὸ σύστημα τοῦτο τῆς διδασκαλίας ἦτο καταλληλότατον ἰδίως διὰ τὸν σκοπὸν τὸν ὁποῖον ἐπεδίωκον. Μετὰ πεποιθήσεως λοιπὸν λέγω ἐνταῦθα ὅτι δύναται ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ν' ἀναγεννηθῇ παρὰ τοῖς κορασίοις τῆς ἀποικίας ταύτης. Ἐπειδὴ δὲ ἡ γυνή, ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ἀνατροφῆς, εἶναι ἡ βάσις τῆς οἰκογενείας, διὰ τοῦτο καὶ πάλιν μετὰ πεποιθήσεως λέγω ὅτι δύναται νὰ σωθῇ ἡ ἀποικία αὕτη, ἐὰν ἐγκαίρως ληφθῇ σπουδαία πρόνοια περὶ τῆς ἑλληνικῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ γυναικείου φύλου αὐτῆς.

Διατί λοιπὸν δὲν προώδευσε τὸ σχολεῖον τοῦτο; — Διότι ὁ ἕτερος Ἕλλην διδάσκαλος, φοβηθεὶς μήπως ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις, ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ τοῦ νέου τούτου σχολείου, θεωρήσῃ περιττὴν τὴν διδασκαλίαν του, καὶ κατὰ συνέπειαν τὸν παύσῃ, ἐκίνησε πάντα λίθον ὅπως φέρῃ προσκόμματα εἰς τὸ σχολεῖον τοῦτο. Ἐγύριζε δὲ ἀπὸ θύρας εἰς θύραν καὶ παρεκάλει, μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους του, ὅπως τῷ πέμπωσι τὰ παιδία των.... Λυποῦμαι νὰ τὸ ὁμολογήσω. Ἔπραξε πᾶν θεμιτὸν καὶ ἀθέμιτον, ὅπως τύχῃ τοῦ σκοποῦ του. Ἡ γαλλικὴ Κυβέρνησις, διὰ τοῦ Ἐπιστάτου τῆς Ἀκαδημίας, εἶναι ἐν γνώσει ὅλων τούτων. Τὸν ἀνέχεται δέ, διότι τινὲς τῶν Βουλευτῶν τῆς Κορσικῆς, χάριν ἰδιοτελῶν συμφερόντων, τὸν ὑποστηρίζουσιν.

Ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ Αὐλὴ τῆς Ρώμης, ἅμα ἔμαθεν ὅτι οἱ Σχισματικοὶ ἔμελλον ἐν Καρυαῖς νὰ ἱδρύσωσι σχολεῖον, ἐνόμισεν ὅτι τὸ σχολεῖον τοῦτο ἦτο θεολογικὸν καὶ ὅτι οἱ ὀρθόδοξοι ἦλθον ἐξ Ἀνατολῶν, ὅπως ἁρπάσωσι τὸ ποίμνιόν της τοῦτο. Ὅταν δ' ὁ κ. Σ. Μεταξᾶς, ἐπισκεφθεὶς τὸν Ἐπίσκοπον τοῦ Αἰακκίου, τῷ ἔδωκε τὸν λόγον τῆς τιμῆς του καὶ διεβεβαίωσεν αὐτὸν ὅτι οὐδόλως πρόκειται περὶ θρησκείας, ἐκεῖνος τῷ ἀπήντησεν:

— Σᾶς πιστεύω, Κύριε Μεταξᾶ, ἀλλ' ὁ Σχισματικὸς τὸν ὁποῖον ἐπέμψατε εἰς Καρυάς, διὰ μόνης τῆς ἐπαφῆς του δύναται νὰ διαφθείρῃ τὸ ἐκεῖ ποίμνιόν μου. Θὰ ἦτο δὲ πολὺ καλλίτερον νὰ πέμψετε ἐκεῖ ἀντὶ τοῦ Σχισματικοῦ διδασκάλου ἄλλον τοιοῦτον καθολικόν.

Ὁ κ. Σ. Μεταξᾶς, ἀπαντήσας εἰς ταῦτα ὅτι ἠγνόει ὅτι ὁ ἄνθρωπος τὸν ὁποῖον ἔπεμψεν εἰς Καρυὰς εἶχε ψώραν, ἀνεχώρησεν.

Λοιπὸν καὶ ἡ Αὐλὴ τῆς Ρώμης διὰ τῶν δύο ἐν Καρυαῖς ὀργάνων της, τοῦ Ἕλληνος ἱερέως καὶ τοῦ Λατίνου ἱερέως, ἐκίνησε πάντα λίθον ὅπως μὲ ἀναγκάσῃ νὰ ἐγκαταλείψω τὰς Καρυάς. Δὲν ἀναφέρω δ' οὐδὲν τῶν ὅσα ὑπέστην ἀπὸ τοὺς ἁγίους τούτους, διότι φοβοῦμαι νὰ μὴ περιπέσω εἰς περιαυτολογίαν.

Τὸ τελευταῖον κτύπημα κατὰ τοῦ σχολείου τούτου ἐδόθη ἀπὸ δύο μοναχοὺς ἐκ τοῦ Μοναστηρίου τοῦ Βίκω, καὶ ἰδίως τοῦ ἑνὸς ἐξ αὐτῶν Stephanini καλουμένου, οἵτινες, κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον τοῦ 1886, ἦλθον εἰς Καρυὰς διὰ τὸ Ἰωβιλαῖον. Οἱ Ἅγιοι οὗτοι Πατέρες, ἅμα ἔφθασαν εἰς Καρυάς, ὡς πρώτιστον τῶν ἱερῶν καθηκόντων των ἐθεώρησαν τὸ νὰ κατηχήσουν καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ τοὺς Καρυάτας νὰ μὴ στέλλωσι τὰ παιδία των εἰς τὸν Σχισματικὸν διδάσκαλον, καὶ μάλιστα ν' ἀποφεύγουν τὴν συγκοινωνίαν τοῦ ἀφωρισμένου τούτου. *Οἱ θεόπνευστοι λόγοι αὐτῶν* εὗρον ἠχὼ εἰς τὰ ὦτα καὶ εἰς τὰς καρδίας τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος τῶν Καρυῶν, διὸ καὶ ἔκτοτε τὸ σχολεῖόν μου τοῦτο ἤρχισε νὰ μὴ συχνάζεται πλέον ὑπὸ τῆς Καρυατικῆς νεολαίας, μέχρις οὗ, κατὰ μῆνα Ἀπρίλιον τοῦ 1887, οἱ ἱδρυταὶ αὐτοῦ ἀπεφάσισαν ὁριστικῶς τὸ κλείσιμόν του.

Ν. Β. Φαρδυς

ΚΥΝΕΣ ΛΑΘΡΕΜΠΟΡΟΙ

Μεταξὺ τῶν ἄλλων μέσων, ἅτινα κατὰ καιροὺς ἐπενόησαν οἱ λαθρέμποροι πρὸς ἐξαπάτησιν τῶν Ἄργων τῶν τελωνείων, εἶνε καὶ ἡ εἰσαγωγὴ τῶν λαθρεμπορευμάτων διὰ κυνῶν, καταλλήλως πρὸς τοῦτο μορφουμένων. Εἰς τὰ βόρεια σύνορα τῆς Γαλλίας ἐφονεύθη ἐσχάτως ὑπὸ τῶν τελωνοφυλάκων κύων, ὅστις ἔφερεν ἐφ' ἑαυτοῦ ἱκανὸν ἀριθμὸν σιγάρων, μετὰ μεγίστης δεξιότητος ἀποκεκρυμμένων. Οἱ λαθρέμποροι ἔκειραν ἐντελῶς τὸ ζῶον ἀπὸ τῶν ἰσχίων μέχρι τῆς ὠμοπλάτης, ἀφῆκαν δ' ἀνέπαφον τὸ τρίχωμα τοῦ λοιποῦ σώματος. Τὸ οὕτως ἀποψιλωθὲν μέρος ἐκαλύπτετο διὰ χιτωνίσκου ἐκ δέρματος φέροντος τεχνητὸν τρίχωμα καθ' ὅλα ὅμοιον πρὸς τὸ φυσικὸν τοῦ ζῴου, καὶ ὡς ἐκ τούτου συγ-

Digitized by Google

χεόμενον μετ' αὐτοῦ καὶ διὰ τὸν ὀξυδερκέστατον ὀφθαλμόν. Ὑπὸ τὴν πλαστὴν ταύτην τρίχωσιν ἐκρύπτοντο ἱκαναὶ ἑκατοντάδες σιγάρων. Οἱ κατὰ τὰ μέρη ταῦτα λαθρέμποροι ὑπηρετοῦνται θαυμασίως ὑπὸ τῆς δυνάμεως καὶ τῆς νοημοσύνης τῶν τετραπόδων αὐτῶν συμμάχων. Τὰ ζῶα ταῦτα ἔχουσιν ὡς ἐκ τοῦ γένους των ὀξυτάτην καὶ τὴν ὄσφρησιν καὶ τὴν ἀκοήν, εἶνε εὐρωστότατα, ζεύγνυνται εἰς μικρὰς χειραμάξας, καὶ εἶνε ἐξαίρετα πρὸς φρούρησιν. Οἱ λαθρέμποροι ἐπωφελοῦνται τῶν ἐξαιρέτων τούτων ἰδιοτήτων των, ὅπως εἰσάγωσιν εἰς Γαλλίαν, χωρὶς νὰ πληρώνωσι τὸ νενομισμένον τέλος εἰς τὰ ἐπὶ τῶν συνόρων τελωνεῖα, πολυάριθμα εἴδη, ἰδίως δὲ σιγάρα, κοσμήματα καὶ τρίχαπτα.

Οἱ κύνες οὗτοι ὑποβάλλονται εἰς ἰδιαιτέραν διδασκαλίαν, ὅπως μάθωσι νὰ μεταβαίνωσιν ἐξ ἑνὸς ὡρισμένου μέρους κειμένου ἐν Βελγίῳ εἰς ἕτερον ἐν Γαλλίᾳ κείμενον καὶ τἀνάπαλιν. Ἀλλὰ κατὰ τὴν διάβασιν ταύτην ὀφείλουσι νὰ ἀποφεύγωσι πᾶσαν συνάντησιν καὶ ἰδίᾳ τὴν τῶν χωροφυλάκων καὶ τῶν τελωνοφυλάκων. Ἐργάζονται μόνον τὴν νύκτα ἢ τὸ λυκαυγές, ἀποφεύγουσι δὲ τὰς κοινὰς ὁδοὺς καὶ ἀτραπούς. Πεπροικισμένοι δι' ὀξυτάτης ὀσφρήσεως, δὲν προχωροῦσιν, εἰμὴ ἀφ' οὗ πεισθῶσιν ὅτι οὐδὲν τὸ ὕποπτον ὑπάρχει εἰς τὸν δρόμον των. Ὁ λαθρέμπορος, ὁ ἔχων τὸν κύνα, ἐκτελεῖ τὸν αὐτὸν δρόμον, ἀλλὰ λαμβάνει εὐθυτέραν γραμμήν, μεταβαίνων πεζῇ, ἐφ' ἁμάξης, ἢ καὶ διὰ τοῦ σιδηροδρόμου, ὑπὸ τὸ πρόσχημα ἐντίμου ἐμπόρου ἢ γεωργοῦ ὑποβαλλόμενος ἐν τοῖς συνόροις ἀφόβως εἰς τὴν ἐπίσκεψιν τῶν τελωνιακῶν ὑπαλλήλων. Διὰ νὰ διδάξωσιν εἰς τὸν κύνα, ὁποίαν ὁδὸν πρέπει νὰ ἀκολουθήσῃ φαίνεται ὅτι ἀφίνουσιν αὐτὸν νῆστιν ἐπὶ τινας ἡμέρας. Εἶτα ὁ κύριός του μεταβαίνει εἰς τὸν πλησιέστερον σταθμόν, ἀπὸ τοῦ ἀντιθέτου τῶν συνόρων μέρους. Εἷς συνένοχος, τηρῶν δέσμιον τὸν κύνα, ὁδηγεῖ αὐτὸν διὰ διαφόρων πλαγίων δρόμων πρὸς τὸν κύριόν του, ὅστις ἔχει ἕτοιμον αὐτῷ ἄφθονον τροφήν, τῷ ἐπιδαψιλεύει δὲ μυρίας περιποιήσεις. Καθ' ὅμοιον τρόπον γίνεται καὶ ἡ ἐπιστροφή, μετά τινα δὲ ταξείδια ὁ κύων γνωρίζει ὅτι ἔχει δύο κατοικίας, ὅτι δύναται νὰ λάβῃ τὴν τροφήν του εἰς δύο διάφορα μέρη καὶ γνωρίζει ποῦ θὰ ἀνεύρῃ τὸν κύριόν του. Ἅμα ἐπιτευχθέντος τούτου, εὔκολον εἶνε νὰ ἐμπνευσθῇ εἰς τὸν κύνα ὁ φόβος πρὸς τοὺς τελωνιακοὺς ὑπαλλήλους, τοὺς χωροφύλακας καὶ αὐτοὺς τοὺς ἁπλοῦς διαβάτας, οὓς ἤθελε τυχὸν συναντήσει καθ' ὁδόν, μεταφέρων τὸ λαθρεμπόρευμά του. Πρὸς τοῦτο, ὅτε ὁ κύων εἶνε ἀκόμη ἀνύποπτος καὶ ἐπιζητεῖ τὴν βραχυτέραν ὁδόν, ὁ κύριός του ἐπιφορτίζει συνένοχόν τινα νὰ μεταμφιεσθῇ εἰς τελωνοφύλακα καὶ νὰ καιροφυλακτήσῃ τὴν διάβασιν τοῦ ζώου, ὅπως προβάλῃ ἐνώπιον αὐτοῦ, τὸ ἐκφοβίσῃ, ζητήσῃ νὰ τὸ κτυπήσῃ διὰ ῥάβδου, ῥίψῃ κατ' αὐτοῦ λίθους, ἐπὶ τέλους καὶ πυροβολήσῃ ἐναντίον του. Μετὰ δύο ἢ τρεῖς τοιαύτας δοκιμάς, ὁ κύων φοβεῖται τὰς συναντήσεις· ἡ θέα πάσης στολῆς ἐμπνέει αὐτῷ ἀκατανίκητον τρόμον καὶ ἀπέκτησεν ἤδη ἀρκοῦσαν σύνεσιν. Κύνες τοιοῦτοι λαθρέμποροι παρέμειναν διάσημοι. Ἐν τῇ πόλει Μαβὲζ ἐνθυμοῦνται κύνα τινά, καλούμενον «Πονηρόν,» ὅστις ἐν διαστήματι ὀλίγου χρόνου ἐπλούτισε τὸν κύριόν του, πτωχὸν ἄνθρωπον, ὅστις μόλις κατώρθου νὰ διατρέφῃ τὴν σύζυγον καὶ τὰ τέκνα του. Ἵνα μὴ ἀποθάνῃ τῆς πείνης, προσέφυγεν εἰς τὸ λαθρεμπόριον, μορφώσας τὸν κύνα του πρὸς τοῦτο. Δανεισθεὶς ὀλίγα χρήματα ἠγόρασε τρίχαπτα, ἅτινα διὰ τοῦ κυνὸς εἰσήγαγεν ἀτελῆ εἰς Γαλλίαν. Ἡ πρώτη αὕτη ἀπόπειρα ὑπῆρξεν εὐτυχὴς καὶ καρποφόρος. Ἐφ' ᾧ καὶ τὴν ἐπανέλαβεν. Μετά τινα ἔτη ἦν ἰδιοκτήτης ὁλοκλήρου οἰκίας καὶ μετέβαινεν ἐκ Βελγίου εἰς Γαλλίαν ἐπιβαίνων κομψοτάτου *τιλβουρῦ*. Ἀλλ' οἱ τελωνοφύλακες εἰδοποιήθησαν καὶ ἡ κεφαλὴ τοῦ «Πονηροῦ» ἐπεκηρύχθη· ἐνέδραι ἐστήθησαν ἐναντίον του· ἀγὼν πονηρίας διεξήγετο μεταξὺ τοῦ κυνός, τοῦ λαθρεμπόρου καὶ τῶν τελωνοφυλάκων. Ὁ «Πονηρὸς» ἦτο λευκόθριξ καὶ τὰ χαρακτηριστικά του εἶχον δοθῇ εἰς ὅλους τοὺς τελωνιακοὺς σταθμούς. Ὁ κύριός του ἔβαψεν αὐτὸν διαδοχικῶς καστανόχρουν, κίτρινον, μέλανα. Ἀφ' ἑτέρου καὶ ὁ «Πονηρὸς» ἀνέπτυξεν μεγίστην δεξιότητα, ὅπως προφυλάσσεται. Κάποτε διῆλθε τὰ σύνορα μετὰ ποιμνίου προβάτων, ἐκληφθεὶς ἀντὶ προβάτου καὶ οὗτος. Ἄλλοτε ἐταξείδευσε βαίνων διαρκῶς ὑπὸ ὄχημα οὗ ἐπέβαινε τελωνιακός τις ἐπιθεωρητής. Ὁ σπάνιος οὗτος κύων ἔσχε τραγικώτατον θάνατον· καταδιωκόμενος ὑπὸ τῶν τελωνοφυλάκων, ἠθέλησε νὰ διαβῇ τὸν Σκαλδὶν κολυμβῶν, ἀλλὰ πληγεὶς ὑπὸ σφαίρας ἐξέπνευσεν ἐπὶ τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ. Γενομένης νεκροψίας εὑρέθησαν ἐπ' αὐτοῦ τρίχαπτα ἀξίας πλέον τῶν 15,000 φράγκων. Κ.

ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΙΣ

Ἐν τῷ δημοσιευθέντι ἐγγράφῳ, εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 639 φύλλον τῆς *Ἑστίας*, περὶ τῆς ἐν Μιστρᾷ οἰκογενείας Λεωπούλου, περιέπεσα εἰς ἀνακρίβειαν περὶ τὴν ὀρθὴν ἀνάγνωσιν τῆς ὑπογραφῆς τοῦ ὑπογεγραμμένου ἀρχιερέως Κυθήρων, ἣν θεωρῶ ἐπάναγκες νὰ ἐπανορθώσω χάριν τῆς ἱστορικῆς ἀκριβείας.

Digitized by Google

Κατὰ τὸ 1771 ἀρχιερεὺς Κυθήρων ἦτο ὁ Νικηφόρος Μόρμορης, Κυθήριος τὴν πατρίδα, οὗτος δὲ εἶνε καὶ ὑπογεγραμμένος ἐν τῷ ἐγγράφῳ ὅπερ ἐδημοσίευσα. Ἡ ἐμὴ δὲ ἀνάγνωσις τοῦ ὀνόματος Κύριλλος ἀντὶ Νικηφόρος (εἰς ὃ κατὰ τὴν τύπωσιν προσετέθη καὶ ἓν Γ ἐκ λάθους τυπογραφικοῦ), προῆλθεν ἐκ τοῦ ὅτι ἡ ὑπογραφὴ τοῦ ἀρχιερέως Νικηφόρου ἀπετελεῖτο ἐκ μονοκονδυλιᾶς συμπλέγματος πολυπλόκου γραμμάτων κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν ἀρχιερέων καὶ πατριαρχῶν, ὧν πολλῶν αἱ ὑπογραφαὶ εἶνε ἔτι αἰνίγματα παλαιογραφικά. Μὴ ἀκριβολογήσας περὶ τὴν ὑπογραφήν, ἀναγινώσκων δ' εὐκρινῶς ἐκ πρώτης ὄψεως Κύρηλ, ἔγραψα Κύριλλος, προσθέσας, (ἴσως σπεύσας εἰς τοῦτο) ὅτι ὁ ἐπίσκοπος ἠγνόει τὴν ὀρθογραφίαν τοῦ ὀνόματός του, ὅπερ δὲν ἦτο καὶ τι σπάνιον κατὰ τὰς παρελθούσας τοὐλάχιστον ἑκατονταετηρίδας.

Ἡ ἐσφαλμένη ἀνάγνωσις δὲν ἐβράδυνε ν' ἀνακαλυφθῇ, διότι ὁ ἐν Κυθήροις Κύριος Ἐμμαν. Μόρμορης ἐκ τῆς αὐτῆς οἰκογενείας τοῦ ἀρχιερέως, ἥτις πάντοτε ἐκαλλιέργει τὰ γράμματα ἐν Κυθήροις, ὡς ἔγραψα καὶ ἐν προοιμίῳ κατὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ ἐγγράφου, μοὶ κατέστησε τοῦτο γνωστὸν διὰ λίαν φιλόφρονος ἐπιστολῆς, ἐφ' ᾗ καὶ ὁμολογῶ αὐτῷ χάριτας.

Κατ' ἀκριβῆ λοιπὸν ἀνάγνωσιν τὸ ἔγγραφον φέρει τὴν ὑπογραφὴν Νικηφόρος, ὅστις ἦν ἐπίσκοπος Κυθήρων, φέρων τὸ ἐπίθετον Μόρμορης, ἀδελφὸς ὢν τοῦ συνυπογεγραμμένου πρωτονοταρίου Γεωργίου Μόρμορη.

Ὁ εἰρημένος Νικηφόρος Μόρμορης ἐγεννήθη ἐν Κυθήροις, ἐξεπαιδεύθη δ' ἐν Κερκύρᾳ. Τῷ 1761 ἐχειροτονήθη ἀρχιερεὺς ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Μονεμβασίας, εἰς ὃν ὑπήγοντο ἐκκλησιαστικῶς τὰ Κύθηρα ἐπὶ Ἐνετῶν. Ὡρίσθη δὲ τῷ 1768 ἀρχιερεὺς τῶν ἐν Βενετίᾳ Γραικῶν, ὧν οἱ ἀρχιερεῖς ἔφερον τὸν τίτλον Φιλαδελφείας· ἀλλ' ἀπεποιήθη τὸν θρόνον διότι δὲν ἤθελε νὰ διομολογήσῃ τὴν πίστιν του κατὰ τὸ δυτικὸν δόγμα. Τὰ περὶ τούτου ἱστορεῖ ὁ Cappelletti ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῆς Βενετίας καὶ ὁ ἡμέτερος Ἰωάννης Βελούδης ἐν τῷ ἱστορικῷ αὐτοῦ ὑπομνήματι «Ἑλλήνων ὀρθοδόξων ἀποικία ἐν Βενετίᾳ», σελ. 97. Ὁ Νικηφόρος ἀπεβίωσε τῷ 1771. Διάδοχον δὲ τούτου οἱ ἐν Βενετίᾳ Γραικοὶ ἐξέλεξαν τὸν Νικηφόρον Θεοτόκην, ὅστις καὶ αὐτὸς ἀπεποιήθη τὸν θρόνον διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν.

Ὁ Γεώργιος δὲ Μόρμορης, ἀδελφὸς τούτου, ἐξεπαιδεύθη ἐν Παταυΐῳ, ὅπου ἐσπούδασε φιλοσοφίαν καὶ ἰατρικήν, ἀνηγορεύθη δὲ καὶ μέλος μιᾶς τῶν ἐπιστημονικῶν ἀκαδημιῶν τῆς Φλωρεντίας, ὡς ἐξάγεται ἐξ ἐπιγραφῆς ἐπὶ τῆς εἰκόνος του σωζομένης ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ἐμμανουὴλ Μόρμορη ἐν Κυθήροις.

Α. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗΣ.

ΑΙΩΝΙΟΣ ΧΩΡΙΣΜΟΣ

Μάνα μου, τ' ἀδερφάκι μας ἄχ πότε θὰ γυρίσῃ;
εἶπες πῶς πάει μακρυὰ καὶ πῶς πολὺ θ' ἀργήσῃ.
—Παιδί μου, μὴ τὸ λησμονῇς καὶ θἄλθῃ πάλι πίσω.
—Στὸ χωρισμό του δὲν 'μπορῶ ἐγὼ νὰ συνειθίσω·
χωρὶς ἐμᾶς τόσον καιρὸ νὰ ζῇ πῶς ὑποφέρει;
Ἐχθὲς μέσα στὸν ὕπνο μου ἐξάπλωσα τὸ χέρι,
θαρροῦσα πῶς στὸ πλάϊ μου κοιμότανε ἀκόμα,
νὰ τ' ἀγκαλιάσω ἤθελα, μὰ βρῆκα κρύο στρῶμα. —
Θαρρῶ πῶς τὸ ἀναζητᾷ τὸ σπίτι λυπημένο,
καὶ δὲν 'μπορῶ νὰ παίξω πιά· ὡς πότε θὰ προσμένω;
σἂν ἔφυγε ἦτον μ' ἀνθοὺς στρωμένο τὸ κηπάρι,
μὰ τώρα τὸ σκεπάζουνε τὰ χιόνια τοῦ Γεννάρη.
Κλαίεις μανούλα μου καὶ σύ; ἄχ, γράψε νἄρθῃ πάλι,
γράψε πῶς θλίψις κ' ἐρημιὰ μᾶς πλάκωσε μεγάλη,
πὲς ὅλα τὰ παιγνίδια του τὰ ἔχω φυλαγμένα
γιὰ νἄρθῃ νὰ τὰ παίζωμε 'σὰν πρὶν ἀγαπημένα.
— Νὰ σὲ χαρῶ, ἀγάπη μου, τὸ στοματάκι κλεῖσε
καὶ πήγαινε χαρούμενο νὰ παίξῃς· μὴ λυπεῖσαι.
Σἂν τὸ πουλὶ ποῦ στὴ φωληὰ τῆς μάνας τριγυρίζει,
κοντά μας τ' ἀδερφάκι σου κρυφὰ θὰ φτερουγίζῃ,
ὥς ποῦ νὰ ἔλθῃ ὁ καιρὸς νὰ τὸ ἰδῇς καὶ πάλι.
— Ἄχ τί λαχτάρα, τί χαρά, τί ἑορτὴ μεγάλη!
ἐκείν' ἡ 'μέρα ἡ γλυκειὰ πότε θὰ ξημερώσῃ;
Ἔφυγε χωρὶς φίλημα κανένα νὰ μοῦ δώσῃ.
Γλυκὰ γλυκὰ κοιμότανε, δὲν ἄκουε κανένα,
εἶχε κλειστὰ τὰ μάτια του, τὰ χέρια σταυρωμένα,
καὶ ἦταν μέσα στὰ λευκὰ καὶ μέσα στὰ λουλούδια
ὡραῖο καθὼς τοῦ θεοῦ τὰ ἥμερα ἀγγελούδια.
Μοῦ εἶπες ὅτι ἄνοιξε φτερὰ σὰν περιστέρι
καὶ στοῦ θεοῦ ταξείδεψε τὰ ἁγιασμένα μέρη·
πῶς πῆγε στὰ χρυσᾶ νησιὰ ποῦ ὁ ἥλιος ἀνατέλλει,
καὶ τὸ προσμένουνε χαραῖς, τραγούδια καὶ ἀγγέλοι·
πῶς πῆγε 'κεῖ ποῦ ποταμοὶ κυλοῦνε διαμαντένιοι,
κ' εἶνε τὰ ρόδα σὰν φωτιὰ κ' οἱ κάμποι σμαραγδένιοι.
Μάνα, μὴ μᾶς ἐξέχασε μέσα σ' αὐτὰ τὰ κάλλη,
καὶ οἱ φτωχοὶ προσμένομε πῶς θενὰ ἔλθῃ πάλι;
— Ὄχι, δὲν μᾶς ἐξέχασε, μιὰ 'μέρα θὰ τὸ ἰδοῦμε·
καὶ ἂν δὲν ἐπιστρέψῃ πιά, θὰ πᾶμε νὰ τὸ βροῦμε.

ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ ΠΡΟΒΕΛΕΓΙΟΣ.

ΠΑΡΑΔΟΞΟΙ ΣΥΛΛΕΚΤΑΙ

Ἡ μανία τοῦ συλλέγειν ὡρισμένου εἴδους ἀντικείμενα εἶνε ἐκ τῶν συνηθεστάτων ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν, ἀλλὰ μεταξὺ τῶν κατὰ καιροὺς συλλεκτῶν ἀριθμοῦνται καί τινες, ὧν ἡ μανία ἐτράπη πρὸς παράδοξα ἀληθῶς.

Γάλλος τις συλλέγει τὰ ὑποδημάτια τῶν δια-

Digitized by Google

σημοτάτων χορευτριῶν, ἕτερος ἔμπορος ἐν Παρισίοις τὰς γραφίδας τῶν ὀνομαστῶν ζωγράφων. Συλλέκτης ἄλλος ὀνόματι Κλαπισσὸν εἶχε συναθροίσῃ 7750 εἴδη κομβίων! Ἐνῷ συνάδελφος αὐτοῦ συνέλεγε μόνον στρατιωτικὰ κομβία καὶ ἐπὶ τούτῳ ἐποίει ἐκδρομὰς καὶ ἐρεύνας ἐν τοῖς πεδίοις τῶν μαχῶν.

Ὁ ἄγγλος σὶρ Θωμᾶς Τύρβιττ συνέλεγεν ὅσα σχοινία ἀπηγχονισμένων εὕρισκε. Παρισινὸς ὑπαστυνόμος εἶχε πλήρη συλλογὴν φενακῶν. Ἐπαρχιώτης φίλος τοῦ τύπου ἀπέκοπτε καὶ ἐφύλαττε τὰς ἐπικεφαλίδας τῶν ἐφημερίδων. Ὑπάρχει γερμανὸς συλλέκτης χειροκτίων καὶ ἕτερος συλλέκτης... περονῶν. Κυρίός τις Πασκάλ, οὗ ὁ οἶκος ἀπετεφρώθη ἐν Παρισίοις, ἐκέκτητο συλλογὴν 300 κηροπηγίων. Ἡ κυρία Σαίντ Ἀλβὰν ἔχει συλλογὴν δακτυληθρῶν καὶ ἑτέραν συλλογὴν ψηκτρῶν δι' ἐνδύματα.

Ἐν Βορδῷ ἀποθανών τις Βάϊλ ἀφῆκε τοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ συλλογὴν... ὑαλίων ὡρολογίων.

Πολλοὶ ἔχουσι τὴν μανίαν τοῦ συλλέγειν πίπας. Ὁ στρατηγὸς Βανδὰμ ἀποθανὼν τῷ 1830 ἀφῆκε μόνην περιουσίαν ἑξήκοντα χιλιάδας φράγκων εἰς πίπας.

Τίς θὰ πιστεύσῃ δὲ ὅτι ὑπάρχει καί τις παραδοξότατος ὅλων, ὅστις συλλέγει... νευρόσπαστα;

Πρὸς τοῦτον ὁ κ. Σουρῆς δύναται νὰ πωλήσῃ ἀκριβὰ ἀκριβὰ τὸν Φασουλῆν καὶ Περικλέτον τοῦ *Ρωμηοῦ*.

N**

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ὁ θόρυβος, ὃν προκαλοῦσι καὶ οἱ μέγιστοι ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης, σβέννυται, πρὶν ἢ ἀπορροφήσῃ τὰς σάρκας των ἡ γῆ. Ἡ ἀνθρωπίνη μνήμη ὁμοιάζει πρὸς τὸ ὕδωρ, ἐν ᾧ ρίπτουσι λίθους τὰ παιδία. Οἱ ὀγκωδέστεροι λίθοι σχηματίζουσι κύκλους ὀλίγον εὐρυτέρους. Ἀλλ' αἱ ῥυτίδες, μεγάλαι ἢ μικραί, ἐξαλείφονται, πρὶν ἢ φθάσῃ ὁ λίθος εἰς τὸν βυθόν.

—

Ὑπόσχεσις εἶνε ἡ ἀπαλλαγὴ τῆς ὑποχρεώσεως ἀπὸ τῶν δεσμῶν τοῦ παρόντος.

—

Ἡ ἱστορία εἶνε τὸ κληρονομικὸν δίκαιον τῶν ἐθνῶν.

—

Ἡ καρδία ἔχει λόγους οὓς ἀγνοεῖ τὸ λογικόν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Οἱ πνευματισταὶ ἐπανηγύρισαν ἐσχάτως κατὰ τὸ ἔθος αὐτῶν τὴν ἐπετηρίδα τοῦ θανάτου τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς πνευματιστικῆς φιλοσοφίας Ἀλλὰν Καρδέκ, ἀποθανόντος τῇ 31 Μαρτίου 1869. Τὸ προσκύνημα ἐτελέσθη ἐπὶ τοῦ ἐν τῷ κοιμητηρίῳ τῶν Παρισίων Père-Lachaise τάφου του.

Αἱ ἀρχαὶ τοῦ πνευματισμοῦ, ἐγκεχαραγμέναι ἐπ' αὐτοῦ τοῦ τάφου τοῦ θεμελιωτοῦ τοῦ φιλοσοφικοῦ τούτου δόγματος, ἔχουσιν ὡς ἑξῆς: «Πᾶν ἀποτέλεσμα ἔχει αἴτιον, πᾶν δ' ἔλλογον ἀποτέλεσμα ἔλλογον ἔχει καὶ τὸ αἴτιον· ἡ δύναμις τοῦ αἰτίου ὑπάρχει κατὰ λόγον τοῦ μεγέθους τοῦ αἰτιατοῦ. Γεννᾶν καὶ ἀποθνήσκειν, ἐπαναγεννᾶσθαι καὶ προοδεύειν ἀϊδίως τοιοῦτος ὁ νόμος.»

Τῶν ῥητόρων τις ἐξέθηκε λεπτομερείας τινὰς περὶ τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως τοῦ πνευματισμοῦ. Ἐρειδόμενος ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συνδρομητῶν πνευματιστικῶν φύλλων, ὑπολογίζει ὅτι ὑπάρχουσιν ἐν Γαλλίᾳ 50,000 θιασῶται τῶν δογμάτων τοῦ Ἀλλὰν Καρδέκ, τοὺς δ' ἀνὰ τὴν ὑφήλιον διεσπαρμένους ἀναβιβάζει εἰς δύο ἑκατομμύρια.

Περὶ τὰς ἑκατὸν πνευματιστικαὶ ἐφημερίδες ὑπάρχουσιν, ὧν αἱ πλείονες γράφονται ἱσπανιστί· μία συντάσσεται ἰνδιστί, 14 γαλλιστί, ὧν μία ἐν Γενεύῃ, τέσσαρες ἐν Βελγίῳ καὶ μία ἐν Βουένος Ἄϋρες. Ἐν Παρισίοις ἀριθμοῦνται τέσσαρες τοιαῦται, ὧν αἱ τρεῖς εἶνε τὰ ὄργανα τῶν τριῶν μεγάλων πνευματιστικῶν ἑταιριῶν τῶν Παρισίων, ἤτοι τῆς πνευματιστικῆς ἑνώσεως, τῆς ἑταιρίας τῶν ψυχολογικῶν σπουδῶν καὶ τῆς Παρισινῆς ἑταιρίας τῶν πνευματιστικῶν σπουδῶν. Ἐκτὸς τῶν ἑταιριῶν τούτων, ὑπάρχουσιν ἐν Παρισίοις καὶ περὶ τοὺς πεντήκοντα ὅμιλοι.

Ἐν τῇ Γαλλικῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν ἐπιστημῶν ὁ κ. Λεσσέψ, ἐποίησεν ἐσχάτως ἀνακοίνωσίν τινα περὶ τῆς διώρυχος τοῦ Παναμᾶ καὶ ὑπέβαλε τὴν τεχνικὴν περιγραφὴν τοῦ σχετικοῦ σχεδίου πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν ὑδροφράκτου συστήματος Eiffel ἵνα ἐπιτευχθῇ τῷ 1890 ἡ ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸν ἕτερον ὠκεανὸν διάβασις τῶν πλοίων. Ἐπέρανε δὲ προσθέσας ὅτι ἀνηγγέλθη αὐτῷ τηλεγραφικῶς ὅτι τὸ πρῶτον ἐξ 24 χιλιομέτρων τμῆμα ἠνοίχθη τὰς τελευταίας ταύτας ἡμέρας εἰς τὰ πλοιάρια ἀπὸ τοῦ μέρους τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, παρόντων δύο ναυάρχων, ἄγγλου καὶ ἀμερικανοῦ. Ἐν τῷ τμήματι τούτῳ ἔπρεπε νὰ καταστραφῇ ὁ γήλοφος τοῦ Mindi, συνιστάμενος ἐκ σκληρῶν βράχων.

Digitized by Google

Ἡ ἀριθμητικὴ δύναμις τοῦ Γερμανικοῦ στρατοῦ ἐν καιρῷ πολέμου ἀνέρχεται εἰς 1,540,000 ἄνδρας. Ἀλλὰ τὸ ὑπέρτατον αὐτοῦ ποσὸν εἶνε ἡ πειθαρχία, συνῳδὰ πρὸς τὸ παράγγελμα τοῦ Μόλτκε, ὅστις, ἀγορεύων ἐν τῷ κοινοβουλίῳ ὑπὲρ τοῦ στρατιωτικοῦ κώδικος, τῇ 7 Ἰουνίου 1872, ἔλεγεν· « Ἄνω ἡ ἐξουσία, κάτω ἡ ὑποταγή! Ἡ πειθαρχία εἶνε ἡ ψυχὴ τοῦ στρατοῦ. Μόνη αὕτη καθιστᾷ τὸν στρατὸν πράγματι στρατόν. Ἄνευ πειθαρχίας ὁ στρατὸς εἶνε θεσμὸς δαπανηρότατος, ἄχρηστος ἐν πολέμῳ, ἐπικίνδυνος ἐν εἰρήνῃ. Σπουδαιοτέρα τῆς ἐν τοῖς σχολείοις παιδεύσεως εἶνε ἡ παίδευσις, ἧς τυγχάνουσι βραδύτερον οἱ πολῖται ἐν ταῖς τάξεσι τοῦ στρατοῦ. Ἐκεῖ διδάσκονται τὴν τάξιν, τὴν ἀκρίβειαν, τὴν καθαριότητα, τὴν ὑποταγήν, τὴν πίστιν ». Στρατηγικῶς εἶνε ἀποδεδειγμένον ὅτι ἡ πειθαρχία καθιστᾷ τοὺς στρατοὺς εὐκινητοτέρους. Ὅσῳ πολυαριθμότερος εἶνε στρατός τις, τόσῳ ἀναγκαιοτέρα ἀποβαίνει ἡ πειθαρχία. Διὰ τοῦ νόμου τῆς πανστρατιᾶς θὰ συγκροῦωνται ἐν τῷ μέλλοντι ἀπειράριθμα πλήθη, εἶνε δ' ἀποδεδειγμένον ὅτι ἓν μόνον σῶμα ἐκ τρισμυρίων ἀνδρῶν κινούμενον ἐπὶ συνήθους ὁδοῦ ἐπέχει ἔκτασιν 24 χιλιομέτρων. Ἐὰν ἕπωνται ἀμέσως πᾶσαι αἱ ἀποσκευαί, τὰ πολεμεφόδια, τὰ τρόφιμα, αἱ συσκευαὶ τῶν γεφυροποιῶν καὶ τῶν νοσοκόμων χρειάζονται 50 χιλιόμετρα. Κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1866 μία μόνη αὐστριακὴ στρατιὰ ἐξ 90 χιλιάδων ἀνδρῶν, ἣν ὡδήγησεν ὁ Βένεδεκ ἐκ Μοραβίας εἰς Βοεμίαν, ἐπεξετείνετο ἐπὶ 118 χιλιόμετρα. Ἐὰν ὑποτεθῇ ὅτι σύμπας ὁ ἐνεστὼς γερμανικὸς στρατὸς κινεῖται μετὰ τῶν ἀποσκευῶν του ἐπὶ μιᾶς καὶ μόνης ὁδοῦ, θὰ καταλάβῃ ὅλον τὸ πλάτος τῆς αὐτοκρατορίας, ἐνῷ δ' ἡ πρωτοπορεία θὰ φθάνῃ εἰς Στρασβοῦργον, ἡ οὐραγία θὰ ἐξέρχηται τοῦ φρουρίου τοῦ Μέμελ παρὰ τὰ ῥωσσικὰ σύνορα. Δεκαπέντε ἡμέραι θ' ἀπητοῦντο, ὅπως ἡ φοβερὰ στρατιὰ παρελάσῃ ἀδιαλείπτως ἐν τῇ δενδροστοιχίᾳ τῶν Φιλυρῶν καὶ πρὸ τῶν ἀνακτόρων τοῦ Βερολίνου. Ἐν ἔτει 1870 τὰ παρὰ τὸν Ῥῆνον συγκεντρωθέντα 16 γερμανικὰ σώματα ἐκάλυψαν 120 τετραγωνικὰ μίλια, ἵνα δὲ συγκεντρωθῇ ἡ ἐνεστῶσα δύναμις, θ' ἀπητοῦντο 200 μίλια, ἤτοι ὅλον σχεδὸν τὸ ἐμβαδὸν τῆς Ἀλσατίας καὶ Λωρραίνης. Φαντάσθητε τίνας δυσχερείας θὰ συνεπιφέρῃ ἡ ἐπισίτισις τοσούτου πλήθους, οὐ μόνον ἐπὶ ἐχθρικοῦ ἐδάφους, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ! Στρατὸς ἐξ 800,000 ἀνδρῶν καὶ 300,000 ἵππων καταναλίσκει, ἐν διαστήματι τριῶν ἑβδομάδων, 2 ἑκατομμύρια κουϊντάλια παντοειδῶν τροφίμων πλὴν τοῦ ἀχύρου. Μόνοι οἱ πόροι τοῦ κατεχομένου ὑπὸ τοιαύτης στρατιᾶς χώρου, ἔστω ὁ χῶρος οὗτος πλουσιώτατος, δὲν θὰ ἐπήρκουν, ἐν διαστήματι δ' ὀλίγων ἡμερῶν τὰ ἐφόδια τῶν κατοίκων θὰ κατεβιβρώσκοντο ὡς ὑπὸ σμήνους ἀκρίδων. Ἐν τῇ ἐνεστώσει θέσει τῶν ὁπλισμῶν ἡ ἔκτασις τῶν γαλλογερμανικῶν συνόρων μόλις θὰ ἐπήρκει εἰς παράταξιν τῶν δύο στρατιῶν. Ἓν μόνον σῶμα, ἵνα ἀνελιχθῇ δεόντως, χρήζει μετώπου 4 χιλιομέτρων. Ὁ γαλλικὸς στρατός, ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ ταχθῇ ἐπὶ μιᾶς γραμμῆς, θ' ἀπήρχετο ἐξ Ἐπινὰλ εἰς Βερδὲν μετὰ τῶν διαφόρων σωμάτων του συνεσφιγμένων. Πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν νέων ὅπλων τὰ πεδία τῆς μάχης εἶχον ἣν ἔκτασιν ἔχουσι νῦν τὰ πεδία, ἐν οἷς ἀσκεῖται μία ταξιαρχία· ἐν συγκρίσει δὲ πρὸς τὰς ἐνεστώσας ἀποστάσεις τῶν πολεμίων στρατῶν ἡ μάχη τοῦ Οὐατερλὼ ἦτον πετροπόλεμος. Ὁ μέγας Φριδερῖκος, ὁ Ναπολέων Α' ἠκολούθουν τὰς κινήσεις τοῦ στρατοῦ των καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς παρατάξεως. Ἀλλ' ὁ βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας ἡγεῖτο συνήθως 30—50 χιλιάδων ἀνδρῶν, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ τῶν Γάλλων οὐδέποτε συνεκέντρωσε πλείονας τῶν 200,000 ἀνδρῶν ἐπὶ τὸ αὐτό. Ὁ σημερινὸς πόλεμος ὠνομάσθη εὐστόχως «ἔνοπλος μετανάστασις ἐθνῶν».

Τὸ οἰνόπνευμα καὶ τὸ ἔγκλημα.—Δὲν εἶνε ἀνωφελές, ἀφ' οὗ ἀκόμη τὸ οἰνόπνευμα εὑρίσκει τινὰς ὑπερασπιστάς, νὰ καταστήσωμεν γνωστὰ γεγονότα ἱκανὰ ν' ἀποδείξωσι τὴν ὀλεθρίαν αὐτοῦ ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων. Οἱ ἀριθμοί, οὓς ὁ κ. Marambat ἀνεκοίνωσεν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου εἰς τὴν ἰατρικὴν Ἀκαδημίαν, δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ὑπόμνημα. Ἀναφέρονται εἰς τὴν ἐξέτασιν τρισχιλίων καταδίκων καὶ δεικνύουσιν ὅτι οἱ ἀπατεῶνες καὶ οἱ ἀλῆται εἶνε μέθυσοι κατὰ 79 τοῖς 100· οἱ δολοφόνοι καὶ οἱ ἐμπρησταὶ εἶνε κατὰ 50—57 τοῖς 100· οἱ ἐπιβουλεῖς τῶν δημοσίων ἠθῶν κατὰ 53· οἱ δὲ κλέπται, δόλιοι κτλ. κατὰ 71 καὶ τέλος ὅτι εἰς μὲν τὰς πράξεις τὰς ἐχούσας χαρακτῆρα βίας κατα προσώπων ἀναλογοῦσιν 88, εἰς δὲ τὰς ἐχούσας χαρακτῆρα βίας κατ' ἰδιοκτησίας 77 τοῖς 100. Μεταξὺ τῶν κατωτέρων τῶν 20 ἐτῶν νέων ἀπαντῶνται οἱ μέθυσοι ἰσοπληθεῖς σχεδὸν πρὸς τοὺς ἐκ τῶν ἐφήβων μὲ διαφορὰν 10 περίπου τοῖς 100. Ἐντεῦθεν δηλοῦται ἡ ἀρχὴ τοῦ πάθους τούτου· καὶ ἀφ' οὗ ἐξ 100 μήπω εἰκοσαετῶν νεανιῶν οἱ 64 ἐπεδόθησαν ἤδη εἰς τὸ ποτόν, προφανὲς εἶνε ὅτι ἀπὸ παίδων καὶ δι' ἀνατροφῆς καὶ μέτρων ὅλως ἐκτάκτων πρέπει νὰ προσβληθῇ τὸ κακόν.

Εἰς δύο δισεκατομμύρια δραχμῶν ὑπολογίζουσι τὸ ἐκ τῆς παγκοσμίου ἁλιείας εἰσόδημα ἤτοι 500 ἑκατομμύρια διὰ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, 400 διὰ τὰς Σκανδιναϋϊκὰς καὶ Βαταυϊκὰς χώρας, 300 διὰ τὴν Μεγάλην Βρετανίαν, 110 διὰ τὴν Γαλλίαν, 100 διὰ τὰ λοιπὰ κράτη τῆς Μεσογείου, 100 διὰ τὴν Ῥωσσίαν, κτλ.

Ἐν ἑστιατορίῳ πληρόνει Ἄγγλος τὸν λογαριασμόν του.

— Καὶ γιὰ τὸν ὑπηρέτη; ἐρωτᾷ ὁ ὑπηρετῶν αὐτόν.

— Δὲν ἔφαγα ὑπηρέτη!

Τελευταῖαι λέξεις πατρός!

— Παιδί μου, χρήματα πολλὰ δὲν ἔχω νὰ σ' ἀφήσω. Εἶχα περιουσίαν ἄλλοτε, ἀλλ' ἡ μητέρα σου ἦτο σπάταλος καὶ πολυέξοδος. Ἂν δὲν τὴν ἔπαιρνα γυναῖκα, θὰ εἶχα τὰ διπλᾶ τόρα ν' ἀφήσω 'ς ἐσένα!

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 —1316

Digitized by Google

FOREIGN BODL: LIBR PERIODICALS

'Αριθ. 644 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΕ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 1 Μαΐου 1888

ΜΟΝΑΧΟΙ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΙ

Οἱ μετ' ἐνδιαφέροντος παρακολουθοῦντες τὸ ὡραῖον ἔργον, εἰς ὃ ὁ κ. Σάθας ἀφιέρωσε τὸν βίον του, μετὰ χαρᾶς καὶ συγκινήσεως ἅμα ἐχαιρέτησαν τὸν ἕβδομον τόμον τῶν *Μνημείων τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας* ὡς τὸν ἀκρογωνιαῖον λίθον ἀληθοῦς ἐθνικῆς ἱστορίας. Μέχρι τοῦδε ἐπιστεύετο ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος δὲν ἔχει μεσαιωνικὴν ἱστορίαν, καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὤφειλε, συναυτίζον τὴν τύχην του πρὸς τὴν τοῦ Βυζαντίου, νὰ διαδραματίσῃ βωβόν τι πρόσωπον τῆς παρὰ τὸν Βόσπορον παιζομένης ἀηδοῦς κωμῳδίας ἀτελευτήτων καλογερικῶν διαπληκτισμῶν καὶ εὐνουχικῶν ῥαδιουργιῶν.

Παρὰ τὸν γνωστὸν ὅμως μοναχικὸν βίον νῦν ἐξελίσσεται καὶ ἑτέρα ὅλως ἄγνωστος ἄποψις τῆς μεσαιωνικῆς κοινωνίας, ἡ ἐπ' αὐτῆς δηλονότι ἐπίδρασις τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος, εἰς ὃ καὶ μόνον ὀφείλει ἡ αὐτοκρατορία τὴν ἄλλως αἰνιγματώδη ὕπαρξίν της. «Ἐὰν τὸ κράτος ἐκεῖνο, γράφει, ἦν φωλεὰ μοναχῶν, ὡς οἱ χρονογράφοι ἀσμενίζουσι νὰ τὸ ἐξεικονίσωσιν, ὁ ἐπὶ τοσαύτας ἑκατονταετηρίδας παραταθεὶς βίος του εἶνε ἀληθὲς θαῦμα. Δεύτερον θαῦμα, ἡ διὰ τῶν φυγάδων μοναχῶν ἀναγέννησις τῆς Εὐρώπης, ἕτερον θαῦμα, αὐτὴ ἡ πολιτικὴ τῆς Ἑλλάδος ἀναγέννησις».

Τοιαῦτα θαύματα δὲν παραδέχεται ἡ ἱστορία, ἥτις, ἂν δὲν κατορθώσῃ ν' ἀνακαλύψῃ ἐν αὐτοῖς πραγματικόν τινα πυρῆνα γεγονότων, τὰ παραπέμπει εἰς τὰ εὐλαβῆ ἐκεῖνα συναξάρια τὰ προωρισμένα εἰς ἁμαρτωλῶν σωτηρίαν. Πρὸ τῶν ἡμετέρων ὀφθαλμῶν αὐτὸς ὁ ἑλληνικὸς ἀγὼν περιβληθεὶς τὸν ἁπλοϊκὸν μανδύαν καλογερικοῦ θαύματος συνεκεντρώθη ἐν τῷ λεγομένῳ ὅρκῳ τῆς Ἁγίας Λαύρας, περὶ οὗ οὐδὲ γρῦ γράφει εἰς τὰ Ἀπομνημονεύματά του αὐτὸς ὁ ὡς σημαιοφόρος τοῦ θαύματος φερόμενος ἀοίδιμος Γερμανός.

Πάντα τὰ αἰνίγματα τῆς μεσαιωνικῆς ἱστορίας τοῦ ἡμετέρου ἔθνους διαφωτίζει νῦν ἡ ἱστορία τῶν Στρατιωτῶν, τῶν ἀληθῶν τούτων τέκνων τοῦ ἀληθοῦς θαύματος τοῦ πολιτισμοῦ. «Διωκόμενοι ὡς ἄγρια θηρία ὑπὸ τοῦ πυρὸς καὶ τῆς κορύνης τῶν μοναχῶν, κατώρθωσαν νὰ τηρήσωσιν ἄσβεστον τὸν πυρσὸν τοῦ ἑλληνισμοῦ, ἐξεικονιζομένου ἐν τῷ φοίνικι, τῷ ἐμβλήματί των, καὶ ἀφοῦ ἔδωκαν εἰς μὲν τὴν Εὐρώπην τὴν Ἀναγέννησιν, εἰς δὲ τὴν πατρίδα των τὴν ἐλευθερίαν, συνεχωνεύθησαν μετὰ τοῦ ὑπολοίπου ἔθνους ἐν τῷ ἀληθεῖ χριστιανισμῷ ἐγκαταλιπόντες τὸν μοναχὸν ἐν πτωματικῇ σήψει.» (1).

Οἱ ἀναγνῶσται τῆς *Ἑστίας* γνωρίζουσιν ἤδη τίνες οἱ Στρατιῶται, οἱ πρόγονοι οὗτοι τῶν ἡμετέρων Ἀρματωλῶν. Ἀνήκοντες εἰς τὴν αὐτὴν σχολήν, ἐξ ἧς προῆλθον οἱ Κλέαρχοι καὶ οἱ Ξάνθιπποι, περιέρχονται τὴν Δύσιν ὡς ὁ ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος περιγραφόμενος Κοιρατάδας αἰεπαγγελλόμενος ἤ τις ἢ πόλις ἢ ἔθνος στρατηγοῦ δέοιτο.» Αἱ πρὸς τὴν Δύσιν σχέσεις τῶν ἡμετέρων πολεμιστῶν εἶνε πολὺ ἀρχαιότεραι τῆς Τουρκικῆς εἰσβολῆς, διότι εἰς ποιήματα τοῦ Καρολικοῦ κύκλου μνημονεύονται καὶ στρατιῶται ἐπισκεπτόμενοι τὴν Γαλλίαν ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ ἐφ' ᾧ καὶ οἱ παλαιοὶ συνάδελφοί των ἐπεσκέπτοντο τὴν Περσίαν, τὴν Καρχηδόνα καὶ τὴν Αἴγυπτον. Οἱ στρατιῶται οὗτοι δὲν δύνανται νὰ ἐκληφθῶσι μισθοφόροι ἐν ἴσῃ μοίρᾳ πρὸς τοὺς Ἐλβετούς. Ὁ βίος αὐτῶν εἶνε ὁ πόλεμος, καὶ τὸ ἰδανικὸν ἡ δόξα, «pro laude», ὡς ψάλλει ὁ Μάρουλλος, «διὰ ν' ἀκουσθῶμεν», ὡς λέγει ὁ Μπούας, «διὰ ν' ἀποδείξωμεν εἰς τὸν κόσμον ὅτι ἡ Ἑλλὰς δὲν ἀπέθανεν», ὡς δημηγορεῖ ὁ Θωμᾶς Ἀργίτης ἐν Ἀγγλίᾳ. Ἀληθὴς τύπος τοῦ Στρατιώτου εἶνε ὁ Ναυπλιεὺς Μανόλης Βλέσης, ὅστις περιερχόμενος τὴν Εὐρώπην καὶ Ἀσίαν per trovare qualche pòlemo, ἀπαγγέλλει δίκην στρατιωτικοῦ δελτίου τὰ κατορθώματά του πρὸ αὐτῶν τῶν ἑταίρων, οἵτινες ἐπιφέρουσιν ὡς ἐπῳδὸν τὸν παλαιὸν τοῦ Σπαρτιατικοῦ χοροῦ στίχον: «ἤμαστε δὰ καὶ 'μεῖς!» Ἐκ πολλῶν ποιη-

1) Πρὸς ἀποφυγὴν πάσης παρανοήσεως ὁ κ. Σάθας σημειοῖ ὅτι οἱ Βυζαντινοὶ μοναχοὶ οὐδεμίαν ἔχουσι σχέσιν πρὸς τὸν σημερινὸν κλῆρον, διακριθέντα ἐπὶ χριστιανικαῖς ἀρεταῖς καὶ πατριωτισμῷ. Ἐν τοῖς ἑξῆς θὰ ἴδωμεν τίνες οἱ ἄθλιοι ἐκεῖνοι μοναχοί, τῶν ὁποίων τὰς βαρείας ἁμαρτίας δὲν πρέπει νὰ φορτωθῶσιν οἱ νῦν πτωχοὶ ἡμῶν ἀσκηταί.

Digitized by Google

μάτων δημοσιευομένων δηλοῦται ὅτι καὶ ποιηταὶ ἦσαν ἔξοχοι. Οἱ δοκιμώτεροι τῶν λατινιστῶν ὁ Μουρέτος, ὁ Ἔρασμος, ὁ Σκαλίγερος ἀποκαλοῦντες τὸν Στρατιώτην Μάρουλλον «θεσπέσιον ἀοιδὸν poeta divinus, ὁμολογοῦσιν ὅτι οὐδεὶς τῶν νεωτέρων λατινιστῶν κατώρθωσε νὰ προσεγγίσῃ τοὺς παλαιούς, ὅσον ὁ δαιμόνιος οὗτος Ἀχαιός. Τὰ ποιήματα τοῦ Βλέση τονίζουσιν οἱ διασημότεροι μελουργοὶ τῆς ΙΣΤ' ἑκατονταετηρίδος.

Ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει γεννᾶται ἡ ἀπορία πῶς ἡ Ἑλλὰς ἡ τοιούτους καὶ τηλικούτους ἀνέκαθεν σχοῦσα πολεμιστάς, ὑπεδουλώθη τοσοῦτον εὐκόλως ὑπὸ τῶν Φράγκων καὶ τῶν Τούρκων; Τὰ ὑπὸ τοῦ ἱστορικοῦ ἀναλυόμενα ἔγγραφα ἀποδεικνύουσιν ὅτι ἡ ἀτυχὴς χώρα κατεπροδόθη ὑπὸ τῶν κυρίων της. Θρηνῶν ὁ Μάρουλλος ἐπὶ τῇ ἐξορίᾳ του λέγει ὅτι ἡ βυζαντινὴ προδοσία εἶνε ἡ μόνη ἀφορμὴ ὅλων κακῶν. «Αὐτή, ἀνακράζει, κατέστρεψε τὸ ἔργον τοῦ πολιτισμοῦ, αὐτὴ παρέδωκεν εἰς τὸ κατηραμένον πῦρ τοὺς ἡμετέρους θεοὺς καὶ ναούς, αὐτὴ μετεβίβασε τὸ Ρωμαϊκὸν κράτος εἰς τοὺς Τούρκους.»

Οὔτε βυζαντινὸν ἑλληνισμόν, οὔτε βυζαντινὸν λατινισμὸν παραδεχόμενος ὁ κ. Σάθας θεωρεῖ τὴν ἄχρουν Πόλιν ὡς τὴν ἀληθῆ ἄρνησιν πάσης ἐθνικότητος. Ρωμαῖοι πρὸς τοὺς Ἕλληνας καὶ Ἕλληνες πρὸς τοὺς Ρωμαίους οἱ Βυζαντινοὶ διὰ μὲν τῆς Ἑλλάδος ἐννοοῦσι τὴν ὑπ' αὐτῶν λαλουμένην γλῶσσαν, διὰ δὲ τῆς Ρώμης τὴν πρεσβευομένην θρησκείαν. Τοῦ ἀληθοῦς ῥωμαϊσμοῦ ταφέντος μετὰ τοῦ τελευταίου διαδόχου τοῦ Θεοδοσίου, ὁ γνήσιος ἑλληνισμὸς θριαμβεύει μέχρι τοῦ Μαυρικίου, ὅστις θελήσας ν' ἀναδείξῃ τὴν λησμονηθεῖσαν Ρωμαϊκὴν παράδοσιν ἐξολοθρεύεται παγγενεὶ ὑπὸ τῶν Στρατιωτῶν. Δι' ἀλλεπαλλήλων ἐπαναστάσεων χειραφετοῦνται τῆς Πόλεως αἱ ἐπαρχίαι, καὶ τὰ Στρατιωτικὰ γένη ἐπιβάλλουσι τοὺς ἐκλεκτούς των ἐπὶ τοῦ θρόνου. Αἱ δύο παραδόσεις διαχωρίζονται καὶ τροποποιοῦνται· ἡ ἑλληνικὴ ἐπικρατοῦσα ἐν ταῖς ἐπαρχίαις κηρύσσεται ἐπὶ τέλους ἐχθρὰ καὶ τοῦ καθεστῶτος θρησκεύματος· ἡ ρωμαϊκὴ περιχαρακωθεῖσα ἐν Βυζαντίῳ συνταυτίζεται πρὸς τὴν θρησκείαν, καὶ ὑπὸ τὸ πρόσχημα ταύτης παραδίδει τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα εἰς αἰώνιον ἀνάθεμα. Ἐνῷ οἱ Βυζαντινοὶ ἔχουσι τοὺς χρονογράφους, ἐν οἷς ἀνεξελέγκτως ἀναγράφουσι τὰ θαυμάσια τρόπαιά των, οἱ Στρατιῶται συγγράφουσι τὰς μεγάλας ἐποποιΐας των, ἐν αἷς οὔτε τὸ Βυζάντιον μνημονεύεται, οὔτε τὸ ἐπικρατοῦν θρήσκευμα. Εἰς τὰς ἐποποιΐας ταύτας καὶ αὐτὰ τὰ δημοτικὰ ᾄσματα ἐπιπνέει καθαρὸν ἑλληνικὸν πνεῦμα. Ἅπαντες οἱ λαλοῦντες τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἀπὸ τοῦ Πόντου μέχρι τῆς Κερκύρας πιστεύουσιν ὅτι ὁ Μαρκιανὸς δὲν ἀπέθανεν ἀλλὰ κοιμᾶται μετὰ τοῦ φοίνικός του, μέχρις οὗ σημάνῃ ὁ πεπρωμένος χρόνος τῆς ἀναστάσεως. Δικαιότεροι τῶν Βυζαντινῶν οἱ ἐν Ἑλλάδι ᾄδουσιν αὐτοὺς τοὺς σωτῆρας τοῦ Χριστιανισμοῦ, τοὺς ὁποίους οἱ ἐν τῇ Πόλει καλόγηροι δι' ἀγνώστους λόγους παραδίδουσιν εἰς τὸ ἀνάθεμα. Ἐνῷ τὰ κατὰ Περσῶν τρόπαια τοῦ Ἡρακλείου ἀπορροφᾷ τὸ θαῦμα τῆς Βλαχερνιτίσσης, ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ᾄδει ἔτι ἐν τῷ Ἐρωτοκρίτῳ τὸν μέγαν βασιλέα, οὐχὶ ὡς βασιλέα τοῦ Βυζαντίου ἀλλ' ὡς ἡγεμόνα τῶν Ἀθηνῶν, ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ ὁποίου παρουσιάζεται καὶ τὸ ἀρχοντόπουλον τοῦ Βυζαντίου ἐν κατωτέρᾳ τιμῇ τῶν ἡγεμόνων τῆς Μακεδονίας, Εὐρίπου, Κρήτης, Νάξου, Πατρῶν κλπ.

Οἱασδήποτε καὶ ἂν ὦσιν οἱ Στρατιῶται πατρίδος, ἀπαξάπαντες στρέφουσι τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὰ ἱερὰ ἐρείπια τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ Ἀχαιὸς Μάρουλλος ἀποκαλεῖ ἐν γένει τοὺς Στρατιώτας Κεκροπίους. Ὁ Ρόδιος Ἰάκωβος Διασωρῖνος, ἴλαρχος τοῦ ἱππικοῦ Καρόλου τοῦ Ε', ὑπενθυμίζει εἰς τὸν αὐτοκράτορα τὴν ὑπόσχεσίν του περὶ ἀπελευθερώσεως τῆς πατρίδος τῶν Στρατιωτῶν (μνώεο Κεκροπίης). «Καθ' ὅλον τὸν μεσαιῶνα, λέγει ὁ κ. Σάθας, αἱ Ἀθῆναι ἐθεωρήθησαν τὸ μέγα σχολεῖον τῶν Στρατιωτῶν. Ἐν τῇ πόλει τῆς Παλλάδος συρρέουσιν ἐκ τῶν ἐσχατιῶν τῆς γῆς (ἐκ Κολχίδος, Ἰσπανίας) οἱ πρίγκιπες οἱ προτιθέμενοι νὰ συμπληρωσωσι τὴν μάθησιν τοῦ ἐφήβου ἱππότου. Ἡ στρατιωτικὴ ἐπιστήμη συνεδέετο τότε πρὸς τὰς θρησκευτικὰς δοξασίας τῶν διδασκόντων αὐτήν. Εἴτε ὡς λείψανον τῆς ἀρχαίας δεισιδαιμονίας, θεωρούσης τὸν ἵππον ὡς ἀφιερωμένον τῷ Ἡλίῳ, εἴτε διότι ἡ κτηνιατρικὴ ἐπιστήμη συνεδέετο πρὸς μαγικὰς τελετὰς (1), οἱ διδάσκαλοι τῶν τῶν Ἀθηναίων ἱππέων ἦσαν ἀστρολόγοι, ὡς οἱ τῆς Τραπεζοῦντος, οἱ Χαλδαῖοι. Πρὸς τὸν ἀστρολόγον δὲν πρέπει νὰ συγχέηται ὁ κοινὸς γόης, ὁ διὰ μαγγανιῶν ἐξαπατῶν τὸ εὔπιστον πλῆθος, ἀλλ' ὁ ἀληθὴς ἀστρονόμος, ὅς ἦν συγχρόνως καὶ ἰατρός. Ἐνῷ δ' ὁ Ἀθηναῖος ἀστρολόγος ἠσχολεῖτο περὶ τὴν κίνησιν τῶν ἀστέρων, τὴν διδασκαλίαν τῶν ἱππέων, καὶ τὴν θεραπείαν τῶν νοσούντων ἀνθρώπων καὶ κτηνῶν, ἐν κρυπτῷ ἦν ὁ ἀληθὴς ἱερεὺς τοῦ ἐθνισμοῦ καὶ ὁ ποιητὴς τῶν ἀπεράντων Στρατιωτικῶν ἐποποιϊῶν, αἵτινες διαδιδόμεναι ἁπανταχοῦ τῆς γῆς, ἐξυ-

---

1) Ὁ κ. Σάθας δημοσιεύει ἀνέκδοτον λατινικὴν πραγματείαν, ἀπευθυνομένην, ὡς εἰκάζει, πρὸς Ἡρώδην τὸν Ἀττικόν, ἐξ ἧς δηλοῦται ὅτι ἡ ἐν Ἀθήναις εἰσαγωγὴ τῆς μαγείας εἶνε ἀρχαιοτέρα τοῦ Ἰαμβλίχου καὶ Πρόκλου.

Digitized by Google

πηρέτουν ὡς ἀρίστη προπαγάνδα τὰς ἑλληνικὰς ἰδέας» ([1]).

Ἀναφορικῶς πρὸς τὸ θρησκευτικὸν ζήτημα, ὁ κ. Σάθας δοξάζει ὅτι ὁ χριστιανισμὸς ἐστερεώθη ἐν Ἑλλάδι μόλις ἐπὶ τῆς Τουρκοκρατίας. Πρότερον αἱ προηγμέναι τάξεις, καὶ ἰδίως οἱ Στρατιῶται ἐλλήνιζον. Ἐνῷ ὁ Πορφυρογέννητος γράφει ὅτι ἐπὶ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος ἐδέχθησαν τὸν χριστιανισμὸν καὶ οἱ τελευταῖοι ἐν Ἑλλάδι ἐθνικοί, οἱ Μανιᾶται, ἐκκλησιαστικὰ μνημεῖα πολὺ τούτου ἀξιοπιστότερα βεβαιοῦσιν ὅτι ὁ ἑλληνισμὸς πολλῷ ὕστερον ἐπεκράτει. Ὁ πατριάρχης Φιλόθεος ἐν τῇ ΙΔ' ἑκατονταετηρίδι γράφει ὅτι μόλις ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του μέρος μόνον τῶν Δωριέων (Ἀλβανο-Τσάκωνες) ἐδέχθησαν τὸν χριστιανισμὸν καὶ ἔπαυσαν τὸν κατὰ τῶν μοναχῶν πόλεμον. Τὸν ἐν Ἑλλάδι ἐπικρατήσαντα ἐθνισμὸν πιστοποιοῦσι καὶ πάντα τὰ περισωθέντα δημοτικὰ μνημεῖα, ἤτοι ἐποποιΐαι, δράματα, δημώδη ᾄσματα. Ἐνῷ εἰς τ' ᾄσματα τῶν ἐν Ἰταλίᾳ ἐγκατεστημένων Ἑλλήνων ἀδιαλείπτως μνημονεύονται οἱ χριστιανικοὶ ἅγιοι καὶ ἰδίως ἡ Παναγία, εἰς τὰ τῆς κυρίως Ἑλλάδος ἐλάχιστον ἐπιπνέει χριστιανικὸν πνεῦμα. Εἰς τὰ Κρητικὰ δράματα ἐμφανίζονται ἐπὶ σκηνῆς οἱ θεοὶ τοῦ ἑλληνισμοῦ ἵνα ἐπαναφέρωσιν ἐπὶ τῆς γῆς τὴν ἐκδιωχθεῖσαν ἑλληνικὴν εὐθυμίαν· αὐτὸς ὁ Ἐρωτόκριτος, ἡ δημοφιλεστέρα τῶν Ἀθηναΐκῶν ἐποποιϊῶν, οὐδαμοῦ μνημονεύων τὸ χριστιανικὸν ὄνομα, ἄρχεται ἀπὸ ἐγκωμίου τῆς θρησκείας τῶν παλαιῶν Ἀθηναίων:

ὁπoῦχεν ἡ θρησκεία των θεμελιωμένη ῥίζα

Ἐν τῇ Ἀρμούρῃ ὁ κατὰ τῶν Ἀράβων ἐξορμῶν ἔφηβος Στρατιώτης ἐπικαλεῖται τὸν θεόν του Ἥλιον!

Μὰ τὸν κῦρ Ἥλιον τὸν χρυσόν, μὰ τὴν γλυκειάν του μάνα,
τὰ στενορρύμνια τῆς Συριᾶς κεφάλια θὰ γεμίσω.

Τὸν αὐτὸν θεὸν ἀναγνωρίζουσι καὶ οἱ μετὰ τὴν ἅλωσιν ἐν τῇ Δύσει διασπαρέντες Στρατιῶται. Ὁ Μάρουλλος δημοσιεύσας τοὺς εἰς τοὺς ἑλληνικοὺς θεοὺς ὕμνους του, ἀνακράζει φοιβόληπτος πρὸς τοὺς χριστιανούς: procul este profani, este μακρὰν στῆτε, βέβηλοι, στῆτε! Ὁ καπιτὰν Μανόλης Βλέσης σκώπτει τὴν ἐπικρατοῦσαν θρησκείαν.

Ὁ ἐθνισμὸς οὗτος δὲν εἶνε ἀποτέλεσμα τῆς τότ' ἐπιπολαζούσης ἐν τῇ Δύσει ἑλληνομανίας ἀλλὰ καθαρὰ πίστις τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες πρὸς τῇ ἑλληνομαθείᾳ, ἐπέβαλον εἰς τοὺς μαθητάς των καὶ τὴν πρὸς τὸν ἑλληνισμὸν λατρείαν. Ὁ Μάρουλλος, ὁ Πλήθων καὶ τοσοῦτοι ἄλλοι δὲν εἶνε μαθηταί, ἀλλὰ διδάσκαλοι τῆς Ἀναγεννήσεως. Ὁ Ἔρασμος, τὸ γνήσιον τοῦτο τέκνον τῆς Ἀναγεννήσεως, θαυμάζων τὸν Στρατιώτην, μεταρσιωθέντα εἰς ὕψος δυσπρόσιτον, ἀποστρέφεται αὐτὸν ὡς εἰδωλολάτρην. Ὁ Ρενᾶτος θρηνεῖ ὅτι τοιαῦτα δαιμόνια πνεύματα ἐχθρεύονται τὸν χριστιανισμόν.

Ὁ ἱστορικὸς γράφει ὅτι ἡ πρὸς τὸν ἐθνισμὸν πάλη τοῦ χριστιανισμοῦ δὲν ἔπαυσεν ἐπὶ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, διότι μέχρις αὐτῆς τῆς ἐπικρατήσεως τῶν Τούρκων μνημονεύεται ὁ ἀμείλικτος ἐχθρός, κλονίζων τὰ θεμέλια τοῦ θρησκευτικοῦ καθεστῶτος. Πᾶσαι αἱ ὑπὸ τῶν χρονογράφων ὡς δῆθεν αἱρέσεις μνημονευόμεναι εἰσὶ καθαραὶ ἐκδηλώσεις ἐθνικοῦ πνεύματος. Παραλείποντες τὰ περὶ τῶν αἱρέσεων τούτων ἱστορούμενα, μνημονεύομεν μίαν καὶ μόνην, τὴν ὑπὸ τοῦ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ ἀναφανεῖσαν τοῦ φιλοσόφου Ἰωάννου. Ἐνῷ ἡ Ἄννα γράφει ὅτι οὗτος κατεδικάσθη καὶ ἀνεθεματίσθη ἐπί τινι αἱρέσει, τὰ ἐν τῷ Τριωδίῳ διασωθέντα καὶ ἐν ἑκάστῃ Κυριακῇ τῆς Ὀρθοδοξίας ἔτι ἀναγινωσκόμενα κατὰ τοῦ Ἰωάννου τούτου ἀναθέματα ρητῶς ἀναθεματίζουσι τὸν Πλάτωνα, τὴν ἑλληνικὴν μυθολογίαν καὶ ἄλλας ἐθνικὰς δόξας, αἵτινες οὐδεμίαν ἔχουσι σχέσιν πρὸς τὰς χριστιανικὰς αἱρέσεις. Ἐνῷ ὁ Βαρλαὰμ καταδικάζεται ὡς ἀνόητος αἱρετικός, διδάσκων τὸν Βοκκάκιον μυεῖ τοῦτον ὡς ἀληθὴς εὐημεριστὴς εἰς τὰ μυστήρια τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας.

Ἐν τῇ πρὸς τὸν χριστιανισμὸν πάλῃ ἡ ἑλληνικὴ μυθολογία ὑπέστη βαθμιαίαν τινὰ ἀνέλιξιν, τῆς ὁποίας ἡ τελευταία φάσις εἶνε ἡ πρὸς τὴν θρησκείαν τοῦ Ζωροάστρου συγχώνευσις, ἤτοι ὁ μανιχαϊσμός, περὶ οὗ γράφει. «Τὸ ὄνομα τοῦτο τῶν Μανιχαίων τὸ τοσοῦτον συνεχῶς ἐπαναλαμβανόμενον ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν εἶνε ἓν τῶν κενῶν σημασίας ὀνομάτων δι' οὗ ὑβρίζεται πᾶς ἐχθρὸς τοῦ ὁποίου δὲν θέλουσι ν' ἀπαγγείλωσι τὸ ἀληθὲς ὄνομα. Ἀριθμοῦνται μέχρι πεντήκοντα οἱ λαοὶ καὶ αἱ αἱρέσεις αἱ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο σημαινόμεναι. Ἐξεταζόμενος ὅμως ἐγγύτερον ὁ μανιχαϊσμὸς ἀποδεικνύεται οὐχὶ αἵρεσις ἀποσχισθεῖσα τοῦ χριστιανισμοῦ, ἀλλὰ θρησκεία πολὺ ἀρχαιοτέρα τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὡς δὲν δύναται νὰ ὀνομασθῇ αἱρετικὸς ὁ Ἰουδαῖος, ἢ ὁ Ἕλλην, οὕτω δὲν δύναται νὰ στιγματισθῇ καὶ ὁ μανιχαϊσμὸς ὡς αἵρεσις. Εἶνε ἡ θρησκεία τοῦ Μίθρα-Μάρδα, ἤτοι τοῦ Ἡλίου, θρησκεία εἰς ἣν ἀνῆκον Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας, ὁ Ἰουλιανός, καὶ αὐτοὶ οἱ εἰκονομάχοι ὡς δηλοῦται ἐκ τῶν σταυροβόλων

---

1) Εἰς τοὺς προσεχεῖς τόμους τῶν Μνημείων θὰ δημοσιευθῶσιν αἱ Ἀθηναΐκαὶ ἐποποιΐαι. Ἐκ μιᾶς τούτων ἐκδιδομένης νῦν καὶ ἀναγομένης εἰς τὴν Ἀργολικὴν σχολὴν κατανοεῖται ἡ ὑψίστη ἱστορικὴ σημασία τῶν τέως ἀγνώστων ποιητικῶν τούτων μνημείων.

Digitized by Google

θυσιῶν των. Τὸν αὐτὸν Μίθραν Ἥλιον ἐπικαλοῦνται οἱ Βένετοι ἐν τῷ πρώτῳ γνωστῷ δημοτικῷ ᾄσματι, τὸ ὁποῖον ἔψαλλον ἐν τῇ κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος Μαυρικίου ἀνταρσίᾳ (602), διότι οὐδεὶς ἅγιος τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας ἐπονομάζεται «φοβερὸς καὶ τρομερὸς», ἔχων τὴν ἰδιότητα νὰ συντρίβῃ τὰς κεφαλὰς τῶν κακῶν ἡγεμόνων, ζητῶν τὸν ταῦρον εἰς εὐχήν, εἰ μὴ ὁ Μίθρας, ὅστις ὡπλισμένος διὰ φοβεροῦ ροπάλου καταβάλλει τὰ κακὰ πνεύματα, αἰτῶν τὸν ταῦρον εἰς θυσίαν. Μετὰ τὸν τελικὸν τοῦ χριστιανισμοῦ θρίαμβον, τὸ ὄνομα τοῦ Μίθρα ἀπορρίπτεται, καὶ ἐπικρατεῖ τὸ ἐπώνυμόν του Μάρδας, οἱ λατρευταί του εἶνε οἱ Ἀλβανοὶ Μαρδαῖται, οἱ ἀκριβῶς ἀνταποκρινόμενοι πρὸς τοὺς Ἀσιανοὺς Μακεδόνας, τοὺς πυρολάτρας τοῦ Κλήμεντος Ἀλεξανδρείας. Οἱ καλῶς γνωρίσαντες τοὺς Μαρδαΐτας λέγουσι τούτους ἑλληνικῆς καταγωγῆς, ἐγκατεστημένους ἐν ταῖς ἀκταῖς τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Ἐν τῇ αὐτῇ χώρᾳ ἐγκατεστημένοι οἱ ὕστερον ὀνομαζόμενοι Μανιχαῖοι ἀναπολοῦσιν ἀείποτε τὴν παλαιὰν αὐτῶν πατρίδα ἀποκαλοῦντες ἑαυτοὺς μὲν Μακεδόνας τὴν δὲ πρωτεύουσάν των πόλιν Κίβοσαν, Μακεδονίαν. Μεταξὺ τῶν πολυαρίθμων ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα προσάπτονται εἰς τοὺς Μανιχαίους εἶνε καὶ τὸ Κουβρῖκοι, ἀπὸ τοῦ πρώτου δῆθεν ἱδρυτοῦ τοῦ μανιχαϊσμοῦ, Μάνεντος λεγομένου καὶ Κουβρίκου. Ἀλλὰ τὸ ὄνομα τοῦτο εἶνε ἐλαφρὰ παραφθορὰ τοῦ Κάβειροι, οὓς ἀναλοιώτως ἀπαντῶμεν ἐν ἔτει 823 καὶ 1043 ἐν τῇ ἀπαριθμήσει τῶν Ποντικῶν λαῶν τῶν πρεσβευόντων τὸν μανιχαϊσμόν. Δὲν προτιθέμεθα νὰ ἱδρύσωμεν θεωρίας ἁπλῶς ἐπὶ ὀνομάτων, οὔτε ἰσχυριζόμεθα ὅτι θὰ διαφωτίσωμεν τὰ μυστήρια τῆς Σαμοθράκης. Ἐν τούτοις δὲν δυνάμεθα ν' ἀπορρίψωμεν ἱστορικὸν γεγονός, τὴν ἀναγνώρισιν δηλονότι ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας δύο στρατιωτικῶν ἁγίων τοῦ ἁγίου Γεωργίου καὶ τοῦ ἁγίου Δημητρίου, ὡς τίμημα τῆς συμφιλιώσεως τοῦ Ἡρακλείου πρὸς τοὺς Μανιχαίους τῆς Ποντικῆς καὶ τῆς Ἑλλάδος, ἀφοῦ κατέχομεν ἁγιογραφικὰ μνημεῖα σαφῶς παριστῶντα πῶς δύο Κάβειροι τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τῆς ἐν Πόντῳ Διοσπόλεως μετεμορφώθησαν εἰς πάτρωνας τῆς χριστιανικῆς στρατιᾶς. Ὅταν ἐκθέσωμεν ταῦτα, θὰ εἴπωμεν καὶ τοὺς λόγους δι' οὓς οἱ βυζαντινοὶ ἐφεῦρον νέον γεωγραφικὸν καὶ ἱστορικὸν ὀνοματολόγιον· ἀποκαλέσαντες Σκυθισμὸν τὴν πρὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ περίοδον, ἐφεῦρον καὶ νέον πολιτισμὸν ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας. Διὰ τῆς θεωρίας ταύτης ἡ Ἑλληνικὴ ἀρχαιότης ἐκλαμβανομένη ὡς κλάδος τῆς θρησκείας τοῦ Ζωροάστρου ἀνήκει εἰς τὸν Σκυθισμόν· Ἕλλην, Σκύθης καὶ Μανιχαῖος γενόμενοι συνώνυμοι ἔχουσι διὰ τοὺς σοφοὺς τούτους ἀνθρώπους τὴν αὐτὴν σημασίαν, τὴν ὁποίαν καὶ ὁ Κάβειρος παρὰ τοῖς Ἄραψι καὶ τοῖς Τούρκοις, Καφίρ, Γκάμπρ, Γκιαούρ. Τὴν αὐτὴν σημασίαν τοῦ ἀπίστου ἔχει παρὰ τοῖς αὐτοῖς μουσουλμάνοις καὶ τὸ ὄνομα τῶν Μαρδαϊτῶν, Μαρδάτ, Μουρτάτ. Ἐν ἑλληνικῇ ἐπιστολῇ ὁ πυρολάτρης Χοσρόης ἀποκαλεῖται Ἕλλην, πρὸς διάκρισιν τῆς γυναικός του, οὔσης χριστιανῆς.

«Οἱ ἐν Ἀσίᾳ Ἑλληνο-Μακεδόνες, ἐγκαθιδρυμένοι ἀπὸ τοῦ Καυκάσου μέχρι τῶν κλεισουρῶν τῆς Ἰσαυρίας, εἰσὶ διωργανισμένοι εἰς στρατιωτικὰ θέματα, ἢ λιμέρια (1), πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν ἄκρων τοῦ κράτους κατὰ τῶν Περσῶν καὶ Οὔνων. Ἐνόσῳ ἡ βασιλεία ἔχει ἀνάγκην τοῦ βραχίονός των, ἀνέχεται αὐτούς· ἀλλ' ἐν καιρῷ εἰρήνης αἱ κραυγαὶ τῶν μοναχῶν κατὰ τῶν ἀπίστων τούτων ὑποχρεοῦσι τοὺς αὐτοκράτορας νὰ καταδιώξωσιν αὐτοὺς διὰ τῆς στερήσεως τῶν κληρουχιῶν των, καὶ οὐχὶ σπανίως διὰ τῆς σφαγῆς καὶ τοῦ πυρός, τοῦ ἡρωϊκοῦ τούτου ὅπλου τῆς ὀρθοδοξίας τοῦ εἰδικῶς ἐφαρμοζομένου κατὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Μανιχαίων. Ἐν τῇ λύσσῃ τοῦ διωγμοῦ πολλοὶ τῶν δυστυχῶν τούτων προσφεύγουσιν εἰς τοὺς Ἄραβας καὶ τοὺς Τούρκους, ἀλλ' οἱ πλεῖστοι ἔχοντες τὸν πατριωτισμὸν νὰ ὑπομείνωσιν ἐν τῇ γενεθλίῳ γῇ, ἀναγκάζονται ν' ἀποκρύψωσι τὴν θρησκείαν των διὰ προσποιήσεως καταστάσης παροιμιώδους.

«Οἱ τελευταῖοι οὗτοι βδελυσσόμενοι ὑπὸ τῶν ἀληθῶν χριστιανῶν, ἀείποτε ὑποπτευθέντων τὴν πίστιν τῶν ψευδῶν τούτων ἀδελφῶν, καταπολεμοῦσι τὰς ἀνάγκας τῆς ζωῆς δι' αὐστηρῶν νηστειῶν, τὰ δὲ πελιδνά των πρόσωπα παραδίδονται εἰς τὴν χλεύην τῶν ῥοδοπροσώπων μοναχῶν. Ὁ αὐτοκράτωρ Μιχαὴλ ἰδὼν τὴν ὠχρὰν μορφὴν τοῦ πατριάρχου Φωτίου ἀποκαλεῖ αὐτὸν Μανιχαῖον ἢ Χάζαρον (Χαζαροπρόσωπος). Ὁ Κωνσταντῖνος Πορφυρογέννητος ἐκτοξεύει κατὰ τοῦ Σπαρτιάτου Νικήτα Ρεντακίου τὴν ὕβριν *Γαρασδοειδὴς ὄψις*, δηλαδὴ πρόσωπον λατρευτοῦ τοῦ Ζωροάστρου, λεγομένου ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν Ζαράσδα.

«Ἐκ τοῦ Πορφυρίου, Ἰαμβλίχου, ἁγίου Αὐγουστίνου καὶ ἄλλων γινώσκομεν τὰς αὐστηρὰς δοκιμασίας, εἰς ἃς ὑπεβάλλοντο οἱ θέλοντες νὰ καταταχθῶσιν ἐν τῇ στρατιωτικῇ ἑταιρίᾳ τοῦ Μίθρα. Αἱ αὐταὶ δοκιμασίαι ἐπικρατοῦσι παρὰ τοῖς Μανιχαίοις, τοῖς Στρατιώταις καὶ τοῖς Ἀρματωλοῖς. Βάσις τῆς τακτικῆς των ἐπιστήμης εἶνε ἡ ἀπονέκρωσις τοῦ σώματος διὰ πά-

(1) Κατὰ τὸν κ. Σ. ἡ λέξις λιμέριον εἶνε ἁπλῆ συγκοπὴ τοῦ λιμενάριον, σημαίνοντος τὴν κλεισοῦραν, ἢ τὸ δερβένι· τοῦτο δηλοῖ καὶ τὸ λατινικὸν limen, ἀκριτικὸν θέμα.

Digitized by Google

σης στερήσεως καὶ ἡ συγκέντρωσις τῆς οὕτως ἐξαγνιζομένης ψυχῆς ἐπὶ τοῦ θέματος ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐκυμάτιζεν ἡ σημαία τοῦ ἡλίου (φλάμμουλον)· οὕτω γυμναζόμενος ὁ ὀφθαλμὸς ἀπέκτα ὀξυδέρκειαν ἱέρακος. Ὡς εἰς τοὺς λάτρεις τοῦ Μίθρα ἐπεκράτει ὁ λεγόμενος βαθμὸς τοῦ ἱέρακος, οὕτως ἐν τοῖς δημοτικοῖς ἡμῶν ποιήμασι διακρίνεται ὁ εὐλύγιστος ἔφηβος διὰ τοῦ ἐπωνύμου, πετρίτης...... Ὡς οἱ λάτρεις τοῦ Μίθρα πρὸς ἀμοιβαίαν συνεννόησιν ἐμιμοῦντο τοὺς κρωγμοὺς τῶν κοράκων, οὕτως οἱ Κλέφται συνεννοοῦντο δι' ἀλληγορικῆς γλώσσης φερούσης τὸ ὄνομα Κορακίστικα.

«Ἀλλ' ἡ καρτερία τοῦ Μανιχαίου ἐδοκιμάζετο ἰδίᾳ διὰ τοῦ πυρός· ὡς λάτρις τοῦ ἡλίου ἐθεώρει τὸ πῦρ ὡς τὸν ἐπὶ γῆς ἀντιπρόσωπον τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸν μεσίτην δι' οὗ πᾶς στρατιώτης τοῦ Μίθρα ὤφειλε νὰ κοινωνήσῃ πρὸς τὴν Θεότητα. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον οἱ Στρατιῶται ἐπιμένουσι θεωροῦντες τὴν διὰ πεπυρακτωμένου σιδήρου δοκιμασίαν ὡς τὸ ἀσφαλέστερον πειστήριον εἰς ἀνακάλυψιν τῆς ἀληθείας. Διὰ τὸν αὐτὸν ὁμοίως λόγον ὁ φοῖνιξ, τὸ πτηνὸν τοῦτο τοῦ ἡλίου, παραμένει εἰς τοὺς Στρατιώτας καὶ τοὺς νεωτέρους Ἕλληνας ὡς σύμβολον τῆς ἀναγεννήσεως τῆς ψυχῆς καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς ὑποδούλου πατρίδος [1]).

«Τοιοῦτος στρατιώτης οὔτε τὴν θρησκείαν του ἠδύνατο νὰ προδώσῃ, οὔτε πρὸ τοῦ θανάτου νὰ δειλιάσῃ. Ὅταν ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξιος ἠθέλησε νὰ ἐκφοβίσῃ διὰ πυρᾶς οὐρανομήκους τὸν Μανιχαῖον Βασίλειον, οὗτος ἐν χαρᾷ ὥρμησεν εἰς τὸ πῦρ, τὸ ἱερὸν τοῦτο τῆς ἀναγεννήσεώς του σύμβολον.

«Εἰς τὸ λιπόσαρκον ἐκεῖνο σῶμα, τὸ διὰ τοσούτων δοκιμασιῶν ἀπεσκληρυμένον, ἐνεφώλευε μεγάλη ψυχή. Ἡ νίκη πανταχοῦ παρηκολούθει τὸν Μανιχαῖον ἱππέα, καὶ ἂν τὸ κράτος παρέτεινεν ἐπὶ τοσούτους αἰῶνας τὴν ὕπαρξίν του, ἐξόχως τοῦτο ὤφειλεν εἰς τὸ αἷμα τοῦ περιφρονουμένου τούτου τέκνου τῆς νίκης. Ὅταν ὁ Θεοφάνης διηγῆται πῶς μία δρὰξ Μαρδαϊτῶν καταλαβοῦσα τὸν Λίβανον ἀνέστειλεν ἀμέσως τὸν Ἀραβικὸν χείμαρρον, δὲν δύναται νὰ καταστείλῃ κραυγὴν ἐνθουσιασμοῦ διὰ τὸ χάλκεον ἐκεῖνο τεῖχος. Ἐνῷ Ἄννα ἡ Κομνηνὴ καταγράφει ἔνθους τὰ κατὰ τῶν Μανιχαίων εὐλαβῆ καὶ αἱματηρὰ κατορθώματα τοῦ πατρός της, τῆς διαφεύγουσι φράσεις χαρακτηρίζουσαι ἀκριβῶς τοὺς ἄνδρας τούτους κατὰ λάθος εὑρεθέντας ἐν κοινωνίᾳ εὐνούχων· «γένος γὰρ οἱ Μανιχαῖοι φύσει μαχιμώτατον, καὶ αἵμασιν ἀνθρώπων λαφύσσειν καθάπερ οἱ κύνες ἀεὶ ἱμειρόμενον . . . φύσει ἐλεύθεροι καὶ ἀνυπότακτοι.. σιδήρεοι... ἀδαμάντινοι . . . ὑπὲρ τοὺς Μακκαβαίους ἐκείνους τῆς ἰδίας ἀντεχόμενοι θρησκείας. »

«Μετὰ τὴν κατὰ τῶν εἰκονοκλαστῶν νίκην, ἡ ὀρθοδοξία ἐνόησεν ὅτι ὁ θρίαμβός της οὔτε πλήρης, οὔτε σταθερὸς θὰ ἦτο ἂν δὲν συνέτριβε τὸν ἐπικίνδυνον τοῦτον ἐχθρὸν τοῦ χριστιανισμοῦ. Τὰς φοβερὰς σφαγὰς τοῦ Μιχαὴλ Ραγκαβὲ παρηκολούθησεν ὁ μακροχρόνιος πόλεμος Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος, πόλεμος ὅστις ἔσυρε τὸ κράτος εἰς αὐτὸ τὸ χεῖλος τοῦ κρημνοῦ. Ὅμοιος πρὸς τὸν Ἀνταῖον, ὅστις πίπτων ἀνίστατο ἰσχυρότερος, ὁ Μανιχαῖος ἐξήρχετο ἀείποτε τρομερότερος ἐκ τῶν διωγμῶν καὶ τῶν ἥττων.

«Ἀγνοεῖται ἀκριβῶς ὁ χρόνος ἐν ᾧ ὁ μανιχαϊσμὸς ἡνώθη πρὸς τὸν ἑλληνισμόν, πρὸ Χριστοῦ ὅμως Μίθρας καὶ Ἀπόλλων εἶχον συνταυτισθῆ. Ἐν τῇ Θεολογίᾳ τοῦ Πλήθωνος ὁ Ζωροάστρης μνημονεύεται παρὰ τῷ Λυκούργῳ, ἐν τῇ Ἰωνιᾷ τῆς Εὐδοκίας ὁ ἱδρυτὴς τοῦ μασδεϊσμοῦ μόλις ἀναφέρεται ὡς ἁπλοῦς φιλόσοφος. Ὁ Μάρουλλος οὔτε τὸν Μίθραν οὔτε τὸν Ζωροάστρην ἀναφέρει..»

Μετὰ ταῦτα ὁ κ. Σάθας ἐξιστορεῖ τὴν ἐπὶ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ τελευταίαν πάλην τοῦ ἐθνισμοῦ πρὸς τὸ θρησκευτικὸν καθεστώς, πάλην, ἥτις ἔσχεν ὀλεθριωτάτας συνεπείας ἐπὶ τοῦ πολιτισμοῦ, τοῦ ἑλληνισμοῦ καὶ αὐτοῦ τοῦ χριστιανισμοῦ. Ἐν τῇ ΙΑ' ἑκατονταετηρίδι ἐνῷ ἡ Δύσις ἐβυθίζετο ἐν τῷ σκότει παχυλωτάτης ἀμαθείας, ὁ ἐθνισμὸς ἐν Βυζαντίῳ δαιμονίως διοργανισθεὶς διὰ τοῦ ἀθηναϊκοῦ πνεύματος ἀπηλείφετο πρὸς νέον ἀγῶνα. Ἀποσοβήσας διὰ τοῦ τότε κηρυχθέντος σχίσματος πᾶσαν ἐκ Δυσμῶν ἐπέμβασιν, συνεννοεῖται πρὸς τοὺς Πέρσας, Βλάχους καὶ Κουμάνους, ἐξ ὧν οἱ μὲν πρῶτοι δὲν εἶχον ἔτι λησμονήσει τὸν Ζωροάστρην, οἱ δὲ δεύτεροι ἐπρέσβευον τὰ τῶν Μανιχαίων, καὶ οἱ τρίτοι ἦσαν καθαροὶ εἰδωλολάτραι. Αὐτὸς ὁ Ψελλὸς παρακολουθεῖ τὸν Ρωμανὸν Διογένην ἐν τῇ πρὸς τὸν Ἄρπ-Ἀσλὰν συνεντεύξει, ἐν ᾗ ἐπεσφραγίσθησαν μυστικαὶ συνθῆκαι περὶ ὧν ὁ αὐτόπτης ἱστορικὸς δὲν θέλει νὰ ἐκφρασθῇ, ἢ μᾶλλον ἂν ἐξέθηκέ τι, ἡ ἐκκλησιαστικὴ λογοκρισία τὸ ἀπήλειψεν, ἀφοῦ αὐτὸς ὁ ἱστορικὸς διαμαρτύρεται κατὰ τῆς νοθείας τῶν ἀπομνημονευμάτων του. Ἐκ τῶν ἀπειλῶν ὅμως τοῦ Διογένους κατὰ τῶν μοναχῶν, καὶ τῶν εὐχῶν τούτων εἰς θεὸν ἵνα πλήξῃ τὸν νέον Ἰουλιανόν, ἰδίᾳ δ' ἐκ τοῦ κεραυνώδους κηρύγματος κατὰ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας τοῦ Ἄρπ-Ἀσλὰν δηλοῦται ὅτι ἡ μυστηριώδης συνέντευξις τῶν δύο ἡγεμόνων ἐπεσφραγίσθη διὰ θρησκευτικῆς

(1) Ὁ κ. Σ. θεωρεῖ τὴν Φιλικὴν ἑταιρείαν, ὡς αὐτὸν τὸν παλαιὸν τῶν Μανιχαίων θρησκευτικὸν σύνδεσμον, ὑποσχόμενος νὰ γράψῃ περὶ τούτου προσεχῶς.

Digitized by Google

συνεννοήσεως. Τὴν συνεννόησιν ταύτην διαφωτίζει ἡ τότε ἐκδοθεῖσα *Ἰωνιά*, τὴν ὁποίαν ἡ Εὐδοκία πέμπει πρὸς τὸν ἡρωϊκόν της σύζυγον ἐν ᾧ ἀκριβῶς χρόνῳ οὗτος διεπραγματεύετο πρὸς τὸν Πέρσην τὴν μυστικὴν συνεννόησιν. Τὸ ἔργον τοῦτο προωρισμένον ἵνα εἰσαχθῇ εἰς τὰ τότε ἁπανταχοῦ τοῦ κράτους ἱδρυθέντα σχολεῖα εἶνε καθαρὸς ἐθνικὸς κῶδιξ. Οὔτε χριστιανοὶ οὔτε Ρωμαῖοι λόγιοι ἐν αὐτῷ μνημονεύονται, τὴν δὲ χριστιανικὴν θρησκείαν ἀντικαθιστᾷ ἡ ἑλληνικὴ μυθολογία. Τὸ κράτος ἀποκαλεῖται πρῶτον ἤδη *Ἑλλάς*, ἡ δὲ Κωνσταντινούπολις «πάντα τρόπον ἐζηλωμένη τὰς πάλαι Ἀθήνας, ὧν τὸ χεῖλος οὐρανόμηκες»· «ἄρξομαι δέ, λέγει ἡ Εὐδοκία, ἀπὸ τοῦ μύθου τῆς Ἀθηνᾶς, ἐπεὶ καὶ ἔφορος σοφίας, ὡς οἱ πάλαι τροπικώτερον ἐφιλοσόφησαν.» Τοιαῦται φράσεις ἐν στόματι χριστιανῆς βασιλίδος εἶνε γεγονότα πρωτάκουστα ἐν τῇ βυζαντινῇ ἱστορίᾳ, καὶ ἀποδεικνύουσιν ὅτι ὁ ἐχθρὸς τοῦ χριστιανισμοῦ κατέλαβε πλέον καὶ τὰ βασίλεια καὶ τὰς καρδίας τῶν γυναικῶν, καὶ ὅτι ἂν δὲν ἐπήρχετο ἡ φοβερὰ χεὶρ τοῦ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ καὶ ἡ ὑπ' αὐτοῦ προκληθεῖσα ἐπέμβασις τῶν Σταυροφόρων, ἡ Ἑλληνικὴ Ἀνατολὴ θὰ ἠλλοιοῦτο.

(Ἕπεται συνέχεια). Λ.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ.—Μετάφρασις Χ. Α.

Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον

Β'.

Ἦτο γνωστόν, πολὺ γνωστὸν εἰς ὅλους καὶ πρὸ πολλοῦ ὅτι ὁ κ. Μεδερῖκος Σαρβέ, βουλευτὴς τοῦ νομοῦ Σηκουάνα καὶ Μάρνης, ἤθελε νὰ γείνῃ γερουσιαστής. Ἡ Γερουσία μὲ τὰς ἠρεμωτέρας συζητήσεις της καὶ μὲ τὴν εἰρηνικωτέραν ἀτμόσφαιράν της ἥρμοζε κάλλιον εἰς τὴν ἰδιοσυγκρασίαν καὶ τὴν ἡλικίαν του παρὰ ἡ Βουλὴ ὅπου ἑκάστοτε ἔπνεεν ἄνεμος θυελλώδης ταράσσων τὰ νεῦρα τοῦ βουλευτοῦ. Ὁ κ. Σαρβὲ δὲν ἦτο πολὺ γέρων· μόλις εἶχεν ὑπερβῇ τὸ πεντηκοστὸν ἔτος· ἀλλ' ἐπόθει διακαῶς τὴν ἀνάπαυσιν. Ἦτο εἰρηνικὸς τὸν χαρακτῆρα ὁ ἀγαθὸς ἐκεῖνος ἀνήρ, ὅστις ἐκ συμπτώσεως, ἐκ φιλοδοξίας, ἐκ πεποιθήσεως ἴσως κατῆλθεν εἰς τὴν πολιτικήν, ἀφοῦ ἐσχημάτισε καλὴν περιουσίαν. Ἐν Γαλλίᾳ ἡ πολιτικὴ εἶνε ἡ ἐνασχόλησις τῶν μὴ δυναμένων πλέον τι νὰ πράξωσιν, ὁσάκις δὲν εἶναι ἡγυμναστικὴ κυλινδήθρα τῶν νέων, ὅσοι οὐδὲν εἰσέτι ἔπραξαν. Δήμαρχος τοῦ ἑαυτοῦ δήμου κατὰ τὸ 1870 τὴν 4 Σεπτεμβρίου, ὑποψήφιος ἀτυχήσας κατὰ τὰς ἐκλογὰς τοῦ Φεβρουαρίου τοῦ 1871 ὁ κ. Σαρβὲ τότε ἰδιοκτήτης πολλῶν σημαντικῶν πλινθοποιείων ᾐσθάνθη αἴφνης τὴν εὐδαιμονίαν του τιτρωσκομένην, τὴν εὐημερίαν του καταρρέουσαν διότι αὐτός, ὁ ἔμπορος, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐγκαταλίπῃ τὸν εὐδαιμονοῦντα ἐμπορικόν του οἶκον καὶ νὰ μεταβῇ ὅπως ἑδρεύῃ εἰς Βερσαλίας. Ἡ ἁπλοϊκὴ χαρὰ τοῦ νὰ ἴδῃ τὸ ὄνομά ἀναγραφόμενον ἐπὶ ἐκλογικοῦ προγράμματος τὸν ἐμέθυσεν ὁλοτελῶς. Πρὸ ἓξ μηνῶν οὐδαμῶς ἐσκέπτετο νὰ διαδραματίσῃ πρόσωπον ἐν τῷ πολιτικῷ σταδίῳ· ἠσχολεῖτο περὶ τὰ ἡμερομίσθια τῶν ἐργατῶν καὶ περὶ τὸ σύνολον τῶν ἀπογραφῶν τῶν βιβλίων του. Νῦν τὸ ἄλγος του ἐπὶ τῷ ὅτι δὲν ἐξελέγη τοιαύτην τινὰ προὐξένει αὐτῷ ὀδύνην, ὥστε ἡ χρεωκοπία τοῦ καταστήματός του δὲν ἤθελε λυπήσει αὐτὸν περισσότερον.

Ὁ Μεδερῖκος Σαρβὲ ἐντούτοις δὲν ἐδικαιοῦτο νὰ μεμψιμοιρῇ διὰ τὴν τύχην του. Μονογενὴς υἱὸς καὶ ἑκατομμυριοῦχος ἐν ἡλικίᾳ τριάκοντα ἐτῶν, ἀφοῦ ἐσπούδασε τὰ νομικὰ ὅπως ὅλοι καὶ ἐδικηγόρησεν ἐπί τινα χρόνον, ἀφοῦ ἐταξείδευσεν ἐπὶ πολὺ καὶ ἐγεύσατο τοῦ παρισινοῦ βίου ἀπεφάσισε νὰ διαδεχθῇ τὸν πατέρα του, ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τοῦ πλινθοποιείου τοῦ Νερμῶν καὶ ἐνυμφεύθη νεαρὰν γυναῖκα, ἣν ἠγάπα ὄχι μὲ πολὺν ἐνθουσιασμόν, ἀλλ' ἐξ ὅλης καρδίας καὶ ἥτις ἀπέθανε μετά τινα ἔτη πρᾴου καὶ γαληνίου συμβιώσεως «ἄνευ συννέφων ἀλλὰ καὶ ἄνευ καυστικοῦ ἡλίου» ὡς ἐσκέπτετο ὁ Μεδερῖκος.

Ἂν ἤθελεν, εἶχε καιρὸν ἀκόμη νὰ αἰσθανθῇ τὸ καῦμα τοῦ ἡλίου αὐτοῦ. Τὸ 1870 ὁ Σαρβὲ εἰσήρχετο εἰς τὸ τεσσαρακοστὸν τέταρτον τῆς ἡλικίας του, τὸ φυσικώτερον δὲ ἦτο νὰ ἐξακολουθήσῃ διανύων τὸν ἀρχῆθεν κεχαραγμένον ἤρεμον βίον του. Αὐτὴ ἡ ἰδία κυρία Σαρβὲ εἶπεν αὐτῷ πολλάκις μὲ τὴν ἀμέμφυτον ἀγαθότητά της καὶ μὲ τόνον ἠπιώτατον: «Ἂν ἀποθάνω, Μεδερῖκε, νὰ νυμφευθῇς ἐκ νέου. Εἶσαι ἐπίτηδες πλασμένος διὰ νὰ εἶσαι ἔγγαμος, ἀγαπητέ μου Μεδερῖκε!» Καὶ ὁ Μεδερῖκος ἐσυλλογίζετο ἂν ἐνυπῆρχεν ὑπαινιγμός τις χλευαστικὸς ἐν τῇ συμβουλῇ ταύτῃ τῆς Στεφανίας. Ἀλλ' ὄχι· τὸ ἀξιαγάπητον ἐκεῖνο πλάσμα ἦτο ἀνίκανον πρὸς πᾶσαν εἰρωνείαν. Διατί τάχα ὅμως αὐτὸς ὁ Σαρβὲ ἦτο πλασμένος ἐκ φύσεως νὰ ἦνε ἔγγαμος; Διατί νὰ μὴ ἔχῃ καὶ αὐτὸς ὅπως ἄλλοι τὸ μυθιστόρημά του, τὸ ἐρωτικὸν ἐκεῖνο μυθιστόρημα, τὸ ὁποῖον οὐδέποτε εἶχεν ἔστω καὶ ἀτελέστατα δοκιμάσει; Εἶχε καὶ αὐτὸς νὰ διηγῆται ἄλλοτε ἀνέκδοτά τινα μικρά, διασκεδαστικὰ ἀλλὰ χυδαῖα, ὕστερον δὲ σκηνάς τινας οἰκιακὰς χαριέσσας ἀλλ' ἀθορύβους. Πλὴν τὸ

Digitized by Google

καθ' ἑαυτὸ μυθιστόρημα τοῦ πάθους, τὸ πυρετῶδες, τὸ τρικυμιῶδες καὶ πρωτότυπον οὐδέποτε συνέβη ἐν τῷ βίῳ του.

Ἡ σύμπτωσις δὲ ἠθέλησεν ὥστε τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ὁ Μεδερῖκος Σαρβὲ προέτεινεν ἑαυτῷ τὸ ἐρώτημα: «Δὲν δύναμαι ἄρα νὰ ἀγαπηθῶ χωρὶς νὰ νυμφευθῶ;» νὰ αἰσθανθῇ μετ' ἴσης ταυτοχρόνως σφοδρότητος τὸ πεῖσμα διότι ἡττήθη κατὰ τὰς ἐκλογὰς τοῦ 71. Πλήρης μεταμόρφωσις ἐπετελέσθη τότε ἐν αὐτῷ. Ἠσθάνθη ἀηδίαν πρὸς τὴν ἀργιλλώδη γῆν καὶ τοὺς κλιβάνους καὶ περὶ ἑνὸς μόνον ἐμερίμνα, περὶ τοῦ πῶς νὰ ἐξαλείψῃ τὸ κατ' αὐτὸν «στῖγμα τῆς ἥττης». Δὲν ἦτο φιλόδοξος, ἀλλ' ἦτο ἐμπεπλησμένος φιλαυτίας. Ὁ ἐπαρχιώτης ἐκεῖνος ὁ φέρων τὴν ἐπίχρωσιν τοῦ παρισινοῦ, ὁ ἐγκαρτερῶν οὐχ ἧττον πρὸ πολλοῦ ἐν τῷ ἐπαρχιακῷ βίῳ ὠνειροπόλει ἤδη τὸν ταραχώδη βίον τῶν Παρισίων, τὸν σάλον τῆς πολιτικῆς, τὰς τροποποιήσεις τῶν νομοσχεδίων, τὰς ἀγορεύσεις. Ἐξεπλήττετο— ἢ μᾶλλον εἰπεῖν προσεβάλλετο — ὁσάκις ἐλάλουν πρὸς αὐτὸν περὶ τῶν πλίνθων του, τῶν διασήμων στερεῶν πλίνθων του, ἐφ' οἷς ὑπερηφανεύετο Σαρβὲ ὁ πατὴρ καὶ οἵτινες εἶχον βραβευθῆ εἰς πάσας τὰς ἐκθέσεις τοῦ κόσμου. Πλινθοποιὸς αὐτός, ὁ Σαρβέ ; Δὲν ἐγίνωσκον τάχα ὅτι εἰς τὸ ἑξῆς τὸ ὄνομά του θὰ συμπεριελαμβάνετο εἰς τὸν κατάλογον τῶν ὑποψηφίων τῶν μετριοπαθῶν δημοκρατικῶν καὶ ὅτι ἀπέτυχεν εἰς τὴν βουλευτικὴν ἐκλογὴν μόνον ἐξ 157 ψήφων ;

Ἕνεκα τῶν 157 αὐτῶν ψήφων ὁ Μεδερῖκος Σαρβὲ διετέλει ἀκόμη ὢν «ὁ ἔγκριτος ἔμπορος τοῦ οἴκου *Ι. Π. Σαρβὲ καὶ υἱός*, *Σαρβὲ υἱὸς διάδοχος*» ὁ δὲ γείτων του ὁ εὔσαρκος Ζαβουγιέ, ἕνας *πολυλογᾶς*, ὡς τὸν ἀπεκάλει ὁ Μεδερῖκος, ἐγκαθιδρύετο εἰς τὴν ἐν Βερσαλλίαις ὁμήγυριν καὶ διέπρεπεν εἰς τὰς αἰθούσας τοῦ κυρίου Θιέρσου. Αἱ 157 ἐκεῖναι ψῆφοι ἔξηπτον ὡς οἰνόπνευμα τὴν κεφαλὴν τοῦ Σαρβὲ καὶ τὸν καθίστων θηριώδη. Ἂν ἤθελεν ἀποτύχει ἀπὸ τρισχιλίας, ἀπὸ δισχιλίας, ἀπὸ χιλίας μόνον ψήφους, θὰ ὑπετάσσετο ἐπὶ τέλους εἰς τὸ γενόμενον καὶ θὰ ἐπέστρεφεν εἰς τὰς πλίνθους του. Ἀλλ' ἀπὸ 157, ἀπὸ ἑκατὸν πεντήκοντα ἑπτὰ μόνον! Ἂν ἤθελεν ἐξουδετερώσει τὰς διακοσίας ἢ τριακοσίας ψήφους τῶν μεθύσων, οὓς εἶχε μισθώσει ὁ Ζαβουγιὲ τὴν τελευταίαν στιγμήν, ὁ Σαρβέ, βλέπετε, θὰ ἐξελέγετο!.. θὰ ἦτο βουλευτὴς ὁ Σαρβέ! Θὰ ἔβλεπε τὸ ὄνομά του τυπωμένον εἰς τὴν *Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως*. Θὰ κατῴκει εἰς Παρισίους, θὰ προσεκαλεῖτο εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κ. Θιέρσου καὶ θὰ ἔβλεπε, θὰ ἔβλεπεν ὁριστικῶς, ἂν ἦτο πλασμένος μόνον καὶ μόνον «διὰ νὰ εἶνε ἔγγαμος» ὡς εἶχεν εἴπει αὐτῷ ἄλλοτε ἡ Στεφανία.

Τὸ πεῖσμά του ηὐξήθη ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε ὁ ἔμπορος ἀπεφάσισε νὰ πωλήσῃ τὰ πλινθοποιεῖα τοῦ Νερμὼν εἰς ἑταιρίαν τινὰ καὶ ἐρρίφθη πλησίστιος εἰς τὴν πολιτικήν. Προφανῶς ἀνὴρ κατέχων τοιαύτην κοινωνικὴν θέσιν καὶ τοιαύτην ἀτομικὴν δραστηριότητα δὲν ἠδύνατο νὰ μένῃ συντετριμμένος ὑπὸ τὸν γελοῖον ἐκεῖνον ἀριθμὸν τῶν ἑ-κα-τόν- πε-νῆν-τα- ἑ-πτὰ ψήφων, τῆς ὑπεροχῆς τοῦ Ζαβουγιέ. Ἐτέθη λοιπὸν ἐπὶ τὸ ἔργον ὁ Σαρβέ· εἰργάσθη ὡς βοῦς ἀροτὴρ εἰς τὸν ἐκλογικὸν ἀγρόν· ἔσπειρεν ὑποχρεώσεις καὶ ὑποσχέσεις, τοὺς κόκκους αὐτοὺς τῆς ψηφοφορίας καὶ μεθ' ἁγίας ὑπομονῆς φακίρου ἢ ὑποψηφίου διῆλθεν ἡμέρας καὶ ἔτη ὁλόκληρα παρασκευάζων τὴν ἐπανόρθωσιν τῆς πρώτης ἥττης, ἣν ἡ ἰσχυρογνωμοσύνη του εἶχεν ἀποφασίσει νὰ ὑφαρπάσῃ ἀπὸ τὸ πεπρωμένον.

Ὁ Μεδερῖκος Σαρβὲ δὲν ἐπρόκειτο πολὺ νὰ κοπιάσῃ ὅπως καταστῇ ὑποψήφιος εὐάρεστος παρὰ τοῖς σημαντικωτέροις τῶν ἐκλογέων. Ὁ πρώην πλινθοποιὸς ἦτο ἀνὴρ εὐειδὴς μὲ πρόσωπον φιλομειδές, μὲ τὴν ῥῖνα εὐθεῖαν ὡς ῥωμαϊκῆς προτομῆς—ἧς ὅμως δὲν ἦτο γνήσιον τὸ ἀρχαῖον σχῆμα—μὲ τὸν πώγωνα ἐξυρισμένον, μὲ τὰ χείλη πορφυρᾶ, μὲ παραγναθίδας καὶ μὲ τὸ κρανίον ἀρκετὰ ἀπεψιλωμένον. Εἶχε τὸ ἦθος ἀστοῦ εὐπόρου, ἐκέκτητο δὲ καὶ τὴν ἀξιέραστον ἐκείνην εὐσαρκίαν, ἥτις παρέχει κάποιαν ἀξιοπρέπειαν εἰς τοὺς ἄνδρας, τὴν ἀξιοπρέπειαν τῆς γαστρός. Πρὸς τούτοις εἶχε φωνὴν ὡραίαν, ἰσχυράν, διαυγῆ, τὸν λόγον δὲ εὐχερῆ καὶ χυδαῖον ὅστις εἶνε τρόπον τινὰ ὁ *λάγκερος* οἶνος τῆς εὐγλωττίας. Οἱ χωρικοὶ τοῦ νομοῦ Σηκουάνα καὶ Μάρνης δὲν τὸν εὕρισκον ὑπερήφανον, οἱ ἐργάται τὸν ἠνείχοντο ἂν καὶ ἀστὸν διότι ἐκήρυσσεν εὐχαρίστως ὅτι ὁ σοσιαλισμὸς εἶνε καλὸς κατ' ἀρχὴν -μόνον κατ' ἀρχήν- οἱ δὲ ἀστοὶ συναισθανόμενοι ὅτι ἀνῆκεν εἰς τὰς τάξεις των παρεδέχοντο ἐνίας τῶν κατ' αὐτοὺς τολμηρῶν ἰδεῶν του ἐπειδὴ ἐγίνωσκον ὅτι ἦτο πλούσιος καὶ εἰς τὸ ὕστερον ὕστερον ἐντόνως συντηρητικός. Ὁ ἀγαθὸς Σαρβὲ ἠδύνατο πολὺ εὐλόγως νὰ προσδοκᾷ ὅτι ἔμελλε ν' ἀνατρέψῃ μίαν ἡμέραν τὸν χονδρὸν Ζαβουγιέ. Τὸ ἀληθὲς ὅμως εἶνε ὅτι τὰ φυσικὰ καὶ ῥητορικά του πλεονεκτήματα καὶ αἱ ἐγκάρδιοι χειραψίαι του ὀλίγον θὰ τὸν ἐχρησίμευον, ἂν δὲν εἶχεν ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν κυρίαν Ἐρβλαί. Ἐγίνωσκε καλῶς ὁ Μεδερῖκος Σαρβὲ τί ἐσήμαινεν ἡ κυρία Ἐρβλαὶ διὰ τὸ διαμέρισμα ὅπερ ἐπόθει ν' ἀντιπροσωπεύσῃ. Χήρα πολιτικοῦ τινος κατὰ προσδοκίαν ἀνδρός, οὗτινος συνείχιζε τὰς παραδόσεις, θυγάτηρ δὲ ἀνδρὸς κοινοβουλευτικοῦ τῆς ἐποχῆς τοῦ Λουδοβίκου Φιλίππου, γενομένου ῥιζοσπάστου μετὰ τὸ 1848 ἡ κυρία Ἐρβλαὶ εὐειδεστάτη, ὡς ἔλεγον, καὶ πάντοτε νεάζουσα ἐφαίνετο ὅπως καὶ ὁ Αἰμύλιος Δυκᾶς ἓν καὶ μόνον ἔχουσα πάθος, τὴν πολιτικήν. Ἠσχολεῖτο περὶ τὴν πολιτικὴν εἰς Παρισίους, ἐν τῇ αἰθούσῃ της

Digitized by Google

κατὰ τὸν χειμῶνα· ἠσχολεῖτο εἰς αὐτὴν ἐν τῇ ἐπαύλει της εἰς τὰ περίχωρα τοῦ Μελὲν κατὰ τὸ θέρος· ἠσχολεῖτο πανταχοῦ καὶ πάντοτε. Καὶ εἰς τὰς περιπλοκὰς ταύτας τοῦ ἄβακος τῆς πολιτικῆς ἐδαπάνα τὴν σφριγῶσαν δραστηριότητα πυρετώδους ἰδιοσυγκρασίας, ἐξόχως νευρικῆς καὶ τὴν ὑπερεξημμένην νοημοσύνην της.

Ἀπὸ λίαν τρυφερᾶς ἡλικίας ἡ Ἑρρικέτα Ριβὰρ εἶχε ζήσει ἐντὸς τῆς εἰδικῆς ἐκείνης ἀτμοσφαίρας, ἐντὸς τοῦ ἰδιαιτέρου κόσμου ἐν ᾧ ἡ πτῶσις τοῦ ὑπουργείου θεωρεῖται γεγονὸς σημαντικόν, συμφορὰ ἢ εὐδαιμονία ἀναλόγως πρὸς τὰς δοξασίας καὶ τοὺς καιρούς. Εἶχεν ἀκούσει τὸν πατέρα της λαλοῦντα μετὰ θέρμης περὶ *ἐπερωτήσεων*, περὶ *πλαστῆς πλειονοψηφίας*, περὶ *ἀνηθίκων συμμαχιῶν*. Εἶχε μόλις ἀπογαλακτισθῇ καὶ ἐγίνωσκεν ἤδη τί ἐσήμαινεν ἐπιτροπὴ κοινοβουλευτική! Ἀντὶ δὲ νὰ αἰσθανθῇ ἀποστροφὴν καὶ φρίκην πρὸς τὴν ἰδιάζουσαν ταύτην μαγειρικήν, ἧς ἔβλεπε τὰ καρυκεύματα ἐν τῇ οἰκίᾳ της, ἀπεναντίας προσεκολλᾶτο μετ' ἐνθουσιασμοῦ εἰς τὴν τάξιν ἐκείνην, ἥτις κυρίως δὲν εἶνε τάξις, καὶ ἀφοῦ ἔσχεν ὡς πατέρα ἕνα γέροντα κοινοβουλευτικόν, ὠνειροπόλει ν' ἀποκτήσῃ ὡς σύζυγον πολιτικὸν ἄνδρα.

Ὁ κ. Ἐρβλαί, ὃν ἐνυμφεύθη ἠδύνατο, ἂν ἤθελε, νὰ ἐπιδοθῇ εἰς πᾶσαν φιλάρεσκον καὶ χαρίεσσαν μετὰ τῆς πολιτικῆς ἀναστροφήν. Ἡτοιμάζετο μάλιστα ν' ἀφεθῇ εἰς αὐτὴν ψυχῇ καὶ σώματι. Ἦτο πλουσιώτατος. Μέγας γεωκτήμων, ἀγρονόμος πεπαιδευμένος, δραστήριος τὸν χαρακτῆρα καὶ συμπαθὴς τοὺς τρόπους ὁ σύζυγος τῆς Ἑρρικέτας ἂν ἤθελε ζήσει ἤθελε βεβαίως γείνει ὑπουργὸς τῇ ἐνεργείᾳ τῆς συζύγου του. Ἀλλ' ὁ Ἐρβλαὶ ἀπέθανε κατὰ τρόπον θλιβερώτατον καὶ λίαν προώρως. Τὸν μετεκόμισαν ἑσπέραν τινὰ εἰς τὴν ἔπαυλιν ἐπὶ φορείου, πεσόντα ἀπὸ τοῦ ἵππου του ἐντὸς τοῦ δάσους τοῦ Φονταινεβλῶ. Κατὰ τὴν βραδεῖαν ἀγωνίαν τοῦ ἀτυχοῦς ἡ Ἑρρικέττα ἐδείχθη πλήρης ἐνεργείας καὶ κατατεθλιμμένη, μετ' ἀπελπισίας διαφιλονεικοῦσα πρὸς τὸν θάνατον τὸ ὂν τὸ κατὰ τὸ ἥμισυ συντετριμμένον, οὗτινος ἡ χεὶρ ἔσφιγγε τὴν ἰδικήν της, ἀλλὰ τὸ ὁποῖον δὲν ἐλάλει πλέον... Μετ' ὀλίγον ἀπέμενε μόνη ἐν ἡλικίᾳ τριάκοντα ἐτῶν θρηνοῦσα τὸν σύζυγον ὃν ἠγάπα πρὸ πάντων ὡς ζῶσαν ἐλπίδα, ὡς τὴν ἐνσάρκωσιν τῶν φιλοδόξων σκοπῶν της.

Συνέβαινον ταῦτα κατὰ τὰς παραμονὰς τοῦ πολέμου. Διαρκούσης τῆς ἐποχῆς τῶν δοκιμασιῶν, ἡ Ἑρρικέττα ἀποκλεισθεῖσα ἐντὸς τῶν Παρισίων κατέβαλεν ἀτρύτους κόπους, ἐγένετο νοσοκόμος, ἔτρεχε παντοῦ ἐλησμόνησε τὴν πολιτικὴν καὶ ἠσχολήθη μόνον περὶ τῶν τραυματιῶν, εἶτα ἐπιστασιῶν τῶν ἐκλογῶν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν ἐν Σηκουάνᾳ καὶ Μάρνῃ ἔπαυλίν της καὶ μετὰ πάσης ἀφελείας καὶ φυσικότητος, ὡς νὰ ἔζη ἀκόμη ὁ Ἐρβλαὶ καὶ νὰ ἐνήργει ὑπὲρ αὐτοῦ, ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τῆς κοινῆς γνώμης. Ὑπεστήριζε τὴν ὑποψηφιότητα τοῦ Ζαβουγιὲ μόνον καὶ μόνον διότι ὁ Ζαβουγιὲ εἶχεν ἄλλοτε σχετισθῆ μετὰ τοῦ Ἐρβλαὶ καὶ διότι ὁ χονδράνθρωπος αὐτὸς λίαν εὐφυῶς φερόμενος ἐπεσκέψατο τὴν νεαρὰν γυναῖκα ἐπικαλούμενος τὴν «προστασίαν της.»

— Τὴν προστασίαν μου! Ἀλλ' ἐγὼ δὲν ψηφίζω, κύριε Ζαβουγιέ!

— Διὰ τοῦτο δὲν ζητῶ τὴν ψῆφον σας, κυρία, ἀλλὰ τὴν προστασίαν σας. Αἱ γυναῖκες δὲν ψηφίζουν, ἀλλὰ διευθύνουν τὰς ψήφους τῶν ἄλλων. Αὔριον θὰ ἤμην βουλευτής, ἂν ἤμην σήμερον ὁ ὑποψήφιος τῶν γυναικῶν.

Τὸ φιλοφρόνημα τοῦ Ζαβουγιὲ ἐξησφάλισεν αὐτῷ πολύτιμον συνεργάτιδα. Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ἐπήγαινεν, ἤρχετο, διέτρεχε τὰ πέριξ, εἰργάζετο ἀκαμάτως ὡς νὰ ἐπρόκειτο περὶ ἀτομικῆς ἐκλογῆς. Μίαν τῶν ἡμερῶν προσεκάλεσεν εἰς τὴν ἔπαυλίν της ὅλους τοὺς δημάρχους τῶν περιχώρων καὶ ἀπήγγειλε πρὸς αὐτοὺς ἀληθῆ ἀγόρευσιν, ἣν ἠδύνατο στενογράφος τις νὰ διασώσῃ. «Τὸ δίκαιον, εἶπεν, ὁ ὀρθὸς λόγος, ἡ φιλοπατρία, συνηγοροῦσιν ὑπὲρ τῆς ὑποψηφιότητος τοῦ Ζαβουγιέ... Κατὰ τὰς στιγμὰς ταύτας τῶν δοκιμασιῶν, καθ' ἃς ἡ πατρὶς κλονίζεται, ἄριστα θὰ πράξωμεν ἂν καταφύγωμεν ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Ζαβουγιέ...». Οἱ ἀκροαταὶ τῆς κυρίας Ἐρβλαὶ διαστέλλοντες μετ' ἐκπλήξεως τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐμάνθανον διὰ πρώτην φορὰν καὶ οὐχὶ ἄνευ εὐχαριστήσεως ὅτι ὁ χονδρὸς Ζαβουγιὲ ἦτο κάτοχος αἰγίδος.

Ἡ *αἰγὶς* αὕτη συνετέλεσεν ἀναμφιβόλως πολὺ εἰς τὸν θρίαμβον τοῦ Ζαβουγιέ. Ἴσως τὰς περιφήμους ἑκατὸν πεντήκοντα ψήφους, τὰς παροργιζούσας καὶ ταπεινούσας τόσον τὸν Σαρβὲ ἡ ὑποψηφιότης τοῦ Ζαβουγιὲ ὤφειλεν εἰς τὴν κυρίαν Ἐρβλαὶ καὶ εἰς τὴν αἰγίδα δι' ἧς αὕτη ἐσκέπασε τὸν ὑποψήφιον. Διὰ τοῦτο ὅτε ὁ Σαρβὲ ἀπεφάσισεν ὁριστικῶς νὰ κατέλθῃ εἰς τὴν *κονίστραν τῆς πολιτικῆς* (ὁ Μεδερῖκος δὲν ἐλησμόνει οὐδεμίαν τῶν ἐμφαντικῶν αὐτῶν ἐκφράσεων αἵτινες ἀποτελοῦσι τὰ κοσμήματα τοῦ κοινοβουλευτικοῦ βίου) ἐσυλλογίσθη ἀμέσως νὰ ἐξασφαλίσῃ τοὐλάχιστον τὴν οὐδετερότητα τῆς κυρίας Ἐρβλαί.

Ἐγίνωσκεν ὅτι ἡ Ἑρρικέττα δὲν ἦτο εὐχαριστημένη, διόλου εὐχαριστημένη ἀπὸ τὸν βουλευτήν της. Ὁ χονδρὸς Ζαβουγιὲ λίαν ταχέως ἔδειξε τὴν ἀχαριστίαν του. Δὲν ὑπεῖκεν εἰς τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ἐμφανίζηται τὸν χειμῶνα εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς κυρίας Ἐρβλαί. Ἐγένοντο αὐτόθι ἀναγνώσματα σοβαρά, συζητήσεις περὶ

Digitized by Google

τῆς *Κιτρίνης Βίβλου*, εἰκασίαι ἐκ προκαταβολῆς περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῶν μελλουσῶν ψηφοφοριῶν. Ὁ Ζαβουγιέ, πρώην συμβολαιογράφος ἠρέσκετο μᾶλλον νὰ διέρχηται τὴν ἑσπέραν εἰς τὰ μικρὰ θέατρα ἢ εἰς τὰς τοιαύτας ὁμηγύρεις καὶ ἡ κυρία Ἐρβλαὶ τὸν ἔψεγε, διότι δὲν ἐτήρει ἐπιμελῶς ποιάν τινα δημοκρατικὴν περὶ τὰ ἤθη αὐστηρότητα. Εἶχε θεαθῆ ὁ Ζαβουγιὲ περιφέρων τὴν αἰγίδα του εἰς τὸ θέατρον τῶν Φολὶ-Μπερζέρ! Ἄλλως τε ὁ ἀπερίσκεπτος Ζαβουγιὲ ἐν στιγμῇ τινι εἰλικρινοῦς διαχύσεως ἐξεφράσθη λόγους τινάς, ὧν ἡ ἠχὼ ἐξωγκωμένη ἔφθασε καὶ μέχρι τῆς παρὰ τὴν ὁδὸν Σωσέ-δ'-Ἀντὲν αἰθούσης τῆς Ἐρρικέττας.

— Διατὶ δὲν συχνάζετε πλέον τακτικὰ εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς κυρίας Ἐρβλαί; τὸν ἠρώτησεν ὁ νομάρχης τοῦ Σηκουάνα καὶ Μάρνης ὅστις κατὰ τὰ συχνὰ αὐτοῦ εἰς Παρισίους ταξείδια οὐδέποτε παρημέλει νὰ ἐπισκέπτηται ἐκείνην ἣν ἀπεκάλει «ὡραίαν διοικουμένην του.»

— Διατί; ἀπήντησεν ὁ Ζαβουγιέ· διότι βαρύνομαι ἐκεῖ. Εἰς τὴν οἰκίαν τῆς κυρίας Ἐρβλαὶ γίνεται πολὺς λόγος περὶ πολιτικῆς. Προτιμῶ κάλλιον νὰ περάσω τὴν βραδυάν μου ἀκούων τὴν Ζουδίκ.

Οἱ λόγοι του ἀνηνέχθησαν πρὸς τὴν κυρίαν Ἐρβλαὶ ἴσως μάλιστα διεσκευασμένοι κάλλιον ὑπὸ τῆς διαβολῆς, ἔκτοτε δὲ ὁ βουλευτὴς προεγράφη ὑπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκλεκτορίσσης. Ὁ Μεδερῖκος τὸ ἔμαθεν. Διπλωματικῷ τῷ τρόπῳ προσεπάθησε νὰ καταστήσῃ γνωστοὺς τῇ κυρίᾳ Ἐρβλαὶ τοὺς φιλοδόξους σκοπούς, ὧν ἐνεφορεῖτο. Εἶχον ἀμφότεροι κοινὸν ἰατρόν, τὸν δόκτωρα Βίρτζ, ἀγαθὸν Ἀλσατὸν φλύαρον καὶ πνευματώδη, ὅστις προθύμως ἐπανελάμβανεν εἰς τὴν Ἐρρικέταν πᾶν ὅ,τι ὁ Σαρβὲ ἐφρόνει καὶ ἔλεγε περὶ αὐτῆς. Ἡ δὲ κυρία Ἐρβλαὶ εὕρισκε τὸν ὑποψήφιον ἐξόχως νοήμονα, ναί... πολύ, πολὺ νοήμονα.

Πρωΐαν τινὰ ἡ κυρία Ἐρβλαὶ καταληφθεῖσα ὑπὸ ἀσημάντου νευρικοῦ πυρετοῦ, προσεκάλεσε τὸν δόκτωρα Βίρτζ, ὅστις εἶπεν αὐτῇ, ἐνῷ ταυτοχρόνως ἔγραφε μίαν συνταγὴν διὰ τὸν τύπον:

— Θὰ ὑπάγω νὰ ἴδω τὸν θαυμαστήν σας... τώρα ἀφοῦ φύγω ἀπ' ἐδῶ.

— Ποῖον θαυμαστήν;

— Ἔχετε δίκαιον· οἱ θαυμασταί σας εἶναι πολλοί, σᾶς ζητῶ συγγνώμην· αὐτὸς ὅμως εἶναι φανατικός.

— Ὁ κύριος Σαρβέ;

— Ὁ κύριος Σαρβέ! Ἆ, ἆ! ἐμαντεύσατε... τοῦτο προέρχεται ἐκ τῆς συμπαθείας... Εἰξεύρετε πῶς σᾶς ἀποκαλεῖ ὁ κύριος Σαρβέ;

— Ὄχι.

— Κυρίαν Ρολὰν περισσότερον Παρισινὴν παρὰ Ρωμαίαν.

Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ἐμειδίασεν ἀκούσασα τὸ φιλοφρόνημα καὶ μετ' ὀλίγον παρεκάλεσε τὸν ἰατρὸν νὰ ὁδηγήσῃ πρὸς αὐτὴν τὸν Μεδερῖκον, διότι ἐπεθύμει νὰ γνωρίζῃ ὅλους τοὺς εὐφυεῖς ἀνθρώπους.

Ὁ Σαρβὲ ὑπερεχάρη. Ἐννόει ὁποίαν ἰσχυρὰν σύμμαχον θὰ εἶχε μετ' ὀλίγον ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἐσκέφθη δι' ὅλης τῆς ἑσπέρας τῆς προηγηθείσης τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἔμελλε νὰ παρουσιασθῇ, ὅπως ἀνεύρῃ τὴν ἁβρὰν καὶ εὐσέβαστον φράσιν τὴν ὁποίαν θ' ἀπέτεινεν ὡς ἀνθοδέσμην καθ' ἣν στιγμὴν θὰ ὑπεκλίνετο πρὸ τῆς νεαρᾶς γυναικός. Ἤθελε νὰ φανῇ ἁβρόφρων ἄνευ οἰκειότητος, κολακευόμενος ἐκ τῆς δεξιώσεως ἄνευ ταπεινώσεως καὶ ἐσυλλογίζετο, ἀναλογιζόμενος τὴν μέλλουσαν συνέντευξίν του μετὰ πυργοδεσποίνης περιβεβλημένης τὸν τίτλον τῆς πολίτιδος, τίνι τρόπῳ οἱ παρουσιαζόμενοι φέρονται πρὸς τὰς βασιλίσσας.

Συνέβη ὅμως ὥστε, ἐνῷ ὁ κύριος Σαρβὲ ἐνόμιζεν ὅτι θὰ συνήντα μίαν πολιτικομανῆ κυρίαν λαλοῦσαν τὴν γλῶσσαν τῆς γραφειοκρατίας, νὰ ἐκπλαγῇ τὰ μέγιστα καὶ ὁπωσοῦν νὰ ταραχθῇ συναντήσας θελκτικωτάτην γυναῖκα μὲ ὡραίους ὀφθαλμούς, μὲ ὡραιοτάτας μικρὰς χεῖρας, μὲ λεπτὴν ρῖνα καὶ μέτωπον παιδικὸν ὑπὸ μέλαιναν βοστρυχισμένην κόμην. Ἡ Ἐρρικέττα ἦτο εὐειδὴς καί τι πλέον μάλιστα, εὐάρεστος μὲ τὸ θελκτικόν της μειδίαμα καὶ τὴν λεπτοφυᾶ κατασκευήν της. Ἔλεγον ὅτι ἦτο ὁπωσοῦν ἰσχνή· ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἰσχνότης της, ἡ μᾶλλον κατὰ τὸ φαινόμενον ἢ πραγματικὴ παρεῖχεν αὐτῇ εὐλυγισίαν καὶ ζωηρότητα σχεδὸν παιδικὴν εἰς τὰ κινήματά της. Ἐλάλει πολλὰ καὶ ὁπωσοῦν ταχέως, πλὴν οἱ λόγοι της εἶχον θέλγητρον καὶ ὡσεὶ ψήγματα χρυσοῦ ἐφαίνοντο ἀπαστράπτοντα ἐντὸς τοῦ χειμάρρου τῆς εὐφραδείας της ὅπως εἰς τὰ ρυάκια ἐν οἷς οἱ χρυσοθῆραι εὑρίσκουσι θησαυρόν.

Ὁ Μεδερῖκος Σαρβὲ ἐθαμβώθη. Εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς κυρίας Σαρβὲ ὅπως συνομιλήσῃ περὶ τῶν πολιτικῶν καὶ ἐξῆλθε μὴ ἐνθυμούμενος κἂν πλέον τὴν ἐκλογήν του, μὴ βλέπων ἄλλο τι πρὸ αὐτοῦ εἰμὴ δύο μέλανας μεγάλους ὀφθαλμοὺς μᾶλλον πνευματώδεις ἢ καυστικοὺς καὶ μέλανας βοστρύχους ταλαντευομένους πέριξ λευκοῦ μετώπου. Ἀπὸ τῆς πρώτης ταύτης ἐπισκέψεως ὁ Σαρβὲ ᾐσθάνετο τὸν πειρασμὸν νὰ θέσῃ ἕτερον εἶδος ὑποψηφιότητος, ἐπανήρχετο δ' αἴφνης εἰς τὴν μνήμην του ἡ συμβουλὴ τῆς Στεφανίας: «Εἶσαι πλασμένος διὰ διὰ νὰ εἶσαι ἔγγαμος.»

Ἔγγαμος!.. Διατί ὄχι; Ἦτο ἀκόμη σφριγῶν ἀκμαῖος καθ' ὅλα. Ἐν ἡλικίᾳ τεσσαράκοντα

Digitized by Google

ἐτῶν ἔστω καὶ παραγεγραμμένων τὸ νὰ νυμφευθῇ τις γυναῖκα τριακοντούτιδα δὲν εἶνε καθαυτὸ εἰπεῖν παραφροσύνη. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἡ κυρία Ἐρβλαὶ δὲν ἦτο γυνὴ κοινοῦ χαρακτῆρος· ἀλλ' ὁ Σαρβὲ δὲν ἐφοβεῖτο ποσῶς τὴν ὑπεροχὴν τῆς γυναικός· ἦτο κατ' ἀρχὴν ὑπὲρ τῆς ἰσορροπίας τῶν καθηκόντων καὶ τῆς ἰσότητος μεταξὺ τῶν δύο φύλων.

Ἀφοῦ ἀπῆλθεν ἐκ τῆς οἰκίας τῆς κυρίας Ἐρβλαὶ μετὰ τὴν πρώτην ταύτην συνέντευξιν ἀνησύχει ὀλιγώτερον περὶ τοῦ πολιτικοῦ του μέλλοντος ἢ περὶ τῆς ἐντυπώσεως ἣν ἐνεποίησεν εἰς τὴν ὡραίαν χήραν. Ἡ ἐντύπωσις ὅμως δὲν ἦτο διόλου κακή. Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ εὗρε τὸν Μεδερῖκον ἀξιέραστον καὶ εὐφυᾶ· ἄλλως τε ἦτο καὶ ὡραῖος ὡς ἀνήρ. Ὁ κορμὸς ἦτο ὀλίγον τι ὑψηλὸς καὶ αἱ κνῆμαι ὀλίγον τι βραχεῖαι· ἀλλ' ἡ Ἐρρικέττα ἐσυλλογίζετο ὅτι τὸ τοιοῦτο ἦτο σχεδὸν προτέρημα σχετικῶς πρὸς τὸ στάδιον εἰς ὃ ὁ Σαρβὲ ἤθελε νὰ κατέλθῃ. Ἐπὶ τοῦ βήματος μόνος ὁ θώραξ τοῦ ῥήτορος φαίνεται, ὅπως διὰ τὸν ἱππέα τὸ στῆθος, οἱ ὦμοι καὶ οἱ μυῶνες τοῦ θώρακος εἶνε τὰ μόνα ὁρατὰ μέρη. Τὰ λοιπὰ ἔχουσι δευτερεύουσαν σημασίαν.

Τὰ δύο ἐκεῖνα ἄτομα συνηνωμένα ἤδη ἐκ μιᾶς κοινῆς φιλοδοξίας τοῦ νὰ διαδραματίσωσι πρόσωπον ἐνεργόν, συνδεόμενα δὲ πρὸς ἄλληλα διὰ κοινῆς ὀργῆς κατὰ τοῦ χονδροῦ καὶ ἀξέστου Ζαβουγιὲ συνηντῶντο εἰς στιγμὴν ἐπίκαιρον ὅπως ἡ λίαν φυσικὴ μεταξύ των συμπάθεια καταστῇ ἐν τάχει πραγματικὴ ἀγάπη. Ὁ Μεδερῖκος ἔβλεπεν ἐν τῇ κυρίᾳ Ἐρβλαὶ θελκτικὴν Ἠγερίαν, ἡ δ' Ἐρρικέττα ἐν τῷ Σαρβὲ ὄργανον πρὸς κυριαρχίαν εὐπειθές. Ἀπλήστως ποθοῦσα τὴν ἰσχύν, διψῶσα τὴν ἐπίδειξιν, τὴν κίνησιν καὶ τὸν θόρυβον, δὲν ἠδύνατο νὰ θεωρῇ τὸν Ζαβουγιὲ μὲ τὰ ταπεινὰ ὁρμέμφυτα ἐπαρχιώτου καταποθέντος ὑπὸ τοῦ παρισινοῦ βίου ὡς τὸν κατάλληλον καὶ ἰσχύοντα βουλευτὴν τὸν μέλλοντα νὰ καταστήσῃ τὴν αἴθουσαν τῆς διαπρεποῦς γυναικὸς κέντρον τοῦ ἐκλογικοῦ διαμερίσματος καὶ μάλιστα κέντρον ἐπιφανὲς τῶν Παρισίων. Ἄλλως τε ὁ Ζαβουγιὲ εἶχε *γυναῖκα*, κατὰ τὴν χυδαίαν φράσιν του, καὶ ἡ ὑπερμεγέθης κυρία Ζαβουγιὲ μὲ τὸν στηθόδεσμόν της τὸν κομψὸν ὡς κοιλίαν κολοκύνθης καὶ μὲ τὰς χονδρὰς χεῖράς της διεσχασμένας καὶ ἐρυθρὰς ὡς πόδας ἀστακοῦ ἐφθοῦ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐμφανισθῇ εἰς αἴθουσαν ἐκλεκτὴν χωρὶς νὰ ἐγκολάψῃ τὸ στίγμα τοῦ γελοίου εἰς τὴν ὁμήγυριν.

Ὁ Σαρβὲ ἀπεναντίας διετέλει ἐν χηρείᾳ· ὁ Σαρβὲ ἦτο ἐλεύθερος· ὁ Σαρβὲ ἦτο ἀκριβῶς ὁ βουλευτής, ὃν ὠνειροπόλει ἡ κυρία Ἐρβλαί, βουλευτὴς οὕτινος αὐτὴ θὰ ὑπηγόρευε τὴν ψῆφον, θὰ διέπλαττε τὴν τύχην καὶ θὰπαρεσκεύαζε τὸ μέλλον. Εἶχε νὰ δαπανήσῃ τόσην τεραστίαν ἐγκεφαλικὴν ζωτικότητα αὐτὴ ἡ λεπτοφυὴς καὶ ἀεικίνητος Ἐρρικέττα! Δὲν θὰ ἐδίσταζε ν' ἀναδεχθῇ τὴν κυβέρνησιν ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου. Ἦτο ἐκ τῶν φιλοδόξων ἐκείνων γυναικῶν τῶν ταπεινῶν τὴν γενετήν, αἵτινές εἰσι τρόπον τινὰ αἱ τσαρίναι τῆς ἀστικῆς τάξεως. Πάνθ' ὅσα εἶχεν ἀναγνώσει ἐστροβιλίζοντο ἐντὸς τῆς κεφαλῆς της, μὴ ἔχουσα δὲ φρόνησιν πολλὴνκαὶ μόλις κεκτημένη τὸν κοινὸν νοῦν ἐσκέπτετο μόνον τίνι τρόπῳ νὰ πληρώσῃ διὰ παντοίων ἐνασχολήσεων ἀναγομένων εἰς ὅσον τὸ δυνατὸν ὑψηλὴν τάξιν πραγμάτων τὸ κενὸν τῆς καρδίας της καὶ τὴν ἀνίαν τοῦ βίου της.

Ναί, ναί! ὁ Μεδερῖκος ἦτο ὁ ἀνήρ, ὁ ὑποψήφιος τῶν ὀνείρων της. Θὰ ἐλάμβανεν αὐτὸν ὡς ἀλεξήνεμον, ὡς σκέπην καὶ ὄπισθέν του θὰ κατεγίνετο εἰς τὴν ὑψηλὴν πολιτικὴν ἐν πάσῃ ἀνέσει. Ἀλεξήνεμον; Κάτι τι πλέον μάλιστα. Ὁ Σαρβὲ εἶχεν ἐπίσης καὶ αὐτὸς μίαν αἰγίδα ὅπως ὁ Ζαβουγιέ, ἡ δὲ αἰγὶς αὕτη θὰ προήσπιζεν ἐν ταυτῷ τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος καὶ τὰς φιλοδοξίας τῆς κυρίας Ἐρβλαί.

Οὐδέποτε ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα εἰς τὴν Ἐρρικέτταν ὅτι εἰς τὰς σχέσεις αἵτινες συνήπτοντο φυσικώτατα μεταξὺ δύο ἐν τῇ ἐξοχῇ γειτόνων θὰ παρεισέδυεν ἄλλο τι ἐκτὸς τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς φιλίας. Ἀλλ' ὁ διαβολάνθρωπος ἐκεῖνος Σαρβὲ ἐπέμενε νὰ μὴ ἀποχωρίσῃ τὴν γυναῖκα ἀπὸ τῆς Ἠγερίας. Ἤθελε νὰ παράσχῃ καταφύγιον καὶ εἰς τὸν ἔρωτα ὑπὸ τὴν περίφημον αἰγίδα ὅπως ὑπὸ τὴν πολύχρουν σκηνὴν φιλέρωτος πανηγύρεως. Καὶ διατὶ τάχα ἡ κυρία Ἐρβλαὶ νὰ ἔχῃ τὴν χεῖρα τόσον λευκὴν καὶ τὴν κόμην τόσον μέλαιναν; Ὁ Μεδερῖκος δὲν ἠδύνατο νὰ ἴδῃ τοὺς ἐνουλισμένους ἐκείνους βοστρύχους ἐπὶ τοῦ μετώπου της χωρὶς νὰ αἰσθανθῇ τὸν πειρασμὸν τοῦ νὰ θωπεύσῃ αὐτοὺς διὰ τῶν δακτύλων του· ὅτε δὲ ἔτεινεν αὐτῷ τὴν χεῖρα, τὴν ὡραίαν ἐκείνην μικρὰν καὶ λεπτοφυᾶ χεῖρα, σφοδρὰν ἐδοκίμαζε ταραχὴν ἐν τῇ χειραψίᾳ ταύτῃ τῇ μεταξὺ συντρόφων καὶ συμμάχων.

Ὁ Σαρβὲ ἠδύνατο νὰ διακινδυνεύσῃ τὰ πάντα προσπαθῶν νὰ μεταφέρῃ κατὰ τὸ σύνηθες ὕφος του τὰς ἐξαιρέτους ἐκείνας σχέσεις «ἀπὸ τοῦ πεδίου τῆς πολιτικῆς εἰς τὸ πεδίον τοῦ ἔρωτος». Ἀλλ' ὅτε κατέστησε δήλους πρὸς τὴν Ἐρρικέτταν τὰς περὶ τῆς τοιαύτης μεταφορᾶς προθέσεις του καὶ τὰ σχέδιά του, αἱ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ ἐκείνης ἐπίσημοι σχέσεις εἶχον καταστῆ ἤδη τόσον ἐγκάρδιοι, ὥστε ἡ κυρία Ἐρβλαὶ δὲν δυσηρεστήθη ποσῶς. Παρεκάλεσεν αὕτη ἐν τούτοις τὸν δόκτωρα Βίρτζ ἐπιφορτισθέντα παρὰ τοῦ Μεδερίκου νὰ ἐρωτήσῃ τὴν νεαρὰν χήραν ἂν συγκατετίθετο νὰ γείνῃ κυρία

Digitized by Google

Σαρβὲ νὰ δηλώσῃ πρὸς τὸν ἀντίπαλον τοῦ Ζαβουγιὲ ὅτι αὐτὴ οὐδέποτε θὰ ἐνυμφεύετο ἐκ νέου. «Ὦ, οὐδέποτε! . . . οὐδέποτε ὁριστικῶς. Καὶ διὰ ποῖον λόγον ἆρά γε;»

Ἡ ἀπάντησις καὶ ἡ ἐρώτησις ἔκαμον τὸν ἰατρὸν νά μειδιάσῃ, ἐνῷ ἀπήλπισαν τὸν Μεδερῖκον.

Ὅτε ὁ Σαρβὲ ἐπανεῖδε κατόπιν τὴν Ἑρρικέτταν, τὴν ἠρώτησεν ἂν μετὰ τοιαύτην ἄρνησιν δὲν ἐθεώρει ὡς ἀδιακρισίαν τὸ νὰ τὸν βλέπῃ ἐξακολουθοῦντα τὰς ἐπισκέψεις του ὡς καὶ κατὰ τὸ παρελθόν.

—Καὶ ποῦ ἔγκειται ἡ ἀδιακρισία εἰς αὐτό, φίλτατέ μου Σαρβέ; εἶπεν αὐτή. Δὲν εἴμεθα δύο συνέταιροι;

— Ναί, βεβαίως· ἀλλ' ὁ κόσμος . . .

— Ὁ κόσμος; ὁ κόσμος; Δὲν ἀναγνωρίζω τὴν γνώμην του· δὲν πιστεύω εἰς ἄλλο τι εἰμὴ εἰς τὴν καθολικὴν ψηφοφορίαν!

— Προσέξατε, κυρία! . . . Εἰς τὴν καθολικὴν ψηφοφορίαν; Καὶ ἂν αὐτὴ ἀπεφαίνετο ὅτι πρέπει νὰ μὲ νυμφευθῆτε;

Ἡ κυρία Ἑρβλαὶ ἐμειδίασεν, εὗρε δὲ ὅτι ὁ Μεδερῖκος ἦτο πολὺ πνευματώδης τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ὁ δὲ Μεδερῖκος παρετήρησεν ὅτι εἶχεν ἀφήσει περισσότερον τοῦ συνήθους τὴν εὔμορφον χεῖρά της μεταξὺ τῆς ἰδικῆς του.

Καὶ τὰ ἔτη εἶχον παρέλθει, εἶχον παρέλθει χωρὶς ἡ καθολικὴ ψηφοφορία ν' ἀποφανθῇ ὑπὲρ τοῦ γάμου τῆς κυρίας Ἑρβλαὶ μετὰ τοῦ Μεδερίκου, οὐχὶ ὅμως καὶ χωρὶς ὁ κόσμος, ὁ κόσμος ἐκεῖνος περὶ τῆς γνώμης τοῦ ὁποίου τόσον ὀλίγον ἐνδιεφέρετο ἡ Ἑρρικέττα, νὰ μὴ ὑποψιθυρίζῃ ὅτι ὁ Σαρβὲ συνεδέετο πολὺ στενὰ μετὰ τῆς κυρίας Ἑρβλαί. Ὁ Ζαβουγιὲ μάλιστα, ὃν ὁ Σαρβὲ εἶχε νικήσει κατὰ τὰς τελευταίας ἐκλογάς, ἔλεγεν ὅτι ἦσαν δεμένοι.

[Ἕπεται συνέχεια].

Ἱστορικαὶ Σημειώσεις

ΠΕΡΙ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΔΙΑΚΟΥ

Εἶνε πλέον παρ' ὅλων ἀνεγνωρισμένον ὅτι ὁ ἱστορικός, ὁ μέλλων νὰ γράψῃ τὴν ἱστορίαν τῆς μεγάλης ἡμῶν ἐπαναστάσεως, ὅπως ἐμπρέπει εἰς τὴν θέσιν της, ὡς μέγα γεγονὸς τῶν αἰώνων, καὶ εἰς τὰς ὀκταετεῖς αὐτῆς περιπετείας, δὲν εὑρέθη ἀκόμη. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου εἶνε ἐπίσης ἀνεγνωρισμένον ὅτι δὲν συνελέχθη ἀκόμη ἡ δέουσα ἱστορικὴ ὕλη. Αἱ ἐκδοθεῖσαι μέχρι τοῦδε ἱστορίαι καὶ μονογραφίαι δὲν δεικνύουσι τίποτε ἄλλο παρὰ τὴν σπουδὴν τῶν γραψάντων, ὅπως δώσωσί τι εἰς τὴν διψασμένην περιέργειαν τῶν ὁμογενῶν των καὶ διαψεύσεις καὶ διασκευὰς τῶν μὲν παρὰ τῶν δέ. Καὶ οἱ ξένοι ἐπίσης δὲν ὑπῆρξαν εὐτυχέστεροι τῶν ἐντοπίων. Ἀπεδείχθη ὅτι μόνον ἡ κατὰ τόπους ἔρευνα, ἡ ἀκριβὴς ἀναγραφὴ τῶν γεγονότων μέχρι τῶν ἐλαχίστων λεπτομερειῶν, ἡ παράστασις τῶν προσώπων, μέχρι καὶ τῶν μικροτέρων ἀκόμη καὶ αὐτῶν τῶν τοποθεσιῶν εἰ δυνατὸν ἡ περιγραφή, θὰ εἶνε ἡ κατάλληλος καὶ ἀψευδὴς ὕλη, ἐπὶ τῆς ὁποίας θὰ δύναται τις νὰ βασισθῇ. Καὶ ὁ ἱστορικὸς — ὁπόταν ἔλθῃ — μακρὰν τῆς ἐπηρείας τῶν μεγάλων προσώπων καὶ τῶν οἰκογενειακῶν ὀνομάτων εἰς τὰ ὁποῖα προσέκρουσαν οἱ σύγχρονοι, λαμβάνων ἐκ τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης ὕλης ὅ,τι ἡ ἀτάρακτος ἱστορικὴ αὐτοῦ κρίσις θεωρεῖ ὡς ἄξιον ἀναγραφῆς ἀπορρίπτων δὲ τὸ περιττόν, ζυγίζων καὶ ἐμβαθύνων εἰς τὰ αἴτια ὅσα παρεκίνησαν τὸν μὲν ἢ τὸν δὲ νὰ ἀναφέρῃ τοῦτο τὸ ὄνομα καὶ ὄχι ἐκεῖνο, τὴν τάδε περίστασιν καὶ ὄχι τὴν δεῖνα, νὰ παρασκευάσῃ οὕτω ἔργον τέλειον καὶ ἄξιον τῆς ἀποστολῆς του τῆς μεγάλης.

Ὁπόσον δὲ διαφέρει ἡ τοπικὴ ἔρευνα ἀπὸ τῆς ἐξ ἀκουσμάτων ἀβεβαίων καὶ ἀτάκτων διηγήσεων ἀποδεικνύεται πασιφανῶς ἤδη. Ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐπαναστάσεως καὶ τοῦ μαρτυρικοῦ τέλους τοῦ Διάκου παρῆλθον μέχρι σήμερον ἑξήκοντα καὶ πλέον ἔτη καὶ καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα πολλοὶ ἔγραψαν καὶ ἐβιογράφησαν τὸν ἄνδρα. Παρ' ὅλων δὲ ἀναφέρεται ὡς αἰτία τῆς ἀλλαγῆς τοῦ βίου του, ἀπὸ ταπεινοῦ διακόνου εἰς κλέφτην, αἱ ἀσελγεῖς ὀρέξεις Τούρκου τινὸς ἀγᾶ. Τοῦτο ὅμως ὄχι μόνον ἀμφισβητεῖται ἀλλὰ τελείως ἀγνοεῖται παρὰ τῶν κατοίκων τῆς Ἀρτοτίνης, τῆς ἀληθινῆς πατρίδος τοῦ Διάκου, γερόντων καὶ νεωτέρων.

Ὅτι ὑπάρχει αὐτὴ ἡ παράδοσις, ὑπάρχει· ἀλλ' εἰς τὰ κατώτατα μόνον χωρία τῆς Δωρίδος, ὅπου πιθανὸν νὰ ἐπλάσθη ἔπειτα, ὅτε ὁ Διάκος κατεῖχε ὡς ἁρματωλὸς τὸ κόλι τῆς ἐκεῖθεν ποταμιᾶς. Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ διαφέρει ἀπὸ ὅσας ἔχουν γραφῇ τοιαύτας. Ἀναφέρεται δηλαδὴ ὅτι ὁ Φερχάτβεης, ἰδὼν τὸν Διάκον ἐν τῇ Μονῇ ἐπετέθη κατ' αὐτοῦ, καὶ οὗτος μετὰ ἀγῶνα ἠδυνήθη νὰ διαφύγῃ τῶν χειρῶν του, τινὲς δὲ προσθέτουν ὅτι καὶ τὸν ἐφόνευσε. Ὡς ὅμως σώζεται αὐτὴ παρὰ τοῖς κατοίκοις τῶν χωρίων ἐκείνων, δερβέναγάς τις περιείρχετο τὰ χωρία τοῦ νῦν δήμου Τολοφῶνος εἰσπράττων τὸ χαράτσι. Τὴν νύκτα ἐστάθμευσεν εἰς Στύλια χωρίον τοῦ δήμου Ποτιδανίας, ἐκεῖ δὲ ἤκουσε τὴν ὀνομαστὴν ὡραιότητα τοῦ διακόνου τῆς Μονῆς τοῦ Προδρόμου. Ὁ δερβέναγας ἦτο φύσει αἱμοβόρος καὶ αἰσχρὸς εἰς τὸ ἔπακρον. Ἔστειλε λοιπὸν εὐθὺς τέσσαρας τῶν Τζοχαντζάριδων ἀλβανῶν στρατιωτῶν του νὰ φέρωσι τὸν

Digitized by Google

διάκονον τῆς Μονῆς. Ὁ διάκονος ἀντέστη τὸ κατ' ἀρχὰς ζητῶν τὴν αἰτίαν, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ὑπήκουσε καὶ τοὺς ἠκολούθησε. Τὴν νύκτα οἱ τζοχαντζάριδες μετὰ τοῦ διακόνου φθάσαντες εἰς τὸ χωρίον Μάκρης τοῦ δήμου Τολοφῶνος ἐκόνευσαν εἰς τὸν οἶκον τοῦ προκρίτου. Οὗτος ὅμως εἶπεν εἰς τὸν Διάκον τὴν αἰτίαν διὰ τὴν ὁποίαν τὸν ἤθελεν ὁ δερβέναγας καὶ τὴν νύκτα θραύσας τὰ δεσμά του ἐπήδησεν ἀπὸ τοῦ παραθύρου καὶ ἔφυγεν εἰς τὰ ὄρη.

Ὅπως ὅμως εἴπομεν, ἡ παράδοσις αὐτὴ δὲν εἶνε καθόλου γνωστὴ εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Ἀρτοτίνης, ὁπόθεν ἡ Μονὴ τοῦ Προδρόμου, ὅπου ὁ Διάκος διηκόνευεν, ἀπέχει μόλις ἓν τέταρτον ὥρας. Ὁ κ. Κωνσταντῖνος Διάκος ὅστις ἀπὸ τοῦ 1876 λαμπρῶς φερόμενος ἐνεκολπώθη ὡς ἐπίθετον τοῦ ἥρωος τὸ ὄνομα, διότι ὁ πάππος του Κοῦστος εἶχε γυναῖκά του τὴν ἀδελφὴν τοῦ Διάκου Σοφίαν, βεβαιοῖ ὅτι οὐδὲ εἶχεν ἀκούσῃ κἂν ὁ πάππος του τὴν παράδοσιν αὐτὴν καὶ τὴν ἐθεώρει ὡς πλασθεῖσαν πολὺ μετέπειτα. Κατ' αὐτοὺς δὲ οὕτω πως λέγεται ὁ μοναστηριακὸς καὶ ἁρματωλικὸς βίος τοῦ Διάκου, μέχρι τῶν παραμικροτέρων λεπτομερειῶν του καὶ τὸν ὁποῖον ἐπιτρέπεται νὰ παραδεχθῶμεν ὡς ἐξ αὐτῆς τῆς οἰκογενείας του ἀπορρέοντα.

Δεκαὲξ ἢ δεκαεπτὰ ἐτῶν ἦτο ὁ Ἀθανάσιος ὅτε πρῶτον προσῆλθεν εἰς τὴν Μονὴν Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου. Καὶ δὲν προσῆλθε νὰ ἀσπασθῇ τὸν μοναχικὸν βίον, ἀλλὰ νὰ διδαχθῇ παρά τινος καλογήρου, ἐκπληροῦντος τὰ χρέη διδασκάλου, ὅπως συνέβαινε καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ τουρκοκρατίας, τὴν Ὀκτάηχον καὶ τὸ Ψαλτήριον. Ὑπηρέτει ὅμως κάποτε τὴν Μονὴν καὶ τοὺς καλογήρους, ἑκάστην δὲ ἑορτὴν προσήρχετο καὶ ἔψαλλεν ἐκεῖ ἢ ἔλεγε τὸν Ἀπόστολον.

Μίαν φορὰν ἔτυχε νὰ περιοδεύῃ τὰ μέρη ἐκεῖνα ὁ Δεσπότης Λοιδωρικίου, ὡς ἐλέγετο τότε ὁλόκληρος ἡ σημερινὴ Δωρίς, ὅστις ἤκουσε τὸν Ἀθανάσιον λέγοντα τὸν Ἀπόστολον. Ὁ Δεσπότης ἐμαγεύθη ἐκ τοῦ σεμνοῦ ἤθους τοῦ νεανίου καὶ τῆς ἐξαισίας φωνῆς του, ὥστε τῷ ἐπρότεινε νὰ τὸν χειροτονήσῃ διάκονον. Ὁ νεανίας, ὅστις μόνον τὸν τίτλον Ἀναγνώστου ὠνειρεύετο, ἐδέχθη χαρούμενος τὸν τίτλον τοῦ Διακόνου καὶ ἔμεινεν ἐν τῇ Μονῇ ἀφιερωθεὶς εἰς τὸ μοναχικὸν στάδιον.

Μετὰ καιρόν, μίαν Κυριακήν, ἔτυχε νὰ γίνεται γάμος ἐν Ἀρτοτίνῃ, ὅπου ἐπυροβόλουν ὅλοι, ἐδῶ κ' ἐκεῖ, διασκεδάζοντες καὶ μαζῆ μὲ αὐτοὺς καὶ ὁ Διάκος, ἐλθὼν ἐκ τῆς Μονῆς μὲ τὸν κοντὸν τσάγγρον του. Ἔκ τινος πυροβολισμοῦ συνέβη νὰ φονευθῇ ὁ υἱὸς τῆς Κοντογιάννενας. Αὐτὴ ἦτο ἐκ Κασταρίτσης, κώμης τῆς Δωρίδος, δύω ὥρας ἀπεχούσης τῆς Ἀρτοτίνης, ἐξ ἰσχυρᾶς οἰκογενείας. Ὁ φόνος ἀπεδόθη παρ' ὅλων ὁμοφώνως, τούρκων καὶ χριστιανῶν, εἰς τὸν Διάκον, ὅστις ἤρχισε νὰ κρύπτηται εἰς τὰ πέριξ ἐκ τῆς καταζητήσεως τῶν τουρκικῶν ἀποσπασμάτων, μὴ ἀποδυθεὶς ὅμως τὰ ῥάσα καὶ ἐξακολουθῶν τὴν ἐν τῇ Μονῇ διακονίαν του.

Κατὰ τὴν 15 Αὐγούστου ἐτελεῖτο ἐν Ἀρτοτίνῃ ἐπὶ τουρκοκρατίας λαμπρὰ πανήγυρις πρὸς τιμὴν τῆς Παναγίας, καθ' ἣν συνέρρεον ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς Δωρίδος πολυάριθμοι προσκυνηταί. Ὁ Διάκος πληροφορηθεὶς ὅτι δὲν ὑπῆρχον τὰ ἀποσπάσματα ἐν τῇ πόλει, ἐφανερώθη καὶ ἤρχισε μετ' ἄλλων νέων νὰ ῥίπτῃ τὸ λιθάρι, εἰς ἅπλωμά τι τῆς κώμης. Ἀλλ' οἱ Τοῦρκοι εἶχον κρυφθῆ εἰς τοὺς πλησίον βάτους καὶ ὅτε ἐνόμισαν εὔθετον τὴν περίστασιν ὥρμησαν πολυάριθμοι καὶ συνέλαβον τὸν Διάκον καὶ τὸν μετ' αὐτοῦ Καφέτζον, καταδιωκόμενον καὶ τοῦτον δι' ἄλλα αἴτια. Αὐθημερὸν ἔφερον αὐτοὺς πρὸ τοῦ Φερὰτ Ἐφένδη διοικητοῦ τοῦ Λοιδωρικίου, ὁ ὁποῖος ἔρριψεν ἀμφοτέρους εἰς μικρὰν φυλακήν, τῆς ὁποίας ἀκόμη σώζονται ἐκεῖ τὰ χαλάσματα. Ὁ Διάκος εὐθὺς παρετήρησεν ὅτι τὸ σανίδινον τοῦ κιγκλίδωμα μικροῦ παραθύρου των ἦτο σεσηπός. Καὶ τὴν νύκτα ἔθραυσε διὰ τῆς χειρός του ἀθορύβως δύο σανίδας καὶ εὐσταλὴς καθὼς ἦτο καὶ λεπτός, ἐπήδησε πρὸς τὰ ἔξω, εἰδοποιήσας καὶ τὸν σύντροφόν του. Ὁ Καφέτζος ὅμως ἦτο χονδρὸς πολὺ καὶ δυσκίνητος, τῷ ἦτο δὲ ἀδύνατον νὰ ὀλισθήσῃ ἐκ τῆς μικρᾶς ἐκείνης ὀπῆς μέχρις οὗ ὁ Διάκος, ἕλκων αὐτὸν ἐκ τῶν ἔξωθεν, ἠδυνήθη νὰ τὸν σύρῃ, θραύσας τὰ δεσμά του. Ὁμοῦ δὲ διὰ νυκτὸς ἐξῆλθον τῆς πρωτευούσης καὶ λαβόντες τὰ ὄρη ἔφθασαν περὶ τὸ γλυκοχάραγμα εἰς τὸ λημέρι τοῦ ἀκουστοῦ τότε ἀνὰ τὴν Δωρίδα κλέφτου Τσὰμ Καλόγηρου.

Ὁ Τσὰμ Καλόγηρος οὗτος δὲν εἶνε ὁ ἐκ Χρυσοῦ Ἀλέξης Σισμάνης ἢ Καλόγηρος, ὁ ἀκμάσας κατὰ τέλη τῆς προηγουμένης ἑκατονταετηρίδος, ἀλλ' ἄλλος τις, ὅστις πρώτην φορὰν ἤδη προκύπτει ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν ἁρματωλῶν. Καὶ δὲν εἶνε γνωστὸν ἀκριβῶς εἰς ποῖον χωρίον ἐγεννήθη· εἶνε ὅμως ὡμολογημένον ὅτι κατήγετο ἐξ Ἠπείρου. Ὁ ταϊφᾶς του συνεκροτεῖτο ἀπὸ ἑβδομήκοντα καλὰ παλληκάρια, μεταξὺ τῶν ὁποίων συγκατεριθμοῦντο καὶ ὁ Γούλας καὶ ὁ Σκαλτσοδῆμος. Ὅτε οἱ δύο φυγάδες ἔφθασαν ἐκεῖ καὶ ἐζήτησαν νὰ συγκαταριθμηθοῦν εἰς τὸν ταϊφᾶν, τὸν μὲν Καφέτζον ἐδέχθησαν μετὰ χαρᾶς καὶ ἐνθουσιασμοῦ, ἐκπλαγέντες ἐκ τοῦ παραστήματός του, τοῦ ἀρρενωποῦ· τὸν δὲ Διάκον κατὰ χάριν λέγοντες ὅτι καλὸς ἦτο μόνον διὰ νὰ μεταφέρῃ νερό.

— Ἀει· καλὸς εἶσαι καὶ σὺ γιὰ τ' ἀσκί· εἶπον περιφρονητικῶς.

Μετ' ὀλίγον ὅμως ἐδόθη εἰς τὸν Διάκον ἀ-

Digitized by Google

φορμὴ νὰ ἀποδείξῃ ὅλως τὸ ἐναντίον. Διότι γενομένης ἐν Ζελίστᾳ, κώμῃ τῶν Κραβάρων, συμπλοκῆς κρατερᾶς μεταξὺ τῶν κλεφτῶν καὶ πολυαρίθμων τούρκων, διεσκορπίσθησαν τέλος οἱ κλέπται, καταπιεσθέντες ἐκ τῆς ἀνωτέρας δυνάμεως τοῦ ἐχθροῦ. Ὁ Καπετάνιος ὅμως ἐπληγώθη εἰς τὸν πόδα δεινῶς καὶ ἤθελεν αἰχμαλωτευθῆ. Ἀλλ' ὁ Διάκος μείνας ἐκεῖ, κατώρθωσε διὰ τῆς τόλμης του νὰ λάβῃ ἐπ' ὤμων τὸν πληγωθέντα καὶ διερχόμενος διὰ μέσου αὐτῶν ξιφήρης νὰ φθάσῃ σῶος μετ' αὐτοῦ εἰς Γραμμένην Ὀξιάν. Ἡ τοποθεσία αὕτη εἶνε ῥάχη ὑψηλή, κατάφυτος ἀπὸ ὀξυάς, ἀπέχουσα δύο ὥρας τῆς Ἀρτοτίνης. Ἐκεῖ συνήχθησαν μετ' ὀλίγον καὶ οἱ διασπαρέντες κλέφται καὶ ἐνώπιον ὅλων ὡμολόγησεν ὁ Τσὰμ Καλόγηρος τὴν ἔξοχον ἀνδρείαν τοῦ Διάκου, ὑποδείξας ἐν ὥρᾳ θανάτου του αὐτὸν ὡς διάδοχόν του.

Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον οἱ κλέφται, ἀναγκασθέντες ὑπὸ τῆς συντόνου καταδιώξεως τῶν τουρκικῶν ἀποσπασμάτων, διεμοιράσθησαν εἰς μπουλούκια. Ἓν μπουλοῦκι ἀπετέλεσαν τότε ὁ Διάκος, ὁ Γούλας καὶ ὁ Σκαλτσοδῆμος ἐξ Ἀρτοτίνης καὶ οὗτος, περὶ τοῦ ὁποίου λέγεται παρὰ τῶν ἐντοπίων ὅτι καὶ κατὰ τὸν ἁρματωλικόν του βίον καὶ ἔπειτα ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως μέχρι τοῦ 1827, ὅτε ἀπέθανε, δὲν ἐπροσκύνησε καθόλου εἰς τοὺς τούρκους. Οἱ νέοι οὗτοι μπουλουξῆδες, κατ' ἀρχὰς δὲν ἐφαίνοντο ἔχοντες σκοπόν τινα παρὰ περιωρίσθησαν εἰς στενόν τινα ἄδοξον κύκλον. Διότι πρῶτος ὁ Σκαλτσοδῆμος συνέλαβε καὶ ἀπήγαγεν εἰς τὰ ὄρη τὸν Παπαδημητρίου, πρόκριτον Κάτω Μουσινίτσας, συγγενῆ τοῦ Διάκου μὲ τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀφορμὰς δυσαρεσκείας. Ὁ Διάκος παρεπονέθη εἰς τὸν Σκαλτσοδῆμον, ἀπειλῶν ὅτι ἐν περιπτώσει μὴ ἀπολύσεώς του θὰ συνελάμβανε καὶ οὗτος ἰδικούς του συγγενεῖς.

—Ψῆσέ τους καὶ φά τους· εἶπεν ὁ Σκαλτσᾶς ἀδιαφόρως.

Τότε ὁ Διάκος λαβὼν δέκα παλληκάρια διηυθύνθη εἰς τὴν Βίγλαν, ῥάχην ὑψηλὴν πλησίον τῆς Ἀρτοτίνης. Ἐκεῖ ἀφήσας ἀναμένοντα τὰ παλληκάριά του, εἰσῆλθεν εἰς τὴν κωμόπολιν τὴν νύκτα καὶ συνέλαβε τὸν συγγενῆ τοῦ Σκαλτσοδήμου Τρυπαναγνώστην. Οὗτος ἐνῷ ἐσύρετο ἡμίγυμνος ἀντέστη τὸ κατ' ἀρχὰς καὶ ἐπυροβόλησε κατὰ τοῦ Διάκου ἀνεπιτυχῶς. Ἀλλὰ σπεύσαντες οἱ σύντροφοι ἔσυρον καὶ ἔφερον αὐτὸν εἰς τὸ ἴδιον λημέρι, ὅπου καὶ ὁ Σκαλτσοδῆμος εἶχε τὸν ἰδικόν του. Ἐκεῖ δὲ συμφιλιωθέντες τότε ἀπέλυσαν ἀμφοτέρους.

*

Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἦλθεν εἰς τὸν Διάκον ἡ εἴδησις τοῦ θανάτου τοῦ πατρός του καὶ ἑνὸς ἀδελφοῦ του, τοῦ Ἀποστόλη. Ὁ Διάκος εἶχε δύο ἀδελφούς, τὸν Δῆμον, τὸν ἐπικληθέντα Μασσαβέταν καὶ τὸν Ἀποστόλην· δύο δὲ ἀδελφάς, τὴν Καλομοίραν καὶ τὴν Σοφίαν. Ὁ πατὴρ μετὰ τοῦ Δήμου καὶ τοῦ Ἀποστόλη εἶχον ἀσπασθῆ τὸν ποιμενικὸν βίον καὶ ἔτυχε νὰ εἶνε τότε μετὰ τῶν ποιμνίων των εἰς τὰ χειμαδιά. Πρωΐαν τινὰ εἶχον ἐπισκεφθῆ αὐτοὺς δέκα ἐκ τῶν πέριξ κλεφτῶν εἰς τοὺς ὁποίους προσέφερον τὴν καρδάραν πλήρη γάλακτος νὰ πίουν. Ἀλλὰ κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἔτυχε νὰ διέρχηται τὸν δρόμον ἀπόσπασμα τουρκικὸν κατὰ τοῦ ὁποίου ὥρμησαν οἱ σκύλοι ὑλακτοῦντες. Οἱ κλέφται ἐννοήσαντες ἐκ τῶν ὑλακῶν ἐτράπησαν ἐκ τοῦ ἀντιθέτου εἰς φυγήν, οἱ δὲ σκύλοι ἀφήσαντες τοὺς τούρκους ὥρμησαν ἐπ' αὐτῶν. Τότε οἱ τοῦρκοι ἐπλησίασαν εἰς τὴν καλύβην καὶ παρατηρήσαντες τὴν καρδάραν καὶ τὰ κοχλιάρια καὶ τὰς σειρὰς τοῦ γάλακτος τὸ ὁποῖον ἀπέσταζεν ἐκ τῶν κοχλιαρίων καθ' ἣν ὥραν ἔπινον δίκην ἀκτίνων ἐπὶ τῶν χόρτων πέριξ, ὑπωπτεύθησαν εὐθὺς καὶ συλλαβόντες τὸν γέροντα καὶ τὸν Ἀποστόλην ἔφεραν αὐτοὺς δεσμίους εἰς Πατρατζίκι. Ὁ Δῆμος ἔτυχε ν' ἀπουσιάζῃ τότε καὶ οὕτως ἐσώθη. Οἱ δύο ὅμως οὗτοι τὴν ἰδίαν νύκτα ἀπέθανον ἐν τῇ φυλακῇ εἴτε διὰ φυσικοῦ θανάτου εἴτε φονευθέντες παρὰ τῶν Τούρκων.

Ὁ Διάκος μαθὼν τὸν θάνατον αὐτῶν ἤρχισε νὰ ζητῇ ἐκδίκησιν, ἐπιπίπτων κατὰ πολλῶν ἀποσπασμάτων, τὰ ὁποῖα διεσκόρπιζον καὶ συνέτριβον οἱ κλέφται. Καὶ τότε πρῶτον ἤρχισαν νὰ ἐγείρωσιν ἀξιώσεις ἐπὶ τοῦ ἁρματωλικίου τοῦ τόπου. Οἱ τοῦρκοι ἀγάδες καὶ οἱ πρόκριτοι ἐπέμενον ἀρνούμενοι. Ἀλλὰ μίαν τῶν ἡμερῶν, ἐπιδραμόντες οἱ κλέφται εἰς τὰ Μπαΐρια, τοποθεσίαν πλησίον τῆς Ἀρτοτίνης, συνέλαβον τὴν Κρουστάλλω τοῦ Μπαμπαλῆ.

Ὁ Μπαμπαλῆς οὗτος ἦτο πρόκριτος ἰσχυρὸς τῆς Δωρίδος, ἐγεώργει δὲ τότε ἐκεῖ τοὺς ἀγροὺς του μετὰ τῶν θυγατέρων. Διότι τότε ὅπως ἀκόμη καὶ σήμερον εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ μέρη τῆς Ῥούμελης, αἱ γυναῖκες καὶ ὀργώνουν καὶ σπείρουν καὶ σκάπτουν τοὺς ἀγροὺς καὶ ἐν γένει ἐκτελοῦν τὰς βαρυτέρας τῶν ἀνδρῶν ἐργασίας. Ἡ Κρουστάλλω ἦτο ἡ νεωτέρα καὶ ἡ ὡραιοτέρα κόρη τοῦ Μπαμπαλῆ, ἀδελφοποιτὴ δὲ τοῦ Διάκου. Ταύτην συλλαβόντες ἔφερον οἱ κλέφται εἰς τὸ λημέρι των, ὅπερ εἶχον ἐπὶ τῆς Καρυᾶς, τοποθεσίας ὀχυρᾶς, καταφύτου ἀπὸ πλατάνους, τρεῖς ὥρας ἀπεχούσης τῆς Ἀρτοτίνας. Καὶ παρήγγειλαν εἰς τὸν Μπαμπαλῆν ἐὰν θέλῃ τὴν κόρην του, νὰ ἐνεργήσῃ εἰς Λοιδωρίκιον ὅπως δοθῇ εἰς αὐτοὺς τὸ ἁρματωλίκι. Τὴν σύλληψιν δὲ ταύτην ἀναφέρει καὶ τὸ ἀκόλουθον τραγοῦδι, τὸ ὁποῖον εἰς ὅλας τὰς συλλογὰς ἔχει δημοσιευθῆ ἐλλιπές.

Digitized by Google

τὴν δὲ Κρουστάλλω ἀναφέρει ἐσφαλμένως ὡς παπαδοπούλαν πάντοτε.

Ὅλα τὰ δένδρα τὴν αὐγὴ δροσά 'νε φορτωμένα
Κ' ἐμένα τὰ 'ματάκια μου δάκρυα γιομισμένα,
Γιατὶ κοιμοῦνται μοναχὰ καὶ συντροφιὰ δὲν ἔχουν·
Ἔχουν τὰ δένδρα συνοδιὰ καὶ τὰ πουλιὰ κουβέντα.
Μέσ' 'ς τῆς Καρυᾶς τὸν ἔλατο κάθετ' ὁ Σκαλτσοδῆμος
Μὲ τὴν Κρουστάλλω 'ς τὸ πλευρὸ μὲ τὴν Μπαμπαλοποῦλαν,
Ὁ Διάκος ἀπ' τὴν μιὰ μεριὰ κι' ὁ Γούλας ἀπ' τὴν ἄλλη·
Κι' ὁ Διάκος ὁ σταυραδερφὸς 'ς τὰ 'μάτια τὴν τηράει:
—Τί μὲ τηρᾷς, μπρὲ Διάκε μου καὶ σὺ σταυραδερφέ μου,
Ἐμένα τὤχ' ἡ τύχη μου, τὤχει τὸ ριζικό μου
Νὰ γένω στρῶμα τοῦ Σκαλτσᾶ, προσκέφαλο 'δικό σου.

Τῆς Καρυᾶς ὁ ἔλατος εἶνε γηραιὰ ἐλάτη, ὑψηλή, παχύσκιος καὶ γιγαντιαία, σωζομένη ἀκόμη ἐπὶ τῆς τοποθεσίας ἐκείνης καὶ διακρινομένη διὰ τοῦ ὀνόματος τούτου μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐκεῖ ἐλατῶν. Ἡ Κρουστάλλω ὅμως εὗρηκε μεταξὺ τῶν κλεφτῶν σεβασμὸν καὶ περιποίησιν μεγάλην μέχρις οὗ μετὰ δύο ἑβδομάδας ἀπελύθη κατορθώσαντος τοῦ πατρός της νὰ ἀναγνωρίσωσιν οἱ ἐν Λοιδορικίῳ τοῦρκοι ἐπισήμως αὐτοὺς ἁρματωλούς.

*

Ἀπ' ἐδῶ ἀρχίζει τὸ στάδιον τοῦ Διάκου ὡς ἀληθοῦς ἁρματωλοῦ. Ἡ ἀρχηγία ἐδόθη εἰς τὸν Σκαλτσοδῆμον, καθὸ γεροντότερον καὶ σεβαστότερον, ὅστις ἔλαβε τὸ πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Μορνοποτάμου κόλι. Ὁ Γούλας καὶ Διάκος ἔλαβον τὰ ἐπάνω κόλια, τὰ ἀκολουθοῦντα τὸν ροῦν τοῦ Μόρνου ἀπὸ τῶν δύο πηγῶν του, ἀμφοτέρωθεν τῶν Βαρδουσίων.

Ἐπὶ δύο τρία ἔτη ἔζησαν οὕτω ἥσυχοι οἱ ἁρματωλοί, ἕκαστος εἰς τὸ κόλι του, ἀναγνωρίζοντες τὴν ὑπεροχὴν τοῦ Σκαλτσοδήμου οἱ σύντροφοι καὶ σεβόμενοι αὐτὸν πάντοτε. Ἐπειδὴ ἐκ τῆς παλαιᾶς ἔχθρας των πρὸς τοὺς Τούρκους συναντώμενοι ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴ συμπλακῶσιν, οἱ ἀγάδες Λοιδωρικίου καὶ ὁ Σκαλτσοδῆμος, συνεννοηθέντες ἀπεφάσισαν ποτὲ νὰ μὴ συνέρχωνται ἐπὶ τὸ αὐτὸ τζοχαντζαρέοι καὶ ἁρματωλοί, τὰ δὲ ἀποσπάσματα τὰ φυλάσσοντα τοὺς δρόμους καὶ τὰ δερβένια ν' ἀπέχωσι πάντοτε ἀπ' ἀλλήλων ὡς δύο τουφεκίων τόπον. Ἐννοεῖται ὅτι συχνάκις οἱ ἁρματωλοὶ ἔμενον ὅπου ἦσαν, καὶ οἱ Τοῦρκοι πάντοτε ἔφευγον ἀπ' ἐμπρός των, σπεύδοντες νὰ δώσωσι τόπον τῇ ὀργῇ.

Ἤδη ὅμως ἤρχιζε νὰ συλλαμβάνῃ τὸ κατὰ τῆς Πύλης βούλευμά του ὁ Ἀλῆ Πασᾶς τῶν Ἰωαννίνων καὶ συνεκάλεσεν εἰς τὴν ἕδραν του, εἰς σύσκεψιν, ὅλους τοὺς ὁπλαρχηγοὺς Ἀλβανοὺς καὶ χριστιανούς. Μεταξὺ τούτων συνεκάλεσε καὶ τὸν Σκαλτσοδῆμον, ὡς ἀντιπροσωπεύοντα τὸ ἁρματωλίκι Λοιδωρικίου. Ἀλλ' ὁ Σκαλτσοδῆμος ἔστειλεν ἀντ' αὐτοῦ τὸν Διάκον, ὅστις ἔμεινεν ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Ἀλῆ ἐπί τινα χρόνον καὶ ἐσχετίσθη ἐκεῖ τότε πρῶτον μετὰ τοῦ Ὀδυσσέως Ἀνδρούτσου καὶ τῶν ἄλλων ὁπλαρχηγῶν.

Ὅτε ὁ Διάκος ἐπέστρεψε πάλιν εἰς τὸ ἁρματωλίκι, ἤρχισε ν' ἀναφαίνεται ἡ ὑπεροχὴ τοῦ ἀνδρὸς καὶ νὰ ἐπισκιάζεται τοῦ Σκαλτσοδήμου τὸ ὄνομα. Ὁ λαός, τοῦρκοι καὶ χριστιανοί, ἀπὸ κοινοῦ ἐσέβοντο καὶ ἠγάπων αὐτόν. Οἱ πρόκριτοι τῶν ὑπ' αὐτὸν χωρίων ἐπῄνουν τὴν ἄμεμπτον διαγωγὴν καὶ τὸν ἱπποτικὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν ἀνδρείαν του, τὰ δὲ παλληκάριά του ἦσαν ἕτοιμα νὰ θυσιασθῶσι δι' αὐτόν. Ὁ Σκαλτσοδῆμος ἐμάνθανε πάντα ταῦτα, παρακινούμενος δὲ καὶ ὑπὸ ραδιούργων ἐχθρῶν τοῦ Διάκου, ἤρχισε νὰ ὑποπτεύῃ αὐτὸν ὅτι ἐμελέτα νὰ τὸν φονεύσῃ ἵνα λάβῃ αὐτὸς τὴν ἀρχηγίαν. Ἡ δυσπιστία του αὕτη ἐφάνη κατὰ τὴν πανήγυριν τῆς Παναγίας, τὸν Αὔγουστον τοῦ 1819-20 ὅτε ἐπορεύθησαν καὶ οἱ δύο ἐκεῖ, ἕκαστος ἀπὸ τὸ κόλι του, ὅτε οὗτος οὐδὲ ἐχαιρέτησε κἂν τὸν Διάκον. Καὶ ὅτε ὁ Διάκος ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ τὴν αἰτίαν τῆς ψυχρότητός του, ὁ Σκαλτσοδῆμος τῷ εἶπε καθαρὰ τὰς ὑποψίας του. Ὁ Διάκος διεμαρτυρήθη ἐντόνως, ζητῶν νὰ φέρῃ ἐμπρός του τὸν καταμηνυτὴν νὰ ὁμολογήσῃ.

— Τί τὸ θές; εἶπεν ὁ Σκαλτσοδῆμος δυσπίστως· δύο ἄτια σ' ἕνα ταβλᾶ δὲν κάνουν. ἢ ἐγὼ νὰ φύγω ἢ ἐσύ.

— Φεύγω ἐγώ, καπετάνιε· εἶπεν ὁ Διάκος εὐσεβάστως.

Καὶ τὴν ἰδίαν ἡμέραν, ἀποχαιρετήσας τὸν ἐπὶ τόσα ἔτη φίλον καὶ συναγωνιστήν του, παρῃτήθη τῆς ὁπλαρχηγίας καὶ ἔφυγε μεθ' ἑνὸς μόνου συντρόφου, τοῦ Περλίγκα, εἰς Λεβάδειαν. Ἐκεῖ εὗρε τὸν φίλον του Ὀδυσσέα, ὁπλαρχηγὸν Λεβαδείας ἀπὸ τοῦ 1816, ὅστις τὸν ἐφιλοξένησε μετὰ χαρᾶς καὶ τὸν διώρισε πρωτοπαλληκαρόν του.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

ΧΡΗΣΙΣ ΤΟΥ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΦΩΤΟΣ ΕΝ ΤΩι ΚΥΝΗΓΙΩι

Γνωστὸν εἶνε ὅτι τὰ πτηνά, ὑπὸ ἐνστίκτου ὠθούμενα, διευθύνονται πάντοτε πρὸς πᾶσαν φωτεινὴν πηγήν, ἑστίαν φωτὸς ἢ ἀντανακλαστικὰ κάτοπτρα, καὶ ὅτι διὰ κατόπτρων περιστροφικῶν ἢ ἀντανακλαστικῶν τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου προσελκύονται οἱ κορυδαλοὶ ὑπὸ τὰς βολὰς τῶν κυνηγῶν.

Ἐν Καναδᾷ καὶ τισι τῶν πολιτειῶν τῆς βο-

Digitized by Google

ρείου Ἀμερικῆς οἱ κυνηγοὶ διαβατικῶν πτηνῶν συγκροτοῦσι μεγάλας καὶ φονικὰς κυνηγεσίας ἀνάπτοντες εἰς τὰ δάση κορμοὺς δένδρων ῥητινωδῶν. Γνωστὸν εἶνε τέλος ὅτι τὰ θαλάσσια καὶ τὰ χερσαῖα πτηνὰ περιίπτανται κατὰ σωροὺς περὶ τοὺς λαμπτῆρας τῶν φάρων καὶ ἐνίοτε καταθραύουσι τὰς κεφαλὰς ἐπὶ τῶν ὑέλων αὐτῶν.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, φυσικὸν ἦτο ὅτι θὰ ἐπήρχετο ἡ ἰδέα τῆς χρησιμοποιήσεως τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς εἰς προσέλκυσιν τῶν πτηνῶν εἴς τι σημεῖον, ὅπου θὰ τὰ ἐνήδρευον οἱ κυνηγοί. Τὴν ἰδέαν ταύτην ἐπραγματοποίησεν Ἄγγλος τις. Οὗτος ἐτοποθέτησεν ἐν τῷ δάσει του πάσας τὰς ἀναγκαίας συσκευὰς πρὸς συγκέντρωσιν ἰσχυροῦ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς ἐν ἑστίᾳ, ἣν ἀνήρτησεν ἀπὸ ἐλαφροῦ ἰκριώματος ἐν ὑπαίθρῳ. Μετὰ τὸ τέλος τῆς προπαρασκευῆς συνήγαγεν ἀφ' ἑνὸς μὲν πολλοὺς συντρόφους ἐνόπλους, ἀφ' ἑτέρου δὲ πάντας τοὺς κατοίκους τοῦ χωρίου, διὰ νὰ διατρέχωσι θορυβοῦντες εἰς τὰ δάση καὶ τοὺς ἀγρούς του. Ἐπελθούσης τῆς νυκτός, ἡ ἠλεκτρικὴ λυχνία ἀνήφθη καὶ ἡ μάχη ἤρχισε. Τὰ παντοειδῆ πτηνά, ἔντρομα, ἠγείροντο σωρηδὸν καὶ ἔπειτα βλέποντα τὸ ἀσύνηθες τοῦτο φῶς, ὥρμων πρὸς τὴν ἑστίαν ἔκπληκτα ὡς ψυχαὶ πρὸς λυχνίαν. Τὸ κυνήγιον ἤρχισεν ἀμέσως καὶ ἐξηκολούθησεν ἀδιαλείπτως. Τὰ θύματα ἐκ τῶν συνεχῶν ἐκπυρσοκροτήσεων ἐκμαινόμενα, ἐκθαμβούμενα δὲ ὑπὸ τῆς λάμψεως καὶ μὴ δυνάμενα ἑπομένως νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὰ σκοτεινὰ μέρη τοῦ δάσους περιεστρέφοντο ἀδιακόπως περὶ τὸ δέλεαρ προσκρούοντα εἰς τὰ ἐρείσματα καὶ πίπτοντα ἀπειράριθμα ὑπὸ τὰς φονικὰς βολάς. Μόνον μετὰ τὴν ἐξάντλησιν τοῦ κυνηγίου ἔπαυσεν ὁ φόνος, εἰς ὀλίγας δὲ στιγμὰς μυριάδες πτηνῶν ἐκάλυψαν τὸ ἔδαφος.

Ἡ μέθοδος αὕτη εἶνε ὁμολογουμένως εὐφυής· ἀλλ' ἡ χρῆσις αὐτῆς θὰ ἐπιφέρῃ ὡς συνέπειαν ἀσφαλῆ τὴν ἐν μικρῷ διαστήματι ἐξαφάνισιν παντὸς κυνηγίου ἐπιτοπίου ἢ διαβατικοῦ. Εὐκταῖον λοιπὸν ὅπως ὁ τρόπος οὗτος τῆς δι' ἠλεκτρικοῦ φωτὸς κυνηγεσίας μὴ γενικευθῇ ἀπαγορευόμενος παντοῦ δι' εἰδικοῦ νόμου.

ΒΡΟΧΑΙ ΑΙΜΑΤΟΣ

Παράδοξος ἀνακοίνωσις ἐγένετο ἐσχάτως εἰς τὴν γαλλικὴν Ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν ὑπὸ ἀξιωματικοῦ τινος τοῦ πυροβολικοῦ περὶ τοῦ ἑξῆς φυσικοῦ φαινομένου ἐν Κοχιγκίνᾳ. Ἐν τῇ ἀνακοινώσει τὸ γεγονὸς ἀναγράφεται ὡς ἀφηγήθη αὐτὸ αὐτόχθων κάτοικος αὐτόπτης γενόμενος:

«Τῇ 13 παρελθόντος Δεκεμβρίου, ἐπανηρχόμην εἰς Τάϋ-Νὶν παρὰ τῇ οἰκογενείᾳ μου διὰ τοῦ λεωφορείου, ἐν ᾧ ἦσαν συνοδοιπόροι τέσσαρες ἄλλοι ἐγχώριοι καὶ δύο παιδία, ὅτε κατὰ τὴν τετάρτην ὥραν, εἰς ἀπόστασιν περίπου 8 χιλιομέτρων ἀπὸ τοῦ Τάϋ-Νίν, ὁ ἡνίοχος στραφεὶς πρός με ὀργίλος μὲ ἠρώτησε διατί ἐρρύπανα τὸ ἔνδυμά του διὰ τῆς ἀμυχῆς τοῦ δακτύλου μου. Ἐκπλαγεὶς ἐκ τούτου, διότι δὲν εἶχον οὐδεμίαν γνῶσιν περὶ ἀμυχῆς, ἔρριψα ἐπ' ἐμαυτοῦ τὸ βλέμμα καὶ εἶδον ἀληθῶς τὰ ἐνδύματά μου πλήρη θρόμβων αἵματος καὶ τοὺς δακτύλους μου καθημαγμένους. Ὑπέθεσα ὅτι δίχως νὰ τὸ ἐννοήσω εἶχά που κοπῇ καὶ ἀπέμαξα τὰς χεῖρας· ἀλλὰ δὲν εὗρον οὐδ' ἴχνος σχισμῆς ἐπὶ τοῦ δέρματος. Ἠρώτησα τότε τοὺς ἄλλους ὁδοιπόρους ἂν ἐγνώριζον πόθεν προῆλθον τοῦ αἵματος αἱ σταγόνες· ἀπεκρίναντο ὅτι οὐδὲν πλέον ἐμοῦ ἐγνώριζον.

Συνεχίζων τὴν ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων μου ἔρευναν, εὗρον πρὸς μεγάλην μου ἔκπληξιν πλῆθος σταγόνων ἐπὶ τοῦ μελανοῦ μου ἐνδύματος, αἵτινες ἐπ' αὐτοῦ ἐφαίνοντο μέλαιναι, ἀλλ' ὡς ἀπέμασσέ τις ταύτας ἔβλεπεν ὅτι εἶχον τὸ χρῶμα αἵματος πεπηγμένου.»

Ἡ ἐπιστήμη ἀποδίδει τὴν αἰτίαν τῶν βροχῶν τούτων, αἵτινες εἶνε σπανιώταται, εἰς σωμάτια ὀργανικὰ ἢ μεταλλικὰ ἅτινα ὑπὸ σιφώνων ἀνυψώθησαν εἰς τὰ ὑψηλότερα τῆς ἀτμοσφαίρας στρώματα. Ἀλλ' ἐννοεῖται ὅτι οἱ ἀμαθεῖς λαοὶ νομίζουσι τὰς βροχὰς ταύτας τὰς ἐρυθροβαφεῖς βροχὰς πραγματικοῦ αἵματος, ἐκδηλώσεις θείας ὀργῆς καὶ κατάρας.

ΕΠΙ ΛΕΥΚΩΜΑΤΟΣ ΜΗΤΡΟΣ

Τῇ Κυρίᾳ Αι. Α. Κ.

Κυρία, μοῦ θυμίζετε τὴν πρόσχαρην ἡμέρα
Ποῦ συναπαντηθήκαμε 'ς τὴν ἐξοχή σας πέρα.
Γαλαζοφέρναν ἡ ἐλῃαίς, πρασίνιζαν τ' ἀμπέλια,
Ἡ φύσις εἶχε χίλιους δυὸ ψιθυρισμοὺς καὶ γέλοια
Καὶ τὴν ἀγάπη τῆς ζωῆς τὴν ἄναβε μεγάλη·
Κ' ἔλεγες πῶς γιὰ νὰ χαρῇς τῆς φύσεως τὰ κάλλη
Τόση ζωὴ δὲν ἔφτανε κ' ἤθελες κι' ἄλλη νἄχες...
Τὰ πεῦκα ἐμοσχομύριζαν 'ς τοῦ Πάρνηθος ταὶς ράχαις,
Μαρμαροκάμωτη, χυτὴ ξεχώριζε ἡ Πεντέλη
Κ' ἡ μέλισσαις 'ς τὸν Ὑμηττὸν ἐδούλευαν τὸ μέλι,
Καὶ τὰ μικρὰ κορίτσια σας τ' ἀγγελοκαμωμένα
'Σ τὴν ἀγκαλιά σας γύρευαν χάϊδια, φιλιὰ ὁλοένα.
Ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν πηγὴ τὸ φῶς των εἶχαν πάρει,
Ἀδέρφι' ἀπ' τὴ μητέρα των, ἀλλ' ὄχι κι' ἀπ' τὴ χάρι.
Τὸ πειὸ μικρό σας ἔκρυβε φτερὰ 'ς τὴν εὐμορφιά του
Καὶ γελαστὸ κι' ἀνήσυχο πετοῦσε ἀπάνου κάτου
Κ' ἐσταματοῦσ' ἐπάνω του ὅλα τὰ 'μάτια ἐκεῖνα
Ὁπ' ἀγαποῦν κάθε ζωή, κάθε χαρὰ κι' ἀκτίνα.
Καὶ τ' ἄλλο μὲ τὰ 'μάτια του μαῦρα καὶ φεγγοβόλα

Digitized by Google

Ἔδειχνε βλέμμα καὶ φωνὴ καὶ στάσιμο καὶ ὅλα
Ἀνώτερ' ἀπ' τὰ χρόνια του, 'σὰν νἄτανε δεμένο
Μὲ κἄποιον κόσμο μυστικό, κόσμο ἀπὸ 'μᾶς κρυμμένο,
Σὰν τὸ λουλοῦδι τ' ἄγγιχτο, κλειστὸ μπουμποῦκι
[ἀκόμα,
Ποῦ τὸ κρατοῦν ἡ ῥίζαις του κρυφαὶς βαθειὰ 'ς τὸ χῶμα —
Καὶ τ' ἄλλο, ἡ μεγαλείτερη, θαρροῦσες εἶχε κάτι
Ποῦ σταματοῦσ' ἐπάνω της τοῦ ποιητοῦ τὸ 'μάτι.
Κ' ἐσκόρπιζαν, δυὸ ἀδελφαὶς ἀταίριασταις 'ς τὰ κάλλη,
Ἡ μιὰ τὴ λάμψι τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ὀνείρου ἡ ἄλλη!

Αληθινά! εἶν' ἀταίριαστα τ' ἀδελφικά των κάλλη,
Ἀλλά, θαρρῶ, ταιριάζουνε μὲ σᾶς κ' ἡ μιὰ κ' ἡ ἄλλη.
Γιατ' εἴσθε σεῖς ποῦ κρύβετε 'σὰ θησαυρὸ τὴ χάρι
Κι' ὁποῦ μοιράζετε ἀπ' αὐτὴ 'ς τὸ κάθε σας βλαστάρι,
Κ' εἴσθε γυναῖκα ὀνειρευτὴ καὶ ζωντανὴ μητέρα·
Κ' ἔπρεπεν ἕνας ποιητὴς νὰ σᾶς τὸ 'πῇ μιὰ 'μέρα!
Ἀλλὰ σωπαίνω· γιὰ νὰ 'βροῦν οἱ στίχοι τὴν καρδιά σας
Πρέπει νὰ λὲν ὄχι γιὰ σᾶς, ἀλλὰ γιὰ τὰ παιδιά σας.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Εἶνέ τις σοφὸς ἐφ' ὅσον τὴν σοφίαν ζητεῖ· καὶ γίνεται μωρὸς εὐθὺς ὡς νομίσῃ ὅτι εὗρε ταύτην.

Ἡ ὑπερβάλλουσα κολακεία εἶνε εἶδος ὕβρεως.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Τὸ ζήτημα ἂν ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ σώματι ἀνθρώπου καρατομηθέντος διατηροῦνται ἐπί τινα χρόνον στοιχεῖα ζωῆς, ἤρξατο ἐκ νέου ν' ἀνακινῆται συνεπείᾳ πειραμάτων γενομένων ἐπὶ κυνῶν. Ἰδοὺ τὰ ἐξαγόμενα :

Καθ' ἣν στιγμὴν πίπτει ἡ μάχαιρα ἡ καρδία παύεται πάλλουσα ἐν ἀκαρεῖ· μετά τινα δευτερόλεπτα ὅμως οἱ παλμοὶ ἐπαναλαμβάνονται καὶ βαθμηδὸν ἐπιταχύνονται καθιστάμενοι τέλος τρὶς ταχύτεροι τοῦ συνήθους. Μετὰ τέσσαρα λεπτὰ πᾶς παλμὸς σιγᾷ.

Ἡ θερμοκρασία δὲν ταπεινοῦται ἐν τάχει· ἐνίοτε μάλιστα ὑψοῦται ἐν τῇ πρώτῃ στιγμῇ τῆς ἐκτελέσεως ὡς ἐν περιπτώσει ἀσφυξίας. Ἡ ἀκαμψία ἀναφαίνεται ἐν τῇ κεφαλῇ μετὰ μίαν ὥραν καὶ ἡμίσειαν καὶ ἐν τῷ κορμῷ μετὰ τρεῖς ὥρας, ἄρχεται δ' ἐκ τῶν ὀπισθίων μελῶν.

Ὀδόντες ἀδαμαντοκόλλητοι!

Ἡ εἴδησις ἔρχεται ἐκ Νέας Ὑόρκης καὶ δύναται νὰ τεθῇ ὑπὸ κάθαρσιν : Συρμὸς νέος ἤρξατο ἐπικρατῶν παρὰ ταῖς κυρίαις τῆς ἀμερικανικῆς μεγαλοπόλεως νὰ ἐγκολλῶσι μικροὺς ἀδάμαντας μεταξὺ τῶν προσθίων ὀδόντων, ὥστε νὰ ἀκτινοβολῶσιν οὗτοι ὁσάκις λαλοῦσιν ἢ μειδιῶσιν αἱ φιλάρεσκοι κάτοχοι.

Οἱ ποιηταὶ παρέβαλλον ἄχρι τοῦδε τοὺς ὀδόντας τῶν ἐρωμένων των πρὸς μαργαρίτας· εἰς τὸ μέλλον θὰ λέγωσιν αὐτοὺς ἀδαμαντίνους καὶ ὁ ὁρισμὸς δὲν θὰ εἶνε ποιητικός, ἀλλὰ πραγματικώτατος, ἂν διαδοθῇ ὁ ἀμερικανικὸς οὗτος συρμός.

Ἐν Οὐγγαρίᾳ καὶ Στυρίᾳ ὑπάρχουσι σπήλαια πλήρη ὑπερμεγέθων πάγων. Ἔν τισι τούτων οἱ τοῦ πάγου ὄγκοι ἔχουσιν ὕψος 12 μέτρων καὶ προχωροῦσιν εἰς βάθος πολύ. Ὑπελογίσθη ἡ ποσότης τοῦ πάγου ἑνὸς μόνου σπηλαίου εἰς 120 χιλ. κυβ. μέτρα. Καὶ ἐν πλήρει θέρει δὲ ἡ θερμοκρασία τῶν σπηλαίων αὐτῶν δὲν ὑπερβαίνει ποτὲ τὸν 1 βαθμὸν ὑπὲρ τὸ μηδέν.

Ἐνῷ ὁ ἀτυχὴς αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας κατάκειται ἐπὶ κλίνης βασάνων, τὰ γερμανικὰ φύλλα ὑπομιμνήσκουσιν ἔνδοξον αὐτοῦ ἐπέτειον. «Σήμερον (γράφει ἡ «Ἐφ. τῆς Κολωνίας») συμπληροῦνται εἴκοσι καὶ τέσσαρα ἔτη, ἀφ' ἧς ἡμέρας ὁ τότε βασιλικὸς πρίγκηψ Φριδερῖκος συμμετέσχε τῆς ἁλώσεως τῶν ὀχυρωμάτων τοῦ Δύππελ, ἥτις θὰ μείνῃ γεγραμμένη ἀνεξιτήλοις γράμμασιν ἐν τῇ ἐνδόξῳ ἱστορίᾳ τοῦ πρωσσικοῦ στρατοῦ. Οἱ πολέμιοι ἦσαν ἄξιοι ἀλλήλων. Ἑκατέρωθεν ἡ μάχη διεξήχθη μετ' ἀπεριγράπτου ἀνδρίας καὶ ὁ Δανὸς στρατηγὸς Δυπλὰτ εὗρε τὸν θάνατον τοῦ πολεμιστοῦ· ἀλλ' οἱ Πρῶσσοι ἐν τῇ ὁρμῇ τῆς ἐφόδου κατίσχυσαν τῶν ἡρωϊκῶν Δανῶν. Ὁ νεαρὸς βασιλόπαις παρώρμα διὰ τοῦ παραδείγματός του τὰ στρατεύματα. Ὁ στρατηγὸς Ῥάβεν, θανασίμως βληθεὶς ἀνεφώνησεν· «Ἦτον καιρὸς νὰ φονευθῇ πάλιν εἷς Πρῶσσος στρατηγὸς ὑπὲρ τοῦ βασιλέως του!» τὸ δ' ἑσπέρας τῆς 18 Ἀπριλίου 1864 ὁ πρωσσικὸς ἀετὸς ἐκυμάτιζεν ἐπὶ τοῦ δανικοῦ προπυργίου, ἐφ' οὗ κυματίζει ἔτι καὶ νῦν. Ὁ τότε βασιλικὸς πρίγκηψ ἐδαψίλευσεν εἰς τἀστρατεύματα ἐπαίνους καὶ εὐχαριστίας. Πρὸ τὸ τριακοστὸν πέμπτον σύνταγμα ἀνέκραξεν· «Εἴσθε ἀληθεῖς σιδηροφάγοι. Πόσον θὰ χαρῇ ὁ βασιλεύς, ὅταν τῷ διηγηθῶ τὰ ἀνδραγαθήματά σας!» Ἔκτοτε παρῆλθον εἴκοσι καὶ τέσσαρα ἔτη δεινῶν ἀγώνων, ὁποία δὲ σήμερον τροπὴ πραγμάτων! Ὁ ἀπαράμιλλος ἥρως κεῖται βαρέως ἀσθενὴς καὶ ἡ Γερμανία, ὁ κόσμος σύμπας περιμένει ἀγωνιωδῶς εἰδήσεις ἐκ τῶν ἀνακτόρων τοῦ Σαρλοτεμβούργ. Ἀλλὰ μέχρι τῆς ἐσχάτης πνοῆς ὁ αὐτοκράτωρ Φριδερῖκος μένει οἷος ἦτον ὡς βασιλικὸς πρίγκηψ. Ἀγνοεῖ τί ἐστι φόβος καὶ ἀντιμετωπίζει τὸν θάνατον μεθ' ὅσης πρὸ 24 ἐτῶν ἀταραξίας».

— Νίκο, κάτι σὲ βλέπω πάλι 'στὸ γραφεῖό μου ἀναιβασμένον καὶ ψαλλιδίζεις τὰ χαρτιά μου.

— Ἔννοια σου, μπαμπᾶ, κόβω μόνον τὰ γραμμένα

— !!!

— Μαμᾶ, πῶς ἤθελα 'λίγαις σταφίδες!

— Ἀφοῦ εἶσαι καλὸ παιδὶ σήμερα, βάλε τὸ χέρι σου 'στὴ σακκούλα καὶ γέμισ' το.

— Μαμᾶ, βάλε καλλίτερα ἐσὺ τὸ χέρι σου.

— Γιατὶ ἐγώ;

— Γιατὶ ἐσὺ ἔχεις πλειὸ μεγάλο χέρι.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 —1324

Digitized by Google

'Αριθ. 645 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΕ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 82. 8 Μαΐου 1888

FOREIGN BODLEIAN PERIODICALS

ΜΟΝΑΧΟΙ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΙ

[Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

Τὸ σπουδαιότερον τεκμήριον τῆς ἐπελθούσης συνεννοήσεως πρὸς τοὺς Πέρσας καὶ Τούρκους εἶνε ἡ τότε πρῶτον ἀναφαινομένη εἰδωλολατρεία παρὰ τοῖς Μουσουλμάνοις. Ὡς γνωστὸν ἡ θρησκεία τοῦ Μωάμεθ ἀείποτε κατεδίκασε τ' ἀγάλματα· ἀλλ' οἱ Σταυροφόροι ῥητῶς περιγράφουσι τοὺς ἐν Ἀσίᾳ ἐχθροὺς των λατρεύοντας τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἀπόλλωνος, τὸ τοῦ Μωάμεθ καὶ ἄλλων θεῶν, οὐδὲ δύναται νὰ ἐκληφθῇ ἡ τοιαύτη εἰδωλολατρεία ὡς ἁπλῆ συκοφαντία ἀπὸ μέρους τῶν Δυτικῶν, τῶν ὁποίων ἡ ἀμάθεια ἦν τότε τοσοῦτο παχυλὴ ὥστε οὐδ' αὐτοὶ οἱ ὀλίγοι σοφοί των διετήρουν ἀνάμνησίν τινα περὶ ἑλληνικῶν θεῶν. Τὴν ὑπὸ τῶν Μουσουλμάνων παραδοχὴν ἑλληνικῶν θεῶν πιστοποιοῦσι καὶ αὐτὰ τὰ τότε πρῶτον ἐκσφενδονισθέντα ὑπὸ τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας ἀναθέματα κατ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ Μωάμεθ, καὶ ἰδίᾳ αἱ παρὰ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπεμβάσεις τοῦ αὐτοκράτορος Μανουὴλ πρὸς ἀπάλειψιν ἀναθέματος, ὅπερ ἐκώλυε τὴν ὑπ' αὐτοῦ μελετηθεῖσαν συμφιλίωσιν πρὸς τοὺς Ἕλληνας, πρὸς κατάπαυσιν τοῦ μεγάλου πολέμου, ὅστις ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη ἐλυμαίνετο καὶ συνετάρασσε τὸ κράτος. Ἐκ τῶν ἀπειλῶν μάλιστα τοῦ αὐτοῦ αὐτοκράτορος πρὸς τὴν αὐτὴν ἐκκλησίαν δηλοῦται ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Μανουὴλ ἔτρεφεν ἰδιάζουσαν συμπάθειαν πρὸς τὸν Ἀπόλλωνα, ὃν ἐκήρυττεν ὡς ἀληθῆ θεὸν καὶ κατ' ἐξοχὴν προστάτην τῆς βασιλείας.

Βασιλεύσας ὁ Ἀλέξιος Κομνηνὸς ἵδρυσε φοβερὰν ἱερὰν ἐξέτασιν, ἥτις ὑπὸ τὸ ὄνομα Γερουσία τῆς Ἐκκλησίας παραδίδει εἰς τὸ πῦρ τοὺς λεγομένους αἱρετικούς. Σύγχρονος Ἀρμένιος χρονογράφος ἀπαριθμεῖ εἰς 1000 τοὺς ἐν σάκκοις εἰς τὸν Βόσπορον καταποντισθέντας. Ἡ Ἀσία, ἡ Θρᾴκη καὶ ἡ Ἑλλὰς ἐξεγείρονται· Τοῦρκοι, Ἕλληνες, Βλάχοι καὶ Κουμάνοι διατρέχουσι ξηρὰν καὶ θάλασσαν· ὁ αὐτοκράτωρ πολιορκηθεὶς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπικαλεῖται τὴν ἐπέμβασιν τῆς Δύσεως, λέγων ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ του ὅτι προτιμᾷ νὰ παραδώσῃ εἰς τοὺς Φράγκους τὸ κράτος ἢ νὰ τὸ ἴδῃ ἕρμαιον τῆς βδελυγμίας τῶν ἐθνικῶν. Ὅλη ἡ Δύσις συνταράσσεται καὶ ἀντεπεξέρχεται κατὰ τῆς Ἀνατολῆς. Ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τῆς Μακεδονίας μέχρι τοῦ Ταινάρου καὶ τῶν Ἰονίων νήσων πλημμυροῦσι μυστηριώδη τάγματα πολεμιστῶν μοναχῶν, οἵτινες καταλαβόντες τὰ ἐπίκαιρα χωρία ὀχυροῦνται εἰς τὰς ἀπορθήτους μονάς των, καὶ ἀναμένουσι τὴν ὑπεσχημένην αὐτοκρατορικὴν δύναμιν ἵν' ἀρχίσωσι τὸν ἱερὸν πόλεμον, ἤτοι τὴν σφαγὴν τῶν ἐθνικῶν. Τὰ ἁγιογραφικὰ μνημεῖα παρέδωκαν ἡμῖν τὰ ὀνόματα καὶ κατορθώματα δύο τοιούτων ὁπλαρχηγῶν μοναχῶν, τοῦ Μελετίου ἐκ Μουταλάσκας καὶ Χριστοδούλου τοῦ Βιθυνοῦ. Ὁ πρῶτος καταλαβὼν τὸν Ἑλικῶνα καὶ τὰς κλεισούρας τῆς Μεγαρίδος λαμβάνει συνεχεῖς ἐκ Δύσεως ἐπικουρίας μετημφιεσμένων μοναχῶν, καὶ ὡς ἄλλος Προκρούστης ἐπιβάλλει διὰ τῆς κορύνης του τὸ βάπτισμα εἰς τοὺς Ἀθηναίους καὶ Βοιωτούς· ἡ ἐν Εἰδυλλίᾳ μονὴ του ἑορτάζει τὴν μνήμην του, εἰ καὶ ἡ ἐκκλησία οὐδέποτε ἐκανόνισεν αὐτὸν ὡς ἅγιον. Ὁ δεύτερος, καταλαβὼν τὴν Πάτμον καὶ τὰς πέριξ νήσους ὡς ἴδιον τιμάριον, συντρίβει τὰ ἀγάλματα καὶ ἐπιτηρεῖ τὰς κινήσεις τῶν Ἑλλήνων. Ὁ ψυχογυιός του Εὐμάθιος Φιλοκάλης καταλαμβάνει μετὰ τριακοσίων Γερμανῶν καλογήρων τὴν Κύπρον, καὶ πνίγει τὴν ἐκεῖσε ἐκραγεῖσαν ἐπανάστασιν. Καὶ οὗτος, καίτοι μὴ ἐν τοῖς Μηναίοις ἀναφερόμενος, ἑορτάζεται ἔτι ἐν Πάτμῳ.

Τ' ἀντιχριστιανικὰ κατορθώματα τῶν στρατοκαλογήρων τούτων πικρῶς στιγματίζουσιν οἱ τότε λόγιοι, καὶ ἰδίως ὁ περικλεὴς τῆς Θεσσαλονίκης μητροπολίτης Εὐστάθιος, ὅστις ἀφῆκεν ἡμῖν σπουδαιότατον ὑπόμνημα περὶ τῶν δαιμονικῶν ὀργίων τῶν μοναχῶν τούτων, οἵτινες οὐδεμίαν ἔχουσι σχέσιν οὔτε πρὸς τὸν ἡμέτερον κλῆρον, οὔτε πρὸς τὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ ἀστικὰ ἔθιμα τῆς Ἀνατολῆς. Ὁ Τζέτζης τοὺς ἀποκαλεῖ κλεφταββάδας, τσαρουχοαγίους, ταυραμπάδας, ὁ δ' Εὐστάθιος ὀνομάζων αὐτοὺς φουσάτα τῶν Μελαγχλαίνων, φαύλας νεφέλας, τοὺς παριστᾷ ὡς ἀληθεῖς κακούργους, λῃστὰς καὶ δαίμονας· «Οἱ κακοῦργοι, λέγει, οἱ ἱε-

Digitized by Google

ρόσυλοι, οἱ ἀπόβλητοι τῶν πόλεων τρέχουσιν ἵνα συμπυκνώσωσι τὰς τάξεις τῶν Κενταύρων τούτων.» Ὡπλισμένοι μὲ τόξα καὶ ῥόπαλα, ἐπιβαίνοντες ταχυτάτων ἵππων, παρακολουθούμενοι ὑπὸ κυνῶν καὶ συμμορίας ὑπασπιστῶν, διέτρεχον τὴν χώραν φονεύοντες καὶ δῃοῦντες. Ἀποτεινόμενος πρὸς αὐτοὺς τοὺς συμβουλεύει νὰ παύσωσι τὴν δαιμονοφόρητον ἱππασίαν των, διότι ὁ διάβολος εἶνε πονηρός, καὶ νύκτα τινὰ θὰ εὑρεθῶσι πρὸ γενναίου τινὸς μελαμπύγου Ἕλληνος, ὅστις θὰ τοὺς διορθώσῃ ὅπως γνωρίζει. Ἐκβληθεὶς τῆς μητροπόλεως διὰ τῶν ἐνεργειῶν τῶν πανισχύρων τούτων ὀργάνων τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἱερᾶς ἐξετάσεως, ὁ γενναῖος ἱεράρχης γράφει πρὸς τοὺς Θεσσαλονικεῖς ἐξορκίζων νὰ διακόψωσι πᾶσαν σχέσιν πρὸς τοὺς στιγματίας τούτους, καὶ ἐν ἀνάγκῃ νὰ τοὺς κατακόψωσι διὰ ξιφῶν, ὡς οἱ φρόνιμοι ἄνθρωποι διαμελίζουσι τοὺς ἰοβόλους ὄφεις.

Ὁ αὐτοκράτωρ Μανουὴλ ἔθηκε φραγμόν τινα εἰς τὰς ἐν Ἑλλάδι ἐπιδρομὰς τῶν καλογήρων τούτων, ἀλλ' ὁ βδελυρὸς Ἀνδρόνικος, τὸ ἀγαπητὸν τοῦτο τέκνον τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, ἐξέπεμψε τὴν αἱματηρὰν ἄδειαν περὶ τοῦ ἱεροῦ πολέμου. Τί ἔπαθεν ἡ ἀτυχὴς ἡμῶν χώρα τότε, ἀλλὰ καὶ πῶς ἀντέστησαν οἱ Στρατιῶται ἀγνοεῖται· ὁ Μάρουλλος γράφει ὅτι τότε ἐκάησαν τὰ ἱερὰ καὶ οἱ ναοί [1]). Ὁ Χωνιάτης ἀναφέρει ὅτι ὁ μητροπολίτης Κορίνθου ἐκστρατεύσας μετὰ βασιλικῆς δυνάμεως κατὰ τοῦ Ναυπλίου ἀπεκρούσθη ὑπὸ Λέοντος τοῦ Σγουροῦ, ὅστις συλλαβὼν ὕστερον τὸν πολέμαρχον μητροπολίτην, ἐθανάτωσε κρημνίσας ἀπὸ ὑψηλοῦ βράχου. Ἀλλ' ἂν ἡ ἱστορία ἀπέκρυψε τὰς λεπτομερείας τοῦ θλιβεροῦ δράματος, αἱ Στρατιωτικαὶ ἐποποιΐαι ἀποκαλύπτουσιν αὐτὸ ἐν ὅλῃ τῇ βδελυρότητί του. Ἰδοὺ πῶς μία τούτων δημοσιευθεῖσα ἐπ' ὀνόματι τοῦ Μανώλη Βλέση (1561) ἐξεικονίζει τὸν πρὸς τοὺς λυμαινομένους τὴν Ἀργολίδα, δίκην ἁρπυιῶν καὶ ὕδρων ἑπτακεφάλων μοναχούς, ἀγῶνα τοῦ Σγουροῦ, παριστάμένου ὡς Ἡρακλέους. Ἡ ἐποποιΐα αὕτη γνωρίζει ἡμῖν καὶ τὰς περὶ μελλούσης ζωῆς ἰδέας τῶν Στρατιωτῶν, οἵτινες πιστεύουσιν ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν δικαίων μεθίστανται εἰς τὰς ἐν τῷ Ὠκεανῷ νήσους τῶν Μακάρων (Ἰσλανδίαν), ἔνθα ἀποθεοῦνται ἑνούμεναι τῇ οὐρανίᾳ Ἀφροδίτῃ [2]).

(1) Ὁ κ. Σάθας ὑποδεικνύει ὡς ἔνοχον τῶν ἐν Ἀθήναις συμβάντων τὸν Μιχαὴλ Χωνιάτην, ὅστις ἦν μᾶλλον στρατιωτικὸς (ἴδρις τῶν πολεμικῶν) ἢ ἀρχιερεύς· μέγα μέρος τῶν νῦν καλυπτόντων τὰς Ἀθήνας ἐρειπίων εἶνε πιθανῶς ἔργον τοῦ καλογήρου τούτου.

(2) Ἡ ἐποποιΐα τοῦ Βλέση συντεθειμένη ἐν τῷ ἑλληνοβετικῷ ἰδιώματι ἀποτελεῖται ἐκ πολλῶν ᾀσμάτων ἢ ῥαψῳδιῶν· τὸ νῦν μεταφραζόμενον τμῆμα ἀνήκει εἰς τὸ Η' ᾆσμα.

«Ἐνῷ ὁ Βλέσσης ἐσχεδίαζε τὸ εἰς Ἰσλανδίαν ταξείδιον, παρετήρησε καλόγηρόν τινα θρηνοῦντα καὶ βοῶντα : ἡ κατάρα τοῦ Θεοῦ νὰ πέσῃ ἐπὶ τοῦ ἁρπάσαντος τὸν ἀδελφόν μου· ὁ Μανώλης συνεκινήθη ἐπὶ τοῖς θρήνοις τοῦ βαθυγενείου μοναχοῦ, ἀλλ' ἀμέσως διαλογισθεὶς καθ' ἑαυτὸν εἶπε-Μοῦ φαίνεται ὅτι εἶνε ὁ ἴδιος κακοῦργος, ὅστις μ' ἔσυρεν εἰς τὸ βάραθρον τῆς ἀπωλείας ὅταν μὲ ἠνάγκασε νὰ πολεμήσω πρὸς τὸν γίγαντα,ὁποῦ μὲ ἀφῆκεν ἡμιθανῆ.

«Ἀλλ' ὁ καλόγηρος μαντεύσας τοὺς ἐνδοιασμοὺς τοῦ Στρατιώτου, εἶπε—Μὰ τὴν πίστιν μου, δὲν εἶμαι ὁ ἄνθρωπος περὶ οὗ σκέπτεσαι· πτωχὸς ἐρημίτης, κατοικῶ ἐντὸς σπηλαίου. Ἡμέραν τινὰ ὁ ἀδελφός μου θελήσας νὰ μ' ἐπισκεφθῇ μόνος, ἀφῆκε τὴν συνοδείαν του ἐν τῷ φρουρίῳ· αἴφνης τριχωτὸς σάτυρος ὁρμήσας ἀπήγαγεν αὐτόν· ἀγνοῶ τί ἀπέγινεν ὁ ὡραῖός μου ἀδελφός· ἴσως τὸν ἔφαγεν, ἴσως τὸν ἔρριψεν εἰς τὸν ποταμόν. Ὅθεν, εὐγενῆ μου Βλέση, δὲν εἶμαι ὁ ἔνοχος τὸν ὁποῖον φαντάζεσαι, ἀλλ' ἐπαναλαμβάνω, πτωχὸς ἐρημίτης ζῶν ἡσύχως καὶ ὁλονὲν προσευχόμενος· ὤ, ἂν ἔβλεπες πῶς ἐξομολογῶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, εἰς τὰ δάση, εἰς τὰς πόλεις τὰς καλογραίας, τοὺς ἱερεῖς, μοναχοὺς καὶ κοσμικούς, θὰ μ' ἐξελάμβανες νέον Ἀχιλλέα. Οὔτε περὶ ἐνδυμάτων, οὔτε περὶ χρημάτων φροντίζω· ὁ μόνος μου θησαυρὸς εἶνε τὰ συγχωροχάρτια, τὰ ὁποῖα διανέμω κατὰ χιλιάδας.

«Ὁ Βλέσης τῷ ἀπαντᾷ — Εἶσαι ὁ κακοῦργος, ὁ αἴτιος τόσων δυστυχιῶν μου. Καὶ εἰπὼν τὰς λέξεις ταύτας τὸν ἁρπάζει ἐκ τοῦ βραχίονος καὶ τῷ λέγει—Καλόγηρε, εἰπέ μοι τίς εἶσαι, ἄλλως σὲ σφάζω ὡσὰν πρόβατον ἢ βοῦν!

«Αἴφνης ὁ καλόγηρος μεταμορφοῦται εἰς μικρὸν διάβολον, φέροντα κέρατα ἐν τῇ κεφαλῇ, ὄνυχας εἰς τοὺς πόδας καὶ ῥύγχος χοίρου ἐξερευγόμενον πῦρ· εἰς τὴν χεῖρα ἐκράτει σιδηροῦν ὀβελόν. — Δὲν φοβοῦμαι τοὺς βρυκολάκους! ἀνέκραξεν ὁ Βλέσης· μ' ὅλα τὰ τεχνάσματά σου θὰ σὲ χώσω ἐπὶ τέλους εἰς τάφρον, ὅθεν οὐδέποτε θὰ ἐξέλθῃς.—Ἐγὼ θὰ σὲ κεράσω αὐτὸ τὸ ποτῆρι, οὐτιδανὲ καὶ ἄνανδρε ἱππότα! ἀνέκραξεν ὁ καλόγηρος προβάλλων τὸν ὀβελὸν κατὰ τοῦ Στρατιώτου.

Ὁ Βλέσης ὀπισθοδρομεῖ ἓν βῆμα, ἀλλ' ὁ Κατσίκης [1]), ὅστις εἶχεν ἤδη προχωρήσει, πλήττεται ἐν τῇ κοιλίᾳ· ὁ δυστυχὴς πίπτει ἐπικαλούμενος εἰς βοήθειάν του ὅλους τοὺς ἁγίους· δεύτερον κτύπημα τοῦ ὀβελοῦ διαπερᾷ τὴν κνήμην του, ὡς ἡ σακκορράφα διατρυπᾷ τὸ μάλλινον ὕφασμα, καὶ ἡ περόνη τὰ μακαρόνια.

«Ὁ Μανώλης ἰδὼν τοῦτον κατὰ γῆς — Ἆ! ἀνέκραξεν, ἐφόνευσας τὸν σύντροφόν μου! καὶ

1) Σύντροφος τοῦ Βλέση, ἀνταποκρινόμενος πρὸς τὸν Ἰόλαον τῆς ἀρχαιότητος.

Digitized by Google

ἀμέσως καταφέρει γενναῖον γρόνθον κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ μοναχοῦ· ἀλλ' ὁ Στρατιώτης δὲν ἠδύνατο νὰ νικήσῃ τοσοῦτον εὐκόλως δαίμονα, ἔχοντα σῶμα λεπτότερον ἱστοῦ ἀράχνης. Τότε ἀκούει φωνήν τινα λέγουσαν αὐτῷ—Ἐδῶ ἀπαιτεῖται δόλος Ὀδυσσέως! Ὁ Στρατιώτης στρέφεται πρὸς τὸ μέρος ὅθεν ἤρχετο ἡ φωνή, ἥτις ἐξακολουθεῖ λέγουσα — Ἀγαπητέ μοι ἀδελφέ, ποίησον ἐπὶ τοῦ μετώπου σου τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, διότι εὑρίσκεσαι ἐνώπιον φοβεροῦ διαβόλου.—Αὐτὰ τὰ δαιμόνια εἶνε κακοῦργα ζῷα, θριαμβεύοντα διὰ τοῦ δόλου καὶ τῶν εὐλογιῶν! ἀνακράζει ὁ Βλέσης σταυροκοπούμενος. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ ὁ μικρὸς διάβολος γίνεται ἄφαντος.

«Ἐν τούτοις ἐφάνη εἰς Βλέσην ὅτι ἔσφιγγε κἄτι τι εἰς τὴν χεῖρα, ἀλλὰ παρατηρήσας ἐν αὐτῇ οὐδὲν εἶδε· θελήσας νὰ περιπατήσῃ ᾐσθάνθη ἐν τῷ ὑποδήματί του ὡς κοπτερὸν ἧλον πληγόνοντα τὸν πόδα του· συγχρόνως βρωμερὰ ὀσμὴ διαχυθεῖσα ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ τὸν ἠπείλει ἐξ ἀσφυξίας.

«Ὁ τέως ἀναίσθητος Κατσίκης ἀνορθοῦται ὡς εὐλύγιστος ἰχθὺς λέγων — Νομίζω ὅτι ὁ ἐχθρὸς πρὸς ὃν ἐπολέμησα ἦν αὐτὸς ὁ διάβολος, διότι εἰς τὴν θέαν του μὲ κατέλαβε τρόμος θανάτου· μὰ τὸν Θεόν, ἄνευ τῆς βοηθείας τοῦ βραχίονός σου καὶ τῶν παρηγορητικῶν λόγων σου, δὲν θὰ ἐπανέβλεπον τὸ φῶς.

«Τότε ἐπαρουσιάσθη ἡ Μοῖρα [1]) ἥτις ἐδίδαξεν εἰς τὸν Στρατιώτην τὴν ὁδὸν τῆς νίκης, καὶ διὰ τῶν συμβουλῶν τῆς ὁποίας κατεβλήθη ὁ διάβολος τὸν ὁποῖον τοσοῦτον ἐμίσει—Δὲν γνωρίζεις, εἶπε, τί δύναται νὰ συμβῇ μέχρι τῆς προσεχοῦς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου· διὰ τοῦτο πρέπει ἀμέσως νὰ πολεμήσῃς κατὰ τοῦ φοβεροῦ θηρίου, τὸ ὁποῖον κατατρώγει τοὺς ἀνθρώπους· τὸ τέρας τοῦτο γεννηθὲν ἐν τῷ ἕλει φέρει ἑπτὰ κεφαλὰς καὶ ἑπτὰ οὐράς· ἄφρων θὰ ἐξελαμβάνετο πᾶς ὅστις ἤθελε τολμήσει ν' ἀντιμετρηθῇ πρὸς τοιοῦτο θηρίον, ἀλλὰ σύ, ὑπέροχε ἱππότα, θὰ νικήσῃς τὸν ὄφιν τοῦτον τοσοῦτον εὐκόλως, ὡς ὁ πειναλέος χωρικὸς καταβροχθίζει τὸν ἀραβόσιτόν του. Μετὰ τὴν νίκην θὰ σὲ ὁδηγήσω εἰς κῆπον, ὅμοιον τοῦ ὁποίου οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων ἐγνώρισε, καὶ ἐκεῖ θὰ εὕρῃς ἐν ἀφθονίᾳ φαγητὰ καὶ ποτὰ μετὰ παντὸς συμπληροῦντος τὴν εὐδαιμονίαν· ἐκεῖ θ' ἀποκτήσῃς χρυσοῦν στρεπτόν, κατάφορτον ἐκ πολυτίμων λίθων, καὶ φέρων τοῦτον εἰς τὸν τράχηλον σου, Βλέση μου, θὰ λάμπῃς ὡς ἀληθὴς βασιλεύς.

— Περιφρονῶ τὰ κοσμήματα, ἀπεκρίθη ὁ Στρατιώτης, καὶ μόνον τὰ ὅπλα καὶ ὁ ἔρως μ' ἐνδιαφέρουσιν· ὅλη μου ἡ ἐπιθυμία καὶ ἡ χαρὰ εἶνε νὰ δειχθῶ ἄξιος ἐγκωμίων, νὰ κερδίσω τιμάς, καὶ νὰ καταβάλω ἐνδόξως τοὺς ἐχθρούς μου γεμίζων τὰ στόματά των ἐκ πράσων. Οὐδεμία κατάκτησις ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἶνε ὡραιοτέρα τῆς φήμης, καὶ ὅταν τις ἅπαξ τὴν γευθῇ, πλειότερον τὴν ἐπιθυμεῖ. Ἡ φιλοδοξία μου εἶνε ὅταν ἀποθάνω νὰ μὴ λησμονηθῶ ὡς βοῦς ἀνωφελής, ἀλλὰ ν' ἀξιωθῶ καὶ ὑπερβῶ τὴν δόξαν τοῦ Ρολάνδου. Κάμε ὅ,τι ἠξεύρεις πρὸς μόνον τὸν σκοπὸν τοῦτον, νὰ γίνω μέγας καὶ ν' ἀφήσω φήμην στερεὰν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, φήμην, ἥτις δὲν θὰ διαρραγῇ τοσοῦτον εὐκόλως ὡς ῥήγνυται ἡ ὕαλος.

«Ἡ Μοῖρα τῷ ἀπεκρίθη — Ἐπαινῶ ἐκ καρδίας τὴν φιλοδοξίαν σου, διότι ἀληθῶς ὁ ἄνευ τιμῆς ζῶν ἄνθρωπος ὁμοιάζει πρὸς τὸ ἐν τῇ ἐρήμῳ φυόμενον ἄνθος, τὸ ὁποῖον μόλις ἀνοιγόμενον ἀποθνήσκει ἀπαρατήρητον. Ἔσο βέβαιος, Βλέση, ὅτι τὸ ὄνομά σου ἤδη διεδόθη ἐν τῷ κόσμῳ καὶ ἀπανταχοῦ ἵπτασαι ὡς ἀετός. Ἀλλ' ἐλθὲ νὰ φονεύσῃς τὸν ὄφιν τοῦτον, διὰ νὰ παύσῃ κακοποιῶν τὴν γῆν. Ὁ Βλέσης ἀπεκρίθη — Οὐχὶ μόνον ὄφεις, ἀλλὰ καὶ τοὺς δαίμονας τοῦ ᾅδου φονεύω· οὔτε τὸν φόβον, οὔτε τὸν τρόμον ἐγνώρισα· ἔχω ὀξεῖαν ὅρασιν, καίτοι μὴ φορῶν δίοπτρα· θὰ ἐκριζώσω τοὺς ὀδόντας ἐκ τῶν κεφαλῶν τοῦ ὄφεως ὡς ἐκβάλλουσι τοὺς πασσάλους ἐκ τοῦ βορβόρου. Ἐμπρός, δεῖξαί μοι ποῦ κρύπτεται τὸ τέρας, διὰ νὰ μάθῃ τί ἀξίζει ἡ δύναμίς μου!

«Ὁ Κατσίκης μέχρι τοῦδε σιωπῶν, εἶπεν— Ἐπιθυμῶ νὰ προσθέσω καὶ ἐγὼ δύο λόγους· ἂν καὶ δὲν ἐπαγγέλλομαι τὸν ἅγιον, γνωρίζω ἐν τούτοις νὰ κάμνω κἄτι τι ἀνώτερον τῶν ἔργων τοῦ κηπουροῦ. Ὅθεν ἐπίτρεψόν μοι νὰ σὲ συνοδεύσω, καὶ ὑπόσχομαι νὰ φονεύσω οὐχὶ μόνον αὐτὸν τὸν ὄφιν, ἀλλὰ χιλίους κοιμωμένους· σὺ θὰ ἦσαι ὁ ἀρχηγός, καὶ ἐγὼ ὁ στρατιώτης, καὶ ὁμοῦ θὰ πολεμήσωμεν τὸ θηρίον.

«Ἡ Μοῖρα τοὺς ὡδήγησεν εἰς ἰσόγιον δῶμα, ἐν μέσῳ τοῦ ὁποίου ἐκρέμαντο κεφαλαὶ νεκρῶν, καὶ κνῆμαι καὶ βραχίονες καὶ χεῖρες· ὁ τόπος ὡμοίαζε πρὸς καταγώγιον κακούργων· ἡ ἐκπεμπομένη δυσωδία ἐθανάτου τὰ ὑγιῆ σώματα· ὁ Βλέσης καὶ ἡ Μοῖρα ἔφραξαν τὴν ῥῖνα, ὁ δὲ Κατσίκης ζαλισθεὶς ἔπεσε κατὰ γῆς.

«Ὁ Στρατιώτης εἰσῆλθεν εἰς θάλαμον, τοῦ ὁποίου οἱ τοῖχοι ἐκαλύπτοντο διὰ μεταξωτῶν ὑφασμάτων· πολλαὶ κήριναι εἰκόνες ἐκρέμαντο ὅμοιαι πρὸς ἐκείνας, τὰς ὁποίας ἀναρτῶσιν εἰς τὰς ἐκκλησίαις ἐν ἑορταῖς. Ἐν μέσῳ τοῦ θαλάμου ἔκαιε μεγάλη λυχνία φέρουσα ἐν τῇ γαστρί της ὡς ζωμὸν τὸ ἔλαιον. Μέγας τάφος τεχνικῶς ἐξειργασμένος εὑρίσκετο ἐκεῖ.

(1) Ἡ Μοῖρα τοῦ Κρανιδίου, ἀντιπροσωπεύουσα τὸν διωκόμενον ἑλληνισμόν, προστατεύει καὶ ὁδηγεῖ τὸν Βλέσην εἰς πάντας τοὺς ἀγῶνάς του.

Digitized by Google

«Ἔξω τοῦ θαλάμου ἵστατο μέγα ὄρνεον μὲ τὸ ῥάμφος ὀλάνοικτον· οἱ ὄνυχές του ἦσαν σκληρότεροι τοῦ σιδήρου, καὶ ὅλον τὸ σῶμα ἐκαλύπτετο ἐξ ὀνύχων ἀετοῦ. Ἐπὶ τῇ θέᾳ του ὁ Κατσίκης ἔπεσε κατὰ γῆς· ἀλλ' ὁ Βλέσης ἐξάγει ἀμέσως τὴν ῥομφαίαν του δι' ἧς ἐφόνευε πάντα τὰ τέρατα. Ἅμα τὸ ὄρνεον τὸν εἶδε πλησιάζοντα ἤνοιξε τὰς δύο πτέρυγάς του, αἵτινες ὡμοίαζον πρὸς δύο ἱστοὺς πλοίου, καὶ ἤρξατο νὰ κρώζῃ μετὰ τοσαύτης μανίας, ὥστε ἐσβέσθησαν τὰ φῶτα τῶν λυχνιῶν. Ὁ Στρατιώτης εὑρεθεὶς ἐν τῷ σκότει ἠγνόει τί νὰ πράξῃ καὶ ἤρχισε μάλιστα νὰ διαλογίζηται ὅτι ἐνταῦθα ἦν πεπρωμένον ν' ἀφήσῃ τὰ κῶλα. Τὸ τέρας ὁρμᾷ κατ' αὐτοῦ καὶ περιλαβὸν διὰ τῶν ὀνύχων του τὸν σφίγγει, ὡς λαίμαργος ἁρπάζων ἐκλεκτὸν φαγητόν.

«Τί νὰ πράξῃ ἐν μέσῳ τοσούτου σκότους, καθιστῶντος αὐτὸν ἀνίκανον ὡς ἀσπάλακα! τὸ ὄρνεον ἐξέσχιζεν ἤδη τὰς σάρκας του ὡς ἐὰν ἦσαν κήριναι. Ὁ Βλέσης ὀπισθοχωρεῖ πρὸς τὸν τοῖχον καὶ ψηλαφῶν θραύει παρατυχοῦσαν φιάλην. Τότε τίς θὰ τὸ πιστεύσῃ; τὸ φῶς ἐπανέρχεται, καὶ τὸ ὄρνεον δὲν κινεῖ οὔτε ῥάμφος οὔτε πτερά. Ὁ Στρατιώτης τὸ ἁρπάζει ἀπὸ τοῦ τραχήλου καὶ ἑλκύων αὐτὸ ἰσχυρῶς τὸ σφίγγει καὶ τὸ πτωχὸν πουλάκι ὡς ἐὰν ἦν πετεινα ράκι μεταβάλλεται ὑπὸ τοὺς ῥωμαλέους βραχίονάς του εἰς τρυφερὰν καὶ μαλακὴν μάζαν.

«Ἀφοῦ ἐθανάτωσε τὸ ὄρνεον ὁ Βλέσης, ἀνακράζει—Ποῦ εἶνε ὁ ὄφις; Περιστρέψας τὰ βλέμματά του, φαντάζεται ὅτι ὁ θάλαμος ἐπληρώθη φλογῶν· ἀμέσως ἀκούει κρότον κεραυνοῦ φοβερὸν ὡς ἂν ἡ γῆ κατέρρεε· τότε εἶδεν ἐξερχόμενον τοῦ τάφου θηρίον μὲ σῶμα ὑπότρομον καὶ κεφαλὴν εἰδεχθῆ καὶ τρομεράν· ὅταν ἐξῆλθε τῆς φωλεᾶς του, τὸ ἔδαφος τοῦ θαλάμου καὶ οἱ τοῖχοι ἐσείσθησαν· ὁρμᾷ κατὰ τοῦ Μανώλη καὶ τοῦ συντρόφου του, ὅστις ἐκ τοῦ τρόμου ἔτρεμεν ὡς ἀράχνη. Ὁ Στρατιώτης διὰ τῆς στιβαρᾶς χειρός του καταφέρει τὴν ῥομφαίαν κατὰ τοῦ τέρατος λέγων—Ἀπαίσιον ζῶον, πλησίασον! διατί νὰ προτιμήσῃς ὡς τὸ χοιρίδιον τὴν φάτνην; Ὁ Κατσίκης εἰπὼν—Ὢ δύναμίς μου, δεῖξον τώρα τί ἀξίζεις! ἐξακοντίζει γενναῖον κτύπημα, ἀλλ' ἀμέσως ὁ δυστυχὴς ἐπαναπίπτει κατὰ γῆς.

«Ὁ γενναῖος Βλέσης οὐδόλως ὠχριᾷ, ἀλλὰ μὲ ὀφθαλμοὺς ἀκτινοβολοῦντας ὡς τὸ πῦρ, ὁρμᾷ κατὰ τοῦ καταράτου ὄφεως καὶ ἐναγκαλισθεὶς αὐτὸν τὸν περισφίγγει ὡς ἐὰν ἦν περιστερὰ καὶ τοῦ πετᾷ τὴν ψυχὴν ὄπισθεν μετὰ τῶν ἐντοσθίων, ὡς ὁ οἶνος ῥέει ἐκ τοῦ πίθου του. Ὁ ὄφις πίπτει, ἀλλὰ περιστρέφων τὴν οὐράν του συλλαμβάνει τὸν Στρατιώτην καὶ τὸν προσελκύει.

«Ὁ Βλέσης ἰδὼν ἐν μιᾷ γωνίᾳ ψευδοθυρίδα τὴν ἁρπάζει καὶ κρατηθεὶς ἰσχυρῶς, ἐλευθεροῦται. Ἀμέσως ὁ θάλαμος, τὸ ἀνάκτορον καὶ ἡ αὐλὴ ἀφανίζονται. Ὁ Στρατιώτης στραφεὶς βλέπει πέριξ αὐτοῦ μέγα ἕλος ὑπόγειον μὴ ἔχον ἔξοδον ἢ εἴσοδον. Ἐνῷ κατεπλήσσετο πρὸ τοῦ θεάματος, ἐμφανίζεται ὁ ἑπτακέφαλος ὄφις. Ὁ Κατσίκης μόλις ἀνεγερθείς, ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ φοβεροῦ τέρατος πίπτει διὰ τρίτην φοράν, λέγων—Εἶμαι ἄνανδρος Στρατιώτης! ἀλλ' ὁ Βλέσης ὅστις ἐθεώρει ἀτάραχος λέγει πρὸς τὴν ὄφιν—Καλῶς ὥρισες! θὰ σοῦ βάλλω μὲ αὐτὴν ἐδῶ τὴν χεῖρα ἐν κλύσμα διὰ νὰ ἐκβάλῃς κυνόκοπρον, καταραμένον ζῶον!

«Καὶ περιστρέψας τὴν ῥομφαίαν του καταφέρει διαμπὰξ γενναῖον κτύπημα, τὸ ὁποῖον ἀποχωρίζει ἕνα τῶν τραχήλων μετὰ τῆς συμφυοῦς κεφαλῆς. Τὸ ὕδωρ καὶ τὸ χῶμα πορφυροῦνται ἐκ τοῦ αἵματος. Δεύτερον κτύπημα ἀποχωρίζει ἑτέραν κεφαλήν· καὶ ἐν τούτοις ὁ ἰοβόλος κακοῦργος ἐξακολουθεῖ τὴν ἐπίθεσιν. Ὁ Βλέσης βλέπων ἀναφυομένας κεφαλὰς καὶ τραχήλους ὡς φύλλα δένδρου, ἔξω φρενῶν στρέφεται πρὸς τὸν Κατσίκην καὶ τῷ λέγει μετ' ἀπελπιστικῆς φωνῆς—Σύντροφε, δὲν μὲ βοηθεῖς! Ἀλλ' ὁ Κατσίκης ἀποναρκωθεὶς ἐκ τοῦ τρόμου δὲν τὸν ἀκούει. Ὁ Στρατιώτης μὴ ἐλπίζων μηδαμόθεν βοήθειαν περιστρέφει διὰ τῆς σιδηρᾶς χειρός του τὴν κοπτερὰν ῥομφαίαν, καὶ οἱ τράχηλοι μετὰ τῶν κεφαλῶν ἀποκόπτονται ὡς δέσμη ἀσπαράγων, ῥαδικίων ἢ ἄλλων τοιούτων τρυφερῶν λαχάνων, καὶ ἐπὶ τέλους ὁ ἀνδρεῖος θερίζει ὅλας τὰς κεφαλάς, ὅπως ἐπιδέξιος μάγειρος ἐκλεπίζει τοὺς βατράχους. Οἱ ὀφθαλμοὶ πασῶν τῶν κεφαλῶν ἐκλείσθησαν ἐν αἰωνίῳ σκότει· παρομοίαν καταστροφὴν οὐδέποτε εἶδεν ὁ κόσμος! Ὁ Βλέσης πίπτει ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἕλους συντετριμμένος τὴν ψυχήν, ἀλλ' ὑγιαίνων τὸ σῶμα.

«Ὁ Κατσίκης συνελθὼν καὶ ἰδὼν τὸν ἀρχηγόν του βυθιζόμενον ἐν τῷ βορβόρῳ ἀνακράζει—Κατηραμένη ἡ κοιλία, ἥτις ἐπὶ ἐννέα μῆνας μ' ἐβάστασε! Γενναῖέ μου Βλέση, ποῦ εὑρίσκεσαι; ἔξελθε ἀμέσως τοῦ βορβόρου, διότι εἶμαι ὅλως συντετριμμένος καὶ λελυμένος.

«Ἀλλ' οἱ λόγοι του οὐδὲν ἤξιζον, ἂν δὲν ἐπαρουσιάζετο ἀμέσως ἡ ὡραία Μοῖρα ἡ ὁδηγήσασα τὸν Στρατιώτην ὅπως πολεμήσῃ τὸν ὄφιν, ὅστις ἔκειτο ἐκεῖ ἄνευ κεφαλῶν καὶ μυελοῦ. Πλησιάσασα πρὸς αὐτὸν τρυφερῶς, ἐξήγαγε τοῦ θυλακίου φιαλίδιον πλῆρες εὐωδιῶν μὴ γεννωμένων ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ἀλλ' ἀπεσταλαγμένων ἐν τῇ σελήνῃ ὡς ὁ ὑδράργυρος ἀποσταλάζει ἐν τῷ χωνίῳ τοῦ ἀλχημιστοῦ· αἱ εὐωδίαι αὗται ἔχουσι τὴν ἰδιότητα νὰ ἐξάγωσι τὸ βρέφος ἐκ τοῦ λίκνου του, καὶ νὰ τῷ δίδωσι δύ-

Digitized by Google

ναμιν νὰ βαδίσῃ ὡς ἀνήρ, νὰ μεταβάλλωσι τὴν γαλήνην εἰς τρικυμίαν καὶ τὴν τύχην τοῦ ἀτυχοῦς παίκτου εἰς εὐτυχὲς κέρδος.

«Ἅμα ἡ Μοῖρα ἔτριψε διὰ τοῦ ὑγροῦ τούτου τοὺς κροτάφους τοῦ Βλέση, οὗτος ἀνεπήδησεν ὡς εὐλύγιστος ἰχθὺς λέγων — Ἐδῶ μοῦ εἶσαι, ἀγαπητὴ Μοῖρα! Ἀφοῦ διὰ τῶν περιποιήσεων τῆς Μοίρας ἐπανέκτησε τὰς δυνάμεις του ὁ νικητὴς Στρατιώτης, αὕτη τῷ εἶπε— Δὲν πρέπει νὰ χρονοτριβῶμεν ἐπὶ πλέον ἐνταῦθα. Ἄγωμεν εἰς τὴν Ἰσλανδίαν, ὅπου κατοικεῖ ἡ ὡραία καὶ χαριτόβρυτος ἐκείνη βασίλισσα ἡ ὀνομαζομένη Παρθένος· ὡραία ὡς νεαρὸν ῥόδον ἐπὶ τοῦ κάλυκός του· αὕτη καὶ μόνη δύναται νὰ χαροποιήσῃ πᾶσαν τεθλιμμένην ψυχήν. Εὐτυχὴς ὁ πλησιάζων πρὸς τὴν κόρην ταύτην, ἀλλοτρίαν πάσης ἀνθρωπίνης κακίας, ἀγάλλεται ὡς ὁ ἐλευθέρως ἐν τῷ Νείλῳ κολυμβῶν κροκόδειλος.

«Ὅστις κατὰ τύχην ἴδῃ τὸ πρόσωπόν της, πρὸ τῆς λάμψεως τοῦ ὁποίου ὠχριᾷ ὁ ἥλιος, ἀναγνωρίζει ὅτι οὐδὲν οὐδέποτε πλάσμα ὁμοιάζει πρὸς τὸν ἥλιον ὅσον αὐτὴ ἡ Παρθένος. Ἐὰν μάλιστα δυνηθῇ καὶ θεωρήσῃ καλῶς τὴν μορφήν της, θὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ὁ ἥλιος δὲν εἶνε ἥλιος ἀλλ' ὅτι λάμπει τόσον ὅσον παρ' αὐτῆς δανεισθῇ φῶς. Ὅταν προβάλλῃ τὸν πόδα ἵνα βαδίσῃ, οἱ λίθοι κυλίονται ἐρωτευόμενοι τὴν σκιάν της· καὶ ὅταν ἡ σκιὰ ὄπισθέν της ἀκολουθῇ ὁ ἥλιος ἀμέσως ἀνατέλλων ἐκ τῶν ποδῶν της διαλύει τὴν σκιὰν ταύτην. Εἶνε ἀληθὲς θεῖον θαῦμα, πῶς ὅταν ὁ πους κατοπτρίζεται ἐπὶ τοῦ ἡλίου τῆς σκιᾶς, ὁ πους ἐρωτεύεται τὴν σκιὰν καὶ ἡ σκιὰ τὸν πόδα.

«Ἀλλ' ὅταν ἐκ τοῦ στόματός της ἐκβαίνῃ ὁ λόγος, παρευθὺς ὁ Ἔρως ἑτοιμάζει τὸ βέλος καὶ τὸ τόξον του καὶ παρατηρῶν πρὸς τὸ ἀντικείμενον πρὸς ὃ διευθύνεται ἡ ἀκτὶς τοῦ βλέμματός της, τοξεύει, πληγόνει, αἰχμαλωτίζει. Ἀναντιρρήτως εἶνε Θεὰ καὶ οὐχὶ γυνὴ καταβᾶσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἵν' ἀγαπήσῃ οἱονδήποτε θνητόν. Ἡ Ἑλληνικὴ καὶ ἡ Ρωμαϊκὴ ὡραιότης εἶνε μηδὲν ἐνώπιόν της, διότι ὅπου ἡ Παρθένος εὑρεθῇ ἐκεῖ εἶνε καὶ ὁ παράδεισος μεθ' ὅλων τῶν τέρψεών του.

«Ἀλλ' ἐπὶ τέλους ὅταν καθημένη ἐν τῷ λειμῶνί της λαμβάνῃ ἀνὰ χεῖρας τὴν λύραν καὶ τὸ τόξον, καὶ κρούουσα ψάλλῃ, ὁ ἀκροώμενος αὐτῆς νομίζει ὅτι εὑρίσκεται ἐν τῷ μακαρίῳ οὐρανῷ ἀκούων τὴν Πολύμνιαν, τὴν Οὐρανίαν, τὴν Ἐρατὼ καὶ τὴν Κλειὼ ᾀδούσας ἐν χορῷ παρθένων τὸ ἑλληνικὸν ἐκεῖνο ᾆσμα — *ἀγάπη μου γλυκειά, ἀγάπη μου*. Αὐτὸ τὸ ᾀσματάκι εἶνε ὁ ἰσχυρὸς δυνάστης ὁ φυτεύων τὸν ἔρωτα ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν ἀνθρώπων.

«Ὑπάγωμεν λοιπόν· ἀνέκραξεν ὁ Βλέσης... Μόλις δ' ἐτελείωσε τὸν λόγον του καὶ εἶδε χρυσοῦν ἅρμα κατερχόμενον διὰ τοῦ ἀέρος καὶ συρόμενον ὑπὸ δύω αἰγῶν καὶ τεσσάρων βοῶν· τὸ ἅρμα τοῦτο κατεσκεύασεν ἡ ἀριστοτέχνις χεὶρ μάγου.—Ἀναβῶμεν, εἶπεν ἡ Μοῖρα, ἀγαπητοὶ ἱππόται, σεῖς οἱ δύω ὄπισθεν ἐγὼ δ' ἔμπροσθεν.

«Καὶ οὕτως ἡνωμένοι καὶ οἱ τρεῖς ἐν τῷ ἅρματι ὡς λαμπρὰ ἀνθοδέσμη ἐπέτασαν διὰ τοῦ ἀέρος.»

M.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ.—Μετάφρασις Χ. Α.

Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.

Ἦτο βεβαιωμένον ἐν τῷ διαμερίσματι ὅτι ὁ Μεδερῖκος Σαρβὲ γενόμενος βουλευτὴς τοῦ Σηκουάνα καὶ Μάρνης ἀπὸ τοῦ 1876 ὤφειλε κατὰ μέγα μέρος τὴν ἀνύψωσίν του εἰς τὴν κυρίαν Ἐρβλαί. Ἡ Ἐρρικέττα ἐθεάθη περιφερομένη διὰ τῆς ἁμάξης της καὶ διανέμουσα τὰ φέροντα τὸ ὄνομα τοῦ Σαρβὲ δελτία εἰς πάντα τὰ πέριξ τοῦ Μελὲν μικρὰ χωρία. Δὲν εἶχε διστάσει τότε νὰ ὁμιλήσῃ καὶ αὖθις περὶ τῆς περιφήμου αἰγίδος!.. Ἄλλως τε ὁ Σαρβὲ διετήρει, ὡς ἔλεγον, ἀπόλυτον πρὸς αὐτὴν εὐγνωμοσύνην. Παρευρίσκετο ἀνελλιπῶς τὸν χειμῶνα εἰς τὴν ἐν τῇ ὁδῷ Σωσσὲ-δ'Αντὲν αἴθουσαν, τακτικῶς δὲ ἐφαίνετο μειδιῶν εἰς τὰς ἐν τῇ ἐπαύλει ὁμηγύρεις τῆς κυρίας Ἐρβλαί. Ἡμέραν τινὰ μάλιστα μικρὰ σατυρικὴ ἐφημερὶς δημοσιεύσασα τὰς ψήφους τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Σηκουάνα καὶ Μάρνης ἀνέφερε μεταξὺ τῶν ψηφισάντων καὶ τὸ ὄνομα τοῦ *κυρίου Ἐρβλαὶ* ἀντὶ τοῦ Σαρβέ.

Ὁ Μεδερῖκος τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐξέφρασε τὴν πρόθεσιν νὰ ῥαπίσῃ τὸν δημοσιογράφον. Ἀλλ' ἡ Ἐρρικέττα ὡς ἀληθὴς πολιτικὴ γυνὴ τὸν ἀνεχαίτισε λέγουσα :

—Πρὸς τί τάχα; Ἡ κακοβουλία τιμωρουμένη γίνεται πρόξενος ἄλλων κακῶν. Ἡ ἐφημερὶς αὕτη ἀνεγνώσθη μόνον ἐν Μελὲν καὶ ἴσως ἐν Φονταινεβλῷ· ἂν μονομαχήσετε δι' αὐτὸ τὸ ἄρθρον, θὰ τὴν ἀναγνώσουν καὶ εἰς τοὺς Παρισίους καὶ αὐτὸ μόνον θὰ κερδήσετε.

— Πλὴν τὸ ὄνομά σας, ἀγαπητή μου φίλη...

— Τὸ ὄνομά μου ; Ὅταν θελήσω ὁ δημοσιογράφος αὐτὸς νὰ μοῦ ἀπονείμῃ κολακευτικόν τι ἐπίθετον, θὰ τὸν προσκαλέσω εἰς τὴν ἔπαυλιν. Δὲν σημαίνει τίποτε αὐτός. Ὁ Ζαβουγιὲ τὰ κάμνει ὅλα· εἶνε ζηλότυπος ὁ Ζαβουγιέ. Γνωρίζει καλὰ ὅτι μίαν ἡμέραν, καὶ ἴσως γρήγορα

Digitized by Google

ὅταν θὰ στερεωθῇ ἡ θέσις σας διὰ τῆς ἀγορεύσεώς σας, ναί, τῆς ἀγορεύσεώς σας ἐκείνης τῆς διασήμου... εἰξεύρετε ποίαν σᾶς λέγω, θὰ σᾶς κάμω νὰ γίνεται ὑπουργός!..

Ὁ Σαρβὲ δὲν ἀπῄτει τόσον, ἤθελεν ὅμως νὰ γείνῃ γερουσιαστής. Ὁ τίτλος οὗτος ἐνόμισεν ὅτι ἦχει κάλλιον ἢ ὁ τοῦ βουλευτοῦ. Ἄλλως τε οἱ πλεῖστοι τῶν φίλων του καταληφθέντες ὑπὸ τῆς μανίας τοῦ προβιβασμοῦ διετέλουν ἤδη εἰς τὴν ἄνω βουλήν. Ὁ Μεδερῖκος ᾐσθάνετο ὅτι τὸν ἀπεδίωκεν ἡ πληθώρα τῶν ἐν τῇ βουλῇ νεηλύδων. Ἦτο νῦν πεντηκοντούτης καὶ ἐφώνουν αὐτῷ: «Τόπον εἰς τοὺς νέους!...». Ἡ ἐν τῇ Γερουσίᾳ ἕδρα ἐφαίνετο αὐτῷ ὡσεὶ ἐφωδιασμένη διὰ προσκεφαλαίου ἀοράτου, ἐφ' οὗ ἠδύνατο ἐν πάσῃ ἀνέσει νὰ κοιμᾶται. Ἐδίψα τὴν ἀνάπαυσιν ὁ Σαρβὲ καὶ ἴσως ἡ τεραστία δραστηριότης τῆς κυρίας Ἐρβλαί, τοῦ ἐκλογικοῦ ἐκείνου μύρμηκος, δὲν ἦτο ἄσχετος πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν ἐκείνην τῆς γαλήνης ἥτις βραδέως εἰσέδυε καὶ ἐκυρίευε πᾶσαν τὴν ψυχὴν τοῦ Μεδερίκου.

Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ τῷ ὄντι κατέστη ἐπὶ τέλους ἀνυπόμονος ἀναμένουσα ἐπὶ ἔτη ἐναγωνίως τὴν πρώτην ἀγόρευσιν τοῦ Μεδερίκου, τὴν διάσημον ἀγόρευσιν, τὴν ἀποφασιστικήν, τὴν θαυμαστὴν ἀγόρευσιν, δι' ἧς θὰ κατεκτᾶτο τὸ ὑπουργικὸν χαρτοφυλάκιον καὶ ἥτις ποτὲ δὲν ἐπήρχετο. Ὅτε θὰ τὴν ἀπήγγειλεν ὁ Σαρβέ, ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ἐπόθει νὰ εὑρίσκηται ἐνώπιόν του εἰς θέσιν καταφανῆ διὰ νὰ τὸν ἐμπνέῃ, εἰς τὴν πρώτην σειρὰν θεωρείου τινός. Πρὸ πολλοῦ ἔπλαττε σχέδια φυλαρεσκείας διὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Ὁσάκις παρήγγειλε νέον τι φόρεμα, ἔλεγε καθ' ἑαυτὴν «θὰ τὸ φορέσω τὴν ἡμέραν τῆς ἀγορεύσεως» καὶ κατέτριβε χρόνον τόσον πολὺν περὶ τὴν ἐκλογὴν τοῦ ὑφάσματος ὅσον θὰ κατέτριβε καὶ διὰ τὴν ἀναδίφησιν τῆς Κυανῆς Βίβλου.

Ἰδίως ἀνησύχει περὶ τοῦ πίλου, διότι ἐντὸς τοῦ θεωρείου πρὸ πάντων ὁ πῖλος εἶναι ὁρατός. Τὸ χρῶμα τοῦ πίλου ἔκαμνε τὴν Ἐρρικέτταν ν' ἀδημονῇ. Ὁ ἐν λόγῳ πῖλος, ἀφότου ἤρχισε νὰ μεριμνῇ περὶ αὐτοῦ ἡ κυρία Ἐρβλαί, μετέβαλε τόσας ἀποχρώσεις, ὅσας κατὰ τὸ αὐτὸ διάστημα θὰ μετέβαλε πολιτικὸς ἀνήρ. Κατ' ἀρχὰς ὁ πῖλος ἦτο ῥοδόχρους. Βέβαια, κατὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Σαρβὲ ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ἦτο ἀρκετὰ νέα ἀκόμη, ὥστε νὰ φορέσῃ εἰς τὴν κεφαλήν της πῖλον ῥοδόχρουν.

Ἀνέμενε τὴν ἀγόρευσιν καὶ ἔλεγεν ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν πρὸς τὸν Σαρβέ:

— Λοιπόν, φίλτατε, πότε θὰ μοῦ ἐπιτρέψητε νὰ ἐγκαινίσω τὸν νέον πῖλόν μου;

Ὁ ἀγαθὸς βουλευτὴς ἐμειδία, ἐλάμβανε τὴν μικρὰν χεῖρα τῆς εὐειδοῦς γυναικός, ἀπέθετεν ἐπ' αὐτῆς εὐσέβαστον φίλημα καὶ δὲν ἀπήγγελλε ἐν τοσούτῳ τὴν ἀγόρευσιν, ἣν ὁ ζηλωτής του Πίττ Δυκᾶς ἤθελεν ἀποκαλέσει ἀγόρευσιν ἐναρκτήριον τοῦ σταδίου του. Ὁ περὶ τὸ βῆμα κενὸς χῶρος εἶνε ἐπίσης ἐπικίνδυνος ὅσον καὶ τὸ χαῖνον στόμιον τῆς Ταρπηΐας πέτρας. Καὶ αὕτη ἐπίσης ἡ ὡραία εἰκὼν ἦτο ἰδική του σκέψις.

— Τί νὰ γείνῃ! ἔλεγεν ἡ κυρία Ἐρβλαὶ βλέπουσα παρερχόμενον τὸν καιρόν, τὸ ἀληθὲς εἶνε ὅτι θὰ ἦτο ἀνάρμοστος πλέον διὰ τὴν ἡλικίαν μου ὁ ῥοδόχρους πῖλος. (Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ἦτο ἀγχίνους ἀκόμη καὶ πρὸ τοῦ κατόπτρου της). Ἀλλά, σᾶς παρακαλῶ, κάμετέ με τοὐλάχιστον νὰ φορέσω ἕνα κυανοῦ ἀνοικτοῦ χρώματος.

Ἤλπισεν ἐπὶ τοῦ κυανοῦ κατὰ τὸ διάστημα δύο ἢ τριῶν ἐτῶν· ἀλλ' ὁ Σαρβὲ ἐτήρει ἀπελπιστικὴν σιγήν. Βεβαίως κάποτε ἀπετόλμα νὰ ἐκφέρῃ ἐπιφωνήσεις τινὰς ἀήχους ἢ διακοπάς, μερικὰς φράσεις, οἷον: «*Ἔλα δά! Εἶνε ἀδύνατον! Ναί, ναί! εὖγε!* ἢ *Ὄχι, ὄχι! Τὸ συμπέρασμα! Ἐπὶ τοῦ ζητήματος!* φράσεις, αἵτινες ἀπετέλουν μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης *Τὰ ἅπαντά του*· ἀλλὰ λόγους, ἀληθεῖς ἀγορεύσεις, ἐξ ἐκείνων δι' ὧν κατακτῶνται τὰ χαρτοφυλάκια δὲν εἶχε τολμήσει ποτὲ ν' ἀπαγγείλῃ. Ἐπέμενε νὰ διατελῇ ῥήτωρ ἀνέκδοτος.

— Ἄ, φίλε μου, ἀγαπητέ μου φίλε, ἔλα, ἀποφασίσατε! ὁμολογήσατε ὅτι δὲν θὰ ἦτο νόστιμον πρᾶγμα ἂν δὲν ἠδυνάμην νὰ φορέσω οὔτε κἂν ἀνοικτοῦ κυανοῦ χρώματος πῖλον! ἔλεγεν ἡ κυρία Ἐρβλαί.

— Ναί!.. ἀλλὰ τί τὸ θέλετε. Ἡ εὐκαιρία ποῦ εἶνε; Ζητῶ τὴν εὐκαιρίαν!.. Πᾶς ἀνὴρ ἀναποφεύκτως εὑρίσκει πάντοτε τὴν κρίσιμον ἡμέραν εἰς τὴν ζωήν του.

— Ὁ ἀνήρ! ὁ ἀνήρ!... Ἔστω ὁ ἀνήρ· ἀλλ' ἡ γυνή;.. Τὰ ἔτη παρέρχονται.

— Labuntur anni! ἔλεγεν ὁ Σαρβὲ παρατηρῶν πρὸς τούτοις ὅτι ἔπρεπε νὰ μεταφρασθῇ ἡ λατινικὴ αὕτη φράσις διὰ τοῦ «καταρρέουν τὰ ἔτη» ἀντὶ τοῦ «διαρρέουν», ἐπειδὴ ἡ κατάρρευσις αὕτη τοῦ ἐφαίνετο γραφικωτέρα. Ἔλαβε μάλιστα ὑπὸ σημείωσιν τοιαύτην μετάφρασιν διὰ νὰ τὴν παρενθέσῃ εἰς τὴν περίφημον ἀγόρευσίν του. Διότι ἐπὶ τέλους...

Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ἐπίστευσε μίαν τῶν ἡμερῶν ὅτι ἐπρόκειτο τέλος πάντων νὰ φορέσῃ τὸν κυανοῦν πῖλον. Ὁ Σαρβὲ εἶχεν ἀποφασίσει ὁριστικῶς ν' ἀγορεύσῃ. Ἔγραψε τὸ «αὐτοσχεδίασμά» του καὶ τὸ ἀπήγγειλε μάλιστα πρὸ τοῦ κατόπτρου. Ἔπεμψε τὴν προτεραίαν διὰ τοῦ ὑπηρέτου του εἰς τὸ Βουλευτήριον ἕνα ὑπενδύτην ἐκ φλανέλλας διὰ νὰ τὸν φορέσῃ ἅμα ἤθελε κατέλθῃ τοῦ βήματος. Ἐσκόπει ν' ἀγορεύσῃ

ἐπὶ πολλὴν ὥραν καὶ εἶδε πῶς ἵδρωνον οἱ ῥήτορες!... Ἡ Ἑρρικέττα ηὐλόγει τὸν ἥκιστα ποιητικὸν ἐκεῖνον ὑπενδύτην, ἐφαίνετο δὲ αὐτῇ ὅτι ἦτο διὰ τὸν ἐγκαινίζοντα τὸ στάδιόν του ῥήτορα λάβαρον νίκης.— Λάβαρον ἐκ φλανέλλας!

Τὴν ἰδίαν ἑσπέραν ἐδοκίμασε τὸν ἀνοικτοῦ κυανοῦ χρώματος πῖλον, ὅστις ἦτο κομψότατος. Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ὑπερεχάρη διότι ἥρμοζε λαμπρὰ εἰς τὴν κεφαλήν της.

Ἀλλὰ τὴν ἐπαύριον ὁ Σαρβὲ καθ' ἣν στιγμὴν ἐπρόκειτο νὰ μεταβῇ εἰς τὸ Βουλευτήριον ἐδήλωσεν ὅτι παρεχώρει τὸν λόγον εἰς τὸν συνάδελφόν του Λαζολλαί.

— Τοιουτοτρόπως πάντοτε θὰ κερδήσω, εἶπεν. Ὁ Λαζολλαὶ ἔχει τὰς αὐτὰς μὲ ἐμὲ ἰδέας. Θ' ἀναπτύξῃ αὐτὸς τὴν πρότασίν μου, ἥτις θ' ἀπομένῃ πάντοτε ὡς πρότασις τοῦ Σαρβέ.

Ἡ ἀτυχὴς Ἑρρικέττα κατέπιπτε διὰ μιᾶς ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν ὀνείρων της. Δὲν ἐτόλμα δὲ νὰ ἐπιμείνῃ ἐκ φόβου μήπως παρακινήσῃ τὸν Σαρβὲ εἰς πτῶσιν. Προδήλως αὐτὸς ἐδειλία. Διὰ τοῦτο ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ἀφοῦ ἐστέναξε πολλάκις, παρῃτήθη τοῦ ἀνοικτοῦ κυανοῦ χρώματος πίλου λέγουσα:

— Τί νὰ γείνῃ!... θὰ εἶνε κυανοῦ χρώματος βαθέος!... Καὶ τίς εἶδεν;... θ' ἀναγκασθῶ ἴσως νὰ προχωρήσω καὶ μέχρι τοῦ πορφυροῦ βαθέος.

Καὶ ἐμελέτα τὰς ἀναμίξεις τῶν χρωμάτων, ἅτινα ἠδύναντο κάλλιον ν' ἁρμόζωσιν εἰς τὸ ἤδη ὁπωσοῦν ὥριμον, ἀλλὰ πάντοτε εὐειδὲς πρόσωπόν της. Εὕρισκε συνδυασμοὺς μεταξὺ τοῦ πρασίνου καὶ τοῦ κυανοῦ, μεταξὺ τοῦ χαλκόχρου καὶ τοῦ ἐρυθροῦ, συνεπέραινε δὲ ὅτι θὰ ἦτο ἀκόμη θελκτικὴ καὶ μὲ αὐτὰ τὰ σοβαρώτερα χρώματα, ἂν ὁ Σαρβὲ ἀπεφάσιζε ν' ἀγορεύσῃ.

Ἀλλ' ὁ Σαρβὲ δὲν ἠγόρευεν!

Ἡ Ἑρρικέττα ἤρχισε νὰ συλλογίζηται μήπως ἦτο καταδεδικασμένη νὰ φορέσῃ πῖλον μέλανα ὅταν ἔμελλε ν' ἀγορεύσῃ.

— Ἀγαπητὴ φίλη, εἶπεν αὐτῇ ἡμέραν τινά, αὐτὴν τὴν φορὰν ἀπεφάσισα... Ἐσχημάτισα τὴν ἀπόφασίν μου.

— Τέλος πάντων!

— Ναί!... Δὲν θὰ ὁμιλήσω ποτὲ εἰς τὴν Βουλήν!

— Πῶς εἴπετε;...

— Δὲν θὰ ὁμιλήσω παρὰ εἰς τὴν Γερουσίαν· Καὶ ἀνέπτυξε τὰ ἐπιχειρήματά του. Ἡ ἡλικία του, ἡ θέσις του, τὸ ἰδίωμά του ἀπῄτουν ἀκροατήριον ἠρεμώτερον, ὁμήγυριν ὄχι τόσον ταραχώδη, ἀτμόσφαιραν ἧττον φλογεράν. Αἱ ἰδέαι του, τὸ εἶδος τῆς εὐγλωττίας του, ὁ ἦχος αὐτὸς τῆς φωνῆς του ἦσαν ἐπιτήδεια διὰ τὸν περίβολον τῆς Ἄνω Βουλῆς. Θὰ ἠγόρευεν... ἀναποφεύκτως!... Θὰ ἤκουεν ὁ Τόπος τοὺς λόγους ἑνὸς ἐντίμου ἀνδρός, τοὺς λόγους τῆς τραχείας εἰλικρινείας, οὓς ἀπὸ καιροῦ ἀναμένει. Ἀλλὰ θὰ ἠγόρευε μόνον ἀφοῦ ἤθελε γείνει γερουσιαστής. Διετήρει ἀκμαῖον τὸν ἑαυτόν του διὰ τὸ μέγαρον τοῦ Λουξεμβούργου

Τότε ἡ Ἑρρικέττα μετά τινος θλίψεως ἀναλογιζομένη ὅλα τὰ φάσματα τῶν ἀποπτάντων πίλων της, πίλων ῥοδοχρόων, ἀνοικτοῦ κυανοῦ χρώματος, βαθέος κυανοῦ, χαλκοχρόων κτλ. ἀπήντα:

— Τί τὰ θέλετε;... Θὰ εἶνε μαῦρος ὁ πῖλός μου... Θὰ φορέσω πῖλον μαῦρον.

Τὸ ἀληθὲς εἶνε ὅτι ὁ τίτλος τοῦ γερουσιαστοῦ ἐγοήτευεν αὐτὸν ὡς πρόοδος ἐν τῷ πολιτικῷ του σταδίῳ. Ἐπόθει τὸν προβιβασμὸν αὐτόν, ὅστις θ' ἀπέδιδε καὶ κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ ἑαυτοῦ του προσέτι νέαν σπουδαιότητα εἰς τὸ ἄτομόν του. Μάτην ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ἐπολέμει τὸν πόθον τοῦτον ὃν ἐθεώρει ὡς ἓν βῆμα πρὸς τὴν ἀποχώρησιν, ὡς τάσιν παραιτήσεως.

«Πρέπει τις πάντοτε νὰ μένῃ εἰς τὴν ἐμπροσθοφυλακήν, φίλε μου,» ἔλεγεν αὐτῷ.

Ἀλλ' ὁ Σαρβὲ κατελίμπανεν εὐχαρίστως εἰς τοὺς ἄλλους τὴν τιμητικὴν ταύτην θεσιν. Κατέλειπεν εἰς τὸν διάδοχόν του τὴν φροντίδα τοῦ νὰ ἐξερευνᾷ ὡς πρόσκοπος τὴν ὁδὸν τοῦ κόμματος. Αὐτὸς ἤθελε μακρόθεν, ἀπὸ τῆς ἕδρας τοῦ συγκλητικοῦ νὰ θεᾶται τὸν ἀγῶνα τῶν κομμάτων. Ἐπειδὴ δὲ ὁ γηραιὸς Μαρτὺ ὑποχρεωτικὸς ὡς πάντοτε εἶχεν ἀφήσει κενὴν τὴν ἕδραν του καὶ ὁ Σαρβὲ κατελάμβανεν αὐτὴν ἐν Λουξεμβούργῳ, τὸ σοβαρὸν ζήτημα νῦν δι' ὅλην τὴν ἐκλογικὴν περιφέρειαν ἦτο νὰ μάθωσι τίς θὰ κατελάμβανεν ἐν τῷ βουλευτηρίῳ τὴν θέσιν τοῦ Μεδερίκου Σαρβέ.

Τὸ ἐρώτημα τοῦτο προέβαλλον ἀπὸ ἑβδομάδων ἤδη οἱ ἐπισημότεροι τῶν τοῦ κόμματος ἐν τοῖς καπηλείοις καὶ ταῖς ὁμηγύρεσιν αὐτῶν, ὅτε ἡ προκήρυξις τῆς ἐκλογῆς ἐξῆψε διὰ μιᾶς τὰ πράγματα. Εἶχον ἤδη φανῆ καὶ πρὸ τῆς ἐξαλείψεως *Κοαλῖνου τοῦ Β'* περιφερόμενοι εἰς τὰ πέριξ τοῦ Σαλλὺ καὶ τοῦ Δαρβιζῶν ἐκλογικοὶ πράκτορες ἐκ Παρισίων ἐλθόντες ὅπως βολιδοσκοπήσωσι τὴν κατάστασιν, οἱ δὲ ὀπαδοὶ τοῦ Σαρβὲ ἐκίνουν τὴς κεφαλὴν ἤδη ἐπαναλαμβάνοντες μετά τινος λύπης ὅτι ὁ τόπος ἐστερεῖτο ἀνδρῶν καταλλήλων.

Δὲν ἦτο δυνατὸν βεβαίως νὰ ἐκλεγῇ αὖθις ὁ Ζαβουγιέ, διότι αὐτὸς θυμωθεὶς ἐπειδὴ κατεψηφίσθη παρὰ τῶν δημοκρατικῶν ἐκλογέων συνεφιλιοῦτο μετὰ τῶν κληρικοφρόνων, εἰς δὲ τὰ καφενεῖα τοῦ Μελὲν τὸν ἀπεκάλουν ἰησουίτην. Ὁ συμβολαιογράφος Καπποὰ ἐδήλωσε μάλιστα ὅτι ἂν ἐπαρουσιάζετο καὶ πάλιν ἡ ὑποψη-

Digitized by Google

φιότης τοῦ Ζαβουγιὲ θὰ ἦτο τὸ αὐτὸ ὡς νὰ ἐξεθάπτετο ὁ Λογιόλας.

— Καὶ πάλιν, προσέθετεν ὁ Καπποά, προτιμῶ τὸν Λογιόλαν διότι αὐτὸς εἶνε εἰλικρινέστερος· μάλιστα!

Μεθ' ὃ ὁ Γκενώ, ὁ κτηνίατρος, ὑπερθεματίζων ἐπὶ τῶν λόγων τοῦ Καπποὰ ἀπεκάλει τὸν Ζαβουγιὲ Ροδῖνον, ἀνέφερε μερικὰ πρόσωπα *τῶν Ἀποκρύφων τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως* ἅτινα ὡμοιάζον κατὰ πάντα πρὸς αὐτὸν καὶ πλέον δὲν ἐγίνετο λόγος περὶ Ζαβουγιέ.

Ἐν τούτοις ἡ ἡμέρα τῆς ἐκλογῆς εἶχεν ὁρισθῆ καὶ τὸ ζήτημα περὶ τῆς διαδοχῆς τοῦ Σαρβὲ ἔμενεν ἄλυτον. Ὢ! αὐτὴ ἡ διαδοχὴ τοῦ Σαρβέ!.. Ἦτο τὸ μέγα, τὸ μόνον θέμα τῆς συνομιλίας εἰς ὅλον τὸ διαμέρισμα. Ἦτο γνωστὸν ὅτι ῥᾳδιοῦργοί τινες, οἷον ὁ Δελωριὲ πρώην συμβολαιογράφος ἢ ὁ Βαλλεδιὲ βοναπαρτιστὴς μέχρι τῆς ἑσπέρας τῆς 3 Σεπτεμβρίου καὶ ῥιζοσπάστης κατὰ τὴν πρωΐαν τῆς 5, ἔτρεφον τὴν φιλόδοξον ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ καταλάβωσι τὴν ἕδραν τοῦ Μεδερίκου καὶ περιεφέρεντο πέριξ τοῦ βουλευτοῦ ὡς κληρονόμοι περὶ τὴν καθέδραν τοῦ θείου των ἢ κόρακες περὶ τὸ κρανίον τραυματίου. Ἀλλ' ὁ Βαλλεδιὲ καὶ ὁ Δελωριὲ ὡς πολὺ γνωστοί, ἦτο ἥκιστα πιθανὸν νὰ γείνωσι παραδεκτοὶ παρά τινος ἐκλογικῆς ἐπιτροπῆς, οἱ δὲ πολιτικοὶ τοῦ διαμερίσματος ἀνεζήτουν μετά τινος φιλοπάτριδος ἀνησυχίας τὸν ὑποψήφιον, ὅστις ἠδύνατο ἐπαξίως νὰ τοὺς ἀντιπροσωπεύσῃ.

Ὁ Σαρβὲ ἐρωτηθεὶς περὶ τοῦ πρακτέου ἐφάνη μεγαλόφρων. Δὲν ἀπέκειτο εἰς αὐτὸν νὰ ἐκλέξῃ ἕνα ἄνδρα μεταξὺ τόσων πολιτῶν ἀφωσιωμένων.

— Ἂς λείψῃ ὁ νεποτισμός, κύριοι. Τὸ καθῆκον μου αὐστηρῶς μοὶ ἐπιβάλλει αὐστηρὰν οὐδετερότητα.

— Ἀλλὰ τέλος πάντων, φίλτατε κύριε γερουσιαστά...

— Ὁ γερουσιαστής, εἶπε διακόπτων εὐγενῶς ὁ Μεδερῖκος, δύναται ν' ἀπαντήσῃ προκειμένου περὶ ἐκλογῆς ὅ,τι Κάρολος ὁ Ι'—εἷς βασιλεύς, κύριοι, βασιλεὺς τὸν ὁποῖον οἱ πατέρες ὑμῶν ἐγνώρισαν... ναί! ἐγνώρισαν καὶ ἐδίωξαν—ἀπήντα, ὅτε ὡμίλουν πρὸς αὐτὸν περὶ δὲν ἐνθυμοῦμαι τίνος παροδικοῦ δραματικοῦ ἔργου: «Εἶμαι κ' ἐγὼ ἁπλῶς εἷς ἐκ τῶν θεατῶν τῆς πλατείας!» Κύριοι, δὲν εἶμαι βασιλεύς, χάρις τῷ Θεῷ, ἀλλ' εἶμαι γερουσιαστής σας καὶ ἐπαίρομαι διὰ τοῦτο. Λοιπόν, ὅπως ὁ ἡγεμὼν διὰ τὸν ὁποῖον σᾶς ζητῶ συγγνώμην διότι τὸν ὠνόμασα, εἶμαι κ' ἐγὼ ἁπλοῦς ἐκλογεὺς καὶ μίαν μόνην ψῆφον ἔχω νὰ ῥίψω εἰς τὴν κάλπην!... Ἐκλέξατε τὸν ἀξιώτερον καὶ θὰ ψηφίσω ὑπὲρ ἐκείνου, τὸν ὁποῖον ὑμεῖς θὰ ἐκλέξητε.

Ἡ ἀπάντησις ἐκρίθη θαυμαστὴ παρὰ τῶν ἐκλογέων, ἀλλ' οἱ ἀπεσταλμένοι οἱ μεταβάντες πρὸς τὸν Σαρβὲ ὅπως τὸν συμβουλευθῶσιν, ἀπέμενον ἐν τῇ αὐτῇ ὡς καὶ πρότερον ἀμηχανίᾳ καὶ διετηρεῖτο πάντοτε τὸ ἐρωτηματικὸν σημεῖον μετὰ τὴν φράσιν:

— Τίς θὰ εἶνε ὁ διάδοχος τοῦ Σαρβέ;.. Τίς;

Ἡ διαδοχὴ τοῦ Σαρβέ! *Ἡ διαδοχὴ τοῦ Σαρβέ*! Αἱ τέσσαρες αὗται ἀναπόφευκτοι λέξεις, αἱ ἀποτελοῦσαι τὸ ἐνδιαφέρον τοπικὸν πρόβλημα ἐπλήρουν τὰ διαλείμματα τῶν συνεδριάσεων τοῦ νομαρχιακοῦ συμβουλίου, ὁ δὲ νομάρχης ὅστις ἦτο πνευματώδης, εἶπε βεβαίως τὸν τελευταῖον περὶ τοῦ ζητήματος λόγον, ὅτε μειδιῶν ἐψιθύρισεν εἰς τὸ οὖς τινων ἐκ τῶν συμβούλων:

— Θέλετε νὰ σᾶς εἴπω ποῖος θ' ἀνακαλύψῃ τὸν διάδοχον τοῦ Σαρβέ;

— Τὸν γνωρίζετε, κύριε νομάρχα;

— Τὸν μαντεύω. Εἶνε...

Καὶ ὁ νομάρχης ἐσιώπησε πρὸς στιγμὴν ἐπίτηδες ἵνα παραγάγωσιν οἱ λόγοι του μείζονα αἴσθησιν, μειδιῶν δ' ἐξηκολούθησεν:

— Ἡ κυρία Ἐρβλαί! Αὐτὴ ἐδημιούργησε καὶ κατέστρεψε τὸν Ζαβουγιέ· αὐτὴ ἐδημιούργησε τὸν Σαρβέ· αὐτὴ θὰ δημιουργήσῃ τὸν διάδοχόν του.... Ζητήσετε τὸν βουλευτὴν παρὰ τῆς Μεγάλης Ἐκλεκτορίσσης· Αὐτὴ θὰ τὸν εὕρῃ!

Καὶ οἱ πολιτικοὶ ἠπόρησαν τῷ ὄντι διατὶ ἕως τότε δὲν εἶχον σκεφθῆ περὶ τῆς τοιαύτης λύσεως. Φιλοσκώμμονές τινες παρετήρησαν ἀληθῶς ὅτι ὁ Σαρβὲ ἢ ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ἦτο περίπου «τὸ αὐτὸ πρᾶγμα», ὅτι μεταξὺ τῆς κυρίας Ἐρβλαὶ καὶ τοῦ Σαρβὲ ὁ πραγματικὸς γερουσιαστὴς δὲν ἦτο ἐκεῖνος ὅστις ἔφερε τὸν τίτλον· ὅτι ἑπομένως ἀφοῦ ὁ Σαρβὲ ἐφάνη περιεσκεμμένος καὶ ἀμερόληπτος, μεγάλη ὑπῆρχε πιθανότης ὅτι καὶ ἡ ὡραία χήρα ἤθελε μιμηθῆ τὴν περίσκεψιν καὶ τὴν οὐδετερότητά του.

Πλὴν ὁ κύριος νομάρχης ἀπήντησε καὶ αὖθις ταπεινῇ τῇ φωνῇ διὰ τοῦ φιλοσοφικοῦ ἀποφθέγματος:

— Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ οὐδέποτε θὰ εἶνε οὐδετέρα!

Προσέθηκε δέ:

— Τότε μόνον θὰ εἶνε οὐδετέρα, ὅτε θὰ εἶνε νεκρά, χάριτι θείᾳ δὲ ἡ ὡραία διοικούμενη μου δὲν εὑρίσκεται εἰς τοιαύτην δυσάρεστον θέσιν. Ἀφοῦ πρόκειται ν' ἀποφασισθῇ τίς θὰ εἶνε ὁ διάδοχος τοῦ Σαρβέ, συμβουλεύθητε τὴν κυρίαν Ἐρβλαί, κύριοι! Πρὸς τιμὴν δὲ τῆς ἐκλογικῆς ὑμῶν περιφερείας ἐκλέξατε διάδοχον ἀντάξιον τοῦ τέως ὑμετέρου ἀντιπροσώπου. Συνιστῶ εἰς τὴν μελέτην τῆς φιλοπατρίας σας τὸ κυριωδέστατον ζήτημα περὶ τῆς διαδοχῆς τοῦ Σαρβέ!

Καὶ ἐνῷ ἐβουλεύοντο διὰ τὰ σπουδαιότατα τῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν ἀγαθὴν διοίκησιν τοῦ

Digitized by Google

διαμερίσματος ζητημάτων, οἱ σύμβουλοι, ὧν τὸ πνεῦμα περιΐπτατο ἐν τῷ κενῷ πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ ὑποψηφίου,ἐλησμόνουν τὰς ὁδούς,τὰς διώρυγας,τὰ σχολεῖα καὶ αὐτὰς τὰς περὶ τῆς γενικωτέρας πολιτικῆς εὐχάς, ἃς ἐξέφερον τοσούτῳ μᾶλλον εὐχαρίστως, ὅσον ἦτο ἀπηγορευμένον αὐτοῖς τοῦτο, ἐλησμόνουν τὰ πάντα καὶ ἄλλο τι δὲν ἐσυλλογίζοντο εἰμὴ τὸ ἐπίφοβον, τὸ κυριωδέστατον, ὡς ἔλεγεν ὁ νομάρχης, τὸ ζωτικώτατον ζήτημα τῆς διαδοχῆς τοῦ βουλευτοῦ Σαρβέ, γενομένου γερουσιαστοῦ.

Γ'.

Καὶ πράγματι ἦτο ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ἥτις ἐν τῇ λειψανδρίᾳ τῶν πιθανῶν ὑποψηφίων ἐσυλλογίσθη τὸν Βερδιέ. Μετὰ τοῦ γυναικείου ἐνθουσιασμοῦ της ἐνεθυμεῖτο πολλὰς γενναίας πράξεις τοῦ στρατιωτικοῦ, κεκτημένου ἀληθῶς γαλήνιον ἡρωϊσμόν· ἄλλως τε ἡ κυρία Ἐρβλαὶ συνεδέετο φιλικῶς μετὰ τοῦ ταγματάρχου, ἐνδόξου ἀλλὰ μετριόφρονος γόνου τοῦ Μελέν. Μεταξὺ τῶν ἀναριθμήτων προσκλήσεων, ἃς διέσπειρεν ἐν Παρισίοις, οὐδέποτε ἐλησμόνει τὸν Βερδιὲ κατοικοῦντα εἰς τὴν πρωτεύουσαν μετὰ τὴν ἀποστρατείαν του,οὐδὲ τὴν ἀνεψιὰν τοῦ ταγματάρχου, τὴν εὐειδῆ ἐκείνην Γιλβέρτην, ἧς ἡ θέα εἶχεν ἀποσπάσει καὶ αὐτὸν τὸν Δυκᾶν ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς *Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως* Ἡ Ἐρρικέττα μάλιστα ᾐσθάνθη εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς συμπάθειαν πρὸς τὴν δειλὴν ἐκείνην καὶ μελαγχολικὴν νέαν, ἐπειδὴ δὲ πάντοτε ἐπόθει νὰ διευθύνῃ τὰ πράγματα, ταχέως ἐπῆλθεν αὐτῇ ἡ ἰδέα νὰ νυμφεύσῃ τὴν Γιλβέρτην. Διὰ τὴν δημιουργοῦσαν βουλευτάς, ἡ διεξαγωγὴ συνοικεσίου θὰ ἦτο ἁπλοῦν διάμεσον, πάρεργον ἐπιχείρημα.

Παρὰ τῆς Γιλβέρτης, ἣν ἀναντιρρήτως ἠγάπα, τοσούτῳ μᾶλλον συμπαθοῦσα πρὸς αὐτὴν ὅσον περισσότερον τὴν ἐπροστάτευεν,ἡ Ἐρρικέττα ἔμαθε τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ὁ ταγματάρχης ἀπεσύρθη ἐκ τοῦ στρατοῦ. Ὁ Βερδιὲ ἀποσυρόμενος ὑπεῖκεν εἰς δικαίαν ἀπόφασιν ὀργῆς. Ἦτο δημοκρατικὸς ὁ Βερδιέ, τέκνον τοῦ Σηκουάνα καὶ Μάρνης ἀπολαύων γενικῆς ὑπολήψεως καὶ ἀγάπης. Ὁ κατάλληλος ὑποψήφιος εὑρέθη!

Ἀναμφιβόλως ὁ Αἰμίλιος Δυκᾶς, οὗ ἐμάντευε τὰ φιλόδοξα σχέδια, ἠδύνατο νὰ διεκδικῇ ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὴν διαδοχὴν τοῦ Σαρβέ. Ἀλλ' ἦτο μόνον εἰκοσιὲξ ἐτῶν, καὶ ἄγνωστος εἰς τὸ ἐκλογικὸν διαμέρισμα! Μὲ ὅλην του τὴν ἀξίαν δὲν εἶχεν τὴν ἀπαιτουμένην βαρύτητα, ὅπως ἀναπληρώσῃ τὸν Μεδερῖκον Σαρβέ! Δὲν κτυπᾷ ἀκόμη πολὺ εἰς τὸ μάτι, εἶπεν αὐτὸς ὁ ἴδιος Σαρβέ... Καλός, πολὺ καλὸς ὁ κ. Δυκᾶς!.. ἀλλὰ εἶνε κομματάκι νέος!... εἶνε πολὺ νέος, αὐτὸ εἶνε!...» Ἐνῷ εἰς ἀξιωματικὸς ἀρχαῖος τοῦ στρατοῦ!.. φέρων τὸν χρυσοῦν σταυρὸν τοῦ Λεγεῶνος τῆς τιμῆς!... Ὁ Σαρβὲ συνεμερίζετο κατὰ πάντα τὴν γνώμην τῆς Ἐρρικέττας. Ὁ ταγματάρχης Βερδιὲ ἦτο ὁ καταλληλότερος διὰ τὸ διαμέρισμα ὑποψήφιος,ὡς εἰλικρινὴς καὶ ἐμπνέων ἐμπιστοσύνην. Οἱ δὲ σημαντικώτεροι τῶν ἐκλογέων δὲν ἐβράδυναν νὰ παραδεχθῶσι τὴν γνώμην τῆς κυρίας Ἐρβλαί. Αὐτὴ ἡ κυρία Ἐρβλαί!... ἀναντιρρήτως εἶχε γερὸ κεφάλι!.... Καὶ ὡς τόσον δὲν ἔχουν ἐκλογικὰ δικαιώματα αἱ γυναῖκες!

Μόνος ὁ συμβολαιογράφος Καπποὰ ὁπωσοῦν σκώπτης, εἶχε παρατηρήσει:

— Ἔχει καὶ αὐτὸς ὁ στρατιωτικὸς αἰγίδα ὅπως ὁ Ζαβουγιέ, ὅπως....

Ἀλλ' ἡ Ἐρρικέττα διέκοψεν αὐτὸν λέγουσα:

— Ἔχει κάτι καλλίτερον· ἔχει τὸ ξίφος του.

Τὴν προτεραίαν δὲ ἀκριβῶς τῆς ἡμέρας καθ' ἣν μετέβαινεν εἰς Δαμμαρὶ ὁ ταγματάρχης Βερδιέ, ὅστις δὲν τὸ προσεδόκα, εἶχεν ἀνακηρυχθῆ ἐπισήμως ὑποψήφιος... ὑποψήφιος τῆς κυρίας Ἐρβλαί, ὡς ἔλεγεν ὁ Ζαβουγιέ, ὁ ἰησουΐτης ἐκεῖνος Ζαβουγιὲ «μετὰ μανίας».

Οἱ πλεῖστοι τῶν σημαινόντων ἐκλογέων εἶχον συναθροισθῆ τῇ προσκλήσει τῆς Ἐρρικέττας εἰς πρόγευμα ὅπως πανηγυρίσωσι τὴν ἄφιξιν τοῦ ὑποψηφίου, ἐκ τῶν πρώτων δὲ ἦσαν οἱ δύο ἰσχυροὶ τοῦ τόπου, ὁ κ. Γκενὼ ὁ κτηνίατρος τοῦ Σαλλύ, ἀνὴρ εὔσαρκος, ἐρυθρὸς ὡς ὥριμος ὄον, ρωμαλέος ὡς Ἡρακλῆς, γενειάτης, φαλακρὸς καὶ ἱδρωτικός, οὗ ἡ πολιτικὴ ἰσχὺς ἦτο μεγάλη καὶ ὁ κ. Καπποά, ὁ συμβολαιογράφος τοῦ Μελέν, μικρόσωμος, μὲ μέλαιναν στολήν, ἰσχνός, μὲ μορφὴν γωνιώδη, κινήσεις ἔχων αὐτοματικὰς καὶ προφέρων φράσεις ὀξείας, βραχείας καὶ ἀποφασιστικάς. Ἐγίνωσκε καλῶς ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ὅτι τὰ δύο ταῦτα ἄτομα, διαφόρου σημασίας ἕκαστον, συνώψιζον τὸ πνεῦμα τοῦ τόπου· ὁ κ. Καπποὰ ἐπρέσβευε τὰς μετριοπαθεῖς καὶ ὁπωσοῦν αὐστηρὰς ἀρχὰς τῆς τάξεως τῶν φιλελευθέρων ἀστῶν,ὁ δὲ Γκενὼ τοὺς πόθους τῶν ἧττον εὐπόρων καὶ ἐργατικῶν, οἵτινες ἐν τούτοις ἐψήφιζον μετὰ τοῦ Καπποὰ ἕνεκα τῆς πειθαρχίας.

Ἡ Ἐρρικέττα εἶχε πρὸ ὀλίγου συζητήσει μετ' αὐτῶν διὰ μακρῶν, διὰ νὰ περάσῃ ἡ ὥρα, πᾶν ὅ,τι εἶπε δὲ αὐτῇ ὁ Γκενὼ ὁ κτηνίατρος ἠδύνατο νὰ συνοψισθῇ εἰς τὰς λέξεις ταύτας, ἃς ἐπιμόνως ἐπανελάμβανεν: «Ἐκλογὴ κατὰ νόμους!» Ἡ γνώμη τοῦ κ. Καπποὰ μᾶλλον ὁμιχλώδης περιείχετο ἐντὸς τοῦ ἑξῆς προγράμματος: «Πρόοδος ἄνευ παρεκτροπῶν, ἐξουσία ἄνευ βιαιότητος, ἐλευθερία ἄνευ κινδύνων».

— Τῇ ἀληθείᾳ, νόστιμοι εἶνε καὶ οἱ δύο! ἔλεγε καθ' ἑαυτὴν ἡ Ἐρρικέττα· ἀλλ' ὅσα καὶ ἂν μοῦ εἶπον, τ' ἀνέγνωσα εἰς τὰς ἐφημερίδας.

Digitized by Google

Μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ὁ Γκενὼ μοῦ ὑπενθυμίζει μίαν πρωϊνὴν ἐφημερίδα καὶ ὁ Καπποὰ μίαν ἑσπερινήν.

Καὶ θὰ ἐξηκολούθει νὰ διαμείβῃ μετὰ τοῦ συμβολαιογράφου καὶ τοῦ κτηνιάτρου κύρια ἄρθρα καὶ διάφορα ἐφημερίδων, ἂν τὸ ὄχημα δὲν εἶχεν αἴφνης ὁδηγήσῃ εἰς τὴν ἔπαυλιν ὁμοῦ μετὰ τοῦ Δυκᾶ τὸν ταγματάρχην καὶ τὴν ἀνεψιάν του.

— Ἀγαθῇ τύχῃ! εἶπεν ὁ Γκενὼ πρὸς τὸν κ. Καπποά. Ἰδοὺ ἐπὶ τέλους ὅτι ἦλθεν αὐτὸς ὁ ταγματάρχης. Ἐπῆγα νὰ τελειώσω ἀπὸ τὴν πεῖναν. Ἄχ! αὐτοὶ οἱ στρατιωτικοί! φθάνουν πάντοτε πολὺ ἀργά!

Ὁ κτηνίατρος δὲν ἔλεγε μὲ κακίαν τὴν χυδαίαν φράσιν του. Ἀλλ' ὁ ὑπαινιγμὸς μόλα ταῦτα δυσηρέστησε τὸν συμβολαιογράφον, ὅστις ἠγάπα τὸν στρατόν· ἡτοιμάζετο ν' ἀπαντήσῃ ὅτι πιθανὸν ἡ ἁμαξοστοιχία νὰ εἶχε καθυστερήσει· ἀλλὰ τὴν προσοχήν του ὁλόκληρον ἀπερρόφησεν ἡ περιέργεια καὶ ὁ συμβολαιογράφος μὲ τοὺς μικροὺς φαιοὺς ὀφθαλμούς του ἐξήταζεν, ὡς νὰ ἔβλεπε διὰ πρώτην φοράν, τὸν ταγματάρχην καὶ τὴν ἀνεψιάν του.

— Κύτταξε, ἀχάμνησε περισσότερον! εἶπε πρὸς τὸν Γκενώ. Ἂν ἦτο ὑψηλότερος θὰ ὡμοίαζε πρὸς τὸν Δὸν Κισσώτ.

Ἀλλ' ὁ κτηνιάτρος μᾶλλον εἰς τὴν πραγματικὴν σχολὴν ῥέπων, παρατηρῶν τὴν μακρὰν ῥῖνα, τὸν μύστακα καὶ τὸ στρατιωτικὸν ὑπογένειον τοῦ ταγματάρχου ἀπήντησεν:

— Ὁμοιάζει μᾶλλον μὲ κατσίκα!

Ἀμφότεροι, καὶ ὁ κύριος Καπποὰ καὶ ὁ κτηνίατρος ὅτε εἶδον τὸν βραχύσωμον ἀναφαλαντίαν ἀξιωματικὸν οὗ ὁ ἡλιοκαὴς τράχηλος ἔκλινεν εὐσεβάστως ἐνώπιον τῆς Ἑρρικέττας, ἐποίησαν κίνημα ἀπογοητεύσεως καὶ ὁ συμβολαιογράφος προσέβλεψε τὸν Σαρβὲ ὡς νὰ ἤθελε νὰ εἴπῃ αὐτῷ. «Πῶς λοιπόν!.. αὐτὸς εἶνε ὁ διάσημος ὑποψήφιος, ὁ ἥρως τῆς κυρίας Ἐρβλαί; αὐτὸς εἶνε ἡ ἐλπὶς τοῦ ἐκλογικοῦ διαμερίσματος;

Ὁ δὲ Γκενὼ ὑπεψιθύριζεν:

— Περίεργον! Τὸν εἶδα τόσας φορὰς καὶ τὸν ἐνόμιζα πολὺ ὑψηλότερον! Φαίνεται ὅτι ἀλλάζει κανεὶς ὅταν γίνεται ὑποψήφιος.

Ἡ ἀνεψιὰ τοῦ ταγματάρχου ἀπεναντίας, ἡ δεσποινὶς Γιλβέρτη ἐφάνη ὡς πάντοτε ἀξιέραστος. Ἵστατο εὐθυτενής, κομψὴ ἐν τῇ μελαίνῃ αὐτῆς περιβολῇ καὶ ἐμειδία προσηνέστατα πρὸς τὴν Ἑρρικέτταν, ἥτις ἐβοήθει αὐτὴν ν' ἀφαιρέσῃ τὸν πῖλόν της. Ἐνῷ δὲ ἀφῄρει αὐτὸν ὁπωσοῦν ταχέως, καρφίς τις περιεπλάκη εἰς τὴν ὡραίαν μέλαιναν κόμην της σχεδὸν λυθεῖσαν ἕνεκα τούτου, τότε δὲ ἡ νεᾶνις τεταραγμένη, ἐρυθριῶσα ὡς ὁ θεῖός της, ἔστη ἔμπροσθεν τοῦ κατόπτρου κρατοῦσα τὴν καρφίδα μεταξὺ τῶν λευκῶν ὀδόντων της καὶ ἤρχισε νὰ διευθετῇ τοὺς ἐκφυγόντας βοστρύχους.

Ἐνῷ δὲ ἤγειρε τοὺς βραχίονας, ἀπεκάλυψεν ἀντιβράχιον πλῆρες νεανικῆς εὐρωστίας χάριεν ἅμα καὶ θαλερόν· ἡ μᾶλλον ἐπιδέξιος φιλαρέσκεια δὲν ἤθελεν ὑποβοηθήσει τὴν παρθενικὴν καλλονήν της τόσον, ὅσον ἡ ἁπλότης ἐκείνη καὶ ἡ ὅλως φυσικὴ ἀφέλεια.

Ἡ Αἰμίλιος Δυκᾶς ὅστις εἶχεν εἰσέλθει ὄπισθεν τοῦ ταγματάρχου καὶ ἵστατο ἐκεῖ λευκὸς ὡς ὀθόνη, στενοχωρούμενος διὰ τὸ ὅλως ἄσημον πρόσωπον ὅπερ διεδραμάτιζε καὶ ὅλως ἕτοιμος νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Παρισίους διὰ τῆς ἀναχωρούσης ἁμαξοστοιχίας διατελῶν ὑπὸ τὸ κράτος ἀπογοητεύσεως ἣν ἀπέκριπτε διπλωματικῶς, συνεχώρει κάπως τὸν θεῖον παρατηρῶν μηχανικῶς τὴν νεάνιδα, μὲ τὴν εὐειδῆ ὄψιν, τὴν μελαγχολικὴν ὀλίγον, ἀλλ' ὑγιᾶ καὶ ἀκμαίαν.

— Ἐμπρός! εἶπεν ὁ Σαρβὲ ὡς νὰ εὑρίσκετο εἰς τὴν οἰκίαν του, εἰς τὸ τραπέζι! Κοντεύομεν νὰ πεθάνωμεν τῆς πεινας!

Καὶ τοῦτο προσέτι ἦτο οἱονεὶ ἔμμεσος ἐπίπληξις διὰ τὸν ταγματάρχην, ὅστις δεχθεὶς τὸν βραχίονα τῆς κυρίας Ἐρβλαὶ ἐκ νέου ἐδικαιολογεῖτο μεταβαίνων εἰς τὸ ἑστιατόριον.

— Εἶνε τοὐλάχιστον εὔγλωττος; ἠρώτα δεικνύων αὐτὸν διὰ νεύματος τῆς κεφαλῆς ὁ κτηνίατρος Γκενὼ τὸν συμβολαιογράφον Καπποά.

— Αἴ, αἴ! δὲν πιστεύω ὅτι ἔχει τὴν ἱκανότητα τοῦ Δημοσθένους· ἔχει ὅμως αὐτό!

Καὶ ὁ συμβολαιογράφος ὕψωσε τὴν ἄνευ παρασήμου κομβιοδόχην του διὰ ὑποδείξῃ τὴν τὴν ἐρυθρὰν ταινίαν, ἣν ἔφερεν εἰς τὴν ἰδικήν του ὁ ταγματάρχης.

— Ὁ Δημοσθένης ὅπως δήποτε, προσέθηκε, δὲν εἶχε τὸ χρυσοῦν παράσημον τῶν ἱπποτῶν τοῦ Λεγεῶνος τῆς Τιμῆς.

— Αἴ, ἀπήντησεν ὁ κτηνίατρος, ὅστις εἶχε περὶ τοῦ Δημοσθένους ἰδέαν κάπως ἀόριστον, τίποτε δὲν μ' ἐμποδίζει νὰ πιστεύσω ὅτι ὁ Δημοσθένης ὡς ῥιζοσπάστης δὲν ἤθελεν ἀρνηθῆ τὸ παράσημον.

Ὁ ἀτυχὴς ταγματάρχης πρὶν ἢ παρακαθήσῃ εἰς τὴν τράπεζαν ἐχαιρέτιζε δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ κανονικῶς καὶ εὐπρεπῶς ἀλλὰ μὲ ἦθος ὀλίγον τι ἀδέξιον τοὺς συνδαιτυμόνας—ἐκλογεῖς καὶ δικαστάς τουἅμα—ὧν τοὺς πλείστους βαθμηδὸν ἀνεγνώριζεν. Ἀλλὰ βεβαίως τὸ πνεῦμά του ἦτο ὅλως ἀπησχολημένον ἐκ τῶν νέων καθηκόντων του καὶ τὸ αἷμα ἀνήρχετο μέχρι τῶν ὤτων του μετὰ βόμβου, ἐξ οὗ ἐξήρχετο ὡς μονοτόνως ἐπαναλαμβανόμενος ἐν κωδωνοκρουσίᾳ ἦχος ἡ λέξις: *Ὑποψήφιος! Ὑποψήφιος! Ὑποψήφιος!*

[Ἕπεται συνέχεια.]

Digitized by Google

Η ΑΡΙΣΤΗ ΦΙΛΗ ΤΩΝ ΝΕΑΝΙΔΩΝ

(Ἐκ τῶν τοῦ Ἐρνέστου Λεγουβέ).

. . . Ἡμέρας τινὰς μετὰ τὸ πρῶτον μάθημα εἰσῆλθεν ἡ δεκαεξαέτις μαθήτριά μου εἰς τὸ σπουδαστήριόν μου.

— Περὶ τίνος, τῇ λέγω, θέλομεν πραγματευθῇ σήμερον, περὶ ποιήσεως, φιλολογίας, ἢ ἱστορίας; Ὄχι, ἐσκέφθην ἀντικείμενον καταλληλότερον καὶ οἰκειότερον πρός σε, καὶ τὸ ὠνόμασα «Ἡ ἀρίστη φίλη τῶν νεανίδων». Βλέπω, ὁ τίτλος σὲ σκανδαλίζει, διὰ τῆς ἐκφράσεως δὲ τοῦ προσώπου σου μ' ἐρωτᾷς τί ἐννοῶ δι' αὐτοῦ. Εἰς τὴν ἐρώτησίν σου ταύτην ἀπαντῶ καὶ ἐγὼ διὰ ἐρωτήσεως: «Ποία ἡ ἀρίστη φίλη τῶν νεανίδων;»

Ἐπὶ στιγμὴν ἔμεινεν ἐκείνη συλλογισμένη, ἔπειτα δὲ μοὶ ἀπήντησεν·

— Ἡ μήτηρ των.

— Λαμπρὸς ὁρισμός, δυστυχῶς εἶνε ἄσχετος πρὸς τὸ θέμα μου· διότι ἐκείνη περὶ τῆς ὁποίας θὰ σοὶ ὁμιλήσω εἶνε ἡ ἀρίστη φίλη τῶν νέων μητέρων καθὼς καὶ τῶν προμητόρων μας, δηλαδὴ ὅλων τῶν γυναικῶν, προσθέτω δὲ πάσης τάξεως καὶ ἐποχῆς.

— Καὶ πῶς;

— Ναί, πλούσιαι ἢ πτωχαί, Ἑλληνίδες ἢ Ῥωμαῖαι, γυναῖκες τοῦ μεσαίωνος ἢ τῆς σήμερον, ὅλαι ἔλαβον ἀνάγκην νὰ προστρέξωσιν εἰς αὐτήν, εὗρον δὲ παρ' αὐτῇ διασκέδασιν, ἀσχολίαν, παραμυθίαν καὶ συνδρομήν.

— Ἀλλὰ τίς αὕτη;

— Ζήτησον, μάντευσον.

— Δὲν δύναμαι, δὲν ἐννοῶ.

— Θέλω σοὶ τὴν εἴπει λοιπόν· ἀλλὰ κατὰ πρῶτον κατεύνασον τὴν φαντασίαν σου, διότι βλέπω ὅτι εἶνε πολὺ ἐξημμένη, καὶ ὑποθέτει ἤδη ἄτομόν τι θαυμάσιον, μυστηριῶδες, μεγάλου παραστήματος... ἐνῷ θὰ σοὶ ὁμιλήσω περὶ μικροῦ πλάσματος, λεπτοῦ, ταπεινοῦ, κοινοῦ, ἀναμιγνυομένου εἰς τὴν πεζοτάτην πραγματικότητα, καὶ ἐπὶ πλέον βωβοῦ ναὶ βωβοῦ! Ὁμιλεῖ ἄνευ λέξεων καὶ ἐν τούτοις ἔχει τὴν καταπειστικωτέραν γλῶσσαν!

— Ἀλλὰ ποία εἶνε ἡ φίλη αὕτη;

— Τὸ θέλεις; μάθε το... Ἡ βελόνη!

— Τί! ἐπεφώνησεν ἡ νεᾶνις μας μετ' ἐκπλήξεως.

— Ὦ! εἶπον γελῶν, ἤμην βέβαιος ὅτι ἤθελες πέσει ἀπὸ ὑψηλά.

— Μὰ τί; ἡ βελόνη τοῦ ραψίματος;

— Ναὶ τοῦ ραψίματος, τοῦ κεντήματος, ἴσως καὶ τοῦ πλεξίματος· καταλαμβάνω τὴν ἔκπληξίν σου τόσον μᾶλλον ὅσον σήμερον παρὰ τῇ πλουσίᾳ κοινωνίᾳ ἡ βελόνη δὲν εἶνε πλέον τοῦ συρμοῦ, ἀπεσκορακίσθη μεθ' ὅλων τῶν παλαιῶν πραγμάτων. Αἱ καθ' ἡμᾶς κομψαὶ νέαι Κυρίαι δὲν ἐργάζονται πλέον· γνωρίζω μάλιστα τινὰς μὴ ἐχούσας κἂν δακτυλήθραν! Τοῦτο συμβαίνει ἆρά γε ἐκ προτιμήσεως ἀσχολιῶν σπουδαιοτέρων, μελέτης ἢ ἀναγνώσεως; Καθόλου, ἀλλὰ παραίτιος εἶνε ὁ ἔρως τῆς φλυαρίας· οὐδέποτε γυναῖκες τῆς καλῆς τάξεως ἐφλυάρησαν περισσότερον, ὀλιγώτερα λέγουσαι. Προκύπτει ἴσως τοῦτο καὶ ἐκ τῆς πρὸς τὴν ἐργασίαν καὶ τὸν κόπον περιφρονήσεως. Διατί νὰ κοπιάζῃ τις κατασκευάζων πρᾶγμα ὅπερ εἰμπορεῖ ν' ἀγοράσῃ ἕτοιμον; Ἐπιθυμῶ παντὶ σθένει, νὰ σὲ προφυλάξω τοῦ ἐλαττώματος τούτου, θέλω νὰ σοὶ ἐμπνεύσω σεβασμὸν πρὸς τὴν δυστυχῆ καταφρονημένην βελόνην διηγούμενός σοι τὴν ἱστορίαν της.

— Καὶ ἔχει ἱστορίαν;

— Βέβαια, πολὺ περίεργον μάλιστα, ἀλλὰ δύσκολον. Γνωρίζεις τὸ παλαιὸν λόγιον «Ζητεῖ βελόνην 'ς τ' ἄχυρα»; Αὕτη θὰ εἶνε ἡ ἐργασία μας· θέλομεν ἀκολουθήσει κατ' ἴχνος τὸ πτωχὸν πλάσμα τὸ τόσον λεπτόν, διὰ τῶν μάλιστα διαφερουσῶν ἐποχῶν, τῶν ποικιλωτάτων περιστάσεων· ὁ κόπος μας δὲν θὰ χαθῇ, καθότι ἡ βελόνη παριστᾷ ὄχι μόνον τὴν ἐργασίαν τῶν γυναικῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν θέσιν των καταδεικνύουσα τὰς ἀλληλοδιαδόχους φάσεις ταύτης, ἐν γένει δὲ εἰκονίζει ἀπό τινος ἀπόψεως ἑκάστην ἐποχήν.

Ἴσως ἐπειδὴ ἠσχολήθην πολὺ περὶ αὐτήν, πολλὰ ἐν αὐτῇ ἐνεῖδον, οὐχ ἧττον τὴν φαντάζομαι ζῶν τι μικρὸν ὄν· τοσοῦτον μεταβάλλεται, εὑρίσκουσα θέσιν ἐν παντὶ καιρῷ, συμβαδίζουσα μὲ τὰς διαφόρους συνηθείας, ὀρέξεις καὶ συρμούς.

— Ἄρχισε! ἄρχισε! μοὶ λέγει διακόπτουσά με ἡ μαθήτριά μου.

— Καλά, ἂς ἀρχίσωμεν ἀπὸ τὴν ἀρχήν, δηλαδὴ τὴν ἀρχαιότητα. Μία ἐκ τῶν μᾶλλον ποιητικῶν καὶ ἐξόχων γυναικῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ὀφείλει τὴν δόξαν της εἰς τὴν βελόνην.

— Καὶ ποία αὕτη;

— Ἡ Πηνελόπη.

— Ἡ Πηνελόπη!;

— Δύνασαι νἀρνηθῇς ὅτι ὁ δλονὲν ὑφαινόμενος καὶ πάλιν καταστρεφόμενος ἐκεῖνος ἱστός της, ὑπῆρξε τὸ σύμβολον τῆς συζυγικῆς πίστεως αὐτῆς, συγχρόνως δὲ μέσον ἀμύνης κατὰ τῶν μνηστήρων, συνεπῶς ἡ αἰτία τῆς ἀπαθανατίσεώς της; Τοῦτο καταδεικνύεται καὶ ἐκ τοῦ ἀκολούθου τερπνοῦ χωρίου τῆς Ὀδυσσείας: Ἐπανελθὼν εἰς Ἰθάκην ὁ Ὀδυσσεύς, παρουσιάζεται εἰς τὴν Πηνελόπην ὡς βασιλεὺς

Digitized by Google

φυγάς, ὅστις ἄλλοτε ἐξένισε τὸν Ὀδυσσέα λέγων αὐτῇ κατὰ πρῶτον:

Ὦ γύναι, οὐκ ἄν τίς σε βροτῶν ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν
νεικέοι· ἦ γάρ σευ κλέος οὐρανὸν εὐρὺν ἱκάνει·

Τουτέστιν
Ὦ γύναι, οὐδεὶς θνητός, κάτοικος τῆς ἀπείρου γῆς δύναται νὰ σὲ μεμφθῇ, διότι ἡ δόξα σου φθάνει τὸν εὐρὺν οὐρανόν». Πόθεν ἡ δόξα αὕτη; ἐκ τοῦ ὅτι τὸ εὐφυὲς καὶ συγκινητικὸν τέχνασμα τῆς Πηνελόπης, ἀπὸ τῆς Ἰθάκης διαδοθὲν εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα, κατέστησεν αὐτὴν γνωστὴν ὡς πρότυπον συζύγου. Ἡ ἰδία διηγεῖται διὰ μαγευτικῶν στίχων τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ σοὶ μεταφράσω, τί ὑπηγόρευσαν αὐτῇ οἱ θεοὶ νὰ εἴπῃ πρὸς τοὺς μνηστῆρας, οἵτινες κατεδίωκον αὐτὴν διὰ τοῦ ἔρωτός των: «Νέοι
« μνηστῆρές μου, ἀφοῦ ἀπέθανεν ὁ δῖος Ὀδυσ-
« σεύς, περιμένετε, μὴ ἐπισπεύδετε τὸν γάμον
« μου, ἕως ὅτου ἐκτελέσω τὸ σάβανον διὰ
« τὸν ἥρωα Λαέρτην,ὅταν τὸν καταλάβῃ ἡ ὀ-
« λεθρία μοῖρα τοῦ αἰωνίως ἀποκοιμίζοντος θα-
« νάτου, μήπως ἀγανακτήσῃ τις ἀνὰ τὸν δῆ-
« μον τῶν Ἀχαιῶν, ἐὰν οὗτος κῆται ἄνευ
« σινδόνης, ἐνῷ πολλὰ ἐκέκτητο ζῶν.»
« Οὕτω τοῖς εἶπον· ἐπείσθη δὲ ἡ ἀλαζὼν
« ψυχή των· Τότε τὴν ἡμέραν μὲν ὕφαινον τὸν
« ἱστόν, τὴν νύκτα δὲ τὸν κατέστρεφον ἀφοῦ
« ἤναπτον δᾷδας. Ἐπὶ τρία ἔτη διέλαθον διὰ
« τοῦ τρόπου τούτου τοὺς Ἀχαιούς, ἀλλ' ὅτε
« ἦλθε τὸ τέταρτον, διεδέχοντο δὲ ἀλλήλας
« αἱ ἐποχαί, παρερχομένων τῶν μηνῶν καὶ τῶν
« ἡμερῶν, ἐφωράθην πλέον προδοθεῖσα ὑπὸ θε-
« ραπαινίδων ἀναιδῶν, μηδόλως συμμεριζομέ-
« νων τὰς δυστυχίας μου. Καὶ τότε ἐκ τῶν
« ἐπιπλήξεων ἠναγκάσθην νὰ τελειώσω τὸ ὕ-
« φασμα καὶ ἄκουσα, τώρα δὲ οὔτε δύναμαι
« νὰ ἐκφύγω τὸν γάμον,οὔτε ἄλλο τι τέχνασμα
« εὑρίσκω.» Μετὰ τὴν σύντομον ταύτην διήγησιν ἕπεται τεμάχιον ὅπου καταφαίνεται πάλιν, ὑπὸ ἄλλην μορφήν, ἡ ἐπιδεξιότης τῆς Πηνελόπης καὶ τὸ φίλτρον αὐτῆς. Ὁ Ὅμηρος ἐν τῇ θαυμασίᾳ του γνώσει τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς παρουσιάζει τὴν Πηνελόπην ὄχι μόνον πιστὴν ἀλλὰ καὶ συνετήν. Ἡ μακρὰ κατὰ τῶν μνηστήρων πάλη, ἡ διαβίωσις ἐν μέσῳ κινδύνων καὶ δυσχερειῶν ἀνέπτυξαν ἐν αὐτῇ τὴν περίσκεψιν καὶ δυσπιστίαν· ὥστε πρὶν πιστεύσῃ τοὺς λόγους τοῦ ἀγνώστου, θέλει νὰ βεβαιωθῇ ἐὰν τῷ ὄντι οὗτος ἦτον ὁ ξενίσας τὸν Ὀδυσσέα. Διηγήσου με, τῷ λέγει, ὁποῖα ἔφερεν ἐνδύματα ὁ ἴδιος ὁποῖος ἦτο καὶ οἱ ἑταῖροι οἵτινες τὸν ἠκολούθουν:

Εἰ ἐτεὸν δὲ κεῖθι σὺν ἀντιθέοις ἑτάροισιν
ξείνισας ἐν μεγάροισιν ἐμὸν πόσιν, ὡς ἀγορεύεις,
εἰπέ μοι ὁπποῖ' ἄσσα περὶ χροῒ εἵματα ἕστο,
αὐτός θ' οἷος ἔην, καὶ ἑταίρους, οἵ οἱ ἕποντο.

«Ὦ Ἄνασσα, τοῦτο εἶνε δύσκολον μετὰ τόσα ἔτη, καθ' ὅτι παρῆλθεν ἤδη τὸ εἰκοστὸν ἀφ' ὅτου διέβησαν ἐκεῖθεν· οὐχ ἧττον θέλω σοὶ εἴπει τὰς λεπτομερείας ταύτας, καθόσον ἡ μνήμη μου μοὶ τὰς ἀναπαριστᾷ. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἔφερε χλαῖναν διπλῆν οὔλην καὶ πορφυρᾶν, συνδεομένην διὰ χρυσῆς περόνης· τὸ ἔμπροσθεν ἦτο ποικίλως κεντημένον: μὲ τοὺς ἐμπροσθίους πόδας κύων ἐκράτει νέαν ἔλαφον ἀσπαίρουσαν προσβλέπων αὐτῇ· ἐθαύμαζον δὲ πάντες πῶς ἐνῷ ἦσαν χρυσᾶ τὰ ζῶα ταῦτα ἐφαίνοντο ὡς ἐν τῇ πραγματικότητι, ὁ μὲν κύων στραγγαλίζων τὴν λείαν του, ἡ δὲ ἔλαφος ἀγωνιῶσα.» «Ὦ ξένε, ἂν καὶ πρὶν ἔφθασες ἐλεεινὸς εἰς τὸ μέγαρόν μου, τοῦ λοιποῦ θὰ εἶσαι φίλος μου σεβαστός. Ἐγὼ ἐκέντησα τὸ ἔνδυμα ἐκεῖνο τοῦ συζύγου μου, τὸ ἐξήγαγον δὲ ἐκ τοῦ θαλάμου καὶ τὸ ἔδωκα εἰς αὐτὸν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀναχωρήσεώς του· ἡ ἰδία προσήρμοσα τὴν χρυσῆν ἐκείνην λαμπρὰν περόνην πρὸς στολισμόν.»

Λοιπόν, λέγω πρὸς τὴν μαθήτριάν μου, τί φρονεῖς περὶ τοῦ ἐδαφίου τούτου; ἡ πορφυρᾶ χλαῖνα δὲν ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν πένθιμον πέπλον, παρουσιάζοντα ἕκαστον τὴν Πηνελόπην εἰς δύο διαφόρους ἡλικίας; τὸ μὲν πρῶτον ὡς νέαν, τρυφεράν, εὐτυχῆ, τὸ δεύτερον σκυθρωπήν, εὐσταθῆ, ὀλιγώτερον ὡραίαν ἴσως, ἀλλὰ πάντοτε μὲ τὴν αὐτὴν καρδίαν. Πιθανῶς ἄλλο τι ἐν τῇ διηγήσει ταύτῃ σ' ἔθελξεν ἔτι πλέον ὡς νεάνιδα.

— Τῷ ὄντι.

— Ἀλλὰ ποῖον;

— Ὁ πλοῦτος τῶν κεντημάτων καὶ ἡ ἐπιτυχὴς ἔκφρασις τῶν ζώων ὅσα ἐκεῖ παρίστανται.

— Ἀκριβῶς ἐκεῖ βλέπεις ὅτι ἡ βελόνη δὲν ἐβοήθει τὴν γυναῖκα μόνον εἰς τὸ νὰ κάμνῃ ἐργόχειρα χρήσιμα ἀλλὰ καὶ καλλιτεχνήματα· δὲν θ'ἀπορῇς δὲ πλέον διὰ ταῦτα, ὅταν μάθῃς τὴν διδασκάλισσαν τῆς Πηνελόπης· ἀμέσως θὰ σοὶ τὴν εἴπω. Πρὶν ὅμως ἀφήσωμεν τὴν Ὀδύσσειαν ἐπιθυμῶ νὰ ἐφελκύσω τὴν προσοχήν σου εἰς γεγονὸς χαρακτηριστικώτατον ὡς πρὸς τὸ θέμα μας. Ὁ ἀοιδὸς Φήμιος ἔψαλλεν εἰς τὰ συμπόσια τῶν μνηστήρων τὰ μεγάλα συμβάντα τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου, ἡ Πηνελόπη τὰ ἤκουσέ ποτε ἐκ τοῦ ἄνω δώματος ὅπου κατῴκει, κατέβη τὴν ὑψηλὴν κλίμακα τοῦ μεγάρου, ὑπὸ δύω θεραπαινίδων συνοδευομένη, καὶ περίδακρυς λέγει πρὸς αὐτόν· «Φήμιε, παῦσον τὰ θλιβερὰ ᾄσματά σου διότι κατασυντρίβουσι τὴν καρδίαν μου, ἐνθυμίζοντά με τὰς δυστυχίας τοῦ συζύγου μου».

«Μῆτέρ μου, λέγει ὁ Τηλέμαχος, μὴ ὀνειδίζεις τὸν Φήμιον διὰ τ' ᾄσματά του· ἡ σκληρὰ τύχη τῶν Ἑλλήνων εἶνε ἔργον τῶν θεῶν·

Digitized by Google

ἄς λάβῃ δύναμιν ἡ ψυχή σου νὰ τὸν ἀκούῃ. Ἀνάβα εἰς τὰ δώματά σου, μῆτερ μου, ἀνάλαβε τὰς ἐργασίας σου, μοίρασον τὰ ἔργα των εἰς τὰς γυναῖκάς σου· τὸ δικαίωμα τοῦ λόγου ἐν ὁμηγύρει ἀνήκει εἰς τοὺς ἄνδρας, ἰδίως ἐμέ, ὅστις πρέπει νὰ ἄρχω ἐν τῷ μεγάρῳ τούτῳ.» Αἱ ὀλίγαι αὗται λέξεις σοὶ παρουσιάζουσι τὴν διπλῆν ἔποψιν τῆς θέσεως τῶν γυναικῶν ἐν τῇ ἀρχαιότητι, τὴν ὑποταγὴν καὶ βασιλείαν των.

Ὁ Τηλέμαχος δεκαπενταέτης μόλις διατάσσει τὴν μητέρα του, ἐπειδὴ εἶνε ἀνήρ, καὶ ἐν τῇ ἀπουσίᾳ τοῦ πατρός του ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας· ἡ Πηνελόπη ὑπακούει εἰς αὐτὸν καὶ ἀναβαίνει εἰς τὰ δώματά της· ἐκεῖ ὅμως διατάσσει αὐτή, εὑρισκομένη ἐν τῷ κράτει της, τῷ κράτει τῆς ἐργασίας. Αἱ περὶ αὐτὴν νεάνιδες εἰς τὰς ὁποίας δίδει διαταγὰς δὲν εἶνε ὅλαι δοῦλαι ἢ ὑπηρέτριαι, ἀλλὰ ἐργάτιδες τῶν ἔργων τῶν ὁποίων καὶ ἡ ἰδία μετέχει, ψυχαὶ τὰς ὁποίας ὁδηγεῖ, ὑπήκοοι ὧν προεδρεύει, τέλος λαὸς τὸν ὁποῖον κυβερνᾷ. Τὸ σκῆπτρον της δὲ ποῖον; ἡ βελόνη!

— Εὑρίσκω εἰς ὅλα ταῦτα πολὺ τὸ ἐνδιαφέρον, μοὶ λέγει ἡ μαθήτριά μου, ἀλλ' ἐπεθύμουν νὰ ἐγνώριζα καὶ τὸ ὄνομα τῆς διδασκαλίσσης τῆς Πηνελόπης.

— Ἡ Ἀθηνᾶ.

— Ἡ Ἀθηνᾶ ἡ θεά;!

— Ναί, ἡ μυστηριώδης, αἰνιγματώδης θεά, ἥτις συνενώνει τόσους χαρακτῆρας, ὥστε ἐν ἑαυτῇ παρουσιάζει τρεῖς ἢ τέσσαρας θεότητας, παριστῶσα τὸν πόλεμον διὰ τοῦ κράνους της, τὴν εἰρήνην διὰ τῆς ἐλαίας, τὴν φρόνησιν διὰ τῆς γλαυκός· ἄδηλον δὲ διατί ἐλλείπει ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῆς ἡ κερκὶς καὶ τὸ ἀδράκτιον, ἐν ᾧ πρήδρευεν εἰς τὰ γυναικεῖα ἔργα. Ὁ Ὅμηρος ἀναφέρει αὐτολεξεὶ ὅτι αὕτη ἔδιδε μαθήματα εἰς τὴν Πηνελόπην.

— Ἡ Ἀθηνᾶ νὰ δίδῃ μαθήματα κεντήματος!

— Πρόσθες ὅτι ὡς κάθε καλλιτέχνης εἶχε μεγάλην φιλοτιμίαν, οὖσα δὲ εἰς ἄκρον εὐαίσθητος καὶ εὐέξαπτος ἤθελε μαθητρίας, δὲν ἀνείχετο ὅμως ἀντιζήλους, καὶ μάλιστα καταχρωμένη ἐνίοτε τῆς ἰσχύος αὐτῆς ὡς θεᾶς, ἐτιμώρει ὅσας ἐτόλμων ν' ἀξιῶσι τοιοῦτον τίτλον.

Ἡ μαθήτριά μου μὲ προσέβλεψε γελῶσα, καὶ λέγει·

— Εἶμαι βεβαία ὅτι ἔχεις καμμίαν διήγησιν ἐπὶ τούτου.

— Ναί, καὶ μάλιστα ἐπὶ θέματος τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ γνωρίζῃς, καὶ ὅμως θὰ τὸ ἀγνοῇς, καθόσον ἀνάγεται εἰς τὴν μυθολογίαν, αὕτη δὲ νομίζω ὅτι δὲν ἀποτελεῖ μέρος τῶν σπουδῶν σας.

— Ἆ! ὄχι.

— Καταλαμβάνω τὸν λόγον, ὡς μὴ οὖσα θετική, μόνον δὲ ποίησιν περιέχουσα· ἀλλ' ἡμεῖς οἵτινες θεωροῦμεν τὴν ποίησιν ὡς κάλλιστον μέσον ἀγωγῆς, θέλομεν ἀνατρέξει εἰς ποιητήν, τὸν χαριέστατον Ὀβίδιον, καὶ ζητήσει παρ' αὐτοῦ μίαν τῶν ὡραιοτέρων σελίδων τῆς ἱστορίας τῆς φαιδρᾶς βελόνης. Ἰδοὺ αἱ *Μεταμορφώσεις* του, θὰ προσπαθήσω ὁτὲ μὲν μεταφράζων, ὁτὲ δὲ συνοψίζων νὰ συλλέξω διὰ σὲ τὸ ἄνθος τοῦ τερπνοτάτου τῶν ἐν αὐταῖς διηγημάτων του: Ἡ Ἀράχνη, νέα κόρη Λυδή, θυγάτηρ ὑφαντοῦ ἐριούχων, κατέστη τόσον ἐπιδέξιος εἰς τὴν ἀκίδα καὶ τὴν βελόνην, ὥστε κατὰ τὸν ποιητήν, αἱ νύμφαι τοῦ Τμώλου ἐγκατέλιπον τοὺς χλοεροὺς λόφους των, καὶ αἱ τοῦ Πακτωλοῦ τὰς δροσερὰς των κρήνας, καὶ ἤρχοντο νὰ βλέπωσι τὴν Ἀράχνην ἐργαζομένην, προτιθέμεναι δὲ νὰ τὴν εὐχαριστήσωσιν, ἀπεκάλουν αὐτὴν εὐνοουμένην μαθήτριαν τῆς Ἀθηνᾶς. Ἀλλ' ὁ τίτλος οὗτος τῇ ἐφάνη προσβλητικός, καθ' ὅτι τὸ ὄνομα τοιαύτης διδασκαλίσσης ἐπεσκίαζε τὴν τέχνην της, ἐνῷ ἐπεθύμει νὰ εἶνε αὐτοδίδακτος, ὀφείλουσα τὸ πᾶν εἰς ἑαυτήν.

« Ἐὰν ἡ Ἀθηνᾶ εἶνε διδασκάλισσά μου, λέγει, ἄς ἔλθῃ νὰ μετρηθῇ μετ' ἐμοῦ· τὴν προκαλῶ, καὶ θὰ κλίνω γόνυ ἐνώπιόν της, ἐὰν μὲ νικήσῃ.»

— Ἀλλὰ μοὶ ὡμίλησας περὶ τῆς φιλοτιμίας τῆς Ἀθηνᾶς· νομίζω ὅτι καὶ ἡ Ἀράχνη κατὰ τοῦτο τὴν ὁμοιάζει.

— Περίμενε δὰ τὸ τέλος... Τότε ἐνεφανίσθη εἰς τὸ ἐργαστήριον τῆς νεάνιδος γραῖα, λευκὴν τὴν κόμην ἔχουσα, καὶ βαδίζουσα στηριζομένη ἐπὶ ῥάβδου.

— Ἡ Ἀθηνᾶ!

— Ἐννοεῖται.— Πλησιάζει τὴν νεάνιδα καὶ λέγει πρὸς αὐτὴν μὲ ὑποτρέμουσαν φωνήν· «Κόρη μου, θέλεις νὰ δεχθῇς παρ' ἐμοῦ συμβουλήν; ἡ φρόνησις ἔρχεται ἐνίοτε μὲ τὰ ἔτη. Ἐπιθυμεῖς νὰ ἦσαι ἡ πρώτη μεταξὺ τῶν θνητῶν εἰς τὰ ἐργόχειρα· τοῦτο πολλὰ φυσικόν· μὴ ζητῇς ὅμως νὰ ἐξισωθῇς πρὸς θεάν. Ζήτησον παρ' ἐκείνης συγχώρησιν διὰ τὴν αὐθάδειαν ταύτην, καὶ θὰ σοὶ δώσῃ τὴν χάριν, ἐὰν τὴν παρακαλέσῃς.

Εἰς τοὺς λόγους τούτους ἡ Ἀράχνη ἠρυθρίασεν ἐκ θυμοῦ, καὶ εἰς ἀπάντησιν «Γραῖα τρελλή, τὴν λέγει, βλέπω ὅτι δὲν πρέπει τις νὰ ζῇ πάρα πολύ· δόσε τὰς συμβουλάς σου εἰς τὰς θυγατέρας σου, ἢ τὴν νύμφην σου, ἐὰν ἔχῃς τοιαύτην· ὅσον δι' ἐμὲ προκαλῶ τὴν θεάν σου νὰ ἔλθῃ καὶ μετρηθῇ μαζῆ μου, ἐὰν τολμᾷ!»

—Ἰδού με,» λέγει ἡ Ἀθηνᾶ παρουσιαζομένη αἴφνης ὑπὸ τὴν ἀληθῆ μορφήν της. Αἱ νύμφαι μένουσιν ἔκπληκτοι, αἱ παιδίσκαι τῆς Ἀράχνης

Digitized by Google

τρέμουν, ἡ νεᾶνις μόνη ἵσταται ὀρθία, μὲ τοὺς ρώθωνας τεταμένους, ἀτενίζουσα τὴν θεὰν μὲ προκλητικὸν ὄμμα, καὶ ἤρχισεν ἡ πάλη.

— Βελονοπόλεμος! ἠξεύρεις ὅτι ἡ ἱστορία σου εἶνε πολὺ διασκεδαστική; Μοὶ εἶχον διδάξει ὅλα ταῦτα ἀλλὰ ξηρῶς καὶ συντόμως.

—Βεβαίως, καὶ ὁ λόγος ἁπλούστατος. Σήμερον διδάσκεται ἡ οὐσία, ἡ οὐσία καὶ μόνον ἐκτιμᾶται· ἐξακολουθῶ: ἀμφότεραι ἀρχίζουν τὴν ἐργασίαν, ἑκάστη θέτει ἐμπρός της τὸ τάνυστρον. Ἡ Ἀθηνᾶ φιλοτιμεῖται, καὶ ἐπειδὴ κατεργάζεταί τις κάλλιον παντὸς ἄλλου ὅ,τι ἀγαπᾷ, ἐξεικονίζει τὸν ἑαυτόν της. Τὸ πρόσωπόν της, τὸ κράνος, τὴν αἰγῖδα, τὴν λόγχην της! τοὺς ἀγῶνάς της μετὰ τοῦ Ποσειδῶνος, τὴν ἐλαίαν φυομένην κατὰ πρόσκλησίν της! Ταῦτα πάντα δὲ γεννῶνται ὑπὸ τὴν βελόνην της ζῶντα, σφαδάζοντα, εὔχροα. Ἐπὶ τοῦ ἱστοῦ ἀναπαριστᾷ προσέτι, ὡς ἐπιμύθιον συγχρόνως καὶ μάθημα δηκτικὸν πρὸς τὴν ἀντίζηλον, παρεμβάλλουσα μεταξὺ τῶν περιπεπλεγμένων κλάδων τῆς ἐλαίας ὡς ἐντὸς πλαισίου, τὰς διαφόρους τιμωρίας τὰς ἐπιβληθείσας εἰς τοὺς θνητούς, ὅσοι ἐτόλμησάν ποτε νὰ παλαίσωσι πρὸς τοὺς θεούς: τὸν μὲν μεταβληθέντα εἰς γερανόν, τὸν δὲ εἰς πελαργόν, κτλ.

— Καὶ ἡ Ἀράχνη τί ἔκαμε τότε;

— Ὤ! δὲν ἦτο νεᾶνις νὰ χάσῃ τὸν νοῦν της διὰ τοιαῦτα μικρὰ πράγματα! Ἡ ἄμυνα τὴν ἐρεθίζει, ἡ βελόνη της ἀποδίδει σαρκασμὸν πρὸς σαρκασμόν, πληγὴν ἀντὶ πληγῆς: ἰχνογραφεῖ ἐπὶ τοῦ ἱστοῦ της ὅλας τὰς γελοίας μεταμορφώσεις τῶν θεῶν: τὸν Ἀπόλλωνα εἰς γύπα, τὸν Βάκχον εἰς σταφυλήν, τὸν Ποσειδῶνα εἰς δελφῖνα, τὸν Δία διαδοχικῶς κύκνον, σάτυρον ἢ ὄφιν, ἅπαντα δὲ τόσον ζωηρὰ τὰς κινήσεις, τόσον λαμπρὰ τὸν χρωματισμόν, ὥστε αἱ νύμφαι δὲν ἐδυνήθησαν νὰ κρατήσωσι κραυγὴν θαυμασμοῦ εἰς τὴν θέαν των! Ἡ Ἀράχνη ἐνίκησεν, ἡ Παλλὰς ὠχρὰ ἐκ θυμοῦ ρίπτεται εἰς τὸν ἱστὸν τῆς ἀντιζήλου της καὶ τὸν καταξεσχίζει. Τρὶς κτυπᾷ διὰ τῆς κερκίδος τὴν δυστυχῆ Ἀράχνην, ἥτις μὴ δυναμένη νὰ ὑποφέρῃ τὴν καταφρόνησιν ταύτην ἀπαγχονίζεται διὰ μεταξωτοῦ σχοινίου. Τότε ἡ Ἀθηνᾶ τὴν λυπεῖται, ἀλλ' ὡς ἀντίζηλος, καὶ τὴν σώζει τιμωροῦσα αὐτὴν συγχρόνως. «Ζῆσε, τὴν λέγει, πάντοτε ὅμως κρεμαμένη, ὅπως ὑπενθυμίζῃς εἰς τοὺς μεταγενεστέρους τὴν ποινὴν τῆς ἀλαζονίας». Λέγουσα δὲ ταῦτα ρίπτει ἐπ' ἐκείνης δηλητηριῶδες ὑγρόν, ἐξ οὗ ἡ κόμη της καταπίπτει, ἡ ρίς, τὰ ὦτά της ἀφανίζονται, τὸ σῶμά της συμπτύσσεται ἐξογκούμενον, τὰ ἐπιδέξια δάκτυλά της μεταβάλλονται εἰς πόδας! Δὲν διατηρεῖ δὲ ἐκ τοῦ παρελθόντος ἢ τὴν τέχνην τῆς ὑφαντρίας, ἐξακολουθοῦσα νὰ ὑφαίνῃ ὡς ζῶον τὸν ἱστὸν ὃν ἐξετέλει ὡς καλλιτέχνις· τέλος μετεβλήθη εἰς Ἀράχνην!

Ἔπαυσα τότε ἐπ' ὀλίγον· ἀποτεινόμενος δὲ πρὸς τὴν μαθήτριάν μου·—Εἰπέ, δὲν εἶνε τερπνὸν ὡς παραμύθιον τοῦ Perrault γεγραμμένον ὑπὸ ποιητοῦ; Ἐκείνη ἀντὶ πάσης κρίσεως μοὶ ἀπαντᾷ·

—Καὶ ἔπειτα;

— Πῶς; ἔπειτα!

— Ἀλλὰ μόλις ἤρχισας τὸ μάθημά σου· δὲν θὰ σταματήσῃς εἰς τὴν ἀρχαιότητα βεβαίως καὶ εἶμαι περίεργος νὰ μάθω τί ἔρχεται κατόπιν.

— Ἄφες νὰ παραμείνω ἀκόμη ἐπὶ στιγμὴν εἰς ὅ,τι σήμερον εὑρίσκεται ἐκτὸς τοῦ συρμοῦ ὅσον καὶ ἡ μυθολογία, δηλαδὴ εἰς τὴν Ἱερὰν Ἱστορίαν καὶ ἰδίως εἰς τὸ ἐπικὸν πρόσωπον τοῦ Σολομῶντος τὸ ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς ἀληθείας σμικρυνόμενον καὶ εἰς πεζὸν ἄνθρωπον τῆς ἐποχῆς μας μεταβαλλόμενον. Αἱ παροιμίαι αὐτοῦ ἐπότισαν πολλὰς γενεὰς μὲ σοφίαν καὶ ποίησιν, ἡ δὲ τελευταία τούτων εἶνε θαυμάσιος καὶ ἀθάνατος ὕμνος πρὸς τιμὴν τῆς σοφῆς γυναικός· «Ἡ σοφὴ γυνή, λέγει που, εἶνε τιμιωτέρα τοῦ ἀπὸ πάσης τῆς γῆς προερχομένου πλούτου.» Καὶ ἐν τούτοις, ἐκ τῶν διαφόρων ἀρετῶν, διὰ τῶν ὁποίων κοσμεῖ τὴν γυναῖκα, ποίαν ἰδίως ἐξαίρει; Ἐργάζεται, λέγει, μὲ χεῖρας ἐπιτηδείας καὶ νοήμονας, δὲν φοβεῖται τὸ ψῦχος ἢ τὴν χιόνα διὰ τοὺς οἰκείους αὐτῆς, διότι ἐνέδυσεν αὐτοὺς διὰ διπλοῦ χιτῶνος, καὶ ὅταν ὁ σύζυγός της ἐμφανισθῇ εἰς τὴν πύλην τῆς πόλεως, ἐν μέσῳ τῶν ἐπιφανεστέρων ἀνδρῶν, θὰ παρατηρηθῇ διὰ τὸν λαμπρὸν πορφυροῦν μανδύαν, ὅστις τόσον ἁρμόζει εἰς τὸ ὑψηλὸν ἀνάστημά του, καὶ τὸ πλῆθος θὰ εἴπῃ: Ἡ σύζυγός του ἐκέντησε διὰ τῶν χειρῶν της τὸν μανδύαν τοῦτον!»

Ὡς βλέπεις, ἡ βελόνη εἶνε τὸ ὑλικὸν σύμβολον τοῦ γνωστοῦ ὁρισμοῦ τῆς ἀρχαίας γυναικός: «ἔμενεν ἐν τῷ οἴκῳ νήθουσα μαλλία». Τώρα σὲ ὑπακούω, ἂς προχωρήσωμεν καὶ ὑπερβάντες μερικοὺς αἰῶνας ἂς φθάσωμεν εἰς τὸν μεσαίωνα.

(Ἕπεται τὸ τέλος)

ΚΛΕΑ. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗ

Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ

ἐν Δαρμστάδῃ.

Τῇ 1 Μαΐου (Τρίτῃ) παρεστάθη ἐν τῷ ἐνταῦθα θεάτρῳ ἡ *Ἀντιγόνη* τοῦ Σοφοκλέους κατὰ τὴν μετάφρασιν τοῦ Δόννερ. Τοῦτο δὲν εἶνέ τι νέον καὶ ἀσύνηθες, οὔτε ἐνταῦθα, οὔτε ἀλλαχοῦ, διότι τὸ ἀθάνατον ἔργον τοῦ Σοφοκλέους πρέπει συχνάκις ν' ἀνέρχηται ἐπὶ τῆς

Digitized by Google

σκηνῆς, ἐγὼ δ' αὐτὸς τῷ 1882 ἔσχον ἀφορμὴν νὰ περιγράψω ἐν ἐκτάσει ἐν ταῖς στήλαις τοῦ «Ἑσπέρου» τὴν λαμπρὰν παράστασιν τοῦ κλασικοῦ τούτου δράματος ἐπὶ τῆς ἐνταῦθα σκηνῆς.

Ἔκτοτε ὄχι μόνον ἡ Ἀντιγόνη, ἀλλὰ καὶ ὅλη ἡ τριλογία τοῦ Οἰδίποδος παρεστάθη ἐνταῦθα ἀπὸ σκηνῆς, κατέθελξε δ', ὡς πάντοτε, κ' ἐνεθουσίασε τὸ δημόσιον. Ἀτυχῶς δὲν ἠδυνήθην τότε νὰ παραστῶ εἰς τὰς παραστάσεις, νῦν ὅμως ηὐτύχησα νὰ συμμετάσχω καὶ ἐγὼ τῆς καλλιτεχνικῆς ταύτης ἑορτῆς.

Ἑορτῆς δ' ἀληθῶς χαρακτῆρα ἀποδίδει εἰς ἑκάστην παράστασιν σοφοκλείου τινὸς τραγῳδίας ἡ διαπρεπὴς σκηνὴ τοῦ ἐνταῦθα ἡγεμονικοῦ θεάτρου· καθότι διὰ τῆς τελείας μορφώσεως τῶν ἀπαρτιζόντων αὐτὴν μελῶν καὶ διὰ τῆς μεγαλοδωρίας τοῦ φιλοτέχνου ἡγεμόνος εἶνε ἱκανὴ νὰ ἐκπληρώσῃ ὅλας τὰς ἀπαιτήσεις τοιούτου τινὸς ἀριστοτεχνήματος καὶ ὄχι μόνον νὰ εὐχαριστήσῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸ παρασύρῃ τὸ ἐκλεκτὸν δημόσιον τῆς πόλεώς μας.

Καὶ ἐκλεκτὸν βέβαια εἶνε τὸ δημόσιον, τὸ ὁποῖον—λησμονοῦν τὸν θετικὸν βίον τῆς σημερινῆς ἡμῶν ἐποχῆς—δύναται νὰ παρακολουθήσῃ τὴν δρᾶσιν, ἥτις ἐκδηλοῦται ἐνταῦθα μετὰ τόσον ἐξόχου καὶ μεγαλοπρεποῦς ἁπλότητος καὶ συμπάσχον νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν σκληρὰν τύχην τῆς ἀγαπώσης κόρης, τὴν ὁποίαν κατ' ἀνάγκην ἐπέφερεν ἡ ἄκαμπτος τῆς ἡρωΐδος ἀντίπραξις κατὰ τοῦ σκληροῦ καὶ βιαίου δεσπότου.

Καὶ τί εἶνε ἄρά γε τὸ κινοῦν ἡμᾶς νὰ βλέπωμεν πάντοτε μὲ θαυμασμὸν τὸ θεῖον τοῦτο δρᾶμα, τί εἶνε τὸ ἐμποιοῦν ἡμῖν τόσῳ βαθεῖαν ἠθικὴν καὶ καλλιτεχνικὴν ἐντύπωσιν;

Δύο τινὰ εἶνε κυρίως τὰ καθιστῶντα εἰς ἡμᾶς—τοὺς σημερινοὺς ἀνθρώπους—τόσῳ εὔληπτον καὶ συμπαθὲς τὸ ἀρχαῖον τοῦτο δρᾶμα.

Ἐν πρώτοις εἶνε ὁ *ἔρως*, ὃν *πρῶτος* ὁ Σοφοκλῆς ἀνεβίβασεν ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Διότι ἡ Ἀντιγόνη, τὸν ἔρωτα θεωροῦσα *κλῆσιν* τοῦ βίου της, καὶ λέγουσα

οὔτοι συνέχθειν, ἀλλὰ συμφιλεῖν ἔφυν

συμφώνως δὲ πρὸς τὸ ἀξίωμά της τοῦτο ὅσια ἐγκλήματα τελέσασα,

φίλη μετ' αὐτοῦ κείσομαι φίλου μέτα
ὅσια πανουργήσασα,

γενναίως βαίνει πρὸς τὸν θάνατον, ὡς οἱ χριστιανοὶ μάρτυρες, πιστὴ εἰς τὸν ὅρκον της, ὅπως καὶ ὁ εὐγενὴς Αἵμων, ὁ μνηστήρ της, πρὸς οὐδὲν ἐθεώρησε τὸν βίον προκειμένου νὰ τηρήσῃ αἰώνιον τὸν ἔρωτα ὑπὲρ τῆς γλυκείας μνηστῆς του.

Δεύτερον εἶνε ὁ *θρίαμβος τῆς ἠθικῆς ἰδέας* (τοῦ καθήκοντος), ἥτις—ἐπὶ ἀγράφων νόμων θεμελιουμένη—κατανικᾷ τὴν τυραννικὴν αὐθαιρεσίαν, καί τοι αὕτη ἐβασάνισε μέχρι θανάτου τὸ πάσχον ἄτομον.

Τὰ δύο ταῦτα *αἰώνια καὶ καθαρῶς ἀνθρώπινα ἐλατήρια*—φέροντα καὶ τὴν αἴγλην τῆς μεγαλοφυΐας τοῦ ἀθανάτου ποιητοῦ,— θὰ ἐξασφαλίσωσιν εἰς τὴν Ἀντιγόνην δι' ὅλων τῶν αἰώνων καὶ μεθ' ὅλας τὰς μεταβολὰς τῶν αἰσθητικῶν καὶ ἠθικῶν θεωριῶν μίαν τῶν τιμητικωτάτων θέσεων ἐν τῇ παγκοσμίῳ φιλολογίᾳ, θὰ φυλάξῃ δὲ *ἁ μεγαλώνυμος Νίκα* αἰώνιον καὶ τὸ ὄνομα τοῦ τραγικοῦ, ἐφ' οὗ ἐφαρμόζονται αἱ ὡραῖαί του λέξεις:

Πολλὰ τὰ δεινά, κοὐδὲν ἀν-
θρώπου δεινότερον πέλει·

περιφραδὴς ἀνήρ·

Καὶ φθέγμα καὶ ἀνεμόεν
φρόνημα ἐδιδάξατο.

Δὲν καταθέλγουσιν ἡμᾶς μόνον αἱ πλήρεις σοφίας γνῶμαί του, διδάσκουσαι πόσον οἱ ἀρχαῖοι ἀντελαμβάνοντο καὶ κατενόουν τὰς βαθυτάτας ἀληθείας καὶ σήμερον ἔτι ἠχοῦσαι εἰς τὸν νοῦν ἑκάστου ὡς *χρυσᾶ ἔπη*, ὡς π. χ.

τὸ γὰρ
περισσὰ πράσσειν οὐκ ἔχει νοῦν οὐδένα,

Ζεὺς γὰρ μεγάλης γλώσσης κόμπους
ὑπερεχθαίρει,

Ἀναρχίας δὲ μεῖζον οὐκ ἔστι κακὸν κτλ.,

ἀλλὰ πρὸ πάντων ἡ μεγαλοπρεπὴς καὶ ἐπιβλητικὴ εἰκὼν τοῦ ἀγῶνος ὑπὲρ τῶν ὑψίστων ἀγαθῶν τῆς ζωῆς, τοῦ ἔρωτος, τῆς τιμῆς, τῆς ἐλευθεροφροσύνης.

Οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες, οἱ ἀκούοντες τοὺς λόγους τούτους ἐν τῇ μητρικῇ των γλώσσῃ καὶ δυνάμενοι σήμερον νὰ εἴπωσιν, ὡς ὁ Κρέων:

—Ἄνδρες, τὰ μὲν δὴ πόλεως ἀσφαλῶς θεοὶ
πολλῷ σάλῳ σείσαντες, ὤρθωσαν πάλιν,

ὀφείλουσι νὰ μὴ λησμονήσωσιν ὅσῳ *κράτιστον κτημάτων εὐβουλία* καὶ ὅτι μόνον ἄκαμπτος *ἐπιμονὴ* καὶ *δραστηριότης* ἐξασφαλίζει τὴν πρόοδον τῶν λαῶν, ἐπειδὴ

οὐδὲν ἕρπει
θνατῶν βιότῳ πάμπολις ἐκτὸς ἄτας!

Ὀλίγα μόνον θὰ εἴπω περὶ τῶν ὑποκριτῶν· πάντες εἶνε ὑπέρτεροι παντὸς ἐπαίνου, ἀληθεῖς τύποι τῶν προσώπων, τὰ ὁποῖα ὑπεδύθησαν.

Τὸν Κρέοντα, ὅπως τὸν παρέστησεν ὁ διευθυντὴς Βύντσερ ἀληθῆ βασιλέα εἴτε ἀνορθούμενον ἐν ὅλῃ του τῇ δεσποτικῇ μεγαλοπρεπείᾳ εἴτε κύπτοντα ὑπὸ τὸ βάρος τῆς συμφορᾶς,—

Digitized by Google

δυσκόλως δύναται νὰ παραστήσῃ τόσον ἀνεπιλήπτως ἄλλος ὑποκριτής.

Ἡ δὲ Ἀντιγόνη, ἡ *ἡρωῒς ἅμα καὶ τρυφερὰ παρθένος, τὸ ἐρατεινὸν μῖγμα τῆς ἠθικῆς δυνάμεως καὶ τῆς γυναικείας ἀσθενείας* ἔσχεν ἐν τῷ προσώπῳ τῆς δεσποινίδος Κράμερ ἀντιπρόσωπον, ἡ ὁποία μετὰ δαιμονίου δυνάμεως ἐσπάραξε, συνεκίνησε καὶ κατέθελξε τὰς καρδίας τῶν ἀκροατῶν της.

Ὁ Αἵμων παρεστάθη ἐπίσης λαμπρῶς ὑπὸ τοῦ κ. Χάκερ, ὡς καὶ ὁ Τειρεσίας ὑπὸ τοῦ Βέρνερ, ὁ Φύλαξ ὑπὸ τοῦ Δαλμόνικο, ὁ Ἄγγελος ὑπὸ τοῦ Ἔδουαρδ καὶ ἡ Ἰσμήνη ὑπὸ τῆς δεσποινίδος Ἔθελ. Εἰς ταῦτα προσθετέον καὶ τὰ ᾄσματα τοῦ χοροῦ (τῶν κκ. Ἄϊλερς, Χοφμῦλλερ, Ράϊχχαρδ, Βέγελ), τὰ μελοποιηθέντα ὑπὸ τοῦ Μένδελσων Βαρθόλδυ.

Ἑνὶ λόγῳ ἡ παράστασις ἦτο λαμπρὰ καλλιτεχνικὴ ἑορτή, ἥτις ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς ἱερᾶς τέχνης ἐκ νέου συνέσφιγξεν ἔτι στενότερον τοὺς ἠθικοὺς δεσμοὺς τοὺς ἀπὸ τῆς ὑπὸ τὸν ἀττικὸν οὐρανὸν παραστάσεως τοῦ Φιλοκτήτου μετὰ τῆς μουσικῆς τοῦ ἐνταῦθα Δόκτορος Βένδερ συνδέσαντας τὴν Δαρμστάδτην μετὰ τῶν Ἀθηνῶν.

Αυγουστος Βολτζ

(Μετάφρασις Χ*)

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Δὲν πρέπει νὰ πληγόνῃ τις τὴν καρδίαν ὅπως φωτίσῃ τὸ πνεῦμα.

—

Ὅσῳ μᾶλλον ἡ γυνὴ ἀγαπᾷ τὸν ἄνδρα, τόσῳ μᾶλλον διορθώνει τὰ ἐλαττώματα αὐτοῦ· ὅσῳ μᾶλλον ὁ ἀνὴρ ἀγαπᾷ τὴν γυναῖκα, τόσῳ μᾶλλον αὐξάνει τὰς ἰδιοτροπίας αὐτῆς.

—

Ὁ θαυμασμὸς τοῦ καλοῦ φέρει πάντοτε πρόσκαιρόν τινα θλῖψιν.

—

Ὅταν ἀνήρ τις δὲν νυμφεύεται, σημαίνει ὅτι δὲν θέλει· ὅταν γυνή τις δὲν νυμφεύεται σημαίνει ὅτι δὲν δύναται.

—

Ὁμιλεῖτε ὅπως ὅλοι· αἰσθάνεσθε ὅπως ὀλίγοι·

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Διόρθωσις ἐσχισμένων ἐνδυμάτων. Μικραὶ σχισμαὶ ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων, προερχόμεναι ἐκ καρφίων ἢ ἄλλου τινὸς ὀξέος ἀντικειμένου, δύνανται ἄνευ βελόνης καὶ κλωστῆς νὰ διορθωθῶσιν ἁπλούστατα καὶ ἐντελέστατα, καθιστάμεναι ἀδιόρατοι. Πρὸς τοῦτο λαμβάνομεν λεπτὸν φύλλον *γούττα-πέρκας*, ὅπερ θέτομεν ὑπὸ τὸ σχισθὲν μέρος, ἐπανορθοῦμεν διὰ τῶν δακτύλων τὸ χεῖλος τῆς σχισμῆς καὶ ἐπιθέτομεν θερμὸν σίδηρον τοῦ σιδηρώματος. Ἡ *γούττα πέρκα* τηκομένη εἰς θερμοκρασίαν ὑπερβαίνουσαν τοὺς 40 βαθμοὺς συγκολλᾷ στερεώτατα τὴν σχισμὴν τοῦ ἐνδύματος.

Τοῦ μέσου τούτου χρῆσις κοινὴ γίνεται ἐν Ἀγγλίᾳ, ὅπου καὶ οἱ τῆς ὑψηλῆς κοινωνίας δὲν διστάζουσι νὰ φέρωσιν ἐνδύματα οὕτως ἐπιδιωρθωμένα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐν τῷ γεύματι, ὅπερ ἔδωκε τελευταῖον ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας Ἰωσὴφ εἰς τὴν βασίλισσαν τῆς Ἀγγλίας ἐν Ἰνσβρούκῃ παρευρίσκοντο περὶ τὰ τριάκοντα μόνον πρόσωπα. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐθιμοτυπία ἀπαγορεύει τὰς προπόσεις εἰς τοιαῦτα οἰκογενειακὰ γεύματα, ὁ αὐτοκράτωρ ἠρκέσθη νὰ ἐγείρῃ ποτήριον πλῆρες οἴνου τοῦ Ῥήνου καὶ ὑψῶν αὐτὸ πρὸς τὴν βασίλισσαν νὰ εἴπῃ μόνον τὰς δύο λέξεις «Αὐτοκράτωρ Φρειδερῖκος». Ἐνῷ δὲ αὐτὸς ἐκένου τὸ ποτήριον, ἁδραὶ σταγόνες δακρύων ἔρρευσαν διὰ τῶν παρειῶν τῆς βασιλίσσης, ἥτις συγκεκινημένη ἔθλιψε τὴν χεῖρα τοῦ αὐτοκράτορος ἐγκαρδίως.

Ἐν Ἰταλίᾳ ὑπάρχουσι κατά τινα ἰταλικὴν ἐφημερίδα 17 ἑκατομμύρια ἀναλφαβήτων, εἶνε δὲ βεβαιωμένον ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀναγινωσκόντων ἐφημερίδας δὲν ὑπερβαίνει τὸ ἓν καὶ ἥμισυ ἑκατομμύριον, ἐκ τούτων δὲ μόνον οἱ 700,000 χιλιάδες πληρώνουσι.

Τελευταῖον ἐξετέθη εἰς δημοπρασίαν ἐν Λονδίνῳ συλλογὴ καθεκλῶν μεγάλων ἀνδρῶν. Ἡ ἕδρα π.χ. ἐφ' ἧς καθήμενος ὁ Bulwer-Lytton ἔγραφε τὰ μυθιστορήματά του ἐπωλήθη ἀντὶ 13 λιρῶν, ἡ ἕδρα τῆς διασήμου ἠθοποιοῦ Siddons ἀντὶ 7, ἡ δὲ τοῦ Σαιξσπήρου ἀντὶ 120. Ἡ συλλογὴ περιέχει καὶ ἕδρας τοῦ Βύρωνος, τοῦ Ναπολέοντος καὶ ἄλλων πολλῶν.

Διὰ τὸ χρησιμώτατον καὶ πιστότατον τῶν ζῴων, τὸν κύνα, εὑρέθη φίμωτρον ἢ κημός, ὅστις ἐπιτρέπει τὸ ἄνοιγμα τῆς κάτω σιαγόνος κατὰ τὸ χάσμημα τοῦ ζῴου καὶ τὰς λοιπὰς κινήσεις χωρὶς νὰ ἐπιτρέπῃ εἰς αὐτὸ τὸ δῆγμα.

Ὁ περιηγητὴς Hall ἀναφέρει ὅτι ἐν Καναδᾷ ἐγένετο αὐτόπτης συννεφιᾶς, ἥτις προῆλθεν ἐκ στίφους περιστερῶν ἱπταμένων ὑπὸ τὸν ἥλιον. Τὸ στῖφος τοῦτο κατεῖχεν ἔκτασιν πλάτους μὲν ὑπὲρ τὸ ἓν μίλλιον, μήκους δὲ τοὐλάχιστον 240 μιλλίων, διότι διῆλθεν εἰς διάστημα 4 ὡρῶν καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ ὑπολογίσωμεν ὅτι ἐπέτα ταχύτερον τῶν 60 μιλλίων καθ' ὥραν. Ὑπολογίζων τρεῖς περιστερὰς κατ' ἐλάχιστον ἐπὶ ἑνὸς τετραγωνικοῦ μέτρου σκιᾶς ὁ ῥηθεὶς περιηγητὴς ἐξάγει ὅτι τὸ στῖφος ἀπετελεῖτο ἐκ 2,230,272,000 περιστερῶν!!!

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 —1328

Digitized by Google

'Αριθ. 646 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΕ'. Συνδρομὴ ἐτησία: 'Εν 'Ελλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 'Ιανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. 'Οδὸς Σταδίου 32. 15 Μαΐου 1888

BODL: LIB. PERIODICAL

'Ο κατωτέρω δημοσιευόμενος χαρακτηρισμὸς τοῦ Αὐτοκράτορος Γουλιέλμου, ἔργον τοῦ ἐπιφανοῦς ἱστορικοῦ καὶ καθηγητοῦ ἐν τῷ Βερολινείῳ Πανεπιστημίῳ 'Ερνέστου Κουρτίου, εἶνε ἀναντιρρήτως τὸ κάλλιστον τῶν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ αὐτοκράτορος γραφέντων καὶ ῥηθέντων ἐν Γερμανίᾳ. Καταχωρίζομεν δ' αὐτὸν ὧδε πιστεύοντες ὅτι ἰδιαζόντως εὐάρεστον ἀνάγνωσμα προσφέρομεν εἰς τοὺς συνδρομητὰς τῆς «'Εστίας».

Ο ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ

(Μνημόσυνος λόγος, ἐκφωνηθεὶς ὑπὸ 'Ερνέστου Κουρτίου τῇ 10)22 Μαρτίου ε.ε. ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Βερολίνου.)

Τὴν εἰκοστὴν δευτέραν Μαρτίου, ἐφ ᾗ τοσάκις ηὐφράνθημεν ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ, ἡτοιμαζόμεθα νὰ ἑορτάσωμεν καὶ πάλιν κατὰ τὰ εἰθισμένα. 'Αλλ' ἄλλως ἠθέλησεν ὁ θεός. 'Η γενέθλιος ἑορτὴ ἐγένετο τελετὴ νεκρώσιμος. Σύμπασα ἡ Γερμανία αἰσθάνεται μεθ' ἡμῶν τίς καὶ ποία ἡ ἀπώλεια προσφιλοῦς κορυφῆς, ὑφ' ἣν συνεσπειρώμεθα ὡς τέκνα ὑπὸ στέγην πατρικήν, καὶ πᾶς τις ὑπολαμβάνει ἑαυτὸν ἀπολέσαντα τὸ οἰκειότατον καὶ προσφιλέστατον, οὗ ἄνευ ἀδύνατον εἶνε νὰ ζήσῃ. Συνερχόμενοι ὅμως σήμερον ἐνταῦθα, καθῆκον ἔχομεν ν' ἀναστηλώσωμεν ἀνδρικῶς τὰς καρδίας ἡμῶν, ἀξίως ἐκείνου περὶ ὃν ἐν πνεύματι συνήλθομεν. Ἂν σωματικῶς μᾶς ἀφῃρέθη, μένει καὶ θὰ μείνῃ πνευματικῶς μεθ' ἡμῶν. Ἂς ἑορτάσωμεν λοιπὸν ὡς γενέθλια τὴν πένθιμον ταύτην ἡμέραν, εὐχαριστοῦντες τῷ θεῷ ἀνθ' ὧν ἔδωκεν ἡμῖν ἐν τῷ αὐτοκράτορι Γουλιέλμῳ· ἀντὶ δὲ τῶν συγχαρητηρίων, ἅτινα ἔτος εἰς ἔτος τῷ προσεφέρομεν, ἀναπολήσωμεν σήμερον ποῖον ἐπιβάλλεται ἡμῖν ἔργον, ὅπως διαφυλαχθῇ εἰς τὸ ἔθνος ἡ ἀπ' ἐκείνου εὐλογία.

'Οποία εἰκὼν περιπετοῦς ἀνθρωπίνης μοίρας ἀνελίσσεται πρὸ ἡμῶν, ἂν στρέψωμεν ὀπίσω τὸ βλέμμα πρὸς τὸν βίον τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου!

Ἅμα ὡς ἀφυπνίσθη τοῦ παιδὸς ἡ συνείδησις, ἄνελπις τὸ φαινόμενον παρέστη αὐτῷ ἡ ταπείνωσις τῆς Πρωσίας. 'Αλλ' ὡς βασιλεὺς ἐξῆρεν αὐτὴν εἰς δόξαν τοσαύτην καὶ δύναμιν, ὥστε ἡ τοῦ Μεγάλου Φρειδερίκου βασιλεία, ἣν εἴχομεν συνειθίσει νὰ θεωρῶμεν ὡς φαεινὴν ὑμῶν ἐποχήν, μετρία τις μόλις φαίνεται τῆς κλίμακος βαθμίς.

Τὴν διὰ τῶν ὑπὲρ ἐλευθερίας πολέμων σωθεῖσαν γερμανικὴν πατρίδα προσεῖδεν ἀνακοπτομένην ἐν τῇ ὁδῷ τῆς εὐημερίας δι' ἀφορήτων ἀνωμαλιῶν, καθ' ὧν μάτην κατετρίβοντο παλαίουσαι αἱ κράτισται τοῦ ἔθνους δυνάμεις, μέχρις οὗ τέλος ἀνέλπιστος καὶ ταχεῖα, ὁμόθυμος δὲ ἀπὸ πάντων τῶν πρώτων ἀντιπροσώπων τῆς ὅλης πατρίδος, ἐπῆλθεν ἡ μόνη δυνατὴ λύσις, ἡ εἰς τὸν οἶκον τῶν 'Οεντσόλλερν περιέλευσις τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στέμματος.

Ἂς ἀναμνησθῶμεν δὲ νῦν καὶ τοῦ ἀτομικοῦ βίου τοῦ ἀοιδίμου ἡγεμόνος· ἂς ἀναπολήσωμεν εἰς τὴν μνήμην ἡμῶν, ὅτι ὑπῆρξεν ἐποχὴ καθ' ἣν, παραγνωρισθεὶς καὶ συκοφαντούμενος, ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ τὴν πατρίδα του, ὑπὲρ ἧς πᾶσαν στιγμὴν ἦτο πρόθυμος νὰ δώσῃ τὸν ἔσχατον τοῦ αἵματός του σταλαγμόν. Ἂς ἐνθυμηθῶμεν, πῶς αὐτὸς οὗτος ὁ ἡγεμὼν ἠγαπήθη ὕστερον ὅσον οὐδείς ποτε μονάρχης ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ πῶς ἀμέτρητον πλῆθος ὑπέμενε καθ' ἑκάστην ὑπὸ τὰ παράθυρά του, μέχρις οὗ φανῇ ἡ μορφή του, ὡς ἥλιος θάλπων τὰς καρδίας αὐτῶν. Ὅτε δὲ κατεπετάσθησαν τὰ δώματα, ὅθεν τοσοῦτον ἀφελῶς συνέζη ἐκεῖνος μετὰ τοῦ λαοῦ του, παρέμειναν πρὸ αὐτῶν οἱ πολῖται, ὡς ὑπὸ γοήτρου συγκρατούμενοι, κ' ἐθεῶντο βωβοὶ τὸν οἶκον τοῦ αὐτοκράτορος, ἕως οὗ τέλος, κατὰ μυριάδας ἡμέρας καὶ νυκτὸς συνωστιζόμενοι, ἀπῆλθον εἰς προσκύνησιν τῆς ἀσκεποῦς σοροῦ, ἵνα ἴδωσιν ἔτι τὸ ὕστατον τὴν σεμνὴν αὐτοῦ μορφήν.

Τοιαύτη ἀληθῶς ἐναλλαγὴ εὐτυχίας καὶ δυσπραγίας, ἐγκαρτερήσεως καὶ ταχέων θριάμβων, πικρᾶς παραγνωρίσεως κ' ἐνθουσιώδους ἀγάπης, ὁποίαν μῦθοι μόνον παρέδιδον ἡμῖν, σπανίως διήκει βίον ἀνθρώπινον. Καὶ ὅμως ἀποτελοῦσι πάντα ταῦτα σύνολον ἄρτιον, ὡς ἐπὶ τῆς εἰκόνος μεγάλου ζωγράφου, ἧς φαίνονται διάλληλοι αἱ μορφαὶ καὶ συγκεχυμέναι καὶ συνωθούμεναι, μέχρι οὗ κατὰ μικρὸν εὐκρινήσῃ ὁ ὀφθαλμὸς ἡμῶν τὴν ἁρμονίαν τοῦ ὅλου. Ναί! ἡ εἰκὼν αὕτη τοῦ βίου τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου ἐν

Digitized by Google

τῇ ποικιλίᾳ αὐτοῦ καὶ τῇ ἐσωτερικῇ ἑνότητι, θέλει μείνει διαρκῶς, ἐφ' ὅσον μένει ἱστορία, ἓν τῶν διδακτικωτάτων καὶ ὑψηλοτάτων ἀντικειμένων ἀνθρωπίνης μελέτης.

Ἀνεξιτήλους εἶχε διατηρήσει τὰς ἀναμνήσεις τῆς πρωϊμωτάτης αὐτοῦ νεότητος. Ἡ ἐντύπωσις μετρίας καὶ ἀπερίττου οἰκοσκευῆς, ἡ ἀνάμνησις τῆς πολυμερίμνου μορφῆς τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἐν κρυπτῷ δακρύων μητρὸς ἀνεπιλήπτου, παρέμειναν εἰς τὸν αὐτοκράτορα καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸν βίον, ἡ ἐνωρὶς ἤδη ἐφρούρησαν αὐτὸν κατὰ πάσης ἐφόδου ὑπερφροσύνης. Ἡ ἀστασία τῶν ἀνθρωπίνων ἦν διαρκὲς αὐτοῦ ἐνθύμημα. Τίς ποτε ἤκουσεν αὐτοῦ περιαυτολογοῦντος,τίς εἶδε τὸ βλέμμα του αὐτάρκη ἐλέγχον ἀλαζονείαν; Πάσης αὐτοῦ νίκης ἐν πολέμῳ καὶ εἰρήνῃ ἀπέδιδεν εἰς τὸν θεὸν τὴν τιμήν, καὶ εἰς τοὺς ἄνδρας οὓς ἔδωκεν αὐτῷ ὁ θεός. Ταπεινοφροσύνη ὑπῆρξε πορφύρα τοῦ ἡγεμόνος καὶ χλαμὺς τοῦ ἥρωος ἐκείνου, οὗτινος τ' ἀνδραγαθήματα ἐπλήρωσαν τὴν οἰκουμένην.

Σπουδαῖον ὑπῆρξεν ἐν τῷ βίῳ τοῦ αὐτοκράτορος γεγονὸς, ὅτι ὥριμος ἦν ἤδη ἀνήρ, ὅτε ἀνελογίσθη ὅτι ἤθελε κληθῇ ἐπὶ τὸν θρόνον τῶν πατέρων αὐτοῦ.

Διὰ τοῦτο ἠσχολήθη τοσοῦτον χρόνον ἐντελῶς καὶ ὁλοκλήρως εἰς ἓν μόνον ἔργον, εἰς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν, καὶ διήνυσεν αὐτὴν εὐσυνειδήτως ἀπὸ βαθμῖδος εἰς βαθμῖδα. Ἐν αὐτῇ δὲ κατέστη δευτέρα του φύσις ἡ ἐν παντὶ καὶ ὑπὲρ πᾶν ἀποκλειστικὴ εἰς τὸ καθῆκον πίστις. Ἐν αὐτῇ κατέμαθε τοῦ στρατιώτου τὰς ἀνάγκας, κ' ἐσπούδασε τά τε ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ τοῦ στρατιωτικοῦ ἡμῶν συστήματος, καὶ ἦτο ἤδη ἐμπειρότατος ἑνὸς τῶν σπουδαιοτάτων κλάδων τῶν δημοσίων, ὅτε ᾐσθάνθη τὴν ἀνάγκην νὰ ἐκτείνῃ πανταχόσε τὸν ὁρίζοντα αὐτοῦ.

Σαφῶς κατενόησε, τί ἔπρεπε νὰ μεταβληθῇ ἐν Πρωσίᾳ καὶ ἐν Γερμανίᾳ, οὐδέποτε δὲ θέλω, —καὶ διατί νὰ διστάσω ν' ἀφηγηθῶ ὑμῖν προσωπικάς τινας ἀναμνήσεις, ἃς καταλέγω μεταξὺ τῶν προσφιλεστάτων τοῦ βίου μου;—οὐδέποτε θέλω λησμονήσει τὴν πρὸ τεσσαράκοντα ἐτῶν εἰκοστὴν δευτέραν Μαρτίου, ἣν διήγαγε τότε ὁ ἐν ἀφανείᾳ ἔτι Πρίγκηψ τῆς Πρωσίας ἐπὶ τῆς Νήσου τῶν Ταώνων [1]). Ἐκεῖ ᾐσθάνθη τὴν ἀνάγκην, ἐν τῷ στενῷ κύκλῳ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας καὶ οἰκείων αὐτοῦ, νὰ ἐκφρασθῇ ἀπροκαλύπτως, ὅτι οὐδέποτε ἐπολέμησε μείζονα συμμετοχὴν τῆς ἐθνικῆς ἀντιπροσωπείας εἰς τὰ δημόσια. Τὴν ἑσπέραν δὲ τῶν γενεθλίων του ἀπεχαιρέτιζε βαθέως συγκεκινημένος τοὺς οἰκείους καὶ τὴν πατρίδα, ὅπως ἀπέλθῃ ἀγνωστος εἰς Ἀμβοῦργον, ὑφ' ἑνὸς μόνου ὑπασπιστοῦ συνοδευόμενος.

Ἐν Ἀγγλίᾳ ἤρχισε νέον βίον. Οὐδέποτε ἐλησμόνησε τὴν γενομένην αὐτῷ ὑποδοχὴν ὑπὸ τῆς μεγαθύμου βασιλίσσης, καὶ καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ζωὴν διετέλεσεν εὐγνωμονῶν πρὸς τὸν τότε πρεσβευτὴν Βοῦνσεν, ὅτι κατέστησεν αὐτὸν οἰκεῖον πρὸς τὰ τῆς ἀγγλικῆς διοικήσεως. Ὅτε ἡ βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας προσεβλήθη κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὑπὸ κακούργου χειρός, εἶδεν ἐκεῖνος ἰδίοις ὄμμασι, πόσον βαθέως ἐρριζωμένη ἦτο ἡ βασιλεία ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Κοινοβουλίων. Ὁλόκληρον τὸ Λονδῖνον περιεστοίχισε τὰ ἀνάκτορα, ὅπως μαρτυρήσῃ τὴν συμπάθειαν αὐτοῦ πρὸς τὴν ἡγεμονίδα, ὅτε δὲ τὸ ἑσπέρας ἐν τῷ θεάτρῳ ἐξεδηλώθη καὶ πάλιν ἐνθουσιωδῶς ἡ ἀγάπη τοῦ πλήθους, δάκρυα ἔρρευσαν ἐπὶ τὰς παρειάς του, ἀναπολοῦντος τὴν ἰδίαν αὐτοῦ θέσιν καὶ τὴν τῆς πατρίδος του. Εἶδε τοῦτο ἡ βασίλισσα, καὶ θλίβουσα τὴν χεῖρά του εἶπεν εἰς αὐτόν: Καὶ σεῖς θὰ ἴδητε ὅμοια!— Ναί, ἀλήθεια, ἔλεγεν ὁ αὐτοκράτωρ διηγούμενος ταῦτα, καὶ προσέθετε πρᾴως μειδιῶν πρὸς τοὺς εὐφροσύνως θεωροῦντας αὐτὸν ἀκροατάς του: ἀλλ' ἤργησε κἄπως τὸ πρᾶγμα!

Μὴ δυσανασχετήσητε κατ' ἐμοῦ, ἀξιότιμοι ἀκροαταί, ὅτι ἀναμιμνήσκομαι τῶν ζοφερῶν ἐκείνων ἡμερῶν. Διότι ἀπὸ τοῦ σκοτεινοῦ αὐτοῦ βάθους ἐκλάμπει ἔτι φαεινοτέρα ἡ εἰκὼν τοῦ αὐτοκράτορος ἡμῶν Γουλιέλμου, ἣν θέλομεν καταπιστεύσει εἰς τοὺς παῖδας ἡμῶν καὶ τοὺς ἐκγόνους.

Ναί, ἤργησεν ἀληθῶς ὁ πεπλανημένος λαὸς ν' ἀπαλλαγῇ τοῦ ψεύδους καὶ νὰ τραπῇ πάλιν πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως του. Ὅτε δὲ οἱ Πομμερανοὶ ἱππόται ἐπανηγύριζον τὸν ἐπανακάμψαντα Τοποτηρητὴν, ἐβόμβουν ἔτι ἔξω περὶ τὰ ἀνάκτορα τοῦ Στετίνου οἱ ἀντιφρονοῦντες. Ἀλλ' ὁ εὐγενὴς πρίγκηψ ἐβάδισεν εὐθεῖαν τὴν ὁδόν του, ἐν πλήρει αὐταπαρνήσει, χωρὶς πικρίας, οὔτε μνησικακῶν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, οὔτε διανοηθεὶς κἂν νὰ καταδιώξῃ τὰς ἐν τῷ σκότει ὑφαινομένας δολοπλοκίας. Ὡς μέλος τῆς ἐθνικῆς Συνελεύσεως, ἀνεγνώρισεν εὐπαρρησιάστως ἐν μέσῳ αὐτῆς τὸ Σύνταγμα. Τὰς συνεδριάσεις δὲ τῆς ἐν Φραγκφούρτῃ Συνόδου, ἧς τὰ μέλη ἐθεώρουν οἱ φανατικοὶ τῆς Δεξιᾶς ὡς κακούργους ἢ παράφρονας, παρηκολούθησεν ἀπροκαταλήπτως,καὶ συντάξας λεπτομερῆ ἐξέτασιν τοῦ περὶ στρατιωτικοῦ ὀργανισμοῦ σχεδίου, διένειμεν αὐτὴν εἰς τὰ μέλη της.

Οὕτω δὲ ἠρέμα καὶ σοβαρῶς παρεσκευάζετο ὁ βαρέως δοκιμασθεὶς διάδοχος τοῦ θρόνου πρὸς τὸ ἡγεμονικὸν ἀξίωμα, ὅπερ περιῆλθεν αὐτῷ ὡς ἀντιβασιλεία κατὰ τὸ πρῶτον καὶ ἑξηκοστὸν τῆς ἡλικίας του ἔτος. «Τί ἄλλο δύναμαι

(1) Pfaueninsel, μικρὰ νῆσος τοῦ ποταμοῦ Havel, ἐν Ποτσδάμῃ. Σ. Μ.

Digitized by Google

πλέον νὰ πράξω», ἀπήντησε τοῦτο εἰς ἀπευθυνόμενα αὐτῷ συγχαρητήρια, ἀή νὰ παρασκευάσω τὴν ὁδὸν εἰς τὸν υἱόν μου; »

Ἁπλοποίησις τῆς ὑπηρεσίας ἦτο ἓν τῶν κυριωτάτων αὐτοῦ μελημάτων. Διὰ τοῦτο δέ, ὁσάκις ὑπελάμβανεν, ὅτι ἀνεβάλλετο ἡ προχείρως ἐνδεικνυομένη κρίσις ἐκκρεμοῦς ζητήματος, ὅπως ἐπιφυλαχθῇ αὕτη εἰς τὸν ἀντιβασιλέα, παρεκάλει ἀμέσως νὰ ῥηθῇ ἀπεριστρόφως τὸ προσῆκον καὶ δίκαιον.

Σαφῶς προβλέπων, ὁποῖαι ἀναποδράστως ἐπεφυλάσσοντο ἀποφάσεις εἰς τὴν πατρίδα, ὑπέλαβε σοβαρώτατον αὐτοῦ χρέος νὰ παρασκευάσῃ εἰς πλήρη δράσεως δύναμιν τὸν στρατὸν τῆς Πρωσίας. Ἡ ἐπιστράτευσις τοῦ 1859 κατέδειξε τὰς ἐλλείψεις τοῦ κρατοῦντος ὀργανισμοῦ, ὅστις ἐφάνη ἀκριβῶς παραλύων καθ' ἣν στιγμὴν ὑπέρτατον ἦτο συμφέρον ἡ πλήρης καὶ ἀκώλυτος ἐνέργεια. Δι' ἰσχυρᾶς καὶ ἀδιαπτώτου θελήσεως, ἐν μακρᾷ πολλῶν ἐτῶν ἐργασίᾳ, κατώρθωσε μετὰ τοῦ ἀειμνήστου κόμητος Ῥὼν τὴν ἀναδιοργάνωσιν τοῦ στρατοῦ. Ἐξ ἰδίας καὶ αὐτοκτήτου ἐμπειρίας ἐδημιούργησεν ἑαυτῷ τὸν στρατὸν ἐκεῖνον, ὃν ὡδήγησεν ὡς βασιλεὺς εἰς τὴν μάχην, ἡ δὲ ταχεῖα λῆξις τοῦ πολέμου τοῦ 1866, καθ' ὃν μέγα μέρος τῶν ἐθνοφρουρῶν δὲν παρέστη κἂν ἀνάγκη ν' ἀποσπασθῶσι τῶν ἑστιῶν των, ἀφώπλισε τὴν ἀντιπολίτευσιν, ἥτις τοσοῦτον εἶχε λυπήσει τὴν ἀληθῶς πατρικὴν αὐτοῦ καρδίαν. Καὶ ἀνεγνώρισαν πάντες οἱ πατριῶται, εὐγνωμονοῦντες ἀλλ' αἰσχυνόμενοι, ὅτι ἐκεῖνος, προβλέπων τὴν πλημμύραν, ἐγκαίρως εἶχε ναυπηγήσει τὸ πλοῖον καὶ στομώσει τὸ ξίφος. Πόσου αἵματος καὶ πόσων δακρύων, πόσου θρήνου καὶ πόσων κακῶν ἔσωσε τότε τὴν πατρίδα ἡ ἔμφρων καὶ ἐνεργὸς ἐκτέλεσις τῶν μέτρων, ἅτινα ὁ βασιλεὺς ἔκρινεν ἀναγκαῖα εἰς σωτηρίαν! Οὕτω μόνον κατέστη δυνατὸν ν' ἀποτελέσῃ ἡ Πρωσία τὸν πυρῆνα τοῦ Γερμανικοῦ Κράτους.

Ἀποκλειστικῶς πρωσόφρων οὐδέποτε ὑπῆρξεν ὁ αὐτοκράτωρ Γουλιέλμος. Ὅτ' ἐπρόκειτο ἡ συμπλήρωσις τῆς ἀνατροφῆς τοῦ υἱοῦ του, καὶ λόγος ἐν τῇ αὐλῇ ἐγένετο, ὅτι μόνον Πρῶσος ἐκ γενετῆς ἔπρεπεν εἰς τοῦτο νὰ κληθῇ, ἐκεῖνος κατώρθωσε νὰ μὴ ἀποκρουσθῇ πολίτης ἐλευθέρας πόλεως [1]). Ὅτε δὲ τὴν πρώτην τῶν Χριστουγέννων ἑορτήν, ἣν μετὰ τοὺς κλύδωνας τοῦ 1848 ἠδυνήθη πάλιν νὰ ἑορτάσῃ ἡσύχως μετὰ τῶν οἰκείων εἰς τὰ ἀπὸ μακροῦ ἀκατοίκητα δώματα τοῦ μεγάρου του, ἐπεδόθη αὐτῷ ὑπὸ τοῦ υἱοῦ του ποίημα [2]) οὕτω καταλῆγον:

« Πρὸς θέρος εἶνε ὥριμος ὁ σπόρος, ὃν
« οἱ πρόγονοί σου εἰς τὴν γῆν μας ἔσπειραν,
« κ' εἰς νέα ἔργα νέα σὲ καλεῖ ὁδός·
« οὐχὶ σὺ ταῦτα, ὁ θεὸς διέταξε.
« Φαιδρὸν τὸ ὄμμα ἀτενίζομεν πρὸς σέ·
« Μακρὰν οἱ φόβοι, καὶ μακρὰν οἱ δισταγμοί!
« Ἡ ἱστορία κράζει· ἀκροάσθητι.
« Σέ, Ὀεντσόλλερν, ἡ φωνή της προσκαλεῖ.»

τὴν αὐτὴν ἐκείνην ἑσπέραν ἐξεφράσθη ἀπροκαλύπτως, καὶ συγκιρνῶν ὡς πάντοτε τὴν πραεῖαν αὐτοῦ φιλοφροσύνην πρὸς τὴν ἀνδρικήν του σοβαρότητα, πόσον βαθέως ἐξετίμα τί παρὰ τοῦ οἴκου του ἀνέμενεν ἡ πατρίς.

Ὡς ἡγεμὼν ἐμεγάλυνε τὴν Πρωσίαν, καὶ ἵδρυσε τὴν αὐτοκρατορίαν. Ἀλλ' οὐδέποτε βασιλεὺς νικηφόρος ὑπῆρξεν ἧττον αὐτοῦ φιλοπόλεμος καὶ φιλόμαχος. Εἶχε τρυφερὰν τὴν καρδίαν. Δὲν ᾐσχύνετο δακρύων, ὡς τοῦ Ὁμήρου οἱ ἥρωες, καὶ ἐκύρου τὴν ἑλληνικὴν παροιμίαν: «*ἐσθλοὶ ἀνέρες ἀριδάκρυες*». Δὲν ἠδύνατο νὰ ἴδῃ τορπιλλοβόλον σκάφος, διότι ἐφαντάζετο παραυτα τὸν ἐγκλείοντα τὸ πλήρωμα στενὸν χῶρον, καὶ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἠψήφει τῆς βροχῆς τῶν σφαιρῶν, ὅπως τείνῃ εὐγνώμων τὴν χεῖρα εἰς τοὺς τραυματίας.

Ὁ αὐτοκράτωρ Γουλιέλμος ἦν φύσει ἡγεμών, θεωρῶν διὰ βλέμματος διαυγοῦς τοὺς ἀνθρώπους, πρὸς πάντα δὲ διαρκῶς προσέχων τὸν νοῦν. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὰ μικρὰ ἠξίου μελέτης. Οὐδέποτ' ἐπέστρεφεν ἐκ περιπάτου, χωρὶς νὰ παρατηρήσῃ προσεκτικῶς τὰς νέας οἰκοδομὰς καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς πόλεως. Ἐπὶ ἑκάστου ὡραίου δένδρου τοῦ Βερολίνου καὶ τῶν περιχώρων ἠγρύπνει ὁ βασιλικὸς αὐτοῦ ὀφθαλμός. Πλήρης εὐνοίας γείτων τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου, ἀντετάχθη πάντοτε κατὰ τῶν σχεδίων, ὧν σκοπὸς ἦτο νὰ ἀπομακρύνωσι τοῦ κέντρου τῆς βασιλικῆς του πόλεως τὰ τεμένη τῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν. Παρηκολούθει τὴν μετοικοδόμησιν τῶν ἀκροατηρίων ἡμῶν, ὅτε δὲ παρετήρησε λεῖπον ἐκ μικροῦ παραθύρου τὸ φῶς, ὅπερ εἶχε συνειθίσει νὰ βλέπῃ ἐκεῖ καθ' ἑσπέραν, ἠρώτησεν ἀμέσως μὴ μετῴκησέ τις τῶν ὑπηρετῶν ἕνεκα τῆς μετοικοδομήσεως.

Εἰς τοὺς διευθυντὰς τῶν δημοσίων καλλιτεχνικῶν ἱδρυμάτων εἶπεν ἀναλαμβάνων τὴν ἀρχήν, ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ προσδοκᾶται παρ' αὐτοῦ ὅ,τι ὁ φιλοτέχνης ἀδελφός του εἶχε πράξει. Οὐδεμιᾶς ἀντεποιεῖτο καλλιτεχνικῆς ἐμπειρίας, οὐδ' ἠξίου νὰ ἔχῃ κῦρος κρατοῦν ἡ γνώμη του. Ἀλλ' ᾐσθάνετο βαθέως πάντα γενναῖον στοχασμόν, καὶ βέβαιον ὑπῆρχε πάντοτε τὸ ζωηρὸν αὐτοῦ ἐνδιαφέρον πρὸς ὅ,τι ἀπέβαινεν εἰς τιμὴν τῆς πατρίδος. Ἐχάρη ἀληθῶς ἡ βασιλική του καρδία, ὅτι μεθ' αἱματηρὸν πόλεμον πρῶτον ἔργον εἰρήνης τοῦ νέου κράτους ὑπῆρξεν ἡ ανα-

(1) Αὐτὸς ὁ ῥήτωρ, γέννημα τῆς ἐλευθέρας πόλεως Λυβέκης, ἐπιμεληθεὶς τῆς ἀγωγῆς τοῦ νῦν αὐτοκράτορος ἀπὸ τοῦ 1844 μέχρι τοῦ 1850. Σ. Μ.

(2) Ἔργον ἐπίσης τοῦ ῥήτορος. Σ. Μ.

Digitized by Google

σκαφὴ τῆς Ὀλυμπίας. Βῆμα πρὸς βῆμα παρηκολούθει τὰς ἐργασίας, καὶ ὑπεστήριξε προσωπικῶς τὴν συντέλεσιν αὐτῶν, μὴ συνειθίζων, εἶπε, ν' ἀφίνῃ τι ἡμιτελές.

Εὐφροσύνως ἐχαιρέτισεν ἐν τοῖς Βασιλικοῖς Μουσείοις τὰ ἀνάγλυφα τῆς Περγάμου, καὶ ἄσμενος ἤκουε περὶ τοῦ Βασιλικοῦ Μνημείου ἐπὶ τοῦ ὄρους Νεμρώδ, οὗτινος ἐθαύμαζε τὸ μεγαλεῖον. Οὐδὲν σωτήριον, ὅσον καὶ ἂν ἦτο μικρόν, ἐπέτρεπε ν' ἀμεληθῇ, προκειμένου περὶ τοῦ κοινοῦ καλοῦ. Ὅτε δὲ ἤκουσεν ἑσπέραν τινά, ὅτι κατὰ τὴν γνώμην τοῦ χημικοῦ ἡμῶν τὰ ἔγχρωμα τῆς Τανάγρας κεραμουργήματα ἐβλάπτοντο ἐν τῇ ὑγρᾷ ἀτμοσφαίρᾳ τοῦ ἰσογείου ὀρόφου, εὐθὺς τὴν ἐπαύριον ἦλθον κατὰ διαταγήν του ἐργάται, ὅπως μετακομίσωσιν αὐτὰ εἰς τὰ ἀνώτερα τοῦ Μουσείου δώματα.

Μετ' ἀκαμάτου ἐνδιαφέροντος παρηκολούθει πᾶσαν πρόοδον τῆς φυσιογνωσίας καὶ τῶν τεχνικῶν ἐπιστημῶν. Ἔξοχα δὲ τῆς μηχανικῆς κατορθώματα, ὡς ἐν παραδείγματι τὴν ἐπὶ τοῦ Κρόϋτζβεργ ἀνέγερσιν τοῦ πολεμικοῦ μνημείου, διηγεῖτο ὡς μάρτυς αὐτόπτης μετὰ πάσης ἐμπειροπράγμονος λεπτομερείας. Διότι ἀδύνατον ἦτο νὰ ἀρκεσθῇ ἡ φύσις του εἰς γενικὰς εὐαρεσκείας ἐκφράσεις. Φράσεις κεναὶ ἦσαν ἀφόρητοι εἰς αὐτόν. Ἀνάγκην ᾐσθάνετο νὰ ἐμβαθύνῃ εἰς πάντα, μέχρις οὗ σαφῶς ἀντιληφθῇ τῆς οὐσίας τοῦ πράγματος.

Πρὸς τοῦτο δ' ἐχρησιμοποίει μετὰ τὴν ἡμερινὴν ἐργασίαν τὰς ἠρέμους ὥρας τῆς ἑσπέρας, καθ' ἃς αὐτός τε καὶ ἡ αὐτοκράτειρα Αὐγούστου ἔβλεπον περὶ ἑαυτοὺς καὶ ἄνδρας τῆς ἐπιστήμης,καὶ συνωμίλουν οἰκείως κ' ἐν στενοτάτῳ κύκλῳ μετ' αὐτῶν περὶ πάσης των ἐργασίας καὶ ἐρεύνης, ἐν ᾧ ὁ ἡγεμὼν ἀνεκοίνου ἀπὸ τῆς νεανικῆς του μνήμης τὰς χαριεστάτας τῶν ἀναμνήσεων τοῦ βίου του.

Τὸ ἀληθὲς ἡγεμονικὸν φρόνημα, τὸ ἐς ἀεὶ ἀσμένως δημιουργοῦν, κατέδειξε καὶ ὡς οἰκοδεσπότης ἐπὶ ἰδίου ἐδάφους οἰκοδομῶν. Εἶνε δὲ τοῦτο τὸ ὑπὲρ τὸν Ἄβελ ὕψωμα,οὗτινος ἐξητήσατο τὴν δωρεὰν παρὰ τοῦ πατρός του, γοητευθεὶς ὑπὸ τῆς θέσεως αὐτοῦ. Ὡς Πρίγκηψ Γουλιέλμος ἀπὸ μετρίων ἀρξάμενος, κατώρθωσε βαθμηδόν,ἔτος κατ'ἔτος καὶ δι' ἀκαταπόνου δραστηριότητος, ἥτις παρεῖχεν αὐτῷ τὴν προσφιλεστάτην τῶν ἀνέσεων,νὰ ἀναμορφώσῃ τὸν ἔρημον ἐκεῖνον καὶ φρυγανόσπαρτον λόφον εἰς χλοερὰν καὶ κατάφυτον περιοχὴν βασιλικοῦ μεγάρου, τῇ συνδρομῇ καλλιτεχνῶν οἷοι ὁ Σίνκελ, ὁ Πέρσιος καὶ ὁ Στράκ. Πλὴν τῶν ἀρχιτεκτόνων, σύμβουλος αὐτοῦ ἦν καὶ ὁ πρίγκηψ Πύκλερ-Μυσκάου. Ἀλλ' ὅτε οὗτος ἠθέλησε νὰ καταβάλῃ τὰς ἀπολειφθείσας παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ γηραιὰς σημύδας, ὡς ἀναρμόστους εἰς ἡγεμονικὸν δρυμόν, ἀντέστη ὁ Πρίγκηψ τῆς Πρωσίας, μὴ θέλων νὰ στερηθῇ τοὺς μάρτυρας ἐκείνους τῆς ἀρχικῆς καταστάσεως τῆς ἐπαύλεώς του, οὕτω δὲ παραμένει τὸ Βάβελσβεργ χαρακτηριστικώτατον, ὡραῖον καὶ σεβαστὸν ἅμα μνημεῖον τῆς ἡγεμονικῆς δημιουργίας τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου.

Ἡ καρδία μου μὲ παρώτρυνε νὰ μικρολογήσω περὶ πολλά, διότι χρησιμεύουσι ταῦτα εἰς ζωηροτέραν καὶ θερμοτέραν πρὸ τῶν ψυχῶν ἡμῶν ἀναπαράστασιν τῆς ἀνθρωπίνης εἰκόνος τοῦ ἀοιδίμου.

Αἱ μεγάλαι τοῦ Αὐτοκράτορος πράξεις μένουσι διὰ φαεινῶν γραμμάτων ἐν τῇ μνήμῃ τῶν αἰώνων κεχαραγμέναι.Ἀλλ' ἡμεῖς ὅμως, οἱ χρόνους μακροὺς χωρὶς αὐτοκράτορος διαβιώσαντες, μὴ προσηλώσωμεν τὸν νοῦν εἰς τοὺς ἐξωτερικοὺς μόνον θριάμβους. Κύριον ἔστω πρὸς ἡμᾶς, οὐχὶ ὅτι πρωτοστατεῖ πάλιν σήμερον ἡ Γερμανία κραταιὰ ἐν μέσῳ τῶν ἐθνῶν, ἀλλ' ὅτι ἐσώθημεν ἀναξίας ἡμῶν καταστάσεως, καθ' ἣν πάτρια γένη καὶ κράτη ἤριζον ἀπαύστως πρὸς ἄλληλα μικρολογους ἔριδας ταπεινῶν συμφερόντων καὶ δηλητήριον ἰδιωφελοῦς μικροπολιτείας διεβίβρωσκε τὸν μυελὸν τοῦ Ἔθνους. Κοινὸς μόνον ἔξωθεν κίνδυνος ἠδύνατο νὰ σώσῃ ἡμᾶς τοῦ μαρασμοῦ ἐκείνου. Ἀλλὰ μετὰ τῶν τρόμων τοῦ πολέμου θὰ ἀντιπαρήρχετο βεβαίως πάλιν καὶ ἡ ἑνότης ἡμῶν, ὡς πάντα παρέρχονται τὰ ἀπὸ τῆς φιλαυτίας βλαστάνοντα, ἂν ὁ θεὸς δὲν εἶχε δώσει εἰς ἡμᾶς βασιλέα, ὅστις οὐ μόνον τοὺς στρατοὺς αὐτοῦ ἤγαγεν ἀπὸ νίκης εἰς νίκην, ἀλλὰ καὶ τῆς εἰρήνης τὸν οἶκον κατώρθωσε ν' ἀνιδρύσῃ, ὅπως ὡς ἀγαθὸς ποιμὴν συναυλίσῃ ἐπὶ τὸ αὐτὸ τὴν διεσπαρμένην ποίμνην, καὶ ἀνάψῃ εἰς τῶν ἀνθρώπων τὰς καρδίας τὸ ἅγιον πῦρ τῆς ἀγάπης, τὸ μόνον δυνάμενον νὰ ἀναλύσῃ τὰς σκληρὰς τῆς φιλαυτίας βώλους. Ἐν αὐθορμήτῳ σεβασμῷ συνῆλθον τότε πάλιν οἱ γερμανοὶ περὶ μίαν κορυφήν, καὶ νέαν θερμὴν ἀγάπην πρὸς τὴν κοινὴν πατρίδα ἐδίδαξεν αὐτοὺς ἡ πρὸς ἐκεῖνον ἀγάπη των.

Ἐγενόμεθα ἄρα διὰ τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου οὐ μόνον ἰσχυρότεροι καὶ ἐνδοξότεροι, ἀλλὰ καὶ ἐσωτερικῶς ἐλευθερώτεροι, ἁγνότεροι, κρείττονες ἡμῶν. Διότι μόνον ἐν τῇ ἀγάπῃ δύνανται νὰ ὁμονοήσωσιν ἀληθῶς οἱ ἄνθρωποι, καὶ μόνη ἡ ἀγάπη ἀναπτύσσει τὸν ἐν τῇ καρδίᾳ σπόρον τοῦ ἀγαθοῦ. Ἡ ἀγάπη εἶνε τοῦ πνευματικοῦ βίου ὁ ἥλιος, ὅστις δὲν θάλπει μόνον τοῦτο ἢ ἐκεῖνο ζωογονεῖ, ἀλλ' εἰς πᾶσαν ζωὴν δωρεῖται φῶς καὶ θερμότητα.

Οὕτω νέας ζωῆς πνοὴ διέπνευσε πᾶσαν γερμανικὴν γῆν. Οὕτως ἐγένετο εἰς αὐτόν, τὸν οὐδέποτε μετελθόντα τὴν εὔνοιαν τοῦ πλήθους, πλήρης καὶ ἀκραιφνὴς ἡ ἀγάπη τοῦ ἔθνους,

Digitized by Google

καὶ ἡ ἀγάπη αὕτη τῆς πατρίδος πρὸς τὸν αὐτοκράτορά της κατέστησε πάλιν ἡμετέρους τοὺς εἰς τ' ἀπώτατα τῆς γῆς διεσπαρμένους γερμανούς.

Ἡ ἀγάπη αὐτὴ εἶνε τὸ περὶ τὸ μέτωπόν του φωτοβολοῦν διάδημα· οὐδὲν δὲ θνητὸς δύναται νὰ κατακτήσῃ ἐπιζηλότερον ἆθλον πολυμόχθου γηΐνου βίου.

Εὐθύτητα καρδίας ᾔτησε παρὰ τοῦ βασιλέως Σολομῶντος ὁ θεός, «ὁ θησαυρίζων τοῖς κατορθοῦσι σωτηρίαν.» Μετρία φαίνεται ἡ λέξις, ἀλλ' ἐμφαίνει ὅμως ὅ,τι ὕψιστον δύναται νὰ ἐπιτύχῃ θνητός· τὸ παλαιὸν δὲ τοῦτο λόγιον ἐγένετο πολύτιμος ἀλήθεια παρὰ τῷ αὐτοκράτορι Γουλιέλμῳ. Ἡ εὐθεῖα αὐτοῦ καρδία ἦν ἡ πηγὴ τῆς ἁρμονίας ὅλης τοῦ πνευματικοῦ του βίου, τῆς ἀπὸ τῆς πατρικῆς αὐτοῦ μορφῆς ἀκτινοβολούσης, τῆς ἀναιρούσης πάσας τὰς ἐναντιότητας καὶ λυούσης οὕτως εἰπεῖν αὐτομάτως πάντα τὰ ὑψηλὰ προβλήματα, τὰ τοσοῦτον ἀφθόνως ἀπασχολοῦντα τοῦ βίον ἡγεμόνος. Οὐδέποτε περὶ ἑαυτοῦ σκεπτόμενος, ἦν ἐλεύθερος ἰδιοτροπιῶν, ἀπρόσιτος εἰς νυγμοὺς ζηλοτύπου μερίμνης περὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ τιμῆς, ξένος εὐτραπέλου ἀστασίας, ὁτὲ μὲν περισσὴν ὁτὲ δὲ φειδωλὴν παρεχούσης τὴν ἐμπιστοσύνην αὐτῆς. Ἀληθινὸς καὶ πιστὸς παρέμεινε πρὸς τοὺς ἄνδρας, ὧν εἶχε δοκιμάσει τὴν εἰς αὐτὸν ἀφοσίωσιν εἰς ἐκπλήρωσιν τῆς ἐθνικῆς αὐτοῦ ἀποστολῆς, καὶ τρανῶς ἐμαρτύρησε πρὸ τοῦ ἔθνους καὶ παρὰ τῆς πατρίδος τὴν πρὸς αὐτοὺς εὐγνωμοσύνην του. Ἀλλὰ καὶ τοῦ μεγάλου Ἀρχιγραμματέως ἐγγύς, κ' ἐν μέσῳ τῶν μεγάλων αὐτοῦ στρατηλατῶν διέμεινε πάντοτε αὐτὸς ἐκεῖνος, ὁ βασιλεὺς πάντοτε, ὁ πρὸς τὸν θεὸν ὑπεύθυνος, ὁ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν εἰρήνῃ ἐξ ἰδίας πεποιθήσεως κρίνων καὶ ἀποφασίζων τὰ ὁρίζοντα τῆς ἱστορίας τὸν ροῦν.

Ὡς τὸ ἡγεμονικὸν ἀξίωμα, ὅπερ ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ ἀδελφοῦ του ἀνέλαβεν, ἐμεγεθύνετο ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος καὶ ἐποικίλλετο καὶ βαρύτερον ἀπέβαινεν, οὕτω καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Γουλιέλμος, πιστὸς εἰς τὸ καθῆκον αὐτοῦ, ἐκρατύνετο ἀδιακόπως καὶ ὡρίμαζεν, ἀπαύστως ἐργαζόμενος, μέχρις οὗ, περάνας τὸ μακρὸν τῆς ἡμέρας ἔργον, ὃ στέφει σήμερον ἡ εὐλογία ὁλοκλήρου ἀναγεννηθέντος λαοῦ, ἀπῆλθε πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ, ἐν εὐθανάτῳ ἠρεμίᾳ προπεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ θείου λόγου εἰς κρείττονα βίον, ἐνῷ σύζυγος καὶ θυγάτηρ κατέλειβον τὸ δάκρυ των ἐπὶ τῆς ψυχομένης χειρός του.

Ἀλλὰ μένει ὅμως ζῶν πάντοτε ἐν μέσῳ ἡμῶν. Εὐχαριστήσωμεν τῷ θεῷ, ὅτι ἠξίωσεν ἡμᾶς νὰ ζήσωμεν καὶ πράξωμεν ὑπὸ τοιοῦτον ἡγεμόνα. Ἀποδειχθῶμεν δὲ ἄξιοι αὐτοῦ, ἐξεργαζόμενοι περαιτέρω κατὰ τὸ πνεῦμα ἐκεῖνου τὸ ἔργον του, μετὰ φόβου Κυρίου καὶ πίστεως τῇ πατρίδι δουλεύοντες, ἐν αὐταπαρνήσει καὶ ἐθελοθυσίᾳ φρουροῦντες καὶ θάλποντες ὡς ὑπέρτατον ἀγαθὸν τὴν ἀντὶ τοσούτων θυσιῶν ἀποκτηθεῖσαν ἡμῶν ἑνότητα. Δῶμεν ἐνταῦθα ἐν ἀσβέστῳ εὐγνωμοσύνῃ τὴν ἐπαγγελίαν, ὁμοῦ μετὰ τῆς συνηγμένης κύκλῳ νεότητος, ἐφ' ᾗ τοσοῦτον ηὐφραίνετο ὁ ὀφθαλμός του, αὐτῆς τῆς κυοφορούσης τὸ μέλλον τῆς πατρίδος ἡμῶν, δῶμεν τὴν ἐπαγγελίαν νὰ τηρήσωμεν διὰ βίου τιμίαν τὴν μνήμην αὐτοῦ, καὶ νὰ μείνωμεν ἀκλονήτως πιστοί, ἐν χαρᾷ καὶ ὀδύνῃ, εἰς τὸν οἶκον τῶν Ὀεντσόλλερν.

Πῶς δὲ ἄλλως νὰ περάνωμεν τὴν πένθιμον ταύτην τελετήν, ἢ ἐπικαλούμενοι ὁμοθύμως τὸν θεόν, ὅπως φυλάττῃ, εὐλογῇ καὶ σκέπῃ τὸν Αὐτοκράτορα καὶ Βασιλέα ἡμῶν Φρειδερῖκον, τὴν Αὐτοκράτειραν καὶ Βασίλισσαν σύζυγον αὐτοῦ, τὴν Αὐτοκράτειραν Βασίλισσαν Αὐγούσταν καὶ πάντα τὸν οἶκον τοῦ Αὐτοκράτορος ἡμῶν Γουλιέλμου!

(Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ).

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ.—Μετάφρασις Χ. Α.

Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.

Ὁ Βερδιὲ ἤρχισε νὰ σκέπτηται ἀπὸ τοῦ πρώτου βήματός του ἐν τῷ πολιτικῷ σταδίῳ—καὶ τὸ πρῶτον βῆμα ἦτο τὸ πρόγευμα ἐκεῖνο ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς κυρίας Ἐρβλαὶ—ὅτι ἀναμφιβόλως ἦτο καλλίτερον νὰ διάγῃ εἰς τὸ μικρὸν τῆς ὁδοῦ Μανσὰρ οἴκημά του ἐν Παρισίοις, ἤ, ἂν δὲν ἤθελε τὸν ἐνοικιάσει, εἰς τὸν ἐν Μελὲν, ἐν τῇ ὁδῷ Ἁγίου Ἀμβροσίου οἰκίσκον του, ἔνθα ἐγεννήθη, ἀνευρίσκων ἐν ἡλικίᾳ πεντήκοντα ἐτῶν καὶ πλέον τὸ κηπάριον ὅπου ἔτρεχεν ὅτε ἦτο παιδίον, καὶ τὸ ὁποῖον ἐφαίνετο εἰς αὐτὸν τόσον μικρὸν νῦν, ἐν ᾧ ἄλλοτε τὸ εὕρισκε τόσον μέγα! Ἀλλὰ τί πρὸς τοῦτο; ὅσον στενότερος ἦτο ὁ κῆπος, τόσον μεγαλειτέραν ἄνεσιν θὰ ᾐσθάνετο ὁ Βερδιέ. Οὐδέποτε εἶχεν ὀνειροπολήσει τὰς μεγάλας εὐδαιμονίας ἢ τὰς μεγάλας τιμὰς τοῦ κόσμου τούτου. Υἱὸς στρατιώτου τῆς πρώτης Αὐτοκρατορίας, ὅστις ἀναχωρήσας ἐκ Μελὲν ὡς ἁπλοῦς στρατιώτης εἶχεν ἐπανέλθει μὲ τὰς ἐπωμίδας τοῦ λοχαγοῦ καὶ τοὺς ρευματισμοὺς δυστρόπου καὶ μεμψιμοίρου ἀξιωματικοῦ, ἐθεώρει ἑαυτὸν λίαν εὐτυχῆ διότι ἠκολούθησε τὴν ὁδὸν τὴν χαραχθεῖσαν παρὰ τοῦ *γέρου* του καὶ πολὺ ἀνταμειφθέντα διότι ὑπερέβη αὐτὸν κατὰ τὸν βαθμόν. Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν προκαταρκτικῶν σπουδῶν του, ὁ λοχαγὸς καὶ ἡ σύ-

Digitized by Google

ζυγός του, ἀγαθοὶ ἄνθρωποι, ἐξῳκονόμησαν ὀβολὸν πρὸς ὀβολὸν τ' ἀπαιτούμενα χρήματα διὰ νὰ πληρώσωσι τὰς σπουδὰς τοῦ τέκνου των, διὰ νὰ τὸν βοηθήσωσι νὰ προοδεύσῃ, διὰ νὰ ἐπιτρέψωσιν αὐτῷ νὰ διαγωνισθῇ καὶ ὅτε ἀπὸ τοῦ Πολυτεχνείου εἰσήχθη εἰς τὴν ἐν Μέτζ σχολὴν τῆς Ἐφαρμογῆς, διὰ ν' ἀγοράσῃ βιβλία καὶ ἐργαλεῖα. Φιλόπονος, ἔντιμος, χαίρων ἀληθινὴν ὑπόληψιν ὁ ταγματάρχης ἠδύνατο ν' ἀνέλθῃ καὶ εἰς ὑψηλότερον στρατιωτικὸν βαθμόν, ἀλλὰ ἡ σκαιὰ συστολή του καὶ ἡ δρμέμφυτος καὶ σιωπηλὴ ἀποστροφή του κατὰ πάσης ἀδικίας, τὸν παρεκίνησεν ἐν στιγμῇ τινι δυσαρεσκείας νὰ ὑποβάλῃ τὴν παραίτησίν του, θέτων ὁ ἴδιος τέρμα εἰς τὸ στάδιόν του καὶ καταδικάζων ἑαυτὸν νὰ ζήσῃ μὲ τὰ μικρά του εἰσοδήματα, ἐνῷ ἀκόμη ἔμπροσθέν του ἐμειδία τὸ μέλλον.

Εἰς τοὺς ἠπίους καὶ δειλοὺς χαρακτῆρας ἐπέρχονται ἐνίοτε τοιαῦται ἐπαναστάσεις. Ὠργίσθη κατὰ τὰ μεγάλα γυμνάσια κατά τινος τροφοδότου ἀφήσαντος τοὺς ἄνδρας του νήστεις, παρὰ πᾶσαν δὲ δικαιοσύνην ὁ ἀνώτερός του, φίλος ὢν τοῦ τροφοδότου, ἐπέπληξεν αὐτόν. Ἐκ τούτου ἐξαφθεὶς καὶ παραφερόμενος ὁ Βερδιὲ ἐν ἡλικίᾳ πεντήκοντα δύο ἐτῶν εὑρέθη ἠναγκασμένος νὰ διαβιώσῃ τοῦ λοιποῦ ἢ ἐν τῇ χαύνῃ ἀργίᾳ μικρᾶς τινος πόλεως ἢ ἐντὸς τῆς φονικῆς τύρβης τῶν Παρισίων. Ἐνησχολήθη τότε εἰς τὴν συγγραφὴν πονήματός τινος περὶ πυροβολικοῦ καὶ τῆς προόδου τῆς βληματομετρικῆς τέχνης ἐν Εὐρώπῃ, μὴ δυνάμενος δὲ νὰ παράσχῃ πλέον εἰς τὴν πατρίδα του τοὺς σωματικούς του κόπους, ἀφιέρου εἰς αὐτὴν τὴν μάθησιν καὶ τὴν φιλοπονίαν τοῦ πνεύματός του. Ἄλλως τε ὁ Βερδιὲ ἐκέκτητο μίαν παρηγορίαν καὶ ἓν καθῆκον, τὴν ἀνεψιάν του δηλαδὴ τὴν Γιλβέρτην, ὀρφανήν, θυγατέρα ἑνὸς ἀδελφοῦ του νεωτέρου, ὅστις εἶχεν ἐγκατασταθῆ ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας διὰ νὰ μὴ ἐπιβαρύνῃ τὴν οἰκογένειάν του εἰς Ὀρλεάνς καὶ συναθροίσῃ μετὰ κόπου περὶ τὰς ἑξήκοντα χιλιάδας φράγκων ὡς ἔμπορος σιδηρικῶν. Μιᾷ τῶν ἡμερῶν αἴφνης ἔφθασεν εἰς τὸν οἶκόν του ἡ ἀνεψιὰ ἐκείνη μὴ ἔχουσα ἄλλην οἰκογένειαν ἐκτὸς αὐτοῦ, ὁ δὲ Βερδιὲ ἀνεύρισκε ἰδίαν θυγατέρα ἐν τῷ ζωηρῷ ἐκείνῳ κορασίῳ, τὸ ὁποῖον ἀνερριχᾶτο εἰς τὰ γόνατά του ὅτε τὴν εἶχεν ἴδει τὴν τελευταίαν φοράν. Τότε ὁ ταγματάρχης ἐσυλλογίσθη ὅτι ἀφοῦ ὁ νεώτερος ἀδελφός του εἶχε θυσιασθῇ ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ πρεσβυτέρου, οὗ ἡ ἐκπαίδευσις ἐστοίχισε τόσα χρήματα εἰς τοὺς γέροντας γονεῖς, ὁ πρεσβύτερος, ὁ μόνος νῦν ἐπιζῶν ἐκ τῆς οἰκογενείας καθῆκον εἶχε ν' ἀφοσιωθῇ ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὴν νεάνιδα. Καὶ τότε χάριν τῆς Γιλβέρτης ἔμαθε διὰ πρώτην φορὰν πράγματα ἅτινα πρότερον σχεδὸν ἠγνόει, λόγον χάριν τὴν τέχνην του νὰ μετρῇ τὰ χρήματά του, αὐτὸς ὁ μαθητικός, ὅστις ἔλυεν εὐκολώτερον ὅλα τὰ προβλήματα καὶ ἐγίνωσκε κάλλιον τὴν ἄλγεβραν καὶ τριγωνομετρίαν παρὰ τὴν οἰκιακὴν οἰκονομίαν. Οἱ γονεῖς του εἶχον ἀφήσει αὐτῷ μετὰ τοῦ ἐν τῇ λεωφόρῳ Ἁγίου Ἀμβροσίου οἰκίσκου περὶ τὰς εἴκοσι χιλιάδας φράγκων· εἶχε καὶ αὐτὸς ἀποταμιεύσει περὶ τὰ δεκαπεντακισχίλια ἅτινα ἐκέρδησε παρέχων πρὸς ἔκδοσιν ἐπιστημονικὰ συγγράμματα εἰς στρατιωτικὸν βιβλιοπωλεῖον· πάντα ταῦτα ὁμοῦ μὲ τὰς πρώτας του οἰκονομίας ἐκ τοῦ στρατιωτικοῦ του σταδίου καὶ τὴν μικρὰν προῖκα τῆς Γιλβέρτης ἀπέφερον πρόσοδον ἐτήσιον ἑπτακισχιλίων καὶ πεντακοσίων φράγκων, ἀρκετὴν ὅπως ζήσωσιν ἐντίμως, χωρὶς οὐδὲν νὰ ὀφείλωσι καὶ οὐδὲν νὰ ζητήσωσι παρὰ τῶν ἀδιαφόρων.

Ἐκ τῆς πωλήσεως τῆς ἐν Μελὲν οἰκίας του ἠδύνατο ἀληθῶς ν' ἀρυσθῇ ὁ ταγματάρχης τριάκοντα περίπου ἀκόμη χιλιάδας φράγκων· ἀλλ' οὐδὲ κἂν ἐσκέφθη ποτὲ ν' ἀπαλλοτριωθῇ τοῦ κτήματος ἐκείνου. Αἱ εἰκόνες τοῦ λοχαγοῦ Βερδιέ, πατρός του, βεβυθισμένον ἔχοντος τὸν τράχηλον ἐντὸς τοῦ ὑψηλοῦ περιλαιμίου τῆς στοτῆς τῶν ἐπιλέκτων καὶ τῆς μητρός του, φερούσης τὴν ἐσθῆτα τῆς ἐποχῆς μὲ τὰς πλατείας χειρίδας καὶ μειδιώσης ἀπὸ τοῦ πλαισίου της, ἔμενον ἀκόμη καὶ θὰ ἔμενον διὰ παντὸς ἀνηρτημέναι εἰς τὴν θέσιν, ὅπου ὁ Βερδιὲ ἀνέκαθεν τὰς εἶχεν ἴδει ἐκ τρυφερᾶς ἡλικίας. Ἐκεῖ θὰ τὰς ἔβλεπεν ἕως τέλους ζωῆς. Ἂν δὲ εἰς Παρισίους ὢν δὲν εὑρίσκετο ἐγγύτερον τῶν βιβλιοθηκῶν καὶ τῶν ἀρχείων, ὁ ταγματάρχης εὐχαρίστως ἤθελε κατοικεῖ εἰς τὴν ἐν Μελὲν οἰκίαν του δι' ὅλου τοῦ ἔτους.

— Ἀλλ' ὄχι, ὄχι! Ἡ Γιλβέρτη πολὺ θὰ ἐστενοχωρεῖτο, ἔλεγε, καὶ ἐγὼ θὰ ἐσκωρίαζα ὅλως διόλου [

Ἐν τοσούτῳ ἐνοικίασε τὸ μικρὸν οἴκημα ἐκεῖνο εἰς ἀνθρώπους ἡσύχους καὶ ἀσφαλεῖς, δυναμένους νὰ σεβασθῶσι τὰ ἔπιπλα καὶ τὰς ἀναμνήσεις τοῦ οἴκου του, ἐντεῦθεν δὲ ἐξῳκονόμει καὶ νέους πόρους ὑπὲρ τῆς ἀνεψιᾶς του.

Ἀφ' ἑτέρου ἠγάπα τοὺς Παρισίους, τὴν ἤρεμον ἐκείνην γωνίαν τῶν Παρισίων, ὅπου, ἀπὸ τῆς ὁδοῦ Μανσὰρ μέχρι τῆς ἐξωτερικῆς λεωφόρου ἠδύνατο νὰ περιπατῇ σχεδὸν μὲ τὰς ἐμβάδας τὴν ἑσπέραν. Τὸ κατερχόμενον τὴν ὁδὸν Φονταὶν λεωφορεῖον μετέφερεν αὐτὸν κατ' εὐθεῖαν χρησιμώτατα εἰς τὴν Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην. Εὐδαίμων ἐν τῇ γαληνίῳ οἰκιακῇ ἑστίᾳ του ὁ ταγματάρχης διήρχετο εὐχαρίστως καὶ χωρὶς ν' ἀνιᾷ τὴν περίοδον τοῦ μακροῦ χειμῶνος καὶ ὅτε αἱ πρῶται τοῦ ἔαρος ἡμέραι ἐπανέτελλον, σφόδρα ἐτέρπετο μεταβαίνων, οἱονεὶ πρὸς ἐξοχικὴν διαμονὴν ἐπὶ μίαν καὶ ἐνίοτε δύο ἡμέρας

Digitized by Google

εἰς Μελέν, ἐπανευρίσκων τὰ δένδρα τοῦ κήπου του βλαστήσαντα ἤδη, βλέπων τὰ ἄνθη του ἀναγεννώμενα, περιπατῶν παρὰ τὸν Σηκουάναν εἰς τὴν παραποτάμιον ὁδόν τοῦ Ἀσπαὶ ἢ ἀνερχόμενος τὴν ὁδὸν Ἁγίου Στεφάνου, ἥτις τῷ ἐφαίνετο ὅτι ποσῶς δὲν εἶχε μεταβληθῆ ἀπὸ τῆς παιδικῆς του ἡλικίας, διὰ νὰ σταματήσῃ καὶ ἐπικαλεσθῇ τὰ φάσματα τοῦ παρελθόντος της ἐνώπιον τῆς Γιλβέρτης πρὸ τῆς παλαιᾶς ὁδοῦ τῶν Κωδώνων, ἔνθα ἠγείρετο τὸ Κωδωνοστάσιον τοῦ Ἁγίου Βαρθολομαίου.

Καὶ ἔλεγε πρὸς τὴν νεάνιδα :

— Ἐκεῖ μέσα βλέπεις;.. ἐκεῖ ἐκοινώνησα διὰ πρώτην φοράν· καὶ ἐκεῖ, ἴσως — ποῖος εἰξεύρει! —θὰ νυμφευθῇς καὶ σύ!

Ἡ δὲ νεᾶνις γελῶσα ἀπήντα :

— Νὰ νυμφευθῶ; Ἔχω καιρόν! Διόλου δὲν τὸ συλλογίζομαι.

Οὐδ' ὁ Βερδιὲ ἐσυλλογίζετο νὰ θέσῃ τὴν ὑποψηφιότητά του, ὅτε ἡ κυρία Ἐρβλαί, τὴν ὁποίαν ἔβλεπε δύο ἢ τρεῖς φορὰς κατὰ τὸν χειμῶνα εἰς τὴν ἐν τῇ ὁδῷ Σωσσὲ δ' Ἀντὲν αἴθουσάν της, ἐσκέφθη περὶ αὐτοῦ. Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ τὸν ὑπολήπτετο, ὁ δὲ Μεδερῖκος Σαρβὲ ἐγίνωσκεν ὁποία ψυχὴ στωϊκὴ ἐν τῇ πραότητί της ἐκρύπτετο ὑπὸ τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ μικροσώμου καὶ συνεσταλμένου ταγματάρχου. Εἶχεν ἴδει τὸν Βερδιὲ λοχαγὸν τότε μετακομισθέντα εἰς τὸ νοσοκομεῖον τοῦ Μελὲν μετὰ τὴν μάχην τοῦ Φρεσβίλλερ, ἐξερχόμενον ἅμα τῇ θεραπείᾳ του καὶ διασχίζοντα τὰς πρωσσικὰς γραμμὰς ὑπὸ τὸν μεταμφιεσμὸν χωρικοῦ, ὅπως συναντήσῃ ἕν οἱονδήποτε σύνταγμα, λείψανόν τι τοῦ στρατοῦ ἐκεῖθεν τοῦ Λείγηρος. Ἐγίνωσκεν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς μαθητείας του ἐν τῷ ἐκπαιδευτηρίῳ Γκαρὲν ἐν Μελέν, ὅπου καὶ αὐτὸς εἶχε σπουδάσει ἐννέα ἔτη μετὰ τὸν ταγματάρχην, τὴν εὐστάθειαν τῶν πεποιθήσεων τοῦ ἀξιολόγου ἐκείνου ἀνδρός, ὅστις εἶχε μείνει παροιμιώδης ἐν τῷ ἐκπαιδευτηρίῳ, ἐπειδὴ δὲ αὐτὸς δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ εἶνε ταὐτοχρόνως γερουσιαστὴς καὶ βουλευτής, τὸ ὁποῖον οὐχ ἧττον δὲν θὰ τὸν δυσηρέστει ποσῶς, ἐνέκρινε τὴν ἀνακάλυψιν τῆς κυρίας Ἐρβλαὶ καὶ τόσον τὸ καλλίτερον διὰ τὸν Βερδιέ, ἂν εἰς τὸν Βερδιὲ ἐλάγχανεν ἡ διαδοχή του!

Ἀλλ' ὁ Βερδιὲ δὲν ἐδέχθη εἰμὴ ἀφοῦ ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ὡμίλησε πρὸς αὐτὸν περὶ κινδύνου καὶ περὶ καθήκοντος.

— Συλλογίσθητε, φίλτατε ταγματάρχα· εἶσθε ἀνεξάρτητος, εἶσθε ἐλεύθερος... Ἐν ἡλικίᾳ πεντήκοντα ἐτῶν εἶσθε εὔρωστος ὡς νὰ εἶσθε τριακοντούτης. Λαμπρὸν μέρος δύναται νὰ διαδραματίσῃ εἰς ὁμήγυριν ἀποτελουμένην κατὰ τὸ πλεῖστον ἐξ ἀνδρῶν θεραπευόντων τὰ ἰδιαίτερά των συμφέροντα, ἐξ ἀδολέσχων καὶ ἠλιθίων, ἀνὴρ ἔντιμος ἀνυπόκριτος καὶ εἰλικρινὴς ὅστις ἔρχεται ἁπλῶς νὰ εἴπῃ καὶ νὰ ζητήσῃ νὰ μάθῃ τὴν ἀλήθειαν. Ἐμπρός, ταγματάρχα! ὀλίγον θάρρος!. Ἐπὶ τὴν ἔφοδον!

Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ὡμίλει ἐπιτηδείως μὲ χάριν, παρορμῶσα τὸν δειλιῶντα ἀγαθὸν ταγματάρχην.

Ὁ Βερδιὲ ἔξεε τὸ οὖς του· εἶχε βεβαίως τὸ δικαίωμα νὰ διστάζῃ Πῶς! Εἰς ὅλον τὸ διαμέρισμα δὲν εὑρίσκετο τάχα κανεὶς ν' ἀναπληρώσῃ τὸν Σαρβέ;

— Κανείς, ταγματάρχα, κανείς!.. Ἀλλ' ὄχι!.. Ὑπάρχει εἷς, ὁ Γκαροὺς ἴσως, ὁ Γκαροὺς ἐκεῖνος ὁ ῥιζοσπάστης, ὅστις ἠγόρασε πρὸ μικροῦ ὀλίγα κτήματα καὶ διοργανίζει πολιτικὰς συναθροίσεις εἰς τὰ καφενεῖα τοῦ Δαμμαρί. Ἀλλ' ὁ Γκαροὺς δὲν εἶνε ἐπίφοβος ἐκτὸς ἐὰν σεῖς, ὁ ὑποψήφιος περὶ τοῦ ὁποίου ὁ Σαρβὲ ἐγγυᾶται, σεῖς ὁ εὐϋπόληπτος δὲν ἐκτεθῆτε. Ἔλα λοιπόν, σᾶς λέγω καὶ πάλιν, κύριε ταγματάρχα διστάζετε;

Ἀλλ' ὁ ταγματάρχης εἶχε λόγους νὰ διστάζῃ. Πᾶσα ἀντιπροσωπεία εἶνε πολυτέλεια. Ἐγίνωσκεν ὅτι αἱ ἐκλογαὶ στοιχίζουν ἀκριβά. Καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι θὰ ἐδέχετο καὶ ὅτι θὰ ἐξελέγετο, πόσα θὰ ἐδαπανῶντο! Εἴξευρε καλὰ τὸν ἑαυτόν του· θὰ ἔδιδεν εἰς ὅποιον καὶ ἂν τοῦ ἐζήτει. Ἀλλ' ἐκ τῆς προσόδου του τῶν ἐννεακισχιλίων φράγκων ἀφοῦ ἤθελε δώσει ἀρκετά, γενναιοπαρόχως ὅσον τὸ δυνατὸν εἰς φιλανθρωπικὰς ἑταιρίας, εἰς τοὺς ἀπόρους ἐκλογεῖς, εἰς τ' ἀγαθοεργὰ καταστήματα, εἰς συνεισφοράς, ἐλεημοσύνας, θὰ ἔμενεν ἐπὶ τέλους εἰς τὸν Βερδιὲ τὸ ἀναγκαιοῦν ποσὸν ὅπως ζήσῃ; Δὲν θὰ ἐπήρχετο κατ' ἀνάγκην μείωσις τοῦ ἰσχνοῦ εἰσοδήματός του: Ἡ ἐκ των στρατιωτικῶν πονημάτων του πρόσοδος θὰ ἐπήρκει ἆρά γε πρὸς συντήρησίν του ἐν τῇ νέᾳ του καταστάσει;

Ἂν ἦτο δυνατὸν τοὐλάχιστον νὰ μὴ ἐγγίσῃ ποσῶς τὴν πενιχρὰν προῖκα τῆς ἀνεψιᾶς του!

Ἡ Ἐρρικέττα Ἐρβλαὶ ἔθηκε τότε ἐπιτηδείως τὸν δάκτυλον ἐπὶ τῆς εὐαισθήτου χορδῆς. Ἡ ἀνεψιὰ τοῦ Βερδιέ! ἡ κόρη της! Ὁ ταγματάρχης ἐγίνωσκε πόσον αὐτὴ ἐνδιεφέρετο ὑπὲρ τῆς νεάνιδος. Λοιπόν, ὅτε θὰ ἦτο ἀνεψιὰ βουλευτοῦ ἡ Γιλβέρτη εὐκολώτερον θὰ ἠδύνατο νὰ νυμφευθῇ. Οἱ βουλευταὶ εἶνε οἱ ἡγεμόνες τῆς ἐποχῆς· βεβαίως τὴν ἡγεμονείαν του θὰ μεταχειρίζετο μόνον ἐπ' ἀγαθῷ· ἀλλ' ὅτε θὰ κατεῖχε διαπρεπῆ θέσιν, θὰ ἐθεωρεῖτο τάχα ὅτι κατεχρᾶτο τὴν θέσιν του ταύτην μεριμνῶν περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ἀνεψιᾶς του;

Τὸ ὁπωσοῦν ἐγωϊστικὸν ἐπιχείρημα ἐφάνη ὅτι ἔπεισε τὸν ἀγαθὸν Βερδιέ.

Καὶ ὅμως ὄχι, δὲν ἦτο αὐτὸ κυρίως ὅπερ

Digitized by Google

τὸν ἔπειθεν. Εἰς τοὺς συλλογισμούς του του ἐλησμόνει τὴν Γιλβέρτην. Ἡ Ἑρρικέτα ἔσειε διαρκῶς ὡς κρόταλον εὔηχον παρὰ τὰ ὦτα γηραιοῦ ἵππου τὴν πολυσήμαντον καὶ ἠχηρὰν λέξιν *καθῆκον*.

Τὸ καθῆκον! Ἔτρεφε πάντοτε σεβασμὸν πρὸς αὐτὸ ὁ ταγματάρχης· ἀλλ' ἦτο συνεσταλμένος ἀπέναντί του, δὲν ἐστρεψοδίκει. Λατρεύων τὸ ἰδανικὸν τῆς δικαιοσύνης, ἐθεώρει φυσικὸν νὰ ὑπάρχωσιν ἄνδρες ἐργαζόμενοι ὑπὲρ τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ ἰδανικοῦ τούτου. Ἐφρόνει ὅμως ὅτι οἱ ἄνδρες οὗτοι ἔπρεπε νὰ ἐκλέγωνται μεταξὺ τῶν ἐχόντων ἰδιαιτέρας γνώσεις, ὑπεροχὴν ἀνεγνωρισμένην, μεταξὺ τῶν ἐπισημοτέρων ὧν δηλαδὴ ἐκείνων, ὁ βίος ἦτο παραδειγματικός. Ἐφρόνει τέλος ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐκλέγωνται οἱ ἀξιώτατοι.

Πῶς δὲ εἰς ἓν ὁλόκληρον διαμέρισμα τόσον πλησίον τῶν Παρισίων κείμενον ὁ Σαρβὲ θὰ τὸν ἔκαμνε νὰ πιστεύσῃ ὅτι δὲν ὑπῆρχε ἐν ἐλλείψει, αὐτοῦ τοῦ ἐμπόρου ἄλλος κατάλληλος διὰ τὸ βουλευτικὸν ἀξίωμα εἰμὴ εἰς πρώην ταγματάρχης τοῦ 5ου συντάγματος τοῦ πυροβολικοῦ παραιτηθεὶς τοῦ βαθμοῦ του ἐν στιγμῇ ὀργῆς :

Πῶς! αὐτὸς ὁ Βερδιὲ ἠδύνατο κάλλιον παντὸς ἄλλου νὰ λάβῃ τὸν λόγον ἐν ὀνόματι τόσου πλήθους ἐκλογέων ἐχόντων πρὸς τὸν ἐκλεκτὸν αὐτῶν μακαρίαν ἐμπιστοσύνην;.. Ἡ συναίσθησις τῆς ἀνεπαρκείας του τὸν κατέβαλλεν. Ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ μόνῃ ὅτι θ' ἀνήρχετο εἰς τὸ βῆμα ᾐσθάνετο τὸ σῶμά του περιλουόμενον ὑπὸ ἱδρῶτος.

— Δὲν θὰ ἀγορεύετε, θὰ ἐργάζεσθε· Ἔχετε βεβαίως τὴν ἰδιαιτέραν σας γνώμην περὶ τοῦ στρατοῦ; εἶπεν αὐτῷ ὁ γερουσιαστής.

Ἂν εἶχεν ἰδιαιτέραν γνώμην περὶ τοῦ στρατοῦ; Βέβαια εἶχεν! Δὲν τὴν εἶχεν ἐκφράσει ἐνόσῳ διετέλει ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, διότι ἡ πειθαρχία ἐπέβαλλεν αὐτῷ σιγήν· ἀναμφιβόλως ὅμως θὰ προσεπάθει νὰ τὴν ὑποβάλῃ ὅπως ληφθῇ ὑπὸ σκέψιν ἄν ποτε ἐγένετο μέλος τῆς Βουλῆς.

—Πολὺ καλά! τότε εἰσέλθετε εἰς τὴν Βουλήν! ἔλεγεν αὐτῷ ὁ Σαρβέ.

Ὁ ταγματάρχης συνῃσθάνετο μετὰ φιλοπάτριδος ἀνησυχίας, μετ' ἔρωτος σφοδροῦ πρὸς τὸ εὐγενὲς στρατιωτικὸν στάδιον ὅτι πολλά, πάρα πολλὰ πράγματα ἠδύναντο νὰ γείνωσιν ὑπὲρ τοῦ στρατοῦ. Ὢ! τῇ ἀληθείᾳ θὰ ἦτο εὐτύχημα ἂν ἀνήρ τις πεπειραμένος καὶ ἄνευ φιλοδοξίας, παλαιὸς σύντροφος τοῦ στρατιωτικοῦ, κατώρθου νὰ γείνωσι παραδεκταὶ παρὰ τῶν ἐν τῇ βουλῇ ἀγαθῶν πολιτῶν μεταρρυθμίσεις, αἵτινες ἔμελλον ν' ἀποβῶσι πρὸς ὄφελος τῶν ἀπομεινάντων ἐν τῷ συντάγματι γενναίων συντρόφων του, τῶν συνοπλιτῶν του, οὓς ἠγάπα, μεθ' ὧν ἐνίοτε ᾐσθάνετο τὸν πόθον νὰ συμβιώσῃ αὖθις, ὅτε ἐν τῷ καπνῷ τῆς καπνοσύριγγός του, ὅστις ἀνήρχετο διαρκῶς καὶ διελύετο, ἐνόμιζε ὅτι ἔβλεπε τὸν καπνὸν μάχης! Ἂν τοιοῦτος τις ἀνὴρ παρουσιάζετο, ἀναμφιβόλως ὅλοι θὰ ἐκέρδιζον!

Καὶ ὁ Βερδιὲ ὁσάκις μετέβαινεν εἰς τὸ Πεδίον τοῦ Ἄρεως ἢ εἰς τὴν Πλατεῖαν τῶν Ἀπομάχων διὰ νὰ ἴδῃ τοὺς γυμναζομένους στρατιώτας, ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν δάκνων ἅμα τὸν πυρρόν του μύστακα καὶ παρατηρῶν τοὺς μικροσώμους ἐκείνους τῆς Γαλλίας ἀγρότας τόσον εὐσταλεῖς ἐν τῇ στρατιωτικῇ αὐτῶν στολῇ :

— Καϋμένα παιδιά! καὶ ὅμως ἂν οἱ ἐν τοῖς πράγμασι ἀντὶ νὰ παίζουν μὲ τὰς πτώσεις τῶν ὑπουργείων καὶ νὰ διαπληκτίζωνται αναμεταξύ των ἐφρόντιζον καὶ διὰ σᾶς, θὰ εὑρίσκοντο ἀκόμη γεροὶ στρατιῶται φέροντες τὴν κυανόχρουν αὐτὴν στολήν!

Ἀλλὰ τίς ἐφρόντιζε περὶ αὐτῶν; Μερικοὶ γέροντες ἰσχυρογνώμονες ὡς αὐτός, πικρὰς δοκιμάζοντες ἀναμνήσεις κατά τινας πολὺ συχνὰς ἐπετηρίδας, μερικοὶ ἐξηντλημένοι καὶ ἄχρηστοι πρεσβῦται περιφέροντες τὴν ἑαυτῶν μελαγχολίαν εἰς τοὺς στρατῶνας ἢ διατρίβοντες εἰς τὰς μικρὰς τῶν ἐπαρχιῶν πόλεις. Μετ' αὐτοὺς οὐδεὶς ἄλλος!...

— Καὶ ποῖος πταίει; ἔλεγεν ὁ Σαρβέ· ἀφοῦ σᾶς προσφέρω μίαν θέσιν βουλευτικήν, δι' ἧς δύνασθε ν' ἀποβῆτε χρήσιμος εἰς αὐτοὺς τοὺς νέους καὶ σεῖς δὲν τὴν θέλετε!

Κανεὶς δὲν παρουσιάζετο ὅπως ἐξυπηρετήσῃ τὴν ἰδέαν, ὑπὲρ ἧς ὁ Βερδιὲ ὑπερεμάχει, ἐν τοσούτῳ δὲ ὁ Γκαρούς, οὗ ἡ ὑποψηφιότης προώδευεν, τὸ κακὸν ἐκεῖνο ὑποκείμενον, ναυάγιον τῶν ἐν Παρισίοις θυελλῶν, φέψαλος τῆς ἄλλοτε πυρκαϊᾶς, ἦτο ἐνδεχόμενον νὰ κατακτήσῃ τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν κατοίκων. Ἔπρεπεν, ἔπρεπε νὰ πολεμηθῇ. Τῷ ὄντι δὲ ἐφαίνετο εἰς τὸν ταγματάρχην ὅτι τὸ καθῆκον ἐκεῖ ἐνέκειτο :

— Πρέπει νὰ διακινδυνεύσω λοιπόν, κυρία; ἐνομίζετε ὅτι πρέπει νὰ διακινδυνεύσω; Τὸ ὄνομά μου σᾶς ἀναγκαιοῖ; Ἔστω λοιπόν! Λάβετε τὸ ὄνομά μου.

Καὶ θαρραλέως ἔβαινεν ὡς εἰς τὸ πῦρ τῆς μάχης.

Μία λέξις τῆς Ἑρρικέττας ἄλλως τε συνετέλεσεν εἰς τὴν ὁριστικὴν νίκην. Ἐπειδὴ ὁ Βερδιὲ ἀκόμη ἐδίσταζεν, εἶπεν αὐτῷ :

— Εἰξεύρετε ὅτι ὑπάρχουν κίνδυνοι, ταγματάρχα, καὶ ἂν ἀποποιηθῆτε, θὰ νομίσουν ὅτι ἐφοβήθητε!

Ἡ φράσις της ἔβαλλε κατὰ σκοποῦ· ὁ ταγματάρχης ἀνέκαθεν εἶχε παραδεχθῇ ὡς ἔμβλημα τοῦ βίου του τὸ ρητόν :

«*Πράττε πάντοτε ὅ,τι φοβεῖσαι νὰ πράξῃς.*»

Digitized by Google

Τοῦθ' ὅπερ ἐσήμαινεν ὅτι οὐδὲν ἀπολύτως ἐφοβεῖτο.

Καὶ τί νὰ φοβηθῇ τάχα; Τοὺς κεραυνοὺς τῆς εὐγλωττίας τοῦ Γκαρούς; Τὸν ὀρυμαγδὸν τῶν ἐκλογικῶν ὁμηγύρεων; Ὁ ταγματάρχης Βερδιὲ εἶχε ἴδει πολὺ σοβαρώτερα ἀπ' αὐτά!... Ἐνόμιζεν ἄλλως τε ὅτι ἤρκει νὰ παρουσιασθῇ ἔντιμος ἀνὴρ εἰλικρινὴς καὶ σταθερὸς εἰς τὰς ἰδέας του, ὅπως ἀμέσως ἀκουσθῇ ἡ φωνή του παρ' ὅλων τῶν ἐντίμων πολιτῶν.

— Εἶσθε ῥήτωρ; ἠρώτησεν αὐτὸν ἐν τούτοις ὁ Σαρβὲ προτείνων ἐπιδεικτικῶς τ' ἀγέρωχα στέρνα του.

Ὁ ταγματάρχης δὲν ἦτο ῥήτωρ· ἄλλοτε ὅμως ὅτε παρέδιδε μαθήματα πρὸς τοὺς ἀξιωματικούς, ἠκροῶντο αὐτὸν εὐχαρίστως, ὡμίλει δὲ σαφῶς ἄνευ ἐκζητήσεως περὶ τὴν φράσιν. Λοιπὸν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα οἱ γεωργοὶ τοῦ Σηκουάνα καὶ Μάρνης, οἱ ἐργάται τοῦ Μελὲν καὶ οἱ λιθοτόμοι δὲν ἦσαν, καθὰ ὑπέθετε, δυσκολώτεροι περὶ τὴν ἀκρόασιν τῶν λόγων του παρὰ οἱ ἐξελθόντες τῆς πολυτεχνικῆς σχολῆς.

— Λοιπὸν εἴμεθα σύμφωνοι, κυρία, εἶπε πρὸς τὴν Ἐρρικέτταν. Ἐμπρός! ὅπως λέγετε.

Ὅτε δὲ ὁ Σαρβὲ προσέθηκεν ἀφ' ἑτέρου ὅτι ἡ ἐπιτροπὴ ἡ μέλλουσα νὰ σχηματισθῇ προθύμως θὰ κατέβαλλεν ἐξ ἰδίων τὴν δαπάνην τῆς ἐκλογῆς, ὁ ταγματάρχης ἐπέμεινε νὰ μετάσχῃ καὶ αὐτὸς τῆς δαπάνης καὶ μάλιστα τοῦ κυριωτέρου μέρους αὐτῆς μὲ τὴν ἐπιμονὴν ἣν πᾶς ἄλλος θὰ κατέβαλλεν ὅπως ἀπαλλαγῇ τοῦ βάρους. Ἐνόμιζεν ὅτι ἂν ἐφαίνετο ὅτι δὲν ἐννόει καὶ αὐτὸς νὰ ῥιψοκινδυνεύσῃ τίποτε εἰς τὴν μάχην, θὰ ἐξελαμβάνετο ὡς φιλόδοξος καὶ φιλάργυρος, ὅστις ἐπόθει μὲν τὸν ἀγῶνα ἀλλὰ χωρὶς νὰ διακινδυνεύσῃ τι. Ἐπέμεινεν ἐπὶ τούτου εὐσταθῶς ἐπαναλαμβάνων ὅτι ἠδύνατο ἄνευ στενοχωρίας νὰ διαθέσῃ πέντε ἢ ἓξ χιλιάδες φράγκων, ἃς ἀκριβῶς τότε προὐτίθετο νὰ τοποθετήσῃ.

— Τοιουτοτρόπως ἰδού, τοποθετοῦνται καταλλήλως! ἔλεγεν.

Ἀλλ' ἀφοῦ ἀπήντησεν αὐτῷ *vai*, ὁ ἀγαθὸς Βερδιέ, εὑρέθη ἐν σφοδρᾷ ἀμηχανίᾳ ὅτε ἐπέστρεψεν εἰς τὸ ἐν τῇ ὁδῷ Μανσὰρ οἴκημά του καὶ ἐπανεῖδε τὴν Γιλβέρτην. Εἶχε τὸ ἦθος δύσθυμον, ὁπωσοῦν τεθλιμμένον, ὡς παιδίον φωραθὲν ἐπὶ ἀτακτήματι.

— Ξεύρεις!.. θ' ἀρχίσῃς τώρα νὰ μὲ μαλλώνῃς... σὲ προειδοποιῶ,..

— Καὶ διατί, θεέ μου...

— Ἄ!... διατί... Πρὸ ὀλίγου ἐδέχθην... θὰ γελάσῃς... ἐδέχθην νὰ γίνω βουλευτής... μάλιστα, ἐγώ!... Τί τὰ θέλεις;... εἶνε καὶ αὐτὸ καθῆκον ὡς κάθε ἄλλο... Μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι χρειάζονται δι' αὐτὸ... χρήματα... καὶ θὰ ἐξοδεύσω ἀπὸ τὰ ἰδικά σου, κόρη μου!.. Μὴν ἀνησυχῇς ὅμως καὶ σοῦ ὑπόσχομαι εἰς τὸ μέλλον νὰ κάμω οἰκονομίας... Τίποτε βιβλία πλέον εἰς τὸ ἑξῆς!... θ' ἀγοράζω ὀλιγώτεραις παληοφυλλάδαις... Ἔπειτα μάθε ὅτι καὶ τὸ μέλλον σου... μάλιστα, τὸ μέλλον σου, ἔχει σχέσιν κάπως μὲ τὴν ἀπόφασίν μου ταύτην... Σοῦ ὀρκίζομαι...

Ἡ Γιλβέρτη προσέβλεψε φιλοστόργως τὸν θεῖόν της καὶ ἐνηγκαλίσθη αὐτόν.

— Μὴ σὲ μέλῃ δι' ἐμέ, ἀγαπητέ μου θεῖε. Ἐγὼ εἶμαι πάντοτε εὐτυχεστάτη, ὅταν εὐτυχῇς καὶ σύ! καὶ πάντοτε θὰ ὑπερηφανεύωμαι δι' ὅ,τι καὶ ἂν πράττῃς:

Τοιοῦτος ἦτο ὁ ὑποψήφιος, ὃν ἡ κυρία Ἐρβλαὶ εἶχε προσκαλέσει εἰς πρόγευμα εἰς τὴν ἐν Δαμμαρὶ-λὲ-Λὺς ἔπαυλίν της ὅπως τὸν παρουσιάσῃ εἰς τοὺς ἰσχύοντας ἐν τῷ τόπῳ διὰ νὰ *τελειώσῃ διὰ μιᾶς τὴν δουλειά*. Βλέπων δὲ αὐτὸν καθήμενον παρὰ τὴν τράπεζαν, ἰσχνὸν μὲ τὸ μέτωπον ἀπεψιλωμένον καὶ τὴν μακρὰν ῥῖνα νεύουσαν πρὸς τὴν ἔμπροσθέν του παροψίδα, ὁ κ. Καπποὰ ἐμμένων εἰς τὴν ἰδέαν του, ἐπανελάμβανεν αὖθις ταπεινῇ τῇ φωνῇ πρὸς τὸν γείτονά του:

— Δὲν κάμνει πολὺ μεγάλην ἐντύπωσιν ὁ ταγματάρχης. Ἂν δὲν εἶχε τὸ παράσημον, οὐδὲ τέσσαρας ψήφους δὲν θὰ ἔπαιρνεν.. Ἀλλὰ ἔχει τὸ παράσημον!

— Ναί... τὸ ὁποῖον ὅμως εἰμπορεῖ νὰ τὸν βλάψῃ εἰς τὴν συνέλευσιν τῶν ἐκλογέων... Ὑπάρχουσιν τόσοι οἱ ὁποῖοι φωνάζουν ἐναντίον τῶν παρασήμων.

Ὁ κ. Καπποὰ ἐμειδίασε στρυφνῶς:

— Ἂν ἤμην ἐγὼ ταγματάρχης, εἰξεύρεις τί θὰ ἀπήντων; «Τέλος πάντων ἂν ἔχω τὸ παράσημον, δὲν τὸ ἐπῆρα διότι ἐπῆγα εἰς τὸ κάτεργον.»

— Θ' ἀπαντήσῃ ἴσως αὐτό, εἶπεν εὐγενῶς ὁ κτηνίατρος.

—Θὰ ἴδωμεν! ὑπέλαβεν ὁ συμβολαιογράφος. Καὶ ἤρξατο τὸ πρόγευμα.

[Ἕπεται συνέχεια.]

Η ΑΡΙΣΤΗ ΦΙΛΗ ΤΩΝ ΝΕΑΝΙΔΩΝ

(Ἐκ τῶν τοῦ Ἐρνέστου Λεγουβέ).

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Οἱ γυναικωνῖται ἐξέλιπον, ἀντικατασταθέντες ὑπὸ τῶν φρουρίων, ἐντὸς δὲ τῶν κεκροσσωμένων τειχῶν ζῶσιν αἱ γυναῖκες ἀσφαλεῖς, ὡς ἄλλοτε ἐντὸς τῶν ὑψηλῶν καὶ ἀπομεμονωμένων δωματίων. Ἀποκεχωρισμέναι τῶν ἀνδρῶν, ὡς αἱ Ἑλληνίδες καὶ αἱ Ῥωμαῖαι, διαβιοῦσιν ἐν μέσῳ τῶν θεραπαινίδων, ἐργάτιδες ὡς ἐκεῖναι

Digitized by Google

κατασκευάζουσαι ὅλα τὰ ἐνδύματα τοῦ δεσπότου καὶ κυρίου των ὡς καὶ τὰ τῶν ὑπηρετῶν αὐτῶν. Ἐν τούτοις ἐπῆλθεν εἰς τὴν κατάστασίν των μεγίστη μεταβολή, ἔργον θεσμοῦ ἀγνώστου τῇ ἀρχαιότητι, τοῦ ἱπποτισμοῦ, ὅστις παρήγαγε νέον τύπον γυναικὸς ἐν Εὐρώπῃ. Ἀποκύημα τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ γερμανισμοῦ, ὁ ἱπποτισμὸς ἐξηγίασε καὶ ἀπεθέωσε τὴν γυναῖκα· ὑπὸ τὴν διπλῆν δ' αὐτοῦ ἐπιρροήν, ἡ σώζουσα τὴν γῆν γυνὴ ἀντικατέστησε τὴν καταστροφέα: ἡ Μαρία, τὴν Εὔαν καὶ τὴν Ἀφροδίτην. Ἐκ τούτου, εἶδος ἔρωτος, ὃν οὐδὲ κἂν εἶχεν ὑποπτεύσῃ ἡ Ἑλλὰς καὶ ἡ Ῥώμη, ὁ ἰδανικός, ἁγνὸς καὶ ρωμαντικός. Ἀλλὰ καὶ ὄνομα νέον χαρακτηρίζει τὴν νέαν θέσιν τῆς γυναικός· ὁ ἱππότης τὴν καλεῖ, «Δέσποινά μου». Ἡ σύζυγος μένει οὐχ ἧττον ἡ θεότης τῆς ἑστίας, παρ' αὐτῇ ὅμως ἐνίοτε καὶ ἐν αὐτῇ ἀναφαίνεται τὸ ποιητικὸν πρόσωπον τῆς δεσποίνης· καθ' ὅσον ὁ σύζυγος καὶ ὁ ἱππότης ἔχουσιν ἕκαστος ἰδίαν θέσιν, οὐδόλως ὁμοιαζούσης πρὸς συμβίωσιν τῆς μεταξὺ τοῦ ἱππότου καὶ τῆς δεσποίνης σχέσεως: δὲν βλέπονται συνεχῶς, διαβλέπονται μᾶλλον, συνομιλοῦσι σπανίως· βλέμμα ἀνταλλασσόμενον ἐν μέσῳ ἑορτῆς, γονυκλισία ἢ χειροφίλημα πλῆρες σεβασμοῦ, ἰδοὺ πολλάκις τὰ μόνα προνόμια τοῦ ἱππότου· ἐν τούτοις ἀφοσιοῦται καὶ ἀποθνήσκει διὰ ταῦτα, ζῇ δι' αὐτῶν, τίς δὲ ὁ διερμηνεύων τὸ ἄγνωστον τοῦτο αἴσθημα; ἡ βελόνη!

— Πῶς εἶνε δυνατόν!

— Ἁπλούστατα. Τὰ κεντημένα ἀποφθέγματα, αἱ κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἀγώνων ἀποδιδόμεναι ταινίαι, αἱ κοσύμβαι ἐκ ζωηρῶν ἢ σκοτεινῶν ἀποχρώσεων, τὰ διάφορα φυλακτὰ ἐν τῷ κόλπῳ, τὰ ὑπὸ τῆς δεσποίνης διδόμενα χρώματα δὲν εἶνε ἡ βελόνη τῆς γυναικός, μεμιγμένη εἰς τ' ἆθλα τοῦ ἱππότου; Δὲν δύναμαι νὰ συλλογισθῶ τὰ ποικίλα ταῦτα ἐμβλήματα χωρὶς νὰ φαντασθῶ τὰ μικρὰ δάκτυλα ἀφ' ὧν προῆλθον, ἀκολουθοῦντα τοὺς διαμαχομένους εἰς τὸ πεδίον τοῦ πολέμου, ὅπως ἐνθαρρύνωσι, παρηγορῶσι καὶ ὑπερασπίζωσιν αὐτούς. Τούτου εὑρίσκω εὐφυέστατον παράδειγμα εἰς ἀρχαῖον χρονογράφον: Ὅταν ὁ κύριος de Coucy ἠναγκάσθη ν' ἀπέλθῃ, ἡ δέσποινα de Fayet, ὕφανε δι' αὐτὸν σάκκον ἐκ μετάξης, ὡραιότατα κατασκευασμένον, ὡς ἀναφέρει ὁ χρονογράφος, ἀνέμιξε δὲ εἰς τὰ λεπτὰ καὶ στιλπνὰ νήματα, μάντευσον τί; μερικὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς της διὰ νὰ εὑρίσκηται, οὕτως εἰπεῖν, πάντοτε πλησίον του.

— Ἐξαίρετα!

— Ὁ μέσος αἰὼν μᾶς παρέχει καὶ ἕτερον παράδειγμα ὀλιγώτερον ρωμαντικὸν ἴσως, ἀλλὰ πολὺ χαρακτηριστικόν. Ὑπάρχει ἀκόμη ἐντὸς τῆς μητροπόλεως τοῦ Bayeux, μικρᾶς πόλεως τῆς Γαλλίας, κέντημα ἐν εἴδει ταινίας διακοσίων δώδεκα ποδῶν μήκους, ἑνὸς δὲ καὶ ἡμίσεος ὕψους, κατεργασθὲν κατὰ τὸν δωδέκατον αἰῶνα ὑπὸ τῆς Ματθίλδης καὶ τῶν γυναικῶν αὐτῆς. Ἠξεύρεις δὲ τί παριστᾷ; τὴν κατάκτησιν τῆς Ἀγγλίας ὑπὸ τῶν Νορμανδῶν δρᾶμα εἰς τρεῖς πράξεις καὶ τριάκοντα πέντε σκηνάς, Ἑκάστη σκηνὴ χωρίζεται ἀπὸ τῆς γείτονος αὐτῆς διὰ δένδρου. Αἱ κυριώτεραι φάσεις ἀξιομνημονεύτου ἐκστρατείας εὑρίσκονται ἐκεῖ κατὰ τάξιν, μεθ' ὅλων τῶν διακριτικῶν αὐτῶν σημείων. Τὸ σχέδιον εἶνε χονδροειδές, ὁ χρόνος δὲ ἠλλοίωσε κἄπως τοὺς χρωματισμούς, ἀλλ' οἱ λόγιοι ἀρχαιοδῖφαι ἀρύονται ἐκεῖθεν διαφόρους γνώσεις πολὺ ἐνδιαφερούσας ὡς πρὸς τὴν ἐνδυμασίαν, τὰ ἔθιμα καὶ τὰς συνηθείας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, χρησιμεύει δὲ ὡς παράρτημα εἰς τὰ ἐθνικὰ χρονικὰ τῆς Γαλλίας. Ἡ βελόνη ἦτον ἤδη ζωγράφος· pingere acu, ἔλεγον οἱ λατῖνοι, (ζωγραφίζειν διὰ βελόνης), κατέστη δὲ ὡς ἐκ τούτου καὶ ἱστορικός.

— Ἔπειτα; μοὶ λέγει ἡ μαθήτριά μου.

— Βλέπω ὅτι μαζί σου πρέπει νὰ σπεύδῃ τις· ἂς πηδήσωμεν λοιπὸν θαρραλέως εἰς τὸν δέκατον ἕβδομον αἰῶνα· ἐδῶ νέα μεταμόρφωσις, ἡ θέσις τῆς ἡρωΐδος ἡμῶν ἀποβαίνει δύσκολος, ἐντελὴς κατάπτωσις τὴν ἐπαπειλεῖ, ἐξέλιπον τὰ φρούρια μετὰ τῶν γυναικωνιτῶν, οἱ μεγάλοι τιμαριριοῦχοι μετεβλήθησαν εἰς μεγιστᾶνας, αἱ Πυργοδέσποιναι εἰς κυρίας τῆς αὐλῆς. Ἡ κοινωνικὴ ζωὴ ἀπέσπασε μέγα μέρος τῶν εὐγενῶν γυναικῶν τῆς μονώσεώς των ἀναμίξασα αὐτὰς εἰς τὴν γενικὴν κίνησιν, τῆς ὁποίας τὸ κέντρον ἦτο ἡ Αὐλὴ τῆς Γαλλίας. Τέλος ἡ βιομηχανία ἀντικατέστησε τὰ οἰκιακὰ ἐργόχειρα, αἱ γυναῖκες δὲν κατεσκεύαζον πλέον τὰ ἐνδύματα τῶν συζύγων οὔτε τῶν ὑπηρετῶν αὐτῶν· Ἡ βελόνη κατέστη κερδοσκοπικὸν ἐργαλεῖον, σύνεργον ἐπιτηδεύματος. Καὶ θὰ περιπέσῃ λοιπὸν ἐκ τῆς χειρὸς τῶν βασιλισσῶν, τῶν νεανίδων καὶ γυναικῶν τῆς ἀριστοκρατίας εἰς τὰς χεῖρας τῆς μισθωτῆς ἐργάτιδος, ἢ θέλει χρησιμεύσει ὡς ὄργανον ἐπουσιώδους ἐργασίας, ἁπλῆς εὐχαριστήσεως; Ἐμπιστεύθητι εἰς αὐτήν· ἐὰν δὲν εἶνε πλέον τὸ πᾶν, θὰ μείνῃ πάντοτε κάτι τι! θὰ λάβῃ μέρος εἰς τὸ σημαντικώτερον συμβὰν τοῦ 17ου αἰῶνος, τὴν ἀνατροφὴν τῶν νεανίδων. Ἐπικαλοῦμαι ἐδῶ ἰδίᾳ τὴν προσοχήν σου, καθότι προσεγγίζομεν εἰς τὴν μάλιστα ἐνδιαφέρουσαν περίοδον τῆς ἡμετέρας ἱστορίας.

Αἱ νεάνιδες τοῦ 17ου αἰῶνος ἐν Γαλλίᾳ ἔσχον τρεῖς διασήμους διδασκάλους· ἕνα ἀρχιεπίσκοπον, μίαν εὐγενῆ Κυρίαν, καὶ τὸν δαιμόνιον ποιητήν. Τοὺς γνωρίζεις.

Digitized by Google

— Γνωρίζω τοὺς δύο, τὸν Φενελῶνα καὶ τὴν Κυρίαν de Maintenon, τὸν τρίτον, ὄχι.

— Τὸν Μολιέρον;

— Τὸν Μολιέρον! ἀνέκραξεν ἡ μαθήτριά μου· ἀλλ' αἱ «*Λόγιαι γυναῖκες*» αὐτοῦ δὲν εἶνε ἐπίκρισις τῆς παιδείας τῶν γυναικῶν;

— Ἂς διακρίνωμεν τὰ πράγματα, ὡς ἔλεγον οἱ σχολαστικοί. Ὁ Μολιέρος παίζει διπλοῦν πρόσωπον εἰς τὰς «λογίας γυναῖκας» ὁμιλῶν διὰ στόματος τοῦ Χρυσάλου καὶ τοῦ Κλειτάνδρου· ὁ Χρύσαλος ἐπαινεῖ τὰς γυναῖκας τῆς ἄλλοτε διὰ τῶν περιφήμων στίχων:

« Τὰ οἰκιακά των ἦσαν ἡ σοφή των ὁμιλία,
« Ἡ κλωστὴ καὶ ἡ βελόνη, ἰδοὺ ὅλα τὰ βιβλία,
« Καὶ μ' αὐτὰ ἔκαμναν τότε τὰ προικιὰ τῶν κορι-
[τσιῶν των, κτλ.»

Ἀλλ' ἂς παραθέσωμεν καὶ τὸν στίχον τοῦ Κλειτάνδρου:

«Δέχομαι ἡ γυνὴ νὰ ἔχῃ φῶς καὶ γνῶσιν ἀπὸ ὅλα» κτλ.

Πρόσθες ὅτι εἰς τὴν «*Σχολὴν τῶν γυναικῶν*» ὁ Μολιέρος διαμαρτύρεται κατὰ τῆς ἀμαθείας αὐτῶν. Ὅταν ὁ Ἀρνόλφος ἐρωτᾷ τὴν Ἀγνὴν τί ἔκαμεν ἐν τῇ ἀπουσίᾳ του, ἐκείνη ἀπαντᾷ:

«Ἕξ ὑποκάμισα θαρρῶ, καὶ ἄλλαις τόσαις σκούφιαις ...»

ἀλλ' εἰς τὸ τέλος, ὅταν ἐξανίσταται κατὰ τοῦ ἀπεχθοῦς συστήματος ἀνατροφῆς τοῦ κηδεμόνος της, τί λέγει εἰς αὐτόν; «Ἠξεύρω ὅτι μ' ἔκαμες κτῆνος», ἰδοὺ λοιπὸν ἡ ἀληθὴς τοῦ Μολιέρου ἰδέα. Ὁ Φενελὼν καὶ ἡ Κυρία Maintenon, ὑπείκοντες εἰς τὴν ἰδέαν του ταύτην, συνεχώνευσαν τὸν Χρύσαλον μετὰ τοῦ Κλειτάνδρου, συμβιβάσαντες τὴν βελόνην μετὰ τοῦ βιβλίου. Ἄκουσον καλῶς τὴν φράσιν, «συμβιβάζω τὴν βελόνην μετὰ τοῦ βιβλίου», καθότι ἐδῶ ἰδίως ἔγκειται τὸ καινοφανές. Ἐδιδάχθης ὅτι ἡ Κυρία Maintenon καθίδρυσε τὸ SaintCyr, ἐκπαιδευτικὸν κατάστημα νεανίδων, καὶ γνωρίζεις ἐπίσης ὁποίαν ἀπέδιδε σημασίαν εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ πνεύματος, ἀφ' οὗ κατ' αἴτησίν της ὁ Ρακίνας ἔγραψε διὰ τὰς μαθητρίας τοῦ καταστήματος τούτου τὴν *Ἐσθὴρ* καὶ *Γοθολίαν*. Ἐν τούτοις, ἰδοὺ τί λέγει ἡ ἑξῆς περικοπὴ ἐπιστολῆς της πρός τινα τῶν διευθυντριῶν τῆς σχολῆς ταύτης, «... Χαίρω πολὺ δι' ὅσα μοὶ λέγετε περὶ τῶν ἐργοχείρων τῶν νεανίδων. Φροντίσατε νὰ τὰ ποικίλλητε ὥστε νὰ μὴ βαρύνωσιν αὐτάς. Νὰ μεταβαίνωσιν ἀπὸ τοῦ καινουργοῦς εἰς τὸ παλαιόν, ἐκ τοῦ ὡραίου εἰς τὸ χονδροειδές, ἐκ τῶν φορεμάτων εἰς τὰς ὀθόνας, τοὺς πίλους, τὰς σκούφιας, ὥστε νὰ γνωρίζωσι κάπως ἀπὸ ὅλα. Ἤθελε μᾶλλον συμφέρει εἰς τὸ κατάστημα νὰ ἐργάζωνται, ἑκάστη περὶ τὸ αὐτὸ πάντοτε, ὅπως τελειοποιῶσι καὶ συντομεύωσι τὴν ἐργασίαν, ἀλλὰ τοῦτο ἁρμόζει εἰς ἐμπόρους· ὑμεῖς ὡς μητέρες λάβετε καὶ τὰ αἰσθήματα τοιαῦτα, διδάσκουσαι εἰς τὰς μαθητρίας σας ὀλίγον ἀπὸ κάθε τι, πρὸς τὸ ἴδιόν των συμφέρον ὥστε νὰ εὐχαριστῶνται εἰς τὴν ἐργασίαν». Περαίνει δὲ τὴν ἰδέαν αὐτῆς λέγουσα κατωτέρω. «Λάβετε ὑπ' ὄψιν ὅτι θὰ προμηθεύσωμεν θησαυρὸν εἰς τὰς κόρας μας διὰ τῆς κλίσεως ταύτης· τίποτε ἀναγκαιότερον εἰς τὸ φῦλον μας ἢ ἡ ἀγάπη τοῦ ἐργοχείρου· αὕτη καθησυχάζει τὰ πάθη, ἐμποδίζει τὰς κακὰς σκέψεις ἐπασχολοῦσα τὸν νοῦν κτλ». Βλέπεις τὸν νέον προορισμὸν τῆς βελόνης, γίνεται φάρμακον κατευναστικόν, λαμβάνει μέρος εἰς τὴν ἀνατροφὴν ὡς καθηγητὴς τῆς ἠθικῆς! Ἄκουσον καὶ τὸ τέλος· ἡ Κυρία de Maintenon ἦτο παράδοξον πνεῦμα, θαρραλέον καὶ δειλὸν συγχρόνως, πλῆρες πρωτοβουλίας ἀλλὰ καὶ ἐνδοιασμοῦ, χωροῦν ἐπὶ τὰ πρόσω καὶ ὀπισθοχωροῦν βιαίως. Διὰ τῆς *Ἐσθὴρ* καὶ τῆς *Γοθολίας* ῥίπτει εἰς τὴν ἀγωγὴν ἐν πλήρει ποιήσει, διὰ μιᾶς πάλιν ἐπανερχομένη εἰς τὸ θετικόν, τὸ πρακτικὸν καὶ χρήσιμον· δίδει δὲ τότε διαταγὰς εἰς τὰς διδασκαλίσας ν' ἀποκλείσωσι πᾶσαν ἐργασίαν καλλιτεχνικήν. «Τὰ κεντήματα, λέγει, καὶ στολίδια τὰ ἐπὶ μικρῶν τανύστρων ἐκτελούμενα, ἀνάμικτα μετάξης καὶ χρυσοῦ, ἐμβάλλουσι τὴν φιλοτιμίαν τῶν κορασίδων εἰς κίνησιν καὶ ἐρεθίζουσιν ἀντὶ νὰ καταπραΰνωσι. Προτιμῶ αἱ νεάνιδές μας νὰ νήθωσι καὶ ῥάπτωσι ξένα, λαμβάνουσαι ἀνὰ πέντε σολδία ὡς ἀντίτιμον τῆς ἐργασίας των, παρὰ νὰ χάνωσι τὸν καιρόν των εἰς τὰς ἐπιβλαβεῖς ταύτας μηδαμινότητας. Ἐὰν τοῦτο ταῖς συμβῇ, προσέθετε γελῶσα, θὰ ἐπανέλθω ἐκ τοῦ ἄλλου κόσμου, καὶ θὰ κάμω μεγάλον πάταγον, ὅπως ἐκφοβίσω ὅσας ἤθελον καταγίνει εἰς ἔργα ἐπὶ τοσοῦτον ἐναντία τῶν ὁδηγιῶν μου».

Εὐτυχῶς ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἦτο παρών, ὥστε νὰ διορθώνῃ τὴν Μαρκησίαν. Ὁ Φενελὼν εἶχε τὸ πνεῦμα πολλῷ μᾶλλον καλλιτεχνικὸν ἐκείνης. Εἰς τὴν θαυμασίαν πραγματείαν του «περὶ ἀνατροφῆς τῶν κορασίων» λέγει που «εὔχομαι εἰς τὰς νεάνιδας ἐργόχειρα, τὴν κατεργασίαν τῶν ὁποίων ἡ καλλιτεχνία νὰ καθιστᾷ μᾶλλον εὐάρεστον, νὰ χρησιμεύωσι δὲ αὐταῖς καὶ εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῆς ἰχνογραφίας καὶ ζωγραφικῆς· ἀναμιγνύουσαι τὰς δύο ταύτας τέχνας εἰς τὰ κεντήματά των θὰ ἐκτελῶσι χειροτεχνήματα ποικίλα καὶ ὡραῖα, ἀλλὰ καὶ εὐγενῆ, ἑπομένως ἀνώτερα τῶν ἀτάκτων ἰδιοτροπιῶν τοῦ συρμοῦ.» Ἀδύνατον νὰ χαραχθῇ μὲ λεπτότερον καὶ ἀβρότερον τρόπον ἕως ποῦ πρέπει νὰ προχωρήσῃ τις καὶ ποῦ πρέπει νὰ σταθῇ. Τέλος εἰς τὸν δέκατον ἕβδομον αἰῶνα ἀνευρίσκω τὴν βελόνην καὶ εἰς τὴν πολιτικήν.

Digitized by Google

— Εἰς τὴν πολιτικήν; ὄχι δά!

— Οἱ διδάσκαλοί σου, δὲν ἔμαθον ὅτι ἡ Κυρία de Maintenon ἦτο παροῦσα εἰς ὅλα τὰ ὑπουργικὰ συμβούλια, καθημένη εἰς γωνίαν παραθύρου καὶ ἐργαζομένη; Διατὶ τοῦτο ἢ διὰ ν' ἀκούῃ τὰ πάντα, χωρὶς νὰ φαίνηται ὅτι τὸ ἐπιδιώκει; Ἀλλ' εἰς τὰ ἀπομνημονεύματα τοῦ στρατάρχου de Noailles ἀναφέρεται γεγονός, ἔτι χαρακτηριστικώτερον, καὶ περὶ τοῦ ὁποίου πιθανῶς οὐδέποτε σοὶ ὡμίλησαν. Φιλίππου τοῦ πέμπτου, βασιλέως τῆς Ἱσπανίας, ἀναχωρήσαντος διὰ τὸν πόλεμον τῆς Ἰταλίας, ἡ ἀντιβασιλεία περιῆλθε, κατὰ τὰ εἰθισμένα εἰς τὴν νεαρὰν βασίλισσαν Λουίζαν τῆς Σαβοίας, ἥτις δεκατετραέτις ἦτο ἀγχίνους καὶ πνευματώδης, ὑπὲρ τὴν ἡλικίαν της. Οὐδὲν ὡριμάζει τοσοῦτον ὅσον ἡ γειτνίασις τοῦ θρόνου, ὅταν δὲν ἀποζωοῖ. Δεκατεσσάρων ἐτῶν λοιπὸν προήδρευεν τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον· οἱ ὑπουργοί, ὀλιγωροῦντες τῆς μικρᾶς νεάνιδος τὴν παρουσίαν, ἐφλυάρουν συζητοῦντες περὶ διαφόρων συμφερόντων, ἐκτὸς τῶν τῆς Ἱσπανίας. Ἡ Λουίζα προσβάλλεται, ἐκλαμβάνουσα τοῦτο ὡς δεῖγμα περιφρονήσεως πρὸς αὐτὴν καὶ ἀμελείας περὶ τὰ κοινὰ πράγματα. Ἀλλὰ δὲν εἶχε τὸ θάρρος νὰ παραπονεθῇ πρὸς τοσοῦτον σοβαρὰ πρόσωπα, Ἐπιναεῖ τότε, παρακινηθεῖσα ἴσως καὶ ὑπὸ τῆς Κας des Ursins, τρόπον θεατρικὸν ἢ ἐὰν τὸ προτιμᾷς, γυναικεῖον. Τὴν στιγμήν, καθ' ἣν ἤρχισε ποτὲ ἡ φλυαρία τῶν ὑπουργῶν ἐξάγει ἐκ τοῦ θυλακίου της τὸ ἐργόχειρόν της καὶ ἐργάζεται· οὗτοι ἀποροῦντες ἠρώτησαν τὸν λόγον «Εἶνε ἁπλοῦς, τοῖς ἀπαντᾷ ἐκείνη μειδιῶσα· ὁμιλεῖτε περὶ τῶν ὑποθέσεών σας· αὐται δὲν μ' ἐνδιαφέρουσι καὶ ἐργάζομαι, διὰ νὰ μὴ ἀκούω. Ἐννοήσαντες ἐκεῖνοι ἐγέλασαν· ἔκτοτε ὅμως τὸ συμβούλιον μετεβλήθη εἰς εὐπρεπὲς συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας, καὶ ἐὰν ποτε ἐπανελήφθησαν αἱ παρεκβάσεις, ἤρκεσεν εἰς τὴν μικρὰν βασίλισσαν νὰ φέρῃ τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ σάκκου της, ὅπως ἐπανέλθῃ ἡ τάξις καὶ ἀνακτήσῃ ἡ πολιτικὴ τὰ δικαιώματά της.

Ἄχ! τί ὡραία ἱστορία! οὕτω μοὶ ἀρέσουν τὰ μαθήματα.

(Ἕπεται τὸ τέλος)

Κλεαρετη Σκιαδαρεση

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ ΓΑΜΩΝ

Εἶνε λυπηρὸν ἀλλ' ἀληθὲς ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν νῦν γάμων συνομολογοῦνται, ὡς ὅλαι αἱ ἄλλαι ἐμπορικαὶ πράξεις. Γάμοι περὶ τῶν ὁποίων ἡ καρδία ἀποκλειστικῶς ἀποφαίνεται καὶ ὄχι τὰ χρήματα εἰσὶ τόσον σπάνιον πρᾶγμα ὅσον ὁ ἄσπρος κόραξ. Τὰ πολυάριθμα προμηθευτικὰ γραφεῖα τὰ ὑπάρχοντα εἰς τὰς πλείστας πόλεις τῆς Εὐρώπης, καὶ αἱ δημοσιευόμεναι ἀγγελίαι εἰς τὰς ἐφημερίδας ἀποδεικνύουσι τρανώτατα, πόσον ἐμπορικῶς ἐξασκεῖ ὁ σημερινὸς κόσμος τὴν συνομολόγησιν τοῦ γάμου, διότι συνήθως πραγματεύονται περὶ χρημάτων, τὴν δὲ γυναῖκα λαμβάνουσιν ὡς ἕρμα. Συμπάθεια, ἔρως ἁρμονία χαρακτήρων, ὅλα ταῦτα εἶνε πάρεργα; Περὶ τούτων οὐδὲ μνεία γίνεται. Τὸ κυριώτατον εἶνε ἡ ἀπάντησις εἰς τὴν ἀκόλουθον ἐρώτησιν: «Μὲ τί προικίζεται;» Εἷς τῶν φίλων μου ἐπισκεφθεὶς ἄλλοτε ἓν τοιοῦτον γραφεῖον μοὶ διηγήθη τὰ ἑξῆς.

Ἐντὸς πολυτελοῦς αἰθούσης μὲ ὑπεδέχθη σεβασμία κατὰ τὰ φαινόμενα κυρία, ἥτις μετὰ πολλὰ ἄλλα μὲ ἠρώτησε τὴν ἡλικίαν μου, τὸ ἐπιτήδευμά μου καὶ τὰς ἰδιαιτέρας κλίσεις μου ὡς πρὸς τὴν μέλλουσαν σύζυγόν μου, εἶτα δὲ μοὶ ἐδήλωσεν, ὅτι εἶνε εὐτυχὼς εἰς θέσιν νὰ μοὶ συστήσῃ κυρίαν ἀνταποκρινομένην καθ' ὅλα εἰς τὰς ἀπαιτήσεις μου. Κατόπιν ἐνεφανίσθη γέρων πελάτης φέρων ἐπὶ τῆς γαμψῆς του ῥινὸς δίοπτρα.

— Κύριε, τῷ εἶπεν ἡ προμηθεύτρια, τὸ γραφεῖόν μας δὲν εἶνε ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα λαμβάνουσι μεγάλα ποσὰ ἢ ἀπαιτοῦσι μερίδα τῆς προικός· τοὐναντίον αἱ ἀπαιτήσεις μας εἶνε μικραὶ καὶ διὰ τοῦτο εὐκολώτατα πραγματοποιοῦνται τὰ συνοικέσια. Ἀλλὰ δι' ἀναπόφευκτα ἔξοδα, σᾶς παρακαλῶ, νὰ καταθέσητε 10 μάρκα καὶ οὕτω θὰ σᾶς παρέξω εὐκαιρίαν νὰ ἴδητε τὴν μελλόνυμφόν σας. Εἶνε πλουσία, μεμορφωμένη καὶ ἐκ καλῆς οἰκογενείας. Ἐπειδὴ δὲ εἶνε ἠναγκασμένη νὰ συνάψῃ ἐντὸς ὀλίγου γάμον, ὃν αὐτὴ ἀποδοκιμάζει, κατέφυγεν εἰς ἐμὲ ὅπως διὰ τοῦ ἁπλοῦ τούτου μέσου δοκιμάσῃ ἄλλως τὴν τύχην της. Εἶνε ὀρφανὴ καὶ κατὰ συνέπειαν κυρία τῆς περιουσίας της.

Μετὰ τὰς ἑλκυστικὰς ταύτας ὑποσχέσεις κατέθεσεν ὁ γέρων κύριος τὰ 10 μάρκα καὶ οὕτω ὡδηγήθη διὰ μακροῦ καὶ στενοῦ διαδρόμου εἰς τὸ δωμάτιον, ὅπου διὰ τοῦ μικροῦ ἐπὶ τῆς θύρας παραθύρου ἔμελλε νὰ ἴδῃ τὴν ἐν λόγῳ κυρίαν περιπατοῦσαν ἐν τῷ πλησιοχώρῳ δωματίῳ. Ἡ νεᾶνις ἦτο πραγματικῶς ὡραία, διὰ τοῦτο ὁ φίλος χωρὶς νὰ σκεφθῇ πολὺ ἐδήλωσεν ὅτι τοῦ ἀρέσκει.

—Ἐὰν ἔχῃ οὕτως, τὸ ἥμισυ τῆς πράξεως εἶνε ἤδη τετελεσμένον, ἀπεκρίθη ἡ προμηθεύτρια. Τώρα τὸ πρᾶγμα ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς νέας, δηλ. ἂν αὐτὴ σᾶς εὑρίσκῃ τῆς ἀρεσκείας της.

Τὸν ὡδήγησαν τότε εἰς ἄλλο δωμάτιον εἰπόντες αὐτῷ νὰ περιπατήσῃ ἐπ' ὀλίγον, καὶ τούτου γενομένου, ὡδηγήθη πάλιν εἰς τὴν αἰ-

Digitized by Google

θουσαν τῆς ὑποδοχῆς, ὅπου ἡ προμηθεύτρια τῷ εἶπεν ἀνυψοῦσα τοὺς ὤμους :

— Κύριε μου, λυποῦμαι πολύ, ἀλλ' ἡ νέα δὲν δίδει τὴν συναίνεσιν καὶ λάβετε τὴν καλωσύνην νὰ μᾶς ἐπισκεφθῆτε ἄλλην φοράν.

Δὲν διϊσχυρίζομαι, ὅτι ἡ φανερὰ αὐτη ἀγυρτεία ἐξασκεῖται εἰς ὅλα τὰ προξενητικὰ γραφεῖα διότι πολλοὶ γάμοι συνομολογοῦνται διὰ τῶν γραφείων τούτων. Καὶ διὰ τοῦτο ἀπεφάσισα νὰ γνωρίσω ἰδίοις ὄμμασιν ἓν τοιοῦτον κατάστημα.

Πρωΐαν τινὰ λοιπὸν ἀπεφάσισα, ἕνεκα τοῦ ἀξιοπεριέργου τοῦ πράγματος νὰ ῥιψοκινδυνεύσω μερικὰ μάρκα εἰς ἓν τοιοῦτον γραφεῖον, ὅπερ ἐπανειλημμένως ἐκαυχήθη ἐν ταῖς ἐφημερίσιν ὅτι ἐφρόντισε τὴν συνομολόγησιν τῶν εὐτυχεστάτων συνοικεσίων. Ἡ αἴθουσα τῆς ὑποδοχῆς ὄχι μόνον δὲν ἦτο ἀπὸ τὰς κομψὰς, ἀλλὰ τολμῶ νὰ εἴπω, ὅτι ἦτο πενιχρὸν δωμάτιον, ὅπερ μοὶ ὑπενθύμιζε τὰ δικηγορικὰ γραφεῖα. Ὄπισθεν ἑνὸς ὑψηλοῦ γραφείου ἐκάθητο ἐπὶ τρίποδος νέος εἰσέτι κύριος. Οὗτος χωρὶς νὰ κινηθῇ, «Μίαν στιγμὴν μοὶ εἶπε, κύριέ μου, καὶ εἶμαι εἰς τὰς διαταγάς σας», Εἶτα διὰ τῆς χειρὸς μὲ προσεκάλεσεν νὰ καθήσω. Ἐπὶ τῆς τραπέζης ἔκειντο δύο χαρτοφυλάκια μὲ ἐπιγραφὰς «ἔγγραφα συνομολογηθέντα» καὶ «μέλλοντα συνομολογηθῆναι».

Ἡ ἐργασία πάει κατ' εὐχὴν ἐσκέφθην.

— Τί ἀγαπᾶτε ; μὲ ἠρώτησεν μετά τινα λεπτὰ ὁ πράκτωρ.

— Νὰ ἀγοράσω μίαν γυναῖκα, ἀπεκρίθην ξηρῶς. Πόσας ἔχετε προχείρους ἐν τῇ ἀποθήκῃ σας;

Ἐγέλασεν ἐπὶ τούτῳ, εἶτα μοὶ ἐπαρουσίασεν ἔντυπον κατάλογον, λέγων ὅτι πρὶν ἢ εἰσέλθωμεν εἰς διαπραγματεύσεις, ὤφειλον νὰ ὑπογράψω τὴν ἔγγραφον ταύτην ὑπόσχεσιν, ἥτις περιελάμβανεν, ὅτι ὑποχρεοῦμαι μετὰ τὴν συνομολόγησιν τοῦ γάμου, νὰ πληρώσω εἰς τὸ γραφεῖον 2 % ἐπὶ τῆς προικοδοτήσεως. Ὑπέγραψα ταύτην χωρὶς νὰ συλλογισθῶ πολὺ καθ' ὅτι δὲν ἐσκόπευον νὰ κάμω ἀγορὰν πραγματειῶν ἐκ τῆς ἀποθήκης ταύτης. Εἰς ἓν τῶν βιβλίων ἐνέγραψεν ὁ πράκτωρ τὸ ὄνομά μου, τὴν ἡλικίαν μου, τὸ ἐπιτήδευμά μου καὶ τὴν περιουσίαν μου. Ἐπλήρωσα 3 μάρκα γραφικὰ δικαιώματα, εἶτα ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ ὑψηλοῦ γραφείου ἓν μέγα βιβλίον μὲ φωτογραφίας καὶ μοὶ εἶπεν·

— Πόσας χιλιάδας ἀπαιτεῖτε;

— Μὲ μίαν, ἀπεκρίθην εἶμαι εὐχαριστημένος ;

— Ἄ, ὄχι· ἐννοῶ πόσας χιλιάδας μάρκα ζητεῖτε ;

— Ὁμιλεῖτε περὶ χρημάτων; Πρῶτον τὸ ὑποκείμενον, καὶ εἶτα τὰ χρήματα.

— Ὢ! ὤ! εἶπεν ὁ πράκτωρ. Εἴσθε ὁ πρῶτος ὅστις ἔρχεται ἐνταῦθα μὲ ἰδανικὰς ἰδέας, διότι ἕως τώρα ἐτακτοποιήθησαν πρῶτον τὰ χρήματα. Ἀλλ' ὅπως ἀγαπᾶτε. Ἰδοὺ τὸ βιβλίον μὲ τὰς φωτογραφίας τῶν κυριῶν καὶ δύνασθε ἐξ αὐτῶν νὰ ἐκλέξητε τὴν ἁρμόζουσαν τῇ ὑμετέρᾳ καλλαισθησίᾳ. Ἔχω νέας καὶ ἡλικιωμένας, χήρας ὡς καὶ παρθένους, νομίζω δέ, ὅτι δύναμαι νὰ σᾶς προτείνω ἀφ' οὗ εἴσθε εὐειδὴς—διότι αἱ πλεῖσται τῶν κυριῶν ἀπαιτοῦσιν εὐρώστους καὶ πωγωνοφόρους—τὴν κυρίαν ταύτην. Εἶναι χήρα ἄτεκνος, ἡλικίας 43 ἐτῶν καὶ μὲ προῖκα 24.000 μάρκων, ἀλλ' εἶνε ἤδη σχεδὸν ὑπεσχημένη. Ἐὰν τὴν ἐποφθαλμιᾶτε, πρέπει νὰ ἐπισπεύσητε. Αὐτὴ ἐδῶ ἡ νέα 22 ἐτῶν χωλαίνει ὀλίγον, ἀλλὰ καθ' ὅλα τὰ ἄλλα εἶνε ἀξιέραστος νέα, κλειδοκυμβαλίζει, καὶ μετὰ τὸν θάνατον μιᾶς θείας της θὰ κληρονομήσῃ 12,000 μάρκα· αὐτὴ δὰ ἐδῶ εἶνε παρὰ πολὺ καλῶς ἀνατεθραμμένη, χαριεστάτη, νέα ὀρφανή, θυγάτηρ ἀνωτέρου ἀξιωματικοῦ, ἄνευ μὲν περιουσίας, ἀλλὰ εἰς ἄκρον ἀξιέραστος. Αὐτὴ δὲ ἐδῶ ἡ χήρα, μήτηρ 7 τέκνων, ἰδιοκτῆτις ἑνὸς μεγάλου ἀρωματοπωλείου, κάτοχος ἐπίσης πολλῶν οἰκιῶν, ἀπαιτεῖ σύζυγον ὡραῖον, μάλιστα δὲ νέον, ὅστις οὐδὲν ἄλλο καθῆκον θὰ ἔχῃ ἢ νὰ τὴν ὁδηγῇ εἰς τὸν περίπατον. Ἐν βραχυλογίᾳ εἶνε καλὴ νύμφη.

Ἡ ἔκθεσις αὕτη διεκόπη, ἕνεκα τῆς ἐμφανίσεως μιᾶς ἰσχνῆς κυρίας μέσης ἡλικίας, ἥτις ἐφαίνετο γνωστὴ τῷ πράκτορι. Παρακαλέσας με νὰ ἐξακολουθήσω τὴν ἐπιθεώρησιν τῶν φωτογραφιῶν, προσέφερε τῇ νέᾳ πελάτιδι κάθισμα, εἰπὼν αὐτῇ·

— Καθίσατε, παρακαλῶ, δεσποινίς. Ὁ κύριος Μίλλερ ὅσον οὔπω ἔρχεται, πέποιθα δὲ ὅτι θὰ σᾶς ἀρέσῃ καὶ ὅτι ἡ πρᾶξις θὰ λάβῃ πέρας.

— Λοιπὸν δύναμαι νὰ ἐπαναπαυθῶ ἐπὶ τῶν πληροφοριῶν σας, ὅτι εἶνε ἀληθεῖς ; εἶπεν αὕτη.

— Ἀναμφιβόλως δεσποινίς. Ὁ κύριος Μίλλερ εἶναι γραμματεύς, ἡλικίας 42 ἐτῶν, ἄγαμος καὶ ἔχει ὁριστικὸν εἰσόδημα 2000 μάρκα. Τὸ ποσὸν τοῦτο εἶναι ἀναλόγως ἀληθῶς μικρόν, ἀλλὰ 1500 μάρκα, τόκοι ἐκ τοῦ εἰσοδήματός σας καλύπτουσιν τὸ ἔλλειμμα. Ὁ κύριος Μίλλερ δὲν εἶναι ἀκριβῶς εὔμορφος, ἀλλ' εἶνε ὑγιέστατος, ἡ δὲ ἀκεραιότης τοῦ χαρακτῆρός του ἐγγυᾶται, ὅτι θὰ εἶνε καλὸς σύζυγος. Ἐὰν δὲν σᾶς ἀπαρέσκωσι τὰ κόκκινα μαλλιά του, ἄλλο ἐλάττωμά του δὲν γνωρίζω νὰ σᾶς δώσῃ ἀφορμήν, τοῦ νὰ ἀποποιηθῆτε τὸν καλὸν τοῦτον γαμβρόν.

Ἡ δεσποινὶς κατένευσεν καὶ πρὶν λάβῃ καιρὸν νὰ ἐξοικειωθῇ μὲ τὰ κόκκινα μαλλιὰ τοῦ μέλλοντος συζύγου της, ἠνοίχθη ἡ θύρα καὶ ἐπαρουσιάσθη ὁ κύριος Μίλλερ.

Ὁ πράκτωρ ἐσύστησεν τὸν ἕνα πρὸς τὸν ἕτερον τῶν μελλονύμφων, εἶτα δὲ παρακάλεσεν αὐτοὺς νὰ εἰσέλθωσιν εἰς ἐγγὺς δωμάτιον ὅπως

Digitized by Google

ἡσύχως συνεννοηθῶσιν περὶ ἑνὸς ἑκάστου καὶ φέρωσιν εἰς πέρας ἢ οὗ τὸν σύνδεσμόν των.

Ἀπερίγραπτος ἦτο ἡ στιγμή, ὅτε τὰ δύο ταῦτα πρόσωπα τὰ ὁποῖα ἕως τώρα οὐδέποτε εἶδον ἄλληλα, ἔστησαν τὸ ἕν κατέναντι τοῦ ἄλλου καὶ ἐξήταζον ἄλληλα διὰ τῶν βλεμμάτων, ὅπως ἔμπορος ἐπιθεωρεῖ τὰς ἀγελάδας, ἃς πρόκειται νὰ ἀγοράσῃ μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ἡ ἀγελὰς δὲν θεωρεῖ οὕτως τὸν ἔμπορον.

Ἀφοῦ ἀπεχώρησε τὸ ζεῦγος,

— Ὀφείλω νὰ σᾶς ὁμολογήσω, εἶπον τῷ πράκτορι, ὅτι ἡ τοιαύτη διεκπεραίωσις τῶν ἐργασιῶν μὲ ἐκπλήττει ὑπὲρ τὸ δέον. Τόσον πεζόν, τόσον ξηρόν, καὶ ἐμπορικὸν τὸ σπουδαιότατον καὶ πλῆρες συνεπειῶν καθῆκον τοῦ γάμου, οὐδέποτε τὸ ἐφαντάσθην, ἔστω καὶ εἰς ὁποιανδήποτε τάξιν καὶ ἂν ἀνήκῃ οὗτος. Εἰς τὰ μυθιστορήματα καθὼς καὶ εἰς τὰ ποιήματα ἐξυμνεῖται ὁ ἔρως, ἐνῷ ἐδῶ ὅπου οὔτε ἡ φαντασία, οὔτε ἡ ποίησις, ἀλλ' ὁ βίος γυμνὸς παρουσιάζεται, συζεύγνυται ἀνὴρ καὶ γυνή, ὅπως ζευγνύουσι δύο ἵππους εἰς μίαν ἅμαξαν.

Ὁ πράκτωρ ἐγέλασεν.—Ἐνταῦθα, εἶπεν, εἶνε ἡ πραγματικότης· ὅλα ὅσα οἱ ποιηταὶ μᾶς ψάλλουσιν εἶνε ἀγυρτεία. Ὁ τόσον περιώνυμος ἔρως δὲν εἶνε ἄλλο τι ἢ ἀνοησία. Τὸ κύριον εἶναι τὰ χρήματα. Πιστεύσατέ μοι, γνωρίζω τὸν βίον, τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ διηγήματα, ἅτινα ἐνταῦθα παίζονται. Εἶνε ἀληθές, ὅτι δὲν εἶνε τόσον ὡραῖα, ὡς τὰ διηγήματα, ἀλλ' ἔχουν τὸ προτέρημα νὰ μὴ εἶνε ἀποκυήματα τῆς φαντασίας. Τί τὰ θέλετε, ὁ κόσμος εἶνε ὑλικὸς καὶ πρέπει νὰ τὸν παραδεχθῶμεν ὅπως εἶνε.

Ἐκίνησα τὴν κεφαλὴν ἀποδοκιμάζων τοὺς λόγους του.

— Ἔπειτα, ἐξηκολούθησεν, εἶνε δὰ τὸ αἶσχος τόσον ἂν δύο ἄτομα συνάψουν γάμον ἐντὸς τοῦ γραφείου μου, ἢ εἰς χορόν τινα, ἢ εἰς τὸν περίπατον, ἢ εἰς κανὲν κατάστημα διασκεδάσεως, ἢ εἰς τὰς θέρμας, ἢ ὅπου ἀλλοῦ γνωρισθῶσιν; Ὁπουδήποτε καὶ ἂν λάβῃ τοῦτο χώραν, εἶνε ἓν καὶ τὸ αὐτό: Πάντοτε λογαριάζεται, ἐξετάζεται καὶ ἐρωτᾶται ἡ προῖξ καὶ τὰ χρήματα, ἐὰν δὲ τώρα ἡ τύχη τείνῃ χεῖρα πρὸς συνομολόγησιν τοῦ συνοικεσίου δι' ἐμοῦ, εἶνε τοῦτο, νομίζω, ἀδιάφορον.

Ἐπὶ τούτῳ ἠνοίχθη ἡ θύρα τοῦ δωματίου καὶ τὸ νέον ζεῦγος ἐφάνη γελῶν. Ἐπραγματοποιήθη τὸ συνοικέσιον!

—Σύμφωνοι; ἐρώτησεν ὁ πράκτωρ.

—Σύμφωνοι, ἀπεκρίθη ὁ κύριος Μίλλερ.

—Λοιπὸν σᾶς συγχαίρω.

—Καὶ σεῖς, κύριέ μου, ἀπεκρίθη πρὸς ἐμὲ ὁ μεσίτης τῶν γάμων, ἐκλέξατε ἐκ τῶν φωτογραφιῶν τὴν εἰς ὑμᾶς ἁρμόζουσαν;

—Σᾶς εὐχαριστῶ, τῷ ἀπεκρίθην, ἔλαβον τὸν πῖλόν μου καὶ ἀπῆλθον.

Σ. Γ.

ΚΥΩΝ ΜΕΛΟΜΑΝΗΣ

Ὁ κύων ἔχει τὸ ὄργανον τῆς ἀκοῆς εὐαισθητότατον καὶ θαυμασίως λεπτόν. Ἐξ ἄλλου τὸ ζῷον τοῦτο εἶνε ἀγχίνουν, φιλόστοργον, εὐπειθές, πλῆρες τρυφερῶν αἰσθημάτων. Φυσιολόγοι λοιπὸν διαπρεπεῖς ὑπεστήριξαν ὅτι κατέχει πάντα τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα, ὅπως ζωηρῶς αἰσθάνηται τὰς καλλονὰς τῆς μουσικῆς τέχνης, τῆς τέχνης ἥτις ἰδίᾳ πρὸς τὸ αἴσθημα, πρὸς τὸ πάθος σχετίζεται.

Πρὸς ἐπικύρωσιν τῆς γνώμης ταύτης ἰδοὺ καὶ ἀνέκδοτον κεκυρωμένον ὑπὸ τῆς μαρτυρίας αὐτόπτου.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως, κύων τις ἠκολούθει καθ' ἡμέραν τὴν στρατιωτικὴν μουσικήν, ἥτις μετέβαινε καὶ ἀνέκρουεν πρὸ τῶν ἀνακτόρων Tuileries. Ἐβάδιζε μετὰ τῶν μουσικῶν, ἐσταμάτα ὅπου καὶ ἐκεῖνοι καὶ καθ' ὃν χρόνον ἐστάθμευεν ἐτοποθετεῖτο μεταξὺ τῶν ποδῶν αὐτῶν. Εἶτα μετὰ τὸ πέρας ἐξηφανίζετο καὶ ἐπανήρχετο ἀκριβὴς τὴν ἐπιοῦσαν κατὰ τὴν ὡρισμένην ὥραν.

Ὁ κύων οὗτος ἐδείκνυε προφανῆ εὐαρέσκειαν ἐφ' ὅσον ἀνέκρουεν ἡ μουσική. Βαθμηδὸν δ' ἐξοικειώθη πρὸς τοὺς μουσικοὺς καὶ οὗτοι συμπαθοῦντες πρὸς τὸν φιλόμουσον αὐτῶν ἀκροατήν, ἐκάλουν εἰς δεῖπνον ὁτὲ ὁ εἷς ὁτὲ ὁ ἄλλος.

— Ἔλα νὰ φᾷς μαζύ μου!

ἔλεγεν ὁ μουσικὸς θωπεύων τὸν κύνα καὶ ἐκεῖνος ἠκολούθει πρόθυμος σείων τὴν οὐράν. Μετεῖχε τοῦ δείπνου εὔθυμος καὶ ἐν ὀρέξει, ἀλλὰ προσεγγιζούσης τῆς ὥρας τῶν θεάτρων οὐδὲν ἐκράτει πλέον αὐτόν· σταθερὸς εἰς τὰ φιλόμουσα αἰσθήματά του μετέβαινεν εἰς τὸ Μελόδραμα ἢ εἰς τὴν Ἰταλικὴν Κωμῳδίαν ἢ εἰς τὸ θέατρον Φεϋδώ· εἰσήρχετο ἐλευθέρως εἰς τὴν ὀρχήστραν, ἐτοποθετεῖτο παρά τινα γωνίαν, καὶ ἀπήρχετο μόνον μετὰ τὸ τέλος τοῦ θεάτρου.

Παραδοξοτάτη καὶ λίαν τέρπουσα ἦτο ἡ στάσις τοῦ κυνὸς κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς παραστάσεως.

Ἂν παριστάνετο νέον ἔργον, κατενόει τοῦτο εὐθὺς ἀπὸ τῶν πρώτων ἤχων τῆς εἰσαγωγῆς, καὶ ἠκροᾶτο τότε μετὰ μεγάλης προσοχῆς. Καὶ ἂν μὲν τὸ ἔργον περιεῖχε μελῳδίας πολλὰς καὶ πρωτοτύπους, ὁ κύων ἐπεδείκνυε τὴν ἐπιδοκιμασίαν αὐτοῦ διὰ ποδοκρουσιῶν. Τοὐναντίον δ' ἂν τὸ ἔργον ἦτο μέτριον, ἀσήμαντον, πτωχόν, τὸ φιλόμουσον ζῷον ἐχασμᾶτο, ἔστρεφε τὰ νῶτα

Digitized by Google

πρὸς τὴν σκηνήν, προσέβλεπε κατὰ σειρὰν τὰ θεωρεῖα, τὴν αἴθουσαν καὶ ἐν τέλει ἀπήρχετο ἀθύμως. Ὁ ἐκφραστικὸς οὗτος μῖμος ἦτο ἡ δηκτικωτάτη κριτικὴ τοῦ νέου μελοδράματος.

Ὁσάκις δὲ παρίστατο τὸ ἔργον μεγάλου μουσουργοῦ, ὁ κύων ἐγνώριζε τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς καθ' ἣν ὁ πρωταγωνιστῶν ἀοιδὸς θὰ ἔψαλλε ἐξέχον τι μέλος, καὶ τότε διὰ τῶν κινήσεων αὐτοῦ, διὰ τῶν βλεμμάτων, προσεπάθει νὰ ἐπιβάλῃ σιγὴν τοῖς θεαταῖς.

(Mehul).

ΕΙΚΟΣΙΤΕΣΣΑΡΑ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΜΑΧΗΤΩΝ!

Ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον ὁ Γάλλος ὑπολοχαγὸς Φρομὰν ἐξέδωκε τόμον περιλαμβάνοντα διαφόρους κατὰ καιροὺς δημοσιευθείσας μελέτας αὐτοῦ περὶ τῶν εὐρωπαϊκῶν στρατῶν. Κατὰ τὸν στατιστικὸν πίνακα τοῦ ῥηθέντος ἀξιωματικοῦ, ὅν, ὡς λέγει, κατήρτισε κατ' αὐθεντικὰς πληροφορίας, ἡ Εὐρώπη ἔνοπλος δύναται νὰ παρατάξῃ ἐν ὅλῳ 23,728,244 ἄνδρας. Ἤτοι:

Γερμανία	6,440,000
Ἀγγλία	621,589
Αὐστροουγγαρία	2,100,000
Βέλγιον	267,000
Βουλγαρία	145,000
Δανία	200,000
Ἱσπανία	250,000
Γαλλία	4,108,655
Ἑλλὰς	90,000
Ὀλλανδία	105,000
Ἰταλία	2,600,000
Πορτογαλλία	200,000
Ρουμανία	150,000
Ρωσσία	4,610,000
Σερβία	219,000
Σουηδία καὶ Νορβηγία	120,000
Ἑλβετία	502,000
Τουρκία	1,000,000
Σύνολον	23,728,244

Διπλᾶς δαπάνας συνεπάγεται ἡ συντήρησις τῶν στρατῶν τὸ μὲν τὴν ἐκ τῆς ἀπωλείας τῶν ζωτικῶν δυνάμεων, ἣν ἐπιφέρει ἡ ὑπὸ τὰς σημαίας διαμονὴ ἀνδρῶν σφριγώντων καὶ ἀκμαίων, δυναμένων δὲ νὰ ἐξυπηρετήσωσι τὴν γεωργίαν καὶ βιομηχανίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὰς τέχνας· τὸ δὲ τὴν ἐκ τῆς ἀπορροφήσεως κολοσσιαίων χρηματικῶν κεφαλαίων χάριν τῆς διατηρήσεως τῶν ἀνθρωπίνων τούτων ὄγκων, τῆς ἀγορᾶς ὅπλων, τῆς προμηθείας τῶν ζωοτροφιῶν, καὶ ἱδρύσεως ὀχυρωμάτων.

Ἡ Γαλλία ἀπὸ τοῦ 1870 ἐδαπάνησε περὶ τὰ δύο δισεκατομμύρια καὶ τριακόσια ἑκατομμύρια πρὸς ἀντικατάστασιν τοῦ πολεμικοῦ ὑλικοῦ της, καὶ ταῦτα μὴ συμπεριλαμβανομένων τῶν τακτικῶν προϋπολογισμῶν τῶν στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν ὑπουργείων.

Τέλος διὰ τὴν χρῆσιν τοῦ ἔτους 1887—1888 οἱ τακτικοὶ προϋπολογισμοὶ τῶν στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν ὑπουργείων τῶν Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν ἔχουσιν ὧδε:

Δυνάμεις	*Σύνολον δαπανῶν*
Γερμανία	562,995.023
Ἀγγλία	699,340,014
Αὐστρουγγαρία	326,361,626
Βέλγιον	45,624,100
Βουλγαρία	18,207,349
Δανία	22,608,119
Ἱσπανία	202,915,589
Γαλλία	785,636,392
Ἑλλὰς	21,737,307
Ὀλλανδία	69,952,994
Ἰταλία	320,358,629
Πορτογαλλία	39,630,188
Ρουμανία	29,565,815
Ρωσσία	990,856,156
Σερβία	16,211,276
Σουηδία καὶ Νορβηγία	35,788,057
Ἑλβετία	18,182,624
Τουρκία	123,815,475
	4,329,786,733.

Συνελόντι εἰπεῖν ἡ ἄποψις τῆς Εὐρώπης δεικνύει ὅτι ὅλαι αἱ δυνάμεις, καὶ αὐταὶ αἱ ἐλάχισται, καταβάλλουσιν ὑπερανθρώπους προσπαθείας, ἵνα μὴ παρίδωσι τίποτε ἐξ ὅσων δύνανται νὰ αὐξήσωσι τὴν ἀσφάλειάν των.

Π*.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ὁ ἔρως ἀρέσκει μᾶλλον τοῦ γάμου δι' ὃν λόγον καὶ τὸ μυθιστόρημα ἀρέσκει μᾶλλον τῆς ἱστορίας.

—

Ἂν αἱ γυναῖκες δὲν ἦσαν ὡραῖαι, θὰ ἦσαν τὰ ἀγαθώτερα πλάσματα τοῦ κόσμου. Οὐχ ἧττον δὲν πρέπει νὰ ἐκλάβωσι τοῦτο ὡς ὑπὲρ αὐτῶν λεγόμενον αἱ ἄσχημοι.

—

Digitized by Google

Δύο τρόποι ὑπάρχουσι πρὸς ἐξάλειψιν τῆς ἐνδείας· ὁ πρῶτος συνίσταται εἰς τὴν κατάργησιν αὐτῆς διὰ τοῦ νόμου, ὁ δεύτερος εἰς μετριασμὸν αὐτῆς διὰ τῆς ἀγαθοεργίας. Τὴν κατάργησιν διὰ τοῦ νόμου ὀνειροπολοῦσιν οἱ ἀγνοοῦντες καὶ τί ἐστὶ νόμος, καὶ τί ἐστὶ κοινωνία καὶ τί ἐστὶ ἔνδεια. (Ἰούλιος Σίμων)

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Οἱ ἐν Λονδίνῳ κατελήφθησαν ὑπὸ ἀνησυχίας τὸ παρελθὸν ἔτος, μαθόντες ὅτι αἱ ἐν τῷ ἄλσει τοῦ Ρίχμονδ ἔλαφοι προσεβλήθησαν ὑπὸ λύσσης καὶ ἀπέθνησκον καθ' ἑκατοντάδας. Ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῆς λύσσης τὰ ἀγαθὰ καὶ πρᾶα ταῦτα ζῷα εἶχον καταστῇ ἄγρια καὶ ἐπιθετικά. Ἔπασχον ἐκ παραισθήσεως, διότι αἴφνης ἔπαυον βόσκοντα, ἀνήγειρον τὰς κεφαλὰς καὶ ὠσφραίνοντο τὸν ἀέρα, εἶτα ἤρχιζον νὰ τρέχωσι δι' ὅλης αὐτῶν τῆς δυνάμεως, ἄνευ φαινομένου λόγου· εἰς τὸν ἐλάχιστον κρότον ἐφώρμων ὡς μαινόμενα πρὸς τὸ μέρος ὅθεν ἠκούετο ὁ ἦχος. Ὡς οἱ ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἀσθενείας προσβληθέντες κύνες, καὶ ἡ λυσσῶσα ἔλαφος λείχει ἐπὶ στιγμὴν μετὰ πάθους τὴν σύντροφόν της, πρὶν ἢ διὰ τῶν ὀδόντων της κατασχίσῃ αὐτήν, ἧς ἡ πληγὴ φαίνεται ἐπί τινα χρόνον λίαν ἐξηρεθισμένη καὶ προξενεῖ εἰς αὐτὴν μεγάλους πόνους. Εἶτα τὸ πληγωθὲν ζῷον παρουσιάζει τὰ αὐτὰ τῆς λύσσης συμπτώματα. Καὶ ὅταν ἔτι ἡ νόσος περιέλθῃ εἰς τὴν παραλυτικὴν φάσιν, ἡ νοσοῦσα ἔλαφος διατηρεῖ τὸν ἐπιθετικὸν χαρακτῆρά της.

Ἡ ἐπώασις εἶνε βραχεῖα (19 ἡμερῶν κατὰ τὰ γενόμενα πειράματα. Σπανιώτερον δὲ τῶν θηλέων προσβάλλονται οἱ ἄρρενες, καὶ τοῦτο ὡς ἐκ τῶν μέσων τῆς ἀμύνης, ἃ ἔχουσιν οἱ τελευταῖοι οὗτοι, διότι ὅταν τὰ μέσα ταῦτα ἐκλείψωσι (πέσωσι π. χ. τὰ κέρατά των), προσβάλλονται κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν. Πιστεύεται ὅτι ἡ νόσος μεταδίδεται εἰς τὰς ἐλάφους ἐκείνας ὑπὸ λυσσῶντος κυνός. Περὶ τοῦ εἴδους τῆς ἀσθενείας δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, διότι ἡ ἐκ τῶν ἐλάφων εἰς τοὺς κονίκλους ἐνοφθάλμισις ἀπέδειξε τοῦτο, παραγαγοῦσα καὶ εἰς τούτους ἀναμφισβητήτως τὴν λύσσαν.

Ἐξ ἐπισκέψεως τῶν ἐν τῷ ἰσθμῷ τῆς Κορίνθου τελουμένων ἔργων ἐδημοσιεύθη ἔκθεσίς τις ἐν τῇ «Ἐφημερίδι» ἐξ ἧς παραλαμβάνομεν τὰς ἑπομένας πληροφορίας :

«Αἱ ἐργασίαι τῆς τομῆς τοῦ ἰσθμοῦ ἤρξαντο κατὰ τὸ ἔτος 1882, ὑπάρχει δὲ ἐλπὶς ὅτι θέλουσι ἀποπερατωθῇ ἐντὸς τριῶν ἐτῶν, καθόσον αὗται βαίνουσι δραστηρίως ἐκτελούμεναι διὰ δισχιλίων περίπου ἐργατῶν, ὧν οἱ πλεῖστοι Μαυροβούνιοι καὶ Ἀρμένιοι, 200 δὲ μόνον Ἕλληνες. Ἡ ἐκχωμάτωσις ἀνέρχεται εἰς 6000 κυβικὰ μέτρα καθ' ἑκάστην ἐργάσιμον ἡμέραν. Τὰ χρώματα μεταφέρονται διὰ σιδηροδρόμων, ὧν ἡ ὁλικὴ ἐκτύλιξις ἐπὶ τοῦ Ἰσθμοῦ ἀνέρχεται εἰς 36 χιλιόμετρα εἰ καὶ τὸ ὁλικὸν μῆκος τῆς διώρυχος ὀλίγον τι ὑπερβαίνει τὰ ἑξακισχίλια μέτρα. Ἡ μέχρι τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου τοῦ ἔτους τούτου ἐργασθεῖσα παλαιὰ Ἑταιρεία ἐξώρυξεν ἐν ὅλῳ ἓξ ἑκατομ. κυβικὰ μέτρα περίπου, ἤτοι ὄγκον τριπλάσιον περίπου τῆς Ἀκροπόλεως, ὑπολείπονται δὲ πρὸς ἐξόρυξιν 2,500,000 κυβικὰ μέτρα, ἂν ἡ διῶρυξ διατηρήσῃ τὰς αὐτὰς διαστάσεις. Ὑπολογίζουσιν ὅτι διὰ τὴν ἐκχωμάτωσιν ταύτην καὶ τὰς ποικίλας ἐγκαταστάσεις μηχανῶν, βυθοχόρων σιδηροδρόμων καὶ λοιπῶν ποικίλων τεχνικῶν ἔργων, πρὸς διοχέτευσιν ὑδάτων κτλ. ἐξώδευσεν ἡ παλαιὰ Ἑταιρεία περὶ τὰ 30 ἑκατομμύρια φράγκων. Διὰ τῆς ἐκχωματώσεως ταύτης ὁ πυθμὴν τῆς σημερινῆς διώρυχος ἐπὶ μήκους μὲν 2 καὶ 1)2 χιλιομέτρων ἀπὸ τῆς πρὸς τὴν Κόρινθον Ποσιδωνείας εὑρίσκεται εἰς ὕψος 2 μέτρων ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης ἐπὶ ἐκτάσεως δὲ ἑνὸς χιλιομέτρου ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἰσθμοῦ εἰς ὕψος 33 μέτρων ἐπὶ 500 μέτρων, εἰς ὕψος 20 καὶ ἐπὶ τῶν ὑπολοίπων 500 μέτρων πρὸς τὴν Ἰσθμίαν (Καλαμάκιον) εἰς ὕψος 2 μέτρων ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας πάντοτε τῆς θαλάσσης.»

Τὸ γνωστὸν ἐν Λονδίνῳ κατάστημα Spiers καὶ Pond θὰ ἐκθέσῃ προσεχῶς εἰς δημοπρασίαν σπάνιά τινα εἴδη οἴνων ἐκ τῶν ὑπογείων τοῦ ἀποθανόντος βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας Λουδοβίκου τοῦ Β'. Μεταξὺ τῶν οἴνων τούτων ὑπάρχουσι δύο οἶνοι τοῦ Βυρτσβούργου, ὁ Steinwein καὶ ὁ Leistenwein, ὁ μὲν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1540, ὁ δὲ ἀπὸ τοῦ 1631.

Κατὰ τὴν ἐν Παρισίοις ἔκθεσιν τοῦ προσεχοῦς ἔτους τὸ ἐθνικὸν ταπητουργεῖον τῶν Γοβελίνων θὰ ἀντιπροσωπευθῇ ἀποστέλλον δέκα τρία ἐξαίσια ταπητουργήματα ὧν ἑπτὰ ἐτελειώθησαν μέχρι τοῦδε ἐν οἷς παρίστανται αἱ Τέχναι, ἡ Γραφική, αἱ Ἐπιστῆμαι, ἡ Βουκολικὴ ποίησις, ἡ Λυρικὴ καὶ ἡ Σατυρική. Οἱ τάπητες οὗτοι προωρίσθησαν διὰ τὰ ἀνάκτορα τῶν Ἠλυσίων. Τρία πεποικιλμένα παραπετάσματα κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Ἕρμανν, ἅτινα παριστῶσι τὰς Τέχνας, τὰς Μούσας, τὴν φιλολογίαν ἐν τῇ ἀρχαιότητι, θὰ κοσμήσωσι τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Μαζαρίνου, ἤγουν τὸ ἀρχαῖον δωμάτιον τοῦ Μαζαρίνου. Τέλος διὰ τὴν Γερουσίαν δύο τάπητες φέροντες λειμῶνα μετὰ ζῴων ἐφιλοτεχνήθησαν διὰ τὴν μεγάλην κλίμακα.

Τὰ μικρὰ δῶρα συγκρατοῦσι τὰς φιλίας. Ἐσχάτως ἐσχηματίσθη ἐν Βασιγκτῶνι ἐπιτροπὴ κυριῶν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς κυρίας Νάθαν Ἄππλετον, σκοπὸν ἔχορσα τὴν προσφορὰν εἰς τοὺς Παρισίους ἀγάλματος τοῦ Βασιγκτῶνος πρὸς ἀνταπόδοσιν τῆς προτομῆς τοῦ Λαφαγέτ, δωρηθείσης τῇ Νέᾳ Ὑόρκῃ ὑπὸ τῆς Γαλλίας τῷ 1876. Αἱ δαπάναι τοῦ σχεδιασθέντος ἀγάλματος προϋπολογίσθησαν εἰς 20 χιλιάδας δολλάρια, ἤτοι 100,000 φράγκα, ἠνοίχθη δὲ κατάλογος πρὸς ἐγγραφὴν εἰς τὸ ποσὸν τοῦτο. Τὸ ἄγαλμα τοῦτο θέλει ἐγκαινισθῇ ἐν Παρισίοις τῇ 3 Ἀπριλίου 1889, ἑκατονταετηρίδος τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ὁ Βασιγκτὼν ἔδωκε τὸν ὅρκον προέδρου τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 —1329

Digitized by Google

'Αριθ. 647 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΕ'. Συνδρομὴ ἐτησία: 'Εν 'Ελλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 'Ιανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. 'Οδὸς Σταδίου 32. 22 Μαΐου 1888

FOREIGN BODL: LIBR PERIODICALS

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Μυθιστορία 'Ιουλίου Κλαρετῆ.—Μετάφρασις Χ. Α.

Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.

Δ'.

'Ο ἀγαθὸς ταγματάρχης καθήμενος πλησίον τῆς κυρίας 'Ερβλαὶ ἦτο σφοδρῶς συγκεκινημένος ὡς ἠθοποιὸς ἐμφανιζόμενος διὰ πρώτην φορὰν εἰς ἄγνωστον αὐτῷ σκηνήν, ἡ δὲ συγκίνησίς του ἐφαίνετο ἐκδηλουμένη διὰ νευρικοῦ τινος σπασμοῦ, κινοῦντος τὸν ἀριστερὸν ὀφθαλμόν του καὶ σείοντος τὸν μύστακά του.

'Απὸ καιροῦ εἰς καιρὸν παρετήρει τὴν ἀνεψιάν του καθημένην ἀντικρύ του, ἐνῷ πάντες οἱ συνδαιτυμόνες, ἐκτὸς τῆς Γιλβέρτης καὶ τῆς 'Ερρικέττας, ἐμειδίων μετὰ προσοχῆς τὴν ὄψιν καὶ τὰ κινήματα τοῦ ἀτυχοῦς ὑποψηφίου, ὅστις ἐφαίνετο ὑφιστάμενος οἱονεὶ ἐξέτασιν. 'Ο κτηνίατρος ἀπέτεινε λαθραῖα βλέμματα πρὸς τὸν συμβολαιογράφον, ὅστις ἵστατο ἀκίνητος, ὁ δὲ νεαρὸς Δυκᾶς, εὔτακτος ὡς πάντοτε καὶ μειδιῶν παρὰ τὴν θέλησίν του, καθήμενος ἐκεῖθεν τῆς οἰκοδεσποίνης, ἔκλινεν ἐκ διαλειμμάτων τὴν ξανθὴν κεφαλήν του διὰ νὰ σπουδάσῃ κάλλιον τὸν ταγματάρχην, οὗτινος δὲν ἔβλεπε εἰμὴ τὴν κατατομὴν τοῦ προσώπου, τὴν μακρὰν καμπύλην ῥῖνα καὶ τὸν μύστακα, τὸν κεχωσμένον ἐντὸς τῶν ἰσχνῶν παρειῶν του.

'Ο νευρικὸς σπασμός, ἡ ἀδιάκοπος σπασμωδικὴ κίνησις ἐφαίνετο συνταράσσουσα τὴν ἀριστερὰν παρειὰν τοῦ Βερδιὲ καὶ ὁ Δυκᾶς, ὃν ἡ θεία τῆς Γιλβέρτης δὲν ἴσχυε νὰ παρηγορήσῃ, ᾐσθάνετο τὴν ὄρεξιν νὰ εἴπῃ πρὸς τὸν γείτονά του τὸν κτηνίατρον:

— 'Αλλ' εἶνε λοιπὸν ἡμιπλὴξ ὁ ὑποψήφιός σας; Κυττάξετέ τον καλά· φαίνεται παράλυτος ἀπὸ τὸ ἓν μέρος τοῦ σώματος!

Προφανῶς ὁ Βερδιὲ ἔπασχεν. 'Η ἀνεψιά του τὸ παρετήρησε καὶ τὸν ἠρώτησε μειλιχίως ἀλλὰ φυσικώτατα ἂν ἐξηκολούθει νὰ τὸν ἐνοχλῇ τὸ μόριον ἐκεῖνο τοῦ ἄνθρακος.

'Ο Σαρβέ, ὅστις προΐστατο τοῦ προγεύματος μετὰ μεγαλείου ἤδη γερουσιαστικοῦ, διέκοψε σχεδὸν μετὰ γέλωτος τὴν νεανιδα.

— Ποῖον μόριον ἄνθρακος;

— Ἄ, ὁ σπινθήρ! ἐσυλλογίσθη ὁ Αἰμίλιος, χαίρων διότι ἔβλεπε τὸν ὑποψήφιον περιπίπτοντα εἰς τὸ γελοῖον.

Καὶ ὁ ταγματάρχης ἐρυθριῶν ὁπωσοῦν ὡς νὰ συνελαμβάνετο ἀτακτῶν, προσέβλεψε τὴν Γιλβέρτην μὲ ἦθος ἐπιπλήξεως, εἶτα εἶπε:

— Δὲν εἶνε τίποτε... ἀπολύτως τίποτε... 'Ολίγη σκόνη ἀπὸ τὴ μηχανὴ ἐμβῆκε εἰς τὸ μάτι μου... μέσα εἰς τὸ βαγόνι... Μὴ τὸ συλλογίζεσθε!.., εἶνε μηδαμινὸν πρᾶγμα.

— Θέλετε νὰ νίψετε τὸ μάτι σας μὲ ὀλίγον νερόν; εἶπεν ἡ 'Ερρικέττα.

— Εὐχαριστῶ, εὐχαριστῶ!.. Δὲν εἶνε τίποτε ὅλως διόλου!..

— Μὰ λοιπὸν αὐτὸς ὁ γέρο-παλληκαρᾶς ἦλθεν εἰς τὴν ἔπαυλιν διὰ νὰ θεραπεύσῃ τὰς πληγάς του; ἐψιθύρισεν ὁ Δυκᾶς εἰς τὸ ὠτίον τοῦ Γκενώ. Δὲν τὸν πηγαίνουν καλλίτερα εἰς τὸ νοσοκομεῖον, λέγω; . . .

'Ο κτηνίατρος ἤρχισε νὰ εὑρίσκῃ ἀξιέραστον αὐτὸν τὸν παρισινόν, ὃν τὸ πεῖσμα ἔκαμνε νὰ λησμονῇ ὀλίγον τι τὴν σοβαρότητά του. Ἄλλως τε ὅμως καὶ αὐτὸς ὁ μέγας Πὶττ ἴσως δὲν ἠστειεύετο ἐνίοτε;

'Η ἀνεψιὰ τοῦ ταγματάρχου εὐτυχῶς εἶχε ὀλιγωτέραν τὴν συναίσθησιν τοῦ γελοίου, ἢ πιθανῶς δὲν ἐφοβεῖτο. Ζητήσασα συγγνώμην παρὰ τῆς κυρίας 'Ερβλαί, ἠγέρθη καὶ ἐπορεύθη κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὸν θεῖόν της, παρακαλοῦσα αὐτὸν νὰ τὴν ἀφήσῃ νὰ ἴδῃ μήπως ὁ ὀφθαλμός του ἦτο πολὺ ἠρεθισμένος.

— 'Επιτρέπετε; εἶπεν ὁ Βερδιέ.

'Ηγέρθη, ἡ δὲ Γιλβέρτη ὡδήγησεν αὐτὸν πλησίον τοῦ παραθύρου διὰ νὰ παρατηρήσῃ καλλίτερα εἰς τὸ φῶς. 'Ανυψώθη ὀλίγον ἐπὶ τῆς ἄκρας τῶν ποδῶν, ὑπανήγειρε διὰ τῶν κομψῶν δακτύλων της τὸ βλέφαρον τοῦ ταγματάρχου καὶ διὰ μέσου τῶν πορφυρῶν χειλέων της ἐξέφερε πνοὴν οὐχὶ πολὺ ἰσχυράν, ἥτις ἀπεδίωξε τὸ μόριον τοῦ ἄνθρακος, τὸ διασχίζον τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ Βερδιὲ καὶ καθιστῶν αὐτὸν ἐρυθρὸν ὡς τὸ αἷμα.

Digitized by Google

Ὁ Δυκᾶς παρετήρει πάλιν τὴν Γιλβέρτην ὡς πρὸ ὀλίγου ἐντὸς τοῦ βαγονίου. Ἦτο νεᾶνις ἐν ὅλῳ αὐτῆς τῷ γοήτρῳ καὶ τῇ ἁγνότητι τῆς ἡλικίας της, ἔχουσα τὴν διαύγειαν λίμνης κατὰ τὴν πρωΐαν τοῦ Μαΐου, πρὶν ἢ ἀκόμη καταπέσῃ εἰς αὐτὴν ἡ βροχὴ τῆς καταιγίδος. Ἐξεπλήρου ἐνώπιον ὅλων τὴν μικρὰν ἐκείνην ἐργασίαν της μετὰ χάριτος ἀταράχου, μὲ ὅλα τὰ μειδιάματα τοῦ κυρίου Καπποὰ καὶ τὰς ἀστειότητας, αἵτινες ἦσαν ἕτοιμαι ν' ἀναπηδήσωσιν ἀπὸ τὰ χονδρὰ χείλη τοῦ Γκενώ.

Ἀλλ' ἡ Γιλβέρτη δὲν ἦτο οὔτε δειλὴ οὔτε τολμηρά. Ἐγίνωσκεν ὅτι ὁ θεῖός της ἔπασχεν, δὲν ἤθελε νὰ τὸν βλέπῃ πάσχοντα περισσότερον καὶ ἐφύσα εἰς τὸν ὀφθαλμόν του, ἔστω καὶ ἂν ὅλοι οἱ συνδαιτυμόνες εὕρισκον τὸ τοιοῦτο γελοῖον. Δι' αὐτὴν ὁ Βερδιὲ ἦτο σχεδὸν παιδίον. Αὐτὸς ἐδίσταζε νὰ τὴν ὁδηγήσῃ εἰς Δαμμαρί, παρὰ τὴν πρόσκλησιν καὶ τὴν ἐπιμονὴν τῆς κυρίας Ἐρβλαί, καὶ αὐτὴ ἀπεναντίας εἶπε: «Πρέπει ἐν τούτοις νὰ εἶμαι καὶ ἐγὼ ἐκεῖ. Ποῖος θὰ σοῦ κάμῃ τὸν κόμβον τοῦ λαιμοδέτου σου;» Ἐπεῖχε τόπον μητρὸς καὶ μάλιστα φιλοστόργου ἀπέναντι τοῦ ἀγαθωτάτου ἀλλ' ἥκιστα πρακτικοῦ ἐκείνου ἀνδρός, ὃν ἐλάτρευεν.

— Λοιπόν;... ἠρώτησεν ὁ Σαρβέ, ὅστις εὕρισκε τὸ ἐπεισόδιον ἀρκετὰ χυδαῖον... ἐπέρασε;

— Ἐντελῶς, ἀπήντησεν ὁ Βερδιὲ καθήμενος ἐκ νέου.

Ὁ γερουσιαστὴς ἀπὸ τοῦ ἄκρου τῆς τραπέζης ἔστελλε πρὸς τὴν Γιλβέρτην φιλοφρόνημα ἀρκούντως χυδαῖον. Ἄχ! πῶς ἤθελε νὰ ἔχῃ αὐτὸς τὸ μόριον τοῦ ἄνθρακος εἰς τὸν ὀφθαλμόν. φθάνει ὅμως νὰ ἤθελε ἡ δεσποινὶς Βερδιὲ νὰ τοῦ τὸ ἀφαιρέσῃ! Μιὰ πνοὴ τῆς δεσποινίδος Βερδιὲ ἦτο χάρις ἀνεκτίμητος. Τυχηρὸς ἦτο ὁ ταγματάρχης!

— Στοιχηματίζω, ταγματάρχα, ὅτι ἐπίτηδες ἐθέσατε αὐτὸ τὸ κομματάκι τὸ κάρβουνο εἰς τὸ μάτι, διὰ νὰ λάβετε τὴν εὐχαρίστησιν νὰ σᾶς ἀφαιρέσουν.

Καὶ ὁ κύριος γερουσιαστὴς ἐκύτταζε περὶ τὴν τράπεζαν μὲ ἦθος κατηυχαριστημένον, ὡς νὰ ἐζήτει παρὰ τῆς ὁμηγύρεως γέλωτα ἐπιδοκιμαστικόν, ὃν δαψιλῶς παρέσχον αὐτῷ ὁ Καπποὰ καὶ ὁ Γκενώ.

Ἀφ' ἑτέρου ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ᾐσθάνετο ὅτι ὅπως ἀνυψωθῇ ὁ ταγματάρχης Βερδιὲ εἰς τὴν ὑπόληψιν τῶν ἰσχυόντων ἐκείνων ἐκλογέων ἔπρεπε νὰ τὸν παρουσιάσῃ πρὸς αὐτοὺς ὑπὸ ἔποψιν ἀλλοίαν καὶ ὄχι ὑπὸ τὴν τοῦ ἁπλοϊκοῦ ἀνδρός, ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ὁποίου ἐξάγει ἡ ἀνεψιά του μόρια ἄνθρακος· γινώσκουσα δὲ ὅτι ἐν τῷ στρατιωτικῷ του βίῳ ὑπῆρχε μεταξὺ πολλῶν ἄλλων χαρακτηριστικῶν ἐπεισοδίων καὶ ἓν συγκινητικώτατον, τὸν παρεκάλεσεν αἴφνης καθ' ἣν στιγμὴν παρετίθεντο οἱ καρποὶ εἰς τὴν τράπεζαν, νὰ διηγηθῇ τὴν ἱστορίαν τῆς διασώσεως τῶν τριῶν ἐργατῶν τοῦ ὀρυχείου τοῦ Μεόν, εἰς τὸν Λεϊγηρα... θὰ ἐνεθυμεῖτο βέβαια!..

— Ἄ, ναὶ ταγματάρχα! εἶπεν ὁ Σαρβὲ ναί! τὴν διάσωσιν!... τὴν ἱστορίαν τῆς διασώσεως!...

— Τῆς διασώσεως; καθ' ἣν ὁ ταγματάρχης διεδραμάτισε μέρος θαυμαστόν, κύριοι, εἶπεν ἡ Ἐρρικέττα, λαλοῦσα εἰς τὴν τράπεζαν ὡς ἐν πολιτικῇ ὁμηγύρει.

Ὁ Σαρβὲ τότε ἐκραύγασεν ὅπως ἀκούσωσιν ὅλοι καὶ σιωπήσωσιν. Ὅλα τὰ βλέμματα τότε ἐστρέφοντο κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὸν Βερδιέ, ὅστις ᾐσθάνετο στενοχωρίαν πολὺ περισσοτέραν ἢ πρὸ ὀλίγου. Ὁ διπλασιασμὸς ἐκεῖνος τῆς προσοχῆς τὸν ἀνησύχει.

Ἄλλως τε, πρᾶγμα ἀληθῶς ἔκτατον διὰ τὸν ἐμφανιζόμενον κατὰ πρῶτον εἰς τὸ πολιτικὸν στάδιον, οὐδὲν ἄλλο τὸν ἠνώχλει τόσον ὅσον τὸ ν' ἀκούῃ νὰ γίνηται λόγος περὶ αὐτοῦ, νὰ βλέπῃ συγκεντρουμένην ἐπ' αὐτοῦ τὴν προσοχήν. Ἡ τρόπον τινὰ ἀγγελία τῆς κυρίας Ἐρβλαὶ τὸν ἔκαμνε νὰ αἰσθάνεται τὴν ἐπιθυμίαν ὅπως ταφῇ εἰ δυνατὸν ὑπὸ τὴν γῆν. Διότι ἡ ἀγγελία ἦτο πομπώδης. Ἡ Ἐρρικέττα ἤθελε νὰ ἐπιδείξῃ τὸν *ὑποψήφιόν της*. Αὐτὴ τὸν ἐξέλεξεν καὶ ἐπόθει νὰ ἐπικυρώσωσι καὶ οἱ ἄλλοι τὴν ἐκλογήν της.

Ὁ Αἰμίλιος Δυκᾶς ᾐσθάνετο νῦν διὰ τὸν ταγματάρχην εἶδός τι οἴκτου. Ἂν ἤθελον ἐπιπλήττει τὸν ἀξιόλογον ἐκεῖνον ἄνδρα ἐπὶ πονηρᾷ τινι πράξει, δὲν θὰ εἶχεν οὗτος τὸ ἦθος μᾶλλον ἀμηχανοῦν.

— Ἔχει τὸν λόγον ὁ ταγματάρχης Βερδιέ, εἶπε μετ' ἐπισημότητος ὁ Σαρβέ, ἐνθυμούμενος καὶ προσπαθῶν ν' ἀπομιμηθῇ τὴν στάσιν τοῦ προέδρου του ἐν τῇ γερουσίᾳ.

— Ὤ, σᾶς παρακαλῶ, ἂς μὴ ὁμιλήσωμεν περὶ αὐτοῦ, ἔλεγε μειδιῶν ὁ ταγματάρχης... Ἂς τὸ ἀφήσωμεν· εἶναι τόσον παλαιόν...!

Καὶ ἐπειδὴ ἡ περιέργεια παρεκίνει καὶ τὸν Δυκᾶ ὅπως ὅλους τοὺς ἄλλους:

— Ὤ! εἶπεν οὗτος, δὲν ὑπάρχει παραγραφὴ διὰ τὰς ἀγαθὰς πράξεις. Αὐτὸ μάλιστα τὸ πλεονέκτημα ἔχουν ἀπέναντι τοῦ ἐγκλήματος... Τί εἶνε λοιπὸν αὐτὴ ἡ διάσωσις, κύριε ταγματάρχα;

Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς Γιλβέρτης συνήντησαν τοὺς τοῦ νέου, προδήλως δ' ἔλεγον αὐτῷ μετ' ἀφώνου μειδιάματος: «Ἐμβάλλετε εἰς μεγάλην ἀμηχανίαν τὸν ταλαίπωρον θεῖόν μου· ἀλλ' ἔχετε δίκαιον θέλοντες νὰ μάθετε τί ἔπραξεν· ἡ πρᾶξίς του ἦτο πολὺ καλή.»

Digitized by Google

— Ἔλα λοιπόν, ταγματάρχα, ἐμπρός! εἶπεν ὁ κύριος Καπποά. Τὴν ἱστορίαν τῆς διασώσεως!

— Τὴν ἱστορίαν τῆς διασώσεως! τὴν ἱστορίαν τῆς διασώσεως! ἐπανέλαβεν ὁ Γκενὼ τύπτων τὴν λαβὴν τοῦ μαχαιρίου του ἐπὶ τῆς ἐπιτραπεζίου ὀθόνης, ὡς νὰ ἤθελε νὰ συνοδεύσῃ διὰ τοῦ κρότου τούτου ᾆσμά τι.

— Σᾶς παρακαλῶ! εἶπεν ἡ κυρία Ἐρβλαὶ μὲ τὴν θωπευτικήν φωνήν της εἰς τὸ ἐρυθρὸν ὠτίον τοῦ Βερδιέ.

Ὤφειλε νὰ ἐνδώσῃ. Ο ταγματάρχης ὕψωσεν ἐλαφρῶς τοὺς ὤμους καὶ ὡς νὰ ὡμίλει περὶ τρίτου προσώπου, περὶ συμβάντος, ὅπερ ἀνέγνωσε τὴν πρωΐαν εἰς τὰς ἐφημερίδας ἢ περὶ παλαιοῦ ἀνεκδότου λησμονηθέντος, ἀνεμνήσθη τοῦ γεγονότος, ὅπερ ὑπηνίχθη πρὸ μικροῦ ἡ κυρία Ἐρβλαί. Ὦ! ἄλλως τε ἦτο αὐτὸ πρᾶγμα ἁπλούστατον!... Μία καλὴ τύχη ἐν τῷ στρατιωτικῷ του σταδίῳ, μάλιστα, μία σύμπτωσις ἁπλῶς ἀγαθή, διότι εἶχε τὴν εὐχαρίστησιν νὰ διασώσῃ μερικοὺς δυστυχεῖς ἐργάτας ἀπὸ τὴν καταβύθισιν ἑνὸς ὀρυχείου, ὅπου ὀλίγου δεῖν ἐφονεύοντο. Παρῆλθον ἔκτοτε δεκαεπτὰ ἔτη, δεκαοκτὼ μάλιστα· συνέβη τὸ γεγονὸς κατὰ τὸ 1866. Ὁ Βερδιὲ ἦτο τότε λοχαγὸς καὶ εὑρίσκετο εἰς Μεὸν πλησίον τοῦ ἁγίου Στεφάνου ἀσχολούμενος μετὰ τῶν ἀνδρῶν τῆς πυροβολαρχίας του εἰς γυμνάσια πυροβολικοῦ, ὅτε εἰς τὸ ὀρυχεῖον τοῦ Μεὸν ἐπῆλθε καταβύθισις προξενηθεῖσα ἐκ τῆς ἐκρήξεως ἀερίου μετὰ παταγώδη ἐκπυρσοκρότησιν.

— Ἡ ἔκρηξις ὡμοίαζε μὲ τὸν κρότον γιγαντιαίου τηλεβόλου... μὲ τὴν ἀνάφλεξιν πυριταποθήκης... Ἦτο βράδυ... ὁ μηχανικὸς καὶ ὁ ἀρχιεργάτης εὑρίσκοντο εἰς τὸ ὀρυχεῖον... Ὁ μηχανικὸς ἤθελε νὰ ἐξετάσῃ κάποιαν ἐπιδιόρθωσιν εἰς τὰ ἰκριώματα... Ἡμεῖς ἤμεθα κατηυκλισμένοι εἰς τὴν ἔπαυλιν... Ὅταν ᾐσθάνθημεν νὰ τρέμῃ ἡ γῆ ὡς νὰ ἐπρόκειτο νὰ σχισθῇ, εἷς τῶν ἀνδρῶν τοῦ λόχου μου μοῦ εἶπε: «Λοχαγέ, δυστύχημα βέβαια θὰ συνέβη... Στοιχηματίζω ὅτι κἄτι ἔγεινεν εἰς τὸ ἀνθρακωρυχεῖον!» Πηγαίνομεν εἰς τὸ ἀνθρακωρυχεῖον. Ὁλόγυρα εἰς τὸ στόμιον ἔτρεχεν ἕνα πλῆθος κατάμαυρον. Αἱ γυναῖκες ἐφώναζαν. Οἱ ἐργάται ἕτοιμοι νὰ καταβοῦν, ἐδείκνυον τὰς ἀνταναχθείσας ἐκ βάθους κοφφίνους ὡς σφαίρας ἐκ φελλοῦ διὰ μέσου σωλῆνος... Ὅλον ἐκεῖνο τὸ πλῆθος ἔντρομον συνωθεῖτο πέριξ εἰς τὴν χαίνουσαν μαύρην τρύπαν, εἰς τὸ βάθος τῆς ὁποίας ἦτο ὁ θάνατος... Μοῦ φαίνεται ὅτι βλέπω ἀκόμη, ἔλεγεν ὁ Βερδιὲ ἐξαπτόμενος βαθμηδόν, τοὺς φανοὺς ὁποῦ ἐπηγαινοήρχοντο ὡς φωσφόροι ἀτμίδες καὶ τοὺς θαρραλέους ἐργάτας οἱ ὁποῖοι ἐπροσπάθουν νὰ καταβοῦν ἀπὸ τὴν σχισμὴν διὰ νὰ σώσουν τοὺς συντρόφους των... Ἦτο τὸ αὐτὸ ὡς νὰ ἤθελαν ν' αὐτοκτονήσουν. Τὸ ἀέριον ἀνήρχετο ὡς δηλητήριον ἀπὸ τὸ ὀρυχεῖον... Ἐχρειάσθη νὰ κατασκευασθῇ πρόχειρον νοσοκομεῖον δι' ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἠθέλησαν νὰ καταβοῦν καὶ ἐκ τῶν ὁποίων δυὸ οἱ καϋμένοι!.. ἀνεσύρθησαν νεκροὶ ἐξ ἀσφυξίας. Ἦτο παροῦσα καὶ ἡ μητέρα ἑνὸς ἐξ αὐτῶν, ὁποῦ τοῦ ὡμίλει καὶ τὸν ἐφίλει ταυτοχρόνως: «Παιδί μου!.. Κλήμη!.. ὑπέμου!..» Ἀλλὰ ναί! ἦτο νεκρὸς ὅπως καὶ ὁ ἄλλος. Ἐσυλλογιζόμουν μὲ πόνο εἰς τὴν καρδιὰ πόσοι νὰ ἦσαν ἀκόμη ἐκεῖ κάτω εἰς τὸ βάθους τῆς ὀπῆς... ἐκεῖ, ὑποκάτω ἀπὸ τὴν γῆν! Πόσοι;... Ὁ μηχανικός, ὁ ἀρχιεργάτης, ὁ ἱπποκόμος τῶν ἵππων τοῦ ὀρυχείου, τέσσαρες ἄλλοι ἐργάται... Ἕνα παιδί... Ὀκτὼ ἐν συνόλῳ καϋμένοι ἢ δηλητηριασμένο!.. Ὡστόσον ἔπρεπε νὰ τοὺς ἀνασύρωμεν ζῶντας ἢ νεκρούς. Τότε ἰδοὺ τί ἔγεινε· δεν ἔκαμα κανένα μεγάλον πρᾶγμα· εὑρισκόμουν ἐκεῖ καὶ ἀφοῦ ὁ μηχανικὸς ἐχάθη ἐξ αἰτίας τοῦ δυστυχήματος, ἤμουν ὁ φυσικὸς ἀρχηγὸς τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἤθελον νὰ καταβοῦν μὲ κίνδυνον ἔστω νὰ μείνουν νεκροί· ἔπειτα εἶχα καὶ τοὺς στρατιώτας μου... Καταβαίνομεν εἰς τὸ ὀρυχεῖον ἔτσι... εἰς τὴν τύχην, καὶ ψάχνομεν εἰς τὰ σκοτεινὰ μέσα εἰς τὰς στοάς, διότι αἱ λυχνίαι δὲν ἔφεγγον πλέον... Ἄ! σᾶς βεβαιῶ ὅτι δὲν ἦτο εὐχάριστον πρᾶγμα ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ σωροὶ τοῦ ἄνθρακος, τὰ σπασμένα ξύλα τῶν ἰκρίων, τὸ θέαμα ἐν συνόλῳ τῆς καταστροφῆς... Ἕνας ἀπὸ τοὺς πυροβολητάς μου ἐσυντρίφθη ἀπὸ ἕνα μεγάλον ὄγκον, ὁποῦ ἀπεσπάσθη ἀπὸ τοὺς τοίχους... Οὔτε κἂν τὸν εἴδαμεν... Ἐπροχωρούσαμεν, ἐπηγαίναμεν μέσα εἰς τὸ σκοτάδι καὶ ἐφωνάζαμεν... «Εἶνε κανένας ἐδῶ;» Μίαν φορὰν ἐκλονίσθην καὶ ἔπεσα... Εἶχα σκοντάψει ἐπάνω εἰς ἕνα πτῶμα.

Ὁ ταγματάρχης ὡς νὰ κατελαμβάνετο ἀπὸ τὴν παλαιὰν ἐκείνην συγκίνησιν ἐπὶ τῇ αναμνήσει, ὡμίλει ἤδη μετὰ τῆς εὐγλωττίας ἐκείνων, οἵτινες παριστῶσι τὰ πράγματα, ἅτινα εἶδον ἰδίοις ὄμμασι καὶ μὴ συλλογιζόμενος πλέον τοὺς ἀκροατάς του, ἐνόμιζεν ὅτι εὑρίσκετο ἀκόμη ἐντὸς τοῦ ὀρυχείου τοῦ Μεόν, διαμένων δεκαπέντε ὥρας ἐν αὐτῷ, ψαύων ἐντὸς τοῦ σκότους, ἐντὸς τῆς δυσωδίας καὶ τῶν ἐρειπίων, λοχαγὸς τριακοντούτης τὴν ἡλικίαν, ὁδηγῶν τοὺς στρατιώτας του πρὸς διάσωσιν τῶν ἄλλων ἐκείνων στρατιωτῶν τῶν ὑπογείων μαχῶν. Ἐνόμιζεν ὁ Βερδιέ, οὗτινος τὸ πνεῦμα ἀφίστατο νῦν πόρρω τοῦ ἑστιατορίου τῆς κυρίας Ἐρβλαί, ὅτι κατεγίνετο ἀκόμη ἐπιμόνως ἐξερευνῶν τὰ ἐρείπια, ἐξάγων κάτωθεν τῶν σωρῶν ὄντα ἀπηνθρακωμένα σμικρυνθέντα ἐκ τοῦ πυρός. Καὶ ἐξήπτετο ἀκόμη, μετὰ δεκαοκτὼ ἔτη παροργιζόμενος,

Digitized by Google

μεταδίδων εἰς τοὺς ἀκροωμένους αὐτὸν τὴν ἀνησυχίαν καὶ τὴν ὀργήν του, ἐξήπτετο ἐπὶ τῇ στυγερᾷ ἰδέᾳ ὅτι ἔμελλε ν' ἀνεύρῃ ἐκεῖ πτώματα καὶ οὐδὲν πλέον ... Τὸ πτῶμα τοῦ ἀρχιεργάτου, τὸ πτῶμα τοῦ μηχανικοῦ μετὰ τοῦ πίλου του κεκαυμένου ἐπὶ τοῦ μελανοῦ προσώπου του, τὰ πτώματα τῶν ἵππων, τὰ πτώματα τῶν ἐργατῶν ... Εἶτα αἴφνης ὑπὸ σωρόν τινα, συνεσταλμένος ὑπὸ τὰ ἐρείπια, ἀναμένων τὸν θάνατον ἀνευρέθη εἷς ἀνήρ. Πρῶτος ὁ Βερδιὲ ἔτεινεν αὐτῷ τὴν χεῖρα καὶ τὸν ἐξήγαγεν ἀπὸ τῆς ἀπαισίου ἐκείνης κρύπτης ...

— Τὸ φοβερὸν ὅμως ἦτο ὅτι εἷς τῶν ἐργατῶν ὅτε ἔσυρα τὸν δυστυχῆ ἀνέκραξε: «Μπᾶ! ὁ Γκομπὲρ εἶνε!» Καὶ ὁ Γκομπὲρ μὴ δυνάμενος νὰ ἐννοήσῃ τι ἐκ τοῦ ἤχου τῆς φωνῆς ἐκείνης ἠρώτα ἠλιθίως, ὡς ἄνθρωπος ἐξεγειρόμενος ἀπὸ βαθὺν ὕπνον ποῖος τοῦ ὡμίλησε; ... Ποῖος; ... «Ἐγὼ ὁ Λορῖνος, δὲν μὲν ἀναγνωρίζεις λοιπόν;.. Καὶ πῶς νὰ τὸν ἀναγνωρίσῃ ὁ δυστυχής! ... Φρίττω ὅταν τὸ συλλογίζομαι. Εἶχε τὰ μάτια καυμένα, δύο μεγάλας ὀπὰς αἱματηρὰς εἰς τὸ πρόσωπον. Ἦτο τυφλὸς ὁ Γκομπέρ!

Ὁ Βερδιὲ ἦτο πράγματι εὔγλωττος διηγούμενος καὶ ἀναπαριστῶν ζωηρῶς τὰ γεγονότα, ὧν ἀνεμιμνήσκετο. Κατόπιν ἐπῆλθεν ἡ περιγραφὴ τοῦ κοπιώδους ἀγῶνος ὑπὲρ τῆς διασώσεως καὶ ἄλλων ἐπιζώντων θυμάτων, ὧν ἠκούοντο αἱ στοναχαὶ καὶ οἵτινες ἐψυχορράγουν ὑπὸ τὰ συντρίμματα. Προθύμως κατεγίνοντο πάντες περὶ τοῦτο, οἱ ἐργάται ὡς νὰ ἐπρόκειτο περὶ τῆς συνήθους ἐργασίας των, οἱ στρατιῶται ὡς νὰ ἐπρόκειτο περὶ γυμνασίων, ἐξήγαγον δύο ἄλλους ἄνδρας καὶ τὸ μικρὸν παιδίον, τὸ ταλαίπωρον τὸ ὁποῖον ἐπειδὴ ἐπείνα, ἔδακνε τὴν περὶ τοὺς νεφρούς του δερματίνην ζώνην... Ὁ Βερδιὲ διετήρει ἀκόμη εἰς τὴν οἰκίαν του ἐν τῇ ὁδῷ Μανσὰρ τὴν λωρίδα ἐκείνην, φέρουσαν εἰς τὸ μέσον τὰ ἴχνη τῶν ὀδόντων τοῦ παιδίου. Ἐν συνόλῳ εἶχον διασωθῆ τέσσαρες ἄνθρωποι ἐκ τοῦ θανάτου, τοῦ προερχομένου ἐκ τοῦ ἀερίου ἢ ἐκ τῆς καταπτώσεως, τρεῖς οἰκογενιάρχαι καὶ ἓν παιδίον. Περὶ τὴν κατεστραμμένην κρηπῖδα τοῦ φρέατος ὅτε ἀνῆλθον, ἐφαίνοντο, ὄμματα βλοσυρά, πρόσωπα γυναικῶν σπασμωδικῶς ἠλλοιωμένα ... Ἦσαν ἀπέλπιδες χῆραι καὶ ὀρφανὰ ἀτυχῆ προσκολλώμενα περιδεῶς εἰς τὰς ἐσθῆτας τῶν μητέρων των. Τέλος πάντων ὅμως ἔγεινεν ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ γείνῃ. Ἐξήχθησαν οἱ τέσσαρες τεθαμμένοι καὶ ραγδαῖα καὶ ἠχηρὰ φιλήματα ἀπετίθεντο ἐπὶ τῶν μελανῶν παρειῶν τοῦ παιδίου, ἐνῷ οἱ τρεῖς ἄνδρες ἀκόμη ζαλισμένοι, ᾐσθάνοντο ἀπαθῶς ρέοντα ἐπὶ τοῦ σώματός των τὰ δάκρυα τῶν γυναικῶν. « Ὅλον τότε τὸ πλῆθος τῶν ταλαιπώρων αὐτῶν ἀνθρώπων προέβη εἰς διαδήλωσιν ὑπὲρ τῶν στρατιωτῶν μου. Τί διαδήλωσις! Ἔπρεπε ν' ἀκούσετε! ... «Ζήτωσαν οἱ πυροβοληται!.. Εὖγε!.. Ζήτω ὁ στρατός!» Καὶ οἱ καϋμένοι οἱ πυροβοληταί, οἱ ὁποῖοι εἶχον καταβῆ τὴν νύκτα καὶ ἐξήρχοντο μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς θαμβωμένους τὸ μεσημέρι, ὑπὸ τὸν ἥλιον, μετὰ δεκαπέντε ὥρας μάχης, τὰ εἶχον χάσει σχεδὸν καὶ ἔλεγεν πρὸς τὰς γυναῖκας, αἱ ὁποῖαι τοὺς ἐφίλουν τὰς χεῖρας: «Μὰ διατί; διατί; Δὲν ἀξίζει τὸν κόπον! Ἐλᾶτε δά!.. Αὐτὸ εἶνε τὸ καθῆκόν μας!» Καὶ πράγματι τὸ καθῆκόν μας αὐτὸ ἦτο!

— Ἐρωτήσατε τὸν Φουρνερέλ, προσέθηκεν ὁ ταγματάρχης. Πρέπει νὰ ἐνθυμῆται καὶ αὐτὸς τὸ συμβὰν τοῦ Μεόν.

— Ὁ Φουρνερέλ;

— Ὁ λατόμος τοῦ Σαλλύ; ἠρώτησεν ἡ Ἐρρικέττα.

— Ἰσχύει πολὺ μεταξὺ τῶν ἐργατῶν, προσέθηκεν ὁ Γκενώ.

— Οὐδέποτε μοῦ ἔκαμε λόγον περὶ τοῦ Μεὸν εἶπεν ὁ Σαρβέ

— Καὶ ὅμως ἔδειξε τότε λαμπρὰν διαγωγήν. Ἀλλὰ δὲν εἶνε ἀπὸ ἐκείνους ὅπου καυχῶνται, εἶπεν ὁ Βερδιέ. Πρέπει νὰ ὑπάρχουν τοιοῦτοι ἄνθρωποι διὰ νὰ ἀφίνουν τοὺς ἄλλους νὰ προοδεύουν!

Παρεφέρετο προφανῶς λέγων τὸν ἐγγικτικὸν αὐτὸν λόγον, διότι τὸ τοιοῦτο δὲν ἦτο σύνηθες εἰς τὸν χαρακτῆρά του. Ἐλησμόνησε τὴν ἀφιλοκερδειάν του καὶ ἐσταμάτησε τὴν διήγησιν χωρὶς νὰ προσθέσῃ ὅτι ἀφοῦ ἐρριψοκινδύνευσε τὴν ζωήν του, ἐπέμεινε παρὰ ταῖς χήραις ἐκείναις ὅπως πείσῃ αὐτὰς νὰ δεχθῶσι τὸ πτωχὸν βαλάντιόν του μὲ τὰ ὀλίγα του χρήματα, αἱ αἱ δὲ ταλαίπωροι ἐκεῖναι ἀποκτηνωθεῖσαι ἐκ τῆς θλίψεως καὶ ἐγκαρτεροῦσαι ἀπήντων αὐτῷ «Εὐχαριστοῦμεν. δὲν ἔχουμε ἀνάγκην ἀπὸ τίποτέ. Θὰ μᾶς δώσῃ σύνταξιν τὸ ταμεῖον τῶν βοηθημάτων τοῦ ὀρυχείου.

Ἀλλ' ὅτι δὲν ἔλεγε ὁ Βερδιὲ εὐχερῶς ὑπενοεῖτο καὶ ὁ Αἰμίλιος Δυκᾶς συγκεκινημένος μὲ ὅλον τὸ βρεττανικόν του φλέγμα, παρετήρει ὅτι τὰ βλέμματα νῦν τῆς ὁμηγύρεως τὰ προσηλωμένα ἐπὶ τοῦ στρατιωτικοῦ δὲν εἶχον τὴν προτέραν ἔκφρασιν τῆς εἰρωνείας καὶ τὴν ἐκπλήξεως.

Ὁ Μεδερῖκος Σαρβὲ ἐφαίνετο ἀναζητῶν φράσιν τινὰ φιλοφρονητικήν, ἣν δὲν εὕρισκε καὶ ὁ συμβολαιογράφος Καπποά, ἀγαπῶν τὰς γενναίας πράξεις, ἐφαίνετο προδήλως βεβυθισμένος εἰς βαθύτατον θαυμασμόν.

Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ὑπερχαίρουσα, ἐνόμισεν ὅτι ἦτο καλὸν νὰ τελειώσῃ ἡ σκηνὴ μὲ αὐτὴν τὴν ἀγαθὴν ἐντύπωσιν καὶ ἠγέρθη ἐκ τῆς τραπέζης λέγουσα ὅτι ἦτο πολὺ συγκεκινημένη. Καὶ διετέλει πράγματι ἐν συγκινήσει. Ἡ Γιλβέρτη

Digitized by Google

ηκτινοβόλει ἐξ ὑπερηφανείας.

Ὁ Καπποὰ ἔλεγε κρυφίως πρὸς τὸν Γκενὼ τινάσσων ἅμα ψιχία τινὰ ἄρτου ἀπὸ τῆς αναξυρίδος του.

— Τί νὰ σοῦ εἰπῶ! μοῦ φαίνεται, ὅτι κάτι ἀξίζει αὐτὸς ὁ ἀνθρωπίσκος! Ἀλλ' ὁ κτηνίατρος μᾶλλον δύσπιστος, ἀπήντα :

— Ναί, ἀλλὰ μὲ ὅλ' αὐτὰ δὲν μᾶς εἶπε ἀκόμη ποῖον εἶνε ἀκριβῶς τὸ πολιτικόν του φρόνημα.

Ἀφοῦ ἔλαβε τὸν βραχίονα τοῦ ταγματάρχου ὅπως μεταβῇ ἀπὸ τοῦ ἑστιατορίου εἰς τὸν πρὸς τὸν κῆπον ἀνάβαθρον, ἡ Ἐρρικέττα μετ' ἐλαφροῦ μειδιάματος ἀπηύθυνε τοὺς ἑξῆς λόγους πρὸς τὸν Δυκᾶς :

— Λοιπόν, φίλτατε Πὶττ (ὁ Αἰμίλιος ἐμειδίασε βρενθυόμενος) σᾶς παρετήρουν ἐνῷ ὁ ταγματάρχης ὡμίλει καὶ εἶδα ὅτι εἴχετε εἰς τὴν ἄκραν τοῦ ὀφθαλμοῦ σας....

— Κανὲν μόριον ἄνθρακος ;...

— Κακέ! ὄχι, ὄχι!. ἓν μικρόν, πολὺ μικρὸν δάκρυ.

Ὁ νεαρὸς πολιτευόμενος προσεπάθησε νὰ γελάσῃ.

— Δακρύω ἐνίοτε, εἶπε καὶ ὁσάκις ἀκούω εἰς τὸ θέατρον Ἀμπιγκὺ κανὲν μελοδραμάτιον, ἀλλ' αὐτὸ δὲν σημαίνει τίποτε.

— Ὦ! σεῖς, εἶπεν ἡ Ἐρρικέττα, μνησικακεῖτε πρὸς τὸν ταγματάρχην διότι εἶνε ὑποψήφιος!...

— Σᾶς διαβεβαιῶ!

— Μὴ τὸ ἀρνῆσθε! Πᾶσα φιλοδοξία εἶνε ἐπιτετραμμένη. Ἔχετε ὅμως ὑπομονὴν· θὰ ἔλθῃ καὶ ἡ σειρά σας.

— Ἡ σειρά μου νὰ διαδεχθῶ τὸν Βερδιέ ; εἶπεν ὁ Σαρβέ. Ἐπροτίμων νὰ διαδεχθῶ τὸν Σαρβέ!

— Λαίμαργε!

— Εἴπετε με κάλλιον γνώστην τοῦ καλοῦ φαγητοῦ... μετὰ τοιοῦτο πρόγευμα !

Ἤδη οἱ δαιτυμόνες ἔπινον τὸν καφὲν ἐπὶ τοῦ προστόου. Στέγη ἐλαφρά, εἰς ἣν ἀνερριχῶντο ἐπὶ τῶν κιόνων ἀνέρπουσαι ροδαῖ ἐπέρριπτεν ἐπ' αὐτῶν σκιὰν προφυλάττουσαν αὐτοὺς ἀπὸ τὸν θερμὸν τοῦ ἰουλίου ἥλιον.

Ὁ Σαρβὲ παρετήρησε τὸ ὡρολόγιόν του καὶ συνεβούλευσε ταπεινῇ τῇ φωνῇ τὴν Ἐρρικέτταν νὰ διατάξῃ νὰ ζεύξωσι τοὺς ἵππους. Δὲν ἔπρεπε νὰ χάνωσι καιρόν. Ἀπὸ τῆς δευτέρας ὥρας μέχρι τῆς ἕκτης ὁ ταγματάρχης ἔπρεπε νὰ ἐμφανισθῇ εἰς δύο ἐκλογικὰς ὁμηγύρεις καὶ τὴν ἑσπέραν κατὰ τὴν ὀγδόην ὥραν ν' ἀντιμετωπίσῃ καὶ τρίτην.

— Ἀπὸ τώρα ; εἶπεν ἀφελῶς ὁ ταλαίπωρος Βερδιέ.

— Ναί, ναί!. Καὶ ἄλλην ἡμέραν θὰ ἔχωμεν περισσοτέρας ἀκόμη!..

Ὦ! ὁ καιρὸς ἐπείγει! Ὁ Γκαροὺς ἐνεργεῖ!.. Ηὐτοσχεδιάσαμεν αὐτὰς τὰς ὁμηγύρεις... κατὰ γράμμα τὰς ηὐτοσχεδιάσαμεν!.. Καὶ δὲν ἐτελειώσαμεν ἀκόμη!

— Ὅπως ἀγαπᾶτε, εἶπεν ὁ ταγματάρχης· ἀφοῦ εἶνε ἀνάγκη...

Ὑπέμενε τὰ πάντα καρτερικῶς. Θ' ἄφινε νὰ τὸν μεταφέρωσιν ὡς δέμα ἐμπορευμάτων καὶ θὰ ἐλάμβανε τὸν λόγον, ὅτε ἦτο ἡ κατάλληλος στιγμή, ἀφοῦ ἐθεώρει τὸ πρᾶγμα οἱονεὶ στρατιωτικὴν ὑποχρέωσιν. Ἀλλ' ὅμως μετενόει ἐνδομύχως ἐκ τῶν προτέρων διότι ἀφέθη εἰς τοιοῦτο τόλμημα. Ἦτο τόσον καλὰ εἰς τὴν οἰκίαν του ἐν τῇ ὁδῷ Μανσάρ, ὅτε ἐκάπνιζε τὴν καπνοσύριγγά του παρὰ τὸ παράθυρον παρατηρῶν τὰς ἠνθισμένας ροδωνιάς του!

Ἦτο βίος ἐγωϊστικὸς αὐτός, εἶνε ἀληθές· ἀφοῦ δέ, ὡς ἐφαίνετο, εἶχε καθῆκον νὰ παλαίσῃ κατὰ τοῦ Γκαρούς, θὰ ἐπάλαιεν. Προητοιμάζετο ἀπὸ τοῦδε διὰ τὴν πρώτην προσβολήν· περιστοιχίζοντες καὶ ἐρωτῶντες αὐτὸν ὁ Γκενὼ μὲ τὸ ἀπότομον ἦθός του καὶ ὁ συμβολαιογράφος Καπποὰ μᾶλλον ἐπιτήδειος, προέβαλλον αὐτῷ, ροφῶντες ἅμα ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸν καφὲν των τὰ σοβαρώτατα τῆς πολιτικῆς ζητήματα ἓν πρὸς ἕν. Ὁ Βερδιέ, ὃν περιεκύκλουν οἱ προσκεκλημένοι τῆς κυρίας Ἐρβλαὶ ἐφαίνοντο ἐπτοημένος κάπως ἀπέναντι τόσης πολιτικῆς πληθώρας. Τὸ διάσημον ἐπιχείρημα τοῦ Γκενὼ ἀντήχει συνεχῶς ὡς κωδωνοκρουσία: «Ἐκλογὴ κατὰ νόμους!» ὁ δὲ κύριος Καπποὰ μετὰ θαυμαστῆς ἐπιδεξιότητος μετέβαινεν ἀπὸ τοῦ ζητήματος τοῦ ἰσοζυγίου ἐν τῷ προϋπολογισμῷ εἰς τὸ ζήτημα τοῦ Τογκίνου. «Πάντα ταῦτα ἦσαν σοβαρά, σοβαρώτατα.» Ποία ἦτο ἡ περὶ αὐτῶν σαφὴς γνώμη τοῦ ταγματάρχου; Καὶ ὁ Βερδιὲ συνῃσθάνετο ἐκ τοῦ τόνου τῆς ἐρωτήσεως ὅτι δὲν ἦτο πλέον συνομιλία, ἀλλ' ἐξέτασις. Τὰ πονηρὰ ὄμματα τῶν παρεστώτων ἠρεύνων τὸ βλέμμα του καὶ ἐφαίνοντο διαπερῶντα τρόπον τινὰ τὸ δέρμα του ὡς τρύπανα. Εὑρίσκετο αὐτόχρημα ἐνώπιον ἀνακριτῶν. Διὰ τῆς σιγῆς αὐτῶν ὁ Γκενώ, ὁ Καπποὰ καὶ οἱ προσκεκλημένοι τὸν ἀνέκρινον ἐπισήμως. Ὁ Βερδιὲ ἀπήντα ὅπως ἠδύνατο κάλλιον, μὲ εἰλικρίνειαν, ὁσάκις δὲ ἡ ἀπάντησις ηὐχαρίστει κατὰ πάντα τὸν Καπποά, ἤρεσκε μετρίως εἰς τὸν Γκενώ, καὶ τἀνάπαλιν. Διάβολε! ἂν δύο ἄνδρες τόσον ὀλίγον συνεφώνουν ὡς πρὸς τὰ ζητήματα τί θὰ ἐφρόνει τάχα ὁμήγυρις ἀποτελουμένη ἐκ διακοσίων ἢ τριακοσίων ἐκλογέων.

Τὸ τοιοῦτο ὁ ταγματάρχης ἔμελλε νὰ μάθῃ μετ' ὀλίγον διότι ὁ Σαρβὲ προσελθὼν καὶ φορῶν τὸν πῖλον ἐπὶ κεφαλῆς ἔλεγεν ὅτι ἦτο καιρὸς νὰ ἐκκινήσωσιν.

Οἱ ἵπποι ἐκρόαινον ἤδη πρὸ τῆς κιγκλιδω-

Digitized by Google

τῆς θύρας ἀνυπόμονοι. Ἐπρόκειτο νὰ μεταβῶσι κατ' ἀρχὰς εἰς Σαλλύ, εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τοῦ *Χρυσοῦ Λέοντος*, ὅπου καὶ ὁ Γκαρούς ἔμμελλεν ἴσως νὰ μεταβῇ. Ὁ Καπποὰ καὶ ὁ Γκενὼ, ὡς ἀποτελοῦντες μέρος τῆς ὑπὲρ τῆς ὑποψηφιότητος τοῦ Βερδιὲ ἐπιτροπῆς, ἔπρεπε νὰ συνοδεύσωσι τὸν ὑποψήφιον.

Ὁ Αἰμίλιος Δυκᾶς ἐζήτησε νὰ συμμετάσχῃ τῆς ἐκδρομῆς, καθότι ἐνδιεφέρετο περὶ τῆς ἐκλογῆς ταύτης καὶ τίς εἶδεν ; ἠδύνατο ἴσως ἐν ἀνάγκῃ νὰ δώσῃ καὶ μερικὰς συμβουλάς.

Ὁ κ. Καππoὰ καὶ ὁ Γκενὼ ἐκάθησαν τότε παραπλεύρως ἐν τῷ ὀχήματι τοῦ Σαρβέ, ὁ δὲ τέως βουλευτὴς παρεκάλει τὸν Βερδιὲ νὰ περάσῃ πρῶτος. ἂν καὶ οὗτος ἠρνεῖτο, θέλων εὐγενῶς να παραχωρήσῃ τὴν θέσιν του εἰς τὸν γερουσιαστὴν ἐπὶ τῶν μαλακῶν καθισμάτων τῆς ἁμάξης τῆς κυρίας Ἐρβλαί.

— Ἐμπρὸς λοιπόν ! ἐμπρὸς λοιπόν ! ἔλεγεν ὁ Δυκᾶς πάντοτε ἐπιτετηδευμένος. Σεῖς εἶσθε ὁ ἥρως τῆς ἑορτῆς. Περάσατε πρῶτος ταγματάρχα.

— Σᾶς ζητῶ συγγνώμην, ἀπήντησε τότε δειλῶς ὁ Βερδιέ.

Ἐνῷ δὲ ἀνήρχετο, ὠλίσθησεν ὁ ποῦς του ἐπὶ τοῦ πεζοδρομίου, ἐκλονίσθη καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τοῦ ἑνὸς γόνατος, ὁ δὲ πώγων του ἔψαυσε σχεδὸν τὸν τροχὸν τῆς ἁμάξης. Ἐνόμισαν ὅτι ἐπληγώθη καὶ ἡ Ἐρρικέττα ἀκουσίως ᾐσθάνετο ἀνερχόμενον ἐπὶ τὰ χείλη της νευρικὸν γέλωτα.

Ἀλλὰ μετὰ σπουδῆς ὁ ταγματάρχης ἀνηγέρθη καὶ εὐχαριστῶν διὰ μειδιάματος τὴν προσδραμοῦσαν Γιλβέρτην, ἀπετίναξε διὰ τοῦ ἀντιστρόφου μέρους τοῦ χειροκτίου του τ' ἀπομείναντα ἐπὶ τῆς μελανῆς ἀναξυρίδος του ἴχνη τοῦ χώματος.

— Ἐκτυπήσατε, ταγματάρχα ; ἠρώτησεν ἡ κυρία Ἐρβλαί.

— Καθόλου, καθόλου εὐχαριστῶ...

— Εἷς Ρωμαῖος εἰς τὴν θέσιν σας ἤθελεν ὀπισθοχωρήσῃ, εἶπεν ὁ Δυκᾶς. Νὰ πέσῃ κανεὶς χαμαὶ τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν ἐκκινεῖ, εἶνε κακὸς οἰωνός.

— Παράξενος ὑποψήφιος ! ἤρχισε νὰ λέγῃ ὁ Γκενὼ ἐντὸς τοῦ ὀχήματος τοῦ Μεδερίκου Σαρβέ... Ἀρχίζω νὰ φοβοῦμαι!... Ἐκεῖνος ὁ διαβολευμένος ὁ Γκαροὺς εἶνε ἱκανὸς νὰ τὸν καταβάλῃ! Ὅπως δήποτε ὅμως (προσέθηκεν ἐπανερχόμενος εἰς τὴν πρώτην του ἰδέαν) ἔχει τὸν χρυσοῦν σταυρὸν τοῦ Λεγεῶνος τῆς Τιμῆς καὶ αὐτὸ κάμνει πάντοτε καλὴν ἐντύπωσιν εἰς τὸ πρόγραμμα.

Αἱ δύο ἅμαξαι ἐξεκίνησαν ταυτοχρόνως, ἐνῷ ἡ Ἐρρικέττα ἔλεγε : « Καλὴν ἐπιτυχίαν ! » ἡ δὲ Γιλβέρτη ὠχροτάτη, περισσότερον συγκεκινημένη ἀφ' ὅσον ἤθελε νὰ φαίνηται διήρχετο διὰ τοῦ κήπου ὑπὸ τὸ ἀλεξήλιον, δι' οὗ ἔσκεπεν αὐτὴν ἡ κυρία Ἐρβλαί.

Ἐβάδιζον βραδέως ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου ἐπανερχόμεναι εἰς τὴν αἴθουσαν, ἀμφότεραι δ' ἐσυλλογίζοντο τὸν ἄνδρα ἐκεῖνον τὸν ἀπερχόμενον νὰ βυθισθῇ ἐκεῖ πέραν εἰς τὴν πνιγηρὰν ἀτμόσφαιραν πολιτικῆς ὁμηγύρεως, ἡ δ' Ἐρρικέττα ἦτο ὅσον καὶ ἡ Γιλβέρτη ἀνήσυχος, ἀνήσυχος διὰ τὸν ὑποψήφιον ὅπως ἡ νεάνις διὰ τὸ ἄτομον.

— Ἂν ἠδύνατο πανταχοῦ νὰ διηγηθῇ τὴν ἱστορίαν τῆς διασώσεως, ὡς πρὸ ὀλίγου ἔπραξε θὰ εἶχε παμψηφίαν ! εἶπεν ἡ κυρία Ἐρβλαί.

— Ἴσως, εἶπεν ἡ Γιλβέρτη· ἀλλ' ἔπρεπε νὰ εὑρεθῇ εἰς καλὴν διάθεσιν ἐδῶ . . . νὰ αἰσθανθῇ ὅτι ἦσαν πέριξ αὐτοῦ ἄτομα ἀγαπῶντα αὐτόν.. διὰ νὰ ὁμιλήσῃ μὲ διάχυσιν ὅπως ὡμίλησεν. Πιστεύετε ὅτι ἐγώ, μάλιστα ἐγώ, δὲν τὸν ἤκουσα σχεδὸν ἄλλοτε νὰ ὁμιλῇ περὶ τοῦ Μεόν;

— Δὲν σᾶς λέγει λοιπὸν τί κάμνει ;

— Τί κάμνει ; Ναὶ μοῦ τὸ λέγει· ἀλλὰ τί ἔχει κάμει ἄλλοτε, ὄχι.

— Καὶ σεῖς, ἠρώτησεν ἡ Ἐρρικέττα μειδιῶσα, ἔχετε μυστικὰ τὰ ὁποῖα ἀποκρύπτετε ἀπὸ τὸν θεῖόν σας ;

Ἡ Γιλβέρτη ἐμειδίασεν.

— Μυστικά ; Διατί νὰ ἔχω μυστικά ;

— Εἶνε πολὺ φυσικόν· εἰς τὴν ἡλικίαν σας!

— Ἂν εἶχα θὰ τὰ ἔλεγα.

— Καὶ εἰς ἐμὲ ἐπίσης ; εἶπεν ἡ Ἐρρικέττα.

Εἶχον φθάσει ἤδη πρὸ τοῦ ἀναβάθρου καὶ ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ἔκλειε τὸ ἀλεξήλιόν της.

— Πρὸ πάντων εἰς ὑμᾶς, ἀπήντησεν ἡ νεάνις μὲ βλέμμα λάμπον ἐξ εἰλικρινείας·

— Λοιπὸν μὲ ἀγαπᾶτε ὀλιγόν τι, φιλτάτη Γιλβέρτη ;

— Πολὺ μάλιστα, κυρία. Πολὺ χάριν ἐμοῦ καὶ χάριν τοῦ θείου μου.

— Καὶ ἔχετε δίκαιον, εἶπεν ἡ κυρία Ἐρβλαί. . Ὅπως γνωρζετε, πάντοτε μοῦ ἀρέσει ν' ἀσχολῶμαι εἰς κἄτι τι. Λοιπὸν ἐπεθύμουν, ἀφοῦ κάμω τὸν ταγματάρχην βουλευτήν.... νὰ κάμω καὶ τὴν ἀνεψιάν του σύζυγον ἀγαπημένην καὶ εὐδαίμονα.

— Ἐμέ ! ἀνέκραξεν ἡ Γιλβέρτη, καὶ τὸ πρόσωπόν της ἐγένετο αἴφνης πορφυροῦν.

— Ναί, σᾶς, σᾶς !.. μοῦ ἐμβῆκεν εἰς τὸν νοῦν νὰ σᾶς ὑπανδρεύσω !

— Νὰ μὲ ὑπανδρεύσητε !

Εἶχον ἤδη εἰσέλθει εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν ἐπιμελῶς κεκλεισμένην, δροσερὰν καὶ ἀναπαυτικήν, ὅπου τὸ φῶς εἰσέδυε συγκεκερασμένον ἕνεκα τοῦ μεταξίνου καὶ χρώματος ὑποκιτρίνου παραπετάσματος, σχήματος ἰταλικοῦ, ἐφ' οὗ ἡ σκιὰ τῶν δένδρων διέγραφεν ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας του οἱονεὶ ραφιδεύματα·

Digitized by Google

Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ προσεκάλεσε τὴν νεάνιδα νὰ καθήσῃ ἀντικρύ της μετὰ χαρᾶς ἐπιθυμοῦσα ν' ἀναμιχθῇ εἰς τὰ ἰδιαίτερα τῆς νεάνιδος ἐκείνης αἰσθήματα, ὅπως ηὐχαριστεῖτο νὰ διαπλάττῃ τὴν ἐγχώριον ἱστορίαν καὶ τὴν πολιτικὴν τῆς ἰδιαιτέρας της ἐπαρχίας μὲ τὰς λεπτὰς φιλεργοὺς χεῖράς της.

— Ἐκπλήττεσθε διότι σᾶς λέγω νὰ ὑπανδρευθῆτε ; ποτὲ λοιπὸν δὲν τὸ ἐσκέφθητε;

—Ὄχι, εἶπεν ἡ Γιλβέρτη.

— Καὶ περί τινος σκέπτεσθε λοιπόν; περὶ τοῦ θείου σας;

— Περὶ τοῦ θείου μου ἀκριβῶς.

— Διαρκῶς;

— Πάντοτε.

Ἡ Ἐρρικέττα ἤρχιτε νὰ γελᾷ.

— Εἶναι ἐξαίρετος ὁ θεῖός σας· μοῦ ἀρέσει πολύ· ἀλλὰ τέλος πάντων δὲν ἠμπορεῖτε νὰ μὲ πείσητε ὅτι ἡ στοργὴ τὴν ὁποίαν τρέφετε πρὸς αὐτὸν καὶ τῆς ὁποίας εἶνε ἄξιος ἀρκεῖ νὰ πληρώσῃ ὁλοτελῶς τὴν καρδίαν μιᾶς νεάνιδος... Ἀ ! βλέπω ὅτι ταράσσεσθε κάπως!.. Κυττάξατέ με καλά !.. Ναί... κυττάξατέ με !

Καὶ λαβοῦσα ἀβρῶς τὰς χεῖράς της, ἠνάγκαζε τὴν Γιλβέρτην νὰ ὑψώσῃ πρὸς αὐτὴν τὰ ὡραῖα διαυγῆ της ὄμματα.

— Ἔλα φιλτάτη μου κόρη· δὲν εἶνε δυνατόν, κάποιον ἀγαπᾶτε!...

— Κανένα, κυρία.

— Καὶ πῶς εἶνε αὐτὸς ὁ *κανεὶς* ; Εἶνε ξανθός, μελαγχρινός ὑψηλός, μικρόσωμος ; Ἄς ἀκούσωμεν πῶς εἶνε ;

Ἡ Γιλβέρτη προσεπάθει νὰ μειδιάσῃ καὶ ἐφαίνετο τεταραγμένη. αἱ χεῖρές της ἦσαν ἐντὸς τῶν χειρῶν τῆς Ἐρρικέττας καὶ ἡτοιμάζετο ὅπως ἐξέλθῃ τῆς θέσεως ἐκείνης καὶ ἀποφύγῃ τὴν στενοχωροῦσαν αὐτὴν ἐρώτησιν ν' ἀπαντήσῃ δι' ἑνὸς ἀσπασμοῦ, ἐναγκαλιζομένη τὴν κυρίαν Ἐρβλαί, ὅτε εἷς ὑπηρέτης εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν ἐρωτῶν ἂν ἡ κυρία ἐδέχετο ἐπισκέψεις.

— Ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοὺς ἐπισκέπτας. Ποῖος εἶνε ; εἶπεν ἡ Ἐρρικέττα.

Καὶ ἐστράφη κατὰ τὸ ἥμισυ κρατοῦσα ἀκόμη εἰς τὴν δεξιάν της τὴν χεῖρα τῆς Γιλβέρτης.

— Εἶναι ὁ κύριος δὲ Μομβρέν, ἀπήντησεν ὁ θεράπων.

— Ὁ πατήρ;.. ὁ μαρκήσιος;

—Ὄχι, κυρία, ὁ κόμης.

— Εἰπὲ νὰ εἰσέλθῃ, εἶπεν ἡ κυρία Ἐρβλαί.

Καὶ προσέθηκεν ἀποτεινομένη πρὸς τὴν Γιλβέρτην,

— Εἷς βασιλόφρων εἰς τὴν οἰκίαν τῆς πολίτιδος Ἐρβλαί ! .... δὲν σᾶς ἐκπλήττει τὸ τοιοῦτο ; Ἀλλὰ πρόκειται περὶ φιλανθρωπίας καὶ ἐπὶ τοῦ πεδίου τούτου, ὡς εἰξεύρετε, δὲν ὑπάρχουν κόμματα... Ἀλλὰ τί ἔχετε, Γιλβέρτη ; εἶπεν αἴφνης διακόπτουσα τὴν ὁμιλίαν της. Εἶσθε ὠχρά !...

— Ἐγώ ;

— Σᾶς βεβαιῶ !... Καὶ ἡ χείρ σας ! ... Ὤ ! κάτι θὰ ἔχετε !..,

— Ἐγώ ; τίποτε ! ... Δὲν ἔχω τίποτε, κυρία ! ...

— Ὁ κύριος δὲ Μομβρέν ! ἀνήγγειλεν ὁ θεράπων.

Καὶ πρὶν ἢ στραφῇ ὅπως χαιρετίσῃ τὸν ἐπισκέπτην ἡ κυρία Ἐρβλαὶ παρετήρησε καὶ αὖθις τὴν νέαν ταραχήν, ἐλαφροτάτην ἀλλ' εὐδιάκριτον διὰ τὰ ὄμματα γυναικός, ἣν ᾐσθάνετο ἡ Γιλβέρτη ἀκούσασα τὸ ὄνομα ἐκεῖνο καὶ ζωηρῶς, μετὰ μειδιάματος ἐξ ἡμισείας χλευαστικοῦ καὶ ἐξ ἡμισείας θωπευτικοῦ εἶπε προσηνῶς πρὸς τὴν νεάνιδα γενομένην ἔτι μᾶλλον ὠχροτέραν :

— Ἀ! μπᾶ ;...

Καὶ ἐχαιρέτισε κατόπιν τὸν κόμητα δὲ Μομβρέν.

(Ἕπεται συνέχεια).

Η ΟΙΚΙΑ ΤΟΥ ΒΙΣΜΑΡΚ

Ἡ κυριωτάτη ὁδὸς τοῦ Βερολίνου δὲν εἶνε διὰ τὸν ἀληθῆ Βερολιναῖον ἡ περιβόητος ὁδὸς Unter den Linden μὲ τὴν διπλῆν αὐτῆς δενδροστοιχίαν τῶν καχεκτικῶν φιλυρῶν. Διὰ τὸν παλαιὸν Βερολιναῖον ἡ πρωτίστη ὁδὸς τοῦ Βερολίνου εἶνε ἡ Wilhemstrasse, ἡ ὁδὸς Γουλιέλμου, ἡ ἀρχομένη ἀπὸ τῆς πλατείας τῶν Παρισίων καὶ λήγουσα εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς Belle Alliance.

Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ταύτης κεῖνται τὰ μεγάλα πολιτικὰ καὶ διοικητικὰ ἐργαστήρια τοῦ Κράτους, ἡ ἀρχιγραμματία τῆς αὐτοκρατορίας, τὸ ὑπουργεῖον τῆς δικαιοσύνης τὸ τῶν δημοσίων ἔργων κλπ. Ἔχει τι τὸ σοβαρὸν καὶ τὸ ἐπίσημον ἡ ἐν λόγῳ ὁδός· οἱ ἵπποι βραδύνουσι ἀφ' ἑαυτῶν τὸ βῆμα καὶ οἱ γερμανοὶ οἱ ἐρχόμενοι ἀπὸ βορρᾶ καὶ νότου ἀνεγείρουσι τὴν κεφαλὴν καὶ ὑπερηφανεύονται διότι εἶνε Πρῶσσοι.

Ἀλλ' ὅτε πρὸ πάντων διέρχονται πρὸ τῆς ὑπ' ἀριθ. 76 οἰκίας οἱ φιλοπάτριδες αἰσθάνονται τὴν καρδίαν τωνπάλλουσαν βιαίως ὑπὲρ τῆς γερμανικῆς ἑνότητος.

Καὶ ἐν τούτοις ὁ ἀριθμὸς οὗτος οὐδὲν ἔχει τὸ καββαλιστικόν. Εἶνε ἁπλῶς ὁ ἀριθμὸς τοῦ μεγάρου τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τῆς οἰκίας τοῦ κ. Βίσμαρκ. Ἡ βαρεῖα

Digitized by Google

καὶ ὀγκώδης τριώροφος οἰκοδομή, δὲν ἔχει θέαν ἐπιβάλλουσαν οὐδ' ἐξωτερικόν τι σημεῖον ἑφελκύον τὴν προσοχήν, παρεκτὸς τοῦ φρουροῦντος παρὰ τὴν πύλην αὐτῆς στρατιώτου, κατ' ὄνομα δὲ μόνον εἶνε μέγαρον. Πρέπει τις δεόντως νὰ προεοδοποιηθῇ διὰ νὰ σταματήσῃ καὶ πιστεύσῃ ὅτι ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῇ κρατεῖ εἰς τὰς χεῖρας του τὰς τύχας τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Εὐρώπης ἁπάσης.

Τὸ μέγαρον τοῦ διασήμου Στροῦσβερ, ὅστις δὲν ἐξεμεταλεύθη μόνον τοὺς ῥουμανικοὺς σιδηροδρόμους, ἐγείρεται ἐγγὺς ἐκ δεξιῶν ἀγέρωχον καὶ ἐπιβλητικόν· ὁ νεόπλουτος τραπεζίτης φαίνεται ῥίπτων ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν πλουσίως γεγλυμμένων ἐξωστῶν του βλέμμα οἴκτου ἐπὶ τοῦ ἐπίσης ἀπὸ τῆς ἀφανείας προαχθέντος γείτονός του, ἠναγκασμένου εἰσέτι νὰ κατοικῇ εἰς γηραιὸν τοῦ Κράτους ἐρείπιον.

Ἐξ ἀριστερῶν ὁ κ. Βίσμαρκ ἔχει γείτονα τὸν ἀπόγονον μιᾶς τῶν ἐνδοξοτάτων τῶν καθολικῶν οἰκογενειῶν τῆς Πρωσσίας, τὸν πρίγκιπα Ῥάδζιβιλ, παρὰ τῷ ἐπιστάτῃ τοῦ ὁποίου ἡ ἀστυνομία ἐνήργησεν ἐρεύνας εὐθὺς μετὰ τὴν ἀπόπειραν τοῦ Κοὔλμαν. Αἱ θρησκευτικαὶ ἀναθυμιάσεις, ἃς ἀποπνέει τὸ παλαιὸν μέγαρον πολὺ συχνὰ πρέπει νὰ προξενῶσιν ἡμικρανίαν εἰς τὸν ἀρχιγραμματέα,

Διὰ τοῦτο λόγον ποιούμενος περί τῆς κατοικίας του ὁ κ. Βίσμαρκ ἔλεγε μετριοφρόνως πρός τινα ξένον πρεσβευτήν:

— Εὑρίσκομαι ὡς ὁ Ἰησοῦς ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ, μεταξὺ δύο λῃστῶν!

Πρωΐαν τινὰ τοῦ Ἰουνίου κατερχόμενος τὴν ὁδὸν Wilhemstrasse εἶδον τὴν πύλην τῆς ὑπ' ἀριθ 76 οἰκίας ἐντελῶς ἀνοικτήν. Φοβερὰ μὲ κατέλαβε τότε ἐπιθυμία καὶ ἐσχημάτισα εὐθὺς τὸ ἀπότολμον σχεδιόν μου νὰ εἰσχωρήσω εἰς τὸ ἄντρον τοῦ λέοντος. Ἐγίνωσκον ὅμως, εἶνε ἀληθές, ὅτι ὁ κ. Βίσμαρκ εἶχεν ἀπέλθει τὴν νύκτα εἰς Κέσσιγκεν. Ὁ φρουρῶν στρατιώτης ὕπνωττεν ἐντὸς τῆς σκοπιᾶς του ὁ δὲ θυρωρὸς ὡς συνήθως περιπατῶν μὲ τὸ τρίκωχόν του μὲ μίαν ῥάβδον ἀρχιτυμπανιστοῦ ἔξωθεν τῆς θύρας εἶχεν αἰδημόνως καταβιβάσει τὸ παραπέτασμα τοῦ θυρωρείου.

Συνήθροισα ὅλον μου τὸ θάρρος καὶ ὑπερέβην τολμηρῶς τὸν οὐδὸν τῆς θύρας ἐκείνης, δι' ἧς τόσοι καὶ τόσοι εἰσῆλθον, ἐξελθόντες γυμνοὶ πάσης ἐλπίδος. Καθ' ἣν στιγμὴν ἡτοιμαζόμην ν' ἀνέλθω τὴν κλίμακα, φρουρουμένην ὑπὸ δυο λιθίνων σφιγγῶν, συμβόλου τῆς πρωσσικῆς πολιτικῆς, ἐνόμισα ὅτι κάποιος μοῦ ἐφώναζεν ἐκ τοῦ κήπου. Ἡ ἰδέα τοῦ νὰ συλληφθῶ ὡς κλέπτης ἢ ὡς ἔχων σκοπὸν ν' ἀποθέσω ἐκρηκτικὰς βόμβας διὰ νὰ προξενήσω ἔκπληξιν εἰς τὸν οἰκοδεσπότην κατὰ τὴν ἐπιστροφήν του ἥκιστα μοὶ προσεμειδία. Διηυθύνθην λοιπὸν ἐν πάσῃ σπουδῇ πρὸς τὸν κῆπον.

Ὁ κῆπος οὗτος εἶνε μεγαλείτερος τῶν συνήθων ἰδιωτικῶν καὶ ἔχει σχεδὸν τὴν ἔκτασιν δημοσίου παραδείσου. Ὁ ἀρχιγραμματεὺς περιπατεῖ ἐντὸς αὐτοῦ ἐνίοτε τὴν ἑσπέραν μὲ τὰς χεῖρας ὄπισθεν, ἀλλ' οὐχὶ ὅπως ῥεμβάσῃ ἀσκόπως καθότι τὴν ἐπαύριον ἐξέρχεται συνήθως φέρων στολὴν θωρακοφόρου καὶ μεταβαίνει εἰς τὸ Ῥάϊχσταγ, ὅπως ἀπαγγείλῃ ἕνα τῶν θεοπνεύστων ἐκείνων λόγων του.

Ὁ ἀνήρ, ὃν εἶδον ἐν τῷ κήπῳ καὶ ὅστις δὲν μὲ εἶχε ποσῶς καλέσει, ἦτο ὁ κηπουρός. Οἱ ἐξασκοῦντες τὸ ἀθῶον αὐτὸ καὶ εὐῶδες ἐπάγγελμα εἶνε συνήθως ἄνθρωποι ἀφελεῖς καὶ οὐδόλως κακοί· προὐχώρησα πρὸς αὐτόν.

— Αὐτὴ ἡ ἀτυχὴς συκομορέα φαίνεται ὅτι διψᾷ ὅπως καὶ σεῖς, εἶπον αὐτῷ κλίνων πρὸς τὸ δενδρύλιον τὸ κεκαιμένον ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ὅπερ ἐκεῖνος περιεποιεῖτο.

— Τί τὰ θέλετε! αὐτὰ τὰ δένδρα ἐδῶ δὲν εὐδοκιμοῦν. Γερμανοὶ ἀποκατεστημένοι εἰς Ἀμερικὴν τὸ ἔπεμψαν πρὸς τὸν πρίγκιπα κατὰ τὸ 1872, τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς του. Τί παράδοξος ἰδέα καὶ τί παράδοξος ἀνθοδέσμη ἦτο αὐτή! Τώρα αὐτοὶ οἱ ἴδιοι Γερμανοὶ τοῦ στέλλουν ὀστρείδια, τὰ ὁποῖα ἀξίζουν καλλίτερον. Μὰ τὴν ἀλήθειαν, δὲν εἶνε ἄσχημον πρᾶγμα νὰ λέγεται κανεὶς κύριος Βίσμαρκ, αἴ; Δὲν περνᾷ ἑβδομὰς ὁποῦ νὰ μὴ λάβῃ ὁ ἀρχιγραμματεὺς κανὲν δῶρον. Λέγουν ὅτι τὰ δῶρα συντελοῦν εἰς τὴν διατήρησιν τῆς φιλίας... Βέβαια! ἀκούς ἐκεῖ!... Ἔπειτα ἔχει καὶ ὁ πρίγκιψ ἰδιαίτερον τρόπον... ὅταν ἐπιθυμῇ κανένα πρᾶγμα... καὶ δὲν θέλει νὰ τὸ πληρώσῃ... Παραδείγματος χάριν, μίαν ἡμέραν ἦτο συνεδρίασις εἰς τὸ Ῥάϊχσταγ, ἀπαντᾷ τοὺς βουλευτὰς τοῦ Νορδχάουζεν. ὅπου κατασκευάζεται ῥακὴ περίφημος... ποῦ ἠμπορεῖ ν' ἀναστήσῃ νεκρούς! «Κύριος, χαίρω πολὺ ὁποῦ σᾶς βλέπω, τοὺς λέγει. μὲ τὸ δυνατὸν ἐκεῖνον καὶ εὔθυμον γέλωτά του. Εἴσθε καλά; εἶνε καλὰ ἡ οἰκογένειά σας:.. Καὶ ἡ δουλειαίς πῶς πηγαίνουν; Τὰ πνευματοποιεῖα τοῦ Νορχδάουζεν διατηροῦν τὴν παλαιάν των φήμην; Ἔπια ἄλλοτε τὴν ῥακὴν τὴν ὁποίαν κατασκευάζουν. Τί γεῦσιν! τί διαύγειαν ὅπου εἶχεν!—Ἐξοχώτατε, ἔσπευσαν ν' ἀπαντήσουν οἱ βουλευταί, ἐλπίζομεν μετ' ὀλίγον νὰ ἠμπορέσωμεν νὰ σᾶς ἀποδείξωμεν ὅτι βαίνομεν ἐπὶ τὰ ἴχνη τῶν ἐνδόξων προγόνων μας καὶ ὅτι ἡ ῥακὴ του Νορδχάουζεν δὲν διεφθάρη ὅπως ὁ γαλλικὸς λαός.» Μετὰ δύο ἡμέρας ἔφθασεν ἐδῶ ἓν ὡραιότατον βαρελάκι μὲ μίαν ἐπιστολὴν τῶν κυριωτέρων πνευματοποιῶν τοῦ Νορδχάουζεν, οἱ ὁποῖοι παρεκάλουν τὸν ἀρχιγραμματέα νὰ δεχθῇ τὸ ἐλάχιστον ἐκεῖνο δεῖ-

Digitized by Google

γμα τοῦ θαυμασμοῦ των καὶ τῆς συμπαθείας των. Καὶ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ πρίγκιψ ἔχει ρακὴν ὁποῦ δὲν τοῦ στοιχίζει τίποτε.

— Εἶνε μέγας ἀνήρ! ἀνέκραξα προσκλίνων μετὰ σεβασμοῦ.

— Ναί, εἶνε μέγας ἀνήρ, ἐπανέλαβεν ὁ κηπουρὸς ἀποκαλύπτων τὴν κεφαλήν. Καὶ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον τὸν κάμνει νὰ φαίνεται ἀκόμη μεγαλείτερος εἰς ἐμὲ εἶνε ὅτι δὲν ἔχει διόλου ὑπερηφάνειαν. Ἀγαπᾷ νὰ συνομιλῇ καὶ μὲ τοὺς κατωτέρους ἀνθρώπους. Κάθε φορὰν ὁποῦ μὲ βλέπει εἰς τὸν κῆπον μοῦ λέγει: «Λοιπόν, Φράντζ, πῶς πηγαίνει ἡ συκομορέα;» Εἰξεύρει ὅτι τὴν περιποιοῦμαι ὡσὰν παιδί μου καὶ ὅτι ἂν τὸ καϋμένον τὸ δένδρον ξηραίνεται, δὲν πταίω ἐγώ. Κυττάξατε, ἡ Αὐτοῦ Ἐξοχότης ἔσκαψε τὸ χῶμα εἰς αὐτὸ τὸ τετράγωνον,

«Φράντζ, δόσε μου τὴν ἀξίνην» μοῦ εἶπε μίαν ἡμέραν. Τοῦ τὴν δίδω καὶ ἀρχίζει νὰ ἐργάζεται ὡσὰν ἐργάτης ὁποῦ εἶχε νὰ θρέψῃ οἰκογένειαν. Τὸ περασμένον καλοκαῖρι ἔκαμε τὸ ἴδιον πρᾶγμα εἰς τὰ περίχωρα του Βερολίνου, Πλησιάζει ἕνας χωρικὸς ὁποῦ ἐθέριζε καὶ τοῦ ζητεῖ τὸ δρεπανόν του· βγάζει τὸ ρουχόν του καὶ εἰς τὸ διάστημα δέκα λεπτῶν θερίζει ἕνα μέγα μέρος τοῦ ἀγροῦ. «Θαρρεῖ κανεὶς πῶς εἰς ὅλην σας τὴν ζωὴν δὲν ἐκάμετε ἄλλο ἔργον παρὰ νὰ θερίζετε! ἀνέκραξεν ὁ χωρικὸς ἔκθαμβος. Ὅταν ἔχετε ὄρεξιν, τὸ δρέπανόν μου εἶνε εἰς τὴν διάθεσίν σας». Ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐπέρασε ἕνας κύριος, ὅστις ἀνεγνώρισε τὸν πρίγκιπα, τὸν ἐπλησίασε καὶ τὸν ἐχαιρέτισε μὲ τὸ ὄνομά του. Ὁ χωρικὸς ὀλίγον ἔλειψε νὰ λιποθυμήσῃ. Ἐφύλαξε μὲ μεγάλην εὐλάβειαν ἐπὶ τρεῖς μῆνας τὸ δρέπανον, τὸ ὁποῖον μετεχειρίσθη ὁ ἀρχιγραμματεύς, καὶ τὸ ὁποῖον εἰς τὸ ὕστερον ἠγόρασε τριακόσια τάλληρα τὸ ἱστορικὸν μουσεῖον τοῦ Βερολίνου.. Τυχηρὸς ἦτον αὐτὸς ὁ χωρικός! Ἂν ἤθελε τὸ μουσεῖον ἀξίνας!...

— Ἠμποροῦμεν ὅμως νὰ ἔλθωμεν οἱ δύο μας εἰς κάποιαν συμφωνίαν. Δὲν θέλω νὰ παραλάβω τίποτε· ἐπιθυμῶ νὰ ἴδω ἁπλῶς...

— Μπᾶ!.. εἰς αὐτὸ δὲν ἔχω δυσκολίαν.

— Νὰ ἴδω τὰ δωμάτια τοῦ πρίγκηπος ἐπὶ γενναίᾳ ἀμοιβῇ.

Ὁ κηπουρὸς ἐσκέφθη πρὸς στιγμὴν ἀλλ' ἐγὼ ἔθεσα κρυφίως εἰς τὴν χεῖρά του χαρτονόμισμα πέντε ταλλήρων καὶ μετ' ὀλίγον εὑρισκόμην ἐντὸς τοῦ δυσπορθήτου φρουρίου ἄνευ τῆς βοηθείας κλιμάκων ἢ σχοινίων, ἀλλ' ἁπλούστατα ἀνελθὼν διὰ τῆς ἀναβάθρας τῶν ὑπηρετῶν.

Τὸ πρῶτον ἀντικείμενον τὸ προσειλκύσαν τὴν προσοχήν μου καθὼς εἰσηρχόμην εἰς τὸν προθάλαμον ἦτο κιβώτιον περιέχον φιάλας, προωρισμένον ν' ἀποσταλῇ εἰς Κίσσιγκεν, καθὰ ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ἐδηλοῦτο.

— Κονιάκ! ἐψιθύρισεν ὁ ὁδηγός μου λείχων τὰ χείλη ὡσεὶ διατελῶν ὑπὸ τὸ γόητρον προσφάτου καὶ εὐχρέστου ἀναμνήσεως.

Γνωστὸν εἶνε τὸ ἀνέκδοτον τὸ κυκλοφορῆσαν εἰς τὰς ἐφημερίδας κατὰ τὸ 1866. Ὁ κ. Βίσμαρκ παρεσκευάζετο ν' ἀναχωρήσῃ, ὁ δὲ νεώτερος αὐτοῦ υἱὸς τὸν ἠρώτησε περίλυπος ἂν ἔμελλεν ἐπὶ πολὺ ν' ἀπουσιάσῃ. «—Θὰ ἐπιστρέψω μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας, ἀπήντησεν ὁ ἀρχιγραμματεύς.—Ὢ, πατέρα! ἀπήντησε τὸ παιδίον, δὲν τὸ πιστεύω διόλου, θὰ λείψῃς τοὐλάχιστον ἕνα μῆνα, διότι εἶπες εἰς τὸν Φριδερίκον νὰ σοῦ προετοιμάσῃ καὶ τριάντα φιάλας κονιάκ!

Ἡ πρώτη αἴθουσα, ἡ χρησιμεύουσα ὡς ἑστιατόριον, εἶνε μὲ ὑπερβολικὴν ἁπλότητα διεσκευασμένη. Καλεῖται «αἴθουσα σινική» ἕνεκα τῆς τοιχοστρωσίας αὐτῆς ἐκ μεταξίνου κεντητοῦ ὑφάσματος εἰκονίζοντος νεάνιδας παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Γάγγου καὶ πτηνὰ μυθικά. Δὲν ὑπάρχει ἐν αὐτῇ οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον κόσμημα, οὐδ' αὐτὴ ἡ ἀπαραίτητος ἐκ ξύλου δρυὸς σκευοθήκη. Ὁ κηπουρός μου εἶπε, δεικνύων μοι μικρὸν τραπέζιον: «Ἐκεῖ ἐπάνω βάζουν κάθε πρωὶ ἕνα μικρὸν ὀρνιθοπούλι ψητὸν καὶ μίαν φιάλην Βορδὼ διὰ τοὺς ἐπισκέπτας ὁποῦ ἔχουν ὄρεξιν νὰ φάγουν κἄτι τι. Αὐτὸ δὲ ἀποκαλεῖ ἡ κυρία «τραπέζι κοινὸν διὰ τοὺς ἀπροσκλήτους.»

Συνέχεται μὲ ταύτην ἡ αἴθουσα τοῦ σφαιριστηρίου, μεταβεβλημένη τανῦν εἰς μουσεῖον διαφόρων ἐνθυμίων. Τὸ σφαιριστήριον καλύπτεται ἀπὸ τὸ πράσινον αὐτοῦ ὕφασμα, φέρει δ' ἐπ' αὐτοῦ σωρείαν παντοειδῶν κομψοτεχνημάτων, δώρων παντοίων προελεύσεων, διπλωμάτων πολιτογραφήσεως ἐντὸς πολυτίμων πλαισίων. Ἡ ἐπικρατοῦσα περὶ τὴν κατάταξιν αὐτῶν ἀταξία εἶνε ἥκιστα καλλιτεχνική. Τὸ σύνολον ὁμοιάζει πρὸς ἀποθήκην ρωποπώλου. Τρία τῶν ἀντικειμένων τούτων εἶνε ἄξια ἰδιαιτέρας μνείας. Τὸ πανομοιότυπον ἐν σμικρῷ τοῦ περιφήμου μνημείου Φριδερίκου τοῦ Μεγάλου, τὸ δίπλωμα τῆς πολιτογραφήσεως τῆς πόλεως τοῦ Ἀμβούργου ἐκ χυτοῦ ὀρειχάλκου ἐντὸς θήκης θαυμαστῆς τὴν τέχνην καὶ μελανοδοχεῖον ἀξίας 35 φράγκων ἐκ μέλανος μαρμάρου, ἐφ' οὗ παρίσταται ἀναπαυόμενος λέων θνήσκων. Τὸ δῶρον τοῦτο προσέφερεν ὁ αὐτοκράτωρ τῷ ἀρχιγραμματεῖ, ἐνῷ διετέλει οὗτος ἀσθενῶν. «Ἐνόμιζον ὅτι εὑρισκόμην καὶ ἐγὼ εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ λέοντος, ἔλεγεν ὁ κ. Βίσμαρκ δεικνύων τὸ μελανοδοχεῖον πρὸ τῆς εἰς Κίσσιγγεν ἀναχωρήσεώς του. Χάριτι θείᾳ ὅμως ἀπέκτησα τὴν ὑγείαν μου καὶ ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης δὲν ἐξώφλησεν ἀκόμη τὸν κατάλογον τῶν πρὸς ἐμὲ ὀφειλομένων μικρῶν φιλοδωρημάτων».

Digitized by Google

Ἡ τρίτη αἴθουσα, ἡ πασῶν περιεργοτάτη, ἔχουσα δύο μόνα παράθυρα, εἶνε τὸ σπουδαστήριον τοῦ ἀρχιγραμματέως. Τὸ γραφεῖόν του εἶνε ἁπλούστατον ἐξ ἀνακάρδου μὲ πολλὰ συρτάρια. Ὁ κ. Βίσμαρκ κάθηται ἐπὶ ἕδρας μαλακῆς, ὁ δὲ γραμματεὺς αὐτοῦ ἄντικρύ του ἐπὶ ἕδρας ἐπεστρωμένης διὰ δέρματος. Πόσοι καὶ πόσοι διπλωμάται προσῆλθον εἰς τὴν τράπεζαν ταύτην ὡς εἰς τράπεζαν χαρτοπαιγνίου καὶ ἀπώλεσαν τὸ κατάθεμά των!

Ἄντικρυ τοῦ γραφείου κεῖται ἡ εἰκὼν τῆς Ἰωάννας Βίσμαρκ, εὐειδεστάτης μελαγχρινῆς νεάνιδος μὲ πλουσίαν κόμην μὲ μεγάλους μέλανας ὀφθαλμούς, μὲ τοὺς ὤμους ὁπωσοῦν πλατεῖς, ἣν ὁ Μεριμέ, λόγον ποιούμενος περὶ τῆς κυρίας Βίσμαρκ, ἐζωγράφισεν ἀρχόμενος ἐκ τῶν κατωτάτων ἄκρων.

«Ἡ κυρία Βίσμαρκ, ἔγραφε δὲν ἐνθυμοῦμαι ἀπό τινος πόλεως λουτρῶν, ἔχει τὸν μακρότερον πόδα τῆς Αὐτοκρατορίας, ἡ δὲ δεσποινὶς θυγάτηρ της βαίνει ἐπὶ τὰ ἴχνη της.»

Ρομαντικὴ τὸ πνεῦμα, ἠρωτεύθη ἡμέραν τινὰ νέον ὑπολοχαγόν, ὃν συνήντησεν εἴς τινα χορόν, ὅστις ὅμως ἀνήκων εἰς ἀρχαῖον καθολικὸν οἶκον, ἠρνήθη τὴν χεῖρα τῆς πριγκιπίσσης, ἣν προέτεινεν αὐτῷ ὁ ἀρχιγραμματεὺς αὐτοπροσώπως.

Ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ τοῦ κ. Βίσμαρκ δὲν ὑπάρχει βιβλιοθήκη· ἀπεναντίας ὑπάρχει ἐν αὐτῷ συλλογὴ πλήρης καπνοσυρίγγων καὶ στρατιωτικῶν πίλων φερόντων πέριξ εὐρὺ ἐρυθρὸν σειρήτιον. Εἶδα ὡσαύτως ἐπὶ τῆς ἑστίας κιβωτίδιον πλῆρες σιγάρων τῆς Ἀβάνης σχεδὸν ἄθικτον. Παρὰ τὴν θύραν κεῖται συλλογὴ σπαθῶν καὶ ξιφῶν ἥτις θὰ περιεποίει τιμὴν εἰς ὁπλοστάσιον.

Χειρόκτια ἐκ δέρματος δορκάδος εἶνε διεσκορπισμένα ἀμελῶς ἐπὶ τῶν ἐπίπλων. Τὸ εἰς τὸ βάθος τοῦ σπουδαστηρίου κείμενον ἀνάκλιντρον εἶνε ὑπερμέγεθες τὸ εὖρος. ὁ κ. Βίσμαρκ συνειθίζει νὰ κατακλίνηται ἐπ' αὐτοῦ καὶ ν' ἀναγινώσκῃ τὰς ἐφημερίδας μετὰ τὸ γεῦμα Ἐκεῖ πλησίον ἐπὶ μικροῦ τραπεζίου εἶδα μίαν ρωσικὴν ἐφημερίδα (διότι ὁ ἀρχιγραμματεὺς γινώσκει καὶ λαλεῖ ἄριστα τὴν ρωσικὴν γλῶσσαν) καὶ γεωγραφικὸν χάρτην κατὰ τὸ ἥμισυ ἐκτετελεσμένον. Ἔσχον τὴν ἀδιακρισίαν νὰ ρίψω ἐπ' αὐτοῦ τὸ βλέμμα καὶ ἀνεγνώρισα τὸν χάρτην τῆς Ἀλσατίας καὶ Λωραίνης, τὸν καταρτισθέντα παρὰ τοῦ γερμανικοῦ ἐπιτελείου. Σταυροὶ δι' ἐρυθρᾶς μελάνης ἐσημείουν τὰ μέρη ἔνθα κεῖνται τὰ φρούρια τοῦ Νέφ-Μπρισσὰκ τῆς Θιομβίλλης, τοῦ Στρασβούργου καὶ τοῦ Μέτζ.

Παράκειται ὁ κοιτὼν τοῦ πρίγκιπος, ἔχων ἓν μόνον παράθυρον. Ἀλεξήνεμον ἐκ κυανοῦ μεταξίνου ὑφάσματος περιβάλλει τὴν ἀπέραντον κλίνην, ἀληθῆ κλίνην οἰκογενειακήν.

Μικρὰ τράπεζα χρησιμεύει ὡς νιπτήρ. Παρετήρησα ἐπ' αὐτῆς ἡμίσειαν περίπου δωδεκάδα κτενίων καὶ ψηκτρῶν, πολὺ περισσότερα ἀπὸ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀρχιγραμματέως, συμποσουμένας, ὡς γνωστὸν εἰς τρεῖς καὶ μόνας.

Ἐπανερχόμεθα εἰς τὸ σπουδαστήριον. ὅπως μεταβῶμεν εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς κυρίας Βίσμαρκ Ἡ αἴθουσα αὐτὴ εἶνε ἁπλοῦς διάδρομος κεκοσμημένος διὰ τῶν προσωπογραφιῶν τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας καὶ περιέχων ἀνάκλιντρά τινα καὶ ἕδρας ἐπεστρωμένας δι' ἐρυθροῦ δαμασκηνοῦ ὑφάσματος. Ἡ πριγκίπισσα καὶ ἡ θυγάτηρ της κατοικοῦσιν εἰς δύο ἀπέριττα δωμάτια, βλέποντα πρὸς τὸν κῆπον, συνεχόμενα δὲ μετὰ τῆς ρηθείσης αἰθούσης.

Ἐν τῷ κοιτῶνι τῆς κυρίας Βίσμαρκ ἓν χρηματοκιβώτιον ἐπέχει θέσιν τοῦ συνήθους κατοπτροφόρου ἑρμαρίου. Δεικνύων τὸ συζυγικὸν αὐτοῦ ἀγιαστήριον πρὸς τοὺς σάξονας μουσικοὺς τοὺς ἐκτελέσαντας κῶμον πρὸς τιμήν του καὶ ἀπαιτήσαντας ὡς χάριν νὰ ἐπισκεφθῶσι τὴν κατοικίαν του, ὁ ἀρχιγραμματεὺς εἶπε: «Βλέπετε ὅτι ἡ σύζυγός μου κρατεῖ τὸ ταμεῖον· συμβουλεύω δὲ ὅσους ἐξ ὑμῶν εἶνε ἔγγαμοι νὰ ἐμπιστευθῶσι τὸ βαλάντιον εἰς χεῖρας τῆς συζύγου των, διότι τὸ τοιοῦτον εἶνε μέσον ἀλάνθαστον οἰκονομίας καὶ φειδοῦς.»

Ἡ τελευταία καὶ μᾶλλον εὐρύχωρος αἴθουσα εἶνε ἡ τῆς ὑποδοχῆς. Ἡ διασκευὴ αὐτῆς εἶνε μετριωτάτη χωρὶς πολλὴν καλαισθησίαν καὶ πολυτέλειαν. Δὲν ὑπάρχει ἐν αὐτῇ οὐδὲν ἀντικείμενον τέχνης οὐδεμία εἰκών, ἐφ' ἧς νὰ ἐπαναπαυθῇ τὸ βλέμμα. Τὸ ὕφασμα τῶν ἐπίπλων εἶνε ἐφθαρμένον ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε σχεδὸν διαφαίνονται οἱ στήμονες. Πολλάκις Γουλιέλμος ὁ Α' ἔπεμψεν ἐπιπλοτέχνην τινὰ πρὸς τὸν Βίσμαρκ, πλὴν οὗτος ἐπιμόνως τὸν ἀπέπεμψεν. Τὸ μόνον ἐπισῦρον τὴν περιέργειαν ἀντικείμενον χάρις εἰς τὴν ἐπ' αὐτοῦ βαρεῖαν ὀρειχαλκίνην πλάκα, εἶνε ἡ περίφημος τράπεζα ἐφ' ἧς ὑπεγράφη ἡ εἰρήνη ἐν Βερσαλλίαις. Εἶνε γνωστὸν ὅτι ὁ ἰδιοκτήτης τῆς οἰκίας, ἐν ᾗ κατῴκει ὁ κ. Βίσμαρκ, ἠρνεῖτο ν' ἀποξενωθῇ τῆς τραπέζης ταύτης, ὁ δὲ πονηρὸς ἀρχιγραμματεὺς κατεσκεύασε μίαν παρομοίαν καὶ ἀντικατέστησε δι' αὐτῆς τὴν πραγματικὴν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀναχωρήσεώς του.

Ὅτε ἐξήλθομεν τῆς αἰθούσης, ὁ ὁδηγός μου μὲ ὡδήγησε πρὸς δεξιὰν καὶ ἤνοιξε μίαν θύραν λέγων μετὰ μεγαλοπρεπείας: Der Tanzsaal! ἡ αἴθουσα τοῦ χοροῦ,

Ἡ αἴθουσα αὐτὴ τοῦ χοροῦ διακεκοσμημένη διὰ κατόπτρων ἦτο ἀρχαῖον παρεκκλήσιον. Ἀλλ' ὁ ἀρχιγραμματεὺς ἔχει φυλακίσει τόσους ἐπι-

Digitized by Google

σκόπους ὥστε δὲν θὰ αἰσθάνεται τὸν ἐλάχιστον ἐνδοιασμὸν νὰ εἰσαγάγῃ τοὺς χορευτὰς ἐντὸς ναοῦ.

(Victor Tissot)

Η ΑΡΙΣΤΗ ΦΙΛΗ ΤΩΝ ΝΕΑΝΙΔΩΝ

('Εκ τῶν τοῦ 'Ερνέστου Λεγουβέ).

[Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

— Εἶνε κατάλληλος στιγμὴ ν' ἀφήσωμεν τὸν δέκατον ἕβδομον αἰῶνα καὶ εἰσέλθωμεν εἰς τὸν δέκατον ὄγδοον, ὅπου ἀξίζει νὰ διαμένωμεν ἐπ' ὀλίγον. Ὁ αἰὼν οὗτος τῆς τρυφῆς καὶ τῶν τέρψεων, ὑπῆρξε καὶ αἰὼν τῶν ἐκλεκτοτέρων ἐργοχείρων· ἐσθῆτες μεγιστάνων κεντημέναι ὑπὸ μαρκησιῶν, ἔρως πρὸς τὰ τίλματα τὰ λεπτὰ κεντήματα, ἀνακάλυψις τοῦ τυμπανιδίου πρὸς ἐπεξεργασίαν αὐτῶν, ἐφεύρεσις τοῦ ὀδοντωτοῦ κτλ. Ἀλλὰ τόσον βιάζομαι νὰ φθάσω εἰς τοὺς σημερινοὺς χρόνους, ὥστε δὲν θὰ σοὶ διηγηθῶ εἰμὴ δύο συμβάντα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

— Διηγήσου, διηγήσου !

— Ἡ κυρία de Genlis ἦτο τακτικωτάτη· ἔφθανε πάντοτε πρώτη εἰς τὴν αἴθουσαν πρὸ τοῦ γεύματος. Ὅταν εἶνέ τις ὑπόδειγμα τάξεως, καθίσταται καὶ μάρτυς αὐτῆς· ὅσοι δὲν κάμνουν τοὺς ἄλλους νὰ περιμένωσι, περιμένουν οἱ ἴδιοι. Λοιπὸν ἡ κυρία αὕτη, εἶχεν ἐργόχειρον προωρισμένον διὰ τὴν ὥραν ἐκείνην, καὶ τί συνέβη ; Εἰς διάστημα τεσσάρων ἐτῶν ἐκέντησε ὁλόκληρον διακόσμησιν δωματίου Τοῦτο δὲν σοὶ φαίνεται πνευματώδης ἐφαρμογὴ τοῦ διδάγματος, «ποτὲ μὴ μένεις ἄεργος»;

— Καὶ δευτέρα διήγησις;

— Ταῦτα λαμβάνω ἐκ τῶν ἀπομνημονευμάτων γυναικός, ἥτις κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος ἀπέλαυε φήμης κάπως καλοῦ ζωγράφου, τῆς κυρίας Vigé-Lebrun. Αὕτη διηγεῖται ὅτι προσκληθεῖσά ποτε εἰς ἐπίσημον παράστασιν ἐν τῷ Μεγάλῳ Θεάτρῳ τῆς Βιέννης, ἔμεινεν ἔκπληκτος ἰδοῦσα εἰς τὰ θεωρεῖα τῆς πρώτης σειρᾶς, τὰς κυρίας τῆς αὐλῆς καὶ τῆς ἀριστοκρατίας, στιλβούσας ἐκ πολυτίμων λίθων καὶ τριχάπτων, νὰ κρατῶσιν ἐργόχειρον ! Ἤκουον τὴν *Ἀρμίδα* μελόδραμα τοῦ Glück πλέκουσαι ! Ἀλλ' ἂς ἀφήσωμεν τὸ παρελθὸν καὶ φθάσωμεν εἰς τὴν σημερινὴν ἐποχήν· ἀνυπομονῶ, καὶ ἠξεύρεις διατί ;

— Ὄχι.

— Διότι τὸ μάθημά μου θὰ τελειώσῃ.

— Καὶ διατί;

— Διὰ ν' ἀρχίσῃ τὸ ἰδικόν σου.

— Ἀλλὰ πῶς ;

— Ναί, σὺ θὰ γίνῃς τώρα ὁ διδάσκαλος καὶ ἐγὼ ὁ μαθητής· δὲν πρέπει ν' ἀντισταθῇς· γνωρίζεις τὰς συμφωνίας μας. Σοὶ εἶπον κατ' ἀρχὰς τῶν μαθημάτων μας, ὅτι ὁ σκοπός μου εἶνε νὰ διεγείρω ἐν σοὶ τὴν σκέψιν, δηλαδὴ ὅτι θέλω νὰ σὲ μάθω νὰ συλλογίζεσαι, καὶ νὰ θαυμάζῃς· πῶς δὲ θὰ ἐπιτευχθῇ τοῦτο, ἐὰν δὲν λάβῃς μέρος ἐνεργὸν εἰς τὰ μαθήματα τοῦ διδασκάλου, ἀτομικῶς, προσωπικῶς; Φθάνομεν εἰς τὴν περίοδον τοῦ θέματός μας, ὅπου εἶσαι χιλιάκις ἁρμοδιωτέρα μου. Ἐγὼ δὲν ἔχω δακτυλήθραν οὐδὲ βελόνην, δὲν εἶμαι νεᾶνις. Σὲ λοιπὸν θὰ ἐρωτήσω νὰ μ' εἴπῃς ὁποίαν θέσιν κατέχει σήμερον ἐκείνη ἣν ὠνομάσαμεν, ἀρίστην φίλην σας.

— Καλῶς, λέγει ἡ μαθήτριά μου ἐνδοιάζουσά πως, ἀλλὰ τί θέλεις νὰ κάμω;

— Εἶνε εὐκολώτατον, κύτταξε σεαυτὴν καὶ περὶ σέ.

Αἱ γυναῖκες σήμερον δὲν ζῶσιν ὅπως ἄλλοτε· αἱ ὑπηρέτριαι των δὲν εἶνε πλέον σύντροφοί των ἐν τῇ ἐργασίᾳ, ἄλλως δὲ δὲν ἐκτελοῦνται ἐν τῇ οἰκογενείᾳ καὶ σημαντικὰ χειροτεχνήματα· αἱ ῥάπτριαι ὡς ὀθονουργοὶ ἀνεκούφισαν τὰς κυρίας τῆς καλῆς τάξεως, ἀπαλλάττουσαι αὐτὰς μεγάλου μέρους ἐργασίας, ἥτις ἄλλοτε ἐγίνετο ἐν τῷ οἴκῳ. Τί θέλει γίνει λοιπὸν ἡ βελόνη ἀπέναντι τοιαύτης ἀντιπράξεως; πῶς θὰ δυνηθῇ νὰ κάμῃ ὅ,τι ἔκαμεν ἀπ' ἀρχῆς τοῦ κόσμου, ὁποίαν θὰ εὕρῃ θέσιν εἰς τὴν νέαν μεταρρύθμισιν τῆς κοινωνίας; τὸ καλλίτερον θὰ εἶνε ν' ἀρχίσωμεν, ἐξετάζοντες ἀπὸ ἡμᾶς αὐτούς. — Ἴδωμεν, τί ἔκαμες σὺ εἰς τὸ διάστημα τοῦ ἔτους, ἐκτὸς τῶν μικρῶν διορθωμάτων, μὲ τὴν δακτυλήθραν καὶ τὴν βελόνην σου;

— Πρὸ ἓξ μηνῶν ἐκέντησα προσκεφάλαιον διάτινα φίλην μου ἥτις ἐπρόκειτο νὰ νυμφευθῇ.

— Ἔπειτα ;

— Πρὸ τριῶν μηνῶν ἔπλεξα σκέπασμα κλίνης διὰ τὸ παιδίον νέας κυρίας φίλης μας.

— Ἀκολούθως ;

—Ἀκολούθως!... Ἄ! ἐνθυμοῦμαι, ἡ μήτηρ μου ἐπεθύμει πῖλον ἐξοχικὸν ὅμοιον πρὸς ἐκεῖνον φίλην της.

—Καὶ τὸν ἔκαμες;

—Βέβαια, εἶμαι περίφημος ἔμπορος νεωτερισμῶν, τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ ἐπληρώθην διὰ τὸν πῖλόν της, καὶ διὰ τοῦ ἀντιτίμου ἠγόρασα ὡραιότατον σάκκον ἐργασίας.

— Utile dulci, χρήσιμον σὺν τῷ γλυκεῖ, λέγει ὁ Ὁράτιος· ὕστερον;

—Ἔπειτα ; δὲν ἠξεύρω πλέον, νὰ ἔκαμα ἄλλο τί.

—Ὦ ναί! δὲν ἔστειλες εἰς φιλάνθρωπον ἀγορὰν ἀλεξίπυρον κεντημένον, καὶ ὅταν ὁ ἀδελφός σου διώρθωσε τὸ δωμάτιόν του, δὲν τοῦ ἔκαμες ἕνα κλιντῆρα;

Digitized by Google

— Ναί, ἀληθῶς.

— Τὴν κυριακὴν ὅτε ἐμποδίζεται ἡ ἐργασία ἐκτὸς τῆς διὰ τοὺς πτωχούς, δὲν κατεσκεύασες μετὰ τῆς μητρός σου ἐσωφόρια καὶ ὑποκάμισα διὰ τὰ παιδιὰ τοῦ χωρίου; Οὕτω τὰ δακτυλάκια σου σ' ἐβοήθησαν νὰ ἐκπληρώσῃς τὰ μικρὰ καθήκοντά σου, ὡς θυγατρός, ἀδελφῆς, φίλης, καὶ καλῆς χριστιανῆς, σοὶ παρέσχον καὶ ἄλλην ὑπηρεσίαν προσέτι...

— Ὁποίαν;

— Τὸ φθινόπωρον εἴχατε προσκεκλημένους εἰς τὴν ἐξοχήν· ἔβρεχε δὲ πολύ, ἀδύνατον νὰ κυνηγήσῃ τις· τί ἔκαμναν οἱ ἄνδρες; ἐκάθηντο ἐξηπλωμένοι εἰς τὰ ἀνάκλιντρα ἢ ἐτυμπάνιζον τὰς ὑέλους τῶν παραθύρων περιμένοντες μικρὰν γωνίαν κυανοῦ οὐρανοῦ, ἑνὶ λόγῳ ἐστενοχωροῦντο. Τί ἔκαμνε δὲ ἡ μήτηρ σου, αἱ φίλαι της καὶ σύ; ἐπήρατε τὸ κέντημα ἢ τὸ τυμπανίδιόν σας καὶ παρῆλθεν εὐχαρίστως ἡ ἡμέρα εἰς τερπνὸν κρᾶμα, ἐργασίας καὶ συνδιαλέξεως, καθόσον τίποτε δὲν βοηθεῖ τὴν συνομιλίαν ὅσον τὸ ἐργόχειρον.

— Τῷ ὄντι τὸ παρετήρησα πολλάκις.

— Τὴν δὲ ἑσπέραν, εἷς τῶν παρεστώτων ἀνεγίνωσκε μεγαλοφώνως· τί ἔκαμαν τότε οἱ ἄνδρες; ἀπεκοιμήθησαν!....

— Πρόσθες ὅτι κοιμώμενοι ἐλάμβανον θέσεις καὶ ἔκαμναν σχήματα ὁποῦ ἦτο νὰ ξεκαρδισθῇ κανείς.

— Ἐνῷ σεῖς αἱ γυναῖκες καὶ νεάνιδες, πυκνῶς περὶ τὴν τράπεζαν καθήμεναι, φωτιζόμεναι ὑπὸ τοῦ λαμπτῆρος εἴχετε τὸ μέτωπον πρὸς τὸ ἐργόχειρον κεκλιμένον, τὸ οὖς καὶ τὸ πνεῦμα προσεκτικόν, ἀπελαμβάνατε ὅ,τι ἀνεγιγνώσκετο, παθητικὸν ἢ πνευματῶδες, καὶ ἐνίοτε ὁπόταν τὸ ἐνδιαφέρον ηὔξανεν, ἡ βελόνη κατέπαυε τοῦ ἔργου, ὑψοῦτο ἡ κεφαλὴ καὶ οἱ ὀφθαλμοί σας μετὰ πάθους ἠκολούθουν ἐπὶ τῶν χειλέων τοῦ ἀναγνώστου, ἢ τῆς ἀναγνωστρίας, τοὺς καλοὺς στίχους ἢ τὰς συγκινητικὰς ἰδέας, ὡς ἐὰν δὲν σᾶς ἤρκει νὰ τὰς ἀκούητε, ἀλλ' εἴχατε ἀνάγκην καὶ νὰ τὰς βλέπητε· δὲν εἶνε ἀληθὲς καὶ τοῦτο;

— Εἶναι!

— Οἱ ἄνδρες, ὡς βλέπεις, εἶνε θύματα, λειψάνου παλαιᾶς τιμαριωτικῆς προλήψεως, ἥτις ἐθεώρει ὡς ἐξευτελιστικὴν πᾶσαν τῶν χειρῶν ἐργασίαν. Ἀπαγορεύουσα εἰς τὸν ἄνδρα ὑψηλῆς τάξεως πᾶν ἐπάγγελμα ἐκτὸς ἐκείνου τῶν ὅπλων, κάθε ἄλλο ἐργαλεῖον ἐκτὸς τῆς σπάθης, ἠτίμαζε τὴν χεῖρα τοῦ φέροντος. Ἐκ τούτου προκύπτει ὅτι δὲν κάμνομεν οὐδὲν διὰ τῶν δακτύλων ἡμῶν. Ὁ Φραγκλῖνος ἔγραψεν εὐφυεστάτην ἀναφορὰν τῆς ἀριστερᾶς χειρός, παραπονουμένης ὅτι δὲν διδάσκουσιν αὐτὴν τίποτε, τὰ πάντα δὲ εἰς τὴν ἀδελφήν της δεξιάν. Ἐν τούτοις, τὰ τρία τέταρτα τῶν ἀνδρῶν ἔχουσι δύο ἀριστεράς. Μεταχειριζόμεθα νόστιμον φράσιν ἵνα χαρακτηρίσωμεν τὴν ἐπιδεξιότητα τῶν γυναικῶν λέγοντες, «Ἔχει δάκτυλα Μοίρας». Ἡμεῖς δὲ τί ἔχομεν; δάκτυλα ὀκνηρά!

— Θὰ ἐπαναλάβω τὸ λόγιον εἰς τὸν ἀδελφόν μου.

— Δὲν ἐτελείωσα· ἡ βελόνη δὲν εἶνε μόνον μέσον τέρψεως, χρησίμου ἀσχολίας, ἢ ὄργανον ἐλεημοσύνης, ἐνίοτε γίνεται διερμηνεὺς τῶν μυχιαιτάτων αἰσθημάτων τῆς καρδίας ἡμῶν. Ἐνθυμεῖσαι πρό τινος, σὲ συνώδευσα μετὰ τῆς μητρός σου, παρά τινι φίλῃ, ἥτις εἶχε νυμφεύσῃ τὴν θυγατέρα της πρὸ ἑνὸς ἔτους· μήτηρ καὶ θυγάτηρ ἦσαν πολὺ ἐνησχολημέναι διὰ τὸ προσδοκώμενον βρέφος, τὸ ὁποῖον ἐπρόκειτο τὸν Ἰανουάριον νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν κόσμον, καὶ τὸ περιεμένον φιλοστόργως ὡς μήτηρ καὶ ὡς μάμμη· τί ἔκαμνον δὲ ἀναμένουσαι;

— Τὸν ἱματισμόν του. Ὦ, τὸ ἐνθυμοῦμαι· οὐδὲν νοστιμώτερον τῶν μικρῶν ὑποκαμίσων, φορεμάτων καὶ περικνημίδων, διηυθετημένων ἀνὰ δωδεκάδας, τὸ ἓν ἐπὶ τοῦ ἄλλου καὶ δεδεμένων διὰ κυανῶν ταινιῶν· ἦσαν δὲ κυαναῖ διότι ἤλπιζον υἱόν.

— Ἦσαν μάλιστα βέβαιαι. Ἐνῷ δὲ σὺ περιειργάζεσο ταῦτα πάντα ὡς νεᾶνις, ἐγὼ γέρων φιλόσοφος ἐσυλλογιζόμην τὸ μικρὸν ἄγνωστον βρέφος, τὸ ὁποῖον κατέχει ἤδη τοιαύτην θέσιν ἐν τῇ ζωῇ ὅπου δὲν εὑρίσκεται εἰσέτι. Ἐφανταζόμην τί ὄνειρα χαρᾶς, ὑπερηφανείας καὶ τρυφερότητος, ἐπλήρουν τὴν καρδίαν τῶν δύο γυναικῶν. Ὦ, τὰ δάκτυλα αὐτῶν δὲν εἰργάζοντο μόνα! Ἐκεῖναι ἔβλεπον ἤδη τὸ μικρὸν στρογγύλον καὶ τρυφερὸν σῶμα ἐντὸς τῶν ὑποκαμισιδίων, τὴν ἔξυπνον φυσιογνωμίαν του μειδιῶσαν ὑπὸ τὸ ἐλαφρὸν σκουφίδιον.

— Ἀλλὰ δὲν μεταχειρίζονται πλέον σκουφίδια, μοὶ λέγει ἡ μαθήτριά μου, δὲν σκεπάζουν πλέον τὴν κεφαλὴν τῶν βρεφῶν, διὰ νὰ φύεται ἐλευθέρως ἡ κόμη των, καὶ νὰ λαμβάνωσι τὴν εὐχαρίστησιν νὰ τὴν βλέπωσι φυομένην.

— Τί τὸ θέλεις, εἶμαι τοῦ καιροῦ τῶν σκουφιδίων, καὶ διεῖδον τοιαῦτα ὅπου δὲν ὑπάρχουν· ἀλλ' ὅτι δὲν ὠνειρεύθην εἶνε τὸ αἴσθημα τῶν δύο γυναικῶν· δὲν ἠθέλησαν διὰ τὸ βρέφος των ἠγορασμένον ἱματισμόν· ἐπεθύμουν τὰ πρῶτα πράγματα, ὅσα ἔμελλον νὰ τὸ ἐγγίσωσι, νὰ τὸ προφυλάξωσι ἢ στολίσωσι αὐτό, νὰ τὰ κατασκευάσωσι, αἱ ἴδιαι, ὥστε νὰ αἰσθανθῇ οὕτως εἰπεῖν τὴν ἐπαφὴν τῶν χειρῶν των.

Ἀρκετὰ εἴπομεν περὶ τῶν εὐεργετημάτων τῆς βελόνης καὶ δὲν εἶνε ἅπαντα· τὰ ἔργα της ἔχουσι καὶ τὸ πλεονέκτημα τῆς διαρκείας. Ἐνῷ ἡ ἀνάγνωσις, ἡ μουσική, ἀφίνουσι τερπνήν, καὶ ἐνίοτε βαθεῖαν ἐντύπωσιν, ἀλλ' ἐντύπωσιν μό-

Digitized by Google

νον, κἄτι τι ἐφήμερον, παροδικόν, τὸ ὁποῖον ἐξαφανίζεται ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ, μῆνα κατὰ μῆνα, ἕως ὅτου ἐξαλειφθῇ τέλος καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς μνήμης, τὰ ἐργόχειρα πολλάκις διαφεύγουσι τὸν σκληρὸν τοῦτον νόμον. Ταῦτα ὑπάρχουσι, εἶνε πραγματικά, ψηλαφητά, φαίνονται, δίδονται, διατίθενται, μεταβαίνουσι δὲ ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν ὁμιλοῦσι περὶ ἡμῶν εἰς τοὺς ἐγγόνους. Τὰ τέκνα καὶ ἔγγονα τοῦ ἀδελφοῦ σου θὰ καθήσωσιν ἐπὶ τοῦ κλιντῆρος, ὃν τῷ ἐδώρησες, καὶ θὰ λέγωσιν εἰς αὐτὰ «τοῦτο ἐξετελέσθη ὑπὸ τῆς γραίας θείας σας».

—Ἄχ! τί διασκεδαστικόν!

— Πρόσθες ὅτι θὰ εἶνε τότε ἔτι ὡραιότερον ἢ σήμερον. Ὁ χρόνος, ἀποσβαίνων ὀλίγον τὰ χρώματα θέλει τὰ καταστήσει ἁρμονικώτερα, θὰ ἐπιρρίψῃ δὲ ἐπ' αὐτοῦ μελαγχολικόν τι, ὡς πᾶν τὸ παρελθόν!

— Ἔλα, μὴ μὲ συγκινῇς.

— Ἂς ἀλλάξωμεν κόσμον καὶ τάξιν, ἀφίνοντες τὰς πλουσίας γυναῖκας. Ἐνθυμεῖσαι εἰς τὴν ἐξοχήν, πλησίον τῆς οἰκείας μας κόρην χωρικήν, Βικτωρίαν τὸ ὄνομα;

— Βέβαια τὴν ἐνθυμοῦμαι· τί καλή, τακτικὴ καὶ καθαρὰ ἦτο! Ποσάκις τὴν ἀνοιξεν, ὅταν ἐξηρχόμην τὴν πρωΐαν νὰ περιπατήσω εἰς τοὺς ἀγρούς, τὴν συνήντων βόσκουσαν τὰς ἀγελάδας της!

—Ναί, ἔκαμνε τοῦτο μέχρι τῆς ἐνάτης, ἀλλὰ μετὰ τὴν ὥραν ταύτην ὅταν ἐπέστρεφε, τί ἔκαμνε;

— Τὴν ἔβλεπα καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἐργαζομένην καὶ ὁμιλοῦσαν ἐνῷ ἔκυπτε ἐπὶ τοῦ ἐργοχείρου της.

— Τί ἐργοχείρου; ἐπιδιορθώσεις, ἀνακαινίσεις ὀθονῶν κτλ.; βεβαίως, ἀλλὰ δὲν ἔκαμνε μόνον τοιαῦτα, εἰργάζετο καὶ διὰ μίαν ῥάπτριαν, καὶ διατί;

— Διατί; διὰ νὰ κερδίζῃ, λέγει γελῶσα ἡ μαθήτριά μου.

— Νὰ κερδίσῃ τί; τὴν νυμφικὴν κλίνην της, τὰ ἔπιπλα τοῦ νυμφικοῦ θαλάμου της, ὥστε τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου εἰσερχομένη ἐν αὐτῷ, νὰ δυνηθῇ νὰ εἴπῃ, «ὅ,τι εὑρίσκεται ἐδῶ τὸ ἐκέρδισεν ἡ βελόνη μου.»

— Ποτὲ δὲν ἐσκέφθην τοῦτο.

— Καὶ ἡ γραῖα Ἐλισάβετ, ἥτις κατοικεῖ εἰς τὸ ἄκρον τοῦ χωρίου, πέραν τοῦ δάσους τῆς Ἁγίας... ἔχασε τὸν σύζυγόν της, τὰ τέκνα της ἀνεχώρησαν, εὑρίσκεται μόνη πτωχὴ καὶ ἡμίτυφλος. Πῶς ἐλαφρύνει καὶ συντομεύει τὰς τοσοῦτον μακρὰς καὶ βαρείας ἡμέρας της; προσευχομένη καὶ πλέκουσα: Ὁ θεὸς καὶ ἡ βελόνη της, ἰδοὺ οἱ δύο της παρήγοροι. Βλέπεις ὅτι, τὸ μικρὸν χαλύβδινον στέλεχος, τὸ λεπτόν, εὔθραστον καὶ εὐτελές, διήνυσε τοὺς αἰῶνας ἐν τῇ χειρὶ τῶν γυναικῶν, ὡς ὁ πιστός των σύντροφος, συμμορφούμενον μὲ ὅλας τὰς ἡλικίας, προσαρμοζόμενον εἰς ὅλας τὰς καταστάσεις, καὶ τέλος ἀντιπροσωπεῦον ὅ,τι ὑπάρχει ἐν τῷ κόσμῳ ἱερώτερον καὶ καλλίτερον, μετὰ τὴν ἀγάπην, τὴν ἐργασίαν! Ὥστε σοὶ κάμνω τὴν πρότασιν, νὰ σχηματίσωμεν οἱ δύο μας, ἐὰν θέλῃς, σύνοδον, ὅπως κανονίσωμεν καὶ προσθέσωμεν εἰς τὸ ἑορτολόγιον μίαν ἔτι ἁγίαν.

— Καὶ ποίαν;

— Τὴν Ἁγίαν Βελόνην!

Κλεαρετη Σκιαδαρεση.

Η ΑΠΡΟΣΕΞΙΑ

Οὐδεὶς βεβαίως ἐκ τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν ἐφαντάσθη ποτέ, ὅτι ἡ ἀπροσεξία δύναται νὰ συγκαταλεχθῇ μεταξὺ τῶν ἀσθενειῶν, διότι ὑπάρχουσι μὲν στιγμαί, καθ' ἃς ἕκαστος ἐξ ἡμῶν εἶνε κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἀπρόσεκτος, ἀλλ' αὐτὴ ἡ ἀπροσεξία σπανίως καταντᾷ μέχρι τοῦ βαθμοῦ ἐκείνου τῆς *ἀφηρημάδας*, ὅθεν παρεκινήθη ὁ ἐξ Ἀμστελοδάμου κύρ. Γκουὺ νὰ χαρακτηρίσῃ τὴν ἔλλειψιν προσοχῆς ὡς ἀσθένειαν καὶ μάλιστα ἀσθένειαν δυσίατον.

Ὑπάρχουσι πολλοὶ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι εἶνε ἀπρόσεκτοι χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζουν. Τοὺς ἐρωτῶμεν π. χ. περὶ τῆς ὑγείας των καὶ μᾶς ἀποκρίνονται μίαν στιγμὴν ἀργότερον — Ναί, περιμένω τὴν γυναῖκά μου! Τοιοῦτοι ἀπρόσεκτοι ἄνθρωποι εἶνε ὅσοι δὲν ἠμποροῦν μὲ ὅλας των τὰς δυνάμεις οὐδ' ἐπὶ μίαν στιγμὴν νὰ συγκεντρώσωσι τὴν προσοχήν των ἐπὶ τοῦ ἰδίου ἀντικειμένου, τοῦτο δὲ συμβαίνει πολλάκις, διότι, ὡς παρετηρήθη, ἀσχολοῦνται μὲ τὴν μύτην των. Ἡ μύτη των εἶνε ἔνοχος καὶ αὐτὴ τοὺς κάμνει ἀπροσέκτους καὶ ἀφηρημένους.

Τὸ ὄργανον τοῦτο τῆς ὀσφρήσεως, ὡς φαίνεται, θὰ ἐπασχολήσῃ πολὺ ἀκόμη τὰ πνεύματα τῶν φυσιολόγων καὶ παθολόγων· πολλοὶ τὴν κατηγοροῦν, καὶ δικαίως ὅτι αὐτὴ δίδει ἀφορμὴν νὰ γεννηθῇ τὸ ἄσθμα καί τινες ἄλλαι νευρικαὶ δύσπνοιαι. Πᾶσα ἔμφραξις τῆς μύτης προκαλεῖ συχνάκις φυσιολογικὰ φαινόμενα, δὲν εἶνε δὲ ἄπορον ἂν ἔχῃ καὶ ψυχολογικὰς συνεπείας, οἵας παραδέχεται ὁ κ. Γκουύ. Πρὸς ὑποστήριξιν τῆς γνώμης του περὶ τῆς ἀπροσεξίας ὁ ἐξ Ἀμστελοδάμου σοφὸς παραθέτει καὶ παραδείγματά τινα, οἷον τὸ ἑξῆς: παῖς τις ἀνέπνεε διὰ τῆς ῥινός του μετὰ μεγάλης δυσκολίας καὶ συγχρόνως ἦτο πάντῃ ἀνίκανος νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχήν του ἀφ' ἑνὸς οἱουδήποτε ἀντικειμέ-

Digitized by Google

νου. Ὁ κ. Γουὺ ἀφήρεσε τοὺς ἐν τῇ μύτῃ του εὑρισκομένους ἀδενοειδεῖς καὶ τὴν δίοδον ἀποφράττοντας ὄγκους καὶ ἡ ἀπροσεξία ἐθεραπεύθη.

Μετὰ τὴν ἐγχείρισιν ἔμαθε τὸ παιδίον ἐντὸς ὀκτὼ ἡμερῶν τὸ ἀλφάβητον, ἐν ᾧ πρότερον δὲν ἠδύνατο νὰ ἐνθυμηθῇ πλέον τῶν τριῶν πρώτων γραμμάτων. Ἕτερος ἀσθενὴς εἰκοσαετὴς νεανίας, ἀπὸ ὀκτὼ ἐτῶν ἐζαλίζετο κατὰ τὴν ἐργασίαν καὶ ἐβόμβουν τὰ ὦτά του δεινῶς, ἀφ' οὗ ὅμως ὑπέστη καὶ αὐτὸς παρομοίαν ἐγχείρισιν, ἐργάζεται τώρα ἀνενοχλήτως. Φοιτητής τις εἶχεν ἐπίσης τὴν μύτην του πεφραγμένην καὶ δὲν ἠδύνατο οὔτε κἂν μίαν μόνον ὥραν κατὰ συνέχειαν νὰ μελετήσῃ, ἐθεραπεύθη ὅμως ἅμα ὡς ἀφῃρέθη τὸ ἀποφράσσον τὴν εἴσοδον τοῦ ἀέρος ἐξόγκωμα. Ἐκ τούτων ὅλων δυνάμεθα ἐπὶ τέλους νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι εἶνε ἀδύνατον νὰ ἐπιστήσωμεν εἰς οἱονδήποτε πρᾶγμα διαρκῶς τὴν προσοχήν μας, ὅταν συρώμεθα ἀπὸ τὴν μύτην καὶ ἔχωμεν τὸν νοῦν μας πάντοτε εἰς αὐτὴν προσηλωμένον.

Ἐὰν κατὰ βάθος ἐξετάσωμεν τὸ πρᾶγμα δυσκόλως θὰ δυνηθῶμεν νὰ εὕρωμεν ψυχολογικήν τινα τοῦ φαινομένου ἐξήγησιν, ἐπειδὴ ὑπάρχουν καὶ ἄλλα εἴδη ἀπροσεξίας, οὕτως εἰπεῖν περιωρισμένης. Οὕτω π. χ. ὁ δεῖνα προσέχει μὲν εἰς πᾶν ὅ,τι συμβαίνει γύρω του, ἀλλὰ τὰ χάνει ἅμα ὡς ἀρχίσωμεν νὰ τῷ ὁμιλῶμεν περὶ γεωγραφίας, ὁ τάδε λησμονεῖ ἀμέσως τὰ πάντα ἐκτὸς γεωμετρίας καὶ τῶν ἀξιωμάτων της. Ἕκαστος ἔχει τρόπον τινὰ τὰς ἰδιοτροπίας του καὶ πρὸς ταύτας παραλλήλως βαίνει καὶ ὁ βαθμὸς τῆς ἀπροσεξίας του. Σημειωτέον ὅμως, ὅτι ἐξαφανίζονται ὅλαι αὐταὶ αἱ ἰδιοτροπίαι, ἅμα ὡς περιποιηθῶμεν τὴν μύτην μας, ἡ γεωγραφία καὶ ἡ γεωμετρία γίνονται διὰ τὸν πάσχοντα ἄξια τῆς αὐτῆς προσοχῆς, ὡς καὶ αἱ ἄλλαι ἀνθρώπιναι γνώσεις.

Ἐξ ὅλων τούτων ἐξάγομεν τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ ἀπροσεξία εἶνε διατάραξις τῆς ψυχολογικῆς τάξεως, προερχομένη ἐξ ἀνωμαλιῶν τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος, αἱ ὁποῖαι ἐμποδίζουν τὴν ῥοὴν τοῦ αἵματος εἰς ἐκείνας τὰς χώρας τοῦ ἐγκεφάλου, ὅπου ὑπάρχουν τὰ κέντρα τῶν ἰδιοφυῶν νοητικῶν δυνάμεων τοῦ ἀτόμου. Ἐν πάσῃ ὅμως περιπτώσει μὴ λησμονῶμεν, ὅταν ἤμεθα ἀπρόσεκτοι, νὰ ζητῶμεν τὴν αἰτίαν εἰς τὴν μύτην μας, τὴν ὁποίαν, οἴκοθεν ἐννοεῖται, δὲν πρέπει ν' ἀφίνωμεν ἀπεριποίητον.

Δρ. Φς.

Ἡ καρδία δέον νὰ προπορεύεται τοῦ πνεύματος καὶ ἡ πραότης νὰ προηγεῖται τῆς αληθείας

ΠΑΝΑΡΧΑΙΟΣ ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΟΣ ΘΡΟΝΟΣ

Εἰς τὸ βρετανικὸν Μουσεῖον ἐδωρήθη ἐσχάτως τὸ ἀρχαιότερον ἐκ ξύλου ἀντικείμενον, ὁ θρόνος αἰγυπτίας τινὸς ἡγεμονίδος, βασιλευσάσης περὶ τὸ 1600 π. Χ. Παρόμοιοι θρόνοι καὶ ἕδραι τῆς παλαιᾶς Αἰγύπτου εὑρίσκονται εἰς διάφορα εὐρωπαϊκὰ μουσεῖα, ἀλλ' οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν εἶνε τόσον κεκοσμημένος διὰ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, οὐδὲ φέρει ὅλα τὰ ἐμβλήματα τῆς ἀρχαίας αἰγυπτιακῆς δυναστείας, καθιστῶντα τὴν προέλευσίν του ἀνεπίδεκτον ἀμφιβολίας. Ὁ θρόνος οὗτος φυσικῶς εἶνε πολὺ βεβλαμμένος, ἡ ἕδρα καὶ τὸ ἔρεισμά του ἐξηφανίσθησαν, τὰ λοιπὰ μέρη του ὅμως εἶνε λαμπρότατα. Τὸ ξύλον εἶνε σκληρὸν καὶ βαρύ, βαθύχρουν· οἱ τέσσαρες πόδες ἔχουν σχῆμα χηλῶν τετραπόδου, ἴσως τοῦ Ἄπιος, τοῦ ἱεροῦ τῶν Αἰγυπτίων ζῴου, τὰ πλάγια δὲ φέρουν δύο χρυσοῦς βασιλίσκους, ὧν αἱ οὐραὶ φθάνουν ἑλικοειδῶς μέχρι τῶν χηλῶν. Περιεργίας ἄξια εἶνε καὶ τὰ ἐρείσματα τῶν βραχιόνων, ὁμοίως ἐκ στερεοῦ ξύλου κατεσκευασμένα καὶ ἀποτελούμενα ἐκ δύο ὀρθογωνίων σκελῶν, ὧν τὸ μὲν κάθετον στηρίζεται ἐπὶ τοῦ ἐρείσματος τῆς ῥάχεως, τὸ δὲ ὁριζόντιον ἦτο ὡρισμένον διὰ τοὺς βραχίονας τοῦ καθημένου. Οἱ ἧλοι, οἱ τὰ διάφορα τμήματα συνδέοντες, ἔχουσι στρογγύλας χρυσᾶς κεφαλὰς καὶ οὐδόλως διαφέρουν ἀπὸ τοὺς ὀρειχαλκίνους, τοὺς ὁποίους βλέπομεν εἰς τὰ σημερινὰ ἐκ δέρματος ἔπιπλα.

Ὁ χρυσὸς καὶ ὁ ἄργυρος εἶνε καθαρώτατοι, οὐδὲν δὲ ἴχνος φέρουσι ξένης ἀναμίξεως καὶ εἶνε ἐσφυρηλατημένοι εἰς τὸ ἀναγκαῖον πάχος.

Ἀλλὰ θὰ εἴπῃ τις ἴσως, πῶς ἀπεδείχθη ὅτι ὁ θρόνος οὗτος πράγματι ἀνήκει εἰς τὴν αἰγυπτίαν ταύτην Βασιλίδα, τὴν Χαιτσεπσώ; Τοῦτο ἀπεδείχθη ἐξ ἐπιγραφῆς ἐπὶ τεμαχίου ξύλου εὑρεθέντος κάτωθεν τοῦ θρόνου καὶ φέροντος τὸ βασιλικὸν καὶ οἰκογενειακὸν ὄνομα τῆς Χαιτσεπσοῦς. Καὶ τὸ ξύλον τοῦτο εἶνε σκληρότατον καὶ πυκνότατον καὶ βαθύχρουν. Εὑρέθησαν πρὸς τούτοις ἐγγὺς τοῦ θρόνου καὶ δύο μικραὶ γυναικεῖαι μορφαὶ ἐκ ξύλου, μετ' ἀπαραμίλλου τέχνης τετορνευμέναι, αἵτινες ἐν κατατομῇ ὁμοιάζουσι πάρα πολὺ πρὸς τὴν καθημένην εἰκόνα τῆς Χαιτσεπσοῦς ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Βερολίνου. Τὰ γυναικεῖα ταῦτα πρόσωπα ἔχουσιν ἀνατολικοὺς χαρακτῆρας, πυκνὰς ὀφρῦς καὶ χείλη σφριγῶντα, χωρὶς ἀμφιβολίας δὲ παριστῶσι τὴν ὀνομαστὴν ταύτην ἡγεμονίδα τῆς ἀρχαίας ἱστορίας.

Ἤκμασε κατὰ τοὺς χρόνους Θωτμῆ τοῦ Β'.

Digitized by Google

μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ὁποίου ἀνεκηρύχθη Βασίλισσα τῆς Αἰγύπτου, συχνάκις δ' εἰκονίζεται ἐν Βασιλικῇ στολῇ, φέρουσα περικεφαλαίαν καὶ ψευδῆ γενειάδα. Ἐπ' αὐτῆς ἀνεπτύχθη πολὺ ἡ αἰγυπτιακὴ ἀρχιτεκτονική, ἧς λείψανα ἔχομεν τὸν μέγαν ναὸν ἐν Δάϋς-ελ-Βαχάρε καὶ τοὺς ὀβελίσκους τοῦ Κάρναχ. Αὐτὴ ἐπιχείρησε προσέτι καὶ τὴν ἀξιομνημόνευτον ἐκστρατείαν εἰς τὴν χώραν Σομαλί, εἰς τὰς ἀνατολικὰς ἀκτὰς τῆς Ἀφρικῆς. Ἐν Θήβαις εἶχεν ἐξοπλίση πέντε πλοῖα, τὰ ὁποῖα ἐπανέκαμψαν ἐκ τῆς ἐκστρατείας των πλήρη ξένων προϊόντων, πιθήκων, ἐλεφαντόδοντος καὶ ἄλλων θησαυρῶν. Τὸν ἀπόπλουν καὶ τὴν ἐπάνοδόν των, τὰ κατὰ ταξείδιον συμβάντα, τὴν ἀπόβασιν καὶ τὴν θριαμβικὴν εἴσοδον τῶν στρατιωτῶν ἐν Θήβαις διαιωνίζει μακρὰ σειρὰ ἀναγλύφων καὶ εἰκόνων ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ ἀνωτέρω μνημονευθέντος μεγάλου ναοῦ, αἱ δὲ παραστάσεις αὗται εἶνε σπουδαιόταται διὰ τὴν γνῶσιν τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους.

ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ

Εἰς ἀλληλογραφίαν ἐξ Ἡνωμένων πολιτειῶν πρὸς παρισινὴν ἐφημερίδα ἀνευρίσκομεν περιέργους πληροφορίας περὶ τῶν διατρεχόντων ἔν τινι πόλει τῆς πολιτείας τοῦ Κανσάς, διοικουμένη παρὰ γυναικῶν.

Ἡ πόλις Ὀσκαλόζα πρωτεύουσα τῆς κομητείας τοῦ Τζέφφερσεν, ἔχει δισχιλίους κατοίκους, πλεῖστα σχολεῖα δημόσια, τρεῖς τραπέζας, δύο γραμμὰς σιδηροδρομικάς, ναοὺς πολυαρίθμους πάσης θρησκευτικῆς ἀποχρώσεως εἶνε τέλος κοινότης καλῶς ὠργανωμένη, δραστηρία φιλεργὸς καὶ πρὸ πάντων λίαν οἰκονόμος.

Οἱ οἰκονομικοί της ἄρχοντες ὅμως, ἄνθρωποι νωθρότατοι, κατέτρωγον τὰς προσόδους της, ἐπεβάρυνον αὐτὴν δι' ἐπαχθῶν φόρων, ἄφινον δὲ τὰς ὁδοὺς εἰς φρικτὴν κατάστασιν καὶ οὐδὲν ἀπολύτως ἐξετέλουν ἐκ τῶν καθηκόντων τῆς ἑαυτῶν ἀποστολῆς.

Τόσον πολὺ ἐδυσφόρησαν ἕνεκα τούτου οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως, ὥστε χωρὶς ποσῶς νὰ κοινολογήσωσι τὴν ἰδέαν των ἐκ τῶν προτέρων εἰμὴ δύο ἢ τρεῖς μόνον ἡμέρας, εἶπον καθ' ἑαυτούς: «Ἆ! δὲν θέλουν λοιπὸν οἱ ἄνδρες νὰ κάμουν τίποτε!... Πολὺ καλά, θὰ ἐκλέξωμεν γυναῖκας!»

Καὶ ὁλόκληρον τὸ δελτίον τῶν γυναικῶν ὑποψηφίων, δήμαρχος—δηλαδὴ *Δημαρχεία*—πάρεδρος καὶ δημοτικαὶ σύμβουλοι ἐξελέγη πρὸς μεγάλην ἔκπληξιν τῶν δημοτικῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ἄρρενος φύλου, οἵτινες δὲν ἀνεμένον ποσῶς τοιοῦτον ἐξοστρακισμόν.

Ἐννοεῖται ὅτι δὲν ἐξελέγησαν εἰμὴ γυναῖκες ἔγγαμοι, οἰκοδέσποιναι τοῖς πᾶσιν ἀξιοσέβαστοι.

Ἡ δήμαρχος κυρία Λόουμαν λέγει ὅτι ἔχει ἡλικίαν τεσσαράκοντα πέντε ἐτῶν. Εἶνε γυνὴ δραστηρία, γινώσκουσα καλῶς τὰ καθήκοντά της, διατελέσασα δὲ ἐπὶ εἰκοσαετίαν διευθύντρια ἑνὸς τῶν κυριωτέρων σχολίων τῆς Ὀσκαλόζας.

Ἡ νεωτάτη τῶν συμβούλων, κυρία Μίττε-Γκόλδεν εἶνε μόνον εἰκοσιτριῶν ἐτῶν. Εἶνε ἡ εὐειδεστάτη τῶν μελῶν τοῦ συμβουλίου· ἐπὶ τῆς χάριτος τοῦ μειδιάματός της, ἐπὶ τῶν μεγάλων γαλανῶν ὀφθαλμῶν της, ἐπὶ τῆς ἐξαισίας ξανθῆς κόμης της στηρίζουσι πολλοὶ τὰς ἐλπίδας των ὅτι θὰ εἰσρεύσωσι ταχέως τὰ εἰσοδήματα εἰς τὸ ἀποξηρανθὲν δημοτικὸν ταμεῖον.

ᾈΣΜΑΤΙΟΝ

Ἀγάπη μου, τί μοῦ ζητᾷς λουλούδια;
δὲν ἔκαμα γιὰ σὲ πολλὰ τραγούδια,
ἄνθη ποῦ μέσα στῆς καρδιαῖς ἀνθίζουν
καὶ πάντοτε ἀμάραντα μυρίζουν;

Ἂν ἤξευρες τί ὄνειρα κ' ἐλπίδες,
τί ἀνοιξιάτικης δροσιᾶς ρανίδες,
τί ρόδα τῆς ἀγάπης καὶ τί κρίνα
ἔπλασαν τὰ τραγούδια μου 'κεῖνα!

Μ' ἂν μερικὰ πικρὸ φαρμάκι στάζουν
καὶ ἦνε μὲ ἀγκάθια στολισμένα,
τὰ φύλλα των ἂν ἦνε ματωμένα,

Ἀπ' τὴν πληγὴ ποῦ μῶχεις καταφέρει
δὲν πταίω 'γὼ' τὸ ἄπονό σου χέρι.
Πίκραις τὰ πότισες φαρμάκι βγάζουν.

ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ ΠΡΟΒΕΛΕΓΙΟΣ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Οὐδὲ πνεῦμα ἄνευ φωτός, οὐδὲ πνεῦμα ἄνευ ὀμματοδέσμου, Ἡ εὐτυχία τῆς ζωῆς ἀπαιτεῖ ἐνίοτε ἑκουσίαν τύφλωσιν.

—

Ὁ φόβος τοῦ θεοῦ εἶνε τόσον ἀναγκαῖος ὅπως συγκρατήσῃ ἡμᾶς ἐν τῷ ἀγαθῷ, ὅσον ὁ φόβος τοῦ θανάτου ὅπως συγκρατήσῃ ἡμᾶς ἐν τῇ ζωῇ.

—

Ἡ ποινὴ ἐκείνων οἵτινες πολὺ ἠγάπησαν τὰς γυναῖκας εἶνε νὰ ἀγαπῶσιν αὐτὰς πάντοτε.

Digitized by Google

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐν Βοστώνῃ μετεχειρίσθησαν τελευταῖον τὴν ἀρχὴν ἐφ' ἧς στηρίζεται ὁ φωνογράφος πρὸς κατασκευὴν πλαγγόνων, ὁμιλουσῶν ὄχι μόνον λέξεις ἑνιαίας ἀλλὰ καὶ μικρὰς φράσεις. Αἱ κοῦκλαι αὗται φέρουσιν ἐντὸς αὐτῶν ἐργαλεῖον ὀνομαζόμενον φωνόγραμμα τὸ ὁποῖον διὰ τῆς πιέσεως μικροῦ κομβίου τίθεται εἰς κίνησιν καὶ ἐκβάλλει ἀνθρωπίνους φθόγγους. Τὸ μηχάνημα δὲ τοῦτο ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν δέον νὰ χορδίζηται. Ὡς εἰκὸς τοιαῦται κοῦκλαι ὁμιλοῦσι πάντοτε τὰς αὐτὰς λέξεις π. χ. «Μαμμά, ἀγαπητή μου μαμμά, μὴ μὲ πλύνῃς σήμερα, τὸ νερὸ εἶνε κρύο» ἢ «Καλὲ παππά, θὰ πάμε σημερα περίπατο;» ἢ «Εἶμαι μικρὸ παιδάκι, μὰ ἡ καρδιά μου εἶνε καθαρά» κ.τ.λ. Ἡ ἐντύπωσις ὧν προξενοῦσι τοιαύτη πλαγγόνες φυσικῷ τῷ λόγῳ εἶνε κωμικωτάτη. Τοιαῦται δὲ κοῦκλαι θὰ ἔλθωσι βεβαίως κατὰ τὸ προσεχὲς νέον ἔτος καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην.

Ὁ καθηγητὴς Hasse ἔκαμε τελευταῖον λίαν ἐνδιαφέρουσαν ἀνακοίνωσιν ὡς πρὸς τὴν ἀσυμμετρίαν τοῦ προσώπου. Ἀφορμὴν δὲ εἰς τοῦτο ἔδωκεν ἡ Ἀφροδίτη τῆς Μήλου καὶ ἡ πεπλανημένη γνώμη ἑτέρου καθηγητοῦ, τοῦ Henke, περὶ τῆς συμμετρίας τοῦ προσώπου τῆς θεᾶς. Ὁ Hasse εὗρεν ὅτι τὸ περίφημον τοῦτο ἄγαλμα ἀνατομικῶς εἶνε ὀρθότατα ἐπεξειργασμένον, ἐνῷ ὁ Henke εἶχεν εὕρει λοξότητα τοῦ προσώπου τῆς Ἀφροδίτης. Ὁ Hasse λοιπὸν ἀνακοινοῖ ἐν τῷ Ἀρχείῳ τῆς Ἀνατομίας καὶ φυσιολογίας» τὸ ἐκπληκτικὸν γεγονὸς ὅτι λοξὸν πρόσωπον δὲν ἔχει μόνον ἡ Ἀφροδίτη, ἀλλὰ καὶ ὅλοι ἡμεῖς οἱ θνητοί, ἡ δὲ ἀσυμμετρία αὕτη περιορίζεται εἰς τὸ ἄνω ἥμισυ τοῦ προσώπου. Τὸ στόμα καὶ ἡ σιαγὼν εἶνε ἐντελῶς συμμετρικά. Ἐν γένει δὲ τὸ ἀριστερὸν ἥμισυ τοῦ κρανίου ὑπερτερεῖ τὸ δεξιὸν ἕνεκα μείζονος ἀναπτύξεως τοῦ ἀριστεροῦ ἡμίσεος τοῦ ἐγκεφάλου, ἡ δε ρίς, ὡς γνωστὸν ἀποκλίνει συνήθως πρὸς τὰ δεξιὰ ἢ ἀριστερά. Ἐπίσης ἡ δεξιὰ χώρα τῶν ὀφθαλμῶν κεῖται ὑψηλότερον τῆς ἀριστερᾶς, ὁ δὲ ἀριστερὸς ὀφθαλμὸς εἶνε ἐγγύτερος πρὸς τὴν μέσην γραμμὴν τοῦ προσώπου. Τὸ αὐτὸ λεκτέον καὶ περὶ τῶν ὤτων.

Κατὰ ἀρχαῖον ἔθιμον τὰ πρῶτα κεράσια ἐν Ἰταλίᾳ προσφέρονται εἰς τὸν Πάπαν. Τὰ ἰταλικὰ φύλλα γράφουσιν ὅτι κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα τὰ πρῶτα κεράσια, ἔφαγεν ὁ ἅγιος Πατὴρ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Ἁγίου Μάρκου, ἤτοι τῇ 25 Ἀπριλίου (13 καθ' ἡμᾶς).

Τὸ ἔλαιον τῶν γιγάρτων. — Ἐν Ἰταλίᾳ ἤρχισεν ἡ παραγωγὴ ἐλαίου ἐδωδίμου ἐκτάκτου εἴδους, ὅπερ θὰ εἰσαχθῇ ἴσως καὶ εἰς τὴν τροφὴν κατὰ παράδοξον τρόπον. Τὸ ἔλαιον τοῦτο ἡ ὁσημέραι προαγομένη βιομηχανία συνάγει ἐκ τῶν γιγάρτων (κουκουτσιῶν, τῶν σταφυλῶν. Παρασκευάζεται δὲ κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον: Ξηραίνονται καλῶς νὰ στέμφυλα ἐξελθόντα τοῦ πιεστηρίου, ἔπειτα ἐκχωρίζονται τὰ γίγαρτα καὶ καθαρίζονται κοσκινιζόμενα. Καθαρισθέντα δὲ καὶ ξηρανθέντα καλῶς ἀλέθονται ὡς σῖτος καὶ μεταποιοῦνται εἰς ἄλευρον. Τὸ ἄλευρον τοῦτο, ὅπερ πρέπει νὰ εἶνε λεπτότατον, ῥίπτεται τότε εἰς λέβητας ἔχοντας διπλῆν βάσιν, ἵνα κυκλοφορῇ διὰ τοῦ μεταξὺ κενοῦ ῥεῦμα ἀτμοῦ· προστίθενται τρεῖς λίτραι ὕδατος εἰς 10 χιλιόγραμμα ἀλεύρου καὶ φέρεται τὸ μίγμα εἰς θερμότητα 80 βαθμῶν ἑκατονταβάθμου θερμομέτρου, ἐν ᾧ διὰ καταλλήλου ὀργάνου ἡ μάζα ἀναταράσσεται καλῶς ἐν τῷ μεταξύ. Ἡ οὕτω παρασκευασθεῖσα θερμὴ καὶ ῥευστὴ μάζα φέρεται τότε εἰς τὸ ὑδραυλικὸν πιεστήριον καὶ πιέζεται ὡς ἡ ἐξ οἱωνδήποτε ἐλαιοφόρων κόκκων, οἵων τῶν τοῦ λίνου, κτλ. παραγομένη μάζα, ἀφ' οὗ λειοτριβηθῶσι. Ἑκατὸν κοιλὰ γιγάρτων παρέχουσι δέκα κοιλὰ ἐλαίου.

Τὰ γίγαρτα δὲν εἶνε πολὺ ἄφθονος ὕλη, ὥστε νὰ δύναταί τις νὰ προείπῃ ὅτι θὰ συντελέσῃ πολὺ εἰς τὴν ἐλαιοπαραγωγήν. Ἀλλὰ τὸ οὕτω ἐπιτυγχανόμενον προϊὸν κέκτηται ὡς λέγουσιν, εὐωδίαν τινὰ ἰδιαιτέραν καὶ ἐξαιρέτους λιπαρὰς ἰδιότητας, ἅτινα τὸ καθιστῶσι περιζήτητον εἰς τοὺς μυροπώλας.

Ἐν τῷ τρίτῳ τόμῳ τῶν ἡμερολογίων τῶν ἀδελφῶν de Goncourt ὑπάρχει διήγησις τοῦ Lefevre de Behain πρώην γραμματέως τῆς γαλλικῆς πρεσβείας ἐν Βερολίνῳ συνοδεύσαντος τὸν Benedette ἐν ἔτει 1866 εἰς τὸ κύριον Πρωσικὸν κατάλυμα. Οὗτος διηγεῖτο εἰς τὸν Goncourt περὶ τοῦ Βίσμαρκ τὰ ἑξῆς: «Αὐτὸς ὁ Βίσμαρκ εἶνε τοῦ διαβόλου ἄνθρωπος Ὅταν ἐταξείδευον εἰς τὴν Βιέννην μετὰ τὴν μάχην τῆς Σαδόβας εὗρον αὐτὸν ἐν τῷ ξενοδοχείῳ τῇ 15 Ἰουλίου κατὰ τὰς δύο τῆς πρωίας καθήμενον εἰς τὴν κλίνην του Ἀνεγίνωσκε... καὶ τί ἀνεγίνωσκε; Μόλις θὰ τὸ πιστεύσητε... ἀνεγίνωσκε τὸ μυθιστόρημα τοῦ Paul Feval τὸ Hôtel Carnavalet. ! . .»

— Παίρνω ἀπὸ τὸν πατέρα σου 5 τάλληρα, ἔπειτα παίρνω ἄλλα 7 τί ἔχω τότε;

— Χρέος, δάσκαλε.

Εἰς τὰ θαλάσσια λουτρά!

Ὁ τριετὴς Μιμίκος. Μαμᾶ, ἐγὼ θὰ μπῶ μὲ τῆς κάλτσαις 'ς τὴ θάλασσα σήμερα.

Ἡ μήτηρ: Γιατί; τί ἀνοησίαις εἶνε αὐταίς;

Μιμίκος. — Γιατί ἡ Μαρίκα εἶπε πῶς κρύωσαν τὰ πόδια της ἅμα πάτησε 'ς τὸ νερό.

— Καὶ νομίζεις λοιπὸν ἰατρὲ ὅτι τὸ κάπνισμα βλάπτει;

— Βεβαίως· παρατήρησε τὰς καμινάδας. Ἐκεῖναι ὅπου καπνίζουν ὀλιγώτερον εἶναι αἱ καλλίτεραι.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 —1332

Digitized by Google

'Αριθ. 648 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΕ'. Συνδρομὴ ἐτησία: 'Εν 'Ελλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 'Ιανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. 'Οδὸς Σταδίου 32. 29 Μαΐου 1888

FOREIGN BODL: LIBR PERIODICALS

'Ο ἐν Παρισίοις Σύλλογος πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν (Association pour l' encouragement des études grecques) ἀπένειμεν ἄρτι εἰς τὴν *'Εστίαν* τὸ χιλιόδραχμον γέρας τοῦ ἐφετεινοῦ Ζωγραφείου ἀγῶνος. 'Η εὐμενὴς αὕτη τοῦ Συλλόγου κρίσις πληροῖ ἡμᾶς εὐγνωμοσύνης διὰ τὴν ἐπιεικῆ ἀναγνώρισιν τῆς χρησιμότητος τοῦ ἀνὰ χεῖρας περιοδικοῦ, ὅπερ ἀπὸ δωδεκαετίας πᾶσαν καταβάλλει προσπάθειαν, ὅπως συντελέσῃ εἰς προαγωγὴν τῆς ἐθνικῆς φιλολογίας καὶ διάδοσιν ὠφελίμων γνώσεων. Τὸ πολύτιμον δὲ τοῦτο δεῖγμα τιμῆς παρὰ Συλλόγου, οὗ τὸ κῦρος εἶνε μέγα διὰ τὴν ἔξοχον θέσιν, ἣν κατέχει ἐν τῇ θεραπείᾳ τῶν 'Ελληνικῶν γραμμάτων, ἀπονεμόμενον τῇ *'Εστίᾳ*, ἀπευθύνεται μάλιστα πρὸς ἐκείνους, οἷς ὀφείλεται ἡ εὐόδωσις τοῦ ἔργου αὐτῆς: πρὸς τοὺς τακτικοὺς συντάκτας καὶ τοὺς ἐκτάκτους συνεργάτας, ὧν τὰ ἄρθρα κοσμοῦσι τὰς στήλας αὐτῆς, καὶ πρὸς τὸν πρῶτον ἱδρυτὴν τοῦ ἔργου τὸν κ. Παῦλον Διομήδην, ὅστις ἐπὶ πενταετίαν ὅλην πρὸς παντοειδεῖς δυσχερείας ἀντιπαλαίσας, οὔτε μόχθων δὲ οὔτε δαπανῶν φεισθείς, κατώρθωσε νὰ προσελκύσῃ τὴν ἀγάπην τοῦ κοινοῦ πρὸς τὸ περιοδικὸν τοῦτο καὶ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἀπρόσκοπτον ἐν τῷ μέλλοντι ἐξακολούθησιν αὐτοῦ.

Κατωτέρω δημοσιεύομεν ἐν μεταφράσει τὰ κυριώτατα μέρη τῆς ἐκθέσεως τῆς ἀγωνοδίκου ἐπιτροπείας.

ΚΡΙΣΙΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

«Τὸ περιοδικὸν ἡ *'Εστία*, εἰς ὃ ἡ ὑμετέρα 'Επιτροπὴ ἀπονέμει τὸ Ζωγράφειον ἆθλον, τυγχάνει μὲν σχεδὸν ἄγνωστον παρ' ἡμῖν, ἀλλ' ἐν 'Ελλάδι καὶ ἀνὰ τὴν ἑλληνικὴν 'Ανατολὴν εἶνε διαδεδομένον καὶ ἀπολαύει τιμῆς. 'Ιδρυθὲν ἐν ἔτει 1876 ὑπὸ τοῦ κ. Παύλου Διομήδους, γενικοῦ γραμματέως τῆς 'Εθνικῆς Τραπέζης τῆς 'Ελλάδος, ταχέως ηὐδοκίμησεν ὡς πληρῶσαν ἀνάγκην ἐπαισθητήν· ἔκτοτε δὲ.... ἡ διάδοσις αὐτοῦ ηὔξησε, καὶ κατέστη ἀνάγνωσμα λίαν ἀρεστόν. 'Η *'Εστία* εἶνε περιοδικὸν ἐπιστημονικὸν ἅμα καὶ φιλολογικόν, σκοπὸν πρώτιστον ἔχον τὴν διάδοσιν γνώσεων ὠφελίμων καὶ τερπνῶν· ὡς δὲ καὶ αὐτὴ ἡ ἐπιγραφή του ἐμφαίνει, εἶνε ἐφημερὶς τῆς οἰκογενειακῆς ἑστίας. Καὶ ἁπλῶς φυλλολογῶν τις αὐτὴν βλέπει ὁπόσον ποικίλα εἶνε τὰ θέματα, περὶ ὧν διαλαμβάνει. 'Η παιδαγωγία καὶ ἡ ἠθική, αἱ πρακτικαὶ γνώσεις, ἡ φυσικὴ καὶ ἡ χημεία διὰ τοὺς πολλούς, ἡ οἰκιακὴ οἰκονομία, ἡ ὑγιεινὴ ἔχουσι χῶρον ἐν τῇ *'Εστίᾳ*. 'Ως εἰκὸς δὲ καὶ ἡ ἑλληνικὴ ἱστορία οὐδαμῶς παραγκωνίζεται... διότι βεβαίως πλὴν τῆς γνώσεως τῶν προόδων τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης, χρείαν ἔχει ὁ Ἕλλην νὰ καταμάθῃ καὶ ὁποία ὑπῆρξεν ἡ πατρίς του τὸ πάλαι, νὰ γνωρίσῃ τὸ μεγαλεῖον καὶ τὰς συμφορὰς αὐτῆς, ὅπως ἐκ τῆς γνώσεως τοῦ παρελθόντος προεικάζῃ τὸ μέλλον. Παρὰ τὰ ἄρθρα δέ, τὰ ἀναρριπίζοντα τὸ φιλόπατρι φρόνημα, εὕρηνται καὶ μυθιστορήματα, μετ' ἐπιμελείας ἐκλελεγμένα ἐκ τῶν ἀρίστων τῶν ἀλλοδαπῶν γραμματολογιῶν· ἡ ἐκλογὴ εἶνε εὐρεῖα, ἀλλὰ κυρίως προτιμᾶται ἡ γαλλικὴ γραμματολογία, τὰ δὲ ὀνόματα τοῦ Βαλζάκ, τοῦ Μεριμέ, τοῦ Μαρμιέ, τοῦ 'Ανδρέου Θεριὲ συχνότατα μνημονεύονται, οὐχ ἧττον δὲ καὶ τὰ τοῦ Λουδοβίκου Φιγκιὲ καὶ τοῦ 'Ιουλίου Βέρν. Διότι, κύριοι, ἡ *'Εστία* ἔχει καὶ τοῦτον τὸν ἰδιάζοντα χαρακτῆρα, τὴν ἀνὰ πᾶσαν σχεδὸν σελίδα αὐτῆς διατρανουμένην ἀγάπην πρὸς τὰ γαλλικὰ γράμματα καὶ τὰς γαλλικὰς ἰδέας. Οὕτως ὅταν τις τῶν ἡμετέρων ἐπιφανῶν συγγραφέων ἀποθάνῃ, ἡ *'Εστία* παραυτὰ δημοσιεύει τὸν βίον αὐτοῦ, καὶ ἐξετάζει τὰ ἔργα του μεθ' ἱκανῆς συνήθως εὐθυκρισίας. Τὸ αὐτὸ δ' ἐνδιαφέρον δεικνύει καὶ πρὸς τὴν γαλλικὴν τέχνην καὶ ἐπιστήμην, μετὰ σπουδῆς ἀναγράφουσα πᾶσαν πρόοδον ἡμῶν. Περιττὸν δὲ κρίνω νὰ προσθέσω ὅτι μετὰ προσοχῆς παρακολουθεῖ καὶ τὰ ἔργα τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου, οὐδὲν τῶν ἐνταῦθα γινομένων παρερχομένη ἐν σιγῇ, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ καταχωρίζουσα ἐν ἑλληνικῇ μεταφράσει τινὰς τῶν βιογραφικῶν ἐκείνων σημειώσεων, αἵτινες εἰς μνημόσυνον ἀϊδίον ἐκλελοιπότων διασήμων συναδέλφων δημοσιεύονται ἐν τῇ *'Επετηρίδι*. Δὲν εἶνε δὲ ἀνάξια μνείας τοιαῦτα τεκμήρια συμπαθείας καὶ ἀγάπης, ἐν τοῖς χρόνοις μάλιστα τούτοις τῆς διεθνοῦς ἀδιαφορίας, ἵνα μὴ τι χεῖρον εἴπωμεν.

«'Εν τῇ δημοσιογραφίᾳ ἄφευκτον τῆς ἐπιτυχίας παρακολούθημα εἶνε ἡ φιλοδοξία· ἡ δ' *'Εστία* δὲν παρεξέκλινε τοῦ κανόνος τούτου. Βαθμηδὸν προοδεύουσα ηὕρυνεν ὁσημέραι τὸν σκοπὸν αὐτῆς. 'Εν ἀρχῇ ὁ προορισμός της ἦτο περιωρισμένος· ἦτο περιοδικὸν δημοσίευμα πρωτίστως διδακτικόν, σκοποῦν τὴν διάδοσιν ἐν χώρᾳ ἀρτιπαγεῖ, πεντηκονταετῆ μόλις ἐχούσῃ βίον τότε, πρακτικῶν γνώσεων καὶ εἰδήσεων χρησίμων. Μετὰ μικρὸν συνεπληρώθη διὰ τῆς προσθήκης *Δελτίου* ἐκδιδομένου κατὰ Κυριακὴν

Digitized by Google

μετὰ τοῦ κυρίου φύλλου, καὶ περιέχοντος κατάλογον τῶν ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ δημοσιευομένων βιβλίων περὶ τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, εἰδήσεις περὶ τῶν ἀρχαιολογικῶν ἀνασκαφῶν, μετά τινα δὲ χρόνον καὶ μετεωρολογικὰς παρατηρήσεις καὶ πληροφορίας ἐμπορικὰς καὶ ναυτικάς. Βαθμηδὸν ἐπίσης πλὴν μεταφράσεων ξένων μυθιστορημάτων, ἤρχισε καταχωρίζουσα καὶ ἄρθρα πρωτότυπα, πραγματείας περὶ τῶν ἐν Ἀθήναις μνημείων τῆς ἀρχαιότητος, περὶ τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων τῆς Ἑλλάδος, περιγραφὰς περιηγήσεων εἰς Κρήτην, εἰς Εὔβοιαν, εἰς Βῶλον, εἰς Ὀλυμπίαν, εἰς Τῆνον. Τέλος δὲ ἡ σύνταξις αὐτῆς φαίνεται σχηματίζουσα κατὰ μικρὸν τὴν πεποίθησιν, ὅτι ναὶ μὲν καὶ αἱ πρακτικαὶ συμβουλαὶ καὶ αἱ ψυχωφελεῖς διηγήσεις συντελοῦσι τὰ μάλιστα εἰς μόρφωσιν τῆς διανοίας ἀλλ' οὐχ ἥκιστα πρόσφορος εἰς τοῦτο εἶνε καὶ ἡ ἐλαφρὰ καλουμένη φιλολογία, ἡ μὴ ἔχουσα μὲν ἀξιώσεις διδασκαλίας, ἀλλ' ὑγιὴς καὶ εὔπεπτος, καὶ ὅτι πρὸς μόρφωσιν χρησιμώτατα εἶνε μάλιστα τὰ μὴ κηρύσσοντα ταύτην ὡς σκοπὸν αὐτῶν ἀναγνώσματα. Ἐκ τούτου προῆλθον, κύριοι, εἰς φῶς χαριέστατα διηγήματα, γνησίας ἑλληνικῆς ἐμπνεύσεως, εἰς ἃ οὐδεμίαν ἔσχον ῥοπὴν αἱ ξέναι γραμματολογίαι. Οἱ εἰς δάνεια προστρέχοντες πρότερον Ἕλληνες κατεῖδον ὅτι κέκτηνται ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ πρόχειρα καὶ ἀνεκμετάλλευτα πλούτη, καὶ ὅτι τὰ πάτρια ἤθη καὶ ἔθιμα εἶνε ἀρίστη ἀφετηρία πρὸς ψυχολογικὴν ἀνάλυσιν, ἥτις ἀποτελεῖ τὸν κύριον τοῦ μυθιστορήματος χαρακτῆρα. Ἀνήκει δὲ εἰς τὴν *Ἑστίαν* ἡ τιμή, ὅτι ἐνεθάρρυνε τὴν ὁρμὴν ταύτην καὶ περιέθαλψεν ἐν ταῖς στήλαις αὐτῆς τὰ πρωτόλεια ἀκραιφνῶς ἐθνικῆς τέχνης· διότι πλεῖστα πρωτότυπα διηγήματα ἐδημοσιεύθησαν ἐν τῇ *Ἑστίᾳ*....

«Τὰ πλεονεκτήματα ταῦτα καθωδήγησαν, κύριοι, τὴν ὑμετέραν Ἐπιτροπὴν εἰς τὴν ἀπόφασίν της περὶ τῆς ἀπονομῆς τοῦ ἄθλου. Διότι φρονοῦμεν ὅτι ὁ ἡμέτερος σύλλογος ὀφείλει νὰ μὴ περιέπῃ μόνον τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καὶ τὴν σύγχρονον πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος νὰ καταμανθάνῃ καὶ ἐνθαρρύνῃ, κατὰ τὰ ἐνόντα αὐτῷ. Μὴ καὶ οὕτως δὲν προσγίνεται ὠφέλεια εἰς τὴν ἀρχαιότητα; Ἐν ὅσῳ ὑπάρχουσιν Ἕλληνες, πολλὴ ὑπάρχει βεβαιότης ὅτι ἡ ἀρχαία Ἑλλὰς θὰ εἶνε προσφιλὴς αὐτοῖς, καὶ ὅσον μείζων ἡ ἀνάπτυξις αὐτῶν τοσοῦτον θερμότερος καὶ ἐλλογώτερος θὰ εἶνε ὁ θαυμασμὸς αὐτῶν ὑπὲρ τῆς κλασσικῆς Ἑλλάδος, ποθεινοτέρα ἡ σπουδὴ αὐτῆς καὶ τελεσφορώτεραι τῇ ἐπιστήμῃ αἱ ἐργασίαι ἐκείνων πρὸς κρείσσονα ταύτης γνῶσιν. Ὅθεν καθῆκον ἔχομεν νὰ ἐνθαρρύνωμεν πᾶν τὸ δυνάμενον νὰ συντελέσῃ εἰς ἐπίτευξιν τοιούτων ἀποτελεσμάτων δημοσίευμα. Οὐδὲν δ' ἕτερον, κύριοι, ἐργάζεται πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐνδελεχέστερον καὶ ἐπιτυχέστερον τῆς *Ἑστίας*, ἥτις ἀπὸ δωδεκαετίας διαχέει περὶ αὐτὴν τὸ φῶς, ὀξύνει τὸν νοῦν καὶ φρονηματίζει τὴν καρδίαν. Τούτων ἕνεκα τὸ περιοδικὸν τοῦτο συνίσταται εἰς τὴν ὑμετέραν εὐμενῆ προσοχὴν καὶ κρίνεται ἄξιον νὰ συναριθμηθῇ ἐν τοῖς ἔργοις, ἅτινα βραβεύετε.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ.—Μετάφρασις Χ. Α.

Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.

Ε'.

Νεανίας ὑψηλός, φέρων ἐνδυμασίαν ἐξοχικὴν ἀνεπιλήπτου κομψότητος, χειρόκτια καὶ ταινίαν ἐρυθρὰν εἰς τὴν κομβιοδόχην προσέκλινεν ἐνώπιον τῶν δύο γυναικῶν· ἡ Ἑρρικέττα Ἐρβλαὶ παρετήρησεν ἀμέσως εἰς τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ Ροβέρτου δὲ Μομβρὲν τὴν ταραχήν, ἣν εἶχε παρατηρήσει καὶ εἰς τὴν τῆς Γιλβέρτης. Προφανῶς οἱ δύο νέοι ἐγνώριζον ἀλλήλους.

Ὁ κύριος δὲ Μομβρὲν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἶχεν ἤδη φθάσει εἰς τὸ τριακοστὸν τῆς ἡλικίας του ἔτος· ἀλλὰ λεπτοφυὴς ὤν, νεώτατος τὴν μορφήν, μὲ μικρὸν ξανθὸν μύστακα καὶ πρόσωπον ἰσχνόν, ὀλίγον τι δὲ μελαγχολικόν, ἐφαίνετο μόλις εἰκοσιτριῶν ἢ εἰκοσιτεσσάρων ἐτῶν.

Ὁ Δυκᾶς ἀναμφιβόλως θὰ ἐφαίνετο ἠθικῶς καὶ φυσικῶς ὡς πρεσβύτερός του. Ὁ κόμης ὁπωσοῦν ἐπιφυλακτικὸς περὶ τὴν συμπεριφοράν, ἐδείκνυεν ἐν τούτοις περὶ πάντα τὰ κινήματά του ἀφέλειάν τινα ἀνεπιτήδευτον, ἐν ᾗ ἡ χάρις τοῦ περὶ τὸν κοινωνικὸν βίον ἐμπείρου ἀνδρὸς συνεδυάζετο μὲ ποιάν τινα στρατιωτικὴν εὐταξίαν. Θὰ τὸν ἐξελάμβανέ τις ἐν τῇ ἐξοχικῇ του περιβολῇ ὡς ἀξιωματικὸν τοῦ ἱππικοῦ μὲ πολιτικὴν ἐνδυμασίαν.

Ἐκάθησεν εἰς ἕδραν ἀντικρὺ τῆς κυρίας Ἐρβλαί, ἡ δὲ Ἑρρικέττα πρὸ πάσης ἄλλης ὁμιλίας ἔλαβε τὴν εὐχαρίστησιν νὰ παρουσιάσῃ τὸν κόμητα πρὸς τὴν νεάνιδα, πονηρῶς δὲ προσεποιήθη ὅτι ἐξεπλήττετο ἀκούουσα τὴν ἀπάντησιν τοῦ κ. δὲ Μομβρέν:

— Ὦ! ἔχω τὴν τιμὴν νὰ μὴ εἶμαι ἄγνωστος πρὸς τὴν δεσποινίδα...

Ὁ νέος ἐζήτησε μάλιστα πληροφορίας περὶ τῆς ὑγείας τοῦ ταγματάρχου Βερδιέ· εἶχε τὴν τύχην νὰ εἶνε φίλος του, ἀφοῦ ἔσχε τὴν εὐτυχίαν νὰ ὑπηρετήσῃ ὑπὸ τὰς διαταγάς του κατὰ τὸ 1870.

Digitized by Google

— Κατὰ τὸ 1870; εἶπεν ἡ κυρία Ἐρβλαί· θὰ ἦσθε πολὺ νέος κατὰ τὸ 1870!

— Ἤμην δεκαοκταέτης, κυρία.

— Καὶ τί βαθμὸν εἴχετε;

— Ὢ! κανένα βαθμὸν τότε· ἤμην ἁπλῶς ἐθελοντής.

Καὶ ἐμειδίασε μετά τινος μελαγχολίας λέγων πρὸς τὴν Γιλβέρτην:

— Θὰ ἤμην ὅμως ἀχάριστος πρὸς τὸν θεῖόν σας, δεσποινίς, ἂν ἐλησμόνουν ὅτι αὐτός μοῦ ἔδωσε τὰ γαλόνια τοῦ λοχίου... Τὰ ἔφερα ἐπὶ πολὺν καιρόν.

— Καὶ θὰ τ' ἀπεδώσατε ἴσως μετὰ τὴν εἰρήνην, μὴ θέλων βέβαια νὰ ὑπηρετήσητε αὐτὴν τὴν φρικώδη Δημοκρατίαν;

Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ἐτόνιζε τὰς λέξεις ταύτας κάπως φιλαρέσκως. Ὁ κ. δὲ Μομβρὲν προσεπάθησε καὶ αὖθις νὰ μειδιάσῃ: «Ὄχι!... θὰ διετήρει τὰ γαλόνιά του, ἀλλὰ τὴν ἐπαύριον ἀκριβῶς, ὅτε εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ τὰ ράψῃ εἰς τὴν χειρῖδα τῆς στολῆς του, μία σφαῖρα τὸν ἔρριψε χαμαί. Τὸν μετέφερον εἰς τὸ νοσοκομεῖον...» Εἶτα μετὰ παραδόξου ἐκφράσεως προσέθηκε σχεδὸν ἀποτόμως·

— Θὰ ἔπραττα κάλλιον ἂν ἔμενα εἰς τὸ σύνταγμα, ἀφοῦ ἐθεραπεύθην!

Ὡς νὰ ἤθελε δὲ ν' ἀποδιώξῃ λυπηρὸν λογισμόν, ἤλλαξε τὸ θέμα τῆς συνομιλίας, ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ θυλακίου του τὸ χαρτοφυλάκιόν του, ἔλαβεν ἐξ αὐτοῦ φάκελλον καὶ προσήνεγκεν αὐτὸν πρὸς τὴν κυρίαν Ἐρβλαὶ λέγων ὅτι ἐθεωρεῖτο πολὺ εὐτυχής, δυνάμενος νὰ συντελέσῃ εἰς τὸ ἐπιχειρούμενον παρ' αὐτῆς ἀγαθὸν ἔργον, εἰς τὴν ἵδρυσιν δηλαδὴ ἐργαστηρίου τῶν ἀπόρων νεανίδων τῶν περιχώρων. Ηὐχαρίστει τὴν κυρίαν Ἐρβλαὶ διότι δὲν ἐλησμόνησε νὰ τὸν καταλέξῃ μεταξὺ τῶν συνεισφερόντων καὶ ἔφερεν αὐτῇ τὸν ὀβολόν του.

Ἡ Ἐρρικέττα ἤνοιξε τὸν φάκελλον καὶ εὗρεν ἐντὸς αὐτοῦ πεντακόσια φράγκα! Ὁ κύριος δὲ Μομβρὲν ἐδεικνύετο ἀληθῶς γενναιόδωρος καὶ αἱ προστατευόμεναι τῆς κυρίας Ἐρβλαὶ θὰ ἠσθάνοντο πρὸς αὐτὸν ζωηρὰν εὐγνωμοσύνην. Μετὰ χαρᾶς ἀνέγραφεν αὐτὸν μεταξὺ τῶν εὐεργετῶν καὶ ἱδρυτῶν τοῦ Καταστήματος.

— Ὄχι, σᾶς παρακαλῶ, κυρία, εἶπεν ὁ κόμης. Χαίρω ὑπερβολικὰ διότι δύναμαι νὰ φανῶ χρήσιμος εἰς τὸ ἔργον, ἀλλ' ἐπιθυμῶ ἡ συνδρομή μου νὰ μείνῃ ἀνώνυμος.

Ἡ Ἐρρικέττα παρακινουμένη πάντοτε ἀπὸ τὸ πάθος τῆς πολιτικῆς ἔσεισε τὴν κεφαλήν.

— Ἐννοῶ, εἶπεν. Δὲν θέλετε νὰ φανῆτε ὅτι προστατεύετε τὰς μικράς μου ριζοσπάστιδας.

Ἀλλ' ἡ Γιλβέρτη ηὐχαριστήθη τὰ μέγιστα ἐκ τῆς ἀπαντήσεως τοῦ κ. δὲ Μομβρέν.

— Σᾶς διαβεβαιῶ, κυρία, εἶπεν, ὅτι οὐδόλως ἐφρόντισα νὰ μάθω τὸ πολιτικὸν φρόνημα τῶν προστατευομένων σας, ὅπως καὶ ὑμεῖς, εἶμαι βέβαιος, δὲν ἐξετάζετε νὰ μάθητε τί φρονοῦν αἱ πτωχαὶ κόραι πρὸς τὰς ὁποίας θὰ παράσχετε ἐργασίαν. Ἀρκεῖ δι' ὑμᾶς ὅτι πάσχουν· καὶ δι' ἐμὲ ἐπίσης, τὸ τοιοῦτο ἀρκεῖ.

Ἡ Γιλβέρτη ἥτις οὐδένα εἶχε προφέρει λόγον ἀπὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ κυρίου δὲ Μομβρέν, παρετήρει τὸν νέον μετά τινος συγκινήσεως ὁπωσοῦν ἀνησύχου. Ἐκάθητο μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς κυρίας Ἐρβλαί, ὁ δὲ κόμης λαλῶν πρὸς τὴν Ἐρρικέτταν, ἐφαίνετο ἀποφεύγων μετά τινος συστολῆς καὶ φόβου τὸ βλέμμα τῆς Γιλβέρτης. Ἐφαίνετο εἰς τὴν νεάνιδα ὅτι εἶχε τὸ ἦθος μελαγχολικώτερον, ὅτι εἶχε καταστῇ ὠχρότερος καὶ ἰσχνότερος ἀφ' ὅτου κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος εἶχον συναντηθῇ ἐν Τρουβίλλῃ, ὅπου ὁ Βερδιὲ τὴν ἔφερεν ὅπως διατρίψῃ ἐπί τινας ἡμέρας χάριν διασκεδάσεως. Εἶχεν ἀποκομίσει ἐκ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων—αἵτινες ἀπετέλουν χρονολογίας ἐπισήμους εἰς τὴν ζωήν της, τὴν τόσον πενιχρὰν εἰς ἐπεισόδια, μονότονον καὶ κενὴν — ἀνάμνησιν ζωηροτέραν ἀφ' ὅ,τι δὲν ἐτόλμα νὰ ὁμολογήσῃ πρὸς τὸν ἴδιον ἑαυτόν της.

Αἱ ὧραι, ἃς εἶχε διέλθει ἐν τῷ ἐκεῖ ξενοδοχείῳ ἐφαίνοντο αὐτῇ αἱ ἀρεστόταται ἐξ ὅλων τῶν τοῦ βίου της. Κατῴκει αὐτόθι καὶ ὁ κ. δὲ Μομβρέν, ἡ τύχη δὲ ἠθέλησεν ὥστε νὰ καθήσωσι παραπλεύρως ἀλλήλων εἰς τὴν κοινὴν τράπεζαν. Κατ' ἀρχὰς μόλις ἀντήλλαξαν ὀλίγας λέξεις. Ἡ Γιλβέρτη παρετήρησε τὴν εὐγενῆ κοσμιότητα καὶ τὴν μελαγχολίαν τοῦ νέου, ὅτε δὲ ὁ ταγματάρχης τὸν ἀνεγνώρισεν ὡς παλαιόν του στρατιώτην, ἡ ὁπωσοῦν ᾠδικὴ καὶ μελαγχολικὴ φωνὴ τοῦ νέου ἐνεποίησεν αὐτῇ ἐντύπωσιν ἀόριστον, συγκίνησιν, οἵαν περίπου προξενεῖ ὁ θρῆνος. Ἀλλὰ δὲν ἦτο μόνη ἡ τυχαία γειτνίασις ἡ καθιστῶσα προσφιλῆ τὴν ἀνάμνησιν τῶν ἐν Τρουβίλλῃ συνομιλιῶν καὶ ἐπαναφέρουσα τόσον συχνὰ κατόπιν τὴν ὀπτασίαν τοῦ κ. δὲ Μομβρὲν εἰς τοὺς λογισμούς της. Ἓν αἴσθημα οἴκτου τοὺς εἶχεν συνενώσει ἐκεῖ πέραν διὰ παντὸς πρὸς ἀλλήλους. Ἀφοῦ συνηντῶντο κατὰ πᾶσαν πρωΐαν καὶ κατὰ πᾶσαν ἑσπέραν εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ αὐτοῦ ξενοδοχείου, δυστύχημα ἐπελθὸν εἰς ταλαιπώρους τινὰς ἁλιεῖς ἐγένετο ἀφορμὴ νὰ συναντηθῶσι μίαν ἡμέραν παρὰ τὴν προκυμαίαν, κατεχόμενοι ὑπὸ κοινῆς ἀγωνίας, ἐνῷ οἱ ναυαγοσῶσται φέροντες ἐρυθρὸν ναυτικὸν χιτῶνα μετέβαινον ἐν τῷ μέσῳ τῆς βοῆς τῶν κυμάτων ὅπως παραλάβωσι τοὺς ναυαγοὺς ἐκ τῆς λέμβου, ἑτοίμης νὰ βυθισθῇ. Ὁ Ροβέρτος καὶ ἡ Γιλβέρτη εὑρίσκοντο ἐγγὺς ἀλλήλων παρὰ τὴν παραλίαν, ἐνῷ οἱ ναῦται τοῦ σωστικοῦ ἀκατίου ἐβυθίζοντο ἐξ ὁλοκλήρου σχεδὸν ἐντὸς τῶν κυμάτων

Digitized by Google

καὶ ἐξήρχοντο λευκοὶ ἐκ τοῦ ἀφροῦ, θαρραλέως κωπηλατοῦντες, ὅπως ἐπαναφέρωσιν εἰς τὸν λιμένα τοὺς ἁλιεῖς. Τὰ βλέμματα, ἅτινα ἀντήλλαξαν κατὰ τὰς ὑψίστας ἐκείνας ἐναγωνίους στιγμάς, αἵτινες κατεσίγαζον τὰς κραυγὰς τοῦ πλήθους, συνεχομένου ἐκ τῆς συγκινήσεως, τῆς μέχρις τῶν σπλάγχνων ἑκάστου εἰσδυούσης, οὐδέποτε εἶχε λησμονήσει, ἡ νεᾶνις. Ἡ Γιλβέρτη καὶ ὁ κ. δὲ Μομβρὲν συνεκοινώνησαν ἐν τῷ μέσῳ παρομοίου τρόμου καὶ παρομοίας χαρᾶς. Ἑκάτερος αὐτῶν διεῖδε διὰ μέσου τῶν ἰδίων αὐτοῦ δακρύων τὰ δάκρυα τοῦ ἄλλου καὶ ἡ ὁρμέμφυτος συμπάθεια τῶν δύο ὄντων ἐδεκαπλασιάσθη διὰ μιᾶς ἐν τῇ ἀδελφότητι ἐκείνῃ τῆς ἀγωνίας.

Συνηντήθησαν ἄλλως τε παρὰ τὴν προκυμαίαν πολλάκις μετὰ τὸ δυστύχημα, ὅπερ ἐξεμηδένιζε πᾶσαν ἐλπίδα ζωῆς ὁμοῦ μὲ τὴν πενιχρὰν περιουσίαν τῶν ναυαγησάντων ἁλιέων.

Οἱ σῶσται κατώρθωσαν μὲν νὰ ἐπαναγάγωσιν εἰς τὴν ξηρὰν τοὺς τρεῖς ἄνδρας τοὺς ἐπιβαίνοντας τῆς λέμβου Τ. Ρ. 120, τὸν ἰδιοκτήτην δηλαδή, πρεσβύτην συντετριμμένον ἐκ τῆς ἡλικίας, ἡλιοκαῆ ἐκ τοῦ ἐν τῇ θαλάσσῃ βίου, τὸν γαμβρόν του, νέον ὑψηλὸν σχεδὸν φθισιῶντα καὶ ἕνα ναύτην ἔμμισθον· ἀλλ' ἡ λέμβος, ἡ λέμβος πολλὰ παθοῦσα ἐκ τῆς τρικυμίας,, ἀποσυντεθεῖσα ἐκ τῆς ὁρμῆς ἑκάστου κύματος ὡς πτῶμα ἐκ τῶν ῥαμφισμῶν κόρακος, περιελθοῦσα εἰς κατάστασιν ἀνωφελοῦς σκελετοῦ, ἡ πενιχρὰ λέμβος ἡ παρέχουσα πόρον ζωῆς εἰς τὸν ἰδιοκτήτην, τὴν θυγατέρα του καὶ τὰ δύο αὐτῆς τέκνα, ἡ λέμβος διαρραγεῖσα, καταφαγωθεῖσα, καταποθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἀφρίζοντος πέριξ τῶν λειψάνων αὐτῆς ὕδατος, εἶχεν ἀπολεσθῆ. Τότε ὁ πατήρ, ὁ γαμβρός, ἡ θυγάτηρ, πάντες ὁμοῦ ἐπιχείρησαν νὰ διασώσωσιν ἀπὸ τῆς καταστροφῆς ὅ,τι ἠδύναντο, τὸ ἱστίον ἡπλωμένον ἤδη καὶ ἀποξηραινόμενον εἰς τὸν ἥλιον ἐπὶ τῆς ἀμμώδους ὄχθης, τὰ λείψανα τῶν σχοινίων, τοὺς κάλως, τὰς τροχαλίας, τὰ ἐλεεινὰ ἐν ἑνὶ λόγῳ συντρίμματα τοῦ ναυαγίου, ἐπιδεικνύοντα τὴν πενιχρότητά των ἐπὶ τῆς ἀκτῆς, ἅτινα νυχθημερὸν κεκμηκότες οἱ δυστυχήσαντες ἁλιεῖς εἰργάζοντο ὅπως ἀναρπάσωσι τεμάχιον πρὸς τεμάχιον ἐκ τῆς θαλάσσης.

Τὴν ἑσπέραν τὴν ἐπακολουθήσασαν τὸ ναυάγιον οἱ ναυαγοὶ εἰργάζοντο ἀκόμη ἐν τῷ σκότει τῆς νυκτός, μεταβαίνοντες δι' ἐφολκίδος ἀπὸ τῆς προκυμαίας μέχρι τῆς ναυαγησάσης λέμβου καὶ ἀπὸ τῆς λέμβου μέχρι τῆς προκυμαίας, ὁπόθεν, ἀναρριχώμενοι τὰς βαθμίδας, μετεκόμιζον τὰ λείψανα τοῦ πλοίου των. Ἡ Γιλβέρτη καὶ ὁ θεῖός της ἐκάθηντο εἰς τὴν ἄκραν τῆς ἐν λόγῳ προκυμαίας παρὰ τὸ πισσοβαφὲς δρύφακτον, ἐρευνῶντες δὲ ἀναμέσον τοῦ νυκτερινοῦ σκότους, μόλις διέκρινον τὸ ἕρμαιον ταλαντευόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων, ἐγγὺς αὐτοῦ δὲ σειόμενον τὸ μικρὸν ἐφόλκιον ὡς μέλαν σημεῖον. Ἔβλεπον πλησίον των, ὅτε τὸ ἐφόλκιον ἐπανήρχετο, μέλαινάν σκιὰν κύπτουσαν· ἤκουον ἐκ διαλειμμάτων φωνὴν γυναικὸς ἐρωτῶσάν τινα ἀναρριχώμενον μετὰ κόπου εἰς τὴν προκυμαίαν: «Πῶς πηγαίνει ἡ δουλειά ;» Τότε δὲ στοναχή τις πρεσβύτου ἢ βὴξ νέου ἀνδρὸς ἀπήντα : «Θὰ ὑπάγῃ καλλίτερα αὔριον τὸ πρωΐ!» Καὶ ἡ διάσωσις τῶν ἐλεεινῶν λειψάνων τῆς καταστραφείσης λέμβου ἐξηκολούθει μεθ' ὑπομονῆς, μετὰ σιγῆς καὶ κατηφείας, οἱονεὶ ἀσυνειδήτως γινομένη. Ἡ Γιλβέρτη ᾐσθάνετο ὀδύνην ἐν τῇ καρδίᾳ, ὁ δὲ ταγματάρχης ἐνεθυμεῖτο τότε τοὺς ἐργάτας τοῦ ὀρυχείου τοῦ Μεόν. Πόσοι ἀνθρώπινοι μύρμηκες ἠγωνίζοντο τοιουτοτρόπως ὑπὲρ τῶν ἄλλων πανταχοῦ, ἐν τῇ θαλάσσῃ, ὑπὸ τὴν γῆν, ὡς μέλισσαι ὑπὲρ τῶν κηφήνων!

Ὅτε δὲ ἐπέστρεφον σκεπτικοὶ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, ἡ Γιλβέρτη ἐνόησεν ὅτι κάποιος τοὺς παρηκολούθει ἐν τῷ σκότει. Ὁ θόρυβος τῶν κυμάτων πληττόντων ἑκατέρωθεν τὰς πλευρὰς τῆς προκυμαίας ἔκαμεν αὐτὴν ἀκουσίως νὰ προσεγγίσῃ ἔτι μᾶλλον εἰς τὸν θεῖόν της, οὗτινος ἔλαβε τὸν βραχίονα· ἀλλὰ καθησύχασεν εὐθὺς μετ' ὀλίγον ἀναγνωρίσασα τὸν κ. δὲ Μομβρέν, ἐπιστρέφοντα ταὐτοχρόνως μετ' αὐτῶν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον.

Ἐπὶ πολλὴν ὥραν εἶχε μείνει καὶ αὐτὸς ἐκεῖ κύπτων ἄνωθεν τῶν δρυφάκτων καὶ προσπαθῶν νὰ διακρίνῃ τοὺς ἁλιεῖς ἀγωνιζομένους ἐντὸς τῆς ζοφερᾶς ἐκείνης ἀβύσσου! Εἶδεν ὅτι ἡ νεᾶνις καὶ ὁ θεῖός της εὑρίσκοντο πλησίον του, ἀλλὰ δὲν ὡμίλησε πρὸς αὐτοὺς ποσῶς. Ὅτε καὶ ὁ ταγματάρχης τὸν ἀνεγνώρισεν, ἐσταμάτησαν ἐκεῖ καὶ διήμειψαν τὰς ἐντυπώσεις των περὶ τοῦ ναυαγίου, καὶ ἐξηκολούθησαν ἐπὶ πολλὴν ὥραν συνομιλοῦντες ἐν τῷ σκότει ἐνῷ ἡ θάλασσα ἐξηκολούθει τὸν μέγαν καὶ ἀπέραντον ψίθυρόν της. Καὶ ἦτο θελκτικὴ—ἡ Γιλβέρτη πάντοτε τὴν ἐνεθυμεῖτο—ἡ βραδεῖα ἐκείνη συνδιάλεξις περὶ τῆς εὐσπλαγχνίας, περὶ τῶν ταλαιπωριῶν τῶν πτωχῶν, ἡ διάμειψις ἐκείνη τῶν ἀναμνήσεων καὶ τῶν θλιβερῶν ἐντυπώσεων μεταξὺ τοῦ νέου καὶ τοῦ γηραιοῦ ταγματάρχου. Ἔναυλος ἦτο ἀκόμη εἰς τὴν ἀκοήν της ἡ μελῳδικὴ φωνὴ τοῦ κ. δὲ Μομβρέν, ἠρέμα ἀκουομένη, παρὰ τον διαρκῆ κρότον τῶν κυμάτων. Πρὸς στιγμήν, διαλυθείσης τῆς εἰς τὸ βάθος τοῦ ὁρίζοντος ὁμίχλης, γραμμὴ φωτεινὴ ἐφάνη μακράν, ἡ πόλις τῆς Χάβρης, ὑπεράνω δὲ τῶν κεφαλῶν αὐτῶν ἀνὰ εἷς ἐξέλαμψαν οἱ ἀστέρες καὶ ὑπὸ τὸ φῶς αὐτῶν ἐθεάθη νῦν τὸ φάσμα τῆς λέμβου κεκλιμένης ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς, ὁμοία

Digitized by Google

πρὸς τραυματίαν καὶ σειομένης ὅπως ὑπὸ τῶν φρικιάσεων τὸ ἀγωνιῶν ζῷον.

Τότε ἐπῆλθεν εἰς ἀμφοτέρους ἡ ἰδέα νὰ διοργανώσωσιν ὑπὲρ τῶν ἀτυχῶν ἐκείνων ἔρανον ἐν τῷ ξενοδοχείῳ. Ἡ Γιλβέρτη προσέφερε τὰς μικράς της οἰκονομίας· ὁ κόμης ἐδέχετο εἰς τὴν Λέσχην τὰς συνεισφορὰς τῶν φίλων του, εἰς ἃς συνήνωσε καὶ τὴν ἰδικήν του, μετέβησαν δὲ ἡ Γιλβέρτη, ὁ νέος καὶ ὁ ταγματάρχης ὁμοῦ ὅπως παραδώσωσι τὸ συναχθὲν ποσὸν εἰς τὴν παθοῦσαν οἰκογένειαν. Οἱ ταλαίπωροι! Ὁ γέρων ἔκλαιεν ἐκ χαρᾶς, τὰ μικρὰ παιδία πτοηθέντα παρετήρουν τὴν Γιλβέρτην ὡς Μοῖραν τινά, ὁ δὲ γαμβρὸς κλινήρης ηὐχαρίστει διὰ φωνῆς ἀσθενοῦς, διακοπτομένης ὑπὸ ἀπαισίων προσβολῶν βηχός... Ἡ ἀνάμνησις τῆς ἀγαθοεργίας ἐκείνης συνέδεσε πρὸς ἀλλήλους τὴν Γιλβέρτην καὶ τὸν Ροβέρτον στενότερον παρ' ὅσον θὰ ἴσχυον μακροὶ μῆνες πολυθορύβου κοινωνικῆς σχέσεως. Συνωμίλουν ἤδη πρὸς ἀλλήλους παρὰ τὴν τράπεζαν ἢ ἐν τῇ αἰθούσῃ, ὁ δὲ κύριος δὲ Μομβρὲν διῆλθε μίαν ὁλόκληρον ἑσπέραν, μίαν ἑσπέραν βροχερὰν καὶ μελαγχολικὴν πλησίον τῆς νεάνιδος, ἥτις χαριέντως καὶ ἄνευ φιλαρεσκείας καθήσασα παρὰ τὸ κλειδοκύμβαλον ἐξετέλεσεν ὁλόκληρον συλλογὴν ᾀσμάτων τοῦ Γκουνὼ καὶ Μασσενὲ καὶ μελῳδιῶν τοῦ Μένδελσων.

Ἡ Γιλβέρτη, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ τὴν αἰτίαν, ᾐσθάνετο μεγάλην εὐχαρίστησιν ἐπὶ τῇ συναντήσει της μετὰ τοῦ νέου ἐκείνου, ὅστις ἐφαίνετο αὐτῇ τόσον ἤπιος, τόσον μελαγχολικός, τόσον ἀγαθός. Δὲν ἐμερίμνα ἂν ἡ ἀόριστος ἐκείνη χαρὰ ἣν ᾐσθάνετο, ἔμελλε νὰ διαρκέσῃ ἐπὶ πολύ. Ἦτο ὅλως νέα καὶ ἡδυτάτη ἡ αἴσθησις τῆς ἰδιαιτέρας συμπαθείας, ἣν ᾐσθάνετο πρὸς τὸν κ. δὲ Μομβρέν. Ἐνόμιζεν ὅτι ἦτο γνωστὸς αὐτῇ ἀνέκαθεν. Ἄλλως τε ὁ ταγματάρχης εἶχε διηγηθῆ αὐτῇ ἄλλοτε πλείστας ὅσας πράξεις ἀνδρείας τοῦ μόλις ἐφήβου στρατιώτου παρὰ τὸν Λείγηρα. Ἠγνόει ὅμως τότε ὅτι ἔμελλέ ποτε νὰ συναντήσῃ τὸν νεκρὸν κόμητα εἰς τὸν δρόμον τῆς ζωῆς της, νῦν δὲ εἶχε τὴν πλάνην νὰ πιστεύῃ ὅτι ὁ κύριος δὲ Μομβρὲν ἦτο παλαιός της φίλος.

Πρὸ παντὸς ἐσαγήνευεν αὐτὴν ἡ μελαγχολία τοῦ νέου. Εἰς πᾶσαν σχεδὸν γυναῖκα ὑποκρύπτεται μία ἀδελφὴ τοῦ ἐλέους, ἥτις ἐξ ὁρμεμφύτου ἀνακαλύπτει ἀμέσως τὴν ὀδύνην, ὡς νὰ εἶχε γεννηθῆ ἐπίτηδες, ὅπως τὴν ἀνακουφίσῃ. Ἡ Γιλβέρτη ᾤκτειρε τὸν κύριον δὲ Μομβρὲν χωρὶς καλὰ καλὰ νὰ γινώσκῃ διατί τὸν ᾤκτειρεν. Πλὴν δὲν ἠπατᾶτο· ὀδύνη σφοδρά, ἠθικὴ μᾶλλον ἢ σωματική, ἐρρυτίδωνε τὸ πρόσωπόν του καὶ ἐκοίλαινε τὰς παρειάς του. Ἐπεθύμει νὰ μάθῃ τὰ πάντα ὅπως προσπαθήσῃ νὰ τὸν παρηγορήσῃ.

Ἡ σύμπτωσις ἑνὸς περιπάτου παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Χάριτος πρὸς τὸ μέρος τῆς Βιλλερβίλλης τὴν κατέστησεν ἐν μέρει ἐνήμερον ἴσως τοῦ μυστικοῦ τοῦ κυρίου δὲ Μομβρέν. Ἡ Γιλβέρτη κατελθοῦσα τῆς ἁμάξης μετὰ τοῦ θείου της ἠθέλησε νὰ περιπατήσῃ ἐπὶ τῆς χλόης τῶν λειμώνων, ὅπως ἴδῃ τοὺς συνδένδρους ἐκείνους περιβόλους, τὰ ἄκρα ἐκεῖνα τῆς εὐφόρου νορμανδικῆς γῆς, ἔνθα αἱ μηλέαι καρποβριθεῖς ὑψοῦνται μόλις ὑπεράνω τοῦ ἐδάφους κεκαλυμμένου ὑπὸ σφριγώσης βλάστης, διαστιζομένης ὑπὸ βοσκόντων κτηνῶν. Παρετήρει ἄνωθεν τῶν φραγμῶν τὰς ἐπαύλεις ἐκείνας κεκονιαμένας καὶ ἐξωραϊσμένας παρὰ τῶν φιλοκάλων ἰδιοκτητῶν ὡς ἐπισκευασθέντα μικροτεχνήματα καὶ ἐξεπλήττετο χαρμοσύνως ὡς παιδίον βλέπουσα τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου εἰσδυούσας μέσον τοῦ φυλλώματος τῶν δένδρων, τὰς νήσσας ἀναταρασσούσας τὸ ὕδωρ ρυακίου τινός, τοὺς νεοσσοὺς τῆς ὄρνιθος τρέχοντας ἢ τοὺς βόας παρακολουθοῦντας αὐτὴν βραδέως μὲ τὸ πρᾶον βλέμμα των.

— Πόσον εἶσαι φαιδρά!.. ἔλεγεν ὁ Βερδιέ.

— Ναί, ἀφοῦ εἶμαι μαζύ σου, θεῖέ μου!

Καὶ ὁ στρατιωτικὸς παρετήρει χωρὶς νὰ δύναται νὰ τὸ ἐξηγήσῃ, πόσον τῷ ὄντι εἶχε καταστῆ φαιδρὰ ἡ Γιλβέρτη, ἀφότου διέτριβεν ἐν Τρουβίλλῃ.

Αἴφνης εἶδε τὴν ἀνεψιάν του σταματήσασαν διὰ μιᾶς εἰς τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ. Ἐφαίνετο ἀμηχανοῦσα καὶ ὠχροτάτη ὑπὸ τὸ ἐξ ἀλευκάστου ὑφάσματος ἀλεξήλιόν της. Ἔμπροσθέν των ἀνήρ τις ἐρχόμενος ἐσταμάτησεν αἴφνης καὶ αὐτός, εὐθὺς ὡς ἀνεγνώρισεν τὸν ταγματάρχην καὶ τὴν νεάνιδα. Ὁ ἀνὴρ οὗτος κύπτων προσεπάθει νὰ ὁδηγῇ τὰ βήματα μικροῦ κορασίου, μόλις δυναμένου νὰ βαδίζῃ ἐπὶ τοῦ πηλώδους ἐδάφους τῆς ὁδοῦ. Ἠκολούθει ὄπισθεν εὔσαρκος χωρική, βεβαίως τροφός. Ὁ ἀνὴρ ὠρθώθη ἐν τάχει, ἔλαβε τὸ παιδίον εἰς τὰς ἀγκάλας του καὶ ὡς νὰ ἥρπαζεν αὐτό, ἐγένετο ἄφαντος, παρακολουθούμενος ὑπὸ τῆς νορμανδῆς ὄπισθεν φραγμοῦ τινος, διὰ στενωποῦ κατερχόμενος πρὸς τὴν θάλασσαν.

Ὁ Βερδιὲ προσέβλεψε τὴν ἀνεψιάν του:

— Δὲν εἶνε ὁ κύριος δὲ Μομβρέν;.. τὴν ἠρώτησε.

Ἡ Γιλβέρτη ἀκίνητος δὲν ἀπήντα. Ἐφαίνετο ἀναζητοῦσα ἀκόμη ἐν τῇ ὁδῷ τὸν ἐξαφανισθέντα κόμητα καὶ τὴν χωρικὴν καὶ τὸ παιδίον.

— Τὸν ἀνεγνώρισες καὶ σύ, δὲν εἶνε ἀληθές, Γιλβέρτη;

— Ναί, ἀπήντησεν ἡ νεᾶνις.

Καὶ παρεκάλεσε μετὰ σπουδῆς τὸν θεῖόν της

Digitized by Google

ν' ἀνέλθωσιν εἰς τὴν ἅμαξαν. Ὑφίστατο, χωρὶς νὰ δύναται νὰ ἐξηγήσῃ τὴν ἀφορμήν, ζωηρὰν δυσαρέσκειαν, αἰφνίδιον καὶ στυγνὴν λύπην. Ἐνόμιζεν ὅτι κἄτι τι πέριξ αὐτῆς ἐναυάγει. Ὁ γηραιὸς Ταινύ, ὁ ἰδιοκτήτης τῆς λέμβου, τὸ αὐτὸ θάμβος θὰ ᾐσθάνθη βεβαίως τὴν προτεραίαν.

Καθ' ὁδὸν ὁ ταγματάρχης ἐπιμόνως ἐπανήρχετο εἰς τὸ περιστατικὸν τῆς συναντήσεως ἐκείνης.

— Ἦτο βεβαίως ὁ κ. δὲ Μομβρέν... Χαριέστατον ἦτο ἐκεῖνο τὸ κοριτσάκι ὁποῦ ἐπεριπατοῦσε...ὀλίγον τι ὠχρὸν μοναχά.... Τί νὰ εἶνε αὐτὸ τὸ παιδάκι;

Ἡ Γιλβέρτη τότε τὸν παρεκάλεσε νὰ μὴ εἴπῃ τι, νὰ λησμονήσῃ τὸ συμβάν, να μὴ ἀναφέρῃ πλέον τὸν κ. δὲ Μομβρέν, πράγματι δέ, τὴν ἑσπέραν, συναντήσασα τὸν νεαρὸν κόμητα εἰς τὸ ἑστιατόριον τοῦ ξενοδοχείου, οὐδένα ἀπέτεινεν αὐτῷ ὑπαινιγμὸν περὶ τῆς συναντήσεώς των ἐκείνης παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Χάριτος· καὶ αὐτὸς ἐπίσης δὲν ὡμίλησε ποσῶς περὶ τούτου, δὲν ὡμίλησε ποτέ.

Ποτέ! Ἄλλως τε ἡ Γιλβέρτη δὲν ἐπανεῖδεν ἔκτοτε συχνὰ τὸν κόμητα. Ἀπὸ τῆς ἐπαύριον ἐξέφρασε πρὸς τὸν θεῖόν της τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς Παρισίους. Ἡ θάλασσα τὴν ἠνώχλει· τὴν ἠμπόδιζε νὰ κοιμηθῇ.

— Ἆ! μὰ τί εἶν' αὐτό, δὲν μοῦ λέγεις; σὺ ἡ τόσον ἥσυχη κοντεύεις νὰ γείνῃς νευρική! εἶπεν ὁ ταγματάρχης.

Καὶ ἀνεχώρησαν πράγματι. Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ταξειδίου ἐκείνου τοῦ τόσον φαιδρῶς ἀρξαμένου καὶ τόσον ἀποτόμως λήξαντος, ὁ Βερδιὲ ἐνόμιζεν ὅτι ἔβλεπε τὴν ἀνεψιάν του ὑποπίπτουσαν εἰς ἀσυνήθεις ρεμβασμούς, εἰς κατήφειαν, εἰς λύπην σχεδόν, εἰς ἣν δὲν ὑπέκειτο ἄλλοτε. Ἔμενεν ἐπὶ ὥρας σκεπτική, αὐτὴ ἡ τόσον φιλεργός, ἡ ἔχουσα τὴν ζωηρότητα τῆς μελίσσης!

Ὁ κ. δὲ Μομβρὲν μετέβη κατὰ τὸ διάστημα τοῦ χειμῶνος δὶς ἢ τρὶς ὅπως ἐπισκεφθῇ τὸν ταγματάρχην εἰς τὴν ὁδὸν Μανσάρ. Αἱ ἐμφανίσεις αὗται τοῦ κόμητος ἀνησυχίαν μᾶλλον προὐξένουν ἢ εὐχαρίστησιν εἰς τὴν Γιλβέρτην. Ἔχαιρεν ἐπαναβλέπουσα τὸν νέον, ὅστις ἤρεσκεν αὐτῇ ὡς τύπος ἀνεπιτηδεύτου κομψότητος, ἀλλ' οὐ ἐν ταὐτῷ ἡ θέα τὴν ἐθορύβει ὡς μυστήριον. Δὲν ἠπατᾶτο δέ· ὑπῆρχεν ὄντως ἐν τῇ ζωῇ τοῦ κ. δὲ Μομβρὲν περιπέτειά τις ἴσως δρᾶμα, ἐκ τῶν σκοτεινῶν ἐκείνων δραμάτων, ὧν τὴν σκληρότητα ἀγνοοῦσιν οἱ ἄλλοι, οἷα παράγει ὁ βίος.

Πλὴν οὐδέποτε διέφυγε τὰ χείλη της ὑπαινιγμός τις περὶ τῆς συναντήσεως ἐκείνης παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Χάριτος. Ἐλάλει περὶ τῶν πλέον ἀσημάντων πραγμάτων πρὸς τὸν ἄνδρα ἐκεῖνον, οὗτινος οὐχ ἧττον ἐπόθει νὰ μάθῃ τὸ παρελθὸν ὁλόκληρον, μέχρι καὶ τῆς ἐσχάτης στιγμῆς. Αἱ ἐπισκέψεις τοῦ κ. δὲ Μομβρὲν κατετρίβοντο εἰς συνομιλίας ἐπὶ στρατιωτικῶν θεμάτων μετὰ τοῦ Βερδιὲ καὶ εἴς τινας συνήθεις καὶ ἄνευ σημασίας λόγους ἀνταλλασσομένους μετὰ τῆς Γιλβέρτης. Καὶ ὅμως ἐξ ὁρμεμφύτου τὰ δύο ἐκεῖνα νέα καὶ ὡραῖα ὄντα, τὰ δοκιμάζοντα τὸ αὐτὸ τῆς ἀνησυχίας αἴσθημα ὁσάκις εὑρίσκοντο ἄντικρυ ἀλλήλων, καὶ ἀποφέροντα ἐκ πάσης συναντήσεώς των τὴν αὐτὴν ἐντύπωσιν ἡδονικῆς ταραχῆς, ἐξ ὁρμεμφύτου ἐφρόνουν ὅτι ἑκάτερος αὐτῶν ἠδύνατο ν' ἀνεύρῃ εἰς τὸν ἄλλον ἐν δεδομένῃ στιγμῇ στήριγμα, παρηγορίαν, ἢ ἔτι κάλλιον—καίτοι οὐδ' ἐκείνη οὐδ' αὐτὸς ἐτόλμα νὰ προφέρῃ τὴν λέξιν—ἔρωτα.

Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ δὲν ἐκοπίασε πολὺ νὰ διευκρινίσῃ μέρος ἐξ ὅλων τούτων ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτῆς συναντήσεως ἐκείνης. Παρετήρει ἐξ ὑπαμοιβῆς τὴν Γιλβέρτην καὶ τὸν Μομβρὲν καὶ εὕρισκεν αὐτοὺς κατὰ τὴν ἰδέαν της ἐξαισίως ἁρμόζοντας πρὸς ἀλλήλους. Καὶ ἂν ἤθελον ν' ἀποκρύψωσι τὸ αἴσθημά των, ἡ ἀναφαινομένη πάντως ταραχή των τάχιστα θ' ἀπεκάλυπτε τὰ πάντα καὶ εἰς παρατηρητὴν ἧττον διπλωματικῶς ἐξησκημένον ἢ ἡ Μεγάλη Ἐκλεκτόρισσα. Ἡ ἐπιθυμία τοῦ νὰ ἀναμιγνύηται εἰς ὅλα ἦτο τόσον ἀκατανίκητος ἐν αὐτῇ, ὥστε ἠρέσκετο ἤδη ἀπὸ τοῦδε νὰ φαντάζηται τελούμενον τὸν γάμον τῶν δύο νέων — μάλιστα, σύντομα καὶ χωρὶς ἀργοπορίαν! — ὅτε ἐπῆλθεν εἰς τὸν νοῦν της ἡ σκέψις ὅτι εἶχε γείνει λόγος περὶ τῆς πιθανῆς ὑποψηφιότητος τοῦ μαρκησίου δὲ Μομβρὲν μεταξὺ τῶν κύκλων τῶν βασιλοφρόνων ἐκλογέων, καὶ ἦτο ἀδύνατον, ἐντελῶς ἀδύνατον, ὁ υἱὸς τοῦ μαρκησίου νὰ νυμφευθῇ τὴν ἀνεψιὰν τοῦ δημοκρατικοῦ ὑποψηφίου! Τί *σαστισμάρα*! νὰ ξεχάσῃ αὐτό! Καὶ ὅμως ἦτο κρίμα, ναὶ κρῖμα! ἐταίριαζαν τόσον καλὰ οἱ δύο! Ἀλλ' ἡ πειθαρχία, τὸ καθῆκον, ἡ διαίρεσις τῶν κομμάτων!... Δὲν παίζει κανεὶς μὲ τὴν πολιτικήν, ὄχι!.. ὅπως δὲν παίζει καὶ μὲ τὸν ἔρωτα.

Καὶ τὸ πνεῦμα τῆς κυρίας Ἐρβλαὶ ἐκάλπαζεν οὕτως, ἐξηκολούθει νὰ καλπάζῃ, ἐνῷ ὡμίλει πρὸς τὸν κ. δὲ Μομβρὲν περὶ παντοίων ἀδιαφόρων πραγμάτων, ἡ δὲ Γιλβέρτη ἐσυλλογίζετο διατὶ ὁ νεαρὸς κόμης ἐφαίνετο σκυθρωπότερος καὶ μελαγχολικώτερος ἢ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος.

—Ὁ Ρωμαῖος καὶ ἡ Ἰουλιέττα! ἔλεγε καθ' ἑαυτὴν ἡ Ἐρρικέττα, οἱ Καπουλέτοι καὶ οἱ Μοντέκοι τῆς ἐκλογῆς!.. Εἶνε αἰώνιον τὸ δρᾶμα..· Ἀλλὰ δὲν πταίομεν ἡμεῖς!..

Καὶ διὰ νὰ ἔχῃ ὁπωσδήποτε καθαρὰν τὴν συνείδησιν, ἠρώτησεν αἴφνης τὸν κόμητα ἂν

Digitized by Google

ἦτο ἀληθὲς ὅτι ὁ μαρκήσιος δὲ Μομβρὲν θὰ ἐξετίθετο ὡς ὑποψήφιος πρὸς ἀντικατάστασιν τοῦ Σαρβέ.

—Ὁ πατήρ μου πολὺ διστάζει ἀκόμη, κυρία, ταλαντεύεται δέ, σᾶς ἐξομολογοῦμαι, μεταξὺ τῶν παρακλήσεων τῶν φίλων καὶ τῆς ὑποσχέσεως, ἣν ἔδωσεν ἄλλοτε πρὸς τὴν μητέρα μου, ἥτις τὸν καθικέτευσε νὰ μὴ ἀναμιχθῇ ποτε εἴς τι.

— Ναί· γνωρίζω ὅτι ἡ κυρία μήτηρ σας δὲν παρεδέχετο ὅτι εἷς εὐπατρίδης ὤφειλε ν' ἀναμιχθῇ οὐδὲ κἂν εἰς τὴν παροῦσαν κίνησιν. Ἐδυσχέραινε κατὰ τῆς παρούσης κυβερνήσεως ὅπως καὶ κατὰ τῆς αὐτοκρατορίας. Δὲν τὴν κατηγορῶ. Τοῦτο σημαίνει πίστιν πρὸς τὰς ἀναμνήσεις.

Ἡ Γιλβέρτη παρετήρησεν ὅτι ὁ κ. δὲ Μομβρὲν συνωφρυώθη ὁπωσοῦν, ὅτε ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ὡμίλησεν αὐτῷ περὶ τῆς ἀποθανούσης μαρκησίας. Ὁ νέος προσεπάθει νὰ μειδιάσῃ διὰ τὸ φιλοφρόνημα τῆς Ἑρρικέττας· ἀλλὰ προφανῶς ἀπέκρυπτε πικρὰν ἢ ζοφερὰν ὑστεροβουλίαν. Ἠγέρθη χαιρετίζων, ὡς νὰ ἤθελε νὰ εὐχαριστήσῃ, πράγματι ὅμως ὅπως θέσῃ τέρμα εἰς τὴν ἐπίσκεψιν.

Ἀλλ' ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ἐνθαρρυνθεῖσα ἐκ τῆς πρώτης ταύτης ἀψιμαχίας, ἤθελεν, ἀφοῦ εὑρίσκετο ἐνώπιόν της ὁ υἱὸς ἑνὸς τῶν ἀντιπάλων της, νὰ ἐξωθήσῃ τὴν κατόπτευσιν μακρότερον.

— Λοιπόν, εἶπε, τὸ κόμμα τῶν βασιλοφρόνων δὲν θὰ συμμετάσχῃ τῆς πάλης αὐτῆν τὴν φοράν;

—Ὄχι, ἀπήντησεν ὁ κόμης μειδιῶν, ἀναμετρεῖ μόνον τὰς δυνάμεις του καὶ καιροφυλακτεῖ.

—Ὁ κ. μαρκήσιος δὲ Μομβρὲν θὰ ἦτο ἀντίπαλος ἐπίφοβος.

—Νομίζετε, κυρία;

— Βεβαίως· καὶ ἂν ὁ πατήρ σας δὲν κατέλθῃ εἰς τὸν ἀγῶνα, σχεδὸν θὰ λυπηθῶμεν διότι δὲν θὰ εἴχομεν τὴν τιμὴν νὰ διαγωνισθῶμεν πρὸς ἄνδρα, τὸν ὁποῖον πάντες ἀγαπῶσι καὶ ὑπολήπτονται.

— Ναί, εἶπεν ὁ Ροβέρτος, διὰ νὰ λάβητε τὴν εὐχαρίστησιν νὰ τὸν νικήσητε! Ὢ! μὴ τὸ ἀρνηθῆτε, κυρία. Δὲν ἀπατῶμαι ὡς πρὸς τὴν ἐκτίμησιν τῶν δυνάμεων τῶν ἡμετέρων φίλων· οὐδ' ὁ πατήρ μου ἀπατᾶται ἐπίσης ὡς πρὸς τοῦτο. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἤθελεν ἐμποδίσει αὐτὸν νὰ συνενωθῇ μετὰ τῶν ὁμοφρόνων του, ἔστω καὶ ἂν ἦσαν μία δρὰξ οὗτοι, τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ὤφειλε ν' ἀγωνισθῇ ὑπὲρ τῆς σημαίας του.

— Ποία εἶνε ἡ σημαία του; ἠρώτησεν ἡ κυρία Ἐρβλαί· ἐγὼ μόνον τὴν τρίχρουν γνωρίζω.

— Εἶνε ἐκείνη τὴν ὁποίαν ἠκολούθουν, ὅτε εἶχα τὴν τιμὴν νὰ ὑπηρετῶ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ θείου τῆς δεσποινίδος, ἀπήντησεν ὁ κύριος δὲ Μομβρὲν στρεφόμενος πρὸς τὴν Γιλβέρτην.

Προσέκλινε καὶ αὖθις ἀποχαιρετίζων τὴν κυρίαν Ἐρβλαί, αὕτη δὲ τὸν ηὐχαρίστησεν ἐκ νέου, καταλιποῦσα πλέον τὴν περὶ τῆς πολιτικῆς συνομιλίαν, καὶ συνώδευεν αὐτὸν μετὰ τῆς Γιλβέρτης διὰ τῶν δενδροστοιχιῶν τοῦ κήπου. Ἓν ὄχημα ἀνέμενε παρὰ τὴν κιγκλιδωτὴν θύραν.

Ἀκριβῶς καθ' ἣν στιγμὴν ἔφθανον ἐκεῖ, διανομεύς τις τοῦ τηλεγραφείου ἔκρουσε τὸν κωδωνίσκον τῆς θύρας, κομίζων τηλεγράφημα. Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ἐζήτησε συγγνώμην διότι ἔπρεπε ν' ἀπαντήσῃ παραχρῆμα, καὶ μετὰ χαρίεντος μειδιάματος, διακόπτουσα τὴν μετὰ τοῦ κυρίου δὲ Μομβρὲν συνδιάλεξιν, ἀπῆλθεν ἐν τάχει, ἀφήσασα αὐτόν, ἑκουσίως ἴσως, μετὰ τῆς Γιλβέρτης· ὁ κ. δὲ Μομβρέν, κρατῶν τὸν πῖλόν του εἰς τὴν χεῖρα προσέβλεπεν ἐντὸς τοῦ πλαισίου ἐκείνου τοῦ πλήρους φωτὸς καὶ ἀνθέων τὴν νεάνιδα, ἣν ἀνελογίζετο τόσον συχνὰ καὶ μετὰ τῆς αὐτῆς τοὐλάχιστον ζέσεως, μεθ' ἧς αὐτὴ ἀνελογίζετο ἐκεῖνον.

Ἡ νεᾶνις ἐποίησε κίνημά τι ὡς νὰ ἤθελε νὰ τὸν χαιρετίσῃ καὶ νὰ παρακολουθήσῃ τὴν Ἑρρικέτταν, ἀλλ' ὁ κόμης ἀπέτρεψεν αὐτὴν διὰ νεύματος, εἰς ὃ ἐνυπῆρχε σχεδὸν ἱκεσία.

— Λοιπὸν εἶνε ἀληθές; εἶπεν. Ὁ θεῖός σας ἐρρίφθη εἰς τὴν τύρβην τῆς ἐκλογῆς;

— Ναί, ἀπήντησεν ἡ Γιλβέρτη. Εἶπον αὐτῷ ὅτι τοιοῦτο ἦτο τὸ καθῆκόν του καὶ ὑπήκουσεν.

—Τὸ καθῆκον τῶν ἐντίμων εἶνε ν' ἀφίνωσι τοὺς ῥᾳδιούργους νὰ ῥυπαίνωνται εἰς τὸ τέλμα αὐτὸ τῆς πολιτικῆς. Αὐτὸ ἔλεγον πρὸς τὸν πατέρα μου, ὅστις δὲν σκέπτεται πάντοτε ὅπως ἐγὼ καὶ ὅστις, μετὰ λύπης τὸ ὁμολογῶ, θὰ ἦτο ἱκανὸς ν' ἀντιμετωπίσῃ ὅπως ὁ θεῖός σας, τὰ κοάσματα τῶν βατράχων ζητούντων βουλευτήν!

— Ἴσως ὅμως, ὑπέλαβεν ἡ Γιλβέρτη, ὁ πατήρ σας καὶ ὁ θεῖός μου, δὲν εἶχον ἄδικον. Ἂν ὅλοι ἠρνοῦντο, τί θὰ συνέβαινεν;

— Δὲν θὰ ἐβυθιζόμεθα περισσότερον εἰς τὴν ἄβυσσον ἀφ' ὅσον καὶ τώρα, ἀπήντησεν ὁ κ. δὲ Μομβρέν.

— Εἴσθε ἀπαισιόδοξος.

— Ἐπεθύμουν νὰ εἶμαι τοιοῦτος. Ἀλλ' ὑμεῖς, δεσποινίς, δὲν θὰ ὑποστῆτε, πιστεύω, τὴν ἐπίδρασιν τῆς θελκτικωτάτης κυρίας Ἐρβλαί. Δὲν θὰ εὐχαριστούμην διόλου βλέπων ὑμᾶς καθισταμένην γυναῖκα πολιτικήν.

— Ἐγώ; . . . μὴ φοβῆσθε, εἶπεν ἡ Γιλβέρτη. Ἡ πολιτικὴ μοῦ προξενεῖ τρόμον.

— Λοιπὸν δὲν θὰ μεταβληθῆτε;

— Τί ἐννοεῖτε μὲ τοῦτο;

Ἡ νεᾶνις ἐστηρίζετο ἐπὶ τῶν σιδηρῶν ῥάβδων τῆς ἡμιανοίκτου κιγκλιδωτῆς θύρας, αἱ δὲ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου διερχόμεναι διὰ μέσου τῶν κλάδων τῶν πεφυτευμένων παρὰ τὴν εἴσοδον ὑψηλῶν καστανεῶν, ἐπέρριπτον φωτεινὰς κηλῖδας

Digitized by Google

ἐπὶ τῆς κόμης, τῶν ὤμων καὶ τῶν παρειῶν τῆς νεάνιδος, ὡς νὰ κατησπάζοντο αὐτήν.

Ὁ Ροβέρτος τὴν ἔβλεπε, μὴ ἀπαντῶν κατ' ἀρχάς, ἀλλὰ περιβάλλων αὐτὴν διὰ βλέμματος πλήρους βαθείας ἀφοσιώσεως, συνῃσθάνετο δὲ ἡ νεᾶνις ὅτι ἐν τῇ σιγῇ ἐκείνῃ ἐνυπῆρχέ τι ὡσεὶ ἐξομολόγησις, ὡσεὶ προσφορὰ ἄφωνος ὁλοκλήρου ὑπάρξεως ἀλλ' ἐν ταυτῷ κάτι τι ἀδήλως ἐπώδυνον καὶ ἐναγώνιον... Καὶ ἐπανέβλεπεν, ἐπανέβλεπεν ἀκόμη τὸν κύριον δὶ Μομβρὲν ἐκεῖ πέραν μετὰ τοῦ μικροῦ κορασίου του, μόλις βηματίζοντος πλησίον του, ἐν τῇ ἀκτῇ τῆς Χάριτος.

Ἴσως ὁ νέος ἐμάντευσε τὸν λογισμόν, τὸν ἐπελθόντα εἰς τὴν χαρίεσσαν ἐκείνην μελαγχροινὴν κεφαλήν.

Ἔτεινε τὴν χεῖρα πρὸς τὴν Γιλβέρτην καὶ χωρὶς ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὴν ἐρώτησίν της, εἶπεν αὐτῇ:

— Καίτοι εἴμεθα ἀντίπαλοι, ὡς φαίνεται, εἰπέτε παρακαλῶ εἰς τὸν θεῖόν σας ὅτι εἶμαι αὐτῷ ἀφωσιωμένος ἐξ ὅλης καρδίας. Θὰ τοῦ τὸ εἴπητε, δὲν εἶνε ἀληθές, δεσποινίς;

Καὶ προσεπάθησε νὰ μειδιάσῃ προφέρων τὴν λέξιν «ἀντίπαλοι». Εἶτα ἐλάλησε μετὰ διαχύσεως. Ἡ Γιλβέρτη εἶχεν ἤδη τείνει αὐτῷ τὴν χεῖρα καὶ ἔμειναν ἐκεῖ ἐπί τινας στιγμὰς χωρὶς ν' ἀνταλλάξωσι πλέον λέξιν, τεταραγμένοι· ἡ νεᾶνις ᾐσθάνετο τοὺς δακτύλους τοῦ Ροβέρτου τρέμοντας, ἐνῷ ἔσφιγγον τοὺς ἰδικούς της, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμα ν' ἀποσύρῃ τὴν τεταμένην χεῖρά της ὡς νὰ προὐξένει αὐτῇ ἡ χειραψία ἐκείνη περισσοτέραν εὐχαρίστησιν ἢ ταραχήν.

Ἐπὶ τέλους ὅμως βραδέως, πολὺ βραδέως ἀφῆκε τὴν χεῖρά της νὰ καταπέσῃ, ἀπέτεινε δὲ πρὸς τὸν κύριον δὲ Μομβρὲν ἓν «καλὴν ἐντάμωσιν, χαίρετε!» χωρὶς νὰ γνωρίζῃ τί ἔλεγεν.

Ἐπείγετο νὰ φύγῃ. Προῃσθάνετο ὅτι καὶ αἱ ἐρωτήσεις καὶ ἡ σιγὴ τὰ πάντα καθίσταντο ἀνησυχητικὰ νῦν καὶ ὅτι ὁ κ. Μομβρὲν ἔμελλεν ἴσως ν' ἀποτείνῃ αὐτῇ λόγους, τοὺς ὁποίους δὲ ἤθελε ν' ἀκούσῃ.

Ὁ νέος ἵστατο ἀκόμη εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν ὄρθιος, παρατηρῶν αὐτὴν ἀπομακρυνομένην διὰ μέσου τῶν δενδροστοιχιῶν καὶ ἐπανερχομένην εἰς τὴν ἔπαυλιν. Τότε μόνον ἐκινήθη ἐκ τῆς θέσεώς του, ὅτε ἡ νεᾶνις ἐγένετο ἄφαντος ἐκεῖ πέραν εἰς τὸ πρόστοον.

Ὤθησε τὴν κιγκλίδα καὶ σχεδὸν ἀποτόμως εἶπε πρὸς τὸν ἀναμένοντα ἐν τῇ ὁδῷ ἡνίοχον.

— Εἰς Μελέν!

Τὸ ὄχημα ἀπεμακρύνθη· εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς κυρίας Ἐρβλαὶ ἡ Γιλβέρτη ἐκάθησε πρὸ τοῦ κλειδοκυμβάλου καὶ οἱ δάκτυλοί της διέτρεχον τὰ ἐξ ἐλεφαντόδοντος πλῆκτρα ὡς νὰ ἐπρόκειτο ἡ μουσικὴ νὰ λικνίσῃ τὴν ὀδύνην της ἢ νὰ καταπνίξῃ τοὺς λυγμούς της.

(Ἕπεται συνέχεια).

Δ΄ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἀρτιγενεῖς ἑλληνικαὶ βιομηχανίαι.

Αἱ προκαταρκτικαὶ δηλώσεις τῶν μελλόντων νὰ συμμετάσχωσι τῆς Δ' Ὀλυμπιακῆς Ἐκθέσεως ὑπεβλήθησαν ἤδη καὶ ἡ συλλογὴ φαίνεται οὐχὶ κατωτέρω τῆς κοινῆς προσδοκίας, λαμπρὰν μέλλουσα νὰ ἀποτελέσῃ τὴν προσεχῆ ἔκθεσιν. Καὶ πρόωρος καὶ ἀτελὴς βεβαίως θὰ ἦτο πᾶσα περιγραφὴ τῶν ἐκθεμάτων ἐπὶ τῇ βάσει μόνων τῶν δελτίων τῶν ἐκθετῶν· ἀλλὰ δὲν κρίνομεν ἄσκοπον νὰ διαλάβωμεν διὰ βραχέων, ἐν εἴδει εἰσαγωγῆς εἰς λεπτομερῆ τῆς ἐκθέσεως περιγραφήν, περί τινων βιομηχανικῶν ἐργασιῶν, ἤδη ἀναπτυχθεισῶν ἐν τῷ τόπῳ καὶ ἄριστα παραγουσῶν ἔργα.

Καὶ ἐν πρώτοις τὰ στεαρικὰ κηρία ἀφ' οὗ βαρύτατος ἐπεβλήθη σωφρόνως δασμὸς εἰς τὰ ἔξωθεν εἰσερχόμενα, κατασκευάζονται ἅπαντα ἐν τῷ τόπῳ καὶ τρία ἐργοστάσια, ἓν ἐν Κερκύρᾳ, ἓν ἐν Φαλήρῳ καὶ ἓν ἐν Βόλῳ ἁμιλλῶνται περὶ τῆς καλλιτέρας παραγωγῆς. Λυπηρὸν ὅμως εἶναι, καὶ τοῦτο παρατηρεῖται οὐ μόνον ἐν τούτῳ τῷ εἴδει ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς, ὅτι κηρία στεαρικὰ κατασκευαζόμενα ἐν τῷ τόπῳ περιβάλλονται ξένα ἐνειλήμματα καὶ πωλοῦνται ὡς ἐξωτερικὰ τοῦ Βελγίου ἢ τῆς Γαλλίας εἰς τιμὰς ὑψηλάς.

Τὰ χειρόκτια κατασκευάζονται ἐν Κερκύρᾳ ὅπου ἄριστον ἱδρύθη ἐργοστάσιον αὐτῶν, οὐ μόνον δὲ τὰ ἐκ λεπτοῦ δέρματος τοιαῦτα ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν ἀξιωματικῶν, ἅτινα μάλιστα προτιμῶνται τῶν ὁμοίων ἐξ Ἑσπερίας κομιζομένων. Καὶ τῶν χειροκτίων ὅμως τούτων τὰ πλεῖστα ἐν Ἀθήναις πωλοῦνται ὡς εὐρωπαϊκὰ καὶ ἡ διαφορὰ τῆς τιμῆς δὲν εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὴν ἐκ τῆς ἐντοπίας παραγωγῆς προσγιγνομένην ὠφέλειαν.

Ἡ τέχνη τοῦ λευκοσιδήρου ἀνεπτύχθη ἐν Ἀθήναις μεγάλως, κατασκευάζονται δ' ἔργα ἀξιολογώτατα ἀληθῶς. Κλωβοὶ πτηνῶν μικροὶ καὶ μεγάλοι, λουτρῶνες παντὸς εἴδους, καταιωνητικαὶ μηχαναί, κομψὰ νιπτήρων δοχεῖα, λύχνοι πετρελαίου ἀπὸ τῶν ἁπλουστέρων καὶ εὐωνοτέρων μέχρι τῶν τελειοτέρων τῶν τοῦ Βελγικοῦ συστήματος τῶν ἄπλετον παραγόντων φῶς.

Ἀλλὰ καὶ τῶν εἰδῶν τούτων τὰ πλεῖστα δὲν περιεβλήθησαν ἔτι τὴν σφραγῖδα τῆς Ἑλληνικῆς βιομηχανίας. Ἐξακολουθοῦσι πωλούμενα ὡς εὐρωπαϊκὰ καὶ εἰς τιμὰς ὑψηλάς, ὑψηλοτέρας τῶν πρίν, καὶ τοῦτο διότι οἱ ἔμποροι προφασίζονται τὴν διαφορὰν τοῦ νομίσματος, τοὺς βαρεῖς δασμοὺς τῶν τελωνείων καὶ μυρίας ἄλλας προφάσεις. Κλωβὸς π.χ. ἐκ τῶν μειζόνων διὰ ψιττακούς, κατασκευάζεται ἀντὶ δρ. 18 καὶ πωλεῖται τῷ ἐμπρόφῳ, ὅστις τὸν μετα-

Digitized by Google

πωλεῖ δρ. 30. Ὁ κατασκευαστὴς κερδίζει δρ. 5 καὶ ὁ ἔμπορος δρ. 12.

Αἱ τέχναι τοῦ χάρτου καὶ ναστοχάρτου ὁμοίως ἀνεπτύχθησαν κατὰ πολύ. Δύο ἐργοστάσια φακέλλων ἐν Ἀθήναις κατασκευάζουσι τοιούτους εὐωνοτάτους καὶ κατ' οὐδὲν διαφέροντας τῶν ἔξωθεν ἐρχομένων· τὸ εὐχάριστον δ' ἐν τούτοις εἶναι ὅτι καὶ ἡ πρώτη ὕλη ὁ χάρτης κατασκευάζεται ἐν Ἀθήναις.

Ἀλλὰ πλὴν τούτων τὰ παρὰ τοῖς πιλοπώλαις χρήσιμα κυτία πρὸς ἐναπόθεσιν τῶν πίλων στρατιωτικῶν καὶ ἀστικῶν, τὰ εἰς τὰς ραπτρίας τῶν νεωτερισμῶν χρησιμεύοντα κιβωτίδια πρὸς ἀποστολὴν τῶν ἐνδυμάτων, οἱ παντοειδεῖς κυτίσκοι τῶν φαρμακοποιῶν ποικιλωτάτων σχημάτων, αἱ ποικίλαι θῆκαι τῶν σακχαροπλαστῶν διὰ τοὺς σακχαροπήκτους καρποὺς καὶ τὰ σακχαρωτὰ ἅπαντα ταῦτα κατασκευάζονται ἐν Ἀθήναις. Ἀλλὰ θὰ κατασκευασθῶσιν ἀκόμη κομισθέντων τῶν μηχανημάτων καὶ θὰ ἐκτεθῶσιν ἐν τῇ ἐκθέσει καὶ ἄλλα τῆς τέχνης τοῦ χάρτου ὡραῖα ἔργα, οἱ περιλάλητοι Βενετικοὶ φανοὶ διὰ φωτοχυσίας καὶ τὰ κομψὰ περιβλήματα τῶν ἀνθοδεσμῶν.

Ἐνταῦθα δ' ἀνακτέον καὶ τὰ περίκομψα κατάστιχα, βιβλία λογιστικὰ καὶ τετράδια μαθητικὰ παντὸς εἴδους, ἅτινα κατασκευάζονται ἐν Ἀθήναις, ὑπὸ δύο ἢ καὶ τριῶν ἐργοστασίων. Κατασκευάζονται δὲ στερεώτατα καὶ ἐφάμιλλα πρὸς τὰ ἔξωθεν κομιζόμενα. Μεγάλην δὲ ἡ κατασκευὴ τούτων θὰ προσλάβῃ ἀνάπτυξιν καὶ ἡ διάδοσις αὐτῶν θὰ γίνῃ εὐρυτέρα ὅταν προσεχῶς λήξῃ τὸ συμβόλαιον καταναλώσεως μεγάλου ἐνταῦθα χαρτοπωλικοῦ καταστήματος μεθ' ἑνὸς τῶν πρωτευόντων Γερμανικῶν οἴκων. Εἰς ταῦτα δὲ πάντα μεγάλην ὡς εἰκὸς θὰ δώσῃ κίνησιν καὶ ἡ ἐνεργουμένη ἤδη ἀνακαίνισις τοῦ ἐν Φαλήρῳ ὑπάρχοντος χαρτοποιείου ὅπερ ποικίλας μέχρι τοῦδε ὑπέστη τύχας.

Ἔχομεν ὅμως καὶ ἄλλα. Οἱ λαιμοδέται οἱ δεδεμένοι ἐκεῖνοι καὶ ποικιλόσχημοι μεταξωτοί, κατασκευάζονται ἐν Ἀθήναις καὶ τρία ἐκ τούτων ἐργοστάσια ἐπασχολοῦσι πεντήκοντα περίπου ἐργάτιδας. Τὸ ἓν τούτων διευθύνει κόρη μόλις δεκατριῶν ἐτῶν μετὰ δεξιότητος καὶ ἐπιμελείας μεθ' ἧς οὐδὲ ἀνὴρ καθεστηκὼς ἤθελε κατορθώσει.

Ἔρχονται κατόπιν τὰ μύρα καὶ ἀρώματα. Ἕκαστος κουρεὺς καὶ φαρμακοποιὸς διὰ τῆς ἰδίας μελέτης καὶ εὐφυΐας κατώρθωσε νὰ κατασκευάσῃ οὐ μόνον τοῦ ὕδατος τῆς Κολωνίας ἀρίστας ἀπομιμήσεις ἀλλὰ καὶ ἐλιξίρια παντοῖα καὶ ὕδατα τῆς κινίνης καὶ ὀδοντοτρίμματα ποικίλα καὶ σάπωνας μυρωδικοὺς καὶ πάντα τῆς μυρεψικῆς τὰ εἴδη. Πλὴν δὲ τούτων καὶ ἐργοστάσιον τέλειον λειτουργεῖ ἐν Ἀθήναις σαπωνοποιΐας οὗτινος τὰ προϊόντα φέρουσι μὲν εἰσέτι τὸν τύπον τῶν Παρισίων, μέλλουσι δὲ νὰ περιβληθῶσι τὴν ἑλληνικὴν μορφὴν ἐν τῇ προσεχεῖ Ὀλυμπιάδι λαβόντος τοῦ ἰδιοκτήτου αὐτοῦ τὴν ἄδειαν ἐν τῷ χώρῳ αὐτῷ τῆς ἐκθέσεως νὰ στήσῃ τὰς μηχανὰς αὐτοῦ καὶ νὰ παραγάγῃ τοὺς ἑλληνικοὺς σάπωνας.

Ἐπειδὴ δ' εἴπομεν περὶ φαρμακοποιῶν, καὶ πολλὰ τῶν φαρμακευτικῶν εἰδῶν τῶν γνωστῶν κοινῶς ὑπὸ τὸ ὄνομα Specialités κατασκευάζονται ἐν Ἑλλάδι. Οἶνοι τῆς Κίνας ἐν φιάλαις ἐλάχιστοι εἰσκομίζονται ἔξωθεν, τῶν φαρμακοποιῶν δ' ἕκαστος κατασκευάζει καὶ ἰδίαν κίνας σκευασίαν. Ἀλλὰ καὶ σίδηρος καὶ ἄλλαι σκευασίαι κατασκευάζονται ἐνταῦθα ἰσάμιλλοι πρὸς τὰς ἔξωθεν κομιζομένας.

Μεταξὺ τῶν φαρμακευτικῶν προϊόντων καταλογιστέον καὶ τὴν κατασκευὴν ἐνταῦθα καὶ ἐν Πάτραις ἀποστάγματος ἐκ γλυκορρίζης ἥτις εἶναι γνωστὴ κοινῶς ὑπὸ τὸ ὄνομα γιάμπολη. Οἱ ἐν Ἀθήναις μάλιστα παραγωγεῖς μεγάλην εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐξάγουσι ποσότητα ἐκ ταύτης.

Καὶ τί ἀκόμη; Κτένες ἐκ κεράτων βοῶν ἐλλείψει ἔτι ἐλεφαντόδοντος καὶ ψῆκτραι διάφοροι κατασκευάζονται ἐνταῦθα.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλα πολλὰ ἅτινα νῦν παρασιωπῶμεν ἐν τῇ προχείρῳ ταύτῃ ἀναγραφῇ τῶν μικρῶν βιομηχανιῶν, διότι αἱ μεγάλαι βιομηχανίαι, ἰδίως ἡ μηχανουργία, ἡ ὑφαντουργία, ἡ ναυπηγικὴ θὰ καταπλήξωσι διὰ τῶν ἀρίστων αὐτῶν ἔργων.

Μ.

ΖΩΓΡΑΦΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΤΥΠΑ

Ὁ κ. Λέων Μπονὰ εἶνε εἷς τῶν συμπαθεστάτων καὶ κρατίστων νεωτέρων Γάλλων καλλιτεχνῶν. Ἐν ἡλικίᾳ νεαρᾷ εἰσέτι, ἀλλ' ἐν πλήρει τῆς τέχνης του ἀκμῇ, ἔγραψεν ἤδη πίνακας πολλοὺς ἀξιοθαυμάστους, ἠδύνατο δὲ νὰ συγγράψῃ καὶ τ' ἀπομνημονεύματα τῶν προτύπων του, διότι ὅπως κέκτηται πνεῦμα ὑπέροχον διὰ νὰ τὰ ζωγραφίζῃ, μεταχειρίζεται δεξιῶς τὸν κάλαμον ὡς καὶ τὸν χρωστῆρα. Δὲν ἔμαθον παρ' αὐτοῦ ὅ,τι γινώσκω περὶ τῶν εἰκόνων του· ἀλλ' ἐκ συνομιλιῶν φιλικῶν ηὐτύχησα ν' ἀρυσθῶ ἀνέκδοτά τινα ἀνήκοντα πραγματικῶς εἰς τὴν ἱστορίαν, καὶ εἰς τὴν μᾶλλον εὐχάριστον τῶν ἱστοριῶν μάλιστα, εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς τέχνης.

Ὁ κ. Κάμιλλος Δουσὲ διηγεῖτο ἡμῖν πρὸ μικροῦ τὴν ἔκπληξίν του, ὅτε κατὰ πρώτην φορὰν εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ Μπονά, ὅστις ἔμελλε ν' ἀπεικονίσῃ τὴν ζῶσαν, τὴν μειδιῶσαν, τὴν ἀγχίνοα, τὴν καλοκάγαθον μορ-

Digitized by Google

φὴν τοῦ ἐξαιρέτου ἰσοβίου γραμματέως τῆς Ἀκαδημίας.

Ὑπῆρχεν ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ ἐπὶ μιᾶς ἕδρας ἡ προσωγραφία τοῦ κ. Λέοντος Κονιέ, ἡ δὲ κεφαλὴ αὐτῆς ἡ στηριζομένη ἐπὶ τοῦ ἐρεισινώτου τῆς ἕδρας ἦτο τόσον ζωντανή, τόσον εἶχε ζωὴν καὶ ἔκφρασιν, ὥστε ἀκουσίως εἰς τὴν πρώτην του ὁρμὴν ὁ κ. Δουσὲ ἐχαιρέτισε καὶ προὐχώρησε κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὸν συνάδελφόν του λέγων:

—Ὦ! φίλτατε κύριε Λέον Κονιέ!..

Καὶ ἐσταμάτησεν εἰς ἀπόστασιν τριῶν βημάτων· ἀλλ' ὁ Μπονὰ κατεγοητεύθη. Ποῖος ἔπαινος θὰ ἦτο ἰσάξιος τῆς ἀπάτης ἢ τῆς ἐκπλήξεως ἐκείνης;

Ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ του τῷ κειμένῳ εἰς τὴν πλατεῖαν Βεντιμίλλης, εἰς τὴν ἄκραν τῆς οἰκίας τῆς ἀποτελούσης γωνίαν μετὰ τῆς ὁδοῦ Βουλώνης ὁ κ. Μπονὰ ἤρχισε τὴν γραφὴν τῆς διασήμου προσωπογραφίας τοῦ κ. Θιέρσου. Ἀλλ' ἡ θέσις δὲν ἦτο κατάλληλος. Ἡ κλίμαξ ἦτο δυσανάβατος διὰ τὸν πρεσβύτην, ἐκεῖ ἐπάνω δὲ οἱ δεκαοκτὼ βαθμοὶ τῆς θερμοκρασίας, οἱ ἀπαιτούμενοι παρὰ τοῦ ἰατροῦ του—δεκαοκτὼ βαθμοί, οἵτινες ἔπρεπε πανταχοῦ ν' ἀκολουθῶσι τὸν κ. Θιέρσον, δεκαοκτὼ μόνον, οὐδὲ εἷς ἐπὶ πλέον, οὐδὲ εἷς ἐπὶ ἔλαττον—ἢ ὑπελείποντο ἢ ἐπλεόναζον πολὺ ταχέως.

Ὁ ζωγράφος προέτεινε τότε εἰς τὸν κ. Θιέρσον, ἂν εὑρίσκετο ἐν τῷ μεγάρῳ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου μέρος φωτεινὸν καὶ κατάλληλον, νὰ γράψῃ τὴν προσωπογραφίαν εἰς τὴν οἰκίαν του, ὑπὸ ἕνα ὅρον, ὅτι καὶ ἐκεῖ ὅπως καὶ εἰς τὴν ἐν τῇ ὁδῷ Βεντιμίλλης οἰκίαν του ὁ ζωγράφος θὰ ἦτο ἐλεύθερος, ἐντελῶς ἐλεύθερος καὶ δὲν θὰ ἐδείκνυε τὸ ἔργον του, εἰμὴ ὁσάκις ἤθελε τοῦ ἔλθῃ ἡ ὄρεξις. Ὁ ζωγράφος εἰς τὸ σπουδαστήριόν του εἶνε κύριος, ὅπως ὁ κυβερνήτης εἰς τὸ πλοῖόν του.

— Ἔστω, εἶπεν ὁ κ. Θιέρσος, ἂς ὑπάγωμεν εἰς τὴν κατοικίαν μου.

Ὁ Μπονὰ μετεκόμισεν εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τὸν πίνακα καὶ τὸν ὀκρίβαντά του.

— Κανεὶς δὲν θὰ εἰσέλθῃ! εἶπεν ὁ κ. Θιέρσος, σᾶς τὸ ὑπόσχομαι, κανείς!

Πρὸ πάντων τὴν περιέργειαν, τὴν ὅλως φυσικήν, τῆς κυρίας Θιέρσου ἐφοβεῖτο ὁ Μπονά. Δὲν ἐγνώριζε τότε τὴν κυρίαν Θιέρσου, ἣν κατόπιν ἐξετίμησεν ὡς ἔδει καὶ ἥτις ἔλεγε τοποθετοῦσα αὐτὸν πλησίον τοῦ κ. Θιέρσου κατὰ τὸ γεῦμα: Ὁμιλεῖτέ του περὶ ζωγραφικῆς!... αὐτὸ τὸν εὐχαριστεῖ!.. καὶ λησμονεῖ τὴν πολιτικήν! Ὁμιλήσατέ του περὶ τοῦ Ραφαὴλ, κύριε Μπονά, ὁ Ραφαὴλ τὸν παρηγορεῖ διὰ τὴν συμπεριφορὰν τοῦ κ. Βυφφέ...»

Ὁ ζωγράφος λοιπὸν ἐγκατέστη καὶ ἐπελήφθη τοῦ ἔργου του. Ὁ κ. Θιέρσος ἐξέλεξε μίαν στάσιν, τὴν φυσικωτέραν καὶ ἁπλουστέραν, ἥτις ἦτο καὶ ἡ καλλιτέρα. Ὁ Μπονὰ ἤρξατο τὴν ἐργασίαν του ἐντὸς τῆς παστάδος τοῦ μεγάρου. Εὑρίσκετο ὅλως ἀπησχολημένος εἰς τὸν πίνακά του, ὅτε ἡ θύρα τῆς παστάδος αἴφνης ἠνεῴχθη. Ἦτο ἡ κυρία Θιέρσου.

— Ἀγαπητή μου, συγγνώμην, τί ἔρχεσαι νὰ κάμῃς ἐδῶ; εἶπεν ὁ κ. Θιέρσος μὲ τὴν μικρὰν καὶ διαπεραστικὴν φωνήν του, καὶ μὲ πολλὴν σφοδρότητα. Γνωρίζεις τὰς συμφωνίας μας. Πήγαινε καὶ νὰ μὴ ξαναέλθῃς!..

— Ἀλλά, κύριε Θιέρσε, ἦλθα νὰ ἰδῶ μήπως χρειάζεσαι τίποτα...

— Αἴ, ἀγαπητή μου, δὲν εἶμαι δὰ μικρὸ παιδί!.. εἰξεύρω νὰ ζητήσω ἂν μοῦ χρειασθῇ τίποτε. Ἔπειτα, ἔχω τὸν Λουδοβῖκον (τὸν γηραιόν του θαλαμηπόλον ὃν ἀπεκάλει γελῶν ἠλίθιον, ἀχρεῖον, καὶ ὃν ἐν τούτοις ἠγάπα, ὅπως ὁ Ναπολέων ὁ Α' ἠγάπα τὸν Κώνσταντα Βαλλαί, τὸν *πιστόν του*, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τὸν ἄπιστόν του Κώνσταντα, ὅστις δὲν τὸν συνώδευσεν εἰς τὴν νῆσον Ἔλβαν) ἔχω τὸν Λουδοβῖκον, ὅστις εἶνε ἐδῶ ἀπ' ἔξω. Πήγαινε καὶ νὰ μὴ ξαναέλθῃς!

Ἡ κυρία Θιέρσου ἐξῆλθε πράγματι· ἀλλὰ μετὰ μίαν ὥραν ἡ θύρα ἠνεῴχθη καὶ ἡ σύζυγος τοῦ κ. Θιέρσου ἐνεφανίσθη καὶ πάλιν.

Βλέπων ὅμως αὐτὴν εἰσερχομένην ὁ κ. Θιέρσος ἀνεπήδησεν ἀπὸ τῆς ἕδρας του, ἐπορεύθη μετὰ σπουδῆς πρὸς τὴν θύραν, πρὶν ἢ ἡ κυρία Θιέρσου διστάζουσα ὑπερβῇ τὸν οὐδὸν καὶ φράσσων τὴν δίοδον:

— Κυρία Θιέρσου, ἀνέκραξε μὲ φωνὴν ὀξυτάτην, κυρία Θιέρσου, ἡ διαγωγή σου εἶνε ἀποτρόπαιος! Ἂν δὲν ἀποσυρθῇς ἐν τῷ ἅμα, θὰ μὲ ἀναγκάσῃς νὰ σὲ δείρω!

Καὶ στρεφόμενος πρὸς τὸν κ. Μπονὰ μὲ τὸν ἐκ λεπτῆς μετάξης θύσανον τοῦ σκούφου του ὠρθωμένον ἐπὶ τοῦ μετώπου του ὡς λοφιὰν ἀλεκτρυόνος εἶπε γελῶν μὲ τὸ σύνηθες ἐκεῖνο εἰρωνικὸν ὕφος του:

— Ἀκοῦτ' ἐκεῖ! ὁ κύριος Θιέρσος νὰ δέρνῃ τὴν κυρίαν Θιέρσου! Τί θὰ ἔλεγον αὔριον αἱ τάδε καὶ αἱ τάδε ἐφημερίδες περὶ τοῦ *ἀπαισίου πρεσβύτου*.

Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἐγένετο κατὰ πᾶσαν πρωΐαν καὶ ἑσπέραν ἀπαραιτήτως λόγος περὶ τοῦ *ἀπαισίου πρεσβύτου* εἰς τὰς στήλας μερικῶν ἐφημερίδων.

Αὐτὴν τὴν φορὰν ἡ κυρία Θιέρσου ὑπέκυψε καὶ ὑπακούουσα τιθασσευμένη δὲν εἰσῆλθεν εἰς τὴν περίφημον παστάδα, εἰμὴ ὅτε ἡ προσωπογραφία ὁλοτελῶς ἐπερατώθη, πάλιν δὲ καὶ τότε ὁ κ. Θιέρσος ἔλεγεν αὐτῇ φαιδρῶς:

Digitized by Google

— Σὲ παρακαλῶ, φιλτάτη μου... Σὲ παρακαλῶ ἐγώ!... Θὰ εὐχαριστηθῇς πολύ!... Ἠμπορεῖς νὰ εἰσέλθῃς! Δὲν θὰ σὲ πειράξω!

Ὁ κ. Γρεβὺ ἦτο ὀλιγώτερον εὐερέθιστος τοῦ κ. Θιέρσου. Ἀξιοπρεπής, προσηνής, σοβαρὸς ἦτο ἱκανὸς νὰ μένῃ ἐπὶ ὥρας ὁλοκλήρους ἔμπροσθεν τοῦ ζωγράφου του, χωρὶς νὰ ταραχθῶσιν οἱ μυῶνες ἢ τὰ νεῦρα τοῦ προσώπου του. Ἐνῷ δὲ ἵστατο ἀπεικονιζόμενος, ἀπήγγελλε τεμάχια τῶν λόγων τοῦ Δημοσθένους ἑλληνιστὶ πρὸς τὸν Μπονά, ἐξῆρε δὲ διὰ τῆς ἀπαγγελίας του τὴν καλλονὴν τῆς εὐήχου καὶ ἁρμονικῆς ἐκείνης γλώσσης.

Ὁ Μπονὰ λαλεῖ μετά τινος περιπαθοῦς σεβασμοῦ περὶ τοῦ δουκὸς τῆς Ὡμάλης, εὐπατρίδου καὶ στρατιώτου, ὅστις διηγεῖτο αὐτῷ τόσας χαριέσσας ἱστορίας, διασκεδαστικάς, πνευματώδεις, ὄντως γαλλικάς, ἀναμνήσεις πολεμικάς, ἀφρικανικὰ ἀνέκδοτα, ἐν οἷς καὶ ἡ ἐλαχίστη περιπέτεια προσελάμβανε κατὰ τὴν διήγησιν, εἰς τὰ διαλείμματα τῆς ἀναπαύσεως, χαρακτῆρα ἡρωϊκόν, ἐν οἷς ἡ ἐκ τῆς μάχης συγκίνησις ἀνεμιγνύετο μετὰ τῶν ἀναμνήσεων τοῦ στρατοπέδου.

Ἦτο ἡ ἐποχή, καθ' ἣν ὁ στρατηγὸς Φὰρ εἶχε καταργήσει τὰ τύμπανα εἰς τὸν γαλλικὸν στρατόν

— Τί νὰ σᾶς εἰπῶ! ἔλεγεν ὁ δοὺξ τῆς Ὡμάλης καθήμενος ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου καὶ περιστρέφων ἓν σιγάρον μεταξὺ τῶν δακτύλων του, ἐγὼ λυποῦμαι διὰ τὴν στέρησιν τοῦ τυμπάνου τὸ ὁποῖον ἐσήμαινε τόσον γοργῶς τὴν ἔφοδον, τοῦ ὁποίου οἱ κρότοι ἀπήντων ὑποκώφως εἰς τὸν κριγμὸν τοῦ τουφεκοβολισμοῦ!.. Ἠγάπων τὰ τύμπανα. Εἰς πᾶσαν νίκην τῶν Γάλλων διεδραμάτισε πάντοτε δρῶν πρόσωπον εὐφυής τις τυμπανιστής. Ἴσως ὅμως προέρχεται καὶ ἐξ ἐγωϊσμοῦ ἡ συμπάθειά μου· οὐδέποτε θὰ λησμονήσω τί ὀφείλω πρὸς τὸν ἀρχιτυμπανιστὴν τοῦ συντάγματός μου, χάρις εἰς τὸν ὁποῖον διέσωσα ἀκεραίαν τὴν φήμην μου ὡς ῥήτορος εἰς Παρισίους καὶ εἰς Μασσαλίαν. Μάλιστα!... Ἰδοὺ τὸ γεγονός... Ἐπανηρχόμην ἐξ Ἀφρικῆς μετὰ τοῦ συντάγματός μου, τὸ ὁποῖον εἶχε πολεμήσει λαμπρὰ καὶ ὑπερηφανευόμην διὰ τοῦτο. Καθ' ὁδὸν ἀπὸ τοῦ λιμένος, ὅπου ἀπεβιβάσθημεν ἕως ἐδῶ, ὅλαι αἱ δημοτικαὶ ἀρχαὶ προσήρχοντο εἰς προϋπάντησίν μας καὶ μᾶς ἐφόρτωναν μὲ παντοειδῆ ἄνθη, χωρὶς νὰ λησμονήσωσι καὶ τὰ ῥητορικὰ ἄνθη. Αἱ προσφωνήσεις κατέπιπτον βροχηδόν, προσφωνήσεις νομαρχῶν καὶ δημάρχων, προσφωνήσεις καθηγητῶν, προσφωνήσεις δικαστῶν... Ἠκροώμην πάσας ταύτας τὰς ἀγορεύσεις καὶ ὅταν ἐλάμβανον καὶ ἐγὼ τὸν λόγον... «Κύριε δήμαρχε!» ἢ «Κύριε νομάρχα!»... αἴφνης ὁ ἀγαθὸς καὶ εὐφυὴς ἀρχιτυμπανιστής μου ὕψωνε τὴν ῥάβδον του... καὶ ὁ κρότος τῶν τυμπάνων ἐκάλυπτε τὴν φωνήν μου!... ῥρρράν! Ἐχαιρέτιζον ἐγώ, ἐπευφήμει τὸ πλῆθος τοὺς στρατιώτας μου!... Καὶ διῆλθον τοιουτοτρόπως ὅλην τὴν Γαλλίαν χωρὶς ν' ἀπαγγείλω οὔτε μίαν προσφώνησιν.

Καὶ ὁ ζωγράφος ᾐσθάνθη σχεδὸν τὰ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, ὅτε ὁ δούξ, ἀφοῦ ἐμειδίασε προσέθηκεν μὲ ἄλλον τόνον φωνῆς:

— Ὁ ἀρχιτυμπανιστής μου!.. Ἦτο γενναῖος! Ἐφονεύθη ἀνδρείως εἰς Κριμαίαν!.. ὅπως τόσοι ἄλλοι!

Ὁ κ. Μπονὰ ἐζωγράφιζε μίαν ἡμέραν εἰς τὸ ἐν τῇ πλατείᾳ Βεντιμίλλης ἐργαστήριόν του ὅπου ὁ κ. Θιέρσος δὲν ἠδυνήθη νὰ σταθῇ ὅπως τὸν ζωγραφίσῃ, τὴν προσωπογραφίαν τοῦ Βίκτωρος Οὐγκώ, ὅτε ἀκριβῶς ὁ κ. Λεσσὲψ ἔκρουσε τὴν θύραν. Ὁ Μπονὰ μετέβη ν' ἀνοίξῃ. Τί νὰ πράξῃ; Δὲν ἠδύνατο ν' ἀποπέμψῃ τὸν κ. Λεσσὲψ καὶ ἀφ' ἑτέρου δὲν ἤθελε νὰ δυσαρεστήσῃ τὸν Βίκτωρα Οὐγκώ.

— Ἀγαπητὲ διδάσκαλε, εἶπε πρὸς τὸν ποιητήν, εἶνε ὁ κ. Λεσσέψ· μήπως δὲν εὐχαριστεῖσθε νὰ εἰσέλθῃ;

— Ἀπεναντίας! εἶπεν ὁ Βίκτωρ Οὐγκώ.

Πρὸ εἴκοσι ἢ εἴκοσι πέντε ἐτῶν οἱ δύο ἐκεῖνοι ἄνδρες δὲν εἶχον ἴδει ἀλλήλους. Ὁ Λεσσὲψ ἐχαιρέτισεν εἰσελθὼν τὸν Βίκτορα Οὐγκὼ καθήμενον σκεπτικόν, μὲ τὴν χεῖρα ἐφ' ἑνὸς βιβλίου, ὡς τὸν ἀπεικόνισεν ὁ Μπονά. ὁ ποιητὴς ἔκλινε τὴν κεφαλὴν μετὰ τῆς ἁβρότητος ἐκείνης τῶν παλαιῶν χρόνων, ἣν διετήρει ὡς παράδοσιν τῆς ἀρχαίας γαλλικῆς εὐγενείας, ἀλλὰ δὲν επρόφερε λέξιν.

Ὁ κύριος Λεσσὲψ ὑπέμνησεν αὐτῷ παλαιὰς ἀναμνήσεις. Εἶπεν ὅτι τὸ ὄνομα τοῦ γράψαντος τὰ *Ἀνατολικὰ ᾄσματα* ἦτο ἔνδοξον ἐν Καίρῳ ὅσον καὶ ἐν Παρισίοις.

Ὁ Βίκτωρ Οὐγκὼ ἐχαιρέτιζεν, ἀλλὰ δὲν ἀπήντα.

Μὲ τὴν συνήθη στωμυλίαν του ὁ Λεσσὲψ ἐξηκολούθησε νὰ λαλῇ ἀλλὰ χωρὶς νὰ δυνηθῇ ν' ἀποσπάσῃ οὐδὲ λέξιν παρὰ τοῦ Οὐγκώ. Καὶ ὁ Μπονὰ ἤρχισε νὰ στενοχωρῆται εὑρισκόμενος μεταξὺ τῶν δύο ἐκείνων ἀνδρῶν καὶ συλλογιζόμενος μήπως ὑπῆρχε μεταξύ των κρυφία τις ἀφορμὴ ψυχρότητος.

Τέλος ὁ κ. Λεσσὲψ ἐχαιρέτισε καὶ ἀπῆλθεν. Ὁ Βίκτωρ Οὐγκὼ ἀνταπέδωκε τὸν χαιρετισμόν, ὅτε δὲ ἀνεχώρησε:

— Γνωρίζω πρὸ καιροῦ τὸν κ. Λεσσέψ, εἶπεν. Διεφωνοῦμεν ἄλλοτε ἐπὶ πολλῶν ζητημάτων· Εἶνε νομίζω ἀφωσιωμένος εἰς τὴν αὐτοκράτειραν. Ἀλλ' εἶνε ἐκ τῶν ἀνδρῶν, οὓς πολὺ ὑπολήπτομαι, ἐξ ἐκείνων οἵτινες τιμῶσιν ὑπὲρ πάντα ἄλλον τὴν πατρίδα μας, φρονῶ δὲ ὅτι ἡ Γερουσία χάριν τῆς ἀξιοπρεπείας αὐτῆς καὶ χάριν τῆς Γαλλίας ὤφειλε νὰ τὸν ἐκλέξῃ ἰσόβιον γερουσιαστήν.

Digitized by Google

Ὁ ζωγράφος ἐξεπλάγη ὁπωσοῦν. Διατί ὁ Βίκτωρ Οὐγκὼ λοιπὸν δὲν ὡμίλησεν ἐνόσῳ ὁ κ. Λεσσὲψ ἦτο παρών;.. Ἄ! διότι ὁ Μπονὰ εἰργάζετο, ὁ δὲ ποιητὴς εἶχεν ὑποσχεθῆ νὰ μὴ κινηθῇ ἐνόσῳ ὁ ζωγράφος ἐξηκολούθει τὴν ἐργασίαν του. Ἡ ἀκινησία τῶν χειλέων καὶ τῆς μορφῆς του ἦτο καὶ αὐτὰ μία ἔνδειξις τῆς θαυμαστῆς ἁβρότητός του.

Καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ ἐν τῇ στάσει ἐκείνῃ τοῦ ἀναπαυομένου λέοντος. Ἡ θέλησίς του τὸν μετέβαλλεν εἰς ἄγαλμα. Μίαν ἡμέραν καθ' ἣν εἶχε μείνει ἀκίνητος ἐπὶ πολλὰς ὥρας, αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Μπονά, ὁ εὐκίνητος καὶ ῥωμαλέος, ὁ γοργός, ὁ εὔρωστος καὶ μυώδης ὡς γυμναστής, ἀπαυδήσας πλέον τὸν παρεκάλεσε ν' ἀναπαυθῶσιν.

— Ἐμπρός, ἐμπρός! ἀπήντησεν ὁ ποιητής, πρέπει νὰ περιφρονῶμεν αὐτὰς τὰς ἀδυναμίας.

Καὶ ἐξηκολούθησε νὰ μένῃ ἀκίνητος.

Ἐνίοτε ὁ Μπονὰ ἐσταμάτα τὸ ἔργον του προσπαθῶν νὰ μαντεύσῃ ποῦ εὑρίσκετο ἡ φαντασία, ὁ λογισμὸς τοῦ ποιητοῦ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν. Ποῦ εὑρίσκετο; Ὁ Θεὸς μόνον γινώσκει ποῦ! «Γινώσκω μόνον, ἔλεγε ἡμῖν ὁ Μπονά, ὅτι ἔμεινεν ἐπὶ ὥρας ὁλοκλήρους χωρὶς νὰ προφέρῃ λέξιν καὶ ὅτι μόνον ἐκ τῶν φλογερῶν ὀφθαλμῶν του διέκρινον ὅτι τὸ πνεῦμά του ὡς πῦρ ἐσωτερικὸν εἰργάζετο.»

Ὁ κ. Λεσσὲψ εἶχεν ἴσως μεταβῇ εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ Μπονὰ ἐνῷ ὁ Βίκτωρ Οὐγκὼ ἤκουε τὸν βόμβον τῶν φλογῶν καὶ ἠκροᾶτο τὰς ἐνδομύχους φωνάς.

(Jules Claretie.)

ΑΙ ΧΕΛΙΔΟΝΕΣ

Ἔν τινι τῶν τελευταίων συνεδριῶν τῆς ἐν Παρισίοις ἑταιρίας τῶν φυσιοδιφῶν ὁ κ. Λεροῦ ἐποιήσατο λίαν ἐνδιαφέρουσαν ἀνακοίνωσιν ἐπὶ ζητήματος πολλάκις ὑποστηριχθέντος καὶ ἀποκρουσθέντος : ἂν δύνανται αἱ χελιδόνες καὶ οἱ κύψελοι νὰ διαχειμάσωσιν ἐν τοῖς εὐκράτοις κλίμασιν, ὑποκύπτοντες εἰς ληθαργικὸν ὕπνον παρεμφερῆ πρὸς τὸν ὕπνον τῶν ὄφεων κλπ.

Πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ ζητήματος τούτου ὁ κ. Λεροῦ ἐπέδειξεν εἰς τὰ μέλη τῆς ἑταιρίας χελιδόνα ζῶσαν, ἧς ἀφηγήθη τὴν ἱστορίαν.

Τὸ ταλαίπωρον πτηνὸν πληγὲν ὑπὸ μάστιγος ἡνιόχου κατὰ τὸν παρελθόντα Ὀκτώβριον, ἔπεσεν ἐν τῷ βορβόρῳ καὶ δὲν ἠδύνατο πλέον ν' ἀναλάβῃ τὴν πτῆσίν του. Παιδίον παρατυχὸν ἀνέλαβε τὴν χελιδόνα, ἀπέπλυνεν αὐτὴν καὶ ἐτύλιξεν ἐντὸς *βάτας*. Ἔθηκεν αὐτὴν ἐντὸς συρταρίου καὶ τὴν ἐλησμόνησεν ἐκεῖ.

Πρό τινων ἡμερῶν μόλις ἐκ τύχης ἐξήχθη ἡ *βάτα* ἐκ τοῦ συρταρίου καὶ ἐντὸς αὐτῆς εὑρέθη ἡ χελιδὼν ζῶσα, ἀλλὰ βεβυθισμένη εἰς λήθαργον. Ἐνώπιον τῶν μελῶν τῆς ἑταιρίας τὸ πτηνὸν ἀφυπνίσθη καὶ ἀπέπτη ἐλεύθερον.

Πολὺ πρὸ τοῦ συμβάντος τούτου, ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἤδη αἰῶνος, ζῳολόγοι ἐβεβαίωσαν ὅτι εὗρον κατὰ τὸν χειμῶνα ἐντὸς ὀπῶν τοίχων ἢ ἐν σπηλαίοις, χελιδόνας καὶ κυψέλους ληθαργοῦντας. Τινὲς μάλιστα προέβησαν ἐκ τούτου εἰς τὴν ἀνακριβῆ ὑπόθεσιν ὅτι δὲν μεταναστεύουσιν αἱ χελιδόνες, ἀλλὰ πᾶσαι φωλεύουσιν ἐν σπηλαίοις ὅπως διέλθωσι τὰ χειμερινὰ ψύχη ὑπνώττουσαι.

Τὸ πιθανὸν εἶνε ὅτι αἱ χελιδόνες ὅσαι δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀπέλθωσι μετὰ τῶν λοιπῶν συντρόφων αὐτῶν καὶ μένουσι κατ' ἀνάγκην ἐν τοῖς ἡμετέροις κλίμασι καταφεύγουσιν εἰς ἄσυλόν τι ὅπου καταλαμβάνονται ὑπὸ μακροῦ ληθάργου καὶ ἀφυπνίζονται μόνον κατὰ τὴν πρώτην ἐμφάνισιν τοῦ ἔαρος.

Οὕτως ἐξηγεῖται καὶ ἡ πρόωρος ἐμφάνισις χελιδόνων τινῶν δύο καὶ τρεῖς ἑβδομάδας πρὸ τῆς ἐλεύσεως τῶν ἄλλων, τῶν πολλῶν.

Ὡς γνωστόν, αἱ χελιδόνες ἀπέρχονται κατὰ τὸ φθινόπωρον εἰς θερμότερα κλίματα, μὴ εὑρίσκουσαι πλέον παρ' ἡμῖν οὐδὲ ἀέρα πρόσφορον αὐταῖς, οὐδὲ τροφὴν τῆς ἀρεσκείας των. Μεθ' ὅλην δὲ τὴν δύναμιν τῆς πτήσεως αὐτῶν, αἱ θαλάσσιαι μεταναστεύσεις δὲν εἶνε ἀκίνδυνοι. Ὁ ἄνεμος, αἱ θύελλαι, οἱ σίφωνες καταπονοῦσι τὰ ταλαίπωρα πτηνά, ὧν ἀγέλαι ὅλαι πνίγονται ἐν τῇ μεσογείῳ, ἂν μὴ πλοῖόν τι παράσχῃ ἄσυλον αὐτοῖς. Συνέβη πολλάκις τόσον πλῆθος χελιδόνων νὰ κατέλθῃ ἐπὶ πλέοντος σκάφους, ὥστε νὰ καλυφθῶσι καὶ τὰ σχοινία καὶ οἱ ἱστοὶ καὶ πᾶσα γωνία καὶ ἐξοχὴ ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον ὡς ὑπὸ μυρμηκιᾶς.

Ἡ ταχύτης πετώσης χελιδόνος εἶνε μεγίστη. Ὑπό τινος φυσιοδίφου ὑπελογίσθη εἰς 125—130 χιλιόμετρα καθ' ὥραν, ἤτοι διπλασία ταχείας σιδηροδρομικῆς συνολκῆς.

Αἱ χελιδόνες ἐν πάσαις ταῖς χώραις καὶ ἐν παντὶ χρόνῳ ὑπῆρξαν τὸ ἀντικείμενον παραδόξων δοξασιῶν καὶ προλήψεων.

Κατὰ τὸν μεσαίωνα ἐπιστεύετο ἐν τῇ Δύσει ὅτι αἱ χελιδόνες γνωρίζουσι μυστικὸν φάρμακον τῆς ὀφθαλμίας ἐπανορθοῦν καὶ αὐτὴν τὴν ἐντελῆ τύφλωσιν.

Ἂν τὰ νεογνὰ αὐτῶν ἀπολέσωσι τὴν ὅρασιν, ἔλεγον, αἱ χελιδόνες σπεύδουσιν εἰς ἀνεύρεσιν μικροῦ θαυματουργοῦ λίθου, ὅστις ἅμα ἁπτόμενος τοῦ ὀφθαλμοῦ θεραπεύει πᾶσαν αὐτοῦ νόσον. Καὶ ἐζητεῖτο ἐπιμόνως ἐν ταῖς φωλεαῖς τῶν χελιδόνων ὑπὸ τῶν γυναικῶν ὁ λίθος αὐτὸς ὁ πολύτιμος.

Digitized by Google

Ἐν ἐπαρχίαις τῆς Γαλλίας τὴν ἔλευσιν τῶν χελιδόνων ἀναμένουσιν αἱ νεάνιδες ὡς χρησμοδότειραν. Ἂν κόρη τις ἴδῃ τὸ πρῶτον κατὰ τὸ ἔαρ χελιδόνα μόνην, κακὸς ὁ οἰωνός! — θὰ μείνῃ ἐπὶ ἓν ἔτος τοὐλάχιστον ἄγαμος. Ἂν δὲ τοὐναντίον ἴδῃ ζεῦγος χελιδόνων ἱπτάμενον, ἐγγὺς εἶνε τοῦ γάμου ἡ ὥρα.

Ἑτέρα παράδοξος δοξασία ἐν Γαλλίᾳ ὑπάρχει· κόρη φέρουσα ἐφ' ἑαυτῆς καρδίαν χελιδόνος εἶνε κάτοχος ἀκαταμαχήτου φίλτρου. Νεανίας δὲ θέλων ν' ἀγαπηθῇ, δωρεῖται τῇ φιλτάτῃ χρυσοῦν δακτύλιον, ὃν ἐπὶ ἐννέα ἡμέρας κατέθηκεν ἐν φωλεᾷ χελιδόνων.

Παρεμφερὴς πρὸς ταύτην καὶ ἔτι μᾶλλον ποιητικὴ εἶνε ἡ ἐν Ρούμελῃ ἐπικρατοῦσα ἰδέα ὅτι ἄν τις μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν χελιδόνων λάβῃ φωλεὰν αὐτῶν καὶ θέσας ἐν γάστρᾳ ποτίζῃ καθ' ἑκάστην, μετά τινα χρόνον θὰ ἴδῃ βλαστάνον μικρὸν χόρτον ἐξ αὐτῆς, ἔχον τὴν δύναμιν νὰ μεταδώσῃ εἰς ἐκεῖνον καὶ ἐκείνην οἵτινες γευθῶσιν αὐτοῦ, τὴν τρυφερὰν ἐκείνην ἀγάπην, τὴν ἐνώσασαν πρότερον ἐν τῇ φωλεᾷ τὸ ζεῦγος τῶν χελιδόνων.

Γ.

ΚΡΟΙΣΟΙ ΝΕΩΤΕΡΟΙ

Ἂν εἶνε ἀκριβὴς ὁ κατάλογος ὁ δημοσιευθεὶς ἐν ἔτει 1884 ἐν Ἀγγλίᾳ τῶν δώδεκα πλουσιωτάτων τοῦ κόσμου ἰδιωτῶν, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Millionaires and how they became so, τέσσαρες ἐκ τῶν περιεχομένων ἐν αὐτῷ εἶνε Ἀμερικανοὶ κερδοσκόποι, εἷς μόνος τραπεζίτης, ὁ κ. Ρότσιλδ, εἰς ὃν προφανῶς ὁ συντάξας τὸν κατάλογον ἀπέδωκε μόνην τὴν *ἀτομικὴν* περιουσίαν τοῦ πλουσιωτάτου τῶν μελῶν τοῦ γνωστοῦ οἴκου, εἷς Ἀμερικανὸς δημοσιογράφος, ὁ Ι. Γ. Μπέννετ, δύο μεγάλοι Ἀμερικανοὶ ἔμποροι καὶ τέσσαρα μέλη τῆς ἀγγλικῆς ἀριστοκρατίας. Ἐκ τῶν δώδεκα ἄρα τούτων ἐξεχόντων ἐπὶ πλούτῳ ἀνδρῶν, οἱ ἑπτὰ ἀνήκουσιν εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας καὶ ἐκ τῶν πέντε κατεχόντων τὰς πρώτας θέσεις, τέσσαρες πάλιν εἶνε Ἀμερικανοί.

Ἀναδημοσιεύομεν ὧδε τὸν περίεργον αὐτὸν κατάλογον, μετατρέποντες εἰς φράγκα τὰ ἐν τῷ πρωτοτύπῳ ποσὰ τῶν λιρῶν στερλινῶν:

Τζαίη Γκοὺλδ, Ἀμερικ.	φράγ	1,375,000,000.
Ι. Γ. Μάκαιη, Ἀμερικ.	»	1,250,000,000.
Ρότσιλδ, Ἄγγλος	»	1,000,000,000,
Κ. Βάνδερμπιλτ, Ἀμερικ.	»	625,000,000.
Ι. Π. Τζώνς, Ἀμερικανὸς	»	500,000,000.
Δοὺξ τοῦ Οὐεστμίνστερ, Ἄγγλ.		400,000,000.
Ἰωάν. Ι. Ἄστορ, Ἀμερικ.	»	250,000,000.
Γ. Στηούαρτ, Ἀμερικ.	»	200,000,000.
Ι. Γ. Μπένετ, Ἀμερικαν.	»	150,000,000.
Δοὺξ τοῦ Σούθερλανδ, Ἄγγλος		150,000,000.
Δοὺξ τοῦ Νορθουμβερλανδ, Ἄγγλ.		150,000,000.
Μαρκήσιος Μπιούτ, Ἄγγλος (ὁ ἐπισκεφθεὶς πρό τινος τὰς Ἀθήνας καὶ δωρήσας εἰς τὸ δημαρχεῖον τὰ χάλκινα ἀγάλματα)	φράγκα	100,000,000.

Κάτωθεν τῆς σειρᾶς ταύτης πολλοὶ δύνανται νὰ καταγραφῶσιν ἀκόμη ἑκατομμυριοῦχοι, ἔστω καὶ ἂν παραδεχθῶμεν, κατὰ τὴν ἀμερικανικὴν δοξασίαν, ὅτι δὲν εἶνε ἑκατομμυριοῦχος (καὶ ἑπομένως δὲν δύναται νὰ ἐγγραφῇ τὸ ὄνομά του εἰς τὴν χρυσῆν ταύτην βίβλον) ὁ μὴ κεκτημένος περιουσίαν ἑνὸς ἑκατομμυρίου, λιρῶν, ἤτοι 25 ἑκατομμυρίων φράγκων. Κατὰ τὴν ἑξῆς σημείωσιν, ἣν ἀρυόμεθα ἐπίσης ἐκ τοῦ αὐτοῦ βιβλίου, εἰς 700 ὑπολογίζονται οἱ λοιποὶ ἑκατομμυριοῦχοι, ἐξ ὧν εὑρίσκονται

Ἐν Ἀγγλίᾳ	200
Ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις	100
Ἐν Γερμανίᾳ καὶ Αὐστρίᾳ	100
Ἐν Γαλλίᾳ	75
Ἐν Ρωσσίᾳ	50
Ἐν Ἰνδίαις	50
Ἐν ἄλλαις Χώραις	125

Ὁ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ καταλόγου ἀρχιεκατομμυριοῦχος Τζαίη Γκοὺλδ, ὁ βασιλεὺς τῶν ἀμερικανικῶν σιδηροδρόμων, εἶνε πεντηκοντούτης μόλις, ἐντὸς ὀλίγων δὲ ἐτῶν ἐκέρδησε τὰ τεράστια ποσά, δι' ὧν κατέστη ὁ πλουσιώτατος ἄνθρωπος τοῦ κόσμου. Αἱ ἐτήσιοι πρόσοδοί του ἀνέρχονται εἰς 70 ἑκατομμύρια· ὑπολογίζεται δὲ ὅτι δύναται νὰ δαπανᾷ 191,000 φράγκα καθ' ἑκάστην, ἤτοι 7,900 καθ' ὥραν, ἢ ἓξ περίπου λουδοβίκεια κατὰ πᾶν λεπτόν. Ὁ πατήρ του ταπεινὸς ἀγρολήπτης ἐν Ρόξβωρυ, εἰς τὴν πολιτείαν τῆς Νέας Ὑόρκης, προέβλεπε κακὰ περὶ τοῦ μέλλοντος τοῦ υἱοῦ του, ἔπεμψε δὲ αὐτὸν πρὸς ἀναζήτησιν τύχης παρασχὼν αὐτῷ ὡς μόνα ἐφόδια μίαν ἐνδυμασίαν καὶ δύο σελλίνια καὶ λέγων: «Κατάφερέ τα ὅπως ἠμπορέσῃς καλλίτερα· ἐδῶ δὲν εἶσαι καλὸς διὰ τίποτε.»

Καὶ ὁ Τζαίη Γκοὺλδ τὰ *ἐκατάφερεν*!

Προήχθη οὐχὶ ἀκόπως, ἂν κρίνῃ τις ἐκ τῆς βιογραφίας του, πλὴν ἐν τάχει βεβαίως. Μετὰ τρία ἔτη συνετήρει αὐτὸς τοὺς γονεῖς του. Συνέταιρος γενόμενος εἰς ἓν ναυπηγεῖον, κατέστη μετ' οὐ πολὺ ὁ μόνος κύριος αὐτοῦ, ἐγκατέστησε δὲ τὸν πατέρα του αὐτόθι ὡς ἀναπληρωτήν του καὶ εἰργάζετο νυκτὸς καὶ ἡμέρας ὅπως ἀποκτήσῃ δίπλωμα μηχανικοῦ. Ἐν ἡλικίᾳ δεκαοκτὼ ἐτῶν ἀναλαμβάνει τὴν ἐργολαβίαν δημοσίων

Digitized by Google

ἔργων, διευθύνει στίφη ἐργατῶν, ἐξασκεῖται εἰς τὴν συναλλαγήν, καταπίπτει ἀσθενὴς ἕνεκα τῆς ὑπερβολικῆς ἐργασίας καὶ ἅμα τῇ ἀναρρώσει του ἐπιδίδεται πάλιν εἰς τὸ ἔργον του. Ἱδρύει βυρσοδεψεῖον· κτίζει πόλιν, ἥτις φέρει τὸ ὄνομά του, Γκούλδσβορου. Εἰκοσιπενταέτης εἶχεν ἤδη περιουσίαν ἑκατὸν χιλιάδων ταλλήρων. Μετὰ ἑπτὰ ἔτη ἐδιπλασίαζε τὸ κεφάλαιόν του ἐγκαινίζων διὰ φοβεροῦ χρηματιστικοῦ πραξικοπήματος τὴν κατοχὴν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς τῆς Ἐριὲ καὶ τὴν μέλλουσαν ἐπὶ τῶν σιδηροδρόμων βασιλείαν του.

Ἀλλὰ καὶ αἱ βιομηχανικαὶ ἢ τραπεζιτικαὶ βασιλεῖαι, ὅπως καὶ αἱ πολιτικαί, ὑπόκεινται εἰς τὰ τραύματα τῆς τύχης καὶ εἰς τὰ μίση τῶν ἐχθρῶν. Ὅσον περισσότερον ηὔξανεν ἡ περιουσία του, τόσον περισσότερον ἔβλεπεν ὁ Τζάϊη Γκοὺλδ πληθυνομένους τοὺς ἑαυτοῦ ἐχθρούς. Κάτοχος ἤδη τῆς γραμμῆς τῆς Ἐριέ, ἠξίου νὰ προσκτήσηται καὶ τὴν γραμμὴν τῆς Σουσκεχάνας, συμπληροῦσαν τὸ σιδηροδρομικόν του δίκτυον. Διὸ ἐγένετο ἀγοραστὴς αὐτῆς, ἀλλ' οἱ ἀντίπαλοι ἤγειραν νομικὰς ἐνστάσεις, ἐξ ὧν ἐβράδυνε νὰ λάβῃ κατοχήν. Ἀψηφῶν τὰ ἐμπόδια ἠθέλησε νὰ τὰ ὑπερβῇ καὶ διέταξε τοὺς πράκτορας καὶ τοὺς ἐργάτας του νὰ καταλάβωσι τὴν γραμμήν. Πλὴν ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς βίας παρώργισεν ἔτι μᾶλλον τοὺς ἀνθισταμένους. Ἂν αὐτὸς ἦτο κύριος τῆς μιᾶς ἄκρας τῆς γραμμῆς, οἱ ἄλλοι κατεῖχον τὴν ἑτέραν, ἔσχε δὲ χώραν τότε τὸ παράδοξον θέαμα γιγαντώδους μονομαχίας δι' ἀτμομηχανῶν ἐφορμωσῶν κατ' ἀλλήλων, φερουσῶν ἐπικουρίας ἑκατοστύων ἀνδρῶν ἐξ ἑκατέρου τῶν στρατοπέδων· ἡ ἰσχυροτέρα αὐτῶν καὶ ἡ κάλλιον δι' ἀτμοῦ ἐφωδιασμένη κατέβαλλε καὶ συνέτριβε τὴν ἀντίπαλον, φονεύουσα καὶ τραυματίζουσα μηχανικοὺς καὶ θερμαστάς.

Ὁ Τζάϊη Γκοὺλδ ἐθριάμβευσε κατ' ἀρχὰς μὲν διὰ τῆς βίας, εἶτα δὲ καὶ διὰ τοῦ νόμου. Λέγουσιν ὅτι διέθετεν ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν καὶ τοὺς δικαστὰς καὶ τὸν τύπον. Κατὰ τὴν περίστασιν ἐκείνην δὲν ἐδίσταζε νὰ κινδυνεύσῃ τὴν ζωήν του· μετά τινα ἔτη διεκύβευεν ὁλόκληρον τὴν περιουσίαν του εἰς τὸν φοβερώτατον τῶν ἀγώνων ἐξ ὅσων ποτὲ ἐγένοντο μέχρι τοῦδε ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις.

Τὸ γεγονὸς συνέβη ἐν ἔτει 1873 κατὰ τὴν προεδρείαν τοῦ στρατηγοῦ Γράντ. Ἡ εἰρήνη εἶχε συνομολογηθῆ μεταξὺ τῶν νικητῶν Βορείων καὶ τῶν ἡττηθέντων Νοτίων. Τὰ παραδεκτὰ γενόμενα προστατευτικὰ μέσα εἶχον δώσει τεραστίαν ὤθησιν εἰς τὴν ἐμπορικὴν κίνησιν ἐν τῇ Συμπολιτείᾳ, ἀλλ' ἡ ἀγορὰ ἦτο ἀκόμη βεβαρυμένη ἐξ ὑπερόγκου ποσοῦ χαρτονομίσματος· ὁ χρυσὸς διετηρεῖτο εἰς τιμὴν ὑψηλὴν προαγοραζόμενος ὑπὸ εὐαρίθμων κερδοσκόπων, ἐχόντων συμφέρον εἰς τὴν ὑποστήριξιν τῆς τιμῆς του. Ὁ σπουδαιότερος τῶν κερδοσκόπων τούτων ἦτο ὁ Τζάϊη Γκοὺλδ, τοιαύτη δὲ ἦτο ἤδη ἡ χρηματιστικὴ ὑπεροχή του, ὥστε διηύθυνε κατὰ βούλησιν τὴν ἀγορὰν τοῦ μεταλλικοῦ. Μόνον τὸ δημόσιον ταμεῖον ἐξέφευγε τὴν δικαιοδοσίαν του.

Ἡ τιμὴ τοῦ χρυσοῦ ἦτο 140. Προειδοποιηθεὶς κατὰ τὸν Σεπτέμβριον παρά τινος ἐμπίστου του ὅτι ἡ κυβέρνησις ἀπεφάσισε νὰ κατέλθῃ προσεχῶς εἰς τὸν ἀγῶνα, θέτουσα εἰς διάθεσιν τῆς ἀγορᾶς σημαντικὰ ποσὰ χρυσίου, ὁ Τζάϊη Γκοὺλδ ἔδωσε τὸ σύνθημα τῆς ἀποτόμου ὑψώσεως, πάλη δὲ τότε πρωτοφανὴς ἐπηκολούθησεν ἐντὸς τῶν γηραιῶν τοίχων τοῦ χρηματιστηρίου τῆς Νέας Ὑόρκης. Μετὰ μεσημβρίαν τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἡ τιμὴ τοῦ χρυσοῦ ἦτο 144. Ἐν μόνῃ τῇ μιᾷ ἐκείνῃ ἡμέρᾳ αἱ συναλλαγαὶ ὑπερέβησαν τὰ 239 ἑκατομμύρια ταλλήρων (1,200 ἑκατομμύρια φράγκων). Πάντων ἡ προσοχὴ συνεκεντροῦτο ἐπὶ τοῦ Τζάϊη Γκοὺλδ. Ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας αἱ ἐργασίαι διεκόπησαν. Πανταχόθεν τοῦ κόσμου ὁ χρυσὸς συνέρρεεν εἰς Νέαν Ὑόρκην. Τὸ μεταλλικὸν ἀπόθεμα τῶν Τραπεζῶν τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Γαλλίας ἠλαττώθη. Ὁ τηλέγραφος μετεβίβαζε διαταγὰς πωλήσεως καὶ ἀγορᾶς συγχρόνως καθ' ἑκατομμύρια. Οὐδέποτε ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ εἶχε φανῆ παρόμοιον θέαμα. Ἡ τιμὴ τοῦ χρυσοῦ ἀκαταπαύστως ὑψουμένη εἶχεν αὐξηθῆ κατὰ εἰκοσιδύο ἑκατοστὰ εἰς δύο ἡμέρας, συνεσωρεύετο δὲ ὅλος εἰς τὰς χεῖρας ἑνὸς μόνου ἀνδρός.

Ἔντυπα τοιχοκολλημένα εἰς τὰς ὁδοὺς ἀπήτουν τὴν κεφαλὴν ἐκείνου, ὅστις ἐξέθετε τὸ κράτος εἰς κίνδυνον, ἠπείλουν νὰ τὸν ἀπαγχονίσωσιν ἄνευ διαδικασίας. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς θυέλλης ἐκείνης ἐν ᾗ αἱ περιουσίαι κατεποντίζοντο ἐντὸς ὀλίγων στιγμῶν, ὁ μικρόσωμος ἐκεῖνος, ὠχρός, ἰσχνὸς καὶ σιωπηλὸς ἀνήρ, οὗ τὸ ὄνομα εὑρίσκετο εἰς ὅλων τὰ χείλη, διηύθυνε τὸν ἀγῶνα ἀπὸ τοῦ βάθους τοῦ γραφείου του, οὗ τὴν εἴσοδον ἐφρούρει στῖφος πυγμάχων. Μετ' ἀταραξίας ἀπτοήτου μετεβίβαζε τὰς διαταγάς του, αἵτινες ἐπέφερον τὴν ἀναστάτωσιν εἰς πάσας τὰς χρηματιστικὰς ἀγορὰς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Γερμανός τις μεσίτης, ὁ Σπέγερ ἠγόραζεν ἐν διαστήματι ὀλίγων ὡρῶν 200 ἑκατομμύρια χρυσοῦ, παρεφρόνει δὲ ἕνεκα τῶν φοβερῶν ἀπειλῶν, τῶν κατ' αὐτοῦ ἀπευθυνθεισῶν. Ἕτερος μεσίτης ὁ Τζὶμ Φὶσκ ἔπιπτε νεκρὸς βληθεὶς τὴν κεφαλὴν ὑπὸ σφαίρας περιστρόφου.

Καταληφθέντες αἴφνης ὑπὸ τῆς ἀπροσδοκήτου ἐκείνης τοῦ χρυσοῦ ὑψώσεως, οὗ ἡ τιμὴ εἶχεν ἀνέλθει εἰς 160 καὶ ὑπὸ τῆς ὑποτιμήσεως τοῦ χαρτονομίσματος καὶ τῶν ἀξιῶν εἴκοσι ἑπτὰ τραπεζιτικοὶ οἶκοι ἐκ τῶν τῶν μάλα ση-

Digitized by Google

μαινόντων ἐσταμάτων τὰς πληρωμάς των, παρασύροντες ἐν τῇ πτώσει των πλείστους οἴκους ἐμπορικούς. Τῇ αἰτήσει τῶν καταπτοηθέντων ἐμπόρων καὶ τραπεζιτῶν, τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον συνῆλθεν ἐν Βασιγκτῶνι. Ὁ πρόεδρος καὶ τὰ μέλη τοῦ ὑπουργείου ἀπουσιάζοντες προσεκλήθησαν ἐν πάσῃ σπουδῇ, ὅπως ἀναχαιτίσωσιν ἐνδεχομένην μείζονα καταστροφήν. Ὁ ὑπουργὸς τῶν οἰκονομικῶν ἐλάμβανεν διαταγὰς ν' ἀρχίσῃ τὴν πώλησιν χρυσοῦ καὶ νὰ θέσῃ 220 ἑκατομμύρια εἰς τὴν διάθεσιν τῶν τραπεζῶν τοῦ Κράτους, ἀναγκασθεισῶν νὰ περιορίσωσι τὰς προκαταβολὰς ἐπὶ ἐνεχυριάσει τίτλων. Ἀλλ' ὁ Τζάϊη Γκούλδ προέλαβε τὰ μέτρα ταῦτα· ἐκτελῶν τολμηρὰν ἐπαναστροφὴν καὶ ἐπωφελούμενος τῆς ὑψηλῆς τιμῆς ὅπως ἐκποιήσῃ τὸν χρυσὸν ἀφ' ἑνὸς καὶ τῆς ταπεινῆς τιμῆς εἰς ἣν εἶχον περιέλθει αἱ ἀξίαι ὅπως ἀγοράσῃ μετοχὰς ἀφ' ἑτέρου, ἐξῆλθεν ἐκ τῆς φοβερᾶς ἐκείνης κρίσεως πλουσιώτερος παρά ποτε, βασιλεὺς ἀδιαφιλονείκητος τῶν ἀμερικανικῶν σιδηροδρόμων.

Η ΖΩΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΤΑΦΩΝ

Οὐδεὶς ἀγνοεῖ τὴν ἔκφρασιν *σκωλήκων βρῶμα*, ἣν βεβαίως παρασταθεὶς εἰς νεκρώσιμον ἀκολουθίαν θὰ ἤκουσε πολλάκις. Πάντες δὲ πιστεύουσιν ὅτι τὰ θαπτόμενα πτώματα καταβιβρώσκονται ὑπὸ σκωλήκων, ὅπως συμβαίνει καὶ εἰς τὰ διαμένοντα ἔκθετα εἰς τὸν ἀέρα· ἡ δὲ πίστις αὕτη προέρχεται ἐκ τῆς ἰδέας, ὅτι αὐτομάτως τὸ ἀποσυντιθέμενον πτῶμα ἀναπτύσσει σκώληκας. Εἶναι ὅμως γνωστόν, ὅτι τὰ θεωρούμενα ὡς σκώληκες ζῷα εἶναι κάμπαι ἐντόμων προερχόμεναι ἐξ ᾠῶν κατατεθέντων ἐπὶ τοῦ πτώματος. Τὰ δ' ᾠὰ ἀνήκουσιν εἰς ἔντομα δίπτερα, κολεόπτερα καὶ λεπιδόπτερα ἢ εἰς ἀραχνοειδῆ ἄκαρι.

Περὶ τῆς ἀναπτύξεως τῶν ζῴων τούτων ἐπὶ τῶν πτωμάτων σταχυολογοῦμέν τινα ἐξ ὅσων ἔγραψε τελευταίως ὁ Π. Μεγνὲν ἐν τῷ γαλλικῷ περιοδικῷ «Φύσις».

«Ἐπειδὴ ἐγνωρίζομεν τὸν τρόπον καθ' ὃν ἀναπτύσσονται οἱ σκώληκες ἐπὶ τῶν πτωμάτων, εἴμεθα πεπεισμένοι καθὼς καὶ πάντες οἱ φυσιοδίφαι, ὅτι ἡ ἔκφρασις *σκωλήκων βρῶμα* προήρχετο ἐκ πλάνης, καὶ ὅτι πᾶν πτῶμα θαπτόμενον εἰς βάθος δύο μέτρων ἀπεσυντίθετο τῇ συνεργείᾳ τῶν φυσικῶν καὶ χημικῶν αἰτίων μόνων. Ἀλλ' ἠπατώμεθα, ὁ δὲ κόσμος ἔχει δίκαιον πιστεύων, οὐχὶ βεβαίως εἰς τὴν αὐτόματον γένεσιν σκωλήκων, ἀλλ' ὅτι τὰ θαπτόμενα καταβιβρώσκονται ὑπὸ σκωλήκων, ὅπως καὶ τὰ ἐν ὑπαίθρῳ μένοντα. Ἐξετάσαντες διάφορα ἐκθαπτόμενα πτώματα ἀνεύρομεν πλείστας κάμπας τῶν καταβιβρωσκόντων ταῦτα ἐντόμων. Αἱ ἀνευρεθεῖσαι κάμπαι εἶναι πολυάριθμοι, ἀλλὰ κατ' εἶδος ὀλίγισται. Τὰ συλλεγέντα εἴδη τῶν ἐντόμων, εἴτε ἐν καταστάσει κάμπης, ἢ χρυσαλλίδος, ἀνήκουσι τέσσαρα μὲν εἴδη εἰς τὰ Δίπτερα: ἡ Καλλίφορος, ἡ Κυρτόνευρος, ἡ Ἀνθόμυια καὶ ἡ Φόρα, ἓν εἰς τὰ κολεόπτερα, ὁ Ριζοφάγος, καὶ δύο εἰς τὰ θυσσάνουρα.

Αἱ τῶν διπτέρων καὶ κολεοπτέρων κάμπαι συντελοῦσι τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἀποσύνθεσιν τῶν τεθαμμένων πτωμάτων, ἀλλ' ἀναφαίνονται ὡς καὶ εἰς τὰ ἐν ὑπαίθρῳ πτώματα διαδοχικῶς. Ἀπ' αὐτῆς τῆς ταφῆς τοῦ πτώματος ἀναφαίνονται αἱ κάμπαι τῆς Καλλιφόρου καὶ τῆς Κυρτονεύρου, μετὰ ταύτας ἀναπτύσσονται αἱ Ἀνθόμυιαι, τελευταῖαι δὲ αἱ Φόραι, αἵτινες εἶνε μικρόταται μυῖαι, σχεδὸν μικροσκοπικαί, κατὰ μυριάδας ἀνιπτάμεναι κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐκταφῆς τῶν πτωμάτων. Αἱ κάμπαι τοῦ Ριζοφάγου ἀνευρίσκονται καὶ εἰς τὰ ἀπὸ τριετίας τεθαμμένα πτώματα. Οὕτως φαίνεται ὅτι ἕκαστον τῶν ἐντόμων τούτων ὁδηγούμενον ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως τοῦ πτώματος καθ' ὡρισμένον χρόνον καταθέτει τὰ ᾠὰ αὐτοῦ. Ἡ ὕπαρξις δὲ ἑκάστου εἴδους ἐπὶ τῶν ἐκθαπτομένων πτωμάτων δύναται νὰ ἀποδείξῃ κάλλιστα τὸν παρελθόντα χρόνον ἀπὸ τῆς ταφῆς αὐτῶν.

Πῶς ὅμως τὰ διάφορα ταῦτα ἔντομα φθάνουσι μέχρι τῶν εἰς βάθος δύο μέτρων τεθαμμένων πτωμάτων; Τὰ ᾠὰ τῶν μυιῶν, Καλλιφόρου καὶ Κυρτονεύρου, τῶν τόσῳ κοινῶν ἐν τοῖς δωματίοις τῶν ἀσθενῶν, κατατίθενται ἐπὶ τοῦ πτώματος πρὸ τῆς ταφῆς, μετὰ ταῦτα δ' ἀναπτύσσονται αἱ κάμπαι αὐτῶν. Αἱ δὲ Φόραι καὶ οἱ Ριζοφάγοι τίκτουσι τὰ ᾠά των ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῶν νεκροταφείων, αἱ δ' ἐξ αὐτῶν ἀναπτυσσόμεναι κάμπαι διέρχονται τὸ διαχωρίζον αὐτὰς ἀπὸ τοῦ πτώματος στρῶμα, ἑλκυόμεναι ὑπὸ τῆς ὀσμῆς καὶ φθάνουσι μέχρις αὐτοῦ. Γεγονός τι περιεργότατον παρετηρήθη κατὰ τὰς ἐκταφάς, ὅτι αἱ Φόραι προτιμῶσι τὰ ἰσχνὰ πτώματα, ἐνῷ οἱ Ριζοφάγοι ἀνευρίσκονται ἐπὶ τῶν παχέων, πράγματι δὲ ἡ κάμπη τοῦ τελευταίου τούτου ἐντόμου ζῇ ἐκ λίπους. Ἡ κάμπη τοῦ ἐντόμου τούτου καθὼς καὶ τῆς Φόρας ἦτο ἄγνωστος μέχρι τοῦδε ὑπὸ τῶν ἐντομολόγων, καὶ ἠγνοεῖτο εἰς ποῖον μέρος διήρχετο ἡ πρώτη φάσις τοῦ βίου τοῦ ἐντόμου τούτου. Ἤδη δ' ἀνεγνωρίσθη ὅτι ἐν τοῖς τάφοις δύναται νὰ συλλέξῃ τις τοιαῦτα».

Α.

Digitized by Google

ΧΩΡΙΚΟΣ ΚΑΙ ΑΛΩΠΟΥ

(Μῦθος Κριλώφ).

«Γιὰ πές μου, κουμπαροῦλά μου καλή, γιατὶ
νὰ κλέφτῃς ὄρνιθες; τί πάθος σὲ κρατεῖ;»
Ὁ χωρικὸς τὴν ἀλωποῦ 'ρωτᾷ: «Θὲς νὰ τὰ ποῦμε;
ἐγώ, μὰ τὴν ζωή μου σὲ λυποῦμαι!
Ἄκουσε τώρα πού 'μαστε οἱ δυό, ἀγαπητή,
σοῦ λέγω τὴν ἀλήθεια ὅλη· ἡ δουλειά σ' αὐτὴ
μιὰ τρίχα δὲν σὲ ὠφελεῖ· ἔπειτα ἡ κλοπὴ
εἶν' ἁμαρτία καὶ 'ντροπή.
Βρυσιὲς σοῦ δίνουν ὅλοι καὶ μὲ τὸ παραπάνω,
μὰ καὶ ἡμέρα δὲν περνᾷ, στοίχημα βάνω,
ὁποῦ νὰ μὴ φοβᾶσαι στὸ φαγητό σ' ἀπάνω,
στὸν ὀρνιθῶνα μὴν ἀφήσῃς τὴν προβειά, καϋμένη!
Ἀξίζει ἡ κλεψιανὰ ζῇς αἰώνια φοβισμένη;
— Καλέ, τί λόγος, φίλε μου· ζωὴ εἶνε αὐτή!
τοῦ λέγ' ἡ ἀλωποῦ· κανεὶς δὲν ξέρει
τί ἡ ψυχή μου ὑποφέρει,
πῶς δὲν μ' εὐχαριστεῖ τροφὴ καμμία,
νά 'ξευρες κατὰ βάθος πόσο εἶμαι τιμία!
μὰ τί νὰ κάμω; τὰ παιδιά, τυχαίνει καὶ πεινῶ·
ἔπειτα κουμπαράκι μου πολυαγαπητό,
ξέρεις μοῦ ἔρχεται 'στὸ νοῦ καμμιὰ φορὰ κι' αὐτό,
'στὸν κόσμο τάχα μόνο 'γὼ μὲ τὴν κλεψιὰ περνῶ;
ἂν καὶ μαχαῖρι δι' ἐμὲ εἶν' ἡ δουλειὰ αὐτή.
— Μὰ τότε, ξεύρεις τί;
εἶπεν ὁ χωρικός· ἂν 'λὲς ἀλήθεια, ἀγαπητή,
ἀπὸ τ' ἁμάρτημα ἐγὼ 'μπορῶ νὰ σὲ γλυτώσω,
καὶ θέσι τιμημένη νὰ σοῦ δώσω·
τοῦ ὀρνιθῶνα φύλακας νὰ ἔλθῃς εἰς ἐμένα·
τῶν ὁμοίων σου ταῖς πονηριαῖς ποιὸς ξέρει σὰν ἐσένα;
γι' αὐτὸ κοντά μου θαὔρῃς μεγάλη ἡσυχία,
κι' ἀμέριμνη θὰ πλέῃς μέσα 'στὴν εὐτυχία.»
Ἡ συμφωνία ἔγεινε, κ' ἡ ἀλωποῦ μας
ἐμβῆκε φύλακας 'στοῦ χωρικοῦ μας.
Ἡ ἀλωποῦ στοῦ χωρικοῦ περίφημα ἐζοῦσε
ὅ,τ' ἤθελε τὸ εὕρισκε, λαμπρὰ τὴν ἐπερνοῦσε·
ἡ ἀλεποῦ μας εἶνε τώρα χορτασμένη,
καὶ πλιὸ παχειά, πλιὸ φουσκωμένη,
ὅμως δὲν ἔγεινε πλιὸ τιμημένη·
Βαρέθηκε τὴν τίμια ζωὴ τὴν τωρινή,
καὶ μὲ τί τρόπο τὸν κουμπάρο τὸν διώρθωσε;
Ἐδιάλεξε μιὰ νύχτα σκοτεινὴ
κι' ὅλαις ταὶς ὄρνιθες ἔπνιξ' ἐσκότωσε.

Π. Α. Αξιωτης

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐκ τοῦ περιέργου βιβλίου τοῦ Γερμανοῦ Kohut τοῦ ἐπιγραφομένου Das Buch berühmter Duelle (Βίβλος περιφήμων μονομαχιῶν) ἐρανιζόμεθα τὰ ἑξῆς. Οὐχὶ μόνον ἄνδρες μονομαχοῦσιν, ἀλλὰ καὶ αἱ ἁβραὶ δεσποινῶν χεῖρες δὲν καταφρονοῦσι τοῦ θεσμοῦ τῆς μονομαχίας κατεχόμεναι ὑπὸ ζηλοτυπίας. Ὁ ἀδέξιος γραμματεὺς τοῦ ὡς Don Juan βιοῦντος Rechelieu προσεκάλεσε δύο ἐρωμένας τοῦ κυρίου του κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν, τὸ δὲ ἀποτέλεσμα ἦτο μονομαχία μεταξὺ τῶν δύο κυριῶν: Ἡ μαρκησία de Nesle ὡς προκαλέσασα ἐπυροβόλησε πρώτη, ἀλλ' ἀντὶ τῆς κομήσσης Polignac ἐπέτυχε κορμὸν δένδρου. «Ἡ χείρ σας τρέμει, ἀγαπητή,» εἶπεν ἡ ἀντίζηλος καὶ πυροβολήσασα ἔρριψε κατὰ γῆς αἱματόφυρτον τὸν ροδόχρουν τῆς μαρκησίας λοβὸν τοῦ ὠτός. «Εὐτυχῶς, λέγει ὁ συγγραφεύς, ἡ γλυκεῖα τῆς γυναικὸς φύσις διατελεῖ ὑπερισχύουσα καὶ διὰ τοῦτο αἱ μονομαχοῦσαι μιανάδες ἀποτελοῦσιν ἐξαίρεσιν».

Ὁ μαρκήσιος Ligrant ἐν Βορδὼ ἦτο διαβόητος μονομάχος ἐρίζων πρὸς ἕκαστον ἄνευ αἰτίας. Ἀποφράξας ποτὲ τὴν ὁδὸν ἀγνώστου αὐτῷ νεαροῦ ζεύγους εἶπεν «Ἐστοιχημάτισα νὰ δώσω εἰς μὲν τὴν γυναῖκα ὑμῶν ἓν φίλημα, εἰς ὑμᾶς δὲ ῥάπισμα», καὶ ἅμ' ἔπος ἅμ' ἔργον. Τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν ἐπηκολούθησεν ὁ θάνατος τοῦ ἀτυχοῦς συζύγου. Ἐν τῷ περιπάτῳ προὔτεινεν ἄλλοτε τὴν ῥάβδον πρό τινος ἀξιωματικοῦ λέγων· «ἢ θὰ ὑπερπηδήσῃς αὐτὴν ἢ θὰ σὲ μαστιγώσω.» Ὁ ἀξιωματικὸς εἰς ἀπάντησιν κατήνεγκεν αὐτῷ κτύπημα διὰ τοῦ πλατέος τοῦ ξίφους ἀλλὰ τῇ ἐπιούσῃ ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ ὑβριστοῦ ἐν μονομαχίᾳ. Τῇ 9ῃ Ὀκτωβρίου 1848 ὁ βουλευτὴς Bixio προσέβαλεν ἐν τῇ συνεδρίᾳ τὸν Θιέρσον, γενομένης δὲ μετ' οὐ πολὺ μονομαχίας διὰ πιστολίου οὐδεὶς ἐπληγώθη· ἐν Παρισίοις διεδίδετο ὡς ἀστεῖον ὅτι ὁ Bixio ἠστόχησε τοῦ Θιέρσου, διότι ἐσκόπευσεν ἐπὶ φυσικοῦ μεγέθους ἀνδρός, ὅπερ δὲν εἶχεν ὁ μικρὸς τὸ δέμας ἀντίπαλος. Καὶ ἐν γελοιογραφικαῖς ἐφημερίσι παρίστατο ὁ μὲν Θιέρσος πυροβολῶν διὰ τῶν σκελῶν τοῦ γίγαντος ἀντιπάλου, οὗτος δὲ ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς τοῦ ναννοφυοῦς Θιέρσου.

Ὁ Σινικὸς Χρόνος παρέχει τὰς ἑξῆς πληροφορίας περὶ τῆς κινήσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Σινικῆς. Τῷ 1760 ὁ πληθυσμὸς ἀνέβαινεν εἰς 196 ἑκατομμύρια ψυχῶν. Τῷ 1796 ἦτο 268 ἑκατομμύρια ηὐξάνετο λοιπὸν ἀνὰ 2 ἑκατομμύρια καθ' ἕκαστον ἔτος τῆς εἰρηνικῆς ταύτης περιόδου. Τῷ δὲ 1821 ἦτο 345 ἑκατομμύρια ἤτοι ἐπαρουσιάσθη ἐτησία αὔξησις 3 ἑκατομμυρίων ἐτησίως ἀπὸ τοῦ 1796. Λιμοὶ μεγάλοι ἀνέστειλαν τὴν πρόοδον ταύτην· ἀλλ' ὅμως τῷ 1849 ὑπολογίζεται ὁ πληθυσμὸς τοῦ Οὐρανίου Κράτους εἰς 412 ἑκατομμύρια κατοίκων. Ἔκτοτε ὅμως ὁ λιμὸς καὶ αἱ ἀνταρσίαι τῶν Ταϊπίγκων καὶ τῶν Μουσουλμάνων ἐπήνεγκον μεγάλην ἐλάττωσιν καὶ παρὰ τὴν γαλήνην τῶν ἐσχάτων ἐτῶν τῷ 1887 δὲν ὑπερέβαινε τὰ 380 ἑκατομμύρια.

Μέτριος σύγχρονος ποιητὴς διηγεῖτο ὑπερηφάνως ὅτι ἐγεννήθη ἀκριβῶς καθ' ἣν ἡμέραν ἀπέθανεν ὁ Σολωμός.

— Δύο μεγάλα δυστυχήματα διὰ τὴν ἑλληνικὴν ποίησιν, παρετήρησέ τις τῶν παρατυχόντων.

Παρὰ τὸ προσκεφάλαιον ἀσθενοῦς:

Ὁ ἰατρός. — Τὸ συμβούλιον πρέπει νὰ γείνῃ ἀφεύκτως. Ποίους ἰατροὺς ἐπιθυμεῖτε νὰ καλέσωμεν;

Ὁ ἀσθενής (διὰ φωνῆς μόλις ἀκουομένης). — Ἰατρέ, σᾶς ἀφίνω ἐλεύθερον εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν συνενόχων σας!

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 —1341

Digitized by Google

'Αριθ. 649 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΕ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 5 Ἰουνίου 1888

FOREIGN BODL: LIBR PERIODICALS

Η ΟΔΟΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

(Ἐκ τῶν Ἀθηναϊκῶν Ἐπιστολῶν

τοῦ κόμητος de Mouy)

Ὁσάκις ἐπανερχόμενος ἐκ τῆς Γαλλίας διακρίνω τέλος μετά τινων ἡμερῶν διατριβὴν ἐν τῇ ἐρημοσύνῃ τῆς θαλάσσης νὰ διαγράφωνται ἐνώπιόν μου ὥσπερ σκιαὶ αἱ ἀκταὶ τῆς Πελοποννήσου, αἰσθάνομαι ἐμαυτὸν πεπληρωμένον σιγηλῆς χαρᾶς, τὸ αἴσθημά μου δὲ τοῦτο δὲν εἶνε ὁ ἐνθουσιασμὸς ἐκεῖνος, ὅστις καταλαμβάνει τὸν περιηγητὴν τὸν προσδοκῶντα νὰ ἴδῃ τὸν Μαραθῶνα καὶ τὴν Σαλαμῖνα ἢ ἔχοντα κατὰ νοῦν τὸν Θεμιστοκλέα ἢ τὸν Εὐριπίδην· αἱ συγκινήσεις αὗται καὶ αἱ σεμνοπρεπεῖς συμπάθειαι ἠμβλύνθησάν πως δι' ἐμὲ μετὰ ἓξ ἐτῶν διαμονὴν ἐν Ἑλλάδι. Γνωρίζω ἐκ τῶν προτέρων τὴν χώραν ἣν μέλλω νὰ ἴδω καὶ οὐδεμία ἔκπληξις μὲ περιμένει. Ἀφῆκα ὀπίσω ἐν τῇ πατρίδι μου φιλτάτας ὑπάρξεις καὶ σοβαρὰς μερίμνας, ἀλλὰ καὶ βλέπω ἐνώπιόν μου ἐπὶ τῆς ἀποκρήμνου ἐκείνης γηΐνης ταινίας τῆς ὀδοντωτῆς καὶ τεφροκυάνου, ἥτις κατὰ μικρὸν αὐξάνεται ὑπεράνω τοῦ Αἰγαίου πελάγους, τὴν φιλοξενίαν τῶν ζώντων καὶ τῶν νεκρῶν, τὴν ἀείποτε νεάζουσαν καλλονήν, τὸ αἰώνιόν της μειδίαμα ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀμεταβλήτου φύσεως καὶ τῶν ἀνακαινιζομένων γενεῶν.

Βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον ἡ ξηρὰ γίνεται μᾶλλον εὐδιάκριτος. Τὸ Ταίναρον ἀκρωτήριον τὸ ὁποῖον βλέπει πρὸς τὰ κατάξηρα Κύθηρα, τὰ βαρέως ἐκτεινόμενα ἐπὶ τοῦ ὁρίζοντος, διαφαίνεται βραχῶδες καὶ ὑπὸ πρασίνων θάμνων κεκαλυμμένον. Παρατείνει εἰς μῆκος τὴν ὀξεῖάν του ἄκραν μεταξὺ τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου, οὗτινος τὸ περίγραμμα χάνεται ἐντὸς λευκῆς καὶ ἐλαφρᾶς ὁμίχλης, καὶ τοῦ Λακωνικοῦ, δν στέφει ἡ χιονοσκεπὴς κορυφὴ τοῦ Ταϋγέτου ὑψουμένου εἰς τὸ πέραν ἐν εἴδει πυραμίδος. Ἀκόμη ὀλίγας ὥρας καὶ θὰ κάμψω τὸν Μαλέαν πανταχόθεν ἐμφρασσόμενον ὑπὸ βράχων ἐν ἀταξίᾳ καὶ κατοπτριζόμενον εἰς τὸ ὕδωρ τὸ διαυγές. Δὲν ὑπάρχει μεταξὺ τῶν πετρῶν ἐκείνων τῶν ὁμοίων πρὸς ἐρείπια γιγαντώδους φρουρίου, μεταξὺ τῶν ἀγριομυρικῶν καὶ τῶν ἐστρεβλωμένων πευκῶν, ἐπὶ τοῦ λόφου ἐκείνου τοῦ στακτεροῦ καὶ ὑποπρασίνου ὁ ὁποῖος κάμνει ἀπότομον ἀντίθεσιν πρὸς τὸ βαθυκύανον χρῶμα τῆς θαλάσσης, δὲν ὑπάρχει παρὰ μόνον ἓν μικρὸν ἀσβεστόκτιστον κελλίον μόλις διαφαινόμενον ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐρημίας. Ἐνίοτε ὁ ἐρημίτης εἶναι ἐκεῖ καὶ εὐλογεῖ τοὺς διαβαίνοντας, ἀλλὰ κατὰ τὸ πλεῖστον πλανᾶται ἀνὰ τὰ γειτονικὰ ὄρη. Οὐδεὶς ταράσσει τὴν μονότονον συμφωνίαν τῶν ἀγρίων βράχων καὶ τῶν κυμάτων τῆς θαλάσσης.

Ἔχω ἐδῶ τὴν ἐντύπωσιν τῆς ὑποδοχῆς· τὸ πᾶν νομίζω ὅτι ᾄδει γνώριμον ᾆσμα. Εἰσέρχομαι κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ εἰς τὴν παλαιὰν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὴν νέαν. Ἡ θάλασσα φέρει τὰ ἀτμόπλοιά μας ὅπως ἄλλοτε τῶν Ἀθηναίων τὰς θεωρίας, θωπεύει τὰς αὐτὰς ἀκτάς, μετὰ τῆς αὐτῆς γαλήνης ῥέει ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς εἰς τὴν Πελοπόννησον, λικνίζει τοὺς ἁλιεῖς τῆς Ὕδρας, τοῦ Πόρου, τῆς Αἰγίνης καὶ τοῦ Πειραιῶς διὰ τοῦ αὐτοῦ σάλου καὶ διὰ τοῦ αὐτοῦ φλοίσβου. Οὕτω δὲ ὑπάρχει ἐν τῷ πνεύματί μου ἁρμονία πλήρης μεταξὺ τῆς θέας ἣν βλέπω καὶ τῶν ἀναμνήσεών μου. Διακρίνων μακρὰν τὰς πολυκλύστους πέτρας τοῦ Σουνίου ἔχω ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου τὸν Πλάτωνα φιλοσοφοῦντα ἐπὶ τῆς ἄκρας καὶ τοὺς δεκατρεῖς στύλους, οἵτινες μόνοι ἀπομένουσιν ὄρθιοι ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ ναοῦ· ὅταν δὲ πλέω παρὰ τὴν Αἴγιναν ἀνευρίσκω ἐν τῇ διανοίᾳ μου καὶ τὴν ἀκεραιότητα τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τὰ σημερινὰ αὐτοῦ λείψανα· τὸ παρελθὸν καὶ τὸ παρὸν εἶναι δι' ἐμὲ ἓν καὶ ἀδιαίρετον, ἀδυνατῶ νὰ ἀποχωρίσω τὸ ἕτερον ἀπὸ τοῦ ἑτέρου· ἐν τῇ φαντασίᾳ μου ζῶσι καὶ τὰ δύο ἐπίσης λαμπρά.

Ἰδοὺ αἱ γεγυμνωμέναι καὶ κιτρινίζουσαι ἀκταὶ τοῦ Φαλήρου, τὰ ἀγαπητά μου παρὰ τὴν θάλασσαν σπήλαια, πέραν δὲ τῆς Ἀκροπόλεως ὁ λόφος, τὸ σκιαγράφημμα τοῦ Παρθενῶνος, ὁ Λυκαβηττός, ὁ Ὑμηττὸς καὶ ἡ μακρὰ κυματιώδης σειρά του, εἰς τὰ δεξιά· εἰς τὰ ἀριστερὰ οἱ μαῦροι ὄγκοι, ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀργυρίζοντες, τῆς Πάρνηθος· εἰς τὸ βάθος τῆς εἰκόνος, τοῦ Πεντε-

Digitized by Google

λικοῦ τὸ τρίγωνον. Τὸ ἀτμόπλοιον στρέφεται πρὸ τῆς Σαλαμῖνος, διέρχεται διὰ τοῦ στενοῦ διάπλου τοῦ Πειραιῶς· ἐμφανίζεται πλήρης ἱστῶν ἡ λεκάνη τοῦ λιμένος. Ἔχει ὁ Πειραιεὺς τὴν συνήθη του ἠρεμίαν. Ἐπανέρχομαι εἰς τὸν οὐδόν μου. Φίλα πρόσωπα καὶ λόγοι ὑποδοχῆς μὲ περιμένουσιν εἰς τὴν προκυμαίαν, ἅμα δὲ ἔρχεται πρός με καὶ φιλικὸς χαιρετισμὸς ἐκ τῶν οἰκιῶν τῶν Ἀθηνῶν, λευκῶν ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ τῶν ναῶν τῶν ἱδρυμένων ἐπὶ τοῦ λόφου τῆς Ἀθηνᾶς.

Ὁ Πειραιεὺς εἶναι τώρα πόλις μεγάλη, ἦτο χωρίον πρὸ εἴκοσιν ἐτῶν· πρὸ εἴκοσιν αἰώνων ἦτο ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς Ἑλλάδος. Ἔχουσι καὶ αἱ πόλεις τὰς περιπετείας των ὅπως καὶ τὰ βιβλία καὶ οἱ ἄνθρωποι· τινὲς δὲ ὑψοῦνται, καταπίπτουσι, καταστρέφονται, ἀκμάζουσι ἀλληλοδιαδόχως. Τὸ σπουδαῖον εἶναι νὰ μὴ ὑποστῶσι τὴν λήθην, ἔρχεται δὲ ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν τὸ σφρῖγος ἀναβαίνει καὶ πάλιν, ἡ δὲ τύχη χορηγεῖ εἰς αὐτὰς ἀπροόπτους βλαστήσεις. Ὁ Πειραιεὺς ἐφυλάσσετο κατὰ τοὺς πονηροὺς χρόνευς, οἵτινες ἐπηκολούθησαν εἰς τὰς συμφορὰς τῆς Ἑλλάδος, ὑπὸ τῶν λειψάνων τῶν παλαιῶν τειχῶν, ὑπὸ τῶν ἀναμνήσεων τῆς δόξης του καὶ ὑπὸ τοῦ τάφου τοῦ Θεμιστοκλέους. Ὀλίγαι καλύβαι διετήρουν τὸ ὄνομα. Ταῦτα ἤρκουν διὰ νὰ ἐπέλθῃ ἡ ἀναγέννησίς του.

Τώρα δὲ ἡ παλαιὰ εὐδαιμονία ἀνεφάνη ὅπως ἀναφαίνεται ὑπὸ τὴν χιόνα ἡ γῆ. Ἐν τῷ ἐστρογγυλωμένῳ λιμένι πολυάριθμα πλοῖα σαλεύουσι τὸ ὀξὺ δάσος τῶν καταρτίων των, πλεῖσται δὲ λέμβοι εἶναι ἀναδεδεμέναι πρὸς τὸ λιθόστρωμα τῆς προκυμαίας. Τὰ ἀτμοκίνητα τῆς Γαλλίας, τῆς Αὐστρίας, τῆς Ἀγγλίας, τῆς Αἰγύπτου, τῆς Ἰταλίας, ἡ ναυτικὴ μοῖρα ἡ γαλλικὴ καὶ ἡ ρωσσικὴ ὁρμοῦσιν ἐν τῷ λιμένι. Ἐν δὲ τῷ μέσῳ ὑπερίπτανται πτηνὰ θαλάσσια, δύνουσιν ὑπὸ τὸ κῦμα ἢ περιδιαβάζουσιν ὥσπερ κύκνοι, τὰ ἁλιευτικὰ πλοιάρια διασχίζοντα τὸν λιμένα πλέουσι κεκλιμένα μὲ τὸ ἱστίον των φουσκωμένον, αἱ λέμβοι τῶν θωρηκτῶν αἴρουσιν ἀμφοτέρωθεν τὰ κωπία ὡς πτέρυγας.

Ἐν δὲ τῇ ξηρᾷ ἀκούεται ὁ θόρυβος τοῦ ὄχλου καὶ ὁ κρότος τῶν ἀνοικτῶν καὶ ὑπαιθρίων ἐμπορικῶν, ἐμπορίσκοι συσσωρεύουσιν ἐπὶ τῆς προκυμαίας τὰς πραγματείας των, ναυτικοὶ πάσης χώρας περιφέρονται ἀργοὶ καὶ ᾄδοντες ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν γλῶσσαν, ἐμπορεύματα δὲ παντοειδῆ ἐκφορτώνονται ἐπὶ τῶν διαβρόχων λίθων τῆς ἀποβάθρας. Πανταχόθεν βλέπεις καλοκτίστους οἰκίας καὶ συχνάκις κομψὰς κύκλῳ ἀνυψουμένας ἀπὸ τοῦ κυρίου λιμένος μέχρι τῆς λεκάνης τῆς Ζέας· ἀναβαίνουσιν ἐπὶ τοὺς λόφους, ἀκολουθοῦσι τὰς εὐρείας ὁδοὺς· πυκνοῦνται εἰς τὰς πλατείας· προχωροῦσι πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος ἐπὶ τῶν σωρῶν τῶν βράχων· χύνονται δὲ ὥσπερ εἰς ἔφοδον ἔτι μᾶλλον πολυάριθμοι καὶ πυκναὶ ἐν τῷ κέντρῳ τῆς πόλεως καὶ πρὸς νότον καὶ ἐπιστέφουσι τὸν λιμένα τῆς Μουνυχίας τὸν διαυγῆ ὡς κάτοπτρον· ἐκτείνονται ἔπειτα ἀνάμικτοι πρὸς τὰ ἐργοστάσια τῶν ἐμπορικῶν συνοικιῶν καὶ τοὺς σταθμοὺς τοῦ σιδηροδρόμου καὶ χάνονται εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τοῦ ἡμικυκλίου διὰ μέσου τῶν ἀγώνων καὶ ξηρῶν ἀγρῶν· πέραν δὲ λευκὰ ὁρόσημα κατὰ σειρὰν τεταγμένα δηλοῦσι τὰς ἐλπίδας τοῦ μέλλοντος. Ἐκεῖ ὑπάρχει νεκροταφεῖον, τὸ ὁποῖον οἱ κάτοικοι θέλουσι νὰ ἐξωθήσωσι πρὸς τοὺς ἀγρούς, διότι ὁ θάνατος ὑποχωρεῖ πρὸ τῆς δραστηριότητος, ἥτις εἶναι τῆς νέας ἡλικίας ἡ φιλοδοξία. Ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἡ μακρὰ κατατομὴ τῶν ἐργοστασίων διακόπτει τὸ ὁμοιόμορφον τοῦ ὁρίζοντος, αἱ δὲ ὑψηλαὶ καὶ μακραὶ καπνοδόχοι ἀναπέμπουσι τὸν μαῦρον καπνόν των πρὸς πάντας τῆς μυθολογίας τοὺς ἀνέμους.

Καὶ ὅμως ἐν πάσῃ ταύτῃ τῇ δραστηριότητι δὲν ἀνευρίσκομεν τὸν πυρετὸν τῶν βιομηχανικῶν πόλεων τῆς Ἄρκτου, τὰς μαύρας οἰκίας, τὰς σκοτεινὰς ὁδούς, τὰς ἀνυπομονησίας τῆς κυριαρχικῆς καὶ πενθίμου βιομηχανίας. Ἐδῶ τὰ πάντα εἶναι φωτεινά. Κυριαρχεῖ ὁ ἥλιος καὶ ὁ ἀήρ, ὁ δὲ οὐρανὸς μειδιᾷ ὑπεράνω τῆς ὀχλοβοῆς τῶν ἀνθρώπων. Ὑπάρχει ποιά τις ἀφροντισία καὶ ἀφέλεια εἰς τὰς διακυμάνσεις τοῦ ὄχλου, ὅστις συμπιέζηται, σταματᾷ, παρατηρεῖ, συνδιαλέγεται. Διακρίνεις ἐν τῇ ἀφροντισίᾳ ταύτῃ ἣν παρατηρεῖς ἐπὶ τῶν λιθοστρώτων ὁδῶν, ἐν τῇ ἡσύχῳ ἀταξίᾳ τοῦ δρόμου, τὸν χαρακτῆρα τὸν ἰδιάζοντα εἰς λαὸν εὔθυμον, ἐλεύθερον καὶ εὐδαίμονα. Διότι οὐδέποτε ὁ Ἕλλην καταλαμβάνεται ὑπὸ μελαγχολίας διὰ νὰ γείνῃ πλούσιος, τὸν δὲ καταναλισκόμενον καιρὸν οὐδέποτε θεωρεῖ ὡς νόμισμα, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς λαμπρὸν καὶ καλὸν ὕφασμα, ἐξ οὗ κόπτει κατὰ τὴν ἰδίαν ὄρεξιν τὸν τρόπον τοῦ βίου τὸν μᾶλλον εἰς αὐτὸν ἀρεστόν. Ἀγαπᾷ μὲν τὴν πρόοδον, ἀλλὰ καὶ συνοικειοῦται πρὸς τὰς περιστάσεις οὕτω δὲ οὐδέποτε γίνεται ὑποχείριος εἰς τὰς γοητείας, εἰς τὰς τυραννίας, ἃς ἐκείνη ἐπιβάλλει. Ἡ ἑλληνικὴ φυλὴ περιβαλλομένη ὑπὸ γλυκείας ἀτμοσφαίρας ἀπολαύει μὲν παντὸς πράγματος ἑκάστοτε παρόντος ἀλλὰ δὲν ἐννοεῖ νὰ κάμνῃ πολλοὺς ὑπολογισμοὺς διὰ τὸ μέλλον. Κρίνει περὶ τῶν διαφόρων τοῦ βίου περιστατικῶν μετά τινος ἀδιαφορίας ὡς οἱ σκεπτικοὶ φιλόσοφοι χωρὶς νὰ βασανίζῃ τὸ πνεῦμα μὲ δυσθύμους ὑπολογισμοὺς καὶ μὲ στοχασμοὺς καταπονητικοὺς καὶ ἀτελευτήτους. Δὲν ἀφίνει τὴν βιομηχανίαν νὰ ἀπορροφήσῃ ἀμερίστως τὸν χαριτωμένον καὶ φιλάνθρωπον πολιτισμόν της, μερίζει δὲ τὸν χρόνον μεταξὺ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς ἀ-

Digitized by Google

ναπαύσεως, τοῦ κόπου καὶ τῆς τέρψεως καὶ δὲν ἐπιβαρύνει τὰς ἡμέρας διὰ κακοῦ περισσοτέρου ἢ ὅσον εἶναι ἱκανόν.

Ὁ Πειραιεὺς εἶναι ὁ μέγιστος καὶ κατὰ πολὺ τῶν τριῶν ὅρμων, οἵτινες ἀνοίγονται ἐπὶ τῆς ξηρᾶς καὶ κιτρινιζούσης ἀκτῆς. Εἷς λόφος κεκαλυμμένος ὑπὸ λευκῶν οἰκιῶν καὶ διασχιζόμενος διὰ πλατείας λεωφόρου, ἔνθα ὁ κονιορτὸς περιστρέφεται ἐλεύθερος, τὸν χωρίζει ἀπὸ τοῦ ὅρμου τῆς Μουνυχίας τοῦ πάντοτε γαληνιαίου, ὅπου ἀκόμη καὶ τώρα ὑπὸ τὸ ὕδωρ διακρίνονται αἱ βάσεις παλαιῶν λιμενικῶν μνημείων, τῶν νεωσοίκων. Ἡ λεκάνη τῆς Μουνυχίας, ὄχι πολὺ βαθεῖα, εἶναι σχεδὸν ἐγκαταλελειμμένη· λέμβοι μόνον ὁρμοῦσιν ἐκεῖ. Τὸ ἡμικύκλιον δὲ τῆς προκυμαίας περιστέφεται ὑπὸ νεοκτίστων οἰκιῶν θερινῆς μάλιστα διατριβῆς, ὧν οἱ ἐξῶσται βλέπουσι πρὸς τὴν θάλασσαν. Ἂν κάμψῃς τὴν προκυμαίαν ταύτην καὶ ὑπερβῇς ἕνα δεύτερον λόφον, πετρώδη πρὸς τὰ κάτω καὶ κονιορτώδη κατὰ τὰς κλιτύας, ἀκολουθήσῃς δὲ ἔπειτα στενὴν παραλίαν ἀτραπόν, ὁπόθεν ἡ θέα ἐκτείνεται ἐπὶ τὸν κόλπον τῆς Αἰγίνης, φθάνεις εἰς στενὸν καὶ ἀβαθῆ κολπίσκον, τὸ Φάληρον. Λέγουσιν ὅτι τὰ πλοῖα τῶν Ἀθηναίων, ἅτινα ἔμελλον νὰ ἐκπλεύσωσιν εἰς τὴν Τροίαν εἶχον πάντα ἐκεῖ συναχθῆ· καὶ πιστεύω μὲν ὅτι ὁ λιμὴν τότε θὰ θὰ ἦτο καὶ μεγαλήτερος καὶ βαθύτερος, ἀλλὰ βεβαίως πολὺ μικρὰ πρέπει νὰ ἦσαν καὶ τὰ πλοῖα. Ἐκ τούτου δὲ εὐχερέστατα λαμβάνει τις ἔννοιαν καὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου περιγραφομένων ναυαγίων. Τὰ ἐρείπια καταπεσόντων κτιστῶν λιμενικῶν ἔργων ἀποφράττουσι κατὰ τὸ ἥμισυ τὸν διάπλουν· πρὸς τὰ δεξιά, ἐπὶ πρασινιζούσης ἄκρας εἶναι ἐκτισμένος ὁ δίπτερος οἶκος τοῦ Κουμουνδούρου ἐπὶ βάσεως μελανῶν βράχων· πρὸς τὰ ἀριστερά, ἓν περίφραγμα ὑφάλων πετρῶν. Τὸ Φάληρον εἶνε ψαμμόχωστον, ἀκίνητον, σιγηλόν· ἀποτελεῖ μόνον σύγκλεισίν τινα τῆς ἀκτῆς, ὅπου ἔρχονται νὰ σβύσωσι καὶ νὰ διαλυθῶσι μετὰ μακρῶν φρικιάσεων τὰ κύματα τοῦ πελάγους.

Ἂν τις θέλῃ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν Πειραιᾶ ὄχι πλέον ὑπερβαίνων κατ' εὐθεῖαν τοὺς λόφους τῆς Μουνυχίας, ἀλλὰ παρακολουθῶν τὴν ἀκτήν, εἶνε τραχεῖα ἡ ὁδός. Σειρὰ ὅλη ἀλληλοδιαδόχων ὑψωμάτων ἐκτυλίσσεται, κεκαλυμμένων ὑπὸ βράχων στακτερῶν, λείων, ῥωγαλέων, ὅπου φύονται θάμνοι ἀκανθώδεις. Εἶναι ἄγριον τὸ μέρος καὶ ἔρημον. Παρὰ τὴν θάλασσαν ἀνευρίσκονται τὰ λείψανα τῶν παλαιῶν τειχῶν, τὰ ὁποῖα ἐπροστάτευον τὴν ἀκτήν. Οἱ ὡραῖοι ἐκεῖνοι λίθινοι ὄγκοι εἶνε κεκομμένοι μεθ' ὅσης ἐπιμελοῦς τελειότητος καὶ τὰ θεμέλια τῶν ναῶν. Οἱ αἰῶνες ἀδυνατοῦσι νὰ καταβάλωσι τοιαῦτα τείχη, ἀλλ' οἱ ἐχθροὶ τῶν Ἀθηνῶν πάντες μετὰ λύσσης ἔχουσιν ἐπιπέσῃ κατὰ τῶν ὀχυρωμάτων τούτων· ἔπειτα οἱ περίοικοι ἐλαφυραγώγησαν κατὰ μέγα μέρος τοὺς τόσον καλῶς τετραγωνισμένους λίθους διὰ νὰ χρησιμοποιήσωσιν αὐτοὺς εἰς οἰκοδομὴν οἰκιῶν, αἵτινες οὕτω ἐκτίζοντο σχεδὸν ἄνευ δαπάνης. Ἔμαθον δὲ ὅτι ἀκόμη καὶ τώρα τὸ κακὸν ἐξακολουθεῖ, ὥστε ἂν δὲν ληφθῇ φροντὶς τὰ σεπτὰ ἐκεῖνα τῆς ἀρχαιότητος λείψανα λίαν ταχέως θὰ ἐξαφανισθῶσιν ἐξ ὁλοκλήρου.

Ὄχι μακρὰν ἀπὸ τοῦ μέρους τούτου, μέγας λευκὸς τοῖχος καταβαίνει ἀπὸ τοῦ λόφου, κλείει δὲ μέχρι τῆς θαλάσσης μίαν ἰδιοκτησίαν τοῦ Βασιλέως, ἀποτελοῦσαν μέγα παραλληλόγραμμον ὅπου ὁ τραχὺς ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἄνεμος μεγάλως βλάπτει πᾶσαν βλάστησιν, ἣν ἤθελέ τις δοκιμάσῃ νὰ καλλιεργήσῃ ἐπὶ τοῦ ἀγόνου ἐδάφους. Ὅθεν δύσκολον κατόρθωμα θὰ εἶναι νὰ σκιασθῇ ὁ τόπος ἐκεῖνος. Ἀλλ' ἡ θέα ἡ ἐκτεινομένη ἐνώπιον τοῦ βασιλικοῦ περιπτέρου εἶναι ἱκανὴ νὰ παραμυθήσῃ διὰ τὴν ἔλλειψιν τῆς φυτείας. Ὁ ἥλιος καὶ τὸ κυανοῦν χρῶμα διαστίλβουσιν ἐν τῇ μεγαλοπρεπεῖ ἐκείνῃ ἐρημίᾳ. Εἰς τὸ βάθος ἐκτυποῦται μαύρη ἡ Σαλαμίς, στακτερὰ δὲ ἀνοικτοῦ χρώματος τὰ βουνὰ τοῦ ὁρίζοντος. Εἰς τὰ δεξιά, αἱ διακυμάνσεις τοῦ πορθμοῦ χάνονται εἰς εὐρυτάτην ἄποψιν· ἔμπροσθεν δὲ ἀτελεύτητος εἶνε ἡ παλίρροια τῶν κυμάτων. Κατὰ πᾶσαν ὥραν τὰ ἀτμοκίνητα ἐπιστεφόμενα ὑπὸ καπνοῦ, τὰ πλοιάρια βεβαρυμένα ὑπὸ τὰ λευκά των ἱστία, διέρχονται πρὸ τοῦ παραδόξου τούτου κτήματος. Οἱ ἄλλοι βασιλεῖς ἔχουσι μεγαλόδενδρα δάση, ἀλλὰ τῆς Ἑλλάδος ὁ ἡγεμὼν ἔχει τι πολὺ καλλίτερον· τὰς μυρίας ἀνταυγείας τῶν ταλαντευομένων κυμάτων, τὸν καθαρὸν ἀέρα, τὴν ἔκτασιν τοῦ κυανοῦ χρώματος, τὸν πολὺν φλοῖσβον τῆς θαλάσσης καὶ τὸ πανόραμα τοῦ πεδίου, ὅπου ἠφανίσθη ὁ στόλος τοῦ Ξέρξου, πᾶσαν δηλονότι τὴν ποίησιν τῆς ἀνοικτῆς φύσεως καὶ τῶν ἡρωϊκῶν ἀναμνήσεων.

Παρὰ τὴν βάσιν τοῦ ἐπιχώματος, μεταξὺ τῶν βράχων, εἷς τάφος ἐκ λίθου ὑποπρασίνου, ἀνοικτὸς καὶ κενός, πλήσσεται ἀκατάπαυστα καὶ πολλάκις πληροῦται ὑπὸ τοῦ ὕδατος. Ὀλίγαι βάσεις βαρέων στύλων καὶ εὐάριθμα καταβεβλημένα τύμπανα κεῖνται διεσκορπισμένα περὶ τὸν τάφον. Ὁ σωρὸς ἐκεῖνος τῶν ἐρειπίων εἶνε κατὰ τὴν παράδοσιν ὁ τάφος τοῦ Θεμιστοκλέους. Ἀγαπῶ τὴν παράδοσιν ἐκείνην καὶ πιστεύω εἰς αὐτήν. Ὁ Παυσανίας διηγεῖται ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ ἥρωος μετεκόμισαν ἐκ τῆς ἐξορίας τὸ σῶμά του καὶ τὸ ἔθαψαν ἐν Πειραιεῖ.

Καὶ ποῦ ἀλλοῦ τάχα θὰ ἔθαπτον καταλληλότερον τὰ ἔνδοξα λείψανα ἢ ἐπὶ ταύτης τῆς ἀκτῆς; Ὁ υἱὸς τῆς θαλάσσης δὲν ἔπρεπε νὰ

Digitized by Google

ἀναπαύηται πρὸς τὸν ἦχον τῶν κυμάτων; Ἡ σκιά του δὲν ἔπρεπε νὰ εἶνε πάντοτε παροῦσα εἰς τοὺς τόσους ἐκείνους μάρτυρας τοῦ θριάμβου του; Ὁ ἐλευθερωτὴς δὲν ἔπρεπεν εἰς παρηγορίαν νὰ εἶναι θεατὴς τοῦ τόπου τῆς νίκης του; Ἀλλ' εἴτε ἐτέθη τῷ ὄντι ἐν τῷ μνημείῳ ἐκείνῳ εἴτε μή, εἴτε ἐσκέπασάν ποτε τὰ μάρμαρα ἐκεῖνα τὸ λείψανόν του εἴτε μή, πᾶσα τάχα πνοὴ τῶν ἀνέμων δὲν διηγεῖται ἀληθῶς πρὸς τὴν ἀκτὴν τὸ ὄνομά του; τὸ φάντασμά του δὲν ἐπιφαίνεται ἐπὶ τῶν ἐρειπίων; Οἱ ψυχρῶς συζητοῦντες περὶ τῶν τοιούτων ἂς νομίζωσιν, ἂν θέλωσιν, ὅτι τὸ μνῆμα ἐκεῖνο εἶναι ἀγνώστου τάφος, ἀδιάφορον· ὁ Θεμιστοκλῆς εἶναι παρὼν ἐπὶ τῆς ἀκτῆς, ἥτις βλέπει τὴν Σαλαμῖνα.

Σ.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ.—Μετάφρασις Χ. Α.

Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.

ΣΤ'.

Ἡ ἑορτὴ τοῦ προστάτου ἁγίου τοῦ Σαλλὺ πανηγυρίζεται τὴν πρώτην Κυριακὴν τοῦ Ἰουλίου, ὀκτὼ ἡμέρας πρὸ τῆς ἑορτῆς τοῦ Δαμμαρὶλε-Λύς, κατ' ἐκείνην δὲ τὴν Κυριακὴν ἡ κυρία Ἐρβλαὶ παρουσίαζε τὸν διάδοχον τοῦ Μεδερίκου Σαρβὲ πρὸς τοὺς προσκεκλημένους της. Ὁ ταγματάρχης, ὃν ὁ Σαρβὲ ὡδήγει νῦν μετὰ σπουδῆς εἰς Σαλλύ, ἔμελλε λοιπὸν νὰ εὕρῃ διὰ τὰ πρῶτά του ῥητορικὰ γυμνάσματα τοὺς χιλίους περίπου κατοίκους τῆς κώμης ἐν εὐωχίᾳ διατελοῦντας, παρεκτὸς αὐτῶν δὲ καὶ ἄλλους συρρεύσαντας ἐκ Βαρβιζῶν καὶ Δαμμαρὶ πρὸς τούτοις καὶ ἐκ τῶν χωριδίων τοῦ Λὺς καὶ τῆς Βόσδης. Ἡ εὐκαιρία ἦτο καλὴ ὅπως ἐπιδειχθῇ εἰς τοὺς ἐκλογεῖς ὁ τὴν προτεραίαν ἐκλεχθεὶς ὑποψήφιος. Τὴν ἐπαύριον θὰ μετέβαινον νὰ ἐπισκεφθῶσι τὰ λατομεῖα καὶ ἔπειτα τὰ πλινθοποιεῖα τοῦ παλαιοῦ οἴκου *Σαρβὲ καὶ Υἱός*. Ἀλλ' ἐκεῖ ὁ Βερδιὲ θὰ μετέβαινε μόνος, ἐπειδὴ ὁ Σαρβὲ δὲν ἤθελε νὰ φανῇ ὅτι ἐπιβάλλει ἐπίσημον ὑποψήφιον εἰς τοὺς παλαιούς του ἐργάτας. Ἐν τούτῳ εἶχον εἰς τὴν διάθεσίν των ὅλην τὴν ἡμέραν ὅπως περιέλθωσι μεταξὺ τοῦ συνηθροισμένου εἰς Σαλλὺ πλήθους τῶν γεωργῶν ἢ ἐργατῶν, μικρῶν οἰκοκυραίων, μαθητευομένων εἰς Βαρβιζῶν, ἐλθόντων ἐν πάσῃ εὐθυμίᾳ μὲ τοὺς ἐργατικούς των χιτῶνας καὶ τὰ περισφύριά των ἐπὶ τῇ ἐλπίδι νὰ χορεύσουν ὁμοῦ μὲ τὰς εὐειδεῖς νεάνιδας εἰς τὸν χορὸν Μερσιόλ. Χωρὶς νὰ λογαριάσωμεν τὴν ὁμήγυριν, τὴν μεγάλην ἐκλογικὴν ὁμήγυριν!..

Ἐντὸς τοῦ ὀχήματος προτοῦ νὰ φθάσωσιν εἰς Σαλλύ, ὁ Σαρβὲ καὶ ὁ Βερδιὲ συνωμίλουν ὀλίγον· ὁ μὲν γερουσιαστὴς ἐλαφρῶς λικνιζόμενος ὑπὸ τοῦ κρότου τῶν τροχῶν ἐκοιμᾶτο σχεδὸν νεναρκωμένος ἐκ τῆς πέψεως· ὁ δὲ Βερδιὲ παρετήρει διὰ τῆς θυρίδος τὸ δάσος, τοῦ ὁποίου ἡ ἔκτασις ἤρχιζεν ἐκεῖθεν, δάσος καταπράσινον ζωηροῦ πρασίνου χρώματος, μὲ ἐρείκας φυομένας παρὰ τὴν ῥίζαν τῶν δρυῶν.

Ὁ ταλαίπωρος ταγματάρχης διετέλει νῦν ἀληθῶς ὑπὸ τὸ κράτος φόβων, οὓς οὐδέποτε ἄλλοτε εἶχε γνωρίσει. Ἦτο ὑποψήφιος! Τὸ ἐπάγγελμα αὐτὸ τοῦ ἐφαίνετο ἐξαίφνης πολὺ περισσότερον ἐπίφοβον παρ' ὅσον ἐνόμιζε πρότερον καὶ ἐσυλλογίζετο μετὰ τρόμου τί ἐζήτει αὐτὸς ἐκεῖ, εἰς ἐκείνην τὴν ὁδόν, ἐντὸς ἐκείνης τῆς ἁμάξης, ἥτις εἶχε σταματήσει πρὸ ὀλίγου εἰς Δαμμαρί, ὅπου ὑπέστη τὴν πρώτην δοκιμασίαν τοῦ ἐπαγγέλματός του.

Ναί, πρὸς στιγμὴν ὁ δυστυχὴς ταγματάρχης ἠναγκάσθη νὰ πίῃ ὁμοῦ μὲ τοὺς λιθοτόμους ἐντὸς πνευματοπωλείου ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ Δημαρχείου φρικτὴν ῥακήν, ἥτις ὀλίγον ἔλειψε νὰ τοῦ καταστρέψῃ τὸ στόμα. Καὶ ἦτο ἀδύνατον νὰ μορφάσῃ! Ἐκέρνα ἡ ἐπιτροπὴ τῶν λιθοτόμων! Ὁ Μεδερῖκος Σαρβὲ ἀνησύχησεν ὀλίγον τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ὁ ταγματάρχης ὀλίγον ἔλειψε νὰ πτύσῃ τὸ ποτόν· ἀλλ' εὐτυχῶς κατέπιε γενναίως τὸ δηλητήριον: «Εἶνε καὶ αὐτὴ ἡ ῥακὴ μία ἀπὸ τὰς δοκιμασίας τῆς ἐκλογῆς, αἴ, ταγματάρχα;» εἶπε τότε ὁ Αἰμίλιος Δυκᾶς κρυφίως εἰς τὸ ὠτίον τοῦ Βερδιέ. Εὐτυχῶς ὁ Γκενώ, ὅστις εἶχεν τὸν στόμαχον ἰσχυρὸν καθὼς καὶ ὁ Καππολ ἐκένωσαν ἐντελῶς τὰ ποτήριά των, εἷς δὲ τῶν λιθοτόμων, πρώην ζουάβος, παρεκίνησε τοὺς συντρόφους του νὰ κραυγάσωσι μεγαλοφώνως «Ζήτω ὁ ταγματάρχης!» διακηρύττων ἐκ τῶν προτέρων ὅτι ὁ Γκαρούς ἦτο τελειωμένος!.. Ὢ! κατὰ τὸ τρίτον κάτω!..

Ὁ Γκαρούς; Ναί, μάλιστα! ὁ Γκαρούς, ὁ διάσημος Γκαρούς, ὁ ἔξαλλος ὑποψήφιος, ὁ σκληροτράχηλος, ὁ ἄγριος! Ὁ Βερδιὲ ἔμελλε νὰ τὸν ἴδῃ εἰς Σαλλύ, ὅπου ἐπεδεικνύετο, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας θὰ τὸν συνήντα πάλιν εἰς Δαμμαρί, εἰς τὸ καφενεῖον τῆς Ἀστραπῆς, εἰς μίαν ἄλλην ὁμήγυριν γινομένην πρὸς ἀντίπραξιν. Ἐκεῖ θὰ ἐφαίνετο ὁ ταγματάρχης!

— Θὰ τὸν συντρίψετε τὸν Γκαρούς, αἴ ταγματάρχα; ἔλεγεν ὁ Σαρβὲ ἀφυπνιζόμενος ἐνῷ ἡ ἅμαξα ἐπλησίαζεν εἰς τὸ Σαλλύ. Ὄχι ὅτι εἶνε ἐπικίνδυνον αὐτὸ τὸ κτῆνος· εἶνε ἀστεῖος μάλιστα μὲ ταῖς φωνάραις του καὶ μὲ τὰ παχειά του λόγια καὶ θὰ μὲ διεσκέδαζεν, ἂν ἡμ-

Digitized by Google

πορούσε κανείς νὰ διασκεδάσῃ μὲ τὸν κοινὸν κίνδυνον!... Ἀλλὰ τέλος πάντων πρέπει νὰ τὸν κατασυντρίψετε· ἔχετε καθῆκον· αὔριον θὰ τὸ κάμετε, αἴ, ταγματάρχα; Καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἀκόμη, ἂν τὸν συναντήσωμεν εἰς τὴν ἐκλογικὴν ὁμήγυριν!

— Θὰ κάμω ὅ,τι ἠμπορέσω, ἀπήντα ὁ Βερδιὲ μετὰ τόνου ἤδη κεκμηκότος.

Καὶ ἐπειδὴ τὸ ὄνομα τοῦ Γκαροὺς ἐπανήρχετο ἀπὸ τοῦ προγεύματος εἰς πᾶσαν συνομιλίαν, ὁ στρατιωτικὸς ἠρώτησε μετά τινας στιγμάς·

— Ἀλλὰ τέλος πάντων τί πρᾶγμα εἶν' αὐτὸς ὁ Γκαρούς;

— Ἄ! καὶ ποῖος εἰξεύρει; εἶπεν ὁ Σαρβὲ ἀποσείων τὸν ὕπνον τὸν ἐπιφέροντα αὐτῷ συμφόρησιν. Εἶνε ὁπωσδήποτε ἕνας *τύπος*. Εἶνε κτηματίας μετημφιεσμένος διὰ τῆς δορᾶς πεινασμένου. Δὲν εἰξεύρω ποῖος τὸν ἀπεκάλεσε Ταρτοῦφον τῆς ἐξοχῆς. Τὸ παρωνύμιον εἶνε ἐπιτυχές.

Καὶ μὲ τὸ ἀποφθεγματικόν του ὕφος ὁ γερουσιαστὴς παρέστησε τότε πρὸς τὸν Βερδιὲ τὴν εἰκόνα τοῦ ἀνδρός, καθ' οὗ ἔμελλε ν' ἀγωνισθῇ ὁ ὑποψήφιος. Ὁ στρατιωτικὸς ἀπεγύμνου ὅπως ἠδύνατο κάλλιον ἐκ τῆς ἐμφάσεως τοῦ ὕφους δι' ἧς περιεβάλλοντο, τὰς πληροφορίας, ἃς παρεῖχεν αὐτῷ ὁ Σαρβέ, διὰ μέσου δὲ τῆς φρασεολογίας τοῦ πολιτικοῦ ἤρχιζε νὰ διαφαίνηται εὐκρινῶς ὁ *τύπος*.

Ὁ Γκαροὺς ὅστις δὲν κατῴκει μακρὰν τοῦ Σαρβὲ μεταξὺ Μελὲν καὶ Δαμμαρὶ διῆγε τὸν ἄνετον βίον μικρεμπόρου πλουτήσαντος καὶ ἀποσυρθέντος ἐκ τοῦ ἔργου του. Εὔσαρκος καὶ ρωμαλέος, φιλόγελως, καί τοι ὁ γέλως του εἰς ὃν ἤθελε ν' ἀποδώσῃ ἄκακον ἀφέλειαν ἀντήχει βαρύς, περιέφερεν εἰς τοὺς ἀγροὺς τὰ εὔρωστα νῶτά του καὶ τὴν καλῶς τρεφομένην γαστέρα του. Οὐδεὶς ἤθελεν ἀναγνωρίσει ἐν τῷ εὐσάρκῳ ἐκείνῳ ἀέργῳ καὶ ἀδολέσχῃ τὸν πρώην ἐπαναστάτην, ὅστις διεδραμάτιζε πρόσωπον δημαγωγοῦ ἐν τῷ φυρμῷ τῆς παρισινῆς Κοινότητος τοῦ 71 καὶ ἐθορύβει εἰς τὰς δημοσίους ὁμηγύρεις μὲ τὴν βροντώδη φωνήν του. Ἐπίφοβος κατὰ τὰς ὥρας τοῦ θριάμβου, ὑπῆρξεν ἔμφρων κατὰ τὴν ὥραν τοῦ κινδύνου· ἔπειτα σὺν τῇ παρόδῳ τῶν ἐτῶν ὁ Γκαροὺς ἐπαχύνθη καὶ τώρα εἶχε προσόδους. Μερικαὶ ἐπιχειρήσεις εἰς τὸ χρηματιστήριον γενόμεναι ἐπὶ πιστώσει κατ' ἀρχὰς καὶ καλῶς διεξαχθεῖσαι, κερδοσκοπίαι χωρικοῦ πανούργου ἐπὶ ἀγορᾶς κτημάτων, τὸν ἔκαμαν νὰ προοδεύσῃ. Ἐχόνδραινε καὶ ηὐδαιμόνει. Εἶχε παλαιὸν κρασὶ Μεδὼκ εἰς τὸν οἰνῶνά του, ὄρνιθας παχείας εἰς τὸ τραπέζι του, γλυκίσματα φυλαγμένα εἰς τὰ ἑρμάριά του διὰ τὰ μικρὰ του δόντια γέροντος πεινασμένου, καὶ ηὐχαριστεῖτο νὰ ζῇ ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀγροτῶν, οἵτινες ἐγίνωσκον ἐξ αὐτοῦ μόνον τὴν ἰδιότητά του ὡς παλαιοῦ ἐπαναστάτου καὶ τὰς ὑπὲρ τοῦ ριζοσπαστισμοῦ φωνασκίας του καὶ δὲν ἠδύναντο νὰ ζητήσωσι λόγον παρ' αὐτοῦ διὰ τὰς προτέρας του ἐπονειδίστους πράξεις.

Τὸν ἐφοβοῦντο εἰς Μελέν, καί τοι πράγματι δὲν ἦτο ποσῶς ἐπίφοβος. Αἱ ἀδιάκοποι βροντώδεις φωνασκίαι του ἐνεποίουν ἐντύπωσιν εἰς τοὺς ἀκροατὰς ὅλων τῶν καπηλείων τοῦ Δαμμαρὶ καὶ τοῦ Σαλλύ. Ὁ Γκαρούς, ὅστις δὲν ἦτο ὑπερήφανος, καίπερ πλουτήσας, ἔτρωγε καὶ ἔπινε γερά, καὶ ἐξελαμβάνετο ὡς ἔχων καλὸν στομάχι, δυνατὰ χέρια καὶ γενναιότητα. Ὦ! ὁ Βοσσουὲ ἐκεῖνος τοῦ ὄχλου μὲ τὴν χονδρὴν καὶ εὔηχον φωνήν του, τὴν ὁποίαν ἐνέτεινεν ὅσον τὸ δυνατὸν ὡς πλάνης ἀοιδός, τὰ ἔψαλλεν ὅπως ἐχρειάζετο εἰς τοὺς εὐπόρους ἀστοὺς καὶ εἰς τοὺς πυργοδεσπότας! Δὲν ἐμάσσα τοὺς λόγους του, ὄχι! τοὺς ἔλεγε στρογγυλοὺς κατὰ πρόσωπον τῶν ἀριστοκρατῶν. Εἰς τὸν ἐπαναστάτην ἐκεῖνον τὸν ἀπαγγέλλοντα ἐμφαντικὰς φράσεις μίσους, ἐνυπῆρχε κἄτι χειρότερον τοῦ ηὐχαριστημένου οἰκοκύρη· ὑπεκρύπτετο ἐν αὐτῷ ὁ σκύλος ὁ χορτασμένος, ὅστις ἐξακολουθεῖ νὰ δεικνύῃ τοὺς ὀδόντας καὶ νὰ προσποιῆται τὸν ἄγριον λύκον πρὸς τοὺς πεινασμένους σκύλους, διὰ νὰ μὴ ἔλθουν νὰ τοῦ διαφιλονεικήσουν τὸ πολύτιμον κομμάτι του. Ἀστὸς καθ' ὅλα ὁ Γκαρούς, ἐν τῇ περιβολῇ του, ἐν τῇ ρεδιγκότᾳ του, ἐν τῷ λαιμοδέτῃ του, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ αὐτοῦ ὡς ἄριστος συμβολαιογράφος χωρίου, ἦτο ἔτι μᾶλλον ἀστὸς ὡς πρὸς τὴν φιλοκέρδειαν, ὡς πρὸς τὴν ἄπληστον λατρείαν, ἣν ἔτρεφε πρὸς τὸ *πουγγί του*, πρὸς τὰ κτήματα, ἅτινα εἶχεν ἀγοράσει, πρὸς τοὺς λίθους τῆς ἐπαύλεώς του—διότι ὁ Γκαροὺς εἶχε καὶ ἔπαυλιν—ἦτο ἀστὸς ὡς πρὸς τὸν ἐνδόμυχον τρόμον ὃν ᾐσθάνετο πρὸς τὴν ἐπανάστασιν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν ἔλεγε δῆθεν ὅτι ὑπεκίνει καὶ τὴν ὁποίαν ἔτρεμεν ὡς ἰδιοκτήτης μήπως ἴδῃ πράγματι ἡμέραν τινὰ ἐκρηγνυμένην. Ἦτο ἀστὸς μέχρι μυελοῦ ὀστέων καὶ ἐν ἐποχῇ ἀντιδράσεως ἂν ἤθελον τοῦ προτείνει νὰ γείνῃ κανδηλανάπτης ὅπως διασώσῃ τὰς μετοχάς, ἃς εἶχε θέσει κατὰ μέρος, ὁ Γκαροὺς θ' ἀπήντα:

— Γίνομαι κανδηλανάπτης!

Καὶ θὰ παρηκολούθει τὰς λιτανείας.

Ὁ ταγματάρχης ἠκροᾶτο· καὶ ἐνῷ ὁ Σαρβὲ ἀνέλυεν αὐτῷ τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀτόμου ἐκείνου, ὁ Βερδιὲ ἐσυλλογίζετο ὅτι εὐχερῶς καταβάλλονται οἱ τοιούτου εἴδους παράφοροι, καὶ μολονότι δὲν ἦτο εὔγλωττος ὁριστικῶς πλέον δὲν ἐφοβεῖτο τὸν Γκαρούς.

— Ἐκατάλαβα τώρα τί πρᾶγμα εἶνε αὐτὸς ὁ κύριος, εἶπεν. Εἰς τὸ σύνταγμα τοὺς λέγομεν αὐτοὺς κολοκύνθας μουσικάς. Κάμνουν πολὺν θόρυβον ἀλλὰ ἀπὸ μέσα εἶνε κούφιαι!

Digitized by Google

Ὁ Σαρβὲ προσέθηκε τότε ὅτι ὁ Γκαρούς συναισθανόμενος τὴν ἐπίδρασιν τοῦ τύπου ἵδρυσεν ἐσχάτως μίαν ἐγχώριον ἐφημερίδα, *τὸν Ἔγχελυν τοῦ Μελὶν* συντασσομένην παρά τινος ἐφημεριδογράφου ἐλθόντος ἐκ Παρισίων, μετὰ τοῦ ὁποίου ἔπρεπε κρατερῶς ν' ἀγωνισθῶσιν.

— Ἔστω, εἶπεν ὁ Βερδιέ.

— Χειρίζεσθε τὸν κάλαμον εὐκόλως, αἴ, ταγματάρχα; Ἐγράψατε βιβλία;

— Βιβλία ἐπιστημονικά, ὄχι ἄρθρα διαπληκτισμῶν.

— Δὲν πειράζει! Τὸ ἴδιον πρᾶγμα εἶν' ἐπάνω κάτω... Ἔπειτα τί εἶνε τάχα οἱ δημοσιογράφοι;... Τὸ καλλίτερον εἶνε νὰ μὴ προσέχῃ κανεὶς καθόλου εἰς ὅ,τι γράφουν!.. Ἄνθρωποι ξυπόλυτοι, οἱ ὁποῖοι ζητοῦν τὰ χρήματά μας ἢ τὰς θέσεις μας!.. Αἱ ἐφημερίδες δὲν εἶνε χρήσιμοι εἰς ἄλλο τι παρὰ νὰ δημοσιεύωμεν εἰς αὐτὰς τὰς πολιτικάς μας δοξασίας. Καὶ τότε ἀκόμη μάλιστα ἠμπορεῖ ν' ἀποφύγωμεν τὰς ἐκδουλεύσεις των, διότι ἔχομεν τὰ τοιχοκολλημένα προγράμματα!

Αἱ οἰκίαι τοῦ Σαλλὺ διεκρίνοντο ἤδη ἐκεῖ κάτω εἰς τὴν ἐσχατιὰν τῆς ὁδοῦ. Ὁ Βερδιὲ ἠσθάνθη τότε ἐλαφρὸν ῥῖγος ἀναλογιζόμενος ὅτι ἐπὶ ὥρας ὁλοκλήρους ἐκεῖ μέχρι τῆς ἑσπέρας ἔπρεπε νὰ περιέρχηται, νὰ ὁμιλῇ, ν' ἀνταλλάσσῃ χειραψίας, νὰ συζητῇ, νὰ συμπίνῃ, νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὴν κάμινον τῆς πολιτικῆς ὁμηγύρεως. Ἀλλὰ τί νὰ γείνῃ!.. Ἀφοῦ ἦτο ἀνάγκη!.. «Ἐμπρός, ὁ κύβος ἐρρίφθη!»

Τὰ δύο ξενοδοχεῖα τοῦ Σαλλύ, τὸ τοῦ *Λευκοῦ Ἵππου* καὶ τὸ τοῦ *Χρυσοῦ Λέοντος* διεφιλονείκουν τοὺς ὑποψηφίους. Ὁ Γκαρούς εἶχε προγευματίσει εἰς τὸν *Λευκὸν Ἵππον*. Ἡ ὁμήγυρις κατόπιν θὰ συνήρχετο ἐλλείψει χώρου καταλληλοτέρου εἰς τὸ εὐρύχωρον ἐργαστήριον ἀμερικανοῦ τινος ζωγράφου, εἶδος αἰθούσης μεγάλης διὰ θεάματα, νεωστὶ κτισθὲν πλησίον τοῦ δημοτικοῦ σχολείου. Ἦτο ἔδαφος οὐδέτερον τὸ ἐργαστήριον ἐκεῖνο, εἰς ὃ ἅπας ὁ πληθυσμὸς τοῦ Σαλλὺ ἠδύνατο νὰ περιληφθῇ ἀνέτως.

Οἱ προσκεκλημένοι τῆς κυρίας Ἐρβλαὶ κατῆλθον τῆς ἁμάξης, ἀφοῦ πρότερον ὁ Αἰμίλιος Δυκᾶς ἔρριψεν ἐπὶ τοῦ πλήθους τὸ βλέμμα τοῦ πολιτικοῦ ἀνδρὸς τοῦ ἐνδιαφερομένου νὰ πληροφορηθῇ περὶ τῆς καταστάσεως τῆς μελλούσης νὰ διασκευασθῇ ἐκλογικῆς ζύμης.

Ὑπῆρχε πέριξ ὀλίγων ὑπαιθρίων παραπηγμάτων, ἑνὸς περιβόλου σκοποβολῆς κατὰ πλαγγόνων καὶ ἑνὸς πωλητηρίου ὀπτολαγάνων πλῆθος ἀρκετὰ πυκνόν, παραμερίσαν πρὸ τῆς ἁμάξης τοῦ γερουσιαστοῦ Μεδερίκου Σαρβέ. Ἦτο γνωστὸν εἰς Σαλλὺ ὅτι ἐντὸς τῆς ἁμάξης του εὑρίσκετο εἷς ὑποψήφιος καὶ πάντες φυσικῷ τῷ λόγῳ συνηθροίσθησαν παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ ξενοδοχείου τοῦ *Χρυσοῦ Λέοντος*.

Ὁ Αἰμίλιος Δυκᾶς παρακολουθῶν τὸν Γκενὼ καὶ τὸν Καπποά, οἵτινες περιήρχοντο τῇδε κἀκεῖσε διανέμοντες χαιρετισμοὺς καὶ χειραψίας, παρετήρει τὰ πάντα καὶ τὰ ἐσπούδαζεν ὡς νὰ ἐλάμβανε σημειώσεις. Διέγνωσεν ἀμέσως τίνα ἐντύπωσιν παρήγαγεν ὁ Βερδιέ. Μὲ τὴν στενήν του ρεδιγκόταν κομβωμένην ὁ ὑποψήφιος ἐφαίνετο πολὺ ἰσχνός. Ἡ διανοητικὴ ἀξία κατὰ τὸν λαὸν πρέπει νὰ εἶνε εὐρύστερνος· ἡ ρωμαλέα κατασκευὴ προσθέτει κῦρος.

Πολλοὶ ἤδη ἦσαν οἱ ἐκπληττόμενοι μεταξὺ τῶν κατοίκων τοῦ Σαλλύ· μὲ ὅλον του τὸν μύστακα καὶ τὴν ταινίαν τοῦ παρασήμου, εὕρισκον τὸν ταγματάρχην ὡς ἔχοντα τὸ παράστημα πολὺ πενιχρὸν μὲ ἐκεῖνο τὸ στῆθός του τὸ ἰσχνὸν καὶ τὰς ἀσθενικὰς κνήμας του. Λίαν εὐτυχῶς διὰ τὴν ἠθικὴν ἐντύπωσιν, ἀνήρ τις ὑψηλοῦ ἀναστήματος, εὐπρεπῶς ἐνδεδυμένος ἐξῆλθε τοῦ πλήθους, ἀφεῖλε τὸν στρογγύλον μαλακὸν πῖλόν του, ἀποκαλύψας τὸ φαλακρὸν κρανίον του καὶ φέρων τὴν παλάμην τῆς ἀριστερᾶς χειρός του κεκυρτωμένης ὑπὸ τύλων, στρατιωτικῶς εἰς τὸ μέτωπον, εἶπεν ὑψηλοφώνως.

— Χαίρετε, ταγματάρχα μου!

Τότε τὸ πρόσωπον τοῦ Βερδιὲ ἐξήστραψεν. Ἀνεγνώρισε τὸν Φουρνερέλ, πρώην λοχίαν εἰς τὸ ἕβδομον σύνταγμα τοῦ πυροβολικοῦ, ἕνα ἐξ ἐκείνων μεθ' ὧν εἶχε κατέλθει ἄλλοτε εἰς τὸ ὀρυχεῖον τοῦ Μεὸν διὰ τὴν διάσωσιν τῶν ἐργατῶν.

— Ἆ! καλέ μου Φουρνερέλ!.. τί εὐχαρίστησις.!.

Καὶ ἔσφιγξαν τὰς χεῖρας ἀλλήλων, ὁ Βερδιὲ χαιρόμενος πολύ, ὁ δὲ λιθοτόμος ὑπερηφανευόμενος διὰ τὴν τιμήν. Εἶτα ἐνώπιον ὅλου ἐκείνου τοῦ πλήθους ὁ ἐργάτης καὶ ὁ ταγματάρχης ἤρχισαν νὰ συνομιλῶσιν ὡς παλαιοὶ γνώριμοι καὶ σύντροφοι ἐν κινδύνῳ, τὸ δὲ πλῆθος εὕρισκε τὸ τοιοῦτον πολὺ καλὸν καὶ ἤρχισε νὰ λέγῃ ὅτι ὁ ταγματάρχης δὲν ἦτο καθόλου ὑπερήφανος.

Ὁ Βερδιὲ ἐδέχθη νὰ συμπίῃ μετὰ τοῦ παλαιοῦ του στρατιώτου. «Πάλιν!.. ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν ὁ Δυκᾶς· ὤ! μὰ θὰ εἶνε ἄρρωστος ἀφεύκτως ἀπόψε!..» Εἰσῆλθον εἰς τὸν *Λευκὸν Ἵππον*, ἐντὸς μεγάλης αἰθούσης, κοσμουμένης ὑπὸ ἰχνογραφιῶν καὶ σχεδιογραφημάτων κρεμαμένων ἐκ τῶν τοίχων, ὅπου ἐφλυάρουν καπνίζοντες τινὲς τῶν ἐλθόντων χάριν τῆς ἑορτῆς. Τινὲς ἐξ αὐτῶν ἀναγνωρίσαντες τὸν γερουσιαστὴν Σαρβὲ ἠγέρθησαν χαιρετίζοντες. Ἦσαν πλινθοποιοὶ ὑποκλινόμενοι ἐνώπιον τοῦ ἀρχαίου κυρίου των καὶ παρατηροῦντες ὑπόδρα τὸν ὑποψήφιον.

— Λοιπόν, Φουρνερέλ, ἠρώτησεν ὁ Βερδιὲ ἀφοῦ ἐκαθέσθησαν, πῶς πηγαίνομεν;

Digitized by Google

—Περὶ τῆς ὑγείας μ'ἐρωτᾷς ἢ περὶ τῆς ἐκλογῆς; Ἂν πρόκειται περὶ τῆς ὑγείας, πηγαίνομεν καλά, εὐχαριστῶ, ταγματάρχα μου! Τὸ δισάκκι μου εἶνε γερὸ ἀκόμη... Ἂν πρόκειται περὶ τῆς ἐκλογῆς, δὲν πηγαίνομεν ἄσχημα, μὲ ὅλους τοὺς φωνακλάδες καὶ τὴν ψευτιὰ ποῦ ἔβγαλαν.

— Τί ψευτιά; εἶπεν ὁ Σαρβέ.

— Ἐκείνην ποῦ ἔχει ὁ *Ἔγχελυς τοῦ Μελέν*, κύριε γερουσιαστά!... Ἔχωσαν αὐτὸν τὸν διαβολευμένον *Ἔγχελυν* εἰς τὴν τσέπην ὅλου τοῦ κόσμου... Αὐτὸς ὁ Πονίς... τὸν ξεύρετε καλά, κύριε ταγματάρχα, τὸν Πονίς, ἐκεῖνος ὁποῦ εἰς τὸ σύνταγμα ἀδιάκοπα ἔμπαινεν εἰς τὸ φρέσκο, ναί! ὁ Πονίς...

— Τὸν ἐνθυμοῦμαι καλὰ τὸν Πονίς!... μάλιστα!.,. λοιπὸν τί ἔκαμεν ὁ Πονίς;

— Αὐτὸ τὸ κτῆνος, ταγματάρχα μου, ἀνέλαβε νὰ μοιράσῃ... εἰς τὸ βρόντο... χάρισμα σὰν νὰ 'ποῦμε... αὐτὴν τὴν διαβολοεφημερίδα, ὅπου μοῦ ἤρχετο ὄρεξις νὰ τὸν ἀρχίσω σταὶς γροθιαὶς διὰ νὰ τὸν ἀναγκάσω νὰ τὴν καταπιῇ!...

— Μὴ τὸ κάμῃς αὐτό, Φουρνερέλ, εἶπε διακόπτων ὁ γερουσιαστὴς Σαρβέ. Μὴ ἔριδας, φίλε μου! πρέπει ν' ἀφήσωμεν τὰς βιαιοπραγίας εἰς τοὺς ἀντιπάλους μας. Ὁ σεβόμενος ἑαυτὸν περιφρονεῖ τοὺς ἀντιπάλους του.

—Τότε λοιπὸν πρέπει νὰ στρέφωμεν καὶ τὸ ἄλλο μάγουλον ὅταν μᾶς ραπίζουν! εἶπεν ὁ λιθοτόμος μὲ ἦθος παλαιοῦ στρατιώτου.

Ὅταν μᾶς ραπίζουν! Ὁ Βερδιὲ ἀνεσκίρτησε σχεδὸν ἀκούσας τὴν λέξιν ταύτην καὶ κατέστη πελιδνός. Ἠρώτησε τί περιεῖχεν ἡ ἐφημερὶς τοῦ Γκαρούς.

— Τίποτε!.. ἀνοησίας!.. Ἕνα μῦθον βλακώδη... Ἐρωτοῦν τάχα, διὰ νὰ πειράξουν τὸν κύριον ταγματάρχην, ἂν ὁ κ. Βερδιέ, ὑποψήφιος τοῦ κόμματος τῶν καιροσκόπων, εἶνε αὐτὸς ὁ ἴδιος Βερδιέ, ὅστις λοχαγὸς ὤν, παρεπέμφθη καὶ ἐδικάσθη ἀπὸ τὸ στρατοδικεῖον εἰς Γκέλμαν διὰ παραλόγους φορολογίας τῶν Ἀράβων... Βρωμερὰ πράγματα!... Καὶ τί βλακία!. ἀφοῦ ὁ ταγματάρχης, καὶ τοῦτο τὸ γνωρίζω ἐγὼ καλά, ποτὲ δὲν ὑπηρέτησεν εἰς τὴν Ἀφρικὴν!... ποτέ!...

Ὁ Βερδιὲ ὠχρότατος ἠθέλησεν ἐν τούτοις νὰ μάθῃ ποῖος ἦτο ὁ δημοσιεύσας εἰς ἐφημερίδα τοιαύτην συκοφαντίαν.

— Δὲν ἔχουν καμμίαν σημασίαν αὐτά, εἶπεν ὁ μικρόσωμος συμβολαιογράφος Καπποά· αἱ ὕβρεις τῶν ἀντιπάλων εἶνε βόρβορος, ὅστις δὲν κηλιδώνει. Μίαν μὲ τὴν ψήκτραν καὶ δὲν μένει κανὲν ἴχνος πλέον! Ἔπειτα ποῖος τάχα διαβάζει τὸν *Ἔγχελυν*;

— Ὢ! ὡς πρὸς αὐτό, κύριε Καπποά, ἀνέκραξεν ὁ Φουρνερέλ, δὲν ἔχεις δίκαιον· τὸν διαβάζει ὅλος ὁ κόσμος. Δὲν ἠμπορῶ κ' ἐγὼ νὰ καταλάβω ποῦ στὸ διάβολο βρίσκουν τὰ χρήματα. Ὁ Πονὶς ἔχει μοιράσει ὡς τώρα σωροὺς ὁλοκλήρους τῆς ἐφημερίδος των!

— Ποῦ εἶνε ὁ Πονίς; ἠρώτησεν ὁ ταγματάρχης.

— Εἰς τὸ πανηγύρι, εἰς τὸν *Χρυσοῦν Λέοντα*, κάπου ἐκεῖ. Ἢ θὰ χωνεύῃ τὸ κρασὶ ποῦ ἔπιε σὲ καμμιὰ γωνιά. Καὶ δὲν εἶνε κανένας κουρελιάρης, ὁ Πονίς, σημειώσατε· δὲν εἶνε κανένας τιποτένιος. Εἶνε καὶ αὐτὸς νοικοκύρης σὰν κάθε ἄλλον!

— Ἄλλως τε, συνεπέρανε φιλοσοφικῶς ὁ Αἰμίλιος Δυκᾶς, μήπως ὑπάρχουν τιποτένιοι εἰς τὴν πολιτικήν;

Ὁ Βερδιὲ κατείχετο νῦν ἐξ ὁλοκλήρου ὑπὸ μιᾶς μόνης ἰδέας, νὰ συναντήσῃ τὸν Πονίς. Ἐφαίνετο αὐτῷ ἀκατάληπτον πῶς εἷς παλαιός του στρατιώτης, ὑπηρετήσας ὑπ' αὐτὸν ὅπως ὁ Φουρνερὲλ ἠδύνατο νὰ γείνῃ διανομεὺς τῶν ἀνοήτων συκοφαντιῶν τοῦ Γκαρούς καὶ συντροφίας.

— Ἀλλά, εἶπεν ὁ Δυκᾶς, δὲν εἶνε πλέον στρατιώτης ὁ Πονίς, εἶνε ἐκλογεύς.

— Νὰ εἶνε τάχα ἐκλογεύς; ἀπήντησεν ὁ Φουρνερὲλ κενῶν τὸ ποτήριόν του.

Ἐξῆλθον τοῦ καπηλείου. Ἔπρεπε νὰ περιέλθωσι μεταξὺ τῶν ὁμίλων, νὰ προσηλυτίσωσι, νὰ κερδήσωσι ψήφους διὰ μιᾶς λέξεως ἐπικαίρως λεγομένης, διὰ μιᾶς χειραψίας, δι' ἑνὸς νεύματος, δι' ἑνὸς φιλοφρονήματος. Ὁ Σαρβὲ καὶ ὁ Βερδιὲ ἔχαιρον βλέποντες τὸν δραστήριον ζῆλον τοῦ Καπποά, ὅστις περιερχόμενος καὶ πλησιάζων τὸν ἕνα μετὰ τὸν ἄλλον ἔλεγε:

— Δὲν ἔχει ἴσως ἐξωτερικὸν ἐπιβάλλον, ἀλλὰ εἶνε ἄνθρωπος ἀξίας. Κυττάξατε τὸ παράσημόν του.

Καὶ ὁ συμβολαιογράφος ἐψιθύριζεν ἐκ διαλλειμμάτων εἰς τὸ οὖς τοῦ Βερδιέ:

— Δυστυχῶς δὲν ἔχομεν ἀκόμη τὴν κατὰ νομοὺς ἐκλογήν... Θὰ τὴν ἀποκτήσωμεν καὶ αὐτήν, ἀλλ' ἐν τοσούτῳ πρέπει νὰ κοπιάσητε ἀτομικῶς!... Ἐμπρὸς λοιπόν!... ἐμπρός!... ἐμπρός!...

Καὶ τὸν ἐξώθει πρὸς τοὺς ἐκλογεῖς ὡς κύνα ἀγύμναστον πρὸς τὸ θήραμα.

Ὁ ταλαίπωρος ταγματάρχης ᾐσθάνετο τὸν λάρυγγά του ἀγχόμενον σχεδὸν ὁσάκις ἐπρόκειτο ν' ἀποταθῇ δι' ἐγκαρδίου χαιρετισμοῦ πρὸς τοὺς ἰσχύοντας ἐκλογεῖς, οὓς ὑπεδείκνυεν αὐτῷ ὁ Γκενὼ ἢ ὁ Καπποά. Ὁ κτηνίατρος ὤθει τὸν ἀγκῶνά του καὶ ὁ Βερδιὲ ἐπλησίαζε τότε ἀναπνέων μετὰ κόπου, ὡς νὰ ἔπασχε κυνάγχην. Οἱ χωρικοὶ ἐκεῖνοι οἱ φέροντες τὰ ἑορτάσιμα ἐν-

Digitized by Google

δύματά των, οἱ μετροῦντες οἱονεὶ τὴν ἀξίαν καὶ τὴν ποιότητα τοῦ ὑποψηφίου καὶ ἕτοιμοι ἐν ἀνάγκῃ νὰ ὑπολογίσωσι διὰ προχείρου ζυγισμοῦ τὸ βάρος του ὡς νὰ ἦτο ζῷον πρὸς πώλησιν, κατεπτόουν τὸν στρατιώτην, καθίστων αὐτὸν ἄφωνον. Θὰ ἀντιμετώπιζε φαιδρότερον τὸ ἐχθρικὸν πῦρ. Ἀλλὰ τὰ πονηρὰ ἐκεῖνα ὄμματα, τὰ ἐξερευνητικὰ ἐκεῖνα βλέμματα, τὰ ὑπομειδιάματα ἐκεῖνα!...

— Ἐμπρός, ταγματάρχα!.. κοπιάσατε λιγάκι ἀκόμη!... λιγάκι!... Ἔλεγεν ὁ συμβολαιογράφος. Αὐτὸς ὁ ἔμπορος τῶν προβάτων ἐκεῖ κάτω διαθέτει δώδεκα ψήφους τοὐλάχιστον εἰς τὸ μέρος τοῦ Βαρβιζών... Ὁμιλήσατέ του περὶ τῆς τελευταίας κτηνοτροφικῆς ἐκθέσεως.... Πιάστε τον!

Πιάστε τον! Ἡ λέξις ἐκείνη προὐξένει φρικιάσεις εἰς τὴν ἐπιδερμίδα τοῦ ταγματάρχου. Ὁ Αἰμίλιος Δυκᾶς παρετήρει μεθ' οἵας ἀποκρύφου συγκινήσεως, ἣν ἀπέκρυπτεν ὡς ὀδύνην, ὁ ταγματάρχης ἀντεμετώπιζε τοὺς δικαστάς του. Ὅσον δὲ καὶ ἂν ἱκανοποιεῖτο ἐκ τῆς ὑπεροχῆς αὐτοῦ ἀπέναντι ὑποψηφίου τόσον ὀλίγον καταλλήλου διὰ τοὺς ῥητορικοὺς ἀγῶνας, ὁ νέος Πὶττ τοῦ Συλλόγου Μοντεσκιὲ ᾐσθάνετο οὐχ ἧττον βαθὺν καὶ εἰλικρινῆ οἶκτον βλέπων τὴν δειλίαν ἑνὸς ἀνδρὸς ὅστις ἅπαξ τοὐλάχιστον ἐπὶ ζωῆς του ὑπῆρξεν ἥρως συγχρωτιζομένην τῇ προστατευτικῇ σοβαρότητι τοῦ ζῳεμπόρου ἐκείνου, ὅστις προθύμως θὰ ἔψαυε τοὺς μῦς τοῦ ὑποψηφίου διὰ νὰ βεβαιωθῇ ἂν ἦτο καλῶς κατεσκευασμένος.

Καὶ ὁ Αἰμίλιος ἐνῷ παρετήρει τὴν ἀνδρικὴν ἐκείνην μορφὴν τοῦ θείου σχεδὸν σπασμωδικῶς ἠλλοιωμένην ἐκ τοῦ καμάτου, ἔβλεπε πλησίον αὐτῆς νοερῶς τὸ εὐειδές, τὸ εἰλικρινές, τὸ πραΰ, τὸ ἔμφρον πρόσωπον τῆς Γιλβέρτης. Βεβαιότατα καὶ ἡ δεσποινὶς Γιλβέρτη ἐσυλλογίζετο κατ' αὐτὴν ἐκείνην τὴν στιγμὴν τὸν ταλαίπωρον ταγματάρχην καὶ ἔπασχεν ἐκεῖ πέραν ὅσον καὶ αὐτὸς ὑπέφερεν ἐδῶ. Ἀλλὰ τί διάβολον!.. διατὶ νὰ ἐπέρχεται εἰς τοὺς στρατιωτικοὺς ἡ ὄρεξις νὰ ἐπιδίδωνται εἰς τὸ πολιτικὸν στάδιον;. Ἄχ! ἂν ἦτο ὑποψήφιος αὐτός, ὁ Δυκᾶς! Πῶς θὰ τὴν κατέκτα ἀνδρείως, πῶς θὰ τὴν ἐκυρίευε τὴν βουλευτικὴν ἕδραν τοῦ Σαρβέ! Κύματα εὐγλωττίας ἀνήρχοντο εἰς τὰ χείλη του, ἀπέναντι δὲ τοῦ πλήθους ἐκείνου, πρὸς ὃ ἡδυπαθῶς ἤθελεν δημηγορήσει, ἐπήρχοντο εἰς τὴν γλῶσσάν του δηλώσεις ἔρωτος πρὸς τὴν καθολικὴν ψηφοφορίαν ἔνθερμοι ὡς διαμαρτυρίαι ἀποτεινόμεναι πρὸς ἀγαπωμένην γυναῖκα.

Ἤδη ὁ Βερδιὲ ἐξωθούμενος παρὰ τοῦ Γκενὼ ἐπλησίαζε πρὸς εὔσαρκόν τινα καὶ φυσίγναθον ἄνδρα, ἐρυθρὸν ὡς τεμάχιον αἱμάσσοντος βοείου κρέατος, ὅστις ἵστατο στιβαρὸς εἰς τὸν οὐδὸν τῆς θύρας του. Ἦτο ὁ κρεοπώλης Λαμός, ὅστις ἐχαιρέτιζε τὸν Σαρβέ, τὸν Γκενώ, τὸν Καπποά, τὸν Δυκᾶν, τὸν ταγματάρχην, ὅλους, πλὴν ἅμα τῇ πρώτῃ λέξει, ἣν ἀπέτεινεν αὐτῷ ὁ Γκενώ, ἀπήντησεν ἐν τάχει δεικνύων τοὺς ὑπερμεγέθεις ὀδόντας τοὺς λευκάζοντας ἐν τῷ μέσῳ τῆς πορφυρᾶς μορφῆς του:

— Κύριοι!.. χαίρω πολύ... εἶσθε πολὺ εὐγενεῖς. Ἀλλ' ἔχω καθῆκον νὰ σᾶς εἴπω ὅτι ἕνεκα τῆς θέσεώς μου ἀναγκάζομαι νὰ μείνω ἐντελῶς οὐδέτερος... Ἐννοεῖτε, ἔχω θαμῶνας εἰς ὅλα τὰ κόμματα, βοναπαρτιστάς, νομιμόφρονας, δημοκρατικούς, κάθε λογῆς!.. Ἔχω τὸ ἰδιαίτερον φρόνημά μου, ἀλλὰ τὸ φυλάττω διὰ λόγου μου!.. Πρὸ πάντων ἐνδιαφέρομαι νὰ πωλήσω ταῖς μπριζόλαις μου!.. Ἂν εἴξευραν μὲ ποίους ψηφίζω, πάντοτε θὰ ὑπῆρχε ἕνα κόμμα, τὸ ὁποῖον δὲν θὰ ἐψώνιζε πλέον ἀπὸ ἐμὲ κρέας... Καὶ τότε!..

Καὶ ὁ κρεωπώλης γελῶν ἀνεκίνει βιαίως τὴν χονδρὰν χρυσῆν ἀλυσίδα τοῦ ὡρολογίου του ἐπὶ τῆς τεραστίας γαστρός του.

— Λυποῦμαι ὅτι θὰ φυλάξω τὴν ψῆφόν μου εἰς τὴν τσέπην, κύριε ταγματάρχα, καὶ μὴ πρὸς βάρος! προσέθηκεν ὁ Λαμός, πρὸς ὃν ὁ Βερδιὲ ᾐσθάνετο τὴν ὄρεξιν ν' ἀπαντήσῃ:

— Τὴν ψῆφόν σου; Ἐγὼ δὲν σοῦ τὴν ἐζήτησα!

— Πολὺ νευρικὸς εἶνε αὐτὸς ὁ ὑποψήφιος! ἐσυλλογίζετο ὁ Δυκᾶς, βλέπων τὸ σφόδρα ὀργίλον ἦθος τοῦ Βερδιέ. Θὰ κάμῃ καμμίαν ἀνοησίαν ὁ ταγματάρχης!

Ὁ δὲ Σαρβὲ ἀφήσας τὸν Λαμός, ὅστις τὸν ἐχαιρέτιζεν ὑποκλινέστατα ἀποκαλῶν αὐτὸν «κύριε Γερουσιαστά» ἔλεγε πρὸς τὸν Βερδιέ:

— Εἶνε κατεργάρης ὁ κρεωπώλης! Μὲ ὅλα ὅσα εἶπε, θὰ σᾶς ψηφίσῃ, στοιχηματίζω!

— Πρὸ πάντων ἐὰν ἔχετε τὴν τύχην νὰ ἐκλεχθῆτε! προσέθηκεν ὁ Καπποὰ καγχάζων. Εἶνε ἐξ ἐκείνων οἵτινες ἔρχονται πάντοτε πρὸς βοήθειαν μετὰ τὴν νίκην.

Αἴφνης ἐν τῷ μέσῳ τοῦ περιέργου ἐκείνου πλήθους, τοῦ παραμερίζοντος καὶ ἐταστικῶς βλέποντος τὸν ὑποψήφιον, ὁ Σαρβὲ διέκρινε δημηγοροῦντα εἰς τὸ μέσον ὁμίλου ἄνδρα εὔρωστον, εὐρύνωτον, ἐρυθρὸν τὴν ὄψιν, ὅστις ἐλάλει ὑψηλοφώνως πλησίον παραπήγματος τινος πλάνητος θεατρώνου, ὡς νὰ ἦτο ἔμμισθος αὐτοῦ κῆρυξ.

— Νά! εἶπεν ὁ γερουσιαστὴς πρὸς τὸν ταγματάρχην. Ἠθέλετε νὰ ἴδῆτε τὸν Γκαρούς: Ἰδοὺ ὁ Γκαρούς!

— Ἄ! αὐτὸς εἶνε ὁ Γκαρούς; εἶπεν ὁ Αἰμίλιος Δυκᾶς, ὅστις ἤκουσε τοὺς λόγους τοῦ γερουσιαστοῦ.

Καὶ ἐξήτασε τὸν ἄνδρα τὸν φέροντα φαιὰν γενειάδα, ὃν συνώδευεν ὑψηλόσωμος νέος τρια-

Digitized by Google

κοντούτης, πυρρός, κομψὸς καὶ εὐπρεπῶς ἐνδεδυμένος· ἀναμφιβόλως θὰ ἦτο οὗτος ὁ παρισινὸς δημοσιογράφος, ὃν ὁ Γκαροὺς εἶχε μισθώσει ὅπως συντάττῃ εἰς τὸ διαμέρισμα τοῦ Σηκουάνα καὶ Μάρνης τὸν *Ἔγχελυν τοῦ Μελέν*.

Ὁ Βερδιὲ ᾐσθάνετο τὴν ὄρεξιν νὰ ἴδῃ ἐκ τοῦ πλησίον τὸν ἀντίπαλόν του, ἡ ἰδέα δὲ ὅτι ὁ κύριος ἐκεῖνος μὲ τὸν λεπτὸν καὶ συνεστραμμένον μύστακα καὶ μὲ τὴν κομψὴν περιβολὴν ὁ ἱστάμενος πλησίον του Γκαρούς, ἠδύνατο νὰ εἶνε ὁ συντάξας τὸ ἄρθρον, περὶ οὗ ὡμίλει πρὸ μικροῦ ὁ Φουρνερέλ, προὐξένει κνισμὸν εἰς τὰ δάκτυλα τοῦ πρῴην στρατιωτικοῦ.

— Ἔλα, εἶπεν ὁ Σαρβέ, ἂς πλησιάσωμεν, ἂν ἀγαπᾶτε. Ὁ Γκαροὺς μᾶς εἶδεν ἴσως. Δὲν πρέπει νὰ δείξωμεν ὅτι ὀπισθοχωροῦμεν ἀπέναντί του.

Προφανῶς ὁ ταγματάρχης λίαν ηὐχαριστεῖτο διότι ἔμελλε νὰ συναντηθῇ μετὰ τοῦ Γκαροὺς κατὰ πρόσωπον καὶ ὁ Δυκᾶς παρετήρησε πάλιν μεθ' οἵας ζωηρότητος προὐχώρησεν ὁ ἀξιωματικός, ὡς νὰ ἐπρόκειτο νὰ ὁρμήσῃ εἰς ἔφοδον. Ἀναντιρρήτως ἦτο πολὺ νευρικὸς αὐτὸς ὁ καλὸς ἄνθρωπος.

Ὁ Γκαροὺς καὶ οἱ σύντροφοί του, μέλη τῆς ὑπὲρ αὐτοῦ ἐπιτροπῆς, ὁ Βοβιὲ ὁ λιθοστρώτης, ὁ πεδιλοποιὸς Μουζέν, ὁ βαρελοποιὸς Βουγιάρ, εἶδον ἐπίσης τὸν Σαρβὲ καὶ ὁ Γκαροὺς ἤρχισε νὰ μειδιᾷ διακρίνας τὸν Βερδιέ.

— Ἄ! αὐτὸς λοιπὸν εἶνε ὁ ταγματάρχης των;.. (Καὶ ὑψῶν τοὺς ὤμους.) Εἶνε δειλὸν μαθητάριον τῆς πολυτεχνικῆς σχολῆς!.. Θὰ τὸν ποδοκυλίσωμεν εἰς τὴν σκόνι καὶ θὰ τὸν ἀλευρώσωμεν σὰν κωβιόν!

Καὶ ὁλόκληρος ὁ ὅμιλος, βλέπων προχωροῦντα τὸν γερουσιαστὴν μετὰ τῶν φίλων του, ἀνέλαβε στάσιν αὐστηρὰν ἀδιαλλάκτου μεγαλείου, ἐκτὸς τοῦ Γκαρούς, ὅστις ἐκάγχαζε, τοῦ Σαβουρῶ συντάκτου τοῦ *Ἐγχέλυος*, ὅστις ἐφαίνετο ἀδιαφορῶν, καὶ τοῦ Βοβιὲ τοῦ λιθοστρώτου ὁπωσοῦν τεταραγμένου, διότι ὤφειλε χρήματα πρὸς τὸν Μεδερῖκον Σαρβέ.

(Ἕπεται συνέχεια)

Η ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΙΣ

Ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ καὶ ἰδίως ἐν Οὐγγαρίᾳ

Μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ καθ' ἡμᾶς αἰῶνος ἡ νεοελληνικὴ φιλολογία ἠγνοεῖτο σχεδὸν παντελῶς ὑπὸ τῶν λογίων τῆς ἀρκτῴας καὶ ἑσπερίας Εὐρώπης. Ἀλλὰ τὸ ἐξαίσιον κάλλος τῆς δημώδους ἡμῶν μούσης δὲν ἤργησε νὰ ἑλκύσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ εὐρωπαϊκοῦ κόσμου. Καθ' οὓς χρόνους τὸ ἡμέτερον ἔθνος ἐπάλαιε πρὸς τὸν Ἀσιανὸν δεσπότην ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς γῆς τῶν πατέρων ἡ δημοτικὴ ποίησις τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους ηὔφραινε μὲν τὸν Γκαῖτε, ὅστις καὶ μετέφερεν ἄνθη τινὰ αὐτῆς εὐώδη εἰς τὸν γερμανικὸν Παρνασσόν, ἀπησχόλει δὲ τὸν Fauriel καὶ τὸν κόμιτα Marcellus ἐν Γαλλίᾳ, ἔπειτα δὲ πλὴν ἄλλων τὸν Γερμανὸν Kind καὶ ἀργότερον τὸν Passow, ὅστις καὶ συνέλεξε τὴν γνωστὴν τῶν δημωδῶν ἡμῶν ᾀσμάτων ἀνθολογίαν. Ἀλλ' ἐπὶ μακρὸν χρόνον οἱ Εὐρωπαῖοι οὐδὲν ἄλλο τῶν πνευματικῶν προϊόντων τοῦ νεοελληνικοῦ κόσμου ἐγνώριζον πλὴν τῶν αὐτοφύτων ἀνθέων τῆς δημώδους μούσης. Ἂν ἐξαιρέσωμεν τὸν Γερμανὸν Brandis, ὅστις ἐν τῇ συγγραφῇ αὐτοῦ «Ἀνακοινώσεις ἐξ Ἑλλάδος» ἀνέλυσε καί τινα ἔργα λογίων ποιητῶν, οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ Γάλλοι καὶ πολὺ μᾶλλον οἱ Ἄγγλοι καὶ Ἰταλοὶ ἐγνώριζον μόνον τινὰ τῶν ἐπιτυχεστέρων ἔργων τῆς παρ' ἡμῖν ἀραιᾶς ἐπιστημονικῆς παραγωγῆς, ἰδίως τὰς ἐκδόσεις ἐπιγραφῶν ἀρχαίων καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἀλλ' ἀπό τινων ἐτῶν ὀλίγων ἥ τε ποίησις τῶν λογίων καὶ ἡ νεοθαλὴς παρ' ἡμῖν διηγηματογραφία κατέστησαν ἀντικείμενα λόγου παρὰ τοῖς Εὐρωπαίοις καὶ εἵλκυσαν τὴν προσοχὴν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε καὶ νὰ μεταφράζωνται πολλὰ ἔργα τῆς παρ' ἡμῖν μούσης καὶ ἐκδότας νὰ εὑρίσκωσιν. Ἐπιφανῆ βεβαίως θέσιν κατέχει ἐν ταύτῃ τῇ κινήσει τὸ ἐνδιαφέρον ὅπερ ἔδειξαν ὑπὲρ τῶν προϊόντων τοεύτων τῆς ἑλληνικῆς λογογραφίας οἱ φιλέλληνς ἑταῖροι τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν, οὗτινος ἡ ἐπετηρὶς πολλάκις ἐδημοσίευσε διατριβὰς περὶ τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας ἢ καὶ μεταφράσεις. Ὁ ἐξ Ἑλλήνων Γεμενῆς (Yemeniz) καὶ οἱ Γάλλοι Legrand καὶ Queux de St. Hilaire ὑπῆρξαν κυρίως οἱ συντελέσαντες ἐν Γαλλίᾳ εἰς τὴν διάδοσιν τῆς νεοελληνικῆς ποιήσεως καὶ διηγηματογραφίας. Ἐν δὲ Γερμανίᾳ δραστηρίως εἰργάσθη ὑπὲρ αὐτῆς ὁ ἀκάματος Αὔγουστος Βόλτς, ὅστις διὰ τοῦ Magazin für die Litteratur des Jn—und Auslandes καὶ τῶν «Διδασκαλίων» ἐφημερίδος τῆς Φραγκφούρτης κατέστησε γνωστὰ πολλὰ προϊόντα τῶν ἐπιφανεστέρων νεοελληνικῶν καλάμων. Οὐ μικρὸν δὲ συνετέλεσεν εἰς τοῦτο τὸ ἔργον καὶ ὁ Ὀλλανδὸς Hans Müller διὰ τῆς ἐπ' ἐσχάτων γερμανιστὶ δημοσιευθείσης περιοδείας του ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, ἧς ἐπίμετρον εἶνε μετάφρασις νεοελληνικῶν ποιημάτων εἰς τὴν γερμανικήν. Συγχρόνως ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ Ἐλισάβετ Ἔδμονδς διὰ τῶν Greek Lays, idylls, legends, ἐκδοθέντων ἐν Λονδίνῳ τῷ 1885 καὶ διά τινος κατ' αὐτὰς ἐν ἀγγλικῷ περιοδικῷ διὰ κυρίας δημοσιευθείσης μονογραφίας ἐπειράθη νὰ καταστήσῃ γνωστοὺς εἰς τὸ ἀγγλικὸν κοινὸν τοὺς παλαιοτέρους καὶ νεωτέρους ἡμῶν ποιητάς,

Digitized by Google

τὰ ἔργα των, αὐτὰς των τὰς εἰκόνας. Ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι εἰργάσθησαν ἐν Ἰταλίᾳ ὁ Ciampoli, ὁ Palumbo, ὁ Gemma

Εἶνε λοιπὸν εὐφρόσυνος διὰ τὸν Ἕλληνα ἡ συναίσθησις, ὅτι χάρις εἰς τοὺς ἀνωτέρω μνημονευθέντας καὶ ἄλλους μεταφραστάς, οὓς δὲν ἀναγράφομεν πάντας, ἐπειδὴ ἐνταῦθα δὲν πρόκειται περὶ πλήρους βιβλιογραφίας, τὰ ὀνόματα τοῦ Ῥήγα καὶ τοῦ Βηλαρᾶ, τοῦ Χριστοπούλου καὶ τοῦ Ραγκαβῆ, τῶν Σούτσων καὶ τοῦ Ὀρφανίδου, τοῦ Ζαλοκώστα καὶ τοῦ Βαλαωρίτου, τοῦ Ἰουλίου Τυπάλδου καὶ τοῦ Ταντταλίδου, τοῦ Βερναρδάκη καὶ τοῦ Βλάχου, τοῦ Παπαρρηγοπούλου καὶ τοῦ Βασιλειάδου, τῶν Παράσχων καὶ τοῦ Λασκαράτου, τοῦ Καρασούτσα καὶ τοῦ Βικέλα κατέστησαν γνωστὰ εἰς τὸν εὐρωπαϊκὸν κόσμον. Οὐδὲ περιωρίσθη ἡ γνῶσις τῆς ἡμετέρας ποιήσεως καὶ διηγηματογραφίας εἰς τὴν παλαιοτέραν ἐποχὴν τὴν ἀντιπροσωπευομένην ὑπὸ τῶν παλαιμάχων ἐκείνων τῆς παρ ἡμῖν ποιητικῆς κινήσεως, ὧν τινες εὐφραίνουσι καὶ συγκινοῦσιν ἀκόμη τὸ ἑλληνικόν, ἀλλὰ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν περὶ τὴν πάτριον ἡμῶν φιλολογίαν ἀσχολουμένων περιέλαβε καὶ τὴν νεωτέραν γενεάν, ἤτοι πλὴν ἄλλων τὸν Προβελέγιον καὶ Καμπούρογλουν, τὸν Δροσίνην καὶ Παλαμᾶν, τὸν Βιζυηνὸν καὶ Καρκαβίτσαν. Ὁ δὲ πρὸς τὴν νεοελληνικὴν λογοτεχνίαν ζῆλος ἔφθασε μάλιστα ἐν Ἑσπερίᾳ μέχρι τοσούτου, ὥστε δὲν εἶνε ἀσύνηθες, ἰδίως ἐν Γερμανίᾳ, νὰ παρέχωνται εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῶν ἐφημερίδων ἐν ἐπιφυλλίδι μεταπεφρασμένα ἑλληνικὰ διηγήματα, ἐν ᾧ αἱ ἡμέτεραι ἐφημερίδες συνήθως ἐκλέγουσι μυθιστορίας ξένας καὶ ὄχι πάντοτε τὰς ἀρίστας.

Δυνάμεθα λοιπὸν νὰ εἴπωμεν, ὅτι, ὡς ἐκ τῆς βραχείας ἀνακεφαλαιώσεως ταύτης ἀποδεικνύεται, ἀνοίγεται νέον στάδιον εἰς τοὺς νέους Ἕλληνας ποιητὰς καὶ διηγηματογράφους. Ἡ παρ' ἡμῖν πνευματικὴ παραγωγὴ δὲν γνωρίζεται τὸ ἑξῆς εἰς τοὺς ξένους διὰ μόνων τῶν προϊόντων τῆς νεαζούσης ἡμῶν ἐπιστήμης, ὅσα ἀξιοῦνται τῶν μεριμνῶν τῶν ἀλλογενῶν ἐπιστημόνων. Ἡ ποίησις καὶ τὸ διήγημα δὲν ἀπευθύνονται εἰς τοὺς ὀλίγους, ἀλλ' εἰς τὰ πλήθη, εἶνε δ' ἐξ αὐτῆς αὐτῶν τῆς φύσεως προϊόντα κοσμοπολιτικά, δυνάμεθα εἰπεῖν. Εὐχάριστον λοιπὸν εἶνε ὅτι εὐρύνεται διὰ τὰ τοιαῦτα παρ' ἡμῖν καλλιστεύματα τοῦ λόγου ὁ ὁρίζων, ὅτι ἤρχισαν νὰ γίνωνται γνωστὰ καὶ ἐκτὸς τῶν στενῶν ὁρίων τῆς Ἑλλάδος, ὅτι δύνανται καὶ οἱ παρ' ἡμῖν λογοτέχναι νὰ ζηλώσωσι κατὰ τὸ ἐνὸν παγκόσμιον φήμην, ἀνάλογον ἕκαστος πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ἔργων του καὶ τοῦ καλάμου του τὴν δεξιότητα. Τοῦτο δὲ οὐ μόνον εἰς τοὺς συγγραφεῖς ἀποβαίνει ἠθικῶς, ἀργότερον δ' ἴσως ποτὲ καὶ ὑλικῶς ἐπικερδές, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἔθνος παρέχει ὠφέλειαν καὶ τιμήν, ὅπως μὴ θεωρῆται ὅλως ἄμουσον, ἐν ᾧ καὶ ἄλλα ἔθνη ἐπ' ἴσης σχεδὸν ὀλιγάνθρωπα ὡς τὸ ἡμέτερον ἢ μικρῷ πολυανθρωπότερα ἔχουσι νὰ ἐπιδείξωσι συγγραφεῖς παγκοσμίους, οἷον ἡ Δανία τὸν Ἄνδερσεν καὶ ἡ Σουηδία τὸν Björnstjerne Björnson.

Πρὸς τὰς σημειώσεις ταύτας καὶ σκέψεις καὶ εὐχὰς ἔδωκεν ἀφορμὴν ἡ ἐπέκτασις τοῦ περὶ τῆς ἡμετέρας φιλολογίας ἐνδιαφέροντος καὶ ἐν Οὐγγαρίᾳ, ὅπου δὲν ἦτο αὕτη καὶ μέχρι τοῦδε παντελῶς ἄγνωστος. Ἀπὸ ἐτῶν πολλῶν, ὡς γνωστόν, ὁ καθηγητὴς τοῦ ἐν Βουδαπέστῃ πανεπιστημίου Ἰωάννης Τέλφυς ἀσχολεῖται μετὰ ζήλου πολλοῦ περὶ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα. Ἡ μελέτη τῶν ἀρχαίων συγγραφέων καὶ τοῦ ἀττικοῦ δικαίου, ἐν ᾗ διέπρεψεν, ἤγαγεν αὐτὸν εἰς τὴν μελέτην καὶ τῶν φιλολογικῶν προϊόντων τῆς παρακμῆς. Ἀλλ' οὐδ' ἐκεῖ ἐσταμάτησεν ὁ φιλέλλην λόγιος, περιέλαβε δὲ εἰς τὸν κύκλον τῶν μελετῶν του τήν τε παρ' ἡμῖν ἐπιστημονικὴν παραγωγὴν καὶ τὴν ἐν τῇ λογοτεχνίᾳ πρόοδον Γνωστὴ εἶνε ἡ ἐπιμονὴ μεθ' ἧς ὁ Τέλφυς ὑπεστήριξε πάντοτε, ὅτι οἱ κατὰ τόνον στίχοι δὲν εἶνε μετρικὴ τροποποίησις τοῦ μεταγενεστέρου ἑλληνισμοῦ, ἀλλὰ παρουσιάζονται ἤδη κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους, καὶ ὅτι ἤδη παρὰ τοῖς ἀρχαίοις εὑρίσκομεν τὴν ὁμοιοκαταληξίαν. Γνωστὸν δ' ἐπ' ἴσης εἶνεν, ὅτι πολλάκις ἐπέστειλε περὶ ζητημάτων διαφόρων εἰς ἑλληνικὰς ἐφημερίδας καὶ περιοδικὰ ἐν νέᾳ ἑλληνικῇ γλώσσῃ, ἣν καὶ κατανοεῖ καλῶς καὶ γράφει. Ἐν δὲ περιοδικοῖς οὐγγρικοῖς πλειστάκις ἔγραψε περὶ νεοελληνικῶν ἔργων, ἐπιστημονικῶν τε καὶ λογοτεχνικῶν. Εἰς τὴν ἀκάματον λοιπὸν ταύτην ἐνέργειαν τοῦ Τέλφυος χρεωστοῦμεν ἴσως καὶ τὴν ἐπ' ἐσχάτων ἐμφάνισιν καὶ ἄλλου Οὔγγρου, ἐπέληφθέντος μετὰ ζήλου τῆς παρὰ τοῖς ὁμογενέσιν αὐτοῦ διαδόσεως τῶν προϊόντων τῆς νεοελληνικῆς μούσης.

Ὁ νέος οὗτος φίλος τῆς καθ' ἡμᾶς ποιήσεως ἀνήκει εἰς τοὺς εὐπατρίδας τῆς Οὐγγαρίας. Εἶνε ὁ κόμης Γεώργιος von Schulpe. Οὗτος καὶ ἄλλα μὲν ἀπό τινος χρόνου ἔδωκε δείγματα τῆς περὶ τὴν νεοελληνικὴν φιλολογίαν ἀσχολίας του καὶ μέγα ἄλλο ἔργον, ὡς μανθάνομεν, παρασκευάζει σχετικὸν πρὸς αὐτήν, ὅπερ προτίθεται ν' ἀφιερώσῃ εἰς τὴν Α. Μ. τὸν βασιλέα Γεώργιον ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς προσεχοῦς εἰκοσιπενταετηρίδος τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀναβάσεως αὐτοῦ, ἰδίως δ' ἔχομεν νῦν ὑπ' ὄψιν συγγραφὴν αὐτοῦ ἤδη ἐκδεδομένην φιλοκάλως κατὰ τὸ ἐνεστὼς ἔτος ἐν Λιψίᾳ. Τὸ βιβλίον ἐπιγράφεται *Ἐξωτικὰ ἄνθη* (Fremdländische Blumen), ἀποτελεῖται δ' ἐκ συλλογῆς ἐμμέτρων μεταφράσεων ποιημάτων ἑλληνικῶν, γαλλικῶν, ἀγγλικῶν, ἱσπανικῶν καὶ ἀνατολι-

Digitized by Google

κῶν. Ἐν τούτοις τὰ ἑλληνικὰ κατέχουσι τὴν πρώτην καὶ ἐπιφανεστάτην θέσιν. Καὶ προηγεῖται μὲν μακρὸν δοκίμιον ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ Jordan ὡραίας γερμανικῆς μεταφράσεως τῆς Ὀδυσσείας, ἕπονται δὲ πολλαὶ μεταφράσεις νεοελληνικῶν ποιημάτων, τῶν μὲν ἤδη ὑπ' ἄλλων μεταπεφρασμένων, τῶν δὲ νῦν τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ συλλογέως μετενεχθέντων εἰς τὴν γερμανικήν. Ἐν τῇ συλλογῇ ταύτῃ εὑρίσκομεν οὐ μόνον δημοτικὰ ᾄσματα, ἀλλὰ καὶ ποιήματα τοῦ μακαρίτου Παπαρρηγοπούλου καὶ τῶν κ. κ. Δημ. Βικέλα, Γ. Μαρτινέλλη, Γ. Δροσίνη, Νικ. Δοσίου καὶ Δημ. Κυδωνιώτου καὶ τινων ἄλλων φερόμενα ἀνωνύμως. Ὁμολογοῦμεν ὅτι ἡ ἀνάγνωσις τῶν ποιημάτων τούτων ὑπὸ τὸ γερμανικὸν περίβλημα ἐνεποίησεν εἰς ἡμᾶς ἀρίστην αἴσθησιν. Καὶ αὐτὰ τὰ μετριώτερα ἐνέχουσί τι τὸ γλυκὺ καὶ ποιητικόν, πολλὴ δὲ εἶνε ἡ χάρις τῶν ἐκλεκτοτέρων ὅσα ἀπήνθισεν ὁ συλλογεύς. Τινὰ δὲ τούτων δύνανται νὰ παραβληθῶσι πρὸς τὰ ἄριστα τῶν ἀνθέων ὅσα περιέχει ἡ ὅλη συλλογή.

Εὐχόμενοι ὅπως ἴδωμεν ταχέως δημοσιευομένην τὴν Νεοελληνικὴν Ἀνθολογίαν, ἣν ὑπόσχεται ὁ συγγραφεύς, καταλληλότατον θεωροῦμεν νὰ περατώσωμεν τὸ βραχὺ ἡμῶν σημείωμα περὶ θέματος, περὶ οὗ πολλὰ ἠδύναντο νὰ γραφῶσι, διὰ τῶν ἑξῆς ἐνθουσιωδῶν περὶ τῆς νεαρᾶς ἡμῶν φιλολογίας λέξεων, δι' ὧν ὁ κ. von Schulpe προεισάγει εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἐκ τῆς νέας ἑλληνικῆς μεταφράσεων.

«Ἡ νεοελληνικὴ φιλολογία, λέγει, εἶνε πλου»σιωτάτη χρυσαυγῶν, ἀνεξαντλήτων καὶ οὕτως »εἰπεῖν ἀπροσδοκήτων ποιητικῶν θησαυρῶν· ὀφεί»λομεν δὲ νὰ ὦμεν εὐγνώμονες εἰς πάντα μετα»φραστήν, ἀποπειρώμενον καὶ ἀγωνιζόμενον »ν' ἀνασύρῃ τὰ πολύτιμα ταῦτα κειμήλια »τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας ἐκ τῆς σήραγγος »ἐν ᾗ εὕρηνται κεκρυμμένα, καὶ νὰ παράσχῃ »αὐτοῖς ἐν τῇ παγκοσμίῳ φιλολογίᾳ τὴν θέσιν »ἐκείνην, ἧς εἶνε ἄξια νὰ τύχωσιν.

«Ἡ νεοελληνικὴ φιλολογία εἶνε πλουσία, πλου»σιωτάτη περιδόξων ποιητῶν. Ἡ δημοτικὴ »μοῦσα εἶνε μοναδικὴ εἰς τὸ εἶδός της, ἐν δὲ »τῷ θησαυρῷ τῆς δημώδους ποιήσεως τῆς νεοελ»ληνικῆς φιλολογίας εὑρίσκομεν μαργαρίτας καὶ »πολυτίμους λίθους, περιβαλλομένους ὑπὸ τῆς »ἀφθίτου καὶ πλήρους αἴγλης καλλονῆς ἀκτι»νοβόλου. Καὶ διὰ τοῦτον τὸν λόγον εἴμεθα εὐ»γνώμονες πρὸς πάντα μεταφραστήν, ἀναλαμ»βάνοντα τὸ ἔργον νὰ καταστήσῃ γνωστὰ τὰ »θαυμάσια ταῦτα ποιητικὰ προϊόντα ἐν ἀπα»ραλυμάντῳ κάλλει εἰς τοὺς Γερμανοὺς ἀνα»γνώστας. Ἡ νεοελληνικὴ φιλολογία ἔχει νὰ »ἐπιδείξῃ ᾄσματα, τὰ ὁποῖα λόγῳ εὐανθοῦς τρυ»φερότητος, βαθύτητος καὶ λεπτότητος τοῦ αἰ»σθήματος καὶ τῆς διατυπώσεως αὐτοῦ, μόνον »ὀλίγας φιλολογίας κοσμοῦσι καὶ ἐξωραΐζουσιν.

«Ἡ νεοελληνικὴ φιλολογία εἶνε πλουσία εὐ»φυεστάτων λογίων ποιητῶν, ἀλλὰ καὶ ἀπείρως »πλουσία δημοτικῶν ᾀσμάτων, ἅτινα εἶνε κατὰ »τὴν κυριωτάτην ἔννοιαν τῆς λέξεως ἐντεχνό»τατα δημιουργήματα τῆς δημώδους μούσης »πολλάκις δὲ καὶ ὑπερβάλλουσι καὶ ὑπερακον»τίζουσι τὰ προϊόντα τῶν λογίων ποιητῶν».

Ω*

ΟΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΙ ΚΥΝΕΣ

Τὸ ζήτημα τῶν στρατιωτικῶν κυνῶν εἶναι νῦν ἐν τῇ ἡμερησίᾳ διατάξει, ἐκθειάζεται δ' οὐχὶ ἀλόγως ἡ ἀξία τῶν διαφόρων ὑπηρεσιῶν ἃς μικρὰ συμμορία καλῶς ἐξησκημένων ζώων δύναται νὰ παράσχῃ εἰς στράτευμα ἐν ἐκστρατείᾳ. Ἐγκωμιάζεται τὸ ἐξαίρετον τῆς μεθόδου καὶ ἀπονέμεται ἡ ἀνακάλυψις εἰς τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τὸν ἀξιωματικὸν ἢ στρατιώτην.

Εἶναι γνωστὸν ἐκ τῆς ἱστορίας ὅτι ὁ κύων ὑπῆρξεν, ἐν παντὶ χρόνῳ, διὰ τὸν ἄνθρωπον ὠφέλιμος συμπολεμιστής, ὅτι οἱ μαχηταὶ πασῶν τῶν ἐποχῶν ἐποιήσαντο χρῆσιν αὐτοῦ ὡς φύλακος, ὡς ἐπικούρου πολεμιστοῦ, ὡς ὀργάνου ἀναγνωρίσεως ἢ ἀνταποκρίσεως.

Εἶναι καλόν, ἐπρέσβευον οἱ Ρωμαῖοι, νὰ συντηρῶνται ἐντὸς τῶν φρουρίων εὐγενεῖς κύνες, οἵτινες ὀσφραίνονται μακρόθεν τὴν ἔλευσιν τοῦ ἐχθροῦ καὶ σημειοῦσι τὴν προσέγγισιν δι' ἐμφαντικῶν ὑλακῶν.

Οἱ ρωμαϊκοὶ κύνες ἐν τούτοις ἔδειξαν ἔλλειψιν ὀσφρήσεως καὶ ἀκοῆς· μάρτυρες οἱ τοῦ Καπιτωλίου, μὴ δυνηθέντες νὰ ὑλακτήσωσι κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἐπιχειρηθείσης παρὰ τῶν Γαλατῶν αἰφνιδίας ἐφόδου. Αἱ χῆνες δ' ἐξετέλεσαν κατὰ τὴν νύκτα ταύτην τὴν τῆς φυλακῆς ὑπηρεσίαν των. Οὕτω δ' οἱ ἀπόγονοί των ἐπὶ μακρὸν ὑπέφερον τὴν ποινὴν τῆς ἐλλείψεως ταύτης τῆς ἐπαγρυπνήσεως. Ἡ ἐπέτειος τοῦ συμβεβηκότος ἐπανηγυρίζετο πάντοτε διὰ θανατώσεως κυνῶν ἀνασκολοπιζομένων ζώντων ἐπὶ ξυλίνων ὀβελῶν, οὐ μακρὰν τοῦ ναοῦ τῆς Νεότητος. Τοὐναντίον δέ, λέγει ὁ Μονταίγνιος, οἱ κήνσορες μεγάλως ἐπεμελοῦντο τῆς τροφῆς τῶν ἱερῶν χηνῶν διὰ τῆς ἐπαγρυπνήσεως τῶν ὁποίων τὸ Καπιτώλιόν των εἶχε σωθῆ.

Οἱ Κίμβροι καὶ οἱ Τεύτονες ἐνεπιστεύοντο εἰς μολοσσοὺς τὴν φυλακὴν τῶν ἁμαξῶν των, εἴδους κινητῶν ἀκροπόλεων. Μετὰ τὴν ἔκβασιν τῆς μάχης τῆς Αἴξ, αἱ νικηφόροι λεγεῶνες τοῦ Μαρίου μετὰ μακρὸν ἀγῶνα ἠδυνήθησαν νὰ κυριεύσωσι τὸ στρατόπεδον τῶν βαρβάρων, τοσοῦ-

Digitized by Google

τον οἱ κύνες αὐτῶν ὑπερήσπιζον ἐρρωμένως τὴν πρόσοδον.

Πολλοὶ τῶν ἀρχαίων λαῶν συνετήρουν ἐν εἴδει ἐπικούρων μαχητῶν, φάλαγγας ἢ λεγεῶνας κυνῶν. Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ Πέρσαι, οἱ Ἴωνες τῆς Κολοφῶνος, οἱ Ὑρκάνιοι, οἱ Μάγνητες (ἀνατολικὴ Θεσσαλία), οἱ Κίμβροι, οἱ Κέλται, οἱ Βέρβεροι καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Τριπολίτιδος. Ὁ Κῦρος, ὁ Μασινισσᾶς, ὁ Βερσιγγετόριξ εἶχον ὡς σωματοφύλακας ἀγέλας ἀσφαλεστάτων καὶ πιστοτάτων μολοσσῶν. Τινὲς ἐφωδίαζον τοὺς μολοσσούς των διὰ καλῶν ἀμυντικῶν ὅπλων, ἀρχαῖον δὲ ὀρειχάλκινον ἀγαλμάτιον διασωθὲν μέχρι σήμερον παριστᾷ τεθωρακισμένον κύνα.

Οἱ Γαλάται παρέταττον ἀγήματα κυνῶν φερόντων οὐ μόνον τὸν θώρακα, ἀλλ' ἔτι περιλαίμιον μετ' ἐξεχόντων ἥλων ἢ σιδηρῶν αἰχμῶν.

Ὡς ἡ ἀρχαιότης, ὁ Μεσαιὼν ἔσχε τοὺς στρατιωτικοὺς κύνας του, ἰδίᾳ δὲ τεθωρακισμένους μολοσσοὺς ἠσκημένους ἵνα ἐπιτίθενται κατὰ τοῦ ἱππικοῦ. Οἱ ἐπίκουροι οὗτοι μαχηταὶ ἦσαν ἐπενδεδυμένοι δι' ἁλυσιδωτοῦ θώρακος καὶ σιδηροῦ θωρακίου παρ' ᾧ ἦσαν προσηλωμένα λεπὶς δρεπάνου καὶ δοχεῖον μετὰ πυρός. Τὰ δήγματα, αἱ ἀποτομαί, τὰ καύματα ὑπερίσχυον ταχέως τῶν ἵππων τοῦ ἐχθροῦ· τοῦτο δ' ἐκαλεῖτο πολεμεῖν διὰ τῶν κυνῶν. Αἱ ἀγέλαι κυνῶν τῶν ἱπποτῶν τῆς Ρόδου ἦσαν ἰδίᾳ περιώνυμοι.

Κατὰ τὸ διάστημα τῶν ἐν Ἀμερικῇ πολέμων των, οἱ Ἱσπανοὶ ἐσχημάτισαν ἀληθεῖς στρατιὰς κυνῶν. «Ἐπεφόρτιζον αὐτούς, λέγει ὁ Μονταίγνιος, οὐχὶ μὲ ἁπλῆν τινα κίνησιν, ἀλλὰ μὲ πολλὰς καὶ διαφόρους ἐν τῇ μάχῃ.... Εἰς τούτους οἱ Ἱσπανοὶ ἐπλήρονον μισθὸν καὶ παρεῖχον μέρος τῆς λείας.... Καὶ τὰ ζῶα ταῦτα ἐδείκνυον τοσαύτην ἐπιδεξιότητα καὶ εὐθυκρισίαν εἰς τὸ ἐπιδιώκειν καὶ σταματᾷν τὴν νίκην των, εἰς τὸ ἐφορμᾷν καὶ ὀπισθοχωρεῖν κατὰ τὰς περιστάσεις, εἰς τὸ διακρίνειν τοὺς φίλους ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν, ὅσον ἐδείκνυον ζῆλον καὶ ταχύτητα».

Ὁ Χριστόφορος Κολόμβος κατώρθωσε νὰ τρέψῃ εἰς φυγὴν ἀπειραρίθμους Ἰνδοὺς διὰ μόνον ἑκατὸν πεντήκοντα πεζῶν, τριάκοντα ἱππέων καὶ ἑξηκοντάδος πολεμικῶν κυνῶν. Βραδύτερον δὲ τὸ σύνταγμα τῶν κυνῶν τοῦ Βάσκου Νουνέζ, ἔπνιξε, μόνον αὐτό, πλείονας τῶν δύω χιλιάδων ἐκ τῶν ἀτυχῶν τούτων Ἰνδῶν, οὓς ἐθήρευον ὡς τὰ θηράματα.

Οἱ ἱσπανικοὶ μολοσσοὶ βεβαίως κατὰ τὸ ἥμισυ συνετέλεσαν εἰς τὸ ἔργον τῆς κατακτήσεως τοῦ Μεξικοῦ καὶ τῆς Περουβίας. Τὰ χρονικὰ τῶν χρόνων ἐκείνων διεφύλαξαν ἡμῖν τὸ ὄνομα τοῦ κυνὸς Βερεσίλλου, ᾧτινι παρεῖχον ἀνώτερον μισθὸν καὶ διπλῆν μερίδα. Εἰς τὴν μάχην τῆς Καζαμάλκα, οἱ κύνες τοῦ Πιζάρρου προσηνέχθησαν τόσῳ γενναίως ὥστε ἡ αὐλὴ τῆς Ἱσπανίας ἐξησφάλισεν αὐτοῖς μισθόν, ἀποτινόμενον τακτικῶς ὡς εἰς τὰ ἄλλα στρατεύματα. Αἱ κυνικαὶ αὗται δυνάμεις ἠναγκάζοντο πολλάκις ν' ἀντιμάχωνται κατ' ἀπειραρίθμων ἀγελῶν περουβιανῶν μολοσσῶν.

Ὡς οἱ Ἱσπανοί, οἱ Ἑλβετοὶ τοῦ ΙΕ' αἰῶνος εἶχον πολεμικὰς ἀγέλας κυνῶν. Ἡ μάχη τῆς Γρανσῶνος ἤρξατο διὰ συμπλοκῆς Βαλδινῶν καὶ Βουργουνδίων κυνῶν. Ἐν Μοράτῃ, Κάρολος ὁ Τολμηρὸς ἀπώλεσε λεγεῶνα κυνῶν καταστραφεῖσαν ὑπ' ἀγελῶν μολοσσῶν τῶν Ἄλπεων ἀχθέντων ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ὑπὸ τῶν ὁμοσπόνδων.

Κατὰ τοὺς μακροχρονίους ἀγῶνάς των τοῦ ΙΗ' αἰῶνος οἱ Τοῦρκοι καὶ οἱ Βόσνιοι ἐβοηθοῦντο ὑπ' ἀγελῶν κυνῶν ὑπακουόντων ἀμοιβαίως εἰς τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν ἀντιμετώπων στρατῶν.

Ἡ ἱστορία τῆς Ἀγγλίας βρίθει περιγραφῶν μαχῶν καθ' ἃς ἀγέλαι σκωτικῶν κυνῶν διεδραμάτισαν σπουδαῖον πρόσωπον. Ὁ Ἐρρῖκος Η' προτιθέμενος ν' ἀποστείλῃ ἡμέραν τινὰ τῷ Καρόλῳ Πέμπτῳ ἀριθμόν τινα στρατευμάτων πεζικοῦ, προσέθηκεν εἰς ταῦτα ἀγέλην ἐκ τετρακοσίων μολοσσῶν φιλλανδικῆς γενεᾶς.

Εἰς τὴν μάχην τῆς Ἄλμας ἐν Κριμαίᾳ, οἱ Σκῶτοι εἶχον μολοσσοὺς ἐφορμῶντας εἰς τὸν λαιμὸν τῶν Ρώσσων. Οἱ τυφεκιοφόροι τῆς βασιλικῆς φρουρᾶς παρηκολουθήθησαν ὑπὸ χαρίεντος κυνὸς συμμετασχόντος πασῶν τῶν συγκροτηθεισῶν ὑπὸ τὰ τείχη τῆς Σεβαστουπόλεως μαχῶν. Κατὰ τὴν ἐκ Κριμαίας ἐπάνοδον, τὴν ἡμέραν τῆς τιμητικῆς ἐπιθεωρήσεως, ὁ Βὸβ (οὕτως ἐκαλεῖτο τὸ κυνάριον) παρήλασεν ὑπερηφάνως ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ λόχου του ὑπὸ τὰ ὄμματα τῆς βασιλίσσης Βικτωρίας.

Βραδύτερον δὲ ἑωρτάσθη ἐν Λονδίνῳ ἡ δόξα ὑπερμεγέθους κυνὸς ὃν ὁ κύριός του παρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ παρὰ τοῖς Ἀσαντὶς καὶ ὅστις ἀπειράκις διεκρίθη κατὰ τὴν ἐκστρατείαν. Ὥρμησεν ἡμέραν τινὰ κατὰ τῶν διεσπασμένων τάξεων τοῦ ἐχθροῦ, ἐξέλεξεν ἓν θῦμα, τὸ ἔθηκεν ἐκτὸς μάχης καὶ τὸ ἔσυρε θριαμβευτικῶς μέχρι τῶν ποδῶν τοῦ Σὶρ Γάρνετ Βολσελέϋ. Τὸ γενναῖον ζῶον πολλάκις ἠναγκάσθη νὰ παλαίσῃ κατὰ τῶν ὁμοίων του, διότι οἱ Ἀσαντὶς εἶχον ἐπίσης ἀγέλας πολεμικῶν κυνῶν. Ἐν ἀγρίᾳ καταστάσει, οἱ μολοσσοὶ οὗτοι συνενοῦνται καθ' ὁμάδας ἐκ τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα καὶ θηρεύουσιν ἐκ συμφώνου τοὺς ἀγρίους θῆρας. Εἰσὶ πυρροί, μεθ' ἡμιονικῆς ῥαβδώσεως ἐπὶ τῆς ῥάχεως. Τὴν νύκτα δὲ ἀκούονται ἐκβάλλοντες φρικώδεις ὠρυγμούς, ὁμοίους πρὸς τὰς προσκλήσεις τῶν λύκων, ἂν δ' ἅπαξ δαμασθῶσι, δὲν ὑλακτοῦσι πλέον.

Κατὰ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον τῶν ἀμερικανικῶν πολιτειῶν, ὁ στρατηγὸς Τάϋλορ ἀπέστελ-

Digitized by Google

λε κατὰ τοῦ ἐχθροῦ πυκνὰ στίφη αἱμοβόρων κυνῶν.

Οἱ γαλλικοὶ στρατοὶ ἔσχον ἐπίσης τοὺς ἐνδόξους κύνας των. Ἀναφέρομεν τὰ ὀνόματα τοῦ Μουσταφᾶ, ἑνὸς τῶν ἡρώων τοῦ Φοντενουᾶ, τοῦ Μουστάς, συμμετασχόντος γενναίως τῶν μαχῶν τοῦ Μαρέγκου καὶ τῆς Αὐστερλίτζης, τοῦ Πάτ-Βλάνς, ἐν Πορτογαλλίᾳ διασώσαντος τὴν σημαίαν τοῦ 116ου τῆς γραμμῆς, τοῦ Μοφφίνου, συμμετασχόντος ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τῆς ἐκστρατείας τοῦ 1812, τοῦ Μαγέντα, τοῦ κυνός, τῶν ζουάβων τῆς φρουρᾶς ἐκτελοῦντος χρέη ἀρχινοσοκόμου, τοῦ Μεδεάχ, καὶ τοῦ Γαλιμαφρέ, ὑπερμεγέθων μολοσσῶν ἀναρπαζόντων ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν Ἄραβά τινα.

Σήμερον δὲ προτιθέμεθα μόνον νὰ χρησιμοποιήσωμεν τοὺς κύνας ὡς ὄργανα ἀναγνωρίσεως καὶ ἀνταποκρίσεως. Τὰ πρῶτα πειράματα ἐπέτυχον, ὡς λέγεται. Οὐδόλως τοῦτο ἐκπληκτικὸν διότι ἄσκησις κατὰ τὴν ἔννοιαν ταύτην εἶναι πρᾶγμα ἁπλούστατον.

Εἶναι εὔκολον πράγματι νὰ διδάξωμεν τὰ ζῶα, ἅπερ χρησιμοποιοῦμεν, ὅπως διακρίνωσι τὸν φίλον ἀπὸ τοῦ ἐχθροῦ, ὅπως ὀσφραίνωνται μακρόθεν, ν' ἀνιχνεύωσι καὶ τὸν μὲν καὶ τὸν ἕτερον, ὅπως φέρωσιν βοήθειαν εἰς τοὺς τραυματίας κλπ. Οἱ δαμασταὶ ἀρκεῖ ν' ἀκολουθήσωσι τὴν μέθοδον τῶν μοναχῶν τοῦ Ἁγίου Βερνάρδου.

Ἐπίσης οὐδόλως δυσχερὲς νὰ κατορθώσωμεν νὰ ἐννοήσωσιν οἱ κύνες ὅτι δέον νὰ μεταβῶσιν ἀφ' ἑνὸς εἰς ἕτερον ὡρισμένον σημεῖον. Οἱ λαθρέμποροι κάμνουσι τοῦτο καθ' ἑκάστην. Δικαιούμεθα ὅθεν νὰ ὑπολογίζωμεν ἐπὶ τῆς ἐκτελέσεως καλῆς ὑπηρεσίας μεταφορᾶς τῶν ἐγγράφων. Ἀλλ' ἐνταῦθα τίθεται ἓν ζήτημα: Ἐν τίσιν ὁρίοις δύνανται τὰ ζῶα νὰ κάμνωσιν οὕτω τὸν ταχυδρόμον; Τίνας ἀποστάσεις δύνανται νὰ διανύσωσιν διὰ μέσου ἀγνώστου χώρας;

Κατὰ τὸ διάστημα τῆς πολιορκίας τῶν Παρισίων, ὁ κ. Οὐρὲλ ἀνεχώρησε δι' ἀεροστάτου μετὰ πέντε κυνῶν καλῆς καταγωγῆς ἐχόντων βλέμμα ζωηρὸν καὶ νοήμονα φυσιογνωμίαν, ἤλπιζε δὲ ὅτι τὰ γενναῖα ζῶα ἤθελον κατορθώσει νὰ ἐπανέλθωσιν ἐν τῇ πολιορκουμένῃ πόλει μετά τινων ἐγγράφων ἐγκεκλεισμένων ἐντὸς τῶν δερματίνων περιλαιμίων των.

Οἱ κύνες ἀφέθησαν, οὐδέποτε ἐπανεῖδον αὐτούς.

Ἕτερον πείραμα γενόμενον κατὰ τὴν ἔννοιαν ταύτην δύναται νὰ ἔχῃ ἐλπίδα τινὰ ἐπιτυχίας; ἐπιτρέπεται ν' ἀμφιβάλλωμεν, γνωματεύουσιν οἱ ἁρμόδιοι. Κύνες τινές, λέγουσιν, ἐκτελοῦσιν, εἶνε ἀληθές, μεγάλα ταξείδια καὶ ἐπανέρχονται οἴκοι. Ἀλλὰ δέον νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἐκκινήσαντες πεζῇ ἠδυνήθησαν νὰ λάβωσι γνῶσιν τῆς ὁδοῦ, ὅτι αἱ κατὰ τὴν ἄνοδον παρατηρήσεις των τοὺς ὁδηγοῦσι κατὰ τὴν ἐπάνοδον. Θὰ ἔκαμνον τὸ αὐτὸ μετὰ μεταφορὰν δι' ἀεροστάτου; θὰ εἶχον ὅμοιον ἔνστικτον πρὸς τὸ τῶν ταξειδειουσῶν περιστερῶν; Δὲν δυνάμεθα ν' ἀποφανθῶμεν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου. Παραθέτομεν μόνον ἓν γεγονός.

Ἐλθὼν ἐν Φιλιππεβίλης εἰς Ἀλγέριον διὰ τοῦ ἀτμοπλοίου τῶν διαπορθμεύσεων στρατιώτης τις ἐπ' ἀδείᾳ εἶχε συμπεριλάβει τὸν κύνα του. Ἐν Ἀλγερίῳ ὁ κύων ἀπώλεσε τὸν κύριόν του ἤ, τοὐλάχιστον, ἔλειψε κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἐπιβιβάσεώς του. Τί δ' ἔκαμε τὸ γενναῖον ζῶον; Ἐπανῆλθε διὰ ξηρᾶς ἐξ Ἀλγερίου εἰς Φιλιππεβίλλην, καὶ ἡ ἀκτή, τῇ ἀληθείᾳ, εἶνε μακρά.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ).

Ν. Κ. Γουλιμης

λοχαγὸς τοῦ πυροβολικοῦ.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Δώδεκα Κοντογιανναῖοι δεκατρεῖς ταμπράδες.

Ὁ Ἀλῆ Πασᾶς πολὺ ἀνησύχως ἔβλεπε πάντοτε αὐξάνουσαν, κατά τε τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀτόμων καὶ τὴν ἐπιρροήν, τὴν ἁρματωλικὴν οἰκογένειαν τῶν Κοντογιανναίων. Μίαν φορὰν ἔστειλεν εἰς Πατρατζίκι, καλῶν αὐτοὺς ἐσπευσμένως εἰς Ἰωάννινα, ἵνα σκεφθῶσι δῆθεν μετ' αὐτοῦ διὰ σπουδαίαν ὑπόθεσιν τοῦ βιλαετίου. Οὗτοι, δώδεκα τὸν ἀριθμόν, ὑπῆγαν προθύμως καὶ παρουσιάσθησαν πρὸ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, ὁ ὁποῖος τοὺς ἐδέχθη ἀνοικταῖς ἀγκάλαις, τοὺς ἠρώτησε μετ' ἐνδιαφέροντος διὰ τὰς ὑποθέσεις τοῦ ἁρματολικίου των καὶ τοῖς παρέθεσε πολυτελέστατον δεῖπνον. Μετὰ τοῦτο καλῶν ἕνα ἕκαστον κατ' ἰδίαν τῷ ἐπρότεινε μυστικὰ νὰ φονεύσῃ ἕνα τῶν συγγενῶν του καὶ νὰ λάβῃ αὐτὸς μόνος τὸ ἁρματολίκι. Τῷ ἐνεχείριζε δὲ καὶ τὸν διορισμὸν ἐπὶ τούτῳ, ὑπογεγραμμένον καὶ τέλειον. Ἀφοῦ οὕτω ἐκατήχησεν ἕνα ἕκαστον ἀπέπεμψεν αὐτούς, βέβαιος πλέον ὅτι θὰ ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ του, νὰ ἐξολοθρεύσῃ οὕτω ὅλους.

Ἀφ' ἧς ὥρας ὁ Ἀλῆ πασᾶς ἐνέσπειρε μεταξὺ τῶν Κοντογιανναίων τὴν περὶ δολοφονίας ἰδέαν, ὅλοι ἔπεσαν εἰς σκέψεις καὶ καθ' ὅλον τὸν δρόμον των ἐπορεύοντο σιωπηλοί, περιεσκεμμένοι καὶ ὑποβλέποντες ὁ ἕνας τὸν ἄλλον. Ὁ Νικόλας Κοντογιάννης, ὁ ὁποῖος ἦτο καὶ γεροντότερος ὅλων, παρετήρησε τὴν ψυχρότητα αὐτὴν εὐθὺς καὶ ἐννόησε τὴν αἰτίαν. Ὅθεν μόλις ἔφθασαν εἰς βρύσιν τινὰ σύσκιον ὑπὸ πλατάνων, ἐπρότεινε νὰ καθήσουν, ἔστειλε δὲ τὸν νεώτερον εἰς πλησίον ποιμνιοστάσιον νὰ ἀγοράσῃ ἕνα πρόβατον ἵνα φάγωσιν. Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ ἄλλοι ἡτοίμασαν

Digitized by Google

τὴν πυράν, ἔφερον τὸ πρόβατον, τὸ ἔψησαν καὶ καθήσαντες ἐπὶ τῶν χόρτων ἤρχισαν νὰ τρώγωσιν. Τὸ γεῦμα των ἔγεινεν ἐπίσης μετὰ τῆς αὐτῆς ψυχρότητος. Ὁ γέρω Κοντογιάννης ἐπρότεινεν ἔπειτα νὰ τραγῳδήσουν ἀλλὰ κανεὶς δὲν ἤνοιξε τὸ στόμα του· ὅλοι ἐχαμήλωνον τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸ τοῦ ὀξέος καὶ ἐρευνητικοῦ βλέμματός του καὶ κατεταράσσοντο, ὡσεὶ νὰ εἶχον διαπράξῃ τὸ ἔγκλημα, τὸ ὁποῖον ἐπρότεινεν εἰς αὐτοὺς ὁ Ἀλῆς. Αἴφνης ὁ γέρω Κοντογιάννης ἐπήδησεν ὄρθιος, ἠνάγκασε καὶ τοὺς ἄλλους νὰ ἐγερθοῦν καὶ πρῶτος ἤρχισε νὰ χορεύῃ ἐμπρός, τραγουδῶν :

Οὗλοι ξέρουν δώδεκα κι' ὁ γέρως δεκατρία.

Καὶ ἐπανέλεγεν ἀδιακόπως τοῦτο καὶ μόνον, ἀναγκάζων καὶ τοὺς λοιποὺς νὰ τὸ λέγουν ὅλοι. Οὗτοι ἤρχισαν ν' ἀποροῦν διὰ τὴν εὐθυμίαν αὐτὴν τοῦ γέροντος καὶ τὴν ἐπιμονήν του εἰς τὸ λόγιον, μὴ ἐννοοῦντες τί ἤθελε νὰ φανερώσῃ δι' αὐτοῦ. Καὶ ὅτε τέλος ὁ γέρων ἔπαυσε τὸν χορόν,

— Ρέ τί ν' αὐτό, Νικολῆ ; ἠρώτησεν ὁ Κωνσταντής, γελῶν.

Ὁ γέρων ἐχαμογέλασε καὶ λαβὼν παράμερα τοῦτον τῷ εἶπε σοβαρῶς :

— Ἐσὺ ξέρεις ἕνα καὶ οἱ ἄλλοι ἕνα, γιατὶ ὁ πασᾶς ἀπὸ ἕνα μπουγιουρντὶ ἔδωκε σὲ καθένα· ἐγὼ ξέρω δεκατρία γιατὶ ξέρω τὰ 'δικά σας, ξέρω καὶ τὸ 'δικό μου· νά το.

Καὶ ἐξαγαγὼν τοῦ κόλπου ἐπέδειξε τὸν διορισμὸν καὶ τὴν διαταγὴν διὰ τῆς ὁποίας αὐτὸς παρωτρύνετο νὰ φονεύσῃ τὸν Κωνσταντήν. Οὗτος ἔμεινεν ἔκπληκτος, διότι ὑπέθετεν ὅτι ὁ Ἀλῆ πασᾶς μόνον εἰς αὐτὸν ἔδωκε τοιοῦτον διορισμόν.

— Τόρα 'σὰν θὲς πᾶμε καὶ 'ς τοὺς ἄλλους· εἶπεν ὁ γέρων.

Καὶ πορευθέντες ἐπέδειξαν καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς τοὺς διορισμούς των, προκαλοῦντες νὰ ἐπιδείξωσι καὶ οὗτοι τοὺς ἰδικούς των. Ὅλοι τότε κατεταράχθησαν ἐπὶ τῇ ἀποκαλύψει τῶν κακῶν σκοπῶν τοῦ Ἀλῆ πασᾶ καὶ ὁ ἕνας μετὰ τὸν ἄλλον παρουσίασαν τοὺς διορισμούς, τὰ ἐπίβουλα μέσα τοῦ ἐξολοθρευμοῦ των.

— Νά πῶς θέλει νὰ μᾶς παστρέψῃ, εἶπεν ὁ γέρω Κοντογιάννης· ὅποιος εἶνε κουτὸς ἂς τὸν πιστέψῃ.

Καὶ πρῶτος ἔσχισεν εἰς μυρία τεμάχια τὸν διορισμόν του. Εὐθὺς καὶ οἱ λοιποὶ ὅλοι ἐμιμήθησαν αὐτὸν προθύμως καὶ ἐξηκολούθησαν τὸν δρόμον των πυροβολοῦντες εἰς ἔνδειξιν χαρᾶς ὅτι διέφυγον τὰς ῥαδιουργίας τοῦ τυράννου. Ἐκ τοῦ ἐπεισοδίου τούτου ἔμεινε παρὰ τῷ λαῷ νὰ λέγηται ! *Δώδεκα Κοντογιανναῖοι δεκατρεῖς ταμπράδες*

Ὁ Διάκος προξενητής.

Ὅτε ὁ Διάκος ἐπιστρέφων ἐξ Ἰωαννίνων, ὅπου εἶχε σταλῆ παρὰ τῷ Ἀλῆ πασᾷ ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Σκαλτσοδήμου, ἁρματωλοῦ τοῦ Λοιδορικίου, ἔφθασεν εἰς Βραχῶρι, κατέλυσε εἰς τὴν οἰκίαν τῶν Σκυλοδημαίων. Οἱ Σκυλοδημαῖοι ὑπῆρξαν ἐπὶ πολὺν χρόνον μεγάλοι καὶ ἰσχυροὶ ἁρματωλοὶ κατὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα. Ὅτε ἔφθασεν ὁ Διάκος ἐκεῖ διεξήγοντο διαπραγματεύσεις συνοικεσίου μεταξὺ μιᾶς θυγατρὸς τοῦ Σκυλοδήμου καὶ τοῦ Σκαλτσοδήμου, ἔμενε δὲ ἀναποφάσιστος ἀκόμη ἡ οἰκογένεια τῆς κόρης συλλέγουσα πληροφορίας ἐδῶ κ' ἐκεῖ περὶ τοῦ ἁρματωλοῦ. Ἐπειδὴ ἐγνώριζον τὸν Διάκον πρωτοπαλλήκαρον αὐτοῦ, εὐθὺς ἤρχισαν νὰ τὸν ἐρωτῶσιν, ὁρκίζοντες αὐτὸν νὰ τοῖς εἴπῃ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν.

— Καλός, λέει ; καὶ καθόστε ἀκόμη! εἶπεν ὁ Διάκος προθύμως.

— Μὰ εἶνε καλός; ἐπέμενον οἱ συγγενεῖς ἐρωτῶντες.

— Ἀφοῦ ἐγὼ τὸν ἔχω καπετάνιο, φαντασθῆτε τί εἶνε! προσέθηκεν οὗτος, βεργολυγίζων τὸ σῶμα μετὰ παρρησίας καί τινος ἐγωϊσμοῦ.

Οἱ συγγενεῖς τῆς κόρης ἐπείσθησαν εὐθὺς εἰς τὴν εἰλικρίνειαν τῶν λόγων τοῦ Διάκου καὶ ἐπεφόρτισαν τὸν ἴδιον, ἐπιστρέφοντα νὰ ἑνωθῇ μετὰ τοῦ Σκαλτσοδήμου, νὰ φέρῃ εἰς αὐτὸν τὴν εἴδησιν περὶ τῆς πλήρους παραδοχῆς των.

Ὁ σωτὴρ τῶν ἐν Γραβιᾷ

Τὸν στρατὸν τοῦ Ὀμὲρ Βρυώνη, ὅστις ἐκβιάσας τὴν γέφυραν τῆς Ἀλαμάνας προυχώρησε κατὰ τῆς Γραβιᾶς, ἠκολούθουν καὶ διάφοροι ἕλληνες ὁπλαρχηγοὶ εἴτε μὴ ἐννοήσαντες τὸν ἀληθῆ σκοπὸν τῆς ἐπαναστάσεως εἴτε μὴ νομίζοντες ἀκόμη πρόσφορον τὸν καιρὸν ἵνα ἐγκαταλείψωσι τὰς τάξεις τοῦ ἐχθροῦ. Μεταξὺ τούτων ἦτο καὶ ὁ Παλάσκας. Οὗτος βλέπων τὴν ἐπιμονὴν τοῦ Ὀμὲρ Βρυώνη ὅπως γίνῃ κύριος τοῦ χανίου καὶ θεωρῶν ἄφευκτον ἐπὶ τέλους τὴν καταστροφὴν τῶν ἐν αὐτῷ Ἑλλήνων, ἤρχισε νὰ σκέπτηται περὶ τοῦ μέσου τῆς σωτηρίας των. Εἶχεν ἤδη κλίνει ἡ μεσημβρία ὅτε ἐπλησίασε σύνοφρυς καὶ σκεπτικὸς τὸν Βρυώνην καθ' ἣν ὥραν διέτασσεν οὗτος νέαν προσβολὴν κατὰ τοῦ χανίου.

— Γιατί, πασᾶ μου, χαλᾷς ἄδικα τόσα παλληκάρια; τῷ εἶπε μετὰ συντριβῆς.

— Τί νὰ κάνω, ὀρὲ Παλάσκα ; εἶπεν ὁ Βρυώνης ὠργισμένος· δὲ βλέπεις ἐκεῖνο τὸ σκυλὶ ὁ Δυσσέας τὸ 'πῆρε 'ς τὰ καλὰ τὸ πρᾶμμα.

—Ἐγὼ λέω νὰ μὴν χαλᾷς ἄδικα τὸν ντουνιά.

Digitized by Google

— Καὶ τί νὰ κάμω· νὰ τὸν ἀφήκω, ὀρέ;

— Ὄχι· νὰ στείλῃς 'ς τὸ Ζητοῦνι νὰ φέρουν δύο κανόνια καὶ αὔριο τὴν κονταυγὴ νὰ τοὺς κάνουμε στάχτη.

Ὁ Βρυώνης ἐσκέφθη ἐπ' ὀλίγον, ἀνησύχως.

— Καλὰ λές, ὀρὲ Παλάσκα, εἶπε τέλος ἐπιδοκιμάζων τὴν συμβουλὴν τοῦ ἕλληνος ὁπλαρχηγοῦ.

Καὶ εὐθύς, διατάξας τὸν στρατὸν νὰ μένῃ συνεσπειρωμένος καὶ ἄγρυπνος περὶ τὸ χάνι, ἔστειλεν εἰς Λαμίαν πρὸς ζήτησιν πυροβόλων. Ὁ Παλάσκας ἐχάρη βλέπων τὸ ἥμισυ τοῦ σκοποῦ του πραγματοποιούμενον. Οὕτω, παυσάσης τῆς προσβολῆς, οἱ Ἕλληνες θὰ ἐκέρδιζον καιρὸν καὶ θ' ἀνεπαύοντο ἐπ' ὀλίγον. Ἀλλ' ἔπρεπε νὰ ἐπιτύχῃ καὶ τὴν σωτηρίαν των. Διὰ τοῦτο, ἐπιδεικνύων πρὸς τοὺς Ἀλβανοὺς τὴν ἄμετρον δῆθεν χαράν του ἐπὶ τῇ ἐγγιζούσῃ καταστροφῇ τῶν Ἑλλήνων, ἀνέβη ἐπὶ λοφιδίου πλησιεστάτου πρὸς τὸ χάνι καὶ διὰ στεντορείου φωνῆς εἶπε πρὸς αὐτούς, φοβερίζων:

— Ἄχ! μωρὲ γκιαούριδες· ποῦ θὰ μᾶς πᾶτε; ἀφίστε νἄρθουν τὰ τόπια ἀπ' τὸ Ζητοῦνι καὶ αὔριο βλέπομε!...

Ὁ Ὀδυσσεὺς ἤκουσε τοῦ Παλάσκα τὴν φωνὴν καὶ ἐνόησε τὸν κίνδυνον. Καὶ μόλις ἐνύκτωσε διέταξε τὸν Γαλαξειδιώτην Μπραγιῶργον νὰ προσπαθήσῃ μετὰ τῶν συμπατριωτῶν του ν' ἀνοίξῃ ὀπὴν εἰς τὴν μάνδραν ἀφαιρῶν τὰς πλίνθους ἀθορύβως καὶ μετατοπίζων αὐτάς. Ὁ Μπραγιῶργος ἔθεσε τοὺ Γαλαξειδιώτας κατὰ γραμμὴν καὶ ἀφαιρῶν οὗτος μίαν πρὸς μίαν τὰς πλίνθους καὶ ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα ἀποθέτοντες οἱ λοιποὶ εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον ἤνοιξαν τὴν ὀπήν. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐργασίας αὐτῆς τὰ καραούλια, διατεταγμένα παρὰ τοῦ Ὀδυσσέως, ἐπυροβόλουν, ἵνα καλύπτωσι τὸν γινόμενον κρότον. Ἐπυροβόλουν δὲ συγχρόνως καὶ οἱ τοῦρκοι εἰς τὸν ἀέρα. Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡ ὀπὴ καὶ ἐκαλύπτετο ὑπὸ τοῦ νέφους ἡ σελήνη, ἐξῆλθον. Ἡ σωτηρία ὅμως αὐτῶν ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος καὶ εἰς τὸν Παλάσκαν.

Ανδρεας Δ. Κ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΝ

Προσθήκη εἰς τὰ γραφέντα περὶ τῶν ἐν Κορσικῇ Ἑλλήνων.

Εἰς ὅσα ὁ κ. Φαρδῦς ἔγραψεν ἐν τῇ ἀξιολόγῳ αὐτοῦ πραγματείᾳ περὶ τῆς ἐν τῇ Κορσικῇ Ἑλληνικῆς ἀποικίας, προσθετέα καὶ τὰ ἑξῆς· Ἐξ ἐπιστολῶν τοῦ ἱερέως Μιχαὴλ Στεφανοπούλου ἐφημερίου τῆς ἀποικίας ἐν Καρκέζι, ἢ Καρυαῖς κατὰ τὸν κ. Φαρδῦν, πρὸς τὸν κ. Λ. Λασκαρίδην, ἐξάγεται ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1851 ἐγένοντο αἰτήσεις τῶν ἀποίκων τούτων πρὸς πολλοὺς ἐν Ἀθήναις καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν Ὄθωνα ὅπως μετοικήσωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐζήτουν δὲ νὰ τοῖς ὑποδειχθῇ ὁ τρόπος τῆς μεταφορᾶς καὶ ὁ τόπος τῆς ἐγκαταστάσεώς των. Ὡσαύτως δὲ κατόπιν τῷ 1855 καὶ 1856 ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐφημερίου Μιχαὴλ Στεφανοπούλου ἐζητήθη παρὰ πολλῶν ἐνταῦθα καὶ παρὰ τῆς ἐν Λονδίνῳ ἐπιτροπῆς τῆς ὀρθοδόξου ἐκεῖ ἐκκλησίας διδάσκαλος καὶ χρηματικὴ συνδρομὴ πρὸς ἀνέγερσιν τῆς ἐρειπωθείσης ἐκκλησίας τῶν ἀποίκων. Ἀλλ' οὐδεμία ἐδόθη προσοχὴ καὶ ἀπάντησις εἰς τὰς αἰτήσεις ταύτας, καίτοι ἐγένοντο ἐνέργειαι ἐνταῦθα διὰ τοῦ Λέοντος Μελᾶ καὶ Γ. Γ. Παπαδοπούλου. Διὰ ζωηρῶν δὲ χρωμάτων ὁ ἐφημέριος Μιχαὴλ Στεφανόπουλος εἰκονίζει τὴν κατάστασιν τῆς γλώσσης καὶ τῆς θρησκείας τῶν ἀποίκων, προλέγων τὸν κίνδυνον τῆς ἀπωλείας, ὅστις καθ' ἃ καὶ ὁ κ. Φαρδῦς ἱστορεῖ δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐπέλθῃ, ἀφομοιωθείσης τῆς ἐκεῖ ἀποικίας κατά τε τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν θρησκείαν πρὸς τοὺς ἐγχωρίους.

***

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Τὴν λέξιν *πρόοδον*, τὴν ὁποίαν νομίζομεν ἰδιάζουσαν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα καὶ μάλιστα εἰς τοὺς νεωτέρους χρόνους, ἐπρόφερεν ὁ Θεὸς τὴν ἡμέραν καθ ἣν ἐδημιούργησε τὸν πρῶτον ζῶντα ὀργανισμόν. (Albert Gaudry).

Προφανῶς ἡ φύσις δὲν θέλει τὸν ἄνθρωπον βλέποντα πρὸς τὰ ὀπίσω, διὰ τοῦτο ἔθεσε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἐμπρός.

Ἡ ζηλοτυπία εἶνε τέχνη δι' ἧς ἑαυτὸν βλάπτει τις μᾶλλον ἢ τοὺς ἄλλους.

Ὅταν ἡ ζηλοτυπία δὲν κολακεύῃ γυναῖκά τινα, τὴν πληγώνει.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἀπὸ τῆς 16ης ἑκατονταετηρίδος ἄχρι σήμερον συνέβησαν 286 πόλεμοι. Ἐκ τούτων 44 ἕνεκα αὐξήσεως ὁρίων, 22 ἕνεκα μὴ πληρωμῆς φόρων, 24 ἕνεκα ἐκδικήσεως, 8 πρὸς διατήρησιν τιμῆς καὶ ἐθνικῶν δικαίων, 6 ἕνεκα τοπικῶν διενέξεων, 41 χάριν τοῦ στέμματος, 30 πρὸς ὑποστήριξιν συμμάχων, 5 ἕνεκα ἐμπορικῶν διχονοιῶν, 55 ἐμφύλιοι καὶ 28 ἕνεκα θρησκευτικῶν ἐρίδων, οἱ δὲ λοιποὶ δι' ἄλλους λόγους.

Digitized by Google

Ἐκ τῆς ἐπισήμου ἐκθέσεως τοῦ ἀνωτέρου ὑπαλλήλου Τροϊνίτσκη περὶ τῆς καθόλου καταστάσεως τῆς Ῥωσσίας ἐπὶ τοῦ 1884—1885 μεταγράφομεν τὰς ἑξῆς λίαν περιέργους στατιστικὰς πληροφορίας. Ὁ πληθυσμὸς τοῦ ῥωσσικοῦ κράτους κατὰ τὸ 1884—1885 συνίστατο εἰς 109 ἑκατομμύρια. Ἐκ τῶν 1300 μεγάλων καὶ μικροτέρων πόλεων καὶ 524,000 πολισμάτων καὶ κωμῶν, τέσσαρες πόλεις περιελάμβανον πληθυσμὸν ἀνώτερον τῶν 200,000, ἐννέα πόλεις ἀνώτερον τῶν 100,000 καὶ 23 πόλεις ἀνώτερον τῶν 50,000. Κατὰ μέσον ὅρον αἱ γεννήσεις ἀνήρχοντο ἐτησίως εἰς 3,400,000 οἱ θάνατοι δὲ εἰς 2,500,000. Κατὰ τὸ 1885 ὑπῆρχον ἐν Ῥωσσίᾳ 867 νοσοκομεῖα ἐν ταῖς πόλεσι μετὰ 47,000 κλινῶν καὶ 800 ἐν τοῖς ἀγροῖς μετὰ 11,000 κλινῶν. Ἐπὶ 853,000 στρατευσίμων, ἐστρατολογοῦντο μόνον 228,000· ἐκ τῶν νεοσυλλέκτων 26 τοῖς 100 ἠπίσταντο ἀνάγνωσιν καὶ γραφήν, 29 δὲ τοῖς 100 ἦσαν ἔγγαμοι. Ἡ συγκομιδὴ τῶν δημητριακῶν καρπῶν ἐν τοῖς 50 κυβερνείοις ἀνέβαινεν εἰς 288 σερτβέρτια. Ἐν τῷ ῥωσσικῷ κράτει ὑπῆρχον 132,000 οἰνοπωλεῖα καὶ οἰνοπνευματοπωλεῖα, 7734 ζυθοπωλεῖα, 245 σακχαροποιεῖα κλ. Ἐκ τῶν 837 ἑκατομμυρίων ῥουβλίων, τῶν ἀποτελούντων τὰς τακτικὰς τοῦ κράτους προσόδους, 180 ἑκατομμύρια προήρχοντο ἐξ ἀμέσων φόρων. Τὸ δημόσιον χρέος συνίστατο ἐν συνόλῳ εἰς 4.65 χιλιεκατομμύρια, ἀπαιτοῦντα 262 ἑκατομμύρια τόκων κατ' ἔτος. Οἱ σιδηρόδρομοι, ἀποτελοῦντες κεφάλαιον 2,800,000,000 ῥουβλίων, ἔδιδον καθαρὸν προϊὸν 87,400,000. Ἐν τοῖς ὀκτὼ πανεπιστημίοις τῆς Ῥωσσίας ἐδιδάσκοντο 13,000 φοιτηταί. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐμπορικῶν πλοίων τῆς Ῥωσσίας συνεποσοῦτο εἰς 2992, ἐξ ὧν 360 ἀτμόπλοια. Ἐν ταῖς εὐρωπαϊκαῖς ἐπαρχίαις τοῦ κράτους ὑπῆρχον 38,531 ὀρθόδοξοι ναοὶ μετὰ 44, 559 κληρικῶν καὶ 6442 μοναχῶν· προσέτι ὑπῆρχον αὐτόθι 1287 καθολικαὶ ἐκκλησίαι, 708 προτεσταντικαί, 37 ἀρμενικαί, 349 συναγωγαὶ καὶ 3957 μωαμεθανικὰ τεμένη. Ἡ Ῥωσσία εἶχεν ἐπὶ τέλους κατὰ τὴν προμνημονευθεῖσαν ἐποχὴν 474 τυπογραφεῖα, 270 λιθογραφεῖα, 425 τυπολιθογραφεῖα, 710 φωτογραφεῖα, 509 βιβλιοπωλεῖα καὶ 545 βιβλιοθήκας.

Εἰς συμπλήρωσιν τῶν ἀνωτέρω εἰδήσεων, προσεπάγει ῥωσσική τις ἐφημερὶς τὰς ἑξῆς πληροφορίας. Ἡ Ῥωσσία ἔχει ἐπὶ τοῦ παρόντος ἔκτασιν περὶ τὰ 22 ἑκατομμύρια τετραγωνικῶν χιλιομέτρων· ἐν Εὐρώπῃ τὸ ἐμβαδὸν αὐτῆς ἔχει ἔκτασιν 5,477,089 χιλιομέτρων· εἶνε δηλαδὴ ἡ εὐρωπαϊκὴ Ῥωσσία ἐνδεκάκις μείζων τῆς Γαλλίας. Ὁ μέγας φυσιοδίφης Ἀλέξανδρος Οὑμβόλδος, ὑποδεικνύων τὰς κολοσσιαίας διαστάσεις τοῦ ῥωσσικοῦ κράτους, ἔλεγεν ὅτι ἡ ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ Τσάρου ὑπείκουσα μερὶς τῆς γηΐνης σφαίρας εἶνε μείζων ἢ ὁ δίσκος τῆς πανσελήνου. Ἀλλ' ὁ πληθυσμὸς τῆς Ῥωσσίας εἶνε ὅλως δυσανάλογος πρὸς τὴν τεράστιον αὐτῆς ἔκτασιν· μόνον τὰ ἐννέα δεκατημόρια τοῦ κράτους εἶνε κατῳκημένα, οὐδὲν ἧττον ὅμως ὁ πληθυσμὸς τῆς Ῥωσσίας, ἐν συνόλῳ λαμβανόμενος, εἶνε τρισμέγιστος· ὅταν πολιτισθῇ καὶ οἰκισθῇ ἡ Ῥωσσία ὡς ἡ Γαλλία καὶ ἡ Γερμανία, οἱ οἰκοῦντες αὐτὴν θὰ συμποσωθῶσιν εἰς 500 ἑκατομμύρια. Ἡ ἀριθμητικὴ ἀναλογία τῶν κατοίκων τῶν μεγαλοπόλεων ἔχει ὡς ἑξῆς· Πετρούπολις μετὰ τῶν προαστείων 927,467· Μόσχα 750,867, Βαρσοβία 387,295, Ὀδησσὸς 277,563, Καζὰν 140,726, Ῥίγα 169,329, Χαρκὼφ 159,660, Κισενὲφ 130,000, Κίεβον 154,486, Σαρατὼφ 112,428.

Ἐδημοσιεύθη ἄρτι ἐν Γαλλίᾳ μελέτη λίαν ἐνδιαφέρουσα περὶ σιδηροδρόμων. Ἐκ ταύτης ἐρανιζόμεθα τὰς ἑπομένας πληροφορίας. Ἡ ἐπέκτασις τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἀπὸ τοῦ 1881 μέχρι τοῦ 1885 ηὔξησεν ἐν Εὐρώπῃ μὲν ἀπὸ 172,732 χιλιομέτρων εἰς 195,082 χιλιόμετρα, ἐν ὅλῃ δὲ τῇ γῇ ἀπὸ 393,487 εἰς 487,740 χιλιόμετρα. Ἡ Βελγικὴ εἶνε ἡ χώρα ἡ ἔχουσα τοὺς πλείστους σιδηροδρόμους ἐν Εὐρώπῃ ἐν σχέσει πρὸς τὸν χῶρον. Σχετικῶς δὲ πρὸς τὸν πληθυσμὸν τοὺς πλειοτέρους κατέχει ἡ Σουηδία. Ὡς πρὸς τὸ μῆκος τῶν γραμμῶν αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς ὑπερακοντίζουσι τεραστίως τὰς εὐρωπαϊκὰς χώρας, διότι ἐν ἔτει 1885 αἱ σιδηροδρομικαὶ γραμμαί των εἶχον ἔκτασιν 207,508 χιλιομέτρων, ἐν ᾧ αἱ τῆς ὅλης Εὐρώπης δὲν ἔφθανον κἂν τὰς 200,000 χιλιομέτρων. Ἐὰν δεχθῶμεν ὡς μέσον ὅρον δαπάνης πρὸς κατασκευὴν σιδηροδρόμων τὸ ποσὸν 372,853 φράγκων κατὰ χιλιόμετρον ἐν Εὐρώπῃ, καὶ τὸ ποσὸν 196,080 φράγκων κατὰ χιλιόμετρον ἐν ταῖς ἄλλαις τῆς γῆς χώραις, εὑρίσκομεν ὅτι ἐδαπανήθησαν εἰς κατασκευὴν σιδηροδρόμων ἐν Εὐρώπῃ μὲν φράγκα 72,727,733,894, ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις χώραις 57,389,282,660, ἤτοι ἐν ὅλῳ τὸ ἀμύθητον ποσὸν 130,117,016,554 φράγκων.

Ὑπολογίζεται ὅτι τὸ ὑλικὸν τῶν σιδηροδρόμων ἀποτελεῖται ἐξ 99,000 ἀτμαμαξῶν, 150,000 ἁμαξῶν δι' ἐπιβάτας καὶ 2,506,500 ἁμαξῶν φορταγωγῶν.

Αἱ μακρόταται ὑπόγειοι σιδηροδρομικαὶ σήραγγες εἶνε αἱ ἑπόμεναι· ἡ τοῦ Ἁγίου Γοθάρδου ἔχουσα μῆκος 990 μέτρων, ἡ τοῦ Κενησίου ὄρους 12,220 μέτρων, ἡ τοῦ Ἄσλβεργ 10,270 μέτρων, ἐν Ἑλβετίᾳ αὗται, ἡ τοῦ Τζιόβι ἐν Ἰταλίᾳ 8,260 μέτρων, ἡ τοῦ Χαοσὰκ ἐν Ἀμερικῇ 7,640 μέτρων, ἡ τοῦ Σέβερν ἐν Ἀγγλίᾳ 7,250 μέτρων, ἡ τοῦ Μαριανόπολι παρὰ τὸ Παλέρμον 6,480 μέτρων, ἡ τοῦ Στάντριτς ἐν Ἀγγλίᾳ 4,970 μέτρων κ. ἄ.

Εὐδαίμονα τὰ παιδία τὰ γεννηθέντα τὴν 9)21 Μαΐου ἐν Βαρκελλώνῃ!

Ἡ βασίλισσα τῆς Ἱσπανίας ἀπεφάσισεν ὅπως ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῶν ἐγκαινίων τῆς πρώτης διεθνοῦς ἱσπανικῆς ἐκθέσεως, εἰς πάντα μὲν τὰ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην γεννηθέντα ἄρρενα βρέφη χορηγηθῶσιν ἀνὰ 1500 φράγκα, εἰς πάντα δὲ τὰ θήλεα ἀνὰ 500, ἐκ τοῦ ἀνακτορικοῦ ταμείου.

Πεντηκοντακισχίλια φράγκα πρὸς τούτοις ἐδωρήθησαν εἰς τὴν δημαρχίαν τῆς Βαρκελλώνης καὶ ἴσον ποσὸν διενεμήθη εἰς τοὺς πένητας τῆς ῥηθείσης πόλεως.

Εἰς τὸ ἑστιατόριον.

— Παιδί, διατί εἶνε τόσον ὑγρὸν αὐτὸ τὸ ἑλβετικὸν τυρί;

— Κύριε, εἶνε ἡ ποιότης του· τὸ καλὸν ἑλβετικὸν τυρὶ πάντοτε δακρύζει κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχήν.

— Τότε πάρε το. Θὰ περιμένω νὰ τὸ φάγω ἀφοῦ τοῦ περάσῃ ἡ λύπη.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 —1350

Digitized by Google

FOREIGN · BODL: LIBR · PERIODICALS

'Αριθ. 650 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΕ'. | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. | 12 Ἰουνίου 1888

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΚΑΪΡΗ

Ὁ Θεόφιλος Καΐρης μετὰ τῆς νέας θρησκείας, τῆς *Θεοσεβείας*, ὡς ἀπεκάλεσεν αὐτήν, ἣν ἠθέλησε νὰ διαδόσῃ, καὶ ἧς ἐγένετο αὐτὸς οὗτος δημιουργός, ἤλλαξε καὶ τὰς χρονικὰς διαιρέσεις τοῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ μετετόπισεν εἰς ἕτερον σημεῖον χρονικὸν τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ· μετέβαλε δὲ καὶ τὰ ὀνόματα τῶν μηνῶν, καὶ παρεδέχθη ἑτέραν διαίρεσιν ἀντὶ τῶν ἑβδομάδων, μὴ ἀκολουθήσας εἰς τοῦτο οὔτε τὸ Ἰουλιανόν, οὔτε τὸ Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον.

Κατὰ τὸν Καΐρην τὸ ἔτος ἤρχιζε τὴν 11 Σεπτεμβρίου, ὅτε συμβαίνει ἡ χειμερινὴ ἰσημερία, καὶ ἐπεράτου τὴν 10 τοῦ αὐτοῦ. Παρεδέχθη δὲ τὸ σημεῖον τοῦτο ὅπως ἔχῃ σημαντικὸν σημεῖον ἀρχῆς τοῦ χρόνου οἷα εἶνε ἡ χειμερινὴ ἰσημερία (11 7βρίου) καὶ ἡ ἐαρινὴ (9 Μαρτίου). Ἔπρεπε δὲ ν' ἀποδεχθῇ μίαν τούτων καὶ παρεδέχθη τὴν χειμερινήν, ἴσως διότι ὁ Σεπτέμβριος καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ θεωρεῖται ὁ πρῶτος μὴν τοῦ ἔτους, ἐντεῦθεν λογιζομένης τῆς ἀρχῆς τῆς Ἰνδίκτου, ἐκ τούτου ἀρχομένης καὶ τῆς νέας συγκομιδῆς τῶν καρπῶν τῆς γῆς.

Ἀλλὰ πλὴν τούτου ὁ Καΐρης εἰς πάντας τοὺς μῆνας τοῦ ἐνιαυτοῦ ἀπέδωκε 30 ἡμέρας, καταστήσας πάντας ἴσους ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν· ἐπειδὴ ὅμως πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ τροπικοῦ ἔτους ἐξ ἡμερῶν 365,5 ὡρῶν, καὶ 48', 48", ἀπῃτοῦντο ἔτι 5 ἢ 6 ἡμέραι, προσέθηκεν εἰς τὸ τέλος τοῦ δωδεκάτου μηνὸς πέντε ἡμέρας συνυπολογιζομένας εἰς τοὺς ἐκ 30 ἡμερῶν 12 μῆνας ἃς ὠνόμασεν **ἐπακτάς**, ἀντιστοιχούσας πρὸς τὰς 6, 7, 8, 9 καὶ 10 τοῦ Σεπτεμβρίου, τῶν λοιπῶν ἡμερῶν τούτου τῶν 1, 2, 3, 4 καὶ 5 συγχωνευθεισῶν εἰς τὰς 5 τελευταίας ἡμέρας τοῦ 12ου μηνὸς τὰς 26, 27, 28, 29, 30. Οὕτω δὲ κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο τὸ καϊρικὸν μετὰ τὴν 30ὴν τοῦ τελευταίου μηνὸς τοῦ ἔτους δὲν εἵπετο ἡ πρώτη τοῦ πρώτου μηνὸς τοῦ ἀρχομένου νέου ἔτους, ἀλλ' αἱ πέντε ἐπακταὶ ἡμέραι, αἵτινες ηὔξανον βεβαίως εἰς ἓξ ἐπὶ τῶν ἐμβολίμων ἐτῶν· οὕτω δὲ συνεπληροῦτο ὁ ἀριθμὸς τῶν 365 ἢ 366 ἡμερῶν τοῦ τροπικοῦ ἔτους. Οὕτω δὲ τὸ σύστημα τοῦ ἡμερολογίου τοῦ Καΐρη ἀστρονομικῶς ἦτο τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ τοῦ Ἰουλιανοῦ καὶ τοῦ Γρηγοριανοῦ, διέφερε δὲ μόνον τούτων κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν τῶν μηνῶν.

Ὁ Καΐρης θέλων νὰ συνάψῃ μετὰ τῆς θρησκείας αὐτοῦ καὶ τὰ ὀνόματα τῶν μηνῶν ἀπέδωκεν εἰς αὐτοὺς ἴδια ὀνόματα ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὰς θείας ἰδιότητας τοῦ ὑπερτάτου Ὄντος, οὗτινος καὶ μόνου τὴν λατρείαν ἐκήρυττε, τοῦ Θεοῦ. Εἶχον δὲ οἱ δώδεκα μῆνες κατὰ τὴν σειρὰν αὐτῶν τὰ ἑξῆς ὀνόματα.

Θεοσέβιος (11 7βρ. — 10 8βρ.)
Σοφάρετος (11 8βρ. — 10 9βρ.)
Δίκαιος (10 9βρ. — 9 10βρ.)
Ἅγιος (10 10βρ. — 8 Ἰανουαρ.)
Ἀγάθιος (9 Ἰανουαρ. — 7 Φεβρ.)
Σθένιος (8 Φεβρ. — 9 Μαρτίου).
Ἀγάπιος (10 Μαρτίου — 8 Ἀπριλίου).
Χαρίσιος (9 Ἀπριλίου — 8 Μαΐου).
Μακρόθυμος (9 Μαΐου — 7 Ἰουνίου).
Αἰώνιος (8 Ἰουνίου — 7 Ἰουλίου).
Νόϊος (8 Ἰουλίου — 6 Αὐγούστου).
Σώσιος ἢ
Ἀναπαύσιμος (7 Αὐγούστου — 5 7βρίου).
Ἐπακταὶ (6 — 10 7βρίου).

Ἐν τῇ σημειώσει, ἣν εἴχομεν ὑπ' ὄψιν γράφοντες τὰ ἀνωτέρω, δὲν εὕρομεν τὴν ὑποδιαίρεσιν τοῦ μηνός, ὑποθέτομεν δὲ ὅτι τοῦτο διῄρει οὐχὶ εἰς ἑβδομάδας, ἀλλ' εἰς δεκάτας, μὲ τὴν ὀνομασίαν τῶν ἡμερῶν, πρώτη, δευτέρα, κτλ. Τοῦτο δὲ εἰκάζομεν, διότι ἐν σελίδι 36 τοῦ ἐκδοθέντος ἐν Λονδίνῳ βιβλιαρίου «*Θεοσεβῶν προσευχαὶ καὶ ἱερὰ ᾄσματα*», ἔνθα αἱ προσευχαί, αἱ δεήσεις, αἱ εὐχαὶ καὶ αἱ θεοσεβικαὶ γνῶμαι ἀναγράφονται, εὕρομεν τὰ ἑξῆς «Ἑσπερινὴ δέησις κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Δεκάτης γενομένη». Ἄρχεται δὲ διὰ τῶν λέξεων «Ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ ἡμῶν μόνος ὑπάρχει ἐν πᾶσι λατρευτέος, πάντοτε καὶ νῦν καὶ ἀείποτε».

Ἐν ταῖς προσευχαῖς ταύταις τῶν Θεοσεβῶν ἐν τέλει ὑπάρχουσι καταγεγραμμέναι γνῶμαι καὶ ὑποθῆκαι ἢ θεοσεβικὰ ἀναγνώσματα, ἀνταποκρινόμενα εἰς τοὺς δώδεκα μῆνας τοῦ ἐνιαυ-

Digitized by Google

τοῦ καὶ τὰς 5 ἐπακτάς, ἅτινα ἀνεπτύσσοντο ὑπὸ τοῦ θεοκήρυκος εἰς τοὺς Θεοσεβεῖς καταλλήλως, περὶ ὧν βραδύτερον θέλομεν ἀναγράψει τινὰ ἐν τῇ *Ἑστίᾳ*.

Α. Μ.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ.—Μετάφρασις Χ. Λ.

Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.

Ζ'.

Οἱ κάτοικοι τοῦ Σαλλὺ συνέρρεον παρατηροῦντες καὶ σπουδάζοντες τὴν στάσιν τῶν δύο ἀντιπάλων, οἵτινες συνηντῶντο ἐκεῖ διὰ πρώτην φοράν, εἰς τὸ ὕπαιθρον. Ὁ ταγματάρχης ἔβαινεν εὐσταθῶς, ἀλλὰ μὲ τὸ περίφροντι αὐτοῦ ἦθος καὶ τὴν λεπτοφυᾶ του κατασκευὴν ἐφαίνετο οἱονεὶ κεκυρτωμένος ἀπέναντι τοῦ εὐρυστέρνου καὶ θρασέως προγάστορος Γκαρούς. Ὁ ροδοκόκκινος Γκαρούς περιέστρεφεν ἄπληστα τὰ βλέμματα ὑπὸ τὰς πυκνὰς ὀφρῦς του. Μὲ τὸ σαρκῶδες καὶ κακίαν ἀποπνέον στόμα του ἐντὸς τῆς μιξοπολίου γενειάδος του, μὲ τὴν στερρὰν στάσιν, τοὺς πλατεῖς πόδας καὶ τὸ ἐπίσημον ἦθός του, ἐφαίνετο ὡς κτηνέμπορος. Εἰς τὴν ἀπεχθῆ ὄψιν του, μειδιῶσαν ἐνταυτῷ καὶ φθονεράν, ἐφαίνοντο συσσωρευμέναι πλεῖσται ὅσαι ἐπιθυμίαι· ἦσαν ὁρατὰ ἐπὶ τῆς ὄψεως ἐκείνης τῆς παμφάγου τὰ ἴχνη πασῶν τῶν λαιμαργιῶν.

— Καὶ εἶνε ἐπαναστάτης αὐτὸς ὁ κύριος; ἐσυλλογίζετο ὁ Βερδιέ· Ἄ μπᾶ!.. Εἶνε σκύλος βραχύσωμος, ὅστις ὑποκρίνεται τὸν λύκον. Τίποτε ἄλλο...

Τὸ θέαμα ἔτερπε τὸν Δυκᾶν. Ἐσκέπτετο ὡς ἐρασιτέχνης τῶν ῥητορικῶν πυγμαχιῶν τίς ἐκ τῶν δύο ἐκείνων ἀνδρῶν, ὁ ἔντιμος στρατιώτης ὁ πεπεισμένος εἰς τὰς ἀρχάς του, ἢ ὁ τυμπανιστὴς ἐκεῖνος τῆς ἐπαναστάσεως θὰ εἶχεν ἐπίδρασιν ὁριστικὴν ἐπὶ τῶν ἐκλογέων, καὶ τὸ μικρὸν ἐκεῖνο πρόβλημα τῆς τρεχούσης πολιτικῆς τὸν ἐνδιέφερεν ὡς ζήτημα ὠφέλιμον, ὡς μελέτη ἐπὶ τοῦ πραγματικοῦ. Ὁ Πίττ, ὁ μέγας Πίττ εἰς τὰς κωμοπόλεις τῆς Ἀγγλίας τοιαύτας θὰ ἐποίει βεβαίως παραβολάς.

Οὐδέποτε ὁ Βερδιὲ θ' ἀπέτεινε τὸν λόγον πρῶτος πρὸς τὸν Γκαρούς, εἰμὴ ἂν ἐπρόκειτο νὰ τὸν ἐρωτήσῃ τί ἦτο τὸ ἄρθρον ἐκεῖνο τῆς ἐφημερίδος, περὶ οὗ εἶχον ὁμιλήσει αὐτῷ καὶ τὸ ὁποῖον αὐτὸς δὲν εἶχεν ἀναγνώσει. Πλὴν ὁ Σαρβὲ ἱστάμενος πλησίον του μεγαλοπρεπὴς καὶ γαλήνιος, τὸν παρεκάλει νὰ φανῇ πολιτικός, ἀβρόφρων κατ' ἐπιφάνειαν. Διὸ ὁ Γκαρούς πρῶτος προὐχώρησε πρὸς τὸν ταγματάρχην χαιρετίζων μετὰ μεγαλοπρεποῦς κινήματος, εἰς ὃ ἐνυπῆρχεν ἀκουσίως πικρός τις ἀστεϊσμός.

— Εἶσθε ὁ ταγματάρχης Βερδιέ; ἠρώτησεν εὐγενῶς τὸν ἀντίπαλόν του, ὡς νὰ μὴ τὸν ἐγνώριζε ποσῶς.

Καὶ ἀφοῦ ὁ Βερδιὲ ἀπήντησε χωρὶς νὰ προφέρῃ λέξιν διὰ νεύματος ἁπλοῦ τῆς κεφαλῆς, ὁ Γκαρούς προσέθηκε παρουσιάζων αὐτὸς ἑαυτόν, ὡς νὰ ἤθελε διὰ μιᾶς φράσεως νὰ χαράξῃ ἀμέσως τὰ ὅρια τῆς θέσεώς του:

—Εἶμαι ὁ πολίτης Γκαρούς.

Ὁ Δυκᾶς παρετήρησεν ὅτι ἡ μορφὴ τοῦ Μουζὲν καὶ τοῦ Βουγιάρ, τοῦ πεδιλοποιοῦ καὶ τοῦ βαρελοποιοῦ ἐξήστραπτεν ὑπὸ ποιᾶς τινος ὑπερηφανείας. Ἐφρόνουν ὅτι ὁ ὑποψήφιός των ἔθετε καθαρὰ τὸ ζήτημα διὰ τῆς πρώτης αὐτοῦ φράσεως. Ὁ λιθοστρώτης Βοβιὲ ἐπεδοκίμαζεν, ἀλλὰ σιωπηλῶς καὶ ὁπωσοῦν στενοχωρημένος.

— Λοιπόν, ταγματάρχα, ἐξηκολούθησεν ὁ Γκαρούς, σᾶς χαιρετῶ προτοῦ ν' ἀρχίσῃ ἡ πάλη!.. Δὲν ὑπάρχει λόγος, ἐπειδὴ σεῖς τάχα ἀντιπροσωπεύετε ὅλα τὰ προνόμια καὶ ἐγὼ ὅλας τὰς διεκδικήσεις, νὰ μὴ τείνωμεν πρὸς ἀλλήλους, ὑμεῖς ὁ ἀστὸς καὶ ἐγὼ ὁ ἐργάτης, τὴν χεῖρα, πρὶν διασταυρώσωμεν τὰ ξίφη.

Ὁ ταγματάρχης ἵστατο ἔκπληκτος. Ὁ εὔσαρκος ἐκεῖνος ἀνὴρ μὲ τὴν γαστέρα πλήρη ἀνεπετάννυε τὸ ὄνομα τοῦ ἐργάτου, ὡς σημαίαν τρόπον τινά, ἐνῷ αὐτὸς ὁ ταλαίπωρος ὅστις εἶχε θυσιάσει ὑπὲρ τῆς πατρίδος του ὁλόκληρον τὴν ζωήν του, ἀντεπροσώπευε νῦν, ὡς ἔλεγεν ὁ Γκαρούς, τὰ *προνόμια*! Καὶ πρὸ παντὸς ἄλλου βεβαίως τὸ προνόμιον τοῦ νὰ φονευθῇ ἐν δεδομένῃ περιστάσει. Ὁ Βερδιὲ τόσον ἐξεπλάγη ἐκ τοῦ χυδαίου ἐκείνου φιλοφρονήματος τοῦ ἐπιπλάστου ἱπποτισμοῦ, ῥηθέντος μετὰ φωνῆς ἠχηρᾶς, ὥστε δὲν ἠδυνήθη νὰ εὕρῃ πρόχειρον ἀπάντησιν. Ἠρκέσθη νὰ μὴ σφίγξῃ τὴν χεῖρα, ἣν ὁ Γκαρούς ἐφαίνετο προετοιμαζόμενος νὰ τείνῃ αὐτῷ, ἦτο δὲ τοῦτο ὁπωσδήποτε μία ἀπάντησις, ἡ καλλιτέρα πασῶν. Ἀλλὰ τὸ συμπυκνούμενον πέριξ πλῆθος δὲν τὴν ἐνόησεν. Ἓν μόνον εἶδε τὸ πλῆθος καὶ τὸ ὁποῖον ἐνεποίησεν αὐτῷ ἐντύπωσιν, ὅτι ὁ ταγματάρχης οὐδὲν ἀπήντησεν.

— Εἴπετέ του, εἶπεν ὁ Σαρβὲ κρυφίως καὶ μετὰ σπουδῆς, ὅτι θὰ τοῦ ζητήσετε λόγον διὰ τὰς λέξεις *διεκδικήσεις* καὶ *προνόμια* εἰς τὴν δημοσίαν συνέλευσιν μετ' ὀλίγον!..,

Ὁ Βερδιὲ συνησθάνετο ὅτι δὲν ἠδύνατο τῷ ὄντι ν' ἀφήσῃ ἄνευ ἀπαντήσεως τὴν προσαγόρευσιν ἐκείνην τοῦ Γκαρούς, ἥτις ἦτο ἡ πρώτη ἀψιμαχία. Ἐπανέλαβε λοιπὸν ὅ,τι περίπου ὑπη-

Digitized by Google

γόρευσεν αὐτῷ ὁ γερουσιαστής. Ἀλλ' ἀπεπνίγετο ἐκ τῆς στενοχωρίας καὶ περὶ ἄλλων διαλογιζόμενος, παρετήρει τὸν Σαβουρῶ, τὸν συντάκτην τοῦ *Ἐγχέλυος τοῦ Μελέν*, ὅστις ἐγέλα συστρέφων τὸν μύστακα.

Ὁ Αἰμίλιος Δυκᾶς παρετήρει ὡσαύτως τὸν Σαβουρῶ ἐκεῖνον. Τοῦ ἐφαίνετο ὅτι τὸν ἐγνώριζε... Τὸν ἀνεγνώρισε βέβαια... Αἴ! ἦτο ὁ Σαβουρῶ δὲ Ρεβίλ, καλέ! Εἷς θαμιστὴς τῶν βουλεβάρτων, ὅστις εἶχεν ὑποκριθῆ ἄλλοτε ἐδῶ κ' ἐκεῖ τὸν ἠθολόγον εἰς τὰς μικρὰς ἐφημερίδας καὶ ἐθορύβει κατὰ τῶν γυναικῶν τοῦ θεάτρου, ἀφοῦ εἶχε συλλέξει ἐρωτοτρόπως τὰ ψυχία τοῦ ἔρωτός των. Ὁ Αἰμίλιος τὸν εἶχε συμμαθητὴν εἰς τὸ Λύκειον καὶ συνάδελφον εἰς τὸν Σύλλογον Μοντεσκιέ. Ἄλλοτε ἀπέκλινεν ὑπὲρ τῶν νομιμοφρόνων ὁ Σαβουρῶ δὲ Ρεβίλ. Σήμερον ἐξοφλήσας εἰς Παρισίους ὁ πολίτης Σαβουρῶ, ἐπεζήτει στάδιον εἰς τὰς ἐπαρχίας, ἠγωνίζετο ὑπὲρ τοῦ πολίτου Γκαρούς καὶ ἀπέκτα ἐν Μελὲν τὴν παρθενίαν προμάχου ἐπαναστατικῶν ἰδεῶν.

Ἄλλως τε ἐφαίνετο ὅτι ποσῶς δὲν εἶχεν ἀναγνωρίσει τὸν φίλον Δυκᾶν. Ὁ Αἰμίλιος ἐπροθυμοποιήθη νὰ πλησιάσῃ εἰς αὐτόν, ἐνῷ ὁ Σαρβὲ διήμειβε χειραψίας ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πλήθους καὶ παρουσίαζε τὸν Βερδιὲ εἴς τινας ἁπλοϊκοὺς ἀνθρώπους.

Ὁ κοινοβουλευτικὸς νέος ἐχαιρέτισε τὸν συντάκτην τοῦ *Ἐγχέλυος* μὲ ἓν «Καλημέρα, Ρεβίλ!» κόσμιον καὶ εὐδιάκριτον, τὸ ὁποῖον ἔκαμε τὸν τυχοδιώκτην δημοσιογράφον ν' ἀνασκιρτήσῃ ἐλαφρῶς.

— Πῶς!... Ρεβίλ; εἶπεν ὁ Γκαρούς ἔκθαμβος.

— Αἴ! μάλιστα, ὁ πολίτης Σαβουρῶ δὲ Ρεβίλ, παλαιά μου γνωριμία!

Καὶ ὁ Δυκᾶς ἐπιμένων ἠρώτα τὸν Σαβουρῶ ἀληθῶς τεθορυβημένον:

— Τί κάμνεις ἐδῶ; Μήπως κατοικεῖς εἰς Δαμμαρί;

Ἀλλ' ὁ Σαβουρῶ, ὅστις ἦτο ἐξ ἐκείνων οἵτινες συνέρχονται ταχέως, ἀπήντησεν:

— Ὄχι, ἐδῶ εἶμαι περαστικός. Ἐπιχειρῶ δημοσιογραφικὴν ἐκστρατείαν. Θέλεις τὸν πρῶτον ἀριθμὸν τοῦ φύλλου μου;

Καὶ ἐξῆγεν ἐκ τοῦ θυλακίου του τὸν *Ἔγχελυν τοῦ Μελέν*, ὃν ὁ Δυκᾶς ὑπώπτευσεν ὅτι ἦτο μᾶλλον ἔχιδνα παρὰ ἔγχελυς.

— Κρύψε το! εἶπεν ὁ νεαρὸς Πίττ, πάντοτε ἔμφρων. Κρύψε το!... Ὁ ταγματάρχης εὔκολα μυγιάζεται!

— Διὰ νὰ φανῇ πεταχτὸς σὰν τὴ μυῖγα; εἶπε γελῶν χλευαστικῶς ὁ Σαβουρῶ, ὅστις ἤθελε νὰ κάμῃ λογοπαίγνιον, χωρὶς νὰ εἰξεύρῃ καλὰ καλὰ τί ἐσήμαινε τὸ λογοπαίγνιόν του. Ἄ, διάβολε! ἔχει ν' ἀκούσῃ πολὺ χειρότερα ὁ ταγματάρχης σου!

— Δὲν εἶνε ταγματάρχης *μου*, εἶπεν ὁ Δυκᾶς μετά τινος ἀξιοπρεπείας, ἐνῷ ὁ Ρεβὶλ προσέθετεν:

— Εἴμεθα ἀποφασισμένοι διὰ τὰ πάντα, ἐννοεῖς; διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον!

— Διὰ τὰ πάντα! ἐπανέλαβεν ὁ Γκαρούς, ὅστις ἤκουσε τὸ τέλος μόνον τῆς συνδιαλέξεως.

— Ὀπαδὸς ὢν τῆς ἀπεριορίστου ἐλευθερίας, εἶπε σοβαρῶς ὁ Δυκᾶς, ὀφείλω νὰ σᾶς συμβουλεύσω ὅπως ἐκφράσητε τὸν λογισμόν σας ἀκέραιον, καίτοι ἀποκρούω κατ' ἀρχὴν τὰς προσωπικὰς ἐπιθέσεις καὶ τὰ κατὰ τοῦ ἀτόμου ἐπιχειρήματα.

Καὶ ἀνεπόλει διὰ τοῦ φλέγματός του εἰς τὸν θαμιστὴν ἐκεῖνον τῶν βουλεβάρτων κωμικόν τι πρόσωπον ἔμπλεων πεφυσιωμένης διδακτορικῆς σοβαρότητος.

— Ὅταν κανεὶς δὲν θέλῃ νὰ τσουγκρανισθῇ κυττάζει τὴν δουλειά του, ἀπήντησεν ὁ δημοσιογράφος. Εἶνε τόσον εὔκολον νὰ μὴ ἐκτεθῇ τις ὑποψήφιος!

Ὁ συμβολαιογράφος Καπποὰ ἐνέβαλε τότε τὴν μικρὰν μελαγχροινὴν κεφαλήν του μεταξὺ τῶν δύο συνδιαλεγομένων.

— Ὤ! εἶπε ψυχρῶς μετὰ προσηνοῦς μειδιάματος, ὑποψήφιος διὰ τὴν βουλευτικὴν ἕδραν ἢ ὑποψήφιος διὰ τὸ τάλληρον, ὅλος ὁ κόσμος εἶνε σήμερον ὑποψήφιος κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον.

Ὁ Σαβουρῶ ἦτο ἀρκετὰ πνευματώδης, ὥστε νὰ προσποιηθῇ ὅτι οὐδὲν ἐννόησεν. Ἐχαιρέτισε τὸν Δυκᾶν καὶ τὸν Καπποά, ἀπερχομένους μετὰ τοῦ Σαρβὲ καὶ τοῦ ταγματάρχου, ἐνῷ ὁ Γκαρούς ὑψῶν τοὺς ὤμους ἔλεγε πρὸς τοὺς περὶ αὐτόν:

— Δὲν θὰ βαρύνῃ πολὺ ἀπέναντι τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας αὐτὸς ὁ πυροβολητής.

Ἐν τούτοις πέριξ τοῦ Σαρβὲ συνωθοῦντο πολλοὶ χαιρετίζοντες τὸν γερουσιαστὴν καὶ τὸν ταγματάρχην, οὗτινος ἡ ταινία τοῦ παρασήμου ἐνεποίει ἐντύπωσιν εἴς τινας παλαιοὺς στρατιωτικούς. Καὶ ὁ Γκαρούς εἰρωνικῶς ἔλεγε πρὸς τὸν Σαβουρῶ.

— Μήπως θὰ 'βγῇ τώρα μὲ τὸν δίσκον;

Ἔβλεπε τὸν σχηματισθέντα πέριξ τοῦ ταγματάρχου ὅμιλον, τὸν Γκενὼ ὁμιλοῦντα πρός τινας ἐργάτας, τὸν Σαρβὲ μειδιῶντα, κατηυχαριστημένον ὡς ποιμένα ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ποιμνίου του, καὶ ἐπείγετο νὰ εὑρεθῇ ἀπέναντι τῶν ἐκλογέων, ἀπέναντι τοῦ πλήθους καὶ νὰ καταβάλῃ ἐκεῖνον «τὸν πυροβολητήν».

Ὁ Βερδιὲ ἄφινε νὰ τὸν φέρωσιν. Ὅλον ἐκεῖνο τὸ πλῆθος ἐβόμβει πέριξ του ὡς ἑσμὸς μυιῶν. Μερικοὶ εἰσῆγον ἤδη ἀπὸ τοὺς εἰς τὰ θυλάκιά του αἰτήσεις καὶ ἐζήτουν νὰ διορισθῶσι με-

Digitized by Google

ταπωληταὶ καπνοῦ τοῦ μονοπωλίου. Ἐπὶ τῆς ἰσχνῆς μορφῆς τοῦ στρατιώτου κόπωσίς τις ἐζωγραφεῖτο ἤδη καὶ οἱονεὶ ἀηδία πρὸς τὸ ἔργον, ὅπερ ἐπεχείρει. Ὁ Δυκᾶς βλέπων τοὺς νευρικοὺς ἐκείνους δακτύλους μηχανικῶς συστρέφοντας τὸν πυρρόφαιον μύστακά του, ἐμάντευε τὸν ἐνδόμυχον διαλογισμὸν τοῦ ταγματάρχου. Ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ ἔβλεπεν ὅτι ἐξωμοιοῦτο πρὸς δέμα ἐμπορευμάτων, μεταφερόμενον ἀπὸ τῆς μιᾶς κώμης εἰς τὴν ἑτέραν διὰ ν' ἀνοιχθῇ καὶ παρουσιασθῇ εἰς τὸν ἀγοραστήν. Ἀλλόκοτον ἐπάγγελμα!

Καὶ αὐτὸς ἐπίσης ὁ Βερδιὲ ἐπείγετο νὰ εὑρεθῇ ἐνώπιον τῶν ἐκλογέων καὶ νὰ τελειώσῃ ὅσον τὸ δυνατὸν ἐνωρίτερα τὴν τοιαύτην δοκιμασίαν. Ἀπήντα ὁπωσοῦν ζαλισμένος ἐκ τῆς ἰαχῆς ἐκείνης καὶ τῆς τύρβης, εἰς τὰς ἐρωτήσεις τῶν μὲν καὶ εἰς τοὺς χαιρετισμοὺς τῶν δέ. Ἀγαθός τις ἀνὴρ ὅστις δὲν ἀνῆκεν εἰς τὴν ἐκλογικὴν ἐκείνην περιφέρειαν ὡμίλει αὐτῷ μετὰ θαυμασμοῦ περὶ τοῦ *ἰδικοῦ του* βουλευτοῦ τοῦ βουλευτοῦ τοῦ Κορβεΐλ, Φαλοσών, ὅστις ἦτο ὑπόδειγμα τῶν βουλευτῶν. Ναί, μάλιστα! τὸ ὑπόδειγμα, ὁ καλλίτερος ὅλων τῶν βουλευτῶν ἦτο ὁ Φαλοσών.

— Καὶ τί ἔκαμε λοιπὸν ὁ Φαλοσών; ἠρώτησεν ὁ Βερδιέ.

— Τί ἔκαμε; τίποτε δὲν ἔκαμεν... Ἀλλ' εἶνε ἀναρίθμητοι αἱ ἀναφοραὶ τὰς ὁποίας προσυπέγραψε πρὸς σύστασιν, τὰ παράσημα τὰ ὁποῖα διένειμεν, αἱ ὑποτροφίαι τὰς ὁποίας ἐπέτυχεν. Εἶνε ἀναρίθμητοι! Διαρκῶς εὑρίσκετο εἰς τὰ γραφεῖα τῶν ὑπουργείων.

— Ὥστε εἶνε παραγγελιοδόχος τοῦ λαοῦ;

— Ἀκριβῶς.

Καὶ ὁ Βερδιὲ ἔφριξε νῦν ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι καὶ αὐτὸς ἴσως ὅπως ὁ Φαλοσὼν «ὁ καλλίτερος βουλευτὴς» ἔπρεπε νὰ κατατρίβῃ τὰ ὑποδήματά του περιερχόμενος τὰ γραφεῖα τῶν ὑπουργείων διὰ νὰ ἐνεργήσῃ, νὰ παρακαλέσῃ, νὰ ζητήσῃ.

— Ὅπως δήποτε ὅμως, ἀνελογίζετο, δὲν θὰ ζητῶ δι' ἐμέ, θὰ ζητῶ δι' ἄλλους.

Ὁ Σαρβὲ θέλων ν' ἀποφύγῃ φρονίμως τὸ νὰ χαρακτηρισθῇ διὰ τῆς παρουσίας του ἡ ὑποψηφιότης τοῦ ταγματάρχου ὡς κυβερνητική, δὲν ἠθέλησε νὰ παρευρεθῇ εἰς τὴν ὀργανωθεῖσαν ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ τοῦ ζωγράφου δημοσίαν συνεδρίασιν. Ἀπεσύρθη εἰς τὴν εἴσοδον, καταλείπων τὸν Βερδιὲ εἰς τὴν τύχην του. Θὰ τὸν ἀνέμενεν εἰς τὸ δημαρχεῖον. Ἀλλ' ὁ Γκενὼ καὶ ὁ Καπποὰ ἔμελλον νὰ παρασταθῶσιν εἰς τὴν ὁμήγυριν διὰ νὰ ὑποστηρίξωσι τὸν ταγματάρχην. Καὶ ὁ Δυκᾶς ἐπίσης κατώρθωσε νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὸ πλῆθος χωρὶς νὰ παρατηρηθῇ, διότι δὲν ἦτο ἐκλογεύς.

Ὁ ταγματάρχης ᾐσθάνθη τὴν πνοήν του σχεδὸν ἐκλείπουσαν ὅτε ἀνῆλθεν εἰς εἶδός τι ἐξέδρας προωρισμένης διὰ τοὺς ὑποψηφίους. Τὸ προεδρεῖον ὑπερέκειτο τῆς ἐξέδρας, προεδρεῖον αὐτοσχέδιον, ἀποτελούμενον ἐκ μιᾶς τραπέζης κεκαλυμμένης διὰ πρασίνου ὑφάσματος, ὅπου ἐνεκαθιδρύθη μεταξὺ τοῦ Βοβιὲ καὶ τοῦ Μουζὲν ὁ βαρελοποιὸς Βουγιάρ, φέρων τὰ τυλώδη δάκτυλά του εἰς τὴν ὑπέρυθρον γενειάδα του, ὁσάκις δὲν ἔφερεν αὐτὰ ἐπὶ τοῦ προεδρικοῦ κωδωνίσκου.

Ἡ ὁμήγυρις, ἡ προσηλοῦσα νῦν τοὺς ἑπτακοσίους ἢ ὀκτακοσίους ὀφθαλμούς της καὶ ἐπὶ τοῦ Βερδιὲ καὶ ἐπὶ τοῦ Γκαρούς, καταλαβόντος θέσιν ἤδη ἐπί τινος ἕδρας πρὸς τ' ἀριστερὰ τῆς ἐξέδρας, τὸ συρρεῦσαν ἐκεῖνο εἰς τὴν ὁμήγυριν πλῆθος συγκείμενον ἐκ χωρικῶν, μικρεμπόρων, λιθοτόμων τῶν πέριξ, ἐργατῶν, ἐφαίνετο σαγηνευθὲν ὑπὸ τοῦ ἀτιθάσσου ὑποψηφίου, ὅστις ἐκάθητο ἔχων τοὺς βραχίονας ἐσταυρωμένους, τὴν κεφαλὴν κλίνουσαν πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ τὸ ἦθος τολμηρόν. Εἰς τὴν ἄκραν τῆς αἰθούσης νέος τις ὑψηλοῦ ἀναστήματος, ὠχρός, μὲ μακρὰν ξανθὴν κόμην καὶ γένειον Χριστοῦ ἀναιμικοῦ πρὸ ὀλίγου εἶχε διενεργήσει διαδήλωσιν συμπαθείας ὑπὲρ τοῦ Γκαρούς, ἅμα τῇ εἰσόδῳ τοῦ ὑποψηφίου τούτου. Ἀπεναντίας ἡ θέα τοῦ ταγματάρχου Βερδιὲ δὲν ἐφαίνετο προκαλέσασα εἰς ὅλον ἐκεῖνο τὸ πλῆθος ἄλλο αἴσθημα, εἰμὴ τὸ τῆς περιεργείας κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ζωηρᾶς.

Ὁ κτηνίατρος Γκενώ, ὅστις συνῃσθάνετο τὴν τοιαύτην ἐντύπωσιν, ἔλεγε κρυφίως πρὸς τὸν Καππoά:

— Δὲν κάμνει καλὴν ἐντύπωσιν, διάβολε!.. δὲν κτυπᾷ εἰς τὸ 'μάτι!

Ὁ Βερδιὲ ἐκάθησε πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ Γκαρούς, καὶ ἡ συνεδρίασις ἤρχισεν. Ἐφαίνετο εἰς τὸν στρατιωτικὸν ὅτι ὅλα τὰ συμβαίνοντα πέριξ αὐτοῦ ἦτο ὄνειρον. Ἐν τῇ βαρείᾳ ἐκείνῃ ἀτμοσφαίρᾳ, πρόσωπα κεχηνότα φωτιζόμενα ἀποτόμως ὑπὸ τοῦ δαψιλῶς εἰσδύοντος ἔξωθεν διὰ τῶν ὑαλοφράκτων μεγάλων παραθύρων τοῦ ἐργαστηρίου φωτὸς τῆς ἡμέρας, ὄψεις περίεργοι ἢ σκωπτικαὶ ἢ δύσπιστοι ἐξήταζον αὐτὸν μετὰ παραδόξου προσηλώσεως. Ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς του ἡ φωνὴ τοῦ Βουγιὰρ κηρύσσοντος «ἀνοικτὴν τὴν παλαίστραν τῶν ὑποψηφιοτήτων» ἐνεποίει εἰς αὐτὸν τὴν αἴσθησιν τῆς προσκλήσεως τοῦ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ὑπαλλήλου, ἐκθέτοντος ἀντικείμενα εἰς τὴν δημοπρασίαν.

Ἐσυλλογίζετο ἂν τῷ ὄντι ἐπρόκειτο περὶ αὐτοῦ, ἂν ἐπενέβαινεν εἰς αὐτὰ τὸ ἄτομόν του καὶ τί ἐζήτει αὐτὸς εἰς ἐκείνην τὴν κωμῳδίαν.

— Πολῖται, ἔλεγεν ὁ Βουγιάρ, ἔχετε ἐνώπιόν σας ὄχι μόνον δύο ἄνδρας ἀλλὰ καὶ δύο ἀρχάς. Εἰς ὑμᾶς ἀπόκειται νὰ ἐκλέξητε. Ὁ πολίτης ταγματάρχης θὰ σᾶς ὁμιλήσῃ ἐντὸς ὀλίγου περὶ τῆς πολιτείας του καὶ ὁ πολίτης Γκαρούς θὰ

Digitized by Google

σὰς ἐξηγήσῃ τὴν ἰδικήν του. Θὰ εἶνε πιθανῶς καὶ τρίτος ὑποψήφιος, πλὴν αὐτὸς δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν. Εἶνε μαρκήσιος!. Μάλιστα, μαρκήσιος!.. Πρὸς τούτοις, ὡς λεγουν, διστάζει ν' ἀντιμετωπίσῃ τὸν ἀγῶνα!.. Ἀποδεικνύει ὅτι γινώσκει τὸ πεδίον τῆς μάχης ὁ κύριος μαρκήσιος!.. Τὸ ἡμέτερον διαμέρισμα, ὅπως σύμπασα ἡ Γαλλία, ἀπέκρουσε πρὸ πολλοῦ σύστημα βασιζόμενον ἐπὶ τῶν φόρων. τῶν μονοπωλίων καὶ τοῦ δικαιώματος τῆς δεσποτείας.

Καὶ ἐνῷ ραγδαῖα χειροκροτήματα ἐπεδοκίμαζον τὴν βραχεῖαν προσφώνησιν τοῦ προέδρου Βουγιάρ, ὁ Βερδιέ, ὃν ὁ τίτλος ἐκεῖνος τοῦ «πολίτου ταγματάρχου» εἶχεν ὁπωσοῦν ἐκπλήξει, ἀνελογίζετο τίς ἄρα ἦτο ὁ τρίτος ὑποψήφιος, ὅν ὑπηνίσσετο ὁ βαρελοποιός· Εἷς μαρκήσιος! Πρώτην φορὰν ἤκουε νὰ γίνηται λόγος περὶ αὐτοῦ ὁ Βερδιέ. Καὶ ἀκουσίως ἀνεζήτει πέριξ αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἐξέδρας τὸν ἀπόντα ἐκεῖνον ὑποψήφιον.

Ὁ Βουγιὰρ προσέθετε νῦν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πατάγου, ὅν προὐκάλει ἡ σφοδρὰ τῆς ὁμηγύρεως περιέργεια:

— Ἔχει τὸν λόγον ὁ πολίτης Γκαρούς.

Βραδέως ὁ ἀρχαῖος δημεγέρτης ἀνηγέρθη, ἀναμένων κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν ρητόρων τῶν πολιτικῶν συλλόγων καὶ μὲ τὴν στάσιν ὀξυφώνου τῶν θεάτρων τῶν ἐπαρχιῶν ν' ἀποκατασταθῇ ἡ σιγὴ καὶ οὔτε κἂν ἐφαίνετο ἀκούων τὰ φρενιτιώδη «εὖγε», ἅτινα ἀπὸ τοῦ βάθους τῆς αἰθούσης ἐξέφερεν ὁ ὑψηλὸς καὶ ὠχρὸς νέος. Τὸ ὄμμα τοῦ Γκαρούς ἐφαίνετο ἤδη ἀναζητοῦν πέραν τῶν τοίχων τῆς αἰθούσης τὴν ἔμπνευσιν, ἥτις ἤδη συνωφρύου αὐτὸν καὶ τὸ στόμα του συνεσπᾶτο ἤδη ἐντὸς τοῦ γενείου του ὑπὸ πικροῦ χλευαστικοῦ μειδιάματος.

Ὡμίλησε καὶ εὐθὺς ἐκ τῶν πρώτων του λόγων ἡ μάχιμος καὶ πάνοπλος εὐγλωττία του, ἡ σφοδρὰ σατυρικὴ καὶ ἀνατρεπτική του ἔκφρασις εὗρεν ἀμέσως ἠχὼ εἰς τὰς ψυχὰς ἐκείνας τὰς πασχούσας εἰσέτι ἐκ τῶν ἀναμνήσεων τῆς συμφορᾶς. Ἀνεκάλει εἰς τὴν μνήμην τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τὰ φάσματα τῶν ἀλγεινῶν ἡμερῶν, τῶν σκληρῶν μόχθων, τῶν νόσων, τῶν ἀεργιῶν, τῆς πείνης. Παρίστανε τὸν ἀγρότην ἐργαζόμενον, σπείροντα, θερίζοντα, συνάζοντα, διὰ τοὺς ἄλλους, ἀποστέλλοντα τὸν σῖτόν του, τὰς σταφυλάς του, τοὺς καρπούς του εἰς τὴν δαψιλῆ τράπεζαν τῶν πλουσίων· τὸν κτίστην πίπτοντα ἀπὸ τοῦ ἰκρίου καὶ συντρίβοντα τὰ ὀστᾶ του, ἐνῷ οἰκοδομεῖ τὸ μέγαρον τοῦ τραπεζίτου· τὸν λιθοτόμον τυφλούμενον ὑπὸ τεμαχίου ἀναπηδῶντος λίθου, ἢ φονευόμενον ὡς στρατιώτην ὑπὸ ἐκρήξεως ὑπονόμου... πᾶσαν πενίαν, πᾶσαν στέρησιν, πάντα τὰ δεινά, ὅσα κατabασανίζουν τοὺς ἀτυχεῖς... Ἐνῷ δὲ ὡμίλει, ἄγριαι ἀστραπαὶ ἐξηκοντίζοντο ἀπὸ τὰ ὄμματα τῶν ἀκροατῶν. Οἱ ἐργάται ἐκεῖνοι οἱ πρὸ ὀλίγου ἐγκαρτεροῦντες εἰς τὴν τύχην των ἢ μὴ ἀναλογιζόμενοι κἂν ποσῶς αὐτήν, ἠσθάνοντο ἑαυτοὺς ὡσεὶ ἀνανήφοντας ἐκ νάρκης καὶ ἔλεγον καθ' ἑαυτούς: «Λέγει τὴν ἀλήθειαν». Καὶ ἔβλεπον σχεδὸν αἱμασσούσας ἐκ νέου τὰς ἐπουλωθείσας πληγάς των.

Τότε ὁ Γκαρούς ὑπεδήλου τεχνηέντως ὅτι αὐτὸς ὁ ὑποψήφιος τῶν δυστυχῶν θὰ ἐπέφερε θεραπείαν εἰς τὰς τόσας αὐτὰς συμφοράς, ἀνακούφισιν εἰς τὴν ὀδύνην καὶ ὅτι πάντα ἐκεῖνα τὰ δυστυχήματα θὰ ἐξηφανίζοντο ἂν ὁ λαὸς ἤκουε τῆς φωνῆς του.

— Ὅταν συλλογίζωμαι, ἔλεγε σείων τὴν κεφαλήν, ὅτι ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τοῦ Σαλλὺ ἀνηγέρθη μνημεῖον παρά τινος κυρίου Σατωβιγιὰρ πρὸς ἀνάμνησιν αὐτοῦ, τῆς τροφοῦ του κυρίας Πονιὲ καὶ τῶν ἓξ σκύλων του!...Τῶν σκύλων του, συμπολῖται! Ἐνῷ σεῖς δὲν ἔχετε πάντοτε ψωμὶ νὰ δώσετε εἰς τὰ παιδιά σας!

Βροντώδη χειροκροτήματα, ἐξ ὧν ἐσείοντο αἱ ὕαλοι τῶν παραθύρων, ὑπεδέχθησαν τοὺς λόγους τούτους καὶ ὁ Βερδιὲ ἐσκέπτετο πῶς ἦτο δυνατὸν μετ' ὀλίγον νὰ τὸν ἀκροασθῇ τοιοῦτον ἀκροατήριον ἐκ προοιμίων κυριευθὲν ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου, ὅτε εἷς χωρικὸς καθήμενος εἰς τὴν πρώτην σειρὰν τῶν ἐκλογέων ἀπήντησεν εἰς τὸν Γκαρούς, ὅτε ἡ σιγὴ ἀποκατέστη ὁπωσοῦν:

— Μὰ διότι εἶνε καὶ μερικοὶ πλούσιοι φαντασμένοι, δὲν θὰ 'πῇ πῶς ὅλοι οἱ πλούσιοι εἶνε ἀχρεῖοι!

Ἦτο γέρων τις ἐγχώριος, λίαν ἀγαπητὸς καὶ εὐφυής, ἡ δὲ διακοπή του προὐξένησε πολὺν γέλωτα.

Ὁ Γκαρούς γενόμενος ἐρυθρότερος προσεπάθησεν ἐπίσης νὰ γελάσῃ. Παρετήρει μὲ τὸν μέλανα ὀφθαλμόν του τὸν διακόψαντα, ὅστις ἔτεινε πρὸς αὐτὸν τὴν πονηρὰν ὡς ἰκτίδος κεφαλήν του. Ἡ ἀφελὴς κακεντρέχεια τοῦ ἁπλοϊκοῦ ἐκείνου ἀνδρὸς τοῦ καθημένου ἐνώπιόν του, τὸν ἐπείραζεν. Τὸ ἀκρωτήριον ἐτέρπετο.

Ὁ Γκαρούς παρέκαμψε τὸ ζήτημα καὶ ἀντὶ ν' ἀπαντήσῃ, ἠρώτησεν:

— Εἶσαι γεωργός, σὺ πολῖτα, ὅστις μ' ἐρωτᾷς;

— Γεωργὸς μάλιστα εἰς τὰς διαταγάς σας.

Ὁ Γκαρούς μὲ βλέμμα οἴκτου προσέβλεψε τὸν πρεσβύτην μικρόσωμον, κεκυφότα, τὴν ὄψιν ἔχοντα ἡλιοκαῆ, καὶ ὡς νὰ συνεκινεῖτο, εἶπε πρὸς τὴν ὁμήγυριν ἐγείρων τὰς χεῖρας πρὸς τὴν ὀροφὴν μετὰ χυδαίου μελοδραματικοῦ ἤθους:

— Γεωργός!.. γεωργός!. Ἆ! ταλαίπωρε!

Ὁ γέρων ἐμειδία, τινὲς δὲ πέριξ αὐτοῦ ἐψιθύριζον σιγά:

— Δὲν εἶνε δὰ καὶ τόσον πτωχὸς ὁ γέρω-Ζοβέν! Ἔχει κρυμμένο πουγγὶ ὁ γέρω κατεργάρης!

Digitized by Google

— Λοιπόν, προσέθηκεν ἀποτόμως ὁ Γκαρούς, μὲ τὴν θεατρικήν του οἰκτίρμονα στάσιν, εἰξεύρεις ἀφοῦ εἶσαι γεωργός, ὅτι ἔχεις σύ, σὺ μάλιστα ὁ ὁποῖος ὁμιλεῖς περὶ τῶν πλουσίων, εἰκοσιδύο χιλιεκατομμύρια χρέη ὑποθηκευμένα;

— Ἐγώ;

— Ναί, σεῖς, οἱ χωρικοί... Εἰκοσιδύο χιλιεκατομμύρια!... Ἡ Γαλλία εἶνε ὑποθηκευμένη ὁλόκληρος δι' εἰκοσιδύο χιλιεκατομμύρια. Πῶς θέλεις νὰ πληρωθοῦν αὐτά; Ναὶ σ' ἐρωτῶ, πῶς θὰ τὰ πληρώσετε σεῖς, ἀφοῦ δαπανᾶται τὸ χρῆμα τοῦ πτωχοῦ εἰς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἀποκαλεῖς σὺ φαντασίας καὶ τρέλλας;

Ὁ γέρω Ζοβὲν ἔξεε τὴν κεφαλήν. Φανερὸν ἦτο ὅτι δὲν ἐγίνωσκε τίνι τρόπῳ θὰ ἠδύνατο νὰ πληρώσῃ εἰκοσιδύο χιλιεκατομμύρια καὶ μόνον ἡ ἰδέα τῆς πληρωμῆς, ἡ αἰφνιδία ἀποκάλυψις ὅτι ὤφειλεν αὐτὸς ὁ ταλαίπωρος γέρων εἰκοσιδύο χιλιεκατομμύρια ἐφαίνετο ὅτι τὸν καθίστα ἠλίθιον. Ἔβλεπεν αἴφνης ἐνώπιόν του ἔτη ἐπὶ ἔτη μόχθων εἰς ἡλικίαν, καθ' ἣν δὲν ἔχει τις τὴν δύναμιν νὰ κοπιάσῃ.

— Ὤ! θὰ ὑπῆρχεν ἓν μέσον, εἶπεν αἴφνης ὁ Γκαρούς· θὰ ἦτο δὲ τοῦτο τὸ νὰ λάβῃς τὸ δίκρανόν σου καὶ νὰ εἴπῃς: Θέλω!

Ὁ πεδιλοποιὸς καὶ ὁ βαρελοποιὸς ἐχειροκρότουν ὄπισθεν τοῦ Γκαρούς, ἐνῷ ἔμπροσθέν του ὁ ὑψηλὸς καὶ ὠχρὸς νέος ἐξέφερε φοβερὰς κραυγὰς ἐνθουσιασμοῦ: «Εὖγε! εὖγε! εὖγε!» Πλὴν ἡ ὁμήγυρις ἔμενε ψυχρὰ καὶ ὁ Σαβουρὼ δὲ Ρεβὶλ ἐσκέπτετο ὅτι ἐξ ὑπερβολικῆς ζωηρότητος ὁ *ἀφεντικός* του παρεφέρετο ὑπὲρ τὸ δέον.

— Ὤ! ὤ! ἔλεγε γρυλλίζων σιγὰ ὁ γέρω Ζοβέν, εἶσαι κατεργάρης ἐσύ! Ἀλλὰ δὲν μᾶς πιάνεις μὲ αὐτά!

Ὁ δημεγέρτης ἐνόμιζεν ὅτι εὑρίσκεται εἰς συλλαλητήριόν τι ἐν τῇ αἰθούσῃ Λεβὶ τῶν Παρισίων. Ὕψου πολὺ τὴν φωνήν· ἔσπευδε πολύ. Τὸ ἐννόησε καὶ συνέχων τὴν ὁρμήν του ἐξηκολούθησε δι' ἄλλου τόνου φωνῆς.

— Εἶνε τρόπος τοῦ λέγειν αὐτὰ ὅπου εἶπα, ἀλλὰ τὸ ἀληθὲς εἶνε ὅτι ὁ λαὸς τῶν προαστείων ἢ ὁ λαὸς τῶν ἐξοχῶν πρέπει νὰ ἔχῃ ὡς ἔμβλημα τὸ *Ἀπαιτῶ*! Δὲν κηρύσσω τὸν ἐμφύλιον πόλεμον. Ἀνέφερα τὸ δίκρανον ὄχι διὰ νὰ σᾶς παρακινήσω νὰ τὸ σείσητε ἀπειλητικῶς, ἀλλὰ διὰ νὰ σᾶς ὑπενθυμίσω ὅτι δὲν πρέπει νὰ διέλθητε ὑπὸ τὰ καυδιανὰ δίκρανα τῆς τάξεως τῶν εὐπόρων, ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἔχουν τὰ θυλάκια γεμάτα ἢ ἓν ξίφος εἰς τὸ πλευρόν!... Καὶ μετὰ τοῦτο ἐξακολουθῶ.

Τὴν φορὰν ταύτην ἀρκεταὶ φωναὶ ἠκούσθησαν κράζουσαι: *Εὖγε Γκαρούς*! Ὁ ὑποψήφιος ἀνακτῶν θάρρος ἠδυνήθη ν' ἀναπτύξῃ τὸ θέμα τοῦ λόγου του ἐν ἀνέσει. Ἐγκατελίμπανε τὴν ἰδέαν τῆς ἀνταρσίας, ἥτις ἐπτόει τοὺς ἀκροατάς, ἀλλ' ἐξεμεταλλεύετο ἐπιτηδείως τὰς πολιτικὰς ἀπογοητεύσεις μετὰ τὰ ἀτομικὰ παθήματα. Ἐπετίθετο τολμηρῶς κατὰ τῶν πολιτικῶν οἵτινες, ὡς ἔλεγεν, ὑπεσχέθησαν εἰς τὸν λαὸν λαγοὺς μὲ πετραχήλια καὶ ἐκράτησαν διὰ τὸν ἑαυτόν των τοὺς λαγούς. Καιρὸς ἦτο, ἔλεγε, νὰ τεθῇ φραγμὸς εἰς αὐτοὺς τοὺς τυχοδιώκτας. Ὁ πτωχὸς καὶ καταπιεζόμενος λαὸς δὲν τοὺς ἀνείχετο πλέον. Ὁ λαὸς εἶχεν ἀπόφασιν εἰς τὸ ἑξῆς νὰ φροντίσῃ αὐτὸς μόνος περὶ ἑαυτοῦ.

Βαθμηδὸν ἡ τρικυμιώδης ἐκείνη εὐγλωττία ἐξῆπτε τὰ πνεύματα, ἐζωογόνει τὰς παρατόλμους ἐλπίδας εἰς τὰς ἐξημμένας ἐκείνας κεφαλάς, ἐξήγειρε καὶ ὑπεξέκαιε τὰ μίση.

— Φθάνουν τὰ νευρόσπαστα, συμπολῖται! Ἄνδρες μᾶς χρειάζονται, ἄνδρες ὡς σεῖς μᾶλλον ἢ ὡς ἐγώ. Δὲν θέλομεν πλέον σοσιαλιστάς, κοινοβουλευτικούς, μοναρχικούς, καιροσκόπους! Παντοῦ ἂς ἐκχυθῇ ραγδαία ἡ ἀναρχικὴ ὀργὴ τοῦ λαοῦ. Ὄχι πλέον ἐπικλήσεις φιλοπόλεμοι! Ὄχι πλέον σύνορα! Ὄχι πλέον πόλεμος! Ὁ πόλεμος οὐδέποτε, ἔστω καὶ ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς φιλοπατρίας, τὸ ὁποῖον πλέον ἐγήρασεν. Ἐπιθυμῶ νὰ ἔλθῃ ὥρα καθ' ἣν πᾶς ἄνθρωπος νὰ δύναται ὅταν τὸν ἐρωτοῦν:—Εἶσαι Γάλλος; ν' ἀπαντᾷ:—Ὄχι! εἶμαι ἀπὸ τὴν Γῆν!

Τοιοῦτος ἦτο ὁ ἐπίλογος τῆς ἀγορεύσεως τοῦ Γκαρούς, συναρπάσας ὁλόκληρον τὴν ὁμήγυριν. Ἐχειροκρότουν ὅλοι ἐμμανῶς. Ὁ ὑψηλὸς καὶ ἰσχνὸς νέος ἐκ τοῦ βάθους τῆς αἰθούσης ἐχαιρέτιζε τὸν ὑποψήφιόν του μὲ παράφορα νεύματα. Ἡ ἐπίκλησις ἐκείνη τῆς γῆς, γενομένη πρὸς τοὺς χωρικοὺς τοὺς ἀγαπῶντας αὐτὴν ὡς ἐρωμένην, συνήρπασε τοὺς πάντας ἐν θυέλλῃ ἐνθουσιασμοῦ, ἐκτὸς μερικῶν ἰσχυρογνωμόνων δυσπίστων, τοῦ εἴδους τοῦ Ζοβέν. Ὁ Βουγιὰρ δὲ κύπτων πρὸς τὸν Γκαρούς ἔλεγεν αὐτῷ κρυφίως:

— Πολὺ καλά!... Ἐξαίρετα!...φθάνει!.. Αὐτοῦ τελείωσε!

Ὁ ταγματάρχης Βερδιὲ ἠσθάνθη ἑαυτὸν τιτρωσκόμενον εἰς τὰ καίρια, ὅτε ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος ἐχλεύασε τὴν φιλοπατρίαν καὶ ὡμίλησε περιφρονητικῶς περὶ τῆς ἀρετῆς ταύτης, χάριν τῆς ὁποίας αὐτὸς ὁ στρατιώτης θὰ ἐθυσίαζε τὴν ζωήν του. Τῷ ἐφάνη ὅτι ἐξυβρίζετο πᾶν ὅ,τι αὐτὸς ἐλάτρευεν, ὅτι ἐρρίπτετο δρὰξ βορβόρου κατὰ τῆς σημαίας. Καὶ διὰ μιᾶς ἠσθάνθη ἑαυτὸν πάνοπλον, ἀκράτητον, μεταβεβλημένον. Ἐννόει τώρα διατὶ πρὸ ὀλίγου ὁ Σαρβὲ ἔλεγεν αὐτῷ ὅτι ἡ ὑποψηφιότης του ἦτο καθῆκον.

Ναὶ βέβαια· ἀκούων τοῦ Γκαρούς ὁ ταγματάρχης ἀνεπόλει ὅτι ὁ Σαρβὲ εἶχε δίκαιον παρακινήσας αὐτὸν νὰ ἐκτεθῇ. Ναί, ἔπρεπεν οἱ ἄνθρωποι οἱ ἔχοντες αἰσθήματα ν' ἀντιταχθῶσι κατὰ τῶν ἰδεῶν ἐκείνων τοῦ κοινωνικοῦ μίσους, κατὰ τῶν ἐπιθέσεων τῶν γενο-

Digitized by Google

μένων έναντίον τῆς πατρίδος έν ὀνόματι ἀγνώστου τινος φιλανθρωπισμοῦ ἀναμίκτου ἐν τούτοις μετὰ τῆς ἰδέας τοῦ μίσους καὶ τῶν διεκδικήσεων. Ἡ ἀγόρευσις τοῦ Γκαρού; ἐνέπνεεν εἰς τὸν Βερδιὲ τὴν ἰδέαν ὅτι ὤφειλε ν' ἀποκρούσῃ μίαν προσβολὴν καὶ νὰ ὑποστηρίξῃ μίαν ἔφοδον. Ἀγαθῇ τύχῃ! Ἠγέρθη διὰ ν' ἀπαντήσῃ ὡς νὰ ἐπρόκειτο ν' ἀντιμετωπίσῃ τὸ ἐχθρικὸν πῦρ.

Δὲν ἐξεζήτει τὰς φράσεις· δὲν ἀνελογίζετο ἂν ὡμίλει ἐνώπιον δύο ἀτόμων ἢ ἐνώπιον πλήθους ὁλοκλήρου. Ὠχρότατος, εὐθυτενὴς καὶ σοβαρὸς μὲ τὴν ρεδιγκόταν του, χωρὶς ἄλλην κίνησιν εἰμὴ βραχέα τινὰ καὶ ἐπιτακτικὰ κινήματα διὰ τῆς δεξιᾶς χειρός, προσέβαλε τολμηρῶς τὴν θεωρίαν τοῦ Γκαρούς. Πῶς! ἐπρόκειτο μόνον νὰ εἶνέ τις «ἀπὸ τὴν Γῆν» καὶ ὄχι ἀπὸ τὴν γωνίαν ἐκείνην τῆς γῆς ὅπου ἔχει τὴν οἰκογένειάν του, ὅπου ἀναπαύονται οἱ γονεῖς του, ὅπου ζῶσι τὰ τέκνα του; Ἀνέλυον τὸ ἔθνος ἐντὸς τοῦ κόσμου ὡς βῶλον ἄμμου ἐντὸς κύματος! Καὶ αὐτὸ ἦτο πρόοδος; Αὐτὸ ἤρχετο νὰ προτείνῃ ὁ πολίτης Γκαρούς πρὸς ἀνθρώπους, οἵτινες εἶδον, ἤκουσαν ἀντηχούσας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς Γαλλίας τὰς πτέρνας τῶν Γερμανῶν πρὸ δεκατεσσάρων ἐτῶν; Αὐτὸ ἐτόλμα νὰ εἴπῃ ἐνώπιον ἑνὸς στρατιώτου, ἐνώπιον ἀνδρῶν οἵτινες εἶχον φορέσει τὴν στρατιωτικὴν στολήν, οἵτινες εἶχον υἱοὺς φοροῦντας αὐτὴν ἀκόμη εἰς τὸ σύνταγμα;

Βεβαίως καὶ αὐτὸς ἐπίσης ὁ Βερδιὲ ὠνειροπόλει μέλλουσαν κατάστασιν καθ' ἣν ἡ ἀνθρωπότης εἰρηνεύουσα ἤθελεν ἀποτελεῖ μίαν ἀπέραντον οἰκογένειαν. Ἀλλ' ἡ στιγμὴ ἐκείνη δὲν ἐφαίνετο ἀκόμη ἐπιστᾶσα, οἱ δὲ ἀσπασμοὶ οὓς ἕως τότε ἀντήλλασσον τὰ ἔθνη ἦσαν ἀσπασμοὶ κωμικῆς ἐλαφρότητος, ἂν δὲν ἦσαν προδοτικοὶ ὡς οἱ τοῦ Ἰούδα. «Ἄλλως τε, ἔλεγεν ὁ στρατιωτικὸς μὲ τὸ εἰλικρινὲς καὶ ἀπέριττον ὕφος του, ὅστις ἀγαπᾷ πάρα πολλούς, δὲν ἀγαπᾷ κανένα. Νὰ εἶνέ τις υἱός, σύζυγος, πατήρ, φίλος, πολίτης, αὐτὸ ἤδη ὑπεραρκεῖ· νὰ εἶνε ἀπόστολος καὶ ἀπόστολος τῶν ἰδεῶν τῆς Διεθνοῦς, εἶνε πάρα πολύ.»

Διὰ τὸν Βερδιέ, ἐνῷ ἐλάλει, τὸ ἐργαστήριον ἐκεῖνο τὸ πεπληρωμένον ἀκροατῶν ἐξηφανίζετο· ἤδη ἐνόμιζεν ὅτι ἔβλεπεν ἐνώπιόν του εὐρύχωρον μέλαν χάσμα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου οὐδὲν διέκρινε καὶ ὁπόθεν ἐξήρχετο θόρυβος συγκεχυμένος δηλῶν συμπάθειαν μᾶλλον. Μετὰ τῆς παραδόξου ἐκείνης παλιμβούλου εὐπαθείας τοῦ πλήθους, οἱ αὐτοὶ ἄνθρωποι οἵτινες εἶχον ἐπευφημήσει τὸν Γκαροὺς εὕρισκον ὅτι εἶχεν δίκαιον, πολὺ δίκαιον ὁ ταγματάρχης Βερδιὲ καὶ τὸν ἐχειροκρότουν.

Διότι ὁπωσδήποτε εἶνε ἀληθὲς ὅτι καὶ ἡ πατρὶς εἶνέ τι ἀγαπητόν. Οἱ λιθοτόμοι ἐκεῖνοι, οἱ ἐργάται, εἶχον χρηματίσει κατὰ τὸ πλεῖστον στρατιῶται. Ἀπέμενεν εἰς αὐτοὺς ὁ πρὸς τὴν στρατιωτικὴν στολὴν σεβασμός, ἡ ἀγάπη πρὸς ὅ,τι ὑπηρέτησαν καὶ προήσπισαν. Καλὰ ἦσαν ὅσα εἶχεν εἴπει ὁ Γκαρούς, ἀλλὰ δὲν ἦσαν ἄσχημα, ὄχι δὲν ἦσαν διόλου ἄσχημα καὶ αὐτὰ τὰ ὁποῖα ἔλεγεν ὁ ταγματάρχης. Δὲν εἶχε βέβαια αὐτὸς τὴν φωνὴν τοῦ ἄλλου· ἦτο ἰσχνὸς καὶ μικρόσωμος, ἀλλὰ ἀδιάφορον, ἦτο καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος μὲ σημασίαν. Μαζί του κανεὶς δὲν ἀστεϊζετο! Ἦτο λεπτοκαμωμένος, ἰσχνὸς ἀλλὰ καὶ ρωμαλέος. Καὶ αἱ παταγώδεις ἐπευφημίαι δι' ὧν ἐχαιρετίσθη ὡς διὰ βροντωδῶν κρότων τηλεβόλων ὁ πολίτης Γκαρούς, ἔκαμαν καὶ αὖθις νὰ σεισθῶσιν ἐπίσης σφοδρῶς αἱ ὕαλοι τῶν παραθύρων τοῦ ἐργαστηρίου.

Ὁ κ. Καπποὰ ἦτον καταγοητευμένος.

Ὤθει κρυφίως τὸν ἀγκῶνα τοῦ Γκενὼ τοῦ γείτονός του καὶ ἔλεγεν.

— Ἀναδεικνύεται ὁ ὑποψήφιός μας!.. Ἀναδεικνύεται!.. Ἐξαίρετα!.. περίφημα!

— Ὑπὲρ τὸ δέον φιλόπατρις! ἀπήντα ὁ κτηνίατρος.

Μόλις εἶχε τελειώσει τὴν ἀγόρευσίν του ὁ Βερδιέ, ὅτε ὁ ὑψηλὸς ξανθὸς νέος ὀρθωθεὶς εἰς τὸ ἄκρον τῆς αἰθούσης, ἐξέτεινε τὴν ἰσχνήν του χεῖρα πρὸς τὸν πρόεδρον Βουγιὰρ καὶ ἐζήτησε τὸν λόγον.

— Τὸν λόγον! διατί;

— Διὰ ν' ἀποτείνω μίαν ἐρώτησιν πρὸς τὸν ὑποψήφιον.

— Πῶς ὀνομάζεσθε; εἶπεν ὁ πρόεδρος.

— Τιβολιὲ (Λέων - Ἰωάννης - Βαπτιστής), ἀπήντησεν ὁ νέος μετ' ἀγερωχίας ὡσεὶ τὸ ὄνομά του πολύκροτον ἤδη εἰς τὰς λαϊκὰς τῶν Παρισίων συναθροίσεις ἔπρεπε νὰ εἶνε γνωστὸν εἰς Σαλλύ.

Ὁ Βουγιὰρ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὸν λόγον, ὁ δὲ ταγματάρχης προσεπάθει νὰ μαντεύσῃ ὁποίαν ἐρώτησιν ἠδύνατο νὰ ἀποτείνῃ αὐτῷ ὁ νέος ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον δὲν ἐγνώριζεν.

Ὁ Γκαρούς, ὅστις ἐκάθητο ἐπὶ τῆς ἐξέδρας ἐπιδεικτικῶς καὶ ὁ Σαβουρὼ δὲ Ρεβὶλ εὑρισκόμενος πλησίον του μεταξὺ τοῦ πλήθους τῶν ἀκροατῶν ἀντήλλαξαν βλέμμα ταχὺ εἰρωνείας καὶ εὐχαριστήσεως, ἰδόντες τὸν Τιβολιὲ σείοντα διὰ τῆς ἰσχνῆς χειρός του τὸ φύλλον ἐφημερίδος τινὸς ὡς σημαίαν. Ἀνεγνώρισαν τὸν *Ἔγχελυν τοῦ Μελέν*.

— Πολῖται, εἶπεν ὁ νέος μὲ τὰς συνήθεις εἰς τοὺς ἀδοκίμους ρήτορας ὑπερβολικὰς χειρονομίας, ὅταν ζητῇ τις τὰς ψήφους τοῦ λαοῦ ὀφείλει νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν λόγον περὶ τῶν πράξεων ὁλοκλήρου τῆς ζωῆς του, ὥραν πρὸς ὥραν. Εἶμαι ἁπλοῦς ἐργάτης ζαχαροπλαστείου, κατοικῶ εἰς Δαμμαρί· ἀλλὰ δύναται πᾶς τις νὰ γνωρίζῃ τί ἔπραξα ἐγὼ καταλεπτῶς εἰς ὅλον

Digitized by Google

μου τὸν βίον, στιγμὴν πρὸς στιγμήν, καὶ ἂν θέλῃ κανεὶς νὰ τὸ μάθῃ εἶμαι ἕτοιμος νὰ τὸ εἴπω..

— Δὲν σ' ἐξετάζει κανεὶς περὶ αὐτοῦ!..

— Ἐπὶ τοῦ ζητήματος!..

— Ἔστω, εἶπεν ὁ Τιβολιέ, δυσαρεστούμενος διότι ἠναγκάζετο ν' ἀποσιωπήσῃ τὴν βιογραφίαν του, ἔρχομαι εἰς τὸ ζήτημα. Τί ἔπραξεν ὁ ταγματάρχης Βερδιέ, ἐδῶ παρών, ὅτε ἦτο εἰς φρουράν τινα εἰς τὴν Ἀλγερίαν διὰ νὰ παραπεμφθῇ ἐνώπιον τοῦ στρατοδικείου εἰς... εἰς...

Ὁ Τιβολιὲ ἀνέπτυξε τὴν ἐφημερίδα, ἣν ἐκράτει ἀνὰ χεῖρας καὶ ἀνέγνωσε τὸ ὄνομα ὅπερ εἶχεν ἤδη λησμονήσει.

—Εἰς Γκέλμαν!.. ναί, εἰς Γκέλμαν! Μάλιστα.

— Εἰς τὸ στρατοδικεῖον; ἠρώτησεν ὁ Βερδιὲ ἐξακολουθῶν νὰ μένῃ ὄρθιος.

Καίπερ ἀναμένων τὴν ἐπίθεσιν, ἔμεινεν ἀπεσβολωμένος ἀπέναντι τῆς ἐρωτήσεως καὶ οἱ ὀφθαλμοί του προσηλοῦντο ἀτενῶς ἐπὶ τοῦ νέου ἐκείνου μετὰ θάμβους, εἰς ὃ ποσῶς δὲν ἀνεμιγνύετο καὶ ἡ ὀργή.

— Εἰς τὸ στρατοδικεῖον ; ἐπανέλαβεν.

— Ναί, εἰς Γκέλμαν!.. εἰς Γκέλμαν! ἀπήντησεν ὁ Τιβολιέ, χαίρων ἄκρως διότι ἀνεύρισκε τὸ ὄνομα τοῦτο.

— Ἀπαντήσατε ! ἐφώνουν οἱ ἀκροαταὶ πρὸς τὸν ταγματάρχην.

— Ἐξηγήθητε !

— Περιφρονήσατε τὴν ἐπιβουλήν! ἔλεγεν ὁ Καππουά, παραφερόμενος ἐκ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ του.

— Εἰς Γκέλμαν! εἰς Γκέλμαν! ὠρύετο ὁ Τιβολιὲ μετ' ἐπιμονῆς.

— Σιωπή! ἀπήντησεν ὁ πρόεδρος Βουγιάρ. Τὸν λόγον ἔχει ὁ πολίτης Βερδιέ.

Ὁ Γκαρσοὺς ἐφαίνετο κατηυχαριστημένος.

Ὁ ταγματάρχης ἠθέλησε νὰ ὁμιλήσῃ· ἀλλὰ τὸ αἷμα ἀνῆλθεν εἰς τὸν λάρυγγά του καὶ σχεδὸν τὸν ἀπέπνιγεν. Τὰ ὦτά του ἐβόμβουν. Ἀλγεινὴ αἴσθησις περιέσφιγγε τὸ μέτωπόν του ὡς σιδηρᾶ στεφάνη. Εἰς Γκέλμαν!.. Εἰς τὸ στρατοδικεῖον!.. Τί ἐννοεῖ διὰ τούτου ὁ Τιβολιέ; ὁποία ἦτο ἆρά γε ἡ συκοφαντία, ἣν εἶχον παρασκευάσει;

— Εἶνε τυπωμένον ! εἶπεν ὁ ἐργάτης. Καὶ ἂν ἀγαπᾶτε— καὶ ἐπέσειε τὸν *Ἔγχελυν τοῦ Μελέν*-τὸ ἀναγινώσκω.

— Μάλιστα, ἀναγνώσατε!.. εἶπε τότε ὁ ταγματάρχης ἀπαθῶς. Ἐπεθύμουν νὰ τὸ μάθω...

Ἀλλ' ἀνήρ τις ὑψηλός, στρατιωτικὸν ἔχων τὸ ἦθος, ἰσχνὸς ὡς πάσσαλος, ἠγέρθη ἤδη ἐκ τοῦ μέσου τοῦ πλήθους, ὥρμησε πρὸς τὴν ἐξέδραν, ἐζήτησε τὸν λόγον, τὸν ἔλαβε ταυτοχρόνως ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ ἐκτείνων τὴν χεῖρα πρὸς τὸν ταγματάρχην, ἀνέκραξε μετὰ σφοδρᾶς φωνῆς, ἧς ἡ ἀγανάκτησις ἐν τῷ ἅμα ἐνεποίησεν αἴσθησιν εἰς τὸ ἀκροατήριον :

— Εἶνε περιττόν ! Δὲν θ' ἀναγνωσθοῦν αὗται αἱ αἰσχρότητες. Ὄχι, δὲν θὰ ἀναγνωσθοῦν, σᾶς τὸ λέγω ἐγώ, ὁ Φουρνερέλ!.. Δὲν ὑπάρχει οὐδὲ λέξις ἀληθείας ἐξ ὅσων περιέχει αὐτὸ τὸ παραμύθι.. οὐδὲ λέξις! Ὁ ταγματάρχης Βερδιὲ τοῦ 5ου συντάγματος τοῦ πυροβολικοῦ οὐδέποτε κατηγορήθη διὰ τὸ ἐλάχιστον, σᾶς δίδω τὸν λόγον μου. Ἂν δὲ ἐκεῖνοι ὁποῦ τὸν κατηγοροῦν ἔχουν τὸ θράσος νὰ ὑποστηρίξουν καὶ προφορικῶς ὅσα ἐτόλμησαν νὰ γράψουν, θὰ ἔχουν νὰ κάμουν μὲ τὸν Πέτρον Φουρνερέλ, πρώην πυροβολητήν, ὅστις εἶνε ἱκανὸς νὰ γείνῃ κομμάτια διὰ τὸν ταγματάρχην του, ὅπως ὑπάρχει ὁ Θεὸς ὅπου προσκυνοῦμεν!.. Ἂς τὸ σκεφθοῦν!..

Ὁ Φουρνερὲλ λαλῶν εἶχε τοποθετηθῆ πλησίον τοῦ ταγματάρχου ὡς νὰ ἐπρόκειτο νὰ δεχθῇ ἀντ' ἐκείνου χάλαζαν σφαιρῶν καὶ ἔβλεπε μὲ ἦθος ὀργίλον τὸν συντάκτην τοῦ *Ἐγχέλυος τοῦ Μελέν*, ὅστις ἐπίσης εἶχεν ἀνορθωθῆ καὶ ὡς νὰ ἤθελεν ἴσως νὰ προκαλέσῃ τὸν πρώην στρατιώτην, συνέστρεφε γελῶν τὸν μύστακά του.

Ἡ ἐπέμβασις τοῦ Φουρνερὲλ ἐνεποίησεν αἴσθησιν εἰς τὸ πλῆθος. Τὸν δὲ Βερδιὲ συνεκίνει ἅμα καὶ ἐταπείνου ἡ ἐπέμβασις αὕτη. Ὅσον ἀγαθὸς καὶ γενναῖος καὶ ἂν ἦτο ὁ ἄλλοτε σύντροφός του, ὁ ταγματάρχης ὁπωσδήποτε δυσηρεστεῖτο βλέπων ἑαυτὸν προστατευόμενον παρ' ἑνὸς κατωτέρου του. Ἄλλως τε ἡ προστασία δὲν ἀφώπλιζε τὸν Τιβολιέ, ὅστις ἐπανελάμβανε μετὰ πειρακτικῆς διαθέσεως τὸν ἐπῳδόν :

— Εἰς Γκέλμαν!. Ὅλ' αὐτὰ δὲν μᾶς λέγουν τίποτε διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς Γκέλμας !

—Ἀλλὰ τέλος πάντων, πολῖτα ταγματάρχα, εἶπεν ὁ πολίτης Βουγιάρ, τὸ ἁπλούστερον πράγματι θὰ ἦτο νὰ ἐξηγηθῆτε ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀξιοθρηνήτου ὑποθέσεως τῆς Γκέλμας.

Αἱ περὶ τούτου γνῶμαι τοῦ πλήθους ἦσαν διχασμέναι. Τινὲς ἀκροαταὶ ὑπώπτευον ἀορίστως σκευωρίαν τινά, ἄτιμόν τινα πρᾶξιν οἱανδήποτε ὑποκρυπτομένην ὑπὸ τὴν «ἀξιοθρήνητον αὐτὴν ὑπόθεσιν» ὡς ἔλεγεν ὁ πρόεδρος.

Ὁ κτηνίατρος Γκενώ, ὅστις δὲν ἀμφέβαλλε περὶ τῆς ἐντιμότητος τοῦ ταγματάρχου, εὕρισκεν οὐχ ἧττον ὅτι ὁ Βερδιὲ ὑπὲρ τὸ δέον ἐπέμενε νὰ μὴ παράσχῃ ἐξηγήσεις.

Τότε μεγάλαι κραυγαὶ ἠκούσθησαν ταυτοχρόνως εἰς τὸ ἀκροατήριον· οἱ ἐργάται καὶ οἱ χωρικοὶ ἤρχισαν ν' ἀπαιτῶσι τὰς ἐξηγήσεις, φωνάζοντες ρυθμικῶς, ἐν εἴδει ἐπῳδοῦ· «Ἡ Γκέλμα, Ἡ Γκέλμα !.»

— Ἡ Γκέλμα ; εἶπεν ὁ Βερδιὲ ἀνακτῶν τὴν ἀπάθειάν του ἀπέναντι τῶν παιδαριωδῶν ἐκείνων ἀταξιῶν, αἵτινες εἶχον τὴν πρόθεσιν νὰ φανῶσιν ὡς ὕβρεις. Ὁ συντάκτης τοῦ φύλλου, τὸ ὁποῖον ὁ κύριος κρατεῖ εἰς χεῖράς του (καὶ ἐδείκνυε τὸν Τιβολιέ) ἔπρεπεν αὐτὸς νὰ μὲ πλη-

Digitized by Google

ροφορήση περὶ τῆς ὑποθέσεως τῆς Γκέλμας. Δὲν δύναμαι νὰ τὴν γνωρίζω ἐγὼ τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν τῆς Γκέλμας, ἀφοῦ οὐδέποτε ἐπάτησα εἰς Ἀλγερίαν!..

— Οὐδέποτε; ἀνέκραξεν ὁ Τιβολιὲ δυσπίστως.

— Οὐδέποτε!

— Καὶ ὅμως ὁ *Ἔγχελυς τοῦ Μελέν*... ἡ ἐφημερὶς τοῦ Γκαρούς!..

— Ἐδῶ παρὼν εἶνε ὁ συντάκτης, εἶπεν ὁ Φουρνερὲλ δεικνύων τὸν Σαβουρὼ δὲ Ρεβὶλ. Ἂς ἐξηγηθῇ!.. Αὐτὸς ὀφείλει νὰ ἐξηγηθῇ!..

Ὁ Γκαροὺς ὁπωσοῦν ἐρυθρὸς καὶ στενοχωρημένος ἔνευεν εἰς τὸν Σαβουρὼ ν' ἀπαντήσῃ καὶ ν' ἀπαντήσῃ ταχέως, διότι προῃσθάνετο ὅτι δυσάρεστόν τι ἔμελλε ν' ἀναφυῇ.

Ὁ Σαβουρὼ ἐζήτησε τὸν λόγον παρὰ τοῦ Βουγιάρ.

Ἐμειδία ἐνῷ ἐλάλει ὁ Σαβουρὼ δὲ Ρεβὶλ ἐκεῖνος· ἐγέλα ἐμπαικτικῶς, ὡς νὰ ἤθελεν ἁπλῶς νὰ «κάμῃ μίαν ἀστειότητα» εἰς τὸν ταγματάρχην. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἀφηγήθη εἰς τὸ φύλλον τοῦ *Ἐγχέλυος* μίαν κἄποιαν ἱστορίαν περὶ δίκης τινὸς ἐνώπιον τοῦ στρατοδικείου, εἰς ἣν ἀνεμιγνύετο καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ταγματάρχου Βερδιέ. Ἀλλ' ἕνεκα πληροφοριῶν ἀτελῶν καὶ ἀνακριβῶν εἶχε περιπέσει εἰς λάθος, δι' ὃ αὐτὸς πρῶτος ἐλυπεῖτο πλέον παντὸς ἄλλου.

— Ναί, πλέον παντὸς ἄλλου. Ἡμεῖς πρῶτοι εἴμεθα οἱ βεβαιώσαντες τὸ γεγονός, θεωροῦμεν δὲ τιμήν μας ἡμεῖς πρῶτοι πάλιν,— ἐδήλωσεν ὁ Σαβουρώ,—ἀκούετε; ἡμεῖς πρῶτοι νὰ δηλώσωμεν ὅτι τὸ περὶ οὗ πρόκειται γεγονὸς εἶνε κατ' ἀρχὴν ἀνυπόστατον.

— Εὖγε! ἔκραξεν ὁ Γκαρούς.

Ἀπέναντι δὲ τῆς θαυμαστῆς ἐκείνης εἰλικρινείας πλεῖστοι ἀκροαταὶ ἐπανέλαβον: Εὖγε! Μόνος ὁ Τιβολιὲ ἐφαίνετο κατησχυμένος.

— Λοιπὸν τότε ἡ Γκέλμα;....Ἡ Γκέλμα;...

Ἀλλ' ὁ Σαβουρὼ διηγήθη πόθεν προῆλθε τὸ λάθος. Ὁ παραπεμφθεὶς εἰς τὸ στρατοδικεῖον τῆς Γκέλμας ἀξιωματικὸς δὲν ἦτο ταγματάρχης τοῦ πυροβολικοῦ, ἀλλ' ὑπολοχαγὸς τῶν ἀκροβολιστῶν, δὲν ἐκαλεῖτο Βερδιέ, ἀλλὰ Ρισών· δὲν κατηγορεῖτο ἐπὶ παρανόμῳ εἰσπράξει, ἀλλ' ἐπὶ τραυματισμῷ τινος, μεθ' οὗ ἐμονομάχησεν. Δὲν κατεδικάσθη παρὰ τοῦ στρατοδικείου, ἀλλ' ἠθωώθη ἐν τῷ μέσῳ τῶν χειροκροτήσεων τῶν συναδέλφων του. Παρεκτὸς τῶν *ἐπουσιωδῶν* τούτων λεπτομερειῶν, ἐξ ὧν ἠδύνατό τις ν' ἀπατηθῇ, ὡς βλέπετε, προσέθηκεν εὐμενῶς ὁ δημοσιογράφος, τὸ γεγονὸς αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἦτο ἀκριβέστατον.

Οἱ ἀκροαταὶ ἤρχισαν νὰ μὴ ἐννοῶσί τι πλέον ἐκ τῆς συζητήσεως, ὁ δὲ Γκαροὺς βασιζόμενος εἰς τὴν ἐπιρριφθεῖσαν εἰς τὸ πνεῦμά των σύγχυσιν, ἤλπιζεν ὅτι μεθ' ὅλα ταῦτα θ' ἀπέμενεν ὅπως δήποτε ἐκ τῆς ἀξιοθρηνήτου ἐκείνης ὑποθέσεως τῆς Γκέλμας ὑστεροβουλία τις καὶ ὑποψία εἰς τὸν νοῦν μερικῶν. Ἐν συνόλῳ ἐν τούτοις τὸ ἐξαγόμενον ἀπέβαινεν οὐδέτερον. Ὁ πρόεδρος Βουγιὰρ ἔθηκε χωριστὰ εἰς ψηφοφορίαν τὰς ὑποψηφιότητας τοῦ Γκαροὺς καὶ τοῦ Βερδιέ, ἀμφότεραι δὲ ἐνθέρμως ἀνεκηρύχθησαν μετ' ἐπευφημιῶν.

(Ἕπεται συνέχεια).

Η ΟΔΟΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

(Ἐκ τῶν Ἀθηναϊκῶν Ἐπιστολῶν τοῦ κόμητος de Mouy)

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ἐδῶ τάφος, ἐκεῖ θέατρον. Ὅταν τις μεταβαίνῃ ἀπὸ ἐρειπίων εἰς ἐρείπια, αἱ ἀντιθέσεις αὗται ἰσχυροτέραν ἐμποιοῦσιν ἐντύπωσιν εἰς τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα. Ἀποτελοῦσι κατά τινα τρόπον ἁπτὰ λείψανα τῶν διαφόρων ἐκφάνσεων τοῦ καθ' ἡμέραν βίου· οἱ ναοὶ ἐξαγγέλλουσι τὰς προσευχὰς καὶ τὸ ἰδεῶδες τῶν παλαιῶν, αἱ τροπαιοφόροι ἀψῖδες καὶ οἱ κίονες διηγοῦνται τὴν δόξαν αὐτῶν, οἱ τάφοι ὑπενθυμίζουσι τὰ δάκρυα, τὰ θέατρα διετήρησαν τὴν ἠχὼ νεκρωθέντων ἐνθουσιασμῶν καὶ ἀποσβεσθέντων γελώτων. Ὁ ἄνθρωπος ὁλόκληρος ἂν καὶ καταπεσὼν καὶ ἐξαφανισθεὶς σώζεται ὅμως ἐκεῖ, ἐν τοῖς μνημείοις.

Τῆς Μουνυχίας τὸ θέατρον δὲν εἶναι μέγα· τὸ κάτω μέρος τοῦ ἡμικυκλίου σώζεται ὅλον, μόνον βαθμῖδές τινες κατερράγησαν. Πτωχοὶ παῖδες κάθηνται ἐπὶ τῶν ἐρειπίων καὶ θερμαίνονται εἰς τὸν ἥλιον. Αἱ πλάκες, ἐφ' ὧν ἄλλοτε ὠρχεῖτο ὁ χορός, εἶναι ἀκόμη συνηρμοσμέναι ὡς ἂν ἐπρόκειτο τώρα νὰ παρέλθωσιν οἱ αὐληταί. Ὄπισθεν, ὑψηλόν τι χεῖλωμα δηλοῖ τὸν τόπον, ὅπου ἦτο ἡ σκηνή. Ἐκεῖ ἐδιδάχθησαν τοῦ Εὐριπίδου καὶ τοῦ Μενάνδρου τὰ δράματα, πιστεύω δὲ ὅτι καὶ τὰ κωμικὰ παίγνια τῶν χρόνων ἐκείνων, λησμονηθέντα τώρα, ὅπως καὶ οἱ θεαταὶ οἱ ἐξ αὐτῶν τερπόμενοι. Τί λαμπροὺς στίχους, τί ἀστεῖα σκώμματα, τί μουσικοὺς τόνους σεμνοὺς ἢ γελοίους θὰ ἤκουσαν οἱ κατηρειπωμένοι ἐκεῖνοι λίθοι! Εἰς τὸ βάθος, ὁ ὅρμος τῆς Μουνυχίας ἐχρησίμευεν ὡς σκηνογραφία τοῦ θεάτρου. Καὶ μένει τώρα ἐκ πάσης τῆς παλαιᾶς ἀγωνιστικῆς τοῦ θεάτρου λαμπρότητος μόνη ἡ φυσικὴ ἐκείνη σκηνογραφία καὶ ὁ ἥλιος, ὅστις διὰ τῶν ἀκτίνων του ἔφλεγε τὰ λευκὰ μάρμαρα κατὰ τὰς παλαιὰς ἡμέρας.

Ἐγγὺς τοῦ τόπου τούτου, παρὰ τὴν θάλασσαν, ἀνευρίσκω παλαιάς τινας ἕδρας λιθίνας. Ἐκεῖ λέγουσιν ὅτι ἦτο τὸ παλαιὸν δικαστήριον

Digitized by Google

τὸ ἐν Φρεαττοῖ, ὅπερ ἐδίκαζε τὰς ἀντιποιήσεις τῶν ἕνεκα ἀκουσίου φόνου φυγοδικούντων καὶ κατηγορουμένων τὸ δεύτερον διὰ φόνον ἑκούσιον. Ἦτο δὲ περίεργος ἡ διεξαγωγὴ τῆς δίκης· οἱ κατηγορούμενοι δὲν εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ πατήσωσι τὸ ἀττικὸν ἔδαφος, ἀλλὰ προσήρχοντο ἐπὶ πλοίου ἵνα ἀπολογηθῶσι πρὸ τῶν δικαστῶν καὶ ἐκεῖθεν διετύπωνον τὴν ἀπολογίαν των. Καὶ ἂν μὲν ἀπήλλασσεν αὐτοὺς τὸ δικαστήριον τῆς κατηγορίας, τότε ἀπεβιβάζοντο εἰς τὴν πατρίδα, ἂν δὲ τοὺς κατεδίκαζε πάλιν ἀπέπλεον ἐξόριστοι. Ἡ διαδικασία αὕτη φαίνεται μὲν τώρα εἰς ἡμᾶς παράξενος, ἀλλ' ὁ βίος τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων διεξήγετο ὅλος σχεδὸν ἐν ὑπαίθρῳ, καὶ διὰ τοῦτο ἀκριβῶς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τὸν ἴδῃ τις σήμερον καλῶς καὶ νὰ τὸν καταλάβῃ παρὰ μόνον ἐν αὐτοῖς τοῖς τόποις, ὅπου διεδραματίζοντο αἱ διάφοροι αὐτοῦ φάσεις. Ἐδῶ λοιπὸν καὶ οἱ δικασταὶ καὶ οἱ κατηγορούμενοι ἔρχονται οὕτως εἰπεῖν καὶ λαμβάνουσι θέσιν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας, ἡ δὲ φαντασία ἀνοικοδομεῖ τὴν δικαστικὴν ταύτην σκηνὴν καὶ τοὺς ρητορικοὺς ἐκείνους ἀγῶνας τοὺς τελουμένους πρὸς τὸν ἦχον τῶν κυμάτων.

Ἐκ Πειραιῶς δύναταί τις νὰ ἀναβῇ εἰς τὰς Ἀθήνας εἰς ἓν τέταρτον τῆς ὥρας διὰ μέσου ἀμπελοφύτου πεδίου. Δὲν κατέχομαι ἐγὼ ὑπὸ τῆς σχολαστικῆς ἀπεχθείας πρὸς τὰς σιδηρᾶς ράβδους καὶ τὸν ἀτμὸν ἐπὶ τοῦ κλασικοῦ ἐδάφους, καὶ ἐθεώρησα πάντοτε ὡς παιδαριώδεις τὰς τοιαύτας μεμψιμοιρίας, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον προτιμῶ νὰ βαδίσω τὴν μεγάλην ὁδὸν καὶ νὰ μὴ χάσω τὸ θέαμα τοῦ ἀττικοῦ πεδίου, ἂν καὶ εἶνε ἀνώμαλος ἡ ὁδὸς αὕτη καὶ συχνάκις πλήρης ἀφορήτου κονιορτοῦ. Μετὰ ἑνὸς σταδίου ἡλιόκαυστον πορείαν ἐπὶ ἐλώδους ἐδάφους κεκαλυμμένου ὑπὸ ἐλεεινῶν καλυβῶν, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὸ προάστειον τοῦ Πειραιῶς, ἡ ὁδὸς μεταβάλλεται εἰς δενδροστοιχίαν μεγαλοπρεπῶν λευκῶν, αἱ ὁποῖαι σχηματίζουσι μεγάλην πρασίνην ἀψῖδα, ὅπου φρίσσει τὸ φύλλωμά των τὸ ἀργυρόχρουν. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ περίπου τῆς δενδροστοιχίας ταύτης ὑπάρχουσιν ὑπὸ τὴν σκιὰν μικρά τινα καὶ ταπεινὰ καφενεῖα κεκοσμημένα δι' ἀτέχνων ἀγροτικῶν ζωγραφημάτων. Ἐπὶ τῶν χυδαίων τούτων τοιχογραφιῶν ἀπειρότεχνοι ζωγράφοι ἔχουσιν εἰκονίσῃ δι' ἀφελοῦς χρωστῆρος Ἕλληνας ἥρωας μὲ θώρακας καὶ περικεφαλαίας σείοντας τὸ δόρυ. Εἷς μάλιστα ἐξ αὐτῶν ὁ τολμηρότερος καὶ οὐδὲν ἧττον ἀπειρόκαλος ἐπάσχισε νὰ ζωγραφίσῃ τὴν πυρπόλησιν τῆς Τροίας· ἡ ἀτυχὴς πόλις φλέγεται κατακόκκινος ἐν τῷ μέσῳ παραδοξοτάτων σκηνογραφικῶν ἀπόψεων. Τὰ ἀριστουργήματα ταῦτα τῆς γραφικῆς τέρπουσι τοὺς ἐκστατικοὺς ἀμαξηλάτας, ἐν ᾧ ποτίζουσι τοὺς ἵππους των. Θὰ ἠδύνατο δὲ εἷς καλὸς τοπιογράφος νὰ κάμῃ ὡραίαν εἰκόνα ζωγραφίζων τοὺς χρωματιστοὺς ἐκείνους οἰκίσκους, τὰ ἀτάκτως τοποθετημένα φορτηγὰ ἀμάξια, ἐν τῇ ὀάσει ἐκείνῃ καὶ ὑπὸ τὰ ὡραῖα ἀμφιλαφῆ δένδρα διὰ τοῦ φυλλώματος τῶν ὁποίων διασκορπίζονται χύματα φωτὸς καὶ ἀνταύγειαι ἀσαφῶς ἐπεσκιασμέναι.

Πρὶν ἢ φθάσῃς εἰς τὴν πρασινάδα ἐκείνην, διέρχεσαι τὸν Κηφισόν· εἶναι τὸ πολὺ δύο μέτρα ἀπὸ τῆς μιᾶς ὄχθης εἰς τὴν ἄλλην, εὑρίσκεται δὲ ὁ ποταμὸς εἰς ἡμίσεος σταδίου διάστημα ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν του τὸν χειμῶνα, τὸ ὕδωρ κυλίεται ὥσπερ χείμαρρος, ἀγρίως βρασσόμενον καὶ κίτρινον· τὸ θέρος εἶναι πράσινον, ἥσυχον καὶ ὀλιγοστόν. Κατὰ μέσον ὅρον ἔχει βάθος πεντήκοντα ὑφεκατομέτρων καθ' ὅλον τὸν ῥοῦν. Ἐν Κηφισιᾷ, παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Πεντελικοῦ, ὁπόθεν ἐκρέει λαμπρὸς ἀπὸ μιᾶς τετραγώνου λεκάνης, θὰ ἐνόμιζες ὅτι μέλλει νὰ ἀποβῇ μέγας ποταμός, ἀλλ' οἱ ποταμοὶ δὲν πρέπει νὰ κρίνωνται ἐκ τῶν πηγῶν των. Εἶδον ἐν τῇ πατρίδι μου, τῇ Πικαρδίᾳ, τὰς πηγὰς τοῦ Ταβούλλα, αἵτινες οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ μία μικρὰ βρύσις, ἐξ ἧς ἂν κρίνῃ τις θὰ ὑποθέσῃ ὅτι ὁ ποταμὸς ἐκεῖνος μέλλει νὰ εἶναι πολὺ μικρότερος τοῦ Κηφισοῦ, ἄλλου δὲ μεγάλου τῆς Γαλλίας ποταμοῦ αἱ πηγαὶ ὁμοιάζουσι πρὸς εὐτελὲς πλυντήριον. Ἀλλ' ὁ Κηφισὸς δὲν ἔχει ἄλλο παραπόταμον παρὰ τὸν Ἰλισόν, ὅστις εἶναι πάντοτε σχεδὸν ξηρός· ἔτι δὲ καὶ οἱ παρόχθιοι, ὧν οἱ ἀγροὶ εἶναι πάντοτε διψαλέοι ἕνεκα τῆς φυσικῆς τοῦ τόπου ἀνομβρίας, διοχετεύουσι πρὸς ποτισμὸν τῶν ἀμπελώνων καὶ τῶν κήπων των τὰ τρία τέταρτα τοῦ ἐκ τοῦ ὄρους καταρρέοντος ὕδατος. Ὑπάρχει ἐν τῷ ἐλαιῶνι τῶν Ἀθηνῶν μέρος τι, ὅπου ὁ ποταμὸς δὲν εἶναι παρὰ μικρὸν ῥυάκιον. Καὶ ὅμως εἶναι ὁ Κηφισός, εἷς ἐκ τῶν περιφημοτέρων ποταμῶν τῆς γῆς, τὸ δὲ ὄνομά του εἶναι πολὺ μᾶλλον γνωστὸν ἢ τὰ ὀνόματα πολλῶν μεγάλων ποταμῶν τῆς Ἀσίας, τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἀμερικῆς, ἔσχε δὲ τὴν μεγάλην τιμὴν νὰ ἀπεικονισθῇ ὡς θεὸς ἐπὶ τοῦ ἀετώματος τοῦ Παρθενῶνος.

Ἡ ὡραία δενδροστοιχία ἣν ἐθαύμασα πρὸ ὀλίγου δὲν ἐξακολουθεῖ μέχρις Ἀθηνῶν. Οἱ Γάλλοι στρατιῶται καὶ οἱ ναῦται, οἵτινες τὴν ἐφύτευσαν κατὰ τὸν χρόνον τῆς κατοχῆς τοῦ 1854 δὲν ἐπρόφθασαν νὰ φέρωσιν εἰς πέρας τὸ ἔργον. Τὰς ἀμφιλαφεῖς λεύκας διαδέχονται ἰσχνὰ δενδρύλλια, τὰ ὁποῖα οὔτε σκιὰν παρέχουσι καὶ εἶναι σχεδὸν πάντοτε κονιορτοσκεπῆ. Ἀλλ' ὅμως παρατηρῶ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀναμέσον τῶν ἀμπέλων ἴχνη τῶν μακρῶν τειχῶν καὶ ὀνειροπολῶ τοὺς τάφους τοῦ Εὐριπίδου καὶ τοῦ Μενάνδρου, οἵτινες δυστυχῶς ἐξηφανίσθησαν μὲν τώρα, ἀλλ' ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Παυσανίου ἐσώ-

Digitized by Google

ζοντο παρὰ τὴν ὁδὸν ταύτην καὶ ἀρχίζω καθαρὰ νὰ διακρίνω τὴν Ἀκρόπολιν. Εἶναι δὲ ταῦτα τὰ καλὰ ἱκανὰ δι' ἐλαχίστην πορείαν. Ἐπὶ τῆς χρυσιζούσης βάσεως τῶν βράχων ὧν εἶναι κατεστρωμένη ἡ κορυφή, ἀκτινοβολοῦσιν εἰς τὸν ἥλιον τοῦ Παρθενῶνος οἱ κίονες. Πέραν δὲ ὁ Λυκαβηττὸς ὑψοῖ ὄρθιον εἰς τὸν αἰθέρα τὸν αἰχμηρόν του κῶνον, ὃν ἐπιστέφει μικρὸν ἐρημίτου οἰκίδιον· εἰς τὸ βάθος κλείει τὸν ὁρίζοντα ὁλόμαυρον τὸ Πεντελικόν.

Δύο παράλληλοι σειραὶ ὀρέων, ὧν οἱ πρόποδες κατέρχονται μέχρι τῆς θαλάσσης, περιφράττουσι τὸ πεδίον τῶν Ἀθηνῶν. Δεξιόθεν, ὁ ἀναβαίνων ἐκ τοῦ Πειραιῶς ἔχει τὸν βαρὺν ὄγκον τοῦ Ὑμηττοῦ, οὗτινος αἱ ἀκρολοφίαι ὑψοῦνται διὰ γραμμῶν σχεδὸν ἀνεπαισθήτων μέχρι τῆς ἐσχάτης ἄκρας καὶ ἐκεῖθεν ἐξακολουθοῖσι, εἰς εὔβατον κλιτὺν μετὰ τῆς αὐτῆς ἠρέμου κανονικότητος. Ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ὑπάρχουσι ρωγμαί, αἵτινες ἀνοίγουσι βαθείας σκιὰς κηλιδούσας τρόπον τινὰ τὴν ὅλην σποδοειδῆ χροιὰν καὶ μικρὰ δασίδια χαμηλῶν δενδρυλλίων. Ὅταν εἶναι καθαρώτατος ὁ οὐρανὸς ὑπεράνω τῆς μακρᾶς ἐκείνης καὶ ἐναρμονίου κατατομῆς, αἱ ἀμυδραὶ χροιαὶ τοῦ βουνοῦ θαυμασίως συγχέονται πρὸς τὴν συντονίαν τοῦ οὐρανίου χρώματος, ὁ δὲ ἀὴρ προσλαμβάνει περὶ τὰς κορυφὰς μίαν μαργαριτώδη ἀπόχρωσιν, ἧς εἶναι τῷ ὄντι ἀνέκφραστος ἡ γλυκύτης. Ὁ ἥλιος ἀργυρώνει τὰς ἐπιφανείας· διαυγὴς γαλήνη κατασκορπίζεται ἐπὶ τὰ ὑψώματα ἐκεῖνα.

Παρὰ τὴν δύσιν καθ' ἣν στιγμὴν ὁ ἥλιος μέλλει νὰ ἐξαφανισθῇ πρὸς τὰ μέρη τῆς Κορίνθου, ὁ Ὑμηττὸς περιβάλλεται ἐπί τινα χρόνον ὑπὸ τῶν τελευταίων ἀκτίνων φωτοβόλον αἴγλην ἰόχρουν καὶ ἐνίοτε σχεδὸν κοκκίνην, τὴν θαυμασίαν δὲ ταύτην λάμψιν βλέπεις βραδέως καὶ κατὰ μικρὸν παραγομένην καὶ ἐπιτεινομένην. Ἀρχίζει αὕτη νὰ ἐκτείνηται ὡς ἀραιὸν καὶ διαφανὲς μετάξινον ὕφασμα, κατὰ πρῶτον μὲν ἐπὶ τὰς βάσεις, ἔπειτα ἐπὶ τὰς κορυφάς, ἐφ' ὅσον κατέρχεται πρὸς τὴν δύσιν ὁ μεγαλοπρεπὴς ἀστήρ. Καὶ γίνεται τότε ἀληθὴς μεταμόρφωσις τοῦ ἀψύχου βουνοῦ, ἕν εἶδος αἰθήμονος ἀναμίξεως τοῦ φωτὸς καὶ τῆς ζωῆς, μία λυκαυγὴς ἠώς, ἥτις ζωογονεῖ καὶ κάμνει νὰ μειδιᾷ τὸ σκυθρωπόν του πρόσωπον. Καὶ ἀκτινοβολεῖ οὕτως ὁ Ὑμηττὸς ἐπί τινα ὥραν ἐν τῷ φωτὶ τῆς ἀποθεώσεως, ἔπειτα αἱ σκιαὶ ἀνωθοῦσιν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸ ἰριδωτὸν φῶς πρὸς τὴν κορυφήν· ἐκεῖ ἀναπαύεται, ὀλιγοστεύει, σβύνεται καὶ οἱονεὶ ἐξατμίζεται εἰς τὸ διάστημα.

Ἀγαπῶ νὰ θεωρῶ τοιουτοτρόπως τὸν Ὑμηττὸν κατὰ τὰς πανσελήνους ἑσπέρας. Ἐπὶ πολὺ τὸ ὄρος κρύπτει τὴν σελήνην ἀλλ' ὄπισθέν του ἀναβαίνει τὸ λαμπρὸν σέλας. Πρὸ αὐτοῦ ὁ Ὑμηττὸς εἶναι κατάμαυρος, ἔπειτα ἡ πρώτη στρογγύλωσις τοῦ δίσκου διαφαίνεται εἰς τὴν κορυφήν, ἡ ἀκρώρεια περιστέφεται τότε διὰ φωτεινοῦ στεφάνου, ἔπειτα ἀναπτύσσεται τὸ ἄστρον καὶ οὕτως εἰπεῖν ἐκχειλίζεται καὶ τρέχει ἐπὶ τὰ πλευρὰ τοῦ βουνοῦ. Ὅταν δὲ ὁλόκληρος ὁ χρυσοῦς κύκλος σταθῇ νικηφόρος ἐπὶ τοῦ καταυγαζομένου ὑψώματος, καὶ ὁ Ὑμηττὸς καὶ τὸ πεδίον κατακλύζονται ὑπὸ λευκότητος ὁμοίας πρὸς τὸ χρῶμα τοῦ ὀπαλίου. Τὸ φέγγος εἰσδύει εἰς τὰς ρωγμάς, προσκολλᾶται ἐπὶ τῶν πετρῶν, κατέρχεται ὡς ἀερώδης χείμαρρος, ἀναμιγνύεται πρὸς τὰ κυανᾶ βάθη τῆς νυκτός.

Εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος, πέραν τῆς πεδιάδος, ἡ σειρὰ τοῦ Κορυδαλλοῦ καὶ ἡ τῆς Πάρνηθος κυματίζουσιν ὡς θάλασσα, τῆς ὁποίας τὰ κύματα γίνονται ὁλονὲν μεγαλήτερα. Αἱ γραμμαί των ὑψοῦνται βραδέως, ἑνώνονται διὰ μεγάλων καμπυλῶν καὶ προσκλίνουσι πρὸς ἀλλήλας τὴν μεγαλοπρεπῆ ἀρχιτεκτονικήν των. Εἶνε ξηρὰ καὶ ἄγονα ὄρη· αἱ αἶγες καὶ τῶν ποιμένων αἱ πυρκαϊαὶ ἠφάνισαν πᾶσαν τὴν βλάστησίν των καὶ δὲν ὑπάρχουσιν ἐπάνω παρὰ μόνον ἐλεεινά τινα δενδρύλλια, τὰ ὁποῖα καὶ αὐτὰ ἔχει κατατρίψη ὁ θαλάσσιος ἄνεμος. Ἄλλοτε ὑπῆρχον δάση ἐπὶ τοῦ Κορυδαλλοῦ, ἀνευρίσκονται δέ τινα ἀκόμη εἰς τὰ ἐσωτερικὰ τοῦ ὄρους στενώματα. Κατὰ τοὺς ἀρχαιολογοῦντας ἐδῶ ἐλατρεύετο ὁ Ἀπόλλων, ἀπὸ κοινοῦ, ὑποθέτω, μετὰ τῆς Ἀρτέμιδος, τῆς ἀθανάτου θηρευτρίας, τοῦ θείου φαντάσματος τῶν πρασίνων βουνῶν. Μετὰ τὸν Κορυδαλλὸν ἔρχεται ἡ Πάρνης μὲ τὸ τραχὺ κλυδώνισμα τῶν ἀγρίων της κορυφῶν, μὲ τὰς κοιλάδας της, τὰ χωρία της, μὲ τὸν βράχον τῆς Φυλῆς τὸν ἀκρόλοφον καὶ ὅμοιον πρὸς πολύκλυστον πέτραν, μὲ τὴν ταραχώδη θέαν τῶν ἰσχυρῶν πλευρῶν της, μὲ τὰς τραχείας αἰχμάς της, ὅπου τὸν χειμῶνα κυλίονται μαῦρα τὰ σύννεφα καὶ μένει ἄτηκτος ἡ χιών. Ἦτο ἄλλοτέ ποτε τὸ κρησφύγετον τῶν *κλεφτῶν* τῆς ἐθνεγερσίας καὶ βραδύτερον τῶν ληστῶν, ὅταν ὑπῆρχον ἀκόμη λησταὶ ἐν Ἑλλάδι· καὶ τῷ ὄντι ἔχει ὅλην τὴν ἀγρίαν ὄψιν λῃστρικοῦ καταφυγίου. Τὰ στενά του κρύπτουσι δάση ἐλατῶν, ἄντρα καὶ χειμάρρους. Τὴν σήμερον τὸ πᾶν εἶνε ἥσυχον ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὰς ἐρημίας τοῦ βουνοῦ. Οἱ *κλέφται* εἶνε περιττοὶ ἐν ἐλευθέρᾳ χώρᾳ, τοὺς δὲ ληστὰς ἐξωλόθρευσεν ἡ Ἑλλάς. Τῆς Φυλῆς τὸ φρούριον, ὁπόθεν ὥρμησεν ὁ Θρασύβουλος ὡς ἀπὸ φωλεᾶς ἀετοῦ ἵνα ἐκδιώξῃ τοὺς τριάκοντα, κεῖται ἠρειπωμένον. Καὶ τὰ στενὰ καὶ αἱ κορυφαὶ δὲν ἔχουσι πλέον νὰ κρύψωσιν οὔτε ἐλευθερωτὰς οὔτε κακούργους. Τώρα βλέπεις ἐκεῖ μόνον ἀγαθοὺς χωρικοὺς καθημένους ἐπὶ τῶν ὄνων των, βοσκοὺς λευκοφοροῦντας ἔχοντας μὲν πάν-

Digitized by Google

τοτε τὸ ὅπλον κρεμάμενον ἀπὸ τοῦ ὤμου, τὰ πιστόλια εἰς τὴν ζώνην καὶ τὴν ὄψιν ὀλίγον ἀγριωπὴν ἀκόμη, ἀλλὰ κρατοῦντας καὶ τὴν καμπύλην ῥάβδον μὲ ὅλην τὴν εἰρηνικὴν σεμνοπρέπειαν ἀγαθῶν ποιμένων. Ἐν Τατοΐῳ, ἐπὶ ἐπὶ τῆς Πάρνηθος, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων, ἔκτισεν ἐν τῷ μέσῳ γοητευτικοῦ δασώδους τοπίου, ἀγροτικὴν ἔπαυλιν περιβαλλομένην ὑπὸ ἀνθοστολίστου παραδείσου, ὑπεράνω δὲ τοῦ Τατοΐου, ὑψοῦται τὸ ὄρος μέχρι τῶν ἐρειπίων τῆς Δεκελείας, τοῦ παλαιοῦ φρουρίου, ὁπόθεν φαίνεται ἡ Εὐβοϊκὴ θάλασσα. Ἡ Ἑλλὰς ἐκεῖθεν βλέπει πρὸς τὴν Ἀνατολήν.

Ἀλλὰ πολὺ ἀπεμακρύνθην ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τοῦ Πειραιῶς. Ἀπεπλανήθην θαυμάζων τὰς μακρὰς σκηνογραφίας τῶν ὀρέων ἅτινα, δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ, περικλείουσι τὸν ὁρίζοντα. Ἐπανέρχομαι λοιπὸν καὶ ἐξακολουθῶ τὴν εἰς Ἀθήνας πορείαν μου ἔχων προσηλωμένα τὰ ὄμματα πρὸς τὸ Πεντελικόν, τὸ ὁποῖον κεῖται πολὺ μακράν, ἀλλ' ἐνώπιόν μου. Τὸ κολοσσιαῖόν του τρίγωνον συνάπτει κατὰ τὰς δύο του ἄκρας τὴν Πάρνηθα καὶ τὸν Ὑμηττόν. Ἔχει τὸ σχῆμα ἀετώματος καὶ φαντάζεταί τις εἰς τὴν ὀξεῖαν κορυφήν του γιγάντειον ἀκρωτήριον· αἱ γραμμαί του ἀναβαίνουσι καὶ καταβαίνουσι ἐν θαυμαστῇ ἁρμονίᾳ. Ἆρά γε εἰς τοῦ Πεντελικοῦ τὴν εὐθυγραμμίαν ἀποβλέποντες οἱ ἀρχιτέκτονες τῆς παλαιᾶς Ἑλλάδος συνέλαβον ἐν ἑαυτοῖς τὸ ἐπιβλητικὸν κάλλος καὶ τὴν κανονικότητα τῶν ναῶν, οὓς ἐσχεδίασαν; Ἆρά γε τὸ μαρμάρινον ὄρος ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς καὶ τὴν πρὸς οἰκοδομὴν ὕλην ἅμα δὲ καὶ τῆς οἰκοδομῆς τὸ ὑπόδειγμα, καὶ τὴν ὕλην δηλαδὴ καὶ τὸ εἶδος; Ἐπὶ τοῦ μαύρου πλευροῦ του ἀνοίγεται μεγίστη λευκὴ χαράδρα στίλβουσα εἰς τὸν ἥλιον· ἐκεῖ εἶναι ἡ σεβαστὴ πληγή, ὁπόθεν ἐξῆλθον τὰ θαυμάσια τῆς παλαιᾶς τέχνης, τὸ λατομεῖον, ὅπερ ἐγέννησε τὸν Παρθενῶνα, τὰ Προπύλαια καὶ κόσμον ὅλον ἀγαλμάτων. Ὑπὸ τὰς δύο ἐκείνας ἐκτεταμένας πτέρυγας ἐπὶ χρόνους μακροὺς ἐκρύπτοντο ἀναμὶξ ἐν τῷ σκότει τὰ ἀριστουργήματα τὰ ἐκπλήξαντα τὸν κόσμον. Ἡ σεμνοπρεπὴς ὄψις τοῦ Πεντελικοῦ ἐδήλωνε τὸν προορισμὸν τοῦ θαυμασίου τούτου ὄρους, ὅπερ ὑπῆρξεν ὁ πατὴρ τῶν θεῶν καὶ τῶν κιόνων, ὁ ναὸς τῶν ἱερῶν μαρμάρων.

Ἀλλ' ἂς ἀφήσωμεν τὰ ἀπομεμακρυσμένα ὄρη. Φαίνονται οἰκίαι τινὲς διεσπαρμέναι παρὰ τὴν ὁδόν· τὰ συμπλέγματα πλησιάζουσιν ἔτι μᾶλλον· διερχόμεθα τὴν εἴσοδον τῆς ἱερᾶς ὁδοῦ τῆς Ἐλευσῖνος· ἐδῶ ἦτο τὸ Δίπυλον. Πρὸ ἡμῶν ἀνοίγεται λεωφόρος. Ἰδοὺ αἱ Ἀθῆναι. Ἀλλὰ πρὶν ἢ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν πόλιν, ἂς σταματήσωμεν ὀλίγον πρὸ ἑνὸς νεκροταφείου καὶ ἑνὸς προαστείου ἠρειπωμένου, ὅπερ εἶναι πλῆρες τεμαχίων στηλῶν καὶ βάσεων ναῶν, ἔχει δὲ ἴχνη ὁδῶν καὶ τοίχους ἡμιπτώτους. Εἶναι ὁ Κεραμεικός.

Σ.

ΒΟΝΩΝΙΑ

Ἡ πόλις Βονωνία, περὶ ἧς κατ' αὐτὰς τοσοῦτος ἐγένετο λόγος ἕνεκα τῶν ἑορτῶν ἐπὶ τῇ ὀκτακοσιετηρίδι τοῦ ἐν αὐτῇ Πανεπιστημίου, εἶνε πόλις τῆς βορείου Ἰταλίας καὶ πρωτεύουσα ὁμωνύμου ἐπαρχίας. Ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν νῦν καλεῖται Μπολώνια, Bologna, ὑπὸ τῶν ἀρχαίων δ' Ἑλλήνων Βονωνία, καθὼς καὶ ὑπὸ τῶν Λατίνων Bononia. Ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτάτων δὲ χρόνων ὠνομάζετο Felsina.

Ἡ Βονωνία κεῖται πρὸς Δ τῆς παραλίας πόλεως Ῥαβέννης μεταξὺ δύο παραποταμίων τοῦ Πάδου, Ῥένου καὶ Σαβένα, ἐντὸς εὐφόρου, τερπνῆς, καὶ ὑπὸ ἐπαύλεων καὶ χωρίων κεκαλυμμένης πεδιάδος παρὰ τὰς ὑπωρείας τῶν Ἀπεννίνων. Ἔχει κατοίκους 90,000, μετὰ τῶν περιχώρων δὲ 123,000. Ἡ ἐξωτερικὴ θέα τῆς Βονωνίας, αἱ μακραὶ καὶ ὡραῖαι ὁδοί, καίτοι δὲν εἶνε πανταχοῦ εὐρύχωροι καὶ εὐθεῖαι, αἱ ἑκατέρωθεν τῶν ὁδῶν στοαὶ τῶν ὑψηλῶν οἰκιῶν, τὰ πολυπληθῆ τῆς πόλεως ἀνάκτορα, αἱ ἀρχαῖαι μεγαλοπρεπεῖς ἐκκλησίαι, οἱ πολυποίκιλοι πύργοι παρέχουσιν εἰς αὐτὴν ἰδιάζοντα χαρακτῆρα.

Ἐν γένει δὲ ὡς πρὸς τὴν ἀρχιτεκτονικήν, ἐν τῇ πόλει ταύτῃ διὰ πολυπληθῶν ἔργων ἀντιπροσωπεύεται ἡ ἔναρξις τῆς Ἀναγεννήσεως.

Ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγ. Πετρωνίου θεωρεῖται ἓν τῶν ἀξιολογωτέρων μνημείων τῆς πόλεως, καίτοι ἡμιτελὴς διαμείνασα ἀπὸ τοῦ 1390· ἔχει ῥυθμὸν γοτθικοτοσκανικόν. Ἐπίσης τῶν ἀξίων λόγου ἐκκλησιῶν εἶνε καὶ ἡ τοῦ Ἁγίου Δομενίκου. Εἰς ἀμφοτέρας δὲ εὑρίσκονται ἀριστουργήματα γραφικῆς καὶ γλυπτικῆς τέχνης διασήμων Ἰταλῶν τεχνητῶν. Περιέχει δὲ ἡ πόλις πολλὰ μουσεῖα δημόσια καὶ ἰδιωτικά, ἐν οἷς τὸ σημαντικώτατον εἶνε τὸ δημοτικὸν (Museo civico), παρὰ τῷ ὁποίῳ κεῖται καὶ ἡ δημοτικὴ βιβλιοθήκη.

Τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Βονωνίας θεωρεῖται τὸ ἀρχαιότερον τῶν Ἰταλικῶν μετὰ τὸ τοῦ Σαλέρνου· ἱστορεῖται ὅτι ἱδρύθη τῷ 1119, κατέστη δὲ διάσημον ἐν τῇ ἐπιστήμῃ κατὰ τὰς παρελθούσας ἰδίως ἑκατονταετηρίδας. Τὰ νῦν περιέχει 1,300 περίπου σπουδαστὰς καὶ 50 καθηγητάς. Ἔχει δὲ πολλὰ ἐπιστημονικὰ προσαρτήματα, μουσεῖα φυσικῆς ἱστορίας, ἀνατομικὸν ἀμφιθέατρον, βοτανικὸν κῆπον, ἀστεροσκοπεῖον, βιβλιοθήκην ἐξ 100,000 τόμων, καὶ πολλῶν χειρογράφων, καὶ γεωλογικὸν μουσεῖον, ὅπερ

Digitized by Google

ἰδίως διατελεῖ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ νῦν πρυτάνεως τοῦ Πανεπιστημίου Καπελλίνη.

Κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Βονωνίας ἔχαιρε φήμην παγκόσμιον, καὶ μάλιστα ἡ σχολὴ τῆς νομικῆς, ἥτις καὶ πρώτη ἱδρύθη. Ἀναφέρεται ὅτι τῷ 1262 κατήντησε νὰ περιέχῃ 10,000 σπουδαστάς. Ἐνταῦθα δὲ ἐγένετο τὸ πρῶτον ἀρχὴ διδασκαλίας τοῦ Ρωμαϊκοῦ δικαίου. Βραδύτερον εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦτο προσετέθησαν αἱ σχολαὶ τῆς ἰατρικῆς καὶ τῆς φιλολογίας, ἐπὶ τοῦ Πάπα δὲ Ἰννοκεντίου 6ου καὶ ἡ τῆς θεολογίας. Ἐν Βονωνίᾳ τὸ πρῶτον ἐδιδάχθη ἡ ἀνατομία τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, καὶ ἐνταῦθα ὁ Γαλβάνης ἀνεκάλυψε τῷ 1789 τὸν γαλβανισμόν. Ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ δ' ἔτι τούτῳ ἐδίδαξαν καὶ γυναῖκες· τοιαῦται δὲ ὑπῆρξαν κατὰ τὸν 14ον αἰῶνα ἡ Νοβέλλα δ' Ἀνδρέα, ἥτις ἐδίδασκε κρυπτομένη ὄπισθεν παραπετάσματος ἵνα μὴ τὸ ἐξαίσιον αὐτῆς κάλλος παρεκτρέπῃ τὴν προσοχὴν τῶν φοιτητῶν. Ὡσαύτως ἐνταῦθα ἐδίδαξε μαθηματικὰ καὶ φυσικὴν ἡ Λαύρα Βάσση, ἡ Μαντζολίνα ἀνατομίαν, ἡ δὲ Κλοτίλδη Τομπρόνη τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἀπὸ τοῦ 1794 ἕως τὸ 1798.

Ἡ Βονωνία ἀπέχει τῆς πρὸς Α αὐτῆς κειμένης παραλίου πόλεως Ραβέννης, μεθ' ἧς συνδέεται δι' ἰδικῆς διακλαδώσεως σιδηροδρόμου, 84 χιλιόμετρα.

Ἡ πόλις τῆς Βονωνίας ἔτι διακρίνεται διὰ τὰ βιομηχανικὰ αὐτῆς καταστήματα καὶ τὸ ἐμπόριον, ἔχει δὲ ὑφαντήρια μεταξωτῶν ὑφασμάτων, ὑαλοποιεῖα, καπνεργοστάσια, πιλοποιεῖα ἰδίως ψιαθίνων πίλων, ἐργοστάσια μουσικῶν ὀργάνων. Ἀγαπητὰ δὲ καὶ πεφημισμένα εἶνε τὰ μακαρόνια τῆς Βονωνίας, τὰ ποτά, τὸ ταρίχη, τὰ τεχνητὰ ἄνθη καὶ ἄλλα ἀντικείμενα τοῦ γυναικείου στολισμοῦ.

Ο ΑΗΡ ΚΑΙ ΤΑ ΛΟΥΤΡΑ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ

Κατὰ τὴν ὥραν ταύτην τοῦ ἔτους, καθ' ἣν οἱ ἄνθρωποι φλεγόμενοι καὶ καταπονούμενοι ὑπὸ τοῦ θερινοῦ καύσωνος ἐπιζητοῦσι τὴν δροσιστικὴν σκιὰν τῶν δασῶν, τὴν ἀναπαυτικὴν ζωὴν τῶν ἐξοχῶν καὶ τῶν θαλασσίων ὑδάτων τὴν ἀναψυκτικὴν θερμοκρασίαν, ἔχομεν καὶ ἡμεῖς νὰ εἴπωμεν πρὸς τοὺς ἀναγνώστας τῆς φίλης «Ἑστίας» ὀλίγα τινὰ περὶ τοῦ ἀέρος καὶ τῶν λουτρῶν τῆς θαλάσσης.

Ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων οἱ ἄνθρωποι ἀπέδιδον εἰς ἀμφότερα δύναμίν τινα ἰαματικὴν καὶ τονωτικήν. Καὶ ὅτι ἔχουν τοιαύτην δύναμιν, οὐδεὶς ἀμφιβάλλει. Καί τοι δὲ οἱ ἰατροὶ τῆς ἀρχαιότητος δὲν εἶχον τὰ μέσα, δι' ὧν νὰ ἐξετάσωσι καὶ νὰ ὁρίσωσι τὰ συστατικά των, τὰ ἐξασκοῦντα ἐπὶ τοῦ σώματος τὴν ποθουμένην τονωτικὴν ἐπενέργειαν, ἐν τούτοις ὁρμεμφύτως, οὕτως εἰπεῖν, ἀνέθετον ἐπ' αὐτὰ ὅλας τὰς ἐλπίδας των καὶ αἱ ἐλπίδες των σπανίως διεψεύδοντο.

Καὶ ὁ μὲν θαλάσσιος ἀὴρ εἶνε εὐεργετικὸς εἰς τὸν ἡμέτερον ὀργανισμὸν ἕνεκα τῆς ἀδιακόπου κινήσεως εἰς ἣν εὑρίσκεται καὶ τῆς ἀπολύτου αὐτοῦ καθαριότητος.

Ἡ ἀκατάπαυστος αὐτὴ κίνησις τῶν ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης ἀτμοσφαιρικῶν στρωμάτων προέρχεται ἐκ τῆς διηνεκῶς μεταβαλλομένης θερμοκρασίας τοῦ ἀέρος τῆς ξηρᾶς· διότι ὅταν οὗτος γίνηται θερμότερος, τὸ θέρος, ὁ ψυχρότερος ἀὴρ τῆς θαλάσσης πνέει πρὸς τὴν ξηρὰν μεθ' ὁρμῆς, ἵνα τὸν ἀντικαταστήσῃ, καὶ οὕτω σχηματίζεται ρεῦμα δροσίζον τοὺς παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης περιπατοῦντας· τὸ αὐτὸ δὲ συμβαίνει ὑπὸ ἐναντίους, ἐννοεῖται, ὅρους τὸν χειμῶνα.

Ὅτι δὲ ὁ ἀὴρ τῆς θαλάσσης εἶνε ἀπηλλαγμένος πάσης ἐπιβλαβοῦς διὰ τ' ἀναπνευστικὰ ἡμῶν ὄργανα ἀκαθαρσίας καὶ πόσον τοῦτο σημαίνει διὰ τὴν λειτουργίαν τῆς ἀναπνοῆς εἶνε γνωστὸν καὶ διὰ τοῦτο περιττὸν νὰ ἐνδιατρίψωμεν ὁμιλοῦντες περὶ αὐτοῦ.

Ἀλλὰ τὸ κυριώτερον πλεονέκτημα τοῦ θαλασσίου ἀέρος ἔγκειται εἰς τὸ ἐν αὐτῷ ὑπάρχον ποσὸν ὀζωνίου, τὸ ὁποῖον, ὡς διὰ πειραμάτων ἀπεδείχθη, σχετικῶς ὑπάρχει ἐν μεγάλῃ ποσότητι ἐν τοῖς παραθαλασσίοις στρώμασι τῆς ἀτμοσφαίρας.

Ἡ τέως ἐπικρατοῦσα γνώμη ἦν ὅτι ἡ ἰαματικὴ ἐπενέργεια τοῦ παραθαλασσίου ἀέρος προήρχετο ἐκ τοῦ ἐν αὐτῷ ποσοῦ μαγειρικοῦ ἅλατος καὶ ἄλλων ἐν ἐλαχίστῃ ποσότητι ἁλατούχων συστατικῶν, δυνάμει τῶν ὁποίων ἐνισχύετο τὸ ἡμέτερον σῶμα καὶ αἱ λειτουργίαι του ἐγίνοντο ὁμαλώτερον.

Ἀλλ' ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, τὸ ὀζώνιον ἀποτελεῖ τὴν ἀληθῆ καὶ κυριωτέραν ἀρετὴν τοῦ ἀέρος τῆς θαλάσσης, δι' αὐτοῦ δ' ἐπιταχύνονται αἱ λειτουργίαι τοῦ σώματος καὶ ἡ μετουσίωσις γίνεται ζωηροτέρα καὶ συμφωνοτέρα πρὸς τοὺς φυσιολογικοὺς νόμους.

Κατὰ τὰ τελευταίως ὑπὸ διαφόρων γενόμενα πειράματα ὁ παραθαλάσσιος ἀὴρ στερεῖται παντελῶς μαγειρικοῦ ἅλατος· μόνον ὁσάκις εἶνε τρικυμία καὶ ὁ ἄνεμος πνέῃ σφοδρῶς παρασύρονται ὑπ' αὐτοῦ ἐλάχιστα μόρια ἁλατούχου ὕδατος, ἀλλὰ καὶ ταῦτα δὲν φέρονται μακράν, καταπίπτουσι μετ' ὀλίγον εἰς τὴν γῆν καὶ δὲν ἐξαπλοῦνται πέραν τῆς ἀκτῆς τῆς θαλάσσης.

Ἴσως δ' ἐκτὸς τοῦ ὀζωνίου καὶ τῆς ἀχανοῦς ἐκτάσεως τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, τῆς

Digitized by Google

ὁποίας ἡ θέα, ὡς γνωστόν, κατευνάζει καὶ καταπραΰνει τὰ ἐξηρεθισμένα νεῦρά μας, κατευναστικὴν ἐπ' αὐτῶν ἐπενέργειαν προξενεῖ καὶ τὸ ποσὸν τῶν ἐλαχίστων ἐκείνων μορίων θαλασσίου ὕδατος, τὰ ὁποῖα συμπαρασύρει μαζῇ του ὁ ἄνεμος καὶ ἐν οἷς ὑπάρχει χλωριοῦχον νάτριον (μαγειρικὸν ἅλας).

Τὸ μαγειρικὸν ἅλας ἤρχισαν ἀρτίως οἱ ἰατροὶ νὰ δίδουν εἰς μεγάλας δόσεις καὶ ἄνευ πάσης ἄλλης ἀναμίξεως κατὰ τῆς ἡμικρανίας καὶ ἄλλων παθήσεων τῶν νεύρων, καθ' ἃς δὲν εὑρέθη ἀκόμη ὡς αἰτία ἀνατομική τις ἀλλοίωσις τοῦ νευρικοῦ ἡμῶν συστήματος.

Τὰ δι' αὐτοῦ μέχρι τῆς σήμερον γενόμενα πειράματα ἐπέτυχον τὰ πλεῖστα, ἔκπαλαι δ' ἐπικρατεῖ ἡ ὑπὸ τῆς πείρας καθιερωθεῖσα συνήθεια νὰ δίδουν εἰς τοὺς ἐπιληπτικοὺς μαγειρικὸν ἅλας, ἅμα ὡς αἰσθανθῶσιν ἐπικειμένην τὴν ἔκρηξιν τοῦ πάθους των.

Δὲν ἔχομεν ἀνάγκην διὰ μακρῶν νὰ ἐξάρωμεν τὰς ὠφελείας τῶν θαλασσίων λουτρῶν διὰ τὸ σῶμά μας. Εἰς τοὺς πάσχοντας τὰ νεῦρα εἶνε ἀπαραίτητον συστατικὸν τῆς θεραπείας των, οὐχ ἧττον δὲ χρήσιμα εἶνε καὶ εἰς τοὺς ὑποφέροντας ἀπὸ τὸν στόμαχον. Παρατηροῦμεν ὅμως ἐν τέλει ὅτι μετὰ μεγάλης προσοχῆς πρέπει νὰ κάμνουν χρῆσιν αὐτῶν οἱ ἔχοντες προσβεβλημένην τὴν καρδίαν των, οἱ ὁποῖοι καλλίτερον εἶνε, πρὶν ἢ ἔμβουν εἰς τὴν θάλασσαν, νὰ συμβουλευθῶσι τὸν ἰατρόν των.

Δρ Φλς.

ΝΥΚΤΕΡΙΔΕΣ ΑΙΜΟΔΙΨΕΙΣ

Εἰς τὸν Βοτανικὸν Κῆπον τῶν Παρισίων ἀποστέλλονται προσεχῶς ἐξ Ἀμερικῆς νυκτερίδες τινὲς ἐκ τοῦ εἴδους τῶν καλουμένων *Χιμαιρῶν* (Vampires).

Ἡ νυκτερὶς εἶνε βεβαίως ἐκ τῶν ζώων, ὧν ἡ προσέγγισις ἐμποιεῖ ἀπέχθειαν εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ἀλλὰ τί εἶνε ὁ παρ' ἡμῖν κοινὸς πτερωτὸς μῦς ἐν σχέσει πρὸς τὸ γιγάντειον εἶδος ὅπερ ἀπαντᾷ τόσῳ συχνὰ ἐν τῇ Νοτίῳ Ἀμερικῇ; Ἡ νυκτερὶς αὕτη εἶνε μεγάλη ὡς ὄρνις, καὶ αἱ πτέρυγές της ἀνεῳγμέναι ἔχουσι μῆκος 60-70 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου. Πτερυγίζουσα ἀπαισίως ἐν τῷ νυκτερινῷ σκότει ἀπειλεῖ τὴν ζωὴν τοῦ ὁδοιπόρου ὃν ἡ νὺξ ἀναγκάζει νὰ σταθμεύσῃ ἐν τῇ ἐρημίᾳ.

Ἡ φοβερὰ νυκτερὶς ἐκλήθη *Χίμαιρα* ὡς ἔχουσα ἀκριβῶς τὰς ἰδιότητας ἃς ἡ μυθολογία ἀπέδιδεν εἰς τὸ φανταστικὸν ἐκεῖνο ὄν. Ἡ νυκτερὶς αὕτη οὐδὲν ἄλλο εἶνε, κατά τινα φυσιοδίφην, ἢ πελωρία πτερωτὴ βδέλλα ζῶσα διὰ τοῦ αἵματος τῶν ζώων καὶ τῶν ἀνθρώπων. Κυρίως βρίθει τοιούτων *Χιμαιρῶν* ἡ Κολομβία, εἰς ἣν ἀνήκει καὶ ὁ ἰσθμὸς τοῦ Παναμᾶ.

Τὴν ἡμέραν καθεύδει ἀνηρτημένη ἀπὸ τῶν κλάδων μεγάλων δένδρων ὅπου ὀλιγώτερον φῶς καὶ πλείων ἐρημία. Ἀλλοίμονον δ' εἰς τὸν ἀτυχῆ ὃν ἡ μοῖρα φέρει πλησίον αὐτῆς κατὰ τὴν ἑσπέραν, ἀλλοίμονον εἰς τὸν κατάκοπον ὁδοιπόρον ὅστις ζητήσῃ ἄσυλον ὑπὸ τὴν σκέπην πυκνοφύλλου δένδρου. Θὰ κοιμηθῇ καὶ δὲν θὰ ἐξυπνήσῃ πλέον! Ἐν διαστήματι μιᾶς ὥρας ἡ νυκτερὶς θ' ἀπομυζήσῃ ὅλον τὸ αἷμα αὐτοῦ, καταλείπουσα τὸ ἄψυχον σῶμα εἰς βορὰν τῶν σαρκοφάγων ὀρνέων καὶ ζώων.

Κορεσθεῖσα αἵματος ἡ νυκτερὶς ἀνίπταται βαρέως καὶ ζητεῖ κρύπτην ἐν τῷ φυλλώματι κολοσσαίου δένδρου. Ἡ νυκτερὶς αὕτη ἐπλάσθη γονιμωτάτη ὑπὸ τῆς φύσεως· τίκτει ἑκάστοτε ἓξ ἢ ἑπτά, καὶ ἐκλέγει τὴν φωλεὰν αὐτῆς ἐν σχισμῇ βράχου ὡς οἷόν τε ἀπροσίτου εἰς τοὺς ὄφεις καὶ ἄλλα ἑρπετά, ἅτινα πολὺ ὀρέγονται τῆς τροφῆς ταύτης. Ἓξ μῆνας μετὰ τὴν γέννησιν αὐτῶν τὰ νεογνὰ ἔχουσι καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὰς ἀρετὰς τῶν γονέων.

Οὐχὶ πρὸ πολλοῦ χρόνου νέος τις Ἀμερικανὸς ὀνόματι Μοραλές, ἐπανερχόμενος ἔφιππος εἰς τὴν πόλιν ἐξ ὁδοιπορίας μακρᾶς κατελήφθη ὑπὸ τῆς νυκτὸς ἐντὸς δάσους. Προσκρούσαντος δ' αἴφνης τοῦ ἵππου καὶ πληγέντος βαρέως ὑπὸ κορμοῦ δένδρου, ὁ νέος κατέπεσεν ἀναίσθητος ἐν ἀρχῇ. Συνελθὼν δ' εἶτα ἔκρινεν ἀδύνατον νὰ διέλθῃ τὰς πολυπλόκους ἀτραποὺς τοῦ δάσους πεζῇ καὶ ἐν βαθυτάτῳ σκότει. Ἀπεφάσισε λοιπὸν νὰ σταθμεύσῃ ὑπὸ τὰ δένδρα μέχρι τῆς ἠοῦς.

Συλλέξας ξηροὺς τινας κλάδους ἧναψε πυρὰν ἵνα ἀπομακρύνῃ τοὺς ὄφεις καὶ τὰ θηρία, εἶτα δὲ καλυφθεὶς διὰ τοῦ ὁδοιπορικοῦ του καλύμματος, κατεκλίθη καὶ κατὰ μικρὸν ἀπεκοιμήθη λησμονήσας πάντα κίνδυνον.

Εὐθὺς τρεῖς νυκτερίδες ἤρξαντο πτερυγίζουσαι ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀτυχοῦς. Βαθμηδὸν δὲ κατήρχοντο, προσήγγιζον τὸ θῦμα, ἐφ' οὗ τέλος προσεκολλήθησαν ἠρέμα. Ἡ μία τούτων ἡ μεγίστη προσκολληθεῖσα ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ὤμου εἰσήγαγε τὸ ῥύγχος διὰ τοῦ περιλαιμίου εἰς τὸν τράχηλον τοῦ κοιμωμένου, ἐνῷ αἱ δύο ἄλλαι ἀπεμύζων τὰς παλάμας αὐτοῦ.

Καὶ ἐνῷ ἀπερρόφουν διὰ τῆς γλώσσης αὐτῶν τὸ νωπὸν αἷμα, ὅπερ ἔρρεε δαψιλῶς ἀπὸ τῶν πληγῶν, αἱ νυκτερίδες ἀνακινοῦσαι τὰς πτέρυγας αὐτῶν ῥυθμικῶς ἐρρίπιζον τὸ θῦμα, ὅπως διὰ τῆς γλυκείας δρόσου καταστήσωσι τὸν ὕπνον αὐτοῦ εὐάρεστον καὶ διαρκῆ.

Ἀλλὰ κατὰ καλὴν τύχην ἕτερος ὁδοιπόρος

Digitized by Google

μετὰ τεσσάρων Ἰνδῶν θεραπόντων διήρχετο ἔφιππος τὴν νύκτα ἐκείνην τὸ δάσος. Προσελκυσθέντες ὑπὸ τοῦ φέγγους τῆς πυρᾶς, ἐπέζευσαν καὶ ἐβάδισαν κατοπτεύοντες καὶ ἐρευνῶντες. Οὕτως ἔφθασαν ἐκεῖ ὅπου ἐτελεῖτο τὸ φρικῶδες δρᾶμα. Οἱ Ἰνδοὶ ἄνευ χρονοτριβῆς ἐπέπεσαν κατὰ τῶν τριῶν νυκτερίδων, αἵτινες βεβαρημέναι ἐκ τοῦ αἵματος μόλις ἐκινοῦντο, καὶ ἐφόνευσαν αὐτὰς δι' ἀνημμένων δαυλῶν.

Ὁ Μοραλὲς μόλις ἔσχε τὴν δύναμιν ν' ἀνοίξῃ τοὺς ὀφθαλμούς· ἡ ἀπώλεια τόσου αἵματος εἶχε καταστήσῃ αὐτὸν παράλυτον. Ἔδεσαν προχείρως τὰς πληγὰς καὶ ἐπὶ αὐτοσχεδίου φορείου μετεκόμισαν αὐτὸν εἰς τὴν ἐγγυτάτην οἰκίαν. Ὁ ταλαίπωρος ἐπὶ εἴκοσιν ὅλας ἡμέρας διετέλει ἐν κινδύνῳ, καὶ παρῆλθε χρόνος πολὺς ἕως οὗ τελείως ἀνακτήσῃ τὰς δυνάμεις του.

Η.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ὁ χρόνος εἶνε ὁ ἀγρός μου, ἔλεγέ ποτε Ἰταλὸς συγγραφεύς. Καὶ ὄντως ὁ χρόνος ὁμοιάζει πρὸς ἀγρόν, ὅστις μένων μὲν ἀκαλλιέργητος οὐδὲν φέρει ἢ μᾶλλον φέρει ἀκάνθας καὶ τριβόλους, καλλιεργούμενος δὲ ἀνταμείβει πλουσιοπαρόχως τὸν φιλόπονον.

—

Ὁ χρόνος εἶνε τὸ ὕφασμα τῆς ζωῆς, ἔλεγεν ὁ Φραγκλῖνος. Ἀνάγκη λοιπὸν ἀπόλυτος νὰ γινώσκωμεν ἀκριβῶς πόσου τιμᾶται ἕκαστος πῆχυς τοῦ πολυτιμοτάτου τούτου ὑφάσματος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Μεταξὺ τῶν ἀντικειμένων τῶν ἀποσταλέντων εἰς τὴν ἐν Βονωνίᾳ μουσικὴν ἔκθεσιν εἶνε καὶ τὸ κρανίον τοῦ Δονιζέττη, ὑποστὰν παραδόξους περιπετείας, ὡς ἐμφαίνεται ἐξ ἐπιστολῆς ἣν ἔγραψεν ὁ ἐκ πάππου ἀνεψιὸς τοῦ μεγάλου μουσουργοῦ καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει διαμένων Ι. Δονιζέττης πρὸς τὰς ἐφημερίδας, ἀναιρῶν δημοσιευθείσας τινὰς πρότερον ἀνακριβείας. Κατὰ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, τὸ κρανίον τοῦ Δονιζέττη παρέλαβε πρὸς μελέτην ὁ κατὰ τὸ 1848 ἐνεργήσας τὴν νεκροψίαν ἰατρὸς Κάρκανος, ὅστις μετ' οὐ πολὺ ἀπεβίωσε, τὰ δ' ἔπιπλα καὶ σκεύη αὐτοῦ ἐξεποιήθησαν ἐπὶ δημοπρασίᾳ. Ὅτε τὰ λείψανα τοῦ μουσουργοῦ τῆς *Λουκίας* καὶ τῆς *Φαβορίτας* μετεκομίσθησαν ἀπὸ τοῦ νεκροταφείου εἰς τὸν μητροπολιτικὸν ναὸν τοῦ Περγάμου καὶ κατετέθησαν εἰς τὸ ἀνεγερθὲν αὐτῷ παρὰ τῶν δύο του ἀδελφῶν μνημεῖον, ἀνεμνήσθησαν οἱ ἐνδιαφερόμενοι ὅτι τὸ κρανίον δὲν εἶχεν ἐπιστραφῆ παρὰ τοῦ ἰατροῦ Καρκάνου, ἐρεύνης δὲ γενομένης καὶ τῇ βοηθείᾳ τοῦ καταλόγου τῶν ἐκποιηθέντων ἐπὶ δημοπρασίας ἀντικειμένων, ἀνεκαλύφθη ὅτι εἶχε πωληθῆ μία *κύλιξ* ἀντὶ ὀλίγων λεπτῶν πρός τινα ἀλαντοπώλην. Ἐπορεύθησαν πρὸς αὐτὸν οἱ ἐνδιαφερόμενοι καὶ ἀνεῦρον τῷ ὄντι ἐντὸς τοῦ συρταρίου τῆς τραπέζης του τὸ ζητούμενον κρανίον. Ὁ ἀγαθὸς ἀλαντοπώλης ἀγνοῶν τὴν προέλευσιν τοῦ ἀντικειμένου ἐκείνου, ἐχρησιμοποίησεν αὐτὸ ὡς νομισματοδοχεῖον. Ἐξηγοράσθη τότε τὸ κρανίον ἀντὶ τιμῆς ὑπερτέρας καὶ ἐτοποθετήθη εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Περγάμου, ὅπου ἔκτοτε θρησκευτικῶς φυλάσσεται.

Οἱ ἐν Σουδὰν Ἄραβες πιστεύουσιν ὅτι πάντα κεραυνὸν παρακολουθεῖ ἡ πτῶσις ἀερολίθου σιδηρούχου. Ὁ κατέχων τεμάχιον τοῦ τοιούτου σιδήρου θεωρεῖται εὐτυχής. Αἱ μάχαιραι καὶ τὰ ξίφη τὰ κατασκευαζόμενα ἐξ αὐτοῦ καθιστῶσι, κατὰ τὴν δοξασίαν των, ἀτρώτους τοὺς ἐν ταῖς μάχαις φέροντας αὐτά, προστατεύουσι δὲ καὶ διαφυλάττουσιν αὐτοὺς εἰς τὸ ἑξῆς ἀπὸ τοῦ κεραυνοῦ. Ὁ σεΐχης Νάσρ, ὁ ἀρχηγὸς τῶν Τακκάλα, ἠδυνήθη ν' ἀντιστῇ κατὰ τῶν Αἰγυπτίων χάρις, ὡς λέγουσιν, εἰς ξίφος κατασκευασθὲν ἐκ τοιαύτης ὕλης. Πιστεύουσι πρὸς τούτοις οἱ Ἄραβες ὅτι τὸ πῦρ τὸ ἀναφθὲν ἐκ τοῦ κεραυνοῦ δὲν κατασβέννυται εἰμὴ δι' ὀλίγου γάλακτος. Ὁ κατεργαζόμενος τὸν μετεωρίτην σίδηρον σιδηρουργὸς μεταχειρίζεται ὡσαύτως γάλα ἀντὶ ὕδατος, διότι τοῦτο ἔχει τὴν ἰδιότητα νὰ καταφθείρῃ τὸ μέταλλον.

Οὐχὶ σπάνια εἶνε τὰ παραδείγματα πτωχῶν ἀπροσδοκήτως πλουτησάντων ἐκ τῆς εὐνοίας τῆς Τύχης ἐν λαχείοις. Ἓν τοιοῦτον ἀναφέρουσιν αἱ ἐφημερίδες τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὁμογενής, κατοικῶν ἐν Τοπχανέ, Ἰωάννης Ἀποστολίδης καλούμενος, μέχρι τῆς προτεραίας ἐν ἐσχάτῃ πτωχείᾳ καὶ ἀπεγνωσμένῃ καταστάσει διατελῶν, εὑρέθη αἴφνης πλούσιος καὶ εὐδαίμων. Ὁ δυστυχὴς οὗτος οἰκογενειάρχης δυνάμενος νὰ πορίζηται ἄλλοτε ἀνέτως τὰ πρὸς συντήρησιν τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ, εἰς τοιαύτην περιέστη ἐπ' ἐσχάτων, ἕνεκα περιπετειῶν τῆς τύχης, ἔνδειαν καὶ στέρησιν, ὥστε μὴ ἔχων οὔτε τὸ εὐτελὲς μίσθωμα τοῦ πενιχροῦ οἰκίσκου, ἐν ᾧ κατῴκει μετὰ τῆς οἰκογενείας του νὰ ἀποτίσῃ, διέτρεχε τὸν κίνδυνον νὰ ἐκβληθῇ ἐξ αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ οἰκοδεσπότου. Οὕτω δ' ἀπεγνωσμένος λαβὼν ἐν ἀγνοίᾳ τῆς συζύγου αὐτοῦ ἓν δακτυλίδιον αὐτῆς, κοχλιάριά τινα μικρὰ ἀργυρᾶ καὶ μίαν μετοχὴν τοῦ Λαχειοφόρου δανείου τῆς πόλεως Βουκουρεστίου, ἣν εἶχεν ἀγοράσει πρὸ δεκαοκταετίας, ἐτράπη τὴν εἰς τὴν μεγάλην τῆς πόλεως ἀγορὰν ἄγουσαν ἐπὶ σκοπῷ νὰ ἐκποιήσῃ ταῦτα. Ἐπειδὴ ὅμως φθὰς εἰς Γαλατᾶν,

Digitized by Google

ἐσκέφθη ὅτι δὲν εἶχεν οὔτε τὰ δίοδια τῆς γεφύρας νὰ ἀποτίσῃ, ἀπεφάσισε νὰ ἐξαργυρώσῃ τὴν μετοχήν, διὸ καὶ προσῆλθε πρός τινα ἐκεῖ ἀργυραμοιβόν· μὴ ἀρκεσθεὶς ὅμως εἰς τὴν προσενεχθεῖσαν αὐτῷ τιμὴν τῶν 42 φράγκων, ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν καὶ μετέβη εἰς τὸ ἐν Καράκιοϊ εἰδικὸν ἐπὶ τῶν λαχειφόρων μετοχῶν κατάστημα Klarfert. Γνωστὸν ὅτι κατὰ τὸν ἐντὸς τοῦ καταστήματος τούτου ἀνηρτημένον πίνακα, πᾶς ὁ βουλόμενος νὰ ζητήσῃ σχετικὰς πρὸς τὰς κληρώσεις πληροφορίας, ὀφείλει νὰ καταβάλῃ γρόσια πέντε. Ἐπειδὴ δὲ ἐξ ὧν ὁ κάτοχος τῆς μετοχῆς ταύτης ἀφηγήθη ἐκεῖ, ἐγνώσθη ἡ ἐλεεινὴ αὐτοῦ κατάστασις, ὁ διευθύνων τὸ κατάστημα ἐζήτησε τὸν ἀριθμὸν τῆς μετοχῆς αὐτοῦ καὶ μετ' ὀλίγον ὁ τέως δυστυχὴς θνητὸς ἤκουεν ἔκπληκτος ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῆς μετοχῆς αὐτοῦ κληρωθεὶς τῇ 2 9βρίου ἐ. ἔ. ἐκέρδησε τὸν πρῶτον λαχνόν, ἤτοι 100,000 φράγκων! Ἔξαλλος ὑπὸ χαρᾶς ὁ ἤδη πλούσιος καὶ εὐδαίμων Ἰωάννης Ἀποστολίδης σπεύδει πρὸς τὸν ἐν Γαλατᾷ ὁμογενῆ ἀργυραμοιβὸν κ. Ξυδιάν, φίλον αὐτοῦ καὶ ἀναγγείλας αὐτῷ τὸ εὐχάριστον ἄγγελμα, μεταβαίνει μετ' αὐτοῦ πρὸς τὸν τραπεζίτην κ. Κουτὸ διὰ τὰ περαιτέρω. Ἐπειδὴ ὅμως ὡς ἐκ τοῦ χρόνου καὶ τῆς μὴ καλῆς διατηρήσεως ἡ μετοχὴ εὑρίσκετο ἐν ἀνωμάλῳ καταστάσει, προσκεκολλημένη ἐνιαχοῦ διὰ προσθέτων τεμαχίων χάρτου, ὁ τραπεζίτης πρὶν ἢ προβῇ εἰς τὴν προεξόφλησιν τοῦ κέρδους τῆς μετοχῆς ἐθεώρησεν ἀναγκαῖον νὰ ζητήσῃ τηλεγραφικῶς ὁδηγίας παρὰ τοῦ δημαρχείου Βουκουρεστίου, ἃς μετὰ παλμῶν καρδίας ἀναμένει ὁ κερδίσας ὅπως παραλάβῃ εἰς τὴν κατοχὴν αὐτοῦ τὸν στίλβοντα χρυσόν. Ὁ εὐτυχὴς ἀριθμὸς τῆς μετοχῆς, ὅστις τὸν πρὸ ὀλίγου πτωχὸν καὶ τῶν πάντων στερούμενον κατατάσσει αἴφνης εἰς τὴν τάξιν τῶν εὐπόρων, εἶνε ὁ 45, τῆς σειρᾶς 3,634.

Μία δόξα μέλλει νὰ καταρρεύσῃ. Ἐπὶ τέσσαρας περίπου αἰῶνας ἤδη ἐθεωρεῖτο βέβαιον ὅτι ἡ Ἀμερικὴ ἀπεκλήθη οὕτω ἐκ τοῦ Ἀμερίκου Βεσπουκκίου, Φλωρεντινοῦ θαλασσοπόρου ἐξερευνήσαντος τὴν ἀνακαλυφθεῖσαν παρὰ τοῦ Κολόμβου ἤπειρον καὶ ἀποδόντος εἰς αὐτὴν τὸ ὄνομά του. Πλὴν ἡ τοιαύτη παράδοσις φαίνεται ὅτι προῆλθεν ἐκ πλάνης τοῦ ἐφημερίου τοῦ Σαὶν-Διὲ Ἰωάννου Βαζίνου, ὅστις πρῶτος, ἄγνωστον πόθεν καὶ διατί ἔγραψεν ὅτι ὁ Βεσπούκιος ἐκαλεῖτο Ἀμέρικος, ἐνῷ τὸ βαπτιστικόν του ὄνομα ἦτο ἁπλῶς Ἀλβέρτος (Albericus). Τὸ τοιοῦτο ἀπέδειξε τελευταίως ὁ κ. Ἰούλιος Μαρκοὺ ἔν τινι ἀνακοινώσει αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν. Τὸ ὄνομα τῆς Ἀμερικῆς εἶνε ἰνδικόν, προῆλθε δὲ ἐκ τῶν διαλέκτων τῶν αὐτοχθόνων τῆς ἐν λόγῳ ἠπείρου καὶ σημαίνει χώραν τοῦ ἀνέμου. Ὑπάρχει μάλιστα φυλὴ Ἐρυθροδέρμων φέρουσα πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων τὸ ὄνομα Ἀμέρικας.

Ἀληθῶς ὡραῖον ἦτο τὸ δῶρον τῶν ἐν Βρασιλίᾳ καθολικῶν κυριῶν ἐπὶ τῷ ἰωβιλαίῳ τοῦ Πάπα. Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς ἀνήγγειλαν αὗται διὰ τηλεγραφήματος πρὸς τὴν Α. Π. ὅτι διὰ κοινοῦ ἐράνου ἠγόρασαν καὶ ἠλευθέρωσαν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ 240 δούλους.

Παραπονούμεθα ὅτι οἱ γαλακτοπῶλαί μας νοθεύουσι τὸ γάλα τὸ ὁποῖον μᾶς ἀκριβοπωλοῦσιν. Ἰδοὺ ὅμως καὶ ἄλλη νοθεία αὐτοῦ εὐφυεστάτη παρ' ἀνθρώπων, τῶν ὁποίων εἶνε ἐν τούτοις πεφημισμένη ἡ τιμιότης. Εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ὀλλανδίας οἱ χωρικοὶ συνειθίζουσι νὰ δίδωσιν εἰς τὰς ἀγελάδας των νὰ τρώγωσι μεγάλην ποσότητα ἅλατος, ὅπερ ἐπιφέρει εἰς αὐτὰς δίψαν καὶ πόσιν ἄφθονον ὕδατος. Ἐὰν παρατηρήσητε κατόπιν εἰς τὸν γαλακτοπώλην ὅτι τὸ γάλα του εἶνε πολὺ ὑδαρόν, σᾶς ἀπαντᾷ ὅτι ἡ ἀγελὰς μόνη εἶνε ἔνοχος διὰ τοῦτο, διότι πίνει τόσον πολὺ νερόν, ὥστε μόνη νοθεύει ἀκουσίως τὸ γάλα της.

Ἡ τελευταία ἐν Αἰγύπτῳ ἐπελθοῦσα ὑπουργικὴ μεταβολὴ ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς περίεργον ἀποκάλυψιν περὶ ἑνὸς τῶν ἀποτελεσάντων τὸ νέον ὑπουργεῖον πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς Αἰγύπτου: Ἀναφέρεται ὅτι ὁ ἄρτι γενόμενος ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν Ζουλφικὰρ πασᾶς εἶνε Ἕλλην τὸ γένος, ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν Γαλανῶν, ἀποκατεστημένης ἐν Μεσολογγίῳ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ἐπαναστάσεως. Παιδίον ἔτι ἤχθη αἰχμάλωτος εἰς Αἴγυπτον ὑπὸ τῶν Ἀράβων μετὰ τὴν πτῶσιν τῆς ἐνδόξου πόλεως, υἱοθετήθη δέ, προσηλυτίσθη εἰς τὴν ὀθωμανικὴν θρησκείαν καὶ ἐξεπαιδεύθη ὑπό τινος πασᾶ. Ὁ Ζουλφικὰρ ἀνδρωθεὶς καὶ κληρονόμος γενόμενος τῆς περιουσίας καὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ θετοῦ πατρός του, δὲν ἐλησμόνησε τοὺς συγγενεῖς του, ἀλλ' ἐξ ἀμυδρῶν τινων ἐντυπώσεων, ἃς παιδιόθεν ἐτήρει περὶ τῆς πρώτης πατρίδος καὶ τῶν γεννητόρων αὐτοῦ, κατώρθωσε ν' ἀνεύρῃ τὴν ἐπιζῶσαν μητέρα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, οὓς καὶ μετεκάλεσε παρ' ἑαυτῷ καὶ θερμότατα ἐδεξιώθη. Ὁ Ζουλφικὰρ διακρίνεται μεταξὺ τῶν πολιτικῶν τῆς θετῆς αὐτοῦ πατρίδος. Ἐκ τῆς γενετείρας αὐτοῦ διέσωσε μόνον τρυφεράς τινας ἀναπολήσεις καὶ τὴν προφορὰν αὐτοῦ ὡς πρὸς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἥτις εἶνε προφορὰ γνησίου Ρουμελιώτου.

Ἀστεῖον ἀνέκδοτον διηγοῦνται περὶ τοῦ ἄρτι ἀποβιώσαντος Γάλλου συγγραφέως Καρόλου Μονσελέ. Κατατρυχόμενος ὑπὸ οἰκονομικῶν στενοχωριῶν καὶ καταδιωκόμενος ὑπὸ τῶν δανειστῶν του ἐπενόησεν εὐφυὲς μέσον πρὸς ἀπαλλαγήν του, γράψας ἔξωθεν τῆς θύρας τοῦ δωματίου του τὸν ἀριθμὸν 100 μετὰ τοῦ στίχου

Ἂν ἠμπορῇς, πλησίασε· καὶ ἂν τολμᾷς, ἐρεύνα.

Οἱ ὀχληροὶ δανεισταὶ φθάνοντες πρὸ τοῦ καταφυγίου ἐκείνου ὠπισθοχώρουν, καὶ ἄν τις τολμηρότερος ἀπεπειρᾶτο ν' ἀνοίξῃ τὴν θύραν, ὁ Μονσελὲ μὲ φωνὴν βαρεῖαν καὶ ἀπότομον ἐκραύγαζεν ἔσωθεν:

— Εἶνε ἄλλος μέσα!

Καὶ ὁ δανειστὴς ἑκὼν ἄκων ἀπεσύρετο.

— Μά, καϋμένε Δημήτρη, τί διάβολο γοῦστο 'βρίσκεις 'ς τὸ κρασί· εἶσαι πάλι σκνίπα!

— Δὲ σ' τὸ λέω, γυναῖκα, τί γοῦστο 'βρίσκω, γιατὶ τότε θὰ μεθᾷς καὶ σύ.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1888 — 1351

Digitized by Google

CODL·LIBR PERIODICALS

'Αριθ. 651 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΕ'. | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. | 19 Ἰουνίου 1888

Ὡς γνωστόν, ἐν Ἑρμουπόλει τῇ πρωτοβουλίᾳ φιλοκάλων λογίων καὶ ἐπιστημόνων διωργανώθησαν ἀπὸ ἱκανοῦ χρόνου, ἐν τῇ Λέσχῃ *Ἑλλάδι* φιλολογικαὶ καὶ καλλιτεχνικαὶ ἑσπερίδες, λίαν ἐπιτυχοῦσαι, εἰς ἃς συνήρχετο ὁ φιλόμουσος κόσμος τῆς Ἑρμουπόλεως, ζητῶν εἰς τὰς πνευματικὰς ταύτας ἀπολαύσεις εὐχάριστον περισπασμὸν ἀπὸ τοῦ μονοτόνου καὶ πρακτικοῦ καθ' ἡμέραν βίου. Κατὰ τὰς ἑσπερίδας ταύτας ἐγένοντο διαλέξεις ὑπὸ διαφόρων λογίων ἀνδρῶν, καὶ ἔργα ἄξια λόγου ἀνεγνώσθησαν. Ἓν τῶν καλλίστων εἶνε καὶ τὸ κατωτέρω δημοσιευόμενον τοῦ κ. Ἰωάννου Γ. Φραγκιᾶ, λογογράφου ἐκ τῶν δοκίμων, γνωστοῦ καὶ ἐξ ἄλλων αὐτοῦ ἔργων, μάλιστα δὲ τῆς χαριεστάτης μεταφράσεως τοῦ «Ἀμφιτρύονος» τοῦ Μολιέρου.

Σ. τ. Δ.

ΔΥΟ ΕΣΠΕΡΙΔΕΣ

τῆς ἐν Ἑρμουπόλει Λέσχης «Ἑλλάδος»

Ἑσπερὶς πρώτη.— 1886

ΗΩΣ ΚΑΙ ΤΙΘΩΝΟΣ

Σκηναὶ ἐκ τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας.

Α'.

Ἐν μέσῳ τοῦ πρακτικοῦ καὶ αὐστηροῦ τῆς σήμερον κόσμου, ὅστις, ἀποβαλὼν τὴν εὔπιστον αὐτοῦ καὶ εὐφάνταστον καὶ θαλερὰν παιδικὴν ἡλικίαν, ἀφῆκε τὸ κάλλος, τὴν μυθολογίαν καὶ τὴν ποίησιν ὡς ἀθύρματα ψευδῆ καὶ ἄχρηστα καὶ ἐτράπετο τὴν ὁδὸν τῆς ξηρᾶς μὲν ἀλλὰ πρακτικῆς ἀληθείας, δὲν ἔχει πλέον ἡ ποίησις φωνήν. Καθὼς δὲ ὁ μυθολογούμενος ἐκεῖνος, ὅστις, κοιμηθεὶς ἐπὶ ἔτη μακρά, ἐξύπνησεν ἐν μέσῳ ἄλλης γενεᾶς, διάφορα ἐχούσης τὰ ἤθη, καὶ διήγειρε τὴν ἔκπληξιν λαλῶν περὶ πραγμάτων παλαιᾶς ἐποχῆς ὡς περὶ ἐνεστώτων, οὕτω φοβοῦμαι καὶ ἐγὼ μήπως, κρούων σήμερον φόρμιγγα ἄλλων αἰσθηματικωτέρων χρόνων, ἐκπλήξω τὸν ἀκούοντα καὶ θεωρηθῶ ὡς ὀνειροπόλος περὶ ἀλλότρια καὶ ἀνοίκεια πρὸς τὸν αἰῶνα τοῦτον τοῦ ἄνθρακος καὶ τοῦ σιδήρου ἀσχολούμενος.

Καὶ ὅμως! μὰ τὸν Παρθενῶνα καὶ τὴν Κνιδίαν Ἀφροδίτην τοῦ Πραξιτέλους, χάριν, δότε κἂν ἐπὶ στιγμὴν χάριν διὰ τὴν ποίησιν, διὰ τὴν καλλιτεχνίαν, διὰ τὸ θεσπέσιον ἐκεῖνο καὶ δημιουργὸν τοῦ ὡραίου ἀρχαῖον πνεῦμα, εἰς τὸ ὁποῖον ὀφείλεται κατὰ μέγιστον μὲν μέρος ἡ ἀρχαία τῆς Ἑλλάδος εὔκλεια, καθ' ἱκανὸν δὲ ἡ ἄλλοτε πρὸς αὐτὴν στοργὴ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, πάντοτε δὲ τὰ χρώματα τῶν σημερινῶν πανηγυρικῶν μας λόγων.

Καὶ τέλος πάντων τί θὰ χάσῃ ὁ μονότονος καὶ πρακτικὸς ἢ εἴρων καὶ σατυρικὸς πολιτισμὸς τῆς σήμερον, ἐὰν ἐνίοτε κάμνῃ καὶ ὀλίγον τόπον εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ ἤδη νεκροῦ, ἀλλὰ πάντοτε φιλομειδοῦς, ποιητικοῦ καὶ περιπαθοῦς πολιτισμοῦ τῆς μυθικῆς Ἑλλάδος; Καθὼς οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι, κατὰ τὰ συμπόσια αὐτῶν, ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς εὐθυμίας των, περιέφερον ἐνώπιον τῶν συνδαιτυμόνων ὁμοίωμα νεκροῦ εἰς ἀνάμνησιν τῆς ματαιότητος τῶν ἐπιγείων, ἔλθετε νὰ ἐπαναφέρωμεν καὶ ἡμεῖς ἐπὶ στιγμὴν μίαν τοὐλάχιστον εἰκόνα τῆς νεκρᾶς ἐκείνης ἐποχῆς, καὶ νὰ σκεφθῶμεν ὅτι, καθὼς ἀπέθανεν ὁ κόσμος ἐκεῖνος τῶν μύθων καὶ τοῦ ἔρωτος, τὸν ὁποῖον σήμερον περιφρονοῦμεν ὡς παιδαριώδη καὶ φαντασιόπληκτον, οὕτω, τίς οἶδεν, ἴσως καὶ τὸ σημερινὸν πνεῦμα τῆς ρικνῆς θετικότητος καὶ ὑλιστικῆς ἐπιστήμης ἐξαλειφθῇ ποτε ὑποχωροῦν εἰς ἐποχὴν νέαν ἀληθοῦς ἔρωτος καὶ καλλιτεχνίας!

Λησμονήσωμεν λοιπόν, ἐὰν θέλετε, ἐπὶ στιγμὴν τὴν περὶ ἡμᾶς πραγματικότητα καὶ ἔλθετε μετ' ἐμοῦ ἱπτάμενοι ἐπὶ πτερύγων τῆς φαντασίας εἰς ἀρχαιοτάτην τινὰ ἐποχήν, εἰς ὡραίαν τινὰ διανθῆ, σκιεράν, πλήρη μύρτων καὶ δαφνῶν κοιλάδα. Δὲν εἴμεθα πλέον, ἐννοεῖται, ἐντὸς λέσχης πόλεως ἐμπορικῆς· ἄπαγε! Τὰ περὶ ἡμᾶς φαινόμενα εἶνε ἁπλῆ ἀπάτη τῆς ὁράσεως. Κατ' ἀλήθειαν ὁρίζων ἡμῶν εἶνε ὁ γόης τῆς Ἀττικῆς ὁρίζων καὶ ἐποχὴ ἡμῶν εἶνε ἡ ἐν τῇ ὁμίχλῃ τῶν πρώτων ἱστορικῶν χρόνων μόλις εὐκρινῶς διαγραφομένη ἐποχή.

Εἶναι τοῦ Μαΐου τὰ μέσα καὶ ὁ χλοερὸς Ὑμηττός, ὁ κατὰ τὸν Ὀβίδιον διανθὴς ἐκεῖνος Ὑμηττός, ἁπλοῖ γραφικῶς πρὸς τὸν δύοντα ἥλιον τὰ καταπράσινα καὶ λοφώδη κράσπεδά του. Οὐρανὸς γαλανὸς ἐξ ἐκείνων οἵτινες ἔχουσι τὴν δύναμιν νὰ μεταδίδουν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου τὴν γαλήνην, τὴν ἐλπίδα καὶ τὸν ἔρωτα, νομίζεις ὅτι περιβάλλει δι' ἀγκαλῶν σαπφειρίνων τὴν μουσοφίλητον ἐκείνην γῆν. Καὶ

Digitized by Google

ἐνῷ ὁ Ἀπόλλων ὀλισθαίνει πρὸς τὸν ὁρίζοντα ἐν μέσῳ ροδοχρόου ὁμίχλης, τὰ πτηνὰ τὸν χαιρετίζουσι διὰ τοῦ τελευταίου αὐτῶν κελαδήματος. Πλὴν τούτων ὅμως ἡ ἐξοχὴ εἶναι σιωπηρά· μακρόθεν δὲ μόνον ἀκούονται ἐνίοτε τὰ βελάσματα τῶν προβάτων, ἅτινα ὁ ποιμὴν ἐπαναφέρει φαιδρὰ καὶ σκιρτῶντα εἰς τὴν μάνδραν των.

Ὥρα γοητευτική! Ἐάν ποτε προσευχὴ ἀνθρώπου ἀνῆλθε πρὸς τοὺς θεοὺς τοῦ Ὀλύμπου ἀπὸ καρδίας περιπαθοῦς, ἢ ἐὰν ἀνέφλεξέ ποτε στήθη θνητοῦ βαθὺς καὶ πιστὸς καλῆς παρθένου ἔρως, ὤ! βεβαίως τοιαύτη προσευχή, τοιοῦτος ἔρως, κατὰ τοιαύτην τινὰ ὥραν ἐγεννήθησαν.

Ἐν μέσῳ μικρᾶς τινος κοιλάδος, ὅλης πρασίνης, μικρὸν ἄλσος συναθροίζεται ἐκ δένδρων καὶ θάμνων χαμηλῶν. Νομίζεις ὅτι εἶναι ὄασίς τις χαρίεσσα, διότι εἶναι σηκὸς δενδρόφυτος, ἀλλὰ πυκνός, πολὺ πυκνὸς καὶ πλήρης δρόσου, σκιᾶς καὶ μυστηρίου· ὡς ἂν εἰ θεά τις, φεύγουσα τὰς ἐπιμόνους ἀναζητήσεις ὀχληροῦ ἐραστοῦ, ἀνεβλάστησεν αὐτὸν τύψασα τὴν γῆν διὰ τοῦ καλλισφύρου ποδός της ἵνα κρυβῇ ἐντὸς τοῦ χλοεροῦ ἐκείνου μελάθρου. Ἐκεῖ ἡ πλάτανος ἡ ἀμφιλαφής, ἡ κόμαρος, ἡ λιβανωτίς, ἡ δάφνη καὶ ἡ πένθιμος μύρτος διαχέουσι τὰ μῦρά των καὶ ὅλη ἐκείνη τῶν μυροβόλων θάμνων ἡ συστὰς μετὰ τῆς περὶ αὐτὴν ὑψηλῆς χλόης ὑποφρίσσει διαπνεομένη ὑπὸ τῆς γλυκείας πνοῆς τῶν ζεφύρων καὶ ὑπὸ αὔρας ζωογόνου.

Ἂς πλησιάσωμεν. Φλοῖσβος ρέοντος ὕδατος ἀκούεται μιγνυόμενος μετὰ τοῦ θρου τῶν σειομένων φύλλων. Εἶναι πηγή τις ἱερὰ καὶ λέγουσιν ὅτι εἶναι πηγὴ τῆς Ἠοῦς, ἀναβλύσασα ἐκεῖ καθ' ἣν ἡμέραν αὕτη ἔκλαυσε τὴν ἀθανασίαν τοῦ Τιθωνοῦ, τοῦ φιλτάτου συζύγου της. Ἡ δυστυχὴς Ἠώς! Ἠξεύρετε τί ἔπαθεν; ἀκούσατε καὶ οἰκτείρατέ την. Ἦτο θεὰ καί, ἐννοεῖτε, ὅτι ἦτο ἀθάνατος. Αἴ! καὶ μήπως δὲν ζῇ καὶ σήμερον ἐπίσης ἀνθηρά, ἐπίσης δεκαεξαετοῦς κόρης ὡς καὶ τότε ἔχουσα τὴν ἀνθηρότητα καὶ χάριν; Καὶ τίς ἐξ ὑμῶν δὲν γνωρίζει τὴν ροδοδάκτυλον, τὴν κροκόπεπλον ἐκείνην νεάνιδα ἥτις καθ' ἑκάστην πρωΐαν ἐν σχήματι ροδοχρόου φωτὸς προκύπτουσα ἐξ ἀνατολῶν ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ προαγγέλλει τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου; Ἀλλὰ φεῦ! ἦτο γυνὴ καί, ὡς ὅλαι αἱ γυναῖκες, εἶχε καὶ αὐτὴ εὐαίσθητον καρδίαν. Μίαν ἡμέραν εἶδε τὸν Τιθωνόν, νεαρὸν κυνηγόν, οὐχὶ θεὸν τὴν γέννησιν· ἄνθρωπον θνητόν, ἀλλὰ θεὸν κατὰ τὸ κάλλος. Ἔλεγες ὅτι ἦτο ὁ Ἀπόλλων, ὁ ξανθοκόμης Ἀπόλλων καί, ἐὰν ἠρώτα τις τὴν Ἠώ, βεβαίως θ' ἀπήντα αὕτη ὅτι ἦτο καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος ἀκόμη εὐειδέστερος. Τὴν εἶδε, τὸν εἶδε, ἠγαπήθησαν. Τί περιέχεται εἰς τὴν μίαν καὶ μόνην ταύτην λέξιν, δὲν εἶναι βεβαίως ἀνάγκη νὰ τὸ ἀναπτύξῃ τις. Καὶ τίς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον δὲν ἠγάπησεν ἢ δὲν θ' ἀγαπήσῃ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ;

Ὁ Τιθωνὸς ἠγάπα τὸ κυνήγιον· ἡ δὲ Ἠὼς ἠγάπα πολὺ τοὺς κυνηγούς· καὶ τὸ λέγω ἵνα τὸ μάθωσιν οἱ λάτρεις τῆς κυνηγέτιδος Ἀρτέμιδος διὰ κάθε ἐνδεχόμενον· διότι ὁ ἔρως τῆς Ἠοῦς δὲν εἶναι ἐκ τῶν σημερινῶν μεταλλικῶν ἐκείνων ἐρώτων, οἵτινες ἐὰν ἀναλυθῶσι χημικῶς θὰ εὑρεθῶσι περιέχοντες 80 τοὐλάχιστον τοῖς % χρυσόν. Ὁ ἔρως τῆς Ἠοῦς εἶναι ἔρως ἁγνός, ἀλλὰ καὶ μεγάλης ὁλκῆς, διότι ἡ ἁβρὰ αὕτη νεᾶνις ἔχει μίαν κακὴν συνήθειαν· δὲν κλέπτεται ὑπὸ τῶν ἐραστῶν της, ἡ εὐλογημένη, ἀλλὰ συνειθίζει ἀκριβῶς τοὐναντίον· κλέπτει δηλαδὴ αὐτὴ καὶ ἁρπάζει τὸν ἐρώμενον καὶ ἀπάγει αὐτὸν εἰς τὰ θεῖά της δώματα. Ἥρπασε τὸν Ἀστραῖον, ἀπήγαγε τὸν Ὠρίωνα, ἔκλεψε τὸν Κλῦθον, συνέλαβε τὸν Τιθωνὸν καὶ θὰ σᾶς εἴπω κατωτέρω τί ἔκαμεν εἰς τὸν Κέφαλον.

Εἶναι λοιπὸν ἐπίφοβος ὁ ἔρως τῆς Ἠοῦς· καὶ ὅμως τίς ἐκ τῶν κυνηγῶν, εἰπέτε μοι, τίς δὲν ἀγαπᾷ τὴν Ἠώ, τὴν ροδοδάκτυλον αὐτὴν παρθένον, ἥτις τόσον φιλάρεσκον ἀλλὰ καὶ τόσον γλυκὺ ἔχει τὸ μειδίαμα ὁσάκις ἀπὸ τῶν ἄκρων ἀνατολῶν δειλή, ὑπερυθριῶσα, συμπαθής, προβαίνει καὶ χρωματίζει τὰ ὄρη καὶ τὰ δένδρα;

Εἶδε τὸν Τιθωνὸν ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ κοιλάδι τοῦ Ὑμηττοῦ, τὴν ὁποίαν πρὸ μικροῦ σᾶς περιέγραψα, ὡραῖον, εὐμελῆ, ρωμαλέον, ἐπιχαρίτως φέροντα τὸ θηρευτικὸν αὐτοῦ τόξον καὶ καταβᾶσα ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, ἦλθε καὶ ἐστάθη πλησίον καί, ὅταν οὗτος ἐστράφη αἴφνης καὶ εἶδε τὴν θεάν·—Τιθωνέ, τῷ εἶπεν αὕτη, σ' ἀγαπῶ.

Παρῆλθον ἐκεῖ γλυκεῖαι στιγμαὶ καὶ ὅτε ἡμέραν τινὰ (παραμονὴν νέου ἔτους), ἡ Ἠώς, ἀναβᾶσα τὰς βαθμίδας τοῦ Ὀλύμπου, παρεκάλεσε τοὺς ἐκεῖ συνεδριάζοντας θεοὺς μίαν καὶ μόνην νὰ τῇ δώσωσι χάριν, ἠξεύρετε τίνα χάριν ἐζήτησε τότε παρ' αὐτῶν; ἐζήτησε τὴν ἀθανασίαν τοῦ Τιθωνοῦ.

— Ἄ! μεγάλην χάριν μᾶς ζητεῖς, εἶπε τότε ὁ Ζεύς. Αὐτὰ παθαίνει κανεὶς ὅταν ἦναι εὔκολος εἰς δῶρα, προσέθηκεν ὑποβλέπων τὴν παρακαθημένην ζηλότυπον Ἥραν καὶ προσποιούμενος ὅτι δῆθεν ἠρνεῖτο τὴν απονομὴν τῆς χάριτος. Ἀλλ' ἐπενέβη ἡ Ἀφροδίτη καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ Ἄρης, ὅστις κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἔτυχε νὰ τὰ ἔχῃ πολὺ καλὰ μὲ τὸν Ἥφαιστον, καὶ ὁ Ζεὺς ἐκάμφθη. Ἡ ἀλήθεια ἦτο ὅτι ὁ Ζεὺς εἶχε προσφάτως μόλις ἀπιστήσει πρὸς τὴν Ἥραν, τὴν αἰωνίως ζηλότυπον ἐκείνην σύζυγόν του καί, ἐπειδὴ μόλις εἶχε κατορθώσει νὰ ἐξιλεώσῃ τὴν ὀργὴν αὐτῆς, προσε-

Digitized by Google

πάθει νὰ φαίνηται ἐνώπιόν της ἄγριος καὶ δύστροπος πρὸς πᾶσαν ἄλλην γυναικείαν καλλονήν, ὁ πανοῦργος!

— Τί λέγεις καὶ τοῦ λόγου σου; στρέφεται καὶ λέγει πρὸς τὴν Ἥραν.

— Ἐγὼ νομίζω, ἀγαπητέ μου φίλε, τῷ εἶπεν αὕτη πονηρῶς ὑπομειδιῶσα, ὅτι, ἀφοῦ τέλος πάντων εἶναι αὔριον πρώτη τοῦ ἔτους, δύνασαι νὰ δώσῃς εἰς αὐτὴν τὴν μικρὰν κόρην ὡς δῶρον τὴν χάριν τὴν ὁποίαν σοὶ ζητεῖ, ἀλλ' ὅμως ὑπὸ δύο ὅρους.

Ἡ Ἠώς, ἥτις κλαίουσα ἱκετικῶς εἶχε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἀμφοτέρας τὰς παλάμας, ἤνοιξεν ὀλίγον τοὺς δακτύλους καὶ παρετήρησε κρυφίως διὰ μέσου αὐτῶν τὴν Ἥραν μετ' ἀνησυχίας. Ἡ Ἠὼς δὲν ἠγάπα καθόλου τοὺς ὅρους καὶ μάλιστα ὅταν ὑπηγορεύοντο ὑπὸ τῆς Ἥρας.

Ἡ Ἥρα ἔκυψε πρὸς τὸ οὖς τοῦ Διὸς καὶ τῷ ἐψιθύρισέ τινας λέξεις.

— Ἂς ἦναι, εἶπεν ὁ Ζεὺς χωρὶς ν' ἀπολέσῃ ποσῶς τὴν ἀταραξίαν του. Πλησίασον, μικρά μου.

Ἡ Ἠὼς προὐχώρησε βήματά τινα.

— Τὸν ἀγαπᾷς λοιπὸν πολὺ αὐτὸν τὸν Τιθωνόν; αἵ;

— Ὢ! ὑψιβρεμέτα, καὶ εἶναι νὰ μὴ τὸν ἀγαπᾷ κανείς; ἀπήντησεν ἡ Ἠὼς μὲ τόνον ἐρωτολήπτου κόρης, ἥτις περιμένει τὴν πατρικὴν συγκατάθεσιν εἰς γάμον ποθητόν.

Ἠξεύρεις ὅμως, κυρία μου, προσέθηκεν ὁ Ζεὺς σοβαρευόμενος, ὅτι παρὰ πολὺ ἀκούονται τὰ κατορθώματά σου εἰς τὸν Ὄλυμπον; Ἀκούεις ἐκεῖ! Μία θεὰ τῆς ἡλικίας σου καὶ νὰ κάμνῃ τόσον θόρυβον! Ἄ! αὐτὸ εἶναι πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν μοῦ κάμνει διόλου καλὴν ἐντύπωσιν.

— Νεφεληγερέτα, συγγνώμην, εἶμαι κόρη ἄγαμος, εἶπεν ἡμικλαίουσα ἡ Ἠώς, καὶ δὲν ἔβλαψα κανένα ἕως τώρα.

Ὅ ἐστὶ μεθερμηνευόμενον: ἐσὺ ὁ γέρων, ὁ σύζυγος τῆς Ἥρας, ὁ πατὴρ τόσων ἀνδρῶν καὶ τόσων θεῶν, εἶσαι τόσον παραλυμένος ὥστε καθ' ἑκάστην ἀναστατόνεις τὸν κόσμον μὲ τοὺς ἔρωτάς σου,

Κύκνος ἐδῶ, ταῦρος ἐκεῖ, χρυσῆ βροχὴ παρέκει,

καὶ ἐγὼ ἡ ὁποία εἶμαι ἄγαμος καὶ δὲν ὤμοσα πίστιν εἰς κανένα, σοῦ κάμνω ἐντύπωσιν μὲ τοὺς ἔρωτάς μου;

Ὁ ὑπαινιγμὸς ἦτο λεπτὸς καὶ ὁ Ζεὺς δὲν τὸν ἐνόησε· τὸν ἐνόησεν ὅμως ἡ Ἥρα καὶ ἔρριψεν ἐπὶ τῆς ὡραίας Ἠοῦς βλέμμα συμπαθές. Τοιοῦτος εἶναι ὁ κανών· πάντοτε αἱ γυναῖκες μᾶς ἐννοοῦσιν ἐνῷ ἡμεῖς σπανίως ἐννοοῦμεν αὐτάς!

— Ἐν τούτοις, ὑπέλαβεν ὁ Ζεὺς θέλων νὰ βασανίσῃ ὀλίγον τὴν δυστυχῆ κόρην, τί νὰ γίνεται ἄρά γε ὁ κυνηγὸς ἐκεῖνος, ὁ Ἀστραῖος;...

Ἡ Ἠὼς ἐχαμήλωσε τὰ ὄμματα, ἀκούσασα τὸ ὄνομα τοῦ πρώτου ἐραστοῦ της.— Ἐδῶ εἶναι ποῦ τὰ ἐχαλάσαμεν! ἐσκέφθη.

— Καὶ δὲν μοὶ λέγεις δά, ἐκεῖνος ὁ Ὠρίων, ὁ βασιλεὺς τῶν Βοιωτῶν, τί ἀπέγεινε; δὲν ἦτο, νομίζω, καὶ αὐτὸς κυνηγός; προσέθηκεν ὁ Ζεὺς ἀνηλεῶς.

Ἡ Ἠὼς ἔκρυψε καὶ πάλιν διὰ τῶν χειρῶν τὸ πρόσωπον.

— Ἀμμ' ἐκεῖνος ὁ καϋμένος ὁ Κλῦθος! ἆ! πολὺ ἀγαπᾷς, φαίνεται, τὸ κυνήγιον, δεσποσύνη.

Ἡ Ἠὼς ἔπεσε γονυπετής.

Τότε συγκινηθεὶς τέλος πάντων ὁ Ζεὺς ἔκυψε πρὸς τοὺς ἑκατέρωθεν αὐτοῦ καθημένους θεούς, ὡς πρόεδρος δικαστηρίου συλλέγων τὰς ψήφους, καί, ἀποταθεὶς πρὸς τὴν Ἠῶ:

— Ὑπὸ δύο ὅρους, εἶπεν, ἀπονέμω τὴν ἀθανασίαν εἰς τὸν Τιθωνόν σου. Ὁ πρῶτος ὅρος εἶναι ὅτι δὲν θὰ μοι ζητήσῃς περὶ αὐτοῦ ποτὲ πλέον ἄλλην χάριν, καὶ ὁ δεύτερος.....

— Ὁ δεύτερος; ἠρώτησεν ἀνυπομόνως ἡ Ἠώς.

— Ὁ δεύτερος, ὅτι θὰ τὸν λάβῃς σύζυγόν σου.

Δὲν διέσωσεν ἡ ἱστορία τίνα μορφασμὸν ἔκαμεν ἡ ἐρωτόληπτος Ἠὼς ἀκούσασα τὸν δεύτερον ὅρον. Φαίνεται ὅμως ὅτι δὲν εὗρεν αὐτὸν δυσβάστακτον, διότι τὴν αὐτὴν ἐκείνην ἡμέραν ἁρπαγεὶς ὁ Τιθωνὸς μετηνέχθη ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων εἰς τὸν Ὄλυμπον καὶ ἐκεῖ ἐνώπιον τῶν δώδεκα θεῶν, παρανύμφων ὄντων τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀφροδίτης, ἡ Ἠὼς συνεζεύχθη καθ' ὅλους τοὺς τύπους μετὰ τοῦ τεθαμβωμένου ἐραστοῦ, τοῦ Ἑρμοῦ συντάξαντος τὴν προσήκουσαν ληξιαρχικὴν πρᾶξιν.

Ἐντούτοις τὸ κακεντρεχὲς μειδίαμα δὲν ἐξηλείφθη ἐκ τῶν χειλέων τῆς Ἥρας· μετεδόθη μάλιστα ἐὰν θέλετε καὶ εἰς τὰ χείλη τοῦ Διός. Ἀλλ' οἱ ἐρῶντες εἶναι τυφλοὶ καὶ οὐδέτερος τῶν συζύγων παρετήρησε τὸ μειδίαμα ἐκεῖνο.

Παρετέθη τὸ δεῖπνον τοῦ γάμου ἐκ νέκταρος καὶ ἀμβροσίας, οἰνοχοούσης τῆς Ἥβης, διότι δὲν εἶχεν ἀκόμη διαδεχθῇ αὐτὴν ὁ Γανυμήδης. Λαβὼν δὲ τότε ὁ Ζεὺς τὸν κρατῆρα τοῦ νέκταρος ἀνὰ χεῖρας, ἠγέρθη καὶ μετ' αὐτοῦ ἠγέρθησαν πάντες οἱ θεοὶ καὶ αἱ θεαί.

Ἐσείσθη δὲ ὁ μέγας Ὄλυμπος.

— Τιθωνέ, τῷ λέγει ὁ Ζεύς, ἔσο ἀθάνατος!

Καὶ ἀμέσως ἐξηλείφθη ἡ ὀπτασία ἐκείνη ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Τιθωνοῦ, εὑρέθη δὲ οὗτος μετὰ τῆς φιλτάτης συζύγου εἰς τὰ βάθη τοῦ Ὠκεανοῦ ἐντὸς λαμπροῦ μεγάρου ἀδαμαντοφωτίστου.

Ἐκεῖ ἐφώλευσεν ἥσυχος καὶ εὐδαίμων ὁ ἐ-

Digitized by Google

ρως αὐτῶν. Ἀλλὰ φεῦ! κλαύσατε τὴν δύστηνον Ἠῶ, ψυχαὶ συμπαθεῖς. Παρῆλθον ἔτη καὶ ἄλλα ἔτη καὶ μίαν ἡμέραν ἐνῷ ὁ Τιθωνὸς ἐκοιμᾶτο βεβυθισμένος εἰς ὄνειρα τερπνά, κύψασα εἶδεν ἡ Ἠὼς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ λευκάς τινας τρίχας ἐπὶ δὲ τοῦ μετώπου καὶ τῶν παρειῶν του ρυτίδας τινὰς αὐλακιζούσας τὸ πρόσωπον αὐτοῦ.

Θὰ σᾶς φανῇ παράδοξον καὶ ὅμως εἶναι ἀληθές ὅτι ἡ Ἠώς, ἡ ἀείποτε ροδόχρους Ἠώς, ὠχρίασε τότε. Τὰ πάντα ἀπεκαλύφθησαν αὐτῇ· οἱ δύο ἐκεῖνοι ὅροι, ἀφ' ὧν ὁ Ζεὺς τῇ ὑποβολῇ τῆς Ἥρας εἶχεν ἐξαρτήσει τὴν ἀθανασίαν τοῦ Τιθωνοῦ καὶ τὸ κακεντρεχὲς ἐκεῖνο μειδίαμα τῆς ζηλοτύπου Ἥρας. Τὰ πάντα κατενόησε τότε καὶ μία μορφὴ ἀπαισία, ὡσεὶ Ἐμπούσης μορφή, διεγράφη ἀπέναντι αὐτῆς ἐν τῇ σκιᾷ· καὶ ἡ δύστηνος Ἠὼς ἔφυγεν ὀλολύζουσα:

— Τὸ γῆρας! Τὸ γῆρας!

Ἡ ἄφρων εἶχε ζητήσῃ παρὰ τῶν θεῶν τὴν ἀθανασίαν τοῦ ἐραστοῦ, ἐλησμόνησεν ὅμως νὰ ζητήσῃ καὶ τὴν αἰωνίαν αὐτοῦ νεότητα, καὶ τὸ γῆρας ἤρχετο, ἤρχετο μετὰ τῆς ψυχρᾶς πνοῆς του, μὲ τοὺς ἐρρυτιδωμένους καὶ σκελετώδεις δακτύλους του, μὲ τὸ κατεσκληκὸς ἐκεῖνο σῶμά του, πατοῦν καὶ μαραῖνον τῶν ἐρώτων αὐτῆς τὰ καλλίχροα ἄνθη.

Δύστηνε Ἠώς!

Β'.

Ἦτο νύξ, νὺξ χειμῶνος. Τὰ νέφη διωκόμενα ὑπὸ λυσσώδους βορρᾶ, ὅμοια πρὸς ἀγέλην τερατωδῶν θηρίων, ἐχύνοντο ἀπὸ τοῦ Ὑμηττοῦ ἐπὶ τὸν Σαρωνικόν, ἐνῷ ἡ φθίνουσα Ἑκάτη ὥρμα διὰ μέσου αὐτῶν πρὸς βορρᾶν, ὡς πελώριος ἀστὴρ διάττων.

Ἔφρισσεν ὁ διανθὴς Ὑμηττὸς ὑπὸ τὸν ἄνεμον, κατεσείοντο δ' αἱ κορυφαὶ τῶν ὑψηλῶν αὐτοῦ θάμνων καὶ εἰς τὸν συριγμὸν τοῦ βορρᾶ ἐνόμιζες ὅτι οἱ θάμνοι ἐκεῖνοι ἦσαν φάσματα λυσίκομα ὀλοφυρόμενα ἐπὶ νεκροῦ.

Ἄπελπις, μὲ λελυμένην ὡσαύτως τὴν κόμην καὶ φρενιτιῶσα ἔτρεχεν ἡ Ἠὼς ἐπὶ τῶν δυτικῶν τοῦ Ὑμηττοῦ λοφίσκων ἐν μέσῳ ἐκείνης τῆς νυκτός. Ἐν τῇ ἀπογνώσει αὐτῆς ὡσεὶ αὐτομάτως ἐφέρετο πρὸς τὴν μικρὰν ἐκείνην κοιλάδα τὴν ὁποίαν ἐν ἀρχῇ ὁμοῦ εἴδομεν. Ἤρχετο νὰ ἴδῃ τὴν θέσιν ἐκείνην, τὸν τόπον ἐκεῖνον τὸν λατρευτόν, ἔνθα αὐγήν τινα ἐαρινὴν εἶχε ἰδεῖ τὸν περιφίλητον αὐτῆς Τιθωνὸν εἰκοσαέτη κυνηγόν, ἀκμαῖον, ὡραιότατον, ἔνθα τῷ εἶπε τὸ πρῶτον ἐκεῖνο «*Σ' ἀγαπῶ*», τὸ ὁποῖον ποτέ, ὤ! ποτὲ δὲν λησμονεῖται.

Ἰδοὺ ὁ τόπος, νά, ἐκεῖ ἵστατο ἐκεῖνος ἐνεδρεύων τὸ θήραμα, ἐνῷ μὲ τὴν ξανθὴν αὐτοῦ κόμην ἔπαιζεν ἡ φιλοπαίγμων αὔρα. Ἰδοὺ ὁ λίθος ἐφ' οὗ ἐπάτει ἐπιχαρίτως ὁ ἀριστερὸς αὐτοῦ πούς. Ἰδοὺ ἡ μύρτος, ὄπισθεν τῆς ὁποίας ἔστη κατ' ἀρχὰς ἀπολαύουσα τῆς θέας του ἡ δύστηνος Ἠώς. Τὰ πάντα εἶν' ἐκεῖ, τὰ πάντα, καὶ αὐτὴ ἡ ἐρωμένη, ἐπίσης νεαρά, ἐπίσης ὡραία ὡς καὶ ἄλλοτε. Διατί ὅμως δὲν εἶναι πλέον ἐκεῖ ὁ Τιθωνὸς ἐκεῖνος, ὁ εἰκοσαέτης ἐκεῖνος Ἀπόλλων; Ποῦ εἶναι λοιπόν;

Δὲν ὑπάρχει ὀδύνη μεγαλειτέρα, εἶπεν ὁ μέγας τῆς Ἰταλίας ποιητής, τῆς ὀδύνης τοῦ ν' ἀναπολῇ τις ἡμέρας παρελθούσης εὐτυχίας ἐν ἡμέραις συμφορᾶς.

Οὐδεὶς δύναται νὰ περιγράψῃ τὴν ἔκφρασιν τῶν ὀφθαλμῶν τῆς Ἠοῦς, ἀναζητούσης ἐν τῇ κοιλάδι ἐκείνῃ τὰ ἴχνη καλλονῆς καὶ εὐδαιμονίας ἐξαφανισθείσης.

— Δὲν εἶν' ἐδῶ, ἔλεγεν, ὁ τόπος ἔνθα τὸν εἶδον κατὰ πρῶτον, πλήρη νεότητος, ρώμης καὶ ἔρωτος; Διατί σήμερον ἐμαράνθη ἡ νεότης του καὶ κατέπεσεν ἡ προτέρα ἀλκή του; Μήπως ἐγὼ δὲν ἔχω πάντοτε τὴν αὐτὴν νεότητα, τὸ αὐτὸ κάλλος, τὸν αὐτὸν ἔρωτα; Δὲν ἐπανέρχεται πάντοτε τὸ αὐτὸ ἔαρ, ὁ αὐτὸς χειμὼν ἐν τῇ κοιλάδι ταύτῃ; Διατί τὰ πάντα ἔμειναν ἀναλλοίωτα καὶ μόνος αὐτὸς μετεβλήθη;

Τὴν ἐπῆραν τὰ δάκρυα καί, καλύψασα τὸ πρόσωπον διὰ τῶν χειρῶν, ἔπεσεν ἐπὶ πέτρας τινός, ἡ δὲ κόμη της, ἡ χρυσῆ ἐκείνη κόμη, τὴν ὁποίαν καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ Κύπρις ἐφθόνει, χυθεῖσα περὶ τὴν κεφαλήν της, ἐκάλυψε τοὺς λυγμοὺς αὐτῆς.

Ἔκλαιεν, ἔκλαιεν ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτὸς ἐκείνης, ἐνῷ ἐσύριζεν ὁ βορρᾶς καὶ ἔφριττεν ἡ χλόη. Τόσον πολὺ ἔκλαυσεν, ὥστε ἔκτοτε ἀπὸ τῆς πέτρας ἐκείνης ἀνέβλυσε πηγὴ διαυγεστάτου, ἀλλ' ὑποπίκρου νάματος, ὅπερ καὶ σήμερον ἀκόμη ρέει ἴσον κατὰ πάσας τὰς ὥρας τοῦ ἔτους· τὸ δὲ ὕδωρ ἐκεῖνο εἶναι τῆς Ἠοῦς τὰ δάκρυα.

— Κατηραμένη νὰ ἦναι ἡ αἰωνία νεότης μου, ἔλεγε μεταξὺ τῶν λυγμῶν της, κατηραμένη ἡ ἀθανασία μου! ὁ ἔρως μου, κατηραμένος! Ἐὰν ἤμην θνητή, θὰ ἐμαραινόμην καὶ ἐγὼ μετ' ἐκείνου καὶ τὸ γῆρας ἤθελε καταλάβει ἡμᾶς ἀμφοτέρους, ὡς ὁ αὐτὸς παλμὸς ἐγέννησεν ἐν ἡμῖν τὸν ἔρωτά μας! Ἡ ἴση παρακμή μας ἤθελε διατηρεῖ ἴσον τὸν ἔρωτα ἡμῶν, ἐνῷ τώρα θὰ βλέπω ἐγὼ αὐτὸν καθ' ἑκάστην παρ' ἐμοὶ γηράσκοντα καὶ φθίνοντα, τοὺς ἄλλοτε ἐρωτύλους ἐκείνους ὀφθαλμούς του βαθμηδὸν ἀμαυρουμένους χωρὶς νὰ δύναμαι νὰ τὸν ἀκολουθήσω εἰς τὸν τοιοῦτον μαρασμόν, εἰς τὸ γῆρας, εἰς τὸν θάνατον!

Ἐσιώπησεν ἐπὶ στιγμήν, ἤγειρε τὴν κεφαλὴν καὶ δύο μεγάλα δάκρυα ἔμειναν κρεμάμενα ἀπὸ τῶν μακρῶν βλεφαρίδων της.

Digitized by Google

— Τὸν θάνατον; εἶπεν ἐκπλήκτως· ἀλλ' ὁ Τιθωνὸς εἶναι ἀθάνατος, καὶ ὅμως ὁ Τιθωνὸς γηράσκει, φθίνει, μαραίνεται . . . Ζεῦ! ἕως πότε λοιπὸν θὰ προβαίνῃ τὸ γῆρας καὶ ἡ δυσμορφία του; Ὦ! εἶναι φρικῶδες, εἶναι ἀποτρόπαιον! Καὶ ἐγὼ ἡ ἀθλία εἶμαι ἡ ζητήσασα τὴν ἀθανασίαν του καὶ οὕτω καταδικάσασα αὐτὸν εἰς αἰώνιον γῆρας, τουτέστιν εἰς αἰωνίαν συμφοράν, χωρὶς νὰ δύναμαι πλέον νὰ ζητήσω δι' αὐτὸν καὶ τὴν αἰωνίαν νεότητα!

Πόση ἀλήθεια περιείχετο εἰς τὰς λέξεις ἐκείνας καὶ πόσον ἀπατῶνται οἱ νομίζοντες δυστύχημα τῶν ἀνθρώπων τὴν θνητότητα!

Προὐχώρει ἐν τούτοις ἡ νὺξ καὶ προσήγγιζεν ἡ ἡμέρα, ἥτις ἔσχε τοῦτο τὸ παράδοξον ὅτι ἀνέτειλεν ἄνευ αὐγῆς. Καὶ ἡ Ἠὼς ἔκλαιε γοερῶς καὶ ἡνοῦντο οἱ κλαυθμοὶ αὐτῆς μετὰ τῆς στοναχῆς τοῦ ἀνέμου.

Γ'.

Ἔρρεεν ὅμως ἐν τοσούτῳ ὁ χρόνος ἀμείλικτος καὶ περιετέλλοντο οἱ ἐνιαυτοὶ ἀλληλοκρατούμενοι, εἰς μὲν τοὺς ἀνθρώπους δίδοντες καὶ ἀφαιροῦντες τὴν ζωήν, τὸ κάλλος, τὴν νεότητα, εἰς δὲ τοὺς θεοὺς οὐδὲν δίδοντες, οὐδὲν ἀφαιροῦντες.

Παρήρχοντο τὰ ἔτη καὶ ἡ Ἠὼς δὲν ἐλησμόνει τὴν μικρὰν ἐκείνην τοῦ Ὑμηττοῦ κοιλάδα, ἔνθα τοσοῦτο ηὐτύχησε καὶ τοσοῦτο ἐθρήνησεν· ἀλλ' ἤρχετο κατὰ πᾶν ἔαρ, ἀπὸ τοῦ Μαρτίου μέχρι τοῦ Μαΐου, καθ' ἑκάστην ἡμέραν, κρυπτομένη εἰς τὸ ἄλσος ἐκεῖνο καὶ θρηνοῦσα τὴν ἀποπτᾶσαν αὐτῆς εὐδαιμονίαν, πιστὴ πάντοτε πρὸς τὸν δυστυχῆ αὐτῆς ἀθάνατον σύζυγον.

Παρῆλθον οὕτω πεντήκοντα, παρῆλθον ἑκατόν, παρῆλθον διακόσια εἴκοσι πέντε ἔτη καὶ ὁ Τιθωνὸς ἐγήρασκε πάντοτε, ἀλλά, φεῦ! πάντοτε ἔζη!

Ἐὰν ἠδύνατό τις νὰ κατέλθῃ τότε εἰς τὰ βάθη τοῦ Ὠκεανοῦ, νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ ἀδαμαντοφώτιστον ἐκεῖνο μέγαρον τῆς δυσέρωτος Ἠοῦς καί, εἰσδύων εἰς τὰ ὑπερφυοῦς λαμπρότητος μέλαθρα αὐτοῦ, κατώρθου νὰ ἴδῃ τὸν καθ' Ὅμηρον ἀγαυὸν ἐκεῖνον Τιθωνόν, ἤθελεν ἰδεῖ θέαμα ἀθέατον.

Ἐν μέσῳ θαλάμου σκοτεινοῦ, ὅστις θὰ ἦτο καταφώτιστος ἐὰν μὴ πλούσια δέρματα σπανιωτάτων ζώων καὶ κητῶν θαλασσίων ἐκάλυπτον ἄνωθεν ἕως κάτω τοὺς ἐκ λυχνίτου τοίχους αὐτοῦ, θαλάμου θερμοῦ, διότι ἀρωματικὰ τῆς Ἰνδικῆς ξύλα καιόμενα περὶ αὐτὸν τὸν ἐθέρμαινον, ἔκειτο ἕτερος θάλαμος ἀποτελούμενος ἐξ ἑνὸς καὶ μόνου πελωρίου μαργαρίτου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἔκειτο κλίνη ἐκ ῥοδόχρου ἀδάμαντος μεγαλοπρεπής, μὲ πλούσια παραπετάσματα χρώματος κροκίνου.

Ἐπὶ τῶν περικεντήτων καὶ ἁπαλῶν αὐτῆς προσκεφαλαίων μικρὸς ὄγκος ἢ μᾶλλον σωρὸς μέλας ἡμικεκλιμένος ἔκειτο μὴ ἔχων σχῆμα σαφές, ἀλλ' ἐν τούτοις κινούμενος ἐνίοτε ὀλίγον. Ἐὰν ὁ θεατὴς ἐπλησίαζεν ἐπὶ μᾶλλον, ἤθελεν ἀκούσει λεπτήν τινα συριγματώδη ἀναπνοήν, ἐξερχομένην ἐκ τοῦ σωροῦ ἐκείνου καὶ ἤθελεν ἰδεῖ ἀραχνοειδές τι σῶμα μελαψόν, ὅμοιον πρὸς ἄνθρωπον, ἢ μᾶλλον σκελετὸν ζῶντα παράδοξόν τινα ζωήν, ἔχοντα ἀντὶ σαρκὸς βαρύτιμα χρυσοΰφαντα ἐνδύματα, φάσμα, ἔχον εἰς τὸ πρόσωπον ἀντὶ ὀφθαλμῶν δύο μαύρας ὀπάς, ῥῖνα μέλαιναν καὶ κρεμαμένην, κρανίον ἄτριχον, μέλαν, ἰξῶδες, σῶμα δὲ κυρτόν, τετυλιγμένον περὶ ἑαυτό.

Ἀπέναντι τῆς κλίνης μέγα καὶ κομψὸν ἀλλὰ παλαιὸν θηρευτικὸν τόξον ἦτο ἀπὸ τοῦ τοίχου ἐξηρτημένον μετὰ φαρέτρας πλήρους βελῶν.

Τὸ ἐρείπιον ἐκεῖνο ἦτο ὁ ἀθάνατος ἀλλ' ἤδη σοροδαίμων Τιθωνός, ὁ πρὸ διακοσίων εἴκοσι πέντε ἐτῶν διὰ τοῦ ἐξαισίου αὐτοῦ κάλλους τρώσας τὴν καρδίαν τῆς Ἠοῦς, τὸ δὲ τόξον ἐκεῖνο ἦτο τὸ θηρευτικὸν αὐτοῦ τόξον.

Ποῦ ἠδύνατο ἆρά γε ἡ ματαιότης τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων νὰ εὕρῃ ἐπιτυχεστέραν ἑαυτῆς εἰκόνα;

Ἐκεῖνο ἦτο λοιπὸν τὸ περιλάλητον λέχος, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ὁ τυφλὸς ποιητὴς τῆς Ἰωνίας ἔβλεπε τὴν Ἠῶ καθ' ἑκάστην πρωΐαν ἀποχωριζομένην τοῦ φιλτάτου συζύγου καὶ ὁρμῶσαν πρὸς τὸν οὐρανὸν ἐπὶ τοῦ τεθρίππου αὐτῆς ἅρματος καὶ πάλιν ἐπανερχομένην παρ' αὐτῷ·

Καὶ τοῦτο ἐπὶ 225 ἔτη!

Εὕρετέ μοι, παρακαλῶ, δύο κόρας ἀνθρώπων νεαράς, ἐχούσας τοσαύτην ὑπομονήν, τοσαύτην πίστιν, ἔρωτα τοσοῦτον, ὥστε ἐπὶ εἴκοσι πέντε μόνα ἔτη νὰ συζῶσι μετὰ τοῦ ζῶντος καὶ εἰδεχθοῦς σκελετοῦ τοῦ ἄλλοτε λατρευθέντος συζύγου. δαψιλεύουσαι αὐτῷ πᾶσαν μέριμναν, μειδιῶσαι παρόντος αὐτοῦ καὶ θρηνοῦσαι ἐν παραβύστῳ τὴν ἀποπτᾶσαν νεότητα!

Διότι πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ Ἠὼς δὲν ἔπαυε κλαίουσα ἐν τῇ μικρᾷ ἐκείνῃ τοῦ Ὑμηττοῦ κοιλάδι ἅμα ἀρχομένῳ τῷ ἔαρι, καὶ διὰ τοῦτο νύκτα τινὰ τοῦ Μαρτίου ἤτοι τοῦ Ἐλαφηβολιῶνος κατὰ τοὺς ἀρχαίους μηνὸς εὑρίσκομεν καὶ πάλιν τὴν Ἠῶ καθημένην ἐν τῇ αὐτῇ ἐκείνῃ θέσει, ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐκείνης πέτρας, καὶ κλαίουσαν μετὰ λυγμῶν.

Πρέπει ἐν τούτοις νὰ προτάξω ἐνταῦθα ἀξιοσημείωτόν τι γεγονός, ὅτι τὴν προτεραίαν τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἡ Ἀφροδίτη, συγκινηθεῖσα φαίνεται ἐκ τοῦ ἀτελευτήτου ἐκείνου τῆς κόρης κλαυθμοῦ, ἀπεφάσισε νὰ τὴν θεραπεύσῃ.

Digitized by Google

Κράξασα λοιπὸν τὸ πτερωτὸν αὐτῆς τέκνον εἰς τὸν ἐν Πάφῳ ναόν της, ἔκυψε πρὸς αὐτὸ καὶ μεταξὺ δύο φιλημάτων τὰ ὁποῖα τῷ ἔδωκεν εἰς τὰς στρογγύλας παρειὰς τῷ ὑπεψιθύρισε λέξεις τινὰς εἰς τὸ οὖς.

Ὁ Ἔρως ἐκίνησε δὶς ἢ τρὶς τὴν κεφαλήν του ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω, ἐκρέμασεν ἔξω τὴν γλῶσσάν του, ἔσυρεν ἐκ τῆς φαρέτρας του ἓν μικρὸν βέλος οὗ τὴν ἀκωκὴν ἐδοκίμασεν εἰς τοὺς ὀδόντας του, καί, πλαταγίσας τὸν γυμνὸν πόδα, ὡς πράττουσιν οἱ ἀγυιόπαιδες, ἐπὶ τοῦ λείου λιθοστρώτου τοῦ ναοῦ, ἔφυγε τρέχων πρὸς τὴν Ἀττικήν.

Δ'

Εἴχομεν ἀφήσει, ὡς ἐνθυμεῖσθε, τὴν Ἠὼ κλαίουσαν ἐν νυκτὶ ἐντὸς τοῦ πυκνοῦ ἐκείνου ἄλσους τῆς μικρᾶς τοῦ Ὑμηττοῦ κοιλάδος.

Αἴφνης θροῦς φύλλων ἠκούσθη ὄπισθεν αὐτῆς· στραφεῖσα δὲ αὕτη μὲ καταβρέκτους ἐκ τῶν δακρύων τοὺς ὀφθαλμούς, εἶδεν ὄπισθεν αὐτῆς θέαμα παράδοξον. Νεαρὸς κυνηγός, οὗ τὴν ὄψιν ἐφώτισε στιγμιαίως ἡ σελήνη, ἐνῷ ἤρχοντο ὑποφώσκουσαι αἱ πρῶται τῆς ἡμέρας αὐγαί, ἵστατο ὄρθιος εἰς ἀπόστασιν δύο μόλις βημάτων ἀπὸ τῆς Ἠοῦς ἐν τῇ αὐτῇ ἀκριβῶς ἐκείνῃ θέσει ἔνθα πρὸ διακοσίων εἴκοσι πέντε ἐτῶν ἵστατο ὁ Τιθωνὸς καθ' ἣν στιγμὴν τὸ πρῶτον ἡ Ἠὼς τὸν εἶδε.

Κράνος ἐκ δέρματος ἀλώπεκος ἐκάλυπτε τὴν ἀρρήτου καλλονῆς κεφαλήν του, ἀφ' ἧς κατάμελανες βόστρυχοι πλουσίας κόμης ἔρρεον ἐπιχαρίτως ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ.

Ὀφθαλμοὶ μέλανες καὶ βαθεῖς ὑπὸ μελαίνας ὀφρῦς ἐξετόξευον βλέμμα φλογερόν, χείλη δὲ προπετῆ ἐνέφαινον ἐν αὐτῷ σθένος βουλήσεως καὶ ἀρρενωπὸν χαρακτῆρα.

Εἶχε τὸν ἀριστερὸν πόδα ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐκείνης πέτρας, ἐφ' ἧς ἄλλοτε καὶ ὁ Τιθωνός· παρὰ δὲ τοὺς πόδας του προέβαλλον τὴν κεφαλὴν διὰ τῶν φύλλων δύο ὡραῖοι, μεγαλόσωμοι, δασύμαλλοι, μέλανες κύνες, ἀτενίζοντες τὴν θεὰν διὰ τῶν ἡμέρων καὶ νοημόνων αὐτῶν ὀφθαλμῶν.

Ἡ ἀριστερὰ τοῦ νεανίου χεὶρ ἐκράτει ἀπὸ τοῦ ἑτέρου τῶν ἄκρων τόξον μακρόν, καθέτως ἐπὶ τῆς χλόης ἐρειδόμενον, ἐνῷ ἡ δεξιὰ ἐπιχαρίτως ἐστηρίζετο ἐπὶ τῆς ὀσφύος του ὑπὸ τὴν φαρέτραν τῶν βελῶν.

Ἦσαν ἡ νεότης, τὸ κάλλος καὶ ἡ ῥώμη ὁμοῦ συνηνωμένα ἐν ἐκείνῳ τῷ σώματι. Ἦτο ὁ Τιθωνὸς πρὸ διακοσίων εἴκοσι πέντε ἐτῶν, ἀλλὰ πολλῷ ἐκείνου ὡραιότερος!

Ὁ ἄγνωστος προσήλου ἐπὶ τῆς Ἠοῦς βλέμμα συμπαθείας καὶ ἐκπλήξεως.

Ὦ κάλλος, δῶρον τ' οὐρανοῦ ἀθάνατον, ὁ μόνος ἡμῶν παρήγορος ἄγγελος ἐν τῷ ἀθλίῳ τούτῳ κόσμῳ, τί εἶσαι ἆρά γε, ἐκ τίνος οὐσίας συνίστασαι καὶ διατί ἔχεις ἐφ' ἡμῶν τοσαύτην ἰσχύν; Ὦ! εἶσαι θεία ἰδιότης καὶ σὺ μόνον δὲν ἔσχες ποτὲ ναόν, διότι ναός σου εἶναι πᾶσα καρδία παλλομένη!

Ἡ Ἠὼς εἶδε τὸν ἄγνωστον διὰ μέσου τῶν δακρύων της καὶ ἀνεσκίρτησεν. Ἡ πρώτη ἰδέα ἥτις τῇ ἐπῆλθεν εἰς τὴν θέαν του, ἦτο ὅτι ἔβλεπε τὸν Τιθωνόν, ἀνακτήσαντα τῷ ἐλέει τοῦ Διὸς τὴν προτέραν αὐτοῦ καλλονὴν καὶ νεότητα. Ἀλλ' εἶδεν ἀμέσως ὅτι ἠπατᾶτο καὶ ἠγέρθη συγκεχυμένη καὶ αἰδήμων ἐνώπιον τῆς καλλονῆς τοῦ νεαροῦ κυνηγοῦ.

— Ὡραία κόρη, τῇ εἶπεν οὗτος διὰ φωνῆς ἀργυροήχου καὶ περιπαθοῦς, διατί κλαίεις τοσούτῳ πικρῶς κατὰ τοιαύτην ὥραν καὶ εἰς τὸν τόπον τοῦτον τὸν ἔρημον; Μήπως ὁ ἐραστής σου ἐγένετο ἄπιστος πρὸς σέ, ἄλλου ἔρωτος ὑποστὰς τὴν γοητείαν; Ἀλλ' εἶναι ἀδύνατον! Κάλλος τοιοῦτο δὲν ἔχει ἀντίζηλον ποτέ. Μήπως τυχὸν ἀπέθανεν ὁ ἐραστής σου;

— Ὄχι, ἀπήντησεν σιγαλὰ ἡ Ἠώς· δὲν ἀπέθανε, δὲν δύναται ν' ἀποθάνῃ!

Καὶ κατέπνιξε λυγμόν.

— Ὡραία κόρη, ἀντεῖπεν ὁ ἄγνωστος, δὲν ἐννοῶ τοὺς λόγους σου. Ἴσως τῆς Ἀφροδίτης τὸ τέκνον ὑπῆρξε σκληρὸν πρὸς σέ· ἴσως ὁ Ἄρης ἢ ὁ Ποσειδῶν παρέδωκε πρὸς τὸν Χάρωνα τὸν ἐκλεκτὸν τῆς καρδίας σου. Ἀλλ' εἶμαι Κέφαλος ὁ κυνηγός, υἱὸς τοῦ Αἰολίδου Δηΐονος, βασιλέως τῆς Φθιώτιδος, καὶ μὰ τοὺς θεοὺς τῶν ὀρέων καὶ τῶν κυνηγῶν, μὰ τὴν Ἠῶ, τὸν Πᾶνα καὶ τὴν Ἄρτεμιν, θὰ πράξω ὅ,τι θέλεις ἵνα οἱ ὡραῖοι οὗτοι ὀφθαλμοὶ παύσωσιν νὰ κλαίουν καὶ τὰ ὡραῖα ταῦτα χείλη μειδιάσωσιν.

Ἡ Ἠὼς ἤγειρε τὴν κεφαλὴν καὶ ἠτένισε τὸν νέον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς.

Ὅταν μετὰ μακρὰν σειρὰν νεφελωδῶν καὶ βροχερῶν ἡμερῶν, καθ' ἃς ὁ οὐρανὸς νομίζεις ὅτι εἶναι πλὰξ μολυβδίνη, διασχισθῇ αἴφνης εἰς ἐλάχιστόν τι μέρος τὸ πένθιμον ἐκεῖνο τῶν νεφῶν παραπέτασμα καὶ διαγελάσῃ γαλανὸς ὄπισθεν αὐτοῦ ὁ οὐρανὸς καὶ προκύψῃ ἀπ' ἐκεῖ ὁ ποθητὸς ἥλιος, τὸ τεμάχιον ἐκεῖνο τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἡ ἀκτὶς ἐκείνη τοῦ ἡλίου δὲν ἔχει τόσην γλυκύτητα ὅσην εἶχεν ἐκεῖνο τὸ βλέμμα τῆς Ἠοῦς ἀπὸ τῶν δακρυβρέκτων ὀφθαλμῶν της.

Διότι δὲν ὑπάρχει νομίζω γλυκύτερον μειδίαμα τοῦ ἀνατέλλοντος ἐπὶ ὀφθαλμῶν δακρυβρέκτων.

— Κέφαλε, τῷ εἶπε, σοὶ εὐγνωμονῶ διὰ τὴν προσφοράν σου ταύτην καὶ τοὺς ὅρκους σου. Καίτοι κατὰ τῆς συμφορᾶς μου οὐδὲν σὺ δύνασαι νὰ πράξῃς, θὰ ἐνθυμῶμαι ἐγὼ πάντοτε τὴν τοσαύτην συμπαθῆ προθυμίαν σου· Χαῖρε· θὰ σ' ἐπανίδω καὶ πάλιν ἐδῶ.

Εἶπε καὶ διέσχισε τὸ φύλλωμα· ὅτε δὲ ὁ Κέφαλος ὥρμησε κατόπιν της ἵνα τὴν κρατήσῃ

Digitized by Google

δὲν εἶδε, δὲν ἤκουσε τίποτε πλέον. Μόνος ὁ ἄνεμος ἐξηκολούθει σείων τοὺς θάμνους, ἐνῷ ἡ ἡμέρα ἀνέτελλεν ἐπὶ νεφελώδους οὐρανοῦ.

Παρετήρησε μόνον εἰς τὸν ἀέρα ροδόχρουν τινὰ ἀτμώδη γραμμήν, ἥτις, ἐν εἴδει οὐρανίου τόξου ἀρχομένου ἀπὸ τῆς συστάδος ἐκείνης τῶν θάμνων, ὑψοῦτο πρὸς οὐρανὸν καὶ ἐχάνετο εἰς τὰ βάθη τοῦ ἀπείρου.

— Ἦτο θεά! ἐσκέφθη ὁ Κέφαλος καὶ ἔμεινε σύννους.

Παρῆλθον δύο μῆνες καὶ ἦλθε τὸ ἔαρ καὶ ἦλθεν ὁ Μάϊος μὲ τὰ ἡράνθεμά του, μὲ τὰ ρόδα του· ἡ ζωὴ ἀνεγεννᾶτο πανταχοῦ καὶ ἐνόμιζες ὅτι ἡ γῆ στολισθεῖσα ἐπὶ τούτῳ μὲ τάπητα χλόης καὶ ἀνθέων, ἐκάλει πᾶσαν ψυχὴν εἰς ἀπόλαυσιν ἔρωτος.

Ἐνθυμεῖσθε τὴν γοητευτικὴν ἐκείνην δύσιν τοῦ ἡλίου ἐν Μαΐῳ ἐπὶ τοῦ Ὑμηττοῦ καθὼς ἐν ἀρχῇ τὴν περιέγραψα ;

Κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην σκηνὴ διάφορος παρίστατο παρὰ τὴν μικρὰν ἐκείνην διανθῆ κοιλάδα. Ἐκεῖ θὰ ἐπανεύρωμεν τὸν Κέφαλον καὶ τὴν Ἠώ, ἀλλὰ καὶ ἄλλην τινὰ ψυχὴν πολὺ ὡραιοτέραν τῆς Ἠοῦς, ἄλλην τινὰ κόρην ἁγνήν, ἄγευστον ἔρωτος, ἐξ ἐκείνων τὰς ὁποίας νομίζεις ὅτι πλασθεῖσαι ἵνα γίνωσι θεαί, κατὰ λάθος ἐγένοντο θνηταὶ καὶ διὰ τοῦτο ἔχουσιν ὅλην τῶν θεαινῶν τὴν καλλονὴν καὶ ὅλην τῶν θνητῶν κορασίων τὴν ἁγνότητα.

Τίς ἦτο ἡ ἁβρὰ ἐκείνη κόρη καὶ τί ᾐσθάνθη δι' αὐτὴν ὁ Κέφαλος; Πότε ἐπανεῖδεν οὗτος τὴν Ἠὼ καὶ τί προέκυψεν ἐκ τῶν δύο ἐκείνων αἰσθημάτων ;

Ὢ ! εἶναι πάντα ταῦτα λυπηρά, ἀλλ' ὡραία ἱστορία, τὴν ὁποίαν θὰ σᾶς διηγηθῶ ἐν ἄλλῃ ἑσπέρᾳ.

(Ἕπεται συνέχεια)

Ιωαννης Γ. Φραγκιας.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ.—Μετάφρασις Χ. Α.

Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.

Ὁ ταγματάρχης τότε ἐξῆλθεν. Ὁ καθαρὸς ἐξωτερικὸς ἀήρ, ὃν ἀνέπνευσε, πολὺ τὸν ἀνεκούφισεν. Ἐπορεύθη κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ δημαρχεῖον, ὅπου ὁ Σαρβὲ τὸν ἀνέμενε. Ὁ Δυκᾶς καθ' ὁδὸν ὡμίλει αὐτῷ περὶ τῆς τακτικῆς, ἣν ὤφειλε ν' ἀκολουθήσῃ. Ἄ! ἡ περίστασις ἐκείνη τῆς ἐφημερίδος· μὲ ὀλίγην περισσοτέραν ἐπιτηδειότητα πῶς ἠδύνατο νὰ τὴν στρέψῃ οὕτως ὥστε νὰ καταθορυβήσῃ τὸν ἀντίπαλόν του! Συνελαμβάνετο ἐν αὐτῇ ὁ Γκαρούς—διότι ὁ *Ἔγχελυς τοῦ Μελὲν* ἦτο ὁ Γκαροὺς αὐτούσιος— ἐπ' αὐτοφώρῳ ἐγκλήματι συκοφαντίας, ἐπὶ διαδόσει ψευδῶν εἰδήσεων, ἐπὶ ἐκλογικῇ πλεκτάνῃ.

— Τί ἐπιτυχία θὰ ἦτο, ταγματάρχα, ἂν ἠθέλετε εἴπει; «Ὁ Ἔγχελυς δὲν εἶνε ὁ Ἔγχελυς, πολῖται, ἀλλ' ὁ Ὄφις τοῦ Μελέν!»

Ὁ Καπποὰ καὶ ὁ Γκενὼ οἵτινες ἤκουον, εὕρισκον ὅτι ὁ Δυκᾶς ἦτο ἑτοιμολόγος.

— Ἔχει ἑτοιμότητα καὶ ἀπάθειαν, ἔλεγε μάλιστα ὁ κ. Καπποά, δύο μεγάλας ἀρετὰς εἰς πάντα πολιτικὸν ἄνδρα!...

— ... Ὅστις δὲν ἔχει ἀνάγκην ἀρετῶν!... προσέθηκεν γελῶν ὁ Αἰμίλιος ὅτε ὁ συμβολαιογράφος ἀπέτεινε αὐτῷ ἐκ τοῦ συστάδην τὸ φιλοφρόνημα ἐκεῖνο.

Εἰς τὸ δημαρχεῖον ὁ Σαρβὲ ὀλίγον συγκεκινημένος ἠρώτησε :

— Λοιπόν ;

— Λοιπόν, ἀπήντησε ὁ Βερδιὲ ἀκόμη ὠχρός, ἐτελείωσεν!

— Τὰ ἐκαταφέρατε καλά ;

— Δὲν εἰξεύρω. Μοῦ ἤρχετο ἡ ὄρεξις ν' ἁρπάσω ἀπὸ τὸ λαιμὸν τὸν ἀχρεῖον ἐκεῖνον...

— Ὢ! εἶπεν ὁ γερουσιαστής... ν' ἁρπάσητε ἀπὸ τὸν λαιμόν!.. Πῶς παραφέρεσθε!.. Ὁ ὑποψήφιος πρέπει τὰ πάντα νὰ ὑπομένῃ, τὰ πάντα ! . . .

— Ἀλλὰ μίαν συκοφαντίαν!.. μίαν μωρὰν συκοφαντίαν!..

— Μπᾶ!.. καὶ τί σημαίνει αὐτό ; Εἰξεύρετε τί ἀπαντῶ ἐγὼ ὅταν εἰς τὰς δημοσίους συναθροίσεις μοῦ ἀποτείνουν καμμίαν τοιαύτην ἀνοησίαν ;

— Ὄχι.

— Ἠμπορεῖτε νὰ σημειώσητε τὴν φράσιν, διότι πάντοτε ἔκαμεν ἐντύπωσιν.

Καὶ ὁ γερουσιαστὴς ὡς νὰ εὑρίσκετο ἐνώπιον τῶν ἐκλογέων, ὅπως ὁ Βερδιὲ πρὸ ὀλίγου, ἀνήγγειλεν ἐπισήμως μὲ τὴν βαρεῖαν καὶ πεφυσιωμένην φωνήν του τὴν φράσιν:

«— Δύνασθε ν' ἀνοίξετε τὴν καρδίαν μου, κύριοι, δύνασθε νὰ τὴν ἀνοίξητε καὶ θὰ εὕρητε ἐγκεχαραγμένα εἰς αὐτὴν χρυσοῖς γράμμασι μόνας τὰς δύο αὐτὰς λέξεις: *Τιμὴ καὶ Πατρίς*.» Ἰδοὺ ἡ ἀπάντησίς μου.

— Εὖγε ! εἶπεν ὁ Καπποά.

— Ὁ κύριος γερουσιαστὴς ἔχει δίκαιον· μὲ αὐτὸ ἀπαντᾷ κανεὶς εἰς ὅλα, προσέθηκεν ὁ Γκενώ.

Ὁ Βερδιὲ ἔσειε τὴν κεφαλήν. Ἀπὸ τοῦ παραθύρου τοῦ δημαρχείου ἠκούοντο ἐπευφημίαι συνοδεύουσαι ἅμαξαν, ἥτις διήρχετο κάτωθεν ἀναμέσον τοῦ πλήθους

— Ὁ Γκαροὺς ἀναχωρεῖ μὲ τὴν ἅμαξάν του, εἶπεν ὁ κτηνίατρος Γκενώ.

Digitized by Google

— Τὴν ἅμαξάν του; εἶπεν ὁ Δυκᾶς. Μὲ τὴν ἅμαξαν πηγαίνουν οἱ σοσιαλισταί;

— Μπᾶ! ἀνέκραξεν ὁ Σαρβέ· ὁ σοσιαλισμὸς δὲν ἐμποδίζει τὰ δεσποτικὰ αἰσθήματα... οὐδὲ τὰς ἁμάξας.

Ὁ Βερδιὲ καὶ οἱ φίλοι του ἀπῆλθον ἐπίσης. Πλῆθος λαοῦ συνώδευεν αὐτὸν μετὰ ζητωκραυγῶν. Ὁ Φουρνερὲλ ἐκραύγαζεν ἰσχυρότερον τῶν ἄλλων. Ἠκούετο ἡ βαρύφθογγος φωνή του ἐπαναλαμβάνουσα:

— Ζήτω ὁ ταγματάρχης!

Ὁ ὑποψήφιος ἦτο σκυθρωπὸς ἀπερχόμενος ἐκ τοῦ Σαλλύ. Ἐπείγετο νὰ εὑρεθῇ μόνος, νὰ ἐπανίδῃ τὴν Γιλβέρτην. Ἡ πρώτη ἐκείνη συγχρώτισις μετὰ τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας τὸν ἀηδίαζεν. Νὰ κατηγορεῖται δι' ἄγνωστον τινὰ ἀτιμίαν παρ' ἀνθρώπου, τὸν ὁποῖον οὐδὲ κἂν ἐγίνωσκεν αὐτὸς ὁ Βερδιέ! Ἡ ἐκλογή του ἤδη ἐνεποίει αὐτῷ ἐντύπωσιν ἀόριστον ἀνόδου πρὸς τὸν Γολγοθᾶν, ἧς αἱ διάφοροι στάσεις δὲν ἦσαν ἀπηλλαγμέναι οὐδ' ἐμπτυσμῶν οὐδὲ τραυμάτων.

— Ἤμην τόσον καλὰ εἰς τὴν ὁδὸν Μανσάρ!.. ἔλεγε καθ' ἑαυτόν. Σήμερον Κυριακήν, θὰ ἐπηγαίναμεν μὲ τὴν Γιλβέρτην νὰ ἴδωμεν τοὺς πίδακας τῆς Βερσαλλίας;

Καὶ ἐρρέμβαζεν.

— Ταγματάρχα, εἶπεν ὁ Σαρβὲ τύπτων ἐπὶ τοῦ σκέλους του πρέπει νὰ φροντίσητε διὰ τὸ πρόγραμμα.

— Ἄ, ἀλήθεια! εἶπεν ὁ Βερδιὲ διὰ μιᾶς ἐπαναπίπτων εἰς τὴν πραγματικότητα τοῦ ἐνεστῶτος. Τὸ πρόγραμμα!.. τὸ εἶχα ξεχάσει.

— Πρέπει νὰ συνταχθῇ, νὰ τυπωθῇ, νὰ διορθωθῇ, νὰ τοιχοκολληθῇ. Δὲν μᾶς μένει πολὺς καιρός, συλλογισθῆτε! Νὰ εἶσθε εὐκρινὴς καὶ σύντομος. Εἰπῆτε τὰ πάντα χωρὶς νὰ εἰπῆτε πολλά. Ὁ Γκενὼ καὶ ὁ Καπποὰ θὰ σᾶς δώσουν ὠφελίμους συμβουλὰς περὶ τούτου, καὶ ἐγὼ ἐπίσης...

— Ναί, μάλιστα, κύριε Σαρβέ, σᾶς εὐχαριστῶ!

Καὶ ἀπὸ τότε μέχρι τῆς εἰς Δαμμαρὶ ἀφίξεως ὁ ἀτυχὴς ταγματάρχης ὑπὸ μιᾶς μόνον ἰδέας κατείχετο, σκληρᾶς ὡς ἀγωνίας, ὑπὸ τῆς ἰδέας τῆς συντάξεως τοῦ ὑποχρεωτικοῦ ἐκείνου προγράμματος, τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ λέγῃ τὰ πάντα χωρὶς νὰ λέγῃ πολλά.

— Ἡ μεγάλη τέχνη, προσέθετεν ὁ γερουσιαστὴς Σαρβέ, θὰ ἦτο μάλιστα νὰ μὴ λέγῃ τίποτε.

Ἡ Γιλβέρτη ἀνέμενεν ἀνυπομόνως τὸν θεῖόν της εἰς Δαμμαρί, ἐχάρη δὲ τὰ μέγιστα ὅτε ἡ κυρία Ἐρβλαὶ εἰσελθοῦσα εἰς τὴν αἴθουσαν, ἔνθα εὑρίσκετο ἡ νεᾶνις ἀναδιφῶσα βιβλίον, χωρὶς νὰ ἔχει συναίσθησιν τοῦ τί ἀναγινώσκῃ, εἶπεν αὐτῇ:

— Ἰδοὺ ὁ θεῖός σου, ὅστις ἐπέστρεψε μὲ τοὺς ἄλλους κυρίους!

Ἐφαίνετο τῷ ὄντι τοῦ εὐσάρκου Σαρβὲ τὸ μεγαλοπρεπὲς σῶμα εἰς τὸ ἄκρον δενδροστοιχίας τινὸς βαῖνον ἀγερώχως· εἵποντο ὁ Δυκᾶς καὶ ὁ Βερδιέ, προφανῶς κεκοπιακώς.

Ὄπισθεν αὐτῶν ἐβάδιζον ὁ Καπποὰ καὶ ὁ Γκενώ, οἵτινες ἐφαίνοντο σκεπτικοί.

Ἡ Γιλβέρτη παρετήρησεν ἀμέσως τὴν κατήφειαν τοῦ θείου της. Μὲ τὴν ὄψιν ἡλιοκαῆ καὶ ἀποπληκτικήν, μὲ τὰς φλέβας ἐξωγκωμένας καὶ ἐξεχούσας παρὰ τοὺς μήνιγγας, ὁ ταγματάρχης ἐφαίνετο κατάκοπος.

— Λοιπόν, εἶσαι εὐχαριστημένος; ἠρώτησε κρυφίως ἡ Γιλβέρτη τὸν Βερδιέ.

— Δὲν εἶμαι δυσηρεστημένος... εἶνε κοπιῶδες τὸ πρᾶγμα... Ἀλλὰ συντελεῖ εἰς τὴν σκληραγωγίαν...

Καὶ προσεπάθει νὰ μειδιάσῃ διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν ἀνεψιάν του.

— Ὁ ταγματάρχης κατέβαλε τὸν Γκαρούς; ἠρώτησεν ἡ κυρία Ἐρβλαί.

Ὁ Βερδιὲ ἔσειε τὴν κεφαλήν.

— Ἀκόμη χρειάζεται καιρός!...

— Ἄ, ταγματάρχα, εἶπεν ἐπιχαρίτως ἡ Ἐρρικέτα, ἀναλογίσθητε ὅτι τὸ δημοκρατικὸν κόμμα βαδίζει ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς αἰγῖδός σας.

Ὁ Καπποὰ προσέβλεψεν τὸν Γκενώ. Ἐγίνωσκον ἀμφότεροι τὴν *αἰγῖδα* ἐκείνην. Εἶχε χρησιμεύσει αὕτη ἤδη εἰς τὸν Ζαβουγιὲ καὶ εἰς τὸν Σαρβέ, ἀλλ' ἴσως ἀκόμη δὲν ἦτο ἄχρηστος.

Ὁ Δυκᾶς ἀνεζήτησε, χωρὶς νὰ δυνηθῇ ν ἀνεύρῃ, ἀπάντησιν πνευματώδη, ἐν ᾗ ἡ λέξις *ξίφος* — τὸ ξίφος τοῦ ταγματάρχου — ν' ἀποτελῇ ἀντίθεσιν εἰς τὴν περίφημον αἰγῖδα. Ἀλλὰ τοιαύτην ἀπάντησιν δὲν εὗρεν.

Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ἤθελε νὰ κρατήσῃ παρ' αὐτῇ τὸν κτηνίατρον καὶ τὸν συμβολαιογράφον. Πλὴν ἦτο ἀδύνατον· ὁ Γκενὼ καὶ ὁ Καπποὰ ἔμελλον νὰ γευματίσωσι ἀμφότεροι εἰς Μελέν, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ νομάρχου.

— Πῶς! εἶπεν ἡ κυρία Ἐρβλαὶ γελῶσα, εἶνε εἰς Μελέν; Ἐνόμιζα ὅτι ἐξηκολούθει νὰ εὑρίσκεται εἰς Παρισίους ὁ νομάρχης μας.

— Τὸ θέατρον τοῦ μελοδράματος ἀργεῖ ἀπόψε, ἀπήντησεν μετὰ λεπτῆς εἰρωνείας ὁ Καπποά·

Καὶ ὁ Γκενὼ προσέθηκεν ὑποστηρίζων βαναύσως τὴν εἰρωνείαν:

— Καὶ τὸ ἐντευκτήριον τῶν χορευτριῶν κλειστόν.

Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ διὰ βλέμματος ὑπέδειξεν αὐτῷ τὴν παρουσίαν τῆς Γιλβέρτης. Ὁ κτηνίατρος ἐσίγησεν καὶ ἀφοῦ ἀπεχαιρέτισε τὴν κυρίαν

Digitized by Google

Ἐρβλαί, εἶπεν πρὸς τὸν Βερδιὲ τείνων αὐτῷ τὴν χεῖρα:

— Μίαν συμβουλὴν ἔχω νὰ σᾶς δώσω, ταγματάρχα, νὰ γίνητε ζωηρότερος, μᾶλλον ἔντονος... Ὁ τόπος ἔχει φρονήματα πολὺ ἐσπρωγμένα... Ὁ Γκαροὺς εἶνε ἱκανὸς νὰ ἐπιβληθῇ. Πολλοὶ θὰ σᾶς συμβουλεύσουν νὰ εἶσθε μετριοπαθεῖς. Ἐγὼ εἰς τὴν θέσιν σας, ἀντὶ νὰ νερώσω τὸ κρασί μου, θὰ προσέθετα εἰς αὐτὸ ὀλίγον οἰνόπνευμα.

Ὁ ταγματάρχης δὲν ἀπήντησεν. Νὰ γείνῃ μᾶλλον ἔντονος; Δὲν ἠδύνατο νὰ φανῇ ἀλλοῖος ἀφ' ὅ,τι ἦτο, ἄνθρωπος ἔντιμος, πιστεύων εἰς τὸ καθῆκον, σεβόμενος τὸν νόμον, φιλάνθρωπος ὅτε ἐπρόκειτο ἔστω καὶ περὶ τῶν πλέον χιμαιρικῶν ἰδεῶν, εὐσταθὴς καὶ ἀποφασιστικός, ὁσάκις ἐνόμιζεν ὅτι τὰ δίκαια τῆς πατρίδος διεκινδύνευον. Νὰ γίνῃ μᾶλλον ἔντονος;

— Ὁ Γκενὼ ἔχει δίκαιον, εἶπεν ὁ κύριος Καππoά, μὲ τόνον λεπτότερον· καὶ προσέξατε νὰ ἐπιμεληθῆτε τὸ πρόγραμμά σας.

Μετὰ τὴν σύστασιν ταύτην ἀπεχωρίσθησαν τοῦ ταγματάρχου καὶ ἀνῆλθον εἰς τὴν ἅμαξαν τοῦ Γκενώ, ἀνακεφαλαιοῦντες καθ' ὁδὸν τὰ διάφορα περιστατικὰ τῆς ἡμέρας. Αἴ λοιπόν!.. τώρα ὁποῦ ἦσαν μόνοι των ἐκεῖ, ἐν εἰλικρινείᾳ, τί ἐφρόνει ἑκάτερος περὶ τῆς ἐκταφείσης παρὰ τοῦ Σαρβὲ ὑποψηφιότητος;

—Φαίνεται ἔντιμος ἄνθρωπος, εἶπεν ὁ Καπποά, ἀλλὰ δὲν μοῦ φαίνεται καμωμένος διὰ τοὺς πολιτικοὺς ἀγῶνας.

— Αὐτὸ φοβοῦμαι, εἶπεν ὁ Γκενώ.

— Ἐνῷ ὁ Γκαρούς...

— Ἄ, ὁ Γκαροὺς ἀπεναντίας εἶνε πονηρός!... Δὲν ἦτο ἄσχημη ἐκείνη ἡ ὑπόθεσις τῆς Γκέλμας!... Ὅσοι ἀνέγνωσαν τὸν *Ἔγχελυν* πάντοτε θὰ πιστεύουν ὅτι κάτι τι συνέβη. Ἄ, πολὺ φοβοῦμαι μήπως ὁ Σαρβὲ ἔβαλε τὸν πυροβολητὴν σὲ κακὸ μπελᾶ!

— Καὶ μαζί μ' αὐτὸν κ' ἐμᾶς! προσέθηκεν ὁ συμβολαιογράφος ὁπωσοῦν ἀνήσυχος.

Ἡ ἅμαξα ἀφοῦ διῆλθε τὴν πεδιάδα διατεμνομένην μακρὰν ὑπὸ σειρῶν δένδρων καὶ πρὸς ἀριστερὰν ὑπὸ λόφου ὁμαλοῦ ὡσεὶ ἐσκεπασμένου ὑπὸ στέγης ἐκ σχιστολίθου, ἀνήρχετο πρὸς τὸ Μελὲν διὰ τῆς ὁδοῦ τοῦ Πετὶ-Δαμμαρὶ καὶ ἀκολουθοῦσα τὴν διακλάδωσιν τοῦ Σηκουάνα, διέβη τὴν πόλιν, ὅπου ὑψοῦντο ὡς δύο πύργοι τὰ κωδωνοστάσια τοῦ Ἁγίου Στεφάνου.

Ὁ Καπποὰ παρετήρησε τὸ ὡρολόγιόν του... Εἶχον καιρὸν νὰ φθάσωσιν ἐγκαίρως εἰς τὸ νομαρχεῖον διὰ τὸ γεῦμα. Ἦτο δὲ γεῦμα ἀνεπίσημον, φιλικόν, χάριν συνδιαλέξεως, διότι ὁ κ. νομάρχης ἦτο ἄγαμος.

Ἀλλ' ὅτε ἔφθασαν εἰς τὸ νομαρχεῖον ὁ Καπποὰ καὶ ὁ Γκενὼ ἐξεπλάγησαν. Δὲν εἶχε λάβει λοιπὸν ὁ κύριος Καπποὰ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ κυρίου νομάρχου; Ὁ κύριος νομάρχης ἐν τούτοις τὴν εἶχεν ἀποστείλει δι' ἀγγελιαφόρου.

— Δὲν ἔλαβα τίποτε. Ἤμεθα εἰς Σαλλύ.

— Ὁ κύριος γενικὸς γραμματεύς, εἶπεν ὁ θυρωρός, θὰ ἐξηγήσῃ εἰς τοὺς κυρίους...

— Ἄ! ὁ κύριος δὲ Βερλεμὼν εἶνε εἰς τὸ νομαρχεῖον;.

Καὶ διεβίβασαν τὰ ἐπισκεπτήριά των πρὸς τὸν κ. Βερλεμών.

Ἦτο καταπληκτικὸς ἄνθρωπος αὐτὸς ὁ Βερλεμών, καταπληκτικῆς ἱκανότητος, ὅστις εἶχε κατ' ἀρχὰς εἰσαχθῆ ὡς ἀσήμαντος ὑπάλληλος, γραφεὺς ἀνώνυμος εἰς τὴν διεύθυνσιν τῆς ἀστυνομίας τῶν Παρισίων κατὰ τὸ 1848, φέρων ἀκόμη τὴν μακρὰν κόμην καὶ τὸ ἀνώμαλον γένειον τῶν ὀρεσιβίων, καὶ ὅστις ἐπωφεληθεὶς τῆς ἀταξίας, προσηλώθη εἰς τὴν θέσιν του καὶ τὰ ὠφελήματα αὐτῆς, μεταβάλλων ἑκάστοτε τὴν κόμην καὶ τὸ γένειον ἀναλόγως πρὸς τὰς περιστάσεις. Καὶ ἐπειδὴ ἕκαστον πολίτευμα ἐπέβαλλε καὶ νέαν φάσιν εἰς τὰς ἀνθρωπίνους κεφαλάς, ἡ ἀφοσίωσίς του τὸν ὤθησε μέχρι τοῦ νὰ καταστῇ σχεδὸν φαλακρὸς περὶ τὰ τέλη τῆς Αὐτοκρατορίας καὶ νὰ φέρῃ μετὰ τοῦ νέου αὐτοῦ ὀνόματος μύστακα ἐπιμελῶς συνεστραμμένον ὡς ὁ Μορνύ, ἢ Ναπολέων ὁ Γ'. Μετὰ τὴν δημοκρατίαν ἄφησε τὸ φαιόν του γένειον ν' αὐξηθῇ καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο ν' ἀναγνωρίσῃ τὸν πολίτην Ρουλιὲ ὑπὸ τὸν μεταμφιεσμὸν τοῦ κ. δὲ Βερλεμών, γενικοῦ γραμματέως τῆς νομαρχίας Σηκουάνα καὶ Μάρνης καὶ ἱππότου τῆς Λεγεῶνος τῆς Τιμῆς.

Ὁ Ρουλιὲ δὲ Βερλεμὼν ὑπεδέχθη τὸν Καπποὰ καὶ τὸν Γκενὼ μετὰ πολλῶν ἐνδείξεων φιλοφροσύνης ἅμα καὶ λύπης. Ὁ κ. Νομάρχης ἐλυπεῖτο τὰ μέγιστα, ἐπειδὴ ἓν τηλεγράφημα τοῦ κ. ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν τὸν ἐκάλει αἰφνιδίως εἰς Παρισίους. (Ὁ κ. Βερλεμὼν ἔλεγε ταῦτα σοβαρῶς, χωρὶς νὰ μειδιᾷ, καίτοι ἐγίνωσκεν ἢ ἐμάντευεν ποῖον ὄνομα γυναικεῖον ὑπεκρύπτετο ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον ἐκεῖνο τοῦ κ. ὑπουργοῦ). Ἀλλ' ὁ κ. γενικὸς γραμματεὺς θὰ ἐδέχετο ἀντ' αὐτοῦ τοὺς προσκεκλημένους εἰς τὸ νομαρχεῖον!

Ὁ Γκενὼ καὶ ὁ Καπποὰ ἔβλεπον ἀλλήλους, συμβουλευόμενοι ἂν ἔπρεπε νὰ δεχθῶσιν. Διατί ὄχι; Τὸ γεῦμα ὑπῆρξεν εὐθυμότατον. Ὁ κ. δὲ Βερλεμὼν ὡμίλησεν ἄνευ μνησικακίας περὶ τῶν διαφόρων κυβερνήσεων, εἰς ἃς εἶχεν ὑπηρετήσει. Ἐβεβαίωσεν ὅτι παρὰ τὴν γνώμην τῶν απαισιοδόξων ἡ πρόοδος ἀκολουθεῖ μαθηματικῶς πορείαν ἀνιοῦσαν, ἀπόδειξις δὲ τούτου ἦτο ὁ προβιβασμός, ὃν ὑπὸ πᾶσαν κυβέρνησιν ἐπέτυχεν.

— Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἂν ἐπήρχετο νέα τις κυβέρνησις... εἶπε γελῶν ὁ Γκενώ, τοῦ ὁποίου

Digitized by Google

τὴν εἰλικρίνειαν ἐξῆπτον τὰ μετὰ τὸ γεῦμα πνευματώδη ποτά.

Ἀλλ' ἐσταμάτησεν ἰδὼν τὸ ὁπωσοῦν ψυχρὸν μειδίαμα τοῦ κ. δὲ Βερλεμών, ἐσυλλογίσθη δὲ ὅτι καὶ οἱ κτηνίατροι λέγουν ἐνίοτε ἀνοησίας.

Ἀπεχωρίσθησαν κατὰ τὴν ἐνάτην ὥραν, καὶ ὁ Καπποὰ ᾐσθάνετο τὴν διάθεσιν νὰ ὁμολογήσῃ πρὸς τὸν κ. γενικὸν γραμματέα ὅτι δὲν ἐλυπήθη πολὺ διὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ κ. νομάρχου.

Ἐν τούτοις ὅτε ἀπήρχοντο, ὁ μὲν Καπποὰ πρὸς τὴν κατοικίαν του, ὁ δὲ Γκενὼ πρὸς τὴν ἅμαξάν του, ὑπῆρξαν σύμφωνοι ὅτι ὁ κ. νομάρχης ἐφέρθη πρὸς αὐτοὺς ἀπρεπῶς.

— Ἐκτὸς ἂν αἱ ὑποθέσεις τοῦ Κράτους . . .

— Ὤ! ἐγρύλλισεν ὁ Γκενώ, αἱ ὑποθέσεις τοῦ Κράτους! . . Τί τραβοῦν καὶ αὐταὶ αἱ ὑποθέσεις τοῦ Κράτους! . . .

Ἦσαν μόνοι περίπου κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν εἰς τὰς σκοτεινὰς ὁδοὺς τοῦ Μελέν. Δὲν ἠκούετο ἄλλος κρότος εἰμὴ σπάνιά τινα βήματα στρατιωτῶν ἐπιστρεφόντων εἰς τοὺς στρατῶνας.

Ἐνῷ διήρχοντο πρὸ τοῦ δημαρχείου, ἐσταμάτησαν. Ἔμπροσθεν τῆς γηραιᾶς ἐκείνης οἰκοδομῆς, ἧς ἡ θολωτὴ εἴσοδος ἔκειτο ἐντὸς τοῦ βοτανικοῦ κήπου, τοῦ περιέχοντος ἀνωφερεῖς τινας δενδροστοιχίας, κεκλεισμένου κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν, ἀνυψοῦτο ὁ ἀνδριὰς τοῦ καλοῦ κἀγαθοῦ Ἰακώβου Ἀμυώτου, φέροντος τετράγωνον πῖλον, καθημένου σκεπτικοῦ, κρατοῦντος ἀνὰ χεῖρας βιβλίον καὶ στρέφοντος τὰ νῶτα πρὸς τὴν πρόσοψιν καὶ τὰς λιθίνους βαθμίδας τοῦ κτιρίου, ὁπόθεν ἐξηγγέλλετο ἐν ἡμέρᾳ ἐκλογῆς τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ψηφοφορίας.

— Ἀπ' ἐκεῖ, εἶπεν ὁ Γκενώ, θ' ἀκούσωμεν τὸ ὄνομα τοῦ διαδόχου τοῦ Σαρβέ! Ὑπὲρ τίνος στοιχηματίζεις, Καπποά; Εἰς ποῖον λέγεις ὅτι θὰ λάχῃ ἡ διαδοχὴ τοῦ Σαρβέ;

— Ἐγώ, εἶπεν ὁ συμβολαιογράφος, στοιχηματίζω ὑπὲρ τοῦ ὑποψηφίου μας.

Ὁ κτηνίατρος ἔσεισε τὴν κεφαλήν.

— Τοῦ ὑποψηφίου μας! . . Τοῦ ὑποψηφίου μας! . . . Ἂν ἐξηρτᾶτο ἀπὸ τὰ χέρια μας, εἰξεύρεις ὅτι ἐγώ, μάλιστα, ἐγώ, θὰ ἐξέλεγα κανένα ἄλλον!

— Δὲν ἔχομεν κανένα.

— Δὲν πειράζει, εἶπεν ὁ Γκενώ· κάθε ἄλλος ἀξίζει καλλίτερα παρὰ ἕνα κακὸν ὑποψήφιον.

Ἐβάδισαν ἀκόμη παραπλεύρως τῶν οἰκιῶν· ὁ κτηνίατρος ἐσταμάτησεν εἰς τὴν γωνίαν τῆς ὁδοῦ πρὸ τοῦ ξενοδοχείου, ὅπου κατὰ τὴν συνήθειάν του εἶχεν ἀφήσει τὴν ἅμαξαν καὶ τὸν ἵππον του εἰς τὸν σταῦλον.

— Λοιπόν, καλὴν ἐντάμωσιν! εἶπεν ὁ κ. Καπποά.

— Θ' ἀναχωρήσῃς διὰ τὸ Σαλλὺ ἀπόψε;

— Ἴσως ὄχι· εἶνε πολὺ ἀργά· μοῦ ἔρχεται ὄρεξις νὰ κοιμηθῶ εἰς τὸν *Μέγαν Μονάρχην*.

Καὶ ἔτεινε τὴν χεῖρα πρὸς τὸν συμβολαιογράφον.

Ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν ἡτοιμάζετο νὰ κρούσῃ τὴν θύραν τοῦ ξενοδοχείου, ἡ θύρα αὕτη ἠνεῴχθη καὶ γυνὴ περικεκαλυμμένη ὑπὸ μανδύου ἐξῆλθε συνοδευομένη παρ' ἀνδρὸς νέου, κομψοῦ, ζωηροῦ.

Ὁ Γκενὼ παρεμέρισε διὰ νὰ διέλθωσιν, ὁ δὲ Καπποὰ ἐπλησίασεν εἰς τὸν τοῖχον, ἀφήσας ὁλόκληρον τὸ πεζοδρόμιον ἐλεύθερον εἰς τὴν γυναῖκα καὶ τὸν νέον, οἵτινες ἐβάδιζον τάχιστα.

Διὰ κινήματος ταχέος ἡ γυνὴ ἰδοῦσα τὸν Γκενὼ καὶ τὸν Καπποά, κατεβίβασε τὸν μανδύαν ἐπὶ τοῦ προσώπου της καὶ ἔκυψε τὴν κεφαλὴν μετὰ σπουδῆς. Ἀλλὰ τὸ φῶς φωτοβολίδος ἀερίου ἐφώτισεν αἴφνης τὰ πρόσωπα, καὶ ὁ κτηνίατρος, ὅστις ὀλίγον ἔλειψε νὰ ἐκφέρῃ κραυγήν, ἔλεγε ταχέως πρὸς τὸν Καπποά:

— Εἶνε παράδοξον! . Τὸν ἀνεγνώρισες;

— Ἀκοῦς ἐκεῖ! .. ἦτο ὁ νέος Μομβρέν.

— Εἰς τὸν *Μέγαν Μονάρχην*, αὐτὴν τὴν ὥραν! . . Τόσον πλησίον τῆς κατοικίας του! Καὶ ποία νὰ ἦτο ἐκείνη ἡ γυναῖκα;

— Εἶνε ἔτι μᾶλλον παράδοξον, εἶπεν ὁ συμβολαιογράφος, ὅστις τῷ ὄντι ἐφαίνετο ἐνεός. Ἂν σοῦ ἔλεγα ὅτι ἀνεγνώρισα...

— Ποίαν;

— Τὴν ἀνεψιὰν τοῦ ταγματάρχου Βερδιέ!

— Τὴν νέαν ὁποῦ τοῦ ἐφυσοῦσεν εἰς τὸ 'μάτι;

— Ναί!

— Τί ἰδέα ἀλλόκοτος!

— Ναί, ναί!... Λεπτοκαμωμένη.. ὠχρά... μὲ μαῦρον φόρεμα! Κύτταξε λοιπόν!.

Καὶ ὁ συμβολαιογράφος ἐδείκνυε τὸν κόμητα Μομβρέν, οὗ τινος ἡ σκιὰ ἠφανίζετο ἤδη ἐκεῖ πέραν ἐντὸς τοῦ σκότους.

Καὶ ὅμως ἦτο ἀληθὲς μακρόθεν ἐκ τοῦ βαδίσματος ἡ γυνὴ ἐκείνη ἥτις ἐκρύπτετο μετὰ τόσης σπουδῆς ἐκ φόβου μήπως ἀναγνωρισθῇ εἶχεν ἀόριστόν τινα ὁμοιότητα μὲ τὴν δεσποινίδα Βερδιέ.

— Ἀλλὰ πῶς θέλεις, Καπποά, νὰ εἶνε αὐτή;.. συλλογίσου!.

Αἴφνης δὲ εἰς τὸν νοῦν τοῦ κτηνιάτρου πλεῖσται ὅσαι εἰκασίαι περίπλοκοι ἐπεφοίτησαν καὶ ηὐξήθησαν ἐν τῷ ἅμα τεραστίως μὲ τὴν ταχύτητα ἐκείνην, μεθ' ἧς ὁ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις βίος μεταβάλλει ὡς μικροσκόπιον καὶ ἐξογκώνει τὰ μικρὰ καὶ ἀσήμαντα γεγονότα, ἅτινα ἐκ μικροβίων καθίστανται αἴφνης τέρατα.

Καὶ ὅμως ὁ Γκενὼ δὲν ἤθελε νὰ πιστεύσῃ αὐτὸ τὸ μικρόβιον.

— Εἶνε ἀδύνατον, Καπποά, ἀδύνατον.

Digitized by Google

— Ὦ, τὴν εἶδα, τὴν εἶδα καλά! εἶπεν ὁ συμβολαιογράφος μετὰ πεποιθήσεως.

— Ἔλα δά!.. τὰ ποτὰ ποῦ ἔπιες εἰς τὸ νομαρχεῖον σ' ἐσκότισαν!

— Ὄχι, ὄχι, σὲ διαβεβαιῶ, τὴν ἀνεγνώρισα κάλλιστα.

— Τί μᾶς μέλει! συνεπέρανεν ὁ κτηνίατρος. Μὲ αὐτὰς τὰς διαβολογυναῖκας ξεύρει κανεὶς ποτὲ τί συμβαίνει; Ἀδιάφορον!.. Ὁ μικρὸς Μομβρέν!.. ὁ υἱὸς τοῦ ὑποψηφίου τῶν βασιλοφρόνων!.. Θὰ ἦτο νόστιμον πρᾶγμα!

Η'.

Ὁ ταγματάρχης Βερδιέ, ὅστις δὲν ἦτο φιλόδοξος, εἶχεν ἐντούτοις ἕνα κρύφιον πόθον. Ὑπῆρχεν εἰς τὸ βουλεβάρτον τῶν Ἰταλῶν, εἰς τὸ ἐμπορικὸν κατάστημα τοῦ Κλωδὲν ἓν τουφέκιον, ἓν θαυμάσιον τουφέκιον, οὗ ἡ ἀκτηρίς, ὁσάκις τὸ ἐσυλλογίζετο, ἔλαμπε πρὸ τῶν ὀμμάτων του προκλητικὴ ὡς ἡ ράχις βιβλίου δεδεμένου εἰς τὰς χεῖρας φιλοβίβλου. Τὸ ἐξαίσιον ἐκεῖνο τουφέκιον τοῦ ἐθάμβου τὴν ὅρασιν, τὸν προσείλκυε, τὸν ἐπείραζε, τὸν ἠνάγκαζε νὰ κάμνῃ τὸν γῦρον, ὅτε ἐξήρχετο ἐκ τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης καὶ μετέβαινεν εἰς τὴν ὁδὸν Μανσάρ, τὸν παρεκίνει νὰ ὑπερβῇ ἐνίοτε τὸν οὐδὸν τοῦ ἐργαστηρίου τοῦ ὁπλοποιοῦ μετὰ παλμῶν καρδίας καὶ νὰ λαμβάνῃ διὰ τῶν χειρῶν του τὸ τουφέκιον, ὅπως καλλιτέχνης τις θὰ ἐλάμβανε βιολίον Στραδιβαρίου. Τότε ὁ ταγματάρχης ὑπεζύγιζε τὸ βάρος τοῦ ὅπλου μὲ τοὺς ἐγκαυστουργημένους σωλῆνας, τὸ ἐξήταζε, ἐμειδία πρὸς αὐτὸ ὡς πρὸς ἔργον τέχνης, τὸ ἐθώπευε, τὸ ἔφερεν ὡς καὶ εἰς τοὺς ὤμους του, ὁ ἔκδοτος αὐτὸς μέχρι πάθους εἰς τὸ κυνήγιον, αἰσθανόμενος εὐχάριστον συναίσθησιν εἰς τὰ δάκτυλα ἐκ τῆς ἐπαφῆς του, καὶ ἀνασκιρτήσεις ἡδονικὰς ὡσεὶ ἐραστοῦ... Ἦτο τέλος πάντων θαυμαστὸν αὐτὸ τὸ τουφέκιον, ἦτο ἀριστούργημα. Ἤξιζεν αὐτὸ τὸ νεώτερον ὅπλον περισσότερον παρὰ ὅλας τὰς συλλογὰς τῶν ἀρχαίων ὅπλων τῶν περιφήμων μουσείων. Οὐδέποτε ὁ ταγματάρχης εἶχε κρατήσει, εἶχε χειρισθῆ, εἶχεν ἀποκτήσει τουφέκιον παρόμοιον... Ἄχ! νὰ ἦτο ἰδικόν του αὐτὸ τὸ τουφέκι!... «Ἀλλά, συλλογίσου κομμάτι, Γιλβέρτη, ἔλεγεν ἐνίοτε πρὸς τὴν ἀνεψιάν του, χίλια διακόσια φράγκα!» Ἦτο πολὺ ἀκριβὸν χίλια διακόσια φράγκα! πολὺ ἀκριβὸν δι' αὐτόν. Ἴσως ὅμως διὰ τῶν οἰκονομιῶν του, μὲ τὸν καιρόν, ἀγοράζων ὀλιγώτερα στρατιωτικὰ συγγράμματα καὶ φυλλάδια, τίς οἶδεν; ἴσως μίαν ἡμέραν ἠδύνατο νὰ κατορθώσῃ ὥστε νὰ συνάξῃ τὸ ποσὸν αὐτὸ καὶ τότε...

Τότε θὰ ἦτο ἰδικόν του ἐκεῖνο τὸ ἀριστούργημα· θ' ἀνῆκεν εἰς αὐτὸν τὸ ἐκλεκτὸν ἐκεῖνο ὅπλον, θὰ τὸ ἔφερεν εἰς Μελὲν καὶ τί χαρὰ νὰ ὑπάγῃ μὲ αὐτὸ νὰ κυνηγήσῃ κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς περιόδου τῆς θήρας ὁμοῦ μὲ τὸν Σαρβὲ ἢ μὲ τὸν νομάρχην!

Ἦτο τὸ ἰδανικόν του, ἡ χίμαιρά του, ὁ αἰώνιος πειρασμός του τὸ λάμπον ἐκεῖνο καὶ σπινθηροβολοῦν τουφέκιον, τὸ ὁποῖον τοῦ ἐφαίνετο οἱονεὶ ἡ πραγματοποίησις ὀνείρου, πόθου πολυτελείας. Τὸ ἐσυλλογίζετο ἀκαταπαύστως καὶ ἔλεγεν ἐνίοτε καθ' ὁδὸν φερόμενος μηχανικῶς πρὸς τὸ μέρος ὅπου ἐπωλεῖτο: «Καὶ ἂν τύχῃ νὰ εἶνε πωλημένον;.. ἂν δὲν τὸ εὕρω πλέον ἐκεῖ;.. Εὐτυχὴς ὁ κυνηγὸς ὅστις θ' ἀγοράσῃ αὐτὸ τὸ τουφέκι!.. τὸ τουφέκι μου!..»

Πλὴν ἀφότου συγκατένευσε ν' ἀντικαταστήσῃ τὸν Σαρβέ, ὁ Βερδιὲ ἐσυλλογίζετο: «Τώρα εἶνε πολυτέλεια ἀνέφικτος. Ἀλλὰ τί σημαίνει; τάχα ἠμπορεῖ τις νὰ ἱκανοποιῇ πάντοτε ὅλας του τὰς ἐπιθυμίας;»

Καὶ πῶς θὰ εὕρισκε πλέον χίλια διακόσια φράγκα, ἀφοῦ ἤθελε δαπανήσει τὰς οἰκονομίας του εἰς ἔξοδα τυπογραφικά, εἰς τοιχοκολλήσεις, εἰς ἐκλογικοὺς πράκτορας, εἰς διανομὴν δελτίου;... Χαῖρε διὰ παντὸς τουφέκιον!

Οὐδέποτε θὰ ἐγίνετο ἰδικόν του· εἰς ἄλλον ἔμελλε ν' ἀνήκῃ τὸ ὡραῖον ἐκεῖνο τουφέκιον τοῦ βουλεβάρτου.

Ὁ Βερδιὲ ἐξελθὼν ἐκ τῆς ἐν Σαλλὺ συναθροίσεως, ἐσυλλογίζετο τὸ τουφέκιόν του δι' ὅλης τῆς νυκτός. Ὑπέστη μάλιστα καὶ ἐφιάλτην καθ' ὕπνους· εἶδε τὸν Γκαροὺς σκοπεύοντα κατ' αὐτοῦ κατ' εὐθεῖαν εἰς τὴν καρδίαν, βοηθούμενον δὲ παρὰ τοῦ ἰσχνοῦ καὶ παραφόρου Τιβολιέ, ὅστις προσέδενε τὸν ταγματάρχην εἰς ἓν τῶν δένδρων τοῦ δάσους διὰ σχοινίου· ἐνῷ παρετήρει τὸ ὅπλον δι' οὗ τὸν ἐσκόπευεν ὁ ἐχθρός του, ὁ ταλαίπωρος ταγματάρχης ἀνεγνώρισεν αἴφνης μετ' ἀγωνίας ὅτι τὸ ἐπιθυμητὸν τουφέκιον τὸ λάμπον ὡς σκεῦος χρυσήλατον, εὑρίσκετο εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἀντιπάλου του!

Ὁ ταγματάρχης ἀφυπνισθεὶς διὰ μιᾶς τὴν στιγμήν, καθ' ἣν προσεπάθει ν' ἁρπάσῃ τὸ ὅπλον παρὰ τοῦ Γκαρούς, δὲν ἠδυνήθη ν' ἀποκοιμηθῇ ἐκ νέου. Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ εἶχε παραχωρήσει αὐτῷ τὸ ὡραιότερον δωμάτιον τῆς ἐπαύλεως, τὸ κυανοῦν λεγόμενον δωμάτιον. Ὁ νέος Δυκᾶς ἔμενεν εἰς τὸ ὑπεράνω δωμάτιον, ὁ δὲ Βερδιὲ τὸν ἤκουσεν ἐπὶ ἀρκετὰς ὥρας τῆς νυκτὸς περιερχόμενον ἐντὸς τοῦ δωματίου του, καὶ τὸ πάτωμα τρίζον ὑπὸ τὸ τακτικὸν καὶ ἔρρυθμον βῆμά του. Ὁ Αἰμίλιος ἐκεῖ ἐπάνω αὐτοσχεδίαζεν ἐνῷ περιεπάτει τὴν ἀγόρευσιν, τὴν ὁποίαν θ' ἀπήγγελλεν αὐτὸς εἰς Σαλλύ, ἂν ἤθελε προορισθῆ αὐτὸς ν' ἀντικαταστήσῃ τὸν Σαρβέ. Καὶ ὁ νεαρὸς Πὶττ ἐπίσης ἠγρύπνει.

Ὁ ταγματάρχης λησμονῶν τὸ ἀνόητον ἐνύ-

Digitized by Google

πνιόν του, ἤρχισε νὰ συλλογίζηται ὅτι ἀφέθη εἰς δυσάρεστον ἐπιχείρησιν. Τί παράξενος ἰδέα τοῦ ἦλθε νὰ γείνῃ ὑποψήφιος! Ἦτο τόσον γαλήνιος εἰς Παρισίους, εἰς τὴν εἰρηνικήν του κατοικίαν! Ἡ παρελθοῦσα ἡμέρα ὑπῆρξεν ἐπωδύνως κοπιώδης, ἡ δὲ ἀνατέλλουσα προεμηνύετο λίαν θυελλώδης. Καὶ τὸ πρόγραμμα ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὤφειλε νὰ συντάξῃ!.. Ναί, τὸ περίφημον πρόγραμμα!.. Ἀλλὰ τέλος πάντων, ἀφοῦ κατῆλθεν εἰς τὸν ἀγῶνα, ἔπρεπε νὰ ὑποστῇ ὅλας τὰς στερήσεις!

Καὶ ὁ ταγματάρχης ἐστρέφετο ἀκαταπαύστως ἐπὶ τῆς κλίνης του ἐν νευρικῇ ταραχῇ.

Ἀπὸ τοῦ ὄρθρου ἤδη ἠγέρθη. Ὁ δροσερὸς ἀὴρ τῆς αἰθρίας πρωΐας τὸν ὠφέλησεν. Περιεπάτησεν ἐπ' ὀλίγον ἐντὸς τοῦ κήπου, εἶτα ἐξῆλθε καὶ περιεπλανήθη εἰς τὴν ἐξοχήν, ἐπέστρεψε δὲ μὲ τὴν κεφαλὴν ὁπωσοῦν ἀναπαυμένην καὶ τὰ νεῦρα ἡσυχώτερα. Εἰς τὴν οἰκίαν ἐφαίνετο ὅτι δὲν εἶχον ἐγερθῇ ἀκόμη οἱ λοιποί. Εἰς τοὺς ἐκ τοῦ ἡλίου φωτιζομένους λευκοὺς τοίχους, ἐφαίνοντο κεκλεισμένα τὰ πράσινα τῶν παραθύρων φύλλα, ὡς βλέφαρα βεβαρυμένα ἐκ τοῦ ὕπνου.

Ὁ ταγματάρχης ἐκάθησεν ἐπὶ ἑδωλίου εἰς τὴν ἐσχατιὰν τοῦ κήπου παρατηρῶν τὴν πρόσοψιν, ἐφ' ἧς ἀνεῖρπον, ἀριστολοχίαι, κληματίδες καὶ ῥοδαῖ, ἀναπνέων ἐν ταυτῷ ἡδονικῶς τὸν ἀέρα τῆς πρωΐας, τὸν κατευνάζοντα τὸν πυρετόν του.

Νεφύδρια λευκὰ ἐπλανῶντο εἰς τὸν κυανοῦν οὐρανόν. Τὰ δένδρα ἐφρικίων ἐν τῇ γενικῇ ἐξεγέρσει καὶ σμήνη πτηνῶν ἐθορύβουν φαιδρῶς ἐν τῷ μέσῳ τῶν κλάδων.

— Ἔχουν ἴσως καὶ αὐτὰ δημόσιον συνεδρίασιν, ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν ὁ Βερδιὲ συστρέφων ἓν σιγάρον διὰ τῶν δακτύλων.

Ἐστράφη αἴφνης ἀκούσας βήματα ἐπὶ τῆς ἄμμου. Ἦτο ἡ Γιλβέρτη, ἥτις ἤρχετο δροσερὰ ὡς ἡ πρωΐα καὶ ἔτεινεν αὐτῷ μειδιῶσα δέσμην χαρτίων.

Ὁ ἀσπασμὸς τῆς νεάνιδος ἐπὶ τοῦ μετώπου του προὐξένησεν ἄκραν εὐχαρίστησιν εἰς τὸν ταλαίπωρον θεῖον.

— Καλημέρα, μικρά μου· ἐκοιμήθης καλά;

— Σὰν πουλάκι.

— Καὶ τί μοῦ φέρεις;

— Ἐφημερίδας... ἐπιστολάς... Ὁ κ. Σαρβὲ εἶπε νὰ σᾶς φέρουν ὅλας τὰς ἐπιστολὰς ἐδῶ... ὅπου μένεις, ὡς νὰ ἦσουν εἰς τὴν κατοικίαν σου.

— Ὁ κ. Σαρβὲ εἶνε πολὺ εὐγενής... Ὦ, πόσα χαρτία, Θεέ μου!

Ἀπέθεσε τὰς ἐφημερίδας ἐπὶ τοῦ ἑδωλίου μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς Γιλβέρτης, καθησάσης πλησίον του, καὶ ἀπεσφράγιζε τὰς ἐπιστολάς, ἐνῷ ἡ νεᾶνις ἀπέσπα τὰς ταινίας τῶν ἐφημερίδων.

Αἱ ἐπιστολαὶ ἦσαν ὅλαι περίπου ὅμοιαι. Ἀπηύθυνον αὐτῷ προτάσεις ἢ ἐκδουλεύσεις διὰ τὴν ἐκλογήν. Πράκτορες προσέφερον τὴν ὑπηρεσίαν των ὁρίζοντες καὶ τὴν τιμήν, πρὸς πέντε φράγκα τὴν ἡμέραν συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς τροφῆς. Τυπογράφος τις ἐζήτει ν' ἀναλάβῃ αὐτὸς τὴν ἐκτύπωσιν καὶ τὴν τοιχοκόλλησιν τοῦ προγράμματος, καθιστῶν γνωστὸν ὅτι ὁ συνάδελφός του Τουρτερών, ὅστις βέβαια ἤθελε συσταθῇ πρὸς τὸν Βερδιέ, ἦτο ὄργανον τῆς 16 Μαΐου, Ἰησουΐτης, ἀναρχικός. Ἐκλογεῖς τινες ἐζήτουν ἤδη παρὰ τοῦ ταγματάρχου δημοσίας θέσεις. Ἕτερος, καταδιωκόμενος διὰ τὴν πληρωμὴν φόρων, ὑπέσχετο εἰς τὸν Βερδιὲ ἑκατὸν ψήφους ἂν ἤθελεν ὑποσχεθῇ αὐτῷ μετὰ τὴν ἐκλογήν του ὡς βουλευτοῦ ν' ἀναστείλῃ τὴν καταδίωξιν. «Εἶνε παράδοξον, ἔγραφεν ἐν τῇ ἐπιστολῇ του, νὰ καταδιώκηται εἷς τίμιος ἔμπορος, ἐνῷ ὁ κ. δὲ Μομβρέν, ὅστις εἶνε μαρκήσιος, πληρώνει ὀλιγωτέρους φόρους παρὰ ἐμέ, ὅστις εἶμαι οἰνοπώλης καὶ ἑπομένως ὠφέλιμος εἰς τὸν λαόν.»

Ὁ Βερδιὲ ὑπεμειδία ἀναγινώσκων τὰς ἀστειότητας αὐτάς, αἵτινες ὅμως κατὰ βάθος ἐφαίνοντο αὐτῷ λυπηραί. Ἔβλεπεν ἑαυτὸν ἀπειλούμενον ὄχι πλέον παρὰ τοῦ τουφεκίου τοῦ Γκαρούς ὡς ἐν τῷ ἐνυπνίῳ, ἀλλὰ παρὰ πλήθους μικρῶν φιλοδοξιῶν καὶ ἐπιθυμιῶν. Ἐγένετο ὁ σκοπὸς ὅλου τοῦ ὄχλου τῶν ἀπαιτητῶν τοῦ διαμερίσματος· ὅλαι ἐκεῖναι αἱ ἐπιστολαὶ ὡμοίαζον πρὸς ἀλλήλας, διότι πρὸς τοῦτο ἔτεινον πᾶσαι.

Ἀνέγνωσε τὰς ἐφημερίδας. Ὁ *Νεολόγος τοῦ Σηκουάνα καὶ Μάρνης* ἀνήγγειλεν ἁπλῶς τὴν ὑποψηφιότητά του. Ὁ *Δημοκρατικὸς Ὁδηγὸς* ἦτο εὐνοϊκός, ἐπῄνει δὲ τὸν βίον, τὴν γενναιότητα καὶ τὴν φιλεργίαν τοῦ ταγματάρχου. Μικρά τις ἐφημερὶς φέρουσα ἐπικεφαλίδα: *Ἔτος πρῶτον, ἀριθμὸς πρῶτος* καὶ τίτλον: *Ὁ Ἔγχελυς τοῦ Μελὲν* περιεῖχε μετὰ μίαν *δήλωσιν πρὸς τοὺς ἀναγνώστας*, σκιαγραφίαν ἐπιγραφομένην *ὁ ὑποψήφιος Βερδιέ*.

Ὁ *Ἔγχελυς τοῦ Μελέν*! Ἆ, ναί! ἡ ἐφημερὶς τοῦ Γκαρούς! Ἡ ἐφημερίς, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀναφέρει χθὲς ὁ Τιβολιὲ ἐκεῖνος!...

Καὶ ὁ Βερδιὲ ἔλαβε μετὰ σπουδῆς τὸ φύλλον.

(Ἕπεται συνέχεια).

Ἡ ἀνθρωπίνη τέχνη ἀκολουθεῖ τὴν φύσιν ὡς τὸν διδάσκαλον ὁ μαθητής.

—

Ὅστις τὸν θάνατον δὲν φοβεῖται, ἄρα φοβεῖται τὴν ζωήν.

Digitized by Google

Ο ΥΠΕΡΚΑΣΠΙΟΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΣ

Ἡ Ρωσσία συνετέλεσεν ἄρτι μεγαλούργημα, ὅπερ διὰ τὸν μέγαν αὐτοῦ ἐκπολιτιστικὸν προορισμὸν φέρει εἰς αὐτὴν πλείονα δόξαν παντὸς πολεμικοῦ κατορθώματος, εἶνε δὲ τοῦτο ἡ ἵδρυσις σιδηροδρομικῆς συγκοινωνίας τοῦ Κράτους αὐτῆς μετὰ τῶν ἀπωτάτων χωρῶν τῆς Μέσης Ἀσίας. Ὁ ὑπερκάσπιος σιδηρόδρομος, ἀφοῦ ὑπερέβη τὴν περίφημον ὀχυρὰν πόλιν Μέρβ, ἔφθασεν ἤδη πρὸ μικροῦ μέχρι τῆς Σαμαρκάνδης εἰς ἀπόστασιν 1400 περίπου χιλιομέτρων ἀπὸ τῆς Κασπίας θαλάσσης. Ἡ γραμμὴ αὕτη προώρισται βεβαίως ν' ἀφήσῃ ἐποχὴν εἰς τὰ χρονικὰ τῶν σιδηροδρόμων, ἀρυόμεθα δὲ περὶ τῶν ειδικῶν δυσχερειῶν, ἃς ἀπήντησεν ἡ διαχάραξις καὶ ἡ συντήρησις αὐτῆς πληροφορίας τινὰς ἐκ τῆς ἀξιολόγου μελέτης τοῦ κ. Ἐδγάρδου Βουλανζιέ.

Αἱ δυσχέρειαι αὗται προήρχοντο κατὰ πρῶτον λόγον ἐκ τῆς ἀμμώδους φύσεως τοῦ ἐδάφους ἀποτελουμένου κατὰ τὸ ἥμισυ τῆς διασχιζομένης παρὰ τῆς γραμμῆς ἐκτάσεως ἐκ κινητῶν λόφων ἄμμου, καθ' ὧν ἔπρεπε νὰ ἐξασφαλισθῶσιν τὰ ἔργα. Πλὴν τούτου ἔπρεπε νὰ ἐξασφαλισθῶσιν αἱ ἀπαιτούμεναι προμήθειαι τοῦ ὕδατος καὶ τῆς καυσίμου διὰ τὰς μηχανὰς ὕλης ὡς καὶ τὰ χρειώδη διὰ τὸ προσωπικὸν τὸ διεσκορπισμένον καθ' ἅπασαν τὴν γραμμήν, τὸ ἐπιχείρημα δὲ δὲν ἦτο παντάπασιν εὔκολον εἰς χώραν ἐντελῶς κατάξηρον, παρεκτὸς τῶν ἐν αὐτῇ ὀάσεων.

Αἱ κατὰ τῆς ἄμμου ἀμυντικαὶ ἐργασίαι ἐγένοντο κατ' ἀπομίμησιν τῶν ἐν χρήσει παρὰ ταῖς βορείαις χώραις πρὸς ἀποσόβησιν τῆς ἐπισωρεύσεως τῆς χιόνος ἐντὸς τῶν χανδάκων. Εἰς πάντα τὰ σημεῖα ὅπου ἡ διεύθυνσις τοῦ ἀνέμου δύναται νὰ θεωρῆται σχεδὸν ὡς διαρκὴς κατὰ τὸν χειμῶνα, ἀνεγείρουσι παρὰ τὰ προφυλακτέα τμήματα μίαν, ἐνίοτε δὲ καὶ δύο σειρὰς σανιδοφραγμάτων ἀραιῶν ἀντικρὺ τῆς διευθύνσεως τοῦ ἀνέμου, ὅπως ἀναχαιτίζωνται αἱ καταφερόμεναι νιφάδες. Παρόμοια σανιδοφράγματα ἀνηγέρθησαν κατὰ μῆκος τῆς γραμμῆς ἀντικρὺ τῶν βαθυτάτων τάφρων. Ἀποτελοῦνται ἐξ ἁπλῶν σανίδων καθέτων, ἀχρωματίστων, ἐξ ἐλάτης, τεθειμένων εἰς ἀπόστασιν 2 ὑφεκατομέτρων ἐξ ἀλλήλων, συνηρμοσμένων δὲ διὰ δύο ὁριζοντίων δοκῶν. Προσηλοῦνται εἰς τὸ ἔδαφος διὰ πασσάλων ἐμπεπηγμένων ἐντὸς τῆς ἄμμου κατὰ ἓν μέτρον περίπου.

Τοιαῦτα σανιδοφράγματα ἀπαντῶνται εἰς τὸ μέρος, ὅπου ἡ γραμμὴ διασχίζει τοὺς παρὰ τὴν Κασπίαν θάλασσαν ἀμμώδεις λόφους, κεῖνται δὲ παραλλήλως τῆς ὁδοῦ πρὸς βορρᾶν, ἐπειδὴ συνήθως ἐκ τῆς διευθύνσεως ἐκείνης, πρὸ πάντων δὲ ἐκ τῆς βορειοανατολικῆς πνέει ὁ ἄνεμος.

Πρὸς στερεοποίησιν τῶν ἐξ ἄμμου κινητῶν λόφων κατέφυγον εἰς τὴν ἐμφύτευσιν θάμνων. Ἡ μυρίκη εὐδοκιμεῖ πλέον παντὸς ἄλλου φυτοῦ εἰς τὸ ἀμμῶδες ἔδαφος, διὸ οἱ Ρῶσσοι ἐσχημάτισαν ἀπεράντους δενδροφυτείας, συγκειμένας πρὸ πάντων ἐκ τοῦ δενδρυλίου τούτου καὶ περιεχούσης πέντε ἑκατομμύρια τοιούτων φυτῶν. Ἕτερος θάμνος, ἀφθονώτατος ἐπὶ τῶν ἐξ ἄμμου λόφων, τὸ *σαξαοὺλ*, θὰ ἦτο ἤδη χρησιμώτατος ἀλλὰ δὲν κατωρθώθη μέχρι τοῦδε ἡ ἐπιτυχὴς μεταφύτευσίς του.

Τὰ ἐπιχώματα τῆς ὁδοῦ ἔδει ἐπίσης νὰ στερεοποιηθῶσιν, ὅπως μὴ ἀπογυμνώνῃ ὁ ἄνεμος τὰ ξύλα τῆς γραμμῆς. Χάριν τούτου ἐπεστρώθη τὸ ἐπίπεδον καὶ ἡ κλιτὺς τῶν ἐπιχωμάτων δι' ἀργιλλώδους ὑγροῦ χοός. Ἐνίοτε ἀρκοῦνται μόνον εἰς τὸ νὰ πιέζωσι τὴν ἐπιφάνειαν τῆς ἄμμου πρὸς συμπαγῆ ἐπίστρωσιν. Ἀλλ' εἰς τὰ πλησιόχωρα τῆς Κασπίας θαλάσσης μέρη ἀπετελέσθη μίγμα σκληρόν, καταβρεχομένων τῶν ἑκατέρωθεν κλιτύων δι' ἁλμυροῦ ὕδατος.

Τὸ πλάτος τῆς γραμμῆς εἶνε 1 μέτρου καὶ 54 ἑκατοστῶν, ὅπως εἰς ὅλην τὴν Ρωσσίαν. Αἱ τροχιαὶ εἶνε συστήματος Βινιὼλ, ζυγίζουσαι 32 χιλιόγραμμα τὸ μέτρον. Αἱ διαδοκίδες ἐξ ἐλάτης οὖσαι, προέρχονται ἐκ τῆς βορείου Ρωσσίας, μετεκομίσθησαν δὲ διὰ τοῦ ποταμοῦ μέχρι τῆς Κασπίας θαλάσσης. Ἀπετέθησαν χωρὶς νὰ περιβραχῶσι διὰ σκευασίας τινὸς παρὰ τὴν γνώμην τοῦ στρατηγοῦ Ἀνεγκώφ, ὅστις προέτεινε νὰ περιχρίσωσιν αὐτὰς δι' αἰθαλίνης, ὅπως προφυλάσσωνται ἀπὸ τὴν βλάβην τῶν φθοροποιῶν νευροπτέρων ἐντόμων, ἐξ ὧν βρίθει ἡ κεντρικὴ Ἀσία. Τούτου ἕνεκα φόβος ὑπάρχει ὅτι ἡ διάρκειά των ἔσται βραχυτάτη.

Ἡ γραμμὴ δὲν παρουσιάζει σπουδαῖα τεχνικὰ ἔργα μέχρι τοῦ Ἀμοὺρ Δαρία. Ἀλλ' ἡ διάβασις τοῦ ποταμοῦ τούτου παρέσχεν ἐξαιρετικὰς δυσκολίας ἐξ αἰτίας τῆς ὑπερβολικῆς ἀνωμαλίας τοῦ ροῦ αὐτοῦ καὶ τῶν τεραστίων χασμάτων, ἅτινα τὰ ὕδατα αὐτοῦ παράγουσι κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν πλημμυρῶν ἐπὶ ἐδάφους ἀσταθοῦς καὶ ἐκτάσεως ὑπερβαινούσης τότε τὰ 8 χιλιόμετρα. Ἡ κοίτη ἀλλοιοῦται διαρκῶς καὶ τὸ ὕδωρ ῥέει εἰς πολυαρίθμους βραχίονας ἀδιαλείπτως μεταβάλλοντας θέσιν. Δυσχερέστατον ἐπομένως εἶνε νὰ ἱδρυθῇ μόνιμος γέφυρα, καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡ μεταβίβασις ἐκτελεῖται δι' ἀτμοκινήτου σχεδίας, ἧς ἡ θέσις δύναται νὰ μεταβληθῇ ὡς ἐκ τῶν πλημμυρῶν.

Διὰ τὰ παρὰ τὴν γραμμὴν κτίρια μεταχειρίζονται κατὰ τὰ θεμέλια μὲν πλίνθους ὀπτάς, κατὰ τὰ ὑπεράνω δὲ τοῦ ἐδάφους μέρη τῶν τοίχων πλίνθους ἀπεξηραμμένας εἰς τὸν ἥλιον. Ἀνευρέθησαν πολυάριθμα ἐρείπια, ἀναγόμενα, ὡς

Digitized by Google

λέγεται, εἰς τὴν ἐποχὴν Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου, ὧν αἱ πλίνθοι ἐχρησιμοποιήθησαν ἐπιτυχῶς εἰς τὰ θεμέλια τῶν οἰκοδομῶν. Κυριώτατοι σταθμοὶ τῆς γραμμῆς εἰσιν ὁ τοῦ Ἀσκαβὰδ καὶ ὁ τοῦ Μέρβ. Βραδύτερον μετὰ τὴν κατασκευὴν τῶν τοῦ Τζαρδζουί, Βουχάρας καὶ Σαμαρκάνδης οἱ πρώτης τάξεως σταθμοὶ θ' ἀνέρχωνται ἐν ὅλῳ εἰς πέντε. Ἡ γραμμὴ περιλαμβάνει πρὸς τούτοις τρεῖς σταθμοὺς δευτέρας τάξεως καὶ τέσσαρας τρίτης. Οἱ λοιποὶ εἶνε σταθμοὶ τετάρτης τάξεως, συγκείμενοι ἐκ δύο κτιρίων διὰ τοὺς ἐπιβάτας καὶ τὸν σταθμάρχην καὶ ἑνὸς στρατῶνος διὰ τοὺς ἐργάτας τῆς ὁδοῦ. Τινὲς τῶν σταθμῶν τούτων προασπίζονται παρ' ἀληθῶν φρουρίων. Τέσσαρα τοιαῦτα ἐγείρονται μεταξὺ τῆς θαλάσσης καὶ τοῦ Κιζὶλ-Ἀρβάτ. Ὑπάρχουσι καὶ στάσεις συνιστάμεναι εἰς ἁπλᾶς ἐκ χώματος καλύβας.

Ἡ προμήθεια τοῦ ὕδατος, καθὰ ἀνωτέρω εἴπομεν, παρουσίασε τεραστίας δυσχερείας, διότι τὸ μόνον μέρος τῆς γραμμῆς, τὸ μὴ ὑποκείμενον εἰς τὴν λειψυδρίαν εἰς τὰ πέριξ τοῦ Μουργὰβ καὶ τοῦ Τεδσένδ, ἔχει μῆκος οὐχὶ πλέον τῶν 150 βερστίων. Πανταχοῦ ἀλλοῦ εὑρίσκονται μόνον ρύακες ἔχοντες ἀσθενὲς ρεῖθρον, ἐνίοτε μάλιστα ὁλοτελῶς ξηραινόμενοι. Πρὸς ἀναπλήρωσιν ἐδέησε νὰ διυλισθῇ τὸ θαλάσσιον ὕδωρ εἰς τὴν κορυφὴν τῆς γραμμῆς Οὐζοὺν-Ἀδά, νὰ ὀρυχθῶσι πολυάριθμα ἀρτεσιανὰ φρέατα καὶ νὰ μετακομισθῇ τὸ ὕδωρ διὰ βαγονίων ἐν εἴδει δεξαμενῶν. Εἰς ἓν μέρος ὅπου ἡ γραμμὴ βαίνει παραλλήλως τῶν ὀρέων τῆς Περσίας κατωρθώθη νὰ συλλέγηται δι' εὐφυοῦς μεθόδου τὸ κατερχόμενον ἐκ τῶν κορυφῶν τῶν ὀρέων ὕδωρ διὰ τῆς τοποθετήσεως μεταλλίνων ἀγωγῶν μεταφερόντων τὸ ὕδωρ εἰς τὰς δεξαμενὰς ἄνευ οὐδεμιᾶς ὑδραυλικῆς μηχανῆς.

Ἡ προμήθεια τῆς καυσίμου ὕλης ἦτο ἐπίσης ζήτημα οὐχ ἧττον σοβαρὸν εἰς χώραν ἀνωμάλου κλίματος, ἔνθα δριμὺς χειμὼν διαδέχεται τὸ καυστικὸν θέρος καὶ παρεῖχε δυσχερείας πλείονας ἴσως ἢ ἡ ἐξεύρεσις ψυχροῦ ὕδατος. Καὶ ὅμως τὸ πρόβλημα ἐλύθη ὑπὸ συνθήκας ἐπωφελεῖς διὰ τῆς χρήσεως τοῦ πετρελαίου, ἀποτελοῦντος ρευστὴν καύσιμον ὕλην δὶς ἰσχυροτέραν καὶ ἑξάκις οἰκονομικωτέραν τοῦ ἄνθρακος. Τὸ πετρέλαιον τοῦτο τὸ ἐξαγόμενον ἐκ τῶν στρωμάτων τοῦ Βακοῦ χρησιμεύει εἰς ὅλας τὰς οἰκιακὰς ἀνάγκας καθὼς καὶ εἰς τὴν θέρμανσιν τῶν ἀτμομηχανῶν. Τῆς ὑποστάθμης τοῦ πρὸς θέρμανσιν χρησιμεύοντος πετρελαίου γίνεται ἐπωφελὴς χρῆσις διὰ μαγειρικὰς ἐργασίας, τοῦθ' ὅπερ παρέχει τὸ πλεονέκτημα τοῦ νὰ φείδωνται πρὸς τοιαύτην χρῆσιν τῶν θάμνων, ἀναγκαίων ὄντων πρὸς σύμπηξιν καὶ στερεοποίησιν τοῦ ἀμμώδους ἐδάφους. Ἡ ὑποστάθμη αὕτη μετακομίζεται καθ' ἅπασαν τὴν γραμμὴν δι' εἰδικῶν βαγονίων, ὧν ἕκαστον δύναται νὰ περιλάβῃ δεκακισχίλια χιλιόγραμμα.

Τὸ κινητὸν ὑλικὸν τοῦ ὑπερκασπίου σιδηροδρόμου ἀποτελεῖται ἐξ 88 ἀτμομηχανῶν θερμαινομένων διὰ πετρελαίου καὶ 1410 βαγονίων.

Ἡ πραγματικὴ ταχύτης κατὰ τὴν πορείαν δὲν ὑπερβαίνει τὰ 30 χιλιόμετρα τὴν ὥραν ἐντεῦθεν τοῦ Ἀσκαβάδ, 25 μάλιστα μόνον, ἂν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν τοὺς σταθμούς. Ἀλλ' ἡ κατάστασις τῆς ὁδοῦ θὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὸ ἑξῆς ταχύτητα μείζονα.

Πᾶσαι σχεδὸν αἱ ἁμαξοστοιχίαι χρησιμοποιοῦνται εἰς μετακόμισιν ὑλικοῦ ὅπως ἐξασφαλισθῇ ἡ ταχεῖα περάτωσις τῶν ἔργων, ἀλλὰ μολονότι ἡ γραμμὴ εἶνε κυρίως στρατηγικὴ ἐλήφθη μέριμνα καὶ περὶ τῆς ἐμπορικῆς αὐτῆς ἐκμεταλλεύσεως καὶ διωργανώθησαν δύο ἁμαξοστοιχίαι ἐπιβατῶν καθ' ἑβδομάδα μεταβαίνουσαι ἀπὸ τῆς Κασπίας θαλάσσης μέχρι τοῦ Μέρβ. Τὰς λοιπὰς ἡμέρας προσζεύγνυται ἓν βαγόνιον ἐπιβατῶν εἰς τὰς ἁμαξοστοιχίας τῶν ἐμπορευμάτων. Ἡ ἀπὸ Οὐζοὺν-Ἀδὰ μέχρι Μὲρβ ἀπόστασις οὖσα 820 χιλιομέτρων διανύεται εἰς τεσσαράκοντα περίπου ὥρας. Χάρις ὅμως εἰς τὴν διοργάνωσιν εἰδικῶν ἁμαξοστοιχιῶν περιεχουσῶν ἁμάξας ἑστιατορίου καὶ ὑπνωτηρίου τὸ ταξείδιον δὲν ἀποβαίνει πολὺ ἐπίπονον.

Αἱ εἰσπράξεις ἐπὶ τοῦ παρόντος καλύπτουσι μικρὸν μέρος τῶν δαπανῶν, καίτοι ἡ κατασκευὴ ἐγένετο ὑπὸ ὅρους ἐκτάκτως οἰκονομικούς. Ἀλλ' ἐλπὶς ὑπάρχει ὅτι ἡ κίνησις θ' ἀναπτυχθῇ ἐν τάχει, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι δὲ ταύτῃ οἱ Ρῶσσοι φαίνονται προτιθέμενοι νὰ εἰσαγάγωσιν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ὑπερκασπίου σιδηροδρόμου τὸν αὐτὸν ὀργανισμόν, ὅστις ἰσχύει καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς μεγάλους σιδηροδρόμους τῆς Αὐτοκρατορίας.

X*

ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ ΔΙΑ ΤΟΥ ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΥ

Ὁ ἀεροναύτης Ζόβις συνέλαβε τὸ τολμηρὸν σχέδιον νὰ διέλθῃ τὸν Ἀτλαντικὸν δι' ἀεροστάτου, παρέσχε δ' εἰς δημοσιογράφον τινὰ τὰς ἑξῆς ἐνδιαφερούσας πληροφορίας περὶ τοῦ μελετωμένου ταξειδίου του.

Ἐν πρώτοις μέλλει νὰ ἐκλέξῃ ταπεινὴν βαρομετρικὴν θλῖψιν, καλῶς ἐξηκριβωμένην, θὰ ἐκκινήσῃ δὲ ἐκ Νέας Ὑόρκης. Κατασκευάζει νέον ἀερόστατον, τὸν *Ἀτλαντικόν*, περιεκτικότητος 25000 κυβικῶν μέτρων, ἑπομένως δὲ ἔχον διάμετρον 36 μέτρων καὶ περιφέρειαν 110 μέτρων.

Digitized by Google

Τὸ ἀερόστατον ἔσται ἐκ διπλοῦ ὑφάσματος ἐπίτηδες κατασκευασθέντος, θὰ ἐπιχρίεται δὲ τὸ ὕφασμα διὰ νέου εἴδους βερνικίου καθιστῶντος αὐτὸ ἐντελῶς στεγανόν. Ἀφ' ἑτέρου τὸ βερνίκιον αὐτὸ εἶνε πολὺ ἐλαφρόν, ὥστε ὅλος ὁμοῦ ὁ ὄγκος τῆς γιγαντιαίας σφαίρας θὰ ἕλκῃ βάρος μόνον 2000 χιλιογράμμων. Θὰ φέρῃ ἐπιστομίδα νέου σχήματος.

Τὸ σκαφίδιον εἶνε ὄντως ἔκτακτον. Ὁ βλέπων αὐτὸ νομίζει ὅτι πρόκειται περὶ μυθιστορικῆς τινος ἐπιχειρήσεως, ὅτι εὑρίσκεται ἀπέναντί τινος τῶν ἀπιθάνων ἐκείνων μηχανημάτων, ἅτινα ἐφεῦρεν ἡ γόνιμος φαντασία τοῦ Ἰουλίου Βὲρν καὶ ἅτινα μετ' ὀλίγον θὰ ὑπολείπωνται τῆς πραγματικότητος.

Τὸ σκαφίδιον τοῦτο θὰ ἔχῃ μῆκος 4 μέτρων καὶ πλάτος 3,50 ἔσται δὲ διηρμοσμένον κατὰ τρόπον ὅλως ἰδιαίτερον.

Φέρει ἑκατέρωθεν δύο πτερύγια μεγάλα ἐκ φελλοῦ ἐπικεκαλυμμένα διὰ πανίων ἀδιαπεράστων, δι' ὧν θὰ ἐπιπλέῃ ἐν τῇ θαλάσσῃ.

Ὁ μεταξὺ τοῦ πυθμένος καὶ τοῦ καταστρώματος τοῦ σκαφιδίου χῶρος θὰ χρησιμεύσῃ ὡς κύτος ἔνθα θ' ἀποτεθῇ τὸ ἕρμα ὅπερ θὰ συνίσταται ἐκ ψηγμάτων μεταλλικῶν ἀντὶ ἄμμου. Πρὸς τὰ ὄπισθεν εὑρίσκεται μικρὰ γέφυρα, ἧς τὸ ὑπόστεγον περιέχει δύο θαλαμίσκους, ὧν ἕκαστος στηρίζεται ἐπὶ διαμερισμάτων κενῶν ἀδιαβρόχων, ἐφ' ὧν κεῖνται στρωμναὶ ἐμπεπλησμέναι ἀέρος χρησιμεύουσαι καὶ ὡς κλῖναι ἅμα καὶ ὡς σωσίβια.

Ἐπειδὴ ἡ διάρκεια τοῦ ταξειδίου ἔσται τριῶν ἡμερῶν τοὐλάχιστον, ἐδέησε νὰ ληφθῇ πρόνοια καὶ περὶ τροφῆς. Ἑστία περιβαλλομένη ὑπὸ μεταλλίνου δικτυωτοῦ παρομοίου μὲ τὸ περιβάλλον τὰς λυχνίας τῶν ἐν τοῖς ὀρυχείοις ἐργατῶν, διὰ νὰ μὴ μεταδοθῇ τὸ πῦρ εἰς τὸ ἀερόστατον, θὰ χρησιμεύῃ ὡς μαγειρεῖον. Ἐκ τῶν σχοινίων ἀκριβῶς ἄνωθεν τοῦ ὀπισθίου μέρους τοῦ σκαφιδίου θὰ ἐξαρτηθῇ ἀτμάκατος μεθ' ὅλων τῶν ἀναγκαιούντων ἐξαρτημάτων αὐτῆς, ἥτις κατασκευάζεται νῦν ἐν Ἀρζαντέϊλ.

Τὰ λοιπὰ ἐφόδια συνίστανται εἰς σχοινία, σωσίβια, ἀγκύρας, ἐργαλεῖα φυσικῆς, μετεωρολογίας καὶ φωτογραφίας. Τὸ σκαφίδιον θὰ φωτίζηται δι' ἠλεκτρικοῦ φωτός.

Ὁ *Ἀτλαντικὸς* θὰ ἐξογκωθῇ δι' ὑδρογόνου ἔχοντος δύναμιν ἀνυψώσεως 1150 γραμμαρίων κατὰ κυβικὸν μέτρον καὶ ἐπιτρέποντος ἑπομένως τὴν ἀνέλκυσιν βάρους 27000 χιλιογράμμων. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ὑλικὸν ὅλον, τουτέστι ἀερόστατον, δίκτυον, ἐφόδια, ἐπιβάται, θὰ ἕλκῃ ὁμοῦ βάρος 10000 χιλιογράμμων, θ' ἀπομείνωσιν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἀεροναύτου 17000 χιλιογράμμων ἕρματος διὰ τὴν πορείαν.

Καθ' ὑπολογισμοὺς στηριζομένους ἐπὶ ἀκριβῶν μελετῶν, τὸ ἀερόστατον θὰ ἔχῃ καθημερινὴν ἀπώλειαν 1000 κυβικῶν μέτρων. Ἐπειδὴ τὸ ταξείδιον θὰ διαρκέσῃ 85 ὥρας περίπου καὶ ἡ ταχύτης δὲν θὰ εἶνε ὀλιγωτέρα τῶν 100 χιλιομέτρων καθ' ὥραν, θὰ χρησιμοποιηθῶσι μόνον 4000 χιλιόγραμμα ἕρματος.

«Θὰ μᾶς εἰδοποιήσῃ περὶ τῆς ὥρας τῆς ἀναχωρήσεως, προσέθηκεν ὁ κ. Ζόβις, ἡ μετεωρολογικὴ σκοπιὰ τοῦ *Κήρυκος τῆς Νέας Ὑόρκης*, ὅστις θὰ δώσῃ καὶ τὸ σύνθημα τῆς ἐκκινήσεως.

«Θὰ προχωρήσωμεν φερόμενοι ὑπὸ τῆς ἀτμοσφαιρικῆς διαταράξεως, ἥτις θὰ μᾶς ὁδηγήσῃ εἰς Εὐρώπην, ἄγνωστον ἀκόμη εἰς ποῖον σημεῖον.

« Οὐδὲν προαγγέλλει ὅτι θὰ ἐμποδισθῶμεν καθ' ὁδόν. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ὅμως, ἂν ἀπρόοπτόν τι συμβῇ, καθὰ εἴδετε ἐκ τῆς λεπτομεροῦς κατασκευῆς τοῦ σκαφιδίου μας, εἴμεθα ἐπαρκῶς προπαρεσκευασμένοι ὅπως μὴ πνιγῶμεν.

«Μὴ νομίσητε δὲ ὅτι ἐσφάλην κατὰ τοὺς ὑπολογισμούς μου ὡς πρὸς τὸ σκαφίδιον· στηρίζομαι ἐπὶ γεγονότων θετικῶν. Ἐν διαστήματι δέκα ἐτῶν ἐπεχείρησα εἰκοσιεννέα καταβάσεις εἰς τὴν θάλασσαν, ὧν δύο ἦσαν ἀκούσιοι, τὸ ὁμολογῶ· αἱ λοιπαὶ εἰκοσιεπτὰ ἦσαν πειράματα. Βλέπετε ὅτι ζῶ καὶ ἔχω καλῶς. Μίαν φορὰν ἔμεινα ἐπὶ ἑπτὰ ὥρας πρὶν μοῦ παράσχωσι βοήθειαν, σημειωτέον δὲ ὅτι τότε μετεχειριζόμην σκαφίδια κοινά, ἐνῷ τὸ τοῦ *Ἀτλαντικοῦ* εἶνε τελειοποιημένον.

ΕΙΣ ΤΟ ΛΕΥΚΩΜΑ ΤΗΣ Κας ***

Ἀπὸ τὸν σπόρο τὸν μικρὸ δένδρο μικρὸ φυτρόνει
καὶ 'λίγο 'λίγο πειὸ πλατὺ τὸν ἴσκιο του ἁπλόνει·
ἀλλ' ὅμως ὅσο κι' ἂν γερνᾷ κι' ὅσο κι' ἂν μεγαλόνῃ
τοῦ σπόρου ἡ ἐνθύμησις θὰ μένῃ 'ς τὰ κλαδιά του.

—

Ἔτσι γεννᾶται ὁ ἄνθρωπος καὶ ζῇ καὶ ἀποθνήσκει,
κι' ὅσο κι' ἂν ζήσῃ—τὸ παιδὶ πάντα 'ς τὸν γέρο μνήσκει.
Κ' εἶναι γλυκειὰ παρηγοριὰ κανεὶς νὰ ξαναυρίσκῃ
'ς τὰ γηρασμένα στήθη του τὴν παιδικὴ καρδιά του.

Δ. Βικελασ

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ἡ καλλονὴ εἶνε ἐντελὴς ὑγίεια τῆς φύσεως.

—

Οἱ ἀδιάφοροι δὲν γνωρίζουσι τοὺς πόνους μας· οἱ φίλοι δὲν ἐννοοῦσιν αὐτοὺς ὅπως ἡμεῖς.

—

Ἡ πρόοδος, εἴτε ἀγαπῶμεν εἴτε μὴ ἀγαπῶμεν αὐτήν, ἐπιβάλλεται εἰς τὰς κοινωνίας.

(Émile Blanchard)

Digitized by Google

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Φιλλανδὸς ὀνόματι Ρουνεν ἀπεστάλη πρὸ δύο ἐτῶν δι' ἐξόδων τῆς ρωσσικῆς κυβερνήσεως εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ὅπως κατορθώσῃ εἰ δυνατὸν νὰ μάθῃ τὸ ἀπόκρυφον τῆς κατασκευῆς τῶν πλουσίων περσικῶν ταπήτων, ἀπόκρυφον ζηλοτύπως τηρούμενον παρὰ τῶν ἐχόντων τὸ μονοπώλιον τῆς τοιαύτης βιομηχανίας τεχνιτῶν.

Ὁ ἀπεσταλμένος τῆς ρωσσικῆς κυβερνήσεως ἐταξείδευσε μετημφιεσμένος εἰς ἁπλοῦν τεχνίτην. Κατώρθωσε νὰ εἰσαχθῇ εἰς ἐργοστάσιον ὀθωμανικῶν ταπήτων ὑπάρχον ἐγγὺς τῆς Σμύρνης καὶ ἔμαθεν αὐτόθι τὸν τρόπον καὶ τὰ μέσα τῆς κατασκευῆς.

Νῦν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα του, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν δὲ αὐτοῦ ἡ ρωσσικὴ κυβέρνησις ἵδρυσεν ἐργοστάσιον ταπητουργίας, ὅπερ θὰ λειτουργῇ μὲ τὸν ἀποκαλυφθέντα τρόπον τῆς ἐργασίας. Σπουδαῖα προσδοκῶνται ὀφέλη ἐκ τοῦ νέου τούτου καὶ τέως ἀγνώστου ἐν Εὐρώπῃ κλάδου τῆς βιομηχανίας.

Εἰς τὸ ἐν Παρισίοις κρατητήριον τῶν ζώων εἰσήχθησαν καθ' ἅπαν τὸ παρελθὸν ἔτος 2328 ἵπποι, 2 βόες, 2 ὄνοι, 49 αἶγες καὶ πρόβατα, 43 κόνικλοι, 51 πτηνὰ (ὄρνιθες, περιστεραί, νῆσσαι), 27 χοῖροι, 1 πίθηκος, 1 πελαργός, 1 ἀλώπηξ, 1 γλαύξ, 12 χελῶναι, 8 ψιττακοὶ καὶ περὶ τὰ τριάκοντα μικρὰ πτηνά. Οἱ ἁμαξηλάται δικαίως ἀποκαλοῦσι τὸ κατάστημα αὐτὸ Κιβωτὸν τοῦ Νῶε.

Εἰς ἰδιαίτερον μέρος κρατοῦνται οἱ ἀδέσποτοι κύνες ἐντὸς κλωβῶν σιδηρῶν. Τὸ 1884 εἰσήχθησαν αὐτόθι 4,348 κύνες, τὸ 1885 5,060, τὸ 1886 9199, τὸ 1887 8672. Ἐκ τῶν τελευταίων τούτων 416 ἐζητήθησαν καὶ ἀπεδόθησαν εἰς τοὺς κυρίους των, 906 παρεδόθησαν εἰς τὰ ἐπιστημονικὰ σπουδαστήρια χάριν πειραμάτων, οἱ λοιποὶ δὲ ἐθανατώθησαν. Ἄλλοτε ἐθανατοῦντο δι' ἀπαγχονισμοῦ αἰωρούμενοι διὰ βρόχου ἀπὸ τροχαλιᾶς· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἀγωνία τῶν ἀτυχῶν ζῴων ἦτο σπαρακτική, ἐγκατελείφθη τὸ μέσον τοῦτο καὶ ἀντικατεστάθη διὰ τῆς ἀσφυξίας, διὰ μέσου τοῦ φωταερίου. Τὸ πρὸς τοῦτο μηχάνημα συνίσταται ἐκ σωλῆνος σχήματος κυλινδρικοῦ ἐκ λευκοσιδήρου γαλβανισμένου· ἐντὸς αὐτοῦ ἀπολήγουσι δύο τροχιαὶ ἐφ' ὧν κυλίεται μικρὸν ἁμάξιον κομίζον κλωβόν, εἰς ὃν ἐγκλείονται τὰ μεταφερόμενα θύματα. Κλείεται κατόπιν ἡ ὀπή, ἀνοίγεται ὁ στρόφιγξ τοῦ ἀερίου καὶ . . . . ἡ θυσία μετ' ὀλίγον ἐτελέσθη.

Τὰς ἑξῆς περιέργους πληροφορίας περὶ τῶν ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Παναμᾶ ὑπαρχόντων ποικίλων ἐντόμων εὑρίσκομεν ἐν ἐπιστημονικῷ περιοδικῷ.

Πλῆθος ζώων εὑρίσκεται ἐν τῷ ἰσθμῷ τοῦ Παναμᾶ, ἀλλὰ πάντων ἐπικινδυνωδέστερα καὶ ὧν τὰς προσβολὰς δυσκόλως δύναται ν' ἀποφύγῃ ὁ ταξειδιώτης εἶνε τὰ ἔντομα. Πολλάκις ὅμως ἡ καλλονή, τὰ στίλβοντα χρώματα τῶν πτερύγων, τοῦ σώματος καὶ τῶν κεραιῶν αὐτῶν ἀναγκάζουσι τινὰ νὰ λησμονήσῃ τὸν κίνδυνον ἤτοι τὰ δήγματα καὶ κεντήματα. Οἱ σκορπίοι εἶνε μέγιστοι, μεταξὺ δὲ τῶν ἀραχνῶν αἵτινες εἶνε πᾶσαι γιγάντειοι, εὑρίσκεται ἡ παμμεγίστη Ματαλίγκρη, ἧς τινος τὰ δήγματα εἶνε θανατηφόρα. Ἐκ τῶν μυριαπόδων σκολόπενδρά τις (Σαρανταποδαροῦσα) εἶνε ἐκ τῶν μᾶλλον ἰοβόλων· ἐκ δὲ τῶν μυρμήκων οἵτινες πολυάριθμοι καὶ πολυποίκιλοι ὑπάρχουσι, εὑρηται καὶ μέλας τις μέγας μύρμηξ, οὑτινος τὸ κέντημα ἀποναρκοῖ. Οἱ κώνωπες καὶ τὰ τοιούτου εἴδους εὑρηνται κατὰ μυριάδας, καθὼς καὶ αἱ ψύλλαι τῶν τροπικῶν, αἵτινες κεντῶσι τὰ πέλματα τῶν ποδῶν ὅπως ἐναποθέσωσι τὰ ᾠὰ αὐτῶν. Ἐκ δὲ τῶν ἀβλαβῶν ἐντόμων ἀλλ' ἐπίσης περιέργων εὑρηνται αἱ λαμπυρίδες ἢ πυγολαμπίδες, ἀκρίδες τινὲς ὁμοιάζουσαι πρὸς ξηροὺς κλάδους καὶ πλεῖστα κολεόπτερα κεχρωματισμένα δι' ὡραιοτάτων καὶ στίλβην μεταλλικὴν ἐχόντων χρωματισμῶν. Ἅπαντα τὰ ζῷα ταῦτα βιοῦσιν ἐν κλίματι ὑγρῷ καὶ θερμῷ. Τὸ ἔτος ἐν ταῖς χώραις ταύταις διαιρεῖται εἰς ξηρὰν ὥραν καὶ ὑγράν. Ἡ ξηρὰ ὥρα ἡ διαρκοῦσα ἀπὸ Ἰανουαρίου μέχρι Μαΐου, κατὰ συνέπειαν ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὸν χειμῶνα ἡμῶν, εἶνε εὐάρεστος. Αἱ βροχαὶ ἄρχονται κατὰ Ἰούνιον, ἐλαττοῦνται περὶ τὸ τέλος τοῦ αὐτοῦ μηνὸς καὶ ἐπαναλαμβάνονται ἀφθονώτεραι μέχρι τέλους Αὐγούστου. Ἂν ἡ βροχὴ ἐξακολουθῇ ἄφθονος, οἱ ποταμοὶ ἅπαντες ἐκχειλίζουσι καὶ πλημμυροῦσι τὰ κατώτερα μέρη τῆς χώρας.

Τὸ μεγαλείτερον ἀλεξιβρόχιον, ὅπερ κατεσκευάσθη ποτέ, εἶνε βεβαίως τὸ κολοσσιαῖον μηχάνημα, ὅπερ ἐξῆλθεν ἐσχάτως ἐργοστασίου τινὸς ἐν Γλασκόβῃ. Τὸ ἀλεξιβρόχιον τοῦτο ἔχει περιφέρειαν 21 ποδῶν· ἡ λαβὴ αὐτοῦ εἶνε κατεσκευασμένη ἐξ ἐστιλβωμένου μαωνίου, ἀπολήγει δὲ εἰς σφαῖραν ἐκ σφυρηλάτου χρυσοῦ. Τὸ ἀλεξιβρόχιον καλύπτεται δι' ἰταλικῆς ψάθης, λεπτότατα πεπλεγμένης, προώρισται δὲ δι' Ἀφρικανόν τινα βασιλίσκον, ὅστις θὰ δύναται νὰ δέχεται ὑπὸ τὴν σκέπην αὐτοῦ ὑπὲρ τὰ εἴκοσιν ἄτομα ταὐτοχρόνως.

Ἐν τῷ Μεξικανικῷ κόλπῳ ἀνεκαλύφθησαν πλουσιώτατα μαργαριτοφόρα στρώματα. Ἤδη ἡλιεύθη ἀπὸ τοῦ βυθοῦ τῆς θαλάσσης μαργαρίτης βάρους 75 καρατίων, ὅστις ἐπωλήθη ἀντὶ 140,000 φρ.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων περιέργων ἐκθεμάτων τῆς ἐν Παρισίοις παγκοσμίου ἐκθέσεως τοῦ 1889 θὰ εἶνε καὶ 34 τύποι οἰκιῶν, οἱ ὁποῖοι θ' ἀποτελῶσιν αἰσθητῶς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπίνης κατοικίας ἐν παντὶ καιρῷ ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων μέχρι σήμερον. Τὰς οἰκίας ταύτας προτίθεται νὰ κατασκευάσῃ τὸ ἐπὶ τῆς Καλλιτεχνίας γαλλικὸν ὑπουργεῖον εἰς τὸ Πεδίον τοῦ Ἄρεως. Ἑκάστη αὐτῶν θὰ περιβάλλεται ὑπὸ μικροῦ κήπου, καὶ τὰ ἔνδον αὐτῶν θὰ εἶνε ηὐτρεπισμένα δι' ἐπίπλων τῆς ἐποχῆς εἰς ἣν ἀνάγεται ἡ οἰκία. Ἔμποροι δὲ φέροντες καὶ οὗτοι ἐνδυμασίαν τῆς ἐποχῆς τῆς οἰκίας θὰ ἀσκῶσιν ἐν αὐταῖς διάφορα ἔργα.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1888 —1354

Digitized by Google

'Αριθ. 652 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΕ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 26 Ἰουνίου 1888

ΖΩΓΡΑΦΕΙΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Εὐριπίδου Δράματα, ἐξ ἑρμηνείας καὶ ἀναγνώσεως *Δ. Ν. Βερναδάκη*. Τόμος Α', *Φοίνισσαι*. Ἀθήνησι, 1888. (Προλεγόμενα σ. ιγ'—ρλδ', κείμενον, σημειώσεις, πίνακες 36—60).

Ἀργὰ μὲν ἤρχισαν, ἀλλ' ὅμως ἤρχισαν εὐτυχῶς νὰ ἐκδίδωνται οἱ ποιηταὶ καὶ συγγραφεῖς οἱ ἀποτελοῦντες τὴν Ζωγράφειον ἑλληνικὴν βιβλιοθήκην, ἥτις ὀφείλεται εἰς τὸν ἀκάματον ζῆλον τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου, καὶ μάλιστα τοῦ Προέδρου αὐτοῦ κ. Η. Βασιάδου, καὶ εἰς τὴν γενναίαν χορηγίαν τοῦ φιλοτίμου ὁμογενοῦς Χρ. Ζωγράφου. Μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς Ἀντιγόνης τοῦ Σοφοκλέους ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας ἐν τῷ ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ κ. Δ. Σεμιτέλου ἐξεδόθη πρὸ ὀλίγου ὁ δεύτερος αὐτῆς τόμος, περιλαμβάνων τὰς Φοινίσσας τοῦ Εὐριπίδου μετὰ κριτικῶν καὶ ἑρμηνευτικῶν σημειώσεων τοῦ κ. Δ. Ν. Βερναρδάκη. Διελθόντες τὴν ὀγκώδη ταύτην ἔκδοσιν τῶν Φοινισσῶν, θέλομεν ἐκφράσῃ ὅσον ἔνεστιν ἀπαθῶς καὶ εἰλικρινῶς τὴν ἡμετέραν περὶ αὐτῆς γνώμην, ἐλπίζοντες ὅτι θέλομεν βοηθήσῃ τὸ τῶν λογίων κοινὸν εἰς τὴν ἀληθῆ περὶ τοῦ βιβλίου κρίσιν, ἀφ' ἧς ἐδύνατο νὰ τὸ ἀποτρέψῃ *ἡ ἐξ ἐνέδρας κριτική*, ἥτις ἀπό τινος χρόνου, ἐκ παραλλήλου βαδίζουσα πρὸς τὸν πολιτικὸν φατριασμόν, τοσοῦτον ἀσχημονεῖ, ὥστε πᾶς ἀπαθὴς καὶ ἀφατρίαστος ἀναγνώστης ἀποστρέφει τὸ πρόσωπον ἀπὸ τῶν βιβλιοκρισιῶν, ἐκ τῶν προτέρων πεπεισμένος, ὅτι μέλλει ἢ λίβελλον ν' ἀναγνώσῃ ἀπρεπέστατον ἢ ἐγκώμιον ἀηδέστερον τῶν ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει σοφιστικῶν ἐπιδείξεων, γεγραμμένον πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ τοῦ συγγραφέως.

Ἐξετάζων ἐν τοῖς *Προλεγομένοις* ὁ κ. Βερναρδάκης τὸν βίον τοῦ Εὐριπίδου, ἀπορρίπτει καὶ αὐτὸς μετ' ἄλλων νεωτέρων κριτικῶν ὅσα περὶ τῶν γονέων καὶ τῆς εὐτελείας αὐτῶν, τῆς παιδείας καὶ μαθητείας τοῦ ποιητοῦ, τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου καὶ τῶν δύο του γυναικῶν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ψευδῶς παρεδόθησαν καὶ ἐν ταῖς προτασσομέναις παλαιαῖς βιογραφίαις φέρονται, πειθόμενος εἰς ἄλλας ἀληθεστέρας μαρτυρίας καὶ πιθανωτέρας γνώμας. Ἰδίως δὲ καὶ πρωτοτύπως πραγματεύεται τὰ περὶ τῆς μισογυνίας τοῦ ποιητοῦ. Θεωρῶν ὡς ἀναμφισβήτητον *τὴν παρὰ τοῖς συγχρόνοις ὕπαρξιν τῆς τοιαύτης περὶ αὐτοῦ φήμης*, δὲν παραδέχεται οὔτε τὸ πρᾶγμα ὡς ἀληθὲς οὔτε τὴν φερομένην ὡς αἰτίαν τοῦ κατὰ τῶν γυναικῶν μίσους οἰκογενειακὴν ἀτυχίαν· ἀλλ' ἀποδίδων τὰ τοιαῦτα εἰς τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ καὶ συκοφάντας καὶ τοὺς σκανδαλοθήρας, ἀσπάζεται μὲν τὴν γνώμην τῶν φρονούντων ὅτι αἰτία τῆς φήμης ταύτης ὑπῆρξεν ἡ περὶ τὰς γυναῖκας δραματουργικὴ μεταρρύθμισις τοῦ Εὐριπίδου, καθ' ἣν αἱ ἡρωΐδες του εἶνε ὄχι αἱ ἰδανικαὶ ἐκεῖναι γυναῖκες τῶν ἐπικῶν καὶ παλαιοτέρων δραματικῶν ποιητῶν, ἀλλὰ τύποι γυναικεῖοι ἀληθεῖς καὶ ἐκ τοῦ πραγματικοῦ κόσμου εἰλημμένοι, γυναῖκες φέρουσαι καὶ πολλὰς ἀρετάς, ἀλλὰ καὶ πάσας τὰς κακίας, μάλιστα δὲ τὰς ἐκ τοῦ σφοδροῦ ἐρωτικοῦ πάθους· καταδεικνύει δὲ ὅτι ἡ μεταρρύθμισις αὕτη ἐκίνησε φυσικῷ τῷ λόγῳ τὴν κριτικὴν γλῶσσαν τῶν συντηρητικῶν ἀνθρώπων, ἐξ ἧς προέκυψεν ἡ ψευδὴς φήμη ὅτι ὁ Εὐριπίδης ὑπῆρξε διὰ λόγους οἰκογενειακοὺς μισογύνης, ὅπως προέκυψεν ἐπίσης ψευδὴς φήμη καὶ περὶ τοῦ Βύρωνος, ὅτι δῆθεν ἐδολοφόνησεν ἐν Φλωρεντίᾳ τὸν σύζυγον κυρίας, ἣν ἠγάπα, καὶ ὅτι ἐκ τῶν ἐλέγχων τῆς συνειδήσεώς του ἀντλῶν ἀπεικόνισε τοσοῦτον φυσικῶς καὶ ἀληθῶς τὸν *Μανφρέδον*. Ὁ κ. Βερναρδάκης ὀρθότατα κρίνων ἀνευρίσκει ὡς ἀληθῆ πηγὴν τῆς περὶ τὰς γυναῖκας ταύτης μεταρρυθμίσεως τὸ δαιμόνιον πνεῦμα τοῦ ποιητοῦ καὶ οὐδὲν ἄλλο· καὶ ὡς πρὸς τοῦτο εὐστόχως παραλληλίζει τὸν Ἕλληνα καὶ Βρεττανὸν ποιητήν.

Ἀλλὰ τὸ σπουδαιότερον καὶ καθ' ὁλοκληρίαν σχεδὸν πρωτότυπον μέρος τῶν Προλεγομένων του εἶνε τὸ περὶ τῆς ἀξίας τῶν δραμάτων τοῦ Εὐριπίδου. Ὁ κ. Βερναρδάκης ἔχει παλαιάν, ὡς λέγει, πεποίθησιν περὶ τούτου, ὅτι ὁ Εὐριπίδης εἶνε ὁ κράτιστος τῶν ἀρχαίων δρα-

Digitized by Google

ματικῶν. Γνωρίζων δὲ ὅτι αὕτη ἡ πεποίθησίς του εἶνε κατὰ πολλὰ ἐναντία τῆς γνώμης τῶν νεωτέρων κριτικῶν, οἵτινες πάντες ἀνακηρύττουσι τὸν Σοφοκλέα ὡς κανόνα τέλειον τῆς παλαιᾶς τραγῳδίας, εἰς ἀπόδειξιν τῶν ἰδίων αὐτοῦ δογμάτων ἀναγκάζεται νὰ παραβάλῃ τὸν Εὐριπίδην πρὸς τοὺς παλαιοτέρους δραματοποιούς. Ἀφ' οὗ δὲ χαρακτηρίσῃ τούτους ἐν συντομίᾳ μέν, ἀλλὰ πολὺ σαφῶς καὶ ὡρισμένως, οὐχὶ διὰ φράσεων κενῶν, ἀλλὰ διὰ κρίσεων ἀναμφισβητήτων, ἐξαγομένων οὐχὶ ἐκ θεωριῶν νεωτέρων ἢ ἐξ ἀτομικοῦ καλλιτεχνικοῦ αἰσθήματος, ἀλλ' ἐξ ἀκριβοῦς γνώσεως τῶν πραγμάτων καὶ ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ τῆς τραγῳδίας τοῦ ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους δοθέντος, ὃν καὶ μόνον θεωρεῖ ἄριστον τοῦ πράγματος κριτήν, μεταβαίνει εἰς τὴν περὶ τῆς ποιητικῆς ἀξίας τοῦ Εὐριπίδου κρίσιν· ἀλλὰ πρὸ τούτου νομίζει ἀναγκαῖον νὰ ἐνδιατρίψῃ ὀλίγον εἰς τὴν ἀνάλυσιν καὶ ἑρμηνείαν τοῦ κατ' Ἀριστοτέλην ὁρισμοῦ τῆς τραγῳδίας. Καὶ τοῦτο εἶνε τὸ ὡραιότατον καὶ κριτικώτατον μέρος τῶν Προλεγομένων του (σ. λγ'-νε')· διότι λύει καὶ λύει εὐστοχώτατα ζήτημα σπουδαιότατον τὸ περὶ τῆς *τραγικῆς καθάρσεως*, ὅπερ ἤδη μὲν ἀπὸ τῶν μέσων τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος ἐκινήθη, ἐπὶ αἰῶνα δὲ ὁλόκληρον συνεζητήθη, πολλὰς δὲ καὶ ποικίλας ἔλαβε λύσεις, ἀλλ' οὐδεμίαν ἐπαρκῆ. Ὁ λόγος τῆς τοσαύτης περὶ τοῦ ζητήματος πλάνης εἶνε ὅτι οἱ κινήσαντες αὐτὸ ὑπῆρξαν ἄνδρες ἄλλως μὲν σπουδαῖοι, ἀλλ' ὡς ἀλλογενεῖς περὶ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ ἀριστοτελικοῦ κειμένου ὀλιγώτερον ἐντριβεῖς. Τούτου δ' ἕνεκα παρερμηνεύσαντες γραμματικῶς τὸ τελευταῖον μέρος τοῦ ὁρισμοῦ τοῦ Ἀριστοτέλους, περιέπεσαν ἔπειτα καὶ εἰς λογικὰς ἀτοπίας. Ἡμεῖς δὲν δυνάμεθα φυσικῷ τῷ λόγῳ νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὰς λεπτομερείας τοῦ ζητήματος· διότι τοῦτο ὑπερβαίνει τὰ ὅρια τῆς παρούσης κρίσεως· ἀλλὰ παραπέμποντες εἰς τὰς σημειωθείσας σελίδας τὸν βουλόμενον μὴ μόνον ἀδιστάκτως νὰ πεισθῇ περὶ τῆς ἀληθείας τοῦ πράγματος, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐντρυφήσῃ εἰς ἑρμηνευτικὴν καὶ κριτικὴν δεινότητα, συνοψίζομεν ὅσον τὸ δυνατὸν διὰ βραχυτάτων τὴν γνώμην τοῦ κ. Β. περὶ τῆς τραγικῆς καθάρσεως. Τὸ περὶ ταύτης μέρος τοῦ ὁρισμοῦ τοῦ Ἀριστοτέλους ἔχει ὡς ἑξῆς: «("Εστιν οὖν τραγῳδία μίμησις πράξεως σπουδαίας καὶ τελείας . . . .) *δι' ἐλέου καὶ φόβου περαίνουσα τὴν τῶν τοιούτων παθημάτων κάθαρσιν.*» Τοῦτο σημαίνει κατά τινας μὲν ὅτι ἡ τραγῳδία καθαίρει διὰ τοῦ φόβου καὶ ἐλέου τὸν φόβον καὶ ἔλεον, διεγείρουσα πολλάκις ἐν ἡμῖν τὰ δύο ταῦτα αἰσθήματα, τουθ' ὅπερ καὶ ἐξασθενίζει καὶ μετριάζει αὐτά· κατ' ἄλλους δὲ ὅτι ἡ τραγῳδία καθαίρει διὰ τοῦ φόβου καὶ ἐλέου ἅπαντα τὰ ἐν ἡμῖν πάθη· κατ' ἄλλους ὅτι διεγείρει ἐν ἡμῖν φόβον καὶ ἔλεον ἧττον τοῦ πραγματικοῦ ὀδυνηρὸν καὶ διὰ τοῦτο καθαρώτερον· κατ' ἄλλους ὅτι μεταποιεῖ ἐν ἡμῖν τὸν φόβον καὶ ἔλεον διὰ τῆς ἰδέας τοῦ καλοῦ καὶ ὑψηλοῦ, μεταβάλλουσα τὸν μὲν φόβον εἰς φόφον θεοῦ, τὸν δὲ ἔλεον εἰς φιλανθρωπίαν. Ἀλλὰ πάσας ταύτας τὰς ἑρμηνείας κατέβαλεν ἄλλη τις νεωτέρα, ἥτις καὶ ἐπεκράτησεν, ἡ τοῦ Βερναῦς, καθ' ἣν ἡ τραγῳδία διὰ τοῦ ἐλέου καὶ φόβου καθαίρει τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῶν παθῶν, ὅπως ἐν τῇ ἰατρικῇ θεραπείᾳ τὸ καθάρσιον ἀνακουφίζει διὰ κενώσεων τὸν στόμαχον. «Ἰδοὺ ποῦ ἀπέληξαν τόσαι μελέται καὶ τόσαι ἔρευναι» ἐπιφωνεῖ ὁ κ. Βερναρδάκης. Ἀναιρῶν δὲ διὰ μακρῶν ὁ ἡμέτερος κριτικὸς τὴν τελευταίαν ταύτην γνώμην, ἐλέγχει ὡς ἡμαρτημένην τὴν γραμματικὴν ἑρμηνείαν τοῦ ἀριστοτελικοῦ κειμένου, ἣν θεωρεῖ ὡς πηγὴν τῆς ὅλης περὶ τραγικῆς καθάρσεως πλάνης, τῆς μεταξὺ τῶν νεωτέρων κριτικῶν ἐπικρατούσης. Τὸ «περαίνει» ἐξέλαβον κακῶς πάντες οἱ μέχρι τοῦδε ἑρμηνευταὶ ἀντὶ τοῦ *ἐνεργεῖ, διαπράττει*, ἐν ᾧ ἡ ἀκριβὴς αὐτοῦ σημασία ἡ βεβαιουμένη ὑπὸ πολλῶν χωρίων τοῦ Ἀριστοτέλους εἶνε *εἰς πέρας ἄγει, πληροῖ, τελειώνει*, τὰ δὲ «παθήματα» δὲν εἶνε τὰ ψυχικὰ ἢ ἠθικὰ πάθη, les passions, die Leidenschaften, ἀλλ' ὅσα πάσχει τις σωματικῶς ἢ ψυχικῶς, ἤγουν *τὰ κακὰ τὰ φθαρτικά*, καθὼς ἑρμηνεύει αὐτὸς ὁ Ἀριστοτέλης τὴν λέξιν. Τούτων οὕτως ἐχόντων, καὶ ἡ ἑρμηνεία τῆς ἀντωνυμίας «τῶν τοιούτων», ὅπως γίνεται ὑπὸ τῶν νεωτέρων, ἀποδεικνύεται ἐντελῶς ἐσφαλμένη, ὡς ἀσυμβίβαστος πρός τε τοὺς γλωσσικοὺς καὶ πρὸς τοὺς λογικοὺς κανόνας. Τὸ ὅλον χωρίον ἔχει ταύτην τὴν ἑρμηνείαν: *ἡ τραγῳδία δι' ἐλέου καὶ φόβου περαίνει* (=ἄγει εἰς πέρας) *τὴν κάθαρσιν τῶν τοιούτων παθημάτων, τῶν ἐλεεινῶν δηλ. καὶ φοβερῶν, τῶν ἐλέου καὶ φόβου αἰτίων φθαρτικῶν κακῶν*. Ἀλλὰ τίνα ταῦτα τὰ ἐλεεινὰ καὶ φοβερά; Εἶνε τὰ ἐν τῷ μύθῳ περιλαμβανόμενα κακά, οἱ θάνατοι καὶ αἱ παντὸς εἴδους περιωδυνίαι. Ἐκ τῆς νέας ταύτης ἑρμηνείας προκύπτει σαφὴς ἡ γνώμη ὅτι τὰ ἐν τῷ ὁρισμῷ τῆς τραγῳδίας παθήματα σημαίνουσι κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη οὐχὶ τὰ ἐν τοῖς θεαταῖς ψυχικὰ ἢ ἠθικὰ πάθη, ἀλλὰ τὰ ἐν τῷ μύθῳ τῆς τραγῳδίας ἐγκλήματα ἢ ἁμαρτήματα. Ταῦτα δὲ καθαίρει ἡ τραγῳδία κατὰ τὸν ὁρισμὸν τοῦ Ἀριστοτέλους δι' ἐλέου καὶ φόβου. Ἡ *κάθαρσις* ἄρα δὲν κεῖται εἰς τὴν ἰατρικὴν σημασίαν, ἀλλ' εἰς τὴν ἀρχαίαν θρησκευτικήν, ταυτόσημος οὖσα πρὸς τὸ ἄλλο συνηθέστερον ῥηματικὸν *καθαρμός*. Ὅπως δηλ. ἐν τῷ ἀρχαίῳ βίῳ ὁ φονεὺς ἦτο ἐναγὴς καὶ ἀπόβλητος τῆς κοινωνίας τῶν ἀνθρώπων, πρὶν κα-

θαρθῇ κατά τινα τρόπον, οὕτως καὶ τὰ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ τραγῳδίᾳ δρῶντα πρόσωπα, ὅσα ὑπέπεσαν εἴς τινα ἁμαρτίαν, ἀνάγκη νὰ καθαρθῶσι, καὶ ἡ κάθαρσις νὰ γείνῃ δι' ἐλέου καὶ φόβου, ἤγουν διὰ φθαρτικῶν κακῶν κινούντων ἐν τῇ ψυχῇ τῶν θεωμένων τὸν ἔλεον καὶ φόβον.

Ἡ λύσις αὕτη τοῦ περὶ τραγικῆς καθάρσεως ζητήματος εἶνε πάσης ἀμφιβολίας ἀνεπίδεκτος, τόσον δὲ σαφὴς καὶ ἁπλῆ, ὅσον καὶ ἡ τοῦ ᾠοῦ τοῦ Κολόμβου, ἀλλ' ἡ δόξα αὐτῆς ἀπέκειτο εἰς τὸν ἡμέτερον κριτικόν, ἵνα ἀποδειχθῇ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πρὸ 20 καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν εἴπομεν, ὅτι προκειμένου περὶ ἑρμηνείας τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ποιητῶν καὶ συγγραφέων οἱ νεώτεροι Ἕλληνες εἶνε τῶν ἀλλογενῶν ἁρμοδιώτεροι καὶ ἱκανώτεροι, ἐὰν προλαβόντες καλῶς παιδευθῶσι καὶ προσηκόντως καταρτισθῶσι. Καὶ διὰ τοῦτο δὲν παύομεν παρακινοῦντες τοὺς νέους ἡμῶν φιλολόγους νὰ μὴ περιορίζωνται εἰς τὴν λεξιθηρίαν καὶ τὴν ἐκμάθησιν τῶν ξηρῶν γραμματικῶν τύπων, ἀλλὰ μελετῶντες αὐτοὺς τοὺς ἀρχαίους νὰ εἰσδύωσιν εἰς τὸν νοῦν αὐτῶν, ἐν τοιαύτῃ δὲ ὁμιλίᾳ ἀκονῶντες τὸ ἑαυτῶν πνεῦμα καὶ μανθάνοντες καὶ τὴν γλῶσσαν ἐκ ζώσης πηγῆς, δύνανταί ποτε καὶ αὐτοί, ἐὰν ἔχωσι φύσιν δεξιὰν νὰ συντελέσωσιν εἰς ὀρθοτέραν ἐπιστημονικὴν κρίσιν καὶ ἑρμηνείαν τῶν ἀριστουργημάτων τῆς ἀρχαίας λογοτεχνίας. Ἀλλ' ἂς ἐπανέλθωμεν εἰς τὰ προλεγόμενα τοῦ κ. Β.

Ἀφ' οὗ ἀνέλυσε λεπτομερέστατα καὶ σαφέστατα τὸν ἐν τῇ ποιητικῇ τοῦ Ἀριστοτέλους ὁρισμὸν τῆς τραγῳδίας, ἐξάγει τὸ συμπέρασμα τῆς ἀναλύσεως ταύτης ὡς ἑξῆς (σελ. νε'): «Κατὰ ταῦτα ἔχομεν πρῶτον μὲν ὡς κύρια καὶ θεμελιώδη τῆς τραγῳδίας συστατικὰ τὸν ἔλεον καὶ τὸν φόβον, ἅτινα συνιστῶσι τὰ παθήματα, ἐξ ὧν συγκροτεῖται ὁ μῦθος, ἡ ψυχὴ τῆς τραγῳδίας, δεύτερον δὲ τὰ ἤθη, ἐξ ὧν πηγάζουσι τὰ παθήματα, καὶ τρίτον τὴν λέξιν καὶ τὴν διάνοιαν, ἤτοι τὴν ποιητικὴν γλῶσσαν καὶ τὰ ρητορικὰ ἐνθυμήματα, δι' ὧν ἐκδηλοῦνται μὲν τὰ ἤθη, παρασκευάζονται δὲ καὶ συντελοῦνται τὰ παθήματα.» Συμφώνως δὲ πρὸς τοὺς ὅρους τούτους κρινόμενος ὁ Εὐριπίδης ἀποδεικνύεται ὅτι «πρῶτος καὶ μόνος συναρμόσας τὰ ἤθη καὶ τὰ παθήματα τῶν τραγικῶν αὐτοῦ ἡρώων πρὸς τὸν προερμηνευθέντα διπλοῦν ὅρον τοῦ ἐλέου καὶ τοῦ φόβου, ἀποδεικνύεται ὁ ἄκρος τελειωτὴς τῆς ἀρχαίας τραγῳδίας καὶ ὁ ὕπατος τραγικὸς ποιητής, καθ' ἓν καὶ μόνον ἀπολειπόμενος τοῦ Σοφοκλέους, τῆς ἐν τῇ διατάξει τῶν τοῦ μύθου μερῶν εὐρύθμου ὁλοκληρίας, ἤτοι τῆς δραματικῆς οἰκονομίας, διότι, εἰ καὶ ἔχομεν δράματα τοῦ Εὐριπίδου καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ἄμεμπτα, ἐν γένει ὅμως ὁ Σοφοκλῆς ἐν τούτῳ εἶνε ἀπαράμιλλος».

Ἀλλὰ πρὸς ταύτην τὴν κρίσιν ἀντιμάχονται ὅσα κατὰ τοῦ Εὐριπίδου ἔγραψεν ὁ Γ. Σλέγελος, ὁ τῶν μὲν ἀρχαίων τὰς δυσμενεῖς γνώμας συγκορυφώσας, τῶν δὲ νεωτέρων τὰς κατακρίσεις προπαρασκευάσας, ὁ δεύτερος μετ' Ἀριστοφάνην Εὐριπιδομάστιξ. Ἦτο ἀνάγκη λοιπὸν πάντα τὰ κατὰ τοῦ Εὐριπίδου εἴτε ὑπὸ τοῦ Ἀριστοφάνους κατηγορηθέντα εἴτε ὑπὸ τῶν νεωτέρων κριτικῶν αὐθαιρέτως κατακριθέντα ἓν πρὸς ἓν ν' ἀναιρεθῶσι· καὶ τῷ ὄντι ἀναιροῦνται καὶ ἀποδεικνύονται ὅτι τὰ μὲν ἐκ μίσους καὶ φθόνου προῆλθον, τὰ δὲ ἐξ ἡμαρτημένης ἀντιλήψεως τῆς ἑλληνικῆς δραματικῆς ποιήσεως, οὐδεμία δὲ τῶν κατηγοριῶν τούτων, ἀπαθῶς ἐξεταζομένη, εἶνε τοιαύτη, ὥστε δικαίως δι' αὐτὴν νὰ κατακρίνηται ὁ Εὐριπίδης εἴτε ὡς δραματικὸς ποιητὴς εἴτε ὡς πολίτης χρηστός. Διότι τὸ μὲν λεγόμενον ὅτι ἐξηυτέλισε τὰ πρόσωπα τῆς τραγῳδίας, ὅτι εἰσήγαγε κακὰς γυναῖκας, πτωχῶς ἐνδεδυμένους τοὺς ἥρωας κ. ἄ. τ. οὐδόλως ἀποδεικνύει ὅτι ταῦτα ἔγειναν πρὸς ζημίαν τοῦ δράματος, τοὐναντίον μάλιστα εἶνε φανερὸν ὅτι διὰ τούτων τῶν καινοτομιῶν προήγαγε μᾶλλον τὴν τραγῳδίαν καὶ προσήρμοσεν αὐτὴν περισσότερον πρὸς τοὺς ἀριστοτελικοὺς κανόνας. Τὸ δὲ ἄλλο, ὅτι ἐδίδασκεν ἐπιορκίαν διὰ τοῦ στίχου

ἡ μὲν γλῶσσ' ὀμώμοχ', ἡ δὲ φρὴν ἀνώμοτος

καὶ ὅτι ἀναιρεῖται ἡ ὕπαρξις τοῦ αἰσχροῦ διὰ τοῦ ἑτέρου στίχου

τί δ' αἰσχρόν, ἢν μὴ τοῖσι χρωμένοις δοκῇ ;

καὶ ὅσα λέγονται περὶ ἀθεΐας αὐτοῦ, ταῦτα δὲν ἀποδεικνύουσι τὸ θρησκευτικὸν ἢ ἠθικὸν φρόνημα τοῦ ποιητοῦ, ἀλλὰ μόνον τῶν προσώπων, εἰς ὧν τὰ στόματα θέτονται ὑπ' αὐτοῦ αἱ τοιούτων νοημάτων ἐκφράσεις. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῇ ἐκφορᾷ τῶν τοιούτων ἀποφθεγμάτων εὔκολος εἶνε ἡ σύγχυσις τοῦ ἥρωος τοῦ δράματος καὶ τοῦ ποιητοῦ, διὰ τοῦτο ἠδικήθη ὁ Εὐριπίδης καὶ ὑπὸ τῶν συγχρόνων αὐτοῦ θεατῶν καὶ ὑπὸ τῶν μετέπειτα ἀναγνωστῶν. Τοῦτο δὲ τόσον μᾶλλον ἐγίνετο, καθ' ὅσον τὸ ἀληθὲς φρόνημα τοῦ ποιητοῦ τὸ θρησκευτικὸν ἢ ἠθικὸν ἢ πολιτικὸν δὲν διακρίνεται ἔκ τινος ἐκφράσεως κατὰ τὰς περιστάσεις οὕτως ἢ ἄλλως ἐκφερομένης, ἀλλ' ἐκ τῆς ἐν τῷ δράματι λύσεως τῶν ἀναφαινομένων ἠθικῶν ἢ θρησκευτικῶν ζητημάτων· ἡ δὲ λύσις αὕτη δὲν εἶνε ἔργον προχείρου ἀντιλήψεως, ἀλλὰ σκέψεως καὶ βαθείας μελέτης οὐχὶ ἑνός, ἀλλὰ πολλάκις ὅλων τῶν δραμάτων· διότι μόνον οὕτως δύναται νὰ εὑρεθῇ ἡ ἐν τῷ δράματι ἐνυπάρχουσα θρησκευτικὴ ἢ ἠθικὴ ἢ πολιτικὴ ἰδέα ἡ ἐκ τῶν πεποιθήσεων καὶ ἀρχῶν τοῦ ποιητοῦ ἐκπηγάζουσα. Ἄνευ

Digitized by Google

λοιπὸν τοιαύτης ἐργασίας, τὴν ὁποίαν οὔτε ὁ Ἀριστοφάνης καὶ οἱ πολλοὶ τῶν συγχρόνων θεατῶν ἤθελον ἢ ἦσαν ἱκανοὶ νὰ ἐπιχειρήσωσιν, οὔτε οἱ νεώτεροι μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης σπουδῆς καὶ ἐμβριθείας ἐξετέλεσαν, δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἐκφέρῃ τις ἀσφαλῆ γνώμην περὶ τῶν τοιούτων ἀρχῶν τοῦ Εὐριπίδου. Μία μόνη εἴδησις, ὅτι ὁ Σωκράτης κατὰ προτίμησιν ἐφοίτα εἰς τὰς παραστάσεις τῶν δραμάτων τοῦ Εὐριπίδου, μαρτυρεῖ ὅτι ὑπὸ ἠθικὴν ἔποψιν ἦτο πᾶν τοὐναντίον, διδάσκαλος τῆς ἀρετῆς ἀσφαλέστατος. Καὶ τὰς μὲν κατηγορίας τοῦ Ἀριστοφάνους, ἐφ' ὧν ἐστήριξαν τὴν περὶ τοῦ Εὐριπίδου κρίσιν των παλαιοὶ καὶ νεώτεροι κριτικοί, λαμπρῶς ἀνεσκεύασεν ὁ κ. Βερναρδάκης. Τὴν δὲ περὶ τῆς δραματικῆς ἀξίας γνώμην τῶν νεωτέρων, ὅτι ἀπ' αὐτοῦ παρήκμασε καὶ διεφθάρη ἡ δραματικὴ τέχνη, νομίζει ὅτι δὲν δύναται νὰ κρίνῃ τις ἄλλως ἢ ἀκολουθῶν τὸν μόνον ἀσφαλῆ τῶν τοιούτων κριτήν, τὸν Ἀριστοτέλη. Οὗτος λοιπὸν λέγει περὶ τοῦ Εὐριπίδου ὅτι «εἰ καὶ τὰ ἄλλα μὴ εὖ οἰκονομεῖ, ἀλλὰ τραγικώτατός γε τῶν ποιητῶν φαίνεται.» Ἀλλ' ἵνα τοῦτο καταφανῇ, πρέπει νὰ γείνωσιν ἀναλύσεις τῶν δραμάτων. Ἐπειδὴ δὲ αἱ γενόμεναι ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἀναλύσεις πηγὴν ἔχουσι τὸν Γ. Σλέγελον, ὁ δὲ Σλέγελος, ἵνα καταδείξῃ τὴν ὀλίγην κατ' αὐτὸν ἀξίαν τοῦ Εὐριπίδου, παραβαλλομένου πρὸς τοὺς ἄλλους δραματικούς, λαμβάνει μίαν ὑπόθεσιν δραματικήν, ἣν καὶ οἱ τρεῖς ἐπραγματεύθησαν, καὶ ἀναλύων τὰ τὴν κοινὴν ταύτην ὑπόθεσιν πραγματευόμενα δράματα, τὰς *Χοηφόρους* τοῦ Αἰσχύλου, καὶ τὰς *Ἠλέκτρας* τοῦ Σοφοκλέους καὶ Εὐριπίδου, ἀποδεικνύει τὴν γνώμην του, ἀναγκάζεται ὁ κ. Βερναρδάκης νὰ ἀναλάβῃ καὶ αὐτὸς τῶν τριῶν τούτων δραμάτων τὴν ἀνάλυσιν. Ἀλλὰ ταύτης προτάσσει βιογραφικάς τινας σημειώσεις περὶ Σλεγέλου, ἵνα δ' αὐτῶν ἀποδείξῃ τὰ πάσης ἐπιστήμης ἀλλότρια μυστικὰ ἐλατήρια τῆς τοῦ κριτικοῦ ἐκείνου κατὰ τοῦ Εὐριπίδου καταφορᾶς. Ἐὰν ταῦτα εἶνε τῷόντι ἀληθῆ, ὀφείλει νὰ οἰκτείρῃ τις τὴν κριτικήν, ὅταν ἄλλους θεοὺς λατρεύουσα παρὰ τὴν ἀλήθειαν, κατορθώσῃ γενεὰς ὁλοκλήρους νὰ διατηρῇ ἐν σκότει πλανωμένας. Ἀλλὰ δυστυχῶς τὰ πάθη καὶ συμφέροντα τῶν ἀνθρώπων εἶνε τόσον ἰσχυρά, ὥστε καθὼς καὶ ἄλλα ἱερώτατα ἐξηυτελίσθησαν εἰς ὑπηρεσίαν αὐτῶν, οὕτω καὶ ἡ τῆς ἀληθείας λάτρις κριτική.

Ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Βερναρδάκη ἀνάλυσις τῶν τριῶν δραμάτων πρὸς ἀναίρεσιν τῆς ἐσφαλμένης περὶ αὐτῶν κρίσεως τοῦ Σλεγέλου εἶνε ἄλλο περιφανὲς μέρος τῶν Προλεγομένων. Ὅστις ἀναγνώσῃ αὐτὸ θέλει πεισθῇ ἀδιστάκτως εἰς τὴν κρίσιν αὐτοῦ, ὅτι ὄχι τοῦ Σοφοκλέους, ἀλλὰ τοῦ Εὐριπίδου ἡ Ἠλέκτρα ὑπερέχει, αὐτὴ δηλ. ἐκείνη ἡ τραγῳδία, ἣν ὁ Σλέγελος καὶ οἱ νεώτεροι κριτικοὶ θεωροῦσιν ὡς τὸ χείριστον τῶν ἀρχαίων δραμάτων. Πόσον δὲ ἐντέχνως καταδεικνύει μιᾶς ἑκάστης τῶν δύο ἄλλων τά τε προτερήματα καὶ τὰ ἐλαττώματα! Ἐνταῦθα παρενθετικῶς αἰτιολογεῖ καὶ τὰς καινοτομίας τοῦ Εὐριπίδου, τὸν *πρόλογον* καὶ τὸν *θεὸν ἐκ μηχανῆς*. Ἀπολύτως δὲν ἐγκρίνει αὐτάς· ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς δραματουργικῆς ἀμηχανίας, ἐν ᾗ εὑρέθη ὁ Εὐριπίδης, τὰς θεωρεῖ ὡς ἀναγκαίαν διέξοδον. Ἡ ὕλη τῆς τραγῳδίας ἦτο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις περιωρισμένη εἰς τοὺς ἀρχαίους μύθους. Τούτους μετεποίησεν ὁ Εὐριπίδης πολλαχῶς, ἵνα τοὺς προσαρμόσῃ πρὸς τὰς θρησκευτικὰς καὶ φιλοσοφικὰς αὐτοῦ ἀρχάς· ἀλλὰ δὲν ἐδύνατο καὶ τελείως αὐτοὺς ν' ἀλλοιώσῃ. Ἦτο λοιπὸν ἠναγκασμένος ἐντὸς ἑνὸς δεδομένου μύθου ν' ἀνεύρῃ πολλὰ δραματικὰ ἐλατήρια, ἵνα καταστήσῃ αὐτὸν τῷ ὄντι τραγικόν. Ἐὰν δὲ ἠκολούθει τὴν πεπατημένην δραματουργικὴν τέχνην, ἤθελε δώσῃ εἰς τὸ δρᾶμα μεγίστην ἔκτασιν, ὅσην δὲν ἐπέτρεπεν ὁ διονυσιακὸς ἀγών. Πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἀτοπίας ταύτης ἐπενόησεν ὁ Εὐριπίδης τὸν πρόλογον καὶ τὸν ἐκ τῆς μηχανῆς θεὸν ὡς δραματουργικὴν ἀνάγκην. Ἂν τοῦτο δὲν συμφωνῇ πρὸς τὰς σημερινὰς δραματουργικὰς ἀρχάς, τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι ἡ τραγικὴ τέχνη ἐξέπεσεν ἐπὶ Εὐριπίδου, ἀλλὰ μόνον ὅτι ἡ οἰκονομία παρ' αὐτῷ δὲν εἶνε τόσον ἔντεχνος, ὅσον παρὰ τῷ Σοφοκλεῖ, αὐτὸ δηλ. τοῦτο, ὅπερ ὁ Ἀριστοτέλης ἔκρινε.

Διὰ τούτων λοιπὸν καὶ δι' ἄλλων ὅσα λέγει περὶ τοῦ λεκτικοῦ τοῦ Εὐριπίδου, ὅπερ οὐδ' αὐτὸ διέφυγε τὴν κατάκρισιν ὡς ἀπᾷδον ἐν πολλοῖς τοῦ λεκτικοῦ τοῦ Αἰσχύλου καὶ Σοφοκλέους, ἀποφαίνεται ὁ κ. Βερναρδάκης ὅτι ὁ Εὐριπίδης εἶνε ὁ ἄριστος καὶ δαιμονιώτατος τῶν δραματικῶν ποιητῶν τῆς ἀρχαιότητος, ὅστις οὐ μόνον ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἐθαυμάσθη καὶ ἀπλήστως ἀνεγνώσθη, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων καὶ τῶν νεωτέρων ἐθνῶν, παρ' οἷς αὐτὸς μάλιστα ἐνέπνευσε τοὺς πρὸς τὴν δραματικὴν ποίησιν ὀργῶντας. Ἵνα δὲ φιμώσῃ τὰ στόματα τῶν μικρολόγων καὶ πρὸς τὰς ἀληθεῖς τοῦ Εὐριπίδου ποιητικὰς ἀρετὰς ἀναισθήτων καὶ ἀπειροκάλων κριτικῶν, παραθέτει ὅσα κριτὴς ἁρμοδιώτατος περὶ αὐτοῦ ἀποφαίνεται, ὁ κορυφαῖος τῶν Γερμανῶν ποιητῶν. «Ὅλοι, λέγει ὁ Γοίθιος πρὸς τὸν Ἐκκερμάννον, ὅλοι ὅσοι ἠρνήθησαν εἰς τὸν Εὐριπίδην τὸ ὕψος ἦσαν ἄθλια ὄντα, αὐτοὶ ἀνεπίδεκτοι τοιαύτης ὑψώσεως· ἢ ἦσαν ἀγύρται ἀναίσχυντοι, οἵτινες ἔχοντες ἐνώπιον αὐτῶν κόσμον ἀσθενῆ, ἠθέλησαν νὰ δείξωσιν εἰς αὐτὸν διὰ τῆς δοκησισόφου αὐθαδείας των, ὅτι ἦσαν κάτι πλειότερον τοῦ ὅ,τι ἦσαν, καθὼς καὶ

Digitized by Google

πράγματι τὸ κατώρθωσαν» (Eckermann Gespräche mit Göthe, Β'. 269). «Εἷς μόνος ἐννόησε, καθ' ἃ εἴδομεν,ἐξακολουθεῖ ὁ Κ.Β.ὅτι ἡ πάγκοινος ἑρμηνεία τοῦ Ἀριστοτελικοῦ ὁρισμοῦ τῆς τραγῳδίας δὲν ἔχει τὸν κοινὸν νοῦν,καὶ ἤθελε βεβαιότατα ἀνεύρῃ ποῦ ἔγκειται τὸ λάθος τῶν ἑρμηνευτῶν,ἐὰν ἦτο ἀρκούντως ἐγκρατὴς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης· εἷς μόνος ἐννόησε τὸν κατ' ἐξοχὴν ἀνθρώπινον ποιητὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος,ὁ κατ' ἐξοχὴν ἄνθρωπος τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος, ὁ ποιητὴς τῆς Ἰφιγενείας·εἷς μόνος καὶ ἐννόησε τοὺς αὐθάδεις καὶ δοκησισόφους περιφρονητὰς τοῦ Εὐριπίδου, ὁ Γοίθιος. Διὰ τῆς ῥήσεως ταύτης τοῦ μεγάλου ποιητοῦ περατοῦμεν ἄσμενοι τὴν περὶ τῆς ποιήσεως τοῦ Εὐριπίδου ἀνάκρισιν ἡμῶν ταύτην. Οἱ Μαρσύαι εὗρον τὴν τιμωρὸν χεῖρα τοῦ Ὀλυμπίου.

(Ἕπεται συνέχεια)

Ι. ΠΑΝΤΑΖΙΔΗΣ.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ.—Μετάφρασις Χ. Α.

Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.

Ὁ γηραιὸς στρατιωτικὸς ἦτο τόσον συνειθισμένος νὰ βλέπῃ προηγούμενον τοῦ ὀνόματός του τὸν ταπεινὸν ἐκεῖνον, ἀλλ' ἐντίμως κερδηθέντα τίτλον τοῦ ταγματάρχου, ὥστε ἡ λέξις *ὑποψήφιος* ἐνεποίησεν αὐτῷ, ὡς ὅτε ὁ Βουγιὰρ τὴν ἀνήγγειλεν πρὸς τὸ πλῆθος ἐν τῇ ὁμηγύρει τοῦ Σαλλύ, αἴσθησιν παράδοξον, σχεδὸν ἀόριστον ἐντύπωσιν καθαιρέσεως ἀπὸ τοῦ βαθμοῦ του. Ὁ *ὑποψήφιος Βερδιέ*! Ἐμειδία ἐνθυμούμενος τοὺς φόβους του κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ διαγωνισμοῦ ἐν τῇ Σχολῇ. Ἡ μόνη ὑποψηφιότης, εἰς ἣν εἶχεν ὑποβληθῆ ἕως τότε ἦτο ἡ ἐπὶ τοῦ δικαιώματος τοῦ νὰ φέρῃ τὸ ξίφος.

Ὁ ὑποψήφιος Βερδιέ!

Καὶ πρὶν ἢ ἀναγνώσῃ τὸ ἄρθρον, ἀνεγίνωσκεν, ἐσυλλάβιζεν ἐκ νέου τὰς τρεῖς ἐκείνας λέξεις, αἵτινες τῷ ἐφαίνοντο ὅτι ἐσήμαινον ἄλλον ἄνθρωπον, ὅστις ἔφερε μὲν τὸ ὄνομά του, ἀλλ' ὅστις δὲν ἦτο αὐτὸς ὁ ἴδιος.

Τέλος ἤρχισε τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐφημερίδος, διατρέχων τὴν πρὸς τοὺς ἀναγνώστας δήλωσιν ὅπως λάβῃ γνῶσιν τοῦ προγράμματος τῆς μικρᾶς μαχίμου ἐφημερίδος.

Μὲ ὕφος μεγαλόρρημον καὶ βίαιον ὁ ἀρχισυντάκτης τοῦ *Ἐγχέλυος τοῦ Μελέν*, ὁ κύριος ἐκεῖνος ὁ τὴν προτεραίαν ἀναφανείς, ὁ Σαβουρῶ δὲ Ρεβίλ, ἐδήλου ὅτι ἤρχετο εἰς τὸ διαμέρισμα ὅπως ἀγωνισθῇ τὸν καλὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τῶν πεινώντων, τῶν ἀνταρτῶν, ὑπὲρ τοῦ ῥακενδύτου καὶ ἐργατικοῦ λαοῦ. Ἐπρόκειτο νὰ λάβῃ χώραν μία ἐκλογή. Ὁ *Ἔγχελυς* εἶχε τὸν ἰδιαίτερόν του ὑποψήφιον. Ἀνελάμβανε νὰ καταστήσῃ γνωστὸν τοῖς ἀναγνώσταις του τὸν βίον τοῦ ὑποψηφίου τούτου λεπτομερῶς ἐν πάσῃ αὐτοῦ τῇ φιλεργίᾳ καὶ τῇ ἀφοσιώσει. Ὁ ὑποψήφιος οὗτος ἦτο ὁ Γκαρούς, ὁ Κλήμης Γκαρούς, τοῦ ὁποίου μόνον τὸ ὄνομα ἤρκει ἀντὶ προγράμματος. Ὅπως πολεμήσῃ δὲ τοὺς ὑποψηφίους, οὓς ἡ εὔπορος τάξις ἤθελεν ἀντιτάξει εἰς τὸν ἀπόστολον ἐκεῖνον τῶν κοινωνικῶν δικαιωμάτων ὁ *Ἔγχελυς τοῦ Μελέν*, ἔλεγε, θὰ καθίστατο ἐν ἀνάγκῃ τόσον δηκτικὸς καὶ φονικὸς ὡς νὰ ἔφερε τίτλον: *Ἡ Ἔχιδνα τοῦ Φονταινεβλώ*. Ὁ Σαβουρῶ εἶχε προΐδει, φαίνεται, τὸ λογοπαίγνιον τοῦ Γκενώ.

— Κατὰ ποῦ βλέπω, εἶπεν ἀταράχως ὁ ταγματάρχης, ἡ σκιαγραφία τοῦ *ὑποψηφίου Βερδιὲ* δὲν θὰ εἶνε πάρα πολὺ εὐχάριστος.

Ἀνέγνωσε τότε τὴν σκιαγραφίαν ἐκείνην ἀναμένων νὰ ἴδῃ πικρὰς ἐπικρίσεις τῶν ἀτομικῶν του φρονημάτων, ἐπιθέσεις κομματικάς, διαμφισβητήσεις ἐπὶ τῶν πολιτικῶν του τίτλων, οἵτινες καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον ἐφαίνοντο ἀνεπαρκεῖς· πλὴν δὲν ἦτο συνειθισμένος εἰς τὰς ἐντύπους ὕβρεις καὶ διακόψας αἴφνης τὴν ἀνάγνωσιν ἐγένετο πελιδνὸς καὶ συνέπτυξε μεταξὺ τῶν ἰσχνῶν δακτύλων του τὸ μικρὸν φύλλον.

— Τί τρέχει; ἠρώτησεν ἡ Γιλβέρτη.

— Οἱ φαῦλοι! εἶπεν ὁ Βερδιέ, οὗτινος τὸ χεῖλος ἔτρεμεν ἐξ ὀργῆς ὑπὸ τὸν μύστακα.

— Ἡ ἐφημερὶς αὐτὴ σ' ἐρεθίζει;

Καὶ ἔτεινε τὴν χεῖρα διὰ νὰ τὴν λάβῃ.

— Μή, μὴ τὴν ἐγγίσῃς! εἶπεν ὁ ταγματάρχης· εἶνε πολὺ ῥυπαρά!

Ἠγέρθη συστρέφων τὸ ὑπογένειόν του καὶ παρετήρει τὴν ἐφημερίδα, ἧς ὁ ἄνεμος εἶχεν ἤδη ἀνοίξει τὰ φύλλα καὶ ἥτις κατέκειτο σειομένη ἐπὶ τοῦ ὑγροῦ ἐκ τῆς δρόσου ἐδάφους. Πῶς ἦτο δυνατὸν ἕνα κομμάτι χαρτὶ νὰ περιέχῃ τόσας φρικαλεότητας καὶ τόσα ψεύδη! Τί περιεῖχεν ἡ ἐφημερὶς αὐτή; Τί ἠδύνατό τις ν' ἀναγνώσῃ εἰς αὐτήν; Τί θ' ἀνέγνωσαν ἤδη οἱ πλεῖστοι τῶν ἐκλογέων οἵτινες τὸν ἤκουσαν χθὲς ἀγορεύοντα εἰς Σαλλύ; . . . Ἡ ἰδέα αὐτὴ ἔκαμνε τὸν ἀγαθὸν ἐκεῖνον ἄνθρωπον νὰ ἐρυθριᾷ. Εἰς ἓν ἄρθρον ἀνυπόγραφον ἐπιτηδείως ἐχλευάζετο πᾶν ὅ,τι ὁ ταγματάρχης εἶχε πράξει ἄλλοτε. Διεκωμῳδεῖτο ὁλόκληρος ὁ βίος του. Δὲν ἠρκοῦντο εἰς τὸν μῦθον, εἰς τὴν συκοφαντίαν περὶ τοῦ στρατοδικείου τῆς Γκέλμας· προσεπάθουν—τίς θὰ τὸ ἐπίστευε!— νὰ καταστήσωσι κωμικὴν καὶ αὐτὴν τὴν πρᾶξιν τῆς διασώσεως τῶν ἐν Μεὸν ἐργατῶν καὶ ἡ ἀφοσίωσις τοῦ στρατιωτικοῦ ἐγίνετο ἀντικείμενον βα-

Digitized by Google

ναύσων καὶ κακοβούλων ἀστειοτήτων, περιπαιγμῶν ἀέργου τῶν καφενείων εὐθυμοῦντος.

Ὁ Βερδιὲ ἐπανελάμβανε τὰς φράσεις, ἃς ἀνέγνωσεν· ἔλαβε πάλιν τὴν ἐφημερίδα διὰ νὰ τὰς ἀναγνώσῃ ἐκ νέου καὶ τὴν ἔρριψε μετὰ θυμοῦ λέγων :

— Νὰ χαθῆτε! μασκαράδες τῆς πολιτικῆς!

Μασκαράδες; ἔστω· ἀλλ' ἀφοῦ εἶχεν ἀναλάβει τὴν ὑποχρέωσιν, ἔπρεπεν ὁπωσδήποτε νὰ βαδίσῃ, νὰ προχωρήσῃ, μὲ ὅλον τὸν *Ἔγχελυν τοῦ Μελέν*, τὰς ἀνοησίας τοῦ Σαβουρῶ καὶ τοὺς χλευασμοὺς τοῦ Γκαρούς.

Ἀλλ' ὅμως εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἡ ἀτιμία ἐκείνη τῶν κατ' αὐτοῦ μυσαρῶν ἐπιθέσεων τὸν ἐτάραττεν. Εὑρίσκετο διὰ μιᾶς ὅπως καὶ τὴν προτεραίαν κατὰ μέτωπον ἀπέναντι τῆς ἀποτροπαίου κακῆς πίστεως. Τὴν ὅλως φυσικὴν ἐκείνην πρᾶξιν τοῦ βίου του, εἰς ἀντίπαλος, ὅν οὔτε κἂν ἐγίνωσκεν, εἰς βαναυσοτέχνης τῆς γραφίδος ἢ τῆς πολιτικῆς ἐπεχείρει νὰ παραστήσῃ ὡς ἀντικείμενον χλεύης. Ὁ Βερδιὲ καθίστατο αἴφνης ἠλίθιος ἁπλῶς καὶ μόνον διότι ὑπῆρξεν ἀνδρεῖος. Δὲν ἠδύνατο δὲ νὰ εἴπῃ τὴν φορὰν ταύτην ὅτι τὸ συμβὰν δὲν ἦτο ἀκριβὲς ὅπως καὶ διὰ τὸ τῆς Γκέλμας. Ὄχι! ἡ πρᾶξις τῆς διασώσεως τῶν ἐργατῶν ἐν Μεὸν ἦτο ἀληθὴς καὶ—ὁποία εἰρωνεία!—διότι ἦτο ἀληθὴς ἀκριβῶς καθίστατο κωμική! . . . «Τί εἶνε λοιπὸν αὐτὸς ὁ πυροβολητής, ἔγραφεν ἡ ἐφημερίς, ὅστις σώζει ἀνθρώπους καὶ γεμίζει τὰ ὀβούζιά του μὲ ἀγαθοεργίας; » Τὸν ἐπλήρωναν διὰ νὰ φονεύῃ τοὺς ἐχθροὺς τῆς Γαλλίας καὶ αὐτὸς περὶ ἄλλα ἠσχολεῖτο. Ἔχανε τὸν καιρόν του ὑποκρινόμενος τὸν Ἅγιον Ὀνούφριον εἰς τὰς ἐπαρχίας! Καλὰ ἔκαμε νὰ παραιτηθῇ ὁ ὑποψήφιος Βερδιέ, ὁ φιλάνθρωπος πυροβολητής, διότι δωρεὰν ἐλάμβανε τὰ χρήματα τοῦ δημοσίου.

Ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἐμπαιγμοὶ τοὺς ὁποίους ἀνέγνωσε, τὸν ἀπέπνιγον, ὡς ὀστοῦν ἰχθύος, τὸ ὁποῖον δὲν ἠδύνατο νὰ καταπίῃ. Ὤ, οἱ ἀχρεῖοι! Ναί, τὴν ἀφοσίωσίν του ἀκριβῶς ἐμυκτήριζον, τὴν ἀγαθότητά του ἐχλεύαζον! Ἐπετίθεντο κατὰ τοῦ ἔργου του ἐκείνου τῆς διασώσεως, ὅπερ δι' αὐτοὺς καθίστατο χεῖρον ἢ κακή τις πρᾶξις, καθίστατο πρᾶξις κωμικὴ καὶ γελοία!

— Μοῦ ἔρχεται ἡ ὄρεξις, εἶπεν αἴφνης ὁ στρατιωτικός, νὰ ὑπάγω μὲ τὸ ραβδί μου νὰ εὕρω αὐτὸν τὸν Ἔγχελυν καὶ νὰ τοῦ συντρίψω τὸ κεφάλι!

— Καὶ διατί; ἠρώτησεν ἡ Γιλβέρτη ἐγερθεῖσα καὶ λαβοῦσα ἠρέμα τὸν βραχίονά του.

— Ὤ! . . . διότι, βλέπεις, αὐτοὶ οἱ ἀνόητοι.. διατείνονται . . .

— Τί διατείνονται, θεῖέ μου;

— Τίποτε! . . . Ἀνοησίας! . . Μὲ περιπαίζουν διότι, εἰξεύρεις . . . ἐκεῖνο ὁποῦ διηγήθην χθὲς ἀκριβῶς . . . εἰς τὸ τραπέζι, διὰ τὸ περιστατικὸν τοῦ Μεόν . . . Φαίνεται ὅτι ἔπραξα μεγάλην μωρίαν νὰ σώσω τοὺς πτωχοὺς ἐκείνους ἀνθρώπους. . . Καὶ πῶς τὸ εἰξεύρουν κἂν ὅτι τοὺς ἔσωσα αὐτοὶ οἱ φαυλόβιοι;

— Μπᾶ! εἶπεν ἡ Γιλβέρτη μειδιῶσα καὶ στηρίζουσα τὴν μελαγχροινὴν κεφαλήν της εἰς τὸν ὦμον τοῦ ταγματάρχου, πολὺ συχνὰ ὁμιλεῖ ὁ κόσμος περὶ τῆς ἀνανδρίας μερικῶν . . . Πρέπει νὰ γίνηται λόγος ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν καὶ περὶ τῆς ἀνδρίας τῶν ἄλλων. Καὶ ἐκπλήττεσαι δι' αὐτό, διότι σὲ περιπαίζουν ἐπειδὴ ἔπραξες τὸ ἔργον ἐκεῖνο;

— Πάντοτε μ' ἐκπλήττει ἡ κακὴ πίστις καὶ ἡ μοχθηρία τῶν ἀχρείων . . .

— Ὤ, τὸ εἰξεύρω . . . τόσον σ' ἐκπλήττει, ὥστε ἠναγκάσθης νὰ παραιτήσῃς καὶ τὰς ἐπωμίδας σου. Νὰ σοῦ εἰπῶ ὅμως· δὲν γνωρίζω διόλου τὴν πολιτικήν, ἀλλὰ μοῦ φαίνεται ὅτι ἐκεῖ πρὸ πάντων θὰ εὕρῃς ἀρκετὰς ἐκπλήξεις!

Ὁ Βερδιὲ δὲν εἶχε βεβαίως ὄρεξιν νὰ γελάσῃ· ἐμειδίασεν ἐν τούτοις παρατηρῶν τοὺς μεγάλους σοβαροὺς ὀφθαλμοὺς τῆς νεάνιδος καὶ τὸ μικρόν της στόμα, ἐξ οὗ ἐξήρχοντο ἀθρῶς φιλοσοφικὰ ἀποφθέγματα.

— Νά τα δά! εἶπε· σὺ θὰ μοῦ μάθῃς τώρα τὴν ζωήν... τὴν ὁποίαν δὲν γνωρίζεις;

— Ὤ! μὰ εἰξεύρεις, εἶπεν ἡ Γιλβέρτη, ὅταν μένῃ κανεὶς μόνος πολὺν καιρόν... πολύν!.. ἔχει τὴν εὐκαιρίαν νὰ σκέπτηται καὶ νὰ μαντεύῃ. Ἔπειτα πιθανὸν ἦτο ν' ἀπατηθῶ ἂν ἐπρόκειτο περὶ ἐμοῦ· ἀλλὰ ποτὲ προκειμένου περὶ σοῦ. Εἶσαι ὁ ἀγαθώτερος τῶν ἀνθρώπων, θεῖέ μου!

— Δὲν εἶμαι κακὸς καὶ δὲν εἶμαι δόλιος, αὐτὸ μόνον. Διὰ τοῦτο τοιούτου εἴδους ἀντίπαλοι...

Ἡ Γιλβέρτη ἐνόησεν ὅτι ἀνελογίζετο πάλιν τὴν ἐφημερίδα, διὸ διέκοψεν αὐτὸν μετὰ σπουδῆς.

— Εἰξεύρεις καλὰ ὅτι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι ὅλοι μαζὶ δὲν ἔχουν τόσον θάρρος καὶ ἐντιμότητα ὅσην ἔχει μόνον τὸ μικρόν σου δάκτυλον. Λοιπὸν τί σὲ μέλει δι' ὅσα λέγουν καὶ γράφουν;

Παρέσυρεν ἠρέμα πρὸς τὰς διὰ μέσου τοῦ κήπου ἀτραποὺς τὸν ταγματάρχην καὶ ὁμιλοῦσα περὶ παντοίων ἄλλων πραγμάτων προσεπάθει ν' ἀποσπάσῃ τὸν νοῦν του ἀπὸ τῶν ἀπασχολουσῶν αὐτὸν φροντίδων. Ἐδείκνυεν αὐτῷ τὰ ἐν τῷ κήπῳ ἄνθη καὶ πέραν διὰ μέσου τῆς κιγκλιδωτῆς θύρας τοὺς ζωογονουμένους ἤδη ἀγρούς· κατώρθου δὲ μόνον διὰ τούτου νὰ κάμνῃ τὸν ταγματάρχην ν' ἀποζητῇ τὸ ἐν Παρισίοις μικρὸν οἴκημά του.

— Ἔπρεπεν ἴσως ποτὲ νὰ μὴ τὸ ἐγκαταλείψω! ἔλεγεν.

Digitized by Google

Οἱ ἐν τῇ ἐπαύλει τότε μόλις ἐξηγείροντο. Οἱ παρὰ τῇ κυρίᾳ Ἐρβλαὶ ξενιζόμενοι ἔμελλον νὰ συναντηθῶσι κατὰ τὸ πρόγευμα. Ὁ κ. Σαρβὲ εἶχεν ὑποσχεθῇ νὰ ἐπανέλθῃ, θέλων νὰ εἴπῃ εἰς τὸν Βερδιὲ τὴν γνώμην του περὶ τῆς πρώτης ἐντυπώσεως τῶν ἐκλογέων, ἀφοῦ ἤθελε δεόντως πληροφορηθῇ. Μέχρι τοῦ προγεύματος καθεὶς ἦτο ἐλεύθερος. Ἡ Γιλβέρτη ἔλαβε τὸν βραχίονα τοῦ θείου της καὶ τὸν ὡδήγησε σιγὰ σιγὰ μὲ βῆμα βραδὺ εἰς τὴν ὁδὸν ἐκτὸς τοῦ πυλῶνος.

Ἐβάδιζον χαίροντες διότι ᾐσθάνοντο ἑαυτοὺς ἐλευθέρους.

— Πολὺ εὔμορφον εἶνε τὸ Δαμμαρί! εἶπεν ἡ νεᾶνις. Χθὲς τὸ βράδυ ἐνῷ συνωμιλεῖτε περὶ πολιτικῆς μὲ τὸν κύριον Σαρβὲ καὶ τὴν κυρίαν Ἐρβλαί, ἐγὼ ἐξῆλθον.

— Ἐξῆλθες;... Μόνη;

— Ὁλομόναχη· Δὲν παρετήρησες τὴν μικρὰν ἀπόδρασίν μου;

— Ὄχι.

— Βέβαια! Αἱ ὑποθέσεις τοῦ Κράτους ἀπερρόφων τὴν προσοχήν σου, ἐμὲ ὅμως μ' ἔκαμνον ν' ἀποκοιμῶμαι. Κατῆλθον κάτω εἰς τὸν κῆπον... ἡ θύρα ἦτο ἀνοικτή. Χωρὶς νὰ θέλω ἤρχισα νὰ περιπατῶ.. νὰ προχωρῶ... ἦτο πολὺ εὐχάριστος ὁ περίπατος. Ὁ οὐρανὸς ἦτο διάστερος... τί γαλήνη! Ἤμην ἤδη μακρὰν πολύ, ὅτε συνῃσθάνθην ὅτι ἤμην μόνη. Τότε ἐφοβήθην· μάλιστα, κύριε ταγματάρχα, ἡ ἀνεψιά σου ἐφοβήθη... Καὶ ἐπέστρεψα γρήγορα, πολὺ γρήγορα... Ὤ! εἶχα ἀκόμη καιρόν· σεῖς ἐξηκολουθεῖτε νὰ συνομιλῆτε περὶ τῆς πολιτικῆς! Ὁ κ. Δυκᾶς μάλιστα σᾶς ἔκαμνε μάθημα περὶ τοῦ ἀγγλικοῦ κοινοβουλευτικοῦ συστήματος. Μοῦ ἤρχετο ἡ ὄρεξις νὰ τὸν διακόψω ἀναφέρουσα τὸ λόγιον τοῦ Βιλλέλ, ἐνθυμεῖσαι... διὰ νὰ τοῦ ἀποδείξω ὅτι καὶ ἐγὼ ὅπως ἡ κυρία Ἐρβλαὶ εἶμαι γυνὴ πεπαιδευμένη: «Τὸ κοινοβουλευτικὸν ζήτημα δὲν εἶνε ἄλλο τι εἰμὴ ζήτημα σιαγόνων.» Ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον ἴσως θὰ τὸν προσέβαλλε.

Καὶ ἐγέλα μὲ τὸν συνήθη της ἐκεῖνον χαρίεντα καὶ εὔθυμον γέλωτα, ὅστις τόσην ἐνίοτε ἀπετέλει ἀντίθεσιν μὲ τὴν ὁπωσοῦν σοβαρὰν συστολήν της.

Ὁ ταγματάρχης καὶ ἡ ἀνεψιά του ἐβάδιζον οὕτως ἠρέμα, ἀσκόπως· συνομιλοῦντες δὲ καὶ βαδίζοντες ἐνταυτῷ βραδέως ἔφθασαν χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσωσι μέχρι τῆς γεφύρας τοῦ σιδηροδρόμου εἰς Μελέν, ὅτε διερχόμενοι ὑπὸ τὴν καμάραν τοῦ ὑδραγωγείου, εἶδον ἐπὶ διτρόχου ἁμαξίου τὸν Γκενώ, ὅστις ἐσταμάτησεν εὐθὺς τὸν ἵππον του ἰδὼν τὸν ταγματάρχην.

Ὁ κτηνίατρος εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ ἐπὶ τοῦ ἁμαξίου του τὸν ὑπηρέτην του· κατῆλθε λοιπὸν ἀφοῦ τοῦ εἶπε·

— Ἔχω κάτι νὰ εἴπω εἰς τὸν ταγματάρχην, πήγαινε σιγά!...

Ἀφοῦ ἐχαιρέτισε τὴν Γιλβέρτην, ἣν παρετήρει μὲ ἦθος κάπως ἔκπληκτον καὶ οἱονεὶ μετὰ δυσπιστίας, ὁ Γκενὼ ἔλαβε μετ' οἰκειότητος τὸν βραχίονα τοῦ Βερδιὲ καὶ τὸν ὡδήγησε συνομιλῶν ταὐτοχρόνως μετ' αὐτοῦ πρὸς τὸ μέρος τοῦ Δαμμαρί, ἐνῷ ἡ νεᾶνις πρὸς ἣν ὁ Βερδιὲ ἔνευσεν ὅτι μετ' ὀλίγον θὰ ἐπέστρεφε πλησίον της, ἐξηκολούθει νὰ βαδίζῃ ἀνερχομένη πρὸς τὸ μεταξὺ τῆς γεφύρας καὶ τοῦ σταθμοῦ κηπάριον.

Ἐκεῖ ἐσκέπτετο ν' ἀναπαυθῇ ὀλίγον ἀναμένουσα τὸν θεῖόν της. Ὁ κτηνίατρος δὲν θὰ εἶχε βεβαίως νὰ εἰπῇ πρὸς αὐτὸν πολλά. Ἀναμφιβόλως περὶ νέας τινὸς περιπλοκῆς θὰ ἐπρόκειτο, περὶ νέας τινὸς ῥαδιουργίας σχετικῆς μὲ τὴν ἐκλογήν.

Ἡ Γιλβέρτη ἦτο ἐντελῶς μόνη εἰς τὸ κηπάριον· ἐκάθησεν ἐπὶ ἑδωλίου παρατηροῦσα τὸ ὕδωρ μικροῦ καταρράκτου τεχνητοῦ καταπίπτοντος ἐπὶ βράχων ἐπίσης τεχνητῶν. Εἶτα ἀκούσασα βήματα, ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν καὶ κατέστη αἰφνιδίως καταπόρφυρος. Ὁ νέος κ. δὲ Μομβρὲν ἤρχετο πρὸς αὐτήν, ἐφαίνετο δὲ ὅλως ἔκθαμβος, καίτοι ἐμειδία, καὶ κάπως συγκεκινημένος.

— Πῶς! Εἶσθε ἐδῶ, δεσποινίς; ἠρώτησε προσκλίνων εὐσεβάστως.

Ἡ Γιλβέρτη ὡμοίαζε πρὸς μαθήτριαν καταληφθεῖσαν ἐπ' αὐτοφώρῳ εἴς τινα ἀταξίαν. Ἠσθάνετο ἀλλόκοτόν τινα ἐντύπωσιν. Ἡ ἰδέα ὅτι εὑρίσκετο μόνη μετὰ τοῦ νέου ἐκείνου ἔστω καὶ ἐκεῖ εἰς κῆπον δημόσιον καὶ προσιτὸν εἰς πάντας, προὐξένει αὐτῇ εἶδός τι τρόμου. Ἐνόμιζεν ὅτι ὑπῆρχε μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ κ. δὲ Μομβρὲν ἀπόκρυφόν τι, τὸ ὁποῖον δὲν ἐγίνωσκεν, ἐξομολόγησις ἑτοίμη νὰ ῥηθῇ καὶ ἐφοβεῖτο μήπως ὁ ἐλάχιστος λόγος της προδώσῃ ὅ,τι αὐτὴ ἐσκέπτετο, τὰς ἰδέας αἵτινες διήρχοντο διὰ τοῦ νοός της ὁσάκις ἀνελογίζετο αὐτόν.

Ἐφαίνετο δὲ τόσον ηὐχαριστημένος ἐκεῖνος διότι τὴν συνήντα, ὥστε ἡ νεᾶνις ᾐσθάνετο περισσοτέραν ἔτι ταραχήν.

Ἔμελλε ν' ἀπέλθῃ εἰς Φονταινεβλώ, ὅπου μετέβαινε νὰ ἴδῃ ἕνα φίλον του καθηγητήν. Ἀλλὰ ἐπειδὴ ἦλθεν εἰς τὸν σταθμὸν λίαν ἐνωρίς, ἕως νὰ ἔλθῃ ἡ ἁμαξοστοιχία τῶν Παρισίων, ἤρχετο εἰς τὸν κῆπον διὰ νὰ καπνίσῃ ἓν σιγάρον, τὸ ὁποῖον ἔρριψεν ἅμα εἶδε τὴν Γιλβέρτην.

— Ἡ καλή μου τύχη ἠθέλησεν, εἶπεν, ὥστε εἰς δύο ἡμέρας νὰ λάβω τὴν εὐχαρίστησιν νὰ σᾶς συναντήσω δίς... ἀφοῦ ἐπὶ τόσον καιρὸν δὲν σᾶς ἐπανεῖδον... Τόσον καιρόν!

Digitized by Google

Καὶ μὲ τόσον πάθος ἐπρόφερε τὰς δύο ταύτας λέξις, ὥστε ἡ Γιλβέρτη ᾐσθάνθη εὐχαρίστησιν ἅμα καὶ ἀνησυχίαν. Μήπως ὁ κ. δὲ Μομβρὲν ἔμελλε νὰ εἴπῃ αὐτῇ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐφοβεῖτο ν' ἀκούσῃ, ἐνῷ ταὐτοχρόνως ἔτρεφε τὴν ἐλπίδα, εἶχε τὸν κρύφιον πόθον τῆς καρδίας νὰ τὸ ἀκούσῃ μίαν ἡμέραν;

Ἤγειρε τοὺς πλήρεις εἰλικρινείας ὀφθαλμούς της πρὸς αὐτὸν χωρὶς ν' ἀπαντήσῃ λέξιν. Τὸν εὕρισκεν ὠχρὸν καὶ πολὺ μελαγχολικόν.

— Διατί μὲ κυττάζετε τοιουτοτρόπως; ἠρώτησεν ὁ νέος.

Ἡ Γιλβέρτη δὲν ἐνόησε πόσον οἶκτον περιεῖχεν ἀκουσίως τὸ βλέμμα της. Ἐκεῖνος ὅμως τὸ συνῃσθάνθη.

—Φαίνεσθε ὡς νὰ μὲ οἰκτείρετε, εἶπε μὲ φωνὴν κάπως θλιβεράν.

Ἡ Γιλβέρτη ἐποίησε νεῦμά τι ἀρνητικόν.

— Ὦ, μὴ τὸ ἀρνεῖσθε· ὁ οἶκτος θὰ μοῦ ἐφαίνετο ὑπὲρ πᾶν ἄλλο προσβλητικὸς ἂν προήρχετο ἀπὸ ἄτομα ἀδιάφορα ἢ εἴρωνα· ἀλλ' ἐξ ὑμῶν προερχόμενος μὲ συγκινεῖ βαθύτατα. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι σεῖς μέ... εἶμαι βέβαιος ὅτι...

Καὶ ἐσιώπησε φοβούμενος καὶ αὐτὸς μὴ εἴπῃ τι πέραν τοῦ δέοντος.

Κατόπιν δὲ στρέφων τὸν ροῦν τῆς συνδιαλέξεως, ὡμίλησε περὶ τῆς πολιτικῆς... Ὦ! τὸ μέγα ζήτημα τῆς ἡμέρας! Τὸ ζήτημα τῆς ἀντικαταστάσεως τοῦ Σαρβέ!.. Λοιπὸν ἦτο ὁριστικὸν ἤδη, ὁ μαρκήσιος δὲ Μομβρέν, ὁ πατήρ του παρῃτεῖτο πάσης ὑποψηφιότητος.

Εἰς μάτην οἱ φίλοι του τὸν παρεκίνουν. «Ἀπέχει καὶ τὸν συγχαίρω διὰ τοῦτο, ἔλεγεν ὁ υἱός του· δὲν παραιτεῖται τῶν δικαιωμάτων του, ἀλλ' ὑποτάσσεται εἰς τὴν περίστασιν.» Ὁ μαρκήσιος εἶχε διηγηθῆ εἰς τὸν υἱόν του τὰς πρώτας του θλιβερὰς περιπετείας. Μόλις εἶχε προταθῆ ὡς ὑποψήφιος τῶν βασιλοφρόνων καὶ εὐθὺς τὸν ἐπέπληξεν εἷς γηραιὸς ἐξάδελφός του ὁ βαρῶνος δὲ Λυζανσύ, ὅστις δὲν παρεδέχετο ὅτι εἷς ἕνα Μομβρὲν ἠδύνατο νὰ ἐπέλθῃ ἔστω καὶ ἡ ἰδέα μόνον ν' ἀναμιχθῇ εἰς τὴν τύρβην κοινοβουλευτικῆς ὁμηγύρεως. Τὸ καθῆκον, ἔγγραφεν αὐστηρῶς ὁ κ. δὲ Λυζανσύ, ἦτο νὰ ἐμμείνῃ ἐν πλήρει ἀποχῇ, ἐν ἀπολύτῳ ἀποχωρήσει. Ἕτεροι φίλοι ἀπηύθυνον εἰς τὸν μαρκήσιον φιλοφρονήματα πικρόχολα. Δὲν ὑπέθετον ὅτι ὁ μαρκήσιος εἶχε φιλοδοξίαν—τινὲς μάλιστα ἔλεγον καὶ ἁρμοδιότητα—πολιτικήν. Ὁ ἐπίσκοπος κατέστησε γνωστὸν εἰς τὸν ὑποψήφιον ὅτι δὲν ἐσύχναζεν ἀρκετὰ εἰς τὴν λειτουργίαν ὥστε νὰ βασίζηται ἐπὶ τῆς ἀμέσου ὑποστηρίξεως τῶν ἱερέων τῆς ἐπισκοπῆς. Ἀνεμιμνήσκοντο πρὸς τούτοις ὅτι ἡ μαρκησία παρεπονεῖτο ἐνίοτε διὰ τὴν ἀδυναμίαν, ἣν ᾐσθάνετο ὁ κ. δὲ Μομβρὲν ὑπὲρ τῆς *Ἀλληλογραφίας* τοῦ Βολταίρου. Ἦτο κλίσις φιλολογικὴ ἀναμφιβόλως, ἀλλὰ τὸ παράδειγμα προερχόμενον ἐξ ἑνὸς μαρκησίου δὲ Μομβρὲν ἦτο κακόν, κάκιστον.

Ὅλα ταῦτα τὰ μηδαμινὰ πράγματα, περὶ ὧν πολὺ ὀλίγον ἐμερίμνα ὁ μαρκήσιος ἐν τῷ συνήθει βίῳ, ἐστρέφοντο ἤδη κατ' αὐτοῦ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ἐὰν δὲ ἤθελεν ἐπιμείνει εἰς τὴν ὑποψηφιότητά του, ἐπείθετο ὅτι—καὶ ἐφαιδρύνετο ὁπωσοῦν διὰ τοῦτο—ἡ πρώτη καὶ κυρία ἀντίπραξις θὰ προήρχετο ὄχι τόσον ἐκ μέρους τῶν ὀπαδῶν τοῦ ταγματάρχου Βερδιέ, ὅσον ἐξ ἐκείνων, οὓς ἕως τότε εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ θεωρῇ ὡς πολιτικῶς ὁμόφρονας καὶ σχεδὸν ὡς φίλους.

Ὁ Ροβέρτος δὲ Μομβρὲν σφόδρα ἔχαιρε διότι ὁ πατήρ του ἀφοῦ πρὸς στιγμὴν εἶχεν ἀποφασίσει νὰ προβῇ, ὠπισθοχώρει αἰφνιδίως, αὐτὸς δέ, ὁ υἱός, ἠδιαφόρει ἐντελῶς περὶ τοῦ ἀγῶνος, λυπούμενος μόνον διότι ἔβλεπεν ἐντίμους ἄνδρας, οἷος ὁ κ. Βερδιέ, ὅτι ἀφίεντο ὁλοψύχως εἰς τὴν πάλην τῶν μικρῶν συμφερόντων καὶ τῶν ἀπλήστων ὀρέξεων.

— Ἴσως ὅμως αὐτὴ ἡ ἐπιβεβλημένη ταραχὴ δὲν θὰ εἶνε ἐπιβλαβὴς εἰς τὸν ταγματάρχην.... Ἡ ἐκλογὴ συντελεῖ πάντοτε εἰς τὴν ταχυτέραν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος ἕνεκα τῆς ἐξεγέρσεως τοῦ ὀργανισμοῦ... Συλλογίζομαι ὅμως, δεσποινὶς ὅτι... ἂν μᾶς ἔβλεπον ἐδῶ!... Ἡ ἀνεψιὰ τοῦ δημοκρατικοῦ ὑποψηφίου καὶ ὁ υἱὸς τοῦ πρώην βασιλόφρονος ὑποψηφίου νὰ συνομιλῶσι... χωρὶς ὁ εἷς νὰ ἐλέγχῃ τὸν ἄλλον διὰ τὴν ἱερὰν ἐξέτασιν ἢ διὰ τὴν τρομοκρατίαν... ὁποῖον σκάνδαλον!.. Ὁ πατήρ μου θὰ ἐξελαμβάνετο ὡς ἰακωβῖνος καὶ ὁ θεῖός σας δὲν θὰ ἐλάμβανεν οὐδ' ἑκατὸν ψήφους!

Τότε δὲ ἐνῷ ἐξηκολούθει νὰ λαλῇ περὶ τῆς ἀλλοκότου ἐκείνης καταστάσεως, ἥτις ἠδύνατο νὰ καταστήσῃ τὸν μαρκήσιον ἀντίπαλον τοῦ ταγματάρχου Βερδιέ, ὁ Ροβέρτος δὲ Μομβρὲν ἐσημείου θλιβερῶς τὰς εἰρωνείας τοῦ βίου, ἀνεμίμνησκεν εἰς τὴν Γιλβέρτην τὰς συναντήσεις των ἐν Τρουβίλλῃ, τὰς συνομιλίας των ἐκεῖ πέραν ἐπὶ τῆς προκυμαίας, ἐνῷ οἱ ταλαίπωροι ναυαγοὶ διέσωζον τεμάχιον πρὸς τεμάχιον τὰ ἐλεεινὰ λείψανα τῆς καταστραφείσης λέμβου των.

Ἠρέμα δ' ἀφιέμενος εἰς τὸν ροῦν τῶν ἀναμνήσεων ἐκείνων ὁ Ροβέρτος εὕρισκεν ὅτι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων ὁμοιάζουσιν ἀκριβῶς πρὸς τοὺς ἀτυχεῖς ἐκείνους. Ἐπέρχεται διὰ μιᾶς εἰς τὴν ζωὴν πνεῦμα σφοδρὸν ἀνέμου, λαῖλαψ, καὶ ἔπειτα πόσος καιρὸς ἀπαιτεῖται διὰ νὰ ἐπανορθωθῶσιν αἱ ζημίαι!...

— Σύρει τις πολλάκις ἐπὶ ἔτη ὁλόκληρα τὸ βάρος μιᾶς ὥρας!... Ἐνίοτε μάλιστα τὸ σύρει δι' ὅλου τοῦ βίου.

Digitized by Google

Ἵστατο ὄρθιος πλησίον τῆς Γιλβέρτης παρατηρῶν μὲ βλέμμα ἀφῃρημένον—τὸ ὁποῖον ἐξικνεῖτο καὶ πέραν — τὴν μικρὰν δεξαμενὴν τοῦ κηπαρίου, ἐντὸς τοῦ ὕδατος τῆς ὁποίας διήρχοντο οἱ ἰχθῦς ταχέως ὡς ἀργυρᾶ βέλη.

Ἡ Γιλβέρτη συνῃσθάνετο πόσην ἀτομικὴν πικρίαν περιεῖχον αἱ παραβολαὶ ἃς ἐποίει ὁ Ροβέρτος μεταξὺ τοῦ βίου καὶ τῆς ναυαγησάσης λέμβου τῶν ἁλιέων τῆς Τρουβίλλης. Καὶ αὐτῆς ἐπίσης τὸ βλέμμα ἐφέρετο πέραν τοῦ μικροῦ ἐκείνου πρασίνου καὶ ἀνθηροῦ κήπου, τοῦ φαιδροτάτου ὑπὸ τὸν λαμπρὸν τοῦ θέρους οὐρανόν, πρὸς τὴν παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Χάριτος δενδροστοιχίαν καὶ ἔβλεπε τὸ παιδίον, τὸ μικρὸν ἐκεῖνο κοράσιον, περὶ οὗ οὐδέποτε ὁ κ. δὲ Μομβρὲν τῇ εἶχε ὁμιλήσει.

Ἐκ τῆς ὀδύνης ἣν αὐτὴ ἡ ἰδία ἐδοκίμαζε ὅσον δὲν ἐτόλμα νὰ ὁμολογήσῃ ᾐσθάνετο ὅτι αὐτὴ ἦτο ἡ ἀφορμὴ ἐξ ἧς ἔπασχεν ὁ Ροβέρτος. Τὸ ὠχρὸν καὶ καταβεβλημένον πρόσωπον τοῦ νεαροῦ κόμητος ἐφαίνετο αὐτῇ τὴν πρωΐαν ἐκείνην ἔτι μᾶλλον τεθλιμμένον καὶ χαῦνον. Θλῖψίς τις ἴσως εἶχε διέλθει ἐπ' αὐτοῦ ἀπὸ πρωΐας. Ἡ Γιλβέρτη ᾐσθάνετο τὴν ἐπιθυμίαν νὰ τὸν ἐρωτήσῃ διὰ νὰ μάθῃ· ἀκουσίως ἐπίστευεν ὅτι ἠδύνατο αὐτὴ νὰ καταπραΰνῃ τὴν λύπην ἐκείνην, νὰ τὴν παρηγορήσῃ. Τοὐλάχιστον θὰ προσεπάθει νὰ τὸ κατορθώσῃ.

Ὁ κ. δὲ Μομβρὲν ἀνύψωσεν αἴφνης τὴν κεφαλὴν καὶ εἶπε μετὰ τόνου λυπήσαντος τὴν νεάνιδα.

— Ἀλλὰ τί σημαίνει... Τόσον τὸ χειρότερον δι' ἐκείνους, οἵτινες δὲν γνωρίζουν νὰ διευθύνωσι τὴν λέμβον των... Καὶ ἡ ἀδεξιότης τιμωρεῖται ὅπως καὶ ἡ κακοπιστία... κἄποτε μάλιστα καὶ χειρότερον!

Καὶ ἔτεινεν ἤδη μηχανικῶς τὴν χεῖρα πρὸς τὴν Γιλβέρτην ὅπως τὴν ἀποχαιρετίσῃ, ὅτε ἀκριβῶς κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ κηπαρίου, ὁ Γκενώ, ὅστις εἶχε τελειώσει τὰς πρὸς τὸν ταγματάρχην συμβουλάς του ἐνεφανίσθη καὶ ἐσταμάτησε διὰ μιᾶς ἰδὼν τὸ κίνημα.

— Ὁ κ. δὲ Μομβρέν! εἶπεν ἔκθαμβος... Μπᾶ!..

— Ποῦ εἶνε ὁ κ. δὲ Μομβρέν; ἠρώτησεν ὁ Βερδιέ.

Ὁ κτηνίατρος ἦτο τόσον ἔκπληκτος, ὥστε δὲν ἀπήντησεν, ἠρκέσθη δὲ μόνον νὰ δείξῃ διὰ τοῦ δακτύλου τὸν νεαρὸν κόμητα καὶ τὴν Γιλβέρτην πρὸς τὸν Βερδιέ.

— Ἂ! εἶπεν ὁ ταγματάρχης, εἶνε ὁ κ. δὲ Μομβρὲν υἱός... Ἐνόμιζα ὅτι ἦτο ὁ μαρκήσιος... καὶ ἐπειδὴ δὲν γνωρίζω τὸν μαρκήσιον...

— Λοιπόν, ἠρώτησεν ὁ Γκενὼ μὲ τὴν ἐπίπλαστον ἀφέλειάν του, τὸν κόμητα τὸν γνωρίζετε;

— Ὑπηρέτει ὑπὸ τὰς διαταγάς μου κατὰ τὸ 1870.

— Καὶ κατόπιν;

— Κατόπιν... τὸν εἶδα πολὺ σπανίως. Ἀλλὰ τὸν ἐκτιμῶ ὑπερβολικὰ καὶ τὸν ἀγαπῶ πολύ.

Ὁ κτηνίατρος δὲν ἠδυνήθη νὰ καταστείλῃ μειδίαμα ἀνελθὸν εἰς τὰ κόκκινα χείλη του, ἐπειδὴ δὲ ἦτο κἄπως ἀνεπτυγμένος, ἐσκέφθη ἐνδομύχως ὅτι οἱ κηδεμόνες ἢ οἱ σύζυγοι, ὁ Βάρθολος ἢ ὁ Σγαναρέλλος πάντοτε εἶνε οἱ αὐτοί!

— Ὁ καϋμένος ὁ ταγματάρχης! εἶπε καθ' ἑαυτόν. Ἀρκεῖ ὅμως νὰ μὴ εἶνε τόσον τυφλὸς καὶ εἰς τὴν πολιτικήν.

— Θέλετε ν' ἀκούσητε τὴν γνώμην μου; εἶπε τότε πρὸς τὸν ταγματάρχην· ὑπολήπτεσθε αὐτὸν καὶ ἀγαπᾶτέ τον ὅσον θέλετε εἰς τὸν ἰδιωτικόν σας βίον, τὸν κ. δὲ Μομβρέν, ἀλλὰ μὴ τὸ λέγετε πολὺ φανερά. Φίλους του δὲν πρέπει νὰ ἔχῃ τις παρὰ εἰς τὸ κόμμα του. Καὶ πάλιν!... Ἐξαρτᾶται καὶ αὐτὸ ἀπὸ τὰς ἀποχρώσεις!...

(Ἕπεται συνέχεια).

ΑΘΗΝΑΪΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἡ ἔναρξις τοῦ θέρους.—Ἰδιοτροπίαι τοῦ ἔαρος.—Ὁ τέττιξ καὶ οἱ πρόδρομοι τοῦ θέρους.—Αἱματηρὰ ἐντομολογία.—Τὰ εὐεργετήματα τῶν κωνώπων καὶ ἡ δημιουργία τῶν ψύλλων.—Ὀπῶραι.—Τὰ κεράσια καὶ μία τουρκικὴ παροιμία.—Τὸ θέρος ἐν τῷ μαγειρείῳ.—Στρύχνος ὁ λυκοπέρσικος.—Αἱ πατάται καὶ ὁ Κυβερνήτης.—Ὁ καύσων ἐν Ἀθήναις.—Τὸ θέρος ἐπὶ Τουρκοκρατίας.—«Κῃ' ἄλλος διὰ τὸν Περαία!»—Τὰ δύο Φάληρα καὶ οἱ λουόμενοι.—Ἡ Κηφισσία.

Πότε ἄρχεται ἀκριβῶς ἡ ἐποχὴ τοῦ θέρους ἐν Ἀθήναις εἶνε δύσκολον νὰ ὁρισθῇ. Ἂν ἀνατρέξῃ τις εἰς τὰ ἡμερολόγια, θὰ εὕρῃ ἐν αὐτοῖς τὴν στερεότυπον φράσιν: «τὸ θέρος ἄρχεται τὴν 9)21 Ἰουνίου, τὴν *τάδε* ὥραν, τόσα λεπτὰ πρῶτα, τόσα λεπτὰ δεύτερα·» ἀλλ' ἡ μαθηματικὴ αὕτη ἀκρίβεια, ἂν ἰσχύῃ διὰ τὴν ἀστρονομίαν, δὲν ἔχει καμμίαν ἐφαρμογὴν εἰς τὴν πραγματικότητα. Τὸ κατ' ἐξοχὴν εὐμετάβολον κλῖμα τῶν Ἀθηνῶν διαψεύδει ἐνίοτε λίαν ἀποτόμως τοὺς ὁρισμοὺς τῶν ἡμερολογίων, πολλάκις δὲ πολὺ πρὸ τῆς τεταγμένης ἡμέρας, μῆνα ὁλόκληρον κἄποτε τὸ ξανθὸν θέρος κυριαρχεῖ ἤδη ἐπὶ τῆς πεδιάδος τῆς Ἀττικῆς, ἐνῷ τ' ἀνάπαλιν ἄλλοτε παρέρχεται καὶ τὸ τελευταῖον δευτερόλεπτον τῆς ἀναγραφομένης διὰ τὴν ἔναρξίν του ἡμερομηνίας καὶ ἐπὶ τῶν ὀρέων ἐπικάθηται ἀκόμη τὸ φάσμα τοῦ δυστρόπου χειμῶνος. Λέγω τοῦ χειμῶνος, καὶ οὐχὶ τοῦ ἔαρος. Ἡ

Digitized by Google

παρεμβολὴ τῆς χαριέσσης καὶ ποιητικῆς αὐτῆς ὥρας μεταξὺ τοῦ χειμερίου παγετοῦ καὶ τῶν θερινῶν καυμάτων ἀποβαίνει σχεδὸν χιμαιρική· τὸ ἥμερον θάλπος της, ἡ εὔκρατος θερμοκρασία της, ἡ χλιαρὰ καὶ μυροβόλος αὔρα, ἡ διαδεχομένη τὸ ἀπηνὲς πνεῦμα τῆς θυέλλης εἶνε δῶρα δι' ὧν ἐπροίκισαν τὸ ἔαρ ἐν τῇ χώρᾳ μας ἡ ποιητικὴ φαντασία μᾶλλον ἢ ἡ φύσις. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι τὴν ἔλευσίν του χαιρετίζει ἀείποτε στερεοτύπως ἡ καθημερινὴ χρονογραφία, ᾄδουσα ὅπως τὰ ἡμιχόρια τῶν Βενέτων καὶ Πρασίνων ἐν τῷ Ἱπποδρόμῳ:

Ἴδε τὸ ἔαρ τὸ καλὸν πάλιν ἐπανατέλλει,
Φέρον ὑγείαν καὶ χαρὰν καὶ τὴν εὐημερίαν.

Ἀλλ' εἶνε ἀληθὲς ἐπίσης ὅτι αἱ κωτίλαι χελιδόνες αἱ ἄγουσαι «καλὰς ὥρας καὶ καλοὺς ἐνιαυτοὺς» ἀφικνούμεναι εἰς τὴν χώραν μας ὑπερπόντιοι δικαιοῦνται νὰ νομίζωσιν ὅτι ἐπλανήθησαν περὶ τὴν πορείαν ἢ περὶ τὸν ὑπολογισμὸν τοῦ χρόνου καὶ θὰ ἐπέστρεφον προθύμως εἰς τὰ κλίματα ἐξ ὧν προῆλθον, ἂν εὕρισκον πάλιν τοὺς ἀγαθοὺς γεράνους, τοὺς συγκαταβατικοὺς ἀεροπόρους, τοὺς μεταφέροντας εὐσπλάγχνως, κατὰ τὴν κοινὴν δοξασίαν, τὰ κεκμηκότα μικρὰ πτηνὰ ἐπὶ τῶν εὑρειῶν πτερύγων των. Διότι ὡς νὰ συνεμορφοῦτο τὸ ἔαρ μὲ τὸν ἐθνικὸν ἡμῶν χαρακτῆρα, ἀποστέργει τὴν μέσην ὁδὸν καὶ τὴν μετριοπάθειαν καὶ ἢ συνεχίζει τὰς ἀγρίας παραδόσεις τοῦ χειμῶνος ἢ προλαμβάνει τ' ἀνηλεῆ καύματα τοῦ θέρους, καὶ ὁτὲ μὲν ὁ βορρᾶς ἢ ὁ καικίας πνέουσι σφοδρῶς ἀναστατοῦντες τὴν γῆν καὶ τὰ πελάγη, ὁτὲ δὲ ὁ Φοῖβος ἐξαποστέλλει τὰ φονικώτερα τῶν βελῶν του, ὡς νὰ καταδιώκῃ ἀκόμη τὸν ἀποτρόπαιον Πύθωνα...

Ἀλλ' ὅτε αἱ ἐποχαὶ τοῦ ἔτους ἀκολουθοῦσι τὴν κανονικὴν πορείαν, ἔχει καὶ τὸ θέρος τοὺς προαγγέλους του. Ὁ γνωστότερος καὶ ποιητικώτερος αὐτῶν εἶνε ὁ τέττιξ, ὁ ἀκοίμητος ψάλτης, ὁ ἀδίκως διασυρθεὶς καὶ συκοφαντηθεὶς παρὰ τοῦ μυθογράφου ὡς ζητήσας δῆθεν παρὰ τοῦ φιλοπόνου καὶ προνοητικοῦ μύρμηκος πρὸς διατροφήν του κόκκους σίτου, τοὺς ὁποίους οὐδέποτε τρώγει.

Ὁ θέλων ὅμως ν' ἀκούσῃ τὸ ἀσίγητον ᾆσμα τοῦ ἀκηδοῦς ἀλλὰ καὶ ὀλιγαρκοῦς αὐτοῦ ψάλτου ὅστις κατὰ τὸν Ἀνακρέοντα

ὀλίγην δρόσον πεπωκὼς
βασιλεὺς ὅπως ἀείδει

πρέπει νὰ ἐξέλθῃ τῆς πόλεως, νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὰ σκιερὰ κρησφύγετα τῶν κήπων, εἰς τὰς συνηρεφεῖς λόχμας τοῦ ἐλαιῶνος. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ καύσων καθιστᾷ τοὺς ἀνθρώπους δυσκινήτους, ὅλοι δὲ δὲν αἰσθάνονται διάθεσιν πρὸς τοιαύτας εἰδυλλιακὰς ἐκδρομάς, τὴν προσέγγισιν τοῦ θέρους ἀναλαμβάνουσι ν' ἀναγγείλωσιν εἰς τὸ ταλαίπωρον τῶν βροτῶν γένος ἕτερα ἔντομα ἧττον ποιητικὰ καὶ μᾶλλον ἐπιβλαβῆ. Ὁ τέττιξ ἐπὶ τέλους οὐδένα βλάπτει. Τὸ ἴσον καὶ μονότονον ᾆσμά του βαυκαλίζει μάλιστα ἡδέως τοὺς ὑπὸ τὴν παχεῖαν σκιὰν ἀναπαυομένους ἐργάτας κατὰ τὰς φλογερὰς τῆς μεσημβρίας ὥρας. Ἀλλὰ τὰ ἄλλα ἐκεῖνα κατάρατα ζωΰφια ἐννοοῦν νὰ ἔλθωσιν εἰς πολὺ στενοτέρας σχέσεις μὲ τὸ ἄτομόν μας καὶ δὲν ὑπάρχει ἐχθρὸς φοβερώτερος αὐτῶν τοῦ ὕπνου μας. Ἡ πρώτη θερινὴ θερμότης ἐμφυσᾷ ζωὴν εἰς τὰ σκοτεινὰ καταφύγια, ὅπου εὑρίσκοντο νεναρκωμένα καὶ ἀμέσως συνταράσσονται αἱ αἱμοδιψεῖς αὐτῶν στρατιαί. Ἡ θηριωδία των εἶνε ἀκατάσχετος· ἡ ἐπιμονή των ἀκατανίκητος καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς κτίσεως, ὡς ἀσμενίζει ν' ἀποκαλῇ ἑαυτὸν ὁ ἄνθρωπος, ὁ ἀντιμετωπίζων εὐθαρσῶς καὶ νικηφόρος τ' ἀγριώτατα τῶν θηρίων, εἶνε ἀνίσχυρος πολλάκις νὰ παλαίσῃ κατὰ τῶν ἀπηνῶν πτερωτῶν αὐλητῶν, κατὰ τῶν ἀπεχθῶν αἱμοβόρων βρυκολάκων, τῶν ἐμφωλευόντων εἰς τὰς ραγάδας τῆς κλίνης ἢ τοῦ δωματίου του, κατὰ τῶν εὐκινήτων μικροσκοπικῶν δαιμόνων, οἵτινες σκιρτῶσι πέριξ καὶ ἐξοιδαίνουσι τὸ δέρμα του διὰ τῶν ἀοράτων δηγμάτων αὐτῶν. Εἶνε αἱ μάστιγες τοῦ ἀνθρωπίνου γένους εἰς ὅλας τὰς χώρας καὶ εἰς ὅλα τὰ κλίματα. Παντοῦ ὅπου μετέβη καὶ ἐγκατέστη ἡ ἀνθρωπότης, παρηκολούθησαν αὐτὴν καὶ οἱ ἀμείλικτοι αὐτοὶ ἐχθροί της, οὐδ' ἀνεχαίτισεν ἡ θάλασσα τὴν ἐκστρατείαν των, ὡς γινώσκουσι καλῶς οἱ ἐπιβάται τῶν ἀτμοπλοίων. Πολλάκις βεβαίως κατὰ τὰς θερινὰς νύκτας, ὅτε ἡ ἀτμόσφαιρα διατηρεῖ ἀκόμη θερμοκρασίαν καμίνου καὶ ἡ στρωμνὴ φαίνεται πεπυρακτωμένη καὶ τὸν λυσίπονον ὕπνον, ὃν ἐπιζητεῖ τὸ κεκμηκὸς σῶμα ἐπιβουλεύεται ἡ ἀγρία ἐπίθεσις τῶν ἀφανῶν αὐτῶν τεράτων, ἔτυχε καθεὶς νὰ ὀνειροπολήσῃ τὴν δρόσον καὶ τὴν ἤρεμον ἀνάπαυσιν τῶν ὑπερβορείων χωρῶν. Φεῦ! μάταιος καὶ ἀνέφικτος πόθος! Οὐδ' αὐταὶ αἱ χῶραι εἶνε ἀπηλλαγμέναι τῶν τοιούτων νυκτερινῶν ἐνοχλήσεων. Ὁ γάλλος περιηγητὴς Ἐνώ, ὁ ἐπιχειρήσας πρό τινων ἐτῶν τολμηρὰν ἐκδρομὴν μέχρι Λαπονίας, βεβαιοῖ ὅτι ἀποφασίσας νὰ κοιμηθῇ ἐν ὥρᾳ θέρους εἰς τὸ ὕπαιθρον, διὰ ν' ἀποφύγῃ τὴν μεμολυσμένην ἀτμόσφαιραν τὴν ἐπικρατοῦσαν ἐντὸς τῆς σκηνῆς τῶν φιλοξενούντων αὐτὸν Λαπόνων, προσεβλήθη ὑπὸ σμήνους κωνώπων, ὧν ἡ ἀγριότης ὑπερέβαινε κατὰ πολὺ τὴν τῶν αὐτῶν ἐντόμων τῶν μεσημβρινῶν χωρῶν. Ἡ πάσχουσα ἁπανταχοῦ ἐκ τῶν κακοτρόπων αὐτῶν μικρῶν ὄντων ἀνθρωπότης ἀνέκαθεν ἀσχάλλουσα καὶ ἀποροῦσα ἐρωτᾷ διατί ἐπλάσθησαν αὐτὰ

Digitized by Google

καὶ τίνα σκοπὸν πληροῦσιν ἐν τῇ Δημιουργίᾳ. Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην εἰσέτι δὲν ἐδόθη ἀπάντησις· οὐχ ἧττον Σουηδός τις φυσιοδίφης ἐπεχείρησέ ποτε νὰ ἐξαγνίσῃ τοὺς μισητοὺς κώνωπας καὶ τοὺς ἀποτροπαίους κόρεις ἰσχυριζόμενος ὅτι διὰ τῶν ἀνεπαισθήτων ἀφαιμάξεων σώζουσι πολλοὺς ὑπεραιμικοὺς ἀπὸ ἐνδεχομένης κατὰ τὸν ὕπνον συμφορήσεως ἢ ἀποπληξίας. Ἄγνωστον κατὰ πόσον ἀληθεύει ἡ ἀλλόκοτος αὕτη ὑπεράσπισις· τὸ βέβαιον εἶνε ὅμως ὅτι καὶ ἂν κατὰ πάντα ἦτο σύμφωνος μὲ τὴν ἀλήθειαν, αὐτοὶ πρῶτοι οἱ διασωζόμενοι δὲν θὰ ἐπείθοντο νὰ ὀφείλωσι χάριτας πρὸς τοὺς ἀποτροπαίους αὐτοὺς φλεβοτόμους. Τῇ ἀληθείᾳ ἂν ἀναλογισθῇ τις ὁποῖον πραγματικὸν φόρον αἵματος πληρώνει πρὸς αὐτοὺς τὸ ἀνθρώπινον γένος ἀντὶ τῆς λίαν προβληματικῆς εὐεργεσίας των, ἂν ἀναλογισθῇ ὅτι τὸ αἷμα τὸ ἐκμυζώμενον καθ' ἡμέραν καθ' ἅπασαν τὴν γῆν παρὰ τῶν διαφόρων ἀπλήστων ἐντόμων δὲν ἐχύθη ἴσως εἰς οὐδεμίαν μυριόνεκρον μάχην, δικαιοῦται νὰ ἐχθαίρῃ τοὺς μικροὺς αὐτοὺς αἱμοδιψεῖς τυράννους τοῦ θέρους περισσότερον ἀπὸ τὸν Ταμερλάνον καὶ πάντα ἄγριον κατακτητήν. Διὰ τοὺς ψύλλους δὲν ὑπάρχει ἐλαφρυντικός τις ἰσχυρισμὸς τῆς ἐπιστήμης, ἐκτὸς ἂν συμπεριλαμβάνωνται καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν γενικὴν κατηγορίαν μετὰ τῶν λοιπῶν ὁμοίων των ἐντόμων. Ὑπάρχει ὅμως δι' αὐτοὺς μία παράδοσις ἑλληνική, ἥτις ἐπίκαιρον εἶνε ἐνταῦθα ν' ἀναγραφῇ. Μίαν ἡμέραν ὁ Ἰησοῦς περιπατῶν μετὰ τῶν μαθητῶν του εἶδε γυναῖκάς τινας ἐν ὀκνηρίᾳ ἱσταμένας. Ἡ ἀκηδεία εἶνε ἓν τῶν θανασίμων ἁμαρτημάτων καὶ διὰ τοῦτο ὁ Θεάνθρωπος ἐλυπήθη.

— Διατί στέκουν ἀργαί; ἠρώτησεν.

— Διότι δὲν ἔχουν καμμίαν ἀσχολίαν.

— Ἆ! τότε θὰ στείλω ἐγὼ εἰς αὐτὰς ἀσχολίαν!

Καὶ ἅμ' ἔπος ἅμ' ἔργον. Σμῆνος ψύλλων ἐπέπεσεν αἴφνης κατὰ τῶν ὀκνηρῶν γυναικῶν καὶ αἱ πρώην ἀδρανεῖς χεῖρές των ἀνέλαβον ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης πυρετώδη ἐργασίαν. Ὥστε, ἂν ἡ παράδοσις δὲν ψεύδεται, εἰς τὴν γυναῖκα ὀφείλομεν παρεκτὸς τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος καὶ τὸ δεινὸν αὐτό, ἐξ οὗ ταλαιπωρεῖται τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων. Πλὴν ἂς ἤμεθα δίκαιοι· ἡ πρόξενος αὐτοῦ γυνὴ τιμωρεῖται πολὺ ὀδυνηρότερον ἢ ὁ ἀνὴρ διὰ τὸ νέον αὐτῆς σφάλμα.

Ἀλλ' ἡ ἐντομολογία παρέσυρεν ἡμᾶς ἐπὶ πολύ, καιρὸς δὲ εἶνε νὰ στραφῇ ὁ λόγος ἡμῶν περὶ θέματα τερπνότερα. Διότι εὐτυχῶς ἂν τὸ θέρος ἔχῃ τὰς ἐνοχλήσεις του, ἔχει ἀφ' ἑτέρου καὶ τὰ δῶρά του, ἅτινα παρασκευάζει τὸ μέγα ἐργαστήριον τῆς φύσεως, ἐνόσῳ διαρκεῖ ἡ ληθηθυῖα ἐπώασις τοῦ χειμῶνος καὶ τὸ θαλερὸν σφρίγος τῆς ἀνοίξεως. Τὸ ἔαρ ποιητικώτερον παρέχει ἡμῖν χρώματα καὶ ἀρώματα ἀνθέων· τὸ θέρος ὑλιστικώτερον χορηγεῖ εἰς τὴν γεῦσιν τὴν ἀπόλαυσιν τῶν εὐχύμων καρπῶν του. Ἴδετε τὰ ὀπωροπωλεῖα· μέχρι τῆς χθὲς ὁ μόνος πλοῦτος των συνίστατο εἰς μερικὰ σκληρὰ κάρυα καὶ ἀμύγδαλα, εἰς μερικὰ κάστανα καὶ ἰσχνὰ δαμάσκηνα, εἰς ῥοδιά τινα, ὡσεὶ ἐκ ναστοχάρτου, εἰς βώλους σταφίδος ὡσεὶ ὀρυκτῆς ἐκ τῆς πολυκαιρίας, εἰς πορτοκάλλιά τινα ὧν ἡ ὑπὸ παχὺν φλοιὸν ὑποκρυπτομένη σὰρξ εἶνε σπογγώδης καὶ ἄνευ ὀποῦ. Ἀλλ' ἰδοὺ τὸ θέρος ἄρχεται παρέχον τὰ πολυειδῆ του δῶρα κατὰ δόσεις καὶ περιόδους καὶ πρῶτα πρῶτα ἐμφανίζονται μεταξὺ τοῦ σωροῦ τῶν ξηρῶν καρπῶν ὡς πρωτόλεια τῆς θερινῆς παραγωγῆς τὰ κιτρινωπὰ μέσπιλα. Δὲν εἶνε πολὺ εὐχάριστος ἡ ὑπόξυνος γεῦσίς των, ἄπαγε! ἀλλ' εἶνε ἡ πρώτη νωπὴ ὀπώρα καὶ ἡ ἐμφάνισίς της εἶνε παρήγορος ὑπόσχεσις. Τῷ ὄντι μετ' ὀλίγον ἐμφανίζονται ὁμοῦ τὰ εὔοσμα χαμαικέρασα καὶ τὰ ῥοδοκόκκινα κεράσια· ἐκεῖνα σπάνια, ἀκριβά, ἐντὸς καλαθίσκων προωρισμένα διὰ τὰς τραπέζας τῶν ἁβροδιαίτων, ταῦτα ἄφθονα, δημοκρατικώτερα, εὐφραίνοντα τὴν ὅρασιν ὅτε κρέμανται ὡς κοράλλινα ἀθύρματα ἐντὸς τοῦ βαθέος πρασίνου φυλλώματος τοῦ δένδρου των, πρὶν θέλξωσι τὸν οὐρανίσκον. Καίτοι δὲ οἱ Τοῦρκοι, οἱ ἄλλως τε ἐπὶ ζητημάτων γαστριμαργίας καλοὶ ἐκτιμηταί, παραδόξως καταφρονοῦσι τὸν καρπὸν τοῦτον, λέγοντες ἐν παροιμίᾳ ὅτι ὁ χειρότερος καρπὸς εἶνε τὸ κεράσιον *(κεράζ)*, τὸ χειρότερον πτηνὸν εἶνε ἡ χὴν *(κάζ)* καὶ ὁ χειρότερος ἄνθρωπος ὁ Λαζὸς *(Λάζ)*, οὐχ ἧττον τὰ κεράσια, δι' ὧν ἐπροίκισε τὴν Εὐρώπην ὁ περιβόητος Λούκουλλος ἐξ Ἀρμενίας μετενεγκὼν τὸ δένδρον, ὡς ἱστορεῖται, εἶνε καρπὸς ἀγαπητὸς παρ' ἡμῖν. Οἱ μικροὶ πυρῆνές των συναζόμενοι χρησιμεύουσιν ὡς ἀντικείμενον παιδιῶν εἰς πολλὰ τῆς Ἑλλάδος μέρη, εἰς δὲ τὰ δημοτικά μας ᾄσματα τοῦ *Μάη τὰ κεράσια* εὐαρμόστως ὁμοιοκαταληκτοῦντα μὲ τὰ *κοράσια* διαδραματίζουσι μέρος ἐπίσημον. Μετ' αὐτὰ ἔρχονται τὰ βερύκοκκα, τὰ δαμάσκηνα, τὰ ἄπια, τὰ μῆλα, οἱ πέπονες καὶ ὑδροπέπονες, τὰ ῥοδάκινα, τὰ σῦκα, ὧν ἕκαστον ἐκ περιτροπῆς κυριαρχεῖ ἐπὶ τῆς τραπέζης ἕως ὅτου ἐπισκιάσῃ τὰ πάντα ἡ ἐμφάνισις τῆς σταφυλῆς, ἡγεμονίδος κεκηρυγμένης τῶν καρπῶν, ἧς ἡ βασιλεία διατηρεῖται καὶ ἐπὶ χρόνον μακρότερον. Ἂν δὲ ἀπὸ τῶν ἁβρῶν τούτων ἐντρυφημάτων τῆς γεύσεως μεταπέσωμεν εἰς τὰ πεζότερα ἀλλὰ χρησιμώτερα προϊόντα τῆς κηπουρικῆς, θὰ εὕρωμεν δαψίλειαν ἔχουσαν εὐεργετικὰ ἀποτελέσματα ἐπὶ τῶν μαγειρικῶν κύκλων. Δὲν εἶνε ἀνάγκη ν' ἀπαριθμήσωμεν τὰ ποικίλα εἴδη τοῦ χλωροῦ

Digitized by Google

φορτίου, ὅπερ περιάγουσιν ἐπὶ τῶν νώτων μεθ' ὑπομονῆς τὰ ταλαίπωρα ὀνάρια καθ' ἑκάστην πρωΐαν, ἀναγγέλλουσι δὲ δι' ἠχηρᾶς φωνῆς οἱ πλανόδιοι λαχανοπῶλαι·καθεὶς γινώσκει ὁποίαν εὐχάριστον ποικιλίαν ἐπιφέρει εἰς τὰ ἐδέσματα ἡ ἄφθονος αὐτὴ παραγωγὴ τοῦ φυτικοῦ βασιλείου. Παραλείπομεν τοὺς σικυούς, καὶ τὸν δροσερὸν ὀπόν των, τὸ παγωτὸν τῶν πτωχῶν ὡς θὰ ἠδύνατό τις νὰ τοὺς ἀποκαλέσῃ, οὓς ἐξαποστέλλει πρώτη ἡ Σῦρος, ὁ ἐξυμνηθεὶς παρὰ τοῦ Ὀρφανίδου αὐχμηρὸς σκόπελος τοῦ Αἰγαίου, ἡ Σῦρος, ἥτις μὴ ἀρκουμένη εἰς τὴν ἐπίδρασίν της ἐπὶ τῆς ἐν γένει ἐμπορικῆς ἀγορᾶς, δρᾷ ἐπαισθητῶς καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ τῶν ἐν Ἀθήναις ἐδωδίμων, πέμπουσα πρὸς πώλησιν τὰ πρωϊμώτατα προϊόντα τῶν λεπτογέων κήπων της. Ἀξία ὅμως ἰδιαιτέρας μνείας εἶνε ἀναντιρρήτως ἡ *ντομάτα*, τὸ χάρμα τοῦτο τοῦ μαγειρείου, τὸ εὐεργετικώτατον προϊὸν τῆς τροφοδότιδος γῆς, τὸ ἀπαραίτητον ἐφόδιον πάσης ἑστίας, τὸ θέλγον καὶ τὸν πτωχὸν ἐργάτην, ὅστις περίρρυτος ἐκ τοῦ ἱδρῶτος καταβροχθίζει μὲ ὄρεξιν ὑπὸ τὴν σκιὰν τὸ λιτόν του πρόγευμα παρὰ τὸ πεζοδρόμιον καὶ τὸν πολυτάλαντον λίχνον ὅστις ἐντρυφᾷ εἰς τὴν πλουσίαν του τράπεζαν ἀπογευόμενος τὰ καρυκεύματα, ὅσα σοφός τις τῆς μαγειρικῆς μύστης ἐπιτηδείως χάριν αὐτοῦ παρασκευάζει· ἡ *ντομάτα*, ἥτις καὶ μετὰ τὴν ἐξαφάνισίν της ἐξακολουθεῖ νὰ παρέχῃ τὰς σημαντικὰς ἐκδουλεύσεις της ἐν εἴδει πολτοῦ ὑπερύθρου, μετὰ στοργῆς παρασκευαζομένου ὑπὸ τῆς φιλεργοῦ οἰκοδεσποίνης. Καὶ ὅμως ὅπως ὅλαι αἱ ἐπωφελεῖς ἀνακαλύψεις αἱ εἰς τὴν εὐημερίαν τῆς ἀνθρωπότητος συντελοῦσαι καὶ ἡ χρῆσις τοῦ κονδύλου αὐτοῦ,—*στρύχνου τοῦ λυκοπερσικοῦ*, κατὰ τὴν βοτανικήν, ἥτις ἔχει τὴν μανίαν ν' ἀλλοιώνῃ μέχρι τοῦ ἀκαταλήπτου τὰ κοινὰ ὀνόματα, συγγενοῦς τῆς πατάτας *(στρύχνου τοῦ κονδυλορρίζου)* καὶ τῆς μελιντζάνας *(στρύχνου τοῦ ἐδωδίμου)* πάντων ἐκ τοῦ γένους τῶν σολανοειδῶν —πολὺ ἐβράδυνε νὰ γείνῃ πάγκοινος ἕνεκα τῆς δυσπιστίας ἢ τῆς ἀδιαφορίας τοῦ κοινοῦ. Ἐν τῇ χώρᾳ μας ἡ εἰσαγωγὴ αὐτῆς δὲν χρονολογεῖται ἀπὸ πολλοῦ σχετικῶς. Ἐν Ἀθήναις εἰσήχθη περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος παρὰ τῶν Φραγκισκανῶν μοναχῶν, καὶ τόσον ἠγνοοῦντο αἱ ἰδιότητες αὐτῆς, ὥστε κατ' ἀρχὰς οἱ κάτοικοι κατεσκεύαζον ἐξ αὐτῆς γλύκισμα! Εἰς δὲ τὸ Πήλιον καὶ μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν καὶ τὴν ἐμφύτευσίν της ἐκόπτετο καὶ ἠσθίετο ἄωρος, ἀπερρίπτετο δὲ ἡ ὥριμος ὡς σεσηπυῖα καὶ ἄχρηστος! Ἀλλ' ἀγῶνα σφοδρότερον καὶ πεισματωδέστερον ἐδέησε νὰ ὑποστῇ τὸ γεώμηλον πρὶν ἢ εἰσαχθῇ εἰς Εὐρώπην καὶ καταστῇ ἡ πρόχειρος καὶ εὐθηνὴ τροφὴ τόσον μυριάδων ἀπόρων. Ἐχρειάσθη πρὸς τοῦτο ἡ ἀκατάβλητος ἐπιμονὴ τοῦ ἀγαθοῦ Παρμαντιέ, εἰς ὃν οἱ συμπολῖταί του εὐγνωμονοῦντες ἵδρυσαν ἀνδριάντα πρὸ μικροῦ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς συμπληρώσεως ἑκατονταετηρίδος ἀπὸ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἐστέφθη διὰ τῆς νίκης ὁ φιλάνθρωπος αὐτοῦ ἀγών. Εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ γεώμηλον εἰσήχθη πολὺ μεταγενέστερον, πρῶτος δὲ φροντίσας περὶ τῆς εἰσαγωγῆς καὶ τῆς καλλιεργείας του ὑπῆρξεν ὁ ἀοίδιμος Κυβερνήτης. Διηγοῦνται μάλιστα τὸ ἑξῆς ἀνέκδοτον. Ἅμα τῇ ἀφίξει εἰς Ναύπλιον φορτίου γεωμήλων, ὅπερ εἶχε παραγγείλει, παρεκάλεσε τοὺς γεωκτήμονας καὶ γεωργοὺς νὰ παραλάβωσι δωρεὰν ποσόν τι ἐξ αὐτοῦ· ἀλλ' ἐκεῖνοι δυσπιστοῦντες πρὸς τὴν ἀξίαν καὶ τὰ ὀφέλη τοῦ ἀγνώστου προϊόντος ὤκνησαν καὶ ἠδιαφόρησαν. Τότε ὁ Καποδίστριας κατέφυγεν εἰς στρατήγημα τιμῶν τὴν εὐφυΐαν του καὶ ἐμφαῖνον τὴν ὀξυδέρκειαν μεθ' ἧς διεγίγνωσκεν πολλοῖς τὸν ἑλληνικὸν χαρακτῆρα· διέταξε ν' ἀποβιβασθῇ τὸ φορτίον εἰς τὴν ξηρὰν καὶ ἔταξε δῆθεν φρουροὺς περὶ αὐτὸ πρὸς ἀσφαλῆ φύλαξίν του· οἱ περιφρονήσαντες τότε τὰ δωρεὰν παρεχόμενα αὐτοῖς γεώμηλα, μόλις τὰ εἶδον φρουρούμενα, ἔσπευσαν νὰ τὰ ὑπεξαιρέσωσι διὰ νυκτὸς· οὕτω, διὰ νὰ ἐπέλθῃ ἀγαθὸν ἀποτέλεσμα, διὰ νὰ εἰσαχθῇ βαθμηδὸν καὶ γενικευθῇ ἡ χρῆσις τοῦ γεωμήλου εἰς τὴν πατρίδα μας, παρέστη ἀνάγκη προηγουμένης συγκαταβατικῆς παραβάσεως μιᾶς τῶν παραγγελιῶν τοῦ Δεκαλόγου!

Πλὴν ὅπως ἐπέλθωσι τὰ δῶρα ταῦτα τοῦ θέρους, ὅπως ὡριμάσωσι κανονικῶς καὶ ἐγκαίρως ὅπως κρεμασθῇ πέπειρος ἀπὸ τοῦ εὐθαλοῦς βλαστοῦ τῆς ἀμπέλου ὁ βότρυς τῆς σταφίδος, τοῦ πολυτιμοτάτου τῆς χώρας μας προϊόντος, ἀπαιτεῖται θερμότης. Ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ αἱ πρῴην ἄτονοι ἡλιακαὶ ἀκτῖνες ἀποκτῶσι σθένος· ὁ ὑδράργυρος τοῦ θερμομέτρου ἀνέρχεται δλονέν· ὁ καύσων καθίσταται ἀφόρητος. Ἀνέκαθεν αἱ Ἀθῆναι πολλὰ ἔπασχον ἐκ τοῦ θερινοῦ καύσωνος· ἀλλ' ἰδιαζόντως εἶνε ὑποκειμένη εἰς αὐτὸν ἡ νέα πόλις, κακῶς χαραχθεῖσα καὶ ἀκαταλλήλως πρὸς τὸ κλίμα τοῦ τόπου ρυμοτομηθεῖσα ὑπὸ τῶν γερμανῶν μηχανικῶν. Ἀναλόγως πρὸς τὰς ὁδούς, σχετικῶς εὐρείας καὶ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἀναπεπταμένας εἰς τὸ καῦμα τοῦ ἡλίου ἰδίως αἱ οἰκοδομαὶ εἶνε χθαμαλαί, ἑπομένως δὲ ἡ *σκιὰ* ὀλίγη· αἱ δενδροφυτεῖαι σπανίζουσι καὶ τὰ ὕδατα δὲν ἀφθονοῦσιν· τὸ ἔδαφος πυρακτοῦται· τὰ θερμὰ μόρια τῆς στροβιλιζομένης κόνεως εἰσδύουσιν ὀδυνηρῶς εἰς τὰ βλέφαρα τοῦ διαβάτου. Κατὰ τὰς ὥρας τῆς μεγίστης ἐντάσεως τῆς θερμότητος ἡ κίνησις καὶ ἡ ζωὴ αὐτὴ φαίνεται παύουσα ἐπί τινας ὥρας καὶ ἡ μεσημβρινὴ ἀνάπαυλα ἐπιβάλλεται ὡς ἀνάγκη. Ὁ ἱδρὼς ῥέει ἄφθονος, ὁ ὀργανισμὸς χαλαροῦται, ἡ κόπωσις καταλαμβάνει τὸ πνεῦμα, ἀκατάσχετος δ'

Digitized by Google

ἀναπτύσσεται ἐν τῇ ψυχῇ ὁ πόθος τῆς δρόσου καὶ τοῦ ἀέρος τῆς ἐξοχῆς. Ἐπὶ Τουρκοκρατίας οἱ εὔποροι κάτοικοι τῶν Ἀθηνῶν πολὺ πρὶν ἢ ἐπιστῇ ἡ ὥρα τῶν κυνικῶν καυμάτων ἀπεσύροντο πανοικεὶ εἰς τὰς ἀνὰ τὴν πεδιάδα ἐσπαρμένας μικρὰς ἀγροτικὰς ἐπαύλεις, ἔνθα διέμενον μέχρι τέλους τῆς συγκομιδῆς· ἔκλειον τὰς ἐν τῇ πόλει οἰκίας των καὶ τὰ ἐργαστήριά των ἀμέριμνοι, διότι ἡ ἐξουσία τοῦ *ζαμπίτη*, τοῦ ὀθωμανοῦ διοικητοῦ, ἐπηγρύπνει τελεσφόρως ἐπὶ τῆς κοινῆς ἀσφαλείας καὶ ἂν ἐπήρχετο εἰς τὸν νοῦν κακοποιοῦ τινος ἢ *ἀρβανιτᾶ*, ὡς ἐλέγοντο οἱ ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως διαμένοντες καὶ ἐνίοτε εἰς ληστρικὰς πράξεις ἐπιρρεπεῖς ὁπλῖται, ἡ ὄρεξις τῆς κλοπῆς, ἡ ἀγχόνη δὲν ἐβράδυνε νὰ στηθῇ διὰ νὰ τιμωρηθῇ μετὰ συνοπτικὴν διαδικασίαν ὁ δράστης. Ἓν περιστατικὸν ἀξιοσημείωτον τῆς τοιαύτης ἐτησίου ἐξόδου τῶν Ἀθηναίων ἦτο καὶ τοῦτο, ὅτι αἱ ἀρχοντικαὶ οἰκογένειαι μετέβαινον ἐφ' ἵππων εἰς τὰς ἐξοχάς των, ἀπαξιοῦσαι νὰ μεταχειρισθῶσι διὰ τὴν μεταφορὰν ὑποζύγια ταπεινότερα, καὶ ἐπειδὴ τόσοι πολλοὶ ἵπποι δὲν εὑρίσκοντο πάντοτε εἰς τὴν διάθεσιν μιᾶς οἰκογενείας, ἐδανείζετο αὕτη ἐξ ἄλλων συγγενικῶν, καὶ ἡ ἀναχώρησις τοιουτοτρόπως ἐνηργεῖτο ἐκ περιτροπῆς καὶ οὐχὶ ταυτοχρόνως. Βραδύτερον, μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ ἔθνους καὶ τὸν βαθμιαῖον συνοικισμὸν τοῦ Πειραιῶς, οἱ κάτοικοι τῆς πρωτευούσης ἀπέκτησαν ἐν τῷ ἐπινείῳ τούτῳ ἐνδιαίτημα θερινῆς ἀναψυχῆς, παρέχον ζωογόνον ἀέρα τῆς θαλάσσης καὶ εὐκολίας διὰ τὰ θαλάσσια λουτρά. Ἡ μάστιξ τῶν ἀμαξηλατῶν ἐκρότει ἀδιακόπως παρὰ τὴν εἴσοδον τῆς πόλεως, διότι, ἐννοεῖται, τότε ἡ μεταφορὰ ἐνηργεῖτο μόνον δι' ἀμαξῶν· ἤχουν αἱ φωναί: «Ἄλλος γιὰ τὸν Περαία!» καὶ ἀφοῦ ἡ ἅμαξα ἐπληροῦτο μέχρις ἀποπνιγμοῦ, ἀνεχώρει καλπάζουσα. Τὸ ἀγώγιον ἦτο εὐθηνόν: πεντήκοντα λεπτὰ ἐπλήρωνεν ἕκαστος ἐπιβάτης διὰ τὰς πρώτας θέσεις, τεσσαράκοντα δὲ διὰ τὰς δευτέρας. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θέρους ἡ Τερψιθέα τοῦ Πειραιῶς ἔσχε τὰς λαμπρὰς τῆς δόξης της ἡμέρας καὶ ὅτε ἀκόμη, τῆς συγκοινωνίας ἀναπτυχθείσης, οἱ Ἀθηναῖοι ἀπεδήμουν ἀθρόοι πρὸς θερινὴν διαμονὴν εἰς Αἴγιναν, εἰς Πόρον, εἰς Ὕδραν, εἰς Σπέτσας. Οἱ ἀπορώτεροι προετίμων διὰ τὰ θαλάσσια λουτρὰ τὸ Φάληρον, ὄχι τὸ νέον τὸ τεχνικῶς ἀνακύψαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, τὸ ζῶν φαντασιώδη καὶ ἐπίπλαστον βίον διαλείποντος ἠλεκτρικοῦ φωτός, ἀτερπῶν θεαμάτων καὶ γαλλικῶν συνδιαλέξεων, τὸ θεωρούμενον ἀνέκαθεν ὡς ἑστία πυρετῶν ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε οὐδεὶς ἀγρότης ἐτόλμα νὰ διανυκτερεύσῃ ἐν αὐτῷ ἀψηφῶν τὸν νοσογόνον του ἀέρα· ἀλλὰ τὸ παλαιὸν Φάληρον, ὅπου ἀκόμη καὶ σήμερον μακρὰ φορτηγὰ ἁμάξια μεταφέρουσι καθ' ἑσπέραν φυρμὸν συμπαγῆ ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παίδων χάριν λουτρῶν, ὅπου ὑπὸ τὸ ἀμυδρὸν φῶς τῆς ἀμφιλύκης παρὰ τὰς ἀμμώδεις αὐτοῦ παραλίας διακρίνει συνταράσσοντα τὰ γαλήνια ὕδατα σμήνη ἀνήσυχα καὶ θορυβώδη Ναϊάδων λευκοχιτώνων καὶ Τριτώνων ἐν ἀδαμιαίᾳ περιβολῇ. Τὸ παλαιὸν Φάληρον ἠγάπα πολὺ καὶ ἡ ἀείμνηστος βασίλισσα Ἀμαλία, ἥτις αὐτόθι μετέβαινε χάριν θαλασσίων λουτρῶν καὶ τὸ θέρος, ὀρθριαίτατα, ἐγειρομένη τοῦ ὕπνου τὴν τρίτην μετὰ τὸ μεσονύκτιον ὥραν· εἰς αὐτὴν δὲ ὀφείλεται καὶ ἡ κατασκευασθεῖσα ἕως ἐκεῖ καλὴ ὁδὸς μετὰ τῆς ἐν αὐτῇ δενδροστοιχίας. Μέρη ἐξαίρετα πρὸς θερινὴν διατριβὴν διὰ τὴν εὐκρασίαν τοῦ ἀέρος των, διὰ τὴν χλοερότητά των, διὰ τὴν ἀφθονίαν τῶν ὑδάτων των ἦσαν πάντοτε καὶ αἱ παρὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ Πεντελικοῦ κῶμαι τῆς Κηφισσίας, τοῦ Ἀμαρουσίου, τοῦ Χαλανδρίου. Εἰς Κηφισσίαν διέτριβεν ἐνίοτε καὶ ὁ βασιλεὺς Ὄθων περιφερόμενος μὲ ἁπλοῦν ἐπὶ κεφαλῆς σκιάδιον ὑπὸ τὸν ἱστορικὸν πλάτανον, αὐτόθι δὲ ἀνήγειρον ἔκτοτε χαριέσσας θερινὰς ἐπαύλεις πολλοὶ τῶν εὐπορούντων. Δὲν ἐγένετο ὅμως εἰμὴ βραδέως κέντρον ἐξοχικὸν προσιτὸν εἰς τὸ πλῆθος, τὸ μὲν ἕνεκα τῆς ἐλλιποῦς συγκοινωνίας, τὸ δὲ διότι κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἐλυμαίνοντο τὰ περίχωρα τῆς πρωτευούσης λησταὶ ἐπίφοβοι. Οὐχὶ σπανίως ὁ Μπίμπισης καὶ ὁ Νταβέλης, οἱ ἐπισημότεροι αὐτῶν, ἐνεφανίζοντο ἀπρόσκλητοι μεταξὺ τοῦ ὁμίλου τῶν δαιτυμόνων συμποσιαζόντων εἰς τὰς παρὰ τὴν κώμην γραφικὰς τοποθεσίας ἢ κατελάμβανον τὴν ὁδὸν καὶ ἐλήστευον τοὺς διαβάτας ἐγγύτατα τῆς πρωτευούσης.

Ἐνταῦθα θὰ ἦτο καιρὸς νὰ λαλήσω περὶ τῶν διασκεδάσεων καὶ τῶν νυκτερινῶν τῶν Ἀθηνῶν θεαμάτων· ἀλλ' ἀναβάλλω τὰ περὶ αὐτῶν εἰς προσεχὲς κεφάλαιον τῶν χρονικῶν μου, διότι ὑπὲρ τὸ δέον ἐξετάθη τὸ παρὸν καὶ πολὺ φοβοῦμαι μήπως ὅσοι τῶν ἀναγνωστῶν δὲν ἤκουσαν ἐφέτος τὸν τέττιγα, περὶ οὗ ἐν ἀρχῇ ἔλεγον, δὲν ἔχουν ἀνάγκην πλέον νὰ τὸν ἀκούσωσιν, ὑποστάντες τὴν ἀκρόασιν τῆς παρούσης ἀτελευτήτου λέσχης.

Χαρ. Αννινος.

Διά τινας ἀνθρώπους ἡ ἀνάγνωσις εἶνε ἄχρηστος, διότι αἱ ἰδέαι διέρχονται διὰ τοῦ ἐγκεφάλου των, ἀλλὰ δὲν ἀφίνουσιν ἴχνη τῆς διαβάσεως αὐτῶν.

Digitized by Google

ΕΚ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΟΥ ΦΡΙΔΕΡΙΚΟΥ Β´

Ὁ γάμος τοῦ Φριδερίκου πρὸς τὴν πρωτότοκον θυγατέρα τῆς βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας Βικτορίαν ὑπῆρξεν ἀληθὴς ἕνωσις καρδιῶν. Ἡ Ἀγγλὶς πριγκήπισσα ἤρεσεν αὐτῷ ἀφ' ἧς ἡμέρας τὴν εἶδε τὸ πρῶτον. Τὸ δημοσιευθὲν ἡμερολόγιον τῆς βασιλίσσης Βικτορίας ἀναφέρει ὑπὸ ἡμερομηνίαν 29 Σεπτ. 1855· «Σήμερον ἡ ἀγαπητὴ ἡμῶν Βικτορία ἐμνηστεύθη τῷ πρίγκηπι τῆς Πρωσσίας Φριδερίκῳ, ὅστις ξενίζεται παρ' ἡμῖν ἀπὸ 15 ἡμερῶν. Τῇ 20 ἀνεκοίνωσεν ἡμῖν τὴν αἴτησίν του, ἀλλ' ἕνεκεν τῆς ἄκρας νεότητος τῆς Βικτορίας ἐδιστάζομεν ἐὰν ἔπρεπε νὰ ὁμιλήσωμεν εὐθὺς μετ' αὐτῆς ἢ νὰ περιμείνωμεν τὴν ἐπάνοδόν του. Ἀλλ' ὅτε σήμερον ἀνηρχόμεθα εἰς τὸν λόφον Κραίγνα-Βὰν, ὁ πρίγκηψ ἔκοψεν ἄνθος σημαῖνον εὐτυχίαν, τὸ ἔδωκε τῇ Βικτορίᾳ, προσέθηκε δὲ κατὰ τὴν ἐπάνοδον νύξεις περὶ τῶν ἐλπίδων του, αἵτινες ἐπληρώθησαν τάχιστα». Ὁ δὲ πρίγκηψ Ἀλβέρτος ἔγραφε τῇ 2 Ὀκτωβρίου· «Οἱ δύο νέοι εἶνε κατερωτευμένοι, ὁ δὲ Φριδερίκος μᾶς συνεκίνησε διὰ τῆς ἀγνότητός του, τῆς ἀθωότητος καὶ τῆς ἀφιλοκερδείας. Δάκρυα ἔρρευσαν πολλά». Ὅτε ἐκ Λονδίνου ὁ πρίγκηψ ἀπῆλθεν εἰς Παρισίους, ἡ αὐτοκράτειρα Εὐγενία ἔγραφε περὶ αὐτοῦ· «Εἶναι ὡραῖος ὑψηλὸς ἀνήρ, ὑπερέχων κατὰ μίαν ὅλην κεφαλὴν τοῦ αὐτοκράτορος, εὐλύγιστος, ξανθός, Γερμανὸς οἷοι οἱ εἰκονιζόμενοι ὑπὸ τοῦ Τακίτου, ἱπποτικῶς ἁβρὸς τοὺς τρόπους, ἔχων ἔκφρασιν Ἀμλέτου ἐπὶ τῆς μορφῆς. Ὁ συνοδεύων αὐτὸν στρατηγὸς Μόλτκε εἶναι σιωπηλός, ἀλλ' οὐχὶ ὀνειροπόλος. Προσέχει εἰς ὅλα, ἐκπλήττει δὲ πάντας διὰ τῶν εὐστόχων του παρατηρήσεων. Ἐπιβλητικὴ φυλὴ αὐτοὶ οἱ Γερμανοί. Ὁ Λουδοβῖκος λέγει ὅτι εἶνε ἡ φυλὴ τοῦ μέλλοντος. Ἀλλὰ δὲν ἐφθάσαμεν ἔτι εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο». Ὁ δὲ Ναπολέων ἔγραφε τῇ βασιλίσσῃ Βικτορίᾳ· «Ὁ πρίγκηψ ἤρεσεν ἡμῖν πολύ, οὐδ' ἀμφιβάλλω ὅτι θὰ καταστήσῃ εὐδαίμονα τὴν μνηστήν του. Φαίνεται κεκτημένος πάσας τὰς ἰδιότητας, αἵτινες προσήκουσιν εἰς τὴν ἡλικίαν του καὶ εἰς τὸν βαθμόν του. Προσεπαθήσαμεν νὰ καταστήσωμεν εὐάρεστον τὴν ἐν Παρισίοις διατριβήν του· ἀλλ' αἱ σκέψεις του ἐστρέφοντο διηνεκῶς πρὸς τὸ Οὐΐνδσωρ».

— Τὰς φοβερὰς σκηνὰς τῶν πεδίων τῆς μάχης εἶδε τὸ πρῶτον ὁ Φριδερίκος, βασιλικὸς τότε πρίγκηψ τῆς Πρωσσίας, κατὰ τὸν δανικὸν πόλεμον τοῦ 1864, τόσην δ' ἐνεποίησαν αὐτῷ αἴσθησιν, ὥστε πρώτη του φροντὶς ὑπῆρξεν ἡ ἵδρυσις ταμείου ὑπὲρ τῶν ἀπόρων οἰκογενειῶν τῶν θανόντων καὶ πηρωθέντων. Κατὰ τὴν ἐπάνοδον εἰς Βερολῖνον, εἰς τὸ συγχαρητήριον τοῦ δημάρχου προσφώνημα ἀπεκρίθη· «Ἐν τῇ χαρᾷ ἐπὶ τῇ νέᾳ κτήσει δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν τοὺς πατέρας καὶ τὰς μητέρας, ὧν εὐέλπιδας υἱοὺς ἀνήρπασαν οἱ ἐφετεινοὶ ἀγῶνες». Κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1866 κατὰ τῆς Αὐστρίας ὁ Φριδερίκος, καίπερ κρίνας ὡς ἀρχηγὸς τῆς δευτέρας στρατιᾶς τὴν μάχην τῆς Σαδόβας, ἀπέφυγε πᾶν τὸ δυνάμενον νὰ θίξῃ τὴν φιλοτιμίαν τοῦ οἴκου τῶν Ἀψβούργων καὶ τῶν αὐστριακῶν λαῶν. Κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1870 ἀνέλαβε τὴν ἀρχηγίαν τοῦ νοτιογερμανικοῦ στρατοῦ, συνετέλεσε δὲ διὰ τοῦ ἀπροσμαχήτως ἀξιαγάστου ἤθους εἰς τὴν συνδιαλλαγὴν τῶν Βαυαρῶν, τῶν Βυρτεμβεργίων, τῶν Βαδαίων πρὸς τοὺς Πρώσσους. Αὐτὸς ἤνοιξε τὰς πύλας τῆς Γαλλίας διὰ τῆς μάχης τοῦ Βαϊσεμβούργου, αὐτὸς μετὰ δύο ἡμέρας συνέτριψε τὸν ἐκλεκτὸν στρατὸν τοῦ Μακ-Μαὼν ἐν Βέρτ. Τὸ ὄνομά του συνεδέθη ἀναποσπάστως πρὸς τὰ κλέη τοῦ Σεδὰν καὶ τῆς πολιορκίας τῶν Παρισίων, ἐπανῆλθε δ' ἐκ τῆς γαλλικῆς ἐκστρατείας φέρων τὸν βαθμὸν τοῦ στρατάρχου. Οἱ στρατιῶται τὸν ἐλάτρευον ἕνεκεν τῆς εὐπροσηγορίας καὶ φιλανθρωπίας του, ὡς ἄγγελον δὲ παρήγορον τὸν ἔβλεπον οἱ τραυματίαι ἐν τοῖς νοσοκομείοις.

— Τὰ τέκνα του ἐπαίδευσεν ὁ Φριδερίκος μετ' ἄκρας αὐστηρότητος. Ὅτε ἔπεμψε τοὺς υἱούς του εἰς τὸ ἐν Κάσσελ γυμνάσιον, παρήγγειλε ῥητῶς νὰ φέρωνται πρὸς αὐτοὺς οἱ καθηγηταὶ ὡς πρὸς τοὺς λοιποὺς μαθητάς. Τὴν σύζυγον τοῦ πρωτοτόκου υἱοῦ του, τὴν νῦν αὐτοκράτειραν, ἠγάπα καὶ ἐτίμα μεγάλως ἕνεκεν τῆς ἐπιμελείας ἣν ἀφιέρου εἰς τὴν παίδευσιν τῶν τέκνων της. Μίαν ἡμέραν ὁ πενταετὴς ἐγγονός του προσῆλθε δακρυρροῶν. «Τί ἔχεις;» ἠρώτησεν ὁ Φριδερίκος — «Δὲν μοῦ ἔδωκεν ἡ μητέρα ὀπωρικά, ἀπήντησε τὸ παιδίον, διότι δὲν ἤθελα νὰ χαιρετίσω εἰς τὸν περίπατον» — «Καλὰ ἔκαμεν, ὑπέλαβεν ὁ πάππος. Σκέψου ὁποία ἐντροπὴ διὰ τὸν αὐτοκράτορα νὰ λέγουν οἱ κάτοικοι τοῦ Βερολίνου ὅτι εἶσαι τόσον ἄτακτος, ὥστε δὲν θέλεις νὰ χαιρετίσῃς».

— Ὁσάκις ὡμίλησεν ἐν δημοσίαις ἑορταῖς ὁ Φριδερίκος ἐξέφρασε πάντοτε ὑψηλὰ νοήματα ἐν εὐγενεῖ γλώσσῃ. Οἱ λόγοι του κατὰ τὰ ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ τῆς Κολωνίας, κατὰ τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ μνημείου τοῦ Σταῒν, κατὰ τὸν πανηγυρισμὸν τοῦ Λουθήρου, κατὰ τὰς πανεπιστημιακὰς τελετὰς τῆς Κενιξβέργης καὶ τῆς Ἀϊδελβέργης διήγειραν εὐφρόσυνον ἠχὼ ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς Γερμανίας. Τὰς καρδίας ἤξευρε νὰ κατακτᾷ καὶ ἐν ξέναις χώραις, δημοτικώτατος δ' ἰδίως ἐγένετο ἐν Ἰταλίᾳ, ἀφ' ὅτου σπεύσας εἰς Ῥώμην μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Βί-

Digitized by Google

κτωρος Ἐμμανουὴλ, ἤγειρεν ἐνώπιον ἀνευφημοῦντος λαοῦ εἰς τοὺς στιβαροὺς του βραχίονας τὸν δεκαετῆ διάδοχον τοῦ ἰταλικοῦ θρόνου καὶ τὸν ἐφίλησεν εἰς τὸ στόμα, παραστήσας οὕτω συμβολικῶς τὴν ἕνωσιν τῶν δύο δυναστειῶν καὶ τῶν δύο ἐθνῶν.

— Τὸ φιλελεύθερον τοῦ αὐτοκράτορος ἐνεδεικνύετο λαμπρῶς ἐν τῇ τιμῇ, τὴν ὁποίαν ἀπένεμεν εἰς τὴν δημοσιογραφίαν τῆς πατρίδος αὐτοῦ. Μεγάλως ηὐνόει τοὺς δημοσιογράφους καὶ ἐκ τῆς εὐρείας φάλαγγος αὐτῶν οὐχὶ σπανίως ἐξέλεξε τοὺς ἑταίρους καὶ ἀκολούθους αὐτοῦ.

Εἶνε γνωστὸν ὅτι ἦτο συνδρομητὴς εἰς δημοκρατικὰ καὶ ριζοσπαστικὰ φύλλα, ἅτινα ἀνεγίνωσκε μετ' ἰδιαζούσης προτιμήσεως. Αὐλικὸς δέ τις μιᾷ τῶν ἡμερῶν, νέηλυς ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, ἐξεθαμβώθη βλέπων τὴν πρωΐαν ὅτι κατέκλυζον τὸ γραφεῖον τοῦ διαδόχου πᾶσαι αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος ἐφημερίδες· διέταξεν ἀμέσως νὰ παύσῃ ἡ πρὸς αὐτὰς συνδρομὴ καὶ ἀντ' αὐτῶν νὰ εἰσαχθῶσι κυβερνητικὰ φύλλα. Ἀλλ' ἐξουδετέρωσε τὴν ἀπόφασίν του ὁ Φριδερῖκος διατάξας νὰ μὴ πραγματοποιηθῶσιν οἱ νεωτερισμοὶ τοῦ αὐλικοῦ· ὅτε δ' οὗτος ἔκπληκτος ἔτι τῷ λέγει :—Ὑψηλότατε, αὐτὰ εἶνε ἐντελῶς ἐπαναστατικὰ φύλλα!—Ὁ ὑψηλότατος τῷ ἀπεκρίθη ξηρῶς, ἀλλ' ἐξόχως :—Νὰ τὰ ἀφήσῃς εἰς τὴν θέσιν των,ἀγαπητέ μου· τί σκέπτεται ἡ κυβέρνησις τὸ γνωρίζω πολὺ καλά· θέλω νὰ γνωρίζω τί σκέπτονται καὶ οἱ ἄλλοι!

— Παρὰ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν εὐπροσηγορίαν, ὁ Φριδερῖκος ἤξευρε ν' ἀποκρούῃ πᾶσαν ἀπρεπῆ οἰκειότητα. Κατὰ τὰ ἐγκαίνια τῆς σουεζικῆς διώρυγος, ἰδὼν γνωστὸν συγγραφέα τοῦ Βερολίνου, ἀνεφώνησεν αὐτῷ· «Σὲ ἀπαντῶ παντοῦ». —«Αὐτὸ παθαίνω καὶ ἐγὼ μὲ τὴν Ὑψηλότητά Σας», ἀπήντησε ὁ συγγραφεύς.—«Λησμονεῖς, ὑπέλαβε τότε ψυχρῶς ὁ Φριδερῖκος, ὅτι ἡ γέφυρα ἡ ἄγουσα ἐξ ἐμοῦ πρὸς σέ, δὲν ἐπιστρέφει ἐκ σοῦ πρὸς ἐμέ». Ἄλλοτε ἔν τινι κώμῃ τῆς νοτίας Γερμανίας ὁ δήμαρχος, ἁπλοϊκὸς Σουηβός, ἐν τῇ ζέσει τῆς συνδιαλέξεως ἔβαλε τὴν χεῖρα ἐπὶ κομβίου τοῦ ἐπενδύτου τοῦ πρίγκηπος. Τὸ αὐστηρὸν τοῦ πρίγκηπος βλέμμα ὑπέμνησεν αὐτῷ τὴν ἀπρέπειαν καὶ ὁ δυστυχὴς ἀπέσυρε τὴν χεῖρα περίφοβος. Τότε ὁ πρίγκηψ μειδιάσας εἶπεν· «Ἡμῶν τῶν πριγκήπων ἡ θέσις εἶναι δυσχερής. Ἐάν τις ἀσεβήσῃ, δὲν δυνάμεθα οὔτε εἰς τὸ δικαστήριον νὰ τὸν κλητεύσωμεν, οὔτε εἰς μονομαχίαν νὰ τὸν προσκαλέσωμεν. Μόνον ἡμῶν ὅπλον εἶναι ἡ ἐθιμοτυπία».

ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΙ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1887 ὑπῆρχον καθ' ἅπασαν τὴν οἰκουμένην οἱ ἑξῆς ἠλεκτρικοὶ σιδηρόδρομοι :

Ἐν Εὐρώπῃ	*Μῆκος εἰς χιλιόμετρα*
Τοῦ Πόρτρως ἐν Ἰρλανδίᾳ	9,6
Τῆς Φραγκφούρτης—Ὄφφεμπαχ	7,2
Τοῦ Μπέσβρουκ—Νιούβαρυ ἐν Ἰρλανδίᾳ	4,8
Τοῦ Μέδλιγκ — Ἴντερβρουχ παρὰ τὴν Βιέννην	4,5
Τῶν Βρυξελλῶν	3,2
Τοῦ Ἀμβούργου	—
Τοῦ Βλάκπουλ ἐν Ἀγγλίᾳ	—
Τοῦ Λιχτερφέλδε ἐν Βερολίνῳ	2,4
Τοῦ Βραΐτον	1,6
Τοῦ ὀρυχείου Χοενζόλλερν	0,75
» » Ζαουκερὸδ παρὰ τὴν Δρέσδην	0,72
Ἐν Ἀμερικῇ	
Τοῦ Μογκόμερυ ἐν Ἀλαβάμᾳ	17,7
Τοῦ Κάνσας Σίτυ ἐν Μισσουρῇ	—
Τοῦ Ρίτζμονδ ἐν Βιργινίᾳ	11
Τοῦ Ἄππλετον ἐν Βίσκονσιν	7,2
Τοῦ Σκράντων ἐν Πενσυλβανίᾳ	—
Τοῦ Πόρτ—Χιούρον ἐν Μίσιγκαν	6,4
Τοῦ Χάϊλανδ—Πάρκ	5,6
Τοῦ Δένβερ ἐν Κολοράδῳ	—
Τοῦ Λὸς Ἄνζελες ἐν Καλιφορνίᾳ	4,8
Τῆς Βαλτιμόρης ἐν Μέρυλανδ	3,2
Τοῦ Οὐΐνδσωρ ἐν Καναδᾷ	—
Τοῦ Δία—Ρόδ	2,8
Τοῦ Ὀράνζ ἐν Νέᾳ Ἰερσέϋ	0,8
Τοῦ Βόστων ἐν Μασαχουσέτῃ	—

Οἱ πλεῖστοι τῶν σιδηροδρόμων τούτων λειτουργοῦσι διὰ τῆς ἐναερίου μεταβιβάσεως τοῦ ρεύματος ἐκ τοῦ παραγωγοῦ εἰς τὸν κινητῆρα, καὶ τῆς ἐπιστροφῆς αὐτοῦ διὰ μιᾶς τῶν τροχιῶν.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Μετὰ τοὺς κατέχοντας τὰς ὑψίστας θέσεις δὲν γνωρίζω ἄλλους δυστυχεστέρους ἀνθρώπους παρὰ τοὺς φθονοῦντας αὐτούς.

—

Αἱ εὔθηναὶ κυβερνήσεις εἶνε ὡς τὰ εὔθηνὰ ὡρολόγια : καταντῶσι νὰ στοιχίζωσι πολὺ ἀκριβά.

—

Πλειότεροι εὐφυεῖς ἄνθρωποι χάνονται ἐκ τῆς ἀργίας παρ' ὅσοι ἀναδεικνύονται ἐκ τῆς δραστηριότητος.

Digitized by Google

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐν τῇ γενομένῃ ἀρτίως ἐνιαυσίῳ συνεδριάσει τῶν μελῶν τῆς προστατευτικῆς ὑπὲρ τῶν ζῴων Ἑταιρίας, ὁ ἐκ τῶν ἑταίρων κ. Μονιὲ ἀνέφερε διάφορα παραδείγματα ὅπως καταδείξῃ ὅτι ὑπάρχει παρὰ τοῖς κυσὶ τὸ αἴσθημα τοῦ καθήκοντος. Ἰδοὺ δύο τῶν τοιούτων παραδειγμάτων·

Τυφλὸς ἔβαινε βραδέως ἐπὶ τοῦ πεζοδρομίου ὁδηγούμενος παρὰ τοῦ κυνός του, προσδεδεμένου διὰ σχοινίου. Ἀγυιόπαις ὀκταέτης διερχόμενος, κρατῶν εἰς τὴν μίαν χεῖρα τεμάχιον ἄρτου καὶ εἰς τὴν ἄλλην μάχαιραν, προσπαθεῖ νὰ ἑλκύσῃ τὸ ζῷον καὶ κόπτει τὸ σχοινίον. Ὁ κύων ρίπτει ἐπὶ τοῦ ἄρτου λαίμαργον βλέμμα, ἀλλ' ὁ πειρασμὸς μικρὸν διαρκεῖ· ἐπανέρχεται πλησίον τοῦ κυρίου του, ὀρθοῦται παρὰ τοὺς πόδας του καὶ προσπαθεῖ νὰ τὸν κάμῃ νὰ ἐννοήσῃ ὅτι πρέπει νὰ συναρμόσῃ τὸ κοπὲν σχοινίον.

Τὸ ἑπόμενον ἀνέκδοτον εἶνε συγκινητικόν.

Μίαν ἑσπέραν γεωργός τις παρετήρησε ὅτι τὸ ποίμνιόν του ἦτο ἐλλιπές· ἔλειπε μία ἀμνὰς καὶ εἷς κύων. Πάραυτα ἀνεζήτησε τὰ ἐλλείποντα ζῷα, ἀλλὰ ἀνεῦρεν αὐτὰ μόνον τὴν μεθεπομένην ἡμέραν. Ἡ ἀμνὰς εἶχε τέξει δύο ἀρνία· ἐπειδὴ δὲ οὔτε ἡ μήτηρ οὔτε τὰ νεογνὰ ἠδύναντο νὰ βαδίσωσιν, ὁ κύων κατεκλίθη πλησίον των καὶ ἔμεινεν ἐπὶ δύο ἡμέρας φυλάσσων αὐτά. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἡ ἀμνὰς ἔβοσκεν, τὰ ἀρνία ἐθήλαζον, ἀλλ' ὁ ταλαίπωρος κύων δὲν ἔφαγε καὶ δὲν ἔπιε ποσῶς. Πρόδηλον εἶνε ὅτι δὲν ἐνήργει οὕτως ἐξ ὁρμεμφύτου, ἀλλ' ἐκ σκέψεως λελογισμένης.

Εἶνε ἀποδεδειγμένον ὅτι ἡ αἴσθησις τῆς ὀσφρήσεως εἶνε περισσότερον ἀνεπτυγμένη παρὰ τῷ ἀνδρὶ ἢ παρὰ τῇ γυναικί· τὸ τοιοῦτο ὅμως δὲν εἶνε δεῖγμα ὑπεροχῆς, διότι ἡ ὄσφρησις τοσούτῳ μᾶλλον ὀξύνεται ὅσῳ κατώτερος εἶνε ὁ βαθμὸς ἐν τῇ κλίμακι τοῦ πολιτισμοῦ, καὶ ὁ ὀρεσίβιος ἔχει ὄσφρησιν ἰσχυροτέραν ἢ ὁ κάτοικος τῶν πόλεων. Προκειμένου ὅμως περὶ τῆς γεύσεως, οἱ ὅροι ἀναστρέφονται, καὶ ἡ γυνὴ ἔχει ὑπερτέραν τὴν αἴσθησιν ταύτην. Κατὰ τὰ νέα πειράματα τῶν κ.κ. Βαρβὲ καὶ Νίκολς, ἡ ὀξύτης τῆς γεύσεως παρὰ τῇ γυναικὶ εἶνε ἀξιοσημείωτος. Ἐνῷ ὁ ἀνὴρ αἰσθάνεται τὴν γεῦσιν διαλύσεως 1 ἐπὶ 392,000 θειϊκῆς κινίνης, ἡ γυνὴ αἰσθάνεται τὴν πικρὰν γεῦσιν τῆς οὐσίας ταύτης ἐν διαλύσει 1 ἐπὶ 456,000. Ἡ αὐτὴ διαφορὰ παρατηρεῖται καὶ ἐπὶ τῆς γεύσεως ἄλλων οὐσιῶν ἐκτὸς τῶν ἁλμυρῶν· ἡ γυνὴ αἰσθάνεται τὴν γεῦσιν τῆς σακχάρεως εἰς διάλυσιν 1 ἐπὶ 204, γεῦσιν ὀξέος εἰς διάλυσιν 1 ἐπὶ 3,280 γεῦσιν ἀλκαλοειδοῦς εἰς διάλυσιν 1 ἐπὶ 129, ἐνῷ ὁ ἀνὴρ δὲν δύναται νὰ αἰσθανθῇ αὐτὰς εἰμὴ εἰς διάλυσιν πολὺ κατωτέρας ἀναλογίας. Ὡς πρὸς τ' ἁλμυρά, ἡ γεῦσις τοῦ ἀνδρὸς εἶνε λεπτοτέρα· αἰσθάνεται τὴν γεῦσιν τοῦ ἅλατος εἰς διάλυσιν 1 ἐπὶ 2,240, ἐνῷ διὰ τὴν γυναῖκα ἀπαιτεῖται διάλυσις 1 ἐπὶ 1,980. Οἱ εἰρημένοι ἐπιστήμονες ἐνήργησαν τὰ συγκριτικὰ πειράματά των ἐπὶ 46 γυναικῶν καὶ 82 ἀνδρῶν, ἐπομένως εἶνε ἀρκούντως ἀποδεδειγμένον ὅτι ἡ γυνὴ ἔχει γεῦσιν ἀνωτέραν τῆς τοῦ ἀνδρός.

Ἡ γραφίς, δι' ἧς ἡ ἀντιβασίλισσα τῆς Βρασιλίας Ἰσαβέλλα ὑπέγραψε τὴν κατάργησιν τῆς δουλείας ἐστοίχισε 7000 φράγκα, ἅτινα συνελέχθησαν δι' ἑκουσίων συνεισφορῶν ἐντὸς δύο ἡμερῶν. Ἡ ἀντιβασίλισσα ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ ὑπουργείου, τῆς γερουσίας καὶ ἄλλων ἀνωτάτων ὑπαλλήλων ἔγραψεν ὑπὸ τὸ ἔγγραφον δι' ἰσχυρῶν χαρακτήρων Princessa Imperial Regente, ἐνῷ ὁ λαὸς ἔξωθεν ἑώρταζε τὸ μέγα γεγονός.

Ἐν τῇ βρετανικῇ Κολομβίᾳ εὑρέθη ὑπό τινος Ἱσπανοῦ βῶλος χρυσοῦ ζυγίζων 42 λίτρας. Ὁ βῶλος οὗτος εἶνε ὁ δεύτερος εἰς βάρος καὶ μέγεθος τῶν εὑρεθέντων μέχρι τοῦδε ἐπὶ τῆς γῆς.

Ὁ διοικητὴς τῆς Νέας Ὑόρκης ὑπέγραψε τὸν νόμον δι' οὗ καταργεῖται ὁ διὰ σχοινίου πνιγμὸς τῶν εἰς θάνατον καταδίκων καὶ ἐφαρμόζεται ὁ δι' ἠλεκτρικοῦ σπινθῆρος. Ὁ νόμος θὰ τεθῇ ἐν χρήσει ἀπὸ τῆς πρώτης Ἰανουαρίου.

Ἡ ρωσσικὴ Κυβέρνησις ἤρξατο τῶν ἐργασιῶν πρὸς διόρυξιν τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Περεκώπ, δι' ἧς ἡ Κριμαία θέλει μεταβληθῇ εἰς νῆσον. Ἡ διῶρυξ αὕτη ἀπὸ Περεκὼπ εἰς Γένιτσεσκ ἔσται μήκους 18 χιλιομέτρων, πλάτους εἰς τὸν πυθμένα 22 μέτρων καὶ βάθους 4 μέτρων. Τὰ πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου ἀναγκαῖα κεφάλαια, 340 ἑκατομμύρια φράγκα, εὑρέθησαν ἤδη. Ἡ διῶρυξ θέλει ἀποβῆ ἡ συντομωτάτη ὁδὸς μεταξὺ Γένιτσεσκ καὶ τῶν ρωσσικῶν λιμένων τῆς βορείου παραλίας τοῦ Εὐξείνου. Ἐνῷ σήμερον ὁ ἀπὸ Ὀδησσοῦ εἰς Μαριούπολιν πλοῦς εἶνε 434 μιλλίων, διὰ τῆς διώρυγος τὸ διάστημα βραχύνεται εἰς 295 μίλλια μόνον. Αἱ ἐργασίαι θέλουσι διαρκέσει ἐπὶ πενταετίαν.

Ταλαίπωροι κόνικλοι! Ἀφοῦ τοὺς ἐχρησιμοποίησαν εἰς τὰ βασανιστικὰ πειράματα τῆς ζωοτομίας, ἤδη χρησιμοποιοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὰ πειράματα τοῦ πυροβολικοῦ, ἵνα δοκιμάσωσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν δύναμιν τοῦ κρότου τῶν πυροβόλων. Ἀπεδείχθη ὅτι εἷς μόνος κανονοβολισμὸς μεγάλου τηλεβόλου φονεύει αὐτοὺς παρ' αὐτὸ ἱσταμένους. Τὸ πρόβατον ἀντέχει ὀλίγον περισσότερον. Ἀπαιτοῦνται δύο κανονοβολισμοὶ ἵνα φονευθῇ.

Ἐπ' ἐσχάτων ἐδοκιμάσθη ἐν Shoeburyness τῆς Ἀγγλίας μέγα τηλεβόλον, τὸ ὁποῖον βάλλει εἰς ἀπόστασιν 12 μιλλίων. Τούτου οὕτως ἔχοντος, πλοῖον φέρον τοιαῦτα τηλεβόλα θὰ δύναται νὰ κανονοβολῇ ἐπιθαλάσσιον πόλιν μένον αὐτὸ ἀφανές, ἕνεκα τῆς κυρτότητος τῆς γῆς. Τὸ βλῆμα τούτου ἔχει βάρος 172 χιλιογράμμων.

Ἐν ξενοδοχείῳ. — Γι' ἄκουσε, παιδί· νὰ φροντίσῃς νὰ μοῦ εὕρῃς ἕνα ἄλλο δωμάτιο. Ὁ γείτονάς μου ρουχαλίζει τόσῳ δυνατὰ ποῦ δὲν 'μπόρεσα ἀπόψε νὰ κλείσω 'μάτι ὅλη τὴ νύχτα. Δὲν 'μπορεῖς νὰ μοῦ δώσῃς ἕνα δωμάτιο κοντὰ 'ς τὴν ὡραία ἐκείνη κυρία ἀπ' τὸ ἐξωτερικό, τὴν πλούσια!

— Αὐτὴ ἦτο χθὲς τὸ βράδυ ἡ γειτόνισσά σας!..

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 —1364

Digitized by Google

'Αριθ. 653 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΕ'. — Συνδρομὴ ἐτησία: 'Εν 'Ελλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 'Ιανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. 'Οδὸς Σταδίου 32. — 3 'Ιουλίου 1888

FORE BODL:L PERIODI

ΖΩΓΡΑΦΕΙΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.

Ταῦτα εἶνε τὰ κυριώτατα περιεχόμενα τῶν Προλεγομένων τῆς τῶν Φοινισσῶν ἐκδόσεως τοῦ κ. Βερναρδάκη. 'Εκ τῆς συντόμου ταύτης βιβλιογραφικῆς ἐκθέσεως δὲν δύναταί τις ἐπαρκῶς νὰ κρίνῃ περὶ τῆς μεγίστης ἀξίας αὐτῶν. Διὸ προτρέπομεν ἡμεῖς ἐν πάσῃ εἰλικρινείᾳ τοὺς ἡμετέρους φιλολόγους, ὅσοι ἔχουσι καὶ κόκκον κρίσεως ὀρθῆς καὶ φιλοκαλίας καὶ εἶνε ἀπηλλαγμένοι προλήψεων, νὰ ἀναγνώσωσι τὰ Προλεγόμενα ταῦτα καὶ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι οὐ μόνον θέλουσι θαυμάσει καὶ μετὰ πνευματικῆς ἀπολαύσεως διέλθῃ αὐτά, ἀλλὰ καὶ θέλουσι πεισθῇ ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε ἐκ τῶν σπανιωτάτων τῆς παρ' ἡμῖν φιλολογικῆς ἐπιστήμης. Εἶνε δὲ τοιοῦτον, διότι εἰς παραγωγὴν αὐτοῦ συνῆλθον ἐπὶ τὸ αὐτὸ ποιητικὴ καὶ ἰδίως δραματουργικὴ εὐφυΐα καὶ φιλολογικὴ πολυμάθεια καὶ κρίσις. Λυπούμεθα μόνον ὅτι ἕνεκα τοῦ μεγάλου ὄγκου, ὃν ἔλαβε τὸ βιβλίον, δὲν συμπεριελήφθη εἰς τὰ Προλεγόμενα ταῦτα καὶ ἡ λογοτεχνικὴ ἀνάλυσις οὔτε τῶν Φοινισσῶν οὔτε τῶν ἄλλων τραγῳδιῶν τοῦ ποιητοῦ. Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι κατὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν ἄλλων δραμάτων θέλει γείνῃ τοιαύτη τοῦ τόπου οἰκονομία, ὥστε νὰ μὴ ἀποκλεισθῶσιν αἱ ἀναλύσεις αὐτῶν, δι' ὧν πολὺ μᾶλλον δύναται νὰ πολεμηθῇ ἡ κατὰ τῆς Εὐριπιδείου τέχνης ἐπικρατοῦσα πρόληψις.

Καὶ ταῦτα μὲν ὅσα περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς ποιητικῆς ἀξίας τοῦ Εὐριπίδου ἐπραγματεύθη ὁ κ. Βερναρδάκης ἐν τοῖς Προλεγομένοις αὐτοῦ. 'Αλλὰ τὸ κυριώτερον ἔργον παντὸς ἐκδότου ἀρχαίου ποιητοῦ ἢ συγγραφέως εἶνε ἡ *ἀνάγνωσις* καὶ ἡ *ἑρμηνεία*. Καὶ ἡ μὲν *ἀνάγνωσις* εἶνε ἡ περὶ τοῦ κειμένου κρίσις ἤγουν ἡ παραδοχὴ ἢ διόρθωσις τοῦ παραδεδομένου κειμένου· ἡ δὲ *ἑρμηνεία* εἶνε ἡ ἀνεύρεσις καὶ ἐξήγησις τοῦ νοήματος τοῦ ἐν τῷ ἀρχαίῳ κειμένῳ ἐνυπάρχοντος. Καὶ ἂν μὲν τῶν ἀρχαίων τὰ κείμενα ἦσαν εἰς ἡμᾶς παραδεδομένα ἀπαραλλάκτως οἷα ὑπὸ τῶν συγγραφέων ἐγράφησαν, ὁ ἐκδότης καὶ ἑρμηνευτὴς οὐδεμίαν ἄλλην ἐντολὴν θὰ εἶχεν, εἰμὴ νὰ διαφωτίσῃ τὰ γεγραμμένα διά τινων γνώσεων μυθολογικῶν, ἱστορικῶν, πολιτικῶν, στρατιωτικῶν καὶ τῶν τοιούτων, τὰς ὁποίας οἱ συγγραφεῖς ὑπέθετον γνωστὰς εἰς τοὺς συγχρόνους αὐτῶν ἀναγνώστας, τὴν σήμερον δὲ ἀγνοοῦμεν οἱ μὴ εἰδικῶς περὶ τὰ τοιαῦτα ἀσχολούμενοι. 'Αλλὰ τὰ κείμενα τῶν ἀρχαίων διὰ τῆς πολλαπλῆς ἀντιγραφῆς καὶ ἐξ ἄλλων περιπετειῶν παρεφθάρησαν καὶ παρέχουσιν ἄρα τὸ νόημα τοῦ συγγραφέως ἢ παρηλλαγμένον ἢ ὅλως ἀκατανόητον· παρεδόθησαν δὲ εἰς ἡμᾶς πολλάκις καὶ οὐχὶ ἐν ἑνὶ ἕκαστον ἀντιγράφῳ, ἀλλ' ἐν πολλοῖς καὶ τούτοις διαφωνοῦσι πρὸς ἄλληλα. Πρὸς εὕρεσιν τοῦ ἀληθοῦς διανοήματος τοῦ συγγραφέως ἀνάγκη ὁ ἐκδότης καὶ ἑρμηνευτὴς νὰ ἐκλέξῃ μὲν ἐκ τῶν πολλῶν φερομένων ἀναγνώσεων τὴν ὀρθοτέραν, νὰ μαντεύσῃ δὲ καὶ τὴν γενομένην παραφθορὰν καὶ ν' ἀποκαταστήσῃ τὴν γραφὴν τὴν πρωτόγραφον, τὴν τοῦ συγγραφέως αὐτοῦ. Ἂν τοῦτο δὲν πράξῃ, ἢ θ' ἀφήσῃ πολλὰ χωρία σκοτεινὰ καὶ ἀδιανόητα καὶ ἀνερμήνευτα, ἢ θὰ παραδεχθῇ ὅτι ὁ συγγραφεὺς πολλαχοῦ δὲν ἤξευρε τί ἔγραφεν. 'Αλλ' ἂν πάλιν ὁ θέλων νὰ διορθώσῃ τὸ παρεφθαρμένον κείμενον δὲν εὐστοχήσῃ περὶ τὴν διόρθωσιν ἢ νομίσῃ ὅτι χωρίον τι ἔχει ἀνάγκην διορθώσεως, ἐν ᾧ εἶνε κατὰ πάντα γνήσιον καὶ ἀδιάφθορον, ἐκ τῆς τοιαύτης ἐργασίας τῶν ἐκδοτῶν ἐπιγίνεται ἄλλη τοῦ κειμένου διαφθορὰ ἔτι μᾶλλον πολλάκις ἐπισκοτίζουσα τὴν ἑρμηνείαν. Ἄς ἴδωμεν λοιπὸν πῶς ἐξετέλεσε καὶ τοῦτο τὸ ἔργον ὁ ἐκδότης τῶν Φοινισσῶν.

'Εξετάζων περὶ τὰ τέλη τῶν Προλεγομένων του (σελ. ρκδ' καὶ ἑξ.) τὴν κριτικὴν καὶ ἑρμηνευτικὴν ἐργασίαν τῶν ἀλλογενῶν ἐκδοτῶν, κατακρίνει τὴν περὶ τὸ διορθώνειν καὶ ἀθετεῖν μεγάλην αὐτῶν ῥοπὴν καὶ φρονεῖ ὅτι αἱ πλεῖσται τῶν διορθώσεων καὶ ἀθετήσεων προέρχονται ἐξ ἑρμηνευτικῆς ἀνικανότητος. Ἡ δὲ τοιαύτη ἀνικανότης προῆλθε κατὰ τὸν κ. Βερναρδάκην ἐκ τούτου ὅτι πολλὰ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης εἶνε εἰσέτι ἀτελῶς γνωστὰ εἰς τοὺς

Digitized by Google

ἀλλογενεῖς· τοιαῦτα δὲ εἶνε ἡ σύνταξις καὶ φρασιολογία καὶ σημασιολογία. Περὶ τούτων δὲ τὴν ἀκριβεστέραν γνῶσιν δύναται νὰ συντελέσῃ οὐ μόνον ἡ βαθυτέρα μελέτη τῶν ἀρχαίων, ἀλλὰ καὶ ἡ νεωτέρα ἑλληνική, ἥτις ἂν καὶ παρήλλαξε τύπους τινὰς τῆς ἀρχαίας, διετήρησεν ὅμως ἀκραιφνὲς τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ἰδιοφυΐαν αὐτῆς. Ἐπειδὴ δὲ παρετήρησεν ὅτι ἐκ τοιαύτης ἀγνοίας πολλὰ χωρία τοῦ Εὐριπίδου γνησιώτατα ἀτόπως διωρθώθησαν ἢ ἠθετήθησαν, ὁμολογεῖ ὅτι αὐτὸς εἶνε *συντηρητικώτατος*. «Ὄχι διόρθωσις, λέγει (σελ. ρκθ´) ἀλλ' ἑρμηνεία, τοῦτο εἶνε τῆς ἡμετέρας κριτικῆς τὸ σύνθημα. Οἱ Ἕλληνες διέσωσαν μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας τῆς προγονικῆς των κληρονομίας τὰ λείψανα, οὐδ' ἐπέβαλλον οὕτως ἀσεβῶς καὶ τολμηρῶς χεῖρα εἰς τὰ πατροπαράδοτα κείμενα, ὅπως φαντάζονται οἱ ἀλλογενεῖς σοφοί. Ὅ,τι τοιοῦτον συνέβη εἶνε σπανιωτάτη μόνον ἐξαίρεσις. Αἱ συνήθεις δὲ κῆρες τοῦ κειμένου τοῦ Εὐριπίδου προέρχονται ἢ ἐξ ἐσφαλμένης ἀναγνώσεως κατὰ τὴν ἀντιγραφήν, ἢ ἐκ παρομοίας ἄλλης αἰτίας. Τοῦτο κατὰ νοῦν ἔχοντες οὐδέποτε ἐν τῇ παρούσῃ ἐκδόσει ἐτολμήσαμεν νὰ μεταβάλωμεν τὸ κείμενον τῆς πολιᾶς παραδόσεως· μόνον δ' ὅπου ἡ ἐλαφρὰ φθορὰ ἦτο προφανής, ἐπετρέψαμεν εἰς ἑαυτοὺς νὰ μετακινήσωμεν ἢ μεταβάλωμεν ὄχι λέξιν ἢ φράσιν, ἀλλ' ἓν ἢ δύο ἢ τρία γράμματα λέξεως, ἀποδεχόμενοι ὡς γραφὴν παραδόσεως κατὰ προτίμησιν μὲν τὴν ἐν τοῖς ἀρχαιοτάτοις καὶ ἀρίστοις κώδιξιν, ἐνιαχοῦ ὅμως καὶ τὴν ἐν ἑτέροις χειρογράφοις ἥττονος ἀξίας». Ἔχει δίκαιον ὁ κ. Βερναρδάκης ἀποτόμως ἀποφαινόμενος περὶ τῆς τῶν ἀλλογενῶν κριτικῆς, ὅταν ἀποβλέψῃ εἰς τὰς πολλὰς παραλόγους διορθώσεις καὶ ἀθετήσεις, ὅσας καθ' ἑκάστην βλέπομεν τὰς μὲν ἐν ταῖς ἐκδόσεσιν εἰς τὰ κείμενα τῶν ἀρχαίων εἰσφορουμένας, τὰς δὲ ἐν τοῖς φιλολογικοῖς περιοδικοῖς κατὰ λεγεῶνας προτεινομένας. Ἀλλ' οὔτε ὁ κ. Βερναρδάκης ἀρνεῖται καὶ πᾶς δίκαιος φιλόλογος θέλει ὁμολογήσῃ, ὅτι οἱ ἀλλογενεῖς σοφοὶ πολλάκις διώρθωσαν τόσον εὐστόχως πολλὰ τῶν ἐν τοῖς ἀντιγράφοις παρεφθαρμένων, ὥστε δὲν εἶνε ὑπερβολὴ τὸ λεγόμενον ὑπὸ τοῦ Weil ὅτι ὑπάρχουσιν ἀρχαῖα κείμενα, τὰ ὁποῖα κατὰ τὴν ἐν τοῖς χειρογράφοις ἀνάγνωσιν καὶ ἄνευ τῶν ὑπὸ τῶν κριτικῶν γενομένων διορθώσεων εἶνε ἐντελῶς ἀκατάληπτα. *) Ἀρκεῖ νὰ ἴδῃ τις τοὺς πρώτους στίχους τῶν Ἱκετίδων τοῦ Αἰσχύλου, ὅπως φέρονται ἐν τῷ ἀρίστῳ ἀντιγράφῳ τῷ ἐν Φλωρεντίᾳ, ἵνα ἐννοήσῃ τὸ λεγόμενον ὑπὸ τοῦ Weil. Ἀλλ' ἐκτὸς τῆς τῶν ἀρχαίων κειμένων εὐλόγου παραφθορᾶς, ἥτις παρατηρεῖται ἐν πλείστοις ἀντιγράφοις αὐτῶν, τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς ἀντίγραφα πολὺ νεωτέρων συγγραφέων. Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐξέδωκεν ὁ κ. Σάθας τὴν Χρονογραφίαν τοῦ Ψελλοῦ συγγραφέως τῆς 11 ἑκατονταετηρίδος ἐκ τοῦ μόνου ἐν Παρισίοις εὑρισκομένου ἀντιγράφου τῆς 12 ἑκατονταετηρίδος. Ἀμφιβάλλω ἂν θὰ ἐδύνατο νὰ ἐννοηθῇ ἐπαρκῶς τὸ καλλιγραφικώτατα γεγραμμένον ἐκεῖνο ἀντίγραφον ἄνευ τῶν διορθώσεων τῶν μὲν τοῦ ἐκδότου, τῶν δὲ τοῦ ἐπικρίναντος τὴν ἔκδοσιν ἐν τῷ Ἀθηναίῳ. Συντηρητικὸς λοιπὸν καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως οὔτε δύναται οὔτε πρέπει νὰ εἶνέ τις, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο *κριτικός*, ἤγουν ἀκριβὴς μὲν παρατηρητὴς τῆς παραδόσεως, ὀξὺς δὲ διαγνώστης τῆς νόσου τοῦ κειμένου, ἀσφαλὴς δὲ αὐτῆς θεραπευτής. Ὅτι πολλοὶ τῶν κριτικῶν τῶν τε ὀλίγων ἡμετέρων καὶ τῶν πολλῶν ἀλλογενῶν καὶ οὐχ ἥκιστα οἱ μέγιστοι αὐτῶν ἔπαθον ὅ,τι πολλάκις πάσχουσι καὶ οἱ μέγιστοι τῶν ἰατρῶν, ἠπατήθησαν δηλ. περί τε τὴν διάγνωσιν καὶ θεραπείαν τῶν παρεφθαρμένων, δὲν εἶνε νέα παρατήρησις. Πρὸ 30 ἐτῶν ἐκδίδοντες τὰς πρώτας ἡμῶν διορθωτικὰς ἀποπείρας εἰς τὸν Ξενοφῶντα, καὶ παρατηρήσαντες τὴν τόλμην τῶν Ὀλλανδῶν φιλολόγων περὶ τὸ διορθώνειν καὶ ἀθετεῖν, μετὰ σεβασμοῦ πρὸς τοὺς σοφοὺς ἄνδρας ἐτολμήσαμεν νὰ εἴπωμεν «τοῦτο μέντοι ὁρᾶν χρὴ *μήποτε τὰ ζιζάνια συλλέγοντες ἐκριζώσωμεν ἅμα αὐτοῖς τὸν σῖτον*, ὃ δὴ φαίνονται οἱ νεώτεροι τῶν Ὀλλανδῶν φιλολόγων ποιοῦντες, Κοβέτου προεξάρχοντος τοῦ ἄλλως δεινοῦ κριτικοῦ καὶ τῆς ἀττικῆς λέξεως ἐμπειροτάτου τῶν ἑλληνιστῶν.» *) Καὶ ἀπήντησε μὲν εἰς ταῦτα εὐμενῶς ὁ κορυφαῖος αὐτῶν καὶ περικλεὴς Cobet ἐν τῷ *Λογίῳ Ἑρμῇ* τοῦ κ. Κόντου (Τόμ. Α', σ. 185) ἐπισυνάψας πολλὰς νέας διορθώσεις καὶ ἀθετήσεις, ἀλλὰ δὲν ἐκλόνησε τὴν ἀκράδαντον ἡμῶν πεποίθησιν, ὅτι οἱ ἀλλογενεῖς κριτικοὶ πολλὰ μὲν εὐστόχως καὶ θαυμασίως διώρθωσαν, ἀλλὰ πολὺ πλείονα παραδιορθώσαντες διέφθειραν τὴν ἔννοιαν αὐτῶν οὐχὶ ὀλιγώτερον τῶν ὑπ' αὐτῶν μυκτηριζομένων ἀντιγραφέων καὶ *δασκαλαρίων*.

Κατὰ τοσοῦτον λοιπὸν δικαιοτέρα εἶνε ἡ κατὰ τῶν παραδιορθώσεων ἀγανάκτησις τοῦ κ. Βερναρδάκη καθ' ὅσον αὐτὸς ἀπέδειξεν ὅτι πολλὰ χωρία τῶν Φοινισσῶν, ἑρμηνευόμενα ὅπως ὑπ' αὐτοῦ ὀρθότατα ἑρμηνεύονται, οὐδεμιᾶς χρήζουσι διορθώσεως καὶ γνησιώτατα ἐπομένως παρεδόθησαν ὑπὸ τῶν ἀντιγραφέων. Ἅπασα ἡ κριτικὴ καὶ ἑρμηνευτικὴ αὕτη ἐργασία γίνεται ἐν ταῖς σημειώσεσιν οὐ μόνον ταῖς ὑπὸ τὸ κείμενον συντομωτέραις, ἀλλὰ καὶ ταῖς μετὰ

*) H. Weil Sept tragédies d'Euripide. Paris. 1868 introd. σελ. λδ´.

*) *Τῶν παρὰ Ξενοφ. διορθωτέων* Μέρ. Α´ 1858, σελ. 36.

Digitized by Google

τοῦτο διεξοδικῶς. Τούτων αἱ μὲν πρῶται διακρίνονται διὰ τὸ ἐπίκαιρον καὶ καθ' ὅλου ἐπαρκὲς πρὸς τοὺς ὀλιγώτερον εἰδικοὺς ἑλληνιστὰς φιλολόγους καὶ εἶνε συμφωνόταται πρὸς τὸ πρόγραμμα τῆς Ζωγραφείου Βιβλιοθήκης. Αἱ δὲ μακραὶ αἱ μετὰ τὸ κείμενον καὶ τὰς ὑποσημειώσεις, αἱ ἀποτελοῦσαι τὰ δύω τρίτα τοῦ βιβλίου, περιστρέφονται κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς νέαν ᾐτιολογημένην ἑρμηνείαν χωρίων παρεννοηθέντων καὶ παραδιορθωθέντων ὑπὸ τῶν νεωτέρων κριτικῶν ἢ εἰς ὑποστήριξιν τῶν ὀλίγων ὑπ' αὐτοῦ γενομένων διορθώσεων. Αὗται ὑπερέβησαν μὲν πολὺ τὸ ὑπὸ τοῦ προγράμματος τῆς Ζωγραφείου Βιβλιοθήκης τεθὲν ὅριον, ἀλλὰ περὶ τούτου δικαιολογεῖται ὁ ἐκδότης ἐν σελ. ρκγ'. Ἡ ὑπέρβασις αὕτη δυνατὸν μὲν νὰ παρέβλαψεν ὀλίγον τὴν οἰκονομίαν τῆς ὅλης τοῦ ποιητοῦ ἐκδόσεως, καὶ νὰ ἔπαθεν ὁ ἐκδότης τοῦ Εὐριπίδου ὅ,τι καὶ αὐτὸς ὁ ποιητής, ὅστις κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη *δὲν οἰκονομεῖ καλῶς*, ἀλλὰ τὸ ἐκ τῆς ἀσυμμέτρου ταύτης κριτικῆς καὶ ἑρμηνευτικῆς ἐργασίας προϊὸν δὲν εἶνε οὔτε περιττὸν οὔτε ἀνωφελές. Τοὐναντίον ἐν οἷς μὲν *πολεμεῖ*—διότι ἐν γένει αἱ μακραὶ σημειώσεις ἔχουσι χαρακτῆρα *πολεμικὸν μᾶλλον*—τὰς ἡμαρτημένας ἑρμηνείας ἢ διορθώσεις, θέλει θαυμάσῃ ὁ ἀναγνώστης οὐ μόνον τὴν πολυμάθειαν, ἀλλὰ καὶ τὸν ὀξὺν κριτικὸν μυκτῆρα τοῦ κ. Βερναρδάκη, ὅστις μετὰ πολλῆς σαφηνείας ἀποδεικνύων τὰς ἑαυτοῦ γνώμας μεταπείθει ἀδιστάκτως· ὅπου δὲ παρεκβατικώτερον πραγματεύεταί τι, τὸ τὶ τοῦτο εἶνε ὅλως νέον καὶ ὑπὸ οὐδενὸς ἄλλου παρατηρηθέν. Καὶ διὰ τούτων λοιπὸν τῶν σημειώσεων, αἵτινες κατ' αὐστηρὸν λόγον ἠδύναντο ν' ἀποκοπῶσιν ὡς μὴ *ἀμέσως* συντελοῦσαι εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ κειμένου τῶν Φοινισσῶν, διδάσκεται ὁ ἀναγνώστης πολλὰ καὶ νέα καὶ χρήσιμα. Ὅ,τι δὲ μάλιστα πρέπει νὰ ἐπαινέσῃ τις ἐν ταῖς σημειώσεσι πάσαις, εἶνε ἡ χρῆσις τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς πρὸς ἑρμηνείαν γλωσσικῶν φαινομένων τῆς ἀρχαίας, μόνον οὕτω δυναμένων νὰ ἐξηγηθῶσι καὶ μόνον οὕτω νὰ κατανοηθῶσιν ὑφ' ἡμῶν. Τῆς ἑρμηνευτικῆς ταύτης μεθόδου πατὴρ εἶνε ὁ ἀοίδιμος Κοραῆς, καὶ ἡμεῖς δὲ ἐν τῷ Ὁμηρικῷ Λεξικῷ κατὰ δύναμιν ἠκολουθήσαμεν αὐτὴν καὶ θερμῶς συνεστήσαμεν. Ὁ κύριος Βερναρδάκης διὰ τῆς πρὸς τοὺς ἀλλογενεῖς κριτικοὺς πολεμικῆς αὐτοῦ ἀπέδειξε πόσον εἶνε ἀπαραίτητος ἡ γνῶσις αὐτῆς εἰς πάντα ἑρμηνευτὴν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ποιητῶν καὶ συγγραφέων. Λυπούμεθα μὴ δυνάμενοι ἐν τῇ βιβλιογραφίᾳ ταύτῃ νὰ παραθέσωμεν χωρία τινὰ θαυμασίως ἑρμηνευθέντα ὑπὸ τοῦ κ. Βερναρδάκη, οὐ μόνον διότι ἀποροῦμεν τί πρῶτον καὶ τί ὕστερον νὰ καταλέξωμεν, ἀλλὰ καὶ διότι δὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐκτείνωμεν πέρα τοῦ πρέποντος τὴν διατριβὴν ταύτην. Παραπέμπομεν μόνον τὸν ἀναγνώστην εἰς τὴν ἑρμηνείαν καί που καὶ διόρθωσιν τῶν ἑξῆς χωρίων, ἅπερ ὡς ἔτυχον σημειοῦμεν. Στίχ. 129, 143. 175—176. 184. 234 — 236. 274 — 275. 299 — 300. 301 — 304. 325. 350 — 351 — 352 — 353. 367 — 368. 522 — 523. 591 — 596 καὶ ἄλλα πολλά. Ἰδίως δὲ πρέπει νὰ ἐπαινέσῃ τις τὰς διορθώσεις αὐτοῦ, αἵτινες, καθ' ἃ προεῖπεν ἐν τοῖς Προλεγομένοις, ἐλάχιστόν τι μέρος ἢ οὐδὲν τῆς παραδεδομένης γραφῆς μεταβάλλουσιν, ἀλλ' ἐπανορθοῦσιν ὅμως τὴν χωλαίνουσαν ἔννοιαν. Ἄλλη χρησιμότης τῆς ἐκδόσεως ταύτης τῶν Φοινισσῶν εἶνε ἡ προσθήκη τῶν μετρικῶν σχημάτων καὶ ὀνομάτων τῶν στίχων χάριν τῶν ἀπειροτέρων, καὶ ἡ τοῦ πίνακος τῶν λέξεων, ὅστις εἶνε ἀπαραίτητος ὁδηγὸς εἰς τὸν λαβύρινθον τῶν πολλῶν καὶ ποικίλων σημειώσεων. Ἴσην δὲ χρησιμότητα θὰ εἶχε κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην καὶ ἡ ἀμέσως ὑπὸ τὸ κείμενον προσθήκη τοὐλάχιστον τῶν τοῦ ἐκδότου διορθώσεων.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

Ι. Πανταζιδης.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ.—Μετάφρασις Χ. Α.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Εἶχον φθάσει πολὺ πλησίον τοῦ Ροβέρτου καὶ τῆς Γιλβέρτης· ἡ νεᾶνις ἠρώτησε μειδιῶσα τὸν Γκενὼ ἂν «παρέδωσε καλὰ τὸ μάθημα» εἰς τὸν θεῖόν της, ἐνῷ ὁ κ. δὲ Μομβρὲν μὲ τὴν κεφαλὴν ἀσκεπῆ ὑπεκλίνετο πρὸ τοῦ ἀρχαίου του λοχαγοῦ. Ὁ κτηνίατρος, ὅστις ἐκαυχᾶτο ἐπὶ ὀξυδερκείᾳ, εὕρισκεν ὅτι ὁ νέος ἐδείκνυεν ὑπερβολικὴν ἀβροφροσύνην καὶ ἡ νεᾶνις ὑπερβολικὸν θράσος. Δὲν ἐφαίνοντο ποσῶς ἔχοντες τὸ ἦθος τεταραγμένον. Ἀλλὰ τότε λοιπὸν ἡ μικρὰ ἦτο πολὺ πεπειραμένη! Διότι βεβαίως ὁ Γκενώ, ὡς ἐφρόνει, δὲν εἶχεν ἀπατηθῇ τὴν προτεραίαν ἔμπροσθεν τοῦ ξενοδοχείου τοῦ *Μεγάλου Μονάρχου*. Ὄχι! δὲν ὑπῆρχεν ἀμφιβολία· ἡ ἀνεψιὰ τοῦ ταγματάρχου εὑρίσκετο εἰς συνεννόησιν μὲ τὸν μικροευγενῆ! Τί διάβολον! ἂν ἡ ἐπὶ τῆς ὑποψηφιότητος τοῦ Βερδιὲ ἐπιτροπὴ ἐγνώριζεν αὐτὰ πρὶν κάμῃ τὴν ἐκλογήν της, ἡ ἀπόφασίς της βέβαια ἤθελεν ἐπαισθητῶς ἀλλοιωθῇ.

Καὶ ὁ Γκενὼ ἔξεε τὸ ὠτίον.

Ἡ ἁμαξοστοιχία τοῦ Φονταινεβλὼ ἀφικνεῖτο ἤδη. Ὁ κ. δὲ Μομβρὲν μόλις ἐπρόφθανε ν' ἀνέλθῃ εἰς τὸ βαγόνιον καὶ ἐνῷ ἀπεμακρύνετο τάχιστα, ὁ κτηνίατρος ὁπωσοῦν ἐστενοχωρημέ-

Digitized by Google

νος ἀνελογίζετο τὰς συνεπείας τῆς ἐρωτικῆς ἐκείνης σχέσεως, ἧς τὸ μυστικὸν ἐγίνωσκεν ἤδη ὁ κ. Καππoὰ καὶ αὐτός.

Τὸ πρᾶγμα ἦτο σοβαρόν· ἦτο πλέον ἢ σοβαρὸν μάλιστα, ἦτο τρομερόν. Καὶ ἂν ὁ *Ἔγχελυς τοῦ Μελέν* ἤθελε μάθει τὸ γεγονός, ἡ ἐκλογὴ ἐκινδύνευεν, ἐκινδύνευε φρικτὰ ἡ ἐκλογή, ἦτο δὲ ἐνδεχόμενον νὰ ἐκλεχθῇ ὁ Γκαρούς . . ,

Ὁ Γκενὼ ἐσκέπτετο ὅτι ἠδύναντο νὰ προσφέρωσι τὴν «διαδοχὴν τοῦ Σαρβέ» εἰς τὸν Κλήμεντα Γκαρους.

— Ὅπως δήποτε εἶνε δημοκρατικὸς ὁ Γκαρούς. Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ θὰ μᾶς ἔλεγεν ὅτι δὲν ἔχει αἰγῖδα. Ὄχι ! δὲν ἔχει αἰγῖδα ὁ Γκαρούς· εἶνε μάλιστα ἀνατρεπτικός. Ἀλλὰ καὶ ὁ ταγματάρχης ἔχει καὶ αὐτὸς μίαν αἰγῖδα ! . . . ὁποῦ σκεπάζει πολλὰ πράγματα ! . . . Τί νὰ τὰ λέγωμεν ; . . . Καλλίτερα νὰ μὴ τὰ λέγωμεν, διότι ἂν τὰ μάθουν ! . . .

Πᾶσαι αὐται αἱ ἰδέαι ἀνεκυκῶντο εἰς τὸν νοῦν τοῦ κτηνιάτρου, ἐνῷ παρετήρει τὴν Γιλβέρτην καὶ τὸν θεῖόν της. Ἡ νεᾶνις παρηκολούθει διὰ τοῦ βλέμματος τὸν κ. δὲ Μομβρέν. Ναί! εἶχε τὴν αὐθάδειαν νὰ τὸν παρακολουθῇ διὰ τοῦ βλέμματος ! νὰ τὸν παρακολουθῇ μάλιστα ἕως νὰ εἰσέλθῃ ἐκεῖ πέραν εἰς τὸν σταθμόν ! Καὶ ὁ ταγματάρχης δὲν ἔβλεπε τίποτε ! . . Τίποτε, τίποτε ! . . . Ἀπολύτως τίποτε δὲν ἔβλεπεν ὁ ταγματάρχης !

Ὁ Γκενὼ προῃσθάνθη ὅτι θὰ τοῦ ἔλεγε καμμίαν ἀπρεπῆ λέξιν. Διὰ τοῦτο ἀπεχαιρέτισεν ἀποτόμως τὸν Βερδιέ.

— Λοιπὸν ἤμεθα σύμφωνοι ; . . . Τὸ πρόγραμμα νὰ εἶνε σαφές, σαφέστατον . . . Ἀκολουθήσατε τὴν συμβουλήν μου, σᾶς ἐπαναλαμβάνω, ἐστὲ εἰλικρινής... Βάλετε μέσα εἰς τὸ πρόγραμμα ἐκεῖνο ὁποῦ σᾶς εἶπα : « Ὁ τόπος δὲν θέλει πλέον δεκάτας, δικαιώματα φεουδαρχικὰ καὶ ὁλοκαυτώματα τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως ! Δὲν τὰ θέλει πλέον ! »

— Ἀλλά, εἶπεν ὁ Βερδιέ, πιστεύετε ὅτι ὑπάρχει τις ὁ ἐπιθυμῶν ὁλοκαυτώματα;

— Ἂν τὸ πιστεύω; Ἐρωτήσατε τὸν πατέρα τοῦ νέου κόμητος δὲ Μομβρέν! ἀπήντησεν ὁ Γκενὼ μὲ τόνον τόσον εἰρωνικόν, σχεδὸν ὀργίλον καὶ τόσον παράδοξον, ὥστε ἡ Γιλβέρτη ᾐσθάνθη ἀόριστόν τινα φόβον χωρὶς νὰ γινώσκῃ τὴν αἰτίαν.

Ἐνόμιζεν ὅτι ὁ Γκενὼ ἠπείλει τὸν Ροβέρτον.

Ὁ κτηνίατρος ἀνελθὼν εἰς τὸ ἁμάξιόν του ἐμάστιζε ἤδη τὸν ἵππον του καὶ τὸ ἁμάξιον ἐξηφανίζετο ἐν τῇ ὁδῷ ἐν τῷ μέσῳ συννέφων κονιορτοῦ.

Ἐπειδὴ ἡ ὥρα τοῦ προγεύματος ἐπλησίαζεν, ὁ Βερδιὲ καὶ ἡ ἀνεψιά του ἀνέλαβον μετά τινος σπουδῆς τὴν ὁδόν, ἣν εἶχον διανύσει τὴν προτεραίαν ἐν τῇ ἁμάξῃ τῆς κυρίας Ἐρβλαί. Συνωμίλουν ἐλάχιστα· ὁ μὲν ταγματάρχης ἀνελογίζετο μετ' ἀνησυχίας τὸ πρόγραμμα ἐκεῖνο, ὅπερ ἔμελλε νὰ συντάξῃ, ἡ δὲ Γιλβέρτη ἐνόμιζε ὅτι ἤκουεν ἀκόμη τὸν ἦχον τῆς μελαγχολικῆς φωνῆς τοῦ Ροβέρτου λαλοῦντος αὐτῇ περὶ τῶν ναυαγῶν τοῦ βίου.

Ναυαγὸς αὐτός, ὁ κ. δὲ Μομβρέν, νέος πλούσιος, ἀγαπώμενος, θελκτικός!.. Ναυαγός;..

Καὶ διελογίζετο, ὁποία ἆρά γε θύελλα εἶχε πράγματι ἐνσκήψει εἰς τὴν ὕπαρξιν τοῦ νέου καὶ πόσων θλίψεων ἦτο σημεῖον ἡ ῥυτὶς ἡ κεχαραγμένη ἐπὶ τοῦ μετώπου τοῦ Ροβέρτου ὡς τραῦμα γενόμενον διὰ τῶν ὀνύχων τῆς Εἱμαρμένης.

Ἐνῷ δὲ προύχώρουν εἰς τὴν ὁδὸν σιωπηλοί, βαδίζοντες πλησίον ἀλλήλων, ὡσεὶ ἀπολωλότες εἰς τὴν ἐξοχὴν ἐκείνην, ὅπου ἦσαν σχεδὸν ξένοι, μία ἰδέα ἐπῆλθε ταυτοχρόνως εἰς ἀμφοτέρους: «Διατί εἴμεθα ἡμεῖς ἐδῶ;» Ἔχαιρε μὲν ἡ Γιλβέρτη διότι ἐπανεῖδε τὸν Ροβέρτον, ἀλλὰ καὶ ἐλυπεῖτο διότι τὸν συνήντησεν, ἀφοῦ πᾶσα νέα συνάντησίς των ἔτι μᾶλλον τὴν ἔθλιβεν, γινομένη πρόξενος ἀορίστου τινὸς ἀνησυχίας εἰς τὴν καρδίαν τῆς νεάνιδος. Ὁ δὲ Βερδιὲ κατελαμβάνετο πάλιν ἀπὸ τὸν αἰώνιον πόθον του: Εὑρίσκετο τόσον καλὰ εἰς Παρισίους μακρὰν τῆς τύρβης ἐκείνης τοῦ ἐκλογικοῦ ἀγῶνος!..

Μία ἁμαξοστοιχία διῆλθεν διὰ τῆς ὁδογεφύρας συρίζουσα καὶ διευθυνομένη εἰς Παρισίους. Ἔλεγε δὲ καθ' ἑαυτὸν ὁ ταγματάρχης, πόσον θὰ ἦτο φρόνιμον ἂν ἐπεβιβάζετο εἰς αὐτὴν καὶ ἐπέστρεφεν εἰς τὴν ὁδὸν Μανσάρ, χωρὶς πλέον νὰ συλλογισθῇ τὸν Γκαρούς, τὸν Γκενώ, τὸν Καππoά, κανένα!..

Ἀμέσως σχεδὸν μετὰ τὸν σταθμὸν ἤρχιζεν ἡ ἔκτασις τῶν ἀγρῶν. Περιστεραὶ ἀφίπταντο ἀπὸ τῶν ἠροτριωμένων ἀγρῶν. Ἡ πεδιὰς ἐξετείνετο ἐνώπιόν των· πρὸς ἀριστερὰν ἐφαίνοντο διεσπαρμέναι ἐπαύλεις καὶ μία λεπτὴ γραμμὴ δένδρων· πρὸς δεξιὰν ἔκειτο χθαμαλὸς λοφίσκος ἐκεῖ δὲ τὸ νεκροταφεῖον ἐπεδείκνυε τὰ λευκὰ του τείχη, τοὺς ἐπιτυμβίους λίθους καὶ τοὺς σταυρούς του. Καὶ ἐκεῖ ἐπίσης ἐν τῇ γαλήνῃ καὶ τῇ σιγῇ τῆς ἐξοχῆς ἠδύνατό τις νὰ διάγῃ εὐδαιμόνως, ἀρκεῖ νὰ μὴ εἶχε τὴν ἀνόητον φιλοδοξίαν νὰ προβάλῃ τὴν ὑποψηφιότητά του ἀπέναντι τῶν συμπολιτῶν του.

Πλὴν τὸ καθῆκον!

Ὁ Βερδιὲ ἔσειε τὴν κεφαλὴν ἐνῷ ἐβάδιζεν.

Αἴ, βέβαια, τὸ καθῆκον ! Ἂν δὲν ἐθεώρει λιποταξίαν νὰ ἐγκαταλίπῃ τὸν ἀγῶνα, προθύμως θὰ ἐπεβιβάζετο ἐπὶ τῆς ἁμαξοστοιχίας ἐκείνης, ἥτις ἔτρεχεν ἤδη ἐκεῖ κάτω ἐρευγομένη καπνόν...

Ἔφθασαν χωρὶς ν' ἀνταλλάξωσι λέξιν εἰς τὰς

Digitized by Google

πρώτας οἰκίας τοῦ Δαμμαρί. Αἱ ἐπαύλεις ἀπέκτων θέαν ἀγγλικῶν ἀγροτικῶν οἰκημάτων· αἱ στέγαι τῶν καθαρῶν καὶ εὐπρεπῶν σταύλων προεξετείνοντο ἄνωθεν τῶν παρὰ τὴν ὁδὸν τοίχων. Πέραν ἐφαίνετο ἀνοικτὴ ἡ κιγκλιδωτὴ θύρα τῆς κατοικίας τῆς κυρίας Ἐρβλαί.

Καθ' ἣν στιγμὴν εἰσήρχετο, ἠρώτησε μειδιῶσα τὸν θεῖόν της τί ἐσκέπτετο ἀφότου ἐξεκίνησαν ἀπὸ τὸ Μελὲν καὶ δὲν ἤνοιξε καθόλου τὸ στόμα.

— Τί ἐσκεπτόμην;... Τίποτε!.. Ἄ ναί! προσέθηκε προσπαθῶν νὰ γελάσῃ, ἐσκεπτόμην τὸ τουφέκι μου!.. Εἶνε τὸ ὄνειρόν μου, καθὼς εἰξεύρεις... τὸ ὡραῖον τουφέκι τοῦ ἐργαστηρίου Κλωδέν, τὸ ὁποῖον τόσον ἐπεθύμουν νὰ ἀγοράσω.. καὶ τὸ ὁποῖον οὐδέποτε θ' ἀποκτήσω.

Ἡ Γιλβέρτη προσέβλεψεν τὸν ταγματάρχην. Ὡμίλει ἀληθῶς περὶ τοῦ ὅπλου ἐκείνου, ὡς θὰ ὡμίλει ἐραστὴς περὶ τῆς ἐρωμένης του.

Ἦτο ὄνειρον! εἶχε δίκαιον!

— Μήπως ἀποκτᾷ κανεὶς ὅτι ἐπιθυμεῖ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον; εἶπεν ἠρέμα ἡ νεᾶνις.

Καὶ ἐστηρίχθη, ὅπως εἰσέλθῃ, εἰς τὸν βραχίονα τοῦ θείου της, ὅστις τάχιστα παρηγορήθη αἰσθανθεὶς τὸν βραχίονά του σφιγγόμενον ὑπὸ τῆς παιδικῆς ἐκείνης χειρός.

Η'.

Ὁ μαρκήσιος δὲ Μομβρὲν κατῴκει μετὰ τοῦ υἱοῦ του εἰς τὴν γωνίαν τῆς πλατείας τῶν Μικρῶν Παρισίων ἐντὸς οἰκήματος παρὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν πρὸς τὸ Νομαρχεῖον. Ἦτο οἰκία παλαιά, περιωρισμένη, μὲ τὰ παράθυρα κεκλεισμένα καὶ οὕτως εἰπεῖν ὠχυρωμένα κατὰ τοῦ ἔξωθεν θορύβου, ἐκ τῶν γαληνίων ἐκείνων οἰκιῶν, αἵτινες παρατηροῦνται ἐν ταῖς ἐπαρχίαις εἰς τὰ πέριξ τῶν καθεδρικῶν ναῶν. Οἱ τοῖχοί της ἦσαν ἐν τούτοις λευκοὶ καὶ διὰ μέσου τῆς ὑψηλῆς καὶ ὀγκώδους θύρας διανοιγομένης διεκρίνετο αὐλὴ λιθόστρωτος, εἰς οἰκίσκος διὰ τὸν θυρωρόν, ἀπωτέρω δὲ ἡ εἴσοδος τοῦ κήπου καὶ ἡ ἀρχὴ δενδροστοιχίας φιλυρῶν. Πάντοτε σχεδὸν ἡ πύλη αὐτὴ ἦτο κεκλεισμένη, οὐδαμοῦ δ' ἐφαίνετο ὁ μαρκήσιος, ὅστις ἔζη μονήρης ἐν τῷ οἴκῳ του μὲ τὰ βιβλία καὶ τὰ παλαιά του χειρόγραφα, ἐξερχόμενος μόνον ὁσάκις ἐπρόκειτο νὰ ταξειδεύσῃ ἢ νὰ μεταβῇ εἰς θήραν. Ἀλλὰ τοῦτο συνέβαινε σπανίως. Οὐδεὶς σχεδὸν ἐπισκέπτης προσήρχετο εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Μομβρέν. Οἱ πλεῖστοι τῶν φίλων τοῦ μαρκησίου κατῴκουν εἰς τὸ προάστειον τοῦ Ἁγίου Γερμανοῦ ἐν Παρισίοις ἢ εἰς τὴν συνοικίαν τοῦ Ἁγίου Λουδοβίκου ἐν Βερσαλλίαις. Ἔμενεν ἑκουσίως ἔγκλειστος ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ ἔνθα εἶχε γεννηθῆ ὁ υἱός του καὶ ἔνθα εἶχεν ἀποθάνει ἡ μαρκησία, ἣν περιπαθῶς ἠγάπα.

Ἡ κυρία δὲ Μομβρὲν εἶχεν ἐν τούτοις καταλίπει μνήμην γυναικὸς ἰδιοτρόπου καὶ ὁπωσοῦν δεσποτικῆς. Ἀγέρωχος ἐπὶ τῇ εὐγενείᾳ της, ἥτις πράγματι ἦτο ἐκ τῶν ἐξόχων, διότι ἡ μαρκησία ἦτο τὸ γένος Κουρτεναὶ—Λουζινιάν, ἀφοῦ ἐνυμφεύθη ἐξ ἔρωτος τὸν κ. δὲ Μομβρέν, κατεδίκασεν ἕως τέλους τὸν σύζυγόν της εἰς τὴν μονήρη ἐκείνην συμβίωσιν, θελκτικὴν κατὰ τὴν περίοδον τῆς σελήνης τοῦ μέλιτος, ἡδυτάτην ἀκόμη ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ἀλλ' ἥτις ἐπὶ τέλους κατέστη ὄχι τόσον εὐάρεστος. Ἡ μαρκησία δὲ Μομβρέν, ἡ ἐντιμοτάτη καὶ ἀρίστη τῶν συζύγων, παρεισῆγεν εἰς ὅλα τὰ ἔργα τῆς ζωῆς της ζέσιν πεποιθήσεως πάντως ἐπαινετὴν ἀλλ' ἐνίοτε ἀνιαράν. Ἀνατραφεῖσα παρὰ τοῦ κυρίου δὲ Κουρτεναὶ—Λουζινιὰν μὲ τὰς μᾶλλον συντηρητικὰς καὶ ἀγερώχους ἰδέας, διῆλθε καὶ τὴν νεανικὴν καὶ τὴν ὥριμον καὶ τὴν πρεσβυτικὴν της ἡλικίαν διαμαρτυρομένη, κεχολωμένη. Ἠχθρεύετο τὴν βασιλείαν τοῦ Λουδοβίκου Φιλίππου, τὴν Δημοκρατίαν, τὴν δευτέραν Αὐτοκρατορίαν, τὴν κυβέρνησιν τοῦ Θιέρσου, τὴν τοῦ στρατάρχου Μὰκ-Μαὼν—αὐτὴν πρὸ πάντων—ἐπέβαλε δὲ εἰς τὸν μαρκήσιον, προθύμως πάντοτε ὑπακούοντα εἰς τὴν θέλησιν τῆς ἀγαπητῆς του συζύγου, τὴν καταναγκαστικὴν ἐν Μελὲν διαμονήν, ἥτις δὲν εὐηρέστει ἐξ ὁλοκλήρου τὸν κομψόν, πεπαιδευμένον καὶ ἀγαπῶντα τοὺς Παρισίους εὐπατρίδην. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Καμτσάτκαν θὰ ἔζη, ἂν τοιαύτη ἤθελεν εἶσθαι ἡ ἰδιοτροπία τῆς μαρκησίας.

Ὁ κ. δὲ Μομβρὲν ἄλλο τι δὲν ἠγάπα εἰς τὸν κόσμον εἰμὴ τὴν σύζυγόν του καὶ τὸν υἱόν του· ἀλλ' ἠγάπα ἀμφοτέρους περιπαθῶς. Ἀνησύχει κάπως διὰ τὸ μέλλον τοῦ νεαροῦ κόμητος, ἐπειδὴ τὸ παιδίον ηὔξανεν ὅλως περιωρισμένον ἐντὸς τοῦ μεγάλου ἐκείνου μεγάρου. Ἡ μαρκησία ἐννόει νὰ μὴ ὑποστῇ ποσῶς ὁ υἱός της τὴν ὀλέθριον ἐπίδρασιν τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἀφοῦ τὸν ἔπεμψεν ἐπί τινα χρόνον εἰς τὸ σχολεῖον τῶν Μοναχῶν ἐν Παρισίοις, ἐθεώρησε καλλίτερον κατόπιν νὰ προσλάβῃ δι' αὐτὸν παιδαγωγὸν κατ' οἶκον εἰς Μελέν. Ὁ παιδαγωγός, ἱερεὺς νέος τὴν ἡλικίαν, ἐνθουσιώδης καὶ φιλελεύθερος, ἐνέπνεε κάποιον φόβον εἰς τὴν κυρίαν δὲ Μομβρέν, ἥτις εὕρισκεν αὐτὸν λίαν ἐπιεικῶς ἔχοντα πρὸς τὰς φιλελευθέρους ἰδέας· τὸ σέβας ὅμως ὅπερ ἔτρεφεν ἡ μαρκησία πρὸς τὸ ἱερατικὸν ἔνδυμα ἦτο τοιοῦτο, ὥστε ὑπέκυπτε καὶ πρὸ τῶν κατὰ τὴν γνώμην της ἀνατρεπτικῶν του φρονημάτων. Ἄφινε τὸν ἀββᾶν Ὑρτὼ νὰ διαπλάττῃ τὴν ψυχὴν τοῦ Ροβέρτου καὶ ᾐσθάνετο μόνον ἐνίοτε τὴν ἀνάγκην τὴν Κυριακὴν κατὰ τὴν λειτουργίαν νὰ δεηθῇ εἰς μίαν γωνίαν τοῦ ναοῦ ὑπὲρ τῆς ψυχικῆς σωτηρίας τοῦ ἀββᾶ Ὑρτώ, τὴν ὁποίαν ἐθεώρει ὀλίγον τι διακινδυνεύουσαν.

Digitized by Google

Τὴν εἶχε πράγματι καταπλήξει ἑσπέραν τινὰ ὁ ἀββᾶς ὑποστηρίζων ὅτι ὁ Βιργίλιος μὲ τὴν ἤρεμον μελαγχολίαν του καὶ τὸν οἶκτόν του πρὸς τὰς ἐγκοσμίους συμφορὰς εἶχε τὴν καρδίαν χριστιανοῦ. Ἡ μαρκησία ἐθεώρησεν ὡς ἱεροσυλίαν νὰ λαλῶσι τοιουτοτρόπως περὶ ἑνὸς ἐθνικοῦ, ὁ δὲ κ. δὲ Μομβρὲν ἀνεμίμνησκεν αὐτῇ μειδιῶν τὴν ἐποχήν, καθ' ἣν ἔρριπτεν αὐτὴ εἰς τὸ πῦρ ὅλους τοὺς *Ὁρατίους*, οὓς εὕρισκεν ἐν τῇ οἰκίᾳ. Ὁ ταλαίπωρος Ὁράτιος! Καὶ ὅμως ἔπρεπεν, ὁ Ροβέρτος νὰ μάθῃ νὰ τὸν ἐξηγῇ ἀπροσκόπτως. Ὁσάκις δὲ ἤκουεν ἡ μαρκησία τὸν ἀββᾶν Ὑρτὼ ἀναγινώσκοντα τὸν Ὁράτιον ἀντὶ τινὸς τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἐνόμιζεν ὅτι ὁ παιδαγωγὸς τοῦ νέου κόμητος καθίστατο εἰδωλολάτρης.

Καὶ ἐν τούτοις δὲν ἦτο γυνὴ περιωρισμένου πνεύματος ἡ μαρκησία. Ἦτο ἀγαθή, ἀφωσιωμένη, γενναία, ἀλλ' ᾐσθάνετο πρὸς τὸν κόσμον καὶ τὴν νεωτέραν κοινωνίαν εἶδός τι ἐντίμου ἀπογοητεύσεως, ἥτις περιέκλειε τὴν πίστιν της ἐντὸς κύκλου ἀπαισιοδοξίας. Δὲν ἤθελε κατ' οὐδένα τρόπον ὅπως ὁ υἱός της διαδραματίσῃ πρόσωπον ἐν τῇ δημοκρατικῇ κωμῳδίᾳ —ἐν τοῖς δημοκρατικοῖς ὀργίοις, ἔλεγε μάλιστα ἡ κυρία δὲ Μομβρὲν — τῆς συγχρόνου ἐποχῆς. Ἀφοῦ δὲ τὸν συνώδευσεν αὐτοπροσώπως εἰς τὸ σύνταγμα, ὅπου κατετάχθη κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν πρώτων πολεμικῶν ἀτυχημάτων τοῦ 1870, (διότι τότε δὲν εἶχον ἀναφανῆ οἱ ζουάβοι τοῦ Σαρέτ, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ Ροβέρτος ἤθελεν ὑπηρετήσει μετὰ χαρᾶς) ἡ μαρκησία ἱκέτευσε τὸν υἱόν της ν' ἀφήσῃ τὸ στρατιωτικὸν στάδιον μετὰ τὴν εἰρήνην.

—Ὑπηρέτησες τὴν πατρίδα σου, τοῦ ἔλεγεν· Ἄφησε τώρα τοὺς κυρίους αὐτοὺς εἰς τὴν δημοκρατικήν των λαφυραγωγίαν. Ὅταν ὁ βασιλεὺς ἐπιστρέψῃ εἰς τ' ἀνάκτορα τοῦ ἀνοικοδομηθησομένου Κεραμεικοῦ, θὰ εἰσέλθῃς ἂν ἐπιθυμῇς εἰς τὴν διπλωματίαν, ἥτις τότε θὰ διαρρυθμισθῇ καταλλήλως, ἢ εἰς τὸν στρατόν, ὅστις θ' ἀναδιοργανωθῇ. Ἕως τότε, τὸ καθῆκόν σου ὡς εὐπατρίδου εἶνε ν' ἀναμένῃς, ὅπως χθὲς τὸ καθῆκόν σου ὡς Γάλλου ἦτο νὰ ἐνεργήσῃς.

. Ὁ μαρκήσιος δὲν ἠναντιοῦτο παρὰ πολὺ εἰς τὰς ἰδέας τῆς κυρίας Μομβρέν. Δὲν δυσηρεστεῖτο νὰ ἔχῃ τὸν υἱόν του πλησίον του. Τὸν συνώδευσεν ἐπίσης ὅπως καὶ ἡ μαρκησία μέχρι τοῦ σιδηροδρόμου, ὅτε ὁ Ροβέρτος κατετάχθη εἰς τὸν στρατόν, ἐνῷ δὲ ἐκράτει καὶ ἔσφιγγε τὴν χεῖρά του εἰς τὸν σταθμόν, ἐσυλλογίζετο ν' ἀνέλθῃ καὶ αὐτὸς εἰς τὸ βαγόνιον μετὰ τοῦ νέου καὶ ἐν ἀνάγκῃ νὰ φονευθῇ πλησίον του. Ἐν τῇ μονώσει τοῦ Μελὲν ᾐσθάνετο ἑαυτὸν εὐτυχῆ ἀφοῦ ἔζη πλησιέστατα τοῦ Ροβέρτου. Τὰ δύο ἐκεῖνα ὄντα ἠγάπων ἄλληλα φιλοστοργότατα καὶ ἐνῷ ἡ μαρκησία ἐπεβάλλετο εἰς τὸ τέκνον της πρὸ πάντων διὰ τοῦ σεβασμοῦ, ὁ πατὴρ κατέκτα τὴν καρδίαν τοῦ νέου διὰ τρυφερότητος περιπαθοῦς, διὰ τῆς ἀγάπης φίλου, ἀδελφοῦ πρεσβυτέρου.

Ἐνίοτε ὁ κόμης καίπερ ὑπείκων εἰς τὴν μητέρα του καὶ μένων ἐξόριστος εἰς τὴν γωνίαν ἐκείνην τῆς ἐπαρχίας ἀφοῦ αὐτὴ τὸ ἤθελεν, ἄφινε νὰ διαφεύγῃ τὸ μυστικὸν τῆς ἀνίας του καὶ νὰ ἐκδηλῶται ἡ ἀνυπομονησία του διὰ τὴν ἐπιβεβλημένην ἀργίαν. Ὁ μαρκήσιος παρηγόρει τὸν Ροβέρτον ὅσον ἠδύνατο. Ἔλεγεν αὐτῷ ὅτι ὤφειλε νὰ ὑπομένῃ καὶ νὰ περιμένῃ. Ὁ βίος ἐκεῖνος δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ διαρκέσῃ αἰωνίως. Ὁ μαρκήσιος δὲν ὡμολόγει ὅ,τι ἤλπιζεν ἐνδομύχως, ὅτι δηλαδὴ συνοικέσιόν τι καθιστῶν διὰ τοῦ ἔρωτος προσφιλῆ τὴν τοιαύτην ὕπαρξιν εἰς τὸν Ροβέρτον ἤθελεν ἀποδιώξει τὴν μονοτονίαν. Ἀλλ' ὁ νέος ᾐσθάνετο σχεδὸν μῖσος κατὰ τοῦ γάμου. Ἐκυριεύετο ἀπὸ ἐπιθυμίας ἀορίστους ἐλευθερίας πρὸ πάντων, ἐδίψα ν' ἀπολαύσῃ τὸν βίον . . . .

Ὁ κ. δὲ Μομβρὲν ὑπεδείκνυε μετὰ πραότητος εἰς τὴν μαρκησίαν τὸν κίνδυνον, ὅστις πιθανὸν ἤθελε προκύψει ἂν ἐξηκολούθει νὰ μένῃ οἱονεὶ δέσμιος νέος πλήρης φαντασίας, πόθων, ὀνείρων . . . Πλὴν ἡ μαρκησία διέκοπτε τὸν σύζυγόν της . . . Τὸ ἐγίνωσκε βέβαια ὅτι ὁ υἱός της ἦτο πνεῦμα ἐξημμένον, ὀνειροπόλον ! . . . . Ἦτο ἄξιος μαθητὴς τοῦ ἀββᾶ Ὑρτώ, ὅστις εἶχεν ἀποθάνει, ὁπότε ἀκριβῶς ἐπρόκειτο νὰ δεχθῇ τὴν ἕδραν τῆς χριστιανικῆς φιλοσοφίας . . . Ἀββᾶς φιλόσοφος ! . . . Εἶχεν ἆρά γε ἀναγνώσει ὁ μαρκήσιος τί ἔλεγε τὸ *Σύμπαν* περὶ τοῦ ἀββᾶ ; Μάλιστα ! . . . αἱ νεκρολογικαὶ σημειώσεις αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τὸν πρώην παιδαγωγὸν τοῦ υἱοῦ των ! . . . Ἂν ἐκολάζετο αὐτὸς ὁ ἀββᾶς Ὑρτώ, καθόλου δὲν θὰ ἐξεπλήττετο ἡ μαρκησία !

— Αὐτὸς νὰ κολασθῇ, φιλτάτη μου ; Τί λέγεις ! . . . Ἕνας ἅγιος ἄνθρωπος . . .

— Ἅγιος ; . . . ἅγιος ; . . Μάλιστα, λαϊκὸς ἅγιος ἴσως ! . . . Ἀνάγνωσε ὅμως τὸ *Σύμπαν*, μαρκήσιε ! . . .

— Ὢ, δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι θὰ τὸν κακομεταχειρίζεται τὸν καϋμένον τὸν ἀββᾶν ! . . . Τὸ *Σύμπαν κανονοβολεῖ*, δὲν *κανονίζει* ἁγίους ! . . .

Ἡ μαρκησία ἐδιπλασίαζε λοιπὸν τὴν ἐπιτήρησιν καὶ τὰς φροντίδας, τὰς μητρικάς της φροντίδας. Ἔβλεπεν ὅτι ὁ Ροβέρτος ἐφαίνετο πάσχων καὶ μελαγχολικός. Ἀναμφιβόλως ἐνασχόλησίς τις ἠδύνατο νὰ τὸν διασκεδάσῃ, νὰ τοῦ ἀποδώσῃ τὴν πρὸς τὴν ἐνέργειαν ὄρεξιν, ἣν ἐφαίνετο ἀπολέσας. Πλὴν κατ' οὐδένα τρόπον εἰς Μομβρὲν δὲν ἠδύνατο νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ διπλωματικὸν στάδιον ὑπὸ τὰς διαταγὰς ἑνὸς

Digitized by Google

Βαρθελεμὺ Σαίντ-Ἰλαίρ. Ὅτε ὁ στρατάρχης Μὰκ-Μκὼν ἐγένετο πρόεδρος, ἡ μαρκησία ἤλπισε πρὸς στιγμήν. Εἶτα ὅμως ἐπείσθη ταχέως καὶ ἐκ τῶν πρώτων μάλιστα ὅτι ὁ δοὺξ τῆς Μαγέντας ἦτο *προδότης*, καὶ ὅτι δὲν ἤθελε νὰ παραβιάσῃ τὸ Σύνταγμα, ὅπερ εἶχεν ὑποσχεθῆ νὰ ὑπερασπίσῃ. . . Δὲν ἠδύνατό τις νὰ συνταχθῇ μετὰ τοιούτων ἀνθρώπων ! . . Ὁ Ροβέρτος ὤφειλεν ν' ἀναμένῃ ἀκόμη, ν' ἀναμένῃ πάντοτε.

Καὶ ὁ νέος σεβόμενος τὴν μητέρα του, διῆγεν ὑποτεταγμένος εἰς τὰς θελήσεις τῆς μαρκησίας ἐν ἡλικίᾳ τριάκοντα ἐτῶν ὅπως καὶ κατὰ τὴν παιδικήν του ἡλικίαν καὶ αἱ ἡμέραι παρήρχοντο βραδεῖαι καὶ φορτικαί, ἀχρησιμοποίητοι, κεναί, θλιβεραὶ ἐν τῇ κατηφεῖ μονώσει ἐπαρχιακῆς πόλεως καὶ ἐν τῇ ἐκνευριστικῇ ἀσημότητι ὑπάρξεως ἀπράγμονος.

Ὅ,τι ἰδίως ἡ κυρία δὲ Μομβρὲν ἐφοβεῖτο διὰ τὸν Ροβέρτον ἦτο ὁ ἐν Παρισίοις βίος. Ἔτρεφε κατὰ τῆς πόλεως τῶν θεάτρων καὶ τῶν εὐκόλων διασκεδάσεων εἶδός τι μίσους ἐπαρχιώτιδος, ὅπερ ἦτο σχεδὸν ἀναχρονισμός. Ἐνόμιζεν ὅτι θὰ κατεστρέφετο ὁ νέος κόμης ἂν ἤθελε ζήσει εἰς Παρισίους. Κυρία οὖσα τῆς κοινῆς περιουσίας, διότι ὁ μαρκήσιος ὀλίγον ἐμερίμνα περὶ τῆς διαχειρίσεως τῶν οἰκονομικῶν του, ἡ κυρία δὲ Μομβρὲν μόλις ἐπέτρεπεν εἰς τὸν υἱόν της νὰ διάγῃ ὡς τέκνον εὐγενοῦς οἰκογενείας. Τὸν ἄφησεν ὅμως βλέπουσα αὐτὸν μελαγχολικὸν νὰ διατρίψῃ κατὰ τὴν περίοδον ἑνὸς θέρους ἐν Φονταινεβλῷ.

Ἀλλὰ διὰ τὸν Ροβέρτον ἡ ἐξοχικὴ ἐκείνη διαμονή, ἥτις εἰς τὴν μαρκησίαν ἐφαίνετο χειραφέτησις, ὡμοίαζε φοβερὰ πρὸς τὸν ἐν Μελὲν βίον. Καὶ ἐκεῖ ὅπως εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς ἐπαρχίας διῆγε βίον μονότονον, βραδέως διαρρέοντα, ἄνευ ἀσχολίας, ἄνευ ἡδονῆς, ἄνευ νεωτερισμοῦ τινος. Κατέτριβεν ἐν ἀργίᾳ πλήρει χαυνώσεως τὴν ζωηρότητα τῆς νεότητός του. Ἐπεχείρει περιπάτους ἐντὸς τοῦ δάσους, αἵτινες κατ' ἀρχὰς τοῦ ἐφαίνοντο εὐχάριστοι, ἀλλὰ κατόπιν ἐπλήρουν τὴν ψυχήν του διὰ ζοφερᾶς μελαγχολίας· διήρχετο ὥρας ὁλοκλήρους βλέπων τὰ γυμνάσια πυροβολαρχίας τινὸς ἢ ἴλης ἱππικοῦ· αἱ ἡμέραι παρήρχοντο μακραὶ καὶ αἱ νύκτες μελαγχολικαί. Ὡς μόνην διασκέδασιν εἶχε τὴν ἀποχώρησιν καθ' ἑσπέραν, τοὺς σαλπιγκτὰς εἰσδύοντας μετ' ἤχων ἰσχυρῶν καὶ μελαγχολικῶν εἰς τὰς σκοτεινὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως, κατὰ πᾶσαν Πέμπτην δὲ καὶ Κυριακὴν μίαν μουσικὴν τοῦ ἱππικοῦ, ὡς ἀπροσδόκητον πανήγυριν· μόνη του δὲ τέρψις ἦτο ἐν ᾠδικὸν καφενεῖον, συχναζόμενον παρὰ τῶν ἀέργων τῆς πόλεως, καὶ κἄποτε θίασός τις πλάνης ἠθοποιῶν οἵτινες ἐξετέλουν ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ μικροῦ τῆς πόλεως θεάτρου τὴν παρῳδίαν πολυκρότου τινὸς δραματικοῦ ἔργου.

Ἡ ἐν Μελὲν διαμονή, ὅπου ἠδύνατο τοὐλάχιστον νὰ ἐπιχειρῇ ἐκδρομὰς θηρευτικάς, ἐφαίνετο αὐτῷ κατ' ἀρχὰς προτιμοτέρα τῆς ἀνιαρᾶς ἐκείνης θερινῆς διατριβῆς. Εἶτα ὅμως βαθμηδὸν τὸ Φονταινεβλῶ ἤρχισε δι' αὐτὸν ν' ἀποκτᾷ θέλγητρον. Ἤρχισε νὰ εὑρίσκῃ ὅτι τὸ ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ γηραιὸν μέγαρον ἐξ ἐρυθρῶν πλίνθων μὲ τὴν μεγάλην ἐκ σχιστολίθων στέγην του εἶχεν ἰδιαιτέραν τινὰ γοητείαν καὶ εἰς τὴν καμπὴν πάσης δενδροστοιχίας, εἰς τὸ βάθρον παντὸς ἀγάλματος ἀνεύρισκε καὶ μίαν ἀνάμνησιν.

Ἡ μαρκησία παρετήρησεν ὅτι ὁ Ροβέρτος ἦτο ὅλως μεταβεβλημένος ὅτε ἐπανῆλθεν. Ἐφαίνετο ἐν ταυτῷ μᾶλλον περίφροντις καὶ μᾶλλον φαιδρός. Ἐνίοτε τὸν ἔβλεπε σκεπτικὸν ὡς νὰ τὸν ἐνεψύχου πάθος τι κρύφιον. Ἡ μήτηρ παρευθὺς ἐμάντευσε τὴν κρυφίαν ἐπίδρασιν γυναικός.

Ὅτε τὸν ἠρώτα, θέλουσα νὰ μάθῃ, τί ἔπραττεν εἰς Φονταινεβλῶ, ὁ μαρκήσιος ἀπήντα γελῶν ἐνώπιον τοῦ υἱοῦ της:

— Αἴ ! τί ἤθελες νὰ κάμῃ, φιλτάτη ; Ὁ Ροβέρτος διήρχετο τὰς ἡμέρας του ρίπτων ψωμὶ εἰς τὰ ψάρια τῆς δεξαμενῆς . . . εἶνε φανερόν !

Ἀλλ' ὅσον ὁ Ροβέρτος ἐφαίνετο ἐπιμένων νὰ μὴ ἀπαντᾷ, τόσον ἡ μαρκησία ἐπέμενε νὰ ἐρωτᾷ. Ἠσθάνετο αἴσθημά τι δυσπιστίας ἀόριστον, ἀλλ' ἐρριζωμένον. Εἶχε τὴν προαίσθησιν ὅτι ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος, ὅστις εἶχεν ἀπομείνει δι' αὐτὴν παιδίον ἐντελῶς τιθασσευμένον, ἠπείλει νὰ διαφύγῃ τὴν ἐξουσίαν της. Ἐξήρχετο πολλάκις, ἐπεχείρει συχνὰ ταξείδια εἰς Φονταινεβλῶ καὶ μέχρι Παρισίων προσέτι. Μετέβη ἐπωφελούμενος τῆς προσκλήσεως τοῦ λόρδου Χάρτλεϋ, παλαιοῦ συμμαθητοῦ του, εἰς Ἀγγλίαν, ὅπου διέτριψεν ἐπὶ δύο ἑβδομάδας, ἡ χαρὰ δὲ ἣν ἐδείκνυε διότι ἀνεχώρει δὲν διέλαθε τὴν προσοχὴν τῆς μαρκησίας. Ἡ κυρία Μομβρὲν εἶχε καταντήσει μάλιστα σχεδὸν νὰ μὴ ἐρωτᾷ πλέον τὸ αἴτιον τῶν τοιούτων ἀπουσιῶν, φρονοῦσα ὅτι εἷς εὐπατρίδης ταπεινοῦται μὴ λέγων τὴν ἀλήθειαν, ἔστω καὶ μερικὰς ἀληθείας, ἔστω καὶ πρὸς τὴν μητέρα του. Συνέλαβεν ὅμως ἐν τάχει τότε ἓν σχέδιον : νὰ νυμφεύσῃ τὸν Ροβέρτον.

Ὑπῆρχον πολλαὶ νεάνιδες εὐειδεῖς, εὐγενεῖς, μὲ καλὴν προῖκα εἰς Μελέν, πρὸ πάντων δὲ εἰς Βερσαλλίας, ὅπου κατῴκει μία ἐξαδέλφη τῆς μαρκησίας, ἡ κυρία δὲ Κουρτεναὶ — Συρζέρ. Ἡ κυρία αὕτη ἀνεδέχθη νὰ εὕρῃ νύμφην δι' ἐκεῖνον, «τὸν κατεργάρην τὸν Ροβέρτον» ὡς τὸν ἀπεκάλει. Ἡ λέξις *κατεργάρης* ἔκαμνε τὸν πατέρα νὰ μειδιᾷ, ἀλλ' ὁ μαρκήσιος δὲν ἐμειδία

Digitized by Google

πολὺ ἐκ φόβου μήπως ἡ κυρία δὲ Μομβρὲν τὸ ἐννοήσῃ.

Ὁ Ροβέρτος ἄλλως τε δὲν ἐβράδυνε νὰ καταστήσῃ γνωστὴν εἰς τὴν μητέρα του τὴν ἀμετάτρεπτον θέλησίν του τοῦ νὰ μὴ νυμφευθῇ.

— Δὲν θέλεις νὰ νυμφευθῇς;

— Ὄχι, μῆτέρ μου...

— Καὶ διατί;

— Θὰ περιμένω... Θέλω νὰ εἶμαι ἐλεύθερος... Οὔτε κοινωνικὴν θέσιν ἔχω, οὔτε κλίσιν...

— Ὁ εὐπατρίδης δὲν ἔχει ἀνάγκην νὰ ἔχῃ κλίσιν... ἔχει δὲ πάντοτε κοινωνικὴν θέσιν, ἔστω καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχήν.

— Ἄ! ἀπήντησεν ὁ νεαρὸς κόμης, διατὶ μὲ ἀπέτρεψες νὰ μείνω εἰς τὸ σύνταγμα; Τότε θὰ εἶχα τὸν βίον διαγεγραμμένον ἐνώπιόν μου, οὐδὲ ὄνειρα, οὐδὲ χιμαίρας, οὐδὲ ἀνίας... Τὸ στάδιόν μου θὰ ἦτο εὐθύ, σκοπὸς δὲ αὐτοῦ θὰ ἦτο τὸ καθῆκον!.. Αὐτὸ ἐπεθύμουν.

Οὐδέποτε ἡ μαρκησία εἶχεν ἀκούσει τὸν υἱόν της ἐξανιστάμενον κατὰ τῆς τύχης του. Ἐθεώρει αὐτὸν ηὐχαριστημένον ἢ ὑποτεταγμένον εἰς αὐτήν, ἐπειδὴ τὸν ἔβλεπεν ὑπακούοντα. Ἐξεπλήττετο ἀφότου ἔβλεπε τὴν διάθεσιν τοῦ Ροβέρτου τόσον βαθέως ἠλλοιωμένην. Ἐσυλλογίζετο δὲ καὶ αὖθις τί νὰ ὑπεκρύπτετο ὑπὸ τὴν ἀδικαιολόγητον μελαγχολίαν ἢ ὑπὸ τὴν ἀνεξήγητον φαιδρότητα τοῦ νέου.

Ἡ κυρία δὲ Μομβρὲν εἵμαρτο ν' ἀποθάνῃ, πρὶν τὸ μάθῃ, ἴσως δὲ ἂν τὸ ἐμάνθανεν ὅτε ἐζήτει νὰ τὸ μάθῃ, θ' ἀπέθνησκεν αἰφνιδίως. Ὑπῆρχε λόγος ἀποχρῶν ἀναγκάζων τὸν Ροβέρτον ὠχρὸν καὶ συνεσταλμένον ἐνώπιον τῆς μαρκησίας νὰ τηρῇ σιγήν, ἥτις τὸν ἐπίεζεν ὡς ψεῦδος καὶ ἔκαμνε τὴν καρδιάν του νὰ πάλλῃ σφοδρῶς εἰς τὸ στῆθός του.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΔΥΟ ΕΣΠΕΡΙΔΕΣ

τῆς ἐν Ἑρμουπόλει Λέσχης «Ἑλλάδος»

(Συνέχεια· ἴδε ἀριθ. 385.)

Ἑσπερὶς δευτέρα. — 1888

ΚΕΦΑΛΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΡΙΣ

Σκηναὶ ἐκ τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας.

Α'.

Ἔκλινεν ὁ ἥλιος πρὸς τὸν Ἑλικῶνα, οἱ θόρυβοι ἐσίγων πρὸς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν καὶ ὁ ποιμενικὸς αὐλὸς διέχεεν ἀνὰ τὴν ἐξοχὴν ἄρρητον μελαγχολικὴν μελῳδίαν. Εἶχε παρέλθει ἡμέρα θερμὴ τοῦ ἔαρος καὶ ἡ ἐξοχὴ ἦτο τοσοῦτον τερπνή, διαπνεομένη ὑπὸ τῆς αὔρας τῆς ἑσπέρας!

Ἐὰν θνητὸς εἶχε τὴν εὐτυχίαν νὰ εὑρεθῇ πρὸ τρισχιλίων ἐτῶν, κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην, ἐν τῇ χλοερᾷ πρὸ τοῦ Ὑμηττοῦ κοιλάδι παρὰ τὴν συστάδα τῶν θάμνων, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁποίων ἀεννάως ἐκελάρυζε τὸ ὕδωρ τῆς πηγῆς τῶν δακρύων τῆς Ἠοῦς, ἤθελεν ἴδει θελκτικόν, γλυκύτατον θέαμα.

Ὀλίγον ἀπωτέρω τῆς πυκνῆς συστάδος τῶν θάμνων ποίμνιον προβάτων καὶ αἰγῶν ἔβοσκεν ἡσύχως ἐν τῇ πρασίνῃ χλόῃ, ἐπὶ δὲ παρακειμένου βράχου γέρων ποιμὴν νωχελῶς ἡμικεκλιμένος διέχεε διὰ τοῦ αὐλοῦ του ἤχους αὐτοσχεδίους,μελαγχολικούς, ἀναμνήσεις ἴσως τῆς πρώτης του νεότητος.

Δύο νεάνιδες ἵσταντο ἐν μέσῳ τοῦ ποιμνίου, γραῖα δέ τις γυνὴ φέρουσα ἐν χερσὶ τετυλιγμένον γυναικεῖον μανδύαν ἐκάθητο ἀπωτέρω παρατηροῦσα τὰς νεάνιδας.

Τῶν νεανίδων τούτων ἡ ἑτέρα, δεκαοκταέτις μελαγχροινὴ μαύρους καὶ ζωηροὺς ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμούς, εἶχε τὸ σῶμα Ἀρτέμιδος τῆς θεᾶς τοῦ κυνηγίου. Ἐν τῷ ῥαδινῷ ἐκείνῳ, ὑψηλῷ καὶ εὐσταλεῖ σώματι ὑπῆρχεν ἄφθονος ζωὴ ἐκλάμπουσα διὰ τῶν ὀφθαλμῶν της. Ἐφόρει κυανῆν ἐσθῆτα καὶ εἶχε τὴν μέλαιναν αὐτῆς κόμην ἀνεδεδεμένην ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς διὰ χρυσῆς στλεγγίδος.

Ἐὰν ὁ Φειδίας ἀπετύπωσέ ποτε ἐπὶ πεντελησίου μαρμάρου ἐν σχήματι γυναικὸς τὸ σφοδρὸν πάθος ἔρωτος φλογεροῦ, ἡνωμένου μετ' ἀκραδάντου θελήσεως καὶ ῥώμης ψυχικῆς, ἐξάπαντος τὸ ἄγαλμά του θὰ εἶχε τὴν μορφὴν τῆς δεκαοκταέτιδος ἐκείνης μελαγχροινῆς Ἀρτέμιδος.

Ἀλλ' ἐὰν ἐστρέφετε τὸ βλέμμα πρὸς τὴν ἑτέραν κόρην, τὴν δεκαεξαέτιδα, τίνος ἐξ ὑμῶν ἡ ψυχὴ θὰ ἦτο τόσον χαλυβδίνη, οὕτως εἰπεῖν, τοσοῦτον ἄψυχος, ὥστε νὰ μὴ ἐκθαμβωθῇ ἐνώπιον τοῦ κάλλους αὐτῆς τοῦ θεσπεσίου; Τὸ κρίνον καὶ τὸ ῥόδον ἐξηυτελίζοντο πλησίον τοῦ προσώπου καὶ τῶν χειρῶν ἐκείνων τῶν ἀπαραμίλλων· ὁ λαμπρότερος χρυσὸς ἔχανε τὸ χρῶμά του πλησίον τῆς πλουσίας κόμης της. Διὰ τοὺς ἀθανάτους δ' ἐκείνους κυανοῦς ὀφθαλμούς της δὲν ὑπάρχει ὅρος συγκρίσεως. Ὅταν τοὺς εἶδε κατὰ πρῶτον ἡ γλαυκῶπις Ἀθηνᾶ, λέγουσιν ὅτι τὴν κατέλαβεν ἀπόγνωσις, καὶ ἐπειράθη νὰ ἐξορύξῃ τοὺς ἰδικούς της ἕως τότε περιφήμους ὀφθαλμούς· καὶ θὰ τὸ ἔπραττεν ἀληθῶς, ἐὰν δὲν ἦτο ἡ θεὰ τῆς φρονήσεως.

Δὲν περιγράφονται αἱ δροσεραὶ ἐκεῖναι χνοώδεις παρειαί, ἀπέναντι τῶν ὁποίων θὰ ἔθραυον τὴν γραφίδα των ὁ Πολύγνωτος καὶ ὁ Ἀπελλῆς, ὡς καὶ τὸ βαθὺ ἐκεῖνο ὑπὸ μακρᾶς βλεφαρίδας βλέμμα, εἰς τὸ βάθος τοῦ ὁποίου ἀνεκαλύπτετο μυστηριώδης οὐρανὸς ἀθανασίας! Ἐ-

Digitized by Google

βλεπέ τις ἐπ' αὐτῆς τὴν παιδικότητα, τὴν ἀγνοοῦσαν τὸν ἔρωτα, ἤδη ἐκλείπουσαν ἐνώπιον τῶν ἀορίστων ἐκείνων τοῦ ἔρωτος πνοῶν ἃς δαψιλεύει ἡ ἥβη κατὰ τὴν δεκάτην ἕκτην αὐγήν. Ἡ πλουσία κόμη της ἔπιπτεν εἰς βοστρύχους ἐπὶ ὤμων δι' οὓς ἡ Ἀφροδίτη θὰ κατηδάφιζε τὸν ἐν Κυθήροις καλλιμάρμαρον ναόν της, ὁ δὲ τράχηλος, ἡ ὀσφὺς καὶ τὸ λοιπὸν τῆς νεάνιδος σῶμα ἦτο ἐπὶ τοῦ Ὀλύμπου τὸ πρότυπον τῆς τελειότητος δι' ὃ καὶ πολλάκις αἱ θεαὶ τοῦ Ὀλύμπου κατὰ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς αὐτῶν, δηλαδὴ σχεδὸν ἀδιαλείπτως, ἀντεποιοῦντο τὸ ἀφρόχρουν κάλλος ἐκεῖνο.—Ἔχω τοὺς ὀφθαλμούς της, ἔλεγεν ἡ Ἀθηνᾶ, καὶ καμμία ἀπὸ σᾶς δὲν δύναται νὰ τὸ ἀμφισβητήσῃ. — Σοῦ τοὺς χαρίζω, ἔλεγεν ἡ Ἥρα, μολονότι οἱ ἰδικοί σου εἶναι πολὺ κατώτεροι· ἀλλὰ δὲν δύνασαι ν' ἀρνηθῇς ὅτι εἶμαι ἐξ ἴσου λευκώλενος ὅσον καὶ ἐκείνη. Ἐρωτήσε τὸν Ὅμηρον νὰ ἰδῇς.—Σιωπήσατε, κυρίαι μου, ἔλεγεν ἡ Ἄρτεμις, καὶ παρατηρήσατε τὸ ἀνάστημά μου· δὲν νομίζετε ὅτι βλέπετε ἐκείνην; — Τίποτε ἀπ' αὐτὰ δὲν εἶναι ἀληθές, ἔλεγεν ἡ Ἀφροδίτη· παρατηρήσατε τοὺς βραχίονάς μου καὶ θὰ ἴδητε πόσον ὁμοιάζουν. Ἐπειδὴ δὲ πάντοτε ὁσάκις πρόκειται περὶ τοιούτων ἐπικινδύνων συζητήσεων μεταξὺ γυναικῶν, ἔστω καὶ θεαινῶν, ἡ συζήτησις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ λαμβάνει ζωηρότερον καὶ θορυβωδέστερον χαρακτῆρα, ὁ Ζεύς, ὁσάκις ἐκάθητο ἀπωτέρω εἰσπνέων τὴν κνίσσαν ἑκατόμβης τινὸς ἢ ἀναπολῶν ἐν ρεμβασμῷ τὴν πατρίδα του Κρήτην, ἀπεσπᾶτο τῆς τέρψεώς του ἐκείνης καὶ — Τί νὰ ἔχουν πάλιν καὶ μαλόνουν; ἔλεγεν. Ἆ! ἐννόησα, πάλιν περὶ τῆς Πρόκριδος θὰ πρόκηται!

Πρόκριδος! Ἐκαλεῖτο λοιπὸν Πρόκρις ἡ νεᾶνις ἐκείνη; Καὶ τίς ἄραγε νὰ ἦτο αὐτή;

Ἐάν τις ἐξ ἡμῶν πρὸ τρισχιλίων ἐτῶν ἵστατο ἐπί τινος τῶν περὶ τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν ὑψωμάτων, π. χ. ἐπὶ τοῦ λόφου τοῦ Ἀστεροσκοπείου, θὰ ἔβλεπε θέαμα ὅλως διάφορον τοῦ σημερινοῦ.

Ἀπὸ τῶν Πατησίων μέχρι τῆς Ἀκροπόλεως καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ Αἰόλου, καὶ ἀπὸ τῆς Πλατείας τῆς Ἐλευθερίας μέχρι τῆς Ριζαρείου Σχολῆς, καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ Ἑρμοῦ καὶ τῶν ὁδῶν Σταδίου, Πανεπιστημίου καὶ Ἀθηνᾶς, ἔνθα σήμερον ὑπερήφανα μέγαρα ὑψοῦνται καὶ ἁβροδίαιτοι νεάνιδες καὶ δέσποιναι περιφέρονται ἐπισκεπτόμεναι πλούσια καταστήματα πολυτελείας, τότε, πρὸ τρισχιλίων ἐτῶν, τὰ ὑψούμενα ἦσαν δένδρα καὶ κάπου κάπου βωμός τις πενιχρός, τὰ δὲ περιφερόμενα ἦσαν πρόβατα καὶ αἶγες βόσκοντα ἐν χλόῃ παχείᾳ. Ὁλόκληρος ἐκείνη ἡ πεδιάς, ἡ πρὸς βορρᾶν τῆς Ἀκροπόλεως, ἦτο ἀγρὸς χλοερός. Καὶ ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν ἡ περιβόητος, ποῦ ἦτο λοιπόν; Ἆ! ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν; Ἦτο ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως. Ὁ βράχος ἐκεῖνος ὁ ἱερὸς ἐφ' οὗ μετὰ 600 ἔτη ἔμελλε νὰ κτισθῇ ὁ Παρθενών, ἦτο τότε ἡ πόλις τῆς Παλλάδος καὶ ἐκαλεῖτο Κεκρωπία ἢ ἁπλῶς Πόλις. Πολὺ ὕστερον ἐκλήθη Ἀκρόπολις, καθ' ἣν ἐποχὴν ὑπερεκχειλίσασα, ἐξεχύθη πέραν τοῦ νοτίου κατὰ πρῶτον τείχους, ἐπὶ τοῦ μέρους ἔνθα κεῖται σήμερον τὸ τοῦ Διονύσου θέατρον καὶ τὸ Ὠδεῖον Ἡρώδου τοῦ ἐπικληθέντος Ἀττικοῦ, καὶ περιέζωσε τὸν λόφον, ἑνοποιηθείσης τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ Θησέως.

Ἡ πόλις λοιπὸν τῶν Ἀθηνῶν ἦτο ἡ Ἀκρόπολις, καὶ ὁ ἱστάμενος τότε ὡς εἶπον ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου τοῦ Ἀστεροσκοπείου, δὲν θὰ ἔβλεπε τὸν μεγαλοπρεπῆ Παρθενῶνα, τὰ Προπύλαια, τὸν ναὸν τῆς Ἀπτέρου Νίκης καὶ τὰ λοιπὰ καλλιτεχνήματα, ὑψούμενα ὑπεράνω τῶν τειχῶν, ὡς τὰ βλέπετε σήμερον. Θὰ ἔβλεπε μόνον οἰκίσκους τινὰς χαμηλοὺς καὶ ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν ἕνα οἶκον ὑψηλότερον καὶ μεγαλείτερον, ὅστις ἀπετέλει τὰ ἀνάκτορα, ὡς λέγομεν σήμερον, τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν. Ἐλησμόνησα. Θὰ ἔβλεπε καὶ κάτι ἄλλο· θὰ ἔβλεπε μίαν ἐλαίαν, δένδρον ἱερώτατον, κομψόν, καὶ ὑψούμενον ὑπεράνω τοῦ κυκλωπείου τείχους. Ἡ ἐλαία εἶχε φυτευθῆ ἐκεῖ ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς κατὰ τὸ περίφημον ἐκεῖνο διαγώνισμα μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ Ποσειδῶνος, οὗ βραβεῖον ἦτο ἡ Ἀττική. Ὅτε δὲ μετὰ 500 ἔτη ἀπελθόντων τῶν Ἀθηναίων ἐπέδραμον οἱ βάρβαροι ἐπὶ τὴν Ἀττικήν, καὶ ἔκαυσαν τὴν Ἀκρόπολιν, ἡ ἐλαία ἐκείνη τῆς Ἀθηνᾶς κατεκάη μέχρι τῆς ρίζης. Τὴν ἐπιοῦσαν οἱ Ἀθηναῖοι ἐπανῆλθον καὶ ἔκλαυσαν ἰδόντες τὰ ἀχνίζοντα ἐρείπια· ἀλλὰ πρὸ παντὸς ἔσπευσαν πρὸς τὴν ἐλαίαν των, πρὸς τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο δένδρον, ὅπερ ἐνόσῳ ἔθαλλεν ἐσήμαινεν ὅτι ἡ Ἀθηνᾶ ἐξηκολούθει προστατεύουσα τὴν πόλιν της. Ἔμειναν ἔκθαμβοι πρὸ τοῦ θαύματος, ὅπερ παρέστη εἰς τοὺς ὀφθαλμούς των. Ἐν μέσῳ τῶν μαύρων, κεκαυμένων καὶ ἀνατετραμμένων ἐρειπίων εἰς τὸ μέρος ἔνθα ἦτο πεφυτευμένη ἡ καεῖσα ἐλαία, βλαστὸς νεοθαλὴς καὶ εὔρωστος ὑψοῦτο πλήρης χυμοῦ καὶ ζωῆς. Ἡ ἐλαία εἶχεν ἀναβλαστήσει ὑψηλὴ καὶ ραδινὴ ἐν μιᾷ νυκτὶ καὶ μόνῃ. Ἡ Ἀθηνᾶ ἐξηκολούθει προστατεύουσα τὴν πόλιν της.

Τί ἀπέγεινεν ἆρά γε ἡ ἐλαία ἐκείνη, ἡ ἀείζωος, καὶ διατί δὲν ὑπάρχει πλέον ἐκεῖ; Λέγουσιν ὅτι ἐξηράνθη εὐθὺς ὡς ἤκουσε τὴν πρώτην διδαχὴν τοῦ Ἁγίου Παύλου ἐν Ἀθήναις.

Τὰ ἀνάκτορα λοιπὸν ἢ βασίλεια ἐκεῖνα, ὡς τότε ἐκαλοῦντο, ἦσαν τοῦ Ἐρεχθέως. Ὁ Ἐρεχθεὺς ἦτο ὁ ἕκτος βασιλεὺς τῆς Ἀττικῆς, υἱὸς τοῦ Πανδίονος, καὶ πατὴρ τῆς περιφιλήτου Πρόκριδος.

Digitized by Google

Κατὰ τὴν εὐδαίμονα ἐκείνην ἐποχὴν οἱ βασιλεῖς ἦσαν ὀλιγώτερον βασιλεῖς καὶ περισσότερον ἄνθρωποι ἢ σήμερον. Τὸ συνταγματικὸν πολίτευμα δὲν εἶχεν εἰσέτι ἐφευρεθῇ· οἱ τίτλοι τοῦ Μεγαλειοτάτου, οἱ βασιλικοὶ ὕμνοι καὶ τὰ παράσημα ἦσαν ἔτι ἄγνωστα, μήπω προοδεύσαντος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους εἰς τοσοῦτο σοφίας ὅσον σήμερον. Ὁ βασιλεὺς κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦτο ὁ πρῶτος πολίτης καὶ ἰδίως ὁ πρῶτος στρατιώτης. Καταγόμενος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ τοῦ Διὸς (καὶ τίς δὲν κατήγετο τότε ἐκ τοῦ Διός!), ἦρχε τοῦ λαοῦ ὡς στρατοῦ, ἐνομοθέτει, ἐδίκαζε καὶ ἐνίοτε ἐφόνευεν ἀτιμωρητεὶ τοὺς ὑπηκόους του καὶ τὰς συζύγους του.

Ὅσον διὰ τὰς βασιλόπαιδας, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ φρονῶ ὅτι ἡ θέσις αὐτῶν ἀπὸ ἀληθοῦς ποιητικῆς ἀπόψεως ἦτο πολλῷ χαριεστέρα τότε ἢ σήμερον. Δὲν ἀνετρέφοντο αὗται ἐντὸς στενῶν θαλάμων ὄπισθεν δικτυωτῶν καὶ πλησίον ξηρῶν παιδαγωγῶν, ἐν μέσῳ ὑποκλίσεων καὶ φιλοφρονήσεων ψευδῶν καὶ ἐπιβεβλημένων ὑπὸ τῆς ἐθιμοτυπίας. Αἱ βασιλόπαιδες κατὰ τὴν ἀφελῆ ἐκείνην ἐποχήν, παρακολουθούμεναι ὑπὸ τῆς κατ' ἐξοχὴν εὐνοουμένης ἀκολούθου ἢ θεραπαινίδος αὐτῶν δούλης, ἐλούοντο παρὰ τὴν θῖνα τῆς θαλάσσης, ἢ ἔπλυνον ὡς ἡ Ναυσικάα, ἢ ἐλικνοῦντο ἐπὶ τῆς αἰώρας μεθ' ὁμηλίκων, ἢ ἀνέπνεον τὸν ἀνοικτὸν ἀέρα τῆς ἐξοχῆς, παρακολουθοῦσαι τὰ ποίμνια τοῦ πατρός των, ἢ ἐν τῇ οἰκίᾳ μένουσαι ἔψαλλον πρὸς λύραν ἢ αὐλόν, ἢ ἔνηθον ὡς ἡ Ὀμφάλη καὶ ὕφαινον ὡς ἡ Πηνελόπη.

Ἡ νεᾶνις λοιπὸν ἐκείνη τῆς μικρᾶς κοιλάδος, ἡ ἔχουσα τοσοῦτο θεσπεσίαν καλλονήν, ἡ ξανθόκομος καὶ κυανόφθαλμος, τὸ κάλλος τῆς ὁποίας ἀντεποιοῦντο αἱ θεαὶ τοῦ Ὀλύμπου, ἦτο ἡ περιφίλητος κόρη τοῦ Ἐρεχθέως τοῦ βασιλέως τῆς Ἀττικῆς. Ἡ βασιλόπαις τῆς Ἀττικῆς εἶχε τὴν καλλονὴν τοῦ οὐρανοῦ της. Ἐφόρει βραχεῖαν λευκὴν ἐσθῆτα, πολύπτυχον, περὶ τὴν ἀπαράμιλλον ὀσφύν· ἐκ τῶν εὐρειῶν δὲ χειρίδων ἐξήρχοντο οἱ ἁβροὶ ἐκεῖνοι στρογγύλοι καὶ λευκοὶ βραχίονες οὓς ἐζήλευεν ἡ Ἀφροδίτη. Ἦτο ἡ χαϊδευμένη κόρη τοῦ βασιλέως πατρός της, διότι ἐκτὸς τῆς καλλονῆς ἐκείνης, εἶχε καὶ καρδίαν.. θὰ ἔλεγον ἀδαμαντίνην, ἐὰν δὲν ἐφοβούμην μήπως νομίσητε ὅτι ἦτο σκληρά, διότι τοὐναντίον ἦτο τόσον συμπαθής, τόσον ἁγνή! Ἐὰν ἤμην πνευματιστής, ἐκ τῶν πιστευόντων ὅτι αἱ ἀνθρώπιναι ψυχαί, μετὰ μακρὰς περιόδους ἐτῶν, ἀφοῦ κινήσωσι τραπέζας τινάς, ἐπανέρχονται ἐν σώματι ἀνθρωπίνῳ, θὰ ἰσχυριζόμην ὅτι ἡ ψυχὴ τῆς Γερμανίδος Μαργαρίτας τοῦ Φαύστου ἦτο ἡ ψυχὴ τῆς ἀτθίδος Πρόκριδος ἐκείνης· διότι εἶχεν ὅλην τὴν ἁγνότητα, ὅλην τὴν συμπαθητικότητα αὐτῆς, μὲ μόνην τὴν διαφοράν, ὅτι ὁ οὐρανὸς τῆς Ἀττικῆς, θερμότερος τοῦ γερμανικοῦ, ἐμόρφου θερμοτέραν εἰς αἴσθημα καὶ φίλτρον τὴν καρδίαν τῆς Πρόκριδος. Ἡ Πρόκρις μου ἦτο ἡ Μαργαρίτα τοῦ Γκαίτου πρὶν ἢ συναντήσῃ τὸν Φαῦστον ἐν τῷ βίῳ της, ἀλλὰ μᾶλλον εὔχαρις, μᾶλλον περιπαθής. Ἦτο Ἑλληνὶς ἐκείνη!

Καθ' ἣν στιγμὴν τὴν συναντῶμεν παρὰ τὸ ποίμνιον, ἔκυπτεν αὕτη ἐπὶ τῆς χλόης γονυπετὴς καὶ ἐνησχολεῖτο στεφανοῦσα δι' ἀνθέων τοῦ ἀγροῦ τὴν κεφαλὴν μικροῦ λευκοῦ ἀρνίου, μόλις πρὸ ἑβδομάδος γεννηθέντος. Ἡ δὲ ἄλλη νεᾶνις, ἡ βοῶπις ἐκείνη καὶ μελάγχρους καλλονή, ὅλως ἀντίθετος πρὸς τὴν καλλονὴν τῆς Πρόκριδος, ἵστατο παρ' αὐτὴν ὀρθία· ἐκράτει δὲ καὶ αὕτη ἐν ταῖς ὠλέναις ἕτερον ἀρνίον ὁμοίου χρώματος καὶ τῆς αὐτῆς ἡλικίας πρὸς τὸ πρῶτον. Ἀμνὰς δ' εὐμεγέθης καὶ βαθύμαλλος, λευκὴ δ' ἐπίσης καὶ αὐτή, ἱσταμένη πλησίον ἔστρεφε τὴν κεφαλὴν ὁτὲ μὲν πρὸς τὸ ἓν ὁτὲ δὲ πρὸς τὸ ἕτερον ἀρνίον. Ἦτο ἡ μήτηρ των.

Ἡ εἰκὼν ἦτο ἀξία τοῦ μεγίστου τῶν ζωγράφων τοῦ κόσμου.

Ἡ οὔλη ξανθὴ κόμη τῆς Πρόκριδος κυπτούσης ἐχύνετο ἐπὶ τῶν ὤμων της ὡς χρυσὸς ρευστός· βόστρυχοι δέ τινες ἔπιπτον ἑκατέρωθεν τῶν ὤτων της πρὸς τὸ στῆθος.

— Μὰ τὸν Πᾶνα, ἀγαπητή μου Αὔρα, εἶπεν ἡ Πρόκρις ἐγερθεῖσα καὶ κρατοῦσα εἰς τὰς ἀγκάλας τὸ ἐστεμμένον ἀρνίον, ροδοκόκκινος ἐκ τῆς ἕως τότε κεκυφυίας στάσεώς της καὶ ρίπτουσα τὴν κόμην της πρὸς τὰ ὀπίσω διὰ χαριεστάτης κινήσεως τῆς κεφαλῆς, μὰ τὸν Πᾶνα, δὲν δύνασαι νὰ εἴπῃς ὅτι ὁ στέφανος αὐτὸς δὲν ἁρμόζει εἰς τὴν χαρίεσσαν αὐτὴν κεφαλήν.

— Καὶ τὸ ἰδικόν μου, Πρόκρις; Θὰ μείνῃ λοιπὸν τὸ ἰδικόν μου ἀρνίον ἄνευ στεφάνου; Ὄχι! θὰ συλλέξω καὶ ἐγὼ ἄνθη καὶ θὰ στεφανώσω καὶ τοῦτο. Ἡ μητέρα των τ' ἀγαπᾷ ἐξίσου καὶ τὰ δύο, εἶπεν ἡ Αὔρα.

Ἡ Αὔρα ἦτο ἡ πιστὴ δούλη καὶ σύντροφος τῆς Πρόκριδος. Θαυμασία ὀρχηστρὶς ἢ χορεύτρια, ὡς λέγομεν σήμερον, ἠδύνατο νὰ χορεύσῃ ἐπὶ τοῦ ἀνωμαλωτέρου ἐδάφους. Τὴν ἠγάπα δὲ τόσον ἡ συμπαθὴς ἐκείνη τῆς βασιλόπαιδος καρδία, ὥστε σχεδὸν οὐδέποτε ἀπεχωρίζετο ἀπ' αὐτῆς. Ὁμοῦ εἶχον ζήσει ἀπὸ τῆς πρώτης παιδικῆς ἡλικίας των. Ἡ ἀντίθεσις βλέπετε τῶν χαρακτήρων δύο ἀνθρώπων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συνενοῖ αὐτοὺς διὰ φιλίας ἐγκαρδίου, ὡς οἱ ἀντίθετοι ἠλεκτρισμοὶ ὁρμῶσι καὶ συνενοῦνται μετ' ἀλλήλων, ἐνῷ οἱ ὅμοιοι ἀποκρούονται καὶ ἀλληλαπωθοῦνται.

Ἀλλὰ τὴν ἠγάπα ἆρά γε ἐξ ἴσου εἰλικρινῶς καὶ ἡ Αὔρα; Τίς οἶδε! θὰ τὸ μάθωμεν ἴσως μετ' ὀλίγον.

Digitized by Google

Ἐν τούτοις ἡ Αὖρα ἤρξατο συλλέγουσα ἄνθη ἵνα μὴ ὑστερήσῃ τῆς Πρόκριδος· ἀλλ' ἄνθη δὲν εὗρεν ἀρκετά. Ἡ Πρόκρις τὰ εἶχε συλλέξει. Δύο ὅμως βήματα ἀπωτέρω κρημνὸς καθέτως καταδυόμενος εἰς χαράδραν πετρώδη, εἰς εἶδος βαράθρου σκοτεινοῦ, ὅπερ ἐκάλουν τότε ἄντρον τῶν Εὐμενίδων ἢ τῶν Ἐριννύων, κρημνὸς πλήρης χλόης, ἦτο κεκαλυμμένος ὑπ' ἀγρίων ἀνθέων ποικίλων χρωμάτων καλλίστων πρὸς πλοκὴν στεφάνου.

Ἡ Αὖρα δὲν ἐδίστασεν.

Ἀφεῖσα τὸ ἀρνίον, δι' ἑνὸς πηδήματος εὑρέθη ἐπὶ τοῦ κρημνοῦ, πρὶν ἢ προφθάσῃ ἡ Πρόκρις νὰ τὴν ἐμποδίσῃ καὶ κύψασα ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου δισταγμοῦ πρὸς τὸ χεῖλος τοῦ βαράθρου, ἤρξατο δρέπουσα τὰ ἄνθη καὶ ἀποθέτουσα αὐτὰ ἐντὸς τῆς ἐσθῆτός της, ἣν εἶχεν ἀνασύρει ὀλίγον πρὸς τοῦτο ἐκ τῶν ἔμπροσθεν.

Ἱσταμένη σχεδὸν ἐναέριος, ὡμοίαζε πρὸς ἀμαδρυάδα.

Ἡ Πρόκρις ἐξέπεμψε τρόμου κραυγήν.

— Αὖρα, πρὸς Διός, τί κάμνεις; εἶπε· θὰ κρημνισθῇς.

— Δρέπω ἄνθη διὰ τὸ ἀρνίον μου, ἀπήντησεν ἡσύχως ἐκείνη.

Εἰς τὴν κραυγὴν τῆς Πρόκριδος ἡ γραῖα θεράπαινα προσέδραμεν ἐπτοημένη.

— Τί ἔπαθες, Πρόκρις; ἠρώτησε.

— Δὲν τὴν βλέπεις; εἶπεν ἡ νεᾶνις. Θὰ κρημνισθῇ κάτω ἡ τρελλή!

Ἡ ζωὴ μιᾶς δούλης ἦτο τότε πρᾶγμα ἔχον ἀξίαν μόνον ἀγοραίαν· ἀλλ' ἡ Αὖρα δὲν ἦτο δούλη ἁπλῆ· ἦτο ἡ προσφιλὴς τῆς βασιλόπαιδος σύντροφος, καὶ ἡ Μύρρα, ἰδοῦσα τὴν Αὖραν κινδυνεύουσαν, ἐφοβήθη... διὰ τὴν Πρόκριδα.

— Θέλεις ἄνθη; προσέθηκεν ἡ Πρόκρις ὠχρὰ ἐκ τοῦ τρόμου· ἰδού, σοὶ δίδω τὸν ἄνθινον στέφανόν μου τοῦτον. Φύγε ἀπ' ἐκεῖ ἀμέσως! φύγε πρὸς θεῶν!

Καί, ἀποσπάσασα ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἄφρου της τὸν στέφανον, ἔρριψεν αὐτὸν πρὸς τὸ μέρος τῆς Αὖρας.

Ἀλλ' ἐκείνη, ἀτάραχος καὶ ἀτρόμητος, εἶχεν ἐν τῷ μεταξὺ δρέψει τὰ ἄνθη ὅσα ἤρκουν εἰς τὸν στέφανόν της καὶ ἐπανήρχετο πρὸς τὴν Πρόκριδα βραδέως καὶ οὕτως εἰπεῖν ὑπερήφανος ὅτι περιεφρόνησε τὸν κίνδυνον.

Ὅλη ἐκείνη ἡ ὠχρότης καὶ ὁ τρόμος τῆς Πρόκριδος ἐξηλείφθη τότε, ἐκλιπόντος τοῦ κινδύνου τῆς ζωῆς τῆς Αὖρας της.

Τὰ ῥόδα ἐπανῆλθον εἰς τὰς παρειάς της καὶ τὴν ἐπῆραν δάκρυα χαρᾶς.

Τὴν ἐνηγκαλίσθη, τὴν περιεπτύσσετο καὶ συνάμα τὴν ἐπέπληττε.

— Κακή, μοχθηρά, ἀχάριστε, ζηλότυπε, τῇ ἔλεγε· σοὶ ἔδωκα ἐγὼ τὸ δικαίωμα νὰ κινδυνεύσῃς οὕτω;

— Μία χορεύτρια ὡς ἐγώ, ἀπήντησεν ἡ Αὖρα, νομίζεις ὅτι δὲν δύναται νὰ σταθῇ ἐν ἰσορροπίᾳ εἰς τὸ χεῖλος τοῦ ἄντρου τῶν Ἐριννύων; Διατί νὰ μὲ προσβάλῃς ἀμφιβάλλουσα;

— Πρὸς τιμωρίαν σου λοιπόν, ἀνταπήντησεν ἡ Πρόκρις γελῶσα, θέλω νὰ διαλύσῃς τὸν στέφανόν μου ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον σοὶ ἔρριψα, νὰ ἑνώσῃς τὰ ἄνθη του μὲ τὰ ἰδικά σου καὶ δι' αὐτῶν νὰ πλέξῃ ἡ Μύρρα ἕνα μέγαν στέφανον, τὸν ὁποῖον νὰ βάλῃ εἰς τὴν κεφαλήν της. Τοιουτοτρόπως οὔτε σὺ οὔτ' ἐγὼ θὰ ἔχωμεν τὰ ἄνθη.

— Ἡ γραῖα Μύρρα νὰ στεφανωθῇ; ἀνέκραξεν ἡ Αὖρα ἀπὸ καρδίας γελῶσα. Ἄ! τῇ ἀληθείᾳ, θὰ ἦναι θέαμα διὰ τὸ ὁποῖον θυσιάζω προθύμως τὰ ἄνθη μου.

Εἶπε καὶ δραμοῦσα ἔλαβε τὸν χαμαὶ ἐρριμμένον στέφανον τῆς Πρόκριδος, διέλυσεν αὐτὸν ἐν ὀλίγαις στιγμαῖς καὶ συνανέμιξεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ ἄνθη.

— Καὶ διατί σοῦ φαίνεται παράδοξον; εἶπεν ἡ καλὴ γραῖα μειδιῶσα. Νομίζεις τάχα ὅτι εἰς τὰς γραίας δὲν ἁρμόζει ὁ ἔρως καὶ ἡ καλλονή; Ἐρώτησον τὴν Ἠὼ νὰ ἴδῃς πῶς ἀγαπᾷ καὶ πῶς στολίζει τὸν γέροντα Τιθωνόν της καθ' ἑκάστην.

Καὶ ἤρξατο ἀμέσως νὰ πλέκῃ τὸν στέφανον.

— Καὶ ἡμεῖς ἐν τῷ μεταξὺ τί θὰ κάμωμεν; ἠρώτησεν ἡ Αὖρα.

— Ἔχεις δίκαιον· ἀκόμη εἶναι ἐνωρίς. Ἄ! μία ἰδέα! Θὰ δέσωμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς Γοργόνος.

Γοργὼ ἦτο ἡ ἀμνὰς μήτηρ τῶν δύο ἀρνίων.

— Αἴ, καὶ ὕστερα;

— Σύ, ἐξηκολούθησε λέγουσα ἡ Πρόκρις, θὰ ὑπάγῃς μὲ τὸ ἀρνίον σου νὰ κρυβῇς ὄπισθεν ἐκείνου τοῦ μικροῦ ὑψώματος, εἶπε δεικνύουσα μακράν, πρὸς τὴν πόλιν, μικράν τινα τοῦ ἐδάφους ἐξοχήν· ἐγὼ δὲ θὰ κρυβῶ μετὰ τοῦ ἑτέρου τέκνου της εἰς ἐκείνην ἐκεῖ τὴν συστάδα τῶν δένδρων.

Καὶ ἔδειξε τὸ γνωστὸν ἡμῖν μέρος, ἔνθα ἡ πηγὴ τῶν δακρύων τῆς Ἠοῦς.

— Ἡ Μύρρα θὰ λύσῃ ὕστερον τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς Γοργόνος, προσέθηκεν ἡ Πρόκρις. Τότε θὰ ἴδωμεν πρὸς ποῖον ἐκ τῶν δύο ἀρνίων της θὰ τρέξῃ ἡ Γοργώ. Ἐὰν προτιμήσῃ νὰ ἔλθῃ πρὸς σὲ ἐκεῖ ἵνα εὕρῃ τὸ τέκνον της τὸ ὁποῖον θὰ κρατῇς, τότε . . .

— Τότε;

— Τότε τί νὰ χάνῃς; .. Ἄ! θὰ πάρῃς σύζυγον ἐκεῖνον τὸ ὁποῖον ἐγὼ θὰ σοὶ δώσω. Δέχεσαι; ἠρώτησεν ἡ Πρόκρις.

— Ἔστω, ἀπήντησεν ἡ Αὖρα ἀξιοπρεπῶς. Ἡ θυσία εἶναι μεγάλη, ἀλλ' ἐμπιστεύομαι εἰς

Digitized by Google

τὴν ἀγάπην σου. Καὶ ἐὰν ἡ Γοργὼ ἔλθῃ πρὸς σέ, τί θὰ μοὶ δώσῃς;

— Ἆ! τότε, εἶπεν ἡ Πρόκρις θέτουσα καὶ τὰς δύο της χεῖρας ἐπὶ τῶν ὤμων τῆς Αὔρας καὶ παρατηροῦσα αὐτὴν εἰς τὸ πρόσωπον διὰ τῶν μειδιώντων ἀθανάτων ἐκείνων ὀφθαλμῶν της, τότε σοὶ ὑπόσχομαι ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γάμων μου θὰ παρακαλέσω τὸν πατέρα μου νὰ σοὶ ἀποδώσῃ τὴν ἐλευθερίαν.

— Τὴν ἐλευθερίαν! νὰ μὴ ἦμαι δούλη πλέον, νὰ μὴ ἦμαι ἔμψυχον κτῆμα, νὰ ἦμαι ἐλευθέρα ὡς σύ! ἀνέκραξεν ἔξαλλος ἐκ τῆς χαρᾶς, ἐκ τῆς εὐγνωμοσύνης ἡ Αὔρα, καὶ ἔπεσε κλαίουσα εἰς τοὺς πόδας τῆς Πρόκριδος. Εὐχαριστῶ, Πρόκρις, εὐχαριστῶ.

Ὁ ἀγέρωχος καὶ φίλαυτος χαρακτὴρ τῆς Αὔρας ἐκάμπτετο ἀπέναντι χάριτος τοσούτον ἀνεκτιμήτου.

— Καὶ τώρα, εἶπεν ἡ Πρόκρις, ἐμπρός, εἰς τὸ στοίχημα.

— Πρόκρις, εἶπεν ἡ Μύρρα· ὁ ἥλιος πλησιάζει νὰ ἐγγίσῃ τὸ βουνόν. Εἶναι ἀργά, κόρη μου, καὶ πρέπει νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν πόλιν πρὶν ἢ ἀνάψουν τὰ φῶτα.

— Ἄφες, καλή μου Μύρρα. Μετὰ ἡμίσειαν ὥραν ξεκινοῦμεν. Ἀκόμη εἶναι ἐνωρίς, εἶπεν ἡ Πρόκρις ἱκετευτικῶς.

Ἔδεσε διὰ ρινομάκτρου τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ἀμνάδος μητρός, παρεκάλεσε τὴν Μύρραν νὰ τῆς ἀφαιρέσῃ τὸ ρινόμακτρον εὐθὺς ὡς ἤθελον κρυβῇ καὶ αἱ δύο νεάνιδες καί, μετὰ τοῦτο, λαβοῦσα εἰς τὰς ἀγκάλας τὸ ἕτερον τῶν δύο ἀρνίων, διηυθύνθη τρέχουσα πρὸς τὴν συστάδα τῶν θάμνων, ἀπέχουσαν διακόσια περίπου βήματα ἐκεῖθεν.

Τὸ αὐτὸ ἔπραξε καὶ ἡ Αὔρα διευθυνθεῖσα δρομαίως πρὸς τὸ ὑποδειχθὲν αὐτῇ ὕψωμα, κείμενον πρὸς τὴν ἀντίθετον διεύθυνσιν.

Ἐκίνησε τότε τὴν κεφαλήν της ἡ γραῖα βλέπουσα τρεχούσας φαιδρῶς τὰς νεάνιδας ἐπὶ τοῦ χλοεροῦ ἐδάφους.

Ἦλθεν ἀναμφιβόλως εἰς τὸ πνεῦμά της ἡ ἰδέα, ἥτις μετὰ τρισχίλια ἔτη ἐνέπνευσε τὸν ποιητὴν εἰπόντα,

> Oh gioventù, primavera dell'età!
> oh primavera, gioventù dell' anno!

Ὦ νεότης, τῆς ἡλικίας ἔαρ! ὦ ἔαρ, νεότης τοῦ ἐνιαυτοῦ!

Ἀμφότεραι αἱ νεότητες ἦσαν τῳόντι ἐκεῖ ἐν ὅλῃ τῇ ἀκμῇ των· ἡ νεότης τοῦ ἐνιαυτοῦ, διότι ὁ Θαργηλιὼν (σχεδὸν ἀντίστοιχος τῷ ἡμετέρῳ Μαΐῳ), ἦτο περὶ τὰ μέσα του, καὶ ἡ νεότης τῆς ἡλικίας, ἡ ἀγλαὴ νεότης τῶν δύο ἐκείνων χαρίτων. Ἡ δὲ εἰκὼν ἐκείνη ἦτο ἀπαράμιλλος, διότι εἶχε πλαίσιον τὸν μάγον ὁρίζοντα τῆς Ἀττικῆς.

Καὶ ἐσκέπτετο καθ' ἑαυτὴν ἡ γραῖα ὅ,τι θὰ ἔλεγε κατὰ νοῦν οἱοσδήποτε ἐξ ἡμῶν βλέπων τὴν εἰκόνα ἐκείνην: Ὦ νεότης, ὅσον καὶ ἂν ἦσαι τρελλή, κούφη καὶ ἀσύνετος, εἶσαι ἀπείρως προσφιλεστέρα τῆς πολιᾶς φρονήσεως καὶ πείρας, ἔστω καὶ ἂν αὕτη διευθύνῃ τὰς τύχας τοῦ κόσμου!

Ἔφθασεν ἡ Πρόκρις ἀσθμαίνουσα εἰς τὴν συστάδα τῶν δένδρων, διήνοιξε τοὺς θάμνους διὰ τῶν χειρῶν, προσέχουσα μὴ πάθῃ ἀμυχήν τινα ἐκ τῶν κλάδων τὸ εἰς τὰς ἀγκάλας της μικρὸν ἀρνίον καί, διαπεράσασα τὸ πυκνὸν θαμνῶδες περιτείχισμα, προέβαλεν ἤδη τὸν πόδα καὶ τὴν κεφαλὴν ἐντὸς τοῦ μικροῦ ἐκείνου σκιεροῦ καὶ δροσεροῦ μελάθρου, ἔνθα εἴδομεν ἄλλοτε, ἐὰν ἐνθυμεῖσθε, τὴν Ἠὼ κλαίουσαν τὴν ἐν γήρατι ἀθανασίαν τοῦ ἀτυχοῦς Τιθωνοῦ της.

Ἀλλ' αἴφνης ὠπισθοδρόμησεν ἔκπληκτος, ἐρύθημα δὲ ζωηρὸν αἰδημοσύνης διεχύθη ἐπὶ τοῦ προσώπου της.

Ἐν τῷ μελάθρῳ ἐκείνῳ νέος εἰκοσιπενταετὴς φέρων στολὴν καὶ κράνος ἐκ δέρματος ἀλώπεκος ἔκειτο ἀναπαυόμενος παρὰ τὴν πηγήν, ἐξ ἧς ἄφθονον ἐξεχύνετο τὸ δροσερὸν καὶ διαυγὲς νᾶμα τῶν δακρύων τῆς Ἠοῦς.

Παρ' αὐτὸν ἦσαν ἀπηρτημένα τόξον καὶ φαρέτρα κυνηγοῦ, σῶμα δὲ κάπρου πεφονευμένου ἔκειτο ἔν τινι γωνίᾳ, φέρον βέλους πληγὴν αἱματοβαφῆ ἐπὶ τῆς πλευρᾶς. Ἦτο τὸ θήραμα τοῦ κυνηγοῦ φονευθὲν εἰς τὰ δάση τῆς Πεντέλης, βρίθοντα τότε θήρας τοιαύτης. Ἀπωτέρω τέσσαρες μέλανες πελώριοι κύνες ἐκάθηντο ἀσθμαίνοντες ἔτι ἐκ τοῦ κόπου τῆς θήρας.

Εἰς τὸν θροῦν τῶν φύλλων διανοιγομένων ὁ νέος, ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἰδὼν τὸ ἐπτοημένον κάλλος τῆς νεάνιδος, ἀνεπήδησεν ὄρθιος. Θάμβος δὲ βαθὺ διεγράφη ἐπὶ τῆς ὄψεώς του.

Ὅσοι ἐξ ὑμῶν ἀκούσαντες τὴν ἀρχὴν τῆς ἱστορίας μου ἐνθυμοῦνται τὸν νεαρὸν ἐκεῖνον κυνηγόν, ὅστις ἐπεφάνη αὐγήν τινα πρὸς τὴν Ἠὼ κλαίουσαν ἐν τῷ αὐτῷ ἐκείνῳ τόπῳ τὴν ἀθανασίαν τοῦ ἐραστοῦ της, θ' ἀνεγνώρισαν βέβαια ἐν τῷ κυνηγῷ τούτῳ Κέφαλον τὸν ὡραῖον υἱὸν τοῦ Δηΐονος, βασιλέως τῆς Φθιώτιδος.

Ἡ νεᾶνις ἐκινήθη καταπόρφυρος ὅπως ἀποσυρθῇ, ἀλλ' ἡ ἐσθὴς αὐτῆς ἐμπλακεῖσα εἰς τοὺς κλάδους τὴν ἐκράτησε.

— Διατί ἀφῆκες τὰ βάθη τῶν γαληνιαίων λιμνῶν, ἀνέκραξεν ἐν ἐκστάσει ὁ Κέφαλος, εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῶν ὁποίων ἀνθεῖ ἡ νυμφαία καὶ τὸ νηπενθές, ὡραία νηρηίς; Μήπως μεταξὺ τῶν θεῶν τοῦ Ὀλύμπου ἐγεννήθης νέα θεά, ὡραιοτέρα τῆς Ἀφροδίτης καὶ τῆς Ἀθηνᾶς, καὶ ἦλθες ἐδῶ νὰ μὲ θαμβώσῃς διὰ τῆς καλλονῆς

Digitized by Google

σου; εἶπεν ὁ Κέφαλος λαμβάνων τὴν χεῖρα τῆς νεάνιδος, ἥτις συνελθοῦσα κατά τι ἐκ τῆς ταραχῆς της ἠτένιζεν ἤδη δειλῶς τὸν νεαρὸν κυνηγόν.

— Δὲν εἶμαι θεά, εἶπεν ἡ κόρη. Εἶμαι ἡ Πρόκρις ἡ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως τῆς Ἀττικῆς Ἐρεχθέως, σὺ δὲ τίς εἶσαι· ξένε;

— Ἡ Πρόκρις; σὺ λοιπὸν εἶσαι ἡ Πρόκρις τῆς ὁποίας ἡ καλλονὴ καὶ ἡ χάρις διαθρυλλεῖται ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα; Ἄ! ὁ Κέφαλος ὁ υἱὸς τοῦ Δηΐονος βασιλέως τῆς Φθιώτιδος εἶναι ἀγαπητὸς εἰς τοὺς θεοὺς διότι κυνηγῶν εἰς τὰ δάση ταῦτα ηὐτύχησε νὰ σὲ ἴδῃ.

Ἕπεται συνέχεια

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΦΡΑΓΚΙΑΣ.

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥ

Ἀρτίως ἐξεδόθη βιβλίον εὐλόγως ἐμποιῆσαν αἴσθησιν οὐχὶ κοινὴν εἰς τὸ εὐρωπαϊκὸν δημόσιον. Ὁ συγγραφεὺς αὐτοῦ κόμης Βάϋστ ὑπῆρξεν ἐκ τῶν μάλιστα ἐπιφανῶν διπλωματῶν, χρηματίσας πρωθυπουργὸς ἐν Αὐστρίᾳ καὶ διαδραματίσας πρόσωπον ἐπίσημον κατὰ τὰ πολιτικὰ συμβάντα τῶν τελευταίων ἐτῶν. Κατὰ τὸ μακρὸν αὐτοῦ διπλωματικὸν στάδιον πολλοὺς ἐγνώρισεν ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἐξόχους ἄνδρας καὶ πολλὰς ἀπεθησαύρισεν εἰς τὰ νῦν ἐκδιδόμενα ἀπομνημονεύματά του περιέργους πληροφορίας ἐπὶ διαφόρων συγχρόνων γεγονότων. Ἐξ αὐτῶν ἐρανιζόμεθα τὰ κατωτέρω κεφάλαια, περιέχοντα λίαν περιέργους καὶ ἀνεκδότους πληροφορίας περὶ Βίσμαρκ.

Πῶς ἐγνώρισα τὸν κ. Βίσμαρκ.

Μὲ τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ 1848 συνδέεται μία τῶν ἀξιολογωτέρων ἀναμνήσεών μου, ἤτοι ἡ πρώτη μου συνάντησις μετὰ τοῦ κ. Βίσμαρκ. Συνεδεόμην διὰ φιλίας μετὰ τοῦ μέλλοντος ἐν Δρέσδῃ πρέσβεως Ἐρρίκου δὲ Σαβινύ, οὗ ἡ κατοικία ἔκειτο πλησίον τῆς ἐν τῇ ὁδῷ Γουλιέλμου οἰκίας, ἔνθα κατῴκουν. Πρωΐαν τινά, καθ' ἣν ἐπεσκέφθην τὸν κ. δὲ Σαβινύ, μὲ ὑπεδέχθη οὗτος λέγων μοι: «Φιλοξενῶ τὸν κ. Βίσμαρκ, οὗτινος θὰ γνωρίζετε βεβαίως τὴν ἐν τῇ Συνελεύσει ἀγόρευσιν.» Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν εἰσῆλθε καὶ ὁ κ. Βίσμαρκ φέρων ἐφεστρίδα καὶ καπνοσύριγγα εἰς τὸ στόμα. Ἠρχίσαμεν νὰ συνομιλῶμεν περὶ τῆς θανατικῆς ἐκτελέσεως τοῦ Ροβέρτου Βλούμ, ἣν τότε εἴχομεν μάθει. Ἐξέφρασα περὶ τούτου τὴν γνώμην, ἣν καὶ σήμερον ἔτι διατηρῶ, ὅτι ἡ καταδίκη αὕτη ἦτο σφάλμα τῆς Αὐστριακῆς κυβερνήσεως.

Ἐδήλωσα ὅτι κατ' ἐμὲ ἡ θανάτωσις τοῦ Βλοὺμ ἦτο πολιτικὸν σφάλμα. Ὁ κ. Βίσμαρκ ἀπήντησε παραυτά:

— Καθόλου· ὅταν ἔχω ἕνα ἐχθρὸν εἰς τὴν ἐξουσίαν μου, τὸν ἐξαφανίζω.

Τοὺς λόγους τούτους πολλάκις κατόπιν ἐνεθυμήθην.

Μετὰ τὸν πόλεμον (1871). Βίσμαρκ καὶ Θιέρσος

Αἱ τρεῖς ἑβδομάδες, ἃς διῆλθον τότε ἐν Γαστάϊν μετὰ τοῦ πρίγκιπος κατέλιπον εἰς τὸ πνεῦμά μου τὰς μᾶλλον εὐαρέστους ἀναμνήσεις. Κατῳκοῦμεν ἀμφότεροι παρὰ τῷ Σταουμπίγκερ καὶ ἐβλέπομεν ἀλλήλους σχεδὸν καθ' ἑκάστην. Ὅταν τις διατελῇ εἰς ἀγαθὰς σχέσεις μετὰ τοῦ Βίσμαρκ, ἀδύνατον νὰ εὕρῃ σύντροφον καλλίτερον αὐτοῦ. Τὴν ἰδιορρυθμίαν τοῦ λογισμοῦ του ὑπερβαίνει μόνον ἡ ἰδιοτροπία τῆς ἐκφράσεως. Πρὸς τούτοις δὲ κέκτηται ἀφέλειαν ἀξιέραστον, ἀνεπιτήδευτον, ἥτις μετριάζει τὰς ἐνίοτε αὐστηρὰς περὶ τῶν ἄλλων κρίσεις του. Μία τῶν ἀγαπητῶν αὐτῷ φράσεων ἦτο ἡ ἑξῆς: «Ἰδοὺ ἓν ὑποκείμενον παντελῶς ἠλίθιον!» τὴν ἔλεγε δὲ χωρὶς ποσῶς νὰ ἔχῃ πρόθεσιν νὰ προσβάλῃ τὸ ἄτομον, εἰς ὃ ἀνεφέρετο. Τινὲς τῶν σκέψεών του ὡς πολὺ χαρακτηριστικαὶ καὶ ἐν μέρει πολὺ ἐνδιαφέρουσαι εἶνε ἀξιομνημόνευτοι. «Τί κάμνετε, μὲ ἠρώτησεν, ὅταν εἴσθε ὠργισμένος; Πιστεύω ὅτι δὲν ὀργίζεσθε τόσον συχνὰ ὅσον ἐγώ.» — «Μπᾶ! ἀπήντησα, δυσαρεστοῦμαι διὰ τὴν ἀνοησίαν τῶν ἀνθρώπων, οὐδέποτε διὰ τὴν μοχθηρίαν των.» — «Δὲν εὑρίσκετε τότε μεγάλην ἀνακούφισιν ὅταν θραύετε κάτι τί;» — «Εἶνε εὐτύχημα, εἶπον, ὅτι δὲν εὑρίσκεσθε εἰς τὴν θέσιν μου, διότι ἄλλως δὲν θὰ ὑπῆρχεν ἔπιπλον ἀκέραιον εἰς τὴν οἰκίαν.» — «Κυττάξετε ἐκεῖ κάτω, ἀντικρύ, μοὶ εἶπε δεικνύων τὸν θάλαμον τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου. Εὑρισκόμην ἐκεῖ μέσα μίαν φορὰν καὶ κατελήφθην ὑπὸ σφοδρᾶς ὀργῆς· κλείω τὴν θύραν μὲ πάταγον καὶ ἡ κλεὶς μένει εἰς τὰς χεῖράς μου, εἰσέρχομαι εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ Λένδορφ καὶ τὴν ρίπτω κατὰ μιᾶς λεκάνης, ἥτις θραύεται εἰς μυρία τεμάχια. Θεέ μου, εἶπεν ὁ Λένδορφ, μήπως πάσχετε; — Ἔπασχα, ἀλλὰ τώρα εἶμαι καλλίτερα.»

Ὡμίλει πολὺ περὶ τοῦ γαλλικοῦ πολέμου καὶ τῶν μετὰ τοῦ Θιέρσου καὶ Φάβρου διαπραγματεύσεών του. «Ἡ ἀνακωχὴ ἐπλησίαζε νὰ λήξῃ, διηγεῖτο ὁ Βίσμαρκ, εἶπον δὲ τότε ἐγὼ πρὸς τὸν Θιέρσον: «Ἀκούσατε, κύριε Θιέρσε· πρὸ μιᾶς ὥρας ὑποφέρω τὴν εὐγλωττίαν σας, πρέπει νὰ τελειώσωμεν· σᾶς εἰδοποιῶ ὅτι δὲν θὰ ὁμιλήσω πλέον γαλλιστί· θὰ ὁμιλῶ γερμανιστί. — Ἀλλὰ κύριε, ἀπήντησεν ὁ Θιέρσος, οὔτε λέξιν γερμανικὴν δὲν ἐννοοῦμεν. — Ἀδιάφορον, ἀπήντησα, μόνον γερμανιστὶ θὰ ὁμιλῶ. — Ὁ Θιέρσος τότε μοὶ ἀπηύθυνεν ἐκ νέου εὔγλωττον προσφώνησιν· τὸν προσέβλεψα εὐμενῶς καὶ ἀπήντησα αὐτῷ γερμανιστί. Αὐτὸς καὶ ὁ Φάβρος ἀπήρχοντο καὶ ἐπανήρχοντο ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν συ-

Digitized by Google

νενοῦντες τὰς χεῖρας· ἐπὶ τέλους μοῦ ἔφερον ὅ,τι ἐπόθουν, καὶ τότε ἤρχισα πάραυτα νὰ λαλῶ γαλλιστί.»

Ὁ Βίσμαρκ διηγεῖτο ταῦτα φαιδρῶς, ὡς νὰ ἐπρόκειτο περὶ ἀστείου τινὸς ἐπεισοδίου. Ἐφαίνετο μὴ ἔχων συνείδησιν τῆς σκληρότητος τῆς καρδίας, ἣν ἐδήλου ἡ χλευαστικὴ αὐτὴ διήγησις μᾶλλον ἢ ἡ διαγωγή του αὐτὴ κατὰ τὰς διαπραγματεύσεις· διότι οἵας βασάνους τῷ ὄντι θὰ ἐδοκίμαζεν ἡ ψυχὴ τῶν δύο ἐκείνων Γάλλων πολιτικῶν ἀνδρῶν κατὰ τὴν τόσον κρίσιμον στιγμήν, περὶ ἧς ὡμίλει ὁ Βίσμαρκ!

Τὸ ἑξῆς ἀνέκδοτον, ὅπερ μοὶ διηγήθη, περιποιεῖ πλείονα τιμὴν εἰς τὸν Βίσμαρκ. Παρίστατο ἔφιππος μετὰ τοῦ ἐπιτελείου εἰς τὴν ἐν Λονσὰν ἐπιθεώρησιν τῶν γερμανικῶν στρατευμάτων, ὅτε ἀνήρ τις ἐργατικὴν φέρων ἐνδυμασίαν ἐπλησίασε καὶ τοῦ εἶπεν· «Εἶσαι πρώτης τάξεως ἀχρεῖος!» — Ἠδυνάμην, εἶπεν ὁ Βίσμαρκ, νὰ τὸν φυλακίσω· ἀλλὰ τὸ θάρρος τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου μοῦ ἤρεσεν.

Ἀξιοσημείωτα μοῦ ἐφάνησαν δύο ἕτερα γεγονότα τοῦ γαλλικοῦ πολέμου. Τὸ πρῶτον εἶνε ὅτι ὁ Βίσμαρκ ἀτομικῶς ἠναντιοῦτο εἰς τὴν προσάρτησιν τοῦ Μέτζ, ἕνεκα τοῦ γαλλικοῦ πληθυσμοῦ τῆς πόλεως ἐκείνης, ἀλλ' ὑπέκυψεν ἐνώπιον τῆς κατηγορηματικῆς θελήσεως τοῦ στρατάρχου Μόλτκε, λέγοντος ὅτι ἀπῄτοῦντο ἑκατὸν χιλιάδες στρατοῦ ἐπὶ πλέον ἐν καιρῷ εἰρήνης, ἂν δὲν προσηρτᾶτο τὸ Μέτζ. Τὸ ἕτερον γεγονὸς εἶνε ὅτι κατὰ τὴν ὁμολογίαν τοῦ Βίσμαρκ ἂν τὸ Μέτζ ἀντεῖχεν ἐπὶ ἕνα εἰσέτι μῆνα, θὰ ᾕρετο κατ' ἀνάγκην ἡ πολιορκία τῶν Παρισίων.

Α.

Η ΕΠΑΙΤΕΙΑ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ

Πανταχοῦ ἀπαγορεύεται αὐστηρῶς ἡ ἐπαιτεία καὶ πανταχοῦ ἐξασκεῖται αὕτη ὑπὸ διαφόρους τύπους ἐμπαίζουσα τὰς ἀστυνομικὰς διατάξεις. Ἀλλ' οὐδαμοῦ εἶνε τόσον καλῶς διωργανωμένη ὅσον ἐν Παρισίοις. Δημοσιογράφος τις, ἐξετάσας τὰ κατ' αὐτήν, παρέσχε περὶ τοῦ ὀργανισμοῦ της περιεργοτάτας πληροφορίας.

Οἱ ἐπαῖται τῶν Παρισίων ἀποτελοῦσι πολυάριθμον ἀδελφότητα ἐξαίρετα συγκεκροτημένην. Ἔχουσι τὸν πρόεδρόν των καὶ τοὺς γραμματεῖς των. Ἔχουσι πρὸς τούτοις καὶ τὸν *Ὁδηγόν* των· μάλιστα, τὸ βιβλίον τὸ ὁδηγοῦν αὐτοὺς εἰς τέχνην των.

Οἱ ἐπαῖται ἐσυλλογίσθησαν ὀρθῶς ὅτι ἀφοῦ ὑπῆρχεν ἰδιαίτερος Ὁδηγὸς διὰ τοὺς ἐμπόρους, ἔπρεπε νὰ ἔχωσι καὶ αὐτοὶ ἡμερολόγιον χρήσιμον εἰς τὸ ἐπάγγελμά των. Ὑπάρχουν δύο ἐκδόσεις τοῦ Ὁδηγοῦ τούτου, ἡ μεγάλη καὶ ἡ μικρά.

Ἡ μικρὰ τιμᾶται τριῶν φράγκων, περιέχει δὲ τὰς διευθύνσεις τῆς κατοικίας ἑκατοντάδων τινῶν εὐσπλάγχνων κυρίων. Ἡ μεγάλη τιμᾶται ἓξ φράγκων καὶ εἶνε πληρεστέρα· περιέχει πολὺ περισσοτέρας διευθύνσεις, παρεκτὸς δὲ τούτου ὑφ' ἕκαστον ὄνομα εὕρηται βραχεῖα βιογραφικὴ σημείωσις. Τὸ ὄνομα καὶ ἡ κατοικία τοῦ φιλελεήμονος ἀτόμου, ἡ ὥρα, καθ' ἣν δύναταί τις νὰ παρουσιασθῇ πρὸς αὐτό, τὸ θρήσκευμα, τὰ πολιτικὰ φρονήματα, αἱ ἕξεις, τὰ πάντα ἐπακριβῶς σημειοῦνται.

Χάρις εἰς τὸ πολύτιμον αὐτὸ βιβλίον, τὸ ἔργον τοῦ ἐπαίτου οὐσιωδῶς ἠπλουστεύθη, ἀφοῦ δύναται νὰ γινώσκῃ ὡς καὶ τὰς ἰδιοτροπίας τοῦ ἀτόμου, οὗτινος τὴν θύραν θὰ κρούσῃ, καθὼς καὶ τὸν τρόπον καθ' ὃν ὀφείλει νὰ παρουσιασθῇ.

Ἰδοὺ πληροφορίαι τινὲς ἐκ τοῦ μεγάλου Ὁδηγοῦ κατὰ τύχην εἰλημμέναι.

Κύριος Α .... Πλούσιος ἰδιοκτήτης· δίδει εὐκόλως ἓν τάλληρον· πληρώνει τὰ ἐνοίκιον ἐν περιπτώσει ἐξώσεως.

Κύριος Β .... Οὐδέποτε δίδει χρήματα. Ζητητέον ἐνδύματα.

Κυρία χήρα Γ .... Ἐνδιαφέρεται μόνον περὶ τῶν παιδίων. Ζητητέον σπάργανα διὰ βρέφος ἢ ἀσπρόρρουχα διὰ τὴν μητέρα. Ἐπίσης εὐκόλως ἐπιτυγχάνονται παρ' αὐτῆς γραμμάτια πρὸς χορηγίαν γάλακτος ἀνοθεύτου διὰ τὸ βρέφος.

Κύριος Δ .... Φιλόθρησκος. Ἐνδιαφέρεται περὶ τῆς κανονίσεως τῶν γάμων, παρέχει βοήθειαν διὰ τὸ βάπτισμα ἢ διὰ τὴν πρώτην μετάληψιν παιδίου. Ὁ παρουσιαζόμενος ὀφείλει νὰ φορῇ καθαρὰ ἐνδύματα ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν.

Κύριος Ε .... Διαμαρτυρόμενος. Ἐνδύει τὰ παιδία ὅπως τὰ πέμψῃ εἰς τὸ σχολεῖον· δίδει γραμμάτια πρὸς χορηγίαν ὑποδημάτων καὶ ἐνδυμάτων· λαμβάνει τὴν διεύθυνσιν τῆς κατοικίας τῶν ἐπαιτῶν διὰ νὰ ζητήσῃ πληροφορίας. Συννενοηθήτω ὁ αἰτῶν μετά τινος φίλου, ὅπως ὑποδείξῃ αὐτῷ τὴν διεύθυνσιν ἐντίμου τινὸς οἰκογενείας.

Κύριος Ζ .... Γέρων δημοκρατικὸς ῥιζοσπάστης, πλουσιώτατος. Ὁ παρουσιαζόμενος ἂς προσποιηθῇ ὅτι εἶνε θῦμα τῶν ὀπισθοδρομικῶν.

Περίεργα εἶνε καὶ τὰ ὑπὸ θρησκευτικὴν ἔποψιν ἤθη τῶν ῥακοσυλλεκτῶν, ἀναισχύντως ἐπωφελουμένων τῆς περὶ τὸν προσηλυτισμὸν ἁμίλλης τῶν λειτουργῶν τῶν διαφόρων θρησκευμάτων.

— Κατὰ πᾶσαν Δευτέραν, ἔλεγε γραῖά τις ῥακοσυλλέκτις πρὸς τὸν εἰρημένον δημοσιογράφον, μᾶς ἐπισκέπτεται κύριός τις φέρων μακρὰν ῥεδιγκόταν. Δίδει βιβλία εἰς τὰ παιδία, καὶ μᾶς βασανίζει νὰ τὰ βαπτίσωμεν εἰς τὴν διαμαρτυρομένην ἐκκλησίαν. Τὸ Σάββατον ἔρχεται ὁ κύριος ἐφημέριος καὶ αἱ μοναχαί, αἵτινες διανέμουν εἰς τὰ παιδία ζαχαρικὰ καὶ εἰκόνας. Αἱ μοναχαὶ μᾶς παρακινοῦν νὰ βαπτίσωμεν τὰ παιδία μας εἰς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν.

Digitized by Google

— Καὶ ποῖος ἐπιτυγχάνει κάλλιον εἰς τὴν ἅμιλλαν, ὁ ἐφημέριος ἢ ὁ διαμαρτυρόμενος ἱερεύς;

— Ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν γονέων, κύριε.

—Τὰ ἰδικά σας τέκνα ἐβαπτίσθησαν εἰς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν ἢ εἰς τὴν τῶν διαμαρτυρομένων;

Ἡ γραῖα ἐδίστασε πρὸς στιγμήν, ἀλλ' ἔπειτα ἀφελῶς ἀπήντησεν:

— Νὰ σᾶς εἴπω τὴν ἀλήθειαν, ἐβαπτίσθησαν δώδεκα φορὰς εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν διαμαρτυρομένων καὶ δεκατέσσαρας εἰς τὴν καθολικήν.

Καὶ ἐπειδὴ ὁ δημοσιογράφος ἐξίστατο ἐπὶ τῇ ὁμολογίᾳ ταύτῃ, ἡ γραῖα προσέθηκε πρὸς δικαιολογίαν της·

— Τί τὰ θέλετε! ἐφέτος εἴχομεν βαρὺν χειμῶνα καὶ ἀπὸ κάθε βάπτισμα ἐκέρδιζα εἴκοσι σόλδια καὶ ἐν φόρεμα καινούριον!

Ἕτερος περίεργος τύπος ἐπαίτου ἐν Παρισίοις εἶνε ὁ τοῦ ποιητοῦ, οὗτινος τὸ ποιητικὸν χαρτοφυλάκιον περιέχει τόσας ἀκροστιχίδας ἑτοίμους καὶ στερεοτύπους, ὅσα περίπου εἶνε τὰ γυναικεῖα ὀνόματα. Ὁδηγούμενος ἐκ τοῦ δημοσιευομένου καταλόγου τῶν γάμων περὶ τοῦ ὀνόματος τῆς νύμφης ἐκλέγει τὴν κατάλληλον ἀκροστιχίδα καὶ τὴν στέλλει γεγραμμένην ἐπὶ φύλλου χάρτου ροδίνου χρώματος, κεκοσμημένου δι' ἀνθέων καὶ περιστερῶν. Τὴν ἑσπέραν ὁ ποιητὴς μεταβαίνει εἰς τὸ ἑστιατόριον ἔνθα λαμβάνει χώραν τὸ γαμήλιον δεῖπνον, πέμπει τὸ ἐπισκεπτήριόν του πρὸς τὴν νύμφην καὶ ἀπαιτεῖ τὴν ἀμοιβήν του διὰ τὸ ποιητικόν του φιλοφρόνημα.

Α.

Ο ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ

Ἐκ τῆς ἀξιολόγου πραγματείας τοῦ ἐν Πάτραις ἰατροῦ κ. Χ. Π. Κορύλλου περὶ τῶν Πατρῶν ὑπὸ φυσικὴν καὶ ἰατρικὴν ἔποψιν ἀποσπῶμεν τὰς ἑπομένας πληροφορίας περὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς δευτερευούσης ταύτης πόλεως τοῦ Κράτους.

«Ἡ πόλις τῶν Πατρῶν ἐν ἔτει 1820 ἠρίθμει κατὰ τὸν Pouqueville 12,000 Ἑλλήνων, 4,000 Τούρκων καὶ 17 οἰκογενείας Ἑβραίων, λείψανα τῆς ἰσραηλιτικῆς ἀποικίας τῆς ἐλθούσης εἰς Ἀχαΐαν ἐπὶ βασιλείας Σελεύκου τοῦ Νικάνορος, ἐν ἔτει δὲ 1828 μόλις ὑπερέβαινον οἱ κάτοικοι αὐτῆς τὰς 4,000. Ἐν ἔτει 1868 ἠρίθμει περὶ τὰς 19,000 κατοίκων, κατὰ δὲ τὴν τελευταίαν ἀπογραφὴν τοῦ 1879 οἱ κάτοικοι συνεποσώθησαν εἰς 24,993. Ἐὰν ἤδη λάβωμεν ὡς βάσιν τὴν ἀναλογίαν τῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ὅλης ἐπαρχίας ἀπὸ τοῦ ἔτους 1870—1879, ἥτις εἶνε 2,54 ἐπὶ 100 κατοίκων, ἔχομεν τανῦν 32,000 περίπου λαμβάνοντες ὅμως ὑπ' ὄψει ὅτι ὁ πληθυσμὸς τῶν Πατρῶν δὲν αὐξάνει μόνον ἐκ τῶν γεννήσεων, ἀλλὰ καὶ ἐκ μετοίκων πολλαχόθεν ἐρχομένων καὶ ἀποκαθισταμένων ἐν τῇ πόλει ἐμπορίας χάριν, ἔτι δὲ ὅτι ὁ ἀριθμὸς 2,54 τοῖς 100 ὁ τῆς ὅλης ἐπαρχίας ὅρος αὐξήσεως εἶνε λίαν μικρὸς διὰ τὰς Πάτρας, ἔνθα ἡ εὐζωΐα καὶ αἱ λοιπαὶ εὐνοϊκαὶ βιωτικαὶ συνθῆκαι λίαν συμβάλλονται εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ πληθυσμοῦ, δυνάμεθα νὰ ὑπολογίσωμεν τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως ταύτης εἰς 35,000. Ἐὰν δέ τις θεωρῇ τὸν ἀριθμὸν τοῦτον ὑπερβολικόν, ἂς ἀναλογισθῇ ὅτι ἀπὸ τοῦ 1879 καὶ ἐντεῦθεν ἐκαλύφθησαν διὰ πολυαρίθμων νέων οἰκοδομῶν ἡ περὶ τὸν Ἅγιον Ἀλέξιον συνοικία, ἡ ὑπὸ τὸ Ἐσχατοβούνιον, ὁ μεταξὺ Ἀρείας καὶ Τσιβδίου λίαν ἐκτεταμένος πρώην κενὸς χῶρος καὶ πολλὰ ἄλλα σημεῖα τῆς περιφερείας τῆς ἄνω πόλεως· πρὸς δὲ ὅτι τὰ ἐν τῇ πόλει κενὰ οἰκόπεδα ἐκαλύφθησαν κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ ὑπερμεγέθων ἐνιαχοῦ οἰκοδομῶν, ἔνθα οἰκοῦσι δύο καὶ τρεῖς οἰκογένειαι, καὶ ὅτι μεθ' ὅλην ταύτην τὴν προσθήκην τῶν νέων οἰκοδομῶν μεγάλη ὑφίσταται τανῦν ἔλλειψις οἰκιῶν πρὸς ἐνοικίασιν, καὶ τότε ἂς εἴπῃ ἂν ὁ ἀριθμὸς οὗτος εἶνε ἐξωγκωμένος ἢ μᾶλλον ἐλάσσων τοῦ πραγματικοῦ».

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ἡ εὐτυχία εἶνε ὄνειρον, τὸ ὁποῖον δὲν βλέπει τις συχνάκις.

—

Ἡ ἱκανότης τοῦ ἀρέσκειν οὐδὲν τὸ κοινὸν ἔχει πρὸς τὴν ἀξίαν καὶ τὴν ἀρετήν.

—

Πρέπει νὰ εἶνέ τις διακριτικὸς ἐν τῇ φιλίᾳ του· ἄλλως καθίσταται ἐνοχλητικός.

—

Εἶνέ τις νέος ἐφ' ὅσον πλάττει ὄνειρα.

—

Ὁπόταν παύσῃ τις πάσχων ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ἄρχεται διασκεδάζων μὲ αὐτήν, ὡς ἐν θεάτρῳ.

—

Τότε μόνον κατανοεῖ τις καλῶς τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ὁπόταν στρέψῃ τὰ τελευταῖά του φύλλα.

—

Τὸ παρελθόν, τὸ τοσοῦτον δυσάρεστον ἐφ' ὅσον ἦτο παρόν, καθίσταται ἐπιθυμητότατον εἰς ἐκείνους, οἵτινες δὲν ἔχουσι πλέον μέλλον.

—

Φοβεῖσθαι τὴν θλῖψιν εἶνε ἴσον πρὸς τὸ δὶς ἐξ αὐτῆς πάσχειν.

Digitized by Google

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ κίνησις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Γερμανίας μετὰ τὸ 1870 κατὰ τὸν κ. Γρὰδ ἔχει ὡς ἑξῆς:

Κατὰ τὸ 1870 ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τῇ χώρᾳ εὑρισκομένων κατοίκων ἀνήρχετο εἰς 40,816,000, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν νεωστὶ τότε προσαρτηθεισῶν Ἀλσατίας καὶ Λωρραίνης. Κατὰ τὴν τελευταίαν ἀπογραφήν, τὴν γενομένην τὴν 1 Δεκεμβρίου 1885, ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων ἀνήρχετο εἰς 46,855,000, ἤτοι ἐπῆλθεν αὔξησις 6,039,000 ἀτόμων ἐν διαστήματι δεκαπέντε ἐτῶν, κατ' ἀναλογίαν τουτέστι 1 ἐπὶ τοῖς 100 κατ' ἔτος. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπηκόων ηὐξήθη ἐν συνόλῳ κατὰ 402,600, ἀφαιρουμένων τῶν μεταναστῶν. Μετὰ τὰς συνθήκας τοῦ 1815 αἱ χῶραι τῆς Γερμανικῆς Ὁμοσπονδίας, αἱ ἀνήκουσαι εἰς τὴν σημερινὴν ἡνωμένην Γερμανίαν ἠρίθμουν πᾶσαι ὁμοῦ 24 ἑκατομμύρια κατοίκων.

Ἐν Γαλλίᾳ ἀπὸ τοῦ 1831 μέχρι τοῦ 1881 ὁ πληθυσμὸς ἀνῆλθεν ἀπὸ 32,560,000 εἰς 37,321,000 κατοίκους, ἤτοι ἡ ἐτησία αὔξησις ὑπῆρχε 0.3 ἐπὶ τοῖς 100, τείνουσα ἔτι μᾶλλον νὰ ἐλαττωθῇ. Ἀπὸ δεκαπέντε ἐτῶν τὸ πλεόνασμα τῶν γεννήσεων ἐπὶ τῶν θανάτων εἶνε ἑξάκις ἢ ἑπτάκις ὀλιγώτερον ἐν Γαλλίᾳ ἢ ἐν Γερμανίᾳ.

Ἡ νῦν ἐδαφικὴ ἔκτασις τῆς Γερμανίας ἔχει ἐπιφάνειαν 540,518 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων· ἑπομένως ὁ μέσος ὅρος τῆς ἀναλογίας τῶν κατοίκων πρὸς τὴν ἔκτασιν εἶνε 86 ἄτομα ἐπὶ ἑκάστου τετραγωνικοῦ χιλιομέτρου. Ἡ τοιαύτη ἀναλογία ὅμως ποικίλλει ἐπαισθητῶς ἀπὸ Κράτους εἰς Κράτος, διότι ἐν Σαξονίᾳ ὑπολογίζονται 198 κάτοικοι, ἐν Πρωσσίᾳ δὲ 78 καὶ ἐν τῷ δουκάτῳ τοῦ Μεκλεμβούργου Στρέλιτζ μόνον 34 ἐφ' ἑκάστου τετραγωνικοῦ χιλιομέτρου.

Ἐνῷ ἐν Γερμανίᾳ ὁ μέσος ὅρος τῆς ἀναλογίας τῶν κατοίκων πρὸς τὴν ἔκτασιν εἶνε 86 ἐφ' ἑκάστου τετραγωνικοῦ χιλιομέτρου, ἐν Γαλλίᾳ εἶνε μόνον 72. Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1871 μέχρι τοῦ 1880 ὁ μέσος ὅρος τῶν κατ' ἔτος γεννήσεων ἐν Γαλλίᾳ ἦτο 937,243, ἐν δὲ τῇ γερμανικῇ αὐτοκρατορίᾳ ἀνήρχετο εἰς 1,771,334, ἤτοι εἰς τὸ διπλοῦν περίπου. Καθ' ἕκαστον ἔτος ἡ Γερμανία ἀριθμεῖ 1 γέννησιν ἐπὶ 25 κατοίκων, ἡ δὲ Γαλλία 1 ἐπὶ 37. Οἱ γάμοι ὅμως ἀνέρχονται εἰς 8 περίπου κατ' ἔτος ἐπὶ 1000 κατοίκων εἰς ἀμφοτέρας τὰς χώρας. Ἐν Γερμανίᾳ ἐπὶ 100 γυναικῶν ἐν ὥρᾳ γάμου 52 μόνον εἶνε ἔγγαμοι, 3 διεζευγμέναι ἢ χῆραι καὶ 45 ἄγαμοι. Συμποσούμεναι εἰς 10,350,140 καθ' ἅπασαν τὴν αὐτοκρατορίαν αἱ γυναῖκες αἱ γεννηθεῖσαι μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1828-1868 καὶ ἔχουσαι ἡλικίαν ἀπὸ 17 μέχρι 50 ἐτῶν ἀναλογοῦσιν εἰς 21 ἐπὶ τοῖς 100 ἐφ' ὁλοκλήρου τοῦ πληθυσμοῦ. Ἡ ἀναλογία τῶν παίδων τῶν ἐχόντων ἡλικίαν κατωτέραν τῶν 15 ἐτῶν ἐν Γερμανίᾳ εἶνε 34 ἐπὶ 100 κατοίκων, ἐν δὲ Γαλλίᾳ 27· ἑπομένως οἱ Γάλλοι κέκτηνται σχετικῶς μείζονα ἀριθμὸν ἐφήβων ἱκανῶν πρὸς ἐργασίαν καὶ παραγωγήν, καίτοι οἱ Γερμανοὶ ὑπερτεροῦσι κατὰ τὸν ὁλικὸν ἀριθμὸν τῶν παραγωγῶν.

Ἀνακινηθέντος ἐσχάτως τοῦ ζητήματος περὶ τῆς μητρικῆς στοργῆς παρὰ τοῖς ζῴοις, ἤχθη πρὸς τοῖς ἄλλοις εἰς μαρτυρίαν καὶ ἡ ἑξῆς περιεργοτάτη παρατήρησις τοῦ Δυπὼν δὲ Νεμούρ, γενομένη ἐπὶ δύο γαλῶν ἀνηκουσῶν εἰς αὐτόν. Αἱ δύο αὗται γαλαῖ, μήτηρ καὶ θυγάτηρ, ἐπίτοκοι ἀμφότεραι οὖσαι, ἔτεκον εἰς διάστημα εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν ἀπ' ἀλλήλων. Ἡ μήτηρ, τεκοῦσα πρώτη, ἐβοήθησε τὴν ἑτέραν τίκτουσαν τὸ πρῶτον ἤδη καὶ ἧς ὁ τοκετὸς ἦτο τοσοῦτον ἐπώδυνος, ὥστε ἔμεινεν ἀναίσθητος ἀφοῦ ἐγέννησε καὶ τὸ τελευταῖον νεογνόν. Ἡ μήτηρ περιεστρέφετο ἀκαταπαύστως περὶ τὴν θυγατέρα, προσπαθοῦσα νὰ ὑπανεγείρῃ αὐτήν, μετὰ φωνῶν φιλοστόργων· πλὴν τέλος βλέπουσα ὅτι αἱ ἐπικλήσεις της καὶ αἱ φροντίδες ἦσαν μάταιαι, ἐμερίμνησε μόνον περὶ τῶν νεογνῶν, ἅτινα εἷρπον χαμαὶ ὡς ὀρφανά, τὰ περιεποιήθη ὅλα καὶ τὰ μετέφερεν ἀνὰ ἓν πλησίον τῶν ἰδικῶν της, ὅπου μετὰ μίαν ὥραν τὰ ἐπανεῦρεν ἡ νεαρὰ μήτηρ θηλάζοντα τὴν ἰδικήν της μητέρα. Ἡ χαρὰ ἑκατέρωθεν ὑπῆρξε μεγάλη, διηγεῖται ὁ κ. Δυπών, αἱ δὲ ἐκδηλώσεις τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης ἀναρίθμητοι καὶ εἰς ἄκρον συγκινητικαί. Αἱ δύο μητέρες ἐτοποθετήθησαν, ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ καλάθου καὶ ἐγαλούχησαν, περιεποιήθησαν, ἀνέθρεψαν ὁμοῦ ἀδιακρίτως καὶ τὰ ἑπτὰ νεογνά.

Κατὰ τὰ ἄρτι δημοσιευθέντα παρὰ τοῦ δημοτικοῦ γραφείου τῆς στατιστικῆς ἀποτελέσματα τῆς ἐν ἔτει 1886 γενομένης ἀπογραφῆς τῶν κατοίκων τῶν Παρισίων καὶ τοῦ νομοῦ τοῦ Σηκουάνα, ὁ πληθυσμὸς τοῦ νομοῦ τούτου ἀνήρχετο τὸ 1886 εἰς 2,961,089 κατοίκους, ἐξ ὧν 2,344, 450 ἦσαν μόνοι οἱ κάτοικοι τῶν Παρισίων. Τὸ 1801 ὁ πληθυσμὸς ἀνήρχετο εἰς 631,585 κατοίκους· ὥστε ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ αἰῶνος μέχρι σήμερον ὁ πληθυσμὸς τῶν Παρισίων καὶ τῶν περιχώρων ἐπενταπλασιάσθη, ἐδιπλασιάσθη δὲ ἐντὸς τῶν 40 πρώτων ἐτῶν τοῦ αἰῶνος, διότι τὸ 1841 ἀνήρχετο εἰς 1,200,000. Καὶ πάλιν ὁ τελευταῖος οὗτος ἀριθμὸς ἐδιπλασιάσθη ἐντὸς τῶν τελευταίων 35 ἐτῶν, διότι ἐν ἔτει 1876 ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων τοῦ νομοῦ ἀνήρχετο εἰς 2,400,000. Τέλος κατὰ τὰ 6 τελευταῖα ἔτη ὁ πληθυσμὸς ηὐξήθη κατὰ 600 περίπου χιλιάδας, ὅσας δηλαδὴ εἶχε κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ αἰῶνος.

Ἐν Λέρῳ ὅταν ἡ γυνὴ γεννήσῃ τὸ πρῶτον τέκνον, ἀναγγέλλεται τὸ γεγονὸς καθ' ἅπασαν τὴν πόλιν διὰ πυροβολισμῶν ἐκ τῆς οἰκίας, τριῶν μὲν ἂν τὸ τεχθὲν εἶνε ἄρρεν, ἑνὸς δὲ ἐὰν εἶνε θῆλυ. Ἀναγράφονται δὲ τῶν τέκνων αἱ γεννήσεις εἰς τὴν ὀπισθίαν ἐπιφάνειαν τῶν ἱερῶν εἰκόνων τῆς οἰκογενείας, αἵτινες χρησιμεύουσιν ἐν ἀνάγκῃ ἀντὶ ληξιαρχικῶν βιβλίων τῆς οἰκογενείας.

Ἀπόσπασμα ἐπιστολῆς ἀνεψιοῦ:

«Ἀγαπητὲ θεῖε.

«Τέλος πάντων κατώρθωσα νὰ πάρω τὸ δίπλωμά »μου. Δοὺς χθὲς τὰς ἐξετάσεις μου ἐγενόμην διδά»κτωρ. Τώρα πλέον εἰμπορεῖς νὰ ἐπαναλάβῃς τὸ »τοῦ Συμεῶνος «Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν »σου δέσποτα»

Ὁ ἀγαπητός ἀνεψιός σου

***

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 —1378

Digitized by Google

'Αριθ. 654 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΣΤ'. | Συνδρομὴ ἐτησία: 'Εν 'Ελλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 'Ιανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. 'Οδὸς Σταδίου 32. | 10 'Ιουλίου 1888

BODL. LIBR. PERIODICALS

ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ Ο ΠΡΩΤΟΣ

βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας

('Επὶ τῇ ἑκατονταετηρίδι ἀπὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ).

'Ο βίος Λουδοβίκου τοῦ Α' βασιλέως τῆς Βαυαρίας ἀποτελεῖ ἀναμφισβητήτως μίαν τῶν λαμπροτέρων σελίδων τῆς νεωτέρας γερμανικῆς ἱστορίας. 'Εκ τῆς χορείας τῶν συγχρόνων αὐτῷ γερμανῶν ἡγεμόνων, ὧν τοὺς πλείστους παρημελημένη παίδευσις καὶ ἀνατροφὴ ξένη πρὸς τὸν γερμανικὸν χαρακτῆρα καὶ τὸ ἦθος οἰκτρῶς εἶχε παραμορφώσει, ἀναδείκνυται ὁ Λουδοβῖκος, εἴπερ τις καὶ ἄλλος, ἡγεμὼν ἔξοχος, ἀνὴρ πλήρης ἀληθοῦς μεγαλείου, ζωῆς, δυνάμεως καὶ φιλοπονίας, ὅστις καὶ ἄνευ τοῦ θρόνου θὰ ἠδύνατο διὰ τῶν μεγάλων αὐτοῦ ἀρετῶν νὰ καταστῇ ἔνδοξος καὶ νὰ πρωταγωνιστήσῃ ἐν τῷ σταδίῳ τοῦ πολιτισμοῦ.

'Ιδιοτελὴς κολακεία καὶ λελογισμένη δουλοφροσύνη, αἱ δύο αὗται κρατοῦσαι ἐν ταῖς αὐλαῖς τῶν χρόνων ἐκείνων δυνάμεις, εἶχον σχηματίσει κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τὸν χαρακτῆρα τῶν πλείστων ἐπὶ Λουδοβίκου γερμανῶν ἡγεμόνων καὶ καταστήσει τὴν φυσιογνωμίαν αὐτῶν σχεδὸν τυπικήν, μόνου δὲ τοῦ βαυαροῦ βασιλέως ὁ χαρακτὴρ πλαστικῶς προβάλλων ἐν τῷ μέσῳ τῶν τυπικῶν τούτων μορφῶν ἀποτελεῖ τύπον ὅλως ἰδιοφυᾶ καὶ ἰδιόρρυθμον, σπάνιον ἐν γένει εἰς τοὺς ἐπὶ θρόνων καθημένους.

Τὸ κυριώτερον δὲ γνώρισμα τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ ὑπῆρξε τὸ αἴσθημα μᾶλλον καὶ ἡ ποιητικὴ φαντασία ἢ ἡ ψυχρὰ σκέψις. Σφόδρα ἐραστὴς ὢν τοῦ καλοῦ ἠγάπα εἰς ὑπερβολὴν τὰς τέχνας καὶ τὰ γράμματα καὶ ἐλάτρευε μέχρι μανίας τὴν χώραν ἐκείνην, ἥτις ἐγένετο ἡ ἑστία τοῦ καλοῦ, δηλαδὴ τὴν 'Ελλάδα. Παρὰ τὸν ποιητικὸν ὅμως καὶ ὅλως ἰδεώδη αὐτοῦ χαρακτῆρα δὲν ἐστερεῖτο ὁ Λουδοβῖκος καὶ πρακτικότητός τινος, ἥτις ἀσφαλῶς ὡδήγει τὸν ἡγεμόνα τοῦτον εἰς τὴν ἐξεύρεσιν τῶν ἀναγκαίων πόρων πρὸς πραγμάτωσιν τῶν μεγάλων σχεδίων του καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν ἰδεῶν του, ἃς ἐνέπνεεν εἰς αὐτὸν στιγμιαῖος καὶ ὑπερβολικὸς ἐνθουσιασμός. Μία δὲ τῶν μεγίστων ἀρετῶν τοῦ Λουδοβίκου εἶνε ὅτι ὀρθῶς κατενόησεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὴν ἰδιοφυΐαν τοῦ βαυαρικοῦ λαοῦ καὶ κατώρθωσε νὰ καταστήσῃ τὸ κράτος αὐτοῦ ἔνδοξον καὶ δυνατὸν ὄχι τόσον διὰ τῶν ὅπλων καὶ τῶν κατακτήσεων, ὅσον διὰ τῶν εἰρηνικῶν ἔργων τοῦ πολιτισμοῦ. 'Εὰν ἔζη εἰς χρόνους μᾶλλον ὁμαλούς, θὰ ἠρκεῖτο ἴσως εἰς τὴν δόξαν νὰ προστατεύσῃ ἁπλῶς τὰς τέχνας καὶ τὰ γράμματα ἀκολουθῶν τὸ πνεῦμα τῶν συγχρόνων. Εἰς χρόνους ὅμως ταραχώδεις, χρόνους μεταβατικῆς περιόδου καὶ ζυμώσεως πνευματικῆς δὲν ἦτο ἀνάγκη ἠθικῆς μόνον προστασίας, ἀλλ' αὐτῆς τῆς πρωτοβουλίας τοῦ ἄρχοντος. «*Μῖσος ἐναντίον τῶν καθεστώτων*, γράφει ἱστορικός τις τῶν χρόνων ἐκείνων, *καὶ σφοδρὸς πόλεμος κατὰ παντὸς νεωτερισμοῦ* εἶνε ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα χαρακτηρίζουσι τὴν σημερινὴν ῥοπὴν τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων καὶ συγκινοῦσι σύμπασαν τὴν Βαυαρίαν.» Πᾶς τις ἄλλος ἡγεμὼν θὰ διέτρεχεν ἴσως τὸν κίνδυνον νὰ κατασυντριβῇ ἐν τῇ συγκρούσει ταύτῃ ἀντιθέτων ἀρχῶν καὶ ἰδεῶν καταπολεμουμένων, ὁ Λουδοβῖκος ὅμως κατώρθωσε διὰ τῆς ἰσχυρᾶς αὐτοῦ θελήσεως καὶ τῆς ἀκαταπονήτου δυνάμεως τῆς διανοίας του νὰ χαράξῃ νέας ὁδοὺς ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ πνεύματος καὶ νὰ καταστῇ εἷς τῶν πρώτων ἐργατῶν τῶν συντελεσάντων νὰ ἀνατείλῃ ἐκ τοῦ χάους ἐκείνου τῶν ἀντιθέσεων νέα ἐν Βαυαρίᾳ ἐποχὴ πολιτισμοῦ. Δυστυχῶς ὅμως οἱ περὶ τὸν Λουδοβῖκον μὴ δυνάμενοι νὰ κατανοήσωσι τὰς ἰδέας καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ βασιλέως αὐτῶν ἀντέπραττον πολλάκις εἰς τὰ μεγάλα αὐτοῦ σχέδια. Εἰς τὴν ἀντίπραξιν καὶ ἀντίστασιν ταύτην, ἧς ἐτύγχανεν ὁ Λουδοβῖκος ἑκάστοτε παρὰ τῶν περιστοιχούντων αὐτόν, ὀφείλεται ἴσως κατὰ μέγα μέρος ὅτι αἱ ἡγεμονικαὶ ἀρχαὶ τοῦ Λουδοβίκου ἔλαβον μετέπειτα μοναρχικόν τινα καὶ δεσποτικὸν χαρακτῆρα.

'Ο βασιλεὺς Λουδοβῖκος ὑπῆρξε παράδειγμα ἐργατικότητος καὶ φιλοπονίας, ἠσχολεῖτο δὲ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας φροντίζων νὰ λάβῃ πεῖραν καὶ τῶν ἐλαχίστων πραγμάτων καὶ ὑποθέσεων τοῦ κράτους καὶ μεριμνῶν ὁ ἴδιος περὶ αὐτῶν. 'Εζήτει ὅμως πολλάκις καὶ τὴν ἀπὸ τῶν πόνων καὶ μόχθων τῆς ἐργασίας ἀνακούφισιν ἐν τῇ

Digitized by Google

λατρεία τοῦ ζωντανοῦ κάλλους, ἥτις λατρεία μετεβάλλετο συνεχῶς εἰς σφοδρότατον πάθος. Αἱ ἀνθρώπιναι αὗται μικραὶ ἀδυναμίαι τοῦ Λουδοβίκου οὐδαμῶς ἐπισκιάζουσι τὰς μεγάλας ἀρετὰς αὐτοῦ, οὐδὲ εἶνε ἱκαναὶ νὰ ἀμαυρώσωσι τὴν εὐγενῆ τοῦ βασιλέως φύσιν, χρησιμεύουσι δὲ μόνον ὅπως ἐξάρωσι μᾶλλον ὡς μικραὶ σκιαὶ τὰ φωτεινὰ σημεῖα τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ.

Τὸ ὄνομα τοῦ Λουδοβίκου κατέστησεν ἄξιον τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης οὐ μόνον τοῦ βαυαρικοῦ ἀλλὰ σύμπαντος τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ καὶ ὁ ἀκραιφνὴς καὶ ἔνθερμος πατριωτισμὸς αὐτοῦ. Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις τῆς ἱστορίας τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους, ἡμέραις ἐξευτελισμοῦ καὶ καταπτώσεως τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος, ὁ Λουδοβῖκος, ὡς ὀλίγοι τῶν ὁμοτίμων αὐτῷ, διέσωσεν ἀκμαιοτάτην τὴν ἐθνικὴν συνείδησιν, ἀπηλλαγμένος ὢν δὲ τοῦ πνεύματος τοῦ τοπικισμοῦ εἶχε κατανοήσει ὅτι ἐν τῇ δυνάμει τοῦ ὅλου, ἐν τῇ *ἑνότητι*, κεῖται καὶ ἡ σωτηρία τοῦ μέρους. Πόσον δὲ βαθέως ᾐσθάνετο τὸ ἐθνικὸν αἶσχος τὸ ἀπὸ τῆς βίας τῶν ξένων, μετὰ πόσου πόθου ἀπέβλεπε πρὸς τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ γερμανικοῦ μεγαλείου καὶ εἰργάζετο ὑπὲρ τῆς ἀνυψώσεως τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος μαρτυροῦσιν αὐτὰ τὰ ποιητικὰ δοκίμια αὐτοῦ, ἅτινα διαπνέει ἄκρος πατριωτισμὸς καὶ μῖσος φλογερὸν κατὰ τοῦ ξένου κατακτητοῦ. Τὸ θάρρος δὲ καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ φρονήματος τοῦ Λουδοβίκου χαρακτηρίζει οὐδὲν ἧττον καὶ ἡ περίφημος ἐκείνη φράσις ἣν ἐξήνεγκεν ὁ βαυαρὸς ἡγεμὼν ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Ναπολέοντος, τελουμένων ἐν Στρασβούργῳ ἑορτῶν ἐπὶ τῷ θριάμβῳ τῶν γαλλικῶν ὅπλων κατὰ τῶν αὐστριακῶν (1805): «Ὁ μέγιστος θρίαμβος καὶ ἡ μεγίστη ἑορτὴ δι' ἐμέ, εἶπεν ὁ Λουδοβῖκος, εἶνε νὰ ἴδω τὴν πόλιν ταύτην τοῦ Στρασβούργου πόλιν γερμανικήν, πόλιν ἐλευθέραν.» Πάνυ δὲ εὐλόγως ὁ περίφημος τῶν χρόνων ἐκείνων συγγραφεὺς Ἰωάννης Μύλλερος γράφων περὶ τοῦ φρονήματος τούτου τοῦ Λουδοβίκου ἔλεγεν· «Ἐὰν τὸ αὐτὸ πατριωτικὸν αἴσθημα συνεκίνει τὰς ψυχὰς καὶ τῶν ἄλλων γερμανῶν ἡγεμόνων, ὑπὲρ ἡμῶν θὰ ἦτο ἡ νίκη καὶ οὐδέποτε θὰ συνεκάλυπτε τοσοῦτον αἶσχος τὴν χώραν ἡμῶν.»

Τὸ ἔτος ὅμως 1870 δὲν ἐπέζησε νὰ ἴδῃ ὁ Λουδοβῖκος. Καὶ κατὰ τοῦτο ὁ βίος αὐτοῦ ὅμοιος τῷ βίῳ πολλῶν ἄλλων μεγάλων ἀνδρῶν μετέχει πως τοῦ τραγικοῦ· διότι ἀπέθανεν ἀκριβῶς ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου νὰ πραγματωθῇ ἡ ἰδέα του, ἡ ἰδέα μιᾶς ἡνωμένης Γερμανίας, ὅτε ἔμελλε νὰ ἐκπληρωθῇ ὁ διακαέστερος τῶν πόθων του καὶ νὰ καταστῇ ἀλήθεια τὸ τοῦ βίου του ὄνειρον μιᾶς κοινῆς τῶν Γερμανῶν πατρίδος.

Τὸ Μόναχον, ἡ πρωτεύουσα τῆς Βαυαρίας, ἣν ὁ Λουδοβῖκος ἐκ μικρᾶς τινος καὶ ἀσήμου πόλεως κατέστησεν ἑστίαν καὶ κέντρον γερμανικοῦ πολιτισμοῦ, παρασκευάζεται νὰ πανηγυρίσῃ ἐντὸς ὀλίγου μετ' ἐκτάκτου λαμπρότητος τὴν ἑκατονταετηρίδα ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Λουδοβίκου [1]).

Ἡ Ἑλλάς, ἥτις διὰ στενοτάτων δεσμῶν συνδέεται μετὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Λουδοβίκου, μετέχει τῆς ἐθνικῆς ταύτης καὶ ἑορτασίμου χαρᾶς τῶν Βαυαρῶν εὐλογοῦσα ἐξ εὐγνωμοσύνης τὴν μνήμην τοῦ Λουδοβίκου, τοῦ μεγίστου τῶν φιλελλήνων, τοῦ μόνου ἡγεμόνος, ὅστις εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς προσέβλεψε μετὰ συμπαθείας πρὸς τὸν ἐθνικὸν ἡμῶν ἀγῶνα καὶ εἰργάσθη, εἴπερ τις καὶ ἄλλος, καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας τῶν Ἑλλήνων «γενόμενος ὁ μέγιστος καὶ σεμνότατος κῆρυξ τῶν Ἑλληνικῶν ἀρετῶν», καὶ διὰ τῆς Μούσης αὐτοῦ μεταδίδων καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τὸν ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος ἐνθουσιασμόν του.

Α' [2])

Λουδοβῖκος ὁ Α' ἐγεννήθη τῇ 6 Σεπτεμβρίου 1786 ἐν Στρασβούργῳ, γαλλικῇ τότε πόλει, ἐν ᾗ ὁ πατὴρ αὐτοῦ Μαξιμιλιανὸς Ἰωσὴφ ἡγεμονίδης ἐκ τοῦ δουκικοῦ οἴκου τῶν Δύο Γεφυρῶν (Zweibrücken) διέτριβε διοικῶν ὡς ἀνώτερος ἀξιωματικὸς τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ τὸ σύνταγμα τῆς Ἀλσατίας. Ἡ γέννησις τοῦ ἡγεμόνος τούτου ἐχαιρετήθη μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἐκτάκτου καὶ χαρᾶς ὑπὸ τοῦ βαυαρικοῦ λαοῦ καὶ τοῦ λαοῦ τοῦ Παλατινάτου, σύγχρονοι δὲ χρονογράφοι περιγράφουσι τὴν συγκίνησιν τῶν κατοίκων τοῦ Μονάχου ἀναφέροντες ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ γέροντες ἔχυσαν ἐκ χαρᾶς ἄφθονα δάκρυα, ὅτε ἐν τῷ ἀρχαιοπρεπεῖ ναῷ τοῦ ἁγίου Πέτρου ἐγένετο ἡ πρώτη δοξολογία ἐπὶ τῇ ἀγγελίᾳ τῆς γεννήσεως τοῦ Λουδοβίκου καὶ ἐκ τῶν ἐπάλξεων τοῦ πύργου τοῦ ναοῦ τούτου ἀνηγγέλθη εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ Μονάχου διὰ σαλπίγγων τὸ εὐάρεστον τοῦτο γεγονός. Τὴν αἰτίαν τῆς ἐκτάκτου ταύτης χαρᾶς εὑρίσκομεν εὔλογον, ὅταν ἀναλογισθῶμεν ὅτι ἐντὸς μικροῦ χρόνου εἶχον ἀποσβεσθῆ τρεῖς κλάδοι τῆς ἀρχαιοτάτης οἰκογενείας τῶν Βιττελσβαχιδῶν, μόνη δὲ ἡ γέννησις τοῦ Λουδοβίκου ἐξησφάλισε τὸ μέλλον τῆς οἰκογενείας ταύτης καὶ τὴν διαδοχὴν τῶν θρόνων

---

1) Τὸ ἑκατοστὸν ἔτος ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Λουδοβίκου εἶχε συμπληρωθῇ τῇ 6 Σεπτεμβρίου 1886. Τὸ οἰκτρὸν ὅμως τέλος τοῦ ἀτυχοῦς βασιλέως Λουδοβίκου τοῦ Β' καὶ ὁ θάνατος τῶν δύο αὐτοκρατόρων ἠνάγκασε τοὺς Βαυαροὺς νὰ ἀναβάλωσι μέχρι τοῦδε τὰς ἑορτὰς ταύτας· ὡρίσθη δὲ ἤδη ἡ 17/29 Ἰουλίου ἡ πρώτη τῶν ἑορτῶν ἡμέρα.

2) **Sepp-Ludwig Augustus.-Heigel-Ludwig I.**

Digitized by Google

Βαυαρίας καὶ Παλατινάτου, ἅμα δὲ καὶ τὴν αὐτονομίαν τῶν χωρῶν τούτων.

Ἡ πόλις τοῦ Μονάχου εἶχεν ἀποστείλῃ ἀμέσως πρεσβείαν ἰδίαν εἰς Στρασβοῦργον ὅπως χαιρετίσῃ τὸν νέον τοῦτον βλαστὸν τοῦ ἡγεμονικοῦ αὐτῶν οἴκου καὶ ὀμόσῃ ἐν τῇ κοιτίδι τοῦ μέλλοντος βασιλέως ἐπ' ὀνόματι τοῦ βαυαρικοῦ λαοῦ ὅρκον πίστεως καὶ ἀφοσιώσεως. Ἄξιον μνείας δὲ εἶνε τὸ ἑξῆς ἀστεῖον ἀνέκδοτον, ὅπερ ἀναφέρει τις τῶν συγχρόνων ἐν τῷ «Strassbourg illustré». Ὅτε ὀλίγῳ ὕστερον μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ Λουδοβίκου ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπεθεώρησε τοὺς στρατιώτας τοῦ συντάγματός του, μετ' ἐκπλήξεως ἅμα δὲ καὶ ἀγανακτήσεως παρετήρησεν ὅτι οἱ γενναῖοι αὐτοῦ Γρεναδιέροι παρὰ τὰς στρατιωτικὰς διατάξεις τοῦ σώματος τούτου δὲν ἔφερον πλέον τὸν ἀρειμάνιον αὐτῶν μύστακα καὶ τὸν συνήθη πώγωνα. Τὴν ἀπορίαν του ταύτην ἔλυσαν εὐθὺς δύο ὑπαξιωματικοί, οἵτινες προβαλόντες ἐκ τῆς τάξεως τῶν στρατιωτῶν προσήνεγκον αὐτῷ προσκεφάλαιον πεπληρωμένον τῶν τριχῶν τῶν πωγώνων τῶν Γρεναδιέρων, παρακαλοῦντες αὐτὸν ἐπ' ὀνόματι τοῦ στρατοῦ νὰ καταθέσῃ τοῦτο εἰς τὴν κοιτίδα τοῦ τέκνου του. Ἡ ἀστεία αὕτη προσφορά, ἥτις ὅμως δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς μεγάλη θυσία ἐκ μέρους τῶν στρατιωτῶν, ἦτο δεῖγμα ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως τοῦ στρατοῦ πρὸς τὸν Μαξιμιλιανόν, ἅμα δὲ καὶ εὐχὴ προιοωνίζουσα ὅτι ὁ ἀρτιγέννητος ἡγεμονίδης μέλλει νὰ ἀποβῇ γενναῖος καὶ ἔνδοξος στρατιώτης. Καὶ τὴν εὐχὴν ταύτην τῶν πωγωνοφόρων μαχητῶν ἐξεπλήρωσε τῷ ὄντι βραδύτερον ὁ Λουδοβῖκος, καίπερ προωρισμένος νὰ ἀποβῇ κατ' ἐξοχὴν βασιλεὺς τῆς εἰρήνης, εἰς τρεῖς μάχας νικήσας.

Καὶ αἱ Μοῦσαι δὲ αὐταὶ προσεμειδίασαν τῷ ἡγεμονίδῃ, πλεῖστοι δὲ ποιηταὶ ἐτόνισαν ὑπὲρ τὴν κοιτίδα του τὴν λύραν αὐτῶν ὑμνοῦντες τὸν μέλλοντα ἔνδοξον βασιλέα. Ἀξιομνημόνευτος δὲ εἶνε ἀποστροφή τις τοῦ πανηγυρικοῦ λόγου τοῦ πρυτάνεως Γρολλίου ἀναφερομένη εἰς τὸν Λουδοβῖκον, οὗτινος ἡ γενέθλιος ἡμέρα ἐγένετο κατὰ τὰς ἑορτὰς τῆς 4 ἑκατονταετηρίδος τοῦ Πανεπιστημίου Ἀϊδελβέργης. «Ἡ εὐμενὴς θεότης, γράφει ὁ Γρόλλιος, παρέσχεν εἰς τοὺς ὁμοφύλους ἡμῶν τοὺς παρὰ τὸν Ρῆνον καὶ τὸν Δούναβιν οἰκοῦντας, εἰς τοὺς ἡγεμόνας τοῦ κράτους, καὶ εἰς αὐτοὺς ἔτι τοὺς ξένους βασιλεῖς ἐγγυητὴν τῆς εἰρήνης τὸν Λουδοβῖκον. Τοῦτον ἀγαπῶσιν εἰς ὑπερβολὴν πάντες οἱ βασιλεῖς, οἱ ἡγεμόνες τῆς Γερμανίας μακαρίζουσι τὴν ἐποχὴν των προσδοκῶντες παρ' αὐτοῦ πᾶσαν εὐδαιμονίαν, οἱ δὲ λαοὶ εὐλογοῦσι τὸ ὄνομά του καὶ ἀναπέμπουσι δικαίαν πρὸς τὸν οὐρανὸν εὐχήν, ὅπως διαιωνίσῃ οὗτος τὴν δόξαν τοῦ ἡγεμονικοῦ αὐτοῦ οἴκου καὶ ἀποβῇ ὁ ἄγρυπνος φρουρὸς τῆς σωτηρίας τῆς χώρας καὶ προστάτης τοῦ μεγαλείου αὐτῆς.» Ἕτερος δὲ τῆς Ἀϊδελβέργης ῥήτωρ ἐξήγγειλε προφητικῶς ὅτι ἡ σύμπτωσις τῶν γενεθλίων τοῦ Λουδοβίκου καὶ τῶν μεγάλων ἑορτῶν τοῦ Πανεπιστημίου προοιωνίζει ὅτι αἱ τέχναι καὶ τὰ γράμματα μέλλουσι νὰ ἀκμάσωσιν ὑπ' αὐτοῦ προστατευόμενα.

Τὴν ἐν Στρασβούργῳ ἤρεμον καὶ εὐάρεστον διαμονὴν τῆς ἡγεμονικῆς οἰκογενείας τοῦ Λουδοβίκου διέκοψεν ἀπροσδοκήτως ὀλίγα ἔτη μετὰ τὴν γέννησιν αὐτοῦ σπουδαῖον πολιτικὸν γεγονός. Ἡ πρώτη τῶν Παρισίων ἐπανάστασις δὲν ἐβράδυνε νὰ συγκινήσῃ σύμπασαν τὴν Εὐρώπην, αἱ ἐκ τοῦ ἡφαιστείου δὲ τούτου φλόγες διεχύθησαν μέχρι τῶν ὁρίων τῆς Γερμανίας. Ἤδη ἐν τῷ κρισίμῳ ἐκείνῳ καὶ γονίμῳ εἰς πολιτικὰ γεγονότα ἔτει 1789 ἐσχηματίσθη ἐν Στρασβούργῳ ἑταιρία Ἰακωβίνων, τὰ πολιτικὰ διδάγματα τῶν ὁποίων προσείλκυσαν ταχέως πάντας εἰς τὸν κατὰ τῶν καθεστώτων πόλεμον. Τὸ δημαρχεῖον κατεκρημνίσθη, ἁπανταχοῦ δὲ ἐκυμάτιζεν ὑπερήφανος ἡ ἐρυθρὰ σημαία ἀγγέλλουσα ὄλεθρον, καὶ ἐφαρμογὴν εἶχον οἱ ἐν πολέμῳ μόνον ἰσχύοντες νόμοι. Ἕνεκα τούτου ἠναγκάσθη ὁ Μαξιμιλιανὸς νὰ καταλίπῃ τὸ Στρασβοῦργον καὶ ζητήσῃ τὴν σωτηρίαν τῶν οἰκείων αὐτοῦ εἰς ἀσφαλέστερον μέρος. Ἀφ' οὗ διέτριψε μικρὸν μόνον χρόνον ἐν Δαρμστάτῃ μετῴκησε κατόπιν εἰς Μαγχάϊμ καὶ κατέστησε τὸν φιλόξενον αὐτοῦ οἶκον κοινὸν τῶν φυγάδων ἐντευκτήριον.

Ἐν τῇ ποιητικῇ ταύτῃ χώρᾳ, ἣν κατά τινα γερμανὸν ποιητὴν αἰωνία ἄνοιξις περιβάλλει, καὶ ἐν ᾗ τὰ πάντα διαπνέει αὔρα ρωμαντισμοῦ, καὶ αὐτοὶ ἔτι τοῦ παρελθόντος οἱ μῦθοι ζωὴν λαμβάνουσιν ἐν τῇ συνειδήσει τῶν ἀνθρώπων, ἐν τῇ χώρᾳ λέγω ταύτῃ καὶ μάλιστα ἐν τῷ περιφήμῳ κήπῳ τοῦ Σχεβιτσίγκερ τῷ ἀληθεῖ ἐκείνῳ παραδείσῳ διῆλθε φαιδρά τινα τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἔτη ὁ ἡμέτερος Λουδοβῖκος. Πόσον γλυκεῖα δὲ ὑπῆρξεν δι' ὅλου τοῦ βίου αὐτοῦ ἡ ἀνάμνησις τῶν ἐν Μαγχάϊμ παιδικῶν χρόνων δεικνύουσι περιπαθῆ τινα ποιήματα τοῦ Λουδοβίκου.

Μικρὸν ὅμως διήρκεσε καὶ ἡ παιδικὴ αὕτη εὐδαιμονία τοῦ Λουδοβίκου καὶ ἡ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἀσφάλεια τῆς διαμονῆς. Ἐν ἔτει 1792 ἀπεφασίσθη ἐν τῇ ἐθνικῇ συνελεύσει τῶν Παρισίων ὁ κατὰ τῶν Γερμανῶν πόλεμος, ταχέως δὲ διεχύθησαν τὰ ἐχθρικὰ στρατεύματα καὶ ἀνὰ τὰς χώρας τοῦ βαυαρικοῦ Παλατινάτου. Ἐπειδὴ δὲ κίνδυνος ὑπῆρχεν ὅτι θὰ βομβαρδηθῇ ἡ πόλις τοῦ Μαγχάϊμ, ἠναγκάσθη καὶ πάλιν ὁ Μαξιμιλιανὸς μετὰ τοῦ Λουδοβίκου καὶ τῶν ἄλλων οἰκείων νὰ ζητήσῃ ὡς φυγὰς ἄσυλον ἐν τῇ πόλει Δαρμστάτῃ. Ἐν τῇ πολεμικῇ δὲ ταραχῇ

Digitized by Google

καὶ τῷ θορύβῳ τῶν ὅπλων ἀνεπτύχθησαν φρικταὶ σκηναὶ καὶ εἰκόνες σκοτειναὶ πρὸ τῶν ὀμμάτων τοῦ παιδὸς Λουδοβίκου. Οἱ φυγάδες συνωθοῦντο πυκνοὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς φέροντες πανταχοῦ μεθ' ἑαυτῶν τὴν ἀνησυχίαν, τὸν φόβον καὶ τὴν σύγχυσιν, τὰς χώρας δὲ ὅσας ἠναγκάζοντο νὰ καταλίπωσι ἐνέμοντο τὰ στυγερὰ τοῦ φοβεροῦ τούτου πολέμου ἔργα. Ἑπταετὴς δὲ ὢν ὁ Λουδοβῖκος εἶχε μάθῃ ὅτι ὁ ἀνάδοχος αὐτοῦ Λουδοβῖκος ὁ ΙϚ' βασιλεὺς τῆς Γαλλίας ἐτελεύτησε τὸν βίον ὑπὸ τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου. «Εἰς τίνας ἀπαισίους χρόνους προώρισεν ὁ Θεὸς ἡμᾶς νὰ ζήσωμεν; γράφει ἱστορικός τις εἰκονίζων τὴν κατάστασιν τῶν χρόνων ἐκείνων. Μαινόμενοι, δᾶδα ἔχοντες εἰς τὰς χεῖρας, περιφέρονται περὶ τὸ οἰκοδόμημα τῶν παλαιῶν πολιτευμάτων καὶ τῆς παλαιᾶς τάξεως· καὶ ἄλλοτε μὲν καίεται πύργος, ἀλλαχοῦ δὲ καταπίπτει ἔπαλξις,καὶ τὸ πᾶν κινδυνεύει νὰ μεταβληθῇ εἰς τέφραν καὶ κόνιν.» Καὶ τὸ σύνθημα δὲ τὸ ὁποῖον οἱ Ἰακωβῖνοι οἱ καταπλημμυρήσαντες ἤδη τὴν Γερμανίαν εἶχον ἐπὶ τῆς σημαίας αὐτῶν ἀναγεγραμμένον, δηλαδὴ «πόλεμος κατὰ τῶν ἀνακτόρων καὶ εἰρήνη εἰς τὰς καλύβας» ἀπέδειξε ταχέως τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ σημασίαν καὶ ἀξίαν. Δὲν συγκατένευον νὰ φυτεύωσι τὸ δένδρον τῆς ἐλευθερίας εἰ μὴ μόνον μεταξὺ τῶν ἐρειπίων.

Ἀποθανόντος ἀτέκνου αἴφνης τοῦ δυναστεύοντος δουκὸς τοῦ Jweibrücken Καρόλου Αὐγούστου διεδέχθη αὐτὸν ὁ νεώτερος αὐτοῦ ἀδελφὸς ὁ πατὴρ τοῦ Λουδοβίκου Μαξιμιλιανός. Ὁ κληρονόμος ὅμως τοῦ θρόνου τούτου ἦτο ἄρχων ἄνευ κράτους, διότι πᾶσα ἡ χώρα αὐτοῦ κατείχετο τότε ὑπὸ τῶν *ἀβρακώτων*.

Ἠναγκάσθη καὶ πάλιν ἕνεκα τούτου νὰ καταφύγῃ εἰς τὸ Νέκαρ-Ελτς φυγὰς ὁ Μαξιμιλιανός, εὗρε δὲ ἐπὶ τέλους ἀσφάλειάν τινα καὶ ἡσυχίαν ἐγκατασταθεὶς πλησίον τῆς Ἀϊδελβέργης ἐν Ρορβάχῃ.

Ἡ πρώτη ἀνατροφὴ τοῦ Λουδοβίκου ὑπῆρξε κατὰ τὸ πνεῦμα τῶν χρόνων ἐκείνων ἀκριβῶς στρατιωτική. Ἐν τῇ κοιτίδι δὲ αὐτοῦ εἶχεν ἤδη καταθέσῃ ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Λουδοβῖκος ΙϚ' ὡς δῶρον τῆς ἀπὸ τῆς κολυμβήθρας ἀναδοχῆς τοῦ βρέφους τὸ δίπλωμα συνταγματάρχου. Μεγίστην ὅμως ῥοπὴν εἶχεν εἰς τὴν μόρφωσιν καὶ διάπλασιν τοῦ χαρακτῆρος τοῦ βασιλέως τῆς Βαυαρίας ἱερεύς τις Σαμβούγα ὀνομαζόμενος,τὸν ὁποῖον προσέλαβεν ἡ σύζυγος τοῦ Μαξιμιλιανοῦ διδάσκαλον τοῦ τέκνου της κατὰ τὴν ἐν Ρόρβαχ διαμονήν της. Τῆς διδασκαλίας τούτου καὶ τῶν συνδιαλέξεων τοῦ Λουδοβίκου περὶ τῶν διδασκομένων πραγμάτων διεσώθη τοῦ διδασκάλου του Σαμβούγα τακτικὸν ἡμερολόγιον περιέχον παρατηρήσεις πλείστου λόγου ἀξίας. Ἐκ τῶν παρατηρήσεων δὲ τοῦ σοφοῦ τούτου ἱερέως μανθάνομεν ὅτι ὁ κυριώτερος σκοπὸς καὶ ἡ μέθοδος τῆς διδασκαλίας του ἦτο ὄχι τόσον ἡ διὰ θετικῶν γνώσεων μόρφωσις ὅσον ἡ ἀνάπτυξις αὐτενεργείας καὶ αὐτονομίας τῆς κρίσεως· ὅτι δὲ αἱ προσπάθειαι τούτου δὲν ἀπέβησαν ἄγονοι ἀπέδειξεν ὁ μετέπειτα βίος τοῦ βασιλέως τῆς Βαυαρίας Λουδοβίκου. Πανταχοῦ καὶ πάντοτε καταφαίνεται ἡ προθυμία αὐτοῦ νὰ μορφώσῃ περὶ ὅλων τῶν πραγμάτων τῆς πολιτείας ἰδίαν γνώμην, δὲν εἶχε δὲ πεποίθησιν οὐδὲ εἰς τὰς συμβουλὰς καὶ προτάσεις καὶ ὅσων ὑπαλλήλων ἐτίμα τὴν σοφίαν καὶ τιμιότητα.

Τὴν ἠρεμίαν τοῦ ἐν Ρόρβαχ βίου καὶ τῆς πρώτης ταύτης ἐκπαιδεύσεως τοῦ Λουδοβίκου διέκοψεν ἡ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἄπαιδος ἡγεμόνος τῆς Βαυαρίας Καρόλου Θεοδώρου εἰς τὸν θρόνον ἀνάρρησις τοῦ Μαξιμιλιανοῦ τοῦ πατρὸς τοῦ Λουδοβίκου. Τῇ 6 Μαρτίου 1799 εἰσῆλθεν ὁ Λουδοβῖκος δέκα τριῶν ἐτῶν ἡλικίαν ἔχων εἰς τὴν πόλιν τοῦ Μονάχου ὡς διάδοχος τοῦ βαυαρικοῦ θρόνου, ἡ χαρὰ δὲ καὶ ὁ ἐνθουσιασμὸς τῶν κατοίκων τῆς πόλεως ταύτης ἐπὶ τῇ ἀφίξει τοῦ νεαροῦ ἡγεμονίδου ἦσαν ἀσφαλῆ τεκμήρια τῆς ἀγάπης τοῦ Βαυαρικοῦ λαοῦ πρὸς τὴν δυναστείαν τῶν Βιττελσβαχιδῶν. Ὅτε τὸ πρῶτον ἐπάτησεν ὁ Λουδοβῖκος τὸ ἔδαφος τῆς βαυαρικῆς πρωτευούσης, εἶχε τὸ Μόναχον ὄψιν σχεδὸν κωμοπόλεως. Τίς δὲ ἠδύνατο νὰ μαντεύσῃ ὅτι ὁ ὠχρὸς καὶ ἀσθενικὸς ἐκεῖνος ἡγεμονίδης, ὅστις συνεχῶς διήρχετο τὰς στενὰς καὶ ἑλικοειδεῖς ὁδοὺς τοῦ Μονάχου μετὰ τοῦ πατρός του, ἤθελε καταστήσῃ ποτὲ τὴν ἄσημον ταύτην πρωτεύουσαν μίαν τῶν περιφημοτέρων τῆς Εὐρώπης πόλεων καὶ τὸ σπουδαιότερον τῆς γερμανικῆς καλλιτεχνίας κέντρον;

Ἕπεται συνέχεια.

ΘΕΜ. ΣΟΦΟΥΛΗΣ.

ΔΥΟ ΕΣΠΕΡΙΔΕΣ

τῆς ἐν Ἑρμουπόλει Λέσχης «Ἑλλάδος»

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.)

Ἑσπερὶς δευτέρα. — 1888

ΚΕΦΑΛΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΡΙΣ

Σκηναὶ ἐκ τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας.

Τί λέγεται μεταξὺ νέου εἰκοσιπενταετοῦς καὶ δεκαεξαετοῦς νεάνιδος,ἀγνῶν ἀμφοτέρων, αἴφνης καὶ κατὰ τύχην συναντωμένων ἐν μέσῳ ἔαρι, ὑπὸ οὐρανὸν Ἀττικόν, ἐχόντων περὶ αὐτοὺς τὴν σιγὴν καὶ τὰ μῦρα τῆς ἐξοχῆς τῆς ὡραιοτέρας χώρας τοῦ κόσμου; Τίς εἶναι ἐκεῖνος ὅστις

Digitized by Google

θὰ δυνηθῇ ποτε νὰ ὁρίσῃ διὰ λέξεων τὴν σημασίαν καὶ τὴν δύναμιν τῶν λόγων, οἵτινες λέγονται μεταξὺ δύο τοιούτων ψυχῶν ὧν ἡ πρώτη συνάντησις γεννᾷ οὕτως εἰπεῖν σπινθῆρα συναναμιγνύοντα αὐτὰς ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ ἀναλαμπῇ ὡς κεραυνὸς τὰ δύο νέφη;

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ αἰδημοσύνη τῶν νεανίδων, καὶ αὐτῶν τῶν βασιλοπαίδων, δὲν εἶχεν εἰσέτι πολιτισθῇ τοσοῦτον ὥστε νὰ θίγῃ τὰ ὅρια τοῦ γελοίου. Ἡ Πρόκρις δὲν ἠδύνατο ν' ἀποσπάσῃ τὸ βλέμμα ἀπὸ τοῦ Κεφάλου. Ἐξέφραζε πρὸς αὐτὸν καὶ διὰ τῶν λέξεων καὶ διὰ τῶν βλεμμάτων ὅλην ἐκείνην τὴν γοητείαν ἣν ὑπὸ τὸ βλέμμα του ὑφίστατο. Ἤρκεσαν ὀλίγαι στιγμαὶ ὅπως ἐν τῇ δεκαεξαετεῖ καρδίᾳ της ὑπὸ τὸ θάλπος τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ νεαροῦ κυνηγοῦ διανοίξῃ τὰ πέταλά του θαλερὸν καὶ καλλίχρουν τὸ ἄνθος τοῦ ἔρωτος, ὡς τὰ ἄνθη ἐκεῖνα τῶν τροπικῶν εἰς τὰς πρώτας ἀκτῖνας τοῦ ἐαρινοῦ ἡλίου.

— Πρόκρις, ἔλεγεν ὁ Κέφαλος, ὁ εὐμελής, ῥαδινὸς καὶ περικαλλὴς βασιλόπαις τῆς Φθιώτιδος. Ἀφοῦ σὲ εἶδον τόσον ὡραίαν, τόσον ἁγνήν, ἀδύνατον μοὶ εἶναι νὰ ζήσω μακράν σου. Τῆς Ἀφροδίτης ὁ υἱὸς τρώσας τὴν καρδίαν μου διὰ τῶν ὀφθαλμῶν σου μὲ καθιέρωσεν εἰς σὲ διὰ παντός. Εἶσαι ἰδική μου, μὰ τὸ ὕδωρ τῆς Στυγός· δός μοι τὴν χεῖρά σου, Πρόκρις, καὶ θέλησον ν' ἀκούσωμεν ὁμοῦ τὸν Ὑμέναιον ψαλλόμενον ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός σου πρὶν ἢ αὐτὸς ὁ ἥλιος, ὅστις δύει τώρα ἐκεῖ κάτω, διανύσῃ τριακοντάκις ἀκόμη τὴν ἡμερησίαν ὁδόν του.

— Υἱὲ τοῦ Δηΐονος, ἀπήντησεν ἡ Πρόκρις ἐρυθριῶσα καὶ νεύουσα χαμαὶ τοὺς ὀφθαλμούς· Ἡ θέα σου, οἱ λόγοι σου διεγείρουσιν ἐν ἐμοὶ ἄγνωστον καὶ παράδοξον αἴσθημα. Αἰσθάνομαι τώρα ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴ σὲ συναντήσω ἐνταῦθα· ἀλλὰ συνάμα καὶ ὅτι τοῦτο ἦτο ἀπροσδόκητον. Ἡ καρδία μου πάλλει σφοδρῶς ὑπὸ τὸ βλέμμα σου παλμοὺς ἀνεκλαλήτου τερπωλῆς. Ἐν μιᾷ στιγμῇ ἀνετράπησαν πέριξ μου τὰ πάντα. Κέφαλε, θὰ εἴπω τὸ πᾶν πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ μὰ τὸ ὕδωρ τῆς Στυγός, πρὶν ἢ παρέλθῃ μήν, αἱ δᾷδες τοῦ Ὑμεναίου θὰ φωτίσωσιν ἡμᾶς ἀμφοτέρους ὁμοῦ. Ἰδοὺ ἡ χείρ μου!

Ἐν τῇ ἐκστάσει ἐκείνῃ τῇ ὑψίστῃ, ἣν δὲν ἐπιτρέπει ὁ Θεὸς ὅπως εἷς καὶ ὁ αὐτὸς θνητὸς ἀπολαύσῃ δὶς ἐν τῇ ζωῇ του, ὑπόπτεροι παρήρχοντο αἱ στιγμαί.

Ἀλλ' ἀπὸ τῆς γλυκείας ἐκείνης ἐκστάσεως ἀπέσπασε τὴν Πρόκριδα αἴφνης θωπευτικὸν βέλασμα ἀμνάδος, ἥτις, ἡσύχως διασχίσασα τὸ φύλλωμα, ἔλειχε τὴν χεῖρα τῆς νεάνιδος κρατούσης διὰ τῆς ἑτέρας χειρὸς τὸ ἀρνίον.

Ἦτο ἡ ἀμνὰς Γοργὼ ἀναζητοῦσα τὸ τέκνον της.

Ἡ Πρόκρις ἔχασε τὸ στοίχημα, ἐκέρδισε δὲ τοῦτο ἡ Αὔρα.

Ἀλλὰ τίς ἆρά γε τῶν δύο παρθένων ἦτο ἡ μᾶλλον εὐτυχής;

Β'

Κατὰ τὴν αὐτὴν νύκτα, ἥτις διεδέχθη τὴν ἑσπέραν ἐκείνην, δύο διάφοροι σκηναὶ ἐλάμβανον χώραν ταυτοχρόνως, ἡ μὲν ἐν τῷ βασιλικῷ μεγάρῳ Ἐρεχθέως τοῦ βασιλέως τῆς Ἀττικῆς, πλήρης χάριτος, στοργῆς καὶ φίλτρου, ἡ δὲ ἑτέρα εἰς τὰ ἀμέτρητα βάθη τοῦ Ὠκεανοῦ, μεστὴ μαύρης ὀδύνης.

Ἐν τῷ περικαλλεῖ γυναικωνίτῃ τοῦ βασιλέως καθημένη ἐπὶ ἀνακλίντρου πρὸ αὐτοῦ ἡ φιλομειδὴς βασιλόπαις ἐν λευκῇ περιβολῇ, ἔκρουε φόρμιγγα, ᾄδουσα γλυκεῖαν ᾠδὴν πρὸς τὴν πολιοῦχον Ἀθηνᾶν, τότε προσφάτως ποιηθεῖσαν ὑπὸ Κορινθίου ποιητοῦ.

Ἡ φωνή της κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην εἶχεν ἔκτακτον αἰσθήματος τόνον. Ἡ λάμψις τῶν ὀφθαλμῶν της ἦτο ἐξόχως γόησσα. Ἡ τέως ἀτελὴς ζωή της, ἥτις ἕως τότε εἶχε μόνην τὴν καλλονὴν καὶ τὴν νεότητα, ἤδη ἦτο ἀρτία· εἶχε καὶ τὸν ἔρωτα.

Διότι γυνὴ μὴ ἐρασθεῖσα δὲν ἔζησε ποτέ.

Ὁ βασιλεύς, ἀνὴρ πεντηκοντούτης, ἔτι εὐειδής, βαθεῖαν φέρων λευκὴν γενειάδα, ἡμιανακεκλιμένος ἐφ' ἑτέρου ἀνακλίντρου, παρετήρει μετὰ στοργῆς τὴν προσφιλῆ του κόρην.

Ἐνίοτε, ὁσάκις ἡ φωνή της ὑποτρέμουσα προέδιδεν ἐν ἑαυτῇ γλυκὺ ὑποκάρδιον ἄλγος, ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ βασιλέως προσηλοῦτο ἀνήσυχος ἐπὶ τῆς νεάνιδος. Ἀλλ' ἡ φωνὴ ἀνεκτᾶτο πάλιν τὴν παιδικήν της διαύγειαν, καὶ τὸ νέφος τῆς ἀνησυχίας τοῦ βασιλέως ἐξηλείφετο πάλιν εἰς μειδίαμα στοργῆς.

Ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ᾄσματος ὑπερίσχυσεν ἡ τῆς καρδίας περιπάθεια καὶ ἡ νεᾶνις διέκοψε τὸ ᾆσμα ἐν λυγμῷ, ἀφεῖσα δὲ τὴν φόρμιγγα νὰ καταπέσῃ χαμαί,

— Πάτερ μου, εἶπεν ἐν συγκινήσει ῥιφθεῖσα εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ βασιλέως, μ' ἀγαπᾷς;

— Τί ἔχεις, Πρόκρις; εἶπεν ὁ Ἐρεχθεὺς σύρων αὐτὴν ἐπὶ τῶν γονάτων του, διατί κλαίεις;

— Θέλω νὰ σοὶ εἴπω ὅτι ἡ καρδία μου ἐτρώθη βαθύτατα ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τῆς Ἀφροδίτης.

— Σύ, Πρόκρις; εἶπεν ὁ Ἐρεχθεὺς ἀνορθωθεὶς αὐστηρῶς. Εἰπέ μοι ἀμέσως ποῖον ἀγαπᾷς;

— Πάτερ μου, ἀπήντησεν ἡ Πρόκρις, τί πρὸς ἐμὲ τὸ ὄνομά του; Καὶ ἂν ἀκόμη δὲν ἦτο ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Φθιώτιδος, μήπως θὰ ἠδυνάμην νὰ μὴ τὸν ἀγαπῶ;

— Υἱὸς τοῦ Αἰολίδου Δηΐονος; εἶπεν ὁ Ἐρεχθεύς. Αὐτὸς δὲν ἔχει ἄγαμον υἱὸν εἰμὴ τὸν Κέφαλον.

Digitized by Google

— Νὰ τὸν ἴδῃς, πάτερ μου, πόσον εἶναι ὡραῖος! Τὸν εἶδον πρό τινων μόλις ὡρῶν. Εἶχε κυνηγήσει εἰς τὰ πρὸ τῆς Πεντέλης δάση, διότι ἦλθεν ἀπό τινων ἡμερῶν εἰς Ἀττικὴν πρὸς θήραν. Εἶναι τόσον ὡραῖος, τόσον ρωμαλέος κυνηγός!

— Κατάγεται ἐκ θεῶν, εἶπεν ὁ Ἐρεχθεύς, ὡσεὶ καθ' ἑαυτὸν λαλῶν. Δὲν τὸν ἀπαξιῶ διὰ γαμβρόν. Τὸν θέλεις λοιπὸν καὶ καλὰ διὰ σύζυγον;

— Ἄ! πάτερ μου, θὰ μὲ κάμῃς εὐτυχῆ.

— Εἰς σὲ ἐγὼ δὲν δύναμαι ν' ἀρνηθῶ καμμίαν χάριν· τὸ γνωρίζεις, Πρόκρις. Σοὶ ὑπόσχομαι ὅτι αὔριον τὸ πρωῒ θὰ στείλω πρὸς τὸν Δηΐονα κήρυκα φέροντα παρ' ἐμοῦ προτάσεις γάμου. Εἶναι ἀληθὲν ὅτι προετίμων νὰ μοὶ τὸ προτείνῃ ἐκεῖνος, διότι ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀττικῆς εἶναι ἰσχυρότερος τοῦ βασιλέως τῆς Φθιώτιδος· ἀλλὰ τὸ θέλει ἡ κόρη μου καὶ δὲν δύναμαι νὰ τὸ ἀρνηθῶ. Μήνυσον εἰς τὸν Κέφαλον νὰ ἔλθῃ αὔριον εἰς τὰ βασίλεια.

Ἡ Πρόκρις ἔπεσε γονυπετὴς πρὸ τοῦ πατρός της καὶ ἠσπάσθη τὰ γόνατά του.

— Πάτερ μου, εἶπε μὲ δάκρυα χαρᾶς, ἡ κόρη σου εἶναι εὐτυχής.

Οὕτως ὑψοῦτο καὶ ἔλαμπε μεσουρανῶν φαεινὸς ἐν τῷ ὁρίζοντι τοῦ βίου τῆς Πρόκριδος ὁ ἀστὴρ τῆς εὐδαιμονίας αὐτῆς. Σταθῶμεν ἐδῶ πρὸς στιγμὴν ἵν' ἀπολαύσωμεν τοῦ περικαλλοῦς θεάματος, διότι περαιτέρω ὁ ὁρίζων οὗτος ζοφοῦται εἰς δάκρυ καὶ αἷμα.

Γ'.

Ἐνθυμεῖσθε τὴν ἑσπέραν ἐκείνην, καθ' ἣν ἡ Ἠὼς κλαίουσα τὴν ἐν γήρατι ὁσημέραι προϊόντι ἀθανασίαν τοῦ Τιθωνοῦ, εἶδεν ἐπιφανέντα αὐτῇ τὸν Κέφαλον ἐν ὅλῳ τῷ κάλλει τῆς νεότητος καὶ τῆς μορφῆς του; Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ τὸν λησμονήσῃ.

Διακόσια εἴκοσι πέντε ἔτη καὶ τέσσαρες μῆνες εἶχον παρέλθει ἀκριβῶς ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐνυμφεύθη ἐπὶ τοῦ Ὀλύμπου τὸν τότε εἰκοσαετῆ ὡραῖον Τιθωνόν. Ἔκτοτε ὁ Τιθωνὸς ἐγήρασε, διότι ἦτο ἄνθρωπος, ἀλλὰ δὲν ἀπέθανε, διότι εἶχε λάβει παρὰ τοῦ Διὸς εἰς προῖκα τὴν ἀθανασίαν. Προῖκα φοβεράν, δὲν εἶναι ἀληθές; Καὶ ὅμως, ὢ τοῦ παραδόξου θαύματος γυναικείας σταθερότητος! καίτοι ὁ Τιθωνὸς βυθισθεὶς εἰς γῆρας 225 ἐτῶν ἔζη κυρτωθείς, ρυτιδωθεὶς καὶ ζαρώσας τοσοῦτον ὥστε ἠδύνατο νὰ χωρέσῃ ἐντὸς κιβωτίου δύο σπιθαμῶν, οὐχ ἧττον ἡ Ἠὼς ἀείποτε νεαρά, ἀείποτε περιπαθής, ἠγάπα αὐτόν, ἐλάτρευεν αὐτὸν ὡς καὶ κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῶν ἐρώτων της. Ἀλλ' ἀφ' ἧς στιγμῆς παρὰ τὴν πηγὴν τῶν δακρύων της εἶδε τὸν νεαρὸν Κέφαλον, ὁ Τιθωνὸς φεῦ! ἐσβέσθη ἀπὸ τῆς καρδίας της πλέον. Διότι τέλος πάντων ἦτο γυνή.

Ἔκτοτε, καθ' ἑκάστην πρωΐαν καὶ ἑσπέραν· ἀφοῦ προαγγελλομένη ὑπὸ τοῦ Ἑωσφόρου ἀνέτελλεν ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ ἡ κροκόπεπλος καὶ ροδοδάκτυλος, ἔσπευδεν ἅμα τῇ ἀνατολῇ καὶ τῇ δύσει τοῦ ἡλίου νὰ καταβῇ εἰς τὴν γῆν καὶ μονήρης, κρυφαναστενάζουσα, ἀνερευνῶσα, νὰ περιφέρηται περὶ τὴν συστάδα ἐκείνην τῶν θάμνων, ἔνθα τὸ πρῶτον εἶχεν ἐρασθῇ τοῦ Τιθωνοῦ καὶ λησμονήσει αὐτὸν ὅπως ἐρασθῇ τοῦ Κεφάλου.

Παρῆλθε μὴν καὶ δὲν τὸν ἐπανεῖδε. Κατὰ τὴν δύσιν ὅμως ἐκείνην τοῦ ἡλίου, περὶ ἧς πρὸ ὀλίγου σᾶς εἶπον, ὑπῆρξεν ἡ Ἠὼς δυστυχεστέρα, διότι τὸν ἐπανεῖδε τέλος πάντων.

Ἀλλὰ διατί εἶπον δυστυχεστέρα; Φεῦ! διότι ἦλθεν εἰς τὴν κοιλάδα ἐκείνην καὶ εἰσῆλθεν ἀόρατος εἰς τὴν συστάδα τῶν θάμνων καθ' ἣν στιγμὴν ἡ Πρόκρις, τείνουσα τὴν χεῖρα πρὸς τὸν Κέφαλον, τῷ ἔλεγε· — Μὰ τὸ ὕδωρ τῆς Στυγός, Κέφαλε, πρὶν ἢ παρέλθῃ εἷς μὴν αἱ δᾷδες τοῦ Ὑμεναίου θὰ φωτίσωσιν ἡμᾶς ἀμφοτέρους.

Ἡ Ἥρα ἐξεδικεῖτο καὶ δεύτερον, ὁ ὄφις τῆς ζηλοτυπίας εἰσείρπυσεν ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς Ἠοῦς.

Τῆς ζηλοτυπίας! Δὲν ὑπάρχει κόλασις ὀδυνηροτέρα αὐτῆς. Ἐὰν ὁ Ἔρως ἦναι ὁ οὐρανός, ἡ ζηλοτυπία εἶναι πτῶσις ἀπ' αὐτοῦ διηνεκὴς καὶ ἐπανειλημμένη εἰς τὸν κατώτατον Ἅδην. Ἡ κόλασις τοῦ Προμηθέως, τοῦ Σισύφου, τοῦ Ταντάλου, τοῦ Οὐγολίνου, εἶναι θωπεία καὶ τρυφὴ πρὸ τῆς ζηλοτυπίας τῆς μαύρης, ἥτις ἐγείρει τὴν χεῖρα τῆς Μηδείας καὶ τοῦ Ὀθέλλου κατὰ τῶν προσφιλεστέρων αὐτοῖς ὄντων.

Ὁ Κέφαλος ἠρᾶτο τῆς Πρόκριδος, καὶ ἡ Πρόκρις, μία θνητὴ ἐκεῖ, ἦτο... ἐτόλμα νὰ ἦτο ὡραιοτέρα αὐτῆς τῆς Ἠοῦς, θεᾶς ἀριθμούσης τόσους λάτρεις!

Ὁ κόσμος ἐσκοτίσθη δι' αὐτὴν εἰς τὸ θέαμα, ἐκεῖνο καὶ κλαίουσα καὶ ἐκπέμπουσα λυγμοὺς ἔφυγεν ὑπόπτερος διὰ τοῦ ἀέρος· ἀτάκτως δὲ πετῶσα, ὡς πτηνὸν ἐξαίφνης τυφλωθέν, ἐχάθη εἰς τὰ βάθη τοῦ ὁρίζοντος, ὃν ἤδη ἀπεκάλυπτεν ἡ ἀόριστος σκιὰ τῆς ἑσπερινῆς ἀμφιλύκης.

Κατέδυσεν εἰς τὰ βάθη τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἐκ λυχνίτου μέγαρόν της· ἐκεῖ δὲ ἐν τῷ σκότει πεσοῦσα χαμαὶ πρηνής, ἀφῆκεν ἐλεύθερα νὰ ρέωσιν τὰ δάκρυά της.

— Νὰ τὸν ἀγαπῶ τόσον, ὥστε νὰ λησμονήσω τὰ πάντα δι' αὐτόν, ἔλεγε, καὶ νὰ μὲ περιφρονήσῃ προτιμῶν ποίαν; μίαν θνητὴν γυναῖκα!

Σημειωτέον ὅτι δὲν ἔλεγε, δὲν ἐσκέπτετο κἂν ὅτι ἡ Πρόκρις ἦτο ὡραιοτέρα αὐτῆς. Ἄπαγε! Ποία ποτὲ γυνὴ εἶπεν ἢ ἐσκέφθη τοιοῦτο πρᾶγμα ἐν ὁμοίᾳ περιπτώσει;

Digitized by Google

Αἴφνης ἀνατιναχθεῖσα ἔστη ὀρθία, ἀγέρωχος, ἀπειλητική.

—Ὄχι, εἶπε, δὲν θὰ τὴν λάβῃ σύζυγον, ἢ καὶ ἂν τὴν λάβῃ, δὲν θὰ τὴν χαρῇ. Μὰ τοὺς νερτέρους θεούς, ἡ Ἠὼς δὲν θὰ μείνῃ ἀνεκδίκητος!

Δ'

Ἀνέτειλεν ἡ ἡμέρα ἐπὶ σαπφειρίνου οὐρανοῦ καὶ ὁ Κέφαλος ἔδραμε καὶ πάλιν πρὸς τὴν γνωστὴν συστάδα τῶν θάμνων.

Ὁ τόπος ἔνθα ἠράσθη τις τὸ πρῶτον εἶναι τόπος ἱερὸς καὶ προσφιλής. Ὁ Κέφαλος ἔσπευδε νὰ φθάσῃ καὶ ὁ ἔρως ἐπτέρονε τὸ βῆμά του. Ἡ φαρέτρα του ἦτο πλήρης βελῶν. Δὲν εἶχε πειραθῇ νὰ φονεύσῃ οὐδὲ λαγωὸν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν.

Τὸν περιέμενεν ἆρά γε ἐκεῖ ἡ Πρόκρις; Ὄχι. Ἤλπιζε νὰ τὴν ἴδῃ ἐκεῖ; Οὐδαμῶς. Διατί λοιπὸν ἔσπευδε νὰ φθάσῃ εἰς τὴν συστάδα τῶν θάμνων; Καὶ αὐτὸς ἠγνόει διατί. Ἐν τῷ ἔρωτι λογικὴ δὲν ὑπάρχει· τὸ πᾶν εἶναι αἴσθημα, πρόληψις, παραλογισμός.

Φθάσας ἐκεῖ διεπέρασε τοὺς κλάδους καὶ εἰσῆλθεν.

Ἀλλὰ μόλις εἰσελθὼν ἔστη ἐκπλαγείς. Παρὰ τὴν πηγὴν τῶν δακρύων τῆς Ἠοῦς νεᾶνις καθημένη, κρύπτουσα τὴν ὄψιν εἰς τὰς χεῖρας, ἔκλαιεν. Ἔκλαιεν ἀναμφιβόλως, διότι ἐνίοτε ἐκινεῖτο ὡς ὑπὸ λυγμοῦ καὶ ρανίδες διαυγεῖς διαρρέουσαι διὰ τῶν δακτύλων της ἔπιπτον χαμαί.

Εἰς τὸν θροῦν τῶν φύλλων ἡ νεᾶνις ἤγειρε τὴν κεφαλήν. Ἦτο ἡ Ἠὼς καὶ πάλιν. Τί βλέμμα ἦτο τὸ δακρύβρεκτον ἐκεῖνο βλέμμα, ὅπερ ἡ θεὰ ἔρριψε πρὸς τὸν ὡραῖον κυνηγόν; Περιεῖχεν ὅλον τὸν οὐρανὸν τοῦ ἔρωτος καὶ ὅλον τὸν Ἅδην τῆς ἀπελπισίας.

Ὁ Κέφαλος ἠτένιζεν αὐτὴν σιωπῶν. Ἀνεμιμνήσκετο ὅτι καὶ ἄλλοτε, μόλις πρὸ μηνός, εἶχεν ἰδεῖ αὐτὴν ἐν τῷ αὐτῷ ἐκείνῳ τόπῳ κλαίουσαν ἐπίσης· ὅτι τῇ ὡμίλησε καὶ τέλος ὅτι αὕτη ἐξηφανίσθη πρὸ αὐτοῦ ὡς θεὰ ἀφεῖσα ὄπισθεν αὐτῆς ροδόχρουν, ἀτμώδη γραμμήν, ἥτις ἀρχομένη ἀπὸ τῆς συστάδος τῶν θάμνων ὑψοῦτο πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐχάνετο εἰς τὰ βάθη τοῦ ἀπείρου.

— Κέφαλε, τῷ εἶπεν ἡ Ἠὼς ἐγερθεῖσα, εἶμαι ἡ δυστυχὴς θεά, ἥτις, σχίζουσα διὰ τῶν ροδοχρόων δακτύλων της καθ' ἑκάστην τὸν μέλανα πέπλον τῆς Νυκτός, βάπτει τὰς ἀνατολὰς διὰ ροδίνου χρώματος καὶ μειδιᾷ πρὸς σέ, φωτίζουσα δι' ἀμυδροῦ ἡδέος φωτὸς τὰ κυνηγετικὰ βήματά σου. Κέφαλε, εἶμαι ἡ δυστυχὴς Ἠώς.

— Σὺ δυστυχής, ὦ πότνια θεά; εἶπεν ὁ Κέφαλος κινούμενος νὰ γονυπετήσῃ.

Ἡ Ἠὼς τὸν ἐκράτησε.

—Καὶ διατί δυστυχής; ἐξηκολούθησεν ὁ νέος. Ἀλλ' ἔχεις δίκαιον. Ὁ Τιθωνὸς εἶναι ἀθάνατος.

— Δὲν ἀγαπῶ πλέον τὸν Τιθωνόν, εἶπεν ἡ θεά. Εἶμαι δυστυχής, Κέφαλε, διότι *σὲ ἀγαπῶ.*

Τί θὰ ἐδίδετε ἵνα ἦσθε εἰς τὴν θέσιν τοῦ Κεφάλου κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν, ἀγνοῶ. Ἀλλ' ὁ νεαρὸς κυνηγὸς δὲν ἐτρελλάθη ἐκ χαρᾶς, δὲν ἐχάρη κἄν. Ψυχρός, ἄγριος μάλιστα, ἐὰν θέλετε, ὡς ὁ Ἱππόλυτος ἐνώπιον τῆς Φαίδρας, συνέσπασε τὰς ὀφρῦς καὶ ἔμεινε σιωπηλός. Ἡ καρδία του, πλήρης ἐκ τῆς Πρόκριδος, ἦτο ἀναίσθητος, ἀναίσθητος πρὸς πᾶν ὅ,τι δὲν ἦτο ἐκείνη.

Ἡ Ἠὼς ἔλαβε τὴν χεῖρά του διὰ τῶν δύο της χειρῶν, καὶ ἠτένισεν αὐτὸν διὰ τῶν εἰσέτι δακρυβρέκτων ὀφθαλμῶν της.

Μάρμαρον ἂν ἦτο πρὸ αὐτῆς ἤθελε λιγυσθῇ ὑπὸ τὸ πῦρ τῶν ὡραίων ἐκείνων ὀφθαλμῶν. Ὁ Κέφαλος δὲν ἐκάμφθη.

— Κέφαλε, τῷ εἶπε, μή με ἀποκρούσῃς. Σ' ἀγαπῶ, δὲν δύναμαι νὰ μὴ σὲ ἀγαπῶ. Ἔκλαυσα τόσον μέχρι τοῦδε διὰ σέ! Ὁ ἀχανὴς οὐρανός, ὃν διανύω καθ' ἑκάστην, μοὶ φαίνεται στενὸς ἵνα χωρέσῃ τὸν ἔρωτά μου.

Ἐν τῇ παραφορᾷ τοῦ αἰσθήματος ἐγονυπέτησε.

— Μίαν λέξιν σου εἰπέ μοι συμπαθῆ, εἶπεν ἱκετευτικῶς. Ἔστω καὶ ψευδῶς, εἰπέ μοι ὅτι μὲ ἀγαπᾷς καὶ σύ. Εἰπέ μοι· τί θὰ σοὶ κοστίσῃ; Εἶμαι θεὰ καὶ ταπεινοῦμαι εἰς τὰ γόνατά σου. Ἀλλὰ τί πρὸς ἐμὲ ἡ θεότης; Ἡ ἀθανασία μοὶ εἶναι ἀπεχθής. Εἰπέ μοι μίαν λέξιν... Ἄφες τὴν Πρόκριδα καὶ ἐλθὲ μετ' ἐμοῦ. Ἐκείνη εἶναι θνητή. Ἡ καλλονή της αὔριον δὲν θὰ ὑπάρχῃ, ἐνῷ ἐγὼ εἶμαι ἀθάνατος, νέα, ὡραία αἰωνίως...

— Ὡραία θεά, τῇ εἶπεν ὁ Κέφαλος πάντοτε ψυχρός. Ὁ ἔρως τῆς Πρόκριδος μοῦ καταφλέγει τὰ στήθη, ὥστε ἡ ψυχή μου ἥτις σὲ ἀκούει δὲν ἔχει διὰ σὲ νὰ αἰσθανθῇ εἰμὴ θλῖψιν βαθεῖαν. Θεά, μὴ φθονῇς τοῦ θνητοῦ ἐμοῦ τὴν μόνην εὐτυχίαν. Λησμόνησον ὅτι μὲ εἶδες καὶ ζήτησον ἀλλαχοῦ τὴν ἴασιν τοῦ τραύματός σου.

— Μὲ ἀπωθεῖς λοιπόν, Κέφαλε; ἠρώτησεν ὠχριῶσα ἐξ ὀργῆς καὶ ἐγειρομένη ὀρθία ἡ θεά.

— Ἀγαπῶ τὴν Πρόκριδα πλειότερον καὶ τοῦ φωτός, ὅπερ σὺ καὶ ὁ Ἀπόλλων διαχέετε ἐπὶ τὴν γῆν, ἀπήντησεν ὁ Κέφαλος.

— Ἐνθυμήθητι ὅ,τι μοῦ λέγεις κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην.

— Εἶναι ὅ,τι δύναμαι νὰ σοὶ εἴπω. Ἀγαπῶ τὴν Πρόκριδα.

— Λοιπὸν θὰ κλαίῃς δι' αὐτὴν καθ' ὅλον τὸν λοιπόν σου βίον, εἶπεν ἡ Ἠώς.

Καὶ ἐγένετο ἄφαντος.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΦΡΑΓΚΙΑΣ.

Digitized by Google

ΖΩΓΡΑΦΕΙΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

(Συνέχεια καὶ τέλος· Ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ἀφοῦ ἀναγνώσῃ τις ταύτην ἡμῶν τὴν γνώμην περὶ τῶν Φοινισσῶν τοῦ κ. Βερναρδάκη, ὅσον εὐμενῶς καὶ ἂν διάκειται πρὸς τὸν ἐκδότην, πιθανὸν εἶνε ὅτι ἤθελεν ἐρωτήσῃ: Πῶς λοιπόν; Τὸ βιβλίον τοῦτο εἶνε τοσοῦτον ὑπέροχον ἄλλων ὁμοίων, ὥστε οὐδὲν ἔχει σφάλμα, οὐδεμίαν ἀβλεψίαν, οὐδὲν μνημονικὸν ἁμάρτημα, οὐδεμίαν πεπλανημένην δόξαν; Νομίζω ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ συγγραφεύς, ἐρωτώμενος τοιαύτην ἐρώτησιν, δὲν ἤθελε διστάσῃ ν' ἀποκριθῇ, ὅτι ὅστις νομίζει, ὅτι δύναται θνητὸς ὢν νὰ γράψῃ βιβλίον τοσοῦτον μάλιστα ὀγκῶδες ὅλως ἀναμάρτητον, πρέπει νὰ εἶνε ἀφόρητος οἰηματίας καὶ δοκησίσοφος. Βιβλία ἐξαίρετα καὶ ὑπὲρ τὰ πολλὰ ἐξέχοντα εἶνε ὄχι τὰ μηδὲν ἔχοντα σφάλμα, διότι τοῦτο εἶνε ὑπεράνθρωπον ἀλλὰ τὰ ἔχοντα τοσαῦτα προτερήματα, ὥστε αἱ ὀλίγαι αὐτῶν καὶ μικραὶ ἐλλείψεις μένουσιν ἀπαρατήρητοι. Μόνον δὲ κακόβουλος καὶ ἄδικος ἐπικριτὴς ἤθελεν αὐτὰς μόνας θηρεύσῃ, ἀμβλυωπῶν πρὸς τὰς ἀρετάς. Καὶ τὰς Φοινίσσας λοιπὸν ταύτας τοῦ κ. Βερναρδάκη διελθόντες ἡμεῖς κατελήφθημεν τόσον ὑπὸ τῶν πολλῶν καὶ μεγάλων τῆς ἐκδόσεως κριτικῶν καὶ ἑρμηνευτικῶν ἀρετῶν, ὥστε δὲν παρετηρήσαμεν ἢ δὲν ἐσημειώσαμεν τὰ ὀλίγα ἐν αὐτῇ τυχὸν ὑπάρχοντα σφάλματα, θεωρήσαντες αὐτὰ ὡς πάντῃ ἀνάξια λόγου. Εἰς ἓν μόνον χωρίον τῆς τραγῳδίας θέλομεν ἐνταῦθα ὀλίγον ἐνδιατρίψῃ, τοῦ ὁποίου τὴν ἑρμηνείαν τὴν κατὰ νέον τρόπον ὑπὸ τοῦ κ. Βερναρδάκη γενομένην ἀποδοκιμάζομεν. Καὶ τοῦτο δὲ οὐδαμῶς ἠθέλομεν πράξῃ, ἂν δὲν εἴχομεν ν' ἀντιπροτείνωμεν ἄλλην νέαν κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην ὀρθοτέραν διόρθωσιν καὶ ἑρμηνείαν παρὰ πάσας τὰς μέχρι τοῦδε γενομένας, καὶ ν' ἀποκαταστήσωμεν εἰς τὴν γνησίαν αὐτῆς μορφὴν ὁμοίως λαμπράν, ἀλλ' ὁμοίως οἰκτρῶς ἐφθαρμένην Εὐριπίδειον περίοδον, οἷα ἡ ἐν τῇ Ἰφιγενείᾳ τῇ ἐν Ταύροις, στίχ. 208, ἣν ἀλλαχοῦ διωρθώσαμεν *).

Τὸ χωρίον τοῦτο εἶνε τὸ περιβόητον χορικὸν τὸ ἀπὸ τοῦ στίχου 202 καὶ ἑξῆς, ὅπερ ποικίλως μὲν ἡρμηνεύθη καὶ διωρθώθη ὑπὸ τῶν παλαιῶν καὶ νεωτέρων ἑρμηνευτῶν, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν τοῦ κ. Βερναρδάκη ὑπομνημάτων, ἀναγινώσκεται δ' ὑπὸ τούτου ὡς ἑξῆς·

(στροφὴ ά.)

Τύριον οἶδμα λιποῦσ' ἔβαν
ἀκροθίνια Λοξίᾳ
φοινίσσας ἀπὸ νάσου
Φοίβῳ δούλα μελάθρων
ἵν' ὑπὸ δειράσι νιφοβόλοις
Παρνασοῦ κατενάσθην,
Ἰόνιον κατὰ πόντον ἐ-
λάτᾳ πλεύσασα, περιῤῥύτων
ὑπὲρ ἀκαρπίστων πεδίων
Σικελίας Ζεφύρου πνοαῖς
ἱππεύσαντος, ἐν οὐρανῷ
κάλλιστον κελάδημα

(ἀντιστροφὴ ά.)

πόλεος ἐκπροκριθεῖσ' ἐμᾶς
καλλιστεύματα Λοξίᾳ.
Καδμείων δ' ἔμολον γᾶν,
κλεινῶν Ἀγηνοριδᾶν
ὁμογενεῖς ἐπὶ Λαΐου
πεμφθεῖσ' ἐνθάδε πύργους.

Οἱ στίχοι 202 — 209 μέχρι τοῦ «Ἰόνιον κατὰ πόντον ἐλάτᾳ πλεύσασα» ἡρμηνεύθησαν ὀρθότατα ὑπὸ τοῦ κ. Βερναρδάκη—ἓν μόνον ἐν τούτοις παρατηρητέον, ὅτι κατὰ παραδρομὴν βεβαίως δὲν ἐστίχθη κόμμα μετὰ τὸ «ἀπὸ νάσου», ἵνα ἐκεῖθεν ἀρχίσῃ ὁ διὰ τοῦ *ἵνα* ἐκφερόμενος τελικὸς λόγος «Φοίβῳ δούλα μελάθρων ἵν' ὑπὸ δειράσι νιφοβόλοις Παρνασοῦ κατενάσθην.» — Ἀλλὰ πάντα τὰ μετὰ ταῦτα μέχρι τοῦ στίχου 215 «περιῤῥύτων ὑπὲρ ἀκαρπίστων πεδίων Σικελίας Ζεφύρου πνοαῖς ἱππεύσαντος, ἐν οὐρανῷ κάλλιστον κελάδημα κτλ.» ὅπως ἐννοοῦνται καὶ ἑρμηνεύονται ὑπὸ τοῦ κ. Βερναρδάκη, ἐξαρτώμενα δηλαδὴ ἀπὸ τοῦ ῥήματος τοῦ τελικοῦ λόγου «κατενάσθην», πλὴν τοῦ ἄγαν συνεστραμμένου τῆς συντάξεως, ὅπερ δύναται ὅμως νὰ συγχωρηθῇ ἐν τοῖς χορικοῖς, δὲν παρέχουσι τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν καὶ καταλείπουσιν ἀσάφειαν, τὴν ὁποίαν ὁ νέος ἐκδότης ἐξ εἰκασίας καὶ μόνον κατὰ τὸ φαινόμενον ἀφαιρεῖ. Ἡ θεμελιώδης ἔννοια τοῦ χοροῦ εἶνε κατ' ἐμὴν γνώμην ἡ ἑξῆς: Ἀπῆλθον ἐκ τῆς Τύρου (Τύριον οἶδμα λιποῦσα ἔβαν) μὲ σκοπὸν νὰ διαπλεύσω τὸν Ἰόνιον πόντον καὶ νὰ ὑπάγω ἱερόδουλος τοῦ Ἀπόλλωνο ὑπὸ τὰς χιονοβλήτους δειράδας τοῦ Παρνασοῦ, ἀλλ' ἀντὶ τούτου ἦλθον εἰς τὴν γῆν τῶν Καδμείων, ἐπὶ τοὺς πύργους τοῦ ὁμογενοῦς Λαΐου, καὶ ἐντεῦθεν προσδοκῶ νὰ μεταβῶ εἰς τοὺς Δελφούς.» Ποία εἶνε ἡ αἰτία δι' ἣν αἱ Φοίνισσαι παρθένοι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐκπληρώσωσι τὸν ἐξ ἀρχῆς σκοπόν των; Ὁ κ. Βερναρδάκης εἰς τοὺς στίχους 206—207 «ἵν' ὑπὸ δειράσι νιφοβόλοις Παρνασσοῦ κατενάσθην» ὑποσημειώνει τὰ ἑξῆς: «Τὸ *ἵνα* ἐνταῦθα εἶνε τελικὸν οὐχὶ τοπικόν, καὶ δηλοῖ τὸν σκοπόν, οὗ ἕνεκα ὁ χορὸς *ἔβη Τύριον οἶδμα λιπών*. Ἐπειδὴ δὲ ὁ σκοπὸς οὗτος δὲν ἐξεπληρώθη, κωλυθεισῶν ἐκ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν πολεμίων τῶν Φοινισσῶν ν' ἀπέλθωσιν εἰς Δελφούς, φοβεῖται δ' ὁ χορὸς μὴ μείνῃ καὶ ἄχρι τέλους ἀνεκπλήρωτος, τὸ τελικὸν *ἵνα* φέρεται πρὸς ἀόριστον ὁρι-

(*) Ἐν κριτικῇ πραγματείᾳ μετ' ὀλίγον δημοσιευθησομένῃ.

Digitized by Google

στικῆς.» Καὶ περὶ μὲν τοῦ *ἵνα* τοῦ τελικοῦ μετὰ τοῦ ἀορίστου τῆς ὁριστικῆς ὀρθότατα εἶνε τὰ λεγόμενα. Ἀλλὰ περὶ τῶν ἄλλων δικαίως δύναται νὰ ἐρωτήσῃ τις: πόθεν δῆλον ὅτι αἱ Φοίνισσαι αἱ λιποῦσαι τὸ Τύριον οἶδμα ἐκωλύθησαν νὰ φθάσωσιν εἰς Δελφοὺς ὑπὸ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν πολεμίων; Ἡ ἐπιδρομὴ αὕτη γενομένη διὰ ξηρᾶς ἐξ Ἄργους ἐπὶ τὰς Θήβας ἦτο ἀδύνατον νὰ κωλύσῃ τὰς ἀπὸ Φοινίκης εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον πλεούσας. Ἡ ἐπιδρομὴ αὕτη *κωλύει τώρα* τὰς ἐν Θήβαις διατριβούσας Φοινίσσας νὰ μεταβῶσιν ἐντεῦθεν διὰ ξηρᾶς εἰς Δελφούς, ὄχι δὲ καὶ κατὰ τὸν ἀπὸ Φοινίκης πλοῦν. Ἀλλ' αἱ Φοίνισσαι ὅμως ἀνεξαρτήτως τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Ἀργείων καὶ ὡς φαίνεται πρὸ ταύτης ἦλθον εἰς τὰς Θήβας. Ἐκ ποίας ἄρά γε αἰτίας; Τοῦτο ὁ μὲν Εὐριπίδης δὲν ἐδύνατο νὰ μὴ ἐξηγήσῃ. Οἱ δ' ἑρμηνευταὶ αὐτοῦ δυστυχῶς δὲν ἐννόησαν, μηδ' αὐτοῦ τοῦ κ. Βερναρδάκη ἐξαιρουμένου, ὅστις πλεῖστα ἄλλα χωρία τοσοῦτον ὀρθότερον τῶν ἄλλων ἡρμήνευσεν. Ὁ Εὐριπίδης λέγει ῥητῶς ὅτι αἱ Φοίνισσαι ὡρμήθησαν ἀπὸ τῆς Τύρου· καὶ μέχρι μέν τινος, ὑπονοεῖται, οὐρίως ἔπλευσαν, ἀλλ' εἶτα, πνεύσαντος ἀπὸ δυσμῶν τοῦ Ζεφύρου, δὲν ἐδυνήθησαν νὰ πλεύσωσιν εἰς τὸν Ἰόνιον πόντον, κατὰ τὴν πρόθεσίν των, ἀλλ' ἠναγκάσθησαν νὰ καταπλεύσωσιν εἰς τὰ παράλια τῆς Βοιωτίας καὶ νὰ ἔλθωσι πρὸς τοὺς συγγενεῖς Καδμείους, ἵνα ἐντεῦθεν διὰ ξηρᾶς μεταβῶσιν εἰς Δελφούς. Ἀλλ' ἵνα ἐκ τῶν στίχων τοῦ ποιητοῦ ἐξαχθῇ ἡ φυσικωτάτη αὕτη ἔννοια, ἀνάγκη νὰ γείνωσιν εἰς τὸ κείμενον, ὅπως παρὰ τῷ κ. Βερναρδάκῃ φέρεται, αἱ ἑξῆς μεταβολαί: Μετὰ μὲν τὸ *ἐλάτᾳ πλεύσασα* νὰ στιχθῇ ἄνω στιγμή· μετὰ δὲ τὸ *περιῤῥύτων* νὰ προστεθῇ ὁ σύνδεσμος *δ'* μετὰ τὸ τοῦ στίχου 213 *κελάδημα* κόμμα, ὡσαύτως καὶ μετὰ τὸ τοῦ στίχ. 215 *Λοξίᾳ*, νὰ διαγραφῇ δὲ ὁ μετὰ τὸ *Καδμείων* τοῦ ἑπομένου στίχου *δ'* κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν ἑνὸς ἀντιγράφου. Οὐδεὶς δύναται νὰ εἴπῃ ὅτι αἱ μεταβολαὶ αὗται εἶνε τῆς παραδόσεως ἀνατρεπτικαί· διότι αἱ στίξεις καὶ ἡ προσθήκη ἢ ἀφαίρεσις τοῦ Δ μετὰ τὴν κατάληξιν ΩΝ εἶνε οὐδαμιναὶ τοῦ κειμένου μεταβολαί. Ἀλλὰ μετὰ τὰς οὕτω γενομένας μεταγραφὰς τὸ χορικὸν ἀνακτᾷ τὴν φυσικωτάτην αὐτοῦ ἔννοιαν καὶ καλλίστην συντακτικὴν μορφήν, ὁποίαν ὁ Εὐριπίδης μάλιστα συνήθως δίδει εἰς τὰ χορικά του ᾄσματα. Τὸ μὲν λοιπὸν κείμενον κατὰ τὴν ἡμετέραν ἀνάγνωσιν ἔχει οὕτως:

(στροφὴ α'.)

Τύριον οἶδμα λιποῦσ' ἔβην
ἀκροθίνια Λοξίᾳ
φοινίσσας ἀπὸ νάσου,
Φοίβῳ δούλα μελάθρων
ἵν' ὑπὸ δειράσι νιφοβόλοις
Παρνασοῦ κατενάσθην,
Ἰόνιον κατὰ πόντον ἐ-
λάτᾳ πλεύσασα· περιῤῥύτων δ'
ὑπὲρ ἀκαρπίστων πεδίων
Σικελίας Ζεφύρου πνοαῖς
ἱππεύσαντος, ἐν οὐρανῷ
κάλλιστον κελάδημα,
(ἀντιστροφὴ α'.)
πόλεος ἐκπροκριθεῖσ' ἐμᾶς
καλλιστεύματα Λοξίᾳ,
Καδμείων ἔμολον γᾶν,
κλεινῶν Ἀγηνοριδᾶν
ὁμογενεῖς ἐπὶ Λαΐου
πεμφθεῖσ' ἐνθάδε πύργους.

ἡ δὲ ἔννοια, φανερὰ καὶ ἁπλουστάτη, εἶνε ἡ ἑξῆς: Ἀπῆλθον τῆς Τύρου ὡς ἀκροθίνια εἰς τὸν Λοξίαν ἀπὸ τῆς φοινικικῆς νήσου μὲ σκοπὸν νὰ προσέλθω ὡς ἱερόδουλος τοῦ Φοίβου ὑπὸ τὰς χιονοβλήτους κορυφὰς τοῦ Παρνασοῦ, ἀφ' οὗ περάσω διὰ τοῦ πλοίου τὸν Ἰόνιον πόντον. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Ζέφυρος ὑπεράνω τῶν Σικελικῶν πεδίων ἔπνευσε, τὸ κάλλιστον ἐν οὐρανῷ κελάδημα, ἂν καὶ εἶχον προκριθῇ ἐκ τῆς ἐμῆς πόλεως ὡς καλλιστεύματα *διὰ τὸν Λοξίαν*, εἰς τὴν *τῶν Καδμείων* χώραν ἦλθον, ὁδηγηθεῖσα (πεμφθεῖσα) πρὸς τοὺς ἐνταῦθα πύργους τοῦ Λαΐου τοὺς ὁμογενεῖς τῶν κλεινῶν Ἀγηνοριδῶν». Οὐδὲν τούτου οὔτε λογικώτερον οὔτε φυσικώτερον οὔτε ἁπλούστερον, ἡ δὲ καλλονὴ τῆς περιόδου ἀπαράμιλλος, ὁμοία πρὸς τὴν τοῦ χορικοῦ τῆς Ἰφιγενείας, ἣν ἡμεῖς ἀπεδώσαμεν εἰς τὸν Εὐριπίδην δι' ὁμοίας μικρᾶς διορθώσεως. Ἐπειδὴ δὲ ὁ κ. Βερναρδάκης πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἑαυτοῦ ἑρμηνείας ἐσημείωσε (σ. 311) περὶ τοῦ *ὑπὲρ πεδίων Σικελίας* χωρία τινὰ εἰς ἀπόδειξιν ὅτι δῆθεν ἡ *ὑπὲρ* «ἐκφράζει κίνησιν κατευθυνομένην *ὄχι πρὸς τὸν λέγοντα*, ἀλλὰ τὸ *ἐκ διαμέτρου ἐναντίον*», ἀνάγκη ν' ἀποδείξωμεν δι' ἄλλων χωρίων ὅτι ἡ *ὑπὲρ* μετὰ γενικῆς ἢ αἰτ. ἐκφράζει τὴν ὑπεράνω τινὸς ὁριζόντειον κίνησιν καὶ ἐναντίον τοῦ λέγοντος διευθυνομένην, καὶ ὅτι ἑπομένως οὐδαμῶς ἀνελλήνιστον εἶνε νὰ λέγῃ τις, ἐν Θήβαις εὑρισκόμενος, ὅτι ὁ Ζέφυρος ἐκ Δυσμῶν, ἐκ τῆς ἐν ταῖς Λιπαρίαις ἢ Αἰολίσι νήσοις κατοικίας αὐτοῦ, ὁρμηθεὶς ἔπνευσεν ὑπεράνω τῆς Σικελίας καὶ ἐκώλυσε τοὺς πρὸς δυσμὰς πλέοντας. Παρ' Αἰσχύλῳ ἐν Ἀγαμέμνονι διηγεῖται ἡ Κλυταιμήστρα (στ. 268 ἑξ) πῶς ὁ φρυκτὸς ὁ ἀπὸ τῆς Ἴδης τῆς Τρωϊκῆς μετέδωκε τὴν εἴδησιν τῆς ἁλώσεως τοῦ Ἰλίου εἰς τὰς Μυκήνας. Ἡ κίνησις τοῦ φωτός, ἥτις εἶνε ὁμοία πρὸς τὴν κίνησιν τοῦ ἀνέμου, διευθύνεται ἐναντίον τῆς λεγούσης· ὁ δὲ ποιητὴς πολλάκις μετεχειρίσθη τὴν *ὑπὲρ* ἐνταῦθα μὲν μετ' αἰτιατικῆς καὶ ἐν συνθέσει πρὸς ἔκφρασιν τῶν χωρῶν, ὑπεράνω τῶν ὁποίων ἐκι-

Digitized by Google

νήθη ἡ λάμψις τῶν φρυκτῶν, οἷον στ. 283

σθένουσα λαμπὰς δ' οὐδέπω μαυρουμένη
ὑπερθοροῦσα πεδίον Ἀσωποῦ δίκην
φαιδρᾶς σελήνης πρὸς Κιθαιρῶνος λέπας
ἤγειρεν ἄλλην ἐκδοχὴν πομποῦ πυρός

καὶ 289

Λίμνην δ' ὑπὲρ Γοργῶπιν ἔσκηψεν φάος

καὶ 293

..........................καὶ Σαρωνικοῦ
πορθμοῦ κάτοπτον πρῶν' ὑπερβάλλειν πρόσω,

ἀλλαχοῦ δὲ μετὰ γενικῆς ἐπὶ ὁμοίας κινήσεως, οἷον Ἀγαμ. στίχ. 554

ὑπὲρ θαλάσσης καὶ χθονὸς ποτωμένοις

καὶ Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας στ. 88

βοᾷ ὑπὲρ τειχέων
ὁ λεύκασπις ὄρνυται λαὸς εὐ-
τρεπὴς ἐπὶ πτόλιν διώκων

λέγει ὁ χορὸς ἐν Θήβαις περὶ τοῦ ἔξωθεν πολιορκοῦντος στρατοῦ τῶν Ἀργείων. Καὶ ἄλλα πολλὰ δύναται νὰ παραθέσῃ τις χωρία εἰς ἀπόδειξιν τοῦ εἰρημένου. Ἡ δὲ «λέξις ἢ φράσις ἡ δηλοῦσα *σαφῶς* καὶ *ἀναμφισβητήτως* ὅτι ὁ λέγων φαντάζεται ἐν τῇ περιστάσει περὶ ἧς λέγει τὴν διεύθυνσιν ἀντίθετον πρὸς τὴν φυσικήν» εἶνε ἐνταῦθα ἡ ὅλη ἔννοια τοῦ χωρίου ὅτι ἀφοῦ ἔπνευσεν ὁ Ζέφυρος ὑπὲρ τὴν Σικελίαν ἐγὼ κωλυθεῖσα τοῦ περαιτέρω πλοῦ, δὲν ἦλθον εἰς Δελφοὺς πρὸς τὸν Λοξίαν, ἀλλὰ εἰς τὴν τῶν Καδμείων χώραν πρὸς τοὺς πύργους τοῦ Λαΐου. Ὁ κ. Βερναρδάκης βεβαίως οὐδὲ σκιὰν εἶδε τῆς τοιαύτης ἐννοίας, διότι ἐκωλύετο ὑπὸ τῆς κοινῶς παραδεδεγμένης γραφῆς καὶ στίξεως· ἀλλὰ κατὰ τὴν ἡμετέραν διόρθωσιν καὶ ἡ ἔννοια εἶνε φυσικωτάτη καὶ ἡ φράσις ἑλληνικωτάτη. Ἐξ ἐναντίας ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ κ. Βερναρδάκη πλὴν τῆς συνεστραμμένης συντάξεως καὶ τῆς παρασιωπήσεως τοῦ λόγου, δι' ὃν δὲν μετέβησαν αἱ Φοίνισσαι εἰς Δελφούς, πρὸς οὓς ὡς ἱερόδουλοι ἐξεκίνησαν, ἀλλ' εἰς τὰς Θήβας ὅπου ὑπὸ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν πολεμίων ἀπεκλείσθησαν, ἡμεῖς εὑρίσκομεν καὶ ἄλλην δυσκολίαν τὴν ἑξῆς, ὅτι συντάσσει τὸ μὲν «περιρρύτων ὑπὲρ ἀκαρπίστων πεδίων Σικελίας Ζεφύρου πνοαῖς ἱππεύσαντος» μετὰ τοῦ «ἐκπροκριθεῖσα», τὸ δὲ «ἐν οὐρανῷ» μετὰ τοῦ «πόλεως ἐμᾶς», διασπάσας οὕτω δύο φράσεις ἀδιασπάστους. Τὸ «πόλεως ἐμᾶς» δὲν δύναται νὰ συνταχθῇ εἰμὴ μετὰ τοῦ «ἐκπροκριθεῖσα», διότι τοῦτο οὐδὲν ἄλλο σημαίνει εἰμὴ τὸ *προκριθεῖσα* (τῶν ἄλλων παρθένων διὰ τὸ κάλλος) *ἐκ* (πάσης) *τῆς ἐμῆς πόλεως*, δὲν ἔχει δὲ τὴν ἔννοιαν ἣν εἰς αὐτὸ ἀποδίδει ὁ κ. Βερναρδάκης, συνάπτων τὴν λέξιν ταύτην μετὰ τοῦ «Ζεφύρου . . . ἱππεύσαντος». Οὕτω συνταςσομένη ἡ λέξις «ἐκπροκριθεῖσα» θὰ ἐλαμβάνετο ὄχι εἰς τὴν κυρίαν καὶ φυσικὴν αὐτῆς σημασίαν, ἀλλ' εἰς τὴν τοῦ *ἀποπλεύσασα*, διότι δὲν δύναται νὰ ὑποτεθῇ ὅτι οἱ Τύριοι περιέμειναν νὰ κοπάσῃ ὁ Ζέφυρος, ἵνα ἐκλέξωσι τὰς καλλίστας παρθένους διὰ τοὺς Δελφούς, ἀλλ' ὅτι τὰς *ἀπέστειλαν* (ἤδη προκεκριμμένας) εὐθὺς μετὰ τὴν παῦσιν τοῦ Ζεφύρου. Διὰ τὸ ἀδύνατον λοιπὸν τῆς τοιαύτης ἐκδοχῆς τοῦ *ἐκπροκρίνω* ἀδύνατος εἶνε καὶ ἡ ἀπόδοσις τῆς ἀπολύτου μετοχῆς «Ζεφύρου . . . . ἱππεύσαντος εἰς τὸ «ἐκπροκριθεῖσα». Ἔπειτα ἡ *ἐκ* πρόθεσις τῆς μετοχῆς ταύτης ἀπαιτοῦσα γενικὴν πτῶσιν, ὁποίαν μόνην τὴν «πόλεως ἐμᾶς» ἔχομεν, κρατεῖ αὐτὴν τόσον σφιγκτὰ μεθ' ἑαυτῆς συνδεδεμένην, ὥστε δὲν τὴν ἀφίνει νὰ συνταχθῇ μετὰ τοῦ «ἐν οὐρανῷ» ὡς θέλει ὁ κ. Βερναρδάκης, καὶ ἂν ὑποτεθῇ ὅτι ἡ λέξις αὕτη ἔχει τὴν σημασίαν «κλῖμα» ἣν ἀποδίδει εἰς αὐτήν, ὥστε τὸ «ἐν οὐρανῷ» ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ συναφθῇ πρὸς τὸ «κάλλιστον κελάδημα» καὶ νὰ παράσχῃ τὴν ἐπίσης φυσικωτάτην ἔννοιαν ὅτι ἡ πνοὴ τοῦ Ζεφύρου εἶνε κάλλιστον (ἐν οὐρανῷ) ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ κελάδημα.

Περαίνοντες τὴν περὶ τῆς ἐκδόσεως ταύτης τῶν Φοινισσῶν κρίσιν ἡμῶν, εὐχόμεθα ὁ μὲν κ. Βερναρδάκης νὰ ἐκδώσῃ καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ Εὐριπίδου δράματα ὅσον τάχιστα μετὰ τῆς αὐτῆς κριτικῆς καὶ ἑρμηνευτικῆς εὐστοχίας, παραλείπων, καθ' ἃ καὶ αὐτὸς ἐπαγγέλλεται, τὸ πλῆθος ἐκεῖνο τῶν προδήλως ἀδοκίμων ἑρμηνειῶν καὶ διορθώσεων, ἃς ἱκανῶς καὶ ἐπιτυχῶς ἐπολέμησεν ἐν ταῖς Φοινίσσαις· ὁ δὲ Φιλολογικὸς Σύλλογος, πειθόμενος ἐκ τῆς ἐκδόσεως ταύτης τοῦ κ. Βερναρδάκη, πόσον ἀπαραίτητος εἶνε ἡ γνῶσις τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς καὶ ἡ χρῆσις αὐτῆς πρὸς ἑρμηνείαν τῶν ἀρχαίων, νὰ ζητῇ ἐκδότας οὐχὶ ἀλλογενεῖς, ἀλλ' ὁμογενεῖς—ἐννοεῖται τοὺς πρὸς τὸ ἔργον ἀξιοχρέους.

Μηνὶ Ἰουνίῳ 1888.

Ι. Πανταζιδης.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ.—Μετάφρασις Χ. Α.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Γυνή τις πράγματι ἐνέτυχεν εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ βίου του, γυνή, ἣν συνήντησεν ἐν Φονταινεβλῷ, τὸ ὁποῖον κατέστη τόσον ἐξαιρέτως ποιητικὸν δι' αὐτόν, ἀφοῦ ὑπῆρξε τόσον πένθιμον. Συνηντήθη τυχαίως εἰς τὸ δάσος καὶ ἐγνωρίσθη εἰς τὴν κοινὴν τοῦ ξενοδοχείου τράπεζαν μετὰ νεάνιδος αἰνιγματώδους ὡς σφιγγὸς καὶ ἑλκυστικῆς ὡ, ὀπτασίας, μετ' Ἀγγλίδος ξανθῆς, λεπτοφυοῦς

Digitized by Google

ψυχρᾶς κατὰ τὸ φαινόμενον, ἁβρᾶς, μὲ μειδίαμα παιδίου καὶ προτομὴν μορφῆς ἀναγλύφου, ἥτις διήρχετο τὸ θέρος ἐν Φονταινεβλώ, ἀφοῦ διῆλθε τὸ ἔαρ ἐν Ἰταλίᾳ καὶ τὸν χειμῶνα ἐν Νικαίᾳ. Ἦτο Ἀγγλὶς ἥκιστα Ἀγγλίς, ἀνατραφεῖσα εἰς Παρισίους ἐντὸς ἑνὸς τῶν παρθεναγωγείων τῶν εἰδικῶν διὰ τὰς ξένας καὶ κυρίως διὰ τὰς Ἀμερικανίδας, καλλονὴ ἐκ τῶν κοσμοπολιτίδων ἐκείνων, γινώσκουσα πάντα τὰ ξενοδοχεῖα τῆς Εὐρώπης, μία τῶν ξένων ἐκείνων νομάδων περιηγητριῶν, αἵτινες ὡς ἑστίαν ἔχουσι τὸ ἐν εἴδει αἰθούσης βαγόνιον καὶ ὡς διαμονὴν τὴν κλινοφόρον ἅμαξαν τοῦ σιδηροδρόμου, ἐκ τῶν διαβατικῶν ἐκείνων πτηνῶν, ἅτινα ἀφίνουσι τῆδε κἀκεῖσε τὸ πτέρωμά των, χωρὶς νὰ πήξωσιν οὐδαμοῦ φωλεάν . . .

Ἡ μὶς Ἔλλεν Μόργαν ἐταξείδευε μετὰ τῆς μητρός της, εὐσάρκου ἀγγλίδος, μὲ τὴν ὄψιν ἐρυθρὰν ὡς μῆλον καὶ ἐρρυτιδωμένην. Ἡ μήτηρ της ἦτο χήρα, ἐλέγετο δὲ σύζυγος ἀξιωματικοῦ φονευθέντος εἰς τὸν τελευταῖον κατὰ τῶν Ἀσαντῆ πόλεμον, τοῦθ' ὅπερ ἴσως ἦτο ἀληθές. Ἐν τούτοις ἐλάλει λίαν συνεχῶς περὶ τούτου, ἐνίοτε δὲ παρίστα διαφοροτρόπως τὰ περιστατικὰ τοῦ θανάτου τοῦ συνταγματάρχου συζύγου της. Προσέθετεν ὅμως ὅτι ἡ περὶ αὐτοῦ διήγησις τῶν *Καιρῶν* διέφερεν ἀπὸ τὴν διήγησιν τοῦ *Ἡμερησίου Τηλεγράφου*.

Ὁ Ροβέρτος εὗρε τὴν μητέρα ὁπωσοῦν γελοίαν, ἀλλὰ τὴν θυγατέρα θελκτικωτάτην. Ἀφέθη νὰ κυριευθῇ ἀπὸ αἴσθημα, ὅπερ καθ' ἑκάστην ηὔξανε καὶ ἐπλήρου τὴν ζωήν του, ὅτε δὲ ἡ μαρκησία ἀπέθανεν, ἠγνόει παντελῶς τὸ δρᾶμα καὶ τὴν ἀπρόοπτον λύσιν τῶν ἐρώτων τοῦ Ροβέρτου.

Καὶ ἦτο δρᾶμα χυδαῖον, φρικτῶς θλιβερὸν ἐν τῇ σκληρᾷ χυδαιότητί του. Ἦτο ἁπλῆ τυχοδιῶκτις ἐκείνη, ἣν συνήντησε, πλάσμα ἐξαισίως ὡραῖον, ἀληθῶς,καὶ ἀξιέραστον, μὲ ὀφθαλμοὺς ἔχοντας τὴν ἀθώαν προσήνειαν παρθένου ὑπὸ κόμην ξανθήν, χρυσῆν σχεδὸν—κόμην περιβάλλουσαν τὴν κεφαλήν της ὡσεὶ διὰ στεφάνης ἡλιακῶν ἀκτίνων—πλάσμα ἐξαίσιον, θαυμαστόν, ἀλλὰ σχεδὸν ἑταίρα, γεννηθεῖσα εὔπορος καὶ καταστᾶσα πτωχὴ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός της, ὅστις δὲν ἤθελε νὰ τὴν ἀναγνωρίσῃ, ὁρκισθεῖσα δὲ νὰ πλουτίσῃ· ὑπολογίζουσα ἀπὸ τῆς ἐφήβου της ἡλικίας τὰς πιθανότητας, ἃς νέα καλῶς ἀνατεθραμμένη κέκτηται ὅπως συνάψῃ καλὸν συνοικέσιον, ὅταν ἔχῃ καλλονὴν ἀτάραχον, καὶ περιφέρουσα ἀνὰ τὸν κόσμον τὸ γαλήνιον πρόσωπόν της, τοὺς πρασίνους καὶ ἐμποιοῦντας αἴσθησιν ὀφθαλμούς της καὶ τὸ ἀόριστόν της μειδίαμα πλανώμενον ἐπὶ χειλέων λεπτῶν, ἡδονικῶς καμπύλων.

Τίνι τρόπῳ, διὰ τίνος θαύματος, ἡ μήτηρ ἐκείνη καὶ ἡ θυγάτηρ, περιπλανώμεναι ἀπὸ τῶν σταθμῶν τῶν λουτρῶν εἰς τὰς πόλεις τῶν διασκεδάσεων, ἠδύναντο νὰ διατηρῶσι τὴν κατ' ἐπιφάνειαν πολυτέλειαν, ἣν ἐπεδείκνυον, κατατρίβουσαι τὰ διάτρητα ὑποδήματά των εἰς τὰ δωμάτια τῶν ξενοδοχείων καὶ ἐκθέτουσαι εἰς τοὺς χοροὺς τῶν λεσχῶν ἐν Διέππῃ ἢ εἰς τὰς συναυλίας τῆς πλατείας Δεννεκοὺρ ἐν Φονταινεβλῷ ἐνδυμασίας ἐπιδεικτικὰς καὶ ὑπερμεγέθη τιμαλφῆ κοσμήματα, προκαλοῦντα τὴν προσοχήν, ψευδῆ πιθανῶς; Ποία ἀπόκρυφος πηγὴ παρεῖχε τὰ μέσα εἰς τοιαύτην ἄσεμνον πολυτέλειαν; Τίς ἠδύνατο νὰ τὸ ἐξηγήσῃ, ἀφοῦ ἐπὶ τέλους οὐδεὶς ἐγίνωσκε τί πραγματικῶς ἦτο ἡ κυρία Μόργαν καὶ ἡ θυγάτηρ της;

Καὶ τί ἔμελε τὸν Ροβέρτον; Δὲν εἶχε ζήσει ἀρκετά, ὥστε νὰ εἶνε εἰς θέσιν ν' ἀναλύῃ καὶ νὰ διακρίνῃ τὸ ἐπίφοβον, τὸ ὑποκρυπτόμενον ἐν τῇ ψυχρᾷ καὶ ἁβρᾷ γοητείᾳ τῆς Ἔλλεν Μόργαν. Ἡ καταπεπνιγμένη ἕως τότε νεότης του ἀνεβλάστανε τείνουσα πρὸς τὴν ὡραίαν ἐκείνην νεάνιδα ὡς φυτὸν ποθοῦν τὸ φῶς. Ἐμεθύσκετο ἐκ τῆς χάριτός της, ἐδίψα τὴν καλλονήν της. Ἦτο πρόθυμος, ὅπως ζήσῃ μίαν ὥραν μετὰ τῆς Ἔλλεν, νὰ προβῇ εἰς οἱανδήποτε παραφροσύνην. Ἡ Ἔλλεν Μόργαν ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ μίαν μόνην, ἀλλ' ἀποφασιστικήν.

Πῶς καὶ πότε ἔχει τὸ δικαίωμα ὁ ἔντιμος ἀνὴρ νὰ εἴπῃ πρὸς ἔντιμον νεάνιδα ὅτι τὴν ἀγαπᾷ; Ὅταν ζητήσῃ παρ' αὐτῆς νὰ γείνῃ σύζυγός του. Ὁ κ. δὲ Μομβρὲν ἄλλο τι δὲν εἶχε νὰ πράξῃ εἰμὴ νὰ νυμφευθῇ τὴν μὶς Ἔλλεν. Ἡ Ἔλλεν τὸν εὕρισκε θελκτικόν, ἀξιέραστον, καλῆς οἰκογενείας· καλλίτερον δὲν ἐπόθει.

Τότε ὅμως ὁ Ροβέρτος εἰλικρινῶς μὲ τὴν ἀφέλειαν τῶν ἐντίμων χαρακτήρων ἀνεκοίνωσεν εἰς τὰς δύο ἐκείνας γυναῖκας τὰς ἠθικὰς δυσχερείας, καθ' ὧν ἔμελλε νὰ προσκρούσῃ. Οὐδέποτε ἡ μαρκησία, ἡ μήτηρ του, ἤθελε συγκατανεύσει εἰς γάμον, οὗ αὕτη δὲν ἤθελε λάβει γνῶσιν, εἰς συνοικέσιον μετὰ ξένης, ἀνηκούσης εἰς θρήσκευμα ἀλλότριον τοῦ ἰδικοῦ της, κατ' οὐδένα λόγον δὲ αὐτὸς ὁ Ροβέρτος δὲ Μομβρὲν δὲν ἤθελε νὰ προξενήσῃ ἔστω καὶ τὴν ἐλαχίστην θλῖψιν εἰς τὴν μητέρα του. Ἐξεπλάγη δὲ τὰ μέγιστα ἰδὼν ὅτι ἡ τοιαύτη ἐκμυστήρευσις δὲν ἐνεποίει μεγάλην ἐντύπωσιν εἰς τὰς κυρίας ἐκείνας. Καθίστα γνωστὸν εἰς τὴν κυρίαν Μόργαν καὶ τὴν θυγατέρα της ὅ,τι αὗται πρὸ πολλοῦ καλῶς ἐγίνωσκον.

Μετὰ σαφηνείας προπαρεσκευασμένης ἐν τῇ ἀπαντήσει της ἡ Ἔλλεν ἀπήντησε τότε ὅτι μὲ τὸν καιρὸν ἠδύνατο νὰ μεταβληθῇ ἴσως ἡ ἰδέα τῆς κυρίας δὲ Μομβρέν. Οὐδ' αὐτὴ οὐδ' ἡ κυρία Μόργαν ἐννόουν νὰ προξενήσωσι τὴν ἐλαχίστην ἀφορμὴν δυσαρεσκείας εἰς τὴν μαρ-

Digitized by Google

κησίαν. Ἀφοῦ ὁ κόμης δὲ Μομβρὲν ἦτο ἐλεύθερος εἰς τὰς πράξεις του, ἤρκει εἰς τὴν Ἔλλεν νὰ ἔχῃ τὸν λόγον του, ὀλίγον δ' ἐνδιεφέρετο αὐτή, ἀφοῦ ἤθελε γείνει σύζυγός του κατὰ τοὺς ἀγγλικοὺς νόμους, νὰ περιμένῃ ἐπὶ διάστημά τι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον μακρόν, ἕως νὰ δυνηθῇ νὰ φέρῃ δημοσίᾳ τὸν τίτλον τῆς κομήσσης δὲ Μομβρέν. Παρεδέχετο νὰ μείνῃ Ἔλλεν Μόργαν, διότι ἠγάπα τὸν Ροβέρτον καὶ ἐπόθει νὰ ἴδῃ αὐτὸν εὐτυχῆ, ὅπως ἐπόθει ν' ἀφήσῃ τὴν μαρκησίαν ἥσυχον εἰς τὸ εἰρηνικόν της ἐνδιαίτημα.

Τὸ πάθος μωραίνει τὸν ἄνθρωπον. Ὁ Ροβέρτος συγκατένευσεν εἰς ὅλα· ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἱκέτευσε τὴν Ἔλλεν νὰ καταστῇ σύζυγός του. Ἐζήτει παρ' αὐτῆς συγγνώμην διότι ἔδιδεν εἰς αὐτὴν τὸ ὄνομά του κρυφίως... Ἀλλ' εἶχε δίκαιον αὐτή... βραδύτερον... μετ' ὀλίγον ἴσως θὰ παρουσίαζεν εἰς τὴν μαρκησίαν τὴν ξένην, τὴν διαμαρτυρομένην. Ἀνεχώρησαν. Μετέβη μετὰ τῆς Ἔλλεν εἰς Ἀγγλίαν. Ἡ πρόσκλησις τοῦ λόρδου Χάρτλεϋ παρεῖχεν αὐτῷ πρόσχημα διὰ τὴν ἀφροσύνην του.

Ἡ κυρία Μόργαν ἠκτινοβόλει ἐκ χαρᾶς κατὰ τὴν ἱεροτελεστίαν, γενομένην εἰς γωνίαν τινὰ τοῦ Λονδίνου, ἡ δὲ Ἔλλεν ἔλεγεν εἰς τὸν Ροβέρτον μετὰ τὴν εὐλογίαν τοῦ ἱερέως:

— Τώρα ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ σὲ ἀγαπῶ. Ἀγάπα με πάντοτε!

Μετὰ τὸ συνοικέσιον ἡ Ἔλλεν ἐπανῆλθεν εἰς Γαλλίαν καὶ κατῴκησε μετὰ τῆς μητρός της εἰς Παρισίους, εἰς οἴκημα ὅπου ὁ Ροβέρτος συχνὰ τὰς ἐπεσκέπτετο. Αἱ δύο γυναῖκες ἔφερον τὸ ὄνομα Μόργαν, ἀλλὰ πολλάκις ἐν τούτοις ὁ κόμης παρετήρησεν εἰς τοὺς λογαριασμοὺς ἐμπορικῶν τινων καταστημάτων τὴν ἐπιγραφήν: «*Ἡ κυρία κόμησσα δὲ Μομβρέν*». Τὸ τοιοῦτο ἐνεποίει αὐτῷ παράδοξον ἐντύπωσιν. Ἐφαίνετο αὐτῷ ὅτι ἡ Ἔλλεν ἐνοσφίζετο, ἐσφετερίζετο τὸν τίτλον ἐκεῖνον, ὃν ἐν τούτοις αὐτὸς τῇ εἶχε δωρήσει.

— Ἔσο φρόνιμος, σὲ παρακαλῶ! Ἄφησέ με νὰ τὸ ἀνακοινώσω ἐγὼ μίαν ἡμέραν εἰς τὴν μητέρα μου...

— Ναί, ἀπήντα ἡ Ἔλλεν. Ἡ μήτηρ μου διέπραξεν αὐτὸ τὸ λάθος. Ἀλλὰ συγχώρησέ την. Ὑπερηφανεύεται τόσον γινώσκουσα ὅτι ἡ κόρη της φέρει τὸ ὄνομά σου!

Ὁ Ροβέρτος τὰ πάντα συνεχώρει καὶ τὰ πάντα ἐννόει. Ἠγάπα τὴν Ἔλλεν παραφόρως, θὰ τὴν ἠγάπα δὲ εἰς τὸ ἑξῆς ἔτι μᾶλλον, θὰ τὴν ἐλάτρευε, διότι ἔμελλε νὰ γεννηθῇ ὅσον οὔπω ἓν τέκνον. Ἆ! τὸ παιδίον ἐκεῖνο!.. Αὐτὸ μὲ τὰς μικράς του ἀθώας χεῖρας θὰ ἱκέτευε καὶ θὰ συνηγόρει παρὰ τῇ μαρκησίᾳ ὑπὲρ τοῦ Ροβέρτου· θὰ ἐζήτει παρὰ τῆς κυρίας δὲ Μομβρὲν νὰ ἐπιτρέψῃ ὅπως εἰσέλθῃ εἰς τὴν οἰκογένειαν ἡ Ἔλλεν Μόργαν, ἀφοῦ ἐξ αὐτῆς, ἐκ τῆς Ἀγγλίδος εἶχε γεννηθῆ...

Πλὴν ἡ κυρία δὲ Μομβρὲν ἐπέπρωτο ν' ἀποθάνῃ πρὸ τῆς γεννήσεως τοῦ τέκνου. Παρεκτὸς δὲ τῆς σφοδρᾶς υἱϊκῆς θλίψεώς του ὁ Ροβέρτος ὑπέστη καὶ ἄλλην ὀδύνην ἐπίσης σκληρὰν καὶ ἐνόμισεν ὅτι εἶδε τὰ πάντα περὶ αὐτὸν καταρρέοντα. Ἡ Ἔλλεν Μόργαν καθίστα αὐτῷ γνωστὸν δι' ἐπιστολῆς της πεμφθείσης εἰς Μελὲν ὅτι ἐννόει νὰ συμπεριληφθῇ καὶ τὸ ἰδικόν της ὄνομα εἰς τὰς νεκρωσίμους ἀγγελίας, καὶ ὅτι ἀφοῦ ἡ μαρκησία εἶχεν ἀποθάνει καὶ τὸ ἐμπόδιον ἤρετο, ἡ νεόνυμφος ἀπῄτει τὰ δικαιώματά της.

Ἡ τραγικὴ ἐκείνη λέξις «ἐμπόδιον» ἀναγνωσθεῖσα πλησίον τῆς ἐπιθανατίου κλίνης, ὅπου μεταξὺ τῶν κιτρίνων λαμπάδων ἀνεπαύετο ἡ μήτηρ του, ἔκαμε τὸν Ροβέρτον νὰ φρικιάσῃ ἐκ λύπης καὶ σχεδὸν ἐξ ὀργῆς. Εὕρισκε φοβερὰ πρώϊμον τὴν ἀπαίτησιν τῆς Ἔλλεν. Ἦτο βέβαιος ὅτι ἂν ἡ κατάστασίς της τῇ τὸ ἐπέτρεπε, θὰ ἤρχετο εἰς Μελὲν ὅπως καταλάβῃ τὴν θέσιν της, ἔστω καὶ ἂν ἐγίνετο ἀφορμὴ σκανδάλου. Ἡ ἐντύπωσις καὶ ἡ πεποίθησις ἐκείνη τὸν ἔκαμνον φρικτὰ νὰ πάσχῃ.

Διὰ πρώτην φορὰν ἐσυλλογίσθη ἐναγωνίως μήπως ἠπατήθη περὶ τὴν ἐκτίμησιν τῆς Ἔλλεν. Μία ἀποκάλυψις αἰφνίδιος, ἀπότομος, ἐπελθοῦσα ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὸν θάνατον τῆς μητρός του, τὸν ἐκεραύνωσεν. Κοσμηματοπώλης τις τοῦ Ῥῆτζεντ — Τσίρκους ἐν Λονδίνῳ, ὅστις πρὸ ἐτῶν ἀνέμενε τὴν πληρωμὴν κοσμημάτων δοθέντων ἐπὶ πιστώσει εἰς τὴν μὶς Ἔλλεν Μόργαν, ἀπῄτει παρὰ τοῦ κ. κόμητος δὲ Μομβρὲν τὴν πληρωμὴν τοῦ χρέους τοῦ συναφθέντος παρὰ τῆς θυγατρὸς τῆς μὶς Λουκίας Θόμψων, λεγομένης κυρίας Μόργαν, πρώην παραπληρωματικῆς χορευτρίας ἔν τινι θεάτρῳ τοῦ Λονδίνου. Ἐνυπῆρχε μάλιστα εἰς τὸ λεκτικὸν τῆς ἐπιστολῆς τοῦ πιστωτοῦ εἶδός τι ἀπειλῆς ὑπολανθανούσης, ἥτις ἐφαίνετο ὑποδεικνύουσα ὅτι ἂν δὲν ἐξωφλεῖτο ὁ λογαριασμός, ἠδύνατο νὰ ἐπακολουθήσῃ δίκη, καθ' ἣν θ' ἀπεκαλύπτετο ἡ ἀρχικὴ καταγωγὴ τῆς νεαρᾶς κομήσσης καὶ μελλούσης μαρκησίας δὲ Μομβρέν.

Ὁ Ροβέρτος ἔμεινεν ἐμβρόντητος. Τὸν τίτλον ἐκεῖνον τῆς μαρκησίας, τὸν ἀνήκοντα εἰς τὴν μητέρα του, ἀνεγίνωσκε διὰ πρώτην φορὰν ἀναφερόμενον εἰς τὴν σύζυγόν του — διότι ἦτο σύζυγός του! — ἀναφερόμενον δὲ παρ' ἀνδρὸς προφανῶς ὠργισμένου διότι ἠπατήθη καὶ ἀπαιτοῦντος ἐν ἐλλείψει τῶν χρημάτων τὴν ἐπιστροφὴν τῶν τιμαλφῶν κοσμημάτων, δι' ὧν εἶχε στολισθῆ «διὰ νὰ περιτρέχῃ τὸν κόσμον». Ὁ νέος ἀνεγίνωσκε καὶ ἐπανεγίνωσκε τὴν ἐπιστο-

Digitized by Google

λὴν τοῦ ἐμπόρου, ἀπλήστως ἐπιθυμῶν νὰ μάθῃ τι πλέον, ἐλπίζων νὰ μαντεύσῃ, νὰ διακρίνῃ τι ὑποκρυπτόμενον μεταξὺ τῶν γραμμῶν. Χορεύτρια θεάτρου ἦτο λοιπὸν ἡ εὔσαρκος καὶ σεβασμία ἐκείνη κυρία, ἥτις ὡμίλει μετὰ συγκινήσεως περὶ τοῦ συνταγματάρχου τοῦ πεσόντος ἐκεῖ πέραν ὑπὸ τὰ δόρατα τῶν μαύρων! . . Ἦτο λοιπὸν ἡ σύζυγός του θυγάτηρ χορευτρίας! . . Καὶ πῶς λοιπὸν ἀνετράφη; Ὁποῖον ἦτο τὸ παρελθὸν τῆς εἰκοσιτετραέτιδος ἐκείνης γυναικός, τῆς τόσον ὡραίας, τῆς τόσον εὐειδοῦς καὶ ἑλκυστικῆς, ἥτις καὶ αὐτὴ ἴσως ὑπέστη τοὺς πειρασμούς, οὓς ἐνέπνεεν;

Ἦτο ξένη! Ἐφαίνετο εἰς τὸν Ροβέρτον ὅτι ἡ ὁμίχλη τοῦ πορθμοῦ τῆς Μάγχης διὰ μιᾶς ἐγερθεῖσα ἀπέκρυπτεν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν του ὁλόκληρον ὕπαρξιν ὕποπτον, περιπετείας σκοτεινὰς καὶ ἀπεχθεῖς. Ἐν τούτοις ὅμως ἦτο ἐνδεχόμενον νὰ ψεύδηται ὁ πιστωτὴς ἐκεῖνος. Ἦσαν ἴσως οἱ λόγοι του ἀπειλαὶ ὠργισμένου ἐμπόρου. Ὁ Ροβέρτος ἀπεφάσισε νὰ ἐρωτήσῃ τὴν Ἔλλεν. Ἐξ αὐτῆς θὰ ἐμάνθανε τὴν ἀλήθειαν, ἀλήθειαν ἴσως καθησυχαστικήν.

Μετέβη εἰς Παρισίους. Ἀνέμενε νὰ ἴδῃ συγκίνησίν τινα εἰς τὴν Ἔλλεν, ταραχὴν καὶ ἐν ἀνάγκῃ τύψιν συνειδότος. Εἰς τὸ οἴκημα τὸ κατεχόμενον παρὰ τῆς κυρίας Μόργαν καὶ τῆς θυγατρός της, ἐν τῇ ὁδῷ τῆς Βουλώνης εὗρε τὰς δύο γυναῖκας προγευματιζούσας κατὰ μόνας, φερούσας πένθιμα ἐνδύματα, ἀλλ' ἐχούσας τὸ ἦθος φαιδρότατον. Ἔφθασεν εἰς τὴν στιγμὴν τῶν ὀπωρικῶν, ἡ δὲ κυρία Μόργαν κατέπιεν ἐν τάχει ἓν δαμάσκηνον ἐμβεβαπτισμένον εἰς ρακίον, διὰ ν' ἀπομάξῃ τοὺς δακτύλους καὶ τείνῃ πρὸς αὐτὸν τὴν χεῖρα.

Ὁ Ροβέρτος ἤθελε νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς τὴν Ἔλλεν μόνην. Ἡ μήτηρ ἀπεσύρθη. Τότε ὁ νεαρὸς κόμης ἔσχε τὴν προαίσθησιν, κατόπιν δὲ καὶ τὴν βεβαιότητα ὅτι ὁ ἔμπορος ἐκεῖνος τοῦ Λονδίνου ἔλεγε τὴν ἀλήθειαν, φρικτὴν ἀλήθειαν. Ὑφίστατο μετὰ πράου φλέγματος, μετ' ἀπελπιστικῆς ἀταραξίας τὰς ἐρωτήσεις καὶ τὰς ἐπιπλήξεις. Ἀπήντα: «Πολὺ καλά! . . . ναί!» χωρὶς νὰ ταραχθῇ, διατηροῦσα τὸ λεπτὸν καὶ ἀδημονίαν ἐμποιοῦν μειδίαμά της καὶ τὸ ψυχρὸν βλέμμα της ἐπὶ τῆς ὡς σαξονίδος παρθένου μορφῆς της.

— Τότε λοιπὸν ὤφειλε πράγματι τὰς 2500 λίρας στερλίνας εἰς τὸν Σμίθφηλδ;

— Ναί· ἀλλὰ τοῦτο ἐσήμαινεν ἁπλῶς ὅτι ἔχαιρε πίστωσιν εἰς τὸν τόπον της.

— Ἡ μήτηρ της ἐχρημάτισε χορεύτρια θεάτρου;

— Ναί. . . ἀλλ' ἐχρημάτισεν ἐπίσης καὶ ἠθοποιὸς καὶ ηὐδοκίμησε μάλιστα. Ἐγκατέλιπε τὸ θέατρον μόνον ὅπως ἀκολουθήσῃ τὸν συνταγματάρχην Μόργαν.

— Τὸν πατέρα σου; ἠρώτησεν ὁ Ροβέρτος.

— Τὸν πατέρα μου. Ἦτο ἐξαίρετος ἄνθρωπος, τέλειος εὐπατρίδης. Ἀλλὰ πολὺ ὀλίγον τὸν ἐγνώρισα. Ἔμενε διαρκῶς σχεδὸν εἰς τὰς Ἰνδίας πρὶν ἢ ὑπάγῃ νὰ φονευθῇ εἰς τὴν χώραν τῶν Ἀσαντῆ.

Καὶ διατί ἡ Ἔλλεν νὰ μὴ εἴπῃ τι ἕως τότε περὶ τοῦ παρελθόντος ἐκείνου; Διατί ἄφινε νὰ ἐπέλθῃ ἡ ἀποκάλυψις ἐκ συμπτώσεως; Ὤ! ἁπλούστατα διότι δὲν ἀπέδιδε μεγάλην σπουδαιότητα εἰς ἐκείνας τὰς ὁποίας ἀπεκάλει ἀσημάντους λεπτομερείας. Οἱαδήποτε καὶ ἂν ἦτο ἡ καταγωγή της, εἴτε θυγάτηρ ἠθοποιοῦ ἦτο εἴτε θυγάτηρ λαίδης εὐγενοῦς, πάντοτε ἀπέμενεν ἡ αὐτή, τουτέστι πλάσμα γεννηθὲν ὅπως ἀγαπᾷ καὶ ὅπως ἀγαπᾶται, ἥτις ἀπέφερεν εἰς τὸν κόμητα Μομβρὲν τὴν καλλονήν της ἀντὶ τοῦ ὀνόματός του. Μάλιστα! Ἦτο σαφὲς καὶ ἁπλοῦν. Ἐὰν συνῆψε χρέη πρὸς τὸν Σμίθφηλδ, τὸ ἔπραξε διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ διαπρέψῃ εἰς τὸν κόσμον καὶ ἂν ὁ ἀδαμαντοπώλης τὴν ἐνεπιστεύθη, σημεῖον ὅτι ἐγίνωσκεν ὅτι ἡ Ἔλλεν Μόργαν θᾶττον ἢ βράδιον θὰ τὸν ἐπλήρωνεν. Ὁ Ροβέρτος ἔπρεπε νὰ γνωρίζῃ ὅτι ἂν δὲν εἶχεν δεχθῆ ἐνωρίτερον νὰ γείνῃ σύζυγος εὐπατρίδου τινός, τοῦτο προήρχετο ἐκ τοῦ ὅτι δὲν τῆς ἤρεσε κανεὶς ἐκ τῶν τόσων λόρδων καὶ εὐγενῶν κυρίων, οἵτινες ἐπεζήτησαν τὸν ἔρωτά της. Ταῦτα δὲ εἰποῦσα παρεκάλει τὸν κ. δὲ Μομβρὲν νὰ μὴ τὴν καθιστᾷ νευροπαθῆ, διότι ἔμελλε νὰ γεννήσῃ αὐτῷ τέκνον, τὸ ὁποῖον ἦτο ἐνδεχόμενον νὰ ὑποστῇ τὴν βλαβερὰν ταύτην ἐπίδρασιν.

Ὁ Ροβέρτος κατελαμβάνετο ὑπὸ εἴδους τινὸς ἀορίστου μέθης ὁσάκις ἀνελογίζετο τὸ παιδίον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔμελλε νὰ σφίγξῃ εἰς τὰς ἀγκάλας του. Τὸ ἐλάτρευε πρὶν ἢ γεννηθῇ. Ἐνόμιζεν ὅτι ἡ ἡδονή, ἣν θὰ ᾐσθάνετο ἀνατρέφων μικρὸν ὄν, ζῶν ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ζωῆς, ἀπορρέον ἐξ αὐτῆς τῆς καρδίας του, σάρκα ἐκ τῆς σαρκός του, θὰ ἤρκει διὰ τὴν ὕπαρξίν του. Μὴ ἔχων σκοπόν τινα βίου ἕως τότε, θὰ εἶχεν εἰς τὸ ἑξῆς τοιοῦτον γενόμενος πατήρ. Καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ ροδίνου ἐκείνου πλάσματος ἐντὸς λίκνου ἀναπαυομένου δὲν ἐπέτρεπεν αὐτῷ νὰ βλέπῃ ἐν τῇ Ἔλλεν ἄλλο τι εἰμὴ τὴν μητέρα. Ἦτο δὲ ὁ Μομβρὲν ἐκ τῶν ἁπλοϊκῶν ἐκείνων, εἰς οὓς ἡ λέξις μήτηρ ἀνακαλεῖ πάντοτε τὸ ἐπίθετον ἱερά.

Ναί, ἦτο ἱερὰ ἡ Ἔλλεν ἐκείνη μὲ ὅλον τὸ ψεῦδός της, τὸ ὁποῖον διεῖδεν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἐλησμόνει τὸ ψεῦδος ὅπως ἐνθυμηθῇ μόνην τὴν πραγματικότητα, τὸν ἔρωτα τῆς ὡραίας ἐκείνης νεάνιδος, ἥτις καθίστα αὐτὸν πατέρα τέκνου τὸ ὁποῖον ἔμελλε ν' ἀγαπᾷ. Τὸ τεχθὲν ἦτο θυγά-

Digitized by Google

τριον καὶ ὁ κόμης Μομβρὲν τὴν ἐπαύριον τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἐγεννᾶτο ἡ μικρὰ Κυπριανή, ἀπεκάλυπτεν εἰς τὸν μαρκήσιον τὸ ἀπόκρυφον τοῦ γάμου του, τηρηθέντος μυστικοῦ ἐνόσῳ ἔζη ἡ μαρκησία.

Ὁ Ροβέρτος ἐν τῇ ὁρμῇ μιᾶς τῶν ἐκμυστηρεύσεων ἐκείνων τῶν πλήρων εἰλικρινείας, αἵτινες ἕπονται μετὰ τὰς μεγάλας χαρὰς ἢ τὰς μεγάλας λύπας, οὐδὲν ἀπέκρυψεν ἀπὸ τὸν πατέρα του ἐξ ὅσων ἔμαθεν· τοῦ τὰ ἐνεπιστεύθη ὅλα ὡς εὐπατρίδης πρὸς εὐπατρίδην. Καὶ τοσούτῳ περισσότερον ἀπεκάλυπτε τὸ ἄλγος τῆς καρδίας του, ὅσῳ αὐτὴ ἦτο περισσότερον τετραυματισμένη καὶ αἱμάσσουσα, ὡς πληγὴ ἧς τὰ χείλη διαστέλλονται ὑπὸ τῶν ὀνύχων. Ὁ μαρκήσιος ἤκουσε τὴν ἐκμυστήρευσιν ὠχρὸς ὡς κατάδικος. Ἀπήντησεν εἰς τὸν υἱόν του μεταχειριζόμενος τὸ *σεῖς*, τοῦθ' ὅπερ δὲν συνείθιζεν ἄλλοτε νὰ πράττῃ.

— Πολὺ φοβοῦμαι μήπως ἐνεπιστεύθητε τὸ ὄνομά σας εἰς μίαν τυχοδιώκτιδα, εἶνε δὲ εὐτύχημα ἴσως σήμερον χάριν τῆς ἀναπαύσεώς της ὅτι ἡ μήτηρ σας δὲν ζῇ πλέον! Ὅπως δήποτε ὅμως οἱ Μομβρὲν ἐπλήρωσαν πάντοτε τὰ χρέη των. Ἐδώσατε τὴν ὑπόσχεσίν σας· αὐτὸ ἀρκεῖ!

Κατ' ἀρχὴν ἐν τούτοις ἔθεσεν ὡς ὅρον εὐθὺς ἀπὸ τῆς πρώτης ταύτης συνεντεύξεως ὅτι δὲν θὰ ἔβλεπεν ἢ δὲν θὰ ἐδέχετο εἰς τὴν οἰκίαν του τὴν νέαν κόμησσαν δὲ Μομβρέν, εἰμὴ ἀφότου ἤθελε παρέλθει τὸ διὰ τὸν θάνατον τῆς μαρκησίας πένθος. Τοῦ ἐφαίνετο ὅτι θὰ ἦτο ὕβρις γενομένη πρὸς τὴν μνήμην τῆς νεκρᾶς. Διότι ὁ μαρκήσιος ἀνελογίζετο τὴν θλῖψιν καὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς μητρός.

Ὁ Ροβέρτος συγκατετέθη εἰς ὅλα. Εἶπε μόνον πρὸς τὸν κ. δὲ Μομβρὲν δακρυρροῶν καὶ μετὰ τόνου τόσον τεθλιμμένου, ὥστε ὁ μαρκήσιος συνεκινήθη μέχρις ἐγκάτων:

— Δὲν μνησικακεῖς ἐναντίον μου; . . δὲν θὰ μνησικακῇς κατὰ τῆς κόρης μου;

— Δυστυχές μου τέκνον! ἀνέκραξεν ὁ μαρκήσιος.

Καὶ προσείλκυσε τὸν Ροβέρτον εἰς τὰς ἀγκάλας του καὶ τὸν ἔσφιγξε μετὰ παραφορᾶς. Ἀμφότεροι ἐθρήνουν.

Πολλάκις φεῦ! ἔμελλον νὰ θρηνήσωσι τοιουτοτρόπως εἰς τὸ ἄδυτον τῆς ἑστίας των!

Ἡ Ἔλλεν Μόργαν νικήτρια ἀνύψωσε διὰ μιᾶς τὴν κεφαλήν. Ἀφοῦ ὁ Ροβέρτος τὴν ἐνυμφεύθη, ἐννόει νὰ εἶνε κόμησσα μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν θὰ ἐγίνετο μαρκησία. Ἡ τυχοδιῶκτις, ἥτις, ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν ἀνεζήτει σύζυγον μὲ χάριν νηρηΐδος, μὲ ἐπιμονὴν κλητῆρος, ἀνεφαίνετο νῦν πρὸς τὸν νέον ἐν ὅλῃ τῇ ἐξευγενισμένῃ θηριωδίᾳ τῆς γοητείας της. Προσεποιεῖτο ὅτι ἠγάπα τὸν Ροβέρτον, ὅστις ἐξηκολούθει νὰ τὴν ἀγαπᾷ, ἀλλὰ δὲν τοῦ ἀπέκρυπτεν ὅτι ἠγάπα ἐπίσης ἐν αὐτῷ τὸν ἀπόγονον τῶν Μομβρέν, ὅστις μίαν ἡμέραν ἔμελλε νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὴν κοινωνίαν τὴν θυγατέρα τοῦ συνταγματάρχου Μόργαν.

Ἀλλ' ἐνῷ διεξεδίκει τὸν τίτλον τῆς κομήσσης ἡ Ἔλλεν δὲν ἀπέκρουε τὰ χρήματα, ἅτινα ὁ κ. δὲ Μομβρὲν ἔδιδε πρὸς τὴν σύζυγόν του. Εἶχε τὴν μικροφιλοδοξίαν ν' ἀποκτήσῃ τὸ ὄνομα, ἀλλ' ὡς γυνὴ πρακτικὴ ἐσέβετο ἐπίσης καὶ τὴν περιουσίαν. Διὸ ἡ Ἔλλεν συγκατετέθη νὰ ὑπομένῃ ἕως ὅτου ὁ μαρκήσιος ἤθελεν ἀνοίξει τὰς πύλας τῆς οἰκίας του εἰς τὴν νύμφην του. Ἕως τότε δὲν θὰ ἐδέχετο οὐδὲ θὰ προσεκάλει τινά, καὶ δὲν θ' ἀνελάμβανεν ἀκόμη δημοσίᾳ τὸ ὄνομα τοῦ Μομβρέν, γενόμενον ὄνομα ἰδικόν της. Οἱ μῆνες παρήρχοντο καὶ ὁ μαρκήσιος ἐξηκολούθει νὰ πενθῇ, ὅτε ὁ Ροβέρτος μεταβὰς μίαν ἡμέραν ἀπροσδοκήτως εἰς τὸ ἐν τῇ ὁδῷ τῆς Βουλώνης οἴκημα, εὗρεν αὐτόθι τὴν κυρίαν Μόργαν ἐπτοημένην, τὴν δὲ Ἔλλεν ἐν συνεντεύξει μετά τινος *ὡμορφονειοῦ*, τὸν ὁποῖον παρουσίασεν ὡς φίλον, ὅλως ἀφωσιωμένον, φίλον περὶ οὗ οὐδέποτε εἶχε κάμει λόγον εἰς τὸν κόμητα. Μὲ ὅλην της δὲ τὴν ἀγχίνοιαν καὶ τὴν ἀπάθειαν, ἄφησε νὰ διαφανῇ ἐν τῇ πρώτῃ στιγμῇ τῆς ταραχῆς της, ἐν τῷ ἀδεξίῳ τραυλισμῷ τῆς πρώτης δικαιολογίας, ἀπόκρυφον εἰδεχθέστερον τοῦ προηγουμένου, ἀπόκρυφον τὸ ὁποῖον ἐρρίπτετο εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ροβέρτου ὡς ἀνατινασσόμενος βόρβορος.

Ὁ ἀνὴρ ὅστις εὑρίσκετο ἐκεῖ ἦτο εἶδός τι θεατρώνου καὶ μίμου, ἀμφιβόλου ἐθνικότητος, εἷς τῶν μιγάδων ἐκείνων τῆς Εὐρώπης, ὧν ἄγνωστος εἶνε ὁ τόπος τῆς γεννήσεως, ἐκτελῶν αὐτοπροσώπως ἐν Ἰταλίᾳ τὰ ὀρχηστικὰ θεάματα, ἅτινα συνέθετε μετ' ἐκτάκτου ἱκανότητος, ἐπευφημηθεὶς ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῶν θεάτρων ὅσον οὐδεὶς ποτὲ σωτὴρ τῆς πατρίδος. Ὁ Μόζαρτ καὶ ὁ Βετόβεν οὐδέποτε ηὐτύχησαν κατὰ τὸν βίον των νὰ ἴδωσιν οὐδὲ τὸ δέκατον τῶν θριάμβων τοῦ βαναυσοτέχνου ἐκείνου *μαέστρου*. Ἦτο ὅμως εὐειδής, φιλάρεσκος, μὲ κόμην καὶ ὀφθαλμοὺς μέλανας καὶ μὲ τὴν ἰδιάζουσαν ὠχρὰν ὄψιν τῶν πλασμάτων, ἅτινα συνειθίζουν νὰ ψιμμυθιῶσι τὰς παρειὰς τὴν ἑσπέραν, ὅτε μέλλουσι νὰ ἐμφανισθῶσι πρὸ τῶν φώτων τοῦ προσκηνίου. Εἶχε πιθανῶς ἡ Ἔλλεν συναντήσει αὐτὸν τὸν Ἰλλυριὸν ἢ Βλάχον εἰς τὸ θέατρον τῆς Σκάλας ἢ τοῦ Φοίνικος κατὰ τὰ ταξείδιά της καὶ ἐπήρετο διὰ τὴν τυχαίαν ἐκείνην συμπάθειαν ὅσον θὰ ἐπήρετο διὰ τὴν φιλίαν ἐξόχου καλλιτέχνου.

Ἐκ τῶν δικαιολογιῶν καὶ τῶν ἐξηγήσεων τῆς συζύγου του ὁ Ροβέρτος διέγνωσεν ὅτι ἀπε-

Digitized by Google

κρύπτετο προδοσία ἐν τῇ διαγωγῇ της, κἄτι τι ἐξευτελιστικὸν καὶ ταπεινόν. Ἠρεθίσθη σφόδρα, ἀλλὰ προσεπάθησε νὰ φανῇ ἤρεμος καὶ ἔμεινε κύριος ἑαυτοῦ μέχρις ὅτου ὁ μουσουργὸς Βαρέσκος ἀπῆλθεν. Ὅτε δὲ ἔμεινε μόνος μετὰ τῆς Ἔλλεν ὡμίλησε πρὸς αὐτὴν ὡς ἀνὴρ προσβεβλημένος καὶ εὐπατρίδης. Δὲν ἤθελε τὸν θόρυβον καὶ τὸ σκάνδαλον, ἀλλ' ἄφινε τὴν Ἔλλεν Μόργαν ἐλευθέραν εἰς τὸν βορβορώδη βίον της καὶ παρελάμβανε μεθ' ἑαυτοῦ τὸ τέκνον του, τὴν ζῶσαν ἀνάμνησιν ἀλλὰ καὶ τὴν παρηγορίαν τῆς ἀνοησίας του. Ἂς μὴ ἤθελε δέ ποτε ἡ μὶς Μόργαν ἔλθῃ νὰ τοῦ τὸ διαφιλονεικήσῃ! Διότι τότε θὰ προσέκρουε κατὰ θελήσεως ἀνενδότου καὶ θὰ ἠρνεῖτο πρὸς αὐτὴν τὴν χρηματικὴν χορηγίαν, ἣν ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἀνελάμβανε νὰ παρέχῃ αὐτῇ ὡς ἐλεημοσύνην. Ὦ! ἠδύνατο μὲ τὸ ποσὸν τὸ ὁποῖον παρεχώρει αὐτῇ νὰ ζήσῃ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν της, νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν πλάνητα βίον της καὶ νὰ πληρώνῃ τὰ κοσμήματα, ἅτινα ἐπώλει πρὸς αὐτὴν ὁ Σμίθφηλδ. Ὁ Ροβέρτος ἐθυσίαζε πρὸς τοῦτο μέρος τῆς περιουσίας του, ἀλλὰ δὲν τὸ ἐσυλλογίζετο κἂν καὶ ἐθεώρει ἑαυτὸν εὐτυχῆ διότι ἀνέκτα τὴν ἐλευθερίαν του καὶ παρελάμβανε μεθ' ἑαυτοῦ τὴν θυγατέρα του.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΠΡΟΣ ΝΕΟΝΥΜΦΟΝ

Παρὰ τοῖς Ἄραψιν ὑπανδρεύουσα ἡ μήτηρ τὴν κόρην της, δίδει αὐτῇ κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἀναχωρήσεως ἐκ τῆς πατρικῆς στέγης τὰς ἀκολούθους συμβουλάς:

— Κόρη μου, τῇ λέγει, ἐγκαταλείπεις ἐκείνους οἱ ὁποῖοι σὲ ἐγέννησαν, ἀπομακρύνεσαι ἐκείνων οἵτινες ἕως τώρα σ' ἐπροστάτευσαν, οἵτινες σὲ ὡδήγησαν εἰς τὸν δρόμον τῆς ζωῆς καὶ διατί ὅλα ταῦτα; διὰ νὰ ὑπάγῃς πρὸς ἄνδρα, τὸν ὁποῖον δὲν γνωρίζεις, τὴν συναναστροφὴν τοῦ ὁποίου ποτὲ δὲν εἶχες. Σὲ συμβουλεύω λοιπόν, κόρη μου, νὰ τὸν περιποιῆσαι ὡς νὰ ἦσο αἰχμάλωτός του, ἐὰν θέλῃς ὁ ἀνήρ σου νὰ γείνῃ δοῦλός σου. Ἔσο ὀλιγαρκής. Πρόσεχε ἀδιαλείπτως ὅπως οἱ ὀφθαλμοί του οὐδέποτε ἴδωσιν ἀκαταστασίαν πραγμάτων ἐν τῷ οἴκῳ. Ἐπαγρύπνει ἐπὶ τῆς τροφῆς του καὶ ἐπὶ τοῦ ὕπνου του, διότι ἡ μὲν πεῖνα προξενεῖ ἀναβρασμόν, ἡ δὲ ἀγρυπνία κακοδιαθεσίαν. Φρόντιζε περὶ τῆς περιουσίας του, ἔσο προσηνὴς πρὸς τοὺς οἰκείους του καὶ ἄφωνος εἰς τὰ μυστικά του. Ἐὰν εὐθυμῇ, μὴ δεικνύεις σὺ δυσθυμίαν, ἐὰν δυσθυμῇ, μὴ δεικνύεις εὐθυμίαν, καὶ ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ θὰ βασιλεύῃ ἐν τῷ οἴκῳ σου.

Σ. Γ.

ΘΕΟΣ ΝΑ ΜΕ ΦΥΛΑΞΗι !

Σὲ κάθε 'μάτι: γαλανό, ἢ καστανό, ἢ μαῦρο,
Ἕνα κομμάτι τοὐρανοῦ ζωγραφισμένο θαὗρω.
Κι̯' ἂν εἶνε 'μάτι γαλανό, 'ς τὴ φωτερὴ θωριά του
Λαμποκοπάει ὁ οὐρανὸς μ' ὅλη τὴν ξαστερι̯ά του.
Κι̯' ἂν εἶνε 'μάτι ὁλόμαυρο, βαρὺ χειμῶνα ἔχει·
Ὁ οὐρανὸς σκοτείνι̯ασε κ' ἐβρόντησε καὶ βρέχει.
Κι̯' ἂν εἶνε 'μάτι καστανὸ—συννέφι̯ασε! . . . ποι̯ὸς ξέρει
Τάχα θἀνοίξῃ ὁ οὐρανὸς ἢ μπόρα θε νὰ φέρῃ;

Ἐγὼ ἀπὸ 'μάτι γαλανὸ καὶ γλυκοφωτισμένο
Ποτὲ δὲν ἐφοβήθηκα· πάντα καλὸ προσμένω.
Οὐδ' ἀπὸ 'μάτι ὁλόμαυρο δὲν ἔχω φόβο τόσο·
Ἀπ' ἀστραπαὶς κι' ἀπὸ βροχὴ προφταίνω νὰ γλυτώσω.
Μόνο ἀπὸ 'μάτι καστανὸ ποῦ μὲ γλυκοκυττάξῃ
Δὲν ἠμπορῶ νὰ φυλαχθῶ—θεὸς νὰ μὲ φυλάξῃ!

Γεωργιος Δροσινης

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Πάντες σχεδὸν οἱ μεγάλοι ἄνδρες πρὸς τὴν μητέρα αὐτῶν ὁμοιάζουσι.

—

Ἡ ἐκπαίδευσις τῶν τέκνων δέον νὰ ᾖ ἀνάλογος πρὸς τὸν πιθανὸν αὐτῶν προορισμόν.

—

Τὸ κάλλιστον δίπλωμα τῆς ἀνατροφῆς καὶ τῶν σπουδῶν τῶν κορασίων εἶνε τὸ γαμήλιον αὐτῶν συμβόλαιον.

—

Ἐξ ἴσου πρέπει νὰ φεύγωμεν τὴν ἐπιμονήν, ἥτις ἀποκρούει πᾶσαν μεταβολήν, καὶ τὴν ἐλαφρότητα, ἥτις βαρύνεται ἀμέσως πᾶν τὸ ὑπάρχον.

—

Ὁ ἄνθρωπος ἀσπάζεται ἐπάγγελμά τι καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸ ἐπάγγελμα τὸν ἀπορροφᾷ.

—

Παράδοξον φαινόμενον ἕξεως· ὡς ἐκ τῆς συμβιώσεως ὁ κλέπτης καὶ ὁ κύων αὐτοῦ καταπληκτικῶς ὁμοιάζουσι.

—

Ἡ ἀλήθεια εἶνε φάρος, ὅστις φωτίζει μὲν τοὺς μακρὰν εὑρισκομένους, ἐκθαμβόνει δὲ τοὺς πλησίον.

—

Ὁ ἕρπων ἄνθρωπος ἀνεγείρεται ὄφις.

—

Ἡ μᾶλλον ἀνώδυνος καὶ ἀσφαλὴς ἅμα αὐτοκτονία εἶνε ἡ ζωή.

Digitized by Google

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Γνωστὸν ὅτι ὁ νέος αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας τρέφει ἀληθῆ λατρείαν πρὸς τὸν Βίσμαρκ, ἕνεκα δὲ τῆς ἀναρρήσεως αὐτοῦ εἰς τὸν θρόνον ἀφικνεῖται νῦν εἰς τὸ κατακόρυφον ἡ παντοδυναμία τοῦ ἀρχιγραμματέως. Ὁ Βίσμαρκ φαίνεται κατ' αὐτὰς λίαν ηὐχαριστημένος καὶ αἱ εὐφυολογίαι του εἶνε συχνότεραι παρὰ ποτέ.

Αἱ εὐφυολογίαι τοῦ Βίσμαρκ ἦσαν πάντοτε δηκτικώταται. Ὅτε τὸ 1862 ἀπεστάλη ὡς πρεσβευτὴς παρὰ Ναπολέοντι τῷ Γ', ἔγραφε περὶ αὐτοῦ: «Εἶνε μία μεγάλη ἀνικανότης παρεγνωρισμένη.»

Πανίσχυρος ὢν καὶ μὴ ἔχων τι πλέον νὰ ἐπιθυμήσῃ, εἶνε εὐαίσθητος πρὸς τὰ δῶρα. Δέχεται εὐχαρίστως ὡς ὁ ἐλάχιστος τῶν ὑπαλλήλων δωρεὰς ζύθου, οἴνου, θηραμάτων. Ἐνῷ κέκτηται δὲ σημαντικὴν περιουσίαν, ἐπεχείρησε δίκην κατὰ τῆς πόλεως τοῦ Βερολίνου δι' ἓν τάλληρον, ὅπερ εἰσέπραξε παρ' αὐτοῦ ἐπὶ πλέον εἷς τῶν εἰσπρακτόρων.

Ἐνίοτε ἡ φιλαργυρία του εἶνε μοναδική, ὡς μαρτυρεῖ μεταξὺ πολλῶν ἄλλων καὶ τὸ ἑξῆς περιστατικόν. Κατὰ παλαιὰν γερμανικὴν συνήθειαν ὁ ἀνάδοχος προσφέρει ἓν δῶρον εἰς τὸν βαπτιστικὸν τὴν ἡμέραν τῆς βαπτίσεως. Τὸ δῶρον τοῦτο συνίσταται ἀναλλοιώτως εἰς ἓν κοχλιάριον τῆς τραπέζης καὶ εἰς ἓν τοῦ καφέ, ἀργυρᾶ ἀμφότερα, εἰς ἓν μαχαίριον καὶ ἓν περόνιον μὲ λαβὴν ἐπίσης ἀργυρᾶν. Καὶ ὁ πτωχότερος τῶν ἀναδόχων συμμορφοῦται πάντοτε μὲ τὴν συνήθειαν ταύτην ἢ ἄλλως ἀποποιεῖται τὴν κουμπαριάν. Ὁ Βίσμαρκ ἐν τούτοις δεχθεὶς νὰ γείνῃ ἀνάδοχος τοῦ τέκνου ἑνὸς χωρικοῦ, προσέφερεν ὡς δῶρον εἰς τὸν βαπτιστικόν του ἓν μόνον κοχλιάριον καὶ τοῦτο οὐχὶ ἀργυροῦν, ἀλλ' ἐπηργυρωμένον. Τὸ γεγονὸς παρήγαγε βαθεῖαν ἔκπληξιν.

Ἐν τῇ «Ἐπιθεωρήσει τῶν δύο Κόσμων» ἐδημοσιεύθη λίαν περίεργος μελέτη περὶ τῶν μεγάλων περιουσιῶν τῆς Ἀγγλίας. Ἐκ τῶν πληροφοριῶν τοῦ ἀρθρογράφου ἐξάγεται ὅτι ἐνενήκοντα ἰδιοκτῆται εἶνε κύριοι τοῦ ἑνὸς ἑβδόμου τῆς ὁλικῆς ἐπιφανείας τῆς Ἡν. Βασιλείων. Τὰ μέλη τῆς Βουλῆς τῶν Λόρδων νέμονται συλλήβδην κτήματα ἔχοντα ἔκτασιν 6,160,000 ἐκταρίων, ἀποφέροντα δὲ κατὰ μέσον ὅρον ἐτησίως 342,500,000 φράγκα! Σημειωτέον δ' ὅτι εἰς τὸν ὑπολογισμὸν τοῦτον δὲν περιλαμβάνονται οἱ πύργοι, τὰ μέγαρα καὶ αἱ ἐν ταῖς πόλεσι κτήσεις, ἐξ ὧν πολλοὶ εὐγενεῖς πορίζονται ἡγεμονικὰς αὐτὸ τοῦτο προσόδους. Τῶν γαιοκτημόνων προεξάρχει ὁ δοὺξ τῆς Σουδερλάνδης, οὗ τὰ κτήματα ἔχουσιν ἐμβαδὸν 482,676 ἐκταρίων. Ὁ μαρκήσιος Βρεδαλβὰν δύναται νὰ διανύσῃ ἔφιππος 33 λεύγας κατ' εὐθεῖαν γραμμήν, χωρὶς νὰ ἐξέλθῃ τῶν κτημάτων του. Ἕτερος Ἄγγλος μεγιστὰν ἔλεγεν ἐν ἔτει 1848 πρὸς Γάλλον πρόσφυγα· «Ἔχω ἓν μέγαρον ὅπερ οὐδέποτε ἐπεσκέφθην καὶ ὅπερ λέγουσιν ὅτι εἶνε ὡραιότατον. Καθ' ἑκάστην παρατίθεται αὐτόθι γεῦμα διὰ δώδεκα πρόσωπα, τὸ δὲ ὄχημα εἶνε διηνεκῶς ἐζευγμένον πρὸ τῆς θύρας. Ὕπαγε νὰ ζήσῃς ἐκεῖ. Ὡς βλέπεις, ἐγὼ οὐδ' ὀβολὸν θὰ δαπανήσω ἐπὶ πλέον.» Ἡ κυβερνῶσα τὴν Ἀγγλίαν πολιτικὴ ὀλιγαρχία ἔχει ἑνὶ λόγῳ κοινωνικῶς στερεὰς τὰς βάσεις. Ἀλλὰ πλὴν τῆς κληρονομικῆς εὐγενείας, ἥτις νέμεται μέγα μέρος τῆς γῆς, κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον ἐσχηματίσθη ἑτέρα κλάσις βιομηχάνων καὶ τραπεζιτῶν, μυθώδη ἐπισωρεύσασα ἐπ' ἴσης πλούτη. Εἷς τῶν μεγάλων ὑφαντῶν τῆς Ἀγγλίας, ὁ Χόλδεν ἐδαπάνησεν 1 1)4 ἑκατομμύριον λιρῶν, ἤτοι ὑπὲρ τὰ τριάκοντα ἑκατομμύρια φράγκων εἰς δοκιμάς, ἵνα ἐξεύρῃ τελειοτέραν μέθοδον κτενίσματος τῶν ἐρίων. Ἀλλ' ἡ μεγαλεπήβολος αὕτη γενναιότης ἠμείφθη, διότι ὁ Χόλδεν, ἐκ μικρῶν ὁρμηθείς, ἐκέκτητο ἐν ἔτει 1886 τρία κολοσσιαῖα ἐργοστάσια ἐπασχολοῦντα 3,600 ἐργάτας καὶ 547 μηχανάς, ἰσοδυναμούσας πρὸς 70 χιλιάδας ἐργατῶν.

Ἀπὸ τοῦ 1871 μέχρι σήμερον ἡ Γαλλία ἐδαπάνησε πρὸς ἀνανέωσιν τοῦ πολεμικοῦ αὐτῆς ὑλικοῦ ὑπὲρ τὰς δύο χιλιάδας ἑκατομμυρίων φράγκων. Ἀλλ' ἕνεκα τῶν προσφάτων ἐφευρέσεων, καὶ μάλιστα τῆς κατασκευῆς νέων ἐκρηκτικῶν σφαιρῶν, καθίσταται ἀναγκαῖον νὰ ἐπισκευασθῶσι, κατὰ τὴν νέαν μέθοδον, πάντα τὰ πρὸς τὰ γερμανικὰ σύνορα γαλλικὰ φρούρια, ἡ ἐπισκευὴ δὲ αὕτη, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ πυροβολικοῦ, ἀπαιτεῖ δαπάνην ἐννεακοσίων ἑκατομμυρίων φράγκων. Αἱ γαλλικαὶ Βουλαὶ ψηφίζουσιν ἀθορύβως καὶ ὁμοφώνως πάσας τὰς στρατιωτικὰς ταύτας πιστώσεις.

Κατὰ τὸν παρελθόντα Φεβρουάριον ὁ πλοίαρχος B. H. Mc Calla εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ὑδρογραφικοῦ τμήματος τοῦ ὑπουργείου τῶν ναυτικῶν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἐξηρεύνησεν εἰς τρία διάφορα μέρη τὸ βάθος τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ, καὶ εὗρεν αὐτὸ 3,500—4200 μέτρων. Ἐκ τῆς βολιδοσκοπήσεως δὲ τοῦ βάθους ἐξήγαγε καὶ δείγματα τῆς ἰλύος τοῦ πυθμένος τοῦ Ὠκεανοῦ.

Περίεργοι κατ' αὐτὰς ἐδημοσιεύθησαν πληροφορίαι περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐν Παρισίοις πενήτων, ἐξαχθεῖσαι ἐκ τῶν πορισμάτων τῆς ἐν ἔτει 1886 γενομένης ἀπογραφῆς τοῦ πληθυσμοῦ τῆς εἰρημένης μεγαλοπόλεως. Εἰς τοὺς καταλόγους τῶν γραφείων τῆς δημοσίας περιθάλψεως εἰσὶν ἐγγεγραμμέναι 51,600 οἰκογένειαι πενήτων. Ἐκ τούτων 2,739 εἰσὶν οἰκογενεῖαι ξένων, περιλαμβάνουσαι ἑπτακισχίλια ἄτομα. Πλεονάζουσιν ἰδίως μεταξὺ τῶν ξένων οἱ Γερμανοί. Ἐπὶ 100 πενομένων ξένων οἰκογενειῶν ἡ ἀναλογία τῶν Γερμανῶν εἶνε 27,31· ἡ ἀναλογία τῶν Ἄγγλων εἶνε μόνον 0,95, τῶν Αὐστριακῶν 1,79, τῶν Ἰσπανῶν 1,06, τῶν Ὀλλανδῶν 6,97, τῶν Ἰταλῶν 7,12, τῶν Ρώσων 3,36, τῶν Ἑλβετῶν 5,44, τῶν Ρουμάνων, Σέρβων καὶ Βουλγάρων 1,31.

Ἐν γένει μεταξὺ 1000 ξένων κατοικούντων ἐν Παρισίοις 253 εἶνε Βέλγοι, 168 Γερμανοί, 71 Ἄγγλοι, 29 Αὐστριακοί, 21 Ἰσπανοί, 91 Ὀλλανδοί, 125 Ἰταλοί, 42 Ρῶσσοι, 132 Ἑλβετοί.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 —1386

Digitized by Google

'Αριθ. 655 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΣΤ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 17 Ἰουλίου 1888

FOREIGN BODL: LIBR PERIODICALS

ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ Ο ΠΡΩΤΟΣ

βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας

(Ἐπὶ τῇ ἑκατονταετηρίδι ἀπὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ).

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ὁ Λουδοβῖκος μέχρι τῆς εἰς τὸ Μόναχον ἀφίξεώς του ἐγένετο μάρτυς αὐτόπτης τῶν φρικαλέων σκηνῶν τῶν ἀνατρεπτικῶν ἐκείνων χρόνων καὶ ἔλαβε ταχέως πεῖραν τοῦ βίου καὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. Ἐν τῷ ἀγῶνι δὲ τούτῳ πρὸς τὰς διηνεκεῖς καταδιώξεις τῆς δυσμενοῦς Μοίρας ἀνεπτύχθησαν αἱ ποικίλαι ἀρεταὶ τοῦ Λουδοβίκου. Τῆς τρυφῆς καὶ τῶν ἄλλων ἀπολαύσεων τοῦ αὐλικοῦ βίου ἔμεινεν ἄγευστος, ἀνετράφη δὲ μᾶλλον ὁ Λουδοβῖκος ἐν στερήσεσι καὶ κακουχίαις, καὶ εἰς ταύτας κυρίως ὀφείλεται ἡ παροιμιώδης καταστᾶσα λιτότης καὶ ὀλιγάρκεια τοῦ βίου αὐτοῦ. Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ ἰσχυρὰ καὶ ἄκαμπτος, ἡ σιδηρᾶ θέλησις τοῦ Λουδοβίκου, ἥτις χαρακτηρίζει πάσας τὰς μετέπειτα βασιλικὰς αὐτοῦ πράξεις συνεκροτήθη σφυρηλατηθεῖσα ὑπὸ τὰς βροντὰς καὶ τοὺς κεραυνοὺς τῶν φοβερῶν ἐκείνων παγκοσμίων πολιτικῶν γεγονότων.

Μέχρι τοῦ 1803 παρέμεινεν ὁ Λουδοβῖκος παρὰ τῇ οἰκογενείᾳ του, κατὰ τὸν Μάϊον δὲ τοῦ ἔτους τούτου εἰσήχθη εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Λαντσχούτης. Παραδειγματικὴ δὲ ἔμεινεν ἡ φιλοπονία καὶ ἡ ἐπιμέλεια αὐτοῦ. Ἀπὸ τῆς 5 ἤδη πρωϊνῆς ὥρας συνείθιζε νὰ κάθηται ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ αὐτοῦ ἐργαζόμενος, καὶ τὴν συνήθειαν ταύτην διετήρησε μέχρι βαθυτάτου γήρατος. Πλὴν τῶν ἰδιωτικῶν αὐτοῦ παραδόσεων ὁ Λουδοβῖκος ἐσπούδασε ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Λαντσχούτης περὶ τὸ δημόσιον δίκαιον, τὰ οἰκονομολογικὰ καὶ τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας, κυρίως ὅμως ἐπέδρασεν εἰς τὴν μόρφωσιν τῆς διανοίας καὶ τοῦ ἤθους αὐτοῦ ὁ καθηγητὴς τῆς φιλοσοφίας, ὁ περίφημος Σάϊλερ, ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ὁποίου συνηθροίζετο ἅπασα ἡ φιλόμουσος ἀκαδημαϊκὴ νεότης τοῦ Πανεπιστημίου.

Ὁ Λουδοβῖκος ἐπεσκέφθη καὶ τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Γοτίγγης, περίφημον τότε ἐπὶ τῇ ἀκριβεῖ διδασκαλίᾳ τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ δημοσίου δικαίου. Ἡ φιλοσοφικὴ δὲ σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου τούτου ἀνηγόρευσε μετέπειτα τὸν Λουδοβῖκον ἐπίτιμον διδάκτορα «ἐκφράζουσα τὸν εἰλικρινῆ αὐτῆς σεβασμὸν καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν γερμανὸν ἡγεμόνα, ὅστις, ὡς οὐδεὶς ἄλλος, κατώρθωσε νὰ δοξάσῃ τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα προστατεύων τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας.»

Πρὸς τοὺς συσπουδαστάς του δὲ ἀνεστρέφετο μετὰ πολλῆς τῆς εὐπροσηγορίας πάντοτε. Ἐφοίτα συνεχῶς καὶ εἰς αὐτὰ τὰ συμπόσια τῶν φοιτητῶν καὶ τῶν σωματείων, μετέχων τῆς εὐθυμίας τῶν φαιδρῶν ὁμηλίκων, χωρὶς ὅμως νὰ λησμονῇ ποτε καὶ τὸ ἀξίωμά του. Χαρακτηριστικὸν δὲ εἶνε τὸ ἑξῆς ἀνέκδοτον· Ὅτε ἐν συμποσίῳ τινὶ ἔμελλε νὰ ψαλῇ τὸ γνωστὸν ᾆσμα «Εἶμαι ὁ ἡγεμὼν τῶν τρελλῶν», τολμηρός τις σπουδαστὴς παρεκάλεσε τὸν Λουδοβῖκον νὰ κάμῃ αὐτὸς ἀρχήν, ὡς κορυφαῖος τοῦ χοροῦ, τοῦ ᾄσματος. «—Ὅτι εἶμαι ἡγεμὼν γινώσκετε πάντες,» ἀπήντησεν ὁ Λουδοβῖκος, εὔχομαι ὅμως χάριν ὑμῶν νὰ μὴ ὀνομασθῶ ποτε ἄρχων τρελλῶν.»

Καὶ μετὰ τὸ πέρας δὲ τῶν πανεπιστημιακῶν αὐτοῦ σπουδῶν ἐξηκολούθησεν ὁ Λουδοβῖκος διδασκόμενος ὑπὸ διαφόρων ἰδίων καθηγητῶν. Ὁ περίφημος Jakobi ἐδίδαξεν αὐτὸν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἑλληνικὴν ἱστορίαν καὶ ἑλληνικὴν γραμματολογίαν, ὁ δὲ ἡμέτερος Θείρσιος, ὁ ἀρχαιολόγος καὶ γνωστὸς φιλέλλην, ἐμύησε τὸν Λουδοβῖκον τὰ μυστήρια τῆς ἑλληνικῆς καλλιτεχνίας. Τῆς διδασκαλίας δὲ κυρίως τῶν δύο τούτων ἐπιφανῶν ἀνδρῶν ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν ὁ ἔρως καὶ ἐνθουσιασμὸς τοῦ Λουδοβίκου πρὸς τὴν κλασικὴν ἀρχαιότητα, ἀνυπέρβλητος δὲ ἦτο ἡ πρὸς τοὺς Ἕλληνας συγγραφεῖς λατρεία αὐτοῦ, ἐν τῇ ἀναγνώσει τῶν ὁποίων ἐνετρύφα καθ' ἅπαντα τὸν βίον του. «Ὅτε τὸ τελευταῖον ἐπεσκέφθην τὸν βασιλέα, ἔγραφεν ὁ Θείρσιος πρός τινα τῶν φίλων του, εὗρον αὐτὸν ἐν τῷ γραφείῳ του, μικρῷ τινι δωματίῳ, ἐντὸς τοῦ ὁποίου μόλις δύναται τις νὰ κινηθῇ ἕνεκα τοῦ πλήθους τῶν χειρογράφων καὶ τῶν βιβλίων, ἀναγινώσκοντα Ἕλληνας συγγραφεῖς.— Ὁ Ὅμηρος,

Digitized by Google

ὁ Ἡρόδοτος, ὁ Θουκυδίδης εἶνε οἱ ἀχώριστοι παλαιοί μου φίλοι, μοὶ εἶπεν ὁ Λουδοβῖκος, καθ' ἑκάστην δὲ ἡμέραν δύο ἢ τρεῖς ὥρας συνειθίζω νὰ ἀναγινώσκω τὰ ἀθάνατα αὐτῶν ἔργα.» Καὶ ὁ περίφημος δὲ ποιητὴς Platten ἀφηγεῖται ὅτι ὁ Λουδοβῖκος καὶ κατὰ τὰς θερινὰς αὐτοῦ πεζοπορίας ἔφερε πάντοτε μεθ' ἑαυτοῦ τὸν Ὅμηρον, καὶ ἀνεγίνωσκεν ἀνερχόμενος τὰ ὄρη τοῦ Σαλτσβούργου.

Πρὸς ταῖς κλασσικαῖς δὲ καὶ ἐπιστημονικαῖς σπουδαῖς ὁ Λουδοβῖκος ἐθεράπευε καὶ τὰς Μούσας αὐτάς, ἐπιχειρῶν ἐν ὥρᾳ σχολῆς καὶ ψυχικῆς ἠρεμίας νὰ χαράξῃ εἰκόνας ἐν ποιητικῇ μορφῇ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ πνευματικοῦ βίου. Τὰ πρῶτα ποιητικὰ δοκίμια τοῦ Λουδοβίκου εἶνε ἀφιερωμένα εἰς ἀνάμνησιν τοῦ παρελθόντος, εἰς τὰ ὄνειρα καὶ τὰ ἰδεώδη τῆς πρώτης νεανικῆς αὐτοῦ ἡλικίας. Ὁ Λουδοβῖκος εἶνε ὁ τύπος τοῦ Dilettant ποιητοῦ· Ἡ ἐξωτερικὴ μορφὴ τῶν ποιημάτων του εἶνε ὅλως ἄτεχνα τὰ μέτρα πολλάκις ἐσφαλμένα, πάντοτε ὅμως ἐν τῷ περιεχομένῳ καταφαίνεται ἡ μεγαλοφροσύνη τοῦ Λουδοβίκου καὶ ἡ ὀξύτης τῆς διανοίας αὐτοῦ. Γνωστὸν δὲ εἶνε ὅτι οὐκ ὀλίγα τῶν ποιημάτων αὐτοῦ ἀναφέρονται εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα, δεικνύοντα τὴν ἄπειρον λατρείαν τοῦ Λουδοβίκου πρὸς τὴν παλαιὰν αὐτῆς εὔκλειαν, πλεῖστα δὲ τούτων εἶνε λαμπρὰ μνημεῖα τῆς πρὸς τὸν ἑλληνικὸν ἀγῶνα μεγάλης συμπαθείας τοῦ Λουδοβίκου, μετ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ χαρᾶς ᾄδοντος τὰς ἑκάστοτε εἰς αὐτὸν ἀγγελλομένας νίκας τῶν ἑλληνικῶν ὅπλων, καὶ ἐξυμνοῦντος τὰ ἡρωϊκὰ κατορθώματα ἀγωνιστῶν τινων. Τὰ ἑλληνικὰ ταῦτα ᾄσματα τοῦ ἐστεμμένου ποιητοῦ μετεφράσθησαν εἰς μὲν τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ φιλέλληνος φιλολόγου Φράντζ, εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς δὲ ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου Ἀλ. Ραγκαβῆ.

Τὸ ἔτος 1805 ἀποτελεῖ τὴν ἀρχὴν νέας περιόδου ἐν τῷ βίῳ τοῦ βαυαροῦ διαδόχου, περιόδου στρατιωτικῆς μάλιστα ἐνεργείας. Ἡ ἀμετάτρεπτος φορὰ τῶν πολιτικῶν πραγμάτων ἠνάγκασε τοὺς Βαυαροὺς νὰ συμμαχήσωσι μετὰ τοῦ Ναπολέοντος κατὰ τὸν πόλεμον τῶν Γάλλων πρὸς τοὺς Αὐστριακούς. Ὁ Ναπολέων ἐξ εὐγνωμοσύνης ηὔξησε τὰ ὅρια τοῦ Βαυαρικοῦ κράτους καὶ ἀνύψωσε τὸν ἡγεμόνα τῆς Βαυαρίας τὸν πατέρα τοῦ Λουδοβίκου εἰς τὸ ἀξίωμα τὸ βασιλικόν. Τὰ πατριωτικὰ ὅμως αἰσθήματα τοῦ διαδόχου Λουδοβίκου ἐξανέστησαν κατὰ τῆς πολιτικῆς ταύτης τροπῆς καὶ τῆς μετὰ τοῦ ξένου κατακτητοῦ συμμαχίας τοῦ πατρός του βασιλέως, τὴν ἱερὰν δὲ αὐτοῦ ἀγανάκτησιν δεικνύουσι πλεῖστα τοῦ Λουδοβίκου ποιήματα τῶν χρόνων τούτων. Ἡ σιδηρᾶ ὅμως πολιτικὴ ἀνάγκη κατίσχυσε τῆς ἰδίας θελήσεως καὶ τῶν ἀτομικῶν αἰσθημάτων τοῦ Λουδοβίκου, ἠναγκάσθη δὲ οὗτος νὰ ἐπισκεφθῇ τῷ 1805 μετὰ τοῦ πατρός του τὸν κραταιὸν σύμμαχον Ναπολέοντα, ἐν Λίντς τότε διατρίβοντα, πρὸς ὃν ἄσπονδον μῖσος ἔτρεφεν. Ὁ Ναπολέων ὅστις ἐγνώριζεν ἄλλως τὰς δυσμενεῖς τοῦ Λουδοβίκου διαθέσεις καὶ τὰ πατριωτικά του φρονήματα προσεπάθησε διὰ παντὸς τρόπου κατὰ τὴν ἐν Μονάχῳ διατριβὴν νὰ προσελκύσῃ πρὸς ἑαυτὸν τὸν διάδοχον τοῦ βαυαρικοῦ θρόνου. Ὄχι μόνον δὲ τὸ ἀνώτατον γαλλικὸν παράσημον ἀπένειμεν εἰς αὐτόν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ ξίφος τὸ ὁποῖον ἔφερεν ὁ Ναπολέων κατὰ τὴν μάχην τοῦ Austerlitz ἐδώρησεν εἰς τὸν Λουδοβῖκον τὰ ἑξῆς λέγων· «Φέρετε τὸ ξίφος τοῦτο πρὸς ἰδίαν ἄμυναν καὶ ὑπεράσπισιν τῶν ὑμετέρων δικαιωμάτων.»

Παρὰ πάσας δὲ τὰς προσπαθείας καὶ περιποιήσεις τοῦ Ναπολέοντος, τὰ αἰσθήματα τοῦ Λουδοβίκου ἔμειναν πάντοτε τὰ αὐτά, ἠναγκάσθη ὅμως οὗτος, πιεζόμενος καὶ πάλιν ὑπὸ τῶν πολιτικῶν περιπετειῶν, νὰ συνοδεύσῃ τὸν Γάλλον αὐτοκράτορα εἰς τὴν πρωτεύουσαν αὐτοῦ. Ἀναχωρῶν δὲ ἐκ Παρισίων ὁ Λουδοβῖκος ἔλαβε παρὰ τοῦ Ναπολέοντος, τοῦ συμμάχου καὶ προστάτου τοῦ ῥηνικοῦ λεγομένου συνδέσμου τῶν γερμανικῶν κρατῶν, τὴν ἐντολὴν νὰ μετάσχῃ καὶ αὐτὸς τοῦ ἐπικειμένου κατὰ τῶν Ρώσσων πολέμου. Ταχέως δὲ ὁ διάδοχος τῆς Βαυαρίας κατέκτησε κατὰ τὴν ἐκστρατείαν ταύτην τὴν ἀγάπην καὶ τὸν σεβασμὸν τῶν συμμαχητῶν του, δρέψας εἰς πολλὰς μάχας δάφνας νίκης. Εἰς τὴν προσωπικὴν δὲ τόλμην τοῦ Λουδοβίκου καὶ εἰς τὴν γενναιότητα τοῦ βαυαρικοῦ στρατοῦ του ὀφείλεται ἡ νίκη κρισίμων τινῶν μαχῶν οἵα ἦτο ἡ ἐν Pultusk. Συνομολογηθείσης ἀνακωχῆς, ὁ Λουδοβῖκος ἀπῆλθε τῷ 1807 εἰς Βερολῖνον, καταστήσας ἀρχηγὸν τῶν βαυαρικῶν στρατευμάτων τὸν στρατηγὸν Βρέδε.

Κατὰ τὴν ἐν Βερολίνῳ διαμονήν του ἐποίησεν ὁ Λουδοβῖκος τὸ γνωστὸν ἐκεῖνο φλογερὸν ᾆσμα τὸ προσκαλοῦν πάντας τοὺς ἡγεμόνας τῆς Γερμανίας εἰς κοινὸν ἀγῶνα κατὰ τοῦ Κορσικανοῦ κατακτητοῦ. Τὸ τῆς φιλοπατρίας παράδειγμα καὶ ὁ ζῆλος τοῦ Βαυαροῦ ἡγεμονίδου ἐνέπνευσε καὶ ἐνεθάρρυνε ταχέως καὶ ἄλλους φιλοπάτριδας Γερμανούς. Ὁ γηραιὸς Döllinger, ὁ περίφημος θεολόγος καὶ ἱδρυτὴς τοῦ παλαιοκαθολικοῦ σχίσματος, γνωστὸς καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας ἐκ τῶν ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς ἐκκλησίας ἀγορεύσεών του ἔν τινι συνόδῳ, ἀφηγεῖται τὰ ἑξῆς περὶ τῶν χρόνων ἐκείνων καὶ περὶ τοῦ Λουδοβίκου· «Μία τῶν παλαιοτέρων ἀναμνήσεων τῆς παιδικῆς ἡλικίας μου εἶνε καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Βαυαροῦ διαδόχου συνεχῶς μνημονευομένου ἐν Φραγκονίᾳ μετὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ μάρτυρος τῆς γερμανικῆς ἐλευθερίας von

Digitized by Google

Stein. Τὸ φιλελεύθερον γερμανικὸν φρόνημα τοῦ ἡγεμονίδου τούτου ἦτο ἡ μόνη φωτεινὴ ἀκτὶς ἐν τῷ σκότει, τὸ ὁποῖον ἐκάλυπτε τότε σύμπασαν τὴν Γερμανίαν Εἰς ἡμᾶς δὲ τοὺς παῖδας ἀνέφερον οἱ πατέρες ἡμῶν ὡς παρήγορον γεγονὸς ὅτι ὁ τῆς Βαυαρίας διάδοχος καὶ πρὸ αὐτοῦ ἔτι τοῦ Ναπολέοντος, πρὸ τοῦ ὁποίου πάντες ἔκυπτον τὸν αὐχένα περιδεεῖς, ἀπέδειξεν ἀνεξαρτησίαν φρονήματος καὶ θελήσεως».

Μετὰ ἀπουσίαν ἑνὸς καὶ ἡμίσεος ἔτους ἐπανῆλθεν ὁ Λουδοβῖκος νικητὴς ἐκ τῆς ἐκστρατείας ταύτης εἰς Μόναχον τῷ 1807. Ἐκεῖ δέ, ὅπου σήμερον ἵδρυται ἐν Μονάχῳ ἡ πύλη τῆς Νίκης, ὑπεδέχθησαν αὐτὸν ἡ μὲν φρουρὰ παιανίζουσα, ὁ δὲ λαὸς ἐπευφημῶν. Ὅτε δὲ τὸ πρῶτον ἐπεσκέφθη τὸ θέατρον μετὰ τὴν εἰς Μόναχον ἐπάνοδόν του, ὁ πατὴρ αὐτοῦ βασιλεὺς Μαξ. Ἰωσήφ, ἐπιθυμῶν νὰ τιμήσῃ καὶ δημοσίᾳ τὸν διάδοχον διὰ τὴν ἀνδρείαν, ἣν ἔδειξε κατὰ τὴν τελευταίαν ἐκστρατείαν, ἠγέρθη καὶ ἐνηγκαλίσθη τὸν Λουδοβῖκον ἅμα εἰσελθόντα εἰς, τὸ βασιλικὸν θεωρεῖον ἐπευφημοῦντος τοῦ πλήθους.

Κατὰ τὰ προσεχῆ δύο ἔτη ἀφ' οὗ περιηγήθη πρῶτον τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ἑλβετίαν παρέμεινεν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὁ Λουδοβῖκος ἐν τοῖς ἀνακτόροις τοῦ Nymphenburg ἀσχολούμενος εἰς τὰς προσφιλεῖς αὐτοῦ σπουδὰς καὶ τὴν ποίησιν. Τῷ ἔτει ὅμως 1809 ἀπέσπασεν αὐτὸν ἐκ τῶν εἰρηνικῶν του ἔργων ὁ νέος τῶν Γάλλων καὶ Αὐστριακῶν πόλεμος. Ἡ Βαυαρία δὲν ἠδύνατο νὰ μείνῃ οὐδετέρα, διότι θὰ ἐκινδύνευε καὶ ἡ τύχη τῆς δυναστευούσης οἰκογενείας καὶ ἡ αὐτονομία τῆς χώρας. Ἡ μοιραία δὲ φορὰ τῶν πραγμάτων καὶ αἱ δαψιλεῖς ὑποσχέσεις τοῦ Ναπολέοντος ὤθησαν καὶ πάλιν τὴν βαυαρικὴν κυβέρνησιν πρὸς τὸ μέρος τῆς Γαλλίας. Ἄκων καὶ μετὰ δυσαρεσκείας μετέσχε τοῦ νέου τούτου κατὰ τῆς Αὐστρίας πολέμου ἀναγκαζόμενος νὰ συμμαχήσῃ μετὰ τοῦ θανασίμου ἐχθροῦ του. Ὡς στρατιώτης ὅμως ἐπετέλεσε τὸ καθῆκον αὐτοῦ γενναίως πολεμήσας καὶ συντελέσας εἰς πολλὰς νίκας. Οὐδεμίαν ὅμως χαρὰν ᾐσθάνετο ἐπὶ τούτῳ ἡ ψυχὴ τοῦ Λουδοβίκου, ἀκράτητος δὲ μόνον ὑπῆρξεν ἡ χαρά του ὅτε ἔμαθε τὴν πρώτην μεγάλην νίκην τοῦ ἀρχιδουκὸς τῆς Αὐστρίας Καρόλου. Ὅτι δὲ οὐδέποτε ἐζήτησε νὰ κρύψῃ τὰ αἰσθήματά του ταῦτα δεικνύει ἐπιστολή τις τοῦ Lefevre πρὸς τὸν Ναπολέοντα· «Κρίνων τις ἐκ τῶν συνδιαλέξεων τῶν γινομένων μεταξὺ τοῦ Λουδοβίκου καὶ τῶν περὶ αὐτόν, θὰ νομίσῃ ὅτι εὑρίσκεται ἐν Αὐστριακῷ μᾶλλον ἢ ἐν τῷ γαλλικῷ στρατοπέδῳ.» Ἕνεκα τούτου αἱ προσωπικαὶ σχέσεις τοῦ Ναπολέοντος πρὸς τὸν διάδοχον τῆς Βαυαρίας καθίσταντο πάντοτε ἐχθρικώτεραι, γνωστὴ δὲ εἶνε ἡ ἀπειλὴ ἣν ἐξέφρασεν ἐν σφοδρᾷ κατὰ τοῦ Λουδοβίκου ἀγανακτήσει ὁ Ναπολέων: «Qui m' empêche de laïsser fusiller ce prince.»

Μετὰ τὸ πέρας τοῦ πολέμου τούτου ὁ Λουδοβῖκος ἅμα τῇ εἰς τὴν πατρίδα ἐπανόδῳ του ἐνυμφεύθη τὴν περικαλλῆ ἡγεμονίδα Θηρεσίαν τοῦ Hildburghausen. Ἐκ τῆς ἡγεμονίδος ταύτης ἐπωνομάσθη καὶ ἡ μεγάλη τοῦ Μονάχου κοιλάς, εἰς ἀνάμνησιν δὲ τῆς ἡμέρας τῶν γάμων τοῦ Λουδοβίκου καθιερώθησαν αἱ γνωσταὶ παμβαυαρικαὶ ἑορταὶ αἱ τελούμεναι κατὰ τὸν Ὀκτώβριον ἑκάστου ἔτους ἐν τῇ κοιλάδι ταύτῃ. Μετὰ τὸν γάμον αὐτοῦ ὁ Λουδοβῖκος κατέλιπε τὸ Μόναχον κατῴκει δὲ κατὰ τὰ προσεχῆ ἔτη ἄλλοτε μὲν ἐν Innsbrük ἄλλοτε δὲ ἐν Saltzbourg.

(Ἕπεται συνέχεια.)

ΘΕΜ. ΣΟΦΟΥΛΗΣ.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ.—Μετάφρασις Χ. Α.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ἡ Ἕλλεν τεταπεινωμένη εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐδέχθη τὴν συμφωνίαν. Δὲν ἀπήρεσκε καὶ εἰς αὐτὴν νὰ ζήσῃ ὅπως ἤθελε, διάγουσα εἰς τὸ ἑξῆς, χάρις εἰς τὴν γενναιοδωρίαν τοῦ κ. δὲ Μομβρέν, βίον ἀπηλλαγμένον πάσης στενοχωρίας. Εἶχεν ἀγαπήσει ἄλλοτε τὸν Ροβέρτον ἢ τοὐλάχιστον τῆς εἶχεν ἀρέσει· ἀλλὰ νῦν δὲν τὸν ἠγάπα πλέον, τὸν εὕρισκε—πῶς νὰ εἴπῃ;..—πολὺ «ἀποιητικὸν» δι' αὐτήν, οὖσαν πλάσμα πολὺ πρακτικόν· ἡ ἰδέα δὲ τοῦ νὰ ζήσῃ ἐπὶ διάστημα χρόνου κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον μακρὸν κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτῆς ἀρέσκειαν, τὴν ἔπεισε νὰ παραδεχθῇ τὰ πάντα ἐπιφυλασσομένη βραδύτερον νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς παρούσης αὐτῆς ἀποφάσεως. Τότε ὁ Ροβέρτος ἐπανῆλθεν εἰς τὸ ἐν Μελὲν γηραιόν του μέγαρον, λέγων πρὸς τὸν πατέρα του·

—Τὸ πένθος διὰ τὴν μαρκησίαν θὰ διαρκέσῃ διὰ παντός. — Οὐδέποτε θὰ σᾶς παρουσιάσω ἐκείνην, περὶ ἧς σᾶς ὡμίλησα.

Ὁ μαρκήσιος ἦτο νοήμων, ἐπιεικὴς καὶ ἁβρός. Δὲν ἠρέσκετο νὰ ἐρωτᾷ τὸν υἱόν του ἀλλ' ἐν τῇ διαρκεῖ ἐκείνῃ ἐρημικῇ συμβιώσει τῶν δύο ἀνδρῶν ἐντὸς τῆς παλαιᾶς κατοικίας των αἱ πλήρεις καὶ συνεχεῖς ἐκμυστηρεύσεις καθίσταντο ἀναπόφευκτοι. Ὁ γέρων εὐπατρίδης ἀνεσκίρτησεν ὅτε ὁ Ροβέρτος διηγήθη αὐτῷ τὰ πάντα ἄνευ ἐπιφυλάξεως, ὡς νὰ ᾐσθάνετο ἡ-

Digitized by Google

δονὴν νὰ ῥαπίζῃ αὐτὸς ἰδιοχείρως τὴν ἀποκαλυφθεῖσαν πλάνην του.

—Ἀλλ' εἶχες λοιπὸν νὰ κάμῃς μὲ μίαν φαύλην, ταλαίπωρόν μου τέκνον, ἀνέκραξεν ὁ μαρκήσιος.

Καὶ εὐθὺς ἔπειτα ὁ πρῶτός του λογισμὸς ἦτο:

— Καὶ δὲν ἠμπορεῖς τάχα νὰ ἐξέλθῃς ἀπὸ αὐτὴν τὴν σφηκοφωλῃάν;

Καὶ ἐσυλλογίζετο.

Θὰ συνεβουλεύετο νομικούς. Θὰ ἔβλεπεν, θ' ἀνεύρισκε μέσον τι. Δὲν ἠδύνατο ν' ἀφήσῃ τὸν Ροβέρτον οὕτω δεσμευμένον.

— Ὁ διάβολος νὰ τὴν πάρῃ τὴν ἀχρείαν!

Πλὴν ὁ Ροβέρτος τὸν ἱκέτευσε νὰ σιωπήσῃ διὰ νὰ μὴ ἀνακινῆται ἐπὶ πλέον ἡ ὀδύνη του. Ἔπρεπε παντὶ σθένει ν' ἀποφύγῃ τὸ σκάνδαλον. Ἡ γυνὴ ἐκείνη συγκατετίθετο νὰ μὴ φέρῃ εἰς τὸ ἑξῆς εἰμὴ τὸ ὄνομα Μόργαν· τὸν ἄφινε νὰ παραλάβῃ τὴν μικρὰν Κυπριανήν. Τί ἐπὶ πλέον ἠδύναντο ν' ἀπαιτήσωσιν;

— Ἡ ζωή μου συνετρίβη! ἀνέκραζεν ὁ κόμης· ἔστω· ἀλλὰ τὰ συντρίμματα, ἅτινα μοῦ ἀπομένουν, ἡ μικρά μου θυγάτηρ καὶ σεῖς, μοῦ εἶνε ἀρκετὰ προσφιλῆ, ὥστε νὰ μὲ καταστήσωσι καὶ πάλιν εὐδαίμονα.

Ἠγάπα παραφόρως τὸ τέκνον του. Τὸ παρέδωκεν διὰ νὰ θηλάζῃ εἰς ἀγαθὴν οἰκογένειαν παλαιῶν θεραπόντων τοῦ μαρκησίου, οἵτινες εἶχον ἐπιστρέψει εἰς Βιλλερβίλλην, τὴν πατρίδα των, ὅπου ἠγόρασαν ἕνα ἀγρὸν καὶ μίαν ἁλιευτικὴν λέμβον, ἡ Κυπριανὴ δὲ ηὔξανε καὶ ἐνεδυναμοῦτο, διαμένουσα ἐν τῇ οἰκογενείᾳ τῶν Ρυὼ παρὰ τὴν θάλασσαν. Μίαν φορὰν ὁ μαρκήσιος ἠθουλήθη νὰ ταξειδεύσῃ ἕως ἐκεῖ διὰ νὰ ἴδῃ τὴν ἐγγονήν του, εὗρε δὲ μετ' ἄκρας συγκινήσεως ὅτι ἡ Κυπριανὴ ὡμοίαζε πρὸς τὸν Ροβέρτον ὅτε ἦτο μικρός.

—Ἡ μόνη παρηγορία τοῦ γήρατος, ἔλεγεν, εἶνε ὅτι ἡ ζωὴ ἥτις τελειώνει εἰς ἡμᾶς, ἀρχίζει εἰς αὐτὰ τὰ μικρά, νομίζει δέ τις ὅτι ἀνανεοῦται αὐτὸς ὁ ἴδιος!

Ἤθελε νὰ παραλάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ τὴν μικρὰν εἰς τὰ πέριξ τοῦ Μελέν. Διατὶ νὰ μένῃ τόσον μακρὰν ἐξόριστος; Ἐπὶ τέλους διατί τάχα νὰ τὴν κρύπτουν; Ἀλλ' οἱ Ρυὼ πολὺ ἐθλίβοντο ἀκούσαντες ὅτι ἔμελλον νὰ παραλάβωσι τὴν μικράν. Τὴν ἠγάπων ὑπερβολικά. Ὅθεν τοὺς τὴν ἄφησαν. Ἄλλως τε—καὶ ἦτο τοῦτο λόγος ἀρκετὰ ἀποχρῶν — ὁ ἀὴρ τῆς θαλάσσης ὠφέλει πολὺ τὴν καχεκτικήν της ἰδιοσυγκρασίαν.

Ἐνίοτε ὅμως ὁ μαρκήσιος ἔλεγε πρὸς τὸν υἱόν του·

— Τί νὰ σοῦ εἰπῶ!.. πρέπει μίαν ἡμέραν νὰ μοῦ φέρουν ἐδῶ τὴν κόρην σου. Σὺ δὲν μοῦ ἐπαρκεῖς πλέον!.. Ἀρχίζεις νὰ γηράσκῃς δι' ἐμέ!

Τρία ἔτη παρῆλθον τοιουτοτρόπως χωρὶς ν' ἀκουσθῇ τι περὶ τῆς Ἔλλεν Μόργαν, κατὰ τὸ διάστημα δὲ αὐτῶν τῶν τριῶν ἐτῶν ὁ Ροβέρτος, ὅστις ἄλλοτε δὲν ἐπίστευεν εἰς τὰ αἰσθήματα τῆς ζωῆς κατελήφθη ὑπὸ συμπαθείας ἰσχυρᾶς, σοβαρωτέρας, καθὰ ᾐσθάνετο, ἐκείνης, ἣν εἶχεν αἰσθανθῇ πρὸς τὴν μητέρα τῆς Κυπριανῆς. Ὅτε κατὰ πρῶτον ἐγοητεύθη ἀμειλίκτως ἀπὸ τὴν ψυχρὰν καλλονὴν τῆς Ἔλλεν, ὑπέστη κρίσιν ἐρωτικήν, εἶδος πυρετοῦ, ὑφ' οὗ εἶχεν αἴφνης καταληφθῆ. Ὑπέκυψεν εἰς τὸ ἀκατανίκητον γόητρον τῶν ὡραίων ἐκείνων ὀφθαλμῶν, οἵτινες ἐξήγειρον ἐν τῇ ψυχῇ του τόσας ἐπιθυμίας. Ἄλλο τι ὅμως ἦτο ἡ Γιλβέρτη. Ἠσθάνετο πρὸς αὐτὴν τὸ βαθὺ σέβας, τὴν συνεσταλμένην στοργήν, τὴν ἀκεραίαν συμπάθειαν, τὴν πλήρη διαχύσεως καὶ τρυφερότητος τοῦ μνηστῆρος πρὸς τὴν μνηστήν, τοῦ ὄντος τὸ ὁποῖον σέβεται ἐνῷ ταὐτοχρόνως ἀγαπᾷ καὶ λατρεύει, καὶ τὸ ὁποῖον γινώσκει, τὸ ὁποῖον μαντεύει ὅτι ὁ ἔρως αὐτὴν τὴν φορὰν ἂν τοῦ ἐχορηγεῖτο, ἂν δι' αὐτὸν ἦτο ἐπιτετραμμένος, θὰ διήρκει καὶ θὰ μετεβάλλετο βαθμηδὸν εἰς ἀφοσίωσιν, εἰς θυσίας συνεχεῖς. Ἦτο ὁ ἔρως μιᾶς ὁλοκλήρου ὑπάρξεως διαδεχόμενος τὸν ἔρωτα μιᾶς μόνης ὥρας. Πῶς κατηρᾶτο δὲ τὴν ἀφροσύνην του ἣν ἦτο ἠναγκασμένος νὰ σύρῃ πάντοτε, νὰ σύρῃ ἕως τέλους ἐξόπισθέν του, ὡς ὁ κατάδικος τὴν βαρεῖαν σιδηρὰν σφαῖραν!

Ὁ Ροβέρτος ἐνεκαρτέρει ἐν τῇ ὀδύνῃ του, ἀφοῦ ἡ Γιλβέρτη δὲν ἠδύνατο νὰ εἶνε ἄλλο τι δι' αὐτὸν εἰμὴ ἀδελφή. Ἐν τούτοις τοῦ ἐφάνη ὅτι ἡ χεὶρ τῆς νεάνιδος ἔτρεμεν ἐντὸς τῆς ἰδικῆς του, ὅτε συνηντήθησαν, καὶ ὅτι ὑπὸ τῆς αὐτῆς δειλίας, ἣν ᾐσθάνετο καὶ αὐτὸς ἐνώπιόν της, ὑπὸ τῆς αὐτῆς ταραχῆς κατελαμβάνετο καὶ ἡ Γιλβέρτη. Εἶδός τι μαγνητισμοῦ προειδοποίει τὸν Ροβέρτον. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι αὐτὴ τὸν ἠγάπα, ἠδύνατο αὐτὸς νὰ τὴν ἀγαπήσῃ; Εἶχε τὸ δικαίωμα; Ἦτο ἔγγαμος! Εἶχεν ἤδη διαθέσει τὸ ὄνομά του. Εἶχε ῥίψει πρὸς τὴν ἑταίραν ἐκείνην ὡς βορὰν τὴν ζωήν του!

Οὔτε κἂν νὰ σκεφθῇ δὲν ἔπρεπε περὶ τῆς Γιλβέρτης. Ἐὰν δὲ ἤθελεν ἔχει τὴν γενναιότητα, ἤδη ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς συναντήσεώς των ἐκείνης παρὰ τὴν Ἀκτὴν τῆς Χάριτος, ὅτε τὸν εἶδεν ἐξαίφνης μετὰ τοῦ τέκνου του, ὤφειλε νὰ εἴπῃ πρὸς αὐτὴν ἐντίμως: «Εἶμαι ἔγγαμος!»

— Διότι ἐπὶ τέλους αὐτὴ οὐδὲν ἐγίνωσκεν, οὐδέν!.. Καὶ ἂν τὸν ἠγάπα;..

Ἂν τὸν ἠγάπα; Δὲν ἐτόλμα κἂν νὰ τὸ σκεφθῇ. Ἦτο δυνατόν; Ἔφρικία. Δάκρυα ἐπλήρουν τοὺς ὀφθαλμούς του καὶ κατελαμβάνετο τότε ὑπ' ὀργῆς κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ του. Δὲν ᾐτιᾶτο, ὄχι, τὴν Ἔλλεν· ᾐτιᾶτο ἑαυτόν.

Digitized by Google

Ἡ θυγάτηρ τῆς πρώην χορευτρίας ἐξήσκησε τὸ ἐπάγγελμά της, ὑπεκρίθη τὸ μέρος της. Ἔπαιξε καὶ τὸν ἐκέρδησεν. Ἦτο λογικὴ ἡ διαγωγή της. Ἀλλ' αὐτός, αὐτὸς ὑπῆρξεν ὁ ἠλίθιος, ὁ παράφρων, ὅστις ἀφέθη νὰ ἐμπαιχθῇ, νὰ ἐμπέσῃ εἰς τὴν παγίδα μιᾶς τυχοδιώκτιδος, ὅστις ἤνοιξε ἰδιοχείρως τὴν καρδίαν του διὰ νὰ πλήξωσιν εὐστοχώτερον οἱ ὄνυχές της.

—Διότι ἐπὶ τέλους δὲν ἤμην παιδίον! προσέθετεν. Δὲν μὲ διέφθειρεν αὐτή· ἐγὼ τὴν ἱκέτευσα. Αὐτὴ ὠνειροπόλει ἴσως νὰ γείνῃ λαίδη, σύζυγος ὁμοτίμου τινὸς τῆς Ἀγγλίας, τίς οἶδεν!.. Ὑπεβιβάσθη σχεδὸν γενομένη κόμησσα! Ἐγὼ τὸ ἠθέλησα!

Ἐνίοτε ὠνειροπόλει τὸ διαζύγιον. Ἀλλὰ καὶ πάλιν, πάντοτε ὁ ἐκ τοῦ σκανδάλου τρόμος τὸν ἀνεχαίτιζεν. Ἐνόμιζεν ὅτι ἡ γηραιὰ μαρκησία ἦτο ἐκεῖ παροῦσα, μὲ τὰ χείλη αὐστηρῶς συνεσφιγμένα καὶ τοῦ ἔλεγεν: «Τὰ πάντα προτιμότερα ἢ ὁ θόρυβος, ὅστις θὰ παρεῖχεν ἀφορμὴν διασκεδάσεως εἰς τοὺς φαύλους τῆς δημοσιογραφίας καὶ εἰς τοὺς ἀέργους ἀδολέσχας τῆς μικρᾶς πόλεως!»

Διὰ τοῦτο ἐσίγα.

Ἄλλως τε σπανίως ἔβλεπε τὴν Γιλβέρτην. Ἐπόθει νὰ τὴν λησμονήσῃ. Ὁ μόνος του ἔρως τοῦ λοιποῦ θὰ ἦτο ἡ μικρὰ Κυπριανή. Ὅτε ἐξαίφνης εἰς τὴν οἰκίαν τῆς κυρίας Ἐρβλαὶ εὑρέθη ἐνώπιον τῆς νεάνιδος! Καὶ ἡ τύχη ἤθελεν ὥστε ὁ ταγματάρχης Βερδιὲ νὰ ἔλθῃ εἰς Δαμμαρὶ καὶ νὰ παρουσιασθῇ πρὸς τοὺς ἐκλογεῖς ταὐτοχρόνως ἴσως μετὰ τοῦ μαρκησίου! Ὁ κ. δὲ Μομβρὲν ὁ διψῶν τὴν μόνωσιν καὶ ὁ στρατιωτικὸς ὁ ἐχθρὸς πάσης περιπλοκῆς ἐκινδύνευον νὰ παρασυρθῶσιν ὁμοῦ ἀμφότεροι — ἐξ ἀντιθέτων ἀφορμῶν — εἰς τὴν τύρβην, τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς, καθ' ἣν ἀναλογιζόμενος τὴν δεσποινίδα Βερδιὲ ὁ Ροβέρτος ἔλεγε καθ' ἑαυτόν: Ναί!.. δὲν θὰ τὴν ἐπανίδω πλέον!.. Ἂν δὲν τὴν λησμονήσω ἐγώ, θὰ μὲ λησμονήσῃ αὐτή!.. Θὰ νυμφευθῇ! Καὶ ὅταν θὰ εἶνε μήτηρ βραδύτερον, ὅταν θὰ ἔχῃ οἰκογένειαν, ἂν τὴν συναντήσω, θὰ τῇ εἴπω ἴσως πόσον ἐπόθουν νὰ τὴν καταστήσω εὐτυχῆ ἐν τῷ βίῳ!..

Καὶ ἐφαντάζετο τὸν ἑαυτόν του πρεσβύτατον ὁμιλοῦντα πρὸς τὴν Γιλβέρτην λευκότριχα ἤδη περὶ τοῦ *σήμερον* ἐκείνου, τοῦ τόσον πικροῦ καὶ ἀπολωλότος, ἐξαφανιζομένου τότε ἐν τῇ ὁμίχλῃ τῶν ἀναμνήσεων.

Ἡ συνάντησις τῆς Γιλβέρτης ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς Ἐρρικέττας ὑπῆρξε διὰ τὸν Ροβέρτον οἱονεὶ ἀπότομος ἐξέγερσις.

Ἐπανῆλθεν εἰς τὴν κατοικίαν του ὑπὸ τὸ κράτος καρδιοβόρου λύπης ὡς δεσμώτης, ὅστις ἀφοῦ διεῖδε πρὸς στιγμὴν τὸν διαυγῆ ἐλεύθερον ὁρίζοντα, ἀπωθεῖτο βιαίως πάλιν ἐντὸς τῆς εἱρκτῆς του. Ἡ Γιλβέρτη ἦτο ἡ ζωή, ἦτο ἡ εὐδαιμονία. Ὅτε ἐχωρίζετο ἀπ' αὐτῆς, ἀνεύρισκε τὴν μόνωσιν, τὴν πικρὰν μόνωσιν, ἔνθα ἐνεφανίζετο αὐτῷ τὸ φάσμα τῆς συντριβείσης, τῆς ἀσωτευθείσης νεότητός του.

Ὁ Ροβέρτος εἶχεν ὠθήσει μόλις τὴν θύραν τοῦ μεγάρου, ὅτε ἀπὸ τοῦ βάθους τοῦ κήπου ἀναμέσον τῶν θάμνων τῶν σπανίου εἴδους ῥοδῶν, τὰς ὁποίας εἶχε φυτεύσει ἄλλοτε καὶ περιεποιεῖτο ἡ μαρκησία, θεράπων τις προσῆλθε σπεύδων καὶ εἶπε πρὸς τὸν κύριον κόμητα, ὅτι ὁ «κύριος μαρκήσιος» τὸν ἐπερίμενεν ἀνυπομόνως.

Ἤδη ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Ἰουστίνου ὁ νέος προῃσθάνθη ἀόριστον ἀνησυχίαν.

Εἰσῆλθεν εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τοῦ ἰσογείου, ἧς ὁ θεράπων ἤνοιξε τὰ φύλλα τῶν παραθύρων καὶ τότε ἀφοῦ τὸ ἐκ τοῦ κήπου προερχόμενον φῶς εἰσέδυσε διὰ μιᾶς εἰς τὴν αἴθουσαν ἐκείνην, ἔνθα ὑπῆρχε καὶ ἐν Ἰουλίῳ μηνὶ ἀκόμη ἡ παγερὰ ὑγρασία ἡ ἐπικρατοῦσα εἰς τὰ κεκλεισμένα δωμάτια, θάμβος τι αἰφνίδιον διεχύθη. Αἱ ἀνηρτημέναι εἰς τοὺς τοίχους παλαιαὶ προσωπογραφίαι ἐφαίνοντο ἰλλωπίζουσαι ὅπως καὶ ὁ Ἰουστῖνος ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου. Εἰσήρχετο φαίνεται συνήθως πολὺ ὀλίγον τὸ φῶς εἰς τὴν εὐρύχωρον ἐκείνην καὶ μελαγχολικὴν αἴθουσαν μὲ τὰς λευκὰς τοιχοστρωσίας της, ὧν τὰ χρυσώματα εἶχον ἐκ τῆς πολυκαιρίας ἐξαλειφθῆ. Ἠσθάνετό τις ἐκεῖ μέσα τὴν ψυχρότητα τῆς ἐρημίας.

Ὁ Ροβέρτος εὑρίσκετο μόλις πρὸ δύο λεπτῶν ἐκεῖ, ὅτε μία τῶν θυρῶν ἠνεῴχθη. Ὁ μαρκήσιος δὲ Μομβρὲν ὠχρότατος προέβη πρὸς τὸν υἱόν του τείνων αὐτῷ τὴν χεῖρα, ἐφαίνετο δὲ ἀναμένων, χωρὶς νὰ προφέρῃ λέξιν, ὅπως ἐξέλθῃ ὁ θεράπων.

Ὁ κύριος μαρκήσιος δὲ Μομβρὲν εἶχεν ὑπερβῆ κατὰ τὸ φαινόμενον τὸ ἑξηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του· μὲ τὸ κυρτόν του σῶμα, μὲ τοὺς γαλανοὺς καὶ μελαγχολικοὺς καὶ ὀλίγον τι ῥεμβοὺς ὀφθαλμούς του, μὲ τὴν χεῖρα λεπτοφυᾶ καὶ τὴν χειρονομίαν περιωρισμένην, μὲ τὸν ἐπενδύτην κομβωμένον καὶ φέροντα εἰς τὴν κομβιοδόχην ἐρυθρὰν ταινίαν, μὲ τὸ γένειον μιξοπόλιον ἀπολῆγον εἰς ὀξύ, ἀφίνον δὲ νὰ διαφαίνεται μειδίαμα ἐπὶ τῶν λεπτῶν καὶ μελαγχολικῶν χειλέων του, ὡμοίαζε πρὸς συστασιώτην τινὰ τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος ἐνδεδυμένον κατὰ τὸν νεώτερον συρμόν, λεπτοφυᾶ, νευρώδη, διατηροῦντα φανερὰν ἀκόμη τὴν ζωηρότητά του.

— Φίλτατόν μοι τέκνον, εἶπεν αἴφνης πρὸς τὸν Ροβέρτον εὐθὺς ὡς ἀπέμειναν μόνοι, ἔχομεν μίαν κακὴν εἴδησιν...

— Ποίαν;

— Καὶ μίαν ἄσχημην δουλειάν!... Κύτταξε, ἰδοὺ τί ἔλαβα.

Digitized by Google

Καὶ ἀπὸ τὸ θυλάκιον τοῦ ἐπενδύτου του ἔσυρε καὶ παρουσίασεν εἰς τὸ υἱόν του μίαν ἐπιστολὴν βιαίως συνεστραμμένην, συστραφεῖσαν παρ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου πρὸ ὀλίγου μετὰ θυμοῦ·

Ὁ Ροβέρτος ἐγένετο πελιδνός.

Ἡ ἐπιστολὴ ἦτο τῆς Ἕλλεν.

Ἐζήτει παρὰ τοῦ μαρκησίου συνέντευξιν. Ἤθελε νὰ τοῦ ὁμιλήσῃ περὶ σοβαρῶν ἀντικειμένων. Ἐπρόκειτο ν' ἀποφύγωσι σκάνδαλον ἀπειλοῦν τὸ ὄνομα τῶν Μομβρέν. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ὄνομα ἐκεῖνο ἀνῆκε καὶ εἰς αὐτὴν (καὶ αἱ λέξεις αὗται ἦσαν ὑποσεσημειωμέναι διὰ γραμμῆς) ἐνδιεφέρετο καὶ αὐτὴ πλέον παντὸς ἄλλου ὅπως ἀπαλλαγῇ καὶ τῆς ἐλαχίστης δυσαρεσκείας ἡ οἰκογένεια.

— Ἡ οἰκογένεια! ἀνέκραξεν ὁ Ροβέρτος.

Καὶ ἀνεγίνωσκεν αὖθις τὴν ἐπιστολὴν ἐκείνην ἀπειλητικῶς αὐθάδη ἐν τῇ εἰρωνικῇ αὐτῆς ὑφῇ.

Ἡ Ἕλλεν ἔγραφεν ἐν τέλει ὅτι θ' ἀνέμενε μέχρι τῆς ἐπαύριον, εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τοῦ *Μεγάλου Μονάρχου*, ἐκεῖ πλησιέστατα, τὴν ἀπάντησιν τοῦ μαρκησίου δὲ Μομβρέν.

—Ἐλπίζω ὅτι δὲν θ'ἀπαντήσητε καθόλου, εἶπεν ὁ κόμης.

— Σὲ ἀνέμενα, ἀπήντησεν ὁ κ. δὲ Μομβρέν· τί θὰ πράξῃς;

— Πῶς! εἶπεν ὁ Ροβέρτος ἐκπλαγεὶς ἐκ τῆς ἐρωτήσεως.

— Ναί· εἶνε φανερὸν ὅτι αὐτὴ ἡ γυνὴ παρεσκεύασε κάποιαν μηχανορραφίαν. Ἴσως ἀπειλεῖ κίνδυνος σὲ ἢ τὸ θυγάτριόν σου...

— Οὔτε κἂν γινώσκει ποῦ εὑρίσκεται ἡ Κυπριανή.

— Θὰ τὸ ἔμαθεν ἴσως. Ὅπως δήποτε πρέπει νὰ μάθωμεν τί θέλει, τί ἐλπίζει... Ἤλπιζα, τὸ ὁμολογῶ, ὅτι θὰ μᾶς ἔκαμνε τὴν χάριν νὰ μὴ ἀναφανῇ πλέον ἔμπροσθέν μας. Ἀλλ' ἠπατώμην. Πρέπει νὰ ὑποταχθῶμεν εἰς τὴν περίστασιν καὶ νὰ τὴν ἀκούσωμεν.

— Νὰ τὴν δεχθῆτε; Σεῖς!.. ἀνέκραξεν ὁ Ροβέρτος. Νὰ εἰσέλθῃ αὐτὴ ἐδῶ! Ὄχι, δὲν τὸ θέλω!

Τοῦ ἐφαίνετο ὅτι ἡ αἴθουσα ἐκείνη, ὅπου εἶχεν πατήσει ἡ μήτηρ του, θὰ ἐβεβηλοῦτο ἂν ἡ Ἕλλεν ἤθελεν εἰσέλθει εἰς αὐτήν.

— Ἀφοῦ θέλει νὰ ὁμιλήσῃ εἰς ἕνα Μομβρέν, εἶπε, θὰ ὁμιλήσῃ εἰς ἐμέ. Θὰ ὑπάγω νὰ τὴν εὕρω εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τοῦ *Μεγάλου Μονάρχου*.

Ἔλαβε τὸν πῖλόν του, ὃν εἶχεν ἀποθέσει ἐπὶ τοῦ τραπεζίου καὶ προσέθηκε:

— Πηγαίνω!

Τείνων δὲ πρὸς τὸν πατέρα του τὴν χεῖρά του μετὰ διαχύσεως, ἐν ᾗ ἐνυπῆρχε καί τις τύψις συνειδότος:

— Ἂν ἐπλήρωνα μόνος μου διὰ τὰς ἀνοησίας μου, ὑπομονή!.. εἶπεν. Ἀλλὰ σᾶς κάμνω νὰ ὑποφέρητε καὶ σεῖς δια τὰ ἰδικά μου σφάλματα!

Εἰς τὸ *σεῖς* ἐκεῖνο ἐνυπῆρχεν ὑποτροπή τις στοργῆς ὡς νὰ ἐσυλλογίζετο ὁ Ροβέρτος καὶ τὴν ἀγαπητήν του νεκρὰν μητέρα ὁμοῦ μετὰ τοῦ μαρκησίου.

— Δυστυχές μου τέκνον!.. ἡ μήτηρ σου καὶ ἐγὼ ὑπέχομεν μέρος τῆς εὐθύνης, ἐψιθύρισεν ὁ κ. δὲ Μομβρέν. Αὐτὴ πρὸ πάντων!.. Οἱ νέοι δὲν πρέπει νὰ μένουν περιωρισμένοι... Πρέπει τις νὰ ὑπολογίζῃ καὶ τὰς περιστάσεις τοῦ βίου... Ἀλλ' ὅμως αὐτὰ εἶνε παρελθόντα!.. Ἂς φροντίσωμεν διὰ τὰ παρόντα...

Καὶ διέκοψε τοὺς λόγους του διὰ νὰ εἴπῃ μετ' ἀνησυχίας, αἰσθανθεὶς τὴν χεῖρα τοῦ Ροβέρτου καίουσαν ἐντὸς τῶν ἰδικῶν του·

— Ἀλλ' ἔχεις πυρετόν!..

— Ἴσως... ναί... Δὲν εἶνε τίποτε!

— Ἡσύχασε!.. Θ' ἀπαλλαγῶμεν ἀπὸ αὐτὰ ὅλα.. Τί διάβολον! Τὸ διαζύγιον εἶνε μία διέξοδος!.. Φαντάσου ἐμὲ μοναρχικὸν παράφορον νὰ εὔχωμαι καὶ νὰ ποθῶ τὸ διαζύγιον!.. Θὰ ὡμίλουν περὶ αὐτοῦ, λόγῳ τιμῆς, εἰς τὸ πρόγραμμά μου, ἂν ἤμην ὑποψήφιος.

Καὶ προσεπάθησε νὰ μειδιάσῃ· πλὴν ὁ λογισμός του περὶ ἄλλα ἐφέρετο. Κατείχετο ὑπὸ ποιᾶς τινος ἐναγωνίου ἀνησυχίας, παρομοίας πρὸς ἐκείνην, ἣν θὰ ᾐσθάνετο ἂν ὁ Ροβέρτος μετέβαινε νὰ μονομαχήσῃ. Ἡ συνέντευξις τοῦ υἱοῦ του μετὰ τῆς ἀγνώστου ἐκείνης εἰς αὐτὸν γυναικὸς τῆς φερούσης τὸ ὄνομά του, ἐνεποίει αὐτῷ αἴσθησιν ἀλγεινήν. Ἠσθάνετο βάρος εἰς τὸ στῆθός του. Προδήλως ἡ Ἀγγλὶς εἶχε τὸν σκοπόν της ἐμφανιζομένη αἴφνης πρὸ τοῦ Ροβέρτου. Καὶ ὁ μαρκήσιος ἐπειγόμενος νὰ μάθῃ τὰ πάντα κατελαμβάνετο ὑπὸ πυρετοῦ ὅπως καὶ ὁ υἱός του.

Ὁ Ροβέρτος ἐξῆλθεν. Εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τοῦ *Μεγάλου Μονάρχου* ἐζήτησε τὴν κυρίαν Μόργαν. Ἀνέμενε νὰ τοῦ ἀπαντήσῃ ὁ ξενοδόχος ὅτι οὐδεμία γυνὴ φέρουσα τοιοῦτο ὄνομα κατέλυεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖόν του, ἐπειδὴ ἦτο πεπεισμένος ὅτι ἡ Ἕλλεν εἶχεν ἐγγραφῆ εἰς τὸ βιβλίον ὑπὸ τὸν τίτλον τῆς κομήσσης δὲ Μομβρέν. Λίαν ὅμως ἐξεπλάγη ἀκούσας ὅτι ἡ κυρία Μόργαν ἀφοῦ ἀνέμεινεν ἀνυπομόνως ἐπιστολήν τινα, ἣν ἀκόμη δὲν εἶχε λάβει, ἐξῆλθεν ἐφ' ἁμάξης, θέλουσα ὡς ἔλεγε νὰ ἐπανίδῃ τὸ δάσος. Θὰ ἐγευμάτιζε πιθανῶς εἰς Βαρβιζών, ἀλλὰ βεβαίως ἔμελλε νὰ ἐπανέλθῃ ἐνωρὶς ἐλπίζουσα ὅτι θὰ εὕρισκε τὴν ἀπάντησιν, ἣν εἶχεν ἀναμείνει.

—Καλά, εἶπεν ὁ Ροβέρτος· τότε θὰ ἐπανέλθω τὴν ἑσπέραν.

Ἐπανῆλθεν εἰς τὴν κατοικίαν του καὶ ἐγευμάτισε μετὰ τοῦ μαρκησίου σχεδὸν ἐν σιγῇ.

Digitized by Google

Ἐνίοτε παρετήρει λαθραίως τὸν πατέρα του καὶ ἔβλεπεν αὐτὸν τεταραγμένον· συχνότερον ἔτι ὁ μαρκήσιος ἔρριπτε ταχέως ἐπὶ τοῦ υἱοῦ του βλέμμα ἀνήσυχον. Ἕκαστος τῶν δύο ἐκείνων ἀνδρῶν, τῶν ὑπὸ τῆς αὐτῆς καταβιβρωσκομένων ἀνησυχίας, ἐμερίμνα περὶ τῆς κρυφίας πληγῆς τοῦ ἄλλου. Μεθ' οἵας δὲ χαρᾶς θὰ ἐθυσιάζετο ὁ εἷς ὑπὲρ τοῦ ἄλλου, ἂν ἡ θυσία ἤθελεν εἶσθαι λυσιτελής!

Εἶχεν ἐπέλθει ἤδη ἡ νὺξ ὅτε ὁ Ροβέρτος ἐπορεύθη ἐκ νέου εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, ἔνθα ἡ Ἔλλεν ἀναμφιβόλως τὸν περιέμενεν. Ἦτο ἀνοικτὴ κατὰ τὸ ἥμισυ ἡ μεγάλη θύρα τοῦ γηραιοῦ κτιρίου. Τινὲς τῶν κατοικούντων αὐτόθι ἐκάθηντο πρὸς ἀναψυχὴν ἐκ τοῦ καύσωνος εἰς τὸ ὕπαιθρον ἐπὶ θρανίου μεταξὺ δύο μεγάλων ἀνθοδοχείων ροδοδάφνης. Ὁ ξενοδόχος ἠγέρθη ἰδὼν τὸν κ. δὲ Μομβρὲν καὶ ἔδειξεν αὐτῷ τὸ δωμάτιον, ὅπου εὑρίσκετο ἡ κυρία Μόργαν. Εἶχεν αὕτη μόλις ἐπιστρέψει. Κατῴκει εἰς τὸ πρῶτον πάτωμα ἐντὸς εὐρυχώρου θαλάμου φωτιζομένου παρ' ἑνὸς μόνου κηρίου, ἔξωθεν δὲ ἐκ τῆς ἀντανακλάσεως φανοῦ φωταερίου ἀνημμένου ἐν τῇ ὁδῷ, οὗ τὸ φῶς εἰσήρχετο μηκύνον ἐπὶ τοῦ δαπέδου τὴν σκιὰν τῶν κεντητῶν παραπετασμάτων καὶ τῶν ξύλων τοῦ πίνακος τοῦ παραθύρου. Ἡ Ἔλλεν ἐκάθητο πρὸ τραπέζης κεκαλυμμένης ὑπὸ τετριμμένου τάπητος, ἀναγινώσκουσα ἐφημερίδα. Ὁ Ροβέρτος ἀνέγνωσε μετ' ἐκπλήξεως τὸν τίτλον τοῦ μικροῦ ἐκείνου φύλλου· ἦτο ὁ ***Ἔγχελυς τοῦ Μελέν.***

Δι' ἑνὸς βλέμματος ἐξήτασε τὴν γυναῖκα ἐκείνην, ἣν τόσον παραφόρως ἄλλοτε εἶχεν ἀγαπήσει καὶ ἥτις διετηρεῖτο πάντοτε ὡραία. Ὠχροτάτη, εὐκίνητος, περιβαλλομένη μέλαιναν ἐσθῆτα, ἧς ἡ λίαν ἐσφιγμένη ὀσφὺς ἔκαμνεν νὰ ἐξέχῃ τὸ νεαρόν της στῆθος, ἀκμαία, διετήρει πάντοτε τὴν παράδοξον λεπτότητά της, τὴν νευρικὴν καὶ ψυχράν, τὸ κανονικόν της ὡς ἀρχαίου ἀγάλματος πρόσωπον, ἄνωθεν δὲ τῶν γλαυκῶν ὀφθαλμῶν της οἱ βόστρυχοι τῆς ξανθῆς κόμης της ἔσκεπον κατὰ τὸ ἥμισυ τὸ παιδικὸν καὶ πλῆρες εἰρωνικῆς παρθενικῆς ἀγνότητος μέτωπόν της! Εἰς τὴν ὡσεὶ ἀγαλματίου μορφὴν ἐκείνην τὴν καθ' ἑαυτὸ ἀπαθῆ ἀλλ' ἐμπνέουσαν ἀνησυχίαν μόνοι οἱ ὀφθαλμοὶ ἔζων ἐταστικοί, βαθεῖς, μὲ βλέμμα ὀξὺ πλῆρες ἀλλοκότου τινὸς ὑποδηλώσεως, καθιστώσης αὐτοὺς παραδόξους καὶ κινδυνώδεις.

Ἰδοῦσα τὸν Ροβέρτον εἶπε μὲ τόνον ἀβίαστον, μὲ φωνὴν ἠχηράν, μὲ προφορὰν κάπως ἀγγλικήν, ἣν ἐπετηδεύετο ἐκ φιλαρεσκείας ἢ σκοπίμως διότι δὲν τὴν εἶχε φυσικῶς:

— Ἅ! σεῖς εἶσθε;

— Ναί, ἀπήντησεν ὁ Ροβέρτος· ἐγράψατε πρὸς τὸν μαρκήσιον δὲ Μομβρὲν καὶ ἔρχεται ὁ κόμης.

— Δὲν εἶνε τὸ αὐτό, εἶπεν ἡ Ἔλλεν.

— Βεβαίως ὄχι. Ἀπόδειξις δὲ εἶνε ὅτι ὁ μαρκήσιος ἠρνήθη νὰ σᾶς δεχθῇ.

— Ἅ, μπᾶ; Καὶ διὰ νὰ μοῦ εἴπητε αὐτὰς τὰς φιλοφροσύνας ἐλάβετε τὴν ἐνόχλησιν νὰ ἔλθητε; Ἠδύνασθε κάλλιστα νὰ μείνητε εἰς τὸ μέγαρον Μομβρέν, τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ ὅ,τι ἔχω νὰ ἐμπιστευθῶ εἰς τὸν πατέρα σας, δὲν σᾶς ἐνδιαφέρει ἴσως ὅσον καὶ ἐκεῖνον.

— Ὁ πατήρ μου καὶ ἐγὼ εἴμεθα ἓν καὶ τὸ αὐτό. Ὅ,τι ἐνδιαφέρει τὸν ἕνα, ἐνδιαφέρει καὶ τὸν ἄλλον.

— Ἔστω, εἶπεν ἡ Ἔλλεν, παρατηροῦσα τοὺς ροδίνους ὄνυχάς της, οὓς ἐρρίνιζεν ἠρέμα διὰ μικροῦ μαχαιρίου.

Ὁ Ροβέρτος παρετήρει τὰς χεῖράς της, τὰς μικρὰς ἐκείνας χεῖρας μὲ τοὺς εὐσάρκους δακτύλους των, μὲ τὴν παχυλὴν παλάμην, τὰς χεῖρας ἐκείνας, ἃς εἶχε τοσάκις σφίγξει καὶ ἐφ' ὧν τοσάκις εἶχεν ἐπιθέσει ἐξάλλους ἀσπασμούς. Καὶ τώρα οἱ δάκτυλοι ἐκεῖνοι τοῦ ἐφαίνοντο ὀξεῖς καὶ ἄπληστοι ὡς ὄνυχες ὀρνέου.

— Δὲν ὑποθέτετε ποίαν ὠφέλιμον συμβουλὴν ἤθελα νὰ δώσω εἰς τὸν κύριον μαρκήσιον δὲ Μομβρέν, ἐπανέλαβεν. Εἶνε ὑποψήφιος αὐτῆς τῆς περιφερείας.

— Ὄχι, εἶπεν ὁ Ροβέρτος· δὲν εἶνε πλέον.

— Τόσον τὸ χειρότερον. Ἔχω ἕνα φίλον ἐξαίρετον ἐδῶ ἐφημεριδογράφον· ἕνα νέον ἀξιόλογον. Εἶνε ῥιζοσπάστης πρὸς τὸ παρόν. Ἀλλ' ἱκανώτατος νὰ παράσχῃ ἐκδουλεύσεις πρὸς ἄνδρα, τὸν ὁποῖον ἐκτιμᾷ τόσον, ὅσον τὸν κύριον μαρκήσιον δὲ Μομβρέν.

— Πολὺ καλὸς εἶνε αὐτὸς ὁ κύριος, εἶπεν ὁ κόμης. Καὶ πῶς ὀνομάζεται;

— Σαβουρῶ... Σαβουρὼ δὲ Ρεβίλ!...

Καὶ ἡ μικρὰ χεὶρ τῆς Ἔλλεν προέτεινεν ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ κηρίου τὸ φύλλον τῆς ἐφημερίδος τοῦ Γκαρούς.

— Ἀνεγνώσατε τὸν *Ἔγχελυν*;

— Ὄχι, εἶπε πάλιν ὁ Ροβέρτος.

— Καλά· θὰ τὸν ἀναγνώσητε. Ἤθελα δὲ νὰ εἰδοποιήσω τὸν πατέρα σας νὰ περιποιηθῇ τὸν Σαβουρώ, τὸν ὁποῖον δύναται καὶ ἐν ἀνάγκῃ νὰ προσεταιρισθῇ, ἂν εὐαρεστῆται.

— Ὁ πατήρ μου θὰ σᾶς ὀφείλῃ χάριτας διὰ τὴν καλὴν συμβουλήν. Λοιπὸν εἶσθε ἐκλογικὴ μεσίτρια ἐδῶ τώρα;

— Ἐγώ;... Ἀδιαφορῶ ὅλως διόλου διὰ τὴν πολιτικὴν καὶ δὲν ἔχω ὄρεξιν ν' ἀναμιχθῶ εἰς τὰ πράγματα τῆς Γαλλίας... μολονότι καὶ ἐγὼ εἶμαι Γαλλὶς τώρα. — Καὶ παρετήρει τονίζουσα ἐπίτηδες τὰς λέξεις ταύτας τὸν κόμητα, ὅστις ὄρθιος, μὲ τὸ βλέμμα προσηλωμένον ἐπ' αὐτῆς δὲν ἠδυνήθη νὰ μὴ ἀνασκιρτήσῃ.

— Ἐνόμισα ὅμως ὅτι πανταχοῦ ὅπου βλέπω τὰ

Digitized by Google

συμφέροντα ἑνὸς Μομβρέν, καθῆκον εἶχον νὰ τὰ ἐξυπηρετήσω.

Τὰς τελευταίας ταύτας λέξεις ἀπήγγειλεν ἀγερώχως μὲ πρόθεσίν τινα προδήλως προκλητικήν, ἀνυψοῦσα ὑπερηφάνως τὴν μικρὰν χαρίεσσαν κεφαλήν της.

— Τουτέστιν ἀνεδέχθητε σεῖς, ἀπήντησεν ὁ Ροβέρτος, νὰ ὑπερασπίζητε τὰ συμφέροντα — καὶ τίς οἶδε; — τὴν τιμὴν αὐτὴν ἴσως τῆς οἰκογενείας;

— Διατί ὄχι; εἶπεν ἡ Ἔλλεν ἀταράχως.

Ὁ Ροβέρτος ἀπέθηκε βιαίως τὸν πῖλόν του ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἔλαβεν ἓν κάθισμα, ἐκάθησεν ἀντικρὺ τῆς Ἔλλεν, σταυρώσας δὲ τὰς χεῖρας καὶ ἀναζητῶν τὸ βλέμμα της:

— Ἐμπρός! εἶπεν· ἂς ὁμιλήσωμεν καθαρὰ καὶ ἂς εἴμεθα εἰλικρινεῖς. Φανερὸν εἶνε ὅτι γυνὴ οἵα ὑμεῖς δὲν ἔρχεται εἰς Μελὲν ἁπλῶς καὶ μόνον ὅπως ὁμιλήσῃ εἰς τὸν μαρκήσιον δὲ Μομβρὲν περὶ ἀσημάντων ἐκλογικῶν ὑποθέσεων... Εἶνε πρόφασις τὸ τοιοῦτο!.. Ἄλλο τι εἴχετε ν' ἀνακοινώσητε εἰς τὸν μαρκήσιον... Λοιπὸν τί; τί ἠθέλετε νὰ τοῦ εἴπητε;

— Ἤθελα...

Καὶ ἡ Ἔλλεν ἐσταμάτησε δάκνουσα ὀλίγον τὸ κάτω χεῖλος διὰ τῶν λεπτῶν, ὀξέων καὶ λευκοτάτων ὀδόντων της.

— Ἐπιμένετε νὰ μάθητε τί ἤθελα; ἠρώτησεν.

— Ἐπιμένω.

— Εἶνε δίκαιον. Ἔχετε τὸ δικαίωμα νὰ ἐρωτᾶτε. Εἴσθε σύζυγός μου!

Καὶ οἱ ὀφθαλμοί της ἐξήστραψαν ὑπὸ κακεντρεχείας.

— Μάλιστα, ἐξηκολούθησεν. Αὐτὸ ἀκριβῶς τοῦτο ἤθελα ν' ἀνακοινώσω εἰς τὸν μαρκήσιον δὲ Μομβρέν, εἰς τὸν ὁποῖον ἴσως σεῖς δὲν τὸ ἐνεπιστεύθητε.

— Ὁ πατήρ μου γινώσκει πάσας τὰς θλίψεις τῆς ζωῆς μου.

— Τὰς θλίψεις; Εὐχαριστῶ. Τὸ *θλίψεις* εἶνε εὐγενές. Ὁμολογῶ ὅτι ἐπερίμενα ν' ἀκούσω «τὴν αἰσχύνην!...» Ὢ! μὴ στενοχωρῆσθε. ἂν αὐτὴ ἡ λέξις σᾶς ἀνακουφίζῃ, εἰπέτε την... Ἀλλ' εἴτε εἶνε αἰσχύνη εἴτε ὄχι, ὁ γάμος μας εἶνε γεγονός... ναί, γεγονός... θέλω δὲ εἰς τὸ ἑξῆς καὶ ν' ἀναγνωρίζηται ὡς γεγονός.

— Δηλαδή;

— Δηλαδή...

Καὶ σιωπήσασα ἐμειδίασεν· εἶτα μὲ τόνον φωνῆς ἀποφασιστικόν:

— Οὐδὲν ἁπλούστερον, νομίζω. Δηλαδὴ εἶμαι σύζυγός σας καὶ ἐβαρύνθην πλέον νὰ μὴ παρουσιάζωμαι ὡς σύζυγός σας.

Προσέβλεψε τὸν Ροβέρτον κατὰ πρόσωπον, ὡς νὰ ἤθελε νὰ βεβαιωθῇ περὶ τοῦ ἀποτελέσματος, ὅπερ παρῆγον οἱ λόγοι της, κατόπιν δὲ σταυρώσασα τὰς χεῖρας καὶ κλίνασα ὀπωσοῦν πρὸς τὰ ὀπίσω τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ ἐρείσματος τῆς ἕδρας της, ἀνέμεινε τὴν ἀπάντησιν τοῦ κόμητος.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΔΥΟ ΕΣΠΕΡΙΔΕΣ

τῆς ἐν Ἑρμουπόλει Λέσχης «Ἑλλάδος»

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον.)

Ἑσπερὶς δευτέρα. — 1888

ΚΕΦΑΛΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΡΙΣ

Σκηναὶ ἐκ τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας.

Τὰ τείχη τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν ἔλαμπον καταφώτιστα ἐκ πυρσῶν, ὡς πύρινος στέφανος ἐν μέσῳ τῆς ἐλαιοφύτου τῆς Ἀττικῆς πεδιάδος. Ἄσματα γαμήλια ἐπλήρουν τὸ ἀέρα. Οἱ βωμοὶ ἐξέπεμπον πρὸς τὸν οὐρανὸν τὸν καπνὸν τῆς εὐχέτιδος θυσίας, καὶ τὰ ἀνάκτορα τοῦ βασιλέως τῆς Ἀττικῆς Ἐρεχθέως, ὑψούμενα ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς θέσεως ἣν κατέχουσι σήμερον τὰ ἐρείπια τοῦ Ἐρεχθείου, ἐδέσποζον τῆς πόλεως ἐστολισμένα δι' ἀνθέων καὶ φώτων.

Ἦτο ἡ παραμονὴ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἔμελλεν ὁ γλυκὺς Ὑμέναιος νὰ συνδέσῃ αἰωνίως τὰς δύο ἐρώσας ψυχὰς τοῦ Κεφάλου καὶ τῆς Πρόκριδος.

Ὁ Κέφαλος, προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἐρεχθέως, εἶχε δράμει ἐκεῖ ἐν σπουδῇ. Ἦτο ῥωμαλέος κυνηγὸς καὶ ἡ φήμη του ὡς ἀνδρείου βασιλόπαιδος ἦτο διαδεδομένη ἐν Ἑλλάδι. Ὁ Ἐρεχθεὺς ἐνηγκαλίσθη αὐτὸν ὡς υἱόν, ὁ δὲ πατὴρ τοῦ Κεφάλου, μηνύσας πρὸς τὸν Ἐρεχθέα ὅτι ἤρχετο ὅπως παραστῇ εἰς τοὺς γάμους τοῦ τέκνου του, εἶχε φθάσει εἰς τὴν Ἀττικὴν πρὸ δύο ἤδη ἡμερῶν ἐν πολυαρίθμῳ συνοδίᾳ. Ὁ γάμος ἔμελλε νὰ τελεσθῇ τὴν ἐπιοῦσαν. Ὁλόκληρος δὲ ὁ λαὸς τῆς Κεκρωπίας ἐτέλει λαμπρὰν παννυχίδα ἀναμένων τὴν ἀνατολὴν τῆς ἡμέρας τοῦ γάμου.

Ἐν τούτοις ἀνησυχία τις καὶ κατήφεια ἐζωγραφεῖτο ἐπὶ τοῦ προσώπου τῶν ἑορταζόντων. Οἱ οἰωνοὶ δὲν ἦσαν αἴσιοι καὶ φήμη διέτρεχεν ὅτι πρὸ τεσσάρων ἡμερῶν θηρίον πελώριον, ἐξελθὸν ἀπὸ τὰ δάση τοῦ Πεντελικοῦ, ἐλυμαίνετο τὴν Ἀττικήν· εἶχε δὲ κατασπαράξει ἐπὶ τοῦ Ὑμηττοῦ παρὰ τὴν πηγὴν τῶν δακρύων τῆς Ἠοῦς δεκαὲξ κυνηγοὺς ἐξελθόντας εἰς καταδίωξιν αὐτοῦ. Ἦτο ὄφις μακρὸς καὶ κατακίτρινος, φλόγας ἐκτοξεύων ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν, φαινόμενος ὁτὲ μὲν ἐδῶ ὁτὲ δ' ἐκεῖ, αἰφνιδίως, καὶ μά-

Digitized by Google

λιστα ἔλεγον ὅτι ἐθεάθη περιφερόμενος ὑπὸ τὰ τείχη τῆς πόλεως, ὀρθάνοικτον ἔχων τὸ στόμα καὶ πῦρ ἐκ τῆς γλώσσης ἐκπέμπων.

Διὰ τοῦτο αὐστηρῶς διέταξεν ὁ βασιλεὺς τοὺς φρουροὺς τῶν πυλῶν νὰ μὴ ἐξέλθῃ τις τῶν τειχῶν κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας,καὶ ὁ λαὸς τῶν Ἀθηνῶν ἦτο περιδεὴς καὶ ἐν μέσῳ τῶν φαιδρῶν τοῦ γάμου θυσιῶν ἐτελεῖτο κάπου κάπου ἐν γωνίᾳ τινὶ ἀποκρύφῳ καὶ θυσία ἱλαστήριος πρὸς τὸν ἀποτρόπαιον Δία καὶ τὴν κυνηγέτιδα Ἄρτεμιν

Ἀλλ' ἡ φήμη αὕτη, αἱ ἡμίσειαι φράσεις, ἡ μυστηριώδης κατήφεια εἶχε φθάσει εἰς γνῶσιν τοῦ Κεφάλου. Ἐρωτήσας ἐπιτηδείως ἔμαθε τὴν αἰτίαν τοῦ γενικοῦ ἐκείνου φόβου. Ὁ πρὸς τὴν Πρόκριδα ἔρως του ὑπηγόρευσεν αὐτῷ τότε παράτολμον σχέδιον.

Κατὰ τὴν νύκτα λοιπὸν τῆς παραμονῆς τῶν γάμων του, χωρὶς νὰ φανερώσῃ πρός τινα τὴν πρόθεσιν αὐτοῦ, ἐνδυθεὶς τὴν κυνηγετικὴν αὐτοῦ στολήν, ἐζώσθη τὴν θηρευτικὴν μάχαιραν, ἐφόρεσε τὴν βαρεῖαν φαρέτραν του,πλήρη βελῶν, ἔλαβε τὸ τόξον του, καὶ ἐλαφρός, εὐσταλής, ὡραῖος, ἀτρόμητος, ἐξῆλθε τῶν ἀνακτόρων ἐν νυκτί, διαλαθὼν τὴν προσοχὴν τῶν θεραπόντων.

Διῆλθε μικράν τινα πυλίδα ὑπὲρ τὸ ἄντρον τοῦ Πανός, καί, καταβὰς εἰς τὴν πεδιάδα, διηυθύνθη δρομαίως πρὸς τὸν Ὑμηττόν. Οἱ τέσσαρες μέλανες, πελώριοι καὶ πιστοὶ αὐτοῦ κύνες προεπορεύοντο αὐτοῦ προσεκτικοί, σείοντες τὴν δασύμαλλον οὐράν. Ἔλεγες ὅτι προῃσθάνοντο ὅτι μέγας τις κίνδυνος περιεῖρπεν ἐκεῖ που ἐν τῷ σκότει.

Ὁ ἔρως καὶ ὁ γάμος τῆς χαριτωμένης ἐκείνης ἀρχαίας ἐποχῆς, ἆ! ἦτο πολὺ γλυκύτερος ἢ σήμερον! Ὁ ἐραστής, ὁ νυμφίος ἓν εἶχεν ὄνειρον χρυσοῦν, νὰ θαυμάσῃ ἡ ἐρωμένη του τὸ κάλλος, τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν ῥώμην του κατ' αὐτὴν ἐκείνην τὴν ἡμέραν τῶν γάμων της. Καὶ ἐφαντάζετο ὁ. Κέφαλος ὁποίους γλυκεῖς παλμοὺς ἔρωτος καὶ θαυμασμοῦ ἤθελε διεγείρει ἐν τῷ στήθει τῆς Πρόκριδος ἐπανακάμπτων αἰφνιδίως νικητὴς εἰς τὰς ἀγκάλας της καὶ ῥίπτων εἰς τοὺς πόδας της ἄψυχον τὸ πτῶμα τοῦ θηρίου, ὅπερ ἐνέσπειρε τὸν τρόμον εἰς τὴν Ἀττικήν. Ἆ! τῇ ἀληθείᾳ, ὁ σημερινὸς ἡμῶν πολιτισμὸς πιθανὸν νὰ ἦναι σοφός,ἀλλ' εἶναι ἀκαλλὴς καὶ μικρός,διότι στερεῖται τοιούτων ὡραίων ἐθίμων καὶ πόθων.

Ἀλλὰ δὲν ἐξῆλθεν ὁ Κέφαλος ἀπαρατήρητος ὅλως ἐκ τῶν ἀνακτόρων. Μαῦροί τινες ὀφθαλμοὶ νεάνιδος κατοπτευούσης ἀπό τινος ἀνδήρου, ὄπισθεν τοῦ βασιλικοῦ μεγάρου, εἶδον αὐτὸν διολισθαίνοντα ἐν τῇ ὁδῷ, βαδίζοντα πρὸς τὰ τείχη καὶ καταβαίνοντα τὰς βαθμίδας τὰς ἀγούσας πρὸς τὴν πυλίδα ἐκείνην.

Ζοφερὰ τὸ ἦθος, ὁμοία πρὸς τὴν Νύκτα,ἥτις, καταβαίνουσα ἀθορύβως ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, ἐξαπλοῖ ἐπὶ τοῦ κυανοῦ στερεώματος τὸν μαῦρον μανδύαν της, κατέβη ἡ ὀρχηστρὶς Αὔρα μέλανα φέρουσα μανδύαν πρὸς τὸ ἄνδηρον, ὅπερ ἐξετείνετο δίκην ἐξώστου ὄπισθεν τοῦ βασιλείου οἴκου, καὶ ἀπὸ τοῦ ὁποίου τὸ βλέμμα περιελάμβανεν ὅλην τὴν πρὸς βορρᾶν τῆς Ἀκροπόλεως πεδιάδα, ἥτις σήμερον μὲν καλεῖται πόλις τῶν Ἀθηνῶν, θορυβῶδες ἄθροισμα πετρῶν, ἰδεῶν, σχεδίων, αἰσθημάτων, τότε δὲ ἦτο σιωπηλὴ πεδιὰς πλήρης χλόης, δένδρων καὶ τινων σπανιωτάτων βωμῶν.

Διατί στηρίζει τοὺς ἀγκῶνας ἐπὶ τοῦ θωρακείου τοῦ ἐξώστου καί, φεύγουσα τὸ φῶς καὶ τὴν χαρὰν τῆς τελετῆς, ἐπιζητεῖ τὸ σκότος ἡ Αὔρα, ἡ προσφιλὴς δούλη, ἡ ἀχώριστος σύντροφος τῆς Πρόκριδος; Διατί βυθίζει τὸ βλέμμα εἰς τὰ κατάμαυρα βάθη τοῦ ἐν τῇ νυκτὶ βεβυθισμένου ὁρίζοντος, ὅμοια τὸ χρῶμα πρὸς τὴν καρδίαν αὐτῆς; Διατί τὸ ἀναπαλλόμενον φῶς τῶν ἐπὶ τῶν τειχῶν παρατεταγμένων πυρσῶν φωτίζει ἐπὶ τῶν ὠχρῶν παρειῶν της δύο καταλειβόμενα δάκρυα;

Εἶχεν ἰδεῖ τὸν Κέφαλον ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Ἐρεχθέως καὶ τὸ ἀρρενωπὸν κάλλος τοῦ εἰκοσιπενταετοῦς νεανίου ἔτρωσε τὴν καρδίαν τῆς δούλης. Ἐπάλαισε κατὰ τοῦ ὁσημέραι ὀγκουμένου ἐν τῇ καρδίᾳ της πάθους, ἐσκέφθη τὰς πρὸς αὐτὴν εὐεργεσίας τῆς Πρόκριδος, τὸ καθῆκον αὐτῆς, ὡς φίλης, ὡς δούλης· ἀντέταξε πάντα ταῦτα κατὰ τοῦ πυρός, ὅπερ ἤρξατο καῖον καὶ πυρπολοῦν τὴν καρδίαν της, ἀλλὰ τὸ πῦρ ἐκεῖνο ἦτο τόσον σφοδρόν, τόσον ἀπέραντον, ὥστε ἔκαυσε τοὺς φραγμοὺς τούτους, οὓς ἡ Αὔρα τῷ ἀντέταξεν ὡς χάρτινα τείχη, καὶ κατελυμαίνετο τὴν δύστηνον κόρην.

Πρὸς τίνα ν' ἀνκοινώσῃ τὸ αἴσθημά της; Δὲν εἶχε ἄλλον εἰμὴ τὴν Πρόκριδα· ἀλλ' εἰς αὐτὴν ἦτο ἀδύνατον νὰ τὸ φανερώσῃ. Ἦτο δούλη, δὲν εἶχε κανένα ἄλλον φίλον, κανένα!

Δεκάκις ἀπεφάσισε νὰ περιμείνῃ τον Κέφαλον ἐν τῷ διαύλῳ τοῦ μεγάρου, νὰ τῷ εἴπῃ ὅτι τὸν ἀγαπᾷ, καὶ ἐὰν αὐτὸς τὴν ἀποκρούσῃ,ν' ἀποθάνῃ πρὸ τῶν ποδῶν του, κεντῶσα τὴν χεῖρά της διὰ δηλητηριασμένης καρφίδος, ἣν εἶχε λάβει ποτὲ παρὰ Θεσσαλῆς μαγίσσης. Ἀλλὰ δεκάκις ἀνεχαίτισεν αὐτὴν ἡ ἐλπὶς ὅτι θὰ τὸν λησμονήσῃ.

— Ἔχω καιρόν, ἐσκέπτετο. Ἄλλως τε, ὅταν ἡ θύρα τοῦ νυμφικοῦ θαλάμου κλεισθῇ ὄπισθέν του καὶ αἱ λευχείμονες παρθένοι ψάλωσιν ἔξωθεν τῆς θύρας τὸ ἐπιθαλάμιον, εἶμαι βεβαία ὅτι δὲν θ' ἀνθέξω εἰς τὸ θέαμα, εἰς τὸ ἄκουσμα ἐκεῖνο· θ' ἀποθάνω. Ἔχω ἀκόμη καιρόν.

Ἀλλ' ἡ νόσος της προὐχώρει, ηὔξανεν, ἤγγι-

Digitized by Google

ζεν ἤδη τῆς φρενίτιδος τὰ ὅρια. Τῇ ἐφαίνετο ὅτι φάσμα τι ροδόχρουν γυναικός, κρόκινον, ἐξηνεμωμένον πέπλον φερούσης, ἤρχετο ἀθορύβως ὀπίσω της, ὅπου καὶ ἂν κατέφευγε, καὶ τῇ ἐψιθύριζεν εἰς τὸ οὖς φράσεις ἀλλοκότους.— Εἶναι τόσον ὡραῖος! τῇ ἔλεγε. Φαντάσθητι πόσον θὰ σὲ ἀγαπᾷ... Εἶσαι δούλη τῆς Πρόκριδος καὶ αὐτὴ σὲ περιφρονεῖ διὰ τῆς ἀγάπης της, διὰ τῆς προστασίας της. Οὐδεμίαν εὐγνωμοσύνην ὀφείλεις πρὸς αὐτήν. Ὁ δοῦλος δὲν ὀφείλει ποτὲ εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν αὐθέντην του. Θ' ἀνεχθῇς νὰ θυσιάσῃς χάριν τῆς Πρόκριδος τὸν ἔρωτά σου :

Ἤκουε ταῦτα εὐκρινῶς ἡ Αὔρα ὄπισθέν της, ἀλλ' ἐστρέφετο καὶ δὲν ἔβλεπε κανένα.

Κατήντησε νὰ παραληρῇ οἱονεὶ ἀπαντῶσα πρὸς τὸ φάσμα.

Εἶχον παρέλθει καὶ πολλαὶ ἄλλαι νύκτες, χωρὶς ὁ Μορφεὺς νὰ ψαύσῃ τὰς βλεφαρίδας της. Αἱ παρειαί της ἐκοιλαίνοντο, ἡ ὄψις της ὠχρία. Ὁ ἔρως της ηὔξανε καὶ μετ' αὐτοῦ ὁ πυρετός.

Ἡ Πρόκρις δὲν προσεῖχε πολὺ εἰς τὴν στυγνὴν ἐκείνην μελαγχολίαν τῆς δούλης. Ὅλη παραδεδομένη εἰς τὸ νὰ βλέπῃ, ν' ἀκούῃ τὸν μνηστῆρά της, ἠγνόει τὰ πάντα. Ἠγνόει τοῦ πελωρίου ὄφεως τὴν ἐν τοῖς περιχώροις ἐμφάνισιν, ἠγνόει τὸ πῦρ τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς Αὔρας. Ἓν μόνον ἔβλεπε, τὸν ἐραστήν, τὸν μνηστῆρά της.

Ὁ ἔρως ἔχει τὴν φιλαυτίαν του, σκληρὰν διὰ τοὺς ἄλλους φιλαυτίαν, ἀλλὰ συγγνωστήν, δικαίαν, ἀπαραίτητον. Ὅταν τις, ἀνανήψας ἐκ νόσου μακρᾶς διατελῇ ἐν καταστάσει ἀναρρώσεως, εἶναι ὕποπτος, δύστροπος, ὀξύθυμος, ἐγωϊστής. Οἱ περὶ αὐτὸν βλέπουσιν, ὑφίστανται τοῦτο, ἀλλὰ συγχωροῦσιν. Οὕτω καὶ οἱ ἐρῶντες, οἱ ἤδη μετὰ μακρᾶς βασάνους χωρισμοῦ ἀρχόμενοι ν' ἀπολαύωσι τῶν πόθων των. Εἶναι μύωπες διὰ τὰ παθήματα τῶν ἄλλων. Ἡ καρδία των διατελεῖ ἐν ἀναρρώσει. Συγγνώμην δι' αὐτούς.

Ἐν ὁμοίᾳ πυρετώδει καταστάσει διετέλει ἡ Αὔρα καθημένη ἐπὶ τοῦ ὑπαίθρου ἐξώστου, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Κέφαλος λάθρα ἐξήρχετο ἐκ τοῦ μεγάρου. Τὸν εἶδε, τὸν ἐγνώρισεν, ἤνοιξε τὰ χείλη ὅπως κραυγάσῃ κραυγὴν χαρᾶς ἢ ἐκπλήξεως, τίς οἶδε; Ἀλλ' ἡ φωνὴ ἔμεινεν ἐν τῷ λάρυγγι τῆς κόρης, ἥτις βλέπουσα αὐτὸν βαίνοντα γοργῶς πρὸς τὰ τείχη ἐξέτεινεν ἀκουσίως τὴν χεῖρα πρὸς αὐτόν. Ἦτο σχεδὸν παράφρων. Ἀλλ' ὅταν τὰ βήματα τοῦ κυνηγοῦ ἐξηφανίσθησαν πρὸ τῆς κλίμακος τῆς πυλίδος, ὅταν ἡ σκιὰ τοῦ Κεφάλου ἐξηλείφθη ἐντὸς τῆς ἀπεράντου σκιᾶς τῆς ἐξοχῆς, ἡ Αὔρα σχεδὸν μηχανικῶς, ὡσανεὶ διετέλει ἐν ὑπνοβασίᾳ, ἐπήδησεν ἀπὸ τοῦ ἐξώστου εἰς τὴν ὁδὸν ἐλαφρά, ὡς ἐπήδα ὅταν ἐχόρευε κατὰ τὰ συμπόσια τοῦ Ἐρεχθέως, καί, ὁρμήσασα καὶ αὐτὴ πρὸς αὐτὴν ἐκείνην τὴν θυρίδα, δι' ἧς ὁ Κέφαλος ἐξῆλθεν, ἐχάθη καὶ αὐτὴ εἰς τὰ σκότη τῆς νυκτός.

Καὶ πάντοτε τὸ ἀπαίσιον ἐκεῖνο φάσμα τῆς κροκοπέπλου γυναικὸς ὤθει αὐτὴν πρὸς τὰ ἐμπρὸς ψιθυρίζον καὶ καγχάζον εἰς τὸ οὖς της... Τρέξε, τρέξε, γρήγορα!

Τὸ σκότος κατέπιε τὰ βήματά των.

ΣΤ'

Ἡ αὐγὴ ἤδη ὑπέφωσκεν ἀπὸ τοῦ Ὑμηττοῦ ὅτε, κατάκοπος ἐκ τῶν ἑορτῶν, τῶν ᾀσμάτων καὶ τῆς ἀγρυπνίας, ἡ Πρόκρις ἀπεχώρει ἤδη εἰς τὸν θάλαμόν της, ἀφοῦ πρῶτον προσελθοῦσα παρὰ τῷ βασιλεῖ ἐξεπλήρωσε χρέος ἱερὸν καὶ προσφιλές.

— Πάτερ μου, εἶχεν εἰπεῖ πρὸς τὸν Ἐρεχθέα, ἡ ἐπαύριον εἶναι ἡ ἡμέρα τῶν γάμων μου. Ἐπιθυμῶ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην, καθ' ἣν φεύγω μακρὰν ἀπὸ σοῦ ὅπως μεταβῶ εἰς τὸν ἐν Θεσσαλίᾳ οἶκον τοῦ συζύγου μου, νὰ ἐκπληρώσω χρέος ἱερὸν καὶ προσφιλὲς πρὸς τὴν Αὔραν, τὴν ἀπὸ παιδικῆς ἡλικίας μου ἀγαπητήν μου σύντροφον καὶ φίλην. Καλέ μου πάτερ, ἀπόδος τὴν ἐλευθερίαν εἰς αὐτὴν καὶ ἄφες νὰ τὴν λάβω μαζῆ μου εἰς τὰ βασίλεια τοῦ συζύγου μου. Τῇ τὸ ὑπεσχέθην.

— Ἀγαπητή μου Πρόκρις, εἶπεν ὁ βασιλεὺς ἀσπαζόμενος τὸ μέτωπον τῆς θυγατρός του, ἡ Αὔρα εἶναι ἐλευθέρα ὡς ὁ ἀὴρ τοῦ ὁποίου φέρει τὸ ὄνομα. Λάβε την καὶ ἔσο εὐτυχής.

Καὶ ἀπεσύρθη ὅλη χαρὰ ἡ Πρόκρις ἵνα κοιμηθῇ εἰς τὸν θάλαμόν της ἐκεῖνον, ὃν τῇ ἐπαύριον ἔμελλε νὰ ἐγκαταλείψῃ διὰ παντός...

Ἡ ἡμέρα εἶχεν ἤδη προχωρήσει, ὁ ἥλιος εἶχεν ἀνατείλει πρό τινων ὡρῶν καυστικὸς καὶ πνοὴ ἀέρος δὲν ἔσειε τὰ φύλλα. Ἡ Πρόκρις ἐκοιμᾶτο εἰσέτι ἐν τῇ λευκῇ νυκτερινῇ περιβολῇ της ἡμιάνοικτα ἔχουσα τὰ χείλη ἐφ' ὧν γλυκὺ ἐπλανᾶτο μειδίαμα ἐκίνει δὲ τὸ στῆθος της ἐνίοτε στεναγμὸς ἐλαφρὸς τερπνοῦ ὀνείρου.

Αἴφνης ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θαλάμου, ἄγνωστον πῶς, ἐκ τοῦ ἀέρος, ἐκ τοῦ μηδενός, ἐπεφάνη γραῖα γυνή. Παράδοξον! Ἡ γυνὴ αὕτη ἦτο ἡ Μύρρα, ἡ γραῖα ἐκείνη δούλη τῆς Πρόκριδος, ἣν εἴδομεν ἐν τῇ παρὰ τὸν Ὑμηττὸν κοιλάδι Πόθεν εἰσῆλθε καὶ τί ἤρχετο νὰ κάμῃ εἰς τὸν θάλαμον; Ἦτο ἆρά γε ἡ Μύρρα ἡ ἀληθής, ἢ μήπως θεά τις ζηλοτυπίαν καὶ ἐκδίκησιν πνέουσα, ἔλαβε τῆς ἀγαθῆς γραίας τὴν μορφὴν ὅπως ἀποπλανήσῃ τὴν κόρην;

Ἡ γραῖα ἔστη ὀρθία παρὰ τὴν κλίνην τῆς νεάνιδος, ἠτένισεν αὐτὴν κοιμωμένην, καὶ σαρδόνιον μειδίαμα ἐβάθυνε καὶ συνεσώρευσε τὰς ρυτίδας τοῦ προσώπου της. Δὲν εἶπε τίποτε· ἀλλ' ἐφαίνετο ὡς νὰ ἔλεγε καθ' ἑαυτήν :

— Ἆ! Σὺ λοιπὸν εἶσαι ἐκείνη; Σὺ τολμᾷς

Digitized by Google

νὰ μοῦ ἀφαιρέσῃς τὴν εὐδαιμονίαν μου, ἄφρον παιδίσκη; Ἆ! Τώρα ὅμως ἦλθε καὶ εἰς ἐμὲ ἡ σειρά, καὶ σὲ κρατῶ εἰς τὰς χεῖράς μου.

Ἔτεινε τὴν χεῖρα ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν τῆς νεάνιδος, καὶ ἡ Πρόκρις, ἀφεῖσα βαθὺν στεναγμόν, ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς.

Παραχρῆμα καὶ αὐτοστιγμεὶ τὸ μειδίαμα ἐξηλείφθη ἀπὸ τῶν χειλέων τῆς γραίας, ἤρξατο δὲ αὕτη νὰ κλαίῃ καταπνίγουσα τοὺς λυγμοὺς τοῦ κλαυθμοῦ της.

— Μύρρα! εἶπεν ἡ Πρόκρις ἡμιανεγερθεῖσα, διατί κλαίεις; Συνέβη δυστύχημα εἰς τὸν Κέφαλον; Λέγε ταχέως.

— Ὄχι, καλή μου κόρη, εἶπεν ἡ γραῖα ἀπομάσσουσα τὰ δάκρυά της. Δὲν συνέβη τίποτε.

— Κάτι μοῦ κρύπτεις, Μύρρα. Ὁμίλει, πρὸς θεῶν, διατί κλαίεις; Διατί σιωπᾷς;

— Δυστυχὴς κόρη! εἶπεν ἡ γραῖα μετὰ οἴκτου καὶ στοργῆς ἀτενίζουσα τὴν Πρόκριδα.

— Ἀλλὰ τί ἔχεις λοιπόν; εἶπεν αὕτη συλλαμβάνουσα διὰ τῶν δύο χυτῶν της χειρῶν τοὺς λιποσάρκους βραχίονας τῆς γραίας.

— Πρόκρις, ὁ μνηστήρ σου δὲν σὲ ἀγαπᾷ. Ὁ μνηστήρ σου σὲ ἀπατᾷ. Ὁ Κέφαλος ἀγαπᾷ ἄλλην γυναῖκα καὶ κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἡ ἀντεράστριά σου εὑρίσκεται εἰς τὰς ἀγκάλας του.

— Ψεύδεσαι, ἀνέκραξεν ἡ Πρόκρις κάτωχρος ὡς ἄνθρωπος, ὅστις ἐξυπνήσας ἐξ ὀνείρου τερπνοῦ εἰς φρικτὴν πραγματικότητα, ἐπιθυμεῖ νὰ πιστεύῃ ἀκόμη ὅτι δὲν ἦτο ὄνειρον ἡ ἐν μιᾷ στιγμῇ ἀποπτᾶσα εὐδαιμονία του ἐκείνη. — Ψεύδεσαι, σοὶ λέγω, ἢ ἀπατᾶσαι. Εἶναι τόσον ἀδύνατον, ὅσον θὰ ἦτο φρικτὸν αὐτὸ τὸ ὁποῖον μοὶ λέγεις.

— Εἴθε νὰ ἦτο ψευδές, εἶπεν ἡ γραῖα φέρουσα τὸ ρινόμακτρον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς. Ναί, ἔχεις δίκαιον, Πρόκρις, ἠτύχασον, ἦτο ψευδές. Ἐγὼ πταίω ἡ ἀπερίσκεπτος, ἐλθοῦσα ἐδῶ νὰ σὲ λυπήσω. Λησμόνησον ὅ,τι σοὶ εἶπον καὶ ἐγέρθητι νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὸ λουτρόν, διότι πλησιάζει ἡ ὥρα τοῦ γάμου σου.

— Ἆ! Μύρρα, διατί μὲ βασανίζεις οὕτω; εἶπεν ἡ Πρόκρις· τί κακὸν σοὶ ἔκαμα; Δὲν σ' ἐγνώριζα τόσον σκληράν!

— Μὲ κάμνει τοιαύτην ἡ δυστυχία σου, προσφιλής μου κόρη. Θέλω νὰ σοῦ μετριάσω τὴν φρικτὴν ὀδύνην, ἥτις σὲ περιμένει, ὅταν ἴδῃς ὅτι ὁ μνηστήρ, ὁ ἐραστής σου, ὅστις ἔχει σήμερον κυριεύσει ὅλης τῆς καρδίας, ὅλης τῆς ζωῆς σου, ἀναιδῶς, ἀσπλάγχνως σὲ ἐπρόδωκε. Δὲν μὲ πιστεύεις; Ἐγέρθητι λοιπὸν καὶ ζήτησον αὐτὸν εἰς τὰ βασίλεια, εἰς ὅλην τὴν πόλιν· δὲν θὰ τὸν εὕρῃς. Ἔφυγε διὰ νυκτός, κρυφίως, ἀπάγων τὴν ἐρωμένην του καὶ ἀντίζηλόν σου.

— Καὶ ποία εἶναι αὐτή, εἰπὲ ποία εἶναι, σὲ διατάττω, εἰπὲ γρήγορα! ἀνέκραξε διὰ φωνῆς τρεμούσης, κατάλευκα ἔχουσα τὰ χείλη ἡ δύστηνος νύμφη.

— Ἐὰν ἀναζητήσῃς πανταχοῦ τῶν ἀνακτόρων, πανταχοῦ τῆς πόλεως, οὐδαμοῦ θὰ εὕρῃς τὴν Αὔραν, τὴν ὡραίαν δούλην σου, εἶπεν ἡ Μύρρα.

— Καὶ σύ, σὺ πῶς γνωρίζεις ὅτι αὐτὸς ἀπήγαγεν ἐκείνην; ἠρώτησεν ἡ Πρόκρις στηρίξασα ἐπὶ τῆς τελευταίας ταύτης ἐρωτήσεώς της ὅλην τὴν ἀπομένουσαν ἀμφιβολίαν της, δηλαδὴ ὅλην τὴν ζωήν της, διότι κατὰ τὴν φρικώδη ἐκείνην στιγμὴν ἡ ζωή της ὁλόκληρος ἐστηρίζετο ἐπὶ μιᾶς καὶ μόνης ἐλπίδος, ὅτι ἡ Μύρρα ἐπλανᾶτο.

— Τοὺς εἶδον ἐγὼ ἡ ἰδία, εἶπεν ἡ Μύρρα, δάκνουσα τὸ ρινόμακτρον ἵνα καταπνίξῃ τοὺς λυγμούς της βέβαια. Ἔφυγον ἐκ τῆς πυλίδος τῶν τειχῶν τῆς συγκοινωνούσης πρὸς τοῦ Πανὸς τὸ σπήλαιον, καὶ τοὺς ἤκουσα λέγοντας ὅτι εἰς τὴν συστάδα τῶν θάμνων, ἔνθα ἡ Πηγὴ τῶν δακρύων τῆς Ἠοῦς, ἐκεῖ θὰ καταφύγωσι προσωρινῶς ἵνα κρυβῶσι. Πρόκρις, μὴ κλαίῃς, κόρη μου· θάρρος! Λησμόνησον τὸν ἄθλιον ἀπατεῶνα. Εἶναι ἀνάξιος τοῦ ἔρωτός σου!

— Ὦ Μύρρα, ἐὰν ἤξευρες τί σπαραγμὸς διαμελίζει τὰ στήθη μου! Θέλω νὰ τὸν ἴδω, θέλω νὰ τοὺς συλλάβω ἐγὼ ἡ ἰδία, εἶπεν ἡ Πρόκρις ζητοῦσα νὰ ἐνδυθῇ μόνη. Γρήγορα, τὴν ἐσθῆτά μου, τὸν πέτασόν μου. Ὢ εἶναι ἀδύνατον, ἀδύνατον νὰ ἦτο κίβδηλος ἡ καρδία ἐκείνη!

— Ποῦ σπεύδεις; τί ζητεῖς νὰ πράξῃς; εἶπεν ἡ Μύρρα κρατοῦσα τὴν Πρόκριδα ἀπὸ τῆς χειρός. Νὰ ἐξέλθῃς τῆς πόλεως ἐν πλήρει ἡμέρᾳ εἰς τοιαύτην κατάστασιν; Ἆ! Πρόκρις, ἀπώλεσας λοιπὸν τὸ λογικόν; Ἀλλὰ θὰ σὲ ἴδουν, κόρη μου, θὰ τρέξουν κατόπιν σου, θὰ γίνῃ θόρυβος, καὶ οἱ δραπετεύσαντες ἐρασταὶ θὰ κρυβῶσι καὶ δὲν θὰ τοὺς ἀνεύρῃς ποτέ.

— Ἔχεις δίκαιον, ἀπώλεσα τὸ λογικόν. Μία στιγμή μοῦ ἀνέτρεψε τὸν βίον μου. Τί τοὺς ἔπταισα, Μύρρα, τί τοὺς ἔπταισα! Ἡ Αὔρα νὰ μὲ προδώσῃ ἡ ἀχάριστος, ἐμὲ ἥτις τῇ ἐχάρισα τὴν ἐλευθερίαν σήμερον! Εἶναι φρικτόν, εἶναι ἀπίστευτον! Μύρρα, πρᾶξον ὅ,τι θέλεις· ἀλλὰ διὰ πάσης θυσίας θέλω νὰ πεισθῶ, θέλω νὰ τοὺς κατασκοπεύσω. Μ' ἐννοεῖς;

— Θὰ σ' ἐνδύσω ἀνδρικὸν χιτῶνα καὶ ἱμάτιον, Πρόκρις, καὶ θὰ διέλθῃς ὡς θεράπων τὰ ἀνάκτορα καὶ τὰ τείχη. Ἐλθὲ μετ' ἐμοῦ.

Μετ' ὀλίγον ἡ γραῖα θεράπαινα, ἀκολουθουμένη ὑπὸ θεράποντος ἐφήβου, ραδινὸν ἀνάστημα ἔχοντος καὶ φέροντος σκιάδιον πλατύγυρον, ἐξήρχετο τῶν τειχῶν τῆς πόλεως ἐκ τῆς πυλίδος. Κατελθοῦσαι δὲ διὰ τοῦ σπηλαίου τοῦ Πανὸς πρὸς τὴν πεδιάδα διηυθύνθησαν δρομαίως πρὸς τὴν γνωστὴν κοιλάδα τοῦ Ὑμηττοῦ. Ὁ δρόμος των εἶχε τὸ παράδοξον, ὅτι προηγεῖτο μὲν ὁ κομψὸς θεράπων, ἀλλὰ τὰ βήματα τῆς γραίας

Digitized by Google

ἐφαίνοντο μᾶλλον βήματα νέας γυναικός. Ἦτο ἄρά γε Μύρρα ἡ ἀληθής:

Ζ'

Ἐνῷ ἡ Πρόκρις, φέρουσα τὴν ἔχιδναν τῆς ζηλοτυπίας ἐν τῷ στήθει, ὥδευε σχεδὸν φρενόληπτος πρὸς τὴν κοιλάδα, ἐκ τοῦ ἑτέρωθεν σημείου τοῦ ὁρίζοντος κεκοπιακώς, ἐξηντλημένος ἐκ τοῦ κόπου ὑπὸ τὸν καυστικὸν ἥλιον ἡμέρας φλογερᾶς ὁ Κέφαλος ἐπανήρχετο ἄπρακτος πρὸς τὴν αὐτὴν τοῦ Ὑμηττοῦ κοιλάδα. Εἶχε διανύσει ὁδοιπορίαν μακρὰν ἀπὸ τῆς νυκτὸς ἀναζητῶν εἰς μάτην τὸ θηρίον ἐν τοῖς πέριξ δρυμοῖς χωρὶς ν' ἀναπαυθῇ, χωρὶς νὰ πίῃ μίαν κἂν σταγόνα ὕδατος. Διὰ τοῦτο ἔσπευδε νὰ φθάσῃ πρὸς τὴν συστάδα τῶν θάμνων, ἵνα δροσισθῇ ἐκ τῆς πηγῆς τῶν δακρύων τῆς Ἠοῦς, ὑπὸ τὴν ἀμφιλαφῆ σκιὰν τῆς πλατάνου, ἥτις ἐστέγαζε τὸ σκιερὸν ἐκεῖνο μέλαθρον. Οἱ κύνες του ἔχοντες κρεμαμένην τὴν γλῶσσαν ἐκ τοῦ κόπου, ἤσθμαινον ἀπηυδηκότες· ἐνστίκτως δὲ ὥδευον καὶ οὗτοι πρὸς τὴν συστάδα ἐκείνην τῶν θάμνων.

Ἔφθασε τέλος εἰς αὐτὴν ὁ Κέφαλος, καί, διανοίξας τοὺς δασυφύλλους κλάδους, εἰσῆλθεν εἰς τὸ μέλαθρον· ρίψας δὲ φαρέτραν καὶ τόξον, ἐκάθισε περικεκυκλωμένος ὑπὸ τῶν κυνῶν του παρὰ τὸ καλαρύζον ὕδωρ τῆς Ἠοῦς, ἐκ τοῦ ὁποίου καὶ οἱ τέσσαρες κύνες ἔπινον ἤδη ἀπλήστως.

Ἐξήγαγεν ἐκ τῆς θηρευτικῆς του πήρας δερματίνην κύαθον, ἣν ἐπλήρωσεν ὕδατος, καὶ πιὼν κατ' ἐπανάληψιν, ἤνοιξε τὸν χιτῶνά του πρὸς τὸ στῆθος ὅπως δροσισθῇ· ἀλλ' ἡ ἀτμόσφαιρα ἦτο διάθερμος· οὐδεμία πνοὴ ἀέρος ἔσειεν οὐδὲ κἂν τὸ ἐλαφρότερον φύλλον.

Ἐν τούτοις ἡ Πρόκρις ἀσθμαίνουσα ἔφθασε πρὸς τὴν πυκνὴν συστάδα τῶν θάμνων. Πῦρ κατέκαιε τὰ στήθη της, διότι οἱ ὀφθαλμοί της ἀντηνάκλων τὰς ἐσωτερικὰς αὐτοῦ ἀναλαμπάς· Πλησιάσασα κατά τι, ἐλαφρὰ ὡς σκιά, ἔκυψε καὶ ἠκροάσθη κατὰ πρῶτον, ἐνῷ οἱ παλμοὶ τῆς ζηλοτυπίας καὶ τοῦ ἔρωτος ἐσφυρηλάτουν ἀλγεινῶς ἐκ τῶν ἔνδον τὸ στῆθός της. Ἠκροᾶτο.

Ἡ θερμότης τοῦ ἡλίου ἦτο φλογερά.

— Ἐλθέ, γλυκειά μου αὔρα, εἶπεν ἐντὸς τῆς συστάδος τῶν θάμνων ἱκετευτικῶς καὶ μετὰ πόθου ὁ Κέφαλος, ἐλθὲ εἰς τὰ καίοντα στήθη μου.

Ἡ Πρόκρις ἔκλεισε τὰ ὄμματα καὶ ἔφερε τὰς δύο της χεῖρας ἐπὶ τοῦ στήθους της. Ἐνόμισεν ὅτι μάχαιρα ἐστομωμένη, πεπυρακτωμένη, ἀπέραντος διῆλθεν ὁλόκληρος διὰ τῆς καρδίας της! Ἦτο λοιπὸν ἀληθὴς ὁ λόγος τῆς Μύρρας!

Πῶς δὲν ἀνεκραύγασε; πῶς δὲν ἔπεσεν ἀναίσθητος; πῶς δὲν ἐκεραυνοβολήθη ὑπὸ τοῦ ἀκούσματος ἐκείνου; Ὑπάρχουσι τοιαῦτα ἐν τῇ ζωῇ ἀνεξήγητα θαύματα.

Προέβη προσωτέρω, εἰσήγαγε τὴν κεφαλὴν διὰ μέσου τῶν φύλλων καὶ εἶδεν.

Εἶδε τὸν Κέφαλον μόνον παρὰ τὴν πηγὴν ἀπηυδηκότα, ἀνοικτὰ ἔχοντα τὰ στήθη, κάθιδρον, ἀναζητοῦντα μίαν πνοὴν ἀέρος ἵνα δροσίσῃ τὰ στήθη του.

Ἡ αὔρα ἣν ἐκάλει ἦτο ἡ ἐλλείπουσα τοῦ ἀέρος πνοή.

Κατενόησε τότε τὴν πλάνην της, ἐστράφη περὶ ἑαυτήν· ἦτο μόνη.

Ἡ γραῖα εἶχε γίνει ἄφαντος.

Τῇ ἐφάνη τότε ὅτι τὰ πάντα ἦσαν ὄνειρον φρικῶδες, ἐφιάλτης φοβερός, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐξηγείρετο εἰς τὴν ἀλήθειαν, καὶ ὅτι ἡ Μύρρα ἦτο ὄν τι καταχθόνιον λαβὸν τῆς γραίας θεραπαίνης τὴν μορφήν.

— Ἤλπιζον νὰ φέρωμεν καλὸν θήραμα εἰς τὴν καλήν μου Πρόκριδα σήμερον, πτωχὲ Κέρβερε, ὡς δῶρον ἀπροσδόκητον τοῦ γάμου, εἶπεν ὁ Κέφαλος πρὸς τὸν ἕνα τῶν κυνῶν του. Ἀλλ' εἰς μάτην! Θὰ ἐπιστρέψω μὲ κενὰς τὰς χεῖρας καὶ τὸν σάκκον μου.

Ἡ κόρη δὲν ἠδυνήθη νὰ συγκρατήσῃ τὴν χαράν της. Κατὰ τὴν στιγμὴν ὅμως ἐκείνην συνέβη τι τρομερόν, ἀλλόκοτον, ἀπίστευτον.

Μὲ στῆθος ἀνασκιρτῶν ἐκ τῆς χαρᾶς ἔξαλλος ἐξ ἔρωτος καὶ μετανοίας, ἡ Πρόκρις ἀφῆκε κραυγὴν καὶ διέσχισε βιαίως τὸ φύλλωμα ἵνα ριφθῇ εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ πιστοῦ της ἐραστοῦ ἀδίκως συκοφαντηθέντος.

— Ἄ! συγγνώμην, ἀνέκραξε, συγγνώμην, καλέ μου Κέφαλε!

Ἀλλ' ἐκείνη ἡ κραυγή, ἐκεῖνος ὁ θροῦς τῶν διασχιζομένων κλάδων ἔφθασεν εἰς τὸ οὖς τοῦ Κεφάλου ὡς συριγμὸς ἀποτροπαίου τινὸς ὄφεως, ὁ δὲ γυμνὸς βραχίων τῆς νεάνιδος, ὁ εἰσδύσας μεταξὺ τῶν κλώνων ἵνα τοὺς ἀνοίξῃ, ἐφάνη εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Κεφάλου ὡς ὁ ἀναζητούμενος κίτρινος ὄφις, εἰσορμῶν κατ' αὐτοῦ ὅπως τὸν κατασπαράξῃ.

— Ἄ! ἐσκέφθη ὁ Κέφαλος, σ' εὑρίσκω τέλος πάντων!

Καὶ ἐν ἀστραπιαίᾳ στιγμῇ ἥρπασε τὸ τόξον του, ὁ δὲ σίδηρος συρίξας ἀπχισίως ἐνεπήχθη βαθέως εἰς τὴν καρδίαν τῆς κόρης.

Κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν διανοιγέντων ἐξ ἄλλου μέρους τῶν κλάδων, προέκυψεν ἐκεῖθεν ἡ ὠχρὰ καὶ ἀπλανεῖς ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς κεφαλὴ τῆς ὀρχηστρίδος Αὔρας.

Ἔπεσεν ἡ Πρόκρις εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ μνηστῆρός της παράφρονος σχεδὸν ἐκ τῆς ἀπελπισίας, ἔχουσα εἰσέτι τὸ μειδίαμα τῆς χαρᾶς της εἰς τὸ πρόσωπον.

— Κέφαλε! ἐπρόφθασε νὰ εἴπῃ μόνον.

Digitized by Google

Καὶ τὴν ψυχήν της τὴν παρθενικήν, ἀποπτᾶσαν τῶν χειλέων της, ἐδέχθησαν ἐν ὑστάτῳ σπαρακτικῷ ἀσπασμῷ τοῦ ἐραστοῦ της τὰ χείλη. Καὶ οὕτως ἐτελεῖτο ἡ βουλὴ τῆς Ἠοῦς.

Η'

Ὅταν ὁ Κέφαλος, κρατῶν μόνος αὐτὸς εἰς τὰς ἀγκάλας του τὸ ἄψυχον τῆς Πρόκριδος σῶμα, τὸ μόνον πρᾶγμα, ὅπερ τῷ ἀπέμεινεν ἐκ τοῦ κόσμου τοῦ ἔρωτος καὶ τῶν ὀνείρων του, ἵνα τὸ μεταφέρῃ εἰς τὴν πόλιν, διῆλθε διὰ τοῦ κρημνοῦ ἐκείνου τῶν Ἐριννύων, ἐξ οὗ ἄλλοτε ἡ Αὔρα ἔδρεψε τὰ ἄνθη της, ἔκυψεν ἐπ' αὐτοῦ μηχανικῶς, τίς οἶδεν; ἴσως ὅπως ἐξιλεώσῃ τὰς καταχθονίους θεὰς διὰ τὸν φόνον ὃν ἄκων διέπραξεν.

Ἀλλὰ τότε εἶδεν εἰς τὸ βάθος τοῦ κρημνοῦ νεάνιδα νεκράν, στέφανον ἀνθέων φέρουσαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς της.

Ἡ δύστηνος Αὔρα περιπλανωμένη καθ' ὅλην τὴν νύκτα ἐν καταστάσει πυρετοῦ νευρικοῦ καὶ ἐπὶ τέλους ἰδοῦσα τὸν θάνατον τῆς Πρόκριδος ὥρμησεν ὅλως παράφρων ἐπὶ τὸν κρημνὸν τῶν Ἐριννύων· ἐκεῖ δέ, νέα δρέψασα ἄνθη καὶ στέψασα δι' αὐτῶν τὴν κεφαλήν της, δὲν ἠδυνήθη ν' ἀνθέξῃ εἰς τὴν ἕλξιν τοῦ βαράθρου ἐκείνου, ὅπερ τῇ ἐφάνη ὅτι ἤνοιγεν αὐτῇ λυσίπονον ἀγκάλην. Ἐστεμμένη κατεκρημνίσθη εἰς τὸ βάραθρον.

Ἡ Πρόκρις δὲν ἦτο πλέον ἐκεῖ ἵνα τὴν ἐμποδίσῃ πάλιν.

Τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ γάμος τοῦ Κεφάλου καὶ τῆς Πρόκριδος.

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΦΡΑΓΚΙΑΣ.

ΤΟΙΣ ΠΟΙΗΤΑΙΣ

Ἐν τοῖς τελευταῖον ἐκδοθεῖσιν ἀπομνημονεύμασιν αὐτοῦ ὁ ἀκαδημαϊκὸς Ἐρνέστος Λεγκουβὲ διηγεῖται συνέντευξιν, ἣν νέος ἔσχε πρὸς τὸν ποιητὴν Καζιμὶρ Δελαβίνι, πρὸς ὃν εἶχεν ἀποστείλει πρὸς ἀνάγνωσιν τοὺς πρώτους στίχους του. Ἡ ἀφήγησις τοῦ Γάλλου συγγραφέως εἶνε λίαν χαρακτηριστική, περιέχει δ' ἀληθείας καὶ συμβουλὰς ἀξίας ν' ἀναγραφῶσι χάριν τῶν ποιητῶν.

«Ἀνέγνωσα, εἶπεν ὁ Δελαβίνι, τοὺς στίχους σου καὶ ηὗρα εἰς αὐτοὺς πολλὰ πλεονεκτήματα· ἀλλὰ πρὶν συνομιλήσωμεν περὶ αὐτῶν, ἐπίτρεψόν μοι μίαν ἐρώτησιν πολὺ πεζήν: Ἔχεις τὰ μέσα τοῦ ζῆν;

— Ὁ κηδεμών μου μοὶ εἶπεν ὅτι θὰ ἔχω περιουσίαν ὄχι μὲν μεγάλην, ἀλλ' ἐπιτρέπουσαν ἄνετον βίον.

— Τότε ἂς ἐξετάσωμεν τὰ ποιήματά σου.

Καὶ ἐπειδὴ τὸ βλέμμα μου ἐξέφραζεν ἔκπληξιν,

— Ἡ ἐρώτησίς μου σοῦ ἐφάνη ὀλίγον παράδοξος, μοὶ εἶπε γελῶν. Θὰ σοῦ ἐξηγήσω ἀμέσως τὸ πρᾶγμα. Διεῖδα εἰς τοὺς στίχους σου εὐχέρειαν περὶ τὸ στιχουργεῖν, προσόντα ἄλλα ἀξιόλογα, καὶ ἐνιαχοῦ καὶ πρωτοτυπίαν ἐκφράσεως σπανίαν. Ἀλλὰ ἀπὸ τούτων μέχρι τοῦ ἀληθοῦς ποιητικοῦ δαιμονίου, ὅπερ δύναται νὰ δημιουργήσῃ στάδιον εἰς τὸν κατέχοντα αὐτό, ὑπάρχει μεγάλη ἀπόστασις. Ἐγὼ δὲ ἤθελον ἀποτρέψει πάντοτε οἱονδήποτε νέον ἀπὸ τοῦ νὰ ζητήσῃ πορισμὸν τοῦ βίου διὰ τῆς ποιήσεως, παρεκτὸς ἐὰν ἔχῃ καταφανῶς ἔμφυτον κλίσιν καὶ ἀναμφισβήτητον ἤδη ὑπεροχήν. Εἶμπορεῖ νὰ ζῇ τις ἵνα στιχουργῇ, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ στιχουργῇ διὰ νὰ ζήσῃ. Τώρα ὅμως ὅτε εἶμαι ἥσυχος ὡς πρὸς σὲ καὶ ἔχω ἀναπαυμένην τὴν συνείδησίν μου, ἂς ἀναγνώσωμεν τὰ ποιήματά σου.

Ἡ ἀνάγνωσις διήρκεσεν ἡμίσειαν ὥραν, ἐκ τῆς ἡμιώρου δ' αὐτῆς συνδιαλέξεως ἐδιδάχθην περισσότερα ἢ ἀπὸ ὅλα τὰ βιβλία τῆς Καλολογίας. Ἦτο κριτικὴ ζῶσα ἡ συζήτησις ἡμῶν. Μὲ ἔκαμε νὰ γνωρίσω χειροπιαστὰ ὅλα μου τὰ λάθη, μοὶ κατέδειξεν ὅλα τὰ ἀσθενῆ μέρη, καὶ μοὶ ἐσημείωσεν συγχρόνως πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο νὰ φανῇ ὡς ἐνθαρρυντικὸν διὰ τὸ μέλλον. Τῆς ἀναγνώσεως περατωθείσης, μοὶ εἶπε·

— Ἀγαπητόν μοι τέκνον, μένω ἐνταῦθα κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν δι' ὅλης τῆς πρωΐας. Ἔρχου νὰ μὲ βλέπῃς, ὁσάκις θέλεις. Φέρε μου ὅ,τι ἔχεις γράψει ἢ μὴ μοῦ φέρεις τίποτε, ὅπως προτιμᾷς. Ἐὰν φέρῃς κανὲν ποίημα, θὰ ἀναγινώσκωμεν ὁμοῦ τοὺς στίχους σου, καὶ ἐνίοτε καὶ ἰδικούς μου. Θὰ ἐκδικῆσαι διὰ τὰς ἐπικρίσεις μου, σχολιάζων καὶ σὺ τοὺς ἰδικούς μου στίχους, προσέθηκε γελῶν. Λοιπόν, καλὴν ἀντάμωσιν.

Ἐξῆλθα συγκεκινημένος, πεφωτισμένος, αἰσθανόμενος συνεχομένην τὴν καρδίαν καὶ τὸ πνεῦμά μου...

Μετά τινας ἑβδομάδας ἔφερα πρὸς αὐτὸν μεγάλην ᾠδὴν ἐπιγραφομένην *Ἡ μεγαλοφυΐα* καὶ φέρουσαν ἐπὶ κεφαλῆς: *Τῷ Καζιμὶρ Δελαβίνι.*

Μόλις ἤνοιξε τὸν χάρτην: — Ὤ! ὤ! μοὶ εἶπε, ἰδοὺ ἓν χονδρὸν σφάλμα εἰς τὴν ἀρχήν.

— Ποῖον σφάλμα;

— Ἡ ἀφιέρωσις. Ἀγαπητόν μου τέκνον, δὲν ἔχω καμμίαν ἀμφιβολίαν περὶ τῆς εἰλικρινείας σου. Βεβαίως σὺ μετὰ πλήρους καλῆς πίστεως ἔγραψες τὴν μίαν παρὰ τὴν ἄλλην τὰς λέξεις *μεγαλοφυΐα* καὶ τὸ ὄνομά μου. Ἀλλὰ τοῦτο δηλοῖ, προσέθηκεν εὐθύμως, ὅτι δὲν ἔχεις ἀκόμη

Digitized by Google

ἰδέαν τοῦ πράγματος. Τὸ ἐσυλλογίσθης καλά ; Μεγαλοφυΐα ! Ὄνομα, τὸ ὁποῖον ἀποδίδεται εἰς τὸν Κορνήλιον, τὸν Ρακίναν, τὸν Σοφοκλέα καὶ τὸν Σαικσπεῖρον. Διέπραξες ἀνοησίαν γράψας τὴν γραμμὴν αὐτήν, καὶ μὲ διέθεσες πολὺ αὐστηρῶς πρὸς τὴν ᾠδήν σου. Ἄς εἶνε. Ἀνάγνωσέ μού την.

Καθ' ὅλην τὴν ἀνάγνωσιν οὐδὲν ἐποίησε σημεῖον ἐπιδοκιμασίας ἢ ἀποδοκιμασίας. Ὅτε δὲ ἐτελείωσα, ἔμεινε στιγμάς τινας σιωπηλός, ἔπειτα μοὶ εἶπε·

— Πολὺ σοβαρὸν τὸ πρᾶγμα ! Ἡ ᾠδή σου δὲν ἀξίζει ἀπολύτως τίποτε. Ἐὰν μόνη ἡ ἐκτέλεσις ἐχώλαινε, δὲν θὰ ἔλεγα τίποτε. Ἡ τοιαύτη ἀδυναμία προσιδιάζει εἰς τοὺς νέους ποιητάς. Ἀλλ' ἐκεῖνο ποῦ μὲ ἀνησυχεῖ εἶνε ἡ πτωχεία τῶν ἐννοιῶν. Ἀπὸ τοὺς πρώτους στίχους σου εἶχα συλλάβει καλλιτέρας ἐλπίδας. Θέλεις νὰ σοῦ εἰπῶ τὴν γνώμην μου ; Εὑρίσκεσαι εἰς στιγμὴν κρίσεως, καὶ πρέπει νὰ λάβῃς ἀπόφασιν ἡρωϊκήν. Ἐπὶ ἓν ἔτος δὲν πρέπει νὰ γράψῃς στίχον. Μὴ σὲ μέλει ὡς πρὸς τὴν διατύπωσιν· εἰμπορεῖς πάντοτε νὰ τὴν ἐπανεύρῃς. Δὸς προσοχὴν εἰς τὴν οὐσίαν. Ἐνίσχυσε τὸ πνεῦμά σου! Μελέτησε. Διέξελθε τὰ ἀριστουργήματα τῶν ξένων φιλολογιῶν. Εἰξεύρεις ἐκ στήθους τὰ ἔργα τῶν μεγάλων τῆς Γαλλίας ποιητῶν; Καλά, ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶνε ἀρκετόν. Ἐπαύξησε τὰς γνώσεις σου μελετῶν τὸν Σοφοκλέα, τὸν Σαικσπεῖρον. Μελέτησέ τους εἰς αὐτὴν τὴν γλῶσσαν ἐν ᾗ ἐγράφησαν, ἂν εἰμπορῇς. Μὴ λησμονεῖς καὶ τοὺς μεγάλους ἡμῶν λογογράφους. Ὁ πεζὸς λόγος εἶνε ἡ τροφὸς τῆς ποιήσεως. Τέλος ἀναζήτησε σεαυτὸν ἐν τῇ μελέτῃ τῶν ἄλλων. Μετὰ ἓν ἔτος θὰ ἴδωμεν.

Πολλὰ ἔτη παρῆλθον ἔκτοτε, καὶ ἐφ' ὅσον προέβαινα εἰς ἡλικίαν, τόσῳ μᾶλλον ἀνεγνώριζα τὴν ἐμβρίθειαν καὶ εὐστοχίαν τῶν παρατηρήσεων ἐκείνων.

Α.*

Ο ΖΩΜΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΦΑΓΗΤΑ ΜΑΣ

Ἀνέκαθεν ἐπικρατεῖ ἡ συνήθεια νὰ παρατίθεται εἰς τὴν τράπεζαν πρῶτον ὁ ζωμός, θεωρούμενος ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς εἰσαγωγῆς του εἰς τὸν κατάλογον τῶν φαγητῶν τοῦ πεπολιτισμένου ἀνθρώπου ὡς ἀναπόσπαστον στοιχεῖον ἑνὸς τελείου γεύματος καὶ δείπνου.

Ἀλλ' ἡ ὑγιεινή, τῆς ὁποίας τὸ στάδιον μόλις τώρα ἤρχισε καὶ ἡ ὁποία εἰς τὸ μέλλον ὑπόσχεται ν' ἀντικαταστήσῃ ἐν πολλοῖς τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην, εὗρεν ὅτι ἀδίκως κατατάσσεται ὁ ζωμός, τὸ ἐκχύλισμα δηλαδὴ τοῦ κρέατος, μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀπαραιτήτων στοιχείων τῆς τροφῆς, καὶ ὅτι μάλιστα λίαν κακῶς πράττομεν γευόμενοι τοῦ ζωμοῦ, ἅμα ὡς καθίσωμεν εἰς τὴν τράπεζαν καὶ πρὶν ἢ εἰσαγάγωμεν ἄλλην τροφὴν εἰς τὸν στόμαχον.

Ἄλλοτε ἦσαν διαδεδομέναι πολλαὶ σφαλεραὶ ἰδέαι περὶ τῆς θρεπτικῆς ἀξίας ὄχι μόνον τοῦ ζωμοῦ, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν, καὶ σήμερον δὲ ἀκόμη, ὅταν τύχῃ ν' ἀσθενήσῃ τις ἐκ τῶν περὶ ἡμᾶς, δὲν λέγομεν πολλάκις: «ἂς τῷ δώσωμεν καὶ ὀλίγον *κρασὶ* γιὰ νὰ δυναμώσῃ, ἢ ὀλίγη *σοῦπα* δυνατὴ κτλ;» Καὶ δίδομεν πράγματι εἰς τὸν ἀσθενῆ μας *σοῦπαν* καὶ *κρασί*, καὶ νομίζομεν ὅτι δι' αὐτῶν αὐξάνονται πράγματι αἱ δυνάμεις τοῦ σώματος.

Δὲν ὑπάρχει τι τούτου ψευδέστερον. Τὸ οἰνόπνευμα καὶ ὁ ζωμὸς δὲν δύνανται ν' ἀντικαταστήσουν καμμίαν τροφήν, ἀλλὰ δύνανται νὰ ἐρεθίσουν μόνον ἐπί τινα λεπτὰ τῆς ὥρας τὸ νευρικόν μας σύστημα, καὶ μᾶς κάμνουν νὰ νομίζωμεν, ὅτι ἐλάβομεν περισσοτέρας δυνάμεις.

Ἕνεκα δὲ τῆς στρεβλῆς αὐτῆς ἰδέας περὶ τῆς θρεπτικῆς ἀξίας του ὁ ζωμὸς πολλάκις ἔβλαψεν ἀνεπανορθώτως τοὺς ἀσθενεῖς ἐκείνους, εἰς τοὺς ὁποίους ἐδόθη ἀντὶ ἄλλης τροφῆς, βλάπτει δὲ ὄχι ὀλίγον καὶ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι φορτόνουν δι' αὐτοῦ τὸν στόμαχόν των.

Ἀλλ' εἶνε πολὺ δύσκολον, ἂν ὄχι ἐντελῶς ἀδύνατον, νὰ ἐκριζωθῇ συνήθεια ἔχουσα ἤδη τὰς ῥίζας της εἰς αὐτὴν τοῦ ἀνθρώπου τὴν φύσιν. Καὶ ἡ ὑγιεινή, γινώσκουσα τοῦτο, συμβουλεύει τὸν ἁπλοῦν ζωμὸν νὰ καθιστῶμεν θρεπτικώτερον διὰ τῆς ἀναμίξεως καὶ ἄλλων θρεπτικῶν οὐσιῶν, οἷον κρέατος, ᾠῶν κτλ. τῶν ὁποίων αἱ λευκωματώδεις οὐσίαι εἶνε ἓν τῶν κυριωτέρων στοιχείων τῆς θρέψεως τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ.

Ἀπομένει λοιπὸν νὰ εἴπωμεν ὀλίγα τινὰ περὶ τοῦ διατί πρὸ πάσης ἄλλης τροφῆς παρατίθεται συνήθως εἰς τὴν τράπεζαν ὁ ζωμός. Εἰς τοῦτο ὁ ἄνθρωπος ὁδηγὸν ἔσχε τὸ ἔνστικτον. Ὅταν πεινῶμεν, ἡ κυκλοφορία τοῦ αἵματος ἐκτελεῖται βραδύτερον παρὰ ὅταν ἔχωμεν τὸν στόμαχον ἡμῶν πλήρη, οὗτος δὲ πάσχει τρόπον τινὰ ἀναιμίαν καὶ αἱ προστριβαὶ τῶν παρειῶν του προξενοῦν τὸ αἴσθημα τῆς πείνης.

Πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς πείνης καὶ πρὸς κατασίγασιν τῶν ἀνησυχητικῶν ἐκδηλώσεων ἐκ μέρους τοῦ στομάχου μας δὲν ἔχομεν ἄλλο νὰ πράξωμεν παρὰ νὰ τῷ δώσωμεν τροφὴν διὰ νὰ ἐργασθῇ. Ἀλλὰ πᾶσα τροφὴ στερεὰ ἀνάγκη πρῶτον νὰ μεταβληθῇ εἰς ὑγρὰν ἐν τῷ στομάχῳ καὶ ἔπειτα ν' ἀπορροφηθῇ, μεταβάλλεται δὲ εἰς ὑγρὰν διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ στομάχου, ἡ ὁποία διαρκεῖ ὥρας τινὰς καὶ καλεῖται πέψις. Αἱ ῥευσταὶ τροφαὶ καὶ ἐν γένει ὅλαι αἱ ῥευσταὶ οὐσίαι, αἱ

Digitized by Google

εισαγόμεναι εἰς τὸν εντερικὸν σωλῆνα, δὲν ἔχουν ἀνάγκην πολλὴν πέψεως, ἐπειδὴ εὐκόλως καὶ ἐν τάχει ἐκμυζῶνται ὑπὸ τῶν καθ' ὅλον τὸν πεπτικὸν σωλῆνα διεσπαρμένων λυμφατικῶν ἀγγείων καὶ μεταφέρονται εἰς τοὺς ἱστοὺς τοῦ σώματος.

Τοῦτ' αὐτὸ πάσχει καὶ ὁ ζωμὸς τοῦ κρέατος, μετὰ τὴν πόσιν τοῦ ὁποίου ἀμέσως αἰσθανόμεθα συνελθούσας τὰς δυνάμεις μας. Διότι ἡ ῥευστὴ αὐτὴ ὕλη καὶ ἀμέσως, μετὰ τὴν εἰς τὸν στόμαχον εἰσαγωγήν της, ἐξεμυζήθη, καὶ διὰ τῶν ἐν αὐτῇ ἐχχειλισματικῶν οὐσιῶν ἐπενεργεῖ ἐρεθιστικῶς ἐπὶ τοῦ νευρικοῦ μας συστήματος, οὕτως ὥστε ἐν ἀκαρεὶ αἰσθανόμεθα μετριαζομένην τὴν πεῖνάν μας, ἡ ὁποία ὅμως πραγματικῶς ἱκανοποιεῖται μόνον μετὰ τὴν λῆψιν τῆς ἀπαραιτήτου καὶ μόνης χρησίμου πρὸς συντήρησιν τοῦ σώματός μας στερεᾶς τροφῆς.

Περαίνοντες λοιπὸν τὰς ἀνωτέρω σημειώσεις συμβουλεύομεν τοὺς ἀναγνώστας τῆς «Ἑστίας» νὰ μὴ τρώγωσι συχνάκις ζωμὸν κρέατος χωρὶς ν' ἀναμιγνύωσιν εἰς αὐτὸν καὶ ἄλλας θρεπτικὰς οὐσίας, ἤ, ὅπερ καὶ προτιμότερον, μετὰ μικρὰν δόσιν ζωμοῦ νὰ τρώγωσιν *εἰς τὰ γερά*.

Δρ Φλρς.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Πρόχειρα μέτρα κατὰ τῆς ἡλιάσεως.

Ἐπειδὴ ἕνεκα τοῦ ἐξαιρετικοῦ καύσωνος ἐφέτος πολλοὶ συνέβησαν θάνατοι ἐξ ἡλιάσεως, ἐπίκαιρον θεωροῦμεν νὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα τὸ ἀλλαχοῦ ἐν χρήσει πρόχειρον μέσον τῆς θεραπείας εἰς παρομοίαν περίστασιν. Ὁ παθὼν πρέπει νὰ μετενεχθῇ ἐν τῷ ἅμα εἰς μέρος σκιερὸν ἀλλ' εἰς τὸ ὕπαιθρον πάντοτε. Πρέπει ν' ἀπογυμνωθῇ παντελῶς καὶ νὰ ῥαντισθῇ δι' ὕδατος ἐφ' ὅλης τῆς ἐπιφανείας τοῦ σώματός του. Μεθ' ὃ ἄνωθεν τοῦ σώματος πρέπει νὰ κινῇ τις ἰσχυρῶς, οὐχὶ ὅμως μετὰ σπουδῆς, ἀλλὰ μετά τινος ῥυθμικῆς κινήσεως, τὸ ἐκβληθὲν ἱμάτιον ἢ τὸ ὑποκάμισον τοῦ παθόντος. Τὸ τεχνητὸν αὐτὸ ῥεῦμα τοῦ ἀέρος ἐπιταχύνει τὴν ἐξάτμισιν τοῦ ὕδατος καὶ παράγει δροσερότητα εἰς ἄκρον δραστικὴν καὶ εὐεργετικήν.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Τὰ μικρὰ πάθη συντελοῦσιν εἰς τὴν ζωήν, τὰ μεγάλα φονεύουσιν.

—

Πολλαὶ γυναῖκες θὰ ἦσαν μᾶλλον ἐράσμιαι ἂν ἠγνόουν πόσον ἐράσμιαι εἶνε.

—

Ὅ,τι κατ' ἐξοχὴν κολακεύει τὴν γυναῖκα εἶνε ἡ πρὸς αὐτὴν μόνην ἀγάπη τοῦ ἀνδρός, ὃν πολλαὶ γυναῖκες ἀγαπῶσιν.

—

Ὁ ἔρως ἐλαττοῦται ἅμα παύσῃ νὰ αὐξάνῃ.

—

Τὸ θάρρος οὐ μόνον εἶνε ἀρετή, ἀλλὰ καὶ χρησιμεύει πρὸς διατήρησιν τῶν λοιπῶν ἀρετῶν.

—

Τίνος στερεῖται ἄνθρωπος ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀξίας; Ἀδαμαντίνου δακτυλίου.

ΒΑΧΑΡΑ

Ἡ τὴ γῆ ποὺ ἐρήμαξαν οἱ χρόνοι,
σιμὰ 'ς τὴ λίμνη τὴ νεκρή,
ἐκεῖ ἡ Βαχάρα ξεφυτρόνει,
ῥίζα 'ς τὴν ὄψι της μικρή.

Μὲ τῆς φωτιᾶς τὸ χρῶμα 'μοιάζει
καὶ πάντα κρύβεται δειλά,
μὰ 'σὰν ἀρχίσῃ νὰ βραδυάζῃ
χύνει φωτιαῖς, φεγγοβολᾷ.

Βγαίνει βαθειὰ 'ς τοὺς ἄγιους τόπους,
'ς τὴν πειὸ παντέρημη μεριά,
γιατὶ φοβᾶται τοὺς ἀνθρώπους,
ὅπως ἐκεῖνοι τὰ θεριά.

Κι' ὅταν κανεὶς τὸ χέρι ἁπλόνῃ
γιὰ νὰ τὴν βγάλῃ, αὐτὴ γοργὴ
μέσα 'ς τὸ χῶμά της διπλόνει
καὶ ξαναχόνεται 'ς τὴ γῆ.

Μὰ ὅταν κάνένας τὴν συλλάβῃ,
ὤιμὲ τί μαῦροι σπαραγμοί !
μέσα 'ς τὸ χέρι του ἀνάβει
καὶ τὸν πεθαίνει 'ς τὴ στιγμή . . . .

Ὅμοια μ' αὐτήν, 'ς τῆς γῆς τοὺς τόπους
ἡ εὐτυχία ἀναγελᾷ,
φεύγει κ' ἐκείνη τοὺς ἀνθρώπους,
φεύγει καὶ κρύβεται δειλά.

Μὰ ὅταν κανεὶς τὴν κυνηγήσῃ,
ὤιμὲ τί μαῦροι σπαραγμοί !
μόλις τὸ χέρι του ἐγγίσῃ
θὲ νὰ πεθάνῃ 'ς τὴ στιγμή.

Ιωαννης Πολεμης

Digitized by Google

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐν τῇ δημαρχίᾳ τοῦ San Remo ἐξετέθη κατάλογος πρὸς εἴσπραξιν εἰσφορῶν διὰ τὴν κατασκευὴν μαρμαρίνης πλακὸς τεθησομένης ἐπὶ τῆς ἐπαύλεως Zirio ἐν ᾗ ἐπὶ μακρὸν παρέμεινε νοσηλευόμενος ὁ πρώην αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας. Ἐπιγραφὴ ἐπὶ τῆς πλακὸς ἔσεται ἡ ἑξῆς· «Ricordo ai posteri del buono Imperatore Federico» « Εἰς ἀνάμνησιν τοῖς μεταγενεστέροις τοῦ ἀγαθοῦ αὐτοκράτορος Φρειδερίκου». Τόσον δὲ ἠγαπᾶτο ὁ ἀποθανὼν αὐτοκράτωρ ἐν Σὰν Ρεμῷ, ὥστε ὅλοι οἱ κάτοικοι συνεισέφερον τὸν ὀβολόν των πρὸς ἵδρυσιν τῆς πλακὸς ταύτης. Καὶ αὐτοὶ οἱ πτωχότατοι ἁλιεῖς προσέφερον ἀνὰ 50 λεπτά.

Ἄς προσέχωσιν οἱ ἀγαπῶντες τοὺς ἐγχέλεις. Ἰταλὸς ἰατρὸς ἀνεκοίνωσεν ἐσχάτως εἰς τὴν ἀκαδημίαν τῶν Λυγκέων ὅτι ἀνεκάλυψεν εἰς τὸ αἷμα τῶν ἐγχέλεων καὶ τῶν μυραινῶν δηλητήριον παρόμοιον μὲ τὸ τῶν ἐχιδνῶν.

Ἔγχελυς βάρους δύο χιλιογράμμων περιέχει εἰς τὸ αἷμα αὐτοῦ ποσότητα δηλητηρίου ἀρκοῦσαν ὅπως παραγάγῃ ἀκαριαῖον θάνατον εἰς δέκα ἀνθρώπους. Οἱ ἐγχέλεις δὲν ἔχουσιν ὅπως αἱ ἔχιδναι τὸ στόμα κατεσκευασμένον εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἐγχύνωσι τὸ δηλητήριον διὰ τοῦ δήγματος· ἄλλως τε τὸ δηλητήριον τοῦτο εἶνε ἀβλαβὲς ὅτε ἡ σὰρξ καταναλίσκεται ὡς τροφή, τὸ μὲν διότι καταστρέφεται εἰς θερμοκρασίαν 100 βαθμῶν, τὸ δὲ διότι, ὅπως καὶ τὸ τῆς ἐχίδνης, δὲν ἐπενεργεῖ διὰ τοῦ στομάχου.

Ἐν Εὐρώπῃ ὁσημέραι προάγεται ἡ χρῆσις τοῦ κιχωρίου πρὸς ἀντικατάστασιν τοῦ καφέ. Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ζάκχαρις τώρα πρόκειται ν' ἀντικατασταθῇ διὰ τῆς ζακχαρίνης, οὐσίας ἐξαγομένης ἐκ τῶν γαιανθράκων!

Φαίνεται ἀπίστευτον καὶ ὅμως ἀληθές. Ἐκ τῆς μελανῆς ἐκείνης καὶ ἀηδοῦς ὀρυκτῆς μάζης δύναται νὰ ἐξαχθῇ διὰ καλῆς κατεργασίας προϊὸν κεκτημένον τοιαύτην γλυκαντικὴν δύναμιν, ὥστε παρὰ τὴν ὑψηλὴν αὐτοῦ τιμήν, ἀνερχομένην εἰς 100 φράγκα τὸ χιλιόγραμμον, ἡ χρῆσίς του θὰ ἐπενέγκῃ σημαντικὴν οἰκονομίαν εἰς τὰς οἰκιακὰς δαπάνας.

Τὸ εὕρημα εἶνε πολύτιμον διὰ τοὺς διαβητικούς, δι' οὓς, ὡς φαίνεται, ἡ τοιαύτη οὐσία δὲν εἶνε βλαβερά. Ἐπιβλαβῆς ὅμως τὰ μέγιστα ἔσται ἡ διάδοσις τῆς χρήσεως αὐτῆς εἰς τοὺς παραγωγοὺς τῶν ζακχαρωδῶν γογγυλίων, καὶ εἰς τὸν ἐργατικὸν πληθυσμὸν τὸν ἀποζῶντα ἐκ τῆς ἐργασίας αὐτῶν. Οὐ σμικρὰ δὲ διατάραξις θὰ ἐπέλθῃ καὶ εἰς ἄλλας ἤδη καθιερωμένας ἕξεις. Φανταζόμεθα ἀπὸ τοῦδε τοὺς ὑπηρέτας τῶν καφενείων— θὰ λέγωνται ἆρά γε τότε πλέον καφενεῖα;—κραυγάζοντας:—«Ἕν κιχώριον βραστὸν μὲ πολὺν γαιάνθρακα!

Ὁ γνωστὸς Ἑλβετὸς φυσιοδίφης κ. Βίκτωρ Φάτιος διηγεῖται τὰ ἑξῆς περὶ τῆς νοημοσύνης τοῦ σκολόπακος, τῆς κοινῶς μπεκάτσας. Κατὰ τὰς θηρευτικάς του ἐκδρομὰς ὁ εἰρημένος φυσιοδίφης ἔσχε πολλάκις ἀφορμὴν νὰ παρατηρήσῃ ὅτι τὸ πτηνὸν τοῦτο, ὁσάκις τραυματισθῇ, ἐνεργεῖ ἐπὶ τοῦ σώματός του διὰ τοῦ ράμφους του καὶ τῶν πτερῶν του ἐπιδέσμους ἐπιτηδειοτάτους· ἐπιθέτει ἔμπλαστρον ἐπὶ αἱμασσούσης πληγῆς ἢ ἐπιδεξίως καὶ στερεῶς προσαρμόζει μέλος τι τοῦ σώματος αὐτοῦ συντριβέν. Ὁ κ. Φάτιος ἐφόνευσε μίαν ἡμέραν σκολόπακα, ὅστις ἔφερεν ἐπὶ παλαιᾶς εἰς τὸ στῆθος πληγῆς του εὐρὺ ἔμπλαστρον ἐκ μικρῶν πτερῶν ἀφαιρεθέντων ἐκ διαφόρων μερῶν τοῦ σώματός του, στερεῶς δὲ προσκεκολλημένων ἐπὶ τῆς πληγῆς διὰ τοῦ ἀποξηρανθέντος αἵματος. Ἄλλοτε εὗρε τὸ ἔμπλαστρον τεθειμένον κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπὶ τοῦ τραυματισθέντος ὀπισθίου μέρους τοῦ πτηνοῦ. Δὶς ὁ κ. Φάτιος εὗρε σκολόπακας φέροντας εἰς ἕνα τῶν ποδῶν ἐπιδέσμους ἐκ πτερῶν συνεστραμμένων πέριξ τοῦ μέρους, ὅπου τὸ ὀστοῦν εἶχε θραυσθῇ. Τοῦ ἑνὸς ὁ ἐπίδεσμος εἶχε τεθῇ προσφάτως κατασκευασθεὶς διὰ πτερῶν ἀφαιρεθέντων ἐκ τῆς κοιλίας καὶ τῆς ράχεως· τὸ ἕτερον πτηνὸν εἶχε σχεδὸν θεραπευθῇ, ἀλλ' ἔφερεν ἀκόμη ἐπὶ τοῦ ποδὸς τὸν ἐπίδεσμον τὸν συγκρατήσαντα τὸ θραυσθὲν μέλος. Περίεργον εἶνε καὶ τὸ περιστατικὸν ἑτέρου σκολόπακος, οὗτινος ἀμφότεροι οἱ πόδες συνετρίβησαν ὑπὸ βολῆς ὅπλου. Τὸ πτηνόν, ὅπερ ἀνευρέθη τὴν ἐπαύριον, εἶχε κατορθώσει νὰ ἐνεργήσῃ τὴν ἐπίδεσιν εἰς ἀμφοτέρους τοὺς πόδας, ὧν ὁ εἷς μάλιστα εἶχε θραυσθῇ εἰς δύο μέρη, ἀλλ' ἠναγκασμένον νὰ ἐνεργῇ εἰς στάσιν δυσχερῆ καὶ στερούμενον τῆς χρήσεως τῶν ποδῶν του, δὲν ἠδυνήθη ν' ἀπαλλαγῇ πτερῶν τινων κολληθέντων καὶ συστραφέντων περὶ τὴν ἄκραν τοῦ ράμφους του καὶ τὸ ταλαίπωρον ἀπέθανε τῆς πείνης!

Κατὰ τὴν ἄρτι ἐκδοθεῖσαν «Ἐπετηρίδα τῆς ἡγεμονίας Σάμου» τοῦ ἔτους 1888, συνταχθεῖσαν ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ἡγεμονικοῦ γραφείου κ. Ἐπαμ. Σταματιάδου, ὁ πληθυσμὸς τῆς νήσου λήγοντος τοῦ 1887 συνεποσοῦτο εἰς 9886 οἴκους καὶ τῶν τεσσάρων τμημάτων ὁμοῦ (Βαθέος, Χώρας, Καρλοβασίων καὶ Μαραθοκάμπου), εἰς 9,804 οἰκογενείας ἢ 43,117 ψυχάς, ἐξ ὧν ἄνδρες 9,259, γυναῖκες 9,993 καὶ παιδία 23,865, ἐξ ὧν 12,437 ἄρρενα καὶ 11,428 θήλεα· ἤτοι παρουσιάζεται αὔξησις ἀπὸ τοῦ προλαβόντος ἔτους (1886) 61 οἴκων, 120 οἰκογενειῶν καὶ 1285 ψυχῶν, 279 ἀνδρῶν, 213 γυναικῶν καὶ 793 παίδων. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐπετηρίδα ἀπὸ τοῦ 1880 μέχρι τοῦ 1887 συμπεριλαμβανομένου ἐγένοντο ἐν τῇ νήσῳ γάμοι 2,388, γεννήσεις 11,037 καὶ θάνατοι 5,103, ἤτοι αἱ γεννήσεις πλεονάζουσι κατὰ 5,934.

Ἔν τινι συναναστροφῇ δύο γηραιοὶ συνταγματάρχαι διέρχονται πρὸ νεαροῦ ἀνθυπολοχαγοῦ χαριεντιζομένου μετὰ ὡραιοτάτης νεαρᾶς χήρας.

— Τί λές, λέγει ὁ εἷς πρὸς τὸν ἄλλον, ἄσχημον θὰ ἦτο νὰ μᾶς προβίβαζαν εἰς ἀνθυπολοχαγούς;

Νεανίας.—Χασμᾶσθε, δεσποινίς; Θὰ εἴχατε σήμερον πολλὰς ὀχληρὰς ἐπισκέψεις.

Δεσποινίς.—Ἄ, καθόλου. Σεῖς εἶσθε ὁ πρῶτος.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 —1397

Digitized by Google

'Αριθ. 656 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΣΤ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 24 Ἰουλίου 1888

Ο ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΗΣ ΤΟΥ ΦΙΕΣΚΟΥ

Πρίγκηψ διάδοχος τοῦ Σάξεν Μάϊνιγγεν.

Α'

Τὸ ὄνομα τοῦ πρίγκιπος διαδόχου τοῦ Σάξεν Μάϊνιγγεν ἦτο ἤδη γνωστὸν ἐν Ἑλλάδι καὶ πρὸ τῆς ἄρτι δημοσιευθείσης ὑπ' αὐτοῦ ἑλληνικῆς μεταφράσεως ἑνὸς τῶν τοῦ Σχίλλερ δραμάτων, τῆς *Συνωμοσίας τοῦ Φιέσκου*. Καὶ ὅσοι δὲν ἐγνώρισαν προσωπικῶς τὸν πρίγκιπα Βερνάρδον κατὰ τὰς δύο αὐτοῦ ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα περιηγήσεις ἐν ἔτεσι 1873 καὶ 1884, ἀλλ' ἀνέγνωσαν πολλάκις πολλὰ ἐν τῷ ἑλληνικῷ τύπῳ περὶ τῆς πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἰδιαιτέρας στοργῆς τοῦ Γερμανοῦ ἡγεμονίδου, εἶδον οὐχὶ ἅπαξ ἀναγεγραμμένον ὅτι ὁ πρίγκηψ ἐσπούδαζε μετ' ἀκαταπονήτου ζήλου τὴν νεοελληνικὴν γλῶσσαν, ὁ δὲ κύκλος τῶν ἀναγνωστῶν τῆς *Ἑστίας* καὶ δεῖγμα τῆς ἑλληνομαθείας αὐτοῦ ἔλαβε τὸ περὶ τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου ἄρθρον τοῦ Γερμανοῦ συγγραφέως Λινδάου ὑπὸ τοῦ πρίγκιπος γλαφυρώτατα ἐξελληνισθὲν καὶ εὐμενῶς παρασχεθὲν τῇ *Ἑστίᾳ* πρὸς δημοσίευσιν. Λόγος δὲ πολὺς ἐγίνετο πρό τινος ἐνταῦθα καὶ περὶ διδασκαλίας τῶν ***Περσῶν*** τοῦ Αἰσχύλου, ὧν τὰ χορικὰ λαμπρῶς ἔχει μελοποιήσει ὁ πρίγκηψ Βερνάρδος, συνδυάσας οὕτω τὴν πρὸς πᾶν ἑλληνικὴν ἀγάπην μετὰ τῆς μουσικῆς αὐτοῦ εὐφυΐας.

Ἀλλὰ κυρίως διὰ τῆς μεταφράσεως ταύτης τοῦ *Φιέσκου*, ἧς ἀντίτυπον εὐμενέστατα ἀποσταλὲν ὑπὸ τοῦ εὐγενοῦς μεταφραστοῦ ἔχω ἀνὰ χεῖρας, διὰ τῆς μεταφράσεως ταύτης τὸ ὄνομα τοῦ Γερμανοῦ πρίγκιπος καθίσταται νῦν γνωστὸν καὶ φίλτατον εἰς τὸ Πανελλήνιον.

Ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ εἰρημένου βιβλίου δηλοῦνται σαφῶς τὰ αἴτια καὶ ὁ σκοπὸς ταύτης· καὶ δὲν κρίνω ἀπὸ σκοποῦ, ἀντὶ πάσης ἰδίας περὶ τούτου γνώμης ν' ἀντιγράψω αὐτὸν τὸν πρόλογον, καὶ διότι προσέτι ἐν ταῖς ὀλίγαις αὐτοῦ γραμμαῖς εἰλικρινῶς καὶ εὐγλώττως ἐκδηλοῦνται τὰ εὐγενῆ καὶ πρὸς τὴν Ἑλλάδα φίλα αἰσθήματα τὰ πληροῦντα τὴν ἡγεμονικὴν καρδίαν τοῦ μεταφραστοῦ:

«Τὴν τραγῳδίαν ταύτην τοῦ ἐνδόξου Γερμανοῦ ποιητοῦ Φρειδερίκου Σχιλλέρου μετέφρασα χάριν ἀσκήσεως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Ἐπειδὴ δὲ μοὶ φαίνεται ὅτι ἡ μετάφρασις αὕτη δὲν ἀπέτυχεν, τολμῶ νὰ προσφέρω αὐτὴν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν κοινόν, τῆς φιλόφρονος ὑποδοχῆς τοῦ ὁποίου, κατὰ τὴν πρό τινων ἐτῶν ἐν Ἑλλάδι περιοδείαν μου, διατηρῶ πάντοτε ζωηρὰν καὶ εὐγνώμονα ἀνάμνησιν.

«Ἡ τραγῳδία αὕτη εἶνε τὸ δεύτερον ἔργον τοῦ Σχιλλέρου, γραφεῖσα κατὰ τὸ εἰκοστὸν τρίτον ἔτος τῆς ἡλικίας του, εἰς τὰ πέριξ τῆς γενεθλίου μου πόλεως, ὅπου ὁ ποιητὴς κατῴκησεν ἐπὶ δύο ἔτη, διαφεύγων τὰς καταδιώξεις τοῦ ἡγεμόνος του, δουκὸς τῆς Βυρτεμβέργης.

«Ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη τὴν ἑσπέραν ὡραίας θερινῆς ἡμέρας, καθ' ἣν παῖς ἔτι ὤν, εἶδον τὴν τότε ἀκόμη ζῶσαν γηραιὰν θυγατέρα τοῦ ποιητοῦ, ἀκούουσαν μετὰ συγκινήσεως τὴν ἀνάγνωσιν σκηνῶν τινων τοῦ δράματος τούτου, ἐν ᾧ ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐκείνου θρανίου καὶ ἐσκιάζετο ὑπὸ τῶν δένδρων ἐκείνων, ὑπὸ τὰ ὁποῖα ὁ μέγας πατήρ της εἶχε σχεδιάσει τὴν παροῦσαν τραγῳδίαν. Ἴσως συνετέλεσεν ἡ ἀνάμνησις τῆς ἐντυπώσεώς μου ταύτης, ἵνα καὶ ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις διατηρήσω πλείονα ἀγάπην καὶ προτίμησιν πρὸς τὸ δρᾶμα τοῦτο, ἔργον τῆς νεότητος τοῦ Σχιλλέρου, ὅπερ διδασκόμενον ἀπὸ τῆς σκηνῆς, ἐνθουσιάζει καὶ σήμερον ἀκόμη τοὺς θεατὰς πανταχοῦ τῆς Γερμανίας.

« Εὔχομαι καὶ ἐλπίζω ὅτι τὴν αὐτὴν ἐντύπωσιν θὰ ἐμποιήσῃ ἡ ἱστορικὴ αὕτη τραγῳδία καὶ εἰς τὸν εὐφυᾶ λαὸν τῶν Ἑλλήνων».

Πρὸς τὴν εὐχὴν καὶ τὴν ἐλπίδα τοῦ μεταφραστοῦ βεβαίως θέλει ἀπαντήσῃ ἀξίως τὸ ἑλληνικὸν κοινὸν διὰ τῆς ὑποδοχῆς ἧς θέλει τύχῃ τὸ ἐξελληνισθὲν σχιλλέρειον δρᾶμα καὶ ὡς ἀνάγνωσμα καὶ ὡς παράστασις ἐπὶ ἑλληνικῆς σκηνῆς. Οὐδόλως ἀμφιβάλλω ὅτι οἱ δραματικοὶ θίασοι θὰ σπεύσωσι ν' ἀντικαταστήσωσι διὰ ταύτης τὸ γλωσσικὸν ἐκεῖνο ἐξάμβλωμα, ὅπερ ὡς μετάφρασιν τοῦ *Φιέσκου* ἀνεβίβαζον ἄχρι τοῦδε ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Ὡς πρὸς τὴν ἐντύπωσιν δ' ἣν ἐμποιοῦσιν εἰς τοὺς Ἕλληνας θεατάς,

Digitized by Google

καίπερ μετρίως διδασκόμενα σὺν τοῖς ἄλλοις ἀριστοτεχνήμασι καὶ τὰ ἔργα τοῦ Σχίλλερ, ὁ παραστάς ποτε δύναται νὰ μαρτυρήσῃ. Ἡ διδασκαλία κακοτέχνων δραματικῶν ἔργων, σκοπούντων νὰ σαγηνεύσωσι τὸ κοινὸν δι' ἐπιδεικτικῶν σκηνογραφημάτων, διὰ χαρακτήρων ὑπερφυσικῶν, διὰ περιπλόκου καὶ τερατώδους ὑποθέσεως, ἔργων ὧν βρίθει τὸ φορητὸν δραματολόγιον τῶν ἑλληνικῶν θιάσων, δὲν κατώρθωσεν, εὐτυχῶς, νὰ διαφθείρῃ ἐντελῶς τὴν πρὸς τὸ ἀληθῶς καλὸν ἔμφυτον κλίσιν τοῦ ἑλληνικοῦ κοινοῦ.

Ὁσάκις παρίσταται ἐν τοῖς ὑπαιθρίοις θερινοῖς θεάτροις ἔργον μεγάλου ποιητοῦ, τὰ χίλια τόσα ξύλινα θρανία κατέχονται ὑπὸ θεατῶν πάσης τάξεως ἐρχομένων ἵνα φωτίσωσι τὸ πνεῦμα αὐτῶν διὰ τῶν ἀκτίνων τῆς μεγαλοφυΐας. Αὐτό, τὸ μὴ πεφημισμένον ἐπὶ τάξει ἑλληνικὸν κοινόν, προκειμένου περὶ συνελεύσεων καὶ πολιτικῶν διαδηλώσεων, παρίσταται ἐκεῖ ἀγνώριστον ὅλως, τεῖνον τὸ βλέμμα καὶ τὴν ἀκοὴν πρὸς τὴν σκηνήν, παρακολουθοῦν ἐν συγκινήσει τὴν ἐκτύλιξιν τοῦ δράματος. Καὶ μετὰ τὸ πέρας τῆς παραστάσεως ὁ ἐρευνῶν τὰς μορφὰς τῶν ἐν συγκινήσει καὶ θαυμασμῷ ἀπερχομένων θεατῶν διακρίνει εὐγενεστέραν τινὰ ἐπ' αὐτῶν ἔκφρασιν, ὡς ἂν ἀπέμεινεν ὑστάτη τις ἀνταύγεια ἐκ τοῦ θείου φωτὸς τῆς τέχνης· καὶ ὁ τείνων τὸ οὖς ἀντὶ κοινῶν καὶ τετριμμένων διαλέξεων ἀκούει ἀπομνημονευθέντας λόγους, λαμπράν τινα φράσιν ἐκ τοῦ διδαχθέντος ἀριστουργήματος.

Τοιαύτας ἐντυπώσεις διατηρῶ ἐν τῇ μνήμῃ μου, ἀναπολῶν παραστάσεις τοῦ *Ἄμλετ*, τῆς *Αἰμιλίας Γαλόττη*, τῶν *Λῃστῶν* καὶ τοῦ *Φιέσκου* αὐτοῦ. Καὶ ἂν ὁ πρίγκηψ τοῦ Σάξεν Μάϊνιγγεν, κατερχόμενος τὸ τρίτον ἐν προσεχεῖ μέλλοντι εἰς Ἑλλάδα, παραστῇ ἐν ἑλληνικῷ θεάτρῳ, διδασκομένου αὐτοῦ τοῦ δράματος, ὅπερ τόσῳ γλαφυρῶς ἐξελλήνισεν, ἂν μὴ εὐαρεστηθῇ ἐκ τοῦ τρόπου τῆς διδασκαλίας, ἀλλ' ἐκ τῆς ἐντυπώσεως ἣν ἐμποιεῖ τὸ ἔργον εἰς τὸ ἑλληνικὸν κοινὸν πληρέστατα ἱκανοποιούμενος θέλει ἀνομολογήσῃ ὅτι καὶ ἡ εὐχὴ καὶ ἡ ἐλπὶς αὐτοῦ ἐξεπληρώθησαν, καὶ ὁ πρὸς ἐξελλήνισιν τοῦ ἔργου κόπος αὐτοῦ ἔτυχε τῆς ὑψίστης ἠθικῆς ἀμοιβῆς, νὰ τύχῃ τοῦ σκοποῦ ὃν ἐπεδίωκεν.

Β′

Ὁ διεξερχόμενος τὰς σελίδας τῆς μεταφράσεως τοῦ *Φιέσκου* αἰσθάνεται βαθμηδὸν αὐξάνον τὸ διάφορον αὐτοῦ περὶ τοῦ μεταφραστοῦ, καὶ οὐχὶ μόνον περὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἐπιθυμεῖ νὰ μάθῃ, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ τρόπου δι' οὗ ἠδυνήθη ὁ πρίγκηψ νὰ σπουδάσῃ τόσον τελείως τὴν νέαν ἑλληνικὴν καὶ περὶ τῆς ἀρχῆς ἀφ' ἧς ὡρμήθη εἰς τὴν σπουδὴν αὐτῆς.

Ὁ πρίγκηψ Βερνάρδος διάδοχος τοῦ δουκάτου Σάξεν Μάϊνιγγεν ἐγεννήθη τῇ 1 ἀπριλίου 1851 καὶ εἶνε υἱὸς τοῦ νῦν ἡγεμονεύοντος δουκὸς Γεωργίου, γνωστοῦ ἀνὰ τὴν Γερμανίαν πᾶσαν διὰ τὰ φιλόμουσα αὐτοῦ αἰσθήματα καὶ ἰδίᾳ διὰ τὴν πρὸς τὸ θέατρον ἔξοχον στοργήν. Ὁ δοὺξ τοῦ Σάξεν Μάϊνιγγεν τῇ ἰδίᾳ ἀκαταπονήτῳ μερίμνῃ, τῇ ἰδίᾳ ἁδρᾷ δαπάνῃ κατώρθωσε νὰ μορφώσῃ ἐν τῇ μικρᾷ αὐτοῦ πρωτευούσῃ τὴν ἀρίστην δραματικὴν σκηνὴν τῆς Γερμανίας, οὕτως ὥστε ὁ θίασος τοῦ Μάϊνιγγεν περιέρχεται νῦν τὰς μεγαλοπόλεις τῆς Γερμανίας καὶ τῆς ἀλλοδαπῆς παριστάνων ὡς ὑποδείγματα τελείας διδασκαλίας τὰ ἔργα τῶν μεγάλων δραματικῶν ποιητῶν. Ἐπρόκειτο δὲ καὶ εἰς Ἀμερικὴν ν' ἀπέλθῃ ὅπως δώσῃ σειρὰν παραστάσεων πρό τινος ἁδρᾷ πληρωμῇ, ἀλλ' αἱ μετὰ τοῦ ἐργολάβου διαπραγματεύσεις διεκόπησαν ἐνῷ εἶχον σχεδὸν τελειώσει.

Ὁ πρίγκηψ Βερνάρδος ἀπὸ τῆς νηπιακῆς ἔτι ἡλικίας ᾐσθάνετο, ὡσεὶ ὁρμεμφύτως, κλίσιν πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐπιθυμίαν νὰ ἐκμάθῃ τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Ἦτο μόλις δωδεκαετὴς ὅτε παρεδόθη ὑπὸ τοῦ δουκὸς πατρός του εἰς τὸν καθηγητὴν Ρόσσμανν πρὸς διδασκαλίαν.

— Καὶ τί πρὸ πάντων θὰ ἐπεθύμει νὰ μάθῃ ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης; ἠρώτησεν ὁ καθηγητὴς ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ δουκός.

—Ἑλληνικά! ἀπεκρίνατο ἑτοίμως καὶ ζωηρῶς ὁ παῖς.

— Εἶνε πολὺ δύσκολα! ἀνταπήντησε γελῶν ὁ καθηγητής.

Ἡ ἐπιθυμία τοῦ πρίγκιπος ἔμεινεν ἐπὶ πολὺ ἀνεκπλήρωτος, ὠξύνθη δ' ἔτι μᾶλλον ὅτε ἐπεσκέψατο τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Τουρκίαν τῷ 1873. Ἦτο τότε ἀνὴρ τέλειος, στρατιώτης ἀληθής· εἶχε μετάσχῃ τοῦ γαλλογερμανικοῦ πολέμου τοῦ 1870 καὶ ὑπηρέτει ὡς ὑπολοχαγὸς παρὰ τῷ πρωσσικῷ στρατῷ. Ὡς ἔλεγε κατόπιν, ᾐσθάνετο ἐγκάρδιον λύπην κατὰ τὴν περιήγησιν ἐκείνην ἀκούων τοὺς Ἕλληνας ὁμιλοῦντας τὴν γλυκεῖαν γλῶσσαν καὶ μὴ ἐννοῶν παντάπασι ταύτην. Ἀλλ' ἐπανελθὼν εἰς Γερμανίαν ἐπεδόθη καὶ πάλιν εἰς ἄλλας ἐργασίας καὶ μελέτας, καὶ ἡ ἐπιθυμία του ἐκ νέου ἀνεστάλη.

Τῷ 1877 συνεδέθη διὰ γάμου πρὸς τὸν αὐτοκρατορικὸν οἶκον τῆς Γερμανίας νυμφευθεὶς τὴν κατὰ ἐννέα ἔτη νεωτέραν αὐτοῦ θυγατέρα τοῦ τότε διαδόχου, ἄρτι δ' ἐπὶ τοῦ θρόνου μετὰ τρίμηνον ἀρχὴν τελευτήσαντος Φρειδερίκου Γ'. Ἡ πριγκίπισσα Καρλόττα φημίζεται ἐπὶ κάλλει καὶ χάριτι καὶ τελειότητι ἀγωγῆς. Ὁδοιπορικαὶ δ' ἐντυπώσεις αὐτῆς καλλιεπέσταται ἐξ ἐκδρομῆς πρὸς τὸν Β. Πόλον ἐν τύπῳ ἐπιστο-

Digitized by Google

λῶν πρὸς τὸν πάππον αὐτοκράτορα, ἀνεγνώσθησαν ἀπλήστως πρὸ τινων ἐτῶν ἐν τῷ γερμανικῷ τύπῳ δημοσιευθεῖσαι.

Οἱ κάτοικοι τοῦ Βερολίνου δὲν ἐλησμόνησαν ἔτι τὴν ἡμέραν τῶν γάμων τῆς πριγκιπίσσης Καρλόττας. Ὄχι μόνον διότι κατ' ἐκείνην ἑώρτασεν ὁλόκληρος ἡ πόλις καὶ ἐφωταγωγήθη τὴν νύκτα, ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλο τι σχετικὸν ἐπεισόδιον. Κατὰ παλαιὸν αὐλικὸν ἔθιμον ἐν Πρωσσίᾳ, νυμφευομένης πριγκιπίσσης ἐκ βασιλικοῦ αἵματος, ὁ πρῶτος τῶν ὑπουργῶν τοῦ Στέμματος ὀφείλει νὰ χορεύσῃ μετ' αὐτῆς κρατῶν λαμπάδα ἀνὰ χεῖρας. Ἀνέμενον λοιπὸν πάντες μετὰ περιεργείας, οἱ μὲν παριστάμενοι νὰ ἴδωσιν οἱ δὲ μὴ παριστάμενοι νὰ μάθωσιν πῶς θὰ διεξῆγε τὸ χορευτικὸν αὐτὸ γύμνασμα ὁ σιδηροῦς ἀρχικαγκελλάριος. Ἀλλ' ἐκεῖνος διὰ τῆς αὐτῆς διπλωματικῆς δεξιότητος, δι' ἧς λύει τὰ δυσχερέστατα εὐρωπαϊκὰ ζητήματα, ἔλυσε καὶ τὸ προσωπικῶς αὐτὸν ἀφορῶν· παρέκαμψε τὴν αὐλικὴν διατύπωσιν καὶ διαψεύσας τὰς προσδοκίας ἐκείνων, ὅσοι ἦσαν ἕτοιμοι νὰ μειδιάσωσιν ἐπὶ τῷ χορῷ αὐτοῦ, διετήρησε κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἑορτῆς ἀκλόνητον τὴν σοβαρὰν καὶ ἀγέρωχον στάσιν.

Γ'

Ὁ πρίγκηψ Βερνάρδος ἐξηκολούθησεν ὑπηρετῶν ἐπὶ ἔτη ὡς λοχαγός, εἶτα δὲ ὡς ταγματάρχης ἐν τῷ ἐπιτελείῳ τοῦ πρωσσικοῦ στρατοῦ. Τὸν βαθμὸν δὲ τοῦτον ἔφερεν ὅτε κατὰ τὸ 1884 ἠθέλησε νὰ ἐπισκεφθῇ ἐκ νέου τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλ' ἠθέλησε νὰ ἐπισκεφθῇ νῦν τὴν χώραν ἡμῶν, ἀφοῦ πρῶτον καταστῇ κάτοχος τῆς λαλουμένης ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἐζήτησε διδάσκαλον Ἕλληνα καὶ εὗρεν ἄριστον τὸν ἐν Βερολίνῳ δημοσιογραφοῦντα λόγιον κ. Ι. Κ. Μιτσοτάκην ἐκ Κρήτης. Ἡ διδασκαλία ἤρξατο μετ' ἀμοιβαίου ζήλου, τοῦ μὲν μαθητοῦ ὀφείλοντος μετὰ δέκα ἑβδομάδας ν' ἀπέλθῃ εἰς Ἑλλάδα καὶ σπεύδοντος κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ἵνα ὡς πλεῖστα διδαχθῇ, τοῦ δὲ διδασκάλου φιλοτιμουμένου ἐκ τῆς ἰδέας ὅτι διὰ τῶν μαθημάτων αὐτοῦ ἐνίσχυεν ἐν τῷ πνεύματι καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ξένου ἡγεμονίδου τὴν πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὴν γλῶσσαν ἡμῶν ἄμετρον αὐτοῦ ἀγάπην.

Ὁ πρίγκηψ ἐδιδάσκετο καθ' ἑκάστην ἐν τῷ ἀνακτόρῳ τοῦ Σαρλοττεμβούργου. Ἡ φιλοπονία δ' ἣν ἀνέπτυξε κατὰ τὸ διάστημα τῆς πρώτης ταύτης περιόδου τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν ὑπῆρξεν ἀνυπέρβλητος. Ἐπειδὴ τὴν ἡμέραν ἐπησχολεῖτο ὑπὸ τῆς ἐν τῷ στρατιωτικῷ Ἐπιτελείῳ ὑπηρεσίας, ἐμελέτα ἰδίως ἀγρυπνῶν τὰς νύκτας. Αἱ δὲ βερολιναῖαι ἐφημερίδες τοῦ ἔτους ἐκείνου ἔγραφον ὅτι ὁ πρίγκηψ τοῦ Μάϊνιγγεν καὶ τὴν ἅμαξαν αὐτοῦ εἶχε μεταβάλῃ εἰς σπουδαστήριον. Καὶ ἀληθῶς ὁσάκις μετέβαινεν εἰς δεῖπνα ἢ χοροὺς τῆς Αὐλῆς, φέρων τὴν ἀπαστράπτουσαν στρατιωτικὴν αὐτοῦ στολήν, ἐκράτει ἔτι ἑλληνικὸν βιβλίον ἀνὰ χεῖρας ἐποχούμενος καὶ κατέλειπεν αὐτὸ μόνον ἀφικνούμενος πρὸ τῆς θύρας τῶν Αὐτοκρατορικῶν Ἀνακτόρων.

Αὐτὴν τὴν ἐπέτειον ἡμέραν τῶν γενεθλίων του δὲν ἐνόει κατ' οὐδένα λόγον νὰ στερηθῇ τοῦ ἑλληνικοῦ μαθήματος, καὶ διὰ τοῦτο ἀπὸ τῆς προηγουμένης ἡμέρας οὐδ' εἶπέ τι τῷ διδασκάλῳ αὐτοῦ. Ὁ κ. Μιτσοτάκης ἦλθε κατὰ τὴν ὡρισμένην ὥραν εἰς Σαρλοττεμβοῦργον, ἰδὼν δὲ τοῦ ἀνακτόρου τὴν αὐλὴν πλήρη αὐλικῶν ἁμαξῶν καὶ ἄνω εἰς τὸ παράθυρον ἱστάμενον αὐτὸν τὸν ἄρτι θανόντα Αὐτοκράτορα μετὰ τῆς Αὐτοκρατείρας, ἔστρεψε τὸ βῆμα πρὸς τὸ Βερολῖνον ὑποθέσας ὅτι ὁ πρίγκηψ ἐλησμόνησε νὰ προαγγείλῃ αὐτῷ ὅτι εἶχε τὰ γενέθλιά του κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Τότε ὁ φιλόπονος μαθητὴς ἰδὼν ἐκ τοῦ παραθύρου τὸν διδάσκαλον ἀπερχόμενον καὶ φοβούμενος μὴ ὁ θαλαμηπόλος ὁ σταλείς, ὅπως ἀνακαλέσῃ αὐτόν, δὲν προφθάσῃ, ἠνέῳξε τὸ παράθυρον καὶ ἐφώναξε πρὸς τὸν διδάσκαλον νὰ ἐπανέλθῃ, μειδιώντων τοῦ πενθεροῦ καὶ τῆς πενθερᾶς.

Τὸ μάθημα ἤρξατο εὐθὺς ὡς ἀπῆλθον ἐκεῖνοι, ἀλλ' ἐδέησε νὰ διακοπῇ πεντάκις ἕνεκα τῆς ἀφίξεως ἄλλων ἐπισκεπτῶν, τοῦ πρίγκιπος δυσανασχετοῦντος ἑκάστοτε ἐπὶ τῇ διακοπῇ. Οὕτω κατώρθωσεν ἐντὸς μόνον δύο μηνῶν καὶ ἡμίσεος, οὐχὶ μὲν τελείως κάτοχος τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης νὰ καταστῇ, ἀλλὰ καταπληκτικῶς νὰ προοδεύσῃ ἐν τῇ σπουδῇ ταύτης. Καὶ κατὰ τὴν δευτέραν περιοδείαν αὐτοῦ ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα ὡμίλει μὲν ὀλίγιστα ἑλληνικά, ἐνόει δ' ὁπωσδήποτε τοὺς ὁμιλοῦντας.

Ἐπανελθὼν εἰς Γερμανίαν καὶ κατεχόμενος ὅλως ὑπὸ τῶν θελγήτρων τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, ἧς οἱ φθόγγοι ἦσαν ἔναυλοι ἔτι εἰς τὴν ἀκοὴν αὐτοῦ, ἐπεδόθη ἀνενδότως εἰς τὴν ἐκμάθησιν αὐτῆς διδασκόμενος μέχρι τῆς χθὲς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀξίου διδασκάλου. Κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα τῶν 4 ἐτῶν διῆλθε μετὰ τοῦ διδάσκοντος τοὺς δοκιμωτάτους ποιητὰς καὶ πεζογράφους τῆς νέας Ἑλλάδος καὶ ἀπεστήθισε πολλὰ ἑλληνικὰ ποιήματα, προτιμῶν τὰ ἐν δημώδει γλώσσῃ γεγραμμένα καὶ ἰδίως τοὺς ἠχηροὺς στίχους τοῦ Βαλαωρίτου, καὶ δὴ τὸν Βλαχάβαν, τὸν Σαμουήλ, τὸν Δῆμον καὶ ἄλλα γνησίως ἑλληνικὰ ἔργα τοῦ ἀληθοῦς ἐθνικοῦ τῆς Ἑλλάδος ποιητοῦ. Καί ποτε ἐν ὥρᾳ σχολῆς μετέφρασεν εἰς γερμανικοὺς στίχους τὸν *Τυφλὸν Ἐπαίτην* τοῦ Ἀλεξάνδρου Σούτσου. Ἐξεπόνησε δὲ ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐγκύψας

Digitized by Google

τὴν μετάφρασιν τοῦ *Φιέσκου*, ἔργου παρέχοντος μεγίστας δυσχερείας κατὰ τὴν μεταγλώττισιν, ὡς δύναται νὰ βεβαιώσῃ πᾶς ὁ χάριν ἀσκήσεως περὶ τὴν γερμανικὴν μελετήσας ἢ μεταφράσας ἀποσπάσματα ἐξ αὐτοῦ. Καὶ τὴν μετάφρασιν ταύτην τὴν γενομένην ἑλληνιστὶ ὑπὸ ξένου ἀνακηρύττει ἐξαίρετον αὐτὸς ὁ γεραρὸς πρύτανις τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, ὁ κ. Α. Ρ. Ραγκαβῆς. Ἡ τοιαύτη κρίσις καὶ ἡ εὐμενὴς ὑποδοχὴ ἧς θέλει τύχῃ τὸ ἔργον τοῦ Γερμανοῦ πρίγκιπος παρὰ τῷ ἑλληνικῷ κοινῷ, θέλουσι βεβαίως ἐνθαρρύνει αὐτόν, ὅπως, καθὰ προτίθεται, ὡς τάχιστα φιλοτεχνήσῃ καὶ ἄλλου γερμανικοῦ δράματος τὴν μετάφρασιν, καὶ διὰ νέας ἡγεμονικῆς δωρεᾶς πλουτίσῃ τὴν ἀρτιγενῆ ἡμῶν λογοτεχνίαν.

Ὁ πρίγκηψ Βερνάρδος εἶνε τὴν σήμερον συνταγματάρχης καὶ διοικεῖ ἓν σύνταγμα τῆς αὐτοκρατορικῆς φρουρᾶς. Προσηνὴς τὸν χαρακτῆρα, μειλίχιος τοὺς τρόπους, εὐγενὴς τὴν καρδίαν ἐν πᾶσι, καταλείπει ταῦτα προκειμένου περὶ στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας, καὶ ὅπως συγκρατήσῃ ὑπὸ σιδηρᾶν πειθαρχίαν τοὺς ὑπ' αὐτὸν ὁπλίτας καθίσταται, λέγουσιν, ἔστιν ὅτε αὐστηρότερος καὶ βιαιότερος ἴσως τοῦ δέοντος. Τὸ κατ' ἐξοχὴν δὲ πληροῦν τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἁβρότατον αἴσθημα εἶνε νῦν ἡ στοργὴ πρὸς τὸ μονογενὲς τέκνον, τὴν μικρὰν καὶ χαριεστάτην Φεοδώραν.

Ὡς εἶπον, ὁ πρίγκηψ τοῦ Σάξεν Μάϊνιγγεν ἐπεσκέψατο δὶς τὴν Ἑλλάδα. Κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ περιοδείαν ἦν ὅλως ξένος πρὸς τὴν γλῶσσαν ἡμῶν, κατὰ τὴν δευτέραν ἐνόει ἀτελῶς τοὺς ὁμιλοῦντας. Ἐπιχειρῶν τρίτην περιοδείαν ἐν προσεχεῖ μέλλοντι θέλει δυνηθῆ νὰ ἔλθῃ εἰς πλήρη συνάφειαν πρὸς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν κατέχων τόσον τελείως τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ. Γνωστὸς δ' ἐν τῷ ἐφεξῆς χρόνῳ καθιστάμενος καὶ δημοφιλής, ὁ εὐγενὴς τοῦ Φιέσκου μεταφραστής, θέλει τύχῃ ἐκ τοῦ σύνεγγυς θερμῆς καὶ ἐγκαρδίου δεξιώσεως ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, ὅπερ καὶ μακρόθεν νῦν ἀπευθύνει πρὸς τὸν διαπρεπῆ φίλον αὐτοῦ βαθυτάτης εὐγνωμοσύνης χαιρετισμόν.

Ἐν Λειψίᾳ.

Γεωργιος Δροσινης.

Ὁ σκεπτόμενος ἄνθρωπος εἶνε κηρίον ἀνημμένον. Ἐφ' ὅσον ἐξακολουθεῖ νὰ φωτίζῃ, καταναλίσκεται.

—

Ἀληθὴς εὐτυχία διὰ τὸν ἄνθρωπον δὲν ὑπάρχει ἄλλη παρὰ ἐκείνη τὴν ὁποίαν παρέχει εἰς ἄλλους.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ.—Μετάφρασις Χ. Λ.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ὁ Ροβέρτος ᾐσθάνετο τὴν ὄρεξιν νὰ θέσῃ ἀποτόμως τὸ τέρμα τῆς συνομιλίας εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο. Ἐσέβετο ἀκόμη ἐν τῷ γυναίῳ ἐκείνῳ, ὅπερ νῦν καλῶς ἐγίνωσκε, τὴν ἰδανικὴν γυναῖκα, ἣν ἐπίστευσεν ὅτι συνήντησεν εἰς τὸν βίον του, καὶ ἐφοβεῖτο μήπως ἀκουσίως ἤθελεν ἐκφύγει τῶν χειλέων του μετ' ἀποτόμου τινὸς φράσεως κανεὶς ἐκ τῶν λογισμῶν του, οἵτινες ἐβάρυνον τὸ στῆθός του.

— Μ' ἐννοεῖτε καλῶς; ἐπανέλαβεν ἡ Ἕλλεν μετὰ βραχεῖαν σιγήν. Εἶμαι ἡ κόμησσα Μομβρὲν καὶ ἐπιθυμῶ νὰ μὲ ἀναγνωρίζουν ὡς τοιαύτην.

— Ἐνόμιζα, ἀπήντησε τότε ψυχρῶς ὁ κόμης, ὅτι εἴχετε δεχθῆ τὴν συμφωνίαν...

— Τὴν συμφωνίαν; Ποίαν συμφωνίαν;

— Ν' ἀνακτήσῃ ἕκαστος ἡμῶν τὴν ἐλευθερίαν του! Ἡ Κυπριανὴ ν' ἀνήκῃ εἰς ἐμέ. Σεῖς νὰ λάβητε μέρος τῆς περιουσίας μου καὶ νὰ ἔχητε πλήρη ἐλευθερίαν βίου.

— Ναί, τὸ παρεδέχθην αὐτό, εἶνε ἀληθές, εἶπεν. Ἀλλ' ἦτο πλάνη. Εἶνε κάτι τι τὰ χρήματα· ἀλλ' εἶνε μηδὲν παραβαλλόμενα πρὸς τὸ ὄνομα. Πρὸς τούτοις ἐβαρύνθην πλέον νὰ μὴ δύναμαι ν' ἀσπασθῶ τὴν θυγατέρα μου. Τὸ ἐννοεῖτε αὐτό, δὲν εἶνε ἀληθές;

Ἀστραπὴ πατρικῆς στοργῆς ἔλαμψεν εἰς τὰ ὄμματα τοῦ Ροβέρτου, ἐνῷ δὲ ἐσυλλογίζετο τὴν Κυπριανήν, τὸ χεῖλός του συνεστέλλετο ὑπὸ μειδιάματος συγκινήσεως, ἐν ᾧ ἐνυπῆρχεν ἡ ἐπιθυμία ἀσπασμοῦ.

—Πρέπει νὰ μ' ἐλησμόνησεν ἡ κόρη μου! Ἐπιθυμῶ ὅμως νὰ πιστεύω ὅτι δὲν τὴν ἐκάματε ν' ἀπομάθῃ τὸ ὄνομα τῆς μητρός της.

— Οἱ καλοὶ ἄνθρωποι, οἵτινες τὴν ἀνατρέφουν, ἀπήντησε ψυχρῶς ὁ κ. δὲ Μομβρέν, συνειθίζουν νὰ τὴν διδάσκουν καθ' ἑσπέραν νὰ λέγῃ τὴν προσευχήν της, εἰς τὴν ὁποίαν περιέχεται καὶ τὸ ὄνομά σας.

— Ἄ!.. εἶπεν ἡ Ἕλλεν.

Καὶ προσέθηκε σχεδὸν ἀποτόμως ἐν *εὐχαριστῶ*, τὸ ὁποῖον ἐν τῇ ταχύτητι μεθ' ἧς ἐλέχθη ἐφαίνετο σκαιόν.

Εἶτα διὰ μιᾶς:

— Θέλω νὰ ἰδῶ τὴν Κυπριανήν! εἶπεν.

— Νὰ τὴν ἴδητε, ἔστω! Ἀφοῦ δὲν πρόκειται νὰ τὴν ἀναθρέψετε!

—Ἄ, φίλτατέ μου Ροβέρτε! προσέξατε!.. Καθίστασθε αὐθάδης!.. Εἶνε ἐλάττωμα, τὸ ὁποῖον

Digitized by Google

δὲν εἰξεύρα νὰ εἴχετε ἄλλοτε!.. Εἶνε ἀληθές, προσέθηκεν ἀναλαμβάνουσα τὸ εἰρωνικόν της ὕφος, ὅτι ὁ χαρακτὴρ μεταβάλλεται ὁμοῦ μὲ τὰς ὀρέξεις... Καθίστασθε ἐπιθετικὸς ἴσως κἄποτε, ὅταν πρόκηται περὶ ἐμοῦ... καὶ πῶς νὰ εἴπω; εἰδυλλιακός... μάλιστα αὐτὴ εἶνε ἡ κατάλληλος λέξις!.. ὅταν πρόκειται περὶ ἄλλης.

Καὶ τὸν ἔβλεπεν ἐκ νέου μὲ τὸ βλέμμα ἐκεῖνο τὸ ὀξὺ καὶ χλευαστικόν, ὅπερ ἐφαίνετο ἐτάζον τοὺς λογισμοὺς τοῦ νεαροῦ κόμητος, διαπερῶν αὐτὸν μὲ τὴν ὀξύτητα τρυπάνου.

— Τί ἐννοεῖτε; ἠρώτησεν ὁ κ. δὲ Μομβρέν.

— Δὲν ἔχω ἀνάγκην νὰ ἐξηγηθῶ. Καταλαμβάνετε κάλλιστα.

— Καταλαμβάνω μόνον ὅσα μοῦ λέγουν μετὰ πάσης εἰλικρινείας. Ἀλλὰ τὰς διαβολὰς καὶ τὰς συκοφαντίας δὲν τὰς καταλαμβάνω ποσῶς.

— Καλὰ λοιπόν· ὀφείλω νὰ σᾶς προειδοποιήσω ὅτι καὶ αἱ ἐπαρχιακαὶ πόλεις ἔχουν τὰς μικρολόγους φλυαρίας των, ὅπως καὶ αἱ παρισιναὶ λεωφόροι . . . καὶ ὅτι ὁπωσδήποτε εἶνε ἀδύνατον νὰ ζήσῃ τις ἀγνοούμενος ἐν Τρουβίλλῃ ὅταν καλῆται κύριος δὲ Μομβρὲν καὶ ὑπὸ τοιοῦτο ὄνομα εἶνε ἐγγεγραμμένος μακρὺς φαρδὺς εἰς τὸν κατάλογον τοῦ ξενοδοχείου.

— Εἰς τὴν Τρουβίλλην; ἠρώτησεν ὁ Ροβέρτος.

— Ναί, εἰς τὴν Τρουβίλλην. Ὑπῆρχε κατὰ τὴν ἐποχήν, κατὰ τὴν ὁποίαν εὑρίσκεσθε καὶ σεῖς ἐκεῖ, μία νέα ἀξιέραστος, ὡς λέγουν, ἥτις δὲν σᾶς ἦτο ἐντελῶς ἀδιάφορος... Ὁ κ. Ρεβὶλ μοῦ τὸ εἶπεν αὐτό... Ὤ! αὐτοὶ οἱ δημοσιογράφοι!.. Τὰ πάντα εἰξεύρουν! Καὶ ἐγὼ γνωρίζω ὅτι ἡ δεσποινὶς Βερδιέ....

— Θὰ μοῦ κάμετε μίαν χάριν, εἶπεν ὁ κόμης διακόπτων αὐτὴν ἀποτόμως. Μὴ ἀναμίξητε ποσῶς, σᾶς παρακαλῶ, εἰς τὰς ἐξηγήσεις μας τὸ ὄνομα τῆς νεάνιδος περὶ τῆς ὁποίας ὁμιλεῖτε. Σᾶς προειδοποιῶ περὶ τούτου.

— Διάβολε!.. Μοῦ τὸ λέγετε, ὡς νὰ μοῦ ὑπηγορεύετε διαταγήν.

— Εἶνε ὁπωσοῦν καὶ τοιαύτη.

— Καὶ ὡς νὰ ἦτο ἀπειλὴ ἡ διαταγὴ αὐτη!..

— Ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι εἶνε μόνον προειδοποίησις. Ναί· σᾶς παρακαλῶ νὰ σεβασθῆτε μερικὰ αἰσθήματα, τὰ ὁποῖα σεῖς δὲν δύνασθε νὰ ἐννοήσητε, καὶ μερικὰ ἄτομα, τὰ ὁποῖα φαίνεται ὅτι δὲν γνωρίζετε!

Καὶ πάλιν ἐπεφάνη ἐπὶ τῶν χειλέων τῆς Ἕλλεν τὸ ἀνησυχητικὸν ἐκεῖνο μειδίαμα, ὅπερ ἐσαγήνευεν ὡς τὰ λιμνάζοντα ἐκεῖνα ὕδατα, ὧν προαισθάνεταί τις τὸ βάθος καὶ τὴν παγερότητα.

Μετά τινα στιγμὴν εἶπε σαφῶς:

— Ἡ κόμησσα Μομβρέν, φρονῶ, ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ γνωρίσῃ τοὺς πάντας, πρὸ παντὸς δὲ ἄλλου τὰ ἄτομα, ἅτινα ἰδιαζόντως ἐνδιαφέρουσι τὸν σύζυγόν της.

— Ἄ!.. εἶπεν ὁ Ροβέρτος· ἡ κόμησσα Μομβρέν!.. Ἐπανέρχεσθε εἰς τὸ ζήτημα;

— Ἦλθα ἐδῶ διὰ νὰ τὸ λύσω.

— Ἄς ἴδωμεν, εἶπεν ὁ κόμης λαμβάνων μίαν ἕδραν καὶ τοποθετῶν αὐτὴν ἀντικρὺ τῆς Ἀγγλίδος ἀπὸ τοῦ ἄλλου μέρους τῆς τραπέζης, ἂς ὁμιλήσωμεν καθαρά, καὶ ἂς εἴπωμεν ἅπαξ διὰ παντὸς ὅ,τι ἔχομεν νὰ εἴπωμεν. Τί θέλετε;

— Δύο τινά· τὴν θυγατέρα μου καὶ τὸ ὄνομά μου.

— Τὸ ὄνομά σας;

— Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον μοῦ ἐδώσατε.

Ὁ Ροβέρτος ὠχρότατος, μὲ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ σῶμα κεκλιμένα πρὸς τὴν γυναῖκα ἐκείνην, προσήλου ἐπ' αὐτῆς τὸ βλέμμα του· αὕτη δὲ ἐρείδουσα τοὺς ἀγκῶνας ἐπὶ τῆς τραπέζης, μὲ τὸ πρόσωπον μεταξὺ τῶν χειρῶν, δάκνουσα μόλις τὴν ἄκραν τῶν ὀνύχων τῆς δεξιᾶς χειρός, ὑφίστατο τὸ ὀργίλον ἐκεῖνο βλέμμα μετ' ἐξαιρέτου χάριτος, αἱ δὲ μακραὶ βλεφαρίδες τῶν ὀφθαλμῶν της ἐταπεινοῦντο ἐνίοτε, ὡσεὶ μηκυνόμεναι ἐπὶ τῶν ὡς γαλῆς κορῶν της, παρέχουσαι εἰς αὐτὰς ἠπιότητα ἀγχίνουν καὶ ἄπιστον.

— Ἀκούσατε, εἶπεν ὁ κ. δὲ Μομβρέν, σᾶς ἠγάπησα καὶ σᾶς ἐλάτρευσα. Δὲν ὑπῆρξεν εἰς τὸν κόσμον ἔρως πλείονα ἔχων πεποίθησιν καὶ πλέον παράφορος ἐκείνου, τὸν ὁποῖον ἔτρεφον πρὸς ὑμᾶς. Τὸ εἰξεύρετε ὅτι ἦσθε τὸ πᾶν δι' ἐμέ!. Ναί, ναί, μειδιᾶτε!... Σᾶς προκαλοῦν τὸν οἶκτον αὐτὰ τὰ ὁποῖα σᾶς λέγω;

— Καθ' ὅλου, φίλτατε! Μοῦ προξενοῦν μεγάλην εὐχαρίστησιν. Ἐξακολουθήσατε.

— Σᾶς ἠγάπων τόσον, ὥστε πιστεύω ὅτι θὰ παρήκουον καὶ αὐτὴν τὴν θέλησιν τῆς μητρός μου χάριν ὑμῶν, ἥτις ἦσθε δι' ἐμὲ τὸ πᾶν!... Δὲν ἐτόλμησα τὸ τοιοῦτο καὶ καλῶς ἔπραξα. Θὰ κατηγόρουν τὸν ἑαυτόν μου σήμερον ἐπὶ ἱεροσυλίᾳ, ἐὰν ἤθελον προξενήσει εἰς αὐτὴν τὴν ἐλαχίστην θλίψιν. Ἡ μήτηρ μου χάριτι θείᾳ οὐδέποτε ἔμαθεν ὅτι σᾶς ἐνυμφεύθην... Ὅτε δὲ σᾶς ἐνυμφευόμην κατὰ τοὺς νόμους τῆς πατρίδος σας, τὸ ἔπραττον διὰ νὰ σᾶς ἐξασφαλίσω ὕπαρξιν εὐδαίμονα, ὕπαρξιν πλήρη στοργῆς καὶ ἀφοσιώσεως, εἰς ἀντάλλαγμα τοῦ ἔρωτος τὸν ὁποῖον σᾶς ἐζήτουν καὶ τὸν ὁποῖον ἐνόμισα ὅτι εὗρον εἰς ὑμᾶς.

— Λοιπόν; εἶπεν ἡ Ἕλλεν, βλέπουσα ὅτι διεκόπτετο ὡσεὶ ἐβασανίζετο ὑπὸ τῶν ἀναμνήσεων. Ἐμπρός!.. Μοῦ φαίνεται ὅτι αὐταὶ ὅλαι αἱ ὡραῖαι φράσεις εἶνε τόσον λαμπρὰ προπαρεσκευασμέναι, ὥστε γνωρίζετε ἐκ στήθους τὴν συνέχειαν... Σᾶς ἀκούω· ἂς ἴδωμεν!

— Εἰς μάτην χλευάζετε. Θ' ἀκούσητε τὰ

Digitized by Google

πάντα σήμερον, ἀφοῦ ἐκρίνατε καλὸν νὰ ἔλθητε νὰ μᾶς ἐνοχλήσητε τὸν πατέρα μου καὶ ἐμὲ ἐν τῇ μονώσει μας!.. Ὦ! σᾶς ἠγάπησα ὅπως δὲν ἀγαπῶσιν ἄλλοι!.. Καὶ τίς δὲν θὰ σᾶς ἠγάπα; Τὸ λατρευτὸν ἐκεῖνο μειδίαμα τὸ ὁποῖον ἔχετε, πῶς νὰ ὑποθέσῃ τις, ὅτι εἶνε τὸ ψευδέστατον τῶν μειδιαμάτων;... Ὤ, ταλαίπωρα ὄνειρα τῆς παραφροσύνης μου!.. Δι' ἐμὲ δὲν ὑπῆρχεν ἄλλο εἰς τὸν κόσμον ἐκτὸς ὑμῶν! Τὴν ἡμέραν δέ, καθ' ἣν συγκατετέθητε νὰ γίνητε ἰδική μου, πιστεύω, ὅτι οὐδεὶς ἐδοκίμασέ ποτε τὴν χαράν, τὴν ὁποίαν ἐγὼ ᾐσθάνθην.

— Φίλτατέ μου Ροβέρτε, εἶπε διακόπτουσα ἡ Ἔλλεν μὲ τὸν ἰδιάζοντα αὐτῇ ξηρὸν τόνον φωνῆς, ὅταν εἷς ἀνὴρ δύναται νὰ λέγῃ αὐτά, ἔστω καὶ ἀφοῦ ἐπέλθῃ ἡ ἀπογοήτευσις, δὲν δικαιοῦται νὰ λυπῆται διὰ τὸ παρελθὸν καὶ νὰ ἐλέγχῃ τὴν γυναῖκα. Σᾶς ὁρκίζομαι—καὶ ὁμιλῶ σοβαρῶς—ὅτι οὐδέποτε ἔσχον ἐγὼ εἰς ὅλον μου τὸν βίον, οὐδὲ τὸ ἑκατοστὸν μέρος τῆς ἐξάλλου χαρᾶς, περὶ τῆς ὁποίας μοὶ ὁμιλεῖτε.

— Δὲν δικαιοῦμαι νὰ λυπηθῶ! διὰ τί;

Καὶ ὁ Ῥοβέρτος ἐξερράγη εἰς γέλωτα.

— Δικαιοῦμαι νὰ λυπηθῶ, ἐξηκολούθησε, διὰ τὴν προδοθεῖσαν καλήν μου πίστιν, τὴν μαστιγωθεῖσαν εἰλικρίνειάν μου, τὴν ἀνόητον ἐμπιστοσύνην μου, τὴν ἠλίθιον ἀφοσίωσιν. Τί τὰ ἐκάματε ὅλα ταῦτα;.. Τὰ διελύσετε, τὰ κατεπατήσατε, τὰ ἐρραπίσατε κακοβούλως... τὰ συνανεμίξατε μὲ τὰς μικρας σας χεῖρας καὶ τὰ ἐρρίψατε μακρὰν ὡς ἄχρηστα!

— Αὐταὶ εἶνε φράσεις μυθιστορημάτων! ἀπήντησεν ἡ Ἔλλεν ὀρθουμένη αἴφνης. Σᾶς ἠγάπησα ὅσον ἠδυνάμην ν' ἀγαπήσω. Ἤμην εἰλικρινὴς ὅπως σεῖς, ἠπατήθην ὅπως σεῖς. Δὲν ἤσθε ἴσως ὁ ἀνήρ, τὸν ὁποῖον ηὐχόμην νὰ εὕρω, ἐγὼ δὲ δὲν ἤμην βεβαίως ἡ γυνή, ἥτις σᾶς ἥρμοζεν... Σεῖς ἤσθε πολὺ ρομαντικός, ἐγὼ πολὺ πρακτικὴ καὶ.. πολὺ ἀμερικανίς, ἂν δύναμαι νὰ εἴπω. Ἀλλὰ τί νὰ γείνῃ!. Αὐτὸς εἶνε ὁ βίος. Ὅτε δὲ ἐννόησα ὅτι κακὰ ἔκαμα νὰ δεχθῶ τὴν χεῖρά σας, ἦτο πλέον ἀργά... Ναί!.. Τότε...

— Τότε, διότι ἠπατήθητε σεῖς, ἠπατήσετε καὶ ἐμέ!. Ἐμέ!

— Ἐλᾶτε δά!. Ὦ! ἡ ἐξήγησίς μας θὰ περιπέσῃ, βλέπω, εἰς τὴν σκηνὴν τῆς ζηλοτυπίας. Θὰ μοῦ ὁμιλήσητε πάλιν περὶ τοῦ Βαρέσκου. Ἀπέθανε, σᾶς εἰδοποιῶ, ὁ Βαρέσκος! Ἀπέθανε ταφεὶς ὑπὸ τοὺς θριάμβους του! Μάλιστα, εἰς Βουένος Ἄϋρες ὅπου εἶχε μεταβῆ διὰ νὰ παραστήσῃ μιαν τῶν ὀρχηστικῶν του συνθέσεων... Λοιπὸν ὅ,τι καὶ ἂν εἴπητε διὰ τὸν Βαρέσκον...

— Δὲν πρόκειται περὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα, ἂν οὐχὶ ἡ μνήμη, μοῦ εἶνε ἐντελῶς ἀδιάφορον... Οὔτε κἂν τὸν ἐγνώριζα... Σᾶς λέγω μόνον ὅτι τὴν ἡμέραν καθ' ἣν παρέβητε τὸν λόγον τὸν ὁποῖον ἐδώσατε, καθ' ἣν ἐρρυπάνατε διὰ βορβόρου τὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον ἠδύνατο καὶ ὤφειλε νὰ σᾶς ἀνήκῃ, τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐπαύσατε πλέον ἀπὸ τοῦ νὰ εἶσθε δι' ἐμὲ ἡ μήτηρ τῆς Κυπριανῆς καὶ ἡ κόμησσα δὲ Μομβρέν, ἤσθε δὲ μόνον μία οἱαδήποτε τυχοδιῶκτις ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἔλλεν Μόργαν, τὴν ὁποίαν ἀφοῦ συνήντησα καὶ ἐλάτρευσα, ἤθελα νὰ λησμονήσω, νὰ λησμονήσω διὰ παντός, διὰ νὰ μὴ φέρω ἐν ἐμοὶ ὡς πληγὴν τὴν ἐπάρατον αὐτῆς μνήμην.

— Τὴν ἐπάρατον μνήμην; Εἶσθε εὐτυχὴς περὶ τὴν ἐκλογὴν τῶν ἐπιθέτων, βλέπω!.. Τὸ δυστύχημα εἶνε, ἐξηκολούθησεν ἡ Ἔλλεν βραδέως, ὅτι δὲν θραύεται διὰ τῶν λόγων ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὁ νόμος ἐδημιούργησε, καὶ ἐδημιούργησε καλῶς... Δὲν δύνασθε νὰ μ' ἐμποδίσητε νὰ εἶμαι ἡ κυρία δὲ Μομβρέν, ὅπως δὲν δύνασθε νὰ μὲ κάμητε νὰ μὴ εἶμαι ἡ μήτηρ τῆς θυγατρός μου!.. Ἂν δὲ ἐλπίζετε ἐπὶ τοῦ διαζυγίου...

— Ἐπὶ τοῦ διαζυγίου;

— Ναί, τότε πρέπει νὰ στείλετε καὶ αὐτὴν τὴν ἐλπίδα ἀπ' ὀπίσω ἀπὸ τὸν ἥλιον!.. Διὰ νὰ διαζευχθῶμεν ἀπαιτεῖται ἡ συγκατάθεσίς μου, καὶ τὴν συγκατάθεσιν ταύτην...

Καὶ ἐσταμάτησεν ὀρθία ἐνώπιον τοῦ Ροβέρτου, ὅστις ἐξηκολούθει νὰ κάθηται, τύπτουσα δὲ τὴν τράπεζαν μὲ τὸν δείκτην κυρτωμένον, ὡς νὰ ὑπεσημείου διὰ τοῦ ἐρρύθμου ἐκείνου ἤχου πᾶσαν συλλαβήν:

— Τὴν συγκατάθεσιν αὐτήν, δέν—θὰ—τὴν δώ—σω!

Τὸ μόνον κηρίον τὸ λάμπον ἐν τῷ σκιόφωτι τοῦ θαλάμου ἐκείνου, ἐφώτιζε τὴν ἀποφασιστικήν, αὐστηρὰν καὶ ψυχρὰν μορφὴν τῆς εὐειδοῦς γυναικός, ὅτε δὲ καὶ πάλιν ἤρχισε νὰ βαδίζῃ ἐντὸς τοῦ θαλάμου, ὁτὲ μὲν ἐβυθίζετο εἰς τὴν σκιάν, ὁτὲ δὲ ἐνεφανίζετο φωτιζομένη ἐκ τῆς ἀντανακλασεως τοῦ φωτὸς τοῦ ἐν τῇ ὁδῷ φανοῦ τοῦ φωταερίου· ὁ δὲ ἔρρυθμος θροῦς τῆς ἐσθῆτός της ταλαντευομένης παρὰ τὰς πτέρνας της ἀντήχει ὡς κρότος ἐκκρεμοῦς.

— Δὲν ἔχω ἀνάγκην, ἀπήντησεν ὁ Ροβέρτος, τῆς συγκαταθέσεώς σας διὰ νὰ ἀποχωρισθῶ ὑμῶν.

— Ν' ἀποχωρισθῆτε;

— Καὶ διὰ παντός· νὰ εἶμαι ἀπέναντι ὑμῶν ἐντελῶς ξένος.

— Ξένος, σεῖς;

— Ἐγώ· ὁ γάμος μας εἶνε ἄκυρος, σᾶς προειδοποιῶ... ἢ μᾶλλον, σᾶς τὸ ἀναγγέλλω.

— Ὁ γάμος σας μετ' ἐμοῦ;

— Ἐντελῶς ἄκυρος. Ἀγοράσατε ἕνα κώδικα καὶ εὕρετε τὸ Α'. Βιβλίον, Ε'. τίτλον...

— Κεφάλαιον;

Digitized by Google

— Κεφάλαιον Δ'.

— Ὦ! βλέπω ὅτι εἶσθε καλὰ πληροφορημένος, φίλτατε. Φανερὸν εἶνε ὅτι ἐβασανίσατε τὰς σελίδας ἐκείνας, ὅπως στραγγίζουν τὸ ροῦχον διὰ ν' ἀφαιρέσουν τὸ νερόν... Εἶνε ἐργασία εὐγενεστάτη.. ἀξία καθ' ὅλα ἑνὸς εὐπατρίδου· δὲν νομίζετε; Λοιπὸν εἶσθε βέβαιος; Ἐγὼ δὲν εἶμαι τίποτε, τίποτε ἀπολύτως; Ὅλως διόλου τίποτε; Μία ξένη; Μία διαβάτις;.. Αὐτὴ εἶνε ἡ γνώμη σας;

— Εἶνε ἡ βεβαιότης μου.

— Καὶ μοῦ τὸ λέγετε αὐτὸ ἀπαθέστατα, ὡς ἀγαθὸς οἰκοκύρης ἐξοφλῶν τοὺς λογαριασμούς του... «Πάρε καλό μου κορίτσι, αὐτὸ ἔχεις νὰ λάβῃς!.» Τίποτε!.. Ἕνας χαιρετισμός. Καλημέρα—καλησπέρα!. Καὶ ἐτελείωσαν τὰ πάντα! Εἶνε πολὺ ἄκοπον πρᾶγμα· πολὺ εὔκολον· πολὺ νόστιμον· ἀλλὰ ἔχει ἕνα ἐλάττωμα, ὅτι εἶνε ἀδύνατον.

— Νομίζετε;

— Εἶμαι βεβαία. Ὑπάρχουν δικασταὶ εἰς Παρισίους καὶ δικολάβοι εἰς Λονδῖνον. Ἐπικαλεῖσθε τὸν νόμον; Ἔστω, ἂς κρίνῃ ὁ νόμος! Συλλογίζομαι ὅμως ποῦ θὰ εὕρετε δικαστήριον τὸ ὁποῖον θὰ διακηρύξῃ, ὅτι ἡ γυνή, ἥτις ἐγέννησε τέκνον εἰς τὸν κόμητα Μομβρέν, δὲν εἶνε κόμησσα Μομβρέν, ἀφοῦ ὁ κόμης ἔδωκεν αὐτῇ τὸν λόγον τῆς τιμῆς του ἐνώπιον μιᾶς ἀρχῆς!.. Καὶ ἡ θυγάτηρ μου; Μήπως θὰ μοῦ ἀποδείξητε μὲ τὸν κώδικα ἀνὰ χεῖρας ὅτι καὶ αὐτὴ δὲν εἶνε ἰδική μου; Εἰξεύρετε ὅτι δὲν ἀγνοῶ ποῦ εὑρίσκετε! εἶπεν ἡ Ἕλλεν σταθεῖσα ἔμπροσθεν τοῦ Ροβέρτου, ὅστις ἠγέρθη.

Καὶ τὸν προσέβλεψε τόσον παραδόξως, ὥστε ἐννόησεν αὐτὸς ὅλον τὸν κίνδυνον, ὃν ἠπείλει τὸ βλέμμα ἐκεῖνο.

—Τέλος πάντων, εἶπεν, ἔμαθα ὅ,τι ἤθελα νὰ μάθω. Ἠρχόμην νὰ ζητήσω παρὰ τοῦ μαρκησίου δὲ Μομβρὲν νὰ δεχθῇ τὴν νύμφην του ὅπως εἰσέλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν του κρατοῦσα ἐκ τῆς χειρὸς τὴν ἐγγονήν του. Ὁ μαρκήσιος δὲν κατεδέχθη νὰ μοῦ ἀπαντήσῃ· ὁ δὲ υἱός του μοῦ ἀπήντησεν αὐτὰ ὁποῦ ἤκουσα. Πολὺ καλά! Ὁ πόλεμος ἐκηρύχθη. Ἀλλ' ἡ κόμησσα δὲ Μομβρὲν θὰ σᾶς ἀποδείξῃ ὅτι δὲν εἶνε τυχοδιώκτρια, ὅτι ἔχει τὸ δίκαιόν της, ὅπερ θὰ ἐνεργήσῃ ὅπως ἀναγνωρισθῇ καὶ καταστῇ σεβαστόν. Δὲν θὰ βραδύνῃ.

Καὶ πορευθεῖσα ἔσυρε σφοδρῶς τὸ σχοινίον τοῦ κώδωνος.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ροβέρτος ἐξεπλήσσετο, αὐτὴ ἤρχισε νὰ γελᾷ γέλωτα ξηρόν, νευρικόν, ὀργίλον.

— Ὦ! δὲν θὰ ἀνακοινώσω εἰς τὸν ὑπηρέτην τὰ μυστικά μου, ἡσυχάσατε! Ἐπείγομαι μόνον νὰ ἐπιστρέψω εἰς Παρισίους. Ἔχω ἀκόμη μίαν ἁμαξοστοιχίαν.

Καὶ παρετήρησε τὸ ὡρολόγιόν της.

Μία θαλαμηπόλος εἰσῆλθεν.

— Τὸν λογαριασμόν, εἶπε, μίαν ἅμαξαν, καὶ καταίβασε τὸν ὁδοιπορικόν μου σάκκον.

— Πολὺ καλά, κυρία.

Ἡ Ἕλλεν ἐστράφη πρὸς τὸν κύριον Μομβρὲν καὶ καταμετροῦσα αὐτὸν διὰ τοῦ βλέμματος ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, εἴρων, μὲ μειδίαμα λεπτὸν ὑποκρύπτον αὐθάδη ἀπειλήν:

—Καλὴν ἐντάμωσιν μετ' ὀλίγον, darling! εἶπεν αὐτῷ.

Καὶ τὸ τρυφερὸν ἐκεῖνο θωπευτικὸν ὄνομα εἰσήρχετο εἰς τὴν καρδίαν τοῦ νέου ὡς βελόνη πεπυρακτωμένη.

Κατῆλθε ταυτοχρόνως μετὰ τῆς Ἕλλεν. Ἅμαξα δὲν εἶχεν εὑρεθῇ. Εἷς τῶν ὑπηρετῶν τοῦ *Μεγάλου Μονάρχου* εἶχε μετακομίσει τὸν ὁδοιπορικὸν αὐτῆς σάκκον.

— Ἔστω, εἶπε, θὰ ὑπάγω πεζῇ εἰς τὸν σταθμόν.

Ἐστράφη πρὸς τὸν Ροβέρτον καὶ εἶπεν αὐτῷ μὲ σαρκαστικὸν μειδίαμα!

— Δὲν σᾶς ζητῶ νὰ μὲ συνοδεύσητε.

Κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην τῆς νυκτός, ὅτε ἐξῆλθε μετὰ τοῦ κόμητος, ἡ ὁδὸς ἦτο ἐρήμη, τὸ Μελὲν δὲ βεβυθισμένον εἰς ὕπνον· οἱ δύο ἄνδρες, οἵτινες τοὺς εἶδον ἐξελθόντες ἐκ τοῦ νομαρχείου, μόνοι σχεδὸν διήρχοντο πρὸ τοῦ κεκλεισμένου ξενοδοχείου, καὶ ὑπὸ τὴν λάμψιν τοῦ φανοῦ τοῦ φωταερίου ὁ Γκενὼ καὶ ὁ Καπποὰ ἔκθαμβοι παρετήρησαν τὴν Ἕλλεν, ἣν δὲν ἐγνώριζον.

Τότε τὸ ὄμμα αὐτῶν τὸ ὀξύτατον ἐνόμισεν ὅτι ἀνεγνώρισεν ἄλλην τινὰ γυναῖκα.

Ἡ Ἕλλεν ἐβάδιζε ταχύτατα ἐξαφανιζομένη ἤδη εἰς τὸ σκότος, ἐντὸς τῶν ὁδῶν τῶν ἀγουσῶν πρὸς τὸν σταθμόν, ὁ δὲ Ροβέρτος ἀναμιμνησκόμενος ὅ,τι αὐτὴ εἶπε, λόγον ποιουμένη περὶ τῆς Κυπριανῆς, ἅμα εἰσῆλθον εἰς τὴν κατοικίαν του ἔγραψεν ἀμέσως ἓν τηλεγράφημα πρὸς τὸν Ρωμανὸν Ρυὼ εἰς Βιλλερβίλλην, καὶ διέταξε τὸν θεράποντά του νὰ τὸ δώσῃ εἰς τὸ τηλεγραφεῖον ἐν πάσῃ σπουδῇ.

Προσέθηκε δέ:

— Αὔριον θὰ ὑπάγωμεν εἰς Φονταινεβλώ. Οἱ ἐξάδελφοί σου Δεβραὶ δὲν εὑρίσκονται εἰς Ἀβών;

— Μάλιστα, κύριε κόμη.

—Θ' ἀνεδέχοντο ν' ἀναλάβωσι ν' ἀναθρέψωσιν ἓν παιδίον;

— Βέβαια, κύριε κόμη.

— Θὰ μὲ ὁδηγήσῃς πρὸς αὐτούς.

— Πολὺ καλά, κύριε κόμη.

— Πήγαινε γρήγορα!

(Ἕπεται συνέχεια).

Digitized by Google

ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ Ο ΠΡΩΤΟΣ

βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας

('Επὶ τῇ ἑκατονταετηρίδι ἀπὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ).

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Βιογράφος τις τοῦ Λουδοβίκου ἀναφέρει ὅτι τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ διαδόχου ἀπὸ τῆς αὐλῆς τοῦ Μονάχου εἶχε ζητήσει πρότερον ἤδη αὐτὸς ὁ αὐτοκράτωρ Ναπολέων ἕνεκα τῶν κατ' αὐτοῦ ἐχθρικῶν ἐν Μονάχῳ ἐνεργειῶν τοῦ Λουδοβίκου· Τὸ ἑξῆς δὲ κυρίως γεγονὸς ἐκίνησε τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ Ναπολέοντος. Ἐν ἐπισήμῳ τινὶ διπλωματικῇ συναναστροφῇ ὁ Λουδοβῖκος ἠγέρθη κατὰ τὸ συμπόσιον κρατῶν ποτήριον πλῆρες ῥηνικοῦ οἴνου, προπίνων δὲ ὑπὲρ τῆς γερμανικῆς ἐλευθερίας ηὐχήθη τὴν καταστροφὴν τοῦ Ναπολέοντος ἀναφωνῶν Pereat Napoleo. Μετὰ τοσαύτης δὲ ὁρμῆς καὶ σφοδρότητος προσέκρουσε τὸ ποτήριόν του πρὸς τὰ τῶν συνδαιτυμόνων ὥστε ἐθραύσθη τὸ κάτω μέρος τοῦ ποτηρίου του. Τὸ θραῦσμα τοῦτο σώζεται καὶ σήμερον ἔτι ὡς ἱερὸν λείψανον, ὡς μικρὸν καὶ τοῦτο μαρτύριον τῆς φιλοπατρίας καὶ τῆς τόλμης τοῦ Λουδοβίκου.

Ἐντὸς ὀλίγου δ' ἐγένετο ἡ μεγάλη κατὰ τοῦ Ναπολέοντος γερμανικὴ κίνησις. Πρὸς τὴν συνθήκην τοῦ Ried τῶν βορείων γερμανικῶν κρατῶν εἶχε προσχωρήσει ἤδη ἡ Αὐστρία, ἐπὶ τέλους δὲ ἔπραξαν τὸ αὐτὸ καὶ αὐτὴ ἡ Βαυαρία καὶ ἄλλαι τῆς μεσημβρινῆς Γερμανίας χῶραι ἀπαλλαγεῖσαι τοῦ Ρηνικοῦ δεσμοῦ. Ἐν ἔτει δὲ 1813 ἐγένετο ἡ ἀρχὴ τοῦ ἀγῶνος ἐκείνου, δι' ὃν ἡ Γερμανία αἰωνίαν εὐγνωμοσύνην ὀφείλει εἰς τὸν λαὸν τῆς Πρωσίας. Ἦτο ὅμως πικρὰ εἰρωνία τῆς τύχης ὅτι ὁ Λουδοβῖκος ὁ ἔνθερμος οὗτος πατριώτης, ἀναγκασθεὶς πρότερον νὰ σύρῃ τὸ ξίφος καὶ νὰ διακινδυνεύσῃ τὴν ζωήν του ὑπὲρ τοῦ ἐχθροῦ του Ναπολέοντος, δὲν ἠδυνήθη νὰ μετάσχῃ τοῦ ὑπὲρ ἀπελευθερώσεως ἀγῶνος, διαταχθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρός του βασιλέως τῆς Βαυαρίας ἕνεκα ἀγνώστων λόγων νὰ παραμείνῃ ἐν Σαλτσβούργῳ.

Τὴν πρώτην μεγάλην νίκην τῶν γερμανικῶν ὅπλων, τὴν ἐν Λειψίᾳ, ἑώρτασεν ὁ Λουδοβῖκος ἐν Σαλτσβούργῳ ἑστιάσας 800 πτωχούς, πρὸς ἀνάμνησιν δὲ τῆς νίκης ταύτης ἔπραττε μέχρι τοῦ τέλους τοῦ βίου του τὸ αὐτὸ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἑκάστου ἔτους. Ἄνευ ζηλοτυπίας καὶ φθόνου ἀποβλέπων πρὸς τὴν αὐξανομένην ὁσημέραι δύναμιν τῆς Πρωσσίας, ἐξύμνησε τὴν χώραν ταύτην καὶ τὸν βασιλέα αὐτῆς ἐν τοῖς πατριωτικοῖς του ποιήμασι μέχρι ἀποθεώσεως διὰ τὰς ὑπηρεσίας ἃς προσέφερεν εἰς τὸν ἀγῶνα τῶν Γερμανῶν.

Κατὰ τὸν νέον ὅμως πόλεμον, ὃν προὐκάλεσεν ἡ ἐκ τῆς νήσου Ἔλβας ἀπόδρασις τοῦ Ναπολέοντος, ἐξεπληρώθη ὁ διακαὴς πόθος τοῦ Λουδοβίκου, διότι ἐπετράπη καὶ εἰς αὐτὸν νὰ μετάσχῃ τοῦ ἀγῶνος. Τῇ 16 Μαΐου 1815 ἀπῆλθεν εἰς τὸ παρὰ τὸν Ρῆνον βαυαρικὸν στρατόπεδον, ἀφ' οὗ ἀπεχαιρέτησε πρῶτον δι' ἐνθουσιώδους προσλαλιᾶς τὴν ἐθνοφυλακήν, τῆς ὁποίας ἦτο ἀρχηγός. Ἡ διαθήκη δὲ τὴν ὁποίαν συνέταξε πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του περιέχει διατάξεις, αἵτινες δεικνύουσι τὴν μεγάλην ὑπὲρ τῆς καλλιτεχνίας μέριμναν τοῦ Λουδοβίκου, ὁρίζει δὲ καὶ χρηματικὸν ποσὸν χάριν ἀρχαιολογικῶν ἐν Ἑλλάδι ἀνασκαφῶν. Γνωστὴ εἶνε ἡ ταχεῖα ἔκβασις τοῦ πολέμου τούτου. Τὸ δεύτερον ἤδη εἰσήρχοντο οἱ σύμμαχοι νικηταὶ εἰς Παρισίους. Ὁ Λουδοβῖκος, ὅστις καὶ κατὰ τὴν ἐκστρατείαν εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ἐμελέτα κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἀναπαύσεως ἐν τῇ σκηνῇ Ἕλληνας συγγραφεῖς, δὲν ἐλησμόνησε ἀπέναντι τοῦ προσωρινοῦ τούτου πολιτικοῦ θριάμβου καὶ τὴν ἰδεώδη τοῦ παρελθόντος κληρονομίαν. Εἰργάσθη δὲ μετὰ πολλοῦ ζήλου καὶ ἐπιμονῆς ζητῶν νὰ ἀποδοθῶσι εἰς τὴν Γερμανίαν πάντες οἱ ὑπὸ τοῦ Ναπολέοντος ἁρπαγέντες καλλιτεχνικοὶ θησαυροὶ τῆς ἀρχαιότητος.

Ἡ Ἰταλία ἐθεωρεῖτο τότε ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, τῶν ἐμβεβαπτισμένων εἰς τὰ νάματα τῆς κλασσικῆς παιδείας, ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας. Τὴν χώραν ταύτην περιηγήθη ὁ Λουδοβῖκος πολλάκις ὡς ἁπλοῦς φιλάρχαιος ἐξετάζων μετὰ ζήλου καὶ προσοχῆς πολλῆς καὶ τὰ ἐλάχιστα λείψανα τῆς καλλιτεχνικῆς τῶν ἀρχαίων κληρονομίας, καὶ μετὰ τὴν ἐκ Παρισίων δὲ ἐπάνοδόν του ἐπεσκέφθη πάλιν τὴν Ρώμην τῷ ἔτει 1818. Ἡ ἐν Ρώμῃ δὲ αὕτη διατριβὴ τοῦ Λουδοβίκου συνετέλεσεν ὄχι μόνον εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ μόρφωσιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν προαγωγὴν ἐν γένει τῆς γερμανικῆς καλλιτεχνίας. Εὐλόγως δὲ ὠνόμασε συγγραφεύς τις τὴν περίφημον ἑορτήν, ἥτις ἐδόθη ὑπὸ τῶν ἐκεῖ καλλιτεχνῶν καὶ λογίων Γερμανῶν πρὸς τιμὴν τοῦ Λουδοβίκου, ἀναχωροῦντος ἐκ Ρώμης, ὠνόμασεν *ἐγκαίνια νέας* ἐποχῆς τῆς καλλιτεχνίας. Ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου ὁ Λουδοβῖκος μέχρι τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀναρρήσεώς του ἀφωσιώθη εἰς τὰς προσφιλεῖς αὐτῷ καλλιτεχνικὰς καὶ ἐπιστημονικὰς σπουδὰς ἀπηλλαγμένος τῶν ἐνοχλήσεων τῆς πολιτικῆς ὑπηρεσίας. Ἀπὸ τῆς μονομεροῦς δὲ ταύτης ἀφοσιώσεως ἀπέσπασε τὸν Λουδοβῖκον ἡ εἴδησις τῆς ἐνάρξεως τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος ἐμπνεύσασα αἰσθήματα χαρᾶς καὶ ἐνθουσιασμοῦ εἰς τὴν μεγαλόφρονα αὐτοῦ ψυχήν. Ἔκτοτε δὲ τὸ ὄνομα τοῦ Λουδοβίκου συνεδέθη στενώτατα μετὰ τῆς ἱστορίας τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, αἱ συμπάθειαι δὲ τὰς ὁποίας ἐξεδήλωσε κατὰ τὸν

Digitized by Google

ἱερὸν ἡμῶν ἀγῶνα καὶ αἱ προσπάθειαι τὰς ὁποίας κατέβαλε τὸ πρῶτον ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως, εἶτα δὲ καὶ ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας τῶν Ἑλλήνων κατέδειξαν αὐτὸν τὸν μέγιστον καὶ θερμότατον τῶν φιλελλήνων. Θὰ ζῇ αἰωνίως ἐν τῇ ψυχῇ καὶ τῇ μνήμῃ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ τὸ ὄνομα τοῦ Λουδοβίκου. Δικαίως δὲ ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων ἐξεδήλωσε διὰ λαμπροῦ τρόπου τὴν εὐγνωμοσύνην του ψηφίσας ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ τῶν ἑορτῶν τοῦ Λουδοβίκου τὴν ἀνέγερσιν ἐν Ἀθήναις μνημείου τοῦ ἐξόχου τούτου φιλέλληνος. Περὶ τῶν σχέσεων τοῦ Λουδοβίκου πρὸς τὴν Ἑλλάδα θὰ διαλάβωμεν κατωτέρω ἐν αὐτοτελεῖ κεφαλαίῳ.

Κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ ἔτους 1825 διέτριβεν ὁ Λουδοβῖκος ἐν Brückenau. Τῇ 15 8βρίου προσεδοκᾶτο ἡ ἐμφάνισις κομήτου τινός, ὁ Λουδοβῖκος δὲ εἶχε διατάξει νὰ ἀφυπνίσωσιν αὐτὸν κατὰ τὴν προαγγελθεῖσαν ὥραν τῆς ἐμφανίσεως τοῦ κομήτου. Ἀκριβῶς δὲ κατὰ τὴν ὥραν ταύτην ἀφίχθη καὶ ἐκ Μονάχου εἴδησις ἀγγέλλουσα αὐτῷ τὸν θάνατον τοῦ πατρός του καὶ καλοῦσα τὸν Λουδοβῖκον ἐπὶ τὸν βασιλικὸν θρόνον τῆς Βαυαρίας.

Ἡ βασιλεία τοῦ Λουδοβίκου ὑπῆρξε γονιμωτάτη καὶ εἰς πρακτικὰ ἔργα· συνετέλεσε πολλαχῶς εἰς τὴν οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν βελτίωσιν τοῦ βαυαρικοῦ λαοῦ, εἰργάσθη δὲ καὶ ἔθηκε τὰ θεμέλια ἑνὸς κοινοῦ φορολογικοῦ δεσμοῦ μεταξὺ διαφόρων γερμανικῶν κρατῶν. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει πρὸ πάντων τὴν δυναστείαν τοῦ Λουδοβίκου καὶ παρέχει σημασίαν κοσμοπολιτικὴν εἰς αὐτὴν εἶνε ἡ ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς καλλιτεχνίας ἐνθουσιώδης μέριμνα τοῦ Λουδοβίκου. Δύναταί τις νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ αἱ τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι εὗρον ἴσην καὶ ὁμοίαν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ καὶ χρόνῳ προστασίαν ὡς ἐν Μονάχῳ ἐπὶ Λουδοβίκου. Ἕνεκα τούτου καὶ προήγοντο παραλλήλως καὶ εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον ἀκμῆς ἔφθασαν. Ἐπὶ Λουδοβίκου ἡ ἰατρικὴ σχολὴ τοῦ Würzburg ἡμιλλᾶτο πρὸς τὴν περίφημον σχολὴν τῆς Βιέννης, τὸ δὲ Πανεπιστήμιον τῆς Ἐρλάγγης ἤκμασεν ἐπίσης ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Λουδοβίκου. Ἐκ τῆς Λαντσχούτης μετεκίνησε τὸ Πανεπιστήμιον εἰς Μόναχον καὶ συνέδεσεν αὐτὸ μετὰ τῆς Ἀκαδημίας καὶ τῶν ἐπιστημονικῶν συλλογῶν, συνεκέντρωσε δὲ ἐν αὐτῷ ὄχι μόνον τοὺς ἱκανωτέρους τῆς Βαυαρίας ἐπιστήμονας, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἐκ τῆς ἄλλης Γερμανίας προσείλκυσε, καὶ ἔθηκεν οὕτω τὰς βάσεις τῆς μετέπειτα ἐπιστημονικῆς ἀκμῆς τοῦ Μονάχου. Τὸ κυριώτερον ὅμως στάδιον τῆς ἐνεργείας τοῦ Λουδοβίκου εἶνε ἡ καλλιτεχνία.

Νέος ὢν ἔτι ὅτε τὸ πρῶτον ἐπεσκέφθη τὴν Ρώμην συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ καταρτίσῃ καὶ αὐτὸς ἐν Μονάχῳ συλλογὴν μνημείων τῆς ἀρχαίας καλλιτεχνίας ἀποβλέπων εἰς τὸ ποιὸν μᾶλλον ἢ εἰς τὸ ποσὸν τῶν ἔργων. Τίνας δὲ τῷ ὄντι θησαυροὺς ἑλληνικῆς καὶ ρωμαϊκῆς τέχνης κρύπτει ἡ Γλυπτοθήκη τοῦ Μονάχου εἶνε εἰς πάντας γνωστόν. Ἀρκεῖ εἰς ἐμὲ μόνον νὰ ἀναφέρω τὰ περίφημα ἀγάλματα ἐκ τῶν ἀετωμάτων του ἐν Αἰγίνῃ γνωστοῦ ναοῦ. Ὄχι μόνον δὲ ἡ Γλυπτοθήκη ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ συλλογὴ τῶν ἀρχαίων ἀγγείων ὀφείλεται εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ βασιλέως, διὰ τῶν φροντίδων δὲ αὐτοῦ καὶ μόνου εἶχε καταστῇ τὸ νομισματικὸν Μουσεῖον τοῦ Μονάχου ἀνώτερον τότε ὅλων τῶν ἄλλων γερμανικῶν.

Μετ' ἴσου ζήλου ἀφιερώθη ὁ Λουδοβῖκος καὶ εἰς ἵδρυσιν συλλογῶν τῶν ἔργων τῆς νεωτέρας τέχνης. Ἐὰν δὲ αἱ δύο πινακοθῆκαι τοῦ Μονάχου ἥ τε παλαιὰ καὶ ἡ νέα δύνανται νὰ συγκαταριθμηθῶσι μεταξὺ τῶν περιφημοτέρων, ἑλκύουσαι σήμερον ξένους πολλοὺς εἰς τὸ Μόναχον, τοῦτο εἶνε ἀποτέλεσμα τῆς καλλιτεχνικῆς προνοίας τοῦ Λουδοβίκου. Δὲν ἠρκεῖτο δὲ οὗτος εἰς τὸ ἔργον μόνον τῆς διασώσεως καὶ συναγωγῆς τῶν μνημείων, ἀλλ' ἐπεθύμει νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν δημιουργίαν καὶ νέων ἔργων. Καὶ ἐν τῇ ἐργασίᾳ ταύτῃ κυρίως καταφαίνεται ὁ προσωπικὸς χαρακτὴρ τοῦ βασιλέως.

Ἐκ παίδων ὁ Λουδοβῖκος ἦτο ἐμπεφορημένος τῶν κλασσικῶν ἰδεῶν ἐν τῇ τέχνῃ καὶ τὰς ἰδέας του ταύτας ἐξεδήλωσε καὶ διετύπωσε ἐν τῷ οἰκοδομήματι τῆς Γλυπτοθήκης. Ἐν τῷ αὐτῷ χώρῳ ἀνήγειρε κατόπιν ὁ Λουδοβῖκος καὶ ἄλλα ὅμοια τῇ Γλυπτοθήκῃ οἰκοδομήματα, καὶ οὕτω συνεκέντρωσεν ἐν τῇ βασιλικῇ καλουμένῃ πλατείᾳ πάντας τοὺς ρυθμοὺς τῆς κλασσικῆς ἀρχιτεκτονικῆς.

Τὰ κλασσικὰ ὅμως ταῦτα μνημεῖα εἶνε καὶ μνημεῖα συγχρόνως τῆς μεγάλης τοῦ Λουδοβίκου πρὸς τὴν νέαν Ἑλλάδα ἀγάπης, διὰ τῶν Προπυλαίων δὲ ἀπηθανάτισε τοὺς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος ἀγωνισθέντας ἀναγράψας ἐκτὸς τοῦ οἰκοδομήματος μὲ μεγάλα χρυσᾶ γράμματα τὰ ὀνόματα τῶν σπουδαιοτέρων ἀγωνιστῶν καὶ φιλελλήνων.

Καὶ ἄλλα δὲ σπουδαῖα ἱδρύματα τοῦ Λουδοβίκου, ὅπως ὁ περίφημος ναὸς Walhalla, τὸ γερμανικὸν τοῦτο πάνθεον, καὶ ἡ βαυαρικὴ Στοὰ Δόξης εἶνε ἐπίσης κατὰ τὸν κλασσικὸν ρυθμὸν κατεσκευασμένα. Ὁ Λουδοβῖκος ἐζήτει νὰ προαγάγῃ τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, θεωρῶν τὸν ρυθμὸν τοῦτον ὄχι μόνον ὡς τὴν πνευματικὴν ἔκφανσιν ἑνὸς λαοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ, ἀλλ' ἐν γένει ὡς τὴν τελειοτέραν ἔκφρασιν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, τόπου καὶ χρόνου ἀνεξάρτητον, καὶ ὡς ἰδεῶδες κοινὸν κτῆμα εἰς ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς ἀνθρωπότητος. Μετὰ τοῦ αὐ-

Digitized by Google

του έπίσης ζήλου καί ένθουσιασμού έπροστάτευσεν ό Λουδοβίκος καί τήν πλαστικήν τέχνην, άπειρα δέ πλαστικά μνημεία κοσμούντα σήμερον τήν Βαυαρίαν όφείλουσι τήν ύπαρξιν αύτών είς τόν Λουδοβίκον. Πλήν τών πλαστικών μνημείων, άτινα συνέχονται μετά τών άρχιτεκτονικών οίκοδομημάτων, πλείστα άλλα ίστορικής σημασίας μνημεία μαρτυρούσι τήν καταπληκτικήν πολυπραγμοσύνην του Λουδοβίκου. Αί έν τή Walhalla μόνον προτομαί τών ήρώων τής γερμανικής διανοίας άποτελούσι μουσείον ολόκληρον, έπειτα τά άγάλματα τών Βαυαρών ήγεμόνων έν τή αίθούση τών άνακτόρων, πλείστα μνημεία καλλιτεχνών, συγγραφέων, πολιτικών καί στρατηγών, αί προτομαί τών έπιφανών Βαυαρών, καί έν τώ μέσω τούτων τέλος τό κολοσσικόν άγαλμα τής Βαυαρίας, ώς κεντρική ίδέα συνέχουσα τά άλλα μνημεία.

Έν έκάστη δέ σχεδόν πλατεία του Μονάχου ίδρύθη ύπό Λουδοβίκου καί έν μνημείον τιμητικόν, καί έν έκάστη σχεδόν έκκλησία ύπάρχει καί μνημείον νεκρικόν. Όχι μόνον δέ βαυαρικάς πόλεις έδόξασεν ό Λουδοβίκος διά τής ίδρύσεως τοιούτων έργων, άλλά καί άλλας πόλεις έκτός τών όρίων τής Βαυαρίας έκόσμησε, διά πλαστικών μνημείων.

Παραλλήλως δέ τής άρχιτεκτονικής καί τής πλαστικής προήγετο καί ή ζωγραφική ύπό του Λουδοβίκου. Καί έν τή ζωγραφική δέ όπως καί έν τοίς άλλοις τής τέχνης κλάδοις άπέβλεπεν ό βασιλεύς μάλλον πρός τήν ίστορικήν σημασίαν τών παραστάσεων. Αί τοιχογραφίαι τής Γλυπτοθήκης καί τών άνακτόρων είκονίζουσι τόν άρχαίον έλληνικόν κόσμον μέ τούς θεούς καί τούς Όμηρικούς του ήρωας, είς τήν γερμανικήν μυθολογίαν καί τήν μεσαιωνικήν ίστορίαν άναφέρονται αί έν ταίς αύτοκρατορικαίς καλουμέναις αίθούσαις τοιχογραφίαι, τήν βαυαρικήν δέ ίστορίαν καί τήν ίστορίαν τής έλληνικής έπαναστάσεως είς πλείστας αύτοτελείς είκόνας έξυμνούσιν αί τοιχογραφίαι τής Στοάς του βασιλικού κήπου.

Έκείνο δέ τό όποίον κυρίως θαυμάζομεν δέν είνε τό πλήθος μόνον τών καλλιτεχνικών έργων, άτινα κατεσκεύαζεν ό Λουδοβίκος. Καί έτερός βασιλεύς ό τής Σαξωνίας κατά τάς άρχάς του παρελθόντος αίώνος έπροστάτευσε τήν καλλιτεχνίαν, μετεχειρίζετο δέ ταύτην ώς μέσον, δι' ού έζήτει νά αύξήση τήν λάμψιν του βασιλικού του άξιώματος. Ό Λουδοβίκος έθεώρει τήν καλλιτεχνίαν αύτοτελή παράγοντα έν τώ καθόλου πνευματικώ βίω καί τήμορφώσει του άνθρώπου καί ήτο σχεδόν ό ίδιος πνευματικός συνεργάτης όλων τών έπ' αύτού γενομένων καλλιτεχνικών έπιχειρήσεων. Φρονών ότι ή τέχνη δέν προάγεται μόνον διά τής άπλής προστασίας του βασιλέως καί παροχής έργασίας, άλλά δι' αύτής τής συνεργασίας του άρχοντος, κατενόησεν ό Λουδοβίκος ότι ίδιον αύτού έργον είνε νά προλειάνη τάς διαφόρους όδούς τής καλλιτεχνίας, νά όρίση τά θέματα καί τόν σκοπόν ταύτης, καί νά προπαρασκευάση πρό πάντων τάς άναγκαίας έξωτερικάς συνθήκας, άνευ τών όποίων δέν ήτο δυνατόν ή τέχνη νά φθάση είς τόν σκοπόν αύτής. Καί ή σημερινή δέ μεγάλη άκμή τής έν Μονάχω καλλιτεχνίας βασίζεται έπί τής πρώτης ταύτης έργασίας του Λουδοβίκου. Ό Βαυαρός βασιλεύς είχε κατανοήσει ότι τά στενά όρια μιάς πόλεως ή μιάς έπαρχίας δέν άρκούσι νά παράσχωσι πάντα τά μέσα τά άναγκαία όπως ή τέχνη διά τών διαφόρων σταδίων τής άναπτύξεώς της φθάση είς τήν άκμήν αύτής.

Καί έν Άθήναις έπί Περικλέους κατώρθωσεν ή τέχνη ν' άνέλθη είς τήν ύψίστην του τελείου κορυφήν, διότι έν ταύτη τή πόλει συνεκεντρώθησαν έξ άπάσης τής Έλλάδος οί έξέχοντες καλλιτέχναι. Τό αύτό συνέβη καί έν Ρώμη έπί Λέοντος του 10ου, κατά τόν αύτόν δέ τρόπον ήδυνήθη καί ό Λουδοβίκος νά καταστήση τό Μόναχον όχι μόνον έδραν τοπικής σχολής, άλλά έστίαν έθνικής καλλιτεχνίας τών Γερμανών. Τοιούτον κέντρον ούδαμού τής Γερμανίας ύπήρχε τότε, εί μή μόνον έν Ρώμη. Έκεί τό πρώτον ό Λουδοβίκος, νεώτατος ών, είσήχθη είς τόν κύκλον τών καλλιτεχνών καί συνέσφιγξε μετ' αύτών πνευματικόν τινα δεσμόν τό πρώτον ώς φίλος, είτα δέ ώς προστάτης. Έκεί τό πρώτον έγνώρισε τήν γερμανικήν καλλιτεχνίαν έν τή έθνική αύτής ένότητι, καί έν τώ ρωμαϊκώ τούτω κύκλω τών Γερμανών καλλιτεχνών εύρε τούς δυναμένους νά έκτελέσωσι τά μεγάλα αύτού καλλιτεχνικά σχέδια.

Ή βασιλεία του Λουδοβίκου ένδοξος καί καρποφόρος διήρκεσε μέχρι του Μαρτίου 1848. Πλήν μικράς τινος προσωρινής δυσαρεσκείας ένεκα του γνωστού έρωτικού έπεισοδίου του Λουδοβίκου, ύπήρξεν άλλως πάντοτε πλήρης άρμονία μεταξύ του άρχοντος καί του λαού. Αί πολιτικαί όμως ταραχαί του 1848, αίτινες είχον καταστήσει άμφίβολον τήν τύχην τής Εύρώπης όλης, συμπαρέσυραν καί τήν Βαυαρίαν καί έπήνεγκον τήν σύγκρουσιν του Λουδοβίκου πρός τόν λαόν του. Ό Λουδοβίκος κατενόησεν εύθύς ότι αί περί βασιλείας ίδέαι αύτού ήσαν όλως άντίθετοι πρός τάς νέας ταύτας πολιτειακάς άρχάς τών έθνών. Δέν έπεθύμει κατ' ούδένα λόγον νά καταστήση τήν θέλησιν αύτού διά τής βίας σεβαστήν, δέν ένόει όμως καί νά ύποκύψη αύτός είς τήν βίαν τών άλλων. Παρητήθη δέ του

Digitized by Google

θρόνου ὁ Λουδοβῖκος κατὰ Μάρτιον τοῦ 1848 αὐθορμήτως, ὑπ' οὐδενὸς ἀναγκασθείς, μόνον ὅπως μείνῃ συνεπὴς εἰς τὰς ἰδίας αὐτοῦ ἀρχάς.

Διὰ τῆς παραιτήσεως δὲ ταύτης καταφαίνεται ἔτι λαμπρότερον ἡ προσωπικότης τοῦ Λουδοβίκου καὶ τὸ αὐτοτελὲς τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ. Ἔζησε δὲ ἐπὶ δύο δεκαετηρίδας ἔτι ὁ Λουδοβῖκος ἄνευ πικρίας, ἄνευ μνησικακίας ἐν τῷ μέσῳ τοῦ βαυαρικοῦ λαοῦ δημοφιλέστατος πάντοτε διὰ τὸ ἰδιόρρυθμον τοῦ χαρακτῆρός του. Παρέμεινε συνεπὴς εἰς ἑαυτὸν καὶ πιστὸς εἰς τὰς ἰδέας τῆς νεότητός του. Ἓν μόνον ἐλυπεῖτο ὅτι δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ προστατεύῃ τὸν καλλιτεχνικὸν κόσμον διὰ μεγάλων καλλιτεχνικῶν ἐπιχειρήσεων.

(Ἕπεται τὸ τέλος)

ΘΕΜ. ΣΟΦΟΥΛΗΣ.

Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑΠΑΥΕΙΝ ΤΗΝ ΔΙΨΑΝ.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τοῦ ὑπερβολικοῦ καύσωνος προβάλλεται ζήτημά τι ὑγιεινῆς, σπουδαίως ἐνδιαφέρον τὴν δημοσίαν ὑγίειαν· τὸ ζήτημα τοῦτο εἶναι τὸ τῆς χρήσεως τοῦ ποσίμου ὕδατος.

Ἀτυχῶς, ἀναγκάζομαι νὰ ὁμολογήσω, ὅτι ὅλος ὁ κόσμος δὲν γνωρίζει νὰ πίνῃ ὕδωρ, καὶ νὰ καταπαύῃ ὡς δεῖ τὴν δίψαν του κατὰ τὸ θέρος. Οἱ μὲν πίνουσι πολύ, οἱ δὲ ὀλίγον, τινὲς ἐξαδυνατίζοντες τὸν ὀργανισμὸν αὐτῶν, τινὲς δὲ προκαλοῦντες σοβαρὰς ἀσθενείας. Ἐπομένως εἶναι ἐπίσης ἀναγκαῖον νὰ μάθῃ τις πῶς πρέπει νὰ πίνῃ, καὶ πῶς νὰ τρώγῃ.

Πλεῖσται ἀδιαθεσίαι καὶ νόσοι προσβάλλουσι τὸν ἄνθρωπον κατὰ τὸ θέρος, ἐκ μόνης τῆς καταχρήσεως τῶν ἀναψυκτικῶν ποτῶν.

Εἶναι ἐπικίνδυνον τὸ πίνειν, ὅταν αἰσθάνεταί τις ὑπερβολικῶς τὸν καύσωνα; καταπαύει τις τὴν δίψαν πίνων πολύ, ἢ τὴν αὐξάνει μᾶλλον; Πῶς πρέπει τις νὰ πίνῃ διὰ νὰ καταπραΰνῃ τὴν βάσανον, ἥτις προέρχεται ἐκ τῆς τοῦ στόματος καὶ τοῦ λάρυγγος ξηράνσεως;

Ἐξετάσωμεν τὰ ζητήματα ταῦτα.

Γενικῶς ἀπαγορεύεται τὸ πίνειν ὕδωρ κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐξιδρώσεως, καὶ ῥητῶς διατάσσεται εἰς τοὺς ἐν πορείᾳ στρατιώτας ἡ ἀποχὴ ἀπὸ τοῦ ὕδατος κατὰ τὰς πορείας.

Ἡ πρόληψις αὕτη εἶναι λίαν διαδεδομένη. Φόβος πράγματι ὑπάρχει, μὴ ἡ χρῆσις ψυχρῶν ποτῶν ἐπιφέρῃ κρυολογήματα, βρογχίτιδας καὶ στηθικὰ νοσήματα, καί ποτε μάλιστα ἡ χρῆσις τοῦ ψυχροῦ ὕδατος ἐπέφερε θανασίμους ἀσθενείας. Ὅταν πίνῃ τις ψυχρὸν ὕδωρ, ἰδοὺ τί συμβαίνει ἐν τῷ ὀργανισμῷ αὐτοῦ. Τὸ εἰσδῦον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ σώματος ψῦχος, ἀπωθεῖ τὸ αἷμα πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ δέρματος, ἡ θερμότης συγκεντροῦται εἰς τὴν περιφέρειαν, καὶ ἐξίδρωσις ἐπιταχύνεται ἀναλόγως. Αἰσθάνεται δέ τις τὴν θερμότητα, ὡς δι' ἀτμοῦ προσβάλλουσαν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. Καταπίετε ἓν παγωτόν, ἢ ποτήριον ψυχροῦ ὕδατος, καὶ εὐθὺς ὁ ἱδρὼς θὰ περιλούσῃ ὑμᾶς. Ἐὰν δὲ πίετε 2 ἢ 3 ποτήρια κατὰ συνέχειαν, ὁ ἱδρὼς θ' αὐξήσῃ ἐπαισθητῶς καὶ θὰ αἰσθανθῆτε μάλιστα μετά τινα λεπτὰ ῥῖγος.

Ἐὰν τὸ καταποθὲν ποσὸν ὕδατος δὲν ὑπῆρξε μέγα, τὸ αἷμα μετὰ τὴν συγκέντρωσίν του εἰς τὸ δέρμα, ἐπανέρχεται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ σώματος. Ἡ διπλῆ αὕτη κίνησις τοῦ αἵματος οὐδὲν δυσάρεστον ἀποτέλεσμα φέρει. Ἰδοὺ ὅμως ποῦ ἔγκειται ὁ κίνδυνος.

Ἡ συνήθης θερμοκρασία τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος παραμένει πάντοτε ἡ αὐτή, 38 βαθμῶν περίπου. Ὁ καύσων δέ, ὅστις κατὰ τὸ θέρος θὰ ἔτεινεν εἰς αὔξησιν τῆς θερμοκρασίας ταύτης, περιορίζεται ὑπὸ τῆς διὰ τοῦ ἱδρῶτος ἀπωλείας θερμαντικοῦ. Πάντες θὰ παρετηρήσατε ὅτι χύνοντες ὀλίγον οἰνόπνευμα, ὕδωρ τῆς Κολωνίας, προπάντων δὲ αἰθέρα ἐπὶ τῆς χειρὸς ἢ τοῦ μετώπου, αἰσθάνεσθε ἀμέσως ψῦχος· τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι τὸ ὑγρόν, ἵνα ἐξατμισθῇ δανείζεται ἀπὸ τῶν πέριξ σωμάτων θερμότητα. Τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ εἰς τὸν ἱδρῶτα. Ἕκαστον γραμμάριον ἐξατμιζόμενον ἀποψύχει λίαν ἐπαισθητῶς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ σώματος. Συνήθως τὸ νευρικὸν σύστημα κανονίζει τὴν ἐξάτμισιν τοῦ ἱδρῶτος, καὶ ἐπομένως τὴν ἀπώλειαν τοῦ θερμαντικοῦ. Τὸ νευρικὸν σύστημα ὑποχρεοῖ τὸ σῶμα ν' ἀποψυχθῇ κατὰ λόγον τῆς ἐξωτερικῆς θερμότητος, καὶ ἰδοὺ πῶς τὸ σῶμά μας μένει ἀμεταβλήτως εἰς τὴν θερμοκρασίαν τῶν 38 βαθμῶν, ὅπως ἑστία ἀτμομηχανῆς καλῶς κανονιζομένης ὑπὸ τοῦ θερμαστοῦ.

Ἀλλ' ἐὰν ἐκθέσητε τὸ κάθιδρον σῶμά σας εἰς ῥεῦμα ἀέρος, ἡ ἐξάτμισις τοῦ ἱδρῶτος δὲν κανονίζεται πλέον μόνον ὑπὸ τοῦ νευρικοῦ συστήματος· ὁ ἀὴρ ἀφαιρῶν ἱδρῶτα τὸν ἐξατμίζει ταχύτερον παρ' ὅ,τι πρέπει καὶ ἐπέρχεται ἀνώμαλος ἀπόψυξις. Ἂν ὁ ἀὴρ εἶναι ἰσχυρός, δύναταί τις νὰ πάθῃ πλευρίτιδα, πνευμονίαν κτλ. Τὸ δ' ἀποτέλεσμα τοῦτο ἐπέρχεται τόσον δριμύτερον ὅσον ὑπάρχει πλειότερον ὕδωρ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ δέρματος, ὅσον τις πλειότερον περιρρέεται ὑπὸ τοῦ ἱδρῶτος. Ἐπομένως ὅταν πίνῃ τις κάθιδρως καὶ τὸ ὕδωρ ῥέῃ διὰ τοῦ σώματος εἰς μείζονα ποσότητα, κινδυνεύει

Digitized by Google

σπουδαιότερον νὰ κρυολογήσῃ. Οὐχὶ τὸ καταποθὲν ὕδωρ εἶναι ἐπικίνδυνον, ἀλλ' ἡ προσβολὴ ἣν παθαίνει τὸ κάθιδρον σῶμα ἀπὸ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀέρος. Πᾶς ὅμως κίνδυνος ἀποφεύγεται ἐὰν ἀντὶ νὰ μένῃ τις ἀκίνητος ἐξακολουθεῖ νὰ βαδίζῃ. Ἡ κίνησις παράγει ἐκ νέου θερμότητα καὶ ἱδρῶτα καὶ ἐπομένως δεν ἐπέρχεται ἐλάττωσις θερμαντικοῦ. Οὕτω δύναταί τις νὰ τρώγῃ παγωτὰ κάθιδρως εἰς τοὺς χορούς, ἀρκεῖ νὰ ἐξακολουθῇ νὰ χορεύῃ καὶ νὰ μὴ ἐκτίθηται εἰς τὸ ψῦχος.

Καίτοι ὅμως δὲν θεωροῦμεν ἐπικίνδυνον τὴν πόσιν ψυχρῶν ποτῶν, δὲν ἐγκρίνομεν τὴν συνήθειαν ταύτην. Ὑπ' ἄλλην ὅμως ἔποψιν ἡ ἐπανειλημμένη χρῆσις ψυχρῶν ποτῶν κατὰ τοὺς καύσωνας, τοὺς περιπάτους τῶν μαθητῶν, τὰς πορείας τῶν στρατιωτῶν, δέον ν' ἀπαγορεύηται.

Εἴπομεν, ὅτι ἡ πόσις τῶν ψυχρῶν ποτῶν προκαλεῖ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ σώματος μεγάλην συρροὴν θερμότητος. Ὅσοι γινώσκουσι τὰς προόδους τῆς φυσικῆς γνωρίζουσιν, ὅτι θερμότης καὶ δύναμις εἰνε συνώνυμα. Προκαλοῦντες θερμότητα ἔξω τοῦ σώματος ἐξαδυνατίζομεν αὐτό. Ἕκαστον ποτήριον ὕδατος, ἀντιπροσωπεύει κεφάλαιον δυνάμεως, ἣν εἰκῆ ἀποδιώκομεν. Δι' ὃ καὶ ἀμέσως ἅμα πίῃ τις κατὰ κόρον ὕδωρ λέγει, ὅτι «ἔχει κομμένα τὰ γόνατά του.»

Κατὰ τὰς πορείας οἱ ἀξιωματικοὶ διακρίνουσιν εὐκόλως τοὺς στρατιώτας, οἵτινες βαδίζοντες πίνουσιν ὕδωρ παρὰ τὰς ἀπαγορευτικὰς διατάξεις. Οἱ στρατιῶται οὗτοι μετὰ κόπου ἀκολουθοῦσι τοὺς συντρόφους αὐτῶν, καὶ συχνότατα πληροῦσι τὰ νοσοκομεῖα.

Δέον ὅθεν καλῶς νὰ ἐννοήσωμεν, ὅτι «ὁ πίνων ὑπερβολικῶς ἀδυνατίζει». Ὁ ἀδύνατος ὀργανισμὸς προσβάλλεται εὐκολώτερον ὑπὸ τῶν αἰφνιδίων ἀσθενειῶν καὶ διὰ τοῦτο ἕνεκα τῆς πόσεως ὕδατος ἀπειλεῖταί τις ὑπὸ πολυπληθῶν ἐπιδημιῶν κατὰ τὸ θέρος.

Ἄλλως τε τὸ πολὺ πίνειν δὲν καταπαύει τὴν δίψαν. Τίς δὲν παρετήρησεν, ὅτι ὅσον τις πλειότερον πίνει, τόσον καὶ περισσότερον διψᾷ; Ὁ λόγος τούτου ἁπλούστατος. Ἡ δίψα προέρχεται κυρίως ἐξ ἐπαισθητῆς ἐλαττώσεως τοῦ ὑδατώδους μέρους τοῦ αἵματος. Ἀλλὰ κατὰ τοὺς μεγάλους καύσωνας *ἡ ἐκ τοῦ ἱδρῶτος ἀπώλεια εἶνε πολὺ μεγαλειτέρα τοῦ ἐκ τοῦ πινομένου ὑγροῦ κέρδους*. Εἰς μίαν ὥραν χάνει τις μέχρι τριῶν λιτρῶν ἱδρῶτος. Ἀλλ' ὁ στόμαχος ἀδυνατεῖ νὰ ὑπομείνῃ ἴσην δόσιν ὑγροῦ. Τῆς εἰς ὑγρὸν ἀπωλείας οὔσης μεγαλειτέρας τοῦ κέρδους, ἐπέρχεται διαφορὰ ἐπὶ ἔλαττον ἐφ' ἑκάστου ποτηρίου, τόσον μεγαλητέρα, ὅσον τὸ πινόμενον ὕδωρ εἶναι ψυχρότερον, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀφθονώτερος ὁ παραγόμενος ἱδρώς. Φυσικώτατον ἐπομένως εἶνε ὅτι διὰ τῆς ἐλαττώσεως ὑγροῦ ἐκ τοῦ αἵματος ἡ δίψα αὐξάνει ἀναλόγως.

Αἱ ἀνωτέρω παρατηρήσεις διδάσκουσιν ἐπίσης, πῶς πρέπει τις νὰ πίνῃ, διὰ νὰ καταπαύει τὴν δίψαν του. Πρέπει νὰ πίνῃ χωρὶς νὰ ἱδρώνῃ, νὰ κερδίζῃ χωρὶς νὰ χάνῃ. Πρέπει νὰ περιμένῃ τις νὰ παύσῃ τὸ σῶμα ὂν ἐν ἐφιδρώσει καὶ τότε νὰ πίνῃ ὕδωρ, ἀλλὰ καὶ πάλιν οὐχὶ ψυχρόν, ἵνα μὴ ἡ κίνησις τοῦ αἵματος ἐν τῇ περιφερείᾳ ἐπιταχύνῃ τὰς ὑδατώδεις ἐκκρίσεις. Πρέπει τέλος νὰ τρώγῃ τις στερεάν τινα οὐσίαν διὰ νὰ ἐλαττώνῃ τὸν ἐρεθισμὸν τοῦ ψύχους ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς ἐπιφανείας τοῦ στομάχου καὶ σμικρύνῃ τὴν ἐξίδρωσιν.

Εἰς τὰ θερμὰ κλίματα καὶ ἐν Παρισίοις ἔτι τὸ θέρος πίνουσι συχνάκις διὰ σωληναρίου ἐξ ἀχύρου· τὸ ὑγρὸν εἰσρέει οὕτως ἡσύχως χωρὶς ν' ἀποδιώκῃ τὸ αἷμα πρὸς τὸ δέρμα καὶ ἡ δίψα καταπαύεται οὕτω εὐκολώτερον. Ἐφ ᾧ καὶ θερμῶς συνιστῶ νὰ πίνητε ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀντὶ νὰ πέμπητε ἀποτόμως εἰς τὸν στόμαχον μεγάλας ποσότητας ψυχροῦ ὕδατος.

Ἀπόδειξις, ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων ἀγνοοῦσι νὰ πίνωσιν, ὅπως πρέπει, εἶνε ὅτι οἱ περισσότεροι ἐξ αὐτῶν ἰσχναίνουσι κατὰ τὸ θέρος. Ἡ διὰ τοῦ ἱδρῶτος ἀπώλεια οὐδόλως ἀντικαθίσταται διὰ τῶν ποτῶν. Στρέφεταί τις οὕτως ἐντὸς φαύλου κύκλου. Πίνοντες ὕδωρ νομίζετε, ὅτι κερδίζεται ὑγρόν, ἀλλ' ἐγὼ ἐζύγισα ἀνθρώπους πίνοντας πολὺ ὕδωρ καὶ εὗρον, ὅτι κατὰ τοὺς μεγάλους καύσωνας ἔχαναν οὗτοι μέχρι 1500 γραμμαρίων καθ' ἡμέραν. Δύναμαι νὰ εἴπω, ὅτι σχεδὸν πάντοτε οἱ ἀδυνατοῦντες τὸ θέρος δὲν γνωρίζουσι νὰ πίνωσι καὶ ἐπομένως νὰ καταπαύωσι τὴν δίψαν των.

Ἐν συνόψει διὰ νὰ καταπαύητε τὴν δίψαν σας ἀποφεύγετε τὰ λίαν ψυχρὰ ποτά, πίνετε ἀργά, ἀργὰ καὶ εἰ δυνατὸν τρώγοντες. Ἀποφεύγετε τὰ ρεύματα τοῦ ἀέρος καὶ τὴν ἀκινησίαν καὶ τὴν πόσιν ἂν εἶσθε ἱδρωμένοι. Ἂν ἡ δίψα σας καθίσταται ἀνυπόφορος καταπαύετέ την αὐξάνοντες τὸν σίελον καὶ πρὸς τοῦτο θέτετε εἰς τὸ στόμα σας μικρὸν χάλικα. Κατὰ τὰς πορείας καὶ τοὺς μεγάλους περιπάτους μὴ πίνετε, πρὸ τῆς παρελεύσεως τετάρτου ὥρας, μέχρις οὗ δηλονότι καὶ ἡ ἐκ τοῦ κόπου παραχθεῖσα ἐξίδρωσις ἐλαττωθῇ, μεθ' ὃ πίετε καὶ περιμείνατε ἕτερον τέταρτον ὥρας, ἵνα ἐπαναλάβητε τὴν πορσίαν σας. Οὕτω καταπαύετε τὴν δίψαν σας ἀκινδύνως χωρὶς νὰ ἐλαττώσητε τὰς δυνάμεις τοῦ ὀργανισμοῦ, καὶ τὸ σῶμά σας θὰ δύναται νὰ ἀνθέξῃ μέχρι τοῦ νέου σταθμοῦ.

Τὸ ἐπαναλαμβάνω, αἱ ἀνωτέρω παραγγελίαι ὅσον στοιχειώδεις καὶ ἂν φαίνωνται εἶναι σπου-

Digitized by Google

δαιόταται. Ἡ ἀσθένεια προσβάλλει τοὺς ἀδυνάτους ὀργανισμούς, τὸ πίνειν δ' ἀμέτρως προκαλεῖ ἀδυναμίαν.

HENRY DE PARVILLE.

Ο ΤΑΦΟΣ ΤΟΥ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Ὅτε ἤκουσα ὅτι πρό τινος χρόνου ἐγένοντο ἀνασκαφαὶ ἐν Δεκελείᾳ πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ τάφου τοῦ Σοφοκλέους, ἀληθῶς ἠπόρησα καὶ εἶπον κατ' ἐμαυτόν· τί παθόντες ἢ τί μαθόντες οἱ ἀνασκάψαντες ἀφῆκαν τὸν πλησίον ἡμῶν κείμενον, τὸν δέκα ἕνδεκα στάδια ἀπέχοντα τῆς πόλεως ἵππιον Κολωνόν, ἔνθα ὁ ποιητὴς ἐγεννήθη καὶ ἐτάφη, καὶ ἀναζητοῦσι τὸν τάφον αὐτοῦ ἐν Δεκελείᾳ, 120 στάδια (Θουκυδ. 7, 19) μακρὰν τῆς πόλεως ; Εὐτυχῶς τὴν ἀπορίαν μου ταύτην ἔσπευσε νὰ λύσῃ ἀνώνυμός τις ἀναγράψας ἐν τῇ *Ἐφημερίδι* (ἀρ. 171) «τὰ ἀρχαῖα χωρία, ἐφ' ὧν ἐστηρίχθη ἡ οὐχὶ ἀπίθανος εἰκασία ὅτι ἐκεῖ (ἐν Δεκελείᾳ) εἶχε κατατεθῇ ἡ σορὸς τοῦ Σοφοκλέους». Εἶπον ὅτι ἔλυσε τὴν ἀπορίαν μου· διότι ἀναγνοὺς τὰ παρατεθέντα χωρία εἶδον ὅτι τῆς πλάνης αὐτῶν αἰτία οὐδεμία ἄλλη εἶναι ἢ ἡ παρανόησις τῶν χωρίων τούτων, ὧν τὸ μὲν ἐλήφθη ἐκ τοῦ βίου τοῦ Σοφοκλέους, τὸ δ' ἕτερον ἐκ τοῦ Παυσανίου. Τὸ δεύτερον, τὸ ἐκ τοῦ Παυσανίου, οὐδαμῶς συντελοῦν εἰς λύσιν τοῦ ζητήματος, παρετέθη, νομίζει τις, δι' οὐδὲν ἄλλο, ἢ ὅπως δεικνύῃ ὅτι ὁ παραθεὶς αὐτὸ περὶ μικροῦ ποιεῖται τὴν Σοφόκλειον ῥῆσιν

Χωρὶς τό τ' εἰπεῖν πολλὰ καὶ τὰ καίρια.

Τὸ μόνον λοιπόν, ὅπερ παρήγαγεν αὐτούς, ὥστε νὰ νομίσωσιν ὅτι οἱ πατρῷοι τάφοι τοῦ Σοφοκλέους, εἰς οὓς κατὰ τὸν ἀνώνυμον αὐτοῦ βιογράφον ὁ ποιητὴς τελευτήσας ἐτέθη, κεῖνται ἐν Δεκελείᾳ, εἶναι ἡ ἑξῆς φράσις τοῦ βιογράφου: —«τῶν δὲ πατρῴων αὐτοῦ τάφων ἐπὶ Δεκέλειαν κειμένων πρὸ σταδίων τοῦ τείχους ἕνδεκα.—»

Κατ' ἐμὲ ἡ φράσις αὕτη οὐδὲν περιέχει τὸ συνηγοροῦν τῇ γνώμῃ τῶν ἐν Δεκελείᾳ ἀνασκαψάντων, ἀλλὰ τοὐναντίον πείθει ὅτι ὁ τραγικὸς ἐτάφη ἐν Κολωνῷ.

α) Οἱ πατρῷοι τάφοι τινὸς κεῖνται κατὰ τὸ εἰκός, ἐὰν μηδεμία ἐναντία μαρτυρία ὑπάρχῃ, ἐν τῷ τόπῳ, ἔνθα ἐγεννήθη· καὶ οἱ πατρῷοι ἄρα τάφοι τοῦ Σοφοκλέους ζητητέοι οὐχὶ ἐν Δεκελείᾳ, ἀλλ' ἐν τῷ τόπῳ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ, ἐν Κολωνῷ δῆλα δή.

β) Δὲν ἀρκεῖ τοῦτο ; Αὐτὴ ἡ ὑπὸ τοῦ βιογράφου ὁριζομένη ἀπόστασις—«πρὸ σταδίων τοῦ τείχους ἕνδεκα»—προάγει τὴν εὔλογον πιθανότητα εἰς βεβαιότητα· διότι ὁ δῆμος Κολωνὸς (ὅστις βεβαίως *ἐξετείνετο* ὑπὸ τὸν γνωστὸν λόφον (Bursian Geogr. Griechenl. 1,324), ἐφ' οὗ νῦν ὑψοῦνται δύο στῆλαι, ἡ τοῦ γερμανοῦ Müller καὶ ἡ τοῦ γάλλου Lenormant) τοσαῦτά που στάδια ἀπέχει τῆς πόλεως. Θουκυδ. 8, 67 : ξυνέκλῃσαν τὴν ἐκκλησίαν εἰς τὸν Κολωνὸν (ἔστι δὲ ἱερὸν Ποσειδῶνος ἔξω πόλεως ἀπέχον σταδίους μάλιστα δέκα).

γ) Τὸ «ἐπὶ Δεκέλειαν», ὅπερ ἴσως παρερμηνευθὲν ὑπῆρξεν ἡ πρώτη αἰτία τῆς πλάνης, οὐδὲν ἄλλο σημαίνει ἢ ὅτι οἱ πατρῷοι τάφοι τοῦ ποιητοῦ ἔκειντο παρὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Δεκέλειαν φέρουσαν (ἡ *ἐπὶ* σημαίνει διεύθυνσιν). Τὴν Δεκέλειαν, ὡς γνωστόν, οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐτείχισαν τῷ 413, ἐκ ταύτης δὲ συνεχῶς ὁρμώμενοι ἔφθειρον τὴν χώραν καὶ πολλὰ τοὺς Ἀθηναίους ἔβλαπτον. Παράβαλε Θουκυδ. 8,67: «ἐπὶ δὲ τῷ πεδίῳ καὶ τῆς χώρας τοῖς κρατίστοις ἐς τὸ κακουργεῖν ᾠκοδομεῖτο τὸ τεῖχος, *ἐπιφανὲς* μέχρι τῆς τῶν Ἀθηναίων πόλεως » καὶ Bursian Geographie von Griechenland 1, 335 : Eine dritte Hauptstrasse nach Boiotien ging von Athen aus in gerader nördlicher Richtung durch die Ebene, 11 Stadien von der Stadt beim Grabe des Sophokles vorüber, dann östlich von Acharnae nach dem östlichen Theile des Parnes, welchen sie vermittelst des jetzt τὸ Κλειδὶ genannten Passes durchschnitt. Diesen Pass beherrschte die an der Stelle des jetzigen Dörfchens Tatòi 120 Stadien nördlich von Athen gelegene Ortschaft Dekeleia, oberhalb deren . . . die Lakedaemonier im 19 Jahre des Pelopon. Krieges ein Castell als Operationsbasis gegen die athenische Ebene . . . anlegten. Λέγεται δ' ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ τὴν τοῦ Σοφοκλέους ταφὴν ἐκώλυον, ἀλλ' ἐπιστὰς κατ' ὄναρ τῷ στρατηγῷ αὐτῶν ὁ Διόνυσος ἐκέλευσεν ἐπιτρέψαι τεθῆναι τὸν ἄνδρα εἰς τοὺς πατρῴους τάφους (Παυσαν. 1,21 καὶ Βιογράφ.)

Πρὸς τούτοις τὸ ἑξῆς εἰς Σοφοκλέα ἐπίγραμμα Σιμίου τοῦ Θηβαίου

Ἠρέμ' ὑπὲρ τύμβοιο Σοφοκλέος, ἠρέμα, κισσέ,
ἑρπύζοις, χλοεροὺς ἐκπροχέων πλοκάμους,
καὶ πέταλον πάντῃ θάλλοι ῥόδου, ἥ τε φιλορρὼξ
ἄμπελος, ὑγρὰ πέριξ κλήματα χευαμένη,
εἵνεκεν εὐμαθίης πινυτόφρονος, ἣν ὁ μελιχρὸς
ἤσκησ' ἐκ Μουσέων ἄμμιγα καὶ Χαρίτων

δὲν ἀναμιμνήσκει τὸ πρῶτον στάσιμον (ἡμαρτημένως τὸ μέρος τοῦτο παρὰ Πλουτάρχῳ Ἠθικ. 785 καὶ ἐν τῇ γραμματολογίᾳ τοῦ μακαρίτου Κυπριανοῦ καλεῖται *πάροδος*) τοῦ Οἰδίποδος ἐπὶ Κολωνῷ, ἔνθα ὁ Σοφοκλῆς ἐξυμνεῖ τὰς φυσικὰς καλλονὰς τοῦ δήμου αὐτοῦ Κολωνοῦ ;

εὐίππου, ξένε, τᾶσδε χώ-
ρας ἵκου τὰ κράτιστ' ἔπαυλα,
τὸνδ' ἀργῆτα Κολωνόν, ἔνθ'
ἁ λιγεῖα μινύρεται

Digitized by Google

θαμίζουσα μάλιστ' ἀη-
δὼν χλωραῖς ὑπὸ βάσσαις,
τὸν οἰνῶπα νέμουσα κισ-
σὸν καὶ τὰν ἄβατον θεοῦ
φυλλάδα μυριόκαρπον ἀνήλιον
ἀνήνεμόν τε πάντων
χειμώνων· ἵν' ὁ Βακχιώ-
της ἀεὶ Διόνυσος ἐμβατεύει.

Τελευταῖον ὀφείλω νὰ εἴπω ὅτι δὲν ὑπέπεσον πρῶτοι οἱ ἡμέτεροι εἰς τὴν πλάνην ταύτην, ἀλλ' ὁ γάλλος Hanriot (Recherches sur la Topographie des Dèmes de l' Attique 122.) παρερμηνεύσας δι' ἄγνοιαν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης (ὅπερ πολλαχοῦ τοῦ ἔργου αὐτοῦ παρατηρεῖται) τὸ «ἐπὶ Δεκέλειαν» διὰ τοῦ à Décélie, ἕνεκα δὲ τούτου τὰ συμπεράσματα, ἅπερ συνάγει, εἶναι ἄτοπα.

Ἐν Ἀθήναις 10 Ἰουλίου

Α. Δ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ.

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΑΡΑΣΗΜΟΦΟΡΟΥΜΕΝΑΙ
ἐπ' ἀνδρεία

Μία γαλλὶς ἠθοποιός, ἡ κυρία Μαρία Λωρὰν πρόκειται ἐφέτος νὰ παρασημοφορηθῇ, ἐπὶ τῇ ἀφορμῇ δὲ ταύτῃ τὰ γαλλικὰ φύλλα ἀναφέρουσι τὰς γυναῖκας, εἰς ἃς μέχρι τοῦδε ἀπενεμήθη τὸ παράσημον τοῦ Λεγεῶνος τῆς Τιμῆς.

Πρώτη πασῶν ὑπῆρξεν ἡ Βιργινία Γκεσκιὲρ ἐπιλεγομένη «ὁ εὐειδὴς λοχίας.» Ἰδοὺ ἐν ὀλίγοις ἡ ἱστορία της.

Θεωροῦσα ὅτι ὁ ἀδελφός της ἦτο πολὺ ἀσθενὴς ὅπως ἀνθέξῃ εἰς τοὺς κόπους τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας, τὸν ἀντικατέστησε περιβληθεῖσα τ' ἀνδρικά του ἱμάτια καὶ λαβοῦσα τὸ φύλλον τῆς πορείας του, κατετάχθη δὲ εἰς τὸ 27 πεζικὸν σύνταγμα.

Μετέσχεν ἐν ἔτει 1808 τοῦ γαλλικοῦ στρατεύματος τοῦ πεμφθέντος εἰς Πορτογαλλίαν ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Ζουνώ. Κατά τινα αἱματηρὰν συμπλοκήν, ὁ συνταγματάρχης τοῦ 27ου συντάγματος ἔπεσε βαρέως τραυματισθείς. Ἡ νίκη ἀπέμεινεν εἰς τοὺς Γάλλους, ἀλλ' ὅτε μετὰ τὴν μάχην συνεκεντρώθη τὸ στράτευμα, παρετηρήθη ἡ ἀπουσία τοῦ συνταγματάρχου. Πάραυτα ὁ λοχίας Γκεσκιὲρ ἀνέκραξεν ὅτι ἔπρεπε ν' ἀναζητηθῇ τὸ σῶμά του καὶ νὰ μετακομισθῇ εἰς τὸ στρατόπεδον. Πρὸς τοῦτο ἀπῆλθε μόνος, ἀνεζήτησε καὶ ἀνεῦρε τὸν συνταγματάρχην εἰσέτι ζῶντα. Δύο Ἄγγλοι ἀξιωματικοὶ διήρχοντο ἔφιπποι κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν. Ὁ λοχίας πυροβολεῖ, φονεύει τὸν ἕνα ἐξ αὐτῶν καὶ τραυματίζει τὸν ἕτερον, τραυματιζόμενος καὶ αὐτὸς ὑπὸ σφαίρας. Ἐν τούτοις καταπνίγων τὴν ὀδύνην του, συλλαμβάνει τοὺς δύο ἵππους τῶν ἐχθρῶν καὶ προσπαθεῖ εἰς μάτην ν' ἀναβιβάσῃ ἐπὶ τοῦ ἑνὸς ἐξ αὐτῶν τὸν συνταγματάρχην. Σύντροφοί του τινες προσδραμόντες τὸν ἐβοήθησαν.

Ὁ συνταγματάρχης μετενεχθεὶς εἰς τὸ νοσοκομεῖον καὶ νοσηλευθεὶς ἐσώθη. Πλὴν καὶ ὁ «εὐειδὴς λοχίας» ἦτο ἐπίσης τετραυματισμένος· ἦτο ἐπάναγκες νὰ ἐπιδεθῇ τὸ τραῦμά του, ἀλλ' ὁ λοχίας ἠρνεῖτο.

— Ἐμπρός, ἐκδύσου! εἶπεν αὐτῷ ὁ ἰατρός.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ λοχίας ἐξηκολούθει ν' ἀρνῆται, οἱ νοσοκόμοι διὰ τῆς βίας ἐξέβαλον τὸ καθημαγμένον ἱμάτιόν του καὶ ἀπεκαλύφθη τότε ὁ γυναικεῖός του κόλπος.

Ἡ ἀπάτη ἐγνώσθη· οὐχ ἧττον ἀνεγράφη εἰς τὴν ἡμερησίαν διαταγὴν τὸ ἀνδραγάθημα τῆς Βιργινίας Γκεσκιὲρ καὶ ἀπενεμήθη αὐτῇ τὸ παράσημον.

Ἡ ἡρωϊκὴ αὕτη γυνή, γεννηθεῖσα ἐν Δελεμὰν παρὰ τὴν Λίλλην, ἀπεβίωσεν ἑκατοντοῦτις σχεδὸν εἰς τὸ γηροκομεῖον τοῦ Ἰσσὺ πρὸ τριακονταετίας.

Ἑτέρα τις γυνή, ἡ Μαρία Σέλλιγκ προεβιβάσθη εἰς ἀνθυπολοχαγὸν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης τῆς Ἰέννης, ἠξιώθη δὲ τοῦ παρασήμου ἐν ἔτει 1808. Ἐγχειρίζων πρὸς αὐτὴν τὸ παράσημον ὁ Ναπολέων εἶπε: «Κυρία, σᾶς χορηγῶ σύνταξιν 700 φράγκων καὶ σᾶς ἀπονέμω τὸ παράσημον τοῦτο τῆς ἀνδρείας, οὗτινος τόσον εὐγενῶς κατέστησε ἀξία.» Ἡ Μαρία Σέλλιγκ ἀπεβίωσεν ἐν Μενὲν τὸ 1840, ἐν ἡλικίᾳ ὀγδοήκοντα δύο ἐτῶν.

Καὶ ἡ χήρα Βρυλῶν ἀνθυπολοχαγὸς γενομένη, ἀπεβίωσεν εἰς τὸν στρατῶνα τῶν Ἀπομάχων ἐν ἔτει 1859· μετέσχεν ἑπτὰ ἐκστρατειῶν, ἰσαρίθμους κατ' αὐτὰς λαβοῦσα πληγάς.

Τὸ σύνολον τῶν γυναικῶν, εἰς ἃς ἀπενεμήθη τὸ παράσημον τοῦ Λεγεῶνος τῆς Τιμῆς ἀνέρχεται εἰς τριάκοντα δύο, πολλοὶ δὲ τῶν τιμηθέντων δι' αὐτοῦ ἀνδρῶν δὲν ἐπαρασημοφορήθησαν τόσον ἐπαξίως, ὅσον αὗται.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΠΕΡΙ ΓΑΜΒΕΤΤΑ

Τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ μνημείου τοῦ Γαμβέττα παρέσχον κατὰ τὸ σύνηθες ἀφορμὴν ὅπως κυκλοφορήσῃ εἰς τὰς παρισινὰς ἐφημερίδας πλῆθος ἀνεκδότων ἀναφερομένων εἰς τὸν ἄνδρα, οὗ τὴν μνήμην τιμᾷ σήμερον περιφανῶς ἡ πατρίς του. Ἰδοὺ ἓν ἐξ αὐτῶν: Καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ

Digitized by Google

Γαμβέττας ἦτο πρόεδρος τῆς Βουλῆς, κατῴκει ἐν τῷ μεγάρῳ Βουρβών. Μεγαλοπρεπὴς ἑσπερὶς ἐπρόκειτο νὰ λάβῃ χώραν αὐτόθι, οἱ δ' ἐργάται μετὰ σπουδῆς ἐτακτοποίουν ἀπὸ τῆς ἡμέρας τὰς αἰθούσας. Ὁ ἐπιστάτης εἰσελθὼν ὠσφράνθη ὀσμὴν καπνοῦ καὶ ἀνέκραξεν ὀργίλος: «Ποῖον ἦτο αὐτὸ τὸ ζῶον, τὸ ὁποῖον ἐτόλμησε νὰ καπνίσῃ ἐδῶ μέσα;—Τὸ ζῶον εἶμαι ἐγὼ! ἀπήντησεν αἰφνιδίως φωνή τις. Ὁ ἐπιστάτης ἀναγνωρίσας τὸν πρόεδρον καὶ θορυβηθεὶς ἐζήτησε συγγνώμην, ἀλλ' ὁ Γαμβέττας καλοκἀγάθως ἠρώτησεν εἰς τί θὰ κατεδικάζετο ὁ ἐργάτης ὅστις ἤθελε τυχὸν φωραθῆ ὡς ἔνοχος τῆς παραβάσεως.—Εἰς πρόστιμόν τι ἀνάλογον, εἶπεν ὁ ἐπιστάτης.—Τὸ πληρώνω ἐγώ, εἶπεν ὁ Γαμβέττας. Ἰδοὺ πέντε λουδοβίκεια, ἅτινα σᾶς παρακαλῶ νὰ διανείμητε εἰς τοὺς καλοὺς αὐτοὺς ἀνθρώπους.

Ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον περιποιεῖ τιμὴν εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ Γαμβέττα, ὡς μαρτυρία προερχομένη ἐξ αὐτῶν τῶν ἐχθρῶν του, εἶνε τὸ ἑπόμενον ἀνέκδοτον, ὅπερ διηγήθη ποτὲ ὁ διακεκριμένος Γερμανὸς συγγραφεὺς Παῦλος Λινδάου. Εἰς ἐπισημόν τινα οἶκον, ἐν ὁμηγύρει Πρώσσων ἀξιωματικῶν, ἐγίνετο λόγος περὶ τοῦ ἀνδρός, οἱ στρατιωτικοὶ δὲ ὡμίλουν χλευαστικῶς περὶ τοῦ Γαμβέττα, περὶ τῶν στρατιωτῶν τοῦ Γαμβέττα καὶ τῶν μαχῶν εἰς ἃς ἐπολέμησαν αἱ στρατιαὶ τοῦ Γαμβέττα. Ὁ γηραιὸς στρατάρχης Μόλτκε παριστάμενος εἰς τὴν συνδιάλεξιν, ἤκουε σιγῶν καὶ μετὰ τοῦ παραδόξου μειδιάματός του τοὺς χλευασμούς. Ἐπὶ τέλους λαβὼν τὸν λόγον: «—Κύριοι, εἶπε, χλευάζετε ὅσον θέλετε, ἀλλ' ἐνθυμήθητε ὅτι μετὰ τὸ Σεδὰν καὶ μετὰ τὸ Μέτζ, ἐνῷ ἐθεωροῦμεν τὸν πόλεμον περατωθέντα, αἱ αὐτοσχέδιοι αὐταὶ στρατιαὶ ἀνεχαίτισαν τὰς ἰδικάς μας. Εἰς ἕνα μῆνα ἐνικήσαμεν τοὺς μεγάλους καὶ διωργανισμένους στρατούς, ἐχρειάσθημεν δὲ πέντε μῆνας διὰ νὰ καταβάλωμεν τοὺς ἐφέδρους καὶ τοὺς νεοσυλλέκτους. Καὶ ὅτε ἐνομίζομεν ὅτι ὁ ἀριθμὸς των ἐξηντλήθη, ἀνεφαίνοντο καὶ ἄλλοι. Ἦσαν πλήθη μᾶλλον ἢ συντάγματα, συμφωνῶ· ἀλλ' ὁ συρφετὸς ἐκεῖνος ἀνθίστατο ἡμῖν. Σεῖς δύνασθε νὰ τὸ λησμονῆτε αὐτό, διότι δὲν ᾐσθάνθητε ἄλλο τι εἰμὴ τὴν ἐκ τῆς νίκης εὐχαρίστησιν· ἀλλ' ἐγὼ ὁμολογῶ ὅτι δὲν τὸ λησμονῶ καὶ δὲν μειδιῶ, διότι εἰς πολλὴν μ' ἐνέβαλε στενοχωρίαν καὶ φροντίδα ἡ ἀπροσδόκητος ἐκείνη ἀντίστασις. Ἐν ἑνὶ λόγῳ, κύριοι, προσέθηκεν ὁ στρατάρχης, ἡ διενεργηθεῖσα παρὰ τοῦ Γαμβέττα πανστρατιὰ ἐκείνη τόσον ἐξέπληξεν ἡμᾶς τοὺς στρατιωτικούς, ὥστε πρέπει νὰ μελετηθῇ τὸ ζήτημα αὐτὸ ἐπὶ μακρὰ ἔτη εἰρήνης.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Εἶνέ τις πάντοτε σχεδὸν αἰχμάλωτος τῶν παρ' αὐτοῦ κυβερνωμένων.

—

Ἡ φιλαρέσκεια εἶνε παγίς, ἣν ἡ γυναικεία ματαιότης προβάλλει εἰς τῶν ἀνδρῶν τὴν ματαιότητα.

—

Γυνὴ ἐγκαυχωμένη ἐπὶ κάλλει σαφῶς δηλοῖ ὅτι δὲν ἔχει τι ἄλλο ἐφ' ᾧ νὰ ἐγκαυχηθῇ.

—

Ἡ μουσικὴ εἶνε ψυχὴ νοσταλγοῦσα. Πατρὶς αὐτῆς εἶνε ὁ οὐρανός.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ὁ αὐτοκράτωρ Φρειδερῖκος Γ' τοὺς δύο προσφιλεῖς αὐτοῦ κύνας, ἀπογόνους κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν τῶν περιφήμων κυνηγετικῶν κυνῶν τοῦ μεγάλου Φρειδερίκου κατέλιπε εἰς τὴν θυγατέρα τοῦ ἐν Παρισίοις πρεσβευτοῦ τῆς Γερμανίας κόμητος Μύνστερ, πρὸς ἣν ἔτρεφε στοργὴν πατρικήν, συνοδεύσας τὸ κληροδότημα διὰ τῆς ἑπομένης σημειώσεως: «Καταλείπω τοὺς ἀγαπητούς μου κύνας εἰς τὴν κόμησσαν Μαρίαν Μύνστερ ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι θὰ θεραπεύσωσιν αὐτὴν ἀπὸ τῆς κατὰ τοῦ γένους τῶν κυνῶν ἀποστροφῆς της.» Ἡ θυγάτηρ τοῦ ἐν Παρισίοις πρεσβευτοῦ, ἥτις τῷ ὄντι δὲν ἠδύνατο νὰ ἀνεχθῇ τοὺς κύνας, νῦν ἐκ λατρείας πρὸς τὴν μνήμην τοῦ Φρειδερίκου Γ' παρέχει τὰς τρυφερωτέρας τῶν περιποιήσεων εἰς τοὺς δύο πιστοὺς φίλους τοῦ θανόντος αὐτοκράτορος.

Ἀμερικανικὸν ἐργοστάσιον ἡ Baldwin-Locomotiv-Fabrik κατεσκεύασεν, ἐπὶ στοιχήματι 100 χιλιάδων δολλαρίων (500,000 φρ.), ὁλόκληρον ἀτμομηχανὴν ἐν διαστήματι 16 ὡρῶν καὶ 55 λεπτῶν. Τὸ ἥμισυ τοῦ κερδηθέντος ποσοῦ διενεμήθη εἰς τοὺς ἐργάτας τοὺς κατασκευάσαντας τὴν μηχανήν.

Εἶνε ἡ ἐποχὴ τῶν μεγαλεπηβόλων σχεδίων. Ἐν Ἰταλίᾳ ἱδρύθη ἑταιρία πρὸς διάτρησιν διώρυγος, ἑνούσης τὴν Τυρρηνικὴν καὶ τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν. Ἡ διῶρυξ θὰ ἔχῃ μῆκος 228 χιλιομέτρων, πλάτος 100 μέτρων καὶ βάθος 12. Τὰ μεγαλείτερα θωρηκτὰ θὰ διέρχωνται δι' αὐτῆς. Ἡ δαπάνη τῆς διώρυγος θὰ ἀνέλθῃ εἰς 500,000,000 φρ. Αἱ ἐργασίαι δὲ πρὸς κατασκευὴν αὐτῆς θὰ διαρκέσωσιν ἐπὶ πενταετίαν.

Digitized by Google

Ὁ διάσημος Γάλλος ἐξερευνητὴς τῆς μέσης Ἀφρικῆς Βράτζας διηγεῖται χαριέστατον ἀνέκδοτον, συμβὰν αὐτῷ κατά τινα τῶν περιηγήσεών του. Μαῦρος βασιλεὺς προσῆλθε μετὰ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ ἐν τῇ σκηνῇ του· οἱ μαῦροι ἀπεθαύμαζον περιέργως τὰ ὅπλα καὶ τὰ ἄλλα ἀντικείμενα τὰ ἀποκείμενα ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ Εὐρωπαίου περιηγητοῦ. Κυρίως ὅμως τὴν ζωηρὰν αὐτῶν προσοχὴν εἵλκυσεν ἡ ἐπί τινος τραπέζης ἀποτεθειμένη ψήκτρα, ἣν παρετήρουν διαρκῶς. Ἄνθρωποι, οὐδέποτε καλυφθέντες ὑπ' ἐνδύματος, φυσικὸν ἦτο νὰ μὴ δύνανται νὰ ἐξηγήσωσι τὴν χρῆσιν τοιούτου ἀντικειμένου.

Τὴν ἐπομένην ἡ ψήκτρα ἐξηφανίσθη, ὁ Βράτζας δὲ μεταβὰς πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ βασιλέως παρεπονήθη αὐτῷ ἐπὶ τούτῳ.

— Διατί ἀφίνεις ἐκτεθειμένον, τῷ ἀπήντησεν αὐτός, ἀντικείμενον τόσῳ περίεργον !... Ἕνα κομμάτι ξύλο, εἰς τὸ ὁποῖον φυτρόνουν τρίχες !...

Ἡ ἰσχυροτέρα ἐν τῷ κόσμῳ μηχανὴ εὑρίσκεται ἐν Πενσυλβανίᾳ, εἰς τὰ μηχανουργεῖα τοῦ ψευδαργύρου τῆς Φριδενσβίλλης. Ἡ μηχανὴ αὕτη ὀνομάζεται «Πρόεδρος» καὶ λειτουργεῖ διὰ 16 λεβήτων· ἡ κινητήριός της δύναμις εἶνε 5,000 ἵππων, διπλασιαζομένου δὲ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν λεβήτων, ἡ δύναμίς της δύναται ν' ἀνέλθῃ εἰς 10,000 ἵππων. Οὐδεμία ἀτμοκίνητος ἀντλία δύναται νὰ ἐξισωθῇ πρὸς τὸ τέρας τοῦτο. Κατὰ πᾶσαν στροφὴν τῶν τροχῶν της ρίπτει ὕδωρ ἴσον τὴν ποσότητα μὲ τὸ ὕδωρ μικροῦ ρύακος. Καθ' ἕκαστον λεπτὸν ἀνελκύει 17,500 γαλόνια ὕδατος. Κινεῖται τακτικώτατα καὶ μετ' ἄκρας ἠρεμίας, καὶ οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον ποσὸν ὕδατος χέεται ἐξ αὐτῆς πέριξ τοῦ μέρους ὅπου λειτουργεῖ. Ἔμεινεν ἀργὴ ἐπὶ ἑπτὰ ἔτη, ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ Μαρτίου τοῦ 1887 λειτουργεῖ τακτικῶς νυχθημερόν. Καταναλίσκει 28 τόννους γαιανθράκων καὶ ποιεῖται ἑπτὰ στροφὰς κατὰ λεπτόν, ἀλλ' ἡ ταχύτης αὕτη δύναται νὰ διπλασιασθῇ. Οἱ τροχοὶ ἔχουσι διάμετρον 37 ποδῶν, ζυγίζει δ' ἕκαστος αὐτῶν 40 τόνους.

Σπουδαιοτάτης σημασίας ἐγχείρησιν ἐνήργησε κατ' αὐτὰς ἐν Φιλαδελφείᾳ ὁ ἰατρὸς Λ. Ἔβστερ Φὸξ προσαρμόσας τὸν κερατοειδῆ χιτῶνα κονίκλου εἰς ἀνθρώπινον ὀφθαλμόν. Ἡ ἐγχείρησις ἐγένετο ἐν τῷ νοσοκομείῳ τῆς Γερμαντάουν, ἐπὶ νεάνιδος δεκαεννεαέτιδος παθούσης ὑπὸ λευκώματος. Τὸ θάμβωμα ἀμφοτέρων τῶν χιτώνων ἦτο πλῆρες σχεδόν, ἀπεφασίσθη ὅμως νὰ γείνῃ ἡ ἐγχείρησις ἐπὶ τοῦ μᾶλλον πάσχοντος δεξιοῦ ὀφθαλμοῦ. Κατέστη τὸ ὄμμα ἀναίσθητον διὰ κοκαΐνης, ἀπεκόπη δὲ διὰ τρυπάνου ὁ λευκωματώδης ἱστὸς τοῦ χιτῶνος. Ἡ ἐγχείρησις ἐπανελήφθη ἐπὶ κονίκλου ἀναισθήτου, τὸ ἀποτμηθὲν δὲ μέρος ἐκ τοῦ χιτῶνος τοῦ ζώου προσηρμόσθη εἰς τὸν ἀνθρώπινον ὀφθαλμὸν πρὸς ἀντικατάστασιν τοῦ ἀφαιρεθέντος. Κατεβιβάσθη κατόπιν τὸ ἄνω βλέφαρον διὰ νὰ μὴ διασεισθῇ ὁ γενόμενος ἐνοφθαλμισμός, ὁ δὲ κερατοειδὴς χιτὼν τοῦ κονίκλου φαίνεται ὅτι προσηρμόσθη ἐπιτυχέστατα καὶ ἡ νεᾶνις σήμερον βλέπει κάλλιστα διὰ τοῦ δεξιοῦ ὀφθαλμοῦ, ὡς νὰ εἶχεν οὗτος τὸν ἴδιον χιτῶνα καὶ ὄχι τὸν τοῦ κονίκλου. Ὁ ἰατρὸς Φὸξ θὰ ἀνακοινώσῃ τὰ τῆς ἐγχειρήσεως ταύτης εἰς τὸ ἐν Ἀϊδελβέργῃ συνέδριον.

Ἡ δημοτικὴ ὑπηρεσία τῶν ἐν Παρισίοις ἀγορῶν κατήρτισε τὴν ἐνιαύσιον στατιστικὴν τῶν ἐν ἔτει 1887 καταναλωθέντων τροφίμων, ὡς ἀκριβῶς δύναται νὰ ἐξαχθῇ ἐκ τῶν εἰσπράξεων τοῦ δημοτικοῦ φόρου. Ἡ κατανάλωσις τοῦ βοείου κρέατος ὑπερέβη τὴν κατὰ τὰ παρελθόντα ἔτη, ἀνελθοῦσα εἰς 160 περίπου ἑκατομμύρια χιλιογράμμων· ἡ τοῦ χοιρινοῦ ὑπερέβη τὰ 22 ἑκατομμύρια χιλιογράμμων, τῶν ἀλάντων δ' ἐν γένει τὰ 2 ἑκατομμύρια χιλιογράμμων. Ἡ κατανάλωσις τοῦ ἱππείου κρέατος ἀρχίζει ν' ἀποκτᾷ ποιάν τινα σπουδαιότητα, ἀνελθοῦσα εἰς πλείονα τῶν 4 ἑκατομμυρίων χιλιογράμμων. Τὸ βάρος τῶν καταναλωθέντων πτηνῶν καὶ θηραμάτων ὑπερβαίνει τὰ 26 ἑκατομμύρια χιλιόγραμμα, παριστῶν ἐπίσης αὔξησιν σημαντικὴν ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ παρελθόντα ἔτη. Οἱ ἰχθῦς παριστῶσιν αὔξησιν 8 περίπου ἐπὶ τοῖς 0)0 ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν κατανάλωσιν τοῦ 1886, ἡ αὔξησις δὲ παρατηρεῖται κυρίως εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν κοινῶν ἰχθύων. Ἀπεναντίας τὰ ὀστρείδια παριστῶσιν ἐλάττωσιν κατὰ 4 τοῖς 0)0. Τὸ καταναλωθὲν βούτυρον ἀνέρχεται εἰς 18 ἑκατομμύρια χιλιογράμμων, τοῦ δὲ ξηροῦ τυροῦ τοῦ μόνου ὑποκειμένου εἰς τέλος εἰς 5 1)2 ἑκατομμύρια. Τὰ ὠὰ ἀνῆλθον εἰς τὸ ὑπέρογκον ποσὸν τῶν 428 ἑκατομμυρίων. Ὁ εἰσαχθεὶς οἶνος, καθὰ διὰ τοῦ αὐτοῦ μέσου πιστοποιεῖται, ἀνῆλθεν εἰς 4,500,000 ἑκατόλλιτρα. Ἡ κατανάλωσις τοῦ ζύθου ἀνῆλθεν εἰς 263,000. Ἀπό τινων ἐτῶν παρετηρεῖτο αὔξησις ἀξιοσημείωτος ἐν τῇ καταναλώσει τοῦ μηλίτου καὶ ἀπίτου οἴνου, ἀλλὰ κατὰ τὸ 1887 ἐπῆλθεν ἐλάττωσις ἐπαισθητή, διότι ἡ κατανάλωσις περιωρίσθη εἰς 175,000 ἑκατόλλιτρα ἀπέναντι τῶν 225,000, ἅτινα ἦσαν ὁ μέσος ὅρος τῆς καταναλώσεως τῶν τελευταίων ἐτῶν. Ἡ κατανάλωσις τῶν καρπῶν καὶ τῶν λαχανικῶν θὰ εἶνε βεβαίως ὑπέρογκος, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ καθαρισθῇ ἀκριβῶς ἐπειδὴ τὰ εἴδη ταῦτα δὲν ὑπόκεινται εἰς τέλος

Ὁ κ. Π. εἶνε μάρτυς εἴς τινα μονομαχίαν, ἐκ μηδαμινῆς ἀφορμῆς προελθοῦσαν.

Μὴ δυνηθεὶς νὰ ἐμποδίσῃ τὴν συνάντησιν, ἀφοῦ ἐτοποθετήθησαν οἱ ἀντίπαλοι ἀντιμέτωποι ἀλλήλων, παρεμβαίνει εἰς μέσον καὶ λέγει:

— Νομίζω ὅτι ἡ μονομαχία αὕτη γίνεται διὰ λόγια τοῦ ἀέρος; Δὲν εἶν' ἔτσι;

— Μάλιστα.

— Τότε οἱ ἀντίπαλοι πρέπει νὰ πυροβολήσουν εἰς τὸν ἀέρα !

Ἡ οἰκοδέσποινα εἰς ἐπισκέπτην, τὸν ὁποῖον φιλοξενεῖ ἐπὶ 15 ἤδη ἡμέρας:

— Ἡ οἰκογένειά σας θὰ σᾶς ἐπόθησε πλέον. Ἀρκετὸν καιρὸν τὴν ἀφήσατε μόνην.

— Ἀλήθεια, ἔχετε δίκαιον. Θὰ γράψω εἰς τὴν γυναῖκά μου νὰ ἔρθῃ καὶ αὐτὴ μὲ τὰ παιδιά!

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 —1405

Digitized by Google

'Αριθ. 657 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΣΤ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 31 Ἰουλίου 1888

FOREIGN SCHOOL LIBR PERIODICALS

ΕΚΔΡΟΜΗ ΕΙΣ ΑΙΓΥΠΤΟΝ

Αἱ ἐντυπώσεις ἃς ἀπεκόμισα ἐκ τῆς συντόμου ἀποδημίας μου εἰς τὴν Αἴγυπτον, εἰ καὶ στιγμιαῖαι, εἰσὶν ὅμως τοιαῦται, ὥστε δὲν νομίζω ὅλως περιττὸν νὰ ἐνδιατρίψω εἰς αὐτὰς ἐπ' ὀλίγον.

Ἀφ' οὗ ἐπὶ δύο ἡμερονύκτια διέπλευσα τὸ Αἰγαῖον, στιλπνὸν ὡς καθρέπτην, καὶ γλαυκὸν ὡς τὸν οὐρανὸν ὃν ἀντανέκλα, οὐδεμιᾶς στερούμενος ἐπιμελείας καὶ ἀναπαύσεως ἐν ὡραίῳ καὶ καθαριωτάτῳ αἰγυπτιακῷ ἀτμοπλοίῳ, διευθυνομένῳ ὑπὸ προσηνεστάτου πλοιάρχου, Δαλματοῦ τὴν καταγωγήν, περὶ τὴν μεσημβρίαν εἰσέπλευσα εἰς τὸν εὐρὺν τῆς Ἀλεξανδρείας λιμένα, καὶ μέχρις οὗ διέλθωμεν πρὸ τοῦ φάρου ὃν μακρόθεν ἐβλέπομεν, καθήμενος ἐπὶ τοῦ καταστρώματος καὶ τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν χεῖρα ἐρείδων, ἔβλεπον σχεδὸν κατ' ὄναρ ὡς φάντασμα μικροῦ ἱστιοφόρου πρὸ ἡμῶν λοξοδρομοῦντος ἵνα ἀνοδήγητον εὕρῃ τὴν δυσχερῆ εἴσοδον, καὶ ἐπὶ τῆς ὄχθης ἐκ παραθύρου τινὰ περιέργως κατασκοπεύοντα τὰς κινήσεις αὐτοῦ διὰ τηλεσκοπίου. Οὗτος ἦν ὁ ποτὲ ἀντιβασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου Μεχμὲτ Ἀλῆς, ἀποθαυμάζων τοῦ ῥιψοκινδύνου πλοιαρίου τὸν παράτολμον πλοῦν, τούτου δὲ διοικητὴς καὶ ψυχὴ ἦν ὁ τῶν μεγίστων ναυτικῶν ἡρώων τῆς ἀρχαιότητος ἐφάμιλλος νέος ἥρως Κανάρης, τὴν πατρίδα του βουλευθεὶς νὰ δοξάσῃ διὰ θριάμβου ἀνωτέρου καὶ τοῦ ἐν Σαλαμῖνι, καὶ τὸν ἀγῶνα αὐτῆς νὰ περατώσῃ διὰ πυρπολήσεως τοῦ Αἰγυπτιακοῦ στόλου ἐν αὐτῇ τῆς Αἰγύπτου τῇ πρωτευούσῃ. Καὶ ἰδοὺ τὸν Κανάρην ἤδη ἀψηφοῦντα τὰς ὑφάλους καὶ σχεδὸν διερχόμενον τὸ στενὸν στόμιον, τὴν θρυαλλίδα δ' ἔχοντα ἀνὰ χεῖρας, ὅτε λὶψ ἄγριος μοὶ προσέπνευσεν ἐκ τῆς ἐρήμου, καὶ εἶδον τὸ ἡρωϊκὸν πλοῖον ὀπίσω σφενδονιζόμενον εἰς τὸ πέλαγος.

Ὑπὸ τοιαύτας διετέλουν ἐντυπώσεις τῆς μνήμης καὶ τῆς φαντασίας, ὅτε ἡ θορυβώδης κίνησις τῶν συνεπιβατῶν μου μοὶ ἀνήγγειλεν ὅτι ἡμεῖς αὐτοὶ εἰσεπλέομεν· καὶ τῷ ὄντι ἀναβλέψας εἶδον ὅτι διηρχόμεθα ἐμπρὸς ὑψηλοῦ φάρου, πρὸς τ' ἀριστερὰ ἡμῶν εἰς τὸ ἄκρον ἱσταμένου μακρᾶς προκυμαίας. Ἀλλ' οὗτος καθ' ἑαυτὸν ὀλίγον μὲ συνεκίνησε, διότι γνωστὸν μοὶ ἦτον ὅτι δὲν ἦν ὁ αὐτὸς μετὰ τοῦ περιφήμου ἐν τῇ ἀρχαιότητι. Ὁ Ὅμηρος ἐγνώριζε νῆσον *Φάρον* πρὸ τῆς Αἰγύπτου (Ὀδυσ. Δ, 300), ἀλλὰ τὴν λέγει, ἴσως κατ' ἐσφαλμένας πληροφορίας, ἀπέχουσαν μιᾶς ἡμέρας πλοῦν ἀπὸ τῆς ξηρᾶς. Ἐπὶ Ἀλεξάνδρου ὅμως ὑπῆρχε *νῆσος Φάρος* ἀμέσως πρὸ τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ Πτολεμαῖος ὁ Σωτήρ, συνενώσας αὐτὴν μετὰ τῆς πόλεως διὰ προχώματος ἑπτασταδίου τὸ μῆκος, ἤγειρεν εἰς τὸ πέρας αὐτῆς φανὸν διὰ τὰ πλοῖα, *φάρον* ἐκ τῆς νήσου ὀνομασθέντα, οὗ ἡ τετράγωνος βάσις εἶχε σταδιαίαν ἑκάστην πλευράν, ἤρετο δὲ τὸ μνημεῖον πυραμιδοειδῶς εἰς μέγιστον ὕψος, ἔχον ἔξωθεν εὐρείας καὶ μειουμένας βαθμίδας, δι' ὧν ἀνέβαινον φορτηγά. Τοῦ οἰκοδομικοῦ δὲ τούτου μεγαλουργήματος ἐνεπιστεύθη ὁ Πτολεμαῖος τὴν ἀνέγερσιν εἰς τὸν Σώστρατον τὸν ἐκ Κνίδου, ὅστις 4,800,000 τῶν τότε δραχμῶν εἰς αὐτὸ δαπανήσας, καὶ θέλων ἐσαεὶ νὰ συνδέσῃ τὸ ὄνομά του μετὰ τοῦ θαυμασίου τούτου ἔργου τῆς τέχνης, ἐπέγραψε μὲν ἐπὶ τοῦ κονιάματος αὐτοῦ ἐν λαμπρᾷ ἐπιγραφῇ τοῦ βασιλέως τὸ ὄνομα, ἀλλ' ὅτε μετὰ χρόνον ἔπεσε τὸ κονίαμα, ἐφάνη ὅτι ἐπὶ τοῦ λίθου εἶχε λαξεύσει τὸ ἴδιον ἑαυτοῦ.

Ὁ χρόνος ὅμως, ἔτι ὑπουλότερος τοῦ Σωστράτου, κατέστρεψε μετὰ ταῦτα καὶ τούτου τὸ ὄνομα καὶ τοὺς λίθους ἐφ' ὧν ἦν γεγλυμμένον, καὶ ἐκ τῆς οἰκοδομῆς εἰς ἣν οἱ λίθοι ἀνῆκον οὐδ' ἴχνος σώζεται σήμερον· τὸ δ' ἑπταστάδιον πρόχωμα, συγχωσθὲν διὰ τοῦ Νείλου, ὅστις διὰ τῶν αἰώνων προσῆγε τὴν ἰλύν του, ἐγένετο ἐπίσης ἑπταστάδιον περίπου καὶ κατὰ πλάτος, καὶ ἐπ' αὐτοῦ, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς νήσου, γενομένης ξηρᾶς, ἵδρυται ἤδη τὸ πλεῖστον μέρος τῆς νέας πόλεως.

Ἡ νῆσος αὕτη, ὅτε ἡνώθη μετὰ τῆς ξηρᾶς διὰ τοῦ Ἑπτασταδίου, τὸν εὐρύτατον πρὶν λιμένα, ὃν παρέτεινεν ὡς τόξου χορδή, διήρεσεν εἰς δύο, τὸν δυτικόν, καλούμενον *Εὔνοστον*, καὶ τὸν ἀνατολικόν, λεγόμενον *Μέγαν λιμένα*. Ἐκοινώνουν δ' ἀμφότεροι διὰ δύο μεγάλων ἀψί-

Digitized by Google

δων ἐφ' ὧν τὸ Ἑπταστάδιον ἐπεκάθητο, καὶ αἵτινες σήμερον εἰσὶν ἐπίσης συγκεχωσμέναι· ὁ δὲ σημερινὸς λιμὴν ἐστὶν ὁ *Εὔνοστος*. Ὁ φάρος ἦν ἄλλοτε πρὸ τῆς ἀνατολικῆς ἄκρας τῆς νήσου, φωτίζων τὸν Μέγαν λιμένα, νῦν δ' ἐπὶ τῆς νεοδμήτου προκυμαίας, προεχούσης ἐκ τοῦ δυτικοῦ ἀκρωτηρίου, κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ νῦν λιμένος, τοῦ Εὐνόστου.

Ἀφ' οὗ δ' ἠγκυροβολήσαμεν, τὸ πλῆθος τῶν λέμβων αἵτινες μᾶς περικύκλωσαν, ὁ πάταγος τῶν ναυτῶν κραυγαζόντων εἰς παντοίας γλώσσας καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικήν, μοὶ παρίστα περίπου κατάπλουν εἰς λιμένα Ἑλληνικόν, καὶ ὅτε ὑπὸ φίλων ὁμογενῶν δεκτὸς γενόμενος, ἀπέβην διὰ τῶν ἀτμοκινήτων λέμβων αὐτῶν εἰς τὴν λιθόστρωτον καὶ καθαριωτάτην προκυμαίαν, καὶ εἰς μίαν τῶν πλείστων ἐκεῖ περιμενουσῶν ἁμαξῶν ἐπιβάς, διῆλθον τὰς ἐπίσης λιθοστρώτους ὁδούς, μετ' εὐπρεπῶν, πολλάκις μεγαλοπρεπῶν, καὶ τακτικῶς ᾠκοδομημένων οἰκιῶν, μετὰ πεζοδρομίων χρησιμευόντων εἰς τὴν ἐλευθέραν διάβασιν τῶν πεζῶν, οὐχὶ εἰς σώρευσιν τῶν κλάθων καὶ βαρελίων τῶν παρακειμένων ἐργαστηρίων, εὗρον πόλιν τῶν εὐπρεπεστέρων εὐρωπαϊκῶν ἔχουσαν τὸν τύπον καὶ τὴν εὐρυθμίαν, καὶ ἐκ τῆς ἐπὶ Ἀραβῆ πυρκαϊᾶς καὶ καταπυροβολήσεως μᾶλλον ὠφεληθεῖσαν, διότι τὰς ἀποτεφρωθείσας παλαιὰς οἰκίας ἀντικατέστησαν νέαι κομψόταται, καὶ ἡ κεντρικὴ πλατεῖα, ὡς ἐν παραδείγματι, ἡ φέρουσα ἐν τῷ μέσῳ τὸν ἔφιππον ἀνδριάντα τοῦ Μεχμὲτ Ἀλῆ, πολλῶν πόλεων ἐν Εὐρώπῃ θὰ ἦτον ἐγκαύχημα.

Μίαν ὅμως ἔλλειψιν παρετήρησα ἐν ᾧ διωχούμην, ὅτι αἱ ὁδοί, εὐρεῖαι, εὐθυτενεῖς καὶ μακραί, δὲν εἶχον ὀνόματα. Ἀλλ' ὁ μετ' ἐμοῦ ὀχούμενος, ὅστις ἦν Ἀθηναῖος καὶ πρώην δημοτικὸς σύμβουλος ἐν Ἀθήναις, ὅτε τῷ κατέδειξα τὴν ἔλλειψιν, «Ἄφες, μοὶ εἶπε. Προτιμῶ πάλιν τὰς ἀνωνύμους ὁδοὺς παρὰ τὰς δυσωνύμους ἃς ἀπήντησα ἀλλαχοῦ.

—Δηλαδή ;

— Δηλαδή, μοὶ εἶπε, πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἤμην δημοτικὸς σύμβουλος ἐν Ἀθήναις, καὶ τὸ συμβούλιον τότε (τῷ 1855, ἂν καλῶς ἐνθυμῶμαι) ἐψήφισε νὰ δοθῶσιν ὀνόματα εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς πρωτευούσης, ἐκ τῶν ἑπομένων κατηγοριῶν· α') τὰ τῶν ἀρχαίων θέσεων τῶν ἀναμφισβητήτως ἀποδεδειγμένων· β') τὰ τῶν νέων ἐπιφανῶν δημοσίων οἰκοδομημάτων· γ') τὰ τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν, ὧν ὁ κατάλογος θὰ ἐπήρκει εἰς πάσας τὰς ὁδοὺς πόλεως μεγαλειτέρας ἔτι καὶ τοῦ Λονδίνου· δ') τὰ τῶν νέων Ἀθηναίων ὅσοι διέπρεψαν ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος, ἢ ὅσοι εἰς τὰ γράμματα πρὸ αὐτοῦ. Δὲν ὑπέθετον ὅμως ὅ,τι εἶδον κατὰ τὴν τελευταίαν ἐπιδημίαν μου ἐν Ἀθήναις, ὅτι ὁ Κέκροψ ἢ ὁ Ξοῦθος, (ἠξεύρετε ὑμεῖς ποῖος ἦτον ;) θ' ἀπηντᾶτο ῥῖνα πρὸς ῥῖνα μετὰ τοῦ Βερανζέρου καὶ τοῦ Σατωβριάνδου καὶ ἄλλων οὓς λησμονῶ, διότι δὲν συνέπεσε περὶ αὐτῶν ν' ἀκούσω, καὶ νέων Ἑλλήνων μὴ Ἀθηναίων, ἢ Ἀθηναίων μὴ διαπρεψάντων ἀγωνιστῶν, ὥστε πολλάκις ἐθαύμαζον διατί τούτου καὶ οὐχὶ ἄλλου, καὶ μοὶ ἐπήρχετο ὅτι ὡς καὶ ἐνταῦθα ἐπεκράτησεν ὁ κακὸς δαίμων τῆς Ἑλλάδος, ὁ σήμερον καλούμενος ῥουσφέτιον.

Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα μοὶ ἔλεγεν, σιωπῶν ἀνελογιζόμην κατ' ἐμαυτόν, ὅτι οἱ *πρώην* εἰσὶ συνήθως μεμψίμοιροι.

Ἀλλ' ἂν ὅτε διωχούμην τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἔβλεπον αὐτὴν ὡς πόλιν εὐρωπαϊκήν, ἀφ' ἧς στιγμῆς ὑπερέβην τὸν οὐδὸν τῆς μεγαλοπρεποῦς οἰκίας εἰς ἣν ἐφιλοξενούμην, ἀνεγνώρισα ὅτι ἤμην ἐντὸς πόλεως κυρίως Ἑλληνικῆς. Ἀπὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας συνέρρεον οἱ ἐπισκεπτόμενοι, πάντες Ἕλληνες καὶ περὶ ἑλληνικῶν συμφερόντων διαλεγόμενοι, εἰ καὶ κατὰ τοῦτο τῶν παρ' ἡμῖν διαφέροντες, ὅτι τὰ συμφέροντα περὶ ὧν ἐπραγματεύοντο ἦσαν κυρίως ἐμπορικά, οὐδαμῶς δὲ πολιτικά, καὶ ἔκ τινων ὑπαινιγμῶν των διεῖδον ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν ἐκεῖ θεωροῦσι τὰ παρ' ἡμῖν πολιτικὰ ὡς ἀφορῶντα πρόσωπα μᾶλλον ἢ πράγματα, καὶ διὰ τοῦτο ὀλίγον ἐνδιαφέρονται εἰς αὐτά.

Καὶ τὴν πόλιν δὲ μετὰ ταῦτα κατὰ διαφόρους διευθύνσεις διατρέξας, ἀπήντησα πλῆθους ἐργαστηρίων καὶ ἐργοστασίων Ἑλληνικῶν, καὶ κατὰ τὰς ὁδοὺς παμπόλλους τῆς ἐργατικῆς τάξεως ἑλληνικὴν ἔχοντας τὴν ὄψιν καὶ τὴν γλῶσσαν. Ὡς πρὸς τῆς τελευταίας ταύτης τὸ κεφάλαιον ὅμως ὁμολογῶ ὅτι κατὰ τὰς μετὰ ταῦτα ἡμέρας μὲ προσέβαλέ τι θίξαν τὴν Ἑλληνικήν μου φιλοτιμίαν, ὅτι πολλάκις ἤκουσα πολλούς, τῶν νέων Ἑλλήνων πρὸ πάντων καὶ τῶν νεανίδων, συνδιαλεγομένους προσαλλήλως οὐχὶ ἑλληνιστί, ἀλλὰ γαλλιστί.

— Καὶ ἄριστα ἂν ὡμίλουν τὴν ξένην γλῶσσαν,—εἶπον πρὸς τὸν φίλον μου, τὸν ποτὲ δημοτικὸν σύμβουλον,—ὅπερ πολὺ ἀπέχει τοῦ νὰ συμβαίνῃ πάντοτε, δὲν ἐννοῶ διατί ἐκείνην νὰ προτιμῶσι τῆς ἰδικῆς των. Ἐν πάσῃ τῇ Εὐρώπῃ ἀπήντησα Ἄγγλους, Ῥώσσους, Γερμανούς, Ἰταλούς, λαμπρῶς ὁμιλοῦντας τὴν Γαλλικὴν ἢ ἄλλην τινὰ ξένην γλῶσσαν ὅταν μετὰ ξένων συνδιελέγοντο, ἀλλὰ μεταξύ των ἐνεκαυχῶντο πάντοτε τὴν ἰδίαν ἑαυτῶν μεταχειριζόμενοι καὶ ὁ Βίσμαρκ ἀξιόλογον ποτέ τι γερμανικὸν σύγγραμμα, προσενεχθὲν εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ συγγραφέως, διὰ λατινικῶν δὲ γραμμάτων τετυπωμένον, τὸ ἐπέστρεψεν εἰς αὐτὸν χωρὶς νὰ τὸ ἀνοίξῃ, εἰπὼν ὅτι λυπεῖται, ἀλλὰ δὲν ανα-

Digitized by Google

γινώσκει τὰ ὡραῖα ἐκεῖνα γράμματα. Πα.. ἡμεῖς ἔχομεν γλῶσσαν ἥτις καὶ ἀνάγκην σήμερον ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην ἔχει ἐπιμελοῦς καλλιεργείας, καὶ πλοῦτον καὶ κάλλος καὶ φιλολογικὰ κειμήλια κέκτηται, ἐφ' οἷς ὡς οὐδὲν ἄλλο ἔθνος δικαιούμεθα νὰ κομπάζωμεν, καὶ τὴν ἀμελοῦμεν.

— Λίαν μεμψίμοιρος εἶσθε, μοὶ ἀπεκρίθη ὁ φίλος μου (τὴν ἀπάντησιν ταύτην δὲν περιέμενον παρὰ τοῦ *πρώην*), μεμφόμενος τοὺς ἐνταῦθα Ἕλληνας, οἵτινες, ὅσην καὶ ἂν ἔχωσιν ἐθνικὴν φιλοτιμίαν, προσκρούουσιν εἰς μυρίας δυσκολίας, προερχομένας ἐκ τοῦ ὅτι μετὰ ξένων διατελοῦσιν ἐν ἀδιαλείπτοις συναλλαγαῖς, καὶ λησμονεῖτε τοὺς καθ' ἡμᾶς Ἕλληνας, οἵτινες οὐδὲν τοιοῦτο ἔχουσι τὸ δικαιολόγημα. Δὲν ἦσθε ποτὲ εἰς ἑσπερίδα ἢ χορὸν ἐν Ἀθήναις; Ἐγὼ ὅτε κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐπεδήμουν ἐκεῖ, ἐθαύμαζον περὶ ἐμὲ ἀκούων σχεδὸν γενικῶς ψιττακιζομένην τὴν Γαλλικήν, ὀρθῶς καὶ μὴ ὀρθῶς, χυδαίως ἢ κομψευομένως, καὶ ἐρωτῶν ἐμάνθανον ὅτι ἦν ὁ Κύριος... ὅπουλος ψιττακίζων μετὰ τῆς Κυρίας . . . ἰδοὺ . . . ἡ ἀκη. Διατί οὐδὲν λέγετε περὶ τούτων ;

— Διότι δὲν ἐπῆγα εἰς χοροὺς καὶ συναναστροφὰς καὶ δὲν τὰ ἤκουσα, ἀπήντησα ἵνα διακόψω τὴν συζήτησιν.

Πλὴν τούτου ὅμως ἡ πόλις εἶχε δι' ἐμὲ ὄψιν κυρίως Ἑλληνικήν. Οἱ αὐτόχθονες Αἰγύπτιοι ἐκ γενετῆς δὲν ἦσαν φιλόξενοι. Καὶ ἔλεγε μέν τις παράδοσις (Πρόκλ. εἰς Τίμ.) ἀρχαιοτάτην Ἑλληνικὴν ἀποικίαν τὴν Σάϊν, καὶ ἑπομένως Ἕλληνα τὸν κατά τινας (Πλάτ.) ἐκεῖθεν προελθόντα Κέκροπα· ἀλλὰ κυρίως ὁ Ἄμασις πρῶτος (τῷ 527 π. Χ.) ἠνέωξε τὴν Αἴγυπτον εἰς τοὺς Ἕλληνας, ἐπιτρέψας τὴν ἐπικοινωνίαν αὐτῶν δι' ἑνὸς μόνου σημείου, τῆς Ναυκράτιδος,κειμένης ἐπὶ τοῦ Κανωβικοῦ στομίου τοῦ Νείλου. Ὁ Ἀλέξανδρος ὅμως, ἀφ' οὗ ἐκυρίευσε τὴν Μέμφιν, θελήσας νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Ὄασιν τοῦ Ἄμμωνος, κατέβη τὸν Νεῖλον μέχρι τοῦ Κανώβου καὶ παρηκολούθησε τὴν παραλίαν. Τότε δὲ κατεθέλχθη ὑπὸ τῆς θέσεως τοῦ χωρίου Ῥακώτιδος, ὃ εὗρε δυτικῶς τοῦ Κανωβικοῦ, τοῦ δυτικωτέρου στομίου τοῦ Νείλου (τοῦ νῦν κόλπου τοῦ Ἀβουκίρ), κείμενον μεταξὺ τῆς Μαρεώτιδος λίμνης, ἥτις, ὡς ἐνόμισεν, ἤνοιγεν εἰς αὐτὸ τὴν Ἔσω Αἴγυπτον, καὶ μεταξὺ τῆς Μεσογείου, δι' ἧς ἐκοινώνει μετὰ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας, καὶ ἀπεφάσισεν ἐνταῦθα ν' ἀνεγείρῃ ὁμώνυμον αὐτοῦ μεγαλόπολιν, καὶ ὡς πᾶν εἴ τι ἀπεφάσιζεν, ἀμέσως καὶ τὸ ἐξετέλεσεν. Ἐξηκολούθησε δ' ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐπὶ τῶν Πτολεμαίων ἀναπτυσσόμενον τὸ Ἑλληνικὸν τοῦτο κέντρον, καὶ μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ μακρὸν διετέλεσε τὸ κέντρον τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

θελοΤῆς [illegible] Ἀλεξανδρείας ἐκείνης ἐξακολούθησιν ἠβαίως τῆς μεταβολ[illegible]σαν, κατ' ἀναλογίαν βεσήμερον ἔτι κατὰ πρῶτον λόγον τὴν [illegible] Ἕλληνες πλὴν ὅτι θύουσι κατὰ προτίμησιν ἤδη εἰς τὸν Κερδῷον, ὡς ἄλλοτε ἔθυον εἰς τὸν Λόγιον Ἑρμῆν. Καὶ τοπική τις μετακίνησις προσέτι συνέβη τῆς πόλεως, ὡς εἶπον, καταλαβούσης τὸν νεόχωστον ἰσθμόν, ἐν ᾧ τὸ πάλαι ἐξετείνετο μᾶλλον πρὸς ἀνατολάς, καὶ ἐκεῖ ἔδωκεν ἐξαίσιον αὐτῇ σχέδιον ὁ ἀριστοτέχνης Δεινοκράτης, αὐτὸς ἐκεῖνος ὅστις καὶ τοῦ Πειραιῶς ἐσχεδίασε τὴν ῥυμοτομίαν. Εἶχε δὲ πᾶσα ἡ πόλις ὁδοὺς εὐθείας καὶ κανονικάς, κατὰ τὸ σχῆμα, λέγουσιν οἱ ἀρχαῖοι, «φάλαγγος Μακεδονικῆς», καὶ αὐτὴν ἀπὸ πέρατος εἰς πέρας, ἀπὸ τῆς *Πύλης τοῦ Ἡλίου* εἰς τὴν *Πύλην τῆς Σελήνης* διεσχιζεν ὁδὸς κατά τινας 20, κατὰ Διόδωρον δὲ 40 σταδίων μῆκος ἔχουσα, πλάτος δὲ 100 ποδῶν, καὶ διὰ στοᾶς κιόνων κατάκοσμος, κατὰ δὲ τὸ μέσον αὐτῆς δι' ἄλλης ἐπίσης εὐρείας καὶ ἐπίσης καταστύλου καθέτως διατεμνομένη. Ἐφρόντισε δὲ ὁ Δεινοκράτης νὰ δώσῃ αὐταῖς τοιαύτην διεύθυνσιν, ὥστε οἱ ἐτησίαι νὰ διαπνέωσι δροσίζοντες τὴν πόλιν (Διόδ. ΙΖ, 52). Καὶ εἰς τῆς σημερινῆς δ' Ἀλεξανδρείας τὴν ῥυμοτομίαν ἀγνοῶ μὲν ἂν καὶ περὶ τούτου, ἀλλὰ περὶ ἄλλου λίαν σπουδαίου ἐλήφθη φροντίς, ἵνα διευθύνωνται αἱ ὁδοὶ οὕτως, ὥστε νὰ τέμνωσι τὴν πορείαν τοῦ ἡλίου;μὴ χωροῦσαι παραλλήλως πρὸς αὐτήν, ὡς ἐν Ἀθήναις ἡ Ἑρμαϊκή, καὶ αἱ μετ' αὐτῆς τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν ἔχουσαι, αἱ εἴποι τις ἂν ἐπίτηδες οὕτω χαραχθεῖσαι, ἵνα κατὰ τὸ θέρος ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς ἀνατολῆς μέχρι τῆς στιγμῆς τῆς δύσεως ἀδιαλείπτως καταφλέγωνται, κατ' εὐθυβολίαν δεχόμεναι τὰ πύρινα βέλη τοῦ χρυσοτόξου.

Ἔνθα δὲ διεσταυροῦντο αἱ δύο ὑπόστυλοι μεγαλοπρεπεῖς ὁδοὶ ἦν ὁ *Ἀλεξάνδρου* λεγόμενος *τόπος* (Ἀχιλ. Τατ. Ἐρωτ. ΣΤ, 10), περιέχων τὸ *Ἀλεξάνδρου Σῆμα* ἢ μνημεῖον, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὸν τάφον τοῦ μεγάλου κατακτητοῦ. Ἤθελον εἰπεῖ «κατὰ πᾶσαν βεβαιότητα», ἂν ἐπ' ἐσχάτων δὲν εἶχε διαδοθῆ ὅτι ὁ τοῦ Ἀλεξάνδρου τάφος, κατάκοσμος καὶ κατάγλυφος, εὑρέθη παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν ἐν Σιδῶνι, καὶ μετακομισθεὶς κατετέθη εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Τοῦτο οὐδαμῶς συνᾴδει πρὸς τὰς μαρτυρίας τῶν ἀρχαίων, καθ' οὓς (Διόδ. ΙΗ, 26. —Ἀθήν. Ε, 20) ὁ νεκρὸς τοῦ Βασιλέως ἐστάλη ἐκ Βαβυλῶνος εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἐντὸς χρυσῆς λάρνακος, ἔργου τοῦ *Ἱερωνύμου*, ἐφ' ἧς, κεκαλυμμένης ὑπὸ διαχρύσου φοινικίδος, ἔκειντο τοῦ Ἀλεξάνδρου τὰ ὅπλα. Κατεσκευάσθη δ' ἵνα φέρῃ τὴν λάρνακα ἅμαξα λιθοκόλλητος δώδεκα πή-

Digitized by Google

χεων μῆκος καὶ ὀκτὼ πήχεων ἔχουσα [illegible] καὶ χρυσοῦς δὲ τοὺς τροχοὺς, [illegible]μενην ἐπὶ χρυσοῦ ἰωνι- ὑπὸ ἀψῖδ[illegible]λίου, φέρουσα θρόνον πάγχρυσον, ἐντὸς δικτυωτοῦ ἐπίσης ἐκ παγίου χρυσοῦ, καὶ οὗ ἑκάστη ῥάβδος εἶχε πάχος δακτύλου. Τὸ περιστύλιον δ' ἐκόσμει ζωοφόρος γραπτή, τὰς νίκας παριστῶσα τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἵσταντο νίκαι χρυσαῖ, ἀνέχουσαι χρυσοῦν στέφανον, μακρόθεν ἀστράπτοντα εἰς τὸν ἥλιον. Ἔσυρον δὲ τὴν ἅμαξαν 64 ἵπποι χρυσοστεφεῖς.

Μετὰ τοιαύτας καὶ τηλικαύτας παρασκευάς, ἀδύνατον ἡ πανηγυρικὴ μετακόμισις νὰ μὴ ἔγινεν, οὐδέ τις μαρτυρεῖ ὅτι ἐγκατελείφθη ἢ διεκόπη. Ὁ δὲ τῆς Σιδῶνος τάφος, ἄξιος λόγου καὶ περιεργος καὶ αὐτός, ἐβαπτίσθη, ὡς μοὶ ἐρρέθη, διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἀλεξάνδρου ὑπό τινος Ὀθωμανοῦ μεγιστᾶνος, ὅστις ἢ αὐτὸς δὲν εἶχε πρόχειρον τὸν Διόδωρον καὶ Ἀθήναιον, ἢ ἤλπιζεν ὅτι περὶ τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῶν δὲν ἠσχολοῦντο οἱ ἀνώτεροί του, οὓς ἤθελε νὰ εὐχαριστήσῃ, προσφέρων αὐτοῖς τὸ ἀρχαιολογικὸν εὕρημά του.

Παρὰ τὸ Σῆμα ἦσαν καὶ τ' ἀνάκτορα Πτολεμαίων καὶ τῆς Κλεοπάτρας, ὡς καὶ τὸ Μουσεῖον. Ἔστιν ἴσως αὐτὴ ἡ θέσις ἣν ἤρχισεν ἀνασκάπτων ὁ Κ. Schliemann, ἄνευ τῆς ποθουμένης ἐπιτυχίας; καὶ ὑπάρχει, ὡς ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν πιστεύεται, ὁ τάφος τοῦ Ἀλεξάνδρου ὑπὸ τὰ θεμέλια τσαμίου τινός, οὗ οὐδ' ἡ ἀνασκαφὴ οὐδ' ἡ ἔρευνα ἐπιτρέπεται; Τὸ ἀγνοῶ, διότι οὐδὲ καιρὸν οὐδὲ τρόπον εἶχον νὰ τὸ ἐξακριβώσω.

Πλησίον δὲ τῶν δύο ἀρχαίων πυλῶν ὑπῆρχον αἱ δύο μεγάλαι βιβλιοθῆκαι, αἱ μέγισται τῆς ἀρχαιότητος, ἐγκλείουσαι πάντα τὰ θαυμάσια προϊόντα τῆς Ἑλληνικῆς διανοίας. Ἀλλὰ τὴν μίαν ἐπυρπόλησεν ὁ Καῖσαρ, ἴσως ἄκων, ἐπὶ τῆς πολιορκίας του, τὴν δ' ἐναπολειπομένην, βεβαίως ἑκών, ὁ Ὀμάρ, καὶ μόνην βιβλιοθήκην εὗρον σήμερον ἐν τῇ πόλει ἥτις ἐπ' αἰῶνας εἶχε τῶν γραμμάτων τὸ σκῆπτρον, μικρὸν βιβλιοπωλεῖον, κτῆμα Ἕλληνος καὶ αὐτό. Εἰσελθὼν δ' ἐκεῖ, ἠρώτησα περὶ βιβλίου τινὸς ὃ ἀνάγκην εἶχον νὰ συμβουλευθῶ, ἀλλὰ δὲν τὸ εὗρον. Ὁ Κος διευθυντὴς τοῦ καταστήματος μοὶ εἶπεν ὅτι ἐξ ἀνάγκης βιάζεται νὰ ἔχῃ προμήθειαν κυρίως Γαλλικῶν μυθιστορημάτων. Καὶ ὅτε τῷ ἐξέφρασα διὰ τοῦτο τὴν λύπην μου, «καὶ μυθιστορημάτων, μοὶ εἶπεν, ὧν ἐγὼ κἂν τὴν ἀνάγνωσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον θ' ἀπηγόρευον εἰς τὰ τέκνα μου. Τί θέλετε; μοὶ προσέθηκε· τοιαύτη εἶν' ἐδῶ ἡ τάσις τοῦ ἀναγινώσκοντος κοινοῦ ἡμῶν, ὅταν ἀναγινώσκῃ. Δὲν εἴμεθα ἐν Ἀθήναις, ἔνθα ἡ εὐγενὴς ἡμῶν νεολαία μετ' ἀπληστίας ἐγκύπτει εἰς τὰ προπα[illegible] ἡμῶν ἀριστουργήματα, δι' ἃ ὁ κόσμος μᾶς θαυμάζει καὶ μᾶς ζηλεύει, καὶ προσέτι φιλοτίμως τρέφει τὸ πνεῦμά της διὰ τῶν προϊόντων τῆς ὑψηλῆς φιλολογίας καὶ τῆς ἐπιστήμης πάντων τῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν.

Ὁ Κος διευθυντὴς εἶχε περίεργον φυσιογνωμίαν, εὐάρεστον μὲν κατὰ τὰ ἄλλα· ἀλλὰ μάτην τὸν ἠτένιζέ τις· ἦτον ἀδύνατον ν' ἀνακαλύψῃ εἰς τοὺς χαρακτῆρας τοῦ προσώπου του ἐξ ὅσων ἔλεγε τί ἦν σπουδαία πεποίθησις ἢ τί ἦν εἰρωνεία.

Ἀλλ' ἂν δὲν εἶχον προχείρους πλέον τὰς ὡραίας ὁδοὺς τοῦ Δεινοκράτους ἵνα τὰς θαυμάσω, αἱ νέαι ἐφ' ὧν ὠχεῖτο κροτοῦσα ἡ ἅμαξα ἡμῶν εἵλκυσαν τὴν προσοχὴν καὶ τὴν ἔκπληξίν μου, διότι εἰς τὴν χώραν ἐκείνην εἰς ἣν ὁ ἥλιος ψήνει τὴν γῆν εἰς κόνιν καὶ ἄμμον, ἦσαν καθάριαι ὡς δάπεδον ἐπιμεμελημένης αἰθούσης, ὅλαι κατάστρωτοι διὰ μεγάλων λιθινων πλακῶν.

Τὸν θαυμασμόν μου ἐξέφρασα εἰς τὸν συνοχούμενον μετ' ἐμοῦ, ὅστις ἦν ὁ πρώην δημοτικὸς σύμβουλος Ἀθηνῶν, καὶ τὸν ἠρώτησα πῶς ἐκαλεῖτο ὁ δήμαρχος, ὅστις οὕτως ἐπεμελήθη τῆς ὁδοποιίας.

— Δήμαρχον οὐδὲ δημοτικὸν συμβούλιον δὲν ἔχει ἡ Ἀλεξάνδρεια· ἀλλὰ ἀντὶ τούτου, ἴσως διὰ τοῦτο, ἔχει λιθοστρώτους ὁδούς, μοὶ ἀπεκρίθη ὁ μεμψίμοιρος *πρώην*.

— Ἀλλὰ μεγίστη πρέπει νὰ ἦν, τῷ ἀπήντησα, ἡ δαπάνη τῆς κατασκευῆς αὐτῶν, καὶ ὅπως δήποτε τιμᾷ τὴν Αἰγυπτιακὴν Κυβέρνησιν.

— Ἥτις ἐπίσης ἐστὶν ἀμέτοχος εἰς τὴν κατασκευὴν αὐτῶν, μοὶ εἶπε. Δὲν ἐστρώθησαν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως.

— Ἀλλά;

— Ἀλλά, ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς κοινότητος τῆς Ἀλεξανδρείας.

— Ἐκπλήττομαι, τῷ εἶπον, καὶ ὑπερήδομαι τοῦτο ἀκούων. Οἱ νῦν Ἕλληνες τῆς Ἀλεξανδρείας εἰσὶν οἱ ἄξιοι διάδοχοι τῶν ἐπὶ Πτολεμαίων. Ἀλλὰ τοιοῦτο ἔργον πρέπει νὰ ᾖ δαπανηρότατον, καὶ θαυμάζω πῶς κατωρθώθη ἐνταῦθα τὸ μεγαλούργημα, ὅτε εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ 55 ἔτη αἱ ὁδοὶ μένουσιν ἄστρωτοι, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι πνίγονται ὑπὸ τὴν κλασικὴν τῶν προγόνων των κόνιν. Ἠξεύρω πῶς σκέπτεσθε καὶ τί θὰ μοὶ εἴπητε, ὅτι αἱ Ἀθῆναι ἔχουσι δήμαρχον καὶ δημοτικὸν συμβούλιον. Ἀλλ' ἡ Ἀλεξάνδρεια, ἡ Ἑλληνικὴ κἂν κοινότης Ἀλεξανδρείας, διότι τυγχάνει τούτων ἀπηλλαγμένη, κατώρθωσεν, εἴπέτε μοι, νὰ μείνῃ ἐντελῶς καὶ παντὸς χρέους, τοῦ ἐφιάλτου τοῦ ἡμετέρου δήμου, ἐπίσης ἀπηλλάγμενη;

— Οὐχί, μοὶ ἀπήντησε, τοῦτο δὲν τὸ κατώρθωσε, καὶ τὸ χρέος ἀνήρχετο μάλιστα εἰς

Digitized by Google

ἑκατομμύρια. Τότε, συνελθούσης τῆς κοινότητος, ἓν τῶν μελῶν αὐτῆς εἶπεν εἰς τὰ λοιπά· «Κύριοι, πρέπει τὸ χρέος νὰ ἐξοφληθῇ. Τί λέγετε; Ἀναλαμβάνετε σεῖς τὸ ἥμισυ διὰ συνεισφορῶν; Τότε ἀναλαμβάνω ἐγὼ μόνος τὸ ἕτερον ἥμισυ». Καὶ τότε, ἐντὸς πέντε λεπτῶν, ἡ κοινότης ἔμεινεν ἄνευ χρέους.

— Καὶ τίς, τίς ἦν ὁ μεγαλόφρων ἀνήρ;

— Ὁ μεγαλόφρων ἀνὴρ ἦν—ἐπιτρέψατέ μοι νὰ τὸ εἰπῶ,—εἷς *ὁμογενής*. Λέγω ἐπιτρέψατέ μοι νὰ τὸ εἰπῶ, διότι δὲν ἠξεύρω πῶς σκέπτεσθε, ἐρχόμενος ἐξ Ἀθηνῶν, καὶ ἂν δὲν εἴσθε ἐκ τῶν ἐπιδοκιμαζόντων ὅσα ἐμὲ κἂν περὶ τούτου τοῦ θέματος ἐκπλήττουσιν εἴς τινα τῶν δημοσιογραφικῶν ὀργάνων ἃ ἐκεῖθεν μοὶ στέλλονται. Ὅπως καὶ ἂν ἄλλοι σκέπτωνται, ἐξηκολούθηθησε λέγων μετά τινος ἐρεθισμοῦ, δι' ἐμὲ οἱ *ὁμογενεῖς* εἰσὶν Ἕλληνες ἐν ξέναις χώραις εἰς πολιτισμὸν τραφέντες καὶ πλοῦτον συγκομισάμενοι, οἵτινες κατέρχονται τέλος εἰς τὴν Ἑλλάδα, δὲν ἠξεύρω ἂν ἔχοντες πλείονα ἢ ἐλάσσονα ὑμῶν τὸν πατριωτισμόν, ἀλλ' ἔχοντες αὐτὸν βεβαίως ἀποτελεσματικώτερον, κατακοσμοῦντες τὴν πρωτεύουσαν καὶ ἄλλας πόλεις ἡμῶν διὰ λαμπρῶν οἰκιῶν, χρησίμων δημοσίων ἔργων, ἐπιχειρήσεις διευκολύνοντες, καὶ βασιλοπρεπῶς πολλάκις τὸν πλοῦτον αὐτῶν εἰς ἵδρυσιν καταστημάτων κοινῆς ὠφελείας καὶ ἀγαθοεργίας δαψιλεύοντες. Τοιοῦτος ὁμογενής, ἐξ Ἠπείρου ὁρμώμενος, ἐστὶ καὶ ὁ ἀναλαβὼν τὸ ἥμισυ τοῦ χρέους τῆς Ἀλεξανδρινῆς κοινότητος, ἄλλως τε βεβαίως κατ' ὄνομα κἂν καὶ εἰς ὑμᾶς γνωστός, ὡς ἐστὶ γνωστὸς εἰς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ... ὁ *Ἀβέρωφ*.

(Ἕπεται συνέχεια).

Α. Ρ. Ραγκαβης.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ.—Μετάφρασις Χ. Α.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ἀναμένουσα τὸν ταγματάρχην Βερδιὲ ἐξήταζε πρὸ ἡμισείας ὥρας τὸν Αἰμίλιον Δυκᾶν περὶ τῶν περιστατικῶν τῆς προτεραίας κατὰ τὴν ἐν Σκλλὺ πανήγυριν. Ὁ νέος Πὶττ ἦτο κατενθουσιασμένος. Ἠδύνατο νὰ ἐκθέσῃ συνοπτικῶς εἰς τὴν νεαρὰν γυναῖκα τὰς πολιτικὰς ἰδέας του καὶ τὸν ὅλως ἰδιαίτερον τρόπον καθ' ὃν ἐννόει τὴν ἐκλογικὴν τακτικήν. Ἃ! ἂν ἦτο χθὲς μόνον ἐκλογεύς!... ἐκλογεὺς τῆς περιφερείας!... Πῶς θὰ ἔρριπτεν—αὐτὴ ἦτο ἡ ἔκφρασίς του— τὴν σπάθην τῆς ἀγορεύσεώς του εἰς τὴν πλάστιγγα τῆς συζητήσεως!

— Λοιπόν, ἠρώτα ἡ Ἐρρικέττα μετά τινος ἀνησυχίας, ὁ ταγματάρχης; . . .

Ὁ Δυκᾶς ἔσειεν ἐλαφρῶς τὴν ξανθὴν κεφαλήν του.

— Ὢ! εἶνε ἀξιόλογος ἄνθρωπος! . . . ἔντιμος ἄνθρωπος! . . . λαμπρὸς ἄνθρωπος ὁ ταγματάρχης!

Ἀλλ' ὁ χειρισμὸς πυροβόλου δὲν ὡμοίαζε ποσῶς μὲ τὴν γνῶσιν τῶν πολιτικῶν ῥητόρων. Ὁ διαβεβλημένος ἐκεῖνος Γκαρροὺς ἦτο ἐπὶ τοῦ «ῥητορικοῦ πεδίου» στρατηγικώτερος τοῦ Βερδιέ.

— Ὁ Γκαρούς;

— Ναί, κυρία, ὁ Γκαρούς.

— Θὰ ἦτο καταπληκτικόν, εἶπεν ἡ Ἐρρικέττα, ἂν ὁ Γκαρούς αὐτὸς ἀντικαθίστα τὸν Σαρβέ ... Ἀλλ' αὐτὸ εἶνε ἀδύνατον!

Εἶχε παρενθέσει στιγμάς τινας σκέψεως μεταξὺ τῆς πρώτης φράσεως καὶ τῆς δευτέρας, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ τοῦ Δυκᾶ ἐπληροῦντο ὑπὸ χαυνότητός τινος συγκεκινημένης ὅτε αὐτὴ ἐπρόφερε τὰς λέξεις «ἂν ἀντικαθίστα τὸν Σαρβέ». Τὰ βλέμματα γαστριμάργου βλέποντος ἐκλεκτὸν ἔδεσμα, ἢ ἐρωμένου βλέποντος τὸ προσφιλὲς ἀντικείμενον τοῦ ἔρωτός του τὴν αὐτὴν θὰ περιεῖχον τρυφερὰν συγκίνησιν. Ἡ δὲ κυρία Ἐρβλαὶ ἐπρόφερε μὲ τόσην χάριν, μὲ ἁρμονίαν προκαλοῦσαν τὸν πειρασμὸν τὰς λέξεις ἐκείνας, αἵτινες εἰς πάντα βέβηλον θὰ ἐξήγειρον μόνον πενθίμους περὶ κληρονομίας ἰδέας ἐνῷ διὰ τὸν Δυκᾶν συνεκεφαλαίουν κατάστασιν ἔνδοξον, ῥητορικὰς φιλοδοξίας καὶ μακρὰν σειρὰν θριάμβων, πιστοποιουμένων παρὰ τῆς *Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως*.

Ὁ ἀξιότιμος διάδοχος τοῦ ἀξιοτίμου κ. Σαρβέ! Ὁ Αἰμίλιος ἤκουε κροτοῦσαν τὴν φράσιν ταύτην, ἥτις βεβαίως ἤθελεν ἀντηχήσει ἐντὸς τοῦ βουλευτηρίου, καὶ οὐδεὶς ἀσπασμὸς γυναικὸς θὰ περιεῖχεν εἰς τὰ ὦτά του μουσικὴν περιπαθεστέραν τοῦ τίτλου ἐκείνου! ..

Ἀκροώμενος τὴν κυρίαν Ἐρβλαί, ἐλησμόνει σχεδὸν νὰ τὴν κυττάξῃ, καὶ ὅμως ἡ Ἐρρικέττα ἦτο ἀρκετὰ εὐειδὴς ὅπως προσελκύσῃ τὴν προσοχὴν νέου καλαισθήτου, ἔστω καὶ ἂν εἶχε τὸν ἐγκέφαλον ἐσκοτισμένον ἀπὸ τὰς ἀγορεύσεις τοῦ *Βίλλυ* καὶ ἀπὸ τὰς ἀναμνήσεις τῶν *Νορθιστῶν* καὶ *Φοξιστῶν*.

Ἔφερε τὴν πρωΐαν ἐκείνην ἐνδυμασίαν ἀνοικτοῦ κιτρίνου χρώματος μὲ τρίχαπτα λευκά, περὶ τὴν ὀσφὺν δὲ ζώνην ῥωσσικὴν μὲ ἐπαργύρους ἀντανακλάσεις, ἥτις ἐφαίνετο, ὡς ὄφις περιβάλλων αὐτήν. Ἡ ὀσφὺς ἐκείνη ἡ εὐλύγιστος εἶχε κυματισμοὺς πλήρης ἀβρᾶς χάριτος, ὡς ὀρχηστρίδος τῆς Ἀραβίας, ἀλλὰ χάριτος φυσικῆς καὶ ἀπροσποιήτου. Αἱ μικραὶ νευρικαὶ χεῖρές της ἐκράτουν βιβλίον,

Digitized by Google

ὅπερ ἔστρεφον καὶ ἐπανέστρεφον καὶ μὲ τὸ ὁποῖον ἔπαιζον, ὡς μετὰ ριπιδίου. Καὶ ὁ Δυκᾶς παρετήρει ἐνταυτῷ τὰς χεῖρας, αἵτινες ἦσαν χαρίεσσαι καὶ τὸ βιβλίον, τὸ ὁποῖον ἦτο σοβαρόν.

— Ἀλλὰ σᾶς διέκοψα, εἶπεν ὁ Αἰμίλιος. Ἀναγινώσκετε τὸν Δάρβιν;

Ἡ Ἐρρικέττα ἐμειδίασεν.

— Τὸν εἶχα ἀναγνώσει καὶ ἄλλοτε, τὸν ἀναγινώσκω τώρα ἐκ νέου!

Ὁ Δυκᾶς ἐξήνεγκε περὶ τοῦ Δάρβιν γνώμην τινὰ ἑτοίμην—μίαν τῶν φράσεων τὰς ὁποίας εἶχε πάντοτε προπαρεσκευασμένας διὰ πᾶσαν καλὴν εὐκαιρίαν—ἔπειτα ἐπωφελήθη τῆς παρενθέσεως διὰ νὰ ἀναφέρῃ τὸ ὄνομα τοῦ συμπατριώτου τοῦ Δάρβιν, τοῦ μεγάλου Πίττ.

—Ἄ! τί ἄνθρωπος! Ἡ Γαλλία οὐδέποτε εἶχε παρόμοιον.

— Οὔτε ἡ Γαλλία, οὔτε ἡ Ἀγγλία, εἶπε διορθώνουσα ἡ κυρία Ἐρβλαί.

Καὶ ὁ Αἰμίλιος τὴν αὐτὴν ἐπίσης εἶχε γνώμην. Ἀλλὰ τοὐλάχιστον ἡ Μεγάλη Βρεττανία ἐγίνωσκε νὰ τιμᾷ τοὺς μεγάλους αὐτῆς ἄνδρας. Τὸ πρῶτον ὑπὸ τὸν Πίττ ὑπουργεῖον διήρκεσε δέκα ἑπτὰ ἔτη. Δέκα ἑπτὰ ἔτη... ἀγαθὴ τύχη! Ἤξιζε τὸν κόπον τότε νὰ δεχθῇ τις τὸ χαρτοφυλάκιον! Ὅτε δὲ ὁ Πίττ ἠσθένει μάλιστα, ὅτε ἠσθένει καὶ ἐπανέκτα τὴν ὑγείαν του, τὸ Λονδῖνον ἐφωταγωγεῖτο ὡς νὰ ἐπρόκειτο περὶ νίκης τινός! Αὐτὸς εἶνε λαός!

Καὶ ὁ Δυκᾶς ἐξήπτετο.

Ἡ πρότασις περὶ τῆς κηδείας αὐτοῦ δημοσίᾳ δαπάνῃ καὶ περὶ ἀνεγέρσεως μνημείου τοῦ Πίττ ἐγίνετο δεκτὴ διὰ πλειονοψηφίας 288 ψήφων κατὰ 89, ἡ δὲ Βουλὴ τῶν κοινοτήτων ἐψήφιζεν ἓν ἑκατομμύριον στρογγυλόν, τεσσαράκοντα χιλιάδας λίρας διὰ νὰ πληρωθῶσι τὰ χρέη τοῦ Πίττ. Τί χώρα, κυρία! Καὶ τί ἐποχή!

Ἐκεῖ δὲ πλησιέστατα καθήμενος τῆς εὐειδοῦς καὶ κομψῆς γυναικός, παρατηρούσης αὐτὸν ἠρέμα μὲ τοὺς μεγάλους μαύρους ὀφθαλμούς της, ὁ ἀντιπρόεδρος τοῦ Συλλόγου Μοντεσκιέ ἐνεθουσία—διὰ τί; διὰ τὴν γοητείαν ἐκείνην, διὰ τὸ γυναικεῖον ἐκεῖνο μειδίαμα, διὰ τὴν μέλαιναν κόμην καὶ τὰς μικρὰς της χεῖρας;... Ὄχι, ποσῶς! ἀλλὰ διὰ τὸν Πίττ, τὸν Οὐίλλιαμ Πίττ, τὸν Βίλλυ! Καὶ ὁ Δυκᾶς ἀπήγγελλεν, ἐσχολίαζεν, ἀνέλυε τὴν διάσημον ἀγόρευσιν τοῦ Βίλλυ περὶ τῆς διαλογικῆς μεταρρυθμίσεως καὶ διηγεῖτο πῶς ὁμιλῶν περὶ τοῦ πανδαήμονος ἐκείνου ἀνδρὸς ἐργοστασιάρχης τις βάμβακος ἐν Μαγκεστρίᾳ ἔλεγεν, ἀφοῦ τοῦ ὡμίλησεν: «Νομίζει τις ὅτι διῆλθεν ὅλην του τὴν ζωὴν ἐντὸς κλοιστηρίου.»

— Καὶ ὅταν συλλογίζωμαι, προσέθετεν ὁ Αἰμίλιος, ὅτι ἡ εἴδησις τῆς μάχης τοῦ Αὔστερλιτζ τὸν κατέβαλε... τὸν ἐφόνευσεν!

Καὶ σχεδὸν κατηρᾶτο τὴν μάχην τοῦ Αὔστερλιτζ, ἥτις ἐπήρχετο διὰ μιᾶς κατὰ κεφαλῆς τοῦ μεγάλου ὑπουργοῦ καὶ κατέστρεφε τὰ σχέδιά του. Τὸ Αὔστερλιτζ ἀπέκτα αἴφνης διὰ τὸν Δυκᾶν τὴν ὄψιν κοινῆς συμφορᾶς, ἡ δὲ κυρία Ἐρβλαὶ μετὰ κόπου προσεπάθει νὰ παρηγορήσῃ τὸν νέον ἐκεῖνον, ὅστις ἐγένετο διὰ μιᾶς μελαγχολικὸς διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ Οὐΐλλιαμ Πίττ!

— Αἴ λοιπόν, τί νὰ γείνῃ, κύριε Δυκᾶ!.., Ἀπέθανεν ὁ Πίττ· ναί, ἀπέθανε· πρέπει νὰ ἔχητε ὑπομονήν!...

— Ἐγώ, κυρία; Οὐδέποτε θὰ παρηγορηθῶ! ἀπήντα ὁ Δυκᾶς εἰλικρινῶς.

Τότε ἡ Ἐρρικέττα μειδιῶσα ἠρίθμει ἐπὶ τῶν ὡραίων δακτύλων της:

— Ὁ Πίττ.. ἐγεννήθη τὸ 1759... ἀπέθανε τὸ 1806... Σήμερον, αἴ τί τὰ θέλετε!.. σήμερον θὰ ἦτο πρὸ καιροῦ ἤδη νεκρὸς καὶ χωρὶς τοῦ Αὔστερλιτζ!... Θὰ εἶχεν ἡλικίαν ἑκατὸν εἴκοσι πέντε ἐτῶν... Δὲν δύναταί τις νὰ φαντασθῇ τὸν Οὐΐλλιαμ Πίττ ἔχοντα ἡλικίαν ἑκατὸν εἴκοσι πέντε ἐτῶν!

Ἀλλ' ἀπεναντίας αὐτὴ ἡ ἰδέα ὅτι αὐτὸς ὁ Δυκᾶς θὰ ἠδύνατο—διότι οἱ ὑπερεκατοντούτεις ἐπὶ τέλους δὲν εἶνε ὄντα φανταστικὰ — νὰ εἶνε σύγχρονος τοῦ Πίττ, νὰ εὑρίσκηται πλησίον καὶ νὰ χαιρετᾷ τὸν μέγαν Πίττ, ἔστω καὶ ἐν ἡλικίᾳ ἑκατὸν εἴκοσι πέντε ἐτῶν, καθίστα τὸν νέον ὠχρότατον, εὕρισκε δὲ ἀναντιρρήτως τρομακτικὰ κενὸν τὸν κόσμον, ἔνθα δὲν συνήντα πλέον τὸν υἱὸν τοῦ λόρδου Σόταμ!

— Τέλος πάντων, συνεπέρανεν εὐγενῶς ἡ Ἐρρικέττα, ἀφοῦ ὁ Πίττ ἀπέθανε, κάμετέ τον ν' ἀναζήσῃ!

Τὸ διπλωματικῶς ἐπίραστον πρόσωπον τοῦ Αἰμιλίου ἔσχεν ἀκούσιον σπασμόν, δὲν ἠδυνήθη δὲ νὰ μὴ ἀπαντήσῃ μετ' ἐλαφροῦ στεναγμοῦ καὶ μετ' ἐκφράσεως λύπης, ἥτις ἀορίστως ὡμοίαζε πρὸς ἐπίπληξιν:

— Ἄ, κυρία!.. δὲν ἠξεύρετε ποίαν κρυφίαν πληγὴν θίγουσιν οἱ λόγοι σας!

— Ὄχι δά; εἶπεν ἡ Ἐρρικέττα.

Ὁ ταλαίπωρος Αἰμίλιος εἶχεν ἐνώπιόν της ἀπαράλλακτον τὸ ἦθος ἐρωτευμένου, εἰς τοῦ ὁποίου τὰ χείλη ἀνέρχεται ἡ ἐξομολόγησις καὶ ὅστις τρέμει καὶ δὲν τολμᾷ νὰ τὴν ἐκφράσῃ.

— Ὑπάρχει κάτι τι τὸ ὁποῖον μὲ θλίβει, μὲ βασανίζει, μὲ ταπεινώνει...

— Θέλετε ἕνα ποτήρι νερόν; εἶπε διακόπτουσα αὐτὸν ἡ κυρία Ἐρβλαί.

— Εὐχαριστῶ... Ὅταν σκέπτωμαι ὅτι εἰς τὴν ἡλικίαν μου ὁ Πίττ.. ὁ μέγας Πίττ...

— Ναί, ὁ Πίττ τέλος πάντων!...

— Ὁ Πίττ εἶχεν ἤδη ἀπαγγείλει τὸν διά-

Digitized by Google

σημον λόγον του, περὶ οὗ σᾶς ἔλεγον πρὸ ὀλίγου, ἐνῷ ἐγώ... ἐγὼ !..

Ἡ κυρία Ἑρβλαὶ ἐξήταζε μετ' ἐκφράσεως ὅλως νέας τὸν Αἰμίλιον Δυκᾶν, ἐνόσῳ οὗτος ὡμίλει. Εὕρισκε τὴν φωνήν του καθαράν, εὔηχον, τὰ κινήματα μεμετρημένα καὶ τὸ ἦθός του κοινοβουλευτικόν.

— Ὦ! εἶπεν, εἶσθε ἀκόμη τόσον νέος, κύριε Δυκᾶ!

— Τόσον νέος, κυρία;

Καὶ ἀνεσκίρτησεν ὡς νὰ εἶχεν ἀκούσει ὕβριν. Τόσον νέος; Ἐλυπεῖτο διότι δὲν εἶχε πρόωρον φαλακρότητα ὅπως εἶνε συγγνωστὸς διὰ τὴν ἀπαίσιον ἐκείνην νεότητα, δι' ἣν τὸν κατηγόρουν.

— Μπᾶ! εἶπεν ἡ κυρία Ἑρβλαὶ διακόπτουσα αὐτόν, μίαν ἡμέραν καὶ σεῖς θὰ διαπρέψητε εἰς τὸ βῆμα.

— Ὅπως *αὐτός*, ναί, κυρία, καὶ ἂν ποτε ἡ τοιαύτη χαρὰ μοὶ ἐπεφυλάσσετο! ..

Ὑπῆρχεν εἰς τὸ φλογερὸν βλέμμα τοῦ Αἰμιλίου κόσμος ὁλόκληρος μελλουσῶν περιφράσεων καὶ ἡ κυρία Ἑρβλαὶ ἤρχιζε νὰ θεωρῇ ὅτι ὁ ἀντιπρόεδρος τοῦ συλλόγου Μοντεσκιέ, ἀνεπιλήπτως φέρων τὴν κομβωμένην ρεδιγκόταν του εἶχε τὸ ἦθος πολιτικοῦ ἀνδρός. Ὡμοίαζε πρὸς τὸν κ. Μολὲ νέον.

— Μήπως ἔχῃ πράγματι πολιτικὴν εὐφυΐαν; ἐσυλλογίζετο.

Τὴν αἰγίδα, ἣν ὁ τόπος ἀνεζήτει, τὴν περίφημον αἰγίδα, ἣν ἐκ περιτροπῆς εἶχον φέρει ὁ Ζαβουγιὲ καὶ ὁ Σαρβὲ καὶ ἥτις εὑρίσκετο νῦν εἰς χεῖρας τοῦ Βερδιέ... τὴν προστάτιδα αὐτὴν αἰγίδα εἵμαρτο ἴσως αὐτὸς ὁ Αἰμίλιος Δυκᾶς νὰ ἐκτείνῃ ἐφ' ὁλοκλήρου τῆς ἐκλογικῆς περιφερείας . . .

Ἡ Ἐρρικέττα παρετήρησε μεθ' ὁποίας εὐστοχίας τὸ ὄμμα τοῦ Δυκᾶ ἔκρινε τὴν κατάστασιν τῶν πνευμάτων. Ἆ! ἂν ὁ ταγματάρχης Βερδιὲ ἦτο κάτοχος τῆς ἰδιαιτέρας ἐκείνης γνώσεως τῶν ἐκλογικῶν πραγμάτων! . . . . Καὶ ἐπανέφερε τὸν Δυκᾶν εἰς τὴν ἀφήγησιν τῶν ἐπεισοδίων τῆς προτεραίας.

Ὁ Αἰμίλιος διηγεῖτο αὐτῇ τὴν ἱστορίαν τοῦ κρεοπώλου, ὅστις δὲν ἤθελε νὰ ἐκτεθῇ ἐκφράζων τὸ φρόνημά του καὶ προσέθετεν:

— Ἆ! ἂν ἦσθε σεῖς ἐκεῖ, κυρία! . . .

— Ἐγώ! Διατί ἐγώ;

— Διότι θὰ ἐσαγηνεύετε τὸν κρεωπώλην ἐκεῖνον! . . . Δὲν θὰ ἐδίσταζε ποσῶς! . . . Στοιχηματίζω ὅτι θὰ ἐκάμνετε ὑπὲρ τοῦ ὑποψηφίου σας ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἡ δούκισσα Δεβονσίαρ ἔκαμε μίαν ἡμέραν ὑπὲρ τοῦ ἰδικοῦ της.

Ἡ Ἐρρικέττα ἤρχισε νὰ γελᾷ.

— Γνωρίζω ὅτι ἡ δούκισσα Δεβονσίαρ προέτεινεν εἰς ἕνα κρεωπώλην ἀκριβῶς νὰ δώσῃ τὴν ψῆφόν του ἀντὶ ἑνὸς φιλήματος, ὅπερ θὰ τοῦ ἐδίδεν ἐκείνη! . . Αὐτὸ ἠθέλετε νὰ εἴπητε;

— Ναί, εἶπεν ὁ Αἰμίλιος.

— Προσέξατε ὅμως! . . . Πρέπει νὰ ἐξεύρητε ὅτι ὑπὲρ τοῦ Φὸξ καὶ ὄχι ὑπὲρ τοῦ φίλου σας Πίττ ἐψηφοθήρει ἡ δούκισσα! Ὁπωσδήποτε ἔχετε δίκαιον. Θὰ ἔκαμνα τὰ ἀδύνατα διὰ νὰ ἐπιτύχῃ ὁ ὑποψήφιός μας! . . .

Καὶ ἠγέρθη ἰδοῦσα ἀπὸ τῆς αἰθούσης της τὸν Βερδιὲ μετὰ τῆς ἀνεψιᾶς του ἐρχομένους διὰ τοῦ ἤδη ἐκ τοῦ ἡλίου φωτιζομένου κήπου.

— Ἰδοὺ αὐτὸς ἀκριβῶς! εἶπεν.

Καὶ ἐνῷ ὁ Δυκᾶς ἠγείρετο ἐπίσης εὐγενής, κομψός, βλέπων τὸν ταγματάρχην, ὅστις προσήρχετο ἠρέμα, ἡ κυρία Ἑρβλαὶ παρετήρησεν ἐταστικῶς δι' ἑνὸς βλέμματος τὸν μέλλοντα κοινοβουλευτικὸν καὶ σείουσα τὴν κεφαλὴν εἶπεν αἴφνης:

— Εἶνε κρῖμα ἴσως!

— Τί, κυρία; τί εἶνε κρῖμα;

— Τίποτε. Ἐσκεπτόμην..

Καὶ τὸν παρετήρει ἀκόμη, ὡς νὰ τὸν ἐπεθεώρει, εἶτα προσέθηκεν:

— Θὰ εἴχετε ἴσως τὰ προσόντα... Ἀλλὰ θὰ ἔλθῃ καὶ αὐτὸ μὲ τὸν καιρόν του.

Ὁ νέος Δυκᾶς ᾐσθάνετο ἐκ νέου ἐν ἑαυτῷ τὴν αὐτὴν ἐντύπωσιν τῶν θριάμβων καὶ τῆς ἐλπίδος τῶν πρώτων του ἐπιτυχιῶν κατὰ τὰς ἐξετάσεις, ὅτε ἠνοίγετο ἐνώπιόν του εὐρὺς ὁρίζων δικαστικῶν καὶ πολιτικῶν ἀγορεύσεων... Εἶχε τὰ προσόντα σήμερον!.. Αὔριον ἴσως θὰ ἦτο ὑποψήφιος!.. Ὑποψήφιος!..

Ἠσθάνετο τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐπιθέσῃ τὰ χείλη του ἐπὶ τῶν μικρῶν χειρῶν τῆς κυρίας Ἑρβλαὶ καὶ νὰ τὰς ἀσπασθῇ... μὲ τάξιν.

Τὸ ἐπακολουθῆσαν πρόγευμα ἐπερατώθη τάχιστα. Ὁ ταγματάρχης Βερδιὲ δὲν εἶχεν ὄρεξιν· ᾐσθάνετο τὸν λάρυγγά του περισφιγγόμενον, καὶ τὸ φαγητὸν δὲν ἠδύνατο νὰ κατέλθῃ εἰς τὸν στόμαχόν του. Μετ' ὀλίγον ἔμελλε νὰ ἐμφανισθῇ καὶ αὖθις πρὸ τῶν ἐκλογέων του, νὰ ἐπιδείξῃ τὰ φρονήματά του, πρὶν ἐξέλθῃ δὲ ὤφειλεν ἀναποφεύκτως νὰ συντάξῃ μετὰ τοῦ Μεδερίκου Σαρβέ — ὅστις ἐπρόκειτο ὅσον οὔπω νὰ ἔλθῃ — τὸ πρόγραμμα ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ τοιχοκοληθῇ καὶ νὰ ἐμποιήσῃ ἀποτελεσματικὴν ἐντύπωσιν.

Διὰ τῆς ἀνοικτῆς θύρας τοῦ ἑστιατορίου ὁ Βερδιὲ καθήμενος παρὰ τὴν κυρίαν Ἑρβλαὶ ἔβλεπε μετὰ βαθείας μελαγχολίας τὸν κῆπον, οὗ τὸ φύλλωμα διεπέρων ἤδη αἱ ἀκτῖνες τοῦ μεσημβρινοῦ ἡλίου, ὑφ' ἃς ἐσπινθηροβόλει ὡς μόρια ὑάλου ἡ πεπυρακτωμένη ἄμμος τῶν ἐν αὐτῷ ἀτραπῶν. Μετ' ὀλίγην ὥραν στηριζόμενος εἰς τὸν βραχίονα Καπποά τινος ἰσχύοντος, ὅστις θὰ ἐχαιρέτιζε δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ μετὰ ὑπο-

Digitized by Google

χρεωτικοῦ μειδιάματος τὴν σκιὰν τῶν ἐκλογέων οὓς καθ' ὁδὸν συνήντα, ὤφειλε νὰ βαδίζῃ, νὰ βαδίζῃ ἀδιακόπως ὑπὸ τὸν καυστικὸν ἥλιον τὴν ὥραν, καθ' ἣν ἐν τοῖς καταφώτοις ἀγροῖς ὁ χωρικὸς ἀναπαύεται ὑπὸ τὴν σκιὰν φράκτου τινός, νὰ βαδίζῃ περίρρυτος ὑπὸ τοῦ ἱδρῶτος διατρέχων τὸν κίνδυνον τῆς ἀποπληξίας ὅπως ἐπαιτήσῃ ψήφους! Καὶ ὡς νὰ παρεκινεῖτο ὑπὸ εἰρωνικῆς προθέσεως ὁ Δυκᾶς ταὐτοχρόνως ἐνῷ ἔτρωγε, διηγεῖτο τὰς προσπαθείας τοῦ Γκαρούς, τὴν τακτικήν του, τὰς ἀκαταπαύστους ἐνεργείας του. Παντοῦ μετέβαινε, παντοῦ ἐδεικνύετο ὁ Γκαρούς! Εἰσήρχετο εἰς τὰ οἰνοπωλεῖα, ἔπινεν, ὡμίλει, ἐδημηγόρει, ἐταράσσετο, ἐβρόντα. Ἦτο φαῦλος πρώτης τάξεως, ἀλλὰ δυσκαταγώνιστος.

Ἡ Γιλβέρτη ἔβλεπεν ἀνησύχως τὸν θεῖόν της, ἐνῷ ἐλάλει ὁ ὀπαδὸς τοῦ μεγάλου Πίττ.

Ἡ νεᾶνις ἐγίνωσκε τί ἐσυλλογίζετο ὁ ταγματάρχης. Ποία γαλήνη θὰ ἐπεκράτει κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην εἰς τὴν ὁδὸν Μανσάρ, ἔνθα θὰ εὑρίσκοντο ἄνευ τῆς ὑποψηφιότητος ἐκείνης!... Ὢ τὰ προσφιλῆ του βιβλία, ἡ ἑστία, αἱ συνομιλίαι ἐνῷ ἐρρόφα τὴν καπνοσύριγγά του!... Καὶ ἡ νεᾶνις ἀνελογίζετο τὴν ἀναμένουσαν μετ' οὐ πολὺ τὸν Βερδιὲ φυσικὴν κόπωσιν, παρεκτὸς τῶν φροντίδων...

Διότι δὲν ἔπρεπε οὐδὲ στιγμὴν νὰ χάσωσιν. Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ὑπηγόρευεν εἰς τὸν ταγματάρχην τὸ πρόγραμμμα τῆς ἡμέρας. Ἀπὸ τῆς μεσημβρίας μέχρι τῆς δευτέρας ὥρας περίπατος πεζῇ, χειραψίαι, συνδιαλέξεις οἰκεῖαι, διανομὴ μερικῶν σιγάρων ἐδῶ κ' ἐκεῖ. Ὁ Αἰμίλιος Δυκᾶς θὰ παρελάμβανε τὰ σιγάρα, ἀναδεχόμενος τὴν ἰδιαιτέραν ταύτην φροντίδα.

— Ὢ! εἶνε σπουδαιότατα τὰ σιγάρα! ἔλεγεν. Γνωρίζω τινὰς οἵτινες ἔγειναν ὑπουργοὶ χάρις εἰς ἓν σιγάρον καταλλήλως δωρηθέν, ὅπως ὁ κ. Λαφὶτ ἔγεινεν ἑκατομμυριοῦχος χάρις εἰς μίαν καρφίδα τὴν ὁποίαν ἐσήκωσεν ἐν δέοντι χρόνῳ... Ἂς προσέξωμεν καὶ τὰ σιγάρα!

Μετὰ τὴν γνωριμίαν τῶν ἐκλογέων τοῦ Δαμμαρί, τὸ πρόγραμμα ὥριζεν ἐπίσκεψιν εἰς τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τοῦ Μελὲν ζαχαροπλαστικὸν ἐργοστάσιον. Ἔπειτα μίαν ἐμφάνισιν εἰς τὸ Μελέν, ἐπιστροφὴν εἰς Δαμμαρί, γεῦμα. Μετὰ τὸ γεῦμα, ἀνάγνωσιν τοῦ προγράμματος ἐνώπιον ἐπιτροπῆς συγκειμένης ἐκ τοῦ Γκενώ, ἀντιπροσωπεύοντος τὰ προοδευτικὰ φρονήματα, τοῦ Καππουά, ἀντιπροσωπεύοντος τὴν μετριοπάθειαν καὶ τοῦ Σαρβέ, ὅστις ἤρχετο ἐπίτηδες ὡς δικαστὴς μᾶλλον ἢ ὡς σύμβουλος, ὡς Μέντωρ.

— Τοῦ ἁρμόζει ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας του! εἶπεν ἡ κυρία Ἐρβλαὶ παρατηροῦσα τὸν Αἰμίλιον Δυκᾶν ἀκουσίως.

Ὁ ἀτυχὴς ταγματάρχης θὰ ἐξετέλει ἐπακριβῶς τὰ διαταχθέντα. Ἦτο συνειθισμένος νὰ ὑπακούῃ εἰς τὰς διαταγάς. Ἔφερεν εἰς τὸ ἐπάγγελμα ἐκεῖνο τοῦ ὑποψηφίου τὴν ὑπακοὴν τοῦ στρατιώτου. Ἄλλως τε ὁ λιθοτόμος Φουρνερέλ, ὁ παλαιός του στρατιώτης θὰ τὸν ὡδήγει ἀναμέσον τῆς χώρας ὅπου ἦτο ἀρκετὰ δημοτικὸς καὶ θὰ τοῦ ἐδείκνυε τὰς θύρας, τὰς ὁποίας ὤφειλε νὰ κρούσῃ. Νὰ κρούσῃ τὰς θύρας! Καὶ αὐτὴ ἐπίσης ἡ ἰδέα ἔκαμε τὸν Βερδιὲ νὰ χάνῃ τὴν ὄρεξίν του κατὰ τὸ πρόγευμα, καὶ ὅλη ἡ φρίκη τῶν σκηνῶν τῆς προτεραίας κατελάμβανε τὴν ψυχήν του. Καὶ πάλιν ἐπέκειντο οἱ αὐτοὶ λόγοι ἐντὸς τῶν οἰνοπωλείων, αἱ αὐταὶ συζητήσεις μετὰ τῶν ἐκλογέων, λαλούντων γλῶσσαν, ἣν δὲν ἐννόει! Τί τὰ ἤθελεν αὐτὰ νὰ τὰ πάθῃ;

Θεράπων προσελθὼν ἀνήγγειλεν εἰς τὴν κυρίαν Ἐρβλαὶ ὅτι ὁ Φουρνερὲλ ἀφίκετο.

— Καλά, εἶπεν ἡ Ἐρρικέττα. Ταγματάρχα, τώρα εἰς τὰ ὅπλα! Ὁ ὁδηγός σας εἶνε ἕτοιμος. Καὶ καλὴν ἐπιτυχίαν!

Καὶ ἔτεινεν αὐτῷ τὴν μικρὰν ἐκείνην χεῖρα, ἣν πρὸ μικροῦ παρετήρει ὁ Δυκᾶς.

Ὁ Αἰμίλιος, ὅστις ἠγέρθη ταὐτοχρόνως μετὰ τοῦ ταγματάρχου, ἠρώτησε τὴν Γιλβέρτην·

— Δὲν θὰ μᾶς συνοδεύσητε, δεσποινίς;

Ἡ δὲ Γιλβέρτη ἀπήντησε φυσικώτατα:

— Θὰ ἠρχόμην εὐχαρίστως, ἂν ἠδυνάμην.

— Ἡ πολιτικὴ πρέπει νὰ σᾶς ἐνδιαφέρῃ, δὲν εἶνε ἀληθές;

— Ἡ πολιτική; ὄχι, ἀλλ' ὁ θεῖός μου, ὅστις δὲν εἶνε ἄνθρωπος κατάλληλος διὰ τοιαύτας παραστάσεις καὶ ὅστις πάλιν θὰ περάσῃ μίαν ἡμέραν κοπιώδη...

— Ναί, ἀλλ' ἀφοῦ ἐκλεχθῇ, τὰ πάντα θ' ἀνταμειφθῶσιν... Θὰ ὑπερηφανεύεσθε διότι θὰ εἴσθε ἡ ἀνεψιὰ ἀνδρὸς κυβερνῶντος τὴν πατρίδα του. Θὰ τὸν συμβουλεύετε, θὰ τὸν διευθύνετε.

— Ἐγώ;

— Αἴ! δὲν θὰ ἦτο κακὸν ἂν αἱ γυναῖκες τέλος πάντων ἐλάμβανον μέρος εἰς τὴν κυβέρνησιν... Ὁ Τζὼν Στούαρτ Μὶλλ εἶνε αὐτῆς τῆς γνώμης...

Ἡ Γιλβέρτη ἤρχισε νὰ γελᾷ μὲ τὸν φαιδρὸν καὶ εἰλικρινῆ γέλωτα νέας κόρης καὶ ἠρώτησε τί θὰ ἔκαμνον ἐκεῖ αἱ γυναῖκες, ἀφοῦ δὲν ἐγνώριζον νὰ διευθύνωσι τὸν ἑαυτόν των.

Καὶ ἐπὶ τῶν χειλέων ἐκείνων τῶν σοβαρῶν, ὡσανεὶ τεθλιμμένων ἤδη ἐκ παρελθουσῶν ἀναμνήσεων, ὁ γέλως ἐκεῖνος ὁ εἰλικρινὴς καὶ ὄντως νεαρὸς ἀπέκτα ἀόριστόν τινα τόνον μελαγχολίας.

Ὄχι, ὄχι! αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν τὴν ἐνδιέφερον. Δὲν ἦτο πλασμένη δι' αὐτά. Ἡ πολιτική—καὶ ἡ Γιλβέρτη ἔλεγε ταῦτα φαιδρῶς

Digitized by Google

χωρὶς ν' ἀναμίξῃ τὴν ἐλαχίστην κακεντρέχειαν —ἦτο καλὴ διὰ τὴν κυρίαν Ἐρβλαί, ἥτις ἦτο γυνὴ ὑπερτέρα, ὅλως ὑπερτέρα τὴν διάνοιαν. Ἀλλὰ διὰ τὰς κοινὰς τῶν θνητῶν, ὄχι!

— Δὲν μὲ ἐνδιαφέρει! προσέθηκεν.

— Καὶ τί λοιπὸν σᾶς ἐνδιαφέρει, δεσποινίς; ἠρώτησεν ὁ Αἰμίλιος.

— Ἐμέ; εἶπεν αὖθις ὡς πρὸς ὀλίγου ἡ νεᾶνις.

Καὶ τὸν προσέβλεψε κατὰ πρόσωπον μὲ τοὺς ὡραίους διαυγεῖς ὀφθαλμούς της χωρὶς νὰ φαίνεται κἂν ἐννοοῦσα τὸ ἄτοπον τῆς κάπως ὑπὲρ τὸ δέον οἰκείας ἐρωτήσεως, εἰλικρινέστατα δὲ ἀπήντησεν:

— Ἐμέ; Τὰ πάντα καὶ τίποτε.

— Εἶνε πάρα πολὺ καὶ ὀλίγον ἐνταὐτῷ.

— Νομίζετε;

Ἡ Ἐρρικέττα ἐπλησίασεν ἐξ ἀκουσίας περιεργείας ἐλαυνομένη διὰ νὰ μάθῃ τί ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους οἱ δύο νέοι, ὁπωσοῦν δὲ τεθορυβημένη, χωρὶς νὰ γινώσκῃ τὴν αἰτίαν, ἠρώτησε τὴν Γιλβέρτην ἂν ὡμίλει περὶ τῆς ἐκλογῆς.

— Ἐπάνω κάτω, εἶπεν ἡ νεᾶνις. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον εἶνε βέβαιον εἶνε ὅτι πολὺ θὰ εὐγνωμονῶ πρὸς τὸν κ. Δυκᾶν ἂν εὐαρεστηθῇ νὰ διαθέσῃ τὴν ἱκανότητά του ὑπὲρ τοῦ θείου μου.

— Αἴ, δεσποινίς!... εἶπεν ὁ Αἰμίλιος σείων τὴν κεφαλήν· πολὺ τὸ ἐπεθύμουν... Ἀλλ' εἶνε ἀδύνατον! Δὲν εἶμαι ἐκλογεύς.... Εἶνε ἀρκετὰ ἀστεῖον (καὶ παρετήρει τὴν κυρίαν Ἐρβλαί), ἠδυνάμην ἐδῶ νὰ λάβω τὸν λόγον, ὡς ἐκλέξιμος... Ἀλλ' ὡς ἐκλογεύς...μοὶ εἶνε ἀπηγορευμένον!

Καὶ διὰ μιᾶς ἐφάνη γενόμενος σκεπτικὸς ἀφοῦ ἐπρόφερε τὴν γλυκεῖαν καὶ ἐναρμόνιον δι' αὐτὸν ὡς αἰολικῆς κιθάρας ἦχον λέξιν: *ἐκλέξιμος*.

Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ἔλεγε σιγὰ πρὸς τὴν Γιλβέρτην:

— Καλὰ ἐκάματε νὰ τοῦ συστήσητε τὸν θεῖόν σας. Εἶνε πολὺ καλὸς δικηγόρος ὁ κύριος Δυκᾶς. Ἀντιπρόεδρος τοῦ Συλλόγου Μοντεσκιέ!

Προσέθηκε δὲ μὲ τὴν συνήθη αὐτῆς ἐκζήτησιν περὶ τὰς χαριτολογίας:

— Τοῦ Μοντεσκιέ... ἐκείνου ὅστις συνέγραψε τὸ Πνεῦμα τῶν νόμων... τοῦθ' ὅπερ τὸν διακρίνει ἀπὸ τοὺς ἄλλους, οἱ ὁποῖοι γράφουν νόμους χωρὶς πνεῦμα!

Ὁ ταγματάρχης ἡτοιμάζετο ν' ἀναχωρήσῃ. Ἐφόρει καὶ ἐξέβαλλε τὰ χειρόκτιά του, ἐρωτῶν τί ἦτο τὸ μᾶλλον ἁρμόζον εἰς παρομοίας περιστάσεις. Ὁ Δυκᾶς ἐπελήφθη τοῦ ζητήματος. Τὸ φέρειν χειρόκτια ἦτο εὐγενέστερον· τὸ μὴ φέρειν ἦτο δημοκρατικώτερον.

— Λῦσε αὐθαιρέτως τὸ ζήτημα, ταγματάρχα, εἶπεν. Φόρεσε μόνον ἕν.

Μειδιῶν δὲ καὶ παρατηρῶν τὴν κυρίαν Ἐρβλαί, προσέθηκεν·

— Αὐτὸ μοῦ φαίνεται εἶνε ἡ πολιτικὴ τῶν χειροσκόπων!

Ἡ Ἐρρικέτα ἤρχισε νὰ τὸν εὑρίσκῃ ἀναντιρρήτως πνευματώδη.

Συνώδευσε τὸν Αἰμίλιον καὶ τὸν ταγματάρχην μέχρι τοῦ πυλῶνος. Ὁ Φουρνερὲλ φέρων ἑορτάσιμον ἐνδυμασίαν, περιβαλλόμενος τὴν ρεδιγκότταν του, ἀνέμενε τὸν Βερδιὲ ὡς νὰ ἦτο ἀκόμη ὁπλίτης.

Ἦτο ὁ Φουρνερὲλ ἀνὴρ ὑψηλὸς καὶ ἰσχνὸς ὡς κρεμασμένος, ρωμαλέος δὲ ὡς δρῦς, μὲ μορφὴν κακοκατεσκευασμένην, μὲ τοὺς δακτύλους ὀζώδεις, ὡς κορμοὺς ἀμπέλου· ἐφαίνετο δὲ σκαιὸς μὲ τὴν ἀνώμαλον ἐκείνην καὶ κατασκονισμένην κόμην καὶ τοὺς μαύρους μύστακας. Πράγματι ὅμως ἦτο ὁ ἀγαθώτατος τῶν ἀνδρῶν, μόνον πάθος ἔχων τὴν πολιτικήν, εἰς ἣν προσηλοῦτο ὅπως καὶ εἰς τὴν ἐργασίαν, γενναίως, πάσῃ ψυχῇ καὶ καρδίᾳ.

Θὰ ἦτο περίπου πεντηκοντούτης.

— Τὸ σέβας μου, ταγματάρχα! εἶπεν φέρων τὴν χεῖρα εἰς τὸ μέτωπον στρατιωτικῶς, διότι εἶχεν ἀφαιρέσει τὸν πῖλον. Θὰ ἔχωμε δουλιαίς, ταγματάρχα, προσέθηκεν, διότι ὁ Γκαροὺς εἶνε εἰς Δαμμαρί!

— Ἄ! εἶπεν ὁ Βερδιέ.

— Ὤ! πρέπει να τὸ ἔχετε ὑπ' ὄψιν ὅτι πάντοτε θὰ τὸν εὑρίσκωμεν αὐτὸν ἐμπρὸς στὰ πόδια μας μέχρι τέλους!.. Σήμερον εἶχε διενεργήσει μίαν συνάθροισιν εἰς Μελέν, εἰς τοῦ Γαρνετέν, δακτυλιοδέτου εἰς τὴν Ἑβραϊκὴν ὁδὸν καὶ πρώτου κατεργάρη... Ἀλλὰ τέλος πάντων ἡμεῖς εἴμεθα ποῦ εἴμεθα, ταγματάρχα!.. ἔφοδος λοιπόν!

Ὡμίλει οὕτω ἐνῷ ἐβάδιζον ἐκτὸς τῆς ἐπαύλεως, ὁ δὲ Βερδιὲ ἐστρέφετο ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὅπως ἐπανίδῃ τὴν Γιλβέρτην, χαιρετίζων αὐτὴν ἀνὰ πᾶν βῆμα, ὡς νὰ ἐθλίβετο πολὺ ἀπομακρυνόμενος αὐτῆς. Ὁ Δυκᾶς ἐθεώρει τὸν ταγματάρχην ἀρκετὰ αἰσθηματικόν. Τόσην συγκίνησιν νὰ αἰσθάνηται διὰ τόσον μικρὰν ἐκδρομήν! ν' ἀποχαιρετίζῃ ὡς νὰ ἐπρόκειτο νὰ ἐκτελέσῃ τὸν περίπλουν τῆς γῆς! Δὲν ἦτο χυμένος εἰς τὸ καλοῦπι τοῦ *μεγάλου κοινοβουλευτικοῦ* ὁ ἀγαθὸς ταγματάρχης!

Μὴ συλλογίζεσαι τί εἶσαι ἢ τί ἦσο, ἀλλὰ τί ὤφειλες νὰ ἦσαι καὶ δὲν εἶσαι. Καὶ ἔπειτα ἔσο ὑπερήφανος ἂν δύνασαι.

—

Τί εἶνε ἡ ἀρετή, ἐὰν ἀναλυθῇ εἰς τὰ τελευταῖα αὐτῆς συστατικά; Ἀρετὴ εἶνε ἡ αὐτάρκεια, αὐτάρκεια δὲ εἶνε ἡ εὐτυχία.

Digitized by Google

ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ Ο ΠΡΩΤΟΣ

βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας

('Επὶ τῇ ἑκατονταετηρίδι ἀπὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ).

Κατὰ τὴν δευτέραν πεντηκονταετηρίδα τοῦ 18 αἰῶνος ἐγένετο ἐν Γερμανίᾳ πνευματική τις κίνησις ἀνάλογος πρὸς τὴν τῆς ἀναγεννήσεως· Μὴ δυνάμενοι οἱ Γερμανοὶ νὰ ἀσκήσωσι ἐθνικήν τινα πολιτικὴν διὰ τὴν ἔλλειψιν ἑνότητος, ἔστρεψαν πᾶσαν αὐτῶν τὴν προσοχὴν εἰς τὴν θεραπείαν τοῦ ἰδεώδους καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς διανοίας, ἐζήτησαν δὲ νὰ μορφώσωσι τὰς πνευματικὰς τοῦ ἔθνους δυνάμεις ἐν τῇ ἀναγεννήσει τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ὁ Ἑλληνισμὸς ἦτο ἡ μόνη δύναμις ἡ διέπουσα τότε τὰς τέχνας καὶ τὰ γράμματα τῶν Γερμανῶν. Ἑλληνισμὸς καὶ Humanismus ἦσαν τὰ μόνα στοιχεῖα, ἅτινα παρεσκεύασαν τὴν πνευματικὴν παλιγγενεσίαν καὶ συνετέλεσαν εἰς τὴν ἐξέγερσιν τοῦ ἐν Γερμανίᾳ ἐθνικοῦ φρονήματος. Ἐκ τῆς ὅλης δὲ πνευματικῆς ταύτης ἀναπτύξεως ἐξηγεῖται καὶ ὁ κατὰ τον ἱερὸν ἡμῶν ἀγῶνα φιλελληνισμὸς τῶν Γερμανῶν. Ἦτο ἡ ἔκφρασις ἁγνῆς λατρείας καὶ εὐγνωμοσύνης αὐτῶν πρὸς τὴν χώραν ἐκείνην, τὰ πνευματικὰ κληροδοτήματα τῆς ὁποίας ἀπετέλεσαν καὶ τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ τὴν βάσιν, κατ' ἐξοχὴν δὲ τοῦ γερμανικοῦ. Πρὶν ἢ ἡ Ἑλλὰς ἤδη ἀποφασίσῃ νὰ ἀναλάβῃ τὸν ὑπὲρ τῶν ὅλων ἀγῶνα, ὑπῆρξε Γερμανός τις, ὅστις ἔσχεν ὡς ποιητικὸν ὄνειρον τὴν ἐξέγερσιν τῶν Ἑλλήνων καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἀρχαίας ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ εὐκλείας, τὸ δὲ μυθιστόρημα αὐτοῦ τὸ ἐπιγραφόμενον «ὁ Ἐρημίτης τῆς Ἑλλάδος» διαφλέγει ἐνθουσιασμὸς καὶ ἀγάπη πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἀνυπέρβλητος. Ὁ ποιητὴς τοῦ μυθιστορήματος τούτου Hölderlin ὑπῆρξεν ὁ πρoάγγελος τῆς γνωστῆς ἐκείνης πλειάδος τῶν Γερμανῶν ποιητῶν, οἵτινες ἀφιέρωσαν τὴν Μοῦσαν αὐτῶν εἰς τὴν ὑποστήριξιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος.

Τὴν ἐπιφανεστέραν ὅμως μεταξὺ τῶν φιλελλήνων θέσιν κατέχει Λουδοβίκος ὁ Α' βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας· τόσῳ περισσότερον δὲ τιμῶμεν τὸν Λουδοβίκον, ὅταν συγκρίνωμεν τὰ φιλελληνικά του ταῦτα αἰσθήματα πρὸς τὰς διαθέσεις τῶν ἄλλων ἡγεμόνων. Ἡ διπλωματία καὶ αἱ πλεῖσται τῶν αὐλῶν μετὰ φρίκης ἀπέβλεψαν τὸ πρῶτον εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν οὐδὲν ἄλλο διαβλέπουσαι ἐν τῇ κινήσει ταύτῃ ἢ νέαν ἀφορμὴν Εὐρωπαϊκῶν ταραχῶν. Ὁ Λουδοβίκος δ' ὑπῆρξεν ὁ μόνος ἡγεμών, ὅστις μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἐχαιρέτισε τὴν ἔναρξιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος, δικαίως δὲ ὁ Maurer ἐν τῷ γνωστῷ «Περὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ» βιβλίῳ του ἔγραφεν, ὅτι τὸ παράδειγμα τοῦτο τοῦ Λουδοβίκου ὠφέλησεν οὐδὲν ἧττον τὴν Ἑλλάδα ἢ ἡ ἐν Ναυαρίνῳ ναυμαχία.

Ἐκ τῶν ποιημάτων τοῦ Λουδοβίκου μέγα μέρος ἀναφέρεται εἰς τὸν Ἑλληνικὸν ἀγῶνα. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι τὰ ποιήματά του ταῦτα δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς πρότυπα ἢ παραδείγματα κάλλους καὶ τέχνης ποιητικῆς, πάντως ὅμως εἶνε τὰ λαμπρότερα μνημεῖα ἁγνοῦ καὶ εἰλικρινοῦς πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἔρωτος. Τὰ ὀνόματα Βότσαρης, Κανάρης, Καραϊσκάκης κλ. συμπλέκονται πάντοτε μετὰ τῶν ἐνδόξων ὀνομάτων τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς εὐκλείας, τοῦ Μιλτιάδου, Θεμιστοκλέους, Φειδίου, κ.τ. ἄ. τὸ δὲ Μεσολόγγι, τὰ Ψαρὰ καὶ ἄλλοι ἔνδοξοι ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως χῶραι συνδέονται μετὰ τῶν ὀνομάτων περιφήμων ἐκ τῆς ἀρχαιότητος χωρῶν, τῶν Πλαταιῶν, τῆς Μυκάλης, Σαλαμῖνος κλτ.

Ἔνθους ἔψαλε τὴν ἔναρξιν τοῦ ἀγῶνος, «τὴν ὑποφώσκουσαν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἡμέραν», τοῦ πρώτου δὲ τούτου φιλελληνικοῦ του ποιήματος μεταφέρομεν εἰς τὸ πεζὸν τὴν ἑξῆς στροφήν·

«Νίκα Ἑλλάς! σὺ ἥτις ὑπῆρξες πατρὶς τῶν ἐνδοξοτέρων ἡρώων, ὁ θρόνος τῆς ἀνυπερβλήτου καλλιτεχνίας καὶ τὸ αἰώνιον ὑψηλὸν παράδειγμα ὅλου τοῦ κόσμου. Ἑλλάς, ἡ κατακοσμηθεῖσα ὑπὸ τῆς εὐνοίας τῶν Μουσῶν, ἡ πολύτιμος κοιτὶς παντὸς ὅ,τι εὐγενὲς ἐν τῇ ἀνθρωπότητι, Ἑλλὰς ἡ εὐφυεστάτη, νίκα, νίκα.»

Κατὰ τὸ θέρος 1822 ἀναφωνεῖ πρὸς τοὺς ἀπογόνους τοῦ Περικλέους καὶ Ἀριστομένους.

«Ἕλληνες, ἐγκαταλελειμμένοι ὑφ' ὅλου τοῦ κόσμου ἀγωνίζεσθε τὸν μέχρι τοῦ θανάτου ἀγῶνα, ἀγωνίζεσθε ἐν τῇ ἐρυθρᾷ λάμψει τοῦ ἡλίου δυομένου, ἥτις φωτίζει νῦν ἐν Ἑλλάδι ἐρείπια μόνον.

Τοῦ Κανάρη ἡ δᾲς τὸν στόλον πυρπολεῖ τῶν Μουσουλμάνων
Καὶ τοῦ οὐρανοῦ ἡ θόλος εἰς τὰ σκότη κοκκινίζει.
Μὲ τὰς φλόγας του ἐν μέσῳ θριαμβευτικῶν παιάνων
Ἥρως, τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος του φωτίζει...

Ἡ τύχη τῆς Ἑλλάδος καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἀγῶνος ὑπῆρξε τὸ κυριώτερον μέλημα τοῦ Λουδοβίκου. Καὶ ἐν αὐταῖς ἔτι ταῖς οἰκογενειακαῖς ἑορταῖς ταῖς τῶν γενεθλίων καὶ τοῦ ὀνόματός του δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκφράσῃ τὸ ἑορτάσιμον αὐτοῦ αἴσθημα ἄλλως ἢ διά τινος εὐχῆς, διά τινος ἐπιγράμματος εἰς τὴν Ἑλλάδα.

...... Εἴθε ὦ ὕψιστε, ὁ ἤδη ἀνατέλλων
καὶ χαιρετῶν με ἥλιος διὰ λαμπρῶν ἀκτίνων
νὰ μ' ἀναγγείλῃ σήμερον λαμπρὸν ἐπίσης μέλλον
τῆς τύχης τῶν Ἑλλήνων.

Διὰ τοῦ ἐπιγράμματος τούτου ἐχαιρέτισε τὸν

Digitized by Google

ἥλιον φωτίζοντα ἀμφιετηρίδα τινὰ τῶν γενεθλίων του· εἰς ἄλλην δὲ ἀμφιετηρίδα τοῦ Λουδοβίκου βροχερὰν ταύτην, ἐποιήθη καὶ τὸ ἑξῆς ἐπίγραμμα ἀφιερωμένον καὶ τοῦτο εἰς τὴν Ἑλλάδα:

Στάζετε, στάζετ' εὐτυχεῖς
λεπταὶ σταγόνες τῆς βροχῆς
ὡς τόσα δάκρυα χαρᾶς ἂν ἡ Ἑλλὰς τὰ πλήθη
τῶν πολεμίων της νικᾷ·
ὡς δάκρυα σπαρακτικὰ
ἀνίσως καὶ ἡττήθη.

Ἄλλοτε δὲ πάλιν ἀγγελθείσης αὐτῷ προσφάτου τινὸς νίκης τῶν Ἑλλήνων ἐπέγραψεν εἰς τὴν προτομὴν τοῦ Ὁμήρου ἣν εἶχεν ἐν τῷ γραφείῳ του ὁ Λουδοβῖκος τὰ ἑξῆς·

Γέρον Ὅμηρέ μου χαῖρε!
Τῆς Ἑλλάδος ἐπανῆλθον αἱ ἐλεύθεραι ἡμέραι,
καὶ τὰ χείλη ὄχι δοῦλα ἀλλ' ἐλεύθερα τῶν νέων
καὶ φαιδρὰ θ' ἀναγινώσκουν τὰ ποιήματά σου πλέον.

Ἁγνότατον ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος αἴσθημα διαπνέει ἐπίσης καὶ τὸ ποίημα τὸ «*εἰς τοὺς Ἕλληνας*» ἐπιγραφόμενον, ὅπερ ἐτόνισεν ἡ λύρα τοῦ Λουδοβίκου ἐπὶ τῇ στέψει καὶ ἀναγορεύσει αὐτοῦ εἰς βασιλέα τῆς Βαυαρίας.

«Εὐχὰς μόνον θερμὰς ἠδύνατο ἡ ψυχή μου νὰ ἀναπέμψῃ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας ὑμῶν, γενναῖοι Ἕλληνες, ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος πρὸς τὸν οὐρανόν. Μάτην διεσκόρπιζεν εἰς τὰ πέριξ ὁ πνέων ἀὴρ τῆς κιθάρας μου τοὺς τόνους καὶ μόνον χορδὴν ἠδύνατο νὰ ψαύσῃ ἡ χείρ μου. Ἐν ἐρήμῳ ἦχουν αἱ ᾠδαί μου ὡς πυρετώδεις στεναγμοὶ κεκρυμμένου ἔρωτος. *Ἤδη ἡ λύρα ἐσίγησεν*, ἀλλ' ὁ *λόγος ἰσχυρὸς διαχέεται ἀπὸ φλογερᾶς βασιλέως ψυχῆς καὶ ζητεῖ, Ἕλληνες, πρὸς σωτηρίαν ὑμῶν νὰ λάβῃ μορφὴν ἔργου.*»

Καὶ τῷ ὄντι ὁ Λουδοβῖκος ἐξεπλήρωσε τὴν ὑπόσχεσίν του ταύτην. Ἅμα τῇ εἰς τὸν θρόνον ἀναρρήσει αὐτοῦ συνέστη ἐν Μονάχῳ κατὰ προτροπὴν καὶ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Λουδοβίκου σύλλογος φιλελληνικὸς σκοπῶν τὴν εἰς τὸν ἑλληνικὸν ἀγῶνα παροχὴν ὑλικῆς, πραγματικῆς ὑποστηρίξεως. Πρῶτος δὲ ὁ Λουδοβῖκος ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων εἰσφορῶν ὑπέγραψε 20,000 φιορίνια, συνετέλεσε δὲ ὥστε νὰ δοθῶσι καὶ εὐεργετικαί τινες ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων παραστάσεις, συναυλίαι, χοροί, δι' ὧν οὐκ ὀλίγα ποσὰ εἰσεπράχθησαν. Πρὸς τὰς ἐπιχειρήσεις ταύτας τοῦ βασιλέως ὀλίγοι ἐν Μονάχῳ διέκειντο εὐμενῶς. Ὁ Λουδοβῖκος ὅμως καὶ παρὰ τὰς αὐστηρὰς παρατηρήσεις καὶ διαμαρτυρίας ἐξηκολούθησεν ὑποστηρίζων διὰ παντὸς τρόπου τὸν ἑλληνικὸν ἀγῶνα. Μετὰ ἓν ἔτος ἀπέστειλε καὶ πάλιν ὁ Λουδοβῖκος 20,000 φιορίνια, ἅτινα κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ ἔμελλον νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς λύτρα γυναικῶν καὶ παίδων αἰχμαλωτισθέντων ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ὅπως δὲ εἶνε βέβαιος ὅτι θὰ γείνῃ εὔλογος τῶν χρημάτων τούτων χρῆσις, συνέδεσε τακτικὴν ἀλληλογραφίαν μετὰ τοῦ Eynard, τοῦ καταναλώσαντος τὸ ἥμισυ τῆς περιουσίας αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος.

«Λάβετε τὰ χρήματα ταῦτα, ἔγραφε πρὸς τὸν Eynard καὶ φροντίσατε ὡς τάχιστα καὶ προθυμότατα περὶ τῆς ἐπιτυχίας· βοηθήσατε τὰ ἀτυχῆ ταῦτα θύματα καὶ σώσατέ τα ἀπὸ τῆς βεβαίας ἀτιμώσεως τῆς τουρκικῆς αἰχμαλωσίας».

Ὅτε δὲ πάλιν ὁ Καποδίστριας ἔμελλε νὰ ἱδρύσῃ πιστωτικὸν καθίδρυμα χάριν ἐκείνων, οἵτινες ὑπὸ τοῦ ἀγῶνος πένητες κατέστησαν, πρῶτος ὁ Λουδοβῖκος ἔσπευσε νὰ καταθέσῃ 50,000 καὶ πάλιν φιορίνια. Ὄχι μόνον δὲ διὰ τῆς Μούσης καὶ διὰ χρηματικῶν εἰσφορῶν, ἀλλὰ καὶ ἄλλως ἐζήτει νὰ φανῇ χρήσιμος εἰς τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος, ἀποστέλλων εἰς τὸν ἀγῶνα ἐκ τῶν ἰδίων αὐτοῦ ἀξιωματικῶν δεδοκιμασμένους ἄνδρας, οἷος ἦτο ὁ μέγας φιλέλλην Heydek. Αἱ ἐπιστολαὶ δὲ τοῦ Λουδοβίκου πρὸς τὸν Heydek μαρτυροῦσι μετὰ πόσης προσοχῆς παρηκολούθει ὁ βασιλεὺς τὰς ἐργασίας καὶ τὸν βίον ἐν γένει τῶν ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὴν ἐπανάστασιν Βαυαρῶν φιλελλήνων. Δὲν ἠρκέσθη δὲ εἰς ταύτην μόνην τὴν ὑποστήριξιν ὁ Λουδοβῖκος, ἀλλ' ἐσκέφθη εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς καὶ περὶ τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως. Οἱ υἱοὶ τῶν πλείστων ἀγωνιστῶν Τζαβέλλας, Καραϊσκάκης, Μαυρομιχάλης, Κανάρης, Μιαούλης, Τομπάζης, Μεταξᾶς καὶ οἱ ἄλλοι ἀνετράφησαν καὶ ἐξεπαιδεύθησαν ὑπὸ τὰ ὄμματα τοῦ Λουδοβίκου, ὑπὲρ τῆς ἀνατροφῆς δὲ ἐν γένει τῶν ἑλληνοπαίδων κατηνάλωσεν ὁ Λουδοβῖκος ἐκ τῶν ἰδίων, κινῶν πολλάκις τὴν ἀγανάκτησιν καὶ ζηλοτυπίαν τῶν συμπολιτῶν του, οὐκ εὐκαταφρόνητα ποσά. Ἐν ἔτει ἤδη 1827 ἔγραφε πρὸς τὸν γενναῖον αὐτοῦ φίλον τὸν ἐν Ἑλλάδι Heydek. «Βαθέως μὲ συνεκίνησεν ἡ εἴδησις ὅτι ἡ σύζυγος τοῦ Βότσαρη τοῦ θαυμαστοῦ ἐκείνου ἥρωος ἀπεφάσισε νὰ ἐμπιστευθῇ τὴν ἀνατροφὴν τοῦ μόνου της τέκνου εἰς τὴν ἐμὴν φροντίδα· μὲ ἀνοικτὰς ἀγκάλας θὰ τὸν ὑποδεχθῶ. Πείσατε καὶ αὐτὸν τὸν Κολοκοτρώνην νὰ ἀποστείλῃ τὸν υἱόν του εἰς τὴν ἐν Μονάχῳ σχολὴν τῶν Εὐελπίδων. Ἐν τῇ σχολῇ ταύτῃ σπουδάζουσιν ἤδη τῇ ἐμῇ δαπάνῃ δύο Ἕλληνες, κατ' αὐτὰς δὲ ἀφικνεῖται καὶ τρίτος τις. Σκοπεύω δὲ νὰ προσκαλέσω καί τινα τῶν φυγάδων ἱερέων, διότι ἐπιθυμῶ νὰ διδαχθῶσιν οἱ νέοι μου Ἕλληνες καὶ τὰ τῆς πίστεως τῶν πατέρων αὐτῶν, νὰ ἐπιστρέψωσι δὲ εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα ἑλληνικώτεροι ἢ ὅτι ἦσαν ἐλθόντες τὸ πρῶτον εἰς Μόναχον». Ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἀπεστάλησαν ἕνεκα τῶν θερμῶν προτροπῶν τοῦ Λουδοβίκου καὶ ἄλλοι πολλοὶ Ἕλληνες εἰς Μόναχον, περὶ τῶν ὁποίων ὁ Λουδοβῖκος ἔν τινι πρὸς τὸν Heydek ἐπιστολῇ τὰ ἑξῆς γράφει·

Digitized by Google

«Καὶ τοὺς ἓξ νέους Ἕλληνας θὰ δεχθῶ μὲ ἀνοικτὰς ἀγκάλας καὶ θὰ φροντίσω νὰ εἰσαγάγω καὶ τούτους εἰς τὴν στρατιωτικὴν σχολήν, εὐχαρίστως δὲ θὰ ἔβλεπον μεταξὺ αὐτῶν καὶ τὸν ἀνεψιὸν τοῦ ἐνδόξου ἥρωος Καραϊσκάκη. Ἡ παρατήρησίς σου δέ, ἀγαπητὲ Heydek, γράφει ἐν τέλει τῆς ἐπιστολῆς ὁ Λουδοβῖκος, ὅτι καὶ ἄλλοι Ἕλληνες εὔποροι ἐξ ἰδίων ἀναλίσκοντες ὀφείλουσι νὰ στείλωσι τοὺς υἱούς των εἰς τὴν ἐν Μονάχῳ στρατιωτικὴν σχολήν, ἡ γνώμη λέγω αὕτη εἶνε ἀξία πολλῆς προσοχῆς. Διότι οἱ νέοι Ἕλληνες ἔχουν μεγάλην ἀνάγκην τῆς γερμανικῆς, αὐστηρᾶς, στρατιωτικῆς παιδεύσεως· οὕτω δὲ ἀνατραφέντες θὰ μάθωσι νὰ σέβωνται καὶ ὑπακούωσιν εἰς τοὺς ἀνωτέρους των.» Καὶ ἐν ἑτέρᾳ δὲ πρὸς τὸν Heydek ἐπιστολῇ του ἐπαναλαμβάνει ὁ Λουδοβῖκος τὴν αὐτὴν σκέψιν καὶ προτρέπει τοὺς Ἕλληνας νὰ ἀποστείλωσιν ὡς πλείστους ἑλληνόπαιδας εἰς τὰ σχολεῖα τοῦ Μονάχου. «Λίαν ὠφέλιμον θὰ ἦτο διὰ τὴν ἀναγεννωμένην Ἑλλάδα ἐὰν ἀπεφάσιζον καὶ οἱ πλούσιοι Ἕλληνες νὰ ἀποστείλωσιν ἐξ ἰδίων δαπανῶντες τὰ τέκνα των πρὸς ἐκπαίδευσιν εἰς Μόναχον. Ὀφείλουσι δὲ ὄχι πάντες ἐν τῇ πολεμικῇ ἐπιστήμῃ νὰ ἀνατραφῶσι, ἀλλὰ καὶ περὶ τὰ γράμματα καὶ τὴν τέχνην νὰ σπουδάσωσι.» Τῇ πρώτῃ Ἰανουαρίου, ἐπισήμῳ ταύτῃ ἡμέρᾳ τῶν αὐλικῶν παρουσιάσεων, τοῦ ἔτους 1827 ἵσταντο πρὸ τοῦ θρόνου τοῦ Λουδοβίκου 30 ἑλληνόπαιδες ἔχοντες ἡλικίαν ἀπὸ 7 μέχρι 14 ἐτῶν. Οἱ πλεῖστοι τούτων ἦσαν ὀρφανοὶ οὐκ ὀλίγοι δὲ καὶ ἀπάτριδες, ὡς οἱ ἐκ τῆς σφαγῆς τῆς Χίου διασωθέντες. Ὁ Λουδοβῖκος ἐμερίμνησε πατρικῶς περὶ πάντων τούτων ἀποστείλας αὐτοὺς εἰς διάφορα ἐκπαιδευτήρια. Εἰς τὴν ὑπὲρ τῆς ἀνατροφῆς δὲ καὶ πνευματικῆς ἀναπτύξεως τῶν Ἑλλήνων μέριμναν τοῦ Λουδοβίκου ὀφείλεται καὶ ἡ ἐν τῇ Βασιλικῇ Πλατείᾳ τοῦ Μονάχου ἵδρυσις τοῦ «Πανελληνίου» διευθυνομένου ὑπὸ τοῦ Παρρησιάδου. Πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων τῶν ὑπὸ τοῦ Λουδοβίκου ἐκπαιδευθέντων ζῶσιν καὶ σήμερον ἔτι, διεσπαρμένοι καθ' ἅπαν τὸ Ἑλληνικὸν καὶ μαρτυροῦσι περὶ τῆς τρυφερᾶς μερίμνης καὶ πατρικῆς τῷ ὄντι στοργῆς τοῦ Λουδοβίκου πρὸς τοὺς Ἕλληνας.

Οὐδὲν ἄρα ἄπορον, ὅτι ἡ ἐν Προνοίᾳ ἐθνικὴ συνέλευσις ἀνεκήρυξε βασιλέα τῶν Ἑλλήνων Ὄθωνα τὸν δευτερότοκον υἱὸν τοῦ μεγαλοψύχου τούτου φιλέλληνος καὶ βασιλέως. Χαρακτηριστικωτάτη δὲ εἶνε ἐπιστολή τις τοῦ Λουδοβίκου πρὸς τὸν ἔνδοξον φιλόλογον καὶ φιλέλληνα Θείρσιον διατρίβοντα ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὰς παραμονὰς τῶν ἐκλογῶν. «Οὐδαμῶς ἐπιθυμῶ νὰ ἀναμιχθῶ εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν Ἑλλήνων· ὅ,τι ἔπραξα ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας αὐτῶν ἦτο ἀποτέλεσμα ἁγνῆς καὶ θερμῆς πρὸς αὐτοὺς συμπαθείας, δὲν ἐπιθυμῶ δὲ νὰ ἀμαυρωθῇ ἡ ἁγνότης τῶν σκοπῶν μου διά τινος πραγματικῆς ἀμοιβῆς.»

Οὕτω δὲ ἡ ἀνάρρησις εἰς τὸν ἑλληνικὸν θρόνον τοῦ Ὄθωνος δύναται νὰ θεωρηθῇ ὄχι ὡς ἀποτέλεσμα πρακτικῶν πολιτικῶν βλέψεων, ἀλλ' ὡς ἐκπλήρωσις μᾶλλον ἑνὸς ἰδεώδους τοῦ Λουδοβίκου, ὡς ἓν καὶ τοῦτο ποιητικὸν ἐπεισόδιον τῆς βασιλείας αὐτοῦ. Ἡ σύγχρονος βαυαρικὴ φιλολογία καὶ δημοσιογραφία παρέχουσιν ἡμῖν εἰκόνα τοῦ μεγάλου ἐνθουσιασμοῦ τῶν Βαυαρῶν ὑπὲρ τῆς ἐκλογῆς ταύτης τοῦ Ὄθωνος. Ἤρξαντο ἤδη νὰ ἀναζητῶσιν ἐν τῇ ἱστορίᾳ καὶ ἄλλα κοινὰ σημεῖα συνδέοντα ἀδελφικῶς τοὺς δύο τούτους λαούς, Βαυαροὺς καὶ Ἕλληνας, καὶ τὴν τυχαίαν δὲ σύμπτωσιν τῶν κοινῶν χρωμάτων τῆς ἑλληνικῆς καὶ βαυαρικῆς σημαίας ἐχαρακτήριζον ὡς ἄριστον οἰωνόν. Ἤλπιζον δὲ οἱ Βαυαροὶ ὅτι θὰ ἀναλάμψῃ καὶ πάλιν, ὡς ἐν τῷ μέσῳ αἰῶνι, ἡ δύναμις τῶν βαυαρικῶν ἐμπορικῶν πόλεων διὰ τοῦ ἐμπορίου τῆς ἀνατολῆς.

Πάντες δὲ ἐμακάριζον τὸν εὐτυχῆ τοῦτον θνητόν, τὸν βασιλέα Ὄθωνα, ᾧτινι ἔλαχε τὸ εὐγενὲς τοῦτο ἔργον, νὰ μορφώσῃ δηλ. ἐκ τῶν ἀπογόνων ἐνδόξων ἀνδρῶν καὶ πάλιν λαὸν ἀντάξιον τῆς παλαιᾶς του εὐκλείας.

Μετὰ πάροδον τριῶν ἐτῶν ἀπὸ τῆς εἰς Ἑλλάδα ἀφίξεως τοῦ Ὄθωνος ἐπεσκέφθη ὁ Λουδοβῖκος, περὶ τὰ τέλη Νοεμβρίου 1835, τὴν κλασσικὴν ταύτην χώραν, τὴν χώραν τῶν νεανικῶν του ὀνείρων. Ἀπερίγραπτος δὲ ὑπῆρξεν ἡ χαρὰ καὶ ὁ ἐνθουσιασμὸς τῶν κατοίκων ὅτε ὁ Λουδοβῖκος πατήσας τὸ πρῶτον τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος ἐνηγκαλίσθη τὸν υἱόν του τὸν βασιλέα τῶν Ἑλλήνων προσφωνῶν αὐτὸν «Υἱέ μου, ἀγαπητέ μοι Ὄθων.» Χιλιάδες λαοῦ συνωθοῦντο περὶ τοὺς δύο βασιλεῖς, πατέρα καὶ υἱόν, ἐπιθυμοῦντες νὰ προσκυνήσωσι τὸν πρῶτον καὶ μέγιστον τῶν φιλελλήνων καὶ τὸν ἀπὸ πλείστων χρόνων εὐεργέτην τῆς Ἑλλάδος.

Μία τῶν σπουδαιοτέρων φροντίδων τοῦ Λουδοβίκου κατὰ τὴν ἐν Ἑλλάδι διαμονήν του ὑπῆρξε καὶ ἡ σπουδὴ τῶν περισωθέντων λειψάνων τῆς ἀρχαίας καλλιτεχνίας. Καθ' ἑκάστην δὲ σχεδὸν ἡμέραν ἀνήρχετο χαρίεις καὶ φαιδρὸς πάντοτε ὁ Λουδοβῖκος εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, ἐκεῖ δὲ ἔνθους συνέλαβε καὶ πλεῖστα σχέδια ἀνασκαφῶν καὶ συμπληρώσεων ἀρχιτεκτονικῶν οἰκοδομημάτων. Κυρίως δὲ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ ἐκίνησεν ἡ γενομένη τότε ἀνακάλυψις τῶν διαφόρων ἀρχιτεκτονικῶν μερῶν τοῦ ἐν Ἀκροπόλει ναοῦ τῆς Ἀπτέρου Νίκης καὶ ἡ ἀποκατάστασις τοῦ οἰκοδομήματος τούτου. Ἀλλὰ καὶ ἄλλα μεγαλήτερα καὶ τολμηρότερα ὠνειροπόλησεν ὁ Λουδοβῖκος, εἰς τὸν ἀρχιτέκτονα δὲ Schinkel εἶχεν ἀναθέσῃ τὴν ἐκπόνησιν σχεδιογραφήματος Ἰωνικῆς τινὸς ἐν Ἀκροπόλει Στοᾶς.

Digitized by Google

Ὁ Λουδοβῖκος οὐδαμῶς διενοήθη νὰ ἐπέμβῃ εἰς τὴν ἐσωτερικὴν διοίκησιν τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους, ὁπωσδήποτε ὅμως ἡ ἐν Ἑλλάδι διαμονή του ἐπέδρασεν εὐεργετικῶς εἰς τὰ τῆς πολιτείας. Αὐτὸς πρῶτος κατενόησεν ὅτι ἡ Ἑλλάς, ὡς εἶχε τότε, μόνον διὰ πατριαρχικῆς λιτότητος ἠδύνατο νὰ διοικηθῇ, αὐτὸς ἔπεισε τὸν Ὄθωνα νὰ φέρῃ καὶ τὴν ἐθνικὴν ἐνδυμασίαν, διώρθωσε δὲ πολλὰ διοικητικὰ σφάλματα τῶν Βαυαρῶν ἀπολυγράφων του.» Τὸ ὄνομα τοῦ Λουδοβίκου συνδέεται καὶ μετὰ τῆς τοπογραφίας τῆς νέας πόλεως Ἀθηνῶν. Εἰς αὐτὸν ὀφείλεται ἡ διάσωσις παλαιῶν τινων ἐν Ἀθήναις ἐκκλησιῶν βυζαντινοῦ ρυθμοῦ, ἃς πάσας ἔμελλε νὰ καταρρίψῃ ἡ ἀντιβασιλεία· ἡ ῥυμοτομία ἐπίσης τῆς πόλεως ὑπῆρξεν ἀντικείμενον τῆς προσοχῆς τοῦ Λουδοβίκου. τὰ δὲ ἀνάκτορα ἱδρύθησαν, ἐν ᾧ χώρῳ σήμερον ἵδρυνται, κατὰ προτροπὴν τοῦ Λουδοβίκου, ὅστις καὶ μετέβαλέ πως αὐτῇ χειρὶ τὸ σχέδιον τὸ ὑπὸ τοῦ περιφήμου Gärtner ἐκπονηθέν. Ὁ βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας παρέμεινεν ἐν Ἀθήναις μέχρι τοῦ 1836 καταλιπὼν πλείστας λαμπρὰς ἀναμνήσεις τῆς διαμονῆς του. Μία δὲ τούτων ἦτο καὶ ὅτι ἐδώρησεν εἰς τὴν πόλιν Ἀθηνῶν ἀναχωρῶν ἐξ Ἑλλάδος 50,000 φρ. ὑπὲρ τοῦ ἀνεγειρομένου δημοτικοῦ νοσοκομείου. Ὁ Λουδοβῖκος περιηγήθη σχεδὸν ὅλην τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς νήσους, πλείστας πόλεις τῆς μὴ βασιλευομένης ἔτι Ἑλλάδος, καὶ ἐν γένει πᾶν ὅ,τι ἐκ τῆς ἀρχαιότητος ἢ ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος ἦτο περίφημον. Ἀνεχώρησε δ' ἐξ Ἀθηνῶν φέρων τὰς ἐγκαρδίους εὐχὰς ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, ἀφ' οὗ πρῶτον ἐνηγκαλίσθη ἐνώπιον τοῦ λαοῦ τὸν υἱόν του Ὄθωνα, τὸν βασιλέα τῶν Ἑλλήνων.

Ἓν τῶν μεγαλοπρεπεστέρων οἰκοδομημάτων τῶν κοσμούντων τὴν πόλιν τοῦ Μονάχου, τὰ Προπύλαια, ἀνήγειρεν ὁ Λουδοβῖκος εἰς μνημόσυνον αἰώνιον τοῦ ἑλληνικοῦ ἀγῶνος. Ἐπὶ τῶν τοίχων τῶν ἐσωτερικῶν στοῶν ἀπηθανάτισε τοὺς σπουδαιοτέρους προμάχους τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνεξαρτησίας, ἀναγράψας μὲ μεγάλα χρυσᾶ γράμματα τὰ ὀνόματα αὐτῶν. Πρὶν ἢ ἔτι ἀποτελεσθῇ ἡ ἀναγραφὴ καὶ τοῦ τελευταίου Ἑλληνικοῦ ὀνόματος, ἠγγέλθη εἰς τὸν Λουδοβῖκον ἡ ἐκθρόνισις τοῦ Ὄθωνος. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἔμελλον νὰ τελεσθῶσι τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ οἰκοδομήματος τούτου. Ὁ δὲ Λουδοβῖκος διερχόμενος τὸ πρῶτον τὰ Προπύλαια ταῦτα ἐκάλυψε τοὺς ὀφθαλμοὺς δακρύοντας ὑπὸ λύπης ὅτι τοιοῦτον οἰκτρὸν τέλος ἔλαβε τὸ κλασσικὸν αὐτοῦ ὄνειρον. Μετ' ἀνησυχίας καὶ φόβου παρηκολούθει τὴν νέαν τροπὴν τῶν πολιτικῶν ἐν Ἑλλάδι πραγμάτων, ἄθυμος δὲ ἔγραφε πρός τινα τῶν φίλων του καὶ φίλων τῆς Ἑλλάδος πρὸ τῆς πτώσεως τοῦ Ὄθωνος τὰ ἑξῆς· «Εἶμαι βεβαιότατος ὅτι θὰ ἔλθῃ χρόνος ὁπότε θὰ ἐκτιμηθῇ προσηκόντως ἡ ἰσχυρὰ βοήθεια, ἣν παρέσχον ὑπὲρ τῆς ἐλευθερώσεως καὶ ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλλάδος καὶ θὰ ἀποδοθῇ δικαιοσύνη εἰς τὴν ἀγνότητα καὶ εἰλικρίνειαν τῶν ἐνεργειῶν μου».

Ἐπὶ ταῖς νῦν τελουμέναις ἐν Μονάχῳ μεγαλοπρεπεστάταις ἑορταῖς τῆς ἑκατονταετηρίδος ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Λουδοβίκου, ὧν ἅπασα ἡ Ἑλλὰς νοερῶς μετέχει, ἐψήφισεν ὁ δῆμος τῆς Ἑλληνικῆς πρωτευούσης τὴν ἀνέγερσιν μεγαλοπρεποῦς μνημείου τοῦ Λουδοβίκου ἐν περιόπτῳ χώρῳ τῆς πόλεως. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἐξεδήλωσεν ὁ δῆμος Ἀθηναίων τὴν ἐκτίμησιν καὶ εὐγνωμοσύνην τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους πρὸς τὰς εἰλικρινεῖς ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐργασίας τοῦ βασιλέως τῆς Βαυαρίας, καὶ ἀπέδειξεν ὅτι εἶχε δίκαιον ὁ Λουδοβῖκος λέγων, ὅτι αἱ στιγμιαῖαι πλάναι ἐξαφανίζονται, μόνη δὲ ἡ ἀλήθεια φαίνεται ἐπὶ τέλους νικῶσα.

ΘΕΜ. ΣΟΦΟΥΛΗΣ.

Η ΞΕΝΟΥΛΑ

Κ... Β...

—

1

Ξενοῦλά μου, γιὰ σένα,
Ποῦ μ' ἔκανες 'ς τὰ ξένα
  Ὥραις καλαὶς νὰ ἰδῶ,
Βαρειὰ θλιμμένος τόρα,
'Στοῦ χωρισμοῦ τὴν ὥρα,
  Τραγούδια τραγουδῶ.

—

Τοῦ χωρισμοῦ τραγούδια:
Χλωμά, χλωμὰ λουλούδια
  Κομμένα ἀπ' τὴν καρδιά.
Τὸ δάκρυ τὰ δροσίζει
Κι' ὁ πόνος τοὺς χαρίζει
  Ἀγάπης εὐωδιά.

2

Ἡ μοῖρα μ' ἔφερε κοντὰ 'ς ἐσένα,
Μικρή Ξενοῦλά μου γαλανομμάτα.
Μόνος, παντέρημος ἐδῶ 'ς τὰ ξένα
Μὴ θὲς ὁ δύστυχος νὰ πλανηθῶ
Μακρυὰ ἀπ' τὸ σπίτι μου καὶ νὰ χαθῶ.—

Ξενοῦλα, δεῖξέ μου τὴν ἴσια στράτα!

—

Μέσα 'ς τὰ τρίστρατα, 'ς τὰ μονοπάτια,
Δὲν ξέρω ὁ δρόμος μου ποῦ θὰ μὲ φέρῃ.
Ἡ νύχτα ἐτύφλωσε τὰ δυό μου μάτια·
Μὴ θὲς ὁ δύστυχος νὰ πλανηθῶ
Μακρυὰ ἀπ' τὸ σπίτι μου καὶ νὰ χαθῶ.—

Ξενοῦλα, σῶσέ με, δός μου τὸ χέρι!

—

Digitized by Google

Γιὰ ἰδές, 'μερόνυχτα μονάχος τρέχω.
Δόσε μου δύναμι μὲ τὴ λαλιά σου.
Γιὰ ἰδές, ἀπόστασα, ψυχὴ δὲν ἔχω...
Μὴ θὲς ὁ δύστυχος νὰ πλανηθῶ
Μακρυὰ ἀπ' τὸ σπίτι μου καὶ νὰ χαθῶ.—

Ξενοῦλα, πάρε με 'ς τὴν ἀγκαλιά σου!

3

Δὲν ἔρχεσαι! Ἡ καρδιά μου τοῦ κάκου σὲ προσμένει,
Τοῦ κάκου μὲ λαχτάρα κοντά της σὲ ζητεῖ
Καὶ σπαρταρᾷ 'ς τὰ στήθη καὶ κλαίει πονεμένη.
Γιατ' εἶνε πονεμένη;
Τὸ ξέρω τὸ γιατί.

—

Ἄχ ἦρθες! Ἡ καρδιά μου τίποτε δὲν προσμένει
Κοντά της σ' ἔχει κι' ἄλλο 'ς τὸν κόσμο δὲν ζητεῖ.
Μὰ σπαρταρᾷ 'ς τὰ στήθη καὶ κλαίει πονεμένη.
Γιατ' εἶνε πονεμένη;
Δὲν ξέρω τὸ γιατί.

4

Ὅταν σὰν ἄστρα φωτερὰ
Τὰ δυό σου μάτια μὲ κυττάζουν,
Μέσ' 'ς τῆς ἀγάπης τὴ χαρὰ
Φαρμάκι 'ς τὴν καρδιὰ μοῦ στάζουν.
Ἂν εἶνε κι' ἄστρα καὶ τί τάχα;
Δὲν ἔχουνε πολλὴ ζωή·
Θὰ φέξουν μιὰ νυχτιὰ μονάχα
Καὶ θὰ σβυσθοῦνε τὸ πρωΐ.

—

Ὅταν σὰν ῥόδο δροσερὸ
Τὸ στόμα σου γελᾷ γιὰ μένα,
Ἄχ, πρὶν τὸ γέλιο του χαρῶ,
Νοιώθω τὰ στήθη πονεμένα.
Ἂν εἶνε ῥόδο καὶ τί τάχα;
Μαζὶ μὲ τἄστρα θὰ χαθῇ·
Θὰ ἀνθήσῃ μιὰν αὐγὴ μονάχα
Τὴν ἄλλη θὲ νὰ μαραθῇ.

5

Ἂν ἡ μοῖρα σ' εἶχε φέρῃ
'Σ τὴν δική μου ἀγκαλιά,
Ἂν 'δικό μου ἦσουν ταίρι,
Θὰ 'μποροῦσα νὰ σοῦ 'πῶ,
Νὰ σοῦ 'πῶ χωρὶς λαλιὰ
Καὶ μονάχα μὲ φιλιά,
Πῶς καὶ πόσο σ' ἀγαπῶ!

—

Ἂν γλυκόφεγγε ἀντικρύ μου
Μιὰ ματιά σου γαλανή,
Τότε θ' ἄρχιζα, μικρή μου,
Μὲ τὰ μάτια νὰ σοῦ 'πῶ,
Νὰ σοῦ 'πῶ χωρὶς φωνή,
Ἡ καρδιά μου πῶς πονεῖ,
Πῶς καὶ πόσο σ' ἀγαπῶ!

—

Ὅπως ζοῦμε, χωρισμένοι
Ἀπ' τὸν κόσμο τὸν κακό,
Ἄλλο τόρα δὲν μοῦ μένει,
Παρὰ μόνον νὰ σοῦ 'πῶ
Νὰ σοῦ 'πῶ τὸ μυστικὸ
Μὲ τραγοῦδι ἐρωτικό,
Πῶς καὶ πόσο σ' ἀγαπῶ!

6

Βαθειὰ σκοτεινιασμένη
Κοιμᾶται ἡ ἐρημιὰ
Κ' ἡ βάρκα εἶνε δεμένη
'Σ τὴν ἀκροποταμιά.

—

Ἔλα μαζί μου, ἔλα,
Ξενοῦλα γαλανὴ
Νὰ λύσωμε μὲ τρέλλα
Τῆς βάρκας τὸ σχοινί.

—

Δίχως κουπί, τιμόνι,
'Σ τὸ ῥέμμα τὸ γοργὸ
Νὰ φύγῃ ἡ βάρκα μόνη
Καὶ μέσα ἐσὺ κ' ἐγώ.

—

Νὰ γέρνῃς καὶ νὰ γέρνω
'Σ ἀγάπης ἀγκαλιά,
Νὰ παίρνῃς καὶ νὰ παίρνω
Ἀμέτρητα φιλιά.

—

Ἡ βάρκα μας σὰν νἄχῃ
Περιστεριοῦ φτερὰ
Νὰ ξεπετᾷ μονάχη
'Σ τὰ μαῦρα τὰ νερά,

—

Κ' οἱ δυό μας κοιμισμένοι,
Μέσ' 'ς ὄνειρο βαθὺ
Νὰ λέμε ἀγκαλιασμένοι:
—Ποτὲ νὰ μὴ σταθῇ!..,

7

Ἀγάπης μουσικὴ
Γλυκολαλοῦσ' ἐκεῖ...

Καὶ μοῦ μεθοῦσε τὴν καρδιὰ
Ἡ ἁρμονία ἡ μαγεμμένη,
Σὰν νά ἦταν ῥόδων εὐωδιὰ
Ἀπὸ τὰ χείλη σου σταλμένη.

Ἀγάπης μουσικὴ
Γλυκολαλοῦσ' ἐκεῖ...

Ὅλος ἐλπίδα καὶ χαρὰ
Τὰ μάτια ἀντίκρυζα, μικρή μου
'Σ τὰ μάτια σου τὰ φωτερὰ
Ὁποῦ γελοῦσαν ἀντικρύ μου.

Ἀγάπης μουσικὴ
Πικρολαλοῦσ' ἐκεῖ...

Digitized by Google

Νά! 'ξάφνω ἀλλάζει τὸ σκοπό,
Φαρμακεμμένα λόγια λέει·
'Αντὶ τραγοῦδι χαροπὸ
Τοῦ χωρισμοῦ τὸν πόνο κλαίει.
'Αγάπης μουσικὴ
Πικρολαλοῦσ' ἐκεῖ...

Σ' ἐκύτταξα δειλά, δειλά,
Καὶ σὺ μ' ἐκύτταξες ἐμένα
Κ' ἦταν τὰ μάτια μου θολὰ
Καὶ τὰ 'δικά σου δακρυσμένα!

8

Θωροῦν τὴ ζωγραφιά σου οἱ ἄλλοι
Καὶ λὲν μὲ τὴ δική τους γνῶσι
Πῶς ὁ τεχνίτης 'μπόρεσε νὰ δώσῃ
Σωστὴ ζωὴ 'ς τὰτίμητά σου κάλλη.

Ἦτον ἀλήθεια ἡ τέχνη του μεγάλη.
Ὅμως κι' ἂν ἦτον τόση κι' ἄλλη τόση,
Δὲν ἠμποροῦσε ἡ τέχνη νὰ τὸν σώσῃ.
Ἡ ζωγραφιὰ δὲν θάμπωιαζε καὶ πάλι.

'Σ τὰ ρόδα, 'ς τἄστρα τὰ ζωγραφισμένα
Οὐδ' εὐωδιὰ κι' οὐδὲ καὶ φῶς κανένα
Δὲν ἠμπορεῖ νὰ δώσῃ ἡ ζωγραφιά.
Κ' ἐγὼ κυττάζω καὶ θωρῶ μὲ λύπη
Κἄτι, σὰν φῶς, σὰν εὐωδιὰ νὰ λείπῃ
'Απ' τὴν ζωγραφισμένη σου ἐμμορφιά.

9

Θέλεις καθάριος οὐρανὸς
Καὶ ξάστερος παντοτεινὰ
Νὰ ζωγραφιέται γαλανὸς
'Σ τὰ μάτια σου τὰ γαλανά;
Θέλεις νὰ ζῇς εὐτυχισμένη;
Ἔλα, ἡ καρδιά μου σὲ προσμένει.

—

Θέλεις τοῦ ἥλιου ἡ ἀντηλιὰ
Νὰ σὲ φωτίζῃ λαμπερὴ
Καὶ ς' τὰ χρυσᾶ σου τὰ μαλλιὰ
Χρυσὸ στεφάνι νὰ φορῇ;
Θέλεις νὰ ζῇς εὐτυχισμένη;
Ἔλα, ἡ καρδιά μου σὲ προσμένει.

—

Θέλεις ἐκεῖ ποῦ μοσχανθεῖ
Λευκὸ κλωνάρι λεμονιᾶς
Ν' ἀνθοῦν τῆς ὄψις σου οἱ ἀνθοὶ
Δίχως τὸ φόβο τῆς χιονιᾶς;
Θέλεις νὰ ζῇς εὐτυχισμένη;
Ἔλα, ἡ καρδιά μου σὲ προσμένει.

—

Θέλεις ἐκεῖ ποῦ τὰ πουλιὰ
Λαλοῦν κρυμμένα 'ς τὸ κλαδὶ
Μαζὶ μ' ἐκείνων τὴ λαλιὰ
Τὸ στόμα σου νὰ κελαδῇ;
Θέλεις νὰ ζῇς εὐτυχισμένη;
Ἔλα, ἡ καρδιά μου σὲ προσμένει.

10

Ὅταν γιὰ ὕστερη φορὰ
Τὴν ὕστερη νυχτιὰ σὲ εἶδα
Κ' ἔφυγες σὺ δίχως χαρὰ
Κι' ἀπόμεινα δίχως ἐλπίδα,

Ἄχ! πρὶν 'ς τὸν ὕπνο τὸ γλυκὸ
Γείρ' ἡ καρδιά μου ἡ πονεμένη,
Μ' ἐξάφνισ' ὄνειρο κακό:
Εἶδα πῶς ἤσουν πεθαμένη.

Μιὰ τέτοια μαύρη συμφορὰ
Μοῦ πάγωσεν εὐθὺς τὸ αἷμα,
Κ' ἐξύπνησα μὲ τὴ χαρὰ
Πῶς τὄνειρό μου ἦτον ψέμμα.

Μὰ 'ς τὴν καρδιά μου ὅπου πονεῖ
Τὸ ψέμμα ἀλήθεια πάντα μένει:
Γιὰ ὅλους εἶσαι ζωντανή,
Μόνον γιὰ μένα πεθαμένη!...

'Εν Λειψίᾳ.

Γεώργιος Δροσίνης

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Δι' ἓν μόνον πρᾶγμα δὲν ἐπαινοῦνται οἱ νεκροί, καὶ ἐν τούτοις αὐτὸ εἶνε ἡ αἰτία παντὸς πρὸς αὐτοὺς ἐπαίνου: διὰ τὸν θάνατόν των.

—

Ἂν αἱ γυναῖκες τόσον μεριμνῶσι περὶ τῆς ἰδίας καλλονῆς, πταίουσιν οἱ ἄνδρες, οἵτινες διὰ ταύτην ἰδίως τὰς ἀγαπῶσι.

—

Ἡ μητρικὴ ἀγάπη δίδει πολὺ καὶ λαμβάνει ἐλάχιστον, ἀλλὰ ζῇ ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῆς κεφαλαίων.

—

Οὐδὲν λαχεῖον μετρεῖ μεταξὺ τῶν κερδῶν αὐτοῦ τὴν εὐτυχίαν.

—

Ἡ εὐγλωττία εἶνε ἱππεὺς ἤρεμος ἐπιβαίνων ἵππου ὁρμητικοῦ.

—

Οἱ τύραννοι σβύνουν τὰ φῶτα τῆς παιδείας, ὡς οἱ κλέπται τοὺς φανοὺς τῶν ὁδῶν.

—

Εἰς τὰς μεγάλας κοινωνικὰς ἐπαναστάσεις οὐχὶ ὁ ὠκεανὸς τουτέστιν ὁ λαὸς εἶνε ὁ διεγείρων τὴν θύελλαν, ἀλλ' ὁ ἄνεμος τουτέστι τὸ ἐπαναστατικὸν πνεῦμα.

—

Ἡ ἀναρχία δὲν ἀναβαίνει ποτὲ ἐκ τοῦ λαοῦ εἰς τοὺς ἐν τῇ ἐξουσίᾳ, ἀλλὰ κατέρχεται ἀπὸ ἐξουσίας ἀνοήτου πρὸς τὸν λαόν.

Digitized by Google

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Καταπληκτικὰς διαστάσεις λαμβάνει ἡ μυωπία ἐν τοῖς σχολείοις τῆς Γερμανίας, ὁ τύπος δὲ ἤρξατο ἐπικαλούμενος τὴν σύντονον μέριμναν τῶν ἁρμοδίων. Ἐξ ἰατρικῆς ἐξετάσεως τῶν ὀφθαλμῶν 110,000 μαθητῶν προκύπτει ὅτι ἡ ἐξασθένησις τῆς ὁράσεως κάμνει φοβερὰς προόδους ἰδίως ἐν ταῖς ἀνωτέραις τάξεσιν. Συντελοῦσι δ' εἰς τοῦτο κυρίως οἱ μικροσκοπικοὶ χαρακτῆρες, δι' ὧν ἐκτυποῦνται τὰ λεξικά, τὸ κείμενον τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων καὶ οἱ γεωγραφικοὶ χάρται. Τὰ τυπογραφικὰ στοιχεῖα ἀπὸ αἰῶνος εἰς αἰῶνα σμικρύνονται, θ' ἔλθῃ δὲ βεβαίως ἐποχή, καθ' ἣν θὰ ἀναγινώσκωμεν διὰ μικροσκοπίου.

Γνωστὸν εἶνε ὁπόσον ὑπερβολικαὶ εἶνε αἱ ἀξιώσεις τῶν ἠθοποιῶν κατὰ τὴν ἡμετέραν ἐποχήν.

Ὁ ἄρτι ἀποθανὼν ἐν Βερολίνῳ διευθυντὴς θεάτρου Ἔγγελ ἐπρόκειτο νὰ μισθώσῃ ποτὲ δύο διασήμους ᾀδοὺς, τὸν Ναχβάουρ καὶ τὸν Ῥάϊχμαν, οὓς τὸ κοινὸν οὐδέποτε εἶχεν ἀκούσει ψάλλοντας ὁμοῦ. Προσκαλεῖ λοιπὸν ἀμφοτέρους ἐν τῷ γραφείῳ του, ὅπως μάθῃ τὰς ἀξιώσεις των.

— Αἱ ἰδικαί μου ἀξιώσεις σᾶς εἶνε γνωσταί, λέγει ὁ Ναχβάουρ, πρὸ πολλοῦ· θὰ ἔχω τὸ ἥμισυ τῆς ἀκαθαρίστου εἰσπράξεως.

— Πολὺ καλά. Καὶ σεῖς, κύριε Ῥάϊχμαν, τί ζητεῖτε; λέγει ὁ Ἔγγελ, στρεφόμενος πρὸς τὸν ἕτερον καλλιτέχνην.

— Καὶ ἐγὼ τὸ αὐτὸ ζητῶ· τὸ ἥμισυ τῆς ἀκαθαρίστου εἰσπράξεως.

— Τότε, κύριοι, ἀπαντᾷ ὁ Ἔγγελ, χωρὶς νὰ ταραχθῇ οὐδόλως, θὰ ἔχετε βέβαια τὴν καλωσύνην νὰ μοῦ δίδετε κανὲν εἰσιτήριον δωρεάν, διὰ νὰ ἠμπορῶ νὰ ἐμβαίνω εἰς τὸ θέατρόν μου!

Λέγεται ὅτι Ἀμερικανὸς ἐφευρέτης ἐπενόησεν εὐφυὲς μέσον πρὸς πρόληψιν τῶν ἐν τοῖς θεάτροις δυστυχημάτων ἐν περιπτώσει πυρκαϊᾶς. Κάτωθεν ἑκάστου καθίσματος τοποθετεῖ μικρὰν καταπακτήν, οὕτω πως κατεσκευασμένην, ὥστε ἀρκεῖ νὰ πιέσῃ τις μικρὸν κομβίον διὰ νὰ κατέλθῃ μετὰ τοῦ καθίσματός του ὑπὸ τὴν γῆν καὶ ἐκεῖθεν δι' εὐρυτάτων διαδρόμων ἐξέλθῃ τοῦ θεάτρου ἄνευ οὐδενὸς κινδύνου. Τὸ εὐφυὲς τοῦτο μέσον δύναται νὰ χρησιμοποιηθῇ καὶ εἰς ἄλλας περιστάσεις: Οἱ θεαταὶ π. χ. εἰς ἔνδειξιν ἀποδοκιμασίας κατὰ τοῦ παριστανομένου ἔργου ἤ τινος τῶν καλλιτεχνῶν δύνανται αἴφνης νὰ γίνωσιν ἄφαντοι, μὴ καταφεύγοντες εἰς τὸ τετριμμένον καὶ θορυβῶδες μέσον τῶν συριγμῶν. Πρὸς τούτοις διὰ καταλλήλου τελειοποιήσεως τοῦ μηχανήματος δύναται ἡ πίεσις τοῦ κομβίου νὰ γίνεται καὶ μακρόθεν, ὥστε νὰ ἀπαλλάσσεταί τις εὐκόλως γείτονος θορυβοποιοῦ ἢ ὀχληροῦ κτλ.

Μεταξὺ Βοστώνης καὶ Νέας Ὑόρκης ἐγένοντο ἐσχάτως πειράματα πρὸς σύγκρισιν τῶν πλεονεκτημάτων τοῦ τηλεφώνου πρὸς τὰ τοῦ τηλεγράφου. Τὸ πείραμα συνίστατο εἰς τὴν ταὐτόχρονον διαβίβασιν ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου ἐφημερίδος διὰ τοῦ τηλεφώνου καὶ τοῦ τηλεγράφου. Κατὰ τὸ αὐτὸ διάστημα χρόνου τὸ τηλέφωνον διεβίβασε 346 λέξεις, ὁ τηλεγραφητὴς δὲ ἄνευ οὐδεμιᾶς συντομεύσεως 330. Ὁ διαβιβάζων διὰ τοῦ τηλεφώνου διεκόπη τρίς, ὅπως συλλαβίσῃ λέξεις τινὰς μὴ ἀκουσθείσας καταλεπτῶς. Τὸ λοιπὸν τηλεφώνημα ἠκούσθη εὐκρινῶς καὶ οὐδὲν ἐγένετο λάθος ἐν τῇ ἀντιγραφῇ.

Δεινὴ συμφορὰ ἀπειλεῖ τοὺς καφεπότας. Τὸ φυτὸν τὸ παράγον τὸν πολύτιμον κόκκον προσεβλήθη κατ' αὐτὰς ὑπὸ νόσου. Ὁ σοφὸς βοτανικὸς κ. Ραοὺλ ἐντολὴν λαβὼν παρὰ τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως ὅπως ἐξετάσῃ τὴν σπουδαιότητα τοῦ κακοῦ, ἀπεφάνθη ἀφοῦ διέτρεξε πάντα τὰ μέρη ἔνθα ὑπάρχουσι φυτεῖαι καφὲ ὅτι τὸ κακὸν εἶνε γενικόν. Ἡ νόσος, εἰς ἣν ἀπεδόθη τὸ ὄνομα Hemilia vastatrix θεωρεῖται τόσον καταστρεπτικὴ διὰ τὸ φυτὸν τοῦ καφέ, ὅσον ἡ φυλλοξήρα διὰ τὰς ἀμπέλους.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Ἡ ᾠοτοκία τῶν ὀρνίθων.

Εἰς τοὺς διατηροῦντας ὀρνιθοτροφεῖα ἢ ἁπλῶς ὀρνιθῶνας καὶ ἐνδιαφερομένους περὶ τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς τῶν ᾠῶν παρέχομεν τὴν ἑξῆς συμβουλὴν ἐπὶ ἀσφαλῶν δεδομένων.

Καθ' ἕκαστον ἔτος πᾶσαι αἱ ὄρνιθες αἱ ὑπερβᾶσαι τὸ τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας των πρέπει νὰ παραπέμπωνται ἢ εἰς τὴν χύτραν τοῦ μαγειρείου ἢ εἰς τὴν ἀγορὰν πρὸς ἐκποίησιν. Τὸ παράγγελμα εἶνε οὐσιῶδες καὶ ὁ ἐπιθυμῶν νὰ φθάσῃ εἰς εὐάρεστον οἰκονομικὸν ἐξαγόμενον ὀφείλει νὰ φανῇ κατὰ τοῦτο ἀνοικτίρμων.

Ἡ ὄρνις τριῶν ἐτῶν ἡλικίας παράγει τὸν μέγιστον ἀριθμὸν τῶν ᾠῶν.

Τὸ τέταρτον ἔτος παράγει ὀλιγώτερα, ἀλλὰ τὸ μέγεθος τῶν ᾠῶν της εἶνε μεγαλείτερον.

Ἡ ὄρνις ἡ ἔχουσα πέντε ἐτῶν ἡλικίαν καταναλίσκει τροφὴν ὅσην καὶ ἡ τριῶν ἐτῶν, παράγει δὲ ᾠὰ πολὺ ὀλιγώτερα. Ὥστε ὁ ἰδιοκτήτης δὲν πρέπει νὰ διστάσῃ, τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ αἱ νεαραὶ ὄρνιθες τίκτουσι τὸ φθινόπωρον ἢ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ χειμῶνος, ὅτε τὰ ᾠὰ ἔχουσι τιμὴν διπλασίαν ἢ τριπλασίαν. Ἡ γηραιὰ ὄρνις οὐδέποτε τίκτει τὸν χειμῶνα. Ὁ διατηρῶν ὄρνιθας ἑνός, δύο, τριῶν καὶ τεσσάρων ἐτῶν δύναται νὰ ἔχῃ ᾠὰ πρόσφατα καθ' ὅλας τὰς ὥρας τοῦ ἔτους.

Διὰ τοῦ συστήματος τούτου ἐπιτυγχάνεται πρὸς τούτοις καὶ τὸ πλεονέκτημα τοῦ νὰ μὴ καταναλίσκωνται πλέον ὄρνιθες γηραιαὶ καὶ τραχεῖαι, ἐπειδὴ μέχρις ἡλικίας τεσσάρων ἐτῶν ἡ σὰρξ τῆς ὄρνιθος διατηρεῖται ἀκόμη ἀρίστη.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 —1406

Digitized by Google

'Αριθ. 658 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ΄.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΣΤ΄. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 7 Αὐγούστου 1888

FOREIGN BODL. LIBR. PERIODICALS

Η ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ

Τὸ θέατρον ἦτο πλῆρες θεατῶν μέχρις ἀποπνιγμοῦ· πάντα τὰ μακρὰ θρανία καὶ ὁ μέχρι τοῦ τοίχου τοῦ περιβόλου κενὸς χῶρος ἐπληροῦντο παρὰ τοῦ συμμιγοῦς ἀκροατηρίου τοῦ ἀποτελουμένου ἐκ πολυαρίθμων οἰκογενειῶν ἀστῶν, ἐξ ὑπαλλήλων, ἐξ ἀξιωματικῶν, ἐκ μειράκων μαθητῶν, ἐκ παρεπιδημούντων ἐπαρχιωτῶν, ἐκ τοῦ κοινοῦ τέλους, ὅπερ κατὰ προτίμησιν συρρέει εἰς τὰς παραστάσεις τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου. Ὅλον δὲ τὸ πλῆθος τοῦτο, μὲ εὐχαρίστησιν ἀπλοϊκῶς ἐζωγραφισμένην ἐπὶ τῆς μορφῆς του, παρηκολούθει τὴν ἀνέλιξιν τῆς παραστάσεως—τῆς *διδασκαλίας*, ὅπως λέγουν τώρα ἐπὶ τὸ ἀρχαιοπρεπέστερον—τῆς *Βαβυλωνίας*, ἐχειροκρότει ἐκθύμως καὶ ἀνεκάγχαζε θορυβωδῶς φαιδρυνόμενον ἐκ τῶν ἀφελῶν καὶ διὰ λαρυγγώδους ἀσιατικῆς προφορᾶς ἐκφερομένων παρατηρήσεων τοῦ Ἀνατολίτου καὶ ἐκ τῶν ὀργίλων ἀναφωνήσεων τοῦ ἰταλοφώνου Ἑπτανησίου, ὃν ὑπεκρίνετο μετ' ἀνεπιλήπτου τέχνης εἷς τῶν ἀναντιρρήτως δοκίμων ἠθοποιῶν μας, ὁ κ. Σπυρίδων Ταβουλάρης.

Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς ἱλαρότητος καὶ τοῦ θορύβου ἐγὼ ἀναμιμνησκόμενος τῆς ἀληθείας τοῦ παλαιοῦ λατινικοῦ ῥητοῦ habent sua fata libelli, διελογιζόμην τὴν παράδοξον τύχην τοῦ ἔργου ἐκείνου. Εἰς τὸ πνιγηρὸν καὶ σκολιὸν στάδιον τῆς πενιχρᾶς ἡμῶν φιλολογίας, ἔνθα ὑπὸ κλίμα ἄστοργον καχεκτοῦσι καὶ φθίνουσι τὰ ἔργα τῆς διανοίας, σπανίως βιβλίον ἔτυχε τόσης εὐνοίας καὶ προκοπῆς καὶ ἠξιώθη νὰ διανύσῃ τόσον μακρὸν στάδιον εὐημερίας. Ἀφότου τὸ πρῶτον ἐδημοσιεύθη, πρὸ ἡμίσεος καὶ πλέον αἰῶνος, ἔσχε τὴν τιμὴν ἀδιακόπου σειρᾶς ἀναριθμήτων ἐκδόσεων. Μεταξὺ τοῦ πενιχροῦ ἐμπορεύματος, ὅπερ ἐκθέτει εἰς πώλησιν ὁ πλάνης βιβλιοπώλης ἐπὶ τοῦ πεζοδρομίου τῆς ὁδοῦ Σταδίου ἢ τῆς ὁδοῦ Αἰόλου, ὑπὸ τὴν στοὰν τοῦ Ταχυδρομείου ἢ εἰς τὸν πρόναον τῆς Ἁγίας Εἰρήνης, ἡ *Βαβυλωνία* διαπρέπει ἐν προσφάτῳ ἀτημελεῖ ἀλλ' εὐώνῳ ἐκδόσει. Τὴν βλέπει τις εἰς τὰς χεῖρας στρατιώτου, ἀναπαυομένου ἐν τῷ στρατῶνι μετὰ τὸν κάματον τῶν γυμνασίων, εἰς τὰς χεῖρας μαθητευομένου τεχνίτου, φυλάσσοντος ἐν ἡμέρᾳ σχολῆς τὸ ἐργαστήριόν του· τὴν συναντᾷ καὶ εἰς τὰ πνιγηρὰ καταγώγια τῶν φυλακῶν τέρπουσαν τὸν μόλις καὶ μετὰ κόπου ἀναγινώσκοντα κατάδικον κατὰ τὰς μακρὰς ὥρας τῆς ἀνίας του. Τὰ πρόσωπά της ἐγένοντο σὺν τῷ χρόνῳ τύποι ἀνεγνωρισμένοι, πολλαὶ δὲ φράσεις αὐτῆς κατέστησαν ῥητὰ πασίγνωστα ἢ εἰσήχθησαν ὡς παροιμίαι εἰς τὴν κοινὴν ὁμιλίαν.

Καὶ περίεργον! ἐνῷ τὸ βιβλίον τοιαύτην ἔσχεν ἐξαιρετικὴν διάδοσιν καὶ εὔνοιαν ἀεὶ προϊοῦσαν, ὁ συγγραφεὺς αὐτοῦ παρέμεινε περίπου ἄγνωστος. Ὠνομάζετο Δημήτριος Κ. Βυζάντιος, ἀλλ' ὡς μ' ἐπληροφόρησε φίλος μου, συλλέξας ἄλλοτε φιλοπόνως πολλὰς λίαν χρησίμους βιβλιογραφικὰς πληροφορίας, τὸ «Βυζάντιος», τὸ ὁποῖον κατίσχυσε καὶ ἔμεινεν ὡς κύριον αὐτοῦ ἐπώνυμον, ἦτο ἐπίθετον ἐπιπρόσθετον δηλωτικὸν τῆς ἑαυτοῦ καταγωγῆς, διότι ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐγεννήθη καὶ ἐκεῖθεν κατῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Καθ' ἑτέρας πληροφορίας τινῶν γνωρισάντων αὐτὸν ἐκ τοῦ σύνεγγυς, ἦτο ἀνὴρ εὔχαρις τοὺς τρόπους καὶ στωμύλος, ἔφερε φουστανέλλαν καὶ ὡς κύριον ἔργον εἶχε τὴν ζωγραφικὴν ἱερῶν εἰκόνων. Διέμεινεν ἐπὶ χρόνον πολὺν εἰς Πάτρας, πᾶσαι δὲ αἱ εἰκόνες, ἃς ἰδίᾳ χειρὶ ἔγραψεν ἐν τῷ αὐτόθι ναῷ τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου μαρτυροῦσιν ἱκανότητα οὐχὶ κοινὴν περὶ τὴν βυζαντινὴν ἁγιογραφίαν. Ἦτο ἀρκετὰ ἐγγράμματος καὶ πεπροικισμένος διά τινος εὐφυΐας καὶ παρατηρητικότητος, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ ἔργου του· παρεκτὸς δὲ τῆς *Βαβυλωνίας*, ἢ *τῆς κατὰ τόπους διαφθορᾶς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης*— διότι οὕτως ἔχει ἀκεραίως ὁ τίτλος τῆς κωμῳδίας του — συνέγραψε καὶ ἕτερον ἔργον ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν *Γυναικοκρατία*. κωμῳδίαν εἰς 5 πράξεις ἐκδοθεῖσαν ἐν Ἀθήναις τὸ 1841 «πρὸς χρῆσιν καὶ διασκέδασιν τῶν Ἑλλήνων!» Πλείονας πληροφορίας περὶ τοῦ συγγραφέως καὶ τῆς πρώτης ἐκ τοῦ ἔργου του ἐντυπώσεως παρὰ τῷ κοινῷ δὲν ἠδυνήθην ν' ἀνεύρω, εἰ καὶ ἐκ περιεργείας ἐπισταμένως ἠρεύνησα εἰς τὰς ἐκδιδομένας ἐν ἔτει 1836 ἐφημερίδας, ὅτε ἡ *Βαβυλωνία* ἐξεδόθη τὸ πρῶτον,

Digitized by Google

καὶ ὅτε ὁ ὑπάρχων τύπος συνείθιζεν ἁπλῶς μὲν καὶ διὰ βραχέων, ἀλλ' ὅπως δήποτε νὰ ποιῆται λόγον περὶ τῶν σπανίων κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δημοσιευμένων βιβλίων.

Ἡ ἐπίνοια τοῦ Βυζαντίου ὅπως παραστήσῃ ἐν σειρᾷ σκηνῶν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον κωμικῶν τὴν ἐπικρατοῦσαν περὶ τὴν γλῶσσαν σύγχυσιν κατὰ τὰ πρῶτα μετὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν ἔτη, δὲν ἦτο ἴσως ἀφυής. Τὸ Ναύπλιον ἕδρα τῆς Κυβερνήσεως, ἔνθα ἐκ τοῦ σάλου τῆς ἐπαναστάσεως φερόμενα εἶχον καταφύγει καὶ ἐνοικήσει παμπληθῆ στοιχεῖα ἐκπροσωποῦντα τὸν ἁπανταχοῦ καταδιωκόμενον ἑλληνισμόν, ἦτο ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ἀληθὴς πύργος τῆς Βαβέλ. Εἰς τὰς στενωποὺς τῆς μικρᾶς πόλεως, εἰς τὰς μικροσκοπικὰς πλατείας της, εἰς τ' ἀπέριττα καφενεῖά της καὶ τὰ πενιχρὰ πανδοχεῖα συνωθοῦντο καὶ διηγκωνίζοντο ὁ σκαιὸς Ρουμελιώτης καὶ ὁ κρυψίνους Πελοποννήσιος, ὁ ἄπληστος καὶ ἄτολμος Χῖος, ὁ ἀφελὴς Μικρασιάτης, ὁ εὐθυρρήμων Κρής, ὁ κομπαστὴς καὶ βλάσφημος Ἑπτανήσιος. Πάντα ταῦτα τὰ ποικίλα καὶ ἀνόμοια γλωσσικὰ ἰδιώματα ἀντήχουν ἐν φυρμῷ κατὰ πάσας τὰς ὥρας τῆς ἡμέρας καὶ εἰς πάσας τοῦ βίου τὰς περιστάσεις ἐν τῇ πολυμιγεῖ ἐκείνῃ κοινωνίᾳ, φυσικὸν δὲ ἦτο νὰ ἐπέρχωνται ἀστεῖαι παρεξηγήσεις καὶ ἔστιν ὅτε αἱματηραὶ συγκρούσεις ἐκ γλωσσικῶν παρεννοήσεων. Ὁ Βυζάντιος, σύγχρονος ὢν ἔτυχε βεβαίως ν' ἀκούσῃ τὸν κυκεῶνα αὐτὸν τῶν διαλέκτων, φαίνεται δὲ ὅτι ἢ ἐγίνωσκεν ἐκ τῶν προτέρων ἢ ἐπεμελήθη χάριν τοῦ σκοποῦ του νὰ ἐκμάθῃ πλείστους ἐκ τῶν ἰδιωτισμῶν αὐτῶν, διότι ἡ ἀπόδοσις τοῦ λεκτικοῦ τῶν διαφόρων τῆς κωμῳδίας του προσώπων ἐγένετο ἀρκετὰ πιστῶς καὶ μόνον παρεστάθη ἐπὶ τὸ ὑπερβολικώτερον, ὡς εἶνε ἐπιτετραμμένον εἰς τοιούτου εἴδους παίγνια, ἡ διαφθορὰ τῆς κοινῆς γλώσσης. Εἰς τοῦτο ἀποβλέψας, καὶ μὴ ὢν ἄλλως τε ἐξ ἐπαγγέλματος κωμῳδοποιός, παρημέλησε τοῦ μύθου καὶ ἔπλεξε τὴν ὑπόθεσιν μὲ ἱκανὴν ἀπειρίαν ἐπὶ ἱστοῦ ἀρκετὰ χονδροειδοῦς. Δὲν εἶχε σκοπὸν νὰ σατυρίσῃ, ἀλλὰ μόνον ν' ἀστειευθῇ, ἔκρινε δὲ καλὸν ῥητῶς νὰ δηλώσῃ τοῦτο εἰς τὸν πρόλογον τοῦ ἔργου του γράψας: «τὴν λυπηρὰν αὐτὴν κατάστασιν, εἰς » τὴν ὁποίαν ἐξετραχηλίσθη ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα » μὴ θελήσας νὰ ἐκτραγῳδήσω, ἐθέμην σκοπὸν » νὰ κωμῳδήσω, ὥστε διὰ τῆς ἀστειότητος » μᾶλλον νὰ καταρτισθῶσιν οἱ κακῶς προφέ» ροντες τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ νὰ προ» τραπῶσιν εἰς τὴν κατὰ τόπους σύστασιν σχο» λείων πρὸς ἐκπαίδευσιν τῆς νεολαίας των. Δὲν » ἀποβλέπω πρὸς ἐμπαιγμὸν τῶν εἰς τὴν σκηνὴν » παρουσιαζομένων προσώπων, ἀλλ' ὡς εἶπον » πρὸς καταρτισμὸν καὶ τὴν διὰ τὴν διάδοσιν » τῆς παιδείας προτροπήν.» Πρόθεσις σατύρας ὑπολανθάνει παροδικῶς μὲν καὶ ἐπεισοδιακῶς εἰς τοῦ Χίου ξενοδόχου τὴν πλεονεξίαν, κυρίως δὲ καὶ ἐμφύτως εἰς τὴν ἀπεικόνισιν τοῦ Λογιωτάτου καὶ τοῦ Ἑπτανησίου, τοῦ πρώτου ἐπιμένοντος νὰ λαλῇ εἰς ἀρχαΐζουσαν γλῶσσαν, φορτικῶς ἀκατάληπτον, καὶ περιφρονοῦντος ἐν τῇ ὑπεροπτιδι σοφίᾳ του τοὺς ἁπλοϊκοὺς καὶ ἀγραμμάτους συνδαιτυμόνας, τοῦ δευτέρου δὲ ὑποκρύπτοντος ὑπὸ τὴν εὐέξαπτον ἀλαζονείαν μεθ' ἧς ἐξήσκει τὰ ὑψηλὰ τοῦ Ἀστυνόμου καθήκοντα ἀμάθειαν παχυλήν. Ἡ τοιαύτη τοῦ συγγραφέως πρόθεσις ἦτο δεδικαιολογημένη. Οἱ λογιώτατοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐκίνουν τὸν γέλωτα τῶν φρονίμων διὰ τῆς ἐπιτετηδευμένης γλώσσης, ἣν μετεχειρίζοντο ἐνίοτε περὶ τὸ λέγειν, ἀείποτε δὲ περὶ τὸ γράφειν, ἠδύναντο ὅμως οὐχὶ ἀδίκως νὰ κινήσωσι καὶ τὴν ἀγανάκτησιν διὰ τοῦ ζήλου, ὃν κατέβαλλον περὶ τὸ ἐπιβλαβὲς αὐτῶν κήρυγμα. Παρανοήσαντες τὴν πρὸς ἀπομίμησιν τῶν ἀρχαίων ἡμῶν προγόνων τάσιν, ἣν μετὰ πολλῆς πολιτικῆς περινοίας κατώρθωσαν νὰ ἐμπνεύσωσιν εἰς τὸ ἔθνος οἱ τὴν ἐξέγερσιν αὐτοῦ παρασκευάσαντες ἄνδρες, διδάσκαλοι δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον ὄντες καὶ ἐγκύψαντες εἰς τὴν μελέτην τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, ἤθελον ν' ἀναστήσωσιν ἐκ τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ κόσμου οὐχὶ τὸ ζωοπάροχον καὶ μεγαλουργὸν φρόνημα, ἀλλὰ τὴν ἀπ' αἰώνων νεκρὰν γλῶσσαν, μετ' ἀδιαλλάκτου καὶ μισαλλοδόξου πεισμονῆς ὑποστηρίζοντες τὴν ἑαυτῶν γνώμην. Τὰ πεζὰ καὶ ἔμμετρα αὐτῶν δοκίμια ἦσαν ὑποδείγματα γελοιωδεστάτου μακαρονισμοῦ, βεβαιοῖ δὲ ὁ Βυζάντιος ἐν ὑποσημειώσει ὅτι τὸ ἐν τῇ ΙΒ' σκηνῇ περιώνυμον ἐπιτύμβιον «Ἐνθάδε κεῖται Χατζῆ Μουράτης κλήσει κλπ.» ὅπερ συντάττει ὁ Λογιώτατος χάριν τοῦ Ἀνατολίτου δὲν εἶνε κωμικὴ ἐπίνοια ἀλλὰ πραγματικὸν ἔργον λογίου τινός, οὗ τὸ χειρόγραφον ἀνεῦρε κατὰ τύχην ὁ συγγραφεὺς τῆς *Βαβυλωνίας* ἐντὸς βιβλίου, ὅπερ ἐδανείσθη, διαφέρον μόνον κατὰ τὸ ὄνομα καὶ τὸν δεύτερον στίχον. Ἐν παρόδῳ δὲ σημειῶ ὅτι ἡ μονομανία αὕτη τῶν διδασκάλων περὶ τὸ ἐπιτηδεύεσθαι διεστραμμένον ἀρχαϊκὸν ὕφος ἔσχεν ἐπιζήμιον ἐπίδρασιν, καὶ ἐξαιρέσει τῶν καθαρῶν καὶ γνησίων δημοτικῶν ᾀσμάτων, τὰ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀγῶνος εἰς λογίαν γλῶσσαν συντεθέντα ποιήματα, τ' ἀξιοῦντα νὰ ἐμψυχώσωσι τοὺς ἀγωνιζομένους ἢ νὰ ἐξυμνήσωσιν εὐκλεεῖς πράξεις εἶνε παγερὰ καὶ ἄμουσα κατασκευάσματα, μακρὰν ἀπέχοντα τῆς θερμουργοῦ ἐμπνεύσεως τῶν θουρίων τοῦ Τυρταίου, τοῦ Ρουζὲ-Δελὶλ καὶ τοῦ Θεοδώρου Κέρνερ. Τὸ ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Μάρκου Βότσαρη συντεθὲν ἡρωοελεγεῖον, τὸ ἕως ἐπ' ἐσχάτων ψαλλόμενον: «Ἕλληνες, κλαύσωμεν ἄνδρα γενναῖον» εἶνε δεῖγμα τῆς ποιητικῆς ταύτης

Digitized by Google

βαναυσοτεχνίας καὶ ἀπειροκαλίας. Εὐτυχῶς ἡ κοινωνία ἡ ἄρτι ἀποσείσασα τὰ δεσμὰ τῆς τυραννίας ἀπέστερξε νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὰς πέδας τῆς γραμματικῆς τοῦ Λασκάρεως καὶ οἱ πολλοὶ ὀρθοφρονήσαντες παρεδέχθησαν ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ ματαιοπονῶσι γαλβανίζοντες τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ἀλλὰ νὰ ἐπιδιώξωσι τὴν βαθμιαίαν μόρφωσιν καὶ συστηματοποίησιν τῆς ζωντανῆς νεωτέρας.

Ὁ τύπος τοῦ Ἑπτανησίου ἦτο ἐπίσης ἀληθὴς καὶ πραγματικός. Ἅμα τῇ καθόδῳ τοῦ Κυβερνήτου εἰς τὴν Ἑλλάδα, συνέρρευσαν εἰς τὴν πρωτεύουσαν πλεῖστοι ἐκ τῶν Ἰονίων νήσων ἐπιστήμονες, σπουδάσαντες κατὰ τὴν τότε συνήθειαν εἰς τὰ ἰταλικὰ Πανεπιστήμια τῆς Παδούης, τῆς Πίζης ἢ τῆς Βονωνίας. Ἐξ αὐτῶν τινὲς ἦσαν ὄντως ἱκανοὶ καὶ πεπειραμένοι, διαπρέψαντες μεταγενέστερον εἰς τὸ στάδιον ὅπερ ἐξελέξαντο, ἀλλ' οἱ πλείονες ἦσαν δυστυχῶς ἡμιμαθεῖς οἰηματίαι, στερούμενοι σοβαρῶν γνώσεων καὶ ἐμβριθείας, ὧν τὰ προβληματικὰ φῶτα ἐδέησε νὰ χρησιμοποιήσῃ ὁ ἀοίδιμος Καποδίστριας ἐν τῇ δημοσίῳ ὑπηρεσίᾳ, ἐν ἀπορίᾳ διατελῶν καὶ ἐκ τῆς λειψανδρίας πιεζόμενος. Γινώσκω ἕνα ἐξ αὐτῶν, οὗτινος παρασιωπῶ τὸ ὄνομα καὶ τὴν πατρίδα, τύπον ἀρκετὰ περίεργον, διανύσαντα στάδιον πρωτοφανὲς εἰς τὰ χρονικὰ τῆς δημοσίου ὑπηρεσίας. Δικηγόρος μετριώτατος ὤν, ἐπέτυχε νὰ διορισθῇ δικαστὴς εἰς τὸν Ἄρειον Πάγον, τὸ ἀρτισύστατον τότε ἀνώτατον δικαστήριον τοῦ Κράτους. Ἀποσυρθεὶς ἐνωρὶς ἐκ τῆς ὑπηρεσίας, ἔμεινεν ἐπὶ μακρὰ ἔτη εἰς τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα ἐξασκῶν οὐχὶ μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας τὸ δικηγορικὸν ἐπάγγελμα. Μετὰ τὴν ἕνωσιν τῆς Ἑπτανήσου, ἤτοι μετὰ πάροδον τριάκοντα πέντε περίπου ἐτῶν, γέρων ἤδη ἐνήργησε καὶ κατώρθωσε νὰ διορισθῇ εἰρηνοδίκης εἰς ἕνα τῶν τελευταίων δήμων τῆς νήσου! Καὶ τοιουτοτρόπως ὁ ἀλλόκοτος αὐτὸς τῆς Θέμιδος λειτουργός, ὅπως ὁ στρατιωτικὸς ἐκεῖνος τοῦ Γερολστάϊν ἐν τῷ γνωστῷ κωμειδυλλίῳ, ἀντιθέτως πρὸς τὰ πανταχοῦ καὶ ἀνέκαθεν ἰσχύοντα ἐν πάσῃ ἱεραρχίᾳ, ἤρξατο ἀπὸ τοῦ ἀνωτάτου βαθμοῦ τὴν σταδιοδρομίαν του διὰ να καταλήξῃ εἰς τὸν κατώτατον.

Τοιαύτη ἦτο ἡ ἐποχὴ καὶ τοιοῦτοι οἱ τύποι, οὓς ἠθέλησε ν' ἀναπαραστήσῃ ὁ συγγραφεὺς τῆς *Βαβυλωνίας*. Τὸ ἔργον του ὡς κωμικὸν παίγνιον ἠδύνατο νὰ εἶνε ἀνεκτόν. Ἀλλ' εἶχε γεννηθῇ ὡς εἴπομεν ὑπὸ ἀστέρα εὐοίωνον καὶ ἡ ἐπιτυχία του ὑπερέβη πολὺ τὴν μετρίαν αὐτοῦ ἀξίαν. Ἐνωρὶς ἀνεβιβάσθη ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἥτις κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦτο ἄξεστος καὶ ἀρχέγονος ὅσον περίπου καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Θέσπιδος καὶ φαίνεται ὅτι ηὐδοκίμησεν. Ἐκ τούτου δ' ἐνθαρρυνόμενος ὁ Βυζάντιος προέβη εἰς ἀνατύπωσιν τῆς κωμῳδίας του, πολλὰ προσθαφαιρέσας, καθὰ λέγει ἐν τῷ προλόγῳ τῆς δευτέρας ἐκδόσεως «χάριν ἀστεϊσμοῦ», παρενείρας δὲ καὶ τετάρτην πρᾶξιν ἔμμετρον «πρὸς περισσοτέραν κομψότητα» μετὰ τριῶν νέων προσώπων, δυο γυναικείων, τῆς Κανέλλας, ἐρωμένης τοῦ Κρητικοῦ καὶ τῆς Γαρούφως, γραίας τροφοῦ αὐτῆς, εἶδος duègne, καὶ ἑνὸς ἀγύρτου ἰατροῦ. Ἀλλ' ἡ βεβιασμένη αὐτὴ παρένθεσις μὲ τοὺς ἀνουσίους καὶ ἀδοκίμους στίχους της οὐδὲν προσέθηκεν εἰς τὸ ὅλον ἔργον, δικαίως δὲ κατηργήθη πρὸ πολλοῦ καὶ παραλείπεται ἐν τῇ παραστάσει. Ἡ εὔνοια ἧς ἔτυχε τὸ ἔργον παρὰ τῷ κοινῷ προέβη αὔξουσα, ἰδίως κατόπιν ὅτε θίασοι κάπως κάλλιον κατηρτισμένοι συμπεριέλαβον αὐτὸ εἰς τὸ δραματολόγιόν των καὶ ὁ ἀείμνηστος Θ. Ὀρφανίδης, νέος τότε ζωηρὸς καὶ εὐφυής, ὑπεδύετο τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀνατολίτου. Ἔκτοτε αἱ παραστάσεις τῆς *Βαβυλωνίας* ἐπολλαπλασιάσθησαν καὶ δὲν ὑπῆρξε σκηνὴ προχείρως ὑπὸ φιλοδραματικοῦ ὁμίλου πηχθεῖσα, δὲν ὑπῆρξεν ἐκπαιδευτήριον κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν ἐξετάσεων, δὲν ὑπῆρξε θέατρον καθ' ἅπασαν τὴν Ἀνατολήν, ὅπου νὰ μὴ ἠκούσθησαν οἱ ἀλλόκοτοι φθόγγοι τῶν διαφόρων προσώπων τῆς κωμῳδίας τοῦ Βυζαντίου καὶ αἱ παραφοραὶ τοῦ Ἑπτανησίου καὶ ἡ ἔρις τοῦ Ἀλβανοῦ πρὸς τὸν Κρῆτα. Καὶ σήμερον ἀκόμη ἐν μέσαις Ἀθήναις ὑπὸ τοῦ σχετικῶς καλλίστου ἑλληνικοῦ θιάσου, πρὸ ἀκροατηρίου ἀξιοῦντος τὰ πρωτεῖα ἐν νοημοσύνῃ καὶ μορφώσει *διδάσκεται* ἡ *Βαβυλωνία*, ἐνῷ τὴν προτεραίαν ἐπὶ τῆς αὐτῆς σκηνῆς παριστάνετο ὁ *Σεβῆρος Τορέλλης* τοῦ Φραγκίσκου Κοππέ!

Καὶ ἐνῷ ὅλοι ἐφαιδρύνοντο καὶ ἐκάγχαζον, ἐγὼ μόνος ἴσως τῶν θεατῶν κατειλημμένος ἐκ τῶν ἀνωτέρω διαλογισμῶν δὲν ἐφαιδρυνόμην. Ἡ παράστασις ἐκείνη τῆς *Βαβυλωνίας* ἦτο δι' ἐμὲ μία εἰσέτι ἐπιπρόσθετος ἀπόδειξις ὅτι παρὰ τὴν ἑκάστοτε ἀκουομένην ἐμφαντικὴν μεγαληγορίαν δὲν κατεβλήθη φιλότιμος ἐργασία πρὸς ἀνύψωσιν τῆς ἐθνικῆς σκηνῆς καὶ πρὸς ἐξευγενισμὸν τῶν θεατρικῶν ἡμῶν ἠθῶν. Πρὸ πολλοῦ τὸ ἔργον αὐτό, ὅπερ ἐπιπολαίως καὶ μὲ τὴν συνήθη παρ' ἡμῖν περὶ τὸ ἐπίθετον ἀκράτειαν ἐχαρακτηρίσθη ὡς «ἐθνικόν», ἔπρεπε ν' ἀποσκορακισθῇ ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς σκηνῆς. Ὡς κωμικὸν παίγνιον, ἐπαναλαμβάνω, καίπερ οὐχὶ ἀνώτερον τοῦ μετρίου, ὡς σημειοῦν παροδικήν τινα περίστασιν οὐχὶ τοῦ ἐθνικοῦ βίου ἀλλὰ μόνον τῆς πολυπλάγκτου ἑλληνικῆς γλώσσης, ἠδύνατο νὰ εἶνε ἀνεκτὸν πρὸ ἡμίσεος αἰῶνος, δεδομένης μάλιστα τῆς ὑπαρχούσης τότε σπάνεως περὶ τὰ πρωτότυπα δραματικὰ ἔργα· ἀλλὰ τῆς ἐποχῆς παρελθούσης, ἔπρεπε καὶ αὐτὸ νὰ παρέλθῃ

Digitized by Google

καὶ ουχὶ νὰ σύρῃ ἀκόμη ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὰ ράκη τοῦ ἀναχρονισμοῦ του. Σήμερον τοιοῦτο ἔργον οὔτε σκοπόν τινα ἐκπληροῖ οὔτε ἐπίδρασιν ἐλαχίστην δύναται νὰ ἔχῃ· σήμερον τὰ φῶτα τῆς παιδείας διεσπάρησαν δαψιλῶς χάρις εἰς τὴν δραστήριον φιλοπατρίαν τοῦ ἡμετέρου ἔθνους καὶ τὴν γοργὴν φορὰν τοῦ πνεύματος τοῦ αἰῶνος, ἡ δὲ τέως ἀκατάσκευος γλῶσσα ἡμῶν ἐπετέλεσε βαθμηδὸν τὴν μόρφωσίν της καὶ ἀπέκτησε τὴν σθεναρὰν ἑνωτικήν της δύναμιν συνδέουσα διὰ δεσμοῦ ἀκαταμαχήτου τοὺς διεσπαρμένους ὁμοφύλους. Παρεκτὸς ὀλίγων ἀπαραιτήτων τοπικῶν ἰδιωτισμῶν ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα τανῦν ἀποβαλοῦσα βαθμηδὸν τὸν φόρτον τῶν ξενισμῶν καὶ βαρβαρισμῶν δὲν λαλεῖται ἐν Χίῳ, ἐν Κρήτῃ, ἐν Ἑπτανήσῳ ὅπως ἐλαλεῖτο κατὰ τὴν ἐποχήν, καθ' ἣν συνεγράφη ἡ *Βαβυλωνία*, οἱ κάτοικοι δὲ τῶν εἰρημένων ἑλληνικῶν χωρῶν συναντώμενοι ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι δύνανται κάλλιστα νὰ συνεννοηθῶσιν, χωρὶς ποσῶς νὰ ἐπέλθῃ κωμικὴ ἢ δυσάρεστος παρεξήγησις. Σήμερον οἱ λογιώτατοι ἐξέλιπον, οἱ δὲ τυχὸν διασωζόμενοι καὶ ἐμμένοντες εἰς τὰς ἐσκωριασμένας ἰδέας των ἐδέησε πρὸ πολλοῦ νὰ φυγομαχήσωσιν ἀπέναντι τῶν σαρκασμῶν, οὓς ἐξήγειρε παρὰ τῷ κοινῷ πᾶσα ἀνίσχυρος αὐτῶν προσπάθεια. Σκοπὸν καὶ ἐπίδρασιν λυσιτελῆ δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχῃ τοιοῦτο ἔργον οὐδ' εἰς αὐτὴν τὴν ἐποχὴν ὁπότε ἐγράφη. Ἂν ἤθελεν ὁ συγγραφεὺς νὰ διακωμῳδήσῃ—τοῦθ' ὅπερ καλῶς ποιῶν ἀρνεῖται διαρρήδην ἐν τῷ προλόγῳ του—τὸν Καισαρέα διότι εἰσάγει τουρκικὰς λέξεις εἰς τὴν ὁμιλίαν του ἢ τὸν Ἑπτανήσιον διότι ξενοφώνως φθέγγεται χρώμενος λέξεσι καὶ φράσεσιν ἰταλικαῖς, θὰ ἐδείκνυεν ἄδικον καὶ ἀνόητον ζῆλον,ἐπειδὴ ἡ κατὰ τόπους διαφθορὰ τῆς λαλουμένης γλώσσης εἶνε συνέπεια τῶν ἐπὶ αἰῶνας διαρκεσασῶν ἱστορικῶν περιπετειῶν τοῦ πολυπαθοῦς ἡμῶν Γένους, δι' ἃς βεβαίως δὲν εὐθύνονται αἱ νεώτεραι γενεαί. Ἂν δὲ πάλιν ἤθελεν, ὡς ἀφελῶς λέγει ὁ συγγραφεύς, νὰ προτρέψῃ διὰ τοῦ μέσου τούτου τοὺς ὁμοεθνεῖς εἰς τὴν διάδοσιν τῆς παιδείας, ἡ ἀξίωσίς του ἦτο ὑπερβολική, διότι ἀπαιτεῖται ἐπίσης μακρῶν ἐτῶν ἐργασία ὅπως ἡ γλῶσσα ἀποσκυβαλίσῃ τους παρεισφρήσαντας εἰς αὐτὴν ξενισμούς, ἔργον ὅπερ δὲν δύναται νὰ ἐπιτελέσῃ δια μιᾶς μὲ ὅλην τὴν ἀγαθήν της προθεσιν μία μετρία κωμῳδία. Ἐνῷ δὲ στερεῖται προορισμοῦ, εἶνε ἀφ' ἑτέρου ὑπὸ τεχνικὴν ἔποψιν ὅλως διολου κακόζηλον καὶ ἀδόκιμον κατασκεύασμα, διότι ἐπὶ τέλους πᾶσα ἡ πλοκὴ τοῦ ἔργου στηρίζεται εἰς παρεξήγησιν προελθοῦσαν ἐκ μιᾶς λέξεως κακεμφάτου, αἱ δ' ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσαι ὀλίγαι χυδαῖαι εὐφυολογίαι εἰς τὸν αὐτὸν δυσώδη κύκλον ἀνάγονται. Ὡραία τῷ ὄντι *διδασκαλία* νὰ περιμένῃ τὸ κοινὸν νὰ φαιδρυνθῇ μὲ πολλὴν συγκατάβασιν τῶν ὀσφραντικῶν του νεύρων, ἀπο τὸν γνωστὸν δυϊκὸν τοῦ Λογιωτάτου μεθερμηνευόμενον παρὰ τοῦ Ἀνατολίτου!

Εἰς τὸ βασίλειον τῶν γραμμάτων καὶ τῆς τέχνης ἔργα μὴ φέροντα τὴν γνησιαν σφραγῖδα τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἐμπνεύσεως δὲν ἔχουσι λόγον ὑπάρξεως· καὶ ἂν διὰ λογους κριτικῆς ἀτροφίας καὶ ἀμούσου συγκαταβάσεως κατωρθώσωσι καί τινα κίβδηλα μετὰ τιμῆς νὰ κυκλοφορήσωσιν, ἡ πρόοδος ἡ διαμορφοῦσα τὴν καλαισθησίαν τ' ἀνευρίσκει μίαν ἡμέραν καὶ τὰ καταδικάζει εἰς ἀνυπαρξίαν. Γινώσκω ὅτι τὸ ἐθνικὸν λεγόμενον θέατρον συντηρεῖται κυρίως ἐκ τῶν μᾶλλον ἀμόρφων καὶ ἀηδῶν τερατουργημάτων τοῦ παρακμάσαντος ρομαντισμοῦ, καὶ ὅτι εἰς τὸ νοῆμον δημόσιον τὸ συρρέον εἰς τὰς παραστάσεις του παρέχεται σχεδὸν καθ' ἑσπέραν ἡ λιπαρὰ καὶ δύσπεπτος τροφὴ τῶν δραμάτων τοῦ Μπουρζοὰ καὶ Δ' Ἐνερύ. Ἀλλὰ παρὰ τοῖς ἐχέφροσι δὲν πιστεύω ὅτι ὑπάρχει δευτέρα περὶ τούτου γνώμη, ὅταν δὲ ἔλθῃ ἡ ὥρα πρὸς ἀποτελεσματικὴν ἐνέργειαν ὑπὲρ τῆς καταπεπτωκυίας ἑλληνικῆς σκηνῆς, πάντα συλλήβδην τὰ ὀθνεῖα ταῦτα ἐξαμβλώματα θὰ ριφθῶσιν εἰς τὸν Καιάδαν ἄνευ διαδικασίας καὶ χωρὶς ἐλπίζω νὰ ἐγερθῇ τις συνηγορῶν ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως αὐτῶν. Τὸ πρωτότυπον ὅμως δραματολόγιον, ὅσον πενιχρὸν καὶ περιωρισμένον καὶ ἂν εἶνε, δεῖται μᾶλλον ἐπισταμένης ἐξελέγξεως, ὅπως ἀποκαθαιρόμενον ἀπὸ τῶν ἀχρήστων χρησιμεύσῃ ὡς πυρὴν εἰς τὴν μέλλουσαν εὐέλπιδα παραγωγήν. Τοιαύτη προπαρασκευαστικὴ ἐργασία ἠδύνατο φρονῶ ν' ἀρχίσῃ ἀπὸ τοῦδε ἄνευ τινὸς ζημίας, ἐπειδὴ δ' ἐγένετο κατ' αὐτὰς μεταξὺ τῶν λογίων καὶ τῶν εἰδημόνων λόγος πολὺς περὶ τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου καὶ τῆς βελτιώσεως τῆς τύχης αὐτοῦ, ἠβουλήθην νὰ ἐκφράσω καὶ ἐγὼ τὴν ἀνωτέρω γνώμην περὶ ἐξοστρακίσεως ἀπὸ τῆς σκηνῆς αὐτοῦ ἔργου ἀπηρχαιωμένου, οὐδένα πλέον ἐκπληροῦντος προορισμόν, ἀντικειμένου δὲ εἰς τὴν ἐπιδιωκομένην ἐξευγένισιν καὶ ἐπιφυλάσσομαι προσεχῶς, ἀφετηρίαν λαμβάνων ἐκ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, καὶ ἄλλας τινὰς σχετικὰς περὶ τοῦ θεάτρου σκέψεις νὰ ὑποβάλλω εἰς τὴν πεφωτισμένην κρίσιν τοῦ κοινοῦ.

Χαραλαμπης Αννινος

Ὅσον μέγας καὶ ἂν εἶνε ὁ σκοπός,ἀλλ' ὁ πρὸς ἐπιτυχίαν αὐτοῦ μεταχειριζόμενος ἄθλια μέσα εἶνε πάντοτε ἄθλιος.

—

Ὁ τῶν συνεπειῶν τῆς κακίας φόβος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπέχει τόπον ἀρετῆς.

Digitized by Google

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ.—Μετάφρασις Χ. Α.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ἤδη, ἐνῷ ἐμηκύνοντο αἱ σκιαὶ των ἐπὶ τῆς λευκαζούσης ἐκ τοῦ ἡλίου ὁδοῦ, κονιορτώδους ὡς ὁδοῦ τῆς Ἰταλίας, ὁ ὑποψήφιος καὶ ὁ ἐκλογικὸς αὐτοῦ πράκτωρ διήρχοντο διὰ τοῦ χωρίου καὶ ἔφθανον εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Δημαρχείου.

Τὸ νέον οἰκοδόμημα τοῦ δημαρχείου ἀνηγείρετο αὐτόθι, παρὰ τὸν ναόν, ἀρχαίαν μονήν, μεταξὺ πλείστων ὁδῶν ἀποληγουσῶν ἐκεῖ εἰς τὸ αὐτὸ κέντρον ὡς τόσαι μικραὶ ἀρτηρίαι. Πέριξ τῆς ἐρυθρᾶς καὶ λευκῆς προσόψεως τοῦ δημαρχείου συνεκεντροῦτο πᾶσα ἡ ζωὴ τοῦ Δαμμαρί, οἰνοπῶλαι, καφεπῶλαι, ἀρτοποιοί, πωληταὶ ἀποικιακῶν, εἰκόνων, ἀθυρμάτων. Βαθμηδόν, ἅμα τῷ κρότῳ τῶν βημάτων τῶν δύο ὁδοιπόρων, παρὰ τὰς φλογερὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου καθέτως πιπτούσας ἐπὶ τῆς μικρᾶς πλατείας, τὰ ἐργαστήρια ἠνοίγοντο, ὁ καφεπώλης προσεκάλει ἔξω τοὺς πελάτας του, ὅλοι ἔτειναν πρὸς τὰ ἐμπρὸς τὴν κεφαλήν, ὁ παντοπώλης προσήρχετο νὰ ἴδῃ καὶ τινες πλησιάζοντες ἔσβυνον τὴν καπνοσύριγγά των διὰ νὰ συνομιλήσωσι μὲ «τὸν ὑποψήφιον τῆς κυρίας Ἐρβλαί.»

Ἠκούοντο ἐκεῖ πλησίον κανονικαὶ σχεδὸν αἱ ἐκπυρσοκροτήσεις τῶν πυροβολισμῶν, οὓς ἔρριπτον οἱ ζωγράφοι τοῦ Βαρβιζὼν βάλλοντες ἔν τινι πλησιοχώρῳ σκοπευτηρίῳ πρὸς τὸ μέρος τοῦ Σαλλύ.

Ἐνῷ ὁ Βερδιὲ διήρχετο διὰ τῆς πλατείας, ἀνήρ τις κομψός, μὲ γένειον φαιόν, ὅστις ἐξήρχετο ἔκ τινος οἰκίας κειμένης πλησίον τοῦ ναοῦ, ἐσταμάτησεν ὅπως παρατηρήσῃ τὸν ταγματάρχην ἐρχόμενον ἀκριβῶς πρὸς τὸ μέρος του. Γερόντιόν τι συνοδεῦον αὐτόν, δεικνύον τὸν Βερδιὲ ἐψιθύρισεν: «Εἶνε ὁ δημοκρατικὸς ὑποψήφιος!»

Ὅτε ὁ ταγματάρχης εὑρίσκετο εἰς ἀπόστασιν δύο βημάτων ἀπ' αὐτοῦ, ὁ ἄγνωστος τὸν ἐχαιρέτισε μετὰ κινήματος πλήρους εὐγενείας, λέγων ὅτι θὰ ἔλεγε περίπου ἀξιωματικὸς πρὸ τῆς μάχης τοῦ Φοντενοά:

— Ταγματάρχα, χαίρω πολὺ διότι δύναμαι νὰ σᾶς ἐκφράσω ὅλην τὴν πρὸς ὑμᾶς ὑπόληψίν μου, πρὶν σᾶς καταπολεμήσω μὲ ὅλας μου τὰς δυνάμεις.

Ὁ Βερδιὲ ἀρκούντως ἐκπλαγεὶς ἀπεκαλύφθη καὶ παρετήρησε τὸν πρὸς αὐτὸν λαλοῦντα. Τὸν ἀνεγνώρισεν ἀορίστως. Εὕρισκεν ὅτι ὡμοίαζε κάπως πρὸς τὸν Ἐρρῖκον Δ'. Εἶχε τὸ αὐτὸ ἱπποτικὸν ἦθος τοῦ βασιλέως ἐκείνου, καὶ τὸν ἀγκιστροειδῆ μύστακα· πλὴν τὸ βλέμμα του περιεῖχε μελαγχολίαν καὶ ἡ φωνή του θλιβερόν τι γόητρον.

— Πρὸς ποῖον ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ὁμιλῶ, κύριε;...

— Ὑπήρξατε ὁ λοχαγὸς τοῦ υἱοῦ μου. Εἶμαι ὁ μαρκήσιος δὲ Μομβρέν.

Ὁ ταγματάρχης λίαν ἐχάρη ἀνευρίσκων τὸν πατέρα τοῦ ἀξιολόγου νέου, τὸν ὁποῖον εἶδε τόσον ἀνδρείως ἀγωνισθέντα παρὰ τὸν Λείγηρα καὶ λησμονῶν ὅτι ὁ μαρκήσιος ἦτο ἀντίπαλός του—καίτοι ὁ κ. δὲ Μομβρὲν δὲν συγκατετίθετο νὰ θέσῃ τὴν ὑποψηφιότητά του,—ἤρχισε νὰ συνομιλῇ πρὸς στιγμὴν μετ' αὐτοῦ ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν οἰκιῶν, ἥτις ἐσχημάτιζε μέλαιναν ζώνην ἐπὶ τῆς ἀποτυφλούσης ἐπιφανείας τῆς πλατείας.

Ὁ Αἰμίλιος Δυκᾶς εὕρισκεν ὅτι ὁ Βερδιὲ οὕτω φερόμενος ἔσφαλλε περὶ τὴν τακτικήν. Τὰ πρόσωπα τῶν παρὰ τοὺς οὐδοὺς τῶν θυρῶν θεατῶν ἐφαίνοντο ἐκπεπληγμένα. Ἐδακτυλοδείκτουν τὸν ὑποψήφιον τῆς κυρίας Ἐρβλαὶ συνομιλοῦντα οἰκείως μετὰ τοῦ μαρκησίου. Καὶ ἂν ἦτο μόνος ὁ μαρκήσιος, ὑπομονή! Ἀλλ' ἦτο παρὼν καὶ ὁ ἄλλοτε γραμματεὺς τῆς δημαρχίας ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῆς αὐτοκρατορίας, ὁ Ποτερμέ, ὁ μικρόσωμος ἀνήρ, ὅστις παρηκολούθει τὸν κ. δὲ Μομβρέν. Προφανῶς ὁ ταγματάρχης ἠγνόει τὸ παρελθὸν τοῦ Ποτερμὲ καὶ δὲν ἐγνώριζεν ὅτι ἦτο τὸ ὄργανον ἄλλοτε πάντων τῶν κυβερνητικῶν ὑποψηφίων, διὰ πολλῶν ἐξευτελισμῶν κατορθώσας νὰ παρασημοφορηθῇ.

Ὁ Δυκᾶς εὐχερῶς ἐμάντευε τὴν ἔκπληξιν τῶν κατοίκων τοῦ Δαμμαρὶ καὶ ὁ Φουρνερὲλ ὅστις μὲ τοὺς ὀστεώδεις δακτύλους του συνέστρεφε τὸν μύστακα ἐψιθύριζε:

— Σφάλμα κάμνει ὁ ταγματάρχης! Δὲν πρέπει νὰ φαίνεται μαζὶ μὲ τὸν Ποτερμὲ ἐμπρὸς εἰς ὅλον τὸν κόσμον!

Ὁ Ποτερμὲ ὅμως ἐδεικνύετο ἐπιφυλακτικὸς καὶ παρετήρει μετά τινος δυσπιστίας τὸν Βερδιὲ συνομιλοῦντα ἀφελῶς μετὰ τοῦ Μομβρὲν περὶ τοῦ Ροβέρτου καὶ λέγοντα πρὸς αὐτὸν πόσον ἐχάρη ἐπανιδὼν αὐτόν. Οὐδὲ λέξιν ἀντήλλαξαν περὶ πολιτικῆς.

Καὶ ὅμως οἱ ψιθυρισμοὶ δὲν ἔπαυον πέριξ τῆς πλατείας, ὁ δὲ παντοπώλης δὲν ἠδύνατο νὰ πιστεύσῃ ὅ,τι ἔβλεπεν: «Εἶνε δυνατόν!... Γνωρίζει τὸν κ. δὲ Μομβρέν!... Καὶ τί νὰ λέγουν τάχα;»

— Ταγματάρχα, εἶπεν ὁ μαρκήσιος μετά τινας στιγμάς, λυποῦμαι διότι ἀπεποιήθην νὰ θέσω τὴν ὑποψηφιότητά μου εἰς τὸ ἐκλογικὸν αὐτὸ διαμέρισμα, διότι θὰ εἶχα τὴν τιμὴν νὰ ἔχω ὑμᾶς ὡς ἀντίπαλον. Ἂν ἤθελον ἡττηθῆ, θὰ ἤμην τοὐλάχιστον βέβαιος ὅτι ἡ μικρά μας ἐ-

Digitized by Google

παρχία θὰ εἶχε ἀντιπρόσωπόν της ἕνα ἄνδρα ἔντιμον!— Θὰ μοῦ χορηγήσητε τὴν τιμὴν νὰ σᾶς σφίγξω τὴν χεῖρα πρὸ τῆς μάχης;

Ἐμειδία χαριέντως καί πως συγκεκινημένος τείνων πρὸς τὸν Βερδιὲ τὴν χεῖρα, ἣν ὁ στρατιωτικὸς ἔσφιγξεν ἐν πάσῃ εἰλικρινείᾳ.

— Διάβολε! ἐσκέπτετο ὁ Δυκᾶς, καὶ χειραψίας! Οἱ ἐκλογεῖς δὲν θὰ καταλαμβάνουν πλέον τίποτε!

Καὶ παρετήρει εἰς τὰ πέριξ τῆς πλατείας τοὺς ἁπλοϊκοὺς κατοίκους τοῦ Δαμμαρί, οἵτινες τὰ μέγιστα ἠπόρουν διὰ τὴν χειραψίαν ἐκείνην μεταξὺ ἀνδρῶν διαφόρων φρονημάτων. Ὁ κ. δὲ Μομβρὲν ἐχαιρέτισε τὸν Βερδιὲ καὶ ἀπεμακρύνετο πρὸς τὸ μέρος τοῦ Μελέν, ἀκολουθούμενος παρὰ τοῦ Ποτερμέ, ὅστις ἐβάδιζε μὲ ἦθος ὀργίλον ὄπισθεν τῆς ἰσχνῆς σκιᾶς τοῦ μαρκησίου μηκυνομένης ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς πλατείας.

— Ἐξαίρετος ἄνθρωπος! εἶπεν ὁ ταγματάρχης βλέπων αὐτὸν ἀπομακρυνόμενον.

— Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ τὸ λέγητε αὐτό, φίλτατέ μου ταγματάρχα, εἶπεν ὁ Αἰμίλιος. Πρὸς ἐμὲ ἔστω!.. Ἀλλ' ἂν σᾶς ἤκουον οἱ ἄλλοι!..

— Πῶς! Ἂν μὲ ἤκουον.... Καὶ τί ἂν μὲ ἤκουον;

— Εἶνε βασιλόφρων ὁ μαρκήσιος.

— Καλά! Τοῦτο δὲν ἐμποδίζει ἀπὸ τοῦ νὰ εἶνε ἐξαίρετος ἄνθρωπος.

— Ἐρωτήσατε καὶ τὸν κ. Φουρνερέλ, εἶπεν ὁ νέος ὡς νὰ ἤθελε νὰ ἐξαιρέσῃ τὸν ἑαυτόν του ἀπὸ τὴν συζήτησιν.

Καὶ ὁ πρώην στρατιώτης πράγματι ἦτο τῆς γνώμης ὅτι ὁ «κύριος» εἶχεν ἄδικον. Ἦτο βέβαιον ὅτι τοιαῦται χειραψίαι θὰ ἔκαμνον κακὴν ἐντύπωσιν. Καὶ πάλιν, ἂν ὁ μαρκήσιος ἦτο μόνος! Ἀλλ' ὁ Ποτερμέ!... νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς τὸν Ποτερμέ... νὰ γνωρίζῃ τὸν Ποτερμέ!..

— Ἀλλά, εἶπεν ὁ Βερδιέ, ἐγὼ δὲν γνωρίζω καθόλου τὸν Ποτερμέ. Ποῖος εἶνε αὐτὸς ὁ Ποτερμέ;

— Ὁ πρώην ἐκλογικὸς πράκτωρ τοῦ Δυλωριὲ καὶ τοῦ Βαλλεδιέ!

Τὰ ὀνόματα ἐκεῖνα ἤκουεν ὁ Βερδιὲ ὡς λέξεις γλώσσης ἀγνώστου. Ὁ Βαλλεδιέ! Ὁ Δυλωριέ! Ὁ Ποτερμέ! Οὐδέποτε εἰς τὴν ζωήν του εἶχεν ἀκούσει αὐτὰ τα ὀνόματα.

— Αἵ λοιπόν; τί εἶχα νὰ κάμω ἐγὼ μὲ τὸν Βαλλεδιὲ καὶ μὲ τὸν Δυλωριέ; Μήπως εἰξεύρω κἂν ποῖος εἶνε;

— Ταγματάρχα, εἶπεν ὁ νέος Δυκᾶς, ἐν τῇ τακτικῇ τῶν ἐκλογῶν, ὅπως καὶ εἰς τὰς ἐπαναστάσεις, τὰ πάντα ἔχουσι σημασίαν... τὰ πάντα! Καὶ δὲν ἐγγυῶμαι ὅτι μίαν ἡμέραν καὶ σεῖς δὲν θὰ μετανοήσητε διὰ τὴν χειραψίαν σας αὐτὴν μετὰ τοῦ κ. δὲ Μομβρέν!

— Οὐδέποτε μετανοεῖ τις, φίλτατε κύριε, εἶπεν ἁπλῶς ὁ Βερδιέ, διότι ἔσφιγξε τὴν χεῖρα ἑνὸς ἀνδρὸς ἐντίμου.

Ὁ Δυκᾶς ἄφησε νὰ τὸν διαφύγῃ κίνημά τι σημαῖνον: «Ὅπως ἀγαπᾶτε· αὐτὸ ἐνδιαφέρει σᾶς!»

— Καὶ τώρα, εἶπεν ὁ Φουρνερέλ, ἂς ὑπάγωμεν νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὰ μαγαζειά.

Οἱ κανονικοὶ καὶ ἔρρυθμοι πυροβολισμοὶ τοῦ πλησιοχώρου σκοπευτηρίου ἀντήχουν πάντοτε κατὰ συχνότερα διαλείμματα.

Ὁ δὲ Μομβρὲν εἶχεν ἤδη γείνει ἄφαντος μετὰ τοῦ Ποτερμέ, εἰς τὴν γωνίαν δὲ ἀκριβῶς τῆς ὁδοῦ, δι' ἧς ἀπῆλθεν, ἐφάνη ἀνήρ τις φέρων ἐξηρτημένους παρὰ τὸ πλευρόν του ἀπὸ δερματίνου σάκκου σωροὺς ἐφημερίδων, φορῶν δὲ εἰς τὴν κεφαλὴν πῖλον δερμάτινον μὲ ταινίαν πορφυρᾶν πέριξ αὐτοῦ, ἐφ' ἧς διὰ μελανῶν γραμμάτων ἐσημειοῦτο ὁ τίτλος τῆς ἐφημερίδος τοῦ Γκαρούς: Ὁ *Ἔγχελυς τοῦ Μελέν*.

Μὲ φωνὴν βραγχνὴν ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἐκραύγαζεν ἐν τῇ βαθείᾳ σιγῇ τῇ ἐπικρατούσῃ ἐπὶ τῆς ἡλιοφωτίστου πλατείας:

— Ἐφημερίδες τῶν Παρισίων!.. Ἡ νέα ἐφημερὶς τοῦ διαμερίσματος... Ὁ *Ἔγχελυς*!

Ὁ Δυκᾶς παρετήρησεν ὅτι ὁ ταγματάρχης ἀκούσας τὸ ὄνομα ἐκεῖνο ἐγένετο ὠχρότατος. Ὁ *Ἔγχελυς τοῦ Μελέν*! Ὁ Βερδιὲ ἐνθυμεῖτο τὴν μωρὰν ἀστειότητα, τὸ αὔθαδες ἄρθρον, ὅπερ εἶχεν ἀναγνώσει τὴν πρωΐαν ἐντὸς τοῦ κήπου. Ἡ ἰδέα δὲ ὅτι ὁ πωλητὴς αὐτῶν εἶχε τὰ θυλάκια πλήρη ἐκ τῶν ἐξυβριστικῶν ἐκείνων φύλλων, ὅτι διέσπειρεν, ἐπώλει, ὡς ἔμπορος πωλῶν δηλητηριώδεις οὐσίας, τὴν ἠλίθιον συκοφαντίαν καὶ τοὺς ἀγρίους χλευασμοὺς ἐνέπνεεν εἰς τὸν στρατιωτικὸν τὴν ὄρεξιν νὰ ὑπάγῃ ν' ἁρπάσῃ τὰ μιαρὰ ἐκεῖνα φύλλα καὶ νὰ τοῦ τὰ ρίψῃ διεσχισμένα κατὰ πρόσωπον.

— Ποῖος εἶνε αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος; ἠρώτησεν ὁ Βερδιὲ τὸν Φουρνερέλ.

— Ποῖος; ὁ ἐφημεριδοπώλης;

— Ναί.

— Τὸν γνωρίζετε, κύριε ταγματάρχα, σᾶς ὡμίλησα δι' αὐτόν· εἶνε πρώην στρατιώτης τῆς πυροβολαρχίας μας, ὁ Πονίς!

— Ὁ Πονίς; εἶπεν ὁ ταγματάρχης εἰς ὃν τὸ ὄνομα ἐκεῖνο ἐξήγειρε τὴν φορὰν ταύτην μίαν ἀνάμνησιν. Ἐκεῖνος ποῦ ἐπήγαινε συχνὰ εἰς τὴν φυλακήν;

— Δὲν εἶνε κακός, κύριε ταγματάρχα. Ἔχει μόνον τὸ ἐλάττωμα ν' ἀγαπᾷ τὸ κρασὶ ὁ Πονίς... Τὸ τσούζει δυνατά!.. καὶ τότε κάμνει καμμίαν ἀταξίαν!..

Ὁ πωλητὴς ἐξηκολούθει νὰ κραυγάζῃ μὲ τὴν οἰνοβαρῆ φωνήν του.

— Ἐφημερίδες τῶν Παρισίων!.. Ἡ νέα ἐ-

Digitized by Google

φημερὶς τοῦ διαμερίσματος, ὁ *Ἔγχελυς*!.. Πάρετε τὸν *Ἔγχελυν*!

Ἐσταμάτα πρὸ τῶν θυρῶν, ἔσυρεν ἓν φύλλον ἀπὸ τὴν δερματίνην θήκην καὶ ἐλάμβανε τὸ ἀντίτιμον μεθ' ἑνὸς μορφασμοῦ ἢ μιᾶς βωμολοχίας καὶ ἐξηκολούθει τὴν περιοδείαν του κράζων: *Ὁ Ἔγχελυς τοῦ Μελέν*!

— Εἰξεύρει τοὐλάχιστον τί πωλεῖ; εἶπεν ὑψηλοφώνως ὁ Βερδιέ, ὃν ἡ θέα τῆς ἐφημερίδος ἐκείνης ἀγοραζομένης τῇδε κἀκεῖσε παρὰ τῶν πολιτῶν ἐξηρέθιζεν.

Ἔμελλον νὰ γελάσωσι μὲ αὐτόν, τὸν Βερδιέ, εἰς τὰ οἰνοπωλεῖα ἐκεῖνα καὶ τὰ παντοπωλεῖα! Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ θὰ ἐπανελάμβανον μετ' ὀλίγον τὸν μωρὸν ἀστεϊσμὸν τοῦ δημοσιογράφου: «Τί εἶνε αὐτὸς ὁ πυροβολητής, ὅστις πληρώνεται διὰ νὰ φονεύῃ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἀπεναντίας τοὺς σώζει; Ὀπίσω τὰ χρήματα! ὀπίσω τὰ γαλόνια!»

Ἐβάδισε κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὸν Πονὶς ὑπὸ τὰς φλογερὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου καὶ ἐσταμάτησεν εἰς τὸ μέσον τῆς πλατείας πρὸ τοῦ ἀρχαίου πυροβολητοῦ, ὅστις ἐρυθρός, μὲ πρόσωπον κατάστικτον ὡς δίκτυον ἀποτελούμενον ἐκ λεπτοτάτων ἰσχρόων ἰνῶν, τὸν παρετήρει μὲ τὸ στόμα χαῖνον ὑπὸ τὸν μύστακά του καὶ ἔφερεν ἀκουσίως τὴν χεῖρα, οἱονεὶ πρὸς τὴν προμετωπίδα τοῦ κράνους του, εἰς τὸν πῖλον ἐκεῖνον, ἐφ' οὗ ἀνεγινώσκετο ὁ τίτλος τῆς σκανδαλώδους ἐφημερίδος.

— Κύριε ταγματάρχα!.. Πῶς!.. Εἴσθε σεῖς, κύριε ταγ...

— Καὶ σύ, εἶπεν ὁ Βερδιέ, πωλεῖς τὸν *Ἔγχελυν*;

— Κύριε ταγματάρχα, ξεύρετε....

— Ὡραία ἐφημερὶς ὁ Ἔγχελυς! γνωρίζεις τί περιέχει ἐναντίον μου;

— Τὸ γνωρίζω, κύριε ταγματάρχα, χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζω, δηλαδὴ... τὸ γνωρίζω, ἀλλὰ δὲν εἰξεύρω πολύ...

Καὶ ὁ Πονὶς ψελλίζων ἀνεζήτει τὰς λέξεις προσέχων ταὐτοχρόνως εἰς τὸν κρεμάμενον παρὰ τὸ πλευρόν του σάκκον τῶν ἐφημερίδων, τὰς ὁποίας ὁ Βερδιὲ ἐφαίνετο ἔχων ὄρεξιν νὰ ἐξαφανίσῃ.

— Ὦ! ἐσυλλογίζετο ὁ Δυκᾶς, ὅστις ἐμάντευε τὴν ὀργὴν τοῦ ταγματάρχου, πολὺ ἀβρόφρων πρὸ ὀλίγου, πολὺ βίαιος τώρα! Ἀναμφιβόλως δὲν ἔχει τὸ ἀπαιτούμενον πολιτικὸν φλέγμα.

Ὁ Φουρνερέλ, ὃν οἱ ἐν τῇ πλατείᾳ περιεκύκλουν, ἐπωφελεῖτο τῆς εὐκαιρίας διὰ νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ πολιτικὴ οὐδόλως ἀνεμιγνύετο εἰς τὰς σχέσεις τὰς μεταξὺ τοῦ ταγματάρχου καὶ τοῦ μακρησίου. Ἦσαν γνωστοὶ ἀπὸ τὴν ὑπηρεσίαν κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ πολέμου.

— Ἀδιάφορον, ἔλεγεν ὁ παντοπώλης, νὰ κάθωνται ἐκεῖ νὰ σφίγγουν τὰ χέριά των ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι ἀντιπροσωπεύουν δύο ἀρχὰς διαφορετικάς!... Αὐτὸ εἶνε ἀστεῖον!

Ὁ Βερδιὲ προσέβλεπεν ἀτενῶς τὸν Πονὶς σφόδρα τεθορυβημένον.

— Καὶ σὲ πληρώνουν καλὰ δι' αὐτὸ τὸ ἐπάγγελμα;

Ὁ πρώην στρατιώτης δὲν ἀπήντα.

— Εἰπέ μου, Πονίς, εἶπεν ὁ ταγματάρχης, τὸ εἰξεύρεις ὅτι δὲν ὑπάρχει οὔτε μία λέξις ἀληθὴς εἰς ὅλα ὅσα γράφει αὐτὸ τὸ φύλλον ἐναντίον μου;

Ὁ Πονὶς ἐμειδίασε μετὰ περιφρονήσεως παρατηρῶν τὰς ἐφημερίδας, ἃς ἐβάσταζεν.

— Οὔτε λέξις, μάλιστα, κύριε ταγματάρχα. Ἐμένα θὰ μοῦ τὸ 'πῆτε; Πρέπει νὰ εἶνε κανεὶς ἀναιδὴς σὰν αὐτοὺς ποῦ γράφουν αὐτὰ τὰ φύλλα διὰ νὰ διαδώσῃ τέτοια κουραφέξαλα ἐναντίον σας... Ἂν ἤρχοντο νὰ μοῦ τὰ ψάλλουν αὐτὰ ἐμέ, θὰ τοὺς ἐδιώρθωνα κατὰ ποῦ πρέπει, σᾶς δίνω τὸν λόγον μου!..

— Καὶ ἐν τοσούτῳ τὰ διανέμεις αὐτὰ τὰ κουραφέξαλα,.. τὰ πωλεῖς;..

— Αἴ!.. τὰ διανέμω... χωρὶς νὰ τὰ διανείμω.,. Μήπως τὰ ἔχω ὑπογραμμένα ἐγώ.. Τὰ πωλῶ... ἀλλὰ διαμαρτύρομαι... Ἐγὼ κάμνω τὸ ἔργον μου.

— Ἀχρεῖον ἔργον, Πονίς!

— Ὦ! τὸ γνωρίζω δά, κύριε ταγματάρχα, πῶς μὲ αὐτὸ τὸ ἔργον δὲν θὰ πάρω τὸ παράσημον... Ἀλλὰ τί νὰ κάμῃ κανείς;.. Πρέπει νὰ δουλεύσῃ διὰ νὰ φάγῃ.

— Καὶ νὰ πίῃ!

— Καὶ νὰ πίῃ, μάλιστα!.. αὐτὸ εἶνε τὸ χειρότερον. Ἡ συνήθεια τῆς κανάτας τὰ κάμνει ὅλα. Πταίει ὅμως καὶ ὁ κ. Γκενώ.

— Ὁ κ. Γκενώ;

— Ὁ κτηνίατρος τοῦ Σαλλύ· μάλιστα!

— Καὶ τί ἔκαμεν ὁ κ. Γκενώ;

— Τί ἔκαμε; τοῦ ἐζήτησα νὰ διαμοιράσω τὰ προγράμματά σας ὅταν θὰ ἤρχετο ἡ στιγμή· αὐτὸς μοῦ ἀπήντησε πῶς ἤμουν μεθύστακας· ἡ ἀλήθεια εἶνε πῶς ἤμουν καὶ κομμάτι πιωμένος ὅταν τὸ ἐζήτησα αὐτὸ ἀπὸ τὸν κ. Γκενώ. Ὁπωσδήποτε ἐδυσαρεστήθηκα... Ἆ! εἶπα, δὲν θέλεις νὰ μοῦ δώσῃς τὰ προγράμματα τοῦ ταγματάρχου, αἴ; Πολὺ καλά· θὰ πάρω τὸ πρόγραμμα τοῦ Γκαρούς. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Γκαροὺς ἔβγαλε καὶ ἐφημερίδα, διὰ τοῦτο πωλῶ καὶ τὴν ἐφημερίδα του!.. Δὲν τὸ ἔκαμα ὅμως διὰ σᾶς, κύριε ταγματάρχα. Πολὺ ὀλίγον μὲ μέλει διὰ τὸν Γκαρούς, καὶ μάλιστα νὰ σᾶς εἰπῶ, κύριε ταγματάρχα, ἂν τύχῃ καὶ δὲν ἐκλεχθῇ ὁ Γκαρούς, θὰ ἤμουν καὶ ἐγὼ εὐχαριστημένος ὅπως πολλοὶ ἄλλοι.. Λόγον τιμῆς! Διανέμω τὰ φύλλα τῆς ἐφημερίδος του... πωλῶ τὸν *Ἔγχελυν*... ἀλλ' ἢ ἐγὼ ἢ ἄλλος τὸν πωλήσῃ, δὲν

Digitized by Google

θὰ πάρῃ μὲ τοῦτο οὔτε μίαν ψῆφον περισσοτέραν, δὲν θὰ εὑρεθοῦν διὰ τοῦτο περισσότερα ψηφοδέλτια μέσα εἰς τὴν κάλπην του... Μοῦ ἔρχεται μάλιστα μία ἰδέα! ἀκούσατε!.. Ἂν αὐτὸ δὲν ἦτο ὡσὰν νὰ κλέπτω τὰ χρήματα τοῦ Γκαρούς, θὰ διεσκέδαζα πολὺ μὲ αὐτὴν τὴν ἰδέαν μου. Θὰ ἐβγαίνουσα ἔτσι ὅπως τὰ βαστῶ τὰ φύλλα τῆς ἐφημερίδος καὶ θὰ ἔλεγα: «Πάρετε!.. διαβάσετε... καὶ μὴ πιστεύσετε οὔτε λέξιν ἀπ' ὅσα γράφει. Ὁ Γκαρούς εἶνε ἀχρεῖος καὶ ὅλα ὅσα λέγει διὰ τὸν ταγματάρχην, ξεύρω ἐγὼ τί σᾶς λέγω, εἶνε κολοκύθια!..» Ὁρίστε!

Ὁ ταγματάρχης εἶχεν ἀφοπλισθῆ ἐκ τόσης θαυμαστῆς ἁπλοϊκότητος. Οὔτε μνησικακίαν ᾐσθάνετο πλέον κατὰ τοῦ Πονίς, οὔτε ὀργὴν κατὰ τῶν συντακτῶν τοῦ *Ἐγχέλεως*. Ὅλα αὐτὰ τοῦ ἐφαίνοντο εἶδός τι εἰρωνικῆς ἀστειότητος, πρὸς τὴν ὁποίαν ὤφειλε νὰ φανῇ ἀδιάφορος. Ὦ, ἡ πολιτική!

Ὕψωσε τοὺς ὤμους καὶ ἔστρεψε τὰ νῶτα, μὴ ἀπαντῶν πλέον πρὸς τὸν πρώην πυροβολητήν, ὅστις ἔλεγεν αὐτῷ μὲ φωνὴν μεθύσου:

— Μὴ τὰ ἔχετε μαζί μου, κύριε ταγματάρχα; Ἂν τύχῃ καὶ σᾶς κακοφαίνεται, πετῶ ἀμέσως ὅλας αὐτὰς τὰ ἐφημερίδας εἰς τὸν ποταμόν. Εἰπέτε μου, ἂν σᾶς κακοφαίνεται... Κατεργάρη Γκαρούς!.. νὰ χαθῇς!

Καὶ ὡς νὰ ἐξηκολούθει νὰ ὁμιλῇ πρὸς τὸν Βερδιέ, ἤρχισε νὰ κραυγάζῃ:

— Ἐφημερίδες τῶν Παρισίων, κύριοι!.. Ἐφημερίδες τοῦ Μελέν!.. Ὁ *Ἔγχελυς*, ὁ *Ἔγχελυς* ποῦ νὰ τὸν πάρῃ ὁ διάβολος, ὁ βρωμερὸς ὁ *Ἔγχελυς*!. Πάρετε τὸν *Ἔγχελυν*!

Οἱ περιστοιχίζοντες τὸν Φουρνερὲλ κάτοικοι τοῦ Δαμμαρὶ ἐχαιρέτισαν τὸν ταγματάρχην ὅτε ἐπλησίασε πρὸς αὐτοὺς ἀφήσας τὸν Πονίς, καὶ αἱ μετ' αὐτῶν χειραψίαι ἔκαμαν ὥστε νὰ λησμονηθῇ ἡ πρὸ ὀλίγου μετὰ τοῦ μαρκησίου δὲ Μομβρὲν παρατηρηθεῖσα.

Ὁ παντοπώλης, ὅστις ἦτο ἔμπειρος περὶ τὴν ἐκλογικὴν τακτικὴν ὅπως ὁ Δυκᾶς, ἐψιθύρισεν εἰς τὸ οὖς τοῦ ταγματάρχου ὅτι ὁ Γκαρούς ἦτο ἐκεῖ πλησίον εἰς τὸ δημοτικὸν σκοπευτήριον καὶ ὅτι φρόνιμον ἦτο νὰ ὑπάγῃ καὶ αὐτὸς εἰς τὸ σκοπευτήριον ὅπως καὶ ὁ Γκαρούς. Πολλοὶ τῶν κατοίκων εὑρίσκοντο ἐκεῖ.

— Ἂς ὑπάγωμεν εἰς τὸ σκοπευτήριον! εἶπεν ὁ ταγματάρχης.

Καθ' ὁδὸν δὲ ἐνῷ ἐπορεύετο, ἀνελογίζετο τὸ ὅπλον τὸ ὁποῖον εἶχεν ἴδει εἰς τὸ κατάστημα τοῦ Κλωδὲν καὶ τὸ ὁποῖον ἐσπινθηροβόλει ἐκεῖ πέραν παρὰ τὴν παρισινὴν λεωφόρον ὡς ψέλλιον εἰς τὴν προθήκην ἀδαμαντοπώλου.

Ὁ ξηρὸς κρότος τῶν πυροβολισμῶν ἀντήχει ἐγγύτερον ὅσον ἐπλησίαζον. Βαθμηδὸν εἶχε σχηματισθῆ πέριξ τοῦ ὑποψηφίου μικρά τις ἀκολουθία. Ὁ οἰνοπώλης, ὁ παντοπώλης, ὁ ἀρτοποιός, ὁ δημοδιδάσκαλος ἐβάδιζον παραπλεύρως αὐτοῦ δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν, ὁ δὲ Δυκᾶς καὶ ὁ Φουρνερὲλ παρεχώρουν τὰ πρωτεῖα εἰς τοὺς σημαίνοντας ἐκλογεῖς, οἵτινες ἐνῷ ἐπορεύοντο εἰς τὸ σκοπευτήριον, ἀπηύθυνον ἐν τῷ μεταξὺ πρὸς τὸν ὑποψήφιον προφορικάς τινας αἰτήσεις, σπείροντες ἤδη εἰς τὴν μνήμην τοῦ μέλλοντος βουλευτοῦ τὸν σπόρον τῶν ἀπαιτήσεων.

Ὁ οἰνοπώλης κατηγορεῖτο τυραννικῶς... ἀγενῶς... ἐπὶ ἀστυνομικῇ παραβάσει, ἐξ αἰτίας ῥήξεώς τινος συμβάσης εἰς τὸ κατάστημά του μεταξὺ δύο ἐργατῶν τοῦ ζαχαροπλαστείου. Ἐζήτει μίαν ἐπιστολὴν διὰ τὸν εἰσαγγελέα τοῦ Μελέν. Ὁ ἀρτοποιὸς ἦτο πολὺ στενοχωρημένος. Ὁ ἀρχιεργάτης του ἔμελλε νὰ ὑπάγῃ ὡς ἔφεδρος εἰς τὰ μεγάλα γυμνάσια! ἔπρεπε νὰ παραλάβῃ ἄλλον. Ἀλλὰ μήπως κἂν εἴξευρεν ἂν ὑπῆρχεν ἄλλος; Ἐνῷ αὐτός!.. ἦτο μοναδικὸς εἰς τὴν ἐργασίαν του· παρεκτὸς τούτου δὲ ἐψήφιζε καὶ μὲ τὸ κόμμα. Δὲν ἦτο δυνατὸν μὲ «κανένα γραμματάκι» ν' ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν ὑποχρέωσιν; Τοιαῦται ἀπαλλαγαὶ ἐχορηγοῦντο. Καὶ ὁ ἀρτοποιὸς ἀνέφερεν ὀνόματα.

Ὁ δημοδιδάσκαλος ἦτο μανιώδης ἐναντίον τοῦ ἀρχιτέκτονος τοῦ δόντος τὸ σχέδιον τοῦ νέου δημοτικοῦ σχολείου. Τὸ σχολεῖον αὐτὸ ἦτο πολὺ μικρόν. Ἀφοῦ ὁ δῆμος ἔκαμνε χρέη χάριν τοῦ σχολείου, ἔπρεπε τοὐλάχιστον τὸ κτίριον αὐτὸ νὰ εἶνε εὐρύχωρον, ὡραῖον *μεγαροειδές* — αὐτὴ ἦτο ἡ λέξις τοῦ κυρίου διδασκάλου. Τ' ἀνάκτορα τῶν βασιλέων ἔπρεπε νὰ ὑποχωρήσωσιν ἀπέναντι τῶν ἀνακτόρων τῆς διανοίας, ἐσκόπει δὲ ὁ διδάσκαλος νὰ χαράξῃ ἄνωθεν τῆς εἰσόδου τοῦ σχολείου τὴν ἐπιγραφὴν — ἣν ὁ κ. Βερδιὲ ἐνέκρινεν —: «Ἐδῶ σκέπτονται!»

Ὁ ταγματάρχης ἤκουεν ὅπως καὶ τὴν προτεραίαν βομβούσας περὶ τὰ ὦτά του τὰς διαφόρους ταύτας ἐκμυστηρεύσεις. Προσεπάθει ν' ἀπαντήσῃ διὰ μιᾶς λέξεως, δι' ἑνὸς νεύματος, ἀλλ' αἱ ἀπαιτήσεις καὶ αἱ παρακλήσεις ἐξηκολούθουν. Ἐνόμιζεν ὅτι ἔσυρεν ἐξόπισθέν του ὁλόκληρον ταραχώδη στρατιὰν ἱκετῶν.

Ὅτε διέκρινε μακρόθεν τὸν Γκαρούς ἱστάμενον πρὸ τοῦ σκοπευτηρίου καὶ δημηγοροῦντα, ἐχάρη ὑπερβαλλόντως. Ἠσθάνετο ποιάν τινα ἀνακούφισιν. Ἦτο ὁ ἀντίπαλός του. Τέλος πάντων! αὐτὸς τοὐλάχιστον δὲν θὰ τοῦ ἐζήτει τίποτε!

Τὸ σκοπευτήριον ἔκειτο ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ Σαλλύ, ἐντὸς τῆς αὐλῆς ἀνεγειρομένης ἐπαύλεως, αἱ δὲ ἐκπυρσοκροτήσεις ἀντήχουν συχνὰ ὡς κροταλισμοὶ μάστιγος.

Ὁ Βερδιὲ ἐπλησίασεν, ὁ δὲ Γκαρούς ἰδὼν αὐτόν, τὸν ἐχαιρέτισε δι' ἑνὸς εἰρωνικοῦ ακαλημέρα» καὶ μὲ τὴν βαρύηχον φωνήν του τὸν

Digitized by Google

ἠρώτησεν ἂν ἐμνησικάκει κατ' αὐτοῦ διὰ τὴν πρώτην ἐν Σαλλὺ ἀψιμαχίαν.

— Ποσῶς, ἀπήντησε ψυχρῶς ὁ Βερδιέ. Καθεὶς ἐκτελεῖ τὸ οἰκεῖον αὐτῷ μέρος. Ἐγὼ πράττω τὸ καθῆκόν μου, σεῖς πράττετε τὸ ἔργον σας!

Ἡ ἀπάντησις ἐρρήθη μετ' εὐστοχίας, ἥτις ἤρεσε πολὺ εἰς τὸν Φουρνερὲλ καὶ δὲν ἀπήρεσεν οὐδ' εἰς αὐτὸν τὸν Δυκᾶν. Ὁ Γκαροὺς φρονίμως ποιῶν ἀπεκρίθη ὅτι δὲν ἐννόησεν. Ἄλλως τε ταῦτα πάντα, ἔλεγεν, ἦσαν τὸ προοίμιον μόνον τοῦ ἀγῶνος. Ὁ ταγματάρχης ἔπρεπε νὰ τὸ γνωρίζῃ ἐκ τῶν προτέρων· ὁ ἀγὼν ἔμελλε νὰ εἶνε ζωηρός, σφοδρός, βίαιος.

— Τόσον τὸ καλλίτερον! εἶπεν ὁ Βερδιέ.

Τοιαύτην εὐστάθειαν καὶ καρτερίαν ἐνέφαινον αἱ ἀπαντήσεις του, ὥστε ὁ Γκαροὺς διελογίζετο μήπως ὁ ἀντίπαλός εἶχε μεταβληθῆ ἀπὸ τῆς προτεραίας. Ἐκτὸς ἂν τὸ κέντημα τοῦ *Ἐγχέλυος* εἶχεν ἐξερεθίσει τὸν στρατιωτικόν, ὅπως ἡ μικρὰ ἐρυθρὰ σημαία ἐξερεθίζει τὸν ταῦρον εἰς τὰς ταυρομαχίας. Τόσον τὸ καλλίτερον τότε! Σημεῖον ὅτι τὸ ἄρθρον ἔσχε τὸ ποθούμενον ἀποτέλεσμα.

Ὁ Γκαροὺς δὲν συνωδεύετο ὅπως τὴν προτεραίαν παρὰ τοῦ Σαβουρῶ, ἀπομείναντος εἰς τὸ γραφεῖον τῆς συντάξεως τῆς ἐφημερίδος, ἀλλ' εἶχε πέριξ αὐτοῦ τινας ἐγκαθέτους ὀπαδούς, ἐν οἷς ἐπρώτευε νεανίας τις εὔσωμος, χονδροειδὴς καὶ σκαιός, ἐπιδεικνύων ἐγγὺς τοῦ ὑποψηφίου τοῦ *Ἐγχέλυος* τὸ πάχος του, τὴν γενειοφόρον μορφήν του καὶ τὴν ἐξωγκωμένην κοιλίαν του. Ζωγραφίσκος παράφορος καὶ ἀνίκανος, πρεσβεύων τὸν σοσιαλισμὸν ἐν τῇ τέχνῃ, ἐπλήρου τὰ πανδοχεῖα τοῦ Βρεβιζῶν καὶ τὰ οἰνοπωλεῖα τῶν Παρισίων μὲ τὰς φωνάς του θορυβωδῶς καταφερόμενος καὶ μυκτηρίζων τοὺς συγχρόνους του ἐπιφανεῖς καλλιτέχνας. Ὁ Τρουγιάρ, ἀπόστολος τῆς ἀχρείας τέχνης, εὗρεν ἐν τῷ Γκαροὺς τὸν ποθητὸν προστάτην, τὸν νομοθέτην, ὃν ὠνειροπόλει, τὸν πολιτικόν, ὅστις θὰ ἐφήρμοζε καὶ θὰ ἐκωδικοποίει ἐν ἀνάγκῃ τὰς θεωρίας, ἃς ὑπεστήριζεν αὐτός, ὁ Γερμανὸς Τρουγιὰρ ἐντὸς τῶν ἐργαστηρίων τῶν ἀέργων ζωγράφων σπένδων μὲ ποτήρια ζύθου τὴν φρασεολογίαν τῶν τριόδων καὶ τὰς ἐπαναστατικὰς περὶ τῆς τέχνης του δημηγορίας.

Ὁ ὑποδεέστερος ἐκεῖνος καλλιτέχνης, ὁ ἐρεθιζόμενος κατὰ πάντων τῶν ὑπερόχων αὐτοῦ, προσεκολλᾶτο εἰς τὸν Γκαροὺς ὡς εἰς τὴν προσωποποίησιν τῆς μελλούσης αὐτοῦ ἱκανοποιήσεως. Προέβλεπε τὴν ἐνδεχομένην ἡμέραν, καθ' ἣν ὁ Γκαροὺς θὰ καθίστατο ὑπουργὸς τῶν Ὡραίων Τεχνῶν, ὁπότε θὰ διέπρεπε καὶ τὸ τάλαντον αὐτοῦ, τὸν Τρουγιάρ. Ἐν τοσούτῳ θὰ ἔγραφεν ἄρθρα καλλιτεχνικὰ εἰς τὸν *Ἔγχελυν* καὶ θὰ τοὺς ἔδιδε νὰ καταλάβουν αὐτῶν τῶν ἐπιφανῶν ζωγράφων!.. Τί χαρά, ψυχή μου!..

Ὁ Τρουγιὰρ παρετήρει ἐπισταμένως τὸν ταγματάρχην καὶ ἐσυλλογίζετο ὅτι μία γελοιογραφία τῆς μορφῆς του δημοσιευμένη εἰς τὸν *Ἔγχελυν* μὲ τὴν μεγάλην του ἐκείνην μύτην καὶ τὸ ὀξύ του ὑπογένειον θὰ ἐπετύγχανε πολύ. Ἐσκόπει νὰ μελετήσῃ βραδύτερον τὸ πρᾶγμα.

Ἐν τοσούτῳ προητοιμάζετο νὰ χλευάσῃ τὸν πυροβολητήν, ἐκεῖνον, ὅστις ἤρχετο ἐκεῖ ἀφρόνως νὰ μετρηθῇ ἐκ νέου μετὰ τοῦ Γκαρούς. Καλὰ σοῦ τὸν εἶχε διορθώσει τὸν πυροβολητὴν ὁ φοβερὸς ἐκεῖνος Γκαροὺς τὴν προηγουμένην ἡμέραν! Οἰκτρὰ εἶχε καταπέσει ὁ ταγματάρχης.

Ἀλλ' ὁ Τρουγιὰρ καὶ ὁ προστάτης του ἀκουσίως προσέβλεψαν ἀλλήλους μὲ κάποιαν δυσαρέσκειαν, ὅτε ὁ Φουρνερέλ, ὅστις εἶχε τὸ σχέδιόν του καὶ ἤθελε νὰ δείξῃ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ ταγματάρχου του ἐπὶ παρουσίᾳ ὅλου τοῦ πλήθους, ἐπλησίασε τὸν διευθυντὴν τοῦ σκοπευτηρίου καὶ ἠρώτησε, συστρέφων ἅμα τὸν μύστακά του:

— Οἱ ὑποψήφιοι ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ συναγωνισθοῦν, δὲν εἶν' ἔτσι;

— Ἀκοῦς ἐκεῖ! εἶπεν ὁ διευθυντὴς κρατῶν εἰς τὰς χεῖράς του καραβίναν. Ὁ διαγωνισμὸς εἶνε πρόσιτος εἰς ὅλους!.. Γράφω τὸ ὄνομα τοῦ σκοπευτοῦ καὶ τὴν ἡμερομηνίαν εἰς ἓν δελτίον... Ἔπειτα τὸ ρίπτω εἰς ἓν κιβώτιον κλειστόν, βραδύτερον δέ, ὅταν γίνεται ἡ ἄθροισις τῶν βαθμῶν, ὁρίζονται τὰ βραβεῖα. Εἶνε ἁπλούστατον!

— Ἂν ἔχετε ὄρεξιν, ταγματάρχα! προσέθηκε προσφέρων τὴν καραβίναν πρὸς τὸν Βερδιέ.

Καὶ ὁ ταγματάρχης ἔτεινεν ἤδη τὴν χεῖρα νὰ τὴν λάβῃ, ὅτε ὁ Φουρνερὲλ μὲ τὸ σκωπτικὸν ἐκεῖνο ὕφος τοῦ παλαιοῦ στρατιώτου ἐστράφη πρὸς τὸν Γκαρούς!

— Ὄχι, ὄχι!.. ἡ τιμὴ ἀνήκει πρῶτον εἰς τὸν ἀντίπαλον! Ἐμπρὸς σεῖς, πολῖτα Γκαρούς!

Ὁ Γκαροὺς γενόμενος καταπόρφυρος προσέβλεψε τὸν Φουρνερὲλ μὲ ἦθος ἀμήχανον καὶ κάπως σκαιόν· ἀλλ' ὁ πρώην πυροβολητὴς μὲ τὸ σαρκαστικόν του μειδίαμα, ἐδείκνυε τὴν καραβίναν, χαιρετίζων ταὐτοχρόνως μὲ σχῆμα στρατιωτικὸν τὸν ἐχθρὸν τοῦ ταγματάρχου.

— Ἐμπρός!... ἂς ἴδωμεν, πολῖτα!.... Ὑπακούσατε!...

Ὁ Γκαροὺς περιέστρεφε κύκλῳ δύσθυμον βλέμμα ὑπὸ τὰς συνεσταλμένας ὀφρῦς του. Ἐμάντευε τὴν παγίδα τοῦ Φουρνερὲλ καὶ δὲν ἠδύνατο εὐκόλως νὰ τὴν διαφύγῃ. Τὰ πρόσωπα τῶν παρεστώτων ἐδείκνυον ἤδη περιέργειαν καὶ χλεύην. Ὁ Βερδιὲ τὸν ἔβλεπεν ἀφελέστατα· εἶτα προσηλῶν τὸ βλέμμα ἐπὶ τοῦ μακρὰν

Digitized by Google

κειμένου σκοποῦ, ἐφαίνετο ὑπολογίζων τὴν ἀπόστασιν καὶ τὴν δυσκολίαν.

Ὁ Γερμανὸς Τρουγιὰρ προσεπάθησε ν' ἀποτρέψῃ τὸ ποτήριον ἐκεῖνο ἀπὸ τὰ χείλη τοῦ πάτρωνός του. Τί! μήπως ἐπρόκειτο τώρα νὰ τεθῇ ἡ ὑποψηφιότης εἰς διαγωνισμὸν σκοποβολῆς; Καὶ διατί τάχα τότε νὰ μὴ προκηρυχθῇ ἀναρρίχησις ἐπὶ ἱστοῦ;

Ἀλλ' ὁ Φουρνερὲλ ἥρπασε τὴν φράσιν καὶ μὲ τὴν στρατιωτικήν του εὐφυΐαν προὐκάλεσε τὴν ἱλαρότητα τῶν κατοίκων τοῦ Δαμμαρί.

— Ἀλήθεια, εἶπε, διατί νὰ μὴ γίνῃ ἀναρρίχησις ἐπὶ ἱστοῦ, ἀφοῦ πρόκειται κάτι νὰ κολλήσῃ!...

Προσβλέπων δὲ τὸν νεανίαν ζωγράφον:

— Τοῦ λόγου σου ὅμως τίποτε δὲν θὰ ἠμπορέσῃς νὰ πάρῃς ἀπὸ τὸν ἱστόν· εἶσαι πολὺ χονδρός, παλληκάρι μου!

Ὁ Γκαροὺς ἐννόει ὅτι ὤφειλε νὰ ὑπακούσῃ. Ἔλαβε τὴν καραβίναν διὰ κινήματος ἀποτόμου, τὴν ἐστήριξε ταχέως ἐπὶ τῶν ὤμων του καὶ σχεδὸν χωρὶς νὰ σκοπεύσῃ ἐπυροβόλησεν.

— Πολὺ δεξιά! εἶπεν ἀπαθῶς ὁ διευθύνων τὴν σκοποβολήν.

Ἡ σφαῖρα διῆλθε πολὺ μακρὰν τοῦ ἐκ ναστοχάρτου σκοποῦ, στίζουσα τὸν τοῖχον ἀρκετὰ ὑψηλά, οἱ δὲ θεαταὶ οὐδὲν ἔλεγον ἀναμένοντες νέον δεῖγμα.

Ἡ δευτέρα βολὴ ἐπλησίασε περισσότερον εἰς τὸν σκοπόν.

— Καλλίτερα, ἀλλὰ πάντοτε δεξιά, ἐπανέλαβεν ὁ διευθυντής.

Ὁ Γκαροὺς ἀνεζήτει νὰ εἴπῃ εὐφυολόγημά τι διὰ νὰ διασώσῃ τὴν φιλοτιμίαν του, ὁ δὲ Τρουγιὰρ παρετήρει τὴν ἀπαθῆ ὄψιν τοῦ Βερδιέ.

— Αὐτὴν τὴν φορὰν σκοπεύσατε καλλίτερα, εἶπεν ὁ διευθυντὴς παραδίδων αὐτῷ τὸ ὅπλον, ὅπερ ὁ Γκαροὺς ᾐσθάνετο τὴν ἐπιθυμίαν νὰ τοῦ τὸ ἐπιστρέψῃ ὀργίλως.

Ἡ σφαῖρα μόλις ἔψαυσε τὸ χαρτόνιον, πάντοτε πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ ἡ μικρὰ αὕτη ἐπιτυχία ἤρκεσεν ὅπως προκαλέσῃ ἐπιδοκιμαστικὸν ψίθυρον μεταξὺ τῶν ὀπαδῶν τοῦ Γκαρούς.

Αὐτὸς δὲ ὀρθούμενος καὶ περιστρέφων τὴν οὐλότριχα κεφαλήν:

— Σκοπεύω ὁπωσδήποτε ἀρκετὰ καλά, εἶπεν, ὥστε νὰ ρίψω νεκρὸν πάντα ὅστις ἤθελεν ἐπιχειρήσει τι κατὰ τῶν ἐλευθεριῶν τοῦ λαοῦ.

— Εὖγε! δόξα σοι ὁ Θεός!.. Αὐτὸ ἀρκεῖ! ἀνέκραξεν ὁ Τρουγιάρ.

Ἡ χεὶρ του ἀνεζήτησε τὴν χεῖρα τοῦ Γκαρούς, πέριξ αὐτῶν δὲ συνεσπειροῦντο οἱ ὀπαδοὶ των ὡς νὰ ἐπρόκειτο ἤδη νὰ λάβωσι τὰ ὅπλα καὶ μετὰ μείζονος μάλιστα προθυμίας, ἐσκέπτετο ὁ Δυκᾶς.

Πάντοτε ἀπαθὴς ὁ διευθυντὴς τοῦ σκοπευτηρίου προσέφερεν ἤδη τὴν καραβίναν πρὸς τὸν Βερδιέ.

— Ὑμεῖς, κύριε! εἶπεν.

— Ἐμπρός, κύριε ταγματάρχα! εἶπεν ὁ Φουρνερέλ. Ἐνθυμεῖσθε τὰ γυμνάσιά μας εἰς τὸ πολύγωνον τῆς Βαϋόννης; Εἴχετ' ἕνα 'μάτι τότε!..

— Καὶ τὸ ἔχω ἀκόμη, ἀπήντησεν ὁ ταγματάρχης ἠρεμώτατα.

Ἔλαβε τὴν καραβίναν καὶ ἐπανειλημμένως, ἡσύχως, μὲ τὴν ἀπάθειαν ἐξ ἐπαγγέλματος κυνηγοῦ ἔβαλεν εἰς τὸ κέντρον τρίς, κατὰ σειρὰν ἀποστέλλων τὴν σφαῖραν εἰς τὸ μέλαν σημεῖον, ὡς νὰ μὴ εἶχεν οὐδὲ κατὰ γραμμὴν ἀποκλίνει τὸ ὅπλον, τὸ στηριζόμενον ἐπὶ τοῦ ἰσχνοῦ ὤμου του.

Μετὰ πᾶσαν δὲ βολὴν ἀντήχουν κραυγαὶ καὶ ἐπευφημίαι. Ὁ Φουρνερὲλ ἐξῆρε τὴν ἐπιτηδειότητα τοῦ ταγματάρχου μετὰ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἀληθοῦς στρατιώτου ἑτοίμου νὰ θυσιασθῇ ὑπὲρ τοῦ ἀρχηγοῦ του. Οἱ θεαταὶ ἐχειροκρότουν. Ὁ ζωγράφος μειδιῶν σαρκαστικῶς παρετήρει τὸν Βερδιέ· ἀπὸ τὰ ἐκφράζοντα δὲ περιφρόνησιν χείλη τοῦ Γκαροὺς ἐξῆλθε μία φράσις λεχθεῖσα ἀρκετὰ μὲν μεγαλοφώνως ὥστε νὰ τὴν ἐννοήσωσιν οἱ περὶ αὐτόν, ἀλλ' ἐνταυτῷ καὶ ἀρκετὰ σιγὰ ἐκ φρονήσεως ὥστε νὰ μὴ τὴν ἀκούσῃ ὁ ταγματάρχης: Ἱκανότης παληοστρατιώτου!

Ὁ διευθυντὴς ἀφεῖλε τὸ χαρτόνιον ἀπὸ τοῦ σιδηροῦ πασσάλου, ἐφ' οὗ ἐστηρίζετο καὶ τὸ ἐξήτασεν εἰς τὸ φῶς, θαυμάζων διὰ τὴν εὐστοχίαν. Ἐξαίσιον! Καμμία σφαῖρα δὲν εἶχε παρεκκλίνει οὐδὲ κατὰ τὸν ἑκατοστὸν τοῦ χιλιοστομέτρου. Οἵα ἐπιτυχία!

— Τέτοιοι εἶνε εἰς τὸ 5ον σύνταγμα τοῦ πυροβολικοῦ! ἀνέκραξεν ὁ Φουρνερὲλ γελῶν.

Ὁ Δυκᾶς βλέπων τὴν ἐντύπωσιν, ἣν προὐξένησεν εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ Δαμμαρὶ ἡ ἱκανότης τοῦ Βερδιὲ ἀκουσίως ἐποίει τὴν φιλοσοφικὴν σκέψιν πόσον «ὁ θρίαμβος τῆς ὑλικῆς ἰσχύος ἐπιδρᾷ ἐπὶ τοῦ πλήθους.» Ὁ ἀρτοποιός, ὅστις ἦτο ἐνταυτῷ καὶ ὑπολοχαγὸς τοῦ λόχου τῶν πυροσβεστῶν, προέτεινεν ἤδη νὰ ὀνομασθῇ ὁ Βερδιὲ ταγματάρχης ἐπίτιμος τῶν πυροσβεστῶν τοῦ δήμου. Ἡ σπάθη τοῦ στρατιωτικοῦ εἶχεν ἀκόμη ἐν Γαλλίᾳ γόητρον, τὸ ὁποῖον αὐτὸς ὁ ἴδιος Πὶττ δυσκόλως θ' ἀπέκτα.

— Δὲν πιστεύω, εἶπεν ὁ διευθυντὴς ρίπτων εἰς τὴν κάλπην τὸ δελτίον τὸ φέρον τὸ ὄνομα καὶ τὸ ἐπώνυμον τοῦ ταγματάρχου—Ἀνσέλμος Βερδιέ—ὅτι κανεὶς ἄλλος θὰ ἔχῃ καλλίτερον δελτίον ἀπ' αὐτό.

— Τότε λοιπόν, ἠρώτησε σκωπτικῶς ὁ Γερμανὸς Τρουγιάρ, τί θὰ κερδήσῃ; Τίποτε μαχαιροπήρουνα ἀσημένια; Νόστιμον πρᾶγμα! Καλὰ καὶ αὐτὰ διὰ τὸ νοικοκυριό!...

Digitized by Google

Καὶ ἤρχισε νὰ ψάλῃ τὴν στροφὴν γνωστοῦ σχετικοῦ ᾄσματος ἐπὶ γνωστοῦ ἤχου.

Ὁ ταγματάρχης ἀπεμακρύνετο ἤδη ἀφίνων τοὺς θεατὰς καταγοητευμένους διὰ τὴν εὐθυβολίαν του· εἰς μάτην ὁ Γκαρούς ἐγέλα· οἱ κάτοικοι τοῦ Δαμμαρὶ ἀπήντων ὅτι δὲν εἶνε ἄξιος χλευασμοῦ ἀνήρ, ὅστις ἔχει τοιαύτην εὐστοχίαν περὶ τὸ σκοπεύειν· ἰδιαιτέρως δὲ ὑπερήσπιζεν ἐνθέρμως τὸν ταγματάρχην ὁ δημοδιδάσκαλος, ὅστις ἐνόμιζεν ὅτι ὁ ὑποψήφιος εἶχε μετὰ προσοχῆς ἀκούσει τὰ παράπονά του.

— Καλὰ πάει ἡ δουλειά, κύριε ταγματάρχα! ἔλεγεν ὁ Φουρνερὲλ παρακολουθῶν τὸν Βερδιέ. Διὰ ὅλους τοὺς λόγους τοῦ Γκαρούς ἤξιζαν αὐτὰ τὰ μικρὰ *πὶφ-πάφ!*

— Λαὸς θηριώδης! ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν ὁ Δυκᾶς.

Ὁ δὲ Βερδιὲ ὕψου τοὺς ὤμους ἀκούων τὴν φωνὴν τοῦ Πονὶς βραγχνοτέραν παρά ποτε κράζουσαν ἀκόμη:

— Ἐφημερίδας, κύριοι! . . . Ἀναγνώσατε τὸν *Ἔγχελυν τοῦ Μελέν*! . . . Λαμπρὰ ἐφημερὶς ὁ *Ἔγχελυς* . . . δι' ἐκείνους ποῦ τὸν διαβάζουν . . . ἀηδὴς διὰ τοὺς ἄλλους! . . . Ἀγοράσατε τὸν *Ἔγχελυν*! . . .

(Ἕπεται συνέχεια).

ΤΕΛΕΙΟΠΟΙΗΣΙΣ ΤΟΥ ΦΩΝΟΓΡΑΦΟΥ

Ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον ὁ Ἔδισων, ὁ κλεινὸς Ἀμερικανὸς ἐφευρέτης, ἐδημοσίευσεν ἐν ἀμερικανικῷ περιοδικῷ περιεργότατον ἄρθρον, ἐν ᾧ ἐκτίθησι τὰς διαφόρους τελειοποιήσεις, ἃς ἐπέφερεν εἰς τὸν φωνογράφον καὶ τὰς πολλαπλᾶς λειτουργίας, εἰς ἃς δύναται νὰ χρησιμοποιηθῇ νῦν τὸ πολύτιμον τοῦτο ὄργανον. Ὑπομιμνήσκει πρὸς τούτοις ὅ,τι ἔγραφεν ἐν τῷ αὐτῷ περιοδικῷ πρὸ δεκαετίας, προαγγέλλων τὴν ἐφεύρεσιν τοῦ φωνογράφου καὶ προλέγων τὰ ἀποτελέσματα εἰς ἃ θὰ κατέληγε δι' αὐτοῦ, ὅταν θὰ ἐλάμβανε καιρὸν νὰ ἀσχοληθῇ εἰς τὴν τελειοποίησίν του. Σήμερον μετὰ δεκαετῆ ἀθόρυβον ἐργασίαν ἀγγέλλει εἰς τὸν κόσμον ὅτι ἐτήρησε τὸν λόγον του καὶ ὅτι ὁ φωνογράφος τελειοποιημένος εἶνε εἰς τὴν διάθεσιν παντὸς οἱουδήποτε.

Οἱ ἦχοι, λέγει ὁ Ἔδισων, θὰ χαράσσωνται ἐπὶ μικροῦ κυλίνδρου ἐκ κηροῦ, ἡ εὔπλαστος δ' αὕτη ὕλη θέλει ἀποτυπώνει τοὺς ἀκουστικοὺς κυματισμοὺς μετ' ὀξύτητος μείζονος τῆς τοῦ ἀνθρωπίνου ὠτὸς καὶ ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἀλλοιώσεως.

« Παράδοξον πρᾶγμα! ἐξακολουθεῖ ὁ Ἔδισων. Πρὸ εἴκοσι καὶ πέντε αἰώνων οἱ Ἀσσύριοι καὶ οἱ Βαβυλώνιοι ἐξέλεξαν ὡς μέσον διαιωνίσεως τῆς μνήμης αὐτῶν κυλίνδρους ἐξ ὀπτῆς γῆς, ἐφ' ὧν ἐχάρασσον γωνιώδεις χαρακτῆρας, ἰδοὺ δὲ ὅτι ἡ πρόσφατος αὕτη ἀνακάλυψις τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης, ὁ φωνογράφος, ἐπὶ σκοπῷ ὁμοίῳ ποιεῖται χρῆσιν κηρίνων κυλίνδρων, ἀλλὰ μετὰ τῆς μεγάλης διαφορᾶς, ὅτι οἱ ἡμέτεροι ἐκ κηροῦ κύλινδροι, ἀφ' ἑαυτῶν λαλοῦντες, δὲν θὰ σιωπῶσιν ἐπὶ αἰῶνας ὅλους, ἀναμένοντες τοὺς Ράβλινσων καὶ τοὺς Λαγυάρδους, ὅπως ἑρμηνεύσωσιν αὐτούς. Σήμερον, χάρις εἰς ἡμᾶς, ἡγεμών, πολιτικὸς ἀνὴρ ἢ ἱστοριογράφος τις δύναται νὰ διαβιβάσῃ τὴν λαλιάν του εἰς φύλλον φωνογράφου, δυνάμενον νὰ χιλιοπλασιασθῇ, ἕκαστον δὲ τῶν χιλίων τούτων ἀντιγράφων δύναται πάλιν νὰ ἀναπαραγάγῃ τὸν ἦχον χιλίας ἀκόμη φοράς. Οὕτω δὲ τηρουμένων τῶν ἀντιγράφων τούτων, ἡ λαλιὰ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἀνδρός, αἰῶνας ὅλους μετὰ τὴν ἐξαφάνισίν του ἐκ τοῦ κόσμου, θὰ ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς ἐπιγενομένους, μεθ' οἵας δυνάμεως καὶ ἀκμῆς θὰ ἀπέτεινεν αὐτὸς οὗτος πρὸς αὐτοὺς τὸν λόγον ἐὰν ἔζῃ. Ἡ ὀργανικὴ καὶ φωνητικὴ μουσικὴ (τετραφωδία ἢ μονῳδία, ἀδιάφορον) δύναται νὰ ἀναπαραχθῇ ὑπὸ τοῦ φωνογράφου μετὰ καταπληκτικῆς ἐντελείας καὶ ἀκριβείας. Ὁποία εὐτυχία διὰ τοὺς ἀπογόνους ἡμῶν νὰ δύνανται νὰ γνωρίζωσι τίνι τρόπῳ π. χ. ἐξετέλει ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου τεμάχιόν τι, ὁ Ρουβινστάϊν! »

Ὁ Ἔδισων μετὰ ταῦτα συνοψίζει ὅ,τι πρὸ δεκαετίας προεῖπε περὶ τοῦ φωνογράφου του καὶ τῶν προβλημάτων, ἅτινα ἤθελε λύσει οὗτος τελειοποιούμενος, καταλήγει δὲ λέγων ὅτι πᾶν ὅ,τι προεῖπε καὶ ἐγένετο.

« Δύναμαι νὰ ἰσχυρισθῶ, λέγει, ὅτι χάρις εἰς τὴν εὐχέρειαν, μεθ' ἧς απομνημονεύει καὶ ἀναπαράγει πᾶν εἶδος μουσικῆς καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ ἀφηγηματικὰ (récitatifs) μέρη, δύναται νὰ παρέχῃ ἀκαταπαύστους τέρψεις εἰς τοὺς ἀσθενεῖς, εἰς τὰς διαφόρους συναθροίσεις, γεύματα, ἑσπερίδας κτλ.—Πᾶς ὅστις ἐξ ἄλλου θέλει νὰ μείνῃ μόνος ἐν τῷ δωματίῳ του δύναται νὰ ἔχῃ εἰς τὴν διάθεσίν του ἀριθμόν τινα κυλίνδρων ἐκ κηροῦ, ἐφ' ὧν εἰσὶ κεχαραγμένα ᾄσματα, ποιήματα, τεμάχια κλειδοκυμβάλου ἢ τετραχόρδου, σύντομα διηγήματα, τεμάχια πρὸς ἀπαγγελίαν. Τοποθετῶν δ' αὐτὰ ἐν τῷ φωνογράφῳ του, θὰ ἀπολαμβάνῃ τὴν αὐτὴν τέρψιν, οἵαν καὶ ἂν τὰ τεμάχια ταῦτα ἀπηγγέλλοντο ἢ ἀνεμέλποντο ὑπὸ τῶν συγγραφέων καὶ καλλιτεχνῶν αὐτοπροσώπως. Ἡ ποικιλία τῶν διασκεδάσεων, ἃς δύναταί τις νὰ παράσχῃ ἑαυτῷ ἐπὶ τιμῇ μηδαμινῇ καὶ μὴ μετακινούμενος τῆς θέσεώς του, εἶνε ἀπεριόριστος Τὴν

Digitized by Google

Πάττη, ᾄδουσαν ἐν Ἀγγλίᾳ, θὰ ἀκούωμεν, ἂν θέλωμεν, συγχρόνως ἐν Ἀμερικῇ, ὅπως θὰ δύνανται νὰ τὴν ἀκούωσιν καὶ οἱ ἑκατὸν ἔτη μεθ' ἡμᾶς ζῶντες. Ἐπὶ τεσσάρων κυλίνδρων, ἐχόντων 8 δακτύλων μῆκος καὶ 5 δακτύλων πλάτος, δύναμαι νὰ ἀντιγράφω διὰ τοῦ φωνογράφου ὁλόκληρον μυθιστόρημα τοῦ Δίκενς. Πρὸς διδασκαλίαν τῆς προφορᾶς τῆς ἀγγλικῆς καὶ τῶν ξένων γλωσσῶν ἐν γένει ὁ φωνογράφος οὐδεμίαν ἐπιδέχεται σύγκρισιν, θέλει δὲ ἐκπληροῖ τὸ ἔργον μετ' ἀκριβείας, ἣν ἀδυνατεῖ νὰ ἀπομιμηθῇ ἡ ἀνθρωπίνη φωνή. Αἱ ἀγορεύσεις, αἱ δημόσιαι διαλέξεις αὐτούσιοι θὰ εἶνε κοιναὶ ἐν παντὶ οἴκῳ. Δὲν εἶνε δ' ἀπίθανον ὅτι μετά τινα ἔτη θὰ ἐκδίδωνται καὶ φωνογραφικαὶ ἐφημερίδες, εἰς σχῆμα κυλίνδρων κιτρίνων. Ἀπὸ τοῦδε, τοῦ φωνογράφου παραδοθέντος ἅπαξ εἰς κοινὴν χρῆσιν, καινοθῆραι καὶ συντάκται δύνανται νὰ ἐκφωνῶσι τὸ ἄρθρον των ἐν τῷ ὀργάνῳ τούτῳ, εἴτε ἐν αὐτῷ τῷ γραφείῳ τῆς ἐφημερίδος, εἴτε καὶ ἐν ἄλλῳ μέρει, συνδεομένῳ πρὸς τὸ τυπογραφεῖον τῆς ἐφημερίδος διὰ τηλεφωνικοῦ σύρματος καὶ νὰ στοιχειοθετῆται ἄνευ χειρογράφων.

«Οἱ κήρινοι κύλινδροι θὰ ἀποστέλλωνται ταχυδρομικῶς ἐντὸς μικρῶν κιβωτιδίων, ειδικῶς παρ' ἐμοῦ παρασκευασθέντων, θὰ τοποθετῶνται δὲ ἐπὶ τοῦ φωνογράφου, ἵνα ἀναπαράγωσι τὴν φωνήν. Οἱ ταχυδρομικοὶ φωνογράφοι ἔσονται κατεσκευασμένοι πάντες κατὰ τὸν αὐτὸν τύπον. Ἐν περιπτώσει καθ' ἣν τὸ πρόσωπον πρὸς ὃ ἀποστέλλετε τοὺς κηρίνους κυλίνδρους, στερεῖται φωνογράφου, συνιστῶμεν σταθμούς, ὅπου, ἐπὶ πληρωμῇ ὀλίγων λεπτῶν, πᾶς τις θὰ δύναται νὰ ἔχῃ εἰς τὴν διάθεσίν του τὸ ἀναγκαιοῦν αὐτῷ ὄργανον. Τίς δὲ δὲν θὰ καταβάλλῃ εὐχαρίστως ἐλάχιστον τίμημα, ὅπως ἀκούσῃ τὴν φωνὴν προσφιλοῦς φίλου ἢ συγγενεῖς ὁμιλοῦντος αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ἄλλου ἄκρου τῆς γῆς;

«Οἱ συγγραφεῖς ἀφ' ἑτέρου δύνανται διὰ τοῦ φωνογράφου νὰ διατυπώνωσι πᾶσαν παροδικὴν ἰδέαν ἢ ἐντύπωσιν, εἰς πᾶσαν ὥραν τῆς νυκτὸς ἢ τῆς ἡμέρας, χωρὶς νὰ εἶνε ἠναγκασμένοι νὰ ζητῶσι χάρτην, μελάνην ἢ γραφίδα καὶ τοῦτο ἐν χρόνῳ πολὺ μικροτέρῳ τοῦ ἀπαιτουμένου ὅπως χαράξωσι καὶ τὴν ἐλαχίστην σημείωσιν. Δύνανται ὡσαύτως νὰ δημοσιεύωσι φωνογραφικῶς τὰ μυθιστορήματα ἢ πᾶσαν ἄλλην πραγματείαν των, ἀποτεινόμενοι οὕτω διὰ ζώσης πρὸς τοὺς ἀναγνώστας των ἢ μᾶλλον τοὺς ἀκροατάς των. Οὕτω δὲ θὰ κατορθοῦσι νὰ προφυλάσσωσι τὰ ἔργα αὐτῶν καὶ ἀπὸ τῶν λογοκλοπιῶν, τῶν προερχομένων ἐκ τῶν ἀτελειῶν τῶν νόμων. Οἱ μελοποιοὶ ὡσαύτως δύνανται νὰ ἐμπιστεύωνται πᾶσαν στιγμιαίαν ἔμπνευσίν των εἰς τὸν φωνογράφον»

Ὁ Ἔδισων μετὰ ταῦτα, ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς ἐμπορευομένους καὶ τοὺς χρηματιζομένους, διατρίβει εἴς τινας λεπτομερείας, ὅπως ἐξάρῃ τὴν ἐκ τοῦ φωνογράφου προσγινομένην οἰκονομίαν χρόνου καὶ χρήματος, ὅπερ βεβαίως θέλει ἐξασφαλίσει τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ὀργάνου, ἐν Ἀμερικῇ, ὅπου ὁ χρόνος ἐκτιμᾶται ὡς χρῆμα, τὸ χρῆμα δ' ἔχει ὅσην ἀξίαν οὐδαμοῦ τοῦ κόσμου.

Συνελόντι εἰπεῖν ὁ φωνογράφος ἔσται διὰ τὸν προφορικὸν λόγον ὅ,τι ἡ ἀκαριαία φωτογραφία διὰ τὰ κινούμενα ἀντικείμενα· ὅπως πρὸ τῆς ἀνακαλύψεως ταύτης ἀδύνατον ἦτο νὰ ἀποτυπώσῃ τις τὴν θέσιν ἵππου π.χ. ἐν κινήσει διατελοῦντος, οὕτω καὶ πρὸ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ φωνογράφου δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπαναληφθῇ συνομιλία τις μετὰ φωτογραφικῆς οὕτω εἰπεῖν ἀκριβείας, μὲ πάσας τὰς παραλλαγὰς τῶν ἤχων, τὰς διακοπὰς τοῦ ὁμιλοῦντος κτλ.

Καὶ ὁποίους ἀκόμη ὁρίζοντας διανοίγει ἐνώπιον ἡμῶν ὁ φωνογράφος! Πᾶσα ἀνταπόκρισις θέλει ἁπλοποιηθῇ καὶ συντομευθῇ. Αἱ συστατικαὶ ἐπιστολαὶ θὰ ἀπαγγέλλωνται ἐπὶ φωνογραφικοῦ φύλλου· τὰ ξενοδοχεῖα καὶ αἱ λέσχαι θὰ προμηθευθῶσι φωνογράφους καὶ φωνογραφήματα. Ἡ ἀκρίβεια τῶν συνεντεύξεων τῶν δημοσιογράφων θὰ ἐξελέγχεται μετ' ἀκριβείας, οἱ ἐπιβάται τῶν σιδηροδρόμων, ἀδυνατοῦντες νὰ γράφωσι, ὡς ἐκ τῆς ταλαντεύσεως, θὰ μεταχειρίζωνται τὰ φωνογραφήματα. Ἔχοντες κατ' οἶκον φωνογράφον, ἀπουσιάζετε. Εἰς πάντα ἐρχόμενον νὰ σᾶς ἐπισκεφθῇ ὁ φωνογράφος θὰ δύναται νὰ ἀπαντᾷ ὅτι ἐξήλθατε καὶ ὅτι θὰ ἐπανέλθετε τὴν δεῖνα ὥραν· ὡσαύτως ἐρχόμενός τις εἰς τὸ γραφεῖόν σας καὶ μὴ εὑρίσκων ὑμᾶς δύναται νὰ σᾶς παραγγείλῃ ὅ,τι θέλει διὰ τοῦ φωνογράφου σας.

— Σημειώσατε, ἐπάγεται ὁ Ἔδισων, ὅτι δὲν ὁμιλῶ περὶ πραγμάτων ἐφικτῶν ἐν τῷ μέλλοντι. Πρὸ δεκαετίας προεῖπον πάντα ταῦτα, σήμερον δ' ὁ φωνογράφος μου εὑρίσκεται εἰς θέσιν νὰ τὰ πραγματοποιήσῃ ἐν πάσῃ ἀκριβείᾳ. Καὶ πόσαι δὲ ἄλλαι χρήσεις, δι' ἃς ὁ φωνογράφος εἶνε νῦν ἐντελῶς ὥριμος, ἠδύναντο νὰ μνημονευθῶσιν; Δὲν ἐπιθυμῶ ὅμως νὰ δώσω εἰς τὴν πραγματείαν ταύτην χαρακτῆρα καταλόγου. Εἶπον, φρονῶ, ἱκανὰ ὅπως ἐννοήσετε ὅτι δέον νὰ ἴδητε καὶ ἀκούσητε τὸν φωνογράφον μου. Παρέκαμψε πλέον τὴν παιδικὴν ἡλικίαν καὶ εὐρὺ μέλλον ἀναμένει αὐτόν. Ὑπό τινα ἔποψιν ὁ φωνογράφος γινώσκει πλειότερα ἡμῶν, τηρῶν ἐν τῇ μηχανικῇ αὐτοῦ μνήμῃ πολλὰ πράγματα, ἅτινα ἡμεῖς λησμονοῦμεν, καὶ ἂν εἴπαμεν ταῦτα οἱ ἴδιοι. Ἔσται παράγων σπουδαῖος τῆς μορφώσεως τοῦ ἀνθρώπου, διότι θέλει διδάξει ἡμᾶς τὴν σεμνότητα καὶ τὴν ἐπιφυλακτικότητα ἐν

Digitized by Google

τοῖς λόγοις. Δι' αὐτοῦ θὰ ὁμιλῶμεν ἡμεῖς αὐτοὶ πρὸς ἡμᾶς αὐτούς, ὅπως πρόσωπόν τι πρὸς ἕτερον. Οὕτως ὁ φωνογράφος θέλει ἔχει τελεσιουργὸν ἠθικὴν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν σχέσεων τῶν ἀνθρώπων μεταξὺ ἀλλήλων, καθιστῶν αὐτοὺς βραχυλόγους καὶ ἀκριβολόγους, καλλιεργῶν τὸ ἦθος αὐτῶν καὶ συνδέων δι' ἀμέσων προφορικῶν σχέσεων φίλους ἢ ἑταίρους, μακρὰν ἀλλήλων διατρίβοντας.»

Δ. Κ.

ΤΟ ΦΘΕΓΜΑ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΒΑΤΡΑΧΩΝ

Βρεκεκὲξ κοὰξ κοὰξ εἶνε, ὡς γνωστόν, ὁ ἦχος ὃν φθέγγονται οἱ βάτραχοι ἐν τῇ ὁμωνύμῳ κωμῳδίᾳ τοῦ ἀθανάτου Ἀριστοφάνους. Ἡ φωνὴ αὕτη εἶνε οὕτως συνήθης εἰς ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας, ὥστε οὐδεὶς ἴσως ἡμῶν προσέσχε περισσότερον τὸν νοῦν εἰς τοὺς μουσικοὺς φθόγγους οὓς ἀναδίδουσι τὰ *λιμναῖα κρηνῶν τέκνα*. Ἀρεσκόμεθα εἰς τὴν ἰδιάζουσαν μελῳδίαν τῶν λιμναίων τούτων ἀηδόνων ἢ πειράζονται ἐξ αὐτῆς τὰ νεῦρα ἡμῶν, ἀλλ' οὐδεὶς ἐσκέφθη νὰ ἐξελέγξῃ τὴν ἀκρίβειαν τῆς ἀναγραφῆς τῶν βατραχικῶν φωνῶν ὑπὸ τοῦ Ἀριστοφάνους. Τοῦτο δὲ δὲν ἔχει λόγον, ὡς φαίνεται, τὸ ἀταλαίπωρον ἡμῶν, ἀλλὰ τὴν σύμπτωσιν, ὅτι δὲν εὑρίσκουσι τὰ ὦτα ἡμῶν διαφωνίαν μεταξὺ τῶν στίχων τοῦ κωμικοῦ καὶ τῆς πραγματικῆς φωνῆς τῶν βατράχων. Ἀλλ' οἱ ξένοι δὲν εὑρίσκονται πρὸ ζητήματος ἐπ' ἴσης ἀναμφισβητήτου. Οἱ Γάλλοι καὶ οἱ Ἄγγλοι, ἀκούοντες τοὺς βατράχους των, εὕρισκον ὅτι ὁ Ἀριστοφάνης ἐλευθεριάσε περὶ τὴν ἀπόδοσιν τῆς φωνῆς των. Καὶ δὲν εἶχον ἄδικον, ἐφ' ὅσον δὲν εἶχον μελετήσει τὸ φθέγμα τῶν ἑλληνικῶν βατράχων. Ἀλλὰ. . . ἄλλοι τόποι, ἄλλα ἤθη. Ἡ ζῳολογία ἑνωθεῖσα μετὰ τῆς φιλολογίας ἀπεκάλυψαν τὴν ἀλήθειαν τοῦ πράγματος. Ἂς μάθωσι λοιπὸν οἱ ἀναγνῶσται τῆς «Ἑστίας», ὅτι οἱ βάτραχοί μας ἀναπέμπουσι κραυγὰς διαφόρους ἢ οἱ βάτραχοι τῆς λοιπῆς Εὐρώπης. Ἔστω δὲ τοῦτο πρὸς τιμὴν τῆς πρωτοτυπίας τῶν βατράχων μας, οὓς εἴθε νὰ ἐμιμοῦντο ἐν τούτῳ καὶ πολλοὶ ἄλλοι Ἕλληνες πολῖται.

Ἰδοὺ τί περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἀναγινώσκομεν ἐπ' ἐσχάτων γραφὲν ἐν τῇ *Κριτικῇ Ἐπιθεωρήσει* τῆς Κανταβριγίας ὑπὸ τοῦ Ἄγγλου λογίου κ. J. E. Sandys.

«Πολλάκις θὰ συνέβη εἰς Ἄγγλους ἀναγνώστας τοῦ Ἀριστοφάνους νὰ παρατηρήσωσιν ὅτι ὁ γνωστὸς στίχος *βρεκεκὲξ κοὰξ κοὰξ* δὲν ἀνταποδίδει ἀκριβῶς τὸν κρωγμὸν τοῦ κοινοῦ βατράχου, πρὸς ὃν ἔχομεν οἰκείως ἐν Ἀγγλίᾳ. Πρόδηλον εἶνε, ὅτι ἀναγκαία θὰ ἦτο ἐξήγησίς τις τούτου τοῦ φαινομένου· πλὴν ἅπαντες οἱ ὑπομνηματισταὶ τοῦ κωμικοῦ, οὓς συνεβουλεύθην οὐδὲν λέγουσι περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου. Ἀλλὰ κατά τινα περιοδείαν μου ἐν Ἑλλάδι ἐπ' ἐσχάτων γενομένην εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐξελέγξω τὴν ἀκρίβειαν τῶν φθόγγων ὧν ἔκαμε χρῆσιν ὁ ποιητὴς πρὸς μίμησιν τῆς λιμναίας μουσικῆς. Πορευόμενος ἀπὸ Τίρυνθος εἰς Ναύπλιον διηρχόμην παρά τινα καλαμῶνα, ὅτε τὴν προσοχήν μου εἵλκυσε θορυβώδης ἦχος ὁμοιάζων πρὸς τὸν ἀναπεμπόμενον ὑπὸ πολλῶν ὁμοῦ ψιττακῶν εριζόντων διαρκῶς. Ἦτο προφανῶς ἡ φωνὴ τοῦ ἑλληνικοῦ βατράχου, ἣν ἤκουον διὰ πρώτην φοράν, σειρὰ τεσσάρων βραχειῶν λαρυγγοφώνων συλλαβῶν εἰς ἃς εἵπετο διπλοῦν κόασμα. Δι' ἀγγλικῶν γραμμάτων δύναται ἴσως ἄριστα ν' ἀποδοθῇ ὡς ἑξῆς Keke-Kekek-Koàk-Koàk. Ἡ διαφορὰ ἀπὸ τοῦ ἀριστοφανείου στίχου ἦτο, ὅτι δὲν κατώρθωσα νὰ ἀκούσω τὸ ἀρχικὸν *βρ* καὶ τὸ τελικὸν ς· ἄλλως ἡ καθ' ὅλου ὁμοιότης ἦτο ἀπαραγνώριστος.

Ἔκτοτε δὲ τυχὼν τῆς εὐκαιρίας νὰ συμβουλευθῶ δι' ἄλλους σκοποὺς πολλὰ συγγράμματα περιηγητῶν ἐπισκεφθέντων τὴν Ἑλλάδα, εὗρον τὰ ἑξῆς χωρία, παρέχοντα ἐνδιαφέρον περὶ τοῦ ἐνταῦθα προκειμένου ζητήματος.

«Οἱ κοινοὶ βάτραχοι τῆς Ἑλλάδος, λέγει ὁ Dodwell, ἐκπέμπουσι φωνὴν ὅλως διάφορον τῆς
» τῶν βατράχων τῶν βορείων κλιμάτων καὶ δὲν
» ὑπάρχει καλλιτέρα αὐτῆς μίμησις τῆς τοῦ
» παρ' Ἀριστοφάνει *βρεκεκὲξ κοὰξ κοάξ*.

Ὁ δὲ Mure, λόγον ποιούμενος περὶ τῆς περιοδείας του ἀνὰ τὰς ὄχθας τῆς Βαλύρας, παραποτάμου τοῦ Παμίσου ἐν Μεσσηνίᾳ, παρατηρεῖ διὰ μακροτέρων τὰ ἑξῆς· «Ἐκεῖ εἵλκυσε κατὰ πρῶ-
» τον τὴν προσοχήν μου τὸ ἰδιάζον κόασμα τῶν
» ἑλληνικῶν βατράχων, ὅπερ ἤδη προχωροῦντος
» τοῦ ἔαρος ἤρχισε νὰ ἀκούηται ἀνὰ τὰ τέλ-
» ματα, καὶ ὅπερ, καίπερ μὴ ὂν παντελῶς ξέ-
» νον εἰς τὸ οὖς μου, μὲ προσέβαλε ταὐτοχρόνως
» ὥς τι διάφορον τῆς κραυγῆς τοῦ αὐτοῦ ζῴου
» ἐν πάσῃ ἄλλῃ χώρᾳ ὅπου εἶχε τύχει νἀκούσω
» αὐτήν. Συνίσταται δ' ἐκ δύο ποικίλων φω-
» νῶν, ὧν τὴν μὲν πρώτην δὲν δύναμαι νὰ πε-
» ριγράψω καλλίτερον ἢ συγκρίνων αὐτὴν πρὸς
» τὸν συνήθη ἦχον τὸν προερχόμενον ἐκ τῆς πιέ-
» σεως τῆς γλώσσης ἐπὶ τῶν οὔλων τοῦ οὐρανί-
» σκου, ἣν προκαλοῦμεν ὅταν θέλωμεν νὰ ταχύ-
» νωμεν τοὺς ἵππους, ἡ δὲ δευτέρα εἶνε μίγμα
» κοάσματος καὶ κρωγμοῦ. Οἱ δύο δὲ οὗτοι ἦχοι
» διαδέχονται ἀλλήλους κατὰ διαλείμματα
» μετὰ μεγάλης κανονικότητος, τοῦ πρώτου ἐ-
» παναλαμβανομένου πολὺ συχνότερον ἢ ὁ δεύ-
» τερος· οὐδὲ θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ γείνωσι διὰ

Digitized by Google

» γραπτοῦ λόγου καταληπτότεροι ἢ διὰ τῆς » ἀριστοφανείου διατυπώσεως *βρεκεκὲξ κοὰξ » κοάξ*. Ἡ δὲ συμφωνία αὕτη μοὶ ἐνεποίησεν ἡδο- » νήν τινα ἣν μόνον ἐνθουσιώδης ἑλληνιστὴς θὰ » δυνηθῇ νὰ ἐκτιμήσῃ. Τὸ δὲ ᾆσμα τῶν *λι- » μναίων* τούτων *τέκνων* μοὶ παρέσχεν ἀκολού- » θως εὐχαριστοτάτην ἀνακούφισιν κατὰ πολλὰς » ἀνιαρὰς πορείας ἀνὰ τὰ ἑλώδη πεδία τῆς πα- » ραλίας τῆς Ἤλιδος.»

Τέλος δ' ἐν τῇ συγγραφῇ τοῦ Clark περὶ Πελοποννήσου εὗρον τὴν ἑξῆς περιγραφὴν περὶ τῆς ἐπιστροφῆς ἀπὸ τῆς Λέρνης εἰς τὸ ἀργολικὸν πεδίον. «Πλῆθος βατράχων προσέβαλεν ἡμᾶς » μετὰ προπετοῦς μέλους ἐν ἤχοις ὀξυτέροις καὶ » τραχυτέροις τῶν τῶν ἀγγλικῶν βατράχων. Ἄρ- » χονται δὲ οὗτοι ἀπὸ ἀνάρθρου προπαρασκευα- » στικοῦ ἤχου ὁμοίου πρὸς τὸ ἤχημα παλαιοῦ ὀλ- » λανδικοῦ ὡρολογίου ὑποστένοντος ἐν τῷ ἀγῶνι » νὰ σημάνῃ τὴν ὥραν καὶ τελειόνουσιν ἐν δια- » δοχῇ παταγωδῶν κοασμάτων. Ἡ γλῶσσα τῶν » βατράχων τούτων δὲν δύναται ν' ἀποδοθῇ εἰς » φωνὰς ἐνάρθρους ἀκριβέστερον ἢ διὰ τῶν *βρε- » κεκὲξ κοὰξ κοὰξ* τοῦ Ἀριστοφάνους.»

Τὸ ἐπιστημονικὸν ὄνομα τοῦ κοινοῦ ἀγγλικοῦ βατράχου εἶνε τὸ rana temporaria. Ἀλλ' ὁ ἑλληνικὸς βάτραχος καλεῖται rana esculenta, καὶ εἶνε ὁ ἐδώδιμος βάτραχος τῆς νοτίας Εὐρώπης. Εὑρίσκω δὲ ἄλλως καὶ ἐν τῇ Expédition Scientifique de Morée ὅτι ἡ φωνὴ τοῦ ἑλληνικοῦ βατράχου διαφέρει οὐσιωδῶς καὶ ἀπὸ τῆς τῶν γαλλικῶν. « Ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ Μωρέως παρετήρησεν » ὅτι ἡ κραυγὴ τοῦ ἑλληνικοῦ βατράχου δὲν » ἦτο παντελῶς ὁμοία πρὸς τὴν τῶν βατράχων » τῶν περιχώρων μας. Οἱ Ἕλληνες δὲν τρώ- » γουσί ποτε τὸ κρέας τοῦ ζῴου τούτου, ἀπ' » ἐναντίας δὲ δεικνύουσι πρὸς αὐτὸ τὴν αὐτὴν » ἀντιπάθειαν ἣν καὶ πρὸς πᾶν ἄλλο εἶδος ἑρπετῶν.»

*Ρ.

ΝΕΟΣ ΣΩΣΤΙΚΟΣ ΥΠΕΝΔΥΤΗΣ

Εἰς τὴν διοργανουμένην κατ' αὐτὰς ἐν Παρισίοις ἔκθεσιν τῶν ναυαγοσωστικῶν ἀντικειμένων ἐκτεθήσεται σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ νέον τι μέσον διασώσεως πρακτικώτατον, ὀφειλόμενον εἰς τὸν κ. Μασσέ, ὑπήκοον Ὀλλανδόν, ὅστις ἔσχε τὴν ἱκανοποίησιν νὰ ἴδῃ τὴν ἐφεύρεσίν του γενομένην παραχρῆμα ἀποδεκτὴν παρὰ τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ τῆς πατρίδος του καὶ παρὰ πλείστων ἀτμοπλοϊκῶν ὀλλανδικῶν καὶ βελγικῶν ἑταιριῶν. Τὸ ἀντικείμενον τοῦτο ὁμοιάζει πρὸς χονδρὸν ὑπενδύτην θηρευτικὸν ἄνευ χειρίδων, κατασκευάζεται δὲ ἐξ ὑφάσματος διαφόρων εἰδῶν. Τὸ ὕφασμα εἶνε διπλοῦν ὅπως εἰσάγηται εἰς τὸ μεταξὺ κενὸν κόνις φελοῦ, παρασκευασθεῖσα καταλλήλως δι' ἐπὶ τούτῳ μύλων. Μετὰ τοῦτο τὸ ὕφασμα ῥάπτεται κατὰ τρόπον ὥστε ἡ κόνις τοῦ φελοῦ νὰ τοποθετηθῇ ἐξ ἴσου σχηματίζουσα πλεῖστα τετράγωνα προέχοντα, ἐξ οὗ καὶ ὁ ὑπενδύτης ἀποκαλεῖται cabitonné, τουτέστι γναφαλωτός. Παρεκτὸς τῆς κομψότητος τοῦ σχήματος αὐτοῦ καὶ τοῦ ὡραίου ὑφάσματος, ὅπερ ἕκαστος δύναται νὰ ἐκλέξῃ πρὸς κατασκευήν του, ἔχει τὸ πλεονέκτημα νὰ φέρηται ἀνέτως ὑπὸ ἐπανωφόριον ἢ χονδρόν τι ἱμάτιον, χωρὶς ὁ φέρων αὐτὸ ἐπιβάτης νὰ φαίνηται γελοῖος, ὡς ὁ φέρων τὴν συνήθη γνωστὴν ζώνην ἐκ πλακῶν φελοῦ. Πρὸς δὲ ἐν περιπτώσει συγκρούσεως, ὁ ὑπενδύτης ἐξουδετερώνει τὴν σφοδρότητα τοῦ κτυπήματος, χάρις εἰς τὴν εὐκαμψίαν καὶ τὴν ἐλαστικότητά του, ἐνῷ ἡ ζώνη προξενεῖ μώλωπας. Ὁ ὑπενδύτης κομβώνεται ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω, φέρει δὲ καὶ ζώνην ὅπως ἐφαρμόζηται κάλλιον εἰς τὴν ὀσφύν. Ὁ ἐπιβάτης δύναται νὰ τὸν τοποθετῇ παρὰ πόδας τῆς κλίνης του, εἰς τρόπον ὥστε νὰ τὸν ἔχῃ πρόχειρον ἐν πάσῃ στιγμῇ. Ἀλλ' ὅτε εἶνε ἀνάγκη νὰ τὸν φορέσῃ διὰ μιᾶς, πρέπει ν' ἀρχίσῃ νὰ τὸν κομβώνῃ ἐκ τῶν κάτω, ὥστε νὰ μὴ δύναται ν' ἀνυψωθῇ ἄνωθεν τῶν ὤμων, τοῦθ' ὅπερ θὰ συνέβαινε ἂν ἦτό τις ὑποχρεωμένος νὰ ῥιφθῇ εἰς τὸ ὕδωρ μὴ προφθάνων εἰμὴ νὰ περάσῃ τοὺς βραχίονας. Ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν ὁ ναυαγὸς ἀναγκασθῇ νὰ μείνῃ πολλὰς ὥρας ἐντὸς τοῦ ὕδατος, ὁ ὑπενδύτης εἶνε δι' αὐτὸν πολύτιμος ὡς προφυλάττων ἐκ τοῦ ψύχους κάλλιον πάσης ζώνης. Γνωστὸν ὅτι εἴς τινα ναυάγια ἀνευρέθησαν πλεῖστοι ἐπιβάται νεκροὶ ἐκ τοῦ ψύχους, κρατούμενοι ἐκ τῶν στρογγύλων ἢ ἄλλων ἐπιπλεόντων σωσιβίων, τὰ ὁποῖα ἠδυνήθησαν μὲν ν' ἁρπάσωσιν, χωρὶς ὅμως νὰ εὕρωσιν εἰς αὐτὰ προφύλαξίν τινα κατὰ τοῦ ψύχους. Τὰ μετὰ τοῦ ὑπενδύτου γενόμενα πειράματα ἀπέδειξαν ὅτι δύναται νὰ ὑποβαστάσῃ ἐπὶ πολὺ ναύτας φέροντας τὰ κηρωτὰ αὐτῶν ἐνδύματα καὶ τὰ χονδρὰ ναυτικά των ὑποδήματα. Γυναῖκες καὶ παιδία μὴ γινώσκοντα νὰ κολυμβῶσιν ἐρρίφθησαν εἰς τὸν ποταμὸν καὶ ἠδυνήθησαν νὰ μείνωσιν ἐπιπλέοντα μὲ τοὺς ὤμους ἐντελῶς ὑπεράνω τοῦ ὕδατος καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῶν πειραμάτων. Ὥστε ὁ ὑπενδύτης προώρισται ν' ἀντικαταστήσῃ παρὰ τοῖς ἐπιβάταις τῆς πρώτης καὶ δευτέρας θέσεως τὰς συνήθεις σωστικὰς ζώνας, ὧν ἡ χρῆσις θὰ περιορισθῇ τοῦ λοιποῦ, παρὰ τοῖς μετανάσταις, τοῖς ἐπιβάταις τῆς τρίτης τάξεως καὶ τοῖς πληρώμασιν. Τοῦτο ἤδη καὶ ἐγένετο ἐν Βελγίῳ καὶ Ὀλλανδίᾳ εἰς τὰς γραμμὰς ἀπὸ Φλεσίγγης μέχρι Κουήνσβορου καὶ ἀπὸ Ὀστένδης εἰς Δοῦβρον, ἐπὶ τῶν ἀτμο-

Digitized by Google

πλοίων τῶν νεερλανδικῶν Ἰνδιῶν καὶ εἰς τὸ ὁλλανδικὸν πολεμικὸν ναυτικόν, ὅπερ ἠγόρασε 2600 τοιούτους ὑπενδύτας εὐθὺς μετὰ τὰ πρῶτα πειράματα. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος ἔτους μεγάλη τις ἀτμοπλοϊκὴ ἑταιρία παρήγγειλε τὴν κατασκευὴν 400ὑ πενδυτῶν διὰ τ' ἀτμόπλοιά της.

Οἱ νεωστὶ κατασκευασθέντες σωστικοὶ ὑπενδύται ἔχουσι καὶ μικρὸν θυλάκιον, ὅπως δύνανται οἱ ἐπιβάται νὰ ἐναποθέτωσιν ἐν αὐτῷ φιαλίδιον ποτοῦ τονωτικοῦ, χαρτοφυλάκιον ἢ ἄλλο τι χρήσιμον ἀντικείμενον.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Μόνον μετὰ τὴν ἀπόσβεσιν τοῦ πυρὸς καθαρίζεται ἡ καπνοδόχος, καὶ μόνον μετὰ τὴν ἀπόσβέσιν τῶν παθῶν ἐξαγνίζεται τοῦ ἀνθρώπου ἡ καρδία.

—

Τὰ κατὰ τῆς μεγαλοφυΐας λιθοβολήματα φέρουσιν οἷον ἀποτέλεσμα καὶ οἱ κατὰ τοῦ Ὠκεανοῦ ῥιπτόμενοι λίθοι. Διέρχονται τὰ κύματα ὑπεράνω καὶ οὐδ' ἴχνος αὐτῶν ἀφίνουσι.

—

Δικαίως πολλὰ παράσημα ὀνομάζονται *ἀστέρες*. Πράγματι, ὅπως ὁ ἀστὴρ φέγγει εἰς τὸ σκότος τῆς νυκτός, οὕτω καί τινα παράσημα εἶνε ὡς πυρσοὶ φωτίζοντες τὴν ἀσημότητα ἐκείνων οἱ ὁποῖοι τὰ φέρουν.

—

Ἡ ἀργία φονεύει τὸ πνεῦμα ὡς ἡ σκωρία κατατρώγει τὸν σίδηρον.

—

Τὸ θάῤῥος δὲν εἶνε μόνον ἀρετὴ ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν φύλαξ.

—

Τὰ πάθη διὰ τῶν παθῶν ἀποτρίβονται ὡς ὁ ἀδάμας διὰ τοῦ ἀδάμαντος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Κατὰ στατιστικὴν ἄρτι δημοσιευθεῖσαν ἡ μὲν ἐπιφάνεια τῆς γῆς περιλαμβάνει 136,000,000 τετραγωνικὰ χιλιόμετρα, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς εἶνε 1,483,000,000. Ἐκ τούτων εἰς τὴν Εὐρώπην ἀνήκουσι 347,000 000, εἰς τὴν Ἀφρικὴν 197, εἰς τὴν Ἀσίαν 779, Ὠκεανίαν 38, Βόρειον Ἀμερικὴν 80, Νότιον Ἀμερικὴν 32.

~~~

Περιεργότατα ἀνέκδοτα δημοσιεύει ἡ «Διεθνὴς Ἐπιθεώρησις» περὶ τῶν σχέσεων Γαμβέττα καὶ Βίσμαρκ. Συντάκτης αὐτῶν εἶνε ὁ στρατηγὸς Περιέ, ὅστις ἐν ἔτει 1880, συνταγματάρχης τότε, συμμετέσχεν ὡς στρατιωτικὸς σύμβουλος τῆς βερολινείου Συνδιασκέψεως περὶ τῶν ἑλληνικῶν συνόρων. Ἡ ἀποστολὴ αὕτη ἀνετέθη εἰς τὸν Περιὲ συστάσει τοῦ Γαμβέττα, ὅτε δ' ἀπῆλθεν ὁ πολυμαθὴς ἀξιωματικὸς εἰς τὸ Βουρβωνικὸν Παλάτιον, ἵνα λάβη τὰς τελευταίας ὁδηγίας, ὁ μέγας φιλέλλην ἐπὶ μίαν ὅλην ὥραν διηγήθη τὸ ἱστορικὸν τοῦ ἑλληνικοῦ ζητήματος καὶ ὑπέδειξεν, ἐκπλήξας τὸν ἀκροατήν του διὰ τῶν γεωγραφικῶν του καὶ στρατηγικῶν γνώσεων, τίνα τὰ σημεῖα, ἅτινα ἔδει νὰ ἐπιτευχθῶσι διὰ πάσης θυσίας ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος. Διὰ μακρῶν ἀνέπτυξεν ἰδίως τὴν σπουδαιότητα τοῦ Μετσόβου, καθὸ δεσπόζοντος τῶν μεταξὺ Ἠπείρου καὶ Μακεδονίας ὁδῶν. «Ἀπαιτῶ, εἶπεν ἐν τέλει, νὰ μοῦ φέρῃς τὸ Μέτσοβον καὶ τὰ Ἰωάννινα.»

~~~

Διαμένων ἐν Βρεσλαυΐᾳ ὁ Λέσιγγ ὡς γραμματεὺς ὑψηλοῦ τινος προσώπου συνήντα πολλάκις ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ Γερμανὸν βαρῶνον, μωρὸν καὶ ἀλαζόνα συνάμα, ὅστις ἀπῄτει νὰ προσφέρωνται πρὸς αὐτὸν εὐλαβῶς διὰ τὸν διπλοῦν λόγον τοῦ πλούτου καὶ τοῦ τίτλου του. Ὁ Λέσιγγ τοὐναντίον ἐπέτεινε τὴν πρὸς αὐτὸν ὀλιγωρίαν.

Ἡμέραν τινὰ ὁ βαρῶνος τῷ λέγει:

— Τίς σοῦ ἔδωκε τὸ δικαίωμα, κύριε, νὰ φέρεσαι ὡς ἴσος πρὸς ἐμέ;

— Νὰ σοῦ εἰπῶ, ἀπεκρίθη ὁ Λέσιγγ· τοὐλάχιστον ἔχω κι' ἐγὼ τόσον πνεῦμα ὅσην περιουσίαν ἔχεις σύ· ἀλλὰ κύτταξε, μὲ αὐτὸ μόνον τὸ δεκάλεπτον — καὶ ἔδειξε τοιοῦτο νόμισμα — ἐγὼ ἔχω τόσην περιουσίαν ὅσον εἶνε ὅλον τὸ πνεῦμα ὅπου ἔχεις σύ.

~~~

Ὁ ποιητὴς Burger, ἀσθενὴς καὶ πενόμενος, παρεπονεῖτο εἰς τὸν φίλον του Stolberg, μεμψιμοιρῶν κατὰ τῆς τύχης, τὴν ὁποίαν ἔλεγε τυφλήν.

— Μεγάλην τιμὴν τῆς κάμνεις, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος, νὰ τὴν λέγῃς τυφλήν. Τυφλὴ δὲν ἦτο ποτέ. Εἶνε ἀχρεία, ἡ ὁποία ἀγαπᾷ νὰ συντροφεύῃ πάντοτε ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι τῆς ὁμοιάζουν.

~~~

Ἐκ περιέργου στατιστικῆς περὶ τῆς καταναλώσεως τοῦ χάρτου καθ' ἅπαντα τὸν κόσμον ἀποσπῶμεν τοὺς ἑξῆς ἀριθμούς: Ἐπὶ τῆς γῆς εὑρηνται 4000 ἐργοστάσια παράγοντα 980 ἑκατομμύρια χιλιογράμμων χάρτου κατ' ἔτος. Ἐκ τούτων 300 ἑκατομμύρια χρησιμοποιοῦνται ὑπὸ τῶν ἐφημερίδων, 191 ἑκατομμύρια ὑπὸ τῶν τυπογραφείων, 100 ἑκατομμύρια ὑπὸ τῶν ἐμπόρων, 100 ἑκατομμύρια ὑπὸ τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν τῶν κυβερνήσεων, 93 ἑκατομμύρια ὑπὸ τῆς βιομηχανίας, 95 ἑκατ. ὑπὸ τῶν σχολείων, καὶ τὸ ἐπίλοιπον ἢ 101 ἑκατ. χρησιμεύει εἰς τὴν ἰδιωτικὴν ἀλληλογραφίαν. Ἡ Γαλλία καταναλίσκει κατ' ἔτος 135 ἑκατ. χιλιογράμμων, ἐξ ὧν τὰ 20 ἑκατ. χρησιμοποιοῦνται ὑπὸ τοῦ τύπου.

~~~

Κατὰ στατιστικὴν δημοσιευθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῆς γεωργίας τῆς Βασιγκτῶνος ὁ πληθυσμὸς τῶν ἐν Εὐρώπῃ κτηνῶν ἀνέρχονται εἰς 92.000,000

Digitized by Google
~~~

κερασφόρων ζώων, 36 έκατ. ἵππων, 200 έκατ. περίπου προβάτων καὶ χοίρων.

Μὴ λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς ἐκτάσεως καὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν κατοίκων, ἡ Ρωσσία μετὰ τῆς Φιλλανδίας κέκτηται ἐκ πασῶν τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν τὸν μέγιστον ἀριθμὸν ζώων παντὸς εἴδους ἤτοι: 25 έκατ. κερασφόρων, 45 έκατ. προβάτων, 10 έκατ. χοίρων καὶ 17 έκατ. ἵππων. Μετ' αὐτὴν ἔρχεται ἡ Γερμανία μετὰ 15 έκατ. κερασφόρων, 25 έκ. προβάτων, 7 έκ. χοίρων, 3 έκ. ἵππων· εἶτα ἡ Αὐστρία καὶ Οὐγγαρία μετὰ 12 έκ. κερασφόρων, 20 έκ. προβάτων καὶ περίπου 3 έκ. ἵππων. Τέλος εἰς τὴν τετάρτην βαθμίδα ἔρχεται ἡ Γαλλία μετὰ 11 έκ. κερασφόρων, 24 έκ. προβάτων καὶ 3 έκ. ἵππων.

Ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς ὑπάρχουσι 45, 510,000 κερασφόρα, 438,322,000 πρόβατα, 12,077,000 ἵπποι καὶ 46, 093, 000 χοῖροι.

Ἀπίστευτοι εἶνε αἱ ζημίαι, τὰς ὁποίας ἡ Γαλλία ὑπέστη ἐκ τῆς εἰσβολῆς τῆς φυλλοξήρας. Οἱ ἑπόμενοι ἀριθμοὶ πηγάζοντες ἐκ τῆς ἐκθέσεως τοῦ διευθυντοῦ τῆς γεωργίας παρέχουσι στοιχεῖα ἀκριβοῦς ἐκτιμήσεως.

Κατὰ τὴν ἔκθεσιν ταύτην οἱ μέχρι τοῦ 1884 καταστραφέντες ἀμπελῶνες τῆς Γαλλίας ὑπερέβαινον τὰ 10,000,000 στρέμματα. Ἀλλὰ πλὴν τούτων ὑπῆρχον καὶ προσβεβλημένοι, εἰσέτι ἀντέχοντες, 6, 645,000 στρέμματα, ἅτινα κατὰ μεγίστην πιθανότητα ἀντιστοιχοῦσι πρὸς 2,000,000 στρέμματα κατεστραμμένων ἀμπελώνων. Ὅθεν ἡ πραγματικὴ ἀπώλεια ἀνέρχεται εἰς 12,000,000. Ἐὰν ὡς μέσον ὅρον τῆς ἀξίας ἑκάστου στρέμματος λάβωμεν τὸ ποσὸν φράγκων 600, ὅπερ εἶνε κατώτερον τοῦ πραγματικοῦ, εὑρίσκομεν ὅτι ἡ προξενηθεῖσα τῇ Γαλλίᾳ ζημία ἐκ τῆς φυλλλοξήρας ἐστοίχισε αὐτῇ μέχρι τοῦ 1884 7,200,000,000 φράγκων. Ἀλλ' αὕτη δὲν εἶνε μόνη. Πρὸς τῇ ζημίᾳ ταύτῃ τοῦ κεφαλαίου ἔχομεν καὶ τὴν τῶν τόκων καὶ τῶν ἡμερομισθίων τὴν προελθοῦσαν ἐκ τῆς καταστροφῆς τῶν ἀμπελώνων. Καὶ εἶνε μὲν δύσκολον νὰ ὑπολογίσῃ τις αὐτήν, φρονοῦμεν ὅμως ὅτι θὰ εὑρεθῶμεν καὶ κάτω τῆς πραγματικότητος, ἐὰν λάβωμεν ὡς βάσιν τοῦ ὑπολογισμοῦ τὴν ἀξίαν τῶν εἰς Γαλλίαν εἰσαχθέντων οἴνων καὶ σταφίδων ἀπὸ τῆς καταστροφῆς τῶν ἀμπελώνων αὐτῆς. Οἱ εἰσαχθέντες οἶνοι καὶ σταφίδες κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἦσαν ἀξίας πλέον τῶν 3,000,000,000. Οὕτω ἡ ὅλη προξενηθεῖσα τῇ Γαλλίᾳ ζημία ἐκ τῆς φυλλοξήρας μέχρι τοῦ 1884 ὑπερβαίνει τὰ 15 δισεκατομμύρια φράγκων.

Καὶ ἡ μὲν Γαλλία ἔθνος πλουσιώτατον ἀπείρους ἔχον ἄλλους πόρους δύναται μετὰ καρτερίας νὰ ὑποστῇ τοιαύτας ζημίας, ἀλλὰ ἀναλογισθῆτε τί θὰ συνέβαινεν ἐὰν τὸ κακὸν ἤθελεν ἐνσκήψῃ ἐν Ἑλλάδι κατὰ τοῦ κυριωτάτου αὐτῆς προϊόντος, τῆς σταφίδος, ἢ μᾶλλον ἂς ἀναλογισθῶσι τοῦτο οἱ ὑπάλληλοι, οἵτινες εἶνε τεταγμένοι νὰ ἐπιτηρῶσιν εἰς ἀποσόβησιν τῆς θεομηνίας ἀπὸ τῆς χώρας ἡμῶν.

Εἰς πολλὰς τῆς Εὐρώπης πόλεις ἀπὸ πολλοῦ ἤδη λειτουργεῖ τὸ σύστημα τῆς ἀποτεφρώσεως τῶν νεκρῶν ἀντὶ τοῦ γενικῶς ἐν χρήσει τῆς ἐν τῇ γῇ ταφῆς. Μία ὅμως τῶν δυσκολιῶν, καθ' ὧν προσκόπτει ἡ ἀποτέφρωσις, εἶνε καὶ ὁ ἀπαιτούμενος δι' αὐτὴν χρόνος δύο ὅλων ὡρῶν δι' ἕκαστον νεκρόν. Διὸ προσπάθειαι γίνονται πανταχοῦ ὅπως ὑπερνικηθῇ καὶ ἡ δυσκολία αὕτη. Ἐν ἀρχῇ τοῦ ἔτους τούτου, κατ' ἐντολὴν τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου τῶν Παρισίων, μετέβησαν εἰς Μιλάνον καὶ Ζυρίχην δύο αὐτοῦ ἀπεσταλμένοι ἵνα ἐξετάσωσι τὰ ἐν χρήσει μηχανήματα πρὸς ἀποτέφρωσιν ἐν τοῖς νεκροταφείοις τῶν δύο τούτων πόλεων. Καὶ ἐνταῦθα ὅμως παρετήρησαν ὅτι ἡ αὐτὴ ὑφίσταται δυσκολία· οὐχ ἧττον ἐλπίζουσιν ὅτι διὰ τῶν καταβαλλομένων προσπαθειῶν θέλει κατορθωθῇ ἐν οὐ μακρῷ χρόνῳ ἡ πλήρης ἀποτέφρωσις ἐντὸς ἡμισείας ὥρας ἢ τὸ πολὺ τριῶν τετάρτων διὰ δαπάνης 15—20 φράγκων.

Ἐν Παρισίοις ὑφίσταται πρὸ πολλοῦ ἤδη Ἑταιρία πρὸς διάδοσιν τῆς ἀποτεφρώσεως, ἀριθμοῦσα 600 μέλη, καὶ ἐπιδιώκουσα βραδέως μὲν ἀλλ' ἀσφαλῶς διὰ τῶν νομίμων μέσων τὸν σκοπὸν αὐτῆς, ὅστις εἶνε ἡ ἐξασφάλισις εἰς πάντα βουλόμενον τοῦ μέσου τούτου τῆς ταφῆς μετὰ θάνατον. Ἡ προσχώρησις τῶν μελῶν δὲν συνεπάγεται οὐδεμίαν μεταγενεστέραν ὑποχρέωσιν, ἀλλ' ἕκαστος εἶνε ἐλεύθερος εἰς τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ κατόπιν.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν ἀξιοθεάτων ἀντικειμένων τῆς ἐν Παρισίοις Παγκοσμίου Ἐκθέσεως τοῦ 1889 ἔσται καὶ ὁ ἐν τῷ καταστήματι αὐτῆς κυκλικὸς ἢ συνεχὴς σιδηρόδρομος, δι' οὗ οἱ θεαταὶ ἀκόπως θὰ δύνανται νὰ περιέλθωσι περιεργαζόμενοι ὁλόκληρον τὸν χῶρον τοῦ πεδίου τοῦ Ἄρεως.

Ὁ κυκλικὸς αὐτὸς σιδηρόδρομος συνίσταται εἰς ἅλυσιν τετρακοσίων βαγονίων ἀσκεπῶν, ὁμοίων πρὸς τὰ μετακομίζοντα ἐμπορεύματα, κινουμένων ἐπὶ γραμμῆς κυκλοτεροῦς καὶ ἀποτελούντων συνεχῆ κύκλον, εἰς τρόπον ὥστε τὸ ἐπὶ κεφαλῆς βαγόνιον νὰ συνδέηται μετὰ τοῦ τελευταίου. Ἐπὶ τῶν βαγονίων τούτων θὰ τοποθετηθῇ δάπεδον ξύλινον τριῶν μέτρων πλάτους, ἐφ' οὗ ἀρκεῖ τις ν' ἀνέλθῃ, ὅπως μεταφερθῇ κατὰ βούλησιν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς σημείου εἰς τὸ ἕτερον. Τὸ δάπεδον ἔσται ἰσοϋψὲς πρὸς τὸ ἔδαφος, διότι ὁ κυκλικὸς σιδηρόδρομος θὰ κινῆται ἐντὸς λάκκου κτιστοῦ ἔχοντος βάθος 1,50 καὶ πλάτος 2,80 περίπου μέτρων. Ἐν ἑνὶ λόγῳ ὁ κυκλικὸς σιδηρόδρομος ἔσται ἀτελεύτητος ταινία κινουμένη εἰς τὴν αὐτὴν ἐπιφάνειαν μὲ τὸ ἔδαφος, ἐφ' ἧς δύναται ἕκαστος ν' ἀνέλθῃ ἢ νὰ κατέλθῃ κατὰ βούλησιν.

Ὅπως δὲ ἡ ἀνάβασις καὶ ἡ κατάβασις τελῆται ἄνευ τῆς ἐλαχίστης δυσκολίας, ἡ ταχύτης ἔσται ἀρκετὰ μικρὰ ὥστε νὰ δύναται ἕκαστος ν' ἀνέρχεται ἢ νὰ κατέρχεται κατὰ πᾶσαν στιγμήν· πρὸς δὲ κατὰ πᾶν λεπτὸν θὰ σταματᾷ ἐπὶ δεκαπέντε δευτερόλεπτα, ἀναγγελλομένης τῆς στάσεως διὰ σημείων, ὅπως ἀνέρχωνται καὶ κατέρχωνται ἀνέτως αἱ γυναῖκες, τὰ παιδία καὶ οἱ πρεσβῦται.

Ἡ ἁμαξοστοιχία τοῦ κυκλικοῦ σιδηροδρόμου θὰ κινῆται δι' ἠλεκτρισμοῦ. Ἡ ἐπίνοια τοῦ ἔργου τούτου προέρχεται ἐξ Ἀμερικῆς, ὅπου ἤδη λειτουργεῖ πρὸ δεκαετίας καὶ πλέον.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 —1415

Digitized by Google

'Αριθ. 659 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΣΤ'. Συνδρομὴ ἐτησία: 'Εν 'Ελλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 'Ιανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. 'Οδὸς Σταδίου 32. 14 Αὐγούστου 1888

FOREIGN BODL: LIBR PERIODICALS

ΕΚΔΡΟΜΗ ΕΙΣ ΑΙΓΥΠΤΟΝ

Β'

Εἰς τὴν πόλιν λοιπὸν ἐλθὼν τὴν ὑπὸ τοῦ μεγίστου τῶν 'Ελλήνων ποτὲ ἱδρυθεῖσαν, ὑφ' 'Ελλήνων πάντοτε οἰκηθεῖσαν καὶ δοξασθεῖσαν, καὶ τὸν 'Ελληνικὸν αὐτῆς χαρακτῆρα διὰ τῶν αἰώνων μὴ ἀπολέσασαν, πρῶτον πόθον καὶ πρῶτον καθῆκον ᾐσθάνθην νὰ ἐπισκεφθῶ ἐν αὐτῇ τὸν γενάρχην ἡμῶν, τῆς 'Ελληνικῆς καὶ ὀρθοδόξου ποίμνης τὸν ποιμένα, τὸν ὑπὸ πάντων ἀγαπώμενον καὶ σεβόμενον· καὶ δή, μίαν ὥραν μετὰ τὴν ἀπόβασίν μου, μετέβαινον εἰς τὸ Πατριαρχεῖον.

Τὸ κατάστημα, ταπεινὸν μᾶλλον, ἀπομεμονωμένον καὶ περιτείχιστον, ἔχει τι τὸ μεσαιωνικὸν καὶ μοναστικόν, ἐκ πρώτης ὄψεως ἐμπνέον εὐλάβειαν, ἣν ἐπιτείνει ἡ θέα τῶν πληρούντων αὐτὸ κληρικῶν, καὶ κορυφοῖ ἡ ἐν τῇ βαθείᾳ καὶ ἀμυδρῶς φωτιζομένῃ αἰθούσῃ συνάντησις μετὰ τοῦ γεραροῦ τὰ ἔτη ἀλλὰ νεαροῦ μᾶλλον τὴν ὄψιν Πατριάρχου Σωφρονίου. ῎Αλλοτε ἐπὶ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου καθεσθείς, ἐκόσμησε καὶ ἐκεῖνον ὡς τιμᾷ σήμερον διὰ τῶν ἀρετῶν του τὸν τῆς 'Αλεξανδρείας. Παρὰ πάντων κοινὰς ἤκουσα εὐφημίας. 'Οσάκις πρόκειται περὶ κοινωφελοῦς, περὶ ἀγαθοεργοῦ, περὶ εὐσεβοῦς τινος σκοποῦ, πρωταγωνιστεῖ πάντοτε μετὰ θείου ζήλου διὰ λόγου καὶ ἔργου, εἰ καὶ δι' ἑαυτὸν οὐδέν ποτε πράξας ὅπως ἀπορρίψῃ τὸ εὐγενὲς χριστιανικὸν γνώρισμα τοῦ ὀρθοδόξου κλήρου, τὸ τῆς πενίας.

'Ηξεύρων με ἐνδιαφερόμενον εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ ἐνταῦθα συστάντος συλλόγου τῆς 'Αναπλάσεως, μοὶ ὡμίλησε περὶ αὐτοῦ μετ' ἐνθουσιασμοῦ, καὶ ἀναπτύξας μοι ὅτι ἡ ἐθνικὴ ἡμῶν ἀναγέννησις καὶ ἐπίδοσις ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐμπεδώσεως τῶν θρησκευτικῶν αἰσθημάτων καὶ τῆς στηρίξεως τῆς δημοσίας ἀγωγῆς ἐπὶ τῶν βάσεων τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς, μοὶ ἀνέθετο νὰ διαβιβάσω εἰς τὸν ταῦτα ἐπιδιώκοντα σύλλογον τὴν ἔκφρασιν τοῦ ἐνδιαφέροντός του, τὰς εὐλογίας του, ὡς καὶ τὴν προθυμίαν του εἰς τὸ νὰ συνδράμῃ τοὺς σκοποὺς αὐτοῦ κατὰ δύναμιν.

Εἶδον δὲ τὴν Αὐτοῦ Παναγιότητα καὶ ἐν τῇ λαμπρᾷ (τῶν ἡμετέρων πολὺ λαμπροτέρᾳ) ἐκκλησίᾳ τῆς 'Αλεξανδρείας τοσοῦτον μεγαλοπρεπῶς λειτουργοῦντα, ὥστε ἐπὶ στιγμὴν ἀληθῶς μοὶ ἐφάνη ὡς ἂν εἶχον ἀνέλθει εἰς τοὺς χρόνους καθ' οὓς εἷς τῶν μεγάλων πατέρων τῆς ἐκκλησίας ἐκάθητο εἰς τῆς 'Αλεξανδρείας τὸν θρόνον· καὶ τέλος τὸν ἤκουσα εἰς ἰδιαιτέραν θρησκευτικὴν τελετὴν ἱερουργοῦντα καὶ τὰς ἱερὰς εὐχὰς ἀναγινώσκοντα τοσοῦτον εὐκρινῶς, ἐπιβλητικῶς καὶ μετὰ συγκεκινημένου αἰσθήματος, ὥστε ὁτὲ μὲν ἐνόμιζον ὅτι ἀκούω τοῦ ποτὲ 'Αργολίδος Κυρίλλου, οὗ, ὅσοι αὐτὸν ἐγνώρισαν, θέλουσι μὲ δικαιώσει ὅτι ἐπικαλοῦμαι ἐνταῦθα τὴν μνήμην, ὁτὲ δ' ἐφανταζόμην ὅτι ἤμην εἰς τοὺς χρόνους τῶν 'Εβδομήκοντα, τὰς Γραφὰς ἑρμηνευόντων εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν πόλιν.

Περὶ ἐθνικοῦ δὲ κέντρου προκειμένου, ἐννοεῖται ὅτι μετὰ τὸν Πατριάρχην ἐπεσκέφθην ἀμέσως τὸν Γενικὸν ἡμῶν Πρόξενον· ἀλλὰ περὶ ἐκείνου, ἰσαδέλφου μοι φίλου ὄντος, μοὶ ἐπιβάλλεται σιγή, ἣν ἱκανῶς ἀναπληροῖ ἡ κοινὴ γνώμη.

Μετὰ τὸ μεγαλούργημα τῶν ὁδῶν ἠθέλησα νὰ ἴδω καὶ τινα τῶν ἄλλων ἔργων τῶν ἡμετέρων ὁμογενῶν, καὶ ἅμα εὐκαιρήσας μετέβην τὸ πρῶτον εἰς τὸ ἐθνικὸν νοσοκομεῖον. Λέγω δὲ *ἐθνικόν*, οὐχὶ διότι ὁ φίλος μου, ὁ *πρώην*, πονηρῶς μειδιῶν, μοὶ εἶπεν ὅτι θὰ ἴδω καὶ θὰ πεισθῶ ὅτι δὲν εἶναι *δημοτικόν*, ἀλλὰ διότι ἐν 'Αλεξανδρείᾳ ἕκαστον ἔθνος ἔχει τὸ νοσοκομεῖόν του· καὶ πρέπει νὰ πιστεύσω ὅ,τι ὑπὸ πολλῶν μοὶ ἐρρέθη περὶ τῆς ὑπεροχῆς τοῦ ἡμετέρου ὑπὲρ πάντα τὰ ἄλλα, διότι εἰς πολλὰς τῆς Εὐρώπης πόλεις ἐπεσκέφθην νοσοκομεῖα ἐπίσημα καὶ μεγάλα, ἀλλ' οὐδαμοῦ εὗρον περισσοτέραν τάξιν, μᾶλλον λάμπουσαν ἐν πᾶσι καθαριότητα, συγκινητικωτέραν περιποίησιν, μᾶλλον εὐσυνείδητον ἰατρικὴν ἐπιμέλειαν. Οἱ ἐν τῷ εὐρυχώρῳ, εὐαέρῳ, ἀγρύπνως ἐπιτηρουμένῳ καὶ πάντων τῶν θεραπευτικῶν μέσων ἀφθονοῦντι καταστήματι διαιτώμενοι μοὶ ἐφά-

Digitized by Google

νησαν, ὅτε περιῆλθον αὐτὸ ἀπὸ κλίνης εἰς κλίνην, φαιδροί, εὐτυχεῖς διὰ τὰς περιποιήσεις ὧν ἀπελάμβανον, καὶ σχεδὸν βέβαιοι περὶ τῆς ἀναῤῥώσεως.

Μετὰ τὸ νοσοκομεῖον τοῦ σώματος ἐπεσκέφθην τῆς ψυχῆς τὸ νοσοκομεῖον, τὸ ἐθνικὸν σχολεῖον, σήμερον πλέον δύναμαι νὰ εἰπῶ Γυμνάσιον, εἰς ὃ μετέβην δὶς ἐπανειλημμένως, διότι μαθὼν ὅτι ἐπρόκειτο νὰ ἔχῃ τὰς ἐτησίας του ἐξετάσεις μετ' ὀλίγας ἡμέρας, ἀνέβαλα τὴν ἀναχώρησίν μου ἐπὶ μίαν ἑβδομάδα, ἵνα παρευρεθῶ εἰς αὐτάς.

Ἡ πρώτη μου εἴσοδος εἰς τὸ κατάστημα μ' ἐξέπληξε καὶ μὲ συνεκίνησε, διότι εἶδον οἰκοδομὴν μεγίστην καὶ εὐπρεπῆ, ἔχουσαν οὐδὲν μὲν τὸ περιττόν, ἀλλὰ πάντα τὰ ἀναγκαῖα, οὐχὶ μαρμάρινα περιστύλια ἢ Ἑρμᾶς, ἀλλ' αὐλὰς εὐρείας, καὶ πολλὰς αἰθούσας καὶ εὐρυχώρους, οὐχὶ ἀγάλματα καὶ εἰκόνας πολυδαπάνους πλὴν ἀχρήστους, ἀλλὰ καθηγητὰς πολυμαθεῖς καὶ πλήρεις ζήλου ὑπὲρ ἐκπληρώσεως τοῦ ἱεροῦ των καθήκοντος, ὡς ἐπείσθην εἴς τινας τῶν παραδόσεων παραστάς.

Πρὸ πάντων δὲ μὲ συνεκίνησε τὸ θέαμα τῆς ἡμέρας τῶν ἐξετάσεων, ὅτε ὑπὸ τὴν πρωτοκαθεδρίαν τοῦ σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου καὶ τοῦ γενικοῦ προξένου τῆς Ἑλλάδος, καὶ παρουσίᾳ τῶν πρωτίστων τῆς πόλεως οἰκογενειῶν, κυρίων καὶ κυριῶν, εἶδον συρρεύσαντα ὅπως ἐξετασθῶσι περὶ τὰ χίλια διακόσια παιδία ἀμφοτέρων τῶν φύλων· παρὰ δὲ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ἐκπαιδευτηρίου Κου Βενετοκλέους, εὐφραδέστατα ἀγορεύσαντος, ἤκουσα ὅτι τὰ μὲν εὐρέα καὶ βαρύτιμα γήπεδα τοῦ ἐκπαιδευτηρίου ἐδωρήσαντο ὁ Τοσίτσας καὶ ἄλλοι Ἕλληνες Ἀλεξανδρινοί, τὴν ὀφειλὴν δὲ διὰ τὸ μέγαρον, ὡς δικαιοῦται νὰ ὀνομασθῇ ἡ οἰκοδομή, ὑπερβᾶσαν τὰς 600,000 δραχμῶν, ὅτι ἀνέλαβεν ὡς ἰδίαν ὁ Κ. Ἀβέρωφ, καὶ ὁ αὐτὸς ἀνεδέχθη πᾶσαν τὴν δαπάνην πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ διδακτηρίου εἰς πλῆρες γυμνάσιον, τοῖς ἐν Ἑλλάδι ἰσόβαθμον. Εἰς τὸ ἄκουσμα τοῦτο ἐπευφήμησε τὸν εὐγενῆ πατριώτην ἐνθουσιωδῶς πᾶν τὸ παρατυχὸν ἀκροατήριον.

Αἱ ἐξετάσεις ἀπέδειξαν ἀρίστας τὰς προόδους εἰς τὰ Ἑλληνικὰ καὶ τὰ ἄλλα ἐγκύκλια μαθήματα, περιλαμβανομένου καὶ ἑνός, οὗ τὴν ἀνάγκην ἐπιβάλλουσιν αἱ ἐγχώριοι περιστάσεις, τοῦ ἐμπορικοῦ δικαίου· καὶ γλῶσσαι ἄλλαι διδάσκονται προσέτι, ἡ Γαλλικὴ καὶ ἡ Ἀραβική. Τῷ Γυμνασίῳ δὲ προσήρτηται καὶ Παρθεναγωγεῖον, ἀρχόμενον ἀπὸ νηπιαγωγείου, ἄριστα διευθυνομένου ὑπὸ μιᾶς τῶν μᾶλλον ἀξιοσυστάτων μαθητριῶν τῆς Κας Λασκαρίδου, καὶ χωροῦν μέχρι τῶν ἀνωτάτων ταξεων ὑπὸ τὴν ἔμπειρον διεύθυνσιν μιᾶς τῶν ἀρχαιοτάτων καὶ μᾶλλον διακεκριμένων τροφίμων τοῦ Ἀρσακείου.

Πλὴν δὲ τούτου, τοῦ κεντρικοῦ, καὶ ἄλλα ὑφίστανται ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια, καὶ αἱ ἐξετάσεις ἀῤῥένων καὶ θηλέων εἰς ἓν ἐξ αὐτῶν, τὸ τοῦ Κ. Κωνσταντινίδου, εἰς ἃς ἐπίσης παρεκάθησα, μοὶ ἐφάνησαν ἀποδεικνύουσαι ἀρίστους καὶ αὐτοῦ τοὺς καρπούς.

Καὶ Ἑλληνικαὶ ἐφημερίδες, καὶ Γαλλικαὶ μάλιστα ὑφ' Ἑλλήνων ἐκδιδόμεναι, καὶ βιβλία δημοσιευόμενα, ἄρα πιθανῶς καὶ ἀναγινωσκόμενα, ἐλέγχουσιν ὑπάρχουσαν οὐ μόνον χρηματικήν, ἀλλὰ καὶ διανοητικὴν κίνησιν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.

Ἐκτὸς δὲ τῶν σχολείων ὑπάρχουσιν ἐκεῖ καὶ ἄλλα κοινὰ κέντρα τοῦ Ἑλληνικοῦ βίου, ὡς τὰ χρηματιστήρια, τὸ μέγα ἀναγνωστήριον, περιέχον πάσας τὰς Ἑλληνικὰς καὶ παμπόλλους ξένας ἐφημερίδας καὶ συγγράμματα περιοδικά, καὶ τέλος ὁ κοινὸς περίπατος καὶ τὸ ἐντευκτήριον τοῦ Ἁγίου Στεφάνου. Ἑλληνικὴ ἑταιρία παρέτεινε τὸν σιδηρόδρομον πέραν τοῦ μεγάλου λιμένος πρὸς ἀνατολὰς διὰ τοῦ Ραμλέ, ὃ ἀπέβη εἰς ἀπέραντον προάστειον τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ πέραν αὐτοῦ κατὰ τὴν παραλίαν, πρὸς τῇ ἀρχαίᾳ *Νικοπόλει*, εἰς θέσιν καλουμένην Ἅγιον Στέφανον, ᾠκοδόμησε λουτῆρας εἰς μέρος δι' ὑφάλων προφυλαττόμενον ἀπὸ τῶν ἐπιπολαζόντων εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα καρχαριῶν, οἷς θὰ ἦσαν ἄλλως εὐπρόσδεκτος τροφὴ οἱ λουόμενοι. Ἐπὶ τῆς ἀκτῆς δ' ἔκτισαν μέγιστον καὶ περίβλεπτον ξενῶνα, οὗ αἱ ηὐτρεπισμέναι παράλιοι στοαὶ εἰς περίπατον, αἱ δὲ ἀχανεῖς ὡρίσθησαν αἴθουσαι εἰς ἑστιατόρια, ἀναγνωστήρια, παίγνια παντοῖα διὰ μεγάλους καὶ διὰ μικρούς, καὶ προσέτι εἰς χορούς, δὶς μὲν τῆς ἑβδομάδος τῶν παιδίων, ἅπαξ δὲ πάντων τῶν μελῶν, κυρίων καὶ κυριῶν, τῆς ἑταιρίας. Δὲν συνέρχονται δὲ ἐνταῦθα μόνοι οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ τοῦτο ἐστὶ τὸ μόνον κοινὸν κέντρον εἰς ὃ ἀπαντῶνται οἱ τῆς ἀνωτέρας συναναστροφῆς πασῶν τῶν ἐθνικοτήτων.

Ἀλλὰ διὰ τούτων δὲν ἐννοῶ ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον κατέχει πᾶσαν τὴν Ἀλεξάνδρειαν. Εἰ καὶ εἰς πάσας τὰς τάξεις ἐνυπάρχει, καὶ εἴς τινας ὑπερέχει, εἰς τὴν τοῦ κάτω λαοῦ τὸ ἀσυγκρίτως πολυπληθέστερον ἐστὶ τὸ Ἀραβικόν, περιεργότατον καὶ πάσης προσοχῆς ἄξιον διὰ τὴν θαυμασίαν ποικιλίαν τῶν τε μορφῶν καὶ τῶν ἀναβολῶν. Ἐν γένει ἄνδρες καὶ γυναῖκες τοῦ λαοῦ ὡραῖον ἔχουσι τὸ ἀνάστημα, εὐγενεῖς μᾶλλον τοῦ προσώπου τοὺς χαρακτῆρας, τὴν δ' ὄψιν μελάγχροα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον, ἀναλόγως τῆς καταγωγῆς των. Ἀμφότερα τὰ φῦλλα καὶ πᾶσαι αἱ ἡλικίαι ἐντέρπονται εἰς ποικίλα καὶ ζωηρὰ ἐνδυμάτων χρώματα, φαιδροτάτην ἐμποιοῦντα ἐντύπωσιν. Οἱ ἄνδρες φέρουσι

Digitized by Google

μακρὸν συνήθως ποδήρη χιτῶνα,καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἐπίβλημα ἐλαφρόν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον λευκόν, ὃ οὐδὲ κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ θέρους ἀποθέτουσιν. Τοῦτο συνήθως ῥίπτουσιν ὑπὲρ τὸν ἀριστερὸν ὦμον, καὶ ὁ οὕτως ἐσταλμένος κατ' οὐδὲν διαφέρει ἀρχαίου Ἕλληνος τῆς κλασικῆς ἐποχῆς κατὰ τῶν γνησιωτέρων ἀνδριάντων τὰς παραστάσεις.Ἀλλὰ καὶ ἡ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ χαρίεντος ἀναστήματος νέα γυνή, ἡ τὸν ἀμφορέα ἐπὶ τοῦ ὤμου ἢ τῆς κεφαλῆς φέρουσα καὶ κοσμίῳ, σχεδὸν μεγαλοπρεπεῖ, βήματι σοβοῦσα, ἀναμιμνήσκει οὐ σπανίως τὰς κανηφόρους τοῦ Παρθενῶνος.

Ἀλλ' εἰς τὴν εὐπρέπειαν τοῦ σώματος ἀνταποκρίνεται καὶ τῶν χαρακτήρων τοῦ προσώπου ἡ καλλονή; Αὕτη ἐστὶν ἐρώτησις εἰς ἣν παροδίτης ὁδοιπόρος καὶ μὴ σταθερὸς κάτοικος δυσκόλως δύναται ν' ἀπαντήσῃ, διότι ἀντὶ προσώπου βλέπει αὐτὸς οὔτε κἂν ὁμοιάνθρωπον προσωπίδα, ἀλλ' ἐκ τοῦ καλύμματος τῆς κεφαλῆς, ἀπὸ τοῦ μετώπου προέχοντα ὑπὲρ τὴν ῥῖνα καὶ ἐπέκεινα αὐτῆς κάλαμον δισχιδῆ, ὃν παρὰ ταῖς κυρίαις τῶν ἀνωτέρων τάξεων ἀντικαθιστᾷ χρυσοῦς ἡμικύλινδρος, μαρτυρῶν τὸν πλοῦτον, οὐχὶ ὅμως καὶ τὸ κάλλος αὐτῶν. Παρὰ τῶν ἐμπειροτέρων ὅμως ἤκουσα ὅτι πολλαὶ Ἀραβίδες διαπρέπουσιν ἐπὶ καλλονῇ, καὶ μάλιστα τῇ τῶν ὀφθαλμῶν· ἀλλὰ διὰ τοὺς ἀμυήτους, καὶ τούτων θλῶσι τὰς ἀκτῖνας οἱ ἀποτρόπαιοι ἐκεῖνοι κάλαμοι.

Ὅπου ὅμως ἐπιτρέπεται ν' ἀντιλειφθῇ τις τῶν φυσιογνωμιῶν,ὡς εἰς τοὺς ἄνδρας, εἰς τὰ παιδία, εὑρίσκει μεγίστην ποικιλίαν αὐτῶν παρὰ τῷ λαῷ, οὐ μόνον διότι Ἕλληνες καὶ Εὐρωπαῖοι διακρίνονται ἐκ πρώτης ὄψεως ἐκ τῶν ἐγχωρίων, ἀλλὰ διότι καὶ οἱ ἐγχώριοι ἄλλοι ἄλλης εἰσὶν ἐθνολογικῆς καταγωγῆς. Οὕτως ὁ ἔμπειρος ὀφθαλμὸς ἐκ πρώτης ὄψεως διακρίνει τὸν κυρίως Ἄραβα, τὸν ἄρχοντα σήμερον τῆς Αἰγύπτου, μετὰ τοῦ ὁμογενοῦς αὐτῷ Φελλάχου, τοῦ τρωγλοδύτου, ἀπὸ τοῦ γνησίου ἀπογόνου τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων, τῶν Σεσωστριδῶν καὶ Ραμσῶν, οὗ τὸ ὄνομα παρεφθάρη εἰς Κόπτος, καὶ εἰς τό, ἄλλην ὅμως φυλὴν ἐμφαῖνον, Γύφτος· τοῦτον δὲ πάλιν ἀπὸ τοῦ νομάδος καὶ σκηνοβίου Βεδουΐνου, καὶ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἐρημοπλανοῦς Αἰθίοπος, ἢ ἀπὸ τοῦ Ἰουδαίου, οὗ ἡ ἀμετάβολος φυσιογνωμία διατηρεῖται ἐπὶ τῶν ἀναγλύφων τῶν κεχαραγμένων πρὸ πεντακισχιλίων ἐτῶν ἀπαράλλακτος πρὸς τὸν πωλοῦντα σήμερον ὑαλικὰ εἰς τὰς ὁδοὺς τοῦ Σταυροδρομίου.

Ἡ τῶν Κόπτων γλῶσσα ἐστὶν αὐτὴ ἡ ἀρχαία Αἰγυπτιακή, μετ' ἀλλοιώσεων ἃς φυσικῶς φέρουσιν οἱ αἰῶνες εἰς γλώσσας μὴ καλλιεργουμένας· ἀλλὰ πολύτιμος κατὰ τοῦτο, ὅτι εἰ καὶ μὴ ἀνθεῖ, διατηρεῖ ὅμως τὰς ἀρχαίας ῥίζας, καὶ ἀληθῶς ἐστι θησαυρὸς διὰ τοὺς Αἰγυπτιολόγους, τοὺς ἐγκύπτοντας εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἱερογλυφικῶν. Γράφεται καὶ τυποῦται, καὶ ἔχει βιβλία, τοὐλάχιστον ἐκκλησιαστικά, διότι οἱ Κόπτοι εἰσὶ χριστιανοί, ὡς γνωστόν, ἀλλὰ . . . πλέον δὲν ὁμιλεῖται, ἢ κινδυνεύει νὰ παύσῃ ὁμιλουμένη καὶ ν' ἀποσβεσθῇ, ὡς τοῦτο ἐνίοτε συμβαίνει εἰς ἔθνη ἀπολλύντα τὴν συναίσθησιν τῆς ἰδίας ἀξίας, ὡς θὰ συνέβαινε φερ' εἰπεῖν παρ' ἡμῖν ἂν ἦτο δυνατόν, λησμονήσαντές ποτε ὅτι κεκτήμεθα τὴν ὡραιοτέραν, τὴν πλουσιωτέραν, τὴν ἐνδοξοτέραν πασῶν τῶν γλωσσῶν,ἀντ' αὐτῆς νὰ ψιττακίζωμεν ξένην τινὰ τοῦ συρμοῦ, ἣν ἀπαρτίζουσιν ἐρείπια συντριμμάτων.

Ἀντὶ λοιπὸν τῆς παναρχαίου καὶ διὰ χιλιετηρίδων διατηρηθείσης γλώσσης των, οἱ Κόπτοι ὁμιλοῦσι σήμερον Ἀραβικά, εὐτυχῶς δι' αὐτοὺς γλῶσσαν γλυκυτάτην καὶ εὐηχοτάτην, πλείστας ἔχουσαν λέξεις φωνηεντολήκτους, τὴν Ἰταλικὴν ἤθελέ τις εἰπεῖ τῶν Ἀσιατικῶν γλωσσῶν, ἐν τῷ μεσαιῶνι δι' ἀξιολόγων εἰς αὐτὴν μεταφράσεων καλλιεργηθεῖσαν. Αὕτη ἀπέβη ἡ κοινὴ τοῦ λαοῦ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ οἱ ἐκ τῶν ἐνδοτέρων τῆς Ἀφρικῆς προσερχόμενοι ἀναγκάζονται νὰ τὴν ἐκμανθάνωσιν.

Διακρίνεται δ' ὁ λαὸς οὗτος, ἐξ οἵων δήποτε στοιχείων καὶ ἂν σύγκειται, μάλιστα δ' ὁ Ἀραβικός, ἐπὶ μεγάλῃ νοημοσύνῃ, πρὸς τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῶν πεπολιτισμένων Εὐρωπαίων εὐχερέστατα συμμορφούμενος,καὶ ἐν πᾶσιν ὢν ἐπιδέξιος,εὐμαθὴς καὶ ἐφευρετικός.Πλείστους ἤκουσα τῶν χυδαιοτέρων τάξεων, ὀψοπώλας,ἀγωγιάτας καὶ ἄλλους,προσφωνοῦντας Εὐρωπαίους,Γάλλους, Ἄγγλους,Ἰταλούς, εἰς τὴν ἰδίαν γλῶσσαν ἑκάστου, καὶ μετ' αὐτῶν συνεννοουμένους.Εἶδον Φελλάχου παῖδα, ἐκ τῆς τρώγλης του μισθωθέντα ὑφ' ἑνὸς τῶν ἡμετέρων, ἐντὸς τεσσάρων ἢ πέντε ἐτῶν οὐ μόνον εἰς τέλειον ὑπηρέτην διαμορφωθέντα, τὴν οἰκίαν διακοσμοῦντα, μαγειρεύοντα, πλύνοντα, σιδηροῦντα, ῥάπτοντα, ἀλλὰ καὶ τὴν γλῶσσαν ἡμῶν ἄριστα ἐκμαθόντα.

Περιέργου παραδείγματος τῆς νοημοσύνης τῶν ἀνθρώπων τούτων ἐγενόμην θεατὴς μίαν ἑσπέραν. Ἡ σελήνη εἶχεν ἄρτι δύσει, ὅτε ἡ Κυρία τῆς οἰκίας ἐν ᾗ ἐφιλοξενούμην μ' ἐκάλεσε νὰ ἔλθω ἀθορύβως εἰς τὸ παράθυρον τὸ ἀνοιγόμενον ἐπὶ τὸν κῆπον τῆς οἰκίας, ὅστις διὰ κιγκλίδων ἐχωρίζετο ἀπὸ τῆς ὁδοῦ. Ἐκεῖ μοὶ ἔδειξε διὰ τοῦ δακτύλου ἄνθρωπόν τινα κινούμενον ἐντὸς τοῦ κήπου, καὶ μοὶ ἐψιθύρισε νὰ παρατηρήσω τί πράττει. Ὁ ἄνθρωπος ἦν Ἄραψ μισθωτὸς νυκτοφύλαξ τῆς οἰκίας, ὅστις περιεφέρετο δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἐκτὸς αὐτῆς καὶ τὴν ἐπετήρει· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τῷ σκότει δὲν ἠδύνατο τὸ βλέμμα του νὰ εἰσδύσῃ καὶ εἰς πάσας

Digitized by Google

τὰς γωνίας τοῦ κήπου, ἰδοὺ τί ἐπενόησεν. Ἐν τῷ κήπῳ ἵσταντο ἐπὶ βάθρων δύο ὡραῖα μαρμάρινα ἀρχαίων θεῶν ἀγάλματα. Εἰσδύων λοιπὸν εἰς αὐτὸν ἀψόφως ὅτε ἡ σελήνη δὲν τὸν ἐπρόδιδε, προσήρχετο εἰς τὰ ἀγάλματα, καὶ ἐνέδυε ἑκάτερον αὐτῶν δι' ἑνὸς μέλανος *βουρνουζίου* ἢ ποδήρους χιτῶνος, καὶ περιδέσας καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ διὰ λευκοῦ μανδηλίου, ἀπήρχετο ὡς ἦλθεν, εἰς αὐτὰ ἐμπιστευόμενος τὴν φρούρησιν τοῦ κήπου, καὶ τῆς ἐκεῖθεν προσόδου εἰς τὸν οἶκον, χωρὶς νὰ ἔχῃ πλέον αὐτὸς νὰ ἀπαγρυπνῇ εἰς ταῦτα τὰ μέρη. Καὶ τῷ ὄντι καλητέρους φρουροὺς δὲν ἠδύνατο νὰ εὕρῃ, ἢ μᾶλλον νὰ ἐπινοήσῃ, διότι τὰ δύο ἀγάλματα, ὧν τὸ ἔνδυμα ἐκίνει ἡ νυκτερινὴ αὔρα, ἐφαίνοντο ὡς δύο ζῶντες καὶ εἰς τὸ καθῆκόν των ἀκινήτως προσηλωμένοι φρουροί, ὧν τὸ ἄγρυπνον βλέμμα οὐδ' ὁ θρασύτερος νυκτοκλέπτης ἤθελεν ἀψηφήσει. Τὸ στρατήγημα τοῦτο αὐτὸς εὗρεν ὁ Ἄραψ καὶ ἐξετέλει ἐν κρυπτῷ, ἀγνοῶν καὶ ὅτι διενοήθη ὑπὸ τῶν κυρίων του.

Ὁ ὑπὸ τῆς φύσεως ἄριστα πεπροικισμένος οὗτος λαὸς ζῇ ἐν τούτοις ἀθλίως, εἰς ὀπὰς ἃς ἀνασκάπτει ἐντὸς τῶν σωρῶν τῆς ἰλύος τοῦ Νείλου, καὶ ἃς οὐδὲ διὰ κτήνη ἤθελέ τις ὑπολάβει κατοικησίμους. Εἰσὶ δ' οἱ λεγόμενοι Φελλάχοι, ἐξ ἀραβικῆς καταγωγῆς, οὐχὶ μὲν νόμῳ (ἴσως διότι νόμος δὲν ὑπάρχει, ἢ κἂν δὲν ὑπῆρχεν), ἀλλὰ πράγματι δοῦλοι, ὅ,τι ἦσαν οἱ ποτὲ κατὰ μυριάδας ἀναγκαζόμενοι νὰ ἐργάζωνται καὶ κατὰ χιλιάδας ν' ἀποθνήσκωσι διὰ τὴν ἀνέγερσιν ἑνὸς τάφου ἑνὸς τῶν Φαραώ. Πρὸ πολλῶν ἐτῶν συναντηθεὶς μεθ' ἑνὸς τῶν ἐγγυτάτων συγγενῶν τοῦ τότε ἀντιβασιλέως τῆς Αἰγύπτου, τῷ εἶπον ὅτι καθ' ἃ ἀκούω πολλαὶ ὑπὸ τὰ σκῆπτρα τοῦ κηδεστοῦ του γίνονται πρόοδοι ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ κατὰ διαφόρους διευθύνσεις, φοβοῦμαι ὅμως ὅτι δὲν λαμβάνεται ὅση ἔπρεπε μέριμνα ὑπὲρ τῆς εὐημερίας τοῦ λαοῦ.

— Τοῦ λαοῦ; μοὶ εἶπεν. Ἀλλὰ λαὸς δὲν ὑπάρχει ἐν Αἰγύπτῳ (!).

Καὶ τῷ ὄντι οὗτος ἦν ὁ τρόπος τοῦ σκέπτεσθαι τῶν τότε Κεδίβων. Λαὸς δι' αὐτοὺς δὲν ὑπῆρχεν· ὑπῆρχε μόνον ὕλη πρὸς ἐκμετάλλευσιν, καὶ τὸ μεταλλεῖον ἦν χρυσωρυχεῖον. Ὁ μεγαλοφυὴς Μεχμὲτ Ἀλῆς, ἁπλοῦς καὶ ἀποχειροβίωτος ἀξιωματικὸς ἐλθὼν ἐκ Μακεδονίας, ὅθεν ὁμοίως σχεδὸν εἶχον ἔλθει καὶ οἱ πανάρχαιοι προκάτοχοί του, οἱ Πτολεμαῖοι, ἐγένετο ἡγεμὼν καὶ βαθύπλουτος· οἱ δὲ διάδοχοι αὐτοῦ ἐξηκολούθησαν θησαυρίζοντες, καὶ πολὺ μᾶλλον ἐκείνου σπαταλῶντες, καὶ παντοίως ἐξαντλοῦντες τὸν ἱδρῶτα τοῦ λαοῦ, οὗ ἠρνοῦντο τὴν ὕπαρξιν.

Εἷς τῶν τελευταίων Ἀντιβασιλέων, ὡς ἤκουσα ἐκ πηγῆς λίαν ἀξιοπίστου, εἶχεν ὑπουργόν, ὅστις τῷ ἐχρησίμευεν ὡς πρόθυμον ὄργανον εἰς πάσας τὰς ἀδικίας, εἰς πάσας τὰς καταπιέσεις του, παραχωρῶν, ἐννοεῖται, ἑκὼν ἄκων, τὴν ἀνάλογον μερίδα καὶ εἰς αὐτόν, καὶ οὕτως ἐσώρευσαν ἑκατομμύρια ἐπὶ ἑκατομμυρίων, ἢ μᾶλλον τὰ διέῤῥιψαν εἰς πάντας τοὺς ἀνέμους τῆς κραιπάλης καὶ τῆς ἀσωτίας. Ἀλλ' ὅτε ἦλθεν ὁ καιρὸς καθ' ὃν οἱ ἐνώπιον τοῦ λαοῦ ὃν ἐκυβέρνων ἀνεύθυνοι οὗτοι ἡγεμόνες κατέστησαν ὑπεύθυνοι ἀπέναντι τῆς Εὐρώπης, τότε μοὶ ἐβεβαίωσαν ὅτι ὁ Κεδίβης ἐκεῖνος, ὀχληρὸν θεωρῶν νὰ ἔχῃ συνένοχον καὶ μάρτυρα τῶν κακουργιῶν του, προσεκάλεσε τὸν ὑπουργὸν εἰς τὸ ἀντιβασιλικὸν μέγαρον, καὶ ἐκεῖ δορυφόροι ἐν κρυπτῷ τὸν ἀπέπνιξαν. Εὔχομαι νὰ ᾖ τοῦτο ἁπλῆ μυθιστορικὴ πρόληψις καὶ συκοφαντία.

Πόσον ἄλλοι οἱ νῦν καιροί! Σήμερον τὸν ἀντιβασιλικὸν θρόνον κατέχει Κεδίβης ὁ Ἀχμὲτ Τευφὶκ οὐ μόνον τοὺς ἐξωτερικοὺς τρόπους, ἀλλὰ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν ἐξηυγενισμένος, ὀλίγον περὶ ἑαυτοῦ, πολὺ δὲ περὶ τῆς εὐημερίας τῆς χώρας μεριμνῶν, ἧς ἡ τύχη τῷ ἐνεπιστεύθη, οὐδένα ἀδικῶν, ἐν ἀφελείᾳ ζῶν, πᾶσαν ἀσωτίαν ἀποσκορακίσας, καὶ ὡς διὰ τῆς δικαίας του κυβερνήσεως οὕτω καὶ διὰ τοῦ ἰδίου του ὠφελῶν παραδείγματος. Μοὶ εἶπεν ὁ ἴδιος ὅτι ἀποδοκιμάζων τὴν πολυγαμίαν, ἔχει μίαν μόνον γυναῖκα ἣν περιπαθῶς ἀγαπᾷ, καὶ ὅτι τὴν οἰκιακὴν εὐδαιμονίαν θεωρεῖ μυριάκις προτιμητέαν ὑπὲρ πάντα τὰ φαντασιώδη ἀγαθὰ ἃ ἐπιδιώκει ἡ φιλοδοξία. Εἰς τοὺς δημοσίους περιπάτους πολλάκις συνέπεσε ν' ἀπαντήσω ἐφ' ἁμάξης τὰς μικρὰς καὶ ὡραίας ἡγεμονίδας, τὰς θυγατέρας του, εὐπρεπέστατα εὐρωπαϊκῶς ἐσταλμένας, καὶ συνοδευομένας ὑπὸ τῆς Γαλλίδος ἢ Ἑλβετίδος παιδαγωγοῦ αὐτῶν, ἥτις ἐστὶ συγχρόνως καὶ ἡ Αὐλάρχις τῆς ἀντιβασιλίδος. Περὶ δὲ τῶν δύο υἱῶν του μοὶ εἶπεν ὁ Κεδίβης ὅτι σπουδάζουσιν ἐν Εὐρώπῃ, καὶ δὲν θέλουσι βραδύνει νὰ ἐπισκεφθῶσι καὶ τὴν Ἑλλάδα, τὴν χώραν τῆς ἀρχαίας δόξης καὶ τῆς ἱστορίας.

Ἡ ἐντύπωσις ἣν ἀπεκόμισα ἐκ τῆς γνωριμίας μου μετὰ τοῦ Ἀντιβασιλέως ἐστὶν ὅτι εὐτυχὴς πρέπει νὰ λογισθῇ ἡ Αἴγυπτος διότι αἱ ἡνίαι της περιῆλθον εἰς χεῖρας ἀνδρὸς οὕτως εὐγενῶς φρονοῦντος καὶ αἰσθανομένου.

Παρά τινων εἰς οὓς ἐκεῖ ταῦτα ἐξέφρασα, ἤκουσα τὴν ἀντίῤῥησιν ὅτι τὰ προτερήματα ταῦτα, ἃ δὲν μ' ἠρνήθησαν, ἀμαυροῖ κατὰ μέρος ἀσθένεια χαρακτῆρος ἀπέναντι ἐξωτερικῶν ἐπεμβάσεων. Καὶ δὲν εἰξεύρω μὲν κατὰ πόσον κομματικὴ πρόληψις δὲν ὑπελάνθανεν ἴσως εἰς τὴν παρατήρησιν ταύτην, ἢ ἂν ὡς ἀσθένεια δὲν ἐξελαμβάνετο ὅ,τι ἄλλοι ἤθελον εἰπεῖ φρόνησιν καὶ τῶν καιρῶν οἰκονομίαν. Ἰδιώτης τ' ἀδύνατα ἀντιμετωπίζων πρὸς ἐπίδειξιν χαρα-

Digitized by Google

κτῆρος θραύει ἴσως τὴν κεφαλήν του· ἡγεμών, ἔθνους προϊστάμενος, δύναται, τῆς περισκέψεως ἀφροντιστῶν, νὰ θραύσῃ τὴν τοῦ λαοῦ του.

Ἄλλως τε, ἂν καλῶς εἰκάζω, ἡ ἐνδόμυχος πεποίθησις τοῦ ἀντιβασιλέως ἐστὶν ὅτι ἡ ἀνεξαρτησία τῆς χώρας του ἐξαρτᾶται πολὺ ὀλιγώτερον ἐκ τῆς ματαίας ἀντιστάσεως ἣν ἤθελον ἀντιτάττει ὀλίγοι του στρατιῶται καὶ σπάνια τινά, μόλις ἀξιόμαχα πλοῖα, παρὰ ἐκ τῆς ὑπολήψεως ἣν δι' εὐνομίας καὶ ἐσωτερικῆς ἀναπτύξεως ἤθελε γενικῶς ἐμπνεύσει, ὅτι ἐστὶν ἀξία ἀνεξαρτησίας.

(Ἕπεται συνέχεια). Α. Ρ. Ραγκαβης.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ.—Μετάφρασις Χ. Α.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Γ'.

Ὁ ταγματάρχης αὐτὴν τὴν φορὰν δὲν ἦτο τόσον δυσηρεστημένος ἀπὸ τὴν ἡμέραν, ἣν διῆλθεν, ὅσον ἀπὸ τὴν προτεραίαν. Εἶχεν ἀληθῶς κατατρίψει πολλὰς ὥρας εἰς ματαίας φλυαρίας καὶ μετὰ τὰς βολὰς εἰς τὸ σκοπευτήριον ἐδέησε νὰ ὑποστῇ πολλὰς καὶ πάλιν ἐρωτήσεις, πολλοὺς λόγους μωρούς, συνομιλίας ἀτελευτήτους, ἐξετάσεις βλακώδεις. Πλὴν ἂν ἐπανήρχετο εἰς τὴν ἔπαυλιν κατάκοπος ἐκ τῆς διηνεκοῦς ἐπαναλήψεως καὶ ἀναμασσήσεως τῶν αὐτῶν λόγων, εἶχεν ὅμως τὴν συναίσθησιν ὅτι κατέλειπεν εἰς τοὺς ἐκλογεῖς τοῦ Δαμμαρὶ ἀνάμνησιν μᾶλλον εὐάρεστον ἢ εἰς τὸ πλῆθος ἐκεῖνο τὸ συνηγμένον τὴν προηγουμένην ἡμέραν εἰς Σαλλύ. Ἐδείχθη οἷος πράγματι ἦτο καὶ εἶπε μερικοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους ἐπόθει νὰ εἴπῃ. Ἡ συνεσταλμένη καὶ προφανῶς εὐσέβαστος στάσις τοῦ Γκαροὺς μετὰ τὴν ἐπανειλημμένην τριπλῆν ἐπιτυχίαν τῶν βολῶν του δὲν ἀπήρεσκεν αὐτῷ. Ἦτο οἱονεὶ ἀπάντησις ἔμμεσος εἰς τὸ ἀνόητον ἄρθρον τοῦ *Ἐγχέλυος*. Εἶδεν ἐμπράκτως ὁ κὺρ Γκαροὺς ὅτι καὶ ὁ πυροβολητὴς ἠδύνατο ἐν ἀνάγκῃ νὰ καταρρίψῃ ἐπίσης νεκροὺς μερικούς!

— Θὰ τὸ λάβῃ ὑπ' ὄψιν του! ἔλεγε καθ' ἑαυτόν.

Ἡ Γιλβέρτη παρετήρησεν ὅτι ὁ θεῖός της ἦτο κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν ἧττον περίφροντις.

— Ἐφέρθη καλά; ἠρώτησε τὸν Αἰμίλιον.

— Πολὺ καλά, δεσποινίς.

— Ὡμίλησεν ἐπιτυχῶς;

— Ἔπραξε κάτι καλλίτερον... ἄφησε νὰ ὁμιλήσῃ ἡ πυρῖτις!

Καὶ ἐπειδὴ ἡ Γιλβέρτη παρεκάλει τὸν Βερδιὲ νὰ διηγηθῇ αὐτῇ τὰ πάντα:

— Μπᾶ! ἀπήντησεν ὁ ἀγαθὸς ἀνήρ· ἀργότερα!.. Δὲν ἀξίζει τῇ ἀληθείᾳ τὸν κόπον!

Ἀλλὰ μ' ὅλα ταῦτα ἡ νεᾶνις ηὐχαριστεῖτο καὶ ἐχαίρετο. Ἐγνώριζεν ἀρκετὰ τὸν θεῖόν της καὶ διέκρινεν ὅτι δὲν ἦτο δυσηρεστημένος ἀπὸ τὴν ἐκδρομήν του.

Καὶ ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ἐπίσης ἠρώτησε τὸν Δυκᾶν:

— Πῶς ἐπῆγεν ἡ ἡμέρα;

— Ἐξαίρετα, φιλτάτη κυρία.

— Λοιπόν... ὁ ὑποψήφιός μου... προοδεύει;

— Πιστεύω, φιλτάτη κυρία.

— Καὶ ὁ Γκαρούς;

— Σήμερον δὲν εὑρίσκετο εἰς εὐνοϊκὸν ἔδαφος ὁ Γκαρούς!.. Ὁ ταγματάρχης ἐπυροβόλησεν εἰς τὸ σκοπευτήριον μὲ τὴν καραβίναν καὶ ὁ Γκαρούς... τὴν ἔπαθεν!

— Ἆ!.. ὡραῖα! εἶπεν ἡ Ἐρρικέττα. Εἶνε εἰδικότης ὁ ταγματάρχης. Εὖγε!.. Ἂν ἴδωμεν ὅτι ἡ ἐκλογὴ κινδυνεύει, θὰ τὸν βάλωμεν νὰ πυροβολήσῃ μὲ τὸ τηλέβολον καὶ τότε ὁ Γκαροὺς θὰ ἐξοντωθῇ!

— Μόνον, προσέθηκε σιγὰ ὁ Αἰμίλιος Δυκᾶς, διέπραξεν ἓν σφάλμα.

— Σοβαρόν;

— Ἀρκετὰ σοβαρόν. Ὁ κ. Βερδιὲ συνήντησε τὸν μαρκήσιον δὲ Μομβρὲν καί... (ἡ σοβαρὰ μορφὴ τοῦ νέου ἐξέφρασεν εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἄφωνον ἐπίπληξιν) ἔτεινε πρὸς αὐτὸν τὴν χεῖρα!.. Ἔκαμε κακὴν ἐντύπωσιν!

— Ὦ! εἶπεν ἡ Ἐρρικέττα, δὲν ἔχει σημασίαν αὐτό. Ἀφοῦ κ' ἐγὼ δέχομαι εἰς τὴν οἰκίαν μου τὸν νέον κόμητα.

— Σεῖς, σεῖς κυρία, εἶπεν ὁ Δυκᾶς ἐπιχαρίτως, σεῖς τὸ κάμνετε διὰ νὰ τὸν σαγηνεύσητε. Θὰ τὸν μετεβάλλετε ἴσως εἰς δημοκρατικὸν μόνον καὶ μόνον παρατηροῦσα αὐτὸν ἐπὶ πολλὴν ὥραν!

Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ εὗρε τὸ φιλοφρόνημα ὡραιότατον καὶ ἔτεινε τὴν μικράν της χεῖρα πρὸς τὸν νέον, ὅστις ἀναντιρρήτως εἶχε πολλὴν ἀβρότητα, πολλὴν εὐστοχίαν, πολὺ πνεῦμα περὶ τὰς ἐκφράσεις του...

Ἡ ἄφιξις τοῦ Σαρβὲ διέκοψε τὴν συνδιάλεξιν. Ἀνήγγειλεν ὅτι μετὰ τὸ γεῦμα ὁ Γκενὼ καὶ ὁ Καπποά, οἱ δύο σημαντικώτεροι τοῦ κόμματος, ἔμελλον νὰ ἔλθωσι διὰ ν' ἀκούσωσι τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ προγράμματος τοῦ ταγματάρχου. Ἦτο ἕτοιμον ἆρά γε αὐτὸ τὸ πρόγραμμα; Διότι ὁ γερουσιαστὴς ἐπείγετο νὰ τὸ τοιχοκολλήσουν εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς ἐκλογικῆς περιφερείας!...

— Θὰ σᾶς στοιχίσῃ, θὰ σᾶς στοιχίσῃ καμπόσον, ταγματάρχα· ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπιτροπὴ θὰ συνδράμῃ εἰς τὴν δαπάνην. Πρέπει ὅμως αὐτὰ τὰ προγράμματα νὰ κολληθοῦν παντοῦ, ὡς καὶ εἰς

Digitized by Google

τὰ δένδρα τοῦ δάσους!.. Εἶνε πολὺ ὠφέλιμον!

— Θὰ κάμω ὅ,τι χρειάζεται, ἀπήντησεν ὁ Βερδιέ.

Καὶ δὲν ἐσυλλογίζετο πλέον τὸ ὅπλον του, τὸ τουφέκιον, τὸ ὁποῖον ἀφίπτατο, ἐξηφανίζετο, ἐξεμηδενίζετο ὡς ὁ θησαυρὸς τοῦ μύθου τῆς χωριατοπούλας μὲ τὸ γάλα. Ἦτο πλέον ὑποψήφιος. Ἐξήσκει τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ὑποψηφίου. Ἔπρεπε δὲ ν' ἀποβλέπῃ πρὸ πάντων εἰς τὸ καθῆκον!

Ἐν τούτοις ἔτρεμε κάπως ἀναλογιζόμενος ὅτι μετ' ὀλίγον ἔμελλε ν' ἀναγνώσῃ τὸ πρόγραμμά του ὡς μαθητὴς τὸ θέμα του καὶ ν' ἀνακοινώσῃ τοὺς ἰδιαιτέρους του λογισμοὺς πρὸς τοὺς δύο ἐκείνους ἄνδρας, οἵτινες ἦσαν προστάται του ταὐτοχρόνως καὶ κριταί. Ὁ Σαρβὲ ἔστω! ὁ τίτλος τὸν ὁποῖον ἔφερεν ὁ γερουσιαστὴς Σαρβὲ ἐπέβαλλε σεβασμὸν καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἀγαθὸν Βερδιέ. Ἀλλ' ὁ συμβολαιογράφος! ἀλλ' ὁ κτηνίατρος τοῦ Σαλλύ!

— Ὁ συνταγματάρχης μου δὲν ἐζήτει νὰ μάθῃ τί φρονῶ· ἀρκεῖ νὰ ὑπήκουον εἰς αὐτόν! ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν ὁ ταγματάρχης.

Καὶ διετέλει κατεχόμενος ὑπὸ νευρικῆς ταραχῆς μέχρι τῆς ἑσπέρας· εἶτα μετὰ τὸ γεῦμα ἀφίκετο ὁ Γκενώ, μετ' ὀλίγον δὲ καὶ ὁ Καπποά, ὅστις ἠσπάσθη μετὰ σπουδῆς τὴν χεῖρα τῆς κυρίας Ἐρβλαὶ καὶ ἐχαιρέτισε τὴν Γιλβέρτην μὲ τρόπον ἀλλόκοτον.

Καὶ ὁ Γκενὼ ὡσαύτως παρετήρει τὴν νεάνιδα περιέργως, τὴν ἠρώτησε μὲ ὕφος ἐκπλῆξαν αὐτὴν «ἂν εἶχε κάμει ἕνα καλὸν περίπατον τὴν προτεραίαν».

— Ἐξαίρετον, σᾶς εὐχαριστῶ.

Καὶ ἡ Ἐρρικέττα, ἣν οὐδὲν διέφευγε, συνέλαβε διαμειβόμενον μεταξὺ τοῦ κτηνιάτρου καὶ τοῦ Καπποὰ βλέμμα ἐκ τῶν λαθραίων ἐκείνων καὶ πονηρῶν, ἅτινα μαρτυροῦσιν ὅτι περὶ γυναικὸς πρόκειται. Κατὰ τί τάχα ἡ Γιλβέρτη ἠδύνατο νὰ ἐνδιαφέρῃ τὸν Γκενὼ ἢ τὸν συμβολαιογράφον;

Ἀλλ' ἡ κυρία Ἐρβλαὶ δὲν εἶχε συναθροίσει τὰ σημαντικὰ ἐκεῖνα ἄτομα διὰ τόσον ἀσημάντους προσωπικὰς πληροφορίας. Ἐπρόκειτο ν' ἀκούσωσι τὸ πρόγραμμα τοῦ ὑποψηφίου. Ἀπὸ τοῦ ἑστιατορίου μετέβησαν εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ ἤρχισεν ἡ ἐπίσημος τελετή. Ὁ Βερδιὲ καὶ πάλιν διελογίζετο διατί εὑρίσκετο ἐκεῖ καὶ ὄχι ἀλλαχοῦ καὶ ποῖος σκορπίος πολιτικὸς τὸν εἶχε κεντήσει.

Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ διέταξε τοὺς ὑπηρέτας νὰ μὴ εἰσέλθωσι πλέον εἰς τὴν αἴθουσαν.

Ὁ ταγματάρχης ἐξετύλιξε τὸ χειρόγραφόν του, σφόδρα δὲ συγκεκινημένος ἐκάθησε παρὰ τὴν λυχνίαν ὅπως ἀναγνώσῃ. Τὸ φῶς μετριαζόμενον ἐκ τοῦ ῥοδοχρόου ἀλεξιφώτου σκεπάσματος διέγραφε τὰς προεξοχὰς τῆς ἰσχνῆς μορφῆς του καὶ ἐμήκυνεν ἐπὶ τοῦ χειρογράφου, ὅπερ ἀνὰ χεῖρας ἐκράτει, τὴν σκιὰν τῆς ῥινός του.

Ἡ Γιλβέρτη τὸν παρετήρει ἀνήσυχος διὰ τὴν ἐντύπωσιν, ἣν τὸ πρόγραμμα ἔμελλε νὰ παραγάγῃ.

Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ καθημένη πλησιέστατα τοῦ ταγματάρχου, ἐτοποθέτει καταλλήλως τὴν λυχνίαν, ἀκουσίως δὲ ὁ Δυκᾶς παρετήρει τότε τὴν ἰσχνότητα τῶν χειρῶν τῆς μεγάλης Ἐκλεκτορίσσης.

Ὁ κ. Καπποὰ ἀνέμενε μὲ τὰ χείλη συνεσφιγμένα καὶ ὁ Γκενὼ μὲ τοὺς βραχίονας ἐσταυρωμένους ἐπὶ τοῦ στήθους ὡμοίαζεν ἐπὶ τῆς ἕδρας του πρὸς ἔνορκον ἕτοιμον νὰ ἐξενέγκῃ τὴν ἐτυμηγορίαν του.

Ἀξιοπρεπέστατος, μὲ τὰ βλέφαρα καταβιβασμένα, ὡς νὰ κατείχετο ὑπὸ ἐνδομύχου σκέψεως ὁ Μεδερῖκος Σαρβὲ ἀνέμενε ν' ἀκούσῃ, βεβυθισμένος εἰς τὴν ὑπνηλότητα ἐκείνην, ἥτις ἐν τῇ Γερουσίᾳ ἀπέδιδεν αὐτῷ ὁμοῦ μὲ τὰ εὐχάριστα ὄνειρα καὶ εὐγενῆ στάσιν.

— Ἐμπρός, ταγματάρχα! εἶπεν ἡ Ἐρρικέττα μειδιῶσα.

Ὁ ταγματάρχης ἤρχισε τὴν ἀνάγνωσιν.

Ἦτο πρόγραμμα ἄνευ φράσεων ἐξεζητημένων, ἁπλοῦν, εἰλικρινὲς ὡς αὐτὸς ὁ ὑποψήφιος. Ὁ Βερδιὲ δὲν εἶχεν ἐπιζητήσει νὰ ἐπιδείξῃ ἐπιτηδειότητα καὶ ὕφος ἐπιμεμελημένον. Παρουσιάζετο πρὸς τοὺς ἐκλογεῖς του μὲ εὐθύτητα, ἔδιδε τὸν λόγον του νὰ ὑπηρετήσῃ πιστῶς τὸν τόπον του καὶ σχεδὸν ἐζήτει συγγνώμην διότι ἐζήτει νὰ συμμετάσχῃ πολιτικῆς ὁμηγύρεως, ἐνῷ τὸ καθῆκόν του ἦτο ἴσως μόνον νὰ μεριμνᾷ περὶ τῶν συνόρων...

Ἡ λέξις *σύνορα* ἔκαμε τὸν Γκενὼ ν' ἀνασκιρτήσῃ κάπως ἐπὶ τῆς ἕδρας του.

— Ὤ, ὤ! εἶπε, τὰ σύνορα!.. Διατί τὰ σύνορα;

— Καὶ διατί ὄχι τὰ σύνορα; ἠρώτησεν ὁ κ. Καπποὰ λίαν ἡσύχως.

— Τὰ σύνορα, εἶπε σοβαρῶς ὁ κτηνίατρος, εἶνε λέξις ἐπικίνδυνος. Ὁ χωρικὸς δὲν ἀγαπᾷ πολύ... δὲν ἀγαπᾷ διόλου τὴν ἰδέαν τοῦ πολέμου. Εἶνε περιττὸν νὰ τοῦ ὑπενθυμίζωμεν ἀναμνήσεις δυσαρέστους...

— Ἀλλὰ δὲν πρόκειται περὶ ἀναμνήσεων! εἶπεν ὁ ταγματάρχης. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θέλω νὰ βεβαιώσω εἶνε ὅτι τόσον ὁ ὑποψήφιος ὅσον καὶ ὁ ἐκλογεὺς καθῆκον ἔχουσιν ἐν δεδομένῃ στιγμῇ νὰ ὑπερασπίσωσι τὸ πάτριον ἔδαφος.

— Πῶς εἴπετε; εἶπεν ὁ Γκενώ.

Καὶ ἔβλεπε τὸν Βερδιὲ ἐμβρόντητος.

— Δὲν πρόκειται νὰ ὑπερασπίσωμεν τὸ πάτριον ἔδαφος! ἀνέκραξε. Ποῖος σᾶς ὁμιλεῖ περὶ ὑπερασπίσεως τοῦ ἐδάφους; Δὲν ἤλθομεν ἐδῶ

Digitized by Google

διὰ νὰ ἐπιδείξωμεν ἔξαλλον φιλοπατρίαν. Ἂν τοιαύτην ἐπιδεικνύετε εἰς τὸ πρόγραμμά σας, θὰ τὴν πάθετε!..

Καὶ ὁ Αἰμίλιος Δυκᾶς συνεφώνει ὁπωσοῦν μὲ τὴν γνώμην τοῦ κτηνιάτρου. Ὁ πολιτικὸς ὑποψήφιος πρὸ παντὸς περὶ τῆς ἐσωτερικῆς πολιτικῆς ὤφειλε νὰ ἀσχολῆται. Τὰ λοιπά, διὰ τὴν παροῦσαν περίστασιν, ἦσαν ἀνάξια προσοχῆς.

—Πῶς ἀνάξια προσοχῆς;

Καὶ ὁ Βερδιὲ ᾐσθάνετο τὸ αἷμά του κοχλάζον, τοῦ ἤρχετο δὲ ἡ ὄρεξις νὰ ἐγερθῇ, νὰ φορέσῃ τὸν πῖλόν του καὶ νὰ μὴ ἐπιστρέψῃ πλέον εἰς τὴν οἰκίαν τῆς κυρίας Ἑρβλαί.

— Ἀνάξια προσοχῆς; Ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ διατηρῆται εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ λαοῦ τὸ αἴσθημα τοῦ βεβαίου καθήκοντος, τῶν ἐνδεχομένων θυσιῶν; Ἀνάξια προσοχῆς εἶν' αὐτά;

— Ἀκούσατε, ταγματάρχα, εἶπεν ὁ Καπποὰ μαντεύων ὅτι ὁ ταγματάρχης ἔμελλε νὰ παραφερθῇ. Οὐδεὶς ἐκ τῶν ἐδῶ παρόντων ἀρνεῖται ὅτι τὸ αἴσθημα τῆς φιλοπατρίας εἶνε ἀρετή... ἀρετὴ ἀξιοθαύμαστος. Ἀλλὰ δὲν ἤλθομεν ἐδῶ διὰ νὰ ἐπιδείξωμεν πατριωτισμόν. Σᾶς ἐξελέξαμεν διὰ νὰ καταπολεμήσητε τὸν Γκαρούς. Πρέπει νὰ πολεμηθῇ ὁ Γκαρούς!

— Ὁ Γκαροὺς καὶ οἱ φίλοι τοῦ κ. δὲ Μομβρέν!.. προσέθηκεν ἐντόνως ὁ Γκενὼ δεικνύων διὰ χειρονομίας τὸν τάπητα τοῦ δαπέδου, ὡς νὰ ἔβλεπεν ἐνώπιόν του ἐκτάδην καταβεβλημένον τὸν μαρκήσιον.

Ὁ Βερδιὲ εἶχε διακόψει τὴν ἀνάγνωσιν ἐξακολουθῶν νὰ κρατῇ τὸ χειρόγραφον εἰς τὴν χεῖρα καὶ στρέφων τὴν κεφαλὴν δεξιὰ ἢ ἀριστερά, ἀναλόγως τοῦ μέρους, ὁπόθεν προήρχοντο αἱ διακοπαί. Ἐνίοτε ἔκυπτε καὶ θαμβούμενος ὁπωσοῦν ἐκ τοῦ φωτὸς τῆς λυχνίας, προσεπάθει νὰ διακρίνῃ ἐν τῇ σκιᾷ τὰ πρόσωπα.

—Φαίνεσθε, ἐξηκολούθησεν ὁ συμβολαιογράφος, ὡς νὰ μὴ ἐνδιαφέρεσθε εἰμὴ μόνον περὶ τῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἐχθρῶν!

— Καὶ εἶνε κακὸν αὐτό; ἠρώτησεν ὁ Βερδιέ, εἰς ὃν ἡ τοιαύτη παρατήρησις ἐφάνη ἀφελής.

— Ὁ Καπποὰ ἔχει δίκαιον, εἶπε βροντωδῶς ὁ Γκενώ· δὲν ἀρκεῖ τις νὰ εἶνε φιλόπατρις!.. Πρέπει νὰ εἶνε δημοκρατικὸς ἄνευ ἐπιθέτου. Τὸ «φιλόπατρις» εἶνε ἐπίθετον!.. Ἀφήσατε τὴν φιλοπατρίαν εἰς τὸν Ζαβουγιέ, ὅστις εἶνε ἰησουΐτης ἢ εἰς τὸν κ. δὲ Μομβρέν, ὅστις εἶνε ἐπαρχιώτης εὐπατρίδης!.. Ὁ Γκαροὺς δὲν καυχᾶται ὅτι εἶνε φιλόπατρις!

— Τὸ πιστεύω, εἶπεν ὁ Βερδιέ· αὐτὸς εἶνε ὀπαδὸς τῆς Διεθνοῦς!

— Εἶνε ἐπικίνδυνος, εἶπεν ὁ Γκενώ, ἀλλὰ τοὐλάχιστον αὐτὸς εἶνε προοδευτικός. Τὸ τοιοῦτο προξενεῖ αἴσθησιν εἰς τοὺς ψηφοφόρους. Τὸν πατριωτισμὸν τὸν γνωρίζουν ὅλοι τί πρᾶγμα εἶνε... καὶ δυσπιστοῦν, ἐνῷ ἡ Διεθνής....

— Ἥτις εἶνε ἐνίοτε ἡ τροφὸς τῆς ἀτομικῆς ἀνανδρίας ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ μεγάλου καὶ ἠχηροῦ ὀνόματος τοῦ γενικοῦ ἀφοπλισμοῦ, αὐτὴ εἶνε εὐχάριστον πρᾶγμα, αἴ... Βέβαια! Ν' ἀγαπᾷ τις ὅλον τὸν κόσμον εἶνε εὔκολον! Στοιχίζει αὐτὸ ὀλιγώτερον παρὰ ν' ἀγαπᾷ τὴν ἑστίαν του, τὴν οἰκογένειάν του, τὴν πατρίδα του!...

Ἡ φωνὴ τοῦ ταγματάρχου εἶχε γείνει ἠχηρά, ἡ δὲ κυρία Ἑρβλαὶ εἶχε θέσει τὴν μικράν της χεῖρα ἐπὶ τοῦ γόνατος τοῦ Βερδιέ, διότι ὁ ὑποψήφιος ἐποίει ἤδη ὅπως ἀνεγερθῇ κίνημα ὀργίλον, τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ παροξύνῃ τὰ πράγματα.

— Ἐπικαλοῦμαι τὴν γνώμην τοῦ κ. Σαρβέ! εἶπεν ὁ Καπποὰ προβλέπων ἤδη τὴν ῥῆξιν, ἐνῷ ὁ Γκενώ, βλέπων τὰ ὀργίλα κινήματα τοῦ Βερδιέ, ἐψιθύριζεν: «Ἃ! ἂν θυμώσῃ τώρα ὁ γέρω-παλληκαρᾶς!...»

Αὐτός, ὅστις εἶχε ὑποταχθῇ μᾶλλον ἢ παραδεχθῇ τὴν ὑποψηφιότητα τοῦ Βερδιέ, ἐφρόνει ἐν πεποιθήσει ὅτι ἡ πολιτικὴ δὲν προάγεται μὲ τὰ φιλοπόλεμα αἰσθήματα.

Ὁ κ. Σαρβέ, ἀναγκασθεὶς ν' ἀναμιχθῇ εὑρέθη κατ' ἀρχὰς ἐν ἀμηχανίᾳ. Ἐνόει ἕκαστος τὴν θέσιν του. Δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκφράσῃ πολὺ φανερὰ τὴν γνώμην του. Ἡ θέσις του τὸν ὑπεχρέου νὰ μένῃ οὐδέτερος, ἐντελῶς οὐδέτερος. Ἐπὶ τέλους ἐπρόκειτο περὶ τῆς ἀντικαταστάσεώς του, περὶ τῆς διαδοχῆς του! Δὲν ἀπέκειτο εἰς αὐτὸν νὰ ὑποδείξῃ τὸν διάδοχόν του!.. Κυριάρχος ἦτο ἡ ψῆφος τῶν πολλῶν. Ἀρκετὸν ἦτο, ἦτο πάρα πολὺ ἴσως ὅτι εἶχε συνοδεύσει τὴν προτεραίαν τὸν ταγματάρχην εἰς Σαλλύ... Ὁ κ. Βερδιὲ ἦτο ὁ ὑποψήφιος μιᾶς ἐπιτροπῆς ἀξιοτίμου, εὐϋπολήπτου, σπουδαίας—καὶ ὁ Σαρβὲ ἐχαιρέτιζε μετ' ἀξιοπρεπείας τὸν Καπποὰ κατ' ἀρχὰς καὶ κατόπιν τὸν κτηνίατρον—λογικῶς ὅμως δὲν ἠδύνατο νὰ εἶνε ὑποψήφιος τοῦ γερουσιαστοῦ Σαρβέ... Ἀλλ' ἐὰν τῷ ἐπετρέπετο ὄχι νὰ ἐκφράσῃ, ἀλλ' ν' ἀφήσῃ νὰ διαφανῇ ἡ γνώμη του (καὶ ἐτόνιζε τὴν λέξιν *διαφανῇ*) μάλιστα, ὁ κ. Καπποὰ εἶχε δίκαιον... Δὲν ἔπρεπε νὰ γίνηται λόγος περὶ φιλοπατρίας πρὸς τοὺς χωρικούς. Δὲν ἠγάπων αὐτὰ οἱ χωρικοί!

— Πατρίς των εἶνε ὁ ἀγρός των. Ὁμιλήσατε πρὸς αὐτοὺς περὶ τοῦ ἀγροῦ των, ταγματάρχα!

— Ἄλλως τε, εἶπε σοβαρῶς ὁ Σαρβέ, ἐπαναλαμβάνω, δὲν πρόκειται περὶ φιλοπατρίας, ἀλλὰ περὶ ἐκλογῆς.

Καὶ μετὰ τὸ ὡραῖον τοῦτο ῥητὸν προσέθηκεν:

— Εἴπετε ὅτι θὰ ὑποστηρίξητε τὴν γεωργίαν.

Digitized by Google

— Ἂν δυνηθῶ, βεβαίως! εἶπεν ὁ Βερδιέ.

— Ὅτι θὰ περιορίσητε τὴν στρατιωτικὴν θητείαν...

— Νὰ περιορισθῇ ἡ θητεία;.. Ἀδύνατον!

— Ὑποσχέθητέ το σεῖς ὁπωςδήποτε! εἶπεν ὁ Γκενώ.

Ὁ ταγματάρχης καθίστατο ὠχρός.

— Εἶνε δόλος πολεμικός, τίποτε ἄλλο! ἐξηκολούθει ὁ Γκενώ. Ὑπόσχονται ὅταν πολιορκοῦν... καὶ ἔπειτα ὅταν εἰσέλθουν...

— Φίλτατε Γκενώ, εἶπε διακόπτουσα ἡ κυρία Ἐρβλαί, ἥτις προῃσθάνετο ὅτι ὁ ταγματάρχης ἔμελλε νὰ δυσαρεστηθῇ, δὲν πρέπει νὰ συμβουλεύητε τοιαύτην τακτικὴν εἰς τὸν ταγματάρχην. Καὶ ἐγὼ εἶμαι τῆς γνώμης νὰ εἶνε περιεσκεμμένος περὶ τοὺς λόγους του... νὰ μὴ γράφῃ φράσεις διφορουμένας... ἀναμφιβόλως..· ἀλλὰ μὴ ζητεῖτέ τι ἐπὶ πλέον παρ' αὐτοῦ...

— Ἡ φιλοπατρία εἶνε φράσις διφορουμένη; ἀνέκραξεν ὁ Βερδιὲ κατάπληκτος.

— Θέλω νὰ εἴπω, φίλτατε ταγματάρχα, ὅτι οἱ ἐκλογεῖς τῶν χωρίων ἠδύναντο πραγματικῶς ν' ἀποδώσωσιν εἰς αὐτὴν τὴν λέξιν σημασίαν πολεμικήν... καὶ κατὰ συνέπειαν ἐπικίνδυνον διὰ τὴν ἐπιτυχίαν σας.

— Ὦ, τὴν ἐπιτυχίαν μου!.. τὴν ἐπιτυχίαν μου!.. Ὀλίγον ἐνδιαφέρομαι περὶ αὐτῆς ἂν πρόκειται νὰ τὴν ἐξαγοράσω διὰ παλινῳδιῶν.

Καὶ ἐγερθεὶς ἐκούμβωνε μηχανικῶς τὴν ρεδιγκόταν του.

— Ὀλίγον ἐνδιαφέρεσθε σεῖς, εἶπεν ὁ Γκενώ· ἡμεῖς ὅμως ἐνδιαφερόμεθα.

— Πρέπει νὰ νικήσωμεν! εἶπεν ὁ συμβολαιογράφος Καππoά.

Καὶ βλέπων ὅτι ὁ ταγματάρχης ἦτο εἰς τὴν ἀκμὴν νὰ παραιτήσῃ τὰ πάντα, προσέθηκε βιάζων εἰς μειδίαμα τὸ μικρὸν μελάγχρουν πρόσωπόν του, ὅπερ ἐφάνη νευρικῶς συσπώμενον:

— Ἐπίτηδες σᾶς ἐξελέξαμεν, διότι εἶσθε συνειθισμένος εἰς τὴν νίκην.

Ὁ Δυκᾶς ἦτο καταγοητευμένος. Ἡ διπλωματική του καρδία ἔπαλλεν οὐχὶ παραφόρως ὑπὸ τὸν λευκὸν ὑπενδύτην του, ἀλλ' ἔπαλλε πάντοτε. Μία ἐλπὶς ἐφαίνετο ἀνατέλλουσα δι' αὐτὸν ἀπὸ τοῦ βάθους τῆς συζητήσεως ἐκείνης. Τοῦ ἐφάνη ὅτι ὁ ταγματάρχης ἦτο πιθανὸν νὰ μὴ ἔχῃ τὴν ὑπομονὴν νὰ ἐξακολουθήσῃ μέχρι τέλους τὸ ἐπίπονον ἐπιχείρημα. Καὶ ἐν τῷ μέσῳ ἑλκυστικῶν ἀπόψεων διέβλεπεν ὁ νέος Σάταμ ἀναριθμήτους πολιτικὰς ὁμηγύρεις, ὅπου ἀπὸ τοῦ ὕψους μιᾶς ἐξέδρας ἐλάλει καὶ οἱ λόγοι του κατέπιπτον βραδεῖς, μεμετρημένοι, ἐπιτήδειοι, πλήρεις ὑποσχέσεων, μὴ περιέχοντες ἀκατάσχετον καὶ ἀξιοθρήνητον φιλοπατρίαν, τοὺς ὁποίους τὸ πλῆθος ἤκουε καὶ ἐχειροκρότει διότι ἔλεγε πρὸς αὐτὸ ὄχι ὅ,τι ἐκεῖνος ἤθελε νὰ εἴπῃ, ἀλλ' ὅ,τι τὸ πλῆθος ἐπεθύμει ν' ἀκούσῃ... Ὦ, τί ὡραῖαι ὀπτασίαι πολυτάραχοι!.. Οἱ τοῖχοι τῆς μικρᾶς αἰθούσης τῆς κυρίας Ἐρβλαὶ κατέρρεον, ἐβυθίζοντο ὡς σκηνογραφία θεάματος καὶ ὁ Αἰμίλιος μετεφέρετο διὰ μιᾶς ἐντὸς ἀπεράντου αἰθούσης, ὅπου οἱ ἐκλογεῖς ἐνθουσιῶντες ἀνεκήρυσσον τὴν ὑποψηφιότητά του!.. *Ἡ ὑποψηφιότης τοῦ κ. Δυκᾶ τίθεται εἰς ψηφοφορίαν*!... Οἷον ὄνειρον!

Καὶ ὁ ταγματάρχης Βερδιὲ ὡσαύτως εὕρισκε τὴν αἴθουσαν πολὺ στενήν. Κατεπνίγετο ἐκ στενοχωρίας. Τοῦ ἤρχετο ἡ ὄρεξις νὰ σχίσῃ τὸ χαρτίον ἐκεῖνο, ὅπερ ἀνεγίνωσκε καὶ νὰ τὸ ρίψῃ ἀπὸ τοῦ παραθύρου διὰ νὰ τὸ παραφέρῃ ὁ ἄνεμος τῆς ἑσπέρας. Ἦτο λοιπὸν ὑπὲρ τὸ δέον φιλόπατρις αὐτός! Ὁ Γκενώ, ὁ πολιτευόμενος αὐτοῦ τοῦ χωρίου ἐφρόνει ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ πλανήσῃ τοὺς χωρικούς, λαλῶν πρὸς αὐτοὺς περὶ τῶν συνόρων!

Ὁ Καππoὰ ἐν τούτοις ἐπανήγαγεν αὐτὸν νὰ καθήσῃ καὶ ἡ συζήτησις ἐξηκολούθησεν ἐκ νέου ἐπὶ ἀρκετὸν διάστημα, ἐπειδὴ καθεὶς τῶν ἀκροατῶν ἐξήλεγχε πᾶσαν φράσιν τοῦ προγράμματος. Καὶ ὁ Δυκᾶς αὐτὸς προέβαλε παρατηρήσεις τινάς, συνεσταλμένος, ὑπὸ τὸ πρόσχημα συμβουλῶν, ἀλλὰ μὲ ἀρκετὴν ἐπιτηδειότητα ὥστε νὰ θαυμάσωσι τὴν πολιτικήν του μάθησιν ὁ Γκενώ, ὁ Καππoὰ καὶ ὁ γερουσιαστὴς Σαρβέ.

Ὁ κ. γερουσιαστὴς μάλιστα ἔκυψε μίαν φορὰν καὶ εἶπεν εἰς τὸ οὖς τῆς κυρίας Ἐρβλαὶ παραφερόμενος ἀπὸ τὴν εἰλικρίνειάν του:

— Αὐτὸς ὁ νέος εἶνε ἐπίτηδες πλασμένος διὰ νὰ γείνῃ πολιτικὸς ἀνήρ!

Εἶτα ἔδηξε τὰ χείλη ἀναμνησθεὶς ὅτι ἡ εὐειδὴς γυνὴ εἶχεν ἰδιαιτέραν ἀδυναμίαν διὰ τὸν νεαρὸν Αἰμίλιον καὶ παρατηρήσας τὸ μειδίαμα τῆς ἱκανοποιήσεως—μειδίαμα ἀξιεράστου προστάτιδος καὶ γυναικὸς ἐμπείρου ἅμα—ὅπερ ἐκυμαίνετο ἐπὶ τῶν χειλέων τῆς Ἐρρικέττας ὁσάκις ὁ Δυκᾶς ὡμίλει.

Καὶ ὁ κ. Καππoὰ ἐπίσης παρετήρει ὅτι ὁ ἀντιπρόεδρος τοῦ Συλλόγου Μοντεσκιὲ εἶχεν εὐφυΐαν.

Μετ' ὀλίγας στιγμὰς ὁ Βερδιὲ ἐπεράτωσε τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ προγράμματός του καὶ ἡ ὁμήγυρις εὗρε τὸ ἐπίλοιπον καλόν, παραδεκτόν, ὡς εἶπεν ἡ κυρία Ἐρβλαί. Μόνος ὁ Γκενὼ τὸ ἤθελε πλέον ζωηρόν, πλέον ἔντονον. Τὸ ἰδανικόν του ἦτο ὁ Γκαρούς, ἀλλὰ μετριοπαθής. Ἐπόθει τὰς ἰδέας τοῦ Βερδιέ, ἀλλὰ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Γκαρούς.»

Καὶ πάλιν ὄχι ὅλας τὰς ἰδέας τοῦ Βερδιέ! Ἐξηρτᾶτο ἀπὸ τὸ εἶδος τῶν ἰδεῶν! Ὁ Γκενὼ ἐσυλλογίζετο ἐπὶ παραδείγματι ὅτι ὁ Βερδιὲ δὲν εἶχε κάμει ἀρκετὸν λόγον εἰς τὸ πρόγραμμά του

Digitized by Google

περὶ τῶν ἐφημερίων. Ἔπρεπε νὰ ὁμιλήσῃ καὶ περὶ τῶν ἐφημερίων. Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ δὲν ἦτο αὐτῆς τῆς γνώμης. Ὁ Σαρβὲ ἠσπάζετο ἐκ περιτροπῆς τὴν γνώμην τοῦ Γκενὼ καὶ τὴν τῆς Ἐρρικέττας.

Νέα συζήτησις συνήφθη καὶ μετὰ εἴκοσι λεπτὰ συνδιαλέξεων κοινῶν ἐτέθη ἐντὸς τῆς αἰθούσης τὸ ζήτημα εἰς ψηφοφορίαν ὅπως ἐν τῇ Βουλῇ. Ἡ πλειονοψηφία ἐπεδοκίμασε τὸν Βερδιέ!

— Τόσον τὸ χειρότερον! εἶπεν ὁ Γκενώ. Τὸ πρόγραμμά μας θὰ φανῇ πολὺ ἄνοστον!... Ὁ Γκαροὺς θὰ προσφέρῃ πρὸς τοὺς ἐκλογεῖς του φάρμακον τονωτικὸν καὶ ἡμεῖς θὰ τοὺς προσφέρωμεν πτισάνην!

— Ἡ πτισάνη, φίλτατέ μου Γκενώ, συνεπέρανεν ὁ Σαρβέ, ἡ πτισάνη εἶνε ὀλιγώτερον φονικὴ ἀπὸ τὴν δυναμίτιδα.

— Αὐτὸ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰς περιστάσεις! εἶπεν ὁ κτηνίατρος.

Καὶ ἡ συζήτησις ἔμελλε ν' ἀρχίσῃ ἐκ νέου, ὅτε ἡ κυρία Ἐρβλαὶ παρετήρησεν ὅτι ἡ ψηφοφορία εἶχεν ἤδη ἀποφασίσει καὶ ὅτι ἂν ἤθελον νὰ στείλωσι τὸ πρόγραμμα εἰς τὸ τυπογραφεῖον, ἔπρεπε νὰ σπεύσωσι, διότι ἦτο ἤδη ἀργά.

— Θὰ τὸ ὑπάγω ἐγὼ ὁ ἴδιος, εἶπεν ὁ Καπποὰ λαμβάνων αὐτὸ κατὰ τὸ ἥμισυ σημειωμένον ἐκ διαγραφῶν διὰ μολυβδοκονδύλου ὑπὸ τῆς χειρὸς αὐτῆς τοῦ Βερδιέ.

Τέλος πάντων ἡ συζήτησις ἔληξεν ὁριστικῶς. Ἕκαστος ἐπείγετο νὰ ἴδῃ τιθέμενον ἕν τέρμα εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο, οὐδεὶς δέ, ἐκτὸς ἴσως τοῦ νεαροῦ Δυκᾶ, ἔμεινεν ἄγαν ηὐχαριστημένος ἐκ τῆς ἑσπερίδος ἐκείνης. Ὁ Γκενὼ εὕρισκεν ὅτι ὁ ταγματάρχης ἦτο νωθρὸς—ναί, ἦτο νωθρὸς ὁ ὑποψήφιος! Ὁ Καπποά, καίπερ ἧττον αὐστηρὸς δὲν ἦτο ἐν τούτοις πολὺ ἐνθουσιώδης καὶ ὁ Βερδιὲ αὐτὸς ᾐσθάνετο τὴν ἀπογοήτευσιν καταλαμβάνουσαν αὐτὸν μέχρι στενοχωρίας.

Ἐξερχόμενος ἐκ τῆς οἰκίας τῆς κυρίας Ἐρβλαὶ ὁ Κατποὰ εἶπε μίαν φράσιν ἔξοχον, ὁμιλῶν πρὸς τὸν Καπποά.

— Ποῖος μᾶς τὸν ἔστειλε τέτοιον ὑποψήφιον; εἶπεν. Νόστιμον ἦτο τὸ πρόγραμμά του!.. Μάλιστα!.. Ἄλλο δὲν μᾶς ἔλειπε παρὰ νὰ μᾶς ὁμιλήσῃ περὶ τῆς Ἀλσατίας καὶ Λωρραίνης!

Ὁ Σαρβὲ ἀπῆλθε χωρὶς νὰ ἐκφράσῃ τὴν γνώμην του, κατὰ τὴν συνήθειάν του, ἡ δ' Ἐρρικέττα Ἐρβλαὶ ἐσκέπτετο, συλλογιζομένη τὸν Δυκᾶν, ὅτι ἡ χώρα αὐτὴ παρήγεν ἐκλεκτὰ πνεύματα χωρὶς νὰ ἐξαντληθῇ καὶ ὅτι ὁ Αἰμίλιος εἶχε τὰ προσόντα μέλλοντος Βαρνάβα... ὄχι!.. μέλλοντος Βαρβαροῦ κάλλιον, διότι ὁ Βαρνάβας...

Ὁ Βερδιὲ ἠθέλησε, πρὶν εἰσέλθῃ εἰς τὸ δωμάτιόν του, ν' ἀναπνεύσῃ ὀλίγον ἀέρα διὰ ν' ἀπαλλαγῇ τῆς συμφορήσεως τῆς βαρυνούσης τὸ μέτωπόν του. Ἡ Γιλβέρτη ἔλαβε μικρὸν ἐπώμιον, ἀμφότεροι δὲ ὅπως εἰς τοὺς συνήθεις περιπάτους των ἐξῆλθον καὶ περιεπάτουν εἰς τὴν ὁδόν.

Ἡ νὺξ διαυγὴς περιεκάλυπτε τοὺς ἀγροὺς διὰ σκιᾶς εὐχαρίστου, εὐδαίμονος σχεδόν. Αἱ οἰκίαι ὑπὸ τὴν λάμψιν τῶν ἀστέρων ἐφαίνοντο λευκότεραι, ἀποκτῶσαι χροιὰν γαλακτώδη. Μακρὰν δὲ ἐκεῖ πέραν ἐντὸς τοῦ ὑποκυάνου φωτὸς τοῦ ὁρίζοντος ἐφαίνοντο βραδέως περῶντα ὡς ἐξολισθαίνοντα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ οὐρανοῦ τὰ μελανὰ σχήματα τῶν διαβατῶν. Ὁ ταγματάρχης παρετήρει. Ἐν τῇ βαθείᾳ σιγῇ, τῇ διακοπτομένῃ μόνον παροδικῶς ὑπὸ τοῦ ἀπομεμακρυσμένου κρότου ἁμαξοστοιχίας τινὸς βυθιζομένης εἰς τὴν σκοτίαν, αἱ συνομιλίαι τῶν ἀπομακρυνομένων ἐκείνων ἀνθρώπων ἀντήχουν ὡς ψίθυρος ὑπόκωφος. Ἦσαν θερισταὶ ἐπιστρέφοντες εἰς τὸν οἶκόν των μετὰ ἐπίπονον ἡμέραν ἐργασίας καὶ ὁ στρατιωτικὸς δεικνύων πρὸς τὴν ἐρειδομένην ἐπὶ τοῦ βραχίονός του ἀνεψιάν του τοὺς χωρικούς, ὧν αἱ σκιαὶ ἤδη συνεχέοντο ἐν τῇ σκιαυγείᾳ τῆς νυκτός:

— Ἐσύναξαν τὸν σῖτόν των αὐτοί, ἔλεγε, καὶ προητοίμασαν τὸν ἄρτον των ἀντὶ νὰ χάνωνται εἰς χονδρὰ λόγια! Νὰ καλλιεργῇ τις τὸ ἔδαφος ἢ νὰ τὸ ὑπερασπίζῃ, αὐτὸ εἶναι πάντως προτιμότερον παρὰ νὰ ἐμφανίζηται εἰς κοινὸν θέαμα ὡς ἐπὶ τῆς σκηνῆς θεάτρου!.. Θὰ σοῦ φανῇ ἀστεῖον, ἀγαπητή μου Γιλβέρτη, ἀλλὰ τί νὰ σοῦ εἰπῶ; μετὰ τὴν ἡμέραν τὴν ὁποίαν ἔχασα ἀναμιγνυόμενος μὲ τοὺς ἀχρήστους ἐκείνους ἀνθρώπους, μοῦ ἤρχετο ἡ ἐπιθυμία νὰ χαιρετίσω τοὺς πτωχοὺς αὐτοὺς διαβάτας χωρὶς νὰ τοὺς γνωρίζω!

(Ἕπεται συνέχεια).

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ ΚΟΥΤΡΟΥΚΗΣ

ΥΠΟΧΙΛΙΑΡΧΟΣ

(Κατὰ τὰς ἀφηγήσεις τοῦ ἰδίου)

Ὁ Γιαννάκης Κουτρούκης πρώτην φορὰν τώρα ἀναφέρεται ὡς πρόσωπον τῆς μεγάλης ἡμῶν ἐπαναστάσεως. Ἔπραξε καὶ οὗτος μετὰ τόσων ἄλλων ὅ,τι τὸ καθῆκον καὶ ἡ πατριωτικὴ του καρδία, ἡ ρωμαλέα ἐκείνη καὶ ἀκμάζουσα ἀκόμη ἐν τῷ γεγηρακότι σώματι, τῷ ὑπηγόρευε, καὶ ἀπεσύρθη ἔπειτα ἐν Ξυλογαϊδάρᾳ, τῇ γενεθλίῳ πατρίδι του, ἥσυχος. Καὶ ζῇ ἀκόμη ἑκατοντούτης καὶ πλέον, ἐν μέσῳ υἱῶν καὶ δισεγγόνων, ἀγαπητὸς εἰς ὅλους τοὺς συγχωρικούς του, σεβαστὸς ἐν ὅλῃ σχεδὸν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Δωρίδος.

Digitized by Google

Καὶ ὄχι μόνον αὐτὸς ἀλλὰ ὁλόκληρος ἡ οἰκογένεια τῶν Κουτρουκαίων ἔχει ἀκουσθῆ, ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως, ὡς μία πολέμαρχος οἰκογένεια τῆς Δωρίδος, καὶ ἔχει δράσει ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ τόπου. Ὁ Σταματάκης Ἀσφακιανὸς Κουτρούκης, ἁρματωλὸς διάσημος, πολλάκις σύντροφος καὶ συναγωνιστὴς τοῦ Ἀνδρούτσου, ἦτο θεῖος τοῦ καπετὰν Γιαννάκη· ὁ Μόσχος, ὁ Κίτσος, ὁ Χρῆστος Μιλιόνης, οἱ μέχρι σήμερον ἀγνώστου προελεύσεως καὶ καταγωγῆς θεωρούμενοι οὗτοι ἀρχικλέφται, ἦσαν ἐξάδελφοί του· ὁ πατήρ του Θεόδωρος Κουτρούκης ἐπὶ δεκαετίαν ὅλην ἐπολέμει τοὺς Τούρκους, ὡς κλέφτης ἐδῶ καὶ ὡς ἐθελοντὴς ἐν Ρωσσίᾳ. Καὶ κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς ἐπαναστάσεως πρὸ τοῦ 1820 ὁ πατὴρ καὶ οἱ δύο ἀδελφοί, φεύγοντες τὴν ὀργὴν τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, προσέφυγον ἐπ' ὀλίγον χρονικὸν διάστημα εἰς τὸ ἁρματωλικὸν σῶμα τοῦ Πανουργιᾶ.

Ὅτε ὁ Ζαρίφης, κατὰ τὸ 1820, ἔφθασεν εἰς Ξυλογαϊδάραν, ἀπόστολος τῶν ἀρχῶν τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας, πρῶτοι οὗτοι ἐδέχθησαν νὰ ξενίσωσιν αὐτὸν ἐν τῷ ἀκμάζοντι οἴκῳ των. Καὶ τὴν αὐτὴν νύκτα μυστικὰ ὁ πατὴρ Κουτρούκης καὶ ὁ γέρω Ζωΐτός, οἱ δύο πρόκριτοι τοῦ χωρίου, ὡρκίσθησαν ἐπὶ τῆς εἰκόνος τοῦ ἁγίου Χαραλάμπους, προθύμως ἀποδεχόμενοι τὴν ἰδέαν περὶ ἀναστάσεως τοῦ Γένους. Ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ὁλόκληρος ἡ οἰκογένεια τῶν Κουτρουκαίων ἀφωσιώθη εἰς ἐκτέλεσιν αὐτοῦ καὶ μόνου τοῦ σκοποῦ. Δι' ὑποσχέσεων, διὰ δωρεῶν καὶ παροχῶν προσῳκειοῦντο τοὺς χωρικοὺς ἵνα ἀσφαλέστερον διαθέσωσιν αὐτοὺς ἐν ὥρᾳ ἀνάγκης. Καὶ ὅτε ἡ ὥρα τῆς ἐνεργείας ἐσήμανεν, ἑκατὸν χωρικοὶ ἐκ Ξυλογαϊδάρας καὶ τῶν πέριξ εὑρέθησαν πρόθυμοι περὶ αὐτούς, ἐπικληθέντες ὅλοι διὰ τοῦ ὀνόματος τῶν ἀρχηγῶν Κουτρουκαῖοι. Τὸ σῶμα τοῦτο συνενωθὲν μετὰ τοῦ σώματος τοῦ Κατσικαπῆ, ἐβάδισεν ἀνήμερα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ κατὰ τοῦ Μαλανδρίνου, ἐνῷ συγχρόνως ἤρχετο πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἐκ τοῦ ἀντιθέτου μέρους ὁ Θεόδωρος Χαλβατζῆς πρωτοπαλλήκαρον τοῦ Σκαλτσοδήμου.

Τὸ Μαλανδρίνον ἦτο τότε ἕδρα τοῦ βιλαετίου καὶ κατῳκεῖτο ἀπὸ πολλὰς τουρκικὰς οἰκογενείας καὶ ὀλίγας, πέντε-δέκα, χριστιανικάς, ἐγκατεστημένας μακρὰν εἰς τὰς ἄκρας. Οἱ Τοῦρκοι μόλις διέκριναν τοὺς ἐπαναστάτας, ἐκλείσθησαν εἰς τοὺς πύργους τῶν προκρίτων τοῦ χωρίου Χασὰν ἀγᾶ, Ἀχμὲτ ἀγᾶ καὶ Ἀβδῆ ἀγᾶ, ἀποφασισμένοι εἰς ἀντίστασιν. Μετὰ τρεῖς ὅμως ἡμέρας, ἀποροῦντες τροφῶν καὶ πολεμεφοδίων, παρεδόθησαν. Τῇ διαταγῇ τοῦ Σκαλτσοδήμου, ὅστις ἐν τῷ μεταξὺ εἶχε γίνει κύριος τοῦ Λοιδωρικίου, οἱ αἰχμάλωτοι διενεμήθησαν μεταξὺ τῶν χωρικῶν ὅλων τῶν χωρίων, ἵνα οὕτω ἐνοχοποιηθῶσιν ὅλοι. Οἱ χωρικοὶ προθύμως παραλαβόντες αὐτοὺς ἐκόρεσαν τὸ ἐπὶ τόσα ἔτη μῖσός των, κατακρημνίσαντες ἄλλους εἰς Δοβροβίτσαν, εἰς Βαθύρεμμα, εἰς Κάρκαρον, βάραθρα κατασκότεινα, ὡσεὶ στόματα ᾅδου καὶ ἄλλους ἔρριψαν ὁλοζώντανους εἰς τὸν αἰγιαλὸν τῆς Βίδαβης.

Οἱ Κουτρουκαῖοι μετὰ τοῦτο ἐβάδισαν κατὰ τῆς Ναυπάκτου ἣν ἐπολιόρκει ἀπό τινος ὁ Χορμόβας. Ἐκεῖ ἐστάθμευσαν μετὰ τοῦ Κατσικαπῆ καὶ τοῦ Σκαλτσοδήμου πρὸ τῆς ἀνατολικῆς πύλης τοῦ φρουρίου, παντοιοτρόπως καταπονοῦντες τοὺς Ἀλβανοὺς τοῦ Ἰουσοὺφ πασᾶ. Ἀπ' ἐδῶ ὅμως ἀρχίζει διὰ τὸν Γιαννάκην Κουτρούκην μία ζωὴ πλάνητος μαχητοῦ, ἑνὸς Μερκουρίου Μπούα τῶν μεσαιωνικῶν χρόνων, τρέχοντος παντοῦ ἵνα εὕρῃ πολέμους καὶ πουθενὰ μὴ ἱσταμένου μονίμως. Ἀπὸ τῆς Ρούμελης εἰς τὸν Μωριᾶν καὶ ἀπὸ τοῦ Μωριᾶ εἰς τὴν Ρούμελην μετέβαινεν ἀδιακόπως, ὡσεὶ ὑπείκων εἰς τὴν ὁρμὴν τῶν μαχῶν, φέρων τὴν προθυμίαν του καὶ τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἄνδρας εἰς βοήθειαν τῶν ὁμοφύλων.

Μετὰ τὸν Ὀμὲρ Βρυώνην κατήρχετο ἤδη κατὰ τὸν Αὔγουστον ὁ Βεϋρὰν πασᾶς μετὰ τριῶν ἄλλων πασάδων καὶ χιλιάδων μαχητῶν. Ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἀντίστασιν τοῦ Διάκου ἐν Ἀλαμάνᾳ καὶ τὴν ἀτάρακτον τοῦ Ὀδυσσέως Ἀνδρούτσου ἐν Γραβιᾷ, ἐχρειάζετο νὰ εὕρῃ ὁ ἐχθρὸς ἄλλην μίαν τοιαύτην ἐν Λεβαδείᾳ, ὅπου ὥδευεν ἤδη ὡς καταστρεπτικὴ πυρκαϊά. Ὁ Γούρας, ὁ Νάκος Πανουργιᾶς, ὁ Παπανδρέας, ὁ Δυοβουνιώτης, κατέλαβεν τὴν Φοντάναν πρὸς τοῦτο, ἀλλὰ ἡ δύναμίς των δὲν ἦτο ἀρκετὴ ἵν' ἀντιστῇ ἀποτελεσματικῶς ἐπὶ μακρόν. Ὁ Ὀδυσσεύς, τοῦ ὁποίου καὶ μόνον τὸ ὄνομα ἠδύνατο νὰ εἶνε φραγμὸς ἀκλόνητος ἐκεῖ, ἀπουσίαζεν. Οἱ ὁπλαρχηγοὶ ἔστειλαν καὶ ἐζήτησαν ἄνδρας πρὸς ἐνίσχυσιν, ἐδῶ κ' ἐκεῖ, καὶ πρὸς τὸν Σκαλτσοδῆμον. Οὗτος δ' εὐθὺς ἔστειλε τὸν Καπετὰν Γιαννάκην μὲ τοὺς ὑπ' αὐτόν. Οἱ ὁπλαρχηγοί, μετὰ βραχεῖαν διαφωνίαν, κατέλαβον τὰ Βασιλικά, τὸν πλατύτατον ἐκεῖ δρόμον καὶ ἀνέμενον. Καὶ ὅτε τὴν 25 τοῦ μηνὸς ἐφάνη ὁ Βεϋρὰν πασᾶς συνεκρότησαν μίαν τῶν περιφανεστέρων μαχῶν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἐπαναστάσεως. Ὅσον ὁρμητικώτερον ἐπέπιπτεν ὁ ἐχθρὸς τόσον καρτερικώτερον ἀνθίσταντο οἱ Ἕλληνες καὶ τὸν ἀπεδεκάτιζον. Ὁ Βεϋρὰν πασᾶς ἐπὶ τοῦ ἵππου του, μὲ τὴν κατέρυθρον καὶ χρυσοῖς σειρητοῖς κατάστικτον ἐνδυμασίαν του, περιήρχετο τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ του, πάλλων ἀπειλητικῶς τὸ γιαταγάνι καὶ παροτρύνων ἀδιακόπως εἰς προσβολήν. Δύο φορὰς ὁ Γιαννάκης Κουτρούκης ἐσκόπευσε κατ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἡ τύχη δὲν τὸν ηὐνόησεν. Ὅτε ὅμως ὁ ἐχθρὸς περὶ τὸ βασίλευμα

Digitized by Google

τοῦ ἡλίου ἐτράπη εἰς ἀκατάσχετον φυγήν, ἀκούσας ὅτι ἐπήρχετο καὶ ὁ Ὀδυσσεύς, ὁ καπετὰν Γιαννάκης κατέκοψε διὰ τῆς πάλλας φεύγοντα τὸν υἱὸν τοῦ Βεϋράν, σχεδὸν τὴν αὐτὴν ὥραν καθ' ἣν ὁ Γκούρας, ὀλίγον παρέκει, ἐφόνευσε τὸν Μεμὶς πασᾶν.

Μετὰ τὴν μάχην τῶν Βασιλικῶν ὁ καπετὰν Γιαννάκης ἐπέστρεψε πάλιν εἰς Ναύπακτον. Ἀλλ' ἐκεῖ εἶχε φθάσει πρὸ μικροῦ ἐπιστολὴ τοῦ Λόντου, ζητοῦντος παρὰ τοῦ Σκαλτσοδήμου ἐπικουρίαν. Ὁ καπετὰν Γιαννάκης παραλαβὼν ἐκτὸς τῶν ἰδικῶν του παλληκαρίων καὶ διακόσια τοῦ Σκαλτσοδήμου, διεπεραιώθη εἰς τὴν ἀντίπεραν ἀκτὴν και μετὰ τοῦ Λόντου ἐβάδισεν εἰς Σουδενά. Ἐπὶ ἕνα μῆνα ἔμενεν ἐκεῖ ἀναμένων τοὺς ἐχθρούς. Οὗτοι τῷ ὄντι, ὡς εἶχε διαδοθῆ, διῆλθον ἐκεῖθεν, ἀλλὰ μαθόντες τὴν παρουσίαν τῶν Ρουμελιωτῶν ἔφυγον μακράν, χωρὶς νὰ ῥίψωσι τουφέκι. Οὕτω ὁ καπετὰν Γιαννάκης ἐπέστρεψε πάλιν εἰς Ναύπακτον.

Κατὰ τὸ 1824 ἄλλος Ρούμελη-βαλεσῆς, ὁ Δερβὶς πασᾶς μετὰ μυρίων ἀνδρῶν κατήρχετο ἀπειλητικὸς πρὸς τὰ Σάλωνα. Τὸν Ἰούλιον ἔφθασε πρὸ τῆς Ἄμπλιανης, μικροῦ χωρίου κειμένου μεταξὺ Σαλώνων καὶ Γραβιᾶς. Οἱ ἐκεῖ ὁπλαρχηγοί, ὁ Σκαλτσοδῆμος μὲ τὸν καπετὰν Γιαννάκην, ὁ Πανουργιᾶς, οἱ Κοντογιανναῖοι, ὁ Γιαννάκης Νοταρᾶς, ἔμενον διαφωνοῦντες περὶ τοῦ τόπου ὃν ἔπρεπε νὰ καταλάβωσι καὶ ὅλως ἀπρόθυμοι εἰς ἀντίστασιν. Ἀλλ' ὁ Κίτσος Τζαβέλλας αἴφνης παρουσιασθεὶς μὲ τοὺς Σουλιώτας ἀνέλαβε τὴν ὅλην ἀρχηγίαν καὶ κατώρθωσε νὰ ἐπιβληθῇ καὶ νὰ τοποθετήσῃ ἕκαστον ὁπλαρχηγὸν ὅπου ἤθελε. Μόνον ὁ Σκαλτσοδῆμος ἐφάνη κατ' ἀρχὰς δυσανασχετῶν κάπως διὰ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ Τζαβέλλα καὶ δὲν ἤθελε νὰ ὑπακούσῃ.

— Ἐγὼ θὰ πιάσω ὅπου θέλω· εἶπεν ὑπερηφάνως.

— Πῶς τὸ λές, ὀρὲ Σκαλτσᾶ; ἢ θὰ πιάσῃς ἐκεῖ ποῦ εἶπα ἢ θὰ πιάσῃς ἐδῶ κ' ἐγὼ θὰ πάω ἐκεῖ, ἀπήντησεν ὁ Τζαβέλλας μὲ τὴν ἀλβανικὴν ἐκείνην προφοράν του.

Εἶχε δὲ οὗτος μετὰ τῶν παλληκαρίων του τὸ κινδυνωδέστερον μέρος, τὸ ἀμέσως ὑποκείμενον εἰς τὰς προσβολὰς τοῦ ἐχθροῦ. Ἦτο τοῦτο ἁπλούστατον μανδρὶ ποιμνιοστασίου ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἔθεσε τὰ παλληκάριά του, αὐτὸς δὲ ἵστατο ἔξωθεν καθὼς καὶ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς μάχης, ἀτάραχος εἰς τὰς περὶ αὐτὸν συριζούσας σφαίρας

Ὁ Σκαλτσοδῆμος ἐπείσθη τέλος καὶ κατέλαβε τὸ ὁρισθὲν αὐτῷ μέρος. Μετὰ μάχην πεισματώδη ἔτρεψαν εἰς ἄτακτον φυγὴν τοὺς στρατοὺς τοῦ Δερβὶς πασᾶ πρὸς τοὺς μύλους. Οἱ ἐπαναστάται ἐκυρίευσαν ὅλα τὰ πολεμεφόδια τῶν ἐχθρῶν, δύο πυροβόλα καινουργῆ ἐγκαταλειφθέντα παρ' αὐτῶν ἐν τῇ φυγῇ, ἑπτὰ σημαίας καὶ τὴν σκηνὴν τοῦ Περκόφτσαλη, ὅλην χρυσοκέντητον.

Μετὰ τὴν ἄφιξιν τοῦ Ἰμπραὴμ ἐν Πελοποννήσῳ ὁ Λόντος ἐζήτησε πάλιν παρὰ τοῦ Σκαλτσοδήμου ἄνδρας πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ ἀποτεθαρρημένου σώματός του. Ὁ καπετὰν Γιαννάκης προθύμως ἐπεραιώθη τὸ δεύτερον καὶ κατέλαβεν ὑπὸ τὸν Πελοποννήσιον ὁπλαρχηγὸν τὸ Διακοφτόν. Μετ' ὀλίγον ἠναγκάσθησαν νὰ ὑποχωρήσωσιν ἐκεῖθεν πρὸ τῶν πολυαρίθμων δυνάμεων τοῦ ἐχθροῦ καὶ τότε ὁ καπετὰν Γιαννάκης ἐκλείσθη εἰς Μέγα Σπήλαιον. Ἐκεῖ ἔμενεν ἐπὶ δέκα ἡμέρας, φρουραρχοῦντος τοῦ Τούσα Μπότσαρη. Ἀφοῦ ὅμως εἰς τὸ διάστημα τοῦτο δὲν ἐφάνησαν οἱ ἐχθροί, ἐπέστρεψε πάλιν τῇ διαταγῇ τοῦ Μπότσαρη εἰς Ναύπακτον.

Ἤδη τὸ Μεσολόγγιον εἶχε πέσει εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἐχθροῦ. Ἓν σῶμα ἐκ πεντακισχιλίων τουρκαλβανῶν ὑπὸ τὸν Σούλτζα Κόρτζαν, προεπορεύετο τῆς μεγάλης στρατιᾶς τοῦ Κιουταχῆ, ὁδεῦον πρὸς τὰς Ἀθήνας. Εἰς τὸν δρόμον του ὅθεν διήρχετο κατέκαιε τὰ χωρία, συνελάμβανε καὶ διεσκόρπιζε τοὺς κατοίκους, ἀπεθάρρυνε καὶ ὑπέτασσε τοὺς ὁπλαρχηγούς. Μόλις ἔφθασε πρὸ τῆς Ναυπάκτου ἐπετέθη καὶ διεσκόρπισεν εὐθὺς ὡς φοῦκταν χώματος τοὺς ἐπαναστάτας καὶ ἔλυσε τὴν πολιορκίαν. Οἱ Κουτρουκαῖοι ἀπεσύρθησαν εἰς τὸν τόπον των, εἰς τὸ βιλαέτι τοῦ Μαλανδρίνου, ἵνα φροντίσωσι περὶ ἐξασφαλίσεως τῶν οἰκογενειῶν των. Ὅτε ὅμως τὴν ἑπομένην ἡμέραν ὁ Σούλτζα Κόρτζας ἐπλησίαζεν ἐκεῖ, συλλέξαντες ὀλίγα παλληκάρια, ἐπεχείρησαν μετὰ τοῦ Κατσικαπῆ νὰ τῷ κλείσωσι τὴν δίοδον εἰς Ντοβιάν, τὴν κάτωθεν τῆς Ξυλογαϊδάρας στενόχωρον πεδιάδα, καὶ ἀντέστησαν ὁλόκληρον ἡμέραν κατ' αὐτοῦ. Ἀλλὰ βλέποντες ἀδύνατον πᾶσαν περαιτέρω προσπάθειαν ὑπεχώρησαν τὴν νύκτα εἰς Βιτρινίτσαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Γαλαξεῖδι. Μόλις ὅμως ἔφθασαν ἐκεῖ καὶ πεζοδρόμος, ἀπεσταλμένος παρὰ τοῦ Νάκου Πανουργιᾶ, ἐκάλεσεν αὐτοὺς εἰς Πεντεόρια.

Ὁ Νάκος Πανουργιᾶς ἦτο ἐκεῖ μετ' ἄλλων ὁπλαρχηγῶν καὶ εἶχον ὅλοι σκοπὸν νὰ ἐμποδίσωσι τὴν δίοδον τῶν τουρκαλβανῶν. Ἀλλὰ διεφώνησαν οἱ ὁπλαρχηγοὶ περὶ τῆς θέσεως ἣν ἔπρεπε νὰ καταλάβωσιν. Οἱ μὲν ἄλλοι προέτεινον τὴν πρὸ τοῦ χωρίου, ἐκκλησίαν Ἅγιος Γεώργιος τὴν ἤδη εἰς νεκροταφεῖον χρησιμεύουσαν καὶ τὰς οἰκίας τοῦ χωρίου, ὁπόθεν τοῖς ἦτο εὔκολος ἡ ὑποχώρησις ἐν ἀνάγκῃ, ὁ Νάκος ὅμως ἤθελε τὸ ἐπὶ τοῦ βουνοῦ τῆς Παναγίας παλαιόκαστρον, καὶ πρὸς τοῦτο ἀνεχώρησε μὲ τὰ ὑπ' αὐτὸν διακόσια παλληκάρια. Οἱ λοιποὶ ὁπλαρ-

Digitized by Google

χηγοὶ μὴ δεχόμενοι τοῦτο ἀπεσύρθησαν εἰς τὰ ἄνωθεν τοῦ χωρίου Παλάτια, καὶ ἐκεῖθεν ἐθεῶντο τὴν πρόοδον τῶν τουρκαλβανῶν.

Ἐκ τῶν πέντε ὀρέων, Ζητομή, Τέμπρη, Μαυράχη, Ἅϊ Μᾶς, Κοῦκος, τῶν ὑψουμένων πέριξ τοῦ χωρίου καὶ ἐκ τῶν ὁποίων ὑποτίθεται ὅτι ὠνομάσθη Πεντεόρια τὸ χωρίον, ἡ Ζητομὴ καὶ ὁ Ἅϊ Μᾶς ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους καὶ ὁ Κοῦκος ἐκ τοῦ ἄλλου σχηματίζουσι βαθεῖαν φάραγγα, ἀρχομένην ἐκ δυσμῶν ἀπὸ τῆς πεδιάδος τῆς Βίδαβης. Πρὸ τοῦ χωρίου, δεξιὰ τῷ ἐρχομένῳ ἐκ Βίδαβης ὑψοῦται ἀπομεμονωμένος βουνός, κωνοειδὴς φαλακρότατος, εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὁποίου ἦτο παλαιόκαστρον καὶ ἐκκλησίδιον τῆς Παναγίας. Ἐκεῖ ἐκλείσθη ἵνα φράξῃ τὴν δίοδον τῶν τουρκαλβανῶν ὁ Πανουργιᾶς καὶ ἐπειδὴ ἐγκατελείφθη ὑπὸ τῶν ἄλλων ὁπλαρχηγῶν, ἔστειλε καλῶν εἰς ἐπικουρίαν τοὺς Κουτρουκαίους. Οὗτοι εὐθὺς ἡτοιμάσθησαν νὰ ὑπάγωσι καὶ προαπέστειλαν πέντε παλληκάρια πρὸς τὸν Πανουργιᾶν ἵνα τῷ κοινοποιήσωσι τὴν μετ' ὀλίγον παρουσίαν των. Μόλις ὅμως οἱ ἀπόστολοι οὗτοι ἔφθασαν ἐντὸς τοῦ παλαιοῦ κάστρου καὶ οἱ Τοῦρκοι ὡς μυρμηκιὰ ἐξεχύθησαν, ἐρχόμενοι ἀπὸ τῆς Βίδαβης, εἰς τὴν φάραγγα καὶ τὰς πέριξ ράχεις, ἀπεδίωξαν ὀλίγους Ἕλληνας, κεκλεισμένους πρὸς ἀντίστασιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ αἴφνης περιεκύκλωσαν τὸ βουνὸν τῆς Παναγίας. Πρὶν οἱ Ἕλληνες προφθάσουν νὰ ρίψουν τὸ πρῶτον τουφέκι οἱ τουρκαλβανοὶ ἀνέβησαν τὸν βουνόν, καὶ ἐπήδησαν ἐντὸς τοῦ παλαιοκάστρου, πολυάριθμοι. Ὅλοι καὶ οἱ πέντε ἀκόμη ἐκ τῶν Κουτρουκαίων κατεσφάγησαν ἐκεῖ οἰκτρῶς καὶ ὁλόκληρος ἡ Ρούμελη ἐθρήνησε τότε τὰ καλλίτερα παλληκάρια τῆς ἐπαναστάσεως. Ὁ Πανουργιᾶς ἐσώθη ὡς ἐκ θαύματος. Πρῶτος ὁ Θανάσης Γκέκας, μόλις ἐκυκλώθησαν, ἔθηκεν εἰς αὐτὸν τὴν ἰδέαν τῆς ἐξόδου· εὐθὺς δὲ ἐπήδησεν ἔξω μὲ τὸ γιαταγάνι εἰς χεῖρας.

— Πέρα, ὀρέ, νὰ διαβῇ τὸ καπετάνιο! ἐφώναξε στεντορείως.

Οἱ τουρκαλβανοί, πτοηθέντες ἐκ τοῦ τοσούτου θάρρους, παρεμέρισαν εὐθὺς καὶ διῆλθον ὁ Γκέκας, ὁ Πανουργιᾶς καὶ ὁ Γιάννης Καψάλης. Εὐθὺς ὅμως συνελθόντες ἐκ τῆς ἐκπλήξεως οἱ Τουρκαλβανοὶ κατεδίωξαν αὐτοὺς καὶ ὁ Πανουργιᾶς βραδυκίνητος καὶ ἀπαυδήσας θὰ συνελαμβάνετο ἂν ὁ ἕτερος τῶν συνεξελθόντων, ὁ Καψάλης, δὲν ἔσωζε λαβὼν αὐτὸν ἐπ' ὤμων. Οὕτω, ὅτε οἱ Κουτρουκαῖοι ἔφθασαν ἐκ τοῦ Γαλαξειδίου, τρεῖς σχεδὸν ὥρας ἀπέχοντος ἐκεῖθεν, εὗρον τὸν βουνὸν κατειλημμένον ὑπὸ τῆς μυρμηκιᾶς τοῦ ἐχθροῦ.

Ἀπ' ἐκεῖ ὁ καπετὰν Γιαννάκης μετέβη εἰς Χώστια τῆς Δοβραίνης καὶ Περαχώραν ἵνα προστατεύσῃ πλῆθος γυναικοπαίδων, συσσωρευμένων ἐκεῖ ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς Ρούμελης. Εἶτα κατέλαβε μετὰ τοῦ Τζαβέλλα καὶ τῶν Σουλιωτῶν τὸ Λουτράκι καὶ διεσκόρπισαν ἐκεῖ πολυπληθὲς σῶμα ἐχθροῦ. Μετ' ὀλίγον μετέβη ἐκ τρίτου ἤδη εἰς τὸν Λόντον, ὅπου ὑπηρέτησε μετὰ τοῦ σώματός του ἐπὶ τρεῖς μῆνας. Κατ' αὐτὸ τὸ διάστημα πολλάκις ὁ Λόντος μετεχειρίσθη τὸν καπετὰν Γιαννάκην καὶ διὰ τὰς ἐμφυλίους διενέξεις του καὶ τὰς τοπικάς του ἐχθροπαθείας.

Ἀλλ' ὁ Καραϊσκάκης, διορισθεὶς αἴφνης ἀρχιστράτηγος τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, ἐκάλει περὶ αὐτὸν ὅλους τοὺς ὁπλαρχηγοὺς πρὸς καταπολέμησιν τοῦ ἐπιφόβου καταστάντος Κιουταχῆ. Ὁ καπετὰν Γιαννάκης ἑνωθεὶς μετὰ τοῦ Γιώργη Δράκου καὶ Κατσικαπῆ, εὑρισκομένων καὶ τούτων ἐν Πελοποννήσῳ, ἀπεβιβάσθησαν μετὰ ὀκτακοσίων παλληκαρίων εἰς Γκαβουλινίτσαν, παραλίαν τῆς Ξυλογαϊδάρας παρὰ τὰ Τριζόνια, καὶ ἐκεῖθεν διευθύνθησαν εἰς Μαραζᾶ. Τὰ Μαραζᾶ εἶνε μικρὸν χωρίον τοῦ δήμου Τολοφῶνος, κείμενον εἰς τὴν κλιτὺν τραχέος βουνοῦ, κατέναντι τῆς Ξυλογαϊδάρας. Ἐκεῖ διέμενον ὁ Τσέγγο Τομαρίτσας μετὰ διακοσίων τουρκαλβανῶν. Οὗτος μόλις ἔμαθε τὴν παρουσίαν τῶν Ἑλλήνων ἀπεσύρθη εἰς Κατσουρό. Τὸ Κατσουρὸ εἶνε βουνὸν ὑψηλὸν καὶ ἀπότομον πρὸς τὸ βάθος τῆς πεδιάδος τῆς Βιτρινίτσας, ἔχον εἰς τὴν κορυφήν του Μονὴν τῆς Παναγίας καὶ εἰς μίαν ἄλλην, παρέκει, χαλάσματα ἐκκλησιδίου τοῦ προφήτου Ἠλία. Ὁ καπετὰν Γιαννάκης καὶ οἱ λοιποὶ δὲν ἐπρόφθασαν ν' ἀναπαυθῶσιν εἰς Μαραζᾶ καὶ πεζοδρόμος τοῦ Καραϊσκάκη ἔφθασε φέρων ἐπιστολὴν εἰς τὸν Δράκον διαλαμβάνουσαν αὐτολεξεὶ οὕτω: «Ὁ γυιὸς τοῦ Θανάση Δράκου ὅθε βρεθῇς νὰ πετάξῃς τῆς κάπαις καὶ νὰ 'ρθῆτε βοήθεια γιατὶ πλακώσαν οἱ τοῦρκοι..» Ὅταν ἔφθασεν ὁ πεζοδρόμος ἦτο ἑσπέρας. Εὐθὺς πάλιν εἰς τὸ πόδι καὶ διὰ Πορέσσης, Πεντεορίων, Ἁγίας Εὐθυμίας, Σαλώνων, Καστρίου ἔφθασαν εἰς Ἀράχωβαν. Ἦτο χειμών, Νοέμβριος μήν. Εὗρον τὸν Καραϊσκάκην καθήμενον πλησίον μεγάλης πυρᾶς ἔξω, ὄπισθεν τοῦ ἱεροῦ βήματος τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Γεωργίου. Ὁ Καραϊσκάκης ἀποδιώξας τῆς πόλεως εἶχε κλείσει ἀπὸ ἡμερῶν τὸν Μουστάμπεην καὶ τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἀλβανοὺς εἰς μίαν ράχιν κατέναντί του. Ἐγνώριζε τὴν στενοχωρίαν των, τὴν ἀπορίαν τῶν τροφῶν καὶ τῶν πολεμεφοδίων, τὴν ἔλλειψιν τῶν σκεπασμάτων εἰς τὸ τόσον ψῦχος, τὸ βαρὺ καὶ ἀνυπόφορον τοῦ Παρνασσοῦ, καὶ ἔμενεν ἄγρυπνος ἐπιτηρῶν ὁ ἴδιος μήπως τῷ διαφύγωσι. Μόλις εἶδε τοὺς ὁπλαρχηγοὺς ἐρχομένους ἠγέρθη καὶ περιπτυχθεὶς τοὺς ἐφίλησεν ἀδελφικῶς.

— Ἔ, τοὺς ἔχομε καλά· εἶπεν εἰς αὐτοὺς

Digitized by Google

μὲ τὴν ἥσυχον φωνήν του· νὰ πιάστε τὰ ταμπούρια, καπετανεραῖοι, καὶ ὑπομονή, ντέ· ὅποιος ἀγαπάει τὴν πατρίδα θὰ ὑποφέρῃ.

Ἐπὶ ὀκτὼ ἡμέρας ἔμεινεν ὁ καπετὰν Γιαννάκης εἰς τὰ ταμπούρια, τὰ πρὸς τὴν Δαύλιαν, φυλάσσων ἀγρύπνως καὶ τρώγων ξηρὰς μόνον ἐλαίας μετὰ τῶν στρατιωτῶν. Ὅτε δὲ ἐπειράθησαν οἱ Ἀλβανοὶ νὰ φύγουν, ἀπεδεκάτισαν αὐτούς, κινηθέντες ὅλοι κατὰ διαταγὴν τοῦ Καραϊσκάκη καὶ συνετελέσθη ἡ φοβερὰ ἐκείνη φθορὰ τῶν πολεμίων καθ' ὅλην τὴν νύκτα τῆς εἰκοστῆς τετάρτης Νοεμβρίου.

Μετὰ τοῦτο ὁ καπετὰν Γιαννάκης, κατὰ διαταγὴν τοῦ Καραϊσκάκη, ἐπέστρεψε πάλιν εἰς Ναύπακτον καὶ ἐπανέλαβε μετ' ἄλλων ὁπλαρχηγῶν τὴν πολιορκίαν τοῦ φρουρίου. Ἔκαμον πολλὰς ἀποπείρας ἐκεῖ πρὸς κυρίευσιν αὐτοῦ καὶ κλίμακας μετεχειρίσθησαν πολλάκις, ἀλλ' ἡ ἀνδρεία τῶν ἐν αὐτῷ ἀλβανῶν καὶ ἡ ἐπιμονὴ τοῦ φρουράρχου των Ἰουσοὺφ πασᾶ ὅλας τὰς ἐματαίου. Κατὰ τὰς ἐξόδους ὅμως τὰς ὁποίας ἔκαμνον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν οἱ Ἀλβανοί, πρὸς πορισμὸν τροφίμων, πάντοτε κατεφθείροντο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Μίαν φορὰν ἐξῆλθον πρὸς τοῦτο ἑξήκοντα ἱππεῖς· ἐνῷ ὅμως ἐπέστρεφον νὰ εἰσέλθωσι πάλιν εἰς τὸ φρούριον, ὁ καπετὰν Γιαννάκης, ὁ Χωσάδας καὶ ὁ Δημήτριος Κάρμας, κρυβέντες εἰς Πλάλαν, ἐπετέθησαν αἴφνης κατ' αὐτῶν καὶ τοὺς ἠνάγκασαν νὰ ῥιφθῶσιν εἰς τὴν θάλασσαν. Οἱ πλεῖστοι ἐπνίγησαν, ἕνας ἐτράπη εἰς τὸ μέρος τῆς ξηρᾶς καὶ ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Χωσάδα, ὀλίγοι δέ, τρεῖς τέσσαρες, κατώρθωσαν νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸ φρούριον.

Οὕτω διῆλθεν ἐκεῖ τὸν καιρὸν ὁ καπετὰν Γιαννάκης, πολεμῶν καὶ πολεμούμενος, μέχρις οὗ ἔφθασεν ὁ Κυβερνήτης. Τότε παρεδόθη ἡ ἡ φρουρὰ τῆς Ναυπάκτου εἰς τοὺς Ἕλληνας καὶ ἔληξεν ὁ ἀγών· τότε καὶ ὁ καπετὰν Γιαννάκης ἀπεσύρθη εἰς τὴν πατρίδα του, φέρων τὰς οὐλὰς εἰς τὸ σῶμα καὶ τὸν βαθμὸν τῆς ὑποχιλιαρχίας ὃν τῷ ἔδωκεν ἡ Κυβέρνησις κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ 1825, ἀμείβουσα τοὺς ἀγῶνάς του. Κατὰ τὸ 1835 ὑπέβαλε τὸ δίπλωμά του τοῦτο εἰς τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ ἀγῶνος, ἀλλ' ἔμεινεν ἄγνωστον εἰς τὰ ἀρχεῖα τοῦ Λοιδωρικίου μέχρι τοῦ 1886. Οὕτω κατεπλακώθη τὸ δίπλωμα, κατεπλακώθησαν καὶ αἱ ὑπηρεσίαι του...

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

Ὁ ἐπιχειρῶν ἐν ταῖς λύπαις τῆς καρδίας, νὰ παραμυθήσῃ ἐκεῖνον ὅστις θέλει νὰ εἶνε ἀπαραμύθητος, ἀφαιρεῖ παρ' αὐτοῦ τὴν μόνην ἀπομείνασαν παραμυθίαν.

ΥΓΙΕΙΝΗ

Ο ΛΑΙΜΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΛΑΙΜΟΔΕΤΑΙ

Ὀλίγα εἶνε τὰ μέλη τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, τὰ ὁποῖα, ἐκτὸς τῆς σπουδαιότητος ἣν ἔχουσι διὰ τὴν ζωήν, ἀποτελοῦσι συγχρόνως καὶ ἕνα τῶν κυριωτέρων παραγόντων τῆς καλλονῆς του.

Τοιοῦτον μέλος εἶνε ὁ λαιμός, διότι εἰς τὸν στενὸν αὐτοῦ χῶρον περικλείονται σπουδαιότατα ὄργανα διὰ τὴν ζωήν, διασχίζουσιν αὐτὸν τὰ νεῦρα τὰ ῥυθμίζοντα τὰς κινήσεις τῆς ἀναπνοῆς καὶ τοὺς παλμοὺς τῆς καρδίας, δι' αὐτοῦ ἀνέρχονται πρὸς τὸν ἐγκέφαλον τὰ τρέφοντα τοῦτον αἱματοφόρα ἀγγεῖα, κατέρχονται δὲ οἱ ὀχετοί, δι' ὧν εἰσάγομεν εἰς τὸ πειναλέον σῶμά μας τὰς τροφὰς καὶ τὸν ἀπαραίτητον εἰς τὴν ζωὴν ἀτμοσφαιρικὸν ἀέρα, ἄνευ τοῦ ὁποίου δὲν δυνάμεθα νὰ ὑπάρξωμεν οὐδ' ἐπὶ πέντε λεπτὰ τῆς ὥρας.

Τὸ πολυσήμαντον τοῦτο μέλος τοῦ σώματός μας ἐφρόντισεν ἡ φύσις νὰ κοσμήσῃ καὶ διὰ πολλῶν χαρίτων, περιττὸν δὲ εἶνε εἰς τὰς ἀπερίττους ταύτας σημειώσεις νὰ προσθέσωμεν ἐκτενῆ περιγραφὴν αὐτῶν καὶ ν' ἀποδείξωμεν πόσον ἐξαιρεῖ τὰς ἄλλας τοῦ σώματος καλλονὰς λαιμὸς ἁρμονικῶς καὶ καλῶς ἐσχηματισμένος, ὁποῖος εἶνε ὁ τῶν γυναικῶν, ἐν ᾧ ὁ ἀνδρικὸς φέρει, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, τὴν ἀσχημίζουσαν ἐκείνην εἰς τὰ ἔμπρὸς προεκβολήν, τὴν ἀποκαλουμένην *μῆλον τοῦ Ἀδάμ* καὶ σχηματιζομένην ὑπὸ τοῦ θυρεοειδοῦς χόνδρου τοῦ λάρυγγος.

Ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὰς ἀσθενείας παρετηρήθη ὅτι μεγάλην ἔχει σημασίαν ὁ σχηματισμὸς τοῦ λαιμοῦ.

Οἱ ἐπιρρεπεῖς εἰς στηθικὰ νοσήματα ἔχουν τὸν λαιμόν των συνήθως ἐπιμήκη, ἰσχνὸν καὶ λεπτόν, εἶνε δὲ καὶ οἱ ἴδιοι ἰσχνοὶ τὸ σῶμα, ἀσθενικοί, καὶ ἀδύνατοι, ἀφ' ἑτέρου δὲ οἱ ἔχοντες τὸν τράχηλόν των πάρα πολὺ βραχὺν καὶ συμπεπιεσμένον ἐπὶ τοῦ κορμοῦ ὑπόκεινται συχνὰ εἰς τοὺς κινδύνους τῶν ἐγκεφαλικῶν συμφορήσεων καὶ τῆς ἀποπληξίας.

Ὁ Γάλλος παθολόγος καὶ πειραματιστὴς Brown-Séguard ἐξήτασε κατὰ διαφόρους τρόπους τὸν λαιμὸν καὶ εὗρεν ὅτι, ἀφαιρουμένου τοῦ δέρματος—τὸ ὁποῖον εἶνε πολὺ εὐαίσθητον—τὰ λοιπὰ ὄργανα, κυρίως δὲ ὁ λάρυγξ καὶ ἡ τραχεῖα ἀρτηρία, δεικνύουσι σχετικήν τινα αναλγησίαν καὶ τὸ φαινόμενον τοῦτο ἐξηγεῖ τοὺς ὀλίγους πόνους, τοὺς ὁποίους αἰσθάνονται οἱ ὑποβαλλόμενοι εἰς ἐγχειρίσεις τῶν ὀργάνων τούτων.

Χωρὶς λοιπὸν ν' ἀμφιβάλλωμεν περὶ τῆς ὁμολογουμένης ἡρωϊκότητος τοῦ ἀποθανόντος

Digitized by Google

αὐτοκράτορος Φρειδερίκου τοῦ Γ', ἠμποροῦμεν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ὑπέστη τόσον ἀνδρικῶς τὴν τραχειοτομίαν, ἐπειδὴ καὶ οἱ πόνοι οὓς ἔμελλε νὰ αἰσθανθῇ ἦσαν ὀλίγοι.

Παρετήρησαν ἐπίσης καὶ τὸ περίεργον φαινόμενον, ὅτι ἠμπορεῖ τις ν' ἀποθάνῃ ἐκ συγκοπῆς τῆς καρδίας, τῆς ἀναπνοῆς καὶ τῶν λειτουργιῶν τοῦ ἐγκεφάλου, ἐὰν αἴφνης κτυπηθῇ δυνατὰ εἰς τὸν λαιμόν, ἐὰν αἴφνης περισφιχθῇ ἐπὶ ὀλίγας στιγμὰς δυνατὰ ὁ λαιμός, ἀτύχημα τὸ ὁποῖον συνέβη πολλάκις εἰς διαπληκτισμούς, καθ' οὓς ὁ εἷς τῶν ἀντιπάλων συνέλαβε τὸν ἄλλον ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ.

Οὐχὶ εὐκαταφρόνητος εἶνε προσέτι καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἄλλων ἀσθενειῶν, εἰς τὰς ὁποίας ὑπόκειται ὅ τε λαιμὸς καὶ ὁ τράχηλος. Ἐν πρώτοις ἀναφέρομεν τὰς διαφόρους φλεγμονὰς τῶν λυμφατικῶν ἀδένων, αἱ ὁποῖαι ἐπέρχονται μετὰ δυνατὸν κρυολόγημα, ἢ γεννῶνται ἐπὶ τῇ βάσει ἄλλων ἀσθενειῶν, τῆς ῥαχίτιδος π. χ. τῆς χοιραδώσεως κτλ. ἔπειτα τὸ λεγόμενον *στραβολαίμιασμα*, τὸ ὁποῖον ὡς ἐκ τῆς συστολῆς τῶν μυώνων τοῦ λαιμοῦ δίδει εἰς τὴν κεφαλὴν ὅλως διόλου λοξὴν θέσιν, καὶ τέλος τὴν *βρογχοκήλην* ἢ *'γγοῦσαν*, προξενουμένην ἐκ τῆς ὑπερτροφίας τοῦ θυρεοειδοῦς ἀδένος.

Τοιοῦτο λοιπὸν μέλος, τόσα καθήκοντα ἔχον νὰ ἐκπληρώσῃ καὶ κείμενον εἰς τόσον εὐπρόσβλητον θέσιν χρήζει φυσικῶς ἰδιαιτέρας προσοχῆς καὶ περιποιήσεως· δὲν πρέπει νὰ συμπιέζηται, ἀλλὰ μόνον νὰ προφυλάσσηται ἀπὸ τὰς προσβολὰς τῆς ἀτμοσφαίρας.

Οἱ πρόγονοί μας καὶ εἰς τοῦτο, ὅπως καὶ εἰς τόσα ἄλλα, ἦσαν ἀπαράμιλλοι: γυμνὸν εἶχον συνήθως καὶ ἐλεύθερον τὸν λαιμόν των, διὰ νὰ εἶνε ἀπρόσκοπτος ἡ κυκλοφορία μεταξὺ τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τοῦ κορμοῦ, μόνον δὲ ὁσάκις ὁ καιρὸς ἦτο πολὺ ψυχρὸς καὶ εὐμετάβολος ἔφερον μαζῆ των λεπτὰ λινὰ ὑφάσματα καὶ δι' αὐτῶν τὸν περιετύλισσον θερμῶς. Τὸ ἴδιον ἔκαμνον καὶ οἱ τρυφηλοὶ μαθηταί των οἱ Ρωμαῖοι.

Οἱ αἱματώδους κράσεως, τῶν ὁποίων ὁ λαιμὸς εἶνε πολὺ ἀνεπτυγμένος, μὲ προσοχὴν πρέπει νὰ ἐκλέγουν τοὺς λαιμοδέτας των. Οἱ ἀοιδοὶ οὐδέποτε πρέπει νὰ σφίγγουν τὸν λαιμόν, καὶ ἐν τούτοις αὐτοὶ πρὸ πάντων ὀφείλουν νὰ ἔχουν αὐτὸν θερμόν, διότι ἡ χλιαρὰ θερμοκρασία εὐρύνει τὰ φωνητικὰ ὄργανα καὶ κάμνει τὴν φωνὴν πλέον καθαρὰν καὶ ἁρμονικήν, ὀφείλουν ὅμως συγχρόνως καὶ νὰ ἀποφεύγουν τοὺς χονδροὺς λαιμοδέτας καὶ τὰ πολλὰ τυλίγματα τοῦ λαιμοῦ, διότι ἄλλως αἱ φωνητικαὶ χορδαὶ γίνονται πολὺ εὐαίσθητοι ἀπέναντι τῶν μεταβολῶν τῆς ἀτμοσφαίρας.

Τὸ ἄριστον θεραπευτικὸν μέσον πρὸς ἐνίσχυσιν καὶ σκληραγωγίαν τοῦ λαιμοῦ εἶνε αἱ πρωϊναὶ πλύσεις διὰ ψυχροῦ ὕδατος, ἀλλὰ πλύσεις ἄφθονοι καὶ διαρκεῖς, πάντοτε ὅμως, ὅταν ἐξερχώμεθα ἀπὸ θερμοῦ εἰς ψυχρότερον μέρος, πρέπει νὰ καλύπτωμεν ἀμέσως τὸν λαιμὸν διὰ λεπτοῦ τινος ὑφάσματος πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἀμέσου συγκοινωνίας τοῦ ἀέρος πρὸς τὸ θερμανθὲν αὐτοῦ δέρμα.

Οἱ λαιμοδέται εἶνε ἐφεύρεσις κροατική. Ἐπὶ Λουδοβίκου ΙΔ' εἶχεν ἔλθῃ εἰς Βερσαλλίας σύνταγμα Κροατῶν μισθοφόρων, οἱ ὁποῖοι ὅλοι ἐφόρουν λαιμοδέτας, ἀποτελουμένους τὸ κατ' ἀρχὰς ἐξ ἁπλοῦ τεμαχίου ὑφάσματος *μουσελίνης* μετάξης ἢ *μπατίστας*. Ἔκτοτε ὁ συρμὸς ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς ποικίλας μορφὰς καὶ σχήματα, κατήντησε δὲ οἱ Εὐρωπαῖοι τοῦ παρελθόντος αἰῶνος νὰ φέρωσιν ὡς λαιμοδέτας ὁλόκληρα ἐφαπλώματα, καλύπτοντα τὸν λαιμόν, τὴν σιαγόνα καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ ὦτα.

Ἀλλ' ὁ συρμὸς τῶν ἡμερῶν μας δὲν εἶνε τόσον δεσποτικός, ἡπλοποίησε δὲ πολὺ τοὺς λαιμοδέτας, οἱ ὁποῖοι, ὡς φοροῦμεν αὐτοὺς τὴν σήμερον, δὲν ἀντιβαίνουσιν εἰς τοὺς νόμους τῆς ὑγιεινῆς. Τοιούτους, ἀβλαβεῖς καὶ ἀκάκους διὰ τὴν ὑγείαν μας, τοὺς παρελάβαμεν καὶ ἡμεῖς παρὰ τῶν Εὐρωπαίων, ἐν ᾧ οἱ πατέρες ἡμῶν, οἱ ἐν ἀδιαλείπτῳ σκληραγωγίᾳ ζήσαντες καὶ ἀγωνισθέντες, ἔμειναν ξένοι πρὸς τὰ κατὰ τὴν ἐποχήν των λυμαινόμενα τοὺς Εὐρωπαίους σχήματα τῶν λαιμοδετῶν.

Ἐκ τῶν ἀσθενειῶν τοῦ λαιμοῦ ἡ *'γγοῦσα* ἢ βρογχοκήλη δεικνύει ἐνδημικὸν χαρακτῆρα. Ἐν Εὐρώπῃ πολλαὶ ὑπῆρχον χῶραι, ὁπόθεν εἶνε ἀδύνατον νὰ ἐξαλειφθῇ αὐτὴ ἡ ἀσθένεια, ἐν δὲ τῇ Τουρκεστάνῃ ὑπάρχει μία πόλις, τῆς ὁποίας ὅλοι σχεδὸν οἱ κάτοικοι ἔχουν *'γγοῦσαν* καὶ διακρίνονται ἐπὶ *ἠλιθιότητι*· καὶ αὐτὸ εἶνε τὸ περίεργον, ὅτι ἡ ἀσθένεια αὕτη συνοδεύεται σχεδὸν πάντοτε καὶ ὑπὸ ἀποβλακώσεως τοῦ πάσχοντος ἀτόμου. Τὸ φαινόμενον τοῦτο δὲν κατώρθωσεν ἀκόμη νὰ ἐξηγήσῃ ἡ ἐπιστήμη.

Ὡς κυριωτέραν ἀφορμὴν τοῦ νοσήματος τούτου παραδέχονται τὴν ὑγρασίαν τοῦ ἐδάφους καὶ τὴν κακὴν τοῦ ὕδατος ποιότητα, στερουμένου ἰωδίου κτλ. Ἀναφαίνεται δὲ συχνότερα εἰς τοὺς ἄνδρας παρὰ εἰς τὰς γυναῖκας, καὶ πρὸς θεραπείαν του μεταχειρίζονται ἐξωτερικῶς τὸ ἰώδιον, ἐσωτερικῶς δὲ τονικὰ φάρμακα, ἐνίοτε δὲ καὶ ὑποδερμίους ἐνέσεις ἐργοτίνης· τὸ καλλίτερον ὅμως εἶνε ν' ἀποφεύγῃ τις τὰς ἀφορμάς, αἱ ὁποῖαι προεκάλεσαν τὴν ἀσθένειαν, ν' ἀλλάξῃ κλίμα, ἢ τοὐλάχιστον νὰ μὴ πίνῃ τὸ νερὸν τοῦ τόπου ὅπου ἠσθένησε.

Αἱ ἀδενίτιδες, δηλαδὴ αἱ φλεγμοναὶ τῶν ἀδένων τοῦ λαιμοῦ καὶ αὐταὶ ἀπαιτοῦν πολλὴν καὶ σύντονον περιποίησιν· πρῶτον καὶ κύριον εἶνε νὰ ἐμποδίσωμεν τὸν σχηματισμὸν τοῦ

Digitized by Google

πύου, διότι ἄλλως ἀνάγκη εἶνε νὰ παράσχωμεν ἔξοδον εἰς τοῦτο δι' εὐρείας ἐντομῆς, ἡ ὁποία ἀφίνει κατόπιν εἰς τὸν λαιμόν μας οὐλὴν πολὺ δυσάρεστον καὶ ἥκιστα ἐξωραϊστικήν.

Συμπτώματα τῆς ὀξείας ἀδενίτιδος εἶνε πόνος, κοκκινάδα, πύρωσις καὶ ἐξόγκωσις τοῦ πάσχοντος μέρους, προσέτι δὲ καὶ πυρετὸς καὶ ἐλαφρά τις γαστρικὴ ἀναστάτωσις. Πρὸς τοπικὴν δὲ θεραπείαν ἐπιχρίομεν τὸ ἀλγοῦν μέρος δι' ἐλαστικοῦ κολοδίου ἰωδοφορμίου, ἐν ᾧ ἐσωτερικῶς μεταχειριζόμεθα κυρίως ἰωδοῦχα καὶ ὑδραργυροῦχα φάρμακα. Ἡ χρονία ἀδενίτης καταντᾷ εἰς ὑπερτροφίαν τῶν ἀδένων καὶ πρὸς καταπολέμησιν αὐτῆς ἐνισχύομεν τὸ σῶμα διὰ θειούχων θερμῶν ὑδάτων, δι' ἀρσενικούχων ἀναλύσεων, διὰ τοῦ ἀέρος τῆς θαλάσσης καὶ διαμένοντες εἰς μέρη ὑψηλά, ὅπου τὸ ἔδαφος ξηρὸν καὶ ὁ ἀὴρ καθαρός. Ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ ἄλλα πολλὰ φάρμακα, τῶν ὁποίων ὅμως τὴν χρῆσιν μόνον ὁ ἰατρὸς δύναται νὰ ὑποδείξῃ.

Οἱ ῥευματισμοὶ τῶν μυώνων τοῦ λαιμοῦ, τὸ λεγόμενον *στραβολαίμιασμα*, ὑποχωροῦν εἰς τὰς τρίψεις δι' ἀρωματικῶν καὶ τερεβινθούχων ὑδάτων θεραπεύονται δὲ διὰ θειούχων λουτρῶν καὶ τινων ἄλλων φαρμάκων, ἐξ ὧν ἀναφέρομεν τὴν ἀντιπυρίνην, ἡ ὁποία ἀπό τινος πλησιάζει νὰ καταντήσῃ πανάκεια, ἀφ' οὗ ἀποτελεσματικῶς ἐδοκιμάσθη εἰς πλείστας ὅσας ἀσθενείας καὶ πάντοτε σχεδὸν ἱκανοποίησε τὰς προσδοκίας τοῦ τε ἰατροῦ καὶ τοῦ πάσχοντος.

Δρ. Φλς.

ΑΙ ΗΛΙΚΙΑΙ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

(*Δημῶδες*)

Τὸ ἑπόμενον δημῶδες κρητικὸν ποίημα, πλῆρες ἱλαρότητος, ἀπέστειλεν ἡμῖν πρὸς δημοσίευσιν ὁ ἐν Κυθήροις διαμένων κ. Ἐμμανουὴλ Μόρμορης.

Ὁ ἄνθρωπος ὄντες γεννᾶται
δυὸ καὶ τριῶ λογιῶ ντανττᾶται. 1)
Εἰς τοὺς δέκα γραμματισμένος
καὶ ὠμορφοκαμωμένος.
Σ τοὺς εἴκοσι ντελῆ κανλῆς
καὶ καλὸς ξεφαντωτής.
Στοὺς τριάντα ἀνδρειωμένος
κ' εἰς τὸν κόσμο ξακουσμένος.
Στοὺς σαράντ' ἀνθεῖ καὶ δένει
τὰ παιδιά του ἀναστένει.
Στοὺς πενῆντα γιὰ βουλὴ
ἂν ἔχῃ κεφαλὴ καλή.
Στοὺς ἑξῆντα χαμπουρώνει
καὶ μαγκοῦρες περμαζώνει.
Στοὺς ἑβδομῆντα δὲ 'φελᾷ
μόνο τὰ ψωμιὰ χαλᾷ.
Στοὺς ὀγδόντα οἱ ἐδικοί του
τοῦ βαρυόνται τὴ ζωή του.
Θέ' μου, πάρε μάς τονε,
ξεροβγάλε μάς τονε,
μὴ τοὺς σώσῃ ἑκατό·
Δὲν τὸν ταγιαντοῦμε πλειό.

1) ντανττᾶται=νταντεύεται, ἀνατρέφεται.

ΟΙ ΕΠΑΙΤΑΙ ΚΑΙ Η ΕΡΓΑΣΙΑ

Οὐχὶ σπανίως βλέπομεν ἀνθρώπους καθ' ὅλα ὑγιεῖς καὶ ἀκμαίους τείνοντας χεῖρα ἐπαιτίδα, εἰς δὲ τὰς ἀπευθυνομένας αὐτοῖς παρατηρήσεις ἐπὶ τῇ φυγοπονίᾳ των δικαιολογουμένους ὅτι δὲν εὑρίσκουσιν ἐργασίαν. Ἐν Παρισίοις ἠθέλησε φιλάνθρωπός τις νὰ λάβῃ πεῖραν ἀσφαλῆ τῶν ἐπαιτῶν τούτων, τὰ δὲ ἐξαγόμενα εἰς ἃ κατέληξεν ὑπῆρξαν περιεργότατα καὶ διδακτικώτατα. Θελήσας νὰ μάθῃ κατὰ πόσον τὰ παράπονα τῶν ὑγιῶν ἐπαιτῶν περὶ μὴ εὑρέσεως ἐργασίας ἦσαν δεδικαιολογημένα συνεννοήθη μετά τινων γνωστῶν αὐτῷ ἐμπόρων, βιομηχάνων, ἐργοστασιαρχῶν, οἵτινες ἀνέλαβον νὰ δίδωσιν ἐργασίαν ἐπὶ ἡμερομισθίῳ 4 δραχμῶν εἰς πάντα στελλόμενον πρὸς αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ ἐν λόγῳ φιλανθρώπου, οἵτινες θὰ ἐπαρουσίαζον ἐπιστολήν. Ἐν διαστήματι λοιπὸν 8 μηνῶν ἐγνωρίσθη μὲ 727 ἐπαίτας ὑγιεῖς, οἵτινες φυσικῷ τῷ λόγῳ τοῦ παρεπονοῦντο ὅτι δὲν εἶχον ἐργασίαν. Εἰς πάντας ἀπήντησεν ὅτι ἠδύνατο αὐτὸς νὰ τοῖς προμηθεύσῃ ἐργασίαν, ὅτι ἕκαστος ἠδύνατο νὰ λάβῃ παρ' αὐτοῦ συστατικὴν ἐπιστολήν, δι' ἧς θὰ ἐγίνετο δεκτὸς εἰς ἓν ἐμπορικὸν ἢ βιομηχανικὸν κατάστημα μὲ μισθὸν ἡμερήσιον 4 δραχμῶν. Τόσον ἄλλως ἐζήτουν καὶ αὐτοί, λέγοντες ὅτι αὐτὸ τὸ ἡμερομίσθιον θὰ τοῖς ἐξησφάλιζε τὸ μέλλον, θὰ τοὺς ἔσωζε τὴν ἀξιοπρέπειαν. Ἀλλὰ τί συνέβη ἐν τούτοις; Ὑπὲρ τοὺς ἡμίσεις (415) οὔτε ἦλθον κἂν νὰ ζητήσωσι τὴν ἐπιστολήν. Ἄλλοι, καὶ οὗτοι ἱκανοὶ τὸν ἀριθμὸν (138), ἐπῆραν τὴν ἐπιστολήν, ἀλλὰ δὲν τὴν ἐπαρουσίασαν εἰς τὸν καταστηματάρχην πρὸς ὃν ἀπηυθύνετο. Ἄλλοι ἦλθον εἰς τὸ κατάστημα, εἰς ὃ ἐστάλησαν, εἰργάσθησαν μόλις ἡμίσειαν ἡμέραν, ἐζήτησαν τὸ ἥμισυ ἡμερομίσθιον 2 δραχμὰς καὶ οὔτε ἀνεφάνησαν. Ἄλλοι ἔγειναν ἄφαντοι μετὰ τὴν πρώτην ἡμέραν. Τέλος δὲ ἀπὸ τοὺς 727 μόνον 18 ἔμενον ἀκόμη εἰς τὴν ἐργασίαν τὴν τρίτην ἡμέραν ἀφ' ἧς εἰσῆλθον. Τοιουτοτρόπως ἐπὶ 727 ἐπαιτῶν, σταματώντων καθ' ὁδὸν τοὺς διαβάτας, θρηνούντων ὅτι ἀποθνήσκουσι τῆς πείνης καὶ μετὰ δακρύων ζητούντων ἐργασίαν, μόλις 18 ἦσαν οἱ εἰλικρινῶς ἐπιθυμοῦντες νὰ ἐργασθῶσι. Ἡ ἀναλογία εἶνε 1 ἐπὶ 40. Τὸ πείραμα τοῦτο γενόμενον ἐν διαστήματι χρονικῷ ἱκανῶς μεγάλῳ καὶ ἐπὶ ἑκατοντάδων ἀτόμων, διευκρινίζει μὲ τρόπον ὁρι-

Digitized by Google

στικὸν τὸ ζήτημα. Κατόπιν αὐτοῦ δύναταί τις νὰ βεβαιώσῃ ὅτι ἐν Παρισίοις, καὶ τὸ αὐτὸ βεβαίως συμβαίνει καὶ ἐν πάσῃ ἄλλῃ μεγαλοπόλει, ἐπὶ 40 ἐπαιτῶν ὑγιῶν μόνον ἕνας εἶνε ἄξιος μερίμνης καὶ συμπαθείας.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ὅπου αἱ γυναῖκες τιμῶνται οἱ ἄνδρες εἶνε λεύθεροι καὶ ἐνάρετοι.

Ἡ πρὸς τὴν γυναῖκα ἐκτίμησις εἶνε τὸ μέτρον τῆς προόδου ἔθνους τινὸς ἐν τῷ κοινωνικῷ βίῳ.

Δυσχερέστατον νὰ εὐχαριστήσῃ τις ἐκεῖνον ὑφ' οὗ ἀγαπᾶται πολύ, ὅσον καὶ ἐκεῖνον ὃν δὲν ἀγαπᾷ πλέον.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ παραγωγὴ τοῦ χρυσοῦ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος 1887 ἐν ταῖς χρυσοφόροις χώραις τῆς γῆς συνεποσώθη εἰς 502,013 400 φράγκα. Ὁ ἀριθμὸς οὗτος εἶνε κατώτερος τοῦ τῶν προηγουμένων ἐτῶν. Ἐν γένει δὲ ἀπὸ τοῦ 1870 ἡ παραγωγὴ τοῦ χρυσοῦ βαίνει ἐλαττουμένη. Σήμερον τὴν μεγαλειτέραν ποσότητα χρυσοῦ παράγουσιν αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς· ἡ ἀξία τοῦ παραχθέντος τὸ παρελθὸν ἔτος ἦτο 194 ἑκατομμυρίων φράγκων. Πρό τινων ἐτῶν τὴν πρώτην τάξιν ἐν ταῖς χρυσοφόροις χώραις κατεῖχεν ἡ Αὐστραλία, ἀλλὰ σήμερον ἔρχεται δευτέρα, παράγουσα χρυσὸν ἀξίας 133 ἑκατομμυρίων· μετ' αὐτὴν ἡ Ρωσσία μὲ παραγωγὴν 106 ἑκατομμυρίων. Ἐν τοσούτῳ ἐπίκεινται σπουδαῖαι ἀλλοιώσεις ἐν τῇ ταξινομήσει αὐτῇ τῶν χρυσοφόρων τόπων· νέα μεταλλεῖα ἀνεκαλύφθησαν εἰς ἄλλας χώρας καὶ εἰσὶν ἐν ἐκμεταλλεύσει, καὶ πλὴν τούτου νέαι τεχνικαὶ μέθοδοι ἐπενοήθησαν, δι' ὧν καλλιεργοῦνται λίαν συμφερόντως χρυσοφόρα στρώματα, ὧν ἡ ἐκμετάλλευσις διὰ τῶν παλαιῶν μεθόδων ἀντήμειβε πολὺ γλίσχρως τὴν πρὸς τοῦτο ἐργασίαν. Ὡς πρὸς τὴν παραγωγὴν τοῦ ἀργύρου, αὕτη τἀνάπαλιν αὐξάνει ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος. Ἡ ἐτησία παραγωγὴ κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη ἀπέφερε 600,000,000 φράγκων. Τὴν πρώτην δὲ τάξιν εἰς τὰς ἀργυροφόρους χώρας κατέχουσι πάλιν αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι. Τὰ μεταλλεῖα τοῦ Μεξικοῦ ἀπέφεραν τὸ παρελθὸν ἔτος ἄργυρον 78 ἑκατομμυρίων φράγκων.

Κατ' ἔτος ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις τῶν Ἰνδιῶν δημοσιεύει στατιστικὴν τῶν ἐν τῇ βρετανικῇ ἐκείνῃ κτήσει ἀποθνησκόντων ἐκ δηγμάτων φαρμακερῶν ὄφεων καὶ θηρίων, προσέτι δὲ καὶ τῶν φονευομένων ὀλεθρίων τούτων ζῴων. Οἱ τῷ 1886 ἀποθανόντες τοιοῦτον θάνατον συμποσοῦνται εἰς 22,134, φαρμακερὰ δὲ ἑρπετὰ ἐξωλοθρεύθησαν 417,596, καὶ ἐδόθησαν ἀμοιβαὶ εἰς φονεῖς αὐτῶν 40,000 φράγκα. Περισσότεραι σχετικῶς προσβάλλονται γυναῖκες, τοῦτο δὲ φαίνεται διότι ἐξέρχονται τὸ πρωῒ τῆς οἰκίας ἵνα φέρωσιν ὕδωρ ἢ ξύλα.

Τὴν ἑξῆς περίεργον παρατήρησιν ὡς πρὸς τὰ ταχυδρομεῖα διαφόρων χωρῶν ἀναφέρει τις ἐφημερίς. Ἐν Ἑλβετίᾳ ἡ μέση ἀπόστασις πρὸς μετάβασιν εἰς ταχυδρομικόν τι γραφεῖον εἶνε 2 χιλιομέτρων, ἐν Βουλγαρίᾳ 20 χιλιομέτρων, ἐν Ρωσσίᾳ τριανταπέντε χιλιομέτρων. Ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν στελλομένων ἐπιστολῶν, ὑπελογίσθη ὅτι ὁ Ἄγγλος ἀποστέλλει μίαν ἐπιστολὴν κάθε δέκα ἡμέρας, ὁ Γάλλος κάθε δώδεκα ἡμέρας, ὁ Ἑλβετὸς κάθε δεκατέσσαρας ἡμέρας, ὁ δὲ Ρῶσσος κάθε 284 ἡμέρας.

Λίαν ἐνδιαφέρον πείραμα ἐγένετο ἐσχάτως ὑπὸ τῆς περιστεροτρόφου Ἑταιρίας τοῦ Bauvais ἐν Γαλλίᾳ περὶ τῆς ταχύτητος τῶν ταχυδρομικῶν περιστερῶν. Ἀπὸ τῆς ἐν Βανδαίᾳ πόλεως Roche-sur-Yon ἀφέθησαν 37 τοιαῦτα πτηνὰ ἵνα ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν Beauvais, ἔνθα οἱ περιστερεῶνες αὐτῶν. Ἡ μεταξὺ τῶν δύο πόλεων ἀπόστασις εἶνε 500 χιλιομέτρων. Αἱ περιστεραὶ ἀπέπτησαν ἐκ τῆς πρώτης τὴν 5ην πρωϊνὴν ὥραν, μετὰ 5 δὲ ὥρας καὶ ὀλίγα λεπτά, 10 ἐξ αὐτῶν εἶχον φθάσει εἰς τοὺς περιστερεῶνας αὐτῶν, ἤτοι διήνυσαν καθ' ὥραν ὑπὲρ τὰ 80 χιλιόμετρα. Αὕτη εἶνε ἡ μέση ταχύτης τῶν ταχυδρομικῶν περιστερῶν, ὡς ἀπέδειξαν καὶ ἄλλα πειράματα. Ἐν τούτοις ἀναφέρονται παραδείγματα ἐκτάκτως ταχυτέρων περιστερῶν, ἐν ἄλλοις δὲ καὶ τὸ ἑπόμενον. Τῷ 1884 τέσσαρες ταχυδρομικαὶ περιστεραὶ ἐξ ἐκείνων τὰς ὁποίας ἀνατρέφει ἐπὶ τούτῳ ὁ Οὔγγρος μεγιστὰν Καρόλυης διήνυσαν τὸ ἀπὸ Παρισίων εἰς Βουδαπέστην διάστημα ἐν ἑπτὰ ὥραις. Ἡ μεταξὺ τῶν δύο πόλεων ἀπόστασις εἶνε 1293 χιλιόμετρα, ἄρα ἡ ταχύτης τῶν πτηνῶν ἦτο 184 χιλιομέτρων καθ' ὥραν.

Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1887 ἐγένετο ἡ γενικὴ ἀπογραφὴ τῶν κατοίκων τῆς Ἱσπανίας, εὑρέθησαν δὲ συμποσούμενοι εἰς 17,329,032. Ὁ ἀριθμὸς οὗτος εἶνε πολὺ μικρὸς ἐν ἀναλογίᾳ πρὸς τὴν ἔκτασιν τῆς χώρας, καὶ πλὴν τούτου αὐξάνει πολὺ ἀσθενῶς. Τὰ δυσάρεστα ταῦτα φαινόμενα ἐξηγοῦνται ἐκ τῶν μακρῶν ἐμφυλίων πολέμων, οἵτινες ἐσπάραξαν τὴν Ἱσπανίαν, καὶ ἐκ τῆς μεταναστεύσεως, ἐξ ἧς ἐν διαστήματι 60 ἐτῶν ἡ Ἱσπανία ἀπώλεσε πλείονας τῶν 2 ἑκατομμυρίων κατοίκων.

Ὁ Ἀγαθόπουλος μεταβαίνων εἰς Πειραιᾶ ἐμβαίνει εἰς βαγόνιον, ἐν τῷ ὁποίῳ κάθηνται 6 ἄνθρωποι, ἀνὰ 3 εἰς ἕκαστον ἑδώλιον.

Ἅμα ἐκάθησε παρατηρεῖ ἀλλεπαλλήλως τὰ δύο ἑδώλια.

— Μπᾶ, λέγει καθ' ἑαυτόν, οἱ ἀντικρινοί μας εἶνε τρεῖς μόνον, ἐνῷ ἡμεῖς εἴμεθα τέσσαρες ςὲ τοῦτο τὸ σκαμνί...

Καὶ περνᾷ εἰς τὸ ἀντικρινὸν ἑδώλιον.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 — 1420

Digitized by Google

'Αριθ. 660 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΣΤ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 21 Αὐγούστου 1888

FOREIGN BODL: LIBR PERIODICALS

ΕΙΣ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟΝ

(Ἐπεισόδειον τῆς παιδικῆς ἡλικίας)

Α'

Ἤμην ἕνδεκα ἐτῶν, καθ' ἣν ἐποχὴν ἐτελείωσα τὸ ἀλληλοδιδακτικόν,καὶ ἐγενόμην δεκτὸς εἰς τὴν πρώτην τάξιν τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου. Μετάβασις εἰς *μεγαλεῖτερον* σχολεῖον εἶνε τὸ μέγα γεγονὸς τῆς παιδικῆς ἡλικίας. Ὁ μαθητὴς τοῦ ἑλληνικοῦ εἰσέρχεται εἰς νέον βίον. Χαῖρε ὁ παλαιὸς κόσμος τῶν ἡμικυκλίων, τῶν πρωτοσχόλων καὶ τῶν ἐξηγήσεων τοῦ Εὐαγγελίου. Μεγαλοπρεπὴς Ἀμερικὴ ἐξαπλοῦται ἐνώπιόν του ἐκ παλαιῶν καὶ καθαρῶν ἐξηγήσεων, καὶ θρονίων ἐφ' ὧν θὰ κύπτῃ σιωπηλὸς προσδεχόμενος τὰ δαψιλῆ νάματα τῆς σοφίας τοῦ διδασκάλου. Ὁ μαθητὴς τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου δὲν εἶνε πλέον μικρός· ἐπλησίασε κατὰ ἓν βῆμα πρὸς τὸν ἄνδρα, τὸ ἰδεῶδες αὐτοῦ καὶ τὸ θερμόμετρον τῆς ἀφοσιώσεως εἰς τὰ παιγνίδια κατῆλθε κατὰ ἕνα βαθμόν. Οὕτω προσεδόκων ἀνυπομόνως τὴν ἡμέραν τῆς μεταβάσεώς μου εἰς τὸ νέον σχολεῖον, καὶ ἤμην πλήρης ὑπερηφανείας. Ἀλλ' οὐδέποτε θὰ λησμονήσω τὴν βδελυγμίαν ἥτις κατέλαβε τὴν παιδικὴν καρδίαν μου, ἅμα ὡς τὸ πρῶτον παρευρέθην εἰς τὸ μάθημα.

Ἕνεκα ἀσθενείας δὲν ἠδυνήθην νὰ παρευρεθῶ κατὰ τὴν ἔναρξιν τῶν παραδόσεων. Εἰς τὴν τάξιν μου κατώρθωσα νὰ παρουσιασθῶ ὕστερον ἀπὸ ἑβδομάδα ὁλόκληρον. Ἐκ τῶν παιδίων, ἅτινα ἐκάθηντο ἐπὶ τῶν θρανίων τῆς τάξεως, οὐδὲν σχεδὸν ἐγνώριζα. Ἐκεῖνα εἶχον ἐξέλθει τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, καὶ ἐγὼ ἤμην ἀπόφοιτος ἰδιωτικῆς σχολῆς ἐν ᾗ τὴν μεγάλην πλειονότητα τῶν συμμαθητῶν μου ἀπετέλουν κοράσια. Μοῦ ἐφάνη ὅτι ἐρριπτόμην ἔρημος ἐν μέσῳ ξένων στοιχείων, καὶ ἀνεμνήσθην μετὰ πόθου τῶν μητρικῶν ἀγκαλῶν· ἤμην δειλὸς καὶ σκιατραφὴς ἀνθρωπίσκος. Ἐπὶ τῆς ὑψηλῆς *δασκαλοκαθέδρας* διέκρινα κεκυφότα ξηρὸν καὶ ἄσχημον ἄνθρωπον,βλοσυρὸν περιφέροντα τὸ βλέμμα. Ἐνθυμοῦμαι τὸ κατεσκληκὸς σῶμά του, τοὺς κοίλους ὀφθαλμούς του, τοὺς κεκυρτωμένους ὤμους του, τὴν κεχωσμένην κεφαλήν, τὴν ἐρυθρὰν ῥῖνα του, τὸν ψαλλιδισμένον μύστακα· περισσότερον δὲν δύναμαι νὰ εὐκρινίσω τὴν ἀσχημίαν του.

Γέροντας, κακοτράχαλος...

ὁ στίχος τοῦ Βαλαωρίτου νομίζω ὅτι ἐγράφη δι' αὐτόν. Συνεχῶς διεκόπτετο ὑπὸ βηχὸς δηλοῦντος ἄνθρωπον ἐπισφαλοῦς ὑγείας. Ἀπεχρέμπτετο θορυβωδῶς, ἀλλὰ θορυβωδέστερον ὠργίζετο. Ἐνώπιόν του ὄρθιος ἵστατο πτωχὸς μαθητὴς καὶ ἠτένιζε πρὸς ἐκεῖνον μὲ βλέμματα πτηνοῦ πρὸ τοῦ γόητος ὄφεως.

— «Ἀπόδος, ὦ κατάρατε, τὰ πορθμεῖα! Βόα, εἰ τοῦτό σοι ἥδιον, ὦ Χάρων.» Ποῖον μέρος λόγου εἶνε ἐκεῖνο τὸ *τά*;

— Ἀντωνυμία! ἐψέλλισε τρέμων ὁ μαθητής.

— Οὖξω νὰ χαθῇς, κουρουνιασμένο! Ἀντωνυμία, βρέ!

Καὶ ἠγέρθη ἀπειλητικός. Τὸ παιδίον παρέμενεν ἄφωνον κ' ἐξηκολούθει τρέμον. Ἐπὶ τέλους ἐτόλμησε νὰ εἴπῃ:

— Ὄνομα.

— Ὄνομα! ὄνομα! ὄνομα! θεομπαίχτη!

Ὥρμησε, κατῆλθε τῆς ἕδρας, συνέλαβε τὸ παιδίον ἐκ τοῦ ὠτός, καὶ πλήττων τὴν κεφαλήν του κατὰ τοῦ τοίχου, ἐκραύγαζεν·

— Ἄρθρον, βρέ! ἄρθρον! Μάθε, κακομοίρη, γιὰ νὰ γίνῃς καλὸς ἄνθρωπος. Πρέπει νὰ λυώσῃ τὸ πανταλόνι σου 'ς τὴν καρέκλα ἀπὸ τὸ διάβασμα.Βρέ,ἡ γραμματικὴ εἶνε τὸ κλειδὶ τῆς γλώσσης, κουρουνιασμένο. Παιγνίδια. αἵ!

Ὡς βλέπετε, ὁ ζηλωτὴς διδάσκαλος ἀσφαλεστάτην μέθοδον ἐτήρει διὰ νὰ γίνωμεν καλοὶ ἄνθρωποι. Ὁ μικρὸς ἐπνίγετο ἐκ τῶν δακρύων, ἀλλ' ἐκεῖνον πλειότερον ἐξῆπτον τὰ δάκρυα· ὅτε ἀφῆκε τὸ αὐτὶ τοῦ μικροῦ, εἶδα ἐπ' αὐτοῦ τετυπωμένα αἱματηρὰ τὰ ἴχνη τῶν ὀνύχων του.

Αἴφνης πλησιάζει πρὸς τὸν παρὰ τὸ πλευρόν μου καθήμενον.

— Ποῦ εἶνε ἡ ἐξήγησίς σου;

— Δά..δά..σκαλε, ἀπαντᾷ τραυλίζων ὁ γείτων μου, τήν... τήν... ξέχασα 'ς τὸ σπίτι...

— Γρήγορα γονατιστὸς ἐπάνω 'ς τὸ θρανίο! Καὶ χρὰπ! ἐπεκύρωσε τὴν ἀπόφασίν του διὰ

Digitized by Google

μεγαλοπρεποῦς ἐμπτυσμοῦ κατὰ τοῦ προσώπου τοῦ λήσμονος μαθητοῦ. Μεθ' ὃ ρίψας ταχὺ ἐξεταστικὸν βλέμμα ἐφ' ὅλων ἡμῶν ὑπέλαβε μεγαλοφώνως:

— Θὰ σᾶς λυώσω 'ς τὸ ξύλο, διαβόλοι! Τί νομίζετε! θὰ σᾶς ἀφήσω νὰ κάνετε ὅ,τι θέλετε! Γράμματα! γράμματα! νὰ μάθετε γράμματα!

Πτωχὰ γράμματα! Μέ πόσιν περιφρόνησιν, ἂν ἠδύνατο νὰ φθάσῃ μέχρι τῶν ὤτων του, θὰ ὑπεδέχετο ὁ διδάσκαλός μας τὸν ὡραῖον στίχον τοῦ Οὐγκώ:

L' aube vient en chantant,
et non pas en grondant.

Ὁ τρόμος μᾶς εἶχε κεραυνώσει. Νεκρικὴ σιγὴ ἐπεκράτησεν εἰς τὴν τάξιν μας. Ἠκούετο ὁ βόμβος τῶν περιϊπταμένων μυιῶν. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἦτο γλυκυτάτη δείλη φθινοπώρου· διὰ τοῦ παραθύρου λαμπρόπτερος πεταλοῦδα εἰσελθοῦσα προσεπέτα φιλοπαίγμων ἄνω τῶν κεφαλῶν μας καὶ κατήρχετο ἐνθαρρυνομένη μέχρι τῶν βιβλίων μας. Ἀλλὰ τὰ πτωχὰ παιδία δὲν ἐδικαιούμεθα οὐδὲ τὸ βλέμμα νὰ ὑψώσωμεν πρὸς τὴν πτερωτὴν ἀδελφήν μας. Πρὸ τῆς θύρας τοῦ σχολείου ἀμφιλαφὴς πλάτανος ἐξέτεινε τοὺς κλῶνάς του καὶ εἰσεχώρει μέχρις ἡμῶν ἡ πολύφωνος συναυλία τῶν ἐπὶ τῶν κλώνων της συναυλιζομένων πτηνῶν. Καὶ ἔξω εἰς τὸν δρόμον διεχύνοντο αἱ θορυβώδεις κραυγαὶ τῶν ἀγυιοπαίδων τῆς γειτονείας, ἐλευθέρων πτηνῶν κ' ἐκείνων, ἅτινα δὲν ἐδέσμευον αἱ πέδαι τοῦ σχολείου, οὐδὲ διέφθειρεν ἡ βαρβαρότης τοῦ διδασκάλου.

Ἀπὸ τοῦ πρώτου ἐκείνου μαθήματος ᾐσθάνθην ὡς ἂν ἀόρατος χείρ μὲ ἥρπασεν ἀπὸ τῶν γονέων καὶ μ' ἐγκατέλειπεν εἰς τὴν τρώγλην ἀνηλεοῦς δράκου τῶν παραμυθιῶν. Ποτὲ ὁ φόβος δὲν εἶχε παρουσιασθῆ πρὸ ἐμοῦ ὑπὸ ὄψιν τοσοῦτον ἀγρίαν. Καὶ διὰ νὰ καταστῇ ζωηροτέρα ἡ συμφορά, παρέστη τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐμπρός μου ὅλον τὸ σχολικὸν παρελθόν μου τὸ ἁπαλώτατον. Καὶ ἐπανέβλεπα τοῦ πρώτου ἀγαθοῦ μου διδασκάλου τὴν μορφήν· ἐκράτει πορτοκάλλιον διὰ νὰ μᾶς δείξῃ τὸ σχῆμα τῆς γῆς· ἢ ἔκλειε τὴν ῥῖνά μας ὡς ἐν μυάγρᾳ μεταξὺ τοῦ λιχανοῦ καὶ τοῦ μέσου, κατὰ τὸ ἥμισυ πρὸς τιμωρίαν, κατὰ τὸ ἥμισυ πρὸς ἀστεϊσμόν. Καὶ περιεκυκλούμην ὑπὸ τῶν χαριτωμένων συντρόφων μου· καὶ ἡ σοβαρὰ Ἀμαλία μοῦ παρέδιδεν ἐπάνω εἰς τὴν πλάκα πρόσθεσιν, καὶ παρηκολούθουν ἐπὶ τῆς πλακὸς τοὺς ἀριθμούς, ἀλλὰ κυρίως τὴν χεῖρα, ἥτις ἐχάραττεν ἐκείνους. Καὶ ἡ ξανθὴ Ἀγλαΐα κρύπτουσα τὸ πρόσωπον ἐντὸς τῆς λευκῆς ποδιᾶς, ἔκλαιε διότι ὁ διδάσκαλος ἀνακαλύψας κατέσχε τὰς χάνδρας της· καὶ ἡ πείσμων Ἑλένη ἐπάτει τὸν πόδα μου διὰ νὰ θυμώνω· καὶ ἡ καλὴ Μαρία μοῦ ἐκούμβωνε τὸ πάντοτε ξεκούμβωτον φόρεμά μου. Καὶ τὰ παιδία ἐθορύβουν εἰς τὰ ἡμικύκλια, καὶ οἱ τοῖχοι τοῦ σχολείου ἐκαλύπτοντο ὑπὸ χαρτῶν καὶ πινάκων καὶ ἐρυθρῶν, κιτρίνων, καὶ χρυσῶν ἐπιγραφῶν. Πόσον διέφερε τὸ σχολεῖον ἐκεῖνο τῆς σκοτεινῆς αὐτῆς σάλας μὲ τοὺς γυμνοὺς καὶ μαυρισμένους τοίχους, τὰ μαραμμένα ἐκ τοῦ τρόμου παιδία καὶ τὸ μορμολύκειον ἐκεῖνο ἐπὶ τῆς ἕδρας! Καὶ δὲν ἐνόουν τίποτε ἐκ τῶν τελουμένων ἐν αὐτῷ· οὔτε βιβλία, οὔτε ἐξηγήσεις, οὔτε ἐρωτήσεις, οὔτε ἀποκρίσεις. Εἰς μάτην ἐνέτεινα τὸ παιδικόν μου πνεῦμα διὰ νὰ ὁδηγηθῶ τί ἔπρεπε νὰ κάμω. Ὅ,τι εἶδα καὶ ἤκουσα ἐθόλωσε τὴν ἀντίληψίν μου, καὶ ἐσταμάτησε τὴν προσοχήν μου. Ὅταν ἐτελείωσεν ἡ παράδοσις, καὶ ἐξήλθομεν, εὑρέθην εἰς παντελῆ ἄγνοιαν περὶ τοῦ πρακτέου. Τί νὰ κάμω, τί βιβλία νὰ ἀγοράσω, πῶς νὰ μελετήσω! Πρὸς ποῖον νὰ ἀπευθυνθῶ; πρὸς τὸν διδάσκαλον; Θεέ μου! ἡ μυῖα δύναται νὰ πλησιάσῃ τὴν ἀράχνην; Πρὸς τοὺς συμμαθητάς μου; πτήσσοντες ὑπὸ τὴν ράβδον τοῦ διδασκάλου, ἔκαμνον τόσας τρέλλας καὶ τόσον ἦσαν ἀτίθασσοι ἐν ἀπουσίᾳ ἐκείνου, ὥστε δὲν ἐτόλμων νὰ ζητήσω τὰς συμβουλάς των· θὰ ἐγινόμην καταγέλαστος· ἤμην ἄτολμος καὶ ἀδέξιος καὶ ἄγριος, χωρὶς νὰ εἶμαι αὐθάδης· ἡ μετὰ κορασίων συναναστροφὴ μὲ εἶχεν ἀπαλύνει ὑπὲρ τὸ δέον. Τὸ συμπέρασμα εἶνε ὅτι ἐπέστρεψα κατεπτοημένος εἰς τὴν οἰκίαν. Καὶ κατώρθωσα μὲν νὰ ἀγοράσω βιβλία, καὶ συρράψω τετράδια ἐξηγήσεων, ἀλλ' ἔκτοτε διετέλουν ἐν τῷ φόβῳ καὶ τῇ ἀγνοίᾳ. Ἤμην ὁ ἀμελέστατος τῶν μαθητῶν. Καὶ ἐν τούτοις εἶχον διδάσκαλον, μητέρα, πατέρα· ἀλλὰ τὸ σχολεῖον ἦτο τὸ βασίλειον τοῦ τρόμου· καὶ ὁ οἶκος;

Β'.

Ὁ πατήρ μου—κυρίως εἰπεῖν ἦτον ὁ σύζυγος τῆς μητρός μου· ὁ πατήρ μου εἶχεν ἀποθάνει, ὅτε ἤμην βρέφος.—Ὁ δεύτερος πατήρ μου εὑρίσκετο ἀπὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας εἰς τὸ φαρμακεῖόν του. Ἠγείρετο ἐνωρίς, ἐξήρχετο, ἀπέστελλε τὰ ὀψώνια εἰς τὴν οἰκίαν, ἐπανήρχετο τὴν μεσημβρίαν, ἔτρωγε συνήθως μὲ τὸν πῖλον ἐπὶ κεφαλῆς, καὶ ἀπήρχετο διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ, πότε; ἀγνοῶ, διότι ποτὲ δὲν εὑρέθην ἔξυπνος τὴν ὥραν καθ' ἣν ἐπέστρεφεν ὁ πατήρ μου, πάντοτε μετὰ τὸ μεσονύκτιον. Ἐν τῷ φαρμακείῳ του ἐξετέλει τὰς συνταγὰς καὶ συνεζήτει περὶ πολιτικῶν· ἦτον ἀπὸ τὴν κορυφὴν ἕως τὰ νύχια βουτημένος εἰς τὰ πολιτικὰ τῆς ἐπαρχίας. Ἐνομίζετο δραστήριος καὶ περιποιητικός· οἱ κομματάρχαι ἐπεζήτουν τὴν συνδρομήν του, καὶ οἱ πολλοὶ τὴν φιλίαν του. Πάντοτε ἀνη-

Digitized by Google

σύχει διὰ τοὺς ἄλλους καὶ μόνον ἦτον ἥσυχος δι' ἡμᾶς. Οὐδέποτε ἐξέφραζε δυσαρέσκειαν ἤ, τοὐναντίον, εὐαρέσκειαν διὰ τὰ ἐν τῷ οἴκῳ. Ἠσθανόμην ὅτι ἐξετίμα τὴν μητέρα μου, καὶ ὅτι μὲ ἠγάπα. Κατὰ τὰς βραχείας ὥρας ἃς διήνυεν ἐν μέσῳ ἡμῶν, ὅταν δὲν ἦτο ἐξημμένος ἕνεκα κομματικοῦ τινος ζητήματος, ἐθώπευεν ἐνίοτε τὴν σύζυγον καὶ κατεφίλει τὸ τέκνον. Ἀλλ' οὐδὲν πλέον τούτου. Ὡς ἦτον ὑψηλός, κομψός, περικόμψως ἐνδεδυμένος, εὐθυτενής, εὐκίνητος, κατὰ πολὺ νεώτερος τῶν ἐτῶν του, διέχεεν ἐν τῷ οἴκῳ τὴν τύρβην καὶ τὴν ζωὴν καθημερινοῦ ἐπισκέπτου οἰκείου τῇ οἰκογενείᾳ μᾶλλον ἢ τὴν στοργὴν καὶ πρόνοιαν τοῦ οἰκογενειάρχου. Τοὐναντίον σύ, πτωχή μου μητέρα, ἦσο ὁ γλυκύτερος τύπος τῆς *γυναικούλας*. Οὐδέποτε σὲ ἤκουσα παραπονουμένην· δὲν ἐνθυμοῦμαι οὔτε τὸ συνοφρύωμα, οὔτε τὸν γέλωτά σου. Δὲν ἦσο δυσειδής· ἀλλ' ἂν καὶ ἡ εὐμορφία σου πολλῷ διέφερε τῆς τῶν Καρυατίδων, καὶ τὰ ἴχνη τοῦ μαγειρείου ἦσαν λίαν αἰσθητὰ ἐπὶ σοῦ, τολμῶ νὰ εἴπω ὅτι ἡ ἀναλλοίωτος γαλήνη, ἥτις ἐξεδηλοῦτο ἐν σοί, εἶχέ τι θεῖον, ἄξιον φειδιακοῦ ἀγάλματος. Ἐθεώρεις τὸν βίον τοῦ συζύγου σου τοσοῦτον φυσικόν, ὡς νὰ μὴ εἶχες ὀνειροπολήσει οὐδέποτε ἄλλον τὸν ἄνδρα. Θρησκευτικῶς ἐξετέλεις τὰ στοιχειώδη χρέη σου ὡς οἰκοδεσποίνης καὶ ὡς μητρός. Διήρχεσο τὰς ὥρας σου εἰς τὸ μαγειρεῖον, ἐτήρεις τὴν οἰκίαν ἐν ἀπαστραπτούσῃ καθαριότητι, μὲ ἐξύπνας καὶ μ' ἐκοίμιζες, μὲ ἀπέστελλες εἰς τὸ σχολεῖον, μὲ ὡδήγεις εἰς τὴν ἐκκλησίαν, μὲ ἠρώτας ἂν κρυώνω εἰς τὸ μάθημα. Ἐνίοτε τὸ βράδυ μὲ ἠρώτας.— Ἐδιάβασες; Σοὶ ἀπήντων ἀναισχύντως.—Ναί! Καὶ πάντοτε ἠρκεῖσο εἰς τὸ *ναί* μου. Ὅτε ποτὲ σοὶ εἶπεν ὁ σύζυγός σου ὅτι ὁ διδάσκαλος παραπονεῖται διὰ τὴν ἀμέλειάν μου, περιωρίσθης νὰ ἀνακράξῃς μετ' ἐκπλήξεως :—Μπᾶ!

Ναί· ἐθεωρούμην ὡς εἷς ἐκ τῶν χειροτέρων μαθητῶν τῆς τάξεως. Ἀλλὰ διατί; Μήπως ἤμην τρελλόν, διεφθαρμένον παιδίον, μήπως ἀπεστρεφόμην τὰ βιβλία, μήπως ἠγάπων τὰ χυδαῖα παιγνίδια, μήπως ἤθελα νὰ τρέχω εἰς τοὺς δρόμους; Τοὐναντίον. Ἔζων ἐν τῇ στενῇ κοινωνίᾳ τῆς ἐπαρχίας ἐν ᾗ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ τύχω τῆς ὑγιοῦς ἀγωγῆς, ἥτις ἁρμονικῶς ἀναπτύσσει τὸ πνεῦμα καὶ τὸ σῶμα τοῦ παιδίου. Ἀλλ' οὐδὲ μετεῖχον τοῦ ἀφροντίστου, ἀνεπιβλέπτου καὶ ἐν ὑπαίθρῳ διαρρέοντος βίου τῶν συνομιλήκων μου. Τὸ κέντρον τῆς ἐνεργείας μου, καχεκτικοῦ καὶ ἀτόλμου παιδίου, περιωρίζετο ἐντὸς τῶν τοίχων τοῦ πατρικοῦ οἴκου. Ἐκ φύσεως ἢ ἐκ συνηθείας δὲν ᾐσθανόμην οὐδεμίαν κλίσιν πρὸς τὰς θορυβώδεις διαχύσεις τῶν ἄλλων παιδίων. Ὁσάκις ἐξηρχόμην, ἐφρόντιζα νὰ ἔχωμαι στερρῶς τῆς μητρικῆς χειρός· ἡ θέα τῶν ὁμηλίκων, καὶ αὐτῶν τῶν συμμαθητῶν μου, μ' ἐφόβιζε. Καὶ μόνον τὰς μικράς μου συμμαθητρίας δὲν ἀπέφευγον· ἔπαιζα μαζί των τὸ *σκολειὸ* καὶ ταῖς *κουμπάραις*. Ἀλλ' ἀφ' ὅτου ἀπεχωρίσθην αὐτῶν διὰ νὰ μεταβῶ εἰς τὸ ἑλληνικόν, σπανίως τὰς συνήντων. Καὶ τὸ περίεργον εἶνε ὅτι ὁ *ἀμελὴς* ἠγάπα τὰ βιβλία. Δὲν ἀπεστρεφόμην τὴν ἀνάγνωσιν, καὶ ἠγάπων νὰ περιεργάζωμαι τὰς εἰκονογραφίας. Εἷς ἐκ τῶν φίλων τοῦ μητρυιοῦ μοῦ εἶχε χαρίσει τὴν πρώτην τοῦ ἔτους χρυσοδέτους τοὺς τρεῖς τόμους τοῦ *Γεροστάθη*. Εὐλογημένον βιβλίον! Ὅ,τι δὲν εὕρισκον ἐν τῷ σχολείῳ, ὅ,τι δὲν μοὶ παρεῖχον ἐν τῷ οἴκῳ, συνήντησα ἐντὸς τῶν σεμνῶν σελίδων του. Εἰς ἐκεῖνο χρεωστῶ τὸ φῶς. Λεληθότως ἐκεῖνο διέχυσε τὰς πρώτας ἀκτῖνας ἐν τῷ νῷ, καὶ ηὔρυνε διὰ τῶν πρώτων παλμῶν τὴν καρδίαν μου. Δι' ἐκείνου ἐδιδάχθην νὰ σκέπτωμαι, νὰ πιστεύω, νὰ ἀγαπῶ! Ἐκεῖνο μοὶ ἀπεκάλυψε τὰς πρώτας τιμαλφεῖς ἐννοίας τῆς θρησκείας, τῆς πατρίδος καὶ τῆς ἀφοσιώσεως, αἵτινες τίς οἶδε πότε καὶ πῶς θὰ μοι ἀπεκαλύπτοντο. Ἐν ἡλικίᾳ καθ' ἣν τὰ ἄλλα παιδία ἔπαιζον, ἐγὼ ἐμελέτων. Οἱ ὀφθαλμοί μου διέβλεπον ἀμυδρῶς ἀπώτερον κόσμον, καὶ αἱ σκέψεις μου ἔτεινον νὰ πτερεθῶσιν ὑπεράνω τοῦ μικροῦ ἀναστήματός μου. Εὐλογημένον βιβλίον, ποτὲ δὲν θὰ σὲ λησμονήσω! Χαῖρε, ἀγαθὲ Γεροστάθη, ἰδεώδη διδάσκαλε, ῥυθμίζων καὶ φωτίζων τὰ πρῶτα βήματα, ἄνευ σχολαστικότητος καὶ βίας, τιμωριῶν καὶ χυδαιοτήτων, προσιτὲ εἰς μόνους τοὺς ἀγαπῶντάς σε, οὐδέποτε καταναγκάζων καὶ πάντοτε καταπείθων!

Καὶ ὅμως ὁ ἄλλος, ὁ βλοσυρὸς τῆς πραγματικότητος διδάσκαλος, μὲ ἐδακτυλοδείκτει ὡς τὸν δυσμαθέστατον καὶ ἀναισθητότατον τῶν μαθητῶν του. Εἶχε δίκαιον, καὶ δὲν εἶχα ἄδικον. Ἀφ' ἧς ἡμέρας προσῆλθον εἰς τὴν τάξιν του, ἡ παρουσία του ἐπίεζε τὴν φιλομάθειάν μου καὶ δὲν ἠδυνάμην νὰ προσέξω, ὡς ὁ ἐφιάλτης πιέζει τὸ στῆθος καὶ ἀδυνατοῦμεν νὰ ἀναπνεύσωμεν. Ἡ ἀποστροφὴ τὴν ὁποίαν μοὶ ἐνέπνευσεν ἐπεξετάθη βαθμηδὸν εἰς πᾶν ὅ,τι περιεκύκλου καὶ ὑπεμίμνησκεν ἐκεῖνον. Ἐμίσησα τὸ σχολεῖον ἐν ᾧ ἐκυριάρχει· ἐβδελύχθην τὰ βιβλία ἅτινα μοὶ ἐπέβαλλεν. Ἐπὶ πᾶσι δὲν ἠδυνάμην νὰ ἐννοήσω τί ἔλεγε, τί ἤθελεν. Ὁσάκις τὸν ἔβλεπα, ἐκόπτετο ἡ ἀναπνοή μου· ὁσάκις τὸν ἤκουα, ἐβόμβουν τὰ ὦτά μου. Ὁ διδάσκαλος ἐξηκολούθει ἀρτύων τὴν ἱερὰν ἱστορίαν δι' ὕβρεων καὶ τοὺς Διαλόγους τοῦ Λουκιανοῦ διὰ ξυλοκοπημάτων. Συνεπλήρου τὴν παράδοσιν διὰ τῆς ἀγριότητος, ὡς οἱ μουσικοὶ τὴν μελῳδίαν διὰ τῆς ἁρμονίας. Ἦτον ἀριστοτέχνης τοῦ ξυλοκοπήματος. Ἐτιμώρει ἀπηνῶς, ἀλλ' ὄχι καὶ χυδαίως. Διέχεε τὴν ψυχήν του ἐπὶ τῆς ῥάβδου, τὴν ὁποίαν κατέφερε κρατερῶς,

Digitized by Google

καὶ ὅταν ἀπήγγελλε διὰ τῆς πελοποννησιακῆς προφορᾶς του τὸ διδασκαλικὸν ὑβρεολόγιον, οἱ στρογγυλοὶ ὀφθαλμοί του ἐσπινθηροβόλουν ὡς ἐκ θείας ἐμπνεύσεως. Καί, παραδόξως, ᾐσθάνοντο βαρύτερον τὴν τυραννίαν του οἱ ἐπιμελέστεροι τῶν μαθητῶν, οἱ μανθάνοντες. Οὐαὶ εἰς αὐτούς, ἂν ἐλησμόνουν δύο λέξεις, ἂν συνελαμβάνοντο ἀπρόσεκτοι! Τοὐναντίον ἐπεδείκνυε περίεργον ἀδιαφορίαν διὰ τοὺς μὴ δεικνύοντας σημεῖα προόδου, διὰ τοὺς δεδοκιμασμένους ἐν ἀμελείᾳ. Περιωρίζετο μόνον, ὁσάκις ἐκληροῦντο καὶ ἠρνοῦντο νὰ εἴπωσι μάθημα, νὰ τοὺς βάζῃ τὴν *κουλοῦραν*, ὡς ἀπεκάλει τὸ μηδενικόν. Ὡς ὁ Κύριος τῆς Γραφῆς, ἐπαίδευε μόνον ὅσους ἠγάπα. Ὅθεν εὐνόητον ὅτι παρέμενα ἀναλλοιώτως ἀμελής, ἀφ' οὗ ἐν τῇ ἀμελείᾳ εὕρισκα ἄσυλον ἐναντίον τοῦ τυράννου. Καὶ ἐπειδὴ ὁ κατήφορος εἶνε ὀλισθηρός, οὐδένα δὲ εἶχα νὰ συγκρατήσῃ τὴν πτῶσίν μου, κατέστη ἡ ἀμέλεια δευτέρα φύσις μου. Οὔτε ἡ μήτηρ μου ἦτον ἱκανὴ νὰ μὲ σώσῃ, μὴ ὑποπτεύουσα τὸ ἔγκλημά μου, οὔτε ὁ πατήρ μου ἦτον ἄξιος νὰ λάβῃ τὰ προσήκοντα μέτρα. Οὐδέποτε ηὐκαίρησε νὰ ἐπισκεφθῇ τὸ σχολεῖόν μου· καὶ ὁσάκις ὁ διδάσκαλος τοῦ ἔψελνε δι' ἐμὲ τὸν ἐξάψαλμον, ὁ ἀγαθὸς μυτρυιός ἠρκεῖτο νὰ μὲ ἐπιπλήξῃ τὴν ἑσπέραν, λησμονῶν τὴν ἐπαύριον πᾶσαν ἐπίπληξιν.

Γ'

Ἡμέραν τινά, ἐνῷ ἐπέστρεφα τὴν μεσημβρίαν ἐκ τοῦ σχολείου, εὗρον τὸ σπίτι εἰς ἀσυνήθη κατάστασιν· τὰ δύο φύλλα τῆς ἐξωθύρας ἀναπεπταμένα, κάτω εἰς τὴν *ἐμβατὴν* ἀποσκευάς, ἐπάνω κιβώτια καὶ μαρσίππους. Ἀπὸ τοῦ μαγειρείου πλουσία κνῖσσα ἐξήρχετο, καὶ ἀσυνήθης θόρυβος πινακίων καὶ χυτρῶν. Ἀπὸ τῆς ἀνοικτῆς σάλας φωναὶ περιχαρεῖς ἐξήρχοντο. Ἡ μήτηρ μου ἐκινεῖτο ἐδῶ κ' ἐκεῖ μὲ τὸ καλόν της φόρεμα καὶ τὰς *ἀνασκουμπωμένας* χειρίδας του· ἦτον ἐπὶ τῆς ὑποδοχῆς καὶ συγχρόνως ἐπὶ τῆς ὑπηρεσίας. Δὲν ἐβράδυνα νὰ καταλάβω ὅτι μᾶς ἦλθον οἱ ἀναμενόμενοι *μουσαφιραῖοι*. Ἦτον ὁ ἀδελφὸς τῆς μητρός μου, ἀπὸ δεκαετίας διαμένων ἐν Ὀδησσῷ ὅπου ἐμπορεύετο· ἤθελε νὰ ἐκποιήσῃ κτήματά τινα, καὶ πρὸς τοῦτο ἐπεχείρησε τὸ μέχρις Ἑλλάδος ταξείδιον. Συνωδεύετο ὑπὸ τῆς μονογενοῦς θυγατρός του, ἥτις μόνη τοῦ ἔμενε μετὰ τὸν θάνατον τῆς συζύγου του. Ὁ μητρυιός μου μὲ ἥρπασεν ἐκ τῆς χειρός, μὲ παρουσίασεν ἐντροπαλὸν εἰς τοὺς νεήλυδας, καὶ ἐδέχθην τὰς θωπείας καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς τοῦ θείου καὶ τῆς ἐξαδέλφης μου.

Ἔκτοτε ἐγενόμην μάρτυς νέου βίου ἐν τῷ οἴκῳ. Ἤκμαζεν ὁ Ἀπρίλιος, τὸ ἔαρ ἐγκαθιδρύετο ἐν τῇ φύσει, καὶ νέον τι ἔαρ διεχύνετο παρ' ἡμῖν. Οἱ συγγενεῖς μας ἦσαν τόσον καλοί, τόσον καλοί! Μοῦ εἶχαν φέρει τόσα καλὰ πράγματα, ἐνδυμασίας, παιγνίδια, βιβλία! Μίαν παχεῖαν γοῦναν χειμωνιάτικην, ἥτις μὲ ἔκαμε νὰ ὀνειροπολῶ ἀνυπόμονος τὴν ἐπάνοδον τοῦ χειμῶνος, ἓν βιβλιοφυλάκιον ἐκ ρωσσικοῦ δέρματος καὶ ἓν χρυσόδετον βιβλίον μὲ ρωσσικὰ γράμματα καὶ μεγάλας εἰκονογραφίας· ἐθαύμαζα τὰς εἰκόνας, καὶ μοῦ ἐφαίνοντο παράδοξα τὰ γράμματα. Ἀλλὰ τὸ μᾶλλον παράδοξον ἦτον ὅτι ὁ μητρυιός μου δὲν ἐγκατέλειπεν, ὡς πρίν, τὴν οἰκίαν· ἠγείρετο τῆς τραπέζης εὐθὺς μετὰ τὸ γεῦμα, ἀλλὰ παρέμενεν ἐπὶ ὥραν καπνίζων τὸ σιγάρον του μετὰ τοῦ θείου. Ἔπαυσε δ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νὰ ἐξέρχηται καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον τῆς ἑσπέρας. Ἐκαθήμεθα εἰς τὴν τράπεζαν ἢ συνηρχόμεθα εἰς τὸ ἐστεγασμένον ἡλιακόν. Ἀγρυπνούσαμεν πολλάκις μέχρι τῆς ἑνδεκάτης, λίαν τολμηρὸς νεωτερισμὸς δι' ἐπαρχιώτας. Ἐνίοτε προσετίθεντο εἰς τὸν στενὸν οἰκογενειακὸν κύκλον μας φιλικοί τινες ἐπισκέπται, ἀπώτεροι συγγενεῖς, ἀρχαῖοι γνώριμοι τοῦ θείου μου. Ἐγὼ ἀντεῖχον καρτερικώτατα μέχρι τῆς ἑνδεκάτης· ἔπειτα μὲ κατελάμβανεν ὁ ὕπνος καὶ ἐκοιμώμην ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς μητρός. Ὁ μητρυιός μου ὡμίλει περὶ τῶν πολιτικῶν τῆς ἐπαρχίας, καὶ ὁ θεῖος περὶ τῶν σιτηρῶν τῆς Ρωσσίας. Ὅσον διὰ τὴν μητέρα μου, ἐφαίνετο λίαν εὐχαριστημένη. Ὅταν τὴν ἑσπέραν ἐν τῇ οἰκογενειακῇ συναθροίσει ἔστρεφε καὶ ἔβλεπε τὸν ἄνδρα της πλησίον της, ἀνεύρισκε παλαιὰν ζωηρότητα καὶ λησμονημένην εὐγλωττίαν. Ἦτο τόσον περιποιητικὴ πρὸς τὸν ἀδελφόν, τόσον τρυφερὰ πρὸς τὴν ἀνεψιάν της. Τίς οἶδεν ἂν δὲν ηὐγνωμόνει πρὸς ἀμφοτέρους, διότι τῇ ἀπέδιδον, ἔστω καὶ προσκαίρως, τὸν σύζυγον. Ἀλλὰ καὶ ἄλλως οἱ συγγενεῖς μας ἦσαν ἀξιαγάπητοι. Μετὰ κόπου ἀνασκαλεύων ἐν τῇ μνήμῃ μου ὅ,τι ἀπέμεινεν ἐκ τῆς εἰκόνος τοῦ θείου, κατορθῶ μόλις νὰ ἀναπαραστήσω τὴν ἁπλοϊκὴν καὶ εἰλικρινῆ φυσιογνωμίαν του. Πολλὰ ὡμίλει καὶ πολὺ ἐγνώριζε τὸν κόσμον. Καὶ τόσην ἐντύπωσιν μᾶς ἐπροξένουν οἱ λόγοι του, ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ μητρυιός μου ἔκλειε τὸ στόμα του διὰ νὰ ἀκούσῃ. Τὸ ἐμπόριον τῆς Ὀδησσοῦ, αἱ τρικυμίαι τοῦ Εὐξείνου, τὰ παράλια τῆς Ἀζοφικῆς, ὁ Κριμαϊκὸς πόλεμος, καὶ δὲν ἐνθυμοῦμαι τί ἄλλο, ἀπετέλουν τὰ συνηθέστερα θέματα τῶν ὁμιλιῶν του. Καὶ ὡμίλει μὲ τόσην ζέσιν, καὶ τὸ ξηρότερον ἀντικείμενον ἐποίκιλε διὰ τόσων περιέργων λεπτομερειῶν, ὥστε προσείλκυε τὴν προσοχὴν καὶ ἐμοῦ, ὅστις τὸν ἤκουα ἀκούραστος καὶ ἀντελαμβανόμην τῶν ἀφηγήσεών του καθαρώτερον τῆς γραμματικῆς καὶ μαθηματικῆς σοφίας τοῦ διδασκάλου μου. Τὸ μέτριον ἀνάστημα, τὸ εὐτραφές, ἀλλ' οὐχὶ καὶ πλαδαρὸν σῶμα, ἡ φα-

Digitized by Google

λακρὰ κεφαλή, ὁ ἐπιμελῶς ἐξυρισμένος πώγων, ὁ παχὺς μιξοπόλιος μύσταξ, ὁ βραχὺς λαιμός, τὸ ἡλιοκαὲς πρόσωπον, οἱ στιβαροὶ βραχίονες, τὸ αἰωνίως ἀπὸ τοῦ στόματος ἠρτημένον σιγάρον, τὸ σουρτοῦκόν του κοντὸν ἐκ βαθυκυάνου φλανέλας, τὰ χονδρὰ καὶ πλατέα ὑποδήματα, ὁ ἠχηρὸς γέλως, ἡ εὐθυμία του δὲν ἐξαλείφονται τῆς μνήμης εὐχερῶς. Ὁ θεῖός μου ἔφερεν ἐν ἑαυτῷ τὸ δέλεαρ τῶν ξένων κόσμων τοὺς ὁποίους εἶδε καὶ ἐγνώρισεν. Ὅταν μ' ἐκάθιζεν ἐπὶ τῶν γονάτων του, καὶ μὲ ἠρώτα ἂν θέλω νὰ μὲ πάρῃ μαζί του, πόσην εὐχαρίστησιν μοῦ ἐπροξένει ἡ ἐρώτησίς του! Νέοι πόθοι ἐγεννῶντο ἐντός μου. Μακράν, πολὺ μακρὰν ἐξετείνοντο ἄλλαι χῶραι, μυθώδεις, ἀλλόκοτοι, γιγάντειοι, ἄνευ πνιγηρῶν καὶ ρυπαρῶν συνοικιῶν, ὡς ἐκείνη ἐν ᾗ ἐζῶμεν, καὶ τὸ σπουδαιότερον, ἄνευ διδασκάλων καὶ σχολείων οἷα τὰ γνωστά.

Ἀλλὰ τὸν πόθον τοῦ ἀγνώστου ἐξήγειρον ἐν ἐμοὶ πολὺ ζωηρότερον τῶν λόγων τοῦ πατρὸς αἱ ἀφηγήσεις τῆς κόρης. Ἂν ὁ θεῖος ἦτον ὁ ἡδὺς *πεζογράφος* τοῦ ρωσσικοῦ βίου, ἡ ἐξαδέλφη μου ἦτον ἡ ἐμπνευσμένη ποιήτρια αὐτοῦ. Δὲν ἦτο δεκαοκτὼ ἐτῶν· ἀλλ' εἰς ἐμὲ ἐφαίνετο μεγάλη, πολὺ μεγάλη· ἡ πρώτη γυνὴ ἥτις μετὰ τὴν μητέρα μου διήνοιγε προστατευτικοὺς καὶ ἀρρήτως ἑλκυστικοὺς τοὺς βραχίονας διὰ νὰ περιβάλῃ τὸ μικρὸν ἑνδεκαετὲς σωμάτιόν μου. Αἱ παλαιαὶ συμμαθήτριαί μου, αἱ Ἀμαλίαι καὶ αἱ Χαρίκλειαι ἦσαν ὡς ἄψυχοι πλαγγόνες ἐνώπιόν της. Ἐκεῖναι δὲν ἤγοντο πέραν τῆς στενῆς τροχιᾶς τῶν γελώτων, τῶν πεισμάτων καὶ τῶν παιγνίων των, καὶ αὕτη διέχεε μυστήριον καὶ ἔκρυπτε ψυχήν, τὴν ὁποίαν λεληθότως μετήγγιζεν εἰς τὴν ψυχήν μου, εὐρύνουσα τὸν παιδικὸν ὁρίζοντα αὐτῆς. Καὶ τὸ ὄνομά της ἔτι εἶχέ τι ἀσύνηθες. Ὄλγα! Πρώτην φορὰν τὸ ἤκουα. Ἡ βασίλισσά μας δὲν εἶχεν ἔτι κατέλθει εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ τὸ ὄνομά της δὲν εἶχε καταστῆ κοινὸν ὡς εἶνε τώρα. Ἦτο φλύαρος ἡ Ὄλγα, ὡς ἦτον ὁ πατήρ της, ὡς ἦτον ὁ μητρυιός μου· ἀλλ' ἡ φλυαρία της εὐηρέστει ὡς τὸ δι' ὅλης ἡμέρας κελάδημα τοῦ καναρίου ἐν τῷ κλωβῷ. Ὁσάκις εἰσηρχόμην εἰς τὸ δωμάτιόν της, ἐμέθυε τὰς αἰσθήσεις μου τὸ μύρον, οὗτινος ἡ λεπτὴ εὐωδία ἐπλήρου τὸ δωμάτιον. Ὅταν ἐκάθητο πλησίον μου, τὴν αὐτὴν εὐωδίαν ἐξέπεμπον αἱ χεῖρες, τὸ φόρεμα, τὸ μανδύλι της. Καὶ ὡς ἐμοσχοβόλει πάντοτε, οὕτω καὶ ὡμίλει καὶ ἐγέλα πάντοτε, ὥστε εἰς τέλος οὐδεμία διάκρισις ὑπῆρχε δι' ἐμὲ μεταξὺ λόγου καὶ ἀρώματος. Οἱ λόγοι της εὐωδίαζον καὶ ἡ εὐωδία της ἐλάλει. Διηγεῖτο εἰς τὴν μητέρα μου πῶς παρασκευάζουν τὸ *τσάϊ* εἰς τὴν Ρωσσίαν, ἐνῷ ἔξω ὁ χειμὼν καλύπτει τὴν φύσιν μὲ παχὺ καὶ ἀπέραντον σάβανον· πῶς ἐνδύονται τὸν χειμῶνα αἱ Ρωσσίδες, καὶ πῶς παγοδρομοῦσιν ἐπάνω εἰς τοὺς μεγάλους κρυσταλλωμένους ποταμούς. Ἑσπέραν τινὰ ἤρχισε νὰ μᾶς λέγῃ περὶ τῆς ἐκδρομῆς τὴν ὁποίαν εἶχεν ἐπιχειρήσει μετὰ τοῦ πατρὸς ἐν Κριμαίᾳ εἰς τὰ ἐξοχικὰ κτήματα Ρώσσου μεγιστᾶνος. Περιέγραφε τὴν ἔπαυλιν τοῦ πρίγκιπος, ἀριστούργημα τέχνης καὶ πολυτελείας, τὴν ἀκόλαστον περὶ ἐκείνην βλάστησιν, τὰ δάση καὶ τοὺς κήπους, τὰς ἀπεράντους γαίας, τοὺς δούλους, τὰ πλούτη τοῦ πρίγκιπος. Καὶ ἤρχισε νὰ ψάλλῃ κατὰ πρῶτον ταπεινῇ τῇ φωνῇ, καὶ εἶτα ὑψηλότερον, ρωσσικόν τι μονότονον, βαθὺ καὶ μελαγχολικὸν βαυκάλημα, ὅπερ ἤκουσεν ἀπὸ γυναικὸς Μουζίκου. Κ' ἐγώ, ὅστις δὲν ἔβλεπον ἄλλο τι εἰμὴ τὰς κεράμους τῶν πέριξ οἰκιῶν ὁριζομένων ὑπὸ τελματωδῶν ρυάκων, καὶ ἐθεώμην, ὡς μόνα χαρίσματα τῆς φύσεως, ἄνωθεν στενὸν τμῆμα οὐρανοῦ καὶ κάτω φθισικὴν ροιὰν ἀποφέρουσαν ἀραιά τινα ἀνθύλλια καὶ ἀραιοτέρους καρπούς, οὐδὲ ἤκουον ἄλλην μελῳδίαν ἢ τοὺς ἀγοραίους ἤχους τῆς ὑπηρετρίας μου καὶ τῶν νυκτερινῶν κωμαστῶν, ἐσκεπτόμην: Ὢ πόσον μέγας καὶ πόσον ὡραῖος εἶνε ὁ κόσμος! Ἤμην παιδίον, δὲν εἶχον ἔτι λησμονήσει τὰ παραμύθια τῆς μάμμης μου· ἀλλὰ δὲν ἤμην ἀρκούντως παιδίον, ὥστε νὰ τὰ πιστεύω πλέον. Ἀλλ' ἰδοὺ ὅτι μοὶ ἀπεκαλύπτετο πραγματικότης λαμπροτέρα τῶν μύθων. Καὶ προσήλουν τὰ βλέμματά μου ἐπὶ τῆς ἀφηγητρίας. Δὲν ἦτο γραία, νωδός, ἐρρυτιδωμένη, κεκυρτωμένη, ὡς αἱ μάμμαι. Ἐκάθητο, ἀλλὰ τὸ ὑψηλόν της ἀνάστημα διεκρίνετο ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ πτεροφόρῳ εὐθύτητι. Σπανιώτατα γυναῖκες, καὶ εὔσωμοι οὖσαι, τηροῦσι τὴν χάριν τοῦ ἀναστήματός των καθήμεναι. Ὑπεῖκον εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς ἀναπαύσεως λύεται τὸ σῶμά των καὶ κάμπτεται ἀνεπαισθήτως ἡ κεφαλὴ καὶ κυρτοῦνται οἱ ὦμοι, ὡς ἂν ἀόρατον φορτίον ἐπιτίθεται αὐτῶν. Ἐκάθητο ἡ Ὄλγα, ἀλλ' ἐφαίνετο ὡς ἂν ἀνέμενε κατάλληλον στιγμὴν διὰ νὰ πετάξῃ. Καὶ ἔβλεπα τοὺς μαύρους ὀφθαλμούς, τὴν καστανόχρουν κόμην καὶ τὸ μειδίαμά της τὸ μελίχρυσον. Ὢ! πόσον μεγάλη καὶ πόσον ὡραία εἶνε ἡ ἐξαδέλφη μου!

Δ'

Μετὰ τοιαύτας ἐντυπώσεις, φαντασθῆτε τί κτύπημα ἐδέχθην μίαν ἑσπέραν, ὅτε ἡ Ὄλγα πλησιάζουσα μοῦ λέγει ἀποτόμως·

— Κύριε Παῦλε, μανθάνω μὲ λύπην μου ὅτι εἶσαι ἀμελής!

Ἀπέμεινα ὡς κεραυνόπληκτος. Κλέπτης συλλαμβανόμενος ἐπ' αὐτοφώρῳ δὲν θὰ ᾐσθάνετο

Digitized by Google

τοιαύτην ταπείνωσιν. Κατακόκκινος, ὡς παπαροῦνα, κάτω νεύων τὰ ὄμματα, ἠρκέσθην νὰ μειδιάσω ἠλιθίως. Ἀλλ' ἡ Ὄλγα ἐξηκολούθησεν ἀπειλητικῶς κινοῦσα τὸν λιχανόν·

— Μὴ γελᾷς, κύριε Παῦλε, δὲ χωρατεύω. Μᾶς ἐπλησίασεν ὁ δάσκαλός σου εἰς τὸν περίπατο· μόλις ἔμαθα πῶς εἶνε δάσκαλός σου, μοῦ ἦρθε νὰ τὸν 'ρωτήσω γιὰ σένα. Κατατροπιάσθηκα. Ἐγούρλωσε τὰ 'μάτια του, καὶ μοῦ εἶπεν ὅτι ποτὲ δὲν τοῦ λὲς μάθημα, ὅτι εἶσαι ὁ τελευταῖος ἀπὸ ὅλους. «Εἶνε ξερὸ κεφάλι, κορίτσι μου, εἶνε ξερὸ κεφάλι!» «Ἀλλ' ὁ Παῦλος, κύριε διδάσκαλε, εἶνε ἐξυπνότατο καὶ προκομμένο παιδί· τὸν βλέπω ὅλο μὲ τὸ βιβλίο 'ς τὸ χέρι. Δὲν εἶνε δυνατόν!» «Σᾶς γελᾷ, κυρία, εἶνε ξερὸ κεφάλι, δὲν εἶνε γιὰ γράμματα!» Τί εἶνε αὐτά, Παῦλε!

Ἠγνόουν τί νὰ ἀπαντήσω, ἱστάμην ἄφωνος, κατῃσχυμμένος. Τότε δ' ἔκριναν εὔκαιρον τὴν στιγμὴν νὰ ἐπέμβωσι καὶ οἱ λοιποί.

—Πρέπει νὰ μάθῃς γράμματα, Παῦλε· χωρὶς γράμματα δὲν ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ ζήσῃ! ὑπέλαβε φιλοσοφικῶς ὁ θεῖος.

— Δὲν τοῦ τὰ λέγω χίλιαις φοραῖς! διέκοψε μετ' ἀνεκφράστου ἀφελείας ὁ σύζυγος τῆς μητρός μου. Δὲ θέλει ν' ἀκούσῃ τίποτε ὁ ἀλιτήριος! Δὲ διαβάζει, δὲ διαβάζει! Καὶ μήπως εἶσαι μικρὸς πλέον, ἀφιλότιμε; μόνος σου ἔπρεπε νὰ τὸ αἰσθάνεσαι.

— Μὰ τί κάνεις τὰ βράδια, καϋμένε Παῦλο, καὶ δὲν κάθεσαι νὰ διαβάσῃς; παρετήρησεν ἀγαθῶς καὶ ἡ μήτηρ μου.

Ὁ ἔλεγχος τῆς Ὄλγας μὲ ἀπεσβόλωσεν. Ἀλλ' ὅταν εἶδα ὅτι ἐπετέθησαν ἐναντίον μου πάντες, καὶ αὐτοὶ τοὺς ὁποίους ἀσυνειδήτως ᾐσθανόμην οἱονεὶ συνενόχους τῆς ἀμελείας μου, ἠγέρθη ἐν ἐμοὶ ἡ συνείδησις τῆς ἀδικίας καὶ ὁ πόθος τῆς διαμαρτυρήσεως. Ἐνόουν ὅτι τὸ ἥμισυ τοῦ πταίσματος ἀνῆκεν εἰς ἐμὲ καὶ τὸ ἥμισυ εἰς τοὺς ἄλλους. Καὶ οἱονεὶ ἀνομολογῶν τὴν ἐνοχήν μου καὶ ἐν ταὐτῷ παραπονούμενος ἐναντίον τῶν ἀδίκων, ἐξερράγην εἰς δάκρυα.

Πολύτιμα δάκρυα! Ἔτρεξεν ἡ Ὄλγα, μ' ἐνηγκαλίσθη καὶ μ' ἐφίλησε. Καὶ νὰ μὴ γνωρίζω τὴν δύναμιν τῶν δακρύων μου, διὰ νὰ κλαίω συχνότερον!

— Μὰ δὲν εἴπαμε νὰ κλάψῃς, Παῦλε! Ἐγὼ σοῦ τὸ εἶπα γιατὶ 'ξεύρω πῶς ὁ δάσκαλός σου εἶνε κομμάτι... δάσκαλος. Ἀλήθεια εἶνε κακὸς καὶ δέρνει τὰ παιδιά; Τί κλαῖς; φθάνει νὰ θέλῃς, καὶ γίνεσαι πρῶτος! Ὁ δάσκαλός σου 'μπορεῖ νὰ μὴ ξέρῃ τί λέει!

Ὅτε μετά τινα ὥραν ἐπέστη ἡ στιγμὴ τοῦ ὕπνου, ἀντὶ νὰ διευθυνθῶ εἰς τὴν κλίνην μου, ἐπλησίασα εἰς τὴν τράπεζαν ἐφ' ἧς ἔκειντο τὰ βιβλία τοῦ σχολείου μου, καὶ πυρετωδῶς καὶ δι' ἀσκόπων κινήσεων ἤρχισα νὰ τὰ φυλλομετρῶ. Χρηστομάθειαι, γραμματικαί, ἱστορίαι, ἀριθμητικαί, τετράδια ἐξηγήσεων, ἔκειντο ἐκεῖ, πενιχρά, ἐσκονισμένα, ἐγκαταλελειμμένα. Οὐδέποτε τὰ ἤγγιζα ἢ ὅταν τὰ ἐλάμβανα ὑπὸ μάλης διὰ νὰ μεταβῶ εἰς τὸ σχολεῖον· καὶ οὐδέποτε τὰ ἤνοιγα ἢ ἐπὶ τοῦ θρανίου διὰ τὸν φόβον τοῦ δασκάλου. Καὶ ἐστριφογύριζα μηχανικῶς τὰ φύλλα των καὶ ἔκυπτα μελαγχολικῶς πρὸ τῶν σελίδων, ὡς ἂν κατενόησα τὸ ἔγκλημα τῆς πρὸς ἐκεῖνα ἀδιαφορίας, ὡς ἂν ἐζήτουν διὰ μιᾶς ν' ἀποδιώξω τὴν ἄγνοιαν, κάτοχος αὐτοστιγμεὶ γινόμενος τοῦ περιεχομένου των. Ἀλλ' ἐπειδή, φυσικῷ τῷ λόγῳ, δὲν ἠδυνάμην ἐν μιᾷ νυκτὶ καὶ μόνῃ νὰ μυηθῶ τὴν σοφίαν τῶν βιβλίων μου, ἠρκέσθην νὰ ἐπανεύρω τὴν κλίνην μου.

Τόσην ἐντροπὴν μοῦ ἐπροξένησαν οἱ λόγοι τῆς ἐξαδέλφης μου, ὥστε τὴν ἑσπέραν τῆς ἐπαύριον ἔκρινα πρέπον νὰ καθήσω πρὸ τῶν βιβλίων μου. Προσεπάθουν νὰ ἐλαττώσω ὡς οἷόν τε τὸ βάρος τῆς ἐνοχῆς μου. Καὶ ἰδού, ἐνῷ ἤνοιγα βιβλίον τι, ἔρχεται, σύρει ταχεῖα τὴν ἕδραν της πλησίον μου, κάθηται, καὶ κλίνει τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῶν ὤμων μου. Ἀνοίγει τὴν γραμματικήν μου καὶ μ' ἐρωτᾷ:

— Ποῦ ἔχετε μάθημα αὔριον;

Τῆς ἐπέδειξα τὸ μέρος.

— Καὶ τί ἄλλο θὰ ἔχετε αὔριον;

— Ἱερὰν Ἱστορίαν.

— Τώρα θὰ μελετήσῃς;

—Τώρα! ἀπεκρίθην, θέλων μὴ θέλων.

— Νὰ ἰδοῦμε, Παῦλο! σὲ πόσην ὥρα εἶσαι ἱκανὸς νὰ μάθῃς τὴ γραμματική σου καὶ τὴν ἱστορία σου. Ὅταν μοῦ εἶχεν ὁ πατέρας 'ς τὴν Ὀδησσὸ τὸ δάσκαλο 'ς τὸ σπίτι, μ' ἔβαζεν ἐμπρός του καὶ διάβαζα· καὶ ὅσο νὰ πιῇ τὸν καφέ του, ἐγὼ τὸ μάθαινα νεράκι καὶ τοῦ τὸ ἔλεγα. Μὰ ξεύρεις πόσο γρήγορα; Μπορεῖς νὰ τὸ μάθῃς ἔτσι; Νὰ ἰδοῦμε. Ἐγὼ θὰ γίνω δάσκαλός σου· θὰ περιμένω ὅσο νὰ τὸ μάθῃς καὶ νὰ μοῦ τὸ εἰπῇς. Θέλω νὰ βγάλω ψεύτη τὸ δάσκαλό σου!

Καὶ ἔκυρτου τὸ σῶμά της πρός με, καὶ ἔκλινε καὶ μοὶ ἐμειδία, καὶ τῆς κόμης της αἱ τρίχες ἐθώπευον τὰς παρειάς μου, καὶ αἱ χεῖρές της ὀλίσθαινον ἐπὶ τῶν χειρῶν μου καὶ ἐσταμάτα ἐπὶ τοῦ βιβλίου, καὶ ἡ σελὶς ἠρωματίζετο, καὶ κατενύγετο ἡ ψυχή μου.

Πρὸς τί νὰ ἐπεκτείνω τὴν διήγησιν; ἔκυψα ἐπὶ τῆς γραμματικῆς μου, ἀναγινώσκων, ἐπαναλαμβάνων, ἀποστηθίζων τὸ μάθημα. Οἱ νεκροὶ κανόνες ἐπληροῦντο πνεύματος, ὡς ἤγγισεν ἐκείνη ἐπ' αὐτῶν θαυματουργὸν τὴν χεῖρα. Τὸ μορμολύκειον τοῦ διδασκάλου μου ἐξηλείφετο ἐνώπιον τῆς φωτεινῆς εἰκόνος ἐκείνης. Χάριν ἐκεί-

Digitized by Google

νης ἐκοπίαζα, καὶ ἦτον ἡδύτατος ὁ κόπος μου. Τὰ διδάγματα τοῦ Γεροστάθη δὲν ἐξισοῦντο πρὸς τὴν γοητείαν τοῦ προστάγματός της, ὅπερ μοὶ ἔλεγε· *μελέτησε*! Καὶ ἐμελέτων, καὶ ἀπεταμίευα ἐν τῇ μνήμῃ στίχον πρὸς στίχον λέξιν πρὸς λέξιν τὸ μάθημα. Καὶ κατὰ πρῶτον ἐδοκίμαζα τὸ εὐφρόσυνον καὶ ὑπερήφανον συναίσθημα, καὶ ἐν καρδίᾳ παιδίου ἔτι, τὸ ἐκ τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ καθήκοντος. Τὸ μάθημα εἶχον *κατακτήσει*, οὕτως εἰπεῖν, ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου μου. Καὶ ᾐσθάνθην ὅτι ἤμην εὐτυχής, ὅτε ἔλαβε μὲ ὕφος πεπειραμένου διδασκάλου τὸ βιβλίον, καὶ ἤκουσε τὸ μάθημά μου. Πόσον σοβαρῶς ἐπένευε τὴν κεφαλήν, μὲ πόσην ἐπισημότητα μοῦ εἶπεν «εὖγε!», καὶ μὲ πόσην στοργὴν μ' ἐφίλησε καὶ πάλιν. Ἡ ὥρα παρήρχετο· θεῖος καὶ μητρυιὸς εἶχον ἐξέλθει πρὸ πολλοῦ, ἡ μήτηρ μ' ἐκάλει νὰ κοιμηθῶ. Ἡ Ὄλγα μοῦ εἶπε·

— Πήγαινε τώρα καὶ τὸ πρωὶ μελετᾷς τὴν ἱστορίαν σου!

Τίποτε· ἐκάθησα μίαν ὥραν ἀκόμη καὶ ἀπεστήθισα τὸ μάθημα τῆς ἱερᾶς ἱστορίας. Τὸ μεσονύκτιον μὲ κατέλαβεν ἀγρυπνοῦντα· οἱ ἦχοι τοῦ μεγάλου κρεμαστοῦ ὡρολογίου μας ἀντήχησαν πανηγυρικῶς εἰς τὰ ὦτά μου, ὡς ἂν ἐπένευον, ἐμψυχούμενα καὶ τὰ ἄψυχα, εἰς τὸν ἡρωϊκὸν ἀγῶνά μου. Πρώτην φορὰν ἐκοιμήθην τὸν ὕπνον τοῦ ἐπιμελοῦς, ὡς ἂν ἐλέγομεν τὸν ὕπνον τοῦ δικαίου.

Ἦλθεν ἡ ἡμέρα καὶ δὲν ἔβλεπα πότε νὰ ὑπάγω εἰς τὸ σχολεῖον. Παρῆλθα πρὸ τῶν συμμαθητῶν μου γαληνιαῖος, φαιδρός, ὑπόπτερος, μὲ ὅλην τὴν συναίσθησιν τῆς ὑπεροχῆς μου. Ἀντὶ νὰ καθήσω ἐπὶ τοῦ τελευταίου βάθρου, ὡς συνήθως, κεκυφὼς καὶ κρυπτόμενος ἀπὸ τῆς θέας τοῦ διδασκάλου, κατέλαβα θέσιν ἐν τῇ πρώτῃ σειρᾷ καὶ ἀνέπτυξα ἐπιδεικτικῶς ἐπὶ τοῦ θρανίου τὰ βιβλία μου, μετὰ παλμῶν ἀναμένων τὴν ἔλευσιν τοῦ διδασκάλου. Ἦλθε, κατέλαβε τὴν ἕδραν του, ἦτον εἰς τὴν κακήν του, ὕβρισε τοῦτον, ἔπτυσεν ἐκεῖνον. Ἀλλ' ἐγὼ τὸν παρετήρουν ὑψαύχην, ὡς ἂν προὐκάλουν αὐτὸν εἰς τὴν πάλην. Ἤμην ὑπέρτερος τοῦ θυμοῦ καὶ τῶν τιμωριῶν, τῶν ἐκρηγνυμένων καὶ ἐπιβαλλομένων περὶ ἐμέ, ὡς θεὸς ὁμηρικός, ἀτενίζων ἀπὸ τὰ ὕψη τοῦ Ὀλύμπου τὰς ἔριδας καὶ συμπλοκὰς τῶν λαῶν. Ἕνα μόνον πόθον ἔτρεφα ἐντός μου· νὰ *μὲ βγάλῃ* εἰς τὸ μάθημα. Προηγεῖτο ἡ γραμματική· ἀλλ' εἰς μάτην· ἄλλος ἐκληρώθη διὰ νὰ εἴπῃ γραμματικήν· ἠγανάκτησα κατὰ τοῦ μαθητοῦ ὅστις μοῦ ἔκλεπτε τοὺς κόπους μου. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἡ τύχη μὲ ηὐνόησεν. Ἦλθεν ἡ σειρὰ τῆς ἱστορίας. Ὁ διδάσκαλος ἐξεφώνησε τὸ ὄνομά μου, καὶ ἔκυψεν, ὡς ἦτο συνειθισμένος, ἐπὶ τοῦ καταλόγου διὰ νὰ γράψῃ τὴν *κουλοῦραν*. Ἀλλ' ὁποία ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξίς του ὅτε μὲ εἶδεν ἀνιστάμενον καὶ βαδίζοντα εὐθὺ πρὸς τὴν ἕδραν. Οἱ μικροὶ ὀφθαλμοί του διεστάλησαν ἀγρίως πρὸς στιγμήν, ἀλλ' εἶτα ἱλαρύνθη ἡ ὄψις του, ὅσον ἐπέτρεπεν εἰς αὐτὸν ἡ ἀσχημία. Ὁ φοβερὸς Ἰεχωβᾶς ἠγαλλίασεν ἐπὶ τῇ ἐπανόδῳ τοῦ ἀσώτου υἱοῦ.

— Γνωρίζεις τὸ μάθημα;

— Μάλιστα.

— Διηγήθητι τὴν ἱστορίαν τοῦ Τωβὶτ καὶ τοῦ υἱοῦ του Τωβία.

Καὶ ἐπανέλαβα τὸ κατανυκτικὸν ἐπεισόδιον τῆς Γραφῆς, καὶ διηγήθην τὴν ἱστορίαν τοῦ εὐσεβοῦς Τωβίτ, τοῦ ἐκ τῆς φυλῆς Νεφθαλεί, καὶ τὰς τύχας τοῦ υἱοῦ του Τωβία, ὅστις εὗρε καθ' ὁδὸν συνοδοιπόρον καὶ ἀρωγὸν τὸν ἄγγελον Ραφαήλ. Ὅτε δὲ ἔφθασα εἰς τοὺς γάμους τοῦ Τωβία μετὰ τῆς Σάρας, ἐστάθην διὰ νὰ ἀναπνεύσω. Ἀλλ' ὁ διδάσκαλος, ὅστις μὲ ἤκουε χωρὶς νὰ μὲ διακόψῃ, δὲν μοῦ ἀφῆκεν οὔτε στιγμὴν ἀναπαύσεως.

—Πῶς ἀντήμειψαν τὸν ἄγγελον Ραφαὴλ ὁ Τωβὶτ καὶ ὁ Τωβίας, καὶ τί πράττει οὗτος;

Καὶ ἐξηκολούθησα ἀπνευστὶ ὡς ἑξῆς.

— «... Ἐν τούτοις ὁ Τωβίας διηγήθη εἰς τὸν πατέρα του τὰς ὑποχρεώσεις καὶ ἐκδουλεύσεις τοῦ συνοδοιπόρου, διὸ καὶ ἀπεφάσισαν καὶ οἱ δύο ἐκ συμφώνου νὰ τῷ προσφέρωσιν εἰς ἀμοιβὴν τὸ ἥμισυ τῶν ὅσων εἶχον φέρει ἐκ τῆς ὁδοιπορίας. Ἐπροσκάλεσαν λοιπὸν τὸν ἄγγελον ὅστις ἀκούσας τὴν πρότασίν των παρέλαβεν αὐτοὺς εἰς παράμερον τόπον, καὶ ἐκεῖ ἀφ' οὗ τοὺς ἔδωκε πολλὰς καλὰς καὶ χρησίμους συμβουλάς, ἀπεκαλύφθη ἐπὶ τέλους λέγων, ἐγώ εἰμαι ὁ Ραφαὴλ εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων, οἵτινες ἀναφέρουσι πρὸς τὸν κύριον τὰς εὐχὰς τῶν ἁγίων. Ἅμα ἀκούσαντες τὸν λόγον τοῦτον ὁ Τωβὶτ καὶ ὁ Τωβίας, ἔγειναν ἔμφοβοι καὶ πεσόντες ἐπροσκύνησαν, ὁ δὲ Ραφαὴλ ἔγεινεν ἄφαντος.»

Καὶ ἐνῷ εἰργάζετο οὕτως ἡ μνήμη μου, καὶ ἔρρεεν ἀπροσκόπτως ἡ γλῶσσά μου, καὶ ὁ διδάσκαλος παρηκολούθει τὸ μάθημα δι' ἐπιδοκιμαστικῶν ἐπιφωνήσεων ἐν εἴδει μυκηθμῶν ὑποκώφων, ἡ νεαρὰ φαντασία μου δὲν παρέμενεν ἀργοῦσα. Καὶ μόλις ἔφθασα εἰς τὸν ἄγγελον Ραφαήλ, καὶ ἤρχισα νὰ λέγω περὶ αὐτοῦ, συγχρόνως τὸν ἔβλεπον ἐμπρός μου μὲ τοὺς μεγάλους, ἐκστατικούς, καὶ τεθαμβωμένους ὑπὸ τῶν μύθων καὶ τῶν συναξαρίων ὀφθαλμοὺς τῆς παιδικῆς φαντασίας. Πότε τὸν διέκρινα λευκοχίτωνα, ὑψηλόν, ὡραῖον, μὲ κυματίζουσαν κόμην καὶ ἀναλλοίωτον μειδίαμα· καὶ πότε ἀποκαλυπτόμενον ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ, τανύοντα τὰς ἀστραπηβόλους ὡσεὶ ἐξ ἀδαμάντων πτέρυγάς του, καὶ ἀναλαμβανόμενον εἰς οὐρανούς. Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὴν ἀνθρωπίνην αὐτοῦ

Digitized by Google

μεταμόρφωσιν καὶ ἐν τῇ αἰθερίᾳ αὐτοῦ μορφῇ, καὶ συνοδεύων τὸν Τωβίαν, καὶ ἀποκαλυπτόμενος εἰς αὐτὸν, ὁ ἄγγελος Ραφαὴλ εἶχε δι' ἐμὲ τὸ πρόσωπον, τὴν χάριν, τὴν στοργήν, τὴν λαλιάν, τὴν δύναμιν, τὸ σχῆμα τῆς Ὄλγας!

Ε'

Μετὰ δύο μῆνας ἅπασα ἡ οἰκογένεια, μήτηρ καὶ μητρυιός, θεῖος καὶ ἐξαδέλφη— τοὺς ἐφιλοξενοῦμεν ἀκόμη—παρίσταντο εἰς τὰς ἐξετάσεις μου. Ἔτρεφον πεποίθησιν ὅτι θὰ διεκρινόμην εἰς αὐτάς. Δὲν ἤμην πλέον ὁ ἀμελὴς καὶ περίφοβος μαθητής. Ἀφ' ἧς ἡ ἐξαδέλφη μοῦ ἔδωσε τὴν πρώτην ὤθησιν πρὸς τὴν μελέτην, ὡς ἡ χελιδὼν ἐπὶ τῶν πτερύγων αὐτῆς λαμβάνουσα τὸ νεογνὸν τῷ παρέχει τὴν ἰσχὺν τῆς πρώτης πτήσεως, οὐδέποτε προσῆλθον ἀπαράσκευος εἰς τὸ σχολεῖον, οὐδέποτε ἠρνήθην μάθημα. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἔκτοτε διετέλουν πλειότερον ἐκτεθειμένος εἰς τὴν σκληρότητα τοῦ διδασκάλου μου. Ἀλλὰ τί πρὸς ἐμέ; δὲν ἐφρόντιζα πλέον περὶ ἐκείνου· ἦτον συνήθης φεῦ! ἡ σκληρότης του, ἀλλ' ἀγαπητὰ τὰ βιβλία του. Ἄλλως ἡ Ὄλγα ἠγρύπνει φιλοστόργως ἐπὶ τῶν προόδων μου.

Οὕτω λοιπὸν κατὰ τὴν ἐπίσημον ἐκείνην ἡμέραν ἀνέμενα ἐνώπιον διδασκάλων, ἐφόρων, διοικητικῶν καὶ δημοτικῶν ἀρχόντων, καὶ πολλῶν γονέων καὶ κηδεμόνων, συγκεκινημένος, ἀλλ' εὐθαρσής, τὴν σειράν μου. Ἀλλ' ἐπέπρωτο μέχρι τέλους νὰ ὑποστῶ τὴν βάσανον τοῦ ἀνεξιλεώτου διδασκάλου μου. Ἀγνοῶ πόθεν ὁρμώμενος ἔλαβε τὸ ἑξῆς ἀσύνηθες μέτρον· ἕκαστον μαθητὴν προσερχόμενον ὅπως ἐξετασθῇ παρουσίαζεν εἰς τὴν ἐφορευτικὴν ἐπιτροπὴν διὰ συντόμου χαρακτηριστικοῦ λογιδίου· ἦτο εἶδος *συστάσεως* τελουμένης καθ' ὅλους τοὺς κανόνας τῆς ἐθιμοτυπίας. Ὅτε ἦλθεν ἡ σειρά μου, ὁ διδάσκαλος μ' ἐσύστησεν ὡς ἑξῆς:

— Κύριοι, ὁ μαθητὴς οὗτος καθ' ὅλην τὴν χειμερινὴν περίοδον καὶ μέρος τῆς ἐαρινῆς διετέλει ὢν ὁ ἀμελέστατος τῶν μαθητῶν καὶ ἔσχατος τῆς τάξεως. Ἀλλὰ κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας παραδόξως μετέβαλε γνώμην καὶ ἤρξατο ἐπιμελούμενος τῶν μαθημάτων του. Τὸ παράδειγμα τῶν συμμαθητῶν του καὶ ἰδίᾳ αἱ ἄτρυτοι προσπάθειαι τὰς ὁποίας κατέβαλον, ἵνα ἐπαναφέρω αὐτὸν εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν, κατίσχυσαν ἐπ' ἀγαθῷ!

Οἱ λόγοι του ἐπήνεγκον ἐπ' ἐμοῦ τὸ ἀποτέλεσμα ψυχρολουσίας, μετὰ τὴν θερμότητα ἣν μοὶ ἐνέπνεε τὸ θάρρος μου· ὁ διδάσκαλος ἀνεφάνη αὖθις ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ εἰδεχθείᾳ. Ἐν τούτοις δὲν ἀπέτυχον εἰς τὰς ἐξετάσεις, ἀπεκρίθην ἀπταίστως εἰς πᾶσαν ἐρώτησιν· καὶ ἀφ' οὗ ἐτελειώσαμεν, ἔσπευσε πρώτη ἡ Ὄλγα νὰ μὲ παραλάβῃ, καὶ ἐνῷ μὲ ὡδήγει εἰς τὸν κύκλον τῶν οἰκείων, μ' ἐφίλησεν ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ εἶπε γελῶσα·

— Τί κουτός, Θεέ μου, μὰ τί κουτὸς ὁ δάσκαλός σου! τί κουταμάραις εἶπε γιὰ σένα! Καὶ τί κακὸς καὶ τί σχολαστικός. Εἶχες δίκηο νὰ μὴ διαβάζῃς...

Δὲν ἠδυνάμην τότε νὰ σοῦ ἀποκριθῶ, γλυκυτάτη ἐξαδέλφη. Ἀλλ' ἤδη μετὰ τόσων ἐτῶν πάροδον, σοὶ ἀποστέλλω τὴν ἀπόκρισίν μου, ὅπου καὶ ἂν εἶσαι, ὅπου καὶ ἂν εὑρίσκεται. Γινώσκω ὅτι ζῇς μακράν, πολὺ μακρὰν τῆς χώρας ἡμῶν εἰς ξένους κόσμους, ὑπὸ ἄλλα κλίματα, σύζυγος καὶ μήτηρ. Ἆρα γε ζῇς εὐδαίμων, διαχέεις μυριοπλασίαν νῦν ἐπὶ τῶν τέκνων σου τὴν χάριν ἣν κατέπεμπες ἐπὶ τοῦ μικροῦ ἐξαδέλφου σου, ἠλλοίωσαν τὰ ἔτη μόνον τὴν εὔπλαστον μορφήν σου, ἢ προσετέθη ἐπὶ τοῦ ἄχθους ἐκείνων καὶ τῆς συμφορᾶς ἡ βάσανος; Ὅπου καὶ ἂν εἶσαι, ὅ,τι καὶ ἂν εἶσαι, ἐξαδέλφη μου, διαμένεις δι' ἐμὲ ἡ αὐτὴ καὶ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην καθ' ἣν ἔκλινες ἐπὶ τοῦ βιβλίου μου διὰ νὰ δεχθῇς τοὺς καρποὺς τῆς ὑπὸ σοῦ ἐγκεντρισθείσης φιλοπονίας μου. Οἱ στίχοι τοῦ Ρώσσου ποιητοῦ Τύτσεφ μοὶ ἐπανέρχονται εἰς τὴν μνήμην ὡς οἱ ἦχοι τοῦ ρωσσικοῦ βαυκαλήματος ὅπερ ποτὲ σὲ ἤκουσα ψάλλουσαν: «Ὑπὸ τὸ λυκόφως τῆς ἀναμνήσεως περιπτύσσω ἔτι τὴν εἰκόνα σου, τὴν προσφιλῆ καὶ ἀλησμόνητον εἰκόνα σου, παροῦσαν πάντοτε καὶ πανταχοῦ, ἀναλλοίωτον, ἀσύλληπτον, ὡς ἄστρον ἐν τῷ οὐρανῷ τῆς νυκτός.» Ὁ διδάσκαλός μου, ὡς σὺ τὸν ἀντελήφθης εἰς τὰς ἐξετάσεις μου, δὲν ἀπετέλει, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἐξαίρεσιν ἐν τῷ διδασκαλικῷ κόσμῳ. Οἱ ἐκ τοῦ κόσμου αὐτοῦ, ἔστωσαν ἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι, σπανίως προσελκύουσι τὴν ἀγάπην τῶν μικρῶν μαθητῶν. Ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι διδάσκαλοι, οἵτινες καὶ ἐπὶ στιγμάς τινας ἐπιφαινόμενοι, ὠφελοῦσι τοὺς εὐτυχεῖς, οἵτινες συνήντησαν αὐτούς, ὅσον δὲν ἤρκεσαν τὰ καθημερινὰ τοῦ σχολείου διδάγματα. Ἤμην ἐκ τῶν παιδίων ἐκείνων, ἅτινα κατὰ τὸν ποιητὴν ἀφρικιῶσιν ὑπὸ τὸ βλέμμα τοῦ διδασκάλου, δυστυχοῦσιν ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτοῦ, δὲν ἔπρεπε νὰ γεννηθῶσι, διέρχονται βασανισμένην τὴν πρώτην ἡλικίαν.» Παιδία τοιαῦτα δὲν μορφοῦνται ὑπὸ τοὺς κανόνας καὶ τὴν ράβδον τοῦ διδασκάλου· καὶ ὅταν δὲν τὰ συγκρατῶσιν καὶ μητρικαὶ ἀγκάλαι, ἔχουσιν ἀνάγκην, ὅπως ἀναπτυχθῶσι, νὰ διανοιχθῶσιν ὑπὲρ αὐτὰ αἱ πτέρυγες ἑνὸς ἀγγέλου. Ἐνεφανίσθης εἰς ἐμὲ ὡς ὁ Ραφαὴλ τῆς Βίβλου, ὁ χαρίσας πλουσίαν νύμφην εἰς τὸν υἱὸν καὶ ἀποδοὺς τὴν ὅρασιν εἰς τὸν τυφλὸν πατέρα. Ἀλλ' ὡς ἂν ἦσο καὶ τοῦ ἀγγέλου ὑπερτέρα

Digitized by Google

μοὶ παρέσχες βαθυτέραν εὐεργεσίαν. Συνέδεσες τὴν παιδικήν μου διάνοιαν πρὸς τὴν ἰδέαν τῆς μελέτης, καὶ δίχως νὰ τὸ σκέπτεσαι, μ' ἐδίδαξες ὅτι πρέπει νὰ κατανικῶμεν καὶ αὐτὴν τὴν ἀηδίαν, ὅταν ἐπιβάλλεται ὑπὸ τοῦ καθήκοντος, διότι ὑπὸ τὸν ἄχαριν διδάσκαλον κρύπτεται ἡ χάρις τῆς γνώσεως.

Κωστης Παλαμας.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ.—Μετάφρασις Χ. Α.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

ΙΑ'.

Ἐν τῇ μεγάλῃ λευκῇ αἰθούσῃ, ἧς τὸ παράθυρον ἔκειτο πρὸς τὴν αὐλήν, τὴν περικεκλεισμένην διὰ τοίχων αὐλήν, τὴν παρομοίαν μὲ κῆπον μονῆς, ὁ Ροβέρτος δὲ Μομβρὲν διηγεῖτο πρὸς τὸν πατέρα του τὴν συνέντευξιν, ἣν ἔσχε τὴν προτεραίαν μετὰ τῆς Ἕλλεν Μόργαν. Ὁ γηραιὸς εὐπατρίδης καθήμενος παρὰ τὴν ἑστίαν μὲ τὰς κνήμας ἐσταυρωμένας καὶ τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν γονάτων, παρετήρει μηχανικῶς τὸν μάλλινον τάπητα μὲ τὰ κεντημένα ἐπ' αὐτοῦ ἄνθη, ἐργόχειρον τῆς ἀποθανούσης μαρκησίας, ὁ δὲ κόμης μετὰ νευρικῆς ταραχῆς περιεπάτει ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἄκρου τῆς αἰθούσης εἰς τὸ ἄλλο, ὡς νὰ συνετέλει ὁ περίπατος καὶ ἡ κίνησις εἰς τὴν κατεύνασιν τῆς ὀργῆς του.

Κοινὴ ἀνησυχία κατεῖχεν ἀμφοτέρους· κοινὴ θλῖψις ἐβάρυνε τοὺς δύο ἐκείνους ἄνδρας, ἐξ ὧν ὁ εἷς, ὁ μαρκήσιος μὲ τὴν μιξοπόλιον γενειάδα ἠδύνατο νὰ εἶνε ὁ δικαστὴς τοῦ ἑτέρου καὶ ἦτο ἀπεναντίας ὁ ἐπιεικὴς σύμβουλος καὶ φίλος. Ὁ ἀτυχὴς Ροβέρτος του! Ὁ κ. δὲ Μομβρὲν ἐστρέφετο ἐνίοτε ὅπως ρίψῃ ἐπὶ τοῦ υἱοῦ του, ὃν ἔβλεπεν ὠχρὸν καὶ τεθλιμμένον, βλέμμα πλῆρες συγκινητικοῦ οἴκτου. Ὁ ταλαίπωρος νέος!

Ποία παραφροσύνη τὸν εἶχεν ἐξωθήσει! Καὶ πῶς ἤδη ἐξέτινε θλιβερῶς τὴν νεανικήν του ἐκείνην παραφοράν!

Τὰ βλέμματά του ὁ μαρκήσιος ἔστρεφεν ἐπίσης, σείων ἐνταυτῷ τὴν κεφαλήν του, πρὸς τὴν εἰκόνα τῆς μαρκησίας ὡραίας καὶ ψυχρᾶς, ἥτις ἀπεικονίζετο ὀρθία, ὠχροτάτη, φέρουσα ἀμαυρὰν περιβολὴν καὶ κρατοῦσα προσευχητάριον μικρὸν ἀνὰ χεῖρας. Καὶ αὐτὴ ὑπεῖχεν οὐκ ὀλίγην εὐθύνην διὰ τὸ σφάλμα τοῦ υἱοῦ της, καὶ αὐτὴ ἡ ἁγία γυνή, τὴν ὁποίαν πρὸ πάντων μὴ θέλων νὰ λυπήσῃ ὁ Ροβέρτος, ἐνυμφεύθη εἰς τὸ ἐξωτερικὸν τὴν τυχοδιώκτιδα, ἥτις τώρα ἀπῄτει τὸ ἀνῆκον αὐτῇ μέρος τῆς τιμῆς καὶ ἴσως τὴν ἀνήκουσαν αὐτῇ θέσιν ἐν τῇ οἰκογενείᾳ.

— Ὦ! Ὡς πρὸς αὐτό, ὄχι! εἶπεν εὐσταθῶς ὁ Ροβέρτος· οὐδέποτε θὰ ὑπερβῇ τὸν οὐδὸν τῆς θύρας τῆς οἰκίας ταύτης, ὅπου ἀπέθανεν ἡ μήτηρ μου.

— Δύναται ὅμως νὰ φέρῃ τὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον ἔφερε καὶ ἡ μήτηρ σου. Θὰ εἶνε ἐπίσης μαρκησία, ὅτε, μετὰ τὸν θάνατόν μου, σὺ θὰ γείνῃς μαρκήσιος.

Ὁ Ροβέρτος ἐσταμάτησεν ὄρθιος πρὸ τοῦ πατρός του καὶ ρίπτων ἐπ' αὐτοῦ μετ' ἐκφράσεως σεβασμοῦ καὶ ἀφοσιώσεως ἐνθέρμου μακρὸν βλέμμα πλῆρες λύπης:

— Οὐδέποτε ᾐσθάνθην βαρύτερον, εἶπε, τὸ σφάλμα τὸ ὁποῖον διέπραξα ἢ σήμερον! οὐδέποτε ἀπέτισα σκληρότερον αὐτό. Τὸ ὄνομα τὸ ἰδικόν σας, τὸ ὄνομα τῆς ἀτυχοῦς καὶ λατρευτῆς γυναικός, ἥτις ὑπῆρξε μήτηρ μου, νὰ τὸ δώσω εἰς τὴν αἰσχρὰν ἐκείνην!... Ἆ τί βλάξ!... πόσον βλὰξ καὶ πόσον ἔνοχος ὑπῆρξα!...

— Οὐδὲ βλάξ, οὐδ' ἔνοχος, ἀλλ' ἐρωτόληπτος! εἶπεν ὁ μαρκήσιος πράως. Πρὸ πολλοῦ, φίλτατόν μου τέκνον, σ' ἐσυγχώρησα δι' ὅλα, ἀφότου δὲ ἤρχισες νὰ πάσχῃς τόσον ὀδυνηρῶς ἕνεκα τοῦ παρελθόντος, ὄχι μόνον σὲ συγχωρῶ, ἀλλὰ καὶ σὲ συμπονῶ ἐξ ὅλης ψυχῆς. Ἡ μαρκησία, ἥτις ἐκ τοῦ βίου δὲν ἐγίνωσκεν ἄλλο τι εἰμὴ τὰ καθήκοντα, ἅτινα αὐτὸς ἐπιβάλλει, πιθανῶς δὲν ἤθελε σὲ ἀμνηστεύσει· ἀλλ' ἐγὼ δὲν εἶμαι ἅγιος, εἶμαι ἄνθρωπος, καὶ θὰ διέπραττον ἐπίσης πολλὰς ἀνοησίας ὅπως σύ, ἂν δὲν ἤθελον συναντήσει εὐθὺς ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τῆς νεότητός μου τὸ ἀξιέραστον πλάσμα, ὅπερ ἐγένετο κατόπιν μήτηρ σου!... Πρέπει νὰ εἶνέ τις ἐπιεικὴς διὰ τὰς ἄφρονας πράξεις τῶν ἄλλων. Ὅταν τὰς διαπράττῃ ξένος, τὸν συγχωρῶ· ὅταν τὰς διαπράττῃ ὁ υἱός μου, φίλτατέ μου Ροβέρτε, τὸν οἰκτείρω καὶ θρηνῶ μαζί του.

Καὶ ἔτεινε τὴν χεῖρα πρὸς τὸν υἱόν του, ὁ δὲ κόμης λαμβάνων σκίμποδα ἐκάθησε μετὰ προθυμίας πλησίον τοῦ μαρκησίου, ἐγγύτατα αὐτοῦ, φιλοστόργως, ὡς νὰ ἦτο ἀκόμη μικρὸν παιδίον.

— Ἐν τούτοις, προσέθηκεν ὁ κ. δὲ Μομβρέν, πῶς νὰ ἐξέλθωμεν ἀπὸ αὐτὴν τὴν δυσάρεστον θέσιν;... Ναί, ναί· ἄκουσέ με, ὑπάρχει κίνδυνος. Ἀφοῦ ἡ γυνὴ αὕτη ἐπιχειρεῖ τοιαύτην ἄμεσον ἐπίθεσιν, σημαίνει ὅτι εἶνε ἀποφασισμένη νὰ προκαλέσῃ σκάνδαλον. Ὁπωσδήποτε εἶνε σύζυγός σου!

— Σύζυγός μου! εἶπεν ὁ Ροβέρτος μὲ σφοδρὰν φωνήν.

Καὶ πᾶσα ἡ λύπη, πᾶσα ἡ πικρὰ μεταμέλεια τῆς ἀπογοητεύσεως, πᾶσα ἡ ὀργὴ διότι

Digitized by Google

ἠπατήθη ἐμπεριείχοντο καὶ ἐδονοῦντο ἐν τῇ λέξει ἐκείνῃ, ἥτις ἐνεποίει εἰς αὐτὸν τὴν ἐντύπωσιν ὕβρεως.

— Σύζυγός μου! . . . Ναί, ἤμην εἰλικρινής, συγκεκινημένος μέχρι τῶν μυχῶν τῆς καρδίας ὅτε ἔδιδα εἰς αὐτὴν τὸ ὄνομα τοῦτο, τὸ ὁποῖον μοὶ φαίνεται σήμερον ὕβρις, ὕβρις πρὸς σᾶς . . . καὶ πρὸς ἐμέ. Ἀλλὰ μήπως τὴν ἐγνώριζα, τὴν ἀθλίαν; . . . Ἠγάπησα ἓν ὂν φανταστικόν, ὄχι αὐτήν! . . Ἡ γυνή, ἣν ἐλάτρευσα ἐν ἡλικίᾳ εἴκοσι ἐτῶν, ἀπέθανεν, ἐτάφη· ἢ μᾶλλον, δὲν ὑπῆρξεν εἰμὴ φάσμα, τὸ ὁποῖον κατεδίωκεν ἡ νεότης μου, ἄλλο τι δὲ δὲν ἀπομένει ἐξ αὐτοῦ σήμερον εἰμὴ ἓν πλάσμα ἄπιστον, ἐπιτήδειον καὶ δόλιον, τὸ ὁποῖον ἀπαιτεῖ νὰ πληρώσω διὰ τὴν πλάνην μου.

— Τὸ δυστύχημα εἶνε, εἶπεν ὁ μαρκήσιος, ὅτι ὁ νόμος δὲν παραδέχεται τὸ διπλοῦν ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου. Εἴτε φάσμα ἦτο εἴτε ὄχι, σὺ τὴν ἐνυμφεύθης. Διὰ τὸν Κώδικα εἶνε ἀδιάφορον ἂν ὑπῆρξε δόλος ἐν τῷ ἀγορασθέντι ἐμπορεύματι· ὀφείλεις νὰ πληρώσῃς. Καὶ ἐπλήρωσες ἀκριβά, τὸ ὁμολογῶ, ἐπλήρωσες διὰ τοῦ ὀνόματός σου.

Ὁ Ροβέρτος ἔλαβε τὰς χεῖρας τοῦ κ. δὲ Μομβρὲν καὶ κρατῶν αὐτὰς σφιγκτά, ἀναζητῶν εἰς τὸ βάθος τῶν ἠρέμων καὶ διαυγῶν ὀφθαλμῶν τοῦ μαρκησίου καὶ νέαν ἄφεσιν τοῦ σφάλματός του, ἐστήριξε τὸν ὦμόν του ἐπὶ τοῦ ὤμου τοῦ πατρός του.

— Ἀγαπητέ μου πάτερ, εἶπε, σεῖς ὅστις εἶσθε ἡ προσωποποίησις τῆς τιμῆς, ἀκούσατε καλῶς ὅ,τι θὰ σᾶς εἴπω καὶ ἀπαντήσατε ἐν πάσῃ εἰλικρινείᾳ. Ἔχετε δίκαιον· πιστεύω καὶ ἐγὼ ὅτι ἡ Ἔλλεν Μόργαν πάντα λίθον θὰ κινήσῃ ὅπως μᾶς ἐξαναγκάσῃ σᾶς καὶ ἐμὲ νὰ συνθηκολογήσωμεν μετ' αὐτῆς. Ὁ ἀγὼν ἐκηρύχθη μεταξὺ τῶν δὲ Μομβρὲν καὶ τῆς Ἀγγλίδος ἑταίρας. Λοιπὸν δὲν νομίζετε ὅτι ὅλα τὰ μέσα εἶνε χρήσιμα εἰς παρόμοιον ἀγῶνα;

— Ὅλα τὰ μέσα; ἠρώτησεν ὁ μαρκήσιος.

— Ἀπατηθείς, ἐμπαιχθείς, χλευασθείς, δὲν νομίζετε ὅτι ἔχω τὸ δικαίωμα ν' ἀποκτήσω τὴν ἐλευθερίαν μου χάρις εἰς αὐτὸν τοῦτον τὸν νόμον, περὶ οὗ ὁμιλεῖτε;

— Τὸ δικαίωμα; Βεβαίως· ἀδιαφιλονείκητον εἶνε ὅτι ἔντιμος ἀνὴρ δεσμευθεὶς ὑπὸ γυναικὸς φαύλης ἔχει τὸ δικαίωμα τὰ πάντα νὰ ἐπιχειρήσῃ ὅπως ἐλευθερωθῇ, ἂν δυνηθῇ, ἀπὸ τοὺς κρατοῦντας αὐτὸν ὄνυχας.

— Λοιπόν, εἶπεν ὁ Ροβέρτος ἐγειρόμενος, δύναμαι ἐὰν θέλω ν' ἀπαντήσω εἰς τὴν Ἔλλεν Μόργαν ὅτι δὲν εἶνε σύζυγός μου.

— Πῶς εἶπες;...

— Συνεβουλεύθην ἐκεῖ πέραν...

— Κανένα δικηγόρον;

— Ναί, τὸν Τραπελάρ. Κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 170 τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος, συνοικέσιον συναφθὲν εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν μεταξὺ Γάλλου καὶ ξένης ἰσχύει, ἂν ἡ τελετὴ ἐγένετο κατὰ τοὺς εἰθισμένους ἐν τῇ χώρᾳ τύπους, ἀρκεῖ—καὶ ἐπὶ τούτου ὁ Τραπελὰρ ἐπέστησε τὴν προσοχήν μου, διότι εἰς αὐτὸ ἔγκειται ἡ σωτηρία μας—ἀρκεῖ νὰ προηγήθησαν αἱ δημοσιεύσεις αἱ ὁριζόμεναι παρὰ τοῦ ἄρθρου 63, τουτέστι αἱ δημοσιεύσεις ἐν τῷ δημαρχείῳ τοῦ τόπου τῆς καταγωγῆς τοῦ Γάλλου. Ἐντεῦθεν κατὰ συνέπειαν συνοικέσιον συναφθὲν μεταξὺ ἑνὸς Γάλλου — ἐμοῦ, ὑποτεθείσθω—καὶ μιᾶς Ἀγγλίδος ἐνώπιον τοῦ ἁρμοδίου ἐν Ἀγγλίᾳ δημοσίου λειτουργοῦ, δύναται νὰ θεωρηθῇ ἄκυρον, ἂν ὁ Γάλλος δὲν ἐφρόντισε νὰ ἐνεργηθῶσιν αἱ δέουσαι δημοσιεύσεις ἐν Γαλλίᾳ πρὶν ἢ προβῇ εἰς τὸ συνοικέσιον. Αὕτη εἶνε ἡ ἰδική μου περίστασις. Τὸ συνοικέσιον αὐτὸ τὸ ὁποῖον τόσον μὲ πιέζει, τὸ ὁποῖον μοῦ δεσμεύει τὸν τράχηλον ὡς κλοιός, εἶνε συνοικέσιον λαθραῖον, ἐκ τοῦ ὅτι ἀκριβῶς δὲν εἶχε τὴν ὑμετέραν συγκατάθεσιν, δὲν προηγήθη αὐτοῦ καμμία πρᾶξις, αὐταὶ αἱ προθεσμίαι αἱ ὁριζόμεναι παρὰ τοῦ ἀγγλικοῦ νόμου δὲν ἐτηρήθησαν—ὁμιλῶ ὡς νομικός, ἀλλ' ὁ Τραπελὰρ μὲ κατέστησεν ἐνήμερον εἰς πάσας τὰς λεπτομερείας.—Τὸ λαθραῖον τοῦ συνοικεσίου χαρακτηρίζεται καὶ ἐκ τοῦ περιστατικοῦ ὅτι ἐτηρήθη ἀπόκρυφον καὶ μετὰ τὴν εἰς Γαλλίαν ἐπιστροφήν μας. Εἰς τρόπον ὥστε ὁ φόβος ὃν εἶχα μὴ δυσαρεστήσω τὴν μητέρα μου, ὁ φόβος ὁ ἰσχυρότερος τοῦ ἔρωτός μου, ὃν ᾐσθανόμην ὅτε ἀνελογιζόμην τὴν ἐνδεχομένην ἀπελπισίαν τῆς μαρκησίας, μὲ σώζει σήμερον ἢ δύναται νὰ μὲ σώσῃ!

— Νὰ σὲ σώσῃ; Πῶς;

— Σεῖς εἶσθε ὁ πατὴρ καὶ ὁ δικαστής, εἶπε σοβαρῶς ὁ Ροβέρτος ὠχρότατος. Τὸ ἄκυρον τοῦ μισητοῦ γάμου δύναται νὰ ἐπιζητηθῇ καὶ νὰ ἐπιτευχθῇ παρ' ὑμῶν.

— Νὰ κινήσω δίκην; εἶπεν ὁ μαρκήσιος ἐγειρόμενος καὶ αὐτός.

Πρὸ ὀλίγου ἤδη ᾐσθάνετο ἀλλόκοτον ὀδύνην, εἶδός τι ὀργίλης ἀπογοητεύσεως, ἐνῷ ὁ Ροβέρτος ἀνεκοίνου αὐτῷ τὰς νομικὰς λεπτομερείας παρέχων αὐτῷ διέξοδον εἰς ἀμφισβητήσεις δικαστικάς· ἡ ἰδέα δὲ ἥτις ἐπῆλθεν εἰς τὸ πνεῦμά του εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὅτι ἔμελλε ν' ἀφεθῇ εἰς διαδικασίαν, ἐν ᾗ ἡ καλή του πίστις καὶ ἡ τιμὴ τοῦ ἀρχαίου του οἴκου ἐπρόκειτο νὰ παλαίσῃ κατὰ τῶν στρεψοδίκων ἐπιχειρημάτων τῶν δικηγόρων, ἐνέπνεεν εἰς αὐτὸν αἴσθημά τι ἀποστροφῆς, ὡς νὰ ἐπέζη ἐν τῇ ψυχῇ του ἡ ἀρχαία περιφρόνησις τῶν φερόντων τὸ ξίφος κατὰ τῶν φερόντων τὴν δικαστικὴν τήβεννον.

— Φίλτατόν μοι τέκνον, εἶπε βραδέως, μὲ

Digitized by Google

φωνὴν τεθλιμμένην, ἐσκέφθην πολὺ ἐπ' αὐτοῦ· εἶνε τὸ τοιοῦτο ἔσχατον μέσον, τὸ ὁποῖον μοῦ φαίνεται πολὺ ἐπώδυνον· ἀναλογίζομαι τὸν θόρυβον, ὅστις θὰ ἐγερθῇ πέριξ ἡμῶν ἐξαιτίας παρομοίου σκανδάλου, ὅπερ θὰ ἐκτεθῇ ἐπιδεικτικῶς ἐν τῇ *Ἐφημερίδι τῶν Δικαστηρίων* καὶ εἰς τὰ χρονικὰ τῶν ἐφημερίδων, ὅπερ θὰ κατασπιλώσῃ ἡμᾶς ὡς βόρβορος συνταρασσόμενος. Ἔσχες τὴν ἁπλότητα νὰ πιστεύσῃς εἰς τὴν ἀρετὴν τῆς γυναικὸς ἐκείνης, καὶ δὲν σὲ κατηγορῶ· ἔσχες τὴν ἀδυναμίαν κατόπιν νὰ προτείνῃς εἰς αὐτὴν νὰ συμμερισθῇ τὴν ζωήν σου· ὑπῆρξες εἰλικρινὴς ἐπὶ μίαν ὥραν, ἐπὶ μίαν ἡμέραν καὶ δὲν ἀπαιτεῖται περισσότερον ὅπως διακυβεύσῃ τις ὁλόκληρον τὴν ὕπαρξίν του. Ἔχε τὴν καρτερίαν ν' ἀκούσῃς παρ' ἐμοῦ ὅτι θὰ σύρῃς ἐπὶ πολὺ ἀκόμη τὸ βάρος τῆς ἀπερισκεψίας σου. Ἐγὼ δέ, ἐγὼ ναί, ὅστις θὰ προσεπάθουν πάσῃ δυνάμει νὰ σὲ ἀποτρέψω ἀπὸ τοῦ νὰ διαπράξῃς τὴν ἀνοησίαν νὰ νυμφευθῇς ἐν Λονδίνῳ τὴν ἀχρείαν ἐκείνην γυναῖκα, ἐγὼ σήμερον θὰ σὲ συμβουλεύσω νὰ τηρήσῃς σιγὴν ἐπὶ τοῦ παρελθόντος καὶ ν' ἀναμείνῃς.

— Τί νὰ ἀναμένω; ἠρώτησεν ὁ Ροβέρτος ἀποτόμως.

— Ἀγνοῶ... καμμίαν ἐπίθεσιν αὐθάδη αὐτῆς τῆς μὶς Μόργαν, γεγονός τι ὅπερ ν' ἀφαιρέσῃ ἀπὸ αὐτὴν τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ σὲ ἀπειλῇ, τοῦ νὰ μᾶς προκαλῇ.

Ὁ νεαρὸς κόμης λίαν ἔκπληκτος παρετήρει τὸν μαρκήσιον.

— Ἀλλὰ δὲν σᾶς ἐννοῶ, πάτερ μου, εἶπεν. Πῶς! ἡ γυνὴ αὕτη, τὴν ὁποίαν καὶ σεῖς ὁ ἴδιος ἀποκαλεῖτε μὶς Μόργαν ἔρχεται ἐδῶ ἀπαιτοῦσα τὴν θέσιν της εἰς τὴν οἰκογενειακὴν ἑστίαν, ὅπου ζῶμεν, ἀποφασισμένη νὰ προβῇ εἰς τὰ ἔσχατα... Θὰ τὴν ἴδω ἐκεῖ, ὅπου ἐκάθητο ἡ μήτηρ μου!... Ἀπαιτεῖ παρ' ὑμῶν νὰ τὴν δεχθῆτε καὶ σεῖς ὡς θυγατέρα σας!..- Αὔριον θὰ θελήσῃ ν' ἀποκαλῆται κόμησσα Μομβρέν, διότι ἐγὼ ὁ ἠλίθιος τῆς ἔδωσα αὐτὸ τὸ δικαίωμα!... Ἀπέναντι δὲ αὐτῶν τῶν ἀπειλῶν, μὲ συμβουλεύετε νὰ σιωπήσω; Φοβεῖσθε τὸ σκάνδαλον; Ἀλλ' αὐτὸ ἀκριβῶς εἶνε τὸ σκάνδαλον. Ἰδοὺ αὐτό! Εὑρίσκεται εἰς τὰ πρόθυρα τοῦ οἴκου μας! Ἀπειλεῖ!.. Θὰ εἰσέλθῃ!

— Πολὺ καλά! ἀπήντησεν ὁ μαρκήσιος μειδιῶν περιφρονητικῶς ὑπὸ τὸν φαιὸν μύστακά του, ἐὰν ἀποφασίσῃ νὰ κρούσῃ τὴν θύραν μας, θὰ τὴν ἀποπέμψωμεν ὅπως χρειάζεται, ἐπιφορτίζοντες τοὺς ὑπηρέτας μας νὰ τὴν πετάξουν εἰς τὸν δρόμον. Ἀλλ' ἂν ὀφείλωμεν νὰ ὑποστῶμεν τὰ τολμήματά της, δὲν ὀφείλομεν νὰ τὰ προκαλῶμεν. Τότε μόνον θὰ ἐπικαλεσθῶ τὸ ἄκυρον τοῦ γάμου σου, ὅταν ἡ γυνὴ αὕτη, ἥτις κατεχράσθη τὴν ἀφροσύνην σου, ἀξιώσῃ ἐπισήμως ν' ἀποκαλῆται κόμησσα δὲ Μομβρέν. Ἀλλὰ τότε θὰ δεχθῶ τὸν πόλεμον, δὲν θὰ τὸν κηρύξω ἐγώ. Πολλὰ ἕλη ρυπαροῦ ὕδατος πρέπει νὰ διέλθῃ ὁ ἐπιχειρῶν τοιαύτην ἐκστρατείαν!

— Τὸν πόλεμον; εἶπεν ὁ Ροβέρτος.

Καὶ ἔσειε τὴν κεφαλήν, ἐνῷ τὸ χεῖλός του συνεσπᾶτο ὑπὸ πικροῦ μειδιάματος.

— Τὸν πόλεμον. Αὐτὴ ἀκριβῶς εἶνε ἡ λέξις τῆς μὶς Μόργαν. Αὐτὴ ἐκήρυξε τὸν πόλεμον. Ἐτηλεγράφησα πρὸς τὸν Ρυὼ νὰ μοῦ φέρουν ἐδῶ τὴν Κυπριανήν.

— Τὴν κόρην σου;... Πιστεύεις λοιπὸν ὅτι;..

— Πιστεύω ὅτι θὰ εὑρίσκεται ἐν περισσοτέρᾳ ἀσφαλείᾳ εἰς Φονταινεβλῶ παρὰ εἰς Βιλλερβίλλην, καὶ ὅτι ἡ Ἕλλεν μὲ πάντα τρόπον θὰ προσπαθήσῃ νὰ μοῦ τὴν ἀφαιρέσῃ. Ἐγὼ δὲ ὄχι μόνον δὲν θέλω νὰ μοῦ τὴν κλέψῃ, ἀλλ' οὔτε καὶ νὰ τὴν ἴδῃ δὲν θέλω. Θὰ τὴν φέρω ἐδῶ μαζί μας, εἰς Μελέν, ἂν συγκατατίθεσθε.

— Ἂν συγκατατίθεμαι;.. Καϋμένο μου παιδί!.. αὐτὴ θὰ ἦτο ἡ χαρά μου μάλιστα!.

— Εἴσθε ἀγαθὸς καὶ δι' αὐτὸ σᾶς λατρεύω. Ἀλλ' ἔχει ἀνάγκην ἡ Κυπριανὴ τοῦ καθαροῦ ἀέρος τῶν δασῶν ἐν ἐλλείψει τῆς θαλάσσης, ἡ δὲ οἰκία μας εἶνε ψυχρὰ καὶ πολὺ μελαγχολική. Ἄλλως τε θὰ εἶνε κεκρυμμένη ἔτι μᾶλλον καὶ θὰ ἐπιτηρῆται κάλλιον ἐκεῖ πέραν. Ἆ! δὲν θὰ τὴν ἀφήσω νὰ τὴν πάρῃ! Ἀγαπῶ διπλασίως αὐτὸ τὸ παιδίον καὶ δι' ἐμὲ καὶ διὰ τὴν μητέρα, τὴν ὁποίαν δὲν ἔχει, ἥτις δὲν εἶνε μήτηρ, ἥτις οὐδέποτε ἐμερίμνησε περὶ αὐτοῦ, ἀλλ' ἥτις τὰ πάντα θὰ μηχανηθῇ, ὡς προβλέπω, διὰ νὰ ὑποκριθῇ τὴν κωμῳδίαν ἢ τὸ δρᾶμα τῆς μητρικῆς στοργῆς. Ἆ! εἶπε σφοδρῶς ὁ νέος καταπίπτων αἴφνης πάρα τινα τράπεζαν εἰς τὸ μέσον τῆς αἰθούσης, πόσον εἶμαι ἀτυχής, Θεέ μου! καὶ πόσον μὲ βαρύνει αὐτὴ ἡ ἀνόητος καὶ ἀηδὴς ζωή!

Καθήμενος ἐπὶ ἕδρας καὶ στηρίζων τοὺς ἀγκῶνας ἐπὶ τῆς τραπέζης παρετήρει ἔμπροσθέν του τὸν κῆπον φωτιζόμενον ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, ἔνθα τὰ κόκκινα ἄνθη τῶν φραγμῶν καὶ αἱ ἠνθισμέναι ροδαῖ ἐπεδείκνυον ἐπὶ τοῦ πρασίνου χρώματος τῶν πρασιῶν τὰ εἰρηνικῶς φαιδρὰ ἀνοικτὰ χρώματά των.

Ἐνόμισεν ὅτι εἰς τὰς δενδροστοιχίας ἐκείνας ὑπὸ τὰς φιλύρας, ὧν αἱ συνηνωμέναι κορυφαὶ ἐσκίαζον τὸ λευκὸν ἀμμῶδες ἔδαφος, διήρχοντο φάσματα, τὰ φάσματα τῶν φαιδρῶν ὀνείρων τῆς νεκρᾶς νεότητός του.

Ἡ αἰφνίδιος ἐκείνη κραυγὴ «πόσον εἶμαι ἀτυχής!» προήρχετο ἐκ τῆς καρδίας του, ὡς νὰ εἶχε διαρραγῇ ἐν αὐτῇ ἀγγεῖόν τι, ὁ δὲ πατήρ, ὁ γηραιὸς εὐπατρίδης προσηνῶς πλησιάσας πρὸς τὸν υἱόν του ἐπέθηκε τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ὤμου

Digitized by Google

του καὶ ἔκυπτε φιλοστόργως πρὸς αὐτὸν ὅπως ἄλλοτε, ὅτε μετὰ πατρικὰς ἐπιπλήξεις κατεπράϋνε δι' ἑνὸς ἀσπασμοῦ, ἢ διὰ μιᾶς θωπείας τὴν λύπην του καὶ καθησύχαζε τὴν παιδικήν του καρδίαν. Καὶ τότε ὁ μαρκήσιος μαντεύων τί ἐκρύπτετο ἐν τῇ νεαρᾷ του καρδίᾳ, ἐπέθετεν ἀκριβῶς τὸν δάκτυλον ἐπὶ τῆς πληγῆς.

— Ναί, καταλαμβάνω, φίλτατέ μου Ροβέρτε, τώρα ἐννοεῖς πόσον ὁ ἀληθὴς ἔρως διαφέρει ἐκείνου, τὸ ὁποῖον σὺ ἐξέλαβες ὡς ἔρωτα!

Ὁ νέος ἀνεσκίρτησε, στρέψας τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸν πατέρα του, ἐκ τοῦ μακροῦ δὲ βλέμματος, ὅπερ προσήλωσεν ἐπὶ τοῦ μαρκησίου συνησθάνθη ὅτι ἦσαν γνωστὰ τὰ μύχια αἰσθήματά του, ἀνέγνωσεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του σαφῶς ὅτι ὁ κ. Μομβρὲν ἐγίνωσκε τὰ πάντα. Ὁ μαρκήσιος ἐγίνωσκε τὰς ἐκμυστηρεύσεις τοῦ Ροβέρτου, τὰς ἐκ τῆς ἐν Τρουβίλλῃ διαμονῆς ἀναμνήσεις του, τὰς ὁμιλίας του, ἐν αἷς ἀκαταπαύστως ἀνεφέρετο τὸ ὄνομα καὶ ἡ εἰκὼν τῆς Γιλβέρτης· συχνάκις ἐσκέπτετο περὶ αὐτῶν καὶ ὁ Ροβέρτος ὅστις οὐδὲν εἶχε ῥητῶς ὁμολογήσει, εἶχε πρὸ πολλοῦ ἀνακοινώσει ἐν ἀγνοίᾳ του τὸ μυστικόν του εἰς τὴν τρυφερὰν στοργὴν τοῦ πατρός.

Ἡ Γιλβέρτη, ναί, ἡ Γιλβέρτη! Αὐτὴ ἦτο ὁ ἀληθὴς ἔρως, ὁ αἰώνιος ἔρως, ὁ ἁγνὸς ἔρως!

Ἀλλὰ διατί ὁ κ. Μομβρὲν ν' ἀποτείνῃ ἔστω καὶ τὸν ἐλάχιστον ὑπαινιγμὸν περὶ τοῦ ἀδυνάτου ἐκείνου ἔρωτος; Διότι πάντως ἦτό τι ἀδύνατον ὁ ἔρως ἐκεῖνος. Ἡ δεσποινὶς Βερδιὲ δὲν ἦτο τῆς τάξεως ἑνὸς κόμητος δὲ Μομβρὲν καὶ ὁ κόμης ἀφ' ἑτέρου εἶχεν ἀπαλλοτριώσει τὴν ἐλευθερίαν του. Ὁ μαρκήσιος λοιπὸν ἄφινε τὸν υἱόν του νὰ λατρεύῃ τὴν ὀπτασίαν ἐκείνην, ὅπως ὁ Ροβέρτος πρό τινων ἐτῶν εἶχεν ἀγαπήσει τὴν Ἀγγλίδα. Οὐδέποτε δὲ ὁ πατὴρ ἐφάνη γινώσκων τὸ νέον μυστικὸν τοῦ υἱοῦ του. Ὁ Ροβέρτος ἐννόησε μόνον ὅτι τὸ εἶχε μαντεύσει εὐκρινῶς ἐκ τῆς ἐκφράσεως τοῦ φιλοστόργου οἴκτου, μεθ' οὗ ἠτένιζεν αὐτὸν ὁ μαρκήσιος καὶ ἐγερθεὶς ἐρρίφθη εἰς τὸν τράχηλον τοῦ κ. δὲ Μομβρέν, τὸν ἠσπάσθη παραφόρως, εἶτα δὲ κρύπτων τὸ μέτωπόν του μεταξὺ τοῦ ὤμου καὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ πατρός, ἔμεινεν ἐκεῖ θρηνῶν ὅπως ἄλλοτε εἰς τὴν ἰδίαν ἐκείνην θέσιν, ὅτε ἦτο παιδίον.

Καὶ ὁ πατὴρ ὡσαύτως ὅπως ἄλλοτε προσεπάθει νὰ τὸν παρηγορήσῃ διὰ μιᾶς θωπείας.

— Τί τὰ θέλεις φίλτατόν μου τέκνον; ἔλεγεν αὐτῷ. Τοιοῦτος εἶνε ὁ βίος! πρέπει νὰ τὸν παραδεχθῇς ὡς ἔχει... Τὸ ἔλεγες καὶ σὺ ὁ ἴδιος... Σοῦ ἀπομένει ἡ Κυπριανή· ἀγάπα τὴν κόρην σου!... ἀνάθρεψέ την, προστάτευσέ την!.. Ἐχήρευσες!.. Ναί!.. ὑπόθεσε ὅτι διατελεῖς ἐν χηρείᾳ!

— Αἴ, εἶπεν ὁ Ροβέρτος μετὰ θυμοῦ ἀποσπώμενος τῆς πατρικῆς ἀγκάλης, ἂν ἤθελον χηρεύσει, θὰ ἤμην ἐλεύθερος!

Ὁ μαρκήσιος προσεπάθησε νὰ μειδιάσῃ.

— Τὸ διαζύγιον, εἶπεν, εἶνε χηρεία ἄνευ νεκρωσίμων ἀγγελιῶν. Τὸ δυστύχημα εἶνε ὅτι θὰ ἐπακολουθήσῃ πάντοτε, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐπιθυμῶ ν' ἀποφύγω, ὁ θόρυβος καὶ τὸ σκάνδαλον. Ὤ! ὁ θόρυβος! τὰ σχόλια τῶν ἀνοήτων! Διὰ ν' ἀποφύγω αὐτά, ἀπεποιήθην πᾶσαν ὑποψηφιότητα. Ἆ! ἀλήθεια! εἰξεύρεις ὅτι, ὡς φαίνεται, χθὲς διέπραξα μίαν χονδρὰν ἀνοησίαν;..

— Ποίαν;

— Διέπραξα ἔγκλημα, διὰ τὸ ὁποῖον οἱ μᾶλλον ἀδιάλλακτοι τοῦ κόμματός μου, οὐδέποτε θὰ μὲ συγχωρήσουν.

— Τί τέλος πάντων;

— Ὤ, φίλτατέ μου, κἄτι τι ἀποτρόπαιον! ἔτεινα τὴν χεῖρα πρὸς τὸν ἀρχαῖόν σου λοχαγόν!

— Τὸν κ. Βερδιέ;

— Ναί. Δύο πολιτικοὶ ἀντίπαλοι ὀφείλουν νὰ περιφρονῶσιν ἀλλήλους καὶ νὰ ἀλληλοσφάζωνται, ἔστω καὶ ὅταν ἐκτιμῶσιν ὁ εἷς τὸν ἄλλον... Μοῦ τὸ παρετήρησαν... Θὰ ὁμολογήσῃς δὲ καὶ σύ, προσέθηκεν ὁ μαρκήσιος μειδιῶν, ὅτι ἐὰν ἀμφέβαλλεν ὁ κόσμος περὶ τῶν αἰσθημάτων, ἅτινα τρέφει ὁ υἱὸς τοῦ δῆθεν ὑποψηφίου τῶν βασιλοφρόνων πρὸς τὴν ἀνεψιὰν τοῦ δημοκρατικοῦ ὑποψηφίου...

Καὶ ἐσταμάτησε βλέπων τὴν μορφὴν τοῦ Ροβέρτου διὰ μιᾶς ζοφωθεῖσαν...

— Σοῦ ζητῶ συγγνώμην, φίλτατόν μου τέκνον. Ἐλησμόνησα ὅτι αὐτὸ εἶνε σοβαρώτερον τῆς ἐκλογῆς, τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ ἐγὼ χάριτι θείᾳ δὲν θὰ εἶμαι ὑποψήφιος!. Λοιπόν, σοῦ ἐπαναλαμβάνω, ἡ ζωὴ εἶνε πρᾶγμα ἀνόητον!.. Πολλάκις τὸ ἐσυλλογίσθην, σήμερον δὲ τὸ βλέπω ἐπικυρούμενον. Ἐπομένως, Ροβέρτε, τὸ μόνον μέσον ὅπως τὴν ὑποφέρῃς κάλλιον εἶνε νὰ δημιουργήσῃς ἐν καθῆκον, τὸ ὁποῖον νὰ ἐκτελῇς γενναίως. Ἔχει τὰς ἥττας του ὁ βίος, ἀλλ' ἔχει καὶ τὰς ἀνταποδόσεις του καὶ σοῦ ἐπιφυλάσσεται ἴσως μία!..

Ἡ θύρα τῆς αἰθούσης ἐκρούσθη.

— Ἐμπρός! εἶπεν ὁ μαρκήσιος.

Ἦτο ὁ θεράπων, κομίζων πρὸς τὸν «κύριον κόμητα» ἐν τηλεγράφημα.

Ὁ Ροβέρτος ἔσχισε τὸν κυανοῦν φάκελλον, εἶτα ἔτεινεν αὐτὸ πρὸς τὸν πατέρα του.

Ὁ ἀγαθὸς Ρυὼ ἀπήντα πρὸς τὸν κ. δὲ Μομβρὲν ὅτι ἀνεχώρει ἀμέσως ἐκ Βιλλερβίλης φέρων ὁ ἴδιος τὴν *μικρὰν* εἰς Φονταινεβλώ.

— Αὐτὴ ἴσως εἶνε ἡ ἀνταπόδοσις! εἶπεν ὁ μαρκήσιος γελῶν.

Καὶ ἐνῷ ὁ Ροβέρτος ὑπέγραφεν ἐν τάχει τὴν παραλαβὴν τοῦ τηλεγραφήματος, ὁ πατὴρ ἔκυψεν ἐκ νέου πρὸς αὐτόν, ὡς πρὸ ὀλίγου, καὶ εἰ-

Digitized by Google

πεν είς τὸ οὖς του πολὺ σιγά, μὲ φωνὴν θωπευτικωτάτην, ἐν ᾗ διεφαίνετο καὶ ἡ ὁρμέμφυτος ἀγάπη τοῦ πάππου πρὸς τὸ μικρὸν παιδίον, ὅπερ ἀκόμη δὲν ἐγνώριζε :

— Λοιπὸν θὰ φθάσῃ αὔριον ;

— Ναί.

—Εἰς Φονταινεβλῶ;

—Εἰς Φονταινεβλῶ.

—Ἐπιμένεις διὰ τὸ Φονταινεβλῶ;... Δὲν νομίζεις ὅτι θὰ εὑρίσκετο καλλίτερα εἰς τὴν οἰκίαν μας;

—Οἱ Δεβραὶ θὰ φροντίζουν περὶ αὐτῆς ἀκαταπαύστως.. Θὰ εἶνε καλλίτερα ἐκεῖ... Ἔπειτα, ἀργότερα...

—Ἔστω λοιπόν!.. Ἀλλὰ εἰξεύρεις;.. Ἐγὼ δὲν γνωρίζω καθόλου σχεδὸν τὴν κόρην σου!..

Ὁ Ῥοβέρτος ἔδωσε τὸ δελτίον τῆς παραλαβῆς πρὸς τὸν θεράποντα, εἶτα σφίγγων πάσῃ δυνάμει τὴν χεῖρα τοῦ πατρός του, ὅτε ἀπέμειναν μόνοι :

—Θέλετε νὰ τὴν ἴδητε ;

—Καὶ νὰ τὴν ἀσπασθῶ μάλιστα! Ἄ! δὲν εἶνε αὐτὴ ὡσὰν τὴν κυρίαν μητέρα της!... Αὐτὴ ἀνήκει εἰς τὴν οἰκογένειάν μας!

Ἐστράφη ἀκουσίως πρὸς τὴν εἰκόνα τῆς μαρκησίας, αὐστηρᾶς ἐν τῇ ἀκάμπτῳ αὐτῆς σοβαρᾷ στάσει καί:

—Θέλεις νὰ σοῦ εἰπῶ;.. προσέθηκεν. Ἡ μήτηρ σου... ναί, ἡ μήτηρ σου... σὲ βεβαιῶ ὅτι θὰ ἐζήτει νὰ μεταβῇ καὶ αὐτὴ μαζί μου μέχρι Φονταινεβλῶ, διὰ νὰ ἴδῃ τίνος ὁμοιάζει ἡ δεσποινὶς Κυπριανή!

(Ἕπεται συνέχεια).

ΠΡΟΟΔΟΙ ΤΗΣ ΙΑΠΩΝΙΑΣ

Ἐν Ἀσίᾳ ἔνθα ἤκμασαν ἄλλοτε κράτη τεράστια τὸ μέγεθος καὶ τὸν πολιτισμόν, ἐπικρατεῖ δὲ σήμερον πολλαχοῦ ζόφος καὶ βαρβαρότης, ἡ Ἰαπωνία, μετὰ τὴν Ἰνδικήν, παρέχει ἀπό τινος τὸ θέαμα ὑγιοῦς, εὐκόσμου καὶ πεπολιτισμένης ἀσιατικῆς πολιτείας. Τὴν παρὰ τοῖς Ἰαπωνοῖς ἀνθοῦσαν διοικητικήν, οἰκονομικὴν καὶ ἄλλην εὐταξίαν θὰ ἐζήλουν ἴσως οὐκ ὀλίγα τῶν Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἰαπωνίας, ἐχούσης ἔκτασιν 382,416 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων, σύγκειται ἐκ τεσσαράκοντα ὡς ἔγγιστα ἑκατομμυρίων· πρὸς διατροφὴν τοῦ ὑπερόγκου τούτου πληθυσμοῦ ἀρκοῦσι κατὰ πρῶτον λόγον ἡ ὀρυζοφυτεία, καὶ κατὰ δεύτερον οἱ δημητριακοὶ καρποί, οὓς ἀφθόνως ἀποφέρει ἡ ἰαπωνικὴ γῆ· ὑφίσταται αὐτόθι προσέτι καὶ ἀνθηρὰ κτηνοτροφία, διότι τῶν μὲν βοῶν ὁ ἀριθμὸς ὑπολογίζεται εἰς 16 ἑκατομμύρια, τῶν δὲ ἵππων ὑπερβαίνει τὸ ἓν καὶ ἥμισυ ἑκατομμύριον. Ἡ Ἰαπωνία εὐμοιρεῖ πρὸς τούτοις πολλῶν καὶ πυκνῶν δασῶν, ὧν ἕνεκα περιέπει μετ' ἰδιαιτέρας φροντίδος τὴν δασονομίαν, καὶ οὐκ ὀλίγων μεταλλείων, ἐξάγει δὲ καὶ τέϊον, περὶ τὰ 20 ἑκατομμύρια κατ' ἔτος. Τὸ σύστημα τῆς συγκοινωνίας εἶνε τελειότατα κατηρτισμένον· ἔχει ἀπείρους ἁμαξιτοὺς ὁδούς, τηλεγραφεῖα, σιδηροδρόμους, τραπέζας καὶ ἄλλα πιστωτικὰ ἱδρύματα καὶ ταχυδρομικὰ ταμιευτήρια, ἐν οἷς φυλάσσονται πολλαὶ ἑκατοντάδες ἑκατομμυρίων. Ὁ στρατὸς καὶ ὁ στόλος αὐτῆς (ἐκ διαφόρων ἀπαρτιζόμενος θωρηκτῶν) εἶνε συντεταγμένοι κατὰ τὴν εὐρωπαϊκὴν μέθοδον. Ἐκτὸς τοῦ ἐν Τοκίῳ πανεπιστημίου, (ἐν ᾧ διδάσκουσιν 150 Ἰαπωνοὶ καθηγηταὶ καὶ 12 ξένοι), κέκτηται ἡ Ἰαπωνία καὶ ἄλλας ἀξιοζηλώτους σχολάς· ἔχει ἀνωτέραν τινὰ προπαρασκευαστικὴν σχολὴν μετὰ 60 διδασκάλων, ἐν ᾗ εἶνε ὑπόχρεοι νὰ προκαταρτίζωνται ἐπὶ ὡρισμένα ἔτη ὅσοι ἐκ τῶν νέων, ἀποπερατώσαντες τὰς γυμνασιακὰς αὐτῶν σπουδάς, θέλουσι νὰ μεταβῶσιν εἰς τὸ πανεπιστήμιον. Τὸ δὲ περίεργον, ἕκαστον ὑπουργεῖον συντηρεῖ δύο ἢ τρεῖς σχολάς· τὸ ὑπουργεῖον τοῦ αὐτοκρατορικοῦ οἴκου ἐφορεύει τῶν δύο σχολείων τῶν ἀρρένων καὶ θηλέων, εἰς ἃ φοιτῶσι μόνον τὰ τέκνα τῶν εὐγενῶν· τὸ ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν ὑπουργεῖον συντηρεῖ 9 σχολάς, τὸ δὲ ἐπὶ τῶν ναυτικῶν τέσσαρας. Τὸ ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης ὑπουργεῖον ἔχει εἰδικὴν σχολήν, ἐν ᾗ διδάσκονται ἰαπωνιστὶ τὰ νομικά, τὸ ὑπουργεῖον τῆς γεωργίας καὶ τοῦ ἐμπορίου ἔχει μίαν δασονομικὴν σχολὴν καὶ δύο γεωργικάς, ἐπὶ τέλους δὲ τὸ ἐπὶ τῆς συγκοινωνίας ὑπουργεῖον, μίαν ἐμπορικὴν καὶ δύο ἄλλας σχολὰς πρὸς ἐκπαίδευσιν τηλεγραφητῶν. Οὐχ ἧττον ἀξιοθαύμαστος εἶνε ἡ φιλομουσία καὶ φιλομάθεια τῶν Ἰαπωνῶν· ἡ νῦν φιλολογικὴ παραγωγὴ δὲν εἶνε ἀκριβῶς γνωστή· ἀλλὰ κατὰ τὸ 1885 ἐτυπώθησαν ἐν Ἰαπωνίᾳ, κατὰ τοὺς ἐπισήμους τῆς κυβερνήσεως πίνακας, 1812 πρωτότυπα πονήματα, 4683 συλλογαί, μὴ συμπεριλαμβανομένων 454 μεταφράσεων καὶ 648 ἀνατυπώσεων. Ὅτι δὲ οἱ Ἰαπωνοὶ εἶνε λαὸς φιλόκαινος καὶ πρὸς τὴν δημοσιολογίαν ἐπιρρεπής, γίνεται φανερὸν ἐκ τῶν καθ' ὅλην τὴν Ἰαπωνίαν ἐκδιδομένων 321 ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν συγγραμμάτων. Ἀνωτέρω εἴπομεν ὅτι τὸ ἐκπαιδευτικὸν σύστημα εἶνε ἐπὶ πᾶσι τὰ μέγιστα παρ' αὐτοῖς ἀνεπτυγμένον. Οἱ Ἰαπωνοί, θέλοντες νὰ ἀποφύγωσι τὸν σκόπελον τῆς ἡμιμαθείας, εἰς ὃν προσέκρουσαν ἄλλα ἐν Εὐρώπῃ ἀρτισύστατα κράτη, ὥρισαν καλῶς τὰς διαφόρους βαθμῖδας, δι' ὧν δέον νὰ ἀποτελῆται ἡ κλῖμαξ τῆς κατωτέρας καὶ ἀνωτέρας παιδεύσεως, ἐφρόντισαν δὲ μᾶλλον περὶ τῶν διαμέσων ἢ περὶ τῶν ἀνωτάτων βαθμίδων. Τὰ ἐν

Digitized by Google

Ἰαπωνίᾳ ἐκπαιδευτήρια εἶνε διῃρημένα εἰς ἑπτὰ συμπλέγματα· 1) εἰς προκαταρκτικὰ δημοτικὰ σχολεῖα· 2) σχολεῖα τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως· 3) πανεπιστήμιον, πολυτεχνεῖον καὶ ἀνωτέραν στρατιωτικὴν σχολήν· 4) διδασκαλεῖα· 5) εἰδικὰ σχολεῖα· 1) ἀνώτερα παρθεναγωγεῖα· 7) διάφορα παιδευτήρια. Ἐν συνόλῳ ὑπάρχουσιν ἐν Ἰαπωνίᾳ 30,026 σχολεῖα παντὸς εἴδους καὶ μαθήματος, ἐκ τῶν τριακονταχισχιλίων δὲ τούτων σχολείων τὰ πλεῖστα (27,763) εἶνε προκαταρκτικά, εὐποροῦντα χρηστῶν καὶ ἐμπείρων διδασκάλων. Ὁ Ἰαπωνὸς μανθάνει πρῶτον ἀκριβέστατα τὴν γλῶσσάν του, εἶτα δὲ φοιτᾷ εἰς τὸ πανεπιστήμιον ἐπὶ σκοπῷ δαψιλεστέρας μαθήσεως. Παρ' ἡμῖν τοῖς Ἕλλησιν συμβαίνει ὅλως τὸ ἀντίστροφον· διότι ἐπὶ ἑκατὸν φοιτητῶν τοῦ Πανεπιστημίου οἱ ὀγδοήκοντα τοὐλάχιστον χωλαίνουσι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον περὶ τὴν ὀρθογραφίαν, τὸ δὲ χείριστον, καὶ αὐτῶν τῶν καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου οὐκ ὀλίγοι καταφωρῶνται ἐνίοτε ἀστοιχείωτοι περὶ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα.

ΕΦΕΥΡΕΣΙΣ ΤΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟΥ

Ἡ χρῆσις τοῦ γραμματοσήμου ἐν τοῖς ταχυδρομείοις χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 1839. Ἔκτοτε ἐγένοντο ἀλλεπάλληλοι μεταρρυθμίσεις, αἵτινες προήγαγον εἰς ἄκραν τελειότητα τὴν ταχυδρομικὴν ὑπηρεσίαν ἐν ταῖς Εὐρωπαϊκαῖς χώραις. Πρὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἡ δαπάνη πρὸς ἀποστολὴν ἑνὸς γράμματος δὲν ἦτο ἀσήμαντος· ἁπλῆ ἐπιστολὴ ἀπὸ Λονδίνου εἰς Παρισίους ἐπλήρωνε τέλος 2 φράγκα· ἀπὸ Λονδίνου εἰς Γιβραλτὰρ φρ. 3,60· εἰς Αἴγυπτον 3,85· εἰς Ἀμερικὴν ἢ Καναδᾶν 5 φράγκα. Σήμερον εἰς οἱανδήποτε χώραν τῆς ὑφηλίου, ἀρκεῖ νὰ συμπεριλαμβάνεται αὕτη ἐν τῷ Διεθνεῖ Ταχυδρομικῷ Συνδέσμῳ, δύναταί τις νὰ πέμψῃ ἐπιστολὴν πληρώνων τέλος 25 μόνον λεπτῶν.

Ἡ πρόοδος αὕτη ὀφείλεται εἰς τυχαῖον γεγονός, τὸ ὁποῖον, ἀγνοούμενον ἴσως ὑπὸ τῶν πολλῶν, ἀναγράφομεν ἐνταῦθα διὰ τὸ περίεργον αὐτοῦ·

Τῷ 1832 Ἄγγλος εὐπατρίδης, διάσημος ἐπὶ εὐφυΐᾳ κριτικὸς καὶ συγγραφεὺς ὁ Coleridge ἵστατο πρὸ τῆς θύρας μικροῦ ξενῶνος τῆς Σκωτικῆς πόλεως Keswick ἀναμένων τὴν ταχυδρομικὴν ἅμαξαν. Ἐνῷ ἔμενεν ἐκεῖ, ἦλθεν ὁ διανομεὺς τοῦ ταχυδρομείου, καὶ ἐκάλεσεν ἐκ τῆς θύρας μίαν ὑπηρέτριαν τοῦ ξενοδοχείου.

— Ἔχεις γράμμα, *μίς*, εἶπε πρὸς αὐτήν. Κάνει ἕνα σελλίνι.

Ἡ νεᾶνις ἔλαβε τὸ γράμμα, τὸ παρετήρησε, στρέφουσα καὶ ἐπαναστρέφουσα αὐτό. Μεθ' ὃ τὸ ἀπέδωκεν εἰς τὸν διανομέα λέγουσα ὅτι δὲν εἶχε νὰ πληρώσῃ τόσον ποσόν.

Ὁ διανομεύς, συνειθισμένος, φαίνεται, εἰς παρομοίας ἀρνήσεις, ἀπέθεσε τὸ γράμμα εἰς τὸν σάκκον του, καὶ ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του. Ὁ Coleridge ἐκάλεσεν αὐτόν.

— Νά, πάρε τὸ σελλίνι, παλληκάρι μου, καὶ δὸς τὸ γράμμα εἰς τὴν νέαν αὐτήν.

Ἡ ὑπηρέτρια εὐχαρίστησε τὸν ταξειδιώτην διὰ τὴν συμπάθειάν του, ἀλλὰ προσέθηκε·

— Ἐξωδεύσατε εἰς μάτην τὰ χρήματά σας, κύριε· παρατηρήσατε· αὐτὸ τὸ γράμμα δὲν περιέχει μέσα οὔτε λέξιν γραμμένην. Εἰς ἐσᾶς ποῦ μοῦ ἐδείξατε τόσην καλοσύνην εἰμπορῶ νὰ φανερώσω τὸ μυστικόν μου. Εἶμαι ὀρφανὴ καὶ ἄλλον συγγενῆ δὲν ἔχω ἀπὸ τὸν ἀδελφόν μου, ὅστις εἶνε στρατιώτης καὶ εὑρίσκεται τώρα φρουρὰ εἰς τὰ κάτω μέρη τῆς Ἀγγλίας. Ηὕραμεν λοιπὸν ἓν μέσον διὰ νὰ εἰδοποιοῦμεν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, χωρὶς νὰ ἐξοδεύωμεν τίποτε. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον μοῦ πέμπει γράμματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν μόνον ἐπιγραφήν, ἀλλὰ ἐσυμφωνήσαμεν νὰ προσθέτῃ τινὰ σημεῖα, τὰ ὁποῖα ἑνόνονται μὲ τὰ γράμματα τῆς ἐπιγραφῆς, καὶ αὐτὰ μοῦ λέγουν ὅτι ὁ ἀδελφὸς εἶνε ὑγιής.

Ὁ Coleridge ἀνεγνώρισε τὸ εὐφυὲς τῆς ἐπινοίας, καὶ ἐδημοσίευσε τὸ ἀνέκδοτον εἰς τὰς ἐφημερίδας, χωρὶς νὰ ὀνομάσῃ τόπον καὶ πρόσωπα.

Τὰς ἡμέρας ἐκείνας περιηγεῖτο τὴν Σκωτίαν ὁ δημοσιολόγος Rowland Hill, ὅστις ἦτο ἤδη γνωστὸς διὰ τὰς παιδαγωγικὰς καινοτομίας του. Οὗτος ἀφορμὴν λαβὼν ἐκ τοῦ μνημονευθέντος συμβάντος ἐσκέφθη καὶ ἐμελέτησε πολὺ τὴν μεταρρύθμισιν τῆς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας. Κατέληξε δὲ προτείνας νὰ καθιερωθῇ δι' ὅλον τὸ κράτος ἡ πληρωμὴ τέλους ταχυδρομικοῦ ἴσου καὶ ὥρισε τὸ ποσὸν τοῦτο εἰς μίαν *πέννυν* ἤτοι 10 λεπτά, προπληρωτέα ὅμως εἰς τὸ δημόσιον, ὅπερ παρεχώρει τὸ γραμματόσημον ἐπιτεθέμενον εἰς τὰς ἐπιστολάς.

Ἀλλ' ἔπρεπε νὰ γείνῃ δεκτὴ ἡ προτεινομένη μεταρρύθμισις, καὶ εἰς τοῦτο ὁ Rowland Hill ἠγωνίσθη μετ' ἐπιμόνου καρτερίας ἵνα κατισχύσῃ τῶν παντοίων προσκομμάτων ἅτινα παρενέβαλλεν αὐτῷ ἡ δυσμένεια καὶ ἀντιπάθεια πολλῶν.

Τέλος δὲ ἡ μεταρρύθμισις ἐψηφίσθη καὶ ἐδημοσιεύθη τῇ 17 Αὐγούστου 1839 χάρις εἰς τὴν ὑποστήριξιν τοῦ Βρούγαν τοῦ Βάλλας καὶ τοῦ δουκὸς Οὐελλιγκτῶνος.

Ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῆς ἤρχισε τῇ 10 Ἰανουαρίου 1840, ἀλλ' ὁ ἐφευρετὴς εἶχε νὰ ὑποστῇ ἔτι πολλοὺς ἐξευτελισμούς. Ἐδέχθησαν μὲν αὐτὸν

Digitized by Google

εἰς τὴν ταχυδρομικὴν ὑπηρεσίαν, ἀλλ' ὡς βοηθὸν μόνον διὰ δύο ἔτη καὶ ἐπὶ μισθῷ εὐτελεστάτῳ. Τῆς διετίας δὲ παρελθούσης τὸν ἀπέλυσαν ἄνευ ἀμοιβῆς τινος. Ἡ ἐλεεινὴ αὕτη διαγωγὴ ἐκίνησε τὴν ἀγανάκτησιν τῆς χώρας ὅλης, καὶ γενομένου ἐράνου συνήχθη ποσὸν 345,000 φράγκων, ὅπερ ἐδόθη ὡς ἐθνικὴ ἀμοιβὴ εἰς τὸν Hill.

Τῷ 1846 ἐγένετο λόγος ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ περὶ ἀταξιῶν τινων τοῦ ταχυδρομείου, ἕνεκα τῶν ὁποίων ἀνεκλήθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ὁ μεταρρυθμιστής. Ἔκτοτε ἐγκαθιδρύθη ὡς γενικὸς γραμματεὺς καὶ ἠδυνήθη νὰ ἀσφαλίσῃ πλήρη τὴν ἐπιτυχίαν τῆς μεταρρυθμίσεώς του. Ἡ νίκη του ὑπῆρξεν ὁριστική. Τὸ κοινοβούλιον ἐψήφισεν αὐτῷ ἀμοιβὴν 500,000 φράγκων καὶ τὸν τίτλον καὶ μισθὸν ἰσοβίου γενικοῦ γραμματέως τῶν ταχυδρομείων, ἐκ πάσης δὲ χώρας ἀπενεμήθησαν αὐτῷ παντοῖαι τιμαὶ καὶ ἐνδείξεις εὐγνωμοσύνης. Ἀποθανὼν δὲ τῷ 1879 ἐν ἡλικίᾳ ἐτῶν 84 ἐτάφη ἐν τῷ ἀγγλικῷ Πανθέῳ, ἐν Οὐεστμίντσερ.

Η ΠΟΙΝΗ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΕΝ ΑΜΕΡΙΚΗι

Γνωστὸν ὑπάρχει ὅτι πρὸ καιροῦ ἐν Ἀμερικῇ προτίθενται ν' ἀντικαταστήσωσι τὴν λαιμητόμον καὶ τὴν ἀγχόνην δι' ἠλεκτρικῆς συσκευῆς τελειοποιημένης. Εἶχε σχηματισθῇ μάλιστα καὶ ἐπιτροπὴ ὅπως ἐξετάσῃ καὶ συγκρίνῃ τὰ εἰς τὰς διαφόρους χώρας ἐν χρήσει μέσα τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου.

Κατὰ τὸν παρελθόντα Ἰανουάριον ἡ ἐπιτροπὴ ὑπέβαλε τὸ πόρισμα τῶν ἐρευνῶν καὶ τῶν μελετῶν της. Κατὰ τὴν ἔκθεσιν αὐτῆς ἓξ ἔθνη μεταχειρίζονται τὴν λαιμητόμον, πέντε τὴν διὰ τοῦ ξίφους ἀποκεφάλισιν καὶ τρία τὴν ἀγχόνην. Ἡ Ἱσπανία μόνη μεταχειρίζεται τὸν διὰ τῆς *γαρόττας*, τουτέστι τὸν διὰ σιδηροῦ κλοιοῦ στραγγαλισμὸν τοῦ καταδίκου.

Ἡ ἐπιτροπὴ συνεπλήρωσε τὴν μελέτην της ἐξετάσασα καὶ συμβουλευθεῖσα ἐπὶ τοῦ προκειμένου τοὺς ἁρμοδίους καὶ μάλιστα τοὺς εἰσαγγελεῖς τοὺς παρισταμένους ἐκ καθήκοντος εἰς τὰς θανατικὰς ἐκτελέσεις. Ἐπὶ διακοσίων οὓς συνεβουλεύθη τινὲς προέτειναν τὴν παραδοχὴν τῆς λαιμητόμου, ἄλλοι τὴν διατήρησιν τῆς ἀγχόνης, ἀλλ' ἑκατὸν περίπου ὁμοφώνως συνέστησαν τὸν διὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ σπινθῆρος ἀκαριαῖον θάνατον.

Μετὰ ἐμβριθῆ συζήτησιν, ἡ ἐπιτροπὴ παρεδέχθη τὸ τελευταῖον τοῦτο μέσον. Οὐδὲν ἄλλο μέσον κατὰ τὴν γνώμην αὐτῆς παρέχει τόσα ἐχέγγυα περὶ τοῦ ἀκαριαίου τῆς παύσεως τῆς ζωῆς.

Παρετήρησάν τινες, λέγει ἡ ἔκθεσις, ὅτι ὁ ἠλεκτρικὸς σπινθὴρ θὰ προξενῇ εἰς τὸν κατάδικον φοβερὰν διατάραξιν· πλὴν καὶ τοῦτο ἂν ὑποτεθῇ, ἡ ἀστραπιαία διάρκεια τῆς τοιαύτης διαταράξεως ἔσται πολὺ κατωτέρα τῆς παρατεταμένης βασάνου ἣν προξενεῖ τὸ ἐν χρήσει μέσον τῆς καταδίκης.

Ἄλλως τε ἡ παρατήρησις δὲν εἶνε βάσιμος. Ἡ ταχύτης τοῦ ἠλεκτρικοῦ σπινθῆρος εἶνε τοιαύτη, ὥστε ὁ ἐγκέφαλος παραλύεται, νεκροῦται ὁριστικῶς, πρὶν ἢ κἂν ὁ τιναγμὸς μεταδοθῇ εἰς τὸ νευρικὸν σύστημα.

Κατὰ τοὺς ἐπιστημονικοὺς ὑπολογισμοὺς ἀπαιτεῖται τὸ διάστημα τοῦ δεκάτου ἑνὸς δευτερολέπτου ὅπως μεταδοθῇ ἡ αἴσθησις ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου εἰς τὰ νεῦρα καὶ συνεπῶς παραγάγῃ τὴν ὀδύνην· ἀλλὰ τὸ ἠλεκτρικὸν ῥεῦμα ἀπαιτεῖ μόλις τὸ ἓν ἑκατοντάκις χιλιοστὸν τοῦ δευτερολέπτου.

Διὸ ἡ ἐπιτροπὴ ῥητῶς ἀπεφήνατο ὑπὲρ τῆς ἐγκαταλείψεως τοῦ ἐν χρήσει νῦν μέσου τῆς θανατώσεως, προέτεινε δὲ ὅπως «διὰ τοῦ σώματος τοῦ καταδίκου διέρχηται ἠλεκτρικὸν ῥεῦμα, ἀρκούντως ἰσχυρὸν ὅπως ἐπιφέρῃ τὸν ἀκαριαῖον θάνατον.»

Ἰδοὺ δὲ τίνι τρόπῳ κατὰ τὴν γνώμην της γενήσεται ἡ ἐκτέλεσις.

Ὁ κατάδικος θὰ καθίζηται ἐπὶ ἕδρας φερούσης πρὸς τὰ ἄνω καὶ κάτω μέρη σιδηρᾶς ῥάβδους, ἐφ' ὧν θὰ στηρίζωνται ἡ κεφαλὴ καὶ αἱ χεῖρες· ἠλεκτρικὸν ῥεῦμα αἰφνιδίως ἐξακοντιζόμενον θὰ συγκοινωνῇ διὰ τῶν ῥάβδων, ὁ δὲ σπινθὴρ θὰ κεραυνοβολῇ τὸν κατάδικον, παραλύων τὸν ἐγκέφαλόν του πρὶν ἢ καὶ τὸ ὄργανον αὐτὸ ὑποστῇ τὴν αἴσθησιν τοῦ τιναγμοῦ.

Τοιουτοτρόπως ὁ κατάδικος θὰ μεταπίπτῃ ἐν ἀκαρεῖ ἀπὸ τῆς ζωῆς εἰς τὸν θάνατον.

Ἡ ἐπιτροπὴ κατήρτισε καὶ νομοσχέδιον περιλαμβάνον τὰς περὶ τούτου διατάξεις. Ὑποβληθὲν εἰς τὴν ἐξέτασιν νέας ἐπιτροπῆς καὶ ἐγκριθὲν τὸ νομοσχέδιον ἐψηφίσθη ἐν τῇ βουλῇ τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Νέας Ὑόρκης.

Ὑπολείπεται νῦν ἡ ὡς βεβαία θεωρουμένη ἐπικύρωσις αὐτοῦ παρὰ τῆς Γερουσίας καὶ μετὰ τοῦτο αἱ διὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ σπινθῆρος θανατικαὶ ἐκτελέσεις ὁριστικῶς θ' ἀντικαταστήσωσι τὰς διὰ τῆς ἀγχόνης.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ὁ μῦθος μᾶς παρέδωκε τὸν ὄνον φέροντα λεοντῆν. Τἀνάπαλιν, ὁ λαὸς εἶνε λέων τὸν ὁποῖον καλύπτουσι μὲ δέρμα ὄνου.

—

Αἱ συμφοραὶ ἐνσκήπτουσιν εἰς τὰς μεγάλας ψυχάς, ὡς αἱ καταιγίδες ἐπὶ τῶν ὀρέων: Καταρ-

Digitized by Google

ρηγνύμεναι ἐπ' αὐτῶν, γονιμοποιοῦσι τὰς κοιλάδας ἐφ' ὧν ἐνέσκηψαν.

'Ο κ. Γ. Μ. Βιζυηνός, τοῦ ὁποίου τὰ παιδικὰ ποιήματα πολλάκις ἔτερψαν καὶ τοὺς ἡμετέρους ἀλλὰ πρὸ πάντων τοὺς τῆς *Διαπλάσεως* μικροὺς ἀναγνώστας, καταρτίσας πλήρη συλλογὴν ἐκ *διακοσίων* καθαρῶς παιδαγωγικῶν ποιημάτων, ἐκδίδει αὐτὴν προσεχῶς διὰ τοῦ τύπου, ὡραῖον ἀληθῶς διὰ πάντα Ἑλληνόπαιδα δῶρον, ἐν ᾧ τὸ ὠφέλιμον συνενοῦται οὕτω πως μετὰ τοῦ τερπνοῦ, ὥστε δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι τὸ βιβλίον τοῦτο θὰ καταντήσῃ μετ' ὀλίγον ὁ ἀχώριστος παντὸς παιδίου φίλος. 'Ως πτερωτὸν αὐτοῦ πρόαγγελον δημοσιεύει σήμερον ἡ *Ἑστία* τὸ ἑπόμενον ποιημάτιον, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπιτυχῶς ὁ ποιητὴς ἀπεικόνισεν οὐ μόνον τὴν φύσιν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν ῥυθμὸν τῆς πτήσεως καὶ τῆς ᾠδῆς ἑνὸς τῶν γνωστοτέρων ᾠδικῶν πτηνῶν τῆς ἡμετέρας χωρας.

Ο ΚΟΡΥΔΑΛΟΣ

Μὲ τὰ πτερὰ
τὰ σταχτερὰ
μὲ τὸ μικρὸ διάδημα
πετάει 'ς τὸν αἰθέρα.
Μὲ λιγυρὸ
καὶ δροσερὸ
καὶ ζωηρὸ κελάδημα
ξυπνᾷ τὴν ἀτμοσφαῖρα.

Βαθμὸ βαθμό,
μ' ἕνα ρυθμό,
ἀνέβη καὶ δὲν φαίνεται
μὲ φῶς περιχυμένο.
'Σ τὸν οὐρανὸ
τὸν γαλανὸ
ἀόρατο χυμαίνεται
τὸ τρὶς εὐτυχισμένο!

Μὰ διατί
τὰ παραιτεῖ
τὰ φωτερὰ οὐράνια
καὶ κάτω πάλι βλέπει;
Ἔχει φωληὰ
κ' ἔχει πουλιὰ
'ς τῆς γῆς τὴν ἐπιφάνεια
καὶ 'ταῖρι ποῦ τὰ σκέπει.

Ὅσο καλὰ
ποῦν' ἀψηλὰ—
χαμαὶ 'χει τὰ παιδάκια του·
πῶς νὰ τὰ λησμονήσῃ;
Μιὰ συλλογή,
καὶ μὲ στοργὴ
συστέλλει τὰ φτεράκια του
νὰ πᾷ νὰ τὰ φιλήσῃ.

Πῶς ἀγαπῶ
κάθε σκοπὸ
ποῦ ψάλλεις μὲ κατάνυξι,
ξανθὸ κορυδαλάκι!
Εὐλογητὸς
ἂς ἦν' Αὐτὸς
ποῦ στόλισε τὴν ἄνοιξι
μὲ 'σὰν ἐσὲ ψαλτάκι!

Γ. Μ. Βιζυηνος

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Μέχρι τοῦ νῦν ὁ ἱερὸς τοῦ γάμου θεσμὸς εἶχεν ἀντιπάλους τοὺς ἐξ ἰδιοτροπίας ἢ ἐκ βιωτικῶν περιπετειῶν μισογύνας, οὐδεὶς ὅμως ἠδύνατο νὰ φαντασθῇ ὅτι καὶ γυναῖκες θὰ προσήρχοντο συνεπίκουροι τῆς φάλαγγος τῶν μισογάμων. Ἡ λογία Ἀγγλὶς Κ. Caird κατεχώρισεν ἐσχάτως εἰς τὸ ἔγκριτον περιοδικὸν Westminster Review μακρὰν διατριβήν, πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι ὁ γάμος εἶνε θεσμὸς πεπαλαιωμένος, οὐδὲ προσᾴδει πλέον πρὸς τὰς χρείας τῆς κοινωνίας. κατὰ τὴν Κ. Caird, ἡ ἀγάπη, ἡ πίστις καὶ ἡ φιλία ἀρκοῦσι πρὸς συνένωσιν δύο ψυχῶν, αἵτινες οὐδεμίαν ἔχουσι χρείαν τῆς διὰ γάμου συζεύξεως· ἐφ' ὅσον τὰ τρία ταῦτα αἰσθήματα εἶνε ἀκμαῖα, συνακμάζει καὶ ἡ ἕνωσις· ὁπόταν δ' ἐκλίπωσι, ὁ γάμος οὐδαμῶς ἰσχύει νὰ τὰ ἀναπληρώσῃ. Ἡ ἀνωτέρω κατὰ τοῦ γάμου διατριβὴ ἐνεποίησεν αἴσθησιν ἐν Ἀγγλίᾳ, ἄλλως τε καὶ διότι τὰ κοινωνικὰ ἤθη εἶνε αὐτόθι εὐκοσμότερα ἢ πανταχοῦ ἄλλοθι τῆς Εὐρώπης, οἱ δὲ Ἄγγλοι ἀνέκαθεν ὑπολαμβάνουσι τὸν γάμον ὡς τὸ ἰσχυρότατον τῆς κοινωνίας στήριγμα.

Ἐν Ἀγγλίᾳ ἡλιεύθησαν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος 1887 301,000 τόννοι ἰχθύων· ἡ κατὰ τὸ 1886 ἁλιεία ἀπέφερε 320,000 τόννους ἰχθύων.

Ἡ μᾶλλον διαδεδομένη γλῶσσα τοῦ κόσμου εἶνε ἡ κινεζική, ἣν ὁμιλοῦσι 400,000,000 ἀνθρώπων. Μετ' αὐτὴν ἔρχεται ἡ ἰνδική, ὁμιλουμένη ὑπὸ 100,000 000, ἡ ἀγγλικὴ ὑπὸ ἄλλων τόσων περίπου, ἡ γερμανικὴ ὑπὸ 57,000,000, ἡ ἰσπανικὴ ὑπὸ 47,000,000.

Τὸ σύνολον τῶν ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς λειτουργούντων σιδηροδρόμων ἔχει ἔκτασιν 150.600 μιλλίων, ἤτοι τὸ ἥμισυ σχεδὸν τῶν ἁπανταχοῦ γῆς σιδηροδρόμων. Πρὸς κατασκευὴν αὐτῶν ἐδαπανήθησαν 45,000,000,000 φράγκων, ἐκ τῆς ὑπηρεσίας δ' αὐτῶν ἀποζῶσιν ὑπὲρ τὸ ἑκατομμύριον ἀνθρώπων. Ὁ τοὺς πλείστους ἐπιβάτας μεταφέρων εἶνε ὁ λεγόμενος μητροπολιτικὸς τῆς Νέας Ὑόρκης (525,000 καθ' ἑκάστην), ἐκ τῶν συμβαινόντων δὲ δυστυχημάτων ἀποθνήσκει εἷς ἐπιβάτης ἐπὶ δέκα ἑκατομμυρίων τοιούτων ἐκ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν ἐπιβατῶν.

Α.—Καὶ ποῦ εἶνε ἡ κυρία σας;
Β.—Εἶνε 'ς τὸ μαγειρειό! Ἐθύμωσε μαζύ μου καὶ ἠθέλησε νὰ μοῦ δείξῃ πῶς ξέρει νὰ βράζῃ ἀπ' τὸ θυμό της!

— Τί, κι' ἄλλο παιδὶ ἑτοιμάζεις κυρὰ Κώσταινα; Πόσα ἔχεις τώρα;
— Ἐννέα! Νὰ σοῦ 'πῶ, τὰ πολλὰ παιδιὰ εἶνε οἰκονομία. Νά, ἅμα ποῦ γεννηθῇ τοῦτο, θὰ φορῇ τὰ ροῦχα τῆς Φιφῆς, ποῦ τώρα δὲ ξέρω τί νὰ τὰ κάνω.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 — 1422

Digitized by Google

'Αριθ. 661 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΣΤ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 28 Αὐγούστου 1888

BODL. LIBR. PERIODICALS

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΕΝ ΜΥΚΗΝΑΙΣ

Τῶν ἐν Μυκήναις τελευταίων ἀνασκαφῶν τὰ ἐξαγόμενα εἰσὶ σπουδαιότατα. Περὶ αὐτῶν ἀνακοινοῖ ἡμῖν εὐμενῶς τὰ ἑπόμενα ὁ τὰς ἀνασκαφὰς ἐνεργῶν ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Χρ. Τσούντας, ἐκ τῶν συνεργατῶν τῆς «Ἑστίας».

Πέρυσι σκάπτων δαπάνῃ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας ἐν Μυκήναις ηὐτύχησα ν' ἀνακαλύψω τὰ μεγάλα τῶν Μυκηναίων νεκροταφεῖα, ἐν ᾧ μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, πλὴν τῶν ὑπὸ τοῦ Σχλεῖμαν ἀνακαλυφθέντων, ἓξ μόνον ἄλλοι τάφοι ἦσαν ἐν Μυκήναις γνωστοὶ καὶ αὐτοὶ σεσυλημένοι πιθανώτατα πρὸ πολλῶν αἰώνων.

Αἱ ἀνασκαφαὶ αὗται ἐπαναληφθεῖσαι καὶ ἐφέτος ἐξακολουθοῦσι νῦν ἀπὸ ἑνὸς καὶ ἡμίσεος μηνός, ἀνακαλύπτονται δὲ πάντοτε νέοι τάφοι, ὥστε ἡ ἔκτασις τῶν νεκροταφείων δὲν δύναται νὰ ὁρισθῇ ἔτι, φαίνεται ὅμως ὅτι ὅλος ὁ περὶ τὴν ἀρχαίαν πόλιν χῶρος καταλαμβάνεται ὑπ' αὐτῶν, πλὴν ὅπου τὸ ἔδαφος δὲν ἦτο κατάλληλον πρὸς τοῦτο. Διότι οἱ τάφοι οὗτοι κεῖνται πάντοτε ἐπὶ τῶν πλευρῶν τῶν βουνῶν, ἀποτελοῦνται δ' ἐξ ἑνός, ἐνίοτε καὶ ἐκ δύο δωματίων ἐσκαμμένων ἐν τῷ βράχῳ, εἰς ἃ εἰσέρχεταί τις διὰ δρόμου ὁριζοντίου ἢ κατωφεροῦς εἰσδύοντος εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ βουνοῦ καὶ καταλήγοντος πρὸ τῆς θύρας τοῦ τάφου. Ἐνίοτε ὁ δρόμος ἔχει μῆκος εἴκοσι καὶ πλέον μέτρων, πλάτος δὲ 2 ἢ 2,50 μ. Τὰ δωμάτια ἔχουσιν ἐμβαδὸν μέχρι 35 ἢ καὶ 40 τετραγωνικῶν μέτρων, εἶναι δὲ συνήθως τετράγωνα καὶ μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας λελαξευμένα. Ἐννοεῖται, ὅτι οἱ τεχνῖται ἀπέφευγον τὰ μέρη, ὅπου ὁ βράχος ἦτο πολὺ σκληρός, καὶ διὰ τοῦτο εἴπομεν ὅτι τὸ ἔδαφος δὲν ἦτο πανταχοῦ κατάλληλον. Ἐκ τῶν διαστάσεων δὲ τῶν τάφων ἕπεται, ὅτι ἦσαν οἰκογενειακοί· καὶ τῷ ὄντι πάντοτε εὑρίσκονται ἐν ἑκάστῳ αὐτῶν πλείονες τοῦ ἑνὸς νεκροί. Ἐπειδὴ δὲ κυρίως μόνον ἄνοιγμα διὰ θύραν ὑπάρχει, οὐχὶ ὅμως καὶ πραγματικὴ θύρα, συμπεραίνεται εὐλόγως, ὅτι ἄλλως πως ἐκλείετο ὁ τάφος· ἀφοῦ δηλαδὴ ἐθάπτετο ὁ πρῶτος κατασκευάσας τὸν τάφον, ἔφρασσον ἔπειτα τὴν θύραν αὐτοῦ διὰ τοίχου ἔχοντος πάχος μέχρι δύο μέτρων, ἐνίοτε μάλιστα καὶ πλέον· πλὴν τούτου δὲ ἐπλήρουν καὶ τὸν δρόμον χωμάτων, ὥστε νὰ μὴ διακρίνηται ἔξωθεν οὐδαμῶς ἡ θέσις τῆς θύρας· τοιουτοτρόπως ἐξησφαλίζετο ὁ νεκρὸς καὶ τὰ κτερίσματα αὐτοῦ ἀπὸ τυμβωρύχων. Ὁσάκις δὲ ἀπέθνησκεν ἄλλο μέλος τῆς αὐτῆς οἰκογενείας, ἐκενοῦτο ὁ δρόμος πάλιν καὶ κατεστρέφετο ὁ τοῖχος τοῦ ἀνοίγματος τῆς θύρας.— Οἱ νεκροὶ εἶναι ἐξηπλωμένοι κατὰ γῆς, ἐνίοτε ὅμως φαίνεται ὅτι ἐκάθηντο μᾶλλον· ὀφείλομεν ὅμως νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι προκειμένου περὶ τῆς θέσεως αὐτῶν ἀπαιτεῖται προσοχὴ μεγίστη ὅπως μὴ παραχθῇ τις εἰς συμπεράσματα ἐσφαλμένα· διότι ἡ διατήρησις τῶν σκελετῶν εἶναι ἐν γένει πολὺ κακή, πλὴν δὲ τούτου κατὰ πᾶσαν νέαν ταφὴν τὰ ὀστᾶ τῶν ἀρχαιοτέρων νεκρῶν μετεκινοῦντο τῆς θέσεώς των· ὅταν μάλιστα ἐπληροῦτο ὁ τάφος νεκρῶν καὶ δὲν ὑπῆρχε τόπος δι' ἄλλους, τότε ἔσκαπτον ἐν τῷ τάφῳ λάκκον, εἰς ὃν συλλέγοντες ἔρριπτον τὰ ὀστᾶ ἐν σωρῷ καὶ οὕτω ἐξοικονομεῖτο χῶρος ἱκανός. Οἱ νεκροὶ δὲν ἐκαίοντο, ὅπως εἰς τὴν ὁμηρικὴν ἐποχήν, ἀλλὰ κατετίθεντο εἰς τὸν τάφον χωρὶς νὰ καλύπτωνται διὰ χώματος. Διότι οἱ τάφοι οὗτοι εἶναι ἀρχαιότεροι τοῦ Ὁμήρου κατά τινας αἰῶνας, ἀνέρχονται δηλαδὴ εἰς τὸ τέλος τῆς δευτέρας πρὸ Χριστοῦ χιλιετηρίδος, καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἡ καῦσις τῶν νεκρῶν δὲν ἦτο ἀκόμη ἐν χρήσει, ἢ τοὐλάχιστον δὲν ἦτο διαδεδομένη. Περὶ τῆς ἀπομεμακρυσμένης ταύτης ἐποχῆς καὶ περὶ τοῦ πολιτισμοῦ αὐτῆς οὐδὲν ἐκ παραδόσεως γινώσκομεν, διότι τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα, τὰ ἀρχαιότατα ἑλληνικὰ γραπτὰ μνημεῖα, εἶναι ὡς εἴπομεν πολὺ νεώτερα αὐτῆς, ἐπιγραφαὶ δὲ δὲν εὑρίσκονται, διότι ἡ γραφὴ ἦτο ἄγνωστος· μόνον λοιπὸν ἐκ τῶν ἐν τοῖς τάφοις εὑρισκομένων κτερισμάτων δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν καὶ περὶ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων· εἰς τοῦτο δὲ ἔγκειται ἀκριβῶς ἡ μεγίστη σπουδαιότης τῶν τάφων τοῦ εἴδους τούτου, ὅτι ἀποκαλύπτουσιν ἡμῖν περίοδον ὁλόκληρον τοῦ ἑλληνικοῦ βίου, ἀποκαλύπτουσιν οὕτως εἰπεῖν αὐτὰς τὰς ῥίζας, ἐξ ὧν βραδύτερον ἀνεβλάστησεν ὁ ἑλληνικὸς πολιτι-

Digitized by Google

σμός, ἐν ᾧ πρό τινων ἔτι ἐτῶν ἡ ὁμηρικὴ ἐποχὴ ἐθεωρεῖτο ὡς τὸ ἀπώτατον σημεῖον, πρὸς ὃ ἐτόλμων ν' ἀτενίσωσιν οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ μελετῶντος τὴν ἱστορίαν τοῦ ἑλληνικοῦ βίου. Σήμερον προσετέθη ὁλόκληρον κεφάλαιον εἰς τὴν ἱστορίαν ταύτην καὶ κεφάλαιον σπουδαιότατον καὶ περιεργότατον· οἱ νῦν δὲ ἐν Μυκήναις ἀνασκαπτόμενοι τάφοι ἔχουσιν ἰδίαν ὅλως σημασιαν, διοτι ἀποτελουντες ὁλόκληρον νεκροταφεῖον παρέχουσιν ὑλικὸν πρoς μελέτην καὶ πρὸς παρατηρήσεις ἀφθονώτερον ἢ ὅσον ἦτο μέχρι τοῦδε δυνατόν· πράγματα δὲ τινα, τὰ ὁποιὰ ἐν ἄλλοις τάφοις τῆς αὐτῆς ἐποχῆς δὲν εἶχον εὑρεθῆ, ἀνεκαλύφθησαν ἐν Μυκήναις πέρυσι καὶ ἐφέτος· π. χ. παραλείπων ἄλλα ἐνδιαφέροντα μᾶλλον τους εἰδικοὺς ἀναφέρω,ὅτι οἱ Μυκηναῖοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐφρόντιζον ἤδη πολὺ περὶ τοῦ καλλωπισμοῦ τοῦ σώματός των· οὕτω αἱ γυναῖκες ἔκτοτε ειχον τοὺς μικροὺς χαλκοὺς καθρέπτας των καὶ μικρὰ μαχαιρια, ἴσως ἀντὶ ψαλλίδων, αἱ ὁποῖαι φαινεται ὅτι ἦσαν ἄγνωστοι· οἱ ἄνδρες ειχον ἤδη ξυραφια χαλκᾶ μὴ διαφεροντα των σημερινῶν πολυ κατὰ τὸ σχῆμα, δι' ὧν ἐξύριζον ὄχι τὰ γένειά των, ἀλλὰ τοὺς *μύστακας*· οὕτω ἀποδεικνύεται πάλιν, ὅτι οὐδὲν καινον ὑπὸ τὸν ἥλιον. Ὅτι δὲ ἐξύριζον τοὺς μύστακας καὶ ὄχι τὰ γένεια, περὶ τούτου δὲν δύναται νὰ ὑπάρχῃ ἀμφιβολία, διότι οἱ σύγχρονοι τοῦ Ἀγαμέμνονος Μυκηναῖοι ἐφρόντισαν ν' ἀπεικονίσωσιν ἑαυτοὺς ἐπὶ ἀγγείων ἢ ἄλλων ἀντικειμένων, εἰκόνες δέ τινες ἐσώθησαν μέχρις ἡμῶν. Ἐκ τῶν λοιπῶν κτερισμάτων πολυπληθέσταται εἰναι αἱ ψῆφοι περιδεραίων κατεσκευασμέναι οὖσαι ἐκ διαφόρων ὑλῶν, πρὸ πάντων δὲ ἐξ ὑάλου, καὶ ἔχουσαι διάφορα σχήματα· ἐξέχουσι ὅμως μεταξὺ αὐτων τινες λιθιναι, ἔχουσαι μεγεθος δραχμῆς καὶ σχῆμα φακῆς περιπου, φέρουσαι δὲ ἐπὶ τῆς μιας ἐπιφανείας ἐγκεχαραγμένας ὡραιας γλυφας ζώων· οἱ λίθοι, ἐξ ὧν ειναι αὐταὶ κατεσκευασμεναι,εἰναι διαφόρου εἴδους καὶ χρώματος, συνηθέσταται δ' εἰναι ὁ στεατίτης, ὁ ὄνυξ καὶ ὁ φυσικὸς κρύσταλλος. Πέρυσι καὶ ἐφετος εὑρέθησαν εἰκοσιτέσσαρες τοιοῦτοι λίθοι, πρὸς δε τουτοις καὶ δυο στερεοὶ χρυσοῖ δακτυλιοι, ἐπὶ τῆς σφενδόνης τῶν ὁποίων εὑρισκονται ὡσαύτως ὡραιόταται γλυφαὶ ζώων.

Πλὴν τούτων ἀνεκαλύφθησαν, ἐφέτος μαλιστα, πολλὰ ἀντικείμενα ἐξ ἐλεφαντοστοῦ φέροντα καὶ κοσμήματα διάφορα· ἄξια λόγου εἰναι πρὸ πάντων τεμάχιά τινα ἐλεφαντίνων πλακῶν, ἐφ' ὧν ὑπάρχουσιν ἀνάγλυπτοι ἄνθρωποι ἢ ζῶα, πάντων ὅμως ἀξιολογωτάτη εἰναι μία καλῶς διατηρουμένη κεφαλὴ ἀνδρός, ὁμοία τῆς ὁποίας, ἀλλὰ μικροτερα, εἶχεν εὑρεθῆ ἄλλοτε ἐν Σπάτᾳ.—Ἐκ τῶν λοιπῶν κτερισμάτων, τὰ ὁποῖα δὲν εἰναι ὀλιγα, ἀλλὰ τὰ ὁποῖα παραλείπομεν, διότι δὲν πρόκειται νὰ δώσωμεν ἐνταῦθα κατάλογον αὐτῶν, ἀναφέρομεν μονον ἓν ἀργυροῦν ἀγγεῖον πρὸ ἑνὸς μηνὸς ἀνακαλυφθέν· ἔχει σχῆμα φιάλης (τασίου), ἧς ἡ διάμετρος εἰναι 0,18 μ., ἔχει δὲ καὶ μίαν λαβην· ἔξω περὶ τὸ χεῖλος ὑπάρχουσιν ἐντεθειμένα ἑπτα ἢ ὀκτὼ προσωπα ἀνθρώπων χρυσα, ὑπ' αὐτὰ δὲ εὑρίσκεται χρυσοῦν κόσμημα κατὰ τὸν αὐτὸν τροπον ἐπικεκολλημένον. Δυστυχῶς τὸ ἀγγεῖον τοῦτο ἔπαθεν ἐκ τῆς ὀξειδώσεως τοῦ ἀργυρου, ὑπάρχει ὅμως ἐλπὶς καθαριζόμενον ν' ἀνακτήσῃ τὴν ἀρχαίαν καλλονήν του.

Ὁ χαρακτὴρ τῶν κτερισμάτων ἐν γένει εἶναι ἀνατολικός, διαφωτίζει δ' ἔτι μᾶλλον τὰς σχέσεις τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς Ἀσίας κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην. Οἱ Ἕλληνες τῶν χρόνων ἐκείνων—διότι μοὶ φαίνεται ἀναμφιβολον, ὅτι Ἕλληνες ἦσαν οἱ ἐν τοῖς τάφοις τούτοις τεθαμμένοι—οἱ τότε Ἕλληνες ἦσαν ἀπέναντι τῆς Ἀσίας εἰς ἣν θέσιν ἡμεῖς περίπου σήμερον εὑρισκόμεθα ἀπέναντι τῆς Εὐρώπης· διοτι ὄχι μόνον αἱ πρῶται ὕλαι—ὁ χαλκος, ὁ χρυσός, ὁ ἄργυρος, ὁ ἐλέφας κτλ. ἐκ τῆς Ἀσίας ἤρχοντο, ἀλλα καὶ ὁ ῥυθμὸς ὁ καλλιτεχνικός, ἡ μορφή, ἣν ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις ἐλάμβανον τὰ ἐκ τῶν ὑλῶν τούτων κατασκευαζόμενα ἀντικείμενα, ὡς καὶ τὰ ἐπ' αὐτῶν κοσμήματα, ἦσαν ἀσιατικά. Οἱ ἀνατολικοὶ λαοί, ὧν ἡ τέχνη εἶχεν ὑποδουλώσει οὕτω τοὺς Ἕλληνας, ἦσαν οἱ Αἰγύπτιοι καὶ οἱ τῆς Μεσοποταμίας κάτοικοι· δὲν συνηλλάσσοντο ὅμως τότε οἱ Ἕλληνες ἀπ' εὐθείας μετ' αὐτῶν,ἀλλὰ διὰ τῶν κατοίκων τῆς Συρίας πρὸ πάντων· οἱ Φοίνικες οἰκοῦντες μεταξὺ Αἰγύπτου καὶ Μεσοποταμίας δὲν εἶχον ἰδίαν ἐθνικὴν τέχνην· αὐτοὶ ἦσαν κυρίως ἐμπορικὸς λαός, ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις των ὅμως ἀναμιγνύοντες στοιχεῖα αἰγυπτιακὰ καὶ ἀσσυριακὰ ειχον πλάσει ῥυθμὸν ἑρμαφρόδιτον, ὃν διὰ τοῦ ἐμπορίου μετέδωκαν καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐνταῦθα καὶ ἐν ταῖς νήσοις ὑπῆρχον ἓν ἢ πλείονα κέντρα βιομηχανικὰ ἐργαζόμενα κατὰ τὸν ῥυθμὸν τοῦτον καὶ τροποποιοῦντα αὐτον κατὰ τὰς ἰδεας καὶ τὰ ἤθη τοῦ τοπου. Θα ἦτο δὲ πολὺ σπουδαῖον, ἐὰν ἠδυνάμεθα νὰ κατατάξωμεν καὶ παρακολουθήσωμεν ἐν τῇ ἐξελίξει αὐτῶν ὅσον οἱόν τε πλειστας τοιαύτας τροποποιήσεις, διότι ἐν αὐταῖς θὰ εἴχομεν τὴν πρώτην ἔκφανσιν τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος προσπαθοῦντος ν' ἀπαλλαγῇ τῶν δεσμῶν τῆς ξενης ἐπιρροῆς καὶ νὰ μεταπλασῃ τὴν τέχνην του κατὰ τας ἰδίας ἰδεας καὶ ἀνάγκας. Εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον θὰ συντελέσωσιν ἀναμφιβόλως πολὺ τὰ εὑρήματα, τὰ γενόμενα πέρυσι καὶ ἐφέτος ἐν Μυκήναις καὶ ὅσα ἐν τῷ μέλλοντι θὰ γεινωσι· διότι, ὡς εἴπομεν καὶ ἀνωτέρω, ἡ ἔκτασις τῶν νεκροταφείων τῶν Μυκηνῶν εἶναι ἔτι ἄγνωστος, πιθανώτατον δ' εἶναι ὅτι θ' ἀνακ-

Digitized by Google

καλυφθῶσι καὶ ἄλλοι τάφοι. Πρὸ δύο ἐτῶν οὐδεὶς ὑπωπτεύετο τὴν ὕπαρξιν αὐτῶν, ἂν καὶ μετὰ τὴν πόλιν τῆς Παλλάδος τὰς Μυκήνας ἐπισκέπτονται συχνότερον πάσης ἄλλης πόλεως τῆς Ἑλλάδος οἱ περιηγηταὶ καὶ οἱ ἀρχαιολόγοι· ἔνιοι μάλιστα ἐκ τῶν τάφων τούτων, ὧν ἡ στέγη εἶχε καταπέσει, ἦσαν πρὸ πολλοῦ γνωστοὶ τοῖς χωρικοῖς ὡς *σπηλῃαῖς*, ὑπὸ τὸ ὄνομα δὲ τοῦτο ἐσημειώθησαν καὶ ἐν τῷ πρό τινων ἐτῶν ἐκδοθέντι, ἀρίστῳ ἄλλως χάρτῃ τῶν Μυκηνῶν, διότι καὶ ὁ ἐκπονήσας αὐτὸν γερμανὸς Steffen δὲν ἀνεγνώρισεν ὅτι τὰ σπήλαια ἦσαν προϊστορικοὶ τάφοι.

ΕΚΔΡΟΜΗ ΕΙΣ ΑΙΓΥΠΤΟΝ

Γ'

Ἀλλὰ μετὰ τὴν ποικίλην ὄψιν τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, τὴν περιέργειαν καὶ τὴν προσοχήν μου εἵλκυσαν καὶ αὐτὰ τὰ ζῷα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.

Τὰ συνηθέστερα ἐν τῇ πόλει καὶ τῇ περιχώρῳ ἦσαν, πλὴν τῶν ἵππων, ἐπηλύδων πάντων, καὶ τὴν ὄψιν καὶ τὴν ἀξίαν ἀναλόγων ταῖς οὐσίαις τῶν κυρίων των, οἱ βούβαλοι, αἱ κάμηλοι καὶ οἱ ὄνοι, ὧν τὰ δύο πρῶτα γένη δὲν ἔχουσιν οὔτε τὸ μέγεθος οὔτε τοῦ ἤθους τὴν ἐπιβλητικότητα τῶν ἃ παρ' ἡμῖν ἐνίοτε βλέπομεν, ἀλλ' εἰσὶ μικρότερα τὸ ἀνάστημα, κοινότερα, οὕτως εἰπεῖν χυδαιότερα τὴν μορφήν, καὶ ὡς ἀνήκοντα εἰς τὸν ὄχλον ἐγχωρίων κτηνῶν, οὐχὶ εἰς τὴν ἐν τῇ ξένῃ ὁδοιποροῦσαν ἀριστοκρατίαν.

Ἀλλ' οἱ ὄνοι, καὶ αὐτοὶ τὸ σῶμα οὐχὶ μεγάλοι, μοὶ ἐφαίνοντο ὅμως τῶν ἡμετέρων ὑπερέχοντες. Ἐν κοινῇ χρήσει, οὐδ' ὑπ' αὐτῶν τῶν ἐγχωρίων μεγιστάνων περιφρονούμενοι, τοὺς βλέπετε ὡς σοβοῦσι διὰ τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως, μάλιστα δὲ τῶν περὶ τὴν πόλιν, οὐχὶ νωθρῶς βαίνοντας καὶ ὡς δυσανασχετοῦντας, ἀλλὰ ζωηρῶς ὑποσακκίζοντας, χωρὶς ὁ ὁδηγός, ὅστις τρέχει ὀπίσω των, νὰ τοὺς προφθάνῃ διὰ τῆς ῥάβδου του ἢ νὰ ἔχῃ ἀνάγκην αὐτῆς. Προσέτι δ' ἔχουσιν ἔμφυτον, ἢ κεκαλλιεργημένον, τὸ αἴσθημα τῆς τάξεως καὶ τῆς πειθαρχίας. Τοὺς εἶδον πολλοὺς κατ' ἀράδα ἐπὶ μακρὸν χρόνον παρὰ τὸ πεζοδρόμιον ἱσταμένους ἔνθα τοὺς εἶχε στήσει ὁ ὁδηγός των, χωρὶς τῆς ἐλαχίστης ἀποπείρας τοῦ νὰ μακρυνθῶσιν, ἀθετοῦντες τὴν διαταγήν του, εἰ καὶ δὲν ἐπεβλέποντο. Ἀληθὲς ὅτι εἶδον ἕνα, ὅστις εἶχε μόνος τεθῇ παρὰ τὸ ἀπέναντι πεζοδρόμιον, μετὰ πολὺν χρόνον, μετὰ μακρὰν σκέψιν, ἴσως καὶ πάλην τῆς συνειδήσεως, νὰ προσέλθῃ ἡσύχως εἰς τὴν ὀπίσω αὐτοῦ ἱσταμένην συνοδίαν τῶν συναδέλφων του· ἀλλ' ἅμα, ἰδὼν τοῦτο ὁ ὁδηγός του, τὸν ἐκάλεσεν εἰς τὴν οἰκείαν του θέσιν, ἐπέστρεψεν ἀμέσως ἄνευ γογγυσμοῦ ἢ ὀγκηθμοῦ. Δραστηριότης, τάξις, πειθαρχία, ἰδοὺ ἀρεταὶ ἄξιαι νὰ εὕρωσι μιμητὰς παρὰ τοῖς ἡμετέροις . . . ὄνοις.

Περίεργα δὲ μοὶ ἐφάνησαν καὶ τῶν ἑρπετῶν τινα, ὡς ἐν ἄλλοις εἶδός τι σαύρας, φαιᾶς τὸ χρῶμα, σχεδὸν διποδιαίας τὸ μῆκος, μεγάλην ἐχούσης τὴν κεφαλὴν καὶ ὀγκώδη τὰ τέσσαρα σκέλη, καὶ εἰς τὸν ὀλίγον ἔμπειρον ὀφθαλμόν, ὡς ἦν ὁ ἐμός, ὡς μικρὸς κροκόδειλος φαινομένης.

Κροκοδείλου δ' ἀληθοῦς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ οὐδ' ἴχνος εἶδον, διότι τὴν πόλιν ταύτην διαβρέχουσι τεχνηταὶ διώρυγες μόνον, ἀπρόσιτοι εἰς τὰ ποτάμια ἐκεῖνα θηρία. Καὶ εἰς αὐτὸ δὲ τὸ Κάϊρον, ἔνθα πλήρης ῥέει ὁ Νεῖλος, εἶδον ἕνα μόνον, μέγιστον μὲν καὶ φοβερόν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τεταριχευμένον ἐν τῷ ξενοδοχείῳ εἰς ὃ κατέλυσα, καὶ ἐρωτήσας ἔμαθον ὅτι τὰ ὑδρόβια τέρατα ἀφ' ὅτου ἔπαυσαν λατρευόμενα ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων, διάκεινται λίαν δυσμενῶς πρὸς τὸν νέον πολιτισμόν, καὶ φεύγοντα τὴν ὁδὸν τῶν ἀτμοκινήτων, πρὸς ἃ ἀπηλπίσθησαν νὰ συναγωνισθῶσιν, ἀπεσύρθησαν πέραν τῶν καταρρακτῶν, ἀρκούμενοι νὰ τρέφωνται ἐκ τῶν παρατόλμων, κυρίως Ἄγγλων, περιηγητῶν, οἵτινες ἀποπειρῶνται ν' ἀναβῶσιν ἢ καταβῶσιν αὐτοὺς διὰ πλοίων, ἐν ᾧ οἱ ἀφελέστεροι ἐν πλήρει ἀσφαλείᾳ περιηγοῦνται τὰ κινδυνώδη ἐκεῖνα βάραθρα ἐπὶ τῶν νώτων τῶν καμήλων ἢ τῶν ὄνων ἐκείνων οὓς ἀνωτέρω ἐπανηγυρίσαμεν.

Ὡς δ' ἡ ζωϊκὴ φύσις, οὕτω καὶ ἡ φυτικὴ παριστᾷ οὐκ ὀλίγα τὰ διάφορα τῶν παρ' ἡμῖν καὶ ἄξια τὴν προσοχὴν νὰ ἑλκύσωσι. Πέπεισμαι ὅτι ἐξ ἐπαγγέλματος βοτανικός, τῆς Αἰγύπτου τὴν ἀνθῶ καὶ τὰ φυτὰ περιγράφων, δύναται νὰ συντάξῃ βιβλίον τερπνὸν καὶ διδακτικώτατον. Ἴσως δὲ καὶ νὰ τὸ ἔπραξεν, ὅπερ ἐντελῶς ἀγνοῶ, οὐδ' ἔχω ἄλλην ἀξίωσιν εἰμὴ ἁπλῶς μόνον ν' ἀφηγηθῶ τὴν ἐντύπωσιν ἣν μοὶ ἐνεποίησαν δένδρα μάλιστά τινα καὶ φυτὰ ἃ ἄλλοτε καὶ ἀλλαχοῦ δὲν εἶχον ἰδεῖ.

Καὶ φύονται μέν, καὶ ἐν Αἰγύπτῳ, τοὐλάχιστον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, τὰ πλεῖστα τῶν καὶ παρ' ἡμῖν ὀπωροφόρων καὶ ἄλλων δένδρων, ἀλλ' ἐξεπλάγην ἰδὼν καί τινας ἰδιοτροπίας τοῦ κλίματος, τὴν συκῆν φερ' εἰπεῖν ἐν καταστάσει οὐ μόνον δένδρου, ὡς γενικῶς παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ προσγαίου θάμνου, ὅταν μάλιστα δὲν δαψιλεύεται αὐτῇ ἡ δέουσα καλλιέργεια. Ἰδιαίτερον δὲ τύπον δίδουσιν εἰς τὴν φύσιν τὰ ἄλση τῶν οὐχὶ μὲν αὐτοφυῶν, ἀλλὰ κατὰ χιλιάδας ἐν μεγάλοις περιβόλοις καλλιεργουμένων φοινίκων, τῶν ὑψίστων ἐκείνων εὐθυτενῶν δένδρων, ἅτινα ἐπὶ τῆς ἄκρας κορυφῆς, ὑπὸ

Digitized by Google

τοὺς κλάδους αὐτῶν τοὺς ἁπλουμένους ὡς ἀλεξήλιον, ἔχουσι πέριξ εἰς ὁρμαθοὺς ἀνηρτημένους τοὺς χρυσοῦς των καρποὺς· αὐτοὺς δ' ἵνα τρυγήσῃ, ἀναρριχᾶται εἰς τὸν ὑπερύψηλον φυσικὸν κίονα ὁ Ἄραψ ὡς αἴλουρος, ἐντέχνως εἰς τὸ δένδρον περιδεόμενος διὰ ζώνης, ἥτις μετ' αὐτοῦ ἀναβαίνει καὶ κωλύει τὴν πτῶσίν του.

Ἰθαγενὲς δένδρον ἐστὶ καὶ ἡ βανάνα, ἔχουσα τὰ πόδας πολλοὺς μακρὰ καὶ σπιθαμὰς ὅλας εὐρέα φύλλα της. Ὑπ' αὐτὰ δὲ φύεται τὸ ἄνθος της, τερατῶδες, διότι πολὺ ὀλιγώτερον ἤθελε τὸ ἐκλάβει τις ὡς ἄνθος ἢ ὡς γιγαντιαίου ὄφεως μέλαιναν κεφαλήν· καὶ βαθμηδὸν περὶ αὐτὸ σωρεύονται πυκνοὶ οἱ καρποί, ἀγγουροειδεῖς, τινὰς δακτύλους μακροί, καί, ὡς οἱ φοίνικες , ὡριμάζουσι κίτρινοι. Τότε δὲ κόπτονται αὐτοί, ἀλλὰ μετ' αὐτῶν κόπτεται καὶ τὸ μέγα δένδρον μέχρι τῆς ῥίζης, διότι τόσος ἦτον ὁ προορισμός του καὶ τόσος ὁ βίος του. Αὐξάνουσι δὲ βαθμηδὸν οἱ ἐκ τῆς ῥίζης του προϊόντες διάδοχοί του, ἵνα τὴν αὐτὴν τύχην ἔχωσι τὸ ἐπιὸν ἔτος.

Εἰς κήπους δὲ οὐχὶ μόνον ἐκ τῶν πολυτελεστατων, οἷος ἐστὶν ὁ τοῦ ἡμετέρου συμπολίτου κ. Ἀντωνιάδου, ἀλλὰ πολλάκις καὶ ἐκ τῶν κοινοτέρων, εἶδον φυτὰ καὶ δένδρα, ἐπείσακτα ἴσως, ἀλλ' οὕτως ἐγκλιματισθέντα καὶ προκόπτοντα ὑπὲρ πάντα τὰ ἰθαγενῆ, ὥστε μ' ἐξέπληξεν αὐτῶν τὸ κάλλος καὶ ἡ φυσικὴ πολυτέλεια, οὐχὶ ἐν φυτοκομείοις, ἀλλ' εἰς τὸν ἐλεύθερον ἀέρα, καὶ ἄνευ εἰδικῆς τινος θεραπείας.

Ἓν ἐξ αὐτῶν, ἡ *Ἰακαράνδα*, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, εἶδος βιγνονίας τῆς μιμοφύλλου, ἐστὶ δένδρον αὐξάνον μέχρι τῶν διαστάσεων τοῦ πλατάνου, κατὰ τὸν Ἰούνιον δὲ φύλλα ἔτι μὴ ἔχον, ἢ ἂν ἔχῃ, μὴ δεικνύον αὐτὰ διότι τὰ κρύπτει πάντα ὑπὸ τὰς μυριάδας τῶν μεγάλων ῥοδοχρόων αὐτοῦ ἀνθέων, συναποτελούντων ἀχανῆ θόλον λαμπρῶς ἐρυθρὸν καὶ ὡς ὅλον φλεγόμενον. Πατρὶς δ' αὐτοῦ πρώτη ἐστὶν ἡ Βρασιλία.

Τὸ δ' ἕτερον ὃ ἰδίως ἐθαύμασα ἐστὶ φυτὸν ἐξ Ἰνδιῶν προελθόν, ὀσπριοειδὲς τὸ γένος, μέγα καὶ πλατύφυλον, ἡ *βασιλικὴ* λεγομένη *Παγγιαρή*, παράγουσα ἄνθος ὡς βότρυν ποδιαῖον τοὐλάχιστον, συγκείμενον ἐξ ἑκατοντάδων πυκνῶν ῥαγῶν δακτυλιαίων τὸ μῆκος, τὸ σχῆμα ὡς ἀμυγδάλων, καταλεύκων, ἐρυθρῶν δ' εἰς τὸ πέρας, καὶ στιλβόντων ὡς ἂν ἦσαν σινουργῆ ἢ ἐξ ἐλέφαντος κεκαλλιτεχνημένα.

Μετὰ ποθου ἠρεύνησα ἂν ἠδύναντο νὰ καλλιεργηθῶσι καὶ ὑπὸ οὐρανὸν ὡς τὸν ἡμέτερον, καὶ ἔμαθον παρ' ἀνδρὸς εἰδήμονος ὅτι ἐν Κωνσταντινουπόλει κἂν δύνανται ἀμφότερα νὰ εὐδοκιμήσωσιν εἰς τὸ ὕπαιθρον, ἂν φυτευθῶσιν εἰς γῆν ἐλαφρὰν μὲν ἀλλ' οὐχὶ πτωχήν, τῷ νότῳ ἐκτεθειμένα, καὶ ἂν τὸν χειμῶνα περιβάλλωνται ἐν ἀχύρῳ, καὶ ἐπὶ τοῦ ψύχους οὐδόλως ποτίζωνται. Ἂν ἐν Κωνσταντινουπόλει, πολλῷ μᾶλλον ἐν Ἀθήναις. Ἀλλὰ τῶν Ἀθηνῶν ἀποκλείει αὐτά, πρὸς τὸ παρὸν κἄν, ἡ ἀπαγόρευσις ἐκ φόβου τῆς φυλλοξήρας· διὸ περιωρίσθην εἰς τὸ νὰ εἰσαγάγω μόνον τὰς περὶ αὐτῶν πληροφορίας.

Ἀλλὰ τὸ μᾶλλον ἐκπλῆξάν με ἦν δένδρον γνωστόν μοι μὲν ἐκ βιβλίων καὶ περιγραφῶν, ἀλλ' ὃ ἐξ ὄψεως οὐδ' ἐγνώριζον οὐδ' ἐνόμιζον ὅτι ἔμελλόν ποτε νὰ γνωρίσω, διότι τὸ ἐφανταζόμην ἰθαγενὲς ἐν ταῖς ἀπωτάταις Ἰνδίαις καὶ μεταφυτεύσεως ἀνεπίδεκτον, οὐδέποτε δ' ἐπίστευον ὅτι ἤθελον τὸ ἀπαντήσει καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ἀλεξανδρείᾳ, πολλῷ δὲ μᾶλλον κατὰ τὴν κορυφὴν τοῦ Δέλτα, θάλλον ἐν πάσῃ του τῇ ἀκμῇ. Ἔστι δὲ δένδρον ἀναπτυσσόμενον εἰς ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον μείζονας διαστάσεις, καὶ ἐκτεῖνον στιβαροὺς κλάδους πέριξ του· ἔκ τινων δ' αὐτῶν φύονται ῥάβδοι κάθετοι, καὶ ὅταν φθάσωσι μέχρι τῆς γῆς, εἰσδύουσιν ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ ῥιζούμεναι ὑπ' αὐτήν, ἐκτείνουσιν καὶ αὗται κλάδους, ἀφ' ὧν ἄλλαι ῥάβδοι κατέρχονται· καὶ οὕτω βαθμηδὸν τὸ ἓν δένδρον ἐκτείνεται εἰς δάσος ὁλόκληρον, ἀποτελούμενον ἐκ συνεχῶν στοῶν καὶ θόλων εὐθαλῶν καὶ ἀλληλοσυνδέτων, Εἰς τὸν δημόσιον κῆπον τοῦ Καΐρου εἶδον ἐν ἄλλοις ἓν τοιοῦτο δένδρον κατακτῆσαν εὐρὺ τετράγωνον, καὶ ἐνιαχοῦ τοσοῦτον πυκναὶ καὶ ὀγκώδεις εἶχον ἀποβῆ αἱ κάθετοι αὗται παραφυάδες, ὥστε ἐφαίνοντο ὡς βαθέα καὶ σκοτεινὰ βράχων σπήλαια. Οἱ ἐγχωριοι γνωρίζουσι τὸ δένδρον τοῦτο ὑπὸ τὸ ὄνομα *Βαοβάβ*, οἱ δὲ βοτανολόγοι τὸ καλοῦσιν *Ἰνδικὴν συκῆν*.

Ἐμνημόνευσα τοῦ Καΐρου, διότι τὴν ἐκδρομήν μου τῷ ὄντι ἐξέτεινα μέχρις αὐτοῦ. Ἐκτελεῖται δ' αὕτη εἰς ὀλίγας ὥρας διὰ σιδηροδρόμου ταχυτέρου τῶν ἡμετέρων, διότι ἔχει τοὺς οἴμους εὐρεῖς καὶ ἐπιμελῶς διατηρουμένους. Εἷς τῶν ἐπιμελητῶν αὐτοῦ, ὅστις συνέπεσε μετ' ἐμοῦ νὰ ὁδοιπορῇ, διϊσχυρίζετο ὅτι τὰ εἰσοδήματα αὐτοῦ εἰσὶν ἄξια λόγου, καὶ ἤθελε, δὲν εἰξεύρω ἂν ὡς «κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέων», νὰ μὲ πείσῃ ὅτι οἱ ἡμέτεροι, πλὴν μόνου τοῦ εἰς Ἀθήνας ἐκ Πειραιῶς, εἰσὶ ἄντικρυς σπατάλη, καταστρέφοντες τοὺς δι' αὐτοὺς καταβάλλοντας, εἴτε ἰδιώτας εἴτε τὸ ἐθνικὸν ταμεῖον, καὶ τοῦτο οὕτως ἔσται, ὡς, ἔλεγε, πανταχοῦ ἡ πεῖρα ἀποδεικνύει, μέχρις οὗ ἐπιτύχωμεν νὰ συνδέσωμεν τοὺς μικρους ἡμῶν σιδηροδρόμους μετὰ μεγάλου τινὸς διεθνοῦς, διοτι τὰς μικρὰς γραμμὰς διϊσχυρίζετο ὅτι τρέφουσιν αἱ μεγάλαι, χωρὶς δ' ἐκείνων ὅτι αἱ μικραὶ πανταχοῦ καὶ πάντοτε θνήσκουσιν ἐξ ἀτροφίας, καὶ μετ' αὐτῶν καὶ οἱ τὰ κεφαλαιά των εἰς αὐτὰς δαπανῶντες. Πρὸς τὸν τῶν Πατρῶν ἐφάνη πως ἐπιεικέστερος.

Τὰς θέσεις δι' ὧν διηρχόμεθα δὲν δύναμαι

Digitized by Google

νὰ διαφημίσω ὡς διαπρεπούσας ἐπὶ γραφικῇ καλλονῇ, καθ' ὅσον εἰσὶ μονότονοι πεδιάδες προκύψασαι ἐκ ποταμίων προσχώσεων ἰλύος, ἣν ἐσώρευσαν οἱ αἰῶνες. Σπανίως διακόπτουσι αὐτὰς τεχνηταὶ αὔλακες καί τινα δένδρα πεφυτευμένα· εἰ δέ που τις αἴρεται μέλας λοφίσκος, τὰς πλευρὰς αὐτοῦ διατρυπῶσι σκοτειναὶ ὀπαί, ὡς φωλεαὶ ἀγριμίων, καὶ ἐξ αὐτῶν ἐξέρπουσι γυμνὰ παιδία, ἡμίγυμνοι ἄνδρες, εἰς μέλανα ῥάκη ἐγκεκορδυλλημέναι γυναῖκες. Οὗτοι εἰσὶν οἱ ἀγροδίαιτοι Φελλάχοι, ὧν τὴν κοινωνικὴν κατάστασιν ᾤκτειρα, βλέπων αὐτοὺς οὕτω δίκην κτηνῶν εἰς τὰς τρώγλας ἐκείνας διαιτωμένους ἀλλ' εἷς τῶν συνοδοιπόρων μου, ἀνὴρ ἔμπειρος τῶν ἐπιχωρίων, ἐπράϋνε τὸν οἶκτόν μου, διαβεβαιώσας με ὅτι ἡ θέσις αὐτῶν μεγάλως ἐβελτιώθη διὰ τῆς εὐεργετικῆς ἐπιρροῆς τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, ὡς δὲ πέπεισμαι, καὶ διὰ τῶν φιλοδικαίων αἰσθημάτων καὶ τῆς φιλανθρώπου προνοίας τοῦ νῦν ἀντιβασιλέως. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον, ἐξέλιπεν ἡ ἀπάνθρωπος πίεσις τῶν πρώην ἡγεμόνων, τῶν τὸν λαὸν θεωρούντων ὡς ἁπλοῦν κτῆμα προσοδοφόρον, ὡς ἄψυχον ὕλην ἐκμεταλλεύσεως. Ἐνθυμοῦμαι ἐποχὴν καθ' ἥν, μεγάλης πυρκαϊᾶς συμβάσης εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὁ τότε Ἀντιβασιλεὺς ἔσπευσε νὰ ἔλθῃ εἰς βοήθειαν τῶν παθόντων, πέμψας αὐτοῖς μεγαλοδώρως τετρακοσίας χιλιάδας δραχμῶν· ἀλλὰ συγχρόνως διέταξε νὰ ἐπιβληθῇ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ φορολογουμένοις, πρὸς κάλυψιν τῆς εὐεργετικῆς ἐκείνης συνεισφορᾶς, φόρος δραχμῶν . . . ἑνὸς ἑκατομμυρίου καὶ διακοσίων χιλιάδων! Ἰδοὺ πῶς, κατὰ τὸν Κεδίβην ἐκεῖνον, ἡ ἀρετὴ καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς γῆς εὕρισκε τὴν ἀμοιβήν της.

Προσέτι δέ, μεταξὺ τοῦ αὐτόχθονος παραγωγέως καὶ τοῦ ξένου ἐμπόρου ἢ καταναλωτοῦ παρενέβαινον, πλὴν τῆς ἐγχωρίου κυβερνήσεως, καὶ τρίτα ἄλλα πρόσωπα, αὐτὰ ὑπὲρ ἑαυτῶν τὸν ἱδρῶτα τοῦ πρώτου μέχρις ἐσχάτης σταγόνος ἀπορροφῶντα, καὶ μέγαν πλοῦτον συγκομιζόμενα, ἐν ᾧ ἐκεῖνον ἄφηνον εἰς πενίαν ἐλεεινήν. Ὁ δὲ ταῦτά μοι ἀφηγούμενος ἦν εἷς τῶν ἡμετέρων, Ἕλλην ἔποικος ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ μοὶ ὡμολόγει ὅτι αἱ κυριώτεραι τῶν βδελλῶν τούτων τοῦ αἰγυπτιακοῦ λαοῦ ἦσαν Ἕλληνες, ὧν τὰ κέρδη μεγάλως ἠλαττώθησαν ἀφ' ὅτου οἱ ἐγχώριοι ἐπετράπησαν καὶ ἐνεψυχώθησαν αὐτοὶ ἀπ' εὐθείας καὶ ἄνευ ξένων μεσιτῶν ὑπὲρ ἑαυτῶν νὰ συμβάλλωνται· καὶ εἶχε τὴν γενναιοφροσύνην νὰ εὐλογῇ τὴν αὐτῷ μὲν καὶ ἡμῖν ἐπιβλαβῆ, καθ' ἑαυτὴν δὲ δικαίαν ταύτην μεταβολήν.

Καὶ οὐ μόνον εἰς τῆς γῆς τὴν καλλιέργειαν, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας χειρωνακτικὰς καὶ βιομηχανικὰς ἐργασίας ἐπιτυχέστατα ἐπιδίδεται ὁ ἐκ φύσεως εὐφυὴς καὶ ἐπιδέξιος ἐκεῖνος λαός. Εἰς τὰς ἀπεράντους ἀποθήκας τῆς Ἀλεξανδρείας εἶδον φέρ' εἰπεῖν βάμβακος καὶ ἄλλων προϊόντων δέματα ἕτοιμα εἰς τὴν διὰ πλοίων ἐξαποστολήν, θαυμασίως συμπεπιεσμένα καὶ διὰ σιδηρῶν ἐλασμάτων περιεσφιγμένα, ὡς ἐντελέστερα δὲν θὰ παρῆγον τὰ ἄριστα τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἐργοστασίων. Ἀληθὲς δὲ ὅτι καὶ ταῦτα κατασκευάζονται διὰ συμπιεστικῶν μηχανῶν, καὶ προσέτι ὅτι εἰς τὴν ἐργασίαν ἐνίοτε ἐλέγχεται παρ' αὐτοῖς ἡ τοῖς ἔθνεσι τῆς Ἀνατολῆς ἔμφυτος ἀμεριμνία, οὐχὶ μὲν πρὸς τὸ ἔργον ὃ τοῖς ἐμπιστεύεται, ἀλλὰ κἂν πρὸς ἑαυτούς. Οὕτω μοὶ διηγήθησαν ὅτι εἷς τῶν ἡμετέρων ἐν Λονδίνῳ ἔλαβέ ποτε δέματα βάμβακος παραγγελθέντα εἰς Ἀλεξάνδρειαν· ὅτε δ' ἠνέωξεν ἓν ἐξ αὐτῶν, τὸ βλέμμα του ἀπήντησε — φρικτὸν καὶ ἰδεῖν καὶ λέγειν! — ἐντὸς τοῦ βάμβακος, ἓν πτῶμα συντετριμμένον Ἄραβος. Ὅτε δὲ μετὰ ταῦτα ἐγένετο ἔρευνα, κατεγνώσθη ὅτι ὁ δύστηνος καὶ ἀμέριμνος ἐργάτης πρὸ μηνῶν τινων, περατώσας τὴν ἡμερησίαν του ἐργασίαν, ὅτε οἱ ἄλλοι ἀπῆλθον τοῦ ἐργοστασίου, αὐτὸς ἐξετίμησεν ὅτι παχυτέραν καὶ ἀναπαυτικωτέραν κλίνην κατ' οἶκον δὲν θὰ εὕρισκε αὐτοῦ τοῦ βάμβακος ὃν ἐστίβαζε, καὶ μείνας μόνος εἰσῆλθεν εἰς αὐτὸν τὸν βαθὺν πίθον εἰς ὃν εἰργάζετο, καὶ ἐκοιμήθη. Ἦν δ' ὁ ὕπνος εἰς τὴν εὐάρεστον ἐκείνην κλίνην τόσον γλυκύς, ὥστε ἡ ἐπελθοῦσα αὐγὴ δὲν τὸν διέκοψε, καὶ οἱ ἐπανελθόντες ἐργάται, οὐδαμῶς ὑποπτεύοντες τί περιεῖχεν ὁ πίθος, ἔρριψαν νέον βάμβακα εἰς αὐτόν, καὶ στιγμιαίως καταβᾶσα ἡ φοβερὰ μηχανὴ τὸν συνεπίεσε καὶ συνέσφιξε, συντρίψασα τὸν δυστυχῆ κοιμώμενον πρὶν ἢ προφθάσῃ νὰ ἐκπέμψῃ φωνήν, ἢ πνιγείσης καὶ τῆς φωνῆς μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐὰν ἐξέπεμψε. Τοῦτο δὲ τὸ διήγημα μοὶ ἐπεκύρωσαν καὶ ἄλλοι, προσθέντες μοι καὶ ἕτερον τραγικώτατον, ὅτι γυνὴ ἐκ τῶν ἐγχωρίων, ἱσταμένη παρὰ τὸ στόμιον τοῦ πίθου ἐν ᾧ ὁ βάμβαξ ἐπιέζετο, ἔβλεπεν εἰς τὸν πυθμένα αὐτοῦ, ὅτε τὸ βρέφος της ἐξέπεσεν αἴφνης ἐκ τῆς ἀγκάλης της ἐντός, καὶ χωρὶς αἱ παράφοροι κραυγαί της εἰς οὐδὲν νὰ ὠφελήσωσιν, ἡ ἀπηνὴς μηχανὴ ἐν ἀκαρεῖ καταβᾶσα, τὸ συνέθλιψεν εἰς ἄμορφον μάζαν, ἡ μήτηρ δὲ παρεφρόνησε.

Πλὴν ὅμως τῶν ὑπογείων ἐκείνων χωρίων καὶ πλὴν τῶν μυρμηδόνων αὐτῶν κατοίκων, ἀπήντησα καθ' ὁδὸν καὶ πολίχνας τινάς, αἵτινες ἐκ τοῦ σταθμοῦ ὅθεν τὰς ἔβλεπον μοὶ ἐφαίνοντο ἐλέγχουσαι διὰ τῶν εὐπρεπῶν αὐτῶν οἰκοδομημάτων βαθμόν τινα εὐπορίας καὶ πολιτισμοῦ τῶν κατοίκων αὐτῶν, καὶ μετὰ χαρμοσύνου ἐκπλήξεως εἶδον κατὰ τὰς ὀλίγας στιγμὰς καθ' ἃς εἰς ἕνα τῶν σταθμῶν διεμείναμεν, τὴν ἅμαξαν ἡμῶν περιστοιχισθεῖσαν ὑπὸ κυρίων οἰ-

Digitized by Google

τινες ἑλληνιστὶ μᾶς προσωμίλησαν, καὶ παρ' αὐτῶν εὐφροσύνως ἔμαθον ὅτι τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὰς μεγαλοπόλεις, ἀλλ' ἐστὶ διεσπαρμένον, ὡς οἱ ἀρχαῖοι ἔποικοι, ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώραν μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων, τὰ πλεονεκτήματα μὲν τῆς πλουσιοδώρου γῆς ἐπωφελούμενοι, ἀλλά, ὡς καὶ ἐν τοῖς πάλαι χρόνοις, καὶ τὸν πολιτισμὸν εἰς αὐτὴν εἰσάγοντες καὶ καλλιεργοῦντες.

Εἰς τὸ Κάϊρον φθάσαντες ἐν νυκτί, κατελύσαμεν εἰς ξενοδοχεῖον εὐρύχωρον, ἀναπαυτικὸν καὶ καλῶς συνεσκευασμένον, εἰς Ἕλληνα δὲ ἀνῆκον. Τὴν δ' ἐπιοῦσαν, ἡ πόλις ἣν περιῆλθον μοὶ ἐφάνη διὰ τὴν εὐρύτητα, τὴν εὐρυθμίαν καὶ τὴν καθαριότητα των ὁδῶν δι' ὧν τὸ πρῶτον διῆλασα, εὐρωπαϊκὴ πόλις μᾶλλον ἢ ἀνατολική.

Τινὲς ἐξ αὐτῶν εἰσὶν ἀληθῶς μεγαλοπρεπεῖς, ἔχουσαι ἀπὸ ἄκρου μέχρις ἄκρου συνεχεῖς ἀψίδων στοὰς ὑπὸ τὰς οἰκίας. Μετ' ἐκπλήξεως δ' ἐνιαχοῦ ἰδὼν καὶ τὰς ἀψῖδας μόνας ἄνευ οἰκιῶν, εἰ καὶ σπάνιον ἦν τοῦτο, ἠρώτησα περὶ τοῦ φαινομένου, καὶ ἔμαθον ὅτι ἡ Αἰγυπτιακὴ κυβέρνησις, ὅτε πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐχάραξεν ἔξω τῆς τότε πόλεως τὰς εὐθυτενεῖς ταύτας ὁδούς, πρὶν ἢ καὶ μία οἰκοδομὴ ἐγερθῇ παρ' αὐταῖς, ἰσοπέδωσεν αὐτὰς πρὸ παντός, ἔσκαψεν ὑπ' αὐτὰς ὑπονόμους καθαριότητος καὶ ὑδραγωγεῖα, ἔστησε φανοὺς οὓς ἐφώτισε δι' ἀεριόφωτος, καὶ ἤγειρεν ἑκατέρωθεν εἰς πᾶν τὸ μῆκος τὰς εὐπρεπεστάτας ταύτας ἀψῖδας· τότε δὲ πρῶτον ἤρξατο πωλοῦσα οἰκόπεδα, ἃ σχεδὸν πάντα τάχιστα ἐξεποιήθησαν, διότι ἡ εὐκοσμία τῆς θέσεως εἵλκυε τοὺς ἀγοραστάς, οἵτινες ὑπεχρεοῦντο ν' ἀποζημιῶσιν εἰς τιμὴν δικαίαν διὰ τὰς στοάς, αἵτινες τοῖς παρεχωροῦντο, ἀποτελοῦσαι ἐξαίσιον καθωραϊσμὸν τοῦ προσώπου τῶν οἰκιῶν των.

Ὅτε δὲ ταῦτα ἤκουον διατρέχων τὰς κομψὰς ἐκείνας καὶ ἀρχαιοπρεπεῖς ἀγυιάς, μοὶ ἐπήρχοντο εἰς τὸν νοῦν ἄλλαι πόλεις ἃς ἐπὶ τῶν ποικίλων μου περιοδειῶν ἀπήντησα, καὶ ὧν αἱ ὁδοὶ οὐχὶ πρὶν ἢ κατοικηθῶσιν, ἀλλὰ καὶ πεντήκοντα ἢ πλείονα ἴσως ἔτη ἀφ' οὗ περιῳκοδομήθησαν, οὔτε ἰσοπεδώσεως, οὔτε διορύξεως ἠξιώθησαν.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλη ἀτομικωτέρα μὲ κατέλαβε ἐνθύμησις. Ἀνεμνήσθην, ἢ μᾶλλον οὐδέποτε ἀπώλεσα τῆς μνήμης μου, ὅτι ὅτε κατ' ἀρχὰς αἱ Ἀθῆναι ἐγένοντο πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος, καὶ εἰς τὸν Πειραιᾶ, ἐντελῶς ἔρημον, ἐπρόκειτο πόλις νὰ ἱδρυθῇ, εἶχον ἐγὼ αὐτὸς προτείνει καὶ διὰ τῆς δημοσιογραφίας καὶ ἀπ' εὐθείας, ἵνα κατ' ἐπίσημον διάταξιν πᾶσαι αἱ κατὰ τὴν παραλίαν οἰκίαι, ἀπὸ τοῦ ἑνὸς μέχρι τοῦ ἑτέρου πέρατος τοῦ λιμένος, ἐπικάθηνται ἐπὶ στοῶν, αἵτινες σκιὰν παρέχουσαι καὶ διαπνεόμεναι, θὰ παρίστων συγχρόνως τοῖς εἰσπλέουσι θέαμα οἷον ὀλίγοι τῶν ὑφισταμένων λιμένων, διότι ὀλίγοι εἰσὶν οἱ ἐκ τοῦ μηδενὸς καὶ κατὰ σχέδιον ἐπιβεβλημένον συστάντες. Ἦν δ' ἡ πρότασις νὰ ἐκτελεσθῇ τοῦτο οὕτως· εἰς ἕκαστον ἰδιοκτήτην νὰ χορηγήσῃ τὸ δημόσιον, εἰς ὃ ἀνῆκον πᾶσαι ἐκεῖναι αἱ γαῖαι, πρὸ παντὸς τοῦ προσώπου τῆς οἰκίας του δωρεὰν πήχεών τινων ἔκτασιν, ἐπὶ τῷ ὅρῳ τοῦ νὰ ἐγείρῃ εἰς αὐτὴν κιονοστοιχίαν ὡρισμένων διαστάσεων, μετὰ τοῦ δικαιώματος τοῦ νὰ ἐκτείνῃ, ἂν ἤθελεν, ἐπ' αὐτῆς τοὺς ἀνωτέρους ὀρόφους τοῦ οἴκου του, ὃ οὐδεὶς θὰ ἠρνεῖτο, διότι ἦτον εὐεργεσία ἣν ἐλάμβανε παρὰ τοῦ δημοσίου. Ἡ πρότασις αὕτη ἐνεκρίθη, δὲν ἐνθυμοῦμαι ἂν διὰ βασιλικοῦ διατάγματος ἢ κατά τίνα τύπον, ἀλλὰ πέπεισμαι ὅτι ἂν ζητηθῇ θὰ εὑρεθῇ εἰς τὰ ἀρχεῖα καὶ τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐσωτερικῶν καὶ τοῦ δήμου Πειραιῶς· καὶ συνῳδὰ πρὸς τὸ σχέδιον τοῦτο ἀνηγέρθησαν αἱ πρῶται οἰκίαι τῶν παραλίων, καὶ σώζονται ἔτι περὶ αὐτοῦ μαρτυροῦσαι. Ἀλλ' ἀγνοῶ τί παθόντες οἱ ὀφείλοντες νὰ ἐφαρμόσωσι τὴν διάταξιν, κατ' ἀρχὰς παρέβλεψαν, καὶ μέχρι τέλους ἐλησμόνησαν ὅλως αὐτήν,— ὅπερ ἐλπίζω ὅτι εἰς ἄλλας περιστάσεις δὲν συμβαίνει—καὶ πρῶτον μὲν ἀντὶ ὡραίων κιόνων ἐτέθησαν ῥυπαροὶ ξύλινοι στύλοι, πολλαχοῦ εἰσέτι διαμένοντες, ἔπειτα δὲ οὐδ' οὗτοι κἂν ἀπῃτήθησαν, καὶ ᾠκοδομήθησαν αἱ οἰκίαι ἄλλαι ἄλλως, κατὰ τὴν ἰδιοτροπίαν τῶν ἰδιοκτητῶν, καὶ ὁ Πειραιεὺς ἐστερήθη ἀνεπιστρεπτεὶ τοῦ κατ' ἐμὲ κἂν «τηλαυγοῦς αὐτοῦ προσώπου» δι' οὗ ἴσως θ' ἀπεζημιοῦτο ἐν μέρει καὶ δι' αὐτὸ τὸ *Δεινοκράτειον* σχέδιον, ἐφ' ᾧ ἐνεκαυχᾶτο ἐν τῇ ἀρχαιότητι.

Ἀλλ' ἐπειδὴ εἰς τὸ Κάϊρον ἦλθον διὰ τὸ Κάϊρον καὶ οὐχὶ διὰ τὸν Πειραιᾶ, ἔστρεψα τὴν προσοχήν μου εἰς ἄλλο ἀντικείμενον, καὶ ἠρώτησα ἐκ τίνος ὕλης ἦσαν ἐστρωμένα τὰ ὡραῖα πεζοδρόμια τῶν περιστόων ἐκείνων ὁδῶν, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ πάλιν ἐν Ἀθήναις· διότι ἀκούσας ὅτι ἀσφαλτόστρωτα ἦσαν, ἐξεπλάγην μὴ βλέπων Ἄραβας ἐμπεπηγότας εἰς αὐτά, ὅτε ἐν Ἀθήναις, ὡς πολλάκις ἤκουσα, ὁσάκις ἐγένετο λόγος περὶ στρώσεως τῶν ὁδῶν δι' ἀσφάλτου, ὡς εἰσὶν αἱ τῶν πλείστων μεγαλοπόλεων ἐν Εὐρώπῃ, ἡ πρότασις ἀπεκρούσθη μετὰ χλεύης, ὡς προελθοῦσα ὑπ' ἀνθρώπων ἀγνοούντων ὅτι ὑπάρχει διαφορὰ θερμοκρασίας μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Λονδίνου ἢ Παρισίων. Τοιαύτη ὑπάρχει ἀναμφιβόλως καὶ οὐ μικρὰ μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Καΐρου· ἀλλ' ἐν Καΐρῳ—ἀγνοῶ ἂν διότι ἐξ ἀμαθείας δὲν προεῖδον τὸν κίνδυνον τοῦ νὰ κολλῶσιν εἰς τὸ ἔδαφος ὅταν πνέῃ ὁ φλογερὸς λίψ, ἢ ἂν διότι ἐκ προνοίας ἔκριναν ὅτι πρὶν ἢ τι ἀποφαίνωνται, ὀρθὸν ἐστι νὰ τὸ μελετῶσιν,—ἐφήρμοσαν τὸ σύ-

Digitized by Google

στημα τῆς ἀσφαλτοστρώσεως, καὶ τὸ σύστημα ἐπέτυχεν ἐντελῶς, καί, ἴσως, ὡς τῆς ἀσφάλτου ἀναλόγως τοῦ κλίματος παρασκευαζομένης, οὐδένα, ὡς εἶπον, τῶν αὐτὴν ἐν μέσῳ θέρει, κατ' Ἰούλιον, διαπορευομένων, εἶδον ἢ ἤκουσα εἰς αὐτὴν ἐγκεκολλημένον.

Α. Ρ. Ραγκαβης.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ.—Μετάφρασις Χ. Α.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

ΙΒ'.

Τὰ πάντα ἤδη ἐξηφανίζοντο διὰ τὸν μαρκήσιον· καὶ αὐτὸς ἐπίσης ὁ ἐκλογικὸς ἀγών, ὁ συνταράσσων τὴν γωνίαν ἐκείνην τῆς γῆς καὶ εἰς ὃν ὀλίγον ἔλειψε ν' ἀναμιχθῇ ἥκιστα τὸν ἐνδιέφερεν. Ἦτο ἐξ ὁλοκλήρου ἀπησχολημένος ἐκ τῆς ἀνησυχίας, ἣν προὐξένει αὐτῷ ἡ ἐμφάνισις καὶ αἱ ἀπειλαὶ τῆς Ἕλλεν Μόργαν. Ἀλλ' αἱ ἡμέραι παρήρχοντο καὶ ἡ Ἕλλεν οὐδὲν ἔπραττεν, ἀφίνουσα νὰ καταπέσῃ ἡ ἀπειλή της ὡς βέλος ἀβλαβές. Ὁ δὲ μαρκήσιος συνοδεύων τὸν υἱόν του μετέβη εἰς Ἀβών, εἰς τὴν ἐσχατιὰν τοῦ δάσους τοῦ Φοντκινεβλώ, ὅπως ἴδῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ ἀρχαίου τινὸς θεράποντος τοῦ Μομβρὲν τὴν μικρὰν ἐκείνην Κυπριανήν, ἣν ὁ Ρυὼ ἐν τάχει εἶχε μεταφέρει ἐκ Βιλλερβίλλης τῇ διαταγῇ τοῦ πατρός της.

Τὸ παιδίον πτοηθὲν κάπως ἐκ τῆς ἀποτόμου μεταλλαγῆς τοῦ βίου, μεταφερθὲν τόσον ταχέως ἀπὸ τῆς παραθαλασσίου διαμονῆς εἰς τὸν μικρὸν ἐκεῖνον ἀγροτικὸν οἰκίσκον, ἐφαίνετο πεφοβισμένον ἀλλὰ θελκτικώτατον, ὅτε δὲ ὁ Ροβέρτος ὤθησε τὴν θύραν τοῦ δωματίου ὅπου ὁ γέρων Δεβραὶ εἶχεν ἀποθέσει αὐτὸ διὰ ν' ἀναπαυθῇ, ἠγέρθη ἀμέσως καὶ ἔτεινε τὰς μικρὰς του χεῖρας πρὸς τὸν κόμητα λέγων: Παππᾶ.

Ὁ Ροβέρτος προὐχώρησε πρὸς τὴν μεγάλην κλίνην, ἔλαβε τὸ κοράσιον κατησπάσθη αὐτό, τὸ παρετήρει κρατῶν αὐτὸ ὑψηλὰ ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς του μὲ τὸ σύνηθες ἐκεῖνο κίνημα τῶν γονέων, οἵτινες ὑψώνοντες αὐτὰ φαίνονται τρόπον τινὰ ἐπιθυμοῦντες ν' αὐξήσωσι τὰ μικρά των τέκνα τὸ ταχύτερον, ὡς νὰ μὴ ἠδύναντο πλέον νὰ τοὺς διαφύγωσιν ἀφοῦ ἤθελον μεγαλώσει. Εἰς τὸν οὐδὸν δὲ τῆς θύρας ἐσταμάτησεν ὁ μαρκήσιος μεταξὺ τοῦ Δεβραὶ ἀρχαίου αὐτοῦ θεράποντος, τῆς κυρᾶ Δεβραί, ἀγαθῆς πρεσβύτιδος προθύμου καὶ ἀφωσιωμένης καὶ τοῦ ναυτικοῦ. Ἐκεῖ συγκεκινημένος, διὰ μέσου τῶν πληρούντων τοὺς ὀφθαλμοὺς του δακρύων, παρετήρει τὸ ξανθὸν παιδίον, τὸ τετραετὲς ἐκεῖνο κοράσιον, ὅπερ διὰ τῶν λευκῶν βραχιόνων του περιέβαλλε τὸν τράχηλον τοῦ Ροβέρτου, εἶτα δὲ μὲ τοὺς εὐσάρκους δακτύλους του ἔπαιζεν ἡσύχως, ἐνῷ τὸν ἠσπάζετο ἐν ταυτῷ, μὲ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς του κόμητος.

Ἦτο ἡ θυγάτηρ τοῦ υἱοῦ του τὸ παιδίον ἐκεῖνο μὲ τὴν ξανθὴν ὡς χρυσίον κόμην, τὴν περιβάλλουσιν τὸ πλῆρες γλυκείας λευκότητος πρόσωπόν του, μὲ τοὺς δύο ἐκείνους γαλανούς, βαθεῖς, τρυφερούς, φαιδροὺς ὀφθαλμούς του. Ἦτο ἐγγονή του!.. Ὁ κ. δὲ Μομβρὲν βλέπων αὐτό, ἐλησμόνει τὸ ὄνομα τῆς μητρός του, τὴν γέννησιν τοῦ ἀθώου ἐκείνου θελκτικοῦ ὄντος, γέννησιν λαθραίαν ὅπως καὶ τὸ συνοικέσιον αὐτὸ τοῦ Ροβέρτου, καὶ ᾐσθάνετο τὴν εὐχάριστον φρικίασιν τῆς πατρότητος τῶν πρεσβυτῶν, οἵτινες βλέπουσι τὴν ὕπαρξίν των συνεχιζομένην διὰ τῶν νεηλύδων ἐκείνων τῶν μυστηριωδῶν καὶ ἀγνώστων.

Προὐχώρησεν ἠρέμα σφόδρα συγκεκινημένος καὶ παρατηρῶν τὴν Κυπριανήν, ἣν ὁ κόμης ἐκράτει εἰς τὰς ἀγκάλας του, ἔτεινε πρὸς αὐτὴν τὴν χεῖρα καὶ τὴν ἠρώτησεν προσηνῶς:

— Δὲν μὲ ἀσπάζεσαι κ' ἐμέ, μικρά μου;

Τὸ μειδίαμά του ἦτο τόσον τρυφερὸν ὑπὸ τὸν λευκὸν καὶ ἀνεστραμμένον κατὰ τ' ἄκρα μύστακά του, ὥστε ἡ μικρὰ φοβηθεῖσα κατ' ἀρχὰς—διότι τὰ παιδία δὲν ἀγαπῶσι τοὺς γέροντας καὶ δυσπιστοῦσι πρὸς τὰς λευκὰς γενειάδας—καθησύχασε ταχέως, ἐμειδίασε καὶ ἀφῆκε μεταξὺ τῶν ἰσχνῶν δακτύλων τοῦ μαρκησίου τὴν μικράν της χεῖρα, ἣν ὁ κ. δὲ Μομβρὲν ἠσπάσθη μετὰ περιπαθείας ὀπισθενεργοῦ, ὡς κατησπάζετο ἄλλοτε τὸν Ροβέρτον μικρόν.

— Διότι ἐγὼ εἶμαι, ἔλεγε τότε ὁ κ. δὲ Μομβρέν, ὁ πατὴρ τοῦ πατρός σου!

Καὶ ἔτυπτε φιλοστόργως τὸν ὦμον τοῦ υἱοῦ του.

Τὸ παιδίον τότε παρετήρει ἐναλλὰξ τοὺς δύο ἐκείνους ἄνδρας, ὡς νὰ εἶχε τεθῆ πρόβλημά τι πρὸς λύσιν εἰς τὸ ἄπειρον πνεῦμά του. Δὲν τῆς εἶχεν εἴπει αὐτὸ ὁ μαρκήσιος ἄλλοτε, τὴν πρώτην φοράν, ὅτε τὴν εἶδεν.

Καὶ κύπτουσα ἀνεζήτει τὸν Ρυώ, ὅστις ἵστατο παράμερα, τὸ δὲ βλέμμα της ἐφαίνετο ζητοῦν παρὰ τοῦ ναυτικοῦ ἐξηγήσεις περὶ τῶν διατρεχόντων.

— Ναί, Κυπριανή, φιλτάτη μου κόρη, ἔλεγεν ὁ Ροβέρτος· ἀγάπα τον ὅσον καὶ ἐμέ, ἐννοεῖς; ὅσον καὶ ἐμέ! Ἡμᾶς τοὺς δύο μόνον εἰς τὸν κόσμον πρέπει ν' ἀγαπᾷς!.. Λέγε μου, θ' ἀγαπᾷς τὸν παπποῦ;

Τὸ παιδίον ἔστη πρὸς στιγμήν, προσέβλεψε καὶ αὖθις τὸν μαρκήσιον, τοῦ ἐμειδίασεν, ἔδραμε πρὸς αὐτὸν ὡς στρουθίον ζητοῦν τὴν τροφήν

Digitized by Google

του, μὲ τὸ μικρόν του στόμα τὸ ἄπληστον εἰς φιλήματα, εἶτα ἠρέμα μὲ τὴν νηπιώδη φωνήν του:

— Ἀλλὰ καὶ τὸν μπάρμπα Ρυώ;... Ἠμπορῶ ἐπίσης ν' ἀγαπῶ καὶ τὸν μπάρμπα Ρυώ;

Καὶ ἔστρεφε τοὺς ὡραίους, μεγάλους καὶ διαυγεῖς ὀφθαλμούς του πρὸς τὸν ἐκ Βιλλερβίλλης ναυτικόν, τὸν τροφέα του, ὅστις ἵστατο ὄρθιος καὶ ὠχρότατος μὲ ὅλην τὴν ἡλιοκαῆ ὄψιν του.

Πολὺ εἶχε λυπηθῆ ὁ ναυτικὸς ἀναγκασθεὶς ν' ἀποδώσῃ τὴν μικράν· ἡ σύζυγός του ἐκεῖ πέραν ἔκλαυσεν ἀρκετά. Διότι ἡ ἀλήθεια ἦτο ὅτι ἠγάπα τὸ κοράσιον ὅσον καὶ τὰ ἰδικά των τέκνα. Ἀλλ' ἀφοῦ τὸ ἤθελεν ὁ πατὴρ καὶ τὸ τηλεγράφημα διέτασσε ρητῶς, δὲν ἠδύναντο νὰ πράξωσι διαφορετικά. Ὁ Ρυὼ ἀκαταπαύστως ἐπανελάμβανεν εἰς τὸν Δεβραὶ καὶ τὴν σύζυγόν του νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς Κυπριανῆς. Τοῦτο μόνον ἐπεθύμει ὁ Ρυώ, νὰ εἶνε τόσον ηὐχαριστημένη εἰς Ἀβών, ὅσον καὶ εἰς Βιλλερβίλλην. Βέβαια!... Θ' ἀνεζήτει τὴν θάλασσαν, τὰς πήττας, τὰς καραβίδας!...

— Ἡσύχασε, ἀπήντα ὁ Δεβραί· θὰ τὴν περιποιώμεθα.

Τὸν οἰκίσκον, ἔνθα κατῴκει ὁ πρώην ὑπηρέτης, εἶχεν ἀγοράσει χάριν αὐτοῦ ὁ κ. δὲ Μομβρὲν καὶ ὁ Δεβραὶ ἀπεσύρθη ἐκεῖ μετὰ τῆς γρηᾶς του, παλαιᾶς μαγείρου τοῦ μαρκησίου, μὴ θέλων νὰ μείνῃ αὐτὸς καὶ ἡ σύζυγός του ἐπὶ πλέον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν, ἐπειδὴ ἡ ἡλικία δὲν ἐπέτρεπε πλέον αὐτοῖς νὰ ἐκτελῶσι καλὰ τὰ χρέη των ὅσον ἄλλοτε. Οἱ Δεβραὶ ἀπεσύρθησαν κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ θανάτου τῆς μαρκησίας.

Εἰς μάτην ὁ κ. δὲ Μομβρὲν προσεπάθει νὰ τοὺς κρατήσῃ.

— Εἶσαι ὡς νὰ ἦσο εἰς τὴν οἰκίαν σου, Δεβραί, ἔλεγεν αὐτῷ· θὰ ζήσετε ἐδῶ μὲ τὴν σύζυγόν σου ὅσον θέλετε... Ἔχετε ὅ,τι σᾶς χρειάζεται διὰ τὰ γηρατεῖά σας.

— Ὄχι, κύριε μαρκήσιε· ὅταν κανεὶς δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐργασθῇ, παραχωρεῖ τὴν θέσιν του εἰς τοὺς νέους. Πηγαίνω ἀλλοῦ νὰ θεραπεύσω τοὺς ρευματισμούς μου!

Τότε ὁ μαρκήσιος ἐπέμεινεν ὅπως δωρήσῃ εἰς τοὺς γέροντας τὸν ἐν Ἀβὼν οἰκίσκον ἐκεῖνον, ὅπου καὶ ὁ υἱός των, ἀξιόλογος νέος, λεπτουργὸς τὴν τέχνην συγκατῴκησεν. Τὰ τρία ἐκεῖνα ἄτομα, ὁ πατήρ, ἡ μήτηρ καὶ ὁ υἱός, θὰ ἐθυσιάζοντο μετὰ χαρᾶς ὑπὲρ τῶν Μομβρέν, καὶ ὁ Ροβέρτος θέλων νὰ ἔχῃ πλησιέστερον αὐτοῦ τὴν Κυπριανήν, ἐσυλλογίσθη τοὺς Δεβραί. Τὸ παιδίον θ' ἀνετρέφετο ἐκεῖ, ὅπως καὶ ἐν Βιλλερβίλλῃ, μετ' ἄκρας φροντίδος καὶ περιποιήσεως, ἐπειδὴ δὲ ἡ Ἔλλεν ἠγνόει τὴν ὕπαρξιν τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων ἀνθρώπων, ὁ πατὴρ δὲν ἐφοβεῖτο μήπως ἐπιχειρήσῃ ἀπόπειράν τινα πρὸς ἁρπαγὴν τοῦ παιδίου. Ἄλλως τε καὶ αὐτὸς θὰ εὑρίσκετο ἐκεῖ πλησίον. Εἰς μίαν ὥραν ἠδύνατο νὰ τρέξῃ εἰς Ἀβών. Ἔπειτα, παρὰ τοῦ γέροντος Δεβραί, ἀκόμη στιβαροῦ μὲ ὅσα καὶ ἂν ἔλεγε, παρὰ τῆς συζύγου του καὶ παρὰ τοῦ υἱοῦ του, ἀνδρὸς τριακοντούτους ἐν χηρείᾳ ἀλλ' ἄνευ τέκνων, ὅστις ἀπήρχετο κατὰ πᾶσαν πρωΐαν εἰς τὸ ἐν Φονταινεβλῷ ἐργαστήριόν του, ἀλλ' ἐπέστρεφε τὴν ἑσπέραν κατὰ τὴν ὥραν τοῦ δείπνου, τὸ παιδίον καλῶς θὰ ἐφυλάσσετο καὶ καλῶς ἐν ἀνάγκῃ θὰ ἐπροστατεύετο.

— Δὲν πειράζει, ἔλεγεν ὁ Ρυὼ ἀκούων πάσας ταύτας τὰς ἐξηγήσεις· δὲν πειράζει κύριε κόμη. Ἡ ἀλήθεια ὅμως εἶνε ὅτι τὸ σπίτι μας ἐκεῖ πέρα εἰς τὴν Βιλλερβίλλην θὰ μᾶς φαίνεται ἀδειανόν!

— Ἡσύχασε, Ρυώ! Ἐγὼ θὰ σοῦ φέρω πάλιν ὀπίσω τὴν Κυπριανήν. Ἔχεις καὶ σὺ δικαιώματα ἐπ' αὐτοῦ τοῦ κορασίου.

— Καὶ εὔχομαι, ἀπήντα ὁ ναυτικὸς μὲ ἦθος σχεδὸν σκαιόν, νὰ μὴ τοῦ συμβῇ περισσότερη δυσαρέσκεια παρὰ ὅσην ἔλαβε εἰς τὸ σπίτι μας. Οὔτε τόσον κακὸν δὲν εἶδε ἐκεῖ!..

Καὶ συνέκρουσε τὸν ὄνυχα τοῦ εὐρέος ἀντίχειρός του μὲ τοὺς μακροὺς καὶ λευκοὺς ὀδόντας του.

Ὁ Ροβέρτος δυσηρεστεῖτο οὐκ ὀλίγον διότι ἐλύπει τὸν ἀξιόλογον ἐκεῖνον ἄνδρα· ἀλλ' ἔπρεπε ν' ἀποπλανηθῇ ἡ Ἔλλεν καὶ νὰ χάσῃ τὰ ἴχνη. Ἡ ἰδέα ὅτι ἡ Κυπριανὴ εὑρίσκετο πλησίον του καθησύχαζε τὸν κόμητα. Τὸ παιδίον ἦτο ἀνάγκη νὰ μένῃ εἰς τὴν ἐξοχὴν διὰ ν' ἀποκτήσῃ καλὴν ὑγείαν καὶ διὰ νὰ διασκεδάζῃ. Καὶ ὁ ἀὴρ τοῦ δάσους ἦτο ὑγιεινὸς ὅσον καὶ ὁ θαλάσσιος. Ἄλλως τε θὰ τὴν ἔβλεπε συχνότερα· θὰ μετέβαινεν εἰς Ἀβὼν καθ' ἑκάστην· θὰ ἠδύνατο νὰ ἀσπάζηται ὁπόταν ἤθελε τὴν ζῶσαν ἐκείνην ἀγάπην του.

Ἡ Κυπριανὴ ἦτο μελαγχολικὴ κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ρυώ· Ὁ υἱὸς τοῦ Δεβραὶ τὴν ὡδήγησεν εἰς τὸ δάσος διὰ νὰ ἴδῃ τοὺς βράχους, ἀλλ' αὐτὴ ἐφαίνετο ἀναζητοῦσα εἰς τὸν ὁρίζοντα ἄλλο τι, τὴν θάλασσαν. Εἶτα βαθμηδὸν ἐλησμόνησε καὶ ἤρχιζε νὰ συνειθίζῃ εἰς τὴν νέαν ζωήν της. Ἡ καθημερινὴ ἐμφάνισις τοῦ Ροβέρτου εἰς τὸν οἰκίσκον ἦτο δι' αὐτὴν πρόξενος μεγάλης χαρᾶς. Καὶ ὁ μαρκήσιος ἐπίσης τὴν ηὐχαρίστει διότι ἔφερεν εἰς αὐτὴν γλυκίσματα, εἰς ἀθυρματοπώλης δὲ ἐν τῇ ὁδῷ Σαίντ-Ἀσπαὶ τοῦ Μελὲν ἐσυλλογίζετο μήπως ὁ μαρκήσιος παρεφρόνησε, διότι συχνάκις μετέβαινεν εἰς τὸ κατάστημά του καὶ ἠγόραζε πλαγγόνας, ἃς ἀπεκόμιζεν ἐντὸς τῶν θυλακίων του ἢ ὑπὸ μά-

Digitized by Google

λης περιτετυλιγμένας έντὸς παλαιᾶς ἐφημερίδος, ὅταν ἦσαν πολὺ μεγάλαι.

— Ἕνας ἄνθρωπος, τοῦ ὁποίου τὴν ὑποψηφιότητα ἤθελαν ν' ἀντιτάξουν εἰς τὴν ὑποψηφιότητα τοῦ Βερδιέ!..

Ἀλλ' ὁ μαρκήσιος οὐδόλως πλέον ἐμερίμνα περὶ τῆς πολιτικῆς καὶ ἄφινε τὸν Βερδιὲ νὰ τὰ καταφέρῃ ὅπως ἠδύνατο κάλλιον. Ἐξεπλήττετο λίαν διὰ τὴν θέσιν, ἣν κατελάμβανεν ἐν τῷ βίῳ του ἡ μικρὰ Κυπριανή. Τὸ τέως ἄγνωστον ἐκεῖνο κοράσιον τὸν ἀπησχόλει ἐξ ὁλοκλήρου. Δὲν ἐπανεύρισκεν ἐν αὐτῇ τὸν Ροβέρτον, ἀλλὰ μᾶλλον ἓν φάσμα ἐξαφανισθέν, μίαν πρεσβυτέραν ἀδελφὴν τοῦ κόμητος, ἀποθανοῦσαν ἐν λίαν μικρᾷ ἡλικίᾳ ἣν ὁ Ροβέρτος οὐδὲ κἂν εἶχε γνωρίσει καὶ ἧς ἡ μικρογραφία ἐκρέματο εἰς τὸν θάλαμον τοῦ μαρκησίου, παρὰ τὰς λοιπὰς εἰκόνας τῆς οἰκογενείας.

— Εἶνε καταπληκτικόν! ἔλεγεν ἐνίοτε παρατηρῶν τὴν μικρὰν Κυπριανὴν ἐν τῷ οἰκίσκῳ τοῦ Δεβραί. Εἶνε ἡ ἰδία ἡ Γενοβέφα!.. Ἡ καϋμένη ἡ μητέρα σου!..

Ἀλλ' αἱ ἐπισκέψεις τοῦ μαρκησίου καὶ τοῦ υἱοῦ του εἰς τὸ ἐν Ἀβὼν οἴκημα τῶν ἀξιολόγων ἐκείνων ἀνθρώπων ἐγίνοντο λαθραίως σχεδόν, ὡς νὰ ἦτο ἐκεῖ ἡ Ἕλλεν, καὶ ἐφοβοῦντο μήπως τοὺς κατασκοπεύσωσι καὶ φωραθῶσιν. Ὁ γέρων Ρυὼ ἔγραψεν ἐκ Βιλλερβίλλης μακρὰν καὶ λυπηρὰν ἐπιστολήν, ἐν ᾗ ἀφοῦ ἔλεγε πόση πλῆξις ἐπεκράτει εἰς τὸν οἶκόν του μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῆς Κυπριανῆς, διηγεῖτο ὅτι νέοι τινὲς ἄγνωστοι εἶχον θεαθῆ περιπολοῦντες πέριξ τῆς κατοικίας του προσπαθοῦντες νὰ εἰσχωρήσωσιν εἰς αὐτὴν καὶ νὰ παρατηρήσωσιν. Παρεκτὸς τούτου μία κυρία πολὺ ξανθή,φέρουσα μέλαιναν ἐνδυμασίαν παρουσιάσθη πρὸς τοὺς Ρυὼ μὲ τὸ πρόσχημα ὅπως ἐνοικιάσῃ οἴκημά τι μέχρι τέλους τῆς θερινῆς περιόδου, πράγματι ὅμως ὅπως βεβαιωθῇ ἂν ἡ «μικρὰ δεσποινὶς» εὑρίσκετο ἀκόμη ἐκεῖ. «Μὲ ὅλην τὴν λύπην, ἣν ἡ ἀναχώρησις μᾶς προὐξένησε, προσέθετεν ὁ ἁλιεύς, ὅταν συλλογίζωμαι αὐτά, φρονῶ ὅτι ὁ κύριος κόμης φρονίμως ἔπραξεν ὅ,τι ἔπραξεν.»

Προδήλως ἡ Ἕλλεν ἠθέλησε μὲ τὴν συνήθη αὐτῆς ἀποφασιστικότητα νὰ προσβάλῃ εὐθὺς κατὰ μέτωπον, νὰ ἐπιχειρήσῃ ἄνευ ἀργοπορίας τόλμημά τι, ἀπάγουσα τὴν Κυπριανὴν ὡς ὅμηρον, πλὴν τὸ τηλεγράφημα τοῦ Ροβέρτου ἐματαίωσε τὴν τοιαύτην ἐλπίδα της. Ἡ Ἀγγλὶς ὅμως δὲν ἦτο γυνὴ ἀποθαρρυνομένη ἐκ τῆς πρώτης ἀποτυχίας, ἀναμφιβόλως δὲ θὰ ἔθετε νῦν εἰς ἐνέργειαν τὴν διπλωματίαν της καὶ τὴν δραστηριότητά της ὅπως ἀνακαλύψῃ τὸ καταφύγιον τῆς θυγατρός της. Διὰ τοῦτο ὁ Ροβέρτος ᾐσθάνετο ἀόριστον φόβον καὶ ἠγρύπνει ἐπὶ τῆς Κυπριανῆς ὡς φιλάργυρος ἐπὶ τοῦ θησαυροῦ του. Ἐπορεύετο εἰς τὴν κατοικίαν τῶν Δεβραὶ μὲ τὰς προφυλάξεις ἐρωτολήπτου μεταβαίνοντος εἰς ἐπικίνδυνον συνέντευξιν. Ἐφοβεῖτο μήπως ἡ Ἕλλεν Μόργαν ἦτο ἐκεῖ πλησίον κεκρυμμένη εἰς τὸ σκότος καὶ ὁ πατὴρ ἐκεῖνος ἠσπάζετο τὸ ἐκπληττόμενον διὰ τοῦτο θυγάτριόν του ὡς νὰ τὸ ἠπείλει κίνδυνός τις.

— Ἐπαγρύπνει καλά, Δεβραί! ἔλεγεν.

— Ὤ, κύριε κόμη! δὲν εἶνε κίνδυνος! Σᾶς βεβαιῶ ὅτι θὰ μὲ σκοτώσουν προτήτερα πρὶν ἐγγίσουν μίαν τρίχα τῆς μικρᾶς! Καὶ ἂν ἐγὼ δὲν ἔχω δύναμιν, διότι δὲν εἶμαι πλέον νέος, μὴ φοβεῖσθε· ἔχω τὸν υἱόν μου ὅστις ἔρχεται κάθε βράδυ καὶ ἔχει τὰ χέρια γερά!.. Ἡ δεσποινὶς Κυπριανὴ φυλάσσεται καλά!

Ὁ Ροβέρτος μετέβαινε συχνάκις εἰς Ἀβὼν ἐφ' ἁμάξης διὰ τοῦ δάσους, ἐσυλλογίζετο δὲ καθ' ὁδὸν πόσας ἡ Κυπριανὴ ἀντεπροσώπευε δι' αὐτὸν στιγμὰς παρελθόντος ἔρωτος, πόσας ἀπογοητεύσεις καὶ πόσας ἐλπίδας! Ἡ καϋμένη ἡ μικρά! Ἦτο πᾶν ὅ,τι ἀπέμενεν αὐτῷ ἐκ τῆς πλάνης, ἐκ τῆς παραφροσύνης τοῦ βίου του. Πῶς ἠδύνατο νὰ λησμονήσῃ, ἀφοῦ εἶχε τόσον περιπαθῶς ἀγαπήσει; Νὰ λησμονήσῃ; Ὄχι! Δὲν ἐλησμόνει τὴν Ἕλλεν· ἀντὶ ὅμως νὰ τὴν συλλογίζηται μὲ ἐρωτικὰς φρικιάσεις ὅπως ἄλλοτε, τὴν ἐσυλλογίζετο μετά τινος ὀργῆς, διαλογιζόμενος ὁποῖον ἆρά γε θέλγητρον τῆς γυναικὸς ἐκείνης τὸν εἶχε γοητεύσει; Ἡ ἔξαψις τῶν αἰσθήσεων βεβαίως· πλάνη τις, ἣν ἐνόμισεν αἰώνιον. Καὶ πῶς ἐθεώρει τὸν ἑαυτόν του μωρόν, ἔνοχον, ἠλίθιον μετὰ τὴν ἐξέγερσιν ἀπὸ τοιούτου ὀνείρου! Καὶ πῶς σήμερον πρὸ πάντων ἐπαναβλέπων τὴν εἰκόνα τῆς Γιλβέρτης γαλήνιον σκεπτικήν, καλοκάγαθον τὸ ἦθος, κατηρᾶτο τὸ παρελθόν, οὗ τὰ λείψανα ἔφερεν ἀκόμη ὡς ράκη δικτύου ἀτελῶς διαρραγέντος. Δὲν παρηγορεῖτο διὰ τὴν ἀνοησίαν του, εἰμὴ κρύπτων τὸ πρόσωπόν του, τὸ μέτωπόν του, ἐντὸς τῆς ξανθῆς κόμης τῆς Κυπριανῆς, ὡς νὰ ἤθελε νὰ κρύψῃ ἐκεῖ τοὺς ὀφθαλμούς, διὰ νὰ μὴ ἴδῃ πλέον τὸ παρελθὸν ἐκεῖνο διὰ παντός.

Μιᾷ τῶν ἡμερῶν διερχόμενος ἔφιππος ἐκεῖθεν τῆς τριόδου τῆς Βασιλικῆς Τραπέζης, σφόδρα ἐξεπλάγη ἰδὼν αὐτόθι τὴν δεσποινίδα Βερδιὲ καθημένην μόνην μὲ ἓν βιβλίον ἀνὰ χεῖρας. Τὴν διέκρινε μακρόθεν ἀλλὰ καίτοι τὴν ἀνεγνώρισε, δὲν ἠδύνατο νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἦτο αὐτή. Πῶς εὑρίσκετο ἐκεῖ μόνη; Ὅτε ἐσταμάτησε τὸν ἵππον του καὶ τὴν ἐχαιρέτισε, καὶ αὐτὴ ἐπίσης ἐφάνη ἔκθαμβος καὶ τεταραγμένη. Ἐνόμιζέ τις ὅτι ἐφωρᾶτο ὑποπεσοῦσα εἰς παράπτωμα. Καὶ ὅμως ἦτο ἁπλούστατον. Εἶχεν ἐξέλθει μετὰ τῆς κυρίας Ἐρβλαὶ καὶ τοῦ Δυκά, οἵτινες μετέβαινον εἰς τὰ πέριξ διὰ νὰ ἐξάψωσι τὸν ζῆλον τῶν χωρικῶν. Ὁ μέλλων ὑπουργὸς συνώ-

Digitized by Google

δευε τὴν Ἐρρικέτταν μέχρι τοῦ δάσους τοῦ Μπιλλεβώ, ὅπου εὑρίσκοντο ὑλοτόμοι τινές, παρ' οἷς ἔπρεπε νὰ ἐνεργήσωσιν, καὶ ἡ Γιλβέρτη ἀναμένουσα τὴν ἐπιστροφήν των, ἀνεγίνωσκεν ἓν μυθιστόρημα «ὀλομόναχη», ὡς ἔλεγεν ὁ Ροβέρτος.

Τὴν παρετήρει μειδιῶν καὶ τὴν εὕρισκεν ἀξιέραστον μὲ τὴν μέλαιναν ἐκείνην περιβολήν της ἐντὸς τοῦ σκιόφωτος τοῦ δάσους.

Τὴν ἠρώτησεν ἂν ἐξήρχετο συχνὰ οὕτω πως, ἂν ἠγάπα τὰ ἐρημικὰ μέρη τοῦ δάσους, ἔλεγε δὲ αὐτῇ ὅτι ὑπῆρχον τοιαῦται τοποθεσίαι ἐξαίσιοι πέριξ τοῦ Μελέν· ὡς νὰ ἐνδιεφέρετο περὶ τῶν τοποθετιῶν αὐτῶν, ὡμίλει περὶ τοῦ Φρανσάρ, τοῦ Ἀπρεμὼν καὶ ἄλλων μερῶν· ἀλλὰ δὲν προσεῖχεν εἰς ὅ,τι ἔλεγεν· κατεγίνετο μόνον νὰ τὴν θεωρῇ. Ἡ νεᾶνις ἵστατο ὀρθία, μὲ τὸ βιβλίον ἀνὰ χεῖρας, μὲ τὸ πρόσωπον ἀποκρυπτόμενον κατὰ τὸ ἥμισυ ὑπὸ ἀχυρίνου σκιαδίου. Εἶχε τὸ ἦθος ἥμερον, τὸ μειδίαμα προσηνέστατον καὶ ἔκφρασίν τινα μελαγχολίας, ἥτις ἤρεσκεν εἰς τὸν Ροβέρτον, ὅπως μερικαὶ μελῳδίαι ὡς συμφωνοῦσαι μὲ τοὺς ἰδιαιτέρους ἡμῶν λογισμούς, κατακηλοῦσι τὴν ψυχήν μας. Συνησθάνετο ὅτι ἐκεῖ ἐνώπιόν του ἵστατο ἡ γυνὴ ἡ πλασθεῖσα ἐπίτηδες δι' αὐτόν, τὴν ὁποίαν θὰ ἠγάπα, τὴν ὁποίαν ὤφειλε ν' ἀγαπήσῃ! Τοῦ ἐφαίνετο ὅτι ἐπὶ τῶν ἁγνῶν της χειλέων ἐπλανῶντο λόγοι περιπαθεῖς στοργῆς καὶ ἀγάπης, οὓς οὐδέποτε ἔμελλε ν' ἀκούσῃ. Καὶ διατί, διατί τάχα οὐδέποτε αὐτὸς θὰ εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ὁμολογήσῃ, νὰ ἐκφράσῃ πρὸς αὐτὴν ὅ,τι ᾐσθάνετο;.

Τοιοῦτος εἶνε ὁ βίος! ὁλόκληρος ὕπαρξις ἀπαιτεῖται νὰ θυσιασθῇ πρὸς ἐξιλασμὸν διὰ τὰ σφάλματα τῆς νεότητος. Μεταξὺ τῆς Γιλβέρτης καὶ αὐτοῦ ἐμεσολάβει—ἀδιάφορον ἂν ἐκαλεῖτο ἢ ὄχι κυρία δὲ Μομβρέ—ἡ Ἔλλεν.

Ἀπεχωρίσθη τῆς δεσποινίδος Βερδιὲ σχεδὸν ἀποτόμως ἰδὼν ἐκ τοῦ ἄκρου τῆς δενδροστοιχίας ἐρχόμενον τὸ ὄχημα τῆς κυρίας Ἐρβλαί, ἐφ' οὗ ἐπέστρεφεν ὁ Δυκᾶς. Ἐνόμισεν ὅτι ἡ ἄφιξις τῆς ὡραίας χήρας θὰ καθίστα τὴν συνδιάλεξιν κοινὴν καὶ χυδαίαν καὶ ὡς νὰ μὴ τὴν εἶχεν ἴδει πως, ἐκέντησε τὸν ἵππον του, ἐχαιρέτισε τὴν Γιλβέρτην καὶ ἐγένετο ἄφαντος. Ἡ νεᾶνις τὸν ἔβλεπεν ἀπομακρυνόμενον. Καὶ δι' αὐτὴν ἐπίσης ὁ Ροβέρτος ἦτο ἡ προσωποποίησις ἑνὸς ὀνείρου, ὀνείρου ἀπραγματοποιήτου.

Χωρὶς δὲ νὰ τὸ προμελετήσωσιν ἀμφότεροι τὴν ἐπαύριον καὶ τὰς ἀκολούθους ἡμέρας καὶ αὐτὴ καὶ ὁ Ροβέρτος ἐπανῆλθον εἰς τὴν αὐτὴν ἀτραπόν, ὅπου εἶχον συναντηθῆ. Ἄδηλός τις σιωπηλὸς μαγνητισμὸς τοὺς ὡδήγει. Ἐξ ὁρμεμφύτου ἐπανήρχοντο ἐκεῖ, ἐκεῖ ὅπου εἶχον ἴδει ἀλλήλους καὶ ἐκ τῶν ὀλίγων ἐκείνων στιγμῶν τῆς κρυφίου χαρᾶς, ἣν ᾐσθάνοντο ἀνταλλάσσοντες ἕνα χαιρετισμὸν καὶ ὅσον τὸ δυνατὸν ὀλιγωτέρους λόγους, ἠρύοντο ἀγαλλίασιν διὰ τὸ ἐπίλοιπον τῆς ἡμέρας.

Ἡ Γιλβέρτη δὲν ἐξήταζεν ἂν προήρχοντο ἐκ συμπτώσεως αἱ τοιαῦται συναντήσεις, ἢ ἂν ὑπῆρχε προμελέτη ἐκ μέρους τοῦ Ροβέρτου. Ἂν ἤθελε νὰ σκεφθῇ, οὐδέποτε θὰ ἐπανήρχετο εἰς τὴν γωνίαν ἐκείνην τοῦ δάσους. Ἀλλὰ τί ἔκαμνε τάχα ἐκεῖ τὸ ὁποῖον δὲν ἠδύνατο νὰ ὁμολογήσῃ εἰς τὸν θεῖόν της, νὰ εἴπῃ εἰς ὅλον τὸν κόσμον;

Ὁ ταγματάρχης παραφερόμενος ἐκ τῆς ἐκλογικῆς κινήσεως, μετέβαινεν ἀπὸ τῆς μιᾶς ὁμηγύρεως εἰς τὴν ἄλλην, ἀπὸ τὰ λατομεῖα εἰς τὰ πλινθουργεῖα τοῦ πρώην καταστήματος Σαρβέ· αἱ ἡμέραι παρήρχοντο καὶ ἡ Γιλβέρτη ἔβλεπε τὸν ταλαίπωρον θεῖόν της καθιστάμενον κατὰ πᾶσαν ἑσπέραν μᾶλλον περίφροντιν, μᾶλλον κεκμηκότα, μᾶλλον σκυθρωπόν. Ἐπόθει ἐρειδομένη εἰς τὸν βραχίονά του νὰ μεταβαίνῃ μετ' αὐτοῦ διὰ ν' ἀναπαύωνται ὁμοῦ ὑπὸ τὰς δρῦς τοῦ δάσους, διὰ νὰ λησμονήσωσι τὸν θόρυβον τῆς πολιτικῆς, διὰ νὰ συνομιλήσωσιν ἠρέμα, ὅπως εἰς τὰς δενδροστοιχίας τοῦ Κεραμεικοῦ τὸ ἀπόγευμα, ὅτε ἐξήρχοντο ἀπομακρυνόμενοι τῆς ὁδοῦ Μανσάρ. Ἀλλ' ὁ Βερδιὲ δὲν ἀνῆκε πλέον εἰς αὐτήν, δὲν ἀνῆκεν οὐδ' εἰς τὸν ἑαυτόν του. Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ἀνέπτυσσε κατὰ τοῦ Ζαβουγιὲ ὅστις ἐξετίθετο ἐπίσης, τὴν αὐτὴν δραστηριότητα, ἣν εἶχε δείξει ἄλλοτε ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἡ Γιλβέρτη μόνη συχνότατα ἀπομένουσα ἐν τῇ ἐπαύλει, ἀνέμενε μετ' ἀνυπομονησίας τὸ τέλος τοῦ ἐκλογικοῦ ἀγῶνος, κρατοῦσα δὲ ἀνὰ χεῖρας βιβλίον, μετέβαινεν εἰς ἀπόκεντρόν τινα γωνίαν τοῦ δάσους καὶ ἔμενεν ἐκεῖ βαυκαλωμένη ἀπὸ τὰ συγκεχυμένα νεανικά της ὄνειρα.

Ναί! εἶχε συνειθίσει νὰ βλέπῃ ἐκεῖ τὸν Ροβέρτον καὶ νὰ τοῦ ὁμιλῇ. Σχεδὸν οὐδὲν ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους, οὐδέν· ἀλλ' ἡ ὑποκεκρυμμένη σημασία τῶν χαιρετισμῶν των καὶ τῆς σιωπῆς των περιεῖχεν θέλγητρον ἰδιαίτερον. Μίαν ἡμέραν ἐπέστρεψε περίφροντις· εἶχεν εἴπει αὐτῇ ὁ Ροβέρτος ἀπὸ τῆς παραμονῆς τῆς προτεραίας ὅτι ἔμελλε νὰ μεταβῇ τὴν ἐπαύριον εἰς Φονταινεβλὼ διὰ τῆς αὐτῆς ἐκείνης ὁδοῦ, καὶ ἐν τούτοις δὲν εἶχε φανῆ. Πρὸ δύο ἡμερῶν δὲν τὸν ἔβλεπεν, ἕνεκα δὲ τῆς αἰφνιδίως διακοπείσης συνηθείας ᾐσθάνετο στενοχωρίαν. Εἶχε, χωρὶς νὰ δύναται νὰ ἐξηγήσῃ τὴν αἰτίαν, τὴν συνείδησιν, τὴν προαίσθησιν συμφορᾶς. Ἂν εἶχε τὴν τόλμην, ἤθελε μεταβῇ εἰς Μελὲν διὰ νὰ πληροφορηθῇ.

Δι' ὅλης τῆς ἑσπέρας ἡ Γιλβέρτη κατείχετο ὑπὸ νευρικῆς ταραχῆς. Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ τὸ παρετήρησεν. Ἦσαν συνηθροισμένοι εἰς τὴν αἰ-

Digitized by Google

θουσαν. Ὁ Αἰμίλιος Δυκᾶς συνωμίλει ἐκεῖ περὶ τῆς πολιτικῆς μετὰ τοῦ Σαρβέ, ὅστις ἔδιδεν αὐτῷ συμβουλάς. Ἡ Ἑρρικέττα ἠκροᾶτο ἀναδιφῶσα μίαν οἰκονομικὴν ἐπιθεώρησιν. Ὁ Βερδιὲ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν εὑρίσκετο ἀγωνιζόμενος ἔν τινι πολιτικῇ ὁμηγύρει, εἰς ἣν ὁ κ. γερουσιαστὴς δὲν ἠθέλησε νὰ τὸν συνοδεύσῃ. Τὸ πνεῦμα τῆς Γιλβέρτης ἐπλανᾶτο ἀλλαχοῦ. Βεβαίως ὁ κ. δὲ Μομβρὲν θὰ εἶχεν ὑποστῇ λύπην τινά, κἄτι δυσάρεστον θὰ τοῦ ἔτυχεν. Εἶχεν εἴπει ῥητῶς πρὸ δυὸ ἡμερῶν: «καλὴν ἐντάμωσιν αὔριον!» καὶ οὔτε τὴν προτεραίαν, οὔτε τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐφάνη διερχόμενος ἐκ τῆς ἀτραποῦ τοῦ δάσους.

Ἡ Γιλβέρτη τὴν νύκτα ἐκείνην ἔσχεν ὄνειρα τεταραγμένα, πλήρη ἀνησυχίας χωρὶς νὰ γινώσκῃ καὶ αὐτὴ τὴν αἰτίαν, διατελοῦσα ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ ἀσυνειδήτου αὐτοματισμοῦ, ὃν παρέχει ἡ προσήλωσις εἰς μίαν ἰδέαν, ἐξῆλθε καὶ μετέβη εἰς Μελὲν διὰ ν' ἀγοράσῃ δῆθεν χρειώδη τινὰ ἀντικείμενα. Ὁ Βερδιὲ εἶχεν ἀνάγκην χειροκτίων, ἀπολέσας τὰ ἰδικά του εἰς μίαν, δὲν ἐνεθυμεῖτο τίνα, τῶν πολιτικῶν ὁμηγύρεων. «Μὴ ἀγοράσητε, εἶχεν εἴπει μάλιστα αὐτῷ ὁ Γκενώ· αὐτὸ ἠμπορεῖ νὰ σᾶς βλάψῃ!»

Ἐγίνωσκε καλῶς ποῦ ἔκειτο τὸ μέγαρον Μομβρέν· ἀλλ' ἐδίσταζε νὰ μεταβῇ πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο καὶ μηχανικῶς προυχώρει, ἐβάδιζε βραδέως ἀνὰ μέσον τῆς πόλεως, ὅπου ἐπὶ προγραμμάτων πολυχρόων ἐφαίνοντο τὰ ὀνόματα τοῦ Βερδιέ, τοῦ Ζαβουγιέ, τοῦ Γκαρούς, δελτία μεγάλα, δι' ὧν συνιστᾶτο ἢ κατεπολεμεῖτο ἡ ὑποψηφιότης τοῦ θείου της. Καὶ ὅμως τῇ ἐφαίνετο ὅτι τὰ προγράμματα αὐτὰ ἦσαν δι' αὐτὴν ἀδιάφορα, ὅτι ἡ ἐκλογὴ ἐκείνη οὐδόλως ἐνδιέφερε τὸν βίον της. Ἀνήρχετο τὴν ὁδὸν Θιέρσου ὑπὸ τῆς ἀσθενικὰς φιλύρας, εἶτα τὴν λεωφόρον τοῦ Ἁγίου Ἀμβροσίου, κατόπιν τὴν ὁμώνυμον ὁδόν, ἔνθα εἶχε γεννηθῇ ὁ θεῖός της καὶ ἱσταμένη παρά τινα τοῖχον, ἔβλεπε τὸν Σηκουάναν ῥέοντα παρὰ τοὺς κήπους, τὴν δίνην τοῦ ὕδατος, τὴν σειρὰν τῶν παρὰ τὴν ὄχθην αἰγείρων καὶ μακρὰν τοὺς δύο πύργους τοῦ Ἁγίου Στεφάνου.

Ἡ Γιλβέρτη χωρὶς νὰ τὸ ὁμολογῇ πρὸς ἑαυτήν, ἀνεζήτει πρόφασιν διὰ νὰ περιπλανᾶται εἰς τὰς ὁδοὺς ἐκείνας ἐπὶ τῇ ἀορίστῳ ἐλπίδι μήπως συναντήσῃ τὸν Ροβέρτον, παρετήρει δὲ μηχανικῶς τὸ πλυντήριον τῆς Παναγίας, οὗ ὁ καπνὸς ἐξήρχετο θορυβωδῶς ὡς ἀναπνοή.

Δὲν ἐτόλμα ν' ἀνέλθῃ πρὸς τὸ μέρος τοῦ νομαρχείου, πλησίον τοῦ μεγάρου Μομβρέν. Μὲ ποῖον δικαίωμα θὰ ἔκρουε τὴν θύραν ἐκείνην; Ἄλλως τε τί παραφροσύνη ἦτο ἐκείνη νὰ πιστεύῃ, διότι δὲν εἶδε τὸν κ. δὲ Μομβὲν ἐπὶ δύο ἡμέρας, ὅτι συμφορά τις πιθανῶς ἐπῆλθεν εἰς τὸν κόμητα;.. Ἔπρεπε νὰ εἶνε ἔξω φρενῶν!

Διατί ὅμως ὁ κ. δὲ Μομβρὲν εἶπε: «Καλὴν ἐντάμωσιν αὔριον»;

Τυχαίως τότε βαδίζουσα εὑρέθη εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς Παναγίας, ἔνθα ἀνυψοῦντο οἱ ἐρυθροὶ πυργίσκοι τοῦ Σωφρονιστηρίου, ἐπιφόβου τὴν θέαν ὡς φρουρίου· ἐκεῖ πλησίον, ἀντικρὺ τοῦ ναοῦ, ὅστις ἐφαίνετο ὡς προέκτασις τῆς εἱρκτῆς, διότι τὰ ὑαλοσκεπῆ θολωτὰ παράθυρα αὐτοῦ ἀντίκρυζον τὰς σιδηρᾶς κιγκλίδας τοῦ Σωφρονιστηρίου, ἠγείρετο βωμός, ἐφ' οὗ εἷς Χριστὸς ὠχρός, ἄναιμος, περίλυπος ἐκρέματο ἀπὸ ξυλίνου σταυροῦ χρώματος ἐρυθροῦ αἱματηροῦ.

Ἡ Γιλβέρτη ᾐσθάνετο ἐπιθυμίαν νὰ σταματήσῃ ἐκεῖ καὶ νὰ προσευχηθῇ. Θλῖψις πικρὰ τὴν κατεῖχεν· ὀδυνηρὸν προαίσθημα τὴν ἐβασάνιζεν. Διὰ μιᾶς ἐγκατέλιπε τὴν πλατεῖαν καὶ ὥδευσε μετὰ σπουδῆς πρὸς τὸ μέγαρον Μομβρέν. Τέλος πάντων ἦτο ἁπλούστατον νὰ ἐρωτήσῃ ἂν εἶχε συμβῇ τι εἰς τὸν κόμητα καὶ ν' ἀναχωρήσῃ, χωρὶς κἂν νὰ εἰσέλθῃ. Πλὴν φθάσασα πρὸ τοῦ μεγάρου δὲν ἐτόλμησε νὰ τὸ πράξῃ. Ἦτο βεβαίως παραφροσύνη! Παρετήρει τὸ ὑψηλὸν ἐκεῖνο κτίριον, ψυχρὸν καὶ σοβαρόν. Διὰ τῆς βαρείας ἡμικλείστου θύρας διεφαίνετο ἡ αὐλή, εἶτα τὰ ὑψηλὰ τείχη, καλυπτόμενα ὑπὸ στρώματος κισσοῦ, τὸ ὁποῖον ἐφαίνετο σχεδὸν μέλαν καὶ ὡς ἀναχρονισμὸς ἐκπληκτικός, φανὸς φωταερίου, ὅστις θὰ ἔλαμπε κάποτε ἐκεῖ ὡς ἐρυθρὸν καὶ φωτεινὸν ἄνθος τοῦ φυλλώματος ἐκείνου, εἰς θέσιν ὅπου παλαιός τις ἀντανακλαστικὸς καὶ καπνίζων φανὸς θὰ ἥρμοζε κάλλιον πρὸς τὴν μελαγχολικὴν ἐκείνην βλάστησιν καὶ τὸ βαρὺ καὶ σκυθρωπὸν οἰκοδόμημα.

Διελογίζετο ἂν ἔπρεπε νὰ κρούσῃ τὴν θύραν, νὰ τὴν ὠθήσῃ καὶ νὰ εἰσέλθῃ... Καὶ διατί; Μὲ ποῖον δικαίωμα;.. Διότι εὑρέθη τυχαίως εἰς τὸν δρόμον τοῦ κόμητος; Διότι εἶχεν ἀποκτήσει τὴν συνήθειαν νὰ τὸν βλέπῃ καθ' ἑκάστην ἀπό τινος καιροῦ; Καὶ διότι δὲν εἶχεν ἀναφανῆ, διὰ τοῦτο αὐτὴ ἡ ξένη, ἤθελε νὰ πληροφορηθῇ περὶ τοῦ κ. κόμητος δὲ Μομβρέν;.. Δὲν εἶχε βεβαίως μεταβῆ χάριν αὐτοῦ εἰς Μελέν!.. Τὰ χειρόκτια ἐκεῖνα τοῦ θείου της εἶχε λησμονήσει νὰ τ' ἀγοράσῃ. Οὐδὲ κἂν τα ἐσυλλογίζετο!.. Καὶ ὅμως δι' αὐτά, δι' αὐτὰ καὶ μόνον εἶχε μεταβῆ εἰς Μελέν! Καὶ ἀπεμακρύνετο ἤδη τοῦ μεγάρου Μομβρέν, ὅτε ὄπισθεν της ἤκουσε κρότον βαρὺν θύρας κλειομένης. Ἐστράφη καὶ εἶδεν... Ἦτο ὁ Ροβέρτος, ὅστις ἐξήρχετο.

Ὀλίγον ἔλειψε ν' ἀφήσῃ κραυγὴν χαρᾶς. Οὐδὲν ἀπευκταῖον λοιπὸν εἶχεν ἐπέλθει εἰς τὴν

ζωὴν τοῦ κόμητος. Ἔπειτα διὰ μιᾶς ἀνελογίσθη ὅτι ἦτο γελοῖον νὰ φωραθῇ τοιουτοτρόπως. Διὸ ἐβάδισε τάχιστα ὅπως φθάσῃ εἰς τὴν γωνίαν τῆς ὁδοῦ τῆς Ἀγορᾶς τοῦ Σίτου καὶ γείνῃ ἄφαντος μετὰ σπουδῆς. Πλὴν ὁ Ροβέρτος τὴν διέκρινε καὶ σπεύδων τὸ βῆμα τὴν κατέφθασεν ὡς νὰ κατείχετο ὑπὸ ἰσχυρᾶς ἀνάγκης νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς αὐτήν. Ὅτε δ' ἐκείνη τὸν προσέβλεψε καὶ εἶδε πόσον ἦτο ὠχρός:

— Τί ἔχετε; τὸν ἠρώτησεν.

Καὶ ἐσταμάτησεν. Τότε ἐννόησεν πόσον ἀληθὲς ἦτο τὸ σκληρὸν γυναικεῖον αὐτῆς προαίσθημα!

Ἡ χαρίεσσα κεφαλὴ τοῦ Ροβέρτου ἐφαίνετο ἠλλοιωμένη καὶ τὸ νεαρόν του πρόσωπον εἶχε διὰ μιᾶς γηράσει, ὡς νὰ τὸ εἶχον κατασπαράξει οἱ ὄνυχες τῆς λύπης.

Ἡ ἀπάντησίς του ἦτο σχεδὸν κραυγή:

— Ὢ! ἂν ἐγνωρίζετε!..

Καὶ ἤρχισεν αἴφνης νὰ βαδίζῃ ὡς ἄνθρωπος ὅστις βλέπει παρερχόμενον τὸν χρόνον καὶ φοβεῖται.

Ἡ Γιλβέρτη, ἥτις πρὸ ὀλίγου ἤθελε νὰ τὸν ἀποφύγῃ, τώρα τὸν παρηκολούθει. Εἶχε μαντεύσει καλῶς, ναί· συμφορά τις εἶχεν ἐνσκήψει· ἀλλ' ὁποία συμφορά;

Κατήρχοντο τὴν γηραιὰν ὁδὸν τῶν Κωδώνων, εἰς ἣν αἱ μέλαιναι ἐκ τῆς πολυκαιρίας οἰκίαι ἀπέδιδον ὄψιν μεσαιωνικήν, ἦσαν δὲ μόνοι, ὅτε διὰ μιᾶς ἀκούσας ἐκεῖ τὸν κώδωνα ναοῦ κρουόμενον πενθίμως ὁ Ροβέρτος ἐφρικίασε τόσον, ὥστε ἡ Γιλβέρτη ἐφοβήθη.

Ὁ νέος κατέπνιξεν ἕνα λυγμὸν ἀνερχόμενον εἰς τὸν λάρυγγά του καὶ εἶπε μετὰ σπουδῆς:

— Μοῦ κάμνει κακὸν αὐτὸς ὁ ἦχος! Ἐλᾶτε!

Καὶ ὥδευσεν ἐν τάχει πρὸς τὸν σταθμὸν τοῦ σιδηροδρόμου.

(Ἕπεται συνέχεια).

Η ΑΝΔΡΕΙΑ

Κατὰ τὸν στρατηγὸν Οὐολσελέη

Περίεργον καὶ ἐν πολλοῖς πρωτοτυπωτάτην μελέτην ἐδημοσίευσεν ἐσχάτως ἐν ἀγγλικῷ περιοδικῷ ὁ κλεινὸς νικητὴς τοῦ Τὲλ-ἔλ-Κεβὶρ περὶ τῆς ἀνδρείας, ἣν χαρακτηρίζει ὡς τὸ *πνευματικὸν ἀντίστοιχον καὶ τὸ ἰσοδύναμον τῆς ἐντελοῦς φυσικῆς εὐεξίας*. «Ἐκ πείρας γινώσκω, ἐπάγεται ὁ στρατηγός, ὅτι οἱ ἐξέχοντές πως ἐπὶ ἀνδρείᾳ ἀπολαύουσι πάντοτε καὶ ἐξαιρέτου σωματικῆς ὑγείας. Οἴκοθεν ἐννοεῖται ὅτι ὑπάρχουσιν οὐχ ἧττον καὶ ἀσθενεῖς ἢ ὑποχονδριακοί, οἵτινες εἶνε ἀληθεῖς ἥρωες. Σπανίως ἄνθρωπος ἐμαρτύρησεν ὅσον φυσικὸν καὶ ἠθικὸν θάρρος Γουλιέλμος ὁ Γ', οὗ ὁ βίος ὁλόκληρος ὑπῆρξε διηνεκὴς πάλη ἀδαμάστου θελήσεως κατὰ σαθροῦ σωματικοῦ ὀργανισμοῦ· παιδιόθεν ἐνόσει, ἀλλ' ἡ ἐν αὐτῷ ζῶσα φλογερὰ ψυχὴ κατέβαλλε πάντοτε τὰς σωματικὰς ἀλγηδόνας καὶ τὴν φυσικὴν ἀσθένειαν.

Δὲν ἐπιχειρῶ λεπτομερῆ ἀνάλυσιν τοῦ αἰσθήματος τῆς ἀνδρείας, ἐξακολουθεῖ ὁ Ἄγγλος στρατηγός, ἀποκνῶν πρὸ τοιαύτης ψυχολογικῆς πραγματείας. Θὰ περιορισθῶ εἰς τὴν ἀναγραφὴν ἀτομικῶν τινων παρατηρήσεων, παρατηρῶν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὅτι ἡ στρατιωτικὴ ἀνδρεία ἀποτελεῖ αἴσθημα ἐντελῶς διακεκριμένον τῆς ἐπιδεικτικῆς γενναιότητος, τῆς κοινῶς μαρτυρουμένης παρὰ τῶν πολλῶν ἐν τῷ βίῳ. Ἄξεστος χωρικὸς μὴ ὑποχωρῶν ποτε ἐνώπιον τῆς πυγμῆς οἱουδήποτε, μονομάχος ἀθορύβως ὑποστὰς πλειστάκις τὸ πῦρ τοῦ ἀντιπάλου του, δυνατὸν νὰ ἀποδειλιάσωσιν ἐπονειδίστως ἐνώπιον τοῦ ἐχθροῦ, ἐν σπουδαίᾳ μάχῃ. Οἱ ἥρωες εἰσὶ συγκεκροτημένοι διαφόρως αὐτῶν, οὓς ἐνισχύει μόνη ἡ ματαιοδοξία. Στερήσατε αὐτοὺς τῶν θεατῶν καὶ θὰ ἴδετε τὴν ἀνδρείαν αὐτῶν ἐξαφανιζομένην δίκην καπνοῦ. Ἐνθυμοῦμαι ἀξιωματικόν τινα τοιοῦτον ἔχοντα χαρακτῆρα, ὃν ἐπανειλημμένως εἶδον ἀφειδῶς ἐκτιθέμενον εἰς τὸ ἐχθρικὸν πῦρ. Νύκτα τινὰ ἀνετέθη αὐτῷ ἐπικινδυνωτάτη τις ἔφοδος. Τὸ ἐγχείρημα ἀπέτυχε καὶ αἱ ἀπώλειαι ἡμῶν ὑπῆρξαν σημαντικαί. Ἔμαθον ὅτι ὁ ἐν λόγῳ ἀξιωματικὸς ἔπεσεν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης. Κομισθέντων τῶν πτωμάτων εἰς τὸ στρατόπεδον, ἀπῆλθον ἵνα παρακολουθήσω τὴν κηδείαν των, ὅτε αἴφνης βλέπω αὐτὸν ἐνώπιόν μου σῶον καὶ ἀβλαβῆ. Μοὶ ἀφηγήθη πῶς ἐπωφεληθεὶς τοῦ σκότους διέφυγε τὸν ἐχθρόν, καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον ἡμῶν. Ἀλλὰ μετά τινα ἔτη ἐπληροφορήθην θετικῶς ὅτι εἶχε καταλίπει τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἄνδρας, ἀσφαλισθεὶς ὄπισθεν θάμνων τινῶν. Καὶ τοῦτο διότι δὲν εἶχε θεατάς. Ἦτο ἥρως, ἔχων ἀνάγκην φωτὸς καὶ δημοσιότητος.

Συνήντησα πολλάκις ἀνθρώπους φυσικῶς ἀσθενεῖς καὶ ἄνευ θελήσεως, οἵτινες εἰλικρινῶς ἐπεθύμουν νὰ φανῶσιν ἀνδρεῖοι καὶ τοὺς ὁποίους ἄγνωστος δαίμων ἐξώθει πάντοτε εἰς τὰς ἐπικινδυνωτέρας τῶν θέσεων. Οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες δύνανται νὰ συλλάβωσιν ἀξιοθαύμαστα σχέδια, ἀλλ' ἀδυνατοῦσι νὰ ἐπιτελέσωσιν αὐτά· μέχρι τελευταίας στιγμῆς αὐταπατῶνται· ἀλλ' αἴφνης ἀποδειλιῶσι καὶ τρέπονται εἰς φυγὴν ἄτακτον. Ὑπάρχουσι καὶ χαρακτῆρες φύσει ὅλως ἄτολμοι, ἀλλ' οἱ ὁποῖοι δι' ἰσχυρᾶς θελήσεως ἐπιβάλλουσιν ἑαυτοῖς ἀνδρείαν πειθαναγκαστικὴν καὶ ἐκτίθενται εἰς σοβαροὺς κινδύνους, ἀγόμενοι ὑπὸ τῆς φιλοδοξίας των. Ὁ στρατιώτης ἐξ ὁρμεμφύτου δὲν ἀσμενίζει εἰς τοιούτους ἀρχηγούς.

Digitized by Google

Ἀλλὰ τόσον ἰσχυρὸν εἶνε παρ' αὐτοῖς τὸ αἴσθημα τῆς ἀλαζονείας, ὥστε ἐπὶ τέλους καταβάλλουσι πᾶσαν ἀντίστασιν. Εἰς ποίας ἠθικὰς βασάνους ὑποβάλλονται οἱ ἀτυχεῖς οὗτοι ἄνθρωποι, ὅπως ἐπιτύχωσι τοῦ παθουμένου!

Ἐνταῦθα τίθημι καὶ τὸ ἑπόμενον ἐρώτημα: Ποῖος εἶνε ἄξιος μείζονος σεβασμοῦ μεταξὺ τοῦ κατορθοῦντος νὰ κατανικήσῃ βδελυρὰ ἔνστικτα καὶ τοῦ ἡρωϊζομένου ἀκόπως καὶ ἀσφαλῶς; Δυνατὸν νὰ σέβεταί τις τὸν πρῶτον, ἀλλὰ κατ' ἀνάγκην ἀγαπητότερος ἀποβαίνει ὁ δεύτερος.

Οὐδὲν περιεργότερον τῆς μελέτης τῆς αἰφνιδίου δειλιάσεως, εἰς ἣν ὑπόκεινται ὁλόκληροι στρατιαὶ πρὸ τοῦ ἐχθροῦ. Συνήθως ὁ τοιοῦτος πανικὸς ἐνσκήπτει νύκτωρ. Εἶδον ὁλόκληρον μεραρχίαν ἀλλοφρονοῦσαν ἐκ τοῦ φόβου, κυριολεκτικῶς, διότι ἐξηγέρθη αἰφνιδίως, κληθεῖσα ἐπὶ τὰ ὅπλα ἀναιτίως. (Ὁ στρατηγὸς Οὐολσελέϋ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὑπονοεῖ ἐνταῦθα ἐπεισόδιόν τι, ὅπερ διεδραματίσθη ἐν Τὲλ-ἐλ-Κεβίρ, κατὰ τὴν κατάληψιν τῆς Αἰγύπτου ὑπὸ τῶν Ἄγγλων. Ἀξιωματικοὶ συνεπλάκησαν ἐκ τοῦ συστάδην πρὸς συναδέλφους των, ἔπεσαν νεκροὶ καὶ τραυματίαι· λογικὰ ὄντα, ἐν ὀλίγαις στιγμαῖς, μετεβλήθησαν εἰς κτήνη μὴ ἔχοντα συναισθησιν τῶν ἰδίων πράξεων.) Εἶδα πλησίον μου ἀξιωματικὸν παλαίοντα λυσσωδῶς πρὸς στρατιώτην του, ὃν ὑπελάμβανεν ὡς ἐχθρόν. Καταρρίψας τὸν ὑποτιθέμενον πολέμιον, ἔσυρε τὸ πολύκροτόν του καὶ ἐπυροβόλησε κατ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἀντὶ τούτου ἐπλήγωσεν αὐτὸς ἑαυτὸν κατὰ τὸν πόδα.

Ἕκαστον ἔθνος, λέγει περαιτέρω ὁ στρατηγὸς Οὐολσελέϋ, ἔχει ἰδιάζοντα αὐτῷ τρόπον ἀνδρείας. Ὁ ὁρμητικὸς καὶ φιλοκίνδυνος Γάλλος, ἱκανὸς πρὸς πάντα ἡρωϊσμὸν ὅταν ἡ τύχη τῶν ὅπλων κλίνῃ ὑπὲρ αὐτοῦ, μάχεται κάκιστα, ὅταν πεισθῇ ὅτι πρόκειται νὰ ἡττηθῇ. Ὁ πιστὸς καὶ εὐπειθής, ἀλλ' ἀμαθὴς Ρῶσσος στρατιώτης, δεικνύει ἐπιμονὴν ἐφάμιλλον πρὸς τὴν τῶν Ἄγγλων· ὑφίσταται τοὺς μόχθους καὶ τὰς στερήσεις μεθ' ὑπομονῆς ἀπαραμίλλου. Ἀλλὰ μεταξὺ τῶν μεγάλων εὐρωπαϊκῶν στρατῶν ὁ μᾶλλον ἀξιοθαύμαστος ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην εἶνε ὁ τουρκικός· ἡ ἀνατροφή, οἱ νόμοι, τὰ ἤθη, καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἡ θρησκεία τοῦ Τούρκου καθιστῶσιν αὐτὸν τὸν ἐπιφοβώτατον τῶν ἀντιπάλων.

Πολλάκις ἤκουσα λεγόμενον ὅτι οἱ βραχύσωμοι εἶνε συνήθως γενναιότεροι τῶν ὑψηλοσώμων. Ἐγὼ δύναμαι νὰ βεβαιώσω ὅτι ὁ μᾶλλον ἄφοβος στρατιώτης, ὃν ἐγνώρισα, εἶχεν ἓξ ποδῶν ὕψος. Οὐδέποτε ἔκλινε κατὰ ἓν βῆμα, ὅπως ἀποφύγῃ σφαῖραν. Νύκτα τινὰ ἦτο ἔφιππος, ἐκτεθειμένος εἰς φοβερὸν πῦρ· εἶχον ἀνάγκην νὰ δώσω αὐτῷ διαταγήν τινα καὶ ὁμιλῶν ἔτυχε νὰ ἐπιθέσω τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς ὀσφύος του: «Πρόσεξε, φίλτατε, μοὶ εἶπεν, ἐπληγώθην πρὸ ὀλίγου εἰς αὐτὸ τὸ μέρος» Καὶ ἡ συνομιλία ἐξηκολούθησεν, ὡσεὶ ἐπρόκειτο περὶ δήγματος ἐντόμου. Ὁ ἄτρομος οὗτος μαχητὴς ἐκαλεῖτο σὶρ Γέραλδ Γράχαμ.

Περαίνω τὸν λόγον δι' ἑνὸς ἀνεκδότου. Πρόκειται περὶ τοῦ Ἄγγλου στρατηγοῦ, ὅστις ἐπιτιθέμενος κατὰ τῶν Γαδείρων ἔλεγε πρὸς τοὺς στρατιώτας του: «Ἄγγλοι τρεφόμενοι ὅπως σεῖς μὲ *ροσμπὶφ* ἐλπίζω ὅτι δὲν θὰ καταδεχθῆτε ποτε νὰ νικηθῆτε ἀπὸ ἀθλίους Ἱσπανοὺς τρεφομένους μὲ πορτογάλλια μόνον.» Γάλλος συγγραφεύς, ἀφηγούμενος τὸ ἀνέκδοτον τοῦτο, θεωρεῖ αὐτὸ τρανὴν ἀπόδειξιν τῆς εὐτελείας τῶν αἰσθημάτων τῶν Ἀγγλοσαξώνων, μὴ δυναμένων νὰ εἰσακούσωσιν εὐγενοῦς τινος ἐπικλήσεως, καταγελᾷ δὲ τοῦ Ἄγγλου στρατηγοῦ ὡς ἀποταθέντος οὐχὶ πρὸς τὴν καρδίαν, ἀλλὰ τὸν στόμαχον τῶν στρατιωτῶν του. Τοῦτο, παρατηρεῖ ὁ λόρδος Οὐολσελέϋ μαρτυρεῖ ἄγνοιαν τοῦ διακριτικοῦ στοιχείου τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, — ὅπερ ἀποτελεῖ τὴν ἡμετέραν ἰσχύν— τῆς ἐσχάτης ἡμῶν περιφρονήσεως τουτέστι πρὸς πᾶν ὅ,τι ὀθνεῖον. Ὁ Ἄγγλος στρατηγὸς κατὰ βάθος ἦτο ἀνὴρ εὐφυέστατος, γνωρίζων νὰ ἐπωφελῆται τῶν ἐλαττωμάτων καὶ τῶν προλήψεων τῶν στρατιωτῶν του.

Κ.

Η ΜΥΩΠΙΑ ΕΝ ΤΟΙΣ ΣΧΟΛΕΙΟΙΣ

Παρετηρήθη ἐπ' ἐσχάτων φοβερὰ ἐπίτασις τῆς μυωπίας ἐν τοῖς Γερμανικοῖς σχολείοις. Περὶ ταύτης καὶ τῶν αἰτίων ἐξ ὧν προέρχεται τὸ κακὸν ἀναγινώσκομεν τὰ ἑπόμενα εἰς τὴν «Ἐπιστημονικὴν Ἐπιθεώρησιν.»

Εἰς τὰς κατωτέρας τάξεις τῶν ἐν Γερμανίᾳ ἀγροτικῶν σχολείων ὁ ἀριθμὸς τῶν μυώπων παίδων οὐδέποτε ὑπερβαίνει τὴν ἀναλογίαν 1 ἐπὶ τοῖς 100. Εἰς τὰς αὐτὰς τάξεις τῶν ἐν ταῖς πόλεσι σχολείων ἡ ἀναλογία ἀνέρχεται εἰς 2 μέχρι 3 ἐπὶ τοῖς 100. Εἰς τὴν ἕκτην τάξιν οὐδέποτε ἡ ἀναλογία εἶνε κατωτέρα τῶν 4 ἐπὶ τοῖς 100· τέλος εἰς τὰς ἀνωτάτας τάξεις ἀνέρχεται εἰς τὸν καταπληκτικὸν ἀριθμὸν 50 ἐπὶ τοῖς 100, ὃν ἐνίοτε καὶ ὑπερβαίνει. Ἡ γενομένη ἐξέτασις τῆς ὁράσεως ἐπὶ ἑκατοντακισχιλίων μαθητῶν ἀμφοτέρων τῶν φύλων ἀπέδειξεν ὅτι οὐ μόνον ἡ ἀναλογία τῶν μυώπων αὐξάνει κατὰ τὴν ἀνιοῦσαν σειρὰν τῶν τάξεων, ἀλλὰ καὶ ὁ βαθμὸς αὐτὸς τῆς μυωπίας καθίσταται ἐν τάχει μεγαλείτερος.

Digitized by Google

Παρὰ τοῖς φοιτηταῖς τῶν πανεπιστημιακῶν σχολῶν ἡ ἀναλογία τῶν μυώπων δύναται ἄνευ ὑπερβολῆς νὰ ὁρισθῇ εἰς τὰ δύο τρίτα τοῦ ὁλικοῦ ἀριθμοῦ.

Ἡ ἀσθένεια τῆς ὁράσεως ἡ παρατηρουμένη παρά τε τοῖς μαθηταῖς καὶ φοιτηταῖς προέρχεται ἐκ πολλῶν αἰτίων, ἅτινα θ' ἀπαριθμήσωμεν καὶ ἅτινα θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ λείψωσιν ἢ κἂν νὰ μετριασθῶσιν.

Το ζήτημα τοῦ φωτισμοῦ ἐνέχεται κυριώτατα. Τὴν ἡμέραν τὸ ἡλιακὸν φῶς εἰσέρχεται διὰ παραθύρων ἀνεπαρκῶν διαστάσεων, ἀκολουθεῖ δ' ἐκτὸς τούτου διεύθυνσιν ἐλαττωματικήν. Αἱ ἐλλείψεις τοῦ χώρου, συχνάκις δὲ καὶ ἡ ἀδιαφορία τοῦ διδασκάλου συντελοῦσιν εἰς τὴν παραμέλησιν τοῦ σοβαροῦ τούτου ζητήματος.

Τὴν ἑσπέραν ὁ μαθητὴς εἶνε ἠναγκασμένος νὰ γράψῃ τὰ θέματά του,ἅτινα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰσὶν ὑπερβολικῶς μακρά, ὑπὸ τὴν λάμψιν τεχνητοῦ φωτός, λυχνίας, κηρίου, ἢ φωταερίου, ἢ πολὺ ἀσθενοῦς ἢ πολὺ θερμοῦ.

Οἱ τυπογραφικοὶ χαρακτῆρες, δι' ὧν ἐκτυποῦνται τὰ ἐν τοῖς σχολείοις βιβλία, εἰσὶ πολὺ μικροί, ἡ δὲ γραφὴ πολὺ λεπτή. Ἀφίνουσι τὰ παιδία καὶ τοὺς νέους βραδύτερον νὰ τηρῶσι θέσιν κεκλιμένην, μὲ τὸ βιβλίον ἢ τὸ τετράδιον εἰς ἀπόστασιν 10 ὑφεκατομμέτρων ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν, ἐνῷ ἡ ἁρμόζουσα ἀπόστασις εἶνε 30 ὑφεκατομμέτρων.Οἱ ὀφθαλμοὶ συνειθίζουν τοιουτοτρόπως εἰς τὴν ἐγγύθεν ὅρασιν καὶ δὲν ἐξασκοῦνται εἰς τὴν ἐξ ἀποστάσεως. Ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὅπως καὶ διὰ τὰ ἄλλα ὄργανα ἀπαιτεῖται ἄσκησις συνεχής, διότι ἄλλως ἐπέρχεται βλάβη. Οἱ μυῶνες τῆς συναρμογῆς διαρκῶς τεταμένοι ἕνεκα τῆς ἐκ τοῦ σύνεγγυς ὁράσεως καθίστανται ἐπὶ τέλους ἀνίκανοι εἰς τὴν μεταβολὴν τοῦ ὀφθαλμοῦ τὴν κατάλληλον διὰ τὴν ὅρασιν μακρυνῶν ἀντικειμένων. Κατὰ συνέπειαν ἐπέρχεται σειρὰ ἀλλοιώσεων τῶν διαφόρων ὀργάνων τοῦ βολβοῦ τοῦ ὀφθαλμοῦ.

Ἡ δὲ κυρτὴ θέσις τοῦ σώματος ἐπιδρᾷ ἐφ' ὁλοκλήρου τοῦ ὀργανισμοῦ· ἐπιφέρει στάσιν τοῦ αἵματος εἰς τὸ φλεβικὸν σύστημα τῆς κεφαλῆς, συμφορήσεις παθητικὰς καὶ κατόπιν ἐπιμόνους ἡμικρανίας, ὧν ἀγνοεῖται ἡ πρώτη ἀφορμή, πρὸς δὲ παρέκκλισιν τῶν ὤμων, χαλάρωσιν ἐν τῇ ἀναπτύξει τῶν μυώνων τοῦ στήθους καὶ τῶν ὀστῶν τοῦ θώρακος, ὅπεθεν κατ' ἀνάγκην ἐπέρχονται ὀλέθριαι συνέπειαι εἰς τὸν πνεύμονα καὶ τὸν σχηματισμὸν τοῦ αἵματος.

Καὶ αὐτὸ ἐπίσης τὸ κεντρικὸν νευρικὸν σύστημα ὑφίσταται βαρεῖαν τὴν βλάβην τὴν προερχομένην ἐκ τῶν ἐλλείψεων τοῦ σχολικοῦ προγράμματος· ἡ ὑπερβολικὴ πνευματικὴ ἀσχολία ἄνευ ἐπαρκοῦς σωματικῆς ἀναπτύξεως φοβερὰς ἔχει συνεπείας ἐπὶ τῶν διανοητικῶν δυνάμεων, καὶ οὐκ ὀλίγον ἴσως ἐπιδρᾷ εἰς τὴν παρατηρουμένην συνεχῆ αὔξησιν τῶν νευρικῶν νοσημάτων.

Η ΞΕΝΟΥΛΑ

Κ... Β...

11

Ἀπὸ λουλοῦδι ταπεινό,
Ποῦ μόνον μιὰν αὐγὴν ἀνθίζει,
Μοσχοβολᾷ, μοσχομυρίζει
Ἀπ' ἄκρη 'ς ἄκρη τὸ βουνό.

—

Τἀστέρι, ποῦ 'ς τὸν οὐρανὸ
Ἀχτίδες ἀργυραὶς σκορπίζει,
Τὸν κόσμον ὅλον τὸν φωτίζει
Τὸν μαῦρο καὶ τὸν σκοτεινό.

—

Κι' ἀγάπη τρυφερή, ποῦ μένει
Ὀλίγον καιρὸ μόνον κλεισμένη
Μεσ' 'ς τὴ 'δική μου τὴν καρδιά,

—

Ὅμοια τὴ χάρι ἔχει κ' ἐκείνη
Καὶ 'ς ὅλη τὴ ζωή μου δίνει
Ἀγάπης φῶς καὶ μυρωδιά.

12

Πόσαις φοραίς, ξανθή μου, πόσαις φοραὶς ὡς τόρα,
'Σ τὴν κρύα κι' ὠργισμένη τοῦ χωρισμοῦ μας ὥρα,
Δὲν ἔταξα, δὲν εἶπα: ναύρίσκουνταν 'ς τἀλήθεια
Μιὰ μάγισσα, μιὰ Στρίγλα καθὼς 'ς τὰ παραμύθια,
Τὸ μαγικὸ ραβδί της ἀπάνω μας ν' ἁπλώσῃ
Κι' ἀτέλειωτο κ' αἰώνιο τὸν ὕπνο νὰ μᾶς δώσῃ!...
Νὰ λείψῃ μιὰ γιὰ πάντα κάθε χαρὰ καὶ θλῖψι
Κι' αὐτὸς ὁ μαῦρος πόνος τοῦ χωρισμοῦ νὰ λείψῃ,
Καὶ μόνον ἡ ἀγάπη, ἀθάνατη πλασμένη,
Ἀθάνατ' ὄνειρό μας 'ς τὸν ὕπνο μας νὰ μένῃ.

13

'Σ τῆς λίμνης τἀργυρὰ νερὰ
Καθρέφτιζε τὴν ἐμμορφιά της
Κ' ἐκύτταζεν ὅλη χαρὰ
Ἡλιόφωτη τὴ ζωγραφιά της.

—

—Ἡ ὄψι σου ἡ ἀγαπημένη
Ἔτσι πιστὰ ζωγραφιστὴ
'Σ τὰ βάθη τῆς καρδιᾶς μου μένει
Κι' οὔτε ποτὲ θὲ νὰ σβυστῇ!..

—

Μὲ μιᾶς ἐχάθηκ' ἡ χαρά,
Συννέφιασεν ἡ ἐμμορφιά της,
Σκύφτει, ταράζει τὰ νερὰ
Κ' ἐσβύστηκεν ἡ ζωγραφιά της.

—

«—Ἡ ὄψι μου ἡ ἀγαπημένη
Ὀλίγον καιρὸ ζωγραφιστὴ
'Σ τὰ βάθη τῆς καρδιᾶς σου μένει
Κι' ἔτσι μιὰ 'μέρα θὰ σβυστῇ!...»

Digitized by Google

14

Όταν τυχὸν χαλάση ἀπ' ἄγριον ἀέρα
Μικρὴ κι' ἀγαπημένη χελιδονιῶν φωλιά,
Μὲ πόνο, μὲ λαχτάρα γυρνοῦνε νύχτα 'μέρα
'Σ τὸν ἔρημο τὸν τόπο τὰ δύστυχα πουλιά.

—

Παρόμοια οἱ λογισμοί μου ἀπ' τὴν καρδιὰ σταλμένοι
Γυρνοῦν καὶ φτερουγίζουν μ' ἀκούραστα φτερὰ
'Σ τὸν ἔρημο τὸν τόπο ποῦ βρίσκεται θαμμένη
Ἡ κάθε μου εὐτυχία κ' ἡ κάθε μου χαρά.

Ἐν Λειψίᾳ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ἡ ἁγνεία εἶνε κόσμημα βαρύτιμον κεκλεισμένον ἐν εὐθραύστῳ θήκῃ.

—

Ἀξίαν ἔχει ἡ ἀρετὴ ὅταν, ὑπαρχούσης πάσης εὐκαιρίας ὅπως ἁμαρτήσῃ τις, ἔσχε τὴν δύναμιν νὰ μείνῃ ἐνάρετος.

—

Ὁ ἀνὴρ ζητεῖ τὴν ἀγάπην τῆς γυναικὸς ἥτις ἀρέσκει εἰς αὐτὸν — ἡ γυνὴ τοῦ ἀνδρὸς ὅστις ἀρέσκει εἰς τὰς ἄλλας γυναῖκας.

—

Αἱ γυναικεῖαι καρδίαι ὁμοιάζουσι πρὸς τὰς πυξίδας ἐκείνας, ἃς πωλοῦσιν αἱ ἀθυρματοπῶλαι. Εὐθὺς ὡς ἀποπειραθῇ τις νὰ τὰς ἀνοίξῃ, ἀναπηδῶσιν αἴφνης ἐξ αὐτῶν μικροὶ διάβολοι παντὸς εἴδους.

—

Τοῦ ἀνδρὸς ἡ καλλονὴ ἔγκειται εἰς τὸ πνεῦμά του. Τῆς γυναικὸς τὸ πνεῦμα ἔγκειται εἰς τὴν καλλονήν της.

—

Ὁ ἱστορικὸς εἶνε προφήτης ἔχων τὸ πρόσωπον ἐστραμμένον πρὸς τὸ παρελθόν! Ὁ προφήτης εἶνε ἱστορικὸς βλέπων πρὸς τὸ μέλλον.

—

Ὁ φιλάργυρος ζῇ πτωχὸς διὰ νὰ ἀποθάνῃ πλούσιος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Οἱ Γάλλοι φιλοτιμοῦνται νὰ καταστήσωσι τὴν παρασκευαζομένην παγκόσμιον ἔκθεσιν τοῦ 1889 ὅσον ἔνεστι μεγαλοπρεπεστέραν καὶ μᾶλλον ἐνδιαφέρουσαν, μάλιστα δὲ πλεῖστον μεριμνῶσιν ἵνα ἡ ἰδία αὐτῶν χώρα ἐπιδειχθῇ εἰς τὴν Ἔκθεσιν ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ δυνάμει τῇ βιομηχανικῇ καὶ ἐκπολιτιστικῇ. Πρὸς τοῖς ἄλλοις θέλουσι μετάσχει τῆς ἐκθέσεως καὶ αἱ ἀποικίαι αὐτῶν εὐρύτατα, ἐκθέτουσαι οὐ μόνον τὰ προϊόντα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς κατοίκους. Ὡρίσθησαν ἤδη ἀπὸ τοῦδε ἰδιαίτερα διαμερίσματα δι' ἑκάστην τῶν ἀποικιῶν. Τὸ Τογκίνον θα ἔχῃ ἐπιφάνειαν 7,130 μέτρων, θέλει δὲ περιλάβει πολυπληθῆ καὶ περίεργα προϊόντα τοῦ τόπου καὶ πρὸς τούτοις ἐν τῷ μέσῳ τοῦ τμήματος ἱδρυμένον ὁλόκληρον ἀνναμιτικὸν χωρίον ἔχον ἔκτασιν 1,600 μέτρων καὶ περιλαμβάνον 89 ἰθαγενεῖς κατοίκους, ἐξ ὧν οἱ ἡμίσεις θὰ ἀνήκωσιν εἰς τὸν ἐπιτόπιον στρατόν, ὃν καταρτίζουσι καὶ ἐκπαιδεύουσιν οἱ Γάλλοι. Τὸ χωρίον θὰ εἶνε ἀπαράλλακτον πρὸς τὰ ἐν Τογκίνῳ, θὰ κατασκευασθῇ δὲ ὑπὸ ἀρχιτέκτονος ἐκεῖθεν ἐρχομένου καὶ διὰ ὑλικῶν ἀποστελλομένων ἐπίσης ἐκ Τογκίνου.

Πληρέστατα ὡσαύτως θὰ ἀντιπροσωπευθῇ ἐκ τῇ ἐκθέσει καὶ ἄλλη γαλλικὴ ἀποικία, ἡ Νέα Καληδονία, ἡ χρησιμεύουσα ὡς τόπος ἐξορίας καὶ καθείρξεως διὰ τοὺς βαρυποίνους καταδίκους τῆς μητροπόλεως. Μικρὸν χωρίον ὡς τὰ τῶν ἰθαγενῶν τῆς ἀποικίας ταύτης θέλει οἰκοδομηθῆ ἐν τῷ τμήματι, κατοικούμενον ὑπὸ δέκα ἰθαγενῶν, οἵτινες θὰ ἐκλεχθῶσιν ἐκ τῶν μᾶλλον ἡμερωμένων καὶ ἐκ τῶν μᾶλλον ἀγρίων, ὁλόκληροι οἰκογένειαι μετὰ γυναικῶν καὶ παίδων, ὥστε ὁ κόσμος νὰ λάβῃ ἀκριβῆ ἰδέαν τῆς καληδονικῆς οἰκογενείας. Ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ χωρίου θὰ στηθῇ ἡ καλύβη τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ παραπλεύρως αὐτῆς αἱ τῶν ἄλλων ἰθαγενῶν· οὗτοι δὲ θέλουσι φέρει μεθ' ἑαυτῶν καὶ ξύλα καὶ φλοιὸν τοῦ δένδρου niaouli δι' ὧν θέλουσι κατασκευάσει ἄλλας ἁπλουστέρας κατοικίας, οἵας συνειθίζουσιν ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν.

Περίεργα ἔθιμα συνοδεύουσιν τὴν καθέλκυσιν τῶν πλοίων ἐν Σκιάθῳ, ὡς ἀναγινώσκομεν ἔν τινι ἀνταποκρίσει τῆς «Νέας Ἐφημερίδος» ἐκ τῆς νήσου ἐκείνης: Ἐν πρώτοις οἱ ἱερεῖς ψάλλουσιν ἁγιασμόν, εὐθὺς δ' ἀμέσως ἀφαιροῦνται τὰ ὑποστηρίγματα καὶ ὁ ναυπηγὸς διὰ τῆς σκεπαρνιᾶς του χαράσσει σταυρὸν ἐπὶ τῆς πρύμνης παρὰ τὴν τρόπιδα, ὃν κύψας καὶ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ ποιήσας ἀσπάζεται ὁ πλοίαρχος καὶ ὁ ἀρχιναυπηγός, λαμβάνων παρὰ τοῦ πλοιάρχου δῶρον μανδίλιον ἐκ μετάξης μὲ χρυσᾶ νομίσματα δεδεμένα, διὰ τῆς ἰδίας δὲ σκεπαρνιᾶς καταφέρει τὸ πρῶτον κτύπημα ἐπὶ τῆς πρύμνης δίδων τὸ σημεῖον τῆς καθελκύσεως, ἐνῷ ταὐτοχρόνως ἡ ἀδελφὴ τοῦ πλοιάρχου περιέρχεται ραίνουσα τὸ ὑπερήφανον σκάφος μὲ ὀρύζιον καὶ κοφέτα. «—Αἴεε γλάσα, γλὰ λέσα» φωνεῖ ὁ διευθύνων τὴν καθέλκυσιν, καὶ ὅλοι οἱ ναυτικοί, τὰ λαμπρὰ παλληκάρια, «γλάσα» ὅλοι δι' ἑνὸς στόματος ἀπαντῶντες, ἕλκουσι μετὰ δυνάμεως τοὺς ἑκατέρωθεν τοῦ πλοίου διήκοντας ἀπὸ τῆς πρύμνης ἰσχυροὺς κάλῳ, ὑποβοηθοῦσιν οἱ κριοὶ καὶ τὸ πλοῖον βραδέως καὶ μετὰ τριγμοῦ, ὡς νύμφη καμαρωτή, κατέρχεται ἐπὶ τῆς ἐσχάρας καὶ ρίπτεται εἰς τὴν ὑγρὰν ἀγκάλην τῆς Ἀμφιτρίτης. Χαρὰ ζωγραφίζει τὰς ὄψεις παντων, ἐπακολουθοῦσι δὲ τραταρίσματα καὶ ἀνταλλαγὴ θερμῶν εὐχῶν. Ἄλλοτε ἦν συνήθεια ὄπισθεν τοῦ πλοίου νὰ ρίπτεται εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ὁ πλοίαρχος διὰ τὸ καλορρίζικο.

Ἡ Βοημία ἔχει ὡς γνωστὸν ἄπειρα κυνηγέσια. κατὰ τὸ ἔτος 1887, ἐφονεύθησαν ἐν αὐτῇ 2189 ἔλαφοι, 11759 δορκάδες, 749 ἄγριοι σῦς, 512,423

Digitized by Google

λαγωοί, 25, 797 λαγιδεῖς ἤτοι κόνικλοι, 1010 τέτραγες, 3872 ἄγριαι ὄρνιθες, 528 ἀτταγῆνες, 46, 018 φασιανοί, 499,935 πέρδικες, 15343 ὄρτυγες, 4023 σκολόπακες, 405 ἄγριαι χῆνες καὶ 13, 856 ἄγριαι νῆσσαι. Προσέτι ἐφονεύθησαν 3060 ἀλώπεκες, 2738 γαλαῖ, 8696 ἰκτίδες, 332 ἐνυδρίδες, 231 τρόχοι, 59 βύαι καὶ 46,739 διάφορα σαρκοφάγα πτηνά. Ὁ τόπος ὠφελεῖται ὑπὲρ τὸ ἓν ἑκατομμύριον φλωρινίων κατ' ἔτος ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν θηρευμάτων.

Κατὰ τοὺς ἐσχάτως δημοσιευθέντας ἀπογραφικοὺς πίνακας, ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἰταλίας συνίστατο περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος ἔτους εἰς 30,260,065, ἐν ᾧ κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1871, τὸ σύνολον τῶν κατοίκων τοῦ ἰταλικοῦ βασιλείου συνεποσοῦτο εἰς 26, 801,161, ὅ ἐστιν ἐντὸς 16 ἐνιαυτῶν ὁ ἰταλικὸς πληθυσμὸς ηὐξήθη κατὰ 3 1)2 ἑκατομμύρια.

Ὅτι μετὰ τὴν ἐγκαθίδρυσιν τῆς γερμανικῆς αὐτοκρατορίας ἡ πόλις τοῦ Βερολίνου προσεκτήσατο μεγίστην αὔξησιν καὶ προκοπὴν σύμμετρον πρὸς τὴν αὔξησιν καὶ δύναμιν τῆς Γερμανίας εἶνε ἀναμφισβήτητον καὶ τοῖς πᾶσι φανερόν· ὀλίγοι ὅμως γινώσκουσιν ὁπόσον τεράστιος καὶ καταπληκτικὴ ὑπῆρξε κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς πρωσσικῆς πρωτευούσης ἡ ἀνάπτυξις. Τὸ Βερολῖνον (λέγει ὁ καθηγητὴς Παλόσκης) εἶνε τανῦν πρότυπον ὑγιοῦς, εὐκόσμου, πλουσίας, περικαλλοῦς, ἐπαγωγοῦ καὶ καθαρίου μεγαλοπόλεως. Πρὸ ὀλίγων ἔτι ἐτῶν ἡ Βιέννα ἦτο, λόγῳ πληθυσμοῦ, ὑπερτέρα τοῦ Βερολίνου, σήμερον ἀπ' ἐναντίας ὑπερτερεῖ τῆς Βιέννης κατὰ ἑκατοντάδας χιλιάδων· ἐν ἐκείνῃ μὲν ὁ πληθυσμὸς αὐξάνεται ἐτησίως κατὰ δεκακισχιλίους, ἐν τούτῳ δὲ κατὰ πεντηκοντακισχιλίους· ἐν τέλει τοῦ 1886 ἔτους τὸ Βερολῖνον, ἄνευ τῶν προαστείων, εἶχε πληθυσμὸν 1,363,000, ἐν ᾧ ἡ Βιέννα κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ᾠκεῖτο, ἐξαιρέσει τῶν προαστείων, ὑπὸ 764,000. Πρὸ τριάκοντα ἐνιαυτῶν, ἐπὶ τοῦ αὐστρογαλλικοῦ πολέμου τοῦ 1859, τὸ μὲν Βερολῖνον εἶχεν ὀλιγωτέρους, ἡ δὲ Βιέννα πλείονας τῶν 500,000 κατοίκων. Λαμβανομένου ὡς μέτρου τῆς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐπιδόσεως τοῦ Βερολίνου, ὁ πληθυσμὸς τῆς γερμανικῆς μητροπόλεως θὰ εἶνε κατὰ τὸ 1891 διπλάσιος τοῦ τῆς Βιέννης.

Τοιαύτη τις αὔξησις εἶνε ἀπαραδειγμάτιστος ἐν τῇ ἱστορίᾳ πασῶν τῶν ἐπὶ γῆς πόλεων· ἡ ἱστορία οὐδὲν ἀναφέρει παράδειγμα μεγαλοπόλεως, ἧς ὁ πληθυσμὸς ἐδιπλασιάσθη ἐντὸς χρονικοῦ διαλείμματος ἐλάσσονος τῶν εἴκοσιν ἐτῶν. Οὔτε οἱ Παρίσιοι, οὔτε τὸ Λονδῖνον, οὔτε ἡ Νέα Ὑόρκη, οὐδ' αὐτὸ τὸ Κιχάγον καὶ ὁ Ἅγιος Φραγκῖσκος δύνανται νὰ ἀντιμετρηθῶσι πρὸ τὴν μητρόπολιν τῆς Γερμανίας, ἥτις εἶνε ἡ ταχύτερον πάσης ἄλλης μεγαλοπόλεως προκόπτουσα. Οἱ Παρίσιοι δεινῶς παλινδρομοῦσιν ὡς πρὸς τοῦ πληθυσμοῦ τὴν αὔξησιν· ἐντὸς πέντε ἐνιαυτῶν (ἀπὸ τοῦ 1881—1886], ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων ηὐξήθη ἀπὸ 2,269,000 εἰς 2,344,000, ηὐξήθη δηλαδὴ μόνον κατὰ 75,000. Ἀλλὰ τοιαύτη τις αὔξησις εἶνε αὐτόχρημα στασιμότης καὶ ἀναστροφὴ εἰς τὰ ὀπίσω· μετὰ 20 ἐνιαυτῶν πάροδον, τὸ Βερολῖνον θὰ ὑπερφαλαγγίσῃ τῆς γαλλικῆς πρωτευούσης, θὰ ἀποβῇ δέ, ἀρχομένης τῆς εἰκοστῆς ἑκατονταετηρίδος, ἡ μετὰ τὸ ἀπέραντον Λονδῖνον μεγίστη τῶν μεγαλοπόλεων.

Ἐν Λονδίνῳ συνέστη Ἑταιρία ἐκ κυριῶν, σκοπὸν ἔχουσα νὰ προσέρχεται ἐπίκουρος κατ' οἶκον εἰς ἄνδρας ἀγάμους ἀσθενοῦντας.

Δὲν ὑπάρχει προϊὸν τὸ ὁποῖον νὰ ἀφίνῃ ἀνόθευτον ἡ αἰσχροκέρδεια καὶ ἀσυνειδησία βιομηχάνων τινῶν. Εἷς τῶν συντακτῶν τῆς «Διεθνοῦς Ἐπιθεωρήσεως τῆς ἰατρικῆς» ἀναφέρει τὰ ἑπόμενα περὶ τῆς νοθεύσεως τοῦ ἐλαίου τῆς μουρούνης. Ὁ ἐργολάβος, λέγει, ὅστις ἀναλαμβάνει νὰ ἀποκομίσῃ ἐκ τῶν ἀγορῶν τῶν Παρισίων τὰς ἀκαθαρσίας αὐτῶν, ἔχει λίαν κερδοφόρον ἐργασίαν, ὅταν ἡ ὑγειονομικὴ ὑπηρεσία τῆς πόλεως διατάσσῃ τὴν καταστροφὴν καὶ ἐξαφάνισιν ἰχθύων σεσηπότων, ὀστρειδίων ὀζόντων κτλ. Ὁ ἐργολάβος ὄχι μόνον πληρόνεται διὰ νὰ ἀποκομίσῃ τὰ βλαβερὰ ταῦτα ἐδώδιμα, ἀλλὰ καὶ πωλεῖ αὐτὰ κατόπιν ἀντὶ ἀξιολόγου τιμήματος εἰς δύο βιομηχανικὰ καταστήματα, εὑρισκόμενα εἰς τὰ πέριξ τῶν Παρισίων. Ταῦτα δὲ κατασκευάζουσιν ἐκ τῶν σαπρῶν ἐκείνων ἰχθύων ἔλαιον μουρούνης διὰ τοὺς ἀσθενεῖς. Καὶ τὸ προϊὸν τοῦτο καταναλίσκεται εἰς ποσὰ μέγιστα ἐν Γαλλίᾳ. Τοῦτο δὲ μαρτυρεῖται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι, ἐνῷ μόνον αἱ βόρειαι τῆς Εὐρώπης χῶραι, Σουηδία, Νορβηγία καὶ Δανία παράγουσι τὸ γνήσιον ἔλαιον τῆς μουρούνης, ἐν τούτοις ἐλαχίστη ἐξαγωγὴ ἐξ αὐτῶν εἰς Γαλλίαν γίνεται.

Ἀλλὰ δὲν εἶνε μόνη αὐτὴ ἡ νόθευσις, εἰς ἣν ὑπόκειται τὸ προϊὸν τοῦτο. Ἤδη γίνεται λόγος περὶ νοθεύσεως αὐτοῦ διὰ πετρελαίου. Εἰς ποῖον κίνδυνον εὑρίσκονται ἐκτεθειμένοι οἱ ζητοῦντες ὠφέλειαν ἐκ τῆς χρήσεως τοῦ φαρμάκου τούτου, ἕκαστος ἐννοεῖ εὐκόλως ἐκ τῶν εἰρημένων.

Ἐν ἐμπορικῷ γραφείῳ :

— Κύριέ μου, καὶ ἐγὼ ἐχρημάτισα ὑπάλληλος, ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἐπῆγα μὲ τὸ τσιγάρο 'στὸ χέρι 'στὸν προϊστάμενό μου.

Ὑπάλληλος. — Τότε χωρὶς ἄλλο ὁ προϊστάμενός σας θὰ ἦτο πολὺ λεπτὸς ἄνθρωπος.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Ὅταν ἡ ἀνθοδέσμη σας μαρανθῇ, δύνασθε νὰ τὴν ζωογονήσητε ἐμβάλλοντες εἰς ὕδωρ βράζον κατὰ τὰ δύο τρίτα τὰ στελέχη τῶν ἀνθέων. Εὐθὺς ἀμέσως ἀποκόπτετε τὸ μέρος τῶν στελεχῶν, τὸ ὁποῖον ἐβράχη ἐντὸς τοῦ βράζοντος ὕδατος, καὶ θέτετε τὴν ἀνθοδέσμην ἐντὸς ἀγγείου πλήρους ὕδατος ψυχροῦ. Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον διατηρεῖτε τὰ ἄνθη ἐπί τινας ἀκόμη ἡμέρας.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1888 —1423

Digitized by Google

'Αριθ. 662 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΣΤ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 4 Σεπτεμβρίου 1888

ΖΩΓΡΑΦΕΙΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Ὁ κύριος Ι. Πανταζίδης, καθηγητὴς τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, ἐδημοσίευσεν ἐν τρισὶν ἀλλεπαλλήλοις τεύχεσι τῆς *Ἑστίας* (ἀρ. 652-654) κρίσιν περὶ τοῦ ὑπ' ἐμοῦ φιλοπονηθέντος καὶ ἐν τῇ σειρᾷ τῆς Ζωγραφείου Ἑλληνικῆς Βιβλιοθήκης ἄρτι ἐκδοθέντος πρώτου τόμου τῶν Εὐριπίδου δραμάτων. Καὶ ἐν μὲν τοῖς δυσὶ πρώτοις ἄρθροις ὁ σοφὸς φίλος μου ἐπιδοκιμάζει μετ' εὐφημιῶν τὸ ἔργον, ἐν δὲ τῷ τρίτῳ καὶ τελευταίῳ ἀποκρούει τὴν ὑπ' ἐμοῦ ἑρμηνείαν τῶν στίχων 209-219 τῶν *Φοινισσῶν*, προτείνει δ' ἑτέραν ἰδίαν αὐτοῦ ὡς τὴν μόνην ὀρθήν. Τὸ ἀνασκευαστικὸν τοῦτο μέρος τῆς εἰρημένης βιβλιοκρισίας οὐδαμῶς εἰς ἐμὲ ἐφάνη ὀρθόν· ἀλλ' ἀποβλέψας ὅμως εἰς τὴν εἰλικρινῆ εὐμένειαν, ἥτις ὑπηγόρευσεν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τὴν κρίσιν ταύτην, ἀνθ' ἧς μόνον εὐχαριστίας ἦτο δίκαιον ν' ἀκούσῃ ὁ κριτὴς παρ' ἀνδρός, ὅστις πᾶν ἄλλο παρ' εὐφημίας εἶνε συνειθισμένος ν' ἀκούῃ, ἀπεφάσισα νὰ σιωπήσω· διότι, εἶπα κατ' ἐμαυτόν, τί σημαίνει ἐπὶ τέλους, ἐὰν περασθῇ εἰς τὸν λογαριασμόν μου καὶ μία κακὴ ἑρμηνεία, ἔστω καὶ ἀδίκως, ἀπέναντι τῶν ἄλλων, ὅσας προθύμως καὶ εἰλικρινῶς ἐπεδοκίμασεν ὁ ἐπικριτής μου; Ἐπειδὴ ὅμως ἡ σιωπή μου αὕτη παρεξηγήθη, καὶ τὰ μὲν δύο πρῶτα εὔφημα μὲν ἀλλ' ἀόριστα καὶ γενικὰ ἄρθρα ἐξελήφθησαν ὡς φιλικῆς εὐμενείας ψιλὰ φιλοφρονήματα, ἡ δὲ πραγματικὴ τοῦ βιβλίου ἀξία ἐθεωρήθη ὡς ὑποδεικνυομένη ἐκ τοῦ τρίτου ἄρθρου, ἐν ᾧ καὶ μόνῳ γίνεται λεπτομερὴς ἀνάλυσις καὶ ἀνασκευὴ τῆς ἑρμηνείας ἑνὸς χωρίου, ἀναγκάζομαι καὶ ἄκων νὰ λύσω τὴν σιωπήν, καὶ ν' ἀπαντήσω διὰ βραχέων εἰς τὸ ἀνασκευαστικὸν τοῦτο μέρος τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ἐπικρίσεως.

Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος χωρίον τῶν Φοινισσῶν, ἀπηλλαγμένον τῶν πολλῶν καὶ ποικίλων διορθωμάτων, φέρεται ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐκδόσει, ὅπως κεῖται (καθόλου εἰπεῖν) ἐν τοῖς ἀρχαιοτάτοις καὶ ἀρίστοις κώδιξιν, ἤτοι οὕτως:

(στροφὴ α'.)

Τύριον οἶδμα λιποῦσ' ἔβαν
ἀκροθίνια Λοξίᾳ
φοινίσσας ἀπὸ νάσου
Φοίβῳ δούλα μελάθρων
ἵν' ὑπὸ δειράσι νιφοβόλοις
Παρνασοῦ κατενάσθην,
Ἰόνιον κατὰ πόντον ἐ-
λάτᾳ πλεύσασα, περιρρύτων
ὑπὲρ ἀκαρπίστων πεδίων
Σικελίας Ζεφύρου πνοαῖς
ἱππεύσαντος, ἐν οὐρανῷ
κάλλιστον κελάδημα

(ἀντιστροφὴ α'.)

πόλεος ἐκπροκριθεῖσ' ἐμᾶς
καλλιστεύματα Λοξίᾳ.
Καδμείων δ' ἔμολον γᾶν,
κλεινῶν Ἀγηνοριδᾶν
ὁμογενεῖς ἐπὶ Λαΐου
πεμφθεῖσ' ἔνθαδε πύργους.

Πλὴν τῶν κακῶν διορθωμάτων, καὶ ἡ ἑρμηνεία τοῦ χωρίου τούτου, ὡς τόσων ἄλλων, ἦτο ἄρδην ἐσφαλμένη, ἠναγκάσθημεν δ' ἡμεῖς, ὅπως ἑρμηνεύσωμεν ὀρθῶς αὐτό, ν' ἀπαλλάξωμεν ἀπὸ πολλῶν καὶ ποικίλων παρερμηνειῶν ἕνα ἕκαστον σχεδὸν στίχον καὶ μίαν ἑκάστην σχεδὸν ἑκάστου στίχου φράσιν καὶ λέξιν (ἴδ. ὑποσημ. σελ. 37—39, καὶ σημ. σελ. 296—315). Τῆς δ' οὔτε μικρᾶς οὔτε ἀκόπου ταύτης ἐργασίας τὸ πόρισμα ἐδηλώσαμεν ἐν τῇ εἰς στίχ. 212—215 ὑποσημειώσει, ἐχούσῃ οὕτως: «Ἡ σύνταξις τῶν στροφικῶν τούτων μελῶν ἐξαλλάσσει καὶ περιπλέκεται ὅπως σχεδὸν πάντων. Ἡ συνθήκη τῶν λέξεων ἔχει οὕτω: Λιποῦσα τὸ Τύριον οἶδμα, ἀπὸ τῆς Φοινίσσης νήσου ἀκροθίνια τῷ Λοξίᾳ, ἔβην, ἵνα ἐλάτᾳ (γρ. ἐλάτῃ) τὸν Ἰόνιον πόντον καταπλεύσασα, ὑπὸ ταῖς νιφοβόλοις Παρνασοῦ δειράσι κατενάσθην Φοίβῳ δούλα (γρ. δούλη) μελάθρων, προκριθεῖσα καλλιστεύματα Λοξίᾳ Ζεφύρου ὑπὲρ τῶν (παρελ.. φθη τό: «περιρρύτων») ἀκαρπίστων Σικελίας πεδίων ἱππεύσαντος πνοαῖς, (αἵ εἰσι) κάλλιστον κελάδημα ἐν τῷ τῆς ἐμῆς πόλεως οὐρανῷ.»

Τὴν ἑρμηνείαν ἡμῶν ταύτην ὁ κ. Πανταζίδης ἀποδέχεται ὡς ὀρθοτάτην, ἀλλὰ μόνον μέ-

Digitized by Google

χρι τοῦ στ. 209, τὴν δὲ πάντων τῶν ἐφεξῆς μέχρι τέλους ἀποδοκιμάζει ὡς ἐσφαλμένην. Διατί; Ὁ κ. Π. ἀντὶ νὰ δηλώσῃ πρότερον τοὺς λόγους, εἴτε πραγματικοὺς εἴτε γραμματικούς, ὧν ἕνεκα οὔτε ἡμεῖς οὔτε οἱ πρὸ ἡμῶν ἑρμηνευταί, καθὼς λέγει, ἐννοήσαμεν τὸ χωρίον, ἐπεμβαίνει ἀμέσως in medias res, καὶ ἀποφαίνεται, ὅτι «ἡ θεμελιώδης ἔννοια τοῦ χοροῦ» κατ' αὐτὸν εἶνε, ὅτι αἱ Φοίνισσαι ἐξέπλευσαν *μὲν* ἐκ Τύρου μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ὑπάγουν ΕΙΣ ΔΕΛΦΟΥΣ, καὶ ουριοδρόμησαν κατ' ἀρχάς, 'ΑΛΛ' ἐν τῷ μεταξὺ πνεύσαντος ἐναντίου ἀνέμου, ΑΝΤΙ νὰ ὑπάγουν εἰς Δελφούς, ἠναγκάσθησαν νὰ ὑπάγουν ΕΙΣ ΘΗΒΑΣ. Μὲ ἄλλας λέξεις οἱ 'Αγηνορίδαι, ἤτοι οἱ συγγενεῖς τῶν Θηβαίων Τύριοι, ἐξέπεμψαν τὸν χορὸν τῶν Φοινισσῶν *εἰς Δελφούς*, ἀλλ' ὁ χορὸς παρὰ τὴν θέλησιν ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἀποστειλάντων αὐτὸν ἦλθεν *εἰς Θήβας*. Τὸ αἴτιον ἄρα, συμπεραίνει ὁ ἐπικριτής, οὗ ἕνεκα ἔμεινεν ἀνεκτέλεστος ὁ τελικὸς σκοπὸς τῆς ἀποστολῆς τῶν Φοινισσῶν, ἡ ἐν Δελφοῖς παρὰ τῷ Φοίβῳ ἐγκατάστασις, δὲν ἦτο ἡ ἐν τῷ μεταξὺ τῆς εἰς Θήβας ἀφίξεως τοῦ χοροῦ ἐκστρατεία τῶν 'Αργείων ἐπὶ τὴν ἑπτάπυλον πόλιν, ὅπως ἐξελάβομεν τὸ πρᾶγμα ἡμεῖς τε καὶ πάντες οἱ πρὸ ἡμῶν, ἀλλ' ὁ ἐν μέσῳ τῷ πλῷ πνεύσας ἐναντίος ἄνεμος, ἡ δ' ἐπὶ Θήβας στρατεία ἐπῆλθεν ὡς δευτερεῦον καὶ πόρρω κώλυμα.

Πόθεν ἐξήγαγεν, ἐρωτῶμεν, ὁ κ. Πανταζίδης τὴν ἑρμηνείαν ταύτην; Ἐκ τοῦ κειμένου; 'Αλλὰ τὸ κείμενον *οὐδὲν τοιοῦτον* λέγει, οὐδ' ὑπάρχει ἐν αὐτῷ καὶ σκιὰ κἂν τοιαύτης ἀντιθέσεως ὁδοιπορικοῦ προγράμματος. Κατὰ τὸ κείμενον οἱ 'Αγηνορίδαι, τουτέστιν οἱ Τύριοι, ἔπεμψαν τὸν χορὸν ὄχι *ἀμέσως εἰς Δελφούς*, ἀλλ' *εἰς Θήβας*, ἵνα δηλονότι οἱ συγγενεῖς τῶν Τυρίων Θηβαῖοι συνοδεύσαντες ἁρμοδίως καὶ ἐπαρκῶς τὸν χορὸν τῶν Φοινισσῶν ἐκπέμψωσιν αὐτὰς ἀσφαλῶς εἰς Δελφοὺς καὶ ἐγκαταστήσωσιν εἰς τὸ μαντεῖον, ἀφ' οὗ βέβαια αἱ Φοίνισσαι αὗται δὲν ἦσαν 'Αμερικανίδες τοῦ ιθ'. αἰῶνος, δυνάμεναι νὰ ὁδοιπορῶσι μόναι, ἀφύλακτοι καὶ ἀπροστάτευτοι ὑπὸ οἰκείων ἢ συγγενῶν ἐν ξένῃ χώρᾳ καὶ ἐν τοιούτοις χρόνοις, καὶ ταῦτα οὕτως ἐξαίσιον κάλλος ἔχουσαι. Δὲν ἔμεινε δ' ἀνεκτέλεστος ὁ τελικὸς οὗτος σκοπὸς τῆς εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον ἀφίξεως καὶ ἐγκαταστάσεως τοῦ χοροῦ, εἰμὴ διότι, ἐν ᾧ οἱ Θηβαῖοι προπαρεσκεύαζον τὰ τῆς ἀποστολῆς ταύτης τοῦ χοροῦ καὶ ἐγκαταστάσεως, ἐπῆλθον αἴφνης οἱ 'Αργεῖοι ἐπὶ τὰς Θήβας. Οὐδεὶς οὔτε ἠρνήθη οὔτε ἠδύνατο ν' ἀρνηθῇ, ὅτι οὕτως ἔχουσι τὰ πράγματα παρὰ τῷ ποιητῇ κατὰ τὸ κείμενον. 'Αλλ' ἀκριβῶς διότι τὰ ἐν τῷ κειμένῳ πράγματα ταῦτα δὲν συμφωνοῦσι μὲ τὴν *ἐκ τῶν προτέρων* ἀναπλασθεῖσαν γνώμην του, ὁ κ. Πανταζίδης *διορθώνει* τὸ κείμενον, καὶ τοιουτοτρόπως τὸ κείμενον ἀποδεικνύεται συμφωνοῦν (καθὼς τοὐλάχιστον οὗτος νομίζει) μὲ τὴν γνώμην του. Ἔχομεν λοιπὸν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος χωρίου τῶν Φοινισσῶν ὄχι νέαν *ἑρμηνείαν*, ἀλλὰ νέαν *διόρθωσιν*. Οὕτως ἄρα ὁ πρῶτος καὶ μόνος μέχρι τοῦδε καρπὸς τῶν ὅσα διὰ μακρῶν ἐν τοῖς προλεγομένοις εἴπομεν κατὰ τῶν διορθώσεων, ῥητῶς εἰς αὐτὰ συνεπινεύοντος καὶ τοῦ κυρίου Πανταζίδου, εἶνε διόρθωσις! Ἰδοὺ δ' οὕτως ἐγὼ καὶ ὁ σοφός μου φίλος λόγῳ μὲν σύμφωνοι περὶ τῆς ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Εὐριπίδου καὶ τῶν λοιπῶν ποιητῶν τηρητέας κριτικῆς ἀρχῆς καὶ μεθόδου, ἔργῳ δ' ἐναντιώτατοι!

Ἡ διόρθωσις τοῦ κ. Πανταζίδου ἔχει οὕτω· Πλὴν μεταβολῶν τινων τῆς στίξεως, ἀφαιρεῖ τὸν σύνδεσμον *δὲ* ἀπὸ τοῦ στίχου 216, ὅπου ὑπῆρχε, καὶ μεταθέτει αὐτὸν εἰς τὸν στίχον 209, ὅπου δὲν ὑπῆρχεν· αἱ δὲ «στίξεις, λέγει, καὶ ἡ προσθήκη ἢ ἀφαίρεσις τοῦ Δ μετὰ τὴν κατάληξιν ΩΝ εἶνε οὐδαμιναὶ τοῦ κειμένου μεταβολαί.» Οὐδαμινὴ μεταβολὴ ἡ προσθήκη ἢ ἀφαίρεσις (ἐδῶ δ' ἔχομεν *καὶ* προσθήκην *καὶ* ἀφαίρεσιν) ἑνὸς *ἀντιθετικοῦ* συνδέσμου, ἑνὸς *δέ*; Τί λέγεις, ἀδελφέ; Οὐδαμινὸν πρᾶγμα ἡ παρεμβολὴ ἀντιθέσεως ἐκεῖ ὅπου οὐδεμία ἀντίθεσις ὑπῆρχεν; ἢ ὡς ἀντιθέτων καὶ ἐναντίων παράστασις πραγμάτων ὡς μὴ τοιούτων τέως παριστωμένων; Καὶ πῶς ἄλλως εἶνε δυνατὸν νὰ παρασταθῇ τὸ γάλα ὡς μέλαν, εἰμὴ δι' ἑνὸς *δέ*, ἢ ἑτέρου ἰσοδυνάμου μορίου; Γάλα μέν, μέλαν *δέ*. Τὸ μονογράμματον ἐκεῖνο *δ'* εἶνε δυναμῖτις ἀληθινή, ἱκανὴ ν' ἀνατρέψῃ τὰ πάντα.

Διὰ ν' ἀποφασίσῃ τις, νομίζομεν ἡμεῖς, νὰ ἐπιβάλῃ χεῖρα βιαίαν εἰς γραφὴν ποιητοῦ ἀνέκαθεν παραδεδομένην, πρέπει νὰ ἔχῃ λόγους ἰσχυροτάτους ἐξαναγκάζοντας εἰς τὴν τολμηρὰν ἀλλ' ἀναπόδραστον ἐγχείρησιν. Ναί, ν' ἀποκοπῇ τὸ σεσηπὸς μέλος τοῦ σώματος ὑπὸ τοῦ χειρουργοῦ, ἀλλ' ἀφ' οὗ πρῶτον ἀποδειχθῇ ἡ σηπεδών, καὶ αὕτη *ὀφθαλμοφανῶς*, *ἀναντιρρήτως*. Ἐνταῦθα ὅμως ὁ κ. Π. πρὶν ἀποδείξῃ τὴν ὕπαρξιν τῆς φθορᾶς, ἔλαβεν εἰς χεῖρας τὰ διορθωτικά του ἐργαλεῖα, καὶ ἔκοψε καὶ ἔρραψεν. Ἴδωμεν ἂν τοὐλάχιστον τὸ διορθωθὲν χωρίον λέγει ὅ,τι αὐτὸς οἴκοθεν ἐπινοήσας ἠθέλησε νὰ λέγῃ. Ἰδοὺ πῶς μεταφράζει τὸ διωρθωμένον του κείμενον ὁ διορθωτής· «'Απῆλθον τῆς Τύρου ὡς ἀκροθίνια εἰς τὸν Λοξίαν ἀπὸ τῆς φοινικικῆς νήσου μὲ σκοπὸν νὰ προσέλθω ὡς ἱερόδουλος τοῦ Φοίβου ὑπὸ τὰς χιονοβλήτους κορυφὰς τοῦ Παρνασοῦ, ἀφ' οὗ περάσω διὰ τοῦ πλοίου τὸν Ἰόνιον πόντον. 'Αλλ' ἐπειδὴ ὁ Ζέφυρος ὑπεράνω τῶν Σικελικῶν πεδίων ἔπνευσε, τὸ

Digitized by Google

κάλλιστον ἐν οὐρανῷ κελάδημα, ἂν καὶ εἶχον προκριθῇ ἐκ τῆς ἐμῆς πόλεως ὡς καλλιστεύματα διὰ τὸν Λοξίαν, εἰς τὴν τῶν Καδμείων χώραν ἦλθον, ὁδηγηθεῖσα (πεμφθεῖσα) πρὸς τοὺς ἐνταῦθα πύργους τοῦ Λαΐου τοὺς ὁμογενεῖς τῶν κλεινῶν Ἀγηνοριδῶν.» Αὐτὴ αὕτη ἡ μετάφρασις ἀποδεικνύει ὅτι καὶ μετὰ τὴν διορθωτικὴν ἐγχείρησιν, τὸ κείμενον δὲν θέλει νὰ εἴπῃ ὅ,τι θέλει ὁ διορθωτής.

Ὁ διορθωτής, μὴ ἀρκούμενος εἰς τὴν αὐθαίρετον ἀντίθεσιν, ἣν ἐνέβαλεν εἰς τὸ κείμενον διὰ τοῦ *δέ*, ἐμβάλλει ἐναντίωσιν καὶ εἰς τὴν μετοχὴν τοῦ κώλου:«ἐκπροκριθεῖσ'... ἔμολον,» μεταφράζων : «*ἂν καὶ* εἶχον προκριθῇ . . . ἦλθον». Ἀλλὰ διὰ νὰ ὑπάρξῃ ἐναντίωσις τοιαύτη, ἀνάγκη μορίου ἐναντιωματικοῦ, οἷον τὸ *πέρ, καίπερ, ὅμως, εἶτα* κττ, ἐνταῦθα δ' οὐδὲν ἔχομεν τοιοῦτον ἐναντιώσεως δηλωτικὸν μόριον. Καὶ δὲν ἀρνούμεθα μέν, ὅτι τοιαύτη ἐναντίωσις ὑπάρχει ἐνίοτε καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἐννοίᾳ τῶν λέξεων, ὡς π. χ. ἐν τῷ Πλατωνικῷ (Λάχ. 197) «οὐδὲν ἐρῶ πρὸς ταῦτα *ἔχων* εἰπεῖν», καὶ ἐν τῷ Εὐριπιδείῳ (Ἠλέκτρ. 553).

Πολλοὶ μὲν ὄ ν τ ε ς εὐγενεῖς εἰσιν κακοί

καὶ τότε τὸ ἐναντιωματικὸν μόριον ἐλλείπει ὡς περιττόν· ἀλλ' ἐν ταῖς λέξεσιν *αὐταῖς* τοῦ ἡμετέρου κώλου οὐδ' ἐλάχιστον ἴχνος τοιαύτης ἐναντιώσεως ὑποφαίνεται. Ἀπόδειξις τοῦ λεγομένου ἔστω καὶ τοῦτο,ὅτι ὁ διορθωτὴς μεταφράζει : «ἂν καὶ *εἶχον προκριθῇ*», ὅπερ ἀληθῶς καὶ τὸ μόνον εὐαρμοστοῦν εἰς τὸν λόγον ἐν περιπτώσει τοιαύτης ἐναντιώσεως, ὁποίαν ὑποθέτει ὁ κ. Π. Καὶ ὅμως τὸ κείμενον λέγει ὄχι : *ἐκπροκεκριμένη* καθ' ὑπερσυντελικόν, ἀλλά : *ἐκπροκριθεῖσα* κατ' ἀόριστον, ὅστις καὶ μόνος εὐαρμοστεῖ εἰς τὴν πραγματικὴν καὶ καθ' ἡμᾶς ἀκολουθίαν τῶν νοημάτων.

Ὁ διορθωτὴς ἐκτὸς τούτου τὸ « πόλεως . . . ἐμᾶς » ἀπέδωκεν εἰς τὸ « ἐκπροκριθεῖσα », ὅπως ἅπαντες οἱ πρὸ ἡμῶν ἐκδόται, κατὰ δὲ τούτους καὶ οἱ Λεξικογράφοι, τοῦτο δ' ἁπλῶς καὶ μόνον διότι αἱ λέξεις γειτονεύουσιν. Ἀλλ' οὐδεμία γειτνίασις εἶνέ ποτε δυνατὸν νὰ συνάψῃ λέξεις ἀσυνάπτους κατά τε νόημα καὶ κατὰ σύνταξιν, καὶ ταῦτα ἐν γλώσσῃ ὁποία ἡ ἑλληνική, ἰδίως δ' ἡ τῶν ποιητῶν καὶ ἰδιαίτατα ἡ ἐν τοῖς μέλεσιν. Ὁ δὲ κ. Π. καὶ ἰδιαιτέρως ἐνδιατρίβει εἰς τὴν σύνταξιν τῆς προῤῥηθείσης φράσεως, ἑρμηνεύων αὐτὴν οὕτω : «*προκριθεῖσα* (τῶν ἄλλων παρθένων διὰ τὸ κάλλος) *ἐκ* (πάσης) *τῆς ἐμῆς πόλεως*.» Μὲ ἄλλας λέξεις εἰς τὰς δύο προθέσεις τοῦ συνθέτου ῥήματος *ἐκπροκρίνομαι* ἀποδίδονται δύο γενικαί, εἰς μὲν τὴν *πρὸ* ἡ σιγωμένη καὶ ὑπονοουμένη : « τῶν ἄλλων παρθένων», εἰς δὲ τὴν *ἐκ* ἡ ῥητὴ καὶ κειμένη : «πόλεος . . . ἐμᾶς». Ἀλλὰ τοιαύτη σύνταξις εἶνε αὐθαίρετος ὡς ἀδύνατος, καὶ ἰδοὺ διατί. Τὰ ἐκ τῆς *ἐκ* καὶ *πρὸ* σύνθετα ῥήματα, εἴτε ἐπὶ τῆς τοπικῆς αὐτῶν σημασίας, εἴτε ἐπὶ τῆς τροπικῆς καὶ ἠθικωτέρας, κεῖνται συνηθέστατα μὲν ἀπολύτως καὶ ἄνευ γενικῆς, σπανιώτατα δ' ἀποδίδεται εἰς αὐτὰ γενική, ἀλλὰ *μία καὶ μόνη*· χωρίον δ' ἕλληνος ποιητοῦ ἢ συγγραφέως, ὅπου τοιούτου συνθέτου ῥήματος ἡ μὲν ἑτέρα πρόθεσις, ἡ *πρό*, ν' ἀναφέρεται εἰς μίαν γενικήν, εἴτε λεγομένην εἴτε σιγωμένην καὶ ἔξωθεν ἢ ἀπὸ κοινοῦ ὑπακουομένην, ἡ δ' ἑτέρα, ἡ *ἐκ*, ν' ἀναφέρεται εἰς ἑτέραν γενικήν, λεγομένην ἢ σιγωμένην, οὔτε ὑπάρχει οὔτε ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ. Εὐλογώτατα δὲ τοῦτο, διότι ἡ δευτέρα πρόθεσις ἐν τοῖς ῥήμασι τούτοις δὲν χρησιμεύει εἰς τὸ νὰ δηλώσῃ ἢ ὑποδηλώσῃ δεύτερον ὅρον τοπικῆς σχέσεως, ἀλλὰ μόνον νὰ ἐπεξηγήσῃ ἢ χρωματίσῃ τοπικῶς τὴν *μίαν* καὶ *μόνην* διὰ τῆς εἴτε λεγομένης εἴτε σιγωμένης γενικῆς δηλουμένην ἢ ὑποδηλουμένην τοπικὴν σχέσιν. Αὐτὸ τοῦτο συμβαίνει, ὡς εἰκός, καὶ ἐπὶ τῆς τροπικῆς ἐκδοχῆς. Τῶν τοιούτων ῥημάτων δὲν ἀναφέρεται ἡ μὲν τῶν προθέσεων εἰς ἑτέραν ἡ δ' εἰς ἑτέραν γενικὴν λεγομένην ἢ σιγωμένην, ἀλλ' ἀμφότεραι εἰς μίαν καὶ μόνην, ἡ δ' ἑτέρα τῶν προθέσεων χρησιμεύει εἰς τὸ νὰ ἐπεξηγήσῃ μόνον ἢ χρωματίσῃ τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος, ὄχι ποτὲ καὶ εἰς τὸ νὰ δηλώσῃ ἢ ὑποδηλώσῃ ἑτέραν διάφορον δι' ἑτέρας λεγομένης ἢ σιγωμένης γενικῆς ὁριζομένην σχέσιν. Κατὰ ταῦτα ἡ γενικὴ ἐν τῷ Ὀδυσσ. 6, 399-400 :

αὐτὰρ Τηλέμαχον προσέφη γλαυκῶπις Ἀθήνη
ἐ κ π ρ ο κ α λ ε σ σ α μ έ ν η μεγάρων εὐναιεταόντων

ἐμφαίνει ἕνα καὶ μόνον τοπικὸν ὅρον, ἢ ἀφετηρίαν κινήσεως, καὶ ἀναφέρεται εἰς ἀμφοτέρας τὰς προθέσεις τοῦ «ἐκπροκαλεσσαμένη».Ἔστω δ' ἐκ πολλῶν τοῦτο τὸ παράδειγμα τοπικῆς σχέσεως· ἐπὶ δὲ τροπικῆς καὶ ἠθικωτέρας ἔστω τοῦτο· Ἐν Σοφοκλέους Ἀντιγόν. 908-14 λέγει πρὸς τὸν νεκρὸν Πολυνείκην ἡ ἡρωῒς τάδε :

τίνος νόμου δὴ ταῦτα πρὸς χάριν λέγω;
πόσις μὲν ἄν μοι κατθανόντος ἄλλος ἦν
καὶ παῖς ἀπ' ἄλλου φωτός, εἰ τοῦδ' ἤμπλακον,
μητρὸς δ' ἐν Ἅιδου καὶ πατρὸς κεκευθότοιν
οὐκ ἔστ' ἀδελφὸς ὅστις ἂν βλάστοι ποτέ.
τοιῷδε μέντοι σ' ἐ κ π ρ ο τ ι μ ή σ α σ' ἐγὼ
νόμῳ, Κρέοντι ταῦτ' ἔδοξ' ἁμαρτάνειν κτλ.

Καθὼς βλέπει ὁ ἀναγνώστης, τὸ «ἐκπροτιμήσασα» κεῖται ἀπολύτως· ἐὰν δὲ θελήσῃ τις νὰ ὑπακούσῃ ἀπὸ κοινοῦ τὴν σιγωμένην γενικήν, αὕτη ἔσται μία καὶ μόνη, τὸ : *πόσιος καὶ παίδων*, ἀναφερομένη εἰς τὴν *πρὸ* τοῦ « ἐκπρο-

Digitized by Google

τιμήσασα», ἡ δ' *ἐξ* οὔτε ἀναφέρεται οὔτε εἶνε δυνατὸν ν' ἀναφερθῇ εἰς ἑτέραν γενικήν, εἴτε σιγωμένην εἴτε λεγομένην, ἀλλὰ χρωματίζει μόνον ἁπλῶς τὴν *πρὸ* καὶ ἐν γένει τὸ ὅλον ῥῆμα· ὅθεν καὶ ὀρθότατα ὁ κ. Δ. Σεμιτέλος ὑποσημειώνει εἰς τὸν στίχον ταῦτα : *«ἐκπροτιμήσασα* : ἐξαιρέτως προτίσασα», ὅπως καὶ ἄλλοι.

Ἐὰν ἀληθεύωσιν ὅσα προείπομεν, καὶ ἀληθεύουσι πάντα, διὰ ν' ἀναιρεθῶσι δὲ χρειάζονται πράγματα καὶ χωρία, ὄχι ἐκ τῶν προτέρων σκέψεις καὶ ἀποφάνσεις, ἡ εἰς τὸ «ἐκπροκριθεῖσα» τοῦ ἡμετέρου τῶν Φοινισσῶν χωρίου ἀναφερομένη γενική, εἴτε σιγωμένη, εἴτε λεγομένη, πρέπει νὰ εἶνε μία καὶ μόνη, καὶ ν' ἀναφέρεται ὄχι εἰς τὴν *ἐκ* τοῦ «ἐκπροκριθεῖσα», ἀλλ' εἰς τὴν *πρό*, τῆς *ἐκ* χρωματιζούσης μόνον τὸ ποιὸν τῆς ὅλης τοῦ «προκριθεῖσα» ἐννοίας, καὶ δηλούσης τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς προκρίσεως. Ἡ ἑρμηνεία ἄρα τοῦ κ. Π. ἀποδίδοντος εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ῥῆμα δύο γενικάς, τὴν μὲν εἰς τὴν *πρό*, τὴν δὲ εἰς τὴν *ἐκ*, εἶνε ἄρδην ἐσφαλμένη.

Ἀποκλεισμένης διὰ τοὺς λόγους τούτους ὡς ἀδυνάτου τῆς νέας ταύτης ἑρμηνείας τοῦ κ. Π., δὲν ὑπολείπεται ἄλλη εἰμὴ ἡ κοινῶς παρὰ τοῖς πρὸ ἐμοῦ ἐκδόταις καὶ τοῖς λεξικογράφοις ἐπικρατοῦσα, καθ' ἣν ἡ ῥητὴ γενικὴ « πόλεος ἐμᾶς » ἀναφέρεται εἰς τὸ «ἐκπροκριθεῖσα ». Ἐπειδὴ ὅμως κατὰ τὰ προρρηθέντα ἡ γενικὴ αὕτη δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἐμφαίνῃ εἰμὴ τὸ πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, *οὗ* ὁ χορὸς τῶν Φοινισσῶν ***προεκρίθη***, ἕπεται, ὅτι τὸ ἐκ τῆς κοινῆς καὶ ἐπικρατούσης ταύτης ἑρμηνείας προκύπτον νόημα εἶνε ὄχι ὅτι ὁ χορὸς προεκρίθη ἑτέρων ἐναμίλλων τὸ κάλλος παρθένων, ἀλλὰ *τῆς πόλεως Τύρου*, ὅπερ ὅλως ἄτοπον καὶ ἀπόβλητον, διότι οἱ δύο ὅροι τῆς συγκρίσεως καὶ προτιμήσεως δὲν εἶνε ὁ χορὸς καὶ ἡ Τύρος, ἀλλὰ ὁ χορὸς καὶ αἱ ἐκτὸς αὐτοῦ ἐνάμιλλοι τὸ κάλλος παρθένοι. Τούτων πάντων ἕνεκα καὶ ἡ πάγκοινος ἀλλ' ἀδύνατος αὕτη ἑρμηνεία ἀπεκρούσθη ὑφ' ἡμῶν, εἰ καὶ σιωπηλῶς· διότι δὲν ἦτο βέβαια δυνατὸν νὰ διεξηγήσωμεν μετὰ τῆς αὐτῆς λεπτομερείας καὶ τὰς δευτερευούσας ταύτας ἀλλ' ἀσυγκρίτως συχνοτέρας ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ διαφοράς, διότι θὰ ἦτο ἀνάγκη νὰ γράψωμεν περὶ ἑκάστης αὐτῶν καὶ μίαν σημείωσιν δικαιολογητικήν, ὅση σχεδὸν ἡ παροῦσα, καὶ τότε ὁ ὄγκος τοῦ βιβλίου θὰ ἐδεκαπλασιάζετο τοὐλάχιστον. Οὔτε λοιπὸν ὁ χορὸς τῶν Φοινισσῶν προεκρίθη τῆς Τύρου (=«πόλεος ἐμᾶς»), ὅπερ ποιεῖ λέγοντα τὸν στίχον ἡ πάγκοινος ἀλλ' ἐσφαλμένη καὶ ἄτοπος σύνταξις. προεκρίθη δὲ μόνον ***τῶν ἐναμίλλων ἐπὶ κάλλει παρθένων*** τῆς Τύρου, ὅπερ, ὡς οἴκοθεν ὑπονοούμενον, σιγᾶται, τοῦ «ἐκπροκριθεῖσα» κειμένου ἀπολύτως, καὶ τῆς *ἐκ* σημαινούσης ὅ,τι καὶ ἐν τῷ συνωνύμῳ «ἐκπροτιμήσασα» τῆς Σοφοκλείου Ἀντιγόνης, καὶ ἡ γενικὴ «πόλεος ἐμᾶς» ἀτόπως ἀποδίδοται εἰς τὸ «ἐκπροκριθεῖσα», ἀποδοτέα μόνον ὅπου ἡμεῖς αὐτὴν ἀπεδώκαμεν. Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα δὲν εἶνε γαλλική τις ἢ σινική, διὰ νὰ ὁρίζῃ τὴν ἀμοιβαίαν τῶν λέξεων συνάφειαν ἡ θέσις αὐτῶν. Τὴν συνάφειαν ταύτην ὁρίζει ἡ σύνταξις, διότι ἡ ἑλληνικὴ αὕτη σύνταξις ἔχει τύπους καὶ σχήματα, ὅσα οὐδεμία ἄλλη, ὅπως ἐξασφαλίσῃ τὴν ἀμοιβαίαν ἀναφορὰν τῶν λέξεων, ἃς οἱ ποιηταὶ ἰδίως, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς χορικοῖς, διασπείρουσι τῇδε κἀκεῖσε τοῦ λόγου μετὰ τῆς μοναδικῆς ἐκείνης ἐλευθερίας, ἣν γνωρίζει καὶ ὁμολογεῖ ὅλος ὁ κόσμος.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

Δ. Ν. Βερναρδακης.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ.—Μετάφρασις Χ. Α.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ἡ Γιλβέρτη πλησίον του βαδίζουσα, ἠδιαφόρει ἐὰν τοὺς ἔβλεπον ὁμοῦ, ἐὰν οἱ διαβάται τοὺς παρετήρουν, ἐὰν οἱ ἀξιωματικοὶ τῶν ἀκροβολιστῶν καὶ τῶν δραγόνων οἱ συναντῶντες αὐτοὺς καθ' ὁδὸν ἔστρεφον τὴν κεφαλὴν διὰ νὰ ἴδωσι διερχόμενον τὸν κόμητα δὲ Μομβρὲν μετὰ τῆς εὐειδοῦς ἐκείνης νεάνιδος. Ἡ Γιλβέρτη τὸν ἔβλεπεν, ἤθελε νὰ μάθῃ, νὰ ἐρωτήσῃ...

— Μὴ σᾶς συνέβη τίποτε ;.. εἶπε διὰ μιᾶς, ἐκπληττομένη καὶ αὐτὴ ἡ ἰδία διότι ἐλάλησεν.

— Διατί ; ἠρώτησε ὁ Ροβέρτος.

— Δὲν εἰξεύρω κ' ἐγὼ !.. Ἔχετε τὸ ἦθος ἀνήσυχον... Ὁ πατήρ σας ἴσως ;...

— Ὁ πατήρ μου ὑγιαίνει, χάριτι θείᾳ· ἀλλά...

Καὶ ἐσταμάτησεν.

— Ἀλλά... τί ; ἠρώτησεν ἡ Γιλβέρτη.

Καὶ πρὶν ἢ ὁ Ροβέρτος λαλήσῃ ἐπανεῖδε νοερῶς διὰ μιᾶς, ὠχράν, ἀσθενῆ, κινδυνεύουσαν τὴν μικρὰν κόρην, ἣν εἶχεν ἴδει τὸ παρελθὸν ἔτος ἐπὶ τῆς Ἀκτῆς τῆς Χάριτος ὡσεὶ περιβαλλομένην ὑπὸ φωτεινῶν ἀκτίνων. Οὐδὲν ἀκόμη εἶχεν εἴπει ὁ νέος καὶ ὅμως ᾐσθάνετο ὅτι ἐκείνη ἐμάντευσεν ἤδη, ὅτι ἐσυλλογίζετο ἤδη τὸ παιδίον ἐκεῖνο, περὶ οὗ οὐδέποτε εἶχον συνομιλήσει.

— Ἐνθυμεῖσθε ; εἶπε διὰ μιᾶς ὁ Ροβέρτος, βέβαιος ὅτι ἐνεθυμεῖτο ἡ νεᾶνις καὶ τὴν συνάντησίν των καὶ τὴν φυγήν του καὶ τὴν Κυπριανήν...

Ἡ Γιλβέρτη ἐδίσταζε ν' ἀπαντήσῃ.

Digitized by Google

— Εἰς τὴν Ἀκτὴν τῆς Χάριτος... μίαν ἡμέραν... Μὲ εἴδετε μαζί της!

— Τὸ μικρὸν κοράσιον; ἠρώτησεν ἡ Γιλβέρτη.

— Ἡ κόρη μου! ἀπήντησεν ὁ κόμης μετ' ἐκφράσεως περιπαθοῦς ἐν ᾗ περιείχετο λύπη σφοδρά.

— Εἶνε ἀσθενής; ἐψέλλισεν ἡ νεᾶνις.

— Ἆ! θὰ τὴν χάσω ἴσως!

Καὶ ἦτο τραγικὴ ἡ χειρονομία τοῦ πατρός. Ἔπειτα ἀποτόμως ἐστράφη μετ' ὀργῆς ὁ Ροβέρτος, ὡς νὰ ἤθελε νὰ ἱκετεύσῃ τοὺς κώδωνας τοῦ ναοῦ νὰ μὴ σημαίνωσι τὸν νεκρώσιμον ἦχον ὅστις τὸν κατεδίωκε τὸν ἀτυχῆ καὶ ὅστις ἐφαίνετο ἀναζητῶν ἐκεῖ πέραν τὴν Κυπριανὴν ἐκτάδην κειμένην ἐπὶ τῆς μικρᾶς της κλίνης καὶ ψυχορραγοῦσαν.

— Τί ἔχει; ἠρώτησε πάλιν ἡ Γιλβέρτη.

— Τυφοειδῆ πυρετόν...

Τότε δὲ ὁ Ροβέρτος, ἐνῷ ἐξηκολούθει νὰ βαδίζῃ, διηγεῖτο, μὲ τὰς λεπτομερείας ἐκείνας, ἃς ἀπαραιτήτως μεταχειρίζονται, ὡς νὰ τὰς ἐπεδείκνυον ἐπίτηδες οἱ πάσχοντες καὶ οἱ ἀγαπῶντες, πῶς ἡ Κυπριανὴ τοῦ εἶχε φανῆ κατ' ἀρχὰς μελαγχολικὴ μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀλαμπεῖς, ἠρεθισμένους καὶ δακρύοντας, μὲ τὸ βλέμμα ἀπλανές, βεβυθισμένη εἰς εἶδός τι χαυνώσεως. Κατόπιν ἀνεφάνησαν μικραὶ κηλῖδες ἐρυθραὶ εἰς ἰσχνὰ μέλη της καὶ τὸ λεπτόν της στῆθος. Καὶ ἔβηχεν. Ἡ νόσος παρουσιάζετο μὲ συμπτώματα σοβαρά. Ὁ ἰατρὸς Μπουβὲ ἐν σπουδῇ προσκληθεὶς εἰς Φονταινεβλὼ ἐφαίνετο ἀνήσυχος. Ἐτρόμαζε ὁ Ροβέρτος ἰδίως ἐκ τοῦ ὅτι οἱ Δεβραὶ ἦσαν μὲν ἀγαθοὶ ἄνθρωποι καὶ λίαν ἀφωσιωμένοι, ἀλλ' ἀπητοῦντο τόσαι φροντίδες διὰ τοιαύτην νόσον, τόση εὐστοχία καὶ εὐθυκρισία, τόση μητρικὴ πρόνοια περὶ τὴν χορηγίαν τῶν φαρμάκων, τῶν ἐμετικῶν, περὶ τὴν ἐπίθεσιν τῶν ἐκδορίων!..

Μητρικὴ πρόνοια! Ὁ νέος ἐνῷ ἐλάλει ἀνελογίζετο τὴν Ἕλλεν καὶ ὀργίλη πικρία ἐπλήρου τὴν καρδίαν του ὅτε ἐσκέπτετο ὅτι ὤφειλε νὰ προστατεύσῃ τὴν ἀτυχῆ μικρὰν Κυπριανὴν κατὰ τῆς ἀσθενείας ἅμα καὶ κατὰ τῆς μητρός της! Καὶ πάλιν, μήπως ἡ Ἕλλεν Μόργως ἦτο ἡ ὀλιγώτερον ἐκ τῶν δύο ἐπικίνδυνος;

— Λοιπόν, εἶπεν ἡ Γιλβέρτη, φοβεῖσθε διὰ τὴν ἀσθενῆ σας;

— Ναί, φοβοῦμαι. Μὲ θλίβει ἰδίως ἡ συναίσθησις τοῦ ἀνισχύρου τῶν προσπαθειῶν μου, ὅτε κύπτων ἐπὶ τῆς μικρᾶς κλίνης παρατηρῶ τὴν ταλαίπωρον ἐκείνην, μόλις ζῶσαν μορφήν!.. Ὢ! νὰ μὴ δύναμαι νὰ πράξω τίποτε! τίποτε νὰ μὴ δύναμαι! Ἂν ἐπρόκειτο ν' ἀνοίξω τὰς φλέβας μου χάριν αὐτῆς, θὰ τὸ ἔπραττον! Συλλογίζομαι δὲ πῶς κατέτριψα τὸν χρόνον τῆς ζωῆς μου ἐπὶ ματαίῳ ἀντὶ νὰ σπουδάσω! Ἂν ἤμην ἰατρός, ναί!.. μοῦ φαίνεται ὅτι ἂν ἤμην ἰατρός, θὰ τὴν ἔσωζα ἐγώ!..

Ἡ πεποίθησις, ἡ βεβαιότης πρὸς τὸν ἑαυτόν του ἐξανισταμένη ἀντήχει βαρεῖα εἰς τοὺς λόγους του, καθίστα ἠχηρὰν τὴν φωνήν του. Ἔπειτα παρίστα τὴν ἀνικανότητα αὐτοῦ περὶ τὸ νοσηλεύειν, τὴν ἀπειρίαν ἣν εἶχεν ὅπως προσφέρῃ ἓν ποτήριον ὕδατος, ὅπως ἐξεύρῃ τὰς ἀναγκαίας λέξεις, τὰς καταλλήλους παρορμήσεις διὰ ν' ἀναγκάσῃ τὸ παιδίον νὰ λάβῃ τὰ διαταχθέντα φάρμακα, νὰ τείνῃ ὑπομονητικῶς πρὸς ἐπίθεσιν τῶν ἐκδορίων τὰς μικρὰς καὶ τεταλαιπωρημένας ὡς μάρτυρος κνήμας του.. Ἡ καϋμένη ἡ κυρὰ Δεβραί!.. Ἔκαμνε βέβαια πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο... Ἀλλ' ἐπανελάμβανεν ὁ Ροβέρτος, δὲν εἶχε τὴν ἀρκοῦσαν λεπτότητα καὶ κρίσιν. Καὶ ἦτο φόβος μήπως δὲν εἴξευρε νὰ χορηγῇ κατὰ τὰς ὁδηγίας τοῦ ἰατροῦ τὰ φάρμακα...

Ἐνῷ δὲ ὁ κ. δὲ Μομβρὲν ἐλάλει, ἡ Γιλβέρτη ᾐσθάνετο ἐν ἑαυτῇ γεννώμενον τὸν πειρασμὸν ἐξόχου ἀφοσιώσεως, εἶδός τι ὑπολανθάνοντος μητρικοῦ οἴκτου. Ἀνήρχοντο διστακτικῶς εἰς τὰ χείλη της ἐρωτήσεις, ἃς δὲν ἐτόλμα νὰ διατυπώσῃ· ἤθελε νὰ ἐρωτήσῃ τὸν Ροβέρτον ἂν δὲν ὑπῆρχεν εἰς τὴν οἰκογένειάν του, μεταξὺ τῶν οἰκείων του γυνή τις, ἥτις ἠδύνατο νὰ νοσηλεύσῃ ἐν Ἀβὼν τὴν πάσχουσαν...

Τέλος, ὅτε ἐπλησίαζον νὰ φθάσωσιν εἰς τὸν σταθμὸν τοῦ σιδηροδρόμου, ἐξεστόμισε τὴν ἐρώτησιν ἐκείνην, τὴν καίουσαν τὰ χείλη της:

— Καμμίαν γυναῖκα; . . . εἶπεν ὁ νέος.

Ἡ νεᾶνις εἶδε συνταρασσόμενον τὸ ἀνδρικὸν πρόσωπόν του καὶ ἐννόησεν ὅτι ἀπερισκέπτως, σκληρῶς ἔθιξε κρυφίαν τινὰ πληγήν. Ἠσθάνετο τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ζητήσῃ συγγνώμην, διότι ἀπετόλμησε τοιαύτην ἐρώτησιν, ὅτε ὁ Ροβέρτος ἀπήντησεν αἴφνης.

— Ὄχι· δὲν ἔχω καμμίαν!. Καμμίαν!

Ἡ ἄπελπις ἐκείνη λέξις, ἡ ὀδυνηρὰ ἐκείνη κραυγὴ τόσον ἀλγεινῶς ἔπληξε τὴν καρδίαν τῆς Γιλβέρτης, ὥστε ἀκουσίως, χωρὶς νὰ τὸ συλλογισθῇ παραφερομένη ὑπὸ τῆς συγκινήσεως, ἥτις τὴν κατεῖχεν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε μόλις συνεκράτει τοὺς λυγμούς της, ἔτεινε τὴν χεῖρα πρὸς τὸν Ροβέρτον καὶ παρατηρῶν αὐτὸν μὲ γλυκύτητα:

— Καὶ ἐγώ;.. εἶπεν.

— Σεῖς!..

— Ἂν σᾶς ἐβοήθουν νὰ σώσητε τὴν ἀσθενῆ σας;

Ὁ Ροβέρτος δὲν ἀπήντησεν, ἀλλ' ἐπὶ τῆς χειρὸς ἐκείνης, ἣν ἐκράτει ἐντὸς τῆς ἰδικῆς του, ᾐσθάνετο τὴν ἀκράτητον ὄρεξιν νὰ ἐπιθέσῃ τὰ χείλη του, ὅλη του δὲ ἡ εὐγνωμοσύνη, ὅλη ἡ βιαία ταραχὴ τῆς ψυχῆς του συνεκεντροῦντο εἰς

Digitized by Google

τοὺς ὀφθαλμούς του, οἵτινες ἔβλεπον νῦν τὴν Γιλβέρτην μὲ περιπαθῆ θαυμασμόν, μὲ ἐκστατικὴν θερμότητα.

— Σεῖς, δεσποινίς;... σεῖς;.. ἐψέλλισεν.

Καὶ ἐπειδὴ ἡ Γιλβέρτη ἐπέμεινε καὶ ἠρώτα, ἔδωκεν αὐτῇ τὸ ὄνομα τῶν Δεβραί, ὁδηγίας περὶ τῆς ὁδοῦ... Μία λευκὴ οἰκία, πλησίον τοῦ ναοῦ... κάτω ἀπὸ τὸ δάσος...

Ἐφαίνετο εἰς τὸν Ροβέρτον ὅτι ἡ Κυπριανὴ διέτρεχεν ἤδη ὀλιγώτερον κίνδυνον ἀφοῦ μία ἀγαθὴ μοῖρα ἀνελάμβανε νὰ ἐπαγρυπνῇ ἐπ' αὐτῆς.

—Ἀλλὰ εἶπε διακόπτουσα αὐτὸν αἴφνης ἡ νεᾶνις,.. ἡ μήτηρ της;

— Ἡ μήτηρ της;

Ὁ Ροβέρτος ἐγένετο ὠχρότατος.

— Ἀπέθανεν;

— Δι' ἐμέ, ναί! Ἡ μήτηρ δὲν ὑπάρχει πλέον ἐκεῖ! εἶπεν ἀποτόμως.

Ἀφῆκε τὴν χεῖρα τῆς Γιλβέρτης καὶ ὡς παράφρων, αἰσθανόμενος ὅτι ἔμελλε νὰ κλαύσῃ, καταπνιγόμενος ἐκ τῆς ὀδύνης, ἀπεμακρύνθη.

Ἡ Γιλβέρτη τὸν εἶδε γενόμενον ἄφαντον ἐν τῷ σταθμῷ. Μετέβαινεν εἰς Παρισίους πρὸς ἀναζήτησιν ἑνὸς ἐπιστήμονος, τοῦ ἰατροῦ Φαρζά, ὅπως τὸν συμβουλευθῇ, τὸν καθικετεύσῃ... Ἡ δὲ νεᾶνις ἵστατο ἀκίνητος ἔκπληκτος δι' ὅ,τι ἐτόλμησε νὰ εἴπῃ ἐν στιγμῇ ἀκουσίου παραφορᾶς καὶ ὅμως ἐπαναλαμβάνουσα κατὰ νοῦν τὰς ὁδηγίας, ἃς ἔδωκεν αὐτῇ ὁ Ροβέρτος. Ἐντὸς δὲ τοῦ ἐν Ἀβὼν μικροῦ οἰκίσκου παρὰ τὸν ναόν, ἔβλεπεν, ἐνόμιζεν ὅτι βλέπει ἤδη ὠχρότατον ἐπὶ τῆς μικρᾶς του κλίνης τὸ ἀσθενοῦν κοράσιον, ὅπερ εἶδεν ἄλλοτε παρὰ τὴν Ἀκτὴν τῆς Χάριτος καὶ τὸ ὁποῖον ἔμελλε τώρα καὶ αὐτὴ ἐπίσης νὰ προασπίσῃ πάσῃ δυνάμει κατὰ τοῦ θανάτου.

ΙΓ'.

Εἰς τὸν θάλαμον ὃν εἶχε παραχωρήσει ἡ κυρία Ἐρβλαὶ εἰς τὸν ταγματάρχην, θάλαμον κείμενον πλησιέστατα τοῦ τῆς Γιλβέρτης καὶ ἀπερίττως διεσκευασμένον, δύο εἰκόνες λιθογραφικαὶ παριστῶσαι σκηνὰς τοῦ μυθιστορήματος τοῦ Δὸν Κισσώτ, ἀνηρτημέναι εἰς τὸν τοῖχον, ἐφείλκυον πρὸ πάντων τὴν προσοχὴν τοῦ Βερδιέ. Ἀείποτε δέ, ἀκατανοήτως, ὁσάκις ἐπέστρεφεν εἰς τὸν θάλαμόν του τὴν ἑσπέραν, ἢ ὁσάκις ἐξηγείρετο τὴν πρωΐαν αἱ δύο ἐκεῖναι εἰκόνες τὸν ἐσαγήνευον, ὡς διὰ μέσου τοῦ φάσματος τοῦ ἰσχνοῦ ἥρωος τοῦ μυθιστορήματος νὰ διέβλεπε μυρίας περιπετείας τῆς ἰδικῆς του ζωῆς.

Ἀκριβῶς κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ὡμοίαζε μὲ τὸν ἀτυχῆ ἱππότην τὸν ἐπιτιθέμενον κατὰ τῶν ἀνεμομύλων. Τί κωμῳδία ἦτο ἡ ἐκλογὴ ἐκείνη! τί θλιβερὰ πραγματικῶς κωμῳδία!.. Καὶ ὅταν ἐσυλλογίζετο τὰς ἀγγαρείας, αἵτινες τὸν ἀνέμενον ἀκόμη!.. Τρεῖς ἑβδομάδας ἀκόμη ζωῆς ὑποψηφίου, τρεῖς ἑβδομάδας ἀγορεύσεων, συζητήσεων, ὁμηγύρεων, πυρετοῦ καὶ πλήξεως! Ἆ! τοὺς μώλωπας τοῦ Δὸν Κισσώτ, τὰς ὀπὰς καὶ τοὺς ὕβους τῆς παλαιᾶς του πανοπλίας θὰ τοὺς παρεδέχετο καὶ θὰ τοὺς προετίμα μετὰ χαρᾶς ὁ Βερδιέ, φρονῶν ὅτι ὁ ταλαίπωρος ἱππότης εἶχε ἐκλέξει τὴν ἀγαθὴν μερίδα, ἀφοῦ ἐμάχετο πρὸς λέοντας καὶ ὄχι πρὸς ἀηδῆ ἔντομα ἢ πρὸς ὀφείδια ὡς τὸν *Ἔγχελυν* τοῦ Μελέν.

Ὁ ταγματάρχης ἐν τοσούτῳ ἐτέθη ἐπὶ τὸ ἔργον, ἄφινε δὲ νὰ τὸν διευθύνωσι, νὰ τὸν ἄγωσι καὶ νὰ τὸν φέρωσι, ὡς ἤθελον. Τὸ πρόγραμμά του κολληθὲν εἰς τοὺς τοίχους τοῦ Δχμμαρὶ καὶ τοῦ Σχλλὺ τὸ ἔβλεπε πανταχοῦ ὅτε ἐξήρχετο, τὸ ἔβλεπεν ἐδῶ κ' ἐκεῖ, εἰς τὰ δένδρα τοῦ δάσους, ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ Βαρβιζών. Οἱ κορμοὶ τῶν δρυῶν μετεβάλλοντο κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐκλογικῆς ἐκείνης περιόδου εἰς στήλας πρὸς τοιχοκόλλησιν ὡς καὶ αὐτὴ ἡ φύσις νὰ συνεμερίζετο τὴν φιλοδοξίαν τῶν ἀνθρώπων. Τὸ εἰδύλλιον δὲ ἀνεμιγνύετο μὲ τὴν πολιτικὴν καὶ ὁμοῦ μὲ τὰ πράσινα φύλλα τῶν δένδρων ὁ ἄνεμος ἐσκόρπιζεν εἰς τὰς ὁδοὺς φύλλα λευκά, δελτία φέροντα τυπωμένον τὸ ὄνομα τῶν ὑποψηφίων.

Ὁ Ζαβουγιὲ ἤδη συνεταράσσετο καὶ ἐνήργει ὅσον καὶ ὁ Γκαρούς. Ἐπετίθετο μὲ τὸν ζῆλον νεοφωτίστου καὶ τὴν ζέσιν αὐτομόλου κατὰ τοῦ συστήματος, ὅπερ εἶχε πρότερον ἐπὶ δεκατέσσαρα ἔτη ἐξυπηρετήσει καὶ ἐπέρριπτε κατὰ τῶν πρώην φίλων του τὰ φορτία τῶν κοινοτοπιῶν, ἅτινα εἶχε συλλέξει ἄλλοτε κατὰ τῶν ἰησουϊτῶν. «Ἀφοῦ κατεπολέμησε τοὺς μέλανας ἰησουΐτας, κατεπολέμει νῦν τοὺς ἐρυθροὺς ἰησουΐτας.» Αὐτὸ ἦτο τὸ θέμα του. Ἐπειδὴ δὲ μετὰ τὴν ἄρνησιν τοῦ μαρκησίου δὲ Μομβρέν, τὸ συντηρητικὸν κόμμα δὲν εἶχεν ἴδιον ὑποψήφιον, ὁ Ζαβουγιέ, ὅστις ἄλλοτε εἶχεν ἀντιπροσωπεύσει τὸ δημοκρατικὸν κόμμα, ἐγαυρία τώρα παρουσιαζόμενος ὡς ὑποψήφιος τοῦ κόμματος τῶν ἀντιθέτων, τῶν βασιλοφρόνων, τῶν ὀρλεανιστῶν, τῶν βοναπαρτιστῶν, οἱωνδήποτε, ἤρκει νὰ καταβάλῃ τὸν ὑποψήφιον τῆς κυρίας Ἐρβλαὶ καὶ τὸν Γκαροὺς μετ' αὐτοῦ.

Ὁ χονδρὸς αὐτὸς Ζαβουγιὲ εἶχεν ἐλπίδας ἐπιτυχίας. Τοῦ εἶχεν ἀφαιρέσει τὴν αἰγίδα ἡ Ἐρρικέττα Ἐρβλαί, ἀλλ' αὐτὸς ἐστρατολόγει μεταξὺ τῶν ἐκλογέων, οἵτινες θὰ ἐψήφιζον ὑπὲρ τοῦ κ. δὲ Μομβρὲν καὶ ὅλων τῶν δυσηρεστημένων, οἵτινες συνεκεντροῦντο περὶ αὐτόν.

— Ὁ κ. δὲ Μομβρέν, ἔλεγεν ὁ Γκενὼ ἐμμανὴς κατὰ τοῦ Ζαβουγιέ, θὰ ἦτο ὀλιγώτερον

Digitized by Google

ἐπίφοβος. Ὑπάρχουν πολλοὶ δημοκρατικοί, οἵτινες θὰ ψηφίσουν ὑπὲρ τοῦ Ζαβουγιέ... χωρὶς νὰ γνωρίσουν ὅτι τὰ ἐγύρισε, διότι ἐψήφισαν ἤδη ὑπὲρ αὐτοῦ ἄλλοτε... Τέτοιοι εἶνε οἱ ἐκλογεῖς!.. Ὑπακούουν εἰς τὴν ἕξιν ὡσὰν τὰ ζῷα!..

— Ψηφοφορία κατὰ νομούς!.. ψηφοφορία κατὰ νομούς! ἐπανελάμβανε τότε ὁ κ. Καπποά. Ἡ σωτηρία ἔγκειται εἰς τὴν κατὰ νομοὺς ψηφοφορίαν!

Ἀλλ' ὁ Γκενὼ ὑψῶν τοὺς ὤμους·

— Θὰ μᾶς ἔρχωνται τότε οἱ κατάλογοι ἕτοιμοι ἀπὸ τοὺς Παρισίους ἢ ἀλλαχόθεν μὲ τοὺς βουλευτὰς φτιασμένους ἐκ τῶν προτέρων!

— Τότε λοιπὸν τί νὰ κάμῃς; ἠρώτα ξηρῶς ὁ μικρόσωμος συμβολαιογράφος.

Ὁ δὲ κτηνίατρος ἐξωθούμενος εἰς τὰ ἔσχατα, ἀπήντα:

— Τί νὰ κάμω; τί νὰ κάμω; Νὰ καταβάλωμεν τὴν ἀντίδρασιν. Ἀδιάφορον πῶς!..

Καὶ ἐπανελάμβανεν ἐνίοτε μετὰ λυπηροῦ στεναγμοῦ·

— Ἄχ! ἐὰν εἴχομεν ἀπέναντί μας ὡς ἀντίπαλον τὸν κ. δὲ Μομβρέν!.. Θὰ τὸν ἐλιανίζαμεν!

Καὶ ἐλυπεῖτο διότι δὲν παρουσιάζετο εἰς τὸν ἀγῶνα ὁ κ. δὲ Μομβρέν, ὅστις θὰ ἦτο ἀσφαλὲς θῦμα, ὑπολογίζων δὲ τὴν πιθανὴν ἔκβασιν τῆς μελλούσης πάλης, ἐξήταζεν ἂν ὁ Βερδιὲ ἦτο ἀρκετὰ ἰσχυρός, ἀρκετὰ δημοτικός, ὥστε νὰ καταβάλῃ τὸν Γκαροὺς ἀφ' ἑνὸς καὶ τὸν Ζαβουγιὲ ἀφ' ἑτέρου.

— Ὁ Γκαροὺς εἶνε ἱκανὸς νὰ λάβῃ πέντε ἢ ἓξ χιλιάδας ψήφων. Ὁ Ζαβουγιὲ ἄλλους τόσους... Ὁ Βερδιὲ ὀκτὼ χιλιάδας. Εἰς τὴν ἐπαναληπτικὴν δὲ ἐκλογήν, ἂν οἱ ψηφοφόροι τοῦ Ζαβουγιὲ ἑνωθοῦν μὲ τὸν Γκαροὺς ἀπὸ πεῖσμα, διὰ νὰ μᾶς δυσαρεστήσουν...τότε, πάει δουλειά του ὁ ταγματάρχης!.. Καὶ θὰ τὴν πάθωμεν καὶ ἡμεῖς καλὴ τότε!.. Ἄ!.. ἦτο πολὺ προτιμότερον δι' ἡμᾶς νὰ ἦτο ὁ μαρκήσιος παρὰ ὁ Ζαβουγιέ!

Ὁ Βερδιὲ ἐμάντευσεν ἐκ τῶν ἐπιφυλάξεων τοῦ Καπποὰ καὶ ἐκ τῶν κινημάτων τῆς κεφαλῆς τοῦ κτηνιάτρου ὅτι δὲν εἶχον πεποίθησιν εἰς τὴν ὁριστικὴν ἐπιτυχίαν. Ὁ ἐπῳδὸς τοῦ Γκενώ: «Ἀποφασίσατε! μετριάσατε τὰ φρονήματά σας!» τὸν ἐστενοχώρει, μιᾷ δὲ τῶν ἡμερῶν ἀπήντησεν ὅτι τέλος πάντων δὲν ἦτο ἐκ τῶν μετριοπαθῶν ἐκείνων, οἵτινες διὰ νὰ ἐπιτύχωσιν ὀλίγας περισσοτέρας ψήφους ὑπερβαίνουσι τὴν γνώμην των καὶ εἰσὶ τολμηρότεροι εἰς τὰς ὑποσχέσεις των ἢ αὐτοὶ οἱ ῥιζοσπάσται. Ὁ Γκενὼ ἀπήντησε τότε εὐγενῶς:

— Τόσον τὸ χειρότερον!

Καθήμενος πρὸ τῶν λιθογραφικῶν εἰκόνων ὁ ταγματάρχης ἐσκέπτετο, παρατηρῶν ἐπὶ τοῦ σημειωματαρίου του τὸν κατάλογον τῶν μελλουσῶν πολιτικῶν δημηγύρεων, ἐγγεγραμμένον ἐκεῖ ὡς πρόγραμμα δεκαπενταετοῦς μαθητοῦ. Ἐνόμιζεν ὅτι εἶχεν ἐξαντληθῆ ὁ κατάλογος ἐκεῖνος, ὅτι εἶχε τελειώσει, διότι ἀρκετὸν διάστημα παρῆλθεν ἀφ' ὅτου ὁ ὑποψήφιος περιεπλανᾶτο εἰς ὅλην τὴν ἐκλογικὴν περιφέρειαν καὶ ἐσύρετο ὁτὲ μὲν πρὸ τῶν χωρικῶν τοῦ Σαλλύ, ὁτὲ δὲ πρὸ τῶν ἐργατῶν τοῦ Μελέν. Ἀλλ' ὄχι! ἦτο ἀπέραντος, συνεχής, ἀτελεύτητος ὁ κατάλογος καὶ ἐφαίνετο ἀνανεούμενος καθ' ἑκάστην ἄνευ ἐλπίδος τέρματος. Ἄχ! πόσας μωρολογίας εἶχεν ἀκούσει καὶ εἶχεν ἀναγκασθῆ νὰ εἴπῃ καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἐπεβιβάσθη ἐν τῷ σταθμῷ τῆς Λυὼν εἰς τὴν ἁμαξοστοιχίαν τοῦ Μελὲν ὁμοῦ μὲ τὴν Γιλβέρτην!..

Ὁ ταγματάρχης ἠρίθμει ἐπὶ τῶν δακτύλων του. Εἴκοσι ἡμέραι! Εἶχον παρέλθει εἴκοσι ἡμέραι, ἀφότου ἐδέχθη τὴν φιλοξενίαν τῆς κυρίας Ἐρβλαὶ καὶ προέβαλε τὴν ὑποψηφιότητά του πρὸς ἀντικατάστασιν τοῦ Σαρβέ. Εἴκοσι ἡμέραι κόπων καὶ ἰσάριθμοι περίπου νύκτες ἀγρυπνίας!.. Καϋμένε Δὸν Κισσώτ! Τὸν παρετήρει εἰς τὴν κρεμαμένην εἰς τὸν τοῖχον εἰκόνα, κωμικὸν καὶ ἐξαίσιον ἅμα, ἐκστρατεύοντα πρὸς κατάκτησιν τοῦ ὀνείρου του. Ἀλλὰ τοὐλάχιστον εἶχε κάποιον ἀφωσιωμένον σιμά του ὁ γηραιὸς ἱππότης· εἶχε τὸν Σάγχον!

Ὁ Βερδιὲ ὅμως ᾐσθάνετο πέριξ αὐτοῦ τὸ κενόν. Ηὔξανεν ἐν ἑαυτῷ ἡ ἐντύπωσις ὅτι τὸν ἐξέλεξαν ὡς ὄργανον· τὸ τοιοῦτο δὲ τὸν ἔθλιβεν. Ὁ Καπποὰ προβλέπων ἐνδεχομένην ἀποτυχίαν καθίστατο πικρόχολος, ὁ Γκενὼ δύστροπος. Ὁ Σαρβὲ ἐφαίνετο ψυχρός. Ὁ νέος Δυκᾶς ἄφινεν ἐνίοτε νὰ διαγράφηται ἐπὶ τῶν λεπτῶν χειλέων του μειδίαμα χλευαστικόν. Μόνη ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ἐδείκνυεν ἀκόμη πρὸς τὸν Βερδιὲ πολλὴν συμπάθειαν. Ἠγάπα πολὺ τὴν Γιλβέρτην.

— Ἂς εἶνε! ἐσκέπτετο ὁ ταγματάρχης παρατηρῶν τὸ ἡμερολόγιον τοῦ σημειωματαρίου του.. Ἔχομεν 20 Ἰουλίου... Κυριακήν.. Ἡ ἐκλογὴ θὰ γείνῃ τὴν 3 Αὐγούστου... Δύο ἑβδομάδες!.. Μένει ἀκόμη μακρὸν διάστημα!

Καὶ ἐσυλλογίζετο ἂν θὰ ἔχῃ τὴν ὑπομονὴν νὰ ὑποστῇ καὶ τὰς τελευταίας πικρίας. Παρετήρει εἰς τὸ ἡμερολόγιον τὰς λέξεις ταύτας, τὰς σημειουμένας εἰς τὴν ἡμερομηνίαν τῆς 3 Αὐγούστου: *Κυριακή... τοῦ Ἁγίου Στεφάνου* καὶ ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν ὅτι θὰ ἦτο ἐν τούτοις πολὺ περίεργον ἂν τὴν ἑσπέραν τῆς Κυριακῆς ἐκείνης ἤθελε κατακλιθῆ βουλευτὴς ἐπιτυχών!.. Βουλευτής!.. Τὴν ἐπαύριον θὰ εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἐκθέσῃ τὰς μεταρρυθμιστικὰς ἰδέας του, νὰ ὁμιλήσῃ γεγωνυίᾳ τῇ φωνῇ εἰς ὁμηγυ-

Digitized by Google

ριν, ἔνθα καὶ αἱ ἐλάχισται λέξεις ἀκούονται καὶ σημειοῦνται ἀπὸ τὸ ἀκροατήριον, ὅπερ ἀπαρτίζεται ἐξ ὁλοκλήρου τοῦ ἔθνους. Καὶ ἐσκόπει νὰ ἐκφράσῃ ἐκεῖ τινας ἀληθείας ἐντίμους καὶ φιλοπάτριδας. Θὰ τὸν ἤκουον ἆρά γε ;

Βουλευτής!.. Δεκαπέντε ἡμέραι ἀκόμη· δύο ἑβδομάδες ἀκόμη ἀηδιῶν, συζητήσεων ἐλεεινῶν, ψηφοθηρίας, καταλαλιῶν, συναλλαγῶν. Ὁ Δὸν Κισσώτ, ἀπὸ τῆς εἰκόνος του, κρατῶν τὸ δόρυ εἰς τὴν χεῖρα ἐφαίνετο ρίπτων ἐπ' αὐτοῦ βλέμμα πλῆρες βαθέος οἴκτου.

Ναί! Ἦτο πολὺ μακρὸν τὸ δεκαπενθήμερον αὐτὸ μαρτύριον!

Ὁ Βερδιὲ ἐξηκολούθει νὰ κρατῇ εἰς χεῖράς του τὸ σημειωματάριον, ἀδιακόπως ἀναγινώσκων τὴν ἡμερομηνίαν ἐκείνην τῆς 3 Αὐγούστου, ὅτε ἐκρούσθη ἡ θύρα τοῦ θαλάμου ἠρέμα. Ὁ ταγματάρχης δὲν ἤκουσεν· ἐδέησε νὰ κρουσθῇ ἰσχυρότερον διὰ νὰ εἴπῃ: «Ἐμπρός!»

Τότε ἐστράφη καὶ εἶδε τὸν Καπποὰ χαιρετίζοντα μετὰ βαθείας ὑποκλίσεως, ὄπισθεν δὲ τοῦ συμβολαιογράφου τὸν Γκενὼ ἀνυψοῦντα τὴν χονδρὰν κεφαλήν του καὶ ἐπιδεικνύοντα τὰ εὐρέα στέρνα του. Ὁ κτηνίατρος εἶχε τὴν ὄψιν πολὺ ἐρυθράν, ὡς νὰ ἔπασχεν ἀπὸ συμφόρησιν.

Χωρὶς νὰ γινώσκῃ τὴν αἰτίαν ὁ Βερδιὲ προῃσθάνθη ὁρμεμφύτως δυστύχημά τι. Ὁ Καπποὰ προχωρῶν πρὸς αὐτόν, ἕρπων σχεδόν, μετὰ προσοχῆς, τὸν ἠρώτησε μετά τινος ἀνησυχίας, ἂν ἠδύναντο νὰ συνομιλήσωσιν «ἐν ἀνέσει» εἰς τὸν θάλαμον ἐκεῖνον.

— Νὰ συνομιλήσωμεν ἐν ἀνέσει ;

— Ναί, ἡ κυρία Ἐρβλαὶ μᾶς εἶπεν ὅτι ἦσθε ἐδῶ· ἀλλὰ μήπως μᾶς ἀκούουν ἐκ τοῦ παρακειμένου δωματίου ;

— Αἴ, εἶπεν ὁ Βερδιὲ προσπαθῶν νὰ μειδιάσῃ, τί ἔχετε λοιπὸν νὰ μοῦ εἴπητε ; Εἶνε πολὺ σοβαρόν ;

— Παρὰ πολὺ σοβαρόν! ἀπήντησεν ὁ Γκενώ.

Ὁ ταγματάρχης προσεκάλεσε τοὺς δύο ἄνδρας νὰ καθήσωσιν. Ἔκλεισε τὴν θύραν, ἐβεβαιώθη ὅτι κανεὶς δὲν εὑρίσκετο εἰς τὸν παρακείμενον θάλαμον καὶ εἶπεν:

— Ἂς ἀκούσωμεν λοιπόν! Τί τρέχει ;...

Ὁ Καπποά, ὅστις ἐφαίνετο ὅτι ἔμελλε νὰ λάβῃ τὸν λόγον, ἦτο ὁπωσοῦν τεθορυβημένος. Παρετήρει ἄνωθεν τῶν ὀμματοϋαλίων του τὸν Γκενὼ καθήμενον μὲ τὴν προέχουσαν γαστέρα του ἐπὶ ἕδρας. Ὁ Βερδιὲ ἀνέμενε, στηρίζων τοὺς ἀγκῶνας ἐπὶ τῆς τραπέζης ἀντικρὺ τοῦ συμβολαιογράφου καὶ τοῦ κτηνιάτρου καὶ τὸ βλέμμα του περιεπλανᾶτο ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸν ἄλλον ἀνησύχως.

Ὁ Καπποὰ ἔβηχεν, ἀφῄρει τὰς διόπτρας του, τὰς ἐκαθάριζε μὲ τὸ ἄκρον τοῦ χειροκτίου του. Ὁ Καπποὰ εἶχε τὸ ἦθος ἀρκετὰ πεφοβισμένον. Προφανῶς δὲν ἐτόλμα νὰ ὁμιλήσῃ. Διὰ ν' ἀρχίσῃ, ἐδέησε νὰ εἴπῃ αὐτῷ ὁ ταγματάρχης ἐν «*ἐμπρός, λοιπόν*!» καὶ νὰ τὸν ὠθήσῃ διὰ τοῦ γόνατος ὑπὸ τὴν τράπεζαν ὁ Γκενώ, οὗτινος τὸ βλέμμα ἐφάνη ἐπὶ πλέον λέγον:

«Ἐμπρός!... Εἶμαι κ' ἐγὼ νὰ σὲ βοηθήσω!»

— Φίλτατε ταγματάρχα, ἤρξατο λέγων ὁ Καπποὰ προσπαθῶν νὰ καταστήσῃ τὴν φωνήν του εὐσταθῆ, εἶσθε ἀνήρ, δὲν ἔχει οὕτω ;

Ὁ Βερδιὲ τὸν ἔβλεπε κατὰ πρόσωπον ἔκπληκτος.

— Γινώσκετε ὅτι εἴμεθα φίλοι σας... φίλοι σας πολιτικοί· τὸ συμφέρον σας εἶνε καὶ ἰδικόν μας συμφέρον, ἡ τιμή σας εἶνε καὶ ἰδική μας τιμή... ἡ ὑπόληψίς μας εἶνε...

— Εἰς τὸ συμπέρασμα, Καπποά! εἶπεν ὁ Γκενώ, βλέπων ὅτι ὁ συμβολαιογράφος ἀναζητῶν τὰς φράσεις περιεπλέκετο.

— Εἰς τὸ συμπέρασμα, βέβαια! ἐπανέλαβεν ὁ Βερδιέ, ὅστις ὠχρία ἤδη προαισθανόμενος νέαν τινὰ κακοήθειαν, καὶ ἀκουσίως ἀναλογιζόμενος τὸν *Ἔγχελυν*. Τί συμβαίνει πάλιν ;

— Συμβαίνει... συμβαίνει... εἶπεν ὁ Καπποά, δὲν εἶνε ὅμως εὔκολον νὰ τὸ εἴπῃ τις, συμβαίνει...

Οἱ πονηροὶ ὀφθαλμοὶ τοῦ μικροσώμου συμβολαιογράφου, ἀστράπτοντες ἐν τῷ μέσῳ τῆς μελαγχρινῆς μορφῆς του ἠτένιζον τὰ χονδρὰ καὶ σκαιῶς βλέποντα ὄμματα τοῦ Γκενώ, ὡς νὰ ἐπεκαλοῦντο τὴν συνδρομὴν τοῦ κτηνιάτρου. Εἶτα διὰ λαθραίου κινήματος τὸ βλέμμα του μετεφέρετο ἐμφρόνως ἀπὸ τοῦ Βερδιὲ εἰς τὸ παράθυρον, ὡς νὰ ἐφοβεῖτο ὁ Καπποὰ μήπως ὁ ταγματάρχης ἀνοίξῃ τὸ κεκλεισμένον ἐκεῖνο παράθυρον καὶ ῥίψῃ αὐτὸν ἀπ' ἐκεῖ κάτω, ὅτε θὰ ἤκουε τί ἦλθον νὰ τοῦ εἴπωσιν.

— Ἀκούσατε, εἶπε μὲ τὴν βαρεῖαν φωνήν του ὁ Γκενώ, φοβούμενος μήπως ὁ συμβολαιογράφος δὲν τὰ καταφέρῃ καλά, αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἤλθομεν νὰ σᾶς ἀνακοινώσωμεν, ταγματάρχα, εἶνε ἀρκετὰ δυσάρεστον· ἀλλ' ὅλα πρέπει νὰ τὰ περιμένῃ τις εἰς τὸν βίον... Ἐγένοντο περὶ ὑμῶν μερικαὶ φλυαρίαι...

Ἡ λέξις ἐφάνη εἰς τὸν Βερδιὲ χειρότερον παρὰ χυδαία, ἐφάνη ἀπαίσιος. Ἐμάντευεν ὅτι ἐκρύπτετο ὄπισθεν αὐτῆς συκοφαντία τις, ἐπίνοια φαύλη.

Ὠχρότατος ἀπήντησε ψυχρῶς:

— Τί εἶνε ; Λέγετε.

— Εἴμεθα σύμφωνοι, εἶπεν ὁ κτηνίατρος προσποιούμενος φιλικὴν παρρησίαν. Δὲν θὰ δυσαρεστηθῆτε:

— Ὄχι.

Digitized by Google

— Οὔτε ὁ κ. Καπποὰ οὔτ' ἐγὼ πιστεύομεν λέξιν ἀφ' ὅσα διαδίδονται.

— Ἐννοεῖται, εἶπε διακόπτων ὁ Καπποά.

— Ἐρχόμεθα ἁπλῶς νὰ σᾶς ἐπαναλάβωμεν ὅ,τι ἠκούσαμεν.

— Σᾶς εὐχαριστῶ, εἶπεν ὁ Βερδιέ, εἰς ὃν αἱ τόσαι ἐκεῖναι ἐπιφυλάξεις ἐνέπνεον ἀηδίαν.

— Ἡ τιμή σας εἶνε τιμὴ ἰδική μας...

— Ἡ ὑπόληψίς σας εἶνε ἰδική μας ὑπόληψις...

— Τὸ εἴπατε ἤδη αὐτό, κύριοι !... σᾶς παρακαλῶ ! εἰπέτε μοι λοιπὸν τί ἐπενόησαν νὰ διαδώσουν ;..

— Λοιπόν, εἶπεν ὁ Γκενὼ ἀποτόμως, πολλὰ λέγουν... πολλὰ φλυαροῦν περὶ τῆς ἀνεψιᾶς σας... νά !

— Περὶ τῆς ἀνεψιᾶς μου ; Τῆς Γιλβέρτης ;

Ὁ ταγματάρχης ἔστη πρὸς στιγμὴν ἐνεός, ὡς νὰ μὴ ἀντελαμβάνετο. Περὶ τῆς ἀνεψιᾶς του ; Καὶ τί κοινὸν ὑπῆρχε μεταξὺ τῆς ἀνεψιᾶς του καὶ τῶν δύο ἐκείνων, ἐκεῖ εὑρισκομένων ἀνδρῶν ; Μὲ ποῖον δικαίωμα ὁ Γκενὼ τοῦ ὡμίλει περὶ τῆς ἀνεψιᾶς του ; «Πολλὰ λέγουν !..»

Ποῖοι ἄθλιοι ἐτόλμησαν ν' ἀναμίξωσιν εἰς τὰς περὶ τῆς ὑποψηφιότητός του συζητήσεις τὸ ὄνομα, τὴν ὑπόληψιν ἴσως τῆς Γιλβέρτης ;

Ἐπὶ στιγμὴν ἐπῆλθεν αὐτῷ ἡ ἰδέα νὰ ἐγερθῇ, ν' ἀποπέμψῃ διὰ μιᾶς λέξεως τὸν Καπποὰ καὶ τὸν σύντροφόν του καὶ νὰ διακόψῃ εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο τὴν συνδιάλεξιν, μὴ θέλων νὰ ἐπιτρέψῃ νὰ τοῦ ὁμιλήσωσι καὶ περὶ τῆς νεάνιδος. Ἄ, δὸν Κισσώτ ! δὸν Κισσώτ !.. Ὁ ἰσχνὸς ἱππότης ἐξηκολούθει νὰ τὸν παρατηρῇ ἀπὸ τοῦ πλαισίου του.

Ἔπειτα ἐν τάχει ἐσκέφθη ὁ Βερδιὲ ὅτι προτιμότερον ἦτο ἐπὶ τέλους νὰ μάθῃ τὰ πάντα καὶ ὅτι οἱ δύο ἐκεῖνοι ἄνδρες πιθανῶς—τίς οἶδεν ; —Ἦσαν ἀφωσιωμένοι εἰς αὐτόν. Τότε τοὺς ἠρώτησεν. Ἠρώτησε μὲ τὰ χείλη φρικιῶντα καὶ τὴν καρδίαν σφοδρῶς πάλλουσαν. Λοιπὸν *ἐφλυάρουν* αἱ; Ἄς ἀκούσωμεν τί ἔλεγον αἱ κακαὶ γλῶσσαι τοῦ τόπου περὶ τῆς ἀγαθῆς νεάνιδος, ἣν αὐτὸς εἶχεν ἀναθρέψει, περὶ τῆς Γιλβέρτης ἥτις ἦτο ἔντιμος ὡς αὐτός, εὐθεῖα τὸν χαρακτῆρα ὡς αὐτός !

Ἐφλυάρουν ; Καὶ τί ἔλεγον ;

Καὶ αὐτὸς ὁ Γκενὼ ἐφαίνετο ἀμηχανῶν περὶ τὸν ἀκριβῆ ὁρισμόν... Ὁ Καπποὰ τὴν φορὰν ταύτην παρεισήγαγεν ἐπιτηδείως τὸ ὄνομα τοῦ κ. δὲ Μομβρὲν εἰς τὴν συνδιάλεξιν.

— Ὁ κ. δὲ Μομβρέν ; ἠρώτησεν ὁ Βερδιέ.

— Μάλιστα· ὁ κόμης, ἐννοεῖται, ὄχι ὁ μαρκήσιος ! Ὁ νέος κόμης.

— Λοιπόν ; ἠρώτησε καὶ αὖθις ὁ Βερδιέ, ὅστις ᾐσθάνετο τὸ αἷμα ἀνερχόμενον εἰς τὴν κεφαλήν του.

— Λοιπόν...—καὶ ὁ Καπποὰ ἔβλεπε τὸν Γκενὼ καὶ τὰς στιβαρὰς χεῖρας τοῦ κτηνιάτρου, ὡς νὰ ἤθελε νὰ βεβαιωθῇ ὅτι θ' ἀνεχαίτιζον αὐταὶ αἰφνίδιόν τι ὀργίλον κίνημα τοῦ ταγματάρχου—βεβαιοῦσιν ὅτι χάρις εἰς τὴν ἐπέμβασιν τῆς δεσποινίδος Βερδιέ...

— Χάρις εἰς τὴν ἐπέμβασιν τῆς δεσποινίδος Βερδιέ ;... ἐπανέλαβεν ὁ στρατιωτικός, ὡς παιδίον συλλαβίζον φράσιν ἀκατάληπτον δι' αὐτό.

— Ναί, χάρις εἰς αὐτὴν τὴν ἐπέμβασιν ὁ μαρκήσιος δὲ Μομβρέν, ὅστις ἐπρόκειτο ν' ἀντιταχθῇ καθ' ὑμῶν, ὡς καλῶς γινώσκετε ..

— Μάλιστα... κατ' ἀρχάς...

—Λοιπόν, χάρις εἰς τὴν ἀνεψιάν σας ὁ μαρκήσιος συγκατένευσε ν' ἀποσύρῃ τὴν ὑποψηφιότητά του !

Καὶ ὁ Καπποὰ προσήλωσε τὸ βλέμμα ἄνωθεν τῶν διοπτρῶν του διὰ νὰ βεβαιωθῇ περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τοῦ κεραυνοῦ ἐκείνου.

Ἀλλ' ὁ κεραυνὸς οὐδὲν παρήγαγεν ἀποτέλεσμα. Ὁ Βερδιὲ ἔμενεν ἐνεός, ἀναζητῶν ν' ἀνεύρῃ νόημά τι εἰς αὐτό, τὸ ὁποῖον τοῦ ἔλεγον, ἀναλογιζόμενος κατὰ πόσον ἡ Γιλβέρτη ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ἐπιρροήν τινα οἱανδήποτε ἐπὶ τοῦ μαρκησίου. Καὶ ἐνόμιζεν ὅτι οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι, οἱ καθήμενοι ἐνώπιόν του ἦσαν νευρόσπαστα ἢ παράφρονες.

— Ἡ ἐπέμβασις τῆς Γιλβέρτης ; . Πῶς ἡ ἐπέμβασις τῆς Γιλβέρτης ;.. Τί σημαίνει τοῦτο ; Ἡ ἀνεψιά μου οὐδὲ κἂν γνωρίζει τὸν μαρκήσιον.

— Βεβαίως ὄχι, ἀπήντησεν ὁ Καπποὰ ὁριστικῶς ἐνθαρρυνθείς, ἀλλὰ γνωρίζει τὸν κόμητα.

— Τὸν κόμητα ;

— Τὸν κ. Ροβέρτον δὲ Μομβρέν, εἶπεν ἡ βαρεῖα φωνὴ τοῦ Γκενώ.. Τέλος πάντων τὸν νέον Μομβρέν !.. Οἱ νέοι μεταξύ των συμφιλιοῦνται !

Καὶ τὰς τελευταίας ταύτας λέξεις ἐπρόφερε μετά τινος γέλωτος ὁ κτηνίατρος· ἦτο γέλως βάναυσος, περιέχων ὑπαινιγμὸν χυδαίως εἰρωνικόν, ὅστις παρήγαγεν ἐπὶ τοῦ Βερδιὲ ἀποτέλεσμα ἀλλόκοτον, τὸν δυσηρέστησε, τὸν ἠνώχλησεν, ἐξήγειρε τὴν προσοχήν του διὰ μιᾶς.

(Ἔπεται συνέχεια).

Η ΑΛΩΣΙΣ ΤΟΥ ΟΧΥΡΩΜΑΤΟΣ

Φίλος μου ἀξιωματικός, ἀποθανὼν πρό τινων ἐτῶν ἐν Ἑλλάδι ἐκ τυφοειδοῦς πυρετοῦ, μοῦ ἀφηγήθη μίαν ἡμέραν τὴν πρώτην συμπλοκὴν εἰς τὴν ὁποίαν παρευρέθη· ἡ διήγησίς του μοῦ εἶχε προξενήσει τόσην ἐντύπωσιν, ὥστε εὐθὺς ἅμα ἔλαβα τὸν πρὸς τοῦτο καιρὸν τὴν ἔγραψα ἐκ μνήμης. Ἰδοὺ αὐτή.

Digitized by Google

« Ἔφθασα εἰς τὴν ἕδραν τοῦ συντάγματός μου τὴν 4ην Σεπτεμβρίου τὸ ἑσπέρας. Τὸν συνταγματάρχην μου εὗρον εἰς τὴν σκηνήν του. Κατὰ πρῶτον μὲ ὑπεδέχθη ὁπωσοῦν ἀποτόμως, ἀλλ' ἀφοῦ ἀνέγνωσε τὴν συστατικὴν τοῦ στρατηγοῦ Β.. ἤλλαξεν ὕφος καὶ μοῦ ἀπέτεινε ὀλίγας εὐμενεῖς λέξεις.

Μὲ ἐπαρουσίασε δὲ καὶ εἰς τὸν λοχαγόν μου, ὅστις κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐπέστρεφεν ἐκ κατοπτεύσεως.

Ὁ λοχαγὸς αὐτός, τὸν ὁποῖον μόλις ἐπρόφθασα νὰ γνωρίσω, ἦτο ὑψηλοῦ ἀναστήματος, μαυρειδερός, εἶχε δέ τι τὸ τραχὺ καὶ ἀποκρουστικὸν ἡ ἔκφρασίς του. Καταταχθεὶς ὡς στρατιώτης ἀπέκτησε τὸν βαθμὸν καὶ τὸ παράσημόν του εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης. Εἶχε φωνὴν ψιλὴν καὶ βραγχνήν, ἡ ὁποία ἀπετέλει ἀντίθεσιν παράδοξον μὲ τὸ μέγα ἀνάστημά του. Ἔμαθα κατόπιν ὅτι τὴν φωνὴν ἐκείνην ἐχρεώστει εἰς σφαῖραν, ἡ ὁποία τοῦ διεπέρασε τὸν θώρακα μετὰ τὴν μάχην τῆς Ἰένας.

Ὅτε ἤκουσε ὅτι ἠρχόμην ἐκ τῆς σχολῆς τοῦ Fontenebleau, ἔκαμεν ἕνα μορφασμὸν καὶ μοῦ εἶπε: «Ὁ ὑπολοχαγός μου ἐφονεύθη χθές»... Ἐκατάλαβα ὅτι ἤθελε νὰ εἴπῃ: «Σὺ θὰ μοῦ τὸν ἀναπληρώσῃς, καὶ δὲν μοῦ φαίνεσαι ἱκανὸς διὰ τοῦτο.» Μοῦ ἦλθεν εἰς τὸ στόμα ἀπόκρισις ὀλίγον ἐγγικτική, ἀλλ' ἐκρατήθην.

Ἡ σελήνη ἐν τούτοις ἐφάνη ἀνατείλασα ὄπισθεν τοῦ ὀχυρώματος τοῦ Σεβερίνου. Τὸ ὀχύρωμα ἦτο εἰς ἀπόστασιν δύο βολῶν κανονίου ἀπὸ τὰς σκηνάς μας. Ἦτο μεγάλη ἡ σελήνη καὶ κόκκινη, καθὼς συνήθως εἶναι ὅτε ἀνατέλλει, ἀλλὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ἐφαίνετο πολὺ μεγαλειτέρα τοῦ συνήθους. Ἐπὶ μίαν στιγμὴν αἱ γραμμαὶ τοῦ ὀχυρώματος διεγράφησαν μαῦραι ἐπὶ τοῦ λαμπροῦ δίσκου τῆς σελήνης. Ἐφαίνετο ὡς ὁ κῶνος ἡφαιστείου εἰς στιγμὴν ἐκρήξεως.

Εἷς παλαιὸς στρατιώτης πλησίον μου παρετήρησε τὸ χρῶμα τῆς σελήνης· «Κατακόκκινη εἶναι ἀπόψε, εἶπε. Σημεῖον ὅτι θὰ ἱδρώσωμεν αἷμα διὰ νὰ τὸ κυριεύσωμεν αὐτὸ τὸ διαβολοχύρωμα.» Ἤμην πάντοτε προληπτικός, καὶ ὁ οἰωνὸς αὐτός, κατ' ἐκείνην ἰδίως τὴν ὥραν, μοῦ ἐπροξένησε κακὴν ἐντύπωσιν. Ἐπλάγιασα, ἀλλ' ἀδύνατον νὰ κοιμηθῶ. Ἐσηκώθην καὶ ἐπεριπάτησα ἐπὶ ἀρκετὴν ὥραν, παρατηρῶν τὴν ἀτελεύτητον σειρὰν τῶν φώτων εἰς τὰ ὑψώματα πέραν τοῦ χωρίου τοῦ Σεβερίνου.

Ὅτε ἐνόμισα ὅτι ὁ ψυχρὸς ἀὴρ τῆς νυκτὸς μοῦ ἐδρόσισεν ἀρκούντως τὸ αἷμα, ἐπανῆλθα πλησίον τῆς πυρᾶς. Ἐσκεπάσθην καλὰ μὲ τὸν μανδύαν μου καὶ ἔκλεισα τοὺς ὀφθαλμούς, ἐλπίζων ὅτι δὲν θὰ τοὺς ἀνοίξω προτοῦ φέξῃ. Ἀλλ' ὁ ὕπνος δὲν ἤρχετο. Αἱ σκέψεις μου ἀνεπαισθήτως ἐτρέποντο ἐπὶ τὸ πενθιμώτερον. Ἀνελογιζόμην ὅτι μεταξὺ τῶν ἑκατὸν χιλιάδων ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἐκάλυπτον τὴν πεδιάδα ἐκείνην, δὲν εἶχον οὔτε ἕνα φίλον. Μοῦ ἤρχοντο εἰς τὸν νοῦν ὅσα ἤκουσα λεγόμενα περὶ τῶν χειρουργικῶν ἐγχειρίσεων εἰς τὰ πεδία τῆς μάχης. Ἡ καρδία μου ἔπαλλε ὁρμητικά. Μηχανικῶς διέθετα ἐν εἴδει θώρακος τὸ μανδίλιον καὶ τὸ χαρτοφυλάκιον ἐπὶ τοῦ στήθους μου· ἤμην κατάκοπος, ἀπεναρκούμην ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν, ἀλλ' ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν νέα τις σκέψις ἀπαίσιος μὲ ἐξύπνα διὰ μιᾶς.

Ἐπὶ τέλους ἡ κούρασις ὑπερίσχυσε καὶ ἐκοιμώμην βαθέως ὅτε ἐσήμανε τὸ ἐγερτήριον. Παρετάχθημεν εἰς γραμμήν, ἔπειτα τὰ ὅπλα ἐτοποθετήθησαν εἰς πυραμίδας, καὶ τὰ πάντα ἐφαίνοντο προαναγγέλλοντα ὅτι ἡ ἡμέρα θὰ διέλθῃ ἐν ἡσυχίᾳ.

Περὶ τὴν τρίτην ὥραν μετὰ μεσημβρίαν ἦλθε δρομαῖος εἷς ὑπασπιστὴς φέρων διαταγάς. Ἀμέσως ἐλάβομεν τὰ ὅπλα. Οἱ ἀκροβολισταὶ μας διεσπάρησαν εἰς τὴν πεδιάδα. Τοὺς ἠκολουθήσαμεν βραδέως καὶ μετὰ εἴκοσι λεπτὰ εἴδομεν μακρόθεν τὰς Ρωσσικὰς ἐμπροσθοφυλακὰς ἀποσυρομένας καὶ εἰσερχομένας εἰς τὸ ὀχύρωμα.

Μία πυροβολαρχία ἦλθε καὶ ἐτοποθετήθη εἰς τὰ δεξιά μας, μία ἄλλη εἰς τὰ ἀριστερά, ἀλλὰ καὶ αἱ δύο πολὺ πλησιέστερα εἰς τὸ ὀχύρωμα ἀπὸ ἡμᾶς. Ἤρχισαν καὶ αἱ δύο ζωηρὸν κανονοβολισμὸν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ὁ ὁποῖος ἀνταπεκρίθη ἐπίσης ζωηρῶς, ἐντὸς ὀλίγου δὲ νέφη καπνοῦ ἐσκέπασαν ἐντελῶς τὸ ὀχύρωμα τοῦ Σεβερίνου.

Τὸ σύνταγμα ἐπροφυλάττετο ἐν μέρει ἀπὸ τὸ πῦρ τῶν Ρώσσων, χάρις εἰς τὸ ταπεινὸν ὕψωμα ὄπισθεν τοῦ ὁποίου εὑρισκόμεθα. Αἱ σφαῖραί των, αἱ ὁποῖαι ἄλλως μᾶς ἤρχοντο σπανίως (διότι ἐπυροβόλουν κατὰ προτίμησιν κατὰ τῶν πυροβολιστῶν μας), διήρχοντο ἄνωθεν τῶν κεφαλῶν μας, ἢ τὸ πολὺ ἐξετίνασσον καθ' ἡμῶν χώματα καὶ μικροὺς λίθους.

Ὅτε μᾶς ἐδόθη ἡ διαταγὴ νὰ προχωρήσωμεν, ὁ λοχαγός μου ἔστρεψε τὸ βλέμμα πρὸς ἐμὲ καὶ μὲ παρετήρησεν μετά τινος προσοχῆς, τόσον ὥστε ἠναγκάσθην νὰ στρίψω δὶς ἢ τρὶς τὸν νεαρὸν μύστακά μου μὲ ὕφος ὅσον τὸ δυνατὸν πλέον ἀφειμάνιον. Ἄλλως, δὲν ἤμην φοβισμένος. Ὁ μόνος φόβος τὸν ὁποῖον ᾐσθανόμην ἦτο μὴ ἐκληφθῶ ὡς φοβούμενος, αἱ δὲ σφαῖραι αἱ ὁποῖαι ἔπιπταν ἀβλαβῶς πλησίον μας συνετέλουν εἰς τὸ νὰ διατηροῦν τὴν ἡρωϊκήν μου ἐκείνην ἀταραξίαν. Καὶ ἐνταυτῷ εἶχα τὴν εὐάρεστον διὰ τὴν φιλοτιμίαν μου συναίσθησιν ὅτε ἤμην ἐκτεθειμένος εἰς κίνδυνον ἀληθῆ, διότι ἐπὶ τέλους εὑρισκόμην ὑπὸ τὸ πῦρ τοῦ ἐχθροῦ, ἤμην κατευχαρι-

Digitized by Google

στημένος διὰ τὴν ἀταραξίαν μου καὶ ἀνελογιζόμην εὐαρέστως πῶς θὰ διηγηθῶ τὴν ἅλωσιν τοῦ ὀχυρώματος τοῦ Σεβερίνου εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Κυρίας Β. εἰς τὰ Παρίσια.

Ὁ συνταγματάρχης διῆλθεν ἔφιππος ἐνώπιον τοῦ λόχου μας. Μοῦ ἀπέτεινε τὸν λόγον: «Αἴ, φίλε μου, σκοῦρα θὰ τὰ εὕρῃς σήμερον, διὰ πρώτην φοράν.»

Ἐμειδίασα μὲ ὕφος ἀρειμάνιον τινάζων τὸ μανίκιόν μου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶχε ῥίψει σκόνιν μία σφαῖρα πεσοῦσα εἰς ἀπόστασιν τριάκοντα βημάτων.

Οἱ Ρῶσσοι, ὡς φαίνεται, παρετήρησαν ὅτι αἱ σφαῖραί των δὲν ἔφερον τὸ ποθούμενον ἀποτέλεσμα, διότι τὰς ἀντικατέστησαν μὲ ὀβούζια, τὰ ὁποῖα ἠδύναντο εὐκολώτερα νὰ μᾶς προσβάλουν ἐντὸς τοῦ κοιλώματος ὅπου εὑρισκόμεθα. Ἓν τεμάχιον ὀβουζίου μοῦ ἔρριψε ἀπὸ τὴν κεφαλὴν τὸ κράνος μου καὶ ἐφόνευσεν ἕνα στρατιώτην πλησίον μου.

— Καλὰ τὴν ἔχεις, μοῦ εἶπεν ὁ λοχαγός, ἐνῷ ἐσήκονα ἀπὸ κάτω τὸ κράνος μου· τὴν ἐγλύττωσες διὰ σήμερον.» Ἤμην ἐν γνώσει τῆς στρατιωτικῆς ταύτης προλήψεως καθ' ἣν τὸ ἀξίωμα non bis in idem ἐφαρμόζεται εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης, καθὼς καὶ εἰς τὸ δικαστήριον. Ἔθεσα ὑπερηφάνως τὸ κράνος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου. «Δὲν εἶνε τρόπος αὐτὸς νὰ σὲ ἀναγκάζουν νὰ χαιρετᾷς», εἶπον προσπαθήσας νὰ κάμω τὸν εὔθυμον. Ὁ ἀστεϊσμός μου ἐθεωρήθη ὑπὸ τὰς περιστάσεις ὡς ἐπιτυχής.—«Σὲ συγχαίρω, ἐπανέλαβεν ὁ λοχαγός. Δὲν θὰ πάθῃς τίποτε πλέον, καὶ ἀπόψε θὰ διοικῇς σὺ τὸν λόχον, διότι τὸ κατ' ἐμὲ ἔχω τὸ προαίσθημα ὅτι τὰ πράγματα κορώνουν. Ὁσάκις ἐπληγώθην, πάντοτε ὁ ἀξιωματικὸς εἰς τὸ πλάγι μου ἐκτυπήθη ἀπὸ κούφια σφαῖραν· πάντοτε δέ, ἐπρόσθεσε μὲ ταπεινοτέραν φωνήν, καὶ ὡσὰν νὰ ἐντρέπετο σχεδόν, πάντοτε τὸ ὄνομά των ἤρχιζεν ἀπὸ Π.

Ἀπεκρίθην ὡς ἄνθρωπος μὴ πιστεύων εἰς τὰ τοιαῦτα. Οἱ περισσότεροι εἰς τὴν θέσιν μου θὰ ἔκαμναν τὸ ἴδιον. Ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς περισσοτέρους θὰ ἐπροξένουν ἐντύπωσιν ὅσην καὶ εἰς ἐμὲ οἱ προφητικοὶ ἐκεῖνοι λόγοι. Ἀλλὰ νεοσύλλεκτος ἐγὼ συνησθανόμην ὅτι δὲν ἠδυνάμην νὰ ἐμπιστευθῶ εἰς οὐδένα ἄλλον τὰς σκέψεις μου καὶ ὅτι τὸ καθῆκόν μου ἦτο νὰ ἐπιδεικνύω στωϊκὴν ἀταραξίαν.

Μετὰ ἡμίσειαν περίπου ὥραν τὸ πῦρ τῶν Ρώσσων ἐξησθένισεν οὐσιωδῶς. Τότε ἐξήλθομεν τοῦ κοιλώματος ὅπου ἐπροφυλαττόμεθα διὰ νὰ πορευθῶμεν κατὰ τοῦ ὀχυρώματος.

Τὸ σύνταγμά μας εἶχε τρεῖς λόχους· ὁ δεύτερος λόχος διετάχθη νὰ προσβάλῃ τὸ ὀχύρωμα ἐκ τοῦ πλαγίου διὰ τῆς φάραγγος· οἱ δύο ἄλλοι λόχοι διετάχθησαν νὰ κάμουν τὴν ἔφοδον. Ἤμην εἰς τὸν τρίτον λόχον.

Ἅμα ἀνέβημεν τὸ μικρὸν ὕψωμα τὸ ὁποῖον μᾶς ἐπροφύλαττε, ὁ ἐχθρὸς μᾶς ἐχαιρέτισε μὲ πυκνὸν τουφεκισμὸν ἀλλὰ δὲν μᾶς ἔβλαψε πολύ. Ὁ συριγμὸς τῶν σφαιρῶν μὲ ἐξίππασε. Ἔστρεφα συχνάκις τὴν κεφαλήν. Τοῦτο ἐπροκάλεσε χαριεντισμούς τινας ἐκ μέρους τῶν συστρατιωτῶν μου, οἱ ὁποῖοι ἦσαν πλέον ἐξῳκειωμένοι μὲ αὐτὸν τὸν ἦχον.—Τὸ κάτω κάτω, εἶπον κατ' ἐμαυτόν, μία μάχη ἐπὶ τέλους δὲν εἶνε τόσον φοβερὸν πρᾶγμα!

Ἐπροχωροῦμεν τροχάδην. Προηγοῦντο οἱ ἀκροβολισταί. Ἔξαφνα οἱ Ρῶσσοι ἔκραξαν τρὶς *οὐρά*, τρία *οὐρά* τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο, καὶ ἔπειτα ἐσιώπησαν καὶ δὲν ἐτουφέκιζαν. «—Δέν μου ἀρέσει αὐτὴ ἡ σιωπή, εἶπεν ὁ λοχαγός. Δὲν εἶναι καλὸν σημεῖον.»

Ἐνῷ ἐτρέχομεν, ἐσκεπτόμην ὅτι οἱ ἰδικοί μας ἔκαμναν πολὺν θόρυβον καὶ συνέκρινα τὰς ταραχώδεις κραυγάς των μὲ τὴν ἐπιβλητικὴν σιωπὴν τοῦ ἐχθροῦ.

Ἐντὸς ὀλίγου ἐφθάσαμεν πρὸ τοῦ ὀχυρώματος. Αἱ σφαῖραί μας εἶχον συντρίψει τὰ χαρακώματα καὶ ἀναστατώσει τὴν γῆν γύρω αὐτῶν. Οἱ στρατιῶται μας ὥρμησαν εἰς αὐτὰ τὰ πρόσφατα ἐρείπια κραυγάζοντες *Ζήτω* μὲ δύναμιν μεγαλειτέραν ἢ ὅσην θὰ ἐδικαιοῦτό τις νὰ περιμένῃ ἀπὸ ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι εἶχον ἤδη φωνάξει τόσον πολύ.

Ὕψωσα τοὺς ὀφθαλμούς. Ποτέ μου δὲν θὰ λησμονήσω τὸ θέαμα ἐκεῖνο. Ὁ καπνὸς εἶχεν ὅλος σχεδὸν ἀνυψωθῇ καὶ ἐκρέματο ἐν εἴδει θόλου εἴκοσι περίπου πόδας ὑπεράνω τοῦ ὀχυρώματος. Διὰ μέσου ἀτμοῦ κυανολεύκου διεκρίνοντο ὄπισθεν τοῦ ἡμικαταστραφέντος προχώματος οἱ Ρῶσσοι στρατιῶται, κρατοῦντες ὑψηλὰ τὸ ὅπλον, ἀκίνητοι ὡς ἀγάλματα. Μοῦ φαίνεται ὅτι τοὺς βλέπω ἀκόμη τὸν καθένα χωριστά, μὲ τὸν ἀριστερὸν ὀφθαλμὸν προσηλωμένον ἐπάνω μας, τὸν δὲ δεξιὸν κρυμμένον ὑπὸ τὸ ἀνυψωμένον ὅπλον Εἰς ἓν φάτνωμα, ὀλίγους πόδας μακρὰν μου, ἕνας στρατιώτης ἵστατο πλησίον πυροβόλου κρατῶν εἰς χεῖρας θρυαλλίδα.

Ἐρρίγησα καὶ ἐνόμισα ὅτι ἦλθεν ἡ τελευταία μου ὥρα. «Τώρα θὰ χορεύσωμεν, ἀνέκραξεν ὁ λοχαγός μου. Καλὴν νύκτα!» Ἦσαν αὗται αἱ τελευταῖαι λέξεις του τὰς ὁποίας ἤκουσα.

Αἴφνης ἐντὸς τοῦ ὀχυρώματος ἀντήχησεν ὁ κρότος τῶν τυμπάνων, καὶ εἶδον διὰ μιᾶς ὅλα τὰ ὅπλα διευθυνόμενα πρὸς ἡμᾶς. Ἔκλεισα τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἤκουσα κρότον τρομερὸν καὶ μετ' αὐτὸν ἀμέσως κραυγὰς καὶ γογγυσμούς· ἤνοιξα τοὺς ὀφθαλμούς, ἀπορῶν ὅτι ἤμην εἰσέτι ζωντανός. Τὸ ὀχύρωμα ἦτο ἐκ νέου *σκεπασμένον* ἀπὸ καπνόν. Γύρω μου ἔκειντο πάμπολλοι νεκροὶ καὶ πληγωμένοι. Ὁ λοχαγός μου νεκρὸς ἔμπρο-

Digitized by Google

σθέν μου· μία σφαῖρα εἶχε κατασυντρίψει τὴν κεφαλήν του, τὰ δὲ ἐνδύματά μου ἦσαν σκεπασμένα ἀπὸ τὸ αἷμά του καὶ ἀπὸ τὰ μυαλά του. Ἐξ ὅλου τοῦ λόχου μου δὲν ἔμεναν ἐπὶ ποδὸς εἰμὴ ἕξ μόνον στρατιῶται κ' ἐγώ.

Μετὰ τὴν καταστροφὴν αὐτὴν ἐπῆλθε μιὰ στιγμὴ γενικῆς καταπλήξεως. Ὁ συνταγματάρχης, μὲ τὸ πηλήκιόν του εἰς τὴν ἄκραν τοῦ γυμνοῦ ξίφους του, ἀνῆλθε πρῶτος τὸ πρόχωμα κραυγάζων «Ζήτω ὁ αὐτοκράτωρ.» Ὅλοι οἱ ἐπιζῶντες τὸν ἠκολουθήσαμεν. Τὰ κατόπιν δὲν τὰ ἐνθυμοῦμαι καθαρῶς. Δὲν γνωρίζω πῶς εἰσήλθομεν ἐντὸς τοῦ ὀχυρώματος. Ἡ συμπλοκὴ ἐξηκολούθησε σῶμα πρὸς σῶμα ἐν τῷ μέσῳ καπνοῦ τόσον πυκνοῦ ὥστε δὲν ἔβλεπεν ὁ εἷς τὸν ἄλλον· ὑποθέτω ὅτι ἐπολέμησα κ' ἐγώ, διότι εἶδα κατόπιν τὴν σπάθην μου αἱματόφυρτον. Ἐπὶ τέλους ἤκουσα νὰ φωνάζουν Νίκη! ὁ δὲ καπνὸς ὠλιγόστευσε, ὥστε εἶδα τὰ πτώματα καὶ τὰ αἵματα, ὑπὸ τὰ ὁποῖα ἐκρύπτετο τὸ ἔδαφος τοῦ ὀχυρώματος. Ἰδίως τὰ πυροβόλα ἦσαν σκεπασμένα ἀπὸ σωροὺς πτωμάτων. Διακόσιοι περίπου ἄνδρες φέροντες τὴν γαλλικὴν στολὴν ἦσαν ὄρθιοι, ἄνευ τάξεως. Τινὲς ἐξ αὐτῶν ἐγέμιζαν τὸ ὅπλον, ἄλλοι ἐσφόγγιζον τὴν λόγχην. Ἕνδεκα αἰχμάλωτοι Ρῶσσοι ἦσαν μεταξὺ αὐτῶν.

Ὁ συνταγματάρχης ἔκειτο ὕπτιος αἱματόφυρτος ἐπὶ συντετριμμένου βλητοφόρου πρὸς τὸ μέρος τῆς φάραγγος. Στρατιῶται τινὲς τὸν ἐπερικύκλωναν. Ἐπλησίασα κ' ἐγώ. —«Ποῦ εἶναι ὁ ἀρχαιότερος λοχαγός; ἠρώτα ὁ συνταγματάρχης ἕνα λοχίαν. Ὁ λοχίας ὕψωσε ἐκφραστικώτατα τοὺς ὤμους.—Καὶ ὁ ἀρχαιότερος ὑπολοχαγός;—Ἰδοὺ ὁ κύριος ποῦ ἦλθε χθές, ἀπεκρίθη ἀταράχως ὁ λοχίας. Ὁ συνταγματάρχης ἐμειδίασε πικρῶς.—Λοιπόν, κύριε ὑπολοχαγέ, μοῦ εἶπε, εἶσαι ὁ διοικῶν ἐδῶ. Διάταξε ἀμέσως νὰ ὀχυρωθῇ τὸ ὄπισθεν ἄνοιγμα τοῦ ὀχυρώματος, διότι ὁ ἐχθρὸς εἶναι δυνατὸς ἀκόμη. Ἀλλὰ ὁ στρατηγὸς Κ. θὰ σὲ ὑποστηρίξῃ.—Συνταγματάρχα, εἶπον, εἶσθε βαρέως πληγωμένος;

—Ὄχι παίζομεν! Ἀλλὰ ἐπήραμεν τὸ ὀχύρωμα.

B*

Δὲν συνδέονται διὰ φιλίας ἀνὴρ καὶ γυνὴ οἵτινες θὰ ἠδύναντο νὰ συνδεθῶσι δι' ἔρωτος.

—

Ὁ ἔρως καὶ ἡ φιλία ἀγαπῶνται ὡς ἀδελφοὶ ἔχοντες κληρονομίαν πρὸς διανομήν.

—

Ἡ νεότης δικάζει, τὸ γῆρας συγχωρεῖ.

ΥΓΙΕΙΝΗ

Ο ΦΟΒΟΣ

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι ἐν τῇ ποιητικῇ των φαντασίᾳ ἐξ ὅλων τῶν φαινομένων τῆς φύσεως ἐδημιούργουν θεότητας, ἐπροσωποποίησαν καὶ αὐτὰ τὰ αἰσθήματα τοῦ ἀνθρώπου, μεταξὺ δ' αὐτῶν καὶ τὸ ἀνεξιχνίαστον καὶ ἄνανδρον τοῦτο πάθος. Ἐθεώρουν τὸν *φόβον* ὡς κακοποιόν τινα θεότητα καὶ προσέφερον αὐτῷ θυσίας, ὅπως τὸν ἐξευμενίσωσι καὶ τὸν ἀποδιώξωσι τῆς καρδίας τῶν στρατιωτῶν ἐν καιρῷ πολέμου καὶ μάχης.

Ἡ σημερινὴ ὅμως ἐπιστήμη παραδέχεται, ὅτι ὁ φόβος εἶνε φαινόμενον ἀπορρέον ἐκ δυνάμεως ἀνεξαρτήτου ἀπὸ τῆς ἡμετέρας θελήσεως, πηγάζον δηλαδὴ ἔκ τινος *ἀντανακλαστικῆς* ἐνεργείας. *Ἀντανάκλασιν* δὲ λέγοντες, ἐννοοῦμεν τὴν ἰδιότητα ἐκείνην τοῦ νευρικοῦ ἡμῶν συστήματος, δυνάμει τῆς ὁποίας κάμνομεν *κινήσεις* χωρὶς προηγουμένως ν' ἀντιληφθῶμεν ἢ νὰ αἰσθανθῶμεν τὰς ἐντυπώσεις, αἱ ὁποῖαι τὰς παρήγαγον.

Εἶνε γνωστόν, ὅτι τὰ καθ' ὅλην τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἡμετέρου σώματος ἐξηπλωμένα αἰσθητικὰ νεῦρα συναθροίζονται εἰς μεγαλειτέρους κλάδους καὶ ἀπολήγουσιν ἄλλα μὲν εἰς τὸν ἐγκέφαλον, ἄλλα δὲ εἰς τὸν νωτιαῖον μυελόν, ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου δὲ καὶ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ ἀναχωροῦσι πάλιν ἄλλα νεῦρα καὶ διακλαδοῦνται εἰς ὅλα τὰ ὄργανα τοῦ σώματός μας καὶ θέτουσιν αὐτὰ εἰς κίνησιν.

Ἐὰν λοιπὸν ἐγγίσωμεν ἢ ἐρεθίσωμεν καθ' ἕνα οἱονδήποτε τρόπον αἰσθητικόν τι νεῦρον, ὁ ἐρεθισμὸς μεταβιβάζεται εἰς τὸ νευρικὸν κέντρον, εἰς τὸν ἐγκέφαλον ἢ τὸν νωτιαῖον μυελόν, οὗτος δ' ἐπιτάσσει διὰ τῶν κινητικῶν νεύρων τὰ ἐρεθισθέντα ὄργανα νὰ κάμωσι τὰς ἀντιστοίχους κινήσεις.

Διπλῆς φύσεως εἶνε αἱ ἀπαντήσεις αὗται τοῦ ἐγκεφάλου εἰς τοὺς ἔξωθεν προερχομένους ἐρεθισμούς, γίνονται δηλαδὴ ἢ ἐν συνειδήσει ἢ ἄνευ τῆς συνειδήσεως ἡμῶν. Ἐν συνειδήσει κίνησις εἶνε π. χ. τὸ ῥῖγος τὸ ὁποῖον αἰσθανόμεθα ἐξερχόμενοι ἐκ θερμοῦ δωματίου εἰς τὸν ψυχρὸν ἀέρα, ἐπειδὴ συμβαίνει, καθ' ἣν στιγμὴν αἰσθανόμεθα καὶ τὸ ψῦχος, παρομοία κίνησις εἶνε καὶ ἡ βήξ, ἐνῷ αἱ συστολαὶ καὶ αἱ διαστολαὶ τῆς ἴριδος, ἕνεκα τοῦ πολλοῦ ἢ ὀλίγου φωτός, γίνονται ἄνευ τῆς ἡμετέρας ἐπιγνώσεως.

Αἱ φάσεις τοῦ φόβου εἶνε πολλαὶ καὶ διάφοροι: ἡ ἔκπληξις, ὁ τρόμος, ἡ δειλία καὶ ἡ φρίκη διακρίνονται ἀπ' ἀλλήλων κατὰ τὸν βαθμόν, καθ' ὃν ἐσωτερικῶς, ἄνευ τῆς συνειδήσεως

Digitized by Google

ἡμῶν, ἐξηγέρθησαν ἢ παρελύθησαν ἐπὶ στιγμὴν τὰ νευρικὰ ἡμῶν κέντρα.

Ὁ ἄφοβος ἄνθρωπος πλεονεκτεῖ τοῦ δειλοῦ εἰς ὅλας τὰς περιστάσεις τοῦ βίου, διότι καὶ ὡς στρατιώτης, ἐν τῷ πεδίῳ τῆς μάχης, αὐτὸς διὰ τῆς ἀπαθείας του εὐκολώτερον διαφεύγει τὸν θάνατον καὶ διὰ τῆς ἀφοβίας του τρέπει τὸν δειλὸν ἐχθρὸν εἰς φυγήν, ὡς φιλήσυχος δὲ ἀστός, ἐν καιρῷ ἐπιδημίας, δὲν κινεῖ τὸν οἰκτόν μας ὡς ὁ ὀλιγόψυχος, ὁ ὁποῖος μαστιζόμενος ὑπὸ τοῦ φόβου βλέπει πανταχοῦ ἀσθενεῖς, μιάσματα καὶ ψυχοῤῥαγοῦντας· ἡ παραμικρὰ ἀδιαθεσία τὸν ῥίπτει εἰς τὴν κλίνην, ὠχριᾷ, ῥιγοῖ καὶ ἀπελπίζεται ἐκ τῆς ἀθωοτέρας διηγήσεως, οὕτω δὲ ἐξαντλεῖ κατὰ μικρὸν τὰς σωματικάς του δυνάμεις καὶ γίνεται εὐπροσβλητότερος ὑπὸ τοῦ νοσηροῦ μιάσματος.

Συμβουλεύων ὁ Σενέκας γαλήνην τοῦ πνεύματος ἐν ταῖς λύπαις καὶ τοῖς κινδύνοις, λησμονεῖ ὅτι πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται καθ' ὅλα ὑγιὴς κρᾶσις καὶ λειτουργίαι τοῦ σώματος ἱκαναὶ ν' ἀντιστῶσι καὶ νὰ νικήσωσι τὴν πρώτην καὶ αἰφνιδίαν ἐκ τοῦ κινδύνου ἐντύπωσιν, οὖσαν ἄμεσον ἀποτέλεσμα τοῦ φόβου μὴ χάσωμεν τὴν ζωήν.

Τὸ αἴσθημα τῆς φιλοζωΐας εἶνε τόσον ἰσχυρὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὥστε, νομίζομεν, ἀπαιτεῖται ἀρκετὴ δόσις γενναιότητος διὰ ν' αὐτοκτονήσῃ τις, διὰ νὰ μεταβῇ δηλαδὴ ἐκ τοῦ γνωστοῦ τούτου, ἔστω καὶ κακίστου κόσμου εἰς ἄγνωστον, πλήρη ἀορίστων ἐλπίδων καὶ προσδοκιῶν.

Ὁ φόβος ἐξαρτᾶται κυρίως ἐκ τῆς κράσεώς μας, ἐκ τῆς ἀτομικῆς ἡμῶν εὐαισθησίας καὶ εἶνε διάφορος κατὰ τὰ διάφορα ἄτομα, δύναμαι δὲ νὰ εἴπω καὶ κατὰ τὰ διάφορα ἐπαγγέλματα. Καὶ πράγματι, ὁ στρατιώτης ὁ ἀντιμετωπίζων ἀφόβως τὸν θάνατον εἰς τὸ πῦρ τῶν μαχῶν, ὁ ἀκαταπαύστως ἀκούων νὰ συρίζωσιν ἐγγὺς τῶν ὤτων του ἄπειροι φονικαὶ σφαῖραι, ὁ ἐφορμῶν μανιωδῶς κατὰ τῆς θανατηφόρου αἰχμῆς τῶν λογχῶν τοῦ ἐχθροῦ, δὲν εἰσέρχεται ἄνευ δειλίας τινὸς καὶ φόβου εἰς μίαν αἴθουσαν νοσοκομείου, πλήρη ἀσθενῶν ἐπιδημικῶν, ἐνῷ ὁ ἰατρὸς ἐπισκέπτεται αὐτοὺς καθ' ἑκάστην χωρὶς ν' ἀναλογισθῇ κἂν τὸν κίνδυνον. Ὁ ναυτικὸς μένει γαλήνιος καὶ ἀπαθὴς ἐνώπιον τῶν μεγίστων κινδύνων, ἐν μέσῳ τῶν ἀγριωτέρων τρικυμιῶν, ἐν ᾧ ὁ ἐπιβάτης τρέμει ἐκ τοῦ φόβου μὴ τὸν καταπίωσιν ἐν μιᾷ στιγμῇ τὰ μαινόμενα ἐκεῖνα τῆς θαλάσσης κύματα. Καὶ ἡ μοναξία εἶνε πολλάκις παραίτιος φόβου, ἐπειδὴ ἐν αὐτῇ βαθμηδὸν ἐρεθίζονται τὰ νεῦρα τοῦ ἀνθρώπου καὶ περιπίπτουσιν εἰς ἀνώμαλον κατάστασιν.

Οὐχὶ μικρὰν ἐπίδρασιν ἐξασκοῦσιν ἐπὶ τῆς γενναιότητος καὶ τοῦ φόβου αἱ μεταβολαὶ τῆς ἀτμοσφαίρας, τὸ ποιὸν καὶ τὸ ποσὸν τῶν τροφῶν καὶ ἡ διάθεσις, ἐν γένει, τοῦ σώματός μας. Τὸ φαινόμενον τοῦτο παρετηρήθη πολλάκις εἰς τοὺς στρατούς· σπουδαίως ἀπειλεῖται ἡ ἐπιτυχὴς ἔκβασις τῆς μάχης, ἐὰν εἰς αὐτὴν σταλῶσι στρατιῶται νηστικοὶ ἢ ἀνεπαρκῶς τροφοδοτούμενοι. Διὰ τῆς τροφῆς ἀποκαθίσταται ὁμαλωτέρα ἡ κυκλοφορία τοῦ αἵματος, αἱ δυνάμεις ἀνανεοῦνται καὶ ἐντείνονται, οὕτω δὲ δύνανται καὶ οἱ μᾶλλον δειλοὶ νὰ διαπράξωσιν ἐνίοτε ἡρωϊκὰ κατορθώματα. Δικαίως εἶπον, ὅτι ἡ πεῖνα εἶνε κακὴ σύμβουλος, διότι ἐλλειπουσῶν τῶν σωματικῶν δυνάμεων καὶ ἡ ψυχὴ μάτην ἀγωνίζεται νὰ φανῇ ἰσχυρά, ἐπειδὴ τὸ σῶμα δὲν δύναται ν' ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς ἀπαιτήσεις. Διὰ τοῦτο μεγάλην προσοχὴν πρέπει νὰ καταβάλλωσιν οἱ ἀρχηγοὶ τῶν στρατῶν εἰς τὴν τροφοδότησιν αὐτῶν ἐν καιρῷ πολέμου καὶ εἰς τὸ ποιὸν τῶν παρεχομένων τροφῶν, αἱ ὁποῖαι ἀτυχῶς καὶ ἐν καιρῷ εἰρήνης ἀκόμη δὲν ἀνταποκρίνονται πάντοτε εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ὑγιεινῆς.

Τὰ συμπτώματα τοῦ φόβου εἶνε πολλὰ καὶ ἐνδιαφέροντα· οὕτω π.χ. ἄλλων μὲν τὸ σῶμα τρέμει, συγκρούονται οἱ ὀδόντες, ἀνορθοῦνται αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς, αἱ κνῆμαι συγκάμπτονται, ἡ ἐπιδερμὶς περιχέεται ὑπὸ ψυχροῦ ἱδρῶτος καὶ αἱ τρίχες της ἀνορθοῦνται καὶ αὐταί, παράγουσαι τὸ φαινόμενον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον συνήθως ἀποκαλοῦμεν *ἀνατριχίλαν*, ἡ κυκλοφορία ἐπιταχύνεται, προκαλοῦσα σφοδροὺς τῆς καρδίας παλμούς, στενοκαρδίαν καὶ εἶδός τι συμφορήσεως, ἄλλων δὲ τὸ πρόσωπον γίνεται ὠχρὸν καὶ πελιδνὸν καὶ ἡ κυκλοφορία τοῦ αἵματος βραδύνει τόσον, ὥστε ν' ἀπειλῇ αἰφνίδιον θάνατον ἐκ συγκοπῆς.

Ἐκτὸς ὅμως τῶν εἰδῶν τούτων τοῦ κοινοῦ φόβου ὑπάρχει καὶ ἑτέρα φάσις δειλίας, ἡ ὁποία ἐθεωρεῖτο μέχρις ἐσχάτων ἀνεξιχνίαστος καὶ εἶνε ἀκόμη τοιαύτη, συγκαταλέγεται δὲ μεταξὺ τῶν ἀσθενειῶν.

Ἡ ἐπιστήμη δὲν κατώρθωσεν ἀκόμη ν' ἀνεύρῃ τὰς αἰτίας οὔτε τῶν ἀσθενειῶν τούτων οὔτε τοῦ εἴδους τούτου τῆς παραδόξου δειλίας, τὴν ὁποίαν ἀποκαλεῖ, κατὰ τὸν γερμανὸν Βέστφαλ, *ἀγοραφοβίαν*.

Καὶ περὶ μὲν τῆς ἐπιτυχοῦς ἢ ἀνεπιτυχοῦς ἐκλογῆς τοῦ ὀνόματος δὲν ἐνδιαφερόμεθα, ἐννοοῦμεν δὲ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο τοὺς ἔχοντας τὸ ὅλως περίεργον πάθος τοῦ νὰ φοβῶνται, ὅταν διέρχωνται μίαν ἀγοράν, ἢ μίαν πλατεῖαν, ἢ μίαν ἔρημον ὁδόν, ἢ ὅταν εἰσέρχωνται εἰς μίαν αἴθουσαν, ἢ εἰς μίαν ἐκκλησίαν, ἢ εἰς τὸ θέατρον, ἢ καὶ εἰς ἄλλα μέρη πλήρη ἀνθρώπων.

Ὁ φόβος των δὲν εἶνε ἁπλῆ δειλία, προερχομένη ἐκ συστολῆς ἢ ὑπερμέτρου αἰδημοσύνης, ἀλλ' εἶνε μέγα καὶ φοβερὸν πάθος, τὸ ὁποῖον

Digitized by Google

τοὺς κάμνει νὰ χάνουν τὰς αἰσθήσεις των ἐν ἀκαρεῖ, νὰ λιποθυμῶσι καὶ νὰ πίπτωσι κατὰ γῆς ἀναίσθητοι.

Ὁ γράφων τὰς γραμμὰς ταύτας ἐγνώρισε γυναῖκα, ἡ ὁποία ἐπὶ ὅλην δεκαεξαετίαν δὲν ἐξῆλθε τοῦ δωματίου της χωρὶς νὰ συνοδεύηται ὑπ' ἄλλου, δὲν ἐξῆλθε τῆς οἰκίας της παρὰ ἐποχουμένη, δὲν ἔκαμε τὰς ἀγορὰς της — τὰς ὁποίας κάμνει αὐτοπροσώπως ὡς ἀνήκουσα εἰς κατωτέραν κοινωνικὴν τάξιν—παρὰ ἐφ' ἁμάξης. Καὶ ὅμως εἶνε καθ' ὅλα ὑγιὴς καὶ εὔρωστος καὶ ἀπέκτησε τέκνα. Τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ φόβου, ὡς εἴπομεν καὶ ἀνωτέρω, εἶνε μᾶλλον ἀσθένεια, ὑπαγομένη εἰς τὴν ἀμέτρητον ἐκείνην σειρὰν τῶν φάσεων τοῦ ὑστερισμοῦ, ἀλλ' ὁπωσδήποτε φόβος εἶνε καὶ αὐτή.

Τὰ παιδία εἶνε φύσει δειλά: φοβοῦνται τὴν ἐρημίαν καὶ τὸ σκότος, φοβοῦνται φαντασιώδεις τινὰς ἰδέας, τὰς ὁποίας ὅμως ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γεννῶσιν εἰς τὸ πνεῦμά των αἱ διηγήσεις τῶν ὑπηρετῶν κτλ. Ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ ἐξαφανίζεται ὁ φόβος οὗτος.

Οἱ μᾶλλον ὅμως ἐπιρρεπεῖς εἰς τὸν φόβον ἄνθρωποι εἶνε οἱ ἔχοντες εὐερέθιστον καὶ νοσηρὰν φαντασίαν, αἱ νευροπαθεῖς φύσεις, οἱ ἀναιμικοὶ καὶ τέλος ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων αἱ σωματικαὶ δυνάμεις ὁλονὲν ἐξαντλοῦνται εἴτε ἕκτινος σωματικοῦ ἐλαττώματος εἴτε ἐκ χρονίας τινὸς παθήσεως.

Τὰ θεραπευτικὰ μέσα κατὰ τοῦ φόβου εἶνε διάφορα κατὰ τὰς διαφόρους περιστάσεις καὶ τὰ ἄτομα. Διὰ τοὺς ἀναιμικοὺς συμβουλεύομεν τονικὰ φάρμακα σιδηροῦχα καὶ θαλάσσια λουτρά, διὰ τοὺς νευρικοὺς καὶ εὐερεθίστους ἀντισπασμωδικὰ καὶ διὰ τοὺς ὀλιγοψύχους ξιφομαχίαν, ἱππασίαν, σωματικὰς ἀσκήσεις κτλ.

Δρ. Φλς.

Η ΥΠΕΡΜΕΤΡΟΣ ΠΟΛΥΤΕΛΕΙΑ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ

Πολλὰ γαλλικὰ φύλλα ὕψωσαν τελευταῖον φωνὴν κατὰ τῆς σπατάλης, ἥτις γίνεται ἐν Παρισίοις ἕνεκα τοῦ κατηραμένου συρμοῦ. Πρὸ πάντων δὲ ἡ ἐπίθεσις γίνεται κατὰ τῶν δεσποινίδων, αἵτινες φέρουσι πολυτελεστάτας ἐνδυμασίας, ὅπως καὶ αἱ ὕπανδροι γυναῖκες (ὡς ἂν δῆθεν ἡ σπατάλη τούτων νὰ ἔχῃ λόγον τινὰ δεδικαιολογημένον). Καὶ αἱ δεσποινίδες σήμερον ἐξέρχονται εἰς Παρισίους φέρουσαι μεταξίνας ἐνδυμασίας καὶ πλουσιώτατον κόσμον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ ἐπὶ τοῦ στήθους. Ὅ,τι δὲ αὐξάνει τὴν δαπάνην εἶνε ἡ βραχεῖα διάρκεια τῶν ἐνδυμασιῶν τούτων, διότι πρότερον μία ἐνδυμασία διήρκει τοὐλάχιστον μίαν ἐποχὴν τοῦ ἔτους, τώρα δὲ μόλις διαρκεῖ ὀλίγας ἑβδομάδας. Ἐὰν δέ τις κυρία ἐδαπάνα πρότερον 20,000 δραχμῶν κατ' ἔτος! (τὸ ποσὸν τοῦτο σημειοῦσι τὰ γαλλικὰ φύλλα), σήμερον δαπανᾷ τὸ διπλάσιον. Ἀλλ' ἐνταῦθα δὲν πρέπει νὰ λάβωμεν τὴν λέξιν δαπανᾷ εἰς τὴν κυρίαν αὐτῆς σημασίαν, διότι συχνὰ χρεωστεῖται τὸ ποσὸν τοῦτο, ὁ δὲ ῥάπτης ἢ ἡ μοδίστα περιμένουσι μέχρις οὗ ἀποθάνωσιν οἱ θεῖοι ἢ πάππος τις πλούσιος, τοῦ ὁποίου ἡ κληρονομία θὰ ἐπαρκέσῃ εἰς πληρωμὴν τῶν χρεῶν. Ἐν Παρισίοις ὑπάρχουσι ῥαπτικὰ καταστήματα, τὰ ὁποῖα εὑρίσκονται εἰς ἀνθηρὰν κατάστασιν, καίτοι πελάται των τινὲς χρεωστοῦσιν ἐν ὅλῳ ἓν ἑκατομμύριον.

Δὲν εἶνε δὲ μόνον αἱ ἐνδυμασίαι φρικωδῶς δαπανηραί, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰ συμπόσια αὐτὰ σπαταλᾶται τὸ χρῆμα ἀφειδῶς, ἡ δὲ ἐπιτραπέζιος πολυτέλεια καταντᾷ ἀπίστευτος. Ἀνεκαλύφθησαν καρποὶ ὅλως ἄγνωστοι πρότερον, αἱ σταφυλαὶ πρέπει νὰ παρατίθενται ἐπὶ τῆς τραπέζης καθ' ὅλας τὰς ὥρας τοῦ ἔτους, δι' ἕκαστον δὲ εἶδος ὀπωρῶν πρέπει νὰ ὑπάρχωσι καὶ ἰδιαίτερα σκεύη. Καὶ τὰ ἄνθη νὰ μὴ λείπωσι ποτέ! Κατὰ μῆκος τοῦ χείλους τῆς τραπέζης ἀληθὴς πρασιὰ ἐξ ἀνθέων, τὰ χειρόμακτρα περικυκλωμένα ὑπ' ἀνθέων, αἱ δὲ λαμπάδες καὶ αἱ λυχνίαι ἐστεφανωμέναι ἐπίσης δι' αὐτῶν.

Ἡ πολυτέλεια ὅμως ὑπερβαίνει πᾶν ὅριον εἰς τοὺς χορούς. Τὰ διάσημα ἐμβλήματα τῆς αὐτοκρατείρας Εὐγενίας εἶνε μηδὲν ἀπέναντι τῶν σημερινῶν χρόνων. Τότε ὁ μαρκήσιος de Caux προσέφερεν ἓν πορτοκάλλιον, μίαν ἀνθοδέσμην, μικρὰν μπομπονιέραν, καὶ τοῦτο ἦτο δεῖγμα μεγάλης ὑπολήψεως, ἡ δὲ λαμβάνουσα ἦτο ὑπερήφανος διὰ τοῦτο. Σήμερον τὸ κοτιλλιὸν στοιχίζει 10,000—20,000 φράγκων, διότι πρέπει νὰ διανείμῃ τις χρυσᾶ ἢ ἀργυρᾶ ἐνθύμια· δὲν μᾶς φαίνεται δὲ ποσῶς παράδοξον τὸ γεγονός, καθ' ὃ πατήρ της ἰδὼν τὴν θυγατέρα του κατάφορτον δώρων μετά τινα χορὸν ἠρώτησεν αὐτὴν «Κόρη μου, σὲ ἐπλήρωσαν ὡς χορεύτριαν;» Μ.

ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟΝ ΤΟΥ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ

Ἀξιοθαύμαστος εἶνε ἡ ἀνάπτυξις τῆς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Βερολίνου. Ἐπὶ τοῦ 1885 ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν Βιέννῃ ταχυδρομείων ἀνήρχετο εἰς 36, ἀλλ' ὁ τῶν ἐν Βερολίνῳ ὑπῆρξε κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος τριπλάσιος. Ἡ ἐπιστολογραφικὴ ἐπικοινωνία ἔλαβε μυθώδη αὔξησιν. Πέρυσι κατὰ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους ἡμέραν διεβιβάσθησαν ὑπὸ τοῦ ἐν Βερολίνῳ ταχυδρομείου

Digitized by Google

ὑπὲρ τὰ ἓξ ἑκατομμύρια γραμμάτων καὶ δελταρίων· πρὸς διεξαγωγὴν δὲ τῆς γιγαντίου ταύτης ἐργασίας ἡ διεύθυνσις τοῦ ταχυδρομείου ἠναγκάσθη νὰ προσλάβῃ ἔτι 1200 ἐκτάκτους ὑπαλλήλους. Τὸ βερολιναῖον ταχυδρομεῖον λειτουργεῖ μετ' ἀνυπερβλήτου δραστηριότητος καὶ μέχρι κεραίας προβαινούσης ἀκριβείας· ὑπὸ τὴν ἀνωτάτην τοῦ μεγαλοφυοῦς Στέφαν διεύθυνσιν καὶ ἐποπτείαν τὸ ταχυδρομικὸν σύστημα τῆς Γερμανίας εἰς τοσοῦτον προήχθη τελειότητος, ὥστε σήμερον χρησιμεύει εἰς ὑπόδειγμα τοῖς πᾶσι, καὶ αὐτοῖς εἰσέτι τοῖς Ἄγγλοις καὶ Ἀμερικανοῖς. Ὁ ἐπὶ τῶν γερμανικῶν ταχυδρομείων ὑπουργὸς μετ' εὐλόγου ἐπάρσεως ἀνεφώνησε κατὰ τὸ ἐν Βέρνῃ διεθνὲς ταχυδρομικὸν συνέδριον τοὺς δὲ τοὺς λόγους. «Τὸ σπουδαιότερον ἁπάντων τῶν ταχυδρομείων εἶνε τὸ τοῦ Βερολίνου. Ὑπ' αὐτοῦ διακομίζονται κατ' ἔτος ὑπὲρ τὰ 90 ἑκατομμύρια ἀντιτύπων ἐφημερίδων. Ἡ καθ' ἡμέραν ἀποστολὴ συμποσοῦται εἰς 244,000 φύλλων, ἅτινα πάλιν καθ' ἑκάστην διαβιβάζονται εἰς 4721 ταχυδρομεῖα ἐντὸς 10,566 δεσμίδων, ἀποστέλλονται δὲ εἰς τὸν σιδηρόδρομον διὰ 448 ταχυδρομικῶν σάκκων ἐπὶ 46 ταχυδρομικῶν ἁμαξῶν.» Οὐχ ἧττον σπουδαῖα εἶνε καὶ τὰ κατορθώματα τῆς ἐν Βερολίνῳ τηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας. Κατὰ τὸ ἔτος 1885 τὰ ἐν Βερολίνῳ 70 δημόσια τηλεγραφεῖα ἀπέστειλαν 9,885,000 τηλεγραφήματα, δηλ. τριπλάσιον ἀριθμὸν τῶν ἐν Βιέννῃ. Ἔτι μείζονα ἔκπληξιν ἐμποιεῖ ἡ ἀνάπτυξις τοῦ τηλεφωνικοῦ συστήματος. Περὶ τὰ τέλη τοῦ 1886 ὑπῆρχον ἐν Βερολίνῳ καὶ ἐν τοῖς 14 προαστείοις του 8200 συνδρομηταὶ τηλεφωνείων· τὸ Βερολῖνον ὑπερέβη λοιπὸν οὐ μόνον τὴν Βιέννην ἀλλὰ καὶ τοὺς Παρισίους. Ἐν οὐδεμιᾷ ἄλλῃ πρωτευούσῃ (οὐδ' αὐτοῦ τοῦ Λονδίνου ἐξαιρουμένου) ὑπάρχει κατὰ πάσας τὰς διευθύνσεις τοσοῦτον πολλαπλῆ τηλεφωνικὴ συγκοινωνία ὅσον ἐν Βερολίνῳ· ἡ γερμανικὴ μητρόπολις «διαλέγεται» νῦν πόρρωθεν μετὰ τοῦ Ἀμβούργου, τοῦ Στετίνου, τοῦ Ἀννοβέρου, τῆς Λειψίας, τοῦ Μαγδεμβούργου, τῆς Δρέσδης καὶ ἄλλων μεγαλοπόλεων. Τὸ τηλεφωνικὸν σύρμα Βερολίνου καὶ Ἀννοβέρου ἦτο μέχρις ἐσχάτων (πρὶν ἀνοιχθῇ ἡ γραμμὴ Παρισίων καὶ Βρυξελλῶν) τὸ μακρότατον πάντων τῶν ἄλλων ἐν Εὐρώπῃ. Ἐνταῦθα προσθετέον ὅτι τὸ Βερολῖνον καθίσταται κατὰ μικρὸν παγκόσμιον κέντρον τῆς ἐξαισιωτέρας τῶν νεωτέρων ἐφευρέσεων, τοῦ ἠλεκτρισμοῦ δηλονότι, καὶ τῆς ὠφελίμου αὐτοῦ ἐφαρμογῆς ἐπ' ἀγαθῷ πρακτικῶν σκοπῶν. Ἐν Βερολίνῳ ἐστρώθη ὁ πρῶτος ἐπὶ τῆς γῆς ἠλεκτρικὸς σιδηρόδρομος, ἐνταῦθα καθειλκύσθη εἰς τὰ ὕδατα τὸ πρῶτον διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ κινούμενον ποτάμιον σκάφος, ἐνταῦθα προέβη ἡ τηλεφωνικὴ ὑπηρεσία εἰς μέγαν τελειότητος βαθμόν. Σημειωτέον προσέτι ὅτι τὸ σύστημα τῆς διὰ σωλήνων διαβιβάσεως τοῦ ταχυδρομείου, τοῦ ἄλλως λεγομένου «πνευματικοῦ ταχυδρομείου» ἐνεκαινίσθη τὸ πρῶτον ἐν Βερολίνῳ.

Καὶ τὸ ἠλεκτρικὸν φῶς ποιεῖται ἐν Βερολίνῳ γιγαντίους προόδους, οὐδεμία δὲ τῶν Εὐρωπαϊκῶν μεγαλοπόλεων δύναται νὰ παραβληθῇ κατὰ τοῦτο πρὸς τὸ Βερολῖνον. Ἤδη περὶ τὰ μέσα τοῦ 1886 ὑπῆρχον ἐν Βερολίνῳ περὶ τὰς 13,000 ἠλεκτρικὰς λυχνίας. Πάμπολλοι μεγαλοπρεπέστατοι κῆποι ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ Βερολίνου ἀπαστράπτουσι καθ' ἑκάστην ἑσπέραν ἐν καιρῷ θέρους ἄπλετον ἠλεκτρικὸν φῶς. Εἰς τὰ πλεῖστα καὶ σημαντικώτατα τῶν δημοσίων κτιρίων καὶ τὰ μεγάλα θέατρα εἰσήχθη ἤδη ὁ θαυμάσιος οὗτος φωτισμός. Ἡ ἐν Βερολίνῳ βασιλικὴ Βιβλιοθήκη μετὰ τῶν ἀνεξαντλήτων θησαυρῶν της (περιέχει ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν μυριάδας βιβλίων!!) ὑπάρχει καθ' ἑκάστην ἑσπέραν μέχρι τῆς δεκάτης ὥρας ἀνεῳγμένη εἰς τοὺς φιλομαθεῖς ἐν πλήρει ἠλεκτρικῷ φωτί. Ἑκατοντάδες ξενοδοχείων, ἑστιατορίων, καφεπωλείων καὶ ἐργαστηρίων διανήχονται, οὕτως εἰπεῖν εἰς γοητευτικὸν πέλαγος ἠλεκτρικοῦ φωτός, ἐν ᾧ ἐν Βιέννῃ μόνον κατ' ἐξαίρεσιν ἀπαντᾷ τις ἔνθα καὶ ἔνθα ἠλεκτρικὸν φωτισμόν.

ΓΝΩΜΑΙ ΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ

Αἱ λευκαὶ τρίχες εἶνε τὰ λείψανα ἐκεῖνα τοῦ ἀφροῦ, τὰ καλύπτοντα τὴν θάλασσαν μετὰ τὴν τρικυμίαν.

—

Ἡ ἀγαθότης τῆς νεότητος εἶνέ τι ἀγγελικόν· ἡ ἀγαθότης τοῦ γήρατος εἶνέ τι θεῖον.

—

Ἡ πεῖρα ὁμοιάζει γυναῖκα προβεβηκυῖαν, τὴν ὁποίαν σεβόμεθα χωρὶς νὰ ἐρευνῶμεν ἂν τὸ παρελθὸν αὐτῆς ὑπῆρξε ἀμφιβόλου ἠθικῆς.

—

Ὅταν πρόσωπόν τι σοῦ εἶνε ἀντιπαθητικόν, παραβαίνεις τὰς πεποιθήσεις σου καὶ μόνον διὰ ν' ἀντείπῃς εἰς αὐτὸ τὸ πρόσωπον.

—

Ἡ καλὴ ἀνατροφὴ εἰμπορεῖ νὰ συνοψισθῇ εἰς ἓν μόνον παράγγελμα, τοῦτο: Ἡ συμπεριφορά σου πρὸς τὸν πλησίον ἔστω τοιαύτη, οἵαν θὰ ἐπεθύμεις σὺ αὐτὸς ἐὰν ἦσο εἰς τὴν θέσιν του.

—

Ἡ ἀγωγὴ εἶνε τὸ ἀνώτατον σχολεῖον τῆς καρδίας.

—

Digitized by Google

Ἡ θορυβώδης ὀργὴ ἐξερεθίζει, ἡ ὀργὴ ἡ σιωπῶσα μᾶς τρομάζει.

—

Αἱ μυῖαι ὁμοιάζουσι τοὺς δημοσιογράφους: Οὐδὲν ἔχουσιν ἱερόν.

Carmen Sylva.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ ναυτικὴ δύναμις τῆς Ἀγγλίας ἀποτελεῖται ἐκ 391 πολεμικῶν πλοίων. Τινὰ τῶν πλοίων τούτων κατὰ τὴν γνώμην καὶ αὐτῶν τῶν Ἄγγλων διὰ τὸν τρόπον τῆς τε κατασκευῆς αὐτῶν καὶ τοῦ ὁπλισμοῦ ὀλίγον δύνανται νὰ χρησιμεύσωσι. Ὁ θωρηκτὸς στόλος ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰ ἤδη ἐν ἐνεργείᾳ πλοῖα καὶ ἀπὸ τὰ ναυπηγούμενα. Τὰ πρῶτα πάλιν διαιροῦνται εἰς δύο κατηγορίας, ἤτοι εἰς τὰ ἔχοντα θώρακα πάχους τοὐλάχιστον 22 ἑκατοστομέτρων καὶ χωρητικότητα δὲ τοὐλάχιστον 8,500 τόννων· τοιαῦτα εἰσὶ 19· καὶ εἰς τὰ ἔχοντα θώρακα ὄχι λεπτότερον 20 ἑκατοστομέτρων, χωρητικότητα δὲ κατωτέραν τῶν 8,500 τόννων· τοιαῦτα εἶνε 17. Ἑπομένως αἱ δύο κατηγορίαι ὁμοῦ περιλαμβάνουσι 36 πλοῖα θωρηκτά. Ὑπάρχουσι πρὸς τούτοις 8 ἄλλα θωρηκτὰ κατωτέρας δυνάμεως καὶ 5 ἀκταιωρὰ τεταγμένα πρὸς φρούρησιν τῶν παραλίων τῆς Μεγάλης Βρετανίας, πάντα δὲ ταῦτα ἀποτελοῦσι τὸν θωρηκτὸν στόλον τῆς Ἀγγλίας. Τρία ἔτι πλοῖα πρώτης τάξεως, καθελκυσθέντα ἤδη, ἐξοπλίζονται, ὅσον οὔπω, δύο δ' ἄλλα κατασκευάζονται ἐν τοῖς ναυπηγείοις, ἕκαστον δὲ τῶν 5 τούτων δὲν θέλει στοιχίσει ὀλιγώτερον τοῦ ἑνὸς ἑκατομμυρίου λιρῶν στερλινῶν.

Ἡ Γαλλία κέκτηται ἐπὶ τοῦ παρόντος 22 θωρηκτὰ διαθέσιμα, 8 καθειλκυσμένα καὶ ἐξοπλιζόμενα καὶ 2 ἐν τοῖς ναυπηγείοις.

Πλὴν τοῦ θωρηκτοῦ της στόλου ἡ Ἀγγλία ἔχει 84 καταδρομικά, διαιρούμενα εἰς ταχύπλοα καὶ θωρηκτά. Ἡ Γαλλία ἔχει τοιαῦτα μόνον 58.

Μετὰ τὰ καταδρομικά, λόγῳ χωρητικότητος ἐν τῷ ἀγγλικῷ στόλῳ, ἔρχονται αἱ κανονιοφόροι· αὗται εἰσὶ πρώτης μὲν τάξεως 37, δευτέρας δὲ 75. Πυροβολικὸν ἔχουσι μετρίας δυνάμεως, ἡ δὲ ταχύτης αὐτῶν σπανίως ὑπερβαίνει τοὺς 10 κόμβους: Ἡ Ἀγγλία ζητεῖ ἤδη νὰ ἀντικαταστήσῃ αὐτὰ ναυπηγοῦσα στόλον ἐλαφρῶν καὶ ταχυπλόων πλοίων, ἤτοι καταδρομικῶν τορπιλλοφόρων, κανονιοφόρων — τορπιλλοφόρων κτλ.

Τέλος πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ στόλου αὐτῆς ἡ Ἀγγλία ἔχει τὰ τορπιλλοφόρα, 120 περίπου τὸν ἀριθμόν. Οἱ Ἄγγλοι δὲν παρεδέχθησαν ἀκόμη ὡρισμένον τύπον τορπιλλοφόρου, ἄλλως δὲ καὶ δὲν ἀποδίδουσιν εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῶν πλοίων τὴν μεγάλην σημασίαν, ἣν ἄλλα ἔθνη καὶ μάλιστα οἱ Γάλλοι ἀπονέμωσιν αὐτοῖς.

Ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν πολεμικῶν πλοίων σημειοῦνται καὶ 5 μεγάλα ὁπλιταγωγὰ σκάφη, ἅτινα εἰσὶν ἐξωπλισμένα ὡς τὰ πολεμικά.

Τοιαύτη ἡ ναυτικὴ πολεμικὴ δύναμις τῆς Ἀγγλίαν, ἣν διὰ πάσης προσπαθείας καὶ πάσης θυσίας ὁσημέραι συμπληροῖ καὶ μεταρρυθμίζει ἐπὶ τὸ τελειότερον. Τὸ πλήρωμα τοῦ στόλου τούτου ποικίλλει μεταξὺ 62,000 καὶ 68,000 ἀνδρῶν, περιλαμβανομένων καὶ τῶν ἀξιωματικῶν.

Τὸ πλήρωμα τοῦ γαλλικοῦ στόλου εἶνε περίπου τὸ ἥμισυ τοῦ ἀγγλικοῦ, μὴ ὑπερβαῖνον τὰς 33,000. Ὁ ἀριθμὸς τῶν πλοίων ἅτινα ἡ Ἀγγλία τηρεῖ ἐν ἐνεργείᾳ ποικίλλει μεταξὺ 235 καὶ 245. Ἐν Γαλλίᾳ ὁ προϋπολογισμὸς τῶν ναυτικῶν ἀναγράφει δαπάνην μόνον διὰ 110 πλοῖα.

~~~~~~

Ἐνεργείᾳ τῶν «Καιρῶν» τοῦ Λονδίνου εὑρέθη ὁ γηραιότερος τῶν δημοσιογράφων τῆς Εὐρώπης. Καθὰ δὲ γράφει τὸ ρηθὲν φύλλον, οὗτος εἶνε Ἄγγλος ὀνόματι Ἐδουάρδος Baines, ἡλικίας 88 ἐτῶν. Πρὸ 70 ἐτῶν ἦτο ἤδη συνεργάτης εἰς τὸν Ἑρμῆν τοῦ Λήδ. Τρία δ' ἔτη μετὰ τὴν μάχην τοῦ Βατερλῶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μεγάλου φύλλου τῆς Ὑόρκης, ἡ δὲ τὸ ἐνδιαφέρον κινήσασα περιγραφὴ τῆς μάχης ἐκείνης εἶνε ὑπ' αὐτοῦ γεγραμμένη. Καὶ σήμερον δ' ἀκόμη ὁ γηραιὸς οὗτος δημοσιογράφος εἶνε συνεργάτης τοῦ «Leeds Daily Mercur».

~~~~~~

Ὁ ἐκδότης ἐφημερίδος τινὸς τῆς Βοστώνης ἔγραψε τελευταῖον πρὸς τὸν Ἄγγλον ποιητὴν Browning προσφέρων αὐτῷ 250 λίρας στερλίνας ὅπως γράψῃ μικρόν τι ποίημα. Ὁ ποιητὴς ἠρνήθη νὰ δεχθῇ τὴν προσφορὰν διὰ τῆς ἑξῆς ἐπιστολῆς: «Ἐὰν ἠδυνάμην νὰ γράφω κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ἤθελα λάβει ὑπ' ὄψιν τὴν αἴτησίν σας. Ἀλλὰ δὲν δύναμαι. Ἕτερον ἀγγλικὸν φύλλον μοὶ προσέφερε τελευταῖον μέγα χρηματικὸν ποσόν, ὅτε δὲ ἠρνήθην ἔστειλαν ἔτι μεγαλείτερον. Ὁ ἐκδότης τότε μοὶ ἔστειλεν ἀσυμπλήρωτον συναλλαγματικήν, ἐφ' ἧς ἠδυνάμην νὰ γράψω ὅ,τι ποσὸν ἤθελον. Ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἔστειλα καὶ αὐτὴν ὀπίσω. Δὲν μοῦ ἔρχεται νὰ γράψω εἰς ἐφημερίδας. Ὅταν ἐκδώσω βιβλίον καὶ ἀγορασθῇ, τότε εἶμαι βέβαιος ὅτι οἱ ἄνθρωποι θέλουν ν' ἀναγινώσκουν τὰ ἔργα μου. Ἂν ὅμως μὲ εὑρίσκουν καθ' ἑκάστην εἰς τὰς ἐπιφυλλίδας τῶν ἐφημερίδων, μοὶ φαίνεται ὡς νὰ παρουσιάζωμαι ἀπρόσκλητος ἐν μέσῳ τοῦ κοινοῦ».

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Πῶς διακρίνονται τὰ νωπὰ ὠά.—Εἶνε εὐκολώτατον πρᾶγμα, ὁ δὲ τρόπος γνωστὸς ἴσως εἰς πολλούς: Διαλύετε 120 γραμμάρια (περὶ τὰ 40 δράμια) κοινοῦ ἅλατος εἰς μίαν λίτραν ὕδατος, καὶ ἐντὸς τοῦ ὕδατος τούτου ῥίπτετε τὰ ὠὰ τὰ ὁποῖα θέλετε νὰ δοκιμάσετε· τὸ νωπότατον ὠὸν θὰ βυθισθῇ εἰς τὸν πυθμένα τοῦ ἀγγείου, τὸ τεχθὲν πρὸ δύο ἡμερῶν δὲν ἐγγίζει ἀκριβῶς τὸν πυθμένα, τὸ δὲ πρὸ τριῶν ἢ τεσσάρων ἡμερῶν αἰωρεῖται ἐν τῷ ὕδατι· τέλος δὲ τὸ ἔχον ἡλικίαν ἐπέκεινα τῶν τεσσάρων ἡμερῶν μένει ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1888—1434

Digitized by Google

Ἀριθ. 663 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΣΤ'. — Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. — 11 Σεπτεμβρίου 1888

ΖΩΓΡΑΦΕΙΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον.)

Καθ' ὅμοιον παραβιασμὸν τῶν λέξεων καὶ νοημάτων τὸ «ἐν οὐρανῷ» τοῦ στ. 212 μεταφράζεται : *ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ*. Ἀλλ' «οὐρανὸς» δὲν εἶνε οὔτε τὸ κατώτατον μέρος τῆς ἀτμοσφαίρας, ὁ *ἀήρ*, οὔτε τὸ ἀνώτατον, ὁ *αἰθήρ*, οὔτε αὐτὸ ἐν γένει τὸ φραγκάττικον *ἀτμοσφαῖρα* ἢ *ἀτμόσφαιρα*, ἀλλ' ἓν καὶ μόνον, ὁ *οὐρανός*, ἤτοι ἡ ὑπεράνω καὶ τοῦ ἀέρος καὶ τοῦ αἰθέρος καὶ τῆς ἀτμοσφαίρας ἐν γένει ὑψίστη καὶ ἀπωτάτη χώρα, ὅπου φαίνονται τὰ ἄστρα, καὶ κατοικοῦσιν οἱ θεοί. Οὐδείς ποτε Ἕλλην, οὔτε πάλαι οὔτε νῦν, λέγων *οὐρανὸν* ἐννοεῖ *ἀτμοσφαῖραν*, ἀλλὰ μόνον *οὐρανόν*. Πῶς δ', ἐρωτῶμεν, εἶνε δυνατὸν ἡ πνοὴ τοῦ ζεφύρου νὰ γίνεται «κάλλιστον κελάδημα», ἤτοι εὐάρεστος ἦχος ὄχι εἰς τὰ αὐτία τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες κατοικοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλ' *ἐν τῷ οὐρανῷ*, ὅπου κατοικοῦσιν οἱ θεοί; Τοιαύτας ἀτοπίας ὅστις ἐπιχειρεῖ νὰ ὑπερασπίζῃ, κοπιάζει εἰς μάτην. Ἢ τὸ «ἐν οὐρανῷ» ἐνταῦθα κεῖται ἀπολύτως, ἤτοι ἄνευ γενικῆς, καὶ τότε ἡ φράσις οὐδένα νοῦν ἔχει, ἢ ἀναφέρεται εἰς τὸ «πόλεος ἐμᾶς», καὶ ἔχει τὴν ἐκδοχήν, ἣν ἡμεῖς ἀπεδείξαμεν ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ, ὅτι ἔχει.

Τὸ «πεμφθεῖσα» τοῦ στ. 219 μεταφράζει ὁ κ. Π. *ὁδηγηθεῖσα*. Ἀλλὰ τὸ «πέμπω» οὐδέποτε σημαίνει *ὁδηγῶ*· παρεβιάσθη δὲ καὶ ἐνταῦθα τὸ κείμενον, διὰ νὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς αὐτὸ ἡ καὶ μετὰ τὴν διόρθωσιν ἀνεφάρμοστος ἑρμηνεία.

Φέρε νῦν ἐξετάσωμεν καὶ τὴν τελευταίαν ὑπολειφθεῖσαν ἔνστασιν τοῦ ἐπικριτοῦ. Εἴπομεν ἡμεῖς καὶ ἀπεδείξαμεν διὰ μακρῶν (σελ. 311-314), ὅτι ἡ *ὑπὲρ* ἐν συντάξει σημαίνει τὸ *ὑπεράνω* ἐπὶ στάσεως· ἀλλ' ἐπὶ κινήσεως, κίνησιν δ' ἐκφράζει ἡ πρόθεσις οὐ μόνον μετ' αἰτιατικῆς, ἀλλὰ καὶ μετὰ γενικῆς, ὅπως ἐνταῦθα, ἡ ὑπὲρ ἐμφαίνει τὴν ὑπεράνω μέν, ἀλλὰ *πρὸς τὸ πέραν* ὁριζόντιον κίνησιν. Καὶ δέχονται μὲν οἱ σοφοὶ κριτικοὶ τὴν κίνησιν ταύτην ἐν τῷ ἡμετέρῳ χωρίῳ, καὶ δὴ καὶ τὴν *πρὸς τὸ πέραν*, ἤτοι τὴν *ὁριζόντιον*, ἀλλ' ἀποδίδοντες εἰς τὴν κίνησιν ταύτην τὴν ἐναντίαν πρὸς τὴν ὀρθὴν καὶ πραγματικὴν διεύθυνσιν. Ἡ *ὑπὲρ* ὅμως ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ ἐκφράζει κίνησιν κατευθυνομένην ὄχι *πρὸς τὸν λέγοντα*, ἀλλὰ τὸ *ἐκ διαμέτρου ἐναντίον*. Ἵνα δὲ ἡ πρόθεσις *ὑπὲρ* ἐπὶ κινήσεως δηλώσῃ κατεύθυνσιν πρὸς τὸν λέγοντα, πρέπει νὰ τεθῇ λέξις ἢ φράσις δηλοῦσα *σαφῶς καὶ ἀναμφισβητήτως*, ὅτι ὁ λέγων φαντάζεται ἐν τῇ περιστάσει, περὶ ἧς λέγει, τὴν διεύθυνσιν ἀντίθετον πρὸς τὴν φυσικήν, τοιαύτης δὲ λέξεως ἢ φράσεως οὐδὲ σκιὰ ὑπάρχει ἐν τῷ ἡμετέρῳ χωρίῳ» (σελ. 311). Διὰ τοῦ ἡμετέρου κανόνος τούτου, ὃν καὶ ἐστηρίξαμεν δι' ἀφθόνων παραδειγμάτων (σελ. 311-312), ἠθελήσαμεν νὰ θέσωμεν φραγμὸν εἰς ἀπειραρίθμους εἰκαιολογίας καὶ παρερμηνείας, ὧν γέμουσιν αἱ ἐκδόσεις τῶν ποιητῶν μάλιστα, καὶ παραδώσωμεν εἰς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας ἀσφαλὲς κριτήριον ἐν τῇ χρήσει τῆς προθέσεως ταύτης ἐπὶ κινήσεως. Δυστυχῶς ὅμως ὁ ἡμέτερος ἐπικριτὴς ἀνέγνω μέν, ἀλλ' ἄνευ τῆς δεούσης προσοχῆς τὸν ἡμέτερον κανόνα, ὅθεν καὶ οὐδὲν ἐξ ὅσων λέγομεν ἐννόησεν, καθ' ἃ βλέπομεν ἐξ ὅσων λέγει. Καὶ ὅμως δὲν εἶνε δύσκολον πρᾶγμα νὰ ἐννοήσῃ τις ποία εἶνε ἡ φυσικὴ διεύθυνσις τῆς ὁριζοντίου κινήσεως, ἣν ἐμφαίνει ἡ *ὑπέρ*, καὶ ποία ἡ ἀντίθετος πρὸς ταύτην καὶ ἐναντία. Ὅπως ἐν τῇ πρὸς τὰ ἄνω κινήσει ἡ *ὑπὲρ* ἐμφαίνει *ἀπομάκρυνσιν* ἀπὸ τοῦ λέγοντος, οὕτω καὶ ἐν τῇ ὁριζοντίῳ κινήσει, ἣν ἄλλως οὐδεὶς ἀρνεῖται, ἡ φυσικὴ διεύθυνσις τῆς κινήσεως ταύτης εἶνε προδήλως ἡ τῆς ἀπομακρύνσεως ἀπὸ τοῦ λέγοντος, ἤτοι ἡ *πρὸς τὸ πέραν*. Ἀλλὰ πλειστάκις ὁ λέγων φαντάζεται τὸ ἐναντίον, θέτων ὡς ἀφετηρίαν κινήσεως ὄχι ἑαυτόν, ἀλλὰ τὸ ὑποκείμενον τοῦ λόγου, καὶ τότε, ὡς εἰκός, ὁ *πρὸς ὃν* ὅρος καὶ ὁ *ἀφ' οὗ* ἐναλλάσσονται· πάντοτε ὅμως ἡ ἐναλλαγὴ αὐτὴ δηλοῦται δι' ἁρμοδίας λέξεως ἢ φράσεως. Ὅτι αἱ λέξεις καὶ φράσεις αὗται εἶνε τοπικὰ ἐπιρρήματα ἢ προθετόπτωτα, μάλιστα δὲ ῥήματα κινήσεως δηλωτικά, δὲν τὸ εἴπομεν, διότι ἐκρίναμεν περιττὸν τὸ πρᾶγμα, ἀφ' οὗ ὁ πρῶτος λεξικογράφος

Digitized by Google

δύναται νὰ πληροφορήσῃ ἐν ἀνάγκῃ τὸν ἀναγνώστην περὶ τῶν τοιούτων. Ὁ Pape π. χ. ἐν αὐτῇ τῇ λέξει *ὑπὲρ* σημειώνει εὐθὺς ἀρχόμενος τοῦ ἄρθρου ταῦτα: «Proposition. A. c. gen. *über*, zunächst—1) a) *darüber hin*, *bei Verbis der Bewegung.*»

Ἓν ἁπλούστατον παράδειγμα θέλει διασαφηνίσῃ τὸ πρᾶγμα. Ὅταν, ἕλλην τις ὢν καὶ ἐντεῦθεν τοῦ Αἵμου διατρίβων, λέγει ἁπλῶς: *Ὁ δεῖνα τρέχει ὑπὲρ τὸν Αἷμον* ἐν συντάξει, ἢ: *Ὁ δεῖνα ὑπερπηδᾷ* ἢ *ὑπερβαίνει τὸν Αἷμον* ἐν συνθέσει, ἄνευ ἑτέρας λέξεως, ὁριζούσης τὴν *ἐπίταδε* ἢ *ἐπέκεινα* τοῦ Αἵμου κατεύθυνσιν, ἤτοι *πρὸς νότον* ἢ *πρὸς βορρᾶν*, οὐδεὶς εἶνε δυνατὸν νὰ ὑποθέσῃ, ὅτι ἡ κίνησις αὕτη κατευθύνεται πρὸς νότον, ἤτοι πρὸς τὸν λέγοντα, καὶ ὄχι τοὐναντίον, ἤτοι πρὸς βορρᾶν. Αὕτη εἶνε ἡ φυσικὴ κατεύθυνσις, περὶ ἧς εἴπομεν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ σημειώσει. Ἀλλ' ὅταν λέγει τις: *Ὁ δεῖνα δραμὼν ὑπὲρ τὸν Αἷμον ἦλθεν*, ἡ φυσικὴ κατεύθυνσις ἀντεστράφη, διότι ἐτέθη ἡ λέξις *ἦλθεν*, ἥτις οἴκοθεν ἐμφαίνουσα *προσπέλασιν* πρὸς τὸν λέγοντα, ὄχι ἀπομάκρυνσιν ἀπ' αὐτοῦ, ὑποκατέστησεν ἐξαφανίσασα τὴν φυσικὴν κατεύθυνσιν τῆς κινήσεως, ἣν θὰ εἶχεν ἡ *ὑπὲρ* ἄνευ τῆς λέξεως: *ἦλθεν*. Ὁ αὐτὸς λόγος καὶ περὶ πασῶν τῶν ὁμοίων λέξεων, ὧν ἐν τῇ ἐννοίᾳ συμπεριλαμβάνεται καὶ *τοπικὸς* ὁρισμός, ἀντίθετος πρὸς τὸν ὑπὸ τῆς *ὑπὲρ* ἐμφαινόμενον *φυσικόν*, περὶ οὗ προείπομεν. Ἰδοὺ ἐν περιττοτέρᾳ ἐπεξηγήσει ὁ ἡμέτερος κανών, ὃν ἐφαρμόσαντες εἰς τὴν ἡμετέραν τῶν Φοινισσῶν στροφήν, ἐποιήσαμεν ἐκποδὼν μίαν τῶν κυριωτάτων παρερμηνειῶν, ὧν ἕνεκα ἔμενεν αὕτη μέχρι τοῦδε ἀκατάληπτος, καὶ ἐδίδεν ἀφορμὴν εἰς ἀτελευτήτους παραδιορθώσεις καὶ παρερμηνείας.

Ἀλλ' ὁ ἡμέτερος κριτής, ἀμελήσας νὰ ἐμβαθύνῃ εἰς τὸ νόημα τοῦτο τοῦ ἡμετέρου κανόνος, νόημα ἀνεπίδεκτον ἀντιρρήσεως, καὶ θέλων νὰ ἐπαναγάγῃ τὰ πράγματα εἰς τὴν προτέραν ἀσάφειαν, ὅπως ἐφαρμόσῃ τὴν διόρθωσίν του—οὐδεὶς δ' ἀγνοεῖ, ὅτι τὰ θολὰ νερὰ προτιμῶσι πάντοτε οἱ διορθωταί— ἠρνήθη τὸ κῦρος τοῦ κανόνος, καὶ πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἀρνήσεώς του παρέθηκεν ἐκ τοῦ Αἰσχύλου τὸ Ἀγαμ. 283: «ὑπερθοροῦσα», τὸ 289 «λίμνην ὑπὲρ Γοργῶπιν», τὸ 293 «πρὼν' ὑπερβάλλειν», τὸ 554 «ὑπὲρ θαλάσσης ἢ χθονὸς ποτωμένοις», καὶ τὸ Ἑπτὰ ἐπὶ Θηϐ. 88

«βοᾷ ὑπὲρ τειχέων
ὁ λεύκασπις ὄρνυται λαὸς εὐ-
τρεπὴς ἐπὶ πτόλιν διώκων».

Ἀλλ' εὐκολώτατον πρᾶγμα εἶνε εἰς τὸν ἀναγνώστην ν' ἀνοίξῃ τὸν Αἰσχύλον καὶ νὰ ἴδῃ, ὅτι οὐδὲν τῶν παραδειγμάτων τούτων ἀναιρεῖ τὸν ἡμέτερον κανόνα, ἐξ ἐναντίας δ' ὅτι πάντα ἐπικυροῦσιν αὐτόν. Τὰ πρῶτα τρία ἐλήφθησαν ἐκ τῆς ἐν Αἰσχύλ. Ἀγαμ. 268—303 ῥήσεως τοῦ κήρυκος, ὅστις οὐ μόνον εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς ῥήσεως λέγει 269: «*δεῦρ'* ἔπεμπεν», ἀλλὰ καὶ πολλάκις προϊὼν παρεμβάλλει τοιαύτας λέξεις («φῶς . . . *μολόν*» στ. 289-90, «ἔσκηψεν . . . *ἀφίκετο* . . . σκήπτει» 294-8), ὥστε εἶνε ἀδύνατον ἡ διὰ τῆς *ὑπὲρ* δηλουμένη ὁριζοντία κίνησις νὰ ἐκληφθῇ ὡς φυσική, ἤτοι ὡς ὄχι πρὸς αὐτὸν ἀλλὰ τοὐναντίον πρὸς τὰ μακρὰν αὐτοῦ κατευθυνομένη. Ἐξ ἐναντίας ἡ *ὑπὲρ* ἐν Ἀγαμ. 554 σημαίνει ἁπλῶς καὶ μόνον τὸ ὑπεράνω. Τὸ δ' ἐκ τῶν Ἑπτὰ ἐπὶ Θήϐ. 88 χωρίον ἀποροῦμεν πῶς ποτε καὶ παρέθηκεν ὁ κ. Π., ἀφ' οὗ καὶ μόνον ἐξ ὧν αὐτὸς οὗτος ἀναφέρει, ὅτι ταῦτα «λέγει ὁ Χορὸς ἐν Θήβαις περὶ τοῦ ἔξωθεν πολιορκοῦντος στρατοῦ τῶν Ἀργείων», εἶνε προφανῶς ἀδύνατον τὸ «ὑπὲρ τειχέων», εἴτε εἰς τὸ «ὄρνυται» ἀναφερόμενον εἴτε εἰς τὸ «διώκων», νὰ ἔχῃ τὸν κοινὸν νοῦν. Τὰ τοιαῦτα εἶνε καὶ λέγονται ἀτοπίαι· διὰ τοῦτο δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Δινδόρφιον τὸ *ὑπὲρ τειχέων* τοῦτο ἀποκηρύττουσιν ὡς «absurdum», καὶ διορθώνουσιν: «ὑπὲρ τάφρων». Κακῶς καθ' ἡμᾶς, διότι τὸ «ὑπὲρ τειχέων» ἐνταῦθα ἐμφαίνει ὄχι κίνησιν, ἀλλὰ στάσιν, δηλοῖ δὲ τὸν τόπον, *ὅπου* (ὄχι *ὁπόθεν*, διότι οὕτως ἐφαντάσθη ὁ ποιητὴς ἐνταῦθα τὴν τοπικὴν κατηγορίαν) ὄρνυται ὁ λαὸς τῶν Ἀργείων διώκων ἐπὶ τὴν πόλιν. Εἶνε δὲ ὁ τόπος οὗτος ὁ ἐκτὸς καὶ *πέραν* τῶν τειχῶν χῶρος, ὅπου βοῶσιν ὀρνύμενοι οἱ Ἀργεῖοι. Εὐλογώτατα ἄρα ὁ ποιητὴς λέγει «ὑπὲρ τειχέων», ἤτοι: *πέραν* τῶν τειχῶν, *ἐπέκεινα* τῶν τειχῶν. Ἡ μόνη δ' αὕτη ὀρθὴ ἑρμηνεία, ἣν καὶ πρὸ ἡμῶν ἐξήνεγκεν ὁ Schütz («ὑπὲρ τειχέων non est, ut Burtonus vertit, *super mœnia*, sed *ultra mœnia*, *jenseits der Mauern*, *vor der Stadt*»), οὐ μόνον δὲν ἀναιρεῖ, ἀλλὰ καὶ ἐπικυροῖ ὅσα εἴπομεν περὶ τῆς *ὑπέρ*. Καὶ ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἄρα τῶν Φοινισσῶν χωρίῳ, ὅπου οὔτε *δεῦρο*, οὔτε ἄλλη τις λέξις τοιαύτη, ἀντιστρεπτικὴ τῆς φυσικῆς καὶ *ἐπέκεινα* τοῦ λέγοντος κατευθύνσεως τῆς κινήσεως ὑπάρχει, τὸ «ὑπὲρ ἀκαρπίστων πεδίων Σικελίας» οὐδὲν ἄλλο σημαίνει οὐδὲ δύναται νὰ σημαίνῃ, εἰ μή: *πέραν τῶν ἀκαρπίστων πεδίων τῆς περιρρύτου Σικελίας*, ὅπως ἡμεῖς ἡρμηνεύσαμεν.

Τοιοῦτοι, ὡς διὰ βραχέων, οἱ γραμματικοὶ λόγοι, ἐφ' ὧν ἐστήριξε τὴν κατὰ τῆς ἡμετέρας ἑρμηνείας καὶ ὑπὲρ τῆς ἰδίας αὐτοῦ διορθώσεως κρίσιν ὁ κ. Πανταζίδης. Ἀλλὰ τὰ πράγματα αὐτὰ ἀποκρούουσιν ἔτι ἀποτομώτερον τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἐπινοηθεῖσαν διόρθωσιν.

«Ἡ θεμελιώδης ἔννοια τοῦ χοροῦ», λέγει ὁ κ. Π., εἶνε, ὅτι οἱ Ἀγηνορίδαι ἐξέπεμψαν τὸν

Digitized by Google

χορὸν τῶν Φοινισσῶν ὄχι *εἰς Θήβας*, ἀλλ' εἰς Δελφούς, ὅτι ὅμως ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ταξειδίου ἐναντίος ἄνεμος πνεύσας ἠνάγκασε τὸν χορὸν ν' ἀλλάξῃ δρόμον καὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς Θήβας· ὥστε, συμπεραίνει, ἂν αἱ Φοίνισσαι εὑρίσκονται καθ' ὃν χρόνον ἀρχίζει τὸ δρᾶμα, ὄχι ἐν Δελφοῖς ἀλλ' ἐν Θήβαις, αἴτιον τούτου δὲν εἶνε ἡ ἐπὶ Θήβας στρατεία τῶν Ἀργείων, τοῦτο, λέγει, εἶνε δευτερεῦον κώλυμα, ἐπελθὸν μετέπειτα, ἀλλ' ὁ ἐν μέσῳ τῷ πλῷ πνεύσας ἐναντίος ἄνεμος. Ἐὰν ὁ κ. Π. δὲν περιώριζε τὰς ἐρεύνας του εἰς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος χωρίον, κοιτάζων πῶς νὰ παρεμβάλῃ εἰς αὐτὸ τὴν διόρθωσίν του, ἀλλ' ἐμελέτα μετὰ τῆς αὐτῆς προσοχῆς ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τὸ δρᾶμα, κοιτάζων ὄχι πῶς φαντάζεται αὐτὸς ἐκ τῶν προτέρων τὰ πράγματα, ἀλλὰ πῶς ἐφαντάσθη αὐτὰ ὁ ποιητής,—τί λέγομεν; ἐὰν δύο μόνον φύλλα ἔστρεφε τῆς ἡμετέρας ἐκδόσεως, καὶ ἔβλεπε τί ἀποκρίνεται αὐτὸς ὁ Χορὸς πρὸς τὸν Πολυνείκην, ἤθελε πεισθῇ ἀδιστάκτως, ὅτι ἡ ἐπίνοια, εἰς ἣν παρήγαγεν αὐτὸν ὁ γερμανισμός, ὁ pruritus emendandi (ἡ φαγούρα τῆς διορθώσεως), καθὼς ἔλεγεν ὁ Ἑρμᾶννος, ἦτο ἀτυχὴς καὶ ἄστοχος. Εὐθὺς μετὰ τὰ χορικὰ μέλη—καὶ αὐτὰ δ' ἄλλως μαρτυροῦσι σαφῶς ὅ,τι λέγομεν (πρβλ. μάλιστα στροφ. ϐ'.: «νῦν *δέ* μοι πρὸ τειχέων θούριος μολὼν Ἄρης κτλ.»)— ἐπιφαίνεται ὁ Πολυνείκης, ὅστις, ἰδὼν τὸν χορὸν τῶν Φοινισσῶν, ἐρωτᾷ, στ. 278-9:

Ξέναι γυναῖκες, εἴπατ' ἐκ ποίας πάτρας
ἑλληνικοῖσι δώμασιν πελάζετε;

ὁ δὲ χορὸς τῶν Φοινισσῶν ἀποκρίνεται ταῦτα 280-5:

Φοίνισσα μὲν γῆ πατρὶς ἡ θρέψασά με,
Ἀγήνορος δὲ παῖδες ἐκ παίδων δορὸς
Φοίβῳ μ' ἔπεμψαν ἐνθάδ' ἀκροθίνιον.
Μέλλων δὲ πέμπειν μ' Οἰδίπου κλεινὸς γόνος
μαντεῖα σεμνὰ Λοξίου τ' ἐπ' ἐσχάρας,
ἐν τῷδ' ἐπεστράτευσαν Ἀργεῖοι πόλιν.

Δὲν ἔφερε λοιπὸν εἰς Θήβας τὸν χορὸν τῶν Φοινισσῶν ὁ ἐναντίος τοῦ κ. Πανταζίδου ἄνεμος, ἀλλ' *ἔπεμψαν εἰς Θήβας* (=«μ' ἔπεμψαν ἐνθάδ'») *οἱ Ἀγηνορίδαι*, τουτέστιν οἱ *Τύριοι*, ἐκλέξαντες αὐτὰς ἐξ Ἀγηνοριδῶν, ἤτοι Τυρίων παρθένων.

Οὐδ' *ὡδήγησαν* (διότι εἰς *ὁδηγηθεῖσα*, καθὼς εἴδομεν, μετέβαλεν αὐθαιρέτως τὸ «πεμφθεῖσα» τοῦ στίχου 219 ὁ κ. Π.), οὐδ' ὡδήγησαν, λέγω, τὸν χορὸν εἰς τοὺς «ὁμογενεῖς Λαΐου πύργους», ἤτοι εἰς τοὺς συγγενεῖς Θηβαίους, ἄλλοι τινὲς οἱτινεσδήποτε (ὁ πλοίαρχος καὶ οἱ ναῦται βέβαια· ἢ τίνες ἄλλοι;) ἀναγκασθέντες ὑπὸ τοῦ ἐναντίου ἀνέμου, ἀλλ' οἱ Ἀγηνορίδαι, τουτέστιν οἱ Τύριοι, καὶ οὗτοι ὄχι ἄλλοι τινὲς τυχὸν (οἷον ὁ πλοίαρχος καὶ οἱ ναῦται), ἀλλ' οἱ Τύριοι οἵτινες καὶ ἐξέλεξαν τὸν χορὸν ἐκ τῶν Ἀγηνοριδῶν, ἤτοι τῶν Τυρίων παρθένων («Ἀγήνορος δὲ παῖδες ἐκ παίδων ... μ' ἔπεμψαν ἐνθάδε»),τουτέστιν *οἱ ἐν Τύρῳ Τύριοι*.

Καὶ ἂν ἄρα ὅλοι οἱ γραμματικοὶ ὑπὲρ τῆς ἐπινοίας τοῦ διορθωτοῦ καὶ κατὰ τῆς ἡμετέρας ἑρμηνείας λόγοι ἠλήθευον, ὅπερ οὐδαμῶς,καθὼς εἴδομεν, συμβαίνει, πάλιν εἰς οὐδὲν ἤθελαν ὠφελήσῃ, ἀφ' οὗ ἡ *θεμελιώδης ἰδέα* τῆς ἐπινοίας αὐτοῦ ἀναιρεῖται σαφῶς καὶ διαῤῥήδην ὑπὸ τῆς θεμελιώδους περὶ τοῦ πράγματος τούτου ἰδέας αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ—ἐκτὸς ἐὰν καὶ τὸ χωρίον τοῦτο ἀθετηθῇ ἢ θεωρηθῇ ὡς ἐφθαρμένον καὶ διορθωθῇ, ὅπερ μέχρι τοῦδε τοὐλάχιστον εἰς οὐδενὸς τὸν νοῦν ἐπῆλθε.

Ἐν Μυτιλήνῃ, τῇ 6 Αὐγούστου 1888.

Δ. Ν. Βερναρδακης.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ.—Μετάφρασις Χ. Α.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Πῶς! αὐτὸ λοιπὸν ἐννόουν; Ὑπώπτευον τὴν Γιλβέρτην; Συνέδεον μὲ πρόθεσιν προσβλητικὴν τὴν ἀγαθὴν νεάνιδα μὲ τὸν καλὸν ἐκεῖνον νέον; Ἀνεμίγνυον, τὰ ὀνόματά των εἰς κακοήθειάν τινα, ἐξηγουμένην διὰ τῆς ἁπλῆς φράσεως: «λέγουν!.. φλυαροῦν!» Ἐτόλμων νὰ ἐπιῤῥίψωσι κατὰ τῶν δύο ἐκείνων ὄντων βόρβορον καὶ δηλητήριον, οὗ τὸ ποιὸν ὁ Βερδιὲ ἀκόμη ἠγνόει!

Ὁ ταγματάρχης ἠγέρθη πελιδνὸς καὶ παρατηρῶν ἐναλλὰξ τὸν Γκενὼ καὶ τὸν συμβολαιογράφον—ἥκιστα ἥσυχον—καθημένους ἀμφοτέρους:

— Ἤθελα νὰ γνωρίζω ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἐτόλμησαν νὰ ἐπινοήσωσι τοιαύτην κακοήθειαν εἶπε, διὰ νὰ τοὺς κόψω τ' αὐτιά!

Καὶ ταῦτα λέγων μὲ φωνὴν εὐσταθῆ, ὀξεῖαν ὡς συριγμὸν μαστιγίου, ὁ στρατιωτικὸς ἐκόμβωνε τὴν ρεδιγκόταν του μὲ νευρικὴν ταραχὴν ἀπειλητικήν, ὡς νὰ ἤθελε νὰ βαδίσῃ κατ' εὐθεῖαν κατὰ τῆς συκοφαντίας καὶ νὰ τὴν κατασυντρίψῃ.

— Δὲν φαίνεται κανένας σακάτης ὁ ταγματάρχης, διελογίζετο ὁ Γκενὼ βλέπων αὐτόν. Ἀλλὰ ἔπρεπε νὰ ἔχῃ αὐτὸ τὸ ἦθος ἔμπροσθεν τῶν ἐκλογέων του!..

Ὁ Καπποὰ προσεπάθει ἤδη νὰ καταπραΰνῃ τὸν θεῖον τῆς Γιλβέρτης. Εἶχεν ἐγερθῇ καὶ

Digitized by Google

αὐτός. Δὲν ἔπρεπε νὰ δυσαρεστηθῇ, τοῦ ἔλεγεν. Τὸ τοιοῦτο δὲν συνετέλει εἰς τίποτε. Ἂν τοῦ εἶπεν αὐτά, αὐτός, ὁ Καπποά, ἂν ἦλθε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὁμοῦ μὲ τὸν Γκενὼ νὰ εὕρωσι τὸν Βερδιὲ εἰς τὸ δωμάτιόν του, ἤθελαν νὰ τὸν εἰδοποιήσωσιν, ὡς φίλοι!.. Προφανῶς ἐσυκοφάντουν τὸν Βιρδιέ, ἐσυκοφάντουν τὴν δεσποινίδα Γιλβέρτην, ἐσυκοφάντουν τὸν κύριον δὲ Μομβρέν... ἀλλὰ τέλος πάντων, ὤφειλε νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι τὰ φαινόμενα... συνδυαζόμενα μὲ τὴν κακοβουλίαν τῶν πονηρῶν....

—Τὰ φαινόμενα;.. Ποῖα φαινόμενα; ἀνέκραξεν ὁ Βερδιὲ διακόπτων τὸν συμβολαιογράφον.

—Σεῖς ὁ ἴδιος... εἰς Δαμμαρί, τὴν ἡμέραν, ὁποῦ συνηντήσατε τὸν μαρκήσιον δὲ Μομβρέν...

— Αἴ, τί;

— Λοιπὸν καὶ σεῖς ἐφαίνεσθε ὑπὲρ τὸ δέον φιλόφρων πρὸς τὸν μαρκήσιον. Τοῦ ἐσφίγξατε τὴν χεῖρα!

— Μάλιστα!

— Τὸ παρετήρησαν καὶ τὸ ἐσχολίασαν κακῶς.

— Ἤμην λοχαγὸς τοῦ υἱοῦ του... Ὑπολήπτομαι τὸν κ. δὲ Μομβρέν.

— Τὸν ὑπολήπτεσθε; Τὸν ὑπολήπτεσθε!... Ἠμπορεῖτε νὰ τὸν ὑπολήπτεσθε ἐντὸς τοῦ οἴκου σας. Ἀλλ' εἰς τὴν πολιτικὴν δὲν ὑπολήπτονται φανερὰ τοὺς ἀντιπάλους των.

— Ἄ, νὰ παρ' ἡ ὀργή! ἀνέκραξεν ὁ Βερδιέ. Ἀλλ' ὁ κτηνίατρος τὸν ἀνεχαίτισεν.

— Φίλτατε ὑποψήφιε, εἶπεν αὐτῷ ὁ Γκενώ, ἐὰν παραφέρεσθε καὶ ἂν διαρκῶς μᾶς διακόπτετε, δὲν θὰ μάθητε τίποτε!... Ἔχετε δὰ ὀλίγην ὑπομονήν!.. Ἡμεῖς ἐνδιαφερόμεθα διὰ τὸ καλόν σας, δὲν εἶν' ἔτσι; Λοιπὸν μάλιστα, σᾶς λέγω ὅτι τὰ φαινόμενα δικαιολογοῦν αὐτὰς τὰς μικροφλυαρίας...

— Ὢ! εἰπέ τας κάλλιον κακοηθείας, ἀχρειότητας, Γκενώ! εἶπεν ὁ μικρόσωμος Καπποὰ πάντοτε περιεσκεμμένος.

Ὁ Βερδιὲ ἐπνίγετο ἐκ τῆς στενοχωρίας. Ἐπορεύθη πρὸς τὸ παράθυρον, τὸ ἤνοιξε βιαίως, ἐνῷ ὁ Καπποὰ παρετήρει τὸ κίνημά του μετά τινος ἀνησυχίας. Καὶ ἐνῷ ὁ ταγματάρχης προέβαλε τὴν κεφαλὴν διὰ ν' ἀναπνεύσῃ δροσερὸν ἀέρα, ὁ μικρόσωμος συμβολαιογράφος ἀπεσύρετο ἀθορύβως εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τοῦ θαλάμου, ἀπομακρυνόμενος τοῦ παραθύρου διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον.

Ὁ Βερδιὲ μετὰ τοῦτο ἠθέλησεν, ἀπήτησε νὰ τοῦ ὁμιλήσωσι φανερά. «Ἐμπρός!... λέγετε!» εἶπε, χωρὶς ἐπιφυλάξεις». Ὅ,τι ἐψιθύριζον οἱ ἄλλοι σιγά, αὐτὸς ἤθελε νὰ τὸ ἀκούσῃ μεγαλοφώνως. Ἐμπρός! Τί ἰσχυρίζοντο αὐτοὶ οἱ ἀχρεῖοι;

Βαθμηδὸν δὲ ὁ στρατιωτικὸς ἐνόμιζεν ὅτι περιεσφίγγετο ὑπὸ τριβόλων καὶ ἀκανθῶν, ὅτι περιεβάλλετο ἀπὸ τέλματα βορβορώδη. Ὁ Γκενὼ καὶ ὁ Καπποὰ ἐκ περιτροπῆς λαμβάνοντες τὸν λόγον ἀνεκοίνωσαν αὐτῷ ὅτι ἐθεάθη ἡ Γιλβέρτη εἰς Ἀβὼν εἰσερχομένη κρυφίως ὁμοῦ μετὰ τοῦ κ. δὲ Μομβρὲν εἰς οἰκίαν τινὰ χωρικῶν πλησίον τοῦ ναοῦ. Ἦτο ἀδύνατον νὰ πλανῶνται. Τοὺς εἶχον παρακολουθήσει· τοὺς εἶχον ἴδει.

— Τὴν Γιλβέρτην;

— Τὴν δεσποινίδα ἀνεψιάν σας, μάλιστα!

— Δὲν εἶνε ἀληθές!

— Σᾶς ἐπαναλαμβάνομεν ὅ,τι βεβαιοῦσιν.

— Καὶ ποῖος βεβαιοῖ αὐτό;

— Ὅλος ὁ κόσμος!

— Ὅλος ὁ κόσμος ψεύδεται! εἶπεν ὁ Βερδιὲ μετὰ φωνῆς ἰσχυρᾶς.

Εἰς μάτην ὁ Καπποὰ παρετήρει ὅτι ἐπειδὴ ὁ ταγματάρχης εἶχεν ἀνοίξει τὸ παράθυρον, ἠδύναντο ν' ἀκούσωσιν ἐκ τοῦ κήπου πᾶν ὅ,τι ἐλέγετο ἐν τῷ θαλάμῳ.

— Ἔστω! ναί! τόσον τὸ καλλίτερον! ἀπήντησεν ὁ Βερδιέ. Ἐπεθύμουν νὰ τὸ ἀκούσῃ ὅλος ὁ κόσμος... αὐτὸς ὁ *ὅλος ὁ κόσμος* τὸν ὁποῖον λέγετε, ὅστις πρέπει νὰ ἔχῃ ἓν ὄνομα, νομίζω, ὅστις πρέπει ἐπίσης νὰ ἔχῃ καὶ μίαν παρειὰν διὰ νὰ τὴν ῥαπίσω!

Ὁ Γκενώ, βλέπων ὅτι τὰ πράγματα ἐδεινοῦντο, παρετήρησεν ὅτι αὐτὸς δὲν θ' ἀνεμιγνύετο ποσῶς εἰς τὴν ὑπόθεσιν, οὐδὲ θ' ἀνελάμβανε νὰ ὁμιλήσῃ περὶ αὐτῶν τῶν **διαδόσεων**, ἂν ὁ ταγματάρχης δὲν ἦτο ὑποψήφιος.

— Μάλιστα! διότι φυσικὰ ὁ ὑποψήφιος εἶνε ὁ σκοπὸς κατὰ τοῦ ὁποίου βάλλεται πᾶσα ὕβρις! διότι τὰ πάντα δύνανται νὰ εἴπωσι πρὸς τὸν ὑποψήφιον!... Καὶ ἂν ἔχῃ σύζυγον ἢ τέκνον, δύνανται νὰ τ' ἀτιμάσωσιν, ὅπως ἠθέλησαν νὰ ἐξυβρίσωσι καὶ τὴν ἀνεψιάν μου!.. Λοιπὸν αὐτὸ μόνον εὗρον νὰ εἴπωσι κατὰ τοῦ ὑποψηφίου σας;... Ὅτι πωλεῖ τὴν ἀνεψιάν του πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ ἀντιπάλου του, διὰ ν' ἀποστῇ τοῦ ἀγῶνος ὁ ἀντίπαλος οὗτος καὶ τοῦ ἀφήσῃ ἐλεύθερον τὸ στάδιον;

— Αὐτό! εἶπεν ὁ Γκενώ.

— Ἂν τοὺς εἶχα εἰς τὰς χεῖράς μου τοὺς ἀχρείους!... ἤρχισεν αὖθις νὰ λέγῃ ὁ Βερδιέ, βλέπων εἰς τὸν κῆπον, ὡς νὰ ἠδύναντο διὰ μέσων τῶν δένδρων νὰ διακρίνῃ τοὺς συκοφάντας τῆς Γιλβέρτης.

— Τέλος πάντων ὅμως — εἶπε ὁ Καπποὰ τολμήσας ν' ἀναλάβῃ τὸν λόγον καὶ πλησιάζων βαθμηδόν,—τέλος πάντων, διὰ νὰ κατασυντρίψητε εἰς κόνιν αὐτὴν τὴν συκοφαντίαν, ἐννοεῖτε, ταγματάρχα; διὰ νὰ τὴν ἐκμηδενίσητε ὁλοτελῶς, ἔπρεπε νὰ μάθητε τί ὑπῆγε νὰ

Digitized by Google

κάμη εἰς Ἀβὼν ἡ δεσποινὶς Γιλβέρτη, ὅτε τὴν κατεσκόπευσαν.

— Ἡ Γιλβέρτη; Ἡ Γιλβέρτη οὐδέτοτε μετέβη εἰς Ἀβών! Ἢ ἐὰν μετέβη, θὰ μετέβη χάριν ἀγαθῆς τινος πράξεως, τὴν ὁποίαν δὲν μοῦ εἶπεν.

— Πιθανῶς, εἶπεν ὁ συμβολαιογράφος. Ὅπως καὶ τὴν ἑσπέραν, καθ' ἣν εἴχομεν τὴν τιμὴν νὰ τὴν συναντήσωμεν πρὸ τοῦ *Μεγάλου Μονάρχου* δὲν εἶνε ἀληθές, Γκενώ;

Ὁ μικρόσωμος Καπποὰ ἠρώτα τὸν κτηνίατρον διὰ βλέμματος πλαγίου, εἰρωνικοῦ, ἀποψήχων ἅμα τὸν πῖλόν του ἐνῷ ἐστρέφετο πρὸς τὸν εὔσαρκον σύντροφόν του.

Τοῦ *Μεγάλου Μονάρχου*; Ὁ Βερδιὲ ἄφωνος, ἔβλεπεν ἀπορῶν, μὴ γινώσκων τὴν φορὰν ταύτην ποῦ οἱ δύο ἐκεῖνοι ἤθελον νὰ καταλήξωσιν

— Ναί, ναί!... εἶπεν ὁ Γκενώ, πρὸ τοῦ ξενοδοχείου τοῦ *Μεγάλου Μονάρχου*, εἰς Μελέν!

— Αἴ, λοιπόν; ἠρώτησεν ὁ στρατιωτικός.

— Τὴν ἑσπέραν τῆς πρώτης δημοσίου ὁμηγύρεως εἰς Σαλλύ... τὴν ἰδίαν ἐκείνην ἑσπέραν...

— Αἴ, λοιπόν; ἐπανέλαβεν ὁ Βερδιέ.

— Ἐγευματίσαμεν εἰς τὸ Νομαρχεῖον, ὁ Καπποὰ καὶ ἐγώ.

— Χωρὶς τὸν νομάρχην, εἶπεν ὁ συμβολαιογράφος. Εὑρίσκεται πάντοτε εἰς Παρισίους ὁ νομάρχης!

— Αἴ, λοιπόν; ἠρώτησε καὶ ἐκ τρίτου ὁ ταγματάρχης ἀμηχανῶν ἐκ τῶν περιστροφῶν ἐκείνων, τῶν προμηνυουσῶν νέαν τινὰ ῥυπαρότητα.

— Λοιπὸν συνηντήσαμεν.... ἐγὼ καὶ ὁ Καπποὰ...

— Ὁ Γκενὼ καὶ ἐγώ!...

— Τὴν ἀνεψιάν σας!

— Τὴν ἀνεψιάν μου;

— Ναί, τὴν ἀνεψιάν σας, ἥτις ἐξήρχετο ἐκ τοῦ ξενοδοχείου.

— Τὴν ἀνεψιάν μου;

— Μὲ τὸν...

Ὁ Καπποὰ προσέβλεψε τὸν Γκενώ, ὅστις, ἐδίσταζε καὶ ἐν τάχει, μὲ νευρικόν τι κίνημα ἐποίησεν αὐτῷ νεῦμα σημαῖνον: « Ἐμπρὸς λοιπόν!

— Μὲ τὸν κ. δὲ Μομβρέν! εἶπε τότε συμπληρῶν τὴν φράσιν του ὁ κτηνίατρος, ὡς νὰ κατέφερε κέντημα διὰ χειρουργικῆς κοπίδος.

Ὁ Βερδιὲ τὴν φορὰν ταύτην ἀφῆκε τὸ παράθυρον καὶ ἀνασκιρτήσας ὥρμησε πρὸς τὴν τράπεζαν· ἀλλ' ἠναγκάσθη νὰ στηριχθῇ ἐπ' αὐτῆς διὰ νὰ μὴ καταπέσῃ. Τὰ πάντα πέριξ αὐτοῦ ἐστρέφοντο. Εἶχε δοκιμάσει τὴν αὐτὴν ἀλγεινὴν αἴσθησιν εἰς τὴν ἐν Κουλμιὲρ μάχην, ὅτε ἐδέχθη κατὰ κεφαλῆς δοκὸν ῥιφθεῖσαν κατ' αὐτοῦ ἀπὸ καλύβης ἐμπρησθείσης, ἔνθα ἠμύνοντό τινες Βαυαροί. Ἔστη πρὸς στιγμὴν ὡς κατάπληκτος καὶ ὁ κτηνίατρος ἐνόμισεν ὅτι προσεβλήθη ὑπὸ ἀποπληξίας.

Πλὴν ὁ στρατιωτικὸς ὠρθώθη· τὸν μύστακά του ὑπανήγειρε μειδίαμα, ὅπερ ἐξέφραζεν εὐχαριστίαν ἅμα καὶ περιφρόνησιν, προσπαθῶν δὲ νὰ φανῇ γαλήνιος:

— Ἄς εἶνε! εἶπεν· βλέπω ὅτι δὲν εἶνε μόνον τὰ *λέγουν*, αἱ ἀόριστοι διαδόσεις, αἵτινες μᾶς κατηγοροῦσιν... Εἴδετε... εἴδετε μὲ τοὺς ὀφθαλμούς σας..,

— Εἴδομεν φανερά, εἶπεν ὁ Καπποά.

— Δὲν ἔχω τίποτε νὰ σᾶς ἀπαντήσω,... Εἰς τὴν ἀνεψιάν μου ἀπόκειται νὰ σᾶς ἀπαντήσῃ... Σᾶς παρακαλῶ τώρα νὰ μὲ ἀφήσητε μόνον... Ἔχω ἀνάγκην... σᾶς βεβαιῶ!

Ὁ συμβολαιογράφος διελογίζετο ἂν εἰς τοὺς τελευταίους λόγους τοῦ ταγματάρχου, συνοδευομένους ὑπὸ νευρικοῦ συσπασμοῦ τῶν δακτύλων του περιείχετο ὀδύνη ἢ ἀπειλή.

— Ταγματάρχα, εἶπεν αὖθις, θὰ μᾶς συγχωρήσητε... Ἐνομίσαμεν καθῆκόν μας...

— Ἡ τιμή σας εἶνε καὶ ἰδική μας! ἐπανέλαβεν ἀποφθεγματικῶς ὁ κτηνίατρος τοῦ Σαλλύ.

Ὁ Βερδιὲ ηὐχαρίστησεν αὐτούς. Ἐν πάσει περιπτώσει οἱ ἀνόητοι ἐκεῖνοι ἦσαν ἐν τῷ δικαιώματί των, ὡς μέλη τῆς ὑπὲρ αὐτοῦ ἐπιτροπῆς καὶ ἐφέροντο εὐσυνειδήτως. Ἐνόμισαν ὅτι εἶδον!...

Ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν ἀπεμακρύνοντο ὁ Βερδιὲ τοὺς ἐσταμάτησε καὶ πάλιν. Ὅσον ἀδύνατον καὶ ἂν ἦτο τὸ πρᾶγμα, ἤθελεν ἐν τούτοις νὰ μάθῃ πῶς ἦτο ἐνδεδυμένη ἡ Γιλβέρτη, ὅτε τὴν εἶδον εἰς Μελέν, καὶ κατὰ ποίαν ὥραν τὴν συνήντησαν. Ὁ Καπποὰ τότε παρέσχε τὰς ζητουμένας πληροφορίας, ἡ περιγραφή του δὲ συνεφώνει ἀναμφιβόλως μὲ τὴν ἐνδυμασίαν τῆς Γιλβέρτης. Ἀλλὰ πῶς κατὰ τοιαύτην ὥραν ἡ νεᾶνις ἠδύνατο νὰ εὑρίσκηται εἰς Μελέν;

— Ὤ! δὲν ἦτο πολὺ ἀργά!... Ὁ κ. δὲ Βελερμὼν ἤθελε νὰ ἐργασθῇ. Τὸν ἀφήσαμεν, ἀφοῦ ἐκαπνίσαμεν τὰ σιγάρα μας.

Καὶ ὁ Βερδιέ, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ τοῦ ἐπέλθῃ εἰς τὸν νοῦν καμμία ὑποψία περὶ τῆς Γιλβέρτης, ἐνεθυμεῖτο ἐν τούτοις ὅτι εἶχεν ἐξέλθει ἡ ἀνεψιά του τὴν ἑσπέραν τῆς Κυριακῆς ἐκείνης διὰ νὰ περιπατήσῃ, ὡς ἔλεγεν, εἰς τὴν ὁδὸν μόνη.

Βεβαίως ὅμως δὲν εἶχε προχωρήσει μέχρι τοῦ Μελέν!

— Θὰ ἦτο ἄλλη τις γυνή!

— Πιθανόν! ἀπήντησεν ὁ Καπποὰ μὲ εἰρωνικὸν ὕφος... Πολὺ πιθανόν!

— Ὅμως, παρετήρησεν ὁ Γκενώ, πρέπει ἡ

Digitized by Google

ἀλλη αὐτὴ γυνὴ νὰ ὁμοιάζῃ φοβερὰ μὲ τὴν δεσποινίδα Γιλβέρτην, ἀφοῦ τὴν ἐκλαμβάνουν δι' αὐτὴν εἰς Ἀβὼν καὶ ἀφοῦ ἡμεῖς, ἡμεῖς οἱ ἴδιοι!.. Καὶ ἐν τούτοις ἔχω καλὰ μάτια ἐγώ!

— Καὶ ἐγώ, εἶπεν ὁ Καπποά, καλὰ δίοπτρα.

Ἄφησαν τὸν ταγματάρχην καταβεβλημένον. Ἀναμφιβόλως οὐδὲν ἠδύνατο νὰ μειώσῃ τὴν πρὸς τὴν Γιλβέρτην ὑπόληψίν του. Ἀλλ' ὅμως τί ἐσήμαινεν ἡ συκοφαντία ἐκείνη; Πῶς ἐνόμισαν ὅτι εἶδον ταυτοχρόνως εἰς Ἀβὼν καὶ εἰς Μελὲν τὴν Γιλβέρτην συνομιλοῦσαν μὲ τὸν κ. δὲ Μομβρέν, εἰσδύουσαν μετ' αὐτοῦ κρυφίως εἰς οἰκίαν ἄγνωστον αὐτῷ; Ἦτο ἀδύνατον, βεβαίως ἀδύνατον!

Οὐδέποτε ᾐσθάνθη παρομοίαν θλίψιν. Ἐνόμιζεν ὅτι εἶχεν ὑποστῆ ἐφιάλτην. Ἀληθῶς ἄρά γε οἱ δύο ἐκεῖνοι ἄνδρες εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιόν του; ἀληθῶς τοῦ εἶπον ὅσα ἤκουσεν; Μήπως εἶχεν ὀνειρευθῇ;

Ἐπλησίασεν εἰς τὸ παράθυρον. Κάτω εἰς τὸν κῆπον διὰ μέσου τῶν δένδρων ἐπανεῖδεν ἀκριβῶς τὸν κτηνίατρον καὶ τὸν συμβολαιογράφον ἀποχαιρετίζοντας τὴν κυρίαν Ἐρβλαί, τὸν δὲ νέον Δυκᾶν συνοδεύοντα αὐτοὺς μέχρι τοῦ πυλῶνος. Ὁ Καππoὰ ἐχαιρέτιζεν ὑποκλινέστατα ὁ δὲ Γκενὼ ἐχαιρέτιζε μακρόθεν διὰ χειρονομίας τὸν Δυκᾶν καὶ ἡ Ἐρρικέττα ἐφαίνετο γελῶσα ὑπὸ τὸ ἀλεξήλιόν της. Ὁ Βερδιὲ ἔκλεισε βιαίως τὸ παράθυρον.

Μήπως ἐλάλουν καὶ ἐγέλων περὶ αὐτοῦ ἐκεῖ κάτω;

— Ἄ!. ἂς ἴδωμεν, εἶπεν, ἂς ἴδωμεν τί ἦλθαν καὶ μοῦ διηγήθησαν.

Καὶ καταπεσὼν ἐπὶ τῆς ἕδρας του ἀνέπλασε λέξιν πρὸς λέξιν τὴν πρὸ μικροῦ λαβοῦσαν χώραν συνδιάλεξιν, συλλογιζόμενος ὁποία τις ἄρά γε φρικτὴ πλάνη ἠδύνατο νὰ παράσχῃ ἀφορμὴν εἰς παρομοίαν μωρὰν συκοφαντίαν. Ἐσκέπτετο ὅτι δὲν ἐφέρθη ἀρκετὰ ἀποφασιστικῶς πρὸς τοὺς δύο ἐκείνους ἠλιθίους.

— Ἔπρεπε νὰ τοὺς κλείσω τὸ στόμα!.. ἔλεγεν.

Ἐν τούτοις ὅμως σκεπτόμενος κάλλιον, προσέθετε:

— Ὅπως δήποτε αὐταὶ ἐνόμισαν ὅτι μοῦ προσφέρουν ἐκδούλευσιν!.. Ἡ τιμή μου εἶνε ἰδική των τιμή, ὡς ἔλεγον... Εἶμαι ὑποψήφιός των!.. βέβαια!.. Ὅστις προσβάλλει ἐμέ, προσβάλλει αὐτούς!.. Ὢ, τὰ ζῶα!

Δάκρυα φλογερὰ ἔκαιον τοὺς ὀφθαλμούς του καὶ ᾐσθάνετο τὸ στῆθος του πιεζόμενον ὑπὸ ὑπερόγκου βάρους· ᾐσθάνετο ἐκλείποντα τὸν ἀέρα, ὃν ἀνέπνεε καὶ αὐτὴν τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ζῆν. Ὁ κῆπος ἐκεῖνος ὁ πλήρης ἡλίου, τὰ δένδρα τὰ πλήρη πτηνῶν, τὸ εὐρὺ φωτεινὸν στερέωμα, ὅλα ἐχλεύαζον τὴν σφοδρὰν λύπην του. Τί ἦλθε νὰ κάμῃ, ὕψιστε Θεέ, αὐτὸς εἰς τὴν ἔπαυλιν ἐκείνην τοῦ Δαμμαρί; Καὶ μηχανικῶς ἐνῷ παρετήρει τὴν ἰσχνὴν μορφὴν τοῦ περιωνύμου ἥρωος, ὃν ἐσατύρισεν ὁ Σερβάντες:

— Τί νὰ γείνῃ! ἐψιθύριζε, καὶ ἄλλη μια δοκιμασία, καϋμένε Βερδιέ!.. εἷς σταθμὸς περιπλέον!..

Ὑπὸ τοιούτων πικρῶν διαλογισμῶν κατείχετο ὅτε ἡ θύρα ἐκρούσθη. Ὁ Βερδιὲ ἐξέπεμψε κραυγὴν καὶ ἐγερθεὶς ἔδραμε ν' ἀνοίξῃ. Ἦτο ἡ Γιλβέρτη, ἥτις ἔλεγε:

— Ἠμπορῶ νὰ εἰσέλθω;

Ἔλαβεν αὐτὴν ἐκ τῶν χειρῶν, ἠσπάσθη τὸ μέτωπόν της, τὴν ὡδήγησεν ἔκθαμβον πλησίον τοῦ παραθύρου, εἰς τὸ φῶς, ὡς νὰ ἤθελε νὰ ἴδῃ κάλλιον τὸ παιδικόν της μέτωπον, τοὺς εἰλικρινεῖς ὀφθαλμούς της καὶ εἶπεν αὐτῇ σχεδὸν κλαίων καὶ ἐνταυτῷ σχεδὸν γελῶν;

— Γιλβέρτη!. φιλτάτη μου, δὲν εἰξεύρεις... Ἐὰν εἰξεύρες τί λέγουν!.. Καϋμένη κόρη μου!.. ἀγκάλιασέ με!

Ἐθώπευε τὴν μελαγχροινὴν ἐκείνην, τὴν σκεπτικὴν καὶ ὠχρὰν κεφαλήν, τὴν ἔσφιγγε μεταξὺ τῶν τρεμουσῶν ὁπωσοῦν χειρῶν του, ὧν διεκρίνοντο ἐξέχουσαι αἱ κυαναῖ φλέβες καὶ ἔλεγεν ἔπειτα ἠρέμα:

— Ἀγαπητή μου κόρη!.. φιλτάτη μου!

Ἡ αἰφνίδιος ἐκείνη διάχυσις τῆς στοργῆς ἐπτόησε τὴν Γιλβέρτην.

Τί συνέβαινε λοιπόν; Ἀνεζήτει ἀπλήστως τὸ βλέμμα τοῦ θείου της. Εἶδεν ὅτι εἶχε κλαύσει. Βεβαίως εἶχε κλαύσει. Αὐτὸς νὰ κλαύσῃ!. Διατί;

— Ἄ, διατί; διότι ὑπάρχουν ἀνόητοι εἰς τὸν κόσμον, οἱ ὁποῖοι μὲ ἐλύπησαν; Ναί, μ' ἐλύπησαν πολύ.

Καὶ εἶπε τότε τὰ πάντα πρὸς τὴν Γιλβέρτην. Διηγήθη αὐτῇ ὅ,τι ὁ Καππoὰ καὶ ὁ συντροφός του ἐτόλμησαν νὰ τοῦ εἴπωσιν. Ἐπρόφερε τὸ ὄνομα τοῦ χωρίου, ὅπου, ὡς ἔλεγον, εἶχε θεαθῆ ἡ δεσποινὶς Βερδιέ.

— Εἰς τὸ Ἀβών!

Ὁ ταγματάρχης ἐξεπλάγη βλέπων ὅτι ἡ Γιλβέρτη δὲν ἀπήντα, δὲν διεμαρτύρετο. Καὶ ὅμως ἦτο μωρία, ἦτο ὅλως ἀνόητος, ἦτο κακοβουλία μυσαρὰ ἡ διάδοσις, δὲν ἦτο ἀληθές;

Πλὴν ἡ νεᾶνις ἵστατο ἄφωνος· οἱ ὡραῖοι μαῦροι ὀφθαλμοί της ἐφαίνοντο ἐπτοημένοι, ὡς τότε νὰ ἐννόησε, τότε καὶ μόνον τὴν ἀπερισκεψίαν, ἣν διέπραξεν.

Εἰς τὸ Ἀβών!.. τὴν εἶχον ἴδει λοιπὸν εἰς τὸν ἐν Ἀβὼν οἰκίσκον!.. Τὴν κατεσκόπευσαν λοιπόν!.. Ἀλλὰ τίς;

Καὶ ὁ Βερδιὲ ἐμβρόντητος, ἐνεός, ἐψέλλιζε, μὴ πιστεύων ὅτι ἦτο δυνατόν:

— Λοιπὸν ὑπῆγες;.. Ἦτο ἀληθές;..

Digitized by Google

Καὶ διατὶ νὰ μὴν τοῦ εἴπῃ τίποτε;.. Αὐτὴ ἐντούτοις οὐδέποτε ἀπέκρυπτέ τι ἀπὸ τὸν θεῖόν της. Δὲν εἶπε τίποτε διότι τὸ γεγονὸς αὐτό, τὸ νὰ ὑπάγῃ καὶ νὰ παρηγορήσῃ ἓν πάσχον παιδίον ἰσοδυναμεῖ δι' αὐτὴν ἁπλούστατα πρὸς ἐπίσκεψιν γενομένην χάριν ἐλεημοσύνης. Δὲν εἶπε τίποτε, διότι τὸ μυστικὸν δὲν ἦτο ἰδικόν της, ἀλλὰ τοῦ κυρίου δὲ Μομβρέν.

—Ἔστω, ἔχει καλῶς. Ἀλλ' εἰς ἐμέ, εἰς ἐμέ!.. ἐπανελάμβανεν ὁ Βερδιέ, ἠδύνασο νὰ εἴπῃς...

Ἡ Γιλβέρτη διέκοψεν αὐτόν. Ναί, εἶχε δίκαιον, ἀλλὰ τὸν ἔβλεπε τόσον ἀπησχολημένον, τόσον περίφροντιν ἐκ τῆς πολιτικῆς!. Πρὸς τί τάχα νὰ προσθέσῃ καὶ ἐκείνην τὴν ἀνησυχίαν εἰς τὰς τόσας του ἄλλας; Διότι βεβαίως καὶ αὐτὸς θὰ ἐλυπεῖτο βλέπων τὴν ταλαίπωρον μικρὰν ἡμιθανῆ ἐκεῖ πέραν. Καὶ ἡ Γιλβέρτη μὲ φρικιάσεις ἐν τῇ φωνῇ — φρικιάσεις ἀορίστου μητρικῆς στοργῆς καὶ ἀφοσιώσεως ὁρμεμφύτου—ἐλάλει περὶ τοῦ Ροβέρτου, τρέμοντος μήπως ἀπολέσῃ τὴν θυγατέρα του καὶ τῆς μικρᾶς ἀσθενοῦς, ἥτις εἶχε βασανισθῇ καὶ καταβληθῇ, ἐκ τοῦ πυρετοῦ, ἐκ τοῦ παραληρήματος, ἐκ τῆς κωφώσεως, ἐκ τῆς ἐξασθενίσεως, περὶ τῶν ὑποξύνων ποτῶν, ἅτινα ὤφειλε νὰ πίῃ, περὶ τῶν τονικῶν καὶ διεγερτικῶν, ἅτινα αὐτή, ἡ Γιλβέρτη, τῇ ἐχορήγει μετὰ δισταγμοῦ καὶ προσοχῆς ἐναγωνίου. Ἀφοσιώθη εἰς τὴν Κυπριανήν, ὡς ὁ καλλιτέχνης ἀφοσιοῦται εἰς τὸ ἔργον του. Ἀνέλαβε πεισμόνως τὸν ἀγῶνα ἐκεῖνον κατὰ τοῦ θανάτου. Εὕρισκε τόσον ὡραῖον τὸ κοράσιον ἐν τῇ μικρᾷ λευκῇ του κλίνῃ μὲ τοὺς ἀτόνους ὀφθαλμούς του καὶ τὴν κεκαρμένην κεφαλήν του —διότι ἐδέησε νὰ κόψωσι τὴν ἄφθονον ξανθήν του κόμην.

Ἡ Κυπριανὴ ἤρχισε βαθμηδὸν νὰ αἰσθάνηται στοργὴν πρὸς αὐτὴν καὶ τῇ ἐμειδία μὲ τὸ παράδοξον ἐκεῖνο μειδίαμα τῶν ὄντων, ἅτινα φαίνονται διστάζοντα νὰ ἐκλέξωσι μεταξὺ ζωῆς καὶ θανάτου. Τὸ παιδίον ἐπεθύμει νὰ κάθηται ἡ Γιλβέρτη παρὰ τὴν κλίνην του. Τότε ἔλεγεν αὐτῇ: «Δόσε μου τὸ χέρι σου!..» καὶ λαμβάνον τὴν χεῖρα τῆς νεάνιδος, ἔκοπτε τοὺς ὄνυχάς της. Εἰς τὴν τοιαύτην ἀσχολίαν καταγίνονται πολλάκις τ' ἀσθενοῦντα παιδία κατὰ τὸν πυρετόν των· τὸ τοιοῦτο τὰ διασκεδάζει. Ἔπαιζε μὲ τὴν Γιλβέρτην ὡς μὲ πλαγγόνα. Ὁ δὲ Ροβέρτος ὄρθιος ἱστάμενος παρὰ τὴν κλίνην παρετήρει τὸ σύμπλεγμα ἐκεῖνο τὸ συγκινητικὸν τῆς παρθένου μειδιώσης πρὸς τὴν μικρὰν μάρτυρα, ἥτις ἐνίοτε ἐπλήγωνε τὴν Γιλβέρτην μὲ τὴν ψαλίδα, καὶ ἀνελογίζετο τὴν μητέρα, ἣν ἡ δεσποινὶς Βερδιὲ ἀνεπλήρου παρὰ τὸ προσκεφάλαιον τῆς ἀσθενοῦς, τὴν ἀγγλίδα, ἥτις εὑρίσκετο ἐκεῖ που πλησίον ἴσως, περιπολοῦσα πέριξ τῆς οἰκίας ἐλλοχῶσα τὴν λείαν της.

Ἡ Γιλβέρτη διηγεῖτο πρὸς τὸν θεῖόν της πῶς εἶχεν ἐκλέξει ὡς τέρμα τῶν περιπάτων της τὸν ἐν Ἀβὼν οἰκίσκον. Ἐξέφραζε δὲ πᾶσαν τὴν χαράν, ἣν ᾐσθάνετο ἀφοσιουμένη εἰς τὸ τοιοῦτο ἔργον ἐπὶ τῇ ἐλπίδι νὰ σώσῃ τὴν Κυπριανήν.

— Τί τα θέλεις! ἔλεγεν· ἀφωσιώθην εἰς τὴν μικράν. Οἱ καϋμένοι ἐκεῖνοι οἱ χωρικοὶ μὲ ζηλεύουν, διότι ἡ ἀσθενὴς δὲν δέχεται νὰ λάβῃ τὸν τον τονικὸν οἶνον ἢ τὴν κινίνην εἰμὴ ἀπὸ τὰς χεῖράς μου. Ἑπομένως ἐννοεῖς ὅτι εἶνε ἀνάγκη καθ' ἑκάστην νὰ κατατρίβω μερικὰς στιγμὰς μεταβαίνουσα ἐκεῖ. Πρέπει νὰ γνωρίζουν ποῦ ὑπάγω, ἀφοῦ δὲν κρύπτομαι.

Προσέθετε δὲ μετὰ μειδιάματος ἡδέος, ἠρέμου καὶ θλιβεροῦ.

—Ἀδελφὴ τοῦ Ἐλέους χωρὶς νὰ τὸ θέλω!

Ὁ ταγματάρχης ἐνηγκαλίσθη αὐτήν, στηρίζων εἰς τὸ στῆθός του τὸ μέτωπον τῆς ἀγαθῆς νεάνιδος, ὅπερ κατησπάζετο μετὰ διαχύσεως πατρικῆς καὶ μετά τινος ἅμα σεβασμοῦ.

— Εἶσαι καλὴ κόρη, Γιλβέρτη... Ναί, καλὴ κόρη. Ἀλλ' ὅμως ὑπῆρξες ὀλίγον τι ἀπερίσκεπτος.

— Ἀπερίσκεπτος;

— Ναί· Ὁ κόσμος δὲν κατοικεῖται μόνον ἀπὸ καλοὺς ἀνθρώπους, πρέπει νὰ ἠξεύρῃς... ὑπάρχουν καὶ ἀνόητοι... διὰ νὰ μὴ εἴπω περισσότερον, καὶ πρέπει τις νὰ τοὺς ἔχῃ ὑπ' ὄψιν... Αὐτοὶ δέ!. ὤ, αὐτοί!..

Καὶ ἐσταμάτησε μὴ θέλων ν' ἀκούσῃ ἡ Γιλβέρτη οὐδὲ κἂν τὴν ἀπήχησιν τῶν μωριῶν τοῦ Γκενὼ καὶ τοῦ Καπποά.

Πλὴν ἡ Γιλβέρτη ἐπέμενεν, ἤθελε νὰ μάθῃ..

— Λοιπὸν αὐτοί;..

Ὁ Βερδιὲ ἀνθίστατο ἀκόμη· ὅπως δήποτε ὅμως ἐπρόκειτο περὶ κινδύνου καὶ ἡ Γιλβέρτη ὤφειλε νὰ εἶνε προειδοποιημένη. Διηγήθη καὶ αὐτὸς μετὰ περιφρονήσεως ἐξημμένης καὶ ἀγανακτούσης πρὸ μικροῦ, τανῦν δὲ πικρᾶς, τί ἔλεγον οἱ περὶ αὐτούς. Ἀλλ' ἐξεπλάγη σφόδρα ἰδὼν ἐπὶ τοῦ γαληνίου προσώπου τῆς νεάνιδος οὐχὶ θάμβος ἢ ὀργήν, ἀλλ' ἔκφρασιν ὑπεροψίας ἠπίου καὶ εἰλικρινεστάτης.

—Ἆ! αὐτὸ εἶνε; εἶπεν ἡ Γιλβέρτη. Τότε δὲν εἶνε τίποτε.

Καὶ ἐποίησε κίνημα διὰ τῆς χειρὸς ὡς νὰ ἄφινε νὰ καταπέσῃ εἰς τὸ βάθος φρέατος, ἐν τῇ λήθῃ, ἀντικείμενόν τι ἄχρηστον.

— Δὲν εἶνε τίποτε, βέβαια, δὲν εἶνε τίποτε, ἀπήντησεν ὁ ταγματάρχης διὰ σὲ καὶ δι' ἐμέ. Ἀλλὰ διὰ τὸν κόσμον;

Ἡ νεᾶνις ἀπαλλαγεῖσα ἤδη τῆς περιπτύξεως παρετήρει τὸν θεῖόν της φιλοστόργως μετ' ἐλαφροῦ μειδιάματος.

—Ὁ κόσμος, ἀγαπητέ μοι θεῖε; Ποῖος κόσμος;

Digitized by Google

— Μά... ξεύρω κ' έγώ!.. Ό κόσμος τέλος πάντων!

— Ό κόσμος ό ίδικός μας, είπεν ή Γιλβέρτη, δι' έμέ είσθε σεϊς καί διά σάς είμαι έγώ. Κανένα δέν βλέπομεν καί κανείς δέν άσχολεϊται έν τή όδώ Μανσάρ περί τών συμβαινόντων έν Δαμμαρί!

Ό Βερδιέ έσίγα. Έβλεπεν είς τούς λόγους τής Γιλβέρτης γαλήνιόν τινα έγκατέρησιν, ήτις τόν έξέπληττεν· ή νεάνις ώμίλει περί τών συκοφαντιών, αΐτινες άπεπειρώντο νά τήν βλάψωσιν, ώς νά εύρίσκοντο μεταξύ αύτής καί τών κακοήθων έκείνων διαδόσεων αί θύραι είρκτής, αί κιγκλίδες μονής.

— Έπί τέλους όμως, ύπέλαβεν ό ταγματάρχης, δέν πρέπει νά σκεπτώμεθα μόνον περί ήμών, άλλά καί περί τών άλλων, όχι διά σήμερον, άλλά διά τήν αύριον.

— Διά τήν αύριον; Καί τί είνε ή αύριον φίλτατέ μου θεϊε; Ή αύριον θά είνε ή σήμερον διά τήν άνεψιάν σου, ήτις πάντοτε θά σέ άγαπά.

— Πάντοτε βέβαια... Όταν όμως νυμφευθής, άν αί τοιαύται άνοησίαι...

— Ώ, άπήντησεν ήπίως ή Γιλβέρτη. Μή άνησυχής περί τούτου. Ούδέποτε θά νυμφευθώ!

— Ούδέποτε;

— Ούδέπτε!

Καί ή φωνή της ήτο καθαρά, βραδεία περιέχουσα ποιάν τινα συντριβήν λεληθυΐαν ώς ανάμνησιν αόριστον όδύνης.

— Έλα δά, Γιλβέρτη...

— Ώ! είπεν ή νεάνις λαμβάνουσα άμφοτέρας τάς χεϊράς του καί παρατηρούσα αύτόν μετά μειδιάματος κατά πρόσωπον, μή μού όμιλής περί τούτου. Έχω σταθεράν άπόφασιν. Βλέπεις λοιπόν ότι ήμπορούν νά λέγουν περί έμού ό,τι θέλουν... δέν θά έμποδίση αύτό κανέν καλόν συνοικέσιον, άφού δέν τό ζητώ, άφού δέν τό θέλω!

Καί προσεπάθησε νά γελάση.

— Θ' άποθάνω γεροντοκόρη, προσέθηκεν. Αύτή ή ίδέα μού έκαρφώθη είς τόν νούν. Τοιουτοτρόπως δέν είνε κίνδυνος νά διανύσω δυστυχή οίκογενειακόν βίον.

Ό ταγματάρχης ήθελε νά τήν έρωτήση, νά τήν έξετάση έπί πλέον. Ό γέλως, όν ή νεάνις έπεδείκνυεν, άντήχει ώς κίβδηλος καί ένέπνεεν είς τόν Βερδιέ άνησυχίαν. Αΐφνης άντήχησεν ό κώδων τού γεύματος.

— Άς άφήσωμεν πλέον αύτά, είπεν ή Γιλβέρτη, καί όταν σού είπουν ότι μέ είδον είς Άβών, δύνασαι ν' άπαντήσης ότι γνωρίζεις τί ύπήγα νά κάμω έκεί.

Βήματα ήκούσθησαν είς τόν διάδρομον πρό τής θύρας τού θαλάμου, ήν κάποιος έκρουσεν. Ήτο ό Δυκάς.

Έφερεν είς τήν κομβιοδόχην ρόδον λαμπρόν, όπερ πρό όλίγου είχε δρέψει είς τόν κήπον χάριν αύτού ή κυρία Έρβλαί.

— Ταγματάρχα, είπεν άφού έχαιρέτισε τήν Γιλβέρτην, μή λησμονήσης ότι σήμερον είνε ή κρίσιμος ήμέρα, άπόψε είς τό *Καφενεΐον τής Άστραπής*.

— Ά ναί! ή κρίσιμος ήμέρα.

Ό ταγματάρχης τό είχεν έντελώς λησμονήσει. Ό Γκαρούς καί οί όπαδοί του είχον άποφασίσει νά προβώσιν είς τολμηρόν διάβημα, νά καταρρίψωσι τόν άντίπαλον πυροβολητήν, άν ήτο δυνατόν, πάντες δέ προσεδόκων σκηνάς θορυβώδεις. Ό Δυκάς άνήγγειλλεν ούχί άνευ τινων μικρών είρωνικών ύπαινιγμών τήν προσέγγισιν τής μάχης.

— Τώρα θά έλθω, άπήντησεν ό Βερδιέ. Καί καλήν έντάμωσιν άπόψε, κύριε Δυκά. Είμαι έτοιμος!

Άφού δέ ό νέος Πίττ άπήλθεν, έστράφη καί είπε πρός τήν Γιλβέρτην.

— Ναί, Γιλβέρτη, έχεις δίκαιον, άς λησμονήσωμεν τάς άχρειότητας αύτάς. Καί τώρα, κύριε ύποψήφιε, είς τό μέρος σου!

Άλλά τή άληθεία ούδόλως ένεθυμεΐτο τόν Γκαρούς, ούδόλως έσυλλογίζετο τήν βουλευτικήν έδραν. Έσκέπτετο μόνον τήν άνεψιάν του, τάς συκοφαντίας, τάς ρυπαράς έπινοήσεις τών ήλιθίων έκείνων. Καί όπως ό πτωχός ήθοποιός άνέρχεται έπί τής σκηνής νά έπιδειχθή τήν ώραν άκριβώς καθ' ήν τό τέκνον του ή ή μήτηρ του άγωνιά, ώφειλε νά σκεφθή νά μεταβή όπως άντιμετωπίση τόν Γκαρούς, νά διανείμη τό πρόγραμμά του όπότε ούδέν άλλο, άπολύτως ούδέν τόν ένδιέφερεν είμή ή άγωνιώσα εύδαιμονία του, ό βόρβορος όν έπέρριπτον κατά τής Γιλβέρτης.

Ό κώδων έσήμανε καί έκ δευτέρου ίσχυρώς.

Ό Βερδιέ περιέβαλε διά τών βραχιόνων του τήν νεάνιδα καί τήν ήσπάσθη μετά στοργής.

— Πόσοι άχρεϊοι είνε έδώ είς τόν κόσμον! είπε. Πόσοι!

Ή νεάνις προσεπάθησε καί αύθις νά μειδιάση, λαμβάνουσα δέ τόν βραχίονά του όπως μεταβή μετ' αύτού είς τό έστιατόριον:

— Μά λοιπόν είσαι παιδί, θεϊέ μου; τώ είπεν.

Έσεισεν αύτός τήν κεφαλήν καί άπήντησεν:

— Όχι, είμαι τίμιος άνθρωπος, κόρη μου!

(Έπεται συνέχεια).

Ή εύτυχία παρίσταται πρό τών όφθαλμών μας τόσον μεγάλη, ώστε μάς φαίνεται ότι φθάνει είς τόν ούρανόν. Άλλ' όπως διέλθη τήν θύραν μας τόσον σμικρύνεται, ώστε πολλάκις δέν παρατηρούμεν αύτήν.

Digitized by Google

ΟΙ ΣΕΙΣΜΟΙ

καὶ ὁ σχηματισμὸς τῶν ὀρέων

Ἡ γῆ τρέμει!.. Τὸ ἄκουσμα τοῦτο ἐγκλείει ἐν ἑαυτῷ τὸν μέγιστον τῶν τρόμων. Ἅπαντα τὰ ἀχαλίνωτα στοιχεῖα τῆς φύσεως δυνάμεθα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ν' ἀποφύγωμεν, καθόσον ὑπάρχουσι σημεῖα προηγούμενα τῆς καταστροφῆς. Ἀλλ' ὁ ἀπὸ τῶν λοιπῶν φοβερῶν στοιχείων τῆς φύσεως φόβος δὲν δύναται ποσῶς νὰ παραβληθῇ πρὸς ἐκεῖνον, ὃν αἰσθανόμενα ἀπέναντι τῆς καταχθονίου δυνάμεως, ἥτις διογκώνει τὸ ἔδαφος τῆς γῆς, ἐφ' οὗ ἀμέριμνοι ἐκτίσαμεν τὰς οἰκίας μας καὶ ἐστηρίξαμεν τὴν εὐτυχίαν καὶ τὰς ἐλπίδας μας. Τὸ ἔδαφος σείεται ὡς θάλασσα μαστιζομένη ὑπὸ δεινῆς θυέλλης· σχηματίζονται παμμέγιστα χάσματα, ἀναθρώσκουσιν διὰ μιᾶς ὄρη καὶ ἀνοίγονται πυρίπνοα βάραθρα, καταπλημμυροῦντα μὲ διάπυρον λάβαν, πνιγηρὰν τέφραν καὶ ζέον ὕδωρ τὴν χώραν, ἣν πρὸ μικροῦ περιέβαλλεν οὐρανὸς ἀπαστράπτων ἐλπίδας καὶ ἥλιος γελῶν καὶ χαρμόσυνος. Αἱ ἀδιάκοποι βρονταὶ αἱ ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας καὶ ἀπὸ τοῦ βάθους τῆς γῆς ἐνερχόμεναι, αἱ καταιγίδες καὶ αἱ ἀποθαμβοῦσαι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀστραπαί, αἵτινες ἐπιρρίπτουσιν ἀπαίσιον φῶς ἐπὶ τῆς ἀποτόμως ἐπελθούσης νυκτός, ἐπαυξήσωσι τὸν πανικόν, ὅστις καταλαμβάνει καὶ τὸν μᾶλλον θαρραλέον ἐνώπιον τοιούτου παροξυσμοῦ τῆς φύσεως. Ποῦ λοιπὸν νὰ σωθῶμεν, ἀφοῦ δὲν δυνάμεθα νὰ απομακρυνθῶμεν τοῦ ἐδάφους, ὅπερ ἀπώλεσεν αἰφνιδίως τὴν ἀποκλειστικήν αὐτοῦ ἰδιότητα, τὴν ἀκινησίαν; Νομίζομεν ὅτι ἡ ἄλλως τόσον ἤρεμος καὶ γλυκεῖα φύσις κατελείφθη αἰφνιδίως ὑπὸ μανίας πρὸς ἐξόντωσιν τοῦ παντός, ὅλως δὲ ἄκοντες παραδιδόμεθα εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἀνασταστώσεων τούτων.

Οὐδόλως λοιπὸν παράδοξον ὅτι οὐδὲν ἕτερον φυσικὸν φαινόμενον δύναται νὰ διατηρῇ ἐν διηνεκεῖ διεγέρσει τὰ ἀνθρώπινα συναισθήματα καὶ διαταράσσῃ δεινῶς τὴν ψυχήν, προκαλοῦν τὴν γενικὴν τῶν ἀνθρώπων φρίκην! Οὕτω ἰατρός τις περιγράψας τὸν τρομερὸν τῆς Χίου σεισμὸν διηγεῖται, ὅτι κατὰ τὸν ἀπρίλιον τοῦ 1880, ὅτε 3,500 ἄνθρωποι ἐφονεύθησαν, διατρέχων τὴν κατερημωθεῖσαν δύστηνον νῆσον ὅπως παράσχῃ βοήθειαν, εὗρε τὸ πλεῖστον μέρος τῶν νεανίδων μετὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ σεισμοῦ συνεπείᾳ ψυχικῶν συγκινήσεων παθὸν ἐξ ἐπιληψίας.

Ἀκούοντες λεπτομερείας τῶν τοιούτων φοβερῶν συμβάντων ἁπλῶς διηγουμένας, κατανοοῦμεν τὸν τρόμον, τὸν ὁποῖον προξενοῦσι τὰ συμβαίνοντα εἰς τοὺς ἐπιζῶντας. Ἀρκοῦσα δὲ εἶνε καὶ ἡ ἀκόλουθος ἀφήγησις περὶ τοῦ ἐν Λισσαβῶνι σεισμοῦ, τοῦ λαβόντος χώραν τὴν 1 Νοεμβρίου τοῦ 1755.

Ἅμα συνέβη ἡ πρώτη φοβερὰ δόνησις, ὁλόκληρος ἡ ἐξ ἡμίσεος ἑκατομμυρίου κατοικουμένη πόλις μετεβλήθη εἰς συντρίμματα εἴς τινα μόνον δευτερόλεπτα, τὰ δὲ ἀποτελέσματα τῆς δονήσεως ταύτης συνῃσθάνθη τὸ ἔδαφος τῆς Εὐρώπης, μέχρι τῆς Σουηδίας καὶ τῆς δυτικῆς Ρωσσίας. Οἱ δυνάμενοι νὰ σωθῶσιν ὥρμησαν πρὸς τὴν θάλασσαν, τῆς ὁποίας τὴν ἀκτὴν περιέβαλλεν ἐπιμήκης νεόκτιστος ἐκ μαρμάρου προκυμαῖα, ἔνθα ἦσαν πολλὰ πλοῖα ἠγκυροβολημένα. Αἰφνιδίως τρομερὸν βάραθρον ἠνεώχθη πρὸ τῶν ποδῶν ἑκατοντάδων δυστυχῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ἐν μιᾷ στιγμῇ κατεβροχθίσθησαν πάντες μετὰ τῆς προκυμαίας καὶ τῶν ἐκεῖ ἠγκυροβολημένων πλοίων, χωρὶς οὐδέποτε ν' ἀναφανῇ ἴχνος τι ἐξ ὅλων τούτων. Ἐκεῖ ἔνθα ἵσταντο τὰ τείχη τῆς προκυμαίας, εὑρέθη ὁ πυθμὴν τῆς θαλάσσης εἰς βάθος 600 ποδῶν. Μετὰ τὴν καταστροφὴν ταύτην ἀμέσως ἤφρισεν φοβερὰ ἡ θάλασσα, κολοσσιαῖον δὲ κῦμα εἰσώρμησεν ἐπὶ τῆς κατερημωμένης πόλεως, τὸ ὁποῖον ἀποσυρθὲν μετὰ τὸν σεισμὸν συμπαρέσυρεν μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης περὶ τὰς 60 χιλιάδας ἀνθρώπων.

Οὐδὲν μέρος τῆς γῆς εἶνε ἀσφαλὲς ἀπὸ τῶν σεισμῶν· δὲν ὑπάρχει σπιθαμὴ γῆς, ἥτις νὰ μὴ ἐκλονίσθη ἅπαξ τοὐλάχιστον ὑπὸ τῶν μυστηριωδῶν δυνάμεων τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς. Καθ' ἑκάστην ἡμέραν, καθ' ἑκάστην ὥραν ἡ γῆ σείεται εἴς τι μέρος τῆς ἐπιφανείας της, οὐδὲ στιγμὴν δὲ ἡσυχάζει ὁ ὑπὸ τοὺς πόδας μας δαίμων τῆς καταστροφῆς, ὅστις πολλάκις ἀφοῦ ἅπαξ ἀρχίσῃ τὸ ὑποχθόνιον ἔργον του, μαίνεται ἐπὶ μῆνας καὶ ἔτη εἰς τὸ αὐτὸ τῆς γῆς μέρος. Ἐν Φωκίδι οἱ σεισμοὶ διήρκεσαν ἀπὸ 1 Αὐγούστου 1870 μέχρι τοῦ αὐτοῦ μηνὸς τοῦ ἔτους 1873· συνέβησαν δὲ κατὰ τὸ ἄνω χρονικὸν διάστημα, κατὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ μακαρίτου Schmit οὐχὶ ὀλιγώτεροι τῶν 35 ἰσχυρῶν σεισμῶν καὶ 300 μέχρι 350 ἐλαφρότεροι. Τὰς πρώτας ἡμέρας κατὰ γράμμα ἔτρεμεν ἡ γῆ συνεχῶς, οὕτως ὥστε ἐντὸς μικροῦ χρονικοῦ διαστήματος κατὰ πᾶσαν πιθανότητα συνέβησαν 29000 ἐλαφροὶ καὶ ἰσχυροὶ σεισμοί. Εἰς ἄλλους τόπους ἡ γῆ σφαδάζει ἀκαταπαύστως· τοιαύτη δὲ χώρα περιβόητος εἶνε ἡ Κεντρικὴ Ἀμερική, ἧς ὡρισμένον μέρος ἕνεκεν τούτου ἐπωνομάσθη «αἰώρα», διότι τὸ ἔδαφος αὐτῆς ταλαντεύεται ἀδιακόπως· οἱ δὲ κάτοικοι τῆς χώρας ταύτης διερρύθμισαν ἐκ τῶν προτέρων τὸν βίον των, ζῶντες ἐντὸς χθαμαλῶν ἐκ καλάμου πλεκτῶν καλυβῶν, αἵτινες οὐδεμίαν σημαντικὴν βλάβην δύνανται νὰ προξενήσωσιν ἂν τυχὸν νύκτα τινὰ ἤθελον καταπέσῃ.

Digitized by Google

Ἀλλὰ τίς εἶνε ἡ αἰτία τοῦ τρομεροῦ τούτου φαινομένου τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ πλανήτου μας; Ποῦ ἐνυπάρχει ἡ τοιαύτη δύναμις, ἥτις ἀκαριαίως μετακινεῖ ὄρη καὶ κλονίζει ἐπιφανείας παμμεγίστης ἐκτάσεως, ὡς ἡμεῖς μετακινοῦμεν λίθον μικρὸν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ; Εἶνε εὐνόητον διατί ἡ πεφοβισμένη ἀνθρωπότης προβάλλει τοιαύτας ἐρωτήσεις καὶ ἀπηλπισμένη ζητεῖ τὴν λύσιν αὐτῶν παρὰ τῆς ἐπιστήμης. Καί τοι γινώσκοντες, ὅτι ἀπέναντι ὅλων τῶν κολοσσιαίων δυνάμεων τῆς φύσεως θὰ εἴμεθα αἰωνίως ἀνίσχυροι, οὐχ' ἧττον ἐκ πείρας διδασκόμεθα, ὅτι ἡ γνῶσις τῶν αἰτίων τῆς καταστροφῆς ἡμῶν καταπραΰνει τὴν ἀγωνίαν, χορηγεῖ ἐλπίδα τινὰ διεξόδου ἢ μέσα προφυλακτικὰ ἔστω καὶ προβληματικῆς φύσεως, ἐφησυχάζοντα τοὐλάχιστον τὸν νοῦν ἡμῶν. Εὐνόητον εἶνε ἐπίσης, διατί τόσον ὀλίγα γνωρίζομεν μετ' ἀπολύτου βεβαιότητος περὶ τῶν αἰτίων τούτων, καίτοι ἀκαταπονήτως ἐργάζεται ἡ πληθὺς τῶν ἐρευνητῶν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου.

* * *

Ἡ δύναμις ἥτις συνταράσσει τόσον μεγάλας ἐκτάσεις τῆς γῆς, ἐξορμᾷ βεβαίως ἐκ τῶν ἐγκάτων τοῦ πλανήτου μας. Ἀκριβεῖς παρατηρήσεις σεισμῶν τινων οὐχὶ σημαντικῶν, λαβόντων χώραν προσφάτως, ἀπέδειξαν, ὅτι ἡ ὤθησις ἡ προξενοῦσα τὴν διάσεισιν, προήρχετο ἐκ βάθους 5 γεωγραφικῶν μιλίων ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς. Τοῦτο δ' ἰσχύει καθ' ὅσον ἀφορᾷ ἰδίως τὴν ὤθησιν, ἡ αἰτία ἡ τὴν ὤθησιν προξενοῦσα κεῖται πιθανῶς πολὺ βαθύτερον. Τὸ μεγαλείτερον ὅμως βάθος μέχρι τοῦ ὁποίου ἠδυνήθη νὰ κατέλθῃ ὁ ἄνθρωπος ἀνέρχεται εἰς 1272 μέτρα, ποσότης μόλις ἀποτελοῦσα τὸ δέκατον τοῦ μιλίου. Ἡ βαθυτέρα δὲ ὀπὴ ἡ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τοῦ σώματος τῆς γῆς διατρηθεῖσα πρὸς ἔρευναν τοῦ ἐδάφους τῶν στρωμάτων εὑρίσκεται πλησίον τοῦ Βερολίνου εἰς τὴν θέσιν Sperenberg, ἀνεωχθεῖσα κατὰ τὸ ἔτος 1867 ἕως 1871. Ἴσην ἔκτασιν πρὸς τὸ ἄνω βάθος δύναται πεζὸς νὰ διατρέξῃ ἀνέτως ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς εἰς ἓν τέταρτον τῆς ὥρας. Πῶς θέλομεν λοιπὸν μετὰ βεβαιότητος πληροφορηθῇ περὶ τῶν ἰδίως ἐγκάτων τοῦ πλανήτου μας, ἀφοῦ οὗτος ἐπὶ τοῦ ὅλως ἐξωτερικοῦ φλοιοῦ δὲν ἔχει ἐξετασθεῖ εἰμὴ εἰς βάθος ἴσον πρὸς τὸ πάχος χάρτου ἐπὶ σφαίρας διαμέτρου ἑνὸς μέτρου; Ἅμα ὡς τὸ θερμόμετρον ἐν τῇ διατρήσει τοῦ Sperenberg κατεβιβάσθη εὑρέθη καὶ ἐντελῶς ἐβεβαιώθη τὸ πρὸ καιροῦ γνωστὸν γεγονός, ὅτι ἡ θερμοκρασία τῶν πετρωμάτων αὐξάνει κανονικῶς ἀναλόγως τοῦ βάθους. Διότι ἐνῷ ἐπὶ τῶν ἀνωτέρων στρωμάτων τῆς διατρήσεως ἐπεκράτει θερμοκρασία 8 ἕως 10 βαθμῶν Κελσίου, ἐν τῷ πυθμένει τοῦ φρέατος ἐβεβαιώθη θερμοκρασία 48 βαθμῶν, δηλ. θερμοκρασία καθ' ἣν ὁ ἄνθρωπος μόνον λαμβάνων ἰδιαιτέρας προφυλάξεις δύναται νὰ ζήσῃ ἐπ' ὀλίγα λεπτά, καθόσον, ὡς γνωστόν, ἀνύψωσις τῆς θερμοκρασίας τοῦ αἵματος μέχρι 42 βαθμῶν ἔχει ὡς συνέπειαν τὸν θάνατον.

Ὁ ἄνθρωπος λοιπὸν οὐδέποτε θὰ δυνηθῇ νὰ φθάσῃ εἰς βαθύτερα στρώματα τῆς γῆς. Ἐν τούτοις δυνάμεθα ἕνεκα τῆς ἁπανταχοῦ τῆς γῆς καὶ ἄνευ ἐξαιρέσεως αὐξήσεως τῆς θερμοκρασίας πρὸς τὰ κάτω, (ἂν καὶ αὕτη εἰς διάφορα μεταλλεῖα ἀκολουθεῖ ὅλως διαφόρους ἀναλογίας) νὰ συμπεράνωμεν μετὰ βεβαιότητος ὅτι αὕτη βαίνει αὔξουσα ὅσῳ προβαίνωμεν εἰς μεγαλείτερα βάθη. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ὀνομαζομένη «γεωθερμικὴ κλίμαξ βάθους» ἤτοι ὁ ἀριθμὸς τῶν μέτρων, ἅτινα πρέπει τις νὰ κατέλθῃ ἐντὸς τῆς γῆς, ἵνα παρατηρήσῃ ὕψωσιν θερμοκρασίας κατὰ ἕνα βαθμὸν Κελσίου, ὑπελογίσθη κατὰ μέσον ὅρον εἰς 33 μέτρα περίπου, προκύπτει δι' ἁπλοῦ ὑπολογισμοῦ, ὅτι ἀμέσως εἰς 2 περίπου μιλίων βάθος ὤφειλε τοιαύτη νὰ ἐπικρατῇ θερμότης, ὥστε αἱ πλεῖσται εἰς ἡμᾶς γνωσταὶ οὐσίαι νὰ εὑρίσκωνται μεταβεβλημέναι εἰς διάπυρον χείμαρρον, καὶ ὅτι εἰς βάθος 6 μέχρις 8 μιλίων καὶ αἱ μᾶλλον δύστηκτοι οὐσίαι ὡς λ. χ. ἡ πορσελάνη, ἡ ἀπαιτοῦσα 1100 βαθμοὺς θερμότητος ὅπως τακῇ, ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς γῆς μετασχηματίζονται εἰς διάπυρον θάλασσαν.

Ὅτι ἀληθῶς τοιοῦτόν τι ἔπρεπε νὰ συμβαίνῃ, ὅτι δηλ. ἡμεῖς περιπατοῦμεν ἐπὶ φλοιοῦ ᾠοῦ, οὗτινος τὸ ἐσωτερικὸν συνίσταται ἐξ ἀληθοῦς κολάσεως ρευμάτων διαπύρου λάβας, εἶνε θεωρία, ἣν ἐν τοῖς σχολείοις μικροὶ ὄντες ἐδιδάχθημεν. Ἐγὼ μάλιστα ἐνθυμοῦμαι ὅτι μετὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς ὑποθέσεως ταύτης ἔτρεμον ὅλος κρυφίως ὁσάκις τις τῶν συμμαθητῶν μου ἐκτύπα ἐξ ὑπεροψίας βιαίως μὲ τοὺς πόδας τὸ εὔθραυστον τοῦτο τῆς γῆς κέλυφος. Καὶ δὲν εἶνε τὸ πρᾶγμα ποσῶς παράδοξον, διότι ἀμέσως εὑρίσκετο πρόχειρος ἐξήγησις τῶν γεγονότων, ὅπως τοὐλάχιστον ὁ διδάσκαλος μᾶς παρέδιδεν. Διότι πράγματι ἐβλέπαμεν «ἀσφαλιστικὰς δικλεῖδας» ἐν τοῖς ἡφαιστείοις, σκοπούσας τὸ νὰ μὴ διαρραγῇ ἡ γῆ αἰφνιδίως μετὰ τρομεροῦ πατάγου ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἐσωτερικῆς πυρᾶς, καὶ ἀληθῶς ἐβλέπαμεν ἐκ τῶν ἡφαιστείων τούτων ν' ἀναβλύζωσι διάπυρα ρευστὰ πετρώματα. Βεβαίως δὲ ταῦτα λίαν φυσικῶς ἐξωθοῦντο ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς διαπύρου θαλάσσης, διότι ψυχραινομένου βραδέως τοῦ ἐξωτερικοῦ φλοιοῦ (ἐπιπάγου) καὶ συστελλομένου, συνεσφίγγετο ὁ πυρὴν καὶ στενοχωρούμενος ἠνάγκαζε τὸ διάπυρον ἐσωτερικὸν νὰ ἐκβλύσῃ πρὸς

Digitized by Google

τὰ ἔξω διὰ βιαίας ἐκρήξεως. Τεθείσης τῆς ἀρχῆς ταύτης ἦτο πλέον εὔκολον νὰ ἐξηγηθῇ τίνι τρόπῳ ἔτρεμε τὸ ἔδαφος διὰ τῆς ἐκσφενδονίσεως τῶν παραφλαζουσῶν ρευστῶν πετρωδῶν μαζῶν καὶ διὰ τῶν ἐκρήξεων τοῦ ἀτμοῦ, καὶ πῶς προεκαλοῦντο ἕνεκα τοῦ διεισδύοντος ἐντὸς τοῦ πυρῆνος ὕδατος οἱ σφαδασμοὶ τῶν ἀπεράντων ἐκτάσεων τῆς γῆς, ὡς ἐπίσης καὶ ἄλλα ὅμοια συμβάντα, τὰ ὁποῖα δὲν ἔφθανον μέχρι τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, καὶ μάλιστα εἰς χώρας ἔνθα οὐδὲν ὁρατὸν ἡφαίστειον εὑρίσκετο.

Ὀφείλομεν ὅμως ἀπὸ τοῦ νῦν νὰ ἐγκαταλείψωμεν μίαν πρὸς μίαν τὰς θεωρίας ταύτας περὶ τῆς φύσεως, τὰς ὁποίας ἐν τῇ νεότητι ἡμῶν τόσον ἠγαπήσαμεν. Καθ' ὅτι αἱ φυσικαὶ ἐπιστῆμαι πρὸ δέκα ἢ καὶ πρὸ εἴκοσιν ἔτι ἐτῶν ἔκαμον εἰς ὅλους σχεδὸν τοὺς κλάδους αὐτῶν τοιαύτας γιγαντίους προόδους, ὥστε αἱ θεμελιώδεις ἡμῶν ἰδέαι, ἃς εἴχωμεν περὶ τῆς συναρμο γῆς τοῦ σύμπαντος ριζικῶς μετεβλήθησαν. Οὕτω δὲ ἐκ τοῦ παλαιοῦ οἰκοδομήματος δὲν ἔμεινεν οὐδὲν πλέον, εἰμὴ ὑλικὸν καὶ λίθοι μεμονωμένοι πρὸς οἰκοδομὴν ἐντελῶς νέου ἱδρύματος. Αἱ νέαι δὲ αὗται ἰδέαι ὀφείλονται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν νεωτέραν Γεωλογίαν, καὶ παρακαλῶ τοὺς ἀναγνώστας νὰ καθαρίσωσι τὸ πνεῦμά των ἀπὸ τῶν παλαιῶν ἰδεῶν πρὶν ἢ προχωρήσωμεν περαιτέρω.

* *
*

Ἐξ ὅλων τῶν ἐρευνητῶν τῆς παρούσης ἐποχῆς οὐδεὶς πλέον πιστεύει ὅτι ὁ φλοιὸς τῆς γῆς ὁμοιάζει πρὸς κέλυφος ᾠοῦ. Ἐξεναντίας ὁ φλοιὸς ἢ ἐπίπαγος τῆς γῆς ἔχει μέγα πάχος. Ἐκ τῶν μετριωτέρων κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς αὐτῶν τινὲς παραδέχονται τὸν φλοιὸν τῆς γῆς 50 μίλια τὸ πάχος, ἄλλοι ὅμως φυσιοδίφαι, ἐπὶ ἐπιστημονικῶν βάσεων στηριζόμενοι, βαίνουσι μέχρι 200 μιλίων· ὑπάρχουσι μάλιστα καὶ ἐρευνηταὶ παραδεχόμενοι ὡς πιθανὸν ὅτι ἡ γήϊνος σφαῖρα εἶνε ἐντελῶς πεπηγυῖα.

Ἐν πρώτοις, ἀκριβέστερον ἐξετάζοντες τὸ πρᾶγμα, παρατηροῦμεν, ὅτι ἡ αὔξησις τῆς θερμοκρασίας τῆς γῆς κατὰ βάθος κατ' οὐδένα λόγον προέρχεται ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ διαπύρου ρευστοῦ πυρῆνος, καθ' ὅτι, ἡ αὐτὴ αὔξησις τῆς θερμοκρασίας παρουσιάζεται καὶ ὅταν ὑπορύσσεται ὄρος τι καθ' ὁριζόντειον διεύθυνσιν, οἷον κατὰ διόρυξιν τῶν σηράγκων. Ἡ θερμοκρασία τότε κανονίζεται ἀκριβῶς ἐκ τοῦ ὕψους τῶν ὑπερκειμένων πετρωδῶν στρωμάτων. Ἐν τῇ σήραγκι π. χ. τοῦ ὄρους τοῦ Ἁγίου Γοθάρδου, κάτωθεν τῆς ὑψηλοτέρας κορυφῆς τοῦ ὄρους ἔνθα ὑπέρκειται ἀκίνητον ἄνω τῆς κεφαλῆς τῶν τολμηρῶν γεωρύχων κολοσσιαῖον βάρος πετρωδῶν στρωμάτων ὕψους 1700 μέτρων, εὑρέθη θερμοκρασία πλέον τῶν 30 βαθμῶν, ἐνῷ εἰς τὸ Göschenen, ὀλίγον τι ἐσώτερον τῆς εἰσόδου τῆς σήραγκος, τὸ αὐτὸ εἶδος πετρώματος εἰς μέρος ἀνεξάρτητον τῆς ἐπιδράσεως τῆς ἐξωτερικῆς θερμοκρασίας, ἐδείκνυε θερμοκρασίαν 8 μόνον βαθμῶν. Καὶ ὅμως ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ὡς καὶ ἐν τῇ εἰσόδῳ τῆς σήραγκος οὐδὲ κατὰ βῆμα εὑρίσκεταί τις πρὸς τὸ κέντρον τῆς γῆς πλησιέστερον, ἡ δὲ θερμοκρασία μεταβάλλεται (ἀνυψουμένη καὶ κατερχομένη καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς σήραγκος) ἀναλόγως τοῦ ὕψους τῆς καθέτου τῶν ὑπερκειμένων ὀρέων. Ἐπομένως οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἡ ἐν τῇ σήραγκι ἐπικρατοῦσα θερμότης ἔχει ὡς συνέπειαν μόνον τὴν κολοσσιαίαν πίεσιν τῶν ὑπερκειμένων πετρωμάτων. Ἡ πίεσις δὲ αὕτη αὐξάνει ἐπίσης τόσον κανονικῶς πρὸς τὸ βάθος ὅσον καὶ ἡ θερμοκρασία, οὐδὲν δὲ λογικὸν συμπέρασμα ἐπιτρέπει εἰς ἡμᾶς νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἔστω καὶ μέρος τι τῆς ὑπαρχούσης θερμότητος προέρχεται ἐκ τοῦ πεπυρακτωμένου πυρῆνος. Ἐξ ἀκριβεστάτων μάλιστα μαθηματικῶν παρατηρήσεων ἐβεβαιώθη, ὅτι ἡ ἐσωτερικὴ πίεσις καὶ ἐν τῇ κολοσσιαίᾳ ἀερώδει σφαίρᾳ τοῦ ἡλίου παράγει καὶ σήμερον ἔτι πολὺ περισσοτέραν θερμότητα ἢ ὅση ἐκπέμπεται εἰς τὸ πέριξ σύμπαν πρὸς συντήρησιν καὶ ζωογόνησιν τῶν ὄντων. Ἀνάγκη ἐπομένως νὰ δεχθῶμεν ὅτι ὁ ἥλιος ὅσῳ χωροῦμεν πρὸς τὸ κέντρον αὐτοῦ γίνεται κατὰ πολὺ θερμότερος καὶ ὅτι ἡ θερμοκρασία τῆς ἐσωτερικῆς ταύτης θερμότητος δὲν ἐκπέμπεται πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν. Ἐν τῇ γῇ ὅμως τὰ πράγματα ἔχουσιν ἄλλως· ἐπιτρέπεται δὲ νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι πράγματι ἡ γῆ μικρὸν καὶ κατ' ὀλίγον ἐψυχράνθη καὶ ὅτι αὕτη ὑπῆρξε πάλαι ποτὲ μέχρι τῆς ἐπιφανείας διάπυρος, ἀλλὰ περὶ τούτου οὐδεμίαν ἄλλην ἀπόδειξιν μέχρι σήμερον ἔχομεν, εἰμὴ τὴν γνωστὴν ἱστορίαν τῆς κοσμογονίας τῶν πλανητῶν τὴν ἱδρυθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Καντίου καὶ τοῦ Λαπλάς. Κατ' αὐτοὺς ἡ γῆ ἀπεσπάθη ποτὲ ἀπὸ τοῦ ἡλίου ὡς ἀέριος σφαῖρα, ἐπομένως τότε εἶχε τὴν θερμοκρασίαν αὐτοῦ. Τὰ πρωτόγονα ὅμως πετρώδη στρώματα, ἅτινα εὑρίσκομεν εἰς τὰ βαθύτατα τῆς γῆς σπλάγχνα ἐν ἠρεμίᾳ, οἷον ὁ γρανίτης, ὁ γνεύσιος καὶ ὁ πορφύριος, καὶ τὰ ὁποῖα ὁμοιάζουσι τὰ μάλιστα πρὸς τὴν ρευστὴν λάβαν καὶ ὤφειλον νὰ σχηματίζωσι τὸν πρῶτον θώρακα (φλοιὸν) τῆς γῆς, ὅστις σκληρυνόμενος ἐπιξετάθη ἄνω τῆς διαπύρου ρευστῆς σφαίρας, τὰ πρωτόγονα λέγομεν ταῦτα στρώματα ἐν τῷ μεταξὺ ἀνεγνωρίσθησαν καλῶς ὡς προελθόντα ἐκ καθιζήσεως πρωτογόνων θαλασσῶν, ὅπως καὶ τὰ ὑπερκείμενα στρώματα, καὶ ὅτι ταῦτα διὰ τῆς κολοσ-

Digitized by Google

σιαίας πιέσεως, ἥτις ἐβάρυνε ἔκπαλαι ἐπ' αὐτῶν ἡμιετήχθησαν, ἡμιεκρυσταλλώθησαν, σὺν αὐτοῖς δὲ κατεσυνετρίβησαν καὶ πάντα τὰ ὑπολείμματα τῶν ὀργανικῶν οὐσιῶν.

Εἰς ταῦτα δύναταί τις νὰ προσθέσῃ, ὅτι ἡ πίεσις αὕτη ἡ παράγουσα τὴν ἐπικρατοῦσαν θερμότητα ἐν τοῖς ἐγκάτοις τῆς γῆς ὀφείλει διαρκῶς νὰ αὐξάνῃ, ὡς ἐὰν αὕτη προήρχετο ἐκ τῶν ἐγκάτων, ταὐτοχρόνως δὲ πρέπει νὰ ὑπάρχῃ βάθος τι, εἰς τὸ ὁποῖον ἕνεκα τῆς θερμότητος ταύτης πάντα τὰ πετρώδη στρώματα νὰ εἶνε μεταβεβλημένα εἰς διάπυρον ῥοῦν. Οὕτως δὲ πάλιν ἐπανερχόμεθα διὰ μέσου τῶν νέων τούτων ἰδεῶν εἰς τὰς παλαιὰς θεωρίας.

Τὸ ζήτημα ὅμως εἶνε εἰς ποῖον βάθος εὑρίσκεται ἡ πεπυρακτωμένη αὕτη μᾶζα κατὰ τὴν νέας μας ὑπόθεσιν· καὶ ἀκριβῶς ἐνταῦθα κεῖται ἡ οὐσιώδης διαφορά. Καίτοι εἶνε ἀναμφισβήτητοι, ὅτι ὁ ἥλιος συνίσταται ἐξ ἐλαφρῶν εὐκινήτων ἀερίων εὑρισκομένων ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ, οἱ περισσότεροι ὅμως φυσιοδίφαι πρεσβεύουσιν ὅτι οὐδόλως συμβαίνει τὸ αὐτὸ καὶ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς ἡλιακῆς σφαίρας. Ἡ κολοσσιαία πίεσις παρεμποδίζει τὴν ἐλευθέραν κίνησιν τῶν ἀτόμων, ὡς ἐκ τούτου δὲ προέρχεται ἰδιάζουσά τις κατάστασις, ἣν δὲν δύναταί τις νὰ ὀνομάσῃ οὔτε ἀερώδη, οὔτε ῥευστήν, οὔτε στερεάν, τὴν ὁποίαν ὅμως δυνάμεθα νὰ καλέσωμεν στερεάν, ἐπειδὴ στερεὸν σῶμα θεωρεῖται συνήθως ἐκεῖνο τοῦ ὁποίου τὰ μόρια δὲν μετατοπίζονται εὐκόλως. Τοιαύτη «κρίσιμος» κατάστασις ἐπικρατεῖ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα καὶ ἐν τοῖς ἔνδον τῆς γῆς.

Ὅμοια φαινόμενα ἐν σμικρῷ βλέπομεν εἰς τὰ χημικὰ ἐργαστήρια· ἵνα σῶμά τι τακῇ εὑρισκόμενον ὑπὸ ἰσχυρὰν πίεσιν, χρειάζεται ἐπίσης καὶ ὑψηλὴ θερμοκρασία. Ἐλαττουμένης ὅμως αἰφνιδίως ἐν ἀρκετὰ ὑψηλῇ θερμοκρασίᾳ τῆς πιέσεως ἐπέρχεται ἡ τῆξις ἀμέσως. Τὴν παράδοξον ταύτην ἀλληλουχίαν μεταξὺ τῆς ἐπικρατούσης πιέσεως καὶ τῆς μεταβάσεως σώματος τινὸς ἐκ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην κατάστασιν δύναταί τις εὐκόλως νὰ παρατηρήσῃ κατὰ τὴν μετάβασιν σώματός τινος ῥευστοῦ εἰς τὴν ἀερώδη κατάστασιν. Ἐπειδὴ δὲ τὸ γεγονὸς τοῦτο εἶνε μεγάλης σπουδαιότητος διὰ τὰς ἀμέσως παρατηρήσεις μας, θέλομεν μικρὸν ἐνταῦθα ἐνδιατρίψῃ.

Λαμβάνομεν φιάλην πλήρη ὕδατος, περιέχοντος ἀνθρακικὸν ὀξύ. Γνωρίζομεν ὅτι τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ εἰσήχθη ἐντὸς τοῦ ὕδατος διὰ μεγάλης πιέσεως· ἐπειδὴ δὲ ἡ φιάλη εἶνε κεκλεισμένη ἑρμητικῶς, τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ ἡσυχάζει ἐντὸς εὑρισκόμενον ὑπὸ τὴν πίεσιν ταύτην· τοῦτο δὲ συμβαίνει διότι τὸ ἐλαφρότατον τοῦτο ἀνθρακικὸν ἀέριον μετεβλήθη ἐντὸς τοῦ ὕδατος εἰς ῥευστὴν κατάστασιν. Ἀνοίγοντες ὅμως ἐπ' ὀλίγον τὸ πῶμα τῆς φιάλης, βλέπομεν ἀμέσως ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τοῦ ῥευστοῦ ἀνυψουμένας ἀερώδεις φυσαλλίδας· ἐὰν δὲ ἡ φιάλη ἀνοιχθῇ αἰφνιδίως τὸ ἀέριον ἐκφεύγει μετὰ μεγάλης ὁρμῆς ἐκ τοῦ στομίου, συμπαρασύρον μεθ' ἑαυτοῦ καὶ μέρος τοῦ ὑγροῦ, τὸ ὁποῖον ἐκσφενδονίζεται πραγματικῶς ἐκ τοῦ λαιμοῦ τῆς φιάλης ἐν εἴδει ἡφαιστείου. Ἕκαστος γνωρίζει τὸ φαινόμενον τοῦτο ὡς καθ' ἑαυτὸ εὐνόητον. Ἀφίνοντες δὲ τὸ ἀνθρακικὸν ὕδωρ νὰ παύσῃ βράζον μέχρις οὗ οὐδεμία φυσαλλὶς πλέον ἀναβαίνῃ καὶ θερμαίνοντες αὐτό, βλέπομεν νὰ ἐξέρχωνται ἐκ νέου φυσαλλίδες ἀνθρακικοῦ ὀξέως ἐκ τοῦ ὕδατος. Τὸ τοιοῦτον δὲν συμβαίνει ὅμως καὶ ὅταν ἡ φιάλη θερμανθῇ κεκλεισμένη, διότι τότε ἡ πίεσις αὐξάνει ἀναλόγως τῆς θερμοκρασίας. Ἡ παρατήρησις δὲ αὕτη εἶνε σπουδαιοτάτη, ὑποστηριζομένη ἐκ τοῦ γεγονότος, καθ' ὃ μόνον ὑψηλὴ πίεσις ἀρκεῖ ἵνα μεταβάλλῃ πάντα τὰ πρότερον ὡς «μόνιμα» θεωρούμενα ἀέρια (ὀξυγόνον, ὑδρογόνον καὶ ἄζωτον) εἰς ῥευστά· δεικνύει δὲ ὑμῖν σαφῶς τίνι τρόπῳ διαρκὴς αὔξησις τῆς πιέσεως δύναται νὰ μεταβάλῃ οἱονδήποτε κατ' ἀρέσκειαν σῶμα εἰς τὰς τρεῖς διαφόρους αὐτοῦ καταστάσεις. Θὰ ἔλθῃ δ' ἐποχὴ καθ' ἣν καὶ ἐν τοῖς φυσικοῖς ἡμῶν ἐργαστηρίοις θὰ μεταβάλλωνται διὰ τῆς πιέσεως οὐσίαι ῥευσταὶ εἰς στερεάς, ἐὰν κατορθωθῇ νὰ ἐφαρμόσωμεν ἐπ' αὐτῶν μεγάλην πίεσιν, ἡ δὲ θερμοκρασία τοῦ πάγου θὰ εἶνε τόσον ὑψηλοτέρα ἄνω τοῦ μηδενικοῦ ὅσον μεγαλητέρα θὰ εἶνε καὶ ἡ πίεσις πρὸς παγοποίησιν. Τοῦτο φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως παράδοξον, θὰ ἔλθῃ ὅμως χρόνος καθ' ὃν θὰ κατασκευάζηται τοιοῦτος πάγος, τὸν ὁποῖον, ἐὰν δυνάμεθα νὰ ἐγγίσωμεν εἰς τὰ συμπιεστικὰ σκεύη θὰ αἰσθανώμεθα αὐτὸν θερμὸν καὶ μάλιστα διάπυρον. Τὸ τοιοῦτον βεβαίως θέλει ἐπὶ πολὺ βραδύνῃ, μέχρις οὗ δυνηθῶμεν ν' ἀποκτήσωμεν τὰ πρὸς τοῦτο ἀπαιτούμενα μηχανικὰ μέσα.

Νομίζομεν ὅτι ὅσα εἴπομεν εἶνε ἀρκετά. Εἴδομεν ἀνωτέρω ὅτι ἡ ἐλάττωσις τῆς πιέσεως ἀρκεῖ, ὅπως ἐπιφέρῃ ῥευστοποίησιν τῶν στερεῶν, ῥευστῶν καὶ ἀερωδῶν σωμάτων. Ἐπὶ τοῦ γεγονότος τούτου βασίζεται ἡ ἡμετέρα ὅλως νέα θεωρία τῶν ἡφαιστείων. Τὰ ἡφαίστεια δὲν εἶνε πλέον σήμερον, ὡς πρότερον, τὰ παράγοντα τοὺς σεισμούς, ἀλλὰ τὰ ἐκ τούτων παραγόμενα. Οἱ σεισμοὶ παράγονται ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ τοῦ ἀγῶνος τῆς συνεκτικῆς δυνάμεως τῶν μορίων, ἣν γεννᾷ ἡ ἐκπεμπομένη θερμότης τῆς γηΐνου σφαίρας κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἑκατομμυρίων ἐτῶν μετὰ τῶν ἔνδον δυνάμεων τῶν πετρωμάτων, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξαρτᾶται ἡ στερεότης αὐτῶν, καὶ ἀφ' ἑτέρου διὰ τῆς πάλης τῆς γενικῆς βα-

Digitized by Google

ρύτητος μετὰ τῆς ἐκσφενδονιστικῆς κεντρόφυγος δυνάμεως. Ἐξηγοῦμαι. Γνωρίζομεν ὅτι ἡ γήϊνος σφαῖρα περιστρέφεται μετ' ἰσχυρᾶς δυνάμεως περὶ τὸν ἄξονα αὐτῆς καὶ ὅτι ἐκ τούτου γεννᾶται καὶ ἡ ἐξόγκωσις εἰς τὸν ἰσημερινόν καὶ ἡ συμπίεσις τοῦ πλανήτου μας εἰς τοὺς πόλους. Μετὰ μαθηματικῆς δ' ἀκριβείας εἶνε ἀποδεδειγμένον, ὅτι ἡ συμπίεσις αὕτη εὑρίσκεται ἐπὶ πολὺ μεγάλου καὶ μὴ ἀπολύτως στερεοῦ σώματος κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν, καθ' ἣν αὕτη θὰ ἐπήρχετο καὶ ἐπὶ ρευστοῦ σώματος. Καὶ πράγματι τοῦτο συμβαίνει ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τῶν λοιπῶν πλανητῶν. Ἐπίσης διὰ μαθηματικῶν ὑπολογισμῶν συμπεραίνομεν ὅτι ἡ γῆ ἐὰν κρατηθῇ κατὰ τὴν περιστροφικὴν κίνησίν της, μὴ λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν ἄλλων ἐπιδράσεων, ταχέως θὰ συσφιγχθῇ καὶ θὰ σχηματίσῃ τελείαν σφαῖραν. Ἡ δὲ κατὰ τρία μίλια ἐξόγκωσις τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς, ἥτις ἤδη ἐπισωρεύεται πέριξ τοῦ ἰσημερινοῦ, θὰ ἐξωθηθῇ μετὰ φοβερᾶς δυνάμεως πρὸς τοὺς πόλους, καὶ πρὸς τούτοις, κατὰ φυσικὸν λόγον, ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς θὰ διαρραγῇ κύκλῳ, θὰ διασπασθῇ, θὰ διογκωθῇ, καὶ θὰ σχηματισθῶσι πελώρια ὄρη· ἐὰν δὲ κατὰ τὴν πορείαν τῶν ὀγκωδῶν τούτων τῆς γῆς τεμαχίων παρουσιασθῇ ἐμπόδιόν τι ἐκ τοῦ ἰσημερινοῦ πρὸς τοὺς πόλους θ' ἀνυψωθῇ, τοῦτο καὶ θὰ ἐξωθηθῇ πρὸς τὰ ἄνω, ἢ θὰ καμφθῇ, ὅπως πραγματικῶς γίγνεται τοῦτο ὁρατὸν εἰς τὰς στιβάδας τοῦ ἐσωτερικοῦ τῶν ὀρέων.

Ἡ περιστροφικὴ ὅμως τῆς γῆς κίνησις εἶνε γνωστόν, ὅτι ἐλαττοῦται ἀδιακόπως, οἱ δὲ ἀστρονόμοι πιστεύουσιν, ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἱστορικῶν χρόνων δύνανται νὰ ἐπιβεβαιώσωσι μικρὰν αὔξησιν τῆς ἡμέρας· ἐν πάσῃ ὅμως περιπτώσει γνωρίζομεν ὅτι ἐκ τοῦ περὶ τὴν γῆν χάους καταπίπτουσιν ἐπ' αὐτῆς κόνις καὶ λίθοι, ἅτινα ἀναγκαίως ἐμποδίζουσι καὶ βραδύνουσιν ὁλονὲν τὴν κίνησίν της. Τὸ μέγεθος τῆς ἐπιβραδύνσεως εἶνε μόνον εἰσέτι ἄγνωστον, οὐχὶ ὅμως καὶ ἡ ὕπαρξις αὐτῆς· ἑπομένως περιστρεφομένης τῆς γῆς ἐλαττοῦται ἡ πλάτυνσις αὐτῆς. Τὸ ἔδαφος τῆς γῆς ἐξωθεῖται πραγματικῶς ἐκ τοῦ ἰσημερινοῦ πρὸς τοὺς πόλους· τὸ τοιοῦτον δὲ ἐπεβεβαιώθη καὶ διὰ γεωλογικῶν παρατηρήσεων. Αὕτη εἶνε ἡ μία, ὁριζοντείως ἐνεργοῦσα κίνησις, ἥτις σχηματίζει ὄρη, καίτοι πολὺ βραδέως.

Ἡ ἄλλη δέ, πιθανῶς ἰσχυροτέρα, κίνησις, διευθύνεται πρὸς τὰ κάτω· αὕτη ἐνεργεῖ διὰ τῆς ἀπωλείας τῆς θερμότητος, ἐλαττοῦσα ἀδιαλείπτως τὴν διαστολὴν τῆς γῆς· τὸ ἔδαφος τῆς γῆς τείνει ὡς ἐκ τούτου νὰ καταβιβασθῇ. Τὸ ἔδαφος ὅμως εἴς τινα μέρει ἐνδίδει μᾶλλον ἢ εἰς ἄλλα· καταβυθίζεται λοιπὸν κατὰ πρῶτον εἴς τι μέρος καὶ διαρρηγνύεται ἐπὶ τῶν ἐκτάσεων ἔνθα ἡ γῆ ἔχει τυχαίως τὴν μικροτέραν ἀντοχήν της.

Αἱ τοιαῦται μεταβολαὶ συμβαίνουσι βεβαίως πολὺ βραδέως. Ἡ φύσις ἡ ἔχουσα εἰς τὴν διάθεσίν της ἀναριθμήτους χρόνους ποσῶς δὲν σπεύδει· γνωρίζει αὕτη κάλλιον ἡμῶν, ὅτι οὐδέποτε δύναται νὰ προέλθῃ καλόν τι ἐκ τῆς βίας καὶ τῶν ἀνατρεπτικῶν ἀπαναστάσεων. Ὡς ἐκ τούτου δὲ ἡ «θεωρία τῶν καταστροφῶν» τοῦ πλανήτου μας ἀπερρίφθη πρὸ καιροῦ, καὶ ἐσχηματίσθη ἡ πεποίθησις ὅτι πᾶσαι αἱ ἐκτεταμέναι μεταβολαὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς καὶ ὅλαι αἱ ὅλως διάφοροι περίοδοι τῆς πλάσεως αὐτῆς προβαίνουσι πολὺ βραδέως εἰς μετασχηματισμὸν ἡ μία τῆς ἄλλης. Αἱ δυνάμεις τῆς πλάσεως ἐργάζονται εἰσέτι διηνεκῶς ἐπὶ τοῦ κολοσσιαίου ἔργου των, οἱ δὲ σεισμοὶ εἶνε οἱ μάρτυρες οἱ δηλοῦντες τὴν δύναμιν τοῦ σχηματισμοῦ τῶν ὀρέων. Ἕνεκα τούτου οἱ σεισμοὶ συμβαίνουσι περισσότερον εἰς νέα τὴν ἡλικίαν ὄρη, ὡς π. χ. εἰς τὰ τῶν Ἄλπεων, ἔνθα διηνεκῶς ἐργάζεται ἡ φύσις, παρὰ εἰς τὰ πρωτόγονα ὄρη, εἰς τὰ ὁποῖα π. χ. ἀνήκει τὸ Ἄρχειον ὄρος. Τὸ ἔδαφος τῆς γῆς μετακινεῖται ἀκαταπαύστως ἐκ τῆς θέσεώς του, οὐδὲ σπιθαμὴ δὲ γῆς ἡσυχάζει ἀπολύτως ἐπ' αὐτοῦ. Ἐγὼ αὐτὸς παρετήρησα, ὅτι ὁ λόφος ἐφ' οὗ ἵσταται τὸ ἀστεροσκοπεῖον τοῦ Neuenberg εὑρίσκετο μεταξὺ θέρους καὶ χειμῶνος εἰς περιστροφικὴν κίνησιν. Τὸ ἀπροσδόκητον τοῦτο γεγονὸς μετ' ἀσφαλείας ἐπεβεβαιώθη καὶ ἐν τῷ ἀστεροσκοπείῳ τοῦ Βερολίνου, ἔνθα ὁ στῦλος, ἐφ' οὗ ἵστατο τὸ ὄργανον τοῦ μεσημβρινοῦ, ἐκινεῖτο κατὰ παράδοξον τρόπον περισσότερον ἢ ὀλιγότερον ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἡλιακῶν κηλίδων. Ἐὰν λοιπὸν εἰς τὰς τοιαύτας κινήσεις τοῦ ἐδάφους τῆς γῆς ἀντιτάσσονται ἐμπόδια, ἐφ' ὧν ἀδιακόπως συναθροίζονται αἱ κινητήριοι δυνάμεις, δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν πῶς ἐπὶ τέλους αὗται ἐκρήγνυνται δι' αἰφνιδίων τιναγμῶν ἅμα ὡς αἱ δυνάμεις αὗται γείνωσι μεγαλήτεραι τῶν ἐμποδίων. Οἱ τιναγμοὶ οὗτοι εἶνε οἱ σεισμοί, τοὺς ὁποίους καὶ «τεκτονικοὺς» καλοῦμεν. Ἐν τῇ κατηγορίᾳ ταύτῃ ἀνήκει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁ μεγαλείτερος ἀριθμὸς τῶν σεισμῶν, οἱ ὁποῖοι οὐδεμίαν ἔχουσι σχέσιν μετὰ τῶν ἡφαιστείων.

Εἰς χώρας ἔνθα σχηματίζονται μακρόταται γραμμαὶ διαρρήξεων καὶ καταβυθίζονται παμμέγιστοι ὄγκοι γῆς π. χ. κατὰ μῆκος τῶν δυτικῶν παραλίων τῆς Ἀμερικῆς, ἔνθα κατολισθαίνει τὸ ἔδαφος τῆς γῆς ἐκ τοῦ ὕψους τῶν Κορδιλλιέρων εἰς τὰ βάθη τοῦ μεγάλου Ὠκεανοῦ, γεννῶνται ὡς εἰκὸς χάσματα βαθέα ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς γῆς, ἐλαττοῦται ἡ πίεσις τῶν ὑπερκειμένων μαζῶν τῶν ὀρέων, τὰ δὲ κάτωθεν

Digitized by Google

αὐτῶν στερεὰ πρότερον πετρώματα τήκονται, ἐνῷ τὰ ἐντὸς συμπεπιεσμένα ἀέρια ἀφίπτανται. Ἐκ τούτου γεννᾶται ἡφαίστειον, ὡς μᾶς ὑπέδειξεν ἡ φιάλη μετὰ τοῦ ἐξ ἀνθρακικοῦ ὀξέος ὕδατος. Οὕτω δὲ γίνεται καταληπτὸν καὶ διὰ τί τὰ ἡφαίστεια κεῖνται πάντοτε ὡς περιδέραια ἀδαμάντινα κατὰ μῆκος τῆς σειρᾶς τῶν ὀρέων παρὰ τὴν θάλασσαν τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο· διότι ἐπὶ τῆς θέσεως ταύτης ὑπάρχουσι ἀκριβῶς κατὰ σειρὰν αἱ μεγαλήτεραι διαρρήξεις, καὶ τὰ βαθύτερα χάσματα (ῥωγμαί). Ἐνταῦθα καταβυθίζονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὄγκοι μεγάλοι γῆς, ἡ δὲ θάλασσα ἠδυνήθη νὰ εἰσχωρήσῃ μέχρι τῶν ἀπομεινάντων τειχῶν τῶν ὀρέων. Αὕτη ἡ θάλασσα οὐδεμίαν ὡς ἐκ τούτου ἔχει ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὸν σχηματισμὸν τῶν ἡφαιστείων καὶ ἑπομένως παρουσιάζεται νέα ἀντίφασις πρὸς τὴν παλαιὰν θεωρίαν τῆς γενέσεως αὐτῶν. Τὸ ὅτι εὑρίσκεται αὕτη πλησίον τῶν ἡφαιστείων δεικνύει μόνον ὅτι συνοδεύει αὐτὰ καὶ ὅτι προέρχεται ἐκ κοινῆς αἰτίας. Ὅπου δὲ ἡ γῆ κατέρχεται ὁμαλῶς πρὸς τὴν θάλασσαν, ὡς συμβαίνει εἰς τὰ παράλια τοῦ ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς, οὐδὲν ὡς ἐκ τούτου παρουσιάζεται ἡφαίστειον.

Ἐντύπωσιν βεβαίως θὰ ἔχει κάμῃ εἰς τὸν ἀναγνώστην, ὅτι ἐν τῇ βραχείᾳ ταύτῃ ἀπεικονίσει τῶν νέων ἰδεῶν περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς γῆς οὐδόλως ἐμνημονεύσαμεν μέχρι τοῦδε τῆς ὑποτιθεμένης ἐπιρροῆς τῆς σελήνης ἐπὶ τῆς παρησίας τῶν σεισμῶν· ἐννοῶ τὴν θεωρίαν τοῦ Falb. Ἡ περὶ τούτου αἰτία τῆς σιωπῆς μου εἶνε ἁπλουστάτη, καθ' ὅτι ἡ ἰδέα αὕτη, τὴν ὁποίαν ἐξέφρασεν ἄλλως πολὺ πρὸ τοῦ Falb ὁ ἐμβριθὴς ἐρευνητὴς τῶν σεισμῶν Perrey, στηρίζεται ἐπὶ τῆς πρότερον γενικῶς ἐπικρατούσης ὑποθέσεως περὶ τῆς διαπύρου ῥευστῆς θαλάσσης κάτωθεν τῶν ποδῶν μας. Δὲν πρέπει δ' ἐνταῦθα νὰ ἀρνηθῇ τις καθολοκληρίαν, ὅτι ἡ σελήνη ἐξασκεῖ ἐπίδρασίν τινα ἐπὶ τῶν σεισμῶν καὶ τῶν ἡφαιστείων φαινομένων. Ἀναμφιβόλως ἡ σελήνη δὲν εἶνε ἡ αἰτία αὐτῶν· εἰς ἐξαιρετικάς τινας ὅμως τὸ πολὺ περιπτώσεις παίζει τὸ μέρος τοῦ δαυλοῦ, τὸν ὁποῖον ῥίπτει τις ἐπὶ βυτίου πυρίτιδος.

Ὡς ἀνωτέρω εἴδομεν ἡ ἐλάττωσις τῆς πιέσεως ἀπὸ τῶν βαθέως κειμένων στρωμάτων, παράγει τὴν ἔκρηξιν τῶν ἡφαιστείων. Ἡ ἕλξις τῆς σελήνης εἴς τινας περιστάσεις ἐλαττοῖ πραγματικῶς τὴν πίεσιν ταύτην, ἀλλὰ τόσον ὀλίγον ὥστε αὕτη δίδει τὸν τελευταῖον τῆς καταστροφῆς κτύπον ὅταν ὑπάρχῃ ἤδη ἔκτακτος μεγάλη ἔντασις. Εἴς τινα μάλιστα περίπτωσιν γνωρίζομεν ἄνευ ἀμφιβολίας, ὅτι ἐλαχίστη ἐλάττωσις τῆς πιέσεως βοηθεῖ βεβαίως τὸ φαινόμενον τῶν ἡφαιστείων, ἡ περίπτωσις δ' αὕτη εἶνε τὸ διαρκῶς καὶ ὡς ὡρολόγιον κανονικῶς ἐργαζόμενον μικρὸν ἡφαίστειον Στρόπολι, τὸ ὁποῖον ὑψοῦται ἐκ τῆς Μεσογείου θαλάσσης ἀρκτικῶς τῆς Σικελίας. Τοῦτο, ὡς εἶνε πασίγνωστον, ἐξωθεῖ περισσότερον καπνὸν καὶ εὑρίσκεται εἰς ζωηροτέραν ἐνέργειαν ὅταν ἡ ἀτμοσφαιρικὴ πίεσις εἶνε μικρὰ παρ' ὅταν εἶνε μεγάλη, οἱ δὲ ναυτικοὶ μεταχειρίζονται αὐτὸ ἕνεκα τούτου ὡς ἀσφαλῆ ἀεροσκόπον ἀπὸ τῶν παναρχαίων ὡς φαίνεται χρόνων.

(Ἐκ τοῦ γερμανικοῦ)

Σ. Κριτσιδης.

ΤΑ ΤΕΚΝΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ

Ἐν Oberhof ὅπου εὑρίσκονται οἱ τέσσαρες υἱοὶ τοῦ νῦν αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας, δι' ὅλης τῆς ἡμέρας βλέπει τις αὐτοὺς ἐνδεδυμένους στρατιωτικά, φέροντας ὑψηλὰ ὑποδήματα, πτερνιστῆρας καὶ σπάθας. Οἱ τρεῖς μεγαλείτεροι ἔχουσιν ἡλικίαν ὁ μὲν 6 ἐτῶν, ὁ δὲ 5, ὁ δὲ τεσσάρων. Ζητοῦσι δὲ νὰ ἐξοικειώσωσιν αὐτοὺς πρὸς τὸ ἐπάγγελμα τῶν ὅπλων ἐπὶ τοσοῦτον, ὡσεὶ μὴ ὑπῆρχεν ἄλλο ἐν τῷ κόσμῳ. Περὶ τούτου ἀναγινώσκομεν τὰ ἑπόμενα ἐν γερμανικῇ ἐφημερίδι.

«Εἰς τὴν θέσιν ὅπου παίζουσιν οἱ πρίγκιπες κατεσκευάσθη ὀχύρωμα φέρον δύο μικρὰ τηλεβόλα. Ἑκατὸν μέτρα παρέκει ὑπάρχει στρατόπεδον μετὰ σκηνῶν. Μόλις εἶχον καθήσει καὶ εἶδον προσερχομένους τοὺς τέσσαρας βασιλόπαιδας. Ὁ εἷς ἔπαιζε τὸ τύμπανον, ἐνῷ οἱ δύο ἄλλοι ἠκολούθουν βήματι ὁδοιπορικῷ, εὐθυτενεῖς, τὸ ὅπλον ἐπ' ὤμου φέροντες. Δύο χωροφύλακες πεζοὶ καὶ εἷς ἔφιππος συνώδευον αὐτοὺς καὶ συνέπαιζον. Εἰς ὀλίγην ἀπόστασιν παρέκει ἦσαν αἱ κυρίαι τῆς τιμῆς μὲ τὸν τέταρτον πρίγκιπα, ὅστις ἦτο ἐνδεδυμένος διὰ λευκῆς ἐσθῆτος, ἀλλ' ἔφερε καὶ οὗτος μικρὸν κράνος θωρακοφόρου. Κρυπτόμενος ὄπισθεν φραγῆς εἶδον τοὺς πρίγκιπας παίζοντας· ἐκυρίευσαν τὸ ὀχύρωμα ἐξ ἐφόδου, ἠσκήθησαν εἰς τὸν χειρισμὸν τοῦ ὅπλου, ἐφύλαξαν ὡς σκοποί, πάντα δὲ ταῦτα ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τῶν χωροφυλάκων, οἵτινες ἐδίδασκον αὐτοὺς τὸν χειρισμὸν τοῦ ὅπλου καὶ τοὺς βηματισμούς, σύμφωνα μὲ τοὺς κανονισμούς. Ὁ διάδοχος, ἑξαετὲς παιδίον, δεικνύει ζωηροτάτην κλίσιν πρὸς τὰ στρατιωτικά· ἐζήτησε νὰ τοῦ ἐξηγήσουν τί χρησιμεύει ἓν στρατόπεδον, καὶ ὅτε τῷ ἐδόθησαν αἱ ἀναγκαῖαι διασαφήσεις, προσέθηκε: «*Εἰς τὸ στρατόπεδον φουμάρουν τσιγάρο;*»

Ἄλλην λεπτομέρειαν ἀξίαν ἀναγραφῆς ἀναφέρει ὁ «Ταχυδρόμος» τοῦ Βερολίνου: Πρὸ

Digitized by Google

ὀκτὼ ἡμερῶν τὸ 2ον τάγμα τοῦ 8ου πεζικοῦ συντάγματος τῆς Θυριγγίας διήρχετο πρὸ τοῦ μεγάρου τοῦ Oberhof. Τοῦτο ἀκούσαντες οἱ βασιλόπαιδες ἐξῆλθον καὶ παρετάχθησαν πρὸ τοῦ κιγκλιδώματος. Ὅτε δὲ οἱ πρῶτοι τοῦ τάγματος στίχοι ἔφθασαν πρὸ αὐτῶν, ὁ διάδοχος ἐξέφερε τὸ στρατιωτικὸν πρόσταγμα : *Ἀτενῶς! Παρουσιάστε ἄρμ!* Οἱ δὲ μικκύλοι στρατιῶται ἐξετέλεσαν τὰς κινήσεις μετὰ τοσαύτης ἀκριβείας, ὥστε τὸ τάγμα ὅλον συνεκινήθη ἐπὶ τῇ θέᾳ των. Οἱ βασιλόπαιδες ἔμειναν ἐν τῇ στάσει ταύτῃ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς παρελάσεως, οὐδέποτε δὲ ἐν οὐδεμιᾷ παρατάξει τὸ τάγμα ἐκεῖνο δὲν παρήλασε μετὰ τοσαύτης κανονικότητος, μεθ' ὅσης ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τοῦ Oberhof πρὸ τῶν μικρῶν βασιλοπαίδων.

ΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΕΝ ΑΜΕΡΙΚΗι

Ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς πρὸ 25 ἐτῶν αἱ γυναῖκες ἦσαν ἀποκεκλεισμέναι τῆς ὑπηρεσίας ἐν τῷ δημοσίῳ καὶ τῆς ἐνασχολήσεως ἐν τοῖς βιομηχανικοῖς κλάδοις. Νῦν ὅμως ὑπάρχουσιν ἐν Ἀμερικῇ ὑπὲρ τὰς 2,000 γυναῖκες ἰατροί, πολλαὶ ἑκατοντάδες δικηγόρων καὶ μία τῶν καλλίστων δικαστικῶν ἐφημερίδων ἐκδίδεται ὑπὸ γυναικῶν ἐν Χικάγῳ. Ἔχομεν προσέτι ὡς καθηγητὰς ἐν τοῖς Πανεπιστημίοις, ὡς ἀστρονόμους, μέγα πλῆθος συγγραφέων, χιλιάδας ἐκδότας βιβλίων. Ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ μόνον ὑπὲρ τὰς 200 γυναῖκας ἀσχολοῦνται ὡς ἐκδόται. Τὰ δημόσια δημοτικὰ σχολεῖα διευθύνονται κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ γυναικῶν, ὁ ἀριθμὸς τῶν ὁποίων ἀνέρχεται εἰς 100,000. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἐν τοῖς μεγάλοις ἐμπορικοῖς καὶ βιομηχανικοῖς καταστήμασι πλεῖσται διατηροῦσαι τὰ λογιστικὰ βιβλία καὶ κατάστιχα. Ἐν δὲ τοῖς διοικητικοῖς τμήμασι τῆς Βασιγκτῶνος ὑπάρχουσι 2-3000 γυναῖκες ὡς ὑπάλληλοι λαμβάνουσαι 700-3000 δολλάρια μισθὸν κατ' ἔτος. Εἰς δύο δὲ διαμερίσματα καὶ ἐν μιᾷ Πολιτείᾳ ἔχουσιν αἱ γυναῖκες καὶ δικαιώματα ψήφου. Ἐν πολλαῖς δὲ πολιτείαις ἔχουσι δικαίωμα ψήφου κατὰ δημοτικὰς ἐκλογὰς καὶ μάλιστα ἔν τινι πόλει τῆς πολιτείας Κάνσας καλουμένῃ Ὀσκάλοσα ὅλη ἡ τῆς πόλεως διοίκησις διὰ τῶν ἐκλογῶν περιῆλθεν εἰς χεῖρας τῶν γυναικῶν, καὶ οὕτω Δήμαρχος, δημοτικοὶ σύμβουλοι καὶ πάντες οἱ λοιποὶ εἰσὶν ἀποκλειστικῶς γυναῖκες. Ἐν πολλαῖς δὲ ἄλλαις Πολιτείαις αἱ γυναῖκες ἔχουσι τὸ ἐκλογικὸν δικαίωμα ἐν τῇ διοικήσει τῶν δημοσίων σχολείων. Καὶ τὰ περισσότερα Πανεπιστήμια εἰσὶν ἀνοικτὰ εἰς τὰς γυναῖκας. Πάντα δὲ ταῦτα ἀποδεικνύουσι μίαν μεγάλην πρόοδον ἐν τῇ πνευματικῇ κινήσει τῶν γυναικῶν, πρὸ 25 ἐτῶν μόλις ἀρξαμένην. Αἱ γυναῖκες ἀνεδείχθησαν ἤδη μεγάλοι παράγοντες καὶ σκαπανεῖς τοῦ πολιτισμοῦ.

ΓΝΩΜΑΙ ΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ

Ἡ γυνὴ καταδικάζεται πολλάκις διὰ πράξεις, τὰς ὁποίας δύναται νὰ διαπράξῃ ἀφόβως ἀνὴρ κατὰ πάντα ἔντιμος.

—

Ὁ καλλωπισμὸς δὲν εἶνε πρᾶγμα ἀνάξιον μερίμνης διὰ τὴν γυναῖκα· διότι δι' αὐτοῦ καθίσταται ἔργον τέχνης ἔμψυχον, ἀρκεῖ μόνον ἡ γυνὴ νὰ εἶνε τὸ στόλισμα τοῦ στολισμοῦ της.

—

Ἡ ὄντως εὐγενὴς δέσποινα ἔχει τοὺς αὐτοὺς τρόπους καὶ εἰς τὸ κομμωτήριον καὶ εἰς τὴν αἴθουσάν της, καὶ συμπεριφέρεται ἐξ ἴσου φιλοφρόνως πρός τε τοὺς θεράποντας καὶ τοὺς ἰσοτίμους αὐτῆς.

—

Μία μόνη ὑπάρχει εὐτυχία : ἡ ἐκ τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ καθήκοντος.

Μία παρηγορία : ἡ ἐκ τῆς ἐργασίας.

Μία ἀπόλαυσις : ἡ ἀπόλαυσις τοῦ καλοῦ.

—

Ἡ ἐλπὶς εἶνε βαθμιαία κούρασις, ἥτις ἀπολήγει εἰς ἀπογοήτευσιν.

—

Ἀρκετὴ εἶνε εὐτυχία τὸ νὰ δύναταί τις νὰ ἐκτελέσῃ ἀγαθὴν πρᾶξιν.

—

Ὁ ἄλλος κόσμος βλέπει ἐν ἡμῖν εὐτυχίαν, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς οὐδ' ᾐσθάνθημεν κἄν.

—

Μεγίστη εὐτυχία καὶ μεγίστη δυστυχία εἶνε τὸ νὰ μὴ ἐπιθυμῇ τις πλέον τίποτε ἐν τῷ βίῳ του.

—

Ἡ δυστυχία δύναται νὰ καταστήσῃ ὑπερήφανον τὸν ἄνθρωπον· ἡ ὀδύνη τὸν καθιστᾷ ταπεινόφρονα.

—

Μὴ ἔσο ὑπερήφανος ὅτι ὑπέμεινες τὴν δυστυχίαν σου. Μήπως ἠδύνασο καὶ νὰ μὴ τὴν ὑπομείνῃς;

—

Ὁ ἔρως ὅστις εἶνε τοσοῦτον ἰσχυρὸς ὥστε συντρίβει πάντα χαλινὸν καὶ πάντα δεσμόν, θνήσκει ἐν τούτοις ἐξ ἑνὸς χασμήματος.

—

Ὁ ἔρως δὲν βλέπει τὰς ἐλλείψεις, ἡ φιλία τὰς παραβλέπει.

Carmen Sylva.

Digitized by Google

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐκ τῶν μᾶλλον ἀτρομήτων περιηγητῶν τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, μετὰ τὸν ἄγγλον Σὶρ Ῥίσαρδ Βοῦρτον, εἶνε βεβαίως ὁ τῆς μέσης Ἀσίας ἀκάματος καὶ φιλοκίνδυνος ἐρευνητής, Ῥῶσσος στρατηγὸς Πρεβάλσκης, ἄξιος τοῦ Περέβσκη διάδοχος. Σκοπὸς τῆς νέας περιοδείας τοῦ Πρεβάλσκη εἶνε ἡ μυστηριώδης καὶ μυθώδης Θιβετία, ἔνθα ἀνῃρέθησαν ἢ ἐγένοντο ἄφαντοι τόσοι ἄλλοι προγενέστεροι ἐρευνηταί. Ὁ Τσάρος ἐπεδαψιλεύσατο τῷ στρατηγῷ χρηματικὴν χορηγίαν ἐκ πεντήκοντα πέντε χιλιάδων ρουβλίων, διέταξε δὲ καὶ τὴν ἐν Πεκίνῳ πρεσβείαν νὰ παράσχῃ τῷ Πρεβάλσκῃ πᾶσαν δυνατὴν συνδρομήν. Ὁ Πρεβάλσκης συνοδεύεται ὑπὸ 24 Κοζάκων, ἐλπίζει δὲ ὅτι θὰ χωρήσῃ εἰς τὰ ἔνδον τῆς Θιβετίας, εἰς αὐτὴν τὴν καθέδραν τοῦ Δάλαϊ Λάμα, τὴν ἱερὰν καὶ μυστηριώδη τῶν Βουδιστῶν ἑστίαν.

Πρὸς διαιώνισιν τῆς κατὰ τὸν προσεχῆ Ὀκτώβριον δημοτελῶς πανηγυρισθησομένης παρὰ τῶν λαῶν τῆς αὐστροουγγρικῆς μοναρχίας τεσσαρακονταετίας τῆς βασιλείας τοῦ αὐτοκράτορος Φραγκίσκου Ἰωσήφ, συνέστη ἐν Βιέννῃ ἰδιαίτερον κομιτᾶτον, σκοποῦν τὴν ἀνέγερσιν ἀναμνηστικοῦ ὀβελίσκου ἐπὶ τῆς ὑψηλοτάτης ἐν τῇ Αὐστροουγγαρίᾳ κορυφῆς. Ὁ ὀβελίσκος, ἔχων ὕψος πέντε μέτρων, ἔσται κατεσκευασμένος ἐκ λείου γρανίτου. Ἐπὶ τῆς ἔμπροσθεν ὄψεως θὰ φέρῃ γεγλυμμένην ἐν μεταλλίῳ τὴν εἰκόνα τοῦ αὐτοκράτορος, ἐπὶ τῆς βάσεως δ' αὐτοῦ θὰ προσαρμοσθῇ μαρμαρίνη πλάξ, ἐφ' ἧς θὰ χαραχθῇ ἡ πρέπουσα ἀφιέρωσις. Ἡ ἀνέγερσις τοῦ ὀβελίσκου γενήσεται διὰ κοινοῦ ἐράνου, ἡ ἐγκαινίασις δὲ αὐτοῦ θὰ τελεσθῇ πανηγυρικῶς τὴν 2 Δεκεμβρίου, ἡμέραν τῆς ἐπισήμου αὐτοκρατορικῆς ἐπετείου.

Ἡ ἀντιβασίλισσα τῆς Ἱσπανίας Χριστίνα εἶνε ἄφοβος κολυμβήτρια. Διατρίβουσα ἐν τῇ παρὰ τὰ γαλλικὰ σύνορα κώμῃ Ἁγίῳ Σεβαστιανῷ συνέλαβε τὸ σχέδιον νὰ διαπλεύσῃ κολυμβῶσα ὁλόκληρον τὸν λιμένα καὶ νὰ φθάσῃ μέχρι τοῦ μέρους ἔνθα ἦν ἠγκυροβολημένη ἡ κανονιοφόρος Ferrolano. Ἡ βασίλισσα ἐξέπλευσε τῆς παραλίας, ἀκολουθουμένη ὑπὸ τεσσάρων ναυτικῶν καὶ μιᾶς κυρίας τῆς ἀκολουθίας της, ἥτις ὅμως μετ' ὀλίγον ἀποκαμοῦσα ἠναγκάσθη νὰ ἐπιβῇ ἀτμακάτου, ἥτις ἠκολούθει ὄπισθεν μετὰ δύο λέμβων τῆς κανονιοφόρου τὴν ὑψηλὴν κολυμβήτριαν. Ἡ βασίλισσα διέπλευσε διάστημα ἡμίσεος μιλλίου εἰς διάστημα τριῶν τετάρτων τῆς ὥρας, φθάσα δὲ εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον ἐπανῆλθεν εἰς τὴν ξηρὰν διὰ λέμβου.

Ἄγγλος ἰδιότροπος θέλων νὰ ἴδῃ εἰς πόσον διάστημα χρόνου κάμνει τὸν γῦρον τοῦ κόσμου ἓν ταχυδρομικὸν δελτάριον, ἀπέστειλε τοιοῦτον εἰς Χόγκ-Κόγκ, μετὰ τῆς παρακλήσεως νὰ ἐπιστραφῇ πρὸς τὸν ἀποστολέα δι' Ἁγίου Φραγκίσκου καὶ Νέας Ὑόρκης. Τὸ δελτάριον ἀφοῦ περιῆλθεν ὁλόκληρον τὴν γῆν, ἐπανῆλθεν εἰς Λονδῖνον μετὰ ἑβδομήκοντα ἀκριβῶς ἡμέρας, ἤτοι διήνυσε τὸν γῦρον τοῦ κόσμου εἰς χρονικὸν διάστημα ὀλιγώτερον κατὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας τῶν πρὸ δεκαετίας ἀπαιτουμένων πρὸς τοῦτο. Ἡ δαπάνη τοῦ μακροῦ τούτου ταξειδίου ἀνῆλθεν εἰς 35 λεπτὰ μόνον.

Οἱ συντάκται καὶ ἀνταποκριταὶ τῶν ἀγγλικῶν ἰδίᾳ ἐφημερίδων μισθοδοτοῦνται ἡγεμονικῶς. Ἁδρότερον πάντων ἀμείβωνται οἱ συνεργάται τοῦ λονδινείου «Χρόνου». Ὁ ἐν Παρισίοις ἀνταποκριτὴς τοῦ «Χρόνου» λαμβάνει ἐτησίως 80,000 φράγκων. Ὁ ἐν Βιέννῃ καὶ ὁ ἐν Βερολίνῳ λαμβάνουσι ἀνὰ 67,500, ὁ ἐν Μαδρίτῃ 25,000 καὶ ὁ ἐν Βρυξέλλαις 12,000. Ὀλιγώτερον πάντων ἀμείβεται ὁ ἐν Χριστιανίᾳ λαμβάνων 6,250 φρ. μόνον, ἀποστέλλων ὅμως ἐτησίως μόλις δέκα πέντε τηλεγραφήματα ἢ ἐπιστολάς. Ἐν ὅλῳ ὁ «Χρόνος» πρὸς ἀμοιβὴν τῶν ἀνταποκριτῶν του, δαπανᾷ ἐτησίως 30,000 λίρας, ἤτοι 750,000 φράγκων.

Εἰς πόσον ὕψος δύνανται νὰ φθάσωσι τὰ μανιώδη κύματα τοῦ Ἀτλαντικοῦ ἐξηκριβώθη τελευταῖον. Τὸ ἐπὶ τῶν φάρων καὶ φανῶν τμῆμα τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἔλαβε περὶ τούτου ἐνδιαφέρουσαν ἔκθεσιν τοῦ φύλακος τοῦ φάρου Tillamock Rock, ἐν ᾗ οὗτος ἀναφέρει ὅτι ἡ θάλασσα συντριβομένη ἐπὶ τῶν βράχων τῆς ἀκτῆς ἀνῆλθε μέχρις ὕψους 160 ποδῶν (48 μ. 76) ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς. Ὁ ῥηθεὶς φάρος εἶνε ἐκτισμένος ἐπὶ βράχου ἔχοντος ὕψος 96 ποδῶν ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, ἡ δὲ τοῦ φωτὸς αὐτοῦ ἑστία εὑρίσκεται 38 πόδας ὑψηλότερον. Κατά τινα τελευταίαν τρικυμίαν ἡ σφοδρότης τῶν κυμάτων ἦτο τοιαύτη, ὥστε ἐξετινάσσοντο εἰς ὕψος 25 ἔτι ποδῶν ὑψηλότερον τοῦ πύργου, εἰς τρόπον ὥστε συνέτριψαν τὰς ὑέλους τοῦ φανοῦ καὶ ἔσβυσαν τὸ φῶς αὐτοῦ.

Σκωτική τις ἐφημερὶς ἐδημοσίευσε τὴν ἀκόλουθον γνωστοποίησιν, μοναδικὴν βεβαίως εἰς τὸ εἶδός της. «Πωλεῖται θέσις δι' ἐπαίτην φέρουσα κέρδος καθ' ἑβδομάδα 30 σελλίνια, κειμένη δὲ εἰς γειτονίαν καλὴν κατοικουμένην ἀπὸ φιλανθρώπους κυρίους.»

— Γιατί, Γεωργάκη, πηγένεις τόσο λυπημένος;

— Μ' ἔστειλε ἡ μαμά μου 'ς τὸ μπαμπᾶ νὰ μοῦ δώσῃ μιὰ βέργα...

Ἐν δικαστηρίῳ:

— Καὶ δὲν ἦλθε 'ς ταὐτιά σου, μάρτυς, τίποτε ἀπὸ τὴν ἱστορία αὐτὴ τοῦ δαρσίματος τοῦ ἀνδρογύνου;

— Τίποτε, κύριε δικαστά, δὲν ἦλθε 'ς ταὐτιά μου παρὰ ἕνας φοῦσκος ὅταν ἐπῆγα νὰ τοὺς ξεχωρίσω.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888—1444

Digitized by Google

'Αριθ. 664 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΣΤ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 18 Σεπτεμβρίου 1888

Ἡ ἑπομένη πραγματεία ἐδημοσιεύθη κατὰ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐν τῷ ἀμερικανικῷ «Περιοδικῷ τῆς ἀμερικανικῆς ἱστορίας». Δημοσιεύομεν δ' αὐτὴν ἐνταῦθα ὡς νέον δεῖγμα τῶν πρὸς τὴν Ἑλλάδα συμπαθειῶν τοῦ συγγράψαντος αὐτὴν τοῦ ἐνταῦθα ἄλλοτε χρηματίσαντος πρεσβευτοῦ τῆς Ἀμερικῆς κ. Καρόλου Τάκερμαν ὅστις νῦν ἰδιωτεύει ἐν Φλωρεντίᾳ. Τὸν ἄνδρα γνωρίζει ἤδη τὸ ἑλληνικὸν κοινὸν οὐ μόνον ἐκ τοῦ παρ' αὐτοῦ κατὰ τὸν κρητικὸν ἀγῶνα τοῦ 1867 ἐπιδειχθέντος φιλελληνισμοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς συγγραφῆς αὐτοῦ οἱ *Ἕλληνες τῆς σήμερον* ἧς ἑλληνικὴ μετάφρασις ἐξεδόθη τῷ 1877 ὑπὸ τοῦ κ. Ἀντωνίου Ζυγομαλᾶ. Ἐν τῇ διὰ τῆς Ἑστίας δημοσιευομένῃ διατριβῇ θ' ἀνεύρῃ ὁ ἀναγνώστης τὰ αὐτὰ πρὸς τοὺς Ἕλληνας αἰσθήματα τοῦ συγγραφέως, ἅτινα καθιστάνουσιν ἀξιανάγνωστον καὶ τὸ περὶ τῶν Ἑλλήνων τῆς σήμερον βιβλίον του. Παρέχει δὲ αὕτη καὶ πολυτίμους, τὸ πρῶτον παρ' ἡμῖν γνωριζομένας εἰδήσεις περὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος ὅπερ ἐξήγειρε παρὰ τοῖς Ἀμερικανοῖς ὁ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἱερὸς ἀγών.

ΑΙ ΗΝΩΜΕΝΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

Μία τῶν ἀρχῶν, ἃς ἐνωρὶς ἐκήρυξεν ἡ κυβέρνησις τῶν Ἡνωμένων πολειτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, καὶ ἥτις προέβη μέχρι πολιτικοῦ ἀξιώματος, εἶνε ἡ ἀποφυγὴ «περιπλόκων συμμαχιῶν» μετὰ ξένων δυνάμεων. Τὸ σοφὸν τῆς ἀρχῆς ταύτης, καθιερωθείσης παρ' ἔθνους ἔχοντος πολιτικὴν καὶ γεωγραφικὴν σύστασιν οἷον τὸ ἡμέτερον ἀπεδείχθη πολλάκις ὅταν ἡ παράβασις αὐτὴ ἔμελλε νὰ παραγάγῃ περιπλοκὰς αἵτινες ἤθελον διακινδυνεύσει, ἂν μὴ πράγματι καταστρέψει τὴν τελείαν ἐκείνην ἀνεξαρτησίαν τῆς αὐτοδιοικήσεως, ἥτις εἶνε ἡ βάσις καὶ τὸ σθένος τοῦ πολιτικοῦ ἡμῶν συστήματος.

Ἀλλὰ τῆς ἀρχῆς ταύτης ἡ ἔμπεδος συντήρησις ἐκινδύνευσεν ἔσθ' ὅτε σοβαρῶς ὅτε οἱ ἀγῶνες καὶ αἱ ἐπικλήσεις μεμακρυσμένων καὶ πιεζομένων ἐθνοτήτων διεκίνησαν τὴν ἀμερικανικὴν καρδίαν ἕως ἡ ἐθνικὴ κυβέρνησις ἠναγκάσθη, καὶ περ ἀπέχουσα τῆς δράσεως, νὰ δώσῃ ἐπίσημον ἀκρόασιν εἰς τὰ αἰσθήματα τοῦ λαοῦ ἀκωλύτως. ἀδύνατον εἰς ἔθνος νεαρὸν καὶ εὐδοκιμῆσαν οἷον Εἶνε τὸ τῶν ἡνωμένων πολιτειῶν, ὅπερ εἶνε καὶ αὐτὸ τέκνον ἐπαναστάσεως νὰ μὴ αἰσθανθῇ βαθύτατα τοὺς ἀγῶνας ἄλλων ἐθνοτήτων, αἵτινες, πιεζόμεναι ὑπὸ τοῦ καταθλιπτικοῦ ζυγοῦ ἀλλογενοῦς τυραννίδος, ζητοῦσι νὰ ἱδρύσωσιν αὐτοδιοίκησιν ὁμοίαν πρὸς ἐκείνην ἣν καθιδρύσαμεν ἡμεῖς ὑπὸ περιστάσεις ἧττον πικρὰς διὰ τῆς ἐπαναστάσεως καὶ διὰ τοῦ ξίφους.

Ἡ Ἑλλάς, ἡ Πολωνία καὶ ἡ Οὐγγαρία παρουσιάζουσι περιστάσεις οἷαι αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος. Καὶ τῶν μὲν ἀγώνων τῶν δύο τελευταίων λαῶν αἱ σκηναὶ εἶνε πρόσφατοι ἐν τῇ μνήμῃ ἐκείνων, ὧν ἡ καρδία καὶ ἡ χεὶρ καὶ ἡ φωνὴ ἐπιφανῶς ἔδρασαν παρακελευόμεναι καὶ βοηθοῦσαι τοὺς ἐπαναστάτας. Ἡ δ' ἑλληνικὴ ἐπανάστασις, ἥτις ἐξερράγη τῷ 1821 καὶ διήρκεσεν ἐπὶ ἔτη ὅλα, εἶνε μὲν μᾶλλον ἀπομεμακρυσμένη, ἀλλ' οὐχ ἧττον πολυθρύλητος ἰδίως διὰ τὸ ἄνισον τοῦ ἀγῶνος, τὴν ἀξιοθαύμαστον καρτερίαν τῶν Ἑλλήνων ἐν τῇ συνεχίσει ἀποστασίας ἐναντίον δυνάμεων δαιμονίων καὶ διὰ τὰ παραδείγματα ἡρωϊσμοῦ κατά τε γῆν καὶ θάλασσαν, ἅτινα δυσκόλως εὑρίσκουσιν ἀνάλογα ἐν τῇ νέᾳ ἱστορίᾳ. Ὀφείλομεν νὰ ὑπομνήσωμεν, ὅτι μετὰ τέσσαρας αἰῶνας τουρκικῆς διοικήσεως ἢ μᾶλλον κακοδιοικησίας ἡ Ἑλλὰς εἶχε περιπέσει εἰς τοσούτῳ ταπεινὸν σημεῖον, ὥστε δὲν ἐξήγειρεν ἐνδιαφέρον παρὰ τοῖς ξένοις πλὴν τῆς οἰκτίρμονος πεποιθήσεως, ὅτι τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα εἶχεν ἐκπνεύσει ἐν σποδῷ καὶ τέφρᾳ, οὐδεμίαν παρέχον ἐλπίδα ἀναστάσεως μελλούσης. Ὁ εὔστοχος ἐκεῖνος καὶ δημώδης καταστὰς στίχος τοῦ λόρδου Βύρωνος, ὁ γραφεὶς μετ' ἐπίσκεψιν τῆς χώρας:

Εἶνε Ἑλλάς, ἀλλὰ Ἑλλὰς δὲν εἶνε ζῶσα πλέον,

ἐκφράζει πληρέστατα τὴν τότε περὶ τῆς Ἑλλάδος κρατοῦσαν γνώμην. Ἀλλ' ὅμως δὲν διελάνθανε τὸν Βύρωνα, πολὺ ἧττον τοῦ λοιποῦ κόσμου, ὅτι ὑπὸ τὴν τέφραν αἰώνων, τὴν ἐρήμωσιν καὶ τὴν χειρίστην μορφὴν πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς πιέσεως, ὑπῆρχεν ἀντίδρασις ἐλπίδος καὶ ἀποφάσεως κινουμένη πρὸς τὰ πρόσω βραδέως, ἀλλ' ἀσφαλῶς παρὰ τοῖς προστάταις τῶν Ἑλλήνων τοῖς κατέχουσιν ἀνωτάτας θέσεις παρὰ τῇ τουρκικῇ διοικήσει καὶ προωρισμένη πρὶν ἢ παρέλθωσι πολλὰ ἔτη νὰ ἐκραγῇ εἰς λαϊκὴν διαδήλωσιν. Ἡ δὲ ἔναρξις τῆς μυστικῆς προπαρασκευῆς πρὸς τοῦτο δύναται νὰ ῥηθῇ ὅτι ἀνέρχεται εἰς τὰ πρῶτα ἔτη τῆς δεκάτης ὀγδόης ἑκατονταετηρίδος, καὶ ἀπέρρεε

Digitized by Google

κυρίως ἐκ τῆς συναφείας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἐπειδὴ παρ' ὅλην τὴν διαφθορὰν ἣν ἐπέφερεν εἰς τοὺς Ἕλληνας ὁ τουρκικὸς ζυγός, οἱ βάρβαροι αὐτῶν δυνάσται δὲν ἀπεθρασύνθησαν μέχρι τοῦ νὰ παροξύνωσι τὸ αἴσθημα τῆς χριστιανικῆς Εὐρώπης δι' οἱασδήποτε φανερᾶς ἐπεμβάσεως εἰς τὰ τῆς θρησκείας τῶν ὑποτεταγμένων αὐτοῖς ὑπηκόων. Ὁ λεπτὸς καὶ ἀκαταμάχητος οὗτος δεσμὸς προεφύλαξεν ὁμοίως τὴν γλῶσσάν των, τὰ ἤθη καὶ τὰ ἔθιμα· ἡ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἀνωτέρα νοημοσύνη καὶ πνευματικὴ δραστηριότης ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἀμάθειαν καὶ κτηνώδη ἀγριότητα τῶν κατακτητῶν ἀνέῳξε τρίβους πρὸς ἀνταλλαγὴν ἰδεῶν μεταξὺ ἐκείνων, οἵτινες διετήρησαν ἔμψυχον τὴν ἔνδοξον προαίσθησιν μελλούσης ἀναγεννήσεως. Ὡς ἐκφράζεται Ἕλλην τις ἱστοριογράφος «οἱ ἱερεῖς αὐτῶν ἐψιθύριζον περὶ ἐλπίδος καὶ ἐλευθερίας ἐν τοῖς διαλείμμασι τῶν προσευχῶν των».Καίτοι δὲ ὅλη γενεὰ παρῆλθε πρὶν ἢ γείνῃ τις ὑλικὴ ἀπόπειρα παρ' αὐτῶν, ἦλθεν ὅμως ἡ στιγμὴ ἐπὶ τέλους καθ' ἣν μικρὸν σῶμα ἐπαναστατῶν τολμηρῶς ἐπέδειξε τὴν πρόθεσιν αὐτῶν, ὅπως ἀποτινάξωσι τὸν μισητὸν ζυγὸν ἢ ἀπολεσθῶσιν ἐν τῇ ἀποπείρᾳ. Ἡ κυρίως Ἑλλὰς περιεῖχε τότε ὀλιγώτερον τοῦ ἑνὸς ἑκατομμυρίου Ἑλλήνων, τὸ δὲ ὅλον τοῦ ἔθνους ἀνήρχετο τοὐλάχιστον εἰς τὸ τὸ τριπλοῦν, συμβιοῦν μετὰ τοῦ τουρκικοῦ πληθυσμοῦ, ἐν ᾧ πολλοὶ τῶν ἡγητόρων κατεῖχον ἐπισήμους θέσεις ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ταῖς παρακειμέναις ἐπαρχίαις. Οἱ τελευταῖοι δὲ οὗτοι δὲν ἠδύναντο νὰ λάβωσι μέρος ἐνεργὸν εἰς τὴν ἐπανάστασιν ἢ ν' ἀνοίξωσι τὰς χεῖράς των, ἀλλ' ἐν σιγῇ καὶ διὰ ῥᾳδιουργίας ἀνερρίπιζον τὴν φλόγα καὶ ἐνεθάρρυνον τοὺς ἀγωνιζομένους ἀδελφούς.

Ἀναμφίλεκτον εἶνε, ὅτι ἡ ἐπιτυχία τῆς ἀμερικανικῆς ἐπαναστάσεως, εἰς ἣν ἐπηκολούθησεν ἡ τῆς γαλλικῆς, παρώρμησε μεγάλως τοὺς Ἕλληνας εἰς τὴν ἀπόπειραν πρὸς ἀνάκτησιν τῆς ἐλευθερίας των. Ἡ Ἀμερικὴ ἦτο μὲν χώρα ἀπώτατα κειμένη καὶ μόλις που ἀορίστως νοητὴ εἰς τοὺς ἀπαιδεύτους τῆς Ἑλλάδος ἀγρότας· ἀλλὰ τὸ καταπληκτικὸν γεγονός, ὅτι τρία ἑκατομμύρια λαοῦ ὑπέστησαν ἐπὶ ἑπτὰ ἔτη ἀγῶνα ἄνισον πρὸς τὸν στρατὸν τῆς Ἀγγλίας καὶ τῶν ξένων αὐτῆς συμμάχων καὶ ὅτι συνετέλεσαν τὸ ἔργον τῆς ἀνεξαρτησίας των, περιηύγασε διὰ νέων ἐλπίδων τὴν μικρὰν ὁμάδα τῶν Ἑλλήνων πατριωτῶν καὶ ἐνίσχυσε τὴν ἀπόφασιν τῶν κακῶς ὠργανισμένων καὶ ἀνεπαρκῶς ὡπλισμένων μαχητῶν νὰ διακινδυνεύσωσιν ὑπὲρ ἐλευθερίας ἢ ν' ἀποθάνωσιν.

Μία τῶν πρώτων πράξεων τῆς ἐν Καλάμαις «μεσσηνιακῆς γερουσίας» ὑπῆρξεν ἀπόφασις, δι' ἧς ἐκήρυξαν, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἔχοντες σταθερὰν ἀπόφασιν νὰ ζήσωσιν ἢ ν' ἀποθάνωσιν ὑπὲρ ἐλευθερίας εἱλκύοντο ὑπὸ ἀκατανικήτου συμπαθείας πρὸς τὸν λαὸν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς. Ἡ δὲ ἑλληνικὴ πρὸς ἡμᾶς ἐπίκλησις περὶ συμπαθείας καὶ ὑλικῆς ἐπικουρίας δὲν ἔτυχεν ὀλιγώρου ἀκροάσεως παρὰ τοῖς ἰδιώταις καὶ τοῖς σωματείοις. Ὑπὸ τούτων ἐστάλησαν ὅπλα καὶ σκεύη εἰς τοὺς μαχητάς, καὶ ὀλίγοι δέ τινες ἐθελονταὶ μετέβησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπως παράσχωσι τὰς προσωπικὰς αὐτῶν ὑπηρεσίας εἰς τοὺς ἀρχηγούς· ἀλλὰ δὲν πρέπει ν' ἀποσιωπηθῇ τὸ γεγονός, ὅτι χρηματικὴ κερδοσκοπία ἔν τε Ἀμερικῇ ὡς ἐν ταῖς ἄλλαις χώραις, ἐξ ὧν ἐχορηγήθη τοιαύτη βοήθεια, ὑπῆρξε πολλαχῶς ἡ κυριωτάτη παρόρμησις. Πλοῖα καὶ πολεμεφόδια ἐπωλήθησαν εἰς τοὺς Ἕλληνας ὑπό τε Ἄγγλων καὶ Ἀμερικανῶν εἰς τιμὰς χρόνων ἐμπολέμων, ἔν τισι δὲ περιστάσεσι δὲν ἔλλειψαν δολεροὶ χρηματισμοί. Αἱ προμήθειαι δὲ αὗται ἐπληρώθησαν κυρίως ἀπὸ δανείου συναφθέντος ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπὶ ὅροις οἵτινες ἦσαν οὕτω βαρεῖς, ὥστε μόνον τεσσαράκοντα περίπου ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν ἐκ τῆς ὀνομαστικῆς ἀξίας περιῆλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα. Κατὰ δὲ τὸ πέρας τοῦ πολέμου οἱ ἀπελευθερωθέντες, μονονοὺ λιμοκτονοῦντες καὶ ἐντελῶς ἐστερημένοι χρημάτων, εὑρέθησαν βεβαρημένοι ὑπὸ ἐξωτερικοῦ χρέους ἐπαχθεστάτου, ὅπερ εἶχε συναφθῇ ἐπὶ τῇ πεποιθήσει ὅτι τρία ἢ τέσσαρα ἑκατομμύρια Ἑλλήνων ἔμελλον ν' ἀποτελέσωσι τὸν πληθυσμὸν τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, καὶ ὅτι τὸ ἔδαφος τὸ ὑπὸ τῆς Τουρκίας παραχωρηθησόμενον ἔμελλε νὰ εἶνε τριπλάσιον τὴν ἔκτασιν ἐκείνου, ὅπερ τέλος ἐπεδικάσθη ὑπὸ τῆς διαιτησίας τῶν μεγάλων δυνάμεων.

Ἀλλ' ἂν τὸ πρῶτον ἡ συμπάθεια τοῦ ἡμετέρου λαοῦ πρὸς τὴν ἀγωνιζομένην Ἑλλάδα ἐξεδηλώθη ὀλιγώτερον, τοῦτο προῆλθεν ἐκ τῆς ἀτελοῦς γνώσεως περὶ τῆς προόδου τῆς ἐπαναστάσεως. Πολλοὶ ἐπίστευον μετὰ τῆς Εὐρώπης, ὅτι ἡ ἀπόπειρα δρακὸς ἀπείρων μαχητῶν ἀναλαμβανόντων ἄνισον ἀγῶνα πρὸς τὰς ἐμπειροπολέμους φάλαγγας τῶν Τούρκων ἔμελλε ν' ἀποβῇ ματαία, καίτοι δὲ ἡ ἀπόφασις τῶν Ἑλλήνων ἐπεκροτήθη σφόδρα, ἐπεκράτησε γενική τις ἐντύπωσις,κυρίως ἀπορρέουσα ἐκ πηγῶν εὐρωπαϊκῶν, καθ' ἣν ὁ ἀγὼν ἔμελλε νὰ τελευτήσῃ,ὡς εἶχον τελειώσει καὶ ἄλλαι ἐπαναστάσεις ἐν Εὐρώπῃ, εἰς ἀποτυχίαν καὶ αἰσχύνην, τῶν ἐξηντλημένων ἀνταρτῶν ἐγκαταλιμπανομένων εἰς δουλείαν μᾶλλον καταπιεστικὴν καὶ ἀνέλπιν τῆς προτέρας.

Ἀλλ' ὅτε ἤρχισαν νὰ φθάνωσιν εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας εἰδήσεις περὶ τῆς ἐξακολουθούσης καρτερίας τῶν ἑλληνικῶν στρατιῶν μετὰ

Digitized by Google

διηγήσεων περὶ λαμπρῶν ἀνδραγαθημάτων καὶ αὐταπαρνήσεως, μόλις ἀναμενομένων παρὰ φυλῆς ἐπὶ αἰῶνας καταπεπατημένης, ἤρχισεν αὐξάνον τὸ ἐνδιαφέρον. Καὶ ὅτε αἱ εἰδήσεις περὶ τῶν τουρκικῶν ἐν Χίῳ σφαγῶν κατὰ Μάρτιον τοῦ 1822 περιῆλθον εἰς τὸν πεπολιτισμένον κόσμον, ὁ λαὸς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἐξήφθη εἰς βαθμὸν συμπαθείας διασείοντα τὸ ὅλον ἔθνος δίκην δονήσεως ἠλεκτρικῆς.

Πρὸς τιμωρίαν τῆς ἐξεγέρσεως τῶν ἀγροτῶν τῆς Χίου καὶ τοῦ ὑπ' αὐτῶν φόνου τῆς ἐν τῷ φρουρίῳ τουρκικῆς φρουρᾶς ὁ τουρκικὸς στόλος ἀπεβίβασεν ἐπὶ τῆς νήσου δεκαπέντε χιλιάδας ἀνδρῶν, καὶ ἤρχισε σφαγὴ τῶν Χριστιανῶν ἐγκατοίκων τοιαύτη, ὁποίαν σπανίως ἀναγράφουσι τὰ χρονικὰ τῶν πολέμων. Ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδία παρεδόθησαν εἰς βασάνους καὶ ἔπειτα ἐθανατώθησαν. Τινὲς ἔφυγον εἰς τὰ ὄρη καὶ ἐκρύβησαν ἐν ἄντροις· ἄλλοι κατώρθωσαν νὰ καταφύγωσιν εἰς τὰ ξένα πλοῖα τὰ ναυλοχοῦντα ἐν τῷ λιμένι· ἄλλοι διεσώθησαν εἰς τὰς παρακειμένας νήσους· ἀλλὰ περισσότεροι τῶν τεσσαρακοντακισχιλίων ἐσφάγησαν ἐντὸς μηνός, καὶ χίλιοι τῶν μάλιστα ἀνεπτυγμένων καὶ πεπολιτισμένων ἀπήχθησαν καὶ ἐπωλήθησαν ὡς δοῦλοι εἰς τὰς ἀγορὰς τῆς Σμύρνης καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Καὶ πολλοὶ μὲν τούτων ἠγοράσθησαν ὑπὸ Τούρκων πρὸς μόνην τὴν εὐχαρίστησιν βασανισμοῦ καὶ θανατώσεως αὐτῶν, πολλοὶ δὲ ἐξηγοράσθησαν ὑπὸ Εὐρωπαίων οἰκούντων ἐν Σμύρνῃ, οἵτινες ἐθυσίασαν τὸν πλοῦτον αὐτῶν εἰς τὸ φιλάνθρωπον τοῦτο καὶ χριστιανικὸν ἔργον. Ὁ δὲ πληθυσμὸς τῆς Χίου ἀπὸ πλειόνων τῶν ἑκατοντακισχιλίων, εἰς ὅσους ἀνήρχετο πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως, περιωρίσθη ἐντὸς ἔτους εἰς ἑξήκοντα χιλιάδας.

Ὁ ἀμερικανικὸς τύπος ἀνταπεκρίθη εὐμενῶς εἰς τὸ καθολικὸν αἴσθημα φρίκης τὸ καταλαβὸν τὸν λαόν, ὅτε ἐγνώσθη τὸ συμβὰν τοῦτο· τὸ δ' αἴσθημα τοῦτο ἦτο οὕτω καθολικὸν ὥστε αἱ τουρκικαὶ ὠμότητες καὶ ἡ ἑλληνικὴ ἀνδραγαθία κατέστησαν τὸ ἀντικείμενον τῆς ἡμέρας κατά τε τὰς δημοσίας ὁμιλίας καὶ τὰς ἰδιωτικὰς συνδιαλέξεις. Ὁ δὲ γράφων τὴν παροῦσαν πραγματείαν, ἐπιθεωρῶν φάκελον παλαιᾶς οἰκογενειακῆς ἀλληλογραφίας ἀνερχομένης εἰς τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ἐποχήν, ἐξεπλάγη διὰ τὴν συχνὴν καὶ θερμὴν μνείαν τῶν συμβαινόντων ἐν Ἑλλάδι καὶ τῶν δεινῶν ἅτινα ἔπασχον οἱ ἐπαναστάται παρὰ τοῦ ἀπανθρώπου αὐτῶν ἐχθροῦ.

Ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ χρόνου καὶ ἑξῆς ἡ πορεία τοῦ ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας πολέμου παρηκολουθεῖτο μετὰ προσοχῆς ὑπὸ τῶν ἡμετέρων συμπολιτῶν, ὧν αἱ ἐλπίδες καὶ οἱ φόβοι ηὔξανον ἢ ἠλαττοῦντο μετὰ τῶν ποικίλων περιπετειῶν τοῦ ἀγῶνος. Οὕτω δὲ ἡ Ἑλλὰς κατέστη γνωστὴ εἰς τὸν λαὸν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν διὰ τῶν ἀγώνων αὐτῆς καὶ τῶν θυσιῶν, τὰ δὲ ὀνόματα τῶν ἡρώων αὐτῆς ἀπέβησαν οἰκεῖα δίκην κλήσεων οἰκογενειακῶν. Τὰ ὀνόματα τοῦ Μαυρομιχάλη, τοῦ Μαυροκορδάτου, τοῦ Τρικούπη, τοῦ Ὑψηλάντου ὡς πολιτικῶν ἀνδρῶν, τὰ τοῦ Μάρκου Βότσαρη, τοῦ Κωστῆ καὶ τοῦ Νότη ὡς στρατιωτικῶν καὶ τὰ τοῦ Κανάρη καὶ Μιαούλη ὡς ναυμάχων εἶνε ὀνόματα ἐγκατεταγμένα εἰς τὸν κατάλογον τῶν σωτήρων τῆς Ἑλλάδος καὶ δὲν λησμονοῦνται παρ' ἐκείνων οἵτινες ἔχουσιν οἱονδήποτε ἐνδιαφέρον διὰ τὴν νέαν ἑλληνικὴν ἱστορίαν. Ὁ δὲ θαυμασμὸς τῆς εὐψυχίας τῶν ἐπαναστατῶν ηὔξανε μετὰ τῶν τελευταίων διηγήσεων περὶ τῆς ἑλληνικῆς ἐκδικήσεως κατὰ τῶν αἰτίων τῶν ἐν Χίῳ σφαγῶν, ὅτε ὁ Ἀνδρέας Μιαούλης συνήντησε τὸν τουρκικὸν στόλον μεταξὺ τῆς Χίου καὶ τῆς παραλίας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἀντεπάλαισε πρὸς αὐτὸν καὶ ὅτε ὁ Κανάρης, ὁ ἄφοβος Ψαρριανός, λάθρα καὶ μετὰ γοργότητος διευθύνας τὰ πυρπολικά του διὰ τῆς γραμμῆς τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, ἔθηκε πῦρ εἰς τὴν τουρκικὴν ναυαρχίδα καταστραφεῖσαν μετὰ δισχιλίων ἀνδρῶν καὶ τοῦ καπετὰν-πασᾶ, ἀπολεσθέντος ἐν αὐτῷ τῷ θεάτρῳ τῶν ἀπανθρώπων του πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς Χίου ὠμοτήτων. Ὁ δὲ γενναῖος θάνατος τοῦ Μάρκου Βότσαρη καὶ τῶν πεντακοσίων αὐτοῦ Σουλιωτῶν κατὰ τὴν αἰφνίδιον ἐπίθεσιν ἐναντίον τοῦ ἐν Καρπενησίῳ τουρκικοῦ στρατοπέδου, καθ' ἣν ἐκ μὲν τῶν Τούρκων ἐφονεύθησαν ὀκτακόσιοι, τῶν δ' Ἑλλήνων ἀπωλέσθησαν μόνον πεντήκοντα, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Βότσαρης, ταῦτα πάντα ἐνεστυλώθησαν εἰς τὴν μνήμην παντὸς Ἀμερικανοῦ παιδὸς μαθητεύοντος διὰ τοῦ ἐνθουσιώδους καὶ συγκινητικοῦ ποιήματος τοῦ Halleck. 1)

---

1) Ἡ ἑπομένη ἐπιστολή, χρονολογουμένη ἀπὸ τοῦ 1869, καὶ γραφεῖσα πρὸς τὸν γράφοντα ταῦτα ὑπὸ τοῦ Δημ. Μ. Βότσαρη, υἱοῦ τοῦ περιφανοῦς ὁπλαρχηγοῦ, δὲν θὰ εἶνε ἄνευ ἐνδιαφέροντος ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Ἀπόκειται δὲ σήμερον ἡ ἐν αὐτῇ ἀναφερομένη ἀνάμνησις ἐν τῇ συλλογῇ τῆς ἱστορικῆς ἑταιρίας τῆς Νέας Ὑόρκης· «..Ζητοῦντες παρ' ἐμοῦ μετὰ τοιαύτης σπουδῆς μικρόν τι ἀντικείμενον, ὅπερ ν' ἀνῆκέ ποτε εἰς τὸν πατέρα μου, ὡς ἀνάμνησιν, ἀπεδώκατε εἰς τὴν μνήμην του σεβασμὸν συγκινοῦντά με βαθέως. Διὰ τοῦτο μετὰ λύπης βαθυτάτης ὁμολογῶ, ὅτι δὲν εὑρίσκομαι εἰς θέσιν ν' ἀνταποκριθῶ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν σας. Παῖς ὢν καὶ φυγὰς ἐν τῇ ξένῃ καθ' ὃν χρόνον ἀπώλεσα τὸν πατέρα μου, ἔλαβον ὡς μόνην αὐτοῦ κληρονομίαν δύο σπάθας. Νὰ παραδώσω αὐτὰς θὰ ἦτο ἀσυγχώρητον ἐκ μέρους μου. Ἀλλ' ὅμως ἐπιθυμῶν νά σας εὐχαριστήσω, τολμῶ νὰ προσφέρω εἰς ὑμᾶς μικρόν τι ἀντικείμενον, ἄνευ ἀξίας καθ' ἑαυτό, ἀλλ' ὅπερ δύναται ν' ἀποκτήσῃ δι' ὑμᾶς ἀξίαν ἕνεκα τῶν περιστάσεων μεθ' ὧν συνδέε-

Digitized by Google

Οὐδὲ περιωρίζετο ἡ λαϊκὴ ἐκδήλωσις τῆς πρὸς τὴν Ἑλλάδα συμπαθείας εἰς τὸν τύπον καὶ εἰς τοὺς ἰδιώτας, ἀλλ' ἐξεφράσθη ἐπαξίως ἐν ταῖς γραφεῖσιν ὑπὸ λογίων ποιητῶν καὶ πολιτευομένων. Τῷ δὲ 1824 αἱ στοαὶ τῆς Διαίτης ἀντήχησαν ὑπὸ τῶν εὐγλώττων ἐπικλήσεων τῶν ἡγετῶν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ, οἵτινες ἄνευ οὐδενὸς ἰδίου συμφέροντος ἐνεφορήθησαν μεγαλοφροσύνης ἀναλόγου πρὸς τὰ ἀκατάβλητα δικαιώματα ἔθνους πάσχοντος ἐν τῷ ἀγῶνι αὐτοῦ ὑπὲρ ζωῆς καὶ ἐλευθερίας.

(Ἕπεται συνέχεια)

ΕΚΔΡΟΜΗ ΕΙΣ ΑΙΓΥΠΤΟΝ

Δ'

Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ Πειραιῶς καὶ ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν ἐπανέφερε τὴν προσοχὴν καὶ τὰς σκέψεις μου εἰς τὸ Κάϊρον ὁ ἁμαξηλάτης, ὅτε στραφεὶς διήλασε διά τινων ὁδῶν στενῶν μᾶλλον καὶ καμπύλων, ὀλίγον μὲν λειπομένων τῶν λοιπῶν ὡς πρὸς τὴν καθαριότητα, εἰς ἃς δὲ καταφανὴς ἦν ὁ τοπικὸς χαρακτήρ, τῶν τῆς ἀγορᾶς. Ἑκατέρωθεν ἔβριθον, ἐν τάξει ἐστιβαγμένα, τὰ διὰ ξένον ὀφθαλμὸν περίεργα προϊόντα τῆς ἐγχωρίου γεωργίας καὶ βιομηχανίας, καὶ πολλάκις τῆς ἁμάξης καταβάς, προσῆλθον εἰς τεχνίτην, σχεδὸν καλλιτέχνην, σταυροποδητὶ καθήμενον, καὶ μετὰ χειρὸς ἐλευθέρας μέγαν τινὰ δίσκον ἢ ἄλλο χαλκοῦν σκεῦος μετ' οὐ μικρᾶς δεξιότητος τορεύοντα καὶ ποικίλλοντα.

Ἐκεῖθεν δ' ἐτράπην πρὸς ἕν, τὸ ἀρχαιότατον, τῶν ἐγχωρίων προσκυνημάτων, ἔργον, ὡς ἔμαθον, Ἕλληνος ἀρχιτέκτονος, οὗ ἡ εὐσέβεια, δολιευθεῖσα τοὺς ἐντολεῖς του, ἐτεχνάσθη νὰ δώσῃ αὐτῷ τὸ καὶ νῦν εὐδιάκριτον Βυζαντινοῦ σταυροῦ σχέδιον. Οἱ δ' ἐσωτερικοὶ αὐτοῦ τοῖχοι εἰσὶ πάντες πολυτελῶς κεκοσμημένοι διὰ πολυχρόου ὀρθομαρμαρώσεως καταγλύφου ὑπὸ

ται. Τὸ ἀντικείμενον τοῦτο εἶνε ἁπλοῦς μεταξωτὸς θύσανος ὃν ἀπέσπασα ἀπὸ τῆς σπάθης μὲ τὴν ὁποίαν ὁ πατήρ μου ἠγωνίσθη κατὰ τὴν τελευταίαν του ὥραν ἐν τῇ νυκτερινῇ ἐκείνῃ μάχῃ, ἣν ὁ ἐπιφανὴς ὑμῶν ἐθνικὸς ποιητὴς Halleck ἐξύμνησεν ἐν στίχοις λαμπροτάτοις. Οὕτω τὸ μικρόν μου δῶρον θέλει ἐνθυμίζει εἰς ὑμᾶς ταὐτοχρόνως τὸ ἔνδοξον τέλος πολεμιστοῦ, ὅστις ἀπέθανε διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος του, καὶ τοὺς θαυμασίους στίχους οὓς ἐνέπνευσε τὸ γεγονὸς τοῦτο εἰς τὸν ποιητήν, ὅστις τιμᾷ ὑμᾶς αὐτούς.»

Ἡ ἐπιστολὴ τελευτῶσα ἐκφράζει τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν συμπολιτῶν τοῦ ἐπιστέλλοντος, διὰ τὰς ἀδιαρκεῖς συμπαθείας, ὧν αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι παρέχουσι πολλὰ δείγματα εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ διὰ τὸν σεβασμὸν μεθ' οὗ αὗται τιμῶσι τὴν μνήμην τοῦ πατρός μου.»

πλουσιωτάτων ἀραβουργημάτων καὶ μεγίστων ἱερῶν ἐπιγραφῶν, ἐκτὸς ἔνθα τοῦ χρόνου ἡ χεὶρ μέρη αὐτῶν κατέῤῥιψεν, ἡ δὲ τοῦ ἀνθρώπου, ὡς συνηθέστατα ἐν τῇ Ἀνατολῇ, δὲν ἐμερίμνησε νὰ τ' ἀναστηλώσῃ.

Μετὰ δὲ τὸ ἀρχαιότατον, μετέβην εἰς τὸ ἱερώτατον τῶν ἐγχωρίων ἱερῶν, μεγαλούργημα πολυτελείας τοῦ Μεχμὲτ Ἀλῆ, εἰς ὃ ὅμως μὲ εἵλκυσεν οὐχὶ τοσοῦτον ὁ πλοῦτος τῶν στοῶν καὶ τῶν ἀργυρῶν καὶ χρυσῶν αὐτοῦ κοσμημάτων, ὅσον ἓν τῶν φρικτῶν ἐπεισοδείων τῆς ἱστορίας του.

Ὁ Μεχμὲτ Ἀλῆς, ὡς γνωστόν, ἁπλοῦς, ἀλλὰ νοημονέστατος ὀθωμανὸς ὁπλαρχηγὸς τῆς Μακεδονίας, εἰς Αἴγυπτον πεμφθείς, ἀνεδείχθη πανίσχυρος καὶ σχεδὸν ἀνεξάρτητος αὐτῆς ἡγεμών· τοῦτο δὲ τῇ συμπράξει φρουρᾶς τῆς ἐκλογῆς του, ἥτις τὸν παρηκολούθησε καὶ τὸν ὑπεστήριξεν. Ὡς δ' αὐτοῦ, οὕτως ὑψώθη καὶ τῶν ὀπαδῶν του τούτων, τῶν Μαμελούκων, ἡ θέσις, καὶ καθ' ἡμέραν ηὔξανεν ἡ ἰσχὺς αὐτῶν καὶ ὁ πλοῦτος. Ἀλλὰ τοῦτο ἐφάνη ὅπως δήποτε ὀχληρὸν εἰς τὸν Ἀντιβασιλέα καὶ ἀντιβαῖνον εἰς τὰς ἀρχάς του. Νὰ καταπιέζωσι τὸν λαόν, οὐδεὶς φθόνος· ἀλλ' ὤφειλον ὡς μηχανὴ νὰ τὸν καταπιέζωσιν, οὐχὶ καὶ νὰ τὸν ἐκμυζῶσι. Τοῦτο ἦτο μόνον εἰδικόν του δικαίωμα. Ἐπειδὴ δ' ὡς πρὸς τοῦτο ἐφαίνετο διχογνωμία ἀναφυομένη μεταξὺ τοῦ Ἀντιβασιλέως καὶ τῶν φρουρῶν του, ἀφ' οὗ ἐπερατώθη ἡ οἰκοδομὴ τοῦ πολυτελοῦς ἱεροῦ, προσεκάλεσεν αὐτοὺς ἡμέραν τινὰ ἐπισήμως ἵνα τοῖς ἐπιδείξῃ τὸ θαυμάσιον ἔργον του, καὶ χρυσοστόλιστοι, ἄοπλοι ἐπὶ τῶν ὑπερηφάνων των ἵππων βαίνοντες, προσῆλθον πάντες πανηγυρικῶς. Ἀλλ' ἅμα εἰσῆλθον εἰς τὸ φρούριον τὸ τὸν ναὸν ἐγκλεῖον, ἐκλείσθησαν αἱ πύλαι ὀπίσω των, καὶ ἐπιπεσόντες τοῦ Ἀντιβασιλέως μισθωτοὶ σωματοφύλακες, τοὺς ἀπέσφαξαν πάντας· μεγάλαι δ' ὑπέρυθροι κηλῖδες εἰς τὸ ἔδαφος ἔτι δεικνύμεναι, λέγεται ὅτι εἰσὶ τὰ ἀπαίσια τῆς φοβερᾶς σφαγῆς ἴχνη. Εἷς δὲ μόνος τῶν Μαμελούκων διέφυγεν, ὡς μοὶ διηγήθησαν, καὶ μοὶ ἐδείχθη γωνία τις τῆς αὐλῆς, ἐξ ἧς πιστεύεται ὅτι μετὰ τοῦ ἵππου του κατεπήδησεν ἐκ τοῦ μεγίστου ὕψους καὶ διεσώθη.

Ἐκεῖθεν ἠθέλησα, ἀλλὰ δὲν κατώρθωσα νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ ἀνώτατον τοῦ Καΐρου ἐκπαιδευτήριον, διότι ἐξ ἀγνοίας δὲν ἐπρομηθεύθην τὴν διὰ τὴν εἴσοδον ἀπαιτουμένην ἄδειαν. Παρ' ἰδόντων δ' ἤκουσα ὅτι τὸ ἐγχώριον τοῦτο πανεπιστήμιον περιέχει μεγίστην αἴθουσαν ὑπόστυλον, καὶ ὅτι εἰς τὴν βάσιν ἑκάστου κίονος ὀκλάζει εἷς διδάσκαλος ἱερωμένος, διδάσκων εἰς τοὺς περὶ αὐτὸν κύκλῳ κατὰ γῆς καθημένους μαθητάς του τὰ ἱερὰ μαθήματα καὶ τὰ στοι-

Digitized by Google

χειώδη, τὴν κατήχησιν, ἀνάγνωσιν καὶ γραφήν. Μοὶ ἐβεβαίωσαν ὅμως ὅτι εἷς τῶν πρῴην Ἀντιβασιλέων, κατανοῶν τὸ ἀνεπαρκὲς τῆς τοιαύτης ἐκπαιδεύσεως, ἵδρυσε τὴν γνωστὴν ἐν Παρισίοις Αἰγυπτιακὴν σχολήν· ἀλλ' οἱ μεγιστᾶνες τῆς Αἰγύπτου, προσκληθέντες νὰ πέμψωσιν ἐκεῖ τὰ παιδία των, ἠρνήθησαν, θεωρήσαντες τοῦτο ὡς ἀναξιοπρεπὲς δι' αὐτούς· ὁ δὲ Κεδίβης ἔπεμψε τότε ἀντ' αὐτῶν μαθητὰς ἐκ κατωτέρων κοινωνικῶν τάξεων, αὐτοὺς δὲ καθήρεσε καὶ κατέσχε τὰς περιουσίας των, ὅπερ καὶ αὐτοὺς ἐσωφρόνισε, καὶ αὐτὸν ἐπλούτισε.

Μετὰ ταῦτα ὅμως ἀνυπομόνως ἔσπευσα νὰ ἐπισκεφθῶ τὸν...Θεὸν τῆς Αἰγύπτου! Οὕτω μοὶ ὠνόμασεν ὁ Ἀντιβασιλεὺς τὸν Νεῖλον. Εἰ δὲ καὶ κατὰ τὴν πρώτην στιγμὴν μοὶ ἐφάνη κλασικὴ πως καὶ μᾶλλον εἰδωλολατρικὴ ἡ ἐπωνυμία, ἀναγνωρίζω ὅμως ὅτι ὁ βαθύρρους ποταμὸς ἐστὶ τῆς πάσης χώρας εἰ οὐχὶ ἡ πρόνοια, ἀλλὰ κἂν ὁ πανίσχυρος τῆς προνοίας ἐντολοδόχος. Ἀληθὲς ὅτι τὴν παντοδυναμίαν του ὀλίγον ἐνέφαινεν ὁ νωθρὸς καὶ ταπεινὸς ῥοῦς του ὅτε τὸν ἐπεσκέφθην κατὰ τὸ νότιον πέρας τοῦ Καΐρου, εἰς τοῦ αἰγυπτιακοῦ Δέλτα τὴν κορυφήν. Ἀλλὰ δὲν ἠγνόουν ὅτι ἡ νωχέλεια καὶ ἡμερότης αὕτη τοῦ ῥοῦ, ἐπιμένουσα καὶ ἐπιτεινομένη, ἦν οὐδὲν ἧττον ἢ ὁ θάνατος τῆς χώρας, καὶ ἔνθα εὐεργετικὴ πλημμύρα δὲν κατέκλυζε τὰς γαίας, μετεβάλλοντο αὗται εἰς ἀμμώδεις ἐρήμους, ἀφ' ὧν ἐξέλειπε πᾶσα ἰκμὰς παραγωγική.

Ἄλλοτε ὅμως ἐκ τοῦ ἐναντίου ὁ ποταμὸς θυμούμενος, ἐξορμᾷ λυσσωδῶς, καὶ τὰ πάντα καταπνίγει καὶ ἀνατρέπει, καὶ παρασύρει προαιώνια δένδρα, ἐξόντωσιν καὶ ὄλεθρον ὀπίσω του σύρων, καὶ εἰς λιμὸν καὶ λοιμὸν καὶ εἰς ἐπιζωοτίαν παραδίδων τὴν χώραν.

Ἀλλ' ὁσάκις τὴν κανονικήν του χωρῶν πορείαν, ἄρχεται, περὶ τὰς θερινὰς τροπάς, ἀφθονώτερον ῥέων καὶ βαθμηδὸν ἐξογκούμενος μέχρι τῶν ὡρισμένων ὁρίων ἃ ἡ πεῖρα τῶν αἰώνων ἐχάραξεν ἐπὶ τῶν νειλομέτρων, ἐκτείνεται γαληνιαίως ἐπὶ τὰς πεδιάδας, καὶ μεταποιεῖ πᾶσαν τὴν κάτω Αἴγυπτον εἰς ἀπέραντον λίμνην, γονιμοποιῶν τοὺς ἀγροὺς αὐτῆς εἰς ἀνεξάντλητον πλούτου πηγήν. Λείψανα Νειλομέτρου σώζονται ἐν Ἐλεφαντίνῃ ἐκ τῶν χρόνων τῶν Φαραώ· τὸ δ' ἐν χρήσει ἐστὶν ἐν Ῥόδᾳ, τῷ ἀρχαίῳ Καΐρῳ, ἔργον τοῦ Καλίφου Οὐαλίδ, τῆς η' μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος· καὶ καθ' ἃ μὲν ἔτη αὐτὸ δεικνύει τὸ ὕδωρ ἀνελθὸν εἰς ἀνώτατον ὕψος 6-8 μέτρων, ὁ Νεῖλος εὐεργετικῶς λιπαίνει τὴν γῆν, στιβάζων ἐπ' αὐτῆς ἰλὺν (4 : 1000), ἣν ταχέως ἡ γεωργία καὶ τὸ ἐμπόριον εἰς ἄφθονον χρυσὸν μεταβάλλουσι. Κατωτέρω δὲ τοῦ μέτρου ἐκείνου ἡ γῆ νεκροῦται, καὶ ἀνωτέρω αὐτοῦ καταστρέφεται.

Κατὰ τῆς παντοδυνάμου ταύτης αὐθαιρεσίας τῆς φύσεως μικρὸν ὁ ἄνθρωπος δύναται, καὶ ὅμως, ὀφείλω νὰ τὸ ὁμολογήσω, κατὰ τῶν δυσαποφεύκτων συμφορῶν τούτων εὗρον οὐ μικράς, καὶ μέχρι τινὸς τελεσφόρους, προσπαθείας καταβαλλομένας ὑπὸ τῆς ἐγχωρίου κυβερνήσεως, ἄλλοτε μὲν ἴσως ἐξ ἰδιοτελείας, ὅτε ὁ δημόσιος πλοῦτος εἰσέρρεεν εἰς τὰ ταμεῖα τῶν κυβερνώντων, νῦν δ' ἐκ μερίμνης ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, οὗ τὴν εὐημερίαν ὁ σήμερον τὰ τῆς Αἰγύπτου διέπων θεωρεῖ ὡς πρόβλημα καὶ καθῆκόν του. Πᾶσαν τὴν χώραν ἣν διέτρεξα εἶδον κυβερνητικῇ προνοίᾳ διασχιζομένην δι' αὐλάκων ἐπιμελῶς διατηρουμένων, καὶ διανεμόντων τὸ πρὸς ἄρδευσιν ὕδωρ τοῦ Νείλου ἐπὶ πᾶσαν τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ φρέατα συνεχῆ ἐξ ὧν ἄφθονον ἀντλεῖται τὸ εἴς τινα μέτρα ὑπὸ τὴν ἰλὺν μέχρι τῆς ἄμμου διηθούμενον καὶ ἐκεῖ ἄχρηστον μένον ὕδωρ τῶν πλημμυρῶν.

Ἐπὶ τοῦ Μεχμὲτ Ἀλῆ ὁ Γάλλος Μουγὲλ ἤγειρε πρόχωμα εἰς τοῦ Δέλτα τὴν κορυφήν, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ συλλέγῃ, ἐπ' ἀνεπαρκοῦς πλημμύρας, τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ εἰς εὐρεῖαν λίμνην, καὶ ἐκεῖθεν διὰ διορύγων νὰ διανέμῃ αὐτὰ ἐπὶ πᾶσαν τὴν κάτω Αἴγυπτον. Ἀλλ' εἴτε διότι τὸ μεγαλοφυὲς σχέδιον δεόντως δὲν ἐξετιμήθη, εἴτε διότι ἐξ ἐλλείψεως οἰκονομικῆς προνοίας οἱ πόροι ἐπέλιπον διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς ἐπιχειρήσεως, οἱ μέλλοντες νὰ καταστήσωσιν αὐτὴν χρήσιμον χάνδακες δὲν κατεσκευάσθησαν, καὶ τὰ δαπανηθέντα διὰ τὸ πρόχωμα ἀπέβησαν ματαία σπατάλη.

Τὸν αὐτὸν ὅμως καὶ ἀνώτερον σκοπὸν εἶχεν ἐπιδιώξει πολὺ μεῖζον μεγαλούργημα παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Αἰγυπτίοις, οἵτινες καὶ οὕτως εἰς πέρας τὸ ἔφερον, ὥστε καὶ ἔμεινε περίπυστον διὰ τῶν αἰώνων. Ὁ Φαραὼ Ἀμενεμὴς ὁ Γ τῆς ιβ' δυναστείας, ἀπὸ 2905—2863 π.Χ. βασιλεύσας, κατεσκεύασεν εἰς 124 χειλιόμετρα (31 ὥρας) νοτιοδυτικῶς τῆς Μέμφιδος καὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Δέλτα, ἐκτὸς (πρὸς βορρᾶν) τῶν στενῶν κοιλάδων τοῦ Νείλου, ἀπέραντον χειροποίητον λίμνην, τὴν ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου καὶ ἄλλων φημιζομένην τοῦ *Μοίριδος*, ἐκ τῆς λέξεως *Μέρι*, ἥτις εἰς τὰς ἱερογλυφικὰς ἐπιγραφὰς σημαίνει τὴν *Λίμνην*, ἧς δὲ λείψανα ἀνεγνωρίσθησαν περὶ τὴν νῦν πόλιν Μεδινὲτ-ἐλ-Φεϋούμ, οὕτω κληθεῖσαν κατὰ τὴν κοπτικὴν λέξιν ἥτις δηλοῖ τὴν *θάλασσαν*. Ἡ ἀληθῶς ἐσωτερικὴ αὕτη θάλασσα, διάφορος τῆς βαθείας, δυτικώτερον κειμένης μεγάλης λίμνης *Βιρκὲτ-ἐλ-Κερούν*, κατεσκευάσθη εἰς τοσοῦτον συμμέτρως ὑπολογισθὲν ὕψος, ὥστε διῶρυξ αὐτὴν μετὰ τοῦ Νείλου συνδέουσα, ἐδέχετο τὰ ὕδατα τῶν μεγάλων αὐτοῦ πλημμυρῶν, καθιστῶσα αὐτὰς ἀκινδύνους, καὶ τ' ἀπέδιδεν ἐπὶ λειψυδρίας διανεμόμενα εἰς τὴν

Digitized by Google

κάτω χώραν δι' ὅλου αὐλάκων συμπλέγματος.

Εἰς τοὺς μεταγενεστέρους ὅμως αἰῶνας, τὸ μέγα ἔργον, προσχωσθὲν καὶ παραμεληθὲν ἐξέλιπε, καὶ μόνον ἴχνη ἔμειναν αὐτοῦ, μαρτυροῦντα περὶ τῆς ἀκριβείας τῶν τοῦ Ἡροδότου πληροφοριῶν (Β, 13. 148). Σήμερον δὲ σκέψις γίνεται περὶ ἀνανεώσεως τοιούτων ἔργων, δι' ὧν ὁ ἄνθρωπος, πρὸς τὴν φύσιν ἀνθαμιλλώμενος, καὶ τοῦ νοός του αὐτὴν ὑποχείριον καθιστῶν, νὰ ἐξασφαλίσῃ εἰς τὴν Αἴγυπτον πλοῦτον καὶ εὐημερίαν ἀνεξάντλητον, ἐν ὅσῳ ἀνεξάντλητος μένει ὁ Νεῖλος. Παρὰ τῷ νοήμονι καὶ δραστηρίῳ πολιτικῷ ἀνδρί, τῷ Νουβὰρ πασᾷ, ὅστις ἐπὶ μακρὰ ἔτη καὶ μέχρι πρὸ μικροῦ διετέλει πρωθυπουργὸς ἐν Αἰγύπτῳ, ἀπήντησα, ἐκ Νουβίας τὴν αὐτὴν ἐκείνην ἡμέραν ἐπανελθόντα, τὸν Γάλλον Κὸν Λὰ Μόττ (de La Motte) ἐπὶ εἰκοσαετίας ὅλης τὸν Νεῖλον ἀντικείμενον τῶν πεφωτισμένων αὐτοῦ σπουδῶν, καὶ τὸν μόνιμον κανονισμὸν τῶν εὐεργετικῶν ἢ ἐπικινδύνων πλημμυρῶν τοῦ ποταμοῦ πρόβλημα τῶν προσπαθειῶν αὐτοῦ ποιησάμενον. Μοὶ ἐξήγησε δ' ὁ σοφὸς φυσιοδίφης καὶ γεωγράφος ὅτι, κατὰ τὰς παρατηρήσεις καὶ ἄλλων, πρὸ πάντων ὅμως τὰς ἰδίας ἑαυτοῦ, οἱ δύο μέγιστοι βραχίονες τοῦ Νείλου, ὁ *λευκός*, ὁ πηγάζων ἐν Νιάμ-Νιὰμ ἐκ τῆς ἀπεράντου λίμνης Νυάνζας, καὶ ὁ *κυανοῦς*, ὁ βορειανατολικώτερος ἐκείνου ἐκ τοῦ ὄρους Γοδουὰμ τῆς Ἀβυσσινίας προῤῥέων, ὑπὸ τὸ ὄνομα *Ἄσταπος* δὲ τοῖς ἀρχαίοις ἤδη γνωστός, συμβάλλουσιν εἰς τὰ μεθόρια τῆς Νουβίας καὶ τοῦ Σουδάν, κατὰ τὸ σημεῖον οὗ τὴν σπουδαιότητα μεγαλοφυῶς ἀναγνωρίσας ὁ Μεχμὲτ Ἀλῆς, ἵδρυσεν ἐκεῖ τὴν πόλιν *Χαρτούν*, τὴν οὕτως εἰπεῖν μεσόγειον Ἀλεξάνδρειαν. Μοὶ ἀφηγήθη λοιπὸν ὁ Κ. Λαμόττ ὅτε, ἀμφότεροι οἱ Νεῖλοι, καὶ ὁ λευκὸς καὶ ὁ κυανοῦς, ἐπίσης ῥέουσι πλημμυροῦντες κατά τινας τοῦ ἔτους καιρούς, ἀλλ' ἀμφότεροι οὐχὶ κατ' ἀκριβῶς ὡρισμένους, ὥστε ἐνίοτε προλαμβάνει ὁ μὲν ἐνίοτε δ' ὁ ἕτερος· καὶ ὅτε μὲν ἀμφότεροι συμπέσωσιν, ἡ πλημμύρα ἀποβαίνει ὑψίστη καὶ καταστρεπτική· ὅτε δ' ἡ αὔξησις τοῦ ἑνὸς ἐπέλθῃ ἐν καιρῷ, πρὶν ἢ διαῤῥεύσῃ ἐντελῶς ἡ τοῦ ἄλλου, τότε μετρία ἐστὶν ἡ πλημμύρα καὶ εὐεργετική· ἂν ὅμως πλημμυρήσῃ ὁ εἷς ἀφ' οὗ ἐντελῶς καταπέσῃ ὁ ἕτερος, τότε λειψυδρία καὶ ἀφορία ἐπέρχεται ἐπὶ πᾶσαν τὴν χώραν. Καὶ ὑπάρχουσι μὲν ἑκατέρωθεν τῶν δύο βραχιόνων, πρὸ πάντων δ' ἑκατέρωθεν τοῦ ποταμοῦ μετὰ τὴν ἕνωσιν αὐτῶν, καὶ λίμναι μεγάλαι καὶ τέλματα εἰς ἃ ῥέει μέρος τῶν ὑδάτων αὐτῶν ὅταν ἐκχειλίζωσιν, ἀλλὰ ταῦτα, καὶ ἂν τὸ πάλαι τινὰ ἐξ αὐτῶν, ὡς ἡ λίμνη τοῦ Μοίριδος, συνετέλουν εἰς τὸ νὰ κανονίζωσί πως τὸν ῥοῦν του, σήμερον δὲν δύνανται πλέον τοῦτο, διότι ἡ ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἐπισώρευσις τῆς ἰλύος ὕψωσε τὴν κοίτην τοῦ ποταμοῦ καὶ τὸ περὶ αὐτὸν ἔδαφος, ὥστε αἱ ἀρχαῖαι αὐτοῦ ἐκροαὶ δὲν δύνανται καὶ σήμερον αἱ αὐταὶ νὰ ὑφίστανται. Τούτου ἕνεκεν ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀρχαίων στομίων τοῦ Δέλτα δύο μόνον διασώζονται ἔτι, καὶ πολλῶν τῶν ἀρχαίων μνημείων αἱ βάσεις ἀπαντῶνται ὑπὸ πολλοὺς πόδας γῆς κεχωσμέναι.

Ὁ Κ. Λαμόττ λοιπὸν διενοήθη ὀκτὼ περίπου ὥρας κατωτέρω ἢ βορειότερον τοῦ πρώτου καταῤῥάκτου, τῆς νήσου Φυλῆς καὶ τῆς πόλεως Συήνης (Ἀσσουάν), νὰ ἐγείρῃ μέγιστον πρόχωμα, περικλεῖον ἀπέραντον δεξαμενήν, ἴσην πρὸς ἐπαρχίαν, ἥτις ἐπίσης νὰ δέχηται καὶ ταμιεύῃ ἀμφοτέρων τῶν ὁμόῤῥων τὴν συμβολήν, ἀδιάφορον πότε καὶ μετὰ τίνος δυνάμεως ἑκάτερος εἰσρέει εἰς αὐτήν, καὶ ἀπ' αὐτῆς μετὰ ταῦτα τὸ ὕδωρ νὰ διανέμηται κατὰ τάξιν καὶ πρόνοιαν.

Τὸ σχέδιον τοῦτο γενικῶς ἐπεκροτήθη, καὶ πολλοὺς εἶδον ἐν Αἰγύπτῳ ἐλπίζοντας ὅτι θέλουσιν εὑρεθῆ οἱ πόροι πρὸς ἐφαρμογὴν αὐτοῦ, ἥτις, ὡς κρίνουσιν, ἔσται νέα ἐποχὴ ἀνεξαντλήτου εὐημερίας διὰ τὴν γῆν ἐκείνην.

Ἀφ' οὗ δ' ἐπὶ μακρὸν ἐβυθίσθην εἰς τὴν θέαν τοῦ Νείλου, εἰς τὴν κατωτάτην αὐτοῦ ἄμπωτιν τότε διατελοῦντος, ὑπερέβην τέλος αὐτὸν ἐπὶ μακρᾶς γεφύρας, καὶ ἐλάσας ἐπὶ ὥραν δι' ὁδοῦ ἐπιμεμελημένης, ἔφθασα εἰς τὰς Πυραμίδας.

Περὶ τῆς ἐντυπώσεως ἣν ἡ θέα των μοὶ ἐπροξένησεν οὐδὲν δύναμαι νὰ εἰπῶ μὴ χιλιάκις καὶ χιλιοτρόπως ῥηθὲν ὑπὸ πάντων ὅσοι κατὰ πρῶτον τὰς εἶδον.» Τὸν χρόνον τὰ πάντα φοβοῦνται, μόνον δὲ τὰς πυραμίδας φοβεῖται ὁ χρόνος» λέγει τις Ἄραψ συγγραφεύς, καὶ τοῦτο μοὶ ἐπῆλθεν εἰς τὴν μνήμην ὅτε ἐλθὼν ἔστην εἰς τὴν σκιὰν τῆς γιγαντιαίας πυραμίδος τοῦ κατὰ τὰς ἱερογλυφικὰς ἐπιγραφὰς πρὸ 6000 ἐτῶν βασιλεύσαντος *Χουφοῦ*, τοῦ *Χέοπος* καθ' Ἡρόδοτον, ὅστις, σχεδὸν ἀκριβῶς, λέγει 300 ποδῶν μῆκος ἔχουσαν ἑκάστην πλευρὰν τῆς βάσεως αὐτῆς, καί,—ὅπερ ὅμως ὑπερβολικὸν καὶ διπλάσιον τοῦ ἀληθοῦς,—ἴσον καὶ τὸ ὕψος. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ συγγραφέα ἠργάσθησαν ἑκατὸν χιλιάδες ἀνθρώπων εἰς τὴν οἰκοδομὴν αὐτῆς, πλὴν τῆς τομῆς καὶ μετακομίσεως τῶν λίθων, διαρκέσασαν ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη. Καὶ τὸ μὲν ὄνομα *πυραμὶς* ἦν Ἑλληνικόν, σημαῖνον τὸν μικρὸν πλακοῦντα, κατ' *ἀντίφρασιν*, ὡς ὁ ὀβελίσκος ἐκ τοῦ ὀβελός· ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν δ' ἦν τὸ τεράστιον οἰκοδόμημα οὐδὲν ἕτερον ἢ ὁ τάφος τοῦ ἀνεγείραντος αὐτὸ βασιλέως, καὶ ἤρχετο ἡ οἰκοδομὴ ἅμα τῇ τοῦ βασιλέως ἐνθρονίσει, ηὔξανε δὲ κατὰ τὰς διαστάσεις διὰ νέων ἐπιθέσεων ἀνὰ πᾶν ἔτος, καὶ μετὰ τοῦ βασιλέως τὸν θάνατον ἐκαλύπτετο ἔξωθεν πᾶσα ἡ πυραμὶς διὰ λίθων ξεστῶν μεγίστων, ὧν οὐδένα λέγει ἐλάσσονα

Digitized by Google

τῶν 30 ποδῶν ὁ Ἡρόδοτος. Ἀλλ' ἡ ἐπιφάνεια αὕτη ἐξέλιπεν ἢ ἀφῃρέθη διὰ τῶν αἰώνων, καὶ ἤδη ἔχει ἡ πυραμὶς πᾶσα πέριξ 203 ὑψηλὰς βαθμίδας, κρωσσοὺς καθ' Ἡρόδοτον, οὓς, ἂν ὀρέγηται, δύναται ν' ἀναβῇ ὁ ὁδοιπόρος, ἑλκόμενος καὶ ὠθούμενος ὑπὸ τῶν Βεδουΐνων. Καὶ τοῦτο μὲν δὲν ἔπραξα, ἀλλ' ἔπεμψα ἕνα τῶν Ἀράβων, ὅστις ὡς αἴλουρος ἀνεῤῥιχήθη μέχρι τῆς κορυφῆς, ἐκεῖθεν μὲ ἐχαιρέτησε, καὶ ἀμέσως κατῆλθε πάλιν ἐντὸς 10 λεπτῶν.

Ἀφ' οὗ δὲ κατέπεσε τὸ ἐξωτερικὸν περίβλημα, ἀνευρέθη ὑπ' αὐτὸ ἐν τῷ μέσῳ τῆς βορείας πλευρᾶς ὅλως κατὰ τύχην, *ἐξαιρέσιμος λίθος*, οὗ μνημονεύει ὁ Στράβων, καὶ ἀφαιρεθεὶς καὶ αὐτός, ἔδειξε χαίνουσαν, εἰς ὕψος 45 ποδῶν ὑπὲρ τὸ ἔδαφος, ὀπὴν ἄγουσαν εἰς πάροδον κατιοῦσαν, εἰς ἧς τὴν εἴσοδον ἀναγινώσκονται κεχαραγμένα πλεῖστα ὁδοιπόρων ὀνόματα, ἐν ἄλλοις τὸ τοῦ *Ἀλεξάνδρου Σούτσου*, ἐγγλύψαντος διὰ γραμμάτων μεγάλων καὶ ἐπιδεικτικῶν· «Ζήτω *τὸ σύνταγμα* ὅσον αἱ πυραμίδες!»

Εἰς τὴν πάροδον ταύτην εἰσέδυν κύπτων, βοηθείᾳ τῶν Βεδουΐνων. Ὅτε τὸ πρῶτον εὑρέθη, ἀπηντήθησαν, μετὰ 50 πόδας, γιγαντιαῖοι λίθοι κλείοντες τὴν περαιτέρω πρόοδον, καὶ ἔθραυσαν αὐτοὺς οἱ ἀρχαιοδίφαι. Διαιρεῖται δ' ἡ πάροδος ἐνταῦθα δίχα, καὶ ἡ μὲν χωρεῖ βαθέως ὑπὸ τὴν γῆν, μέχρι τοῦ ὕψους τῆς ἐπιφανείας τοῦ Νείλου, ἡ δὲ ἀνέρχεται πρὸς τὸ κέντρον τῆς πυραμίδος, μέχρι δύο ἐπαλλήλων θαλαμίσκων, ὧν ὁ ἀνώτερος ἐγκλείει λάρνακα ἐξ ἐρυθροῦ γρανίτου, τὴν τοῦ βασιλέως, οὗ εὑρέθη τὸ ὄνομα ἱερογλυφικῶς ἐπιγεγραμμένον πρὸς τῇ ὀροφῇ, οὗ ὅμως τὸ σῶμα εἶχε συληθῇ ὑπὸ Καλίφου τινός, τῇ η' ἑκατονταετηρίδι. Ὁ δὲ κατώτερος θαλαμίσκος, κενός, ὑποτίθεται ὅτι ἦν ὡρισμένος διὰ τὴν βασίλισσαν.

Παρὰ ταύτῃ ἐγείρεται ἄλλη πυραμίς, σχεδὸν ἴση αὐτῇ, κατὰ τοῦτο δὲ πλεονεκτοῦσα, ὅτι ἀπὸ τῆς κορυφῆς ἐπὶ τὸ ἓν τέταρτον τοῦ ὕψους της διατηρεῖ τὸ ξεστὸν αὐτῆς ἐπικάλυμμα. Κατὰ τὰς εὑρεθείσας ἐπιγραφὰς ἀνεγνωρίσθη ὡς τάφος *Χεφρῆνος*, τοῦ διαδόχου τοῦ Χέοπος, καὶ μικρὸν περαιτέρω ἐγείρεται ἡ τοῦ Μυκερίνου (Μεγχερίς), διαδόχου τοῦ Χεφρῆνος, μικροτέρα τῶν ἄλλων.

Περὶ δὲ τὰς πυραμίδας καὶ πλεῖστοι ἄλλοι τάφοι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον μεγάλοι σώζονται, πολλοὶ ἐξ αὐτῶν καὶ ἐνεπίγραφοι καὶ κατάγλυφοι, δυτικῶς τῆς πυραμίδος τοῦ Χέοπος μάλιστα ὅλη νεκρόπολις, κατὰ σχέδιον τακτικόν, περιλαμβάνουσα, ὡς φαίνεται, μόνον τάφους τῶν βασιλικῶν οἰκογενειῶν καὶ τῆς ἀνωτάτης ἀριστοκρατίας. Καὶ δύο ἕτερα περιεργότατα μνημεῖα εἰσὶν ἐνταῦθα ἄξια προσοχῆς, ἡ *Σφίγξ*, ἱερὰ τῷ Ἡλίῳ, κεφαλὴν γυναικός, σῶμα δὲ λέοντος ἔχουσα, 53 μέτρα μακρά, καὶ τετμημένη ἐκ βράχου αὐτοφυοῦς· καὶ ὁ οὐ μακρὰν αὐτῆς κείμενος ὑπόγειος, ἴσως προσκεχωσμένος ἀρχαιοφανέστατος ναὸς ἐκ γρανίτου καὶ ἀλαβάστρου, ἀμφότερα κολοσσιαῖα ἔργα, κατὰ σωζομένας ἐπιγραφὰς προϋφιστάμενα ἤδη τοῦ Χέοπος, καὶ ἐπὶ τῶν χρόνων αὐτοῦ, πρὸ ἑξακισχιλίων ἐτῶν, τοσοῦτο παλαιὰ ἤδη, ὥστε τότε ἐπεσκευάσθησαν. Πλὴν δὲ τῶν πυραμίδων τούτων, καὶ ἄλλαι πολλαὶ σώζονται πρὸς νότον αὐτῶν κατὰ τὴν Σαχάραν, τὸ Δαχὴρ (τὴν ἀρχαίαν Μέμφιν), καὶ ἐν γένει κατὰ τὸ δυτικὸν χεῖλος τοῦ Νείλου, ἐν τῇ μέσῃ Αἰγύπτῳ, περὶ τὰς ἑβδομήκοντα.

Κατὰ τὴν ἐπιστροφήν, ὅτε διηρχόμην τοῦ Νείλου τὴν γέφυραν, δεξιῶς μοὶ ἐδείχθη ἡ ταπεινὴ καὶ σύμφυτος ὄχθη τῆς νήσου *Ῥόδας*, καὶ μοὶ ἐξηγήθη ὅτι ἐκεῖ ὑπὸ τοὺς θάμνους εὗρε ποτὲ ἡ θυγάτηρ τοῦ Φαραὼ τὴν κίστην τὴν ἐγκλείουσαν βρέφος τὸν Μωϋσῆν.

Τὰ θεάματα πάντα ταῦτα ἔπληττον, τὸ ὁμολογῶ, ἰσχυρῶς τὴν φαντασίαν μου, ἀναφέροντά με εἰς χρόνους βαθέος σκότους ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἄλλην γῆν, πρὸς οὓς σχετικῶς ἡ ἑλληνικὴ ἀρχαιότης ἀπέβαινε σύγχρονος σχεδὸν ἱστορία· καὶ τὰς ἀπεράντους καὶ ἀκαταστρέφους ἐκείνας πυραμίδας ἀναλογιζόμενος, ἀφ' ὧν οὐχὶ τεσσαράκοντα ἀλλ' ἑξήκοντα ὅλοι αἰῶνες μᾶς ἐπέβλεπον, εἰς παραδόξους ἐνέπιπτον σκέψεις περὶ τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου, οὗ τὰ ἔργα ἐνίοτε ζῶσιν εἰς τὴν αἰωνιότητα, ἐν ᾧ οὐδ' ἴχνος αὐτοῦ περισώζεται. Ἑκατοντάδες χιλιάδων ἀνθρώπων ἠργάζοντο, μυριάδες ἀπέθνησκον εἰς τὴν ἀνέγερσιν ἑνὸς τῶν τάφων ἐκείνων. Ποῦ ὁ πανίσχυρος δι' ὃν ἀνηγέρθη; Καὶ τὸ τελευταῖον ἄτομον τῆς κόνεως αὐτοῦ ἐξέλιπεν, ἔλεγον.

Ὑπὸ τοιούτων συλλογισμῶν κατειχόμην ὅτε εἰσῆλθον καὶ εἰς τὸ τελευταῖον κατάστημα ὃ προὐτιθέμην νὰ ἐπισκεφθῶ ἐπὶ τῆς βραχείας μου ἐν Καΐρῳ ἐπιδημίας, τὸ ἀρχαιολογικὸν μουσεῖον τοῦ Βουλάκ. Ἐκεῖ δ' ἔσχον τὴν τύχην ν' ἀπαντήσω τὸν πεπαιδευμένον Γάλλον διευθυντήν, ὅστις εὐγενῶς μ' ἐξενάγησε, καὶ τὸν διακεκριμένον αἰγυπτιολόγον, τὸν Γερμανὸν ὑποδιευθυντὴν Αἰμύλιον Brugsch, ἀδελφὸν τοῦ περιωνύμου Brugsch-Pacha, οὗ τὸ ἱερογλυφικὸν Λεξικὸν ἐστὶν ἀνεκτίμητος θησαυρὸς διὰ τοὺς περὶ τὴν αἰγυπτιακὴν ἀρχαιότητα ἀσχολουμένους.

Τὸ μουσεῖον τοῦτο κεῖται παρὰ τὸν ποταμόν, εἰς τὰ βορειοδυτικὰ τῆς πόλεως, περιέχον πέντε μεγάλας αἰθούσας, δύο προδόμους, εὐρύχωρον αὐλὴν ἢ κῆπον, καὶ διαφόρους ἀποθήκας, πάντα μέρη χρησιμεύοντα εἰς ἔκθεσιν ἢ διατήρησιν τῶν ἐρχομένων ἀρχαιοτήτων. Ἀλλ' ἀπὸ τῶν τελευταίων ἐτῶν τοσοῦτον ἐσωρεύθη τὸ

Digitized by Google

πλῆθος αὐτῶν, ὥστε ὁ Ἀντιβασιλεὺς ἀπεφάσισε νὰ παραχωρήσῃ δι' αὐτὸ ἕτερον μεγαλοπρεπὲς μέγαρόν του· ὅμως οἱ διευθυνταὶ μοὶ εἶπον ὅτι προτιμῶσι τὴν γενομένην πρότασιν τοῦ ν' ἀνεγερθῇ νέον Μουσεῖον ἐπὶ τῆς ἀντικειμένης μεγάλης νήσου *Γεζιρέ*. Εἰς τὴν παρατήρησίν μου δ' ὅτι τοῦτο θὰ εἶχε τὸ ἐλάττωμα ὅτι τὸ Μουσεῖον θὰ ἔκειτο ἀποκέντρως καὶ μακρὰν τῆς πόλεως, μοὶ ἀπήντησεν εἷς τῶν διευθυντῶν μειδιῶν, ὅτι ὡμίλουν ὡς Ἕλλην καὶ οὐχὶ ὡς Αἰγύπτιος.

— Ἐν Ἀθήναις, μοὶ εἶπεν ἔχετε συμφέρον καὶ καθῆκον νὰ ἔχητε τὸ μουσεῖον ἐν μέσῳ ὑμῶν καὶ προσιτὸν τοῖς πᾶσι. Πᾶς Ἕλλην εὐλόγως ἐνδιαφέρεται εἰς τὰς λαμπρὰς αὐτοῦ ἀρχαιότητας, κομπάζει θεωρῶν αὐτὰς ὡς ἀφετηρίαν τῆς διανοητικῆς αὐτοῦ ἀναπτύξεως, ὡς βάσιν τῆς ἐθνικῆς εὐγενείας του, καὶ θέλει νὰ τὰς σπουδάζῃ καὶ νὰ ἐπιδεικνύῃ τὴν ὑπὲρ αὐτῶν μέριμνάν του. Οὐχ οὕτω καὶ ἐν Αἰγύπτῳ, ἔνθα ἀσθενεστάτη ἐστὶν ἡ συνάφεια μεταξὺ τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν νῦν χρόνων, καὶ πλὴν τοῦ Ἀντιβασιλέως καὶ ὀλιγίστων τινῶν λογίων ἐκ τῶν ἐγχωρίων, εἰς τὴν Αἰγυπτιολογίαν ἡμεῖς οἱ ξένοι κυρίως ἐνδιαφερόμεθα καὶ ἐγκύπτομεν. Ἄλλως τε μοὶ εἶπεν ὅτι καὶ κατὰ τοῦτο συμφέρει ν' ἀνεγερθῇ Μουσεῖον νεόδμητον, καθ' ὅσον δύναται νὰ οἰκοδομηθῇ κατὰ σχέδιον ἐπιστημονικόν, πρὸς νοήμονα κατάταξιν καὶ πρὸς εὐχερεστέραν σπουδὴν τῶν ἀρχαιοτήτων. Ἀγνοῶ τίς τῶν δύο προτάσεων θὰ ὑπερισχύσῃ.

Αἱ Σφίγγες, τὰ ἀγάλματα, ἐξ ὧν τινα ἔχουσι τὸν ῥυθμὸν πολὺ ὀλιγώτερον σκληρὸν καὶ μονότονον τοῦ συνήθους, αἱ ἐνεπίγραφοι ἱερογλυφικαὶ καὶ σήμερον πλέον ἀναγινωσκόμεναι στῆλαι, τὰ παντοῖα ἱερὰ καὶ ἐντάφια ἀναθήματα, αἱ νεκρικαὶ λάρνακες, ὧν βρίθουσιν αἱ ἀποθῆκαι, καὶ ὧν τινες ἔχουσι τὰ πρόσωπα οὕτω καλλιτεχνικῶς ἐζωγραφημένα, ὥστε ἀπίθανος δὲν φαίνεται ἡ ὑπόθεσις ὅτι ὀφείλονται ἴσως εἰς γραφίδα Ἑλληνικὴν ἐκ τῶν χρόνων τῶν Πτολεμαίων, καὶ ἐπὶ πᾶσι τὰ παμποίκιλα, πλουσιώτατα καὶ μετ' ἐξαιρέτου λεπτότητος ἐξειργασμένα κοσμήματα, τ' ἀποδεικνύοντα τὸν ἐν Αἰγύπτῳ ἔξοχον βαθμὸν τῆς τέχνης ἐν ἀπωτάτῃ ἀρχαιότητι, ἀναδεικνύουσι τὸ μουσεῖον τοῦ Βουλὰκ ἓν τῶν μᾶλλον ἀξιοθεάτων τοῦ κόσμου.

Πρὸς τὸν Κ. Brugsch, ὅστις μοὶ ἐδείκνυε καὶ διδακτικώτατα μοὶ ἐξήγει πάντα τὰ περιεργότατα ἐκεῖνα λείψανα τέχνης προμήτορος πασῶν τῶν τεχνῶν, καὶ τ' ἀντικείμενα τῆς ὑπερηφάνου πολυτελείας βασιλέων μυθικῆς ἀρχαιότητος, μοὶ διέφυγόν τινες λέξεις περὶ τῆς διαθέσεως ὑφ' ἧς ἀπὸ τῆς εἰς τὰς πυραμίδας ἐπισκέψεώς μου εἶχον καταληφθῇ, καὶ ἀστειευόμενος τῷ εἶπον τὸν πόθον ὃν θὰ εἶχον ἐπί τινας στιγμὰς νὰ παρουσιασθῶ εἰς ἕνα ἐκ τῶν μοναρχῶν ἐκείνων ἵνα ἐξ αὐτοψίας πεισθῶ ὅτι δὲν ἦσαν κεναὶ ἐπίνοιαι ἢ συμβολικαὶ παραδόσεις.

— Θὰ εἴχετε τῷ ὄντι ἐπιθυμίαν, μοὶ εἶπεν, προσωπικῶς νὰ γνωρίσητε τὰς αὐτῶν αἰγυπτιακὰς Μεγαλειότητας;

— Μεγίστη τιμή μου θὰ ἦτον, τῷ ἀπεκρίθην γελῶν, νὰ προσανχβῶ τοὺς τριάκοντα αἰῶνας των, καὶ νὰ παραστῶ πρὸ αὐτῶν ἵνα τοῖς προσφέρω τὰ σεβάσματά μου.

— Χωρὶς τοσούτου κόπου, μοὶ ἀπήντησεν εἰσάγων με εἰς ἄλλο δωμάτιον, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σᾶς παρουσιάσω εἰς τὰς Αὐτῶν Μεγαλειότητας τοὺς βασιλεῖς Ῥάμεσιν τὸν Β′ καὶ Γ′, Θουτμὲς Β′, Ἄμοριν, Σέτιν, Πινότην καὶ Ῥασκένην, καὶ εἰς τὰς βασιλίσσας Μακέεριν, Νουφέρτ, ἄρξαντας ἐπὶ τῆς 21 μέχρι τῆς 17 δυναστείας, ἤτοι ἐπὶ τῶν 1000-1700 ἐτῶν π.Χ.

Καὶ μοὶ ἔδειξεν ἐντὸς λαρνάκων, γυμνὰ καὶ παντὶ βλέμματι ἀναπεπταμένα, ἐν ἀρίστῃ δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διατηρήσει, τὰ σώματα καὶ τὰ πρόσωπα τῶν προϊστορικῶν τούτων ἡγεμόνων καὶ ἡγεμονίδων, τῶν τέως μόνον ἐκ τοῦ Ἡροδότου καὶ ἐκ τῶν ἱερογλύφων ἡμῖν γνωστῶν.

Πρό τινων ἐτῶν ὑπόνοιαι περὶ μυστικῶν εὑρέσεων ἀρχαιοτήτων εἶχον ἐγερθῆ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ τότε ὁ Κ. Brugsch, τὴν διαφωνίαν δύο ἀδελφῶν ἀρχαιοκαπήλων ἐπιτηδείως ἐπωφεληθείς, ἀνεκάλυψε τὸ μέρος τῶν κρυπτῶν αὐτῶν ἐνεργειῶν, καὶ πλησίον τῶν Αἰγυπτιακῶν Θηβῶν (τοῦ Λουξόρ), μετὰ πλείστων δυσκολιῶν καὶ κινδύνων εἰς στενὰς ὑπογείους ὑπονόμους εἰσερπήσας, εὗρεν ἐν μεγάλῳ κοινοταφίῳ ὑπὲρ τὰς 30 λάρνακας περιεχούσας τὰς μουμίας βασιλέων καὶ βασιλικῶν συγγενῶν τῆς δεκάτης μέχρι δεκάτης ἑβδόμης ἑκατονταετηρίδος πρὸ Χριστοῦ, ἐναποτεθειμένας εἰς τὴν κρύπτην ἐκείνην ἐν χρόνοις παρακμῆς τῆς Αἰγύπτου, εἰς προφύλαξιν κατὰ ἱεροσύλων καὶ κλεπτῶν οἵτινες, κατὰ σωζομένας ἐγγράφους ἀποδείξεις, κατέστρεφον τὰ κειμήλια ταῦτα τῆς ἐθνικῆς ἱστορίας ἵνα διαρπάσωσι τοὺς θησαυροὺς οὓς ἐνέκλειον.

Ἐνώπιον τοῦ ἀπροσδοκήτου τούτου θεάματος ἔμεινα ἐπὶ μακρὸν σιγῶν, καὶ καταληφθεὶς ὑπ' αἰσθήματος μικτοῦ ἐκ δυσπιστίας πρὸς τὰ ἴδια ἐμαυτοῦ αἰσθητήρια, ἂν ἀληθῶς ἔβλεπον ὅ,τι μοὶ ἐδεικνύετο, ἐξ ἀορίστου σεβασμοῦ πρὸς τὰ πρόσωπα ἐκεῖνα τὰ πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων τῆς φήμης των τὴν γῆν πληρώσαντα. Καὶ δὲν ἦσαν σκελετοὶ ἄμορφοι ἢ πτώματα σεσηπότα, ἀλλ' αὐτοὶ οἱ ἐπίσημοι νεκροί, ὡς ἂν εἶχον ἔτι τὴν προτεραίαν κατατεθῇ εἰς τὸν τάφον των, διατηροῦντες τὴν φυσιογνωμίαν καὶ τὴν ἔκφρασιν αὐτῆς, νοημοσύνην, θελήσεως σταθερότητα

Digitized by Google

ἢ οἵαν δήποτε ἄλλην ἰδιότητα χαρακτῆρος παρά τισι τῶν ἡγεμόνων ἐμφαίνουσαν. Τὰς δὲ βασιλίδας, οὐδ' ἂν ἔζων θὰ ἐκολάκευον λέγων ὅτι ἦσαν ἐξόχως ὡραῖαι, ἴσως διότι ἐν Αἰγύπτῳ καὶ δισχίλια ἔτη π. Χ. ἄλλως ἢ σήμερον ἐξετιμᾶτο ἡ ὡραιότης· ἀλλ' εἴς τινας ἐξ αὐτῶν φαίνεται ἐπιθάλλουσα ἡ ἀκμαία νεότης. Οὔτε δὲ περὶ τῆς βασιλικῆς αὐτῶν ἀναβολῆς δύνανται πολλὰ νὰ ῥηθῶσι, διότι εἰς αὐτήν, ἐπὶ τοῦ ἐνταφιασμοῦ των, ἡ τῶν ἀρχαίων εὐλάβεια εἶχεν ἀντικαταστήσει τὸ τότε καθιερωμένον νεκρικὸν περίβλημα, νῦν δ' ἐπὶ τῆς ἐκθάψεως αὐτῶν ἡ τῶν συγχρόνων φιλομάθεια καὶ πολυπραγμοσύνη ταῖς ἀφήρεσε καὶ τοῦτο, οὐδὲν ἀντικαταστήσασα, καὶ εἰς τὴν ἐπιστήμην ἀποβλέψασα μᾶλλον ἢ εἰς τὴν εὐσχημοσύνην.

Εἰς τὴν σπουδὴν τῶν Αἰγυπτιακῶν ἀρχαιοτήτων μεγάλας προσέφερον κατὰ τὰ ἔσχατα ἔτη ὑπηρεσίας, πλὴν τῶν σοφῶν Γερμανῶν Λεψίου καὶ Brugsch-Pacha, ὁ Γάλλος διευθυντὴς τοῦ Μουσείου τοῦ Βουλάκ, Μαριέτ-βέης καὶ ὁ διάδοχος αὐτοῦ Μασπέρος. Εἰς τὴν αἰγυπτιολογίαν δὲ μετὰ πολλοῦ ζήλου καὶ ἐπιτυχῶς ἐνέκυψε καὶ ὁ ἡμέτερος Νεροῦτσος, ἐξ Ἀμαρουσίου τῆς Ἀττικῆς καταγόμενος, ἔποικος δ' ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.

Ὑπὸ πᾶσαν ἔποψίν ἐστιν ἡ Αἴγυπτος, ἤτε ἀρχαία καὶ ἡ σύγχρονος, μελέτης ἀξία. Ἀλλ' εἰς ταύτην βεβαίως δὲν ἀρκοῦσι δέκα ἡμέραι.

Α. Ρ. Ραγκαβης.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ.—Μετάφρασις Χ. Α.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

ΙΔ'

Ἡ Ἔλλεν Μόργαν ἀπὸ τῆς τελευταίας αὐτῆς μετὰ τοῦ Ροβέρτου συνεντεύξεως εἶχε χρησιμοποιήσει τὸν καιρόν της. Πρακτικῶς σκεπτομένη μὲ τὴν ἀπάθειαν τοῦ συμφέροντος ἐξήτασε πῶς ἠδύνατο ν' ἀνακτήσῃ τὸ ἀπολεσθὲν ἔδαφος. Προφανῶς ὁ κ. δὲ Μομβρὲν δὲν τὴν ἠγάπα πλέον. Ἀλλὰ τὴν εἶχεν ἆρά γε ἀγαπήσει ποτέ; Τὴν εἶχε ἐπιθυμήσει ἴσως, ναί, ἀλλὰ δὲν τὴν εἶχεν ἀγαπήσει!..

Καὶ ἡ εὐειδὴς Ἀγγλὶς παρετήρησε τὴν μορφήν της ἐν τῷ κατόπτρῳ, ὡς νὰ ἐσπούδαζεν ἑαυτήν, ἔσειεν εἰρωνικῶς τὴν ξανθὴν κεφαλήν της.

Οὐδέποτε τὴν ἠγάπησεν, καίτοι εἶχεν εἴπει, Never! Τὸ never more ἐκεῖνο, ὅπερ νῦν ἐπανελάμβανε ἀντήχει εἰς τὰς ἀκοάς της ὡς νεκρώσιμος κώδων. Ἀλλ' ὅμως πολὺ ὀλίγον ἐμερίμνα ἂν εἶχεν ἐμπνεύσει ἢ ὄχι πραγματικὸν ἔρωτα. Τί τὴν ἔμελεν! Μήπως εἶχε δώσει αὐτὴ ὅ,τι ἀπῄτει παρὰ τῶν ἄλλων; Ἔσχεν ἀληθῶς μερικὰς ἀδυναμίας ἰδιοτρόπους πρός τινας, ἀλλ' ὁ μόνος καὶ ἀληθὴς ἔρως καθ' ὅλον τὸν βίον της ὑπῆρξεν ὁ πρὸς τὴν Ἔλλεν Μόργαν. Ἠγάπα τὴν καλλονήν της καὶ περιεποιεῖτο αὐτὴν ὡς φυτὸν σπάνιον. Πᾶν ὅ,τι δὲν ἀπετέλει μέρος τοῦ ἑαυτοῦ της ὀλίγον τὴν ἐνδιέφερεν. Δὲν ἐπανήρχετο πρὸς τὸν Ροβέρτον διὰ νὰ τὸν ἀποκτήσῃ ἐκ νέου, ἀλλὰ διὰ ν' ἀνεύρῃ πλαίσιον κατάλληλον εἰς τὴν κομψὴν της εἰκόνα. Καὶ ὅμως μία ζηλοτυπία — οὐχὶ γυναικός, ἀλλ' ἀνταγωνιστρίας—τὴν ἐβασάνιζεν ὁσάκις ἀνελογίζετο τὴν Γιλβέρτην. Ν' ἀναμιγνύηται καὶ νὰ διαφιλονεικῇ πρὸς αὐτὴν τὸν κ. δὲ Μομβρὲν ἡ μικρὰ ἐκείνη νέα! Δὲν ἐγνώριζε τὴν Γιλβέρτην, ἀλλὰ τὴν ἐφαντάζετο δειλήν, ἀπλοϊκήν, ἔχουσαν χυδαίαν καλλονὴν μαθητρίας. Ἔπρεπε δ' ὁ κ. δὲ Μομβρέν, ὃν ἐγίνωσκεν ὡς ἀσθενῆ τὸν χαρακτῆρα, πολὺ ν' ἀγαπᾷ αὐτὴν διὰ νὰ τολμᾷ νὰ ἐξανίσταται τόσον σφοδρῶς ὅτε αὐτή, ἡ νόμιμος σύζυγος ἤρχετο ν' ἀπαιτήσῃ τὰ δίκαιά της.

Ναὶ ἡ νόμιμος σύζυγος! Καὶ ἐν τῷ θαλάμῳ αὐτῆς, εἰς τὸ παρὰ τὴν ὁδὸν Βουλώνης οἴκημά της, ἐν τῷ θαλάμῳ, οὗ ἡ πολυτέλεια εἶχε φθαρῆ καὶ ἀποστιλβωθῆ ἐκ τοῦ χρόνου, ἡ Ἔλλεν Μόργαν ἠρεύνα ἐντὸς τῶν συρταρίων τοῦ γραφείου της, ὅπως ἀνεύρῃ, μὲ τὴν ἡδονὴν ἣν αἰσθάνεται ὁ διάδικος κρατῶν εἰς τὴν χεῖρά του τὸ ἔγγραφον δι' οὗ θὰ κερδήσῃ τὴν νίκην, τὴν γαμήλιον πρᾶξιν, τὴν συνταχθεῖσαν ἐκεῖ πέραν εἰς τὸν μικρὸν ναΐσκον τῶν περιχώρων τοῦ Λονδίνου, εἰς Φόρεστ Χὶλλ, ἐν τῇ κομητείᾳ τοῦ Κέντ. Ἀνεγίνωσκε αὐτὴν ἀνευρίσκων παρὰ τὰς ὑπογραφὰς τοῦ ἱερέως Βαρλόου καὶ τοῦ βοηθοῦ αὐτοῦ, Χάρτλεϋ, ὅστις εἶχε χρησιμεύσει ὡς μόνος παρὰ τοῦ νόμου ἀπαιτούμενος μάρτυς, τὴν ἰδικήν της ὑπογραφὴν «Ἔλλεν, Μαίρη Μόργαν» καὶ τὴν τοῦ νεαροῦ κόμητος Ροεναίου Ροβέρτου δὲ Μομβρέν. Κόμησσα!.. ὅσα θέλει ἂς ἔλεγεν αὐτός, ἦτο κόμησσα! Ἐνόμιζεν ὅτι ἤκουεν ἀκόμη τὴν φωνὴν τοῦ ἱερέως κηρύσσοντος αὐτὴν συνεζευγμένην μετὰ τοῦ κόμητος, ἐνόμιζεν ὅτι ᾐσθάνετο εἰς τὴν χεῖρά της τὴν πίεσιν τῶν δακτύλων τοῦ Ροβέρτου. Δὲν εἶχε λησμονήσει τὴν χαρὰν ἣν ἐδοκίμασεν ὅτε ἐξερχομένη τοῦ ναοῦ καὶ ἐρειδομένη ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ νεαροῦ Γάλλου ἤκουεν ὡσεὶ φωνήν τινα ἐνδόμυχον λέγουσαν αὐτῇ: «Τέλος πάντων κατώρθωσες τὸν σκοπόν σου, Ἔλλεν Μόργαν!»

Καὶ ὡς ἀνόητος μετά τινας μῆνας ἐφωρᾶτο παρὰ τοῦ συζύγου της, οὗ ἡ τύφλωσις οὐδὲν

Digitized by Google

υπώπτευε και όστις ουδέν θα έβλεπεν αν η σύζυγός του εδείκνυε πλείονα περίσκεψιν. Πού να ευρίσκετο, τι να έγεινεν ο Βαρέσκος εκείνος, όν ο κ. δε Μομβρέν είχε συναντήσει εις την κατοικίαν της; Είχεν αποθάνει ίσως, ως είπεν αυτή πρός τον Ροβέρτον, ή είχε γείνει άφαντος, αναβιβάζων επί της σκηνής τας χυδαίας όρχηστικάς συνθέσεις του εις τα επαρχιακά θέατρα της Ιταλίας. Ησθάνετο επιθυμίαν να τον καταρασθή και ενταυτώ τον ανεζήτει. Αυτός ο Βαρέσκος ήτο η αφορμή της κατκρρεύσεως των σχεδίων της.

Και όμως αν ήτο εκεί, ηδύνατο να τη χρησιμεύση ως σύμμαχος, ως όργανον. Αλλ' όχι, θα είχεν αποθάνει εις Βουένος Αϋρες, διότι άλλως θ' ανεφαίνετο τείνων την πειναλέαν χείρά του εκτός του βορβορώδους καταφυγίου του. Κρίμα!

Είχεν απόφασιν να παλαίση κατά των Μομβρέν. Το είπε ρητώς εις τον κόμητα. Είχε βαρυνθή πλέον να διαμένη κόμησσα ανώνυμος. Την είχε νυμφευθή: Λοιπόν ο τίτλος της ανήκεν. Θα τον ελάμβανεν αυτή κατ' αρχάς και κατόπιν θα τον επεκύρωνον τα δικαστήρια.

Τότε λοιπόν να κινήση δίκην;

Η Έλλεν εσταμάτησεν ευθύς αναχαιτισθείσα μετά την πρώτην θέρμην της μάχης. Διά να εγείρη δίκην εχρειάζετο χρήματα, και η πενία ηπείλει ήδη και επίεζε αυτήν. Παν ό,τι ο Ροβέρτος τη είχε δωρήσει, αυτή το εδαπάνησεν ασώτως, το απώλεσεν· και αυτό το χορήγημά της ήτο υποθηκευμένον. Πρό ενός ήδη έτους είχεν εκποιήσει τα λείψανα της πολυτελείας της, και τα έχοντα αξίαν κομψοτεχνήματα της αιθούσης της, άτινα εδώρησε πρός την κυρίαν Μόργαν, γραίαν και ασθενή ούσαν και έχουσαν ανάγκην αναπαύσεως. Η μήτηρ παρέλαβεν απελθούσα πάντα ταύτα, τα εξεποίησε και με τα ολίγα αυτά χρήματα έζη πενιχρώς εν Βαρβικσίαρ. Εις την Έλλεν απέμενον ψυχία τινά μόνον όσον να μη αποθάνη της πείνης. Απέμενεν όμως αυτή η καλλονή της, η δραστηριότης της και το δίκαιόν της. Μία κόμησσα δε Μομβρέν δεν φοβείται την πενίαν.

Εν τούτοις απομεμονωμένη ούσα έπρεπε κατ' ανάγκην να φέρηται περιεσκεμμένως. Δίκη εξαίφνης εγειρομένη ενδεχόμενον ήτο να παροργίση τον κόμητα και τον πατέρα του. Έστρεφε και επανέστρεφε μεταξύ των δακτύλων της το κιτρινίσαν ήδη εκ της πολυκαιρίας έγγραφον της γαμηλίου πράξεως, το συνταχθέν παρά του ιερέως Βάρλοου. Και εσυλλογίζετο: αν τυχόν ο γαλλικός νόμος δεν ανεγνώριζε το συνοικέσιον εκείνο; Αν ο γενόμενος εν Αγγλία γάμος τις ήτο άκυρος εν Παρισίοις;

Ίσως θα ήτο προτιμότερον, πριν καταφύγη εις τα δικαστήρια, να προσπαθήση να εξαναγκάση τον Ροβέρτον όπως δεχθή την κατάστασιν, ήν αυτή ρητώς απήτει. Υπήρχον δύο πρός τούτο μέσα. Πρώτον, η πειθώ· αλλ' ο Ροβέρτος είχεν απαντήσει αποτόμως. Δεύτερον η απειλή· αλλά πάσα απειλή απήτει και ποιάν τινα επικύρωσιν διά να καταστή κάπως σοβαρά.

Η Έλλεν εγίνωσκεν ότι ο κόμης ελάτρευε την θυγατέρα του. Διά της Κυπριανής λοιπόν ηδύνατο να τον εξαναγκάση. Το παιδίον ευρίσκετο εις τα περίχωρα της Βιλλερβίλλης. Συνέλαβε την ιδέαν να το αρπάση κρυφίως και να το παραλάβη μεθ' εαυτής. Έγραψε πρός μίαν παλαιάν της θαλαμηπόλον εγκατεστημένην εν Τρουβίλλη, όπου είχε νυμφευθή ιουδαίόν τινα έμπορον σπανίων και αρχαίων αντικειμένων. Η νεάνις αύτη ήτο κατά πάντα αφωσιωμένη αυτή. Περιεπόλησεν επί τινα χρόνον πέριξ της οικίας, και μετά την επάνοδόν της εις Παρισίους έμαθε παρ' αυτής ότι οι Ρυώ δεν είχον πλέον την Κυπριανήν εις την οικίαν των. Ο γέρων Ρυώ μάλιστα είχεν αναχωρήσει εις Παρισίους πιθανόν μίαν ημέραν, φέρων μεθ' εαυτού και το παιδίον.

Η Έλλεν συνησθάνθη ότι εμάντευσαν τους σκοπούς της. Αλλ' αφού ο Ροβέρτος ελάμβανε τοιαύτας περί τούτο προφυλάξεις και μετά τόσης σπουδής, σημείον ότι εφοβείτο υπέρ παν άλλο την αρπαγήν της Κυπριανής.

— Τόσον το καλλίτερον! είπεν· εκεί θα τον προσβάλω.

Και έκτοτε ψυχρώς η Αγγλίς επεχείρησε με επιτηδειότητα αστυνόμου ν' ανεύρη τα ίχνη της θυγατρός της. Το παιδίον βεβαίως θα ευρίσκετο ή εις Παρισίους ή εις τα περίχωρα του Μελέν. Αδύνατον ήτο να το παρέλαβεν ο κ. δε Μομβρέν εντός της πόλεως αυτής του Μελέν. Εις Παρισίους θα ήτο δύσκολον ν' ανεύρη την Κυπριανήν· αλλ' επιστρέψασα εις Μελέν, ερωτώσα τήδε κακείσε τους εν τω σταθμώ του σιδηροδρόμου εργαζομένους και τον ιδιοκτήτην του *Μεγάλου Μονάρχου* η Έλλεν έμαθεν ότι ο Ροβέρτος ουδέποτε σχεδόν μετέβαινεν εις Παρισίους. Άρα η Κυπριανή δεν ήτο εκεί, διότι άλλως ο πατήρ καθεκάστην θα επορεύετο αυτόσε διά ν' ασπασθή την κόρην του.

Αφ' ετέρου ήκουσεν ότι ο κ. δε Μομβρέν εξήρχετο συχνάκις έφιππος και μετέβαινε μόνος πρός το μέρος του Φονταινεβλώ.

Εις Φονταινεβλώ; Λοιπόν εκεί ήτο!

Ήρκει αυτή τούτο διά να κατασκοπεύση του λοιπού τον Ροβέρτον.

Εσπέραν τινά απερχομένη εκ Μελέν η Έλλεν ευρέθη εν τω σταθμώ του σιδηροδρόμου, ένθ' ανέμενε την εις Παρισίους μεταβαίνουσαν

Digitized by Google

ἁμαξοστοιχίαν, ἀντικρὺ νέου ὑψηλοῦ, ἐπιμελῶς καὶ μετὰ κομψότητος ἐνδεδυμένου καὶ μειδιῶντος, φέροντος φαιὸν πῖλον καὶ λευκὰ περισφύρια. Ὁ νέος τὴν ἐχαιρέτισε, αὐτὴ δὲ τὸν ἀνεγνώρισε καὶ ἔτεινεν αὐτῷ ἀμέσως τὴν χεῖρα.

—Ἄ, φίλτατε Ρεβίλ! τί καλὴ τύχη!... Τὸ ἐγνώριζα ὅμως ὅτι εὑρίσκεσθε ἐδῶ.

— Καὶ ἐγκατεστημένος μάλιστα εἰς Μελέν, τὸ ὁποῖον εἶνε χειρότερον!.. Μεταβαίνω εἰς Παρισίους διὰ ν' ἀνακουφισθῶ ὀλίγον, νὰ γευματίσω εἰς τοὺς *Πρέσβεις* καὶ ν' ἀκούσω ὀλίγην καλὴν μουσικήν. Εἰς τὸ Μελὲν ἀσφυκτιᾷ κανείς!

— Καὶ εἰς τὸ Μελὲν ἀναμιγνύεσθε πάντοτε εἰς τὴν πολιτικήν;

— Διεξάγω ἀγῶνα.

Ἡ Ἀγγλὶς ἐγέλασε χλευαστικῶς καὶ μὲ τὴν ἐλαφρὰν βρετανικὴν προφοράν της, ἥτις ἐξήρχετο μέ τινα θελκτικὸν συριγμὸν διὰ μέσου τῶν λευκῶν ὀδόντων της:

— Ὦ, ὦ! εἶπεν· καὶ τί εἴδους ἀγῶνα;

— Ἐκλογικόν.

— Ἄ, ναὶ ἀλήθεια! Ἦτο περιττὸν νὰ σᾶς ἐρωτήσω. Ἀνέγνωσα τὸν *Ἔγχελυν*. Καθὼς εἶδα, δὲν ὑποστηρίζετε τὴν ὑποψηφιότητα τοῦ Βερδιέ!..

Ὁ Σαβουρῶ δὲ Ρεβὶλ ἤρχισε νὰ γελᾷ φαιδρότατα.

— Νὰ ὑποστηρίξω τὸν ταγματάρχην ἐγώ;.. Ἀλλ' ἐγὼ τὸν διώρθωσα γιὰ καλὰ τὸν καϋμένον!.. Εἶνε πάρα πολὺ συντηρητικὸς ὁ ταγματάρχης!..

Καὶ περῶν τὸν ἀντίχειρα εἰς τὸ ἄνοιγμα τοῦ ὑπενδύτου του, ἀφοῦ ἐτίναξε δι' αὐτοῦ πρότερον ἐλαφρῶς τὸ ἀνάστροφον τοῦ ἱματίου του, οὗ ἡ κομβιοδόχη ἐκοσμεῖτο δι' ὡραίας ἐρυθρᾶς καμελίας, ὁ τυχοδιώκτης δημοσιογράφος μὲ τόνον ὑπερβολικῆς σοβαρότητος καὶ προσπεποιημένης ἀξιοπρεπείας προσέθηκεν:

— Ἡμεῖς ἀπεναντίας εἴμεθα ῥιζοσπάσται ἐμμανεῖς... ῥιζοσπάσται εἰς τὸ ἔπακρον... Καμμίαν διαλλαγὴν δὲν ἀνεχόμεθα!

— Ἄ μπᾶ; εἶπεν ἡ Ἕλλεν.

Ἐγίνωσκε πολὺ καλὰ τὸν κ. δὲ Ρεβίλ, συναντήσασα αὐτὸν πολλάκις ἐν Λυσῶν, ἐν Διέππη, ἐν Βισύ. Μίαν φορὰν μάλιστα, κατὰ τὸ θέρος, συνηντήθησαν καὶ συνεταξειδευσαν ἐπὶ ἀτμοπλοίου κατερχομένου τὸν Ῥῆνον. Καὶ εἶχον πολλὰ συνομιλήσει ἐκεῖ Ὁ πνευματώδης θαμιστὴς τῶν βουλεβάρτων ἤρεσκε καὶ διεσκέδαζε παροδικῶς τὴν Ἀγγλίδα. Ἐνεθυμεῖτο δὲ ὅτι τότε πολλὰ εἶχεν εἴπει αὐτῇ περὶ τῶν ἰδεῶν του ὅτι μόνον διὰ τῆς βασιλείας ἠδύνατο ν' ἀναγεννηθῇ ἡ Γαλλία.

— Ἀλλά, φίλτατε κύριε δὲ Ρεβίλ, εἶπε, σᾶς ἐγνώρισα ἄλλοτε βασιλόφρονα!..

— Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς συνενώσεως τῶν κομμάτων, ναί. Τώρα ὅμως εἶμαι ῥιζοσπάστης. Ἐμπρός!.. μάρς!

Ἡ Ἕλλεν, ἥτις ὁρμεμφύτως ἄλλοτε εἶχεν ὁμιλήσει πρὸς τὸν κ. δὲ Μομβρὲν περὶ τοῦ Ρεβὶλ αὐτοῦ ὡς ἀνθρώπου, ὃν καλὸν θὰ ἦτο νὰ περιποιηθῇ, ἐχάρη λίαν ἐπὶ τῇ συναντήσει του. Ἀνεξαρτήτως τῆς στωμυλίας του, ἥτις ἄλλοτε τὴν εἶχε τέρψει, ὁ Σαβουρῶ ἀπέκτα αἴφνης νέαν ἀξίαν, ἣν αὐτὴ δὲν ἀνελογίζετο πρότερον. Ἦτο ὁ ἀντίπαλος τοῦ ἀνδρός, οὗ ἡ ἀνεψιὰ παρέβλαπτε τὴν Ἕλλεν.

Ἔπρεπε νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸν Ρεβὶλ αὐτόν! Ἀνῆλθεν εἰς τὸ βαγόνιον μετ' αὐτοῦ, καθ' ἣν στιγμὴν ἀνήρ τις, νέος εἰσέτι, κομψὸς καὶ μειδιῶν, ὃν ὅλοι ἐχαιρέτιζον, ἀνήρχετο εἰς ἰδιαίτερον τῆς ἁμαξοστοιχίας διαμέρισμα.

Ὁ Ρεβὶλ ἐχαιρέτισεν ὡς οἱ λοιποὶ μετὰ πλείονος μάλιστα ἢ οἱ ἄλλοι σπουδῆς, τὸν κύριον ἐκεῖνον, φέροντα τὴν ταινίαν ἀξιωματικοῦ τοῦ Λεγεῶνος τῆς Τιμῆς, ὅστις ἀνταπέδωκε τὸν χαιρετισμόν, ὁπωσοῦν ἐκπληττόμενος, ἀλλὰ φιλικώτατα.

— Ποῖος εἶνε αὐτὸς ὁποῦ ἐχαιρετίσατε; ἠρώτησεν ἡ Ἕλλεν καθιζομένη ἀντικρὺ τοῦ Ρεβίλ.

— Ποῖος;.. ὁ νομάρχης!.. Πηγαίνει εἰς Παρισίους ὡς ἐγώ. Πάντοτε εὑρίσκεται εἰς Παρισίους ὁ νομάρχης!.. Θὰ στενοχωρῆται πολὺ εἰς Μελέν· τὸ ἐννοῶ! Διοικεῖ μακρόθεν. Ἄλλως τε, προσέθηκεν ὁ συντάκτης τοῦ *Ἐγχέλυος*, παρετηρήθη ὅτι ὁσάκις αἱ Βουλαὶ ἀργοῦσιν, ἡ Γαλλία εἶνε ἡσυχωτέρα· πιθανὸν καὶ ὁσάκις ἀπουσιάζουν οἱ νομάρχαι οἱ νομοὶ νὰ διοικῶνται κάλλιον!...

Καὶ ἐγέλα λέγων ταῦτα.

— Οὐχ' ἧττον διάκειμαι μετ' αὐτοῦ εἰς φιλικὰς σχέσεις, εἶπεν ἐκ νέου. Ποῖος εἰξεύρει τί δύναται νὰ συμβῇ; ἐνδέχεται νὰ γείνω πάλιν συντηρητικὸς ἢ νὰ γείνῃ αὐτὸς πάλιν ῥιζοσπάστης. Ὑπάρχει πάντοτε τρόπος νὰ συνεννοηθῶμεν!

Ὁ κομψὸς ἐκεῖνος καὶ εὔχαρις κυνισμὸς δὲν ἀπήρεσκεν εἰς τὴν Ἕλλεν. Ἐν ἐλλείψει τοῦ ἐξαφανισθέντος θεατρώνου, ἠδύνατο νὰ προσλάβῃ συνεργὸν τὸν Ρεβίλ. Ἀποκατεστημένος εἰς Μελέν, πολεμῶν τὸν Βερδιέ, δυνάμενος νὰ ἐπιβλέπῃ τὸ μέγαρον Μομβρέν, ἦτο αὐτὸς πράγματι ὁ συνεργάτης, ὃν ὠνειροπόλει. Ἀπὸ Μελὲν μέχρι Παρισίων ἡ Ἕλλεν θελκτικωτάτη ἔκαμε τὸν Ρεβὶλ νὰ ἐκφέρῃ ἓν πρὸς ἓν ὡς τροχίσκους, ἢ ὡς σιγαρέτα ἐκ θήκης τὰ παλαιὰ φιλοφρονήματα, ἅτινα ἄλλοτε τῇ εἶχεν ἀπευθύνει, ὑπῆρξε δὲ καὶ αὐτὴ φιλάρεσκος ἀκριβῶς εἰς τὸ μέτρον τὸ ἀπαιτούμενον ὅπως ἀποδώσῃ εἰς τὴν οἰκειότητα ἀόριστόν τι ἄρωμα μεθυστικώτερον. Ὁ

Digitized by Google

Ρεβὶλ πάντοτε τὴν εὕρισκεν ἀξιέραστον, ἔχουσαν θέλγητρόν τι αἰνιγματῶδες ἐξεγεῖρον τὴν χαύνωσιν αὐτοῦ τοῦ κεκορεσμένου Παρισινοῦ. Τοῦ ἐφαίνετο ὅτι ἐπανελάμβανε τὴν ἀνάγνωσιν διακοπείσης εὐχαρίστου σελίδος τὴν συνέχειαν μυθιστορήματος λησμονηθέντος ἐπὶ τῶν ἑδωλίων τοῦ κατερχομένου τὸν Ρῆνον ἀτμοπλοίου.

Ἡ Ἔλλεν εὕρισκεν ὅ,τι ἐπόθει. Ἐξ ὁρμεμφύτου ἡ ἄσωτος γυνὴ καὶ ὁ τυχοδιώκτης συνεμάχουν. Θὰ ἐμάνθανεν αὐτὴ διὰ τοῦ Ρεβὶλ τὰ συμβαίνοντα ἐν Μελέν, ὁ δὲ κάλαμος τοῦ δημοσιογράφου θὰ ἦτο αὐτῇ ἐν ἀνάγκῃ χρησιμώτερος τῆς εὐγλωττίας δικηγόρου. Τότε ἤρξατο ἀποφασιστική, δραστηρία ἡ ἐκστρατεία, ἣν ἡ Ἀγγλὶς ἤθελε νὰ ἐπιχειρήσῃ κατὰ τοῦ Μομβρέν. Θ' ἀνεκάλυπτεν, ἔστω καὶ ἂν ἐπρόκειτο ἡ ἰδία νὰ παρακολουθήσῃ τὸν Ροβέρτον, εἰς ποίαν οἰκίαν τοῦ Φονταινεβλὼ εἶχε κρύψει τὴν Κυπριανήν· ὁ κ. δὲ Ρεβὶλ θὰ εὕρισκε κατόπιν τὸ μέσον ὅπως ἀποδώσῃ αὐτῇ τὴν μικράν. Ὄχι διότι ἐνδιεφέρετο περὶ τοῦ παιδίου περισσότερον ἢ περὶ ἐνεχύρου, ἢ ὁμήρου. Ἀλλὰ διότι ἐσυλλογίζετο ὅτι ἢ ἂν ἀνήρπαζε τὴν Κυπριανὴν ἀπὸ τοὺς φυλάσσοντας αὐτήν, ἢ ἂν ἐπεκαλεῖτο τὴν κοινὴν γνώμην — ἐπιτηδείως ἀποδίδουσα χροιὰν δραματικὴν ἔν τινι ἄρθρῳ εἰς τὰ παθήματα τῆς μητρός, ἧς ἀπεστέρουν τὸ τέκνον της — θὰ ἠνάγκαζε τὸν κ. δὲ Μομβρὲν νὰ συνθηκολογήσῃ, νὰ τὸν ἴδῃ προσερχόμενον ἱκετευτικῶς ζητοῦντα τὴν Κυπριανήν, τὴν ὁποίαν αὐτὴ θὰ εἶχε πλησίον της, θὰ ἐξήγειρεν ἐναντίον τῆς οἰκογενείας του τὸ κοινόν.

— Δὲν ἔχει καθόλου ἐνδοιασμούς, ἔχει πολλὴν τόλμην, ἔχει πνεῦμα καὶ θάρρος· εἶνε ἀκριβῶς ὁ συνέταιρος, ὅστις μοῦ χρειάζεται!

Προσέθετε μόνο καθ' ἑαυτὴν ὅτι ἦτο ὀχληρὸς πολὺ!.. Ὤ, ναί, πολὺ ὀχληρὸς καὶ σχεδὸν αὐθάδης μὲ τὰς ἐρωτικάς του ἐκδηλώσεις. Ἀλλ' εἶνε τόσον μωροὶ οἱ ἄνδρες!.. Δὲν ἀρκοῦνται νὰ εἶνε ἁπλῶς φίλοι τῶν γυναικῶν!.. Εἶνε κουραστικοί!... πληκτικοί!.. ἐξηκολούθει νὰ λέγῃ καθ' ἑαυτὴν ἡ Ἀγγλὶς μὲ μικρὰ χασμήματα γαλῆς ὀκνηρᾶς... Θέλει νὰ τὸν ἀγαπήσω αὐτό; ὁ Ρεβίλ. Τὸν ἐκτιμῶ, ἔστω· ἀλλὰ νὰ τὸν ἀγαπήσω!.

Καὶ εἰς τὸν τρόπον μεθ' οὗ ὁ λογισμός της ἐσταμάτα ἐπὶ τοῦ «τὸν ἐκτιμῶ» ἐκείνου ὑπῆρχε πᾶσα ἡ ψυχρότης ἐμπόρου ὑπολογίζοντος τὸ βάρος ἑνὸς οἱουδήποτε ἀντικειμένου καὶ συλλογιζομένου: «πόσον ἀξίζει;»

Ἡ Ἔλλεν καὶ ὁ Ρεβὶλ ἔβλεπον νῦν συχνὰ ἀλλήλους καὶ ὁ συντάκτης τοῦ *Ἐγχέλυος* εἰσήγαγεν εἰς τὸν ἀγῶνα ὃν ἐπεχείρει νέαν τραχύτητα. Δὲν ὑπεστήριζε μόνον τὴν ὑποψηφιότητα τοῦ Γκαρούς· ἐξυπηρέτει καὶ τὴν ὀργὴν καὶ τὴν μνησικακίαν τῆς μὶς Μόργαν. Ὁ σαρκασμὸς ἐν τῇ μικρᾷ ἐφημερίδι καθίστατο ὁσημέραι πικρότερος, ἡ διαβολὴ ὀξυτέρα καὶ ἔμπλεως δηλητηρίου. Πᾶν ὅ,τι ὁ Γκενὼ καὶ ὁ Καπποὰ εἶχον τολμήσει ν' ἀνακοινώσωσιν εἰς τὸν ταγματάρχην, ὁ Σαβουρὼ δὲ Ρεβὶλ τὸ εἶχε δημοσιεύσει τὴν ἰδίαν ἐκείνην πρωΐαν εἰς τὸν *Ἔγχελυν τοῦ Μελέν*, ὃν ὁ Βερδιὲ δὲν ἤθελε ν' ἀναγνώσῃ.

Ἡμέρας τινὰς πρότερον ἡ Ἔλλεν Μόργαν καταλύσασα εἰς μικρὸν ξενοδοχεῖον ἐγγύτατα τοῦ σταθμοῦ, ὅθεν ἠδύνατο νὰ ἐπιτηρῇ τὰς ἀφίξεις καὶ τὰς ἀναχωρήσεις ὡς καὶ τὴν ὁδὸν τοῦ Δαμμαρί, διέκρινε τὸν κ. δὲ Μομβρὲν διερχόμενον ἔφιππον, ἐν σπουδῇ δὲ φορέσασα τὸν πῖλόν της ἔκραξεν μίαν ἅμαξαν καὶ δεικνύουσα πρὸς τὸν ἡνίοχον τὸν ἤδη ἀπομακρυνθέντα ἱππέα ὑπεσχέθη αὐτῷ γενναῖον φιλοδώρημα ἂν ἠδύνατο νὰ τὸν παρακολουθήσῃ χωρὶς ν' ἀπολέσῃ τὰ ἴχνη του.

Ἀκούσας τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ φιλοδωρήματος ὁ ἁμαξηλάτης ἐκάμμυσε πονηρῶς τὸν ὀφθαλμόν, ὑποπτεύσας ὅτι ἐπρόκειτο περὶ ἐρωτικῆς τινος περιπετείας. Εἶτα ἐμάστιξε σφοδρῶς τὸν ἵππον του, ὅστις ἦτο ἐξαίρετος.

— Πρὸ πάντων νὰ μὴ φανῇ ὅτι τὸν παρακολουθοῦμεν, παρήγγειλεν αὐτῷ ἡ Ἔλλεν.

— Ἄ, ἐννοῶ!. Δὲν θέλετε νὰ τὸ ἐννοήσῃ ὁ κ. δὲ Μομβρὲν...

Ἡ Ἔλλεν προσέβλεψε τὸν ἁμαξηλάτην ἀποροῦσα. Καὶ ὅμως ἦτο φυσικὸν ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος νὰ γνωρίζῃ τὸν κόμητα.

— Δὲν ἔχω κἂν ἀνάγκην νὰ παρακολουθήσω τὸν κ. δὲ Μομβρὲν διὰ νὰ ἴδω ποῦ πηγαίνει, εἶπεν ὁ ἁμαξηλάτης. Δὲν ἔχω καμμίαν ἀμφιβολίαν. Τὸν εἶδα ἕως τώρα τρεῖς φορὰς ὁποῦ ἐπήγαινε ἐκεῖ μερικοὺς κυρίους ἐκ Παρισίων. Πηγαίνει εἰς Ἀβών!

Εἰς Ἀβών! Οὐδὲν ἐννόει ἐκ τοῦ ὀνόματος ἐκείνου ἡ Ἔλλεν. Κάτι χωρίον θὰ ἦτο βέβαια. Ἀλλὰ διατὶ ὁ Ροβέρτος νὰ προτιμᾷ νὰ μεταβαίνῃ ἐκεῖ; ἀδιάφορον Ἡ ἅμαξα ἔφθασε εἰς Ἀβὼν πρὶν φθάσῃ ἐκεῖ ὁ κ. δὲ Μομβρὲν σταματήσας εἰς ἓν φαρμακεῖον τοῦ Φονταινεβλώ, Ἡ Ἔλλεν ἀνέμεινεν ἐπί τινας στιγμάς· εἶτα εἶδεν ἕνα ἄνδρα ἔφιππον σταματήσαντα ἔμπροσθεν οἰκίσκου κειμένου εἰς τὴν ὁδὸν παρὰ τὸν ναόν. Ὁ γέρων Δεβραὶ ἀνοίξας τὴν θύραν προϋπήντησε τὸν κ. δὲ Μομβρέν, ἔλαβε τὸν ἵππον ἐκ τοῦ χαλινοῦ καὶ τὸν ὡδήγησεν ὀλίγον ἀπωτέρω, εἴς τινα πλησιόχωρον σταῦλον βεβαίως, ἐνῷ ὁ Ροβέρτος εἰσήρχετο εἰς τὸ οἴκημα.

Ἡ Ἔλλεν διέταξε νὰ σταθμεύσῃ τὸ ὄχημα εἰς τὴν γωνίαν τῆς ὁδοῦ, μόνη δὲ καὶ ὅσον τὸ δυνατὸν κάλλιον προφυλαττομένη κατώπτευσε τὴν οἰκίαν. Ἐπὶ τοῦ λευκοῦ τοίχου ἀνεῖρπε γλυκίνη, ἧς οἱ κλῶνες φυόμενοι ἐξ ὀζώδους κορμοῦ περιεστραμμένου ὡς ὑπερμεγέθης μέλας

Digitized by Google

όφις, ανήρχοντο περιπλεκόμενοι μέχρι των παραθύρων του πρώτου πατώματος. Προ του οικίσκου έκειτο μικρόν κηπάριον, ου εύβατος ήτο η είσοδος και όπισθεν των ροδωνιών εις ύψος αναστήματος ανθρώπου διεκρίνετο το ισόγειον, εις ό η οικογένεια του Δερβαί έμενεν ως επί το πλείστον. Η Έλλεν ησθάνετο νευρικήν τινα επιθυμίαν έμφυτον, να εισχωρήση εις το κηπάριον εκείνο, να κρούση την θύραν και να είπη; «Πού είνε το τέκνον μου; Είμαι η μήτηρ!»

Προδήλως εκεί ευρίσκετο η Κυπριανή. Την Κυπριανήν ήρχετο να ίδη ο κ. δε Μομβρέν. Η Αγγλίς εσυλλογίσθη ότι ήτο προτιμότερον να μη ριψοκινδυνεύση, αλλά ν' αναμείνη και αντί να εγείρη την προσοχήν, να μηχανευθή επιτήδειόν τινα δόλον, δι' ου να γείνη κυρία της θυγατρός της.

Εξήτασε τότε καλώς το οίκημα, ως να ήθελεν ν' αποτυπώση ακριβώς όλας τας λεπτομερείας εις την μνήμην της. Είτ' απήλθε γινώσκουσα νυν πού ώφειλε να πλήξη. Επανήλθεν εις Μελέν φροντίζουσα ν' αποκρυβή και απεσύρθη λαθραίως εις το ξενοδοχείον, ένθα κατέλυεν.

Τώρα τι να πράξη; Ν' αρπάση το παιδίον; Βεβαίως· αλλά τίνι τρόπω; Ανέμενεν, εκαιροφυλάκτει την κατάλληλον περίστασιν και εν τοσούτω εξέτρεχεν ενίοτε κρύφα μέχρι του Αβών και προσεπάθει να λάβη παρά του ηνιόχου πληροφορίας τινάς περί των Δεβραί, περί των έξεών των, περί του βαθμού της εαυτών αφοσιώσεως. Εσκέπτετο να διαφθείρη αυτούς διά χρημάτων και να παραλάβη την Κυπριανήν· πλην αυτοί ήσαν αδιάφθοροι. Ήσαν παλαιοί υπηρέται του Μομβρέν, ολοψύχως αφωσιωμένοι!

— Φαίνεται, έλεγε σαρδωνικώς η Έλλεν, ότι η γενεά των πιστών θεραπόντων δεν εξηλείφθη από του κόσμου!.. Αλλά και ο Ροβέρτος τους πληρώνει καλά, αυτή είνε η αιτία! προσέθετεν η ευειδής γυνή με το ψυχρόν της μειδίαμα.

Ημέραν τινά μεταβάσα εις Αβών, καιροφυλακτούσα την ευκαιρίαν να εισέλθη εις την κατοικίαν του Δεβραί και μη τολμώσα να το πράξη εκ φόβου μη εξεγείρη την δυσπιστίαν η Αγγλίς διέκρινεν, ωθήσασα την θύραν του οικίσκου, γυναίκα τινά. Είδεν ότι είχεν μέλαιναν περιβολήν, το σεμνόν ήθος παιδαγωγού και το ανάστημα νεάνιδος. Μετ' ολίγας στιγμάς ο Ροβέρτος δε Μομβρέν αφίκετο εφ' αμάξης την φοράν ταύτην και διά να μη την παρατηρήση η Έλλεν εκρύβη υπό το προστέγασμα της πύλης του ναού, ανοίξασα μάλιστα και την θύραν και στηριχθείσα επί κιγκλιδώματος μνημείου, εφ' ου εχαράσσετο παραμεμορφωμένον το όναμα του Μοναλδέσκη. Η Έλλεν Μόργαν ηδύνατο εκείθεν να επιτηρή τον Ροβέρτον. Η καρδία της Έλλεν, η καρδία εκείνη, ήτις δεν έπαλλεν ουδ' εξ έρωτος, ουδ' εξ ενθουσιασμού, ουδέ σχεδόν εξ οργής, ησθάνθη ωσεί οδυνηρόν νυγμόν βελόνης· αστραπή πείσματος διήλθε δι' αυτής. Ήτο η αντίζηλός της η γυνή εκείνη.

Η ανεψιά του ταγματάρχου Βερδιέ, η νεάνις, ης εγίνωσκε την οικειότητα μετά του Ροβέρτου παρά του Ρεβίλ, καταλύσαντος εν Τρουβίλλη άλλοτε μετά του Βερδιέ και μετά του κ. δε Μομβρέν, η Γιλβέρτη, περί ης και αυτή είχεν ομιλήσει εις τον κόμητα, ευρίσκετο εκεί! Είχον συνεντεύξεις αυτός και εκείνη εις τον εν Αβών οικίσκον!

— Ας είνε! τόσον το καλλίτερον! είπεν ησύχως η Έλλεν, αφού προς στιγμήν ελυπήθη, πληγείσα εν τη γυναικεία αυτής ματαιοδοξία. Τουλάχιστον τους έχω εις το χέρι!

Η Έλλεν ανεζήτει όπλον κατά του κ. δε Μομβρέν και τώρα το ανεύρισκεν. Δεν ήτο μόνον η αρπαγή της Κυπριανής δι' ης ηδύνατο να εξαναγκάση τον Ροβέρτον να κύψη, να την αναγνωρίση αυτήν, την Έλλεν Μόργαν, υπό την νόμιμόν της ιδιότητα ως κόμησσαν δε Μομβρέν· ήτο και η έκθεσις της υπολήψεως της Γιλβέρτης. Διά μέσου της δεσποινίδος Βερδιέ, διά μέσου της τιμής της Γιλβέρτης εδέσμευεν από της πρωίας εκείνης την θέλησιν του Ροβέρτου. Αναμφιβόλως λαμπρά ήτο η ιδέα της όπως έλθη να εγκατασταθή εις Μελέν, εις το παρά τον σταθμόν ξενοδοχείον, ως εις σκοπιάν, εις το Αβών δέ, ναι, εις τον μικρόν οικίσκον του Αβών έμελλε να κριθή η τύχη της!...

Ειδοποίησε τον Σαβουρώ δε Ρεβίλ περί πάντων όσα έμαθεν. Ο δημοσιογράφος εχάρη σφόδρα. Αυτό ήτο *λουκούμι*! έλεγεν. Η Έλλεν Μόργαν παρείχεν αυτώ τα στοιχεία νικηφόρου αγώνος.

— Εύγε!... Ω, τότε λοιπόν τα πάντα εξηγούνται. Ιδού διατί ο μαρκήσιος δε Μομβρέν δεν εδέχθη την υποψηφιότητα. Έκαμε το χατήρι του ταγματάρχου ο γέρων βασιλόφρων! Η ανεψιά χαϊδεύει τον νέον και ο νέος εμποδίζει τον πατέρα του να κατέλθη εις τον εκλογικόν αγώνα, τοιουτοτρόπως δε ο Βερδιέ βγαίνει μια χαρά! Καλά το εσκέφθησαν! πονηρός είνε ο στρατιωτικός! Δεν είνε η πρώτη φορά όμως όπου βλέπω αυτούς τους δήθεν οσίους ανθρώπους να καταφεύγουν εις τοιαύτα μέσα.

Και η φιλοσκωμμοσύνη του κυνικού θαμιστού των παρισινών λεωφόρων ομού με την χαιρεκακίαν της εταίρας, προθύμου πάντοτε εις το συκοφαντείν έντιμον γυναίκα, εξεδικούντο διά πικρών χλευασμών κατά της εντιμότητος του Βερδιέ. Α! τοιαύτας λοιπόν αγοροπωλησίας έκαμνεν ο ταγματάρχης! Δεν ήτο κουτός ο πυροβολητής! Ήτο νοστιμώτερον όμως αυτό το

Digitized by Google

ἀνέκδοτον παρὰ ἡ ἱστορία τῆς διασώσεως τῶν ἐργατῶν τοῦ ὀρυχείου τοῦ Μεόν! Ὦ, ἔμελλον νὰ διασκεδάσωσιν!

Καὶ ὁ συντάκτης τοῦ *Ἐγχέλυος* ἔτριβε τὰς χεῖρας.

— Δὲν θὰ διηγηθῆτε βέβαια ὅτι ἡ ἀνεψιὰ τοῦ ταγματάρχου....

Ἀλλ' ὁ Ρεβὶλ διέκοψε τὴν Ἕλλεν λέγων:

— Μὴ φοβεῖσθε! εἶνε ζήτημα ἐπιθέτων. Ὑπάρχει τρόπος νὰ τὰ εἴπῃ ὅλα κανείς. Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ βεβαιώσῃ· ὑποδεικνύει, ὑπαινίσσεται καὶ ὅλος ὁ κόσμος ἐννοεῖ. Ἄλλως τε τὰ πάντα εἰς τὴν πολιτικὴν ἐπιτρέπονται.

Εἶτα προσέθηκε λαμβάνων τὴν μικρὰν ψυχρὰν χεῖρα τῆς Ἀγγλίδος:

— Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ὀλίγον μ' ἐνδιαφέρει ἡ πολιτική, ἀλλ' ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς εὐχαριστήσω.

Καὶ φλὸξ πονηρά, ταχεῖα, μετὰ λαθραίου ἠλεκτρισμοῦ διήρχετο διὰ τῶν ὡραίων πρασινωπῶν ὀφθαλμῶν τῆς Ἀγγλίδος.

Τὰ ἄρθρα τοῦ *Ἐγχέλυος* καὶ αἱ κακαὶ φῆμαι, ὧν ὁ κτηνίατρος καὶ ὁ κύριος Καπποὰ ἐγένοντο διερμηνεῖς πρὸς τὸν Βερδιέ, ἐγεννήθησαν ἐκ τοῦ ἐπικινδύνου αὐτοῦ συνεταιρισμοῦ, ἐκ τῆς κοινότητος αὐτῆς τοῦ μίσους καὶ τοῦ ἔρωτος τῆς Ἕλλεν Μόργαν καὶ τοῦ Σαβουρὼ δὲ Ρεβίλ.

Ἡ Γιλβέρτη, ὅπως καὶ ὁ θεῖός της ἠγνόει τὰ διατρέχοντα. Ἡ ἐντιμότης σχηματίζει περὶ αὐτὴν ἰδίαν ἀτμόσφαιραν, ἐντὸς τῆς ὁποίας αἱ μιαρότητες δὲν δύνανται νὰ βιώσωσιν καὶ ἡ αἴγλη τῆς ἀρετῆς τὴν περιβάλλει μὲ εἶδός τι φωτεινοῦ θώρακος. Ἡ συκοφαντία ὅσον θέλει δύναται πέριξ αὐτῆς νὰ ὠρύηται καὶ νὰ μαίνηται. Ἡ Γιλβέρτη ἀνησύχει μόνον διὰ τὸν ταγματάρχην. Ἱκέτευε τὸν Δυκᾶν νὰ μὴ ἐγκαταλείψῃ τὸν ταλαίπωρον θεῖόν της μόνον εἰς τὴν ἐπιχείρησιν, εἰς ἣν τὸν εἶχον ἐξωθήσει καὶ εἰς ἣν δὲν ἦτο πεπειραμένος. Καίτοι δὲ εἶχεν ἐκ τῶν προτέρων διαγεγραμμένον τὸν βίον του ὁ Αἰμίλιος, ὁ πολιτευόμενος ἐκεῖνος, ὅστις ἦτο τακτικὸς ὡς χρονόμετρον, ἀκουσίως ὑφίστατο τὴν ἐπίδρασιν τοῦ γοήτρου καὶ ὑπήκουεν εἰς τὴν Γιλβέρτην περισσότερον παρ' ὅσον ἐπόθει.

Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ὁπωσοῦν δυσηρεστημένη διὰ τοῦτο, παρετήρει εἰς τὸν νεαρὸν Πίττ ὅτι ὅλαι ἦσαν μάταιαι ἐκεῖναι αἱ περιποιήσεις του. Ἡ μικρὰ κεφαλὴ τῆς Γιλβέρτης ἐφλογίζετο δι' ἄλλον. Ὁ Δυκᾶς ἔπρεπεν ἄλλου ν' ἀγαπήσῃ.

— Καὶ ποῦ τὸ εἰξεύρετε, κυρία;... ἐψιθύρισεν ὁ ἀντιπρόεδρος τοῦ συλλόγου Μοντεσκιὲ ἑσπέραν τινά, καθ' ἣν ἡ Ἐρρικέττα ἐπανελάμβανεν αὐτῷ εἰρωνικῶς τὴν τοιαύτην συμβουλήν.

Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ἐμειδίασε, χωρὶς νὰ δείξῃ ὅτι ἐννόησεν· εὕρισκεν ὅτι ὁ Δυκᾶς εἶχε πολὺ πνεῦμα καὶ ἑτοιμότητα — ὅ,τι ἀκριβῶς ἀπαιτεῖται διὰ τὸ βῆμα. Ἆ! ἂν ὁ ἀγαθὸς ἐκεῖνος ταγματάρχης δὲν ἦτο ὑποψήφιος!...

Ἀλλ' ἦτο αὐτὸς ὁ ὑποψήφιος καὶ ἐπρόκειτο ἀκριβῶς κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην, εἰς τὸ *καφενεῖον τῆς Ἀστραπῆς* νὰ ὑποστῇ τὴν ἐπίθεσιν τῶν ὀπαδῶν τοῦ Γκαρούς. Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ἔμενε μόνη μετὰ τῆς Γιλβέρτης περιφρόντιδος ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ κενῇ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην, ἐπειδὴ ὁ κ. Σαρβὲ κωλυθεὶς ὑπὸ ὀδονταλγίας δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Ἐρρικέτταν, κατὰ τὴν καθημερινὴν αὐτοῦ συνήθειαν. Ἤλγει τοὺς ὀδόντας ὁ Σαρβέ! Ὁ καϋμένος ὁ γερουσιαστής! Καὶ ἡ Ἐρρικέττα ἀκουσίως ἀνελογίζετο τὸ λεπτὸν μειδίαμα τοῦ Αἰμιλίου Δυκᾶ, τὸ ἀποκαλύπτον διπλοῦν στοῖχον ὀδόντων ἀσπίλων καὶ στερεῶν.

Ἔπειτα στραφεῖσα πρὸς τὴν Γιλβέρτην:

— Τί ἔχετε, κόρη μου; ἠρώτησεν.

— Ἐγώ, κυρία; τίποτε!

— Ὄχι! τὸ ἐννοῶ. Εἶσθε κατηφής.

Ἦτο μᾶλλον ζαλισμένη ἀκόμη καὶ ἔκπληκτος παρὰ κατηφής, ἐξ ὅσων εἶπεν αὐτῇ πρὸ ὀλίγου ὁ θεῖός της. Πόσοι κακοὶ ὑπῆρχον εἰς τὸν κόσμον! Καὶ τί ἔκαμεν αὐτὴ πρὸς τοὺς ἄλλους διὰ νὰ ἐπιθυμοῦν τὸ κακόν της; Διατὶ ν' ἀσχολῶνται εἰς τὰ κατ' αὐτήν; Αὐτὴ ἤθελε νὰ ζήσῃ βίον ἀθόρυβον, ἐν ἠρέμῳ λήθῃ, καὶ ἀπεναντίας ἀνεμίγνυον τὸ ὄνομά της εἰς ἀπεχθεῖς διαδόσεις, ἃς περιεφρόνει, ἀλλ' αἵτινες τὴν ἔθλιβον διότι κατελύπουν τὸν θεῖόν της.

Καὶ ἡ Γιλβέρτη τότε διηγήθη πάντα ταῦτα πρὸς τὴν κυρίαν Ἐρβλαί, ἥτις τὴν ἠρώτα, ἔσειε τὴν κεφαλὴν καὶ ἔλεγεν:

— Ὄχι δά! μὴν ἀνησυχῆτε δι' αὐτό! Δὲν εἶνε τίποτε... Αὐτὰ ἔχει ἡ πολιτική...

— Ἡ πολιτική;

— Ναί. Ἡ ἀνεψιὰ τοῦ ὑποψηφίου!. ἐννοεῖτε; Ἀφήσατέ τους νὰ λέγουν καὶ νὰ φλυαροῦν. Ὦ! ἂν εἰξεύρετε!.. Εἶπαν πολὺ χειρότερα δι' ἐμέ, ἥτις σᾶς ὁμιλῶ!...

Καὶ ἐσιώπησεν ἰδοῦσα τὸ ἀγαθὸν καὶ περίεργον βλέμμα τῆς Γιλβέρτης. Ἠρέμα, μὲ τὴν θωπευτικήν φωνήν της, μὲ τὴν ἤπιον στοργήν της ἡ νεᾶνις ἠρώτησε μετ' ἐνδιαφέροντος:

— Διὰ σᾶς; καὶ τί ἠμποροῦν νὰ εἴπουν διὰ σᾶς, κυρία;

Ἡ εὐειδὴς μορφὴ τῆς Ἐρρικέττας ἐγένετο αἴφνης σκεπτική.

— Ἀλλ' ἐγώ, εἶπεν ἡ κυρία Ἐρβλαί, δὲν εἶμαι τὸ αὐτό!

Καὶ παρετήρει τὸ παρθενικὸν μέτωπον, τοὺς διαυγεῖς ὀφθαλμούς, τὴν ἀνεπιτήδευτον ἀγνότητα τῆς νεάνιδος, ἧς ἐκράτει τὰς ὁπωσοῦν πυρεσσούσας χεῖρας ἐντὸς τῶν ἰδικῶν της.

— Ὄχι, δὲν εἶμαι τὸ αὐτό, φυλτάτη μου κόρη, καὶ ὁ κ. Ζαβρυγιέ, ὁ πολίτης Γκαρούς ἠδύ-

νάντο νὰ σᾶς φεισθῶσι καὶ νὰ μὴ σᾶς ἀποτείνωσιν ὅσα πλουσιοπαρόχως ἐξετόξευσαν κατὰ τῆς φιλαρεσκείας μου.. Σεῖς δὲν εἴσθε ἡ Μεγάλη Ἐκλεκτόρισσα!.. Εἴσθε ἡ θελκτικωτάτη καὶ ἡ μᾶλλον ἀξιέραστος τῶν νεανίδων. Ὦ! μὴ ἐρυθριᾶτε, διότι εἶνε ἀληθές!

Καὶ ἡ ὡραία χήρα προσέβλεπε τὴν Γιλβέρτην, ἐστέναζε παρατηροῦσα αὐτὴν μὲ λύπην μεσιτρίας συνοικεσίων, ἥτις ἀπαντᾷ πρόσκομμά τι. Ἀχ! αὐτὸς ὁ κ. δὲ Μομβρέν! τί καλὰ θὰ ἔκαμνε ἂν ἐνυμφεύετο τὴν δεσποινίδα Βερδιέ!.. Καὶ τὸ ἀδύνατον ἐκεῖνο συνοικέσιον ἐφείλκυεν ἰσχυρῶς τὸ ἐνδιαφέρον τῆς κυρίας Ἐρβλαὶ ὡς ὑποψηφιότης διακινδυνεύουσα ἢ ὡς σχηματισμὸς ὑπουργείου προσκρούων εἰς ἐμπόδια.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΘΗΡΑ ΔΙΑ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΥ

Ὁ βούβαλος, ὅστις ἐξηφανίσθη πλέον ἐξ Εὐρώπης, θέλει ἐκλείψει ἐντὸς ὀλίγου καὶ ἐξ Ἀμερικῆς, ἕνεκεν τῆς φοβερᾶς καταδιώξεως ἣν ὑφίσταται.

Ἐκ τῶν πεδιάδων τῆς μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς κατέφυγε εἰς τὰς ἐρήμους τῆς δυτικῆς, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι, ὅτι θ' ἀπέφευγεν οὕτω τὰ βέλη ἢ τὴν σφαῖραν τοῦ Εὐρωπαίου ἢ ἰθαγενοῦς Ἀμερικανοῦ κυνηγοῦ. Τὸ ἀτυχὲς ὅμως ζῷον ἐλογάριασε χωρὶς τὸν ξενοδόχον, ἤτοι χωρὶς τοὺς σιδηροδρόμους. Ὅσον οὗτοι προυχώρουν, ἐπὶ τοσοῦτο τοῦτο ἠναγκάζετο νὰ ὑποχωρῇ. Ἐνίοτε αἱ ἀγέλαι αὐτοῦ ἀνύποπτοι ἔτρεχον ἐπὶ τῆς μαλακῆς ὁδοῦ, ἣν παρεῖχον αὐτοῖς οἱ στρωτῆρες τοῦ σιδηροδρόμου· πολλάκις δὲ καὶ ἐθεάθησαν βούβαλοι ἀναπαυόμενοι μεταξὺ τῶν σιδηρῶν ῥάβδων ἐν ἀγνοίᾳ τελείᾳ τοῦ κινδύνου, ὃν διέτρεχον, καὶ χωρὶς νὰ ταράσσωνται ἐκ τοῦ ὀξέως συριγμοῦ τῆς ἁτμαμάξης. Ὁπόταν ἓν τῶν ζώων τούτων εὑρίσκετο ἐπὶ τῆς σιδηρᾶς ὁδοῦ κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς διαβάσεως τῆς ἁτμαμάξης εὐκόλως ἀπωθεῖτο, φονευόμενον, ὑπὸ τοῦ ἰδιαιτέρου μηχανήματος, δι' οὗ καθαρίζονται αἱ ῥάβδοι τῶν ἐπ' αὐτὰς εὑρισκομένων λίθων. Συχνάκις ὅμως ἀντὶ ἑνὸς ἀγέλη ὅλη βουβάλων ἀπέκλειε τὴν ὁδόν, καὶ ἠνάγκαζε τὴν ἁμαξοστοιχίαν νὰ σταματᾷ. Τότε οἱ ἐν αὐτῇ μηχανικοί, ὑπάλληλοι καὶ ταξειδιῶται ἠναγκάζοντο νὰ κατέρχωνται τῶν ἁμαξῶν καὶ διὰ τῶν πολυστρόφων καὶ τῶν ὅπλων νὰ ἐπιδίδωνται εἰς πρόχειρον θήραν. Τὸ τοιοῦτο συχνάκις ἐπαναλαμβάνεται, ἐνίοτε μάλιστα καὶ χάριν ἁπλῶς διασκεδάσεως. Οὕτω δὲ εἰς ἕκαστον ταξείδιον τοῦ σιδηροδρόμου καταστρέφονται οὐκ ὀλίγα ἀτυχῆ ζῷα. Ἂν τοῦτο ἐξακολουθήσῃ, μετ' ὀλίγον καιρὸν θὰ κατατάξωμεν τὸν βούβαλον εἰς τὰ *προϊστορικὰ* ζῷα.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Καθ' ὅσον ἡ ἐπιστήμη ἐμβαίνει εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀνθρώπου, ἐκδιώκει ἐκεῖθεν τὴν ματαιότητα, ὡς τὸ ὑγρὸν ὅπερ εἰσερχόμενον εἰς δοχεῖον ἐκδιώκει ἐξ αὐτοῦ τὸν ἀέρα.

—

Ἔχει καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὡς τὸ βιβλίον, δύο λευκὰς σελίδας εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ εἰς τὸ τέλος: τὴν νηπιότητα αὐτοῦ καὶ τὸ γῆρας.

—

Κλίνει τις τὸ γόνυ πρὸ τῆς καλλονῆς, ἀλλὰ κλίνει τὴν κεφαλὴν πρὸ τῆς ἀρετῆς.

—

Ἐν τῷ ἔρωτι ὡς ἐν τῇ πολιτικῇ ἡ διάψευσις εἶνε πολλάκις ὁμολογία.

—

Ὁ ἔρως εἶνε αἴσθημα ὁμοιάζον πρὸς τὴν ἀγαθοεργίαν, ἀλλὰ καὶ ταύτης εὐγενέστερον: ὁ ἐρῶν ἵνα καταστῇ εὐτυχὴς ζητεῖ νὰ παράσχῃ εἰς ἄλλον οἵαν εὐτυχίαν δι' ἑαυτὸν θὰ ἐπόθει.

—

Ἡ γυνὴ καθ' ὅσον ἡλικιοῦται ἀπόλλυσι τὴν δύναμιν τοῦ μνημονικοῦ· τὸ πρῶτον πρᾶγμα τὸ ὁποῖον λησμονεῖ εἶνε.... ἡ ἡλικία της!

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ὁ Βίσμαρκ δεσμευόμενος!

Τὸ ἑπόμενον περίεργον ἀνέκδοτον ἀναφέρει γαλλικὴ ἐφημερίς.

Ὑπάρχει συνήθεια ἐν Γερμανίᾳ κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ θερισμοῦ νὰ δοκιμάζεται ἡ στερεότης τοῦ δεσμοῦ τῆς πρώτης θημωνιᾶς ἐπὶ προσώπου ξένου τοῖς θερισταῖς, ὅπερ οὗτοι ἤθελον εὕρει ἐν τοῖς ἀγροῖς. Πρό τινων δ' ἡμερῶν ὁ Βίσμαρκ, ἐν πλήρει ἀγνοίᾳ τοῦ ἐθίμου, διήρχετο πεζὸς ἀγρόν τινα, ὅτε δώδεκα ἕως δεκαπέντε θερίστριαι ἐρρίφθησαν κατ' αὐτοῦ, καὶ πρὶν ἢ προφθάσῃ νὰ εἴπῃ λόγον τὸν ἔδεσαν στερεώτατα. Μετά τινας στιγμὰς ὁ αἰχμάλωτος ἀφέθη ἐλεύθερος.

Ὅταν ὁ Βίσμαρκ ἔμαθε τὴν αἰτίαν τοῦ συμβάντος κατ' αὐτοῦ πραξικοπήματος, ἡ ἀπάντησις αὐτοῦ ὑπῆρξε πρὸς ἑκάστην μὲν τῶν θεριστριῶν ἓν χρυσοῦν νόμισμα, πρὸς δὲ τοὺς θεριστὰς εἷς καλὸς πίθος ζύθου.

Ἡ πόλις Ἀμβοῦργον εὑρίσκετο τελευταῖον εἰς ἀναστάτωσιν. Νέοι τινες κακοήθεις διηγήθησαν εἰς τὴν

Digitized by Google

σύζυγον ἐμπόρου τινος ὅτι δέκα τρεῖς κροκόδειλοι προωρισμένοι διὰ θηριοτροφεῖον ἐξέφυγον ἀπό τινος ἱστιοφόρου πλοίου εὑρισκομένου εἰς τὸν λιμένα καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸν ποταμὸν Ἔλβαν. Ἡ ἱστορία διεδόθη ταχέως, κατεχωρίσθη εἰς τὰς ἐφημερίδας, ἡ ἀστυνομία ἐπίστευσε τὸν ἀστεϊσμὸν καὶ τὸ σπουδαιότερον ἐξέδωκε προκήρυξιν δι' ἧς ἐφίστα τὴν προσοχὴν τῶν λουομένων. Ἕνεκα τούτου ἔκλεισαν ὅλα τὰ θαλάσσια καὶ ποτάμια λουτρά. Μετά τινας ὅμως ἡμέρας συνελήφθησαν οἱ αἴτιοι τοῦ φόβου τούτου καὶ ἐφυλακίσθησαν

Ἐν Χικάγῳ τῆς Ἀμερικῆς ἱδρύθη ἐσχάτως ἀποτεφρωτήριον πρὸς καῦσιν τῶν ἀποκομιζομένων ἐκ τῆς πόλεως ἀκαθαρσιῶν. Ἤδη κατεσκευάσθη ἐκεῖ μέγας κλίβανος, ἀποτεφρῶν τὸ περιεχόμενον εἴκοσιν ἁμαξῶν. Τὸ ἀποτεφρωτήριον κατεσκευάσθη ἐντὸς λιθίνου δώματος, οὗ ἡ κορυφὴ φθάνει μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους. Αἱ ἅμαξαι ἀπορρίπτουσι τὰς ἀκαθαρσίας αὐτὰς ἐντὸς τοῦ ἄνω μέρους, ὁπόθεν μεταφέρονται πρὸ τῶν θυρῶν τοῦ κλιβάνου· ἐκεῖθεν δὲ πίπτουσιν ἐπὶ σιδηρᾶς ἐσχάρας, διὰ τῶν πλεγμάτων τῆς ὁποίας διέρχεται ἡ φλόξ. Ἡ ἀποτέφρωσις γίνεται ταχύτατα, ἡ τέφρα δὲ συσσωρεύεται εἰς τὰ κάτωθεν τῆς ἐσχάρας εὑρισκόμενα ἰδιαίτερα δοχεῖα· 40,215 λίτραι ἀκαθαρσιῶν παράγουσι 5,000 λίτρας τέφρας. Εὐνόητον εἶνε πόσον ἐκ τούτων ἐκέρδησεν ἡ καθαριότης τῆς πόλεως.

Ἡ ἀποτέφρωσις τῶν σωμάτων τῶν νεκρῶν δὲν ἐννοεῖται πολὺ ἐν Ἰταλίᾳ. Πτῶμα, ἀποσταλὲν ἐσχάτως εἰς Μεδιόλανα, ὅπως ὑποβληθῇ εἰς ἀποτέφρωσιν, ὑπεβλήθη εἰς τέλος 240 φράγκων, ὅταν δ' ἐξήχθη ἐκ νέου τῆς πόλεως ὡς τέφρα ἐτέλεσεν ἐκ νέου εἰς τὴν τελωνιακὴν ἀρχὴν τὸ αὐτὸ ποσόν.

Λέσχη πρωτοφανὴς πρόκειται νὰ ἱδρυθῇ ἐν Γλασκόβῃ, λέσχη τῶν κωφῶν. Ἐν αὐτῇ θὰ συνέρχωνται πάντες οἱ ἐν τῇ πόλει δυσήκοοι, οἵτινες δυσκόλως δύνανται νὰ μετάσχωσι τῶν κοινῶν ὁμηγύρεων, καὶ θὰ δύνανται, ἐν τῇ ἀμοιβαιότητι τοῦ ἐλαττώματος, νὰ συνομιλῶσι, νὰ συζητῶσι, χωρὶς νὰ καθίστανται ὀχληροὶ πρὸς ἀλλήλους.

Ἐν Ἀγγλίᾳ αἱ σιδηροδρομικαὶ ἑταιρίαι ἁμιλλῶνται ζωηρῶς τίς νὰ ὑπερβάλῃ τὴν ἄλλην κατὰ τὴν ταχύτητα τῶν ἁμαξοστοιχιῶν. Ἡ ἑταιρία τοῦ «Λονδινείου καὶ βορειοδυτικοῦ σιδηροδρόμου» ὠργάνωσεν ἐσχάτως ταχεῖαν ἁμαξοστοιχίαν, ἥτις διήνυσε τὴν ἀπὸ Λονδίνου εἰς Ἐδιμβοῦργον ἐξ 644 χιλιομέτρων ἀπόστασιν, εἰς ὀ κ τ ὼ κ α ὶ ἡ μ ί σ ε ι α ν ὥρας μόνον. Ἀλλ' ἡ ἀντίζηλος αὐτῆς ἑταιρία τοῦ «Μεγάλου Βορείου» σιδηροδρόμου ὠργάνωσεν ἀμέσως ἁμαξοστοιχίαν, ἥτις ἔφθασεν εἰς Ἐδιμβοῦργον ἐν διαστήματι ὀκτὼ ὡρῶν μόνον, διανύσασα 80 χιλιόμετρα καθ' ὥραν, Ἡ τελευταία αὕτη ἑταιρία ἀνέκαθεν εἶχε τὰς ταχυτάτας ἁμαξοστοιχίας· τὸ τραῖνον τῆς Ὑόρκης διανύει καθ' ἑκάστην τὴν ἀπὸ Λονδίνου εἰς Γράνθαμ ἐξ 105 1)4 μιλλίων ἀπόστασιν ἄνευ σταθμοῦ εἰς διάστημα μιᾶς ὥρας καὶ πεντήκοντα ἑπτὰ λεπτῶν, ἤτοι διανύει 54 μίλλια ἢ 86 χιλιόμετρα καθ' ὥραν.

Κατὰ τὸ ἔτος 1887 ἐν Γαλλίᾳ ἐγένοντο ἐν συνόλῳ 7572 αὐτοκτονίαι, ἐξ ὧν 1420 μόνον ἐν τῷ νομῷ τοῦ Σηκουάνα, ἤτοι τὸ πέμπτον τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ, καίτοι ὁ πληθυσμὸς τοῦ νομοῦ τούτου ἀποτελεῖ μόλις τὸ δέκατον πέμπτον τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ τῆς Γαλλίας. Ὡς συνήθως, αἱ πλειότεραι αὐτοκτονίαι (790) ἐγένοντο κατὰ τὸν μῆνα Ἰούλιον. Κατὰ τὸ σύνηθες ἐπίσης ὁ ἀριθμὸς τῶν αὐτοκτόνων γυναικῶν ὑπολείπεται μεγάλως τοῦ τῶν ἀνδρῶν. Ἐν τῷ νομῷ Σηκουάνα ἐπὶ 1420 αὐτοκτονησάντων γυναῖκες εἶνε μόνον 295, ἤτοι τὸ πέμπτον τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ. Ἡ αὐτοκτονία εἶνε συνηθεστέρα μεταξὺ τοῦ πεντηκοστοῦ καὶ ἑξηκοστοῦ ἔτους. Ἐν ὅλῃ τῇ Γαλλίᾳ οἱ ἔχοντες τὴν μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἀριθμῶν ἡλικίαν ἐκ τῶν αὐτοκτόνων ἀνέρχονται εἰς 1508, ἐνῷ μεταξὺ τοῦ τριακοστοῦ καὶ τεσσαρακοστοῦ ἔτους ἀριθμοῦμεν αὐτόχειρας μόνον 992. Ἀπὸ τῶν 40 μέχρι τῶν 50, ἡ ἀναλογία αὐξάνει καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν αὐτοκτόνων ἀνέρχεται εἰς 1395.

ΠΑΙΓΝΙΑ

Ὀπτικὴ ἀπάτη.

Ἐκ τῶν δύο κάτωθι σχημάτων ποῖον εἶνε μεγαλήτερον· τὸ φέρον τὸν ἀριθμὸν 1 ἢ τὸ φέρον τὸν ἀριθμὸν 2;

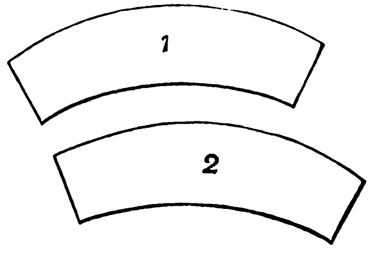

Ἀποροῦντες καὶ διὰ τὴν μωρὰν ἐρώτησιν ἔτι πάντες θ' ἀπαντήσητε μειδιῶντες: τὸ 2!

Ἀλλ' ἐὰν κόψετε ἐκ χάρτου τὰ δύο ταῦτα ἐκ τοῦ σχήματος ἀντιγράφοντες καί, ἀλλάσσοντες τὴν θέσιν αὐτῶν, θέσετε τὸ 2 ἄνωθεν τοῦ 1, θὰ ἴδητε μετ' ἐκπλήξεως ὅτι τὸ 1 φαίνεται νῦν μεγαλήτερον! Τί συμβαίνει λοιπὸν καὶ πόθεν ἡ μαγικὴ αὕτη τῶν διαστάσεων μεταβολή; Ἵνα κάλλιον πεισθῆτε ἀποφασίζετε τέλος νὰ θέσητε τὸ ἓν ἐπὶ τοῦ ἄλλου, ὅπως καὶ ἀκριβῶς ἴδητε τὴν διαφοράν. Ἀλλὰ νέα ἔκπληξις σᾶς ἀναμένει: τὰ δύο σχήματα ταυτίζονται ἐντελῶς, εἶνε ἴσα! Ἦτο λοιπὸν καθαρὰ ὀπτικὴ ἀπάτη ὅ,τι ἐνομίζετε ὅτι σαφέστατα ἐβλέπετε, ἀπάτη διδάσκουσα ὅτι δὲν πρέπει νὰ πιστεύετε πάντοτε τὰ μάτια σας.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888—1447

Digitized by Google

'Αριθ. 665 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΣΤ'. Συνδρομὴ ἐτησία: 'Εν 'Ελλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 'Ιανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. 'Οδὸς Σταδίου 32. 25 Σεπτεμβρίου 1888

ΔΥΟ ΝΥΜΦΑΙ

Τὸ ἔτος 1888 ἦτο ἐκτάκτως αἴσιον διὰ τὴν βασιλικὴν οἰκογένειαν τῆς 'Ελλάδος· τ' ἀγαθὰ ὅσα ἡ τύχη σπανίως καὶ μετὰ φειδοῦς ἀπονέμει, τὰ πληροῦντα εὐφροσύνως τὸν οἶκον καὶ περιβάλλοντα αὐτὸν δι' ἀτμοσφαίρας ζηλωτῆς εὐδαιμονίας, ἱλαδὸν ἐπῆλθον εἰς αὐτήν. Κλὼν νεοθαλὴς ἐβλάστησεν εἰς τὸ εὔχυμον καὶ ἀμφιλαφὲς δένδρον αὐτῆς καὶ ἐνῷ τὰ τηλεβόλα ἐκρότουν ἐν Πετρουπόλει πανηγυρίζοντα τὴν βάπτισιν τοῦ τελευταίου τέκνου, ὁ πρεσβύτατος τῶν υἱῶν, ἄλκιμος ἤδη νεανίας, ἐλπὶς καὶ χάρμα τοῦ λαοῦ ἐφ' οὗ μέλλει νὰ βασιλεύσῃ, ἀντήλλασσε τὰ μνῆστρα μετὰ κόρης περιφανοῦς οἴκου. Τὸ ἀσπάσιον ἄγγελμα ἐρχόμενον ἐν στιγμαῖς χαρμοσύνου προσδοκίας ἐπὶ ταῖς τελεσθησομέναις ἑορταῖς τῆς ὅσον οὔπω συμπληρουμένης εἰκοσιπενταετηρίδος τῆς βασιλείας τοῦ πατρός, ἠλέκτρισε πάσας τὰς καρδίας, ἐχαιρετίσθη μετ' ἐνθουσιασμοῦ εἰς πάσας τὰς χώρας τοῦ ἐλευθέρου καὶ τοῦ ὑποδούλου ἑλληνισμοῦ καὶ νέαν ἐχορήγησε ρώμην καὶ ζέσιν εἰς τοὺς ἀπ' αἰώνων ἀσβέστους ἐθνικοὺς πόθους. 'Ακόμη δὲ δὲν εἶχον σιγήσει τὰ πολλαπλᾶ σχόλια περὶ τῆς ἐνδεχομένης πολιτικῆς σημασίας τοῦ εὐτυχοῦς γεγονότος, ὅτε ἠγγέλθη ἡ μνηστεία τοῦ δευτεροτόκου βασιλόπαιδος Γεωργίου μετὰ πριγκιπίσσης τοῦ οἴκου τῶν 'Ορλεανιδῶν. Ἴσως πρὸς δικαιολογίαν τοῦ ρητοῦ «πᾶν τριττὸν τέλειόν ἐστι» πρὸ τῆς λήξεως τῆς προπαρασκευαζομένης πανηγύρεως νέον εὐφρόσυνον μήνυμα ἀπὸ καιροῦ ὑποψιθυριζόμενον, τὸ συνοικέσιον τῆς περικαλλοῦς ἡμῶν ἡγεμονόπαιδος 'Αλεξάνδρας ἐπιστέψῃ τὸ σύνολον καὶ ἐπιχύσῃ νέαν αἴγλην χαρᾶς εἰς τὴν σεπτὴν οἰκογενειακὴν ἑστίαν.

'Αληθῶς πρὸς τὴν νέαν τῆς 'Ελλάδος δυναστείαν ἡ τύχη ἐδείχθη ἀνέκαθεν εὔνους καὶ ὁ βασιλεὺς Γεώργιος δύναται ἀπὸ τοῦ σταθμοῦ εἰς ὃν μετὰ μικρὸν ἀφικνεῖται νὰ ρίψῃ γαλήνιος τὸ βλέμμα πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ νὰ ἐπισκοπήσῃ μετὰ παρηγόρου συναισθήσεως τὴν μακρὰν περίοδον τὴν διήκουσαν ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἀφ' ἧς ἀπεβιβάσθη τὸ πρῶτον ἡβάσκων εἰς Πειραιᾶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐνθουσιωδῶν ἐπευφημιῶν τοῦ λαοῦ του, μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν αἱ αὐταὶ ἐπευφημίαι ἐγκαρδίως θὰ χαιρετίσωσι τὴν αἴσιον συμπλήρωσιν τῆς εἰκοσιπενταετοῦς βασιλείας του. Τὸ ἐπίθετον Felix, ὅπερ προσελάμβανον ἄλλοτε οἱ Καίσαρες μᾶλλον ὡς οἰωνὸν ἢ ὡς χαρακτηρισμὸν δικαιολογούμενον ἐκ τῶν πραγμάτων, θὰ ἥρμοζεν ἀναντιρρήτως κρεῖσσον εἰς τὸν βασιλέα τῶν 'Ελλήνων, τοὐλάχιστον κατὰ τὴν λήγουσαν ταύτην πρώτην περίοδον τῆς ἑαυτοῦ βασιλείας. Τὸ στάδιον αὐτοῦ ὡς ἡγεμόνος ὑπῆρξεν ἀνώδυνον καὶ ἀτάραχον ἐν ἐποχῇ συγχρόνων ἀναστατώσεων, καθ' ἣν θρόνοι ἀρχαῖοι καὶ νεοπαγεῖς ἐσείοντο περιοδικῶς ἐκ βάθρων καὶ ἐλυγίζοντο ὡς δόνακες τὰ σκῆπτρα καὶ ἐπληθύνετο μοιραίως ἡ θλιβερὰ φάλαγξ τῶν ἐκπτώτων βασιλέων ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε νὰ παρέχῃ ἐργασίαν εἰς τὴν ἁβρῶς φιλοσκώμμονα γραφίδα τοῦ 'Αλφόνσου Δωδέ. Τὸ κράτος ὅπερ παρέλαβεν ὑπὸ ταπεινωτικὴν κηδεμονίαν, ὑπὸ τὴν ἀστυνομικὴν σχεδὸν ἐπιτήρησιν τῶν Δυνάμεων, ἐχειραφετήθη βαθμηδὸν ἠθικῶς καὶ ἤχθη εἰς περιωπὴν πλήρους ἰσοτιμίας ἐν ταῖς διεθνέσιν αὐτοῦ σχέσεσιν. Ἡ ἐδαφική του ἔκτασις ηὐξήθη ἐπαισθητῶς χάρις εἰς τὰ παρεμπεσόντα πολιτικὰ γεγονότα καὶ ὁ πληθυσμὸς αὐτοῦ ἐδιπλασιάσθη. Ὁ ἐπὶ μακρὸν ἀναχαιτισθεὶς πολιτισμὸς εἰσελαύνει ἤδη ραγδαῖος εἰς τὴν χώραν καὶ ὁ ἀτμὸς βρέμει νικηφόρος ἀναμέσον τῶν φαράγγων, ὅπου ἄλλοτε διὰ χαλεπῶν ἀτραπῶν ἤχει μονότονον τὸ βῆμα τοῦ ἀγωγιάτου. Ἡ σώτειρα τῆς συνέσεως φωνὴ ἐπεκράτησε μετ' ἀκάρπους καὶ ἀδόξους ἀγῶνας καὶ τὸ ἔθνος χωρεῖ εὔελπι πρὸς τὴν εὐνομίαν καὶ τὴν ὑλικὴν εὐπραγίαν. Αἱ εἰς τὴν πατριαρχικὴν οἰκογένειαν τοῦ βασιλέως ἐπελθοῦσαι εὐτυχεῖς κηδεστεῖαι μετὰ κραταιῶν βασιλικῶν οἴκων ἐπέρρωσαν τὴν θέσιν καὶ τὴν ὑπόληψιν αὐτοῦ καὶ κρίνονται ἄξιοι τιμητικῆς ἐπιγαμίας οἱ νεαροὶ βλαστοὶ τοῦ ἑλληνικοῦ θρόνου, τοῦ ἄλλοτε τοσοῦτον περιφρονουμένου, ὥστε νὰ δημοσιεύωνται κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐκλογῆς τοῦ Γεωργίου ὡς βασιλέως τῶν 'Ελλήνων εἰς τὰ σατυρικὰ τῆς Εὐρώπης φύλλα γελοιογραφίαι παρι-

Digitized by Google

στῶσαι πρίγκιπά τινα ἡγεμονικοῦ οἴκου κεκρυμμένον ὑπὸ τὴν κλίνην του καὶ τὴν σύζυγόν του φωνοῦσαν αὐτῷ ἀπὸ τῆς θύρας:

— « Ἔλα τώρα, δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ κρύπτεσαι πλέον· *οἱ Ἕλληνες εὗρον βασιλέα* ! »

Ὡς οἰκογενειάρχης δὲ εὐτυχήσας νὰ συζευχθῇ τὴν σωφρονεστάτην τῶν συζύγων καὶ τὴν ἀρίστην τῶν μητέρων, εἶδε τὸν γάμον του δαψιλῶς εὐλογηθέντα παρὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὴν εὐτεκνίαν φαιδρύνασαν ἐν τάχει τὸν οἶκόν του, ὃν περιέβαλεν ἀείποτε σκέπη ἀμώμου ἀρετῆς καὶ ἀγαστῆς ὁμονοίας. Ἐκθρέψας τὰ τέκνα του μετ' ἐξόχου φιλοστοργίας καὶ ἔμφρονος ἐπιμελείας, εἶδεν αὐτὰ βαθμηδὸν αὐξάνοντα εἰς προκοπὴν καὶ κάλλος, ἐπισπῶντα τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἀφοσίωσιν τοῦ ἔθνους πρὸς τὴν βασιλικὴν δυναστείαν, ἧς αὐτὸς εἶνε ὁ γενάρχης καὶ βλέπει νῦν αὐτὰ τυγχάνοντα ἐπιφθόνου ἀποκαταστάσεως καὶ προσδοκᾷ νὰ σφίγξῃ μετ' ὀλίγον εἰς τὰς εὐρώστους ἀνδρικὰς ἀγκάλας του πεφιλημένους ἐγγόνους.

Ἡ ἔκτακτος αὕτη παροχὴ τῶν δωρημάτων τῆς τύχης καθίσταται καταφανεστέρα διὰ τῆς ἀντιπαραβολῆς αὐτῶν πρὸς τὴν Ἄτην τὴν ἀπηνῶς μαστίσασαν τὸ πρῶτον βασιλικὸν ζεῦγος τῆς Ἑλλάδος. Ἦλθον ἐκεῖνοι καὶ εὗρον ἓν κράτος ἀσύντακτον, ἀμόρφωτον, σκαιόν, ὑπόδουλον εἰς τὰς προλήψεις, ἕρμαιον τῆς ξένης πολιτικῆς, ἧς οἱ πράκτορές ἐστιν ὅτε ἐφέροντο πρὸς τὸν ἡγεμόνα μὲ ἰταμότητα ἀνθυπάτου. Ὁ θρόνος των ἐκλυδωνίσθη ὑπὸ διηνεκοῦς στασιαστικοῦ σάλου, διότι οἱ ἐπιζῶντες τότε ἄνδρες τοῦ ἀγῶνος, ἀγαθοὶ κατὰ τ' ἄλλα, ἦσαν ἀγέρωχοι καὶ ἐπιρρεπεῖς ἐκ παραδόσεως πρὸς τὴν αὐθαιρεσίαν, ἡ δὲ κυρτή των σπάθη δὲν ἐβράδυνε νὰ συρθῇ ἐκ τοῦ κολεοῦ καὶ νὰ ὑψωθῇ διδουσα τὸ σύνθημα τῆς ἀνταρσίας. Ἡ ἀντιζηλία τῶν ξένων δυνάμεων, ἡ ἀγροῖκος αὐτῶν ἐπέμβασις καὶ ἡ ληστρικὴ ἐνίοτε διαγωγή των ἐπέβαλλον ταπεινώσεις σκληρὰς διὰ τὸν γόνον τῶν Βιτελσβάχων. Ἡ ἰοβόλος συκοφαντία ἕως τέλους ἐνεστάλαξε πικρίαν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀτυχοῦς ζεύγους, εἰσχωρήσασα ἀσεβῶς καὶ μέχρι τοῦ οἰκογενειακοῦ ἀδύτου καὶ ἐξυφάνασα ψεύδη ἐπονείδιστα, δηλητηριάσαντα τὴν κοινὴν γνώμην. Ἐπὶ πᾶσι δὲ ἡ στείρωσις, ἥτις ἔν τισι περιπτώσεσιν ἀληθῶς προσλαμβάνει τὴν ἐν τῇ Γραφῇ ἀποδιδομένην αὐτῇ κατάρατον σημασίαν, ἐπέρριψε βαθμηδὸν εἰς τὸ βασιλικὸν αὐτῶν ἐνδιαίτημα τὸν ζόφον καὶ τὴν ἀθυμίαν. Ὑπῆρχε βέβαια περὶ αὐτοὺς κύκλος φίλων καὶ μάλιστα φίλων ἀφωσιωμένων· ἀλλ' ἔλειπεν ὁ σύνδεσμος ὁ μέλλων νὰ συνδέσῃ αὐτοὺς στενότερον μετὰ τοῦ ἔθνους, ἐφ' οὗ ἡγεμόνευον, ἔλειπεν ἡ ἁπτὴ ἐγγύησις τοῦ ἐνδιαφέροντος αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος καὶ τῆς εὐημερίας τῆς χώρας, ἔλειπε πρὸς τούτοις μία τῶν κυριωτάτων πηγῶν τῶν ἱλαρῶν αἰσθημάτων τῆς ζωῆς καὶ κατὰ τὰς ὥρας τῆς μονώσεώς των, εἰς τὰς χρυσοτεύκτους τῶν Ἀνακτόρων των αἰθούσας, ὅπου δὲν ἠκούετο φαιδρὰ παιδικὴ τύρβη, ἠδύναντο νὰ ἐπαναλαμβάνωσι μελαγχολικῶς πρὸς ἀλλήλους τὴν λυπηρὰν φράσιν τοῦ Λουδοβίκου ΙΓ' πρὸς τὸν εὐνοούμενόν του: Ennuyons nous ensemble ! Ὤ ἐὰν ἤθελεν ἀκουσθῇ κλαυθμηρισμὸς νηπίου εἰς τὸ ἔρημον ἐκεῖνο ἀνάκτορον τὸ ἀνεγερθὲν ἐπ' αἰσίοις οἰωνοῖς καὶ χρησταῖς ἐλπίσιν, τὸ ἀπαύγασμα τίς οἶδε πόσων ποιητικῶν ὀνείρων τοῦ ἀειμνήστου ἐμμούσου βασιλέως Λουδοβίκου, θ' ἀντήχει ἐξεγείρων φρικίασιν χαρᾶς καὶ πέραν τῆς Ὄθρυος καὶ πέραν τοῦ Ταινάρου καὶ ἀναμέσον τῆς πλειάδος τοῦ Ἰονίου καὶ παρὰ τὰς μεμυρωμένας ἀσιατικὰς ἀκτάς, ἔνθα θνήσκει ἠρέμα φλοισβίζον τῆς Μεσογείου τὸ κῦμα ! Ἡ ἐλπὶς θ' ἀνεζωογονεῖτο, ἡ πίστις θὰ ἐκραταιοῦτο, αἱ δυσήνιοι ψυχαὶ θὰ ἐπραΰνοντο καὶ οἱ πολιοὶ Συμεὼν τοῦ ἀγῶνος, οἱ μάτην ἀναμείναντες τὸν Μεσσίαν τῆς πλήρους ἐθνικῆς παλιγγενεσίας θὰ κατήρχοντο ἥσυχοι εἰς τὸν τάφον. Ἀλλ' ἡ Εἱμαρμένη ἄλλως ἠβουλήθη καὶ ἔμελλον ἀκόμη νὰ παρέλθωσιν ἔτη συνεπιφέροντα νέας πικρίας, νέους ἀναβρασμούς, νέας αἱματοχυσίας, ἕως ὅτου ἐκεῖ εἰς τὰς σκιερὰς ἀτραποὺς καὶ τοὺς δρυμῶνας τοῦ ἀνακτορικοῦ κήπου, ἔνθα ἡ Ἀμαλία περιέφερε τὴν κατηφῆ καὶ βαρύθυμον μόνωσιν της, ἠχήσῃ τὸ χαρμόσυνον λάλημα βασιλικῆς νεοσσιᾶς ἐκκολαφθείσης ὑπὸ τὸ ἥμερον τῆς ἀγάπης θάλπος. Καὶ οἱ ταλαίπωροι πρῶτοι βασιλεῖς τῆς Ἑλλάδος ἀπέθανον ἄφιλοι, μονήρεις, ἐν ξένῃ πλέον δι' αὐτοὺς γῇ, μὴ εὐτυχήσαντες κἂν νὰ ἴδωσι τὸ εὐσεβὲς δάκρυ, ὅπερ βραδεῖα ἡ ἐθνικὴ μετάνοια σπένδει καὶ νῦν εἰσέτι ἐπὶ τοῦ μνήματός των !

Καὶ ὅμως τὰ ἔτη αὐτὰ παρῆλθον ταχέως, πολὺ ταχέως, καὶ νομίζομεν ὅτι ἦσαν φάσεις ὀνείρου χθεσινοῦ τὰ συμβάντα, ἅτινα ἐσημείωσαν τοὺς σταθμοὺς τῆς εὐτυχοῦς σταδιοδρομίας τῆς νέας δυναστείας. Νομίζομεν ὅτι ἦτο χθὲς μόλις ὅτε κατῆλθεν ἀπὸ τοῦ Βορρᾶ, ὡς ἐνσάρκωσις ἰδεώδους καλλονῆς, σεμνότητος καὶ ἀγαθότητος ἡ πρώτη ὀρθόδοξος βασίλισσα τῶν Ἑλλήνων, ὑπενθυμίζουσα ἀναλόγους ἀγχιστείας τῶν ἐνδόξων χρόνων τοῦ Βυζαντίου, ἐμπνέουσα τοιοῦτον ἔξαλλον ἐνθουσιασμὸν ὥστε νὰ μεταβληθῶσιν οἱ πλεῖους τῶν Ἑλλήνων εἰς ποιητὰς καὶ νὰ πλημμυρήσωσιν αἱ ἐφημερίδες καὶ τὰ περιοδικὰ τῆς ἐποχῆς ἀπὸ ῥαιβὰ ἐπιθαλάμια καὶ ἀναπήρους ἀκροστιχίδας. Νομίζομεν ὅτι ἦτο χθὲς ὅτε ἐμετροῦμεν μετ' ἀπεριγράπτων παλμῶν καρδίας ἕνα πρὸς ἕνα τοὺς κρότους τοῦ τηλεβόλου, τοὺς ἀναγγέλλοντας τὴν γέννησιν τοῦ πρώτου καρποῦ εὐδαίμονος συνοικεσίου,

Digitized by Google

ἀναμένοντες νὰ μάθωμεν ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν βολῶν εἰς ποῖον φῦλον ἀνῆκε τὸ τεχθὲν βρέφος, ὅτε συγκεκινημένος ὁ πρωθυπουργὸς Βούλγαρης ἐν τῇ αὐστηρᾷ αὐτοῦ περιβολῇ τοῦ ὑδραίου ἄρχοντος ἀνήγγελλεν ἀπὸ τοῦ ἐξώστου τῶν Ἀνακτόρων εἰς τὸ κάτω συνηθροισμένον καὶ δακρύον ἐκ τῆς χαρᾶς πλῆθος ὅτι τὸ τεχθὲν ἦτο ἄρρεν καὶ ὅτι ἀπενεμήθη αὐτῷ τὸ βαρυσήμαντον ὄνομα Κωνσταντῖνος. Νομίζομεν ὅτι δὲν ἀπέχει πολὺ ἀφ' ἡμῶν ἡ ἐποχή, καθ' ἣν τὰς εὐηλίους ἡμέρας τοῦ χειμῶνος συνωστίζοντο παρὰ τὰς κιγκλίδας τοῦ βασιλικοῦ κήπου ἄνθρωποι πάσης κοινωνικῆς τάξεως καὶ ἡλικίας, μεταξὺ δ' αὐτῶν Ἕλληνες ἐκ τῶν ἀπωτέρων μερῶν τῆς Ἀνατολῆς, φέροντες τὸν ποδήρη χιτῶνα καὶ τὸ ἐρυθρὸν φέσιον, ἔμβλημα τῆς δουλείας, κατεχόμενοι ὑπὸ προφανοῦς συγκινήσεως, διὰ νὰ ἴδωσι τοὺς μικροὺς βασιλόπαιδας ἐνδεδυμένους ἀπέριττον ναυτικὴν στολὴν σκιρτῶντας εἰς θορυβώδεις παιδιὰς εἰς τὸ προαύλιον. Ἀπὸ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων μέχρι σήμερον τὸ ἔθνος παρηκολούθησε μετ' ἀδιαπτώτου ἐνδιαφέροντος τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν καὶ τὴν ἀνατροφήν, εἶδε μετ' ἀνυποκρίτου χαρᾶς, ἥτις διότι δὲν ἐξετρέπετο εἰς θεατρικὰς ἐκδηλώσεις δὲν ἦτο διὰ τοῦτο ὀλιγώτερον ἐγκάρδιος, τὴν ἐπίδοσιν αὐτῶν τὴν προκοπήν των εἰς τὴν ἀγωγὴν τὴν ἐμπρέπουσαν εἰς τὸν προορισμόν των καὶ ἀνταποκρινομένην εἰς τὰς ἐθνικὰς προσδοκίας καὶ ἐσεμνύνετο ἀκοῦον τὰς εὐμενεῖς κρίσεις τῶν ξένων περὶ τῶν πολλαπλῶν προτερημάτων τῶν νεαρῶν γόνων τοῦ βασιλικοῦ οἴκου τῆς Ἑλλάδος. Καὶ νῦν ὅτε εἰσῆλθον εἰς τὸ στάδιον τῆς ἀνθοστεφοῦς νεανικῆς ἡλικίας καὶ περιεβλήθησαν ὑπερηφάνως τὴν στολὴν τοῦ κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν στρατοῦ, νῦν ὅτε προβαίνουσιν εἰς τὴν ἀποκατάστασιν αὐτῶν καὶ τρυφερὸς δεσμὸς ὑμεναίου μέλλει νὰ τοὺς συνδέσῃ μετὰ τῶν ἐκλεκτῶν τῆς καρδίας των, τὸ βλέμμα τοῦ ἔθνους στρέφεται μετὰ συμπαθοῦς περιεργείας πρὸς τὰς δύο σεπτὰς μνηστάς, αἵτινες νέαν στίλβην καὶ νέαν αἴγλην περιάπτουσιν εἰς τὸν ἀρτιπαγῆ θρόνον.

Ἡ μία εἶνε κόρη τῶν Χοχενζόλλερν, τῆς ἡγεμονικῆς γενεᾶς, ἥτις ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην διὰ τῆς ἀνδρείας καὶ τῆς συνέσεως ἐμεγαλούργησε κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα. Ἀδελφὴ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας, ἐγγόνη τῆς βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας, ἕλκει τὸ γένος ἐκ δύο τῶν κραταιοτάτων βασιλικῶν δυναστειῶν τῆς Εὐρώπης. Ἀλλὰ δὲν εἶνε τὸ ἔκλαμπρον γένος, δὲν εἶνε ἡ ἐνδεχομένη παρὰ τὰ εἰωθότα καὶ ἰσχύοντα εἰς τὰ βασιλικὰ συνοικέσια πολιτικὴ σημασία τοῦ γεγονότος, ἥτις ἐμπνέει χαρὰν καὶ ὑπερηφάνειαν εἰς τὸ ἑλληνικὸν δημόσιον· εἶνε τὸ ἠθικὸν γόητρον τῆς ἀρετῆς τὸ περικοσμοῦν τὴν νεαρὰν ἡγεμονόπαιδα, τὴν κατερχομένην ἀπὸ τῶν ὄχθων τοῦ Σπρέα ὅπως βασιλεύσῃ μίαν ἡμέραν παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ἰλισσοῦ. Τὰ πρόσφατα θλιβερὰ συμβάντα, ἅτινα ἐζόφωσαν διὰ διπλοῦ πένθους τὴν πρωσσικὴν αὐλήν, παρέσχον ἀφορμὴν εἰς τὴν ἄπληστον καὶ πολυπράγμονα περιέργειαν νὰ εἰσχωρήσῃ ὑπὸ τὴν λάμψιν τῶν νεκρωσίμων δᾴδων καὶ μέχρι τοῦ ἀδύτου τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας. Ἀλλ' εἰς τὸ ἁγιαστήριον ἐκεῖνο τῆς περιβλέπτου πατριαρχικῆς οἰκίας δὲν ἀνεῦρε τὸ σκάνδαλον, ὅπερ κακεντρεχῶς ἴσως ἀνεζήτει, δὲν ἀνεῦρε τὴν φθοροποιὸν διχόνοιαν, οὐδὲ τὴν σηπεδόνα, ἥτις οὐχὶ σπανίως κρύπτεται ὑπὸ τὴν βασίλειον πορφύραν. Εἰς τοὺς χαρακτῆρας, εἰς τὰς ἕξεις, εἰς τὰς πράξεις, εἰς τὸν βίον ἐν γένει τῆς δοκιμασθείσης οἰκογενείας ἀνεῦρε τὴν εὐσέβειαν, τὴν φιλοστοργίαν, τὴν πραότητα, τὴν αὐστηρὰν εἰς τὸ καθῆκον προσήλωσιν. Τὸ ἰδεῶδες ἡγεμόνος ἀγαθοῦ, δικαίου καὶ ἐναρέτου ἐνεσαρκοῦτο ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Φριδερίκου, τοῦ Φρίτζ, ὡς τὸν ἀπεκάλει θωπευτικῶς μετὰ συμπαθοῦς οἰκειότητος ὁ γερμανικὸς λαός, ὁ ἀποβλέπων εἰς αὐτὸν μετὰ πεποιθήσεως καὶ ὑπερηφανείας ἀφότου ἤδη ἔδρεπε τὰς πρώτας δάφνας ἐπὶ τοῦ αἱματηροῦ πεδίου τῆς Σαδόβας. Ὅτε δὲ ὁ ἀτυχὴς αὐτὸς μονάρχης κατῆλθεν εἰς τὸν τάφον μετὰ τρίμηνον μαρτυρικὴν βασιλείαν, κυβερνήσας τὸν λαόν του ἄφωνος ἀπὸ κλίνης ἐπιθανατίου, παρελθὼν ἐπὶ βραχὺ διὰ τῆς σκηνῆς τοῦ κόσμου ὡς φάσμα, ὡς δημιούργημα πένθιμον κινοῦν τὸν ἔλεον, σαιξπηρείου ἢ σοφοκλείου μούσης, ἔρρευσαν δάκρυα εἰλικρινοῦς λύπης ἐπὶ τῆς σοροῦ του, ἡ δὲ χρηστότης καὶ ἡ δικαιοσύνη του ἀνωμολογήθη καὶ διελαλήθη οὐ μόνον ἐν τῇ χώρᾳ, ἥτις ἐλάτρευεν αὐτόν, ἀλλὰ ἁπανταχοῦ καὶ ἐκεῖ προσέτι, ἔνθα τὸ ὄνομά του ἐξήγειρεν ἀναμνήσεις ἀλγεινῆς ταπεινώσεως. Ἡ σύζυγος αὐτοῦ, ἡ τανῦν ἀπαρηγόρητος χήρα, ἡ ἀγαθωτάτη καὶ ἀφωσιωμένη Βικτωρία, ὑπῆρξεν ἡ κατ' ἐξοχὴν πεφιλημένη θυγάτηρ τοῦ Ἀλβέρτου, τοῦ Prince Consort, οὕτινος ἡ μνήμη παραμένει προσφιλὴς καὶ σεβαστὴ παρὰ τῷ ἀγγλικῷ ἔθνει. Ὑπὸ τὴν ἄμεσον καὶ φιλόστοργον αὐτῆς ἐποπτείαν ἐποδηγετήθη οὐ μόνον εἰς τὴν ἀτομικὴν ἀγωγὴν καὶ μόρφωσιν ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν μύησιν τῶν γενικωτέρων περὶ τῆς πολιτείας γνώσεων καὶ ἐν ἡλικίᾳ νεαρᾷ συνέτασσεν ὑπόμνημα περὶ εὐθύνης ὑπουργῶν, προκαλέσαν τὸν θαυμασμὸν τῶν περὶ ταῦτα τριβώνων ἀνδρῶν. Ὡμολογημένη εἶνε ἡ ἀγαθοεργὸς ἐπίδρασις, ἣν ἤσκησεν ἐπί τε τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ εὐθέος χαρακτῆρος τοῦ συζύγου της, ἀπὸ κοινοῦ δὲ μετ' αὐτοῦ ἐπεμελήθη νὰ παράσχῃ εἰς τὰ τέκνα της παραδειγματικὴν ἀνατροφήν. Καρπὸς τοιούτου ζεύγους, θηλάσασα γάλα τιμῆς καὶ ἀνεπνεύσασα ἀείποτε ἀέρα σωφροσύνης, ἡ μνηστὴ

Digitized by Google

τοῦ Διαδόχου κομίζει ἐφόδια ἀρετῆς, ἀπαραίτητα διὰ τὴν μέλλουσαν βασίλισσαν τῶν Ἑλλήνων, ἥτις θὰ διαδεχθῇ μίαν ἡμέραν ἐπὶ τοῦ θρόνου τὴν γυναῖκα, δι' ἧς τὰς ἀρετὰς σεμνύνεται ὁλόκληρον τὸ ἔθνος. Ὡς νὰ ἤθελε δὲ ἡ Τύχη νὰ ἐντείνῃ τὰς ἐλπίδας δι' εὐοιώνου συμπτώσεως, ἡ προσφιλὴς ἡγεμονόπαις φέρει ὄνομα ἠχοῦν ἐναρμονίως ὡς γλυκὺς φθόγγος αἰολικῆς κιθάρας εἰς τὰ ὦτα παντὸς Ἕλληνος, ἐξεγεῖρον ἀσβέστους πόθους καὶ ἱερὰς ἀναμνήσεις. Κωνσταντῖνος καὶ Σοφία! τὰ δύο ταῦτα ὀνόματα τὰ ἠδελφωμένα ἐν μιᾷ ἐνδόξῳ αἱμοβαφεῖ σελίδι τῆς ἡμετέρας ἱστορίας, ἀδελφοῦνται πάλιν καὶ νῦν ἐν τῷ φωτεινῷ συμπλέγματι δύο νεαρῶν ὑπάρξεων. Ὦ, ἂν ἀνίσταντο ἐκ τοῦ τάφου οἱ ἁπλοϊκοὶ ἐκεῖνοι χρησμολόγοι, οἱ ἐν τῇ φιλοπάτριδι ζέσει αὐτῶν προσπαθοῦντες νὰ ἐξιχνιάσωσι τὰ ζοφερὰ τοῦ μέλλοντος μυστήρια διὰ μέσου τῆς ἐπιπλοκῆς τῶν λέξεων καὶ τῶν ἀριθμῶν καὶ ἐξάγοντες βεβαίους ἐξ αὐτῶν χρησμούς, τί θὰ ἔλεγον ἐπὶ τῇ συζυγίᾳ τῶν δύο τούτων ὀνομάτων καὶ ὁποῖον βλέμμα θριάμβου θὰ ἔρριπτον ἐπὶ τῶν σκεπτικῶν τῶν δυσπιστούντων πρὸς τὰς φαντασιοπληξίας των!

Ἡ ἑτέρα εἶνε κόρη ἑνὸς τῶν Ὀρλεανιδῶν πριγκίπων. Ἕνεκα τῶν ἐπελθουσῶν περιπετειῶν μετὰ τὴν λαίλαπα τοῦ 1848 ἡ οἰκογένεια αὕτη ἠναγκάσθη νὰ παραμερίσῃ καὶ νὰ δρᾷ οὐχὶ ἐπὶ τῆς κυρίας σκηνῆς ἀλλ' ἀπὸ τῶν παρασκηνίων. Πλὴν λόγῳ γένους καὶ πλούτου καὶ δόξης ἀρκετὰ ὑπέροχον θέσιν κατεῖχε πάντοτε ὥστε καὶ εἰς καιροὺς δυσμενεῖς νὰ ἑφελκύῃ τὴν κοινὴν προσοχὴν καὶ ὑπόληψιν. Εἰς τὸ παλαιὸν οἰκόσημον τῶν δουκῶν τοῦ Ὀρλεάν, τῆς πρώτης ταύτης παραφυάδος τοῦ παναρχαίου τῶν Βουρβώνων οἴκου νέαν προσῆψε λάμψιν καὶ νέον κλέος ὁ καλοκάγαθος μονάρχης καὶ πρόπαππος τῆς μνηστῆς τοῦ ἡμετέρου ἡγεμονόπαιδος Γεωργίου Λουδοβῖκος Φίλιππος. Αὐτὸς ἐξέπλυνε τὸ ἐπικαθήμενον εἰς τὸ οἰκογενειακόν του ὄνομα ἄγος τῶν παλαιῶν ἁμαρτιῶν τοῦ ἀκολάστου Ἀντιβασιλέως καὶ τὸν ῥύπον τὸν προσαφθέντα ἐκ τῆς μωρᾶς, ἂν μὴ ἰδιοτελοῦς, ἐπιβουλῆς τοῦ ἰδίου αὐτοῦ πατρός, τοῦ ἀθλίου *Ἐγαλιτέ*, ὅστις ἐπλήρωσε τὸ σφάλμα του διὰ τῆς κεφαλῆς του, πεσούσης ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τοῦ αἱμοχαροῦς Μολὸχ τῆς ἐπαναστάσεως. Ὁ ἀριστεύσας ἐν Ζεμὰπ ὑπασπιστὴς τοῦ Δυμουριέ, ὁ προλαβὼν διὰ τῆς λιποταξίας τὴν ἀπειλοῦσαν καὶ αὐτὸν θύελλαν, φαγὼν τὸν ἄρτον τῆς ἐξορίας καὶ ἀναγκασθεὶς νὰ παραδίδῃ μαθηματικὰ ἐν Γενεύῃ ὅπως πορίζηται τὰ πρὸς τὸ ζῆν, ἐγνώρισεν ἐκ τοῦ σύνεγγυς καὶ ἐμελέτησε τὸν βίον, διεῖδε δὲ μὲ τὴν εὐστοχίαν τοῦ πρακτικοῦ του πνεύματος τῶν καιρῶν τὴν ἀλλαγὴν καὶ τῶν νέων ἰδεῶν τὴν ἐπικράτησιν. Διὰ τοῦτο ὅτε ἀπρόοπτα συμβάντα ἔφερον αὐτὸν ἤδη ἐν ὡρίμῳ ἡλικίᾳ πάλιν ἐγγὺς τοῦ θρόνου, εὑρέθη ἀπηλλαγμένος τῶν προλήψεων τῶν προσκρουουσῶν κατὰ τοῦ κοινοῦ φρονήματος καὶ προελειάνθη ἡ εἰς τὸν θρόνον ἀνάβασίς του. Μὲ ὅσα καὶ ἂν διέδωκε κατ' αὐτοῦ ἡ συκοφαντία, αἱ ἀστικαὶ ἀρεταὶ τοῦ βασιλέως τῶν Γάλλων ἦσαν παρὰ πάντων ἀνεγνωρισμέναι. Ἡ σωφροσύνη ἀείποτε ἐβασίλευσεν εἰς τὸν οἶκόν του, μνήμων δὲ τῶν τε πολιτικῶν καὶ βιωτικῶν περιστάσεων, ἃς καὶ αὐτὸς ἠναγκάσθη ν' ἀντιμετωπίσῃ, ἐφρόντισε νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὰ τέκνα του αἰσθήματα τιμῆς καὶ χρηστότητος, νὰ παράσχῃ εἰς αὐτὰ ἀγωγὴν συμφωνοτέραν πρὸς τοὺς καιρούς, νὰ καταλίπῃ δὲ αὐτοῖς ἐπαρκῆ μέσα ἀνέτου συντηρήσεως, διὰ περιουσίας σχηματισθείσης ἐξ αὐστηρᾶς καὶ συνετῆς οἰκονομίας. Τὴν οἰκογενειακὴν ταύτην περιουσίαν ἐπαισθητῶς ἐπηύξησεν ἡ κληρονομία τῆς μεγάλης περιουσίας τοῦ τελευταίου τῶν Κονδαί, ἑτέρας παραφυάδος τοῦ βασιλικοῦ οἴκου τῶν Βουρβώνων, ὁ δὲ κύριος κληρονόμος αὐτῆς δοὺξ τοῦ Ὠμὰλ κατέστη ἐξ αὐτῆς ἀρκετὰ πλούσιος, ὥστε νὰ δωρῆται μὲ ἡγεμονικὴν ὄντως ἐλευθεριότητα εἰς τὴν Γαλλικὴν Ἀκαδημίαν τὸ μέγαρον τοῦ Σαντιλλύ, ἀξίας 35 ἑκατομμυρίων φράγκων. Ἀλλὰ πλέον τῆς ὑλικῆς περιουσίας ἐκαρποφόρησεν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν τέκνων καὶ ἐπολλαπλασιάσθη τὸ τάλαντον τῶν πατρικῶν ἀρετῶν. Εἶνε γνωστὴ ἡ μετριοπάθεια καὶ ἡ νομιμοφροσύνη τῶν υἱῶν τοῦ Λουδοβίκου Φιλίππου τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν τὸ λαῦρον πνεῦμα τῆς ἐπαναστάσεως κατέρριψε τὸν πατρικὸν θρόνον, ὅπως εἶνε γνωστὸς ὡς παρασχὼν ἐξαίρετα δείγματα, ὁ ἀκέραιος χαρακτὴρ καὶ ὁ ἱπποτισμὸς τῶν δύο αὐτοῦ ἐγγόνων. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ ἐμφυλίου ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις πολέμου, ὁ κόμης τῶν Παρισίων Φίλιππος καὶ ὁ δοὺξ τῆς Σάρτρης Ροβέρτος, ὁ πατὴρ τῆς Μαργαρίτας, κατετάχθησαν καὶ ἐπολέμησαν εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ τῶν Ἑνωτικῶν. Ὅτε δὲ ἡμέραι χαλεπαὶ καὶ ἄδοξοι ἀνέτειλαν διὰ τὴν Γαλλίαν, ὅτε ἡ χώρα ἤσπαιρεν ὑπὸ τὴν πτέρναν γαύρου νικηφόρου ἐχθροῦ, ὁ δοὺξ τῆς Σάρτρης γενναίως προσήνεγκε τὸ ξίφος του εἰς βοήθειαν τῆς κινδυνευούσης πατρίδος καὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα Ροβέρτος Λὲ Φόρ, ἀνῆκον εἰς ἕνα τῶν προγόνων του, ὡς λέγεται, ὅπερ προσέλαβεν ἵνα μὴ τὸ ἀληθὲς ὄνομα ἐξεγείρῃ τοὺς φόβους καὶ τοὺς ἐνδοιασμοὺς τῶν ἀντιθέτων, ἠγωνίσθη ἀνδρείως μετὰ τῶν ὁμοεθνῶν του. Αἱ ἀπαιτήσεις τῆς φιλυπόπτου πολιτικῆς δὲν ἐπέτρεψαν εἰς τοὺς πρίγκιπας τὴν εἰρηνικὴν ἐν Γαλλίᾳ διαβίωσιν, ἔνθα ἔμενον ἰδιωτεύοντες ἢ ὑπηρετοῦντες ἐντίμως εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ καὶ κατεδίκασεν αὐτοὺς εἰς ὑπερορίαν. Ἄδηλον ἂν θὰ δια-

Digitized by Google

τελέσωσιν ἐπὶ πολὺν εἰσέτι χρόνον μακρὰν τοῦ προσφιλοῦς πατρίου ἐδάφους ἢ ἂν περιστάσεις εὐνοϊκαὶ ἐπιτρέψωσιν αὐτοῖς οὐ μόνον τὴν παλινόστησιν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἄνοδον αὐτῶν εἰς τὸν θρόνον, ὅστις μετὰ τὸν θάνατον τοῦ τελευταίου νομίμου μνηστῆρος δικαιωματικῶς ἀνήκει εἰς αὐτούς. Ἀλλ' ὅ,τι δήποτε καὶ ἂν συμβῇ, ἡ ὑπόληψις τῶν τε ὁμοεθνῶν καὶ τῶν ξένων πρὸς τὴν εὐγένειαν καὶ τὴν ἀκεραιότητα τοῦ χαρακτῆρός των, πρὸς τὰ ὑπέροχα χαρίσματα τῆς ψυχῆς καὶ τῆς διανοίας των δὲν θὰ ἐλαττωθῇ ποτέ. Μνηστὴ δὲ φέρουσα τοιοῦτο ὄνομα, ἐμπρέπουσα κατὰ πάντα εἰς τὸν γενναῖον καὶ ἱπποτικὸν χαρακτῆρα τοῦ ἡμετέρου βασιλόπαιδος Γεωργίου, κατακτᾷ ἀπὸ τοῦδε ἀμέριστον καὶ ἀνεπιφύλακτον τὴν ἀγάπην τοῦ λαοῦ, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὁποίου μέλλει νὰ ζήσῃ.

Οὕτω ἡ θυγάτηρ τοῦ νικητοῦ τοῦ Σεδὰν καὶ ἡ θυγάτηρ ἑνὸς τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας τῆς διεκδικούσης νομίμως τὸ στέμμα τῆς Γαλλίας, πολεμήσαντος γενναίως κατὰ τῶν ἐπιδρομέων τῆς πατρίδος του, συναντῶνται παρὰ τὰς βαθμίδας τοῦ ἑλληνικοῦ θρόνου. Ὡς παράδοξα ἀληθῶς τῆς Εἱμαρμένης τὰ θέσφατα! Εἰς τὰς τρυφερὰς ψυχὰς τῶν δύο νεανίδων δὲν δύναται νὰ ἐμφωλεύῃ φυλετικὴ ἐχθροπάθεια. Ἄλλως τε κοινὸς ἤδη τίτλος θὰ συνενοῖ αὐτάς, ὁ τίτλος τῆς Ἑλληνίδος πριγκιπίσσης καὶ κοινὴ θὰ τὰς περιβάλλῃ ἡ ἀγάπη τῆς θετῆς αὐτῶν πατρίδος. Καὶ ἡ ἀγάπη αὕτη ἔσται φυσική, εἰλικρινής, ἐγκάρδιος, ἀνάλογος πρὸς τὰς δικαίας προσδοκίας, ἃς ἐμπνέουσιν. Ἀμφότεραι φέρουσιν ὡς προῖκα πολύτιμον παραδόσεις ἀρετῆς καὶ εὐκλείας καὶ ἀμφότεραι ἀνήκουσιν εἰς γένος ἔκλαμπρον ἐπιβάλλον ὑποχρεώσεις, διότι noblesse oblige. Ἀμφότεραι προώρισται νὰ προσθέσωσι διὰ τῶν ἑαυτῶν ἀρετῶν νέαν αἴγλην δόξης εἰς τὸν ἑλληνικὸν θρόνον, πρὸς ὅν, ὡς πρὸς τηλαυγῆ ἀστέρα ἀποβλέπουσιν οὐ μόνον οἱ ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ χώρᾳ ζῶντες, ἀλλὰ καὶ οἱ καθεύδοντες ἐν σκότει δουλείας.

Χαραλαμπης Αννινος

ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΠΡΟΙΚΑ!

Διήγημα.

Κατὰ τὰς ἑσπερίδας τοῦ στρατηγοῦ, ὅταν εἰσήρχετο εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν, φιλομειδής, δροσερά, γυμνώλενος, ψιθυρισμὸς θαυμασμοῦ διέτρεχε τοὺς ὁμίλους τῶν παρὰ τὰς θύρας συνωθουμένων ἀξιωματικῶν. Ὄπισθέν της ἐβάδιζε μεγαλοπρεπῶς ἡ μήτηρ της ἐν τῇ ἐπιδεικτικῇ κάπως ἐσθῆτι αὐτῆς, ὑψοῦσα τὴν ὑπ' ἀργυρᾶς κόμης ἐπιστεφομένην κεφαλὴν μεθ' ὑπερηφανείας, ὡς ἐὰν ἔλεγεν: «Εἶνε ἡ κόρη μου!». Ὁ πατήρ, συνταγματάρχης λεπτοφυής, ἤρεμος τὸ ἦθος, σεμνός, ἠκολούθει, προσέχων μὴ πατήσῃ τὰς οὐρὰς τῶν ἐσθήτων τῶν κυριῶν.

Μόλις ἐκάθητο, οὐλαμὸς ὁλόκληρος ὑπολοχαγῶν καὶ λοχαγῶν, τὸ ἄνθος τῆς φρουρᾶς τῶν Βερσαλλιῶν, ἐν μεγάλῃ στολῇ, ξανθομύστακες ἢ καστανομύστακες, μὲ ρεμβώδεις ἢ προκλητικοὺς ὀφθαλμούς, ἐπέπιπτον κατὰ τοῦ χορευτικοῦ αὐτῆς σημειωματαρίου. Ὑπὸ τὴν χρυσίζουσαν δ' ἀνταύγειαν τῶν πολυφώτων, ὑπὸ τοὺς ἤχους τῆς ὀρχήστρας, παρεδίδετο εἰς τὸν χορόν, εὐπετὴς καὶ φαιδρὰ ἀναρτωμένη ἀπὸ τῶν βραχιόνων τῶν χορευτῶν αὐτῆς.

Αἱ ἐπιθυμίαι της δι' αὐτοὺς ἦσαν διαταγαὶ καὶ αἱ ἰδιοτροπίαι της νόμοι. Κόρη τοῦ συνταγματάρχου! Καθ' ὃν χρόνον κατηρτίζοντο οἱ πίνακες τῶν προβιβασμῶν, ἤρκει ἀδιαφόρως νὰ ἐπαινέσῃ τινα, λέγουσα ἐπὶ παραδείγματι· «Ἆ! ὁ ὑπολοχαγὸς δεῖνα, τί χαριτωμένος ἀξιωματικὸς καὶ τί ὡραῖα ὁποῦ χορεύει!», διὰ νὰ δημιουργήσῃ ὁλόκληρον τὸ στάδιόν του. Διὰ τοῦτο ὡδήγει αὐτοὺς ὡς ἐν τοῖς γυμνασίοις, μετ' ἐλαφρῶς διοικητικοῦ ἤθους, φιλαρέσκου καὶ εἰς ἄκρον θελκτικοῦ.

Ἐγένετο οὕτως εἰκοσιδιετής, ζῶσα εὐθυμότατα. Ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν παρακολουθοῦσα τὸν πατέρα της, μὲ ἀναπεπταμένην τὴν σημαίαν καὶ τὴν σάλπιγγα εἰς τὰ χείλη, διῆγεν εἶδος νομαδικοῦ βίου. Ἡ μήτηρ της ἤρχισε νὰ ἀνησυχῇ· ἤθελε νὰ τὴν ὑπανδρεύσῃ. Ἀλλὰ μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῶν μνηστήρων ὑψοῦτο ἀνυπέρβατος φραγμός, φέρων τὴν ἀδυσώπητον φράσιν: «Δὲν ἔχει προῖκα!» Οἱ ἀξιωματικοὶ ἐρωτολόγουν, ἐχαριεντίζοντο, ἐγέλων, ἐχόρευον, ἀλλὰ περὶ γάμου ὀλίγον ἐσκέπτοντο.

Νὰ περιποιῆται κανεὶς τὴν κόρην τοῦ συνταγματάρχου, διὰ νὰ λάβῃ καλὰς συστάσεις, μάλιστα! Νὰ ἐξωθήσῃ ὅμως τὰ πράγματα μέχρι γάμου, αὐτὸ ἦτο ἄλλο τραγοῦδι. Οὐδεὶς δὲ ἦτο διατεθειμένος νὰ ἐκμάθῃ τὸν σκοπόν του. Οὐδεὶς ἐξ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἀρεστοί. Διότι πρὸ ἑνὸς τοὐλάχιστον ἔτους ἡ νεᾶνις ἠγάπα το ὑπὸ αἰδήμονος καὶ ἀτόλμου ἐραστοῦ, ὅν, ἡ ἀχάριστος, ἐθεώρει ὡς γελοῖον.

Ὁ ἐραστὴς οὗτος ἦτο νέος πυρρομύσταξ καὶ γλαυκόφθαλμος, ἐκ Λοθαριγγίας, ὅστις εἶχεν ἐξέλθει τῆς σχολῆς τῶν ὑπαξιωματικῶν. Εἶχε καταταχθῆ εἰς τὸν στρατὸν ἐν ἡλικίᾳ δέκα ὀκτὼ ἐτῶν, εἶχε πληγωθῆ εἰς τὴν μάχην τοῦ Κουλμιὲ καὶ ἔφερε τὸ μετάλλιον τῆς ἀνδρίας. Ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν εἶχε διέλθει διὰ τῆς σχολῆς τοῦ Σαὶν-Σύρ, οἱ συνάδελφοί του συμπεριεφέροντο πρὸς αὐτὸν μεθ' ὑπεροψίας. Ἐκ χωρικῶν ἕλκων τὸ γένος ἦν εὔρωστος καὶ σωμα-

Digitized by Google

τώδης, ὀλιγολόγος δέ, καίτοι εἰς ἄκρον εὐμαθής. Λαμπρὸς ἐπὶ τοῦ πεδίου τῶν γυμνασίων, ἐν ταῖς αἰθούσαις ἦτο ἐντελῶς ἀδέξιος. Μόλις ἤξευρε νὰ χορεύῃ. Μόνον ὁ φόβος μὴ θεωρηθῇ σκαιός, τὸν ἠνάγκασε νὰ καλέσῃ ἅπαξ τὴν νεάνιδα. Ἀλλὰ τόσον ἐμπέρδευσε τὰς εἰκόνας τοῦ τετραχόρου, ὥστε καὶ οἱ μᾶλλον ἔμπειροι χορευταὶ ἐσιγχύσθησαν. Ἠρκέσθη εἰς τὴν ἀξιοθρήνητον ταύτην δοκιμήν, ἀντὶ νὰ ἀντικρύσῃ δὲ ἐκ νέου τὰ σαρκαστικὰ τῶν συγχορευτῶν του βλέμματα, θὰ ἐβάδιζε προθύμως καθ' ὁλοκλήρου κανονοστοιχίας μυδραλλιοβολούσης.

Χωμένος ἐντὸς τοῦ κουφώματος παραθύρου τινός, παρετήρει ἐπὶ ὥρας ἐκείνην ἣν ἐλάτρευε, νὰ χορεύῃ, γελόεσσα καὶ ζωηρά. Παρηκολούθει τὴν μικρὰν κεφαλήν της ἐν τῇ δίνῃ τοῦ στροβίλου καὶ ἐθώπευε διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τοὺς γαλακτόχρους αὐτῆς ὤμους. Ἐνίοτε ἀπετόλμα νὰ πλησιάσῃ τὴν μητέρα της καὶ μετ' εὐλαβείας ἀπηύθυνεν αὐτῇ μυρίας φιλοφρονήσεις. Μέχρι τοῦ σημείου τούτου ἔφθανε τὸ μεγαλείτερον θάρρος του.

Ἔβλεπε μετὰ φθόνου τοὺς συναδέλφους του νὰ περιστοιχίζωσι τὴν νεάνιδα, νὰ ἀκκίζωσι τὸ σῶμα, νὰ ἐξαντλῶνται εἰς ὑποκλίσεις καὶ φιλοφρονήσεις. Πλήρης μελαγχολίας ἔλεγε καθ' ἑαυτόν: «Κάμμίαν ἡμέραν θὰ ἀκούσωμεν εἰς τὸ συσσίτιον ὅτι νυμφεύεται κάποιον ἀπὸ τοὺς κυρίους αὐτοὺς καὶ ὅλα θὰ τελειώσουν». Παρεφέρετο ὑπὸ τῆς ἀπελπισίας ἐν τῇ παγερᾷ σιγῇ τοῦ δωματίου του. Προσεπάθησε νὰ μεταπείσῃ ἑαυτὸν λογικῶς. Δὲν ἦτο τρελὸς νὰ ἐποφθαλμιᾷ τὴν χαϊδευμένην αὐτὴν κόρην, πλασμένην διὰ τὰς ἀνέσεις βίου πολυτελοῦς καὶ ἀπολαυστικοῦ; Ἦτο βεβαίως προωρισμένη εἰς πολυτάλαντόν τινα εὐπατρίδην καὶ οὐχὶ πτωχὸν ἀξιωματικὸν ὡς αὐτός.

Ἀλλ' ἀκουσίως αἱ σκέψεις του ἵπταντο πρὸς αὐτήν. Τὴν ἔβλεπε κατὰ τὰς νυκτερινὰς αὐτοῦ ἀγρυπνίας, αἰθερίαν καὶ φιλογέλωτα, νὰ περιστρέφεται διαρκῶς ἐν τῇ μεθυστικῇ δίνῃ τοῦ στροβίλου. Ἐφαντάζετο ὅτι ἐκάλει αὐτὸν μετὰ πειρακτικῆς φιλαρεσκείας καὶ ἐθαυκαλίζετο πρὸς στιγμὴν μὲ τὴν κενὴν ἐλπίδα, ὅτι ἠδύνατο νὰ ἀποδεχθῇ τὴν αἴτησίν του. Ἡ καρδία του τότε ἐπάλλετο σφοδρῶς καὶ ἠσφυκτία. Ἐπὶ τέλους δὲν ἠμπόρεσε νὰ κρατηθῇ. Ἡ ζωὴ τοῦ εἶχε καταστῇ βάσανος φρικώδης. Μετέβη πρὸς συνάντησιν τοῦ ταγματάρχου, ὅστις ἀνέκαθεν τὸν ηὐνόει, καὶ παρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ ἴδῃ τὸν συνταγματάρχην, χωρὶς δὲ νὰ θίξῃ κατηγορηματικῶς τὸ ζήτημα, νὰ προσπαθήσῃ νὰ μαντεύσῃ ἐκ τῶν λόγων του πῶς θὰ ἀπεδέχετο αἴτησιν γάμου. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην διῆλθε πλησίον μικρᾶς τεχνητῆς λίμνης, θεώμενος τοὺς ἰχθῦς ἀναπηδῶντας ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου· μεταμελόμενος διὰ τὸ διάβημά του καὶ βλέπων ἤδη τὸ μέλλον ἐκτεινόμενον ζοφερὸν ἐνώπιόν του.

Τὴν ἑσπέραν, ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ στρατῶνος, ὁ ταγματάρχης λαβὼν αὐτὸν κατ' ἰδίαν, τῷ εἶπεν ἀποφασιστικῶς:

— Εἶδα τὸν συνταγματάρχην ... Μὲ ἐδέχθη ἐξαίρετα καὶ ἰδοὺ τί μοῦ ἀπήντησεν: «Ὁ προστατευόμενός σου δὲν ἔχει λεπτόν, ἡ κόρη μου δὲν ἔχει προῖκα. Τί θέλει νὰ ὑπανδρεύσωμεν τὴν πεῖναν καὶ τὴν δίψαν; .. ». Καὶ ἔχει δίκαιον, νὰ σοῦ εἰπῶ. Λησμόνησε ἐντελῶς τὸ κορίτσι. Ἐὰν λυπῆσαι δὲ προσπάθησε νὰ παρηγορηθῇς μὲ τὴν *θεωρίαν*.

Ὁ ὑπολοχαγὸς ηὐχαρίστησε τὸν ταγματάρχην, ἀλλὰ δὲν προσεπάθησε νὰ παρηγορηθῇ. Ἐπειδὴ δὲ ἐζητοῦντο ἀξιωματικοὶ ὅπως ἀποσταλῶσιν εἰς τὸ Τογκῖνον, ὑπέβαλε τὴν αἴτησίν του καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ἐπεβιβάζετο ἐν Βρέστῃ. Ἐνῷ δ' αὐτός, μὲ τὴν καρδίαν τετρωμένην, ἔφευγε τῆς Γαλλίας, φερόμενος ἐπὶ τῶν ὀγκωδῶν τοῦ πελάγους κυμάτων, ἡ νεᾶνις, φαιδρὰ καὶ ἀμέριμνος, ἐξηκολούθει νὰ χορεύῃ ἐν φωτὶ καὶ ἄνθεσιν, ὑπὸ τοὺς μεθυστικοὺς ἤχους τῆς ὀρχήστρας.

Β'

Δύο ἔτη παρῆλθον. Ὁ στρατηγὸς ἐδέχετο πάντοτε ἐν τῷ περικαλλεῖ αὐτοῦ μεγάρῳ. Ἀλλ' ἡ θελκτικὴ νεᾶνις, ἥτις ἄλλοτε δὲν ἔλειπεν ἀπὸ καμμίαν τῶν λαμπρῶν τούτων στρατιωτικῶν ἑορτῶν, δὲν παρίστατο πλέον εἰς αὐτάς. Ὁ πατήρ της ἀπέθανεν, ἐνῷ ἐπρόκειτο νὰ λάβῃ τοὺς ἀστέρας τοῦ στρατηγοῦ. Τὸν ἄνετον καὶ φιλοτερπῆ βίον τῶν δύο γυναικῶν διεδέχθη ζωὴ σκυθρωπὴ καὶ στενοχωρημένη. Ὅλοι οἱ λαμποκοποῦντες ἀξιωματικοί, οἵτινες τόσον ἀβρῶς ἐξεδήλουν τὰ αἰσθήματά των ἀπεμακρύνθησαν, μετὰ τῆς εὐθυμίας καὶ τῶν διασκεδάσεων. Εἶχε καὶ ὁ νέος συνταγματάρχης σύζυγον καὶ θυγατέρα. Πρὸς ταύτας, νέας ἀνάσσας, αἱ φιλοφρονήσεις, οἱ ἀκκισμοί· πρὸς τοὺς ἄρχοντας τῆς χθὲς ψυχρὸς χαιρετισμὸς καθ' ὁδὸν καὶ εἶτα ἐσπευσμένη ἀπομάκρυνσις.

Ἡ ὀρφανὴ καὶ ἡ χήρα ἀντήλλασσον πικρὸν μειδίαμα καὶ ἐξηκολούθουν τὸν δρόμον των. Μετέβαινον εἰς τὸν κῆπον, ἀπολαύουσαι, παρὰ τὴν μαλακὴν πόαν, τὴν γλυκύτητα τοῦ φθινοπωρινοῦ ἡλίου, ὅστις ἐχρύσιζε τὰ ἀγάλματα καὶ ἐκιτρίνιζε τὰ φύλλα τῶν καστανεῶν. Ἐκάθηντο σκυθρωπαί, περιβεβλημέναι τὰς πενθίμους αὐτῶν ἐσθῆτας καὶ ἐν τοῖς ἤχοις τῆς στρατιωτικῆς μουσικῆς ἀνεύρισκον μακρυνήν τινα ἀνάμνησιν τῆς οἰχομένης εὐτυχίας των. Ἐνόμιζον ὅτι οὐδὲν μετεβλήθη ἐν τῷ βίῳ των

Digitized by Google

καὶ ἀνέμενον σχεδὸν νὰ ἀκούσωσιν ὄπισθέν των τὴν τραχεῖαν καὶ ἠχηρὰν φωνὴν τοῦ συνταγματάρχου λέγοντος. «Καλημέρασας, σήμερα παίζει ἡ μουσικὴ τοῦ ἄλλου συντάγματος, ἡ ὁποία δὲν εἶνε ὅσον ἡ ἰδική μας καλή.»

Ἀλλὰ ἠκούοντο μόναι αἱ φωναὶ τῶν ἐπὶ τῆς ἄμμου παιζόντων παιδίων. Ἡ μήτηρ δ' ἀναστενάζουσα, προσεπάθει νὰ ἀναγνώσῃ τὰς ἐφημερίδας διὰ μέσου τῶν ἐκ τῶν δακρύων θολουμένων διόπτρων της, ἐνῷ ἡ κόρη ἔρριπτε λαθραίως μελαγχολικὸν βλέμμα ἐπὶ τῶν ἀρχαίων αὐτῆς χορευτῶν, οἵτινες δὲν τὴν ἀνεγνώριζον πλέον. Ἦτο ἤδη περίπου εἰκοσιπενταέτις, καὶ ἡ καλλονὴ αὐτῆς, λεπτυνθεῖσα ὑπὸ τῆς θλίψεως, προσέλαβε χάριν ἐπιβλητικωτέραν. Ὡμοίαζε πρὸς ἄνθος, τὸ ὁποῖον ἡ θύελλα ἐδρόσισε καὶ ἐξήγνισε. Εἶχεν ἀποβάλει πλέον τὰς ἀτιθάσσους ἐκείνας ὁρμάς, αἵτινες προσέδιδον αὐτῇ ἦθος ἐκκεντρικὸν καὶ ἀνήσυχον. Σοβαρὰ καὶ γλυκεῖα, ἐφαίνετο ὅτι ἀπέτιε νῦν τὰς ἀπολαύσεις τοῦ φαιδροῦ αὐτῆς παρελθόντος.

Ἡμέραν τινά, εἰς τὴν μουσικήν, μεταξὺ τῶν ἀξιωματικῶν, οἵτινες περιεπάτων καπνίζοντες, συνομιλοῦντες, γελῶντες, νέα μορφὴ εἵλκυσε ζωηρῶς τὴν προσοχήν της. Ἀκαριαίως ἐπαναβλέπει ἐνώπιόν της τοὺς χοροὺς τοῦ στρατηγοῦ καὶ τὸν ἄτολμον ἐραστήν της, καταβροχθίζοντα αὐτὴν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἀπό τινος γωνίας. Στρεφομένη δὲ πρὸς τὴν μητέρα της λέγει :

— Μητέρα... κύτταξε ὁ ὑπολοχαγός !...

Τὴν εἶχε καὶ αὐτὸς ἴδῃ, διότι καταλείπων τοὺς συντρόφους του, μὲ τὸ πηλίκιον ἀνὰ χεῖρας, προέβαινε πρὸς τὰς δύο γυναῖκας. Ἡ γηραιὰ μήτηρ συνέπτυξεν ἐν σπουδῇ τὰς ἐφημερίδας καὶ ἀποσύρουσα αὐτὰς ἐκ τοῦ ἔμπροσθέν της εὑρισκομένου καθίσματος, ἔτεινε αὐτὸ πρὸς τὸν ἀξιωματικὸν εὐμενῶς μειδιῶσα.

— Πῶς σεῖς εἶσθε, ὑπολοχαγέ !... Πόσος καιρὸς ἐπέρασε... Χαίρομεν πολὺ ὅτι σᾶς ἐπαναβλέπομεν... Μὲ συγχωρεῖτε ὅμως· σᾶς καλῶ ὑπολοχαγόν, ἐνῷ βλέπω ὅτι εἰς τὴν χειρίδα σας φέρετε καὶ τρίτον σειρήτιον...

Ὁ ἀξιωματικὸς ἐρυθριῶν διηγήθη, ὅτι μετὰ ἑξάμηνον ἐμπόλεμον ὑπηρεσίαν, προήχθη εἰς ὑπολοχαγόν, κατόπιν τῆς ἐν Νάμ-Δὶμ μάχης. Ἐχήρευον τόσαι θέσεις !... Ἔπειτα ἐκλείσθη μὲ τὸν ταγματάρχην Δομινὲ εἰς τὸ Τουέν-Κάν... Φοβερὰ πολιορκία, πέντε ἑβδομάδων, καθ' ἃς ἀγρύπνως ἔπρεπε νὰ ἀποκρούωσι τὰς ἐμμανεῖς ἐφόδους τοῦ σινικοῦ στρατοῦ, ἀδιακόπως πλήττοντος διὰ τῶν ἀνθρωπίνων αὐτοῦ κυμάτων τὰ ἠρειπωμένα τείχη τοῦ φρουρίου.. Ἐπληγώθη τὴν τελευταίαν ἡμέραν, ἐν ἀποφασιστικῇ τινι ἐφόδῳ, ἐνῷ μακρόθεν δεσπόζουσα τῶν ἰαχῶν τῶν κιτρινοχρόων βαρβαρικῶν ὀρδῶν ἠκούετο ἡ γαλλικὴ σάλπιγξ, σημαίνουσα τὴν ἐπερχομένην λύτρωσιν. Τί στιγμὴ μέθης! Εἶδε τὸν ἐχθρὸν φεύγοντα καὶ τὴν τρίχρουν σημαίαν ἐπιφαινομένην, ἔπεσε δ' ἄνευ θλίψεως, ἀφοῦ ἡ νίκη ἔστεψε τὰ γαλλικὰ ὅπλα. Ἡ κατάστασίς του ἐθεωρήθη τόσον σοβαρά, ὥστε, παρασημοφορηθείς, διετάχθη νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Γαλλίαν. Κατὰ τὸν διάπλουν, ἐθεραπεύθη σχεδὸν ἐντελῶς, ἅμα δὲ φθάσας συμπεριελήφθη κατ' ἐκλογὴν ἐντῷ πίνακι τῶν ὑποψηφίων ταγματαρχῶν.

Αἱ δύο γυναῖκες ἐσιώπων. Ἡ μήτηρ, ἐν τῇ ἐμπειρίᾳ αὐτῆς περὶ τῶν στρατιωτικῶν πραγμάτων ἐσκέπτετο ὅτι ὁ νεαρὸς ἀξιωματικὸς εἶχεν ὑπερβῇ δέκα ἔτη κατὰ τὴν ἀρχαιότητα τοὺς συναδέλφους του. Ἡ κόρη ἐξήταζε τὸν νέον καὶ εὕρισκεν αὐτὸν λίαν ἠλλοιωμένον, μὲ τὴν ὠχρὰν καὶ ἰσχνὴν μορφήν του, ἥτις προσέδιδεν αὐτῷ εἰς ἄκρον διακεκριμένον ἦθος. Πῶς ἐπεριφρόνησαν τὸν ἀνδρεῖον τοῦτον στρατιώτην, ὅστις, πληρώσας μὲ τὸ αἷμά του ἕκαστον τῶν βαθμῶν του, ἐπανήρχετο, ἔχων ἀσφαλὲς τὸ μέλλον;

Καὶ ἐκεῖνος δὲ τὴν παρετήρει Ἡ σοβαρὰ καὶ σύννους αὕτη νεάνις ἦτο ἡ φιλοτάραχος καὶ ζωηρὰ κόρη τῶν αἰθουσῶν, ἣν εἶχε γνωρίσει ἄλλοτε ; Γυνὴ ἄλλη ἀπεκαλύπτετο εἰς αὐτόν, ἑκατοντάκις γοητευτικωτέρα ἐν τῇ θελκτικῇ καὶ ἀνησύχῳ αὐτῆς μελαγχολίᾳ. Ἄλλοτε τὸν εἶχε γοητεύσει, σήμερον τὸν ἐμάγευεν. Οὕτω τὴν ὠνειροπόλησεν. Ἦτο αὐτή. Πάντοτε ὡραία καὶ χιλιάκις ἀγαθωτέρα. Οἱ ὀφθαλμοί των συνηντήθησαν, ἡ νεάνις δὲ τοιαύτην ἔκφρασιν λατρείας διέκρινεν ἐν τοῖς τοῦ ἀξιωματικοῦ, ὥστε ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον μετά τινος ἀμηχανίας. Ἐπελθούσης τῆς ἑσπέρας, αἱ δύο γυναῖκες ἠγέρθησαν καὶ ὁ ἀξιωματικός, μὴ δυνάμενος νὰ ἀποχωρισθῇ αὐτῶν, τὰς συνώδευσε μέχρι τῆς οἰκίας των.

Τὴν ἐπιοῦσαν συνήντησεν αὐτὰς ἐκ νέου εἰς τὴν μουσικήν, καὶ οὕτω καθεξῆς ἐπὶ συνεχεῖς ἡμέρας. Ἐκάθητο παρὰ τὴν νεάνιδα καὶ ἐνῷ ἡ μήτηρ ἀνεγίνωσκε τὰς ἐφημερίδας συνωμίλουν, ἀνεξάντλητοι καὶ ἐν τούτοις οὐδὲν σημαντικὸν λέγοντες. Τὸ φθινόπωρον ἐπροχώρει, τὰ κιτρινισμένα φύλλα ἐκάλυπτον τὸ ἔδαφος καὶ δὲν ἠδύνατό τις, ἕνεκα τοῦ ψύχους, νὰ μένῃ πλέον καθήμενος ἐν τῷ ὑπαίθρῳ. Περιεπάτουν λοιπὸν διὰ τῶν ἐρήμων τοῦ παραδείσου δενδροστοιχιῶν. Ὁ λοχαγὸς καὶ ἡ νεάνις ἐβάδιζον λιγυρῶς καὶ τρυφερῶς, ὁ εἷς παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ ἄλλου.

Ὁ Δεκέμβριος διῆλθεν οὕτως ἐν οἰκειότητι σχέσεων, ἥτις ὁσημέραι καθίστατο γλυκυτέρα. Ἀλλ' ὁ λοχαγὸς ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐφαίνετο τεταραγμένος, νευρικός. Ἐν ἐρωτικῇ ἐξάψει ἡμέραν τινα συνέθλιψε τὸν βραχίονα τῆς νεάνιδος ἐπὶ τοῦ στήθους του, οἱ ὀφθαλμοί του ἀπήστραψαν, ἐκείνη δ' ἐνόμιζεν ὅτι θὰ τῇ ψιθυρίσῃ :

Digitized by Google

«Σὲ λατρεύω!» Ἀλλ' ἐσιώπησε, μελαγχολήσας ὀλίγον. Ἡ ταραχή του ηὔξανεν, ὅσον μᾶλλον προσήγγιζεν ἡ πρώτη τοῦ ἔτους Μετέβαινε συχνάκις εἰς Παρισίους, ἐμερίμνα δ' ὀλιγώτερον περὶ τῶν δύο γυναικῶν. Ὑπόκωφος ἀνησυχία κατεῖχεν αὐτόν. Ἠπατῶντο ἆρά γε, ἢ τοὺς προητοίμαζεν ἔκπληξίν τινα;

Τὴν 31 Δεκεμβρίου δὲν εἶχε φανῆ ἀκόμη μέχρι τῆς ἕκτης μετὰ μεσημβρίαν. Ἡ χήρα ἀνεγίνωσκε τὴν ἑσπερινὴν ἐφημερίδα της, ἐν ᾗ ἐδημοσιεύοντο οἱ στρατιωτικοὶ προβιβασμοί. Αἴφνης ἔγεινε περιπόρφυρος καὶ ἀνέκραξεν:

— Ἐπροβιβάσθη! ἔγεινε ταγματάρχης!

Ταυτοχρόνως βήματα ἐσπευσμένα ἠκούσθησαν, ἡ θύρα ἤνοιξε καὶ ὁ ἀνυπομόνως ἀναμενόμενος εἰσῆλθεν. Ἐμειδία, εἰς ἄκρον συγκεκινημένος, μειδιῶν δ' ἔστη πρὸ τῶν δύο γυναικῶν. Ἡ γηραιὰ μήτηρ ἤνοιξε τὰς ἀγκάλας της:

— Παιδί μου... τώρα ἐννοῶ τί εἶχες!

Ἀλλ' ὁ ἀξιωματικός, στρεφόμενος πρὸς τὴν νεάνιδα μετὰ τρυφερᾶς ὑπερηφανείας:

— Δεσποινίς, ἔχω νὰ σᾶς προσφέρω σήμερον ἐλπίδα μέλλοντος ἀσφαλοῦς· σᾶς ἀγαπῶ, μὲ δέχεσθε ὡς σύζυγον;

Ἡ νεάνις ὠχρίασεν, ἐνθυμουμένη τὴν πρώτην ἄρνησιν καὶ ἀναλογιζομένη τί ὁ ἀνδρεῖος οὗτος ἀξιωματικὸς ἔπραξεν ὅπως καταστῇ ἄξιος τῆς εὐτυχίας του, ἔτεινεν αὐτῷ τὴν χεῖρα καὶ στηρίζουσα τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ ὤμου, προσκολλῶσα δὲ τὰ χείλη ἐπὶ τῆς τραχείας ἐπιφανείας τῶν τοσοῦτον γενναίως κερδηθέντων σειρητίων τοῦ ταγματάρχου, ἔκλαυσε γλυκύτατα δάκρυα χαρᾶς!

(Georges Ohnet)

Δ. Κ.

ΑΙ ΗΝΩΜΕΝΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.)

Τοιαύτη δὲ ἦτο ἡ καθολικότης τοῦ δημοσίου φρονήματος περὶ Ἑλλάδος, ὥστε ὁ πρόεδρος Monroe ἐν τῷ διηγήματι αὐτοῦ πρὸς τὴν Δίαιταν τῇ 20 Νοεμβρίου 1823 εἶπε· «Ἰσχυρὰ ἐλπὶς ὑφίσταται ἀπὸ μακροῦ, στηριζομένη εἰς τὴν ἡρωϊκὴν ἀντίστασιν τῶν Ἑλλήνων, ὅτι θὰ ἐπιτύχωσιν ἐν τῷ ἀγῶνί των καὶ θὰ καταλάβωσι θέσιν ἰσότιμον μεταξὺ τῶν ἐθνῶν τοῦ κόσμου. Πιστεύεται, ὅτι ὅλος ὁ πεπολιτισμένος κόσμος ἐπιδεικνύει μέγιστον ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας των. Εἰ καὶ οὐδεμία δύναμις ἐκηρύχθη ὑπὲρ αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ οὐδεμία, ὡς μανθάνομεν, μετέσχε τοῦ ἀγῶνος ἐναντίον αὐτῶν. Ὁ ἀγὼν αὐτῶν καὶ τὸ ὄνομά των ἐπροστάτευσεν αὐτοὺς ἀπὸ κινδύνων, οἵτινες πρότερον ἤθελον καταβάλει πάντα ἄλλον λαόν. Οἱ συνήθεις ὑπολογισμοὶ συμφερόντων καὶ ἐπικτήσεως μετ' ἐπιθυμίας προσαρτήσεων, αἵτινες ἀναμιγνύονται πολλάκις εἰς τὴν πολιτείαν τῶν ἐθνῶν, φαίνεται ὅτι δὲν ἐπέδρασαν ἐπὶ τὴν τύχην αὐτῶν. Ἐκ τῶν γεγονότων, ἅτινα περιῆλθον εἰς γνῶσιν ἡμῶν, ἔχομεν λόγους νὰ πιστεύωμεν, ὅτι οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν ἀπώλεσαν διὰ παντὸς πᾶσαν ἐπ' αὐτῶν κυριαρχίαν καὶ ὅτι ἡ Ἑλλὰς θὰ καταστῇ ἔθνος ἀνεξάρτητον. Τὸ δὲ νὰ τύχῃ τούτου εἶνε τὸ ἀντικείμενον τῶν θερμοτάτων ἡμῶν εὐχῶν».

Τῇ δὲ 17 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ὑπεβάλλετο εἰς τὴν κυβέρνησιν ὑπόμνημα παρὰ τῶν πολιτῶν τῆς Νέας Ὑόρκης. Ἐν τούτῳ οὗτοι ἐξέφραζον τὴν πεποίθησιν αὐτῶν, «ὅτι ὁ ἑλληνικὸς ἀγὼν οὐ μόνον ἐδικαιοῦτο νὰ τύχῃ τῶν ἀγαθῶν εὐχῶν τῆς ἀμερικανικῆς χώρας, ἀλλὰ καὶ ἐφ' ὅσον τοῦτο συνεβιβάζετο πρὸς τὰς βλέψεις τῆς κυβερνήσεως, πάσης δυνατῆς ἐπικουρίας.» Τὸ ὑπόμνημα ἐπερατοῦτο διὰ μνείας «τῆς ἐξ ἴσου ὀλεθρίας εἰς τὴν ἐλευθερίαν, τὴν παιδείαν καὶ τὴν εὐπρέπειαν βαρβαρικῆς κυριαρχίας τῶν Τούρκων, ὑπὸ τὴν ὁποίαν οἱ Ἕλληνες ἐπὶ αἰῶνας ἐτυραννήθησαν σκληρότατα» κατ' ἀντίθεσιν «πρὸς τὸν νοήμονα, ἐπιχειρηματικόν, ἐλεύθερον καὶ ἐμπορικὸν χαρακτῆρα τῶν Ἑλλήνων, τὴν γλῶσσαν αὐτῶν, τὴν φιλολογίαν, τὴν θρησκείαν καὶ τὴν ἔνδοξον ἱστορίαν».

Ἀπαντῶν δὲ εἰς ἐπερώτησιν τῆς Διαίτης ὁ πρόεδρος Monroe καὶ ὁ ὑπ' αὐτὸν γραμματεὺς τῆς ἐπικρατείας Ἰωάννης Quincy Adams, ὑπέβαλεν ἔγγραφα περιέχοντα ἰδιάζον ἐνδιαφέρον καὶ περιλαμβάνοντα ἀλληλογραφίαν μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Ἀμερικανῶν πολιτευομένων μετὰ πληροφοριῶν περὶ τῆς προόδου τοῦ πολέμου καὶ στατιστικῶν περὶ τῶν γεωγραφικῶν διαιρέσεων τῆς Ἑλλάδος, τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς, τῶν προϊόντων καὶ τῶν πόρων.

Ἐν δέ τινι ἐγγράφῳ, δι' οὗ ἀπαντᾷ ὁ Adams εἰς τὸν ἐν Λονδίνῳ Ἀμερικανὸν πρεσβευτήν, διαπέμποντα τὴν ἐπίκλησιν τῶν Ἑλλήνων περὶ ἀναγνωρίσεως τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτῶν παρὰ τῆς ἀμερικανικῆς κυβερνήσεως, ἔγραφεν· «Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι ἠδύναντο νὰ βοηθήσωσι τοὺς Ἕλληνας μόνον διὰ τῆς ὑπὲρ αὐτῶν διαθέσεως μέρους τῆς δημοσίας αὐτῶν δυνάμεως ἢ τῆς δημοσίας αὐτῶν εἰσπράξεως, τοῦτο δὲ ἠδύνατο νὰ φέρῃ αὐτὰς εἰς πόλεμον πρὸς τὴν ὀθωμανικὴν πύλην καὶ ἴσως πρὸς ὅλας τὰς βαρβάρους δυνάμεις. Ἀλλά, ὡς γνωρίζετε, ἡ τοιαύτη διάθεσις τῆς δυνάμεως ἢ τοῦ δημοσίου ταμείου κατὰ τὸ ἡμέτερον πολίτευμα δὲν εἶνε

Digitized by Google

δικαίωμα τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας;... Ἀλλ ὅμως διατηροῦμεν φιλικωτάτας σχέσεις πρὸς τοὺς Ἕλληνας, καὶ εἴμεθα εἰλικρινῶς διατεθειμένοι νὰ παράσχωμεν εἰς αὐτοὺς οἱανδήποτε ὑπηρεσίαν δυναμένην νὰ συμβιβασθῇ πρὸς τὴν ἡμετέραν οὐδετερότητα, θέλομεν δὲ χαρῇ μανθάνοντες ἀπὸ χρόνου εἰς χρόνον τὴν ἐνεστῶσαν θέσιν τοῦ ἀγῶνός των ὑπό τε πολιτικὴν καὶ στρατιωτικὴν ἔποψιν.»

Ἐπ' ἴσης δ' ἔγεινεν ἔκκλησις πρὸς τὴν κυβέρνησιν ὑπὸ τῆς Νοτίας Καρολίνης, συνηγορούσης ὑπὲρ τῆς ἀναγνωρίσεως τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐξεφράζετο δ' ἐν αὐτῇ τὸ βαθὺ ἐνδιαφέρον τοῦ λαοῦ τῆς πολιτείας ἐκείνης «ὑπὲρ τοῦ εὐγενοῦς καὶ πατριωτικοῦ ἀγῶνος τῶν νέων Ἑλλήνων πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς ἱερᾶς γῆς τοῦ Λεωνίδου καὶ τοῦ Σωκράτους ἀπὸ τοῦ ποδὸς τοῦ ἀπίστου καὶ βαρβάρου.»

Τῇ δὲ 24 Δεκεμβρίου 1824 μακρὸν καὶ ἔντονον ὑπόμνημα ὑπεβάλλετο εἰς τὴν Δίαιταν ὑπὸ τῶν πολιτῶν τῆς Βοστῶνος ὑπὲρ τοῦ λαοῦ τῆς Ἑλλάδος. Ἀφορῶντες οἱ συντάκται τοῦ ὑπομνήματος εἰς τὰς σαφῶς καθωρισμένας ὑποχρεώσεις τῆς κυβερνήσεως πρὸς τήρησιν αὐστηρᾶς οὐδετερότητας καθ' ὅλους ἐν γένει τοὺς ἐξωτερικοὺς πολέμους, δὲν ὑπέβαλον μὲν ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ἔκκλησιν περὶ ἀναγνωρίσεως τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας, ἀλλ' ἐξέφρασαν «τὴν ἔνθερμον εὐχήν, ὅπως ἡ, καθ' ἃ βλέπουσι μετ' εὐχαριστήσεως, γενικὴ καθ' ὅλας τὰς ἡνωμένας πολιτείας ὀργὴ καὶ φρίκη ἐπὶ τῷ τρόπῳ, καθ' ὃν ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις διεξάγει τὸν κατὰ τῆς Ἑλλάδος πόλεμον, κηρυχθῇ ἐπιφανῶς ἐνώπιον τοῦ κόσμου, καὶ ὅπως καὶ ἄλλα πεπολιτισμένα καὶ χριστιανικὰ ἔθνη κληθῶσι νὰ συμμετάσχωσιν ἐπισήμου διαμαρτυρήσεως κατὰ τοιαύτης βαρβάρου καὶ ἀπανθρώπου ὠμότητος. Ἡ μετὰ τὴν σφαγὴν τῶν συζύγων πατέρων ἀπεμπόλησις τεσσαρακοντακισχιλίων γυναικῶν καὶ παίδων ἐν δημοσίοις πρατηρίοις κατενώπιον τῆς χριστιανικῆς Εὐρώπης καὶ ἄνευ μιᾶς λέξεως διαμαρτυρήσεως παρὰ τῶν περιοίκων λαῶν εἶνε πρᾶξις ἐπονείδιστος διὰ τὸν αἰῶνα καθ' ὃν ζῶμεν.»

Πάντα δὲ ταῦτα τὰ ὑπομνήματα ὑπεγράφησαν ὑπὸ τῶν ἐπισημοτάτων καὶ ἰσχυροτάτων πολιτειῶν καὶ πόλεων ἐξ ὧν προήρχοντο. Τὰ δ' αἰσθήματα, ἐξ ὧν προεκλήθησαν, ὑπεστηρίχθησαν μετὰ σθένους καὶ εὐγενείας ἔν τε τῇ Διαίτῃ καὶ ἐκτὸς αὐτῆς ὑπὸ τῶν ἰσχυροτάτων ῥητόρων καὶ συγγραφέων τῆς ἡμέρας. Μόνον δ' ἕνεκα ἐλλείψεως χώρου αἱ εὔγλωττοι αὗται ἐκκλήσεις δὲν δημοσιεύονται ἐνταῦθα ὁλόκληροι.

Ἀναφερόμενος εἰς τὴν περὶ Ἑλλάδος ὑπόμνησιν ἐν τῷ τοῦ προέδρου Monroe ἐνιαυσίῳ διαγγέλματι ὁ Δανιὴλ Webster προέτεινεν εἰς τὴν βουλὴν τῶν ἀντιπροσώπων τὸ ἑξῆς ψήφισμα. «Ψηφίζεται ὅπως ληφθῇ διὰ νόμου πρόνοια περὶ καταβολῆς τῆς δαπάνης τῆς ἀναγκαίας πρὸς διορισμὸν πράκτορος ἢ ἐπιτροπῆς ἐν Ἑλλάδι, ἂν ὁ πρόεδρος κρίνῃ ἁρμόδιον νὰ προβῇ εἰς τοιοῦτον διορισμόν.»

Τὸ τοιοῦτον ἦτο τολμηρὸν διάβημα ἐν σχέσει πρὸς τὰς κρατούσας ἰδέας περὶ τῆς κατ' ἀρχὴν ἀποφυγῆς περιπλόκων συμμαχιῶν μετὰ ξένων δυνάμεων. Πρὸς δὲ τούτοις ὁ Webster ᾐσθάνθη τὴν ἀνάγκην νὰ χαράξῃ γραμμὴν μεταξὺ «τῆς θερμότητος καὶ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ὅστις κατέλαβεν ἐμφανῶς τὴν χώραν» ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, καὶ τοῦ δικαιώματος τοῦ νὰ ἐκφράσωμεν τὴν ἡμετέραν ἀποστροφὴν πρὸς τὴν ξενικὴν κατάκτησιν. Παρεδέχθη δέ, ὅτι ἂν «λαϊκὴ εὐγλωττία», ἐμπνεομένη ἐκ τῶν ἀναμνήσεων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος καὶ τῶν περὶ φιλανθρωπίας ἀξιώσεων τῆς νέας Ἑλλάδος, ἐξησκεῖτο ἐν ἐκείνῳ τῷ χώρῳ, «ἤθελεν αὕτη κινήσει τοὺς λίθους τοῦ κοινοβουλίου.» «Αὐτὸ τὸ οἰκοδόμημα ἐν ᾧ συνεδριάζομεν, οἱ εὔρυθμοι οὗτοι κίονες, ἡ περίκοσμος αὕτη ἀρχιτεκτονική, ταῦτα πάντα ὑπομιμνήσκουσιν ἡμᾶς ὅτι ὑπῆρξεν Ἑλλὰς καὶ ὅτι ἡμεῖς, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι, χρεωστοῦμεν εἰς αὐτὴν τὰ μέγιστα. Ἀλλὰ δὲν ὑπέβαλον τὴν ἐμὴν πρότασιν ἐν τῇ κενῇ ἐλπίδι νὰ ἀποπληρώσωμεν μέρος τι τῆς ἐπὶ αἰῶνας ἐπισωρευθείσης ταύτης ὀφειλῆς ἡμῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τὸ ἀντικείμενόν μου εἶνε ἐγγύτερον καὶ πολὺ πλέον ἄμεσον. Ἐπιθυμῶ νὰ λάβω εὐκαιρίαν ἀπὸ τοῦ ἀγῶνος λαοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ γενναίου, πολεμοῦντος ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς χριστιανωσύνης, ὅπως ἐπισύρω τὴν προσοχὴν τῆς Βουλῆς εἰς τὰς περιπετείας αἵτινες, συμπαρομαρτοῦσι εἰς τοῦτον τὸν ἀγῶνα καὶ εἰς τὰς ἀρχάς, αἵτινες φαίνονται διέπουσαι τὴν πρὸς αὐτὸν στάσιν τῶν μεγάλων κρατῶν τῆς Εὐρώπης καὶ εἰς τὰ ἀποτελέσματα καὶ τὰς συνεπείας τῶν ἀρχῶν τούτων ὡς πρὸς τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν ἐθνῶν καὶ ἰδίως ὡς πρὸς τοὺς θεσμοὺς κυβερνήσεων ἐλευθέρων. Πρόκειται περὶ τῆς Ἑλλάδος τῆς σήμερον, ἀγωνιζομένης ἐναντίον φοβερῶν ἀμφιλογιῶν ὑπὲρ τῆς ἰδίας αὐτῆς ὑπάρξεως καὶ ὑπὲρ τῶν κοινῶν δικαιωμάτων τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Καὶ ὅμως ἐπειδὴ οὐδέποτε εἶνε δυσχερὲς τὸ ἀπαγγέλλειν καθημαξευμένας παρατηρήσεις καὶ ἀφοριστικὰς κοινοτοπίας, γνωρίζω, ὅτι καὶ ἐν τῇ προκειμένῃ περιστάσει θὰ εἶνε εὔκολον νὰ μοὶ ὑπενθυμίσῃ τις τὴν σύνεσιν τὴν ἐπιβάλλουσαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν φροντίδα περὶ τῶν ἰδίων ἑαυτῶν πραγμάτων καὶ παροτρύνουσαν αὐτοὺς ἀντὶ τῆς ἀναζητήσεως παραβόλων ἐπιχειρήσεων ἐν τῇ ξένῃ τὴν ἐγκατάλειψιν τῶν ἀλλοτρίων εἰς αὐτοὺς ἐκείνους περὶ ὧν πρόκειται. Θὰ εἶνε εὔκολον νὰ καλέσῃ τις

τοιοῦτον ψήφισμα, ὁποῖον προτείνω, δογκιχωτικόν, ἀπόρροιαν πνεύματος σταυροφορικοῦ καὶ προπαγανδικοῦ. Πάντα ταῦτα καὶ πλείονα ἀκόμη δύνανται νὰ ῥηθῶσιν εὐκόλως, ἀλλὰ πάντα ταῦτα καὶ πλείονα ἀκόμη δὲν ἐπιτρέπεται νὰ δώσωσιν εἰς τὴν συζήτησιν ταύτην χαρακτῆρα τοιοῦτον πρὶν ἢ ἀποδειχθῇ ἐκεῖνο ὅπερ αὕτη ἀποδέχεται ὡς ὡμολογούμενον. Ἀλλὰ κατὰ τὴν γνώμην μου τοῦτο δὲν δύναται νὰ δειχθῇ. Κατὰ δὲ τὴν ἐμὴν κρίσιν ἡ ὑπόθεσις εἶνε ἐνδιαφέρουσα διὰ τὸν λαὸν καὶ τὴν κυβέρνησιν τῆς ἡμετέρας χώρας, καὶ προκαλούμεθα ἕνεκα λόγων σοβαρωτάτων καὶ σπουδαιοτάτων νὰ ἐκφράσωμεν τὰς περὶ αὐτῆς ἡμετέρας γνώμας. Οἱ δὲ λόγοι οὗτοι, νομίζω, ἐκπηγάζουσιν ἐκ συναισθήσεως τοῦ ἡμετέρου καθήκοντος, τοῦ ἡμετέρου χαρακτῆρος καὶ τῶν ἰδίων ἡμῶν συμφερόντων. Ἐπιθυμῶ δὲ νὰ πραγματευθῶ τὸ προκείμενον θέμα ἐπὶ τοιούτων βάσεων αὐτόχρημα ἀμερικανικῶν.»

Ἡ ἀγόρευσις ὑπῆρξε μακρά, καὶ ἐξέθηκεν ὁλοσχερῶς τὴν πολιτικὴν κατάστασιν τῆς Εὐρώπης ἐν σχέσει πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς ἐγωϊστικὰς σκέψεις, αἵτινες παρῆγον τὰς δυνάμεις εἰς ἀντίδρασιν πρὸς τοὺς ἀγῶνας παντὸς λαοῦ τοὺς δυναμένους νὰ μεταβάλωσι τὴν κυβέρνησιν αὐτῶν ἢ τὰς πολιτικὰς αὐτῶν σχέσεις.

«Περαίνω τὸν λόγον, Κύριοι, ἐπαναλαμβάνων, ὅτι ἀντικείμενον τοῦ ψηφίσματος τούτου εἶνε τὸ νὰ ἐπωφεληθῶμεν ἐκ τῆς ἐνδιαφερούσης περιστάσεως τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ὅπως διαμαρτυρηθῶμεν καὶ πάλιν κατὰ τῶν δογμάτων τῶν συμμάχων δυνάμεων, ὁποῖα ἐθεμελιώθησαν κατ' ἀρχὴν καὶ ὁποῖα ἐφαρμόζονται ἐν τῇ πράξει. Εὑρίσκω δ' ἐπ' ἴσης δίκαιον, Κύριοι, νὰ μὴ δειχθῶμεν ἄκαιροι περὶ τὴν ἔκφρασιν τῆς ἡμετέρας προσοχῆς, καί, ἐφ' ὅσον τοῦτο εἶνε ἐφικτόν, περὶ τὴν ἐκδήλωσιν τῆς ἡμετέρας συμπαθείας πρὸς λαὸν μετὰ μακρὰν κατάθλιψιν νῦν ἀγωνιζόμενον. Δὲν εἶμαι ἐξ ἐκείνων οἵτινες ἐν μὲν τῇ ὥρᾳ ἐσχάτου κινδύνου ἤθελον ἀπόσχει νὰ παρέξωσιν ἐνθάρρυνσιν τοιαύτην ὁποία θὰ ἠδύνατο νὰ δοθῇ προσηκόντως καὶ νομίμως, παρερχομένης δὲ τῆς κρίσεως ἤθελον μετὰ τὴν ἐλευθέρωσιν καταπληρώσει τοὺς πολυτλήμονας φιλοφροσύνης καὶ θωπειῶν. Οἱ Ἕλληνες ἀπευθύνονται πρὸς τὸν πεπολιτισμένον κόσμον μετὰ πάθους, εἰς ὃ δὲν δυνάμεθα εὐκόλως νὰ ἀντιστῶμεν. Τὴν δὲ ἡμετέραν εὔνοιαν ἐπικαλοῦνται ἀπὸ ἀφορμῶν πολὺ μᾶλλον συγκινητικωτέρων ἢ ἐκεῖναι αἵτινες δύνανται ν' ἀπευθυνθῶσι πρὸς οἱονδήποτε ἄλλον λαόν. Ἐκτείνουσι τὰς χεῖράς των πρὸς τὰς χριστιανικὰς κοινότητας τῆς γῆς, ἱκετεύοντες αὐτὰς νὰ παράσχωσι πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ τέλους δεῖγμά τι συμπαθοῦς προσοχῆς ἐπ' ὀνόματι τῶν εὐγενῶς ὑπομιμνησκομένων προγόνων των, ἐπ' ὀνόματι τῶν ἐξηρημωμένων καὶ κατηρειπωμένων πόλεων καὶ χωρίων των, ἐπ' ὀνόματι τῶν παίδων καὶ τῶν γυναικῶν τῶν ἀπεμποληθεισῶν εἰς δουλείαν ἐπάρατον, ἐπ' ὀνόματι τοῦ αἵματός των, ὅπερ φαίνονται πρόθυμοι νὰ χύσωσι δίκην ὕδατος, ἐπ' ὀνόματι τῆς κοινῆς πίστεως καὶ τοῦ κοινοῦ θύματος τοῦ ἑνοῦντος ἅπαντας τοὺς χριστιανούς».

Καὶ ἡ μὲν πρότασις τοῦ Webster δὲν ἐπληροφορήθη. ἀλλ' ἡ ἀγόρευσις αὐτοῦ ἐτυπώθη καὶ ἔτυχεν εὐρείας διαδόσεως. Ὁ δὲ Webster ἐθεώρει αὐτὴν ὡς μίαν τῶν ἀρίστων του.

Ἐν δὲ τῇ γερουσίᾳ ὁ Ἐρρῖκος Clay, ἀντικρούων πολιτικὸν ἀντίπαλον, ὅστις ἕνεκα λόγων συνέσεως ἐθεώρει ἀκατάλληλον τὴν στιγμὴν πρὸς ἐπίσημον ἔκφρασιν συμπαθείας ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἀπέναντι τῆς μοναρχικῆς Εὐρώπης, ἐξεφώνησε μίαν τῶν χαρακτηριστικωτάτων καὶ δραστικωτάτων ἀγορεύσεών του. «Εἴμεθα τόσον ταπεινοί, τόσον εὐτελεῖς, τόσον διεφθαρμένοι, εἶπεν ὁ μέγας ῥήτωρ, ὥστε δὲν τολμῶμεν νὰ ἐκφράσωμεν τὰς συμπαθείας ἡμῶν πρὸς τὴν πάσχουσαν Ἑλλάδα, ὥστε δὲν δυνάμεθα ν' ἀρθρώσωμεν τὴν ἀποστροφὴν ἡμῶν πρὸς τὰς κτηνώδεις ὕβρεις, ὧν ὑπῆρξεν αἱμοσταγὲς θῦμα, ἐκ φόβου μὴ προσβάλωμεν μίαν ἢ πλείονας τῶν αὐτοκρατορικῶν Αὐτῶν ἢ βασιλικῶν μεγαλειοτήτων; Εἴμεθα τόσον φαῦλοι, τόσον ἀνελεύθεροι, τόσον οὐτιδανοί, ὥστε δὲν θέλομεν ν' ἀποπειραθῶμεν νὰ ἐκφράσωμεν τὴν φρίκην ἡμῶν, νὰ δηλώσωμεν τὴν ἀγανάκτησιν ἡμῶν πρὸς τὸν κτηνωδέστατον καὶ σκληρότατον τῶν πολέμων ὅστις ποτὲ ἐμόλυνε τὴν γῆν ἢ συνετάραξε τὸν Ὕψιστον, πρὸς τὰς θηριώδεις πράξεις στρατοῦ ἀγρίου καὶ μανιώδους, παροξυνομένου καὶ κατασπευδομένου ὑπὸ τοῦ κλήρου θρησκείας φανατικῆς καὶ ἔχθρας καὶ ἐντρυφῶντος εἰς ὅλας τὰς ἀκρατείας αἵματος καὶ σφαγῶν, εἰς ὧν καὶ μόνην τὴν λεπτομερῆ ἔκθεσιν ἡ καρδία συνταράσσεται καὶ κινεῖται εἰς βδελυγμίαν;.... Ὁποίαν ἐντύπωσιν θὰ παρῆγε, κ. πρόεδρε, ἐν ταῖς σελίσι τῆς ἱστορίας τοιαύτη τις ἔκθεσις οἵα ἡ ἑπομένη; «Κατὰ τὸν μῆνα Ἰανουάριον τοῦ σωτηρίου ἔτους 1824, ἐν ᾧ ἅπασα ἡ χριστιανικὴ Εὐρώπη ἐθεᾶτο μετὰ ψυχρᾶς καὶ ἀσυμπαθοῦς ἀδιαφορίας τὰ ἀνήκουστα δεινὰ καὶ τὴν ἀνέκφραστον κακοδαιμονίαν τῆς χριστιανικῆς Ἑλλάδος, πρότασίς τις ὑπεβλήθη εἰς τὴν Δίαιταν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ὀλίγου δεῖν τὴν μόνην, τὴν τελευταίαν, τὴν μεγίστην θεματοφύλακα φιλευσπλάγχνου ἐλπίδος καὶ ἐλευθερίας, τὴν ἀντιπροσωπεύουσαν γενναῖον ἔθνος περιλαμβάνον ἐν ἑκατομμύριον ἐλευθέρων πολιτῶν ἑτοίμων νὰ προστρέξωσιν εἰς τὰ ὅπλα καθ' ὃν χρόνον ὁ λαὸς τοῦ ἔθνους τούτου αὐτομάτως ἐξέφραζε τὰ βαθύτατά του

Digitized by Google

αἰσθήματα καὶ ἡ ὅλη ἤπειρος ὁμοχρόνως συγκεκινημένη ἐξηγείρετο καὶ ἐπεκαλεῖτο σιωπηλῶς καὶ ἐν ἀδημονίᾳ τὸν Ὕψιστον καὶ ἐδέετο αὐτοῦ νὰ διαφυλάξῃ καὶ νὰ βοηθήσῃ τὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ ἐνισχύσῃ τὰ ὅπλα αὐτῆς ἐν τῷ ἐνδόξῳ αὐτῆς ἀγῶνι· ἐν ᾧ δὲ ναοὶ καὶ κοινοβούλια ὁμοίως ἀντήχουν ἐξ ὁμοθύμου ἐκρήξεως γενναίας καὶ ἱερᾶς συμπαθείας— ἐν τῷ εἰρημένῳ ἔτει τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ σωτῆρος, τοῦ σωτῆρος τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡμῶν — πρότασίς τις ὑπεβλήθη εἰς τὴν ἀμερικανικὴν Δίαιταν ὅπως ἀποσταλῇ ἀντιπρόσωπος εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐντεταλμένος νὰ ἐξετάσῃ τὰ κατὰ τὴν κατάστασιν καὶ τὴν θέσιν αὐτῆς μετὰ ποιᾶς τινος ἐκδηλώσεως τῶν ἡμετέρων εὐχῶν καὶ τῶν ἡμετέρων συμπαθειῶν, καὶ ἡ πρότασις αὕτη ἀπερρίφθη !» Ἐπιστρέψατε, ἂν δύνασθε, ἐπιστρέψατε, ἂν τολμᾶτε, πρὸς τοὺς ὑμετέρους ἐκλογεῖς καὶ εἴπετε εἰς αὐτοὺς ὅτι ὑμεῖς εἴσθε οἱ καταψηφίσαντες τὴν πρότασιν ταύτην. Συναντήσατε, ἂν δύνασθε, τὰς ὠχριώσας ὄψεις ἐκείνων οἵτινες ἔστειλαν ὑμᾶς ἐνταῦθα, καὶ εἴπετε εἰς αὐτούς, ὅτι ἐδειλιάσατε νὰ ἐκδηλώσητε τὰ ἴδια ὑμῶν αἰσθήματα· ὅτι δὲν δύνασθε μὲν νὰ εἴπητε πῶς, ἀλλ' ὅτι ἄγνωστόν τι δέος, ὅτι ἄφραστός τις φόβος, ὅτι ἀόριστός τις κίνδυνος παρεκώλυσαν ὑμᾶς ἀπὸ τῆς ὑμετέρας προθέσεως· ὅτι τὰ φάσματα γιαταγανίων καὶ διαδημάτων καὶ ἡμισελήνων ἀπήστραψαν ἐνώπιον ὑμῶν καὶ κατέπληξαν ὑμᾶς, καὶ ὅτι κατεπνίξατε ὅλα τὰ εὐγενῆ αἰσθήματα τὰ ἐπιβαλλόμενα ὑπὸ τῆς θρησκείας, ὑπὸ τῆς ἐλευθερίας, ὑπὸ τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας καὶ ὑπὸ τῆς φιλανθρωπίας. Δὲν δύναμαι, κύριε, κατ' οὐδένα λόγον νὰ πιστεύσω, ὅτι τοιαύτη τις θὰ εἶνε ἡ γνώμη τῆς πλειονοψηφίας τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης. Ἀλλὰ τὸ κατ' ἐμέ, καὶ ἂν πᾶς φίλος τῆς προκειμένης προτάσεως ἐγκαταλίπῃ αὐτὴν καὶ μείνω μόνος μετὰ τῶν ἐκ Μασσαχουσέτης κυρίων, θὰ δώσω εἰς τὴν πρότασιν ταύτην τὸ ἀσθενὲς κῦρος τῆς ἀμετατρέπτου ἀποδοχῆς μου».

Ὁ δὲ Dwight ὡς ἑξῆς συνηγόρησεν ὑπὲρ τῶν πρὸς τὴν Ἀμερικὴν αἰτήσεων τῆς Ἑλλάδος, «Τίς καρδία δὲν πάλλει, ποῖον στῆθος δὲν κινεῖται ἐπὶ τῇ ἀληθεῖ σκέψει τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας ; Ἔχετε τὰ αἰσθήματα ἀνθρώπου καὶ δὲν εὔχεσθε ὅπως παύσῃ ῥέον τὸ αἷμα τῆς Ἑλλάδος καὶ μὴ ἀκουσθῶσι πλέον οἱ στεναγμοὶ καὶ οἱ γόοι αἰώνων ὅλων ; Εἴσθε μαθηταὶ καὶ θὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν βοήθειαν ὑμῶν ἐπὶ ματαίῳ ἡ γῆ τῶν Μουσῶν ; Μὲ ὄμμα φιλοτέχνου ἐνθουσιῶντος θεᾶσθε πολλάκις τοὺς θριάμβους τῆς τέχνης καὶ δὲν θὰ πράξητε τίποτε ὅπως ἐλευθερώσητε ταύτης τὰ ἐκλεκτότατα λείψανα ἀπὸ βαρβαρότητος χειροτέρας τῆς τῶν Βανδάλων ; Εἴσθε μητέρες, ἀπολαύουσαι ἐν εὐφροσύνῃ ὅλων τῶν ἡδονῶν τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου· εἴσθε θυγατέρες, πλούσιαι καὶ ἀσφαλεῖς ζῶσαι ἐν τῇ συνειδήσει τῆς ὑμετέρας ἀγνότητος καὶ ὑπὸ τὰς περιθάλψεις τῆς φιλοστοργίας τῶν γονέων καὶ ἐν τούτοις χιλιάδες ὅλαι ἐκ τῶν ἁγνοτάτων καὶ χαριεστάτων τοῦ φύλου θὰ κατακλύζωσι τὰς ἀγορὰς τῆς Σμύρνης καὶ θὰ καταδικάζωνται εἰς δουλείαν ἀπείρως χειροτέραν τοῦ θανάτου ; Εἴσθε χριστιανοὶ καὶ συνεισφέρετε προθύμως τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν πρὸς διάδοσιν τοῦ χριστιανισμοῦ παρὰ τοῖς ἐθνικοῖς. Ἀλλ' ὅ,τι παρέχετε εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶνε ἡ διάσωσις ὅλου ἔθνους χριστιανῶν ἀπὸ τοῦ ὀλέθρου, ἡ ἀπελευθέρωσις τῶν ἀρχαίων ἐκκλησιῶν, ἡ κατάλυσις τοῦ μωαμεθανικοῦ δόλου, ἡ ὕψωσις σημαίας ὑπὲρ τῶν πλανωμένων φυλῶν τοῦ Ἰσραήλ. Εἴσθε πολῖται Ἀμερικανοί, ὑπερήφανοι ἐπὶ τῇ ἐλευθερίᾳ καὶ τῇ ἀνεξαρτησίᾳ τῆς ὑμετέρας χώρας ; Ἀλλὰ καὶ ἡ Ἑλλὰς ἐπ' ἴσης ἀγωνίζεται ὑπὲρ αὐτῶν τούτων τῶν ἀγαθῶν, ἅτινα ἐκείνη ἐδίδαξε τοὺς πατέρας σας ν' ἀποκτήσωσι διὰ τοῦ αἵματός των. Καὶ ὅταν ἐκείνη ἐπικαλῆται τὴν ὑμετέραν βοήθειαν, ἔχω ἀνάγκην ἐγὼ νὰ παροτρύνω ὑμᾶς ὅπως παράσχητε αὐτήν ; Ποῦ εὑρίσκομαι ; Ἐν τῇ γῇ τῶν προσκυνητῶν, ἐν γῇ ἀνεξαρτησίας, ἐν γῇ ἐλευθερίας. Ἐδῶ λοιπὸν καταθέτω τὸν ὑπὲρ αὐτῶν ἀγῶνα.»

Αἱ ἐξ Ἀμερικῆς παροτρυντικαὶ αὗται λέξεις παρεκίνησαν τοὺς Ἕλληνας ν' ἀνανεώσωσι τὰς προσπαθείας των, τῷ δὲ 1825 τὰ ἀμοιβαῖα αἰσθήματα ἐξεδηλώθησαν οὕτω τρανῶς ἐν Ἑλλάδι, ὥστε ἡ προσωρινὴ κυβέρνησις προετίθετο ν' ἀποστείλῃ εἰς τὴν Μεσόγειον στόλον μεθ' ἑνὸς τῶν ἡμετέρων ἐξεχόντων πολιτευτῶν, ὅστις ν' ἀναλάβῃ τὸ ἔργον νομοθέτου ἢ δικτάτορος τῇ προκλήσει τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους. Ἡ δὲ πρότασις αὕτη ἀπηυθύνθη πρὸς ἡμᾶς ἐπειδή, κατὰ τὰς ἐκφράσεις τῆς ἐπιστολῆς, ἐν ᾗ αὕτη περιείχετο, οἱ Ἕλληνες εἶχον ὑπόπτως πρὸς τοὺς σκοποὺς τῶν Ἄγγλων, καὶ ἔφρικίων πρὸς τὰς δεσποτικὰς ἀξιώσεις τῆς ἱερᾶς συμμαχίας, ἧς τὰ μέλη εἶχον ἐλπίσει, ὅτι ἡ ἐπανάστασις ἔμελλε νὰ καταβληθῇ ὑπὸ τοῦ Ἰβραὴμ πασᾶ καὶ τῶν αἰγυπτιακῶν αὐτοῦ στιφῶν.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

Ὅταν ἔχωμεν λύπην τινά, ἣν δὲν θέλομεν νὰ εἴπωμεν, ὁμιλοῦμεν περὶ ἄλλων, ἃς ἐκρύπτομεν ἄλλοτε.

—

Ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι τρεφόμενοι ἐκ τῆς ὀδύνης αὐτῶν τόσον, ὥστε καὶ παχύνονται.

—

Προσπαθεῖτε ν' ἀγαπᾶτε τοὺς ζῶντας, ὡς ἀγαπᾶτε τοὺς νεκρούς.

Digitized by Google

ΤΟ ΤΑΙΡΙ ΜΟΥ

L' épouse, la compagne à mon coeurdestinée.
Γυναῖκα μου, συντρόφισσα γραμμένη τῆς καρδιᾶς μου.
Sully Prhdhomme.

Καὶ κόσμο καὶ παράδεισο
Νὰ 'βρῶ 'ς τὴν ἀγκαλιά σου !
'Ιούλιος Τυπάλδος.

Ἂς ἤξερα ποῦ βρίσκεται, ποῦ μένει
Ἡ πιὸ καλὴ Νεράϊδα, ποιὰ φωλιά,
Βαθειὰ φωλιά, τὴ χαίρεται κρυμμένη,
Καὶ ποιὸ πουλὶ τῆς κλέβει τὴ λαλιά,
Καὶ ποιὸ ἀγεράκι ἀπ' τὰ μαλλιὰ
Τῆς πέρνει μόσχο κι' ἀνασταίνει·

Ἂς ἤξερα μέσα σὲ ποιὸ παλάτι,
Μὲ ποιὸ νεραϊδογέννητο παιδὶ
— Ἄστρα εἶν' ἡ ὄψι, ὁ κόρφος της, ἡ πλάτη ! —
Φιλιέται καὶ μεθάει καὶ τραγουδεῖ,
Κι' ἀλοίμονο 'ς ὅποιον τὴ 'δῇ
Καὶ 'ς ὅποιον τὴν παραφυλάττει·

Νὰ πάω νὰ τῆς ζητήσω νὰ μοῦ φέρῃ
Τ' ἀγνώριστο κορμὶ ποῦ λαχταρῶ,
Ποῦ ἡ καρδιά μου πάντα τὸ ἐκαρτέρει
Καὶ καρτεράει ἀκόμ' ἀπὸ καιρό,
Τὸ ταῖρι μου τὸ δροσερό,
Τ' ἀχώριστο δικό μου ταῖρι !

Τὰ λόγια μου θὰ βγαίνουν μὲ τρεμοῦλα,
Μὲ δάκρυα θὰ τὴν παρακαλῶ,
Ποῦ κ' ἡ Νεράϊδα, σπλαχνικὴ καρδοῦλα,
Θὰ μοῦ μιλήσῃ εὐθὺς μὲ τὸ καλό:
—Τὸ ταῖρι σου, παιδὶ τρελλό,
Μὴν εἶνε ἡ βασιλοπούλα

Πῶχει παλάτια καὶ βασίλεια, πῶχει
Νὰ δέρνῃ σκλάβαις, νιοὺς νὰ τυραννῇ,
Καὶ μέσα 'ς τῶν ματιῶν της τὴν ἀπόχη
Πιάνοντ' οἱ βασιλιάδες οἱ τρανοί,
Κ' εἶνε, 'ς τὸν κόσμο 'σὰ' φανῇ,
Πιὸ ἔμμορφη ἀπὸ μένα ;

—Ὄχι !

—Μὴν εἶνε τάχα ἡ βοσκοπούλα πῶχει
Θωριὰ ψημένη ἀπὸ τὴν ἀντηλιά,
Ἀλλὰ 'σὰν κρίνο ἀπὸ τὸ πρωτοβρόχι
Δροσᾶτο εἶν' ἡ λευκή της ἀγκαλιά,
Ποῦ κουρασμένη ἀπ' τὴ δουλειὰ
Κοιμᾶται μέσ' 'ς τὴ στάνη ;

— Ὄχι !

—Μὴν εἶνε κ' ἡ ἀφρόντιστη παρθένα
Ποῦ ζῇ μέσα 'ς τὸν κόσμο χαϊδευτά,
Γελάει μὲ ὅλους, κλαίει μὲ τὸν καθένα,
Λάμπει 'ς τὸ δρόμο, 'ς τὸ χορὸ πετᾷ ;

—Κανέν' ἀπὸ τὰ κάλλη αὐτὰ
Δὲν εἶν' ἡ ἀγάπη μου ἐμένα !

Σ τοὺς δρόμους ἡ ἀγάπη μου δὲ λάμπει,
Οὔτε στολίζει τοὺς τρελλοὺς χορούς,
Οὔτε εἶν' ἄνθος ποῦ χαίρονται οἱ κάμποι,
Οὔτε διαμάντι μέσ' 'ςε θυσαυρούς.
Καὶ 'ςε καϋμοὺς φαρμακερούς
Ρήγας κανεὶς γι' αὐτὴ δὲ θάμπῃ.

Τῆς μοίρας τὸ γραφτὸ τὴν ἔχει κλείσει
Μέσ' 'ς τὸ φτωχὸ τὸ σπίτι της φτωχή,
Ὡσὰν καντύλα μέσα 'ς ἐρμοκλῆσι,
Στολίδι του καὶ λάμψι μοναχή.
Μὰ γύρω 'ς τὴν ἁγνὴ ψυχὴ
Μοσχοβολάει ὅλ' ἡ κτίσι !

Ἡ λύπαις, 'σὰν ὁλόμαυρα κοράκια
Τῆς τρῶνε τὴ λευκὴν ἀφροντισιά,
Μέσα της κλεῖ τοῦ κόσμου τὰ φαρμάκια,
Τοῦ χάρου τὸν καϋμὸ 'ς τὴ φορεσιά.
Ὅμως 'ς τὴν ὄψι ἔχει δροσιὰ
Καὶ γέλοια πάντα 'ς τὰ λακκάκια.

Ἐκείνης ἡ γλυκύτερη ἀκτῖνα,
Ἐκείνης ἡ βαθύτερη εὐωδιὰ
— Θάμπωσε, πούλια καὶ ζηλεῦτε, κρίνα,—
Εἶν' ἡ ἀγάπη πῶχει 'ς τὰ παιδιά.
Γιατ' ἡ δική της ἡ καρδιὰ
Εἶνε παιδάκι 'σὰν ἐκεῖνα.

Κι' ὅλο γι' αὐτὰ ἀπ' τὰ σπλάχνα κι' ἀπ' τὰ χείλη
Ξοδεύει μάνας πόνο καὶ φιλιά,
Ὅσῳ μιὰ μέρα ὁ γάμος νὰ της στείλῃ
Καρπὸ 'δικό της μέσ' 'ς τὴν ἀγκαλιά.
Ρόδα γεννᾷ ἡ τρανταφυλλιὰ
Πρὶν λάβῃ τὸ φιλὶ τ' Ἀπρίλι.

Ἐκείνη ἐγεννήθηκ' ἐδῶ πέρα
Γιὰ νὰ εἶνε προκομμένη καὶ καλή,
Καὶ τῆς ταιριάζει νὰ εἶνε περιστέρα,
Χαμόγελο, δροσιά, φεγγοβολή.
Μὰ τῆς ταιριάζει πιὸ πολύ,
Ὤ ! πιὸ πολύ, νὰ εἶνε μητέρα !

Ψηλὴ καὶ λυγερὴ 'σὰν κυπαρίσσι,
Μαυρομματοῦσ', ἀγνόπλαστη, ξανθή,
Ἀπ' τῶν ἀνθρώπων μακρυὰ τὴν κρίσι,
Σὰν νυχτολούλουδο 'ς τὸν ἴσκιο ἀνθεῖ.
Ὅμως μιὰν ὥρα θὲ νάρθῇ
Σὰν ἀστραπὴ νὰ λαμπυρίσῃ

Τὴν ὥρα ποῦ ἀσπροστόλιστη θὰ μπαίνῃ
'Σ τὴν ἐκκλησιὰ τὴν ὁλοφωτεινὴ
Μ' ἄνθους πορτοκαλλιᾶς στεφανωμένη,
Τὴν ὥρα ποῦ νυφοῦλα θὰ γενῇ.
Φῶς κ' εὐωδιὰ ὑστερινὴ
Τῆς παρθενιᾶς ὁποῦ πεθαίνει !

Ἂς ἤξερα ποῦ βρίσκεται ποῦ μένει
Ἡ πιὸ καλὴ Νεράϊδα, ποιὰ φωλιά,
Βαθειὰ φωλιά, τὴ χαίρεται κρυμμένη,
Καὶ ποιὸ πουλὶ τῆς κλέβει τὴ λαλιὰ
Καὶ ποιὸ ἀγεράκι ἀπ' τὰ μαλλιὰ
Τῆς παίρνει μόσχο κι' ἀνασταίνει . .

1886.

Κωστης Παλαμας.

Digitized by Google

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ.—Μετάφρασις Χ. Α.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ἔμελλεν ἤδη ἀκριβῶς νὰ λαλήσῃ πρὸς τὴν Γιλβέρτην περὶ τούτου, ὅτε εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν εἷς θεράπων κομίζων πρὸς τὴν δεσποινίδα Βερδιὲ ἐπιστόλιον γεγραμμένον διὰ μολυβδίδος.

— Δι' ἐμέ ; εἶπεν ἡ νεάνις. Μήπως εἶνε τοῦ θείου μου ;

Καὶ ἡ φαντασία της διεῖδεν ἀμέσως κίνδυνον, ῥῆξιν συμβᾶσαν εἰς τὴν ἐκλογικὴν ὁμήγυριν, ἀναστάτωσίν τινα.

— Ὄχι δεσποινίς, εἶπεν ὁ θεράπων· τὸ ἔφερεν ἀπὸ τὸ Ἀβὼν ὁ ἁμαξηλάτης τοῦ κυρίου κόμητος δὲ Μομβρέν.

Ἀπὸ τὸ Ἀβών ! Ἡ Ἐρρικέτα προσέβλεψε τὴν Γιλβέρτην, ἥτις κατέστη ὠχροτάτη. Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ εἶχεν ἀναγνώσει ὅπως ὁ Γκενὼ καὶ ὁ Καππoὰ τὰ ἄρθρα τοῦ *Ἐγχέλυος τοῦ Μελέν*, ἐν οἷς ὁ Ρεβὶλ ὑπεδήλου ὅτι «ὁ κ. δὲ Μομβρὲν καὶ ἡ δεσποινὶς Βερδιὲ πρέπει νὰ ἔτρεφον εἰδικὴν στοργὴν πρὸς τὸν Μοναδέλσκην, διότι τοὺς ἔβλεπον συχνότατα πρὸς τὸ μέρος τοῦ μικροῦ ναοῦ, ἔνθα εἶχεν ἐνταφιασθῇ τὸ θῦμα τῆς βασιλίσσης Χριστίνης τῆς Σουηδίας.» Ἀλλ' ἡ πολιτικομανὴς γυνὴ δὲν ἀπέδωκε πλείονα τοῦ δέοντος σημασίαν εἰς τοὺς ὑπαινιγμοὺς τῆς ἐφημερίδος. Εἶχεν εἴπει πρὸ μικροῦ τὴν περὶ τούτου γνώμην της : «Αὐτὰ ἔχει ἡ πολιτική !»

Ἐν τούτοις ἐξεπλάγη ἐκ τῆς ταραχῆς τῆς Γιλβέρτης.

Ἀπὸ τὸ Ἀβών ! Ὁ κ. δὲ Μομβρὲν ἔπεμπεν ἀπὸ τὸ Ἀβὼν ἐπιστόλιον γεγραμμένον διὰ μολυβδίδος πρὸς τὴν νεάνιδα !

— Τί συμβαίνει λοιπόν ; ἠρώτησεν ἡ Ἐρρικέττα.

Ἡ Γιλβέρτη πελιδνή, ἀφοῦ ἀνέγνωσε τὸ ἐπιστόλιον, ἔτεινεν αὐτὸ πρὸς τὴν κυρίαν Ἐρβλαὶ λέγουσα :

— Ἰδοὺ κυρία !

Ἐν τάχει, διὰ γραφῆς ἐσπευσμένης, ἀγνωρίστου, ἐπὶ τῆς ἄκρας τινὸς τραπέζης ἴσως ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Δερβαὶ ὁ Ροβέρτος εἶχε γράψει τὰς ἑξῆς ἀπηλπισμένας γραμμάς.

«Ἡ Κυπριανὴ κινδυνεύει, διατρέχει τὸν ἔσχατον κίνδυνον ! Καὶ ἡ ταλαίπωρος μικρὰ σᾶς ζητεῖ, σᾶς ἀπαιτεῖ. Σᾶς ἀγαπᾷ, διότι τὴν περιεποιήθητε τόσον καλῶς· δὲν ἔχει μητέρα καὶ εὗρεν εἰς σᾶς τοιαύτην. Ἔλθετε, σᾶς ἱκετεύω ἔλθετε ! Σᾶς προσκαλεῖ ἀδιακόπως· συγχωρήσατέ με ! Ὁ ταγματάρχης θὰ ἔχῃ τὴν καλωσύνην νὰ σᾶς συνοδεύσῃ. Ἡ ἅμαξα ἀναμένη. ὑπεσχέθην ὅτι θὰ ἔλθετε εἰς τὴν ἐπιθάνατον κόρην μου. Εἶμαι παράφρων ἐκ τῆς λύπης.

Ὁ εὐσεβάστως ἀφωσιωμένος ὑμῖν

«Ροβέρτος δὲ Μομβρέν.»

Ἡ Ἐρρικέττα προσέβλεψε τὴν Γιλβέρτην. Ἡ νεάνις ἀνεζήτει ἤδη ἀκουσίως τὸν πῖλόν της καὶ ἓν περιώμιον ὅπως ἐξέλθῃ.

— Ἀλλ' ὁ θεῖός σας δὲν εἶνε ἐδῶ...

— Δὲν πειράζει, εἶπεν ἡ Γιλβέρτη, θὰ ὑπάγω μόνη !..

Ἀπήντησε ταῦτα ὑπερηφάνως, μὲ τόνον ὅστις εὐηρέστησε τὴν κυρίαν Ἐρβλαί.

— Ἀλλ' οἱ ἀνόητοι ἐκεῖνοι, οἵτινες τολμοῦν νὰ ὁμιλῶσι περὶ ὑμῶν....

— Ὢ ! αὐτούς, εἶπεν ἡ ἀνεψιὰ τοῦ ταγματάρχου, τοὺς περιφρονῶ. Δὲν ὑπάρχουσι δι' ἐμέ. Ἐνδιαφέρομαι μόνον δι' ἐκείνους τοὺς ὁποίους ἀγαπῶ.

—Καὶ ἔχετε δίκαιον, ἀπήντησεν ἡ κυρία Ἐρβλαί· ἐπειδὴ ὅμως καὶ ἐγὼ εἶμαι ἐξ ἐκείνων τοὺς ὁποίους ἀγαπᾶτε, δὲν θὰ μοῦ ἀρνηθῆτε νὰ σᾶς συνοδεύσω.

Καὶ ἀφοῦ ἔμεινε πρὸς στιγμὴν σκεπτικὴ προσέθηκεν...

— Εἶμαι ἴσως ἀδιάκριτος... ὁ κ. δὲ Μομβρέν ..

— Τί λέγετε, κυρία !.. ὁ κ. δὲ Μομβρὲν δὲν ἔχει πολλὰ πρόσωπα ἀφωσιωμένα περὶ αὐτὸν καὶ ἂν εὕρῃ ἓν ἐπὶ πλέον, πολὺ θὰ χαρῇ, μὴ ἀμφιβάλλετε !

Ἡ Ἐρρικέττα ἤθελε νὰ διατάξῃ ὅπως ἑτοιμάσωσι τὸ ὄχημά της. Ἀλλ' ὁ καιρὸς ἐπεῖγεν· τὸ ὄχημα τοῦ Ροβέρτου ἀνέμενεν. Προτιμότερον ἦτο ν' ἀπέλθωσι δι' αὐτοῦ ἀμέσως, τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ ὁ ἡνίοχος ἀνυπομόνει, διότι, ὡς ἔλεγεν, ἔπρεπε νὰ παραλάβῃ ἐπιστρέφων φάρμακά τινα καὶ σιναπισμοὺς ἀπὸ ἓν φαρμακεῖον τοῦ Φονταινεβλῶ.

Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ παρετήρησε τὸ ἐκκρεμές.

— Εἶνε ὀκτὼ παρὰ δέκα, εἶπεν. Ὅταν ἐπιστρέψῃ ὁ ταγματάρχης, νὰ τοῦ εἴπητε ὅτι ἐξῆλθον μετὰ τῆς δεσποινίδος Γιλβέρτης. Ἀλλ' ἴσως ἐπιστρέψωμεν πρὸ αὐτοῦ.

Καθ' ὁδὸν ἡ Ἐρρικέττα ἠθέλησε ν' ἀκούσῃ καὶ ἐκ δευτέρου παρὰ τῆς Γυλβέρτης τὴν ἱστορίαν τῆς Κυπριανῆς, τῆς ἀτυχοῦς ἐπιθανάτου μικρᾶς. Ἠγάπα τὰς μυθιστορικὰς ἱστορίας ἡ κυρία Ἐρβλαὶ καὶ αὕτη τὴν ἐνδιέφερε, μολονότι ἦτο θλιβερά. Δι' αὐτὸ λοιπὸν ὁ κ. δὲ Μομβρὲν μὲ ὅλα του τὰ θέλγητρα καὶ τὴν χάριν, ἐτήρει ἦθός τι μελαγχολίας ἐμποιοῦν ἔκπληξιν. Εἶχε τὸ ἦθος βυρώνειον ἐνίοτε ὁ κ. δὲ Μομβρέν, ἂν καὶ τὸ τοιοῦτο δὲν ἦτο πλέον τοῦ συρμοῦ. Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ δὲν ἐξεπλήσσετο πλέον. Καὶ ἐνῷ ἡ ἅμαξα ἔβαινε πρὸς τὸ Φονταινεβλῶ, ἡ Μεγάλη Ἐκλεκτόρισσα πάντοτε ὑπὸ τὸ κράτος

Digitized by Google

τῶν ἐνθέρμων πολιτικῶν καὶ γαμηλίων ἀσχολιῶν της ἐπανελάμβανε καθ' ἑαυτὴν σείουσα τὴν κεφαλὴν καὶ προσβλέπουσα τὴν Γιλβέρτην ὅτι ἦτο κρῖμα, μέγα κρῖμα νὰ προϋπάρχῃ τὸ συνοικέσιον ἐκεῖνο τοῦ νεκροῦ κόμητος .... Θὰ ἦτο τόσον εὐτυχὴς ἂν ἐνυμφεύετο τὴν δεσποινίδα Βερδιέ !.. Ὤ, ἀναμφιβόλως.

Αἱ σάλπιγγες τοῦ ἱππικοῦ ἐσήμαινον φαιδρῶς τὴν ἀποχώρησιν εἰς τὰς ὁδοὺς τοῦ Φονταινεβλώ, ὅτε τὸ ὄχημα ἐσταμάτησε πρὸ τοῦ ἐν τῇ Μεγάλῃ ὁδῷ φαρμακείου. Ὁ ἡνίοχος κατελθὼν ἔλαβε τὸ προπαρασκευασμένον δέμα τῶν φαρμάκων καὶ ἀνῆλθε πάλιν εἰς τὴν ἕδραν του. Ἡ Γιλβέρτη ἐφλέγετο ὑπὸ ἀνυπομονησίας ἀναλογιζομένη ὅτι ἡ μικρὰ Κυπριανὴ ἔπασχε καὶ ὅτι ἴσως θὰ ἔφθανεν ἀργά. Ἠσθάνετο πρὸς τὸ παιδίον ἐκεῖνο παράφορον στοργὴν μητρικήν, ὡς νὰ ἐξωτερικεύετο ὁ ἔρως αὐτῆς πρὸς τὸν Ροβέρτον διὰ τῆς ἀγάπης, τῶν περιποιήσεων, τῶν ἀσπασμῶν αὐτῆς πρὸς τὴν μικρὰν ἀσθενῆ. Ἡ Κυπριανὴ κατεῖχεν ἤδη σημαντικὴν θέσιν ἐν τῇ ζωῇ, ἐν τῷ λογισμῷ τῆς νεάνιδος. Θὰ ἔδιδε μετὰ χαρᾶς μέρος τῆς ζωῆς της ὅπως σώσῃ τὸ ἀτυχὲς ἐκεῖνο ὄν, ὅπερ ὁ Ροβέρτος ἐλάτρευε μετὰ πάθους ἐξάλλου.

Ἐνόμιζεν ὅτι ὁ ἡνίοχος δὲν ἔβαινε ταχέως, δὲν ἔβκινεν ὅσον αὐτὴ ἐπόθει. Καὶ ἐν τούτοις αἱ ὕελοι τῶν θυρίδων τοῦ ὀχήματος ἔτρεμον ἐκ τοῦ τάχους, ὅτε διήρχετο τὰς λιθοστρώτους ὁδοὺς τοῦ Φονταινεβλώ. Τὸ Ἀβὼν δὲν ἀπεῖχε μακράν. Διὰ τῆς ἀνοικτῆς θυρίδος ἡ Γιλβέρτη ἔβλεπεν ἤδη ἀορίστως ἐκεῖ κάτω τὸ κωδωνοστάσιον τοῦ μικροῦ ναοῦ. Χωρικοὶ καθήμενοι χάριν τοῦ δροσεροῦ ἀέρος πρὸ τῶν θυρῶν τῆς οἰκίας των παρετήρουν μετὰ περιεργείας τὴν διερχομένην ἅμαξαν.

Ὁ ἡνίοχος ἐσταμάτησε πρὸ τῆς οἰκίας τῶν Δεβραί. Τὰ φῶτα ἦσαν ὁλοσχερῶς σχεδὸν ἐσβεσμένα ἤδη εἰς τὸ χωρίον, τὸ ὁποῖον ἐφαίνετο βεβυθισμένον εἰς ὕπνον, μόνον δὲ τοῦ οἰκίσκου τὰ παράθυρα ἤστραπτον πεφωτισμένα ὄπισθεν τῶν θάμνων τοῦ κηπαρίου, σκιαὶ δ' ἐφαίνοντο μετὰ σπουδῆς διερχόμεναι ὄπισθεν τῶν λευκῶν παραπετασμάτων.

Ἡ οἰκία αὕτη ἡ γρηγοροῦσα ἐν τῇ νυκτὶ ὑπὸ τὸν ἀστεροφεγγῆ οὐρανὸν ἐφαίνετο ἀπαίσιος εἰς τὴν Γιλβέρτην,

Δὲν ἐτόλμα νὰ εἰσέλθῃ.

— Ἐμπρός ! εἶπεν ἡ κυρία Ἐρβλαί.

Διῆλθον ἀμφότεραι τὸ κηπάριον.

Ἡ Ἐρρικέττα ἔλαβε τὸ δέμα τῶν φαρμάκων ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ ἡνιόχου. Ἡ Γιλβέρτη προχωρήσασα ἀνῆλθε τὰς πρὸ τῆς θύρας ὀλίγας βαθμίδας καὶ ἤνοιξεν αὐτήν :

— Σεῖς εἴσθε, δεσποινίς ; εἶπε τότε ἡ κυρὰ Δεβραὶ ἰδοῦσα αὐτὴν εἰς τὸν διάδρομον. Τέλος πάντων ! ἄ, τόσον τὸ καλλίτερον.

— Πῶς πηγαίνει ; ἠρώτησεν ἡ Γιλβέρτη ἐναγωνίως.

Ἡ γραῖα δὲν ἀπήντησεν. Εἰσῆλθε δεξιᾷ εἰς θάλαμόν τινα πεφωτισμένον, εἰς οὗ τὸ βάθος ἡ κυρία Ἐρβλαὶ διέκρινε μικρὰν λευκὴν κλίνην, ἐφ' ἧς κατέκειτο πελιδνόν, φρικωδῶς ἰσχνὸν ἔν κοράσιον, ἡ Κυπριανή, τὴν ὁποίαν ἐξέλαβεν ὡς νεκράν.

Ὁ κ. δὲ Μομβρὲν μὲ τὴν κεφαλὴν ἀσκεπῆ, ὠχρότατος ἐκάθητο παρὰ τὴν κλίνην καὶ παρετήρει τὴν μικρὰν μὲ τὸ ἀπλανὲς καὶ ἐπίμονον βλέμμα τῶν ἀνθρώπων τῶν μὴ θελόντων οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ν' ἀπομακρυνθῶσιν ἀπὸ τὸ πτῶμα προσφιλοῦς ὄντος. Δύο ἄνδρες, ὁ γέρων Δεβραὶ καὶ ὁ υἱός του, ἵσταντο ὄρθιοι παρὰ τὴν ἑστίαν. Λυχνία τεθειμένη ἐπὶ τῆς τραπέζης ἐφώτιζεν ἐκ τῶν κάτωθεν τὴν περίλυπον καὶ ἀνήσυχον μορφήν των.

Ἀκούσας τὸν θόρυβον τῶν βημάτων τῆς κυρᾶς-Δεβραὶ ὁ Ροβέρτος ἠγέρθη, ἀνεγνώρισε τὴν Γιλβέρτην, ἰδὼν δὲ καὶ τὴν κυρίαν Ἐρβλαὶ τὴν ἐχαιρέτισεν ὁπωσοῦν ἔκπληκτος.

— Δὲν ἠδυνάμην ν' ἀφήσω τὴν δεσποινίδα Βερδιὲ νὰ ἔλθῃ μόνη, εἶπεν ἡ Ἐρρικέττα, καὶ ἂν δύναμαι νὰ φανῶ κ' ἐγὼ χρήσιμος...

Ἡ Γιλβέρτη εἶχε κύψει ἤδη ἐπὶ τῆς κλίνης τῆς Κυπριανῆς. Τὸ κοράσιον ἐφαίνετο λιπόθυμον· εἶχε τὸ στόμα ἀνοικτὸν χωρὶς ν' ἀναπνέῃ καὶ μόλις ἦτο αἰσθητὸς ὁ σφυγμὸς τῆς μικρᾶς χειρός του.

— Ἕνα σιναπισμόν ! εἶπεν ἡ νεάνις.

Ἡ Ἐρρικέττα ἀφαιρέσασα τὰ χειρόκτιά της, εἶχεν ἤδη λύσει τὸ δέμα καὶ μετὰ σπουδῆς λαβοῦσα τὸν σιναπισμὸν ἔβρεξεν αὐτὸν δι' ὕδατος· εἶτα ἐπλησίασεν εἰς τὴν κλίνην καὶ αἱ δύο γυναῖκες ὑπανεγείρουσαι τὰ σκεπάσματα τῆς ἀσθενοῦς, ἐλάμβανον ἠρέμα τὰ μικρὰ ἰσχνὰ μέλη της, μέλη σκελετοῦ, ἐφ' ὧν ἐφαίνετο κεκολλημένον τὸ κιτρινίζον δέρμα—τὰ ὑπεστήριζον καὶ μετὰ τῆς προσοχῆς ἐπιτηδείων νοσοκόμων ἐπέθετον τὸν σιναπισμὸν ἐπὶ τῶν ἄλλοτε σαρκωδῶν κνημῶν τοῦ παιδίου, ἦτο δὲ φρικτὴ ἡ θέα τοῦ τεταλαιπωρημένου ἐκείνου σώματος, λιποσάρκου ἐκ τοῦ πυρετοῦ, μὲ τὰ γόνατα προέχοντα ἀνὰ μέσον τοῦ δέρματος καὶ τὴν ξανθὴν κεφαλὴν ἐξυρισμένην, ἥτις ἐταλαντεύετο ὡς νεκρὰ ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου...

Ὁ ἰατρὸς δὲν εἶχε πλέον ἐλπίδα καὶ ὁ Ροβέρτος ἀνέμενεν ἀπὸ ὡρῶν ἤδη τὴν Γιλβέρτην μὲ τὴν δεισιδαιμονίαν τῶν ἀτυχῶν, οἵτινες μὴ θέλοντες νὰ εἶνε μόνοι νὰ πάσχωσιν, αἰσθάνονται τὴν ἐπιθυμίαν νὰ θρηνήσωσιν ὁμοῦ μέ τινα ἄλλον. Ἦτο καταδεδικασμένη ἡ ἀτυχὴς Κυπριανή. Καὶ ὅμως μέχρι τῆς ὑστάτης πνοῆς, μέχρι τῆς ὥρας καθ' ἣν θὰ τὴν παρελάμβανον ἢ θὰ

Digitized by Google

τὴν ἔθετον ἐντὸς τοῦ φερέτρου ὁ Ροβέρτος ἐνόει νὰ τὴν προασπίσῃ, ἀγωνιζόμενος κατὰ τοῦ τύφου, τοῦ δημίου ἐκείνου, τοῦ ἅρπαγος τῶν παίδων.

Ἐπεκράτει ἐν τῷ θαλάμῳ τοῦ οἰκίσκου τῶν Δεβραὶ περὶ τὴν κλίνην τῆς ἀσθενοῦς ἡ θλιβερὰ σιγὴ τῶν στιγμῶν τῆς ἀγωνίας, καθ' ἃς ἡ ζωὴ φαίνεται ἐξαρτωμένη ἐκ τῆς τύχης. Αἱ δύο γυναῖκες ἀνέμενον, μετὰ προσοχῆς βλέπουσαι τὸ ἀναιμικὸν κοράσιον τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ συναπίσματος, ὅπερ ὁ ἰατρὸς εἶχε διατάξει νὰ εἶνε δριμύ, οἷα ἐπιθέτουσιν εἰς τὰς ἀπηλπισμένας περιστάσεις. Ὁ Ροβέρτος ᾐσθάνετο αἴσθησίν τινα καύματος εἰς τὰς ἰδίας αὐτοῦ σάρκας ἀναλογιζόμενος ὅτι εἶχον βασανισθῆ ἐπὶ τοσοῦτον αἱ ταλαίπωροι κνῆμαι τῆς μικρᾶς Κυπριανῆς καὶ ὅτι ἠδύνατο ἀκόμη νὰ αἰσθάνηται τὴν ὀδύνην.

— Ἂν τυχὸν αἰσθάνεται! ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν ὁ πατήρ.

Εἶτα ᾐσθάνθη αἴφνης βαθεῖαν συγκίνησιν, σχεδὸν ἀλγεινήν. Ἡ Κυπριανὴ βραδέως ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ὁ Ροβέρτος ὀλίγον ἔλειψε ν' ἀφήσῃ κραυγὴν χαρᾶς.

Χωρὶς νὰ εἴπῃ λέξιν ἡ Ἑρρικέττα ἔθηκε τὸν δάκτυλον ἐπὶ τὰ χείλη ἡ δὲ Γιλβέρτη κεκυφυῖα ἄνωθεν τοῦ παιδίου ἐπεσκίαζεν αὐτό, τὸ ἐπέψαυε καὶ ἐφαίνετο ὡς νὰ ἤθελε νὰ ἐμφυσήσῃ εἰς τὸ ἄπνουν στῆθος τῆς Κυπριανῆς τὴν ἰδίαν αὐτῆς ζωήν. Τὸ κοράσιον ἠρέμα ἀνήγειρε τὸ ἀκίνητον τέως στῆθός του· τὸ ἀντισπαστικὸν φάρμακον μετέδιδεν εἰς τὸ σῶμά του σπινθῆρα ζωῆς. Τὸ παιδίον, μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς μεγάλους καὶ διεσταλμένους ὡσεὶ πεπληρωμένους ὑπὸ φωτὸς μυστηριώδους ὀπτασίας ἐμειδίασεν· ἀόριστον μειδίαμα, ἐκτάκτως γλυκὺ διεγράφη ἐπὶ τῶν συνεσταλμένων χειλέων του καὶ εἶπε μετὰ φωνῆς ἀδυνάτου, ὡς ἦχου θνήσκοντος κιθάρας :

— Ὤ! .. εἶμαι καλλίτερα!

Ὁ Ροβέρτος διὰ νὰ καταπνίξῃ τοὺς λυγμούς του, ἔχωσεν εἰς τὸ στόμα του τὸ μανδήλιόν του, ὅπερ διέσχιζε μὲ τοὺς ὀδόντας του. Ἐνόμιζεν ὅτι τὸ παιδίον ἀπήντα εἰς μυστηριώδη πρόσκλησιν καὶ ἔμελλε νὰ ἐκπνεύσῃ.

Τὸ βλέμμα τῆς μικρᾶς ἀσθενοῦς συνήντησε τότε τὴν μορφὴν τῆς Γιλβέρτης. Τὸ μειδίαμα τῆς Κυπριανῆς ἐγένετο ἐκφραστικώτερον. Τὸ παιδίον ἐποίησε κίνημά τι, ἐπανέπεσεν ἐπὶ τῆς κλίνης, ἔπειτα εἶπε :

— Μαμμά!

Ὁ Ροβέρτος ἐφρικίασ· ἡ Γιλβέρτη ᾐσθάνθη τὸ σῶμα της καθιστάμενον παγερόν. Τὸ ἀόριστον καὶ ἀνήσυχον βλέμμα τοῦ κορασίου ἐφαίνετο νῦν ἐξετάζον, ἐρευνῶν. Μετά τινας στιγμὰς ἠρώτησε μὲ φωνὴν ἀσθενῆ :

— Ὁ μπαμπᾶς;

Καὶ κατόπιν ἔτι μᾶλλον εὐδιακρίτως :

— Ποῦ εἶνε ὁ μπαμπᾶς;

Ὁ Ροβέρτος ἐπλησίασε ἀπομάσσων τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ προσπαθῶν νὰ μειδιάσῃ.

— Ἆ! εἶπεν ἡ Κυπριανή.

Ἤγειρε τὴν μικράν, λεπτὴν καὶ ὀστεώδη χεῖρά της καὶ εἶπε :

— Δός μου τὸ χέρι σου.

Καὶ ἀφοῦ τὴν ἔλαβεν, ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου πρὸς τὸ μέρος τῆς Γιλβέρτης.

— Καὶ τὸ δικό σου, μαμμά! προσέθηκεν.

Τὸ βλέμμα ὅπερ ὁ κ. δὲ Μομβρὲν ἔρριψεν ἐπὶ τῆς ἀνεψιᾶς τοῦ ταγματάρχου ἦτο ἀλγεινὸν ὡς βλέμμα καταδίκου πρὸς τὸν γραμματέα τὸν ἀναγινώσκοντα τὴν εἰς θάνατον καταδίκην του. Ἡ Γιλβέρτη ὠχροτάτη, ἄκαμπτος παρὰ τὴν σφοδρὰν συγκίνησίν της, προσέβλεψε τὸν Ροβέρτον.

— Οἱ ἀτυχεῖς! εἶπε καθ' ἑαυτὴν ἡ Ἑρρικέττα.

— Μαμμά, τὸ χέρι σου μαμμά! ἐπανέλαβεν ἡ Κυπριανὴ μὲ τὴν ἰσχυρογνωμοσύνην τῶν ἀσθενῶν.

Τότε ἡ Γιλβέρτη ὑπήκουσεν.

Ἄφησε τὴν χεῖρά της ψυχρὰν ὡσεὶ νεκρᾶς νὰ καταπέσῃ εἰς τὴν χεῖρα τοῦ παιδίου καὶ ᾐσθάνθη τὴν ἐντύπωσιν τῆς ἐπαφῆς σιδήρου πεπυρακτωμένου, ἅμα ἡ χεὶρ της ἐπέψαυσε τὴν χεῖρα τοῦ Ροβέρτου. Κρατοῦν ἀμφοτέρων τότε τὰς χεῖρας μετὰ παραδόξου ῥώμης, μετὰ νευρικοῦ σπασμοῦ τὸ παιδίον, ἔλεγε διὰ τῆς φωνῆς, ἥτις βαθμηδὸν ἀπέκτα δύναμιν καὶ καθίστατο ὀξεῖα καὶ ἐπιτακτική :

— Τώρα δὲν θὰ μὲ ἀφήσετε πλέον μόνην... ἔχω μίαν μητέρα ... μοῦ τὸ εἶπεν ὁ μπάρμπα Ρυώ.. καὶ δὲν τὴν βλέπω καθόλου. Θὰ μείνῃς, δὲν εἶνε ἀλήθεια; θὰ μείνῃς. Μαζύ μου, μαζύ μου!

Ὁ Ροβέρτος ἀπεπνίγετο ἐκ τῆς συγκινήσεως. Ἡ Γιλβέρτη ἔμενεν ἀπαθής, ὡς μοναχὴ ἀφωσιώσασα τὴν ζωήν της εἰς μίαν πίστιν.

Ὁ γέρων Δεβραὶ ἐξῆλθε μὴ ἀντέχων καὶ ἀνῆλθεν εἰς τὸ ἄνω πάτωμα διὰ νὰ κλαύσῃ ἐλευθέρως. Ἡ γηραιά του σύζυγος τὸν παρηκολούθησε, φοβουμένη μήπως ὁ σύζυγός της πάθῃ τι ἀπευκταῖον.

Ἡ Ἑρρικέττα κατεχομένη ὑπὸ νευρικῆς ταραχῆς καὶ σφοδρᾶς συγκινήσεως, ἐπλησίασεν εἰς τὸ παράθυρον, ἀνήγειρε τὸ παραπέτασμα καὶ ἐκύτταξε πρὸς τὰ ἔξω, ὡς νὰ ἤθελε ν' ἀπομάξῃ τοὺς ὀφθαλμούς της, οὓς ᾐσθάνετο πληρουμένους δακρύων. Πλησιάσασα τὸ πρόσωπόν της εἰς τὰς ὑάλους, ᾐσθάνθη ἀλλόκοτον ἐντύπωσιν καὶ ἔμεινεν ὡς ἐμβρόντητος. Εἰς τὴν ἀντίθετον ἐπιφάνειαν τοῦ ὑαλοπίνακος, ὡς ν' ἀντικατοπ-

Digitized by Google

τρίζετο ἡ ἰδία αὐτῆς μορφὴ εἶδε κεφαλὴν γυναικός, ἥτις ὡς φάσμα ἐβύθιζεν ἐκεῖθεν ἄπληστον τὸ βλέμμα εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς οἰκίας. Ὀλίγον ἔλειψεν ἡ κυρία Ἐρβλαὶ νὰ ὀπισθοχωρήσῃ ἔντρομος. Κατέπνιξεν ἐλαφρὰν κραυγὴν καὶ διαλογισθεῖσα μήπως ὠνειρεύθη, ἐπλησίασεν ἐκ νέου διὰ μιᾶς τὸ πρόσωπόν της εἰς τὴν ὕαλον. Ἡ ὠχρὰ μορφὴ εὑρίσκετο εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν. Ἐν τῇ λάμψει τῆς νυκτὸς ἐκείνης τοῦ Ἰουλίου ἡ ὀπτασία διεκρίνετο καθαρώτατα ἐντὸς τοῦ κήπου, περιβαλλομένην αἴγλην λευκωπήν.

Ἀμέσως ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ἐνόησεν ὁποία της ἠδύνατο νὰ εἶνε ἡ γυνὴ ἐκείνη. Ἦτο ἡ μήτηρ βεβαίως. Ἡ μήτηρ, ἥτις κατεσκόπευε, περιεπόλει πέριξ τοῦ ἐν Ἀβῶν οἰκίσκου, ἥτις παρεμόνευε τὴν Γιλβέρτην καὶ ὑπηγόρευεν ἴσως εἰς τὴν συντηρουμένην παρὰ τοῦ Γκαροῦς αἰσχρὰν ἐφημερίδα τὰς συκοφαντίας, αἵτινες εἶχον ἐξεγείρει τὴν ἀγανάκτησιν τῆς Ἐρρικέττας.

Ἡ μήτηρ! Ἆ! ἦτο λοιπὸν ἡ μήτηρ!

Ἀναντιρρήτως ἡ γυνὴ ἐκείνη ἡ ἐρευνῶσα διὰ τοῦ βλέμματος τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ μικροῦ θαλάμου ὀδυνηρὰν θὰ ἐδοκίμασεν αἴσθησιν ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ Ροβέρτου ὀρθίου παρὰ τὴν Γιλβέρτην ἔχοντος τὴν χεῖρα συνηνωμένην μὲ τὴν τῆς νεάνιδος διὰ τοῦ δεσμοῦ τῶν πυρεσσόντων δακτύλων τοῦ κορασίου.

Μία ἰδέα εὐθὺς ἐπῆλθεν εἰς τὸ πνεῦμα τῆς κυρίας Ἐρβλαί, ἡ σαφὴς ἀντίληψις τοῦ κινδύνου. Ἡ χεὶρ τῆς ἀγνώστου προσεκολλᾶτο ἐπὶ τῆς ὑάλου, ὡς νὰ ἤθελε νὰ τὴν συντρίψῃ. Ἐνόει ὅλην τὴν ἀλγεινὴν ὀργὴν τῆς κατασκοπευούσης γυναικός. Καὶ ἂν αὔτη ἤθελεν εἰσέλθει;. . Ἂν ἤθελεν ἐμφανισθῇ αἴφνης ἀπειλητική;

Τὸ κοράσιον παραληροῦν ἐκ τοῦ πυρετοῦ ἐξηκολούθει νὰ ἐπαναλαμβάνῃ πρὸς τὰ δύο ἐκεῖνα ὄντα, τ' ἀποκεχωρισμένα παρὰ τραγικῆς ἀκαταβλήτου δυσχερείας, λόγους ἀσυναρτήτους, σπαρακτικοὺς διὰ τὸν Ροβέρτον, σκληροὺς διὰ τὴν Γιλβέρτην.

— Εἶνε ἀληθὲς λοιπὸν ὅτι δὲν ἀγαπᾶσθε!.. Εἰπέτε μου. Ὁ μπαμπᾶς καὶ ἡ μαμμά... πρέπει νὰ ἀγαπῶνται! . . Θέλω ν' ἀγαπᾶσθε.. .ναί! τὸ θέλω!

Ἡ Ἐρρικέττα ἐξῆλθεν αἴφνης ἀθορύβως καὶ ἐβάδισεν ἐντὸς τοῦ κήπου πρὸς τὴν γυναῖκα ἐκείνην, ἥτις ἐξηκολούθει νὰ μένῃ ὀρθία ψαύουσα διὰ τοῦ προσώπου τὴν ὕαλον τοῦ παραθύρου τύπτουσα δὲ αὐτὴν ἐλαφρῶς ἐπὶ τοῦ ὤμου, τῇ ἀπηύθυνε ἐν τάχει τὴν ἑξῆς ἐρώτησιν.

— Τί ζητεῖτε, κυρία;

Ἡ γυνὴ ἐστράφη, μὴ γνωρίζουσα τὴν φωνὴν τῆς κυρίας Ἐρβλαί.

— Τί ζητῶ; εἶπεν.

— Ναί· τί κάμνετε ἐδῶ;

— Ἦλθα νὰ ζητήσω τὸ τέκνον μου!

— Ἆ, εἶπεν ἡ Ἐρρικέττα, κόρη σας εἶνε ἡ μικρά, ἥτις εἶνε μέσα;

—Ναί, κόρη μου.

— Πολὺ καλά, λοιπὸν μάθετε, κυρία, ὅτι ἡ κόρη σας ἀποθνήσκει. Ἀφήσατε νὰ τὴν περιποιηθοῦν ἐκεῖνοι, οἵτινες τὴν ἀγαποῦν.

(Ἕπεται συνέχεια)

ΓΝΩΜΑΙ ΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ

Ἡ εὐτυχία εἶνε ὡς ἡ ἠχώ: ἀπαντᾷ εἰς τὴν φωνήν μας, ἀλλὰ δὲν ἔρχεται πρὸς ἡμᾶς.

—

Εἶδος ἀδελφότητος συνδέει εὐθὺς ἐκ πρώτης ὄψεως ἐκείνους οὓς ἔπληξεν ἡ δυστυχία. Ἂν ἐπενθηφορήσατε ἐπὶ μακρὸν χρόνον, σᾶς προσελκύει πᾶσα μελανὴ ἐσθὴς ἣν συναντᾶτε.

—

Ἡ δυστυχία ὁμοιάζει τὴν Λερναίαν Ὕδραν· ἀλλ' οὐδὲν κερδίζει ὁ μιμούμενος τὸν Ἡρακλέα.

—

Οἱ ἰσχυροὶ τῆς γῆς προώρισται νὰ τέρπωσι πάντοτε τὰ πλήθη καὶ δι' αὐτῆς ἔτι τῆς κηδείας των.

Carmen Sylva.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐν Γερμανίᾳ ἀνεκαλύφθη ἐσχάτως νέον μηχάνημα πρὸς ἐκτόξευσιν τοῦ ἐλαίου εἰς τὴν θάλασσαν, καταπραϋνομένων ὡς γνωστὸν διὰ τοῦ μέσου τούτου τῶν κυμάτων αὐτῆς. Διὰ τοῦ μηχανήματος τούτου ἐκτοξεύεται κύλινδρος πλήρης ἐλαίου, ὅστις ἐκρήγνυται ἀκριβῶς εἰς τὸ προωρισμένον μέρος. Ἐπανειλημμένα πειράματα ἐγένοντο κατά τινα διάπλουν ἐκ Βρέμης εἰς Νέαν-Ὑόρκην, καθ' ὃν ἐξετοξεύθη ἔλαιον μέχρις ἀποστάσεως 450 μέτρων ἀπὸ τοῦ ἀτμοπλοίου. Διὰ τῆς ἐκρήξεως πέντε κυλίνδρων εἰς ἀπόστασιν 350 μέχρι 450 μέτρων ἀπὸ τοῦ πλοίου, ἡ ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης ἐπὶ 140 μέχρις 185 μέτρα τετραγωνικὰ ἐκαλύφθη ὑπ' ἐλαίου καὶ τὰ κύματα κατηυνάσθησαν. Λέγεται, ὅτι ἡ ἀνακάλυψις αὐτὴ ἠγοράσθη ὑπὸ τοῦ Λόϋδ τῆς Βορείου Γερμανίας.

Κατ' αὐτὰς ἀπέθανεν ὁ τελευταῖος τῶν ἀπομάχων τοῦ Βατερλώ, ὀνόματι Ἰάκωβος Μύερς, ἐν ἡλικίᾳ ἑκατὸν τριῶν ἐτῶν, καταλιπὼν ἓξ τέκνα, 41 ἐγγόνους καὶ 23 δισεγγόνους· ὥστε ὅλη τοῦ μακαρίτου ἀπομάχου ἡ οἰκογένεια ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἕνα ὁλόκληρον λόχον τάγματος.

Ὁ πρῶτος ἱεροκήρυξ τῆς Νέας Ὑόρκης δόκτωρ Χῶλλ κερδίζει ἐτησίως τὸ μυθῶδες ποσὸν 2,250,000 φράγκων. Ὁ ἐν Ἐδιμβούργῳ ἱεροκήρυξ τοῦ Ἐλευθέρου Συλλόγου του Ἁγίου Γεωργίου δόκτωρ Οὐάϊτ ἀρκεῖται μόνον εἰς 200,000 φράγκα κατ' ἔτος.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888—1453

Digitized by Google

'Αριθ. 666 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΣΤ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 35. 2 Ὀκτωβρίου 1888

ΑΙ ΗΝΩΜΕΝΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον.)

Τῇ δὲ 22 Νοεμβρίου τοῦ 1827 τὰ ἑπόμενα σχετικὰ πρὸ τὴν Ἑλλάδα παρουσιάζονται ἐν τῷ τοῦ προέδρου Ἰωάννου Quincy Adams ὑπομνήματι πρὸς τὴν Δίαιταν. «Ἐκ τοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ παρὰ τοῦ ἡγεμόνος τούτου (τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσίας Νικολάου) ἐπιδειχθέντος πρὸς τοὺς δεινοπαθοῦντας Ἕλληνας καὶ ἐκ τοῦ πνεύματος ἐν ᾧ ἄλλαι τῶν μεγάλων εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων συμπράττουσι μετ' αὐτοῦ ὁ φίλος τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς φιλανθρωπίας δύναται νὰ ἐλπίσῃ ὅτι οὗτοι θ' ἀνακουφισθῶσιν ἀπὸ τοῦ ἀνισοτάτου τῶν ἀγώνων ὃν ὑπέστησαν γενναιότατα ἐπὶ χρόνον μακρόν, ὅτι θέλουσιν ἀπολαύσει τῶν εὐεργετημάτων τῆς αὐτοδιοικήσεως, ὧν ἀπέβησαν ἀξιώτατοι διὰ τῶν δεινῶν ὅσα ἔπαθον ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ ἐλευθερίας καὶ ὅτι ἡ ἀνεξαρτησία αὐτῶν θὰ ἐξασφαλισθῇ διὰ τῶν ἐλευθερίων ἐκείνων θεσμῶν, ὧν ἡ χώρα αὐτῶν παρέσχε τὰ πρωϊαίτατα παραδείγματα ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἅτινα ἀνέδειξαν ἀξίαν μνήμης ἀθανάτου τὴν γῆν ὑπὲρ ἧς καὶ πάλιν τώρα ἔχυσαν ἀφειδῶς τὸ αἷμά των. Αἱ δὲ συμπάθειαι, ἃς ὁ λαὸς καὶ ἡ κυβέρνησις τῶν ἡνωμένων Πολιτειῶν θερμοτάτας ἐπέδειξαν πρὸς τὸν ἀγῶνά των, ἀνεγνωρίσθησαν ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως αὐτῶν ἐν ἐπιστολῇ εὐχαριστηρίῳ ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ ἐπιφανοῦς Κυβερνήτου των, ἧς μετάφρασις ἀνακοινοῦται νῦν εἰς τὴν Δίαιταν τὴν ἀντιπροσωπεύουσαν τὸ ἔθνος εἰς ὃ ἀπηυθύνετο ἡ ἀπότισις τοῦ φόρου τούτου τῆς εὐγνωμοσύνης καὶ εἰς ὃ ὠφείλετο αὐτὴ δικαίως.»

Ἐν τῇ μνημονευομένῃ ἐπιστολῇ ὁ Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος Καποδίστριας ἔγραφε τὰ ἑξῆς· «Ὁ πρόεδρος τῆς γενικῆς ἐθνικῆς συνελεύσεως τοῦ ἔθνους μου διεβίβασε ταύτην τὴν στιγμὴν πρὸς με ἐπιστολήν, ἀπευθυνομένην πρὸς τὴν ὑμετέραν ἐξοχότητα, ἐν ᾗ ἐκφράζει τὰ αἰσθήματα τῆς εὐγνωμοσύνης, ὧν ἡ ἐλευθερία διαγωγὴ τοῦ ἀμερικανικοῦ ἔθνους ἐπλήρωσε τὸ ἔθνος οὗ προΐσταται. Θεωρῶ δ' ἐμαυτὸν ἐξαιρέτως εὐτυχῆ ἐκλεχθεὶς ὡς ὄργανον τῆς ἀνακοινώσεως ταύτης καὶ παρακαλῶ τὸν Θεόν, τὸν προστάτην τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ἑλλάδος νά μοι παράσχῃ ἐν τῷ μέλλοντι ἄλλας εὐκαιρίας πρὸς ἔνδειξιν τῶν ἀμοιβαίων αἰσθημάτων τῶν δύο ἐθνῶν, εἰς τὸ ἕτερον τῶν ὁποίων ἀνήκω, καὶ νὰ προσφέρω εἰς τὸ ἄλλο τὰ αἰσθήματα τοῦ θαυμασμοῦ μου καὶ τὴν ἔνδειξιν τῶν εὐχαριστιῶν μου.»

Ἡ δὲ ἀνακοίνωσις αὕτη ἐγκλείει ἐπιστολὴν τοῦ προέδρου τῆς τρίτης ἐθνικῆς τῶν Ἑλλήνων συνελεύσεως, ἀπευθυνομένην εἰς τὸν πρόεδρον τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ἐν ᾗ ἀπαντᾶται τὸ ἑξῆς χωρίον»· Ὁ νέος κόσμος, ἐκτείνων χεῖρα βοηθὸν πρὸς τὸν παλαιὸν καὶ ἐνθαρρύνων αὐτὸν ἐν τῇ πορείᾳ αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὸν πολιτισμὸν περιβάλλει ἑαυτὸν διὰ νέας δόξης καὶ τιμᾷ τὴν ἀνθρωπότητα. Ἡ Ἑλλάς, κύριε, ἔλαβε μετ' εὐγνωμοσύνης τὰ ἐξιδιασμένα δείγματα τῶν φιλανθρώπων αἰσθημάτων τοῦ λαοῦ τῆς βορείας Ἀμερικῆς ὡς καὶ τὴν γενναίαν αὐτῆς ἐπικουρίαν.»

Λήξαντος τοῦ πολέμου τὸ πρόβλημα τῆς αὐτοδιοικήσεως τῆς Ἑλλάδος κατέστη πολυπλοκώτατον καὶ ἐπί τινα χρόνον ζήτημα ἄλυτον ἐν τοῖς συνεδρίοις τοῦ νεαροῦ κράτους. Ἂν μόνη ἡ λαϊκὴ θέλησις εἰσηκούετο, τὸ πρότυπον ὅπερ ἔμελλε νὰ γείνῃ δεκτὸν διὰ τὴν Ἑλλάδα θὰ ἦτο ἡ δημοκρατία τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Οἱ Ἕλληνες εἶχον διδαχθῆ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ὁποία ἡ ἀρχὴ τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις καὶ ὁποία ἡ διάκρισις αὐτῶν ἀπὸ τῶν ἐσπευσμένων καὶ ἀτελῶν ἰδεῶν τῆς Γαλλίας μετὰ τὴν ἐπανάστασιν αὐτῆς. Ὁ Οὐάσιγκτων ἦτο παρ' αὐτοῖς ὁ ἰδεώδης τύπος πατριώτου, τὸ δὲ πολίτευμα τῶν ἀμερικανικῶν πολιτειῶν ὁ χάρτης τῆς ἐλευθερίας των· ἐν δὲ ταῖς πρώταις αὐτῶν ἀποπείραις πρὸς σχηματισμὸν προσωρινῆς κυβερνήσεως τὸ σύνταγμα τοῦτο μετεφράσθη ἑλληνιστὶ καὶ ἐχρησίμευσεν ὡς ἀντίτυπον καὶ ὁδηγὸς εἰς τοὺς νομοθέτας.» Ἀλλ' οἴμοι, ἡ πτωχή, ἡ διεσπασμένη, ἡ χαλεπῶς καὶ μόλις ἀνεγερθεῖσα Ἑλλὰς δὲν εἶχεν Οὐασιγκτῶνα ὅπως ὁδηγήσῃ

Digitized by Google

τὰς βουλὰς αὐτῆς, καὶ εὑρίσκετο ὑπὸ τὰς σιδηρᾶς χεῖρας τῶν μεγάλων δυνάμεων, αἵτινες τὴν ἑνδεκάτην ὥραν σώσασαι αὐτὴν πίπτουσαν διὰ τῆς μάχης τοῦ Ναβαρίνου, νῦν ἐπειρῶντο νὰ διέπωσι τὰς πολιτικὰς αὐτῆς τύχας. Ἀλλὰ πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ὅσον καὶ ἂν ἦτο ἑλκυστικὴ δι' ἀμερικανικὸν ὀφθαλμὸν ἡ εἰκὼν νεαρᾶς, γενναίας καὶ ἀνεξαρτήτου δημοκρατίας ἐκπηγαζούσης ἐκ τῆς ἐρημώσεως ἣν εἶχεν ἐπιφέρει ὁ βάρβαρος, πείραμα τοιοῦτον, γινόμενον παρὰ κράτους μικροῦ καὶ περιστοιχιζομένου ὑπὸ μοναρχιῶν δεσποτικῶν καὶ ἀνταγωνιζομένων, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιτύχῃ. Τοῦτο δὲ ἀπεδείχθη κατὰ τὰ τέσσαρα ἔτη τῆς διοικήσεως τοῦ Κυβερνήτου Καποδιστρίου, ὅστις τέλος καὶ ἐδολοφονήθη ἕνεκα τῶν κατ' αὐτοῦ σκευωριῶν, ἐχουσῶν ἀφορμὴν τὴν ὑποτιθεμένην αὐτοῦ συμπάθειαν πρὸς ρωσικὰς ἰδέας.

Τέλος ἀπεφασίσθη νὰ καταστῇ ἐν Ἑλλάδι συνταγματικὴ μοναρχία, καὶ ὁ Βαυαρὸς βασιλόπαις Ὄθων ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον τῷ 1832. Ἀλλ' ὅμως αἱ ὑπὸ τοῦ γεγονότος τούτου ἐξεγερθεῖσαι ἐλπίδες τῶν Ἑλλήνων δὲν ἐπραγματοποιήθησαν. Βαυαρικαὶ ἐπιρροαὶ περιεστοίχιζον τὸν θρόνον, καὶ αἱ ἐθνικαὶ ἀξιώσεις τῆς χώρας ἀπεκρούοντο ταχέως. Σύνταγμα οἷον εἶχον ἐπιθυμήσει οἱ Ἕλληνες δὲν εὐωδοῦτο, ὁ δὲ βασιλεὺς μηχανορραφῶν ἀνέβαλλε τὴν παροχὴν αὐτοῦ. Τέλος ἐξαντληθείσης τῆς ὑπομονῆς τοῦ λαοῦ, ἐπῆλθεν ἐν Ἀθήναις ἀξιοσημείωτον συμβὰν παρέχον μέχρι τῆς σήμερον ἱστορικὴν ἀπόδειξιν περὶ τοῦ ἀποφασιστικοῦ χαρακτῆρος τῶν Ἑλλήνων, συνηνωμένου μετὰ τοῦ σεβασμοῦ αὐτῶν πρὸς τοὺς νόμους καὶ τὴν τάξιν. Ὑπὸ τῶν συνταγματικῶν συνετάχθη δήλωσις μετὰ καταλόγου νέου ὑπουργείου συσταθησομένου εἰς τὸν βασιλέα καὶ ἀναφορὰ παροτρύνουσα τὴν Αὐτοῦ Μεγαλειότητα νὰ καλέσῃ ἐθνικὴν συνέλευσιν πρὸς παρασκευὴν συντάγματος. Ἡ φρουρὰ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ πυροβολικοῦ, ἐτάχθησαν πρὸ τῶν ἀνακτόρων, καὶ ὁ ὄχλος ἠθροίσθη περὶ αὐτὴν ἐν πλήρει τάξει καὶ ἡσυχίᾳ, διακοπτομένη μόνον ὑπὸ τῶν κραυγῶν τῶν πυροβολητῶν ἀναφωνούντων «Ζήτω τὸ σύνταγμα.» Τέλος ὁ βασιλεὺς ὑπέγραψε τὰ διατάγματα τοῦ διορισμοῦ τοῦ νέου ὑπουργείου καὶ τῆς συγκλήσεως ἐθνικῆς συνελεύσεως. Τὰ στρατεύματα, ἅτινα ἐπὶ δεκατρεῖς ὥρας εὑρίσκοντο ἐπὶ ποδὸς ἔνοπλα, ἐπέστρεψαν εἰς τοὺς στρατῶνας των, οἱ πολῖται διεσκεδάσθησαν εἰς τοὺς οἴκους των καὶ τὰ ἔργα τῆς πόλεως οὐδ' ἐπὶ μίαν ὥραν διεκόπησαν. Ἐν τῷ αὐτῷ δὲ πνεύματι ἡσύχου θριάμβου ἡ μεγάλη συνταγματικὴ νίκη ἐπανηγυρίσθη καθ' ὅλην τὴν χώραν. Οὕτω δὲ συνετελέσθη ἡ ἐπανάστασις χωρὶς νὰ χυθῇ σταγὼν αἵματος ἢ νὰ ταραχθῇ ἡ ἡσυχία ἑνὸς μόνου πολίτου.

Εἰς δὲ τὴν κατηναγκασμένην παραίτησιν τοῦ βασιλέως Ὄθωνος ἐν ἔτει 1862 ἐπηκολούθησε τῷ 1863 ἡ ἐκλογὴ τοῦ Δανοῦ πρίγκιπος Γεωργίου ὡς βασιλέως τῆς Ἑλλάδος. Οὗτος εἶνε ὁ καὶ νῦν βασιλεύων τῆς χώρας, οὗ αἱ εὐρεῖαι καὶ γενναῖαι πολιτικαὶ βλέψεις συνιστῶσιν αὐτὸν εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ λαοῦ του καὶ παρέχουσιν ἀσφαλεστάτην ἐγγύησιν περὶ τῆς παγιώσεως καὶ τῆς προόδου τῶν ἑλληνικῶν θεσμῶν καθ' ὅσον οὗτοι ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς εὐθύτητος καὶ τῆς συμπαθοῦς ἀφοσιώσεως τοῦ ἡγεμόνος.

Ὅτε δ' αἱ μεγάλαι δυνάμεις τῆς Εὐρώπης κατέστησαν ἐν Ἑλλάδι διπλωματικοὺς ἀντιπροσώπους, οἱ Ἕλληνες ἀνέμενον καὶ παρὰ τῶν Ἡνωμένων πολιτειῶν νὰ στείλωσι πρεσβευτὴν εἰς Ἀθήνας· ἀλλ' ἡ ἀνάγκη τοιούτου διαβήματος δὲν παρουσιάζετο εἰς τὴν Δίαιταν, ἕως δυσχέρειαί τινες, προκληθεῖσαι μεταξὺ Ἀμερικανῶν τινων πολιτῶν διαμενόντων ἐν Ἑλλάδι καὶ τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, κατέστησαν ἀναγκαίαν τὴν παραυτίκα παρουσίαν ἀντιπροσώπου καὶ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ τὴν ἀποστολὴν πολεμικοῦ πλοίου ὅπως διεξαχθῇ ἐπιτυχῶς ἡ ὑπόθεσις αὕτη. Μόλις δὲ τὸ 1867 ἀπεφασίσθη ἡ ἐγκατάστασις τακτικῆς πρεσβείας. Ἡ δὲ ἑλληνικὴ κυβέρνησις δὲν ἀνέμεινε τὴν ἄφιξιν τοῦ ἡμετέρου ἀντιπροσώπου ὅπως ἀποστείλῃ τὸν πρεσβευτὴν αὐτῆς εἰς Οὐασιγκτῶνα, οὐ μόνον ἐκ φιλοφροσύνης πρὸς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ προθέσει νὰ ἐξουδετερώσῃ, ἂν μὴ τελείως νὰ καταστρέψῃ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ τότε ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πρωτευούσῃ Ὀθωμανοῦ πρεσβευτοῦ, εὐφυοῦς διπλωμάτου, ὅστις ἀκαμάτως εἰργάζετο ὅπως ἐλαττώσῃ τὰς ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων τῆς Κρήτης συμπαθείας τῶν Ἀμερικανῶν, τότε εὑρισκομένων ἐν ἐπαναστάσει κατὰ τῶν Τούρκων κυριαρχῶν τῆς νήσου. Ὁ δὲ ὑπὸ τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως διορισθεὶς πρεσβευτὴς ἦτο ὁ κ. Ἀλέξανδρος Ραγκαβῆς, εἷς τῶν μάλιστα διακεκριμένων Ἑλλήνων διπλωματῶν, ἐπιστήμων καὶ ἀνὴρ τῶν γραμμάτων.

Δυνάμεθα δὲ νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι εἰς τὸ ἑξῆς οὔτε ζήτημα οἰκονομίας οὔτε ὑποτιθεμένης ἐλλείψεως ἀνάγκης θέλει ποτὲ ἀντιστρατευθῆ κατὰ τῆς διαρκοῦς συνεχείας τῆς ἡμετέρας ἐν Ἀθήναις πρεσβείας ἂν μὴ δι' ἄλλους λόγους, τὸ ἐλάχιστον διὰ τοὺς πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐρρωμενέστατα ἐκφρασθέντας, καὶ πρὸ τῆς ἀντιπροσωπεύσεως τῶν Ἡνωμένων πολιτειῶν ἐν Ἀθήναις, ὑπὸ περιηγητοῦ Ἀμερικανοῦ, ὅστις εἶνε εἷς τῶν ἐξεχόντων συγγραφέων τῶν περὶ τῆς νέας Ἑλλάδος γραψάντων. «Ἐπιθυμῶ ἐκ καρδίας, ἔγραφεν ἐξ Ἀθηνῶν, νὰ εἶχον αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι ἀντιπρόσωπον διπλωματικὸν ὅστις νὰ ἠδύνατο νὰ προσθέσῃ τὴν ἰσχὺν τῆς ἐπιδράσεως τῆς χώ-

Digitized by Google

ρας του χάριν ἀρχῶν ἐλευθερίων καὶ διοικήσεως πεφωτισμένης, ἐπειδὴ τοιαύτη τις ἐπίδρασις ἔμελλε νὰ εἶνε λίαν σπουδαία οὐ μόνον ἕνεκα παλαιῶν ὑπηρεσιῶν, ὧν ὑπάρχει ἀκόμη ἐν τῇ χώρᾳ μνήμη εὐγνώμων, ἀλλὰ καὶ διότι ἡ ἡμετέρα πατρὶς δὲν ἔχει νὰ ὑπηρετήσῃ ἴδια συμφέροντα δι' ἀναμίξεως εἰς τὰ πράγματα τῆς Ἀνατολῆς, ὁ δὲ πρεσβευτὴς αὐτῆς ἤθελεν ἑλκύσει τὴν ἀνύποπτον ἐμπιστοσύνην τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, τοῦθ' ὅπερ εἶνε ἀδύνατον εἰς πρεσβευτὴν δυνάμεως εὐρωπαϊκῆς. Εἶνε πολὺ σημαντικώτερον νὰ ἔχωμεν καλὸν ἀντιπρόσωπον ἐν Ἀθήναις μᾶλλον ἢ ἐν Κωνσταντινουπόλει, τοὐλάχιστον ἕως ἡ ἑλληνικὴ μοναρχία, ὡς πρέπει νὰ ἐπέλθῃ ἐν τῇ φορᾷ τῶν πραγμάτων, ἀντικαταστήσῃ ἐν Εὐρώπῃ τὴν μωαμεθανικὴν αὐτοκρατορίαν καὶ ὁ σταυρὸς θριαμβεύσῃ νικῶν τὴν ἡμισέληνον ἐν τοῖς ὡραίοις ἐκείνοις παραλίοις ἐν οἷς πρότερον ἦτο ἐστημένος.»

Ὅτι δὲ οἱ Ἕλληνες εἶνε εὐγνώμονες πρὸς τὸν λαὸν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν διὰ τὴν συμπάθειαν αὐτῶν καὶ τὴν βοήθειαν κατὰ τὰς πικρὰς ἡμέρας τῆς ἐπαναστάσεως, ἀπεδείχθη μὲν πολλάκις, ἀλλὰ φέρω τούτου ἐνταῦθα ἓν ἢ δύο παραδείγματα. «Ἡ Ἑλλάς, ἔγραφεν ὁ ποτὲ ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν, ὁ γλαφυρὸς Περικλῆς Ἀργυρόπουλος, ἡ Ἑλλὰς οὐδέποτε ἐλησμόνησε τὴν εὐγενῆ συμπάθειαν ἣν ἐπέδειξε πρὸς αὐτὴν τὸ ἀμερικανικὸν ἔθνος κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἐπαναστάσεως. Μεστὴ εὐγνωμοσύνης καὶ φιλίας παρηκολούθησε πάντοτε μετὰ βαθυτάτου ἐνδιαφέροντος τὰς θαυμασίας προόδους ἃς ἐπετέλεσεν ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν λαὸς πρὸς ὃν οἱ Ἕλληνες αἰσθάνονται ἑαυτοὺς συνδεδεμένους διὰ δεσμῶν ἀλύτων· ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν δὲ τῶν αἰσθημάτων τούτων εὑρισκομένη ἡ κυβέρνησις τῆς σήμερον ὡς πιστὸς ἑρμηνεὺς τῶν ἐθνικῶν πόθων καὶ ἐπιθυμοῦσα νὰ ἀποδείξῃ διὰ τρόπου ἐπιφανοῦς τὸν σεβασμὸν αὐτῆς πρὸς τὴν μνήμην τοῦ ἐνδόξου Οὐασιγκτῶνος, διενήργησε τὴν ἀποστολὴν μαρμάρου, εἰλημμένου ἐξ αὐτῶν τῶν ἐρειπίων τοῦ Παρθενῶνος, ὅπως τοῦτο χρησιμεύσῃ, καίτοι ταπεινῶς, πρὸς τὴν διακόσμησιν τοῦ μνημείου τοῦ προωρισμένου εἰς διαιώνισιν τῆς μνήμης τοῦ μεγάλου ἱδρυτοῦ τῆς ἀμερικανικῆς ἀνεξαρτησίας.» Ὁ δὲ κ. Marcy, ὁ τότε γραμματεὺς τῆς ἐπικρατείας, ἀποδεχόμενος τὸ πολύτιμον τοῦτο λείψανον ὡς εἰσφορὰν εἰς τὸ μνημεῖον τοῦ Οὐασιγκτῶνος, ἀπήντησε μετ' αἰσθημάτων προσηκόντων.

Ὡς περαιτέρω δὲ ἀπόδειξις, ὅτι, καίπερ παρελθόντων πολλῶν ἐτῶν ἀφ' ὅτου οἱ ἡμέτεροι συμπολῖται ἔτειναν τὸ πρῶτον τὰς γενναίας αὐτῶν χεῖρας πρὸς τὴν πάσχουσαν Ἑλλάδα, οὔτε αὐτοὶ ἀπέσχον ἀπὸ ὑλικῆς ἀρωγῆς, ὅτε αὕτη ἐζητήθη, οὔτε οἱ Ἕλληνες παρέλειψαν ν' ἀναγνωρίσωσι τοιαύτας πράξεις συμπαθείας, ἄς μοι ἐπιτραπῇ ἀτομική τις ἀνάμνησις.

Ὅτε ὁ γράφων ταῦτα διωρίσθη πρεσβευτὴς ἐν Ἑλλάδι, ἱδρυομένης τὸ πρῶτον τῆς πρεσβείας, οἱ Ἕλληνες κάτοικοι τῆς νήσου Κρήτης εἶχον κηρύξει ἐπανάστασιν καὶ ἔδρων πρὸς ἀποτίναξιν τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ. Οὕτω δὲ δεδηλωμένον ἦτο τὸ αἴσθημα τὸ ὑπὲρ αὐτῶν ἐξεγερθὲν ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις, ὥστε εἶχον συγκροτηθῇ ἐν Βοστῶνι καὶ Νέᾳ Ὑόρκῃ δημόσια συλλαλητήρια, ἐν οἷς εἶχον ἀκουσθῇ αἱ ἀγορεύσεις ἐπιφανῶν ῥητόρων καὶ ἅτινα ἀπέληξαν εἰς εἰσφορὰς χρημάτων, ἐνδυμάτων καὶ τροφίμων διὰ τοὺς ἐκ Κρήτης πρόσφυγας, γυναῖκας καὶ παῖδας φεύγοντας κατὰ χιλιάδας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐν παντελεῖ ἐνδείᾳ. Τὸ δὲ προϊὸν τῶν ἐράνων ἐνεπιστεύθησαν οἱ εἰσενεγκόντες εἰς τὸν ἐν Ἀθήναις Ἀμερικανὸν πρεσβευτήν, ὅπως διανεμηθῇ ἐν Ἑλλάδι. Τὴν δ' ἐντολὴν ταύτην ἠδυνήθη οὗτος νὰ ἐκπληρώσῃ ἐπαρκῶς χάρις ἰδίως εἰς τὴν βοήθειαν τὴν παρασχεθεῖσαν αὐτῷ ὑπὸ τῶν ἐν Ἀθήναις Ἀμερικανῶν ἱεραποστόλων. Ἑσπέραν δέ τινα ἑκατοντάδες τινὲς παίδων ἐκ τῶν ἐκδοχέων τῆς τοιαύτης φιλοδωρίας ἐτάχθησαν πρὸ τῆς πρεσβείας, μετὰ δὲ τὴν ἐξαγγελίαν προσευχῶν καὶ τὴν μέλψιν ὕμνων ἀπέστειλαν πρὸς τὸν πρεσβευτὴν διαγγέλματα εὐχαριστήρια, ὅπως διαπεμφθῶσιν ἐκ μέρους αὐτῶν πρὸς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας. Μετὰ δὲ τὴν συγκινητικὴν ταύτην σκηνὴν ἀπεχώρησαν, πληροῦντες τὸν ἀέρα ἐπευφημιῶν ὑπὲρ τῆς Ἀμερικῆς.

Ἄλλην δέ τινα ἡμέραν ὁ πρεσβευτὴς ἔτυχε τῆς ἐπισκέψεως τοῦ μητροπολίτου Ἀθηνῶν, τοῦ ἀνωτάτου ἱεράρχου τῆς Ἑλλάδος, φέροντος τὰ ἄμφια αὐτοῦ καὶ τὰ σύμβολα τῆς ἀρχιερωσύνης καὶ ἀκολουθουμένου ὑπὸ σώματος ἱερέων. Προσεφώνησε δὲ οὗτος τὸν πρεσβευτὴν διὰ προσλαλιᾶς ἱκανῶς μακρᾶς, ὑπερεκχειλιζούσης, ὡς ἐξεφαίνετο ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του ὑπὸ συγκινήσεως καθ' ὅσον ἀνεφέρετο εἰς τὴν ἀτομικὴν συμμετοχὴν τοῦ ἱεράρχου «εἰς τὸν μέγαν ἀγῶνα, ὅστις ἤρξατο τῷ 1821 *καὶ ἀκόμη ἐξακολουθεῖ*», καὶ ἀνταπέδωκεν εὐχαριστίας ἐπὶ τῇ ἠθικῇ καὶ ὑλικῇ συνδρομῇ τῇ παρασχεθείσῃ παρὰ τῶν ἡμετέρων συμπολιτῶν κατὰ τὴν περίοδον ταύτην καὶ κατὰ τὴν ἀπόπειραν τῶν Κρητῶν πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἑαυτῶν ἀνεξαρτησίας. Ἐτελεύτησε δὲ λέγων· «σᾶς παρακαλῶ, κ. πρεσβευτά, νὰ διαβιβάσητε τὴν ἔκφρασιν τῆς βαθείας ἡμῶν εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸ ὅλον ἔθνος καὶ εἰ δυνατόν, πρὸς ἕκαστον Ἀμερικανὸν πολίτην.»

Αἱ λέξεις τοῦ μητροπολίτου ἃς παρέθηκα διὰ κυρτῶν γραμμάτων, τὸ *καὶ ἀκόμη ἐξακολουθεῖ* ἐκεῖνο εἶνε ὁ ἀκρογωνιαῖος λίθος τῆς ἐνεστώσης

Digitized by Google

πολιτικῆς καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος καὶ παρέχουσιν ἀπολογίαν, ἂν εἶνε ἀνάγκη τοιαύτης τινός, πρὸς ὑπόμνησιν εἰς τοὺς ἡμετέρους συμπολίτας, ὅτι οἱ Ἕλληνες αἰσθάνονται καὶ τὴν σήμερον ὡς κατὰ τὰ ἑπτὰ ἔτη τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος τὴν ἐπείγουσαν ἀνάγκην τῆς ἀνακτήσεως *τοῦ ὅλου* τῶν ἀρχαίων αὐτῶν κτήσεων, οἰκουμένων ὑπὸ ἑκατομμυρίων συμπολιτῶν των, Ἑλλήνων κατὰ τὴν ἐθνότητα, τὴν γλῶσσαν, τὴν θρησκείαν καὶ τὴν φιλοπατρίαν. Ὁ ἀγὼν *ἀκόμη ἐξακολουθεῖ* οὐχὶ δι' ἐπιβουλῶν ἢ δι' ἐνόπλου δράσεως, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀκοιμήτου ἐκείνης ἐλπίδος ἥτις διατηρεῖ ἔμπνουν τὸν ἐθνικὸν πατριωτισμὸν καὶ διὰ τῆς ἀκαταβλήτου ἐκείνης ἀποφάσεως ἥτις ἀναμένει μόνον περίστασιν κατάλληλον ὅπως αἱ ἀξιώσεις τῆς Ἑλλάδος χαραχθῶσι βαθύτατα εἰς τὸν κόσμον. Ἀλλ' ἕνεκα τῆς ἀντιζηλίας τῶν μεγάλων δυνάμεων ὡς πρὸς τὴν ὁριστικὴν κτῆσιν τοῦ μέρους ἐκείνου τῆς τουρκικῆς αὐτοκρατορίας ὅπερ περιλαμβάνει ἀδίκως τὰς ἐν Εὐρώπῃ χριστιανικὰς ἐπαρχίας, ἡ Ἑλλὰς θὰ ἠδύνατο ἀπὸ μακροῦ ν' ἀνακτήσῃ τὰ ἴδια ἑαυτῆς. Ὡς δὲ νῦν ἔχουσι τὰ πράγματα τὸ ἀνατολικὸν ζήτημα οὐδέποτε ἀνακινεῖται ὑφ' οἱονδήποτε τύπον χωρὶς ἡ Ἑλλὰς ν' ἀποπειραθῇ διὰ τῆς διπλωματικῆς ὁδοῦ ἢ διὰ τῶν ὅπλων νὰ τύχῃ αὐξήσεως ἐδαφικῆς διὰ προσαρτήσεως χωρῶν ἃς πιστεύει ἀνηκούσας εἰς αὐτὴν νομίμως καὶ ὁσίως. Εἰς μάτην αἱ εὐρωπαϊκαὶ κυβερνήσεις παρακελεύουσι τὸ μικρὸν βασίλειον νὰ ἡσυχάσῃ καὶ νὰ εὐγνωμονῇ. Οὔτε τὸ μὲν δύναται νὰ πράξῃ οὔτε τὸ δέ. Ὅταν ἡ Ἑλλὰς φθάσῃ εἰς τοιαύτην παράλυσιν, θὰ παύσῃ νὰ εἶνε ἑλληνικὴ καὶ θὰ ἐκπέσῃ εἰς φυλὴν ἀναξίαν τοῦ ἀρχαίου αὐτῆς μεγαλείου ἢ τῶν νέων αὐτῆς ἀξιώσεων ἐπὶ τῆς συμπαθείας καὶ τοῦ σεβασμοῦ τῶν ἐλευθέρων λαῶν τῆς γῆς. Ἂς ἐλπίσωμεν., καὶ τὴν ἐλπίδα ταύτην συμμερίζεται αὐτὴ ἡ Ἑλλάς, ὑπὲρ αὐτῆς τὴν πλήρη ἀναγνώρισιν τῶν ἐδαφικῶν ἀξιώσεων, ὧν τὸ βασίλειον καθίσταται ἄξιον διὰ τῆς ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος, τῆς εὐψυχίας της καὶ τῆς ἀξιοσημειώτου προόδου ἣν ἐπετέλεσεν ὡς ἐλεύθερον κράτος. Ἐπὶ τοιαύτῃ δ' ἐπιτυχίᾳ εἴπερ τις καὶ ἄλλος ἤθελε χαρῇ ὁ λαὸς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ἐκεῖνοι δῆλα δὴ οἵτινες ἐπέδειξαν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν συμπάθειάν των καὶ τὴν ἀρωγὴν κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἡρωϊκῶν αὐτῆς ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγώνων καὶ οἵτινες καὶ πάλιν θὰ ἐντείνωσι τὴν φωνήν των καὶ θὰ τείνωσι τὰς χεῖράς των ὑπὲρ αὐτῆς, ἂν ἀποταθῇ πρὸς ἡμᾶς ζητοῦσα ἐνθάρρυνσιν καὶ βοήθειαν ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ κινδύνου.

Καρολος Τακερμαν

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Ὁ ἐχθρὸς περὶ Βλαχοθανάσῃ.

Ὁ δερβέναγας τοῦ Μαλανδρίνου εἶχε καταλύσει εἰς Πλέσσαν, ἀκολουθούμενος ὑπὸ ἑξήκοντα καὶ πλέον ὀπαδῶν, ὅτε ὁ προὔχων τοῦ χωρίου, ἐμφανισθεὶς περίτρομος, ἀνήγγειλεν εἰς αὐτὸν τὴν αἰφνηδίαν ἄφιξιν τοῦ Ἀνδρίτσου. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὁ διάσημος ἀρχικλέφτης περιήρχετο, ὡς ἀπόλυτος κύριος ἀνὰ τὴν Ρούμελην ὅλην, μὴ τολμῶντος οὐδενὸς ν' ἀντιπαραταχθῇ πρὸς αὐτόν. Τὰ μεγάλα κατορθώματά του, ἡ γενναιότης καὶ ἡ πολεμικὴ ὁρμὴ τῶν παλληκαρίων του, εἶχον ἀναγκάσῃ τοὺς τούρκους ν' ἀναγνωρίσωσι σιωπηλῶς τὴν ὑπεροχήν του καὶ νὰ φέρωνται πρὸς αὐτὸν ὅπως πρὸς ἕνα αὐτοκέφαλον σωματάρχην, διὰ τὸν ὁποῖον δὲν ἴσχυον τὰ σουλτανικὰ φερμάνια. Διὸ ὁ δερβέναγας ἤδη κατεταράχθη πολὺ εἰς τὴν εἴδησιν αὐτὴν τῆς παρουσίας του· ἐγνώριζεν αὐτὸν σπεύδοντα πάντοτε πρὸς ἀναζήτησιν τῶν δερβεναγάδων, ἀνυπόμονον εἰς ἐκδίκησιν τῆς δεδουλωμένης πατρίδος, ἄπληστον πάντοτε εἰς πολεμικὰς δάφνας καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ πιστεύσῃ ὅτι τόρα, ἄνευ σοβαροῦ τινος λόγου, εἶχεν ἔλθῃ ἐκεῖ. Θέλων δὲ ἵνα προκαταλάβει τὰς διαθέσεις του, περιποιούμενος αὐτόν, ἐζήτησε ἵνα συνομιλήσωσι κατὰ μόνας, ἀναγνωρίζων δῆθεν τὴν θέσιν του.

— Σὰν θέλει ἂς ἔλθῃ· εἶπεν ἀδιαφόρως ὁ Ἀνδρίτσος.

Τῷ ὄντι ὁ δερβέναγας, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τεσσάρων ὀπαδῶν, ἐνεφανίσθη μετ' ὀλίγον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ προὔχοντος Καραμπελόγιαννου, ὅπου ὁ Ἀνδρίτσος κατέλυε μετὰ τοῦ Ἠλία Βιδαβιώτη καὶ τοῦ Βλαχοθανάσῃ. Ἐνῷ δὲ ὁ δερβέναγας συνῆπτεν ὁμιλίαν περὶ διαφόρων πραγμάτων μετὰ τοῦ ἀρχικλέφτου καὶ ἐτρέπετο εἰς φιλικὰς πρὸς αὐτὸν ἐξομολογήσεις, οἱ ἀκόλουθοί του περιειργάζοντο ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν μετ' ἀκριβείας αὐτὸν καὶ τὰ πιστὰ αὐτοῦ πρωτοπαλλήκαρα, εὐτυχεῖς διότι ἠδύναντο ν' ἀτενίσωσιν εἰς αὐτοὺς ἀφόβως, ὡς εἰς φίλους. Τὸ ἄγριον ὕφος τοῦ Ἀνδρίτσου καὶ τοῦ Ἠλία τὸ μεγαλοπρεπὲς παράστημα ἐκίνουν αὐτοὺς εἰς ἔκπληξιν, ἐνῷ τοῦ Βλαχοθανάσῃ ἡ ἀνδρικὴ καλλονή, ἡ ἐντελὴς κανονικότης τῶν μελῶν του ὅλων, οἱ γλαυκοὶ καὶ πλήρεις σοβαροῦ μυστηρίου ὀφθαλμοί, τὸ εὐρὺ ἡλιοκαὲς μέτωπον ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἄφθονον ξανθὴν κόμην του, μόλις λευκάζουσαν ποῦ καὶ ποῦ ἐκ τῆς ἡλικίας, ἔφερον αὐτοὺς εἰς ἄμετρον συμπάθειαν καὶ θαυμασμόν. Εἰς τὴν θέαν αὐτοῦ δὲν ἐτρόμαζον ὅπως εἰς τὴν θέαν τῶν δύο ἄλλων, ἀλλὰ

Digitized by Google

κατελαμβάνοντο ὑπό τινος ῥοπῆς πρὸς αὐτόν, ὑπό τινος αἰσθήματος καθυποτάσσοντος, εἰς πόθον ἵνα κλίνωσι γόνυ πρὸς αὐτόν, πρὸς τὴν μεγαλοπρέπειαν δι' ἧς ἡ φύσις ἐπροίκισε τὸ ἄτομόν του ὁλόκληρον. Καὶ ἐφ' ὅσον ἡ ὁμιλία τῶν δύο ἀρχηγῶν παρετείνετο, τοσοῦτον ὁ Βλαχοθανάσης ἐπηρέαζε καὶ κατεκυρίευε τοὺς ἀλβανούς. Ὥστε ἕνας τούτων, ὁ Γετίμ ἀγᾶς, χωρὶς νὰ συλλογισθῇ ἐνδεχομένην παρεξήγησιν καὶ τὰ κακὰ ὅσα ἠδύναντο ἐκ ταύτης νὰ προέλθωσιν, ἐπλησίασε λάθρα τὸν ὑπερήφανον κλέφτην, νὰ τὸν θωπεύσῃ, νὰ τὸν ψαύσῃ καὶ μόνον κολακευόμενος. Ἐνῷ ὅμως ἔτεινε τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ὤμου του, ὁ κλέφτης, ἐν τῇ πεπειραμένῃ αὐτοῦ γνώσει, πάντοτε ὑποπτευόμενος, τοὺς ἀλβανούς, ἐστράφη πρὸς αὐτὸν ὁρμητικῶς, ἕτοιμος νὰ ἑλκύσῃ τὸ γιαταγάνι.

— Ὤ! ὄχι... ἐψιθύρισεν ὁ Γετίμ, πτύσσων πρὸ τοῦ ὀργίλου βλέμματος τοῦ κλέφτου καὶ ἐξακολουθῶν νὰ θωπεύῃ αὐτὸν ἐπὶ τοῦ ὤμου ἀπαλᾶ ἀπαλᾶ, ὡς κανένα τρυφερὸν πτηνὸν τὸ ὁποῖον φοβεῖται τις μήπως συντρίψῃ ὑπὸ τὰς χεῖράς του· ζηλεύω ἐγὼ τὸν καπιτάνιο.

Καὶ ἐν ἐλαφρᾷ καὶ ταπεινῇ στάσει, προσέθηκεν εἰς ὕψιστον τόνον καρδίας ἐνθουσιώσης διὰ τὴν λεβεντιάν:

— Ἂν εἶχα τὴν μάνα μου, καπετάνιε, θὰ 'σ τὴν ἔδινα νὰ μοῦ κάμῃς ἕνα τέτοιον ἀδερφό!..

Τοῦ Γκούγκα τὸ ἆθλον.

Καθ' ἣν ἐποχὴν ἦρχεν ἐν Τριπόλει ὁ Βελῆ πασᾶς, ἔτυχε ν' ἀπολυθῇ ὁ ἐν τῷ θηριοτροφείῳ τοῦ σεραγίου τρεφόμενος λέων. Οἱ φύλακες ἔκλεισαν εὐθὺς τὰς σιδηρᾶς πύλας ὅλας καὶ ὁ λέων περιωρίσθη ἐν τῇ αὐλῇ, περιερχόμενος ἐλεύθερος. Ἐπειδὴ ὅμως οὐδεὶς εὑρίσκετο νὰ τὸν συλλάβῃ, ὁ Βελῆ πασᾶς διέταξε νὰ γνωστοποιηθῇ εἰς τοὺς ἐν ταῖς φυλακαῖς καταδίκους ὅτι ὅστις τούτων ἤθελεν ἠδύνατο νὰ ἐξαγοράσῃ τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἐλευθερίαν του, δεσμεύων πάλιν ἐν τῇ διαμονῇ του τὸ θηρίον. Ὑπέσχετο δὲ συγχρόνως καὶ ἄλλην πλουσίαν ἀμοιβήν.

Μεταξὺ τῶν καταδίκων εὑρίσκετο καὶ ὁ Χρῆστος Γκούγκας, κατηγορούμενος ὅτι διὰ μιᾶς καὶ μόνης πυγμῆς ἐφόνευσεν ἐπίσημόν τινα τοῦρκον ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς Γαστούνης. Ὁ Γκούγκας μόλις ἤκουσε τὴν προκήρυξιν τοῦ πασᾶ προσεφέρθη νὰ συλλάβῃ αὐτὸς τὸ θηρίον καὶ ἐζήτησε νὰ τῷ ἑτοιμάσωσι δύο κριούς. Ἀφοῦ δὲ ἔφερον αὐτοὺς ἀνῆλθεν οὗτος ἐπὶ τῆς μάνδρας καὶ κόπτων κατὰ διαλείμματα, ἔρριπτεν ἐν τῇ αὐλῇ μεγάλα τεμάχια κρέατος, ἅτινα ὁ λέων κατεβρόχθιζεν εὐθύς, βουλιμιῶν.

Ἐφ' ὅσον ὅμως τὸ θηρίον ἔτρωγε τοσοῦτον καὶ ἐξημεροῦτο. Ἡ ὀργίλως ἀνορθωμένη χαίτη του, μικρὸν κατὰ μικρὸν κατέπιπτεν ἤρεμος ἐπὶ τῶν νώτων· οἱ μυκτῆρες του δὲν ἀνεκινοῦντο πλέον οὐδ' ἐφύσων ἵνα μαρτυρήσωσι τὴν ἀδημονίαν του, οἱ μεγάλοι ὀφθαλμοί του, εἶχον χάσῃ τὴν αἱματώδη ἐκείνην χροιὰν ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀντικατοπτρίζετο πρὶν τῆς ψυχῆς του τὸ μένος. Περιεφέρετο ἐδῶ κ' ἐκεῖ μετ' ἀγερώχου μεγαλοπρεπείας, ἀργὰ βηματίζον, ἔρριπτε πρὸς τοὺς πέριξ θεατάς, οἵτινες εἶχον συρρεύσῃ πολυάριθμοι ἐκεῖ, βλέμματα ἀδιάφορα ὡσεὶ οὐδὲ συλλογιζόμενον αὐτοὺς καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐξέφερε τὸν βαρὺν καὶ τρομώδη μυκηθμόν του.

Εἶχε καταφάγη καὶ τοὺς δύο κριοὺς κ' ἐτανύετο μηκυνόμενον ἐπὶ τῶν ποδῶν του, ὡσεὶ ἵνα εὐρύνῃ περισσότερον τὸν στόμαχόν του ἤνοιγε δὲ χάσκον τὸ στόμα καὶ προέτεινεν ἐκτὸς τὴν γλῶσσαν, χορτασθέν. Καὶ ἐνῷ ἤδη ὕψωνε τὸν πόδα, ῥαθύμως πλέον, ἵνα θραύσῃ τὴν ἑτέραν κεφαλὴν τοῦ κριοῦ ὁ Γκούγκας ἐπήδησεν αἴφνης εἰς τὴν αὐλήν, ἔδραξεν ἰσχυρῶς τὴν χαίτην τοῦ θηρίου καὶ ἐκάθησεν ἐπὶ τῶν εὐρέων νώτων του ἱππαστί.

— Τὸν ἅλυσο, μωρὲ παιδιά! τὸν ἅλυσο! ἐφώναξε πρὸς τοὺς θεατὰς ζητῶν τὴν ἅλυσον ἵνα δεσμεύσῃ αὐτό.

Οἱ θεαταί, κατεχόμενοι ὑπὸ τρόμου καὶ συγκινήσεως ἐπὶ τῷ θεάματι, ἠτένιζον αὐτὸν ἀκίνητοι, μὲ ὀφθαλμοὺς ἀπλανεῖς, ὡσεὶ ἀποκρυσταλλωμένους, οὐδεμίαν ἄλλην αἴσθησιν ἔχοντες ἐν ἐνεργείᾳ εἰμὴ τὴν ὅρασιν. Διότι τὸ θηρίον, ἐκμανὲν ἐκ τοῦ βάρους τὸ ὁποῖον διὰ πρώτην φορὰν τόρα ᾐσθάνετο ἐπὶ τῶν νώτων του, ἐβρυχᾶτο στεντωρείως ὥστε νὰ σείωνται τὰ πέριξ κτήρια καὶ ἠχῇ ὡς ὑπὸ ἰσχυροῦ σεισμοῦ· ἐκάλπαζε δὲ ὁρμητικῶς, ὡς ἵππος ἐν ἱπποδρομείῳ, περιτρέχον τὴν αὐλήν, περιέστρεφε τὴν οὐρὰν τύπτον παταγωδῶς τὸν ἀέρα, ἀνέτεινε πρὸς τὰ πλευρὰ τὴν κεφαλήν, ἔκλινεν ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν καὶ ἀνετινάζετο ἐμπρὸς καὶ ὀπίσω αἴφνης, προσπαθοῦν νὰ ῥίψῃ τὸ βάρος ἀπ' ἐπάνω του. Ἀλλ' ὁ Γκούγκας ἔμενεν ἐπὶ τῶν νώτων αὐτοῦ ἀκλόνητος, συσφίγγων τοὺς πόδας περὶ τὰ πλευρὰ καὶ κρατῶν διὰ τῶν στιβαρῶν βραχιόνων του τὴν πλουσίαν χαίτην τοῦ θηρίου. Οἱ θεαταί, οἵτινες μὲ τὸ πρῶτον ἅλμα τοῦ Γκούγκα ἐν τῷ αὐλῇ τὸν ἐθεώρησαν καὶ ἀπολεσθέντα, ἤδη ἐκ τῆς παρατεινομένης πάλης συνερχόμενοι ὀλίγον, παρηκολούθουν τὸ φοβερὸν ὅσον καὶ μεγαλοπρεπὲς σύμπλεγμα καὶ ἐθαύμαζον ἐν τῇ ὑπερβολικῇ φρίκῃ των, τὴν ἀνυπότακτον τοῦ ἕλληνος ῥώμην καὶ τὴν ἠρεμίαν μεθ' ἧς ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ θηρίου, ὡς νὰ ἐκάθητο ἐπὶ ἑνὸς ἵππου.

Τὸ θηρίον ἤδη, ἐξηντλημένον ἐκ τοῦ μακροῦ καλπασμοῦ καὶ τῆς πάλης, ἐστάθη αἴφνης ἀσθμαῖνον θορυβωδῶς. Ἤρχισε δὲ ἐν τῇ λύσσῃ του νὰ

Digitized by Google

περιστρέφεται περὶ ἑαυτό, ὡς ροδάνι, μετὰ ταχύτητος ἀνεμοστροβύλλου, ἐλπίζον οὕτω ν'ἀπαλλαγῇ τοῦ βάρους του. Ὁ Γκούγκας ἔβλεπεν ἤδη τὸ ἔδαφος φεῦγον κάτωθέν του καὶ τὰ λιθάρια, τοὺς χάλικας, τὰ τεμάχια τοῦ ἀχύρου καὶ τῶν ξύλων, πᾶν ὅ,τι ὑπῆρχεν ἐν τῇ αὐλῇ, συγχεόμενα εἰς κύκλον ἕνα,περιδινούμενον ἀδιακόπως· ἤρχισε νὰ αἰσθάνηται ζάλην ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ προέβλεπεν ὅτι ὀλίγον ἀκόμη ἂν ἐξηκολούθει τὸ θηρίον τὴν περιστροφήν του θὰ ἔπιπτεν ἀναίσθητος χαμαί.

— Ρίχτε μου, μωρέ, τὸν ἄλυσσο! ἐφώναξε πάλιν διὰ βροντώδους κραυγῆς.

Εἷς τῶν θεατῶν ἔρριψε τότε τὴν ἄλισσον ἄνωθεν τῆς μάνδρας. Ὁ Γκούγκας ἔλαβεν αὐτὴν καὶ περιέβαλε διὰ τοῦ χονδροῦ καὶ ἰσχυροῦ κλοιοῦ τὸν λαιμὸν τοῦ θηρίου ἔδεσε δὲ τὸ ἄλλο ἄκρον εἰς σιδηροῦν τινα πάλον, ὑψούμενον ἐν τῇ αὐλῇ. Εἶτα ἀναγκάσας αὐτὸ νὰ στραφῇ περὶ τὸν πάλον ἀρκετά, μέχρις οὗ ἡ κεφαλή του ἁρμοσθῇ ἰσχυρῶς πρὸς αὐτόν, ἐπήδησεν αἴφνης πρὸς τὰ ὀπίσω. Καὶ μέχρις οὗ τὸ θηρίον, ἀντιθέτως περιστρεφόμενον, δυνηθῇ νὰ ἐκτυλίξῃ τὴν ἄλισσον ὁ Γκούγκας ἦτο μακράν, ἐπευφημούμενος ὑπὸ τοῦ πλήθους ὁλοκλήρου.

— Ἐσὺ 'σαι τὸ ἀσλάνι,ὀρὲ Γκούγκα, σήμερα· εἶπεν ὁ Βελῆ πασᾶς ὅτε τὸν ἔφερον πρὸς αὐτόν, θαυμάζων τὴν λεοντώδη τῷόντι κεφαλήν του μὲ τὸ χονδρῶς ἐρριτιδωμένον μέτωπον, τοὺς αἱματώδεις ὀφθαλμούς, τὴν ὑπερτραφῆ ρῖνα, τὰς ψαρὰς καὶ ἀνυποτάκτους τρίχας τῆς κόμης του καὶ ἐκπληττόμενος πρὸ τῶν προεχόντων μυόνων τῶν βραχιόνων του, τοῦ ἰσχυροῦ καὶ πλατέος αὐχένος, τῶν στιβαρῶν καὶ καταστρογγύλων κνημῶν καὶ τοῦ ὑπερφυοῦς παραστήματός του ὅλου, ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν—τί θέλεις νὰ σοῦ χαρίσω, ὀρέ;

— Τὴ λευθεριά, πασᾶ μου· ἀπήντησεν οὗτος· ταπεινοφρόνως.

— Αὐτήνε τὴν ἔχεις, ὀρέ· μὰ τί ἄλλο;... θέλεις χρυσάφι;

— Μπά... ἀπήντησεν ὁ Γκούγκας κάπως περιφρονητικῶς· ἐγὼ φτωχὸς 'γεννήθηκα, φτωχὸς θὰ πεθάνω...

— Μὰ γύρεψε κάτι!.. ἐκραύγασεν ἐντόνως ὁ Βελῆς,στενοχωρούμενος διὰ τὴν ἀδιαφορίαν ἐκείνην τοῦ ὑπηκόου του· λέγε καὶ θὰ γένῃ ὅ,τι πῇς.

— Πασᾶ μου, σὰν θέλεις, θὰ σοῦ γυρέψω νὰ δώσῃς λευθεριὰ 'στοὺς χριστιανοὺς πῶχῃς 'στῆς φυλακές.

Ὁ Βελῆ πασᾶς ἠναγκάσθη ἑκὼν ἄκων νὰ τηρήσῃ τὸν λόγον του. Ἑκατὸ καὶ πλέον Ἕλληνες, ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν στενάζοντες ἐν ταῖς ὑπογείοις τρώγλαις τοῦ σεραγίου τῆς Τριπόλεως, ἀφέθησαν ἐλεύθεροι τὴν ἐπομένην ἡμέραν καὶ ὁ Γκούγκας ἐπέστρεψεν εἰς Γαστούνην, λίαν εὐχαριστημένος διὰ τὸ ἆθλόν του...

Σουλιωτικὴ ἀπάθεια.

Κατὰ τὴν δευτέραν πολιορκίαν τοῦ Μεσολογγίου, ἐνῷ οἱ Σουλιῶται, ὅλοι σχεδόν, ἔμενον φρουροὶ τῆς κινδυνευούσης πόλεως ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Κίτσου Τζαβέλλα, εἶχον ἀποστείλει τὰς οἰκογενείας των εἰς Κάλαμον.Μαζῆ μὲ αὐτὰς ὡς ἀρχηγήτρια γυνὴ κατὰ τὰ Σουλιωτικὰ ἔθιμα ἦτο καὶ ἡ Δέσπω, ἡ γυνὴ τοῦ Φώτου Τζαβέλλα. Τὴν ἡμέραν τοῦ Μεγάλου Σαββάτου ἦλθεν εἰς αὐτὰς ἡ ἀγγελία ὅτι κατά τινα ἔξοδον ἐκ τῶν τειχῶν, ἐφονεύθησαν ὁ Κίτσος καὶ ὁ Ζυγούρης Τζαβέλλας, οἱ δύο υἱοὶ τῆς Δέσπως. Αἱ Σουλιώτισσαι εὐθὺς ἤρχισαν τοὺς κοπετοὺς καὶ τοὺς θρήνους, προεξαρχούσης τῆς γηραιᾶς μητρὸς καὶ ἐτράπησαν εἶτα εἰς τὰ μυρολόγια, ἐκθειάζουσαι τὰς πολεμικὰς καὶ σωματικὰς ἀρετὰς τῶν φονευθέντων.

Αἴφνης μέσῳ τῆς γενικῆς ἐκείνης καταπτώσεως, ἠνορθώθη εὐθυτενὴς ἡ Δέσπω, ἐσπόγγισε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ διὰ φωνῆς ὑποτρεμούσης ἀλλ' ἐπιτακτικῆς·

— Πάψτε πιὰ τὰ κλάῦματα, ὀρέ· ἐφώναξε πρὸς τὰς θρηνούσας· ἐκεῖνοι ἐπῆγαν συνοδειὰ τοῦ Χριστοῦ . . . σηκωθῆτε νὰ βάψουμε τ' αὐγά μας μπὰ καὶ μᾶς τελέψῃ ὁ Θεός!. . .

Καὶ διὰ μεγάλης ψυχραιμίας ἤρχισε πρώτη νὰ ἑτοιμάζῃ τὰ πρὸς βαφὴν τῶν ᾠῶν χρήσιμα. Αἱ ἄλλαι γυναῖκες, αἰδούμεναι ἐκ τῆς ἀπαθείας αὐτῆς, τῆς περισσότερον τῶν ἄλλων ὅλων τρωθείσης διὰ τοῦ φόνου τῶν δύο ἀδελφῶν καὶ παρακινούμεναι ἐκ τοῦ παραδείγματός της ἤρχισαν νὰ ἐγείρωνται, ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην, καὶ ν' ἀσχολῶνται εἰς τὴν ἐργασίαν προθύμως, μὴ παύουσαι ὅμως νὰ ἐκφέρωσιν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν καὶ κανένα στεναγμὸν ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει τῶν φονευθέντων.

Ἐνῷ ὅμως ἔτι ἠσχολοῦντο περὶ τὴν βαφὴν τῶν ᾠῶν, ἑτέρα ἀγγελία κατέφθασεν, ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀδελφῶν ἐφονεύθη, παρὰ μόνον ὁ Ζυγούρης ἐπληγώθη ἐλαφρῶς εἰς τὴν χεῖρα. Αἱ γυναῖκες ἠγαλλίασαν ὅλαι, ἐκτραπεῖσαι ἐν τῇ ἀμέτρῳ χαρᾷ των, εἰς περιφρονητικὰς ὕβρεις κατὰ τῶν Τούρκων.Καὶ ἡ Δέσπω χαμογελῶσα,εὐτυχὴς διὰ τὸ νέον ἄγγελμα, ἐγονυπέτησε μέσῳ τοῦ ὁμίλου καὶ ἀνατείνασα τὰς χεῖρας, ἐψιθύρισε μετὰ συντριβῆς καὶ ἀποφασιστικότητος σταθερᾶς.

— Χριστέ μου, σ' εὐχαριστῶ ποὺ μοῦ τοὺς φύλαξες πάλι . . . μὰ ἐγὼ πάντα ξεγραμμένους τοὺς ἔχω! . . .

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

Digitized by Google

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ.—Μετάφρασις Χ. Α.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ εἰς τὴν παράδοξον ἐκείνην συνέντευξιν μετὰ γυναικὸς ἀγνώστου, τὴν νύκτα, παρὰ τὸν οὐδὸν οἰκίας, ἔνθα οὐδέποτε ἄλλοτε εἶχεν εἰσέλθει ἕως τότε, εὕρισκέ τι τὸ ἀλλόκοτον μὴ στερούμενον ἐν τούτοις ἰδιάζοντός τινος θελγήτρου. Αὐτὸ ἦτο σωστὸν μυθιστόρημα! Ὅσον σφοδρῶς συγκεκινημένη καὶ ἂν ἦτο, ἡ Μεγάλη Ἐκλεκτόρισσα διέσωζε τὴν ἱκανότητά της περὶ τὸ ἀναλύειν πᾶσαν περίστασιν, καὶ αὐτὰ προσέτι τὰ αἰσθήματά της. Ὅ,τι τὴν ἐξέπληττεν εἰς τὴν παροῦσαν περίπτωσιν ἦτο τὸ φλέγμα τῆς γυναικὸς ἐκείνης, ἧς ὁ τόνος τῆς φωνῆς, ὅστις ἐν τῇ ἐλαφρᾷ βρεττανικῇ αὐτοῦ προφορᾷ δὲν ἐδείκνυε ποσῶς ἔξαψιν εἰς παρομοίαν στιγμήν, μόλις δ' ὑπεδήλου ὀλίγην ὀργήν, ἀλλ' ὀργὴν ὑπόκωφον.

— Δὲν ἔχεις καρδίαν, δὲν ἔχεις διόλου καρδίαν, ἐσυλλογίζετο ἡ Ἐρρικέττα.

Ἡ Ἕλλεν ἐβάδισε ταχέως πρὸς τὴν θύραν ὡς νὰ ἤθελε νὰ εἰσέλθῃ.

— Ὢ, ὄχι, ὄχι! εἶπε μετὰ ζωηρότητος ἡ κυρία Ἐρβλαί, δὲν θὰ εἰσέλθετε!.. εἶνε ἀδύνατον.

— Μοῦ λέγετε ὅτι ἡ κόρη μου ἀποθνήσκει καὶ δὲν μὲ ἀφίνετε νὰ εἰσέλθω; εἶπεν ἡ Ἀγγλὶς μὲ ἦθος ἀποφασιστικόν.

— Δὲν δύνασθε νὰ εἰσέλθετε, ἐπειδὴ ἡ ἐλαχίστη συγκίνησις δύναται ν' ἀποβῇ κινδυνώδης, ἀπήντησεν ἡ Ἐρρικέττα.

— Καὶ θ' ἀφήσω τὸν κ. δὲ Μομβρέν, τὸν σύζυγόν μου, εἶπεν ἡ Ἕλλεν τονίσασα τὴν τελευταίαν ταύτην λέξιν, παρὰ τὸ προσκεφάλαιον τοῦ τέκνου μου μὲ μίαν ξένην;

—Μὲ δύο ξένας, ἀπήντησεν ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ἀφοῦ καὶ ἐγὼ παρευρίσκομαι ἐκεῖ.

Καὶ προσέθηκεν ἀβροφρόνως μὲ ὕφος ἐρωτηματικόν :

Ἆ λοιπὸν ὑμεῖς εἶσθε....

— Ἡ κόμησσα δὲ Μομβρέν, μάλιστα.

— Λοιπόν, κυρία κόμησσα, εἶπεν ἡ κυρία Ἐρβλαὶ μετ' ἀβροφροσύνης, ἧς ἡ Ἕλλεν Μόργαν δὲν ἐννόησεν ἀμέσως τὴν βαθεῖαν εἰρωνείαν, ἂν μοὶ ἐπιτρέπετε νὰ σᾶς δώσω μίαν συμβουλήν, σᾶς συνιστῶ νὰ μὴ προξενήσετε τὴν ἐλαχίστην κινδυνώδη συγκίνησιν εἰς τὴν θυγατέρα σας καὶ τὴν ἐλαχίστην ... πῶς νὰ εἴπω ;.. δυσάρεστον συγκίνησιν εἰς τὸν κ. δὲ Μομβρέν. Ἡ παροῦσα στιγμὴ εἶνε λίαν κρίσιμος. Τὸ τέκνον σας διατρέχει κίνδυνον θανάτου. Ἀποσύρθητε!

Ἡ συνδιάλεξις ἠπείλει νὰ λάβῃ ἀτελευτήτους διαστάσεις. Ἡ Ἐρρικέττα ἐφοβεῖτο μήπως ἴδῃ ἐξοργιζομένην τὴν γυναῖκα ἐκείνην, ἧς διέκρινεν ἤδη καθαρώτατα ἐν τῇ φωτεινῇ νυκτὶ τὴν λεπτὴν καλλονὴν καὶ τὴν μεταλλικὴν τοῦ βλέμματος λάμψιν.

Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ἔθηκε τέρμα εἰς τὴν συνδιάλεξιν λέγουσα :

— Εἶσθε βεβαίως ἀνήσυχος, κυρία κόμησσα, πολὺ ἀνήσυχος. Εὐαρεστήθητε νὰ μοῦ καταστήσητε γνωστὴν τὴν οἰκίαν σας ἐν Φονταινεβλῷ ἢ ἐν Παρισίοις, σᾶς ὑπόσχομαι δὲ νὰ σᾶς στείλω ἢ νὰ σᾶς φέρω ἡ ἰδία εἰδήσεις περὶ τῆς θυγατρός σας.

— Θὰ μοῦ φέρετε ;

— Ναί· ὁρίσατέ μου μίαν συνέντευξιν.

— Ἐξ ὀνόματος τίνος ;

— Ἐξ ὀνόματος τοῦ κυρίου δὲ Μομβρέν, ἀπήντησεν ἡ κυρία Ἐρβλαὶ τυχαίως.

Καὶ αὐτὴ δὲν εἰξευρεν τί ἔμελλε νὰ εἴπῃ πρὸς τὴν γυναῖκα ἐκείνην, ἀλλὰ ὁρμέμφυτος πόθος τὴν παρεκίνει νὰ μάθῃ τίς ἦτο, τί ἐζήτει. Ὢ δὲν ἐπρόκειτο πλέον περὶ μυθιστορήματος, ἀλλὰ περὶ πολιτικῆς!...

Ὁ κ. δὲ Μομβρέν ἔχει νὰ μοῦ ὁμιλήσῃ ; ἠρώτησεν ἡ Ἕλλεν.

— Ἴσως,.. θὰ ἴδωμεν... ἴσως... Ποῦ πρέπει νὰ σᾶς στείλω τὰς περὶ τῆς θυγατρός σας εἰδήσεις ;

Ἡ Ἕλλεν ἔδωσε τὴν διεύθυνσίν της, εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τοῦ Μελὲν παρὰ τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμόν.

— Ἆ! διαμένετε εἰς Μελέν;.. εἴμεθα λοιπὸν γειτόνισσαι!.. Εἶμαι ἡ κυρία Ἐρβλαὶ καὶ κατοικῶ εἰς Δαμμαρὶ-λὲ-λύ. Καὶ τώρα, προσέθηκεν ἡ Ἐρρικέττα, ἀποτείνομαι πρὸς τὴν μητέρα. Ἀφήσατέ μας νὰ περιποιηθῶμεν καὶ νὰ σώσωμεν τὴν θυγατέρα σας.

Καὶ ὡδήγησεν εὐγενῶς καὶ βραδέως τὴν Ἕλλεν μέχρι τῆς κιγκλιδωτῆς θύρας τοῦ κήπου· ἀμηχανοῦσα ὁπωσοῦν ἡ Ἀγγλίς, ἐλπίζουσα ἀναμφιβόλως εἰς συμβιβασμόν τινα καὶ συνθηκολογίαν μετὰ τῆς ἀγερωχίας τοῦ κ. δὲ Μομβρέν, οὐδόλως ἀντέστη, ἀλλ' ἀφῆσε νὰ τὴν ὁδηγήσῃ μέχρι τῆς θύρας, ἐποίησεν ἓν βῆμα εἰς τὴν ἐρήμην ὁδόν ... κατόπιν ἓν ἄλλο.

— Μοῦ ὑπόσχεσθε ὅτι θὰ ἔχω αὔριον εἰδήσεις περὶ τῆς Κυπριανῆς ; ἠρώτησεν ἐνῷ ἐξήρχετο

—Ἀπόψε μάλιστα, διὰ τοῦ ἡνιόχου μου, τὸν ὁποῖον ἐπίτηδες θὰ σᾶς πέμψω. Αὔριον θὰ σᾶς τὰς φέρω ἡ ἰδία. Καλὴν ἀντάμωσιν, κόμησσα!

Ἡ Ἕλλεν ἤδη ἀπεμακρύνετο, ἀναζητοῦσα εἰς τὴν ἐσχατιὰν τῆς ὁδοῦ τὴν ἅμαξαν, δι' ἧς εἶχεν ἔλθει, ὅτε αἴφνης ἐσταμάτησε καὶ προσπαθοῦσα νὰ διακρίνῃ τὸ βλέμμα τῆς κυρίας Ἐρβλαί:

Digitized by Google

— Ὄχι!.. εἶπεν, ὄχι! Ἐὰν ἀνεχώρουν, θ' ἀμφεβάλλετε ἂν ἤμην πράγματι ἡ μήτηρ.

Καὶ μετὰ κινήματος εἰς ὃ ἐνυπῆρχε μᾶλλον ἀγερωχία ἢ λύπη ὁρμητικὴ μητρὸς ἡ Ἔλλεν προσέθηκε:

— Θέλω νὰ ἴδω τὴν θυγατέρα μου!

Διῆλθε ταχέως πρὸ τῆς Ἑρρικέττας ἐντρόμου, διέσχισε τὸν κῆπον καὶ παρὰ τὸν οὐδὸν τῆς θύρας ἀπωθοῦσα τὴν κυρίαν Ἐρβλαὶ ὠρθώθη, παρατηροῦσα ἅπαξ ἔτι τὰ δύο ἐκεῖνα ὄντα ὄρθια, μὲ τὰς χεῖρας ἡνωμένας διὰ τῶν χειρῶν τῆς θυγατρός της. Ἔκφρασις μίσους ἐζωγραφίσθη τότε ἐπὶ τῆς γαληνίου μορφῆς τῆς Ἀγγλίδος· πάντα τὰ θέλγητρα αὐτῆς κατέπεσον διὰ μιᾶς ὡς προσωπεῖον καὶ ὑπὸ τὴν ξανθὴν κόμην της ἐφάνη τὸ πρόσωπόν της εἰδεχθὲς ὡς Ἐριννύος.

Ὡς νὰ ἤθελε δὲ νὰ χωρίσῃ ἀπ' ἀλλήλων τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα ἐκείνην, ὡς νὰ ἤθελε νὰ συντρίψῃ τὴν ἕνωσιν αὐτῶν, νὰ ραπίσῃ καὶ ν' ἀπειλήσῃ τὸν ἔρωτα ἐκεῖνον, οὗ ἡ θέα τὴν ἠρέθιζεν ὡς ὕβρις γενομένη κατὰ τῆς καλλονῆς της, ὡς κλοπὴ τοῦ ἑαυτῆς δικαιώματος:

— Ἐγὼ εἶμαι! εἶπεν.

Ὁ Ροβέρτος ἐστράφη, τὴν εἶδε καὶ ἡ χεὶρ του ἀφῆκε τὴν τῆς Γιλβέρτης.

Τὸ κοράσιον ἐξακολουθοῦν νὰ κρατῇ ἐκ τῆς χειρὸς τὴν νεάνιδα, σφίγγον αὐτήν, ἐπανελάμβανεν ἐπτοημένον:

— Μαμμά. μαμμά!... μὴ φύγῃς, μαμμά!

— Ἐγὼ εἶμαι! ἐπανέλαβεν ἡ Ἔλλεν μὲ τόνον ἀπειλητικὸν προσβολῆς. Καὶ μὲ τοὺς βραχίονας ἐσταυρωμένους, εἴρων, ὡς νὰ διέκοπτεν ἐρωτικήν τινα συνέντευξιν, προέβη πρὸς τὴν κλίνην τῆς Κυπριανῆς.

Ἀλλ' ἤδη ὁ Ροβέρτος εἶχε πλησιάσει πρὸς αὐτήν. Αἱ χεῖρές του ἐρρίφθησαν ἐπὶ τῶν διεσταυρωμένων βραχιόνων τῆς νεαρᾶς γυναικός, τῶν ὡραίων ἐκείνων λευκῶν βραχιόνων, ἐφ' ὧν ἐνεπηγνύοντο ἤδη οἱ δάκτυλοί του ὅπως ἀπετίθεντο ἄλλοτε τὰ χείλη του, μὲ τὸ πρόσωπον δὲ ψαῦον σχεδὸν τὸ πρόσωπον τῆς Ἀγγλίδος.

— Πήγαινε! εἶπε, πήγαινε!... Θέλεις νὰ τὴν φονεύσῃς;

Ἀπέναντι δὲ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ τέως ἀσθενοῦς τὸν χαρακτῆρα ἀνδρὸς ἐκείνου, ἀπέναντι τῆς ἐξεγέρσεως τῆς ἄλλοτε ὑποδουλωθείσης παρ' αὐτῆς θελήσεώς του, ἡ Ἔλλεν ἐφοβήθη. Ἔβλεπεν ὡσαύτως ἐπερχόμενον τὸν υἱὸν τοῦ Δεβραί, εὔρωστον νέον, μὴ ἐννοοῦντα ἄλλο τι εἰμὴ ὅτι κίνδυνός τις ἐπέκειτο ἐπὶ τῆς Κυπριανῆς.

Ψυχρὰ ἀπειλὴ ἔπεσε τότε ἐκ τῶν χειλέων της.

— Ἂς εἶνε! εἶπεν· πρέπει νὰ παραχωρήσω τὴν θέσιν μου εἰς τὴν ξένην. Ἀλλ' εἶνε ἡ τελευταία φορά· ἀκούετε;... Ἡ τελευταία φορά!.. Θὰ συναντηθῶμεν μετ' ὀλίγον!

Καὶ ἀπωθουμένη παρὰ τοῦ Ροβέρτου εἰσέδυσεν εἰς τὸ σκιόφως τοῦ διαδρόμου, ἐνῷ ἡ Κυπριανὴ πεφοβισμένη εἵλκε πρὸς ἑαυτὴν τὴν Γιλβέρτην, ὡς νὰ συνῃσθάνετο ὅτι αὐτὴ μόνη ἦτο ἡ προστάτις της.

Ἡ Ἑρρικέτα ἔδραμε πρὸς τὸ παράθυρον. Εἰς τὴν ὁδὸν ἐφαίνετο ἡ Ἔλλεν Μόργαν ἀπομακρυνομένη, ἀλλὰ στρέφουσα ἐνίοτε τὴν κεφαλὴν ὡς νὰ προὐκάλει ἀπειλητικῶς ὁλόκληρον τὸν οἰκίσκον ἐκεῖνον.

Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ παρηκολούθησεν αὐτὴν διὰ τοῦ βλέμματος ἕως ὅτου ἐγένετο ἄφαντος· εἶτα ἐσκέφθη ὅτι θὰ ἐπανέβλεπε τὴν κόμησσαν αὐτὴν δὲ Μομβρέν. Ναί· ἤθελε νὰ τὴν ἐπανίδῃ. Στρεφομένη δὲ πρὸς τὴν Γιλβέρτην:

— Τώρα, εἶπε, πρέπει νὰ ἐπιστρέψητε εἰς Μελέν. Ὁ θεῖός σας ἐπιστρέφων ἐκ τῆς ὁμηγύρεως καὶ μὴ εὑρίσκων ὑμᾶς θ' ἀνησυχήσῃ. Ἂν ἡ ἀσθενὴς ἔχῃ ἀνάγκην τῆς παρουσίας τινός... Ἔστω, θ' ἀγρυπνήσω ἐγὼ μετὰ τοῦ κυρίου δὲ Μομβρέν.

Καὶ προσέθηκεν.

— Ὁ *Ἔγχελυς τοῦ Μελὲν* ἂς εἴπῃ ὅ,τι θέλει!., Ἐμπρός, κόρη μου· ὁ ἁμαξηλάτης τοῦ κυρίου κόμητος θὰ σᾶς μεταφέρῃ, καὶ κάποιος ἀπ' ἐδῶ θὰ ἔχῃ τὴν καλωσύνην νὰ σᾶς συνοδεύσῃ ἴσως...

Ἡ Γιλβέρτη ἐμειδίασεν.

— Τώρα τώρα, εἶπεν. Κυττάξατε!

Καὶ ἐδείκνυε τὴν ἀσθενῆ, ἥτις ἐμειδία προσπαθοῦσα ν' ἀνεγείρῃ τὴν ἰσχνὴν καὶ ταλαντευομένην κεφαλήν της.

— Μετ' ὀλίγον, ἔλεγεν ἡ Γιλβέρτη, μὲ τὴν ἀδύνατον, τὴν γλυκεῖαν καὶ ἱκετευτικὴν φωνήν της θὰ ζητήσῃ τὸ ψαλίδιον καὶ θὰ διασκεδάζῃ κόπτουσα τοὺς ὄνυχάς μου μέχρις αἵματος.

Θὰ ἔδιδε δὲ πολὺ πλέον τοῦ αἵματος ἐκείνου ἡ Γιλβέρτη ἂν ἐπρόκειτο νὰ σώσῃ τὴν Κυπριανήν!

ΙΕ'.

Ὁ ταγματάρχης μόνον περὶ τῆς Γιλβέρτης ἐσκέπτετο μεταβαίνων εἰς τὴν ἐν τῷ *Καφενείῳ τῆς Ἀστραπῆς* ὁμήγυριν. Ὅ,τι, εἶχον τολμήσει νὰ εἴπωσιν αὐτῷ περὶ τῆς ἀνεψιᾶς του κατέστη ἰδέα σταθερῶς βασανίζουσα τὸ πνεῦμά του. Ὦ, τοὺς ἀθλίους!.. Οὐδένα ἐξ αὐτῶν εὕρισκεν ἄξιον νὰ λύσῃ τοὺς ἱμάντας τῶν ὑποδημάτων τῆς νεάνιδος. Καὶ ἐν τούτοις ἐτόλμων νὰ τὴν συκοφαντήσωσιν! Ὦ! ἂν εἴξευρε τίς ἐφεῦρε τὴν ἄτιμον αὐτὴν διάδοσιν, ἂν τὸν εἴξευρε, τότε.... Ἐν τοσούτῳ ἔπρεπεν ὡς ἵππος ἁμάξης ἀγοραίας νὰ σύρῃ τὸν φόρτον τοῦ ἐπαγγέλματος ἐκείνου τοῦ ὑποψηφίου, ὅπερ τοιαύτας προὐξένει αὐτῷ

Digitized by Google

δυσαρεσκείας !.. Ἔστω !.. θὰ ἐξηκολούθει ἕως τέλους.

Ἦτο μακρὰ αἴθουσα οἰνοπωλείου χωρικοῦ, τράπεζαι πολλαὶ ἔκειντο συσσωρευμέναι εἰς τὸ βάθος καὶ ὄπισθεν τὸ προεδρεῖον ἱδρυμένον ἐπὶ ἐξέδρας κατασκευασθείσης διὰ σανίδων. Εἰς τοὺς τοίχους ἐκρέμαντο ἀπειρόκαλα σχεδιογραφήματα ζωγράφων, δωρηθέντα εἰς τὴν ἰδιοκτήτριαν τοῦ καφενείου ἢ ἀφεθέντα ἐκεῖ ὡς ἐνέχειρα. Παρ' αὐτὰ εὑρίσκοντο εἰκόνες ἀποκοπεῖσαι ἐξ εἰκονογραφημένων περιοδικῶν, προσηρμοσμέναι ἀναμὶξ μετὰ γελοιογραφιῶν καὶ μετὰ λιθογραφιῶν παριστωσῶν σκηνὰς ἱστορικάς, τὸν Δαμφὲρ ἐν Βελφώρ, τὸν Φαιδὲρβ ἐν Βωπώμ, τὸν Γαμβέτταν ἐν Τούρ, ὁμοῦ μετ' ἀγγελιῶν περὶ νέων ποτῶν, ζύθων ἢ ἄλλων.

Μεταξὺ δὲ τῶν τοίχων ἐκείνων, ἐντὸς τοῦ παραλληλογράμμου τῆς αἰθούσης τοῦ *Καφενείου τῆς Ἀστραπῆς* συνωθεῖτο βομβοῦν τὸ πλῆθος τῶν ἐκλογέων, καθημένων, ἀνυπομονούντων κατεχόντων τὰς ἕδρας καὶ τὰ θρανία ἢ ὀρθίων καὶ παρατηρούντων τὸ προεδρεῖον, ἔνθα ἐνεθρονίσθη ὡς ἰσόβιος πρόεδρος ὁ βαρελοποιὸς Βουγιάρ, ἔχων ἑκατέρωθεν τὴν φορὰν ταύτην τὸν Τιβολιέ, τὸν ὑψηλὸν ἰσχνὸν καὶ ξανθὸν νέον καὶ τὸν ἀδόκιμον ἐκ Βαρβιζῶν ζωγράφον, τὸν Γερμανὸν Τρουγιάρ, τὸν ἐχθρὸν τοῦ Μεσσονιέ.

Τὸν φυρμὸν ἐκεῖνον ἐφώτιζον ἀμυδρῶς τῇδε κακεῖσε, διαπερῶσαι τὴν ἐκ τοῦ καπνοῦ τῶν σιγάρων καὶ τῶν καπνοσυρίγγων ὁμίχλην αἱ ἀκτῖνες τῶν ἐκ τῆς ὀροφῆς κρεμαμένων λαμπτήρων τοῦ φωταερίου, ἀφίνουσαι ἐν τῷ σκότει τοὺς ἀπομείναντας ἐκτὸς τοῦ φωτεινοῦ κύκλου, ἔνθα ἐκυμαίνοντο νέφη κυανᾶ καπνοῦ. Τὸ προεδρεῖον ἐφωτίζετο ὑπὸ κηρίων τοποθετημένων ἐπὶ κηροπηγίων τοῦ μαγειρίου καὶ ὑπὸ μιᾶς κινητῆς λυχνίας. Μεταξὺ τῶν φώτων τούτων διεκρίνοντο ὁ Βουγιὰρ ὅστις ἠρεύνα τὰς σημειώσεις του φυλλομετρῶν δέσμην ἐγγράφων διὰ τῶν τυλωδῶν χειρῶν του, ὁ Τιβολιὲ περιφέρων ἐπὶ τῆς ὁμηγύρεως βλέμματα βλοσυρὰ καὶ ὁ ζωγράφος ὅστις μηχανικῶς ἐξετέλει σχεδιογραφήματα ἐπὶ τοῦ περιθωρίου μιᾶς ἐφημερίδος.

Εἰσερχόμενος αὐτόσε ὁ ταγματάρχης Βερδιὲ ἐδέχθη κατὰ πρόσωπον, ὡς ῥιπὴν θερμοῦ ἀέρος, ὀσμὴν ἰσχυρὰν καπνοῦ καὶ οἴνου, ὅτε δὲ τὸν εἶδον ὠχρότατον, ἀλλὰ μὲ ἦθος ἀποφασιστικόν, βαδίζοντα μὲ ἀσύνηθες θάρρος, ἠγέρθη θόρυβος, ἠκούσθησαν κραυγαί, ἄ ! ἄ ! καὶ ἐγένοντο μάλιστα ἀπόπειραί τινες πρὸς ἀνάμελψιν τοῦ χλευαστικοῦ ἐπῳδοῦ

Νάτος δά !
Ἀ ! ᾆ ! ἆ !

καταπνιγεῖσαι μετ' ὀλίγον παρὰ τοῦ Φουρνερέλ, ὀρθίου ἱσταμένου παρὰ τὸ προεδρεῖον καὶ περιστοιχιζομένου ὑπὸ εὐρώστων συντρόφων.

Ὁ Αἰμίλιος Δυκᾶς, φορῶν χειρόκτια, κομβωμένος, καθαρός, κτενισμένος ἐβάδιζεν εἰς τὴν πρέπουσαν ἀπόστασιν ὄπισθεν τοῦ ταγματάρχου.

Ἐξ ὅσων εἶδε συνῃσθάνθη ὅτι ἡ ὁμήγυρις καίπερ ταραχώδης, δὲν ἦτο ὅμως ἐχθρική. Χειροκροτήματα μάλιστα ἐξερράγησαν κατὰ τὴν διάβασιν τοῦ Βερδιέ, ὁ δὲ Τρουγιὰρ ἀπὸ τοῦ προεδρείου ἔνθα ἐκάθητο, ἤρχισε νὰ σκιαγραφῇ τὴν ἰσχνὴν μορφὴν τοῦ στρατιωτικοῦ, πρὸς ὃν ὁ Φουρνερὲλ προσέφερε κάθισμα εἰς τὴν πρώτην σειρὰν τῆς ὁμηγύρεως.

—Ποῦ εἶνε ὁ Γκαρούς ; ἠρώτησεν τὸν πρώην πυροβολητὴν ὁ Δυκᾶς καθήμενος πλησίον τοῦ Βερδιέ.

Ὁ Γκαροὺς ἀκόμη δὲν εἶχεν ἔλθει. Ἀλλ' οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Γκαρούς, καίπερ ἀπουσιάζοντος τοῦ ἀρχηγοῦ των, ἦσαν πολυάριθμοι. Ὁ Τιβολιὲ τοὺς εἶχεν ἀριθμήσει, τὴν φορὰν δὲ ταύτην ἦσαν ἀποφασισμένοι νὰ στενοχωρήσωσι πολὺ τὸν ταγματάρχην.

Τότε ἐν τῇ θολῇ ἀτμοσφαίρᾳ τῆς συναθροίσεως ἐκείνης ἤρχισαν ἐπαναλαμβανόμεναι αἱ αὐταὶ χυδαιότητες, ἃς εἶχεν ἀκούσει ὁ Βερδιέ· Ἔπρεπε ν' ἀκούσῃ πάλιν τὴν ἀτελεύτητον σειρὰν τῶν ἀνοησιῶν, τῶν ματαίων ἐρωτήσεων, τῶν ἐμφαντικῶν φράσεων, ὅλην τὴν κενότητα καὶ τὴν ἀχρηστίαν τῶν τοιούτων ὁμηγύρεων, εἰς ἃς συνήθως οἱ πλεῖστοι μεταβαίνουσιν οὐχὶ ὅπως πείσωσιν, ἀλλ' ὅπως καταπολεμήσωσιν ἀλλήλους, οὐχὶ ὅπως συνεννοηθῶσιν, ἀλλ' ὅπως ὑβρισθῶσιν ἀμοιβαίως. Οὐδέποτε ὁ ταγματάρχης εἶχε τόσον πολὺ ὑποφέρει καὶ μὲ τὸ βλέμμα ἀπλανές, μὴ κυττάζων κανένα ἐκ τόσου πλήθους, παρηκολούθει πέραν τῶν τοίχων φάντασμά τι· ἐπανέβλεπεν ὠχρὰν τὴν προσφιλῆ του Γιλβέρτην μὲ μειδίαμα μάρτυρος ἐπὶ τὰ χείλη. Καὶ νὰ τολμήσουν ν' ἀναμίξουν τὴν κόρην ἐκείνην εἰς τοιαύτας ἀτιμίας !

Καὶ ἐνῷ ἵστατο ἐκεῖ σκεπτικός, οἱ ῥήτορες διεδέχοντο τοὺς ῥήτορας πρὸ τοῦ προεδρείου, πᾶσαι δὲ αἱ μικρότητες καὶ αἱ μνησικακίαι τῶν χωρίων ἀνεμιγνύοντο εἰς τὰς ἀγορεύσεις των, ὁτὲ μὲν χυδαίας, ὁτὲ δὲ φοβεράς, μὲ θεωρίας εἰλημμένας ἐπὶ λέξει ἐκ τῶν ἐφημερίδων. Δημοδιδάσκαλός τις κατηγόρει τὸν ἐφημέριον τοῦ Σαλλὺ διότι εἶχε φωτίσει τὸ θυσιαστήριον τοῦ ναοῦ διὰ φωταερίου ὅπως ἀποδώσῃ περισσοτέραν λαμπρότητα εἰς τὰς ἑορτὰς τῆς Παναγίας, διεμαρτύρετο δὲ κατὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἐπιστήμης εἰς τὰς θρησκευτικὰς τελετάς. «Ἄλλο δὲν μᾶς μένει παρὰ κατὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ μεσονυκτίου νὰ φωταγωγήσῃ ὁ ἐφημέριος τὸν ναὸν μὲ λυχνίας Ἔδισων !» Καὶ ὁ δημοδιδάσκαλος περιέφερεν ἐπὶ τοῦ ἀκροατηρίου βλέμμα θριαμβευτικὸν ὡς νὰ κατεκεραύνωσε τὸν ἐφημέριον διὰ τῶν τοιούτων ἐπιχειρημάτων

Digitized by Google

Πλὴν ἡ ἰδέα τῆς φωταγωγήσεως δὲν ἐφαίνετο ἀπαρέσκουσα εἰς τοὺς χωρικούς,οἵτινες ἐψιθύριζον κρυφίως πρὸς ἀλλήλους. «Ἀκοῦς, ἀκοῦς ἐκεῖ !.. δὲν θὰ ἦτο ἄσχημον ὅμως !»

Ἄλλος τις ἀπῄτει ὅπως ὁ διάδοχος τοῦ Σαρδὲ ἐνεργήσῃ νὰ χορηγῆται ὕδωρ διὰ τὰς ἀντλίας τῶν πυροσβεστῶν,διότι ἦτο ταπεινωτικὸν ἐπὶ τέλους, ἔλεγε, νὰ ἐκγυμνάζωνται μὲ τὰς ἀντλίας κενάς. «Πυροσβέσται, οἵτινες δὲν εἶχον ὕδωρ εἰς τὰς ἀντλίας των ὁμοιάζουν μὲ στρατιώτας οἵτινες δὲν ἔχουν πυρίτιδα εἰς τὰ ὅπλα των !» (Εὖγε !)

Μικρόσωμός τις ἀνὴρ φέρων διόπτρας, ἐπιτετηδευμένος, καθάριος, γηραλέος, ὁ Δυροσέ, σοφὸς ἀρχαιολόγος πρώην διευθυντὴς παιδαγωγείου ἐν Φονταινεβλὼ ἀποσυρθεὶς ἐν Δαμμαρί, ἀφοῦ ὑπέστη ἀτυχήματά τινα, ἐζήτησε τὸν λόγον καὶ διηγήθη μὲ πολλὴν σχολαστικότητα ὅτι εἰς τοὺς εὐτυχισμένους παλαιοὺς καιρούς— ἐμειδία δὲ εἰρωνικῶς προφέρων τὰς λέξεις «εἰς τοὺς εὐτυχισμένους παλαιοὺς καιρούς»—ὑπῆρχεν εἰς Δαμμαρὶ μοναστήριον ἱδρυθὲν παρὰ τῆς βασιλίσσης Λευκῆς καὶ πυρποληθὲν παρὰ τῶν Ἄγγλων, δὲν ἐνθυμεῖτο πλέον κατὰ ποίαν ἐποχήν· ἐγίνωσκεν ὅμως ὅτι αὐτόθι, εἰς τὸν ναὸν τὸν κείμενον πλησίον τοῦ μέρους τῆς ὁμηγύρεως, ἀνευρέθη ἄλλοτε ἐντὸς θήκης ἱερῶν λειψάνων ὁ χιτὼν τοῦ ἁγίου Λουδοβίκου, ἐντὸς τὸς πολυτελοῦς κιβωτιδίου, μεταφερθέντος εἰς τὸ μουσεῖον τοῦ Λούβρου. Ἐκ τούτου ἐξήγετο ὅτι τὸ Δαμμαρὶ εἶχε διατηρήσει ὡς στίγματα τὰς ἀναμνήσεις τοῦ μεσαίωνος. Ναί ! ὡς καὶ τὸ ὄνομά του αὐτὸ Δαμμαρι-λέ-Λύ-τουτέστι Δαμμαρὶ τῶν Κρίνων.

— Θὰ μεταβληθῇ ! ἀπήντησε τότε ἐκ τοῦ βάθους τῆς αἰθούσης φωνὴ βροντώδης.

Ἦτο ὁ Γκαρούς, ὅστις εἰσερχόμενος ὡς θριαμβευτής, μὲ τὴν γαστέρα προέχουσαν, ἐπιδεικνύων τὸν εὐρὺν θώρακά του καὶ ὑψῶν τὴν φωνὴν ὡς νὰ ἤθελε νὰ συνοδεύσῃ τὴν εἴσοδόν του δι' ἐπιδεικτικῆς τυμπανοκρουσίας, διέκοπτε τὴν ἀγόρευσιν τοῦ ἀρχαιολόγου.

— Ἔχεις δίκαιον, πολῖτα, τὸ παλαιὸν αὐτὸ ὄνομα εἶνε ὕβρις πρὸς τὴν νεωτέραν Γαλλίαν !.. Θὰ μεταβαπτίσωμεν τὸ Δαμμαρὶ καὶ θὰ τὸ ἀποκαλέσωμεν τὸ χωρίον Δαμμαρὶ τῶν Πατριωτῶν.

Ἐπευφημίαι τινὲς ἠκούσθησαν τῇδε κακεῖσε, ἀλλὰ καὶ ψιθυρισμοί. Ἡ λέξις *χωρίον* ἐπλήγωσε τὴν φιλαυτίαν τινῶν ἐντοπίων.

—Ἀλλ' ἂν ὕστερα,ἔλεγε πανοῦργός τις χωρικός, ἀπατηθοῦν εἰς τὸ ταχυδρομεῖον καὶ δὲν μᾶς στέλλουν πλέον τὰ γράμματά μας ;

Τότε ὁ Τιβολιέ, ὁ ἐργάτης τοῦ ζαχαροπλαστείου, παραφερόμενος ἐκ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ προσέθηκεν ὅτι ἡ ἰδέα τοῦ Κλήμεντος Γκαρούς ἦτο ἐξαίσιος, ἦτο κατὰ πάντα σύμφωνος μὲ τὸ ἐπικρατοῦν φρόνημα . . . ἀξία τοῦ Γκαρούς τέλος πάντων ! . . . Ἐπέκρινε μόνον μίαν λέξιν, τὴν *μεταβάπτισιν*. Εἰς τοὺς νεωτέρους χρόνους οὔτε λόγος ἂν δὲν ἔπρεπε νὰ γίνηται περὶ βαπτίσματος τῶν ὁδῶν, τῶν πόλεων ἢ τῶν ἀνθρώπων.

— Ὁ Τιβολιὲ ἔχει δίκαιον, εἶπε τότε ὁ Γκαρούς. Ἔπρεπε νὰ εἴπω : «νὰ ἐπιγράψωμεν.»

Ἀλλὰ τότε ὁ Φουρνερὲλ μὲ τὴν σκωπτικὴν φωνὴν παλαιοῦ στρατιώτου, εἶπεν αἴφνης φέρων τοὺς δακτύλους εἰς τὸν μύστακα.

— Ἐρωτῶ τὸν πολίτην Τιβολιὲ διατὶ ἐνῷ ἐργάζεται εἰς ἐργοστάσιον ζαχχαρικῶν εἶνε τόσον ἐχθρὸς τῶν βαπτίσεων ;

Ὁ Τιβολιὲ ἐγένετο πελιδνός, ἐνῷ ἡ ὁμήγυρις ἐγέλα ἀπὸ καρδίας διὰ τὴν χλευαστικὴν ἐρώτησιν τοῦ πρώην πυροβολητοῦ, ἥτις ἐξέσπα αἴφνης φαιδρὰ ὡς πύραυλος. Ὁ ἐργάτης ῥίπτων δι' ἑνὸς κινήματος πρὸς τὰ ὀπίσω τὴν μακρὰν ξανθὴν κόμην του, ἤρχισε νὰ δικαιολογῆται λέγων ὅτι ὁ μισθωτὸς δὲν ἐνδιαφέρεται περὶ τῆς χρήσεως διὰ τὴν ὁποίαν ὁ προϊστάμενος προορίζει τὸ ἐμπόρευμα τὸ κατασκευαζόμενον παρὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ μισθοδοτουμένων.

— Αὐτὸς ἐκμεταλλεύεται καὶ οὐδὲν ἄλλο. Ὡς πρὸς τὰ ζαχχαρικὰ δέ... τὰ ζαχχαρικὰ τὰ ὁποῖα κατασκευάζω...

— Εἶνε καλὰ τοὐλάχιστον; ἠρώτησεν εἷς χωρικός, ἐνῷ νέοι ἐξερρηγνύοντο γέλωτες.

— Εἰξεύρω μόνον, ἀνέκραξεν ὁ Τιβολιέ, ὅτι τὰ καταβρέχω διὰ σοῦ ἱδρῶτός μου.

— Ὢ τὸν ἀκάθαρτον !

— Θὰ τὸ εἰπῶ εἰς τὸν ἀφεντικόν σου !

— Δὲν θ' ἀγοράσω πλέον ἀπ' αὐτά !

— Κάτω τὰ ζαχαρικά ! Ἔξω !

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς βροχῆς ταύτης τῶν ἀστειοτήτων ὁ πρόεδρος Βουγιὰρ ἔσειε τὸν κώδωνα, ὁ δὲ Βερδιὲ ἀχθεὶς πάλιν ἐκ τοῦ θορύβου ἐκείνου ἀπὸ τῶν ὀνειροπολήσεών του εἰς τὴν πραγματικότητα, ἔλεγε μετ' ὀργῆς εἰς τὸν Δυκάν, τηροῦντα ἀναλλοίωτον καὶ ἀδιάσειστον τὴν ψυχραιμίαν του :

— Δὲν κινοῦν πλέον τὴν ἀγανάκτησιν αὐτά, ἀλλὰ τὴν ἀηδίαν.

— Ἔχετε ὑπομονήν, ἀπήντα ὁ Αἰμίλιος.

(Ἕπεται συνέχεια).

Καὶ ὅταν ὅλαι αἱ θρησκεῖαι παραμεληθῶσι θὰ μείνῃ τελευταῖος ναὸς τὸ κοιμητήριον.

—

Τὸ ζῶον πονοῦν ζητεῖ τὴν ἐρημίαν. Μόνον ὁ ἄνθρωπος ἀρέσκεται νὰ ἐπιδεικνύῃ καὶ αὐτὸν ἔτι τὸν πόνον του.

Digitized by Google

ΥΓΙΕΙΝΗ

Η ΑΝΑΠΑΥΣΙΣ

Πᾶς ἄνθρωπος μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς καθημερινῆς ἐργασίας του ἔχει χρείαν ἀναπαύσεως. Καὶ ὁ μὲν σωματικῶς ἐργαζόμενος ἀφ' ἑαυτοῦ ζητεῖ αὐτήν, ἐπειδὴ τὸ καταπονηθὲν σῶμά του ἀρνεῖται νὰ ὑπακούσῃ πλέον εἰς τὴν θέλησίν του, πρὶν ἢ ἀναλάβῃ νέας δυνάμεις διὰ τοῦ ὕπνου καὶ διὰ τῆς ἀποχῆς ἀπὸ πάσης οἱασδήποτε ἀσχολίας. Ὁ δὲ πνευματικῶς ἐργαζόμενος, καίτοι καὶ αὐτὸς ἔχει ἀνάγκην ἀναψυχῆς, πολλάκις δὲν ὑποβάλλει τὸν ἑαυτόν του εἰς τὸν νόμον τοῦτον τῆς φύσεως καὶ περιπίπτει εἰς σφάλματα, ἀνεπανόρθωτα διὰ τὴν ὑγείαν του.

Ἡ ὑγιεινὴ τῆς ἀναπαύσεως διὰ τὸν τελευταῖον τοῦτον ἄνθρωπον ἔγκειται εἰς τὸ νὰ ἦνε ὀρθῶς διῃρημέναι αἱ ὧραι τῆς ἐργασίας καὶ τῆς ἀναψυχῆς καὶ εἰς τὸ νὰ μὴ ὑποβάλληται, διαρκούσης τῆς ἀναπαύσεως εἰς νέους διανοητικοὺς κόπους.

Τὸν πρῶτον τῶν ὅρων τούτων ἐκπληροῦμεν, ἐὰν διαιρέσωμεν καταλλήλως τὰς ὥρας τῆς καθημερινῆς ἐργασίας. Αὐτὴ δὲν πρέπει νὰ γίνηται διὰ μιᾶς μέχρις ἐξαντλήσεως τῶν πνευματικῶν μας δυνάμεων καὶ ν' ἀκολουθῆται κατόπιν ὑπὸ πολυώρου ἀναπαύσεως. Ἡ τοιαύτη διαίρεσις εἶνε ἐπιλήψιμος, διότι ἡ ἐπὶ ὥρας τινὰς ἀνάπαυσις τοῦ ἐγκεφάλου δὲν ἐπαρκεῖ εἰς τὴν ἀναπλήρωσιν τῶν δαπανηθεισῶν δυνάμεών του. Ἡ δαπάνη τούτων οὐδέποτε πρέπει νὰ προβαίνῃ μέχρις ἐξαντλήσεως διὰ τὸν αὐτὸν λόγον δι' ὃν καὶ πᾶσα οἰκογένεια δὲν πρέπει νὰ ἐξαντλῇ ὅλα της τὰ ταμιεύματα, ὥστε νὰ μὴ τῇ απομένῃ ἐν ὥρᾳ ἀνάγκης.

Ἀφ' οὗ ἐργασθῶμεν ἐπὶ 3 ὥρας, μίαν ὥραν πρέπει τοὐλάχιστον ν' ἀναπαυώμεθα, ἢ περιπατοῦντες, ἢ τρώγοντες, ἢ παίζοντες, ἢ ἀναγινώσκοντες ἐφημερίδας, ἢ περιποιούμενοι τὸν κῆπον, ἐὰν ἔχωμεν τοιοῦτον, ἢ τέλος, ἐκτελοῦντες ἐλαφρὰς οἰκιακὰς ἐργασίας.

Κακῶς εἶνε διῃρημένη ἡ ἡμέρα εἰς τὰ σχολεῖα καὶ εἰς τὰ πλεῖστα τῶν γραφείων, δημοσίων τε καὶ ἰδιωτικῶν. Ὁ ἐπὶ τέσσαρας ὥρας κατὰ συνέχειαν ἐργαζόμενος ἐν τῇ σχολῇ μαθητὴς καὶ ὁ ὑπάλληλος, ὁ ἠναγκασμένος νὰ ἐργάζηται ἐν τῷ γραφείῳ του ἀδιακόπως ἀπὸ τῆς 8ης καὶ 9ης πρωϊνῆς ὥρας μέχρι τῆς 1ης καὶ 2ας μ.μ. ἐκτελεῖ ὀλιγωτέραν ἐργασίαν καὶ εἶνε περισσότερον κουρασμένος ἀπὸ τὸν μαθητὴν ἐκεῖνον καὶ τὸν ὑπάλληλον τοῦ ὁποίου ἡ ἐργασία διακόπτεται ὑπὸ περισσοτέρων διαλειμμάτων. Διδάσκαλός τις, εἰς τὸν ὁποῖον ἕνεκα τῆς νευροπαθείας του συνεβούλευσα πρό τινων μηνῶν νὰ ἐξέρχηται συχνὰ εἰς περίπατον καὶ ν' ἀναπνέῃ καθαρὸν ἀέρα, παρέδιδε μαθήματα ἀπὸ τῆς 8ης ὥρας π. μ. μέχρι τῆς 2ας μ. μ. καὶ κατόπιν περιεπλανᾶτο εἰς τὰ δάση καὶ εἰς τὰ περίχωρα τῆς Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τῆς 9ης τῆς ἑσπέρας. Τὸ πάθος του ἐπετάθη ἔτι μᾶλλον, ἐπειδὴ τὴν μὲν πρωΐαν ἐκούραζε τὸ πνεῦμά του, τὴν δὲ μετὰ μεσημβρίαν τὸ σῶμά του.

Δὲν εἶνε δυνατὸν ἀκριβῶς νὰ ὁρισθῇ πόσον πρέπει νὰ ἐργασθῇ τις πνευματικῶς χωρὶς νὰ βλάψῃ τὴν ὑγιείαν του, διότι ὀλίγιστοι εἶνε ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι εἶνε εἰς θέσιν ἐπὶ τρεῖς ὥρας νὰ ταλαιπωρήσωσιν ἀκαταπαύστως τὸν νοῦν των.

Διαρκούσης τῆς πέψεως πρέπει ν' ἀργῇ τὸ πνεῦμα, διότι ἐργαζόμενον ἐμποδίζει τὴν πέψιν καὶ αὐτὴ πάλιν ἐνοχλεῖ τὴν διανοητικὴν ἐργασίαν.

Μετὰ τὸ δεῖπνον πρέπει ν' ἀπέχωμεν πάσης πνευματικῆς ἐνασχολήσεως, ταρασσούσης τὸν ὕπνον, τοῦ ὁποίου τόσην ὅσην καὶ τῆς τροφῆς ἔχει ἀνάγκην ὁ ὀργανισμός μας.

Οἱ ἄνθρωποι παλαιόθεν συνῃσθάνθησαν, ὅτι ἀδύνατον εἶνε νὰ ἐργάζωνται διαρκῶς ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας καὶ διὰ τοῦτο καθώρισαν μίαν ἡμέραν ἀναπαύσεως. Τόσον δὲ συνῃσθάνθησαν τὴν ἀνθρωπίνην ταύτην ἀνάγκην, ὥστε ἀπέδωκαν εἰς αὐτὴν θεῖον κῦρος καὶ εἶπον, ὅτι ὁ Θεὸς ἐπέταξεν εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ μὴ ἐργάζηται τὴν τελευταίαν ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος.

Ἡ σημερινὴ κοινωνία πρέπει ν' ἀδιαφορῇ πόθεν προῆλθεν ἡ παράδοσις αὕτη, ὀφείλει ὅμως νὰ συμμορφόνηται πρὸς αὐτὴν καὶ νὰ τὴν τηρῇ ἀπαρεγκλίτως.

Ἀλλὰ δυστυχῶς πολὺ ἀπέχουν ἀπὸ τοῦ νὰ συντελέσουν εἰς ἀνάπαυσιν τοῦ τε σώματος καὶ τοῦ πνεύματος αἱ ἀσχολίαι καὶ αἱ διασκεδάσεις, εἰς ἃς ἡμεῖς συνειθίζομεν νὰ παραδιδώμεθα κατὰ τὰς Κυριακάς. Ὁ λαὸς δὲν ἐνόησεν ἀκόμη, ὅτι ἡ Κυριακὴ πρέπει νὰ ἦνε πράγματι ἡμέρα ἀναπαύσεως καὶ ὄχι ἡμέρα ὀργίων καὶ κραιπάλης, ἡμέρα πότου καὶ ἐκνευριστικῶν παιγνιδίων.

Οἱ πνευματικῶς δ' ἐργαζόμενοι ἔχουν χρείαν περισσοτέρας ἀναπαύσεως παρ' ὅσην παρέχει μία μόνον Κυριακὴ καὶ διὰ τοῦτο ὡρίσθησαν κατ' ἔτος αἱ διακοπαί, ἀλλὰ καὶ αὗται, πολλαχοῦ μόλις ἐπὶ ἕνα καὶ μόνον μῆνα διαρκοῦσαι, πολὺ ὀλίγην ἀνάπαυσιν παρέχουν εἰς τοὺς ἠναγκασμένους ἐπὶ ἓν ὁλόκληρον ἔτος νὰ ζῶσι καὶ νὰ ἐργάζωνται ἐντὸς τῶν γραφείων των.

Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ βραχὺς χρόνος τῆς ἀναπαύσεως δὲν διατίθεται καταλλήλως, διότι οἱ πλεῖστοι τῶν ἐχόντων διακοπὰς ἢ λαβόντων ἄδειαν ἀπουσίας ἀπὸ τοῦ γραφείου των συνει-

Digitized by Google

θίζουν κατ' έτος νὰ ἐπισκέπτωνται τὰς μεγαλοπόλεις τῆς Εὐρώπης, νὰ ἐπιχειροῦν μακρυνὰ καὶ κοπιώδη ταξείδια, νὰ ἐπισκέπτωνται τὰ θέατρα, τὰ μουσεῖα, τὰς πινακοθήκας καὶ νὰ κάμνουν, ὅπερ, χάριτι θείᾳ, παρ' ἡμῖν σπανίως συμβαίνει, ἐπιστημονικὰς ἐκδρομάς, αἱ ὁποῖαι πᾶν ἄλλο εἶνε παρὰ ἀνάπαυσις.

Πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ὑγιεινῆς ἀναπαύσεως ἀνταποκρίνονται μόνον αἱ καθ' ὅλον τὸ χρονικὸν διάστημα τῶν διακοπῶν διατριβαὶ ἐν τῇ ἐξοχῇ παρὰ τοὺς πρόποδας ὑψηλῶν ὀρέων ἢ παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης, χωρὶς ὅμως αἱ διατριβαὶ αὐταὶ νὰ καρυκεύωνται μὲ μακρυνὰς καὶ πολυμόχθους ἐκδρομάς, οὔτε νὰ διακόπτωνται ὑπὸ ἀλληλογραφιῶν καὶ τηλεγραφημάτων καὶ εἰδήσεων, προερχομένων ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἢ ἐκ τοῦ χρηματιστηρίου.

Εἶνε λυπηρὸν τοῦτο σημεῖον τῆς νευροπαθείας, ὑφ' ἧς κατέχεται σύμπασα σχεδὸν ἡ τῆς σήμερον ἀνεπτυγμένη κοινωνία, ὅτι ἀκριβῶς ἐν τοῖς ἐξοχικοῖς τόποις συναθροίζεται πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ παράσχῃ τὰς ἀπολαύσεις καὶ τὰς συγκινήσεις τῶν μεγάλων πόλεων.

Σατυρίζουν δὲ οἰκτρῶς τὴν λέξιν «ἐξοχὴν» οἱ λέγοντες ὅτι ἀπέρχονται εἰς τὰ λουτρά, ἐνῷ φέρουν μαζῆ των ὅλα τὰ πρὸς καλλωπισμὸν καὶ ἐπίδειξιν ἐφόδια καὶ ἁνθαμιλλῶνται τίς νὰ ὑπερβῇ τὸν ἕτερον εἰς τὰ στοιχήματα καὶ εἰς τὰς ἄλλας διασκεδάσεις τῆς λεγομένης ὑψηλῆς κοινωνίας. Διότι, φαίνεται, τὰ ἀνώτερα στρώματα τῆς κοινωνίας ὁσημέραι χάνουν πᾶσαν ἐκτίμησιν πρὸς τ' ἀγαθὰ καὶ τὰς καλλονὰς τῆς φύσεως. Ἀπέρχονται κατ' ἔτος εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς θελκτικῆς Λιγουρίας, εἰς τὰς Καναρίους νήσους, εἰς τὸ Ἔμς καὶ εἰς τὸ Βάδεν καὶ ἄλλας ἐξοχικὰς πόλεις καὶ νήσους καὶ δὲν εὐφραίνονται εἰς τὴν θέαν τῆς μεγαλοπρεποῦς φύσεως, ἀλλὰ κατεχόμενοι ὑπὸ δυσφορήτου ἀνίας περιφέρονται εἰς τοὺς περιπάτους, λυποῦνται κατάκαρδα διὰ τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ χαρτοπαιγνίου καὶ εἶνε εὐγνώμονες πρὸς πάντα, ὅστις διά τινος νεωτεριστικῆς ἐπινοίας, τῇ συνεργείᾳ τῶν πνευμάτων ἢ δι' ἄλλης τινὸς ἀπατηλῆς ἐφευρέσεως ἤθελε δυνηθῆ νὰ γαργαλίσῃ καὶ τὰ κλονήσῃ ἐπὶ στιγμὴν τ' ἀπαμβλυνθέντα καὶ ἀπονεκρωθέντα νεῦρα των.

Πολλοὶ δὲ τῶν ἀνθρώπων τούτων καταντοῦν βαθμηδὸν τόσον νευροπαθεῖς, ὥστε νὰ ἔχουν ἀνάγκην συγκινήσεων μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ ὑποφέρουν κἂν τὴν ζωήν των. Οὕτω δ' εὑρίσκει ἐξήγησιν καὶ ἡ ψυχολογικὴ παρατήρησις ὅτι οἱ τοιοῦτοι ἄνθρωποι τότε μόνον εὑρίσκουν θέλγητρα καὶ ἀπόλαυσιν εἰς τὴν φύσιν, ὅταν ἡ ἀπόλαυσις αὐτὴ τοῖς παρουσιάζηται ὑπὸ μορφὴν κινδύνου ἢ ἄλλης τινὸς τολμηρᾶς ἐπιχειρήσεως.

Αἱ δὲ διασκεδάσεις των ἐν τοῖς θηριοτροφείοις καὶ ταῖς ἱπποδρομίαις πρέπει καὶ αὐταὶ νὰ καρυκεύωνται διὰ τοῦ κινδύνου, ὃν διατρέχουν ἄλλοι ἄνθρωποι.

Ὅλαι αἱ τοιούτου εἴδους ἀπολαύσεις, ἐννοεῖται, πρέπει νὰ ἦνε μακρὰν ἐκείνου ὅστις θέλει πραγματικῶς τὴν ἀνάπαυσιν. Ἰδίᾳ δὲ ὀφείλει οὗτος ν' ἀπέχῃ ὅλων τῶν παιγνιδίων, ὅσα συγκινοῦν τὴν ψυχήν, ὡςτὸ χαρτοπαίγνιον, καὶ ταλαιπωροῦν τὸ πνεῦμα. Οἴκοθεν δ' ἐννοεῖται, ὅτι καὶ τὸ ζατρίκιον δὲν εἶνε ἀνάπαυσις, ἀλλὰ μᾶλλον ταλαιπωρία τοῦ νοῦ, διότι ὅλοι οἱ ζατρικισταὶ πάσχουν τὰ νεῦρα.

Αἱ μόναι διασκεδάσεις ἐν ταῖς ἐξοχικαῖς διατριβαῖς πρέπει νὰ ἦνε αἱ πεζοπορίαι, τὸ κυνήγιον, ἡ ἁλιεία, αἱ λεμβοδρομίαι (ἄνευ στοιχημάτων), ὁ δίσκος, τὸ κωνοπαίγνιον (*τὰ τσούνια*) κτλ.

Ἀκόμη οὔτε κἂν ἐν Εὐρώπῃ, παρ' ἡμῖν δὲ πολὺ ὀλιγώτερον, κατενοήθη ὅσον ἔπρεπεν ἡ σπουδαιότης τῶν ἐτησίων διακοπῶν πρὸς διατήρησιν τῶν πνευματικῶν δυνάμεων.

Διότι, ἐὰν κατενοεῖτο, οἱ πλεῖστοι τῶν διδασκάλων, καὶ τῶν καθηγητῶν ἀκόμη, δὲν θὰ ἦσαν ἠναγκασμένοι νὰ δίδωσι μαθήματα κατὰ τὰς ἑορτὰς καὶ τὰς διακοπάς, οὐδὲ θὰ ἐπεδίδοντο εἰς πνευματικὰς ἀσχολίας καὶ ταλαιπωρίας, ξένας πρὸς τὸ ἐπάγγελμά των, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ ἐξοικονομήσωσι τὸν ἐπιούσιον ἄρτον καὶ νὰ διαθρέψωσι, δαπάναις τῆς ὑγιείας των, πολυμελῆ πολλάκις οἰκογένειαν.

Δρ. Φλρς·

ΚΙΝΕΖΙΚΟΝ ΜΕΛΟΔΡΑΜΑ

Ἐν Χικάγῳ τῆς Ἀμερικῆς Κινέζος τις, ὀνόματι Σόγκ-Σίγκ, ὅστις μέχρι τοῦδε διηύθυνε πλυντήριον συνέλαβε τὸ σχέδιον νὰ ἀναβιβάσῃ ἀπὸ σκηνῆς διὰ θιάσου ἐκ φιλοτέχνων φοβερόν τι μελόδραμα, ὅπερ συνέθεσεν ὁ ἐν λόγῳ Κινέζος ἐμπνευσθεὶς αἰφνιδίως, ὡς ἰσχυρίζεται, ὑπὸ τῆς μούσης Κοσάϊ, τῆς προστάτιδος τῆς μουσικῆς ἐν Κίνᾳ. Ἡ σινικὴ μουσικὴ τοιαύτην ἐντύπωσιν ἐμποιεῖ εἰς Εὐρωπαῖον ἢ Ἀμερικανόν, ὥστε κατὰ τὰς δοκιμὰς τοῦ μελοδράματος Γερμανὸς ἀρτοποιός, οἰκῶν παρὰ τὸ θέατρον, εἰσήλασεν εἰς τὴν σκηνὴν ἐν ἀπεριγράπτῳ νευρικῷ παροξυσμῷ καὶ ἐπετέθη πὺξ καὶ λὰξ κατὰ τῶν ἠθοποιῶν καὶ μουσικῶν. Διὰ τὴν ἐπίθεσιν ταύτην ὁ ἀρτοποιὸς κατεδικάσθη εἰς πρόστιμον 15 δολλαρίων. Τὸ περὶ τῆς παραστάσεως τοιχοκολληθὲν πρόγραμμα ἔχει ὡς ἑξῆς :

Digitized by Google

Μεγάλη Ὄπερα τοῦ Χικάγου
2 Σεπτεμβρίου.

Ὁ κύκλος τῆς κιμωλίας, φοβερὸν καὶ σπαρακτικὸν μελόδραμα τοῦ Σόγκ-Σίγκ.

Πρόσωπα:	Ὁ διοικητής	Σίγκ Σὸν-Σίγκ
	Χήρα Μὰ	Τὸμ - κὶ - Κόγκ
	Χασσάγ, ἡρωΐς	Βό - Κὲ - Βὰ
	Φοβερὸν ζῶον	Χὰν - Πί.

Ἡ ὀρχήστρα ἀποτελεῖται ἐκ βιολίων, κυμβάλων, τυμπάνων καὶ *ντεφίων*. Μελῳδία δὲν ὑπάρχει, τὰ ᾄσματα ἀπαγγέλλονται μεγαλοφώνως καὶ ὁ θόρυβος τῶν ὀργάνων εἶνε καταπληκτικός. Τὸ κείμενον τοῦ μελοδράματος ἀποτελεῖ μογγολική τις παράδοσις. Δύο μητέρες διαμφισβητοῦσι τὴν κατοχὴν ἑνὸς παιδίου· ὁ δικαστὴς χαράσσει κύκλον διὰ κιμωλίας, αἱ δύο δὲ γυναῖκες δέον νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸν κύκλον προσπαθοῦσαι τίς ἐξ αὐτῶν νὰ ἑλκύσῃ ἔξω τοῦ κύκλου τὸ παιδίον. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ ἀληθὴς μήτηρ ἀρνεῖται νὰ μετάσχῃ τοῦ πειράματος, νέος δὲ Σολομῶν ὁ δικαστὴς ἐκχωρεῖ εἰς αὐτὴν τὸ παιδίον. Τὴν ἄλλην γυναῖκα κατασπαράσσει ἐν τοῖς παρασκηνίοις εἰς 135 τεμάχια τὸ φοβερὸν θηρίον. Τὸ ζῶον, μετὰ τὴν παράστασιν, ἐξέρχεται εἰς τὴν σκηνὴν καὶ χαιρετίζει τοὺς θεατάς. Ἐν ᾗ περιπτώσει τὸ κινεζικὸν μελόδραμα ἐπιτύχῃ ἐν Ἀμερικῇ, ὁ Σόγκ-Σίγκ προτίθεται νὰ φέρῃ ἐκ Κίνας θίασον ἐξ ἀληθῶν ἠθοποιῶν.

—x.—

ΑΓΩΝ ΚΑΛΛΟΥΣ

Οἱ ἀγῶνες κάλλους ἢ καλλιστεῖα, ὡς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐκαλοῦντο, δὲν εἶναι ἐφεύρεσις τοῦ αἰῶνος ἡμῶν. Οἱ Ἕλληνες, οἵτινες ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τὸ κάλλος ἐλάτρευον, ὡραῖον περὶ τοιούτου ἀγῶνος μῦθον ἔπλασαν, τὸν τῆς κρίσεως τοῦ Πάριδος, καὶ εἰς πολλὰς πόλεις Ἑλληνικὰς λαμπροὶ ἐτελοῦντο ἀγῶνες *Καλλιστεῖα* καλούμενοι. Τοὺς Ἕλληνας ἐμιμήθησαν οἱ Ρωμαῖοι καὶ τούτους ὁ μεσαίων, καθ' ὃν ἰδίᾳ ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Γαλλίᾳ, εἰς τοὺς μεγάλους ἀγῶνας τῶν ἱπποτῶν, ἡ καλλίστη τῶν παρισταμένων δεσποινῶν ἐδίδε τῷ νικητῇ τὸ γέρας.

* *
*

Εἰς τὸν ἀρκούντως πεζὸν καὶ μέχρις ἀηδίας πρακτικὸν αἰῶνα ἡμῶν τοιοῦτοι ἀγῶνες, μεγάλοι καὶ ἐπίσημοι, οὓς νὰ δύναται νὰ μνημονεύσῃ ἡ ἱστορία δὲν ἐτελέσθησαν. Δειλαί τινες μόνον ἀπόπειραι ἐγένοντο ὅπως αἱ ἐν χοροῖς, ἐν οἷς κυρίαι παριστῶσαι ζώσας εἰκόνας (tableaux vivants) ἐπιτρέπουσιν ἢ μᾶλλον προκαλοῦσι τὴν περὶ τοῦ κάλλους αὐτῶν κρίσιν τῶν ἀνδρῶν, ἀτελής τις ἐν Ἀγγλίᾳ διὰ φωτογραφικῶν εἰκόνων ἀγὼν κάλλους καὶ πλέον οὔ. Ἀπό τινων ὅμως ἐτῶν οἱ ἀγῶνες οὗτοι ἤρξαντο τιθέμενοι, ὡς φαίνεται, εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν. Καὶ πρώτη δοῦσα τὸ σύνθημα ὑπῆρξεν ἡ καλλιγύναιξ Οὑγγαρία, ἥτις τὸ δεύτερον ἤδη τὸ παρελθὸν ἔτος τὰ καλλιστεῖα αὐτῆς ἐτέλεσε.

Ἤδη μανθάνομεν, ὅτι ἐν Σπᾷ, τῇ ὡραίᾳ τῶν λουτρῶν, τοῦ χαρτοπαιγνίου καὶ τῶν παντοειδῶν διασκεδάσεων πόλει τοῦ Βελγίου, λαμπρὸς ἐπρόκειτο νὰ τελεσθῇ ἀγὼν κάλλους καὶ δὴ κατὰ πρωτοτυπώτατον τρόπον καὶ κατ' αὐστηροτάτους κανόνας.

Εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον ἐκαλοῦντο νὰ συμμετάσχωσι πάντες οἱ τύποι καὶ πάντα τὰ χρώματα τῆς ἀνθρωπίνης φυλῆς, πλὴν ἐννοεῖται τῆς τῶν αἰθιόπων, καί τοι λέγεται, ὅτι καὶ αὐτὴ ἔχει τὴν Ἀφροδίτην της. Σημειωτέον ὅμως ὅτι, ἂν ἀπαγορεύεται εἰς τὰς Αἰθιοπίδας νὰ διαγωνισθῶσι, δὲν ἐφαρμόζεται ὅμως τὸ αὐτὸ καὶ εἰς τὰς κιτρινοχρόους, δι' ὃ καὶ αἱ Εὐρωπαῖαι θὰ εὕρον ἴσως ἐπικινδύνους ἀντιζήλους μεταξὺ τῶν Κινεζίδων, Ἰαπωνίδων καὶ Αἰγυπτίων. Ἀτυχῶς τὸ πρόγραμμα οὐδὲν ἀναφέρει περὶ τῶν ἐρυθροδέρμων.

Αἱ αἰτήσεις πρὸς συμμετοχὴν εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον ἦσαν πάμπολλοι, ὡς φαίνεται. Μέχρι τοῦδε, ἡ εἰδικὴ ἐπιτροπεία κριτῶν, ἡ ἐπιφορτισμένη νὰ κρίνῃ περὶ τῶν προσόντων, τῶν δυναμένων νὰ διαγωνισθῶσι, ἐνέκρινε περὶ τὰς 100 ὡραίας. Τὸ πρόγραμμα ἀπαιτεῖ παρὰ τῶν διαγωνισθησομένων κάλλος φυσικὸν ἄμεμπτον, χωρὶς ὅμως νὰ ὁρίζῃ καὶ τὰς λεπτομερείας. Φαίνεται ὅμως, ὅτι ἀπαιτεῖται πλὴν τοῦ φυσικοῦ κάλλους καὶ ἡ αὐστηροτάτη ἠθική, ἐφ' ᾧ καὶ προτοῦ νὰ γείνῃ ὡραία τις ἀποδεκτὴ ἐξετάζεται ὁ βίος αὐτῆς, αἱ σχέσεις καὶ ἡ ἐν γένει διαγωγή της.

Ἡ ἡλικία δέον νὰ ἐκτείνηται ἀπὸ τοῦ 16 μέχρι τοῦ 35 διὰ τὰς διαγωνιζομένας παρθένους, νενυμφευμένας ἢ χήρας.

Μετὰ τὴν πρώτην ταύτην ἐργασίαν, ὡς πρὸς τὴν ἀποδοχὴν καὶ τὸν ἀγῶνα, ἄρχεται τὸ ἔργον δευτέρας κριτῶν ἐπιτροπείας, ἥτις θὰ διανείμῃ τὰ βραβεῖα, ἀνερχόμενα εἰς 20,000 φράγκων, μὴ ὑπολογιζομένων τῶν πολλῶν καὶ βαρυτίμων κοσμημάτων.

Ἡ ἐπιτροπεία αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ ζωγράφων, γλυπτῶν, λογογράφων καί τινων κυριῶν. Δὲν θὰ ἦτο ἴσως κακὸν νὰ περιελαμβάνοντο ἐν αὐτῇ καί τινες ἰατροί.

Digitized by Google

Τὸ πρῶτον βραβεῖον ἀνέρχεται εἰς 10,000 φράγκων, διπλώματα δὲ κάλλους θ' ἀπονεμηθῶσιν εἰς πάσας τὰς διαγωνιζομένας, αἵτινες ἀφοῦ καταταχθῶσι κατὰ τὸν βαθμὸν αὐτῶν, θὰ τοποθετηθῶσι κατ' ἐθνότητας ἐντὸς πολυτελέστατα ηὐτρεπισμένων αἰθουσῶν, ὧν τὰ παραπετάσματα θ' ἀναπαριστῶσι τὰ ἐθνικὰ χρώματα ἑκάστης. Τὴν ἡμέραν αἱ ὡραῖαι θὰ φέρωσιν ἔνδυμα περιπάτου, τὴν δ' ἑσπέραν χοροῦ. Ἵνα δὲ κάλλιον καταδειχθῇ τὸ κάλλος καὶ ἡ χάρις ἑκάστης θὰ ἐπιτραπῇ εἰς αὐτὰς νὰ ἐπιδίδωνται εἰς ἐκείνας τὰς ἀσχολίας, αἵτινες χαριεστέρας καθιστῶσιν αὐτάς. Οὕτω ἡ μὲν θὰ παίζῃ κλειδοκύμβαλον, ἡ ἑτέρα θὰ πλέκῃ, ἡ ἄλλη θὰ ζωγραφίζῃ καὶ οὕτω καθεξῆς. Ὡς βλέπετε οὐδὲν παρελείφθη, ὅπως κάλλιον ἐξαρθῇ τὸ κάλλος ἑκάστης καὶ ἡ κρίσις δικαιοτέρα ἀποβῇ.

* *
*

Ἀλλ' ἆρά γε ὁ ἀγὼν οὗτος θὰ ἐπιτύχῃ; Εἶναι εὔκολον νὰ ὁρισθῇ οὕτω τὸ κάλλος; Ὑπάρχουσι τόσαι περὶ κάλλους θεωρίαι ὅσαι καὶ ὡραῖαι. Οἱ κριταὶ δὲν θὰ μεροληπτήσωσιν ἢ δὲν θὰ ἐπηρεασθῶσιν ἐκ τῶν περὶ κάλλους θεωριῶν τοῦ ἔθνους εἰς ὃ ἀνήκουσιν; Ἰδοὺ τόσα ζητήματα, ἅτινα ἀναμένομεν νὰ ἴδωμεν πῶς θὰ τὰ λύσῃ ἡ ἐπιτροπεία τῶν κριτῶν τοῦ Σπᾶ. Ἄλλως τε εἶναι ἆρά γε δίκαιον νὰ βραβευθῇ μία ἢ καὶ δέκα καὶ νὰ ἀπορριφθῶσιν ἑκατοστύες ὅλαι; Ἐσκέφθησαν οἱ ἐν Σπᾷ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ὀργῆς τῶν προσβληθησομένων, ἐλησμόνησαν τὰ παθήματα τοῦ Πάριδος;

Σ.

ΕΚ ΤΗΣ ΜΟΡΦΗΣ ΤΑ ΜΥΧΙΑ ΜΗ ΚΡΙΝΗΙΣ!

Ἂν ἡ μορφὴ γαλήνην ἀποπνέει,
εἰξεύρεις ἡ καρδία τί σκεπάζει;
πόσον συχνὰ περιαλγὴς σφαδάζει
καὶ ἄπελπις πρὸς ἑαυτὴν παλαίει;

Οἱ ὀφθαλμοί, οἵτινες μειδιῶσι
εἰς τὴν μετὰ τῶν ἄλλων κοινωνίαν,
ὁπόταν εὑρεθοῦν εἰς μοναξίαν
εἰς δάκρυα πολλάκις κολυμβῶσι.

Τὸ μέτωπον, ποῦ ἀλαζὸν ὑψοῦται,
πολλάκις τὸ φωτίζει ἡ σελήνη
εἰς τὴν παλάμην κάτωχρον νὰ κλίνῃ
κ' εἰς θλίψεως πνοὴν νὰ ῥυτιδοῦται.

Τὸ στόμα, ὅπου λάμπον ἐπανθίζει
μειδίαμα γαλήνης ἐν ἡμέρᾳ,
εἰς τῆς νυκτὸς τὸν ἔναστρον ἀέρα
στενάζει καὶ μὲ πόνον ψιθυρίζει.

Ἐκ τῆς μορφῆς τὰ μύχια μὴ κρίνῃς.
Ὁ φρόνιμος φυλάττει τὴν πικρίαν,
ὡσὰν κειμήλιον, εἰς τὴν καρδίαν
πρὸ ἀναισθήτου πολυπραγμοσύνης.

ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ ΠΡΟΒΕΛΕΓΙΟΣ.

ΕΚΕΙ...

Γνωρίζω μιὰ γωνιὰ κρυφή,
μιὰ χώρ' ἀγαπημένη·
τοῦ παραδείσου ἀδελφὴ
κάτω 'ς τὴ γῆ ῥιγμένη.

Ἐκεῖ τὰ ῥόδ' ἀνθοβολοῦν
κι' ἀγάλια-ἀγάλια ἀνοίγουν,
'σὰν χείλη ποῦ κρυφογελοῦν
ὅταν μὲ χείλη σμίγουν.

Ἐκεῖ τὸ σύννεφο περνᾷ,
ῥοδόφυλλο ποῦ τρέχει,
καὶ διαμαντάκια ἀληθινὰ
κάτω 'ς τὸ χῶμα βρέχει.

Ἐκεῖ ὁ νοῦς δὲν εἰμπορεῖ
νὰ φέρῃ μαύραις ἔννοιαις
γιατ' εἶν' ἡ 'μέρα φωτερὴ
κ' ἡ νύκτες ἀσημένιαις.

Ἐκ' εἶνε τ' ἄστρα πειὸ πολλὰ
κ' ἥλιος ποτὲ δὲν λείπει,
ἐκ' ἡ χαρὰ ῥοδογελᾷ
ἐκεῖ γελᾷ κ' ἡ λύπη.

Ἐκεῖ τοὺς στίχους μου σκορπῶ
ποὺ τοὺς θαρρῶ παιδιά μου,
ἐκ' εἶν' ἡ κόρη π' ἀγαπῶ,
ἐκ' εἶνε κ' ἡ καρδιά μου.

Ἐν Παρισίοις.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΟΛΕΜΗΣ.

ΓΝΩΜΑΙ ΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ

Ἡ μεγαλοφυΐα ὁμοιάζει τὸν ἥλιον: δανείζει τὸ φῶς αὐτῆς.

Ἐν τραγικῇ στιγμῇ ἢ ἐν δυσχερεῖ περιστάσει λέγομεν ἀνοησίας.—Ὁ κύων ὑλακτεῖ ὅταν φοβῆται.

Αἱ θρησκεῖαι ἐνέπνευσαν τὴν τέχνην, ἀλλὰ ὀλίγιστοι καλλιτέχναι ὑπῆρξαν ἅγιοι.

Ἡ ὑπομονὴ δὲν εἶνε παθητική· τοὐναντίον εἶνε ἐνεργητική, εἶνε ἡ δύναμις συγκεντρωμένη.

Τὸ καθῆκον συνοφρυοῦται μόνον ὅταν ἀπο-

Digitized by Google

φεύγητε αὐτό. Ἀκολουθήσατέ το καὶ θὰ σᾶς προσμειδιάσῃ.

—

Ὁ ἔρως δημιουργεῖ τὸν κόσμον· τὸ καθῆκον τὸν κυβερνᾷ.

—

Ὁ τοῦ καθήκοντος ἐλευθερούμενος εἶνε παράφρων ἢ ἐγκληματίας.

—

Ἀγωγὴ εἶνε ἡ τέχνη τοῦ γνωρίζειν τὸ ἴδιον καθῆκον καὶ τοῦ περιορίζειν τὴν ἰδίαν ἐλευθερίαν.

—

Δὲν εἶνέ τις παιδίον πλέον, καθ' ἣν ἡμέραν ἐννοήσῃ τὴν λέξιν *καθῆκον*.

Carmen Sylva.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Γνωστόν, ὅτι οἱ σπόγγοι εἶναι ζῷα, ἀποικίαι ζώων ὑποδεεστέρων, ὁμοίων πως πρὸς τὰς ἀκαλήφας καὶ τὰ κοράλλια. Φυσικὸν ἑπομένως ἦν, ὅτι θᾶσσον ἢ βράδιον θὰ ἐζητεῖτο ἡ ἀναπαραγωγὴ αὐτῶν, ἡ «καλλιεργία» κατὰ τὴν περὶ μικροβίων ἔκφρασιν τοῦ κ. Παστέρ, ἡ βελτίωσις τῶν διαφόρων αὐτῶν γενῶν δι' ἐπιγαμιῶν, ὡς τοῦτο γίνεται διὰ τὰ διάφορα ζῷα, καὶ διὰ τοὺς μεταξοσκώληκας. Τοσοῦτον δὲ μᾶλλον τοῦτο ἦτο ἀναγκαῖον, καθόσον οἱ σπόγγοι κατέχουσιν ἐν τῷ ἐμπορίῳ ἀξιόλογον θέσιν.

Τελευταῖον αὐστριακός τις, καθηγητὴς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Γράτζ ἐν Στυρίᾳ, ἐξετέλεσεν ἐπ' αὐτῶν σειρὰν πειραμάτων, ἅτινα βεβαίως θὰ προκαλέσωσι τὴν ὕπαρξιν νέας βιομηχανίας. Ἐσοφίσθη νὰ διαχωρίσῃ τοὺς ζῶντας σπόγγους καὶ νὰ μεταχειρισθῇ αὐτοὺς πρὸς σποράν, ὑπὸ ἰδιαιτέρας συνθήκας, εἰς χώρας ἁρμοδίως ἐκλελεγμένας.

Ἐλάχιστα τοιαῦτα τμήματα σπόγγων παρήγαγον ἐντὸς τριῶν ἐτῶν περιφήμους σπόγγους, δι' ἐλαχίστης δαπάνης. Κατὰ τὰς δοκιμὰς ταύτας, ἡ καλλιεργία 4,000 σπόγγων ἀπήτησε δαπάνην 225 φρ. κατὰ τὸ διάστημα τῶν τριῶν ἐτῶν, ὑπολογιζομένου καὶ τοῦ τόκου τοῦ δι' αὐτὴν διατεθέντος ποσοῦ.

Ἡ Αὐστριακὴ κυβέρνησις τοσοῦτον κατεπλάγη ἐκ τῶν ὠφελειῶν, ἃς ἠδύνατο ν' ἀποφέρῃ τοιαύτη βιομηχανία, ὥστε ἀπεφάσισε νὰ προστατεύσῃ καὶ νὰ ἐνθαρρύνῃ τὰς δοκιμάς, ὅσαι θὰ ἐγίνοντο ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Δαλματίας.

Ἐὰν ἡ ἀπόπειρα ἀπολήξῃ πράγματι εἰς τὰ θαυμάσια ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα ἐξάγονται ἐκ τῶν γενομένων πειραμάτων, τότε ἀνοίγεται διὰ τοὺς κατοίκους τῆς Κορσικῆς, Ἀλγερίας, τῶν ἐκτεταμένων παραλίων τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Τύνιδος, πηγὴ ἀνελπίστου πλούτου.

Ἀγγλικὴ ἐφημερὶς ἀναγράφει τὰς ἑπομένας πληροφορίας περὶ τῶν ναυτικῶν δυνάμεων τῶν πέντε μεγάλων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν: Ἀγγλίας, Γαλλίας, Ρωσσίας, Ἰταλίας καὶ Γερμανίας, ἤτοι ἐκείνων ἀκριβῶς ἅτινα εἶνε πιθανὸν νὰ μετάσχωσι προσεχοῦς πολέμου.

Κατὰ τὴν ἀγγλικὴν ταύτην ἐφημερίδα αἱ ναυτικαὶ δυνάμεις τῶν εἰρημένων κρατῶν διαιροῦνται εἰς 3 κατηγορίας.

Εἰς πλοῖα καταδρομικά, πλοῖα θωρηκτά, καὶ πλοῖα ἀκταιωρά, ἤτοι τὰ προωρισμένα εἰς φρούρησιν τῶν ἀκτῶν. Κέκτηται δὲ ἐν ὅλῳ ἡ μὲν Ἀγγλία πλοῖα πολεμικὰ 370, ὧν 56 θωρηκτά, ἡ Γαλλία 306, ὧν θωρηκτὰ 33· ἡ Ρωσσία 262, ἐξ ὧν θωρηκτὰ 23· ἡ Ἰταλία 168, ἐξ ὧν θωρηκτὰ 21 καὶ ἡ Γερμανία 172, ἐν οἷς θωρηκτὰ 13.

Συγκρίνοντες δὲ τὸν ὁπλισμὸν τῶν σκαφῶν τούτων εὑρίσκομεν ὅτι ἡ μὲν Ἀγγλία ἔχει 1065 μόνον τηλεβόλα τελευταίου συστήματος, ἐνῷ ἡ Γαλλία ἔχει 1447. Ἡ Ρωσσία ἔχει 423, ἡ Ἰταλία 180, καὶ ἡ Γερμανία 508,

Ὁ ἀριθμὸς τῶν τηλεβόλων ἅτινα δύνανται νὰ διαπεράσωσι θωρηκτὰ παχύτερα τῶν 15 δακτύλων ἀνέρχεται εἰς 104 διὰ τὴν Ἀγγλίαν 124 διὰ τὴν Γαλλίαν, 38 διὰ τὴν Ρωσσίαν, 40 διὰ τὴν Ἰταλίαν, καὶ 61 διὰ τὴν Γερμανίαν.

Ἡ ἐν τῷ κράτει τῆς Ἰνδιάνας παραγωγὴ τοῦ ἄνθρακος αὐξάνει ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος· οὕτω τῷ 1887 ἀνῆλθεν εἰς 3,217,711 τόνους, κατὰ 217,711 ἀνωτέρα τῆς τοῦ 1886. Θὰ ἦτο δὲ πολὺ ἀνωτέρα καὶ θὰ ὑπερέβαινε τὰ 4 ἑκατομμύρια τόνων ἂν δὲν ἐπήρχετο ἡ ἐν ταῖς κομητείαις τοῦ Δάβη καὶ Κάνδερβουργ ἀπεργία τῶν ἐργατῶν. Τὸ διατιθέμενον κεφάλαιον πρὸς ἐξαγωγὴν τοῦ ἄνθρακος ἀνέρχεται εἰς 16,000,000 περίπου.

Τὸ ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν ὑπουργεῖον τῆς Γερμανίας ἐπέρανε συγκριτικὴν μελέτην ἐπὶ τῆς πορείας παρὰ τοῖς διαφόροις εὐρωπαϊκοῖς στρατοῖς. Ἐκ τῆς μελέτης ταύτης ἐξάγεται, ὅτι τὸ μῆκος ἑκάστου βήματος τοῦ ῥώσσου στρατιώτου εἶναι 71 ἑκατοστῶν, τοῦ γερμανοῦ 80, τοῦ Γάλλου, Αὐστριακοῦ, Βέλγου, Ἐλβετοῦ καὶ Σουηδοῦ 75 ἑκατοστῶν. Ὁ ἰταλὸς στρατιώτης κάμνει εἰς ἓν λεπτὸν 120 βήματα, ὁ Γάλλος ἀπὸ 112 μέχρι 116, ὁ Γερμανὸς 115, ὁ Αὐστριακὸς 122 καὶ ὁ Βέλγος 110. Ἰταλικὸν σύνταγμα διανύει κατὰ μέσον ὅρον, 90 μέτρα κατὰ λεπτόν, γερμανικὸν 89, ἀγγλικὸν 88 καὶ γαλλικὸν 86.

Σεισμὸς ἰσχυρότατος ἐγένετο ἐν Νέᾳ Ζηλανδίᾳ τὸν παρελθόντα Αὔγουστον. Ταὐτοχρόνως σχεδὸν ἐπῆλθε καὶ φοβερὰ ἔκρηξις τοῦ ἡφαιστείου Βανδά-Κὰν ἐν Ἰαπωνίᾳ ἐπενεγκοῦσα τὸν θάνατον εἰς πολλοὺς τῶν πέριξ οἰκούντων.

Digitized by Google

Ἐν Ἀγγλίᾳ ἐφευρέθη ἐσχάτως ἰδιαίτερον μηχάνημα, δι' οὗ διανέμεται τὸ φωταέριον κατὰ μικρὰς δόσεις. Ὁμοιάζει κατὰ πολὺ τὸ μηχάνημα τοῦτο πρὸς τὸν ἐνταῦθα αὐτόματον πωλητὴν τῶν φύλλων τῆς «Ἐφημερίδος». Οὕτω ἐντὸς μικρᾶς ὀπῆς ῥίπτετε 10 λεπτὰ καὶ ἔχετε τὸ ἀναγκαῖον φωταέριον, ἅμα θέλετε καὶ ἄλλην ποσότητα ῥίπτετε ἕτερα δέκα λεπτὰ καὶ οὕτω καθεξῆς.

Ἐν Ὀδησσῷ συνέστη Γαλλο-ρωσσικὴ ἑταιρία σκοποῦσα τὴν κατασκευὴν διώρυγος μεταξὺ τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης. Ἡ διῶρυξ αὕτη θὰ ἔχῃ μῆκος 85ʼ χιλιομέτρων, αἱ δαπάναι δ' αὐτῆς ὑπελογίσθησαν εἰς τεσσαράκοντα ἑκατομμύρια ῥουβλίων.

Ἐν προηγουμένῳ φύλλῳ τῆς «Ἑστίας» ἐδημοσιεύσαμεν σημειώσεις τινὰς ἐπὶ τῆς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας ἐν Γερμανίᾳ, ἤδη παρέχομεν τὰς ἑξῆς περιέργους πληροφορίας περὶ τῶν Ἀγγλικῶν ταχυδρομείων. Κατὰ τὴν ἔκθεσιν τοῦ γενικοῦ αὐτῶν διευθυντοῦ συνάγεται, ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1887-88 διενεμήθησαν ἐν Ἀγγλίᾳ 1,512,200,000 ἐπιστολῶν, 188,800,000 ἐπιστολικῶν δελταρίων, 389,500,000 βιβλίων καὶ ἐγκυκλίων, 152,300,000 ἐφημερίδων καὶ 86,732,000 δεμάτων. Κατὰ τοὺς ἀριθμοὺς τούτους, ὁ μέσος ὅρος κατ' ἄτομον ἀντιστοιχεῖ πρὸς 41 ἐπιστολάς, 5 ἐπιστολικὰ δελτάρια, 10 βιβλία καὶ ἐγκυκλίους, 4 ἐφημερίδας καὶ ἓν δέμα.

Διὰ τοιαύτην καταπληκτικὴν ὑπηρεσίαν, ὑπάρχουσι 56,640 ὑπάλληλοι, ὧν 3872 γυναῖκες, ἐπὶ πλέον δὲ ὑπάρχουσιν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις 48,900 ὑπεράριθμοι ὧν 16,000 γυναῖκες, διαμοιρασμένοι ἐντὸς 17,587 γραφείων. Αἱ πλεῖσται τῶν γυναικῶν ἐργάζονται ἐν τοῖς τηλεγραφείοις.

Ἀμερικανός τις ἰατρὸς ἐφεῦρεν ἐσχάτως νέαν μέθοδον, ἥτις προτιμωμένη, κατὰ τὴν γνώμην αὐτοῦ θέλει ἀντικαταστήσῃ τὴν ταρίχευσιν τῶν νεκρῶν καὶ τὴν ἀποτέφρωσιν ἔτι, στοιχίζουσα εὐθηνότερον ἀμφοτέρων τούτων. Ἡ μέθοδος τοῦ ἀμερικανοῦ ἐπιστήμονος συνίσταται εἰς τὴν δι' ὑδραυλικῆς πιέσεως συμπύκνωσιν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, σμικρυνομένου τόσον διὰ ταύτης, ὥστε μεταμορφοῦται εἰς μικρὸν ὄγκον ἔχοντα τὴν σκληρότητα λίθου. Τὸ σῶμα ἀνδρὸς ὡρίμου ἡλικίας δύναται διὰ τοῦ τρόπου τούτου νὰ μεταβληθῇ εἰς σχῆμα κύβου δώδεκα δακτύλων. Ἡ πρωτοτυπωτάτη αὕτη ἐφεύρεσις φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως ἀνεφάρμοστος, διὰ τὸν λόγον ὅτι δὲν δύναται ἐπὶ τοσοῦτον νὰ συμπιεσθῇ τὸ ἀνθρώπινον σῶμα οὗ καὶ αἱ διαστάσεις καὶ τὸ βάρος εἶνε πολὺ ὑπέρτερα. Ἀλλὰ μὴ λησμονῶμεν ὅτι ἐξ ὅλου τοῦ ὄγκου τοῦ σώματος ἡμῶν μόνον ἐλάχιστον μέρος, οὐχὶ βαρύτερον τῶν 10 χιλιογράμμων, ἀποτελεῖται ἐκ στερεᾶς ὕλης, τὸ δὲ λοιπὸν εἶνε ὑγρόν.

Ἐν Καναδᾷ εὑρέθη ἐσχάτως βῶλος χρυσοῦ πρωτοφανῶν διαστάσεων. Ἡ δ' εὕρεσις αὐτοῦ ἐξέπληξε τοὺς χρυσοθήρας, καθ' ὅσον ὁ χρυσὸς εὑρίσκεται συνήθως τετριμμένος εἰς κόνιν ἢ εἰς μικροτάτους βώλους. Ὁ ἐσχάτως εὑρεθεὶς ὄγκος ἔχει βάρος 20 χιλιογράμμων περίπου καὶ ἀποτελεῖται ἐκ καθαρωτάτου χρυσοῦ κατὰ τοὺς εἰδήμονας.

Αὐτὰ γίνονται μόνον ἐν Ἀμερικῇ!

Πῶς νὰ κάμῃ ἡ δεσποινὶς Μέρυ, ὥστε περισσότερος κόσμος νὰ εἶνε κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γάμων της ἐν τῷ ναῷ, καὶ εἰς πλείονας ἀντιζήλους νὰ ἐπιδείξῃ τὴν νυμφικὴν αὐτῆς περιβολήν; Εἶπεν εἰς ὅλας αὐτῆς τὰς φίλας, ἀλλὰ μυστικὰ εἰς ἑκάστην, ὅτι ὁ μνηστὴρ αὐτῆς εἶνε ἤδη νυμφευμένος ἐν ἄλλῃ πόλει καὶ πολὺ φοβεῖται μὴ ἡ πρώτη σύζυγος μανθάνουσα τὸν νέον αὐτοῦ γάμον ἔλθῃ κατὰ τὴν ὥραν τῆς τελέσεως καὶ γίνῃ σκάνδαλον ἐκεῖ. Καὶ αἱ φίλαι τὸ εἶπον εἰς τὰς φίλας, καὶ τῶν φίλων αἱ φίλαι εἰς ἄλλας— καὶ ὁ ναὸς ἦτο πλήρης κατὰ τὴν τέλεσιν τοῦ μυστηρίου!

Οἱ Ἀμερικανοὶ τὰ πάντα μηχανεύονται ὅπως ἐκτείνωσι καὶ παγιώσωσιν ἐπὶ ἐμπέδων θεμελίων τὰς νεοπαγεῖς πόλεις των. Ἡ ἐν τῷ Ὄχιο πόλις Φύνδλαϋ, πρὸς τοῦτο, καλεῖ συνοικιστὰς ἐκ πάσης τῆς ὑφηλίου, προσφέρουσα αὐτοῖς δωρεὰν γήπεδα πρὸς ἀνέγερσιν οἰκιῶν, φωτισμὸν καὶ θέρμανσιν. Ἐν ἀνάγκῃ προσφέρεται καὶ νὰ δανείσῃ αὐτούς.

Ὁ προσεχῶς νυμφευόμενος νεαρὸς αὐτοκράτωρ τῆς Κίνας, παῖς ὤν, εἶχεν ὡς θεραπείαν 451 θεράποντας καὶ θεραπαινίδας, μεταξὺ τῶν ὁποίων 80 (!) τροφοί, 25 ῥιπιδοφόροι, 25 φορεῖς, 10 ἀλεξηλιοφόροι, 30 ἰατροὶ καὶ χειρουργοί, 7 μάγειροι καὶ 23 παραμάγειροι, 50 ὑπηρέται καὶ διάγγελοι, 50 ἱματιοφύλακες, 75 ἀστρολόγοι, 16 παιδαγωγοί, καὶ 60 ἱερεῖς

Ἡ παραγωγὴ τῶν δημητριακῶν καρπῶν ἐν Γαλλίᾳ, ἥτις πρὸ τεσσαρακονταετίας συνεποσοῦτο εἰς 68 ἑκατομμύρια ἑκατολλίτρων, ἀνῆλθεν βαθμιαίως εἰς 81 ἑκατομ. (1842-1850), εἰς 89 ἑκ. (1852--1861), 98 ἑκ. (1862-1871), 100 ἑκ. (1872--1881). Κατὰ τὴν τελευταίαν δὲ τετραετίαν ἔφθασε μέχρις 110 ἑκατομμυρίων ἑκατολλίτρων.

Ἐν ἀρτοπωλείῳ, μεταξὺ γραίας μαγειρίσσης καὶ τοῦ ὑπηρέτου τοῦ ἀρτοπώλου:

— Γιάννη, νὰ 'πῇς τ' ἀφεντικοῦ σου νὰ φτηνάνῃ τὸ ψωμί· οἱ ἄλλοι ψωμᾶδες σήμερα τὸ κατεβάσανε.

— Αἵ, κυρὰ Λένη, οἱ ἄλλοι τὸ φτηνάνανε, ἐμεῖς 'λαφρώσαμε τὰ ζύγια—τὸ ἴδιο πάλι ἔρχεται γιὰ τοῦ λόγου σου.

Καὶ μία σκέψις τοῦ Βαλζάκ:

Οἱ ἄνδρες οἱ τὰ μάλα ἀγαθοὶ καὶ οἱ τὰ μάλα κακεντρεχεῖς δὲν εἶπον οὐδὲ θὰ εἴπωσι τόσα καλὰ καὶ τόσα κακὰ περὶ γυναικῶν ὅσα αὐταὶ περὶ ἑαυτῶν καὶ ἀλλήλων διαλογίζονται.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888—1454

Digitized by Google

'Αριθ. 667 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΣΤ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 35. 9 Ὀκτωβρίου 1888

BODLEIAN LIBRARY

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΑΡΛ ΙΒΑΝΟΒΙΤΣ

(Ἐκ τῶν ἀπομνημονευμάτων τοῦ Λέοντος Τολστόη.)

[Ὁ Κὰρλ Ἰβάνοβιτς, γερμανός, ἦτο παιδαγωγὸς τοῦ Λέοντος Τολστόη καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν των. Μετὰ τὸν θάνατον τῆς μητρός των ὁ πατὴρ τοῦ Λέοντος κόμης Τολστόη ἀπέπεμψεν ὡς ἄχρηστον τὸν γέροντα παιδαγωγόν. Ὁ μέγας ῥῶσσος μυθιστοριογράφος περιγράφει τὴν βαθεῖαν ἀπελπισίαν τοῦ Κὰρλ Ἰβάνοβιτς ἑτοιμαζομένου ν' ἀπέλθῃ καὶ διηγεῖται τὴν βιογραφίαν αὐτοῦ πιστῶς ὡς ἐν τῇ ὀξείᾳ ὀδύνῃ τῆς ψυχῆς του διηγήθη πρὸς αὐτὸν παιδίον ὄντα ὁ ἀτυχὴς παιδαγωγός του.]

Τὴν μίαν μετὰ τὰ μεσάνυκτα, τὴν προτεραίαν τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ὁ Κὰρλ Ἰβάνοβιτς ἔμελλε διὰ παντὸς ν' ἀπέλθῃ τῆς οἰκίας μας, βαμβακόναστον κοιτωνίτην φορῶν καὶ ἐρυθρὸν πιλίδιον, ἔκλινεν ἐπὶ τοῦ μαρσίπου ἐν ᾧ μετ' ἄκρας προσοχῆς ἐτακτοποίει συμμετρικῶς τὰ ἐνδύματά του.

Ἡ συμπεριφορὰ τοῦ Κὰρλ Ἰβάνοβιτς, τὰς τελευταίας ταύτας ἡμέρας ἦτο ἐξαιρετικῶς διάφορος. Θὰ ἔλεγέ τις ὅτι προσεπάθει νὰ ἔχῃ ὡς οἷόν τε ἥττονας πρὸς ἡμᾶς σχέσεις. Καὶ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἔτι, καθ' ἣν εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον, ἔρριψεν ἁπλῶς ἐπ' ἐμοῦ ἀδιάφορον βλέμμα καὶ ἐξηκολούθησε τὸ ἔργον του. Ἐξηπλώθην ἐπὶ τῆς κλίνης μου, ὁ δὲ Κὰρλ Ἰβάνοβιτς, ὅστις συνήθως ἀπηγόρευε τοῦτο αὐστηρότατα, οὐδὲν μοὶ εἶπε τὴν ἑσπέραν ἐκείνην. Τότε ἡ ἰδέα ὅτι δὲν θὰ μᾶς ἐπιπλήξῃ ποτὲ πλέον, ὅτι δὲν θὰ μᾶς ἐμποδίσῃ πλέον τοῦ νὰ πράξωμεν τὸ κακόν, ὅτι εἰς τὸ ἑξῆς δὲν θὰ μᾶς ἔλεγε τίποτε, μοὶ ὑπέμνησε τὴν ἐπικειμένην ἀναχώρησίν του. Κατεθλίβην ἀναλογισθεὶς ὅτι δὲν μ' ἀγαπᾷ ἤδη, καὶ ἠθέλησα νὰ τῷ εἴπω τί ᾐσθανόμην ἐν ἐμαυτῷ.

— Ἀφῆτέ με, Κὰρλ Ἰβάνοβιτς, νὰ σᾶς βοηθήσω, εἶπον πλησιάσας.

Ὁ Κὰρλ Ἰβάνοβιτς ἔρριψεν ἐπ' ἐμοῦ ταχὺ βλέμμα καὶ ἀπέστρεψε τὴν κεφαλήν.

Ἐν τῷ ἁπλῷ ἐκείνῳ βλέμματι ἀνέγνων οὐχὶ τὴν ἀδιαφορίαν, εἰς ἣν ἀπέδιδον τὴν πρὸς τὸν ἀδελφόν μου καὶ ἐμὲ ψυχρότητά του, ἀλλὰ θλῖψιν ὀξεῖαν συνεχομένην.

— *Ὁ Θεός βλέπει τὰ πάντα, γινώσκει τὰ πάντα καὶ ἡ θέλησίς του εἶνε ἐν παντί*, εἶπεν ἀνορθωθεὶς καὶ στενάξας βαθέως. Ναί, παιδί μου, ἐξηκολούθησε παρατηρήσας τὴν ἔκφρασιν τῆς εἰλικρινοῦς συμπαθείας, ἥτις ἐξεχείλιζεν ἐν ἐμοί. Τὸ πεπρωμένον μὲ προώρισεν ἀπὸ τὸ λίκνον μέχρι τοῦ νεκρικοῦ φερέτρου μου νὰ εἶμαι δυστυχής. Μοὶ ἀπέδωκαν κακὸν ἀντὶ τοῦ καλοῦ τὸ ὁποῖον ἔκαμα εἰς τοὺς ἀνθρώπους: Καὶ ἐδείκνυε τὸν οὐρανόν.—Ἂν εἰξεύρετε τὴν ἱστορίαν μου καὶ ὅσα ὑπέφερα ἐπὶ τῆς ἐπιγείου ταύτης ζωῆς!.. Ὑπῆρξα ὑποδηματοποιός, ὑπῆρξα στρατιώτης, ὑπῆρξα *λιποτάκτης*, ὑπῆρξα βιομήχανος, ὑπῆρξα καθηγητὴς καὶ τώρα εἶμαι . . . μηδέν! Καὶ ἐγώ, ὅπως ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, δὲν ἔχω ποῦ τὴν κεφαλὴν κλῖναι!

Κλείσας δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς κατέπεσε βαρέως ἐπὶ ἕδρας.

Παρατηρήσας ὅτι ὁ Κὰρλ Ἰβάνοβιτς εὑρίσκετο ἔν τινι τῶν μελαγχολικῶν ἐκείνων διαθέσεων, καθ' ἃς, μὴ λαμβάνων τις κἂν ὑπ' ὄψιν ἂν ἔχῃ ἢ ὄχι ἀκροατάς, ἐκχέει, δι' ἑαυτὸν τὰς μυχιαιτάτας σκέψεις του, χωρὶς νὰ εἴπω λέξιν καὶ χωρὶς ν' ἀπομακρύνω τὸ βλέμμα μου ἐκ τῆς ἀγαθῆς μορφῆς του, ἐπέστρεψα πάλιν εἰς τὴν κλίνην μου.

— Δὲν εἶσθε πλέον παιδί, εἰμπορεῖτε νὰ ἐννοήσετε. Θὰ σᾶς διηγηθῶ ὅλην τὴν ἱστορίαν μου καὶ τί ὑπέφερα καθ' ὅλον τὸν θλιβερόν μου βίον. Κάποτε θὰ ἐνθυμῆσθε τὸν γηραιὸν φίλον σας, ὁ ὁποῖος τόσον σᾶς ἠγάπα, ὅταν ἦσθε παιδί.

Καὶ ὁ Κὰρλ Ἰβάνοβιτς στηριχθεὶς ἐπὶ τῆς παρ' αὐτῷ μικρᾶς τραπέζης ἔλαβε δραγμίδα ταμβάκου· εἶτα ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ ἤρχισε τὴν διήγησίν του διὰ τῆς λαρυγγώδους καὶ μονοτόνου φωνῆς, δι' ἧς μᾶς ὑπηγόρευε τὸ ὀρθογραφικὸν γύμνασμα τῆς γερμανικῆς γλώσσης.

— Ἀπὸ τῆς κοιλίας τῆς μητρός μου ἤμην ἤδη δυστυχὴς ἐξηκολούθησε μετὰ πεποιθήσεως.

Ἐπειδὴ ὁ Κὰρλ Ἰβάνοβιτς πολλάκις μοὶ διηγήθη τὴν ἱστορίαν του, ὁμοίαν πάντοτε κατὰ τὴν ὕφην, τὴν ἔκθεσιν τῶν γεγονότων καὶ τὸν τόνον τῆς ἐκφράσεως, ἐλπίζω ὅτι δύναμαι αὐτολεξεὶ νὰ ἐπαναλάβω αὐτήν. Ἀλλ' ἀγνοῶ ἂν

Digitized by Google

εἶνε ἡ ἀληθὴς ἱστορία τοῦ βίου του, ἢ προϊὸν τῆς φυσικῶς ζωηρᾶς φαντασίας του, ἣν ἐξῆπτεν ἔτι μᾶλλον ὁ μονήρης ἐν τῷ οἴκῳ ἡμῶν βίος.

— Εἰς τὰς φλέβας μου ῥέει τὸ εὐγενὲς αἷμα τῶν κομήτων φὸν Σομμερμπλάτ! Ἐγεννήθην ἓξ ἑβδομάδας μετὰ τὸν γάμον τῆς μητρός μου. Ὁ σύζυγος τῆς μητρός μου (τὸν ὠνόμαζον πατέρα) ἦτο ἐπιστάτης τοῦ κόμητος Σομμερμπλάτ. Δὲν ἠδύνατο νὰ λησμονήσῃ τὴν καταισχύνην τῆς μητρός μου καὶ δὲν μὲ ἠγάπα. Εἶχον ἕνα μικρὸν ἀδελφόν, τὸν Γιόχαν, καὶ δύο ἀδελφάς. ἀλλ' ἤμην ξένος ἐντὸς τῆς ἰδίας μου οἰκογενείας. Ὅταν ὁ Γιόχαν ἔκαμνε καμμίαν ἀνοησίαν, ὁ πατήρ μου ἔλεγε· «Ποτέ μου δὲν θὰ εὕρω ἡσυχίαν μὲ αὐτὸν τὸν ἐλεινὸν Κάρλ. Καὶ μ' ἐπέπληττον καὶ μ' ἐτιμώρουν. Ὅταν αἱ ἀδελφαί μου ἐμάλωνον ἀναμεταξύ των, ὁ πατήρ μου ἔλεγε· «Ὁ Κάρλ δὲν θὰ γείνῃ ποτὲ ἄνθρωπος τῆς προκοπῆς» καὶ μ' ἐπέπληττον καὶ μ' ἐτιμώρουν. Μόνον ἡ καλή μου μητέρα μὲ ἠγάπα καὶ μ' ἐθώπευε. Συχνάκις ἔλεγε· «Κάρλ ἔλα 'δῶ, εἰς τὴν κάμαράν μου.» Κ' ἐκεῖ κρυφὰ μ' ἐφίλει. «Καϋμένε Κάρλ, μοὶ ἔλεγε μὲ λύπην, κανεὶς δὲν σ' ἀγαπᾷ, μὰ ἐγὼ δὲν σ' ἀλλάζω μὲ κανένα ἐδῶ μέσα. Ἡ μανοῦλά σου γιὰ ἕνα πρᾶγμα σὲ παρακαλεῖ· νὰ μάθῃς γράμματα καὶ νὰ εἶσαι τίμιος πάντα· ὁ Θεὸς δὲν θὰ σὲ ἐγκαταλείψῃ.

Ἐγὼ προσεπάθησα παντὶ σθένει νὰ ἐκπληρώσω τὴν εὐχὴν τῆς μητρός μου.

Ὅταν ἔγεινα δεκατεσσάρων ἐτῶν, ἡ μήτηρ μου εἶπεν εἰς τὸν πατέρα μου·

— Ὁ Κάρλ ἐμεγάλωσε, Γουστάβε· τί θὰ τὸν κάμωμεν;

Ὁ πατήρ μου ἀπήντησε·

— Δὲν εἰξεύρω.

— Ἂς τὸν στείλωμεν εἰς τὴν πόλιν, εἰς τοῦ Σοῦλτς, νὰ γείνῃ ὑποδηματοποιός.

— Καλά, ἀπήντησεν ὁ πατήρ μου.

Ἔζησα ἓξ ἔτη καὶ ἓξ μῆνας εἰς τὴν πόλιν, εἰς τὸ ὑποδηματοποιεῖον. Ὁ διευθυντὴς τοῦ καταστήματος μὲ ἠγάπα· ἔλεγε· «Ὁ Κάρλ εἶνε καλὸς τεχνίτης. Μετ' ὀλίγον θὰ γείνῃ σύντροφός μου.» Ἀλλὰ . . . ἄλλαι μὲν βουλαὶ ἀνθρώπων ἄλλα δὲ Θεὸς κελεύει.

Τῷ 1796 ἔπρεπε νὰ γείνῃ στρατολογία, ὅλοι δὲ οἱ νέοι ἀπὸ δέκα ὀκτὼ μέχρι εἴκοσι ἐτῶν συνηθροίσθησαν εἰς τὴν πόλιν.

Ὁ πατήρ μου καὶ ὁ Γιόχαν ἦλθον ἐπίσης διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ὑπήγαμεν ὅλοι μαζὶ νὰ τραβήξωμεν τὸν κλῆρον: *ποῖος πρέπει νὰ γείνῃ στρατιώτης καὶ ποῖος δὲν πρέπει. Στρατιώτης!* Ὁ Γιόχαν ἐξέβαλε κακὸν ἀριθμόν, ἔπρεπε νὰ γείνῃ στρατιώτης. Ἐγὼ ἐξέβαλα καλόν· δὲν ἔπρεπε νὰ γείνω στρατιώτης. Τότε ὁ πατήρ μου μοὶ εἶπε: «Εἶχα ἕνα μόνον υἱὸν καὶ θὰ μοῦ φύγῃ καὶ αὐτός! . . .

Ἀλλ' ἐγὼ ἔλαβα τὴν χεῖρά του καὶ τῷ εἶπα·

— Διατί ὁμιλεῖτε ἔτσι; πατέρα. Ἐλᾶτε μαζί μου, ἔχω κἄτι νὰ σᾶς εἰπῶ.

Ὁ πατὴρ παρηκολούθησε τὸν υἱόν. Καὶ οἱ δύο δὲ ἐμβήκαμεν εἰς ἓν ζυθοπωλεῖον, καὶ ἐκαθήσαμεν πλησίον μιᾶς μικρᾶς τραπέζης.

— Δῶσέ μας δύο ποτήρια.

Ἐπίομεν ὀλίγον, καὶ τῷ εἶπα·

— Πατέρα, μὴ λέγετε ὅτι ἔχετε ἕνα υἱὸν μόνον καὶ ὅτι θὰ σᾶς φύγῃ καὶ αὐτός. Ἡ καρδία μου ῥαγίζεται εἰς τὸ στῆθός μου ὅταν ἀκούω αὐτὰ τὰ πράγματα. Ὁ ἀδελφός μου Γιόχαν δὲν θὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν στρατόν· ἐγὼ θὰ γείνω στρατιώτης . . . Κανεὶς ἐδῶ δὲν ἔχει ἀνάγκην τοῦ Κάρλ, καὶ ὁ Κάρλ θὰ γείνῃ στρατιώτης. Στρατιώτης! . . .

— Εἶσαι τίμιος ἄνθρωπος Κάρλ, ἀπεκρίθη ὁ πατήρ μου καὶ μ' ἐφίλησε.

Ἦσαν τότε τρομεροὶ χρόνοι, ἐξηκολούθησεν ὁ Κάρλ Ἰβάνοβιτς. Ὁ Ναπολέων ἦτο παντοῦ. Μετ' ὀλίγον ἠθέλησε νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν Γερμανίαν· ἀλλ' ὑπερησπίσαμεν τὴν πατρίδα μας μέχρι τελευταίας σταγόνος τοῦ αἵματός μας.

Ἤμην εἰς τὴν Οὔλμην, ἤμην εἰς τὸ Ἀουστερλίτς, ἤμην εἰς τὴν Βαγράμην!

— Ἐπολεμήσατε λοιπόν; ἠρώτησα τὸν Κάρλ Ἰβάνοβιτς, παρατηρῶν αὐτὸν μετ' ἐκπλήξεως. Ἐσκοτώσατε ἄνθρωπον;

Ὁ Κάρλ Ἰβάνοβιτς μὲ καθησύχασε κατὰ τοῦτο.

— Μίαν ἡμέραν, εἶπεν, εἷς γάλλος γρεναδιέρος εἶχε χάσῃ τοὺς συντρόφους του καὶ ἔπεσεν ἀποσταμένος εἰς τὸν δρόμον· ἔτρεξα μὲ τὸ τουφέκι μου ἤθελα νὰ τὸν τρυπήσω πέρα πέρα μὲ τὴ ξιφολόγχη μου, ἀλλ' αὐτὸς μὲ παρεκάλεσε νὰ τὸν λυπηθῶ καὶ τὸν ἀφῆκα.

Εἰς τὴν Βαγράμην ὁ Ναπολέων κατώρθωσε νὰ μᾶς περικυκλώσῃ τόσον καλὰ ὥστε ἦτο ἀδύνατον νὰ φύγωμεν. Ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, ἐμείναμεν ἄνευ προμηθειῶν, εἰς τὸ νερὸ μέχρι τῶν γονάτων.

Τὴν τετάρτην ἡμέραν ἤμεθα αἰχμάλωτοι. Μᾶς ὡδήγησαν εἰς ἓν φρούριον. Εἶχα μίαν κυανῆν περισκελίδα, ἕνα μανδύαν ἀπὸ ὡραῖαν τσόχαν, δεκαπέντε ἀργυρᾶ τάληρα, καὶ ἓν ἀργυροῦν ὡρολόγιον, δῶρον τοῦ πατρός μου· εἷς γάλλος στρατιώτης μοῦ τὰ ἐπῆρε. Εὐτυχῶς ἡ καλή μου μητέρα ἐφρόντισε νὰ ῥάψῃ εἰς τὴν φανέλα μου τρία εἰκοσάφραγκα, τὰ ὁποῖα κανεὶς δὲν εὗρε.

Δὲν ἠθέλησα νὰ μείνω αἰχμάλωτος καὶ ἀπεφάσισα νὰ δραπετεύσω. Μίαν ἑορτὴν λέγω εἰς τὸν λοχίαν ὅστις μᾶς ἐφρούρει·

Digitized by Google

— Κὺρ λοχία, σήμερα εἶνε μεγάλη ἑορτή. Πὲς νὰ φέρουν διὰ λογαριασμό μου, δύο μποτίλιαις κρασὶ θὰ τὰς πιοῦμε μαζύ.

Ὁ λοχίας ἀπήντησε : Καλά.

Ἀφ' οὗ μᾶς ἔφεραν τὸ κρασὶ καὶ ἔπιε μερικὰ ποτήρια ὁ λοχίας, ἔπιασα τὸ χέρι του καὶ τῷ εἶπα·

— Κὺρ λοχία, θὰ ἔχῃς πιστεύω καὶ σὺ πατέρα, μητέρα.

— Ἔχω πατέρα καὶ μητέρα, Μάουερ.

Ὁ πατέρας μου καὶ ἡ μητέρα μου ἔχουν ὀκτὼ χρόνους νὰ μὲ ἴδουν. Δὲν ἠξεύρουν ἂν ζῶ ἢ ἂν πρὸ πολλοῦ τὰ κόκκαλά μου ἀναπαύωνται ὑπὸ τὸ ὑγρὸν χῶμα. Ἐδῶ κάτω ἀπὸ τὴ φανέλα μου ἔχω δύο ναπολεόνια. Πάρετα καὶ ἄφησέ με νὰ φύγω. Γίνου ἐλευθερωτής μου! Καὶ ἡ μητέρα μου ὅλην τὴν ζωήν της θὰ παρακαλῇ τὸν Θεὸν διὰ σέ. Ὁ λοχίας ἔπιεν ἓν ποτήριον, ἔπειτα ἀπεκρίθη.

— Μάουερ, σὲ ἀγαπῶ πολὺ καὶ σὲ λυποῦμαι ἐγκαρδίως· ἀλλὰ εἶσαι αἰχμάλωτος σὺ καὶ ἐγὼ στρατιώτης. Ἔσφιγξα τὴν χεῖρά του καὶ εἶπα·

— Κὺρ λοχία!

Καὶ ὁ λοχίας ἐπανέλαβε. — Εἶσαι πτωχὸς ἄνθρωπος καὶ δὲν θέλω νὰ πάρω τὰ χρήματά σου· ἀλλὰ θέλω νὰ σὲ βοηθήσω. Ὅταν πλαγιάσω ἀγόρασε ἕνα καδδὶ βότκα διὰ τοὺς στρατιώτας· αὐτοὶ θὰ κοιμηθοῦν κ' ἐγὼ δὲν θὰ ἰδῶ τίποτε.

Ὁ λοχίας αὐτὸς ἦτο ἄνθρωπος μὲ καρδίαν. Ἠγόρασα τὸ καδδὶ τῆς βότκας, καὶ ὅταν ἐμέθυσαν οἱ στρατιῶται, ἐφόρεσα τὰ ὑποδήματά μου καὶ ἕνα παλαιὸν μανδύαν καὶ ἐξῆλθα ἡσύχως ἀπὸ τὴν θύραν.

Ἀνέβην εἰς τὸ τεῖχος καὶ ἠθέλησα νὰ πηδήσω· ἀλλὰ παρετήρησα ὅτι ἡ τάφρος ἀποκάτω εἶχε νερόν. Διευθύνθην πρὸς τὴν παραπυλίδα. Ὁ σκοπὸς ἐβηματιζε, ἐπὶ βραχίονος ἔχων τὸ ὅπλον, καὶ μὲ εἶδε.

— Τίς εἶ; εἶπε μίαν φοράν· ἀλλ' ἐγὼ τσιμουδιά! Τίς εἶ; εἶπε καὶ δευτέραν φοράν· καὶ πάλιν σιωπή. Τίς εἶ; εἶπε καὶ τρίτην φοράν. Τότε ἔτρεξα, ἐπήδησα εἰς τὴν τάφρον, ἀνερριχήθην εἰς τὸ ἄλλο μέρος καὶ ἐτράπην εἰς φυγήν.

Ὅλην τὴν νύκτα ἔτρεχα· ὅταν ἐξημέρωσε ἡ ἡμέρα, ἐφοβήθην μὴ μὲ ἴδῃ κανεὶς καὶ ἐκρύφθην μέσα εἰς τὰ στάχυα. Ἐκεῖ, ἐγονυπέτησα, ἥνωσα τὰς χεῖράς μου καὶ εὐχαρίστησα τὴν θείαν πρόνοιαν, ἥτις μὲ ἔσωσε· ἔπειτα ἀπεκοιμήθην ἥσυχος.

Ἐξύπνησα τὴν ἑσπέραν καὶ ἤρχισα νὰ βαδίζω· ἔξαφνα μὲ φθάνει μία μεγάλη γερμανικὴ ἅμαξα, συρομένη ἀπὸ δύο ἵππους. Εἷς ἄνθρωπος ἐκάθητο εἰς τὴν φορτηγὸν ἐκείνην ἅμαξαν. Ἐκάπνιζε τὴν πίπαν του καὶ μὲ παρετήρει, Εἶχα βραδύνῃ τὸ βῆμά μου διὰ νὰ προσπεράσῃ ἡ ἅμαξα· ἀλλὰ καὶ οἱ ἵπποι ἐβράδυναν τὸν καλπασμόν των. Ἐτάχυνα τὸ βῆμά μου καὶ οἱ ἵπποι ἐτάχυναν τὸ ἰδικόν των· Καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἐξηκολούθει νὰ μὲ παρατηρῇ. Τότε ἐκάθησα εἰς τὸ χεῖλος τῆς ὁδοῦ. Ὁ ἄνθρωπος ἐσταμάτησε τοὺς ἵππους του καὶ παρατηρῶν με εἶπε.

— Παλληκάρι ποῦ πᾷς τόσον ἀργά;

— Εἰς τὴν Φραγκφόρτην.

— Ἔλα κάθησε εἰς τ' ἀμάξι. Ἔχει θέσι· θὰ σὲ πάγω ἐγώ. Διατί δὲν ἔχεις τίποτε μαζί σου; Τὰ γένειά σου εἶνε ἀξύριστα, καὶ τὸ φόρεμά σου λασπωμένον.

— Εἶμαι πτωχὸς καὶ ζητῶ ἐργασίαν εἰς κανὲν ἐργοστάσιον· ὁ μανδύας μου καὶ τὰ φορέματά μου εἶνε λασπωμένα διότι ἔπεσα εἰς τὸν δρόμον.

— Δὲν λέγεις τὴν ἀλήθειαν. Ἰδέ· ὁ δρόμος εἶνε κατάξηρος. Δὲν ὑπάρχει λάσπη διὰ νὰ λασπώσῃ τὰ φορέματά σου.

Δὲν ἀπήντησα τίποτε.

— Εἰπέ μου ὅλην τὴν ἀλήθειαν, ὑπέλαβεν ὁ ἀγαθὸς ἐκεῖνος ἄνθρωπος. Ποῖος εἶσαι; Πόθεν ἔρχεσαι; Ἡ φυσιογνωμία σου μ' ἀρέσει· καὶ ἂν εἶσαι τίμιος ἄνθρωπος θὰ σὲ βοηθήσω.

Τότε, διηγήθην εἰς αὐτὸν τὰ πάντα.

— Καλά, παλληκάρι, εἶπε, πηγαίνομεν εἰς τὸ σχοινοποιεῖόν μου θὰ σοῦ δώσω ἐργασίαν, ἐνδύματα, χρήματα, καὶ θὰ ζῇς μαζί μου.

Ἀπήντησα : Καλά, δέχομαι.

Ἐφθάσαμεν εἰς τὸ ἐργοστάσιον καὶ ὁ ἐξαίρετος ἐκεῖνος ἄνθρωπος εἶπεν εἰς τὴν σύζυγόν του. «Αὐτὸς ὁ νέος ἐπολέμησε διὰ τὴν πατρίδα καὶ ἐδραπέτευσε ἀπὸ τὸ φρούριον ὅπου τὸν εἶχαν αἰχμάλωτον. Δὲν ἔχει οὔτε στέγην, οὔτε ἔνδυμα, οὔτε ψωμί. Θὰ ζήσῃ εἰς τὸ σπίτι. Δόσε του καθαρὰ ἀσπρόρρουχα καὶ φαγητὸν ὅσον θέλει.

Ἔζησα ἓν ἔτος καὶ ἥμισυ εἰς τὸ ἐργοστάσιον τοῦ σχοινοποιοῦ, ὅστις μὲ ἠγάπα τόσον πολὺ ὥστε δὲν ἤθελε νὰ μὲ ἀποχωρισθῇ.

Καὶ ἤμην εὐτυχής.

Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἤμην ὡραῖος ἄνθρωπος, νέος μὲ γαλανοὺς ὀφθαλμούς, μὲ ῥωμαϊκὴν ῥῖνα καὶ ἡ κυρία Λ... ἡ σύζυγος τοῦ κυρίου μου ἦτο νέα καὶ εὔμορφος γυνή. Μὲ ἠγάπησε.

Μίαν ἡμέραν μοὶ εἶπε· Μάουερ, πῶς σὲ ὀνομάζει ἡ μητέρα σου.

Ἀπεκρίθην : Κάρλ.

Καὶ ἐπανέλαβε·

— Κάρλ, ἔλα κάθησε κοντά μου.

Ἐκάθησα πλησίον της καὶ μοῦ εἶπε καὶ πάλιν.

— Κάρλ, σὲ ἀγαπῶ τόσον ὥστε δὲν εἰμπορῶ νὰ τὸ ἀποσιωπήσω πλέον.

Digitized by Google

Καὶ ἡ φωνή της καὶ τὸ σῶμά της ἔτρεμον.

Εἰς τὸ μέρος τοῦτο τῆς διηγήσεώς του ὁ Κάρλ Ἰβάνοβιτς ἐσιώπησεν ἐφ' ἱκανόν· εἶτα ὑψώσας εἰς τὸν οὐρανὸν τοὺς ἀγαθοὺς γαλανοὺς ὀφθαλμούς του, σείων ὀλίγον τὴν κεφαλήν,— ναί, εἶπε πολλὰ καλὰ καὶ πολλὰ κακὰ ὑπέφερα εἰς τὴν ζωήν μου καὶ αὐτὸν ἔχω μάρτυρα— ἐδείκνυε δὲ διὰ τῆς χειρὸς εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ κεντημένην, ἥτις ἐκρέματο ὑπεράνω τῆς κλίνης του —ὅτι κανεὶς δὲν δύναται νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ Κάρλ Ἰβάνοβιτς ἐφάνη ποτὲ ἄτιμος ἄνθρωπος. Ἐπειδὴ δὲν ἤθελα νὰ πληρώσω μὲ ἀχαριστίαν τὰς εὐεργεσίας τὰς ὁποίας ἐχρεώστουν εἰς τὸν Λ.. ἀπεφάσισα νὰ φύγω. Καὶ τὴν νύκτα, ὅταν ὅλοι ἐκοιμῶντο εἰς τὴν οἰκίαν, ἔγραψα εἰς τὸν προστάτην μου μίαν ἐπιστολὴν τὴν ὁποίαν ἀφῆκα ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ δωματίου μου,ἔλαβα τὰ ἐνδύματά μου, καὶ τρία τάλληρα, καὶ ἐξῆλθον ἡσύχως εἰς τὴν ὁδόν.

Κανεὶς δὲν μὲ εἶχε ἐννοήσῃ.

Ἐννέα ἔτη εἶχα νὰ ἴδω τὴν μητέρα μου καὶ δὲν εἴξευρα ἂν ἔζῃ ἢ ἂν τὰ κόκκαλά της ἀνεπαύοντο ἤδη ἐντὸς τοῦ τάφου· ἐπέστρεψα εἰς τὴν πατρίδα μου. Ὅτε δὲ ἔφθασα εἰς τὴν πόλιν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀνεχώρησα ὅταν ἔγεινα στρατιώτης ἠρώτησα·

— Ποῦ κατοικεῖ ὁ Γουστάβος Μάουερ, ὁ ἄλλοτε ἐπιστάτης τοῦ κόμητος Σομμερμπλάτ;

—Ὁ κόμης Σομμερμπλὰτ ἀπέθανε, μοὶ ἀπεκρίθησαν καὶ ὁ Γουστάβος Μάουερ κατοικεῖ τώρα εἰς τὴν μεγάλην ὁδὸν ὅπου κρατεῖ κατάστημα ποτῶν.

Ἐφόρεσα νέον ὑπενδύτην, ἓν καλὸν ἐπανωφόριον—δῶρον τοῦ σχοινοποιοῦ — καὶ διηυθύνθην εἰς τὸ κατάστημα τοῦ πατρός μου.

Ἡ ἀδελφή μου Μαρίκα ἐκάθητο εἰς ἓν θρανίον καὶ μὲ ἠρώτησε τί ἤθελα.

— Εἰμπορῶ νὰ πίω ἕνα κονιάκ;

— Πατέρα, ὁ νέος θέλει ἕνα κονιάκ, εἶπε·

— Δόσε του ἓν κονιάκ, ἀπήντησεν ὁ πατήρ. Ἐκάθησα πλησίον τῆς μικρᾶς τραπέζης, ἔπια ἕνα κονιάκ, ἐκάπνιζα τὴν πίπαν μου καὶ παρετήρουν τὸν πατέρα, τὴν Μαρίκα, τὸν Γιόχαν, ὅστις εἶχεν εἰσέλθῃ εἰς τὸ κατάστημα. Ὁ πατὴρ μοὶ εἶπε, μετ' ὀλίγον.

— Μὴν γνωρίζεις κανένα νέον εἰς τὸν *στρατόν*;

— Κ' ἐγὼ ἀπὸ *τὸν στρατὸν* ἔρχομαι, ἀπήντησα. Τώρα εὑρίσκεται πλησίον τῆς Βιέννης.

— Ὁ υἱός μας,προσεῖπεν ὁ πατήρ, ἦτο στρατιώτης, ἀλλὰ ἐννέα ἔτη τώρα δὲν μᾶς ἔγραψε καὶ δὲν ἔχομεν εἴδησιν δι' αὐτόν. Ζῇ; Ἀπέθανε; Ἡ γυναῖκά μου τὸν κλαίει καὶ δι' αὐτὸν πάντα ὁμιλεῖ.

Ἀπεκρίθην·

— Πῶς ὠνομάζετο ὁ υἱός σας; Ποῦ κατετάχθη; πιθανὸν νὰ τὸν γνωρίζω.

— Τὸν ἔλεγον Κὰρλ Μάουερ καὶ κατετάχθη εἰς τοὺς αὐστριακοὺς εὐζώνους, ἀπεκρίθη ὁ πατήρ μου.

— Εἶνε ὑψηλὸς καὶ εὔμορφος νέος σὰν καὶ σᾶς, εἶπεν ἡ ἀδελφή μου Μαρίκα.

— Τὸν γνωρίζω τὸν Κάρλ, ἀπήντησα.

— Ἀμαλία, εἶπεν ὁ πατήρ μου· ἔλα ἐδῶ. Ἕνας νέος ἐδῶ γνωρίζει τὸν Κάρλ μας.

Καὶ ἡ ἀγαπητή μου μήτηρ ἐφάνη εἰς τὸ βάθος τῆς οἰκίας. *Τὴν ἀνεγνώρισα.*

— Γνωρίζετε τὸν Κάρλ μας; εἶπε. Καὶ μὲ παρετήρησε, ἔγεινε κάτωχρος καὶ ἤρχισε νὰ τρέμῃ.

— Ναί, τὸν εἶδα, ἀπεκρίθην. Ἀλλὰ δὲν ἐτόλμων νὰ ὑψώσω εἰς αὐτὴν τοὺς ὀφθαλμούς μου. Μοῦ ἐφαίνετο ὅτι ἡ καρδία μου ἐπρόκειτο νὰ ἐκραγῇ.

— Ὁ Κάρλ μου ζῇ! ὑπέλαβεν ἡ μήτηρ μου. Δόξα σοι ὁ Θεός! Ποῦ εἶνε ὁ Κάρλ μου; Ἄχ! ἂς ἔβλεπα ἀκόμη μίαν φορὰν τὸ ἀγαπημένο μου παιδὶ καὶ ἂς ἀπέθνησκα· ἀλλ' ὁ Θεὸς δὲν τὸ θέλει... Καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ.

Δὲν ἠδυνήθην πλέον νὰ κρατηθῶ.

— Μητέρα!.. εἶμαι ὁ Κάρλ! Καὶ ἔπεσεν εἰς τὴν ἀγκάλην μου...

Εἰς τὴν περίοδον ταύτην τῆς ἀφηγήσεώς του ὁ Κάρλ Ἰβάνοβιτς ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὰ χείλη καὶ ἤρχισε νὰ τρέμῃ!

— Μητέρα! ἐγὼ εἶμαι ὁ υἱός σας, ὁ Καρλάκης σου! ἐξηκολούθησε πραϋνθεὶς ὀλίγον καὶ ἀπομάττων τὰ ἁδρὰ δάκρυα ἅτινα ἔρρεον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του. Ἀλλ' ὁ Θεὸς δὲν ἤθελε νὰ τελειώσω τὰς ἡμέρας μου, εἰς τὸν τόπον μου, καὶ ἡ δυστυχία ἐξηκολούθει νὰ μὲ καταδιώκῃ. Τρεῖς μῆνας μόνον ἔζησα εἰς τὴν πατρίδα μου.

Μίαν Κυριακὴν ἤμην εἰς τὸ καφενεῖον καὶ ἔπινα ἓν ποτήριον ζύθου, ἐκάπνιζα τὴν πίπαν μου καὶ συνωμίλουν μὲ τοὺς φίλους μου περὶ πολιτικῶν, περὶ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γαλλίας, τοῦ Ναπολέοντος, περὶ τοῦ πολέμου.

Ἕκαστος ἐξέφραζε τὴν γνώμην του.

Πλησίον μας ἐκάθητο ἓν ἄτομον φοροῦν μακρὸν φαιόχρουν μανδύαν. Ἔπινε τὸν καφέν του ἐκάπνιζε τὴν πίπαν του, ἀλλὰ δὲν ἀνεμιγνύετο εἰς τὴν συνδιάλεξιν. Ὅταν ὁ νυκτοφύλαξ ἐσήμανε τὴν δεκάτην ὥραν, ἔλαβα τὸν πῖλόν μου, ἐπλήρωσα καὶ ἐπέστρεψα εἰς τὴν οἰκίαν μου. Τὰ μεσάνυκτα ἤκουσα κρότον εἰς τὴν θύραν ἐξύπνησα καὶ ἐφώναξα.

— Ποῖος εἶνε;

— Ἄνοιξε.

— Εἰπὲ ποῖος εἶσαι καὶ θὰ σ' ἀνοίξω.

— Ἐν ὀνόματι τοῦ νόμου ἄνοιξε, εἶπεν ἡ φωνή. Τότε ἤνοιξα. Στρατιῶται κρατοῦντες ὅ-

Digitized by Google

πλα ἔμενον εἰς τὴν εἴσοδον, ὁ δὲ ἄγνωστος ὁ φορῶν τὸν φαιόχρουν μανδύαν, ὁ ὁποῖος ἐκάθητο πλησίον μου εἰς τὸ καφενεῖον εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν του. Ἦτο κατάσκοπος. Ἔλα μαζί μου μοὶ εἶπεν ὁ κατάσκοπος.—Καλά·ἀπεκρίθην· ἐφόρεσα τὰ ὑποδήματά μου, τὸ πανταλόνι μου καὶ ἐπεριπάτουν εἰς τὸ δωμάτιον. Τὸ αἷμα ἔβραζεν εἰς τὰς φλέβας μου,

Ὅταν ἐπλησίασα εἰς τὸν τοῖχον ὅπου ἐκρέματο τὸ ξίφος μου τὸ ἥρπασα ἀμέσως καὶ εἶπα. Εἶσαι κατάσκοπος ! ὑπερασπίσου ! Καὶ μὲ μίαν σπαθιὰ δεξιά, μίαν ἀριστερά, μίαν εἰς τὴν κεφαλήν, ὁ κατάσκοπος ἔπεσε. Ἐπῆρα τὰ χρήματά μου, καὶ ἔφυγα ἀπὸ τὸ παράθυρον.

Τότε ἐγνώρισα τὸν στρατηγὸν Σαζίν. Μὲ ἠγάπησε καὶ μοῦ ἔδωκε διαβατήριον ἀπὸ τὴν πρεσβείαν, μὲ ἐπῆρε μαζί του εἰς τὴν Ρωσσίαν καὶ μὲ ἔκαμε παιδαγωγὸν τῶν τέκνων του.

Ὅταν ὁ στρατηγὸς ἀπέθανε, ἡ καλή σας μητέρα μὲ προσεκάλεσε καὶ μὲ εἶπε.

— Κάρλ Ἰβάν· σοῦ ἐμπιστεύομαι τὰ παιδιά μου· ἀγάπα τα καὶ δὲ θὰ σὲ ἐγκαταλείψω ποτέ. Θὰ φροντίσω διὰ τὰ γηρατειά σου.

Τώρα ἀπέθανε καὶ ὅλα ἐλησμονήθησαν. Καὶ ἔπειτα ἀπὸ τόσην ὑπηρεσίαν εἶμαι ἠναγκασμένος, γέρων ἄνθρωπος, νὰ τρέχω εἰς τοὺς δρόμους διὰ νὰ εὕρω ἕνα κομμάτι ψωμί. Ὁ Θεὸς βλέπει αὐτὰ τὰ πράγματα, τὰ γνωρίζει καὶ τίποτε δὲν γίνεται ἄνευ τῆς θελήσεώς του. Μόνον σᾶς λυποῦμαι, παιδιά ! εἶπεν ἐν ἐπιλόγῳ, ὁ Κὰρλ Ἰβάνοβιτς ἑλκύσας με εἰς τὴν ἀγκάλην του καὶ φιλήσας με ἐπὶ τοῦ μετώπου. Α. Κ.

Η ΑΠΟΔΡΑΣΙΣ ΤΟΥ ΒΑΖΑΙΝ

[Ἐγκαταλελειμμένος, λησμονημένος, ἄφιλος, ἀπέθανεν ἐσχάτως ἐν Μαδρίτῃ ὁ περιβόητος Γάλλος στρατάρχης Βαζαίν, ὁ φρούραρχος τοῦ Μέτζ. Ἡ ἐν Μαδρίτῃ γαλλικὴ παροικία μετ' ἐπιδεικτικῆς περιφρονήσεως ἀπέσχε τῆς κηδείας του, ἐκεῖνον δέ, ὅστις ἀνῆλθεν εἰς τὸ ἀνώτατον στρατιωτικὸν ἀξίωμα τῆς πατρίδος του καὶ ὡδήγησεν εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν μυριάδας ἀνδρῶν, προέπεμψαν μέχρι τῆς τελευταίας κατοικίας του ὁ υἱός του καὶ ὀλίγοι περίεργοι. Τὰ ἐπεισόδια ὧν συνέπεια ὑπῆρξε τὸ οἰκτρὸν τοῦτο τέλος, εἶνε πασίγνωστα: Ὁ Βαζαὶν παραδοὺς τὴν φρουρὰν τοῦ Μέτζ, ἀπῆλθεν εἰς Γερμανίαν αἰχμάλωτος. Παλινοστήσας εἰσήχθη εἰς δίκην, παμψηφεὶ δὲ κατεδικάσθη ὑπὸ τοῦ στρατοδικείου εἰς στρατιωτικὴν καθαίρεσιν καὶ θάνατον, παρὰ τὴν λαμπρὰν συνηγορίαν τοῦ δικηγόρου του Λασσώ, ὅστις ἠγόρευσεν ἐπὶ τρεῖς κατὰ συνέχειαν ἡμέρας.

Ὁ Μὰκ-Μαῶν ἐχάρισεν εἰς τὸν πρώην στρατάρχην τὴν ζωὴν καὶ ὁ Βαζαὶν καθειρχθη ἐν τῷ φρουρίῳ τῆς ἁγίας Μαργαρίτας. Ἀλλ' ἐκεῖθεν ἐδραπέτευσε διὰ πλοίου τῇ βοηθείᾳ τῆς συζύγου του καὶ ἐσώθη εἰς τὴν Ἱσπανίαν, ὅπου καὶ διέτριβεν ἔκτοτε. Ἡ κατωτέρω διήγησις τῆς ἀποδράσεως ταύτης τοῦ Βαζαὶν ἐγράφη ὑφ' ἑνὸς τῶν γλαφυρωτάτων συγχρόνων Γάλλων λογογράφων, τοῦ Guy de Maupassant ἄρτι ἐπισκεφθέντος τὸν ἐν τῇ Μεσογείῳ νῆσον τῆς ἁγίας Μαργαρίτας ἐφ' ἧς κεῖται τὸ φρούριον, ἐν ᾧ εἶχε καθειρχθῇ ὁ Βαζαίν]

. . . Ἐντὸς ὀλίγου τὸ πλοῖον εἰσῆλθεν εἰς τὸ ὑπὸ τὸ φρούριον τῆς ἁγίας Μαργαρίτας πέραμα. Τὸ δεξιὸν τοῦ φρουρίου τεῖχος φθάνει μέχρι τῶν ἁλιπληγῶν βράχων, ἡ κορυφὴ δ' αὐτοῦ δὲν ὑπερβαίνει πολὺ τὸ μέτριον ὕψος τοῦ ἐδάφους τῆς νήσου. Φαίνεται ὡς κεφαλὴ χωμένη ἐντὸς δύο ὀγκωδῶν ὤμων. Ἡ θέσις ἐξ ἧς κατῆλθεν ὁ Βαζαὶν διακρίνεται κάλλιστα. Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ εἶνε τις δεξιὸς ἀκροβάτης, ὅπως διολισθήσῃ διὰ τῶν εὐεπιβάτων τούτων βράχων. Τὰ κατὰ τὴν ἀπόδρασιν τοῦ Βαζαὶν μοὶ ἀφηγήθη ἀνὴρ δυνάμενος νὰ γνωρίζῃ τὰ κατ' αὐτήν. Ὁ στρατάρχης ἔζη ἐλεύθερος σχεδόν, ἐδέχετο δὲ καθ' ἑκάστην τὴν σύζυγον καὶ τὰ τέκνα του. Ἡ κυρία Βαζαίν, γυνὴ φιλοκίνδυνος καὶ ἀποφασιστική, ἐδήλωσε πρὸς τὸν σύζυγόν της ὅτι θὰ ἀπήρχετο μετὰ τῶν τέκνων των, ἂν δὲν ἐπείθετο νὰ δραπετεύσῃ, ὑπέβαλε δ' αὐτῷ καὶ τὸ σχέδιόν της. Κατ' ἀρχὰς ὁ στρατάρχης ἐδίσταζε νὰ πεισθῇ ἀναλογιζόμενος τοὺς κινδύνους τῆς φυγῆς καὶ ἀμφιβάλλων περὶ τῆς ἐπιτυχίας· ἀλλ' ὅταν εἶδεν ὅτι ἡ σύζυγός του ἐσκόπει νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ἀπόφασίν της, συγκατένευσεν. Ἔκτοτε καθ' ἑκάστην εἰσήγοντο εἰς τὸ φρούριον ἀθύρματα διὰ τὰ παιδία, ὁλόκληρον μικροσκοπικὸν γυμναστήριον δωματίου.

Τὸ σχοινίον, ὅπερ ἔμελλε νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὸν στρατάρχην, κατεσκευάσθη ἐκ τῶν ἀθυρμάτων τούτων. Κατεσκευάσθη βραδέως, ὅπως μὴ διεγερθῶσιν ὑπόνοιαι, εἶτα δ' ἐκρύβη εἴς τινα γωνίαν τοῦ περιβόλου τῆς εἱρκτῆς ὑπὸ χειρὸς φιλίας. Τότε προσδιωρίσθη ἡ ἡμέρα τῆς ἀποδράσεως· ἐξελέγη δ' ἡ Κυριακή, διότι ἡ ἐπίβλεψις κατ' αὐτὴν ἦτο ἧττον αὐστηρά. Ἡ κυρία Βαζαὶν ἀπῆλθεν ἐπί τινα χρόνον τοῦ φρουρίου. Ὁ στρατάρχης συνήθως περιεπάτει μέχρι τῆς ὀγδόης ὥρας ἐν τῷ προαυλίῳ μετὰ τοῦ διευθυντοῦ τῆς φυλακῆς, ἀνδρὸς φιλόφρονος οὗ ἡ ἀναστροφὴ τὸν ηὐχαρίστει μεγάλως, κατόπιν δ' ἐπανήρχετο εἰς τὰ δωμάτιά του, τὰ ὁποῖα ὁ δεσμοφύλαξ ἔκλειε διὰ τῶν μοχλῶν καὶ ἀσφαλιστικῶν ἁλύσεων ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ προϊσταμένου αὐτοῦ. Τὴν ἑσπέραν τῆς ἀποδράσεως ὁ Βαζαὶν προσεποιήθη ὅτι ἠσθάνετο ἀσθενὴς καὶ ἀπεσύρθη εἰς τὸ οἴκημά του μίαν ὥραν ταχύτερον τοῦ συνήθους. Μόλις ὅμως ὁ διευθυντὴς ἀπεμακρύνθη ὅπως φέρῃ τὸν δεσμοφύλακα νὰ κλείσῃ τὴν θύραν, ὁ στρατάρχης ἐξῆλθε ταχέως καὶ ἐκρύβη ἐν τῇ αὐλῇ. Ὁ δεσμοφύλαξ ἔθηκε τὸν μοχλὸν εἰς τὴν θύραν φυλακῆς κενῆς, πάντες δ' ἀπῆλθον ἥσυχοι εἰς τὰ ἴδια. Περὶ

Digitized by Google

τὴν ἑνδεκάτην ὁ Βαζαὶν ἐξῆλθε τῆς κρύπτης του, φέρων τὴν σχοινόπλεκτον κλίμακα. Προσέδεσεν αὐτὴν καὶ κατέβη μέχρι τῶν βράχων. Ἅμα τῇ αὐγῇ συνεργός τις ἀπέσπασε τὸ σχοινίον καὶ ἔρριψεν αὐτὸ κάτω τοῦ τείχους. Περὶ τὴν ὀγδόην καὶ ἡμίσειαν ὁ διευθυντὴς ἀπορῶν πῶς ὁ Βαζαίν, ὅστις ἐξήρχετο ἐνωρίτατα, ἔμενεν ἀκόμη ἐν τῷ δωματίῳ του, ἐζήτησε πληροφορίας. Ὁ θαλαμηπόλος τοῦ στρατάρχου ἠρνήθη νὰ εἰσέλθῃ παρὰ τῷ κυρίῳ του. Περὶ τὴν ἐνάτην τέλος ὁ διευθυντὴς διέρρηξε τὴν θύραν. Ὁ κλωβὸς ἦτο κενός. Ἀφ' ἑτέρου, ἡ κυρία Βαζαίν, πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ σχεδίου αὐτῆς, ἀπῆλθεν εἰς ἀνεύρεσιν προσώπου, ὀφείλοντος ζωηρὰν εὐγνωμοσύνην εἰς τὸν Βαζαίν, καὶ ἐκανόνισε μετ' αὐτοῦ πάσας τὰς λεπτομερείας τῆς ἀποδράσεως. Εἶτα δὲ μετέβη εἰς Γένουαν, ὅπου ὑπὸ πλαστὸν ὄνομα ἐναύλωσεν, ἐπὶ τῇ προφάσει ἐκδρομῆς εἰς Νεάπολιν, μικρὸν ἰταλικὸν ἀτμόπλοιον, ἀντὶ χιλίων φράγκων καθ' ἑκάστην. Ἡ ναύλωσις ἐγένετο διὰ μίαν ἑβδομάδα, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι ἠδύνατο νὰ παραταθῇ δι' ἴσον χρονικὸν διάστημα καὶ τὸ πλοῖον ἐξέπλευσεν. Μόλις ἅμα ἀνήχθη εἰς τὸ πέλαγος, ἡ περιηγήτρια ἐφάνη μεταμελομένη καὶ ἐζήτησε παρὰ τοῦ πλοιάρχου νὰ πλεύσῃ εἰς Κάννας, ὅπως παραλάβῃ τὴν ἀνδραδέλφην της. Ὁ κυβερνήτης συγκατένευσε προθύμως καὶ τὴν πρωΐαν τῆς Κυριακῆς ἠγκυροβόλει ἐν τῷ ὅρμῳ τοῦ Ζουάν. Ἡ κυρία Βαζαὶν ἀπέβη εἰς τὴν ξηρὰν συνιστῶσα εἰς τοὺς ναύτας νὰ μὴ ἀπομακρυνθῶσι μετὰ τῆς λέμβου. Ὁ πιστὸς αὐτῆς συνεργὸς ἀνέμενεν αὐτὴν μετ' ἄλλης λέμβου παρὰ τὸν περίπατον τῆς Κροαζέτ, διέπλευσαν δ' ὁμοῦ τὸ στενὸν πέραμα τὸ χωρίζον τὴν ξηρὰν ἀπὸ τῆς νησῖδος τῆς ἁγίας Μαργαρίτας. Ὁ σύζυγός της εὑρίσκετο ἐπὶ τῶν βράχων, μὲ καταξεσχισμένα ἐνδύματα, μεμωλωπισμένον ἔχων τὸ πρόσωπον καὶ αἱμοφύρτους τὰς χεῖρας. Ἐπειδὴ ἡ θάλασσα ἦτο τρικυμιώδης ἠναγκάσθη νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ ὕδωρ, ὅπως φθάσῃ μέχρι τῆς λέμβου, ἥτις θὰ συνετρίβετο ἂν ἐζήτει νὰ πλησιάσῃ πρὸς τὴν ἀκτήν. Ὅταν ἐπανῆλθον εἰς τὴν ξηράν, ἡ λέμβος ἐγκατελείφθη, διευθύνθησαν δ' ἐν τάχει πρὸς τὸ πρῶτον πλοιάριον καὶ δι' αὐτοῦ εἰς τὸ πλοῖον. Ἡ κυρία Βαζαὶν εἶπε πρὸς τὸν πλοίαρχον ὅτι ἡ ἀνδραδέλφη της πάσχουσα δὲν ἠδύνατο νὰ τὴν ἀκολουθήσῃ, δεικνύουσα δὲ τὸν στρατάρχην προσέθηκεν :

— Ἐπειδὴ δὲν ἔχω ὑπηρέτην, ἐπῆρα αὐτόν· Ὁ βλὰξ ἔπεσε ἐπάνω εἰς τοὺς βράχους καὶ ἔγεινεν εἰς τὴν κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν τὸν βλέπετε. Στείλατέ τον, σᾶς παρακαλῶ, μαζὶ μὲ τοὺς ναύτας νὰ πλυθῇ καὶ νὰ ἐμβαλώσῃ τὰ φορέματά του.

Ὁ Βαζαὶν κατεκλίθη ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, τὴν δὲ αὐγὴν τῆς ἐπιούσης ἀνήχθησαν εἰς τὸ πέλαγος. Ἡ κυρία Βαζαὶν μετέβαλε σχέδιον, προσποιηθεῖσα δὲ τὴν ἀσθενῆ, ἐπανῆλθεν ἐκ νέου εἰς Γένουαν. Ἀλλ' ἡ εἴδησις τῆς ἀποδράσεως εἶχε διαδοθῇ, τὸ πλῆθος δὲ συναθροισθὲν ὑπὸ τὸ ξενοδοχεῖον ἤρχισε νὰ κραυγάζῃ ἐμμανῶς. Ὁ ξενοδόχος ἔντρομος ἐφυγάδευσε τοὺς ξένους διὰ μυστικῆς τινος θύρας.

Τὴν διήγησιν παρέθηκα, ὡς μοὶ ἐγένετο, ἀλλ' οὐδὲν περὶ τῆς ἀκριβείας αὐτῆς δύναμαι νὰ βεβαιώσω.

Ο ΜΟΖΑΡΤ

Παιδικὴ ἀνάμνησις

Ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἦτο μὴν Ἰανουάριος τοῦ 1832. Ὁ ἔξοχος θίασος, ὅστις παρίστανε τότε ἐν τῷ Ἰταλικῷ θεάτρῳ, περιελάμβανε τὰ ἔνδοξα ὀνόματα τῆς Μαλιβράντ, τῆς Γρίζη, τοῦ Ρουβίνη, τοῦ Λαμπλά, τοῦ Ταμπουρίνη καὶ ἄλλων πολλῶν. Αἱ παραστάσεις διεξήγοντο μετ' ἐντελείας σπανιωτάτης. Ἤμην τότε δέκα τριῶν καὶ ἡμίσεως ἐτῶν· ἐξεπαιδευόμην δ' ἐν τῷ λυκείῳ τοῦ Ἁγ. Λουδοβίκου καὶ εἶχον τὴν τιμὴν (διότι καὶ τὰ παιδία ἔχουσι τὰς τιμάς των) νὰ ἀποτελῶ μέρος τοῦ ὁμίλου τῶν μαθητῶν, οἵτινες ὡς ἐκ τῆς ἐπιμελείας των δικαιοῦνται εἰς ἐξόδους ἐξαιρετικάς. Ἠγάπων τὴν μουσικὴν ἐμπαθῶς καὶ ἡ μήτηρ μου, ἡ ὁποία ἐγνώριζεν ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἀνταμείψῃ κάλλιον τὴν ἐπιμέλειάν μου ἢ διὰ τούτου, μοὶ ἀνήγγειλεν ὅτι τὴν ἑσπέραν ἐμέλλομεν νὰ μεταβῶμεν εἰς τὴν παράστασιν τοῦ *Δὸν Ζουάν* ἐν τῷ Ἰταλικῷ Θεάτρῳ. Ἡ εὐτυχία μου ὑπῆρξε τοσοῦτον μεγάλη, ὥστε ἀμέσως ἔχασα τὴν ὄρεξίν μου καὶ ἡ μήτηρ μου μὲ ἠπείλησεν ὅτι «δὲν θὰ μὲ πάρῃ εἰς τὸ θέατρον» ἂν δὲν φάγω. Πρὸ τοιαύτης ἀπειλῆς, ἤμην ἱκανὸς ἡρωϊκῶς νὰ καταβροχθίσω ὅ,τι καὶ ἂν μοὶ προσέφερε. Ἐγευμάτισα λοιπὸν πειθαρχικώτατα, καὶ ἰδοὺ ἡ μήτηρ μου καὶ ἐγὼ βαίνοντες πρὸς τὴν Γῆν τῆς Ἐπαγγελίας ! Ἐνόμισα ὅτι ἔμελλον νὰ εἰσέλθω ἐντὸς ἱεροῦ. Πράγματι δὲ μόλις εἰσήλθομεν εἰς τὴν αἴθουσαν, κατελήφθην ὑπὸ ἱερᾶς τινος φρίκης, ὡς ἂν ἐπρόκειτο νὰ παραστῶ εἰς ἐπιβάλλουσαν καὶ φοβερὰν μυσταγωγίαν. Ἐν συγκεχυμένῃ καὶ πρωτοφανεῖ συγκινήσει, κατελήφθην συγχρόνως ὑπὸ ἀναμίκτου αἰσθήματος πόθου καὶ φόβου. Ἐτοποθετήθημεν εἰς θεωρεῖον τετάρτης σειρᾶς. Οἱ γλίσχροι πόροι τῆς μητρός μου, ἥτις εἰργάζετο διὰ νὰ συντηρῇ τὰ τέκνα της, δὲν μᾶς ἐπέτρεπον νὰ ἀξιῶμεν καλλιτέραν θέσιν· ἀλλ' ἐπειδὴ μετέβημεν εἰς τὸ θέατρον ἐνωρὶς μᾶς ἐτοποθέτησαν εἰς τὸ

Digitized by Google

ἔμπροσθεν μέρος τοῦ θεωρείου, λόγῳ τῆς προτεραιότητος. Ἐπεριμείναμεν πολύ, μέχρις οὗ ἀναπετασθῇ ἡ αὐλαία, ἀλλ' ἐγὼ οὐδόλως ἔπληξα. Ἠχῖθουσα τοῦ θεάτρου, ὁ ἀπὸ τοῦ μέσου τῆς ὀροφῆς ἀνηρτημένος πολυέλαιος, τὸ μεγαλοπρεπὲς τοῦ ὅλου θεάματος μὲ ἐμάγευον. Τέλος ἠκούσθησαν οἱ τρεῖς καθιερωμένοι κτύποι· ὁ διευθυντὴς τῆς ὀρχήστρας ἐγείρει τὴν ράβδον του, σιγὴ δὲ θρησκευτικὴ βασιλεύει καθ' ὅλον τὸ θέατρον καὶ ἀρχίζει ἡ εἰσαγωγή. Δὲν ἐπιχειρῶ νὰ περιγράψω τί ᾐσθάνθην ἀπὸ τῶν πρώτων τόνων τοῦ μεγαλοπρεποῦς καὶ φοβεροῦ τούτου προλόγου. Πῶς νὰ ἐπιχειρήσω τοιοῦτόν τι, ἀφοῦ καὶ σήμερον ἀκόμη, μετὰ πεντηκονταετῆ καὶ ὁλοὲν αὐξάνοντα θαυμασμόν, πάλλει ἡ καρδία μου καὶ ἡ χεὶρ μου τρέμει ; . . . Ἐνθυμοῦμαι μόνον ὅτι ἐνόμιζα ὅτι μοῦ ὡμίλει Θεός τις· ὑπέπεσα εἰς εἶδος ἐκστάσεως ὀδυνηρῶς γλυκείας καὶ ἡμιθανὴς σχεδὸν ἐκ τῆς συγκινήσεως, ἀνέκραξα : «Μητέρα, αὐτὴ εἶνε ἡ Μουσική». Ἤμην κυριολεκτικῶς ἔκφρων. Ποία θαυμασία ἔμπνευσις ἡ «Τριῳδία τῶν Προσωπιδοφόρων !» Τὸ μουσικὸν αὐτῆς κάλλος εἶνε ἀνυπέρβλητον κατακηλοῖ ἀκοὴν καὶ ψυχήν· εἶνε ἀδάμας διαυγέστατος ! Καὶ πόσα τοιαῦτα τεμάχια ὑπάρχουν εἰς τὰ ἔργα τοῦ Μόζαρτ, εἰς τὸν *Μαγευμένον αὐλόν*, τοὺς *Γάμους τοῦ Φιγαρῶ*, εἰς τὸ *Ἔτσι κάμνουν ὅλαι*, εἰς τὰς συμφωνίας του, τὰς συναυλίας του! Δὲν ἀριθμοῦνται. Καὶ ὁποία ἐντέλεια ἁρμονίας, ὁπόσον μεγαλοπρεπὴς ἡ ἐντύπωσις ἣν προξενοῦσιν, ὁπόσον λιτὸς ὁ τρόπος τῆς συνθέσεως ! Ἐκ τούτων καταφαίνεται ἀριδήλως ὅτι ἡ ἀληθὴς τῆς μεγαλοφυΐας σφραγὶς εἶνε ἀκριβῶς ἡ λιτότης αὐτή, ἡ ἀντιτεθειμένη πρὸς τὸν πλοῦτον τῆς ἰδέας. Τὴν ἀλήθειαν ταύτην συναισθανόμενος ὁ Μόζαρτ ἔδωκέ ποτε ἐξόχως ὑπερήφανον ἀπάντησιν. Παρεστάθη ἐν Βιέννῃ ὁ *Δὸν Ζουάν*, ὁ αὐτοκράτωρ δ' ἐκάλεσε τὸν Μόζαρτ εἰς τὸ θεωρεῖόν του καὶ τῷ εἶπε :

— Κύριε Μόζαρτ συνεθέσατε λαμπρὸν ἔργον· ἀλλ' εἴπετέ μου πόσας *νότας* περιέχει ;

— Μεγαλειότατε, οὔτε μίαν περιττήν, ἀπήντησεν ὁ Μόζαρτ.

Ὁ Μόζαρτ ἔλεγε περὶ τοῦ *Δὸν Ζουὰν* ὅτι συνέθεσεν αὐτόν, χάριν ἑαυτοῦ καὶ δύο ἢ τριῶν φίλων του. Ἡ οἰκεία συμβίωσις μετ' ὀλίγων ἀνθρώπων εἶνε ἡ ἀρίστη τοῦ βίου ἀπόλαυσις, εἶνε τὸ σκήνωμα τῶν μεγάλων σκέψεων, ἡ φιλία, ὁ ἔρως, ἡ μεγαλοφυΐα (ἡ ἰδιαιτέρα αὕτη μορφὴ τῆς ἐκστάσεως), εἶνε τέλος ἡ πρὸς τὸ θεῖον ἐπικοινωνία. Ἡ τέχνη, ἐν τῇ πληρεστάτῃ αὐτῆς ἐκδοχῇ, εἶνε τὸ αἴσθημα τοῦ Καλοῦ, μεταβληθὲν εἰς ἐπιστήμην τοῦ Καλοῦ, εἶνε τὸ *Ὁρμέμφυτον* μεταβληθὲν εἰς *Λόγον*. Ἐν παντὶ κλάδῳ τῶν ἐπιστημῶν ἡ πρὸς τὴν τελειότητα πρόοδος συνίσταται εἰς τὴν γνῶσιν καὶ τὴν αὐστηροτέραν ἐφαρμογὴν τῶν διεπόντων τὸν κλάδον τοῦτον νόμων. Διὰ τοῦτο περὶ πάντων τῶν ἀριστοτεχνῶν δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι εἶνε ἀριστοτέχναι διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους, ἂν καὶ ἐκ διαφόρων ἀπόψεων· οὗτος θὰ ἀνεύρῃ τὸν νόμον τῶν συναισθημάτων· ἐκεῖνος θὰ ἀναδειχθῇ διὰ τῆς τέχνης του περὶ τὴν χρῆσιν τῆς πυξίδος ἢ τῆς ἐνοργανώσεως τῆς μουσικῆς ταύτης πυξίδος. Δὲν σκοπῶ, οὐδ' ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ ὁρίσω ἑνὶ ἑκάστῳ τὴν θέσιν του ἐν τῇ καλλιτεχνικῇ ταύτῃ ἱεραρχίᾳ. Ἀλλ' ἐπιτραπήτω μοι νὰ ἀπευθύνω ὑπέρτατον καὶ ἀνεπιφύλακτον χαιρετισμὸν πρὸς τὴν ὑπέροχον μεγαλοφυΐαν τοῦ Μόζαρτ, ὅστις, κατ' ἐξαίρεσιν σπανιωτάτην, ἐνεβάθυνεν εἰς τὰ μυστήρια πάσης τελειότητος.

CHARLES GOUNOD.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ.—Μετάφρασις Χ. Α.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ὁ Γκαρούς μὲ τὴν ὑπέρυθρον ὄψιν ἀνθρώπου καλῶς γευματίσαντος ἐζήτησε τὸν λόγον μετὰ τὸν ἀρχαιολόγον Δυροσέ, ἀρχίζων ἐκ νέου τὴν αἰώνιον περιγραφὴν τῶν στερήσεων τῶν πτωχῶν καὶ ἐρωτῶν τοὺς χωρικοὺς ἂν ἐπεθύμουν νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὸν καιρόν, καθ' ὃν οἱ κύριοι διέτασσον τοὺς ὑποτελεῖς των νὰ περιέρχωνται τὰ ἕλη καὶ νὰ ἐμποδίζωσι τοὺς βατράχους ἀπὸ τοῦ νὰ κοάζωσιν.

— Μὰ αὐτὸ δὲν συνέβη βέβαια ἐδῶ πέρα ! εἶπε διακόπτων εἷς τῶν χωρικῶν.

— Πῶς τὸ εἰξεύρεις, πολῖτα ; ἠρώτησεν ὁ Γκαρούς ὑπερηφάνως.

— Μπᾶ ! Ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει νερό ! Δὲν ὑπάρχει στάλα οὔτε διὰ τὰ λαχανικά μας !

— Νερόν ! Ἴσως ὑπῆρχεν ἄλλοτε, ἐπανέλαβεν ὁ Γκαρούς χωρὶς νὰ πτοηθῇ. Θὰ ὑπῆρχε δὲ βεβαίως καὶ τώρα, ἂν ἐσυνάζοντο ὅλα τὰ δάκρυα, τὰ ὁποῖα χύνουν οἱ πτωχοί !

Ἐνῷ δὲ ὁ Τιβολιὲ ἐκραύγαζε ἐχειροκρότει, καὶ οἱ φίλοι του μετ' αὐτοῦ ἐχαιρέτιζον διὰ παρατεταμένων ἐπευφημιῶν τὰς ἐμφαντικὰς ἀνοησίας τοῦ δημαγωγοῦ, ὁ Γκαρούς ἤρχιζε πάλιν ὡς ὄργανον τεχνητὸν ἐκτελοῦν πάντοτε τοὺς αὐτοὺς ἤχους, τὸν ἀπαραίτητον ἐπῳδόν, ποικίλων ὅμως αὐτὸν τὴν φορὰν ταύτην διὰ περικοπῶν τοῦ Λαβρυγέρου καὶ δεικνύων εἰς τοὺς χωρικοὺς τί ἦσαν ἄλλοτε οἱ πατέρες των. «Ναί, πολῖται, οἱ πατέρες σας, ἀκούετε ; Ζῷα ἀτίθασσα, ἄνδρες καὶ θήλεις διεσκορπισμένοι εἰς τὰς πεδιάδας πελιδνοὶ καὶ ἡλιοκαεῖς...» Οἱ

Digitized by Google

ἀκροαταὶ ἐμόρφαζον, τινὲς δ' ἔθηχον καὶ ἄλλοι διεμαρτύροντο.

. Ἀλλ' ὁ εὔσαρκος ῥήτωρ παραφερόμενος ἐκ τῆς μέθης τῶν περικοπῶν ἐξηκολούθει :«Ἔχουν φωνὴν ἄναρθρον... τὴν νύκτα ἀποσύρονται εἰς τὰς τρώγλας των... δεικνύουσιν ἀνθρωπίνην ὄψιν... Αὐτοὶ εἶνε οἱ πατέρες σας !»

—Εὐχαριστοῦμεν πολὺ ! εἶπε μία φωνὴ χλευαστική.

— Δὲν εἶσαι διόλου εὐγενής ! προσέθηκεν μεγαλόσωμός τις νέος, υἱὸς ἑνὸς γεωργοῦ ἐκ Δαμμαρί.

— Δὲν εἶνε ἰδικοί μου αὐτοὶ οἱ λόγοι, πολῖται, εἶνε τοῦ Λαβρυγέρου.

— Ποῖος εἶνε αὐτός ;

— Βγάλτε τον ἔξω !

— Σιωπή !

— Ἀκούσατε !

Ὁ Γερμανὸς Τρουγιὰρ ἐξηκολούθει πάντοτε νὰ σχεδιάζῃ μετὰ πονηροῦ μειδιάματος τὴν γελοιογραφίαν τοῦ ταγματάρχου μηδὲν ὑποπτεύοντος.

Ὁ Γκαρούς ἐξήλειφε τὴν κακὴν ἐντύπωσιν τὴν ἐκ τῆς περικοπῆς προξενηθεῖσαν, δεικνύων τί ἐγένοντο τὰ «ζῷα» τοῦ Λαβρυγέρου. «Ἐγένοντο ἄνθρωποι συμπολῖται !»

— Ἀλλὰ πρέπει νὰ γείνουν κάτι περισσότερον...

— Τί ἄρα ;

— Νὰ γείνουν κύριοι, ἀπήντησεν ὁ Γκαρούς μετ' ἀπειλητικῆς χειρονομίας.

Ὁ Τιβολιὲ καὶ οἱ φίλοι του ἐχαιρέτισαν τὴν φράσιν ταύτην διὰ ζωηρῶν χειροκροτημάτων.

— Ναί, ναί, κύριοι ! Εὖγε, Γκαρούς!..

— Ἐπὶ πολὺν καιρόν, ἐπανέλαβεν ὁ Γκαρούς, οἱ ἐκλογεῖς ἦσαν ζύμη διαπλαττομένη κατὰ θέλησιν ἀναλόγως τῆς εὐγλωττίας ἢ τῆς περιουσίας τοῦ ὑποψηφίου !.. Ἀλλὰ παρῆλθεν ὁ καιρὸς ἐκεῖνος.

— Δὲν θέλομεν πλέον !

— Καλὰ λέγετε, πολῖται. Προχθὲς ἤμουν εἰς Παρισίους, ὑπῆγα εἰς τὸ Δημοτικὸν συμβούλιον καὶ τί εἶδα ; Μαντεύσατε.

— Λέγε !

— Εἶδα δημοτικοὺς συμβούλους, πρὸς τοὺς ὁποίους κλητῆρες φέροντες στολὴν μαύρην ἐκόμιζον ἐπιστολὰς ἐντὸς ἀργυρῶν δίσκων!

— Φοβερόν ! εἶπεν ὁ Τιβολιέ.

— Τὸ καθῆκόν των, προσέθηκεν ὁ Γκαρούς, εἶνε νὰ βάλουν τοὺς δίσκους εἰς τὴν τσέπη των καὶ νὰ τοὺς πωλήσουν πρὸς ὄφελος τῶν ἐργατῶν, οἵτινες ἀποθνήσκουν τῆς πείνης ἔμπροσθεν τοῦ Δημαρχείου.

Ἡ ἐκ τῆς ἀπροσδοκήτου ταύτης δηλώσεως ἐντύπωσις ὑπῆρξε μεγάλη. Ἐπευφημίαι ἐνθουσιώδεις ἐχαιρέτισαν αὐτὴν καὶ ὁ Βερδιὲ ἀνεσκίρτησεν, θεωρῶν ὅτι ἦτο φοβερὸν εἷς ἀγύρτης, εἷς κεφαλαιοῦχος ψευδοπατριώτης νὰ ἐξερεθίζῃ τὰς πρὸς ἁρπαγὴν ὀρέξεις, νὰ ἐξάπτῃ τὸ μῖσος τοῦ πλήθους.

— Εἶνε ἀηδές ! εἶπε πρὸς τὸν Δυκᾶν.

Ὁ δὲ Δυκᾶς ἀπήντησε μετ' ἀξιεράστου μειδιάματος :

— Τοιαύτη εἶνε ἡ πολιτική !

Ὁ Βερδιὲ ἐζήτησε τότε τὸν λόγον ἀκουσίως, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ διατί, παρακινούμενος ἐκ τῆς ἀγανακτήσεως. Τόσον ἦτο συγκεκινημένος, τόσον σφοδρῶς τεταραγμένος, ὥστε τὸ χεῖλός του ἔτρεμεν, μεταδίδον εἰς τὸ ὑπογένειόν του κίνησιν, ἣν ὁ ζωγράφος ὅστις ἀπεπεράτου τὴν γελοιογραφίαν εὕρισκεν ἀστειοτάτην. Ὁ ταγματάρχης κακῶς ἀφέθη εἰς τὴν ὁρμήν του καὶ θελήσας νὰ λαλήσῃ, ἐσιώπησε διὰ μιᾶς ὡς πνιγόμενος, διότι ἡ ὀργὴ ἐδέσμευσε τὴν γλῶσσάν του. Ἐτραύλιζεν, ὑφίστατο αἴφνης ὅτι πάσχει ἄνθρωπος ῥιπτόμενος εἰς τὸ ὕδωρ καὶ πνιγόμενος. Ἡ ὁμήγυρις ἀνέμενε πεπεισμένη ὅτι ὁ Βερδιέ, ὅστις μὲ τόσην σπουδὴν ἀνίστατο ν' ἀπαντήσῃ, ἐπρόκειτο δι' ἀκαταγωνίστου τινὸς ἐπιχειρήματος νὰ κατακεραυνοβολήσῃ τὸν Γκαρούς. Ἀλλ' αἱ στιγμαὶ παρήρχοντο καὶ ὁ ταγματάρχης ἵστατο ἄφωνος, ἐπτοημένος, βλέπων τὰς ἑκατοντάδας ἐκείνας τῶν ἀνθρωπίνων προσώπων προσηλούντων ἐπ' αὐτοῦ τοὺς ἐκθάμβους ἢ χλευαστικοὺς ὀφθαλμούς των.

Ὁ Δυκᾶς ἔπασχεν εἰς τὰ μυχαίτατα τοῦ ῥητορικοῦ ὀργανισμοῦ του διὰ τὸν αἰφνίδιον αὐτὸν στραγγαλισμὸν τοῦ Βερδιὲ καὶ ὁ Φουρνερὲλ σφόδρα ἐστενοχωρεῖτο διὰ τὸν ταγματάρχην του.

— Ὁμιλήσατε ! εἶπε τέλος ὁ Βουγιὰρ ἀπορῶν διὰ τὴν σιγὴν τοῦ ὑποψηφίου.

Ἤδη σκώμματά τινα ἐξετοξεύοντο ἀπὸ τ' ἄκρα τῆς αἰθούσης καὶ ὁ Γκαρούς ἀντήλλασσε μετὰ τῶν φίλων του βλέμματα νικηφόρα.

— Μοῦ εἶνε ἀδύνατον, ἤρχισε λέγων ὁ Βερδιέ, ν' ἀφήσω νὰ παρέλθῃ χωρὶς . . . χωρὶς . . . νὰ διαμαρτυρηθῶ . . . τὸ . . . οἱ λόγοι . . . ἡ πρόκλησις . . . ἡ παρότρυνσις εἰς τὴν λεηλασίαν . . . ἡ . . . ὁ . . .

Ἀνεζήτει τὰς λέξεις, ἡ ὀργὴ περιέσφιγγε τὸν λάρυγγά του, εἰς δὲ τὸ τραύλισμά του ἐκεῖνο, τὸ πλῆθος εἶδε τὸν ἀμηχανοῦντα ῥήτορα, εἰς ὃν πάντοτε αἱ ὁμηγύρεις εὑρίσκουσι σκληρὰν διασκέδασιν. Ἤρχισαν νὰ γελῶσιν, ν' ἀποτείνωσι λέξεις, πρὸς τὸν Βερδιέ, ὡς νὰ ἤθελον δῆθεν νὰ τὸν βοηθήσωσιν. Ἄλλοι ἐμιμοῦντο τὴν φωνὴν τοῦ ἀλέκτορος. Ὁ πρόεδρος ἔσειε τὸν κωδωνίσκον του γελῶν, ὁ δὲ ζωγράφος ἐκραύγαζε : «Σιωπή, κύριοι, σιωπή !»

Καὶ προὐξένει καταχθόνιον πάταγον ὑπὸ τὸ πρόσχημα ὅτι ἤθελε ν' ἀποκαταστήσῃ τὴν τάξιν.

Digitized by Google

Ὁ Βερδιὲ ἐνέτεινε τότε τὰς δυνάμεις του ἐννοήσας ὅτι ἔμελλε νὰ καταποντισθῇ, ἀνακτῶν δὲ τὴν ἀπάθειάν του κατενίκησε πρὸς στιγμὴν τὸν θόρυβον, βιαίαν καταβάλλων ἐφ' ἑαυτοῦ προσπάθειαν. Ἀλλ' εἶχε δειλιάσει, εἶχε διστάσει, εἶχε ψελλίσει ἐπὶ μίαν στιγμήν, ἤρκει δὲ τοῦτο ὅπως παράσχῃ εἰς τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Γκαροὺς ἐπιτηδείως διεσπαρμένους καὶ ἀποκρυπτομένους ἐντὸς τοῦ πλήθους τὴν εὐκαιρίαν νὰ τὸν προσβάλωσι καὶ τὴν ἐλπίδα νὰ τὸν νικήσωσιν. Ἀπήντων εἰς τὸν ταγματάρχην διὰ μιαουρισμάτων καὶ διὰ σκωμμάτων. Ὁ Γκαροὺς ὀρθούμενος τότε ἐφαίνετο ἀπαιτῶν ὑπὲρ τοῦ ἀντιπάλου του τὴν ἐλευθερίαν τοῦ λόγου, ἡ ἰδέα δὲ ὅτι ἐπροστατεύετο παρὰ τοιούτου ἀνδρὸς ἐταπείνου τὸν ταγματάρχην σκληρότερον ἢ ἡ ἧττα.

Ἄλλως τε πᾶσα προσπάθεια τοῦ Γκαροὺς ἦτο ματαία. Ἡ σκαιὰ κουφότης τοῦ πλήθους ἦτο ἤδη ἀχαλίνωτος. Τὸ τραύλισμα τοῦ ταγματάρχου ὑπῆρξε δι' αὐτὸν ὅ,τι ἡ φρικίασις θηριοδαμαστοῦ, δειλιάσαντος πρὸς στιγμὴν ἔμπροσθεν τῶν θηρίων. Δὲν ἀπήρεσκεν εἰς τοὺς συνηθροισμένους ἐκεῖ ἐκλογεῖς νὰ ἐπιδείξωσι πρὸς ἑαυτοὺς τοὺς ἰδίους τὴν παντοδυναμίαν των ἐμπαίζοντες ἄνδρα ἐπὶ καιρὸν διοικήσαντα τοὺς ἄλλους. Ἆ, θέλεις τὰς ψήφους μας ; ἐφαίνοντο λέγοντες. Ἔστω, διὰ πασῶν τῶν ταπεινώσεων καὶ τῶν δοκιμασιῶν ἀγόρασέ τας, ὑποψήφιε, καὶ τὸν τίτλον αὐτὸν τοῦ βουλευτοῦ, ὃν ἐπιδιώκεις, κύψε χαμαὶ νὰ τὸν λάβῃς, ἔγειρέ τον ἀπὸ τοὺς ἐμπτυσμούς μας !»

Ὁ Βαρδιὲ ὡμίλει νῦν ἐν τῷ μέσῳ ἀληθοῦς θυέλλης χλευασμοῦ καὶ ἐκκρήξεων γελώτων. Οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Γκαροὺς ἐπεδοκρότουν, ὠρύοντο, ἐπερίπαιζον αὐτόν. Οἱ εἰς οὐδὲν κόμμα ἀνήκοντες ἀνόητοι ἐτέρποντο ἐκ τοῦ θορύβου ἐκείνου καὶ μόνοι οἱ λιθοτόμοι, οὓς εἶχεν ὁδηγήσει ἐκεῖ ὁ Φουρνερὲλ ἐχειροκρότουν τὸν ταγματάρχην αἰσθανόμενοι ὄρεξιν νὰ κλείσωσι διὰ γρονθοκοπημάτων τὸ στόμα τῶν ταραξιῶν ἐκείνων.

Εὐτυχῶς ἐν τῷ μέσῳ τῶν πολλαπλῶν ἐκείνων διακοπῶν, τῶν κατ' αὐτοῦ βαλλομένων ὡς κατὰ σκοποῦ ὁ ταγματάρχης οὐδεμίαν ἤκουεν ἐκ τῶν φράσεων, δι' ὧν ἀνάνδρως προσεπάθουν νὰ τύψωσιν αὐτὸν κατὰ πρόσωπον. Παρηκολούθει τὸν λογισμόν του μὲ ὅλον ἐκεῖνον τὸν πάταγον, καὶ ἐντίμως ἀντέτασσε τὰς λέξεις τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς φιλοπατρίας κατὰ τῶν παρορμήσεων τοῦ μίσους. Ἐνῷ δὲ ὁ χρηστὸς ἀνὴρ διεμαρτύρετο κατὰ τῶν θεωριῶν τοῦ Γκαρούς, ἀστεϊσμοὶ πανταχόθεν ἐκτοξευόμενοι ὡς πύραυλοι διὰ σαπρᾶς πυρίτιδος κατεσκευασμένοι, τὸν περιέβαλον δι' ἀτμοσφαίρας δυσώδους, χωρὶς αὐτὸς νὰ τὸ αἰσθάνηται.

Τέλος ὅμως ἐν στιγμῇ τινι καθ' ἣν ὁ κλύδων ἐφαίνετο κοπάσας, ἐνόμισεν ὅτι ἤκουσεν, μὴ θέλων κατ' ἀρχὰς νὰ τὸ πιστεύσῃ, διακοπήν, ἥτις ἔκαμε τὴν καρδίαν του νὰ σκιρτήσῃ εἰς τὸ στῆθός του. Ἀπό τινος θρανίου, εἰς τὸ βάθος τῆς αἰθούσης κάποιος δειλὸς κρυφίως ἐκφέρων τὴν κραυγήν, ὡς ν' ἀπηύθυνεν ἀνώνυμον ἐπιστολήν, — πληρωμένος ἴσως ἐπίτηδες παρὰ τοῦ Γκαρούς—ἔρριψεν εἰς τὸ μέσον τὸ ὄνομα τοῦ κ. δὲ Μομβρὲν καὶ ἠρώτησε διατὶ ὁ μαρκήσιος, οὗτινος τὸ ὄνομα εἶχε προταθῇ κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ἐκλογικῆς περιόδου, ἀπεσύρθη αἴφνης τοῦ ἀγῶνος, ἕτερός τις δὲ ἀόρατος καὶ ἀπαρατήρητος, συνεννοημένος ἴσως μετὰ τοῦ πρώτου, ἀπήντησε (καὶ ὅλη ἡ ὁμήγυρις ἤκουσεν εὐκρινῶς τὰς λέξεις):

— Ἐρώτησε τὴν ἀνεψιάν τοῦ ταγματάρχου, αὐτὴ κάτι γνωρίζει !

Ἐπηκολούθησε τότε, ὡς ἐπὶ ἐδάφους σαρωθέντος ὑπὸ βόμβας ἐκραγείσης, κατάπληξις ἐν τῇ αἰθούσῃ ἐκείνῃ. Ὁ Βερδιὲ μὲ τὸν δείκτην ὑψωμένον. μὲ τὸν ὀφθαλμὸν πυριφλεγῆ, ἀνεζήτει, ὡς νὰ ἤθελε νὰ ὁρμήσῃ, τὸ μέρος ὁπόθεν προῆλθεν ὁ λόγος ἐκεῖνος. Καὶ μὲ τὸ ὑπογένειον σπασμωδικῶς σειόμενον εἶπε χωρὶς νὰ τραυλίσῃ τὴν φορὰν ταύτην καὶ σταματῶν μόνον ὅπως συμπληρώσῃ τὴν φράσιν διὰ τοῦ νεύματος:

— Ἂν τὸν εὕξευρα τὸν ἄνανδρον !.,.

Προέβη μὲ τὴν πυγμὴν νευρικῶς συνεσφιγμένην, πᾶσα δὲ ἡ ὁμήγυρις ἐνόμισεν ὅτι εἶδε πρὸς στιγμὴν ἐν ἀστραπιαίᾳ ὀπτασίᾳ ἀνθρώπινόν τι ὂν σειόμενον ὡς δενδρύλλιον ὑπὸ τῆς χειρὸς τοῦ ταγματάρχου.

— Ποῖος ὡμίλησεν; ἠρώτησεν ἐκ νέου. Ποῖος λοιπόν; . . Ἂς εἴπῃ τὸ ὄνομά του ὁ ἀχρεῖος !..

Καὶ ὁρμεμφύτως ὁ στρατιωτικὸς προέβη κατὰ ἓν βῆμα πρὸς τὴν ὁμήγυριν, αὐτὸς μόνον βαδίζων καθ' ὅλου τοῦ πλήθους !

Σιγὴ ἄκρα ἐπεκράτει, σιγὴ τραγικὴ νῦν, ὁ δὲ Βερδιὲ περιέφερε βλέμματα φλογερὰ ἐφ' ὅλων ἐκείνων τῶν κεφαλῶν, αἵτινες τοῦ ἐφαίνοντο κτηνώδεις, εὐήθεις. Ἐδέσποζεν αὐτῶν ἀναγκάζων τὴν ἀγενῆ κατηγορίαν νὰ κρυβῇ καὶ νὰ ἐξαφανισθῇ, οὐδενὸς τολμῶντος ν' ἀναλάβῃ τὴν ῥιφθεῖσαν συκοφαντίαν.

Καὶ αὐτὸς ὁ Δυκᾶς εὕρισκε τὴν στάσιν του κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν λίαν ῥητορικήν, δὲν ἦτο ὁ Πίττ, ὄχι βεβαίως, δὲν ἦτο ὁ Πίττ, ἀλλ' ἠδύνατο νὰ εἶνε ὁ στρατηγὸς Φοά. Ὁ Γκαροὺς ἔβλεπεν ἀκουσίως τὴν ἄκραν τῶν ὑποδημάτων του, θέλων ν' ἀποφύγῃ τὸ βλέμμα τοῦ ταγματάρχου καὶ τὸ προεδρεῖον ἐφαίνετο ἀρκετὰ τεταραγμένον διὰ τὴν «ὁπωσοῦν ἀτομικὴν» φάσιν, ἣν ἐλάμβανεν ἡ συζήτησις.

Αἴφνης τὸ ἐν τῇ αἰθούσῃ φωταέριον ἐσβέσθη ἀπροσδοκήτως, καὶ ὅλον ἐκεῖνο τὸ πλῆθος, τὸ ἀπολελιθωμένον πρὸ τοῦ βλέμματος τοῦ Βερ-

Digitized by Google

διέ, ανέκτησε τὸ θράσος του ὅτε εὑρέθη ἐν τῷ σκότει.

— Φανερὸν εἶνε, ἀνέκραξε μία φωνή, ὅτι ὁ ταγματάρχης δὲν ἀγαπᾷ τὸ φῶς !

Ἑτέρα δὲ φωνὴ ἀπήντησεν.

— Ἐγένετο λόγος περὶ τοῦ κ. δὲ Μομβρέν. Τὸ φάσμα μόνον τῆς μοναρχίας ἀρκεῖ νὰ βυθίσῃ τὰ πάντα εἰς τὸ σκότος.

Καὶ ἐν τῇ ἀορίστῳ καὶ ζοφερᾷ τύρβῃ τοῦ πλήθους, ἐνῷ τῇδε κακεῖσε φώσφορα ἀναπτόμενα διέχεον τὴν ἀσθενῆ των λάμψιν, ὁ ταγματάρχης ἤκουεν ἐλευθέραν ἤδη καὶ ἀσφαλεστέραν, καθότι δὲν τὴν ἔβλεπε κανεὶς ἐν τῷ σκότει, ὅπου γεννᾶται, τὴν συκοφαντίαν περιιπταμένην ὡς νυκτερινὸν ὄρνεον καὶ τύπτουσαν τοὺς τοίχους μὲ τὰς βαρείας πτέρυγάς της.

— Καὶ ἡ ἀνεψιά ;

— Τί κάμνει ὁ κύριος δὲ Μομβρέν ;

— Κάτω οἱ πυροβοληταί ;

— Τὴν ἔπαθεν ὁ Μαλάκας !

Ὁ Βερδιὲ ᾐσθάνετο τὴν ὀργήν του καταπίπτουσαν, μετατρεπομένην εἰς θάμβος. *Μαλάκας* ! τὸ ὄνομα αὐτὸ τὸ παραληφθὲν ἐκ τῶν χυδαίων καθημερινῶν ἀστειοτήτων τοῦ ἔκαμνε τὴν ἐντύπωσιν ἐμπτυσμοῦ κατὰ πρόσωπον. Ἡ ὕβρις αὐτη, ἥτις ἐρρίπτετο κατ' αὐτοῦ οὐχὶ ὡς ἀτόμου, ἀλλ' ὡς στρατιώτου, ἐνεποίει αὐτῷ τὴν αὐτὴν περίπου ὀδυνηρὰν αἴσθησιν, ἣν καὶ ὁ κατὰ τῆς Γιλβέρτης μωρὸς ὑπαινιγμός. Δὲν ἐχλεύαζον αὐτὸν ἐκεῖ, ὄχι, ἀλλὰ πάντας τοὺς φέροντας ὡς αὐτὸς στολήν, παντας ὅσοι εἶχον πέσει εἰς τὰς μάχας, καὶ ὅσοι ἔπιπτον ἀκόμη κατ' αὐτὴν ἐκείνην τὴν ὥραν εἰς τὴν ἄκραν τοῦ κόσμου διὰ τὴν τιμὴν τῆς πατρίδος.

Μαλάκας ! Δὲν ἠδύνατο νὰ καταστείλῃ τὴν ἀγανάκτησίν του. Ἀπώθησε βιαίως ἐν τῷ σκότει τινὰς παρατυχόντας καὶ μαντεύων τὴν θέσιν τῆς θύρας ἐκ γραμμῆς φωτεινῆς προερχομένης ἐκ τοῦ ἐν τῷ διαδρόμῳ φωτός, ἐξῆλθε μετὰ σπουδῆς εἰς τὴν ὁδόν, ἀποτόμως ὠθήσας τὴν θύραν.

— Κάποιον θὰ πνίξω... κάποιον θὰ στραγγαλίσω ! ἔλεγεν. Καλλίτερα νὰ μείνω ἐδῶ !..

Ὢ τοὺς ἀθλίους !

Ὑψηλόσωμός τις ἀνὴρ ἱστάμενος ὄρθιος παρὰ τὴν θύραν, ἔδραμεν ἐν τῷ ἅμα πρὸς αὐτόν. Ἦτο ὁ Φουρνερέλ. Ὁ Βερδιὲ τὸν ἀνεγνώρισεν ἐν τῇ αὐταυγείᾳ τῆς θερινῆς νυκτός.

—Φεύγετε, κύριε ταγματάρχα ; εἶπεν ὁ πρώην στρατιώτης.

— Ναί.

— Ἔχετε δίκαιον· δὲν ἀξίζει κανεὶς ν' ἀνακατεύεται μὲ τοιούτους παληανθρώπους. Ἐγὼ ὅμως θὰ μείνω ! Καὶ ἂν μάθω ποῖος ἦτον αὐτὸς ὁ βρωμερός, ὁ ὁποῖος ὡμίλησε διὰ τὴν δεσποινίδα Γιλβέρτην...

Καὶ αὐτὸς ἐπίσης ὡς πρὸ ὀλίγου ὁ Βερδιὲ ἐπεράτωσε τὴν φράσιν του διὰ χειρονομίας, ἀλλὰ πλέον ἀγρίας, χειρονομίας ἀνθρώπου φονεύοντος ἕτερον.

— Ἄφησε αὐτὴ τὴ λέρα, καλέ μου Φουρνερέλ, εἶπεν ὁ ταγματάρχης.

— Ὢ !.. θὰ μείνουν εὐχαριστημένοι ! Πηγαίνετε, κύριε ταγματάρχα... Καλὴν ἀντάμωσιν.

Εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ *Καφενείου τῆς Ἀστραπῆς*, ἔνθα ἀνήφθησαν ἐκ νέου τὰ φῶτα ἀμολονότι μετεχειρίσθησαν πρὸς τοῦτο τὰ πυρεῖα τοῦ δημοσίου» κατὰ τὸ λέγειν τοῦ Γκαρούς χειροκροτηθέντος παρὰ τοῦ πλήθους διὰ τὴν ἀστειότητα ταύτην, ἡ συνεδρίασις ἐξηκολούθει. Ὁ ὑποψήφιος τοῦ *Ἐγχέλυος τοῦ Μελέν* ἀνελάμβανε τὸν λόγον, ὁ δὲ ταγματάρχης ἀποσυρόμενος μόνος, πεζός, ἀηδιάσας, πιεζόμενος ὡσεὶ ὑπὸ ἐφιάλτου ἐπανελάμβανε καθ' ἑαυτὸν ὅ,τι εἶχεν ἀκούσει μετ' ὀργίλης ἐκπλήξεως.

Νὰ ριφθῇ τὸ ὄνομα τῆς Γιλβέρτης ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κυκεῶνος ἐκείνου καὶ ν' ἀναμιχθῇ μὲ τόσον ἀηδῆ φυρμόν ! Νὰ ἐκμεταλλευθῇ ἡ συκοφαντία τὴν ἀποχὴν εὐπατρίδου, οἷος ὁ κ. δὲ Μομβρὲν καὶ νὰ τὴν παραστήσῃ ὡς τίμημα ἐπονειδίστου συναλλαγῆς ! Νὰ ἐξυβρισθῇ ὁλόκληρος ὁ βίος του ! Νὰ ριφθῇ ἓν ὄνομα παρῳδίας καὶ σκώμματος κατὰ πρόσωπον ἑνὸς στρατιώτου ἐνώπιον ὅλου τοῦ πλήθους !

— Θὰ μοῦ τὸ πληρώσουν !.. Ὤ, θὰ μοῦ τὸ πληρώσουν ! ἐπανελάμβανεν ὁ Βερδιέ, ἐνῷ ἐπανέκαμπτεν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς κυρίας Ἐρβλαί.

Καὶ ὅμως κάποτε ἀμφέβαλλε περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς ἱκανοποιήσεώς του, αἱ δὲ ἐπευφημίαι αἱ προερχόμεναι ἐκ τοῦ καφενείου καὶ πληροῦσαι θορύβου τὰς συνήθως σιωπηλὰς ὁδοὺς τοῦ Δαμμαρί, ἐφαίνοντο αὐτῷ οἱονεὶ ὁ αὐθάδης θρίαμβος τοῦ κυνισμοῦ.

Μαλάκαν ! Τὸν ἀπεκάλεσαν *Μαλάκαν*, ἐνῷ ἐξερρηγνύετο εἰς γέλωτας τὸ πλῆθος. Εὖγε, Γκαρούς ! Ὁ Γκαρούς ἀνήρχετο εἰς τὸ Καπιτώλιον ! Ὁ Γκαρούς ἔμελλε νὰ εἶνε ὁ διάδοχος τοῦ Σαρβέ, Γκαρούς ὁ Βροῦτος, Γκαρούς ὁ Ἐμπέρ ! Καὶ αὐτός ; Αὐτὸς ἡττήθη, ἐχλευάσθη, ἐρραπίσθη !... Τί ἦτο αὐτός ;... *Μαλάκας*. Τὴν ἔπαθεν ! Οὐδὲν ὑφίστατο πλέον, οὐδ' ὁ στρατὸς ὅστις ἀφιεροῖ εἰς τὴν πατρίδα τὸ αἷμα τῶν φλεβῶν του, οὐδ' ἡ οἰκογένεια, οὐδ' ἡ ἑστία, οὐδ' ἡ τάξις τῶν φιλησύχων πολιτῶν, τίποτε ! ἐν τῇ μεγάλῃ δὲ ταύτῃ ἀναστατώσει, ὑπεράνω τῆς βορβορώδους καταρρεύσεως ὅλων αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἀνίστατο μόνος ὁ Γκαρούς, μὲ τὸ μειδίαμα καταστροφέως θριαμβεύοντος καὶ μὲ τὰς ὀρέξεις προγάστορος γαστριμάργου.

— Μὰ τὴν ἀλήθειαν, εἶπεν ὑψηλοφώνως ὁ Βερδιὲ ἀνυψῶν τὸ μέτωπον, αἰσθάνεταί τις τὴν

Digitized by Google

ἀνάγκην νὰ παρηγορηθῇ ὀλίγον βλέπων τοὺς ἀστέρας.

Ἀφῆκε τὸ χωρίον περικεκαλυμμένον ὑπὸ τῆς κυανωπῆς νυκτερινῆς λάμψεως, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁποίας ἐφαίνετο ἐρυθρὸν εἰς τὴν ἐσχατιὰν τῆς πλατείας, ὡς κάμινος δημηγοριῶν καὶ παθῶν τὸ *καφενεῖον τῆς Ἀστραπῆς*. Ὁ Φουρνερὲλ εἶχεν ἀπομείνει ὄρθιος ἐκεῖ πέραν, παρὰ τὴν θύραν τοῦ καφενείου. Νέος τις στρατιώτης γνώριμός του, μικρόσωμος Λιμουζῖνος, συγγενὴς ἑνὸς συστρατιώτου του, ὑπηρετήσαντος ἐν τῇ πυροβολαρχίᾳ ἐν ᾗ ὁ Φουρνερὲλ ἦτο λοχίας, διῆλθε κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν κρατῶν μικρὸν ῥαβδίον εἰς τὴν χεῖρα καὶ μαστίζων δι' αὐτοῦ τὸν ἀέρα, ἐνῷ ταυτοχρόνως ἔψαλλεν ἐπῳδόν τινα ἐν διαλέκτῳ. Ἐχαιρέτισαν ἀλλήλους καὶ ἤρχισαν νὰ συνομιλῶσιν. Ὁ στρατιώτης ἐπανήρχετο ἐκ Βαρβιζῶν καὶ ἔμελλε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν ἐν Μελὲν στρατῶνα ἔχων ἄδειαν μέχρι τοῦ μεσονυκτίου.

— Καὶ τί κάμνεις ἐδῶ, κὺρ λοχία;

Ὁ νεαρὸς στρατιώτης ἀπέδιδε πάντοτε αὐτὸν τὸν τίτλον εἰς τὸν λιθοτόμον, μὴ δυσαρεστούμενον ποσῶς διὰ τοῦτο.

— Ἐγώ;.. τίποτε. Περιμένω κάποιον διὰ νὰ μάθω ἂν ἦτον αὐτὸς ὅστις πρὸ ὀλίγου ἠθέλησε νὰ πειράξῃ τὸν ταγματάρχην μου.

Διὰ μιᾶς, ἐπειδὴ εἶχε βεβαίως διαλυθῆ ἡ ὁμήγυρις, ἡ θύρα τοῦ *Καφενείου τῆς Ἀστραπῆς* ἠνεῴχθη ὡς ἐρυθρὸς φάρυγξ καὶ μετὰ βόμβου τὸ πλῆθος ὡς μέλαν κῦμα ἐξήρχετο συνωθούμενον. Ἠκούοντο κραυγαί, σκώμματα, ἐν οἷς ἐπανελαμβάνετο ὡς τελευταῖος χλευασμὸς τὸ ἀποδοθὲν εἰς τὸν Βερδιὲ ὄνομα. *Μαλάκας*. Φωναὶ «ζήτω ὁ Γκαρούς!» συνώδευον τὸν ἐξερχόμενον ὑποψήφιον, ὅστις διένειμεν ἀκόμη ἐδῶ καὶ ἐκεῖ χειραψίας.

Πλὴν ὁ Φουρνερὲλ δὲν ἀνέμενεν τὸν Γκαρούς. Εἶχε τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ ἐπιφώνησις ἐκείνη ἐν ᾗ εἶχεν ἀναμιχθῇ τὸ ὄνομα τῆς Γιλβέρτης, ἡ ἄνανδρος ἐξυβριστικὴ ἐπιφώνησις ἡ προσβαλοῦσα τὸν ταγματάρχην του προῆλθεν ἐκ τοῦ μέρους τῆς αἰθούσης ἔνθα ἐκάθητο ὁ Τιβολιέ, περιστοιχιζόμενος ὑπὸ τῶν τολμηροτέρων μεταξὺ τῶν ὀπαδῶν τοῦ Γκαρούς. Παρὰ τοῦ Τιβολιὲ ἄρα ἤθελε νὰ ζητήσῃ λόγον διὰ τὴν δημοσίαν αὐτὴν ὕβριν, τὴν ἀγενῆ καὶ ἀνόητον.

—Μένω μαζί σου, κύρ, λοχία, εἶπεν ὁ μικρόσωμος στρατιώτης ἀφελέστατα.

— Καὶ πότε θὰ ἐπιστρέψῃς εἰς τὸν στρατῶνα; Δὲν εἶνε λόγος παιδί μου, νὰ σὲ χώσουν μέσα διότι ἔχω ἐγὼ νὰ λύσω μίαν διαφορὰν μὲ ἕναν ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς χαμένους.

— Ὤ! ἔχω καιρόν!... Ὅταν ἔχῃ κανεὶς γερὰ πόδια...

Ὁ νέος στρατιώτης ᾐσθάνετο πρὸς τὸν Φουρνερὲλ εἶδός τι ἀφοσιώσεως ἐμφύτου. Συνηντῶντο ἐνίοτε καὶ ἔπινον συνομιλοῦντες εἰς οἰνοπωλεῖόν τι καὶ ὁσάκις ὁ Λιμουζῖνος ἐξέφραζε τὸν πόθον μετὰ τὴν λῆξιν τῆς θητείας του νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν ἑστίαν του, ὁ πρώην πυροβολητὴς τὸν ἐνεκαρδίωνε μὲ τὴν ἀποτελεσματικὴν εὐγλωττίαν παλαιοῦ στρατιώτου, ἐνθαρρυντικὴν ὡς σάλπισμα πολεμιστήριον.

— Ἂς εἶνε, εἶπεν ὁ Φουρνερέλ· τόσον καὶ τόσον δὲν θ' ἀργήσῃ ἡ δουλειά....

Μετὰ τὸν ἐξελθόντα ἐκ τοῦ καφενείου πρῶτον ὅμιλον, τὸν ἀκολουθοῦντα τὸν θριαμβεύοντα Γκαρούς, ἐξήρχετο ἕτερος ζοφερός, θορυβώδης, ἐν τῷ μέσῳ δ' αὐτοῦ ὁ πρώην πυροβολητὴς διέκρινεν ἀμυδρῶς τὸ ἰσχνὸν καὶ νευρικῶς ταρασσόμενον σῶμα τοῦ Τιβολιέ.

Ἐπλησίασε, τὸν ἀνεγνώρισε καὶ τὸν ἐσταμάτησεν εὐθὺς λέγων:

— Μὲ συγχωρεῖς, κἄτι θέλω νὰ σ' ἐρωτήσω.

Ὁ ἐργάτης προσέβλεψε τὸν λιθοτόμον καὶ συνάθροισίς τις ἐν τῷ ἅμα ἐσχηματίσθη μεταξὺ τῶν δύο κεχωρισμένων ὁμάδων· οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Βερδιὲ περιεκύκλωσαν ἀκουσίως τὸν Φουρνερὲλ παρὰ τὸν ὁποῖον ἵστατο καὶ ὁ νεαρὸς στρατιώτης, οἱ δὲ φίλοι τοῦ Γκαροὺς ἔμενον πλησίον τοῦ Τιβολιέ,

— Τί ἀγαπᾷς; ἠρώτησεν ὁ ἐργάτης, οὗτινος ὁ Φουρνερὲλ διέκρινεν ἤδη καθαρῶς ὑπὸ τὴν φωτεινὴν τῆς νυκτὸς ἐκείνης λάμψιν τὴν πυρρὰν ὄψιν πελιδνὴν οὖσαν.

— Ὤ, ἕνα πρᾶγμα ἁπλούστατον. Θέλω νὰ σ' ἐρωτήσω ἂν τοῦ λόγου σου ἐτόλμησες πρὸ ὀλίγου νὰ ὁμιλήσῃς εἰς τὸν ταγματάρχην περὶ... τῆς ἀνεψιᾶς του· αὐτὸ θέλω.

Καὶ ὁ Φουρνερὲλ μὲ τοὺς βραχίονας ἐσταυρωμένους καὶ μὲ τὰς τραχείας ὀφρῦς συνεσταλμένας ἀνέμενε τὴν ἀπάντησιν.

Ὁ Τιβολιὲ ἀπήντησε καγχάζων ὅτι δὲν ἦτο αὐτός, ὄχι, ὅστις ὡμίλησε περὶ τῆς δεσποινίδος. Ἀλλὰ τί σημαίνει; Ἂς ὑποθέσωμεν ὅτι ἦτο αὐτός, μάλιστα! Τάχα δὲν εἶχε κανεὶς πλέον τὸ δικαίωμα νὰ ὁμιλῇ, τὴν ἐλευθερίαν νὰ εἴπῃ ὅτι θέλει; Τί εἶν' αὐτά;

— Διάβολε! ἐψιθύριζον ἤδη τινὲς πέριξ τοῦ Τιβολιέ. Αὐτὸ θὰ μόνον μᾶς ἔλειπεν! νὰ μᾶς ἐμποδίσουν ν' ἀποτείνωμεν ὅσας ἐρωτήσεις θέλομεν.

— Καὶ μήπως πταίομεν ἡμεῖς, εἶπε κάποιος, ἂν διαδίδεται ὅτι...

Ἀλλ' ὁ λαλήσας, ὅστις ἦτο κτίστης βραχύσωμος καὶ εὔσαρκος ἐσίγησε διὰ μιᾶς.

Ὁ Φουρνερὲλ εἶχε στραφῆ πρὸς αὐτὸν λέγων μεγαλοφώνως:

— Τί διαδίδεται;... λέγε!

— Τίποτε... δὲν εἰξεύρω ἐγώ!... ἐψέλλισεν ὁ κτίστης.

Digitized by Google

— Ὅταν ὅμως, ὑπέλαβεν ὁ Τιβολιὲ μὲ τὴν ὑστερικήν του ἔξαψιν, ζητῇ τις τὰς ψήφους τοῦ λαοῦ, πρέπει νὰ εἶνε εἰλικρινής, νὰ εἶνε ἁγνός...

— Εὔγε! ἀνέκραξαν ἐν τῷ σκότει οἱ φίλοι τοῦ Γκαρούς.

— Ἁγνός;... Παραδέχομαι τὴν λέξιν! εἶπε τότε ὁ Φουρνερέλ· μάλιστα, πρέπει νὰ εἶνε ἁγνός! Ἀλλὰ μήπως εἶνε ἁγνὸς ὁ Γκαρούς σας, ἕνας κατεργάρης ὁ ὁποῖος σᾶς σηκώνει τὸ κεφάλι καὶ γεμίζει τὴν κοιλιά του;

Ὁ Τιβολιὲ διέκοψε τὸν λιθοτόμον.

— Σοῦ ἀπαγορεύω, εἶπε φρικιῶν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν καὶ σειόμενος ὑπὸ νευρικοῦ παροξυσμοῦ, σοῦ ἀπαγορεύω νὰ προφέρῃς λέξιν περὶ τοῦ πολίτου Γκαρούς! Ὁ Γκαροὺς εἶνε ὁ φίλος τοῦ λαοῦ.

— Πῶς λοιπόν! Θέλετε νὰ σέβωνται οἱ ἄλλοι τὸν Γκαροὺς καὶ νὰ ρίχνετε σεῖς σάπια λεμόνια εἰς τὸν ταγματάρχην μου, αἴ; Ὄχι! θέλω νὰ μάθω ποῖος ἦτον αὐτὸς ὁ ἀχρεῖος, ὁ ὁποῖος ἐτόλμησε νὰ ὁμιλήσῃ ὅπως ὡμίλησε περὶ τῆς δεσποινίδος Βερδιέ!

Ὁ ἀχρεῖος! Ἀναφώνησις ὀργῆς ἀντηχήσασα ἐν τῇ νυκτὶ ἀπήντησεν εἰς τὴν τολμηρῶς ριφθεῖσαν παρὰ τοῦ Φουρνερὲλ λέξιν, οἱ φίλοι δὲ τοῦ Τιβολιὲ καὶ οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Γκαροὺς προσέβλεψαν ἀλλήλους, ὡσεὶ συμβουλευόμενοι ἂν ἔπρεπε νὰ στραγγαλίσωσιν ἢ νὰ καταπατήσωσι τὸν λιθοτόμον. Οὗτος ὅμως ἀνορθῶν τὸ ὑψηλὸν καὶ ἰσχνὸν σῶμά του, προὐκάλει τὸ πλῆθος τῶν ἀντιπάλων, ἐνῷ οἱ σύντροφοί του συνωθοῦντο περὶ αὐτὸν ἕτοιμοι νὰ τὸν ὑπερασπίσωσιν.

— Πήγαινε σύ, παιδί μου, εἶπε κρυφίως ὁ πρώην λοχίας πρὸς τὸν στρατιώτην, δὲν εἶνε δίκη σου δουλειά, μὴν ἀνακατευθῇς!

Ἀλλ' ἐξ αἰσθήματος συμμίκτου περιεργείας ἅμα καὶ ἀφοσιώσεως ὁ στρατιώτης καὶ μετὰ τὴν παραίνεσιν ἔμεινε πλησίον τοῦ Φουρνερὲλ διὰ νὰ ἴδῃ τὸ ἀποβησόμενον καὶ διὰ νὰ μὴ ἐγκαταλείψῃ τὸν «λοχίαν.»

Ἀχρεῖος! ἡ λέξις αὕτη ἐπαναλαμβανομένη μετὰ θυμοῦ πέριξ τοῦ Τιβολιὲ ἐξήγειρεν ἀγανάκτησιν, ἥτις ηὔξανε κοχλάζουσα ὡς βράζον ὕδωρ. Ὁ Τιβολιὲ κατελήφθη ὑπὸ παραφόρου ὀργῆς, θαρραλέως δέ, φερόμενος ἐκ τῆς ἐμφύτου αὐτοῦ μαχίμου ὁρμῆς ἀπεδέχθη ἀτομικῶς τὴν ὕβριν ὡς νὰ εἶχε ριφθῇ κατ' αὐτοῦ καὶ μόνου. Προχωρήσας τρία βήματα πρὸς τὸν Φουρνερὲλ καὶ ψαύων μὲ τὴν ἰσχνὴν μορφήν του τὴν τραχεῖαν μορφὴν τοῦ λιθοτόμου:

— Ὑπόθεσε πῶς ἤμουν ἐγώ, εἶπεν. Δὲν ἤμουν ἐγώ, ἀλλὰ ἀναλαμβάνω ὅλην τὴν εὐθύνην. Τί θὰ μοῦ κάμῃς ἐσύ, ἀνδρειωμένε μου;

—Τί θὰ κάμω;.. Ἂν τολμήσῃς νὰ εἴπῃς ὅτι ἡ ἀνεψιά του ταγματάρχου...

— Εἶνε ἡ ἀγαπητικιὰ τοῦ νέου Μομβρέν, ναί... Αἴ, λοιπόν;

Ὁ Τιβολιὲ ὠπισθοχώρησε, συλληφθεὶς ἐκ τοῦ τραχήλου ὑπὸ τοῦ λιθοτόμου, ὅστις τὸν ὤθει πρὸ αὐτοῦ καὶ τὸν ἐνεβύθισε σχεδὸν ἐντὸς τῆς ἀμαυρᾶς ὁμάδος τῶν ὀπαδῶν τοῦ Γκαρούς. Τὸ πλῆθος εἶχε παραμερίσει, ἡ ὤθησις δὲ τοῦ Φουρνερὲλ ἦτο τόσον ἰσχυρά, ὥστε ὡς μία μάζα αὐτὸς καὶ ὁ Τιβολιὲ ἐκυλίσθησαν εἰς τὸ σχηματισθὲν κενόν, τῶν θεατῶν ἀποσυρθέντων διὰ ν' ἀποφύγωσι τὴν σύγκρουσιν, ἀμφότεροι δ' ἔμειναν ἐκεῖ, ὁ Τιβολιὲ ὑποκάτω καὶ ὁ λιθοτόμος ἄνωθεν αὐτοῦ, ἐκεῖνος μὲν ἐκφέρων κραυγὰς λύσσης, ὁ δὲ Φουρνερὲλ τετυφλωμένος ἐκ τῆς ὀργῆς τύπτων, γρονθοκοπῶν, καταφέρων ὡς σφύραν τὴν πυγμήν του ἐπὶ τοῦ κρανίου τοῦ Τιβολιέ, ἐνῷ ἡ φωνή του ἐπανελάμβανεν ἐν τῷ μέσῳ θυέλλης βλασφημιῶν:

— Ἡ ἀνεψιὰ τοῦ ταγματάρχου μου!.. βρωμιάρη!.. ἀχρεῖε!. νά! νά! νά! νά!...

(Ἕπεται συνέχεια)

ΤΟ ΣΕΔΑΝ

Ἐκ τοῦ Ἡμερολογίου τοῦ αὐτοκράτορος Φρειδερίκου Γ'

[Ἀπερίγραπτος εἶνε ἡ ἐντύπωσις, ἣν παρήγαγε καθ' ἅπαντα τὸν πεπολιτισμένον κόσμον ἡ δημοσίευσις ἀποσπασμάτων ἐκ τοῦ Ἡμερολογίου τοῦ αὐτοκράτορος Φρειδερίκου Γ', ἀναφερομένων εἰς τὸν γαλλογερμανικὸν πόλεμον τοῦ 1870. Αἱ ἀποκαλύψεις αὐτοῦ περὶ τῶν ἐν τοῖς παρασκηνίοις διαδραματισθέντων κατὰ τὴν μεγάλην ἐκείνην ἱστορικὴν περίοδον, αἱ σημαντικαὶ περὶ τῶν διαφόρων γεγονότων λεπτομέρειαι, αἱ ἀτομικαὶ καὶ ἄμεσοι ἐντυπώσεις, αἵτινες καθημερινῶς καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὀσμῆς τῆς πυρίτιδος καὶ τοῦ κρότου τῶν τηλεβόλων ἀνεγράφοντο, ἐπιχέουσι νέον φῶς ἐξηγοῦσι δὲ τὴν μῆνιν τοῦ πρίγκηπος Βίσμαρκ θελήσαντος νὰ διαμφισβητήσῃ τὴν γνησιότητα τοῦ «Ἡμερολογίου», εἶτα δὲ προβάντος καὶ εἰς ποινικὴν καταδίωξιν τῶν ὑποτιθεμένων ἐνόχων τῆς δημοσιεύσεως. Ἐκ τοῦ «Ἡμερολογίου» ἀποσπῶμεν χάριν τοῦ ἀναγνώστου τῆς *Ἑστίας* δραματικωτάτην περιγραφὴν τῆς παραδόσεως τοῦ Ναπολέοντος Γ' ἐν Σεδάν].

1 Σεπτεμβρίου.—Φήμη διατρέχει ὅτι ὁ Ναπολέων Γ' πρόκειται νὰ παραδοθῇ. Ἡ λευκὴ σημαία κυματίζει ἐπὶ τοῦ Σεδάν. Ὁ Ναπολέων εὑρίσκεται ἐν αὐτῷ. Ὁ Βρονσὰρτ συνδιελέχθη μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος, οὗτος δὲ ὑπεσχέθη νὰ ἀποστείλῃ τὸν στρατηγὸν Ῥεϊλ. Αἱ ἐπευφημίαι εἶνε ἀνάλογοι πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ γεγονότος. Συζητοῦνται καὶ αἱ συνέπειαι τῆς παραδόσεως. Φθάνει εἰς πρεσβευτής. Οἱ πρίγκιπες παρίστανται εἰς τὴν σκηνήν· ὁ Βίσμαρκ, ὁ Μόλτκε, ὁ Ρουν περιστοιχίζουσι τὸν Βασιλέα.

Digitized by Google

Ἐγὼ ἵσταμαι εἰς τὸ πλευρὸν τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος. Ὁ Ῥέϊλ φθάνει· εἶνε εἰς ἄκρον καταβεβλημένος, ἀξιοπρεπής. Φέρει πρὸς τὸν βασιλέα τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Ναπολέοντος. Ἀφοῦ συνεννοήθη μετὰ τοῦ Βίσμαρκ, τοῦ Μόλτκε καὶ ἐμοῦ, ὁ βασιλεὺς ὑπαγορεύει εἰς τὸν Χάστφελδ τὸ σχέδιον τῆς ἀπαντήσεώς του, ἣν ἀντιγράφει βραδύτερον ἰδιοχείρως. Μετὰ δυσχερείας ἀνευρίσκομεν τὰ πρὸς γραφὴν χρήσιμα. Δίδω ἐκ τοῦ μαρσίπου μου φύλλα τινὰ χαρτοσήμου, φέροντα τὸν αὐτοκρατορικὸν ἀετόν. Ὁ μέγας δοὺξ τοῦ Σὰξ-Βάϊμαρ παρέχει τὸν κάλαμον καὶ τὴν μελάνην, δύο ἀχυροσκεπῆ καθίσματα, ἐφ' ὧν ἀξιωματικός τις ἐτοποθέτησε τὸν σάκκον του, ἀποτελοῦσι τὴν Τράπεζαν. Συνομιλῶ μετὰ τοῦ Ῥέϊλ ὅστις εἶνε ἀξιαγάπητος ἀνήρ, καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως. Εἶχε προσδιορισθῆ ὡς ὑπασπιστής μου κατὰ τὸ 1867 ὅτε ἐπεσκέφθην τοὺς Παρισίους καὶ τὸ ἐνδιαφέρον ὅπερ ἐξεδήλωσα τότε ὑπὲρ αὐτοῦ μεγάλως τὸν ὠφέλησεν. Ὅταν ἀπῆλθεν ὁ Ῥέϊλ, ὁ βασιλεὺς καὶ ἐγὼ ἐρρίφθημεν εἰς τὰς ἀγκάλας ἀλλήλων. Ἡ ἀνάμνησις τῆς ἐν Σαδόβᾳ νίκης κατεῖχεν ἡμᾶς. Δὲν ἠδυνήθην νὰ συγκρατήσω τὰ δάκρυά μου, ὅταν τὰ στρατεύματα ἀνέμελψαν τὸν ὕμνον: «Ὑμνήσωμεν τὸν Κύριον».

2 *Σεπτεμβρίου.*—Διατελῶ ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ λογίου: «ἡ ἱστορία εἶνε τὸ ὑπέρτατον ἐν τῷ κόσμῳ δικαστήριον» ὅπερ ἐδιδάχθην ἐπὶ τῶν σχολικῶν βάθρων, Ὁ Βίμπφεν προβάλλει δυσκολίας· ὁ Ναπολέων καταφθάνει. Ἵσταται ἐν μέσῳ ἀγροῦ γεωμήλων παρὰ τὸ Δονσερύ. Ὁ Βίσμαρκ καὶ ὁ Μόλτκε σπεύδουσιν εἰς προϋπάντησίν του. Ἐπιθυμεῖ ἠπιωτέρους ὅρους συνθηκολογίας καὶ τὴν ἐλευθέραν τοῦ στρατοῦ του διάβασιν εἰς Βέλγιον. Ὁ Μόλτκε θεωρεῖ ταῦτα πάντα ὡς προφάσεις, διότι ὁ αὐτοκράτωρ δὲν εἶνε ἀσφαλὴς ἐν Σεδάν. Φοβεῖται καὶ περὶ αὐτῶν τῶν ἁμαξῶν καὶ τῶν ἀποσκευῶν του. Ὁ Μόλτκε ἀναζητεῖ κατάλληλόν τι οἴκημα. Ὁ Βίσμαρκ συνομιλεῖ μετὰ τοῦ Ναπολέοντος. Ὁ βασιλεὺς ἐπιμένει εἰς τὴν ἄνευ ὅρων παράδοσιν. Οἱ ἀξιωματικοὶ δύνανται νὰ ἀπέλθωσιν ἐπὶ λόγῳ τιμῆς. Τὴν μεσημβρίαν ὑπογράφεται τὸ ἔγγραφον τῆς συνθηκολογήσεως. Ὁ Βίσμαρκ καὶ Μόλτκε ἐπανέρχονται ἐκ τοῦ καθημερινοῦ αὐτῶν περιπάτου. Ὡμίλησαν περὶ πάντων, ἐκτὸς περὶ πολιτικῶν. Εἰς τὸν Μόλτκε ἀπενεμήθη ὁ Σιδηροῦς Σταυρὸς α' τάξεως. Ὡς τόπον διαμονῆς τοῦ αὐτοκράτορος προτείνει τὴν Βιλελμσαῖε καὶ ἐπιμένει ὅπως μὴ ὁ Ναπολέων ὑποχρεωθῇ νὰ ἐμφανισθῇ ἀπὸ τῶν ὑψωμάτων εἰς τὰ στρατεύματα. Διὰ τοῦ βαυαρικοῦ στρατοπέδου μεταβαίνομεν εἰς Μπελβύ, ὅπου ἀναμένει ἓν αὐτοκρατορικὸν ὄχημα καί τινες σκευαγωγοί, δεξιοῦται δ' ἡμᾶς ὁ στρατηγὸς Καστελνῶ. Ὁ Ναπολέων ἐμφανίζεται ἐν μεγάλῃ στολῇ εἰς τὴν φλιὰν τοῦ υελοφράκτου περιπτέρου Ὁ βασιλεὺς εἰσέρχεται εἰς αὐτὸ ἐγὼ δὲ κλείω τὴν θύραν καὶ παραμένω ἔξωθεν. Ὁ Ναπολέων ἀπεδέχθη τὴν Βιλελμσαῖε ὡς τόπον διαμονῆς καὶ εὐχαρίστως ἔμαθεν ὅτι θὰ συνοδευθῇ ὑπὸ τιμητικῆς φρουρᾶς μέχρι τῶν συνόρων. Ὅτε κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς συνδιαλέξεως ὁ αὐτοκράτωρ ἐκφράζει τὴν ὑπόθεσιν ὅτι ἔχει ἀπέναντί του τὸν Φρειδερῖκον Κάρολον, ὁ βασιλεὺς παρατηρεῖ αὐτῷ ὅτι ἔχει ἐμὲ καὶ τὸν πρίγκιπα τῆς Σαξωνίας. Εἰς τὴν ἐρώτησιν ποῦ εὑρίσκεται ὁ Φρειδερῖκος Κάρολος ἀπαντᾷ μετ' ἰδιαιτέρου τόνου: «Μετὰ ἑπτὰ σωμάτων ἔξωθεν τοῦ Μέτζ». Ὁ βασιλεὺς πλέκει τὸ ἐγκώμιον τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ, ἐπαινῶν τὴν ἀνδρίαν αὐτοῦ· ὁ Ναπολέων ἐπιδοκιμάζει ταῦτα, ἀλλὰ προστίθησιν ὅτι στερεῖται τῆς ἀξιοθαυμάστου πειθαρχίας τοῦ ἡμετέρου. Τὸ πυροβολικόν μας ἦτο τὸ πρῶτον ἐν τῷ κόσμῳ καὶ οἱ Γάλλοι ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἠδύναντο νὰ ἀντιταχθῶσι κατ' αὐτοῦ. Μετὰ τὴν συνέντευξιν, ἥτις διήρκεσεν ἐπὶ ἓν τέταρτον τῆς ὥρας, ὁ αὐτοκράτωρ, παρατηρήσας με, μοὶ ἔτεινε τὴν δεξιάν, ἐνῷ διὰ τῆς ἀριστερᾶς ἀπέμασσεν ἐπὶ τῆς παρειᾶς του ἓν δάκρυ. Μοὶ ἐξέφρασε τὴν ζωηρὰν εὐγνωμοσύνην του διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν γενναιοφροσύνην τοῦ βασιλέως. Τὸν ἠρώτησα ἂν ἀνεπαύθη τὴν νύκτα. Μοὶ ἀπήντησεν ὅτι ἡ περὶ τοῦ στρατοῦ του ἀνησυχία ἐστέρησεν αὐτὸν παντελῶς τοῦ ὕπνου. Εἰς τὴν παρατήρησίν μου ὅτι ἦτο λυπηρότατος ὁ αἱματηρὸς χαρακτὴρ ὃν προσέλαβεν ὁ πόλεμος, ἀπήντησεν ὅτι τοῦτο ἦτο τοσοῦτον μᾶλλον λυπηρόν, καθόσον αὐτὸς δὲν ἦτο ὑπὲρ τοῦ πολέμου. Πρὸ ὀκτὼ ἡμερῶν δὲν εἶχε λάβει οὐδεμίαν εἴδησιν περὶ τῆς αὐτοκρατείρας καὶ τοῦ διαδόχου· ἐζήτησε τὴν ἄδειαν νὰ τηλεγραφήσῃ αὐτοῖς κρυπτογραφικῶς καὶ τῷ ἐδόθη. Χωριζόμενοι, ἐθλίψαμεν τὰς χεῖρας ἀλλήλων. Οἱ ἀποτελοῦντες τὴν φρουρὰν αὐτοῦ ἄνδρες ἔφερον νεουργεῖς ἀποστιλβούσας στολάς, ἐνῷ οἱ ἡμέτεροι εἶχον πολὺ ταλαιπωρηθῆ κατὰ τὴν ἐκστρατείαν.

ΕΙΣ ΤΟ ΠΕΛΑΓΟΣ

Τὸ πλοῖον, μὲ τὴν πρῶρα πρὸς τὴν δύσι,
μὲ πάγει πάλιν μακριὰ 'ς τὰ ξένα.
Τὴν γῆ τὴν ἔχει πίσω του ἀφήσει.
νησί, βουνὸ δὲν φαίνεται κανένα.

Ἀπέραντη ὁλόγυρα γαλήνη
ἀπὸ τὸν κόσμον ὅλον μὲ χωρίζει.
'Σ τὸν οὐρανὸν ἀνέτειλ' ἡ σελήνη
Καὶ τῶν νερῶν τὴν ἐρημιὰ φωτίζει.

Digitized by Google

Καὶ ἀπ' ἐκεῖ ποῦ ἔχει ἀνατείλει
ἐπάνω εἰς τὸ πέλαγος ἁπλόνει
μιὰ φωτερή, μιὰ χρυσωμένη στήλη
ποῦ πλοῖο κι' οὐρανὸ τὰ συνενόνει.

Βλέπω τὴν στήλη ἡ καρδιά μου πάλλει
'σὰν γέφυρα μοῦ φαίνεται, ποῦ φθάνει
εἰς ἓν ἀγαπημένο περιγιάλι,
κ' ἐπάνω εἰς τὴν γέφυραν... ὢ πλάνη!..

Μέσα 'ς τὸ φῶς ποῦ πέφτει ἀπ' τὴν σελήνη,
μία μορφὴ ὡραία, ἡ μορφή της,
μ' ἀγάπη τὰ δυὸ χέρια της μ' ἐκτείνει
καὶ ἡ ψυχή μου ἀκούει τὴν φωνή της.

Νέφος περνᾷ, ἐκρύφθηκε ἡ σελήνη
καὶ μένουν τὰ νερὰ σκοτεινιασμένα.
'Αλλὰ θ' ἀκούω τὴν φωνὴν ἐκείνη,
ὅσον κι' ἂν πάγω μακριὰ 'ς τὰ ξένα.

1862

Δ. Βικελας

ΑΓΩΝ ΚΑΛΛΟΥΣ

Μία τῶν βραβευθεισῶν κατὰ τὸν ἐν Σπᾶ τελεσθέντα ἀγῶνα κάλλους, ἡ κυρία Στέβενς, παρέσχε περιέργους λεπτομερείας περὶ αὐτοῦ πρός τινα δημοσιογράφον. Ἡ κυρία Στέβενς εἶνε νεαρὰ δέσποινα ἐκ Βιέννης, ἡλικίας εἴκοσι τριῶν ἐτῶν, ξανθὴ μὲ μαύρους ὀφθαλμοὺς καὶ ἐλαφρῶς ροδόχρουν μορφήν.

Εἴμεθα ἐν ὅλῳ εἴκοσι πέντε αἱ ὑποψήφιοι, εἶπεν ἡ περικαλλὴς νικήτρια. Ἐπὶ δέκα πέντε ἡμέρας, ἐν στολῇ χοροῦ, ἐμέναμεν εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Λέσχης, ὅπου οἱ περίεργοι, ἀντὶ 5 φράγκων, ἤρχοντο νὰ μᾶς βλέπωσιν. Ἐπὶ ἐξέδρας ἐπεστρωμένης διὰ βελούδου ἐρυθροῦ, ἐκάθητο ἡ Φατμέ, καλλονὴ ἐκτὸς τοῦ ἀγῶνος, εἰς τοὺς πόδας τῆς ὁποίας εὑρίσκοντο ὅλοι οἱ μαῦροι δοῦλοί της. Τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτο πολὺ διασκεδαστικόν, πλὴν ἴσως διὰ τὴν Φατμέ, ἡ ὁποία εἶνε συνειθισμένη ἀπὸ τοιαύτας ἐκθέσεις. Ἐμέναμεν ἀκίνητοι, καρφωμέναι εἰς τὰ ἀνάκλιντρά μας, ἐνῷ γύρω μας ἐχοροπήδουν καὶ ἡμεῖς δὲν ἠδυνάμεθα νὰ λάβωμεν μέρος εἰς τίποτε ἀπὸ ὅλα αὐτά.

Ἐνῷ ταῦτα ἔλεγεν ἡ κυρία Στέβενς εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν ὁ νεαρὸς ἀδελφὸς τῆς τυχούσης τοῦ πρώτου βραβείου τοῦ ἀγῶνος δεσποινίδος Σουκαρέ. Ὁ δημοσιογράφος συνεχάρη τὸν εὐτυχῆ ἀδελφόν, ὅστις ὅμως δὲν ἦτο πολὺ ἐνθουσιασμένος ἐκ τῆς νίκης τῆς ἀδελφῆς του.

—Ἡ ἀδελφή μου, εἶπεν ὁ νέος Σουκαρέ, δὲν μετέβη εἰς Σπᾶ διὰ νὰ διαγωνισθῇ. Ἔλαβε μέρος εἰς τὸν ἀγῶνα, μετ' ἐπιμόνους προσκλήσεις τῶν ὀργανωτῶν αὐτοῦ καὶ τῶν φίλων της. Ὅταν ἐπείσθη μάλιστα, ὁ κατάλογος τῶν ἐγγραφῶν εἶχε κλεισθῇ καὶ ἐδέησε νὰ τὸν ἀνοίξωσιν ἐκ νέου, ὅπως ἐγγράψωσιν αὐτὴν ὑπὸ τὰ στοιχεῖα Σ. Β. Τὸ ὄνομά της ἀπεκάλυψεν εἰς τὸ κοινὸν ἡ ἀκριτομυθία τῶν ἐφημερίδων οὐδόλως δ' ἐπαίρομαι διὰ τοῦτο.

Ἡ κυρία Στέβενς δὲν συμμερίζεται τὴν γνώμην τοῦ ἀδελφοῦ τῆς συναθλησάσης αὐτῇ. Αὐτὴ τοὐναντίον εἶνε καταγοητευμένη διότι ἔλαβε τὸ τρίτον βραβεῖον τῆς καλλονῆς, καίτοι ἀξιοῖ ὅτι ἔπρεπε νὰ λάβῃ τὸ δεύτερον βραβεῖον ὅπερ ἀπενεμήθη εἰς τὴν δεσποινίδα Δελαρόζα.

—Βεβαίως δὲν ἀξιῶ, εἶπε πρὸς τὸν συνομιλοῦντα μετ' αὐτῆς δημοσιογράφον, νὰ συγκριθῶ πρὸς τὴν ἀδελφὴν τοῦ κυρίου, ἡ ὁποία εἶνε εὐμορφοτάτη καὶ ἡ καλλιτέρα μου φίλη. Ἀλλ' ἡ συνυποψήφιος ἡ ὁποία ἔλαβε τὸ δεύτερον βραβεῖον, τὸ ἔλαβε κατὰ χάριν. Δὲν σᾶς λέγω τίποτε περὶ τῆς φυσιογνωμίας της. Εἶνε ἐντελῶς κοινὴ καὶ στερεῖται πάσης λεπτότητος. Ἀλλὰ ἐγεννήθη εἰς Ὀστάνδην, εἶνε μόλις δεκαεξαετὴς καὶ ἀφῆκεν εἰς τὸ μέσον τὰς ἐξετάσεις της, διὰ νὰ ἔλθῃ ἐκ Βρυξελλῶν εἰς Σπᾶ. Ἔλαβε τὸ βραβεῖον μᾶλλον ἕνεκα τῶν προστατῶν της, διότι κατάγεται ἐκ Βελγίου, εἶνε νέα κτλ.

Ἡ κυρία Στέβενς ἄλλως κηρύσσει καὶ πάσας τὰς μὴ βραβευθείσας, ὑποψηφίους δύσμορφα τέρατα αὐτόχρημα καὶ οὐχὶ μόνον ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ τὴν τῆς ἠθικῆς.

— Δὲν ἠμπορεῖτε νὰ φαντασθῆτε, λέγει, τί ἔκαμαν ὅταν ἀνεκοινώθη ἡ κρίσις τῶν ἑλλανοδικῶν. Ἔκραζαν, ὠρύοντο, ἐβλασφήμουν, διότι ἐνόμιζον ὅτι ἠδικήθησαν. Πρὸ τῆς ἐπισήμου στιγμῆς ἔδωκαν εἰς καθεμίαν ἐξ ἡμῶν μίαν ἀνθοδέσμην. Μόλις ἐξηγγέλθη ἡ κρίσις, ὅλαι αἱ μὴ βραβευθεῖσαι ἔρριψαν τὰ ἄνθη κατὰ γῆς καὶ τὰ κατεπάτησαν μανιωδῶς. Μία ἀπὸ τὰς ἀντιπάλους μας, τῆς ὁποίας ἀγνοῶ τὸ ὄνομα, ἔπτυσεν ἐπάνω εἰς τὸ φόρεμα τῆς δεσποινίδος Σουκαρέ. Ἡ δεσποινὶς Μάρθα Βιλαίν, ἡ ὁποία ἔλαβε τὸ τέταρτον βραβεῖον, ὥρμησεν ἐναντίον μου μὲ τὸ ριπίδιόν της καὶ μοῦ κατεξέσχισε τὴν χεῖρα. Ἐδέησεν ἐπὶ τέλους νὰ ἐπέμβουν οἱ ἀστυνομικοὶ κλητῆρες καὶ νὰ τὴν ἐκδιώξουν ἀπὸ τὴν αἴθουσαν. Δὲν θὰ σᾶς κρύψω δὲ ὅτι ἡ δεσποινὶς Σουκαρὲ καὶ ἐγώ, διὰ νὰ διαφύγωμεν τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἀπονενοημένων αὐτῶν, ἠναγκάσθημεν νὰ φύγωμεν ἐσπευσμένως ἐκ Σπᾶ.

Πολλοὶ ἄνθρωποι κατακρίνουσι μόνον διὰ νὰ μὴ νομισθῶσιν ἀμαθεῖς. Ἀγνοοῦσιν ὅτι ἡ ἐπιείκεια εἶνε ὑψίστης μορφώσεως ἀπόδειξις.

Ὑπάρχει ἀγαθότης ἀπωθοῦσα καὶ ὑπάρχει κακία προσελκύουσα.

Digitized by Google

ΓΝΩΜΑΙ ΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ

Ὑπάρχει μετριοφροσύνη ἥτις οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ τῆς ὑπερηφανίας ὁ μανδύας.

—

Τὸ μυστικὸν ὁμοιάζει πρὸς τρύπαν ἐνδύματος: ὅσον θέλει νὰ τὸ κρύψῃ τις, τόσον περισσότερον τὸ ἀποκαλύπτει.

—

Ἡ θέλησις θὰ ἦτο δύναμις, ἂν ὅλα τὰ μέσα ἦσαν καλά.

—

Ἂν δὲν ὑπῆρχε πράγματι ἡ ἀλήθεια, δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ τὴν ἐφεύρωμεν.

—

Ὁ Θεὸς συγχωρεῖ—ἡ φύσις ὄχι.

—

Ὁ ἔρως καὶ ἡ πολιτικὴ φονεύουσι τὴν φιλίαν.

—

Τὴν μητέρα ὅπως τὸν Θεὸν ἐπικαλούμεθα ἐν τῇ ὀδύνῃ καὶ λησμονοῦμεν ἐν τῇ χαρᾷ.

—

Ἡ συγχώρησις ἐν τῷ ἔρωτι εἶνε σχεδὸν ἀδιαφορία· δὲν συγχωρεῖ τις ὅταν ἀγαπᾷ.

—

Ἡ ζηλοτυπία μνηστῆρος εἶνε ἔπαινος· ἡ ζηλοτυπία συζύγου εἶνε ὕβρις.

—

Ὁ ἔρως ζητεῖ· ἡ φιλία δίδει.

—

Τὰ δάκρυα, ἅτινα σβύνουσι τὸν ἔρωτα, ζωπυροῦσι τὴν φιλίαν.

Carmen Sylva

Η ΣΚΛΑΒΑ Η ΠΟΛΙ

Ἡ σκλάβα ἡ Πόλι κάθεται 'ς τὸ Βόσπορο καὶ κλαίει
Κι' ὁ φιδωτὸς ὁ Βόσπορος τὴν συμπονᾷ καὶ λέει·
—Πές μου, κυρά μου ζηλευτή, πεντάμορφη κυρά μου,
Γιατί ποτίζεις δάκρυα τὰ γαλανὰ νερά μου;
Σὰν τ' εἶνε ποῦ μοῦ ζήτησες κ' ἐγὼ νὰ μὴ σ'τὸ φέρω,
Μήπως σ' ἐλύπησα ὁ φτωχὸς καὶ δίχως νὰ τὸ ξέρω;
'Στὰ κάτασπρα τὰ πόδια σου δὲν πέρασεν ἡμέρα,
Ποῦ νὰ μὴ σοὔφερα σκυφτὸς δῶρ' ἀπ' τὸν κόσμο πέρα·
Τὰ μύρα τῆς Ἀνατολῆς καὶ τὰ μεταξωτά της
Καὶ τὰ χαλιὰ τ' ἀτίμητα, τὰ μυριοπλουμιστά της,
Καὶ τῆς Φραγκιᾶς τ' ἀσημικά, καὶ τὰ χρυσᾶ στολίδια,
Καὶ τ' ἄλλα της τὰ 'ξακουστά, τὰ τόσα της παιχνίδια.
Πές μου λοιπὸν γιατὶ μοῦ κλαῖς, πεντάμορφη κυρά μου,
Γιατὶ ποτίζεις δάκρυα τὰ γαλανὰ νερά μου;
— 'Στὰ κάτασπρα τὰ πόδια μου δὲν πέρασεν ἡμέρα
Ποῦ νὰ μὴ μοὔφερες σκυφτὸς δῶρ' ἀπ' τὸν κόσμο πέρα.
Μόν' ἕνα δῶρ' ὁλημερὶς κι' ὁλονυχτὶς προσμένω,
Κι' ἀκόμα δὲν μου τὤφερε τὸ κῦμα σου ἀφρισμένο.
Μόν' ἕνα δῶρο λαχταροῦν τὰ μάτια μου καὶ κλαῖνε,
'Ατίμητο 'ςτ' ἀτίμητα, ἐ λ ε υ θ ε ρ ι ὰ τὸ λένε.
Ὁ Βόσπορος ποῦ τ' ἄκουσε κυττάζει τὴν κυρά του
Κι' ἀναστενάζει θλιβερὰ 'ς τὰ γαλανὰ νερά του

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΑΝΟΣ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Προκειμένου νῦν περὶ διακοσμήσεως τῆς πρωτευούσης κατὰ τὰς προσεχεῖς ἐπὶ τῇ εἰκοσιπενταετηρίδι τοῦ Βασιλέως Γεωργίου ἑορτάς, ἴσως δὲν εἶνε ἄσκοπος ἡ ἀναγραφὴ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν διεκοσμήθη πάλιν ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν τῇ 25 Ἰανουαρίου 1858, ἑορταζομένης ὁμοίας ἑορτῆς καὶ τότε, τῆς εἰκοσιπενταετηρίδος τοῦ πρώτου βασιλέως τῆς Ἑλλάδος Ὄθωνος. Κατὰ τὰς ἐφημερίδας λοιπὸν τοῦ καιροῦ ἐκείνου: Χίλιοι ἐργάται εἰργάσθησαν ἀκαταπονήτως ἐπί τινας ἡμέρας ὅπως καταλλήλως διακοσμηθῇ ἡ ἀπὸ τῶν Ἀνακτόρων μέχρι τῆς ἁγίας Εἰρήνης ὁδός, διότι τότε καθεδρικὸς ναὸς ἦτο ἡ ἁγία Εἰρήνη καὶ ἐν αὐτῇ ἐτελοῦντο αἱ δοξολογίαι, μὴ οἰκοδομηθείσης ἔτι τῆς νῦν Μητροπόλεως. Ἐγένετο δ' ἐν σπουδῇ ἡ προπαρασκευή, καθ' ὅσον ἐν ἀρχῇ εἶχεν ὁρισθῇ ὡς τόπος τῆς ἑορτῆς τὸ Ναύπλιον, ἤτοι αὐτὴ ἡ πόλις εἰς ἣν ἀπέβη ἀφικόμενος τὸ πρῶτον ὁ Ὄθων, αὐτὴ ἡ πόλις ἥτις ὑπῆρξεν ἡ πρώτη καθέδρα τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ κράτους. Κατόπιν ὅμως, ἕνεκα πολλῶν λόγων πολιτικῶν, τὸ ἀρχικὸν σχέδιον μετετράπη καὶ αἱ ἑορταὶ ἐγένοντο ἐν Ἀθήναις. Ἡ διακόσμησις τῆς ὁδοῦ Ἑρμοῦ ἐγένετο διὰ τῆς ἱδρύσεως 400 ξυλίνων κιόνων δωρικοῦ ρυθμοῦ περικεκαλυμμένων λευκῷ πανίῳ. Οἱ κίονες οὗτοι ἐστήθησαν εὐθυγράμμως ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς ὁδοῦ. Ἐπ' αὐτοὺς ἐτέθησαν κατ' ἐναλλαγὴν ἀνθοδόχαι καὶ φανοὶ ποικιλόχροοι σχήματος τυμπάνου περιστρεφόμενοι διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ καπνοῦ τῶν ἐν αὐτοῖς ἀνημμένων κηρίων. Ἐπὶ τῶν φανῶν ἦσαν ἀνεγεγραμμένα τὰ ὀνόματα τοῦ Ὄθωνος καὶ τῆς Ἀμαλίας. Οὕτως 150 κίονες ἦσαν δι' ἀνθέων καὶ 150 διὰ φανῶν κεκοσμημένοι, οἱ δ' ἐπίλοιποι 100 ἔφερον τὰ ὀνόματα καὶ τὰς εἰκόνας τῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς Ἑλλάδος ἀγωνισαμένων. Κατὰ τὴν διασταύρωσιν τῶν ὁδῶν Ἑρμοῦ καὶ Αἰόλου ἀνιδρύθη κολοσσιαία τετράπυλος ἁψὶς διὰ λευκοῦ πανίου κεκαλυμμένη οὕτως, ὥστε ἐφαίνετο μαρμαρίνη. Κατὰ δὲ τὴν πρόσοψιν τοῦ ναοῦ ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἱδρύθησαν μεγάλα ἀνάβαθρα ἀνθοστόλιστα, ἐφ' ὧν ἱστάμενοι οἱ παῖδες τῶν δημοτικῶν σχολείων μὲ ἀνθοπλέκτους στεφάνους ἀνὰ χεῖρας ἔψαλλον ὕμνους ὑπὲρ τῶν βασιλέων. Τέλος ἡ πλατεῖα τῶν Ἀνακτόρων ἐκοσμήθη διὰ μεγίστου τροπαίου ἐξ ὅπλων τοῦ Ἀγῶνος κατὰ τὸ πλεῖστον, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁποίου ἐστήθησαν αἱ προτομαὶ τοῦ Ὄθωνος καὶ τῆς Ἀμαλίας.

Μεταξὺ τῶν δώρων ἅτινα ἔλαβεν ἐσχάτως ἡ μετὰ τοῦ δουκὸς τῆς Ἀόστης νυμφευθεῖσα πριγκίπισσα Λαιτητία, θυγάτηρ τοῦ πρίγκιπος Ναπολέοντος Βοναπάρτου, καταλέγεται καὶ πολύτιμον ῥιπίδιον, συνενοῦν πρὸς τῇ καλλιτεχνικῇ αὐτοῦ ἀξίᾳ καὶ φιλολογικὸν διάφορον, διότι δύο ἐπιφανεῖς ποιηταί, ὁ Φραγκῖσκος Κοππὲ καὶ ὁ Giocosa ἐχάραξαν ἐπ' αὐτοῦ ἰδιοχείρως σ ο ν έ τ τ α κατάλληλα πρὸς τὴν περίστασιν. Τὸ ῥιπίδιον, ὅπερ ἐσχεδίασεν Ἰσπανὸς καλλιτέχνης, παριστᾷ ἐπὶ τοῦ ἑνὸς μέρους τὴν αὐστηρὰν πρόσοψιν τοῦ παρὰ τὸ Τουρῖνον ἀνακτόρου Μονκαλιέρη, ὅπου διέμενε συνήθως ἡ νύμφη μετὰ τῆς μη-

Digitized by Google

τρός της. Ἐπὶ ἐξώστου τινὸς διαγράφεται ἡ φυσιογνωμία τῶν δύο μνηστήρων, προσηλωμένων πρὸς τὸ αὐτὸ ἀντικείμενον. Ἐπὶ τῆς προσόψεως φέρεται εὐρὺς θυρεός, ἐφ' οὗ ὁ Giocosa ἐχάραξε διὰ τῆς λεπτῆς αὐτοῦ γραφῆς τὸν ἐπιθαλάμιόν του. Ἐπὶ τῆς ἑτέρας ὄψεως ὁ Κοππὲ ἔγραψε τὸ ἰδικόν του σονέττον.

Ἐν Βερολίνῳ ἐπανηγυρίσθη ἐσχάτως ὁ ἐγκαινισμὸς τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτισμοῦ τῆς Λεωφόρου τῶν Φιλυρῶν. Μετὰ τὸ γεῦμα, τὸ ἐπὶ τούτῳ παρατεθὲν ὑπὸ τῆς Ἠλεκτρικῆς ἑταιρίας ἐγένετο περίεργον πείραμα· μικρὸν ὀρνίθιον ὀβελισθὲν ἐψήθη διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. Παρὰ τὸν ὀβελὸν ἐντὸς μεταλλικῆς χύτρας ἐτοποθετήθη σύστημα ἠλεκτρικῶν συρμάτων, μεταδίδον ρεῦμα δυνάμεως 100 φωτιστικῶν μονάδων. Ἡ ὑπὸ τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος παραχθεῖσα θερμότης ὑπῆρξε τοιαύτη, ὥστε τὸ ὀρνίθιον ἐψήθη εἰς διάστημα ἡμισείας ὥρας. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι τὸ ψήσιμον ἀπήτησε δαπάνην δύο φράγκων, ἀλλὰ βραδύτερον ὑπάρχει ἐλπὶς ὅτι ἡ δαπάνη θὰ καταστῇ ὅλως ἀσήμαντος, οὕτως ὥστε πᾶς τις νὰ δύναται νὰ προτιμᾷ τὴν τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ὄπτησιν πάσης ἄλλης.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐν Παρισίοις ἑορτῶν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς παγκοσμίου ἐκθέσεως, ἀγγέλλεται καί τις ὅλως πρωτότυπος καὶ περιεργοτάτη, ἣν ἀπὸ κοινοῦ παρασκευάζουσιν αἱ περιστερόφιλοι γαλλικαὶ ἑταιρίαι. Ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ Ἄρεως θὰ ἀφεθῶσιν, εἰς ὡρισμένην θέσιν, ταυτοχρόνως 50,000 περιστερῶν, διευθυνόμεναι πρὸς διάφορα σημεῖα. Ἕκαστος φαντάζεται τὴν μεγαλοπρέπειαν τοιούτου θεάματος.

Ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις ἀπεφάσισε τὴν σύστασιν τοῦ σώματος ἐθελοντῶν, ὀχουμένων ἐπὶ ποδηλάτων. Τὸ σῶμα τοῦτο εἶνε ὁ πυρὴν ἑτέρου μεγάλου σώματος, ὅπερ ἡ Ἀγγλικὴ κυβέρνησις σκοπεῖ νὰ συστήσῃ, ἅμα ὡς ἐκ τῆς πείρας ἀποδειχθῇ ἡ χρησιμότης καὶ τὸ πρακτικὸν τῆς χρήσεως τῶν ποδηλάτων παρὰ τῷ στρατῷ.

Αἱ δηλητηριάσεις, αἱ προερχόμεναι ἐκ σεσηπότος τυροῦ εἶνε συχνόταται ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις. Ἐν μόνῃ τῇ πολιτείᾳ Ὄχιο παρετηρήθησαν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ 200 περίπου κρούσματα, μὴ ἐπενεγκόντα εὐτυχῶς θάνατον.

Πρό τινος ἐνεκαινίσθη περίεργον νοσοκομεῖον ἐν Λονδίνῳ, προωρισμένον εἰδικῶς διὰ τοὺς κύνας, τοὺς ἵππους, τὰς γάτας, μόλις δ' ἠνεῴχθη καὶ εὑρέθη ἀνεπαρκές, πληρωθὲν ἀμέσως ἀσθενῶν, ἐφ' ᾧ καὶ σχεδιάζεται ἡ οἰκοδόμησις ἑτέρου εἰδικοῦ διὰ τὰ πάσχοντα ζῶα ἐκ χρονίων νοσημάτων. Ἀναμφιβόλως ἡ ζωοφιλία εἶναι ἄριστον πρᾶγμα, ἀλλ' ὅταν σκεφθῇ τις τὴν φοβερὰν δυστυχίαν, ἥτις καταμαστίζει τὰς πτωχὰς τάξεις τοῦ λαοῦ τοῦ Λονδίνου, δικαιοῦται νὰ πιστεύῃ, ὅτι Ἄγγλοι κάλλιον θὰ ἔπραττον νὰ ἐφρόντιζον πλειότερον περὶ τῶν ὁμοίων των παρὰ περὶ τῶν φθισικῶν κυνῶν.

Ἐν τύμβῳ τινὶ εὑρεθέντι παρὰ τὴν Αἰκατερινοσλάβην ἐν Ρωσσίᾳ εὑρέθησαν δύο σκελετοὶ ἀποκεφαλισμένοι, φέροντες εἰς τὴν θέσιν τῶν κεφαλῶν των δύο κεφαλὰς κριῶν. Ἐγγὺς τῶν σκελετῶν τούτων εὑρέθησαν ὅπλα, λόγχαι καὶ φαρέτραι πλήρεις βελῶν μετὰ σιδηρῶν αἰχμῶν.

Περιεργοτάτην ἐφαρμογὴν τῆς φωτογραφίας προτείνει καθηγητὴς τῆς ἐν Βιέννῃ Φωτογραφικῆς Σχολῆς. Ἐπειδὴ συχνάκις ἐγείρονται παράπονα ἐν τοῖς ἱπποδρομίοις κατὰ τῶν κριτῶν, ὡς ἀπατωμένων πολλάκις, ὡς πρὸς τὴν ἐκτίμησιν τῶν πρώτων ἀφικνουμένων εἰς τὸ τέρμα, ὁ Βιενναῖος καθηγητὴς προτείνει νὰ τεθῶσι φωτογραφικαὶ μηχαναί, ἐφ' ὧν θ' ἀποτυποῦται ἡ εἰκὼν τοῦ πρώτου καταφθάνοντος καὶ τῶν ἀμέσως μετ' αὐτὸν εἰς ἀπόστασιν 10 μέτρων.

Ἐν Σόνομα-Κάσοντον τῆς Καλλιφορνίας λειτουργεῖ σιδηροδρομικὴ γραμμή, ἧς παρομοίαν ἀδύνατον νὰ εὕρῃ τις ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἧς ἡ κατασκευὴ θ' ἀπετύγχανε παντελῶς ἐν Ἑλλάδι. Πρόκειται περὶ σιδηροδρόμου ἐναερίου στηριζομένου ἐπὶ κορμῶν δένδρων. Μεταξὺ τῶν μύλων τοῦ Κλίππερ καὶ τῶν κορυφῶν τοῦ Στούαρτ, παρ' ἃς ἡ ὁδὸς διακόπτεται ὑπὸ βαθείας ἀβύσσου, τὰ δένδρα ἐπριονίσθησαν εἰς ἴσον ὕψος καὶ ἐπ' αὐτῶν ἐτέθησαν σιδηραῖ ράβδοι. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀβύσσου ἐτέθησαν πλησίον τὸ ἓν τοῦ ἄλλου ἐρυθρὰ ξύλα, ἀποτελοῦντα ἀσφαλὲς ἐπέρεισμα εἰς 23 μέτρων ὕψος· ἐπριονίσθησαν οἱ πάσσαλοι οὗτοι καλῶς καὶ ἐπ' αὐτῶν διέρχονται βαρύταται φορτηγοὶ ἅμαξαι.

Ἡ τοῦ φωτὸς ταχύτης εἶναι πολὺ μείζων ἀφ' ὅ,τι κοινῶς πιστεύεται. Κατὰ τὸν Φενκὼ ἡ ταχύτης κατὰ δευτερόλεπτον ὑπολογίζεται εἰς 298,000 χιλιόμετρα, κατὰ τὸν Καρνὼ εἰς 298,500, κατὰ τὸν Νιουκὸμβ εἰς 299,860, καὶ κατὰ τὸν Ὑούγγ καὶ Φόρβες εἰς 301,382.

Ἓν τῶν σπουδαιοτέρων ζητημάτων τῆς ὑγιεινῆς τῶν πόλεων εἶναι καὶ τὸ τῶν ἀκαθάρτων ὑδάτων τῶν ὑπονόμων. Ὁ κ. Γ. Βέπστερ ὑπέβαλε περιεργότατον ὑπόμνημα εἰς τὴν ἑταιρίαν τῶν δημοτικῶν μηχανικῶν τοῦ Λονδίνου. Ἐν αὐτῷ καταδεικνύει, ὅτι ὁ καθαρισμὸς τῶν ὑδάτων τούτων δυνατὸν νὰ γείνῃ εὐκολώτατα διὰ τοῦ ἠλεκρισμοῦ. Πράγματι δὲ κατώρθωσε δι' ἰσχυροτάτου ἠλεκτρικοῦ ρεύματος ν' ἀποσυνθέσῃ τὸ ὕδωρ ὑπονόμου τινός· εἰς τὸ ἄνω μέρος μετὰ τὴν δίοδον τοῦ ρεύματος ἐπέπλευσαν τὰ στερεὰ σώματα, κάτωθεν δὲ ἀπέμεινε καθαρώτατον ὕδωρ.

— Ποῦ ἔπιασες σπίτι;

— Ἐς τὸ Γεράνι.

— Ἄσχημα ἔκανες, δὲν εἶνε ὑγιεινὴ γειτονιά· δὲν βλέπεις τί ἔπαθε ἐκεῖ ὁ Κώστας;

— Τί ἔπαθε;

— Μιὰ 'βδομάδα τόρα εἶνε κρεββατωμένος... ἔβγαλε τὸ πόδι του.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888—1466

Digitized by Google

'Αριθ. 668 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΣΤ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 35. 16 Ὀκτωβρίου 1888

FOREIGN
BODL: LIBR
PERIODICALS

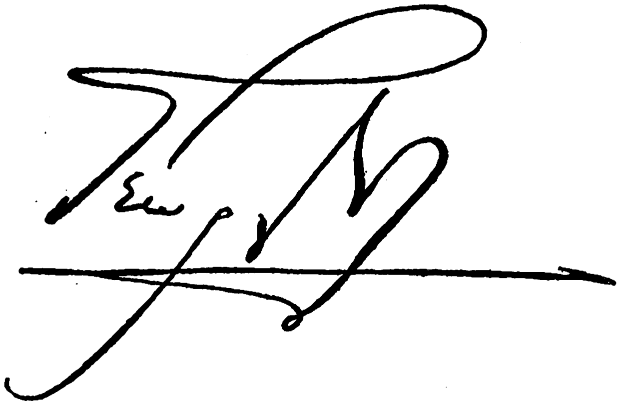

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α'. ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

1863—1888

Digitized by Google

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΟΥ ΨΥΧΑΡΗ

Ἐκ τοῦ πλήθους τῶν γνωμικῶν, ὅσα ἀπεθησαύρισεν ἡ σοφία τῶν ἐθνῶν, οὐδὲν γνωρίζομεν μᾶλλον ἁρμόζον εἰς τίμιον ἄνθρωπον τοῦ τῶν γάλλων ἱπποτῶν: «Fais ce que dois, advienne que pourra,» «κάμνε ὅ,τι πρέπει καὶ ὅ,τι θέλει ἂς γίνῃ.» Αὐτὸ τοῦτο παρήγγελλε καὶ ὁ Σωκράτης εἰς τὸν Κρίτωνα, διδάσκων αὐτὸν νὰ περιφρονῇ «τὴν γνώμην τῶν πολλῶν.» Ἡ τοιαύτη περιφρόνησις τῆς πλειονοψηφίας φαίνεται οὖσα ἀπαραίτητον ἐφόδιον παντὸς ὀρεγομένου τελείας εἰρήνης πρὸς τὴν συνείδησίν του ἢ ἐπιθυμοῦντος ν' ἀφίσῃ μικρόν τι ἢ μέγα καλὸν ὡς ἴχνος τῆς διαβάσεως αὐτοῦ διὰ τοῦ κόσμου τούτου. Ὅσα τῷ ὄντι ἐπράχθησαν πράγματι εὐεργετικὰ ὀφείλονται,οὐχὶ εἰς τοὺς κυνηγοὺς δημοτικότητος, ἀλλ' εἰς τοὺς μὴ θεωροῦντας μέγα δυστύχημα τὸ νὰ θεωρηθῶσιν, ἐπί τινα τοὐλάχιστον καιρόν, ἄφρονες παρὰ τῶν μωρῶν, μύωπες παρὰ τῶν τυφλῶν, ἀπειρόκαλοι παρὰ τῶν ἀγροίκων καὶ ἀμαθεῖς παρὰ τῶν ἀγραμμάτων. Τοιούτου τινὸς ἀφιλοκερδοῦς αἰσθήματος προϊὸν εἶναι βεβαίως τὸ εἰς χεῖρας ἡμῶν τελευταῖον ἔργον τοῦ κ. Ψυχάρη. Ὅπως ἐν τῷ προλόγῳ καὶ πολλαχοῦ τοῦ ἔργου του ῥητῶς καὶ σαφῶς ἐξηγεῖται, ὑπ' οὐδεμιᾶς ἐβόσκετο ἐλπίδος ὅτι δύναται ἡ γλῶσσα τοῦ «Ταξιδιοῦ» ν' ἀρέσῃ εἰς τοὺς σήμερον Ἀθηναίους ἢ νὰ εὕρῃ παρ' αὐτοῖς ὑπερμάχους. Ἀπ' ἐναντίας ἦτο ἐξ ἴσου πεπεισμένος ὅτι θέλει ἀποδοκιμασθῇ καὶ χλευασθῇ παρὰ τῶν ἡμετέρων δημοσιογράφων, ὅσον εἶναι βέβαιοι καὶ οἱ ἱεραπόστολοι, οἱ πρῶτοι ἀποβαίνοντες εἰς ἀπάτητόν τινα νῆσον τοῦ Ὠκεανοῦ ὅτι, ἀντὶ νὰ χριστιανίσωσι τοὺς ἰθαγενεῖς, θέλουσιν ἀφεύκτως φαγωθῇ ὑπ' αὐτῶν. Ἐλατήριον τῆς αὐτοθυσίας των εἶναι, οὐχὶ ἡ ἐλπὶς ἀμέσου ἐπιτυχίας, ἀλλὰ μόνη ἡ πεποίθησις εἰς τὸ σωτήριον τοῦ κηρύγματος καὶ τὸν βέβαιον τελικὸν θρίαμβον τῆς ἀληθείας. Ὁμοίαν πεποίθησιν πιστεύει καὶ ὁ κ. Ψυχάρης ὅτι δικαιοῦται νὰ στηρίξῃ εἰς τὸ ἀπαράβατον τῶν νόμων, οἵτινες διέπουσι πᾶσαν ἀνθρωπίνην λαλιὰν καὶ τὰ πορίσματα τῆς ἰδίας αὐτοῦ πολυχρονίου μελέτης τῆς νεοελληνικῆς. Ἡ γλῶσσα τοῦ «Ταξιδιοῦ» οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ πιστὴ ἐφαρμογὴ τῶν κανόνων, τοὺς ὁποίους ἀπεταμίευσεν ἐντὸς τῶν δεκαπέντε καθαρῶς ἐπιστημονικῶν συγγραμμάτων, ὧν ὁ κατάλογος κοσμεῖ τὸ ἐξώφυλλον τοῦ βιβλίου. Πρὸς δὲ ἐκτίμησιν τοῦ κύρους τῶν κανόνων τούτων δὲν εἶναι ἴσως περιττὸν νὰ προσθέσωμεν, ὅτι οὐδ' ἴχνος ἐνυπάρχει ἐν αὐτοῖς αὐθαιρεσίας. Ὅπως τῷ ὄντι μετὰ τὴν τελείαν ἔκλειψιν τῶν ἀλχημιστῶν καὶ ἀστρολόγων ἀνυψώθησαν ἡ χημεία καὶ ἀστρονομία εἰς θετικὰς ἐπιστήμας, οὕτω καὶ ἡ Γραμματικὴ ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν λογιωτάτων ἀνῆλθεν ἀπὸ ἱκανοῦ ἤδη χρόνου εἰς τὰς τῶν ἐπιστημόνων. Ἔργον δὲ τούτων, ὁσάκις πρόκειται περὶ γλώσσης ζωντανῆς, δὲν εἶναι ἡ διὰ χρησμῶν ἀπόφανσις περὶ τῆς δοκιμότητος ἢ τῆς μοχθηρίας τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ τύπου, ἀλλὰ μόνη ἡ ἀναζήτησις τῶν ἐπικρατεστέρων εἰς τὴν λαλιὰν τοῦ λαοῦ ἐν δεδομένῃ ἐποχῇ καὶ χώρᾳ καὶ τῶν μόνων ἐκ τούτου ἀναμφισβητήτως καὶ ἐπὶ τοῦ χάρτου ὀρθῶν.

Πασίγνωστα εἶναι τὰ ἐπιχειρήματα τῶν ἀξιούντων ὅτι μόνοι ἡμεῖς μεταξὺ τῶν ἐθνῶν δὲν πρέπει νὰ γράφωμεν ὡς ὁμιλοῦμεν, διὰ τὸν λόγον ὅτι οἱ τύποι τῆς λαλουμένης εἶναι προϊὸν ἀμαθείας καὶ φθορᾶς, διότι διαφέρουσιν ἀλλήλων μέχρις ἀκαταληψίας ἀπὸ μιᾶς εἰς ἄλλην ἑλληνικὴν χώραν, πρὸ πάντων ὅμως διότι ἡ γλῶσσα τῶν σήμερον Ἑλλήνων δὲν εἶναι ὡς αἱ ῥωμανικαὶ θυγάτηρ τῆς λατινικῆς, ἀλλὰ δεκτικὴ ἐπανορθώσεως διαφθορὰ τῆς ἀρχαίας, καὶ τὰ ἄλλα τοιαῦτα μυριάκις ἀναμασσηθέντα. Ἐξ ἀκριβεστέρας ἐν τούτοις τοῦ πράγματος μελέτης ἐπείσθημεν ἀδιστάκτως ὅτι, πολὺ μᾶλλον τῆς πίστεως εἰς τοὺς ἀνωτέρω μύθους, συνετέλεσεν ἄλλο τι εἰς τὸν θρίαμβον τῆς διγλωσσίας· εἶναι δὲ τοῦτο ἡ ἀνέκαθεν ἐν τῇ κεφαλῇ τῶν ἡμετέρων λογίων σύγχυσις καὶ συνταύτισις δύο πραγμάτων ὅλως διαφόρων, τῆς Γραμματικῆς καὶ τῆς Ῥητορικῆς, τῆς ἐπιστήμης δηλ. τῶν φθόγγων καὶ τῶν τύπων πρὸς τὴν ὅλως ἄσχετον αὐτῇ τέχνην τῆς ἐκφράσεως μετ' ἀκριβείας καὶ χάριτος τῶν ὅσα ἔχει τις νὰ εἴπῃ. Ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι κατὰ πολὺ ὑπερέβησαν οἱ Ἀττικοὶ τοὺς ἔπειτα συγγραφεῖς κατὰ τὴν ἀκρίβειαν καὶ τὴν χάριν,ἔφθασαν οἱ διορθωταὶ εἰς τὸ ἀπίστευτον συμπέρασμα, ὅτι κατὰ τοσοῦτον εἶναι καὶ οἱ ἀττικοὶ τύποι ἀκριβέστεροι καὶ χαριέστεροι τῶν μετὰ ταῦτα. Τοῦτο εἶναι περίπου τὸ αὐτὸ ὡς ἂν ἐσύγχιζον τὴν βοτανικὴν μετὰ τῆς συμπλοκῆς ἀνθοδεσμῶν ἢ τὴν ζωγραφικὴν μετὰ τῆς χρωματολογίας. Ἐπὶ τοιαύτης ἐν τούτοις συγχύσεως στηρίζονται ὅσα ἀπὸ ὑπερεκατὸν ἤδη ἐτῶν γνωμοδοτοῦνται περὶ γλώσσης καὶ ὁ πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν ζώντων διὰ νεκρῶν τύπων ἄχαρις ἀγών. Τὸ δὲ ἀληθῶς ἀξιοθρήνητον εἶναι ὅτι τόσον βαθέως ἐρριζοβόλησεν ἡ πρόληψις αὕτη, ὥστε ὀλίγιστοι σήμερον Ἕλληνες, ὅσον καὶ ἂν εἶναι κατὰ τὰ ἄλλα ὀξυδερκεῖς, φαίνονται ἱκανοὶ νὰ διακρίνωσιν ὡς δύο χωριστὰ καὶ ὅλως ἄσχετα πράγματα τοὺς τύπους καὶ τὸ ὕφος. Οὕτω ἐν τῇ μόνῃ ἀξίᾳ λόγου ἐκ τῶν ἐπικρίσεων, ὅσαι ἐγράφησαν περὶ τοῦ ἔργου τοῦ κ. Ψυχάρη, τῇ τῆς «Νέας Ἡμέρας,» μεταξὺ πλείστων ἄλλων ὀρθῶν,(*) ἀνεγνώσαμεν μετ' ἀ-

(*) Τοιοῦτο εἶναι πρὸ πάντων, ὅτι ἡ παραδοχὴ τῶν τύπων τῆς δημώδους οὐδόλως δύναται νὰ ἐλαττώσῃ τὸ ποσὸν τοῦ ἀναποδράστου ξενισμοῦ.

Digitized by Google

διηγήτου ἡμῶν ἀπορίας καὶ τὰ ἑξῆς: «Ἡ γαλλικὴ γλῶσσα ἀνῆλθε κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα εἰς δυσέφικτον βαθμὸν τελειότητος καὶ ἔκτοτε ὑπέστη ἀληθῆ ἀναστάτωσιν. Δύο στίχοι τοῦ Βίκτωρος Οὐγὼ διακρίνονται εὐθὺς ἀπὸ δύο στίχων τοῦ Ῥακίνα.... τὸ δὲ ὕφος τοῦ Ῥενάν, τοῦ δοκιμωτάτου πεζογράφου τῆς συγχρόνου Γαλλίας, ἀπέχει πολὺ τοῦ ὕφους τοῦ Βολταίρου. Ἀφοῦ δὲ οἱ Γάλλοι δὲν προσηλοῦνται ἀκίνητοι εἰς τὴν τριχάπτου λεπτοτέραν γλῶσσαν, ἣν ἔπλασαν ἔξοχοι ποιηταὶ καὶ λογογράφοι, ἔθνος φιλόδοξον καὶ φιλοπρόοδον οἷον τὸ ἑλληνικὸν δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀρκεσθῇ εἰς τὸ πενιχρὸν καὶ ἀκανόνιστον ἰδίωμα τῶν δημοτικῶν ᾀσμάτων.» Πάντα τὰ ἀνωτέρω περὶ τῆς τελείας ἀπὸ τοῦ Ῥακίνα μέχρις ἡμῶν ἀνακαινίσεως τῆς γαλλικῆς γλώσσης καὶ τῆς ἀνεπαρκείας εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ προοδεύοντος Ἕλληνος τοῦ ἰδιώματος τῶν δημοτικῶν ᾀσμάτων εἶναι μὲν ἀληθέστατα, ἀλλὰ καὶ ἀποτελοῦσι τὸ κράτιστον τῶν ἐπιχειρημάτων ὅσα ἠδύνατο νὰ προτείνῃ ὑπὲρ ἑαυτοῦ ὁ κ. Ψυχάρης. Ὅπως πεισθῇ τις περὶ τούτου, ἀρκεῖ νὰ ἐνθυμηθῇ ὅτι ἀπὸ Λουδοβίκου ιδ' τὸ γαλλικὸν λεξικὸν ὑπερεδιπλασιάσθη, ἡ σύνταξις ἀπέβη ἀσυγκρίτως ἐλαστικωτέρα καὶ αὐτὴ ἡ σημασιολογία ἱκανῶς μετεβλήθη, χωρὶς οὔτε κατὰ ἓν στοιχεῖον οὔτε κατὰ ἕνα τόνον νὰ τροποποιηθῶσιν οἱ γραμματικοὶ τύποι, ὅπως ἠδύνατο καὶ ἔπρεπε νὰ διπλασιασθῇ ἢ καὶ νὰ δεκαπλασιασθῇ τὸ λεξικὸν καὶ νὰ διαμορφωθῇ ἡ σύνταξις καὶ τὸ ὕφος τῆς δημοτικῆς γλώσσης κατὰ τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς ἀνάγκης, χωρὶς νὰ ἐγγιχθῶσι τὸ παράπαν οἱ πανελλήνιοι αὐτῆς τύποι. Ἀλλ' ἀντὶ τούτου, κατὰ μόνης τῆς χυδαιότητος τῶν τύπων ἐξέσπασεν ἡ ὀργὴ τῶν λογιωτάτων. Οὐδαμοῦ ἐν τούτοις οὐδέποτε ἠκούσθη ὅτι δύνανται νὰ ἔχωσιν οἱ τύποι οἱανδήποτε σχέσιν πρὸς τὴν χάριν, τὸ ὕψος ἢ τὴν χυδαιότητα τοῦ λόγου. Οἱ ἀπόστολοι τῆς διγλωσσίας φαίνονται ἐντελῶς λησμονοῦντες ὅτι ἐν Γαλλίᾳ, Γερμανίᾳ, Τοσκάνῃ, Ἱσπανίᾳ, Ῥωσσίᾳ καί, καθ' ὅσον γνωρίζομεν, πανταχοῦ οἱ τύποι τῶν λεμβούχων καὶ ἀχθοφόρων κατ' οὐδὲν διαφέρουσι τῶν τοῦ Γαίτε, τοῦ Λεοπάρδη, τοῦ Πούσκιν καὶ τοῦ Λαμαρτίνου, ἀπαραλλάκτως ὅπως καὶ παρ' ἀρχαίοις τοὺς αὐτοὺς μετεχειρίζοντο τύπους τὰ πρόσωπα τοῦ Πλάτωνος φιλοσοφοῦντα καὶ τὰ τοῦ Ἀριστοφάνους βωμολοχοῦντα. Διαφορὰ τύπων δύναται νὰ ὑπάρξῃ κατ' ἐπαρχίας ἢ καὶ πόλεις τοῦ αὐτοῦ κράτους, ἀλλὰ κατ' εἴδη λόγου οὐδέποτε κάμμία. Οἱ συγγραφεῖς καὶ ποιηταὶ ἔχουσιν ἀπόλυτον ἄδειαν νὰ πλουτίζωσι τὸ λεξικόν, νὰ συμπλέκωσιν ὅπως θέλουσι τὰς λέξεις, νὰ ἐκτείνωσιν ἢ νὰ συστέλλωσι τὴν σημασίαν ἑκάστης, νὰ ἐφευρίσκωσι νέας καὶ ἀπροσδοκήτους οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων συζεύξεις, ν' ἀλλάσσωσιν ἐνίοτε καὶ τῶν ῥημάτων τὰς διαθέσεις καὶ πᾶν ἄλλο τοιοῦτο νὰ τολμῶσι, χάριν ζωηροτέρας παραστάσεως τοῦ νοήματος ἢ καὶ ἁπλῆς ἐπιδιώξεως πρωτοτυπίας. Εἰς οὐδενὸς ὅμως ἐπεφοίτησέ ποτε τὸν νοῦν ἡ ἀλλόκοτος ἰδέα, ὅτι δύναται νὰ πορισθῇ οἱονδήποτε κέρδος, διαφέρων κατὰ τοὺς τύπους ἀπὸ τοῦ χυδαίου. Ἡ σεμνότης τοῦ μέσου ἀορίστου, ἡ χάρις τῶν εἰς μι ῥημάτων καὶ ἡ εὐγένεια τῶν συνῃρημένων εἶναι εὑρήματα ἀκραιφνῶς νεοελληνικά· τοιοῦτο δὲ βεβαίως καὶ ἡ ἀξίωσις τῶν γραμματικῶν ν' ἀποφαίνωνται περὶ χάριτος καὶ σεμνότητος τοῦ λόγου, ἐνῷ τὸ ἔργον αὐτῶν περιορίζεται εἰς μόνην τὴν συλλογὴν καὶ τὴν κατάταξιν τῶν τύπων, καθ' ὃν ἀκριβῶς τρόπον συλλέγουσι καὶ κατατάσσουσιν οἱ φυσιοδῖφαι τὰ βότανα τῶν ἀγρῶν καὶ τὰ ὄστρακα τῆς θαλάσσης. Ἀλλ' οὐδεὶς ἀκόμη παρ' ἡμῖν φαίνεται θέλων νὰ πεισθῇ, ὅτι μόνη τῶν λέξεων ἡ πλοκὴ ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐλευθέρας καὶ ἐχούσης συνείδησιν ἑαυτῆς ἐνεργείας τῶν γραφόντων, ἐνῷ οἱ τύποι εἶναι προϊόντα τῆς ἀσυνειδήτου ἐργασίας ὁλοκλήρου ἔθνους καὶ ὡς τοιαῦτα μόνον ἐρεύνης καὶ μελέτης, οὐχὶ ὅμως καὶ αὐθαιρέτου διορθώσεως δεκτικά. Πᾶσα τῷ ὄντι ἀσυνειδήτως ἐκτελουμένη ἐργασία πρέπει νὰ ὑποτεθῇ καὶ ἀλάνθαστος, διὰ τὸν λόγον ὅτι δὲν ὑπόκειται εἰς τὰς πλάνας, τὸν κάματον, τὴν ἀδυναμίαν καὶ τὰς παρεκτροπὰς τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, ἀλλ' εἶναι ἀμεσωτέρα τις ἐκδήλωσις τῆς «πανταχοῦ παρούσης καὶ τὰ πάντα πληρούσης» δυνάμεως, εἴτε φύσις, εἴτε ἔνστικτον, εἴτε ἀσυνείδητον, εἴτε Πρόνοια, εἴτε Θεὸς ἢ ὅπως ἄλλως ὀνομασθῇ. Ἡ διαφωνία τῷ ὄντι περιορίζεται εἰς μόνον τὸ ὄνομα, ἐνῷ οὐδεμία ὑπάρχει περὶ τοῦ ποιοῦ τῶν προϊόντων οἵας δήποτε αὐτομάτου ἐργασίας. Ἐλαττώματα τεκτονικῆς δύνανται ν' ἀνευρεθῶσιν ἐν ἔργῳ τοῦ Ἰκτίνου ἢ τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου, ἀλλ' αὐτόχρημα μωρία θὰ ἦτο ν' ἀναζητήσῃ τις τοιαῦτα εἰς θόλον οἰκοδομηθέντα ὑπὸ καστόρων, εἰς φωλεὰν χελιδόνος ἢ κυψέλην μελισσῶν. Ἡ δὲ μόνη μεταξὺ τούτων καὶ τῶν ἀσυνειδήτως ἐκτελουμένων ἀνθρωπίνων ἔργων διαφορὰ εἶναι, ὅτι τὰ μὲν πρῶτα μένουσιν ἀμετάβλητα, οὐδενὸς ὑπάρχοντος λόγου μεταβολῆς, ἐνῷ τὰ ἀνθρώπινα συμμεταβάλλονται μετὰ τῆς ἀνάγκης εἰς ἣν πρόκειται ἑκάστοτε νὰ ἐπαρκέσωσιν. Οὐδέποτε ὅμως συντελεῖται ἡ μεταβολὴ ἐκ προαιρέσεως ἀνθρωπίνης, ἀλλὰ πάντοτε ἀνεπιγνώστως κατ' ἀκριβῆ συμφωνίαν πρὸς νόμους οὐχ ἧττον σταθεροὺς καὶ ἀπαραβάτους τῶν διεπόντων ὅσα με-

(¹) Ἡ ἀντικατάστασις τοῦ οἱ διὰ τοῦ ai, τοῦ ἐν τέλει λέξεών τινων z διὰ τοῦ s καὶ εἴτι ἄλλο τοιοῦτο, οὐδὲ κἂν ὀρθογραφικαὶ μεταβολαὶ δύνανται νὰ ὀνομασθῶσιν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον τυπογραφικαί.

Digitized by Google

λετᾶ ὁ γεωλόγος καὶ ὁ βοτανικός. Οἱ δὲ διέποντες πᾶσαν ἀνθρωπίνην λαλιὰν νόμοι εἶναι κυρίως δύο, ὁ τῆς *Ἐμφάσεως*, ἤτοι τῆς ἐναργοῦς παραστάσεως τῶν ὅσα ἔχει τις νὰ εἴπῃ καὶ ὁ τοῦ *Ἐλάσσονος κόπου*, ἤτοι τῆς χρήσεως μόνου τοῦ ἀπαραιτήτως ἀναγκαίου πρὸς ἐνάργειαν ποσοῦ ἐνάρθρου ἤχου. Οὐχ ἧττον δὲ ἀναμφισβητήτως ἀπεδείχθη, ὅτι ἐφ' ὅσον ἡλικιοῦνται αἱ γλῶσσαι τῶν ἀνθρώπων κατὰ τοσοῦτον ἀποβαίνουσιν οἱ τύποι αὐτῶν προσφορώτεροι εἰς συνδυασμὸν μεγαλειτέρας ἐναργείας μετ' ὀλιγωτέρου φωνητικοῦ ἀγῶνος. Ἡ ἀδιάλειπτος αὕτη βελτίωσις τοῦ τυπικοῦ εἶναι ὅλως ἄσχετος πρὸς τὸ ἐκ παντοίων ἄλλων περιστάσεων ἐξαρτώμενον ποιὸν τῆς πνευματικῆς τοῦ ἔθνους ἐργασίας. Ἀπόδειξις δὲ τούτου πειστικωτάτη εἶναι ὅτι, ἐνῷ ὑπὸ πάντη διαφόρους περιστάσεις ἐβίωσαν κατὰ τοὺς μέσους καὶ νεωτέρους χρόνους τὰ ἔθνη τῆς Εὐρώπης, οἱ Ἕλληνες, Λατῖνοι, Κέλται, Γερμανοὶ καὶ Σλάβοι, οἱ μὲν ταχέως πολιτιζόμενοι οἱ δὲ ἐπὶ μακρὸν χρόνον σχεδὸν ἀκινητοῦντες, οἱ μὲν ἐλεύθεροι οἱ δὲ κύπτοντες ὑπὸ βαρὺν ζυγόν, ἄλλοι ἔχοντες ἐθνικὴν φιλολογίαν καὶ ἄλλοι στερούμενοι τοιαύτης, πάντων ἐν τούτοις ἡ γλῶσσα, οἱ τύποι δηλ. αὐτῆς, τὰς αὐτὰς περίπου παριστῶσι μεταβολὰς ἢ μᾶλλον βελτιώσεις. Δικαιούμεθα δὲ νὰ εἴπωμεν βελτιώσεις, ἀφοῦ παρὰ πάντων σήμερον ὁμολογεῖται ὅτι μόνον ῥητορικῶς πλεονεκτοῦσιν αἱ κλασικαὶ γλῶσσαι ἢ μᾶλλον οἱ κλασικοὶ συγγραφεῖς, ἐνῷ γραμματικῶς εἶναι κατὰ πολὺ κατώτεραι πάσης σημερινῆς. Πλεῖσται τῷ ὄντι σχέσεις χρόνου, διαθέσεως, πιθανότητος καὶ ἄλλαι, τὰς ὁποίας διακρίνει σήμερον ἀκόπως δι' ἑνὸς θά, ἑνὸς werden ἢ ἑνὸς may ὁ τυχὼν Ἄγγλος, Γερμανὸς ἢ Ἕλλην χοιροβοσκός, ἀδύνατον εἶναι νὰ διακριθῶσιν ἄνευ μακρᾶς περιφράσεως διὰ τῶν τύπων τοῦ Κικέρωνος καὶ τοῦ Ξενοφῶντος. Οὐδ' ὑπάρχει τις σήμερον ὁ ἀμφισβητῶν ὅτι αἱ ἀνωμαλίαι, οἱ ἀναδιπλασιασμοί, αἱ διπλαῖ αὐξήσεις, ἡ περίσσεια πτώσεων, χρόνων, ἐγκλίσεων, συζυγιῶν καὶ τὰ λοιπὰ βάρη τοῦ λόγου δὲν εἶναι πλεονεκτήματα τῆς Ἀττικῆς διαλέκτου, ἀλλὰ κοινὰ ἐλαττώματα ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν ἀρχαίων γλωσσῶν, ἀπὸ τῶν ὁποίων τείνουσι ν' ἀπαλλαγῶσιν αὐτομάτως διὰ τῆς ἀποβολῆς παντὸς περιττεύοντος καὶ τῆς ἰσοπεδώσεως πάσης ἀνωμαλίας. Συμφώνως πρὸς ταῦτα, ἡ κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς αἰῶνας ζημία τῆς νεοελληνικῆς περιωρίζετο εἰς τὴν ἀπώλειαν πλείστων ἀναγκαίων λέξεων, ἐνῷ κέρδος αὐτῆς ἦτο ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τύπων περιττῶν. Οὐδεμία λοιπὸν ὑπῆρχεν ἀνάγκη ἀντικαταστάσεως τοῦ βελτιωθέντος τυπικοῦ, ἀλλὰ μόνον συμπληρώσεως τοῦ πτωχεύσαντος λεξικοῦ, ἥτις ἔπρεπε νὰ γείνῃ καθ' ὃν τρόπον ἔγεινε πανταχοῦ, νὰ ἐνδυθῶσι δηλ. τὴν στολὴν τῶν ζώντων αἱ ἀνακαλούμεναι εἰς τὸν βίον νεκραὶ λέξεις, ἀντὶ νὰ περιτυλιχθῶσιν εἰς ἀττικὸν σάβανον αἱ ζωνταναί.

Πάντα τὰ ἀνωτέρω εἶναι ἀπὸ ἱκανοῦ χρόνου ἀναντίλεκτοι κοινοὶ τύποι τῆς γλωσσικῆς ἐπιστήμης· ἀλλὰ παρ' ἡμῖν θ' ἀπῃτεῖτο νὰ γράψῃ τις ὁλόκληρον τόμον ὅπως τὰ καταστήσῃ ψηλαφητά. Μέχρις οὗ δὲ γραφῇ ὁ τόμος οὗτος, πᾶσα πρὸς ἀρχαϊστὰς περὶ γλώσσης συζήτησις καταντᾷ ἐξ ἴσου ματαία, ὡς ἂν ἐπεχείρει τις νὰ συζητήσῃ περὶ μαθηματικῆς πρὸς τοὺς ἱκανοὺς ν' ἀμφισβητήσωσι τὸ κῦρος τῶν πρώτων ἀξιωμάτων τῆς γεωμετρίας. Τί τῷ ὄντι ν' ἀπαντήσῃ τις εἰς ἀνθρώπους ἐπιμένοντας νὰ ἀντιτάσσωσιν εἰς τὴν ἀθλιότητα τῶν τύπων, οὓς ἀγωνίζονται ν' ἀναστήσωσι, τὴν τελειότητα τῶν ἀρχαίων συγγραφέων καὶ ποιητῶν; Τὸ αὐτὸ περίπου ὡς ἂν ἔλεγον ὅτι πρέπει νὰ προτιμηθῶσι τῶν σήμερον ἐν χρήσει ὀξυτέρων ἐργαλείων αἱ σμῖλαι, τὰ γλύφανα καὶ οἱ κοπεῖς τῶν ἀρχαίων ἑρμογλύφων, διὰ τὸν λόγον ὅτι τελειότερα τῶν σημερινῶν εἶναι τὰ ἔργα τοῦ Μύρωνος καὶ Πραξιτέλους. Ἡ τοιαύτη τῶν τύπων τοῦ Σοφοκλέους λατρεία πρὸς οὐδὲν ἄλλο δύναται νὰ παραβληθῇ ἢ τὴν παρά τινων μονομανῶν προσκύνησιν τῆς ῥάβδου τοῦ Βολταίρου, τῆς ταμβακοθήκης τοῦ μεγάλου Φρειδερίκου, τῆς φενάκης τοῦ Νεύτωνος, τοῦ ὑποδήματος τῆς Μαρίας Θηρεσίας καὶ τοῦ σκούφου τοῦ Ῥουσώ. Ἀντὶ λοιπὸν ἀγόνου συζητήσεως πρὸς τοιούτους προσκυνητάς, πρακτικώτερον νομίζομεν νὰ ἐξετάσωμεν τοὺς καρποὺς τοῦ κηρύγματος αὐτῶν καὶ τίς ἡ σημερινὴ κατάστασις τῆς λεγομένης καθαρευούσης. Πρὸ παντὸς ἄλλου ἐθεωρήθη κατεπείγουσα «ἡ ἀπόσεισις τοῦ ζυγοῦ τοῦ Κοραῆ» τοῦ διδάσκοντος τοὺς Ἕλληνας νὰ γράφωσι πάντες μίαν μόνην εὔληπτον καὶ ὁμαλὴν γλῶσσαν, ἐνῷ ἡ σαφήνεια καὶ ἡ ὁμαλότης πρέπει νὰ θεωρῶνται ὡς ἁρμόζουσαι εἰς μόνους τοὺς χυδαίους, παρὰ δὲ τῶν λογιωτέρων νὰ ἐπιδιώκεται μόνη ἡ χάρις καὶ τὸ ὕψος. Οὐδ' εἶναι δύσκολον νὰ ἐπιτύχῃ ἀμφότερα ταῦτα ὁ ταυτίζων τὴν ῥητορικὴν καὶ τὴν γραμματικήν, ἀφοῦ ἔχει προχείρους φύσει χαρίεντας καὶ σεμνοὺς τύπους, ἀπαρέμφατα, ἁπλοῦς μέλλοντας, μέσους ἀορίστους, ἀνώμαλα δισαύξητα καὶ παντοῖα ἄλλα τοιαῦτα ἐφόδια, ὧν ἡ δαψιλὴς χρῆσις ἀρκεῖ ὅπως μεταδώσῃ εἰς τὸν λόγον καὶ τοῦ πεζοτάτου ἀνθρώπου ξενοφώντειον χάριν καὶ ὑπερνέφελον ὕψος. Πρὸς δὲ ἐκτίμησιν τοῦ ποιοῦ τοῦ μόνου σήμερον ἁρμόζοντος εἰς ἐπιστήμονας καὶ σπουδαίους ἄνδρας ὑψηλοῦ καὶ χαρίεντος ὕφους ἀρκούμεθα εἰς τὴν κατωτέρω περικοπήν: «Μετὰ τοσαῦτα ἔτη ἔξεστιν νομίζω μάλιστα ἐπιτάσσεται τὸ ἐξενεγκεῖν τὸν αὐτὸν λόγον, ἂν ὁ πρῶτος ἀνεμώλιος ἔδη καταπνιγεὶς ἐν τῷ τυφῶνι τῶν πολιτικῶν

Digitized by Google

ἀγώνων .. — Τὴν ἰσχὺν τοῦ σώματος θεωρητέον ὡς ἀπαραίτητον στοιχεῖον πολίτου χρηστοῦ, τὸ δὲ Πανεπιστήμιον ὡς παρασκευάζον τὴν νεότητα εἰς τὸ ἔμπρακτον ἀποδεῖξαι τὴν ἑαυτῆς χρηστότητα ἐν τῇ κοινωνίᾳ τακτέον ὑπόλογον εἰς τὸ ἐξευρεῖν καὶ προσιτὰ καταστῆσαι τὰ μέσα τῆς εὐρωστίας.» Ποῦ δὲ ἀντηχοῦσι τὰ τοιαῦτα φωνήματα;

Est-ce chez les Hurons ou les Topinambous ?

Οὔτε παρὰ τοῖς Οὐρόνοις οὔτ' ἐν Τοπιναμπού, ἀλλ' ἐν μέσαις Ἀθήναις, ἀπὸ βήματος πανεπιστημιακοῦ, ἐκ χειλέων Πρυτάνεως ἐξερευγομένου ἀπαρέμφατα «εἰς τὸ ἔμπρακτον ἀποδεῖξαι» ἑαυτὸν ἄξιον ἀπόγονον οὐ μόνον τοῦ Θεοφράστου, ἀλλὰ καὶ τοῦ Δημοσθένους, ἐνώπιον ἐκλεκτῆς ὁμηγύρεως, χαπτούσης ταῦτα ὡς πυθόχρηστα, ἐνῷ «ἔτριζον ἐκ τῆς χαρᾶς εἰς τὸν τάφον τὰ κόκκαλα τοῦ Ἐξαρχοπούλου.» (*)

Πιθανὸν νὰ παρατηρήσῃ τις, ὅτι δὲν πταίει διὰ ταῦτα ἡ καθαρεύουσα, ἀλλὰ μόνοι οἱ ἐκ τύφου καὶ πτωχαλαζονείας εἰσάγοντες εἰς αὐτὴν ἀπαρέμφατα καὶ ἄλλας ἀκαθαρσίας· οὐχ ἧττον ὅμως βέβαιον ἀπομένει, ὅτι ἀδύνατος εἶναι ἡ προφύλαξις αὐτῆς ἀπὸ τοιούτων ἐπιδρομῶν, ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρχει εὐδιάκριτός τις καὶ ἀσάλευτος φραγμός, χωρίζων τὸν ἀνεκτὸν ἑλληνισμὸν ἀπὸ τοῦ ἀφορήτου Ἀττικισμοῦ, τοὺς ἐξ ἀνάγκης ὑποτασσομένους νὰ γράφωσι τὴν ἐπικρατήσασαν γλῶσσαν ἀπὸ τῶν ἐκ προαιρέσεως ἐντρυφιώντων εἰς συγκολλήσεις τοῦ *θὰ* μετὰ τοῦ μέσου ἀορίστου. Ποῦ ὅμως καὶ παρὰ τίνος δύναται νὰ ἐγερθῇ ὁ μυριοπόθητος οὗτος φραγμός; Ἐφ' ὅσον δὲ μένει ἄφρακτον τὸ πεδίον, τίς δύναται τοὐλάχιστον νὰ ἐγγυηθῇ εἰς ἡμᾶς ὅτι θὰ σταματήσῃ τὸ κακὸν εἰς τὸ παρὸν σημεῖον, καὶ μετὰ τὴν ἀπαρεμφατικήν, τὴν ἁπλομελλοντικήν, καὶ τὴν μεσαοριστικὴν μανίαν δὲν θὰ ἐπισκήψῃ ἐπὶ τῶν ἡμετέρων λογίων καὶ ἄλλη τις φοβερωτέρα τούτων ἐπιζωοτία; Ὅτι ὡς εὑρέθη ὁ διατάσσων τοὺς σήμερον Ἕλληνας νὰ γράφωσι «θὰ ποιήσωμαι» καὶ ἀνὰ πρόσχω» δὲν θὰ εὑρεθῇ αὔριον καὶ ὁ προτρέπων αὐτοὺς εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ δυϊκοῦ καὶ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας ἱκανὸς νὰ στήσῃ τὸν ἄμβωνα τοῦ τοιούτου κηρύγματος ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ὡς συμπλήρωμα τοῦ κοντείου; Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ τί δυνάμεθα ν' ἀντιτάξωμεν ἀνεπίδεκτον ἀντιλογίας εἰς τοὺς ἔχοντας τὸ θράσος νὰ κηρύττωσιν, ὅτι τὸ χαρακτηρίζον τὴν γραπτὴν ἡμῶν γλῶσσαν εἶναι ἡ παρεχομένη εἰς ἕκαστον ἄδεια νὰ παραλαμβάνῃ πᾶν ὅ τι ὀρέγεται ἐκ τῆς ἀρχαίας, καὶ ν' ἀναμιγνύῃ ὅπως ἀγαπᾷ τοὺς τύπους τῆς λαλουμένης μετὰ τῶν ξενοφωντείων; Οὐδὲ φαίνεται εὐλογωτέρα ἡ ἐλπὶς ὅτι δύναται νὰ περιορίσῃ σπουδαίως τὴν τοιαύτην αὐθαιρεσίαν ἡ ἐξέγερσις τοῦ στομάχου τῶν σήμερον Ἑλλήνων. Πῶς τῷ ὄντι νὰ ἐλπίζῃ τις τοιοῦτό τι, ἐνῷ ἀδύνατον εἶναι νὰ λάβῃ εἰς χεῖρας ἐφημερίδα, ἔστω καὶ συντασσομένην παρ' ἀνθρώπων καυχωμένων ὅτι πλύνουσι τὰς χεῖρας των, χωρὶς νὰ προσκρούσῃ εἰς δέκα τοὐλάχιστον κατὰ στήλην ἀντικαταστάσεις τοῦ «ἦλθε» διὰ τοῦ «ἀφίκετο», τοῦ «ἐζήτησε» διὰ τοῦ «ᾐτήσατο» καὶ τοῦ «ἀπέβλεπε» διὰ τοῦ «ἀφεώρα;» Καὶ τὸ «ἦλθεν» ἐν τούτοις καὶ τὸ «ἀπέβλεπεν» οὐ μόνον ἀρχαῖα ἑλληνικά, ἀλλὰ καὶ ἀττικώτατα καὶ πλατωνικώτατα εἶναι· τῆς δὲ προγραφῆς αὐτῶν οὐδεμίαν δύναταί τις ν' ἀνεύρῃ ἄλλην αἰτίαν παρὰ μόνον ὅτι δὲν ἀρκούμεθα πλέον, ὡς φαίνεται, εἰς τὴν ἀνάστασιν τῆς Ἀττικῆς, ὁποία ἦτο παρ' ἀρχαίοις, ἀλλὰ θέλομεν γλῶσσαν ἀττικὴν ἐντελῶς καθαρισθεῖσαν ἀπὸ πᾶσαν λέξιν καὶ τύπον, ὅστις ἔτυχε νὰ διασωθῇ καὶ ἑπομένως ν' ἀτιμασθῇ εἰς τὸ στόμα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐλάττωμα τοῦ ἀττικωτάτου «ἦλθεν» εἶναι κατὰ τὸν κ. Κόντον (Γλωσ. Παρ. σ. 452) ὅτι κατήντησε «καθημαξευμένον» καὶ ὡς ἐκ τούτου «ἥκιστα ψέγει» τὴν ἀντικατάστασιν αὐτοῦ διὰ τοῦ «ἀφίκετο» παρὰ τῶν «σπουδαζόντων περὶ τὰ χαριέστερα καὶ παιδείας **Ἡμμένων.»** Τί δὲ ἄλλο δύναταί τις καὶ ἐκ τῆς χρήσεως τοῦ τύπου *Ἡμμένοι* νὰ συμπεράνῃ παρὰ μόνον ὅτι, πλὴν τῆς ἀνυπαρξίας εἰς τὸ στόμα τοῦ λαοῦ, ἕτερον προσὸν χάριτος καὶ εὐγενείας εἶναι τὸ νὰ μὴ δύναται ἡ λέξις νὰ ἐννοηθῇ ἄνευ προηγουμένης τεχνολογικῆς ἀνατομῆς; Ἡ δικαιοσύνη ἐν τούτοις ἐπιβάλλει εἰς ἡμᾶς νὰ ἐνθυμίσωμεν, ὅτι ὁ κ. Κόντος, πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ δικαιώματος αὐτοῦ νὰ διδάσκῃ τοιαῦτα ἀπὸ τῆς ἕδρας του, ἐφρόντισε νὰ δηλώσῃ ὅτι θεωρεῖ τὸ Πανεπιστήμιον ὡς «ἐνδιαίτημα πάσης μωρίας» (Γλωσ. Παρ. σ. 190). Ἂν ὑποθέσωμεν καὶ τοῦτο ἀληθεῦον, ἡ μόνη τότε μεταξὺ Πανεπιστημίου καὶ Φρενοκομείου διαφορὰ θὰ ἦτο, ὅτι τὰ μὲν Φρενοκομεῖα ἱδρύονται πρὸς θεραπείαν τὰ δὲ Πανεπιστήμια πρὸς μετάδοσιν τῆς μωρίας. Οὐδὲ δύναταί τις ν' ἀρνηθῇ ὅτι ὑπὸ γλωσσικὴν ἔποψιν εἰργάσθη πρὸς τοῦτο δραστηρίως καὶ τελεσφόρως. Ὁ ἐγκυλισμὸς μάλιστα πλείστων τῶν ἡμετέρων λογίων εἰς ἔρωτας μεσαοριστικοὺς ὑπερέβη, πιστεύομεν, καὶ αὐτοῦ τοῦ κ. Κόντου τὰς χρηστοτάτας ἐλπίδας, ἀφοῦ μὴ ἀρκούμενοι εἰς τὰ παρ' ἀρχαίοις μέσα, ηὔξησαν τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν διὰ τοῦ «ἐπεμελήσατο, ἐφιλοτιμήσατο, ἐπωλήσατο» καὶ πλείστων ἄλλων νεοχαράκτων, ὁ δὲ «Αἰὼν» μετέδιδεν ἢ μᾶλλον «*ἐγνώριζε*» πέρυσιν εἰς τοὺς ἀναγνώστας του, οὐχὶ ὡς συμφορὰν ἀλλ' ὡς καλὴν εἴδησιν, «ὅτι ἡ σταφὶς *ἀπεκτήσατο* ἤδη ὅλον αὐτῆς τὸ σάκχαρι.» Εἰς ταῦτα ἀποβλέπων πιστεύω ἀδιστάκτως ὅτι, εὐθὺς ἅμα εὑρεθῇ ὁ ὀρεγόμενος καὶ πέρα τούτων

(*) Βλ. Ψευδαττ. Ἔλεγχ. σ. 156.

Digitized by Google

νὰ χωρήσῃ, θ' ἀξιωθῶμεν πρωΐαν τινὰ νὰ θαυμάσωμεν εἰς τὰς ἐφημερίδας καὶ δυϊκοὺς παραπλεύρους τῶν μέσων ἀορίστων. Ὅπως τὰ «ἀφίκετο» καὶ τὰ «ᾐτήσατο» οὕτω καὶ τὰ «ἐτιμᾶτον» καὶ «ἐμισθούσθην» θ' ἀξιωθῶσιν προθύμου ἀποδοχῆς παρὰ πλείστων δημοσιογράφων, οὐχὶ ἐκ πεποιθήσεως ἔστω καὶ ἐσφαλμένης ἢ κατόπιν οἱασδήποτε τοῦ πράγματος ἐξετάσεως καὶ μελέτης, ἀλλ' ἁπλῶς ἐκ φόβου μὴ φανῶσιν ὀλιγώτερον ἄλλου τινὸς ἐνήμεροι, φιλόκαινοι καὶ προοδευτικοί. Ἔργον ἔχοντες τὴν μετάδοσιν τῶν νέων συμπεριλαμβάνουσι μετὰ τούτων καὶ τοὺς νεοφανεῖς τύπους, ὀγκοῦντες τὰς περιόδους αὐτῶν δι' ἀττικισμῶν, διὰ τὸν αὐτὸν ἀκριβῶς λόγον, δι' ὃν καὶ πᾶσα κομψὴ δέσποινα θεωρεῖ ἀπαραίτητον τὴν ὄγκωσιν τῶν κάτωθεν τῆς ῥάχεως διὰ πούφ ἢ κρινολίνας, διὰ πυγοκόσμου δηλ. ἢ ὑποτοναίου, κατὰ τὴν σεμνοτέραν ἐξελλήνισιν τοῦ κ. Λιβαδᾶ. Ἀφοῦ δὲ βλέπομεν τὸ κράτος τοῦ συρμοῦ ἱκανὸν νὰ κατισχύσῃ καὶ αὐτῆς τῆς φιλαρεσκείας τῆς γυναικὸς καὶ ἄγον ξανθὰς νὰ θυσιάζωσι τὸ χρῶμά των, φοροῦσαι κίτρινα καὶ εὐτραφεῖς νὰ πυγοκοσμῶνται, οὐδόλως δικαιούμεθα ν' ἀπορῶμεν ἂν τὸ παντοδύναμον τοῦτο ῥεῦμα παρασύρῃ πολλοὺς τῶν ἡμετέρων λογίων εἰς πᾶσαν ἀλογίαν. Τὸ μόνον ἄξιον ἀπορίας εἶναι ὅτι οὐδεὶς φαίνεται ἀκόμη ἐννοήσας, ὅτι οἱ τύποι τῆς γλώσσης ὁλοκλήρου ἔθνους δὲν εἶναι κτῆμα εὐαρίθμου ὁμάδος, δικαιουμένης νὰ μεταπλάττῃ τούτους αὐθαιρέτως καὶ ἀκαταπαύστως. Ὁ δὲ πρὸς δικαιολογίαν τῆς τοιαύτης αὐθαιρεσίας ἀναμασσώμενος ἀκαταπαύστως ἰσχυρισμός· «ὅτι ἡ γραφομένη ἡμῶν γλῶσσα δὲν εἶναι φυσική, ἀλλὰ τεχνητή» καὶ ὡς ἐκ τούτου δικαιοῦται ἕκαστος νὰ φιλοτεχνῇ τύπους τῆς ἀρεσκείας του, κατὰ τὰ χαριτωμένα «νὰ ποιήσηται» καὶ «νὰ τιθῆται» ἀρκεῖ μόνον πρὸς ἀνέκκλητον τοιούτου καθεστῶτος καταδίκην. Ἡ θεωρία αὕτη γραπτοῦ λόγου ἀνυποτάκτου εἰς πάντα κανόνα ἐνθυμίζει τὴν περὶ πολιτεύματος τοῦ Saint Just, τοῦ κηρύξαντος ὅτι ἐργάζεται πρὸς ἵδρυσιν: «πολιτείας ὅπου οὔτε νόμοι θὰ ἦσαν ἀναγκαῖοι οὔτε ποιναὶ κατὰ τῶν παραβατῶν, ἀλλὰ τὰ μὲν ἀδικήματα ἤθελε προλαμβάνει ἡ ἀρετὴ τῶν πολιτῶν, τοῦ δὲ ἱκανοῦ νὰ ἀδικήσῃ ἐπαρκὴς τιμωρία θὰ ἦτο ἡ αἰσχύνη τῆς πράξεως καὶ τῆς συνειδήσεως ἡ τύψις.» Κατὰ τὸν αὐτὸν περίπου τρόπον ὀνειρεύονται καὶ οἱ πιστεύοντες ἐπαρκῆ χαλινὸν πάσης γλωσσικῆς παρεκτροπῆς τὴν φιλοκαλίαν καὶ τὴν κρίσιν παντὸς γράφοντος νεοελληνιστί. Καὶ τὰ δύο ταῦτα συστήματα φαίνονται ἔχοντα κοινὸν ἐλάττωμα τὸ ἑξῆς, ὅτι τὸ μὲν τοῦ Saint Just ὑποθέτει δυνατὴν πολιτείαν συνισταμένην ἐκ Σωκρατῶν καὶ Κατώνων, τὸ δὲ ἄλλο πλειονοψηφίαν τοὐλάχιστον λογογράφων, οἷοι ὁ Ἀν. Βυζάντιος καὶ ὁ Βερναρδάκης. Τὸ ἀληθὲς ὅμως εἶναι ὅτι τὴν πλειονοψηφίαν ἀποτελοῦσιν ἁπανταχοῦ καὶ πάντοτε οἱ ἱκανοί, οὐχὶ νὰ διακρίνωσιν ἀφ' ἑαυτῶν ἢ κἂν νὰ προτιμήσωσι τὰ ὑπ' ἄλλων ὑποδεικνυόμενα ὀρθά, ἀλλὰ μόνον νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς σαφεῖς καὶ ἀναντιλέκτους διατάξεις ῥητοῦ νόμου. Ἡ συζήτησις, ἡ πειθώ, ἡ ἰσχὺς τοῦ παραδείγματος κατ' οὐδένα τρόπον δύνανται ν' ἀναπληρώσωσι τοιοῦτον νόμον ἢ νὰ χρησιμεύσωσι πρὸς σωφρονισμὸν τῶν ἀναισθήτων ἢ τῶν ἐκμεταλλευομένων τὴν τύφλωσιν τοῦ πλήθους, τοῦ προθύμου πάντοτε νὰ προτιμήσῃ τοῦ Ἰησοῦν τὸν Βαραβᾶν. Τὸ νὰ πειραθῇ τις νὰ πείσῃ διὰ συζητήσεως Κόντους ἢ Κοντοπούλους περὶ τοῦ σεβασμοῦ ὅστις ὀφείλεται εἰς τὴν πρὸ αἰώνων γλῶσσαν ὁλοκλήρου ἔθνους, εἰς τὴν συνήθειαν τῶν λογίων, εἰς τὴν σαφήνειαν, τὴν εὐχρηστίαν, τὴν εὐφωνίαν καὶ τὴν ἀνάγκην μονογλωσσίας εἶναι τὸ αὐτὸ περίπου ὡς ἂν συνεζήτει πρὸς Νταβέλην τινὰ ἢ Λεύκοβικ περὶ τοῦ ὀφειλομένου εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἰδιοκτησίαν τῶν πολιτῶν σεβασμοῦ. Ὅπως πρὸς τούτους, οὕτω καὶ πρὸς τοὺς ἱκανοὺς νὰ γράψωσι «θὰ ποιήσωμαι» ἢ «εἶμι» ἀντὶ ἔρχομαι, συζήτησις δὲν χωρεῖ, ἀλλὰ μόνον παραπομπὴ εἰς τὸ οἰκεῖον ἄρθρον τοῦ ποινικοῦ ἢ τοῦ γραμματικοῦ νόμου.

Τοιοῦτός τις νόμος οὐδέποτε ἔπαυσεν ἰσχύων καὶ διέπων πάντων πλὴν ἡμῶν τῶν ἐθνῶν τὰς γλώσσας, ἡ δὲ οὐσία αὐτοῦ δύναται νὰ συνοψισθῇ εἰς τὸ ὅτι ἀπόλυτος πρέπει νὰ ἦναι ἡ ταὐτότης τῶν τύπων τοῦ γραπτοῦ καὶ τοῦ προφορικοῦ λόγου. Πλὴν τῆς τοιαύτης ταυτότητος ἀδύνατον εἶναι νὰ στηθῇ ἄλλο πάγιον καὶ ἀσφαλὲς παράπηγμα κατὰ τοῦ βαρβαρισμοῦ. Ἡ μόλυνσις τῷ ὄντι τοῦ στόματος εἶναι μόνον μέχρι τινὸς βαθμοῦ δυνατὴ καί, ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἀσυγκρίτως δυσχερεστέρα τῆς τοῦ ὑπομονητικοῦ χαρτίου. Τόσον δὲ ἀληθὲς εἶναι τοῦτο, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ εἰσηγηταὶ τῶν τεράτων νομίζουσι πρέπον νὰ εἰδοποιήσωσιν, ὅτι παρ' οὐδενὸς ἀπαιτοῦσι νὰ ἐκστομίζῃ, ἀλλὰ μόνον νὰ γράφῃ ἀττικισμούς. Πρὸς ἀπαλλαγὴν λοιπὸν ἀπὸ τῆς ἀττικῆς μάστιγος, οὐδὲν ἄλλο φαίνεται ἀπαιτούμενον ἢ νὰ ἰσχύσῃ καὶ παρ' ἡμῖν ἡ πανταχοῦ κρατοῦσα μεταξὺ στόματος καὶ καλάμου συμφωνία. Αὐτὸ τοῦτο ζητεῖ καὶ ὁ κ. Ψυχάρης, οὐδὲ πιστεύομεν ὅτι δύναται νὰ εὑρεθῇ μεταξὺ τῶν σωφρονούντων ὁ ἀρνούμενος ὅτι ἡ ἀπαίτησις αὐτοῦ εἶναι εὔλογος καὶ δικαία. Τὸ μόνον μετὰ ταῦτα ἀπομένον πρὸς ἐξέτασιν εἶναι, ἂν τῷ ὄντι καὶ κατὰ πόσον ταυτίζεται ἡ γλῶσσα τοῦ «Ταξιδιοῦ» πρὸς τὴν σημερινὴν τῶν Ἑλλήνων. Τοῦτο θέλομεν πειραθῇ νὰ ἐξακριβώσωμεν κατωτέρω. Ἡ δικαιοσύνη ἐν τούτοις μᾶς ἐπιβάλλει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι, πλὴν τῆς μεταφράσεως τοῦ πλατωνικοῦ «Κρίτωνος» ὑπὸ τοῦ Βηλαρᾶ,

Digitized by Google

οὐδὲν ἄλλο γνωρίζομεν ἔργον δυνάμενον νὰ παραβληθῇ πρὸς τὸ τοῦ κ. Ψυχάρη κατὰ τὴν ἀκριβῆ προσήλωσιν εἰς τοὺς τύπους τῆς ἀμιγοῦς δημώδους. Οἱ δημοτικοὶ πεζογράφοι εἶναι ὡς γνωστὸν ὀλίγιστοι, ἀλλ' ἔτι ὀλιγώτεραι εἶναι παρ' αὐτοῖς αἱ σελίδες, αἱ τελείως καθαρεύουσαι ἀπὸ σχηματισμῶν οὐδὲν ἐχόντων κοινὸν πρὸς τὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ. Τοιούτους δύναταί τις νὰ συλλέξῃ ὅσους θέλει ἐκ παντὸς πεζογραφήματος τοῦ Χριστοπούλου, τοῦ Λασκαράτου, τοῦ Κονεμένου καὶ παντὸς ἄλλου ὑπερμάχου τῆς δημώδους. Τὸ δὲ ἀληθῶς περίεργον εἶναι, ὅτι ἀρχαίων τύπων βρίθουσι μᾶλλον παντὸς ἄλλου τὰ ἔργα τοῦ Δ. Κανταρτζῆ, τοῦ κατ' ἐπικρατήσασαν πρόληψιν, ἣν μετὰ πολλῆς ἀπορίας βλέπομεν ἀσπαζομένους καὶ τοὺς παρ' ἡμῖν γλωσσολογοῦντας, θεωρουμένου ὡς σχολάρχου τοῦ ἀκράτου χυδαϊσμοῦ. Πρὸς ἐκτίμησιν τῆς καὶ παρ' αὐτῷ ἀμιξίας τῆς δημώδους ἀρκεῖ νὰ εἴπομεν ὅτι, ἐν μιᾷ μόνῃ πρὸς τὸν Λάμπρον Φωτιάδην τετρασελίδῳ ἐπιστολῇ του, ἐσημειώσαμεν ὑπὲρ τοὺς εἴκοσιν ἀπελεκήτους ἑλληνισμούς, οἷον: «διοχλῶ, χεῖρον, εἰς τὸ συγγράφειν, βελτιοῦται, παραπεπηγμένα» καὶ ἄλλους ἴσους τὸ πάχος. Ὁ ταῦτα ἔχων ὑπ' ὄψιν καὶ παραβλέπων τὴν ὀλιγοσέλιδον μετάφρασιν τοῦ Βηλαρᾶ, οὐδόλως εὑρίσκει ὑπερβολικὴν τὴν ἀξίωσιν τοῦ κ. Ψυχάρη, ὅτι πρῶτος ἐπεχείρησε νὰ πεζογραφήσῃ κατ' ἀκριβῆ συμφωνίαν πρὸς τὴν γραμματικὴν τοῦ λαοῦ. Τὸ «Ταξίδι» ἀποτελεῖται ἐκ διακοσίων ἑβδομήκοντα ὅλων σελίδων, καὶ οὐ μόνον οὐδένα εὑρίσκει τις ἐν αὐτῷ τύπον μὴ δημοτικὸν(*), ἀλλὰ καὶ ὁσάκις ἐπροτίμησεν ὁ συγγραφεὺς ἕνα ἐκ πλειόνων ὑπαρχόντων, ἐπιμένει εἰς τοῦτον ἀπ' ἀρχῆς ἕως τέλους πολυσελίδου βιβλίου, κατορθώσας οὕτω νὰ μεταδώσῃ εἰς τὸ ὕφος του ἑνότητα καὶ ὁμαλότητα παρ' ἡμῖν πρωτοφανῆ. Τοῦτο εἶναι πρὸ πάντων ἄξιον σημειώσεως διὰ τὸν λόγον, ὅτι τὴν ἀνάγκην τάξεως καὶ ὁμαλότητος προτιμῶσι παντὸς ἄλλου ἐπιχειρήματος οἱ ἀρνούμενοι ὅτι δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς γραπτὴ γλῶσσα ἡ δημώδης. Οὐδεὶς ἐν τούτοις ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ὑπερμάχων τούτων τῆς ὁμαλότητος ὁ δικαιούμενος νὰ καυχηθῇ, ὡς ὁ κ. Ψυχάρης, ὅτι κατώρθωσέ ποτε νὰ ἐφαρμόσῃ οἱονδήποτε παρ' αὐτοῦ προτιμηθέντα τύπον ἢ κανόνα κλίσεως ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους συγγραφῆς τοῦ τινος ἀπαραβάτως. Τὸ φοβερώτερον ὅπλον ἀνθυβριζομένων διδασκάλων εἶναι νὰ συλλέγῃ ἕκαστος ἀνὰ πλήρεις δράκας τῶν φυλλάδων τοῦ ἀντιπάλου του καὶ νὰ σφενδονίζῃ κατὰ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ παντοίας ἀντιφάσεις καὶ παραβάσεις τῶν κανόνων, τοὺς ὁποίους ἰσχυρίζεται ὅτι ἀκολουθεῖ γράφων. «Διατί πικραίνει τὴν ῥῖνά σου τὸ ἰδικόν μου *καταλιμπάνω*, ἐνῷ τὸ εὕρισκες ἄοσμον ὅταν ὁ ἴδιος τὸ ἔγραφες ἀνωτέρω, καὶ διατί κατηγορεῖς παρ' ἐμοὶ τὸ *ἔφερα* ὡς χυδαῖον ἢ τὸ *ἤνεγκον* ὡς σχολαστικόν, ἐνῷ ἀμφότερα καὶ σὺ εἰς τὴν δεῖνα καὶ δεῖνα σελίδα μετεχειρίσθης;» Εἰς τοιαῦτα πετροβολήματα περιορίζονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ πρὸς σύμπηξιν τοῦ τυπικοῦ τῆς γραφομένης ἀγῶνες τῶν ἑλληνιστῶν, ἐνῷ οἱ οὐδὲν πλέον ἐλπίζοντες παρ' αὐτῶν ἀναμένουσι τὴν διακόσμησιν τοῦ χάους παρὰ μόνου τοῦ πανδαμάτορος χρόνου. Καὶ τούτων ὅμως τὴν αἰσιοδοξίαν δύσκολον εἶναι νὰ συμμερισθῇ ὁ ἀναλογιζόμενος, ὅτι ἀπὸ τοῦ Κοραῆ μέχρις ἡμῶν παρῆλθον ἤδη ὑπὲρ τὰ τρία τέταρτα αἰῶνος, καὶ ὄχι μόνον οὐδὲν ἐλύθη κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο τῶν ἐκκρεμῶν περὶ αὐξήσεως, ἀναδιπλασιασμοῦ καὶ ἄλλων ζητημάτων, ἀλλὰ καὶ ηὔξησεν ἡ διάστασις, ἐκορυφώθη ἡ σύγχυσις καὶ προφανὴς ἀπέβη ἡ ἀνικανότης τῶν ἐριζόντων πρὸς ὑπαγωγὴν τῆς γραφομένης ὑπὸ τὸν ζυγὸν οἱουδήποτε κανόνος. Ἂν πιστεύσωμεν τὸν Sayce καὶ καὶ τὸν Μὰξ Μύλλερ, ὑπάρχουσιν ἀκόμη παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ Ὀρενόκου καὶ εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀφρικῆς φυλαί τινες ἀγρίων, ἕκαστος τῶν ὁποίων ὁμιλεῖ τὴν γλῶσσαν τοῦ τόπου του κατ' ἰδίους ἱκανῶς διαφέροντας τοῦ γείτονος αὐτοῦ τύπους. Εἰς τοιούτου τινὸς συστήματος τὴν ὁριστικὴν ἐπικράτησιν φαίνονται καταλήξαντες οἱ πρὸς καθαρισμὸν τῆς γλώσσης πεισματώδεις ἀγῶνες τῶν ἡμετέρων λογίων, διεκδικούντων ἤδη τὸ δικαίωμα νὰ γράφωσιν, ὡς λαλοῦσιν οἱ Ἀλγογκῖνοι καὶ οἱ Βοσχεμάνοι, κατ' ἰδίαν ἕκαστος γραμματικήν, διαφέρουσαν οὐ μόνον ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς ἄλλον λόγιον, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῷ αὐτῷ ἀπὸ μιᾶς εἰς ἄλλην ἡμέραν καὶ σελίδα. Οὐδόλως δικαιούμεθα μετὰ ταῦτα ν' ἀπορῶμεν ἂν ἀπεδείχθη ἡ καθαρεύουσα ἀξία νὰ συγκριθῇ κατὰ τὸ πλῆθος καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν τύπων μὲ τὰς διαλέκτους τῶν ἀγριανθρώπων. Πρὸς ἐκτίμησιν τοῦ ἀμυθήτου αὐτῆς πλούτου ἀρκεῖ νὰ ἐνθυμηθῇ τις, ὅτι πλεῖστα ῥήματα κατήντησαν νὰ ἔχωσι τρεῖς ἢ τέσσαρας ἀορίστους καὶ ἰσαρίθμους ἢ πλείονας τῆς ὑποτακτικῆς τύπους: *ἄναψα*, *ἤναψα*, *ἀνῆψα* — *ἐδάγκασα*, *ἔδηξα*, *ἔδακον* — *ἐπρόσεξα*, *προσεῖξα*, *προσέσχον*, — *ἐπρόφερα*, *προέφερα*, *προήνεγκον*, *προηνεγκάμην* — *ἐπρόσθεσα*, *προσέθεσα*, *προσέθηκα*, *προσεθέμην* — *νὰ θέτεται*, *νὰ θέτηται*, *νὰ τίθεται*, *νὰ τίθηται*, *νὰ τιθῆται* — *ν' ἁπλόνεται*, *ν' ἁπλόνηται*, *ν' ἁπλοῦται*, *ν' ἁπλῶται* καὶ οὕτω καθεξῆς ἀνὰ τριάδας καὶ τετράδας. Τὸ δὲ ἄξιον σημειώσεως εἶναι ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ πάντα ταῦτα ἀποθησαυρίσαντες ἀρκοῦνται ὁμιλοῦντες

(*) Τοὺς σκώψαντας τὸ Παρθενὸς πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ἢ ἀγνοοῦντας ἢ λησμονήσαντας τὰ παρ' ἀρχαίοις *κευθμῶν* καὶ *κευθμός*, *δρυμῶν* καὶ *δρυμὸς* καὶ τὰ ἀνάλογα τῆς δημώδους *ἄρχοντας* καὶ *ἄρχος*, *δράκοντας* καὶ *δράκος* καὶ τὰ ὅμοια τούτοις.

Digitized by Google

εἰς ἕνα μόνον καὶ τὸν αὐτὸν τύπον. Πάντες ἀνεξαιρέτως καὶ ἀμεταβλήτως λέγουσι, μετὰ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ *ἄναψα*, *ἐδάγκασα*, *ἐπρόσεξα*, κτλ. καὶ μόνον γράφοντες θεωροῦσιν ὑποχρεωτικὴν τὴν παρδαλότητα καὶ τὴν διάκρισιν ἀπὸ τῶν χυδαίων. Τοῦτο καὶ ἐν ἐλλείψει παντὸς ἄλλου ἤθελεν ἀρκέσει πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι ἡ ἀναστάτωσις τοῦ τυπικοῦ, κατὰ τὸ μέτρον καὶ τὸν τρόπον καθ' ὃν συνετελέσθη, οὔτε ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ἐπεβάλλετο οὔτε ὑπηγορεύετο ὑπὸ ζήθου γλωσσικῆς ἑνότητος πραγματικοῦ, ἀλλὰ μόνον ὑπὸ ἀλόγου τυπολατρείας. Τῆς δὲ σημερινῆς κορυφώσεως τοῦ κακοῦ οὐδεμίαν δυνάμεθα νὰ εὕρωμεν ἄλλην αἰτίαν, πλὴν μόνου τοῦ πόθου ἀνθρώπων τινῶν νὰ διακριθῶσιν ἀπὸ τοῦ πλήθους καὶ τῆς ἀνικανότητος αὐτῶν νὰ κατορθώσωσι τοῦτο ἄλλως ἢ διὰ τῆς χρήσεως τύπων ἀσυνήθων. Ὡς οἱ Ἐπίσκοποι τοὺς ἀρχιερατικοὺς αὐτῶν μανδύας διὰ κωδωνίσκων, οὕτω καὶ οἱ «περὶ τὰ χαριέστερα σπουδάζοντες» ἐφιλοτιμήθησαν νὰ κοσμήσωσι τὸν λόγον των διὰ φωνημάτων ὀγκηρῶν καὶ πρωτακούστων. Ὁ καθαρισμὸς τῆς γλώσσης μετέπεσεν οὕτω εἰς ἁπλῆν ἅμιλλαν ἀνευρέσεως τοῦ ἠχηροτάτου κροτάλου, καθ' ἣν φαίνεται θριαμβεύσας ὁ ἐφευρὼν τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ *ἀντεῖπον* διὰ τοῦ *ἀντεφθεγξάμην* *ἐπρόφερα* διὰ τοῦ *προηνεγκάμην*. Κατὰ τῶν εὑρημάτων τούτων μίαν μόνην ἔχομεν ἔνστασιν, ὅτι τὸ *προηνεγκάμην* ἐνδέχεται μὲν νὰ ἦτο πρὸ εἴκοσιν αἰώνων φωνὴ ἀττικωτάτη, σήμερον ὅμως οὔτε ἑλληνικὴ εἶναι οὔτε κἂν ἀνθρωπίνη, ἀλλ' αὐτόχρημα ὀγκηθμός, ἁρμόζων εἰς στόμα, οὐχὶ καθηγητοῦ διδάσκοντος ἀπὸ πανεπιστημιακῆς ἕδρας φιλομαθεῖς νέους, ἀλλὰ μπεχλιβάνη διασκεδάζοντος ἐν πανηγύρει τοὺς ἀγρότας διὰ τῆς μιμήσεως τῆς φωνῆς παντοίων ὀρνέων καὶ τετραπόδων.

Τὰ ὄργια τῶν Ἀττικιστῶν ἑπόμενον ἦτο οὐ μόνον νὰ προκαλέσωσιν ἀντίδρασιν ἀνάλογον τῆς ἀκοσμίας αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ πτερώσωσι τὰς ἐλπίδας τῶν μὴ θεωρούντων ἀνέκκλητον τὴν πρὸ ὀγδοήκοντα ἐτῶν καταδίκην τῶν Ἑλλήνων εἰς διγλωσσίαν. Τὰ ἔκτοτε τῷ ὄντι συμβάντα ἦσαν ἱκανὰ νὰ κλονήσωσι καὶ τῶν μᾶλλον σκληροτραχήλων ἑλληνιστῶν τὰς πεποιθήσεις. Ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ γλωσσικὴ ἐπιστήμη ἀπεδείκνυε μετὰ μαθηματικῆς ἐναργείας ἀδυνάτους τὰς νεκραναστάσεις, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐναυάγουν οἰκτρῶς οἱ πρὸς σύμπηξιν τοῦ τυπικοῦ τῆς καθαρευούσης ἀγῶνες τῶν ἡμετέρων λογίων. Οὐδ' ἦτο δυνατὸν ἄλλως νὰ συμβῇ, ἀφοῦ οὔτε ὁλόκληρον τὴν γραμματικὴν τῆς ἀρχαίας ἠδυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν οὔτε ἦσαν δεκτικαὶ ὁρισμοῦ, ἔστω καὶ κατὰ προσέγγισιν, αἱ δόσεις καθ' ἃς ἔπρεπε ν' ἀναμιχθῶσιν οἱ ζῶντες μετὰ τῶν νεκρῶν τύπων. Γνωστὸν δὲ εἶναι ὅτι ἄνευ ἀκριβοῦς ὁρισμοῦ τῆς ποσότητος ἑκάστου τῶν ἑνουμένων σωμάτων, ἀδύνατον εἶναι ν' ἀποτελέσωσι ταῦτα ὁμοιόμορφον καὶ μόνιμον κρᾶμα, ἀλλὰ μόνον ἀσταθὲς μίγμα, τοῦ ὁποίου τὰ συστατικὰ τείνουσιν ἀδιαλείπτως ν' ἀποχωρισθῶσιν ἀλλήλων. Ἀληθὲς εἶναι ὅτι τὸ μίγμα ἀπεδείχθη ἱκανὸν νὰ ἐπαρκέσῃ ὅπως δήποτε εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ἐπιστήμης· ἀλλὰ τοῦτο διὰ τὸν ἁπλούστατον λόγον ὅτι ἡ ἐπιστήμη, ἡ οὐδὲν ἄλλο ἀπαιτοῦσα εἰμὴ ἀκρίβειαν καὶ ἐνάργειαν, ἐκ μόνου τοῦ ἀκριβοῦς ὁρισμοῦ καὶ περιορισμοῦ τῆς σημασίας τῶν λέξεων ἐξαρτωμένας, εἶναι ἄσχετος πρὸς πᾶσαν ἄλλην τῆς γλώσσης ἀρετήν. Πρὸς συζήτησιν καθαρῶς ἐπιστημονικὴν, οἱ τύποι τοῦ Ἀριστοτέλους κατ' οὐδὲν ἐλαττοῦνται τῶν τύπων τοῦ Βηλαρᾶ, ἀλλὰ καὶ κατ' οὐδὲν πλεονεκτοῦσι τούτων· προφανὴς δὲ παραλογισμὸς θὰ ἦτο νὰ εἴπῃ τις, ὅτι δύναται νὰ κερδήσῃ τι ἡ ἐπιστημονικὴ ἀκρίβεια διὰ τῆς ἀντικαταστάσεως τοῦ *χρυσόνω* διὰ τοῦ *χρυσόω*, τοῦ *δίδω* διὰ τοῦ *δίδωμι* ἢ τοῦ ἔφερα διὰ τοῦ *ἠνεγκάμην*. Ἡ τοιαύτη ὅμως πρὸς τοὺς τύπους ἀδιαφορία περιορίζεται, δυστυχῶς, εἰς μόνην τὴν ἐπιστήμην, ἐνῷ πρὸς πᾶσαν ἄλλην τεχνικωτέραν τοῦ λόγου χρῆσιν δὲν ἀρκεῖ ἡ ἀκρίβεια, ἀλλὰ συναπαιτεῖται δύναμις, συντομία καὶ εὐφωνία. Αὐτὰ δηλ. ἐκεῖνα τὰ προσόντα, τὰ ὁποῖα μᾶλλον πάσης ἄλλης ἐκόσμουν τὴν δημοτικὴν τῶν Ἑλλήνων καὶ ὧν ἐστέρησεν αὐτὴν ὁ ἀσυνείδητος ἐγωϊσμὸς τῶν διορθωτῶν, ἀπαξιούντων νὰ λάβωσιν ὑπ' ὄψιν ὅτι πιθανὸν ἦτο νὰ ἔχωσιν ἄλλοι ἀπόλυτον τῶν ἀρετῶν τούτων ἀνάγκην, ὅσον καὶ ἂν ἐφαίνοντο εἰς αὐτοὺς ἐπουσιώδεις. Τὴν ἀναπόδραστον καὶ κοινὴν εἰς πάσας τὰς γλώσσας περικοπὴν διὰ τοῦ χρόνου τῶν πολυσυλλάβων λέξεων ἐθεώρησαν οὗτοι ὡς ἰδιαίτερον πάθημα τῆς νεοελληνικῆς, τὸ ὁποῖον ἐφιλοτιμήθησαν νὰ θεραπεύσωσι, κολλῶντες εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος ἑκάστης λόφον ἢ οὐρὰν καὶ ἀνάξιον προσοχῆς νομίζοντες ἂν ἀπέβαινεν οὕτω δυσκίνητος, δυσπρόφερτος καὶ ἄχρηστος εἰς πάντα ἄλλον πλὴν αὐτῶν ἡ λέξις. Αἱ συγκοπαί, αἱ συνιζήσεις καὶ τὰ λοιπὰ πάθη τῶν λέξεων, δι' ὧν τοσαύτη μεταδίδεται εἰς τὴν δημοτικὴν γοργότης καὶ εὐφωνία, ἐθεωρήθησαν κἀκεῖναι ὡς πονηρὰ ἕλκη, τῶν ὁποίων ἔπρεπε νὰ ζητηθῇ ἡ ἐπούλωσις διὰ τῆς καταδίκης τῶν ἑλλήνων εἰς ἀφόρητον ὀλογραφίαν. (*) Ἀποτέλεσμα τῆς τοιαύτης τῶν λογίων ἐργασίας ὑπῆρξεν ἡ πρωτοφανὴς ἐν τῇ λεγομένῃ καθαρευούσῃ συνένωσις τῆς διεπούσης τὰς νεωτέρας γλώσσας

(*) Τὴν ἐκ τῆς τοιαύτης ὀλογραφίας ἀχρηστίαν τῆς καθαρευούσης εἰς ποιητικὸν λόγον μόνος, καθ' ὅσον γνωρίζομεν, ἐκ τῶν ἡμετέρων λογίων ἠσθάνθη καὶ κατέδειξεν ὁ κ. Κουμανούδης, ἐν διατριβῇ καταχωρισθείσῃ ἐν τῷ γ' τόμῳ τοῦ «Φιλίστορος».

Digitized by Google

ἀναλύσεως μετὰ τοῦ ἰδιάζοντος εἰς τὰς ἀρχαίας μήκους τῶν λέξεων. Τοῦτο ὅμως δὲν ἦτο ἡ μόνη οὐδὲ δυστυχῶς ἡ μεγίστη ἐκ τῆς διορθώσεως ζημία, πολὺ δὲ ταύτης φοβερωτέρα ἄλλη τις, περὶ τῆς ὁποίας νομίζομεν καλὸν νὰ εἴπωμεν πλειόνά τινα, ὡς ἀποτελούσης περίεργον γλωσσικὸν νόσημα, ὑπ' οὐδενός, καθ' ὅσον γνωρίζομεν, μέχρι τοῦδε περιγραφέν. Τοῦτο εἶναι ἡ διχοτόμησις τοῦ λεξικοῦ ἡμῶν εἰς δύο διακεκριμένας κατηγορίας λέξεων, μὴ δυναμένας νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς τὸν ζυγὸν μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς γραμματικῆς, ἐπῆλθε δὲ κατὰ τὸν ἑξῆς περίπου τρόπον. Οὔτε ὁ ἑλληνικὸς λαὸς οὔτε αὐτοὶ οἱ λογιώτεροι ἔστερξάν ποτε νὰ μεταβάλωσι κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις τῶν διορθωτῶν τοὺς τύπους τῶν λέξεων τῆς καθημερινῆς χρήσεως, ὅσαι ἀναφέρονται εἰς τὴν τροφήν, τὸ ἔνδυμα, τὸν ὕπνον, τὰς κοινωνικὰς σχέσεις, τὴν διασκέδασιν καὶ τὰ τοιαῦτα· πλὴν δὲ τούτων φύσει ἀδύνατον ἦτο νὰ τροποποιηθῶσι κατὰ ἓν ἰῶτα οἱ τύποι τῶν σχετιζομένων πρὸς πᾶσαν ἄλλην κατάστασιν τῆς ψυχῆς πλὴν τῆς ἐντελοῦς ἀταραξίας. Δύσκολον τῷ ὄντι εἶναι νὰ φαντασθῇ τις ἄνθρωπον ὠργισμένον, γελῶντα, δακρύοντα, θωπεύοντα, ὑβρίζοντα, ξυλοκοπούμενον ἢ ξυλοκοποῦντα καὶ συγχρόνως μὴ λησμονοῦντα νὰ στολίζῃ μὲ ἀττικὰ χαρχάλια καὶ καθαρευούσας ἀλογουρὰς τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος τῶν λέξεων, αἵτινες ἀνέρχονται εἰς τὰ χείλη του ἐν τῇ ἐξάψει τοῦ πάθους. Ὀργὴ καὶ ἀναδιπλασιασμός, γέλως καὶ δοτική, θρῆνος καὶ περιτοσύλλαβον εἶναι πράγματα, τῶν ὁποίων οὐδεὶς ποτε ἐπίστευσε τὴν σύζευξιν δυνατήν. Ἀλλ' οὐδ' εὐκολώτερον ἦτο νὰ ἐπιβληθῇ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν Ἑλλήνων, ἁγνισθείσας ἀπὸ παντὸς ἐπιγείου πάθους, ἡ ἀπόλυτος ἐκείνη ἠρεμία ἧς ἀπολαύουσιν αἱ τῶν ὀπαδῶν τοῦ Βούδα ἐν τῷ Νιρβανᾷ. Ἐκ τούτου προῆλθεν, ὅτι αἱ συνηθέσταται τῶν λέξεων τοῦ καθ' ἡμέραν βίου καὶ ὅσαι σχετίζονται πρὸς τὴν συγκίνησιν καὶ τὸ πάθος οὐδέποτε ὑπετάχθησαν οὐδὲ δύνανται νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς τῆς ἀρχαίας κλίσεως τὸν ζυγόν. Τοῦτο ὁμολογοῦσιν ἤδη καὶ αὐτοὶ οἱ Ἀττικισταί, συνευδοκοῦντος καὶ τοῦ κ. Κόντου νὰ ψηφίσῃ ὑπὲρ τῆς ἀπαλλαγῆς τῶν «πεπατημένων» ῥημάτων ἀπὸ τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ. Οὐδὲ πιστεύομεν ὅτι δὲν ἐννοεῖ συναπηλλαγμένα ἀπὸ τῆς ἀρχαίας κλίσεως καὶ τὰ συγγενῆ τούτοις «πεπατημένα» ὀνόματα, θεωρῶν τοὺς τύπους: «τῷ τηγανίσματι, τοῖς μαλώμασι, τοῖς φουσκώμασι, τοῖς βουτήμασι, τοῖς καμώμασιν» κτλ. ὡς μᾶλλον ἀνεκτοὺς τοῦ «τετηγανισμένος, μεμαλωμένος, βεβουτημένος» κτλ. Οὐ μόνον δὲ δοτικῆς ἀλλὰ καὶ ὀνομαστικῆς ἀρχαίας φαίνονται ἀνεπίδεκτα πλεῖστα τῶν συνηθεστάτων ὀνομάτων. Δύσκολον τῷ ὄντι εἶναι ν' ἀποφασίσῃ τις νὰ εἴπῃ: «ἀνοστία, ἀπλακωσία, ὀμματία, ἀναποδία» ἢ καὶ «ἀγόριον, παλληκάριον, ῥεπάνιον, κουκκίον, παππίον» καὶ τὰ ἀπειράριθμα ἄλλα τοιαῦτα.

Ἀντίθετον τῶν ἀνωτέρω ἔχομεν ἄλλην κατηγορίαν λέξεων, τὰς ἀναγομένας εἰς τὰ γράμματα, τὴν φιλοσοφίαν, τὴν πολιτικὴν καὶ τὴν ἐπιστήμην, αἵτινες μεταπεσοῦσαι εἰς ἀχρηστίαν κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς αἰῶνας ἐξετάφησαν καὶ εἰσήχθησαν εἰς τὴν γλῶσσαν ἀπαράλλακτοι ὅπως ἦσαν πρὸ δισχιλίων ἐτῶν. Τούτων ἡ χρῆσις εἶναι ἐλαχίστη μὲν ἐν τῷ συνήθει διαλόγῳ, ἐπὶ δὲ τοῦ χάρτου ἐσυνειθίσαμεν ἐξ ἀρχῆς νὰ βλέπωμεν αὐτὰς ἐν ἀττικῇ περιβολῇ. Οὐδόλως λοιπὸν ἄπορον εἶναι ἂν ξενίζῃ ἡμᾶς ὡς ἀλλόκοτος μετένδυσις πᾶς μεταπλασμὸς τούτων κατὰ τοὺς τυπους τῆς λαλουμένης. Οὕτω συνέβη νὰ διαιρεθῇ τὸ λεξικὸν τῆς νεοελληνικῆς, ἔνθεν μὲν εἰς λέξεις ὧν ὁμολογεῖται ἀδύνατος ὁ ἐξαττικισμός, ἔνθεν δὲ εἰς ἄλλας τῶν ὁποίων ἡ ἐκφορὰ κατὰ τὸν δημώδη τύπον ἐξαφνίζει ἡμᾶς ὡς τολμηρότατος νεωτερισμός. Ἡ τοιαύτη ἐκ τοῦ ἀσυνήθους ἐκπτόησις τοῦ ὀφθαλμοῦ εἶναι τὸ μόνον ἔχον ὑπόστασιν πραγματικὴν ἐπιχείρημα τῶν περιφρονητῶν τῆς δημώδους, τῶν ἀκαταπαύστως ἀναμασσώντων, «ὅτι αὕτη κατ' οὐδένα τρόπον δύναται ν' ἀρκέσῃ εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ἐπιστήμης· ὅτι καταγέλαστοι ἀπεδείχθησαν πάντες οἱ πειραθέντες νὰ φιλοσοφήσωσι χυδαϊστί· ὅτι δὲν δύνανται τὰ ὑψηλὰ νοήματα νὰ διατυπωθῶσι εἰς γλῶσσαν (γρ. τύπους) τῆς ταβέρνας· ὅτι μόνον πρὸς ἐρωτικὰ καὶ βακχικὰ ᾀσμάτια εἶναι ἡ δημώδης ἐπαρκής· ὅτι οὐχὶ ῥακενδῦται ἀλλ' εὐπάρυφοι πρέπει νὰ εἰσέρχωνται εἰς τῆς φιλοσοφίας τὰ ἀνάκτορα τῶν μουσῶν οἱ θιασῶται», καὶ τ' ἄλλα τοιαῦτα σεμνολογήματα, τὰ ὁποῖα ἀπολύτως οὐδὲν ἄλλο σημαίνουσι, παρὰ μόνον ὅτι ὁ ὀφθαλμὸς ἡμῶν ἐσυνείθισεν ἀπὸ ὀγδοήκοντα ἤδη ἐτῶν νὰ βλέπῃ ὡρισμένην τινὰ κατηγορίαν λέξεων νὰ κλίνωνται κατὰ τὸ ἀρχαῖον τυπικὸν καὶ οὐδέποτε ἄλλως.

Καὶ εἰς τοῦτο ὅμως περιορίζοντες τὴν σημασίαν τῆς ἐνστάσεως, οὐδόλως ἐννοοῦμεν ν' ἀρνηθῶμεν τὴν βαρύτητα αὐτῆς, ἥτις εἶναι δυστυχῶς ἀναμφισβήτητος καὶ μεγάλη. Πιστεύομεν ὅμως ὅτι εἰς τοὺς θριαμβευτικῶς ἐπισείοντας ταύτην καὶ προκαλοῦντας τὸν κ. Ψυχάρην «νὰ μεταφράσῃ εἰς τὴν δημώδη ἐδάφιον τῆς πολιτικῆς Δικονομίας,» δικαιοῦται οὗτος ν' ἀντιτάξῃ τὸ νομικὸν ἀξίωμα: «Nullus propriam turpitudinem allegans auditur,» ὅτι δηλ. οὐδεὶς δικαιοῦται να προτείνῃ ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸ ἴδιον αἶσχος. Ἡ διχοτόμησις τῷ ὄντι τῶν ἑλληνικῶν λέξεων εἰς δύο κατηγορίας, μὴ δυναμένας νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς τὸν ζυγὸν μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς γραμματικῆς καὶ ἡ ἐντεῦθεν ἀνάγκη νὰ ἔχωμεν δύο, εἶναι τὸ ὀλεθριώτατον σφάλμα καὶ

Digitized by Google

θανάσιμον ἁμάρτημα τῶν λογιωτάτων τῆς παρελθούσης γενεᾶς. Καθῆκον αὐτῶν ἦτο νὰ σκεφθῶσιν, ὅτε εἰσῆγον εἰς τὴν γλῶσσαν λέξεις ἐκ τῆς ἀρχαίας, ὅτι εὔκολον μὲν ἦτο εἰς αὐτοὺς νὰ μεταπλάσωσι ταύτας κατὰ τοὺς τύπους τῆς ζώσης λαλιᾶς τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἀπολύτως δὲ ἀδύνατον οὐ μόνον εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαόν, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς λογιωτέρους νὰ μεταβάλωσι τὴν κλίσιν τῶν μητροδιδάκτων λέξεων, ὅπως συμφωνήσωσι πρὸς τὰς ἀττικάς. Τόσον δὲ μᾶλλον ἀδύνατον ἦτο τοῦτο, καθ' ὅσον ἀσυγκρίτως ὁμαλώτεροι, συντομώτεροι καὶ εὐφωνότεροι τῶν ἀρχαίων ἦσαν τῆς ζώσης λαλιᾶς οἱ τύποι. Οὐδὲ δύναται νὰ δικαιολογήσῃ τοὺς εἰσβιάσαντας εἰς τὴν γλῶσσαν τὰς ἀρχαίας λέξεις ἀξέστους καὶ ἀψαλιδίστους ὁ μέγας ὄγκος τῶν ὅσα ἔπρεπε νὰ δανεισθῶμεν ἐκ τῆς προγονικῆς. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀκραιφνῶς δημοτικῶν λέξεων εἶνε ἐν πάσῃ γλώσσῃ κατὰ πολὺ κατώτερος τῶν εἰσαγομένων ὑπὸ τῶν λογίων, ἀλλ' οὐδαμοῦ ἐθεωρήθη τοῦτο ὡς ἐπιτρέπον τὴν ἐλαχίστην παρέκκλισιν ἀπὸ τοῦ τυπικοῦ τῆς λαλουμένης, διὰ τὸν ἁπλούστατον λόγον ὅτι, ἂν δὲν ὑπέτασσον οἱ ἐπιστήμονες τὸ λεξικὸν αὐτῶν εἰς τοὺς κανόνας τῆς γραμματικῆς τοῦ λαοῦ, ἄφευκτον τῆς τοιαύτης ἀνυποταξίας ἀποτέλεσμα θὰ ἦτο ἡ διγλωσσία.

Μόνοι τοῦ ἑλληνικοῦ λεξικοῦ οἱ συμπληρωταί, ἀντὶ νὰ πορευθῶσιν ὡς ὁ Μωάμεθ πρὸς τὸ ὄρος, ἐπίστευσαν ὅτι ἠδύνατο νὰ κινηθῇ πρὸς αὐτοὺς τὸ ὄρος. Καὶ τὴν μὲν πλάνην ταύτην διέλυσεν ὁ καιρός· ἑπόμενον ὅμως ὅτι ἦτο νὰ στερεωθῇ διὰ τῆς ἕξεως τῆς διγλωσσίας τὸ κράτος. Αὕτη ἀκμάζει ἤδη ὑπὸ τὴν εἰδεχθεστάτην αὐτῆς μορφήν· οὐχὶ ὡς διαφορὰ γλώσσης κατὰ τὴν ἀγωγὴν καὶ τὴν παιδείαν ἑκάστου, ἀλλὰ παρὰ τῷ αὐτῷ ἀνθρώπῳ κατὰ τὰ πράγματα τὰ ὁποῖα ἔχει νὰ εἴπῃ· ἀρχαῖοι τύποι, ἂν ἦναι ταῦτα σπουδαῖα καὶ ὑψηλά, καὶ ἄδεια παραλείψεως τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ, ἂν πρόκειται περὶ ταπεινῶν ἢ ἂν ἔχῃ ἀνάγκην νὰ κλαύσῃ ἢ ὄρεξιν νὰ γελάσῃ. Τοῦτο ἐνδέχεται νὰ φαίνεται εἰς τοὺς λογιωτάτους ἐλάχιστον κακόν· τὸν ἀληθῆ ὅμως συγγραφέα ἀναγκάζει νὰ συντρίψῃ τὸν κάλαμον αὐτοῦ. Ὅσον τῷ ὄντι καὶ ἂν ὑποτεθῇ ὑψηλὸν τὸ θέμα τὸ ὁποῖον πραγματεύεται, καὶ πάλιν ἔχει ἀπόλυτον ἀνάγκην καὶ τῶν ταπεινοτάτων λέξεων ὡς ὕλης τοὐλάχιστον παρομοιώσεων καὶ μεταφορῶν. Ἀλλ' οὔτε κωμῳδία ὑπάρχει ἀπ' ἀρχῆς ἕως τέλος κωμική, οὔτε ἀπηξίωσεν ὁ ἀγέλαστος Αἰσχύλος νὰ παραβάλῃ ἐν τῷ φοβερωτάτῳ τῶν δραμάτων του τὸν Αἴγισθον πρὸς πετεινὸν καμαρωμένον «θηλείας πέλας». Ὁ Ὅμηρος περιγράφει ἥρωας οὐ μόνον εὐωχουμένους ἀλλὰ καὶ μαγειρεύοντας τοῦ συμποσίου τὰ φαγητά, καὶ ὁ Δάντης δαίμονας μεταχειριζομένους τὰ ὀπίσθια ὡς σάλπιγγας πολεμικάς.* Ὅλως δὲ περιττὸν νομίζομεν νὰ ἐνθυμίσωμεν τοῦ Σαιξπείρου τὴν ἀδιάκοπον μετάπτωσιν ἀπὸ τοῦ λυρικοῦ ὕψους εἰς τὴν βωμολοχίαν καὶ τοῦ Γαίτου ἀπὸ τῶν ὑπερβατικῶν φιλοσοφημάτων εἰς τὰ παρατράγῳδα τοῦ Πρωκτοφαντασμίτου. Πάντες ὅμως οὗτοι, ὡς καὶ πᾶς ἄλλος πάσης ἐποχῆς καὶ πάσης χώρας ποιητὴς ἢ συγγραφεύς, τοὺς αὐτοὺς μετεχειρίσθησαν καὶ μεταχειρίζονται τύπους εἴτε περὶ ἀθανασίας ψυχῆς ὁμιλοῦντες, εἴτε περὶ ὀπτήσεως τρυγόνων, καὶ δύνανται ἐκ τούτου νὰ μεταβαίνωσιν ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην ἐν τῇ αὐτῇ σελίδι καί, χρείας τυχούσης, ἐν τῇ αὐτῇ περιόδῳ. Πῶς ὅμως νὰ κατορθώσῃ τοῦτο ἄνευ ἀφορήτου τιναγμοῦ ὁ γράφων νεοελληνιστὶ καὶ ὑποχρεούμενος νὰ μεταπηδήσῃ συγχρόνως καὶ ἀπὸ μιᾶς εἰς ἄλλην γραμματικήν, ἀφοῦ ἐκ τῶν λέξεων τῶν ὁποίων ἔχει ἀνάγκην τὰς μὲν σχετιζομένας πρὸς τὴν ἀθανασίαν πρέπει νὰ κλίνῃ κατὰ τοὺς ἀρχαίους, τὰς δὲ πρὸς ταπεινὰ πράγματα κατὰ τοὺς τύπους τῆς δημοτικῆς; Καὶ ἂν μὲν ἐπιχειρήσῃ καὶ ταύτας νὰ ἐξαρχαΐσῃ, στερεῖται ὁ λόγος του πάσης ζωηρότητος καὶ χροιᾶς, ἂν δὲ πειραθῇ νὰ ὑποτάξῃ εἰς τοὺς τύπους τῆς δημώδους τὰς ὑψηλάς, προσκρούει κατὰ τῆς συνηθείας τοῦ ὀφθαλμοῦ. Ἂν πάλιν ζητήσῃ νὰ ὠφεληθῇ ἐκ τῆς μακροθυμίας τῶν ἐξαιρεσάντων τοῦ ζυγοῦ τῆς ἀρχαίας κλίσεως τὰ «πεπατημένα» καὶ παρατάξῃ ἐγγὺς ἀλλήλων ἀττικὰς καὶ δημώδεις καταλήξεις, πολὺ μεγαλειτέραν τῆς ἀντιθέσεως τῶν ἐννοιῶν προξενεῖ εἰς τὸν ἀναγνώστην ἐντύπωσιν ἡ παρδαλότης τῶν τύπων. Ἂν ὁ πολυμαθέστατος κ. Κόντος εἶχε φροντίσῃ νὰ διδαχθῇ, πλὴν τῶν ἄλλων, καὶ τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς γραμματικῆς ἐπιστήμης, θὰ ἐμάνθανε παρὰ πάντων ἀνεξαιρέτως τῶν ἁρμοδίων, ὅτι οὐδεμία μὲν γλῶσσα στέργει ν' ἀναμίξῃ μετὰ τῶν ἰδίων τοὺς τύπους ἄλλης γλώσσης ἢ ἄλλης ἐποχῆς, τὸ δὲ χαρακτηρίζον τὴν γλῶσσαν τῶν Ἑλλήνων, τῶν τε ἀρχαίων καὶ τῶν νεωτέρων, εἶναι ὅτι μᾶλλον πάσης ἄλλης βδελύσσεται τὰς τοιαύτας μίξεις, προθύμως μὲν φιλοξενοῦσα τὰς ἀλλοφύλους λέξεις, ἀλλὰ καὶ ἐπιβάλλουσα αὐταῖς ἀδυσωπήτως τῆς ἰδίας κλίσεως τὴν σφραγῖδα. Τὸ ἑλληνικὸν ὠτίον, τὸ ἐξ ἀκατανικήτου ἀποστροφῆς πρὸς τὴν παρδαλοτυπίαν ἀπαιτῆσαν νὰ ἐξελληνίσωμεν καὶ αὐτῶν τῶν τουρκικῶν λέξεων τὴν κλίσιν, καὶ νὰ λέγωμεν ὁ Ἀγᾶς, τοῦ Ἀγᾶ, οἱ Ἀγάδες καὶ ὄχι οἱ Ἀγαλάρ, ἀδύνατον εἶναι νὰ ὑποφέρῃ ἐγγὺς ἀλλήλων τύπους ἀσυμφίλους. Ἐντελῶς δὲ ἀδιάφορον εἶναι ἂν ἐλήφθησαν οὗτοι ἐκ τῆς Ἀττικῆς ἢ τῆς Σκυθικῆς, καὶ κατ' οὐδὲν ὀλιγοστεύει ρὴν ἀηδίαν ἡ εὐγένεια τῆς καταγωγῆς. Τὴν

* Facean del loro cul trombetta.

Digitized by Google

δὲ ἐλπίδα ὅτι δύναται νὰ κατισχύσῃ ἡ ἕξις τῆς λεπτότητος τῆς ἀκοῆς τοῦ Ἕλληνος ἀποδεικνύει ματαίαν, οὐ μόνον ἡ γλωσσικὴ ἐπιστήμη, ἀλλὰ καὶ ὑπερεκατοντοῦτις ἤδη πεῖρα. Οἱ ἀρεσκόμενοι ν' ἀντιτάσσωσιν εἰς πᾶν λογικὸν ἐπιχείρημα, ὅτι ἡ ἐπικράτησις τῶν τύπων τῆς καθαρευούσης εἶνε ἤδη γεγονός, φαίνονται λησμονοῦντες ὅτι αὕτη περιορίζεται εἰς τὸ ἥμισυ μόνον τοῦ λεξικοῦ, καὶ ἐξ ἴσου ἀναντίλεκτον γεγονὸς εἶνε τοῦ ἄλλου ἡμίσεος ἡ ἀνυποταξία, ἀμφοτέρων δὲ τούτων οὐχ' ἧττον ἀναντίλεκτον ἀποτέλεσμα ἡ σημερινὴ ἡμῶν ἀγλωσσία. Οὔτε ἀρκοῦσι τῷ ὄντι εἰς τὸν συγγραφέα μόναι αἱ ἀρχαῖαι λέξεις, οὔτε εἶναι παρ' αὐταῖς ἀνεκτὴ ἡ χρῆσις τῶν ἀνυποτάκτων εἰς τὴν ἀρχαίαν κλίσιν· ὁ δὲ μόνος καρπὸς τῆς ἐργασίας τριῶν γενεῶν λογίων ἦτο ἡ διαστροφὴ ἐκείνη τοῦ γλωσσικοῦ ἡμῶν αἰσθήματος ἢ μᾶλλον τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἐξ ἧς ἀποβαίνει σήμερον δυσχερεστάτη ἡ παραδοχὴ τῆς μόνης ὀρθῆς λύσεως, διὰ τὸν λόγον ὅτι προξενεῖ ἡμῖν δυσάρεστον αἴσθησιν ὁ κατὰ τοὺς τύπους τῆς δημώδους μεταπλασμὸς λέξεων, τὰς ὁποίας ἀπὸ πολλοῦ ἤδη ἐσυνειθίσαμεν νὰ βλέπωμεν ἀμεπλάστους.

Τὴν διαστροφὴν ταύτην κάλλιστα ἐγνώριζε καὶ οὐδόλως ὑπετίμα ὁ κ. Ψυχάρης. Καὶ οὕτω ὅμως ἐδικαιοῦτο νὰ ὑποθέσῃ τοὺς ἀναγνώστας αὐτοῦ ἱκανωτέρους νὰ ἐννοήσωσιν, ὅτι ἄνευ ἀγῶνος πρὸς ἴασιν τοῦ τοιούτου ἡμῶν παθήματος, οὔτε γλῶσσαν εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχωμεν οὔτε φιλολογίαν. Οὐδὲ δικαιότερον εἶναι νὰ μεμφθῇ τις αὐτὸν ὅτι ὑπέθετε τοὺς λογιωτέρους τοὐλάχιστον ἐκ τῶν ἐπικριτῶν του μὴ ἀγνοοῦντας, ὅτι ἂν πρό τινων Ὀλυμπιάδων ἠδύνατο νὰ γίνῃ συζήτησις περὶ τοῦ ἂν πρέπῃ ἡσύχως νὰ βαδίσωμεν ἢ διὰ μιᾶς νὰ πηδήσωμεν εἰς τὴν γλῶσσαν τοὐλάχιστον τοῦ Πλουτάρχου, τὸ μόνον ὑφιστάμενον σήμερον γλωσσικὸν ζήτημα περιορίζεται εἰς τὸ ἂν ἦναι δυνατὴ καὶ κατὰ πόσον δυνατὴ ἡ ἀπολύμανσις τοῦ γραπτοῦ ἡμῶν λόγου ἀπὸ τῶν βαρβαρισμῶν, τοὺς ὁποίους εἰσεβίασαν εἰς αὐτὸν οἱ λογιώτατοι τῆς παρελθούσης γενεᾶς καὶ οἱ Ἀττικισταὶ τῆς παρούσης. Πρὸς ἐκτίμησιν τῆς ἐπελθούσης εἰς τὰς γνώμας μεταβολῆς ἀρκεῖ νὰ ἐνθυμίσωμεν, ὅτι ὁ κ. Χατζηδάκης δὶς καὶ τρὶς ἐκήρυξεν, ὅτι θὰ ἐθεώρει μέγιστον δυστύχημα τὴν ἀναδρομὴν τοῦ γραπτοῦ ἡμῶν λόγου μέχρι τῆς Ἀττικῆς ἢ καὶ τῆς ἔπειτα ἀρχαίας· χρυσοῦν δὲ ὄνειρον, εἰς τὸ ὁποῖον δὲν τολμᾷ νὰ ἐντρυφήσῃ, εἶναι ἡ ἐπάνοδος εἰς τοὺς τύπους οὐχὶ τοῦ Ξενοφῶντος, ἀλλὰ τοῦ Ἐρωτοκρίτου. Τοιαύτη περίπου εἶναι ἡ γνώμη καὶ τοῦ κ. Κουμανούδη, καὶ τοῦ κ. Βερναρδάκη καὶ τοῦ κ. Πανταζίδη καὶ ἄλλων διακεκριμένων λογίων, ἀναμετρούντων μετ' ἀδημονίας τὸ μῆκος τῆς στραβῆς ὁδοῦ, ἣν διέτρεξεν ἡ γλῶσσα ἀπ' ἀρχῆς τοῦ παρόντος αἰῶνος καὶ τὴν δυσχέρειαν τῆς στροφῆς πρὸς τὰ ὀπίσω πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς ἀγούσης εἰς σωτηρίαν. Περὶ τούτων ὅμως οὐδεμίαν φαίνονται ἔχοντες εἴδησιν οἱ προτιμήσαντες ν' ἀντιτάξωσιν εἰς τὸν κ. Ψυχάρην τὰ ληρῳδήματα τῆς ἐποχῆς τοῦ Δούκα καὶ τοῦ Φωτιάδη, φθορὰς τῆς νεοελληνικῆς, στενοτέραν τῆς τῶν λατινογενῶν συγγένειαν αὐτῆς πρὸς τὴν μητέρα, διαιρέσεις εἰς διαλέκτους, ἀναρμοστίαν δουλικῆς γλώσσης εἰς ἐλεύθερον ἔθνος, πρὸ πάντων ὅμως τελείαν ἀνικανότητα νὰ ἐννοήσωσιν, ὅτι αἱ οἷαι δήποτε ἐθνικαὶ περιπέτειαι σχετίζονται πρὸς μόνον τὸ ποιὸν καὶ τὸ ποσὸν τῆς πνευματικῆς παραγωγῆς, πρὸς τὸν ἀριθμὸν δηλ. καὶ τὴν ἀξίαν τῶν συγγραφέων, ἐπὶ δὲ τῶν τύπων τῆς γλώσσης τόσην μόνην ἔχουσιν αἱ ἐθνικαὶ περιπέτειαι ἐπίδρασιν ὅσην καὶ ἐπὶ τῶν πράσσων καὶ γογγυλίων. * Ἀλλ' ἂν πρὸς πλήρη ἐκτίμησιν τῆς ἀστειότητος τῶν ἀνωτέρω ἐνστάσεων δὲν εἶναι ὅλως περιτταὶ στοιχειώδεις τινες γλωσσολογικαὶ γνώσεις, οὐδεμιᾶς τοιαύτης ἔχει τις ἀνάγκην ὅπως θαυμάσῃ ὅλην τὴν πρωτοτυπίαν τοῦ κατωτέρω ἰσχυρισμοῦ: «ὅτι ἡ δημώδης γλῶσσα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γένηται ἀσπαστὴ εἰς ἔθνος δεόμενον τῶν καλαισθητικῶν ἀπὸ τῆς καλλιλογίας ἀπολαύσεων.»

Ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου δισταγμοῦ ἢ φόβου συγκρούσεως πρὸς τὰ πράγματα, δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν τὸν κ. Α. Γ. Η. ὅτι ἀληθὲς εἶναι μόνον τὸ ἀκριβῶς τὸ ἐναντίον· ὁ μόνος δηλ. λόγος δι' ὃν ἀνέχονται ἀκόμη οἱ Ἕλληνες τὴν καθαρεύουσαν εἶναι, ὅτι ὁ πόθος αἰσθητικῆς ἀπολαύσεως δὲν εἶναι ἀκόμη παρ' αὐτοῖς οὔτε τόσον κοινὸς οὔτε ἀρκούντως ζωηρός, ὥστε νὰ θεωρήσωσι κατεπείγουσαν τὴν διὰ πάσης θυσίας ἀπαλλαγὴν ἀπὸ γλώσσης τελείως ἀχρήστου πρὸς ἱκανοποίησιν αὐτοῦ. Αἱ μὲν ἀνώτεραι τάξεις ἐντρυφῶσιν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Musset καὶ τοῦ Daudet, ὁ δὲ λαὸς ἀρκεῖται εἰς ἐρωτικὰ δίστιχα καὶ τὰς Πανουργίας τοῦ Μπερτοδούλου. Ἀληθὲς εἶναι ὅτι καὶ ἔπη καὶ δράματα καὶ κωμῳδίαι καὶ ὁδοιπορικαὶ ἐντυπώσεις καὶ παντοῖα ἄλλα ἔργα δημοσιεύονται κατ' ἔτος πολλὰ ἐν γλώσσῃ καθαρευούσῃ· πάντα ὅμως φέροντα ἐπὶ κεφαλῆς ὡς ἐπιτύμβιον τὴν πένθιμον ἀγγελίαν, ὅτι παρὰ μόνον τῶν ἐπερχομένων γενεῶν ἐλπίζει ὁ συγγραφεὺς νὰ δικαιωθῇ. Τὰ οὕτω προκηδευόμενα ἔργα εἶναι μὲν ἐν συνόλῳ ἄξια τῆς τύχης των, ἀλλ' ἂν ἐγκύψῃ τις ἐπ' αὐτὰ ἀναζητῶν τὸ αἴτιον τῆς γενικῆς ἀποτυχίας, πείθεται ἀδιστάκτως, οὐχὶ ὅτι εἰς οὐδένα τῶν παρ'

* Τῶν ἐξόχων συγγραφέων ἡ ἐπίδρασις περιορίζεται εἰς τὸ ν' ἀποβῇ ἐπί τινα χρόνον βραδύτερον τὸ ῥεῦμα τῆς μεταβολῆς τῶν γλωσσῶν.

Digitized by Google

ἡμῖν γραφόντων ηὐδόκησεν ὁ Θεὸς νὰ χαρίσῃ κόκκον εὐφυΐας, εὑρετικότητος, κρίσεως ἢ φιλοκαλίας, ἀλλὰ μόνον ὅτι οὐδεμία τῶν χαρισμάτων τούτων δόσις εἶναι ἱκανὴ νὰ καταστήσῃ τὴν καθαρεύουσαν χρήσιμον εἰς ποιητὴν ἢ συγγραφέα. Ὡς ἐπειράθημεν νὰ ἐξηγήσωμεν ἀνωτέρω, ἡ τέχνη τῶν διορθωτῶν περιωρίσθη εἰς τὸ νὰ στερήσῃ τὴν γραπτὴν γλῶσσαν τῆς συντομίας, τῆς γοργότητος καὶ τῆς εὐφωνίας τῆς δημώδους. Καὶ πάντα ὅμως τὰ προσόντα ταῦτα ἂν εἶχεν ἡ καθαρεύουσα, ἀδύνατον καὶ πάλιν θὰ ἦτο νὰ χρησιμεύσῃ εἰς καλλιτέχνην, διὰ τὸν λόγον ὅτι μόνης τῆς λαλουμένης τὰς λέξεις ἐσυνειθίσαμεν ἀπὸ τοῦ μαστοῦ νὰ συνδέωμεν μετὰ τῶν πραγμάτων καὶ αἰσθημάτων, τὰ ὁποῖα ἑρμηνεύουσι· μετὰ πείνης, δίψης, φόβου, χαρᾶς, ἀποστροφῆς, ὀρέξεως, ἀηδίας, νυσταγμοῦ, ὀνείρων, γέλωτος καὶ δακρύων, μετὰ τῆς εὐχῆς θνήσκοντος πατρός, μετὰ μητρικῶν καὶ ἄλλων ἔπειτα φιλημάτων. Ἕκαστον αἴσθημα ἀποτελεῖ οὕτω μετὰ τῆς παραστατικῆς αὐτοῦ λέξεως ἀδιάσπαστον ζεῦγος, καὶ μόνον αὕτη δύναται νὰ ἐξεγείρῃ τὸ αἴσθημα αὐτομάτως καὶ ἀκαριαίως ὡς ἦχος κώδωνος, εἰς τὸν ὁποῖον ἐσυνειθίσαμεν νὰ ὑπακούωμεν ἅμα γεννηθέντες. Πᾶσα δὲ τοῦ ἤχου τούτου ἀλλοίωσις προσπίπτει εἰς τὴν ἀκοὴν ἡμῖν ὡς παράκρουσις καὶ πάντοτε ὡς τοιαύτη. Κατὰ τῶν τύπων τῶν νηπιόθεν συνήθων ἡμῖν λέξεων οὔτε διδάσκαλοι ἰσχύουσιν οὔτε βιβλία, οὐδ' ὑπάρχει ἄλλος τρόπος ἀπαλλαγῆς τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ μητροδιδάκτου «χυδαϊσμοῦ» παρὰ νὰ ὑποβάλῃ ὁ κ. Κόντος καὶ τὰς μητέρας καὶ τὰς τροφοὺς εἰς ἐντρίψεις ἀττικισμοῦ, ὡς ὑποβάλλουσιν αὐτὰς οἱ ἰατροὶ εἰς ἐντρίψεις ὑδραργύρου πρὸς ἐξάλειψιν ἄλλου τινος ἰοῦ. Μέχρις οὗ ὅμως κατορθώσωσιν οἱ ἀρχαϊσταί, εἴτε διὰ τοῦ ἀνωτέρω ὑποδειχθέντος εἴτε δι' ἄλλου τρόπου, νὰ ἐξαττικίσωσι καὶ τῶν νηπίων τὰ ψελλίσματα, πᾶσα ἐκφορὰ λέξεως νηπιόθεν συνήθους κατὰ τύπον διάφορον τοῦ μητροδιδάκτου, θὰ ἐξακολουθῇ νὰ ἠχῇ ὡς βάρβαρος εἰς τὴν ἀκοὴν ἡμῶν. Τοῦτο ἑπόμενον ἦτο νὰ αἰσθανθῶσι πρὸ παντὸς ἄλλου οἱ ποιηταὶ τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Εἰς δὲ τοὺς μὴ πειθομένους ὅτι καλῶς ἔπραξαν ἀπολακτίζοντες τὴν καθαρεύουσαν ἔχομεν ν' ἀντιτάξωμεν πειστικώτερόν τι τῆς συγκρίσεως τῶν λυρικῶν τοῦ Χριστοπούλου καὶ τοῦ «Ὕμνου» τοῦ Σολωμοῦ πρὸς τὸν «Βλαχάβαν» καὶ τὴν «Τουρκομάχον Ἑλλάδα,» ὧν ἡ διάφορος ἀξία δύναται ν' ἀποδοθῇ εἰς ἀνισότητα ποιητικῶν χαρισμάτων, στίχους δηλ. τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ γράψαντος καὶ καθαρεύοντας καὶ δημώδεις. Ἀφοῦ ἀναγνώσῃ τις στροφάς τινας τοῦ «Στομίου τῆς Πρεβέζης» τῆς «Κλεισόβας» τοῦ «Μεσολογγίου» ἢ ἄλλου καθαρεύοντος ἔργου τοῦ μακαρίτου Ζαλακώστα ἂς παραβάλῃ ταύτας πρὸς τοὺς κατωτέρω στίχους:

Στοῦ σπιτιοῦ μου τῇ στέγῃ ἐβογγοῦσε
Ὁ βορειᾶς καὶ ψιλὰ ἔπεφτε χιόνι......

Μιὰ μητέρα ἀπὸ πόνους γεμάτη
Στοῦ παιδιοῦ της τὴν κούνια σκυμμένη
Δέκα νύχτες δὲν ἔκλεισε μάτι.........

—

Τὸ γιατρὸ καθὼς εἶδε, ἐσηκώθη
Σὰν τρελλή· Ὅλοι γύρω ἐσωπαίναν.
Φλογεροὶ τῆς ψυχῆς της οἱ πόθοι
Μὲ τὰ λόγια ἀπ' τὸ στόμα της βγαῖναν.

—

«Ὤ κακὸ ποῦ εὑρῆκε μεγάλο!
Τὸ παιδί μου, Γιατρέ, τὸ παιδί μου.
Ἕνα τὤχω, δὲν μ' ἔμεινεν ἄλλο·
Σῶσέ μού το καὶ πάρ' τὴν ψυχή μου.

—

Κι' ὁ γιατρὸς μὲ τὰ μάτια σκυμμένα
Πολλὴν ὥρα δὲν ἄνοιξε στόμα.
Τέλος πάντων—ἀχ, λόγια χαμένα—
Μὴ φοβᾶσαι, τῆς εἶπεν, ἀκόμα.

—

Κ' ἐκαμώθη πῶς θέλει νὰ σκύψῃ
Στὸ παιδί, καὶ νὰ ἰδῇ τὸ σφυγμό του.
Ἕνα δάκρυ ἐπροσπάθαε νὰ κρύψῃ
Ποῦ κατέβ' εἰς τ' ὠχρὸ πρόσωπό του.

—

Στοῦ σπιτιοῦ μου τῇ στέγῃ ἐβογγοῦσε κτλ.

Τοῦ ἀνωτέρω ποιηματίου ἡ ὑπόθεσις οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ κοινὸς τύπος, καὶ οὔτε μεταφορά τις ὑπάρχει ἐν αὐτῷ οὔτε εἰκὼν καμμία, μόνον δὲ ποιητικὸν τέχνασμα ἡ ἐπῳδὸς «Στοῦ σπητιοῦ μου τῇ στέγῃ ἐβογγοῦσεν» ἡ ἀντηχοῦσα κατὰ τακτικὰ διαλείμματα ὡς κροῦσμα κώδωνος ἐπιθανατίου. Ποῦ λοιπὸν ἔγκειται τοῦ ἀκαλλωπίστου, τοῦ γυμνοῦ τούτου καλλιτεχνήματος ἡ μαγεία; Εἰς τοῦτο καὶ μόνον, ὅτι μετὰ θαυμαστῆς ἀκριβείας ἐκφράζεται ἐν αὐτῷ αἴσθημα ἀληθὲς διὰ τῶν λέξεων, αἵτινες θ' ἀνήρχοντο αὐτομάτως εἰς τὰ χείλη τοῦ κατεχομένου ὑπὸ τοῦ αἰσθήματος τούτου. Πρὸς ἔκφρασιν αὐτοῦ ἀδύνατον εἶναι νὰ χρησιμεύσωσιν ἄλλαι ἢ ν' ἀλλοιωθῶσιν οἱ τύποι τῶν χρησίμων διὰ τῆς προσθήκης ἑνὸς γράμματος ἢ τῆς μετακινήσεως ἑνὸς τόνου. Πῶς τῷ ὄντι νὰ φαντασθῇ τις μητέρα ἀπηλπισμένην, ὁρμῶσαν πρὸς τὸν γιατρὸν καὶ κράζουσαν: «Τὸ παιδίΟΝ μου, ἰΑτρέ, τό, παιδίΟΝ μου;» Συγκίνησις καὶ κατανάλωσις ἤχου περιττοῦ εἶναι πράγματα ἀνεπίδεκτα συμβιβασμοῦ καὶ πᾶσα περιττεύουσα συλλαβὴ ἠχεῖ εἰς τὴν ἀκοὴν ὡς ἀφόρητος βαρβαρισμός. Τί ἄλλο ὅμως κατώρθωσαν τῆς γλώσσης οἱ διορθωταί, κολλῶντες νεκρὰς συλλαβὰς εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος τῶν λέξεων, παρὰ νὰ καταστήσωσιν αὐτὴν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν περιττόφωνον, ὥστε ἀδύνατον εἶναι νὰ περιβληθῇ οἷον δήποτε αἴσθημα ἔνδυμα ἀκριβῶς ἁρμόζον, ἀλλὰ μόνον νὰ τυλιχθῇ εἰς πλατύτερον τοῦ δέοντος, πολύπτυ-

Digitized by Google

χον καὶ κακόμορφον σάκκον. Τοῦτον ἀπετίναξαν ἤδη χάριτι θείᾳ οἱ ποιηταί. Τίς ὅμως δύναται νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι εἶναι τὸ αἴσθημα εἰς πᾶν εἶδος πεζογραφίας περιττὸν ἢ ὅτι δὲν πρέπει καὶ τὴν ἰδέαν νὰ περισφίγγῃ τὸ ἠχηρὸν αὐτῆς ἔνδυμα τόσον ἀκριβῶς καὶ ἀπερίττως, ὥστε νὰ νομίζωμεν ὅτι θαμβούμεθα ὑπὸ τοῦ γυμνοῦ αὐτῆς κάλλους; Εἰς δὲ τοὺς προτιμῶντας τῶν ἐπιχειρημάτων τὰ γεγονότα ἀρκούμεθα νὰ ἐνθυμίσωμεν, ὅτι οἱ μὲν στιχουργήσαντες εἰς τὴν μητρικὴν αὐτῶν γλῶσσαν, ὁ Βηλαρᾶς, ὁ Χριστόπουλος, ὁ Σολωμός, ὁ Βαλαωρίτης, ὁ Ζαλοκώστας καὶ ὁ Παράσχος κατώρθωσαν πλειστάκις νὰ μεταδώσωσιν εἰς ἡμᾶς ἀπόλαυσιν αἰσθητικὴν διὰ ποιηματίων, δυναμένων νὰ συγκριθῶσι πρὸς τὰ ἀλλαχοῦ καλὰ τοιαῦτα, ἐνῷ ἐκ τῶν χιλιάδων τόμων τῶν ἀπὸ αἰῶνος πεζογραφούντων λογίων οὔτε μία δύναται ν' ἀποκοπῇ σελίς, ἀξία συγκρίσεως πρὸς σελίδα τοῦ Θεοφίλου Γωτιέ, τοῦ Ῥενάν, τοῦ Ἐδγάρδου Ροε, τοῦ Λεοπάρδη, τοῦ Ἅϊνε, τοῦ Schopenhauer ἢ καὶ μετριωτέρων λογογράφων. Τοῦτο δὲ διὰ τὸν λόγον, ὅτι οὐχ ἧττον τοῦ ποιητοῦ ἔχει ἀνάγκην καὶ ὁ συγγραφεὺς παραστάσεως ζωηρᾶς, ἥτις δὲν εἶναι ἄλλως δυνατὴ ἢ διὰ τῶν λέξεων καὶ τῶν τύπων, τοὺς ὁποίους πρώτους συνεζεύξαμεν μὲ ἀντιλήψεις καὶ συγκινήσεις πραγματικάς. Καὶ ἀληθὲς μὲν εἶναι ὅτι διὰ γλώσσης τεχνητῆς κατορθοῦσιν οἱ Ἕλληνες νὰ συνεννοῶνται ὅπως δήποτε μεταξὺ αὐτῶν καὶ νὰ συντάσσωσι αἰνεσίμους διατριβάς, καταστατικὰ ἑταιριῶν, ἄρθρα ἐφημερίδων, κατασχετήρια, ἱερὰς ἱστορίας, ἀσκήσεις πεζικοῦ, λογοδοσίας καὶ περιλήψεις πλειστηριασμῶν, δύσκολον ὅμως καταντᾷ νὰ πιστεύσωμεν ὅτι εἰς ταῦτα ἀπέβλεπε καὶ περιωρίζετο ἡ φιλοδοξία τῶν περιφρονησάντων τὴν μητρικὴν αὐτῶν γλῶσσαν ἐν ὀνόματι τῆς καλλιεπείας τοῦ Πλάτωνος, τῆς χάριτος τοῦ Ξενοφῶντος καὶ τῆς δεινότητος τοῦ Δημοσθένους. Ἀπορεῖ δέ τις ἀληθῶς ἂν νὰ δακρύσῃ πρέπει ἢ νὰ γελάσῃ, βλέπων ἑκατονταετεῖς ὑπὲρ καλλιλογίας ἀγῶνας καταλήξαντας εἰς δημιουργίαν γλώσσης μόνον τῶν διδασκάλων καὶ τῶν δικαστικῶν κλητήρων δυναμένης νὰ πληρώσῃ τὰς εὐχάς. Οὐδ' ἦτο δυνατὸν ν' ἀπολήξῃ εἰς ἄλλο ἀποτέλεσμα ἡ ἀθέτησις τῶν θεμελιωδῶν νόμων, καθ' οὓς διεμορφώθησαν πάντων τῶν ἀνθρώπων αἱ γλῶσσαι. Ἐνῷ πάσης ἄλλης τὸ μὲν ὑλικόν, ἤτοι τοὺς τύπους, κατέβαλεν ὁ λαός, τὴν δὲ χρῆσιν αὐτοῦ ἐκανόνισεν ὁ συγγραφεύς, εἰς μόνους ἡμᾶς ἐπεφύλαξεν ἡ ἀστοργία τῆς Μοίρας τὴν ἀντικατάστασιν ἀμφοτέρων διὰ διδασκάλων. Μόνον οὗτοι ἠδύναντο νὰ λησμονήσωσι τὸ εὐαγγελικόν: «Οὐκ ἐν ἄρτῳ μόνον ζήσεται ὁ ἄνθρωπος» καὶ νὰ καταδικάσωσι τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος εἰς ξηροφαγίαν. Ἐν ἐποχῇ δὲ καθ' ἣν ἡ ἐπίδρασις τῆς Τέχνης, καὶ μάλιστα τῆς τέχνης τοῦ λόγου, ὁμολογεῖται καὶ τῆς ἐπιστήμης καὶ αὐτῆς τῆς θρησκείας συντελεστικωτέρα πρὸς ἔξαρσιν τοῦ πνεύματος καὶ ἡμέρωσιν τῆς ψυχῆς, μόνοι μεταξὺ τῶν ἐθνῶν οἱ ἀπόγονοι τοῦ Αἰσχύλου καὶ τοῦ Φειδίου ἠγωνίσθησαν καὶ κατώρθωσαν νὰ καταστήσωσι τὴν γλῶσσαν αὐτῶν ἄχρηστον εἰς τὸν τεχνίτην. Εἰς γλῶσσαν ὅμως ἄχρηστον εἰς τοῦτον οὐδὲν ἄλλο ἁρμόζει ὄνομα πλὴν τῆς βαρβάρου. Ἡ μόνη τῷ ὄντι μεταξὺ τῆς γλώσσης τῶν βαρβάρων καὶ τῶν ἡμέρων λαῶν διαφορὰ εἶναι, ὅτι τῆς μὲν πρώτης ὁ σκοπὸς περιορίζεται εἰς τὴν συνεννόησιν, ἡ δὲ ἄλλη χρησιμεύει καὶ ὡς ὄργανον ἀπολαύσεως αἰσθητικῆς. Ταύτης ὁ πόθος ἀδύνατον εἶναι νὰ μὴ θερμάνῃ ἡμέραν τινὰ καὶ τοῦ Ἕλληνος τὰ στήθη, καὶ ἀδύνατος ἐκ τούτου φαίνεται ἡμῖν ἡ ὁριστικὴ ἐπικράτησις γλώσσης μὴ δυναμένης νὰ ἱκανοποιήσῃ τὸν τοιοῦτον πόθον.

Ὅσα ἀνωτέρω ἐμακρηγορήσαμεν πρὸς ἀπόδειξιν, ὅτι αὐτόχρημα ἀφόρητον κατήντησε τὸ γλωσσικὸν ἡμῶν καθεστός, ἐπιτρέπουσιν ἤδη νὰ ἐκφράσωμεν δι' ὀλίγων καὶ σαφῶν λέξεων τὴν γνώμην ἡμῶν περὶ τοῦ συστήματος τοῦ κ. Ψυχάρη. Κατὰ τῆς παρ' αὐτοῦ προτεινομένης λύσεως, ἥτις συνίσταται κατ' οὐσίαν εἰς τὴν μετάπλασιν κατὰ τοὺς τύπους τῆς δημώδους τῶν λέξεων ὅσας παρελάβομεν ἀναλοιώτους ἐκ τῆς ἀρχαίας, οὐδεμία ἄλλη ὑπάρχει βάσιμος ἔνστασις πλὴν μόνον ὁ ἐξαφνισμὸς τοῦ ὀφθαλμοῦ. Τῆς ἐνστάσεως ταύτης ἡ βαρύτης ὁμολογοῦμεν καὶ πάλιν ὅτι εἶνε μεγίστη, ἀφοῦ αὐτοὶ οἱ ἐξεγειρόμενοι κατὰ τῆς ἀηδίας τῶν νεοχαράκτων ἀττικισμῶν, πρόκειται νὰ προξενήσωσιν εἰς τὸν ἀναγνώστην ἀνάλογον αἴσθημα, διὰ τῆς ἀλλοιώσεως λέξεων ἀπὸ πολλοῦ συνήθων ὑπ' ἄλλον τύπον. Ἀφ' ἑτέρου ὅμως πρέπει νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι αἱ πλεῖσται τῶν λέξεων τούτων εἶναι χρήσιμοι εἰς μόνους τοὺς λογους, οἵτινες δύνανται νὰ ὑποτεθῶσιν ἱκανοὶ νὰ ἐκτιμήσωσι τὰ ἐκ τῆς διγλωσσίας δεινὰ καὶ νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς τὸν πρόσκαιρον καὶ ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον πρὸς ἀπαλαγὴν ἀπ' αὐτῆς ἐξαφνισμὸν τοῦ ὀφθαλμοῦ· ἐνῷ ἀδύνατον εἶνε εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν νὰ μεταβάλῃ τοὺς τύπους τῶν συνήθων λέξεων, τὰς ὁποίας καὶ αὐτοὶ οἱ λόγιοι μεταχειρίζονται ἀμεταπλάστους ἐν τῷ προφορικῷ λόγῳ καὶ ἀποφεύγουσι κατὰ τὸ δυνατὸν ἐν τῷ γραπτῷ. Ὅσον λοιπὸν καὶ ἂν φαίνεται δυσχερὴς ἡ λύσις, ἣν προτείνει ὁ κ. Ψυχάρης, ἔχει τοῦτο τοὐλάχιστον ὑπὲρ αὐτῆς, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἄλλη καμμία. Ἢ δίγλωσσοι καὶ ἄγλωσσοι πρέπει νὰ μείνωμεν εἰς ἅπαντα τὸν αἰῶνα ἢ νὰ πράξωμεν σήμερον, παλαίοντες κατ' ἀσυγκρίτως μεγαλειτέρων δυσχερειῶν, ὅσα ἔπρεπε νὰ πραχθῶσι καὶ δὲν ἐπράχθησαν πρὸ ἑ-

Digitized by Google

κατονταετίας. Τοῦτο δὲν τὸ νομίζομεν ἀδύνατον, εὐθὺς ἅμα αἰσθανθῇ ἡ πλειονοψηφία τῶν γραφόντων, ὅτι πολὺ μεγαλειτέρα τοῦ κόπου καὶ τῶν θυσιῶν,αἵτινες ἀπαιτοῦνται πρὸς ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῆς διγλωσσίας εἶνε ἡ ἐκ ταύτης ζημία. Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ παρόντος οἱ αἰσθανόμενοι τοῦτο εἶνε, δυστυχῶς,ὀλίγιστοι καὶ οὐδ' οὗτοι πιστεύουσι δυνατὴν τὴν διὰ μιᾶς ἐπάνοδον εἰς τοὺς κόλπους τῆς μητρικῆς ἡμῶν γλώσσης, ἀναλογιζόμενοι ὅτι πάντοτε μὲν δύσκολα εἶνε τὰ μεγάλα πηδήματα καὶ ἔτι δυσκολώτερα πρὸς τὰ ὀπίσω. Οὐδὲν ἄλλο ἔχομεν εἰς ταῦτα νὰ προσθέσωμεν παρὰ μόνον, ὅτι ἡ δημοτικὴ γλῶσσα τοῦ «Ταξιδιοῦ» ὁμοιάζει κατὰ τὴν καθαρότητα καὶ τὴν ἀμιξίαν πρὸς τὰς ἐν τοῖς χημείοις διαφανεῖς ἐκείνας ἀποκρυσταλλώσεις οὐσιῶν, τὰς ὁποίας οὐδέποτέ τις ἀπαντᾷ ἐν φυσικῇ καταστάσει οὕτω ἀσπίλους καὶ ἀμιάντους. Ἡ ἁπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος λαλουμένη σήμερον γλῶσσα φέρει, δυστυχῶς, σαφῆ ἴχνη τῆς ἀπ' αἰώνων ἐπιδράσεως τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ σχολείου Τὸν τοιοῦτον, τὸν οὐχὶ μὲν σπουδαῖον ἀλλὰ καὶ οὔτε ἀναίσθητον μολυσμὸν τοῦ προφορικοῦ λόγου, πρέπει ἄρα νὰ θεωρήσωμεν ὡς γεγονός, καὶ νὰ ὑποταχθῶμεν εἰς τοῦτο, ἢ νὰ μεταχειριζώμεθα γράφοντες γλῶσαν ἱκανῶς δημοτικωτέραν τῆς λαλουμένης; Πολὺ ἁρμοδιώτερον ἡμῶν νομίζοντες τὸν κ. Ψυχάρην πρὸς λύσιν τοῦ περιέργου τούτου γλωσσικοῦ ζητήματος τὸ ὑποβάλλομεν εἰς αὐτόν, οὐχὶ ὡς ἔνστασιν, ἀλλ' ὡς ἁπλῆν ἀπορίαν, περιοριζόμενοι νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι, ἂν ἐγράφομεν κατὰ τὴν γλῶσσαν τοῦ «Ταξιδίου» δὲν θὰ ἐγράφομεν ἀκριβῶς ὡς ὁμιλοῦμεν.

Κάλλιστα γνωρίζοντες ὅτι ὁ κ. Ψυχάρης, ὡς πάντες οἱ ἐλαυνόμενοι ὑπὸ πεποιθήσεως εἰλικρινοῦς, περὶ μόνης τῆς ἐπιτυχίας τοῦ κηρύγματος αὐτοῦ μεριμνᾷ ἐνομίσαμεν ὅτι πολὺ περισσότερον εὐχαριστοῦμεν αὐτόν, ἀγωνιζόμενοι ν' ἀποδείξωμεν ὅτι ἔχει δίκαιον γλωσσικῶς ἢ ἐνδιατρίβοντες περὶ πᾶσαν ἄλλην τοῦ βιβλίου του ἀρετήν. Εὐχάριστον ἐν τούτοις εἶναι ὅτι ὡς ὁ συγγραφεὺς τοὐλάχιστον ἐξετιμήθη δεόντως παρὰ τῶν ἱκανῶν «ἀπολαύσεως αἰσθητικῆς». Τὴν εὐαρέσκειαν αὐτῶν ἀνεκοίνωσαν εἰς ἡμᾶς τινες τούτων ὡς ἑξῆς: «Κρίμα νὰ γραφοῦν τόσα ὡραῖα πράγματα εἰς γλῶσσαν τῆς ταβέρνας». Ὁ ἔπαινος οὗτος δὲν εἶναι βεβαίως μικρός· πολὺ ὅμως μεγαλείτερον θεωροῦμεν ἡμεῖς τὸ νὰ εἴπωμεν ὅτι καὶ εἰς τὴν καθαρεύουσαν ἂν μετεφράζετο τὸ «Ταξίδι» καὶ πάλιν θ' ἀπέμενεν αὐτῷ ἱκανὴ ἀξία. Αὕτη ἔγκειται πρὸ πάντων εἰς τὴν ἁβρότητα τοῦ αἰσθήματος καὶ τὸν ἄκρον καλλωπισμὸν τοῦ ὕφους, ἐξ ὧν τὸ βιβλίον του ἐνθυμίζει συγχρόνως τὴν «Αἰσθηματικὴν περιήγησίν» τοῦ Sterne καὶ τὰ «Πεζὰ ποιημάτια» τοῦ Baudelaire, συγγραφέων οἵτινες φημίζονται ὡς κατορθώσαντες νὰ ἐκφράσωσι πράγματα ἱκανῶς δυσέκφραστα μετὰ θαυμαστῆς ἐναργείας. Ἀλλ' οὐδ' εἰς ταῦτα ἀρκούμενος ὁ κ. Ψυχάρης ἐπεχείρησεν ἐν κεφαλαίῳ ἐπιγραφομένῳ «Ἀγάπη» νὰ προσφέρῃ ἡμῖν ἀπόγευμα τῆς θεωρίας ἐκείνης τῶν πανθεϊστῶν, δι' ἧς συνδιαλλάσσονται καὶ σχεδὸν ταυτίζονται ἐν τῇ ἀγάπῃ ὁ θάνατος μετὰ τῆς ἀθανασίας· κατώρθωσε δὲ καὶ τοῦτο διὰ τῶν λέξεων καὶ τῶν τύπων δι' ὧν ἐκφράζει ὁ αἰγοβοσκὸς τὴν ἰδικήν του ἀγάπην εἰς τὴν πληγώσασαν τὴν καρδίαν του Ἀμαρυλλίδα. Οὐδὲ πρέπει νὰ ἐκπλησσώμεθα διὰ τοῦτο. Ὅσον τῷ ὄντι μᾶλλον πολύπλοκον, δύσληπτον, μεταφορικὸν καὶ νεφελῶδες εἶναι τὸ νόημα, τὸ ὁποῖον ἀγωνίζεταί τις νὰ μεταδώσῃ, κατὰ τοσοῦτον πρέπει νὰ ἦναι ἐκφραστικώτεραι καὶ δημοτικώτεραι αἱ λέξεις, τὰς ὁποίας μεταχειρίζεται πρὸς τοῦτο, ὡς κάλλιστα ἐνόησεν ὁ Schopenhauer, ὁ Ῥενάν, ὁ Taine καὶ ὅσοι ἄλλοι τῶν φιλοσοφούντων ηὐτύχησαν νὰ ἦναι καὶ συγγραφεῖς. Ὁλόκληρον ἐν ἑνὶ λόγῳ τὸ «Ταξίδι» εἶναι πειστικωτάτη ἀναίρεσις τῆς πλάνης τῶν συγχεόντων τὸ ὕφος μετὰ τῆς γλώσσης, τῶν διαιρούντων εἰς ταπεινοὺς καὶ ὑψηλούς, εἰς χαρίεντας καὶ ἀγροίκους, οὐχὶ τοὺς συγγραφεῖς, ἀλλὰ τοὺς γραμματικοὺς τύπους. Κατὰ τῆς πλάνης ταύτης εἴχομεν ἤδη ν' ἀντιτάξωμεν τὸ γεγονός, ὅτι ἡ σκαιότης, ἡ ἀγροικία, ἡ στείρωσις τοῦ πνεύματος καὶ ἡ ἔνδεια αἰσθήσεως καὶ νοῦ ἀπεδείχθησαν πάντοτε ἀκριβῶς ἀνάλογοι τοῦ ποσοῦ καὶ τοῦ ὄγκου τῶν ἀττικισμῶν, τοὺς ὁποίους μεταχειρίζεται ἕκαστος τῶν παρ' ἡμῖν γραφόντων. Τὴν ἀπόδειξιν καθιστᾷ ἤδη ἀρτίαν ἡ παρὰ τοῦ κ. Ψυχάρη σύζευξις τῶν λέξεων καὶ τῶν τύπων τοῦ γεωργοῦ καὶ τοῦ λεμβούχου πρὸς τὰ ὑψηλότατα τῶν νοημάτων καὶ τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς ἐπιτεχνήσεως τοῦ ὕφους.

Ἀφοῦ συγχαρῶμεν τὸν συγγραφέα διὰ τὸ βιβλίον του καὶ ἔτι μᾶλλον διὰ τὴν τόλμην του, νομίζομεν καθῆκον ἡμῶν νὰ κύψωμεν εἰς τὸ ὠτίον του καὶ νὰ ψιθυρίσωμεν μετ' ἀδελφικοῦ θάρρους τὰ ὀλίγα ταῦτα: «Ὡς ἐπιστήμων ἔχεις πληρέστατα δίκαιον γράφων ὅπως γράφεις· πᾶς ὅμως ἀναμορφωτὴς πρέπει, πλὴν τοῦ ἀπολύτως ὀρθοῦ, νὰ λαμβάνῃ ἑκάστοτε ὑπ' ὄψιν καὶ τὸ δυνάμενον νὰ συντελέσῃ εἰς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τὸν ὁποῖον ἐπιδιώκει, ἀποφεύγων πρὸ πάντων νὰ ἐπιβάλῃ εἰς τοὺς κατηχουμένους πᾶσαν ἄσκησιν μὴ ἀπολύτως ἀναγκαίαν πρὸς σωτηρίαν. Ἡ ὅρασις ἡμῶν, ὡς ἤδη εἴπομεν, διεστράφη. Τὰ *ἀφτός*, *καφκιέσαι*, *Ἐβρώπη*, ὁ τύπος *τὸν ἐμαφτότης*, *ἡ ῥόδα* ἀντὶ τοῦ δημοτικωτάτου τροχὸς καὶ ἄλλα τινὰ τοιαῦτα, καίτοι ἐπιστημονικῶς ὀρθά, οὔτε ἀπαραίτητα εἶναι οὔτε φαίνεται ἡ ἐξ αὐτῶν ὠφέλεια ἀνάλογος τῆς δυ-

Digitized by Google

σκολίας τῆς καταπόσεως. Στέρξε λοιπὸν παραχωρήσεις τινάς, τοὐλάχιστον ὀρθογραφικάς, αἵτινες εἶναι ὅλως ἀζήμιοι. Τὸ ὑπερήφανον «Fais ce que dois» τῶν ἱπποτῶν πρέπει νὰ συγκρινᾷ μέχρι τινος ὁ θέλων νὰ εὐεργετήσῃ τοὺς ἀνθρώπους διὰ τοῦ «ὁ σκοπὸς δικαιόνει τὰ μέσα» τοῦ Λογιόλα.»

Οὐδόλως ἀμφιβάλλομεν ὅτι ὅσα εἴπομεν ἀνωτέρω ὑπὲρ τῆς μητρικῆς ἡμῶν γλώσσης θὰ προκαλέσωσι καὶ πάλιν τὰς ἐρωτήσεις:«Διατὶ λοιπὸν δὲν τὴν γράφεις ἀμιγῆ, καὶ εἰς τί χρησιμεύει ἡ ἀνύμνησις αὐτῆς καὶ ὁ ἐξευτελισμὸς τῆς καθαρευούσης;» Εἰς τὴν πρώτην τῶν ἐρωτήσεων ἐδικαιούμεθα ἴσως ν' ἀπαντήσωμεν, ὅτι ἐνδέχεται ν' ἀπεθάῤῥυνεν ἡμᾶς ὁ τρόπος δι' οὗ ὑπεδέχθησαν οἱ ἐρωτῶντες τὸ βιβλίον τοῦ κ. Ψυχάρη· ἄνευ ὅμως τῆς ἐλαχίστης εἰρωνείας ἀπαντῶμεν ἀδιστάκτως εἰς τὴν δευτέραν, ὅτι πολὺ ἀπατῶνται οἱ νομίζοντες εἰς οὐδὲν χρησιμεύουσαν τὴν ἀντιπάθειαν κατὰ τῆς τεχνητῆς γλώσσης. Ἡ καθαρεύουσα ὁμοιάζει τὸ διεστραμμένα ἐκεῖνα καὶ κακότροπα γύναια τὰ ὁποῖα, οὐχὶ ὁ ἀγαπῶν, ἀλλὰ μόνος ὁ περιφρονῶν δύναται νὰ καθυποτάξῃ καὶ νὰ περιορίσῃ διὰ τῆς μάστιγος ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς εὐπρεπείας. Πρῶτος λοιπὸν καὶ ἀπαραίτητος ὅρος ὅπως γράψῃ τις ὑποφερτῶς τὴν λεγομένην καθαρεύουσαν εἶναι ἡ πεποίθησις ὅτι δὲν ἀξίζει τίποτε .Τὸν δὲ ἀμφιβάλλοντα περὶ τούτου παρακαλοῦμεν νὰ συγκρίνῃ πρὸς τὰ τῶν ἄλλων διδασκάλων τὰ ἔργα τοῦ κ. Βερναδάκη ἢ πρὸς τὰ τῶν συναδέλφων του τὰ ἄθρα τοῦ κ. Γαβριηλίδη. Μόνοι οἱ πιστεύοντες ὅτι, ὅσα ἀπὸ τοῦ Σοφιανοῦ μέχρις ἡμῶν εἰσήχθησαν εἰς τὴν λαλουμένην ἀλλότρια αὐτῆς στοιχεῖα οὐδὲν ἄλλο εἶναι παρὰ βαρβαρισμοί, κατορθοῦσι νὰ περιορίσωσι εἰς τὸν ἐλάχιστον ὅρον τὴν ἐκ τῆς χρήσεως αὐτῶν ἀηδίαν.

Ε. Δ. Ροΐδης.

ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ ΚΟΣΜΟΥΜΕΝΑΙ

Ὅτε τόση καὶ τοσοῦτον ἀξιέπαινος καταβάλλεται ἐπιμέλεια πρὸς διακόσμησιν τῆς ἡμετέρας ἱστορικῆς πρωτευούσης, ἵνα φανῇ εὐπροσωποτέρα εἰς τοὺς μέλλοντας μετ' ὀλίγον νὰ ἐπιδημήσωσιν εἰς αὐτὴν ξένους ἐκ πάσης τῆς γῆς, ἐπιτραπήτω μοι, γραωδῶς ταυτολογῶν, νὰ ἐπαναλάβω ἐν περιλήψει ἐνταῦθα τινὰ περὶ μικρῶν τινῶν ἀλλ' ἀναγκαίων, κατ' ἐμέ, βελτιώσεων. Ἀληθὲς ὅτι οὐχὶ ἅπαξ περὶ αὐτῶν κατὰ καιροὺς διέλαβον· ἀλλ' οὐδεὶς φθόνος, διότι τὰ περὶ αὐτῶν ἄλλοτε γραφέντα μοι ἢ δὲν ἀνεγνώσθησαν, ἢ μόλις ἀναγνωσθέντα ἐλησμονήθησαν· ἄλλως, ἂν μὲν ὀρθὰ ἐκρίνοντο, πρέπει νὰ πιστεύσω ὅτι θὰ ἐξετελοῦντο, ἂν δὲ ἄτοπα,ὅτι ὡς δημοσίως ἐγράφησαν, οὕτω καὶ θ' ἀνῃροῦντο.

Ὅπως δήποτε, σήμερον ἢ ποτὲ μοὶ φαίνεται κατάλληλος ἡ στιγμὴ ὅπως ἀνακαλέσω αὐτά, καὶ δὴ ἐν τῷ ἀξιολόγῳ τούτῳ φιλολογικῷ περιοδικῷ, καθ' ὅσον πλὴν τοῦ πρακτικοῦ των δὲν στεροῦνται ὅλως καὶ ἐπιστημονικοῦ τινος χαρακτῆρος. Εἰσὶ δέ, τὰ κυριώτερα κἂν, τὰ ἑπόμενα.

Α'

Ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν διψᾷ. Ὅτε τὸ πρῶτον τὴν εἶδον, κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς Τουρκοκρατίας, εἶχεν ἑπτὰ χιλιάδας κατοίκων· σήμερον ἔχει, κατὰ πρῶτον πάλιν μετὰ τοὺς κλασικοὺς χρόνους, περὶ τὰς ἑκατὸν χιλιάδας, μετὰ πλειόνων ἀναγκῶν καὶ ἀνωτέρων ἀξιώσεων καθαριότητος, καταβρέγματος, ἀρδεύσεως δημοσίων φυτειῶν. Ὅτε τῷ 1856 ἀπετέλουν μέρος τοῦ ὑπουργείου, προϊόντος τοῦ πληθυσμοῦ, ἡ ποσότης τοῦ ὕδατος ἀπέβαινεν ἤδη δυσανάλογος πρὸς αὐτόν, εἰ καὶ εἰς βαθμὸν ἀσυγκρίτως μικρότερον παρὰ σήμερον. Τότε ἔφερα εἰς γνῶσιν τῶν συναδέλφων μου, ὅτι συνεχέστατα, διϊππεύων τὴν πεδιάδα τὴν μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Ἀμαρουσίου, παρετήρησα σειρὰν ὡς ἐγκαταλελειμμένων φρεάτων, ἅτινα μοὶ ἐφαίνοντο ἐλέγχοντα τὴν ὕπαρξιν ὑδραγωγείου.

Ἡ κυβέρνησις τότε, μὴ ἀδιαφορήσασα πρὸς τὴν πληροφορίαν, ἐζήτησε παρὰ τῆς βουλῆς πίστωσιν 40 χιλιάδων δραχμῶν, καὶ δι' αὐτῶν ἐρευνήσασα τὰ φρέατα, εὗρε, καὶ ὅσον ἐνεδέχετο ἐκαθάρισε, τὸ ὑδραγωγεῖον τοῦ Ἀδριανοῦ, δι' οὗ, ἂν καλῶς ἐνθυμῶμαι, ἐδιπλασιάσθη τότε ἡ ποσότης τοῦ ὕδατος τῶν Ἀθηνῶν.

Ἀλλὰ καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων ἐχώρει ὁσημέραι ταχέως αὐξανόμενος, ὥστε ἡ ἀναλογία τῆς λειψυδρίας δὲν ἠλαττοῦτο, ἴσως καὶ ηὔξανε. Πολλάκις, καὶ ἀφ' οὗ ἐξῆλθον τῆς ἐξουσίας, ἐνορῶν τὴν δυσχέρειαν εἰς ἣν ἀναγκαίως θὰ ἐνέπιπτεν ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος καθ' ὅσον κατὰ τὰ λοιπὰ ἀνεπτύσσετο, ἐφρόνουν, καὶ εἶπον ἐπίσης, ὅτι ὀφείλομεν νὰ μετακαλέσωμεν ἔμπειρόν τινα καὶ πεπαιδευμένον ὑδραυλικὸν ἐξ Εὐρώπης, ὅστις ἐρευνήσας τὰ φρέατα τῆς πόλεως, ὧν πολλὰ ἤκουον ὅτι ἔχουσι ῥέον ὕδωρ, νὰ ἐξακριβώσῃ ἄν τις ἠδύνατο νὰ γίνῃ συγκέντρωσις καὶ σκόπιμος χρῆσις αὐτοῦ. Ἀλλ' εἰς τὰς προτροπάς μου ταύτας προσοχὴ δὲν ἐδόθη, εἴτε διότι τότε οὐδεμίαν πλέον αὐτὸς ἐξήσκουν ἐπιῤῥοήν, εἴτε διὰ τὰς δαπάνας ἃς τὸ μέτρον ἀπῄτει.

Τότε δέ, εἰς τὴν φορὰν ταύτην τῶν σκέψεων καὶ ἄλλη μοὶ ἐπῆλθεν ἰδέα. Κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους τῶν Ἀθηνῶν ὡς μόνη κρήνη ἐν αὐταῖς φυσικῶς ἀναβρύουσα μνημονεύεται ἡ Καλλιῤῥόη, ἡ ἔπειτα Ἐννεάκρουνος, ἐν τῇ κοίτῃ τοῦ Ἰλισσοῦ, ἐξ ἧς ὑδρεύοντο οἱ τότε ἀ-

Digitized by Google

νατολικῶς ὑπὸ τὴν Ἀκρόπολιν οἰκοῦντες Πελασγοί (Παυσ. Α. 14.-Θουκ. Β, 15). Ἀλλ' ἡ Καλλιῤῥόη ἐστὶ ξηρὰ σήμερον ὡς καὶ ὁ Ἰλισσός. Τί λοιπὸν ἔγινε τὸ ἱστορικὸν ὕδωρ αὐτῆς; Οὐδεὶς θὰ διϊσχυρισθῇ ὅτι τὸ ἔπιον ὅλον οἱ Πελασγοί, καὶ ἐπὶ τῶν Πεισιστρατιδῶν ἦτο τοσοῦτον καλῤῥους, ὥστε ὑπ' αὐτῶν διεκοσμήθη εἰς Ἐννεάκρουνον.

Ταῦτα ἀναλογιζόμενος, ἐπεσκέφθην τὸ χωρίον πολλάκις, καὶ εἶδον ὅτι ἀμέσως παρ' αὐτῷ, εἰς τὴν πεδιάδα, ἡ ἐλαχίστη ἀνασκαφὴ εἰς ὀλίγων μέτρων βάθος ἔδιδε φρέαρ καθαροῦ ὕδατος· προσέτι δέ, καὶ ἔτι μᾶλλον, ὅτι αἱ τῶν ἀρχαίων Πελασγίδων σημεριναὶ διάδοχοι, αἱ γυναῖκες τῶν ὑπὸ τὴν ἀνατολικὴν κλιτὺν τῆς Ἀκροπόλεως οἰκούντων, εἰς τὴν Καλλιῤῥόην ἐρχόμεναι, ἔξυον ὀλίγον διὰ τῶν χειρῶν των τὴν ξηρὰν καὶ χαλικόστρωτον κοίτην αὐτῆς, καὶ ἡ μικρὰ ὀπὴ ἣν ἤνοιγον ἐπληροῦτο ἀμέσως ὕδατος, εἰς ὃ ἔπλυνον τὰ ἐνδύματά των.

Τοῦτο εἰς ἐμὲ κἂν ἐφάνη βεβαία ἀπόδειξις ὅτι τὸ ὕδωρ τῆς Ἐννεακρούνου δὲν ἐξέλιπεν, ὅπερ θὰ ἦτο καὶ δυσεξήγητον, ἀλλ' ὅτι, ὡς εἰς πλείστους ῥύακας τῆς Ἑλλάδος συμβαίνει, *ἔσκασε*, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ λαοῦ, ἤτοι χαλίκων καὶ λιθαρίων ἐπισωρευθέντων, ῥέει ὑπ' αὐτὰ λανθανόντως, καὶ ἐξωθεῖται ὑπὸ τὰ πέριξ στρώματα τῆς γῆς, ἀρκεῖ δὲ ν' ἀποκομισθῶσι τὰ λιθάρια, ἵνα ἐκ νέου καταλάβῃ τὴν ἀρχαίαν του κοίτην.

Ἔκτοτε λοιπὸν δεκάκις ἴσως ἔγραψα καὶ χιλιάκις βεβαίως εἶπον, ὅτι ἂν δυνάμεθα τόσον εὐκόλως ν' ἀποδώσωμεν εἰς τὰς Ἀθήνας παραῤῥέουσαν αὐταῖς ἄφθονον ποτίμου ὕδατος κρήνην, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἐστὶ μία τῶν ἱστορικῶς περιφήμων, πρέπει μετὰ παντὸς ζήλου εἰς τοῦτο νὰ σπεύσωμεν. Προσθέτομεν δὲ καὶ τὸ ἕτερον, ὅτι τοῦτο δυνάμεθα νὰ πράξωμεν ἄνευ οὐδενὸς κόπου, χωρὶς οὐδ' ὀβολὸν κἂν νὰ δαπανήσωμεν· διότι ἀρκέσει ἁπλῆ ἄδεια, οὐδὲν ἕτερον, νὰ δοθῇ εἰς τοὺς ἐργολάβους τῆς χαλικοστρώσεως τῶν ὁδῶν, ὅπως λαμβάνωσιν ἐκεῖθεν, ἀπὸ τῆς Καλλιῤῥόης καὶ κάτω, τὰ λιθάριά των, καὶ ἀμφιβολία δὲν ἐγχωρεῖ ὅτι, ἀντὶ ν' ἀναβαίνωσιν οὗτοι εἰς τὰ ὄρη, νὰ θραύωσιν τοὺς βράχους διὰ πυρίτιδος καὶ δαπανηρῶς, θὰ σπεύσωσιν πάντες περιχαρῶς εἰς τὴν κοίτην, ἥτις ἐντὸς ἑβδομάδων, ἐντὸς ἡμερῶν ἴσως, θ' ἀπαλλαγῇ μέχρι καὶ τοῦ ἐσχάτου λιθαρίου, καὶ τότε θὰ ῥεύσῃ πάλιν ἐν αὐτῇ τὸ ἀρχαῖόν της ὕδωρ, . . . ἤ, καὶ καὶ ἂν δὲν ῥεύσῃ, τί ἐχάσαμεν; Ἐντελῶς ἀδαπάνως θὰ μάθωμεν κατὰ πρῶτον, διότι σήμερον δὲν τὸ εἰξεύρομεν, ὅτι ἡ Καλλιῤῥόη, δι' οἵους δήποτε λόγους, ἐστείρευσε δι' αἰῶνα τὸν ἅπαντα. Ἡ περὶ τούτου πεποίθησις ἀξίζει τὸν κόπον ν' ἀποκτηθῇ, ὅτε μάλιστα οὔτε κόπον ἀπαιτεῖ οὔτε χρήματα. Τὸ πολὺ θὰ προσαπαιτηθῇ ἴσως νὰ καθαρισθῶσιν ὀλίγον, εἰς τινων, τεσσάρων ἢ πέντε, μέτρων βάθος, καὶ διὰ δαπάνης τὸ πολὺ τινῶν ἑκατοντάδων δραχμῶν οἱ σήμερον ἔτι σωζόμενοι καὶ χαίνοντες κρουνοὶ τῆς ἀρχαίας πηγῆς, ἂν εὑρεθῇ ὅτι καὶ τὰ στόμια αὐτῶν ἴσως ὑπὸ χαλίκων ἐφράχθησαν.

Ἀφ' οὗ πολλάκις περὶ τούτων καὶ εἶπον καὶ ἔγραψα ἐπὶ ματαίῳ, ἦτον ἡ ἡμέρα τῶν Χριστουγεννῶν τοῦ ἔτους, δὲν ἐνθυμοῦμαι ἂν 1860 ἢ 1861, ὅτε εἰς τὸν τότε δημομηχανικὸν Κον Γενίσαρλην, ἐλθόντα νὰ μὲ ἐπισκεφθῇ, ἐξέθηκα τὰ αὐτά· καὶ ἐπειδὴ τὰ ἤκουσε μετά τινος ἐνδιαφέροντος, τὸν ὡδήγησα αὐθωρεὶ ἐπὶ τόπου, καὶ τῷ ἐξήγησα τὴν ἰδέαν μου, ἥτις, ὡς μοὶ εἶπε, τῷ ἐφάνη ὀρθοτάτη. Ἂν ἔκτοτε, ὡς ἤλπισα, ἐφηρμόζετο, θὰ εἴχομεν πρὸ 27 ἐτῶν ῥέουσαν πρὸ τῶν ποδῶν ἡμῶν αὖθις τὴν ἄφθονον πηγὴν τῶν Πελασγῶν καὶ τῶν Πεισιστρατιδῶν, ἢ θὰ ἐμανθάνομεν ἅπαξ διὰ παντὸς ὅτι πρέπει νὰ ἐγκαταλείψωμεν πᾶσαν ἐξ αὐτῆς προσδοκίαν. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπόπειρά μου ἐκείνη παρῆλθε ματαιωθεῖσα.

Ἐν τούτοις πρό τινων ἡμερῶν, ἐπικρατούσης ἔτι τῆς πολυμήνου ἀνομβρίας, εἶδον οὐ πολλὰ μέτρα νοτίως τῆς Καλλιῤῥόης, ὕδωρ διαῤῥέον διὰ τῶν χαλίκων τοῦ Ἰλισσοῦ, εἰς ἀπόδειξιν ὅτι ἡ ὑπόθεσις τῆς ὑπάρξεως ὕδατος ὑπ' αὐτοὺς δὲν ἦν ἀβάσιμος, ἐν ᾧ καὶ ἂν ἦτο, κατ' οὐδὲν θὰ ἔβλαπτε, τὰ μέγιστα μάλιστα θὰ ὠφέλει, καὶ καθῆκον τῶν κυβερνώντων θὰ ἦτο νὰ ἐρευνήσωσι καὶ ἀποδείξωσι τοῦτο, ὅτε δύνανται νὰ τὸ πράξωσιν ἄνευ δαπάνης.

Διὰ τὰς προκειμένας ἑορτὰς τὰς ὁδοὺς καὶ πλατείας πληροῦσι πηχυαῖοι σωροὶ λιθαρίων, οὓς θραύει ὁ ὁδοστρωτήρ. Ὡς σπουδαίαν δὲν ἐκλαμβάνομεν τὴν ἔνστασιν ὅτι τὰ ποτάμια λιθάρια δὲν εἰσὶν ἀκατάλληλα διὰ τὰς ὁδούς· διότι καὶ ἂν ἕν ἐλάχιστον μέρος τῶν συνθραυομένων ἦσαν τῷ ὄντι πρὸς τὴν τοιαύτην χρῆσιν κατωτέρας ποιότητος τῶν λοιπῶν, τὸ τοιοῦτο μικρὰν θὰ ἐπέφερε βλάβην, καὶ βεβαίως οὐχὶ ἀνάλογον πρὸς τὸ ὄφελος τὸ ἐκ τῆς εὑρέσεως ἀφθόνου ποταμίου ὕδατος, ἢ καὶ ἐκ τῆς προσκτήσεως τῆς βεβαιότητος ὅτι τοιοῦτο δὲν ὑφίσταται πλέον.

Καὶ παρὰ τοῖς ξένοις δὲ οἵτινες θὰ μᾶς ἐπισκεφθῶσιν, ἀρίστην καὶ δι' ἡμᾶς εὐνουστάτην θὰ προξενήσῃ ἐντύπωσιν, ἂν ἴδωσιν ἡμετέρᾳ ἐπιμελείᾳ ῥέουσαν αὖθις τὴν Ἐννεάκρουνον, ἔστω καὶ ἂν ἴδωσιν αὐτὴν μὲν μὴ ῥέουσαν, ἀλλ' ἡμᾶς ἐπιμεληθέντας νὰ ἐξιχνιάσωμεν ἂν ἐστὶν ἀληθῶς ἄνυδρος, ὅτε μάλιστα τοῦτο δύναται τόσον εὐκόλως νὰ γίνῃ. Τὸ ἀδάπανον τοῦτο ἔργον ἔσται, κατ' ἐμέ, εἰς τῶν ξένων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐγκαύχημα διὰ τὴν πόλιν ἡμῶν μεῖζον τῶν προπαρασκευαζομένων δαπανηρῶν κοσμημάτων.

Digitized by Google

Β'

Οἱ Ῥωμαῖοι, φίλοι τοῦ χρησίμου μᾶλλον καὶ πολυτελοῦς παρὰ τοῦ καλοῦ ἐν τῇ τέχνῃ, διεκρίθησαν ἐν ἄλλοις, πανταχοῦ ἔνθα ἦρξαν, ἐπὶ τῇ κατασκευῇ μεγάλων ὑδραγωγείων. Οὕτω καὶ ὁ φίλος καὶ εὐεργέτης τῶν Ἀθηνῶν Ἀδριανός, φιλοτιμούμενος νὰ προικίσῃ τὴν ἀγαπητήν του πόλιν δι' ὕδατος πλείονος ἢ ὅσον ἔδιδον αὐτῇ αἱ μικραὶ αὐτῆς πηγαὶ καὶ τὰ φρέατα, τῇ κατεσκεύασε μέγα ὑδραγωγεῖον. Τοῦτο συνάγον οὐχὶ μὲν τὰ ἐκ Βοιωτίας ἢ ἐκ Στυμφαλίδος ὕδατα, ἀλλὰ κἂν πάντα τὰ ἐκ τοῦ Ὑμηττοῦ καὶ τοῦ Βριλησσοῦ (Πεντελικοῦ), πιθανῶς καὶ ἐκ τοῦ Πάρνηθος προῤῥέοντα καὶ τὰ περὶ τὴν πόλιν, πλὴν τῶν τῆς Ἐννεακρούνου, κειμένης πολὺ κατωτέρω ἀπέληγεν εἰς τὴν νοτίαν κλιτὺν τοῦ Ἀγχέσμου, καὶ ἐκεῖ, κατέναντι τῆς πόλεως, εἰς εὐπρεπὲς ἀψιδωτὸν μνημεῖον προέχει τὴν πολύτιμόν του συνεισφοράν.

Τοῦ μνημείου ἐκείνου δύο ἀψῖδες διετηρήθησαν διὰ τῶν αἰώνων, μαρτυρούμεναι δι' ἐπιγραφῆς ἥτις ἐκόσμει τὸ τόξον μιᾶς ἐξ αὐτῶν. Πρό τινων ἐτῶν ἐπισκευασθεῖσαι καὶ ἀσβεστόχριστοι, φαίνονται μακρόθεν λευκαί· ἀλλὰ τί εἰσί, ἂν ἀρχαῖαι ἢ νέαι, καὶ διατί διατηροῦνται ἐκεῖ, εἰς ὀλίγους ἐστὶ γνωστόν, διότι ἡ αὐτὰς ἐξηγοῦσα ἐπιγραφὴ ἐν ἀγνώστῳ ἐποχῇ εἶχε μετατεθῇ ἐκεῖθεν εἰς οἰκόπεδόν τι τῆς πόλεως, καὶ πρό τινων ἐτῶν, ἐπὶ ἀπουσίας τοῦ οἰκοδεσπότου, ἀπήχθη ἐκεῖθεν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Μουσείου κατὰ τὴν ὁδὸν Πατησίων, καὶ ἐκεῖ συνεῤῥίφθη μεθ' ἑκατοντάδων ἄλλων λίθων ἐνεπιγράφων καὶ μή, εἰς ὀλιγίστους καὶ αὐτὴ γνωστή.

Ἐὰν δι' ἐλαχίστης δαπάνης, τινῶν μόνον δραχμῶν, ἡ ἀξιόλογος αὕτη ἐπιγραφὴ μετακομισθεῖσα ἐντειχισθῇ εἰς τὴν ἀψῖδα εἰς ἣν ἀνήκει, ἀντὶ τοῦ ἀμόρφου καὶ ἀσήμου ἐκείνου ἐρειπίου θ' ἀποκτήσωσιν αἱ Ἀθῆναι ἓν περισσότερον ἀξιόλογον μνημεῖον ἱστορικόν, μέλλον νὰ ἑλκύσῃ τῶν πλείστων ἐλευσομένων ξένων τὴν περιέργειαν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον.

Γ'

Προκειμένου δὲ περὶ ὕδατος εἰς τὰς Ἀθήνας χρησίμου, περιττὸν δὲν νομίζομεν νὰ ὑπομνήσωμεν καὶ τὴν Ἐμπεδὼ ἢ *Κλεψύδραν*, τὴν πηγὴν ἐκείνην ἥτις κατὰ τὴν βορειοδυτικὴν γωνίαν τῆς Ἀκροπόλεως ὑπὸ γῆν ἀναβρύουσα, ὑπελαμβάνετο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὡς ἐκβάλλουσα εἰς τὸ Φάληρον, καὶ διηγοῦντο ὅτι φιάλη, εἰς αὐτὴν πεσοῦσα, ἐφάνη ἐκεῖ ἐκβρασθεῖσα μετὰ εἴκοσι σταδίων ὑπόγειον ῥοῦν (Σχολ. εἰς Ἀριστοφ. Ὀρν. 1591). Ἀλλ' ἐπὶ Ῥωμαίων ὁ ἐκ Κυῤῥηστινῆς Ἀνδρόνικος, εἴτε πιστεύων εἴτε μὴ εἰς τὸ διήγημα τοῦτο, ἔκρινε σκοπιμώτερον νὰ μετοχετεύσῃ τὸ ὕδωρ τῆς Ἐμπεδοῦς εἰς τὴν ἀγοράν, εἰς τὴν δεξαμενὴν ἣν κατεσκεύασεν ἐν ᾧ ἀνήγειρε πύργῳ, τῷ μέχρι τοῦδε σωζομένῳ καὶ κοινῶς γνωστῷ ὑπὸ τὸ ὄνομα *Ναοῦ τοῦ Αἰόλου*. Καὶ πρὸς τοῦτο μὲν κατεσκεύασεν ὡραῖον ὑδραγωγεῖον μαρμάρινον. Τούτου ὅμως ἐρείπια μόνον διατηροῦνται, τὸ δὲ ὕδωρ ἔπαυσε ῥέον εἰς τὴν ἀγοράν. Καὶ ἂν μὲν ἐκβάλλῃ αὖθις εἰς τὸ Φάληρον ἐστὶν ἄγνωστον, ἀλλὰ γνωστότατον ὅτι ὑπάρχει εἰς τοῦ Ὀδυσσέως τὸν λεγόμενον προμαχῶνα, ὅθεν καὶ σήμερον ἀρύονται τὸ πρὸς πόσιν ὕδωρ οἱ Ἀκροφύλακες. Ἐπειδὴ δ' ὑπέρκειται πολὺ τῆς πόλεως, ἀρκεῖ δι' ἐντελῶς ἀσήμου δαπάνης ν' ἀνοιγῇ μικρὰ διόρυξ ἀπὸ τοῦ φρέατος μέχρι τῆς κλιτύος, καὶ τὸ ὕδωρ, ὅσον δήποτε, πιθανῶς ὅσον ἦτον ἐπὶ Ἀνδρονίκου, θέλει προῤῥεύσει πρὸς τὴν ἀγοράν.

Ἐκεῖ δὲν προτείνω νὰ ἐγερθῇ διὰ τὰς ἑορτὰς ὡραία κρήνη ἵνα τὸ δεχθῇ. Καὶ εἶδον μὲν ἐνίοτε τοιαύτας αὐτοσχεδιασθείσας· ἀλλ' ἐκεῖναι ἦσαν ἔργα τῆς προτεραίας βουλευτικῶν ἢ δημοτικῶν ἐκλογῶν, καὶ ἔμενον ἄνευ ὕδατος. Προτιμότερον θεωρῶ ὕδωρ ἄνευ κρήνης. Προχεόμενον αὐτὸ ἐν τούτοις εἰς μίαν τῶν ὑπαρχουσῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ πλουτίζον αὐτήν, δύναται ν' ἀποβῇ χρήσιμον. Ἰδία βρύσις δύναται κατόπιν δι' αὐτὸ νὰ καλλιτεχνηθῇ, ἐν τούτοις δὲ πέπεισμαι ὅτι οἱ εἰδήμονες μεταξὺ τῶν ξένων ἡμῶν θέλουσιν εὐχαρίστως ἀναγνωρίσει ὅτι δὲν ὀκνοῦμεν νὰ ἐπωφελώμεθα καὶ ἐκ τῶν ἐλαχίστων τῶν προπατορικῶν ἡμῶν κληρονομιῶν.

Δ'

Τὸ εἰς τὸν πύργον τοῦ Κυῤῥήστου ῥέον ὕδωρ γνωστὸν ὅτι ἐχρησίμευεν εἰς τὸ νὰ στρέφῃ ὑδραυλικὸν μηχάνημα, δεικνύον τὰς ὥρας διὰ νυκτὸς καὶ ἐν νεφελώδει ἡμέρᾳ. Ἐπὶ τῶν ἔξω δὲ ὀκτὼ τοῦ πύργου πλευρῶν ὑπάρχουσιν, ὡς οὐδεὶς ἀγνοεῖ, κεχαραγμέναι γραμμαὶ εὐθεῖαι καὶ καμπύλαι, ἐφ' ὧν ἐπίσης αἱ ὧραι ἐδείκνυντο ἐν εὐηλίοις ἡμέραις, διὰ τῆς σκιᾶς μεταλλίνων δεικτῶν, οἵτινες δὲν διετηρήθησαν.

Πρὸ πολλῶν ἐτῶν ὁ πολυμαθὴς πλοίαρχος τοῦ βασιλικοῦ ναυτικοῦ, ὁ μακαρίτης Παλάσκας, εἶχεν, ἐντολῇ τῆς ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας, ἐπιδοθῇ εἰς ὑπολογισμοὺς τῶν γραμμῶν τούτων, καὶ κατὰ τὰ συμπεράσματα αὐτοῦ, ἐκδοθέντα τότε εἰς τῆς ἑταιρείας τὰ πρακτικά, κατεσκευάσθησαν ῥάβδοι σιδηραῖ, ἔχουσαι ἑκάστη τὴν ὑπολογισθεῖσαν θέσιν, κλίσιν καὶ ἔκτασιν μετὰ σφαιρῶν χαλκῶν εἰς τὸ πέρας, πρὸς δεῖξιν τῶν ὡρῶν. Ἀλλὰ τὸ ἀξιόλογον ἔργον παρημελήθη παντάπασιν ἔκτοτε, αἱ σφαῖραι καὶ

Digitized by Google

τινες τῶν ῥάβδων κατέπεσαν ἢ μετεκινήθησαν, καὶ σήμερον δὲν ἀνταποκρίνονται πλέον πρὸς τὸν σκοπὸν ὅστις εἶχεν ἐπιτευχθῇ.

Ἂν εἴς τινα τῶν παρ' ἡμῖν πεπαιδευμένων μαθηματικῶν, εἰς τὸν Κ. Διευθυντὴν τοῦ ἀστεροσκοπείου φέρ' εἰπεῖν, ἐδίδετο ἡ ἐντολὴ νὰ διατρέξῃ τὸ ἔργον τοῦ Παλάσκα (ἐκδοθὲν ἐν τοῖς Πρακτικοῖς, ὡς ἐῤῥέθη), νὰ ἐξετάσῃ τὴν θέσιν τῶν σωζομένων ῥάβδων, νὰ διατάξῃ τὴν ἔνθεσιν τῶν ἐλλειπουσῶν καὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν σφαιρῶν, καὶ νὰ δώσῃ τὰς δεούσας ὁδηγίας ἵνα εἰς τὰς ἀνηκούσας θέσεις ἐπιγραφῶσι διὰ ζωηροῦ μέλανος χρώματος οἱ ἀντιστοιχοῦντες ἀριθμοὶ τῶν ὡρῶν δι' ἑλληνικῶν ἀριθμητικῶν σημείων, οὐχὶ διὰ λατινικῶν, ὡς εἶχεν ἀρχίσει ὁ μακαρίτης Πιττακός, μὴ περατώσας οὐδὲ τοῦτο, ταῦτα πάντα θ' ἀπήτουν μόλις ὀλίγων ἡμερῶν ἐργασίαν, καὶ δαπάνην οὐδενὸς λόγου ἀξίαν, εἰς δὲ τὰ βλέμματα τῶν μελλόντων νὰ ἐπισκεφθῶσι τὰς Ἀθήνας, θὰ παραστήσωσι θέαμα λίαν ἐνδιαφέρον, ἀναζῆσαν τὸ ἀξιόλογον ἔργον τοῦ Ἀνδρονίκου, καὶ δεικνύον αὐτοῖς ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν τὴν ὥραν ὡς θὰ ὑπελόγιζεν αὐτὴν πρὸ δισχιλίων ἐτῶν ὁ Ἀλκιβιάδης, ὁ Μέτων ἢ καὶ ὁ Ἀριστοφάνης.

Ε'

Εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Ἰλισσοῦ, ὑπὲρ τὴν Ἐννεάκρουνον, περὶ ἧς ἀνωτέρω, ὁ Παυσανίας λέγει (Αττ. ΙΒ, 7) ὅτι ὑπῆρχε βωμὸς τῶν Μουσῶν. Τὴν μαρτυρίαν ταύτην ἐπεκύρωσεν, ἐπεκτείνασα αὐτήν, καὶ ἐπιγραφὴ χρόνων Ἑλληνικωτάτων, πρὸ ἱκανῶν ἐτῶν ἀνασκαφεῖσα μεταξὺ τῆς νοτιανατολικῆς γωνίας τῆς οἰκίας τοῦ Ἰωαννοπούλου, καὶ τῆς βορειοδυτικῆς τοῦ δημοσίου κήπου τοῦ πρὸ τῶν ἀνακτόρων, παρὰ τῇ πλατείᾳ τῇ λεγομένῃ τοῦ Συντάγματος. Ἡ ἐπιγραφὴ δ' αὕτη, λέγουσα «*Ὅρος κήπου Μουσῶν*», προστίθησι καὶ τὴν πληροφορίαν ὅτι πρὸς τῷ βωμῷ ὑπῆρχε καὶ κῆπος ταῖς Μούσαις ἀφιερωμένος, ἱκανῶς εὐρύχωρος ὥστε νὰ ἔχῃ καὶ ὅριον ἐπιγεγραμμένον, καὶ χωρῶν μέχρι τοῦ περιβόλου παρὰ ταῖς Διομείαις ἢ ταῖς Διοχάρους Πύλαις, περὶ τὴν ἐπὶ Τούρκων καλουμένην Διοβουνίστραν πύλην.

Καὶ αὕτη δ' ἡ ἐπιγραφὴ ἔσχε τὴν τύχην τῆς τοῦ Ἀδριανοῦ· ὑπάρχει δηλαδὴ ποῦ συνεῤῥιμμένη ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ μουσείου μετὰ πλήθους ἄλλων, καὶ σπάνιοι εἰσὶν οἱ ἰδόντες αὐτὴν ἢ γνωρίζοντές τι περὶ αὐτῆς. Ἂν διὰ δαπάνης ὀλίγων δραχμῶν, μετακομισθεῖσα ἐντειχισθῇ φιλοκάλως εἰς τὴν γωνίαν ἔνθα εὑρέθη, δίδουσα εἰς τὸν κῆπον τὸ ἐπὶ τῆς ἀρχαιότητος ἤδη ἀνῆκον αὐτῷ ὄνομα τῶν Μουσῶν, ἔσται καὶ τοῦτο πρὸ τῶν ξένων ἀπόδειξις ὅτι αἱ νέαι Ἀθῆναι δὲν ἀδιαφοροῦν διὰ τὰς παλαιὰς καὶ τὴν ἐκείνων τοπογραφίαν καὶ τὸ κατ' ἐμὲ οὐδεμίαν ἔχω ἀμφιβολίαν ὅτι θέλει χαιρετηθῇ ὑπὸ πολλῶν ἐξ αὐτῶν μετ' ἐνθουσιασμοῦ.

Ϛ'

Ἐν αὐτῷ τῷ κέντρῳ τῆς πόλεως ὑπάρχει οἰκοδόμημα, περὶ οὗ καὶ ἄλλοτε εἶπον, ὅ,τι φρονῶ, καὶ ἐνταῦθα δ' ἐπαναλαμβάνω τοῦτο νομίζων ὅτι οὕτως ἐγὼ κἂν ἐκπληρῶ τὸ καθῆκόν μου. Τὸ οἰκοδόμημα ἐστὶν ἡ ἐκκλησία τοῦ Γοργοπίκου, ἡ ἀρχαία μητρόπολις.

Ἐξ ἀρχαίων συγκομισθέντων μαρμάρων οἰκοδομηθεῖσα, τῶν μὲν καταγλύφων μετ' Ἐλευσινιακῶν παραστάσεων, τῶν δ' ἐνεπιγράφων, ἦν μὲν χρόνων χριστιανικῶν, καί, ὡς αἱ διαστάσεις της ἀποδεικνύουσι, καιρῶν παρακμῆς, ὅτε μικρὰ ἦν ἡ πόλις, ἀλλ' οὐχ ἧττον περίεργος καὶ ἀξία διατηρήσεως.

Ἀφ' ὅτου ὅμως ἡ νέα μητρόπολις ἀνηγέρθη παραπλεύρως αὐτῇ εἰς ὑπερηφάνους καὶ μεγαλοπρεπεῖς διαστάσεις, τὸ ναννῶδες τοῦτο ναΐδιον, εἰς οὐδένα μετ' ἐκείνης δεσμὸν ὑφιστάμενον συμμετρίας, αὐτὸ μὲν ὑπ' ἐκείνης πιέζεται εἰς ἀφάνειαν, οὐχ ἧττον ὅμως βλάπτει καὶ ἐκείνην ὡς παραφυάς τις δύσμορφος καὶ ἀναίτιος, ἐξ ἀμελείας ἐκεῖ καταληφθεῖσα νὰ σώζηται.

Ἀληθῶς οἱ περίεργοι αὐτοῦ λίθοι, οὐχὶ ἀρχικῶς ἀνήκοντες εἰς τὸ οἰκοδόμημα, ἀλλ' ἐκ ναοῦ ἢ ναῶν ἀλλαχόθεν συγκομισθέντες, οὐδόλως θὰ ἐστεροῦντο τῆς σημασίας των ἄν, κατεδαφισθέντος τοῦ ἐκκλησιδίου ἵνα συμμέτρως διατεθῇ ἡ πλατεῖα, ἀπεκομίζοντο ἴσως καὶ εἰς τὴν γνωστὴν αὐλὴν τοῦ Μουσείου.

Νὰ καταδαφισθῇ λοιπὸν τὸ μικρὸν τοῦτο μεσαιωνικὸν μνημεῖον διότι τῷ ἐδόθη γείτων ἡ Μητρόπολις καταστρέφουσα αὐτοῦ τὴν εὐπρέπειαν; Ἄπαγε! Πᾶν ἄλλο πρεσβεύομεν. Κατὰ τὴν ἐμὴν ἰδέαν ὡρίσθη, ἤθελον εἰπεῖ ὑπ' αὐτῆς τῆς θείας προνοίας, ἵνα ζήσῃ εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ὑπὸ φιλοπάτριδος εὐσεβείας ἐμπνευσθεὶς ὁ ἡμέτερος Βασιλεύς, ἐζήτησε καὶ ἔλαβε παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσσίας τὸ ἱερὸν λείψανον τοῦ πρωτομάρτυρος τῆς ἐθνικῆς παλιγγενεσίας, τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Α', καὶ κατ' ἀρίστην ἔμπνευσιν, προτροπῇ δὲ καί τινων τῶν εἰς τὴν μετακομιδὴν συντελεσάντων, οἱ πρῶτοι μεταγαγόντες αὐτό, τὸ κατέθεσαν ἐντὸς τοῦ ἐκκλησιδίου τοῦ Γοργοπίκου.

Εὐθὺς τότε μετεβλήθη ὁ χαρακτὴρ τοῦ μικροῦ τούτου οἰκοδομήματος. Δὲν ἦν πλέον ξενοφανές τι καὶ ἀσύμμετρον λείψανον ἄλλων χρόνων, οὗ τὴν ἀπομάκρυνσιν ἀπῄτει ἡ φιλοκαλία· ἦν ἐξ ἐναντίας πολύτιμον παράρτημα

Digitized by Google

τοῦ μεγάλου ναοῦ, κοσμοῦν καὶ λαμπρύνον αὐτὸν εἰς βαθμόν, ὥστε μᾶλλον ἴσως ἐκεῖνος ἠδύνατο νὰ κριθῇ αὐτοῦ παράρτημα. Ἐνταῦθα ἔκειντο τὰ ἱερὰ ὀστᾶ. Λάρνακος ἐπιταφίου δι' αὐτὰ δὲν ὑπῆρχεν ἀνάγκη. Τὸ ἀρχαῖον τοῦτο οἰκοδόμημα ἦν αὐτὸ τοῦτο, ἡ κατάγλυφος αὐτοῦ λάρναξ.

Ἀλλὰ δὲν εἰξεύρω τί καὶ εἰς τίνας ἐπῆλθε, καὶ ἐγκλείσαντες τὴν κόνιν τοῦ μεγαλομάρτυρος εἰς μαρμαρίνην λάρνακα ἀμφιβόλου φιλοκαλίας, μετέφερον καὶ ἀπέθηκαν αὐτὴν εἰς γωτίαν τινὰ μεταξὺ τῶν κιόνων τῆς Μητροπόλεως, ἔνθα λανθάνει ἀγνοουμένη, πλὴν καθ' ὅσον παρακωλύει τὴν συγκοινωνίαν, πολλάκις δυσφορούντων τῶν παρερχομένων· τὸ δ' ἐκκλησίδιον τοῦ Γοργοπίκου μένει οὐδένα ἔχον σκοπόν, καὶ ἢ ἔσται ἀνάγκη νὰ κατεδαφισθῇ, ἢ πρέπει νὰ ληφθῇ σύντονος πρόνοια, ἵνα ὅσον τάχιον, καὶ πρὶν ἢ ἐκτεθῶμεν εἰς τῶν ξένων τὸν ἔλεγχον, τὸ μνημεῖον μετατεθῇ αὖθις, καὶ τοῦτο διὰ παντός, καὶ κατατεθῇ εἰς τὸ κέντρον τοῦ ναϊδίου, ὃ δύναταί τις νὰ πιστεύσῃ ὅτι εἰς τοῦτο ἦν ἀνέκαθεν καὶ θεόθεν προωρισμένον, καθότι καὶ ἐν Ἀθήναις, ἴσως καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ἑλλάδι ἐστὶν ὁ μόνος εἰς τὸν *Ἅγιον Ἐλευθέριον* καθιερωμένος ναός.

Ἡ ὑπὸ τοιαύτην ἔποψιν διακόσμησις τῶν Ἀθηνῶν ἐπαναλαμβάνω τὴν ἐμὴν πεποίθησιν ὅτι, καί τοι ἀδαπάνως, ἔχει μείζονα πιθανότητα νὰ ἐπικροτηθῇ ὑπὸ τῶν ἐπισημοτάτων μεταξὺ τῶν ὅσοι μέλλουσι νὰ ἐπισκεφθῶσιν ἡμᾶς προσεχῶς, παρὰ πᾶσα ἄλλη πολυτέλεια, καθ' ἣν αἱ πατρίδες των βεβαίως ὑπερτεροῦσι τῆς ἡμετέρας.

Α. Ρ. Ραγκαβης.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ.—Μετάφρασις Χ. Α.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον)

Ἀλλὰ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς ἐκπλήξεως παρελθούσης, οἱ φίλοι τοῦ Τιβολιὲ ἐφώρμησαν διὰ μιᾶς κατὰ τοῦ Φουρνερὲλ διὰ νὰ σταματήσωσι τὴν χάλαζαν ἐκείνην τῶν σφοδρῶν κτυπημάτων τὴν καταπίπτουσαν ἐπὶ τοῦ ἡμιθανοῦς σχεδὸν συντρόφου των. Οἱ λιθοτόμοι ἀφ' ἑτέρου θέλοντες ν' ἀποσπάσωσι τὸν σύντροφόν των ἀπὸ τῶν κατ' κατ' αὐτοῦ ἐπιτιθεμένων, συνεπλάκησαν μετ' αὐτῶν, ἥρπαζον ἐκ τοῦ σώματος, ἐκ τῆς κόμης, ὤθουν ἐκ τῶν νώτων τοὺς ἀντιπάλους τοῦ Φουρνερέλ. Βαθμηδὸν εἶδός τι ὑπερμεγέθους κλύδωνος ἐσχηματίσθη, ἐν ᾧ μία μάζα ἀνθρωπίνη συνεταράσσετο ἐπὶ τῆς μεγάλης πλατείας τοῦ Δαμμαρί.

Ὡμοίαζεν ἡ σκηνὴ ἐκείνη ὑπὸ τὴν ἀστεροφεγγῆ νύκτα ὡς ἀνακίνησις μυρμηκιᾶς καταπατηθείσης. Ἀπὸ τῆς μάζης τῶν συμπεπλεγμένων σωμάτων ἠκούοντο ἐξερχόμενοι ῥόγχοι μετὰ κραυγῶν ὀδύνης καὶ ὀργῆς. Μετὰ σπουδῆς ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ *Καφενείου τῆς Ἀστραπῆς* ἐτοποθέτει ὡς καταστηματάρχης ἐν ἡμέρᾳ ἐπαναστατικῆς ταραχῆς τοὺς σιδηροῦς μοχλοὺς εἰς τὰ παράθυρα τοῦ ἰσογείου. Παράθυρά τινα ἠνοίγοντο αἰφνιδίως ἄνωθεν τοῦ ἀγρίου ἐκείνου συνωθισμοῦ καὶ κεφαλαὶ περίφοβοι ἀνεφαίνοντο καὶ ἐξηφανίζοντο. Μακρόθεν ἠκούοντο κραυγαὶ γυναικῶν.

Ὁ Φουρνιρὲλ ἀφήσας τὸν Τιβολιὲ προσεπάθει ἀνορθούμενος ἐπὶ τοῦ ἑνὸς γόνατος ν' ἀποσείσῃ τὸ στῖφος τῶν ἐπιτεθέντων, οἵτινες τὸν ἐκράτουν ἐκ τῶν ἐνδυμάτων, ἐκ τῆς κόμης. Ἠσθάνετο τὸ δέρμα του διασχιζόμενον ὑπὸ ὀνύχων, τὸν τράχηλόν του δακνόμενον ὑπὸ σιαγόνων. Ἡ ὀδύνη ἀπέδωκεν αὐτῷ τὴν δύναμιν ὅπως διὰ βιαίας προσπαθείας ἐγερθῇ αἴφνης ὄρθιος, ἐνῷ οἱ σύντροφοί του ἐξαπέστελλον νὰ κυλισθῶσι μακρὰν τινὰς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἢ ὀκτώ, οἵτινες πρὸ ὀλίγου εἶχον ἐπιπέσει ἐπὶ τῶν νώτων καὶ τοῦ τραχήλου τοῦ λιθοτόμου.

Ἀλλ' ἀκριβῶς τὴν στιγμὴν καθ' ἣν αἱματόφυρτος, ἄγριος ὡς ταῦρος, τετραυματισμένος ὁ Φουρνερὲλ ἐκίνει τὰς ἐλευθέρας χεῖράς του, ὁ Τιβολιὲ ὁ κατακείμενος τέως μὲ τὴν κεφαλὴν μεμωλωπισμένην χαμαί, ἀνηγείρετο ἐπίσης· τὸ πρόσωπόν του ἐξηφανίζετο ὁλόκληρον οἱονεὶ ὑπὸ ἐρυθρὰν προσωπίδα ἐκ τοῦ ῥέοντος ἀπὸ τῆς κόμης του αἵματος καὶ μετὰ τεραστίας νευρικῆς δυνάμεως ἐβάδισε κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὸν λιθοτόμον προτείνων τὴν χεῖρα, ἥτις ἐκράτει νῦν μάχαιραν, τὴν ὁποίαν ὁρμεμφύτως ἔσυρεν ἐκ τοῦ θυλακίου του καὶ διὰ μιᾶς ἤνοιξεν.

Ἡ λεπὶς ἐξηκόντισεν ἐν τῇ νυκτὶ ταχεῖαν κυανωπὴν λάμψιν, ἡ ἀγρία δὲ κραυγὴ ἣν ἐξέφερε καὶ ἥτις ἐδιπλασίαζε τὴν ὁρμὴν τοῦ Τιβολιὲ ἔκαμε τὸν νεαρὸν στρατιώτην, ὅστις τὰ πάντα εἶδε, νὰ ὁρμήσῃ ἔμπροσθεν τοῦ Τιβολιέ. Ὁ στρατιώτης ἐξέτεινε μηχανικῶς τὴν χεῖρα διὰ ν' ἁρπάσῃ τὴν μάχαιραν καὶ ἀπομακρύνῃ αὐτὴν ἀπὸ τὴν κοιλίαν τοῦ Φουρνερέλ, ἡ δὲ χεὶρ αὐτοῦ ἀνύψωσε τὸν κρατοῦντα τὴν ἀνοικτὴν μάχαιραν βραχίονα· ἀλλ' ἡ φορὰ τοῦ Τιβολιὲ ἦτο τόσον βιαία, ὥστε τὸ ὅπλον κατηνέχθη σφοδρῶς καὶ διασχίσαν τὴν ἐπωμίδα τοῦ στρατιώτου κατῆλθε πρὸς τὴν στολὴν καὶ ἐνεπήχθη ἐντὸς τοῦ στήθους. Ὁ νεαρὸς στρατιώτης ἔμεινε πρὸς στιγμὴν ὄρθιος, εἶτα ἐκλονίσθη καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τῶν γονάτων λέγων ἠρέμα μὲ τὴν ἐλαφρῶς παρατεταμένην προφορὰν τῶν Λιμουζίνων:

—Μ' ἐσκότωσεν!...

Ἡ ἀσθενὴς ἐκείνη καὶ παραπονητικὴ φωνὴ

Digitized by Google

ἠκούσθη ἐν τούτοις εἰς τὴν πλατεῖαν, ἐφάνη δὲ ὅτι ἀκουσίως ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ χυδαίως συμπλεκόμενοι ἐννόησαν ὅτι ἡ συμπλοκὴ ἀπέληγεν εἰς τραγικὰς συνεπείας. Ἄκρα σιγὴ φόβου καὶ καταπλήξεως περιέβαλε διὰ μιᾶς τὸ πλῆθος ὡς ψυχρὸν σάβανον.

Οἱ παρεστῶτες παρεμέριζον· ὅλα ἐκεῖνα τὰ ὄντα ἀπεμάκρυνεν ὁ ἐκ τοῦ θνήσκοντος στρατιώτου φόβος. Ὁ Φουρνερὲλ ὥρμησε πρὸς τὸν ταλαίπωρον νέον καὶ ἐνῷ ὑπεβάσταζεν αὐτόν, ἀνεζήτει ἀκόμη τὸν Τιβολιὲ διὰ νὰ τοῦ ἀποτείνῃ τελευταίαν ἀπειλήν.

Ἀλλὰ καὶ ὁ Τιβολιὲ μὲ τὴν κεφαλὴν αἱματόφυρτον ἐκλονίζετο καὶ κατέπεσεν εἰς τριῶν βημάτων ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Λιμουζίνου ὅστις ἐπανελάμβανε:

—Μ' ἐσκότωσε, σᾶς λέγω, μ' ἐσκότωσεν!

Ἀνήγειραν τὸν Τιβολιὲ ταυτοχρόνως μετὰ τοῦ ἀτυχοῦς στρατιώτου καὶ ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ ἄνδρες οἱ πρὸ ὀλίγου κατεχόμενοι ὑπὸ μανίας ἤδη παρετήρουν ἀλλήλους ἔντρομοι ἕνεκα αὐτῶν τῶν φόνων.

Τί ποιητέον; Ποῦ νὰ μεταφέρωσι τοὺς τραυματίας;

—Εἰς τὸν στρατῶνα!.. ἐψυθύριζεν ἠρέμα ὁ στρατιώτης... εἰς τὸν στρατῶνα... θέλω νὰ ἐπιστρέψω...

Τοῦ ἐφαίνετο ὅτι ἔπρεπε ν' ἀποθάνῃ ἐκεῖ, εἰς τὴν φωλεάν του ὡς τραυματισθὲν πτηνόν. Κατεσκεύασαν ἐν τάχει φορεῖον μέ τινας σανίδας κομισθείσας παρὰ τοῦ λεπτουργοῦ, ὁ δὲ ἀμαξοπηγὸς προσέφερε τὴν χειράμαξάν του ὅπως ἀποτεθῇ εἰς αὐτὴν ὁ λιπόθυμος Τιβολιέ.

Τὸ προτιμότερον ἦτο νὰ μετακομίσωσιν ἀμφοτέρους εἰς Μελέν, ὅπου ἠδύναντο νὰ τύχωσι καὶ κρείττονος περιποιήσεως. Ἐν τῇ νυκτὶ δὲ διὰ τῆς φωτιζομένης παρὰ τῆς σελήνης ὁδοῦ μία πομπὴ τότε ἐξεκίνησε βραδέως πρὸς τὴν πόλιν, πολυάριθμος κατ' ἀρχάς, ἀλλ' ἀραιουμένη βαθμηδὸν καθ' ὁδόν, ὡς νὰ ἐφοβεῖτο ἕκαστος τῶν παρακολουθούντων μήπως θεωρηθῇ συνένοχος τοῦ διπλοῦ φόνου. Εἰς τὴν γέφυραν τοῦ σιδηροδρόμου ὁ Φουρνερὲλ ἀπέμενε σχεδὸν μόνος μέ τινας λιθοτόμους καὶ ἕνα σύντροφον τοῦ Τιβολιέ, συνεργαζόμενον μετ' αὐτοῦ εἰς τὸ αὐτὸ ζαχαροπλαστεῖον.

Τετραυματισμένος ὢν καὶ αὐτός, ἀλλ' ἀτάραχος, συνήθροισεν, ὡς ἔπραττεν ἄλλοτε εἰς τὸ σύνταγμα, δράκας τινὰς χόρτων καὶ χώματος ὑγροῦ καὶ τὰ ἐπέθηκεν ὅπως σταματήσῃ τὸ αἷμα, τὸ ῥέον ἀπὸ τοῦ αὐχένος του εἰς τὴν ῥάχιν καὶ ὑπὸ τὸν τράχηλόν του, κλίνων δὲ ἐκ διαλειμμάτων πρὸς τὸν νεαρὸν στρατιώτην ἔλεγεν αὐτῷ:

— Ἔχε θάρρος!.., ἐφθάσαμεν!

Πλησίον τοῦ Μελὲν συνήντησαν δύο ἐφίππους χωροφύλακας, οἵτινες εἰδοποιηθέντες ἀγνώστον παρά τινος ἔτρεχον καλπάζοντες πρὸς τὸ Δαμμαρί.

— Πολὺ ἀργά! εἶπεν ὁ Φουρνερὲλ δεικνύων τὸν ἐκτάδην κείμενον ἐπὶ τῶν σανίδων στρατιώτην πελιδνὸν καὶ τὸν Τιβολιέ, συνελθόντα ἤδη εἰς ἑαυτὸν ἐντὸς τῆς χειραμάξης. Ἡ δημόσιος ὁμήγυρις ἐτελείωσεν· κυττάξατε!

Ἐνυπῆρχε ποιά τις πικρία καὶ ἀγανάκτησις εἰς τὴν εἰρωνίαν τοῦ «λοχίου.»

Ἤνοιξαν ἓν φαρμακεῖον, εἷς τῶν χωροφυλάκων δὲ ἔδραμε καλπάζων πρὸς τὸ νομαρχεῖον. Ἦτο κομιστὴς σοβαρῶν εἰδήσεων· συμπλοκὴ εἶχε λάβει χώραν εἰς Δαμμαρί.

Ἐζήτησε τὸν κύριον νομάρχην, ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν θυρωρόν.

Ὁ θυρωρὸς ἀφυπνισθεὶς ἀπήντησεν ὡσεὶ ἐκπληττόμενος διὰ τὴν ἐρώτησιν:

— Τὸν κύριον νομάρχην; ἀλλ' αὐτὸς εἶνε εἰς Παρισίους.

Εἶτα μὲ τόνον ἐπῳδοῦ συνήθους προσέθηκεν:

— Ἂν εἶνε ἀνάγκη, νὰ εἰδοποιήσωμεν τὸν γενικὸν γραμματέα;

Εἰδοποίησαν τῷ ὄντι τὸν γενικὸν γραμματέα.

Ὁ κ. Βερλεμών, ἐκ τοῦ προχείρου ἐνδυθείς, ἦλθε νὰ πληροφορηθῇ καὶ χασμώμενος ὁπωσοῦν εἶπεν: «Ἐς αὔριον!» πέμψας καὶ τοὺς τραυματίας εἰς τὸ νοσοκομεῖον

— Ὁρίστε! εἶπε κατόπιν μειδιῶν πρὸς τὸν χωροφύλακα. Ὁ κύριος νομάρχης μᾶς ἐβεβαίωσεν ὅτι ἡ ἀντικατάστασις τοῦ Σαρβὲ δὲν ἤθελε μᾶς προξενήσει καμμίαν ἀνησυχίαν. Ἰδοὺ ἕνας μπελᾶς!.. Ἀλλὰ τέλος πάντων δὲν ἠμπορεῖ νὰ γείνῃ καλὸ στυφάδο χωρὶς νὰ σκοτωθῇ λαγώς!.. Καληνύκτα, χωροφύλακα!

Καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὸν κοιτῶνά του ὅπως κατακλιθῇ.

ΙΣΤ'

Ἐπιστρέψας εἰς τὴν κατοικίαν του ὁ ταγματάρχης διέκρινεν εἰς τὸν διάδρομον γραμμὴν ἐρυθρὰν φωτός, ἥτις ἐσχηματίζετο ἐπὶ τοῦ πατώματος ἐξερχομένη ἐκ τοῦ θαλάμου τῆς Γιλβέρτης. Ἡ νεᾶνις προφανῶς ἠγρύπνει ἀναμένουσα τὸν θεῖόν της. Ἔκρουσεν ὁ ταγματάρχης τὴν θύραν, ἀνοιχθεῖσαν τάχιστα, προσῆλθε δὲ ἡ Γιλβέρτη κρατοῦσα λυχνίαν ἀνὰ χεῖρας. Μὲ ὅλην τὴν ταραχήν του ὁ Βερδιὲ ἐξεπλάγη διὰ τὴν ὠχρότητα τῆς ἀνεψιᾶς του.

— Τί ἔχεις; τὴν ἠρώτησεν.

Ἡ νεᾶνις ἦτο ἀκόμη σφόδρα συγκεκινημένη ἐξ ὅσων εἶχεν ἴδει ἐκεῖ πέραν εἰς Ἀβών, ὅπου ἡ Κυπριανὴ κατέκειτο πάσχουσα ἐν τῇ μικρᾷ λευκῇ της κλίνῃ.

— Ἄ! ἂν εἴξευρες, καλέ μου θεῖε!..

Καὶ ἐν τῇ ἐκρήξει τῆς συγκινήσεώς της

Digitized by Google

εἶπεν αὐτῷ τὰ πάντα, τὴν ἀπελπισίαν τοῦ Ροβέρτου, τὰς ἐπικλήσεις τῆς μικρᾶς, τὴν διὰ τοῦ δάσους διάβασιν μετὰ τῆς κυρίας Ἐρβλαί, ἀπομεινάσης εἰς τὴν οἰκίαν τῶν Δεβραὶ καὶ τὴν ἐμφάνισιν τῆς μητρὸς ἐκείνης, ἥτις ἤρχετο ν' ἀπειλήσῃ καὶ αὖθις παρὰ τὸ προσκεφάλαιον τοῦ θνήσκοντος τέκνου της.

Ὁ Βερδιὲ ἠκροᾶτο, λησμονῶν σχεδὸν ἀποτόμως τὴν μωρὰν σκηνήν, εἰς ἣν εἶχεν ἀναμιχθῆ καὶ ἀναλογιζόμενος μήπως εἰς ὅλα ταῦτα ὅσα διηγεῖτο αὐτῷ ἡ Γιλβέρτη ὑπῆρχε νέος κίνδυνος, φοβερώτερος, ἀπειλῶν τὴν νεάνιδα. Ἀναμφιβόλως καλῶς ἔπραξε νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὴν παράκλησιν τοῦ κ. δὲ Μομβρέν· αὐτὸς ὁ γηραιὸς στρατιωτικὸς οὐδέποτε ἤθελε τὴν ἀποτρέψει ἀπὸ τοῦ ν' ἀφοσιωθῇ καὶ νὰ εὐεργετήσῃ ἄνδρας ἐντίμους, ἀλλὰ τέλος πάντων ἀφοῦ καὶ ὁ θεῖος καὶ ἡ ἀνεψιά, ὅσον μικροὶ καὶ ἂν ἦσαν εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον,εἶχον ἐχθρούς,αἱ κακαὶ γλῶσσαι ἠδύναντο νὰ ἐπινοήσωσι νέαν τινὰ συκοφαντίαν ἐναντίον των.

Τὸ παιδίον ἐκεῖνο, παραδείγματος χάριν ...

Ἀλλ' ὁ Βερδιὲ ἐσταμάτα, διέκοπτε διὰ μιᾶς τὸν λογισμόν του βλέπων τὸ ἀγαθὸν μειδίαμα, τὸ πλῆρες ἐμπιστοσύνης καὶ καρτερίας, τὸ ἐκφράζον χαρὰν ἐπὶ τῇ θυσίᾳ, τῆς ἀνεψιᾶς του.

— Κατὰ πρῶτον ὀφείλει τις νὰ προσέχῃ εἰς τὸ καθῆκόν του. Ἔπειτα ἂς συμβῇ ὅ,τι καὶ ἂν συμβῇ.

Καὶ ἔτεινε πρὸς αὐτὸν ἁβρῶς τὸ μέτωπόν της πρὸς ἀσπασμόν.

— Εἶμαι μαθήτριά σου, αὐτὸ σημαίνουν πάντα ταῦτα, ἀγαπητέ μου θεῖε.

Εἶχε θέσει τὰς μικρὰς χεῖράς της ἐπὶ τῶν ὀστεωδῶν χειρῶν τοῦ στρατιώτου, ᾐσθάνθη δὲ αὐτὰς πυρετώδεις καὶ ὀλίγον τι τρεμούσας.

— Μήπως εἶσαι ἀσθενής; τὸν ἠρώτησεν.

— Ὄχι, ὄχι... ἀγαπητή μου κόρη... ὄχι. Ἀγανακτημένος εἶμαι... στενοχωρημένος ἴσως ὀλίγον... ἀλλὰ δὲν εἶνε τίποτε.

— Καὶ ἡ ὁμήγυρις;.. Πῶς ἐπῆγε;

— Ὅπως ὅλαι αἱ ὁμηγύρεις... Ἔλα κοιμήσου, Γιλβέρτη, καὶ αὔριον πάλιν τὰ λέγομεν.

— Αὔριον.

Ἔκλειεν ἤδη τὴν θύραν τοῦ θαλάμου της, ὅτε προβάλλουσα τὴν εὐειδῆ μελάγχρουν κεφαλήν της μέσον τοῦ διανοίγματος εἶπε πρὸς τὸν στρατιωτικὸν μὲ ἀφέλειαν παιδίου:

— Λοιπὸν δὲν θὰ μὲ μαλλώσῃς;.. Καλὰ ἔκαμα νὰ ὑπάγω ἐκεῖ πέραν;

— Ναί, εἶπεν ὁ Βερδιὲ ἀσπαζόμενος αὐτὴν ἐκ νέου.

Καὶ ἐνεθυμεῖτο τὸ ρητόν, ὅπερ ἠκολούθει καὶ ὅπερ τοσάκις εἶχεν ἐπαναλάβει πρὸς τὴν νεάνιδα: «Πράττε πάντοτε ὅ,τι φοβεῖσαι νὰ πράξῃς.»

Δὲν ᾐσθάνετο πλέον τὴν αὐτὴν ἀπογοήτευσιν, ἣν πρὸ μικροῦ ᾐσθάνετο, ὅτε κατέλιπε τὴν ὁμήγυριν. Εἶχε τὴν συναίσθησιν ὅτι ὁ ἐφιάλτης ἔμελλε νὰ λήξῃ. Ἦτο πολὺ ἐπὶ τέλους, πάρα πολύ! Ἔμελλε νὰ δείξῃ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς τίνι τρόπῳ εἷς ἔντιμος ἀνὴρ βυθισθεὶς εἰς τὰ ἕλη τῆς πολιτικῆς δύναται δι' ἐρρωμένης προσπαθείας νὰ ἐξέλθῃ ἐν τάχει ἐκ τοῦ βορβόρου καὶ νὰ κατασυντρίψῃ τοὺς κοχλίας.

Ἐκοιμήθη καὶ μὲ τὴν ἰδέαν ταύτην ἐγερθεὶς εὔθυμος, κατῆλθεν εἰς τὸν κῆπον, ὅπου εὗρε τὸν Αἰμίλιον Δυκᾶν λευχειμονοῦντα ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν καὶ συνομιλοῦντα περὶ πολιτικῆς μετά τινος γέροντος χωρικοῦ, τὰ χείλη πονηρῶς συνεσταλμένα ἔχοντος, ὃν ὁ κηπουρὸς τῆς κυρίας Ἐρβλαὶ παρελάμβανεν ἐνίοτε ὡς βοηθόν.

— Λοιπόν, μπάρμπα-Μπολάν, τί λέγουν περὶ τῶν ἐκλογῶν; ἠρώτα ὁ Αἰμίλιος.

Ὁ μπαρμπα-Μπολὰν ἀπήντα:

— Τί νὰ εἰποῦν, κύριε; τίποτε δὲ λέγουν.

— Πῶς! δὲν λέγουν τίποτε;

Ὁ Βερδιὲ ἐπλησίασε καὶ ἠκροᾶτο.

—Ξεύρετε, εἶπεν ὁ γέρων χωρικός, λέγουν καὶ δὲν λέγουν. Ἄλλοι λέγουν τοῦτο, ἄλλοι ἐκεῖνο..

— Ἀλλὰ τοῦ λόγουσου, μπαρμπα-Μπολάν, τί λέγεις;

Ὁ χωρικὸς δὲν ἀπήντα.

— Ἐλπίζω ὅτι δὲν θ' ἀφήσῃς νὰ σοῦ ἁρπάσουν τὸ ψηφοδέλτιόν σου ὅπως ἄλλοτε σοῦ τὸ ἐπῆραν, ὡς μοῦ εἶπεν ὁ κύριος Καπποά. Τὸ ἐνθυμεῖσαι καλά;

— Τὸ ἐνθυμοῦμαι καὶ δὲν τὸ ἐνθυμοῦμαι. Ἀλλὰ σᾶς βεβαιώνω ὅτι αὐτὴν τὴν φορὰν δὲν θὰ μοῦ τὸ πάρουν. Δὲν εἰξεύρω νὰ διαβάσω, ἀλλὰ δὲν θὰ μοῦ δώσουν ψηφοδέλτιον, ἔχω τὸν ἀνεψιόν μου τὸν ὑφαντὴν ὁποῦ μοῦ τὸ γράφει. Ξεύρει νὰ γράφῃ καλὰ αὐτός, ἔννοιά σας!

— Ἀλλὰ δὲν ἔχεις ψηφοδέλτιον;

— Ἔλαβα ἕνα χονδρὸ δέμα σήμερα τὸ πρωΐ.

— Καὶ τίνος εἶνε αὐτὰ τὰ ψηφοδέλτια;

—Ἄ,δὲν εἰξεύρω.Εἶνε ἕνα δέμα τόσο χονδρό, δεμένο, μὲ μία σφραγίδα ἀπ' ἐπάνω. Δὲν εἰξεύρω ἂν εἶνε καλὰ ἢ κακά. Ξεύρω μόνον πῶς τὰ ἔστειλαν εἰς ἐμέ.

—Λοιπὸν νὰ μὴ ψηφίσῃς ἂν δὲν τὰ διαβάσῃς πρῶτα. Νὰ μοῦ τὰ δείξῃς αὐτὰ τὰ ψηφοδέλτια. Πρέπει νὰ μάθωμεν τί ὄνομα φέρουν.

—Ὅποτε ἀγαπᾶτε, κύριε·

Καὶ ὁ χωρικὸς πτύων τὰς χεῖρας του πρὶν ἀναλάβῃ τὴν ἐργασίαν του ἤλλαζε τὸ θέμα τῆς συνομιλίας.

— Χρειάζεται πολὺς κόπος διὰ νὰ σκάψῃ κανεὶς αὐτὴ τὴ γῆ, εἶπεν· εἶνε γεμάτη χαλίκια καὶ ῥίζαις.

Digitized by Google

Ὁ Δυκᾶς ἐστράφη πρὸς τὸν ταγματάρχην.

— Μὴ ἐπιμένετε πλέον, εἶπεν αὐτῷ ὑψῶν τοὺς ὤμους· οὐδὲν θὰ ἐπιτύχετε παρ' αὐτοῦ.

— Ἀλλά, εἶπεν ὁ Βερδιὲ μειδιῶν, βλέπετε ὅτι ἐγὼ δὲν ἐπιμένω καθόλου.

Καὶ ἀπεμακρύνθη μετὰ τοῦ νέου Πίττ, ὅστις δεικνύων μακρόθεν τὸν βοηθὸν τοῦ κηπουροῦ κεκυφότα πρὸς τὸ ἔδαφος, ἔλεγε μεθ' ὑψίστης περιφρονήσεως :

— Καὶ ὅμως εἶνε καὶ αὐτοὶ ἐκλογικὴ ὕλη, εἶνε σάρξ διὰ τοὺς ὑπουργούς, ὅπως οἱ στρατιῶταί σας εἶνε σάρξ διὰ τὰ τηλεβόλα. Τὴν χρησιμοποιοῦσιν ἀλλὰ τὴν περιφρονοῦσιν.

— Μὲ συγχωρεῖτε, εἶπεν ὁ ταγματάρχης αὐστηρῶς. Ἐγὼ πάντοτε ἐσεβάσθην καὶ ἠγάπησα τοὺς στρατιώτας μου. Μόνον τοὺς ραδιούργους περιφρονῶ.

Ὁ Δυκᾶς ἐνδομύχως ἔλεγεν ὅτι τίποτε δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γείνῃ μὲ τοιοῦτον ἄνδρα, τόσον ὀλίγον Παρισινόν, τόσον κακῶς ἐννοοῦντα τὴν ἀστειότητα. Καὶ ἐν τοσούτῳ οἱ στρατιῶται δὲν κατέκτων τόσον εὐκόλως τὰς ἐπωμίδας τοῦ στρατηγοῦ ὅπως οἱ ἐκλογεῖς δὲν κατέκτων τὰ ὑπουργικὰ χαρτοφυλάκια. Εἶχε κομμάτι *πόζα* ὁ ταγματάρχης !

Ὁ Βερδιέ, ὅν ἡ παραβολὴ ἐκείνη μεταξὺ τῶν παλαιῶν του συντρόφων καὶ τῆς ἀγέλης τῆς ἐξωθουμένης εἰς τὴν ψηφοφορίαν εἶχε ψυχράνει, ἔμελλε νὰ ἀφήσῃ τὸν Δυκᾶν, ὅτε εἶδός τι βόμβου ὑποκώφου, θόρυβος ἀνθρωπίνων φωνῶν προερχόμενος ἐκ τῆς ὁδοῦ διὰ τῆς θύρας τοῦ κήπου ἐφείλκυσε τὴν προσοχήν του.

— Τί συμβαίνει τάχα ; ἠρώτησεν.

— Ἄς ὑπάγωμεν νὰ ἴδωμεν, ταγματάρχα, εἶπεν ὁ Αἰμίλιος.

Ὀλίγα βήματα μακρὰν τῆς θύρας εἶχε σχηματισθῆ ὅμιλος ἀνθρώπων, ὧν οἱ πλεῖστοι ἐλάλουν μεγαλοφώνως, ἐν τῷ μέσῳ δὲ αὐτῶν, ὑπερβαίνων πάντας κατὰ τὸ ὕψος μιᾶς κεφαλῆς, συνεταράσσετο μετὰ θυμοῦ ὑψηλός τις ἀνήρ, ὅν ὁ Βερδιὲ ἀνεγνώρισεν. Ἦτο ὁ Φουρνερέλ.

Ἰδὼν τὸν πρώην ταγματάρχην του, κατηυθύνθη πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν ἠρώτησεν ἂν ἐσκόπευε νὰ ὑπάγῃ ὅπως ἴδῃ τὸν Μαρσιαλοῦ εἰς τὸ νοσοκομεῖον τοῦ Μελέν.

Τὸν Μαρσιαλοῦ ;... Τὸ ὄνομα αὐτὸ οὐδεμίαν ἐξήγειρεν ἀνάμνησιν εἰς τὸν Βερδιέ. Τὸν Μαρσιαλοῦ ;.. Δὲν ἐγνώριζέ τινα καλούμενον Μαρσιαλοῦ ...

— Ἄ, ναί !.. ἀλήθεια.. εἶπεν ὁ Φουρνερέλ. Νὰ μὲ συμπαθήσετε, κύριε ταγματάρχα, ἐνόμιζα ὅτι εἰξεύρετε...

Καὶ διηγήθη αὐτῷ τότε τὴν συμπλοκὴν τῆς προτεραίας τὴν συμβᾶσαν ἐκεῖ πλησίον, εἰς Δαμμαρί, τὸν τραυματισμὸν τοῦ στρατιώτου καὶ τοῦ Τιβολιέ· ὁ Μαρσιαλοῦ ἦτο ὁ νέος στρατιώτης.

Ὁ Φουρνερέλ ἦτο βέβαιος ὅτι ὁ ἀτυχὴς νέος πολὺ θὰ ηὐχαριστεῖτο ἂν ὁ ταγματάρχης μετέβαινε νὰ τὸν ἴδῃ.

— Βέβαια θὰ ὑπάγω. Ἀκοῦς ἐκεῖ !.. Ἀλλὰ πῶς ἕως τώρα δὲν μοῦ εἶπον τίποτε ;..

Ὁ Βερδιὲ ἀνοίξας τὴν κιγκλιδωτὴν θύραν, εὑρίσκετο ἤδη ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὁμίλου τῶν ἐκεῖ συνηγμένων, ὧν οἱ πλεῖστοι τὸν ἐχαιρέτιζον. Ὠχρότατος παρετήρει τὸν Δυκᾶν, ἀγνοοῦντα εἰσέτι τὸ συμβάν.

— Ἔρχομαι ἀπὸ τὸ Μελέν, εἶπεν ὁ Φουρνερέλ. Δὲν γίνεται ἄλλος λόγος παρὰ δι' αὐτό.

Αἱ ὑπερβολαὶ τῶν φλυάρων παρίστανον μάλιστα ὡς σοβαρὰν στάσιν τὴν χυδαίαν ἐκείνην σύγκρουσιν, τὴν πυγμαχίαν, ἣν ἠγνόουν οἱ ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς κυρίας Ἐρβλαὶ κατοικοῦντες εἰς ὀλίγων λεπτῶν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς μεγάλης πλατείας τοῦ Δαμμαρί. Διηγοῦντο ὅτι ὁ Γκαρούς εἶχεν ὁπλίσει τοὺς λιθοτόμους καὶ ὅτι ὁ στρατὸς προσκληθεὶς ἐν τάχει ἔθεσεν ἐφ' ὅπλου λόγχην καὶ ἐπετέθη...

— Καὶ ἐγὼ ἀπήντησα, εἶπεν ὁ Φουρνερέλ, ὅτι τίποτε ἀπ' ὅλα αὐτὰ δὲν ἦτο ἀληθές Οἱ λιθοτόμοι ἀπεναντίας ψηφίζουν ὑπὲρ ἡμῶν, ταγματάρχα μου, καὶ ἂν ὁ Μαρσιαλοῦ ἐπληγώθη, δὲν πταίω ἐγώ, ποῦ νὰ πάρῃ ὁ διάβολος !..

Ὁ Βερδιὲ παρετήρησε τότε ὅτι ὁ πρώην λοχίας ἔφερε περὶ τὸν τράχηλον χονδρὸν μανδήλιον περιεστραμμένον ἀποκρύπτον κάτι, ὡσεὶ ἐπίδεσμον πληγῆς.

— Ἐπληγώθης καὶ σύ, τὸν ἠρώτησεν.

— Δὲν ἀξίζει τὸν κόπον νὰ γίνεται λόγος, κύριε ταγματάρχα. Μία γρατσουνιὰ εἶνε !.. Αὐτὰ εἶνε χάδια, ἐμπρὸς εἰς τὰς σφαίρας τῆς Σεβαστουπόλεως.

(Ἕπεται συνέχεια).

(Κατ' αὐτάς, ἤτοι τὴν 18 ὀκτωβρίου 1888, συμπληροῦνται πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη ἀπὸ τῆς εἰς Ἑλλάδα ἀφίξεως τοῦ Βασιλέως Γεωργίου. Σχετικῶς πρὸς τὸ ἐπίσημον τοῦτο ἱστορικὸν γεγονὸς δημοσιεύομεν κατωτέρω τὰ κατὰ τὴν ὑποδοχὴν εἰλημμένα ἐκ τῆς τότε ἐν Ἀθήναις ἐκδιδομένης ἐφημερίδος *Ἐθνοφύλακος*).

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΦΙΞΙΝ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

18 Ὀκτωβρίου 1863.

Ζήτω ὁ βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων Γεώργιος Α΄.

Μὲ τὴν αἰσθηματικὴν καὶ πάνδημον ταύτην ἀνευφημίαν, ἥτις ἀπὸ μυριάδων στομάτων ἐνθουσιωδῶς ἐξερχομένη πληροῖ ἀπὸ τῆς χθὲς τὸν ἑλληνικὸν ὁρίζοντα, ἀρχόμεθα καὶ ἡμεῖς τῆς

Digitized by Google

σκιαγραφήσεως τῆς ὄντως ἀπεριγράπτου ὑποδοχῆς, τῆς ὁποίας ἠξιώθη ὁ προσφιλὴς τῶν Ἑλλήνων ἡγεμὼν Γεώργιος ὁ ἀπὸ τῆς χθὲς εὑρισκόμενος εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

— Τὴν τετάρτην μετὰ τὸ μεσονύκτιον ὥραν τῆς χθές, πρὶν ἀνατείλῃ ἡ ῥοδοδάκτυλος ἠώς, ἠγγέλθη διὰ τριῶν κανονοβολισμῶν, ὅτι ὁ συνοδεύων τὸν βασιλέα τῶν Ἑλλήνων στολίσκος εἶχε φθάσει ἐκτὸς τοῦ λιμένος τοῦ Πειραιῶς. Ἡ ἀγγελία αὕτη κατηλέκτρισε τὸν ἐν τῇ πρωτευούσῃ πανταχόθεν τῆς Ἀνατολῆς συσσωρευθέντα λαόν, ὅστις εἶχε προπαρασκευάσει πάντα τὰ τῆς ὑποδοχῆς, καὶ ἐδῶ μὲν συνήρχετο ἡ ἐθνοφυλακή, ἐκεῖ προητοιμάζοντο στρατιῶται, ἀλλαχοῦ δὲ συνήρχοντο πολῖται, πάσης τάξεως καὶ πάσης ἡλικίας χαίροντες καὶ ἀγαλλόμενοι ἐπὶ τῇ ἀνατολῇ τῆς χαρμοσύνου ταύτης ἡμέρας.

Τὴν ἑβδόμην π. μ. ἐπέβη ἐπὶ τοῦ ἀτμοδρόμονος ἡ εἰς προϋπάντησιν τῆς Α. Μ. πεμφθεῖσα πενταμελὴς ἐπιτροπὴ τῆς ἐθνοσυνελεύσεως καὶ ὑπέβαλε τὸ περὶ τῆς ὁρκωμοσίας καὶ τῶν δικαιωμάτων τοῦ βασιλέως γνωστὸν ψήφισμα. Τὴν ἐπιτροπὴν ταύτην ἐδέξατο ἡ Α. Μ. καὶ συμπροεγευμάτισε μετ' αὐτῆς. Μετὰ τὸ πρόγευμα, καθ' ὃ ὁ πρόεδρος τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης κ. Α. Παπαδιαμαντόπουλος ἀπήγγειλε γερμανιστὶ κατάλληλον προσφώνησιν πρὸς τὸν βασιλέα Γεώργιον, ἐπέβη ἐπὶ τοῦ ἀτμοδρόμονος ἡ Προσωρινὴ Κυβέρνησις ἥτις προσεφώνησεν αὐτῷ διὰ τοῦ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργοῦ Ἡ Α. Μ. ἔδωκε τῇ Κυβερνήσει πολλὰ ἀντίτυπα τῆς κατωτέρω δημοσιευομένης ἀξιολογωτάτης καὶ ὄντως πατρικωτάτης προκηρύξεώς της πρὸς τὸν ἑλληνικὸν λαόν.

— Τὴν δεκάτην περίπου ὥραν ὁ ἀτμοδρόμων κατέπλεεν ἐν τῷ λιμένι Πειραιῶς· τὴν εἴσοδον αὐτοῦ ἐχαιρέτησαν ἅπαντα τὰ ἐν τῷ λιμένι διαμένοντα πλοῖα δι' 101 κανονοβολισμοῦ ἐναρξαμένης τῆς ἀγγλικῆς ναυαρχίδος· ὁ ἀτμοδρόμων ἀντεχαιρέτησεν ἑκάστην τῶν ἀναπεταννυμένων ξένων σημαιῶν. Οἱ ναῦται ἀπὸ τῶν κεραιῶν καὶ ὁ συνωθούμενος λαὸς ἀπὸ τῶν παραλίων τοῦ λιμένος ἐζητωκραύγουν ἐνθουσιωδῶς. Ἦτο ἀληθῶς μαγευτικώτατον καὶ συγκινητικώτατον τὸ θέαμα τοῦτο, ὅπερ ἀδύνατον νὰ περιγράψῃ καὶ ὁ γραφικώτερος κάλαμος.

Ἐν τῷ μέσῳ τῶν νεφελῶν τοῦ καπνοῦ ἐπήδησεν ἐκ τῆς βασιλικῆς λέμβου ἐπὶ τὴν ὑπὸ τοῦ κρότου τῶν τηλεβόλων σαλευομένην ἀποβάθραν εὔζωνος καὶ συγκεκινημένος ὁ βασιλεὺς Γεώργιος, φέρων στολὴν ἀντισυνταγματάρχου τῆς ἐθνοφυλακῆς. Ἡ ἐμφάνισις τῆς Α. Μ. κατενθουσίασε τὸ περὶ τὴν προκυμαίαν συνθλιβόμενον ἄπειρον πλῆθος λαοῦ καὶ ζωηραὶ ἀνευφημίαι ἐπηύξησαν τὴν μετὰ φαιδρότητος μεμιγμένην συγκίνησιν τοῦ βασιλέως. Ἐν τῇ ἀποβάθρᾳ ὑπεδέχθησαν τὴν Α. Μ. πολλοὶ πληρεξούσιοι, οἱ ἀρχηγοὶ τῆς ἐπαναστάσεως Κανάρης καὶ Βούλγαρης καὶ ὁ πρόεδρος τῆς συνελεύσεως κ. Μωραϊτίνης, ὅστις ἀπήγγειλε καὶ συντομωτάτην προσλαλιάν. Ὁ βασιλεὺς εὐχαριστήσας ἐγκαρδίως ἅπαντας τοὺς αὐτόθι συνωθουμένους καὶ δοὺς τὴν δεξιὰν εἰς τοὺς τρεῖς τελευταίους ἀνέβη ἐπὶ τὸν ὑπὸ τοῦ δήμου Πειραιῶς παρεσκευασμένον λαμπρὸν καὶ ἐριουχόστρωτον ὀκρίβαντα, ὁ δὲ δήμαρχος κ. Α. Ράλλης προϊστάμενος τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ἀπήγγειλε σύντομον μὲν ἀλλ' ἀξιόλογον προσλαλιάν. Ἀκολούθως εὐχαριστήσας τὸν κ. δήμαρχον καὶ πάντας τοὺς παρεστῶτας ὁ βασιλεὺς εἰσῆλθεν ἐν τῷ μέσῳ ζωηροτάτων ἀνευφημιῶν εἰς τὴν ἅμαξαν, ἔχων ἐξ ἀριστερῶν μὲν τὸν πρόεδρον τῆς συνελεύσεως κ. Μωραϊτίνην, ἀπέναντι δὲ τὸν κ. Ροῦφον καὶ τὸν ἕτερον τῶν δανῶν ἀξιωματικῶν, οὓς φέρει μεθ' ἑαυτοῦ.

Τὴν ἅμαξαν τοῦ βασιλέως ἀνερχομένην πρὸς τὰς κλεινὰς Ἀθήνας συνώδευεν ἄπειρον πλῆθος λαοῦ ἀνευφημοῦντος, παρηκολούθουν δὲ πλεῖσται ἅμαξαι. Τὴν 11 καὶ 1)2 π. μ. ὥραν ἔφθασαν εἰς τὰ παρὰ τῇ ἁγίᾳ Τριάδι ἐγηγερμένα προπύλαια ἡ βασιλικὴ ἅμαξα, εἰς δὲ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ προσφιλοῦς ἡγεμόνος ἄπειρον πλῆθος λαοῦ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων ἐπευφήμησεν ἐνθουσιωδῶς. Ἡ βασιλικὴ ἅμαξα ἐστάθη ἐν τῷ μέσῳ τῆς εἰσόδου τῶν προπυλαίων καὶ ἔλαβεν ὁ βασιλεὺς παρὰ τοῦ ἐκ δεξιῶν ἱσταμένου δημάρχου μετὰ τῶν εὐπατριδῶν Ἀθηναίων καὶ παροίκων τὰς ἐπὶ ἀργυροῦ δίσκου προσενεχθείσας δύο χρυσᾶς κλεῖς τῆς Ἀκροπόλεως ὧν τὴν ἐγχείρισιν συνώδευσεν ὁ κ. Κουτσικάρης διὰ προσλαλιᾶς. Ἀκολούθως δὲ τὰ ἐξ ἀριστερῶν ἱστάμενα κοράσια τῆς πρώτης δημοτικῆς σχολῆς μυρτοστέφανα λευχειμονοῦντα ἔψαλαν τὸν ὑπὸ τοῦ Παριζίνη τονισθέντα βασιλικὸν ὕμνον καὶ προσέφερον τῷ βασιλεῖ ἄνθινον στέφανον, ὃν ἡ Α. Μ. ἐδέξατο ἐκ τῆς χειρὸς τῆς κ. Μαριγοῦς Ἐμ. Κουτσικάρη. Ὁ βασιλεὺς εὐχαριστήσας τὸν δήμαρχον, τοὺς ἐν τέλει, τοὺς εὐπατρίδας καὶ πάντας τοὺς παρισταμένους ἐξηκολούθει τὴν πρὸς τὴν πλατεῖαν τῆς Ὁμονοίας πορείαν του. Ἀπὸ τῶν προπυλαίων ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῶν ὁδῶν Πειραιῶς Αἰόλου καὶ Ἑρμοῦ ἦτο παρατεταγμένη ἡ ἐθνοφυλακὴ καὶ μετ' αὐτὴν ὁ στρατός. Ἡ βασιλικὴ ἅμαξα δὲν ἠδύνατο νὰ προχωρήσῃ ἕνεκα τοῦ συνωθουμένου καὶ ἐπευφημοῦντος πλήθους. Τὸ θέαμα κατέστη μαγευτικώτατον ἅμα εἰσελθόντος τοῦ βασιλέως εἰς τὴν πόλιν. Αἱ ζητωκραυγαὶ καὶ ἐπευφημίαι τοῦ περικυκλοῦντος τὴν βασιλικὴν ἅμαξαν λαοῦ συνενούμεναι μετὰ τῶν τοῦ ἐπὶ τοὺς ἐξώστας ἐπανθοῦντος ὡραίου φύλου ἀπετέλουν συγκινητικωτάτην ἁρμονίαν. Ἅπασαι αἱ παρὰ ταῖς

Digitized by Google

δι' ὧν ἔμελλε νὰ διέλθῃ ἡ βασιλικὴ ἅμαξα ὁδοῖς οἰκίαι ἦσαν ἐστολισμέναι διὰ μύρτων, ἀνθῶν, ἐριούχων, μεταξίνων καὶ ἄλλων ὑφασμάτων, καὶ διὰ διαφόρων ἐπιγραφῶν καὶ συμβόλων. Ἡ εἰκὼν τοῦ προσφιλοῦς Γεωργίου ἦτο πανταχοῦ ἀνηρτημένη καὶ διαφόροις ἄνθεσιν ἐστεφανωμένη. Τὸ ὡραῖον φῦλον ἔρραινεν ἄνθη καὶ ἀρώματα ἐπὶ τοῦ διερχομένου καὶ μετὰ φαιδρότητος ἅμα καὶ συγκινήσεως χαιρετῶντος βασιλέως. Τέλος ἡ βασιλικὴ ἅμαξα ἔφθασεν εἰς τὰ τῆς μητροπόλεως προπύλαια, ὅπου ὑπεδέξαντο τὴν Α. Μ. ὁ πρόεδρος τῆς ἱερᾶς συνόδου μετὰ τῶν μελῶν αὐτῆς καὶ πάντων τῶν ἐν τῇ πρωτευούσῃ ἐνδημούντων ἀρχιερέων, τῶν ἐφημερίων καὶ τῶν ἄλλων ἱερέων καὶ διακόνων, οἵτινες ἅπαντες ἐλαμπροφόρουν καὶ ἐλαμπαδοφόρουν. Μετὰ τὴν ψαλεῖσαν ἐκτενῆ δοξολογίαν ἐν τῷ ναῷ τῆς μητροπόλεως, ἔνθα ἦτο παρατεταγμένη ἡ φάλαγξ τοῦ πανεπιστημίου καὶ ὅπου παρῆσαν ἐκτὸς τῶν κυρίων πληρεξουσίων καὶ τῶν ἐν τέλει καὶ ἅπαν τὸ διπλωματικὸν σῶμα, ὁ μητροπολίτης ἀπήγγειλε σύντομον προσφώνησιν, ἡ δὲ Α. Μ. ἀπῆλθε πρὸς τ' ἀνάκτορα διὰ τῆς ἑρμαϊκῆς ὁδοῦ συνοδευομένη ὑπὸ πλήθους λαοῦ ἀνευφημοῦντος.

Εἰσελθὼν εἰς τὰ ἀνάκτορα ὁ βασιλεὺς μετὰ τῆς πενταμελοῦς ἐπιτροπῆς τῆς συνελεύσεως ἐξῆλθεν ἐπὶ τὸν ἐξώστην καὶ εὐχαρίστησε τὸν ζητωκραυγάζοντα λαόν, ὅστις ἀμέσως ἀνεχώρησεν ἀφεὶς τὴν Α. Μ. ν' ἀναπαυθῇ.

— Τὴν 3 πρὸς τὰς 4 μ.μ. ὥραν ὁ βασιλεὺς φορῶν ἐνδύματα πολιτικὰ καὶ πῖλον ὑψηλὸν ἐξῆλθεν εἰς περίπατον μέχρι τοῦ πολυγώνου καὶ ἐκεῖθεν μετέβη εἰς τὰ παρὰ τὴν ἁγίαν Τριάδα προπύλαια. Μετὰ τῆς Α. Μ. παρακολουθουμένης ὑπὸ ἀπείρου πλήθους ἀνευφημοῦντος συνεξῆλθον οἱ δύο δανοὶ ἀξιωματικοὶ καὶ ὁ φρούραρχος τῶν ἀνακτόρων κ. Τριγκέτας. Τὴν βασιλικὴν ἅμαξαν συνώδευον ὁ κ. δήμαρχος μετ' ἀξιωματικῶν τῆς ἐθνοφυλακῆς. Περὶ λύχνων ἀφὰς ἡ Α. Μ. εἰσῆλθεν εἰς τὰ ἀνάκτορα ἀνευφημουμένη. Τὸ δὲ θέαμα τῆς ἑσπερινῆς φωτοχυσίας ἀδύνατον καὶ νὰ σκιαγραφηθῇ. Τὴν 9 πρὸς τὴν 10 μ.μ. ὥραν ἐξῆλθεν ἐκ δευτέρου πρὸς εὐχαρίστησιν τῆς ἀπλήστου περιεργείας τοῦ συνωθουμένου καὶ ζητωκραυγοῦντος περὶ τὰ ἀνάκτορα λαοῦ καὶ διελθὼν ἐν τῷ μέσῳ ζωηροτάτων ἀνευφημιῶν τὰς κεντρικωτέρας ὁδούς, ἐπανῆλθεν εἰς τὰ ἀνάκτορα. Ἡ μουσικὴ ἐξηκολούθει παιανίζουσα ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ συντάγματος.

Ὡς καὶ ἀρχόμενοι εἴπομεν εἶνε τῶν ἀδυνάτων ἀδύνατον νὰ περιγράψωμεν τὸν ἐνθουσιασμὸν καὶ τὴν ἀγαλλίασιν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐπὶ τῇ ἀφίξει τοῦ προσφιλοῦς ἡγεμόνος. Ὁ ἐκτιμῶν τὴν σπουδαιότητα τῶν ἀξιοσημειώτων λόγων τοῦ βασιλέως, ἐπανειλημμένως διακηρύξαντος, ὅτι ἰσχύς του εἶνε ἡ ἀγάπη τοῦ λαοῦ του καὶ ὅτι κυριώδη σκοπὸν προτίθεται νὰ καταστήσῃ τὴν Ἑλλάδα πρότυπον βασιλείου ἐν τῇ Ἀνατολῇ, δύναται εὐκόλως νὰ συμπληρώσῃ τὴν ἀτέλειαν τῆς περιγραφῆς ἡμῶν.

Ἡ προκήρυξις τοῦ βασιλέως.

Ἕλληνες!

Ἀναβαίνων τὸν θρόνον, ἐφ' ὃν μὲ ἐκάλεσεν ἡ ψῆφος ὑμῶν, αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην, ὅπως ἀπευθύνω ὑμῖν λόγους τινάς.

Οὔτε δεξιότητα οὔτε νοῦν δεδοκιμασμένον φέρω εἰς ὑμᾶς· προσόντα τοιαῦτα οὐδὲ νὰ προσδοκᾶτε ἠδύνασθε ἀπὸ τῆς ἡλικίας μου. Ἀλλ' ὅμως φέρω ὑμῖν πεποίθησιν καὶ ἀφοσίωσιν εἰλικρινῆ, μετὰ βαθείας πίστεως εἰς τὴν ἐν τῷ μέλλοντι ταυτότητα τῆς τύχης ἐμοῦ τε καὶ ὑμῶν. Ὑπόσχομαι ὑμῖν νὰ ἀφιερώσω τὴν ζωήν μου σύμπασαν ὑπὲρ τῆς εὐτυχίας ὑμῶν.

Οὐ μόνον θέλω σεβασθῇ καὶ τηρήσῃ εὐσυνειδήτως τοὺς νόμους ὑμῶν, καὶ πρὸ πάντων τὸ σύνταγμα, τὸν ἀκρογωνιαῖον λίθον τοῦ νέου ἑλληνικοῦ πολιτεύματος, ἀλλὰ θέλω σεβασθῇ καὶ θέλω ἀσκηθῇ ὅπως ἀγαπῶ τοὺς θεσμοὺς ὑμῶν, τὰ ἤθη σας, τὴν γλῶσσαν ὑμῶν, πᾶν ὅ,τι ὑμεῖς αὐτοὶ λατρεύετε, ὡς ἤδη ἀγαπῶ ὑμᾶς αὐτούς. Παρακαλέσω δὲ τοὺς ἀρίστους καὶ δεξιωτάτους τῶν παρ' ὑμῖν ἀνδρῶν, ἵνα συνταχθῶσι περὶ ἐμέ, χωρὶς νὰ ἐμβλέψωσιν εἰς προγενεστέρας πολιτικὰς διαφοράς· τῇ νοήμονι δὲ καὶ πεφωτισμένῃ συναρωγῇ αὐτῶν θέλω προσπαθήσει, ὅπως ἀναπτύξω τὰ παντοειδῆ ἀγαθὰ σπέρματα καὶ τοὺς ὑλικοὺς πόρους, οὓς περιέχει ἡ ὡραία πατρὶς ὑμῶν, πατρὶς καὶ ἐμοῦ γενομένη ἐφεξῆς.

Σκοπὸς τῆς φιλοδοξίας μου ἔσεται οὗτος νὰ καταστήσω τὴν Ἑλλάδα, ἐφ' ὅσον ἀπ' ἐμοῦ ἐξήρτηται, πρότυπον βασιλείου ἐν τῇ Ἀνατολῇ.

Ὁ παντοδύναμος ἰσχυρὸς ἐν τῇ ἀσθενείᾳ ἀναδεικνύμενος, χειραγωγήσαι με ἐν ταῖς προσπαθείαις μου· εἴθε δὲ μηδέποτε ἐπιτρέψῃ, ὅπως λησμονήσω τὰς πανδήμους ὑποσχέσεις, ἃς σήμερον ἔδωκα ὑμῖν. Ἐπὶ τούτοις ἱκετεύω τὸν Θεὸν ἡμῶν, ἵνα σκέπῃ ὑμᾶς ὑπὸ τὴν ἁγίαν καὶ σωτήριον σκέπην Αὐτοῦ.

Γεωργιος.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ

Ὅστις λέγει ὅ,τι γνωρίζει, ὅστις πράττει ὅ,τι δύναται, ὅστις δίδει ὅ,τι ἔχει — δὲν ὑποχρεοῦται εἰς τίποτε περισσότερον.

Ἡ προσήνεια δίδει πλείονας φίλους ἢ ὁ πλοῦτος καὶ πλείονα πίστιν ἢ ἡ δύναμις.

Ἡ σκληροτάτη τιμωρία τῶν σφαλμάτων μας εἶνε ὅτι μᾶς φέρουσι σχεδὸν πάντοτε εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ κάμωμεν καὶ ἄλλα.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888—1478

Digitized by Google

'Αριθ. 669 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΣΤ'. Συνδρομὴ ἐτησία: 'Εν 'Ελλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 'Ιανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. 'Οδὸς Σταδίου 35. 23 'Οκτωβρίου 1888

BODL. LIBR. PERIODICALS

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΛΓΙΝΕΙΩΝ ΜΑΡΜΑΡΩΝ

ΥΠΟ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΥΛΙΑΡΑΚΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οὐδεὶς βεβαίως ὁ ἀγνοῶν τὴν ἐν ἔτει 1800 καὶ ἑπομένοις ἀφαίρεσιν ἐκ τῆς 'Ακροπόλεως, ἰδίᾳ δ' ἐκ τοῦ Παρθενῶνος ἀρχαιοτήτων ὑπὸ οὗ "Αγγλου Λόρδου Θωμᾶ "Ελγιν, ὀλίγοι ὅμως εἶνε οἱ γινώσκοντες πλὴν τοῦ ὀνόματος τοῦ Λόρδου καὶ τῆς πράξεως πλειότερόν τι. Τὸ γεγονὸς ἀνήκει ἤδη εἰς τὴν ἱστορίαν τὴν γραπτήν, διότι ἡ σήμερον ζῶσα γενεὰ τὰ μνημεῖα τῶν 'Αθηνῶν καὶ τῆς 'Ακροπόλεως αὐτῆς εἶδε καὶ ἐγνώρισεν ὡς νῦν ἔχουσιν· οἱ δ' εὐάριθμοι ζῶντες γέροντες 'Αθηναῖοι, οἱ γεννηθέντες ἐν ἀρχῇ τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος, ἐλάχιστά τινα ἐνθυμοῦνται καὶ συγκεχυμένα, καὶ ταῦτα μόνον ἐκ παραδόσεως.

Περὶ τῆς ὑποθέσεως *τῶν 'Ελγινείων Μαρμάρων*, ὡς ὀνομάζεται αὕτη ἐν τῇ ἱστορίᾳ, δὲν ἐγράφη ἑλληνιστί, καθ' ὅσον γνωρίζομεν, πλήρης τις καὶ ἐκτενὴς πραγματεία· σποραδικῶς μόνον καὶ ἐν παρόδῳ ἢ ἐν ὑποσημειώσεσι πραγματειῶν ἐν περιοδικοῖς περὶ τῶν μνημείων τῶν 'Αθηνῶν, ἢ ἐν λόγοις πανηγυρικοῖς μνημονεύεται τὸ ὄνομα τοῦ "Ελγιν καὶ καταδικάζεται ἡ πρᾶξίς του, ἐκ τῶν ὑστέρων κρινομένη μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς 'Ελλάδος.

Τὸ ἐφ' ἡμῖν λαβοῦσιν ἐσχάτως ἀφορμὴν ἐκ δωρεᾶς τοῦ ἐν Κυθήροις Ν. Σοφ. Ι. Καλούτση εἰς τὸ 'Αρχεῖον τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς 'Εταιρίας τῆς 'Ελλάδος ἐγγράφων ἀνεκδότων, ἀναφερομένων εἰς ναυάγιον πλοίου τοῦ "Ελγιν, μεταφέροντος ἀρχαιότητας 'Αθηνῶν, συνετάξαμεν σύντομον ἱστορικὸν φρόντισμα περὶ τῆς ὅλης ὑποθέσεως τῶν 'Ελγινείων μαρμάρων, ὅπερ ὡς δοκίμιον μᾶλλον, ἢ ὡς ἔργον πλῆρες καὶ τέλειον δημοσιεύομεν.

"Ισως εἴπῃ τις ὅτι, ἀπέναντι τῆς ἀληθοῦς συμφορᾶς τοῦ Παρθενῶνος καὶ τῶν λοιπῶν μνημείων τῶν 'Αθηνῶν, πᾶσα ἀφήγησις τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἐπῆλθε, καὶ πᾶσα ἀναγραφὴ τοῦ βίου τῶν δραστῶν θὰ ἦτο θλιβερά τις μόνον καὶ ἄσκοπος ἀνάμνησις τῶν δυστυχῶν ἐκείνων χρόνων, καθ' οὓς οἱ θεοὶ τῶν 'Αθηνῶν, οἱ ἐπὶ αἰῶνας ὅλους προσκεκολλημένοι εἰς τὸ ἱστορικὸν ἔδαφος τῆς πόλεως, οἱ φωτιζόμενοι ὑπὸ τοῦ διαυγοῦς αὐτῆς φωτός, ἀπήγοντο δέσμιοι ἐν κιβωτίοις εἰς χώρας ὑπερβορείους, ἃς ἐπικαλύπτει ἡ ὁμίχλη καὶ ὁ ζόφος. Εἶνε ὅμως ἀναντίρρητον ὅτι τοιαύτη τις ἔστω καὶ θλιβερὰ ἀφήγησις ἔχει θέσιν ἐν τῇ εἰδικῇ ἱστορίᾳ τῶν 'Αθηνῶν ἐπὶ Τουρκοκρατίας, καθὼς καὶ ἐν τῇ εἰδικῇ τῶν τυχῶν, τῶν περιπετειῶν καὶ τῶν περιπλανήσεων τῶν ἀρχαιοτήτων τῆς 'Ελλάδος, ἄν ποτε γραφῇ ἡμέραν τινά.

'Εν τῇ προκειμένῃ ἱστορικῇ ἀφηγήσει δὲν προτιθέμεθα νὰ διαλάβωμεν περὶ τῶν 'Ελγινείων μαρμάρων ὑπὸ ἔποψιν ἀρχαιολογικήν, οὐδὲ νὰ παραθέσωμεν κατάλογον τῶν ἀφαιρεθεισῶν ἀρχαιοτήτων· διότι περὶ τούτου πολλὰ ἐγράφησαν, ἀλλὰ μόνον νὰ ἐκθέσωμεν τὸ ἱστορικὸν τῆς ἀφαιρέσεως καὶ τῆς μεταφορᾶς αὐτῶν εἰς 'Αγγλίαν μεθ' ὅλων τῶν σχετιζομένων πρὸς ταύτας περιστάσεων.

Περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης στερούμεθα δυστυχῶς 'Ελληνικῶν πηγῶν· μόνον χρονογράφος ἀνώνυμος 'Αθηναῖος σύγχρονος τοῦ "Ελγιν κατέλιπε συντομωτάτην σημείωσιν ἐν τέλει τῆς χρονογραφίας του· οὐδεὶς δ' ἄλλος ἔκτοτε, πλὴν τούτου, καὶ δὴ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς 'Ελλάδος, ὅτε ἔζων ἔτι ἐν 'Αθήναις ἄνθρωποι παραστάντες αὐτόπται μάρτυρες τῶν ἐν 'Αθήναις ἐργασιῶν καὶ τοῦ βίου τοῦ τε "Ελγιν καὶ τῶν πρακτόρων του, ἐπεχείρησε νὰ καταγράψῃ τὰ περὶ τούτου καὶ περισώσῃ χάριν τῶν μεταγενεστέρων. "Ο,τι ἑπομένως περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης γινώσκομεν προέρχεται ἔκ τε τῶν ὑπομνημάτων τοῦ ἰδιαιτέρου γραμματέως τοῦ "Ελγιν Γουλιέλμου "Αμιλτων καὶ τῶν συγχρόνων ἢ τῶν εὐθὺς κατόπιν Γάλλων καὶ "Αγγλων περιηγητῶν, ἐκ τῶν ἱστορικῶν Εὐρωπαίων τῆς 'Ελληνικῆς ἐπαναστάσεως, ἐκ τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐφημερίδων, ἐκ τῶν συζητήσεων ἐν τῷ 'Αγγλικῷ κοινοβουλίῳ ἐκ τῶν ἔργων τοῦ Βύρωνος, ἐκ πραγ-

Digitized by Google

ματειῶν, αἵτινες ἐδημοσιεύθησαν ἐν Εὐρώπῃ περὶ τῶν Ἐλγινείων μαρμάρων, ἐκ τῶν βιογραφιῶν τοῦ Κανόβα καὶ τοῦ Βισκόντη, ἐκ τῶν ἀρχαιολογικῶν περιγραφῶν τῆς Ἀκροπόλεως, ἰδίᾳ τῆς ὑπὸ τοῦ Μιχαέλη καὶ τέλος ἐκ τοῦ Ἀνωνύμου χρονογράφου, καὶ ἐκ τῶν ἐγγράφων, ἅτινα προεμνημονεύσαμεν τοῦ Ν Σοφοκλ. Καλούτση [1]) ἐγγόνου τοῦ ὑποπροξένου τῆς Μεγάλης Βρεταννίας ἐν Κυθήροις Ἐμμανουὴλ Καλούτση κατὰ τὸ ἔτος 1802 καὶ ἑπόμενα.

Τὴν μελέτην ἡμῶν ταύτην διαιροῦμεν εἰς δύο μέρη, ἐν τῷ α' διαλαμβάνομεν περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι ἐργασιῶν τοῦ Ἔλγιν πρὸς συλλογὴν ἀρχαιοτήτων, ἐν τῷ β' περὶ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τυχῶν τῆς καταρτισθείσης συλλογῆς.

ΜΕΡΟΣ Α'

Ἐργασίαι ἐν Ἑλλάδι τοῦ Ἔλγιν πρὸς συλλογὴν ἀρχαιοτήτων. 1800—1806.

1

Ἄφιξις εἰς Ἀθήνας τεχνιτῶν, πρακτόρων τοῦ Ἔλγιν. — Ἀθηναϊκὸν χρονικόν. — Κατάστασις κοινωνικὴ τῶν Ἀθηνῶν.—Φατρίαι.—Ἀνάμιξις πρεσβειῶν εἰς τὰ Ἀθηναϊκά.—Ἐπίσκοπος Ἀθηνῶν.—Σπυρ. Λογοθέτης.

Ἡμέραν τινὰ τῶν τελευταίων τοῦ Μαΐου τοῦ ἔτους 1800 οἱ κάτοικοι τῶν Ἀθηνῶν εἶδον διερχομένους τὰς ἀγυιὰς τῆς πόλεως, τότε πολίχνης μᾶλλον οὔσης, ξένους τὸν ἀριθμὸν ἕξ, ὁδηγουμένους ὑπὸ τοῦ ὑποπροξένου ἐν Ἀθήναις τῆς Μεγάλης Βρεταννίας Σπυρίδωνος Λογοθέτη Χωματιανοῦ, καὶ περιεργαζομένους μετὰ μεγίστου διαφέροντος τὰ ἀρχαῖα μνημεῖα.

Ἡ ἄφιξις τότε ξένων εἰς Ἀθήνας καὶ δὴ Εὐρωπαίων ἢ Φράγκων, ὡς τότε ἔλεγον τοὺς φέροντας εὐρωπαϊκὸν ἔνδυμα [2]), δὲν διήρχετο ὡς σήμερον ἀπαρατήρητος, ἀλλὰ διήγειρε τὴν κοινὴν περιέργειαν, διότι καὶ ἡ ἐνδυμασία αὐτῶν καὶ ἡ ἀκολουθία, καὶ αἱ ἐνασχολήσεις εἶχόν τι τὸ παράδοξον εἰς τὰ ὄμματα τῶν κατοίκων· διὸ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι δὲν ἐβράδυνον νὰ μάθωσιν ὅτι οἱ νεωστὶ ἀφικόμενοι ἦσαν Ἰταλοὶ ζωγράφοι καὶ ἀρχιτέκτονες, σταλέντες ὑπὸ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβευτοῦ τῆς Ἀγγλίας Θωμᾶ Ἔλγιν, ἵνα ζωγραφήσωσι πρὸς ἰδίαν τούτου χρῆσιν τὰ μνημεῖα τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἀσχοληθῶσιν εἰς ἄλλας ἀρχαιολογικὰς ἐργασίας. Ἤκουσαν δὲ φαίνεται συγχρόνως καὶ φήμην διαδιδομένην ὅτι ἐπρόκειτο καὶ ν' ἀφαιρέσωσιν ἐκ τοῦ Παρθενῶνος ἀνάγλυφα καὶ ἀγάλματα.

Ὁ Ἀνώνυμος Ἀθηναῖος, ὁ καταλιπὼν χειρόγραφον ἱστορίαν τῶν Ἀθηνῶν ἐν εἴδει χρονογραφίας, μόνην οὖσαν πηγὴν τῆς Ἀθηναϊκῆς ἱστορίας ἀπὸ τοῦ 1703 μέχρι τοῦ 1799, καταγράφων χρονολογικῶς τὴν εἰς Ἀθήνας ἄφιξιν ἄλλων περιηγητῶν, ὡς τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Γαλλίας ἐν Κωνσταντινουπόλει Σοαζὲλ Γκουφιὲ (1784), τὴν τοῦ Ἀβ6ᾶ Ἱππολύτου Δὲ Μονμερανσὶ (Hippolyte de Montmerency-Leval), ὅν ὀνομάζει Μεμοράνς, τὴν τοῦ Ἄγγλου Χόκν (1796), τὴν τοῦ Ἄγγλου Τουαδὲλ [1]), ἀναγράφει καὶ τὴν εἰς Ἀθήνας ἄφιξιν τῶν ἀπεσταλμένων τοῦ Λόρδου Ἔλγιν τεχνιτῶν, διὰ τῶν ἑξῆς λόγων «Περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἰουλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους τῶν 1799 [2]) ὁ μιλόρδ Ἔλγιν, πληρεξούσιος πρέσβυς τῆς Βρεταννίας παρὰ τῇ Ὀθωμανικῇ Πόρτᾳ, ἔστειλεν εἰς Ἀθήνας τεχνίτας Ῥωμάνους καὶ Ἀναπολιτάνους διὰ νὰ κατασκάψουν καὶ νὰ ἐρευνήσουν εἰς τὰ ἐνδόμυχα τῆς γῆς διὰ μάρμαρα καὶ κτίρια παλαιά, καὶ νὰ καταιβάσουν ἀπὸ τον περίφημον ἐκεῖνον ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς ἐκεῖνα τὰ ἀξιολογώτατα ἀγάλματα καὶ ἀνδριάντας, τὰ ὁποῖα ἔδιδαν θάμβος καὶ ἔκπληξιν εἰς ὅλους τοὺς περιηγητάς. Ὅσον μὲν διὰ τὸ *δεύτερον δὲν τοῦ ἐδόθη ἡ ἄδεια.*» Ἐνταῦθα δὲ περατοῦται καὶ τὸ χρονικὸν τοῦτο, σημειουμένου κατόπιν μόνον τοῦ ἑξῆς «Εἰς τοὺς 1800 βοϊβόδας ἐκ δευτέρου ὁ Χατζῆ Οὐσεῒν ἐφένδης».

Πλὴν τῆς σημειώσεως ταύτης οὐδεὶς ἕτερος τῶν λογίων Ἀθηναίων ἢ τῶν ἐκτὸς ἔγραψέ τι περὶ Ἔλγιν, ἀλλὰ καὶ ἂν ἔγραψε δὲν περιεσώθη μέχρις ἡμῶν. Τίς ὅμως εἰς τοὺς χρόνους ἐκείνους τῆς δουλείας καὶ τοῦ σκότους ἤθελε σκεφθῇ νὰ γράψῃ περὶ ἀρχαιολογικῶν ἐργασιῶν ἀλλοδαπῶν, ὅτε ἡ μόνη σκέψις καὶ φροντὶς ἑκάστου ἦτο ἡ ἰδία σωτηρία;

Ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν, ὅτε οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ Ἔλγιν ἀφίκοντο εἰς αὐτὴν διετέλει οὖσα ἐν οἰκτρᾷ καταπτώσει καὶ ἐν ἀθλίᾳ κοινωνικῇ καταστάσει, μαρτυρουμένη καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀνωνύμου χρονογράφου, καὶ ὑπὸ πάντων τῶν τότε καὶ κατόπιν ἐλθόντων περιηγητῶν μέχρι τοῦ 1815, ἕνεκα τῆς προηγηθείσης εἰδεχθοῦς τυραννίας τοῦ

---

1) Πρὸς τοὺς ἐν Κυθήροις διαμένοντας κ. κ. Ν. Σοφ. Καλούτση καὶ Ἐμμαν. Μόρμορην ἐκφράζω τὰς ἐνθέρμους εὐχαριστίας μου διὰ τὴν ἀνακοίνωσιν τῶν ἐγγράφων καὶ δι' ἄλλας εἰδήσεις σχετικάς, ἃς προθύμως μοὶ διεβίβασαν.

2) Ὁ Ἀνώνυμος χρονογράφος τῶν Ἀθηνῶν τούτου ἕνεκα δὲν παρέλιπε ν' ἀναφέρῃ, περὶ τοῦ προξένου τῆς Γαλλίας Γάσπαρη γράφων, καὶ τὴν ἐνδυμασίαν αὐτοῦ, ὥς τι ἀσύνηθες τότε «ὁ κόνσολας Γάσπαρης μὲ καπέλλον εἰς τὸ κεφάλι καὶ μὲ στενὸν βρακί».

1) Οὗτος ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις καὶ ἐτάφη ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θησέως, τότε ναῷ τοῦ Ἁγ. Γεωργίου, τῷ 1799 13 Ἰουλίου. Ἐν τῷ ναῷ ἐτάφη καὶ ὁ Ἄγγλος Georg Wathon ἐκ πανώλους προσβληθείς, οὗ ὁ Βύρων ἔγραψε τὸ ἐπιτύμβιον ἐπίγραμμα Si miserandus in vita saltem in sepulcro felix, θεωρήσας ὡς εὐτύχημα τὴν ἐν τοιούτῳ τόπῳ ταφήν.

2) Ἡ χρονολογία εἶνε ἐσφαλμένη, διότι οἱ τεχνῖται ἦλθον τὸν Μάϊον τοῦ 1800.

Digitized by Google

βοεβόδα Τούρκου Χασεκῆ, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τοῦ 1771 μέχρι τοῦ 1795 κατεδυνάστευσε τῆς πόλεως, δημεύων τὰς περιουσίας τῶν κατοίκων, φορολογῶν παρανόμως, φυλακίζων, ἀπαγχονίζων, θέλων, ὡς ἔλεγε, νὰ καταστήσῃ τὰς Ἀθήνας ὑποστατικόν του. Ἀλλὰ πλὴν τοῦ κακοῦ τούτου πανώλης σφοδρὰ προηγηθεῖσα κατὰ τὰ ἔτη 1789 καὶ 1792 εἶχεν ἐξολοθρεύσει μέγα μέρος τῶν κατοίκων καὶ ἐλαττώσει μεγάλως τὸν πληθυσμόν, διότι ἀπέθανον μὲν περὶ τὰς 2000, ἀπεδήμησαν δὲ πλεῖστοι εἰς ἄλλα μέρη φεύγοντες τὴν τυραννίαν τοῦ Χασεκῆ, καὶ τὰς ἐπανειλημμένας εἰσβολὰς τῆς πανώλους· διὸ καὶ περὶ τὸ 1815 ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων τῶν Ἀθηνῶν ἦτο κατὰ τὸν Πουκεβὶλ περίπου 7000, πολὺ δὲ ὀλιγώτερος θὰ ἦτο βεβαίως κατὰ τὸ 1800 ἐπὶ τοῦ Ἔλγιν. Ἡ πόλις τότε περιωρισμένη ἐντὸς τοῦ περιβόλου, ὃν ἤγειρεν ὁ Χασεκῆς, καὶ περὶ τὴν Ἀκρόπολιν μᾶλλον συνεσπειρωμένη παρίστα τὴν ὄψιν πενιχρᾶς πολίχνης, μικρὰς ἐχούσης οἰκίας, ὧν πολλὰς ἠρειπωμένας.

Ἡ πολιτικὴ κατάστασις δὲ τῆς πόλεως διετέλει οὖσα ἔτι χείρων, τῶν πολιτῶν ὄντων διῃρημένων εἰς φατρίας ἐριζούσας περὶ τῶν προεστώτων, περὶ τοῦ κατὰ καιροὺς βοεβόδα, καὶ περὶ τοῦ ἐπισκόπου. Ἀδιαλείπτως ἔπεμπε τὸ μὴ ἐν τῇ διοικήσει κόμμα τῶν Ἀθηναίων ἀντιπροσώπους εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς καταγγελίαν τῆς διοικήσεως ἢ τοῦ ἐπισκόπου, καὶ πρὸς νέας ῥαδιουργίας. Παρενέβαινον δὲ πολλάκις εἰς τὰς ἔριδας ταύτας καὶ αἱ πρεσβεῖαι τῶν ξένων Δυνάμεων ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἑτέρου κόμματος, καθ' ὅσον ἦτο ἀναμεμιγμένος εἰς αὐτὸ Ἀθηναῖος προὔχων, τυγχάνων καὶ πρόξενος μιᾶς τούτων. Οὕτω γνωρίζομεν ἐκ τοῦ Χρονικοῦ τοῦ ἀθηναϊκοῦ ὅτι τῷ 1789 ὁ προηγουμένως ἐξορισθεὶς ἐπίσκοπος Ἀθηνῶν Ἀθανάσιος ἐπανῆλθεν εἰς τὴν ἕδραν του «διὰ προσταγῆς καὶ δυνάμεως ἑνὸς *ἀξιωματικοῦ ἐξωτερικοῦ ὑποκειμένου*» κατὰ τοῦ ὁποίου ὁ πατριάρχης δὲν ἠδύνατο ν' ἀντιπράξῃ. Ἀλλὰ κατόπιν ἐκ νέου καθαιρεῖται «ἐκόμισε δὲ εἰς Ἀθήνας τὴν καθαίρεσιν ὁ γιασαξῆς τοῦ τῆς Βρεταννίας πρέσβεως, καὶ ἕτερα γράμματα πατριαρχικὰ συνιστῶντα καὶ προσεπικυροῦντα γνήσιον ποιμένα καὶ κυριάρχην τῆς ἐπαρχίας τὸν Βενέδικτον.»

Ὅτε ὁ Ἔλγιν ἤρχισε τὰς ἐργασίας του ἐν Ἀθήναις, ἐπίσκοπος τούτων ἦτο ὁ ἐκ Μυτιλήνης Κύριλλος, διαδεχθεὶς τὸν Ἀθανάσιον τῷ 1799. Ἰδοὺ δὲ τί γράφει τὸ Χρονικὸν περὶ τῶν δύο τούτων ἱεραρχῶν τῶν Ἀθηνῶν «Ἦν δὲ ὁ μακαρίτης κὺρ Ἀθανάσιος εἰδήμων τῆς Ἑλλήνων παιδείας καὶ τῆς Ὀθωμανικῆς φωνῆς ἔμπειρος εὔγλωτός τε εἰς ὑπερβολὴν καὶ εὐφραδὴς καὶ ἐλάλει ἐκ τοῦ προχείρου ἐπ' ἐκκλησίας. Ὁ δὲ κὺρ Γρηγόριος οὐκ ἦν ὅλως παιδείας ἄγευστος· δὲν ἠδύνατο ὅμως νὰ ἐκφωνήσῃ ἐπ' ἐκκλησίας οὔτε ἕνα λόγον.» Ἦλθε δὲ εἰς Ἀθήνας ὁ Γρηγόριος περὶ τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1800. Ὁ Σουρμελῆς δ' ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ Τουρκοκρατίας λέγει περὶ τοῦ ἐπισκόπου τούτου ὅτι ἦτο διώκτης τῆς παιδείας, καὶ ὅτι τὴν κατὰ τὸ 1812 συστηθεῖσαν ἐν Ἀθήναις φιλόμουσον ἑταιρίαν, σκοποῦσαν τὴν σύστασιν σχολείων καὶ φύλαξιν τῶν ἀρχαιοτήτων, ἐπεζήτησε διὰ παντὸς τρόπου νὰ καταστρέψῃ ὡς πρᾶγμα κακοποιὸν καὶ μέλλον νὰ ἔχῃ ἀποτελέσματα ἀπευκταῖα. Ἐλάλει δὲ κατὰ τὸν Σουρμελῆν ὡς Τοῦρκος.

Μεταξὺ τῶν προκρίτων τῆς πόλεως, τῶν μνημονευομένων τότε ὡς προεστώτων, τῶν ἀναμιχθέντων εἰς τὰ τοῦ Ἔλγιν, ἦτο ὁ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς Σπυρίδων Λογοθέτης πρόξενος τῆς Μεγάλης Βρεταννίας ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ὁποίου κατέλυον πάντες οἱ Ἄγγλοι περιηγηταί. Ὁ Σουρμελῆς περὶ τούτου σημειοῖ ὅτι ἦτο ὁ μεγαλοπρεπέστερος, συνετώτερος καὶ πολιτικώτερος μεταξὺ τῶν προκρίτων τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ Βύρων δὲ χαρακτηρίζει αὐτὸν ὡς φιλάργυρον καὶ σκληρόν, αἰσθανόμενον λύπην μόνον ὅταν ἐπρόκειτο νὰ χάσῃ «κανένα παρᾶν».

Τοιαύτη ἦτο ἡ κατάστασις τῶν Ἀθηνῶν ὅτε ἀφίκοντο οἱ τεχνῖται τοῦ Ἔλγιν, κατάστασις εὐνοϊκωτάτη καὶ προσφορωτάτη, ὅπως οὗτοι προβῶσιν ἄνευ ἀντιδράσεώς τινος, καὶ ἀκωλύτως σχεδὸν εἰς ἐκτέλεσιν τῶν ἐργασιῶν αὐτῶν κατὰ τὰς ὁδηγίας, ἃς ἔλαβον παρ' ἐκείνου.

2

Ἔλγιν.— Πόθος αὐτοῦ πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν ὡραίων τεχνῶν ἐν Ἀγγλίᾳ.— Πρῶται ἐνέργειαι.— Ἀποστολὴ τεχνιτῶν.—Δυσχολίαι παρεμβαλλόμεναι ὑπὸ τῶν Τούρκων.— Πρώτη ἄδεια τῆς Τουρκικῆς κυβερνήσεως.— Δευτέρα ἄδεια.

Ὁ Ἔλγιν κατήγετο ἐκ Σκωτίας, τὸ ὄνομα αὐτοῦ εἶνε Θωμᾶς Bruce κόμης τοῦ Ἔλγιν· ἦλκε δὲ τὸ γένος ἐκ τοῦ περιωνύμου Ροβέρτου Bruce βασιλέως τῆς Σκωτίας. Ἐγεννήθη τῷ 1769 καὶ ἀπέθανε τῇ 14 Νοεμβρίου 1842. Τυχὼν ἐπιμεμελημένης ἀνατροφῆς καὶ παιδεύσεως ἐπεδόθη εἰς τὴν σπουδὴν τῆς ἀρχαιολογίας, κυρίως δὲ τῆς τέχνης τῶν ἀρχαίων λαῶν. Ὑπηρέτησε τὴν πατρίδα του ὡς πρεσβευτὴς εἰς τὰς αὐλὰς Αὐστρίας (1792) καὶ Πρωσσίας (1795), εἶτα δὲ διωρίσθη πρεσβευτὴς παρὰ τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ τῷ 1799.

Κατὰ τοὺς χρόνους τούτους εἶχον γίνει πολλαὶ δημοσιεύσεις ἐν Εὐρώπῃ, ἰδίᾳ δ' ἐν Ἀγγλίᾳ, ἀρχαιολογικῶν συγγραμμάτων περὶ τῶν ἀρχαίων μνημείων τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἀπεικονίσεις αὐτῶν, εἰς ἃς ἔδωκεν ὤθησιν κυρίως τὸ

Digitized by Google

περὶ ἀρχαιοτήτων τῶν Ἀθηνῶν ἔργον τοῦ Στούαρτ, καὶ ἰχνογραφήματα ἄλλων μεταγενεστέρων ἀρχαιολόγων καὶ ἀρχιτεκτόνων περιηγητῶν. Παρετηρήθη δὲ καὶ ὅτι μνημεῖα περιγραφέντα καὶ ἀπεικονισθέντα ὑπὸ προγενεστέρων περιηγητῶν δὲν ἀνευρίσκοντο ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων, καταστραφέντα ἐν τῷ μεταξύ. Ὡς πρὸς τὸν Παρθενῶνα δὲ ἰδίως παρετηρήθη ὅτι ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Στούαρτ (1848) καὶ Ρεβὲτ (1754) μόνον τὸ ἀνατολικὸν αὐτοῦ μέρος ἔμεινεν ἄθικτον, ἐπὶ τῶν λοιπῶν δὲ πλευρῶν ἀφῃρέθησαν διάφορα ἀνάγλυφα. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν διαφόρων ἀπεικονισμάτων τῶν ἀρχαίων μνημείων τῶν Ἀθηνῶν, ἅτινα ἐδημοσίευσαν οἱ περιηγηταί, εἶδον οἱ ἀρχαιολογοῦντες καὶ οἱ φιλότεχνοι ὅτι δὲν ἐγένετο ἐργασία ἀκριβής. Ἐπ' ἀμφοτέρων δὲ τούτων ὁ Ἔλγιν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὢν ἐφήλκυσε τὴν προσοχὴν τοῦ ἀρχιτέκτονος αὐτοῦ Ἅρρισσων καθὼς καὶ ἐπὶ τῆς σπουδαιότητος, ἣν εἶχον τὰ ἀρχαῖα μνημεῖα πρὸς σπουδὴν καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ αἰσθήματος τῆς καλαισθησίας [1]. Ὑποθέτομεν δ' ὅτι μεταβαίνων εἰς Κωνσταντινούπολιν ὁ Ἔλγιν θὰ διῆλθε καὶ ἐξ Ἀθηνῶν· ἀλλὰ περὶ τούτου δὲν εὕρομεν ῥητὴν μαρτυρίαν.

Ὁ Ἔλγιν ὑπὸ τοιούτων ἰδεῶν καὶ αἰσθημάτων ἐλαυνόμενος προέτεινε, πρεσβευτὴς ὢν ἐν Κωνσταντινουπόλει, εἰς τὴν κυβέρνησίν του ν' ἀποστείλῃ τεχνίτας Ἄγγλους εἰς τὴν Ἀνατολὴν πρὸς ἀπεικόνισιν ἀρχαιοτήτων, ἐπιζητῶν, ὡς εἴπομεν, διὰ τούτου τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ καλλιτεχνικοῦ αἰσθήματος ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ τὴν αναζωπύρησιν καὶ διάδοσιν τῶν ὡραίων τεχνῶν εἰς αὐτήν. Ἀλλὰ τότε τὸ ὑπουργεῖον τοῦ Πὶττ περὶ ἄλλα σπουδαιότερα ἀσχολούμενον δὲν ἔδωσεν ἀκρόασιν, ὁ δ' Ἔλγιν ἀπεφάσισε τὴν δι' ἰδίων δαπανῶν ἐκτέλεσιν τῆς προθέσεώς του ταύτης. Πρὸς τοῦτο δὲ παρέλαβεν ἴδιον αὐτοῦ γραμματέα τὸν Γουλιέλμον Ἅμιλτων ἀρχαιολόγον, εἰς ὃν ἀνέθηκε τὴν εὕρεσιν τῶν καταλλήλων τεχνιτῶν. Ὁ Ἅμιλτων ἐν Σικελίᾳ τότε διατρίβων παρέλαβεν ἓξ καλλιτέχνας τὸν ζωγράφον Ἰωάννην Βαπτιστὴν Λουζιέρην, τὸν Ἰττὰρ καὶ Βαλέστρα ἀρχιτέκτονας, τὸν Θεόδ. Ἰβάνοβιτς καὶ δύο ἐκμαγειοποιούς, οὓς ἀπέστειλεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐντεῦθεν δὲ ὁ Ἔλγιν ἔπεμψεν αὐτοὺς εἰς Ἀθήνας, ὅπου ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, ἀφίκοντο περὶ τὰ τέλη Μαΐου τοῦ 1800.

1) A. Michaelis, Parthenon σελ. 74 καὶ ἑπ. Καὶ ὁ Chateaubriant ἐν τῷ ὁδοιπορικῷ αὐτοῦ παρατηρεῖ ὅτι τὰ ἀπεικονίσματα τοῦ Παρθενῶνος ὑπὸ τοῦ Στούαρτ δὲν ἦσαν ἀκριβῆ, διότι οἱ Ἄγγλοι δὲν εἶχον φθάσει εἰς ἱκανότητα ζωγραφικὴν τοιαύτην ὥστε ν' αναπαριστῶσιν ἐπὶ τοῦ χάρτου τὰς τόσον καθαρὰς γραμμὰς τῶν ἔργων τοῦ Φειδίου.

Τῶν τεχνιτῶν τούτων σπουδαιότερος ἦτο ὁ Λουζιέρης, περὶ οὗ πολλάκις θὰ λάβωμεν ἀφορμὴν νὰ ὁμιλήσωμεν παρακατιόντες. Οὗτος κατήγετο εἰς Νεαπόλεως, ἦτο δὲ ζωγράφος ἐκ τῶν καλλιτέρων τῆς Εὐρώπης, μαθητὴς γενόμενος τῶν διασήμων γερμανῶν ζωγράφων Φ. Χάκερτς (Hackerts) καὶ Ἐρ. Γουλ. Τισβεΐου (Tischbeius), διακρινόμενος ἰδίᾳ ὡς ὑδρογράφος διὰ τὰς τοπειογραφικὰς αὐτοῦ εἰκόνας, ἃς ἔγραφε μετ' ἄκρας ἀκριβείας καὶ λεπτότητος.

Ὁ Ἰττὰρ καὶ Βαλέστρα ἦσαν ἀρχιτέκτονες διὰ σχεδιογράφησιν τῶν ἀρχιτεκτονικῶν μνημείων, καὶ καταμέτρησιν αὐτῶν.

Ὁ Θεόδωρος Ἰβάνοβιτζ (Feodor Iwanowitsch) ἦτο νέος Καλμοῦχος ἐκπαιδευθεὶς ἐν Ῥώμῃ· προσελήφθη διὰ τὴν ἱκανότητα αὐτοῦ περὶ τὴν παράστασιν καὶ ἀπεικόνισιν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος [1]).

Ἡ ἐργασία τῶν τεχνιτῶν, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Λουζιέρη τεθέντων, ἤρχισε τακτικῶς τὸν Αὔγουστον τοῦ 1800, ἀλλ' οὐχὶ ὑπὸ εὐνοϊκὰς περιστάσεις· διότι ἕνεκα τῶν τῆς Αἰγύπτου πραγμάτων ἡ Πύλη δὲν ἦτο εὔνους πρὸς τὴν Ἀγγλίαν, καὶ αἱ ἐν Ἀθήναις τουρκικαὶ ἀρχαὶ παρενέβαλλον δυσκολίας εἰς τοὺς τεχνίτας, ἀπήτουν δὲ καὶ παρ' αὐτῶν καθ' ἑκάστην ἀνὰ 5 λίρ. στερ. ὅπως ἐπιτρέπωσι τὴν εἴσοδον εἰς τὴν Ἀκρόπολ ν πρὸς ἐργασίαν· οὐδὲ λόγος δ' ἐγένετο κἂν περὶ ἐγέρσεως ἰκρίων, ἵνα ἐκ τοῦ πλησίον ἐργάζωνται οἱ ζωγράφοι· διὸ καὶ πλειοτέρας ἐργασίας ἐξετέλουν περὶ τὰ μνημεῖα τῆς κάτω πόλεως.

Οὕτω πως παρῆλθον 9 μῆνες εἰς ἔργα ἀπεικονίσεων καὶ καταμετρήσεων. Ὅτε ὅμως οἱ Ἄγγλοι ἀπεδίωξαν τοὺς Γάλλους ἐκ τῆς Αἰγύπτου μετεβλήθησαν τὰ φρονήματα τῆς Πύλης ὑπὲρ τῶν Ἄγγλων, ὁ δ' Ἔλγιν ἐπωφελούμενος τὴν τροπὴν ταύτην (καὶ τῇ μεσιτείᾳ τοῦ Καπετὰν Πασᾶ καὶ τῆς βασιλομήτορος, ὡς λέγεται τοῦ Σουλτάνου Σελὶμ Γ') ἔλαβε τὴν ἄδειαν νὰ παραλάβῃ ἐκ τοῦ Παρθενῶνος γύψινα ἐκμάγματα νὰ κάμῃ ἀνασκαφάς, καὶ ν' ἀφαιρέσῃ ἀρχαιότητας.

Τοιαύτης ἀδείας δοθείσης, ἤρχισαν τὸν Μάϊον τοῦ 1801 ἐργασίαι ἄλλου εἴδους· οἱ τεχνῖται ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Λουζιέρη ἔστησαν ἰκριώματα καὶ ἐλευθέρως οἱ μὲν ζωγράφοι ἠσχολοῦντο ἀπεικονίζοντες, οἱ ἀρχιτέκτονες σχεδιογραφοῦντες καὶ καταμετροῦντες, οἱ δ' ἐκμαγειοποιοὶ παρασκευάζοντες ἐκμαγεῖα τῶν ἀναγλύφων καὶ ἀγαλμάτων. Ἤρχισαν δὲ καὶ ἀνασκαφὰς ἐντὸς τῆς Ἀκροπόλεως, καθ' ἃς παρέστη καὶ ἀνάγκη νὰ καταρρίψωσι καὶ οἰκίας τινὰς κειμένας πρὸς δυσμὰς τοῦ Παρθενῶνος, καλυπτούσας

1) Michaelis Parth. σελ. 74 καὶ σημ. 308

Digitized by Google

λείψανα ἀγαλμάτων τοῦ ἀετώματος, ἅτινα καὶ εὗρον. Πρὸς τοῦτο ὅμως ἐζητήθη νέα ἄδεια ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ἥτις καὶ ἐδόθη τῷ Ἔλγιν. Ἔν τινι τῶν οἰκιῶν τῶν κρημνισθεισῶν ἐν ᾗ συνέβη νὰ μὴ εὕρωσί τι, ὁ ἰδιοκτήτης αὐτῆς Τοῦρκος δεικνύων τὴν δυσαρέσκειάν του μετὰ σαρκαστικοῦ γέλωτος ἔδειξεν εἰς τοὺς τεχνίτας τὴν ἄσβεστον, ἥτις ἐχρησίμευσε πρὸς οἰκοδόμησιν τῶν τειχῶν τοῦ φρουρίου, κατασκευασθεῖσαν ἐκ τῶν ζητουμένων τεμαχίων τῶν μαρμάρων.

Ἐκ τῆς ἀναπτύξεως ταύτης τῶν ἐργασιῶν ὁ φρούραρχος καὶ οἱ γιαννίτζαροί του, καὶ οἱ ἐν τῇ Ἀκροπόλει οἰκοῦντες Τοῦρκοι εὗρον τροφήν, κατέστρεφον δὲ πολλάκις καὶ τὰ ἰκριώματα, καὶ ἐμπόδιζον αὐθαιρέτως τὴν εἴσοδον ἵν' αὐξάνωσι τὰ δῶρά των.

(Ἕπεται συνέχεια).

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ.—Μετάφρασις Χ. Α.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον)

Ὁ Βερδιὲ ᾐσθάνετο νῦν πλείονα ἔτι φρίκην πρὸς τὴν πολιτικὴν αὐτήν, ἐν ᾗ ἦτο βεβυθισμένος. Ἐνόμισεν ὅτι ἦτο συνένοχος σκευωρίας, ἥτις οὖσα πρότερον βορβορώδης, καθίστατο νῦν αἱματηρά. Χάριν αὐτοῦ, ἕνεκα αὐτοῦ, διότι μερικοὶ ἀνόητοι οἵτινες οὐδὲν ἐγίνωσκον περὶ τοῦ βίου του, οἵτινες μόλις ἐγίνωσκον τὸ ὄνομά του ἐπανέλαβον ἴσως καμμίαν μωρίαν ἢ καμμίαν ὕβριν, ἐδέησε νὰ τραυματισθῇ εἷς ἀγαθὸς νέος στρατιώτης καὶ νὰ κατάκηται εἰς κλίνην νοσοκομείου!

— Τί τὰ θέλετε! ἔλεγεν ὁ Δυκᾶς ἀείποτε πρακτικὸς καὶ λογικὸς ἐξ ὁρμεμφύτου ὅπως καὶ ὁ κ. Βερλεμών, δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ γείνῃ ὀμελέττα χωρὶς νὰ σπάσουν τ' αὐγά! Ἡ παραβολὴ εἶνε ἀντικοινοβουλευτικὴ ἀλλ' εἶνε ὀρθή.

Ὁ ταγματάρχης ἐπεθύμει τοὐλάχιστον νὰ μάθῃ ἂν ἡ κατάστασις τοῦ τραυματίου ἢ τοῦ Τιβολιὲ ἦτο σοβαρά.

Ἤθελε νὰ μεταβῇ εἰς Μελὲν ἀμέσως.

Ὁ Δυκᾶς ἐμάντευεν ἐκ τοῦ τόνου μεθ' οὗ ἐλάλει ὁ Βερδιέ, ὅτι ἐπέκειτο νέα ταραχώδης σκηνή, ἣν ἔμελε νὰ προκαλέσῃ ὁ στρατιωτικὸς εἰς τὸ ἔπακρον πλέον τῆς ὑπομονῆς διατελῶν.

— Μοῦ ἐπιτρέπετε νὰ σᾶς συνοδεύσω, ταγματάρχα; εἶπεν.

— Ὅπως ἀγαπᾶτε.

Ὁ Αἰμίλιος ἤρχισε νὰ πιστεύῃ ὅτι ὁ ταγματάρχης Βερδιὲ δὲν θὰ ἐξελέγετο βουλευτής. Τί κρῖμα! Τὸ νὰ διαδεχθῇ τὸν Σαρβὲ ὁ Γκαροὺς ἐσήμαινεν ὅτι ἡ ἐκλογικὴ περιφέρεια διέφευγε πλέον τὴν ἐπιρροὴν τῆς κυρίας Ἐρβλαί, μυρίαι δὲ μικραὶ ἐλπίδες λαθραίως δημιουργηθεῖσαι παρὰ τοῦ νεαροῦ Πίττ, οἰκτρῶς κατέρρεον.

Διατί λοιπὸν νὰ ἐκλέξωσιν ὡς ὑποψήφιον ἄνδρα τόσον ἀνεπιτήδειον περὶ τὴν ἐκλογικὴν τακτικήν; Ἡ πολιτικὴ εἶνε κλειδοκύμβαλον, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ γνωρίζῃ τις νὰ παίζῃ μεταχειριζόμενος καὶ τοὺς παρατόνους ἤχους ὅπως καὶ τοὺς ἐντόνους, ἂν δὲ ἡ συμφωνία μετατραπῇ εἰς κακοφωνίαν, ἀδιάφορον. Μόνον τὸ θορυβῶδες ἀξίζει.

Τὴν προτεραίαν εἶχε περιπλέξει, εἶχε φέρει εἰς κρίσιμον θέσιν τὰ πράγματα ὁ ταγματάρχης καὶ ὁ τραυματισμὸς τοῦ Τιβολιὲ παροργίζων τοὺς δυσαρεστημένους θὰ παρεῖχεν εἰς τὸν Γκαροὺς χιλιάδας ψήφων. Ἦτο θλιβερόν, ἀπελπιστικόν! Ἄ! ἂν ἐξέλεγον αὐτόν, τὸν Δυκᾶν πῶς θὰ εἴξευρε νὰ περιποιηθῇ τοὺς ἐκλογεῖς καὶ νὰ κρημνίσῃ ἐπιτηδείως τὸν Γκαρούς! Καὶ ᾐσθάνετο σφοδρὰν ὄρεξιν νὰ εἴπῃ πρὸς αὐτὸν τὸν ἴδιον Βερδιὲ πῶς θὰ ἐφέρετο αὐτὸς ἂν ἦτο ὑποψήφιος. Ἁπλῶς μίαν γνώμην ἤθελε νὰ εἴπῃ ἐξ ἔρωτος πρὸς τὴν τέχνην.

— Ὡς βλέπετε, ταγματάρχα, ἔλεγε πρὸς τὸν Βερδιὲ ἐνῷ ἐβάδιζεν εἰς τὴν ὁδὸν προφυλαττόμενος ὑπὸ τὴν σκιὰν ἀλεξηλίου ἐκ κιτρίνης μετάξης ὑπερραμμένου διὰ πρασίνου ὑφάσματος, δὲν πρέπει τις νὰ εἶνε πολὺ ἀπότομος.

— Πῶς πολὺ ἀπότομος;.. ὑπῆρξα ἐγὼ πολὺ ἀπότομος;

Καὶ ἐν τῷ ἅμα ὁ Βερδιὲ ἀνεκίνησε μεταξὺ τῶν δακτύλων του τὴν ἐξ ἰνδικοῦ καλάμου ῥάβδον, ἣν ἐκράτει εἰς τὴν χεῖρά του. Ἐφαίνετο ὡσεὶ μεταμελόμενος διότι δὲν τὴν εἶχε παραλάβει τὴν προτεραίαν εἰς τὴν ὁμήγυριν.

— Δὲν λέγετε κάλλιον ὅτι ἔδειξα ἀγγελικὴν ἠπιότητα πρὸς τοὺς φαύλους αὐτούς, οἵτινες ἤθελον νὰ μὲ περιπαίξωσιν! Πολὺ ἀπότομος; ἀπεναντίας ἐφάνην πολὺ μαλακός. Ἐτελείωσεν ὅμως, ἐτελείωσεν! θὰ μεταχειρισθῶκεν εἰς τὸ ἑξῆς ἄλλην μέθοδον!

— Ὄχι ὄχι, μὲ συγχωρεῖτε, ἐπανέλαβεν ὁ Δυκᾶς, δὲν προσέβαλον σᾶς.

— Δὲν προσέβαλον ἐμέ;

— Καθόλου.

— Δὲν ἐκατηγόρησαν ἐμὲ ὅτι κατεχράσθην εἰς Γκέλμαν;

— Ὄχι, ταγματάρχα, ὄχι σᾶς.

— Καὶ ποῖον λοιπὸν τότε! τὸν Σουλτάνον;

— Ὄχι, τὸν ὑποψήφιον.

— Δὲν ἀπεκάλεσαν ἐμὲ χθὲς Μαλάκαν;

— Ὄχι, ὄχι σᾶς, ἀλλὰ τὸν ὑποψήφιον.

— Τί μοῦ ψάλλετε, καλέ; Ὁ ταγματάρχης Βερδιὲ καὶ ὁ ὑποψήφιος ἀποτελοῦσιν ἓν καὶ

Digitized by Google

τὸ αὐτὸ πρόσωπον. Ὅποιος προσβάλλει τὸν ἕνα προσβάλλει καὶ τὸν ἄλλον.

— Ὅλως διόλου, εἶπεν ὁ νέος Πίττ μειδιῶν ὑπὸ τὸ ἀλεξήλιόν του. Τὸν ταγματάρχην ὅλοι τὸν σέβονται καὶ οὐδεὶς θὰ ἐπεχείρει νὰ εἴπῃ τίποτε κατ' αὐτοῦ. Τὸν ὑποψήφιον ὅμως καθεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐλέγξῃ.

— Τοῦθ' ὅπερ δηλοῖ ὅτι ὁ ὑποψήφιος εἶνε κτῆνος, τὸ ὁποῖον δύναται καὶ ὀφείλει νὰ δέχεται τὰ κτυπήματα ὅλων τῶν διαβατῶν, ὅπως ὁ ἀτυχὴς νέος στρατιώτης ἐδέχθη τὴν μαχαιριὰν τοῦ παράφρονος ἐκείνου;

— Τί τὰ θέλετε ταγματάρχα!.. Αὐτὸ εἶνε τὸ ἐπάγγελμα.

— Ἆ! τί νὰ σᾶς εἴπω!.. Θὰ προετίμων κάλλιον νὰ ἤμουν ρακοσυλλέκτης παρὰ νὰ ἐξασκήσω ἐπὶ περισσότερον καιρὸν αὐτὸ τὸ ἐπάγγελμα. Διότι εἶνέ τις ὑποψήφιος, διὰ τοῦτο πρέπει νὰ τείνῃ τὴν παρειὰν ὡς σκοπὸν εἰς τὰ ραπίσματα; *Σπολλάτη* .. Σφαῖρας ὅσας θέλουν, μάλιστα· αὐτὴ εἶνε ἡ δουλειά μου! Αὐταὶ φονεύουν, ἀλλὰ δὲν λερώνουν. Τοὺς ἐμπτυσμοὺς καὶ τοὺς προπηλακισμοὺς ἂς τοὺς δεχθοῦν ἄλλοι!

— Καὶ ἐν τούτοις τὸ μόνον μέχρι τοῦδε γνωστὸν μέσον διὰ νὰ γείνῃ τις βουλευτὴς εἶνε νὰ ἐκτεθῇ ὡς ὑποψήφιος.

— Ἂς χαίρωνται αὐτοὶ ὅπου ἐπιθυμοῦν νὰ γείνουν βουλευταί

Καὶ προσέθηκε μετὰ χειρονομίας, ἥτις ἤνοιξεν αἴφνης ἀπειραρίθμους ἀπόψεις εἰς τὴν φιλοδοξίαν τοῦ Δυκᾶ:

— Ἐγώ!.. ὢ, ἐγώ!..

Καὶ πᾶσα ἡ ἀγανάκτησίς του ἐφαίνετο ἀνερχομένη εἰς τὰ χείλη του.

Φθάσαντες εἰς Μελέν, ἐνῷ ἀνήρχοντο πρὸς τὸ νομαρχεῖον προσέκρουσαν σχεδὸν ἐν τῇ ὁδῷ Σαίντ-Ἀσπαὶ καθ' ὁμίλου σχηματισθέντος πρὸ τοῦ ἐργαστηρίου λιθογράφου. Συνωστίζοντο καὶ συνωθοῦντο ὅπως παρατηρήσωσι λιθογραφίαν νεωστὶ ἐκδοθεῖσαν, κρεμαμένην ὄπισθεν τοῦ ὑαλώματος, φέρουσαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὰς λέξεις: *Παράρτημα τοῦ φύλλου τοῦ Ἐγγέλυος τοῦ Μελέν*. Οἱ παρεστῶτες ἐγέλων. Ἦτο ἡ γελοιογραφία ἀτόμου, ὅπερ ὁ Δυκᾶς ἀνεγνώρισε τάχιστα· παρίστα ἰσχνὸν Δὸν Κισσὼτ φέροντα κράνος ἱππoτικὸν ἐπὶ κεφαλῆς καὶ ἐπωμίδας ταγματάρχου, σύροντα διὰ λεπτοῦ σχοινίου μικρὸν τηλεβόλον ξύλινον, ἐφ' οὗ τέσσαρες ἐργάται ὀρυχείου ἀνερριχημένοι, συνήνουν τὰς χεῖρας καὶ ἔλεγον:

— *Ἐσώθημεν! Εὐχαριστοῦμεν τὸν Θεὸν .. καὶ τὸν γέρον μας!*

Κάτωθεν τῆς γελοιογραφίας ταύτης χαραχθείσης διὰ μολυβδίδος βαναύσου καὶ φερούσης τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Γερμανοῦ Τρουγιάρ, τοῦ μαθητευομένου ἐκ Βαρβιζῶν ζωγραφίσκου καὶ ἀναποσπάστου ὀπαδοῦ του Γκαρούς, ἀνεγινώσκετο ἔμμετρον ἐπίγραμμα λίαν φαιδρύνον τοὺς συνηγμένους διαβάτας, ὧν τινες, ὅπως κάλλιον τὸ διακρατήσωσιν εἰς τὴν μνήμην των, ἐπανελάμβανον ὑψηλῇ τῇ φωνῇ τοὺς στίχους.

— Τί εἶν' αὐτό; ἠρώτησεν ὁ Βερδιὲ παρακινούμενος ἐκ τοῦ παραδόξου ἐκείνου μαγνητισμοῦ τοῦ ἐξωθοῦντος τὸν ἄνθρωπον πρὸς πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ τὸν λυπήσῃ καὶ νὰ τὸν πληγώσῃ.

— Τίποτε, εἶπεν ὁ Δυκᾶς, δὲν εἶνε τίποτε.

Καὶ προσεπάθει ν' ἀπομακρύνῃ τὸν Βερδιέ. Εἶτα διὰ μιᾶς ἐσυλλογίσθη ὅτι ἡ πονηρὰ ἐκείνη ἀστειότης, ἧς αὐτὸς εἶχε μαντεύσει πᾶσαν τὴν σημασίαν, πᾶσαν τὴν μοχθηρίαν, δι' ἑνὸς βλέμματος, ἠδύνατο ἔτι μᾶλλον νὰ ἐξερεθίσῃ καὶ νὰ ἐμπνεύσῃ ἀηδίαν εἰς τὸν ὑποψήφιον.

— Τέλος πάντων, εἶπεν, ἀφοῦ τόσον καὶ τόσον θὰ τὴν ἴδητε σήμερον ἢ αὔριον!..

Καὶ ἐσταμάτησε μετὰ τοῦ Βερδιὲ πρὸ τῆς γελοιογραφίας.

Οἱ περίεργοι ἀναγνωρίσαντες τὸν ταγματάρχην ἀπεμακρύνοντο ὁπωσοῦν ἐκ περιεργείας ἢ ἐκ κακεντρεχείας, διὰ νὰ κρίνωσιν ἐξ ἀποστάσεως τὸ ἀποτέλεσμα, ὅπερ ἔμελλε νὰ παραγάγῃ ἡ λιθογραφικὴ εἰκών.

Ὁ ταγματάρχης κατέστη πελιδνὸς καὶ ἐδέησε νὰ στηριχθῇ ἐπὶ τῆς ράβδου του διὰ νὰ μὴ πέσῃ.

Καὶ αὐτὸς ἐπίσης ἀνεγνώρισε τὸν ἑαυτόν του καὶ αὐτὸς ἀνεγίνωσκε μὲ χείλη φρικιῶντα τοὺς στίχους, οὓς ὁ ζωγραφίσκος εἶχε παραθέσει κάτωθεν τῆς χονδροειδοῦς γελοιογραφίας, τοὺς ὑπενθυμίζοντας καὶ αὖθις μετὰ χλευασμοῦ τὴν σωτηρίαν τῶν ἐν Μεὸν ἐργατῶν. Εἰρωνικῶς ὁ ταγματάρχης μετὰ γέλωτος ἀπειλητικοῦ εἶπε:

— Ὡραῖα! Μετὰ τὸ γράψιμον καὶ ἡ ζωγραφική!

Καὶ διὰ τῶν δακτύλων του συστρέφων τὴν ἐκ καλάμου ράβδον του, ὡς νὰ κατέβαλλε προσπαθείας σφοδρὰς ὅπως μὴ συντρίψῃ τὸ ὕαλωμα, οὗ ὄπισθεν ἐξετίθετο ἡ γελοιογραφία, ἀνέγνωσε λέξιν πρὸς λέξιν μὲ φωνὴν ἔμπλεων ὀργίλων τόνων τὴν ὑπὸ τὴν εἰκόνα σατυρικὴν κατ' αὐτοῦ στροφήν.

Δὲν εἶχεν ἀκόμη τελειώσει τὴν ἀνάγνωσιν, ὅτε ἡ χείρ του ἐτίθετο μεθ' ὁρμῆς ἐπὶ τοῦ χαλκίνου κομβίου, δι' οὗ ἠνοίγετο ἡ θύρα τοῦ τυπογραφείου, καὶ ἔστρεφεν αὐτὸ βιαίως.

— Ποῦ πηγαίνετε; εἶπε μετὰ σπουδῆς ὁ Δυκᾶς. Τί θὰ κάμετε;

— Θέλω κατὰ πρῶτον νὰ μάθω ποῦ εἶνε τὸ ζωντόβολον, τὸ ὁποῖον ἔκαμεν αὐτὴν τὴν εἰκόνα καὶ τίνος εἶνε αὐτοὶ οἱ στίχοι.

— Ταγματάρχα, ἔλεγε ταπεινῇ τῇ φωνῇ ὁ Δυκᾶς, σᾶς παρακαλῶ, ταγματάρχα, μὴ σκάνδαλον!

Digitized by Google

— Σκάνδαλον!.. νόττιμον είνε αυτό! είπεν ο Βερδιέ. Έξ έμού θα προήρχετο το σκάνδαλον; Θα καθήσετε ίσως πάλιν να μού είπητε ότι δεν χλευάζουν εμέ, αλλά τον υποψήφιον;..

— Ναί, ναί, βεβαίως, επανελάμβανεν ο Δυκάς, δεν χλευάζουν σάς, όχι σάς αλλά τον υποψήφιον;

— Τότε είνε απλούστατον το πράγμα, είπεν ο Βερδιέ· υποψήφιος δεν υπάρχει πλέον! Προτού όμως να δώσω την παραίτησίν μου, θα τους μάθω εγώ ποίος είνε ο Δον Κισσώτ!

Ώθησε μετά σπουδής την θύραν και εισήλθε παρακολουθούμενος υπό του Δυκά, όστις καίπερ οπωσούν ανησυχών, ήθελεν εν τούτοις να ίδη τί θα συνέβαινεν. Οι εν τη οδώ προ μικρού απομακρυνθέντες περίεργοι επλησίασαν προς την υαλίνην προθήκην του λιθογράφου, ην εφαντάζοντο ήδη θραυομένην εις μυρία τεμάχια υπό τα κτυπήματα της ράβδου του ταγματάρχου.

Εισελθών εις το εργαστήριον ο Βερδιέ ευρέθη αίφνης ενώπιον μικροσώμου καλοκαγάθου ανδρός μειδιώντος ηλιθίως, όστις αφήρει ταυτοχρόνως τον εκ μέλανος ολοσηρικού σκούφον, όν έφερεν εις την κεφαλήν και τας χρυσάς διόπτρας από της ρινός, όπως τας καθαρίση.

— Έχω την τιμήν, κύριοι, να σάς χαιρετίσω... ήρχισε να λέγη.

Άλλ' ο Βερδιέ τον διέκοψεν εν τάχει.

— Κύριε, είμαι ο ταγματάρχης Βερδιέ. Ποίος σάς επέτρεψε να εκθέσετε αυτήν την αισχρότητα, την οποίαν είδα προ ολίγου;

— Την αισχρότητα; ποίαν αισχρότητα; ετραύλισεν ο ταλαίπωρος λιθογράφος με ήθος κατεπτοημένον.

Ο Βερδιέ παρεμέρισεν αυτόν διά ταχέος κινήματος, απέσπασε την κρεμαμένην από του παραθύρου γελοιογραφίαν, ην ακόμη παρετήρουν έξωθεν πολλοί και θέτων αυτήν υπό την ρίνα του λιθογράφου:

— Αυτήν, είπεν, ιδού! Δεν εννοείτε τί σάς λέγω;

Ο Δυκάς παρετήρει την σκηνήν. Ήτο προφανές τω όντι ότι ο γέρων λιθογράφος δεν εγίνωσκε καλά καλά τί είχεν εκθέσει. Εψέλλιζε δικαιολογίας τινάς. Η εικών ακόμη δεν είχεν εκτυπωθή· αυτό το οποίον εφαίνετο, ήτο δοκίμιον. Του έφεραν να εκτυπώση αυτήν την λιθογραφίαν, την εξετύπωνε και φυσικώτατα εξέθετεν εν αντίτυπον αυτής ως δείγμα μεταξύ των διαφόρων άλλων καλλιγραφικών δοκιμίων. Ούτε καν εγίνωσκεν ότι παρίστα πρόσωπον γνωστόν· τη αληθεία δεν το εγίνωσκεν. Οι κύριοι ηδύναντο ν' αποταθώσι προς τον κ. Σαβουρώ δε Ρεβίλ, όστις ήτο εκεί ακριβώς εις το τυπογραφείον επιβλέπων την εκτύπωσιν.

Ο Σαβουρώ!... Πονηρά αστραπή έλαμψεν εις τα όμματα του Δυκά, αναζητήσαντος διά του βλέμματος εντός του οπισθίου διαχωρίσματος του εργαστηρίου τον πρώην εν τω συλλόγω Μοντεσκιέ συνάδελφόν του. Μία κεφαλή εφάνη κατά πρώτον εις την θύραν του διαχωρίσματος, είτα δε ολόκληρος ο δημοσιογράφος επεφάνη προχωρήσας εν βήμα, ενώ ο Βερδιέ τον προσέβλεπεν ατενώς ο δε Δυκάς παρετήρει όπισθεν του Σαβουρώ νεαράν ξανθήν γυναίκα, φέρουσαν κομψότατον πίλον, ήτις μετά του συντάκτου του *Εγχέλυος* επετήρει την εκτύπωσιν της γελοιογραφίας.

— Λοιπόν, είπεν ο ταγματάρχης, προχωρών προς τον Ρεβίλ, σεις είσθε όστις ευαρεστείσθε να δημοσιεύετε τοιαύτα φιλοφρονητικά στιχουργήματα περί εμού;

Και εξηκολούθει να κρατή την γελοιογραφίαν συντεθραυσμένην σχεδόν, ην είχεν αποσπάσει από του παραθύρου, συνέστρεφε δε αυτήν εγγύτατα των χειλέων του Σαβουρώ, ως να ήθελε να την χώση διά της βίας εις το στόμα του.

Με τον μονύελον εις τον οφθαλμόν, αυθάδης και απαθής ο Ρεβίλ έβλεπε τον στρατιωτικόν μετ' ήθους εκουσίως εκπλήκτου και χλευαστικού.

— Τί σάς ήλθεν; είπεν. Δεν εξεύρω ποίος έλεγε μίαν ημέραν νηστήσιμον, κατά την οποίαν εβρόντα πολύ: «Πολύν θόρυβον κάμνει ο Θεός διά μίαν ομελέτταν με λαρδί.» Θα σάς είπω και εγώ ότι κάμνετε πολύν θόρυβον διά ολίγας μολυβδοκονδυλιάς και μίαν γελοιογραφίαν.

Προσεπάθει διατηρών την παρισινήν ετοιμότητα να τηρήση καλήν και ανεπίληπτον στάσιν απέναντι του Βερδιέ, πελιδνού εκ της οργής, όν η αυθάδης εκείνη απάθεια έτι μάλλον παρώξυνεν.

Όπισθεν αυτού η νεαρά γυνή προσηλούσα τους πρασινωπούς αυτής οφθαλμούς επί της μορφής του ταγματάρχου, ίστατο με τους βραχίονας εσταυρωμένους, με μειδίαμα ανησυχητικόν, προφανώς ηυχαριστημένη εκ της οδύνης του στρατιωτικού.

— Βλέπετε, επανελάμβανεν ο Δυκάς προσπαθών να κατευνάση τον Βερδιέ, ότι όχι καθ' υμών, ως καλώς σάς έλεγα, αλλά κατά του υποψηφίου επιτίθενται.

Και ελάμβανεν ήδη ηρέμα και εμφρόνως τον ταγματάρχην εκ της χειρός, ωσεί ήθελε να τον αναχαιτίση· αλλ' ο Βερδιέ τον απώθησε σχεδόν βιαίως και στενοχωρών τον Ρεβίλ:

— Επί τέλους εις μίαν λέξιν, είπε, σεις ή όχι διεπράξατε αυτήν την ατιμίαν;

Εγίνωσκεν ότι η μυσαρά γελοιογραφία δεν εσκόπει να βλάψη αυτόν μόνον. Τον βίον του, το παρελθόν του, τας ανωφελείς θυσίας του, πάντα εγκατελίμπανεν εις πάσαν επίθεσιν, όπως θ' αφι-

Digitized by Google

νε τὸ πτῶμά του εἰς εἰς τὴν διάκρισιν τῶν κοράκων ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης. Ἀλλὰ τὸ ὕφος τοῦ κατ' αὐτοῦ ἐπιγράμματος ἦτο τοιοῦτο,ὥστε ἔκαμνε τὴν καρδίαν του ν' ἀναπάλλῃ σφοδρῶς διότι ὑπεμίμνησκεν αὐτῷ τὰς ἀχρειότητας, τὰς ἐκτοξευθείσας κατ' αὐτοῦ τὴν προτεραίαν ἐν τῷ κυκεῶνι τοῦ *Καφενείου τῆς Ἀστραπῆς*. Ἦτο βέβαιος ὅτι ἐνυπῆρχεν εἰς αὐτὸ ὑπαινιγμός τις ἄνανδρος ἀναφερόμενος εἰς τὰς συκοφαντίας τὰς διαδοθείσας κατὰ τῆς ἀνεψιᾶς του καὶ ὅτι ἡ ἀγενὴς ὕβρις προσέβαλλε τὴν Γιλβέρτην, τὴν ἀγαθὴν κόρην πρὶν προσβάλῃ αὐτόν. Ἔμπροσθέν του, ὑπὸ τὴν χεῖρά του εὑρίσκετο εἷς τῶν ἐργατῶν ἢ τῶν διαδωσάντων τὴν βδελυρὰν ἐκείνην ἐπίνοιαν. Ὤ! θὰ ἐπλήρωνε διὰ τοὺς ἄλλους αὐτὸς ὁ κύριος Σαβουρῶ δὲ Ρεβίλ.

— Ταγματάρχα, ἀπήντησε φλεγματικῶς ὁ δημοσιογράφος, ὁ φίλος μου Δυκᾶς ἔχει δίκαιον·ἐδῶ κυρίως πρόκειται περὶ ἐπιθέσεως γενομένης διὰ τῆς μολυβδίδος καθ' ἑνὸς ὑποψηφίου.

— Καθ' ἑνὸς ὑποψηφίου; Τίνος ὑποψηφίου: Δὲν ὑπάρχει κανεὶς ὑποψήφιος, εἶπεν ὁ Βερδιὲ μετὰ φωνῆς ἀποφασιστικῆς. Ὑπάρχει εἷς ἀνὴρ ὅστις ἐννοεῖ νὰ τὸν σέβωνται καὶ ὅστις σᾶς ἀπαγορεύει — καταλαμβάνετε; — σᾶς ἀπαγορεύει νὰ κάμετε τὸν ἐλάχιστον ὑπαινιγμὸν ἐπὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ του βίου.

Ἀνέπτυξε τὸ συντεθλασμένον χαρτίον καὶ δεικνύων τὴν λιθογραφίαν:

— Λοιπὸν αὐτὸ εἶνε παράρτημα τῆς βρωμερᾶς ἐφημερίδος σας; ἠρώτησεν.

Ὁ Ρεβὶλ ἐγένετο πελιδνός, καίπερ διατηρῶν ἐλαφρόν τι μειδίαμα.

— Ἀκόμη, ἀπήντησεν ὁ νέος, ἀλλ' ὡς βλέπετε... ἀκριβῶς τώρα ἐκτυποῦνται.

— Πολὺ καλά! λοιπὸν σᾶς ἀπαγορεύω νὰ δημοσιεύσητε αὐτὴν τὴν αἰσχρότητα· σᾶς τὸ ἀπαγορεύω, ἐννοεῖτε;

Ὁ ἐκ τῆς διενέξεως θόρυβος ἐκίνησε τὴν περιέργειαν τῶν ἐργατῶν τοῦ λιθογραφείου, οἵτινες συνωθοῦντο παρὰ τὴν θύραν ὅπως ἴδωσιν, ἐνῷ ὁ καταστηματάρχης ἐπτοημένος προσεκάλει αὐτοὺς νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὸ τυπογραφεῖον. Ἡ νεαρὰ γυνὴ ἔρριπτεν ἐπὶ τοῦ Σαβουρῶ ταχὺ βλέμμα, ὀξὺ ὡς κτύπημα πτερνιστῆρος.

Ὁ δημοσιογράφος ἀπήντησε τότε μετ' αὐστηροῦ τόνου ὅτι δὲν ἔχει νὰ λάβῃ διαταγὰς ἀπὸ κανένα. Ὁ *Ἔγχελυς τοῦ Μελὲν* εἶχεν ἕνα διευθυντήν, τὸν Γκαρούς, τὸν παντοδύναμον, ἀποφασισμένον τὰ πάντα νὰ εἴπῃ καὶ νὰ πράξῃ, ὅ,τι δὲ ἤθελεν ὁ Γκαρούς, τὸ ἤθελε καὶ ὁ Σαβουρῶ. Ἂν ἤθελεν ὁ ταγματάρχης νὰ μὴ δημοσιευθῇ ἡ λιθογραφία, ὤφειλε ν' ἀποταθῇ πρὸς τὸν Γκαρούς.

—Αὐτὸς εἶνε ὁ ἀρχηγός σας; εἶπεν ὁ Βερδιέ.

— Ἀκριβῶς.

Ὁ ταγματάρτης ἐλάλει εἰρωνικῶς, ὁ τόνος δὲ ἑκάστης τῶν λέξεων αὐτοῦ ἐδιπλασίαζε τὴν χλευαστικὴν αὐθάδειαν τοῦ ἄλλου· προφανῶς ὅμως ἤρχιζε νὰ χάνῃ τὴν ὑπομονήν.

— Καὶ σᾶς πληρώνει ἀκριβὰ διὰ νὰ ἐξασκῆτε αὐτὸ τὸ ὡραῖον ἐπάγγελμα; ἠρώτησεν αὖθις ὁ Βερδιέ.

— Ναί, πολὺ ἀκριβά.

— Ὤ! οὐδέποτε θὰ εἶνε ἀρκετὴ ἡ ἀμοιβὴ διὰ τὰς ἀτιμίας, τὰς ὁποίας σᾶς ἐπιβάλλει.

Ὁ Αἰμίλιος Δυκᾶς ἐθεώρει ὅτι ὁ ταγματάρχης ἀναντιρρήτως ὑπερέβαινε τὰ ὅρια. Ἀφ' ἑτέρου ὁ Σαβουρῶ ἦτο ὑπομονητικὸς μέχρι τινὸς μόνον. Κηλῖδες πράσιναι ἀνεφαίνοντο εἰς τὸ πρόσωπόν του καὶ μὴ δυνάμενος πλέον νὰ συγκρατήσῃ τὴν ὀργήν, ἥτις ἀπό τινων στιγμῶν ἐτάρασσε τὰ νεῦρά του, ἀπήντησεν εἰρωνικῶς εἰς τὸν ταγματάρχην ὅτι ἡ ἐπέμβασίς του καθίστατο δι' αὐτὸν διαταγή.

— Καὶ ἰδοὺ ἡ ἀπάντησίς μου!.. προσέθηκεν.

Ἐστράφη ἐν τάχει πρὸς τοὺς ἐργάτας καὶ μὲ ἐπιτακτικὴν φωνὴν εἶπε:

— Ἐκτυπώσατε!

Δὲν εἶχεν ἀκόμη προφέρει τὴν λέξιν, ὅτε ἡ χεὶρ τοῦ Βερδιὲ κατέπιπτε βαρεῖα ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ Ρεβίλ· ἐπειδὴ δὲ ὁ νέος ἤθελε νὰ ὁρμήσῃ κατὰ τοῦ ταγματάρχου, ὁ στρατιώτης ἥρπασεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ τραχήλου, τὸν ἔσεισεν ἰσχυρῶς καὶ τὸν ἐξαπέστειλε νὰ κυλισθῇ παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἐργατῶν.

— Ἆ!..ἔννοια σου!..θὰ μοῦ τὸ πληρώσῃς αὐτό!..Θὰ μου δώσῃς λόγον! ὠρύετο ὁ Ρεβίλ.

— Ὅ,τι ἀγαπᾷς, εἶπεν ὁ Βερδιὲ στηριζόμενος ἐπὶ τῆς ῥάβδου του, ἣν εἶχε τηρήσει, καὶ ὅταν θέλῃς!..

Ἡ νεαρὰ γυνή, ἐνῷ ὁ Σαβουρῶ ἀνηγείρετο τινάσσων μηχανικῶς τὰ ἐνδύματά του καὶ ἕτοιμος παρὰ τὰς προσπαθείας τῶν ἀναχαιτιζόντων αὐτὸν τυπογράφων νὰ ἐφορμήσῃ κατὰ τοῦ ταγματάρχου, ἐπλησίασεν εἰς τὸν Βερδιέ, βραδέως, δέ, μετὰ προφορᾶς ἀγγλικῆς καὶ μετὰ ὑπολανθανούσης σκληρότητος:

— Πόσον κακὰ ἐκάματε, κύριε ταγματάρχα!..εἶπεν. Καὶ ἄλλο σκάνδαλον!..Κακόν... κακὸν διὰ σᾶς! Καὶ κακὸν διὰ τὴν ἀνεψιάν σας· προσέθηκεν ἔτι βραδύτερον ἡ νεαρὰ γυνή.

Καὶ ἐν αὐτῇ τῇ παραφορᾷ τῆς ὀργῆς του τὸ ὄνομα τῆς ἀνεψιᾶς του ἴσχυσε νὰ ἐκπλήξῃ καὶ νὰ κατευνάσῃ ἅμα τὸν ταγματάρχην· Κακὸν διὰ τὴν Γιλβέρτην;.. Διατί ἡ γυνὴ ἐκείνη, ἥτις δὲν τὸν ἐγνώριζε, τοῦ ὡμίλει περὶ τῆς Γιλβέρτης;

(Ἕπεται συνέχεια).

Digitized by Google

ΤΑ ΘΕΡΙΝΑ ΘΕΑΤΡΑ

Α'.

Τὸ φθινόπωρον καὶ αἱ ἑσπεριναὶ διασκεδάσεις.— Τὰ θέατρα τῶν Ἀθηνῶν καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Δουμᾶς.— Ἱστορία καὶ ἐπίδρασις τοῦ χειμερινοῦ θεάτρου.—Τὰ διεθνῆ κόμματα καὶ τὸ βασίλειον τῆς φύσεως ἐπὶ τῆς σκηνῆς. — Τίνι τρόπῳ τὸ θέατρον ἐγένετο ἀφορμὴ ἀποτυχίας 11 βουλευτῶν.— Χειμὼν καὶ θέρος.— Πρῶται ἀπόπειραι ὑπαιθρίων θεάτρων.— Ὁ Καραγκιόζης καὶ οἱ ὁπλαρχηγοί. — Πῶς διεσκέδαζον ἄλλοτε μὲ μίαν δεκάραν.— Τὸ πρῶτον κύτταρον. — Αἱ Τοῦμπλαι καὶ ἡ νυκτερινή των σονοδία. — Ἡ κυριαρχία τοῦ ἰταλικοῦ μελοδράματος καὶ ἡ ἀντιζηλία δύο θεάτρων.— Ἐπεισόδια καὶ προγράμματα.— Εἷς κύων φιλόμουσος.

Τὸ θέρος παρῆλθεν ἤδη· ἀδιάφορον ἂν ἡ ἀτμοσφαιρικὴ κατάστασις ἐβράδυνε νὰ ὑποστῇ τροπὴν συμφωνοτέραν πρὸς τὴν νέαν ὥραν τοῦ ἔτους καὶ ἂν ὁ καύσων φαίνεται ἐνίοτε διασώζων περὶ τὸ τέρμα του παράκαιρον σφοδρότητα. Ἤδη ὁ ἥλιος ὀκνηρὸς ἐγείρεται καὶ ραθύμως προβάλλει ἀπὸ τὴν δειράδα τοῦ Ὑμηττοῦ, ἐνῷ τἀνάπαλιν ἡ νὺξ κατέρχεται ταχεῖα ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὅταν ὁ πέπλος τοῦ σκότους ἐξαπλωθῇ, τὸ φθινόπωρον μὲ τὰς ὑγρὰς του πτέρυγας διασπείρει ὑγρασίαν παγερὰν καὶ νοσογόνον καθιστῶσαν τὴν ἐν ὑπαίθρῳ διαμονὴν κατὰ τὰς νυκτερινὰς ὥρας δυσάρεστον καὶ ἐπιβλαβῆ. Κατ' ἀνάγκην ἄρα ἡ καθ' ἑσπέραν συνάθροισις τοῦ πλήθους βαθμηδὸν ἠραιώθη καὶ αἱ δημόσιοι διασκεδάσεις αὐτοῦ ἐψυχορράγησαν. Καὶ τοῦτο εἶνε τὸ ἀσφαλέστερον γνώρισμα τῆς ὁριστικῆς λήξεως τῆς θερινῆς περιόδου διὰ τὴν πόλιν μας. Ἡ ἐν ὑπαίθρῳ κοινὴ καὶ θορυβώδης εὐθυμία ἂν δὲν καταργῆται τέλεον, καταμερίζεται ὅμως καὶ ἀρχίζει νὰ ἐπιζητῇ καταφύγιον κατὰ τὰς ὥρας τῆς νυκτός, ἧς τὸ χρῆμα ὁσημέραι καθίσταται ἀπέραντον κατὰ τὴν ρῆσιν τοῦ ἀγαθοῦ Στρεψιάδου, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου ὁ καιρὸς ἀκόμη δὲν ἐπιτρέπει τὴν ἐν τῷ οἴκῳ συγκέντρωσιν καὶ τὰς ἀθώας παρὰ τὴν ἑστίαν διασκεδάσεις μεταξὺ οἰκείων καὶ φίλων, δι' ὧν παρέρχονται γοργότερον καὶ εὐθυμότερον αἱ ὧραι. Καὶ ἐπικρατεῖ οὕτως εἶδός τι μεσοβασιλείας ἀχάριτος, μεταβατική τις κατάστασις ἀνιαρά, ἥτις συνδυαζομένη μὲ τὰς στερήσεις, ἃς συνεπιφέρει ἀναγκαίως ἡ φθινοπωρινὴ ὥρα τοῦ ἔτους εἰς τὰς ἕξεις καὶ τὴν δίαιταν, μὲ τὸν μαρασμὸν ὅστις ἐπεκτείνεται βαθμηδὸν ἐπὶ τῆς τέως θαλερᾶς βλαστήσεως, μὲ τὴν φαιὰν σινδόνην τῶν συννέφων, ἥτις συνεχέστερον ἤδη ἀποκρύπτει τὸ κυανοῦν στερέωμα, ἐπιτείνει τὴν μελαγχολίαν, ἣν ἐμπνέει ἀκουσίως εἰς τὴν ψυχὴν ἡ κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν βαθμιαία νέκρωσις τῆς φύσεως.

Ἀλλὰ μὴ ὑπολάβῃ ἐκ τούτων ὁ ἀπείρως ἔχων τοῦ ἀθηναϊκοῦ βίου ὅτι αἱ ἑσπεριναὶ διασκεδάσεις, αἱ καταργούμεναι παρὰ τοῦ φθινοπώρου εἰσὶ πολλαὶ καὶ ποικίλαι. Ἡ πρωτεύουσα ἡμῶν ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην εἶνε ἡ μᾶλλον ἐστερημένη πόλις τοῦ κόσμου, διότι δὲν ἐσυστηματοποιήθη ἀκόμη ἐνταῦθα ὁ κοινωνικὸς βίος καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς ψυχαγωγίας δὲν ἔφθασεν ἀκόμη εἰς τὸν ἀπαιτούμενον βαθμὸν τοῦ ἐξευγενισμοῦ. Ἂν ἀφαιρέσωμεν τὴν ἀνέξοδον ἀπόλαυσιν τῆς θέας τοῦ ἐξαισίως γλαυκοῦ ἀττικοῦ οὐρανοῦ κατὰ τὰς ἀστεροφεγγεῖς νύκτας καὶ τὸ μαγικὸν θέλγητρον ὅπερ ἐπιχέει ἡ πρᾶος λάμψις τῆς σελήνης τὰς ἑσπέρας, καθ' ἃς ἡ οἰκτίρμων Ἄρτεμις εὐσπλαγχνίζεται τρόπον τινὰ τοὺς κατοίκους τοῦ ἄστεως τοὺς παραπαίοντας ἐν τῇ ἀμφιλύκῃ τῆς πενθίμου καὶ ψυχορραγούσης δι' ἀεριόφωτος φωταψίας, ἂν δὲν θεωρήσωσι ὡς διασκέδασιν τὴν πολύωρον καὶ ὀκνηρὰν διαμονὴν παρὰ τὰ πρόθυρα τῶν καφενείων μὲ τὴν καταναγκαστικὴν ὑποβολὴν τῆς μὲν ἀκοῆς εἰς τὰ παράτονα ἠχήματα διχονοούσης ὀρχήστρας τῶν δὲ νεύρων τῆς ὀσφρήσεως εἰς τὰς παντοίας ἀναθυμιάσεις τὰς ἀναδιδομένας ἀπὸ πάσης γωνίας τοῦ ἀθηναϊκοῦ ἐδάφους, θὰ καταλήξωμεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι αἱ μόναι ὑπολειπόμεναι διασκεδάσεις εἶνε τὰ ὑπαίθρια θέατρα καὶ τούτων τὴν μνήμην ἐπιτελοῦμεν, πρὸς ἐκπλήρωσιν παλαιᾶς ὑποσχέσεως δοθείσης εἰς αὐτὰς ταύτας τὰς σελίδας συγκεφαλαιοῦντες ἐν ὀλίγοις τὰ κατὰ τὴν γένεσιν καὶ τὴν ἱστορίαν αὐτῶν.

Τὰ θέατρα ταῦτα τὰ ὑπαίθρια εἶνε δημιουργήματα τῆς ἀνάγκης. Τὰ θεατρικὰ θεάματα οὐδέποτε ὑπῆρξαν ἄφθονα ἐν Ἀθήναις, ἡ ἔλλειψις δὲ αὐτῆς τῆς τερπνοτάτης καὶ εὐγενεστάτης τῶν ψυχαγωγιῶν κατέστη ἰδίως ἐπαισθητὴ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ὅτε ἡ αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ καὶ ἡ εἰς τὴν προϋπάρχουσαν κοινωνίαν προσθήκη νέων συμμιγῶν στοιχείων καὶ ἡ ἐπελθοῦσα περὶ τὰ ἤθη μεταβολὴ ἕνεκα τῆς στενοτέρας μετὰ τῆς Ἑσπερίας σχέσεως ἐδημιούργησε νέας ὀρέξεις καὶ νέας ἀξιώσεις δεδικαιολογημένας. Ὅτε κατὰ τὸ 1860, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, ὁ περιώνυμος μυθιστοριογράφος Ἀλέξανδρος Δουμᾶς ἐπεσκέφθη τὴν πόλιν μας, ἀφικόμενος τὴν ἑσπέραν καὶ ἐπειγόμενος ν' ἀνεύρῃ ἀμέσως φίλον του ἐνταῦθα διαμένοντα ἐξήτασε ποῦ ἠδύνατο νὰ τὸν ἀπαντήσῃ καὶ ἔμαθεν ὅτι ὁ φίλος του εὑρίσκετο εἰς τὸ θέατρον· ἐρωτήσας δὲ εἰς ποῖον θέατρον, ἠπόρησε, καθὰ ὁ ἴδιος διηγεῖταί που, ἀκούσας ὅτι ἓν καὶ μόνον θέατρον ὑπῆρχεν ἐν Ἀθήναις. Ἀλλ' ὁ συγγραφεὺς τοῦ Μοντεχρίστου πολὺ περισσότερον θὰ ἐξεπλήσσετο ἂν ἐπιζήσας καὶ ἐρχόμενος καὶ αὖθις

Digitized by Google

εἰς Ἀθήνας μετὰ τριακονταετίαν περίπου ἤκουεν ὅτι θέατρον δὲν ὑπῆρχεν οὐδέν, διότι τὸ μὲν παλαιὸν ἐκεῖνο σαθρὸν καὶ γεγηρακός, οἰκητήριον καταστὰν ἀραχνῶν καὶ νόσων ἑστία ἐγένετο ἄχρηστον, τοῦ δὲ βραδέως καὶ ἰδιωτικῇ συνδρομῇ ἀνεγερθέντος νέου εἰσέτι ἡ διασκευὴ δὲν εἶχε πρὸ ὀλίγων εἰσέτι ἡμερῶν περατωθῇ. Ὅπως δήποτε ὅμως τὸ μόνον αὐτὸ τῶν Ἀθηνῶν θέατρον, τὸ χειμερινὸν κατόπιν ἀποκληθὲν πρὸς διαστολήν, ἀνταπεκρίθη ἐπὶ μακρὰν περίοδον ἐτῶν εἰς τὸν προορισμόν του· ὑπῆρξε μάλιστα ἐποχή, ὅτε, ἐπειδὴ ἀκόμη ἡ πτωχαλαζονεία δὲν εἶχεν ἐκδιώξει τὴν ὀλιγάρκειαν, τὸ χειμερινὸν θέατρον τῶν Ἀθηνῶν, ναὸς ἀπέριττος εἰς τὴν ἀληθῆ σεμνὴν μουσικὴν τέχνην ἀφωσιωμένος καὶ μὴ παρέχον τὴν σκηνήν του εἰς ἀηδῆ καὶ ἀκόλαστα θεάματα, ἔσχεν ἡμέρας δόξης, ἐντευκτήριον γενόμενον καὶ τῆς Αὐλῆς καὶ τῶν παρεπιδημούντων ξένων καὶ τῆς κοινωνίας ἥτις ἀληθῶς καὶ οὐχὶ ἐπιτετηδευμένως ἐπεδίωκε τὴν μουσικὴν αὐτῆς μόρφωσιν Περὶ τοῦ πόσον δ' ἐπέδρασεν εἰς τὴν διάπλασιν καὶ τὴν ἐξευγένισιν τοῦ μουσικοῦ αἰσθήματος παρ' ἡμῖν τὸ μελόδραμα τοῦ παλαιοῦ θεάτρου εὐχερῶς δύναται νὰ πεισθῇ ἕκαστος ἂν ἀναδιφήσῃ τὰς σελίδας τῆς πρώτης τυχούσης Ἀνθολογίας ἢ ἄλλης συλλογῆς ᾀσμάτων, καὶ ἴδῃ περιλαμβανομένας ἐν αὐτῇ πολλαπλᾶς μεταφράσεις τοῦ ἐν τῷ μελοδράματι *Λουΐζα Μίλλερ*, περιπαθοῦς ᾄσματος: Qnando le sere al placido γενομένας παρὰ τοῦ Αχ. Παράσχου, τοῦ Λάκωνος, τοῦ Ματαράγκα καὶ ἄλλων ποιητῶν τῆς ἐποχῆς, τῆς γνωστάτης μονῳδίας τοῦ *Ριγολέττου*: La donna è mobile καὶ ἄλλα ᾄσματα πρωτότυπα ποιηθέντα ἐπίτηδες ὅπως ἐφαρμόζωνται ἐπὶ τοῦ ρυθμοῦ ᾀσμάτων γνωστῶν τῆς *Λουκίας*, τοῦ *Ἐρνάνη*, τῆς *Βωβῆς* τοῦ Ὠβὲρ καὶ ἄλλων μελοδραμάτων. Ἡ φιλόμουσος κοινωνία ζωηρὸν ἐλάμβανε τότε ἐνδιαφέρον διὰ τὰς παραστάσεις τοῦ μοναδικοῦ τῆς πόλεως θεάτρου, ἀναλόγως δὲ τῶν ἰδιαιτέρων ἑκάστου συμπαθειῶν πρὸς τὰς ἀοιδοὺς σφοδρὸς ἐγεννᾶτο ἀνταγωνισμὸς θεατρικῶν κομμάτων. Ὑπῆρξε μάλιστα ἐποχὴ ὅτε ὁ ἀνταγωνισμὸς οὗτος ἔλαβε χαρακτῆρα διεθνῆ, διότι ὁ τότε ἐν Ἀθήναις πρεσβευτὴς τῆς Τουρκίας Χαλὴλ βέης, ἀνὴρ πλούσιος καὶ ἐλευθέριος, ἀνέλαβεν ὑπὸ τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ προστασίαν τὴν μεσόφωνον, ἕτεροι δὲ ἐκ τοῦ κοινοῦ ἐξ ἐθνικῆς ἀντιζηλίας ἐκηρύχθησαν ὑπὲρ τῆς ὑψιφώνου. Πρὸς ἐκδήλωσιν κἄποτε τῶν αἰσθημάτων τούτων τῆς συμπαθείας ἢ τῆς ἀντιπαθείας τοῦ κοινοῦ ἐσυλεῖτο τὸ ζωϊκὸν βασίλειον, καθότι οἱ μέν, θιασῶται μὴ ἀρκούμενοι εἰς τὰς περιστερὰς καὶ τὰς ἀκανθίδας ἔρριπτόν ἐστιν ὅτε ἐπὶ τῆς σκηνῆς καὶ ἰνδικοὺς ὄρνεις καὶ χοιρίδια, δῶρα ἀσυγκρίτως χρησιμώτερα ὑπὸ γαστρονομικὴν ἔποψιν, οἱ δὲ ἀντίθετοι ἀφ' ἑτέρου, οἱονεὶ ἀντεκδικούμενοι, δὲν περιωρίζοντο εἰς τὰς ἐκ ραφανίδων καὶ γογγυλίων ἀνθοδέσμας, ἀλλ' ἀπετόλμων νὰ ρίπτωσι καὶ κυνῶν θνησιμαῖα! Καὶ αὐτὴ ἡ Αὐλὴ ἐδείκνυε μέριμναν καὶ ἐνδιαφέρον οὐ μικρὸν ὑπὲρ τοῦ θεάτρου· συνέβη δὲ μάλιστα ἕνεκα τούτου καὶ πολιτικόν τι ἐπεισόδιον οὐχὶ ἀσήμαντον. Κατὰ τὸ 1856, ὅτε ἀντεβασίλευεν ἡ Ἀμαλία, δώδεκα τῶν βουλευτῶν κατεψήφισαν ἐν τῇ συζητήσει τοῦ προϋπολογισμοῦ τὸ ἀναγεγραμμένον ἐν αὐτῷ ποσόν, ὅπερ ἐχορηγεῖτο ἐτησίως διὰ τὸ θέατρον. Τοῦτο δυσηρέστησεν ἄκρως τὴν ὀξύθυμον Ἄνασσαν καὶ ὅτε μετ' ἐλάχιστον χρόνον ἐγένοντο νέαι βουλευτικαὶ ἐκλογαί, πάντες οἱ καταψηφίσαντες, πλὴν ἑνὸς βουλευτοῦ Λακεδαίμονος, ἀπέτυχον. Σημειωτέον δὲ ὅτι κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς ἡ βασιλικὴ εὐμένεια συνέτεινε καὶ ἐμμέσως καὶ ἀμέσως εἰς τὸ ἀποτέλεσμα τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν. Δυστυχῶς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, καὶ κυρίως ἀπὸ τοῦ 1866 καὶ ἐντεῦθεν ἡ κοινωνία ἐν τῷ βρασμῷ καὶ τῇ ζυμώσει ἀναπλάσεως διατελοῦσα ἀπέστη βαθμηδὸν τῶν πρώην ἠρέμων καὶ ἀπερίττων ἕξεών της καὶ τὸ θέατρον τοῦ μελοδράματος παραμεληθὲν καὶ μὴ τυγχάνον τῆς δεούσης προστασίας παρήκμασε καὶ ὁριστικῶς ἐξέλιπεν. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἐξηκολούθει ὑφιστάμενον καὶ εὐδοκιμοῦν, τὸ ἐξ αὐτοῦ εὐεργέτημα θὰ ἦτο πάντοτε μονομερές, διότι τὸ θέατρον δὲν ἠδύνατο νὰ λειτουργῇ εἰμὴ κατὰ τὸν χειμῶνα, οἱ δὲ κάτοικοι τῆς πρωτευούσης πρὸ πάντων κατὰ τὸ θέρος ἔχουσιν ἀνάγκην ψυχαγωγίας Τὸν χειμῶνα ὁ πληθυσμὸς εἶνε συγκεντρωμένος, προσεπαυξάνεται δὲ διὰ τῆς ἀθρόας ἐλεύσεως τῆς μαθητιώσης νεολαίας, ἥτις προσθέτει σφρῖγος καὶ θορυβώδη φαιδρότητα εἰς τὸν βίον· τὸν χειμῶνα δρᾷ ἡ πολιτικὴ καὶ παρέχει ἀφορμὰς ἀσχολίας· τὸν χειμῶνα οἱ χοροί, αἱ ἑσπερίδες, αἱ κατ' οἶκον ὁμηγύρεις εἰς τὰ καφενεῖα καὶ τὰς λέσχας καὶ τὰ λοιπὰ κέντρα συναθροίσεως παρέχουσι στάδιον πρὸς τὴν ἐν εὐθυμίᾳ κατανάλωσιν ἀρκετῶν ὡρῶν. Ἀλλὰ κατὰ τὸ θέρος ὁ πληθυσμὸς ἀραιοῦται, ἡ πολιτικὴ σιγᾷ, ἡ κοινωνικὴ κίνησις ἀπονεκροῦται, οἱ δ' ἀπομένοντες καταναγκαστικῶς ἐν τῇ πόλει, στερούμενοι περιπάτων εὐσκίων καὶ καταφυγίων δροσερῶν, ὑφίστανται τὸ μαρτύριον τοῦ καύσωνος, τοῦ ἀνηλεῶς μαστίζοντος τὴν κακῶς ἀρχῆθεν ρυμοτομηθεῖσαν πόλιν, μετὰ τῶν παρομαρτούντων δεινῶν τῆς κόνεως καὶ τῆς τελευταῖον προστεθείσης λειψυδρίας. Διὰ τοῦτο κατὰ τὸ θέρος τὴν ἡμέραν ἡ ζωὴ φαίνεται ἐκλιποῦσα ὅσον ἡ ἡμέρα προχωρεῖ, τόσον εἰς τὰς πεπυρακτωμένας ὁδοὺς οἱ διαβάται εἰσὶν εὐαριθμότεροι· νομίζει τις ὅτι ὁλόκληρος ἡ πόλις εἶνε βεβυθισμένη εἰς τὴν siesta,

Digitized by Google

ὡς τὴν λέγουν οἱ Ἰσπανοί, τὸν τρυφηλὸν δηλαδὴ μεταμεσημβρινὸν ὕπνον. Ἀλλ' ἅμα ὡς ὁ ἥλιος δύσῃ, ἅμα ὡς εἰς τὸ γλαυκὸν στερέωμα, τοῦ ὁποίου ἡ παρατεταμένη αἰθριότης καταντᾷ ἀπελπιστική, προβάλῃ δειλῶς ἓν ἄστρον, ὡς πρόσκοπος ὃν ἀποστέλλει ἡ νὺξ διὰ νὰ ἴδῃ ἂν ἀπεχώρησεν ἐντελῶς ἡ ἡμέρα, τότε τὸ ἐγκλειστον καὶ ἀσφυκτιῶν πλῆθος ἐξορμᾷ κατὰ χειμάρρους καὶ συρρέει εἰς τὰς πλατείας καὶ τ' ἀναπεπταμένα μέρη ὅπως ἀνακουφισθῇ ἀναπνέον δροσερὸν ὁπωσοῦν ἀέρα. Καὶ ἐπειδὴ ὁ δροσερὸς ἀὴρ μόνος δὲν ἀρκεῖ πάντοτε πρὸς ψυχαγωγίαν, ἀπῃτεῖτο δὲ καὶ ποιά τις ἀπόλαυσις πνευματικωτέρα, ἐφευρέθησαν τὰ ὑπαίθρια θέατρα.

Ἡ ἐφεύρεσις αὕτη δὲν εἶνε νέα· εἰς τὰς χώρας τῆς Ἑσπερίας τὰς ἐχούσας κλῖμα ἀνάλογον πρὸς τὸ ἰδικόν μας, ἐν αἷς τὸ θέατρον κατέστη ἀνάγκη ἀπαραίτητος, τὰ ὑπαίθρια θέατρα ἔκπαλαι λειτουργοῦσιν. Καὶ ἐν αὐτῇ τῇ πόλει μας ἡ κατὰ καιροὺς ἐμφάνισις θεατρικῶν θιάσων δρώντων ἐν ὑπαίθρῳ τὴν ἑσπέραν καὶ ἄλλων παρεμφερῶν θεαμάτων δὲν ἦτό τι ὅλως σπάνιον. Θιασός τις σχοινοβατῶν ἐνίοτε ἐκλέγων πρὸς ἐπίδειξιν τῶν ἀκροβατικῶν αὐτοῦ ἄθλων καὶ τῆς ἱπποδαμαστικῆς του ἱκανότητος τετειχισμένον τι οἰκόπεδον ἢ ὁμὰς φεσιοφόρων καὶ τουρκοφώνων Ἀνατολιτῶν μετ' ὀρχήστρας ἐκ σαντουρίων καὶ κοπιτσῶν καὶ λαγούτων καὶ ἄλλων παραδόξων τὸ σχῆμα καὶ τὸ ὄνομα ὀργάνων καὶ μὲ καμμίαν «νέαν Ἀρμενοπούλαν, ἡ ὁποία τραγῳδεῖ ἑλληνιστί, ἀρμενιστὶ καὶ ὀθωμανιστί»—διότι τοιαύτη ἦτο ἡ φρασεολογία τῶν προγραμμάτων του—ἐγκαθιδρύετο ἐπὶ προχείρου σκηνῆς εἰς ἐξοχικόν τι καφενεῖον παρὰ τὴν ἁγίαν Τριάδα, ἢ παρὰ τὸν Βοτανικὸν κῆπον, ἢ παρὰ τοὺς Στύλους, καὶ οἱ εὐδαίμονες κάτοικοι τοῦ ἄστεως ηὐτύχουν νὰ διέλθωσι τὴν ἑσπέραν των ὀλιγώτερον τοῦ συνήθους μονοτόνως. Εἰς ἐποχὰς παλαιοτέρας τὴν ψυχαγωγίαν συνοικιῶν τινων ἀνελάμβανεν ὁ Καραγκιόζης, μετὰ τοῦ ἀχωρίστου αὐτοῦ συντρόφου Χατζῆ-Ἀϊβάτη, πηγνύοντες τὴν πενιχρὰν σκηνήν των εἴς τὸν κῆπον καφενείου τινός. Ὁ Καραγκιόζης, ὅστις εἶνε ὁ πρόδρομος τοῦ Περικλῆ, ἀλλὰ δὲν ἔχει καμμίαν μετ' αὐτοῦ συγγένειαν διότι ὁ τελευταῖος οὗτος εἶνε κατ' εὐθεῖαν ἀπόγονος τοῦ νεαπολίτου Πουλτσινέλλα, ἐγκλιματισθεὶς πρὸ ὀλίγων μόνον ἐτῶν ὑπό τινος πλάνητος ἐκ Κερκύρας θεατρώνου, ἦτο κληροδότημα τῆς ὀθωμανικῆς δυναστείας, ἅτε ὢν τὸ κύριον πρόσωπον τοῦ δημώδους τουρκικοῦ θεάτρου, καὶ περ δὲ μὴ στερούμενος εὐφυΐας καὶ ἑτοιμότητος διέσωζε καὶ μετὰ τὴν ἀλλαγὴν τῆς ἐθνικότητός του ὅλην τὴν βαναυσότητα καὶ τὴν ἀνηθικότητα τῆς καταγωγῆς του. Αἱ εὐφυιολογίαι του ἦσαν συνήθως χονδραὶ καὶ ἄγροῖκοι, τὸ θέμα δὲ τῆς παραστάσεως ἐξικνεῖτο πολλάκις μέχρι τοῦ ἐσχάτου ὁρίου τοῦ ἀσέμνου. Καὶ ἐν τούτοις ἡ κοινωνία ἐκείνη ἡ ἄξεστος καὶ ἀπαιδαγώγητος ἐθέλγετο ἐν τῇ ἀπειροκαλίᾳ της ἐκ τῶν τοιούτων θεαμάτων, ἅτινα ἰδιαιτέρως ἔτερπον τοὺς προὔχοντας τότε ὀρεσιβίους πρὶν ἄνδρας τῆς Ἐπαναστάσεως. Οὗτοι καὶ ἀφοῦ ἐτιμήθησαν διὰ βαθμῶν καὶ περιωπῆς ἀναλόγου πρὸς τὸ πολεμικὸν αὐτῶν κλέος, διετήρουν ἔν τε τῇ συμπεριφορᾷ καὶ ταῖς ἕξεσι τοῦ βίου τὴν ἁπλοϊκότητα καὶ τὴν τραχύτητα, ἣν ἀπέκτησαν διηνεκῶς βιοῦντες ἐν τοῖς στρατοπέδοις, ἥκιστα συμμορφούμενοι πρὸς τὴν ἁβρότητα τῶν ἐξευγενισμένων ἠθῶν καὶ δυσχεραίνοντες μάλιστα ἐπὶ τῇ ἐπικρατήσει αὐτῶν. Περὶ ἑνὸς τούτων, ἐπισήμου ὁπλαρχηγοῦ τῆς Στερεᾶς, διηγοῦνται ὅτι εἰσελθὼν ποτε μετὰ τῆς πολυαρίθμου συνοδίας του ἐξ ἐνόπλων παλληκαρίων εἰς τὸ ταπεινὸν θεατρίδιον ἑνὸς Καραγκιόζη, διέταξεν ὑπεροπτικῶς καὶ ὅλως ἀδιαφορῶν πρὸς τὸ αὐτόθι ἠθροισμένον δημόσιον νὰ διακοπῇ ἡ ἠρξαμένη παράστασις καὶ ν' ἀρχίσῃ ἑτέρα τῆς ἀρεσκείας του. Πτήσσων ὁ ταλαίπωρος θιασάρχης ἐξετέλεσε τὴν διαταγήν, διεξήγαγε τὴν παραγγελθεῖσαν παράστασιν, μίαν τῶν αἰσχροτάτων τοῦ δραματολογίου του, ὁ δὲ στρατηγὸς ἀφοῦ ἐθέλχθη ἐκ τῶν ἀνυποφόρων βωμολοχιῶν αὐτῆς, ἀπῆλθε μετὰ τῶν ἀκολούθων του μεθ' ἡγεμονικῆς ἐλευθεριότητος ἀμείψας τὸν πειθηνίως ὑποκύψαντα εἰς τὴν ἰδιοτροπίαν του θεατρώνην. Τοιοῦτος ἦτο ὁ Καραγκιόζης· ἀλλ' ὅπως σχηματίσωσιν οἱ ἀναγνῶσται ἐντελεστέραν ὁπωσοῦν ἰδέαν περὶ τοῦ εἴδους τῶν θεαμάτων αὐτῶν, παραθέτω τὴν περιγραφὴν μιᾶς παραστάσεως, εἰλημμένην ἐξ ἑνὸς φύλλου τῆς *Φήμης* τοῦ 1852, ἐφημερίδος παρακολουθούσης τότε ἐπιμελέστερον τῶν ἄλλων τὴν κοινωνικὴν κίνησιν. Ἰδοὺ ἐπὶ λέξει ἡ περιγραφή:

«Κατὰ τὴν συνοικίαν Πλάκας ἐσυστήθη ἀνατολικὸν θέατρον, ἐξοδεύων δέ τις δέκα μόνον λεπτά, πέντε δηλαδὴ διὰ τὴν εἴσοδον καὶ πέντε δι' ἕνα ναργιλέν, δύναται νὰ διασκεδάσῃ τρεῖς ὁλοκλήρους ὥρας, ἐξακολουθῶν νὰ γελᾷ ἀκαταπαύστως καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα.

«Κατὰ τὴν τελευταίαν παράστασιν ἑωρτάσθησαν οἱ γάμοι τοῦ Καραγκιόζη, ὅστις, κατὰ τὴν φράσιν του, ἐπροθυμοποιήθη νὰ προσκαλέσῃ διαφόρους ἀπὸ Δύσιν καὶ Ἀνατολήν, Ἄρκτον καὶ Μεσημβρίαν καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ Δωδεκάνησα. Ἐκεῖ λοιπὸν ἔβλεπέ τις διαφόρων εἰδῶν ἀνθρώπους μὲ ποικίλας ἐνδυμασίας, οἷον Καβούκια, Σχρίκια, Καλπάκια, Σερβέτες, Σκούφιαις, Φέσια, Μπονέταις, Πιπεριαῖς, Καπέλλα, Κασκέτα, καὶ κατὰ συνέπειαν Τσουμπέδες, Μπινίσια, Τσακτσίρια, Μπουρνούζια, Ἀντεριά, Ζιπού-

Digitized by Google

νια, Καβδάδια, Γούναις, Πουτούρια, Σαλβάρια, Γιαμπουρλούκια, Καππότα, Σουρτοῦκα, Μαντέλα, Ράσα κλπ. Ὁ ἴδιος Καραγκιόζης μὲ λαχούρι σάλι εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ φέρων τὴν ἐπίσημον στολὴν (in Fustibus) ὑπεδέχετο τοὺς προσκεκλημένους, ἐπαναλαμβάνων συχνά: «ἐπειδὴ καὶ εἰς γάμον ἐκλήθης, μὴ *τσάτρα-πάτρα*!» Ὁ Ναστραδὶν Χόντζας καβαλικευμένος εἰς καμήλαν ἱσταμένην μεταξὺ τεσσάρων μιναρέδων καὶ περιστοιχισμένος ἀπὸ δώδεκα Δερβίσιδες ἦτο. ἐπιφορτισμένος τὴν θρησκευτικὴν τελετήν. Κουμπάρος δὲ ἦτο ὁ Χατζῆ Ἀπτουραμάνης φέρων ἐπισημοτέραν τοῦ Καραγκιόζη στολὴν καὶ κουμπαρατζίδικον καβοῦκι.

«Εἰς τὸ ἑπόμενον φύλλον μας θέλομεν διαλάβει τὰ καθέκαστα τοῦ γάμου καὶ τὸ δοθὲν ὑποθετικὸν γεῦμα, ὅπου ὁ Καραγκιόζης ἔλεγεν εἰς τοὺς ζητοῦντας φαγητά: «Κατάπινε!» καὶ ἀκολούθως ὁ Χατζῆ Ἀϊβάτης ἀνέπτυξε τὸ ζήτημα ἀποδείξας ἐπὶ τῇ βάσει τῆς στωϊκῆς φιλοσοφίας ὅτι τὰ πάντα κατορθοῦνται διὰ τῶν ἰδεῶν. Διαρκούσης τῆς τελετῆς ὁ Κουτζουτζοὺκ Ἄντριας ἀνεψιὸς τοῦ Καραγκιόζη, ἔπαιζε τὸ Κουμουζουλουπὲ Μασκαρατζὶκ μὲ τὸ κύμβαλον ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ διαπασῶν μακὰμ ἀτζιρὲμ εἰς ἦχον πρωτόβαρον, κατὰ τὸν Κουτουζέλην, ἐξομοιούμενον μὲ τὴν διῳδίαν (duetto) τῆς Νόρμας.» Τῇ ἀληθείᾳ ἀπορεῖ τι νὰ θαυμάσῃ τις περισσότερον εἰς ταῦτα, τὸ εὐτελὲς τοῦ τιμήματος ἢ τὴν ἀφελῆ ὀλιγάρκειαν τοῦ συρρέοντος καὶ τερπομένου εἰς τὰ τοιαῦτα θεάματα δημοσίου!

Κυρίως ὅμως, παρεκτὸς τῶν μεμονωμένων τούτων ἀποπειρῶν, ἡ γένεσις καὶ ἡ διαρρύθμισις τοῦ ἰδιάζοντος χαρακτῆρος καὶ ἡ συστηματοποίησις τῶν θερινῶν ὑπαιθρίων θεάτρων ἐγένετο ἀπὸ τοῦ 1871 καὶ ἐντεῦθεν. Ἀπόπειρά τις ἀνεγέρσεως σχετικῶς μονίμου παραπήγματος διὰ θερινὸν θέατρον ἐγένετο κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν περὶ τὴν πλατεῖαν τῆς Ὁμονοίας, καὶ ἀπὸ τῆς προχείρου ἐκείνης σκηνῆς δύο ἢ τρεῖς ἀοιδοί, ναυάγια θιάσων διασκορπισθέντα, μὴ προστατευόμενα ἀκόμη τότε ὑπὸ τῆς ὀψίας πατρικῆς μερίμνης τοῦ κ. Κρίσπη ἔψαλλον πεποιθότες ἐπὶ τὴν φιλάνθρωπον τοῦ κοινοῦ συγκατάβασιν τεμάχια διαφόρων ἰταλικῶν μελοδραμάτων. Ἀλλ' ἡ συγκέντρωσις ἔμελλε νὰ γείνῃ περὶ τὸν εὐρὺν καὶ εὐάερον χῶρον τῶν Παριλισσίων, ὅπου τὸ πλῆθος προθυμότερον ἐνεφιλοχώρει, ὡς πρῶτον κύτταρον δὲ τῆς νέας πλάσεως ἐχρησίμευσε τὸ Ἄντρον τῶν Νυμφῶν. Τὸ παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Ἀρδηττοῦ χλοερὸν αὐτὸ ἐρημικὸν καφενεῖον, εἰς ὃ ἀπέδωκαν ρωμαντικὴν ἐπισημότητα οἱ γλαφυροὶ καὶ περιπαθεῖς στίχοι τοῦ κ. Ἀχιλλέως Παράσχου, εἵμαρτο ν' ἀποκτήσῃ καὶ ἑτέραν πολλῷ θορυβωδεστέραν φήμην κατόπιν, γενόμενον τὸ κέντρον πολυταράχου νυκτερινῆς τύρβης. Αὐτόθι εὗρον φιλοξενίαν αἱ Τοῦμπλαι, βημίδες ἀοιδοὶ καὶ μουσικαί, ἀποκληθείσης οὕτως ἐκ τῆς ἐπῳδοῦ: *Τούμπλα, τούμπλα, λὰ λὰ ρά!* ἣν συχνάκις ἐπανελάμβανε μία ἐξ αὐτῶν· τὸ παρωνύμιον αὐτὸ τόσον καλῶς ἐφηρμόσθη, ὥστε παρέμεινε καὶ ὡς ὄνομα προσηγορικόν, *Τοῦμπλαι* δὲ κοινῶς ἐκαλοῦντο ὕστερον εἰς τὰ λοιπὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος πᾶσαι ἀνεξαιρέτως αἱ περιπλανώμεναι ξέναι ἀοιδοὶ τῶν ᾠδικῶν καφενείων. Ἡ ἐμφάνισις τῶν *Τουμπλῶν* πολλὴν ἐνεποίησεν ἐντύπωσιν εἰς τὸ ἄπειρον ἀκόμη τότε κοινόν, θερμόταται δὲ ἦσαν αἱ πρὸς αὐτὰς ἐκδηλώσεις τῶν ἐρωτολήπτων, οὓς μετ' εὐστόχου κυριολεξίας τὸ κοινὸν ἀπεκάλει *θύματα*, καὶ μάλιστά τινων ὧν αἱ λευκάζουσαι τρίχες, μεθ' ὅλην τὴν συνηγορίαν τοῦ Ἀνακρέοντος, ἀναρμόστως εἶχον πρὸς τοῦ αἰσθήματος αὐτῶν τὴν ζέσιν. Τὴν ἀπήχησιν τῶν ἐλαφρῶν αὐτῶν κοινωνικῶν σκανδάλων δύναται ν' ἀνεύρῃ ὁ βουλόμενος διατρέχων τὰς ἐφημερίδας καὶ τὰ περιοδικὰ τῆς ἐποχῆς· ἀλλὰ τὸ χαρακτηριστικώτερον καὶ τὸ παρέχον ἰδέαν σαφῆ τῆς διαφορᾶς τῶν καιρῶν καὶ τῶν ἠθῶν εἶνε ὅτι αἱ ἀρχαὶ ὑπ' ὄψει ἔχουσαι φαίνεται τὸ σχετικῶς τότε πρόσφατον θλιβερὸν ἐπεισόδιον τῆς ἁρπαγῆς μιᾶς τῶν ἀμαζόνων τοῦ θιάσου Σουλιέ, ὅτε ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἀκριβὰ ἐπλήρωσε δι' ὑλικῆς καὶ ἠθικῆς ζημίας τὰς λίαν παραβόλους ἐρωτικὰς ὁρμὰς ὀλίγων ὑπηκόων της, ἔκρινον καλὸν νὰ συνοδεύωσιν διὰ κουστωδίας πεζῶν καὶ ἱππέων τὰς εὐειδεῖς ἀοιδούς, ὅτε τὴν νύκτα ἐπέστρεφον ἀπὸ τοῦ θεάτρου εἰς τὸ κατάλυμά των. Ἔπειτα κατὰ τὸ 1873 ἀνηγέρθησαν τὰ θερινὰ θέατρα τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τὸ τῶν Ἰλισσίδων Μουσῶν, τὸ μὲν ἀντικρύ, τὸ δὲ παραπλεύρως τοῦ Ἄντρου. Τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἐκυριάρχησε τὸ ἰταλικὸν μελόδραμα ὑπὸ πλήρων ὅμως καὶ μάλιστα διπλῶν καὶ τριπλῶν ἂν οὐχὶ ἀνεπιλήπτων τὴν ἀξίαν θιάσων ἐκτελούμενον, ὁσάκις δὲ περιφέρομαι ἀνὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα, δι' ὧν τώρα διέρχεται ἡ λεωφόρος Ὄλγας, ἐν τῷ μέσῳ τῆς τύρβης τοῦ ἑορτασίμου περιπάτου ἀναπολῶ τὴν παρελθοῦσαν εὔκλειαν τῶν ἐκεῖ διεσπαρμένων θεάτρων, τινῶν ἐκ τῶν ὁποίων σώζεται ἀκόμη χαίνων ὁ σκελετὸς τῆς σκηνῆς ὡς σκάφος ναυαγήσαντος πλοίου καὶ ραγδαῖαι ἐπέρχονται εἰς τὸν νοῦν μου αἱ ἀναμνήσεις, ὧν τινας παροδικῶς διηγήθην ἀλλαχοῦ.

Μεταξὺ τοῦ *Ἀπόλλωνος* καὶ τῶν *Ἰλισσίδων Μουσῶν* ὑπῆρξε κατ' ἀρχὰς ζωηρὰ ἀνταγωνισμοῦ ἅμιλλα· ἀνεβιβάζετο ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ ἑνὸς ἡ *Τραβιάτα*; ἀμέσως τὴν ἄλλην ἑσπέραν ἡ *Τραβιάτα* ἀνεβιβάζετο ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ ἑτέρου· ἔβλεπε τὸ ἓν ὅτι ἡ *Λίνδα* ηὐδοκίμει εἰς τὸ ἀντικρυνόν; ἀμέσως καὶ ἐκεῖνο

Digitized by Google

ἀνήγγειλε διὰ μεγάλων προγραμμάτων τὴν *Aïrdar*. Οὕτω αἱ δύο Τραβιάται διηγωνίζοντο διὰ λαρυγγισμῶν εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων βημάτων ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἡ ἀνηλεὴς φθίσις ἐθέριζε καὶ τὰς δύο καθ' ἑκάστην ἑσπέραν σχεδὸν ταυτοχρόνως ἢ εἰς τόσον ὀλίγην διαφορὰν χρόνου, ὥστε οἱ θεαταὶ ἐξερχόμενοι ἀπὸ τοῦ ἑνὸς θεάτρου, ἔνθα παρέστησαν εἰς τὸν σπαρακτικὸν θάνατον τῆς μιᾶς, εἰσερχόμενοι καὶ εἰς τὸ ἕτερον, ὑφίσταντο διπλοῦν τὸ μαρτύριον παριστάμενοι καὶ εἰς τὴν ἀγωνίαν τῆς ἄλλης. Καὶ τοῦτο προήρχετο κυρίως ἕνεκα τῆς ἰσχυρογνωμοσύνης τοῦ Κωστῆ, τοῦ ἀπλοϊκοῦ καφεπώλου ὅστις ipso jure μετεμορφώθη εἰς θεατρώνην τῶν Ἰλισσίδων Μουσῶν καὶ ὅστις ἀπῄτει ν' ἀναβιβάζωνται ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου του τὰ εὐδοκιμοῦντα εἰς τὸ ἀντίζηλον θέατρον μελοδράματα ἄνευ δοκιμῆς καί, τὸ περιεργότερον, ἄνευ τῶν μουσικῶν χειρογράφων ἐνίοτε! Καὶ τὰ παρατράγῳδα δὲν ἔλειπον· ὁτὲ ὁ μὲν Κωστῆς γοερῶς θρηνῶν διὰ τὴν ἀποτυχίαν του ἐπετίθετο διὰ γρόνθων κατὰ τῶν ζητούντων τὴν ἀμοιβήν των ἀοιδῶν· ὁτὲ δὲ τὸ θέατρον ἀνεστατοῦτο, διότι μία λυχνία πετρελαίου κατέπιπτε καὶ μετέδιδε τὸ πῦρ εἰς τὸ . . . ἐν τῇ ὀρχήστρᾳ τύμπανον, τὸ δὲ κοινὸν παρίστατο ἔκπληκτον εἰς τὴν φανταστικὴν ταύτην πυρπόλησιν· ἄλλοτε πάλιν ἐνῷ ἤρχιζεν ἡ παράστασις ἔλειπεν αἴφνης εἷς τῶν κυριωτέρων ἠθοποιῶν. Συνέβη μάλιστα μίαν φορὰν ἐν τῇ β'. πράξει τῆς *Λουκίας* νὰ λείψῃ ὁ παρὰ πάντων τῶν ἐν τῇ σκηνῇ καὶ τῇ πλατείᾳ ἀναμενόμενος νυμφίος. Ἕνεκα τούτου οἱ γάμοι τῆς ἀτυχοῦς μνηστῆς τοῦ Λαμερμοὺρ ἐκινδύνευον νὰ ματαιωθῶσι καὶ πάντες διετέλουν ἐν ἀμηχανίᾳ, ὅτε ἀπεσόβησε τὸν κίνδυνον τὸ θάρρος γηραιοῦ τινος μέλους τοῦ χοροῦ προβάντος τολμηρῶς εἰς τὸ μέσον καὶ ἀναπληρώσαντος τὸν ἀπουσιάζοντα γαμβρόν! Αἱ ἀνωμαλίαι αὗται ἐξετείνοντο καὶ μέχρι τῶν προγραμμάτων, εἰς ἃ μετεφράζετο τὸ γνωστὸν μελόδραμα τοῦ Δονιζέττη Elixir d'amore διὰ τοῦ: ***Ἀλεξιβρόχιον τοῦ Ἔρωτος***(!) καὶ εἰς ἃ ἐσημειοῦτο ὅτι ὁ βαρύτονος ὑποκριθήσεται τὸν ὀθωμανὸν Ἀβδουλλάχ, διότι εἶχον παραμείνει εἰς τὸ πρόγραμμα ἀναλλοίωτα τὰ πρόσωπα καὶ ἡ διανομὴ τῶν μερῶν τῆς παραστάσεως τῆς προηγουμένης ἑσπέρας. Οἱ θαμισταὶ τῶν θεάτρων αὐτῶν θὰ ἐνθυμῶνται ἀκόμη βεβαίως πάντα ταῦτα τὰ ποικίλα ἐπεισόδια καὶ δὲν θὰ λησμονῶσι μεταξὺ ὅλων καὶ τὸν κύνα Ἐρνάνην, ἀποκληθέντα οὕτω ἕνεκα τῆς ἐκτάκτου φιλομουσίας του, διότι εἰσερχόμενος εἰς τὸ θέατρον ἄνευ, ἐννοεῖται, πληρωμῆς εἰσόδου, πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ κυρίου του καὶ εἴτε εὑρίσκων εἴτε μὴ εὑρίσκων αὐτόν, ἀνήρχετο εἰς ἓν τῶν θρανίων καὶ παρέμενε προσεκτικῶς ἀκροώμενος τὸ μελόδραμα μέχρι τοῦ τελευταίου ἤχου. Καὶ θὰ ἐνθυμῶνται ἀκόμη τὴν ἀγανάκτησιν, ἣν ᾐσθάνετο τὸ φιλόμουσον κοινὸν τοῦ *Ἀπόλλωνος* ὅτε κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς παθητικωτέρας μελῳδίας ἀντήχουν ἐξαίφνης πιστολισμοὶ καὶ ὀρυμαγδὸς καὶ πάταγος καταχθόνιος χειροκροτημάτων ἐμμανῶν καὶ ῥάβδων κρουομένων ἐπὶ τῆς τραπέζης, προερχόμενος ἐκ τοῦ γειτονικοῦ *Ἄντρου τῶν Νυμφῶν*, ὅπερ ἐφαίνετο μεταβαλλόμενον καθ' ἑκάστην ἑσπέραν εἰς Ἄντρον Κυκλώπων.

ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ ΑΝΝΙΝΟΣ

ΥΓΙΕΙΝΗ

ΑΙ ΧΕΙΡΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΧΕΙΡΟΚΤΙΑ

Ὅσον παράδοξον καὶ ἂν φανῇ ἐκ πρώτης ὄψεως τὸ κεφάλαιον τοῦτο εἰς τοὺς ἐξ ἐπαγγέλματος *ὑγιεινολόγους*, οἱ ὁποῖοι οὐδὲ μνείας κἂν ἁπλῆς ἀξιοῦσιν αὐτὸ ἐν ταῖς μακραῖς αὐτῶν περὶ ὑγιεινῆς συγγραφαῖς, ἔχει ἐν τούτοις καὶ τοῦτο τὸ ἐνδιαφέρον του καὶ χρῄζει τῆς ἡμετέρας προσοχῆς ὅσον καὶ τὸ περὶ λαιμοῦ καὶ λαιμοδετῶν ζήτημα, περὶ οὗ ἐσχάτως ἐγράφησαν ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» ὀλίγαι τινὲς σημειώσεις.

Καὶ δὲν γνωρίζομεν ἡμεῖς πρῶτοι, ὅτι αἱ χεῖρες, διὰ νὰ διατηρηθῶσιν εἰς καλὴν κατάστασιν καὶ νὰ δύνανται νὰ ἐκτελῶσιν εὐσυνειδήτως τὰ πολλὰ καὶ ποικίλα των καθήκοντα, ἔχουν ἀνάγκην πολλῶν περιποιήσεων καὶ ἀδιακόπων περιθάλψεων, διότι καὶ οἱ προπάτορες ἡμῶν καὶ αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἐγνώριζον τοῦτο.

Δὲν ἐνθυμοῦμαι τώρα ἀκριβῶς ποῦ τῆς Πεντατεύχου τοῦ Μωϋσέως ἀναφέρεται τὸ πρῶτον ἡ χρῆσις τῶν χειροκτίων παρὰ ταῖς φλογεραῖς κόραις τῶν υἱῶν τοῦ Ἰσραήλ, αἱ ὁποῖαι ἐν ᾧ ἐφύλασσον καὶ ἐπότιζον τὰ πρόβατα τοῦ θείου καὶ τὰς ἀγελάδας τοῦ πατρός των, ἐφρόντιζεν συχρόνως καὶ περὶ τῆς ἁβρότητος τοῦ δέρματος τῶν χειρῶν των, ὅσον καὶ αἱ μᾶλλον φιλάρεσκοι δεσποινίδες τῆς σημερινῆς κοινωνίας.

Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ θεσπέσιος Ὅμηρος φαίνεται μὴ ἀγνοῶν τὴν ὕπαρξιν καὶ τὴν χρῆσιν τῶν χειροκτίων ἢ χειροθηκῶν, οὐχὶ βεβαίως τοιούτων, οἷα κατὰ μυριάδας μᾶς τὰ στέλλει ἡ Εὐρώπη, διότι ἔν τινι χωρίῳ τῆς Ὀδυσσείας, τὸ ὁποῖον ἀφίνω εἰς τοὺς ἔχοντας τὴν περιέργειαν καὶ τὴν ὄρεξιν νὰ τὸ εὕρωσιν, ἀναφέρει ὅτι ἐφόρει τοιαῦτα καὶ ὁ γέρων Λαέρτης.

Περὶ τῶν Περσῶν, παρ' ὧν πολλὰ πράγματα ἐδανείσθησαν καὶ αὐτοὶ οἱ διδάσκαλοι τῆς ἀνθρωπότητος, οἱ Ἕλληνες, μᾶς λέγει ὁ Ξενο-

Digitized by Google

φῶν, ὅτι τοὺς εἶδε πολλάκις φοροῦντας χειρίδας, ἤτοι χειροθήκας, δὲν ἐπιτρέπεται δ' εἰς ἡμᾶς ν' ἀμφιβάλλωμεν, ὅτι οἵ τε Ῥωμαῖοι καὶ οἱ Βυζαντινοί, οἱ καθ' ὅλα τἄλλα μιμηθέντες τοὺς Ἀνατολίτας, ἐξήρεσαν τὰ χειρόκτια.

Κατὰ τὸν Μεσαίωνα πρώτην φορὰν τῷ 815, νομίζω, ἀναφέρεται ἐπισήμως ἡ χρῆσις τῶν χειροκτίων, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς χρονικοῖς μοναστηρίου τινός..... Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ κατηγορηθῶμεν ὅτι, λησμονήσαντες τὸν σκοπὸν τῶν γραμμῶν τούτων, ἐγράψαμεν ἱστορίαν ἀντὶ ὑγιεινῆς τῶν χειροκτιων, παραπέμπομεν τὸν περίεργον ἀναγνώστην εἰς τὰ μοναστηριακὰ καὶ περὶ ἱπποτισμοῦ συγγράμματα τῆς Δύσεως καὶ περιοριζόμεθα μόνον εἰς τὸ νὰ ἐξετάσωμεν ἐν συντόμῳ, ἂν ἡ χρῆσις τῶν σημερινῶν χειροκτίων εἶνε βλαβερὰ ἢ ὄχι.

Ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο εἶνε δύσκολος ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις· διότι ἐὰν θέλωμεν νὰ συμμορφωθῶμεν κατὰ λέξιν πρὸς τὰ παραγγέλματα τῆς ὑγιεινῆς, ἡ ὁποία μᾶς λέγει ὅτι πᾶν φόρεμα, ἢ κάλυμμα καὶ εἴ τι ἄλλο ξένον ἀντικείμενον, ἐμποδίζον διαρκῶς ἢ προσωρινῶς τὴν ἐλευθέραν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος εἴς τι μέλος τοῦ σώματός μας, εἶνε βλαβερόν, τότε ἔπρεπε νὰ ῥίψωμεν τοὺς πίλους ἡμῶν εἰς τὸν ἀέρα, νὰ ἐκβάλωμεν τὰ ὑποδήματά μας καὶ τὰ περιπόδια καὶ ἀπεκδυόμενοι τὸν νέον ἄνθρωπον νὰ *ἐνδυθῶμεν τὸν παλαιόν*. Τοῦτο ὅμως θὰ προσέκρουεν ὄχι μόνον κατὰ τῶν νόμων τῆς σεμνοπρεπείας καὶ κατὰ τῆς ὑπάρξεως τόσων ῥαπτῶν, ὑποδηματοποιῶν, πιλοποιῶν καὶ ἄλλων ἐργοστασιαρχῶν, ἀλλὰ θὰ ἐξέθετεν εἰς κίνδυνον προφανῆ καὶ αὐτὴν τὴν ζωήν μας, τὴν ὁποίαν ὁ πολιτισμὸς κατορθώνει μὲ ἄλλους τρόπους νὰ μηκύνῃ.

Ἀφίνομεν λοιπὸν τὰ συνειθισμένα μας ἐνδύματα εἰς τὸν τόπον των καὶ ἐρευνῶμεν μὴ καὶ ἡ συνήθεια τοῦ νὰ μὴ φορῶμεν πάντοτε χειρόκτια εἶνε πρόληψις, ἀπαράλλακτα ὅπως εἶνε πρόληψις καὶ ἡ συνήθεια τοῦ νὰ κοιμώμεθα μὲ τὴν κεφαλὴν ὑψηλότερα τοῦ λοιποῦ σώματος, ἐν ᾧ καθὼς ἀπέδειξε πρὸ δύο ἐτῶν εἷς ἐλβετὸς φυσιολόγος, θὰ ἐξυπηρετοῦμεν πολὺ καλλίτερα τὴν ὑγιείαν μας, ἐὰν ἐκοιμώμεθα μὲ προσκεφάλαιον ὑπὸ τοὺς πόδας!

Πολλὰ τέλος πάντων ὑπάρχουν τὰ ὑπὲρ καὶ κατὰ τῆς χρήσεως τῶν χειροκτίων, ἀλλ' ἡμεῖς ἀποφεύγοντες τὰς μακρηγορίας καὶ θέλοντες ὅσῳ τὸ δυνατὸν τάχιον νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ τέρμα τῶν γραμμῶν τούτων καὶ τῶν πόθων τοῦ ἀναγνώστου δίδομεν τὰς ἀκολούθους συνταγάς.

Αἱ κυρίαι, ὡς ἔχουσαι ἁβροτέραν τὴν ἐπιδερμίδα καὶ ἐπιθυμοῦσαι, φυσικῷ τῷ λόγῳ, νὰ διατηρήσωσι τὴν ἁπαλότητα καὶ τὴν χάριν αὐτῆς, δικαιοῦνται νὰ φορῶσι χειρόκτια ὁσάκις ἐξέρχωνται, θέρους καὶ χειμῶνος. Καὶ πάντες ὅσοι ἐπιθυμοῦν νὰ ἔχουν καλὰς χεῖρας δύνανται νὰ φορῶσι χειρόκτια, τὰ ὁποῖα ὅμως δὲν πρέπει νὰ εἶνε στενόχωρα, διότι τὰ τοιαῦτα ἐμποδίζουν τὴν ἄδηλον διαπνοὴν καὶ καθίστανται πολὺ ὀχληρά.

Ὑπάρχουν ὅμως καὶ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ὀφείλουν νὰ φοροῦν πάντοτε χειρόκτια καὶ οὗτοι εἶνε οἱ πάσχοντες τὴν λεγομένην *ὑπεριδρωσιν* τῶν χειρῶν. Διότι δύναταί τις νὰ κοσμῆται ὑπὸ τῶν μεγαλητέρων φυσικῶν καὶ ἐπικτήτων χαρισμάτων, ν' ἀγαπᾶται μέχρι λατρείας ὑπὸ φίλου ἢ φίλης—ἀλλὰ μία ὑγρὰ ἐκ τοῦ ἱδρῶτος χειραψία δύναται νὰ κατασβέσῃ ἐν ἀκαρεῖ πᾶν αἴσθημα καὶ νὰ ἐμπνεύσῃ ἀποστροφήν.

Συμβουλεύομεν λοιπὸν τοὺς νέους νὰ φορῶσι χειρόκτια, ὄχι μόνον διότι ταῦτα δύνανται πολλάκις ἐν κρισίμοις στιγμαῖς νὰ τοὺς σώσωσι, ἀλλὰ καὶ διότι εἰς αὐτὰ σχεδὸν μόνα καταφεύγουν καὶ οἱ ἰατροὶ ὡς μέσα θεραπευτικὰ τῆς λεγομένης *χειριδρώσεως*.

Αὐτὰ λοιπὸν εἶνε ὅσα εἴχομεν νὰ εἴπωμεν περὶ τῶν χειροκτίων, περὶ δὲ τῆς περιποιήσεως τῶν χειρῶν σιωπῶμεν, διότι ἡ καλλιτέρα αὐτῶν θεραπεία εἶνε ἡ καθαριότης καὶ συνεχὴς *πλῦσις*!

Ἐν Κωνσταντινουπόλει

Θ. Χ. ΦΛΩΡΑΣ.

ΚΗΦΙΣΣΙΑ

Πρόβαλ' ὁ ἥλιος ὑψηλὰ καὶ 'στὰ βουνὰ χρυσίζει·
Τὸν κάμπο τὸν ἀδρόσιστον ὁ Κηφισσὸς δροσίζει.
Βγαίνει κ' ἡ κόρη Κηφισσιά, νυφούλα ζηλεμμένη,
Καὶ τοῦ γλυκόλαλου νεροῦ χυρὰ καμαρωμένη.
'Στὴ ῥάχη της μεταξωτὰ μαῦρα μαλλιὰ μιὰ πῆχυ
Καὶ μέσ' 'ς τὰ μαῦρά της μαλλιὰ πλεγμένο πολυτρίχι·
'Στὸ μαρμαρένιο της της λαιμὸ καμαρωτὰ κοχλίδια
Ποῦ τὴ στολίζουν πειὸ καλὰ παρ' ὅλα τὰ στολίδια.
Στέκεται καὶ κυττάζεται 'ς τὸν ποταμὸ ποῦ τρέχει
Καὶ μὲ λαχτάρα μυστικὴ τὰ πόδια της τῆς βρέχει:
«Ἄκουσε, γέρο Κηφισσέ, γυναῖκά σου θὰ γείνω!
Μὰ θέλω νάνε κι' ὥμορφο τὸ μέρος ποῦ θὰ μείνω.
Ἂν ἠμπορῇς τὸν τόπο αὐτὸ νὰ μοῦ τὸν ὠμορφήνῃς
Καὶ λούλουδα καὶ μυρωδιαῖς χιλιάδες νὰ μοῦ δίνῃς,
Κι' ἂν εἶσαι γέρος κι' ἄσχημος γιὰ ταίρι μου σὲ παίρνω
Καὶ νύφη ἀκριβοθώρητη 'ς τὴν ἀγκαλιά σου γέρνω.»
Ὁ γέρος ξετρελλάθηκε· λαχανιασμένος τρέχει
Κι' οὐδὲ στιγμὴν ἀνάπαψιν ὁ δύστυχος δὲν ἔχει.
Φυτεύει πράσιναις μυρτιαῖς, τριανταφυλλιαῖς καὶ κρίνους
Καὶ ῥοδοδάφναις φουντωταῖς καὶ λυγαριαῖς καὶ σχίνους.
Κι' ὅταν πρασίνισε καλὰ τὸν ξηραμένο τόπο
Καὶ πληρωμὴ περίμενε γιὰ τὸν πολύ του κόπο,
Ἡ κόρ' ἡ πονηρόμυαλη τὸν γέρο τὸν ξεχνάει
Καὶ 'παίρνει νιὸ τραγουδιστὴ 'ς τὸ ζηλευτό της πλάϊ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΑΝΟΣ.

Digitized by Google

ΜΟΣΧΟΒΟΛΟΥΣΕ ΤΟ ΧΑΡΤΙ

Μοσχοβολοῦσε τὸ χαρτὶ ποῦ μοὔφερνε γραμμένα
Τόσα καλὰ κι' ἀνέλπιστα μηνύματα,
Κι' ἀπ' τὰ δροσᾶτα χείλη σου κρυφά, κρυφὰ σταλμένα
Λόγια γλυκὰ καὶ πειὸ γλυκὰ φιλήματα.

Ὅταν ὁ ὕπνος σφάλισε τὰ μάτια μου, καὶ πάλι
Τὸ κοιμισμένο χέρι μου δὲν τἄφισε,
Κ' ἡ τόση του μοσχοβολιὰ χυτὴ 'ς τὸ προσκεφάλι
Τέτοιο ὄνειρο 'ς τὸν ὕπνο μου ζωγράφισε.

Εἶδα πῶς γύρῳ ὁλόγυρα μύρια ἄνθη εἶχαν φυτρώση,
Κ' ἡ μαγεμμέναις εὐωδιαὶς πάνάσανα
Φαρμάκι μ' ἐποτίσανε καὶ μ' εἶχανε γλυτώση
Ἀπ' τῆς ζωῆς τοὺς πόνους καὶ τὰ βάσανα.

Γεωργιος Δροσινης.

Ο ΜΕΓΑΣ ΣΙΒΗΡΙΚΟΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΣ

Μετὰ τὸ κολοσσιαῖον ἔργον τοῦ στρατηγοῦ Ἀνενκώφ, τὴν κατασκευὴν τοῦ σιδηροδρόμου τῆς κεντρικῆς Ἀσίας, ἡ Ρωσσία ἀπεφάσισε τὴν στρῶσιν ἑτέρου σιδηροδρόμου πολὺ πλέον γιγαντιαίου. Πρόκειται περὶ παμμεγίστης σιδηροδρομικῆς γραμμῆς ἥτις διερχομένη διὰ τῆς Σιβηρίας θέλει ἀπολήξει εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανὸν καὶ ἐν δεδομένῃ στιγμῇ θέλει ἑνώσει τοὺς Κινεζικοὺς πρὸς τοὺς Εὐρωπαϊκοὺς σιδηροδρόμους.

Ἵνα ἀντιληφθῇ τις καλῶς τὸ καταπληκτικὸν τοῦ ἔργου τούτου δέον νὰ ἐνθυμηθῇ, ὅτι ἡ Ῥωσσία εἶνε νῦν τὸ ἀχανέστερον κράτος τοῦ κόσμου κατέχουσα τὸ ἕκτον τῶν στερεῶν τῆς γῆς· ἡ δ' ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶναι ἴση πρὸς τὸ ἥμισυ τῆς σελήνης. Ὁ ἀναχωρῶν ἀπὸ τῶν πρὸς τὴν Γερμανίαν συνόρων αὐτῆς δέον νὰ διανύσῃ 6000 λεύγας ὅπως φθάσῃ εἰς τὰς ἐπὶ τοῦ εἰρηνικοῦ ἀκτὰς τῆς Ρωσσίας. Ἡ διαφορὰ τοῦ χρόνου μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἀποστάσεων τῆς ἀπεράντου ταύτης χώρας εἶναι περίπου δώδεκα ὡρῶν. Ἐπομένως ἐν Ρωσσίᾳ ὁ ἥλιος οὐδέποτε δύει· καθότι ὁπόταν ἐν Πολωνίᾳ εἶναι μεσονύκτιον ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τοῦ Εἰρηνικοῦ εἶναι μεσημβρία. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Σιβηρία εἶναι κατὰ ἓν τέταρτον πλέον ἐκτεταμενη τῆς Εὐρώπης, καὶ ἕνεκεν τοῦ ἐπιμήκους αὐτῆς σχήματος, ἡ ἀπόστασις ἀπὸ Δισμῶν πρὸς Ἀνατολὰς εἶναι παμμεγίστη. Ὥστε τὸ ὑλικὸν μῆκος τοῦ σχεδιαζομένου σιδηροδρόμου ἀνέρχεται εἰς 6400 χιλιόμετρα, ὑπερτεροῦν κατὰ πολὺ τὰ τῶν Ἀμερικανικῶν σιδηροδρόμων, ὧν ὁ μακρότερος Βόρειος — Εἰρηνικὸς διατρέχει 6251 χιλιόμετρα.

Ὑπὸ ὀρεογραφικὴν ἔποψιν ἡ Σιβηρία δὲν θὰ παρουσιάσῃ πολλὰς δυσκολίας εἰς τὴν σχεδιαζομένην γραμμήν, ἀλλ' οἱ εὐρύτατοι ποταμοί, οἱ ῥέοντες ἀπὸ νότου πρὸς βορρᾶν, καὶ οὓς ἡ σιδηρὰ γραμμὴ θὰ διέλθῃ, θ' ἀπαιτήσωσι τὴν κατασκευὴν γεφυρῶν, ὧν ἡ δαπάνη θὰ εἶναι μεγάλη. Δι' ὃ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀπεφασίσθη ἡ διάβασις τῶν ποταμῶν νὰ γίνηται ἐπὶ πλοίων, τὸν δὲ χειμῶνα ἐπὶ τοῦ πάγου· τὸ αὐτὸ θὰ ἀποφασισθῇ καὶ ἐπὶ τῆς λίμνης Βοϊκάλ.

Οἱ ποταμοὶ δι' ὧν θὰ διέλθῃ ἡ γραμμὴ εἶναι ὁ Τοβόλ, ὁ Ἰρτύσχ, ὁ Ὄβ, ὁ Τομ, ὁ Γεννισεΐ καὶ ἕτερα παραποτάμια ἥττονος σημασίας.

Πέραν τῶν ποταμῶν τούτων ὑψοῦνται τὰ ὄρη Ὑαβλόνοϊ 1150 μέτρων. Καὶ αὐτῶν ὅμως ἡ διάβασις δὲν εἶνε δύσκολος, ἅτε τῆς λίμνης Βαϊκάλης εὑρισκομένης εἰς ὕψος 469 μέτρων. Ἐκ τῶν μηχανικῶν, ὡς πρὸς τὸ τέρμα τοῦ σιδηροδρόμου τούτου, οἱ μὲν ἀποκλίνουσιν ὑπὲρ τοῦ λιμένος Βλαδεβοστόκ, οἱ δὲ ὑπὲρ τῶν Λαζάρεφ ἐν Κορέᾳ. Ἐπὶ τοῦ παρόντος θ' ἀρκεσθῶσιν εἰς τὴν κατασκευὴν τριῶν μεγάλων τμημάτων, ἀποτελούντων τὸ ἥμισυ τῆς ὅλης γραμμῆς, ἤτοι:

Ἀπὸ Τόμοκ εἰς Ἰρκούτσκ 1700 χιλιομ.
Ἀπὸ Οὐσσουρὶ εἰς Βλαδιβοστὸκ 500 χιλιομ.
Ἀπὸ Ἰρκούτσκ εἰς Στρέλκη 1300 χιλιομ.

Ἐκ τῶν δυσχερειῶν, καθ' ὧν δέον ν' ἀντιπαλαίσωσιν οἱ ἀναλαβόντες τὴν γραμμήν, ἡ σπουδαιοτέρα ἀναμφιβόλως εἶναι ἡ κλιματολογικὴ κατάστασις τῶν ὀρέων Ὑαβλόνοϊ. Ἐπ' αὐτῶν τὸ ψῦχος εἶνε δριμύτατον, ὁ δὲ χειμὼν πολλάκις παρατείνεται καθ' ὅλον σχεδὸν τὸ ἔτος. Κατὰ τοὺς πιθανωτέρους τέλος ὑπολογισμοὺς ἡ ὅλη τοῦ ἔργου δαπάνη θ' ἀνέλθῃ εἰς 500 ἑκατομμύρια ῥουβλίων.

Σ.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ

Εὔνοια ἀγορασθεῖσα ἐξουθενίζει τὸν λαμβάνοντα καὶ ἀτιμάζει τὸν δίδοντα.

—

Μικρὴ γυναῖκα μεγάλο φόρτωμα.

—

Ἡ γυναῖκα εἶνε κάτι τι μόνον ὅταν ὁ ἄνδρας δὲν εἶνε τίποτε.

—

Ὁ Ὀρφεὺς ἐζήτει τὴν Εὐρυδίκην ἐν Ἅδου· ὀλίγοι χηρεύσαντες θὰ ἦσαν διατεθειμένοι νὰ ζητήσωσι τὰ μακαρίτιδας καὶ ἐν αὐτῷ τῷ Παραδείσῳ.

—

Καλὴ μορφὴ εἶνε ἄφωνος σύστασις.

Digitized by Google

Ἡ κολακεία, ὡς τὸ κίβδηλον νόμισμα, ζημιοῖ τὸν λαμβάνοντα.

—

Οἱ μᾶλλον φιλοφρόνως φερόμενοι πρὸς τὰς γυναῖκας εἶνε οἱ ἧττον ἐκτιμῶντες αὐτάς.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐκ τῆς «Ἐφημερίδος» ἐρανιζόμεθα τὰ ἑξῆς:

Ἐν ἐπιστολῇ προσώπου, εἰς στενοτάτας εὑρισκομένου σχέσεις πρός τε τὴν αὐλὴν τοῦ Βερολίνου καὶ πρὸς τὴν οἰκογένειαν τοῦ αὐτοκράτορος Φρειδερίκου Γ', ἀναγινώσκομεν θερμοὺς ἐπαίνους περὶ τοῦ ἤθους τῆς μαθήσεως καὶ τῶν ψυχικῶν ἀρετῶν τῆς μελλονύμφου τοῦ Διαδόχου Κωνσταντίνου. Ἀλλ' ἐκεῖνο, ὅπερ πρὸς τοῖς ἄλλοις μανθάνομεν ἐκ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης καὶ σπεύδομεν ν' ἀνακοινώσωμεν πρὸς μεγίστην χαρὰν τῶν παρ' ἡμῖν φιλολογούντων εἶνε ὅτι ἡ βασιλόπαις Σοφία γράφει ποιήματα οὐχὶ τῆς τυχούσης ἀξίας, ὡς ὁμολογοῦσι πάντες οἱ εὐτυχήσαντες νὰ ἀναγνώσωσί τινας ἐκ τῶν ποιήσεων αὐτῆς.

Ἡ ἐγκάρδιος ὑποδοχὴ ἧς ἔτυχεν ἐπ' ἐσχάτων ἡ αὐτοκράτειρα τῆς Αὐστρίας ἐν τῇ κατὰ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα ἐκδρομῇ της κατεγοήτευσεν αὐτήν· τοσοῦτον δὲ κατεθέλχθη ἐκ τῆς ἀφελοῦς προσηνείας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὥστε ἀπεφάσισε νὰ σπουδάσῃ τὴν νεοελληνικὴν κατὰ τὴν ἐν Κερκύρᾳ χειμερινὴν αὐτῆς διατριβὴν καὶ ἐκάλεσε πρὸς τοῦτο διδάσκαλον τὸν ἐν Κερκύρᾳ γυμνασιάρχην κ. Ρωμανόν.

Τὸ ἐνταῦθα ἐκδιδόμενον φιλολογικὸν καὶ κοινωνικὸν φύλλον Ἑβδομὰς εἶχε πρό τινων μηνῶν προκηρύξῃ παράδοξον διαγώνιμα γνωμῶν. Ἑκάστη τούτων ἔπρεπε νὰ σταλῇ συνοδευομένη ὑπὸ μιᾶς δραχμῆς, ὅπως γείνῃ δεκτή, νὰ προτείνηται δὲ δι' αὐτῆς διαγώνισμα κατάλληλον διὰ τὴν προσεχῆ Ὀλυμπιακὴν Ἔκθεσιν. Ἐκείνη ἥτις θὰ ἐκρίνετο ὡς μᾶλλον ἁρμόζουσα θὰ ἀπετέλει τὸ διαγώνισμα οὗτινος ἀθλοθέτης ἔμελλε νὰ ἦνε ἡ «Ἑβδομάς», καὶ ἆθλον τὸ ἐκ τῶν δραχμῶν τῶν συνοδευουσῶν τὰς γνώμας συναχθὲν ποσόν. Ἤδη ἐπιτροπὴ ὑπὸ τῆς διευθύνσεως τοῦ φύλλου ὁρισθεῖσα ἔκρινε τὰς ἀποσταλείσας ὑπερδιακοσίας γνώμας καὶ ἐξέλεξεν ὡς βάσιν τοῦ τριακοσιοδράχμου, βραβείου, οὗτινοςἀθλοθέτις θὰ εἶνε ἡ «Ἑβδομὰς» τῇ ῥητῇ θελήσει τοῦ ἐπιτυχόντος, τὴν ἑξῆς:

«Νὰ βραβευθῇ διὰ χρυσοῦ νομισματοσήμου ὁ Ἕλλην πολίτης ὅστις ἔχει τὰ περισσότερα ἄρρενα τέκνα».

Πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ κατὰ τὴν μέσην Ἀφρικὴν ἀφανοῦς γενομένου μεγάλου περιηγητοῦ Στάνλεϋ (βορειαμερικανοῦ τὸ γένος) παρασκευάζονται δύο διάφοροι στρατεῖαι, ἐξ ὧν ἡ μὲν ὑπὸ Ἄγγλων ἡ δὲ ὑπὸ Ἀμερικανῶν. Πιθανὸν ὅτι ὁ Στάνλεϋ ἐφονεύθη ὑπὸ τῶν ἀγρίων, ἀλλ' ἄδηλον ἂν τῷ ὄντι ἐφονεύθη, πολλοὶ δὲ ἐλπίζουσιν ὅτι μιᾷ τῶν ἡμερῶν θὰ παρέλθῃ αὖθις ἐπὶ τῆς σκηνῆς πλήρης θριάμβων. Αὐτὸς οὗτος ὁ Στάνλεϋ, ὀλίγας ἡμέρας πρὶν ἐπιλάβηται τῆς παραβόλου περιοδείας του, εἶπε πρός τινα φίλον του: «μὴ περιμένετε παρ' ἄλλων εἰδήσεις· ἐγὼ ὁ ἴδιος θὰ κομίσω αὐτὰς ἐν καιρῷ τῷ προσήκοντι».

Ὁ γερμανὸς λόγιος Τρέδε, ἀναγράφων ἐν τῇ «Γεν. Ἐφημερίδι» τοῦ Μονάχου τὰς κατὰ τὴν νότιον Ἰταλίαν, καὶ ἰδίως τὴν Νεάπολιν, ὁδοιπορικὰς αὐτοῦ ἐντυπώσεις, θαυμάζει πρὸς τοῖς ἄλλοις πῶς κατώρθωσε νὰ διασωθῇ αὐτόθι τοσοῦτον ἀκίβδηλος ὁ τύπος τῆς ἑλληνικῆς φυσιογνωμίας. Ἡ ἐπὶ τὴν μεσημβρινὴν Ἰταλίαν ἐπίδρασις τῶν Ἑλλήνων εἶνε ἔτι καὶ νῦν, μετὰ τοσούτων ἑκατονταετηρίδων πάροδον, ἀνεξάλειπτος. Ἄνδρες καὶ γυναῖκες, καὶ μάλιστα ἐκ τῶν τῆς ἀγροτικῆς τάξεως, διασώζουσι τὰς γραμμὰς τοῦ ἑλληνικοῦ προσώπου, ὁ δὲ περιηγητὴς βλέπων ἐνώπιον αὐτοῦ παρερχομένας τὰς ἰδιοτύπους ταύτας μορφάς, νομίζει ὅτι εὑρίσκεται ἐν μέσῳ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ. Τεύτονες καὶ Νορμανδοὶ καὶ ἄλλα ἔθνη, ἐπελθόντα μετὰ τοὺς Ἕλληνας, ἀφῆκαν μὲν ὡς ὁρατὰ τῆς δεσποτείας των ἴχνη ὑψηλοὺς πύργους καὶ μεγαλοπρεπῆ παλάτια, ἀλλὰ δὲν ἴσχυσαν νὰ ἐξαλείψωσι τὴν προαιώνιον τῶν Ἑλλήνων ἐπενέργειαν. «Ἐν τῷ κράματι τῶν λαῶν, ὅπερ ἀπαντῶμεν κατὰ τὴν νεαπολίτιδα χώραν, παράδοξον ἀληθῶς φαίνεται ἡμῖν (ἐπιλέγει ὁ Κ. Τρέδε) πῶς διεσώθη ἀπὸ τοσούτων χιλιετηρίδων ὁ τύπος ὁ ἑλληνικὸς ἐν τοῖς ἀνθρωπίνοις προσώποις. Τὸν τύπον δὲ τοῦτον παρατηροῦμεν κατ' ἐξοχὴν ἐν ταῖς γυναιξὶ καὶ τοῖς κορασίοις τῆς Κάπρης, ἐν τοῖς ἁλιεῦσι τοῦ Ὑδροῦντος καὶ πολλαχοῦ ἄλλοθι.»

Τὸν παρελθόντα μῆνα συνῆλθον ἐν Βιέννῃ εἰς συνέδριον ὀπαδοί τινες τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν. Ἐκ τῶν πρακτικῶν τοῦ συνεδρίου συνάγεται, ὅτι ὑφίστανται νῦν πεντήκοντα ἐν ὅλῳ κλίβανοι, ἐν οἷς καίουσι τοὺς νεκρούς. Ἐκ τῶν κλιβάνων τούτων εἴκοσι εὕρηνται ἐν Ἰταλίᾳ, εἷς ἐν Γερμανίᾳ, εἷς ἐν Ἀγγλίᾳ, εἷς ἐν Ἑλβετίᾳ, εἷς ἐν Γαλλίᾳ καὶ οἱ ἐπίλοιποι ἐν Ἀμερικῇ.

Ἐπιστολὴ ἰατροῦ πρὸς συνάδελφον·

«Φίλτατε, Σπεύδω νὰ σὲ εἰδοποιήσω ὅτι τὸ ἰατρικὸν συμβούλιον ὅπερ ἐπρόκειτο νὰ κάμωμεν ἀπόψε ἀναβάλλεται... διότι ὁ ἀσθενὴς ἀπέθανε».

Μεταξὺ ἀνδρογύνου:

Ἐ κ ε ί ν η (μετὰ τρυφεροῦ παραπόνου) Ἕνα λόγο γλυκὸ δὲν ἀκούω πλεὰ ἀπ' τὸ στόμα σου...

Ἐ κ ε ῖ ν ο ς (ξηρὰ ξηρὰ) Ζάχαρι!

— Δὲν εὑρίσκεις ὅτι ἡ φωτογραφία αὐτὴ μὲ κάνει βλάκα.

— Μπά! σοῦ 'μοιάζει μάλιστα πολύ.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1888—1784.

Digitized by Google

'Αριθ. 670 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΣΤ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 35. 30 Ὀκτωβρίου 1888

ΠΕΡΙ
ΤΩΝ ΕΛΓΙΝΕΙΩΝ ΜΑΡΜΑΡΩΝ
ΥΠΟ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

(Συνέχεια εἰς προηγούμενον φυλλάδ. 669).

3

Δόκτωρ Χούντ.—Φιρμάνιον.—Ἀρχὴ ἀφαιρέσεως ἀρχαιοτήτων.—Ἔλγιν ἐν Ἀθήναις.—Πόλεμος μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας.—Φωβὲλ πρόξενος Γαλλίας, καὶ Λουζιέρης.—Αἰχμαλωσία Ἔλγιν.—Ἐργασίαι Ἔλγιν καὶ τῶν πρακτόρων του ἐν Ἀθήναις.—Τόποι ἐξ ὧν ἀφῃρέθηταν ἀρχαιότητες· ἀριθμὸς τούτων καὶ εἴδη.—Ὁ Ἔλγιν δικαιολογῶν τὰς πράξεις του.

Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα ὅτε τὸ ἑπόμενον ἔτος 1801 ἦλθεν εἰς Ἀθήνας τῇ ἐντολῇ τοῦ Ἔλγιν ὁ δόκτωρ Χούντ, ἱερεὺς τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀγγλικῆς πρεσβείας, ὁ ὁποῖος ἐχρημάτισεν ἐπί τινα χρόνον καὶ γραμματεὺς τοῦ Ἔλγιν, ὅπως ἐπισκοπήσῃ τὴν κατάστασιν τῶν ἐργασιῶν. Μετὰ τὰς γενομένας δὲ ὑπὸ τούτου προφορικὰς παραστάσεις εἰς τὸν Ἔλγιν, ἐπρομηθεύθη οὗτος νέον φιρμάνιον ἄνευ δυσκολίας, ἀντὶ τοῦ πρότερον οὐχὶ ἀκριβῶς ἐκφραζομένου, πρὸς ἀποφυγὴν πασῶν τῶν ἐν τῷ μέλλοντι παρεξηγήσεων καὶ προφάσεων, ὅπερ ἐδόθη αὐτῷ εἰς ἐπίσημον ἰταλικὴν μετάφρασιν. Ἐν τούτῳ τῷ ἀξιομνημονεύτῳ ἐγγράφῳ ὁ καϊμακάμης, ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Μεγάλου Βεζύρου καθιστᾷ γνωστὴν εἰς τὸν Βοεβόδα καὶ τὸν Καδῆ τῶν Ἀθηνῶν τὴν μεγάλην ἀγάπην τῶν Φράγκων πρὸς τὰ βιβλία καὶ τὰ γλυπτὰ ἔργα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων φιλοσόφων, ἰδίᾳ δὲ τὸν ἰδιάζοντα ἔρωτα πρὸς ταῦτα τῶν ἐπισήμων Ἄγγλων, ἐν οἷς καὶ ὁ Λόρδος Ἔλγιν, τοῦ ὁποίου οἱ ἀντιπρόσωποι παραγγέλλει οὐδαμῶς πρέπει νὰ κωλύωνται, ἀλλὰ νὰ δύνανται νὰ εἰσέρχωνται εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, νὰ στήνωσιν ἰκριώματα, νὰ λαμβάνωσιν ἔκτυπα, νὰ καταμετρῶσι, ν' ἀνασκάπτωσι καὶ τὰ τοιαῦτα· καὶ ἂν θέλωσι τεμάχιά τινα (qualche pezzi di pietre) μετ' ἐπιγραφῶν ἢ γλυφῶν ν' ἀφαιρέσωσι νὰ μὴ ἐμποδίζωνται.

Τὸ φιρμάνιον τοῦτο ἀγγλιστὶ συμπεριέλαβεν ὁ Μιχαέλης ἐν τῇ περὶ Παρθενῶνος πραγματείᾳ του (σελ. 355), ἐνταῦθα δὲ παραθέτομεν μετάφρασιν κατὰ λέξιν ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ κειμένου [1])

«Μετάφρασις ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ τοῦ φιρμανίου ἢ τοῦ ἐπισήμου ἐγγράφου τοῦ καϊμακὰν πασᾶ (ὅστις ἀνεπλήρου τὸν μέγαν βεζύρην παρὰ τῇ Πύλῃ κατὰ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ ἀπουσίαν του, τοῦ ἀποσταλέντος πρὸς τὸν καδῆν ἢ τὸν ἀρχιδικαστὴν καὶ πρὸς τὸν Βοεβόδαν ἢ τὸν διοικητὴν τῶν Ἀθηνῶν τῷ 1801.

Μετὰ τὰς συνήθεις εἰσαγωγικὰς φιλοφρονήσεις καὶ τοὺς εἰρηνικοὺς ἀσπασμούς,

Γνωστοποιοῦμεν ὑμῖν, ὅτι ὁ εἰλικρινὴς ἡμῶν φίλος, ἡ Α. Ε. λόρδος Ἔλγιν ἔκτακτος ἀπεσταλμένος τῆς Ἀγγλικῆς Αὐλῆς παρὰ τῇ εὐδαίμονι Πύλῃ ἐδήλωσεν ἡμῖν τάδε: Εἶνε γνωστὸν ὅτι αἱ πλεῖσται τῶν Φραγκικῶν (ἤτοι τῶν χριστιανικῶν) αὐλῶν ἐπιθυμοῦσι διακαῶς ν' ἀναγνώσωσι καὶ νὰ ἐξερευνήσωσι τὰ βιβλία, εἰκόνας ἢ ἀνάγλυφα καὶ ἄλλα ἐπιστημονικὰ ἔργα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων φιλοσόφων, ἰδίᾳ δέ, οἱ ὑπουργοὶ ἢ ἀνώτατοι λειτουργοὶ τοῦ κράτους, φιλόσοφοι, πρόκριτοι καὶ ἄλλοι ἰδιῶται ἐν Ἀγγλίᾳ ἐκτιμῶσιν ἐξαιρέτως τὰς γραφὰς καὶ ἀνάγλυφα, ὅσα ὑπάρχουσι καὶ διασώζονται ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν εἰρημένων Ἑλλήνων καὶ φαίνονται ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ ἀλλαχοῦ. Ἔπεμψαν δὲ διὰ τοῦτο κατὰ καιροὺς ἄνδρας ἵνα ἐξερευνήσωσι καὶ ἐξετάσωσι τὰ ἀρχαῖα οἰκοδομήματα, τὰς γραφὰς ἢ τὰ ἀνάγλυφα. Καὶ σοφοί τινες φιλάρχαιοι (Dilettanti) τῆς Ἀγγλικῆς Αὐλῆς ἐπιθυμοῦσι νὰ ἴδωσι τὰ ἀρχαῖα οἰκοδομήματα καὶ τὰ περίεργα ἀνάγλυφα τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὰ ἀρχαῖα ἀπὸ τῶν Ἑλληνικῶν χρόνων περισωθέντα τείχη, ἅτινα σήμερον ὑπάρχουσιν ἐντὸς τοῦ ἐσωτερικοῦ μέρους τῆς καλουμένης *ἀγορᾶς*· ἡ δὲ Α. Ε. ὁ εἰρημένος πρεσβευτὴς παρήγγειλεν εἰς πέντε Ἄγγλους ζωγράφους, διαμένοντας νῦν ἐν Ἀθήναις, νὰ ἐξετάσωσι καὶ νὰ θεωρήσωσι, πρὸς δὲ καὶ νὰ λάβωσιν ἀποτυπώματα τῶν ἀνέ-

1) Τὴν ἐνταῦθα καταχωριζομένην μετάφρασιν ὀφείλομεν εἰς τὴν καλοσύνην φίλου εἰδήμονος τῆς Ἀγγλικῆς.

Digitized by Google

καθεν ἐκεῖ ὑπαρχόντων ἀναγλύφων. Παρεκάλεσε λοιπὸν ἡμᾶς ρητῶς ὅπως ἐκδοθῇ ἐντεῦθεν ἐπίσημον ἔγγραφον, διατάσσον ἵνα ἐφ' ὅσον χρόνον οἱ εἰρημένοι ζωγράφοι ἀπασχολοῦνται ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν, ἥτις εἶνε ὁ τόπος τῆς ἐργασίας των, ἢ πηγνύουσι ἰκρία πέριξ τοῦ ἀρχαίου ἐκεῖ ναοῦ τῶν εἰδώλων, ἢ ἀποτυποῦσιν ἀνάγλυφα καὶ ὁρατὰ καλλιτεχνήματα ἐκ γύψου, ἢ μετροῦσι τὰ λείψανα ἄλλων ἀρχαίων ἐκεῖ κατεστραμμένων κτιρίων ἢ ἀνασκάπτουσιν ὅπου νομίζουσιν ἀναγκαῖον τὰ θεμέλια ὅπως ἀνακαλύψωσιν ἐπιγραφὰς κεκαλυμμένας τυχὸν ὑπὸ τῶν χωμάτων, μὴ διακοπῇ ἡ ἐργασία αὐτῶν μηδὲ παρεμβληθῇ πρόσκομμά τι ὑπὸ τοῦ δισδάρη (διοικητοῦ τῆς Ἀκροπόλεως) ἢ ἄλλου τινός, μηδὲ παρεμποδίσῃ τις τὰ ἰκρία ἢ τὰ ἐργαλεῖα, ὧν ἐνδέχεται νὰ λάβωσι χρείαν ἐν ταῖς ἐργασίαις των καὶ *μηδὲ παρακωλύσῃ τις αὐτοὺς ἐὰν θελήσωσι νὰ ἀπαγάγωσι λίθους ἔχοντας ἀρχαίας ἐπιγραφὰς ἢ ἀνάγλυφα*.

Διὰ τοῦτο γράφομεν εἰς ὑμᾶς τὸ ἔγγραφον τοῦτο καὶ ἀποστέλλομεν αὐτὸ διὰ τοῦ κ. Φιλίππου Χοῦντ (Hunt), εὐγενοῦς Ἄγγλου, γραμματέως τοῦ εἰρημένου πρεσβευτοῦ, ἵνα εὐθὺς καταλάβητε τὰ ἐν αὐτῷ, ὅτι δηλαδὴ εἶνε ρητὴ ἐπιθυμία καὶ ὑποχρέωσις τῆς Ὑψηλῆς ταύτης ἡμῶν Αὐλῆς, τῆς δι' ὅλων τῶν μεγίστων ἀρετῶν κεκοσμημένης, νὰ δεχθῆτε εὐμενῶς τοιαύτην αἴτησιν, οἵα ἡ μνημονευθεῖσα συμφώνως πρὸς τὴν φιλίαν, τὴν εἰλικρίνειαν, τὴν συμμαχίαν καὶ τὰς ἀγαθὰς προαιρέσεις τὰς ἀνέκαθεν ὑφισταμένας μεταξὺ τῆς Ὑψηλῆς καὶ αἰωνίου Ὀθωμανικῆς Αὐλῆς καὶ τῆς Ἀγγλικῆς, καὶ αἵτινες παρ' ἀμφοτέραις ταῖς αὐλαῖς ταύταις προφανῶς ἐπιτείνονται, ἰδίᾳ δὲ καθόσον οὐδεμία προσγίνεται βλάβη εἰς τὰ εἰρημένα ἀνάγλυφα, καὶ τὸ οἰκοδόμημα οὕτως ἐξεταζόμενα, ἐξερευνώμενα καὶ εἰκονογραφούμενα. Διὸ μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων τῆς φιλοξενίας, καὶ τὴν προσήκουσαν ὑποδοχὴν τῶν εἰρημένων καλλιτεχνῶν κατὰ τὴν ἐπείγουσαν αἴτησιν τοῦ μνημονευθέντος πρεσβευτοῦ, καὶ ἐπειδὴ ἀνελάβομεν ἡμεῖς νὰ προνοήσωμεν ὅπως μὴ εὕρωσιν ἐμπόδια εἴτε περιπατοῦντες, εἴτε ἐξετάζοντες καὶ θεωροῦντες τὰ ἀνάγλυφα καὶ τὸ οἰκοδόμημα, ὧν ἐπιθυμοῦσι τυχὸν νὰ λάβωσιν ἀποτυπώματα ἢ σκιαγραφήματα, εἴτε πηγνύοντες ἰκρία καὶ μεταχειριζόμενοι ἐν ταῖς ἐργασίαις των διάφορα ἐργαλεῖα, παραγγέλλομεν ἵνα ἅμα τῇ λήψει τῆς ἐπιστολῆς ταύτης σπεύσητε νὰ συμμορφωθῆτε πρὸς τὰς αἰτήσεις τοῦ εἰρημένου πρεσβευτοῦ ἐφ' ὅσον χρόνον οἱ μνημονευθέντες πέντε καλλιτέχναι ἐν Ἀθήναις διαμένοντες θ' ἀσχολῶνται ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς εἰρημένης Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν, ἥτις εἶνε ὁ τόπος τῆς ἐργασίας των ἢ θὰ πηγνύωσι ἰκρία περὶ τὸν ἀρχαῖον ναὸν τῶν εἰδώλων ἢ θὰ λαμβάνωσιν ἀποτυπώματα ἐκ γύψου τῶν εἰρημένων κοσμημάτων καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ὁρατῶν ἀναγλύφων, ἢ θ' ἀνασκάπτωσιν ὅπου νομίζουσιν ἀναγκαῖον τὰ θεμέλια πρὸς εὕρεσιν ἐπιγραφῶν εἰς τὰ χώματα, καὶ νὰ μὴ πάθωσί τι ὑπὸ τοῦ εἰρημένου δισδάρη (διοικητοῦ τῆς Ἀκροπόλεως) μηδὲ παρ' ἄλλου τινός, μηδὲ ὑφ' ὑμῶν, πρὸς οὓς ἀπευθύνεται ἡ ἐπιστολὴ αὕτη, καὶ νὰ μὴ βλάψῃ τις τὰ ἰκρία καὶ τὰ ἐργαλεῖα των *μηδὲ νὰ ἐμποδίσῃ αὐτοὺς νὰ λάβωσιν οἱονδήποτε λίθον φέροντα ἐπιγραφὴν ἢ ἀνάγλυφον*. Συμμορφώθητε καὶ ἐνεργήσατε κατὰ τὰ εἰρημένα.»

(Ὑπογεγραμ. μετὰ σφραγῖδος)
Σεγὲδ Ἀβδουλὰχ καϊμακάμης.

Σημ. Αἱ λέξεις αἱ δὶς ἀπαντῶσαι «οἱονδήποτε λίθον» ἔχουσιν Ἰταλιστὶ qualche pezzi di pietre.

Μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς εὐνοϊκῆς ταύτης νέας διαταγῆς ἦλθεν εἰς Ἀθήνας αὖθις ὁ Χοῦντ, ἴσως δὲ καὶ ὁ Ἔλγιν μετ' αὐτοῦ, (δὲν γνωρίζομεν καλῶς τοῦτο), κομίζων ταύτην καὶ δῶρα διάφορα ἐξ Ἀγγλίας εἰς τὸν Βοεβόδα, καὶ ἐζήτησε τὴν ἄδειαν νὰ καταβιβάσῃ τὴν ὡραιοτέραν καὶ μᾶλλον καλῶς διατηρουμένην μετόπην, ἑρμηνεύων τὸ φιρμάνιον ὡς αὐτὸς ἤθελε. Λαβὼν δὲ τὴν ἄδειαν ἀπέσπασε καὶ μετεκόμισεν εἰς τὸ πλοῖον. Τοῦτο ἐγένετο κατόπιν κανών. Ὁ Ἔλγιν δ' ἐγνώρισεν ὅτι ὁ μόνος τρόπος ὅπως ἔχῃ τὴν εὔνοιαν τοῦ Βοεβόδα ἦτο ἡ δωροδοκία, τὴν τῶν Ἀθηναίων δὲ κατοίκων ἡ ἀπασχόλησις τούτων εἰς τὴν ἐργασίαν ἐξ ἧς ὠφελοῦντο. Μετεχειρίζετο δὲ ὁ Λουζιέρης καὶ τριακοσίους καὶ τετρακοσίους πολλάκις ἐργάτας, μικρὸν βεβαίως μεριμνῶντας περὶ τῶν ἀρχαίων ἐρειπίων[1]).

Οὕτως ἀρξάμενον τὸ ἔργον τῆς συλήσεως τῶν ἀρχαίων μνημείων, καθ' ἑκάστην ἐτελεῖτο κατὰ μείζονας διαστάσεις. Τὰ ἀγάλματα καὶ ἀνάγλυφα ἐτίθεντο ἐν κιβωτίοις καλῶς τετυλιγμένα καὶ ἐφυλάσσοντο μέρος μὲν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Λουζιέρη, μέρος δ' ἐν ἀποθήκαις, μετακομιζόμενα εἰς Πειραιᾶ δι' ἀθλίας ὁδοῦ μετὰ πολλῶν δυσκολιῶν, ὅπου ἐπεβιβάζοντο εἰς πλοῖα, τυχούσης εὐκαιρίας.

Ὁ Ἔλγιν κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐργασιῶν ἅπαξ ἦλθεν εἰς Ἀθήνας· ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀνάκλησιν ἐκ τῆς θέσεώς του τῷ 1803 φαίνεται ὅτι ἦλθεν αὖθις ἵνα διευθετήσῃ τὰ τῆς διατηρήσεως ἢ μὴ τῶν τεχνιτῶν, οὓς φαίνεται ὅτι ἀπέλυσε διατηρήσας μόνον ἐν Ἀθήναις τὸν Λουζιέρην ὅπως φροντίζῃ περὶ αὐξήσεως τῆς συλλογῆς καὶ μεταφορᾶς αὐτῆς εἰς Ἀγγλίαν. Ἀφήρεσε δὲ οὗτος καὶ ἕτερα ἀνάγλυφα ἐκ τοῦ ἀετώματος

1) Ὁ Chateaubriand γράφει ὅτι μόνον Τοῦρκοι εἰργάζοντο.

Digitized by Google

τοῦ Παρθενῶνος κατόπιν, ἐργαζόμενος ἀνενόχλητος ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἄγγλου πρεσβευτοῦ, καὶ τοῦ ἐν Ἀθήναις προξένου Σπ. Λογοθέτη.

Τὰς ἐργασίας τοῦ Λουζιέρη διεκώλυσεν ἐπὶ βραχὺ ὁ μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας τῷ 1803 ἐπισυμβὰς πόλεμος, ὅστις καὶ ἐν Ἀθήναις ἐν σμικρῷ ἐξήγειρε φυλετικὰ πάθη μεταξὺ τῶν ἐνταῦθα Ἄγγλων καὶ Γάλλων, καὶ ἀντεγκλήσεις καὶ ῥᾳδιουργίας, καθ' ἃς ὁ Λουζιέρης δὲν ἦτο ἐλεύθερος εἰς τὰς ἐργασίας του, ῥᾳδιουργούμενος εἰς τὰς τοπικὰς ἀρχὰς ὑπὸ τῶν ἐν Ἀθήναις Γάλλων. Τοσοῦτος δὲ ἦτο ὁ ἀνταγωνισμὸς ἐν Ἀθήναις τῶν ἀγγλικῶν καὶ γαλλικῶν συμφερόντων ὡς πρὸς τὰς ἀρχαιότητας, ὥστε ὅταν ὁ Σατωβριὰν ἦλθε τῷ 1806 ἐνταῦθα δὲν ἠδυνήθη νὰ ἴδῃ τὸν Λουζιέρην, διότι, ὡς γράφει, ἕνεκα τοῦ ὑφισταμένου τότε μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας πολέμου ὁ Φωβὲλ ὁ πρόξενος τῆς Γαλλίας δὲν ἠδυνήθη νὰ τὸν συστήσῃ εἰς αὐτόν. Ἀλλὰ καὶ ὁ Βύρων (1809) περιγράφει τὰς μεταξὺ Φωβὲλ καὶ Λουζιέρη ἔριδας· διηγεῖται μέγιστα ἐν ἄλλοις ὅτι ὅτε ἦτο ἐν Ἀθήναις, μεταξὺ Λουζιέρη καὶ Φωβέλ, ὅστις ἐπεθύμει νὰ σώσῃ τὰς ἀρχαιότητας διὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ κυβέρνησιν, ὑφίστατο σφοδρὰ ἔρις ἕνεκα μιᾶς ἁμάξης, ἥτις ἐχρησίμευε πρὸς μεταφορὰν τῶν ἀγαλμάτων, ἧς ὁ Φωβὲλ ἔκρυψεν ἕνα τῶν τροχῶν, (ἐγὼ θὰ ἐπεθύμουν, προσθέτει ὁ Βύρων, νὰ ἐθραύοντο καὶ οἱ δύο), ὁ δὲ Λουζιέρης παρεπονέθη εἰς τὸν Βοεβόδα. Ὁ Βύρων ἔτι ὀνομάζει τὸν Λουζιέρην πράκτορα τῆς καταστροφῆς καὶ ὄργανον τέλειον τῆς ἁρπαγῆς, οὗ καλλίτερον δὲν ἠδύνατο νὰ εὕρῃ ὁ Ἔλγιν. Ἀμφοτέρους δὲ Φωβὲλ καὶ Λουζιέρην ἀποκαλεῖ δημαγωγοὺς τῆς ἡμέρας, ἐρίζοντας ἀδιαλείπτως, καὶ μόνον συμφωνοῦντας εἰς την γνώμην ὅτι ὁ λαὸς τῶν Ἀθηνῶν ἦτο ἐστερημένος πάσης ἀρετῆς. «Φεῦ ὁποῖος ἐξευτελισμός, ἀνακράζει, ὅταν δύο ζωγράφοι ἐρίζωσι περὶ τοῦ προνομίου τῆς ἀπογυμνώσεως τοῦ Παρθενῶνος!»

Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα ὅτε ὁ Ἔλγιν τῷ 1803 κατὰ τὸν μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας πόλεμον, μὴ ὢν πλέον πρεσβευτής, συλλαμβάνεται ὑπὸ τῶν Γάλλων κατὰ καταγγελίαν ἐξ Ἀθηνῶν καὶ φυλακίζεται ἐν Μελοδούνῳ [1]· διετέλεσε δ' ἐν τῇ φυλακῇ μέχρι τοῦ 1806. Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως ὁ Λουζιέρης εἰργάζετο ἐν Ἀθήναις ἔχων ἀλληλογραφίαν μετὰ τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ συζύγου τοῦ Ἔλγιν· ἀλλὰ φαίνεται ὅτι κατ' αὐτὸ τὸ διάστημα δὲν ἔκαμε σπουδαίας ἀποστολὰς ἀρχαιοτήτων.

1) Πόλις τῆς Γαλλίας τοῦ Νομοῦ Σηκουάνα καὶ Μάρνης, ἀπέχουσα τῶν Παρισίων ΜΑ 36 χιλιόμετρα. Γαλλιστὶ Melun, λατινιστὶ Melodunum.

Θὰ ἦτο μακρὸς ὁ λόγος, καὶ ἀνιαρὰ ἡ διήγησις διὰ τοὺς μὴ ἀρχαιολογοῦντας, ἂν κατεγράφομεν ἐνταῦθα μίαν πρὸς μίαν τὰς ὑπὸ τοῦ Ἔλγιν καὶ τῶν πρακτόρων αὐτοῦ ἀφαιρεθείσας ἀρχαιότητας, καὶ τοὺς τόπους ἐξ ὧν ἀφῃρέθησαν καὶ τὸν χρόνον, ὅπου οὗτος εἶνε γνωστός. Ὡς πρὸς τὸν Παρθενῶνα δὲ παραπέμπομεν εἰς τὸ περὶ τούτου σύγγραμμα τοῦ Ἀδόλφου Μιχαέλη Der Parthenon von Ad. Michaelis 1871, ἔνθα εἶνε καταγεγραμμένη καὶ ἡ περὶ τῶν Ἐλγινείων μαρμάρων βιβλιογραφία. Θὰ ἦτο δ' εὐχῆς ἔργον ἂν ἐγράφετό ποτε εἰς τὸ μέλλον παρά τινος φιλαρχαίου ἱστορία τῶν τυχῶν καὶ τῶν περιπετειῶν τῶν Ἑλληνικῶν ἀρχαιοτήτων, τῶν κατακειμένων εἰς τὰ μουσεῖα τῆς Εὐρώπης, ὅπως μάθωμεν τέλος ποῦ εὑρίσκονται οἱ θεοὶ τῆς Ἑλλάδος, τὰ τεμάχια τῶν ναῶν της, αἱ ἐπιγραφαὶ τῆς ἱστορίας της, οἱ στέφανοι τῆς δόξης της, ἅτινα ἐγένοντο ἐπὶ αἰῶνας ὅλους, καὶ γίνονται ἔτι, ἀντικείμενα ἁρπαγῆς καὶ ἐμπορίου παντὸς Εὐρωπαίου, μὴ ἐξαιρουμένων μηδ' αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων, δούλων τε καὶ ἐλευθέρων.

Ὡς καὶ ἐν ἀρχῇ εἴπομεν στερούμεθα Ἑλληνικῶν πηγῶν περιγραφικῶν τῆς ἐν Ἀθήναις διαμονῆς τοῦ Ἔλγιν καὶ τῶν πρακτόρων αὐτοῦ. Ὁ Ἔλγιν εἶχε τηρήσει ἡμερολόγιον τῶν ἐργασιῶν του, καὶ τῶν δαπανῶν τοῦ Λουζιέρη, ὅτε οὗτος εἰργάζετο μόνος ἐν Ἀθήναις ἀπὸ τοῦ 1803 μέχρι τοῦ 1814, ἐξ 90 σελίδων, ἀλλὰ μένει καὶ θὰ μείνῃ βεβαίως ἀνέκδοτον ἐν τοῖς οἰκογενειακοῖς ἐγγράφοις.

Κατὰ τὴν ἐν Ἀθήναις διαμονήν του ὁ Ἔλγιν καὶ οἱ τεχνῖται αὐτοῦ ἀπεικόνισαν τὰ σπουδαιότερα μνημεῖα, παρέλαβον γύψινα ἐκμαγεῖα ἀνέσκαψαν τάφους εἰς διάφορα μέρη τῶν Ἀθηνῶν, καὶ συνεκόμισαν ἁρπάσαντες ἢ ἀγοράσαντες ἀρχαιότητας ἐξ Ἀθηνῶν, ἐξ Ἐλευσῖνος, ἐκ Δαφνίου, ἐξ Αἰγίνης, ἐκ Νεμέας, ἐκ Μυκηνῶν, ἐκ Τύρινθος καὶ ἄλλων μερῶν, κατέρριψαν δ' ἐκ τοῦ Παρθενῶνος τὰ ἀγάλματα τοῦ ἀετώματος, τὰ ἀνάγλυφα τῶν μετοπῶν, καταστρέψαντες τὸ ὅλον οἰκοδόμημα διὰ τρόπου ἀπειροκάλου καὶ βαρβαρικοῦ. Ἔλαβον δὲ καὶ τοπογραφικὰ σχέδια τῶν Ἀθηνῶν, Πειραιῶς, τῶν μακρῶν τειχῶν καὶ ἄλλων μερῶν.

Ὁ Βαρθόλδυ, ὁ κατὰ τὰ ἔτη 1803 καὶ 1804 περιηγηθεὶς τὴν Ἑλλάδα, γράφει ὅτι εἶδεν ὀγκόλιθον ἐκ τῆς Πνυκὸς ἕτοιμον πρὸς μεταφορὰν εἰς Ἀγγλίαν, καὶ προωρισμένον ὑπὸ τῆς πενθερᾶς τοῦ Ἔλγιν Καρλότας Ἄμιλτων Νίσβετ εἰς διακόσμησιν μιᾶς τῶν ἑστιῶν τῆς οἰκίας της!

Πάντα τὰ ἀρχαῖα ταῦτα ἔργα ὁ Ἔλγιν ἐνόσῳ ἦτο ἐν Ἀθήναις καὶ κατόπιν οἱ πράκτορες αὐτοῦ ἔπεμπον εἰς Ἀγγλίαν ἐκ διαλειμμάτων. Δὲν γνωρίζομεν δὲ διὰ τίνος ἐθνικότητος πλοίων,

Digitized by Google

ἀλλ' ἐκ τινος σημειώσεως τοῦ Βύρωνος μανθάνομεν ὅτι τῷ 1809 3 Ἰανουαρίου ὑπῆρχεν ἐν Πειραιεῖ πλοῖον Ὑδραϊκὸν προωρισμένον εἰς φορτίον ἀρχαιοτήτων. Ἴσως δὲ τοῦτο ἦτο ἐξαίρεσις, καὶ ἐπρόκειτο περὶ ταξειδίου μέχρι Μάλτας. Ἐρωτήσας δι' ἐπιστολῆς μου ἀξιόπιστον γηραιὸν ναυτικὸν ἐκ Σπετσῶν ἂν ἤκουσέ ποτε παρὰ τοῦ πατρός του ἢ ἐκ παραδόσεως ὅτι πλοῖα Σπετσιωτικὰ ἢ Ὑδραϊκὰ ἐναυλώθησαν πρὸς μεταφορὰν ἀρχαιοτήτων ἐκ Πειραιῶς ἔλαβον τὴν ἑξῆς ἀπάντησιν. «Κατὰ τὰ ἔτη 1802 ἕως 1811 σᾶς λέγω μετὰ βεβαιότητος ὅτι οὐδέποτε τοιοῦτος ναῦλος ἔλαβε χώραν εἰς τὰς νήσους Σπέτσας καὶ Ὕδραν, οὔτε ἄλλος ἐπ' ἄλλων εἰδῶν, διότι τότε ὑπάρχοντος τοῦ γενικοῦ πολέμου ἐν Εὐρώπῃ ἐκ τοῦ Ναπολέοντος τὰ πλοῖα τῶν νήσων τούτων,ἐφωδιασμένα μὲ τὰ ἀπαιτούμενα χρηματικὰ κεφάλαια, διέπλεον ἀκαταπαύστως τὴν Συρίαν, τοὺς λιμένας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τῆς Θράκης, τῆς Μακεδονίας, τὰ παράλια τῆς Προποντίδος μέχρι Κωνσταντινουπόλεως μεταφέροντα σιτηρά, ἅτινα διὰ μεγίστων κινδύνων ἐπώλουν εἰς μυθώδη κέρδη περιπλέοντα τὴν Ἰσπανίαν, καὶ ἔξω τῶν Γαδείρων εἰς Πορτογαλλίαν καὶ ἀλλαχοῦ, ὥστε οὐδεμίαν προσοχὴν ἔδιδον εἰς ἁπλᾶ καὶ μικρὰ ναυλώματα.»

Ὁ Ἔλγιν ἴσως ἀπὸ σκοποῦ ἀπέκτησεν ἰδιόκτητον πλοῖον ἐνωρὶς πρὸς μεταφορὰν ἀρχαιοτήτων, καλούμενον Μέντορα, ὃν δ' ἐκ τοῦ εἴδους τῶν καλουμένων μπεργαντί, ὅπερ, ὡς θέλομεν ἰδεῖ, καὶ ἐναυάγησε πλῆρες ἀρχαιοτήτων περὶ τὰ Κύθηρα.

Τοιουτοτρόπως ὁ Ἔλγιν κατήρτισε πολύτιμον συλλογὴν ἀγαλμάτων, ἀναγλύφων, στηλῶν, ἀγγείων, κιονοκράνων, ἐπιγραφῶν, κτερισμάτων τάφων, διαφόρων ἀπεικονισμάτων, δακτυλιολίθων, νομισμάτων, βάθρων θεάτρων τορευμάτων, ὑδριῶν, ἡλιακῶν ὡρολογίων καὶ ἄλλων ποικίλων καὶ πολυαρίθμων μικροτέρων ἀντικειμένων τοῦ ἀρχαίου βίου καὶ τῆς τέχνης. Ἠγόρασε δὲ καὶ πολλὰς ἀρχαιότητας καὶ ἐκ τῶν κατοίκων τῶν Ἀθηνῶν. Καὶ ἐξ αὐτοῦ ἔτι τοῦ φρέατος, τοῦ ἐν τῇ αὐλῇ τῆς οἰκίας τοῦ Λογοθέτη ὑπάρχοντος, παρέλαβεν ἀνάγλυφον εἰκονίζον Βάκχην. Εἶχε δὲ παραλάβει καὶ ἄλλας ἀρχαιότητας ἐξ ἄλλων μερῶν τῆς Ἀνατολῆς, καὶ δὴ τὴν ἐν Δαρδανελλίοις ἐπιγραφήν, τὴν βουστροφηδὸν γεγραμμένην ἐκ τοῦ ἀκρωτηρίου Σιγείου (Γενὶ Ἰσσὰρ ἢ Γκιαούρ-Κιοϊ) ἕνεκα τῆς πρὸς αὐτὸν φιλοφροσύνης τοῦ Καπετὰν Πασᾶ, ἣν ματαίως ἄλλοτε ἐξελιπάρησαν πρεσβευταὶ ἄλλων δυνάμεων,καὶ ἰδίως ὁ τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ'. Παρέλαβε δὲ ταύτην ἐξ αὐλῆς ἐκκλησίας, ὅπου οἱ πυρέσσοντες τῶν πέριξ οἰκούντων ἐρχόμενοι ἐκάθηντο ἐπ' αὐτῆς, θεωροῦντες ὡς ἐνέχουσαν ἰαματικὴν δύναμιν· ἐκ τούτου δὲ εἶχε καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ φθαρῆ [1]).

Ἀλλ' ἐκεῖνο δι' ὃ κατεκρίθη ὑπὸ τῶν συγχρόνων του πικρῶς εἶνε ἡ σύλησις καὶ ἡ καταστροφὴ τοῦ Παρθενῶνος, καὶ ὁ τρόπος δι' οὗ ἀπέσπα τὰ ἀνάγλυφα ἐκ τῆς ζωοφόρου καὶ τῶν μετοπῶν. Παρέλαβε δὲ κατὰ τὸν κατάλογον τοῦ Βισκόντη ἐκ τοῦ Παρθενῶνος καὶ τῶν Προπυλαίων καὶ τῆς λοιπῆς Ἀκροπόλεως ἀγάλματα καὶ ἀνάγλυφα 77, διάφορα τεμάχια 7, ἐκ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀπτέρου Νίκης 4, ἐκ τοῦ Ἐρεχθείου 18 ἐν οἷς καὶ μίαν Καρυάτιδα. Ἐκ τοῦ θεάτρου τοῦ Βάκχου 4, ἐν οἷς καὶ κολοσσιαῖον ἄγαλμα τοῦ Βάκχου. Διάφορα τεμάχια ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως. Κεφαλὰς μεμονωμένας 13, ἰδιαίτερα μεμονωμένα γλυπτικὰ ἔργα 34, ὑδρίας μαρμαρίνας καὶ χαλκίνας 14, βωμοὺς 8, ἐπιτυμβίους λίθους 13, ἐπιγραφὰς 66 καὶ ἄλλα τινά, τὸ ὅλον 253 τεμάχια παραλειπομένων ἀπείρων ἄλλων μικρῶν ἀντικειμένων ἀρχαιολογικῶν ἀγγείων, κτερισμάτων τάφων κτλ.

Ὁ Ἔλγιν ὡς δικαιολογίαν αὐτοῦ προέτεινεν ὅτι πάντα ταῦτα τὰ ἀρχαῖα ἀντικείμενα ἠπειλοῦντο ὑπὸ καταστροφῆς ἢ καὶ μόνον ἀφαιρέσεως, μελλούσης νὰ ἐπέλθῃ ὑπό τε τῶν Τούρκων καὶ τῶν Εὐρωπαίων καὶ δὴ τῶν Γάλλων, καὶ ὅτι αὐτὸς συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ σώσῃ ὑπὲρ τοῦ πολιτισμοῦ τὰ κειμήλια ἐκεῖνα τῆς τέχνης τῶν ἀρχαίων. Πολλάκις δ' ἐπανέλαβε καὶ οὗτος καὶ οἱ ὑπερασπιζόμενοι αὐτὸν ὅτι ὁ Σοαζὲλ Γκουφιὲ πρῶτος κατέρριψε μετόπην μετὰ τὸν Μοροζίνην ἐκ τοῦ Παρθενῶνος, προβάλλων τοῦτο ὡς μαρτύριον περὶ τοῦ τί ἤθελε συμβῇ εἰς τὸ μέλλον ἐν τῇ πυρετώδει ἁμίλλῃ τῶν Ἄγγλων καὶ Γάλλων πρὸς συλλογὴν ἀρχαιοτήτων. Ἐν πεποιθήσει δὲ τοιαῦτα πρεσβεύων ἀνέγραψε τὸ ὄνομά του καὶ τὸ τῆς γυναικός του ἐφ' ἑνὸς τῶν κιόνων τοῦ Παρθενῶνος.

(Ἕπεται συνέχεια).

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ.—Μετάφρασις Χ. Α.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον)

Ἡ ἄγνωστος ἐφάνη μαντεύσασα τὸν λογισμόν του ἐκ τοῦ βλέμματος τοῦ πρὸ ὀλίγου μὲν ἀγρίου, νῦν δὲ ἐκπλήκτου στρατιωτικοῦ· ἐνῷ δὲ ὁ Σαβουρῶ ἀνεζήτει εἰς τὸ χαρτοφυλάκιόν του τὸ ἐπισκεπτήριόν του διὰ νὰ ἐγχειρίσῃ αὐτὸ πρὸς τὸν Βερδιέ:

1) Περὶ ταύτης ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν ἔγραψεν ὁ Χ. Φιλητᾶς Πανδ. 8, σελ. 333 1857.

Digitized by Google

—Εἶμαι ἡ κόμησσα δὲ Μομβρέν, εἶπε, τονίζουσα τὰς λέξεις μίαν πρὸς μίαν, ἡ σύζυγος τοῦ κόμητος Ροβέρτου δὲ Μομβρέν...τὸν ὁποῖον ἡ δεσποινὶς Βερδιὲ γνωρίζει πολὺ καλά ... νομίζω.

Ὁ ταγματάρχης τόσον μικρὰν εἶχε τὴν ἔμφυτον συναίσθησιν τοῦ κακοῦ, ὥστε δὲν ἐμάντευσεν ἀμέσως τίνας ὑπαινιγμοὺς περιεῖχον αἱ ὀλίγαι ἐκεῖναι λέξεις τῆς Ἕλλεν Μόργαν. Ἐχαιρέτισεν ἀκουσίως καὶ μόνον ὅτε εὑρέθη εἰς τὴν φλιὰν τῆς θύρας, εἰς τὴν ὁδόν, ὅτε ἐπανῆλθεν εἰς τὸν νοῦν του ἡ ἀνάμνησις τῶν λόγων καὶ τοῦ ψυχροῦ μειδιάματος τῆς γυναικὸς ἐκείνης συνησθάνθη τὴν ἐξ αὐτῶν ὀδύνην.

— Τί ἀνόητος! εἶπε· δὲν ἐκατάλαβα!.. Ὤ, ἡ ἀθλία!.. Εἶνε καὶ αὐτὴ ἀνταξία τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων!.. Νὰ πάρῃ ἡ ὀργή!

Ἠθέλησε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ τυπογραφεῖον, ἀλλ' ὁ Δυκᾶς, ὅστις τὸν ἠκολούθει, τὸν ἀνεχαίτισε τὴν φορὰν ταύτην. Τὸν καθικέτευεν, τὸν παρεκίνει νὰ σκεφθῇ λογικῶς. Ἐλᾶτε τώρα! Ὁ ταγματάρχης ἐξήρχετο μὲ τὴν ὑποχρέωσιν μιᾶς μονομαχίας· θὰ ἔδιδεν ἀναμφιβόλως ἕνα καλὸν μάθημα εἰς τὸν Ρεβίλ· δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιθυμῇ τι κάλλιον. Βέβαια! Ἀλλ' ὁ Βερδιὲ ἀκράτητος ἤθελε νὰ ἐξοντώσῃ ὅλους ἐκείνους τοὺς φαύλους, τὸν Γκαροὺς μετὰ τὸν Ρεβὶλ καὶ αὐτὴν ἐκείνην τὴν γυναῖκα ἐπίσης μετὰ τὸν Γκαρούς.

— Ἡ κόμησσα δὲ Μομβρέν!.. Μὰ εἶνε τάχα ἀλήθεια ὅτι εἶνε κόμησσα;.. Καὶ ποῦ τὸ ξεύρω ἐγώ;.. Μὲ τί δικαίωμα ὁμιλεῖ περὶ μιᾶς ἐντίμου νέας;

Συνησθάνετο ὅτι τὸν περιεκύκλου ἀχρειότης καὶ φαυλότης. Ἀλλὰ διέφευγεν αὐτοὺς διὰ μιᾶς, ἐξαίφνης, μὴ ὢν πλέον ὑποψήφιος!...

—Θὰ εὕρουν ἄλλους ἀρκετὰ μαλακοὺς διὰ νὰ δέχωνται αὐτὰ τὰ λακτίσματα χωρὶς νὰ ὁμιλοῦν. Ἐγὼ ἐτελείωσα!.. Πάει!..

Καὶ σταματῶν εἰς τὴν γωνίαν τῆς ὁδοῦ Σαίντ-Ἀσπαὶ ἔμπροσθεν προγράμματος τοιχοκολλημένου, φέροντος μεγάλοις γράμμασι τὸ ὄνομά του: ΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ ΒΕΡΔΙΕ ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ:

— Ἠμποροῦν ν' ἀφαιρέσουν καὶ νὰ τὰ σχίσουν αὐτά!.. προσέθηκεν. Ὁ ταγματάρχης παρητήθη! Ἄ, τοὺς ἀχρείους!...

Καὶ ἐπορεύετο μηχανικῶς πρὸς τὸ στρατιωτικὸν νοσοκομεῖον, θέλων νὰ ἴδῃ τὸν ἀτυχῆ, ὅστις ἐτραυματίσθη χάριν αὐτοῦ, ὁ δὲ Δυκᾶς ἐβάδιζε πλησίον του, προσπαθῶν ἐξ ἀβροφροσύνης νὰ τὸν ἀποτρέψῃ ἐκ τῆς παραιτήσεως, ἀλλὰ χαίρων ἐνδομύχως καὶ ἀγαλλόμενος διὰ τὴν ὀργήν του, ἥτις κατέλειπεν αὐτῷ ἐλευθέραν τὴν θέσιν.

Ἀφοῦ ὁ Βερδιὲ παρῃτεῖτο τοῦ ἀγῶνος, τίνα θὰ ἐξέλεγον τόσον γρήγορα ὅπως καταπολεμήσῃ τὸν Γκαρούς; Τὸν Ζαβουγιέ, τὸν χονδρὸν Ζαβουγιέ; Ἀλλ' ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ποσῶς δὲν τὸν ἤθελεν, ὁ δὲ Σαρβέ, ἀπεδέχετο μόνον ὅτι ἤρεσκεν εἰς τὴν μεγάλην Ἐκλεκτόρισαν.

— Δὲν εἶσθε εὔκαμπτος, ἔλεγεν ὁ Δυκᾶς πρὸς τὸν ταγματάρχην, εἶσθε πολὺ παράφορος... πολὺ εὔπιστος... πολύ...

— Εἴπετε ἁπλῶς ὅτι εἶμαι μόνον πολὺ τίμιος!

— Ναί! πολὺ ἁπλοῦς! ἔλεγεν καθ' ἑαυτὸν ὁ Αἰμίλιος.

Ἀνεζήτει ἀπό τινων στιγμῶν πρόφασιν διὰ ν' ἀφήσῃ τὸν Βερδιὲ μόνον. Ἐπείγετο ἀπὸ τοῦδε νὰ χαράξῃ τὸν δρόμον του, ἂν πραγματικῶς—καὶ δὲν ὑπῆρχε λόγος ὅπως ἀμφιβάλλῃ τις περὶ τῆς ἀποφάσεως τοῦ στρατιωτικοῦ—ὁ ταγματάρχης εἶχε παραιτηθῆ. Ἀφῆκε τὸν Βερδιὲ εἰς τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν πρὸς τὸ νοσοκομεῖον, διότι ἐπὶ τέλους αὐτὸς καμμίαν ὑποχρέωσιν δὲν εἶχε ν' ἀσχοληθῇ περὶ τοῦ τραυματισθέντος τὴν προτεραίαν, καὶ ἐν τάχει ἐπανῆλθεν εἰς τὸ τυπογραφεῖον, ὅπου ἤλπιζε νὰ εὕρῃ τὸν Σαβουρῶ δὲ Ρεβίλ.

Ὁ δημοσιογράφος σφόδρα γελῶν ἐπεστάτει περὶ τὴν ἐκτύπωσιν τῆς γελοιογραφίας τοῦ Βερδιέ.

— Ὤ! θὰ πωληθῇ τὸ παράρτημα αὐτὸ τοῦ *Ἐγχέλυος*! ἔλεγε καταγοητευμένος.

Ὁ Δυκᾶς ἐπόθει κυρίως νὰ ἐξασφαλίσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν οὐδετερότητα τοῦ Σαβουρῶ.

— Εἰξεύρεις, εἶπε λαμβάνων ἐκ τοῦ βραχίονος καὶ ὁδηγῶν αὐτὸν εἰς μίαν γωνίαν τοῦ τυπογραφείου, ὅτι ἐγὼ διόλου δὲν ἐνέχομαι, διόλου διόλου εἰς τὴν ἐπίθεσιν τοῦ ταγματάρχου....

— Περιττὸν νὰ μοῦ τὸ εἴπῃς· ἀφοῦ μάλιστα ἤμην ἕτοιμος νὰ σὲ παρακαλέσω ὅπως μοῦ χρησιμεύσῃς ὡς μάρτυς εἰς τὴν μετ' αὐτοῦ μονομαχίαν.

—Ἀδύνατον! ὢ, ἀδύνατον! Καὶ θὰ σοῦ εἴπω διατί. Γνωρίζεις ὅτι ἀποσύρει τὴν ὑποψηφιότητά του ὁ ταγματάρχης; Ναί! Ἐβαρύνθη πλέον!

— Μπᾶ; ἀλήθεια; εἶπεν ὁ Σαβουρῶ. Εἶνε κρῖμα!

Καὶ μόνον ἐκ τοῦ τρόπου μεθ' οὗ ἐπρόφερε τὰς λέξεις ταύτας ὑπεδηλοῦτο ὁπόσας αὗται ὑπέκρυπτον σκαιὰς ἐπιθέσεις καὶ ἐπιτυχεῖς συκοφαντίας.

— Ἔχεις ἄλλως τε ἓν ἐξαίρετον μέσον ὅπως ἐκδικηθῇς τὸν ταγματάρχην, εἶπεν ὁ Αἰμίλιος προσβλέπων τὸν παλαιὸν τοῦ σύντροφον μετὰ μειδιάματος διπλωματικοῦ.

— Ποῖον;

— Θὰ δυσηρεστεῖτο βέβαια ἂν ἐκλεχθῇ ὁ Γκαρούς, ἀλλὰ πολὺ περισσότερον θὰ ἠρεθίζετο ἂν ὑποψήφιός τις ἐκ τοῦ αὐτοῦ κόμματος... ἔχων τὸ αὐτὸ φρόνημα ἤθελε καταλάβει τὴν θέσιν του καὶ διαδεχθῇ τὸν Σαρβέ.

Digitized by Google

— Καὶ ὁ ὑποψήφιος αὐτός;...

— Δὲν τὸν μαντεύεις; εἶπεν ὁ νέος Πίττ, τολμηρὸς ἅμα καὶ μετριόφρων.

— Σὺ εἶσαι; εἶπεν ὁ Ρεβίλ.

— Ἐγώ! Τί λέγεις;

— Ὢ! εἶπεν ὁ δημοσιογράφος, τίποτε δὲν ἔχω νὰ εἰπῶ, ἡ πονηρία σου δὲν εἶνε μικρά!

Ὁ Δυκᾶς ἤθελε νὰ ἐπωφεληθῇ τῆς εὐκαιρίας ὅπως ἐξουδετερώσῃ τὸν Ρεβὶλ «τὸν ἀγαπητόν του Ρεβίλ» ἐν πιριπτώσει καθ' ἣν ὁ ἐκλεχθησόμενος πρὸς ἀντικατάστασιν τοῦ Βερδιὲ ὑποψήφιος ἤθελεν εἶσθαι αὐτός, ὁ Αἰμίλιος Δυκᾶς, μαθητὴς τοῦ Πίττ. Προσεκάλεσε τὸν δημοσιογράφον νὰ προγευματίσωσιν ὁμοῦ καὶ μετὰ μίαν ὥραν ὑπὸ τὴν σκιάδα τοῦ κήπου ἑστιατορίου κειμένου παρὰ τὸν Σηκουάναν οἱ δύο παλαιοὶ συμμαθηταὶ συνωμίλουν περὶ τῆς πολιτικῆς καὶ περὶ τῆς διαδοχῆς τοῦ Σαρβέ.

Ὁ Σαβουρὼ κατὰ βάθος λίαν ἐδυσχέραινε διὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Βερδιέ. Τὸ κάτω κάτω πολὺ ὀλίγον ἐνδιεφέρετο περὶ τοῦ ταγματάρχου· δὲν τὸν ἐγνώριζε ποσῶς. Ὅλος ἐκεῖνος ὁ ἀγὼν ὁ ἀνακινηθεὶς εἰς τὸν *Ἔγχελυν τοῦ Μελὲν* ἐγίνετο πρὸς ὄφελος τοῦ Κλήμεντος Γκαρούς, τοῦ μᾶλλον ἐγωϊστοῦ καὶ γλίσχρου τῶν ἀρχισυντακτῶν. Πλούσιος, φιλήδονος, φιλάργυρος, ἀπαγγέλλων ἐμφαντικὰς περὶ φιλανθρωπίας φράσεις καὶ ἀφίνων τοὺς πτωχοὺς νὰ θνήσκουν τῆς πείνης ἀπαυδῶντες ἔξω ἀπὸ τὴν ἔπαυλίν του. Τοιοῦτος ἦτο ὁ ἀνήρ!

— Καλὰ τὸν διορθώνεις τὸν προϊστάμενον! εἶπεν ὁ Δυκᾶς.

— «Ὁ ἐχθρός μας εἶνε ὁ κύριός μας» εἶπεν ὁ Ρεβίλ.

Ὡμολόγησε πρὸς τούτοις ὅτι ἂν ἡ κυρία δὲ Μομβρὲν δὲν εἶχε συμφέρον νὰ δυσαρεστήσῃ τὸν ταγματάρχην, αὐτὸς ὁ Σαβουρώ, ὅστις εἶχε πολλοὺς βασίμους λόγους ὅπως εὐχαριστήσῃ τὴν κόμησσαν, πρὸ καιροῦ ἤθελεν ἐγκαταλίπει τὸν ἀγῶνα.

Ὁ Δυκᾶς ἦτο πολὺ καλὸς διπλωμάτης, ὥστε νὰ μὴ ζητήσῃ παρὰ τοῦ Ρεβὶλ ἐκμυστηρεύσεις περὶ τούτου. Ἄλλως τε τί τὸν ἔμελλε αὐτὸν διὰ τὴν κυρίαν δὲ Μομβρέν; Συνεφωνήθη μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ δημοσιογράφου ὅτι ὁ *Ἔγχελυς* θὰ ἐξηκολούθει τὸν κατὰ τοῦ Βερδιὲ ἀγῶνα, φειδόμενος προσωρινῶς τοῦ Αἰμιλίου καὶ ὅτι καὶ κατὰ τὰς τελευταίας τῆς ἐκλογῆς ἡμέρας, ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι ὁ Δυκᾶς ἤθελεν εἶσθαι ὑποψήφιος, ὁ Σαβουρὼ δὲν θὰ τὸν προσέβαλεν εἰμὴ κατ' ἐπιφάνειαν.

— Εἴμεθα σύμφωνοι! Θὰ δώσω μάλιστα καὶ *μπαξίσι* ἂν μάθω ὅτι ἐνίκησες τὸν προϊστάμενόν μου, εἶπεν ὁ Σαβουρώ.

Καὶ ὁ θαμιστὴς τῶν βουλεβάρτων, ἐνῷ ἐκάπνιζε τὸ σίγαρόν του, ἐστέναζεν ἀκουσίως ἀναλογιζόμενος ὅτι καὶ αὐτὸς ἠδύνατο νὰ εἶνε ὑποψήφιος *ἐάν*... Ἀλλ' ὁλόκληρος βίος ἀνέστιος περιπετειώδης, ἔμπλεως ἐπιδείξεων καὶ στερήσεων ἐμπεριεκλείετο εἰς τὸ *ἐάν*, ἐκεῖνο.

— Μπᾶ! εἶπε ρίπτων χαμαὶ τὸ κατὰ τὸ ἥμισυ καταναλωθὲν σίγαρόν του, καὶ ἡ πολιτικὴ εἶνε ἐργαστήριον φονικὸν ὅσον καὶ ἡ δημοσιογραφία.

Ὁ ἀπλανὴς ὀφθαλμὸς τοῦ Δυκᾶ ἐξήφθη τότε. Φονικὴ ἦτο ἡ πολιτική; Ὁ Σαβουρὼ δὲν εἶχε καθόλου δίκαιον. Πόσην εὐχαρίστησιν προὐξένουν αἱ τροπολογίαι, αἱ ψηφοφορίαι, αἱ ἐπιτροπαί, αἱ ὑποεπιτροπαί! Καὶ οἷος θόρυβος ὅταν μὲ μίαν λέξιν, μὲ ἕνα λόγον, μὲ ἓν νεῦμα ἠδύνατό τις νὰ φέρῃ τὴν Βουλὴν ἄνω κάτω!

Ὁ Σαβουρὼ ὕψωσε τοὺς ὤμους.

— Νὰ φέρῃς τὴν Βουλὴν ἄνω κάτω; Τί λέγεις, φίλτατε! Εἶνε ὡσὰν ν' ἀναποδογυρίσῃς τὰ παληὰ γάντιά σου. Γίνονται πλέον βρωμερά!

Καὶ τότε μὲ τὴν κυνικὴν στωμυλίαν του ἐξέπληττε τὸν Δυκᾶν, εὐλαβῆ θαυμαστὴν τοῦ κοινοβουλευτικοῦ συστήματος, δεικνύων εἰς αὐτὸν τὸ ἐνδότερον τοῦ ἁγιαστηρίου.

— Ἡ πολιτική; Κουραφέξαλα! Δὲν εἰξεύρω ποῖος εἶπε κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Λουδοβίκου Φιλίππου: «Ὅταν ὁ στρατάρχης Σοὺλτ εὑρίσκεται εἰς τὴν ἐξουσίαν ἀπώλεσε τὴν μάχην τῆς Τουλούσης, ὅταν εὑρίσκεται εἰς τὴν ἀντιπολίτευσιν, τὴν ἐκέρδησεν.» Ὅλη ἡ καλὴ πίστις τῆς πολιτικῆς εἰς αὐτὸ συνίσταται!.. Ἔπειτα τί ἅλυσος πολλῶν μικρῶν ὑποδουλώσεων! Ὁ ὑπουργὸς ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν βουλευτῶν, οἱ βουλευταὶ ἐξαρτῶνται ἐκ τῶν ἐκλογέων, οἵτινες πάλιν ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ καιροῦ. Καὶ αὐτὸ ἀποκαλεῖται κυβέρνησις τῶν ἐλευθέρων χωρῶν!... Θέλεις ν' ἀκούσῃς τὴν γνώμην μου, Δυκᾶ; Νὰ εἶσαι κατεργάρης, ν' ἀκολουθῇς ὅλας τὰς γνώμας καὶ νὰ τὰς πολεμῇς ἀφοῦ τὰς ἐξυπηρετήσῃς. Μὴ σὲ μέλῃ δὲ ὅ,τι καὶ ἂν λέγουν· γέλα ὅταν σοῦ ὁμιλοῦν περὶ συνειδήσεως, φρόντιζε διὰ ταὶς δουλειαὶς καὶ προπάντων διὰ ταὶς ἰδικαίς σου δουλειαίς, πλούτησε καὶ μὴ ἀνησυχῇς καθόλου διὰ τὰ λοιπά. Τότε θὰ εὕρουν ὅτι ἔχεις ὅλα τὰ χαρίσματα, τὰ ὁποῖα ὅταν εἶσαι πτωχός, δὲν σοῦ ἀναγνωρίζουν· διὰ τοὺς χυδαίους εἶνε ἀδιάφορον ἂν ἔχῃς τὴν ψυχὴν ἀπὸ λάσπην· ἀρκεῖ νὰ μὴν εἶνε λασπωμένα τὰ ὑποδήματά σου. Ἔτσι εἶνε!

Βλέπων δὲ ὅτι ὁ νεαρὸς Πίττ τὸν προσέβλεπε μὲ ἦθος ἔκπληκτον:

— Ὢ! εἰξεύρεις, ἐγὼ ὁμιλῶ μὲ εἰλικρίνειαν! προσέθηκεν.

Ὁ Δυκᾶς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐπεθύμει πρὸ πάντων ἦτο νὰ μὴ τὸν πολεμήσῃ πολὺ ὁ συντάκτης τοῦ *Ἐγχέλυος*.

— Θὰ τὰ βολέψω φιλικῶς, εἶπεν ὁ δημοσιο-

Digitized by Google

γράφος. Ἀλλὰ τοὐλάχιστον ἔχεις ὑπέρ σου τὴν Μεγάλην Ἐκλεκτόρισσαν;

— Τὴν κυρίαν Ἐρβλαί; ἐλπίζω· ἀπήντησεν ὁ Αἰμίλιος ἄνευ ματαιοδοξίας.

— Ἄλλο εἶδος πάλιν τῆς σημερινῆς ἐποχῆς, ἀνέκραξεν ὁ Σαβουρώ. Αἱ πολιτικαὶ γυναῖκες !... τί ἀλλόκοτον πρᾶγμα. Προσποιοῦνται τὰς ἄγαν δημοκρατικὰς ὑπὸ τὴν Δημοκρατίαν, ὡς θὰ ἐφαίνοντο νομιμόφρονες ὑπὸ τὴν Αὐτοκρατορίαν, διότι αὐτὸς εἶνε ὁ συρμός, αὐτὸ εἶνε τὸ *sik*! Ποίαν γνώμην ἔχουν; καμμίαν. Εἶνε ἱκαναὶ νὰ κεντήσουν ἓν ἄνθος κρίνου ἐπὶ φρυγίου πίλου,... ροδίνου χρώματος· εἶνε ἱκαναὶ νὰ φορέσουν ἀριστοκρατικὸν φόρεμα μαρκησίας ἢ πέπλον Ρωμαίας, ἀρκεῖ καὶ τὸ ἓν καὶ τὸ ἄλλο νὰ ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ἐργαστηρίου καλῆς ραπτρίας! Πρότεινε εἰς τὴν κυρίαν Ἐρβλαὶ νὰ θυσιάσῃ ἢ τὸ καπέλλον, τὸ ὁποῖον προτιμᾷ, ἢ τὸ ὑπουργεῖον, τὸ ὁποῖον τῆς ἀρέσει· θὰ ἴδῃς ὅτι τὸ ὑπουργεῖον δὲν θ' ἀργήσῃ νὰ θυσιασθῇ.

Ἠγέρθη ἀπὸ τῆς τραπέζης λέγων μὲ τόνον πικρότερον:

— Ἐν τούτοις, ἐγὼ πρέπει νὰ σκεφθῶ περὶ τῶν μαρτύρων μου! Διότι ἐπὶ τέλους πρέπει νὰ ὑπάγω εἰς τὸ πεδίον καὶ νὰ διατρυπήσω τὸν ταγματάρχην ἢ ...

Διακόψας δὲ τὸν λόγον προσέθηκεν:

—Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον μὲ πειράζει πρὸ πάντων εἶνε ὅτι ὅλα αὐτὰ γίνονται χάριν τοῦ Γκαρούς!

— Ἡ χάριν ἐμοῦ! εἶπεν ὁ Δυκᾶς.

— Ἡ χάριν σοῦ· τὸ ἐλπίζω. Καλὴν ἐπιτυχίαν λοιπόν!

— Καλὴν ἐπιτυχίαν καὶ εἰς σὲ ἐπίσης! εἶπεν ὁ Αἰμίλιος.

Καὶ οἱ δύο σύντροφοι οἵτινες ἔμελλον τὴν ἐπαύριον ν' ἀγωνισθῶσι κατ' ἀλλήλων πρὸς τὸ θεαθῆναι, ἀντήλλασσον ὑπὸ τὴν σκιάδα τελευταίαν χειραψίαν γελῶντες κατ' ἰδίαν ὡς δύο οἰωνοσκόποι συναντώμενοι.

Ὁ Δυκᾶς ἐπείγετο νῦν νὰ ἐπανίδῃ τὴν κυρίαν Ἐρβλαί, καὶ ν' ἀνακοινώσῃ εἰς αὐτὴν τὰ νέα. Εἰσῆλθεν εἰς μίαν ἅμαξαν καὶ μετέβη εἰς Δαμμαρί. Ὁ γερουσιαστὴς Σαρβὲ εὑρίσκετο κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς πρὸς ἐπίσκεψιν ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς Ἐρρικέττας.

Ἀνήγγελλεν αὐτῇ σοβαρῶς — καὶ ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ἠκροᾶτο μετ' ἐνδιαφέροντος—τὴν διατήρησιν τοῦ ὑπουργείου, ὅπερ ἐθεωρεῖτο ὡς κλονιζόμενον· ὁ Σαρβὲ μὲ διδακτορικὸν ὕφος ἀπέκρουε πᾶσαν ἰδέαν περὶ ἐνδεχομένης ὑπουργικῆς κρίσεως.

— Ἐννοεῖτε, ἀγαπητὴ φίλη· διατί ὁ Φερωδιὲ νὰ θέσῃ τὸ ὑπουργικὸν ζήτημα; Ὁ Τουρινιών, ὅστις ἔμελλε νὰ τὸν διαδεχθῇ, εἶχε τὰς αὐτὰς μὲ αὐτὸν ἰδέας... δηλαδὴ δὲν εἶχε καμμίαν.

— Τότε, εἶπεν ἡ κυρία Ἐρβλαί, τὸ ἴδιον εἶνε νὰ διατηρηθῇ ὁ Φερωδιέ!

Ἀλλ' ὁ Δυκᾶς ἔφθασε τότε αἰφνιδίως κομίζων τὴν σοβαρὰν εἴδησιν, ἥτις ἦτο πολὺ περισσότερον σημαντικὴ παρὰ τὸ ζήτημα τοῦ Φερωδιέ· ὁ κίνδυνος ἠπείλει ἐγγύτερον· διέτρεχε κίνδυνον τὸ ἐκλογικὸν διαμέρισμα· ὁ ταγματάρχης παρῃτεῖτο!

Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ὠχρίασεν· ὁ Σαρβὲ μὲ ὅλην του τὴν σοβαρότητα ἀνεσκίρτησεν ἐπὶ τῆς ἕδρας, ἐφ' ἧς ἐξηπλοῦτο τὸ εὔσαρκόν του σῶμα.

— Τὴν παραμονὴν τῆς ἐκλογῆς; εἶνε ἀδύνατον!

— Καὶ ὅμως εἶνε βέβαιον, εἶπεν ὁ Αἰμίλιος. Ἡ δὲ ἀπόφασις τοῦ ταγματάρχου μοῦ φαίνεται ἀμετάκλητος.

— Διάβολε! εἶπεν ὁ Σαρβέ. Τότε λοιπὸν ὁ Γκαρούς...

— Ἔχει πᾶσαν ἐλπίδα ἐπιτυχίας, εἶπεν ἡ Ἐρρικέττα. Καὶ ἂν ἐκλεχθῇ ὁ Γκαρούς, θὰ ζημιωθῇ ἡ ἰδική σας ἐπιρροή, φίλτατε κύριε γερουσιαστά!

— Ἡ δὲ ἰδική σας θὰ καταστραφῇ, ἀγαπητὴ φίλη!

Ἡ Ἐρρικέττα ὕψωσε τοὺς ὤμους.

— Καὶ ἂν ὁ Βερδιὲ ἀποσυρθῇ, ὁ Ζαβουγιὲ εἶνε ἱκανὸς ν' ἀναφανῇ ἐκ νέου.

— Εἶνε συκοφάντης, ὁ Ζαβουγιέ! εἶπεν ὁ Μεδερῖκος Σαρβὲ πάντοτε σοβαρός.

Τότε ὁ Αἰμίλιος Δυκᾶς μὲ τόνον φωνῆς πειστικόν, ὑπεμφαντικόν, ἐπιτηδείως συνεσταλμένον, εἰσήγαγεν ἐν τῷ μέσῳ τῆς θλίψεως ἐκείνης μικρὰν ἀκτῖνα ἐλπίδος, ἀμυδρὰν κατ' ἀρχάς, ζωηροτέραν δὲ βαθμηδὸν καθισταμένην... Ἂν τις ὑποψήφιος μὲ καλὴν θέλησιν, χωρὶς νὰ ἔχῃ προηγούμενα εἰς τὸ διαμέρισμα καὶ κατὰ συνέπειαν χωρὶς νὰ ἔχῃ μίση καὶ ἀντιπαθείας ἤθελε δεχθῇ τὴν ἔντιμον καὶ ἔνδοξον διαδοχὴν τοῦ Σαρβέ, ἥτις καθίστατο νῦν ἡ δυσχερής, ἡ ἐπίφοβος διαδοχὴ τοῦ Βερδιέ, καὶ ... μάλιστα!... ἀποφασιστικῶς ἤθελε ριφθῇ εἰς τὸ βάραθρον...

— Ὅπως ὁ Κούρτιος, εἶπεν ὁ ἀγαθὸς Μεδερῖκος.

— Ἀκριβῶς ὅπως ὁ Κούρτιος! εἶπεν ὁ Δυκᾶς. Ἂν ἀνήρ τις νέος, δραστήριος, ἔμφρων, ἀσκηθεὶς εἰς τὸ δικηγορικὸν ἐπάγγελμα καὶ συνειθισμένος εἰς τὸ βῆμα, ἀνελάμβανε τὴν σημαίαν, ἣν ὁ ταγματάρχης τόσον ἀσθενῶς ὑπερήσπισεν. Ἂν ...

Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ διέκοψε μετὰ ζωηρότητος τὸν Αἰμίλιον, παρατηροῦσα αὐτὸν μετά τινος ἐνθουσιασμοῦ.

— Θὰ τὸ ἐκάμνετε αὐτὸ σεῖς, κύριε Δυκᾶ;

— Μετ' ἐγκαρτερήσεως, ἀλλὰ καὶ μετὰ ζέσεως, ἀπήντησεν ὁ νέος Πίττ.

Ὁ Σαρβὲ ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι ἔμελλε νὰ δια-

Digitized by Google

χθῇ αὐτὸν ὁ νέος ἐκεῖνος, συνέστειλε κρυφίως μετὰ μορφασμοῦ τὰ χείλη.

— Πολλὴ τιμὴ θὰ εἶνε νὰ παραλάβω ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ἀξιοτίμου κ. Σαρβὲ τὸ σκῆπτρον τῶν νόμων! ἐξηκολούθησε Πίττ ὁ *νεώτερος*.

Ὁ Σαρβὲ ἄφησε νὰ φανῇ κάπως ἐντονώτερος ὁ μορφασμὸς τῶν χειλέων του.

— Δυσκόλως θὰ πιστεύσουν ὅτι εἰς τὴν ἡλικίαν σας ἔχετε μίαν αἰγῖδα.., τὴν αἰγῖδα ἥτις...

— Ὁ κ. Δυκᾶς ἔχει τὴν νεότητα εἶπεν ἡ κυρία Ἐρβλαί. Ἡ νεότης δὲν εἶνε αἰγίς, ἀλλ' εἶνε ξίφος! Καὶ ἀφοῦ ὁ ταγματάρχης ὑπεκφεύγει κρυφίως...

— Ναί, ὑπεκφεύγει! εἶπεν ὁ Αἰμίλιος σχεδὸν φαιδρός.

— Λοιπὸν γρήγορα! ἂς προσκαλέσωμεν τὸν Γκενώ, τὸν Καπποά, τοὺς φίλους μας ὅλους. Ἂς ἀγωνισθῶμεν!

— Ἂς ἀγωνισθῶμεν! εἶπεν ὁ Δυκᾶς, ὅστις βλέπων ἑαυτὸν πλαγίως ἐντὸς τοῦ κατόπτρου τῆς αἰθούσης προσεπάθει ν' ἀποδώσῃ εἰς τὸ σῶμά του τὴν μαρμαρίνην στάσιν τοῦ μεγάλου Πίττ ἐν Οὐεστμίνστερ.

Προσέθηκε δὲ μετ' ἤθους ἀπροσποιήτου.

— Ἤδη παρέλυσα ἓν μέρος τῶν δυνάμεων τοῦ ἀντιπάλου. Ναί· ἠσχολήθην πρὸ πάντων νὰ διαφθείρω τὸν ἐχθρόν. Κατέκτησα τὸν συντάκτην τοῦ *Ἐγχέλυος*.

Εἶτα ψυχρότατα:

— Περὶ τῶν φίλων δὲ εἰς τὴν πολιτικὴν δὲν πρέπει τις νὰ φροντίζῃ, ἀφοῦ αὐτοὶ τόσον καὶ τόσον σᾶς ἀγαπῶσιν... ἐκ συμφέροντος. Αὐτὸ εἶνε στοιχειῶδες.

Ὁ Σαρβὲ δὲν ἠκούσθη ψιθυρίζων τι· ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἐψιθύρισεν ὁ γερουσιαστής, ἐνῷ ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ἐκάθητο μετὰ σπουδῆς πρὸ τοῦ γραφείου της καὶ ἔγραφε πρὸς τὸν κτηνίατρον τοῦ Σαλλύ, ἐψιθύρισε μὲ ἦθος ὑποταγῆς:

— Τέλος πάντων ἢ αὐτὸς ἢ ἄλλος... ἀφοῦ πρόκειται κάποιος νὰ μὲ διαδεχθῇ!..

Καὶ ἐνῷ μὲ τὴν λεπτὴν μικράν της χεῖρα ταχέως καὶ ἐλαφρῶς ἡ Μεγάλη Ἐκλεκτόρισσα ἐχάρασσεν ἐπὶ τοῦ φέροντος τὸ μονόγραμμα αὐτῆς φύλλου τοῦ χάρτου τὰς λέξεις τῆς ἐπιστολῆς, ὁ Δυκᾶς τεθαμβωμένος ἔκλειε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ διέβλεπε δημόσια θεωρεῖα πλήρη, αἰθούσας, ἐν αἷς ἐπεκράτει φρικίασις, διαδρόμους, ἐν οἷς ἐπεκράτει πυρετός, ἀντιθαλάμους βρίθοντας πλήθους, ἐν οἷς αἰτηταὶ κεκυφότες ἀνέμενον ἐναγωνίως τὴν ἀκρόασιν τὴν χορηγηθεῖσαν αὐτοῖς παρὰ τῆς Α. Ε. τοῦ Αἰμιλίου Δυκᾶ ὑπουργοῦ τῆς δικαιοσύνης, ἢ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, ἢ τῆς γεωργίας, ἢ τῶν στρατιωτικῶν, ἀδιάφορον! ἀρκεῖ νὰ ἦτο ὑπουργός.

Τότε δὲ ἀναλογιζόμενος ὅτι τὸ πρῶτον ὑπουργεῖον τοῦ Πίττ εἶχε διαρκέσει δέκα ἑπτὰ ἔτη:

— Μάλιστα! ἔλεγε καθ' ἑαυτόν. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἤξιζε τὸν κόπον νὰ δεχθῇ τις ἓν ὑπουργικὸν χαρτοφυλάκιον. Θὰ προσπαθήσω νὰ διατηρηθῶ καὶ ἐγὼ ὅσον καὶ ὁ Πίττ. Τὸ μέγα ὑπουργεῖον, τὸ *μέγα* ἐκεῖνο ὑπουργεῖον, τὸ τοσοῦτον προσδοκώμενον καὶ τοσάκις προαναγγελθέν, ναί, βέβαια! θὰ εἶνε τὸ ἰδικόν μου!

ΙΖ'.

Ἡ Γιλβέρτη συχνάκις ἐσυλλογίζετο τὴν ξανθὴν ἐκείνην γυναῖκα, ἣν διεῖδεν ἐκεῖ πέραν εἰς Ἀβὼν κατὰ τὴν θλιβερὰν νύκτα, καθ' ἣν ἐψυχορράγει ἡ Κυπριανή. Αὐτὴ ὑπῆρξεν εὐτυχὴς ἐν τῷ κόσμῳ, εὗρε τὴν εὐτυχίαν, ἣν δὲν κατώρθωσε νὰ διατηρήσῃ, αὐτὴ ἡ φέρουσα τὸ ὄνομα τῶν Μομβρέν, αὐτὴ ἡ ἔχουσα τὸ δικαίωμα ν' ἀγαπᾶται παρὰ τοῦ Ροβέρτου.

Τόσον πολὺ ἠγάπα τὸν Ροβέρτον ἡ ἀτυχὴς Γιλβέρτη, ἡ γεννηθεῖσα ὅπως πάσχῃ, ὅπως ἀφοσιωθῇ εἰς ἰδέαν τινὰ ὅπως ὁ γηραιὸς στρατιώτης, ὁ θεῖός της, καὶ ὅπως ἐξαφανισθῇ.... Καὶ αὐτὴ ἐπίσης θὰ ἐλάτρευε τὸ παιδίον ἐκεῖνο, ἐφ' οὗ διῆλθεν ἡ πνοὴ τοῦ θανάτου, καὶ περὶ οὗ ἀνέμενε ἐναγωνίως νὰ μάθῃ τι νεώτερον, ὡσεὶ ὑπῆρχε συνδεδεμένη μετὰ τῆς μικρᾶς Κυπριανῆς, τῆς γεννηθείσης ἐξ *ἐκείνου* καὶ μιᾶς ἄλλης.

Παρὰ τῆς κυρίας Ἐρβλαὶ εἶχε μάθει ὅτι τὸ παιδίον εἶχε διέλθει κάλλιον τὴν νύκτα. Περὶ τὴν πρωΐαν ἡ μικρὰ ἀσθενὴς κατελήφθη ὑπὸ βαθέος ὕπνου, κατευνάσαντος διὰ μιᾶς τὴν νευρικὴν ἔξαψίν της. Ἡ κρίσιμος στιγμὴ τῆς νόσου ἐφαίνετο παρελθοῦσα, ἡ δὲ Γιλβέρτη εὑρισκομένη μόνη εἰς τὸν κῆπον, ᾐσθάνετο μετὰ τὴν σφοδρὰν συγκίνησιν τῆς παρελθούσης νυκτὸς ποιάν τινα εὐάρεστον ἀνακούφισιν, ὁμοίαν πρὸς τὴν ἀνάπαυσιν τὴν ἐπερχομένην μετὰ τὸν κάματον τῆς ὁδοιπορίας. Ναί, ἦτο μόνη, διότι ὁ ταγματάρχης μετέβαινεν εἰς Μελὲν ὅπως ἐπισκεφθῇ τὸν τραυματισθέντα στρατιώτην, ἡ δὲ Ἐρρικέττα ἀπεσύρετο μετὰ τοῦ Σαρβὲ καὶ τοῦ Δυκᾶ ὅπως συγκαλέσωσιν ἐν πάσῃ σπουδῇ τὴν ἐπὶ τῆς ὑποψηφιότητος τοῦ Βερδιὲ ἐπιτροπὴν πρὸς διάσκεψιν, ἀφοῦ ὁ ταγματάρχης ἀπεσύρετο τοῦ ἀγῶνος. Ἡ Γιλβέρτη βεβυθισμένη εἰς νάρκην ὕπνου σχεδὸν ἔβλεπε τὸν καταυγαζόμενον ἐκ τοῦ φωτὸς κῆπον, τὸν εὐρὺν λειμῶνα, ἐφ' οὗ αἱ καστανέαι ἐπέρριπτον τὴν στρογγύλην σκιάν των, τοὺς πυκνοὺς θάμνους τῶν ῥόδων, τὰς φωτεινὰς κηλῖδας τοῦ ἡλίου ἐπὶ τοῦ ἀμμώδους τῶν δενδροστοιχιῶν ἐδάφους. Καὶ ἐν τῇ βαθείᾳ καὶ εὐαρέστῳ ἐκείνῃ σιγῇ ἀφίετο κεχαυνωμένη εἰς ῥέμβην σχεδόν, ἐνῷ τὸ ἀλεξήλιόν της ὠλίσθαινε χαμαὶ σχεδὸν ἀπὸ τοῦ θρανίου ὅπου ἐκάθητο, βροχὴ δὲ βραδεῖα ἀνθέων εὐωδῶν κα-

Digitized by Google

τέπιπτεν ἐπ' αὐτῆς ἀπὸ μιᾶς συστάδος ἀκακιῶν.

Ἐπὶ τοῦ ἀλεξηλίου, ἐπὶ τῶν γονάτων, ἐπὶ τῆς μελανῆς κόμης τῆς Γιλβέρτης τὰ λευκὰ ἄνθη κατέπιπτον ὁλονὲν ὡς χιών. Ἔμενεν ἐκεῖ ρεμβάζουσα, ἐπαναβλέπουσα τὸν Ροβέρτον, τὴν Ἔλλεν, τὴν Κυπριανήν....

Ἡ ἄμμος ἔτριξεν ὑπὸ τὰ βήματα ἀνδρός τινος ἐρχομένου. Ἡ Γιλβέρτη οὐδὲν ἤκουσεν. Ἐπὶ τοῦ σχεδὸν ροδίνου ἐδάφους τῆς δενδροστοιχίας ἡ σκιά της ἐμηκύνθη. Ἐδέησε φωνή τις νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς αὐτὴν ὅπως ἀνυψώσῃ τὴν κεφαλήν, τότε δὲ καταπόρφυρος διὰ μιᾶς γενομένη εἶπε:

— Σεῖς εἴσθε!..

Ἦτο ὁ Ροβέρτος. Προήρχετο ἐξ Ἀβῶν φαιδρότατος ὅπως ἀναγγείλῃ εἰς τὴν κυρίαν Ἐρβλαὶ καὶ τὴν Γιλβέρτην τὴν ὁριστικὴν ἀπόφασιν τοῦ ἰατροῦ.

— Ὦ! εἶμαι εὐτυχής! Ἡ Κυπριανὴ ἐσώθη.

— Ἀλήθεια; εἶπεν ἡ Γιλβέρτη ἔνδακρυς.

— Ὁ ἰατρὸς ρητῶς τὸ εἶπεν. Ὁ μέγας κίνδυνος παρῆλθεν. Ἄ! μοῦ φαίνεται ὅτι καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος ἤμην καταδεδικασμένος καὶ τώρα ἀναζῶ. Καὶ οὔτε!.. διότι τί εἶμαι ἐγώ;

Διέκοψε τὸν λόγον του ἰδὼν τὴν Γιλβέρτην κύψασαν αἴφνης τὴν κεφαλὴν καὶ κρύψασαν αὐτὴν μεταξὺ τῶν χειρῶν της. Ὁλόκληρον τὸ σῶμά της ἐταράσσετο ὑπὸ λυγμοῦ, ὃν δὲν ἠδυνήθη νὰ καταπνίξῃ.

— Τί ἔχετε;.. Τί ἔχετε λοιπόν; Γιλβέρτη!

Ἔλαβεν ἀκουσίως τὴν χεῖρά της, αὐτὴ δὲ τὴν ἀπέσυρε, ἀπομάσσουσα τὰ δάκρυα, γελῶσα ἅμα καὶ θρηνοῦσα.

— Σᾶς ζητῶ συγνώμην.... συγχωρήσατέ με... Εἶνε ἀνοησία, βεβαίως... Ἀλλὰ τὰ νεῦρά μου εἶνε τόσον τεταραγμένα!.. Ἔπειτα αὐτὴ ἡ εἴδησις!.. Τόσον ηὐχαριστήθην.... τόσον πολύ!..

Ὁ Ροβέρτος πλησίον τῆς νεάνιδος ἐδοκίμαζε τὸ αὐτὸ αἴσθημα τῆς ταραχῆς, τῆς εὐχαρίστου ἅμα καὶ ὀδυνηρᾶς. Ὅπως καὶ ἡ Γιλβέρτη, ἔχαιρε τὰ μέγιστα μαθὼν ὅτι ἡ Κυπριανὴ εὑρίσκετο ἐκτὸς κινδύνου, ἔχαιρε τὰ μέγιστα διότι ἐκόμιζε τὴν εἴδησιν ταύτην πρὸς ἐκείνην ἥτις εἶχεν ἀγρυπνήσει περιποιουμένη τὴν ἀσθενῆ. Καὶ ὅμως ἐν τῇ χαρᾷ ἐκείνῃ ὑπελάνθανε λύπη τις βαθεῖα, ὡσεὶ ἀφοῦ ὁ κίνδυνος τοῦ θανάτου τοῦ παιδίου εἶχε παρέλθει, ν' ἀνεφαίνετο ἐκ νέου διὰ μιᾶς πρὸς τὸν πατέρα ὁ κίνδυνος καὶ ἡ θλῖψις τοῦ βίου.

Καὶ ἡ Γιλβέρτη ὡσαύτως συνῃσθάνετο ὅτι ὑπῆρχεν ἀπὸ τῆς ἐν Τρουβίλλῃ συναντήσεώς της εἶδός τι μαγνητισμοῦ τρυφεροῦ, ὁμολογίας σιωπηλῆς μεταξὺ αὐτῶν τῶν δύο ὄντων, ἅτινα ἐννόουν ἄλληλα, ἅτινα ἦσαν πεπλασμένα τὸ ἓν διὰ τὸ ἄλλο καὶ ἅτινα οὐχ ἧττον ἐγίνωσκον ὅτι ἦσαν κεχωρισμένα, καταδεδικασμένα νὰ μὴ ἐκφράσωσιν οὐδέποτε πρὸς ἄλληλα τὴν ὑστάτην λέξιν τῆς ψυχῆς των. Διηγκωνίζοντο ἐνῷ ἤθελον ν' ἀποφύγωσιν ἀλλήλους, ἀλλὰ τὰ βλέμματά των ἐλάλουν, ἀλλ' οἱ λογισμοί των ὡς ἡ γονιμοποιὸς κόνις τῶν ἀνθέων εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν ἐφέροντο πρὸς ἀλλήλους καὶ χωρὶς νὰ προφέρωσι ποτὲ ἕνα λόγον ἔρωτος, ἐγίνωσκον, καλῶς τὸ ἐγίνωσκον ὅτι ἠγαπῶντο. Ἡ ἀτυχὴς τοῦ ἔρωτός των ἱστορία, ἥτις εἵμαρτο νὰ μὴ ἀποκτήσῃ τέλος ἔμενεν ἁγνὴ καὶ ἐχέμυθος, ὅπως βιβλία τινὰ κεκλεισμένα, μεταξὺ τῶν φύλλων τῶν ὁποίων κοιμῶνται ὅπως ἐντὸς βοτανικῆς συλλογῆς αἱ ἀναμνήσεις βίου ὁλοκλήρου.... Νῦν ὅμως ἡ χαρὰ ἡ προερχομένη ἐκ τῆς γνώσεως τοῦ ὅτι ἡ Κυπριανὴ ἐσώθη ἀποτόμως ἐβίαζεν αὐτοὺς ν' ἀντιμετωπίσωσιν ἑτέραν πραγματικότητα, νῦν καὶ αὐτὴ ἡ πρόφασις ἔλειπεν. Δὲν θὰ συνηντῶντο πλέον ἀγωνιῶντες, πελιδνοὶ ἐκ τῆς αὐτῆς ὠχρότητος παρὰ τὸ προσκεφάλαιον τῆς μικρᾶς κλίνης, ἐν τῇ οἰκίᾳ τῶν Δεβραὶ ἐκεῖ κάτω!.. Δὲν θὰ ἐπανέβλεπον πλέον ἀλλήλους!.. Διατί νὰ ἐπανιδωθῶσιν;

Καὶ ἐν τῇ εὐδαίμονι παραφορᾷ, ἣν παρεῖχεν εἰς τὸν Ροβέρτον ἡ ἀγαθὴ πρόρρησις τοῦ ἰατροῦ ἐνυπῆρχεν οἱονεὶ ἡ εἴδησις προσεχοῦς ἀποχωρισμοῦ θλίβουσα τὴν καρδίαν του.

— Ὦ! εἶπεν ὡσεὶ ἀπαντῶν πρὸς ἑαυτὸν καὶ παρατηρῶν τὴν Γιλβέρτην μετὰ τρυφερότητος σχεδὸν θωπευτικῆς, ἀλλ' ἡ μικρά μου ἀσθενὴς ἔχει ἀκόμη ἀνάγκην ὑμῶν.. Ἐσώθη ναί, ἐσώθη ἤδη, ἀλλ' ἡ ἀνάρρωσις θὰ εἶνε μακρὰ καὶ ἂν ὑμεῖς δὲν θὰ εἴσθε παροῦσα....

— Δὲν δύναμαι ἐν τούτοις νὰ παρευρίσκωμαι διαρκῶς ἐκεῖ!.. εἶπεν ἡ Γιλβέρτη προσπαθοῦσα νὰ μειδιάσῃ.

Καὶ τὰ δάκρυα ὅπως πρὸ ὀλίγου εἰς τὰ ὄμματα τῆς Γιλβέρτης, ἀνῆλθον νῦν εἰς τὰ βλέφαρα τοῦ Ροβέρτου.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΤΑ ΘΕΡΙΝΑ ΘΕΑΤΡΑ

Β'

Τὰ Ὀλύμπια καὶ τὸ Φάληρον. — Τὸ ἑλληνικὸν θέατρον καὶ τὸ κοινὸν αὐτοῦ. — Νεκρανάστασις ἐκ κλαυθμηρισμῶν νηπίου. — Ἡ παντομίμα. — Ἡ ὀρχήστρα καὶ ἡ πυρῖτις κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Λεωνίδα. — Τὰ ᾄσματα καὶ αἱ ἀοιδοί. — Φυσιογνωμία τοῦ κοινοῦ. — Τὰ ᾠδικὰ καφενεῖα. — Καφὲ-Ἀμάν. — Παρακμὴ θεάτρων καὶ μετανάστευσις αὐτῶν.

Οὕτως ἐγεννήθη τὸ θερινὸν θέατρον τοῦ μελοδράματος, ὅπερ ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν κατόπιν ἤκμασε

Digitized by Google

καὶ ηὐδοκίμησεν. Εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς ἀκμῆς του ἔφθασε μετὰ τὸ 1881, ὅτε ἀνηγέρθη τὸ κομψότατον θέατρον τῶν Ὀλυμπίων, ταχέως καταστὰν τὸ εὐνοούμενον θέατρον τοῦ φιλοκάλου ἀθηναϊκοῦ κοινοῦ. Ἡ θέσις του τῷ ὄντι ἦτο μαγικὴ καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ μικροῦ ἐκείνου οροπεδίου κατὰ τὰς σεληνοφεγγεῖς ἑσπέρας ἀπόλαυσις τοῦ θεάματος τοῦ μακρὰν μαρμαίροντος Σαρωνικοῦ, τῆς μάζης τῶν στύλων τοῦ Ὀλυμπιείου ἀμαυρῶς διαγραφομένων ἐπὶ τοῦ κυανοῦ στερεώματος, συνηνωμένη μὲ τὴν ἀκρόασιν ἐκλεκτῆς μουσικῆς καὶ μὲ τὴν ἐλευθέραν ἐκμύζησιν ἑνὸς σιγάρου καὶ τὴν βαθμιαίαν ῥόφησιν εὐώδους καφέ, ἐνῷ ἐλαφρὰ ἐπτερύγιζον πέριξ τὰ ῥιπίδια τῶν δεσποινῶν καὶ δεσποινίδων καὶ συστοιχίαι μακραὶ παντοειδῶν καὶ ποικιλοχρόων πετάσων ἐπροστάτευον χαριεστάτας γυναικείας κεφαλάς, ἦτο διασκέδασις, ἣν ἤθελον ζηλεύσει οἱ κάτοικοι πολλῶν εὐρωπαϊκῶν μεγαλοπόλεων. Ἡ *Ἀϊδὰ* τότε διὰ πρώτην φορὰν ἐκτελουμένη ἐν Ἀθήναις ἐνεθουσίαζε τὰ πλήθη καὶ ἡ αἰγυπτιακὴ ὑπόθεσις τοῦ μελοδράματος τοῦ Βέρδη ἀπέκτα ἐκ συμπτώσεως ἐνδιαφέρουσαν ἐπικαιρότητα ἕνεκα τῶν συγχρόνων τότε ἐν Αἰγύπτῳ γεγονότων, ὅτε οἱ ἐξ Ἀλεξανδρείας ἄποροι πρόσφυγες ὁμογενεῖς φεύγοντες τὰ *νεμπούτια* τῶν ὀπαδῶν τοῦ Ἀραβῆ ἐφιλοξενοῦντο ἐντὸς τοῦ κακομόρφου ἐκείνου παλαιοῦ παραπήγματος τῆς Ἐκθέσεως, τὸ ὁποῖον πολὺ ἐβράδυνε νὰ καταρρίψῃ ἡ σκαπάνη, ἱκανοποιοῦσα τὰς δικαίας ἀπαιτήσεις τῆς καλαισθησίας. Τὸ θέατρον τοῦ μελοδράματος ἔσχεν ἐπίσης κλεινὴν ἐποχὴν καὶ ἐν Φαλήρῳ κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη, ἀπὸ τοῦ 1873 δηλαδὴ καὶ ἐντεῦθεν, ὅτε ἱδρύθη τὸ Φαληρικὸν θέατρον, καὶ ἐκεῖ κατὰ τὰ 1875 ἔδρεψε δάφνας, πολὺ συμβαλλούσης εἰς τοῦτο ἐκ τῆς ἐθνικῆς φιλοτιμίας, ὁ Ἕλλην ὀξύφωνος κ. Κρητικός. Ἀλλὰ τὸ Φάληρον τότε ἦτο ἀκτὴ παραθαλάσσιος μόνον, τόπος λουτρῶν, ὅστις μόλις εἶχεν ἀρχίσει νὰ ἐξωραΐζηται. Ὅτε κατόπιν εἰσήχθη ἡ πολυτέλεια καὶ ἀνηγέρθησαν μέγαρα καὶ κατέστη τὸ ἐνδιαίτημα τῶν ἁβροδιαίτων καὶ τῶν πεντακοσιομεδίμνων, ὅτε τὸ θέατρον ἐθεωρήθη ὡς συμπλήρωμα ποικίλης καὶ πολυώρου τρυφῆς, προωρισμένον διὰ κορδακισμῶν καὶ δι' ἀκολάστων ἀκκισμῶν ν' ἀποσείῃ τὴν χαύνωσιν τῶν ἐν συβαριτικῇ μαλθακότητι δειπνησάντων παρὰ θῖν' ἁλὸς πολυφλοίσβοιο, ὅτε τέλος ἔπαυσε νὰ εἶνε διασκέδασις εὐπρόσιτος καὶ εἰς τὰ κοινὰ βαλάντια, ἀπέβαλε τὸν λαϊκόν του χαρακτῆρα καὶ κατέστη ἰδιάζουσα ἐντρύφησις μιᾶς τάξεως ἀνθρώπων, σχετικῶς ὀλιγαρίθμων.

Πλὴν ὅμως τοῦ μελοδράματος καὶ τοῦ γαλλικοῦ κωμειδυλλίου, ὅπερ ἐνίοτε παρεισέφρει, θέλγον καὶ αὐτὸ ἐπίσης διὰ τῶν ἐπιχαρίτων ἐλαφρῶν μελῳδιῶν του, ὁσάκις ἡ ἐκλογὴ τοῦ δραματολογίου του ἦτο ἐπιμεμελημένη καὶ δὲν προσέκρουε πρὸς τὴν κοινωνικὴν σεμνότητα, ὑπῆρχον καὶ ἄλλα εἴδη θεαμάτων. Τὸ ἑλληνικὸν θέατρον, ὅπερ κατὰ τὰς λοιπὰς ὥρας τοῦ ἔτους ἢ ἤργει ἢ ἠλήτευε περιπλανώμενον εἰς τὰς ἐπαρχίας, ἐλλείψει καταφυγίου, εὕρισκε κατὰ τὸ θέρος εἰς τὰ ὑπαίθρια θέατρα φιλοξενίαν ἐγκάρδιον καὶ ὑποστήριξιν γενναίαν. Ὑπῆρχε πάντοτε μία μεγάλη μερὶς κοινοῦ θελγομένη ἰδιαζόντως ἐξ αὐτοῦ, προτιμῶσα ν' ἀκούῃ ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου λαλουμένην τὴν ἐθνικήν του γλῶσσαν καὶ ἀποκλειστικῶς εἰς αὐτὸ συχνάζουσα. Τὴν προτίμησιν ταύτην ἐδείκνυεν ἰδίως ἡ τάξις τῶν ἀστῶν, ἡ bourgeoisie, ὡς θὰ ἔλεγον οἱ Γάλλοι, τάξις ἥτις δὲν ἀποτελεῖ ἰδίαν καὶ ὡρισμένην ὑπόστασιν ἐν τῇ συγκεχυμένῃ ἡμῶν κοινωνίᾳ, ἀλλ' ἥτις περικλείεται ἐντὸς νοερῶν ὁρίων, ἠδελφωμένη ἐν ταῖς ἕξεσι τοῦ βίου, ἐν τοῖς ἤθεσιν, ἐν τῇ μορφώσει καὶ τῇ διανοητικῇ ἱκανότητι. Μεταβαίνουσιν αὐτοὶ σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις εἰς τὸ θέατρον ὅπως ἴδωσι διὰ δεκάτην φορὰν τὴν ἐξέλιξιν δράματος, παρεμφεροῦς τὴν ὑφὴν καὶ τὴν τέχνην μὲ τὰ μυθιστορήματα τοῦ Μοντεπὲν καὶ τοῦ Πονσῶν δὲ Τερραΐλ, ἅτινα ἀνέγνωσαν εἰς τὰς ἐπιφυλλίδας τῶν ἐφημερίδων παρακολουθοῦσι μετὰ παλμῶν καρδίας καὶ μετ' ἀπροσποιήτων δακρύων τὰς περιπετείας τοῦ ἀκτοφύλακος Ἰωσὶα ἢ τὰ φρικαλέα κατορθώματα τῶν Πειρατῶν τῆς Σαβάνης καὶ ἐπιφυλάσσονται νὰ καγχάσωσι μέχρι διαρρήξεως ὅταν ἐπιστῇ ἡ στιγμὴ τῆς παραστάσεως τοῦ *Ρογχαλητοῦ* ἢ ἄλλης τινὸς μονοπράκτου κωμῳδίας. Ἐνίοτε ὅταν τὸ δρᾶμα εἶνε μακρόν, ὡς ἐπὶ παραδείγματι τὸ *Πίστις*, *Ἐλπὶς καὶ Ἔλεος*—σημειωτέον ὅτι *Ἔλεος* μετεφράσθη ἡ Ἀγάπη ἡ τρίτη τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν, γαλλιστὶ λεγομένη Grâce—κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ θερινοῦ ἡλιοστασίου, ὅτε ἡ νὺξ διαρκεῖ ὀλίγον, ἡ Ἠὼς ἐγκαταλειποῦσα τὴν κοίτην τοῦ συνεύνου της Τιθωνοῦ φωτίζει ἀπὸ τῶν ἀκρωρειῶν τοῦ Ὑμηττοῦ μὲ τὸ ὕπωχρόν της φῶς τὰ πελιδνὰ πρόσωπα τῶν θεατῶν, ἀναμενόντων εἰσέτι ἐν ἀγωνίᾳ τὴν κάθαρσιν τοῦ δράματος. Καὶ τὰ ταλαίπωρα νήπια ἠναγκασμένα νὰ παραμένωσιν ἕως τέλους, ὑφιστάμενα τὴν βλαβερὰν ἐπήρειαν τοῦ νυκτερινοῦ ἀέρος, ἀποκοιμῶνται ἐκεῖ ἐνωρὶς εἰς τὰς μητρικὰς ἀγκάλας, ταράσσοντα ἐνίοτε διὰ φωνῶν τὴν παράστασιν ὁσάκις ἀφυπνίζονται. Μίαν ἑσπέραν ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ *Ἀπόλλωνος* τὸ κοινὸν μὲ ὅλην του τὴν ἀφελῆ ἀνεκτικότητα λίαν ἐξεπλάγη ἰδὸν τὸν πρωταγωνιστήν, ἐνῷ ἐψυχορράγει κείμενος χαμαὶ κατὰ τὴν τελευταίαν στιγμήν, νὰ ἐγερθῇ αἴφνης ἀγανακτήσας διὰ τὸν διαρκῆ καὶ ταράσσοντα τὴν ἐπικρατοῦσαν σιγὴν κλαυθμηρισμὸν νηπίου καὶ νὰ εἴπῃ μὲ φωνὴν βροντώδη :

Digitized by Google

— Δὲν εὑρίσκεται κανεὶς χριστιανὸς νὰ πάρῃ ἀπ' ἐδῶ αὐτὸ τὸ παιδί;

Τοιαύτη περίπου ἡ φυσιογνωμία τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου. Δὲν λέγω ὅτι εἰς αὐτὸ δὲν ἀνεβιβάσθησαν πολλάκις ἐπὶ τῆς σκηνῆς καὶ δὲν παρεστάθησαν εὐδοκίμως ἔργα πρωτότυπα καὶ ξένα ἀσυγκρίτως κρείττονος ἀξίας καὶ δὲν δύναμαι ν' ἀρνηθῶ ὅτι καὶ θίασοι καλοὶ ἐπιμελῶς συνεκροτήθησαν καὶ ἠθοποιοὶ πολλοὶ φιλοτίμως ἐκοπίασαν περὶ τὴν ἰδίαν αὐτῶν μόρφωσιν. Ἀλλ' ἡ γενικὴ μορφὴ τοῦ θεάτρου αὐτὴ ὡς ἔγγιστα εἶνε, περὶ δὲ τῆς βελτιώσεως τῆς ἕνεκα προϋπαρχουσῶν συνθηκῶν ἀπορρεούσης καταστάσεως αὐτοῦ καὶ τῆς ἀπαιτουμένης θεατρικῆς μορφώσεως τοῦ κοινοῦ οὐ τοῦ παρόντος ὁ λόγος.

Ὅλως ἰδιαζόντως καὶ παραδόξως διεπλάσθη ὁ τύπος τοῦ καθαυτὸ δημώδους θεάτρου, τοῦ κατὰ τὸ θέρος μόνον λειτουργοῦντος καὶ πληροῦντος καθ' ὅλην αὐτὴν τὴν διάρκειαν τὸν χῶρον ἐν ᾧ ἐγκαθίσταται βοῆς καὶ θορύβου. Γενάρχης τοῦ θεατρικοῦ τούτου εἴδους ἐχρημάτισε τὸ Ἄντρον, τὸ διαβόητον αὐτὸ Ἄντρον, τὸ πρωταγωνιστοῦν εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν παρ' ἡμῖν ὑπαιθρίων θεάτρων. Τὸ θέαμα ἁπλοῦν κατ' ἀρχὰς καὶ περιοριζόμενον εἰς μόνην τὴν κοινὴν *παντομίμαν* καὶ τὸ ᾆσμα, ἐγένετο σὺν τῷ χρόνῳ σύνθετον καὶ ποικιλώτατον, εἰσαχθέντων καὶ τῶν σχοινοβατικῶν γυμνασμάτων καὶ τῆς ὀρχήσεως καὶ τῶν μονοπράκτων κωμῳδιῶν καὶ προσέτι τῶν... πυροτεχνημάτων! Ἡ μιμικὴ παράστασις δὲν περιωρίσθη εἰς τὰς κοινὰς καὶ τετριμμένας ὑποθέσεις, καθ' ἃς ὁ *παληάτσος* ἀνηλεῶς ἐξυλοφόρτωνε τὸν ἀντεραστὴν τοῦ κυρίου του ἢ τὸν δύστροπον κηδεμόνα τῆς κόρης, ἀλλ' ἐπεξετάθη καὶ εἰς τὰ πεδία τῆς φαντασίας καὶ τῆς ἱστορίας, δημιουργοῦσα ἔργα θεαματικώτατα. Τοιαῦτα ἦσαν *Γενοβέφα ἡ Ἐρημῖτις*, ἡ γνωστὴ ἡρωῒς τοῦ γερμανικοῦ διηγήματος, ἧς αἱ θλιβεραὶ περιπέτειαι συνεκίνουν ἡμᾶς ἄλλοτε κατὰ τὴν παιδικήν μας ἡλικίαν, *τὰ μυστήρια τῆς ἱερᾶς Ἐξετάσεως*, ἀλλὰ καὶ ὁ *Βελισάριος* καὶ ἡ *ἐν Θερμοπύλαις μάχη* καὶ ἡ *πυρπόλησις τοῦ τουρκικοῦ στόλου ὑπὸ τοῦ Κανάρη* καὶ ὁ *Ναπολέων ἐν Μόσχᾳ* καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς νωπῆς προσέτι ἱστορίας πρόσφατα ἐπεισόδια, οἷον ἡ *μάχη τοῦ Γκριτζόβαλη*! Περιεργοτάτη εἶνε ἡ διεξαγωγὴ τῆς μιμικῆς παραστάσεως· πενιχρὰ καὶ παράτονος ὀρχήστρα ἀνακρούει τὸν ἦχον γνωστοῦ μελοδράματος ἀργὰ καὶ μετὰ μέλους ἐνόσῳ ἡ δρᾶσις βαίνει ὁμαλῶς καὶ ὑποτίθεται διάλογος ἐπὶ τῆς σκηνῆς· ἀλλ' ἅμα ὡς ἐπέλθῃ εἰς τὴν δρᾶσιν γοργότης, καὶ ἐπίκειται σκηνή τις δραματική, σύγκρουσις ἢ ἄλλο, μικρὸς κωδωνίσκος ἀπὸ τῶν παρασκηνίων εἰδοποιεῖ τὴν ὀρχήστραν, ἥτις παραχρῆμα ἀφίνουσα εἰς τὸ μέσον τὸν πρότερον ἦχον, τονίζει γοργὸν ἐμβατήριον. Ἡ πυρῖτις καταναλίσκεται ἀφειδῶς κατὰ τὰς παραστάσεις, ὧν τὸ θέμα εἶνε πολεμικὸν καὶ οἱ πυροβολισμοὶ ἀλλεπάλληλοι ταράττουσι τότε τὰς παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ἰλισσοῦ ἐρημικὰς ἠχούς, ἐπειδὴ δὲ ἡ τέχνη τῶν δραματουργῶν εἰς οὐδεμίαν ὑπάγεται ὑποχρέωσιν χρονολογικήν, ἢ ἱστορικήν, ἡ πυρῖτις φαίνεται θαυματουργοῦσα αἰῶνας ὅλους πρὸ τῆς ἐφευρέσεώς της καὶ οὐχὶ σπανίως πρὸς τέρψιν ἀπερίγραπτον τοῦ κοινοῦ, μὴ σκανδαλιζομένου ἐκ τοιούτων μικρολογημάτων, φαίνονται οἱ καρηκομόωντες Σπαρτιᾶται καταδιώκοντες ἀναμέσου χαρτίνων βράχων τοὺς στρατιώτας τοῦ Ξέρξου ὡπλισμένοι γενναίως μὲ κλέφτικα καρυοφύλλια! καὶ ὁ Βελισάριος σφάζων ἢ φονεύων ἡρωϊκῶς διὰ πιστολισμῶν πολεμίους... Τούρκους! Μετὰ τὴν παντομίμαν ἐπακολουθοῦσι τὰ ᾄσματα παρ' ἀοιδῶν ξένων, γαλλίδων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἢ ἰταλίδων, εἰς γαλλικήν, ἰταλικὴν ἢ ἐστρεβλωμένην ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Ἡ ἀοιδός, ἐνῷ ψάλλει, εἶνε ὁ διαρκὴς σκοπὸς βολῆς ἀνθοδεσμῶν ριπτομένων κατ' αὐτῆς, μὲ δύναμιν ἀρειμάνιον, μὲ καταφανῆ πρόθεσιν ἂν οὐχὶ ἀναιρέσεως τουλάχιστον τυφλώσεως ἢ ἀκρωτηριάσεως αὐτῆς, πρὶν δὲ τελειώσῃ τὸ ᾆσμα, θόρυβος καταχθόνιος, ἀλαλαγμός, φωναί, συριγμοί, ποδοκροτήματα διερμηνεύουσι τοῦ κοινοῦ τὴν ἀπαίτησιν ὅπως τὸ ᾆσμα ἐπαναληφθῇ, ὁσάκις δὲ τύχῃ τοῦτο νὰ εἶνε τοῦ συρμοῦ ὡς τὸ περίφημον ἐκεῖνο Ἱσπανικόν, οὗτινος ἀκόμη ἡ κατάχρησις βασανίζει τὰς ἀκοάς μας, καὶ ἡ ἀοιδὸς νὰ χαίρῃ τὴν εὔνοιαν τοῦ δημοσίου, ἡ ἐπανάληψις ἐξακολουθεῖ ἀτελεύτητος. Ἔπειτα κατὰ σειρὰν ἐκτελοῦνται τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ προγράμματος, καταλήγοντος πάντοτε εἰς κωμῳδίαν μονόπρακτον, φορτικὸν βαναυσοτέχνημα, πλῆρες ἀγροίκων ἀστειοτήτων. Εἰς τὰς τοιαύτας κωμῳδίας καὶ εἰς τὰ κωμικὰ ᾄσματα ἀπέκτησε κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη φήμην καὶ κλέος ὁ Κωστάκης Καλλίτσης, γελωτοποιὸς μὴ στερούμενος ποιᾶς τινος ἀγχινοίας, ἀλλ' οὗτινος ἡ εὐφυΐα οὐδέποτε ἤρθη ὑπεράνω τοῦ χυδαίου καὶ τοῦ μετρίου. Κατὰ τὰ διαλείμματα τὸ θέαμα εἰς τὰς παραστάσεις ἰδίως τοῦ Ἄντρου, ἦτο ἐπίσης ἐνδιαφέρον· τὸ κοινόν, ἀποτελούμενον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐξ ἐργατικῶν ἀνθρώπων, ἐξ ἀγυιοπαίδων, ὀψοκομιστῶν καὶ παραπλησίων ἄλλων στοιχείων ἐξηκολούθει νὰ θορυβῇ, νὰ μαίνηται, νὰ συρίζῃ, νὰ τρώγῃ κουλούρας· τινὲς ἐχρησιμοποίουν ὡς θεωρεῖα τοὺς κλῶνας τῆς ἐν τῷ μέσῳ τῆς πλατείας πεφυτευμένης ὑπερμεγέθους λεύκης, ἀναρριχώμενοι εἰς αὐτοὺς καὶ ἀποτελοῦντες ἀλλόκοτα συμπλέγματα· ἀνθοπῶλαι καὶ πωληταὶ κουλουρίων καὶ καπνοῦ καὶ *στραγαλίων*, περιήρχοντο ἀνὰ μέσον τῶν θεατῶν, κἄποτε δὲ καὶ στρατιωτική τις περιπολία ἐρευνῶσα καὶ συλλαμβάνουσα στρατιώ-

Digitized by Google

την τινα μένοντα άνευ αδείας εκτός του στρατῶνος ἢ φέροντα παρανόμως πολιτικὴν ἐνδυμασίαν. Οἱ ἀλέκτορες πρὸ πολλοῦ εἶχον φωνήσει καὶ ἡ παράστασις ἐξηκολούθει, ἔληγε δὲ ἐνίοτε αὕτη μὲ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου καὶ πολλοὶ τῶν θεατῶν ἔσπευδον ἀμέσως μετὰ τὴν παννύχιον διασκέδασιν ν' ἀναλάβωσι τὸ χειρωνακτικόν των ἔργον, χωρὶς νὰ μεσολαβήσῃ ὁ ἀπαραίτητος εἰς τὸ ἐπάγγελμά των λυσίπονος ὕπνος. Ἦτο δὲ τὸ θέατρον τοῦτο τὸ πλέον παντὸς ἄλλου ἀντέχον εἰς τοῦ καιροῦ τὴν ἐπήρειαν· αἱ παραστάσεις του ἤρχιζον ἐνωρίτατα, ἅμα τοῦ ἔαρος ἐπιστάντος, διήρκουν δὲ καὶ μετὰ τὰς φθινοπωρινὰς βροχὰς καὶ ἔληγον μόνον ὅταν ἐπέκειτο ἡ χιονώδης ὥρα τοῦ ἔτους.

Τῶν θεάτρων, τῶν χρησιμευόντων ὡς ᾠδικὰ καφενεῖα τὸ θέαμα εἶνε πολὺ περισσότερον ἁπλοῦν καὶ μονότονον. Αἱ ἀοιδοὶ καὶ ἐκεῖ ἐπίσης «Γαλλίδαι καὶ Ἰταλίδαι» κατὰ τὰ προγράμματα, ἀλλὰ καὶ Γερμανίδες καὶ Βοημίδες καὶ πάσης ἄλλης φυλῆς ἀνερχόμεναι ἐπὶ τῆς σκηνῆς ᾄδουσι διάφορα ᾄσματα μὲ τὴν ὑπήχησιν πενιχροτάτης ὀρχήστρας, ἀνθοβολούμεναι ὡσαύτως ἐμμαννῶς, ἀπαντῶσαι μὲ στερεότυπον μειδίαμα εἰς τὰ σκώμματα ἢ τὰς ἐνθουσιώδεις ἐνθαρρύνσεις τῶν ζωηροτέρων ἐκ τῶν ἀκροατῶν καὶ ὑποκείμεναι εἰς τὴν ἐπ' ἄπειρον ἐπανάληψιν τοῦ ψαλλομένου ᾄσματος, ἂν εὐαρεστῇ. Τὸ ἰδιάζον τῶν καφενείων αὐτῶν εἶνε ὁ δίσκος· μόλις ἡ ἀοιδὸς παύσῃ τὸ ᾆσμα, καὶ πάραυτα ἁρπάζει τὸν δίσκον καὶ τὸν περιφέρει μεταξὺ τῶν θεατῶν συλλέγουσα κερμάτια ὡς ἰδιαίτερον αὐτῆς φιλοδώρημα. Ἔπειτα ᾄδει ἡ Φλώρα καὶ κατόπιν ἡ Ἀνζὲλ καὶ μετὰ ταῦτα ἡ Ἐλβίρα—διότι αἱ ἀοιδοὶ τῶν ᾠδικῶν καφενείων εἶνε γνωσταὶ μόνον ὑπὸ τὸ κύριον αὐτῶν ὄνομα—καὶ ἐκ περιτροπῆς ᾄδουσιν ὅλαι ἐπὶ πολλὰς ὥρας, μεσολαβοῦντος πάντοτε τοῦ φοβεροῦ δίσκου, τοῦ φορολογοῦντος ἀπηνῶς τοὺς θεατάς, οἵτινες ὑπέστησαν ἤδη διὰ τοῦ εἰσιτηρίου κατὰ τὴν εἴσοδον ἐλαφράν τινα φορολογίαν καὶ οἱ δίσκοι ἐξακολουθοῦν ἀμέτρητοι, πρέπει δέ τις νὰ ἔχῃ γενναίως ἐφωδιασμένον τὸ βαλάντιον διὰ ν' ἀναδειχθῇ ὀλυμπιονίκης εἰς τοιοῦτον ἀγῶνα δίσκου. Παραφυάδες δὲ οὕτως εἰπεῖν τῶν ᾠδικῶν καφενείων εἶνε τὰ τῆς ἀνατολικῆς μουσικῆς, τ' ἀποκληθέντα διὰ τοῦ παραδόξου, ἀλλ' ἐπικρατήσαντος ὀνόματος *καφὲ-ἀμὰν* κατὰ συνήχησιν τοῦ *καφὲ-σαντὰν* καὶ ἕνεκα τοῦ θρηνώδους ἐπῳδοῦ: *ἀμάν*! τῆς ἀνατολικῆς μουσικῆς. Αἱ ἀοιδοὶ εἶνε συνήθως Ἀρμένιαι ἢ Ἑλληνίδες ἐκ Σμύρνης, ἡ δὲ ὀρχήστρα ἀποτελουμένη ἔκ τινων παραδοξοσχήμων ὀργάνων ἀποτελεῖ μέρος τοῦ θιάσου. Τὸ ἔρρινον ᾆσμα ἠχεῖ διατόρον, σπανιώτατα ποικιλλόμενον ὑπὸ λαρρυγγωδῶν μεταπτώσεων, καὶ ὅσον ἐξακολουθεῖ, τόσον προσλαμβάνει τὴν πένθιμον μονοτονίαν τοῦ μοιρολογίου. Ἀλλ' ὡς νὰ μετέδιδεν ἡ μουσικὴ αὕτη εἰς τὸ ἀκροατήριον τὴν ἀσιατικὴν νωχέλειαν, καὶ σοβαρότητα, μένει τοῦτο εὔτακτον, σιγῶν, βεβυθισμένον εἰς νωθρὰν ἐντρύφησιν καὶ τὸ καλλίτερον οἱ δίσκοι περιφέρονται καὶ κοσμιώτερον καὶ κατ' ἀραιότερα διαλείμματα.

Ταῦτα ἦσαν τὰ θεάματα ἅτινα κατὰ τὰς θερινὰς ἑσπέρας ἔτερπον τὸ δημόσιον τὸ συρρέον εἰς τὰ τερπνὰ παριλίσσια μέρη, ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν. Ἀλλ' ἐπ' ἐσχάτων, ἕνεκα ἀτομικῶν περιπετειῶν, συμβαλλούσης δ' οὐκ ὀλίγον καὶ τῆς πολιτικῆς ἀνωμαλίας, τινὰ ἐξ αὐτῶν παρήκμασαν· ἀφ' ἑτέρου δύο ἐκ τῶν κυριωτέρων, τὸ τῶν Ὀλυμπίων καὶ τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος κατηδαφίσθησαν διὰ λόγους ρυμοτομίας, εἰς ἐπίμετρον δὲ ὅλος ἐκεῖνος ὁ χῶρος ἀνεστατώθη ἕνεκα τῶν γενομένων αὐτόθι ἀρχαιολογικῶν ἀνασκαφῶν. Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ πλατεῖα τῆς Ὁμονοίας, γενομένη κεντρικὴ διὰ τῆς ἐπεκτάσεως τῆς πόλεως, ἤρχισε νὰ προσελκύῃ καθ' ἑσπέραν χάρις εἰς τὰ λαμπρὰ μεγάλα καφενεῖά της καὶ τὰς ὀρχήστρας αὐτῶν καὶ τὴν σχετικῶς δαψιλεστέραν φωταγώγησίν της τὸ διψῶν ψυχαγωγίαν πλῆθος. Τότε ὅλα τὰ περὶ τοὺς Στύλους θεάματα ὡσεὶ ὑπείκοντα εἰς μυστηριώδη τινὰ κεντρόφυγα δύναμιν μετηνέχθησαν περὶ τὴν πλατεῖαν τῆς Ὁμονοίας, καὶ κατὰ μῆκος τῆς ἄλλοτε ἐρήμης καὶ ἀκατοικήτου ὁδοῦ τῆς Γ' Σεπτεμβρίου, ἐντὸς τῶν περιπεφραγμένων οἰκοπέδων ἐβλάστησε διὰ μιᾶς πυκνὴ αὐτόματος φυτεία θεάτρων καὶ θεατριδίων. Τὴν ἑσπέραν διπλοῦς στοῖχος φώτων καὶ πυρσῶν βεγγαλικῶν καὶ πύραυλοι καὶ πυραὶ ρητινώδεις ἐδείκνυον ὅτι ἐκεῖ συνεκεντροῦντο καὶ ηὐθύμουν οἱ Ἀθηναῖοι, βαδίζων δέ τις ἀνὰ μέσον τῶν τροχιῶν τοῦ σιδηροδρόμου Ἀττικῆς καὶ διερχόμενος πρὸ τῶν ἑκατέρωθεν περιφώτων καὶ μεστῶν πλήθους καφενείων, ἤκουεν ἀνὰ πᾶν βῆμα ὁτὲ μὲν τὸν ἦχον τῆς *Βαρκούλας* ᾀδομένης ὑπὸ Ὄλγας τινὸς ἢ Ἀδελίνας, ὁτὲ δὲ ὀξυτάτους ἤχους τετραχόρδου συνοδεύοντας τοὺς παρατεταμένους στεναγμοὺς τῆς Κιὸρ-Κατίνας, ἄλλοτε τὴν ἐμφαντικὴν ἐπιφώνησιν πρωταγωνιστοῦ τινος ἑλληνικοῦ δραματικοῦ θιάσου, καὶ ἄλλοτε τὴν γοργὴν παρακέλευσιν τῶν ἱππηλατῶν τοῦ ἱπποδρομίου, εἰς τὸ πέρας δὲ εἰς τὸ θέατρον τοῦ Κωστάκη τὴν ὀρχήστραν ἐνθαρρύνουσαν διὰ τοῦ πατριωτικοῦ ἐμβατηρίου: «Μαύρ' εἶν' ἡ νύκτα στὰ βουνά» τοὺς ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ στρατιώτας τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος φέροντας στολὴν στρατιωτῶν πεζικοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ καὶ δεδεύοντας ἀρειμανίως κατὰ τῶν Ρώσσων.

Τώρα πάντα ταῦτα τὰ θεάματα ἐσάρωσαν αἱ ὑγραὶ πτέρυγες τοῦ φθινοπώρου, κατὰ τὴν

Digitized by Google

φράσιν τοῦ Βερανζέρου· τώρα ἐπικρατεῖ νάρκη καὶ σκότος, ἐκεῖ ὅπου πρὸ ἡμερῶν ἐβασίλευε τόσον φῶς καὶ τόση ζωή! Ζήτημα εἶνε ἂν ἡ συγκέντρωσις τῶν θεαμάτων θὰ παρχμένη διαρκῶς ἐκεῖ ὅπου μετηνάστευσαν ἢ ἂν θὰ ἐπανέλθωσι, τώρα ἀφοῦ ὁ χῶρος τῶν Ὀλυμπίων ἐξωραΐσθη, εἰς τὴν ἀρχαίαν των κοιτίδα. Τὸ ζήτημα τοῦτο θὰ λύσῃ τὸ προσεχὲς θέρος· πλὴν οἱαδήποτε καὶ ἂν εἶνε ἡ λύσις, τὸ ἐπ' ἐμοὶ εὔχομαι θερμότατα ὄχι μόνον νὰ μὴ ἐκλείψωσιν, ἀλλὰ καὶ ν' αὐξήσωσιν εἰς ἀριθμὸν τὰ τόσον πρωτότυπα εἰς τὸ εἶδός των, τόσον φαιδρά, τόσον θορυβώδη ὑπαίθρια θέατρα, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὴν μόνην διασκέδασιν τῶν Ἀθηνῶν, παρέχοντα εὐρὺ καὶ ποικίλον ἀναψυχῆς στάδιον κατὰ τὸ θέρος, εἰς τοὺς καταπεπονημένους κατοίκους αὐτῶν καὶ ἀφορμὴν λάλου παρεκβάσεως εἰς ἡμᾶς τοὺς ρωποπερπερήθρας χρονογράφους.

Χαραλαμπης Αννινος

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΡΟΥΜΕΛΗΣ
ΤΗΣ ΑΓΑΘΗΣ ΤΟ ΠΗΔΗΜΑ

Α'.

Ἐβαίνομεν ἐπὶ τῆς εὐρείας ἁμαξιτῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης εἰς Ἰτέαν, μέσῳ τῆς στενοχώρου πεδιάδος τῆς Ἀμφίσσης. Τὰ χονδρὰ καὶ γηραλέα στελέχη τῶν ἐλαιῶν ἐξετείνοντο ἀμφοτέρωθεν κατὰ πυκνὰς συστάδας, μέχρι βάθους, εἰς μυχὸν σκοτεινὸν καὶ ἀνήλιον. Ἐκεῖθεν δὲ ὠρθοῦντο, ἀποτόμως περικλείοντες ὁλόκληρον τὴν ἔκτασιν, βουνοὶ ὑψηλοί, αἱματώδεις τὴν ὄψιν ἢ κατάμαυροι ἐκ διαδοχῆς, πλήρεις σπηλαίων καὶ προεξοχῶν καὶ ἀδύτων, πυργίσκων φυσικῶν, ἐκτεταμένων ἐπάλξεων, πετρωδῶν σπονδύλων καὶ γόμφων, ὡς προκατακλυσμιαίου θηρίου σκελετοί, ἀμαυρᾶς μοναστηριακῆς στέγης ἀριστερά, τριῶν πενιχρῶν χωριδίων δεξιὰ καὶ τῶν καταρρεόντων τειχῶν τῆς πόλεως ὄπισθεν. Καὶ ἂν που διεκόπτετο ἡ συνέχεια τοῦ βουνώδους τούτου περιβόλου, προέκυπτον διὰ μέσου βαθυκύανοι αἱ πλευραὶ ἄλλων ὀρέων καὶ αἱ κορυφαὶ των, κατάλευκοι ἐκ τῶν χιόνων, ὡς κρυστάλλινοι πύργοι εἰς ὕψη θεόρατα.

Ὁ ὁδηγός μου, μεσόκοπος τὴν ἡλικίαν Ἀμφισσεύς, μὲ τὴν συνήθη ἐκ κυανοῦ μαλλίου ἐνδυμασίαν τῆς πατρίδος του, τὰ τσαρούχια εἰς τοὺς πόδας, τὸ σελάχι εἰς τὴν μέσην καὶ τὸ μαῦρον ἀτλαζωτὸν σκουφάκι εἰς τὴν κεφαλήν, βαδίζων παραπλεύρως τοῦ ρωμαλέου ἡμιόνου του, ἐπεδείκνυεν εἰς ἐμὲ τὰ χωρία καὶ κατωνόμαζε τὰς τοποθεσίας, ἀφηγούμενος τὰς παραδόσεις καὶ τὰ γεγονότα μετὰ τῆς αὐτῆς στωμυλίας καὶ πειστικότητος.

— Νὰ καὶ τσ' Ἀγαθῆς τὸ πήδημα· εἶπεν αἴφνης, δεικνύων μοι διὰ τοῦ μαστίγου δεξιά.

Εἴχομεν ἀφήσει ἤδη τὴν ἁμαξιτὴν ὁδὸν καὶ ἀνεβαίνομεν πρὸς τὸ Χρισσόν, ὅπερ ἐφαίνετο ὀρθούμενον κατέναντι, ἐπὶ τῆς βαθουλῆς πλευρᾶς τοῦ βουνοῦ. Δεξιὰ ἀπέκλυε τὸν ὁρίζοντα, ἐν ἐπιμήκει καὶ καμπύλῃ διαγραφῇ ἡ Κίρφης ἧς ἡ φαλακρὰ καὶ ἐστιγμένη πλευρὰ ἀπέστιλβεν ὡς δορὰ ζώου, χάσαντος τὸ τρίχωμά του. Ἐφαίνετο βραχεία τοῦ ὄρους προεξοχή, ἀποτόμως ἀπεσκεπαρνισμένη κατὰ κάθετον, τὸ Καραούλι τοῦ Καλόγερου, τοῦ περιφήμου ἁρματωλοῦ Ἀλέξη Καλόγερου ἡ σκοπιὰ καὶ κάτω, συγχεόμενος ἐκ τῆς ἀποστάσεως μετ' αὐτοῦ, ταπεινὸς βράχος, αὐχμηρῶς πρασινίζων καὶ ὀρθογωνίως προέχων πρὸς τὴν πεδιάδα τοῦ Χρισσοῦ. Ἐνῷ δ' ἐγὼ ἀνηρεύνων διὰ τοῦ βλέμματος τὸν βράχον ὃν μοὶ ἐδείκνυεν ὁ ὁδηγός καὶ τὸ ἐπ' αὐτοῦ ἐκκλησίδιον τοῦ ἁγίου Γεωργίου, καὶ τ' ἀμαυρὰ θεμέλια τοῦ ἀρχαίου τείχους τῆς Κρίσσης ἀνεζήτουν δὲ κατ' ἐμαυτὸν τὴν αἰτίαν τῆς τοιαύτης ὀνομασίας του, ἤκουσα τὸν ὁδηγὸν ψιθυρίζοντα:

— Νὰ ποῦ φέρνουν ἡ ἀγάπες καμμιὰ φορά!..

— Τί ἀγάπες;

— Βέβαια· ἂν δὲν ἀγαποῦσε, δὲ θὰ πήγαινε νὰ γκρεμισθῇ 'ς τὸ βράχο ἡ Ἀγαθή.

Καὶ χωρὶς νὰ μὲ ἀφήσῃ νὰ ἐκφράσω τὴν ἀπορίαν μου διὰ τὸν συλλογισμόν του αὐτόν, ἤρχισεν ἐν ἀφελεῖ καὶ ἁπλοϊκῇ φράσει νὰ διηγῆται τὴν λυπηρὰν ἱστορίαν τοῦ πηδήματος.

Β'.

Ἦταν Χρισσαΐτισα, κόρη τοῦ γέρω Τζαμανίκα, τοῦ προεστοῦ. Καὶ τί ὠμορφιὰ ἦταν ἐκείνη! νεράϊδα νἄητον πάλι τέτοιαν ὠμορφιὰ δὲ θὰ τὴν εἶχε. Σὰν ἐπάαινε τὸ σούρπωμα 'ς τὴ βρύσι τῆς Σωτήρας νὰ γιομίσῃ, τὰ παλληκάρια ἐστέκονταν ἀραδιαστὰ 'μπροστά της, διψασμένα ν' ἀρπάξουν καμμιὰ ματιά. Μὰ ἐκείνη γιὰ ἕνα μονάχα εἶχε τῆς ματιὲς καὶ τὰ χαμογέλοια της, γιὰ τὸ Φλῶρο, τοῦ γέρω Τάσου τὸν ἔγγονο· γιὰ τ' αὐτὸν ἐφύλαξε τὴν ὠμορφιά της περιωρισμένη, σὰν τὸ φιλάργυρο τὸ χρυσάφι του. Ἂν ἔρριχνε καμμιὰ φορὰ τὴ ματιά της σπαθὶ μέσ' 'ς τὰ παλληκάρια δὲν τὸ ἔκανε παρὰ γιὰ νὰ βρῇ ἐκεῖνον. Καὶ σὰν τὸν εὕρεσκε, ἔβλεπες τὰ χαμογέλοια καὶ τῆς λιγειμένες ματιὲς βροχὴ ἀπάνου του... Κακόμοιρα νειάτα ἄδικα ποῦ χανῶστε!..

Μὰ νὰ σοῦ 'πῶ τὴν ἀλήθεια τ' ἄξιζε καὶ τοῦ Φλώρου ἡ τόση ἀγάπη. Ἕνα δενδρὶ ἐκεῖ ἀπάνου 'ς τὸν καιρό του, ἕνας λεβέντης ὡς ἐκεῖ-σωστὸ στηλιάρι πουρναρίσο! 'ς τὴ δύναμι 'μπορῶ νὰ σοῦ 'πῶ ὅτι ἔφθανε τὸν ἀντρειωμένο ποῦ λὲν

Digitized by Google

πῶς ἐξερρίζωσε τὸ Βελούχοβο πέρα, 'ς τοῦ Μαλανδρίνου τὸν κάμπο· καὶ 'ς τὴ λευθεράδα τὸν 'Αντρίτσο, τὸν ξακουσμένο κλέφτη τῆς Λειβαδιᾶς. Τῆς γιορτάδες, σὰν ἄλαζε κ' ἐκρέμαγε ἀπάνου τ' ἀσήμια τοῦ παπποῦ του, δὲν τὸν ἔφθανε ἄγγελος γραμμένος. Γιὰ τ' αὐτὸ ὅλοι 'ς τὸ χωριὸ ὅσοι ἤξεραν τὴν ἀγάπη τους, ἔλεγαν πῶς ἡ 'Αγαθὴ κι' ὁ Φλῶρος ἐγεννήθηκαν μόν' καὶ μοναχὰ γιὰ νὰ γενοῦν ζευγάρι. Καὶ τ' ἄλλα παλληκάρια, ἂν κ' ἐζήλευαν γιὰ τὴν τύχη αὐτὴ τοῦ Φλώρου, μὰ μέσα τους τῶλεγαν ἄθελα πῶς τ' ἄξιζε τέτοια λυγερή.

Ὤχ, κόσμε ψεύτη καὶ Χάρε κλέφτη!.. Ἐγὼ τὸ λέω καὶ θὰ τὸ λέω ὡς ποὺ νὰ πεθάνω, πῶς ἡ ζωή μας κ' ἡ τύχη μας ἀπὸ μιὰ τρίχα κρέμεται. 'Ακοὺς ἀδερφέ, γιὰ ἕνα καὶ μοναχὸ χαιρέτισμα νὰ χαλάσουν τόσω χρονῶν ἀγάπη!.. 'Ακοὺς νὰ μὴ συλλογισθοῦν τὰ ντέρτια τους, τὰ δάκρυα καὶ τοὺς καϋμοὺς ποὺ 'τράβαγαν ἐφτὰ χρόνια τόρα!..

Ἦταν θυμᾶμαι ὄχι παραπάνω ὄχι παρακάτω τέτοια ἐποχή, τὸ Μάϊ. Ἡ 'Αγαθὴ ἦταν φτωχούλα—καθὼς ἤμαστε δὰ ὅλοι ἐδῶ—κ' ἐσύναζε βίκο μ' ἄλλους ἀργάτες 'στὸ χωράφι τοῦ γέρω Ζωϊτοῦ, ποὺ εἶνε 'δῶθεν ἀπὸ τὸ καλδερίμι. Μεσ' 'στὸ μεσημέρι νά σου καὶ διαβαίνει ἐκεῖθεν ὁ Φλῶρος, ἐρχάμενος κάτω ἀπ' τὰ ληοστάσια.

— Γειά σας—'γειά σου!

Ὅλοι οἱ ἀργάτες ἔδωκαν ἀπόκρισι 'στὸ χαιρέτισμα τοῦ Φλώρου. Μονάχα ἡ 'Αγαθή, θὲς ἀπὸ 'ντροπὴ θὲς ἀπ' ἄλλο τίποτε, δὲν ἀπάντησε παρὰ κατακόκκινη, σὰν τὸ ρουμπίνι, ἔμενε γονατιστή, συνάζοντας τὸ βίκο.

Μὰ ὁ Φλῶρος, ποὺ γιὰ τ' αὐτὴ μονάχα ἐδιάβηκ' ἐκεῖθε, γιὰ ν' ἀκούσῃ ἕνα γλυκὸ λόγο ἀπ' τὸ στόμα της, ἔννοιωσεν ἕνα τράνταγμα βαρὺ μέσ' 'στὴν καρδιὰ κ' ἐκιτρίνισεν 'σὰν τὸ φλωρί.

— Δὲ μᾶς μιλᾶς, ὀρὲ 'Αγαθή· τῆς εἶπε, μὲ μισοκομμένη φωνή.

— Δὲν πῆρα χαμπάρι, δόλιε νὰ μοῦ συμπαθᾷς· εἶπεν ἡ Λυγερὴ μὲ χαμόγελο.

Μὰ τὸ χαμόγελο ἐκεῖνο ἦταν ἀγιάτρευτη πληγὴ γιὰ τὸ παλληκάρι. 'Εγύρισε, τὴν κύτταξε μὲ μάτια βουρκωμένα, μ' ἕνα τρεμούλιαμα παράξενο 'στὰ χείλη κ' ἔφυγε μουρμουρίζοντας πίσ' ἀπὸ τὰ δόντια του... Ἔπειτ' ἀπὸ 'λίγες 'μέρες ἀκούστηκε 'στὸ Χρισσὸ πῶς ὁ Φλῶρος ἀρρεβωνιάστηκε 'στὸ Σερνικάκι, τὸ ἀντικρινό μας τὸ χωριό.

Ἆ! δὲ θὲς ἄλλο χειρώτερο ἀπὸ τὸ θυμό! φοβερώτερο θεριὸ ἀπ' αὐτὸν δὲν 'μπορεῖς νὰ βρῇς 'ς τὸν ἄνθρωπο! Σκάφτει μέσα τὴν ψυχή σου, σὰν τὸ σαράκι τὰ σάπια πατερὰ κ' ἐσὺ τὸν βαστᾷς· φωτιὰ νὰ βρῇς 'μπροστά σου πέφτεις σὰν στραβός, ποτάμι ν' ἀπαντήσῃς πνίγεσαι ἀλύπητα, ἀπὸ πεῖσμα μονάχα, ἀπὸ τὴν ἰδέα νὰ χαθῇς ἐσὺ γιὰ νὰ κάμῃς τοὺς ἄλλους νὰ λυπηθοῦν. Ἔτσι τῶκαμε τόρα κι' ὁ Φλῶρος. Καὶ σὰν νὰ φοβοῦνταν θαρρεῖς μήπως καὶ μετανοιώσῃ ἀργότερα, ἅμα 'βγῆκεν ὁ Μάϊς ἔκαμε καὶ τὰ στέφανα. Μὰ τὴν ὥρα ποὺ γλεντοῦσεν αὐτὸς 'ς τοῦ γάμου τὸ τραπέζι, ποιὸς νὰ τῶλεγε πῶς ἡ 'Αγαθή, ἡ πρώτη του ἀγάπη, ἐπαράδινε 'στὸ Χάρο τὸ κορμί της...

Κακόμοιρο κορίτσι! 'ς 'τσ' ἀγάπης τῆς λαβωματιὲς βοτάνια δὲ χωροῦνε. Τὸ ὤνοιωθε αὐτ' μέσα 'στὴν καρδιά της, ἡ ἄραχλη. Καὶ τὴν ἴδια νύχτα, σὲ μιὰ ἀνδρίκια φλοκάτα τηλιγμένη, ἔφυγε, σὰν κλέφτης, ἀπ' τοῦ πατέρα της τὸ σπίτι, ἐπῆγε ἴσα 'κεῖ 'στὸ βράχο καὶ βάνοντας τὴ φλοκάτα 'μπρὸς 'στὰ μάτια της, νὰ μὴ βλέπει τὸν γκρεμό, ἐρρίχθηκε κάτω...

Τὴν ἄλλη 'μέρα, οἱ Χρυσσαῖτες ποὺ 'δούλευαν 'στὸ ληοστάσι, εὑρῆκαν κατακομμένο, τὸ δόλιο τὸ κορμί της. Κακόμοιρα νειάτα, ἄδικα ποὺ χανῶστε!..

Γ'.

Εἴχομεν φθάσει εἰς τὰς πρώτας οἰκίας τοῦ Χρισσοῦ ὅτε ὁ ὁδηγός μου ἐπεράτωσε τὴν διήγησίν του. Ὁ ἥλιος ἔδυεν ἤδη ὄπισθεν τῶν ὀρέων τῆς Δωρίδος.

Τὰ πυκνὰ τῶν ἐλαιοδένδρων φυλλώματα ἡπλοῦντο εἰς μαύρην σκιὰν ἐπὶ τῆς πεδιάδος, τὰ νερὰ τοῦ Κρισσαίου κόλπου ἀπέστιλβον ἔτι μεταξὺ τῶν νησιδίων, ὑπὸ μαρμαρώδη σιγὴν ἀποκρύπτοντα τοῦ 'Ωρίφα, τοῦ Βυζαντινοῦ ναυάρχου τὸν θρίαμβον καὶ τὰ μύρια ναυάγια τῶν Μωαμεθανῶν πειρατῶν· τὸ Γαλαξείδιον πέραν ἐν τῷ μυχῷ ἤναπτε τοὺς λύχνους του, ἐνῷ αἱ οἰκίαι τοῦ Χρισσοῦ ἐφαίνοντο ἔτι ροδόχροες ἐκ τοῦ ἑσπερινοῦ λυκόφωτος καὶ ηὐγάζετο ἐν μεγαλοπρεπείᾳ ὁ ὑπερκείμενος βράχος τῶν Δελφῶν καὶ διεγράφετο εἰς τὸ βάθος ἐν γαλανῷ ὁρίζοντι ἡ ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Γεωργίου τῆς 'Αραχώβης καὶ κάτω, ἐν τῇ φάραγγι, ἔτρεχεν ὑπὸ σκιὰν ὁ Πλειστός. Ἡ διήγησις τοῦ ὁδηγοῦ ἐξηλείφθη εὐθὺς ἐκ τῆς μνήμης μου πρὸ τῆς ρωμαλέας πέριξ εἰκόνος, πρὸ τῆς θέας μαύρης τινὸς σχισμάδος εἰς τὸ βάθος τῆς φάραγγος, τοῦ σπηλαίου τῆς Ἱερουσαλείμ, ὅπου ἐγνώριζον ὅτι ἐξεψύχησεν ἐκ τῶν μυρίων πληγῶν καταπονηθεὶς ὁ Βλαχαρμάτας Βέργος, ὁ ἐξακουστὸς κλέφτης τοῦ Μαυρολιθάρου. Ὁ σκοπὸς ὅστις μ' ἐπλάνα ἐκεῖ, αἱ διηγήσεις τὰς ὁποίας καθ' ἡμέραν ἤκουον, ὁ λαὸς αὐτὸς μὲ τὸν ὁποῖον ἀνετρεφόμην, εἶχον ἀφαιρέσει ἀπ' ἐμοῦ παντὸς ἄλλου αἰσθήματος τὴν ἐντύπωσιν. Τὰ ρωμαλέα σώματα, τοὺς γενναίους χαρακτῆρας, τὰς γρανιτώδεις ψυχὰς ὅσας ἀδιακόπως ὀνειροπολῶ, εὕρισκον ἐκεῖ ζωντανὰς εἰς τὴν μνήμην τῶν γερόντων,

Digitized by Google

εἰς τὰ παραστήματα τῶν παλληκαρίων παντὸς χωρίου, εἰς τὰς τραχείας καὶ ἀποτόμους ὄψεις τῶν βουνῶν, εἰς τὴν βιαιότητα τῶν πνεόντων ἀνέμων, ὥστε τὸ λεπτεπίλεπτον αἴσθημα, τὸ ὠθῆσαν εἰς αὐτοθυσίαν τὴν Ἀγαθὴν δὲν συνεκίνει καθ' ὅλου τὴν ψυχήν μου ὅπως ὁ ἀρεσκόμενος εἰς τὸν βρόμον τοῦ κεραυνοῦ καὶ τὴν μανίαν τῶν στοιχείων ἀδιαφορεῖ καὶ εἰς τὸ περιπαθέστερον αὔλημα.

Ἤδη ὅμως, ὁσάκις ἀναπολήσω εἰς τὴν μνήμην μου τὴν θλιβερὰν ἐκείνην ἱστορίαν καὶ ἀναπαραστήσω διὰ τῆς φαντασίας ἐνώπιόν μου τὸ χαῖνον βάραθρον οἷον τὸ εἶδα τὴν ἐπομένην ἡμέραν μὲ τὰς κατερριμμένας πέτρας του καὶ τὰ ἀφρίζοντα καὶ θορυβοῦντα μεταξὺ αὐτῶν νερὰ τοῦ Πλειστοῦ, ὁμολογῶ ὅτι κατέχομαι ὑπὸ ἀμέτρου συμπαθείας διὰ τὴν ἐφάμιλλον τῆς Σαπφοῦς χωρικήν...

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

ΥΓΙΕΙΝΗ

ΕΓΕΙΡΑΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙΠΑΤΕΙ

Τοῦ συρμοῦ πλέον κατήντησαν νὰ θεωρῶνται αἱ διάφοροι παθήσεις τοῦ νευρικοῦ ἡμῶν συστήματος. Καὶ ὅσοι ἀκόμη οὐδὲν ἔπαθον ἄλλο νόσημα κατὰ τὸν βίον των εἶνε ἀδύνατον νὰ μὴ ἔχωσι παράπονα κατὰ τῆς ἀδυναμίας τῶν νεύρων καὶ τοῦ ἐγκεφάλου των, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν ὄχι πλέον φυσιολογικὴν κατάστασιν ἐπιρρίπτουν ὅλας τὰς μικρὰς ἀταξίας καὶ ἀνωμαλίας, τὰς ἐνοχλούσας αὐτοὺς καθ' ἑκάστην.

Ἀλλ' εἰς τοῦτο πταίουν ἴσως ὀλίγον καὶ αὐτοὶ οἱ φυσιοδίφαι καὶ φυσιολόγοι, οἱ ὁποῖοι ἐν ᾧ πρότερον, θωρακούμενοι ὄπισθεν τῆς ἀρχῆς ὅτι τὰ νευρικὰ κέντρα τοῦ ἀνθρώπου εἶνε τὸ μᾶλλον ἀνεξιχνίαστον ὄργανον τοῦ σώματος, ἀορίστους μόνον εἶχον ἰδέας καὶ περὶ τῶν ἀσθενειῶν του, ἤδη ἐμβαθύναντες κάπως εἰς τὴν μελέτην καὶ ἐξέτασιν αὐτοῦ, εὗρον ὅτι μέγα μέρος τῶν σοβαρῶν καὶ μᾶλλον δυσιάτων νοσημάτων ἔχουν τὴν ἀρχήν των εἰς μεταβολὰς τοῦ νευρικοῦ συστήματος.

Οὔτε πρέπον οὔτε δίκαιον εἶνε νὰ δείξωμεν ἐδῶ, εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς «Ἑστίας», τὰς προόδους, ὅσας ἐπετέλεσαν αἱ γνώσεις ἡμῶν περὶ τοῦ ζητήματος τούτου· ἀρκεῖ μόνον νὰ τοῖς εἴπωμεν, ὅτι διὰ νὰ ἐννοήσωσιν αὐτὰς προαπαιτοῦνται γνώσεις περὶ τῆς ἰατρικῆς οὐκ ὀλίγαι, τὰς ὁποίας μόνον διὰ τῆς σπουδῆς τῆς ἐπιστήμης ταύτης ἠμποροῦν ν' ἀποκτήσουν.

Ἐν εἴδει ὅμως ἐπεξηγήσεως τῶν κατωτέρω σημειώσεων προτάσσομεν τὰς ἑξῆς γραμμάς.

Ἐὰν ἐπὶ στιγμὴν φαντασθῶμεν τὸ σῶμα ἡμῶν ὡς κύκλον, πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ὁ κύκλος οὗτος ἔχει καὶ κέντρον καὶ ἀκτῖνας. Τὸ κέντρον λοιπὸν αὐτοῦ εἶνε ὁ ἐγκέφαλος μετὰ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ, ἀκτῖνες δὲ τὰ νεῦρα. Ὁ ἐγκέφαλος μετὰ τῆς παρεγκεφαλίδος καὶ τοῦ προμήκους μυελοῦ πληροῖ τὸ κρανίον μας καὶ εἶνε ἕδρα τῶν τελειοτέρων λειτουργιῶν τοῦ ἡμετέρου ὀργανισμοῦ, ὁ δὲ προμήκης μυελὸς διήκει ἀπὸ τοῦ τραχήλου μέχρι τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ, δι' ὅλης τῆς σπονδυλικῆς στήλης καὶ κατὰ μῆκος αὐτοῦ ὑπάρχουν διεσπαρμέναι αἱ ἀφετηρίαι, ὅθεν κινούμενα τὰ οἰκεῖα νεῦρα ἐπιτελοῦσιν ἄλλας λειτουργίας, γινομένας ἄνευ τῆς ἡμετέρας βουλήσεως καὶ κατ' ἀνάγκην.

Ὅσον ἀνώτεραι καὶ σπουδαιότεραι εἶνε αἱ λειτουργίαι τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ, ἄλλο τόσον σημαντικωτέρα εἶνε καὶ ἡ ἐργασία τῶν ἐξ αὐτοῦ καὶ πρὸς αὐτὸν ὁρμωμένων νεύρων, διότι τὰ μὲν ἔχουν ἐντολήν τινα ἰδιαιτέραν, νὰ μεσολαβοῦν δηλαδὴ εἰς τὴν ὅρασιν, τὴν ἀκοήν, τὴν ὄσφρησιν καὶ τὴν γεῦσιν, ἄλλα δὲ εἰς τὴν μάσσησιν, εἰς τὴν κίνησιν τῶν ὀφθαλμῶν, εἰς τὴν ἀναπνοήν, εἰς τὴν κίνησιν τῆς καρδίας, τοῦ λάρυγγος κτλ. καὶ τέλος τὸ σύστημα τοῦ συμπαθητικοῦ λεγομένου νεύρου διαρρυθμίζει τὰς λειτουργίας τῶν πεπτικῶν καὶ τῶν ἀδενοειδῶν ὀργάνων τοῦ σώματός μας.

Αἱ πραγματικαὶ ἀσθένειαι, δηλαδὴ αἱ παθήσεις ἐκεῖναι τοῦ νευρικοῦ μας συστήματος, αἱ ὁποῖαι προέρχονται ἀπὸ ἀνατομικήν τινα ἀλλοίωσιν καὶ μεταβολὴν εἴτε ἐντὸς τοῦ ἐγκεφάλου, εἴτε ἐντὸς τοῦ νωτιαίου μυελοῦ, εἴτε καὶ ἐν αὐτῇ τῇ οὐσίᾳ τῶν κινητικῶν καὶ αἰσθητικῶς νεύρων, εἶνε σχετικῶς εὐάριθμοι, ἡ δὲ διάγνωσις αὐτῶν καὶ ἡ θεραπεία εἶνε ἀποκλειστικὸν ἔργον τοῦ ἰατροῦ.

Ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἄλλα νοσήματα, καὶ ὄχι εὐάριθμα, ὡς ἡ ἐπιληψία, ἡ καταληψία, ὁ τέτανος, ἡ χορεία κτλ., κατὰ τὰ ὁποῖα οὐδεμία εὑρίσκεται παθολογικὴ ἀλλοίωσις εἰς τὴν κατάστασιν τῶν νεύρων, καὶ ἐν τούτοις οἱ πάσχοντες ὑποφέρουν δεινῶς καὶ κινδυνεύουν. Ἐκτὸς αὐτῶν ὑπάρχει προσέτι καὶ ἄλλη μία πάθησις, ἡ ὁποία ἔχει ἀπειραρίθμους φάσεις καὶ τῆς ὁποίας ἡ φύσις δὲν ἐξηρευνήθη ἀκόμη.

Ἡ πάθησις αὐτὴ εἶνε ὁ λεγόμενος ὑστερισμός, συνηθέστατος εἰς τὰς γυναῖκας, οὐχὶ σπάνιος ὅμως καὶ εἰς τοὺς ἄνδρας, διαφέρων τῆς γενικῆς νευροπαθείας, τῆς νόσου τοῦ αἰῶνός μας, μόνον κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς ἐντάσεως τῶν διαφόρων καὶ ποικίλων συμπτωμάτων του.

Καὶ ὁλόκληρον ἀκόμη παθολογίαν ἐὰν ἐγράφομεν, πάλιν δύσκολον θὰ ἦτο ν' ἀπαριθμήσωμεν καὶ συστηματικῶς νὰ κατατάξωμεν τὰ διάφορα συμπτώματα καὶ τὰς ἐξωτερικὰς

Digitized by Google

ἐκδηλώσεις τοῦ ὑστερισμοῦ καὶ τῆς νευροπαθείας.

Εἰς τὰς πλείστας ὅμως περιστάσεις τὸ ἀλάνθαστον σύμπτωμα τῆς τοιαύτης ἀσθενείας εἶνε ἡ ἰσχυρογνωμοσύνη, δι' ἧς οἱ ἀσθενεῖς θέλουσι καὶ καλὰ νὰ πείσωσι τοὺς οἰκείους των ὅτι πραγματικῶς πάσχουν, ἐν ᾧ εἶνε ὑγιέστατοι. Τὰ πάντα τοὺς βλάπτουν καὶ ἔχουν ἀπερίγραπτον φόβον πρὸ τῆς κινήσεως. Στεροῦνται θελήσεως καὶ δυσπιστοῦσιν εἰς ὅλους. Πᾶσα περιποίησις, πᾶσα θεραπεία καὶ μέριμνα ἐκ μέρους τῶν περὶ αὐτοὺς τοὺς ἐμβάλλει εἰς περισσοτέραν ἀνησυχίαν ἀντὶ νὰ κατευνάσῃ τὸ πάθος των, καὶ τὰ συμπτώματα ἐκτείνονται ὁσημέραι καὶ πολλαπλασιάζονται.

Ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ ἀναφέρεται παραλυτικός τις, ὅστις μὴ εὑρὼν θεραπείαν τοῦ πάθους του ἐπὶ πολλὰ ἔτη, προσῆλθε τέλος καὶ πρὸς τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐθεραπεύθη ὑπ' αὐτοῦ διὰ μιᾶς καὶ μόνης λέξεως. Δὲν ἔχομεν ἀνάγκην εἰς τὴν περίστασιν ταύτην νὰ θεωρήσωμεν τὸ γεγονὸς τοῦτο ὡς ἀνεξήγητον θαῦμα. Ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὡς βαθὺς γνώστης τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, διέγνω βεβαίως τὸ ἀληθὲς τοῦ παραλυτικοῦ πάθους καὶ χωρὶς νὰ διστάσῃ εἶπεν αὐτῷ ἐπιτακτικῶς: «*Ἔγειραι! ἆρον τὸν κράββατόν σου καὶ περιπάτει!*»

Ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς θείας ταύτης φράσεως συγκεφαλαιοῦται ὅλη ἡ θεραπεία τοῦ ὑστερισμοῦ καὶ τῆς νευροπαθείας, ἡ θεραπεία δηλαδὴ τῆς ψυχικῆς καταστάσεως τοῦ ἀσθενοῦς, πάσχοντος κυρίως ἔλλειψιν θελήσεως.

Καὶ οἱ σημερινοὶ ἰατροί, ἀφ' οὗ κατὰ σειρὰν μετεχειρίσθησαν ὅλα τὰ φάρμακα, ἀφ' οὗ ἐξήντλησαν ὅλον τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀντισπασμωδικῶν κττ. μέσων, κατήντησαν καὶ αὐτοὶ εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ καλλίστη τῆς σημερινῆς νευροπαθείας θεραπεία ἔγκειται εἰς τὴν σκληραγωγίαν τοῦ σώματος, εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ χαρακτῆρος καὶ εἰς τὴν παγίωσιν τῶν ψυχικῶν δυνάμεων, ἰδίᾳ δὲ τῆς βουλήσεως.

Ἡ σκληραγωγία καὶ ἐνίσχυσις τοῦ σώματος ἐπιτυγχάνεται διὰ τακτικῶν ψυχρολουσιῶν, διὰ θαλασσίων λουτρῶν, συνεχῶς γενομένων, διὰ τῆς ἱππασίας, διὰ μακρῶν περιπάτων καὶ σωματικῶν ἀσκήσεων.

Θ. Χ. Φλωρας.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ

Τὸ εὐτυχέστερον ἀνδρόγυνον ἀποτελοῦσιν ἀνὴρ κωφὸς καὶ γυνὴ τυφλή.

—

Ὁ μεγαλείτερος ἔπαινος γυναικὸς εἶνε τὸ νὰ μὴ γίνεται λόγος περὶ αὐτῆς.

—

Τὸ πρῶτον δάκρυ τοῦ ἔρωτος εἶνε ἀδάμας· τὸ δεύτερον εἶνε μαργαρίτης· τὸ τρίτον εἶνε δάκρυ·

—

Ἡ χάρις εἶνε ἡγεμονὶς ἥτις χάνει τὴν δύναμίν της εὐθὺς ἅμα λάβῃ γνῶσιν αὐτῆς.

—

Τὸ μόνον μυστικὸν τὸ ὁποῖον φυλάττουσιν αἱ γυναῖκες εἶνε ἡ ἡλικία των.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Αἱ γυναῖκες κατ' οὐδὲν πολλάκις ὑστεροῦσι τῶν ἀνδρῶν, ὡς πρὸς τὴν γενναιότητα καὶ τὴν παράβολον τόλμην. Διὸ συχνάκις βλέπομεν γυναῖκας συνοδευούσας τοὺς ἄνδρας εἰς μακρυνὰ καὶ ἐπικίνδυνα ταξείδια, ἐν τῇ ἱστορίᾳ δὲ τῶν μεγάλων ἀνακαλύψεων οὐκ ὀλίγαι γυναῖκες ἀναφέρονται. Οὕτω καὶ ἐν τῇ ἀεροναυτικῇ διέπρεψαν καὶ μάλιστα ἐν ἐποχῇ καθ' ἣν ἡ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνάβασις δι' ἀεροστάτων παρεῖχε τοὺς μεγίστους τῶν κινδύνων. Πρῶται ἀνελθοῦσαι εἰς ἀεροπόρον σφαῖραν ἀναφέρονται ἡ κόμησσα Μονταλαμπέρτ, ἡ κόμησσα δὲ Πόττη καὶ ἡ δεσποινὶς δὲ Λαγὰρδ ἐν συνοδίᾳ τοῦ Στεφάνου Μογκολφιέρου κατὰ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Τὸ 1784 δὲ ἡ κ. Θίβλ πρώτη ἀνῆλθε ἐντελῶς μόνη διὰ μογκολφιερείου σφαίρας, ταύτην δ' ἐμιμήθησαν εἶτα αἱ ἀδελφαὶ Σιμονὲν καὶ ἡ Οὐρανία Φλερύ. Πρώτη ἐξ ἐπαγγέλματος ἀεροναύτης γυνὴ ἡ κ. Βλανσάρδ, ἐφονεύθη οἰκτρῶς τὴν 6 Ἰουλίου 1869, κατακαέντος τοῦ ἀεροστάτου αὐτῆς ὑπὸ πυροτεχνήματος κάτωθεν ῥιφθέντος.

Κατὰ τοὺς χρόνους ἡμῶν ἡ κ. Ναδὰρ ἀνῆλθεν ἐπὶ τοῦ Γίγαντος καὶ ἡ Σάρα Βερνάρδ, τῷ 1878. Πλεῖσται ἤδη γυναῖκες ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ἀεροναυτικὴν ζητοῦσαι συγκινήσεις ἀγνώστους καὶ δυσεφίκτους ἐπὶ τῆς γῆς. Μεταξὺ δὲ τῶν τολμηροτέρων δέον ν' ἀναφέρωμεν τὴν δεσποινίδα Ἀλβετίναν, ἥτις πλειστάκις ἀνῆλθε μόνη ἢ καὶ ἐν συνοδίᾳ εἰς μέγιστα ὕψη. Πᾶσαι αἱ γυναῖκες αὗται ἦσαν γαλλίδες.

Ἰατρός τις ἐν τῇ Ὀρλεάνῃ θέλων νὰ ἴδῃ τὰ ἀποτελέσματα καὶ τὴν δύναμιν τῆς φαντασίας ἔδωκεν εἰς ἑκατὸν ἀσθενεῖς νὰ πίωσιν ποτόν τι ἀνάμικτον ἐκ ζαχάρεως καὶ ὕδατος. Μετὰ ἓν δὲ τέταρτον ἐπανελθών, λίαν τεταραγμένος, εἶπεν, ὅτι κατὰ λάθος ἔδωκεν ἰσχυρὰν δόσιν ἐμετικοῦ, διὸ καὶ παρήγγειλε νὰ φέρωσι λεκάνην δι' ἕκαστον ἀσθενῆ. Ἐπὶ τῶν ἑκατὸν ἀσθενῶν οἱ ὀγδοήκοντα κατελήφθησαν ὑπὸ ἐμέτου. Τὸ παράδοξον δ' εἶναι, ὅτι μεταξὺ τῶν ὑπολειπομένων εἴκοσι τῶν ἀντισταθέντων εἰς τὸν ἔμετον αἱ πλεῖσται ἦσαν γυναῖκες.

Αἱ Ἀγλικαὶ ἐφημερίδες δημοσιεύουσι τὴν πρώτην ἐν ἐφημερίδι καταχωρηθεῖσαν ἀγγελίαν. Ἡ ἐφημερὶς ἐν ᾗ ἐδημοσιεύθη αὕτη εἶνε ὁ Πολιτικὸς Ἑρμῆς τοῦ Λονδίνου ἐν τῷ φύλλῳ τῆς 30 Σεπτεμβρίου 1658, πρόκειται δ' ἐν αὐτῇ περὶ τείου, τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζεται, ὡς οὐσία «ἐξαίρετος ἐπιδοκιμασθεῖσα παρὰ πάντων τῶν ἰατρῶν, καλεῖται δὲ Τάϊον ἢ Τέϊον καὶ πωλεῖται ἐν τῷ καφενείῳ «Εἰς τὴν κεφαλὴν τῆς Σουλτάνας», ἐν Λονδίνῳ.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1888—1788.

Digitized by Google

'Αριθ. 671 — Λεπτὰ εἰκοσιπέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΣΤ'. | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 35. | 6 Νοεμβρίου 1888

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΛΓΙΝΕΙΩΝ ΜΑΡΜΑΡΩΝ

ΥΠΟ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φυλλάδ. 670).

4

Κίνδυνοι τῶν ἀρχαιοτήτων κατὰ τὴν μεταφορὰν εἰς Ἀγγλίαν. — Ναυάγιον τοῦ πλοίου Μέντορος, 1802 — Χρονογράφος Κυθήριος. — Κατάθεσις τοῦ πλοιάρχου τοῦ Μέντορος — Γουλιέλμος Λήχ. — Ἐμμανουὴλ Καλούτσης ὑποπρόξ. τῆς Μεγ. Βρεταννίας. Ἐγκύκλιος εἰς τοὺς προεστῶτας Κυθήρων περὶ τοῦ ναυαγίου.— Ἐνέργεια Ἅμιλτων πρὸς διάσωσιν τῶν ἀρχαιοτήτων.— Ἀποστολὴ ἐξ Ἀθηνῶν ταχυδρόμου διὰ ξηρᾶς εἰς Κωνσταν)λιν εἰς Ἔλγιν ἵνα ἀναγγείλῃ τὸ ναυάγιον.—Ἐπιστολὴ Δημ. Γρηγοράκη ἐκ Μάνης.—Φροντίδες Ἔλγιν ἐκ Κωνστ)λεως περὶ τοῦ πλοίου.—Συμβόλαια μετὰ δυτῶν Καλυμνίων.—

Ἡ συλλογὴ τῶν ἀρχαιοτήτων τοῦ Ἔλγιν ἔν τε τῇ καταρτίσει αὐτῆς καὶ τῇ ἀποστολῇ εἰς Ἀγγλίαν διέτρεξε τμηματικῶς διαφόρους κινδύνους, περὶ ὧν θέλομεν ἐν τῇ διηγήσει κάμει μνείαν, σπουδαιότατον ὅμως κίνδυνον ὑπέστη μέρος ταύτης τῇ 5/17 Σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους 1802 ἐκ ναυαγίου τοῦ ἰδιοκτήτου πλοίου τοῦ Ἔλγιν, τοῦ Μέντορος, μεταφέροντος φορτίον ἀρχαιοτήτων εἰς Μάλταν. Περὶ τοῦ συμβάντος τούτου καὶ περὶ τῶν φροντίδων τοῦ Ἔλγιν καὶ τῶν καταποντισθεισῶν ἀρχαιοτήτων ἔχομεν πολλὰς εἰδήσεις ἐκ διασωθέντων ἐγγράφων, ἐπιστολῶν καὶ συμβολαίων ἐν τῇ οἰκογενείᾳ Καλούτση ἐν Κυθήροις.

Τὸ πλοῖον ὁ Μέντωρ μετὰ τὴν φόρτωσιν τῶν ἀρχαιοτήτων ἐν Πειραιεῖ ἀπέπλευσε διὰ Μάλταν τῇ 3/15 Σεπτεμβρίου 1802, ἀλλὰ μετὰ τρεῖς ἡμέρας καταληφθὲν κατὰ τὸν διάπλουν ὑπὸ τρικυμίας ἐναυάγησεν ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Αὐλέμονος τῶν Κυθήρων [1]). Τὰ περὶ τοῦ ναυαγίου χρονογράφος Κυθήριος, ὁ Γρηγόριος ἱερεὺς Λογοθέτης, ἐκθέτει ὡς ἑξῆς «1802 Σεπτεμβρίου 5 ἕνα καράβι Ἐγγλέζικο ἐρχόμενο ἀπὸ τὰς Ἀθήνας διὰ νὰ ἀράξῃ εἰς τὸν Αὐλέμονα ἦταν φορτομένο μὲ ἀξιόλογα μαρμάρινα ἀγάλματα διάφορα, βαλμένα εἰς κασέλαις· καὶ ἐπειδὴ ἐκοιμῶντο οἱ ἄνθρωποι ἐκτύπησε εἰς μίαν ξέραν καὶ ἔσπασε, τὰ δὲ μάρμαρα μὲ τῆς κασέλαις ἐπήγαν ὅλα εἰς τὸ βάθος τῆς θαλάσσης· μόνον οἱ ἄνθρωποι ἐγλύτωσαν γυμνοί. Ἦτον ὁ κύριος τῶν μαρμάρων ὁ σεκρετάριος τοῦ μπαΐλου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὸν ὁποῖον ἐδέχθη καὶ ἐπεριποιήθη ὁ κύριος Ἐμμανουὴλ Καλούτσης. Ἔστειλε ὁ Μιλόρδος καὶ ἦλθαν βουτυκτάδες καὶ τοῦ εὔγαλαν μερικαῖς κασέλαις, καὶ ἔδινε εἰς κάθε κασέλα 500 γρόσια· ἕως 40,000 γρόσια τοὺς ἔδιδε νὰ τοῦ τὰ εὐγάλουν ὅλα. Εἶχε καὶ ἕνα Σκλαβούνικο καράβι πλερωτικὸ διὰ νὰ φυλάττῃ τὰ μάρμαρα, καὶ χώρια ἄλλα καΐκια καὶ φελοῦκες.—Ἐκεῖ πηγαινάμενος ἕνας χωρικὸς ἀπὸ τὰ Ἀλοϊζιάνικα [1]) διὰ νὰ πάρῃ ἕνα βαρέλι τὴν νύκτα, τὸν ἐσκότωσαν οἱ Σκλαβοῦνοι.—Ἐπῆγε δὲ εἰς τὴν Μάλτα διὰ νὰ φέρῃ καράβι μὲ ἐργαλεῖα διὰ νὰ εὐγάλῃ καὶ τὰ ἐπίλοιπα μάρμαρα.—Ἦλθεν ὁ ἴδιος μπαΐλος ἐδῶ, ἔπειτα ἐπῆγε διὰ τὴν Μάλτα. Ἔκαμε μεγάλας εὐχαριστήσεις τοῦ Καλούτση πῶς ἐπεριποιήθη τὸν σεκρετάριόν του, χαρίζοντάς του, χαρίσματα ἀξιόλογα.»

Ἡ εἰρημένη σημείωσις ἀναγράφει γεγονότα διαφόρων χρόνων, οἷον τὸ τοῦ ναυαγίου καὶ τὴν πολὺ ὕστερον γενομένην ἐξαγωγὴν τῶν κιβωτίων, τὴν ἔλευσιν τοῦ Ἔλγιν εἰς Κύθηρα κτλ. Σφάλλεται ὅμως ὁ χρονογράφος μνημονεύων ὅτι τὸ ναυάγιον ἐπῆλθε, διότι οἱ τοῦ πληρώματος ἄνδρες ἐκοιμῶντο.

Περὶ τοῦ ναυαγίου τούτου ἔχομεν ἔκθεσιν ἀκριβῆ αὐτὴν ταύτην τὴν κατάθεσιν τοῦ πλοιάρχου τοῦ πλοίου ἐνώπιον τοῦ ὑποπροξένου τῆς Μεγ. Βρεταννίας ἐν Κυθήροις Ἐμμανουὴλ Καλούτση, γραφεῖσαν ἰταλιστί, ἧς παραθέτομεν ἐνταῦθα μετάφρασιν.

Τὴν 18 Σεπτεμβρίου 1802 ἐν Κυθήροις

Ἐν τῷ ὅρμῳ Αὐλέμονος.

«Ἐνεφανίσθη ἐνώπιον ἡμῶν Ἐμμανουὴλ Καλούτση, ὑποπροξένου τῆς Αὐτοῦ Βρεταννι-

[1]) Ὁ κόλπος οὗτος κεῖται εἰς τὸ ΜΑ τῆς νήσου, οὕτω καλούμενος ἐξ ὁμωνύμου αὐτόθι χωρίου.

[1]) Χωρίον Κυθήρων.

Digitized by Google

κῆς Μεγαλειότητος ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ὁ κύριος Γουλιέλμος Ἔγλεν τοῦ ποτὲ Ἰακώβου ἐκ Wigton τοῦ βασιλείου τῆς Σκωτίας, πλοίαρχος τοῦ πλοίου τοῦ ὀνομαζομένου *Μέντωρ*, ἀνήκοντος εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν τῆς Α. Ἐ. τοῦ λόρδου Ἔλγιν, πρέσβεως ἐκτάκτου καὶ πληρεξουσίου ὑπουργοῦ τῆς Αὐτοῦ Βρεταννικῆς Μεγαλειότητος παρὰ τῇ Υ. Πύλῃ, καὶ φέροντος σημαίαν ἐπίσης τῆς Αὐτοῦ Βρεταννικῆς Μεγαλειότητος, ὅστις ἐκ καθήκοντος καὶ πρὸς ἀπαλλαγὴν αὐτοῦ ἀπὸ πάσης εὐθύνης ἐξέθηκε τὰ ἑπόμενα

«Πρὸ ἑνὸς περίπου μηνὸς ἔλαβον ἐντολὴν παρὰ τῆς Αὐτοῦ Ἐξοχότητος, τοῦ ῥηθέντος πρεσβευτοῦ νὰ μεταβῶ ἐκ Σμύρνης εἰς Ἀθήνας μετὰ τοῦ πλοίου μου, φέροντος πλήρωμα δώδεκα ἀτόμων, συμπεριλαμβανομένων ἐμοῦ, τοῦ γραμματέως μου καὶ τοῦ πλοηγοῦ, πάντων κατονομαζομένων ἐν τῷ προσαγομένῳ παρ' ἐμοῦ καταλόγῳ, ὅπως φορτώσω κιβώτιά τινα πλήρη ἀρχαίων μαρμάρων, ἅτινα ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ εἶχε συναγάγει, ἐφωδιάσθην δὲ παρ' αὐτοῦ μετὰ τῶν δεόντων πιστοποιητικῶν καὶ ἑνὸς φιρμανίου τῆς Πύλης. Φθάσας εἰς τὸν ῥηθέντα λιμένα πρὸ εἴκοσι πέντε ἤδη ἡμερῶν, ἐφόρτωσα δεκαεπτὰ κιβώτια πλήρη μαρμάρων, παραδοθέντα μοι παρὰ τοῦ κυρίου Ζαμπατίτσα Λουζιέρη, καλλιτέχνου, διευθύνοντος τὴν παραγγελίαν τοῦ κυρίου πρέσβεως· παρέλαβον δὲ καὶ ὡς ἐπιβάτας τὸν ἐκλαμπρότατον κύριον Γουλιέλμον Ἅμιλτων τοῦ Ἀντωνίου ἐκ Λονδίνου, ἰδιαίτερον γραμματέα τῆς Α. Ε. τοῦ ῥηθέντος πρέσβεως, τὸν κύριον Γουλιέλμον Λὴκ τοῦ Ἰωάννου ἐκ Λονδίνου, λοχαγὸν τοῦ πυροβολικοῦ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Αὐτοῦ Βρεταννικῆς Μεγαλειότητος, τὸν κύριον Ἰωάννην Σκουάϊρ τοῦ Ἰωάννου ἐκ Λονδίνου, ὑπολοχαγὸν τοῦ μηχανικοῦ ἐν τῇ αὐτῇ ὑπηρεσίᾳ μετὰ τριῶν ὑπηρετῶν αὐτοῦ, καὶ τοῦ ναύτου Ῥὸς ἐκ Γιβλαρτάρ.. Ἕνεκα τῆς ἐπιβιβάσεως τῶν μαρμάρων δὲν ἀνεχώρησα ἐκεῖθεν εἰμὴ τὴν 15 τρέχοντος μηνός, διευθυνόμενος εἰς Μάλταν, καθ' ἃς εἶχον ὁδηγίας. Οὐριοδρομοῦντες δὲ ἐφθάσαμεν μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Ταινάρου τὴν 16 τοῦ αὐτοῦ μηνός, ὥραν 6 μ.μ. Αὐτόθι εὕρομεν σφοδρὸν δυτικὸν ἄνεμον δι' ὅλης τῆς νυκτὸς πνεύσαντα, μεταβληθέντα δὲ περὶ τὴν πρωΐαν εἰς ΔΒΔ· πλαγιοποροῦντες δὲ ἀπεμακρύνθημεν περὶ τὰ τεσσαράκοντα μίλια ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου Ταινάρου. Ἀλλ' ἀνακαλύψας ὅτι εἰς τὸ πλοῖον εἰσέρρεε πολὺ ὕδωρ ἐκ τοῦ μέρους τῆς πρώρας, ἐμποδιζόμενον νὰ καταπέσῃ εἰς τὸ κύτος ἕνεκα τοῦ ἕρματος, ἠναγκάσθην νὰ τηρῶ διαρκῶς ἐνησχολημένους περὶ τὴν ἐξαγωγὴν αὐτοῦ δύο ἄνδρας τοῦ πληρώματος. Ἕνεκα τῆς αἰτίας ταύτης καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ἐσφοδρύνθη ὁ ῥηθεὶς ΔΒΔ ἄνεμος κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου τῆς χθεσινῆς ἡμέρας, ἀπεφάσισα ἐξ ἀνάγκης νὰ διατάξω νὰ ὀπισθοδρομήσῃ τὸ πλοῖον ὅπως προσπαθήσωμεν νὰ προσορμισθῶμεν εἴς τινα λιμένα τῶν παραλίων τῆς Πελοποννήσου, ἐλπίζων ὅτι ὁ πλοηγός μου, ὀνομαζόμενος Μανώλης Μάλης τοῦ Κωνσταντίνου ἐκ Μήλου, ἦτο εἰδήμων αὐτῶν. Ἀλλὰ μὴ ἔχοντος οὐδ' αὐτοῦ οὐδ' ἐμοῦ γνῶσιν τῶν ἐν λόγῳ λιμένων, καταστάντος δὲ ἀφ' ἑτέρου τοῦ ἀνέμου ὑπερβολικῶς θυελλώδους, ἀπεφασίσθη, καθ' ὑπαγόρευσιν τοῦ πλοηγοῦ, νὰ διευθυνθῶμεν εἰς Κύθηρα. Μὲ θάλασσαν τεταραγμένην καὶ ἄνεμον τρικυμιώδη ἐφθάσαμεν εἰς τὴν ἀκτὴν ταύτην τοῦ Αὐλέμονος χθὲς τὴν δευτέραν ὥραν μ. μ. καὶ αὐτόθι ἐρρίψαμεν δύο ἀγκύρας, ἀλλὰ τούτων μὴ προσαρμοσθεισῶν κατὰ δυστυχίαν ἐκόψαμεν τὰ παλαμάρια καὶ συνεστείλαμεν δεόντως τὰ ἱστία, διὰ νὰ ἐκτελέσωμεν στροφήν. Κατὰ τὴν στροφὴν ὅμως τὸ πλοῖον προσέκρουσε βιαίως διὰ τῆς πρώρας ἐπὶ τῶν βράχων τῆς ἄκρας τῆς κειμένης πρὸς τὸ ΝΝΔ καὶ ἐβυθίσθη, ὡς ἐκ θαύματος δὲ ἠδυνήθημεν νὰ πηδήσωμεν εἰς τὴν ξηρὰν καὶ νὰ σωθῶμεν, ἀλλ' οἱ πλεῖστοι ἐξ ἡμῶν ἐπληγώθημεν ἐλαφρῶς ἐκ τῶν προεξοχῶν τῶν βράχων.

Κατὰ καλὴν τύχην εὑρίσκετο ἠγκυροβολημένον ἐν τῷ αὐτῷ· ὅρμῳ τοῦ Αὐλέμονος τὸ ὑπὸ σημαίαν Αὐστριακὴν πλοῖον τοῦ πλοιάρχου Ἰωάννου Κόμητος Βισκούκια, καὶ εὕρομεν πάντες καταφύγιον εἰς αὐτό· χάρις δὲ εἰς τὴν εὐγένειαν τοῦ ῥηθέντος κυρίου πλοιάρχου ἐτύχομεν ἐγκαρδίου περιποιήσεως, καὶ φιλοξενίας· ἐδόθησαν δὲ ἡμῖν καὶ ἱμάτια ἵνα ἐνδυθῶμεν. Ὅτε ἀπεβιβάσθημεν εἰς τὴν ξηρὰν οὐδὲν ἀντικείμενον ἐπροφθάσαμεν νὰ διασώσωμεν καὶ νὰ παραλάβωμεν μεθ' ἡμῶν, οὐδὲ τὰς πιστοποιήσεις καὶ τὰ ἡμερολόγιά μου καὶ μίαν ὑγειονομικὴν πιστοποίησιν χορηγηθεῖσαν παρὰ τοῦ ἐν Ἀθήναις προξενικοῦ πράκτορος τῆς Μ. Βρεταννίας, σημειοῦσαν τὴν κατάστασιν τῆς ὑγείας ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ. Μέχρι τοῦδε οὐδὲν ἄλλο διεσώσαμεν εἰμὴ κώπας τινὰς τῆς λέμβου καί τινα ἱστία. Τὰ λοιπὰ ὅμως εἶνε λίαν δύσκολον νὰ διασωθῶσιν· ἐλπίζω ἐν τούτοις νὰ διασώσω μίαν τῶν ἀγκυρῶν, ἧς ὑπάρχει τὸ σημεῖον, πιθανὸν δὲ νὰ διασωθῇ καὶ ἡ ἑτέρα ἄγκυρα, ἡ μὴ ἔχουσα σημεῖον.

Ἐκθέσας τὸ ἐπισυμβὰν μοι τοῦτο ἀτύχημα παρακαλῶ ὅπως συνταχθῇ ὅσον τάχιον ἡ δέουσα ἔκθεσις καὶ μοὶ δοθῇ κεκυρωμένον ἀντίγραφον, ὅπως μοὶ χρησιμεύσῃ ὅπου δεῖ, πρὸς δὲ ὅπως μοὶ χορηγήσητε τὰ παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ὁριζόμενα πρὸς ἡμερησίαν διατροφὴν ἐμοῦ καὶ τῶν λοιπῶν ἀποτελούντων τὸ πλήρωμά μου ἕνδεκα ἀνδρῶν, ἕως ὅτου τύχῃ ἡ κατάλληλος εὐκαιρία πρὸς ἀναχώρησιν ἐκ τῆς νήσου

Digitized by Google

ταύτης, ἐπειδὴ οὔτε ἔχω, οὔτε δύναμαι ν' ἀνεύρω ἕτερα μέσα συντηρήσεως.

Ἐρώτ.—Παρεκτὸς τῆς ζητηθείσης συνδρομῆς, ἔχετε ἀνάγκην ἄλλης τινός; θέλετε νὰ ἐπιχειρήσωμεν διὰ καταλλήλων ἀνθρώπων τὴν διάσωσιν τοῦ βυθισθέντος πλοίου; Εἶμαι ἕτοιμος νὰ βοηθήσω ὑμᾶς μὲ πάντα ζῆλον καὶ ἐνδιαφέρον εἰς οἱανδήποτε χρείαν, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον προσέδραμον, εὐθὺς ὡς ἔμαθον τὸ συμβὰν δυστύχημα.

Ἀπάντ.—Κύριε, πολὺ σᾶς εὐχαριστῶ διὰ τὰς γενναίας ὑμῶν προσφοράς, προερχομένας ἐκ ζήλου πρὸς τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν, ἃς καὶ προφορικῶς μοὶ ἀπετείνατε ἀμέσως ὅτε ἐσπεύσατε εἰς βοήθειάν μας, καὶ νῦν ἐπαναλαμβάνετε, ἀλλὰ δὲν ἔχομεν ἀνάγκην ἄλλου τινός, εἰμὴ ἐκείνου, τὸ ὁποῖον σᾶς ἐζήτησα.

Ἐρώτ.—Τίνες δύνανται νὰ ἐπιβεβαιώσωσιν ὅσα κατεθέσατε;

Ἀπάντ.—Ἅπαν τὸ διασωθέν μου πλήρωμα δύναται νὰ τὰ ἐπιβεβαιώσῃ, ἰδιαιτέρως δὲ ὁ ἐκλαμπρότατος κύριος γραμματεὺς Γουλιέλμος Ἅμιλτων, ὁ γραμματεύς μου Πέτρος Μακφέρλαν καὶ ὁ πλοηγός μου Μανώλης Μάλης δύνανται νὰ ἐπικυρώσωσι τὴν ἀλήθειαν τῶν ὅσων πιστῶς ἐξέθηκα καὶ διηγήθην.

Πρὸς πίστωσιν, ὡρκίσθη καὶ ὑπέγραψε, δηλώσας ὅτι εἶνε ἐτῶν 42.

(Ὑπ.) Γ. Ἔγλεν.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ.

Μεταβὰς ἐπὶ τοῦ αὐστριακοῦ πλοίου τοῦ διοικουμένου παρὰ τοῦ κυρίου πλοιάρχου Ἰωάννου κόμητος Βισκόυκια, ἔνθα εὑρίσκετο ὁ ἐκλαμπρότατος κύριος Γουλιέλμος Ἅμιλτων τοῦ Ἀντωνίου, ἐκ Λονδίνου, ἰδιαίτερος γραμματεὺς τῆς Α. Ε. τοῦ Λόρδου Ἐλγίνου, ἐκτάκτου πρέσβεως καὶ πληρεξουσίου Ὑπουργοῦ τῆς Α. Βρεταννικῆς Μεγαλειότητος παρὰ τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ, ἐξήτασα αὐτὸν καταλλήλως ὡς ἕπεται.

Ἀνεγνώσθη αὐτῷ ἡ προηγουμένη κατάθεσις τοῦ ῥηθέντος πλοιάρχου Ἔγλεν, ἣν καλῶς ἠκροάσθη.

Ἐρωτηθεὶς ἀπήντησεν «Ἡ ἔκθεσις, ἣν μοὶ ἀνεγνώσατε, περιέχει πᾶσαν τὰ ἀλήθειαν καὶ ὀφείλω νὰ τὴν ἐπικυρώσω κατὰ πάντα, ἀφοῦ κατὰ δυστυχίαν οὕτω συνέβη τὸ πρᾶγμα.

Ἐρώτ. Γινώσκετε ἢ θέλετε νὰ προσθέσητε ἄλλο τι;

Ἀπάντ. οὐδὲν ἄλλο, διότι τὰ πάντα μετ' ἀκριβείας ἐξέθηκεν ὁ πλοίαρχος.

Πρὸς πίστωσιν ὡρκίσθη καὶ ὑπέγραψε, δηλώσας ὅτι εἶνε ἐτῶν 25.

(Ὑπ) Γουλιέλμος Ἅμιλτων.

Τῇ αὐτῇ

Προσελθὼν ἐνώπιον ἡμῶν ὁ Πέτρος Μακφέρλαν τοῦ Ἰωάννου, ἐκ Λονδίνου, γραμματεὺς ἐπὶ τοῦ πλοίου, ὀνόματι *Μέντορος* καὶ ἐξητάσθη καταλλήλως ὡς ἕπεται.

Ἀνεγνώσθη αὐτῷ κατὰ λέξιν ἡ κατάθεσις τοῦ πλοιάρχου Ἔγλεν, ἣν μετὰ προσοχῆς ἠκροάσθη. Ἐρωτηθεὶς, ἀπήντησεν «Ἡ ἔκθεσις, ἣν μοὶ ἀνεγνώσατε, περιέχει πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ἐπικυρῶ καθ' ὅλα αὐτῆς τὰ μέρη, οὐδὲν δ' ἕτερον ἔχω νὰ προσθέσω.»

Πρὸς πίστωσιν ὡρκίσθη καὶ ὑπέγραψε, δηλώσας ὅτι εἶνε ἐτῶν 32.

(Ὑπ.) Πέτρος Μακ-Φέρλαν.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ.

Προσελθὼν ἐνώπιον ἡμῶν ὁ Μανώλης Μάλης τοῦ Κωνσταντίνου, ἐκ τῆς νήσου Μήλου, πλοηγὸς ἐπὶ τοῦ ἀπολεσθέντος βρεταννικοῦ πλοίου ὀνόματι *Μέντορος*, ἐξητάσθη καταλλήλως ὡς ἕπεται.

Ἀνεγνώσθη αὐτῷ ἐπὶ λέξει ἡ ἀνωτέρω ἔκθεσις Γουλιέλμου Ἔγλεν, ἣν καλῶς ἠκροάσθη.

Ἐρωτηθεὶς, ἀπήντησεν «Ἐπειδὴ ἡ ἀναγνωσθεῖσά μοι ἔκθεσις περιέχει πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν καθ' ὅλα, διὰ τοῦτο πληρέστατα ἐπικυρῶ αὐτήν, οὐδὲν δ' ἕτερον ἔχω νὰ προσθέσω»

Πρὸς πίστωσιν ὡρκίσθη καὶ ὑπέγραψε, δηλώσας ὅτι εἶνε ἐτῶν 26.

(Ὑπ.) Μανόλις Μάλις πιλότος ἀπὸ τὶ Μίλο.

Διὰ ταῦτα

Ἡμεῖς Πρόξενος ἀναπληρωτικὸς τῆς Α. Βρεταννικῆς Μεγαλειότητος, ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἀποπερατωθείσης τῆς παρούσης περὶ τοῦ ναυαγίου πράξεως, διατάσσομεν νὰ πεμφθῶσι δεόντως ἐπικεκυρωμένα ἀντίγραφα αὐτῆς πρὸς τὸν αἰτοῦντα πλοίαρχον Γουλιέλμον Ἔγλεν, ἵνα χρησιμεύσωσιν αὐτῷ ὅπου δεῖ.

«Ἐμμανουὴλ Καλούτσης Πρόξενος ἀναπλ.

Ἐκ τῶν ἀναφερομένων προσώπων ὡς ἐπιβατῶν ἐν τῷ πλοίῳ ἐν εἶνε ἄξιον ἰδιαιτέρως νὰ μνημονευθῇ, ὁ Γουλιέλμος Λὴκ ἀρχαιολόγος καὶ περιηγητὴς Ἄγγλος, ὁ πρῶτος γράψας ἀξίαν λόγου καὶ ἐξ αὐτοψίας μετὰ πολυετεῖς περιηγήσεις ἀρχαίαν τῆς Ἑλλάδος γεωγραφίαν, ἥτις ἦτο καὶ εἶνε ἔτι πηγὴ γεωγραφικῶν γνώσεων τῶν μεταγενεστέρως γεωγραφησάντων περὶ Ἑλλάδος, καίτοι μὴ οὖσα ἐστερημένη χασμάτων καὶ παρεξηγήσεων καὶ παραδρομῶν πολλαχοῦ. Ἡ σωτηρία ἐκ τοῦ ναυαγίου τοῦ ἀνδρὸς τούτου ὑπῆρξεν ἰδίως διὰ τὴν Ἑλλάδα πολύτιμος, διότι αἱ περὶ ταύτης δημοσιευθεῖσαι συγγραφαὶ αὐτοῦ ὑπερέβαινον κατὰ τὴν ἀξίαν καὶ τὴν

Digitized by Google

ἀκρίβειαν πάσας τὰς προδημοσιευθείσας ὡς πρός τε τὴν ἀρχαίαν καὶ τὴν νέαν γεωγραφίαν. Πλὴν δὲ τῶν γεωγραφικῶν ἐξέδωκε καὶ ἄλλας φιλολογικὰς πραγματείας, ἐν αἷς καὶ περὶ τῆς νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης, περὶ ἀρχαιοτήτων, περὶ δήμων Ἀττικῆς, ἱστορικὰ περὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως κτλ [1]).

Μετὰ τὸ ναυάγιον ὁ ὑποπρόξενος Ἐμ. Καλούτσης αὐθημερὸν ἀπέστειλεν ἐγκύκλιον εἰς τοὺς προεστοὺς τῆς νήσου ἑλληνιστὶ γεγραμμένην καλῶν αὐτοὺς νὰ διορίσωσιν ἀνθρώπους κατὰ τοὺς νόμους πρὸς βοήθειαν τῶν ναυαγησάντων καὶ τοῦ πλοίου, καὶ πρὸς ἀσφάλειαν παντός, ὅπερ ἡ θάλασσα ἤθελεν ἐκβράσει εἰς τὴν παραλίαν. Ἡ γλῶσσα τοῦ ἐγγράφου τούτου καὶ τὸ ὕφος εἶνε ἄξια δημοσιεύσεως.

«Τούτην τὴν στιγμὴν ἔλαβα τὴν θλιβερὰν εἴδησιν ὅτι ἕνα μπεργαντὶ μὲ Βρεταννικὴν σημαίαν,ὁποῦ ἀπαρθένευεν [2]) τοῦ ἐξοχωτάτου Λόρδου Ἔλγιν ἰμπασιατόρου στραορδινάριου σιμὰ εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πόρταν, εἰς τὸ ὁποῖον ἦτον ἐμπαρκάδος ὁ ἐκλαμπρότατος σεκρετάριός του Κ. Ἅμιλτων, καὶ ἕτερα δύο ἀξιοπρεπέστατα ὑποκείμενα νὰ ἐτσακίσθη σιμὰ εἰς τὸ πόρτο τοῦ Αὐλέμονος, καὶ δὲν ἐγλίτωσεν ἄλλο παρὰ μόνον οἱ ἄνθρωποι. Ὄντας ἕτοιμος κατὰ τὸ χρέος μου ν' ἀπεράσω εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη,διὰ νὰ δώσω ὅλαις ἐκείναις ταὶς βοήθειαις, ὁποῦ ἤθελεν εἶσθαι ἀναγκαίαις, μάλιστα ὁποῦ μὲ προσκαλεῖ ὁ ἄνωθεν ἐκλαμπρότατος σεκρετάριος, εὑρίσκω εὔλογον, πρὶν πάντων, νὰ δώσω τῆς τιμιότης σας τὴν εἴδησιν τῆς αὐτῆς περιστάσεως διὰ νὰ διορίσητε ὅτι νὰ δοθῇ ὅλη ἡ βοήθεια κατὰ τοὺς νόμους διὰ τὸ ῥικούπερο [3]) ἂν εἶνε δυνατὸν τοῦ αὐτοῦ μπαστιμέντου, διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῶν ἀνθρώπων, καὶ διὰ νὰ μὴν ἤθελε τολμήσει τινὰς νὰ πάρῃ τὸ παραμικρὸν ἀπὸ ὅ,τι ἤθελεν ῥίψει ἡ θάλασσα εἰς ταὶς ῥίβαις τοῦ τόπου. Ζητῶ προσέτι ἀπὸ τὸν ἀξιέπαινον ζῆλόν σας νὰ δώσετε μὲ ὅλην τὴν ταχύτητα τὴν εἴδησιν εἰς τὸ ἐπίλοιπον σῶμα τῆς τοπικῆς διοικήσεως, διὰ νὰ προβλέπῃ καὶ ἀπὸ μέρους της διὰ τὸ ὅμοιον τέλος, διὰ νὰ μὴ συνέβουν ἄτοπα ὁποῦ νὰ εἶνε πρὸς ζημίαν τῆς νήσου. Μένω βέβαιος πῶς θέλετε λάβει ὅλην τὴν ἔνθερμον ἐπιμέλειαν, ὅπου εἶνε μάλιστα χρεωστούμενη εἰς τὸ ἔνδοξον Βασίλειον, ὅπου ἔχω τὴν τιμὴν νὰ δουλεύω, καὶ εἰς τὸ λαμπρὸν γένος του διὰ τὰς βοηθείας ὁποῦ ἔδωσεν καὶ δίνει τῆς ἐξοχωτάτης Ἑπτανήσου Ῥεπούμπλικας, τῆς ὁποίας εἶνε μέλος καὶ τοῦτο τὸ νησί, καὶ προσμένοντας ἀπόκρισίν σας μὲ ὅλην τὴν ὑπόληψιν σᾶς ὑποσημειοῦμαι.

Τζιρίγο 5 7βρίου. 1802 ἔ. π.

Οἱ πρόκριτοι τῆς Χώρας (πόλεως Κυθήρων) ἀπήντησαν τὴν ἑπομένην ἡμέραν ἐκφράζοντες τὴν λύπην αὐτῶν «πῶς ἐτσακίσθη εἰς τὰ μέρη τοῦ Αὐλέμονα ἕνα μπεργαντὶ μὲ τὴν ἔνδοξον σημαίαν τοῦ βασιλέως τῆς Μεγάλης Βρεταννίας ὅπου ἦτον ἰμπαρκάτος ἀνάμεσα εἰς ἄλλα ἄξια ὑποκείμενα καὶ ὁ ἐκλαμπρότατος σεκρετάριος τοῦ ἐξοχωτάτου ἰμπασιατόρου ἐστραορδινάριου εἰς τὴν Ὀθωμανικὴν αὐλὴν τοῦ ἰδίου βασιλέω;» Ἐπέλεγον δὲ εἰς τὸν Καλούτσην ὅτι θέλουσι παράσχει πᾶσαν συνδρομὴν καὶ βοήθειαν, καθὼς ἤθελε τὸ καλέσει ἡ χρεία καὶ ἡ περίστασις ὄντας ὑπόχρεη ἡ Ἑπτάνησος ῥεπούμπλικά μας εἰς τὸν μέγαν βασιλέα, ὅπου ἡ ἐκλαμπρότης σας ἔχει τὴν τιμὴν νὰ δουλεύῃ, καὶ εἰς τὸ περίφημον γένος τῶν Βρεταννῶν κτλ...»

Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ Ἑπτάνησος τότε ἦτο αὐτόνομος ὑπὸ ἴδιον δημοκρατικὸν πολίτευμα.

Ὁ Ἅμιλτων ἀμέσως μετὰ τὸ ναυάγιον εἰργάσθη πρὸς διάσωσιν τοῦ πλοίου, ἀλλὰ κυρίως τοῦ πολυτίμου φορτίου τῶν ἀρχαιοτήτων. Διὸ καὶ τῇ 20 Σεπτεμβ. συνῆψε συμβόλαιον μετὰ τοῦ πλοιάρχου τοῦ πλοίου, τοῦ εὑρεθέντος εἰς Αὐλέμονα καὶ σώσαντος τὸ πλήρωμα τοῦ Μέντορος, Ἰωάννου Βισκούκια, ἔχοντος σημαίαν Αὐστριακήν, τοῦ πλοιάρχου Ἰωάννου τοῦ Δημήτρη ἐκ Σπετσῶν, ἔχοντος πλοῖον μὲ σημαίαν Ῥωσσικήν, δι' οὗ ἀμφότεροι ἀνεδέχθησαν ν' ἀνελκύσωσι τὸ πλοῖον ὁλόκληρον καὶ ῥυμουλκήσωσιν εἰς τὸν λιμένα Αὐλέμονος, ἐπὶ τῇ ἀμοιβῇ ἕκαστο; 15,000 γροσίων.

Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι οὐδὲν κατώρθωσαν, ἢ εὗρον τὸ πρᾶγμα δύσκολον καὶ ἀδύνατον, διότι ἔχομεν ἑτέρας ἐπιστολάς, δι' ὧν ὁ Καλούτσης καὶ ὁ Ἅμιλτων ἐζήτησαν ἐκ Ναυπλίου δύτας· ὁ τελευταῖος μάλιστα ἔστειλε καὶ εἰδικὸν ἄνθρωπον εἰς Ναύπλιον πρὸς εὕρεσιν δυτῶν, τὸν Ἰωάννην Τζάνεν τοῦ Μανώλη Κληρονόμου.

Μετὰ τὴν πρώτην ταύτην ἀποτυχίαν ὁ Ἅμιλτων συνεβλήθη τῇ 8 Ὀκτωβρίου μετὰ δυτῶν Καλυμνίων πρὸς ἐξαγωγὴν τῶν κιβωτίων τῶν ἀρχαιοτήτων ἀντὶ 7,000 γροσίων, οἵτινες, ὡς ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ Ἰωάννου Μόρμορη ἐξ Αὐλέμονος μανθάνομεν ὅτι,τῇ 9 Ὀκτωβρ. 1802 ἐξήγαγον «μίαν κασέλαν τοῦ καπετὰν Λὴκ (τότε ἦτο λοχαγὸς) μὲ τὰ σκουτιά του», καθὼς καὶ ἑτερά τινα πράγματα τοῦ ἰδίου Λὴκ καὶ τοῦ Ἅμιλτων.

Ἡ σημείωσις δέ, ἣν ὁ Ἅμιλτων ἔδωσεν εἰς τοὺς δύτας τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κιβωτίων, περιλαμβάνει 16 κιβώτια μαρμάρων, 1 ἕδραν μαρμαρίνην, 1 κιβώτιον ἐκ λευκοῦ ξύλου, καὶ ἄλλα πολλὰ ἀντικείμενα τοῦ πλοίου, ὡς κανόνια,

1) Ὅρα βιογραφ. Λὴκ ἐν Πανδώρᾳ Τόμ. 11, σελ. 445 ὑπὸ Κωνστ. Φρεαρίτου.

2) Ἀνῆκεν, ἦτο κτῆμα.

3) Ἀνάκτησιν.

Digitized by Google

σχοινία κτλ. Ἐκ τῶν 16 κιβωτίων τὰ τέσσαρα περιεῖχον μάρμαρα ἀνήκοντα εἰς τὸν Λήκ, ἅτινα καὶ ἐξήχθησαν ἐκ τῶν πρώτων μετὰ τῶν κιβωτίων τῶν βιβλίων του καὶ ἐνδυμάτων του, καὶ ἀπεστάλησαν τὸν Νοέμβριον 1802 ὑπὸ τοῦ Ἅμιλτων εἰς τὸν ἐν Σμύρνῃ Ἄγγλον πρόξενον Βέρρυ, ὁ ὁποῖος ἀπέστειλε ταῦτα εἰς Λονδῖνον, ὡς ἐξάγεται ἐξ ἐπιστολῆς τῆς 25 Ἀπριλ. 1805 τοῦ Ἐμ. Καλούτση εἰς τὸν ἐν Ζακύνθῳ πρόξενον τῆς Ἀγγλίας Ῥάϊτ (Wrigt).

Οἱ ἐν Ἀθήναις πράκτορες τοῦ Ἔλγιν ἅμα ἔμαθον τὸ ναυάγιον τοῦ Μέντορος ἐταράχθησαν ἐκ τοῦ δυστυχήματος, καὶ ἀμέσως ἀπέστειλαν διὰ ξηρᾶς ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Κωνταντινούπολιν ταχυδρόμον (τάταρην) ὅπως ἀναγγείλῃ τὸ γεγονὸς εἰς τὸν Ἔλγιν. Τοῦτο ἀναφέρει ἐπιστολὴ τῆς 3 8βρίου 1802 τοῦ ἐν Ναυπλίῳ Βίκτωρος Παλινὰρ (ἴσως ὑποπροξένου τῆς Ἀγγλίας) πρὸς τὸν Καλούτση, ἐν ᾗ ἀγγέλλει αὐτῷ συγχρόνως καὶ ὅτι ἐν Ναυπλίῳ δὲν ὑπῆρχον δύται.

Περίεργος δὲ εἶνε καὶ ἐπιστολὴ τοῦ Δημητρίου Γρηγοράκη ἐκ Μάνης εἰς Καλούτσην, ἔνθα γράφει ὅτι ἐγνώρισε τὸν Ἔλγιν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ὅτι εἶπεν εἰς αὐτὸν τότε ὅτι εἶνε «πάντα ἕτοιμος καὶ πρόθυμος εἰσὲ κάθε ἀνάγκη τῶν καραβιόνε τῆς Βρετανvίας». Προσθέτει δὲ ὅτι καὶ ἀὔστερο μοῦ ἔγραψε (ὁ Ἔλγιν) καὶ τοῦ ἔστειλα μερικαὶς μεντάγιες, ἤγουν ἀνδίκαις μπακιρένιες, ἀπὸ Μάνης καὶ πάλι μὲ διορίζει νὰ τοῦ μαζόνω. Μὲ αὐτὸ ἔχω χρέος, ἐπιθυμῶ νὰ λάβω μέριτο [1]) μὲ παρόμοια ὑποκείμενα.»

Ὡς πρὸς τὴν ὑπόθεσιν δὲ τοῦ ναυαγήσαντος πλοίου γράφει ὅτι παρέχει τὴν ὑπηρεσίαν του πρὸς φύλαξιν, διότι ἤκουσεν ὅτι ὁ κλέφτης Ἀλεξανδρῆς καὶ ἄλλοι, μαθόντες τὸ ναυάγιον τοῦ πλοίου, ἡτοιμάσθησαν νὰ ὑπάγουν νὰ τὸ λεηλατήσουν, ἀλλ' ὅτι αὐτὸς ἐμπόδισε τὸ κίνημα. Ἐπειδὴ δὲ γράφει δὲν γνωρίζει τὸν κουμαντάντε παρακαλεῖ νὰ «διορθώσῃ τὴν γραφή του εἰς τὸ ἰταλικὸ διὰ νὰ καταλάβῃ »

Ὁ Ἔλγιν ἐν Κωνσταντινουπόλει μαθὼν εἴτε ἐκ τοῦ ἐκτάκτου ταχυδρόμου ἐξ Ἀθηνῶν διὰ ξηρᾶς, εἴτε ἐκ Κυθήρων διαθαλάσσης τὰ τοῦ ναυαγίου ἔγραψεν εἰς Καλούτσην τῇ 13 Ὀκτωβρ. τὴν ἑπομένην ἐπιστολὴν ἀγγλιστί.

Κωνσταντινούπολις Ὀκτωβρ. 25. 1802

Πρὸς τὸν Ὑποπρόξενον εἰς Κύθηρα.

Πληροφοροῦμαι ὅτι τὸ Ἀγγλικὸν πλοῖόν μου Μέντωρ ἐβυθίσθη ἐνῷ ἀπεπειρᾶτο νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν λιμένα τῶν Κυθήρων. Διὰ τῆς παρούσης μοῦ αἰτοῦμαι ὅπως καταβάλετε πᾶσαν δυνατὴν προσπάθειαν πρὸς διάσωσιν τοῦ τε πλοίου καὶ τοῦ φορτίου. Ἐντὸς αὐτοῦ ὑπῆρχον κιβώτιά τινα ἐμπεριέχοντα λίθους, οὐδεμιᾶς μὲν καθ' αὐτοὺς ἀξίας, ἀλλὰ μεγίστου δι' ἐμὲ διαφέροντος ὅπως τὰ ἐξασφαλίσω.

Ἡ κομιστὴς τῆς παρούσης Πέτρος Γαβαλᾶς ἀναχωρεῖ διὰ Κύθηρα, ὅπως λάβῃ πᾶσαν πληροφορίαν ἀφορῶσαν τὴν ἀπώλειαν ταύτην, καὶ μὲ διαταγὰς τοῦ νὰ χορηγήσῃ πᾶσαν ἄλλην ἀναγκαίαν βοήθειαν.

(Ὑπ.) Ἔλγιν.

Ἔκτακτος ἀπεσταλμένος κτλ.

Εὐνόητος ὅλως εἶνε ἡ φράσις τοῦ Ἔλγιν ὅτι οἱ ἐν τοῖς κιβωτίοις λίθοι δὲν εἶχον οὐδεμίαν καθ' ἑαυτοὺς ἀξίαν, ἀλλὰ μέγιστον δι' αὐτὸν συμφέρον ὅπως τοὺς ἐξασφαλίσῃ, διότι ἐφοβεῖτο μὴ αἱ ἀρχαὶ ἐκεῖ ἀμελήσωσιν ἢ μήπως ὑπεξαιρεθῶσιν· διότι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους πάντες εἶχον μάθει ὅτι αἱ ἀρχαιότητες εἶχον καὶ ὑλικὴν ἀξίαν, καὶ ὅτι ἦσαν περιζήτητοι. Ἔσπευσε δὲ καὶ ὁ ἴδιος εἰς τὸν τόπον τοῦ ναυαγίου ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ὡς ἐξάγεται ἐξ ἐπιστολῆς του, πρὸς τὸν Ἐμμαν. Καλούτσην τῆς 23 Ἰανουαρίου (4 Φεβρ.) 1803 ἐκ τοῦ πλοίου Ἀρτέμιδος (Diana), προσωρμισμένου ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Αὐλέμονος, ἐν ᾗ γράφει τὰ ἑξῆς «Ἀποφασίσας νὰ λάβω ἐν Μάλτᾳ πᾶσαν φροντίδα πρὸς ἀνάκτησιν τοῦ φορτίου, σᾶς παρακαλῶ νὰ μὴ κάμετε ἀπόπειράν τινα ἀνακτήσεως διὰ πλοίων ἐγχωρίων, οὔτε νὰ μεταχειρισθῆτε δύτας πρὶν λάβητε νέας παρ' ἐμοῦ ὁδηγίας. Ἐν τούτοις ἐφιστῶ τὴν μεγαλειτέραν εἰς ὑμᾶς προσοχὴν καθὼς καὶ τοῦ ὑμετέρου πράκτορος Νικόλα, ὅπως μὴ ὑπεξαιρεθῇ τὸ ἐλάχιστον πρᾶγμα, καὶ διατηρηθῇ τὸ πᾶν, καθὼς καὶ τὰ ἐξαχθέντα μέχρι τοῦδε πράγματα. Συνιστῶ δὲ ὑμῖν τὴν ἐκτέλεσιν καὶ τῶν ὁδηγιῶν, ἃς ἔδωκεν ὑμῖν ὁ κ. Ἅμιλτων.»

Προσθέτει δ' ἐν ὑστερογράφῳ «ἐὰν ἐν τούτοις δύνασθε νὰ μεταχειρισθῆτε δύτας ἐνταῦθα ἐξουσιοδοτῶ ὑμᾶς εἰς τὴν παροχὴν τῆς τροφῆς των. Ἐὰν δὲ τύχωσι καλοῦ καιροῦ καὶ ἐξαγάγωσι κιβώτια πληρώσατε αὐτοὺς διὰ πᾶν ὅ,τι ἐξήγαγον εἴτε κιβώτια, εἴτε ἕτερόν τι σκεῦος τοῦ πλοίου....»

Εἰς τὸν Καλούτσην δὲ πλὴν τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ἀπέστειλε καὶ ἑτέραν ἐκ τοῦ πλοίου καὶ ἐξ Αὐλέμονος ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἡμερομηνίαν εὐχαριστήριον διὰ τὸν ζῆλον, τὴν ἱκανότητα καὶ τὴν φιλοξενίαν, ἣν παρέσχεν εἰς τοὺς ναυαγοὺς περὶ ὧν ὁ Ἅμιλτων εἶχεν ὁμιλήσει πρὸς αὐτόν.

Ὡς εἴδομεν ὁ Ἅμιλτων μετὰ τὸ ναυάγιον παρέμεινεν ἐν Κυθήροις ὅπως ἀσχοληθῇ περὶ τὴν ἀνάκτησιν τῶν μαρμάρων. Πρὸς τοῦτο δὲ συνῆψε διάφορα συμβόλαια μετὰ Καλυμνίων τῇ 10 Ὀκτωβρίου 1802, καὶ κατόπιν μετὰ τοῦ Παναγιώτη Ἀνδριτσάκη ἐκ Σπετσῶν, ὁ ὁποῖος εἰργάσθη ἐπὶ 10 μόνον ἡμέρας, λαβὼν γρό-

1) merito ἀξίαν.

Digitized by Google

σια 450 διὰ συναλλαγματικῆς πρὸς τὸν ἐν Ζακύνθῳ Ἰωάννην Κίρκ, πράκτορα τῆς Μεγ. Βρεταννίας. Τὸν Ἀνδριτζάκην ἀπέλυσε τὴν 11 Δεκεμβρίου. Εἶτα συνεβλήθη μετὰ τοῦ Ἀναγνώστη Σπετσιώτη, ὃν ἐζήτησεν ἐκ Σπετσῶν νὰ ἔλθῃ μὲ τὸ πλοῖόν του ταρτανέλλα, ὅπως «βοηθήσῃ διὰ τὸ ρικούπερο τῶν κασελῶν μὲ μάρμαρα» ὡς διαλαμβάνει τὸ ἀπὸ 14 Δεκεμβρίου 1802 συμβόλαιον μετ' αὐτοῦ δι' οὗ ἠκυροῦτο ἡ προηγουμένη συμφωνία. Κατόπιν συνῆψεν ἕτερον συμβόλαιον τῇ 18 Δεκεμβρίου 1802 μετὰ Καλυμνίων, οἵτινες εἰργάσθησαν, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ χειμῶνος διέκοψαν τὰς ἐργασίας.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΔΡΑΜΑΤΟΣ

Συνωμίλουν ἐν τῷ καπνιστηρίῳ μετὰ τὸ γεῦμα. Ὁ Ἑβραῖος Περέϊρα, ὁ θεατρώνης ὁ τοσοῦτον γνωστὸς διὰ τὰ ἀπαστράπτοντα αὐτοῦ ὑποκάμισα καὶ τοὺς θριαμβευτικοὺς ἐπιδεικτικοὺς λαιμοδέτας, ἵστατο πρὸ τῆς ἑστίας, κρατῶν εἰς χεῖρας ποτήριον *κιουρασῶ*.

— Τὸ πᾶν, ἔλεγεν, εἶνε ὁ μῦθος. Τὸ δραματικὸν ἔργον τότε μόνον εἶνε καλόν, ὅταν ἠμπορῇ νὰ διηγηθῇ τις τὴν ὑπόθεσίν του εἰς πέντε λεπτά... Ὅταν κανεὶς συγγραφεὺς ἔρχεται νὰ μοῦ κάμῃ λόγον περὶ δράματος καθ' ἣν ὥραν προγευματίζω, τὸν διακόπτω πρὶν ἀρχίσῃ ἀκόμη :—Ἠμπορεῖς νὰ μοῦ ἐκθέσῃς τὴν ὑπόθεσιν πρὸ τοῦ φάγω αὐτὸ τὸ αὐγόν ;.. Ἐὰν δὲν τὸ κατορθώσῃ σημαίνει ὅτι τὸ ἔργον του δὲν ἀξίζει τίποτε !

Ὁ Περέϊρα ἐκένωσεν ἀπνευστὶ τὸ κύπελλον τοῦ *κιουρασῶ*.

—Δὲν εἶμαι δραματικὸς συγγραφεύς, εἶπεν ὁ ὑπερύψηλος ἀκόλουθος πρεσβείας. Μαυρίκιος, ἐκ τοῦ βάθους τοῦ εὐρυτάτου κλιντῆρος, εἰς ὃν ἦτο χωμένος. Ἐν τούτοις, Περέϊρα, ἐὰν θέλῃς, θὰ σοῦ διηγηθῶ μίαν ἱστορίαν, ἐκ τῆς ὁποίας δεξιὸς τεχνίτης δύναται νὰ ἐμπνευσθῇ ἐξαίρετα... Ἀλλὰ τὸ ἀπαιτούμενον διὰ νὰ φάγῃ τις ἓν αὐγὸν διάστημα εἶνε πολὺ σύντομον...

— Ἂς ἔχῃς χάριν, σοῦ παραχωρῶ μίαν ὀμελέτταν, ἀπήντησεν ὁ Ἑβραῖος ἀνακαγχάζων. Ἂν καὶ οἱ ἄνθρωποι τῶν αἰθουσῶν δὲν μοῦ φαίνονται διόλου κατάλληλοι διὰ νὰ ἐξευρίσκωσιν ὑποθέσεις δραμάτων.

Ἡ ἱστορία, τὴν ὁποίαν θὰ διηγηθῶ, περιῆλθε ὅλας τὰς αἰθούσας τῆς Βιέννης καθ' ὃν καιρὸν ἤμην ἐκεῖ. Ὑπῆρχε τότε εἰς Βιέννην ἰατρός, φημιζόμενος διὰ τὰ καρδιακὰ νοσήματα· ὠνομάζετο—ἀλλάζω φυσικὰ τὰ ὀνόματα, διότι ἡ ὑπόθεσις εἶνε τραγική. — Ἄρνολδ. Τεσσαράκοντα μόλις ἐτῶν, εἶχεν ἐν τούτοις λαμπρὰν πελατείαν. Ἦτο ὡραῖος ἀνήρ, κομψότατος, μὲ φυσιογνωμίαν κανονικωτάτην, μὲ ξανθὰς παραγναθίδας καὶ ὀφθαλμοὺς γαλανούς, τῶν ὁποίων τὸ ὀξὺ καὶ ψυχρὸν βλέμμα ἐνέπνεε μᾶλλον φόβον. Κάποια ρωσσικὴ οἰκογένεια—ἂς τὴν ὀνομάσωμεν Σκεβελώφ—ἡ ὁποία διέμενεν εἰς Βιέννην, ἐκάλεσε τὸν ἰατρὸν νὰ ἐπισκεφθῇ μίαν τῶν θυγατέρων της. Ὁ ἔμπειρος Ἀσκληπιάδης ἐκ πρώτης ὄψεως διέγνωσεν ὅτι ἡ κόρη ἔπασχεν ἐξ ἀνευρύσματος, ἀλλὰ τὸ ὁποῖον διετέλει ἀκόμη εἰς τὴν ἀρχήν του. Ἡ στηθοσκόπησις κόρης τόσον τρυφερᾶς ἦτο πράγματι πολὺ ἐπικίνδυνος. Φαντασθῆτε νὰ βάζῃ κανεὶς τὸ αὐτί του ἐπάνω εἰς τὸ στῆθος ὡραίας νεάνιδος μόλις δέκα ἑπτὰ ἐτῶν καὶ νὰ κτυπᾷ ἐπάνω εἰς τὴν καρδίαν της, ὡς νὰ ἔλεγε : «Ἐπιτρέπεται ἡ εἴσοδος ;»

— Μαυρίκιε, διέκοψεν ὁ οἰκοδεσπότης, νὰ λείψουν αἱ πρόστιχοι ἀστειότητες. Μᾶς ἀνήγγειλες ὅτι θὰ μᾶς διηγηθῇς δρᾶμα.

— Καὶ θὰ σᾶς τὸ διηγηθῶ, μείνατε ἥσυχοι... Ἂν καὶ ἦτο δεκτὴ εἰς τὴν ἀνωτέραν κοινωνίαν ἡ οἰκογένεια Σκεβελώφ ἦτο κάπως ὕποπτος. Κατῴκει εἰς τὸ ξενοδοχεῖον. Ὁ Σκεβελὼφ ἔφερε πολλὰ σειρήτια, κομβία καὶ γαλόνια ἐπὶ τῶν πολυτελῶν μηλωτῶν του. Ἡ οἰκογένεια ἔζη μεγαλοπρεπῶς, οἱ πολυπληθεῖς δὲ ἀδάμαντες τῆς κυρίας ἐθεωροῦντο ψευδεῖς... Καὶ ἐπάνω εἰς ὅλα δύο κορίτσια τῆς ὑπανδρείας ἐκτάκτου καλλονῆς. Ὅλα αὐτὰ εἶχον κάτι τὸ ὕποπτον. Ἀλλ' ὁ ἰατρὸς ἐρωτεύθη. Ἐζήτησε τὴν χεῖρα τῆς ἀσθενοῦς του, τῆς δεσποινίδος Μάρσας, ἔγεινε δεκτὸς ὡς γαμβρὸς καὶ ἐνυμφεύθη αὐτὴν μετὰ τρεῖς μῆνας. Ἡ λοιπὴ οἰκογένεια Σκεβελώφ, βαρυνθεῖσα αἰφνιδίως τὴν Βιέννην, ἀπῆλθεν εἰς ἄλλα κέντρα. Ἡ σύζυγος τοῦ ἰατροῦ, ἡ Frau Doctorin, ὅπως τὴν ἔλεγον ἐν Βιέννῃ, ἤρεσε πολύ. Τὸ ζεῦγος τῶν νεονύμφων ἦτο συμπαθέστατον· ὁ ἰατρὸς ἠγάπα τὴν Μάρσαν ὡς σύζυγον καὶ ὡς ἀσθενῆ συνάμα· τὴν ἐλάτρευε καὶ τὴν ἐθεράπευεν. Τὸ μικρὸν δ' αὐτὸ μυθιστόρημα ἐνθουσίαζε τὰς φύσει ρομαντικὰς Γερμανίδας. Ἡ κυρία Ἄρνολδ, τῆς ὁποίας ἡ ὑγεία ἐβελτιοῦτο ὁσημέραι, ἐνεφανίζετο εἰς τὰς αἰθούσας, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐχόρευε...

— Μολονότι ἔπασχεν ἀπὸ τὴν καρδίαν της ;

— Μάλιστα. Ἐφαίνετο ὅτι εἶχε θεραπευθῆ τόσον ἐντελῶς, ὥστε ὁ σύζυγός της, ὡς ἰατρός, τῆς ἐπέτρεπε μερικὰς στροφὰς *βάλς*. Ἀλλὰ φρονῶ ὅτι ὡς ζηλότυπος θὰ τῆς τὰς ἀπηγόρευε μὲ πολλὴν εὐχαρίστησιν. Διότι ὁ λοχαγὸς ὁ Βλαζεβιτζ— ἀληθὴς Ἀπόλλων μὲ λευκὴν στολὴν—ἦτο ἐγγεγραμμένος πάντοτε πρῶτος εἰς τὸ σημειωματάριον τῆς κυρίας Ἄρνολδ καὶ τὴν ἔθλιβε πολὺ τρυφερῶς ἐπὶ τοῦ στήθους του. Ὁ μῦθος τοῦ Ἄρεος καὶ τῆς Ἀφροδίτης ἐπανελήφθη ἀκόμη μίαν φοράν...

Digitized by Google

— Λαμπρά! διέκοψεν ὁ Περέϊρα. Ἔφερες ἐπὶ σκηνῆς τὰ πρόσωπα τοῦ δράματος, ἐξήγησες τὴν θέσιν των. Τώρα μᾶς μένει ἡ *δέσις*. Ἐμπρός!

— Ὁ ἰατρὸς ἀνακαλύπτει μίαν ἡμέραν ὁλόκληρον δέσμην ἐπιστολῶν...

— Οὖφ! παρὰ πολὺ τετριμμένον τὸ ἐπεισόδιον τῆς δέσμης τῶν ἐπιστολῶν.

— Περέϊρα, εἶσαι ἀφόρητος! Βάλε εἰς τὸ δρᾶμά σου ὅ,τι θέλεις, ἀλλ' εἰς τὴν ἱστορίαν ὑπάρχει ἡ δέσμη τῶν ἐπιστολῶν.

— Αἱ ὁποῖαι παρέχουν εἰς τὸν σύζυγον τὴν βεβαιότητα τῆς ἐξαπατήσεώς του, δὲν εἶνε ἔτσι;

— Προφανῶς.

— Καί του ἐμπνέουν τὴν ἰδέαν τῆς ἐκδικήσεως.

— Γνωρίζεις λοιπὸν τὸ ἀνέκδοτον, Περέϊρα; Διηγήσου τό μας τότε.

— Δέν το γνωρίζω, φίλε μου, ἀλλὰ τὸ μαντεύω. Λοιπὸν ὁ σύζυγος ἐξεδικήθη...

— Δι' ἑνὸς ἐκ τῶν ἐγκλημάτων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα μένουν πάντοτε ἀνεξιχνίαστα.

— Τότε πῶς ἐγνώσθη;

— Ὁ ἰατρὸς μόνος ἐπρόδωκε τὸ μυστικόν. Αὐτὸς ὁ ἴδιος ἔνοχος, ἀργότερα, ὑπείκων εἰς τὴν ἀκατανίκητον, εἰς τὴν μοιραίαν ἐκείνην ἀνάγκην τῆς ἐκμυστηρεύσεως, ἡ ὁποία κατέστησε τὸ μυστήριον τῶν ἐξομολογήσεων θεσμόν...

— Εἰς τὸ προκείμενον, εἰς τὸ προκείμενον, Μαυρίκιε.

— Παύω, εἶπεν ὁ νέος δυσηρεστημένος πως.

— Μὴ θυμώνῃς, ὑπέλαβεν ὁ αὐθάδης Περέϊρα· σὲ ἀπαλάσσομεν ἀπὸ τὸν κόπον νὰ συμπληρώσῃς τὰς φράσεις σου. Αὐτὸ εἶνε τὸ καθαυτὸ ὕφος τοῦ θεάτρου. Δὲν βλέπεις τὸν Σκρίβ, τὸν Σαρδοῦ..; Ὅλο διάλογος καὶ ἀποσιωπητικὰ εἶνε τὰ δράματά των. Δὲν χρειάζεται ὕφος καὶ φιλολογία εἰς τὸ θέατρον. Ὅλο καὶ αὐτὸ κοπανῶ εἰς τοὺς νέους συγγραφεῖς. Ὑπάρχουν δράματα τὰ ὁποῖα ἀπέτυχον δι' ἓν καὶ μόνον ἐπίθετον. Μία μεταφορὰ ἠμπορεῖ νὰ γείνῃ πρόξενος ἀνυπολογίστου κακοῦ. Διὰ τοῦτο οἱ ρομαντικοί...

— Θὰ παύσῃς ἐπὶ τέλους ἢ ὄχι, Περέϊρα; εἶπεν ὁ οἰκοδεσπότης, παρατηρῶν σαρκαστικῶς διὰ τοῦ μονυέλου του τὸν Ἑβραῖον.

— Ἀλήθεια... Λοιπὸν ὁ Μαυρίκιος μᾶς διηγεῖτο ὅτι ὁ σύζυγος...

— ... Ἐσχεδίασεν ἐκδίκησιν φοβεράν, ἀλλὰ δυνατὴν μόνον εἰς ἰατρόν Ἡ Μάρσα δὲν εἶχεν ἐντελῶς θεραπευθῆ—αὐτὸ τὸ ἐγνώριζεν ὁ σύζυγός της ἐκ τοῦ καρδιακοῦ νοσήματος, διὰ τὸ ὁποῖον ἐπὶ δύο ἔτη τὴν ἐθεράπευε μὲ τόσον ζῆλον καὶ μὲ τόσην ἀγάπην. Ἀνέλαβε λοιπὸν νὰ τῆς ἀποδώσῃ ἐκ νέου τὴν ἀσθένειαν. Χωρὶς νὰ δείξῃ τὴν ὀργήν του, ἔλαβεν ἀπέναντι τῆς συζύγου του τὸ ἦθος ἀνδρὸς ἀνησύχου καὶ φιλυπόπτου, οὕτω πως δ' ἐγέννησεν εἰς τὴν ψυχήν της τὸν φόβον καὶ τὴν ἀδημονίαν. Ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τὰς ὁποίας ἀνεῦρεν εἶδε ποῖον ἐμμανῆ ἔρωτα ἔτρεφον πρὸς ἀλλήλους οἱ δύο ἐρασταί. Ἦτο βέβαιος ὅτι θὰ προσεπάθουν νὰ συναντῶνται ἐν μέσῳ οἱωνδήποτε κινδύνων. Μακκιαβελικώτατα δ' ἐπωφελήθη τῆς θέσεως ταύτης. Ἔκτοτε, μυστηριώδης δύναμις ἔθετε μεταξὺ τῆς Μάρσας καὶ τοῦ λοχαγοῦ παντοειδῆ μικρὰ ἐμπόδια, χωρὶς ὅμως νὰ χωρίζῃ αὐτοὺς ἐντελῶς· ἐματαίωνε τὰς συνεντεύξεις των, διέκοπτε τὴν ἀλληλογραφίαν των, ἐτάραττε καὶ ἐδηλητηρίαζε τὸν ἔρωτά των. Ἡ ὑγεία τῆς κυρίας Ἄρνολδ ἐχειροτέρευσε καὶ πάλιν ἐκ τῆς ζωῆς αὐτῆς, τῆς πλήρους ὀξυτάτων καὶ ὀδυνηρῶν συγκινήσεων. Ὁ ἰατρὸς ἐφόνευε τὴν γυναῖκά του μετὰ τῆς αὐτῆς ἀκριβείας καὶ βεβαιότητος, μὲ τὴν ὁποίαν ἄλλοτε τὴν ἐθεράπευεν. Μετὰ σατανικῆς δεξιότητος ἔκαμεν ὥστε τὴν ὥραν τοῦ ἀμέτρου φόβου, ὅστις ἐπιταχύνει τὴν νωθρὰν κυκλοφορίαν, νὰ διαδέχωνται αἱ μακραὶ ἡμέραι τῆς μελαγχολίας, αἱ ὁποῖαι συμπηγνύουσι καὶ κρατοῦσιν εἰς τὴν καρδίαν τὸ αἷμα. Κατόπιν αἰφνιδίως ἐπροσποιεῖτο ὅτι δὲν ἐζηλοτύπει διόλου καὶ ὅτι αἱ ὀδύναι τῆς γυναικός του τὸν συνεκίνουν μέχρι δακρύων. — «Τί ἔχεις, Μάρσα μου, τῆς ἔλεγεν. Δὲν ἠμπορῶ πλέον νὰ ἐννοήσω τίποτε ἀπὸ τὴν ἀσθένειάν σου. Νομίζει κανεὶς ὅτι κάποια μυστικὴ λύπη σὲ κατατήκει. Δὲν εἶσαι εὐτυχὴς μαζή μου;» Μετὰ διαβολικῆς εὐχαριστήσεως παρατηρῶν τὰς προόδους τῆς νόσου, κατεβασάνιζε τὸ θῦμά του διὰ τῆς ὑποκριτικῆς αὐτοῦ συμπαθείας. Μετὰ παρέλευσιν ἓξ μηνῶν, αἱ συγκοπαὶ κατέστησαν συχνότεραι, οἱ παλμοὶ σφοδρότεροι· τὸ ἀνεύρυσμα ἀνεφάνη μὲ τὰ ἐπικινδυνώτερα συμπτώματά του.. Ἄ! Περέϊρα, δὲν μὲ διακόπτεις πλέον, βλέπω...

— Ναί, ἔχομεν τὴν *δέσιν* τοῦ δράματος, ἀλλ' ἡ *λύσις*, λέγε τὴν *λύσιν*.

— Μία *λύσις*.. ἔφθασε! ἀνέκραξεν ὁ Μαυρίκιος μετὰ τοῦ τόνου ὑπηρέτου ἑστιατορίου, παραγγέλοντος τὸ ζητηθὲν φαγητόν. Ἕνα βράδυ ὁ ἰατρὸς ἐπανῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν του μανιώδης —«Κυρία, γνωρίζω τὰ πάντα. Ὁ κ. Βλάζεβιτζ εἶνε ἐραστής σου!» Ἡ ἀτυχὴς Μάρσα ἔγεινεν ἄσπρη σὰν πανὶ καὶ αἱ παρειαί της ἐβάφησαν μὲ τὸ ἰόχρουν χρῶμα τοῦ θανάτου. — «Φόνευσέ με! εἶπεν» — Αὐτὸ ἤθελε.

—Δὲν θὰ βάλω ποτὲ χέρι ἐπάνω εἰς γυναῖκα, εἶπεν ὁ Ἄρνολδ. Ὁ συνένοχός σου ἐπλήρωσε καὶ τὸ ἰδικόν σου ἔγκλημα. Ἐμονομάχησα πρὸ ὀλίγου μαζῆ του καί... τὸν ἐφόνευσα!» Ἡ ἀτυχὴς Μάρσα ἔπεσεν ἀναίσθητος ἐπὶ τοῦ δαπέδου. Ἀλλ' ὁ ἰατρὸς ἐψεύδετο· δὲν ἐτόλμα οὔτε νὰ ἀγριοκυττάξῃ τὸν ὡραῖον λοχαγόν, ὁ ὁποῖος ἐθεω-

Digitized by Google

ρεῖτο ὁ καλλίτερος σκοπευτὴς τῆς Βιέννης. Ἐγονυπέτησε πλησίον τῆς γυναικός του καὶ ἔλαβε τὴν χεῖρά της. Ὁ σφυγμὸς ἔπαλλε. Ἄρα ἔζη. Τότε ὁ κακοῦργος τὴν ἐπεριποιήθη; τὴν ἔφερεν εἰς τὸν ἑαυτόν της. «Θὰ φορέσῃς φόρεμα χοροῦ καὶ ὅλους σου τοὺς ἀδάμαντας, διέταξε, καὶ θὰ μὲ ἀκολουθήσῃς εἰς τὸν χορὸν τῆς γαλλικῆς πρεσβείας, εἰς τὸν ὁποῖον εἴμεθα προσκεκλημένοι». — «Ὄχι.. δὲν ἠμπορῶ». — «Θὰ ἐνδυθῇς καὶ θὰ πᾶμε χωρὶς ἄλλο. Ὡς πρόφασιν τῆς μονομαχίας μου μὲ τὸν Βλάζεβιτζ διέδωκα ὅτι ἤρισα μαζῆ του εἰς τὸ χαρτοπαίγνιον. Πρέπει νὰ παρουσιασθῶμεν ἀπόψε μαζῆ εἰς τὸν κόσμον. Ἄλλως θὰ πιστευθῇ ὅτι ἐκτυπήθην ἐξ αἰτίας σου καὶ ἀτιμάζομαι.. Ἐνδύσου, τὸ ἀπαιτῶ!...» Ἡ δυστυχὴς ἠναγκάσθη νὰ ὑπακούσῃ. Πῶς νὰ ἀντισταθῇ εἰς τὸν ἄνδρα, τὸν ὁποῖον εἶχεν τόσον σκληρῶς ὑβρίσει; Ἐνεδύθη, μὲ ποίαν ἀγωνίαν, περιττὸν νὰ εἴπω, καὶ ὁ σύζυγός της τὴν ὡδήγησεν εἰς τὸν χορὸν τῆς πρεσβείας. Συντετριμμένη, ἐσωρεύθη μᾶλλον ἢ ἐκάθησεν εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς εἰσόδου, ὅπου ὁ κλητὴρ ἀνήγγειλεν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν τοὺς προσερχομένους. Ὁ ἰατρός, ἐν μεγάλῃ στολῇ, μὲ ὅλα του τὰ παράσημα, μειδιῶν, ἵστατο ὀπίσω ἀπὸ τὸ κάθισμα τῆς γυναικός του. Αἴφνης, ἰδὼν πρὸς τὸν ἀντιθάλαμον, ἔκυψεν εἰς τὸ οὖς τῆς Μάρσας, ὡς νὰ ἐπρόκειτο νὰ τῆς ἀπευθύνῃ κανὲν φιλοφρόνημα. «Ἡ λύπη δὲν σὲ ἐφόνευσε λοιπόν, ἀθλία;» — «Ὄχι ἀκόμη δυστυχῶς, ἐψιθύρισεν ἡ βασανιζομένη» — «Λοιπὸν κύτταξε εἰς τὴν θύραν καὶ ἀπόθανε ἀπὸ χαράν». Συγχρόνως ὁ κλητὴρ ἀνήγγειλε δι' ἰσχυρᾶς φωνῆς: «Ὁ λοχαγὸς βαρῶνος Βλάζεβιτζ!» Ὁ ἀξιωματικὸς εἰσῆλθε μειδιῶν καὶ ὅπως πάντοτε ἀνεζήτησεν πρώτην διὰ τοῦ βλέμματος τὴν Μάρσαν. Ἀλλὰ μόλις τὴν ἀνεγνώρισεν. Εἶχεν ἐγερθῇ ἀπὸ τὸ κάθισμά της, εὐθυτενής, ὡς ἂν ἐκινεῖτο δι' ἐλατηρίου, πελιδνή, φοβερὰ τὴν θέαν! Ἔρριψε πρὸς αὐτὸν βλέμμα ἀπελπιστικόν, ἔφερε τὴν χεῖρα εἰς τὸν λαιμὸν καὶ κατέπεσεν ἐπὶ τοῦ δαπέδου νεκρά, ἀναμφισβητήτως νεκρὰ πλέον... Ἡ ταραχὴ τὴν ὁποίαν ἐπροξένησε τὸ αἰφνίδιον γεγονὸς ὑπῆρξεν ἀπερίγραπτος. Ὁ ἰατρὸς ἐρρίφθη ἐπὶ τοῦ σώματος τῆς γυναικός του, μὲ φωνὰς ἀγρίας, ἡ ἀπελπισία δὲ τοῦ λοχαγοῦ θὰ ἐπροξένει σκάνδαλον, ἂν μὴ εἷς τῶν φίλων του τὸν παρέσυρε ἔξω τῆς αἰθούσης. Ὅλοι οἱ προσκεκλημένοι ἐτράπησαν εἰς φυγήν· οἱ ὑπηρέται ἔφαγον τὸν δεῖπνον καὶ ἡ σύζυγος τοῦ πρέσβεως δυσηρεστήθη μεγάλως διότι ἀπέτυχεν ὁ χορός της, ὅστις ἐπρομηνύετο λαμπρός.

Ὁ Μαυρίκιος ἐσιώπησεν, στιγμὴ δὲ σιγῆς ἐπηκολούθησεν. Ῥῖγος διέδραμεν ὅλων σχεδὸν τὰ σώματα, καὶ αὐτὸς δ' ἡ Περέϊρα ἔσχε τὴν εὐφυΐαν νὰ μὴ διακυβεύσῃ ἀνησυχίαν τινά.

Αἴφνης ἐπεφάνη καὶ η οἰκοδέσποινα, ὑπεγείρουσα τὸ καταπέτασμα τῆς θύρας τοῦ καπνιστηρίου.

— Ἐτελειώσατε τὸ κάπνισμα, κύριοι; Αἱ κυρίαι σᾶς ζητοῦν.

Μεταβαίνων εἰς τὴν αἴθουσαν, ὁ Περέϊρα ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ βραχίονος τὸν Μαυρίκιον.

— Καὶ ὁ ἰατρὸς τί ἀπέγεινεν;

— Ὅπως σᾶς εἶπα, εἰς στιγμὴν ἀπερισκεψίας ὡμολόγησεν ἐπαιρόμενος τὸ ἔγκλημά του, τὸ ὁποῖον ἄλλως δὲν προβλέπεται ὑπὸ τοῦ νόμου. Ἀλλ' ἡ ἐν Βιέννῃ διαμονὴ καθίστατο πλέον εἰς αὐτὸν δυσχερής. Μετέβη λοιπὸν εἰς Βαρσοβίαν ὅπου ἀπέκτησε πολυάριθμον πελατείαν καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ ἐπαναλαμβάνῃ εἰς τοὺς πάσχοντας ἐκ καρδιακοῦ νοσήματος: «— Κυρίως νὰ ἀποφεύγετε τὰς συγκινήσεις!».. Ἀλλὰ πῶς σοῦ ἐφάνη ἡ ὑπόθεσίς μου;

— Ἐντελῶς ἀδύνατον νὰ ἀναβιβασθῇ ἀπὸ σκηνῆς, φίλε μου. Ὅλοι οἱ κριτικοὶ θὰ γράψουν τὴν ἄλλην ἡμέραν ὅτι ὁ συγγραφεὺς ἀπεμιμήθη τὴν *Ἰουλίαν* τοῦ Ὀκταβίου Φεγιέ.

(François Coppée.) Δ.Γ.Κ.

ΤΑ ΑΡΩΜΑΤΑ

Ἡ χρῆσις τῶν ἀρωμάτων ἀνάγεται εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους, καὶ φαίνεται διεδόθη ἐκ τῆς Ἰνδικῆς καὶ τῆς Περσίας. Ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἐν τῇ Βαβυλῶνι καὶ ἐν τῷ σημαντικωτάτῳ ἐμπορίῳ συνεκεντροῦντο τῆς ὑφηλίου πάσης τὰ ἀρώματα.

Τὰ ἀρώματα ἐχρησιμοποιήθησαν κατὰ πρῶτον εἰς τὰς θρησκευτικὰς ἑορτάς. Ἐν Αἰγύπτῳ παρεσκεύαζον αὐτὰ ἐντὸς τοῦ ναοῦ καὶ τὰ προσέφερον εἰς τοὺς θεούς. Τὴν συνήθειαν παρέλαβον οἱ Ἑβραῖοι, μόνου τοῦ μεγάλου ἱερέως δικαιουμένου νὰ προσφέρῃ ἀρώματα εἰς τὸν Ἰαχωβᾶ.

Τὰ ἀρώματα ἦσαν ἡ νάρδος, ὁ λίβανος, ἡ σμύρνα, ὁ κρόκος, ὁ ἀρωματικὸς κάλαμος, καὶ ἡ ἀλόη, φυτὸν δαψιλῶς βλαστάνον ἀνὰ τὴν Ἀνατολήν. Διὰ τοὺς θρησκευτικοὺς καθαρμοὺς τῶν γυναικῶν, κατὰ νόμον ὀφείλοντας νὰ διαρκέσωσιν ἐπὶ ἔτος, ἐγίνετο μεγάλη κατανάλωσις ἀρωμάτων· ἓξ μῆνας αἱ οὕτω καθαριζόμεναι ἠλείφοντο διὰ τοῦ ἐλαίου τῆς σμύρνας, καὶ ἄλλους ἓξ μῆνας δι' ἄλλων οὐσιῶν· ὁμοίως μετεχειρίζοντο τὰ ἀρώματα κατὰ τὰς ἐπικηδείους τελετάς· τὰ ἔχυναν ἐπὶ τῶν νεκρῶν, ἐνήργουν δι' αὐτῶν τὰς ταριχεύσεις, καὶ τὰ ἔκαιον ἐπὶ τῶν νεκρικῶν πυρῶν. Βραδύτερον ἐγενικεύθη ἡ χρῆσις των ἐν τῷ καθ' ἡμέραν βίῳ, καὶ ταῖς ἑορταῖς,

Digitized by Google

κατὰ πρῶτον ὡς ἔνδειξις πολυτελείας, καὶ βαθμηδὸν ὡς σημεῖον ἀκολασίας.

Οἱ Ἕλληνες μετὰ πάθους ἠγάπησαν τὰ ἀρώματα· δι' ἕκαστον μέρος τοῦ σώματος εἶχον καὶ ἴδιον ἄρωμα, καὶ ἕκαστον ἄρωμα εἶχεν ἴδιον προορισμόν. Τὰ μὲν ἐθεωροῦντο ὡς συντελοῦντα εἰς τὴν διαύγειαν τοῦ πνεύματος, τὰ δὲ χρήσιμα πρὸς χώνευσιν, τὰ δὲ ἀπαραίτητα διὰ τὰ ὄργια. Καθὼς καὶ σήμερον ἐν ταῖς Ἀθήναις τοῦ Περικλέους μετὰ τὸ φαγητὸν προσῆγον δοχεῖα περιέχοντα ἀρωματῶδες ὕδωρ πρὸς καθάρισμα τοῦ στόματος καὶ πλύσιμον τῶν χειρῶν. Οἱ Ἕλληνες συνηθροίζοντο εἰς τὰ μυρεψεῖα καθὼς τώρα συχνάζομεν εἰς τὰ καφενεῖα.

Οἱ Ρωμαῖοι ἐκληρονόμησαν ἐκ τῆς Ἀνατολῆς τὸν ἔρωτα τῶν ἀρωμάτων καὶ τῶν ἕξεων τοῦ ἐκτεθηλυμένου βίου. Τὸ κοινότερον διαδεδομένον παρ' αὐτοῖς ἄρωμα ἦτον ὁ ἀρωματοφόρος σχοῖνος, οὗτινος ἀποκλειστικὴν χρῆσιν ἐποιοῦντο αἱ ἑταῖραι, τὰ δὲ μᾶλλον τιμώμενα ἦσαν τὰ ῥόδα, τὸ μεγάλαιον, ἡ νάρδος, τὸ οποβάλσαμον, τὸ μαλάβαθρον.

Δι' αὐτῶν ἐν ἀμέτρῳ σπατάλῃ ἠρωμάτιζον τοὺς κοιτῶνας, τὰ λουτρά, τὰς κλίνας των. Διὰ τὰ θέατρα καὶ τοὺς νυμφικοὺς θαλάμους ἐγίνετο πρὸ παντὸς χρῆσις τοῦ κρόκου. Τὰ ἀρωματικά, τὰ πνευματώδη καὶ τὰ ἀπεσταγμένα ὕδατα, οἱ ἀρωματικοὶ αἰθέρες ἦσαν ἄγνωστα εἰς τοὺς Ρωμαίους.

Μαρτιάλης, ὁ μέγας σατυρικὸς ποιητὴς σκώπτει πολλαχοῦ τῶν στίχων αὐτοῦ τὴν κατάχρησιν τῶν ἀρωμάτων· εἰς ἓν ἐκ τῶν ποιημάτων του ἀπεικονίζει Θηλυδρίαν, οὗτινος ἡ κόμη ἀποπνέει τὴν ὀσμὴν πάντων τῶν ἀρωμάτων, ὅσα παρεσκεύαζον τότε οἱ μυρεψοί.

Ἐν Ρώμῃ ἡ ἀχαλίνωτος ὁρμὴ τῆς πολυτελείας εἶχεν ὑπαγορεύσει εἰς τὰς γυναῖκας νὰ λούωνται ἐντὸς γάλακτος, οὗτινος ἡ ἐπενέργεια ἦτον ἀνάλογος πρὸς τὴν ἐκ τοῦ δι' ἀμυγδάλων καὶ μέλιτος λουτροῦ.

Ἐκ τοῦ Μαρτιάλη προσέτι μανθάνομεν ὅτι αἱ Ρωμαῖαι ἐξεῖχον ἐν τῇ τέχνῃ τοῦ ψιμμυθιοῦσθαι. «Δὲν μὲ ἠπάτων, Λυδία, γράφει που, οἱ ἐγκωμιάζοντες πρὸς ἐμὲ τὸ κάλλος τῆς βαφῆς σου καὶ ὄχι τῆς μορφῆς σου.»

Ὡρισμένα ἀρώματα τὰ ὁποῖα μετεχειρίζοντο αἱ Ρωμαῖαι δέσποιναι ἐτιμῶντο μέχρις 800 δραχμῶν τὸ χιλιόγραμμον. Ἐν ἑορτῇ τὴν ὁποίαν παρέσχεν ὁ Νέρων ἐν Βαΐᾳ, ἡ διὰ τὰ ῥόδα δαπάνη ἀνῆλθεν εἰς τὸ ποσὸν τῶν τεσσάρων ἑκατομμυρίων σεστερτίων, τουτέστι 500,000 φράγκων.

Ἐν Εὐρώπῃ κατὰ τὸν μεσαίωνα καὶ τοὺς νεωτέρους χρόνους τὰ ἀρώματα ἐν ἀρχῇ προωρίζοντο διὰ τὴν λατρείαν ὡς καὶ ἐν τῇ ἀρχαιότητι. Οἱ Σταυροφόροι πρῶτοι ἀπεκόμισαν ἐκ τῆς Ἀνατολῆς τὸν πρὸς τὰ μύρα καὶ τὰς εὐόσμους οὐσίας ἔρωτα, ὅστις εὗρεν ἐν Ἰταλίᾳ πρὸ πάντων κάρπιμον ἔδαφος. Τὰ ἀρώματα εἰσήχθησαν ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπὶ τῆς βασιλίσσης Ἐλισάβετ ὁμοῦ μὲ τὰ ἀρωματώδη χειρόκτια καὶ μὲ τὰ μυροβόλα σακκίδια. Ἐν Γαλλίᾳ ἡ κατάχρησις τῶν ἀρωμάτων ἀνεπτύχθη ἐπὶ Αἰκατερίνης τῶν Μεδίκων. Ἑρρῖκος ὁ τρίτος καὶ αἱ εὐνοούμεναι αὐτοῦ ἐπαναφέρουσι τὰς ἐπὶ Νέρωνος ἀκολασίας. Ἡ πώλησις τῶν ἀρωμάτων ἦτο καὶ παρέμεινε μέχρι τῆς Ἐπαναστάσεως τὸ μονοπώλιον ὡρισμένης συντεχνίας τῆς τῶν ἐμπόρων χειροκτίων ὁμοῦ καὶ ἀρωματοπωλῶν. Αἱ εὐνοούμεναι τοῦ Ἑρρίκου ἐπώλουν τὰ δικαστικὰ ἀξιώματα εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς ἄλλους τεχνίτας ἀντικειμένων πολυτελείας καὶ σπατάλης.

Ἡ βασιλεία τοῦ Λουδοβίκου ΙΕ' καθιέρωσεν ὡραίαν περίοδον ἐν Γαλλίᾳ, καθ' ἣν ἡ κατάχρησις τῶν ἀρωμάτων ὑπῆρξε τὸ χαρακτηριστικὸν σημεῖον τῆς διαφθορᾶς τῶν ἠθῶν. Ἐν τῇ αὐλῇ εἶχεν ἀναχθῇ εἰς κανόνα ἐπιβαλλόμενον ὑπὸ τῆς ἐθιμοταξίας ἡ καθ' ἑκάστην ἡμέραν καθιέρωσις καὶ νέου ἀρώματος. Ἡ κυρία Πομπαδοὺρ ἐδαπάνα δι' ἀρώματα μέχρι 500,000 δραχμῶν κατ' ἔτος, καὶ ὁ Ρισχελιὲ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ βίου του ἔζη ἐν μοσχοβόλῳ ἀτμοσφαίρᾳ, διαχυνομένῃ τῇ βοηθείᾳ φυσητήρων ἐντὸς τῶν οἰκημάτων του.

Τὴν σήμερον τὰ ἀρώματα ζητοῦνται ὑπὸ πάντων, εἰς οἱανδήποτε κοινωνικὴν τάξιν καὶ ἂν ἀνήκωσιν. Ἡ τοιαύτη παντελὴς ἐκλαΐκευσις αὐτῶν εἶνε τάχα πρόξενος ἀγαθοῦ ἢ συντελεῖ εἰς τὴν κοινωνικὴν ἔκπτωσιν; Τὸ ζήτημα δὲν εἶνε ἀνάξιον μελέτης.

Π*

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ.—Μετάφρασις Χ. Α.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον)

Τῷ ὄντι ἀντήχει ἤδη ὁ πένθιμος κώδων τοῦ ἀποχωρισμοῦ. Ἡ ἐμφάνισις τῆς Ἕλλεν καὶ αἱ ἀπειλαί της ἐπέβαλλον — καὶ τοιαύτη ἦτο ἡ γνώμη, ἣν ἐξέφρασεν ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ἐνῷ ἠγρύπνει παρὰ τὴν κλίνην τῆς Κυπριανῆς — εἰς τὸν κ. Μομβρὲν ἄκραν περίσκεψιν, ἐπρόκειτο οὐ μόνον περὶ τῆς ἡσυχίας τοῦ μαρκησίου καὶ τοῦ ὀνόματος τῶν Μομβρέν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς τιμῆς αὐτῆς τῆς δεσποινίδος Βερδιέ. Ναί! ἐσήμαινε βραδέως, ἐσήμαινε μακρόθεν ὁ θλιβερὸς κώδων τοῦ ἀποχωρισμοῦ.

— Γιλβέρτη, εἶπεν αἴφνης ὁ νεαρὸς κόμης μὲ τὴν μελαγχολικήντου ἐκείνην καὶ μελῳδικὴν φωνήν, ἥτις συνεκίνει τὰ μύχια τῆς καρδίας τῆς ἀνε-

Digitized by Google

ψιᾶς τοῦ Βερδιέ, μίαν παράκλησιν θὰ σᾶς ἀπυτείνω... τὴν σοβαροτέραν, τὴν ἱερωτέραν ἀφ' ὅσας ποτὲ ἀπηύθυνα πρὸς ἀνθρώπινον πλάσμα!

Βλέπων δὲ ἐπὶ τοῦ συνήθους ἠρέμου καὶ πράου προσώπου τῆς νεάνιδος διαχυνομένην ποιάν τινα ἀνησυχίαν, στενοχωρίαν:

—Ὤ! προσέθηκεν, αὐτὸ τὸ ὁποῖον θὰ σᾶς ζητήσω εἶνε ἀφροσύνη... ἀλλ' ἔχω πρὸς ὑμᾶς τοιαύτην πίστιν, εἶσθε τόσον ἀγαθή, ὥστε δὲν θ' ἀρνηθῆτε... Ἀφοῦ ἡ Κυπριανὴ ἐσώθη, θ' ἀναχωρήσω...

— Θ' ἀναχωρήσετε; εἶπεν ἡ Γιλβέρτη μετὰ τρόμου, ὡς νὰ ἐνυπῆρχε κάτι τι πλέον ἢ ἀπειλὴ ἀποχωρισμοῦ ἐν τῇ ἀναχωρήσει ἐκείνῃ, ὡς νὰ ὑπῆρχε σχεδὸν ὁ θάνατος...

— Ἐδῶ διάγω βίον ἀνόητον, τεθλιμμένον. Κακῶς ἐχρησιμοποίησα τὴν πρώτην μου νεότητα, ἐξαιρέσει τῶν ὀλίγων μηνῶν, καθ' οὓς ὑπηρέτησα παρὰ τὸν Λεῖγηρα.... Θέλω νὰ φανῶ χρησιμώτερος κατὰ τὸν ὑπολειπόμενον τῆς ζωῆς μου χρόνον. Νὰ μείνω εἰς τὴν Γαλλίαν, νὰ κινήσω δίκην ὅπως ἀποσπάσω τὸ ὄνομά μου ἐκ τῶν χειρῶν μιᾶς τυχοδιώκτιδος, ὅπως θὰ ἠγωνιζόμην ν' ἀποσπάσω τὴν κληρονομίαν μου ἀπὸ τῶν ὀνύχων τοκογλύφου, δὲν θὰ τὸ πράξω, ἐσκέφθην καλῶς!.. Θ' ἀπαλλάξω τὸν πατέρα μου ἀπὸ τοιούτου σκανδάλου. Θὰ ὑπάγω... θὰ ὑπάγω δὲν εἰξεύρω ποῦ... Πιθανῶς εἰς Παναμάν. Τελεῖται ἐκεῖ ἔργον ἐξέχον μεταξὺ τῆς χυδαιότητος τῶν καθημερινῶν πραγμάτων... Ἐσκέφθην νὰ εἰσέλθω ἐκ νέου εἰς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν καὶ νὰ μεταβῶ εἰς Ἰνδοκίναν. Ἐν συντόμῳ, ἡ Κυπριανὴ θὰ μείνῃ μόνη ὅταν ἐγὼ δὲν θὰ εὑρίσκωμαι πλέον ἐδῶ... Ὁ πατήρ μου ἀναμφιβόλως θὰ ἐπαγρυπνήσῃ ἐπὶ τοῦ παιδίου αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ μαρκήσιος, δν ὁ Θεὸς ἐλπίζω ἐπὶ μακρὸν νὰ διατηρήσῃ εἰς τὴν ζωήν, δὲν θα δυνηθῇ ἴσως νὰ χειραγωγήσῃ τὸ παιδίον μέχρι τῆς ἡλικίας καθ' ἣν ἔσεται γυνή... Γινώσκετε ὅτι ἡ θυγάτηρ μου δὲν ἔχει μητέρα... ἢ μᾶλλον ὅτι ἐπιθυμῶ πάσῃ θυσίᾳ νὰ τὴν προασπίσω ἀπὸ τῆς ἐπιδράσεως τῆς μητρός της. Ἐνόσῳ θὰ εἶμαι ἀπών... καὶ ἐὰν ἐκ τῆς ἀπουσίας μου δὲν ἐπιστρέψω πλέον..— δὲν λέγω χάριν ἐπιδείξεως φράσεις δραματικάς, ἀπεναντίας ἐλπίζω ὅτι θὰ ἴδω τὴν θυγατέρα μου μεγάλην καὶ εὐτυχῆ— ἀλλὰ τέλος πάντων ἂν δὲν ἐπανέλθω, σᾶς παρακαλῶ νὰ ἐπαγρυπνήσητε ἐπὶ τῆς ἀνατροφῆς τῆς Κυπριανῆς. Δὲν ἔχομεν συγγενεῖς εἰμὴ τινας ἀπομεμακρυσμένους ἐξ ἀγχιστείας. οἵτινες δὲν με γνωρίζουσι καὶ οἵτινες ἄλλως τε θὰ ἐδέχοντο μετ' ἀποστροφῆς προσβλητικῆς καὶ ἐξυβριστικῆς δι' ἐμὲ καὶ σκληρᾶς διὰ τὴν θυγατέρα μου τὴν ἐπ' αὐτῆς κηδεμονείαν. Ἐστὲ δι' αὐτὴν ὅτι θὰ ἤμην ἐγώ, ὅτι ἄλλοι... ὅτι μία ἄλλη ἰδίως ἔπρεπε νὰ εἶνε. Μοῦ φαίνεται δὲ ὅτι τότε θὰ ἐγκαταλίπω τὴν Γαλλίαν—ὅπου ἐν τούτοις ἀφίνω ὑμᾶς!—μετὰ ὀλιγωτέρας λύπης.

Ὁ Ροβέρτος ἐλάλει βραδέως, ἡσύχως· πᾶν ὅ,τι ἔλεγε ἦτο ἀπόρροια σκέψεως βαθείας, ἐν τῇ πραότητί του δέ, ἐν τῇ προσπεποιημένῃ ψυχρότητι τῶν λόγων του διεφαίνετο τόνος τις καταπεπνιγμένου πάθους, ἔρωτος θρηνοῦντος ἐν τῷ σκότει, συγκινῶν τὴν Γιλβέρτην, ἐμπνέων αὐτῇ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ κλαύσῃ, νὰ φωνάξῃ, νὰ ἱκετεύσῃ τὸν κύριον δὲ Μομβρὲν ὅπως μὴ ἀναχωρήσῃ.

Διατὶ ν' ἀναχωρήσῃ; — Ἀλλὰ πῶς νὰ μὴ ἀναχωρήσῃ;

Τὰ ἄνθη τῶν ἀκακιῶν ὡς ἁδρὰ δάκρυα κατέπιπτον κατάλευκα, βιαίως περιστρεφόμενα.

— Μοῦ τὸ ὑπόσχεσθε, Γιλβέρτη; εἶπεν ὁ νέος μὲ φωνὴν ἀγωνιώδη. Ὁ θεῖός σας εἶνε ὁ ἀνδρειότερος πάντων τῶν ἀνδρῶν ὅσους ἐγνώρισα, ὑμεῖς δὲ τὸ μᾶλλον ἀγαθὸν καὶ ἀφωσιωμένον πλάσμα ἐξ ὅσων συνήντησα. Θὰ συλλογίζωμαι ὅτι ἡ μικρὰ Κυπριανὴ θὰ ἔχῃ περιποίησιν, θ' ἀγαπᾶται... θ' ἀγαπᾶται πολύ... δὲν εἶνε ἀληθές;

Καὶ χωρὶς νὰ εἰξεύρῃ τί ἔλεγε, πλησιάζων ἀκουσίως εἰς αὐτὴν προσέθηκεν σιγά, ἐκ βάθους καρδίας, δι' ἑνὸς ψιθυρισμοῦ:

— Θ' ἀγαπᾶται ὅπως ἐγὼ σὲ ἀγαπῶ.

Δὲν ἀνεσκίρτησε ποσῶς ἡ Γιλβέρτη ἀκούσασα τὴν ἐξομολόγησιν ἐκείνην, ἥτις δὲν τὴν ἐτάραξεν. Τὸ ἐγίνωσκε καλῶς ὅτι τὴν ἠγάπα. Τῆς τὸ ἔλεγε σιγὰ ἐκεῖ μὲ ἕνα ἀποχαιρετισμόν. Δὲν ἀνθίστατο· ἄφινε εἰλικρινῶς τὴν χεῖρά της ἐντὸς τῆς χειρὸς τοῦ Ροβέρτου. Ἠσθάνετο ἑαυτὴν περιβαλλομένην ὑπὸ στοργῆς, ἥτις μετεῖχε καὶ σεβασμοῦ. Ἐφαίνετο αὐτῇ ὅτι νέον καθῆκον τῇ ἐπεβάλλετο καὶ ὅτι διὰ τὸ ἀσθενὲς ἐκεῖνο παιδίον αὐτὴ ἦτο πραγματικῶς ἡ μήτηρ... Ὁ βίος της διὰ μιᾶς διεγράφετο εὐθύτατα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν της· τοῦ λοιποῦ θὰ εἶχε δύο τέκνα, τὸν ἀγαθὸν ἐκεῖνον καὶ ἔντιμον ἄνδρα, τὸν τόσον παθόντα ἐν τῇ ζωῇ καὶ τὸ κοράσιον τὸ ὁποῖον ἔμελλε ν' αὐξήσῃ. Αὐτὴ θὰ ἠγάπα ἀμφοτέρους, θὰ περιεποιεῖτο τὸν ἕνα καὶ θὰ ἀνέτρεφε τὴν ἄλλην, θὰ ἐγήρασκε δὲ τοιουτοτρόπως, θὰ ἐγήρασκε μὲ γλυκὺ μειδίαμα ὑποταγῆς, ἥσυχος ἐν τῇ φιλοστόργῳ ἐπιτελέσει τοῦ διπλοῦ αὐτοῦ καθήκοντος.

Καὶ ἐνῷ ἡ παρθενική της χεὶρ ἔμενε μεταξὺ τῶν τρεμόντων δακτύλων τοῦ νέου, αὐτὴ ἔβλεπε μὲ τοὺς ὡραίους μαύρους ὀφθαλμούς της εἰς τὸν κατάφωτον ἐκεῖνον ἐκ τοῦ ἡλίου κῆπον, ἔνθα τὰ ἄνθη ἐφαίνοντο ἐσωτερικῶς φωτεινά, ἀλλόκοτον ὀπτασίαν· ἔβλεπε μίαν γεροντοκόρην μὲ λευκὴν κόμην, ἥτις ἦτο αὐτὴ ἡ ἰδία καὶ μίαν εὐειδῆ νεάνιδα, τὴν Κυπριανήν, ἥτις ἀνέμενε

Digitized by Google

τὸν μνηστῆρα ὁμοιάζοντα πρὸς τὸν Ροβέρτον... Ναὶ βεβαίως, αὐτὸ ἦτο τὸ μέλλον. Τὸ ἔβλεπε μειδιῶσα ἐκ τῶν προτέρων, χαίρουσα ἐπὶ τῇ θυσίᾳ. Καὶ ἡ ἀκακία ἐπέρριπτεν ἐπὶ τῆς μελαίνης κόμης τῆς Γιλβέρτης τὰ λευκά της ἄνθη ὡς προκαταβολὴν τῶν χιόνων τῶν μελλόντων ἐτῶν.

Ἀφοῦ δὲ ἄφησε νὰ τοῦ ἐκφύγῃ ἡ ὁμολογία τοῦ ἔρωτός του, ὁ Ροβέρτος ἤθελε νῦν νὰ καταστήσῃ γνωστὴν εἰς τὴν Γιλβέρτην πᾶσαν τὴν στοργήν, ἣν ἔτρεφε πρὸς αὐτήν, τὸ ἐρωτικὸν πάθος, ὅπερ ὡρκίζετο νὰ μεταβάλῃ εἰς ἀδελφικὴν ἀφωσίωσιν,αἱ θλίψεις δὲ ἃς ὑπέστη,αἱ πικρίαι, ἡ ἀπελπισία του ἀνήρχοντο ἀκουσίως εἰς τὰ χείλη του. Ἄ! ἂν ἦτο ἐλεύθερος! ἂν εἶχε ἐλεύθερον τὸ ὄνομα καὶ τὸ μέλλον! Ἀλλ' ὑφίστατο τὴν τιμωρίαν τῆς ἀφροσύνης του. Ἡ Ἔλλεν δὲν τὸν ἄφινεν!

— Καὶ ἂν αὐτὴ μοῦ ἀμφισβητήσῃ τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ ἐπαγρυπνήσω ἐπὶ τῆς θυγατρός της; ἠρώτησεν ἡ Γιλβέρτη.

— Μὴ φοβῆσθε. Θὰ παραχωρήσω εἰς αὐτὴν ὅ,τι θέλει διὰ νὰ ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ διαθέσω κατὰ βούλησιν τὸ τέκνον μου. Θὰ ἐξαγοράσω τὴν σάρκα μου.

— Τίνι τρόπῳ; εἶπεν αὖθις ἡ νεᾶνις.

— Ἡ Ἔλλεν Μόργαν ὀρέγεται δύο τινῶν,τοῦ ὀνόματός μου καὶ τῆς περιουσίας μου. Ἀλλὰ τὴν γνωρίζω καλῶς, θὰ ἐκλέξῃ τὴν περιουσίαν μου.

Ἐπείγετο,μὴ ἔχων ἄλλως τέ τι πλέον νὰ εἴπῃ πρὸς τὴν Γιλβέρτην. Λοιπὸν ἦσαν σύμφωνοι; τὸ ὑπεσχέθη, τὸ ὡρκίσθη; Ἡ Γιλβέρτη θὰ ἐπηγρύπνει ἐπὶ τῆς Κυπριανῆς;....

Ἡ νεᾶνις κατέβαλε πᾶσαν τὴν ζέσιν τῆς ψυχῆς της εἰς τὸν ὅρκον, ὃν ἔδωκε πρὸς τὸν Ροβέρτον.

— Σᾶς ὁρκίζομαι! εἶπεν.

— Καὶ, ἐψιθύρισε τέλος ὁ Μομβρέν, ἐὰν νυμφευθῆτε μίαν ἡμέραν, θὰ τηρήσητε ὀλίγην στοργὴν καὶ πρὸς τὴν θυγατέρα μου;

Ἡ Γιλβέρτη ἐμειδίασε καὶ πάλιν ἠπίως καὶ πράως ὅπως πρὸ ὀλίγου ἀναλογιζομένη τὸ μέλλον καὶ ἀπήντησε πρὸς τὸν Ροβέρτον ὅ,τι εἶπεν ἄλλοτε πρὸς τὸν Βερδιέ:

— Οὐδέποτε θὰ νυμφευθῶ!..

Ἠγέρθη, παρετήρησε μὲ τοὺς μεγάλους μελαγχολικοὺς ὀφθαλμούς της τὸν Ροβέρτον, ὅστις ἀπέμενε καθήμενος καὶ βλέπων αὐτὴν μὲ τὰ ὄμματα ἀνυψωμένα ὡς νὰ ἦτο γονυπετής, καὶ ἐπανέλαβεν:

— Οὐδέποτε!

Ἠγέρθη τότε καὶ αὐτός, ἔλαβε τὰς χεῖράς της βραδέως καὶ ἐπὶ τοῦ κύπτοντος μετώπου της ἐπέθηκε τὰ τρέμοντα χείλη του, χωρὶς δὲ νὰ εἴπῃ λέξιν, χωρὶς ἐκείνη νὰ τὸν ἀπωθήσῃ, ὡς φίλημα ἁγνὸν μνηστείας, ἥτις ἔμελλε νὰ εἶνε αἰώνιος ἀποχωρισμός—μνηστείας ἀδελφικῆς πρὸ τοῦ ἀδυνάτου—ἐπέθηκεν ἐπὶ τοῦ ὠχροῦ τῆς νεάνιδος μετώπου μακρὸν ἀσπασμόν, θλιβερόν, γλυκὺν καὶ διὰ τὸν διδόντα καὶ διὰ τὸν λαμβάνοντα αὐτόν, ὁμοῦ δὲ μὲ τὸν ἀδελφικὸν ἐκεῖνον ἀσπασμὸν ἡ Γιλβέρτη ᾐσθάνθη κἄτι τι φλέγον διολισθαῖνον ἐπὶ τοῦ μετώπου της, ὄχι πλέον τὸ δάκρυ τῆς ἀκακίας, ἀλλὰ τὸ δάκρυ τοῦ Ροβέρτου, ὕστατον δάκρυ χεόμενον ἐπὶ τῇ λήξει ἑνὸς ἔρωτος, ἐπὶ τῇ κηδείᾳ μιᾶς ἐλπίδος.

Ὁ ταγματάρχης Βερδιέ,ὅστις ἐπανήρχετο ἐκ Μελὲν μὲ τὴν κεφαλὴν ὁπωσοῦν βεβαρυμένην, μὲ τὰ νεῦρα τεταραγμένα θὰ ἠδύνατο νὰ τοὺς εὕρῃ εἰς τὴν θέσιν ταύτην διαμείβοντας πρὸς ἀλλήλους μὲ ἕνα ἀποχαιρετισμὸν τὰ ἀνομολόγητα αἰσθήματά των. Ἤρχετο πορφυροῦς ἐκ τοῦ καύσωνος, κακοπιακῶς, μὴ προγευματίσας, ἡ πρώτη δὲ λέξις ἣν εἶπε πρὸς τὸν Ροβέρτον, ὃν διέκρινε μακρόθεν ἦτο:

—Πῶς πηγαίνει ἡ κόρη σας;

Ὁ κόμης ἐπανέλαβε τότε πρὸς τὸν Βερδιὲ ὅ,τι πρὸς ὀλίγου εἶχεν εἴπει πρὸς τὴν ἀνεψιάν του ὡς ἐπίσης καὶ τὰς γενομένας συστάσεις, καὶ τὴν ἀγγελίαν τῆς ἀναχωρήσεώς του καὶ τὸν ὅρκον τῆς Γιλβέρτης.

Οὐδὲν ἐξ ὅλων τούτων ἐξέπληξε τὸν ταγματάρχην. Ἡ ἀναχώρησις ἦτο εἷς τρόπος βίαιος ἀλλὰ γενναῖος ὅπως μεταβληθῇ ἡ ὑφισταμένη δυσχερὴς κατάστασις. Ὁ ὅρκος τῆς Γιλβέρτης ἦτο πρᾶγμα ἁπλούστατον.

— Δὲν θὰ ἦτο ἀνεψιά μου, ἂν δὲν ἐγίνωσκεν ὅτι εἰς τὰς σοβαρωτέρας παραγγελίας πρέπει τις νὰ ὑπακούῃ κάλλιον, εἶπεν ὁ ταγματάρχης.

Τείνων δὲ τὴν χεῖρα πρὸς τὸν Ροβέρτον προσέθηκεν.

— Ἐν ὅσῳ τὸ κουφάρι μου ζῇ, ἡ μικρά σου κόρη θὰ προστατεύεται καλά, φίλτατέ μου Ροβέρτε.

Ηὔχετο μόνον εἰς τὴν Κυπριανὴν καὶ τὴν Γιλβέρτην νὰ μὴ εἶνε πολὺ ἀπλοϊκαί, πολὺ εὔπιστοι ὡς αὐτὸς ὁ Ροβέρτος καὶ ὡς ὁ γέρων ἀνόητος Βερδιέ.

Τότε δὲ μετὰ εὐγλωττίας δριμείας,μετὰ ὀργῆς ἀνδρὸς ἐντίμου κατὰ τοῦ Γκαρούς, τοῦ Σαβουρῶ καὶ τῶν ἄλλων, τῶν εὐτελῶν μικροπολιτικῶν, ὁ στρατιωτικὸς πηγαινοερχόμενος εἰς τὰς δενδροστοιχίας διηγεῖτο εἰς τοὺς δύο νέους τί εἶδεν εἰς τὸ νοσοκομεῖον τοῦ Μελέν.

— Ἄ! νόστιμα πράγματα! νόστιμα! Τί ἀνόητοι οἱ καϋμένοι! Ναί! Τὸν Τιβολιὲ τὸν ἐξημμένον θαμῶνα τῶν δημοσίων ὁμηγύρεων, τὸν φανατικὸν ἐργάτην τοῦ ζαχαροπλαστείου καὶ τὸν στρατιώτην τὸν φίλον τοῦ Φουρνερὲλ ὁ

Digitized by Google

Βερδιὲ εἶχεν εὕρει πρὸ μικροῦ σχεδὸν παραπλεύρως κατακειμένους ἐκεῖ πέραν, εἰς κακὴν κατάστασιν ἀμφοτέρους, τὸν μὲν νεαρὸν Μαρσιαλοὺ βαρέως τετραυματισμένον, τὸν δὲ Τιβολιὲ βλοσυρόν, κατεπτοημένον, βλέποντα μὲ ὄμματα ἔντρομα τὸ ἔργον, ὅπερ εἶχε διαπράξει.

— Πῶς! εἶπεν ὁ Ροβέρτος, τοὺς ἐτοποθέτησαν πλησίον ἀλλήλων;

— Σχεδόν, ἀπήντησεν ὁ ταγματάρχης.

Ναί· τοὺς εἶχον μεταφέρει ἀμφοτέρους εἰς τὸ πολιτικὸν νοσοκομεῖον, διότι ἕνεκα ἐπιδημίας εἶχε κενωθῇ πρὸ τριῶν ἡμερῶν τὸ στρατιωτικὸν νοσοκομεῖον. Τοὺς διεχώριζε μόνον πενιχρὸν φορεῖον κείμενον μεταξὺ τῶν δύο κλινῶν, ἐπ' αὐτοῦ δὲ εἷς ταλαίπωρος κτίστης, πεσὼν ἀπὸ τοῦ ὕψους οἰκοδομῆς, ἔστενε καὶ ὠδύρετο λέγων ὅτι εἰς μάτην τὸν ἐνοσήλευον μεταξὺ τῶν δύο κλινῶν καὶ ὅτι ἐκεῖθεν νεκρὸν μόνον ἔμελλον νὰ τὸν ἐξαγάγωσιν· ἄνωθεν δὲ τοῦ ἀσθενοῦς αὐτοῦ μὲ τὰς συντετριμμένας κνήμας ὁ Τιβολιὲ καὶ ὁ στρατιώτης ἔβλεπεν ἀλλήλους, ὁ μὲν ἐργάτης ἄγριος κατ' ἀρχάς, περίεργος κατόπιν, ὁ δὲ μικρὸς Λιμουζῖνος ἔκθαμβος, ὡσεὶ ζητῶν νὰ μάθῃ τίς ἦτο ἐκεῖνος, ὅστις τὸν ἐτραυμάτισε, τὸν ἐφόνευσεν σχεδὸν χωρὶς νὰ τὸν γνωρίζῃ. Ὁ Τιβολιὲ ἐνίοτε ὑπανηγείρετο ἐπὶ τῶν ἀγκώνων διὰ νὰ ἴδῃ ὄπισθεν τῆς ἰσχνῆς κατατομῆς τοῦ προσώπου, τῆς συντετριμμένης ῥινὸς καὶ τοῦ περιβαλλομένου δι' ἐπιδέσμων μετώπου τοῦ κτίστου τὸν Μαρσιαλοῦ. Ἔβλεπε δὲ τότε μορφὴν στρογγύλην νεαροῦ χωρικοῦ ἀγενείου καὶ ἓν στόμα ἀνοικτόν, στόμα ἐκφράζον ἄλγος ὡς παιδίου, ὅπερ ἐνίοτε, ὁσάκις ἡ πληγὴ τοῦ νεαροῦ στρατιώτου ἐπόνει περισσότερον ἔλεγεν:

«Ὦ, πώ, πώ! ὤ! πώ, πώ, μάνα μου!

— Ἐζήτησα νὰ τοὺς ἴδω, ἐξηκολούθει ὁ ταγματάρχης, διότι ἐπὶ τέλους ἤμην — ὅταν τὸ συλλογίζωμαι αὐτό, μοῦ ἔρχεται νὰ σκάσω ἀπὸ τὸ κακόν μου — ναί, ἐγὼ ἤμην ἡ αἰτία ὅλων αὐτῶν τῶν συμβάντων ... Ἐξεπλάγησαν ὅταν μὲ εἶδον... πρὸ πάντων ὁ ἐργάτης. Ὅταν τὸν ἠρώτησα ἂν πάσχῃ πολύ, κατ' ἀρχὰς μ' ἐκύτταξε μὲ ὀφθαλμοὺς βλοσυροὺς καὶ μοῦ εἶπε: «Τί σὲ μέλει; — Τί μὲ μέλει; Μὰ μοῦ πονεῖ, παλληκάρι μου!» Ἔμεινα ὄρθιος πλησίον του, αὐτὸς δὲ ἤρχισε νὰ στενάζῃ νὰ θρηνῇ μὲ τὸ αἰώνιον «Ὦ, πώ, πώ!. ὤ, πώ, πώ!» Πολεμοῦν σὰν λυσσασμένοι ὅταν χρειάζεται οἱ μικροί μας στρατιῶται, ἀλλὰ καὶ κλαίουν τὰ καϋμένα τὰ παιδιὰ ἀφοῦ πληγωθοῦν· εἶνε φυσικόν. Ποτὲ δὲν θὰ λησμονήσω τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον ὁ ἐργάτης τότε σηκωνόμενος βιαίως ἐπάνω εἰς τὸ προσκεφάλαιόν του μὲ ἠρώτησεν ἀκούων τὰς φωνὰς τοῦ ἀτυχοῦς στρατιώτου: «Τί εἶπε τάχα τὸ *μπαρμπατσόνι*; Ἐγὼ δέ: — Εἶπε *μάνα μου*, παλληκάρι μου, — Μάνα; — Μάνα, ναί! — Καὶ παρατηρῶν καλῶς κατὰ πρόσωπον τὸν ἀτυχῆ νέον: Ἔχουν, — εἶπε, — καὶ οἱ στρατιῶται μητέρας, παιδί μου. Ὅταν τοῦ εἶπα αὐτό, ὁ Τιβολιὲ ἐφάνη κατ' ἀρχὰς μανιώδης· μ' ἐκύτταξεν ὡς νὰ τὸν ἐπερίπαιζα, ἔπειτα ἀφοῦ ἐπεριφέροντο τὰ βλέμματά του ἀπὸ τὸν στρατιώτην εἰς ἐμὲ καὶ ἀπὸ ἐμὲ εἰς τὸν στρατιώτην, ἔκυψε τὴν κεφαλὴν ὀλίγον καὶ μοῦ εἶπε: «Καὶ ὅμως εἶνε ἀληθές! δὲν τὸ συλλογίζεται κανεὶς αὐτὸ ὅταν κτυπᾷ.» Ἐπειδὴ δὲ ἐζήτουν πληροφορίας περὶ τῆς καταστάσεώς του καὶ ἔλεγον εἰς τοὺς νοσοκόμους νὰ περιποιῶνται τοὺς δύο τραυματίας, νὰ τοὺς δίδωσιν ὅ,τι χρειάζεται πρὸς ἀνακούφισιν καὶ διασκέδασίν των, ἡ μορφὴ τοῦ ἐργάτου διὰ μιᾶς ἔλαβε μίαν ἔκφρασιν, τὴν ὁποίαν οὐδέποτε θὰ λησμονήσω. «Πῶς! σεῖς;.. εἶπεν· σεῖς τὸν ὁποῖον μετεχειρίσθην ὡς τὸν τελευταῖον παλιάνθρωπον; — Αἱ λοιπόν, φίλε μου, βλέπεις ὅτι εἶνε καὶ ἄλλοι οἱ ὁποῖοι ἀξίζει νὰ θεωρῶνται χειρότεροι ἀπὸ ἐμέ!» Καὶ ἔτεινα πρὸς αὐτὸν τὴν χεῖρα ἄνευ μνησικακίας. Δὲν ἐτόλμα νὰ τὴν λάβῃ· εἶχεν ἀκόμη κάποιαν δυσπιστίαν.

— Αὐτὸ εἶνε ἀπόδειξις, προσέθηκα, ὅτι δὲν πρέπει τις νὰ ὁμιλῇ περὶ τῶν ἄλλων χωρὶς νὰ τοὺς γνωρίζῃ. Καὶ ἔσφιγξα τότε τὴν χεῖρα, τὴν ὁποίαν ἐδίσταζε νὰ μοῦ τείνῃ, μίαν τῶν ἰσχνῶν ἐκείνων ἐργατικῶν χειρῶν, τὰς ὁποίας οἱ Γκαροὺς μεταβάλλουν εἰς χεῖρας ἐπαναστατῶν. Τῇ ἀληθείᾳ δὲν δυσηρεστήθην ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψίν μου αὐτὴν εἰς τὸ νοσοκομεῖον καὶ θὰ ἐξεπληττόμην πολὺ .... πολὺ θὰ ἐξεπληττόμην ἂν ὁ στρατιώτης καὶ ὁ ἐργάτης δὲν ἐξήρχοντο ἐκεῖθεν καλοὶ φίλοι, ἀφοῦ εἰσῆλθον μὲ τὰς χεῖρας βεβαμμένας εἰς τὸ αἷμα ἀλλήλων. Ἂν οἱ ἄνθρωποι δὲν ὑπήκουον εἰς τοὺς ἐξερεθίζοντας αὐτούς!..Ἂν ἐγνώριζον καλλίτερον ἀλλήλους! ..Ἄν, ἄν!.. Ὁ διάβολος νὰ πάρῃ τοὺς δημιουργοὺς τοῦ ἐμφυλίου πολέμου!

Ὁ ταγματάρχης καίπερ ὠργισμένος ᾐσθάνετο ἐν τούτοις ποιάν τινα παρηγορίαν ἐνθυμούμενος τὰ λαθραῖα, ἔκθαμβα καὶ πλήρη μεταμελείας βλέμματα τοῦ Τιβολιέ, προσηλωμένους διαρκῶς ἔχοντος τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τοῦ θρηνοῦντος νεαροῦ στρατιώτου...Καὶ ὅμως ἦτο αὐτὸς ὁ Τιβολιέ, ὅστις ἦτο ὁ πρόξενος τῆς τοιαύτης καταστάσεως τοῦ ἀτυχοῦς ἐκείνου χωρικοῦ, τοῦ σχεδὸν παιδίου! Καὶ διατί; Διότι ἔφερεν ἐρυθρὸν πανταλόνιον!.. Τί ἀνοησία! Ὁ ταγματάρχης ἀνέγνωσεν ὅπως εἰς ἀνοικτὸν βιβλίον τὴν ἔκπληξιν αὐτὴν καὶ τὴν στενοχωρίαν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ λαοῦ εἰς τὰ μακρὰ βλέμματα, ἅτινα ἔρριπτεν ἐπὶ τοῦ στρατιώτου.

— Τώρα, εἶπεν ἐκφέρων μακρὸν στεναγμὸν ἱκανοποιήσεως, θὰ συντάξω τὴν παραίτησίν μου.

Digitized by Google

— Τὴν παραίτησίν σας; ἠρώτησαν ἐν ταυτῷ ὁ κ. δὲ Μομβρὲν καὶ ἡ Γιλβέρτη.

— Ναί, μάλιστα τὴν παραίτησίν μου. Τὴν πα-ραί-τη-σίν-μου! (Καὶ ἐπρόφερε τὴν λέξιν μεγαλοφώνως, θρασέως, εὐήχως). Ἄ! νομίζουν λοιπὸν ὅτι ὁ ὑποψήφιος δὲν πρέπει νὰ κάμνῃ ἄλλο παρὰ νὰ ὑβρίζῃ καὶ νὰ ὑβρίζηται; Ἂς εἰνε!.. Ἂς ὑπάγῃ στὸ καλὸ ἡ ὑποψηφιότης!..

Ἐπείγετο νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν θάλαμόν του καὶ νὰ γράψῃ μὲ τὴν εὐχαρίστησιν δεσμώτου ἀπελευθερουμένου τὴν ἐπιστολὴν ἐκείνην τῆς ἀπελευθερώσεώς του. Οὔτε κἂν ἐσυλλογίσθη ὅτι δὲν εἶχε διόλου προγευματίσει. Ἡ Γιλβέρτη τὸν ἠρώτησε περὶ τούτου. Πῶς! τὰς δύο μετὰ μεσημβρίαν ν' ἀρχίσῃ πάλιν τὴν ἐργασίαν χωρὶς νὰ φάγῃ;.. Μπᾶ!.. ἐπέρασε χειρότερα ἄλλοτε! Καὶ ὅταν ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ κανονοβολῇ τὸν ἐχθρὸν ἐπὶ μίαν ἡμέραν, ἀφοῦ εἶχε μείνῃ τριάκοντα ἓξ ὥρας χωρὶς νὰ φάγῃ;— Ἔφαγε μετὰ σπουδῆς εἰς μίαν γωνίαν τῆς τραπέζης ὀλίγον κρέας κρύον καὶ ἔπιεν ἓν ποτήριον οἴνου τοῦ Βορδώ, ἔπειτα δέ, ἀφοῦ ὁ Ροβέρτος δὲ Μομβρὲν ἀπεχαιρέτισεν αὐτὸν καὶ τὴν Γιλβέρτην, ὁ Βερδιὲ μετέβη νὰ εὕρῃ τὴν κυρίαν Ἐρβλαί, ἥτις συνωμίλει ἐντὸς τῆς αἰθούσης μετὰ τῆς Σαρβέ, τοῦ Γκενὼ καὶ τοῦ Καπποά, προσδραμόντων ἐν σπουδῇ καὶ τοῦ Αἰμιλίου Δυκᾶ, ὅστις ἐκάθητο ἐπὶ ἕδρας μὲ τὰς κνήμας συνεσταυρωμένας, ἀγέρωχος, ὡς ἄνθρωπος βλέπων ἀνατέλλον πλῆρες αἴγλης τὸ μέλλον!

Ὁ κ. Σαρβὲ καὶ ἡ κυρία Ἐρβλαὶ προφανῶς ἀνέμενον τὸν ταγματάρχην, διότι ὅτε ὁ Βερδιὲ ἐνεφανίσθη εἰς τὴν αἴθουσαν, τοῦ μὲν γερουσιαστοῦ διέφυγεν ἕν: «Ἄ, νάτος!», ὅπερ παρηκολούθησεν ἐξενεχθὲν ἀπὸ τὰ χείλη τοῦ Καπποὰ καὶ τοῦ Γκενὼ ἕν: «ἐπὶ τέλους!» ἥκιστα ἀβρόφρον.

Ὁ Δυκᾶς ἰδὼν τὸν Βερδιὲ καὶ παρατηρῶν ὅτι ἦτο ὀλιγώτερον δύσθυμος ἢ κατὰ τὴν πρωΐαν ἐφοβήθη πρὸς στιγμὴν μήπως ὁ ὑποψήφιος ἀνεκάλεσε τὴν ἀπόφασίν του. Ναί, ἐφαίνετο πολὺ γαλήνιος πολὺ ἀποφασιστικὸς ὁ ταγματάρχης! Μὴ τυχὸν δὲν ἀπέσυρε τὴν ὑποψηφιότητά του; Ἀλλ' ἡ ἀνησυχία τοῦ Αἰμιλίου δὲν διήρκεσε πολύ. Ὁ Βερδιὲ μετὰ σπουδῆς καταφανοῦς, αἰσθανόμενος ἀπόλυτον τὴν ἀνάγκην ν' ἀπαλλαγῇ τοῦ φορτίου του, διεκήρυξε μὲ ζωηρότητα, ἀποτόμως σχεδὸν ὅτι ἀφοῦ ἐσκέφθη καὶ ἐσκέφθη πολύ, μὴ αἰσθανόμενος ἑαυτὸν ἱκανὸν ν' ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ ἐκλογικοῦ ἀγῶνος, ἀπέσυρε τὴν ὑποψηφιότητά του.

Ὁ Δυκᾶς ἀκτινοβολῶν ἐκ χαρᾶς ἀντήλλαξε βλέμμα θριαμβευτικὸν μετὰ τῆς Ἐρβλαί, ὅπερ εἶδε μὲ κάποιαν δυσαρέσκειαν ὁ Μεδερῖκος Σαρβέ. Ὁ Καπποὰ ἔσειε τὴν κεφαλὴν ὡς νὰ ἤθελε νὰ ἐπικυρώσῃ διὰ τῆς συγκατανεύσεώς του τὴν ἀπόφασιν τοῦ ταγματάρχου. Ὁ κτηνίατρος Γκενὼ ἠθέλησε νὰ παρατηρήσῃ ἀρκετὰ τραχέως ὅτι ὁ ταγματάρχης ὤφειλε νὰ λάβῃ πρὸ πολλοῦ τὴν τοιαύτην ἀπόφασιν, ἀφοῦ δὲν ᾐσθάνετο ἑαυτὸν ἱκανὸν ν' ἀντιμετωπίσῃ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἀγῶνος. Ἀλλ' ὁ Βερδιὲ τὸν διέκοψε διὰ μιᾶς διὰ τόνου μὴ ἐπιδεχομένου ἀπάντησιν.

— Μὲ συγχωρεῖτε, κύριε, δὲν ἐγνώριζα ὅτι ἡ πολιτικὴ ἦτο ἀγὼν τόσον χυδαῖος. Ἀηδίασα ἀπὸ τὰς ραδιουργίας καὶ τὰς ρυπαρότητας. Ἀηδίασα!

Δὲν ἦτο πλέον ὁ ἀγαθὸς ἐκεῖνος ἀνὴρ ὁ μετὰ δισταγμοῦ καὶ δειλίας εἰσερχόμενος πρὸ ὀλίγου εἰς τὴν αἴθουσαν ἐκείνην, τρέμων ὡς ὁ ὑποβαλλόμενος εἰς ἐξετάσεις. Ἦτο στρατιωτικὸς ὠργισμένος, ἀηδιάσας διὰ τὰ γενόμενα, ἀπόφασιν ἔχων ν' ἀντιμετωπίσῃ τὰ πάντα, ἀπὸ τῶν συκοφαντιῶν τῶν ἀντιπάλων του μέχρι τῶν ὑπαινιγμῶν τῶν πλαστῶν συμμάχων του.

Μὲ τόσον εὐσταθὲς ὕφος ὡμίλησεν, ὥστε ὁ Σαρβέ, ὅστις εἶχεν ἤδη προετοιμάσει ἐμφαντικήν τινα φράσιν περὶ ἐγκαταλείψεως τῆς θέσεως ἐν ὥρᾳ κινδύνου, μετέβαλεν αὐτὴν εἰς φιλοφρόνημα περὶ τῆς γενναίας θυσίας εὐλόγου καὶ νομίμου ἀξιώσεως, θυσίας προσενεχθείσης εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος καὶ συνεχάρη τὸν ταγματάρχην Βερδιὲ διὰ τὴν ἀστικὴν αὐτὴν ἀποποίησιν.

— Λέγω ἀστικὴν ἀποποίησιν, ἐπανέλαβε μετ' ἐπισημότητος ὁ Μεδερῖκος Σαρβέ, ἀφοῦ ἐσκέφθη νὰ προφέρῃ τὴν λέξιν *λιποταξία*. Δὲν εἶνε ἡ πρώτη φορά, ταγματάρχα, καθ' ἣν δίδετε τὸ παράδειγμα τῆς αὐταπαρνησίας!..

Ὁ Καπποὰ ἐχειροκρότησε τὴν μικρὰν προσφώνησιν τοῦ γερουσιαστοῦ, ὁ δὲ Γκενὼ ἐγρύλλισεν ὁπωσοῦν, ἀλλὰ μετὰ συνέσεως. Ἄλλως τε ὁ Βερδιὲ ὀλίγον ἐνδιεφέρετο περὶ τῶν φιλοφρονημάτων τοῦ Σαρβὲ καὶ τῆς δυσαρεσκείας τοῦ κτηνιάτρου. Ἠσθάνετο ἑαυτὸν ἐλεύθερον, ἀπηλλαγμένον πάσης φροντίδος, κύριον τοῦ λογισμοῦ του. Ἀνέπνεε τέλος πάντων! Δὲν ἔφερε πλέον εἰς τὸν λαιμὸν ὡς σιδηροῦν κλοιὸν τὸν κύφωνα τῆς ὑποψηφιότητος. Ἄφινεν εἰς ἄλλον— εἰς τὸν Δυκᾶν, ἀφοῦ ἡ ἐπιτροπὴ ἐξέλεγε τὸν Δυκᾶν—τὴν φροντίδα νὰ ἐπαινῇ, νὰ φλυαρῇ, νὰ ἐπιδεικνύηται ἀγυρτικῶς, νὰ γίνηται ὁ ταπεινότατος θεράπων τῶν Ἡσαῦ ἐκείνων τῆς ἐκλογῆς, τῶν πωλούντων τὸ ἐκλογικὸν των δικαίωμα ἀντὶ τοῦ πινακίου φακῆς, μιᾶς ταινίας παρασήμου, μιᾶς παραχωρήσεως, μιᾶς οἱασδήποτε χάριτος, τοῦθ' ὅπερ μετέβαλε βαθμηδὸν τὴν Γαλλίαν εἰς ἀπέραντον ἐργαστήριον μεταπρατῶν, ἔνθα ὁ ἐκλογεὺς παρεῖχε τὴν ψῆφόν του ἀντὶ μιᾶς ὑποσχέσεως, ὁ δὲ ἐκλεγόμενος ἐπώλει τὴν ἐλευθερίαν του ἐκ τῶν προτέρων ἀντὶ

Digitized by Google

ἑνὸς τεμαχίου χάρτου ριπτομένου εἰς τὴν κάλπην.

Ὁ Βερδιὲ ἠσθάνθη ἀγγαλλίασιν εὑρεθεὶς ἐν τῇ μονώσει τοῦ μικροῦ του θαλάμου καὶ ἀκουσίως προσέβλεψε τὸν ἐπὶ τοῦ τοίχου Δὸν Κισσώτ.

— Τώρα, εἶπεν ἐτελείωσαν οἱ ἀνεμόμυλοί μου, φίλτατέ μου ἱππότα!

Ναί, ἐτελείωσεν ἡ δουλειά του, ἡ ὀργή του! Διεσώζετο· διέφευγε τοὺς Καπποά, τοὺς Γκενώ, τοὺς Τρουγιάρ, τὰς σφῆκας, τοὺς κώνωπας, τοὺς ἀνοήτους, τοὺς μοχθηρούς, ὅλους τέλος πάντων. Ἔμελλε ν' ἀπέλθῃ ἐκ Δαμμαρί, νὰ εὑρεθῇ πάλιν— μεθ' οἵας χαρᾶς!— εἰς τὸ ἐν Παρισίοις εἰρηνικόν του οἴκημα, μὲ τὴν γραφίδα του, μὲ τὸν χάρτην του, μὲ τὰ βιβλία του. Θὰ ἦτο εὐδαίμων! Οὐδέποτε ἔπρεπε νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν ἄγνωστον ἐκείνην γωνίαν. Ἀλλὰ τὸ καθῆκον;.. Ἡ ἐπικράτησις τῶν περὶ τοῦ στρατοῦ ἰδεῶν του;

«Μπᾶ! ἄλλοι θὰ τὸ ἀναλάβουν. Ὁ κόσμος κάλλιστα δύναται νὰ σωθῇ μόνος του. Σὺ δὲν ἠμπορεῖς νὰ κάμῃς τίποτε, καϋμένε Βερδιέ!..» Καὶ μετά τινας ἡμέρας πῶς θὰ ἐλησμόνει τὴν ἀφροσύνην ἐκείνην τῆς ὑποψηφιότητός του, καθήμενος πλησίον τῆς Γιλβέρτης, ἥτις θὰ εἰργάζετο πλησίον του ν' ἀποπερατώσῃ ἐργόχειρόν τι χρήσιμον διὰ τὸν εὐτρεπισμὸν τῆς μικρᾶς του κατοικίας.

Καὶ ὡς ὁδοιπόρος ἐπανερχόμενος ἀπὸ μακρᾶς πολὺ μακρᾶς πορείας ἔρριπτεν οἱονεὶ τὸ βλέμμα ἐπὶ τῆς χθεσινῆς ζωῆς του, ἐπὶ τῶν τελευταίων ἡμερῶν:

— Ὑποψήφιος! ἔλεγεν ἐπάγγελμα ὑπηρέτου, περιπλάνησις εἰς τὴν χώραν τῶν ἀπογοητεύσεων!

Τί ἀνοησία νὰ ἐναποθέτῃ τις τὴν τύχην του μεταξὺ τῶν χειρῶν τοῦ πλήθους, ὅπερ δὲν τὸν γνωρίζει, ἢ ὀλίγων, οἵτινες τὸν παραγνωρίζουσιν. Ἀλλ' ὁ ὑποψήφιος! τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ὑποψηφίου! Ἀνοησία καὶ ἀπάτη! Πᾶς ἐξαρτώμενος ἐκ τῆς ψήφου τῶν ἄλλων εἶνε κατάδικος ἐστιγματισμένος ἐκ τοῦ θλιβεροῦ ἐκείνου ἔργου τῆς ἁλιείας τῶν ψήφων. Εἴτε ἀποτείνεται πρὸς τοὺς πολλούς, εἴτε ἀποτείνεται πρὸς τοὺς ἐκλεκτοὺς εἴτε ὑψώνει τὴν φωνὴν ὅπως λαλήσῃ πρὸς χιλιάδας ἀνθρώπων, εἴτε ἀνέρχεται διστάζων τὴν κλίμακα ἐκείνου, οὗτινος θὰ ζητήσῃ τὴν ψῆφον, ρίπτει πάντοτε τὴν ὕπαρξίν του εἰς μηχανὴν συμπιεστικήν, ὑφίσταται τὴν κρίσιν, τὴν χλεύην, τὴν περιφρόνησιν ἢ τὴν συκοφαντίαν ἀνθρώπων, οἵτινες ἐξετάζουν τὴν ἀξίαν του τὴν διαμφισβητοῦν καὶ δὲν τὴν ἐκτιμῶσιν! Καὶ ὅμως εἶχεν ἴδει πολλοὺς ἐκ τῶν ὑποψηφίων αὐτῶν τῶν ἀπογοητευμένων, εἰς οὓς ἡ ἀδικία εἶχε προξενήσει καρδιοβόρον λύπην! Καὶ παρὰ τὰς συμβουλάς των ἀφέθη καὶ αὐτὸς ἐπίσης χειροπόδαρα δεδεμένος εἰς ἀγνώστους, εἰς τὸν πρῶτον τυχόντα ὅστις ἠδύνατο νὰ τοῦ ἐπιρρίψῃ κατὰ πρόσωπον ἄτιμόν τινα ὕβριν! Παρέδωκε εἰς τὴν ἀμέτρητον ἠλιθιότητα τοῦ πλήθους, εἰς τὴν ἀμέτρητον κακὴν πίστιν τὸν ταπεινὸν αὐτοῦ βίον ἐντίμου ἀνδρός! Καὶ διατί; Νὰ ἦτο τοὐλάχιστον φιλόδοξος! Ἀλλ' αὐτὸς μόνην φιλοδοξίαν εἶχε τὴν τῆς ἀναπαύσεως καὶ τῆς ἐργασίας. Τὴν μόνωσιν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἠγάπα ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ.

— Ἄ, γέρω-ἀνόητε! μαθητὰ μὲ ἄσπρες τρίχες! Ἤθελές τα καὶ ἔπαθές τα. Καὶ μόλα ταῦτα τὸ ἐγνώριζε καλὰ ὅτι μερικοὶ ἄνθρωποι, οἱ δειλοὶ καὶ οἱ ἁπλοϊκοὶ ἐπλάσθησαν διὰ νὰ ζοῦν μόνοι, ἀδιαφοροῦντες τί φρονεῖ περὶ αὐτῶν ὁ φυρμὸς τῶν ἀκρίτων ἀνθρώπων. Ὑποψήφιος! Νὰ γείνῃ ὑποψήφιος ὅταν ἐκ φύσεως εἶνέ τις εἰλικρινὴς καὶ ὑπερήφανος! Τί ἀνοησία!.. Τοὐλάχιστον ἡ περιπέτεια αὕτη θὰ τοῦ ἐχρησίμευεν ὅπως ἐπανακάμψῃ εἰς τὴν κατοικίαν του πλέον ηὐχαριστημένος διὰ τὸν ἀθόρυβον βίον του. Προσέκρουσε κατὰ τῆς κακῆς πίστεως καὶ ἴσως διελογίζετο, ἡ κακὴ πίστις ὁμοῦ μετὰ τῆς ἰσχύος, τῆς προσβλητικῆς καὶ κτηνώδους ἰσχύος κυριαρχεῖ ἐπὶ τοῦ κόσμου....

Ἀλλ' ὄχι! Μετὰ τὴν θύελλαν αὐτὸς ἀπέμενεν οἷος ἦτο καὶ πρὸ αὐτῆς, πρὸ τῆς βορβορώδους ἐπαγωγῆς... Ἀπέμενεν ὁ ἴδιος!

Ἐπίστευεν εἰς τὰ αὐτὰ πράγματα καὶ ἡ ὁρμητικῶς τρέχουσα ἢ ἡ ἕρπουσα ἀνθρωπότης δὲν ἔβλαπτε τὸ ἰδανικόν του, τὴν πίστιν του.

— Τὸ πᾶν παρέρχεται καὶ αἱ ἀλήθειαι ἀπομένουν, ἡ δικαιοσύνη, ἡ πατρίς. Εἰς τὴν τιμὴν εἰς τὴν δημοκρατικήν μου πίστιν, ἣν χλευάζουν οἱ Γκαρούς καὶ οἱ Σαβουρὼ ὅλων τῶν κομμάτων μένω πιστὸς ὄχι παρὰ τὴν θέλησιν τῶν θεῶν, ἀλλὰ παρὰ τὴν θέλησιν τῶν ἀνθρώπων. Θ' ἀποθάνω ὡς ἔζησα καὶ ἐν ἀνάγκῃ θ' ἀποθάνω ὑπὲρ ἐκείνου τοῦ ὁποίου μὲ ἔκαμε νὰ ζήσω, ὑπὲρ τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν πατρίδα μου καὶ τὴν ἐλευθερίαν, τὸ προσφιλὲς ὄνειρον τῆς νεότητός μου, τὸν ἔρωτα τῆς νεαρᾶς καὶ τῆς πρεσβυτικῆς μου ἡλικίας. Εἶμαι ἠλίθιος ἴσως! Εἶμαι εὐήθης ἀναμφιβόλως. Ἀλλ' ἀπομένω πιστὸς καὶ ἀδιόρθωτος. Ἀπεφάσισα μόνον οὐδέποτε πλέον νὰ εἰσέλθω εἰς τὸν κυκεῶνα τῆς πολιτικῆς καὶ ν' ἀφίσω νὰ ψαρεύουν εἰς θολὰ νερὰ οἱ αἰώνιοι ὑποψήφιοι ἀνὰ μέσον τῶν αἰωνίων ὑποψηφιοτήτων!

Ναί, ἀλλ' ἐν τοσούτῳ ἔπρεπε νὰ κανονίσῃ τὸν μετὰ τοῦ συντάκτου τοῦ *Ἐγχέλυος* λογαριασμόν του. Εἶχε γράψει πρὸς ἕνα παλαιὸν συνάδελφόν του διαμένοντα ἐν τῇ φρουρᾷ τοῦ Μελὲν παρακαλῶν νὰ τοῦ χρησιμεύσῃ ὡς μάρτυς. Ὁ γηραιὸς Φουρνερὲλ ὁ πρώην λοχίας θὰ ἦτο ὁ ἕτερος μάρτυς. Ἐπρόκειτο νὰ μονομαχήσωσι

Digitized by Google

χωρὶς ἄλλο τὴν ἐπομένην πρωΐαν. Ἔπειτα ὁ Βερδιὲ ἐσκόπει ν' ἀναχωρήσῃ.

Ν' ἀναχωρήσῃ, ἐκτὸς ἂν ἐπληγώνετο. Ἔλα δὰ! Νὰ πληγωθῇ! Νὰ πληγωθῇ; Διατί ὄχι; Αὐτὸ θὰ ἦτο τὸ ἄκρον ἄωτον!.. Νὰ πληγωθῇ ἀπὸ ἕνα κύριον οἷος ὁ κ. δὲ Ρεβὶλ!.. Καὶ ἐντοσούτῳ ἠδύνατο νὰ συμβῇ!.. Ἠδύνατο μάλιστα νὰ φονευθῇ ὁ Βερδιὲ ἐκ συμπτώσεως!

(Ἕπεται συνέχεια).

ΡΩΣΣΙΚΟΙ ΜΥΘΟΙ
ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΤΟΛΣΤΟΗ

Ὁ ψύλλος καὶ ἡ μυῖγα

Ψύλλος καὶ μυῖγα ἀνταμώθηκαν· ὁ ψύλλος ἤρχουνταν ἀπὸ τὸ χωριὸ καὶ ἡ μυῖγα ἀπὸ τὴν πολιτεία. Ὁ ψύλλος ἐκύτταξε τὴν μυῖγα καὶ δὲν τὴν γνώρισε, τόσο ἦτον ἀδύνατη, μὲ τὴν κοιλιὰ πατημένη καὶ μακρυὰ μακρυὰ τὰ πόδια.

Καὶ ἡ μυῖγα 'ξαφνίστηκε ἀπὸ τὴν ὄψι τοῦ ψύλλου ποῦ ἦτον στεγνωμένος καὶ καμπούρης.

— Καλημέρα, τῆς λέει ὁ ψύλλος, ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι;

— Ἀπὸ τὴν πολιτεία, ἀποκρίνεται ἡ μυῖγα.

— Καὶ πῶς ἀδυνάτησες ἔτσι;

— Δὲν καλοπερνᾷ κανεὶς ἐκεῖ.

— Καὶ γιατί;

— Ὁ κόσμος εἶνε πολὺ παστρικός· μπαίνεις 'ς ἕνα ἀρχοντόσπιτο καὶ λὲς μέσα σου: ἐδῶ θὰ περάσω ζωὴ χαρισάμενη. Μὰ τί τὰ θές; ἅμα ἀποφᾶνε τ' ἀφεντικὰ ἔρχονται δυὸ δοῦλοι σοῦ τὰ παίρνουν ὅλα, τρῶνε τὰ περισσότερα καὶ ὅ,τι μείνῃ 'ς τὸ τραπέζι τὸ πλένουν, τὸ παστρεύουν. Ἄλλη φορὰ πᾷς 'ς ἕνα κανενὸς φτωχοῦ· αὐτὸς δὲν ἔχει δὰ τί νὰ φάῃ καὶ ὁ ἴδιος, μὰ εἶνε πάλι παστρικός, τὸ κάθε τι εἶνε καλοπλυμένο 'ςτὸ σπιτικό του. Ἔτσι κ' ἐγὼ τὸ πῆρα ἀπόφασι νὰ φύγω ἀπ' τὴν πολιτεία, νὰ πάω πάλι 'ς τὸ χωριό· ἐκεῖ κι' ἂν δὲν ἔχῃ κανένας πολλῶν λογιῶν φαγί, πάντα κάτι θαὔρῃ καὶ δὲν εἶνε τόσο μεγάλη πάστρα. Αἴ, καὶ σύ, μπάρμπα, πῶς τὰ περνοῦσες ἐκεῖ;

— Ὤ! ἀποκρίθηκε ὁ ψύλλος, δὲν εἶνε καλλίτερα 'ςτὸ χωριό· ἐκεῖ οἱ ἄνθρωποι κοιμοῦνται λίγο καὶ ἀδυνατίζουν· πηδᾷς ἐδῶ πηδᾷς ἐκεῖ ὅλο ἀπάνω 'ς κόκκαλα καὶ δὲν βρίσκεις τί νὰ φᾷς. Κι' ἂν τύχῃ νὰ τσιμπήσῃς τίποτε καμμιὰ φορά, εὐθὺς σηκώνονται οἱ ἄνθρωποι καὶ πᾶν νὰ ξενυχτήσουν ἔξω 'ς τὰ χωράφια. Ἔτσι κι' ἐγὼ πάω 'ς τὴν πολιτεία, 'μπορεῖ νὰ ταὔρω καλλίτερα ἐκεῖ.

— Σύρε, σύρε, μπάρμπα· ἀλήθεια ἐκεῖ εἶνε γιὰ σένα· θαὔρῃς ἀνθρώπους καλοθρεμμένους, ποῦ κοιμοῦνται ὡς τὸ μεσημέρι. Εἶδα μιὰ 'μέρα ἕναν ψύλλο καὶ εἶχε τόσο χορτάσει ποῦ μόλις μποροῦσε νὰ σεισθῇ.

— Ὥρα καλή σου τὸ λοιπόν! εἶπεν ὁ ψύλλος, ἐκεῖ θὰ κάνω ἐγὼ τὴν τύχη μου. Πῶς νὰ μὴν καλοπεράσω 'ς τόπο ποῦ εἶνε τόσοι ὑπναράδες;

Καὶ ὁ ψύλλος ἐπήδησε κατὰ τὴν πολιτεία καὶ ἡ μυῖγα πέταξε κατὰ τὸ χωριό.

Ἡ μοιρασιὰ τῆς κληρονομιᾶς·

Ἕνας πατέρας εἶχε δύο γυιοὺς καὶ τοὺς εἶπε:

— Ὅταν πεθάνω νὰ μοιράσετε 'ςτὴ μέση ὅ τι κι' ἂν ἔχω.

Ἅμα πέθανε ὁ πατέρας οἱ γυιοὶ ἐμάλλωσαν 'ς τὴν μοιρασιά.

Πῆραν τὸν γείτονά τους νὰ τοὺς ξεδιαλύνῃ. Αὐτὸς τους ρώτησε:

— Πῶς παράγγειλε ὁ πατέρας σας νὰ κάνετε τὴ μοιρασιά;

— Παράγγειλε ἀπ' ὅ τι κι' ἂν ἔχῃ νὰ πάρῃ καθένας μας τὸ μισό.

— Τότε λοιπόν, εἶπεν ὁ γείτονας, ξεσχίστε 'ςτὴ μέση ὅλα τὰ ροῦχα, σπᾶστε 'ς τὴ μέση ὅλα τὰ τσανάκια, κόψτε 'ς τὴ μέση ὅλο τὸ κοπάδι.

Τὰ δυὸ ἀδέρφια ἄκουσαν τὴν γνώμη τοῦ γείτονα, καὶ ἔτσι χαλάσανε ὅ τι κι' ἂν εἶχαν, καὶ δὲν τοὺς ἔμεινε πλειὰ τίποτε.

Τὰ πλούτη ποῦ δίνει ὁ Θεὸς 'ς τὸν ἄνθρωπο.

Ἕνας ἄνθρωπος βαριεστισμένος μὲ τὴν τύχη του ἔρριχνε ὅλο τὸ φταίξιμο 'ς τὸ Θεό:

— Ὁ Θεός, ἔλεγε, 'ς τοὺς ἄλλους δίνει πλούτη καὶ 'ς ἐμένα τίποτε, πῶς νὰ προκόψω ἔτσι χωρὶς τίποτε; Ἕνας γέρος ἄκουσε τὰ λόγια αὐτὰ καὶ τοῦ εἶπε:

— Εἶσαι τόσο φτωχὸς ὅσο θαρρεῖς; Ὁ Θεὸς δὲν σοὔχει δώσῃ νειάτα καὶ γιερὸ κορμί;

— Ὅσο γι' αὐτὸ 'μπορῶ νὰ καμαρώνωμαι ἀλήθεια.

Ὁ γέρως ἔπιασε τότε τὸ δεξὶ χέρι τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸν ἀρώτησε:

— Ἤθελες νὰ σοῦ κόψουν τὸ χέρι καὶ νὰ πάρῃς χίλια ρούβλια;

— Ὄχι νὰ μὴν ἤθελα!

— Καὶ τὸ ἀριστερὸ χέρι;

— Οὔτε.

— Καὶ θὰ ἤθελες νὰ στραβωθῇς γιὰ δέκα χιλιάδες ρούβλια;

— Θεὸς φυλάξοι! δὲν ἔδινα ἕνα μάτι ὅσο καὶ ἂν μ' ἀκριβοπλήρωναν.

— Νὰ λοιπὸν τί πλούτη σοὔδωσε ὁ Θεὸς καὶ ὅμως παραπονιέσαι ἀκόμη, ἀχάριστε!

Δ*

Digitized by Google

ΧΡΥΣΗ ΒΡΟΧΗ

Μέσ' 'ςτὴ βροχὴ τῆς ἄνοιξης ἂν κάποτε τυχαίνῃ
ὁ ἥλιος ἀπ' τὰ σύννεφα γιὰ μιὰ στιγμὴ νὰ βγαίνῃ,
ἐνῷ θυμόνει ὁ οὐρανὸς καὶ βρέχει βρέχει ἀκόμα,
ὁ ἥλιος χύνει μὲ χαρὰ τ' ὁλόχρυσό του χρῶμα
καὶ τὴν κλαψάρα τὴ βροχὴ ὁλόχρυση τὴν βάφει
'σὰν νὰ γεννᾷ τὸ σύννεφο ἀναλυτὸ χρυσάφι...
Ἔτσι κ' ἐγὼ 'ςτὴν ξενητειὰ ποῦ μένω μακρυά σου
κλαίγ' ὅπως κλαίει τὸ σύννεφο καὶ κάποτε, φαντάσου,
ἐκεῖ ποῦ γράφω καὶ περνοῦν λόγια γλυκὰ ἀπ' τ' αὐτί μου
τὰ δάκρυα ἀπ' τὰ μάτια μου χυλοῦνε 'ςτὸ χαρτί μου.
Μὰ ξάφνω μέσα 'ςτὴν καρδιὰ προβάλλ' ἡ ψεῦτρα Ἐλπίδα
καὶ χύνει ἀπὸ τὰ μάτια μου ὁλόχρυση ἀχτίδα
καὶ γίνονται τὰ δάκρυα κ' οἱ στίχοι χρυσωμένοι...

Ὅπως χρυσόνετ' ἡ βροχὴ ὅταν ὁ ἥλιος βγαίνῃ.

2.

Θέλεις νὰ ξέρῃς πῶς περνῶ ἐδῶ 'ςτὰ ξένα ποῦμαι;
ὅ,τι καινούργιο κι' ἂν ἰδῶ ἐσένανε θυμοῦμαι.
μέσ' 'ςτῶν ἀνθῶν ταὶς μυρωδιαίς, 'ςτῆς μουσικῆς τοὺς [ἤχους,
μέσ' 'ςταὶς εἰκόνες τοῦ Βὰν-Δίκ, μέσ' 'ςτοῦ Κοππὲ τοὺς [στίχους,
μεσ' 'ςτὰ μεγάλ' ἀγάλματα, μέσ' 'ςτὰ τρανὰ παλάτια
θαρρῶ πῶς βλέπω, ἀγάπη μου, τὰ φωτερά σου μάτια..
Κάποτε τρέχω μοναχὸς σὲ πυκνωμένα δάση
ποὺ ἔχουν δένδρ' ἀτέλειωτα τὸν οὐρανὸ σκεπάσει
κ' ἡ χλόη καταπράσινη, πυκνὸ τὸ χορταράκι
'μοιάζει χαλὶ ὅπου ζητᾷ χανούμισσας κορμάκι.
Μὰ ἐνῷ θαυμάζω ὁλόγυρα, κ' ἐνῷ ξεχνιέμαι μόνος
ξαναγεννιέται μέσα μου ὁ περασμένος πόνος,
ὅπου μοῦ φέρνει τὸ παληό ἐκεῖνο χαρδιοχτύπι...

Ἄχ! μέσ' 'ςταὶς τόσαις ὠμορφιαὶς ἡ ὠμορφιά σου λείπει!

3.

Ξένος σὲ χώρα μακρυνή, χωρὶς γνωστὸ κανένα,
ξένα τ' ἀστέρια τοὐρανοῦ καὶ τὰ λουλούδια ξένα,
ξένο τ' ἀγέρι ποῦ φυσᾷ κι' ἀπ' τὰ κλαδιὰ διαβαίνει,
ξένα τὰ λόγια ποὺ 'μιλῶ κ' ἡ κάμαρά μου ξένη,
ξένα τὰ γέλια ψεύτικα 'ςτὸν ξένο μου τὸν πόθο,
ξένη καὶ ψεύτικ' ἡ χαρὰ ποῦ μακρυά σου νοιώθω·
καὶ μοναχὰ τὰ δάκρυα ὅπου σκορπῶ γιὰ σένα
αὐτὰ δὲν εἶνε ψεύτικα, αὐτὰ δὲν εἶνε ξένα.

4.

Τ' ἀγριωπὸ φθινόπωρο ρίχνει τὰ φύλλα κάτω
κι' ἀπὸ ξηρὰ χαμόκλαδα τὸ χῶμα εἶνε γεμάτο,
ὅπως 'ςτὰ στήθη μου ἡ καρδιὰ μέσ' 'ςταὶς καρδιαὶς [ταὶς ξέναις
εἶνε γεμάτη ἀπὸ χαραὶς κ' ἐλπίδες μαραμέναις...
Πετοῦν 'ςτοῦ δένδρου τὰ κλαδιὰ 'λίγα πουλάκια μόνα.—
'Εδῶνε τὸ φθινόπωρο ψυχρὸ 'σὰν τὸν χειμῶνα
κι' ἂν ἔβγῃ ὁ ἥλιος μία στιγμὴ τὸν κρύβει ὀμίχλη τόση
ὅπου 'μπορεῖς νὰ τὸν ἰδῇς χωρὶς νὰ σὲ θαμπώσῃ,
γιατὶ θολόνει ἡ καταχνιὰ τὴ φλογερή του ἀκτῖνα.
'Λίγα λουλούδια μοναχά, ὅμως χλωμὰ κ' ἐκεῖνα,
'σὰν νὰ τὸ νοιώθουν ὅτι ζοῦν τὴν ὑστερνήτων 'μέρα.
ταὶς πειὸ γλυκειαὶς των μυρωδιαὶς σκορπίζουν 'ς τὸν [ἀγέρα,
κ' ἡ πεταλούδα ἡ χνουδωτὴ τρέχει κι' αὐτὴ σιμά των
νὰ κλείσῃ τὰ ματάκια των 'ς τὸ ψυχομάχημά των,
νὰ πάρῃ ἀπὸ τὰ χείλη των τὸ τελευταῖο μέλι...
Κ' ἐγὼ ποὺ μόνος μου περνῶ—γιατ' ἔτσι ἡ μοῖρα θέλει—
νοιώθω μιὰ λύπη ἀγνώριστη μέσ' 'ςτὴν καρδιὰ κρυμμένη
μιὰ λύπη ὅπου δὲν 'μιλεῖ, μιὰ λύπη ποὺ σωπαίνει,
μιὰ λύπη δίχως ἀφορμή, δίχως κανεὶς νὰ φταίῃ...

Οἱ στίχοι τοῦτοι ποὔγραψα μὴν εἶν' οἱ τελευταῖοι;

Ἐν Παρισίοις

Ιωαννης Πολεμης.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ

Ἡ ἀγάπη ὁμοιάζει μὲ τὴν σελήνην: ὅταν δὲν αὐξάνῃ ἀρχίζει νὰ ἐλαττῶται.

—

Κακολογοῦσι πολλοὶ τὰς γυναῖκας δι' ὃν λόγον λιθοβολοῦσι τὰ καρποφόρα δένδρα.

—

Εἰς τὸν ἔρωτα, ὅπως εἰς ὅλα τὰ πράγματα, ἡ πεῖρα εἶνε ἰατρὸς ἐρχόμενος μετὰ τὴν ἀσθένειαν.

—

Γυνὴ συγγράφουσα πράττει δύο κακά: αὐξάνει τὸν ἀριθμὸν τῶν βιβλίων καὶ ἐλαττόνει τὸν ἀριθμὸν τῶν γυναικῶν.

—

Ἡ ὀδύνη ἐξωραΐζει μόνον ὅ,τι εἶνε ἀνέκαθεν ὡραῖον.

—

Αἱ περισσότεραι γυναῖκες παραδίδονται εἰς τὸν θεὸν ὅταν πλέον δὲν τὰς θέλῃ ὁ διάβολος.

—

Διὰ τῆς κινήσεως τοῦ πνεύματος ἐξασφαλίζεται ἡ γαλήνη τῆς καρδίας.

—

Οἱ ὀφθαλμοὶ εἶνε ὀπτικὰ ὄργανα, δι' ὧν ἡ στοργὴ μεγεθύνει τὰ προτερήματα καὶ σμικρύνει τὰ ἐλαττώματα.

—

Ἡ λύπη μετρεῖ τὰς ὥρας· ἡ χαρὰ τὰς λησμονεῖ.

—

Οἱ λόγοι εἶνε αἱ κλεῖδες τῆς καρδίας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ὁ κ. Βλέντ, ἄγγλος σοφὸς καὶ φίλος τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς προμηθεύεται τὸν ἀναγκαιοῦντα αὐτῷ ἠλεκτρισμὸν τῇ βοηθείᾳ ἀνεμομύλου κινοῦντος ἠλεκτρικὴν μηχανήν. Ἡμίσεια ἡμέρα ἐργασίας τοῦ μύλου παράγει ἠλεκτρισμὸν ἱκανὸν νὰ παρέχῃ τὸ φῶς εἰς δέκα λυχνίας ἐπὶ τέσσαρας ἑσπέρας ἀνὰ τρεῖς ἢ τέσσαρας ὥρας.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ι ΗΔΣΑΝΤΚΤΣΤΥΟΝΙΣΝΝΝ 1888—178.

Digitized by Google

'Αριθ. 672 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΣΤ'. Συνδρομὴ ἐτησία: 'Εν 'Ελλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 'Ιανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. 'Οδὸς Σταδίου 85. 13 Νοεμβρίου 1888

FOREIGN BODL: LIBR PERIODICALS

ΠΕΡΙ
ΤΩΝ ΕΛΓΙΝΕΙΩΝ ΜΑΡΜΑΡΩΝ

ΥΠΟ

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

(Συνέχεια. Ἴδε προηγούμενον φυλλάδιον 671).

Τὸ ἑπόμενον ἔτος 1803 ὁ Ἅμιλτων ἀνεχώρησεν ἐκ Κυθήρων, ἀφῆκε δὲ πληρεξουσιότητα εἰς τὸν Καλούτσην νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰς ἡμιτελεῖς καταληφθείσας ἐργασίας τῆς ἀνελκύσεως. 'Αλλὰ καὶ ὁ ἐν Κερκύρᾳ πρεσβευτὴς τῆς 'Αγγλίας Σπυρίδων Φορέστης παρενέβη συνιστῶν τῷ Καλούτσῃ τὴν ἐξακολούθησιν τῶν ἐργασιῶν δι' ἐπιστολῆς του τῆς 12 8βρίου 1803, ἐν ᾗ σημειοῖ καὶ τὸ ἑξῆς «Θὰ ἔχετε βεβαίως ὑπ' ὄψιν σας τὸν πολλαπλασιασμὸν τῶν πειρατικῶν ἐχθρικῶν πλοίων εἰς τὰς ὑμετέρας θαλάσσας· τούτου ἕνεκα θερμῶς συνιστῶ ὅπως ὅταν ἐνεργήσητε τὴν ἀποστολὴν εἰς Μάλταν νὰ κάμητε χρῆσιν καλῶς ὡπλισμένου πλοίου, δυναμένου ν' ἀντιταχθῇ εἰς οἱονδήποτε πειρατικὸν ἐχθρικόν, ὅπερ τυχὸν ἤθελε συναντήσει, καθόσον εἶνε γνωστὸν ὅτι τὰ μάρμαρα ἀνήκουσιν εἰς τὸν λόρδον Ἔλγιν καὶ ἂν ἐπιβιβασθῶσιν ἐντὸς οὐδετέρου καὶ ἀνισχύρου πλοίου θ' ἀπολεσθῶσιν ἀναποφεύκτως, ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶνε ἰδιοκτησία Ἄγγλου καὶ διὰ τὴν ἀξίαν των ἀκόμη. Ὑμεῖς καλῶς γινώσκετε πόσον τὰ μάρμαρα ταῦτα ἔχουσι μέγα διαφέρον διὰ τὸν λόρδον Ἔλγιν».

Ὁ Καλούτσης δὲ τῇ 20 Σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους τούτου συνεβλήθη μετὰ δυτῶν Καλυμνίων, σταλέντων εἰς Κύθηρα ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἔλγιν, καὶ εὑρισκομένων αὐτόθι ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου τοῦ ἔτους τούτου. Τὸ μεταξὺ δὲ αὐτῶν συμβόλαιον ἔχει οὕτω

1803 Σεπτεμβρίου 20 ἔ. ν. Τζηρίγο.

«Διὰ μέσου τοῦ παρόντος κοντράτου ὁ ἐκλαμπρότατος κ. 'Εμμανουὴλ Καλούτσης Βίτσε-Κόνσολος τῆς Μεγάλης Βρεταννίας κατὰ τὴν κομισιὸν καὶ ἐξουσίαν ὅπου ἔλαβε τούταις ταῖς ἡμέραις ἀπὸ τὸν ἐκλαμπρότατόν Κον Βιλιὰμ Ἅμιλτων, σεκρετάριον τοῦ ἐξοχωτάτου μιλόρδου Ἔλγιν, ἐσυμφώνησαν μὲ τὸν Μιχαὴλ Παπαμαΐλη, Μιχαὴλ Σκλάπα, Γιάννη Κούρτη, Μιχαὴλ Καθοποῦλι, Μιχαὴλ Μαλιᾶ καὶ Χριστοφίλη Κουσκούτα, βουτυχτάδες ἀπὸ Κάλυμνο, ὁποῦ ἐστάλθησαν ἐπὶ τούτου ἀπὸ τὸν αὐτὸν ἐξοχώτατον μιλόρδον Ἔλγιν καὶ εὑρίσκονται ἐδῶ ἀπὸ τὸν ἀπερασμένον Φεβρουάριον, ὅτι χωρὶς νὰ χασομερήσουν ἔξω ἀπὸ αἰτίαν καιροῦ, νὰ ἀκολουθήσουν νὰ βγάλουν μὲ τὴν βάρκα τους ταῖς ἄλλαις ὀκτὼ κασέλαις τὰ μάρμαρα, κομπρέζα[1]) ἡ μαρμαρένια καθίγλα, ὁποῦ εὑρίσκονται εἰς τὸ βουλιασμένο καὶ χαλασμένο 'Ιγγλέζικο μπεργαντὶ τὸν Μέντορα, καθὼς ὑπόσχονται, καὶ νὰ ταῖς φέρουν εἰς τὴν γῆν, καὶ μὲ τὸν ἴδιον τρόπον ἐκεῖ ὅπου ἔφεραν ταῖς ἄλλαις πέντε κασέλαις μὲ μάρμαρα, ὁποῦ τοὺς ἔβαλε καὶ εὔγαλαν ταῖς ἀπερασμέναις, καὶ περιπλέον ὅσον εἶνε δυνατὸν νὰ βγάλουν ταῖς γούμεναις μὲ ταῖς ὁποίαις εἶνε ἰμπραγάδο[2]) τὸ καράβι, τὴν ἄνκορα τοῦ αὐτοῦ καραβιοῦ, τὰ κατάρτια του, δύο κανόνια μπρούντζινα, ὅπου εἶνε εἰς τὴν στοῖβα, καὶ τὴν κασέλα μὲ ἄσπρο ξύλο, ὅπου ἐξ ἀρχῆς τοὺς ἐδόθη εἰς νότα· καὶ διὰ τελείαν πλερωμὴν τοῦ κόπου τους, ἀφοῦ τελειωθῇ τὸ αὐτὸ ῥικούπερο καὶ διὰ ταῖς ζημίαις καὶ χασομέρια ὅπου ἔλαβαν τόρα μῆνες ἑπτά, ἐπειδὴ καὶ ὁμολογοῦν πῶς ἔλαβαν τὴν ζωοτροφήν τως ἀπὸ τὸν ἄνωθεν ἀφέντην Βίτσε-Κόνσολον, ὑπόσχεται ὁ ἴδιος νὰ τὼς δώσῃ εἰς τόσαις καμπιάλαις διὰ 'Αθῆνα πρὸς τὸν Κον Σπυρίδωνα Χωματιανὸ Λογοθέτη ἀτζέντε βρεταννικὸν πρὸς γρόσια 400 τὴν κάθε κασέλα τὰ μάρμαρα, ὅπου οἱ δεκατρεῖς κάνουν γρόσια 5200, καὶ μὲ αὐτὰ νὰ ἀκούεται ἑνωμένη ἡ τέλεια πλερωμή τως καὶ διὰ ταῖς γούμεναις, ἄγκορα, κανόνια, κατάρτια καὶ κασέλα ἄσπρου ξύλου, χωρὶς κανένα ἄλλο βάρος τοῦ αὐτοῦ ἀφέντη Βίτσε-Κόνσολου, παρὰ μόνον μὲ καμπιάλαις ὡς ἄνωθεν νὰ τοὺς δώσῃ ἕτερα γρόσια 150 διὰ τὴν πληρωμὴν τῆς βάρκας τως καὶ διὰ ταῖς ζημίαις, ὁποῦ τὼς ἀκολούθησαν καὶ ἔσπασαν δύο μολινέλα, καὶ διὰ ὅσαις ἄλλαις ἤθελε τὼς ἀκολουθήσει. Ὑπόσχονται προσέτι οἱ αὐτοὶ βουτυχτάδες νὰ ἐνεργήσουν ὄχι μόνον τὰ ἄνωθεν μὲ ὅλην τὴν ἐπιμέλειαν καὶ ἐμπιστοσύνην

[1]) Συμπ:ριλαμβανομένη, compresa.
[2]) imbrigato, περιπεπλεγμένον ἢ καὶ imbracciato.

Digitized by Google

ὑποτασσόμενοι εἰς τὰ ὄρδινε τοῦ ἄνωθεν ἀφέντη Κονσόλου, ἀλλὰ νὰ πασχίσουν νὰ βγάλουν χωρὶς δόλον καὶ ὅ,τι ἄλλο πράγμα ἠμπορέσουν ἀπὸ τὸ αὐτὸ βουλισμένο καράβι ἢ ἀπὸ τὰ ξύλα του χάλκωμα, καρφία καὶ ἄλλο κανένα . . . εὐγάλοντας νὰ τὸ φέρουν μὲ τὴν βάρκα τους μέσα εἰς τὸ πόρτο, ἀποθέτοντάς το εἰς τὸ μαγαζὶ τοῦ Κύρ Στάθη· καὶ ἀπὸ αὐτὰ ἀφοῦ τελειώσει τὸ ῥικούπερο, τὼς ἀσενιάρει ὁ ἀφέντης Βίτσε-Κόνσολος νὰ λαβένουν κατὰ τὴν συνήθειαν διὰ τέλειαν πλερωμή τους τὸ τρίτον μὲ ξετίμησιν. Τόσον ἐσυμφώνησαν ὑποχρεωνόμενοι γενικῶς διὰ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ παρόντος εἰς ὅλα καὶ κάθε του μέρος, καὶ ὑπογράφουν ὅσοι ἠξεύρουν καὶ διὰ τοὺς ἄλλους ὅπου δὲν ἠξεύρουν νὰ γράψουν.

Ἐμμανουὴλ Καλούτσης Βίτσε-Κόνσολας βεβαιόνω.
(Ἕπονται αἱ ὑπογραφαὶ τῶν Καλυμνίων καὶ τῶν μαρτύρων).

Ἐν τέλει τοῦ συμβολαίου ὑπάρχει ἰταλιστὶ ἐπικύρωσις ὑπὸ τοῦ καγγελαρίου Ἰ. Μόρμορη (Giovanni Mormori) γενομένη αὐθημερόν.

Διὰ τῶν δυτῶν τούτων ἐξετελέσθη τῷ 1083 ἡ ἐργασία καὶ ἐξήχθησαν 10 κιβώτια, ὡς ἐξάγεται ἐκ σημειώσεως τῶν καθημερινῶν δαπανῶν τοῦ Ἐμ. Καλούτση, ἐξ ἐπιστολῶν τούτου τῆς 7 Ἰανουαρίου 1804 εἰς Ἔλγιν, καὶ ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ Σπυρίδ. Λογοθέτου τῆς 1 Φεβρ. 1804 πρὸς τὸν Καλούτσην διαλαμβανούσης ὅτι ἐξώφλησε τὴν πρὸς τοὺς Καλυμνίους συναλλαγματικήν, περὶ ἧς διαλαμβάνει τὸ συμβόλαιον. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη τοῦ Λογοθέτου γεγραμμένη ἰταλιστὶ ἔχει τι τὸ ἄξιον περιεργείας διὰ τὸν τρόπον μεθ' οὗ ἔγραφε περὶ τοῦ λόρδου Ἔλγιν, καὶ τῆς τιμῆς, ἣν ἀπένειμεν αὐτῷ.

Ἀθῆναι 4 Φεβρουαρίου 1804.

Ἐκλαμπρότατε

Τὴν 29 λήξαντος ἔλαβον τὴν φιλοφρονεστάτην ἐπιστολήν σας παρὰ τῶν δυτῶν καὶ τοῦ Νικολάου Γαβαθᾶ· δὲν ἔλειψα νὰ ἀποδεχθῶ προθύμως τὰς δύο συναλλαγματικάς σας, τουτέστιν 4000 διὰ τὸν Παπᾶ Μαΐλην καὶ 1063 : 12 διὰ τὸν Γαβαθᾶ, οἵτινες τὴν προηγουμένην ἡμέραν ἐπληρώθησαν 3000 γρ. καὶ μετὰ 5 ἡμέρας τὸ ὑπόλοιπον 2063, τὸ ὅλον 5063, κατὰ συνέπειαν ἔμειναν εὐχαριστημένοι· δὲν ἔπρεπεν ὅμως νὰ δώσητε τοσοῦτον βραχεῖαν προθεσμίαν εἰς τὴν συναλλαγματικὴν καθόσον ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι κάμνομεν τὰ τραβήγματα ἀπὸ τὸν τραπεζίτην τοῦ λόρδου Ἔλγιν τοῦ ἡμετέρου προϊσταμένου, πρέπει νὰ ἔχωμεν 21 ἡμέραν ὄψεως, ἢ τοὐλάχιστον 11 ἡμερῶν, καθόσον ἐγὼ ἔχω ὅλον τὸν ζῆλον νὰ ὑπηρετῶ τὸν καλόν μου πάτρωνα (il Mio Buon Padro) κόντε δ' Ἔλγιν, ὡς εἶνε καλῶς γνωστὸν εἰς τὴν Α. Ἐξοχότητα, ἄνευ οὐδενὸς συμφέροντος, εἰμὴ μόνον νὰ ἔχω τὴν τιμὴν νὰ συγκαταλεχθῶ εἰς τὸν κατάλογον τῶν πιστῶν ὑπηρετῶν του.

Σᾶς παρακαλῶ διὰ μέσου τοῦ κ. Πιέρου Κλάδου εὑρισκομένου εἰς Ὕδραν, ὅταν σᾶς τύχῃ εὐκαιρία νὰ μοὶ κάμετε μεγάλην χάριν νὰ μοὶ γράφετε τὰς εἰδήσεις τὰς τρεχούσας πρὸς ὁδηγίαν μας. Εἶνε βεβαίως εἰς γνῶσιν σας ὅτι ὁ Κ. Δρυμῶν (Drumon) ἡμέτερος πρεσβευτὴς ἀνεχώρησεν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως τὴν 17 Νοεμβρίου διευθυνόμενος εἰς Λονδῖνον, ἐγκαταλείπων ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀντιπρόσωπον πληρεξούσιον τὸν Κύριον Στρατών.

Μὴ ἔχων ἄλλο νὰ προσθέσω, εὐσεβάστως σᾶς ἀσπάζομαι. Μένω μὲ ὅλον τὸ σέβας

εὐπειθέστατος δοῦλος καὶ φίλος
Σ. Λογοθέτης

Κατὰ τὸν Δεκέμβριον δὲ τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐξήχθη καὶ τὸ 11ον κιβώτιον, ἑνὸς ἔτι ἐναπομείναντος, καὶ τῆς ἕδρας τοῦ πρυτάνεως, περὶ ὧν γράφει ὁ Καλούτσης τῇ 7 Ἰανουαρ. 1804 εἰς Ἔλγιν ὅτι ἕνεκα τοῦ χειμῶνος διέκοψε τὴν ἐργασίαν, καὶ ἀπέλυσε τοὺς ἐργάτας λαβῶν παρ' αὐτῶν παρακαταθήκην 550 γροσίων, καὶ ὅτι ὑπεχρέωσεν αὐτοὺς νὰ ἔλθωσι τὸν Ἀπρίλιον. Προσθέτει δὲ ὅτι ὑπέστη πολλὰ ἐκ τῆς βαρβάρου συμπεριφορᾶς τῶν δυτῶν, ἀνθρώπων ἀκαταστάτων καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν μέθῃ εὑρισκομένων.

Ἀπαναληφθεισῶν τῶν ἐργασιῶν τὸ θέρος τοῦ 1804 ἐξήχθη τὸ δωδέκατον, τὸ καὶ τελευταῖον κιβώτιον τὴν 9 Ἰουνίου· αὐθημερὸν δὲ ἀνήγγειλε τοῦτο ὁ Καλούτσης εἰς τὸν Ἰω. Βαπτιστὴν Πιζάνην διερμηνέα τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβευτοῦ τῆς Ἀγγλίας, προσθέτων ὅτι ἐναπομένει ἡ ἕδρα τοῦ πρυτάνεως Ἀθηνῶν, ἥτις εἶνε δύσκολον νὰ ἐξαχθῇ μὴ οὖσα κεκλεισμένη ἐντὸς κιβωτίου. Τὴν διάσωσιν δὲ τοῦ 12ου κιβωτίου ἀνήγγειλε καὶ εἰς τὸν ἐν Κερκύρᾳ Σπυρ. Φορέστην, καὶ εἰς τὸν ἐν Ἀθήναις Λουζιέρην.

Κατὰ τὸ ἔτος δὲ τοῦτο ἐξήχθη καὶ ἡ μαρμαρίνη ἕδρα, ὡς φαίνεται ἐξ ἐπιστολῶν, ἐν αἷς ἀναφέρεται ὡς ἐξηγμένη. Πάντων τῶν ἐξαχθέντων πραγμάτων τὴν ἐπίβλεψιν καὶ φύλαξιν ἀπὸ πάσης φθορᾶς καὶ κλοπῆς εἶχεν ἀναθέσει εἰς τὸν δόκτορα Στάθην Γιαννακάκην ὁ Ἅμιλτων κατὰ τὸ 1803, κατὰ τὸν Αὔγουστον δὲ τοῦ αὐτοῦ ἔτους διώρισε καὶ τὸν Ἀντώνιον Κοντολέοντα ὡς ἐπιστάτην.

Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν πάσης τῆς ἐργασίας ὁ Καλούτσης ἔλαβε πᾶσαν φροντίδα πρὸς φύλαξιν αὐτῶν ἐκ τῶν πειρατῶν, ὑφ' ὧν ἡ νῆσος συνεχῶς ὑπέφερε. Τὰ κιβώτια ὅπως κάλλιον προφυλαχθῶσιν ἐκ τοῦ χειμῶνος καὶ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων ἐκαλύφθησαν μὲ φύκη καὶ θάμνους, ἐφ' ὧν ἐτέθησαν μεγάλοι λίθοι. Ἔμενον δ' ἐν τῇ παραλίᾳ Αὐλέμονος πρὸς ἀποστολήν. Ἀλλὰ χωρι-

Digitized by Google

κοί τινες, ἐργαζόμενοι ἐκεῖ πλησίον εἰς ἀνέγερσιν περιβόλου κήπου, ἀφήρεσαν τοὺς ἐπὶ τῶν κιβωτίων λίθους. Τοῦτο μαθὼν ὁ Καλούτσης δι' ἐγγράφου του εἰς τὴν ἐπιτόπιον ἀρχὴν κατήγγειλε τὴν πρᾶξιν, ὁ δὲ Πρύτανις (οὕτως ἐκαλεῖτο ὁ διοικητὴς τῆς νήσου) δι' ἐγγράφου τῆς 2 Νοεμβρίου 1804 πρὸς τὸν ἐν Αὐλέμονι ὑγειονόμον καὶ ἀστυνομικὸν ὑπάλληλον, ἀγανακτῶν διὰ τὴν παραβίασιν τῆς ἰδιοκτησίας τῆς Α. Ε. τοῦ Λόρδου Ἔλγιν «τοῦ ἀνήκοντος εἰς τὸ μέγα Ἀγγλικὸν ἔθνος», διέταξε τὴν διὰ δαπάνης τῆς ἰδίας ἀρχῆς ἐναπόθεσιν λίθων ἄλλων μεγάλων ἐπὶ τῶν κιβωτίων, ὅπως μὴ ἐξαλειφθῶσιν ἐκ τῶν ὀμβρίων ὑδάτων τὰ γράμματα καὶ οἱ ἀριθμοὶ τῆς διευθύσεως. Ἰδοὺ δὲ πῶς ἀναγγέλλει ὁ Καλούτσης τὴν ἀποπεράτωσιν πάσης τῆς ἐργασίας καὶ τὴν φροντίδα τῆς διαφυλάξεως εἰς τὸν Ἅμιλτων· 1805 Φεβρ. 17.

«Ἀποπερατωθείσης εὐτυχῶς τῆς διασώσεως τῶν μαρμάρων, αἱ μέριμναί μου ἐστράφησαν εἰς τὴν φύλαξιν αὐτῶν ἀπὸ τῶν πειρατῶν, οἵτινες ἐδῶ συχνάζουσι. Κατόπιν αἰτήσεών μου ὁ ἐν Κερκύρᾳ ἡμέτερος πρεσβευτὴς κ. Φορέστης ἔγραψε πρὸς τὴν μητέρα τοῦ Ἐξοχωτάτου Λόρδου Ἔλγιν[1]), ἥτις ἐπέτυχε παρὰ τῆς Κυβερνήσεως τὴν ἄδειαν τῆς ἀποστολῆς βασιλ. πλοίου πρὸς ἐπιβίβασιν τῶν μαρμάρων. Ὁ διοικητὴς Μάλτας K. Ball ἐξέδωκε τὰς δεούσας διαταγὰς εἰς τὸν κ. Γεώργ. Πάρρυ πλοίαρχον τοῦ Βασιλ. μεταγωγικοῦ ὑπ' ἀριθ. 99, καλουμένου Lady Shaw Stewart, ὅπερ ἠγκυροβόλησεν εἰς Αὐλέμονα τὴν 30 παρελθόντος Ἰανουαρίου, 1805 συνοδευόμενον ὑπὸ τοῦ βασιλ. πλοίου «Ἀλώπηξ». Μεταβὰς εἰς τὴν παραλίαν τοῦ Αὐλέμονος τῇ βοηθείᾳ πολλῶν ἐργατῶν ἐπὶ τούτῳ παρ' ἐμοῦ προσληφθέντων ἐπεβίβασα τὰ δώδεκα κιβώτια καὶ τὴν ἕδραν τοῦ πρυτάνεως. Ὁ πλοίαρχος κ. Πάρρυ ἐλπίζει ὅτι θέλει λάβει διαταγὰς νὰ κομίσῃ ὁ ἴδιος τὸ φορτίον εἰς Λονδῖνον».

Ὁ πλοίαρχος Πάρρυ παραλαβὼν τὸ φορτίον ἔδωκεν εἰς τὸν Καλούτσην τὴν ἑξῆς ἀπόδειξιν.

«Σήμερον τὴν 16 Φεβρουαρίου τοῦ 1805 ἐν τῇ παραλίᾳ τοῦ Αὐλέμονος τῶν Κυθήρων.

Παρέλαβεν ὁ ὑπογεγραμμένος Κύριος Γεώργιος Πάρρυ (Georgio Parry) ἐκ Λονδίνου, πλοίαρχος τοῦ βασιλικοῦ βρεταννικοῦ φορτηγοῦ ὑπ' ἀριθ. 99, ὀνομαζομένου Λέδυ Σάου Στέβαρτ (Lady Shaw Stewart παρὰ τοῦ Κυρίου Δόκτορος Ἐμμανουὴλ Καλούτση ὑποπροξένου τῆς Α. Βρεταννικῆς Μεγαλειότητος ἐν τῷ νήσῳ ταύτῃ, καὶ ἐπεβίβασεν εἰς τὸ ἴδιον πλοῖον ἐπὶ τούτῳ ῥητῶς ἐντεταλμένος παρὰ τῆς Αὐτοῦ Ἐξοχότητος Ἀλεξάνδρου Βὼλ (Alessando Ball governatore di Malta) διοικητοῦ τῆς Μάλτας τὰ ἑπόμενα εἴδη διασωθέντα καὶ ἀνήκοντα εἰς τὴν Α. Ἐξ. τὸν κόμητα Δὲ Ἔλγιν, ὅπως τὰ μεταφέρῃ εἰς τὴν εἰρημένην νῆσον σύμφωνα μὲ τὰς διαταγὰς τοῦ ὑπὸ τὴν συνοδίαν τοῦ Βρεταννικοῦ βασιλικοῦ πλοίου Ἀλώπηξ (sotto le scorta del reggio Brittanico Shooner il Renard) καὶ ἐπακριβῶς τὰ παραδώσῃ εἰς τὸν εἰρημένον διοικητὴν καὶ παραγγελιοδόχον καὶ ἐντολοδόχον τοῦ προρρηθέντος Κόμητος Δὲ Ἔλγιν.

Εἴδη ληφθέντα καὶ φορτωθέντα Ἀριθ. 1 Μία ἕδρα μαρμαρίνη τοῦ πρυτάνεως τῶν Ἀθηνῶν ἄνευ κιβωτίου καὶ σήματος (Una sedia di marmo del Pritano d' Atene senza cassone e marca.

Ἀριθ. 12. Δώδεκα κιβώτια καρφωμένα καὶ καλῶς προσηρμοσμένα, περιέχοντα μάρμαρα ἀρχαῖα τῶν Ἀθηνῶν, ἐντελῶς τακτοποιημένα μὲ τὴν ἑπομένην διεύθυνσιν σημειωμένην ἐφ' ἑνὸς ἑκάστου κιβωτίου The Earl of Elgin his Majestys Ambassador Extraodinary at the Ottoman Porte. Downing Street. London, μετὰ τῆς προσθέτου ἔτι σημειώσεως τοῦ ἀριθμοῦ 1 προοδευτικῶς μέχρι τοῦ 12 καὶ μετὰ τοῦ γράμματος Α προοδευτικῶς μέχρι τοῦ γράμματος M. »

(Παραλείπομεν τὴν λοιπὴν σημείωσιν ἀναφερομένην εἰς εἴδη τοῦ πλοίου τηλεβόλα, ἀγκύρας, πηδάλια, ἱστία κλ. ἅτινα ἐξήγαγον οἱ δύται, ἐφορτώθησαν δὲ μετὰ τῶν μαρμάρων εἰς τὸ πλοῖον.)

«Τοῦ παρόντος δίδονται παρὰ τοῦ εἰρημένου πλοιάρχου Γεωργίου πέντε ὅμοια ἀντίγραφα ἰσχύοντα δι' ἓν καὶ μόνον πρὸς ἀσφάλειαν τοῦ εἰρημένου Κυρίου Προξένου, καὶ ὑπογράφει ἰδίᾳ χειρί»

Γεώργιος Πάρρυ

Τὸ γεγονὸς τῆς διασώσεως τῶν μαρμάρων ἐπροξένησε χαρὰν εἰς πάντας τοὺς φίλους τῆς ἀρχαιότητος. Ἀνηγγέλθη δὲ ἡ εἴδησις καὶ ὑπὸ τῶν ἐφημερίδων, παραλαβουσῶν ταύτην ἐκ τοῦ Ἑπτανησιακοῦ Μηνύτορος (Monitore Settinsulare), ἐφημερίδος Ἰταλιστὶ συντασσομένης τῆς Ἑπτανησιακῆς πολιτείας (ἀριθ. 78. 8/20 Δεκεμβρίου 1804). Ἀποκαλεῖ δὲ ὁ Μηνύτωρ τὰ ἔργα ἐκεῖνα ἀριστουργήματα, ἅτινα τὸ ἔξοχον πνεῦμα τῆς Α. Ε. τοῦ μιλόρδου Ἔλγιν ἀνεῦρε καὶ συνέλεξεν ἐκ τῆς διασημοτέρας πόλεως τῶν Ἑλληνίδων πολιτειῶν, τῆς πρωτευούσης ταύτης τῆς καλαισθησίας τοῦ ἀρχαίου κόσμου, καὶ περὶ τῆς ἀπωλείας τῶν ὁποίων δὲν ἠδύναντο νὰ μείνωσιν ἀδιάφοροι οἱ ἐρασταὶ τῶν ὡραίων τεχνῶν.

Ἀλλ' ἡ διάσωσις αὕτη παρὰ πάντα ἄλλον ἐνέπλησε χαρᾶς αὐτὸν τὸν Ἔλγιν καὶ τὸν Ἅμιλτων ἐν Ἀγγλίᾳ τότε εὑρισκόμενον. Περὶ τὴν ἀνέλκυσιν δὲ ὁμολογουμένως μετὰ ἐνθέρμου ζήλου, ὡς ἀποδεικνύουσι τὰ ἔγγραφα, εἰργάσθησαν πάντες,

[1]) Οὗτος εὑρίσκετο τότε ἐν τῇ φυλακῇ. Ἡ μήτηρ δὲ τούτου ἦτο τότε παιδαγωγὸς τῆς θυγατρὸς τοῦ πρίγκιπος τῆς Οὐαλίας διαδόχου τοῦ θρόνου, καὶ ἐξήσκει ἐπίδρασιν παρὰ τῇ Αὐλῇ. Τοῦτο ἀναφέρει ὁ Σπυρ. Φορέστης εἰς Καλούτσην, ἐν ἐπιστολῇ του τῆς 4 Αὐγούστου 1804.

Digitized by Google

καὶ οὕτως ὁπωσδήποτε, ἀφ' οὗ ἀφηρέθησαν ἐξ Ἀθηνῶν δὲν ἀπωλέσθησαν διὰ τὴν ἀρχαιολογίαν καὶ τὴν τέχνην τὰ θαυμάσια ἐκεῖνα ἔργα τῆς ἀρχαιότητος. Τὴν ἔκφρασιν δὲ τῆς χαρᾶς ἐπὶ τῇ τελείᾳ διασώσει διαβλέπομεν ἐν εὐχαριστηρίῳ ἐπιστολῇ πρὸς τὸν Ἐ. Καλούτσην τοῦ Ἅμιλτων μετὰ τὸ πέρας πασῶν τῶν ἐργασιῶν, ἐν ᾗ γράφει τὰ ἑξῆς «Σᾶς ἐκφράζω τὰ συγχαρητήριά μου διὰ τὴν λαμπρὰν ἐπιτυχίαν τῶν ἐργασιῶν σας. Σπεύδω δὲ νὰ δηλώσω ὅτι ποσῶς δὲν διστάζω νὰ συγκαταλέξω τὸ ὄνομά σας μεταξὺ ἐκείνων, οἵτινες ἠξιώθησαν ν' ἀπαθανατισθῶσι διὰ τὴν ὑπ' αὐτῶν χορηγηθεῖσαν εἰς τὴν καλλιτεχνίαν ὑψηλὴν προστασίαν των· εἰς τὸ ὄνομά σας ὀφείλει νὰ γείνῃ διακεκριμένη καὶ ἔντιμος μνεία. Ἂν δὲν ἀπεδώσατε ζωὴν εἰς τὰ μάρμαρα, συνετελέσατε ὅμως ὅπως ἀναζήσωσιν ἀπὸ τῆς ἀπειλούσης αὐτὰ βεβαίας ἀπωλείας καὶ παντελοῦς καταστροφῆς.

5

Ἀποστολὴ ἀρχαιοτήτων ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Ἀγγλίαν. — Κατάσχεσις μέρους τῶν ἀρχαιοτήτων τῆς συλλογῆς τοῦ Ἔλγιν ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τῶν Γάλλων. — Ἀποστολὴ ἑτέρα ἀρχαιοτήτων τῷ 1811.

Εἴδομεν μέχρι τοῦδε τίνες φροντίδες κατεβλήθησαν ἐν Κυθήροις πρὸς διάσωσιν τοῦ πολυτίμου φορτίου. Ἔχομεν ὅμως καὶ εἰδήσεις ὅτι κατ' αὐτὸ τὸ διάστημα ἐν Ἀθήναις ὁ Λουζιέρης ἐξηκολούθει τὸ ἔργον του, ἀφαιρῶν ἀρχαιότητας καὶ ἀποστέλλων εἰς Ἀγγλίαν. Περὶ τούτου δὲ ἂς ἀφήσωμεν τὴν διήγησιν εἰς τὸν Καλούτσην. Οὗτος τῇ 19 Μαΐου 1803 γράφει πρὸς τὸν ἐν Κερκύρᾳ Σπυρίδωνα Φορέστην πρεσβευτὴν τῆς Ἀγγλίας τὰ ἑξῆς

«Εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων μου ὅπως τηρῶ ὑμᾶς ἐν γνώσει τῶν ἐνεργειῶν μου ὡς πρὸς τὴν διάσωσιν τοῦ βυθισθέντος Μέντορος, σπεύδω ν' ἀποστείλω ὑμῖν τὴν παροῦσάν μου μέσον Μορέως, ὅπως ὑποβάλω ἀντίγραφον ἐπιστολῆς, ἣν ἐνόμισα ἀναγκαῖον ν' ἀπευθύνω πρὸς τὸν ἐν Μάλτᾳ κ. Μακούλεη, καὶ ἐνεχείρησα εἰς τὸν ἐκ Ῥαγούζης πλοίαρχον ἐπανερχόμενον ἐξ Ἀθηνῶν μὲ φορτίον *εἰκοσιεννέα* (ἀριθ. 29) *κιβωτίων μὲ μάρμαρα*, καὶ ἀναχωροῦντα αὔριον. Περιμένω ἀπάντησιν διὰ τοῦ ἰδίου πλοιάρχου *συμφωνηθέντος νὰ ἐπιχειρήσῃ καὶ ἕτερον πλοῦν εἰς Ἀθήνας διὰ δεύτερον φορτίον, ὅπερ ὁ κ. Λουζιέρης μετὰ δύο μῆνας* τοῦ ἑτοιμάζει, καὶ συναινέσαντος κατόπιν παρακλήσεων μου νὰ διαβῇ ἐντεῦθεν καὶ συνεργασθῇ εἰς τὴν διάρρηξιν τοῦ καταστρώματος τοῦ Μέντορος . . . . .».

Περὶ τῆς ἀναφερομένης δευτέρας ἀποστολῆς φορτίου δὲν ἔχομεν εἰδήσεις, ἀλλὰ βεβαίως ἐγένετο ἀφοῦ τὸ πλοῖον τοῦ Ῥαγουζαίου πλοιάρχου ἐναυλώθη καὶ δι' ἐπιστροφήν, ὅπως παραλάβῃ καὶ πάλιν ἀρχαιότητας.

Γνωστὸν ὅμως ὅτι ἐγένετο μικρόν τι διάλειμμα τῷ 1807 ἕνεκα τοῦ ὑφισταμένου μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Τουρκίας βραχέος πολέμου, καθ' ὃν ὁ Λουζιέρης κατέλιπε τὰς Ἀθήνας προσωρινῶς, τότε δὲ αἱ ἐν Ἀθήναις συλλογαὶ αὐτοῦ ὑπέστησαν σπουδαῖον ἕτερον κίνδυνον κατασχεθεῖσαι ὑπὸ τῶν Γάλλων καὶ κομισθεῖσαι εἰς Γαλλίαν ὡς ὑπέγγυοι, περισωθεισῶν μόνον τῶν ἐν Πειραιεῖ κατακειμένων ἕνεκα ἐλλείψεως πλοίων πρὸς μεταφοράν[1]). Ἔστειλε δὲ ὁ Ναπολέων καὶ κορβέτταν νὰ παραλάβῃ καὶ ταύτας ἀλλ' ἐκ τοῦ φόβου τῶν πειρατῶν δὲν ἀνεχώρησεν, ὡς ὁ Ἔλγιν αὐτὸς ὁμολογεῖ ἐν ἐκθέσει του εἰς ἐπιτροπὴν τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων.

Μετὰ τὴν παρέλευσιν ὅμως τοῦ πολέμου ὁ Λουζιέρης ἐπανέλαβε τὰς ἐργασίας του· γνωρίζομεν δὲ ὅτι τῷ 1811 ἀπέστειλεν εἰς Ἀγγλίαν φορτίον ἐξ 80 κιβωτίων· βεβαίως ὅμως ἐντὸς τῶν μεσολαβησάντων 8 ἐτῶν ὁ διαρκὴς οὗτος πράκτωρ τοῦ Ἔλγιν πρὸς συλλογὴν ἀρχαιοτήτων μένων ἐν Ἀθήναις θ' ἀπέστειλε καὶ ἕτερα φορτία ἐκ τῆς ἀκενώτου πηγῆς, ἣν ἀνέδιδε τὸ ἔδαφος τῆς Ἀττικῆς, ἀνεζωογόνει δὲ καὶ ὑπέτρεφεν ἡ βροχὴ τοῦ ἀγγλικοῦ χρυσοῦ.

(Ἕπεται συνέχεια)

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ.—Μετάφρασις Χ. Α.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Νὰ φονευθῇ χάριν τῆς ἀντικαταστάσεως τοῦ Σαρβέ, τὴν ὁποίαν οὐδὲ κἂν ν' ἀκούσῃ ἤθελε τώρα!

Ἡ μωρὰ αὐτὴ ἰδέα ὅτι ἠδύνατο νὰ χάσῃ τὴν ζωήν του τόσον ταπεινῶς εἰς παρομοίαν μονομαχίαν ἐκαρφώθη σταθερῶς εἰς τὸν νοῦν τοῦ στρατιωτικοῦ· τὴν ἐχλεύαζεν, ἀλλ' ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἤρχισε νὰ ταράττῃ τὰ νεῦρά του. Ἐνεθυμεῖτο παλαιούς τινας συντρόφους του φονευθέντας ἀθλίως ἐνῷ ἵππευον εἰς γυμναστήριόν τι, ἢ ἐνῷ ἐπέστρεφον ἐξ ἐκστρατείας τινός, ἔνθα εἶχον ἀντιμετωπίσει τὸν θάνατον ἐπὶ ὁλοκλήρους μῆνας.

—Τὰ πάντα δύνανται νὰ συμβοῦν! ἐσκέπτετο.

Τότε ἐπῆλθεν αὐτῷ ἡ σκέψις νὰ συντάξῃ τὴν διαθήκην του. Ἐπόθει χάριν τῆς Γιλβέρτης νὰ περιέλθωσιν εἰς αὐτὴν ἀναμφισβητήτως τὰ ὀλίγα χρήματα, ἅτινα κατέλειπεν, ἂν ἐφονεύετο. Δὲν εἶπεν αὐτῇ ὅτι ἔμελλε νὰ μονομαχήσῃ. Δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἡ νεᾶνις τὸν εἶδε μειδιῶντα εὐχαριστημένον, ἀναπνέοντα εὐφροσύνως. Οὐδὲν βεβαίως θὰ ὑπώπτευσεν.

— Φαίνομαι ὅτι δὲν εἶμαι πλέον ὑποψήφιος, αἱ Γιλβέρτη; Ὁ νέος Δυκᾶς θὰ ἔχῃ τώρα τὴν τεταραγμένην ὄψιν, τὴν ὁποίαν εἶχα ἐγὼ χθές.

[1]) Michaelis Parth. 80 καὶ τὰς αὐτόθι παραπομπάς.

Digitized by Google

— Ὁ κ. Δυκᾶς; ἀπεναντίας αὐτὸς ἀκτινοβολεῖ ἐκ χαρᾶς.

— Εἶνε φυσικόν· αὐτὸ εἶνε τὸ ἐπάγγελμά του.

Τὴν ἑσπέραν ὁ Βερδιὲ δὲν ἐνεφανίσθη ποσῶς εἰς τὴν τράπεζαν κατὰ τὴν ὥραν τοῦ γεύματος. Δὲν εἶχεν ὄρεξιν νὰ φάγῃ. Ἔγραφεν ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὸ δωμάτιόν του. Εἷς ὑπηρέτης ἀνελθὼν ἐκόμισεν αὐτῷ ἐκ μέρους τυπογράφου τινὸς τοῦ Μελὲν τὸν λογαριασμὸν τῶν ὀφειλομένων παρὰ τοῦ ταγματάρχου διὰ τὴν ἐκτύπωσιν καὶ τὴν τοιχοκόλλησιν τῶν ἐκλογικῶν προγραμμάτων.

Ἡ Γιλβέρτη προσῆλθε περίεργος οὖσα νὰ μάθῃ τί ἐκόμιζεν ὁ ὑπηρέτης.

— Αὐτό; εἶπεν ὁ ταγματάρχης. Εἶνε μία ἀπόδειξις τὴν ὁποίαν ἐζήτησα. Πρόκειται διὰ τὸ διάσημον ἐκεῖνο πρόγραμμα ὁποῦ εἰξεύρεις...

Ὁ ταγματάρχης ἔσχισε τὸν φάκελλον· ἔμεινε πρὸς στιγμὴν ἄφωνος, εἶτα μὲ μειδίαμα θλιβερόν, προσπαθῶν νὰ χλευάσῃ ἑαυτόν, μετὰ γέλωτος προξενήσαντος θλῖψιν εἰς τὴν Γιλβέρτην:

— Ἄ! μὰ αὐτό, εἶπεν, εἶνε νόστιμον!.. Ναί... πολὺ νόστιμον... εἶνε παράδοξον!..

— Τί λοιπόν;

— Τὸ τουφέκι... τὸ τουφέκι μου ποῦ ξεύρεις.. τὸ τουφέκι ποῦ εὑρίσκεται εἰς τὸ ἐργαστήριον Κλωδέν... τὸ τουφέκι τῶν χιλίων διακοσίων φράγκων ὁποῦ εὕρισκα πολὺ ἀκριβόν, τὸ ὁποῖον ποτὲ δὲν θά... Τὸ ὄνειρον τοῦ ἀνοήτου θείου σου, Γιλβέρτη..ὅπως εἰξεύρεις, κόρη μου... Τὸ τουφέκι ἐκεῖνο..

— Αἴ, τί;.. ἠρώτησεν ἡ Γιλβέρτη.

Ὁ ταγματάρχης ἔτεινεν αὐτῇ προσπαθῶν νὰ γελάσῃ πάλιν, ἀλλὰ μετ' ἀληθοῦς ἀφώνου ἀπελπισίας ἐζωγραφισμένης ἐπὶ τῆς ἰσχνῆς μορφῆς του, τὸν λογαριασμὸν τοῦ τυπογράφου.

— Νά, διάβασε!

Καὶ ἡ νεᾶνις ἀνέγνωσε τῷ ὄντι:

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΜΠΟΥΡΖΟΑ ΚΑΙ ΥΙΟΥ

ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΕΝ ΜΕΛΕΝ

ΔΟΥΝΑΙ ὁ κ. Βερδιὲ ταγματάρχης διὰ τὴν ἐκτύπωσιν καὶ τὴν τοιχοκόλλησιν ταινιῶν καὶ προγραμμάτων:

Στοιχειοθετικά	φρ.	40
Χάρτης χρωματιστὸς (8 δεσμίδας πρὸς 15 φρ.) .	»	120
Ἐκτύπωσις 8 δεσμίδων πρὸς 5 φρ.	»	40
Τοιχοκόλλησις 4000 ταινιῶν πρὸς 250 φρ. τὴν χιλιάδα	»	1000
Σύνολον	φρ.	1200

Χίλια διακόσια φράγκα! ἡ τιμὴ ἀκριβῶς τοῦ περιφήμου ἐκείνου τουφεκίου τοῦ καταστήματος Κλωδέν, ἡ διατίμησις τοῦ φιλοδόξου, τοῦ αἰωνίου, τοῦ ἀπραγματοποιήτου ὀνείρου τοῦ ἀτυχοῦς ταγματάρχου! Χίλια διακόσια φράγκα ριφθέντα εἰς τὸν ἀέρα, δαπανηθέντα, ἀσωτευθέντα, ἀπολεσθέντα διὰ νὰ κερδήσῃ ἀντ' αὐτῶν τὰς ὕβρεις τοῦ Γκαρούς καὶ τὰς συκοφαντίας τοῦ Ρεβίλ!

— Εἶνε ἀνυπόφορον! εἶπεν ὁ στρατιωτικός.

— Ταλαίπωρε θεῖέ μου! εἶπεν ἡ Γιλβέρτη αἰσθανομένη ὅτι οἱ ὀφθαλμοί της ἐπληροῦντο δακρύων καὶ διαβλέπουσα ἐν τῇ εἰρωνικῇ συμπτώσει τῶν δύο ἀριθμῶν τὴν ἄθροισιν οἱονεὶ τῶν ἀπογοητεύσεων καὶ τῶν θλίψεων τοῦ ταγματάρχου.

Ἀνέλαβε τὸν λογαριασμὸν καὶ τὸν προσέβλεψε καὶ αὖθις μετ' αὐξούσης πικρίας. Ἐνόμιζεν ὅτι ἡ τύχη ἐπεφύλαττεν αὐτῷ χαιρεκάκως τὴν τελευταίαν ταύτην εἰρωνείαν· ὅσα ὄνειρα ἐστοίχιζεν αὐτῷ τὸ λαμπρὸν ἐκεῖνο τουφέκιον τοῦ ὁπλοποιοῦ, πᾶν ὅ,τι ὑπῆρχε δι' αὐτὸν ἄλλοτε τὸ ἀδύνατον, ἡ ἀπρόσιτος πολυτέλεια, ἡ παραφροσύνη ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ καὶ τῇ δαπάνῃ, πάντα ταῦτα ὀλίγα τετράγωνα χαρτίου κολλημένα ἐδῶ κ' ἐκεῖ, διεσχισμένα παρὰ τῶν ἀγυιοπαίδων, κατεσπιλωμένα διὰ βορβόρου παρὰ τῶν ἀντιπάλων, ἐσχολιασμένα δι' ἀνοήτων εὐφυολογιῶν παρὰ τῶν χυδαίων τοῦ τόπου εὐφυολόγων, ταινίαι ἄχρηστοι προωρισμέναι διὰ τὴν κάλαθον τοῦ ρακοσυλλέκτου τὰ περιεῖχον καὶ τὰ παρέσυρον εἰς τὰς συντεθλασμένας πτυχὰς τῶν ἀχρήστων ρακῶν των.

— Τέλος πάντων, εἶπε προσπαθῶν νὰ γελάσῃ, δὲν κυνηγῶ πλέον!.. Τί θὰ τὸ ἔκαμνα τὸ τουφέκι;..

Καὶ προσέθηκε:

— Πλήρωσε διὰ τὴν ἀνοησίαν σου, κὺρ ὑποψήφιε!

Παρεκάλεσε τὴν Γιλβέρτην νὰ τὸν ἀφήσῃ μόνον.

Ἐπεθύμει νὰ μείνῃ μόνος διὰ νὰ γράψῃ τὰς τελευταίας του θελήσεις. Ἀνῆψε κηρίον, οἱ δὲ πυραῦσται τῆς νυκτὸς ἑλκυόμενοι ἀπὸ τὴν λάμψιν τῆς σειομένης φλογὸς εἰσήρχοντο διὰ τοῦ ἀνοικτοῦ παραθύρου ὅπως καύσωσι τὰ πτερά των εἰς τὸ φῶς ἐκεῖνο, καθὼς αὐτὸς εἶχε καῇ περὶ τὸν ἀπατηλὸν ἥλιον τῆς ἀντικαταστάσεως τοῦ Σαρβέ. Τοῦ ἐφαίνετο ὅτι ὑπὸ τὸν ὕαλον τῆς εἰκόνος του ὁ Δὸν Κισσὼτ τὸν ἐχλεύαζεν ἀπὸ τοῦ τοίχου.

Δὲν ἀνησύχει διὰ τὴν τύχην τῆς Γιλβέρτης ὑπὸ ὑλικὴν ἔποψιν. Ἡ νεᾶνις ἔχουσα ἁπλᾶς τὰς ὀρέξεις εἶχε καὶ μερικὰ χρήματα, ὥστε ἠδύνατο νὰ ζήσῃ. Τί θὰ ἐγίνετο ὅμως ἀφοῦ ἤθελε μείνει μόνη; Καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι ἡ μετὰ τοῦ Ρεβὶλ μονομαχία δὲν ἤθελεν εἶναι θανατηφόρος, τοῦθ' ὅπερ ἦτο πιθανώτατον, θᾶττον ἢ βράδιον τοῦ Βερδιὲ γηράσκοντος, ἡ νεᾶνις ἠδύνατο νὰ μείνῃ μόνη, ἐντελῶς μόνη.

Δὲν εἶχεν ἄλλον ἐκτὸς αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον. Ἂν ἦτο νυμφευμένη, θ' ἀνησύχει ὀλιγώτερον. Ἀλλ' ἡ Γιλβέρτη δὲν ἤθελε νὰ νυμφευθῇ, δὲν ἠγάπα κανένα, ἢ μᾶλλον—καὶ ἡ καρδία τοῦ ἀτυχοῦς θείου ἐξωγκοῦτο πληρουμένη ἐξ ὅλων τῶν μνησικακιῶν βίου ἀποτυχόντος—ἠγάπα τινά, τὸν ὁποῖον δὲν ἠδύνατο νὰ νυμφευθῇ... τὸν κ.

Digitized by Google

δὲ Μομβρέν. Ὁ Βερδιὲ εἶχε μαντεύσει. Καὶ ἔβλεπε τὴν ἀνεψιάν της πιστὴν εἰς τὸ μόνον τῆς ζωῆς της πάθος, απομένουσαν ἐπὶ τέλους γεροντοκόρην, ὅπως ἀπέμενεν καὶ αὐτὸς ἄγαμος ἐν προβεβηκυίᾳ ἡλικίᾳ ἀφοῦ εἶχε θυσιάσει τὴν ζωήν του χάριν τίνος; χάριν μιᾶς ἰδέας, χάριν τοῦ στρατοῦ καὶ τῆς πατρίδος του.

— Ἀγαπᾷ καὶ αὐτή. Καϋμένη κόρη! Εὐαπάτητος καὶ αὐτὴ ὡσὰν ἐμέ· εἶνε γνήσιον μέλος τῆς οἰκογενείας.

Ἀπεκοιμήθη σκεπτόμενος τὴν Γιλβέρτην καὶ ἀφυπνίσθη συλλογιζόμενος τὴν Γιλβέρτην, ὅτε δὲ ὁ Φουρνερὲλ ἦλθε καὶ τοῦ εἶπεν ὅτι ἡ μονομαχία προσδιωρίσθη διὰ τὴν μεσημβρίαν ἐντὸς μικρᾶς λόχμης παρὰ τὸ Βαρβιζών, ἠσπάσθη γαληνίως τὴν ἀνεψιάν του καὶ προσεποιήθη ὅτι μετέβαινε νὰ περιπατήσῃ πρὸς ἀναψυχήν, χωρὶς νὰ εἴπῃ λέξιν. Ἂν ἐλάμβανε καμμίαν ἀμυχήν, ἡ Γιλβέρτη ἔμελλε ταχέως νὰ τὸ μάθῃ.

Ὁ Βερδιὲ καὶ οἱ μάρτυρές του δὲν ἔφθασαν πρῶτοι εἰς τὸν τόπον τῆς συνεντεύξεως. Ὁ Σαβουρῶ ἀνέμενεν ἤδη ἐκεῖ μετὰ δύο νέων ἐκ Μελὲν καὶ ἑνὸς ἰατροῦ, φίλου τοῦ δημοσιογράφου τηλεγραφικῶς προσκληθέντος ἐκ Παρισίων. Ὁ Φουρνερὲλ ἐκόμιζε τὰ ξίφη· οἱ μάρτυρες τοῦ Ρεβὶλ ἐξέλεξαν αὐτά.

Ἐτοποθετήθησαν ἀντικρὺ ἀλλήλων καὶ ὁ Ρεβὶλ πρὶν λάβῃ τὴν κεκανονισμένην ἀμυντικὴν στάσιν, ἐχαιρέτισεν ὡς συνειθίζουν εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς ξιφασκίας.

— Γνωρίζει τὴν ξιφομαχίαν, ἐσυλλογίσθη ὁ Βερδιέ. Τόσον τὸ καλλίτερον!

Ὁ ἀγὼν δὲν ὑπῆρξε μακρός.

Καίτοι ὁ Σαβουρῶ ἐξιφομάχει δεξιῶς, ὁ ταγματάρχης διὰ τῆς περιεσκεμμένης αὐτοῦ μεθόδου κατήνεγκεν εὐθὺ κτύπημα εἰς τὸ μέσον τοῦ στήθους τοῦ ἀντιπάλου του, τὸ ὁποῖον ἤθελε τὸν διαπεράσει, ἂν ὁ Βερδιὲ ἐξ ὁρμεμφύτου δὲν ἀπέσυρε τὴν χεῖρα.

— Ἐπληγώθητε, κύριε, εἶπεν ὁ στρατιωτικὸς ἀφίνων τὸ ξίφος.

— Μάλιστα, εἶπεν ὁ Σαβουρῶ.

Ὁ ἰατρὸς προὐχώρησε, παρεμέρισε τὸ ὑποκάμισον καὶ ἐπέδεσεν ἐκ τοῦ προχείρου τὴν πληγήν.

— Καὶ τώρα, ταγματάρχα, εἶπε μεγαλοφώνως ὁ δημοσιογράφος, εὐχαρεστήθητε νὰ πιστεύσητε σᾶς παρακαλῶ, ὅτι ὅσα ἔγραψα δὲν ἀπηυθύνοντο πρὸς τὸ ἄτομον . . . .

— Ἀλλὰ πρὸς τὸν ὑποψήφιον, τὸ γνωρίζω!

— Καὶ σᾶς παρακαλῶ νὰ μὲ συγχωρήσητε!

Ὁ Βερδιὲ ἐχαιρέτισεν. Δὲν συγκατετέθη ἐν τούτοις νὰ σφίγξῃ τὴν χεῖρα τοῦ Σαβουρῶ.

— Φρονεῖτε ὅτι ἔχει πολλὴν μελάνην ἀκόμη ἐπ' αὐτῆς! εἶπεν ὁ συντάκτης τοῦ *Ἐγγέλυος*. Ἀλλὰ τὸ αἷμα ἀποπλύνει τὰ πάντα, ταγματάρχα.

— Ἔστω, ἀπήντησεν ὁ Βερδιέ, δυστρόπως. Ἂς λησμονήσωμεν αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν.

Καὶ ἐπέστρεψεν εἰς Δαμμαρί, ἐνῷ ὁ Σαβουρῶ μετεφέρετο ἐφ' ἁμάξης εἰς Μελέν.

Τὸ τραῦμα τοῦ δημοσιογράφου ἦτο τόσον ὀλίγον σοβαρόν, ὥστε μετὰ δύο ἡμέρας ὁ Ρεβὶλ μὴ εὐχαριστούμενος ἐκ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἐδείκνυε τὸ ἐνδιαφέρον του ὁ Γκαροὺς διὰ τὴν ἀμυχὴν αὐτοῦ, ἵδρυε κατὰ τοῦ τέως προϊσταμένου του ἐφημερίδα ὑπὸ τὸν τίτλον *ὁ Νέος Ἔγγελυς*, εἰδικῶς προωρισμένην ὅπως ὑποστηρίξῃ τὴν ὑποψηφιότητα τοῦ Δυκᾶ καὶ καταπολεμήσῃ τὴν τοῦ Γκαρούς.

— Ἂν νομίζῃ ὅτι ἠμποροῦμεν νὰ σφαγῶμεν διὰ τὸ χατῆρί του! ἔλεγεν ὁ Ρεβίλ. Καρφὶ δὲν τοῦ καίεται! ἠμποροῦμεν νὰ σκάσωμεν ἡμεῖς καὶ αὐτὸς νὰ γελᾷ. Ἔχε ὑγείαν, Γκαρούς! Κάτω ὁ Γκαρούς! Καὶ ζήτω *ὁ Νέος Ἔγγελυς*!

— Ἡ μονομαχία σας μοῦ ἐχορήγησεν ἕνα ἐξαίρετον σύμμαχον, ταγματάρχα, ἔλεγεν ὁ Δυκᾶς πρὸς τὸν Βερδιέ, τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἐξεδόθη τὸ πρῶτον φύλλον, περιέχον κύριον ἄρθρον ὑπὸ τὴν ἐπιγραφήν: *Εἷς ἀνήρ*. Ὁ *ἀνὴρ* αὐτὸς ἦτο ὁ Βερδιὲ καὶ ὁ Ρεβὶλ ἐπαινῶν τὴν αὐταπαρνησίαν τοῦ στρατιωτικοῦ, ἀπεκάλει αὐτὸν νῦν τίποτε ὀλιγώτερον εἰμὴ *Κιγκινάτον τοῦ 7ου συντάγματος τοῦ πυροβολικοῦ*!

— Ὁ Σαβουρῶ εἶνε πνευματώδης, εἶπεν ὁ Δυκᾶς πρὸς τὸν Βερδιὲ καὶ ἡ τιμὴ ἱκανοποιήθη χωρὶς νὰ φονευθῇ κανείς.

— Ἄ, ἀπήντησεν ὁ ταγματάρχης παρατηρῶν τὸν νεαρὸν Πίττ, ἱκανοποιήθη ἡ τιμή, αἴ; Ποῖος εἰξεύρει; Θὰ εἶνε κατευχαριστημένη ἴσως! Τότε νὰ σοῦ εἰπῶ φίλε μου, θὰ εἴπῃ ὅτι εἶνε πολὺ ὀλιγαρκής!

ΙΗʹ.

Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ᾐσθάνετο ζωηροτάτην χαράν, ἐξ ἐκείνων ἃς σπανίως εἶχεν αἰσθανθῇ καθ' ἅπαντα τὸν βίον της. Ἡ θαυμαστὴ δραστηριότης της ηὐχαριστεῖτο ἐκ τῆς νέας καταστάσεως, ἣν ἐδημιούργει εἰς τὸ κόμμα ἡ ἀποχώρησις τοῦ ταγματάρχου. Ἔπρεπε μέχρι τῆς παραμονῆς τῆς ἐκλογῆς νὰ προετοιμάσῃ τὴν ἐπιτυχίαν, νὰ καταστήσῃ δημοτικὴν μίαν ὑποψηφιότητα. Ὁ Σαρβὲ ἐθεώρει τὸν ἀγῶνα ὡς κινδυνεύοντα. Ἀλλ' ἡ Μεγάλη Ἐκλεκτόρισσα προὐτίθετο νὰ διπλασιάσῃ τὰς ἐπινοίας, νὰ πολλαπλασιάσῃ τὰς ἐνεργείας, τὰς προσκλήσεις, τὰς ὑποσχέσεις. Εἰς ὅλην τὴν περιφέρειαν πανταχοῦ ἐφαίνετο ἡ ἅμαξά της. Ἦτο πανταχοῦ παροῦσα. Τὴν συνήντα τις εἰς Μελὲν καὶ σχεδὸν κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν εἰς Σαλλύ· ἐνεφανίζετο τώρα εἰς τὸ ἓν μέρος, τώρα εἰς τὸ ἄλλο, ἐντὸς συννέφου ἐξεγειρομένης κόνεως, διανέμουσα δελτία, κομίζουσα σπάργανα καὶ νηπιακὰ φορέματα εἰς τὰς μητέρας, ἀπευθυνομένη πρὸς τὰς γυναῖκας, μειδιῶσα πρὸς τὸν ἐφημέριον, ἐπαι-

Digitized by Google

νοῦσα τὸν δημοδιδάσκαλον, μεταβαίνουσα πρὸς τὸν Ζαβουγιέ, τὸν χονδρὸν Ζαβουγιέ, ὅστις, ὡς ἔλεγον, ᾐσθάνετο ὄρεξιν νὰ θέσῃ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ὑποψηφιότητα, ἀποδεικνύουσα αὐτῷ ὅτι ὁ Δυκᾶς, νέος, δραστήριος, πολυμαθής, πονηρὸς προσέτι, ὡς ὡμολόγει ὁ Ζαβουγιέ, ἦτο ὁ κατάλληλος διὰ τὸ διαμέρισμα ἀνήρ, ἦτο ὁ ἄριστος τῶν βουλευτῶν, ὅστις ἔμελλε νὰ παρασημοφορήσῃ τὸν Ζαβουγιέ, καὶ ἐν τῷ πυρετῷ τῆς αὐτοσχεδιασθείσης ἐκείνης ὑποψηφιότητος ἡ κυρία Ἑρβλαὶ ἀνέπτυσσεν ἀναρίθμητα μέσα, ὡς νὰ εἶχεν ἰδιαίτερον πάθος ὑπὲρ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ Αἰμιλίου Δυκᾶ.

— Ποτὲ ὅμως;, ἔλεγεν ὁ Μεδερῖκος Σαρβέ, ποτέ, σᾶς βεβαιῶ, φιλτάτη μου, δὲν ἐνηργήσατε τόσον δραστηρίως ὑπὲρ ἐμοῦ.

— Ἀχάριστε! ἀπήντα ἡ Ἑρρικέττα.

Καὶ ἀνήρχετο εἰς τὴν ἅμαξαν ὅπως ἐκδράμῃ μέχρι Μελὲν ἢ μέχρι Βαρβιζὼν καὶ ψηφοθηρήσῃ χάριν τοῦ νέου Πίττ.

Ὁ Πίττ ἀφ' ἑτέρου δὲν ἐφείδετο οὐδὲ τῶν ποδῶν του, οὐδὲ τῆς γλώσσης του. Διενήργει τέσσαρας ὁμηγύρεις τὴν ἡμέραν, ὡμίλει ὀκτὼ ὥρας ἐντὸς τοῦ δωδεκαώρου, καὶ ἐκοιμᾶτο μὲ τὴν βαθεῖαν γαλήνην ἀνδρὸς καταπλημμυρήσαντος τοὺς συγχρόνους διὰ τῆς εὐγλωττίας του. Τὸν εὕρισκον ἀξιέραστον. Ὁ Ρεβὶλ ἐδημοσίευεν εἰς τὸν *Νέον Ἔγγελον* λεπτομερῆ βιογραφίαν τοῦ Αἰμιλίου ὑπὸ τὸν ἐπιβάλλοντα διὰ τοὺς ἁπλοϊκοὺς ἀναγνώστας τίτλον: *Εἷς ἀνὴρ σοβαρός*.

— Πρέπει νὰ εἰξεύρῃς, ἔλεγεν αὐτῷ ὁ Σαβαρώ, ὅτι ἔχεις μίαν δύναμιν σημαντικὴν ὑπὲρ σοῦ, δὲν ἔπραξες ἀκόμη τίποτε. Εἰς τὴν Γαλλίαν ὁσάκις τις πράξῃ ἕν ἔργον, διαμφισβητεῖται ἡ ἀξία του· ὅταν δὲ πράξῃ μέγα τι, τότε θάπτεται. Ὁ μηδὲν πράξας ἐπευφημεῖται. Ὁ Βερδιὲ σώζει τοὺς ἐργάτας τοῦ ὀρυχείου· διὰ τοῦτο θεωρεῖται μηδαμινός. Σὺ δὲν ἔσωσες καὶ πιθανὸν νὰ μὴ σώσῃς κανένα· εἶσαι ἥρως! Οὕτως ἔχει!

— Δὲν θὰ σώσω κανένα; δὲν θὰ σώσω κανένα!.. ἐλπίζω νὰ σώσω τὴν πατρίδα μου! ἀπήντησεν ὁ Πίττ.

— Μὴ τὴν καταστρέψῃς πολύ, αὐτὸ μόνον ἀπαιτοῦμεν.

Ἡ Ἑρρικέττα ὅπως ὅλοι οἱ λοιποὶ ἦτο καταγοητευμένη ἐκ τοῦ ὑποψηφίου της. Τὸν παρετήρει ἐνίοτε μετὰ στεναγμοῦ γυναικός, ἥτις διαβλέπει ἀλλαχοῦ ἀφ' ὅπου ἤλπιζε τὴν πραγματοποίησιν τῶν ὀνείρων της. Αἱ πρὸς τὸν Σαρβὲ ἐλπίδες της εἶχον ματαιωθῆ. Ὁ Μεδερῖκος οὐδέποτε εἶχεν ἀπαγγείλει, οὐδέποτε, τὴν περίφημον κατακτητικὴν τοῦ ὑπουργείου ἀγόρευσίν του, χάριν τῆς ὁποίας ἤθελε νὰ φορέσῃ τὸν ἀνοικτοῦ χρώματος πῖλον... Τίς οἶδεν; Τὴν τοσοῦτον ἀναμενομένην ἀγόρευσιν ταύτην θὰ τὴν ἀπήγγειλεν ἴσως ὁ Αἰμίλιος Δυκᾶς εἰς τὸ Βουλευτήριον ἔνθα ὁ Σαρβὲ εἶχε τόσον ἐπιμόνως σιγήσει...

— Δύναμαι ἀκόμη, ἔλεγε καθ' ἑαυτὴν ἡ Ἑρρικέττα κατοπτριζομένη, ναί, δύναμαι ἀκόμη νὰ φορέσω ἕνα πῖλον ροδίνου χρώματος!..

Καὶ μεταμελομένη προσέθετε:

— Χρώματος μαλάχης... ἢ ρωδίου...

Εἶτα πάλιν τολμηρῶς, εὑρίσκουσα ὅτι ἦτο νεωτέρα ἢ ἄλλοτε:

— Διατί ὄχι ροδίνου;

Ἀλλὰ πρὶν ἢ σκεφθῇ περὶ τοῦ χρώματος τοῦ πίλου της ὤφειλε νὰ σκεφθῇ περὶ τῆς ἐκλογῆς. Ἡ Ἑρρικέττα ἐσκέπτετο περὶ πάντων. Ἐσκέπτετο καὶ περὶ αὐτῆς τῆς Γιλβέρτης καὶ τοῦ κ. δὲ Μομβρέν. Ἐν μέσῳ τοῦ κυκεῶνος τῆς ἐκλογικῆς περιόδου ἡ Μεγάλη Ἐκλεκτόρισσα εὕρισκε καιρὸν ν' ἀσχοληθῇ καὶ περὶ τῶν δύο νέων. Ἔλεγε καθ' ἑαυτὴν ὅτι ἀφοῦ ὁ Καῖσαρ ὑπηγόρευε πλείστας ἐπιστολὰς ταὐτοχρόνως, αὐτή, ἡ Καισαρίνα (καὶ ἐγέλα διὰ τὸ ὄνομα), θὰ διεξῆγε δύο ταὐτοχρόνως ἀγῶνας, τὸν τῆς ἱστορίας μετὰ τοῦ Δυκᾶ καὶ τὸν τοῦ μυθιστορήματος μετὰ τῆς Γιλβέρτης.

Ἐγέλα μάλιστα κρυφίως ἐπὶ τῇ παραδόξῳ ἰδέᾳ ὅτι τὸ μυθιστόρημα τῆς Γιλβέρτης ἠδύνατο νὰ καταστῇ ἱστορία καὶ ἡ μετὰ τοῦ Δυκᾶ ἱστορία νὰ μετατραπῇ εἰς μυθιστόρημα.

— Εἶνε τόσον νόστιμος ὁ νέος Πίττ. Καὶ εὐπρεπὴς καθ' ὅλα!

Ἀλλὰ δὲν εἶχαν φθάσει τὰ πράγματα εἰς τοιοῦτο σημεῖον. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐξήταζε νὰ μάθῃ εἰς ποῖον σημεῖον εὑρίσκοντο ὁ κ. δὲ Μομβρὲν καὶ ἡ Γιλβέρτη. Ἠρώτα τὴν ἀνεψιὰν τοῦ ταγματάρχου, ἡ δὲ Γιλβέρτη διηγεῖτο αὐτῇ πᾶν ὅ,τι ὁ Ροβέρτος τῇ ἐξεμυστηρεύθη. Ἦτο ἀποφασισμένον· ὁ κ. δὲ Μομβρὲν ἔμελλε ν' απομακρυνθῇ. Θ' ἀνεχώρει μετά τινας ἑβδομάδας, ἀφοῦ ἤθελεν ἐμπιστευθῆ πρότερον τὴν ἀναρρώσασαν Κυπριανὴν εἰς τὸν πατέρα του. Ἡ Γιλβέρτη θὰ μετέβαινε συχνάκις νὰ τὴν βλέπῃ.

— Ἀναχωρεῖ; Πῶς ἀναχωρεῖ;

Ἡ Ἑρρικέττα οὐδὲν ἐννόει. Ἦτο λοιπὸν ἄφρων ὁ κ. δὲ Μομβρέν; Ἐφυγομάχει τοιουτοτρόπως ἀφίνων ἐλεύθερον τὸ πεδίον εἰς τὴν Ἔλλεν Μόργαν, τρεπόμενος εἰς φυγὴν πρὸ αὐτῆς;... Ὤ! δὲν ἦτο δυνατόν! Ἡ κυρία Ἑρβλαὶ ἠθέλησε νὰ ἴδῃ τὸν νέον κόμητα, ὀσφραινομένη δὲ περιπλοκήν τινα, ἥτις ἐπρόκειτο νὰ δημιουργηθῇ ἢ νὰ λυθῇ, ἠρώτησε τὸν Ροβέρτον διατί ἀπήρχετο κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον... Διατί;... Δὲν ἠγάπα λοιπὸν τὴν Γιλβέρτην;

— Ἐγώ; τὴν ἀγαπῶ ἐξ ὅλης ψυχῆς.

— Τότε νὰ τὴν νυμφευθῆτε! Ὤ, εἰξεύρω, προσέθηκεν ἡ Ἑρρικέττα, εἶνε ὁ γάμος σας!.. Ἀλλὰ μήπως εἶνε σοβαρὸς αὐτὸς ὁ γάμος; Ὁ κ. Ἑρβλαὶ εἶχεν ἕνα φίλον, τὸν κ. Ζερβιλλιέρ, ὅστις ἐπίσης ἐνυμφεύθη μίαν Ἀγγλίδα εἰς Γρέτνα — Γρὴν ἢ ἀλλαχοῦ... Ὁ κ. Ζερβιλλιὲρ ἐνυμ-

Digitized by Google

φεύθη κατόπιν εἰς Βουργουνδίαν μίαν ὡραίαν νεάνιδα, ἥτις τοῦ ἔφερεν ὡς προῖκα ἓν περίφημον κτῆμα καὶ ἐκ τῆς ὁποίας ἀπέκτησεν ἕνδεκα παιδία... Ὤ; βλέπετε, μερικὰ συνοικέσια δύνανται νὰ διαλυθῶσιν. Πῶς σᾶς φαίνεται νὰ ἰδῶ ἐγὼ τὴν δῆθεν κυρίαν δὲ Μομβρέν;

— Τὴν Ἔλλεν Μόργαν;

— Μοῦ ἐπιτρέπεται νὰ διαπραγματευθῶ μετ' αὐτῆς τὴν ἐμπορικὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν;

— Ἡ Ἔλλεν Μόργαν θὰ σᾶς ἀπαντήσῃ ὅ,τι ἀπήντησε καὶ εἰς ἐμέ, ὅτι θέλει τὸ ὄνομά μου καὶ τὸν τίτλον μου.

— Ἔστω. Ἀλλὰ μοῦ παρέχετε πληρεξουσιότητα διὰ νὰ σᾶς ἐξαγάγω ἀπὸ αὐτὴν τὴν δυσχερῆ θέσιν; Εἶδα τὴν γυναῖκα ἐκείνην καὶ νομίζω ὅτι μὲ ὀλίγην ἀποφασιστικότητα... ἢ μὲ ἐπιτηδειότητα... Τέλος πάντων τί θὰ ἐδίδετε διὰ νὰ ἐξαφανισθῇ ἡ Ἔλλεν Μόργαν;

— Διὰ νὰ μοῦ ἀφήσῃ τὴν κόρην μου καὶ μοῦ παραχωρήσῃ τὴν ἐλευθερίαν μου, θὰ ἔδιδα ὁλόκληρον τὴν περιουσίαν μου.

— Ὁλόκληρον;

— Μετὰ χαρᾶς!

— Εἶσθε πολὺ γενναιόδωρος, κύριε κόμη. Ἀλλ' ὅμως ἔχετε δίκαιον. Πολὺ καλά! Ἐμπιστεύθητε εἰς ἐμέ!

— Εἰς ὑμᾶς;

— Εἰς ἐμέ!

Καὶ ἔτεινεν αὐτῷ τὴν χεῖρα.

Ἐγίνωσκε παρὰ τοῦ Δυκᾶ ὅτι ὁ Ρεβὶλ ἐγνώριζε τὴν Ἔλλεν. Ὁ συντάκτης τοῦ *Νέου Ἐγγέλυος* ἠδύνατο ἐν δεδομένῃ στιγμῇ νὰ ἐπιτύχῃ μίαν συνέντευξιν αὐτῆς μετὰ τῆς Ἀγγλίδος.

Μία νέα σφοδρὰ ἐπίθεσις, μία ὕβρις ριφθεῖσα κατὰ τοῦ ταγματάρχου παρὰ τῆς ἐφημερίδος, ἣν εἶχεν ἐγκαταλίπει ὁ Ρεβὶλ καὶ ἣν ὁ Γκαροὺς συνέτασσε νῦν μόνος, ἓν ἄρθρον ὑβριστικόν, τὸ ὁποῖον ἔκαμε τὸν Βερδιὲ ν' ἀνασκιρτήσῃ ὅτε τὸ ἔλαβεν — ὡς νὰ τὸ ἐδέχθη κατὰ πρόσωπον — ἐπετάχυνεν ἀποτόμως τὴν ἐκτέλεσιν τῶν σχεδίων τῆς Ἑρρικέττας Ἑρβλαί.

Ὁ ταγματάρχης προὐτίθετο ν' ἀπέλθῃ ἐκ Δαμμαρὶ τὴν Κυριακήν, καθ' ἣν ἔμελλε νὰ λάβῃ χώραν ἡ ἐκλογή. Ἔκρινε πρέπον, ἀφοῦ δὲν ἦτο πλέον ὑποψήφιος νὰ μείνῃ τοὐλάχιστον ἐπὶ τοῦ πεδίου μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς μάχης. Τὴν ἑσπέραν, ἀφοῦ ἤθελεν ἀνακηρυχθῇ τὸ ὄνομα τοῦ ἐκλεγέντος, θ' ἀνεχώρει εἰς Παρισίους. Δώδεκα ἀκόμη ἡμέρας ὤφειλε νὰ περιμένῃ! Ἡ κυρία Ἑρβλαὶ παρεκάλει τὸν Βερδιὲ νὰ ἔχῃ ὑπομονήν.

— Ἐλᾶτε δά! δὲν κακοπερνᾶτε εἰς τὴν ἔπαυλιν! Ὤ, δὲν θὰ φύγετε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον! Πρέπει νὰ εἶσθε ἐδῶ μέχρι τοῦ τελευταίου πυροβολισμοῦ.

Ὁ καιρὸς ἐφαίνετο μακρὸς εἰς τὸν ταγματάρχην καὶ ἐν αὐτῇ προσέτι τῇ σχετικῇ γαλήνῃ τοῦ ἀποχωρήσαντος ὑποψηφίου.

Ἔμεινεν ὁλόκληρον τὸ ἀπόγευμα ρεμβάζων, καπνίζων ἐπί τινος ἑδωλίου εἰς τὸν κῆπον. Ἀνεγίνωσκεν ἐνίοτε, ὡς νὰ ἤθελε νὰ ἐμπήξῃ αὖθις τὴν μάχαιραν εἰς τὴν πληγήν, τὸν λογαριασμὸν τοῦ τυπογράφου καὶ τὸ τουφέκιόν *του*, τὸ τουφέκιον ἐκεῖνο ἤστραπτεν ἐνώπιόν του ὡς εἰρωνικὴ ὀπτασία.

— Αὐτὸ θὰ σὲ μάθῃ νὰ μὴ θελήσῃς νὰ δοκιμάσῃς ἄλλοτε τὰ μεγαλεῖα, ἀνόητε! ἔλεγε πρὸς ἑαυτόν.

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς σχετικῆς ταύτης ἡσυχίας, μία ἀνώνυμος ἐπιστολή, γεγραμμένη διὰ λεπτοῦ γυναικείου χαρακτῆρος ἦλθε νὰ τὸν εἰδοποιήσῃ ὅτι κίνδυνός τις νέος ἐνέσκηπτεν ἢ νέα τις αἰσχρότης.

«Σᾶς ἀποστέλλω τὸ φύλλον τοῦ *Ἐγγέλυος τοῦ Μελέν*. Ἀναγνώσατέ το καὶ μελετήσατε» ἔλεγεν ἡ ἐπιστολή. Οὐδεμίαν ὑπογραφὴν ἔφερεν.

Ἐζήτησεν τὸ φύλλον αὐτὸ εἰς τὴν ἔπαυλιν· ἀλλ' οὐδὲν εἶχον λάβει. Ἐν τούτοις ἡ Γιλβέρτη ἐφαίνετο τεταραγμένη ἐνῷ οἱ ὑπηρέται ἀνεζήτουν τὴν ἐφημερίδα. Εἷς ἐξ αὐτῶν διετείνετο ὅτι τὴν εἶχεν ἐγχειρίσει τὴν πρωίαν εἰς τὴν δεσποινίδα. Ἂν ὅμως ὁ κύριος ταγματάρχης τὴν ἤθελεν, ἠδύνατο νὰ ὑπάγουν νὰ τὴν ἀγοράσουν ἀπὸ τὸν σταθμόν.

— Ἀπὸ τὸν σταθμόν; πηγαίνω ἐγὼ ὁ ἴδιος! εἶπεν ὁ ταγματάρχης

Ἔλαβε τὸν πῖλόν του καὶ ἐξῆλθεν. Ἡ ἀνεψιά του ἤθελε νὰ τὸν συνοδεύσῃ· ἐπέμεινε πολύ. Ἐφαίνετο φοβουμένη νέον τι κίνημα ὀργῆς τοῦ στρατιωτικοῦ. Καθ' ὁδὸν ἤλπιζεν ὅτι θὰ εὕρισκε μέσον τι ὅπως τὸν ἀποστρέψῃ ἀπὸ τῆς ἰδέας του. Ν' ἀγοράσῃ τὸν *Ἔγγελυν*; διατί; Δὲν ἔκαμνε λόγον πλέον περὶ αὐτοῦ ἀφοῦ δὲν ἦτο ὑποψήφιος. Διατί νὰ κάμῃ τόσον κόπον χάριν μιᾶς ἐφημερίδος; Πλὴν αὐτὸς ἐπέμενε ν' ἀναγνώσῃ τὸ φύλλον ἐκεῖνο. Ἐπέμενεν ἀνενδότως.

— Διατί!

— Διότι ἔτσι!

Εἰς τὸν σταθμὸν ἡ Γιλβέρτη προσεπάθησε καὶ πάλιν νὰ ἐμποδίσῃ τὸν Βερδιὲ ἀπὸ τοῦ νὰ εἰσέλθῃ. Ναί, μάλιστα, ὑπῆρχεν ἓν ἄρθρον δυσάρεστον, πολὺ κακεντρεχὲς εἰς τὸν *Ἔγγελυν*· ἀλλὰ τί τάχα θὰ ἐκέρδιζεν ἂν τὸ ἀνεγίνωσκεν; Θὰ ηὐχαρίστει ἐκείνους οἱ ὁποῖοι τὸ ἔγραψαν· τίποτε ἄλλο δὲν θὰ ἔκαμνεν. Τὸ καλλίτερον ἦτο ν' ἀφήσῃ πλέον αὐτὰς τὰς συκοφαντίας. Πλὴν καὶ αὐτὴ ἡ λέξις ἔκαμε τὸν Βερδιὲ νὰ ὠχριάσῃ καὶ ἀφοῦ ὑπῆρχε συκοφαντία, κατὰ τὸ λέγειν αὐτῆς τῆς ἀνεψιᾶς του, ἤθελε νὰ μάθῃ τί εἴδους συκοφαντία ἦτο. Ἡ Γιλβέρτη ἔσυρε τὸν θεῖόν της ἐκ τοῦ βραχίονος μειδιῶσα καὶ λέγουσα.

— Μὴ εἰσέλθωμεν, θεῖέ μου· σὲ παρακαλῶ!...

Ὤθησεν αὐτὸς τὴν θύραν τοῦ σταθμοῦ καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν ἐπιβατῶν, πλήρη ἀνθρώπων, ὧν πολλοὶ ἵσταντο ὄρθιοι πρὸ τῆς θυρίδος τῶν εἰσιτηρίων. Ὁ Βερδιὲ οὐδένα εἶδεν· με-

Digitized by Google

τέθη κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὴν ἐφημεριδοπώλιδα καὶ ἐζήτησε τὸν *Ἔγγελιν*.

—Τὸν νέον ἢ τὸν παλαιόν;

—Τὸν παλαιὸν πιθανῶς.

Ἔλαβεν ἀμφοτέρους· παρετήρησε κατ' ἀρχὰς τὴν ἐφημερίδα τοῦ Ρεβὶλ καὶ οὐδὲν ἀνεῦρε, παρὰ τὰς προσπαθείας δὲ τῆς Γιλβέρτης, ἥτις ἤθελε ν' ἁρπάσῃ ἐκ τῆς χειρός του τὸ φύλλον, ἤνοιξε τὴν ἐφημερίδα τοῦ Γκαρούς. Διὰ μιᾶς ἐγένετο πελιδνός· παρετήρησε μὲ ὀφθαλμοὺς βλοσυροὺς ἓν ἄρθρον, ἔνθα εὑρίσκετο τὸ ὄνομά του καὶ ᾐσθάνθη αἰφνιδίως τὸ ἔδαφος περιστρεφόμενον ὑπὸ τοὺς πόδας του, ἐκ τοιαύτης κατελήφθη ὀργῆς. Ὁ Γκαροὺς ἀπήντα πρὸς τὸν Ρεβὶλ μετ' ἀγενοῦς μοχθηρίας καὶ ὑπουλότητος, ὡς πρὸς τὸ ὄνομα ἐκεῖνο τοῦ Κιγκινάτου, τὸ ἀποδοθὲν παρὰ τοῦ Παρισινοῦ εἰς τὸν ταγματάρχην. Ὑπὸ τὸ πρόσχημα τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ πρὸς τὸν ἀποσυρθέντα ὑποψήφιον, συνεδύαζε τὸ ὄνομα τοῦ Βερδιὲ μετὰ τοῦ ὀνόματος τῆς «δεσποινίδος Γιλβέρτης, οὐχὶ ὀλιγώτερον τοῦ θείου της ἐναρέτου, ἥτις ὡς ἀδελφὴ τοῦ Ἐλέους μεριμνῶσα περὶ τῶν ὀρφανῶν, εἶχε δείξει ἐν Ἀβῶν πρὸς ἓν παιδίον, τὸ ὁποῖον ὁ Κιγκινάτος Βερδιὲ ἠδύνατο κάλλιστα νὰ εὐλογήσῃ ὡς πάππος, ἀφοσίωσιν ὅλως μητρικήν.»

Καὶ ὁ Γκαροὺς ἀπῄτει εἰρωνικῶς ν' ἀπονεμηθῇ ἓν μετάλλιον ἐνθαρρύνσεως πρὸς τὸν Κιγκινάτον Βερδιὲ καὶ πρὸς τὴν ἀνεψιάν του τὸ βραβεῖον Μονθυών, τὸ διδόμενον παρὰ τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας.

Ὁ ἔπαινος ἦτο τόσον χυδαῖος καὶ τόσον αὐθάδης, ὥστε καθίστατο ἡ χειρίστη τῶν ὕβρεων. Ἐκεῖνο τὸ «μητρικὴ ἀφοσίωσις» καὶ ἡ εὐλογία τοῦ «πάππου» ἦσαν ὕβρεις κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὴν τιμὴν καὶ τὴν ὑπόληψιν τῆς Γιλβέρτης. Ὁ Βερδιὲ προσέβλεψε πρὸς στιγμὴν τὴν ἀνεψιάν του μὲ εἶδός τι ἀγρίας ἀγάπης, ὡς νὰ ἠπειλεῖτο ἐκεῖ, κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην παρὰ λῃστῶν, εἶτα ἐψέλλισεν ἀσυναρτήτους τινὰς λέξεις. Τότε διὰ μιᾶς ἡ νεᾶνις ἠθέλησε νὰ τὸν ἀπαγάγῃ, νὰ τὸν παρασύρῃ καὶ τῷ εἶπε τάχιστα: «Ἔλα, ἔλα!» μετὰ σπουδῆς καὶ τρόμου.

Ἔλαβε μετὰ νευρικῆς δυνάμεως τὸν βραχίονά του, ὁ δὲ Βερδιὲ ᾐσθάνθη ὅτι τὸν ἔσυρε πρὸς τὴν θύραν. Διατί; Ἐκύτταξε πέριξ αὐτοῦ, ἐμάντευσε τὰ πάντα καὶ κατέστη πελιδνός.

Ἦτο ἐκεῖ ὁ Γκαρούς, ὁ Γκαροὺς μειδιῶν, μὲ ὄψιν καθαράν, ὀλίγον τι ἐρυθράν, ἐπιδεικνύων τὴν γαστέρα του, ἐφ' ἧς ἐταλαντεύετο βαρεῖα χρυσῆ σφραγίς. Μετέβαινεν ἀπὸ τῆς θυρίδος τῶν εἰσιτηρίων εἰς τὴν αἴθουσαν, εἰσάγων ἐντὸς τοῦ θυλακίου τοῦ ἐπενδύτου του τὸ διὰ Παρισίους εἰσιτήριόν του. Πάραυτα ὁ Βερδιὲ ἀπώθησε τὴν Γιλβέρτην βιαίως καὶ προχωρῶν πρὸς τὸν Γκαροὺς μετὰ σπουδῆς, ἔδειξεν αὐτῷ τὴν ἐφημερίδα λέγων:

— Σὺ ἔγραψες αὐτά; σύ;

Ἐνθυμούμενος δὲ τότε ὅτι ἐκράτει ῥάβδον ἀνὰ χεῖρας, τὴν ὕψωσε ταχέως καὶ κατήνεγκεν αὐτὴν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ χονδρανθρώπου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἀφῆκε κυανῆν γραμμήν.

Ὁ Γκαροὺς ἀφῆκε κραυγὴν καὶ ὥρμα ἤδη κατὰ τοῦ ταγματάρχου, πλὴν ἄλλοι παρενέβησαν εἰς τὸ μέσον. Οἱ ὑπάλληλοι τοῦ σιδηροδρόμου ἀνεχαίτισαν τὸν Γκαρούς, ὁ δὲ Βερδιὲ μὲ ὀφθαλμοὺς αἱματηρούς, πνιγόμενος σχεδόν, κατέπιπτεν ἐπὶ μιᾶς ἕδρας παρὰ τὴν ἐφημεριδοπώλιδα, ἐνῷ ἡ Γιλβέρτη ἔντρομος ἀφῄρει τὸν λαιμοδέτην του, φοβουμένη μὴ ἔπαθεν ἀποπληξίαν.

— Παλῃοστρατιώτη!.... πρόστυχε!... ἐκραύγαζεν ὁ Γκαρούς. Ναί, εἶνε ἀληθές, εἶνε ἀληθὲς ὅ,τι ἔγραψα!.. Ἂς μὴ μᾶς κάμνῃ δὰ τὴν καμαρωμένη ἡ ἀνεψιά σου, διότι ἄλλέως τὰ λέγω ὅλα... ὅλα, ἀκούεις;

Ὡρθωθεὶς ὡς δι' ἐλατηρίου αἴφνης ὁ Βερδιὲ ἀκούσας τὴν νέαν ὕβριν, ἐβάδιζε καὶ πάλιν κατὰ τοῦ Γκαροὺς παρὰ τὰς προσπαθείας τῆς Γιλβέρτης, ὅτε προέβησαν ἐκ τοῦ πλήθους δύο ἄνδρες, εἷς νέος ἔχων τὸ ἦθος στρατιωτικόν, ὅστις προέβη κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὸν Γκαροὺς λέγων: «Ἄθλιε!» καὶ εἷς μᾶλλον ἡλικιωμένος μὲ κόμην φαιάν, ὅστις εἶπε πρὸς τὸν ἕτερον ἀναχαιτίζων καὶ σύρων αὐτὸν ἐκ τοῦ βραχίονος:

— Συγγνώμην, δὲν ἔχετε τὸ δικαίωμα νὰ ὑπερασπίσητε σεῖς τὴν δεσποινίδα.

Μεθ' ὃ προυχώρησε πρὸς τὸν Γκαροὺς καὶ εἶπεν αὐτῷ ψυχρῶς:

— Εἶσαι ἀχρεῖος, κύριε, ἀχρεῖος κατὰ πάντα.

Καὶ διὰ μιᾶς τῆς χειρὸς κινήσεως ἔρριπτε τὸν πῖλον τοῦ Γκαροὺς πέραν τῆς κεφαλῆς του.

— Εἶμαι ὁ μαρκήσιος δὲ Μομβρέν... Χαιρέτισε τὴν δεσποινίδα, σὲ παρακαλῶ.

Καὶ ἐδείκνυε τὴν Γιλβέρτην ὀρθίαν παρὰ τὸν θεῖόν της.

— Χαιρέτισε!.. ἐπανέλαβεν ὁ μαρκήσιος οὗ ἡ χεὶρ νευρικὴ κατέπεσεν ἐπὶ τοῦ καρποῦ τῆς χειρὸς τοῦ ἀγροίκου...

— Οἱ ἐπιβάται διὰ τοὺς Παρισίους!.. ἀνέκραξεν ὡς σάλπιγξ ἡ φωνὴ ἑνὸς ὑπαλλήλου τοῦ σιδηροδρόμου ὑπερνικῶσα τὸν θόρυβον.

— Πρέπει νὰ φύγω! ἔλεγεν ὠρυόμενος ὁ Γκαρούς· ἀλλὰ θὰ συναντηθῶμεν πάλιν· θὰ μὲ ἐπανίδητε ὅλοι! ὅλοι!

— Τὸ ἐλπίζω, εἶπεν ὁ κ. δὲ Μομβρέν.

Καὶ ὁ Γκαροὺς ἐγένετο ἄφαντος ἐν τῷ μέσῳ εἰρωνικῆς βοῆς τοῦ πλήθους καὶ σκανδαλώδους θορύβου.

— Δὲν πιστεύω, εἶπεν ὁ μαρκήσιος βλέπων αὐτὸν ἀπομακρυνόμενον, ὅτι αὐτὸ τὸ ἐπεισόδιον θὰ τὸν ὠφελήσῃ πολὺ εἰς τὴν ἐκλογήν του!

Τὸ γεγονὸς ἀνακοινωθὲν τὴν ἰδίαν ἐκείνην ἑσπέραν εἰς τὴν κυρίαν Ἐρβλαὶ λίαν εὐηρέστησεν

Digitized by Google

αὐτήν· ἀλλ' ἂν ἦτο καλὸν ἀφ' ἑνὸς διὰ τὸν Δυκᾶν, ἦτο ἐνδεχόμενον νὰ βλάψῃ τὴν Γιλβέρτην καὶ ἡ Μεγάλη Ἐκλεκτόρισσα ἐνδιεφέρετο ἀναντιρρήτως πολὺ ὑπὲρ τῆς νεάνιδος. Ἦτο φανερὸν ὅτι τὸ συμβὰν μεγεθυνόμενον ἐκ τῶν διηγήσεων τῶν μαρτύρων ἔμελλε νὰ προξενήσῃ μέγαν θόρυβον εἰς Μελέν. Ὁ ταγματάρχης αὐτός, ὅστις ἐξ ἀρνίου μετεβάλλετο εἰς τίγριν καὶ ἐρράβδιζεν ἀφοῦ ἐπλήγωνε διὰ τοῦ ξίφους θὰ ἐκέρδιζε πολὺ ἐπὶ τοῦ κοινοῦ σεβασμοῦ· ἀλλ' ὅμως τίς ἄλλος θὰ ἐζημιοῦτο ἐξ ὅλης ταύτης τῆς περιστάσεως εἰμὴ ἡ ὑπόληψις τῆς Γιλβέρτης; Εἶνε τόσον εὐχάριστον πρᾶγμα ἡ κατὰ γυναικός τινος κακολογία!.. καὶ ἔτι μᾶλλον εὐχάριστον ἡ κατ' αὐτῆς συκοφαντία!.. Ἄ! ἂν ὁ Ροβέρτος δὲ Μομβρὲν ἠδύνατο νὰ νυμφευθῇ τὴν δεσποινίδα Βερδιέ! ἡ κατάστασις θὰ ἠπλοποιεῖτο τότε καὶ τὸ σκάνδαλον θὰ διελύετο ἐν τάχει... Ἀλλ' ἡ Ἀγγλίς! ὑπῆρχεν ἡ Ἀγγλίς!..

— Λοιπόν; ἠρώτησεν ἡ Ἐρρικέττα τὸν Δυκᾶν, ἠμποροῦμεν νὰ ἴδωμεν αὐτὴν τὴν φοβερὰν Ἀγγλίδα;

Ὁ Αἰμίλιος ἐγίνωσκεν ἐκ τοῦ Ρεβὶλ ὅτι ἡ Ἔλλεν Μόργαν εὑρίσκετο ἐν Μελέν, ἐκ συμπτώσεως δὲ καὶ ὁ κ. Τραπελάρ, ὁ ἐν Μελὲν δικηγόρος τῆς κυρίας Ἐρβλαὶ ἐγνώρισε τὴν μητέρα τῆς Κυπριανῆς. Ἔμαθεν ὅτι ἦτο στενοχωρημένη καὶ ὅτι κατεδιώκετο ἐν Παρισίοις ὑπὸ ἀνηλεῶν πιστωτῶν, ἡ ὀργὴ δὲ τῆς Ἔλλεν ἐν μέρει βεβαίως προήρχετο καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν μικρῶν καὶ μεγάλων δικαστικῶν φροντίδων καὶ ἐνοχλήσεων. Ἡ Ἐρρικέττα ἤκουε καὶ ἐλάμβανεν ὑπὸ σημείωσιν πάσας ταύτας τὰς λεπτομερείας, ἀναπλάττουσα νοερῶς τὸ σχέδιον τῆς μάχης. Πρὸς στιγμὴν ἐσκέφθη νὰ παρακαλέσῃ τὴν Ἔλλεν Μόργαν ὅπως εὐαρεστηθῇ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν ἐν Δαμμαρὶ χάριν σπουδαίας τινὸς ἀνακοινώσεως· ἀλλ' ἐσυλλογίσθη κατόπιν ὅτι ἡ Ἀγγλίς, ἥτις ἐθεώρει ἑαυτὴν ὡς κόμησσαν δὲ Μομβρέν, δὲν θ' ἀπεδέχετο τὴν πρόσκλησιν, παραβλέπουσα δὲ πάντα κανόνα ἐθιμοταξίας ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ἀπεφάσισε νὰ ὑπάγῃ αὐτὴ νὰ εὕρῃ τὴν Ἔλλεν εἰς τὸ μικρὸν παρὰ τὸν σταθμὸν τοῦ σιδηροδρόμου οἴκημά της. Ἐχρειάζετο πρὸς τοῦτο μία πρόφασις· ἡ Ἐρρικέττα εἶχε μίαν τοιαύτην ἐξαίρετον, τὸν ὑπὲρ τῶν ἐργαστηρίων ἔρανον, χάρις ἀκριβῶς εἰς τὸν ὁποῖον εἶχε μεταβῆ καὶ ὁ Ροβέρτος δὲ Μομβρὲν εἰς τὴν οἰκίαν της πρό τινος χρόνου.

Ἡ Ἔλλεν Μόργαν λίαν ἐξεπλάγη ἰδοῦσα εἰσερχομένην εἰς τὸν μικρόν της θάλαμον γυναῖκα κομψῶς ἐνδεδυμένην, ἣν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς δὲν ἀνεγνώρισεν. Ἀλλ' ἡ ἀνάμνησις τοῦ Ἀβῶν ἐπῆλθε ταχέως εἰς τὸ πνεῦμά της καὶ ἅμα ὡς ἡ κυρία Ἐρβλαὶ εἶπε τὸ ὄνομά της, ἡ Ἀγγλὶς ἐμάντευσεν ὅτι σκοπός τις ἕτερος ὑπεκρύπτετο ὑπὸ τὴν πρόφασιν τῆς ἐπισκέψεως καὶ ἔλαβεν ἐπιφυλακτικὴν στάσιν. Παρεκάλεσε νὰ καθήσῃ τὴν Ἐρρικέτταν, ἥτις περιειργάζετο τὴν εὐειδῆ ἐκείνην γυναῖκα, τὴν λεπτοφυᾶ, λευκήν, ψυχράν, ξανθήν, ἔχουσαν ὄμματα παρθενικὰ καὶ φοβερὰ ἅμα. Ἡ Ἔλλεν ἐζήτησε συγγνώμην διὰ τὴν ἐν τῷ οἰκήματι ἀταξίαν. Κατεγίνετο ἀκριβῶς εἰς τὴν προπαρασκευὴν τῶν χρειωδῶν τοῦ ταξειδίου καὶ ἡ κυρία Ἐρβλαὶ τὴν εὕρισκεν ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἀναστατώσεως. Ἡ Ἔλλεν προσεκάλεσε τὴν θαλαμηπόλον της ὅπως εἴπῃ αὐτῇ νὰ τακτοποιήσῃ ὁπωσοῦν διάφορα μικρὰ ἀντικείμενα τοῦ καλλωπισμοῦ, ψαλίδας καὶ ψήκτρας διεσπαρμένας καὶ διὰ νὰ δείξῃ ἐνταυτῷ ὅτι εἶχε θαλαμηπόλον.

Ἡ Ἐρρικέττα ἦτο ἀγχίνους. Διέβλεπεν ἐν αὐτῇ τῇ πολυτελείᾳ τῶν χρειωδῶν τοῦ ταξειδίου, ἐν τῇ ἐπιμόνῳ φιλαρεσκείᾳ τοῦ καλλωπισμοῦ ποιάν τινα κατάπτωσιν ὑπολανθάνουσαν, τὴν οἰκονομικὴν στενοχωρίαν, περὶ ἧς εἶχεν ὁμιλήσει αὐτῇ ὁ Τραπελάρ. Δὲν δυσηρεστήθη διὰ τοῦτο· ἔφθανεν ἀκριβῶς εἰς τὴν ψυχολογικὴν στιγμήν. Ἔπρεπε μόνον νὰ δείξῃ εἰς τὴν Ἔλλεν ὅτι δὲν ἤρχετο δι' αὐτό.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΤΑ ΝΕΑ ΟΠΛΑ

ΚΑΙ ΑΙ ΕΝ ΤΑΙΣ ΜΑΧΑΙΣ ΑΠΩΛΕΙΑΙ

Ὑπῆρξε, καιρὸς καθ' ὃν ἡ πρόοδος συνίστατο εἰς τὴν ἐφεύρεσιν νέων μηχανῶν προωρισμένων εἰς τὴν ἐπίτασιν τῆς εὐδαιμονίας τῆς ἀνθρωπότητος, εἰς τὴν ἐπαύξησιν ἢ τὴν διευκόλυνσιν τῆς παραγωγῆς. Πρὸ δέκα ἑπτὰ ὅμως ἐτῶν δὲν συμβαίνει πλέον τὸ τοιοῦτο· οἱ ἐφευρέται φαίνονται καταβάλλοντες πᾶσαν αὐτῶν τὴν εὐφυίαν, πάσας τὰς γνώσεις καὶ τὰς προσπαθείας των ὅπως ἐξεύρωσι μέσα καταστροφῆς φοβερώτερα τῶν ἤδη ὑπαρχόντων· οἱ δὲ σταθμοὶ τοῦ πολιτισμοῦ σημειοῦνται διὰ τῆς παραδοχῆς νέων μηχανῶν ἢ ἐκκρηκτικῶν ὀργάνων. Ἡ τελευταία ἐν τῷ εἴδει τούτῳ ἐπιτυχία εἶνε ἡ μυδραλλιοβόλος Μάξιμ, ἔργον πολίτου τινος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, οὕτινος τὰ παρὰ διαφόρων εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων γενόμενα πειράματα τὰ μέγιστα, ὡς φαίνεται, ἐπέτυχον.

Κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1870, οἱ Γάλλοι ἐπήροντο καὶ δικαίως διὰ τὴν μυδραλλιοβόλον Δὲ Ῥεφφὺ βάλλουσαν 125 βολὰς τὸ λεπτόν· πλὴν τὸ τοιοῦτο εἶνε μηδαμινὸν ἀπέναντι τῶν κατόπιν κατασκευασθεισῶν καὶ ἰδίᾳ τῆς νέας ἀμερικανικῆς μηχανῆς, ἥτις δύναται νὰ βάλλῃ καὶ μέχρις 600 βολῶν κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα καὶ ἥτις — εἰς τοῦτο δὲ συνίσταται ἡ πρόοδος (;), — χρησιμοποιεῖ τὴν πρὸς τὰ ὀπίσω ὤθησιν τοῦ ὅπλου μετὰ τὴν βολὴν διὰ τὴν ἐκ νέου γέμισιν.

Digitized by Google

Ἡ διάμετρος τῆς μυδραλλιοβόλου Μάξιμ ποικίλλει, ἀλλὰ ὅσον μικροτέρα εἶνε, τόσον ἡ ταχύτης τῆς βολῆς αὐξάνει· ἡ ἀρίστη εἶνε τῶν 11 χιλιοστομέτρων· τὰ φυσίγγια ὅμοια τὸ μέγεθος μὲ τὰ τοῦ ὅπλου Μάουζερ εὑρίσκονται παραπλεύρως ἐντὸς λωρίδος ἐκ πανίου καὶ χωριστῆς δι' ἕκαστον θέσεως· δι' ἁπλῆς πιέσεως τοῦ δακτύλου ῥίπτεται ἡ πρώτη βολή, μεθ' ὃ ἀφίνεται τὸ ὅπλον νὰ λειτουργῇ μόνον καὶ ἡ κίνησις ἐξακολουθεῖ αὐτομάτως διὰ μόνης τῆς πρὸς τὰ ὀπίσω ὠθήσεως, δι' ἧς ἀπορρίπτεται τὸ βληθὲν φυσίγγιον καὶ ταὐτοχρόνως εἰσάγεται νέον εἰς τὸν σωλῆνα.

Ἐπειδὴ ἡ ταχύτης τῆς βολῆς ἐπιφέρει σημαντικὴν θέρμανσιν, ὁ ἐφευρέτης ὅπως ἐλαττώσῃ τοὺς ἐνδεχομένους κινδύνους ἔσχε τὴν ἰδέαν νὰ περιβάλῃ τὸν σωλῆνα τοῦ ὅπλου δι' ἑτέρου σωλῆνος πλήρους ὕδατος, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἀνανεοῦται κατ' ἀναλογίαν ἡμισείας λίτρας μετὰ πᾶσαν χιλιάδα βολῶν, τοῦ ὑγροῦ ἀποκτῶντος θερμοκρασίαν ἑκατὸν βαθμῶν μετὰ ἓν λεπτὸν ταχέος ῥίμματος. Ἡ μυδραλλιοβόλος εἶνε ἐλαφροτάτη, διότι ἀποτεθειμένη ἐπὶ κιλλίβαντος μετὰ τροχῶν καὶ φέρουσα ἀλεξίπυρον ἐκ χάλυβος πρὸς προφύλαξιν τῶν χειριζομένων αὐτὴν ἕλκει βάρος μόνον ἑκατὸν χιλιογράμμων, προώρισται δὲ κατὰ τὴν γνώμην τῶν δοκιμασάντων αὐτὴν νὰ παράσχῃ μεγάλας ἐκδουλεύσεις εἰς τὴν ἄμυναν τῶν φρουρίων, καὶ ν' ἀντικαταστήσῃ τὰ ὑπάρχοντα περίστροφα τηλεβόλα. Ἄλλως τε αἱ μυδραλλιοβόλοι καὶ τὰ περίστροφα τηλεβόλα ἔχουσι στενὴν συγγένειαν πρὸς ἄλληλα. Ἐν Γαλλίᾳ μόνον περὶ τῶν τελευταίων τούτων γίνεται λόγος, φαίνεται δὲ ὅτι δυσαρεστηθέντες ἐκ τῶν μυδραλλιοβόλων παρητήθησαν ὁλοσχερῶς τῆς ἰδέας τοῦ νὰ μεταχειρισθῶσιν αὐτὰς ἐκ νέου. Πλὴν τὸ τοιοῦτο δὲν συμβαίνει ἀλλαχοῦ, ὁμολογητέον δὲ ὅτι οἱ Γάλλοι ἀδίκως φαίνονται μὴ ἱκανοποιηθέντες ἐκ τοῦ ἐπελθόντος ἀποτελέσματος. Τὸ μᾶλλον ἀξιομνημόνευτον παράδειγμα ἐξ ὅσων περὶ τούτου δυνάμεθα ν' ἀναφέρωμεν εἶνε τὸ τῆς 38ης γερμανικῆς ταξιαρχίας τῆς βαδισάσης κατὰ τῆς μεραρχίας Γρενιὲ ἐν Μὰρς λὰ Τούρ. Τὰ πέντε τάγματα ἐξ ὧν ἀπετελεῖτο ἡ ταξιαρχία περιεῖχον 95 ἀξιωματικοὺς καὶ 4546 ἄνδρας· τὸ πῦρ τοῦ πεζικοῦ καὶ τῶν μυδραλλιοβόλων δι' οὗ ὑπεδέχθησαν αὐτὰ ἦτο τόσον σφοδρόν, ὥστε μετ' ὀλίγα λεπτὰ 72 ἀξιωματικοὶ καὶ 2542 στρατιῶται ἐτέθησαν ἐκτὸς μάχης.

Ἡ *Στρατιωτικὴ Ἐπιθεώρησις τῆς Ἀλλοδαπῆς* μνημονεύει δύο ἕτερα καταπληκτικὰ παραδείγματα ἐξηγμένα ἐκ τοῦ Ῥωσσοτουρκικοῦ πολέμου τοῦ 1877—1878, ἐξ ὧν τὸ ἓν συνέβη κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Νικοπόλεως καὶ τὸ ἕτερον ἐν Πλευνᾷ, ἔνθα ἡ χρησιμοποίησις μιᾶς πυροβολαρχίας ἐκ μυδραλλιοβόλων ἠνάγκασε τὸν ἐχθρὸν νὰ καταπαύσῃ ἐντελῶς τὸ ἕως τότε φοβερὸν πῦρ αὐτοῦ.

Ἐκτὸς τῆς μυδραλλιοβόλου Μαξίμ, περὶ ἧς ἀνωτέρω ὡμιλήσαμεν, ὑπάρχουσι καὶ ἕτερα πολυάριθμα ὅπλα τοῦ αὐτοῦ εἴδους κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον εὐνοούμενα εἰς διαφόρους χώρας. Ἀλλὰ πρῶτον τί ἀκριβῶς ἐστι μυδραλλιοβόλος; Ἡ μυδραλλιοβόλος εἶνε ὅπλον ῥίπτον βλῆμα πλῆρες, οὗ ὁ σωλὴν εἰς ὅλα τὰ νῦν ὑπάρχοντα συστήματα εἶνε ὅμοιος τοῦ σωλῆνος τοῦ ἐν χρήσει παρὰ τῷ πεζικῷ τῆς χώρας ὅπλου, ἐξ οὗ ἓν μόνον εἶδος φυσιγγίων χρησιμεύει δι' ἀμφότερα τὰ ὅπλα. Τινὲς μὲν ἔχουσιν ἕνα μόνον σωλῆνα, ἄλλαι δὲ ἔχουσι πλείστους· ἡ γαλλικὴ μυδραλλιοβόλος τοῦ 1870 εἶχεν εἰκοσιπέντε, τεταγμένους εἰς πενταπλῆν σειράν. Ἐκ τῶν γνωστοτέρων τανῦν συστημάτων εἶνε τὸ τῆς μυδραλλιοβόλου Γκάτλιγκ ἐχούσης 4, 6, 8 καὶ 10 σωλῆνας σ-νηνωμένους ὑπὸ ἓν περίβλημα καὶ περιστρεφομένους περὶ τὸν ἄξωνα τοῦ ὅπλου ὡς ὁ κύλινδρος τοῦ περιστρόφου πιστολίου. Τὸ ὅπλον τοῦτο δύναται νὰ ῥίψῃ 1000—1200 βολῶν κατὰ λεπτόν. Οἱ Ἄγγλοι ἐν Σουδὰν μετεχειρίσθησαν ἓν εἶδος τοῦ ὅπλου τούτου ἔχον δύο σωλῆνας καὶ βάλλον 500 βολὰς κατὰ λεπτόν· πρὸς δὲ ἐπὶ τοῦ παρόντος δοκιμάζουσι τὴν μυδραλλιοβόλον Νορδεμφέλδ, ἔχουσαν μέχρι 10 σωλῆνας, δυναμένην νὰ βάλλῃ 1500 βολὰς κατὰ λεπτὸν καὶ προξενοῦσαν ἐξ ἀποστάσεως 1100 μέτρων ἀποτέλεσμα οἷον ἤθελον προξενήσει 70 ἔμπειροι σκοπευταί.

Ἡ ἰσχὺς τῆς βολῆς τῶν μυδραλλιοβόλων ποικίλλει· τινὲς δύνανται νὰ βάλλωσιν ἀποτελεσματικῶς μέχρι 2700 μέτρων, ἀλλὰ τὸ ἀληθὲς ὅριον, καθ' ὃ δύνανται νὰ εἶνε χρήσιμοι εἶνε τὸ τῶν 1500 μέτρων. Προσθετέον ὅτι εἰσὶν ἐφωδιασμέναι διὰ συστήματος ἐπιτρέποντος τὴν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον διασπορὰν τῶν βλημάτων, οὕτως ὥστε ἡ μυδραλλιοβόλος Νόρδεμφελδ τῶν 10 σωλήνων ἐπὶ παραδείγματι ἐνῷ ἐν συνήθει περιστάσει διασπείρει τὰ βλήματα εἰς ἔκτασιν 4 μέτρων ἐπὶ 1000 μέτρων ἀποστάσεως, διασπείρει αὐτὰς εἰς ἔκτασιν 35 μέτρων ὅταν τεθῇ εἰς ἐνέργειαν τὸ σύστημα τῆς διασπορᾶς.

Δὲν εἰσερχόμεθα εἰς παρατηρήσεις θεωρητικὰς περὶ τῆς χρήσεως τῶν μυδραλλιοβόλων. Περιοριζόμεθα νὰ εἴπωμεν μόνον ὅτι εἰς τὰς πλείστας τῶν περιστάσεων τὸ ἱππικὸν δὲν δύναται νὰ ἐνεργήσῃ ἄνευ ὑποστηρίξεως τοῦ πεζικοῦ. Ἀλλ' ἡ μυδραλλιοβόλος ἐχαρακτηρίσθη ὡς *πεζικὸν συμπεπυκνωμένον*· ἑπομένως ὅταν ἓν σύνταγμα ἱππικοῦ παρακολουθῆται ὑπὸ 2 μυδραλλιοβόλων Νόρδεμφελδ, εἶνε τὸ αὐτὸ ὡς νὰ παρηκολουθεῖτο ὑπὸ 150 ἀκροβολιστῶν.

Ὅπως δήποτε αἱ μυδραλλιοβόλοι, αἵτινες ἐν Γαλλίᾳ ἰδίως ἀπὸ τοῦ τελευταίου πολέμου εἶχον ὁλοσχερῶς ἐγκαταλειφθῆ, φαίνονται ἀνακτῶσαι

Digitized by Google

όπωσοῦν τὴν εὔνοιαν ἢ τοὐλάχιστον ἀξιοῦνται τῆς τιμῆς τῆς συζητήσεως. Ἄλλως τε τὰ ἐπαναληπτικὰ ὅπλα δι' ὧν εἰσιν ὡπλισμένοι οἱ στρατοὶ πασῶν τῶν δυνάμεων κατὰ τὴν παροῦσαν ὥραν τί ἄλλο εἶνε εἰμὴ εἴδη μυδραλλιοβόλων; Ὑπ' ὄψιν λαμβάνων τις τὰ μηχανήματα ταῦτα τὰ προωρισμένα νὰ ἐπιρρίπτωσι βροχὴν μολύβδου κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ἀναλογίζεται μετὰ τρόμου τί θὰ συμβῇ καὶ πόσα θύματα θὰ προξενήσωσιν αἱ μέλλουσαι μάχαι.

Ἄλλοτε, τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν οἱ ἄνδρες παρηγγέλλοντο νὰ πυροβολῶσι μεθοδικῶς καὶ σκοπεύοντες, ἐλέγετο ὅτι ὅπως φονευθῇ εἷς ἀνὴρ ἀπῃτεῖτο βάρος μολύβδου ἴσον μὲ τὸ τοῦ σώματός του. Ἁπλῆ ἐπισκόπησις ἐπὶ τῶν τελευταίων ἐκστρατειῶν θὰ ἐπιτρέψῃ ἡμῖν νὰ ποιήσωμεν παραβολάς τινας καὶ νὰ συναγάγωμέν τινα συμπεράσματα.

Χωρὶς ν' ἀναφέρωμεν τὰς ἐκ τῶν νοσημάτων προελθούσας ἀπωλείας, ὑπολογίζονται εἰς 175,000 οἱ φονευθέντες ἢ πληγωθέντες κατὰ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον, ἐξ ὧν 51,000 Γάλλοι. Ὁ ὁλικὸς ἀριθμὸς τῶν ῥιφθέντων βλημάτων ἀνῆλθεν εἰς 90 ἑκατομμύρια, ἐξ ὧν 30 ἔρριψαν οἱ Γάλλοι καὶ 45 οἱ Ῥῶσσοι. Ὅθεν ἀφαιροῦντες ἐκ τοῦ ὁλικοῦ ἀριθμοῦ τοὺς τραυματισθέντας ἐξ ἀγχεμάχων ὅπλων ἐξ ἐκρήξεων ὑπονόμων κλπ. συμπεραίνομεν ὅτι ἀντιστοιχοῦσι 1000 βλήματα πρὸς πάντα τραυματισθέντα ἄνδρα.

Ἡ εἰς Ἰταλίαν ἐκστρατεία, πολὺ ὀλιγώτερον μακρά, ἐστοίχισεν εἰς τὴν Γαλλίαν μόνον 5500 ἄνδρας φονευθέντας ἢ ἀποβιώσαντας ἐκ τῶν τραυμάτων.

Εἰς τὸν κατὰ τῆς Αὐστρίας πόλεμον ἐν ἔτει 1866 ἡ Πρωσσία ἀπώλεσε μόνον 4405 ἄνδρας· ἐλαχίστη ἡ ζημία ἀπέναντι τῶν σημαντικῶν ὠφελειῶν, ἃς ἠρύσθη ἐκ τῆς νίκης της.

Αἱ συνεχεῖς μεταβολαὶ τῶν ὅπλων, ὧν ἐγένετο χρῆσις κατὰ τοὺς διαφόρους τούτους πολέμους ὤφειλον ν' αὐξήσωσι κατ' ἀναλογίαν σημαντικωτέραν τὸν ἀριθμὸν τῶν θυμάτων. Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι εἰς τὴν μάχην τῆς Σαδόβας ἐπὶ παραδείγματι οἱ Αὐστριακοὶ οὐδ' ἅπαξ κἂν μετεχειρίσθησαν τὴν λόγχην κατὰ τῶν ἐχθρῶν των.

Ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς θνησιμότητος οἱ μᾶλλον διδακτικοὶ πόλεμοι οἱ ἐπιτρέποντες τρόπον τινὰ τὴν ἀκριβεστέραν περὶ τοῦ μέλλοντος ἐκτίμησιν εἶνε οἱ μᾶλλον πρόσφατοι, τουτέστι ὁ γαλλογερμανικὸς τοῦ 1870 — 1871 καὶ ὁ ῥωσσοτουρκικὸς τοῦ 1877 — 1878.

Ἡ στατιστικὴ τῶν ἀπωλειῶν τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ κατὰ τὸ 1870 δὲν ἐγένετο δυνατὸν νὰ καθορισθῇ ἐπακριβῶς ἕνεκα διαφόρων αἰτίων. Ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν Γερμανίαν εἶνε γνωστὰ τ' ἀποτελέσματα· αἱ ἀπώλειαι αὐτῆς ὑπῆρξαν 28628 ἄνδρες φονευθέντες ἢ ἀποβιώσαντες ἐκ τῶν πληγῶν των καὶ 128000 τραυματισθέντες κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον σοβαρῶς. Αἱ φονικώτεραι διὰ τοὺς Γερμανοὺς μάχαι ἦσαν ἡ τοῦ Βέρτ, καθ' ἣν ἐτέθησαν ἐκτὸς μάχης 10,530 ἄνδρες, ἡ τῆς Γραβιλόττης, ἔνθα ἐτέθησαν ἐκτὸς μάχης ἐν Βιομβίλλῃ μὲν 14,820, ἐν Ἀμαμβιλλιὲρ δὲ 20,600, ἡ τοῦ Σαμπινύ, καθ' ἣν οἱ ἐκτὸς μάχης τεθέντες ἀνῆλθον εἰς 6,000. Ἐν συνόλῳ, κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὴν ὁλικὴν δύναμιν τοῦ στρατοῦ οἱ τραυματισθέντες ἦσαν 14 ἐπὶ τοῖς $^0/_0$.

Κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον οἱ Γερμανοὶ κατηνάλωσαν 25 ἑκατομμύρια φυσιγγίων· ὑπολογίζεται δὲ ὅτι 3/4 τοῖς $^0/_0$ ἐξ αὐτῶν ἔσχον ἀποτέλεσμα. Κατὰ τὸ 1866 κατηνάλωσαν $2\,^1/_2$ μόνον ἑκατομμύρια· ἀλλ' ἡ ἐπιτυχία αὐτῶν ὑπῆρξεν $1\,^1/_2$ τοῖς $^0/_0$, τουτέστι τὸ διπλοῦν. Ὡς πρὸς τὴν αἰτίαν τῶν τραυμάτων ἐβεβαιώθη ἐν Μὲτζ ὅτι ἐπὶ 3453 γερμανῶν τραυματισθέντων 95, 5 τοῖς $^0/_0$ εἶχον τραυματισθῇ ἐκ σφαιρῶν, 2, 7 τοῖς $^0/_0$ ἐκ βλημάτων τοῦ πυροβολικοῦ καὶ 0, 8 μόνον ἐξ ἀγχεμάχων ὅπλων.

Ἀπεναντίας ἐκ τῶν γάλλων τραυματιῶν 25 τοῖς $^0/_0$ ἦσαν οἱ τραυματισθέντες ἐκ τῶν βλημάτων τοῦ πυροβολικοῦ, 70 τοῖς $^0/_0$ ἐκ τῶν τοῦ πεζικοῦ καὶ 5 $^0/_0$ ἐκ τῶν ἀγχεμάχων ὅπλων.

Εἰς τοὺς μέλλοντας πολέμους, ἐν οἷς ἡ ἀκρίβεια τῆς βολῆς ἐπαισθητῶς θὰ ἐλαττωθῇ, ἀλλ' ὁ ἀριθμὸς τῶν βαλλομένων σφαιρῶν σημαντικῶς θ' αὐξηθῇ, ὁποία τις ἔσται ἡ ἀναλογία τῆς ἐπιτυχίας; Δύσκολος ἡ ἀπάντησις. Ἐν τούτοις ὁ μᾶλλον πρόσφατος ἐξ ὅλων τῶν εὐρωπαϊκῶν πολέμων, ὁ ἐν ἔτει 1877 γενόμενος μεταξὺ Ῥωσσίας καὶ Τουρκίας, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου οἱ στρατιῶται τῆς τελευταίας ταύτης δυνάμεως ἐποίησαν ἀληθῆ σπατάλην τῶν πολεμεφοδίων, δύναται νὰ παράσχῃ ἡμῖν τινας νύξεις. Κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον ὁ ῥωσσικὸς στρατὸς ἔσχε 36,455 φονευθέντας ἢ ἀποβιώσαντας ἐκ τῶν πληγῶν καὶ περίπου 90,000 τραυματίας, ἐξ ὧν 1 μόνον τοῖς $^0/_0$ ἐξ ἀγχεμάχων ὅπλων, πάντες δὲ ἢ ὡς ἔγγιστα πάντες οἱ λοιποὶ ἐκ βλημάτων τοῦ πεζικοῦ, διότι τὰ τοῦ πυροβολικοῦ μᾶλλον φονεύουσιν ἢ τραυματίζουσιν.

Εὐχερῶς τις ἄγεται νὰ πιστεύσῃ ὅτι ὅσον ἐγγυτέρα εἶνε ἡ γραμμὴ τῶν πυροβολούντων, τόσον φονικώτερος εἶνε ὁ τουφεκοβολισμός· ἀλλ' ἀπεναντίας κατὰ τὸ λέγειν τινῶν τὸ τοιοῦτο δὲν ἀληθεύει εἰμὴ σχετικῶς. Οὕτως εἰς τὰς «Σημειώσεις ἐπὶ τῆς μάχης τῆς Πλεύνας» τὰς δημοσιευθείσας ἐν τῇ *Στρατιωτικῇ Ἐπιθεωρήσει τῆς Ἀλλοδαπῆς* ἀναγινώσκομεν τὰ ἑξῆς: «Αἱ μᾶλλον ἐπαισθηταὶ ἀπώλειαι συμβαίνουσι μεταξὺ τῆς ἀποστάσεως τῶν 1000 καὶ τῶν 600 βημάτων. Μετὰ τὴν τελευταίαν ταύτην ἀπόστασιν ἡ ἀκρίβεια τοῦ ῥίμματος βαίνει ἐλαττουμένη· οἱ ἧττον

Digitized by Google

θαρραλέοι ἄνδρες παύουν νὰ πυροβολοῦν· οἱ πλεῖστοι τῶν λοιπῶν σύρουσι τὴν σκανδάλην χωρὶς νὰ ὑψώσωσι τὴν κεφαλὴν ὑπεράνω τοῦ προχώματος· αἱ σφαῖραι διέρχονται σωρηδὸν ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς τῶν ἐναντίων ».

Τὸ ἐξαγόμενον ἐξ ὅλων τούτων εἶνε ὅτι αὐξανομένου τοῦ ἀριθμοῦ τῶν βλημάτων αὐξάνουσι καὶ αἱ πιθανότητες τοῦ τραυματισμοῦ ἂν οὐχὶ κατ' ἀναλογίαν μαθηματικῶς ἴσην, ἀλλὰ τοὐλάχιστον ἐπαισθητῶς. Μία ἐλπὶς ἀπέμενεν· ἐλέγετο ὅτι ἡ σφαῖρα τοῦ τουφεκίου τῶν 8 ὑφεκατομέτρων προὐξένει ἀποτελέσματα ὀλιγώτερον σοβαρὰ ἢ ἡ σφαῖρα τοῦ τουφεκίου τῶν 11 ὑφεκατοστομέτρων. Πλὴν φεῦ! αἱ περὶ τούτου μελέται τοῦ ἰατροῦ Διλόρμ, καθηγητοῦ ἐν τῇ Στρατιωτικῇ Ἰατρικῇ Σχολῇ ἀφαιροῦσι καὶ τὴν τελευταίαν ταύτην ἐλπίδα. Ἡ σφαῖρα τοῦ ὅπλου τῆς μικρᾶς ὁλκῆς δὲν εἶνε ἐπιεικεστέρα τῶν ἄλλων. Ἂν εἰς ταῦτα δὲ προσθέσωμεν καὶ τ' ἀποτελέσματα τὰ παραγόμενα ἐκ τῶν ὀβίδων τῶν πεπληρωμένων ἐκ μελινίτιδος, ροβουρίτιδος κλπ. αἵτινες ἀντὶ νὰ θραυσθῶσιν εἰς δεκαπέντε ἢ εἴκοσι τεμάχια, σκορπίζονται εἰς πεντακόσια ἢ ἑξακόσια θραύσματα παντοίου μεγέθους παρεκτὸς τῶν πολυαρίθμων βλημάτων ἅτινα περιέχουσι, θὰ πεισθῶμεν ὅτι οἱ νοσοκόμοι ἐν καιρῷ πολέμου δὲν θὰ ἔχωσι πολλὴν ἄνεσιν.

Εὐτυχῶς ἤρχισάν τινες ἐφευρέται νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς ὑπερασπίσεως τῶν ταλαιπώρων μαχητῶν ἀπὸ τοῦ πυρὸς τῶν ἀντιπάλων των. Εἷς Δανὸς ἀξιωματικός, ὁ λοχαγὸς Ὀλστάϊν ἐπενόησε καὶ ἐδοκίμασε διὰ πειραμάτων εἰς τὴν πατρίδα του ἀσπίδα ἀποτελουμένην ἐκ δύο πλακῶν χάλυβος πάχους ἑκάστης τριῶν χιλιοστομέτρων, διαχωριζομένην ὑπὸ κενοῦ 25 χιλιοστομέτρων. Τὸ δανικὸν τουφέκιον τῶν 8 ὑφεκατομέτρων ἐκ τοῦ συστάδην δὲν ἠδυνήθη νὰ διατρήσῃ τὴν ἀσπίδα ταύτην. Δύο σκοπευταὶ ὄρθιοι ἢ κατακεκλιμένοι δύνανται νὰ προφυλαχθῶσιν ὄπισθεν τοῦ προστατευτικοῦ τούτου μηχανήματος, φέροντος τέσσαρας ἐπάλξεις, δύο ἄνω καὶ δύο κάτω καὶ νὰ μεταχειρισθῶσιν αὐτὸ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ.

Ἤδη οἱ Ἰταλοὶ ἐν Ἀβυσσινίᾳ ἐδοκίμασαν τὴν χρῆσιν τῶν μικρῶν ὀχυρωμάτων ἐκ χάλυβος πέντε μέτρων ἀναπτύξεως, ἅτινα ἀντέχοντα πληρέστατα εἰς τὰς σφαίρας τῶν ὅπλων Βέττερλι, οἷς ἐχρῶντο οἱ Ἀβυσσινοί, δύνανται νὰ προφυλάξωσιν εἴκοσι στρατιώτας. Φανερὸν ὅτι θὰ καταλήξωσιν ἐπὶ τέλους νὰ χορηγήσωσιν ἰδιαιτέραν ἀσπίδα εἰς ἕκαστον στρατιώτην, οὐδόλως δὲ θὰ ἐκπλαγῶμεν ἂν ἴδωμεν μιᾷ τῶν ἡμερῶν τούτων τοὺς θώρακας καὶ τὰς πανοπλίας τῶν ἡμετέρων προγόνων τιθεμένας καὶ αὖθις ἐν χρήσει παρά τινι τῶν εὐρωπαϊκῶν στρατῶν.

Α.

ΥΓΙΕΙΝΗ

ΑΙ ΑΣΘΕΝΕΙΑΙ ΤΟΥ ΦΘΙΝΟΠΩΡΟΥ

Ἀπὸ τὰς τέσσαρας τοῦ ἔτους ὥρας τὸ φθινόπωρον καὶ τὸ ἔαρ, μαζῆ μὲ τἆλλα ἀγαθά των, τὰ ὁποῖα φέρουν εἰς τὸν ἄνθρωπον, φέρουν συγχρόνως, πρᾶγμα ἄξιον ἀπορίας, καὶ ἀσθενείας περισσοτέρας. Οἱ ἰατροὶ γνωρίζουν κάλλιστα, ὅτι αἱ ἀσθένειαι τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων μάλιστα τὸ ἔαρ καὶ τὸ φθινόπωρον ἀναφαίνονται, ἀποβαίνουσαι πολλάκις θανατηφόροι εἰς τοὺς ὑπ' αὐτῶν προσβληθέντας.

Διατί ὅμως κατὰ τὸ φθινόπωρον ἐπιπολάζουν αἱ ἀσθένειαι τῶν εἰς τὴν ἀναπνοήν μας χρησιμευόντων ὀργάνων δὲν εἶνε διόλου δύσκολον νὰ τὸ ἐξηγήσωμεν.

Ἀρκεῖ μόνον νὰ ἔχωμεν ὀλίγας γνώσεις ἐκ τῆς Φυσικῆς καὶ εὐκόλως θὰ ἐννοήσωμεν ὅ,τι μᾶς λέγει ἡ Φυσιολογία καὶ ἡ θυγάτηρ αὐτῆς Ὑγιεινὴ περὶ τῶν κατὰ ταύτην τοῦ ἔτους τὴν ὥραν μεταβολῶν εἰς τὴν θερμοκρασίαν καὶ εἰς τὴν ἐκ ταύτης ἐξαρτωμένην πυκνότητα τῶν ἀτμῶν τῆς ἀτμοσφαίρας, ἐντὸς τῆς ὁποίας εἴμεθα ἠναγκασμένοι νὰ ζῶμεν.

Ἀλλὰ δὲν θὰ ἦτο δίκαιον, ἐάν, διὰ νὰ ὑποστηρίξωμεν ὅσα θὰ εἴπωμεν κατωτέρω, ἀνελαμβάνομεν ἐδῶ νὰ ἐκθέσωμεν ὅλον τὸ περὶ λειτουργίας τῆς ἀναπνοῆς καὶ τῶν ἀναπνευστικῶν μας ὀργάνων κεφάλαιον τῆς Φυσιολογίας, διότι τοιουτοτρόπως οὔτε τὸν σκοπόν μας ἠθέλομεν ἐξυπηρετήσει, οὔτε ἠθέλομεν εἶσθαι βέβαιοι περὶ τῆς μέχρι τέλους ἀνεξικακίας τῶν φίλων μας ἀναγνωστῶν.

Μία λοιπὸν ἀπὸ τὰς συνηθεστέρας ἀσθενείας τοῦ φθινοπώρου εἶνε ἡ λεγομένη συνάγχη, ἡ ὁποία ἐκτὸς τῆς ἐνοχλήσεως, τῆς ὁποίας καταντᾷ παραίτιος εἰς τοὺς παθόντας, σπανίως μόνον γίνεται ἀφορμὴ καὶ ἀφετηρία ἄλλου σοβαρωτέρου νοσήματος.

Καὶ ποία μὲν ἀκριβῶς εἶνε ἡ αἰτία τῆς ἐλαφρᾶς αὐτῆς ἀσθενείας δὲν ἐγνώσθη μετὰ βεβαιότητος μέχρι τοῦδε· διότι ἄλλοι μὲν θεωροῦν αὐτὴν προερχομένην ἁπλῶς ἀπὸ τὴν αἰφνιδίαν μεταβολὴν τῆς θερμοκρασίας, ἄλλοι δέ, καὶ αὐτοὶ ἀπό τινος ἀποτελοῦν καὶ τὴν πλειονότητα μεταξὺ τῶν ἰατρῶν, θέλουν καὶ καλὰ νὰ ἐπιρρίψουν ὅλην τὴν εὐθύνην εἰς τὰ μικρόβια, τὰ ὁποῖα ἐπὶ ἐσχάτων οὗτοι ἤρχισαν νὰ διϊσχυρίζωνται ἐπανειλημμένως, ὅτι ὑπάρχουν εἰς τὸ βλεννῶδες ὑγρὸν τῶν συναγχωμένων ἀνθρώπων.

Ἡ πρώτη γνώμη βασίζεται ἐπὶ τῆς λεγομένης θεωρίας τοῦ *κρυολογήματος*, μὲ τὸ ὁποῖον ἡ ἰατρικὴ ἔκπαλαι ἐσυνείθισε νὰ ἐξηγῇ πᾶν ὅ,τι δὲν κατώρθωσε δι' ἄλλου εὐλογοφανεστέρου τρόπου νὰ ἐξηγήσῃ. Ἐὰν μᾶς παρουσιασθῇ εἷς ἀσθενής,

Digitized by Google

τῆς ἀσθενείας τοῦ ὁποίου δὲ ἠμποροῦμεν νὰ εὕρωμεν τὴν αἰτίαν, λέγομεν ἁπλῶς ὅτι *ἐκρυολόγησε* καὶ οὕτως ἔχομεν πρόχειρον τὸ καθησυχαστικὸν τῆς συνειδήσεώς μας φάρμακον.

Ὁπωσδήποτε ὅμως δὲν ἠμποροῦμεν ν' ἀρνηθῶμεν, ὅτι πολλαὶ ἀσθένειαι καὶ κατὰ πρῶτον λόγον ἡ συνάγχη ἀναφαίνονται ἐν καιρῷ μεταβολῶν τῆς θερμοκρασίας τῆς ἀτμοσφαίρας, ἀπὸ τοῦ θερμοῦ εἰς τὸ ψυχρόν, ὅτε τὰ αἱματοφόρα ἀγγεῖα τοῦ ὑμένος τῆς ῥινὸς καὶ τῶν βρόγχων συστέλλονται καὶ ἐπέρχονται τοπικαὶ συμφορήσεις τοῦ αἵματος εἰς διάφορα τοῦ σώματος ὄργανα.

Τοῦτο παρατηρεῖται συχνά, ὁσάκις μάλιστα προσβληθῶμεν ἀπὸ τὸ λεγόμενον *ῥεῦμα* τοῦ ἀέρος. Δὲν εἶνε τὸ ἴδιον πρᾶγμα, ἐὰν εὑρισκώμεθα ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἑνὸς πλοίου καὶ ὁ ἀὴρ μᾶς προσβάλλῃ πανταχόθεν ὁρμητικός, ἢ ἐὰν καθήμεθα ἀναπαυτικῶς ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ μας καὶ ἀναγινώσκωμεν τὰ *Εἰδύλλια* τοῦ Θεοκρίτου, ἢ τὸν *Ῥωμηὸν* τοῦ Σουρῆ, ἐνῷ ὀξὺ ἔρχεται καθ' ἡμῶν τὸ ῥεῦμα τοῦ ἀέρος διὰ τῆς ὀπῆς τῆς κλειδωνιᾶς. Ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει οὐδὲν θὰ πάθωμεν ἐκ τοῦ πολλοῦ ἀέρος, ἐπειδὴ τὸ σῶμά μας χωρὶς ἡμεῖς νὰ τὸ γνωρίζωμεν, ἔλαβε τὰ μέτρα του, ὅπως μὴ χάσῃ παρὰ πολλὴν θερμότητα· ἀλλ' ὅταν ἐγερθῶμεν τῆς ἀναπαυτικῆς ἕδρας, θὰ παρατηρήσωμεν ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν τὰ ἴχνη τῆς λαθραίας προσβολῆς τοῦ ἐχθροῦ, ὁ ὁποῖος κατέλαβεν ἡμᾶς καὶ τὸ σῶμά μας ἀπαρασκεύους.

Ἀλλ' ὁσηδήποτε καὶ ἂν εἶνε ἡ ἔντασις τοῦ ῥεύματος τοῦ ἀέρος, πάλιν, νομίζομεν, δὲν θὰ ἤρκει, αὐτὴ καὶ μόνη, νὰ προκαλέσῃ ἔκρυθμον κατάστασιν, διαρκοῦσαν πολλάκις ἡμέρας καὶ ἑβδομάδας ὁλοκλήρους. Πρέπει νὰ ὑπάρχῃ καὶ ἄλλο τι συγχρόνως, ἐκτὸς τῆς στιγμιαίας ἐκείνης ἀποψύξεως, τὸ ὁποῖον νὰ μένῃ ἐπὶ τῆς βλεννογόνου μεμβράνης καὶ νὰ τὴν ἐρεθίζῃ διαρκῶς. Αὐτὸ τὸ *ἄλλο* εἶνε τὰ μικρόβια, τὰ ὁποῖα εὑρίσκουν τόπον νὰ καθήσουν ἐκεῖ ὅπου δὲν πρέπει, καιροφυλακτοῦντα καὶ περιμένοντα τὴν ἔλευσιν τοῦ φθινοπώρου.

Ἡ σοφία τοῦ λαοῦ προέτρεξε τῆς ἐπιστήμης καὶ εὗρεν, ὅτι ἡ συνάγχη εἶνε κολλητικὴ ἀσθένεια, τὸ ὁποῖον δὲν θὰ συνέβαινεν ἐὰν δὲν ὑπῆρχον μικρόβια εἰς τὸ μέσον.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλο τι μαρτυρεῖ ἀκόμη περὶ τῆς ἐκ μικροβίων καταγωγῆς τῆς συνάγχης, καὶ τοῦτο εἶνε ἡ βαθμιαία αὐτῆς ἐξάπλωσις εἰς τὸν ὑμένα τῶν πλησιοχώρων ὀργάνων, τοῦ φάρυγγος, τοῦ λάρυγγος, τῶν βρόγχων κτλ., προσέτι δὲ καὶ ἡ πρό τινων ἐτῶν γενομένη ἀνακάλυψις τοῦ μικροβίου, τὸ ὁποῖον προκαλεῖ τὴν περιπνευμονίαν.

Καὶ αὐτὴ ἡ τελευταία ἀσθένεια, ἡ τόσον σοβαρὰ καὶ ἐπικίνδυνος, ἐπιπολάζει τὸ φθινόπωρον καὶ τὸ ἔαρ, κατ' ἐκείνας δηλαδὴ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους, καθ' ἃς συμβαίνουν αἱ περισσότεραι μεταβολαὶ εἰς τὴν κατάστασιν τῆς ἀτμοσφαίρας καὶ ὁ ἀὴρ πολλάκις εἶνε ψυχρὸς καὶ ὑγρός.

Ἐκτὸς τῆς περιπνευμονίας, συνήθεις κατὰ τὸ φθινόπωρον εἶνε καὶ αἱ διάφοροι λαρυγγίτιδες καὶ αἱ φλεγμοναὶ τῶν ἀμυγδαλῶν, αἱ ὁποῖαι, διὰ τὰ παιδία μάλιστα, ἠμποροῦν ν' ἀποβῶσι καὶ λίαν ἐπικίνδυνοι.

Καὶ πρὸς θεραπείαν μὲν τῶν ἀσθενειῶν τοῦ πνεύμονος καὶ τῶν βρόγχων οἱ πάσχοντες πρέπει νὰ προστρέχουν εἰς τὸν ἰατρόν, πρὸς ἀπαλλαγὴν δὲ ἀπὸ τῆς συνάγχης τοὺς συμβουλεύομεν νὰ εἰσπνέωσι τοὺς ἀτμοὺς μίγματος οἰνοπνεύματος καὶ φανικοῦ ὀξέος (ἀνὰ 10) καὶ διαλύσεως καυστικῆς ἀμμωνίας (5). Πῶς δὲ πρέπει νὰ προφυλάσσωνται ἀπὸ τὰς παθήσεις ταύτας, ὡς καὶ ἀπὸ τὰς τοῦ λάρυγγος καὶ τῶν ἀμυγδαλῶν, κάλλιον ἡμῶν θὰ τοὺς ὁδηγήσῃ ὁ ἰατρός, τὸν ὁποῖον ἤθελον ἕκαστος κατ' ἰδίαν συμβουλευθῇ, καλὸν εἶνε ὅμως πάντοτε νὰ σκληραγωγῶσι τὰ εὐπρόσβλητα ταῦτα μέρη καὶ τοῦτο κατορθοῦται ἐν μέρει διὰ ψυχρῶν πλύσεων τοῦ λαιμοῦ καὶ τοῦ ἄνω μέρους τοῦ στήθους καθ' ἑκάστην ἑσπέραν.

Θ. Χ. ΦΛΩΡΑΣ

ΡΩΣΣΙΚΟΙ ΜΥΘΟΙ

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΤΟΛΣΤΟΗ

Ο ΛΥΚΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΟΥΝΑΒΙ

Τὸ κουνάβι πηδῶντας ἀπὸ κλαδὶ 'σὲ κλαδὶ ἔπεσε μιὰν ἡμέρα 'ς ἕνα κοιμισμένο λύκο.

Ὁ λύκος τἄρπαξε κ' ἤθελε νὰ τὸ φάῃ.

Τὸ κουνάβι τὸν παρακάλεσε νὰ τἀπολύσῃ.

—Καλά, λέει ὁ λύκος, θὰ σ' ἀπολύσω μὲ τὴ συμφωνία πῶς θὰ μοῦ 'πῇς γιατὶ ἐσεῖς τὰ κουνάβια εἶστε πάντα ἔτσι χαρούμενα. Ἐγὼ ἔχω παντοτεινὴ πλῆξι καὶ σᾶς βλέπω μ' ἀπορία ποῦ παίζετε καὶ χοροπηδᾶτε ὁλοένα.

Τὸ κουνάβι τ' ἀποκρίθηκε:

—Σὲ φοβοῦμαι, δὲ ξεθαρρεύομαι νὰ 'μιλήσω· ἄφησέ με νὰ σκαλώσω 'πάνω 'ς ἕνα κλωνάρι καὶ θὰ σ' τὸ 'πῶ.

Ὁ λύκος τἄφησε.

Τὸ κουνάβι σκάλωσε 'ς τὸ δέντρο κι' ἀπὸ 'κεῖ 'πάνω τοῦ εἶπε:

—Ἔχεις παντοτεινὴ πλῆξι, γιατ' εἶσαι κακὸς κ' ἡ απονιὰ ξεραίνει τὴν καρδιά. Ἐμεῖς εἴμαστε χαρούμενα, γιατὶ ἔχομε καλὴ καρδιὰ καὶ δὲν κάνομε κακὸ 'σὲ κανένα.

Η ΚΑΛΗΤΕΡΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Ἕνας ἔμπορος εἶχε δυὸ γυιούς· ὁ μεγαλήτερος ἦτον ὁ πειὸ ἀγαπημένος τοῦ πατέρα καὶ 'ς αὐτὸν μελετοῦσε νἀφήσῃ ὅλη τὴν κληρονομιά.

Digitized by Google

Ἡ μάννα, ποῦ θλίβουνταν γιὰ τ' ἄδικο, παρακάλεσε τὸν ἄνδρα της νὰ μὴ φανερώσῃ 'ς τὰ παιδιὰ τὸ σκοπό του. Ἤθελε νὰ καταφέρῃ νὰ κάνῃ ἴσια τὴ μοῖρα τῶν δυό· ὁ ἔμπορος τὴν ἄκουσε καὶ δὲν φανέρωσε τίποτε.

Μιὰ 'μέρα ἡ μάννα ἦτον καθισμένη 'ς τὸ παραθύρι κ' ἔκλαιγε· περνᾷ ἕνας χατζῆς καὶ τί ρωτάει τὸ γιατί.

— Πῶς νὰ μὴν κλαίω; τἀποκρίνεται· ἐγὼ ἀγαπῶ ὅμοια καὶ τοὺς δυὸ γυιούς μου, κι' ὁ ἄνδρας μου θέλει νἀφήσῃ ἔξω ἀπ' τὴν κληρονομιὰ τὸ δεύτερο γιὰ χάρι τοῦ πρώτου. Παρακάλεσα τὸν ἄνδρα μου νὰ μὴν τοὺς φανερώσῃ τίποτε, ἐλπίζοντας ναὕρω τρόπο ποῦ νὰ μὴν ἔρθῃ ζημιὰ 'ςὲ κανέναν· μὰ τοῦ κάκου, τίποτε δὲν βρίσκω καὶ δὲν ξέρω τί νὰ κάνω.

— Εὔκολη δουλειά, λέει ὁ χατζῆς· σύρε νὰ φανερώσῃς 'ς τὰ παιδιά σου πῶς ὁ μεγαλήτερος θὰ πάρῃ ὅλην τὴν κληρονομιὰ μὲ ζημιὰ τοῦ μικρότερου. Ὁ μικρότερος δὲν θὰ πάρῃ τίποτε καὶ πάλι θὰ γένουν πλούσιοι κι' ὁ ἕνας κι' ὁ ἄλλος.

Ἅμα ὁ δεύτερος γυιὸς ἔμαθε πῶς δὲν ἔχει τίποτε νὰ προσμένῃ, ἐξενιτεύθηκε κ' ἐσπούδαξε 'ς τὰ ξένα γράμματα καὶ τέχναις. Ὁ πρῶτος ξέροντας πῶς εἶνε πλούσιος ἔμενε 'ς τὸ πλάϊ τοῦ πατέρα καὶ δὲν ἐσπούδαζε τίποτε.

Σὰν πέθαν' ὁ γέρος, ὁ μεγάλος γυιὸς ἀνήξερος σὲ κάθε τι σκόρπισε ὅλα του τὰ καλά, κι' ὁ μικρὸς ἐπλούτισε 'ς τὰ ξένα. Δ*.

ΑΙΣΜΑΤΙΑ

Α'.

Ἀνιαρὰ γαλήνη περιβάλλει
 τοῦ βίου μου τὸ ταξειδεῦον πλοῖον·
 ἁπλοῦται γύρω μου ἄνευ ὁρίων
ὁρίζοντος μονότονος ἀγκάλη.

Ἀλλ' αἴφνης ζέφυρος γλυκὺς μοῦ ψάλλει
 καὶ περιχέει ἄρωμα μεθῦον·
 κολποῦται χαριέντως τὸ ἱστίον·
ἐρατεινὴ ἀκτὴ ἐμπρός μου θάλλει.

Πρὸς τὴν καρδίαν μου εὐῶδες ρεῦμα
 αἰσθήματος ἀρρήτου συνωθεῖται·
 μὲ περιίπταται εἰκὼν γλυκεῖα.

Πνέε οὐράνιον ἀγάπης πνεῦμα!
 καὶ καταιγὶς ἐὰν ἐπαπειλῆται,
 νὰ μάχεται εἰξεύρει ἡ καρδία.

ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΣ

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ

Τὸ μεγαλήτερον θαῦμα τοῦ ἔρωτος εἶνε ὅτι θεραπεύει τὴν φιλαρέσκειαν.

—

Ξίφος τῆς γυναικὸς εἶνε ἡ γλῶσσα.

—

Ἀλλοίμονον εἰς τὰς γυναῖκας ἂν ἦσαν πεπλασμέναι ὑπὸ τῆς φύσεως, ὅπως μεταπλάττονται ὑπὸ τοῦ συρμοῦ.

—

Ἀγαπᾷ τις ὀλίγον ὅταν δύναται νὰ εἴπῃ πόσον ἀγαπᾷ.

—

Πᾶν μέγα πάθος οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ ἐλπὶς παρατεταμένη.

—

Εἰς ἄνδρα ἔχοντα πνεῦμα ἁρμόζει γυνὴ ἔχουσα καρδίαν — εἶνε πολλὰ δύο πνεύματα ἐντὸς ἑνὸς οἴκου.

—

Ὁ ἔρως ὁμοιάζει μὲ τὰς ἐπιδημίας, ὅσον περισσότερον τὸν φοβεῖταί τις, τόσον εὐκολώτερον προσβάλλεται.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Πλησίον τοῦ παλατίου τοῦ Βέργ, παρὰ τὴν ὄχθην τῆς βαυαρικῆς λίμνης ὅπου ἐπνίγη τῇ 13 Ἰουνίου 1886 ὁ βασιλεὺς Λουδοβῖκος Β'. τῆς Βαυαρίας, ἱδρυθήσεται μνημεῖον κατὰ παραγγελίαν τοῦ νῦν ἀντιβασιλέως φιλοτεχνηθέν. Τὸ μνημεῖον τοῦτο εἶνε στήλη ὀκτάπλευρος ἐκ σουηδικοῦ γρανίτου, ἐπὶ τῆς ὁποίας στηρίζεται ὁ ἐσταυρωμένος καὶ λυχνία ἐν ᾗ καίει τὸ ἄσβεστον πῦρ. Ἐφ' ἑκάστης τῶν πλευρῶν ὑπάρχει ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή: «13 Ἰουνίου 1886». Ἐν ἀρχῇ ἐγένετο σκέψις ὅπως ἡ στήλη ἱδρυθῇ ἐντὸς τῆς λίμνης καὶ ἀκριβῶς ἐκεῖ ὅπου ἀνευρέθη τὸ πτῶμα τοῦ Λουδοβίκου καὶ τὸ τοῦ ἰατροῦ του· ἀλλὰ κατόπιν ἀπεφασίσθη νὰ στηθῇ αὕτη ἐν τῇ ὄχθῃ.

Ἐπὶ τῆς σκηνῆς θεάτρου τινὸς τῆς Νέας Ὑόρκης παριστάνεται νῦν μέγα μελόδραμα, ἐν τῷ ὁποίῳ μία τῶν κυριωτάτων σκηνῶν εἶνε ἡ λήστευσις χρηματοκιβωτίου. Ὁ διευθυντὴς τοῦ θεάτρου εἰσάγων νεωτερισμὸν παραδοξότατον, ἀνέθεσε τὴν ἐκτέλεσιν τῆς σκηνῆς ταύτης οὐχὶ εἰς ἠθοποιοὺς ἀλλὰ εἰς ἀληθεῖς. . . . κλέπτας, πρὸ μικροῦ ἀπολυθέντας τῶν φυλακῶν. Εἶνε δὲ οὗτοι εἰδικοὶ εἰς τὸ διαρρηγνύειν χρηματοκιβώτια καὶ παριστάνουσιν οὐχὶ παίζοντες ἀλλὰ σπουδάζοντες. Ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἔχουσιν ὅλα τὰ ἐργαλεῖά των καὶ πρόκειται πράγματι νὰ διαρρήξωσιν ἀληθὲς χρηματοκιβώτιον ἰσχυρότατον. Καθ' ἑσπέραν λοιπὸν χρειάζεται καὶ νέον χρηματοκιβώτιον, διότι καὶ ἂν δὲν διαρρηχθῇ, ἀλλὰ φθείρεται ἐκεῖνο ἐφ' οὗ ἅπαξ ἔγεινεν ἀπόπειρα. Ἀλλὰ τὰ χρηματοκιβώτια ταῦτα δὲν στοιχίζουσι τίποτε εἰς

Digitized by Google

τὸν πολυμήχανον διευθυντὴν τοῦ θεάτρου, διότι παρέχονται ἑκάστοτε ὑπὸ τῶν διαφόρων ἀμερικανικῶν ἐργοστασίων ἁμιλλωμένων περὶ τῆς στερεότητος τῶν ἔργων των καὶ ἐπιδεικνυομένων οὕτω πρὸ τῶν ὀμμάτων τόσων θεατῶν. Τὸ ἀστεῖον εἶνε ὅτι ἡ διεύθυνσις τοῦ θεάτρου φιλοξενοῦσα καθ' ἑσπέραν τοὺς δύο τούτους ἐπικινδύνους *ἐρασιτέχνας* καὶ φοβουμένη μήπως ἐκτελέσωσι τὸ μέρος των οὐ μόνον ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ταμείῳ τοῦ θεάτρου, ἐγκαθιδρύει εἰδικὴν φρουρὰν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς παραστάσεως.

Εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐνθουσιώδους ὑποδοχῆς τῆς ὁποίας ἔτυχον κατὰ τὰς ἐν Βολωνίᾳ ἑορτὰς τῆς ὀκτακοσιετηρίδος τοῦ αὐτόθι Πανεπιστημίου οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν σπουδαστῶν τῶν Παρισίων, ὁ Σύνδεσμος αὐτῶν προσέφερεν ἐσχάτως εἰς τοὺς φοιτητὰς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βολωνίας τρία ἀγαλμάτια, παριστῶντα τὸν Κορνήλιον, τὸν Ρακίναν καὶ τὸν Μολιέρον. Τὰ ἀγαλμάτια ὀφείλονται εἰς τὴν γενναιοδωρίαν τοῦ ὑπουργείου τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως. Ἴσως ἀνάλογόν τι θὰ ἠδύνατο νὰ γίνῃ καὶ ἐκ μέρους τῶν Ἑλλήνων φοιτητῶν.

Εἰς τὸν Γλάδστωνα, μεταξὺ ἄλλων, θὰ ὀφείλεται καὶ ἡ δόξα τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ φωνογράφου κατὰ πρώτην φορὰν εἰς τὰς χρείας τῆς πολιτικῆς. Κατὰ τὸ μέγα συλλαλητήριον, ὅπερ ἐντὸς τοῦ παρόντος μηνὸς θὰ συγκροτηθῇ ἐν Βιρμιγχάμῃ, τοῦ λόγου τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν φιλελευθέρων ὡρίσθησαν ὅπως λάβωσι σημείωσιν ὄχι πλέον στενογράφοι, ἀλλὰ πολλοὶ φωνογράφοι. Τὸ ἓν ἐκ τῶν ἐν λόγῳ ὀργάνων ἀπὸ τοῦδε ἀπεφασίσθη νὰ φυλαχθῇ ἐν τῷ μουσείῳ τῆς Βιρμιγχάμης, ἐπιμελῶς ἐσφραγισμένον, καὶ νὰ ἀνοιχθῇ ἔτη τινὰ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Γλάδστωνος, διὰ νὰ μυηθῶσιν οἱ μεταγενέστεροι τὴν ρητορικὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνδρός. Τῶν ἄλλων φωνογράφων χρῆσις θὰ γίνῃ ἐν Ἰρλανδίᾳ καὶ ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις.

Ὁ Ἱσπανὸς δόκτωρ Φερράν, ὅστις ἐγένετο περίφημος εἰς τὸ ζήτημα τῆς θεραπείας τῆς χολέρας, σνίσταται διὰ πολυαρίθμων ἐπιστολῶν ἀνακηρύσσων ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸ δικαίωμα τῆς προτεραιότητος ἐν τῇ ἀνακαλύψει τοῦ ἀντιχολερικοῦ ἰοῦ ἐναντίον τοῦ συναδέλφου καὶ ἀντιζήλου αὐτοῦ Γαμαλέϊα, καὶ διατεινόμενος ὅτι εἰς αὐτὸν ἀνήκει τὸ μέγα γέρας Βρεὰν τὸ ἐξ ἑκατὸν χιλιάδων δραχμῶν. Ὁ Φερρὰν ὑπὲρ τῆς ἀναγνωρίσεως τῶν δικαιωμάτων του προσήγαγεν ἐπιστολὰς καὶ πιστοποιητικὰ ἐκ τοῦ Συνεδρίου τῶν Ἱσπανῶν ἰατρῶν, ἐπὶ τούτῳ συνελθόντας ἐν Βαρκελώνῃ. Πάντα τὰ πειστήρια ταῦτα θὰ ἐκτιμηθῶσι προσηκόντως ὑπὸ τῆς ἐξ ἐπιστημόνων ἐπιτροπῆς, ἥτις πρόκειται νὰ ἀπονείμῃ τὸ βραβεῖον Βρεάν, ἀποτελουμένης ἐκ τοῦ Παστέρ, τοῦ Σαρκό, τοῦ Βουσάρ, καί τινων ἄλλων.

Περιεργότατα πειράματα ἐγένοντο παρὰ τὴν Νίκαιαν τῆς Γαλλίας ὑπὸ τοῦ φυσιοδίφου Ἑρμάννου Φὸλ ἐπὶ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ φωτὸς ἐπὶ τῶν ἰχθύων. Ὁ σοφὸς οὗτος κατώρθωσε νὰ καταβιβάσῃ εἰς βάθος 2000 μέτρων τὰ μηχανήματα, ἀτυχῶς ὅμως ἕνεκεν τῆς μεγάλης πιέσεως οἱ φωτιστικοὶ σωλῆνες ἐθραύσθησαν.

Σχεδιάζεται ἡ τομὴ μεγίστης διώρυγος μελλούσης νὰ διέλθῃ διὰ τῆς Φλωρίδος ἐν Ἀμερικῇ. Διὰ τὸ ἔργον τοῦτο θὰ ἐπωφεληθῶσι τὰ ῥεῖθρα ἢ τοῦ *Ἰνδικοῦ ποταμοῦ* ἢ τῆς *Ἁγίας Μαρίας* ἀμφοτέρων ἐκβαλόντων εἰς τὸν Ἀτλαντικόν. Ἡ ἑταιρία ἡ σκοποῦσα ν' ἀναλάβῃ τὸν γιγάντιον τοῦτο ἔργον εἶνε ἡ τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου Ἑταιρία, ἡ ἑδρεύουσα ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ.

Ὁ στρατάρχης δ' Ἐστρὲ ἦτο μανιώδης συλλέκτης σπανίων βιβλίων, ὑφασμάτων, ἀγγείων ἐκ πορσελάνης, ἀδαμάντων, κομψοτεχνημάτων — ὧν οὐδέποτε κατώρθωσε νὰ κάμῃ χρῆσιν.

Εἶχε πεντήκοντα δύο χιλιάδας τόμων οἵτινες μέχρι τοῦ θανάτου του ἔμειναν συνεσκευασμένοι ἐντὸς κιβωτίων. Τὰ δὲ λοιπὰ ἀντικείμενα ἦσαν ἀποθηκευμένα ἐν τοιαύτῃ ἀκαταστασίᾳ ὥστε ὁ ἰδιοκτήτης δὲν ἐγνώριζε καλὰ τί εἶχε καὶ τί δὲν εἶχε.

Χαρακτηριστικώτατον δ' εἶνε τὸ ἑξῆς ἀνέκδοτον:

Ἐνεθυμήθη κάποτε, ὅτι εἶχεν ἰδῇ κάπου πωλούμενον ὡραῖον ἄγαλμα Διὸς ἀρχαιοτάτης τέχνης καὶ καταληφθεὶς ὑπὸ αἰφνιδίας ὀργῆς, διότι δὲν ἐφρόντισε νὰ τὸ ἀποκτήσῃ τότε, ἔδωκεν ἐντολὴν εἰς τοὺς ἀνθρώπους του νὰ σπεύσωσιν εἰς ἀνεζήτησιν αὐτοῦ.

Εἷς ἐκ τούτων ἐρωτᾷ τὸν στρατάρχην τί θὰ ἔδιδε διὰ νὰ τὸ ἀποκτήσῃ.

—Χίλια τάλληρα εὐχαρίστως, ἀποκρίνεται.

—Λοιπὸν θὰ κάμετε οἰκονομίαν χιλίων ταλλήρων καὶ θὰ ἔχετε καὶ τὸ περίφημον ἄγαλμα, τὸ ὁποῖον εἶνε πρὸ τριῶν ἐτῶν κάτω εἰς τὸ ὑπόγειον.

Κατὰ τὰς ἑορτὰς τῆς Εἰκοσιπενταετηρίδος ὁ κύριος Παρεδαρμένος μετὰ τῆς κυρίας του περιπλανηθεὶς ἀνὰ τὰς ὁδοὺς πέραν τῆς μεσημβρίας καὶ καταληφθεὶς ὑπὸ πείνης εἰσέρχεται εἰς ξενοδοχεῖον καὶ ζητεῖ φαγητόν.

—Δὲν μένει πλειὰ παρὰ μιὰ κοτελέττα, ἀπαντᾷ ὁ ὑπηρέτης.

—Μιὰ μόνον; καὶ τί θὰ φάγῃ ἡ γυναῖκά μου;

Τύποις Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ ἐν Ἀθήναις.

Digitized by Google

'Αριθ. 673 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΣΤ'. Συνδρομὴ ἐτησία : Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 35. 20 Νοεμβρίου 1888

FOREIGN BODL: LIBR. PERIODICALS

ΠΕΡΙ
ΤΩΝ ΕΛΓΙΝΕΙΩΝ ΜΑΡΜΑΡΩΝ

ΥΠΟ

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

(Συνέχεια. Ἴδε προηγούμενον φυλλάδιον 672).

6

Ἐπεισόδια. Φήμη ἐπιδρομῆς Μανιατῶν εἰς Κύθηρα. — Διαμαρτύρησις Καλούτση. — Πειρατὴς Ἀλεξανδρῆς. — Φροντίδες Καλούτση πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ πλοίου. — Νέα ἔρευνα τοῦ κύτους τοῦ πλοίου. — Ἄφιξις τοῦ Γουλ. Λὴκ εἰς Κύθηρα. — Ἄγαλμα ἐξ Ἄργους.

Ἐπεισόδιά τινα, συμβάντα καθ' ὃν χρόνον εἰργάζοντο ἐν Κυθήροις πρὸς διάδοσιν τῶν ἀρχαιοτήτων, οὐχὶ ἴσως μεγάλης σημασίας, ἀλλ' ἀρκούντως χαρακτηριστικὰ τῶν χρόνων ἐκείνων εἶνε ἄξια ἀναγραφῆς ἰδιαιτέρας.

Ἐν τοῖς προηγουμένοις (σελ. 717α Ἑστίας) διελάβομέν τινα περὶ τοῦ ἐκ Μάνης Δημητρ. Γρηγοράκη, εὑρισκομένου ἐν ἀλληλογραφίᾳ μετὰ τοῦ Ἔλγιν, καὶ γράψαντος τῇ 20 Σεπτεμ. 1802 εἰς Καλούτσην ὅτι παρέχει τὴν συνδρομήν του πρὸς σωτηρίαν τοῦ πλοίου καὶ φύλαξιν, προσεπιλέγοντος δὲ ὅτι ἐμπόδισε πολλοὺς Μανιάτας, ἑτοίμους νὰ μεταβῶσιν εἰς Κύθηρα πρὸς διαρπαγὴν τοῦ πλοίου. Φαίνεται ὅτι ἡ εἴδησις αὕτη συνδυασθεῖσα μετὰ μελετωμένης ἐπιδρομῆς πλοιαρίων πειρατικῶν Μανιατικῶν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τινὸς Ἀλεξανδρῆ διεπλάσθη εἰς φήμην ἀληθοῦς ἐπιδρομῆς, διότι διεδόθη εἰς Κύθηρα περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Νοεμβρίου 1802 ὑπό τινος ἱερέως Θεοδώρου Καρύδη, ἐλθόντος τότε ἐκ Μάνης, ὅτι ὁ εἰρημένος Δ. Γρηγοράκης (ὀνομαζόμενος ἐν ἐγγράφῳ τοῦ Καλούτση «πριμιὲρ μαγκιόρος καὶ καβαλλιέρος Ῥοῦσσος»), τῇ συναινέσει τοῦ ἐν Πάτραις γενικοῦ προξένου τῆς Ἀγγλίας, συνεφώνησε μετὰ τοῦ Καλούτση ὑποπροξένου τῆς Ἀγγλίας, ὅπως ἔλθῃ μετὰ 300 Μανιατῶν καὶ ὑποτάξῃ τὰ Κύθηρα, καὶ γίνῃ ἐξουσιαστὴς αὐτῶν καὶ κυβερνήτης, ἐν ᾧ χρόνῳ πᾶσα ἡ Ἑπτάνησος ἀπετέλει ἰδίαν πολιτείαν δημοκρατικὴν (ρεπούμπλικα τῆς Ἑπτανήσου). Ὁ Ἐμ. Καλούτσης μαθὼν ὅτι ἐν τοιαύτῃ φήμῃ ἀνεμιγνύετο καὶ τὸ ὄνομα προξένων τῆς Ἀγγλίας, διεμαρτυρήθη εἰς τοὺς προεστοὺς τοῦ τόπου καὶ τὴν ἐπιτόπιον ἀρχὴν καὶ ἐζήτησε νὰ γίνωσιν ἀνακρίσεις καὶ τιμωρηθῶσιν οἱ διαδόσαντες τοιαύτας φήμας. Τὸ ἔγγραφον αὐτοῦ εἶνε δριμὺ καὶ ἀπειλητικόν· τελευτᾷ δὲ διὰ τῶν ἑξῆς λόγων «Ἀνίσως καὶ δὲν ἐνεργήσητε τὸ τοιοῦτον ζήτημα, καὶ ἤθελον ἀκολουθοῦν νὰ μελετοῦν τὸ ὄνομα τῶν Βρεταννικῶν Κονσόλων εἰς μίαν τοιαύτην ψευδῆν ὑπόθεσιν, εἶμαι στενοχωρημένος νὰ σᾶς προτεστάρω ἐκ μέρους τοῦ ἐκλαμπροτάτου Σεκρετάριου, καὶ μὲ τὸ ἔνδυμα[1]), ὁποῦ ἔχω, νὰ ἔχῃ δώσει περὶ τούτου ἀπολογίαν εἰς τοὺς Βασιλεῖς[2]), ὁποῦ πρέπει καὶ εἰς ὅ,τι ἤθελε συνέβη, ἡ περίβλεπτος διοίκησις τοῦ τόπου, τῆς ὁποίας ἀκαρτερῶντας τὴν ἀπόκρισιν μένω μὲ ὅλην τὴν ὑπόληψιν».

Συνεπῶς ἐκλήθη εἰς ἀπολογίαν ὁ Θεόδωρος Καρύδης τῇ 8 Νοεμβρίου 1802. Ἡ ἀπολογία τοῦ ἱερέως περιεσώθη ἐν ἀντιγράφῳ· παραθέτομεν δὲ αὐτὴν ὁλόκληρον διά τε τὸ ὕφος αὐτῆς, καὶ διότι δεικνύει τὴν ἀναρχίαν ἐν ᾗ εὑρίσκετο τότε ἡ νῆσος, ὥστε νὰ γεννῶνται τοιοῦτοι φόβοι, καὶ νὰ γίνωνται τοιαῦται σκέψεις, ἔστω καὶ ψευδεῖς[3]).

«Κόπια· 1802 μηνὸς Νοεμβρίου 8. Τζερίγο. Διὰ προσταγῆς.

Ἐπαρουσιάσθη εἰς τὸ ὀφφίκιον ὁ παπᾶ κὺρ Θεοδωρῆς Καρύδης, ποτὲ Δημητρίου, ὁ ὁποῖος ἐπετιμήθη νὰ εἰπῇ τὴν ἀλήθειαν εἰς ὅσον περιέχει ἡ γραφὴ τοῦ ἐκλαμπροτάτου Κου Ἐμμανουὴλ Καλούτση Βίτσε Κονσόλου τῆς Μεγάλης Βρεταννίας, καὶ ὅπου τόρα τοῦ ἐδιαβάσθη ἀπὸ λόγον εἰς λόγον, καὶ

Ἀπεκρίθη ὅτι εὑρισκόμενος εἰς τὴν Μάνην καὶ μανθάνοντας ὅτι ἦτον εἰς τὴν πατρίδα μας ὁ Κος Δημήτριος Γρηγοράκης, καβαλλιέρος Ῥοῦσσος, ἐρώτησα νὰ μάθω καμίαν νοβιτὰ διὰ τὸν τόπον μας, καὶ μοῦ ἀπεκρίθη ὁ Θεοδωράκης Καστανάκος ὅτι εἶπεν κρυφῷ τῷ τρόπῳ ὁ Νικόλας Νγκιου-

[1]) Ἀξίωμα. [2]) Τοῦτο γράφει διότι ἡ Ἑπτανήσιος πολιτεία εἶχεν ἀναγνωρισθῆ παρὰ πασῶν τῶν τότε Μεγάλων Δυνάμεων.

[3]) Ὅρα καὶ Π. Χιώτου Ἱστορ. ἀπομνημονεύμ. τόμ. 3 σελ. 758 περὶ τῆς κατὰ τὸ 1800 στάσεως τῶν Κυθηρίων χωρικῶν, καὶ τὰς προσπαθείας τοῦ Ἐμ. Καλούτση πρὸς κατάπαυσιν τῆς στάσεως.

Digitized by Google

ζέσης, ἄνθρωπος τοῦ ἄνωθεν Καβαλλιέρου, ὅτι ὁ προρρηθεὶς καβαλλιέρος ἔχοντας μεγάλας φιλίας μὲ τὸν ἐκλαμπρότατον Κόνσολα γενικὸν τῆς Μ. Β. κάθεδρον εἰς τὴν Πάτραν, τοῦ ἔγραψε ἂν ἦτον βολετὸ νὰ ἔλθῃ νὰ ὑποτάξῃ τὸν τόπον μας, καὶ ὁ Κόνσολας τοῦ ἀπεκρίθη ὅτι ἅμε εἰς τὸν τόπον καὶ συμβουλέψου μὲ τοὺς κατοίκους, καὶ ἂν σὲ δεχθοῦν, καλῶς· καὶ μοῦ ἀπεκρίθη ἀκόμη ὁ ἄνωθεν Θεοδωράκης ὅτι τοῦ εἶπεν ὁ ῥηθεὶς Νικόλας ὅτι ὑποπτεύεται ἀπὸ τὰ γράμματα, ὅπου ἔστειλεν ὁ ῥηθεὶς καβαλλιέρος εἰς τὸ Τζερίγο, καὶ ὁποῦ τοῦ ἔστειλαν νὰ μὴ γυρεύῃ συμβουλὴν ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοῦ αὐτοῦ νησίου· ὄνομα ὅμως Τζεριγώτικο δὲν ἐπροφέρθη τελείως. Οὔτε ἄλλο περισσότερον ἠξεύρω περὶ τούτου μὲ τὴν ψυχήν μου.

Τοῦ ἐδιαβάσθη τὸ ἄνωθεν ἐζάμε [1]) ἀπὸ λόγον εἰς λόγον, καὶ ἀπεκρίθη ὅτι περιέχοντας ὅλην τὴν ἀλήθειαν δὲν εἰμπορῶ παρὰ νὰ βεβαιώσω μὲ τὴν ὑπογραφήν μου . . . . (δυσανάγνωστοι δύο λέξεις) ὡς εἶπον.

Θεόδωρος ἱερεὺς Καρύδης στέργω τὰ ἄνωθεν

Ἀντ. Κασιμάτης Καγγ. ἀντέγραψα.»

Οἱ προεστοὶ τῆς πόλεως Κυθήρων καὶ Μυλοποτάμου [2]) ἀπήντησαν ὅτι ἠρεύνησαν τὰ περὶ τούτου καὶ ἔμαθον ὅτι ἡ φήμη ἡ διαδοθεῖσα ἦτο, ὡς γράφουσι, «πεττεγολίτζα[3]) μανιάτικη» καὶ ὅτι οὐδεμία ὑποψία ἠδύνατο νὰ ἐγερθῇ ὅτι ἤθελε συμβῇ τοιοῦτόν τι.

Καὶ ὁ μὲν ἐκ τῆς φήμης ταύτης φόβος διεσκεδάσθη, μετ' οὐ πολὺ ὅμως, τῇ 29 Νοεμβρίου 1802, εἰς νέον σπουδαιότερον ἐνέβαλε τοὺς νησιώτας ἡ εἴδησις ὅτι ὁ πειρατὴς Ἀλεξανδρῆς Μανιάτης εὑρίσκετο εἰς τὸν ΒΑ κόλπον τῆς νήσου, τὴν Ἁγίαν Πελαγίαν, καὶ ὅτι προετίθετο, ὡς ἔλεγε, νὰ μεταβῇ εἰς Αὐλέμονα. Διετάχθησαν δὲ ἀμέσως οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου Αὐλέμονος νὰ εἰσέλθωσιν ἔνοπλοι εἰς τὸ ἐκεῖ φρούριον (Καστέλλι)· παρήγγειλε δὲ ὁ Καλούτσης καὶ εἰς τὸν Καπετὰν Ἀναγνώστη Σπετσιώτη νὰ ἔχῃ διαρκῆ φρουρὰν εἰς τὸ πλοῖόν του, ἵνα μὴ συμβῇ τις ζημία. Εἶχε δὲ ὁ πλοίαρχος οὗτος, μαθὼν ὅτι «οἱ κλέφτικες γαλιῶταις τοῦ Ἀλεξανδρῆ Μανιάτη» εἶνε εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη, ζητήσει προστασίαν, φοβούμενος μὴ ἐπέλθῃ ἐκ τούτου ἐμπόδιον εἰς τὰς ἐργασίας τῆς ἀνελκύσεως τῶν κιβωτίων.

Οἱ προεστοὶ ἀπήντησαν τῇ 1 Δεκεμβρίου εἰς τὸν Καλούτσην ὅτι θέλουσι λάβει πᾶσαν φροντίδα· προσέθηκαν ὅμως ὅτι ἡ νῆσος, ὡς ἔχει, ἦτο ἐστερημένη πάσης ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς δυνάμεως, καὶ ὑπέκειτο εἰς πᾶσαν δυναστείαν, καὶ ἐζήτησαν ὅπως τὰ κανόνια, ἅτινα ἀνελκυσθησαν τοῦ Μέντορος, νὰ μετακομισθῶσιν ἐντὸς τοῦ Καστελλίου, πρὸς ὁπλισμὸν τούτου.

Γράφουσι δὲ συγχρόνως ὅτι οἱ σκοποί, οὓς εἶχον θέσει εἰς τὰ παράλια τῆς νήσου, ἀνήγγειλαν ὅτι εἶδον τὴν γαλιώτα τοῦ Ἀλεξανδρῆ ἀποπλεύσασαν εἰς ἄλλην θάλασσαν, καὶ ἀπομακρυνθεῖσαν τῆς νήσου.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ ἐπεισοδίου τούτου, τοῦ διελθόντος ἄνευ τινὸς ἀποτελέσματος. Μεταβαίνομεν ἤδη εἰς ἕτερα σχετιζόμενα ἀμέσως πρὸς τὰ πρόσωπα τὰ δρῶντα ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης τῶν Ἐλγινείων μαρμάρων.

Μετὰ παρέλευσιν 11 μηνῶν ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ ἀγγλικοῦ βασιλικοῦ πλοίου ἐκ Κυθήρων μετὰ τοῦ φορτίου τῶν διασωθέντων μαρμάρων, δῆλα δὴ τῇ 9 Ἰανουαρίου τοῦ 1806, ὁ Καλούτσης ἔγραφεν εἰς τὸν ἐν Λονδίνῳ εὑρισκόμενον τότε Ἅμιλτων τὰ ἑξῆς

«Διαβαίνουσα τυχαίως ἐντεῦθεν λέμβος μετὰ δυτῶν καλὸν ἐνόμισα νὰ ἐνεργήσω δι' αὐτῶν νέαν ἔρευναν ἐπὶ τοῦ βυθισθέντος σκάφους τοῦ Μέντορος, ὅπως τοὐλάχιστον διασώσω τὸν χαλκὸν τὸν περιβάλλοντα αὐτό· ἀλλ' οὐδὲν ἠδυνήθησαν οἱ δύται οὗτοι νὰ κατορθώσωσιν· εὗρον μόνον εἰς τὸν πυθμένα μικρὸν ἀγαλμάτιον μαρμάρινον κεκολοβωμένον τὴν κεφαλήν, τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, δεικνύον μολαταῦτα τοὺς ὡραιοτέρους σχηματισμοὺς τῆς ἀρχαίας γλυπτικῆς τῶν Ἑλλήνων. Τοῦτο βεβαίως δὲν ἀπαρτίζει μέρος τῆς συλλογῆς τοῦ Λόρδου Ἔλγιν, καθ' ὅσον *ἅπαντα τὰ κιβώτια* ἀνεσύρθησαν κεκλεισμένα. Πιθανὸν ν' ἀνήκῃ εἰς ὑμᾶς ἢ εἰς τοὺς συντρόφους σας: Ἀνταμείψας τοὺς δύτας, παρέλαβον τὸ ἀγαλμάτιον καὶ ἐπιφυλάσσομαι νὰ σᾶς τὸ ἀποστείλω τυχούσης εὐκαιρίας».

Πλειότερά τινα δὲ περιέχει ἡ ἑπομένη ἐπιστολὴ τοῦ Καλούτση εἰς τὸν αὐτόν· «1806, Ὀκτωβρ. 6. Διαβαίνων κατ' αὐτὰς ἐντεῦθεν ὁ λοχαγὸς κ. Γουλ. Μ. Λὴκ πρὸς ἐξακολούθησιν τῶν κατὰ τὴν ἀρκτικὴν Ἑλλάδα περιηγήσεών του, διέμεινεν εἰς τὴν οἰκίαν μου. Γενομένης ὁμιλίας περὶ ὑμῶν μοὶ ἐπέδειξεν ἐπιστολήν, ἣν ἐσχάτως εἴχατε ἀποστείλει εἰς αὐτόν, ἐν ᾗ ἀνεφέρατε ὅτι ἡ διασωθεῖσα μαρμαρίνη ἕδρα τοῦ Πρυτάνεως ἀνῆκεν εἰς τὸν λόρδον Νέσβιτ (Nesbith), τότε δὲ τὸ πρῶτον ἔμαθον τοῦτο· τέως ἐνόμιζον ὅτι ἀπήρτιζε μέρος τῆς συλλογῆς τῶν μαρμάρων τοῦ Λόρδου Ἔλγιν. Εἰς τὸν κ. Λὴκ ἐξιστόρησα ἅπασαν τὴν σειρὰν τῶν ἐνεργειῶν μου πρὸς διάσωσιν τῶν μαρμάρων.

Ἐπέτυχα ἐσχάτως τρία νομίσματα ἀρχαῖα ἀργυρᾶ, τὸ ἓν τῶν Ἀθηνῶν, τὸ ἕτερον τῆς Φωκίδος, τὸ τρίτον τῆς Ῥόδου, ἓν τεμάχιον πορφυρίτου λίθου ἐπεξειργασμένου εὑρεθὲν εἰς ἀγρὸν πλησίον τῆς κώμης Φριλιγκιάνικα, καὶ ἓν ὡραιό-

[1]) Esame = ἐξέτασις, ἀνάκρισις. Τὸ ἀνωτέρω ἔγγραφον δημοσιεύομεν ὀρθογεγραμμένον. [2]) Κωμόπολις τῆς νήσου Κυθήρων. [3]) pettegolezza = φλυαρία, διάδοσις ψευδής.

Digitized by Google

τατον ἄγαλμα μαρμάρινον, κομισθὲν ἐνταῦθα ἐξ Ἄργους ὑπό τινος συμπολίτου μου πρὸ τριάκοντα ἐτῶν καὶ πλειότερον, ὅπερ εὑρέθη νῦν τεθαμμένον ὑπό τινος κληρονόμου ἐκείνου καὶ συγγενοῦς μου. Ταῦτα ἐπιφυλάσσομαι νὰ σᾶς ἐξαποστείλω. Ὁ κ. Λὴκ μ' ἔκαμε νὰ ἐνοήσω ὅτι πρὸ καιροῦ ἀμφότεροι ἀπὸ κοινοῦ ἔχετε καταρτίσει συλλογὴν ἀρχαιοτήτων, ὥστε εἰς αὐτὸν παρέδωκα τὰ νομίσματα καὶ τὸν πορφυρίτην· μὴ δυνάμενος δὲ νὰ λάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὴν ὁδοιπορίαν τὸ ἀρχαῖον ἄγαλμα, ὡς ἐκ τοῦ μεγάλου ὄγκου, μὴ παρήγγειλε νὰ τὸ ἐναποθέσω εἰς κιβώτιον μετὰ τῶν ἀπολιθωμένων ὀστῶν, καὶ ὑπὸ τὴν διεύθυνσίν του νὰ τὸ ἐξαποστείλω εἰς τὸν ἐν Ζακύνθῳ ὑμέτερον πράκτορα κ. Ῥοβέρτον Σάργεντ· εἰς αὐτὸν δ' ἔγραψε νὰ τὸ ἀποστείλῃ πρὸς τὸν ἐν Πάτραις κ. Ν. Στράνην, παρὰ τῷ ὁποίῳ εἶχε καὶ ἑτέρας ἀρχαιότητας ἐναποτεθειμένας».

Ἐκ πάντων τῶν εἰρημένων καταφαίνεται ὅτι ἡ Ἀγγλικὴ κυβέρνησις εἶχε πράκτορας εἰς πάσας τὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος, εἴτε Ἄγγλους, εἴτε καὶ Ἕλληνας, ἐργαζομένους ἐν κοινῷ καὶ μετά τινος συνασπισμοῦ, οἵτινες πλὴν τῶν πολιτικῶν αὐτῶν ἀσχολιῶν, ἐφρόντιζον καὶ πρὸς συλλογὰς ἀρχαιοτήτων. Εἴδομεν δὲ προηγουμένως ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Γρηγοράκη ὅτι καὶ εἰς ἰδιώτας εἶχεν ἀνατεθῆ τοιαύτη φροντίς. Δὲν εἶνε δὲ ὑπερβολὴ διὰ τὸν γινώσκοντα ἔστω καὶ ἀμυδρῶς τὴν ἱστορίαν τῶν ἀρχαιοτήτων τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς συστάσεως τῶν ἀρχαιολογικῶν Μουσείων τῆς Εὐρώπης, ἂν εἴπῃ ὅτι αὐτὴ ἡ μετατροπὴ τοῦ Παρθενῶνος εἰς τζαμίον, καὶ ἡ τοῦ ναοῦ τοῦ Θησέως εἰς χριστιανικὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ μὴ γίνωσι καὶ οὗτοι ἀνάρπαστοι ὑπὸ τῶν ἀρχαιολόγων ἐπιδρομέων, οἵτινες ἐζήτησαν ὡς θρησκόληπτοι μονομανεῖς, νὰ διαδώσωσι τὸν πρὸς τὴν ἀρχαιολογίαν καὶ τὴν τέχνην ἔρωτα εἰς τοὺς ὁμοεθνεῖς αὐτῶν, διὰ τῆς μεταφορᾶς εἰς τὰς ἰδίας αὐτῶν χώρας τῶν μνημείων τῆς ἀρχαιότητος.

Φαίνεται δὲ ὅτι ὡς πρὸς τοὺς πράκτορας καὶ ἡ Γαλλικὴ κυβέρνησις δὲν καθυστέρει ἐν Ἑλλάδι, εἴδομεν δ' ἐν τοῖς προηγουμένοις, θέλομεν δὲ ἰδεῖ καὶ παρακατιόντες, ὅτι μεταξὺ Ἄγγλων καὶ Γάλλων πρακτόρων ἐπεκράτει διαρκὴς ἀντίπραξις καὶ ἀμοιβαία ῥᾳδιουργία. Περίεργος εἶνε ὡς πρὸς τοῦτο καὶ ἐπιστολὴ τοῦ Σπυρ. Φορέστη πρὸς τὸν Τζαννέτον Κουτούφαρη Μπέην τῆς Μάνης τῆς 26 Ἰουλίου 1804, ἥτις δὲν ἀφορᾷ ἀρχαιολογικὴν ὑπόθεσιν, ἀλλ' ἄλλας πολιτικάς, ἐν ᾗ ἐπαινεῖται ὁ Τζαννέτος διὰ τὴν ἀντίπραξίν του κατὰ τῶν Γαλλικῶν συμφερόντων. Ὁ Φορέστης ἐν ἐπιστολῇ του πρὸς τὸν Καλούτσην δι' ἧς διαβιβάζει τὴν πρὸς τὸν Τζαννέτον ἀναφέρει ὅτι ὁ Τζαννέτος ἦτο εἷς τῶν γεροντοτέρων Μπέηδων τῆς Μάνης, καὶ ὅτι πρὸ 4 μηνῶν διέτριβεν ἐν Κερκύρᾳ.

Ἰδοὺ δὲ πῶς γράφει ὁ Φορέστης εἰς τὸν Τζαννέτον.

Εὐγενέστατε κύριε Τζαννὲτ μπέη, ἀδελφέ, καὶ κουμπάρε, τὴν εὐγένειάν σου χαιρετῶ.

Ἔλαβον τὸ ἀγαπητὸν γράμμα της ἀπὸ τὸ ὁποῖον καὶ ἔμαθα τὴν ὑγείαν της καὶ ἐχάρην κατὰ πολλά· εἶδον δὲ καὶ τὰ ὅσα μοὶ ἔγραφε, τὰ ὁποῖα καὶ δὲν ἔλειψα εὐθὺς νὰ τὰ στείλω εἰς τὴν Κόρτε [1]) μου, τόσον αὐτὰ ὅσον καὶ κάποια ἀπὸ τὰ σημάδια, ὅπου ἐπερίκλειε εἰς τὸ πρὸς τὸν Κον Μοτζενίγον γράμμά της, λαμβάνοντας χαράν, καὶ εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν ἀγάπην πρὸς τὸ ὑποκείμενόν της διὰ τὸν ζῆλον καὶ προθυμίαν, ὅπου δείχνεις εἰς τὴν Κόρτε μου καὶ διὰ τὴν *φθορὰν* καὶ *χαλασμὸν των Γαλλικῶν ὑποθέσεων*. Διὰ τοῦτο στέκα βέβαιος ὅτι θέλεις εὐχαριστηθῆ ἀπὸ αὐτήν· καὶ ἐγὼ ἔγραψα μὲ ὅλην τὴν δύναμιν. Πλὴν πάσχισε καὶ εἰς τὸ ἑξῆς στεκόμενος ἄγρυπνος καὶ μανθάνοντας τὸ κάθε ἕνα μὲ ἀκρίβειαν, καὶ γράφοντάς μου τὰ ἀληθινὰ ὡς βέβαια, καὶ ἐκεῖνα εἰς τὰ ὁποῖα ἀπορεῖς, πῶς ἔτσι λέγουσι......»

1804 Ἰουλίου 26 Κορφούς.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΕΙΔΥΛΛΙΟΝ

Ἀργὰ ἀργὰ καὶ ἄσκοπα περιπατοῦσεν ὁ Μαυρίκιος μέσα εἰς τὸ πυκνόφυλλο δάσος. Σταμάτησεν ἡ βροχή· ἀλλ' ἀπὸ φύλλο σὲ φύλλο κυλοῦσαν ἡ σταλαγματιαὶς καὶ ἀκούγοταν ἐλαφρὰ 'σὰν τὸν ἦχο τῆς βρυσούλας ποῦ κοντεύει νὰ στερέψῃ καὶ στάζει μέσα 'ς τὴ μεσογεμισμένη δεξαμενή· κι' ἀπὸ βαθειὰ ὁ σκοτεινιασμένος δρόμος ἁπλώνουνταν καὶ τελείωνε σὲ νοτισμένο καὶ βαθυπράσινο ἄνοιγμα· τί γλυκειὰ καὶ διαλεχτὴ πρασινάδα! Μαυρολογοῦσαν τὰ δένδρα, μαυρισμένοι κορμοὶ καὶ κλάδοι ἀκόμα πλέον μαῦροι, κ' ἡ καστανιαίς, περίσσιαις καὶ μεγάλαις ἀνταμώνονταν ἐπάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦ νέου ζωγράφου σὰν θόλος ψηλὸς ἐκκλησιᾶς, κ' ἐνθύμιζαν τὴν ὥρα ποῦ ὅλα εἶνε σκοτεινὰ μέσα 'ς αὐτὴ καὶ τὰ χρωματισμένα παράθυρα μέσ' 'ς τὸ σκοτάδι λάμπουν ζωηρὰ καὶ μυστικὰ σὰν νὰ τοὺς δίνῃ τὴ λάμψι τους μιὰ φωτιὰ ἀπ' ἔξω.

Ὁ Μαυρίκιος ἀγαποῦσε τὸ βασίλεμμα τῆς ἡμέρας, ὕστερ' ἀπὸ τὴ βροχή, ὅταν ὁ ἥλιος δὲν φαίνεται, καὶ χύνετ' ἕνα σταχτερὸ χρῶμα, κι' ἀγκαλιάζει κάθε ἀντικείμενο, καὶ θολώνει ταὶς

[1]) Αὐλήν, Κυβέρνησιν.

Digitized by Google

θωριαίς του κι' άπαλαίνει ταίς γραμμαίς του καὶ ὅλα, θαρρεῖς, γλυκὰ γλυκὰ τὰ στρογγυλαίνει. Καὶ προχωροῦσεν ἥσυχα κι' ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ καὶ νέα εὐμορφάδα ξανοίγοταν 'ς τὰ 'μάτια του, κ' ἔνοιωθε τὸν ἑαυτόν του ὅλον γεμᾶτον ἀπὸ τὴν ἀγάπη καὶ τὸ θαυμασμὸ τῆς φύσεως.

Ἔφθασεν ἔτσι εἰς τὸ ἄνοιγμα, καὶ κύτταξε τριγύρω του: τὸ χορτάρι πράσινο ἔλαμπε· τὰ φυλλαράκια τῶν χαμοδένδρων ἐγυάλιζαν πλυμένα ἀπὸ τὸ νερὸ κ' ἐσχημάτιζαν δίχτυ λεπτὸ σὰ δαντέλλα κ' ἐπλούμιζαν τὴ μαυράδα τοῦ μεγάλου δάσους ποῦ ξανοίγοταν 'ς τὸ βάθος. Κ' ἐσταμάτησε γιὰ νὰ ἰδῇ καλλίτερα, γιὰ νὰ νοιώσῃ καλλίτερα, γιὰ νὰ χορτάσῃ τὸ νοτισμένο δάσος ποῦ ἔτσι βαθειὰ βαθειὰ ἰσκιωμένο ἀφίνει πλέον ζωηρὴ καί, πῶς νὰ τὸ εἰπῶ, ἀνθρώπινη ἐντύπωσι, παρὰ ὅταν ἀπλώνεται ἡλιοφώτιστο, καὶ δείχνεται 'ς τὴν ἡμέρα μὲ ὅλη του τὴ μεγαλοπρέπεια.

Μέσ' ἀπὸ τὰ λεπτοκαμωμένα χαμόκλαδα ξεχωρίζεται μικροκάμωτο καὶ γοργοκίνητο κορμί· μ' ἐλαφρὸ βῆμα σιμώνει, χωρὶς νὰ ἰδῇ τὸν Μαυρίκιο ποῦ κύτταζε ἀκίνητος σὰν ἕνας ἀπὸ τοὺς κορμοὺς τῆς καστανιᾶς. Δυὸ βήματα ἦτον μακρυά του ποῦ τὸν εἶδε ἡ λυγερὴ καὶ ξαφνίστηκε κι' ἀπὸ τὸ δεμάτι ποῦ κρατοῦσε 'ς τὸ κεφάλι τῆς ἔπεσαν μερικὰ κλαδάκια.

— Μ' ἐτρόμαξες, λέγει καὶ χαμογελᾷ, καὶ τὰ μεγάλα της μαῦρα μάτια λάμπουν γελαστὰ κάτω ἀπ' τὰ ξανθὰ μαλλιά της.

Τὴν ἐκύτταζεν ἄφωνος. Ἡ χαριτωμένη κόρη μὲ τὸ χαρούμενο πρόσωπο, τὸ μέρος ἐκεῖνο μὲ τὰ φυλλιασμένα του δεντράκια, τὸ δάσος μὲ τὰ χρώματά του, ἐσυμφωνοῦσαν ἁρμονικώτατα, καὶ τὴν ἁρμονία τους δὲν ἠμποροῦσαν νὰ εἰποῦνε τὰ λόγια.

— Στάσου αὐτοῦ, τῆς λέγει, θέλω νὰ κάμω τὴν εἰκόνα σου.

Ἡ κόρη ἔκαμε νὰ σιάξῃ τὰ μαλλιὰ ποῦ σκέπαζαν τὸ μέτωπό της, ἀλλὰ μ' ἕνα νεῦμα τὴν ἐμπόδισε:

— Στάσου ὅπως εἶσαι.

Ἐκάθισε σὲ μιὰ πέτρα, καὶ γρήγορα γρήγορα ἐπῆρε τὸ σχέδιο καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς κόρης.

Ἦτον χωριατοποῦλα, ὅμως λεπτὴ καὶ λιγνόψηλη, ὅπως εἶνε τὰ κοριτσάκια, πρὸ τοῦ νὰ γεμίσουν καὶ ν' ἀνοίξουν ὁλανθισμένα. Τὰ μάτια της, γυναίκας μάτια· καὶ τὸ χαμογέλοιο της, χαμόγελο παιδιοῦ.

— Πόσων χρονῶν εἶσαι; ρώτησεν ὁ ζωγράφος ἐκεῖ ποῦ ἔσκυβε 'ς τὴ δουλειά του.

— Σὲ λίγο θὰ κλείσω τὰ δεκαπέντε.

— Πότε κι' ὅλα! Σὲ εἶχα ἰδῆ πολὺ μικρούλα, εἶνε τώρα τρία χρόνια.

— Ἤμουν πολὺ μικρούλα, λέγει γελῶντας, — ὡραῖο δυνατὸ κι' ἐλεύθερο, γέλοιο — ἀλλὰ μεγάλωσα γοργά, καὶ τοῦ ἅϊ Γιαννιοῦ θἄχω ἀγαπητικούς.

— Γιατὶ τοῦ ἅϊ Γιαννιοῦ; κ' ἐσταμάτησε γιὰ νὰ τὴν κυττάξῃ.

— Γιατὶ τότε μοῦ χρειάζετ' ἕνας νὰ χορέψω μαζῆ του γύρω 'ς τὴ φωτιά.

Κύτταξε! Ἐκεῖνο τὸ καθάριο μέτωπο, τἄδολα μάτια, τὸ παιδιάτικο στόμα ἦτον γραμμένο νὰ τὰ χαρῇ ἕνας χονδρὸς χωριάτης! Ὁ Μαυρίκιος ἔνοιωθε βαθειὰ 'ς τὴν καρδιά του τὰ κεντήματα τῆς ζήλιας.

— Μὲ θέλεις γι' ἀγαπητικό σου; τῆς λέγει ξαναρχίζοντας τὸ ζωγράφισμα.

— Μπᾶ! τοῦ λόγου σου εἶσαι *κύριος*· ἐγὼ εἶμαι χωριατοποῦλα· τὰ τίμια κορίτσια δὲν ἀκοῦν τὰ λόγια τῶν κυρίων.

Ἔτσι τὦχουν 'ς τὰ χωριά· εἶνε ὁ νόμος τῆς τιμιότητος. Ὁ νέος μας δὲν εἶπε τίποτε.

— Δὲν βλέπω πλειά· θέλεις νὰ γυρίσῃς αὔριο 'ς τὸ ἴδιο μέρος, ὀλίγο γρηγορώτερα;

— Γιὰ τὴν εἰκόνα μου!

— Βέβαια.

— Θὰ ξαναγυρίσω. Καλὴ νύχτα, κύριε.

Ἐφορτώθηκε τὸ δεμάτι κ' ἔφυγε, κι' ἀφανίστηκε μέσ' 'ς τὸ παχὺ σκοτάδι κάτω ἀπὸ τὸ θόλο ποῦ ἔπλεκαν ἡ καστανιαίς.

Ὁ Μαυρίκιος γύρισε 'ς τὸ σπίτι του κι' ὅλο συλλογίζοταν τὴν ξανθόμαλλη λυγερή. Πολλαῖς φοραίς τὴν εἶχε ἰδῆ, ἀλλὰ πάντα τὴν ἔβλεπε σὰν καλλιτέχνης. Καὶ τώρα.. τώρα ἔνοιωθε πῶς τὴν ἔβλεπε μὲ τὰ μάτια τῆς ζηλιάρας τῆς ἀγάπης. Ἀτελείωτη τοῦ φάνηκεν ἡ νύχτα κι' ἀπέραντη κ' ἡ ἄλλη 'μέρα καὶ πρὶν ἔρθ' ἡ ὥρα, εὑρίσκονταν 'ς τὸ δάσος, 'ς τὸ ἴδιο μέρος.

Κι' ἄρχισε μόνος νὰ δουλεύῃ τὴ ζωγραφιά του, κι' ὅταν ἔφθασεν ἡ κόρη, κάπως ἀργὰ — ἤξερε λιγάκι κι' ἀπὸ νάζια — ἡ κόρη τὰ ἔχασε.

— Ἐγὼ εἶμ' αὐτή; λέγει. Μοῦ τὴ δίνεις;

— Ὄχι. Ἀλλὰ θὰ σοῦ κάμω μιὰν ἄλλη μικρούλα, ἐπίτηδες γιὰ σένα.

— Κι' αὐτὴ ἐδῶ τί θὰ τὴν κάνῃς;

— Αὐτὴ θὰ πάῃ 'ς τὸ Παρίσι, θὰ βαλθῇ σὲ μιὰ μεγάλη κορνίζα, θὰ κρεμασθῇ 'ς ἕνα ὡραῖο σαλόνι, κι' ὅλος ὁ κόσμος θὰ μαζώνεται νὰ τὴ βλέπῃ.

— Ἄ! ξέρω· τὴν ἔχεις γιὰ τὴν Ἔκθεσι.

— Πῶς τὸ ξέρεις;

— Ἀπὸ μερικοὺς ζωγράφους ποῦ ἔρχονται καὶ κάθονται 'ς τὸ χωριό μας καὶ μᾶς λενε πῶς δουλεύουν γιὰ τὴν Ἔκθεσι. Ἀλλὰ κανεὶς ἀπ' αὐτοὺς ποτὲ δὲ μοὔκαμε τὴν εἰκόνα μου.

Γλυκὰ γλυκὰ χαμήλωνεν ἡ 'μέρα. Ὅπως καὶ χθὲς ὁ Μαυρίκιος τὰ ξαναηῦρε τὰ γλυκὰ καὶ λεπτὰ χρώματα ποῦ τὸν ἐμάγευαν, καὶ μ' ὅλη του τὴν καρδιὰ ἐπροχωροῦσε κ' ἐστόλιζε μ' αὐτὰ καὶ τὴν ἔγραφε χαριτωμένη τὴν εἰκόνα του.

Digitized by Google

Πολλαίς φοραίς ἀκόμα τὴν ξανάειδε τὴ χωριατοπούλα του νὰ τὴ φωτίζῃ καὶ τὸ φῶς τοῦ ἐργαστηριοῦ του.

Ἐβάλθηκε νὰ τὴν κάμῃ ἀριστούργημα τὴν εἰκόνα. Ἦτον ζωγράφος ξακουστός, δὲν εἶχε πλέον ἀνάγκη ἀπὸ ὄνομα, καὶ ὅμως ἦτον βέβαιος πῶς μιὰ τέτοια εἰκόνα θὰ ὕψωνε τὴ φήμη του 'ς τὰ μεσουράνια.

Καὶ τὴν ἐτελείωσε κ' ἔμειν' εὐχαριστημένος ἀπὸ τὸ ἔργο του, κ' ἦρθεν ὁ χειμῶνας, κι' ἔμεινεν ἐρωτευμένος μὲ τὸ πρωτότυπο, μὲ τὴ μικρὴ χωριατοπούλα.

Τὴν ἀγαποῦσε, καὶ δὲν ἤθελε νὰ τῆς τὸ εἰπῇ, καὶ δὲν τοῦ ἤρχονταν νὰ μαράνῃ τὸ λουλοῦδι ποῦ δὲν μποροῦσε νὰ τὸ κάμῃ ταῖρι του· ἀλλὰ τὴν ἀγαποῦσε, κ' ἐβασανίζοταν, μόλις ἐσυλλογίζοταν τὸ χωρισμό. Ἡ μικρούλα δὲν εἶχε κανένα χάρισμα ἀπὸ ἐκεῖνα ποῦ εὐτυχίζουν τὴ ζωή· οὔτε τὸ βαθὺ αἴσθημα, οὔτε τὴν ἀφοσίωσι ποῦ κάνει ὅλα νὰ τὰ λησμονοῦμ' ἐμπρός της, οὔτε τὸ πάθος ποῦ κάνει ὅλα νὰ τὰ συγχωροῦμε. Δροσᾶτο ἀγριολούλουδο, χωρὶς μεγάλη προκοπή, χωρὶς μεγάλα ἐλαττώματα. Ὁ Μαυρίκιος ἐγνώριζε πῶς δὲν μποροῦσε νὰ τὴν κάμῃ 'δική του, ὅμως ἐλάτρευε τὸ γραμμένο κορμί της, ὅτι ἔπαιρνε κ' ἐγέμιζε, τὸ κορμί της ποῦ τὸ σκέπαζαν σεμνὰ ἡ δίπλαις τοῦ φορέματος, χωρὶς νὰ τὸ σφίγγουν, νὰ τὸ χαλοῦν. Ἀγαποῦσε τὰ μεγάλα της μάτια, τὸ γελαστό της στόμα, τὰ ξανθά της μαλλιά, ποῦ ποτὲ δὲν τα ἔσιαζε, τὸ μανδυλάκι της λοξὰ κομποδεμένο ἐπάνω 'ς τὸ στῆθος, ὅλα τ' ἀγαποῦσε, καὶ γι' αὐτὸ μὲ τόση λύπη ἔφυγε. Πάντα κανεὶς πονεῖ ποῦ φεύγει, ἀπὸ 'κεῖ ποῦ δὲν ἐλπίζει νὰ ξαναγυρίσῃ. Τί κρῖμα ν' ἀφίνῃς πίσω ἕνα κομμάτι ἀπὸ τὴ ζωή σου, ἀπὸ τὴ ζωὴ ποῦ θὰ χαθῇ χωρὶς ν' ἀφίσῃ σημάδι!

Ἔφυγε κ' ἐπῆρε μαζῆ τὴν εἰκόνα του, καὶ μπροστά της ἐπέρασε ταὶς καλλίτεραις ὥραις τοῦ χειμῶνα, κι' ὅλο τὴν ἐσυγύριζε κι' ὅλο τὴν ὠμόρφαινε.

Τὴν ἐθαύμασαν τὴν εἰκόνα. Οἱ κριτικοὶ ἐκήρυξαν ἐνθουσιασμένοι ὅτι τέτοια πρόσωπα δὲν εὑρίσκονται 'ς τὴ γῆ, καὶ μόνο τὰ γεννοῦν τὰ κεφάλια τῶν ποιητῶν καὶ τῶν ζωγράφων ἡ φαντασίαις. Ὁ Μαυρίκιος τ' ἄκουε καὶ χαμογελοῦσε καὶ σὲ κανένα δὲν ἔλεγε τὸ μυστικό του.

Τοῦ ἐπρόσφεραν σημαντικὰ ποσὰ γιὰ νὰ τὴν ἀγοράσουν· πρώτη φορὰ θὰ πωλοῦσε ζωγραφιὰ του τόσο ἀκριβά. Ἀλλὰ δὲν θέλησε νὰ τὴν πωλήσῃ· δὲν ἄφησε οὔτε νὰ πάρουν ἀντίγραφα. Ἀφοῦ αὐτὸς ἀπὸ ὅλη ἐκείνη τὴν ἐμμορφιὰ μόνον τὴν εἰκόνα της ἐξουσίαζεν, ἐννοοῦσε νὰ τὴν ἐξουσιάζῃ μόνος του.

Μὲ τὸ φθινόπωρο ξαναγύρισε 'ς τὸ χωριό. Ἀπὸ τὸν καιρὸ ποῦ τὴν ζωγράφισε, δυὸ φοραὶς ἐγύρισε ὁ Ἅϊ Γιάννης, καὶ δυὸ φοραὶς τριγύρω 'ς ταὶς φωτιαὶς του ἐχόρεψαν χαρούμενοι. Κ' ἔτρεχεν ὁ νοῦς του 'ς τὴ νιὰ καὶ θλιβερὰ χαμογελοῦσε ὅταν συλλογίζονταν ποιὸ τάχα παλληκάρι νὰ διάλεξε γιὰ ταῖρί της 'ς τὸ χορό.

Μόλις ἔφθασεν, ἡ πρώτη του φροντίδα ἦτον νὰ πάῃ 'ς τὸ δάσος νὰ χωθῇ 'ς ταὶς καστανιαίς, νὰ φέρῃ γύρω τὸ μακρυὸ μονοπάτι. Ἐβασίλευεν ὁ ἥλιος, ἀλλὰ τὸ δάσος δὲν ἐμαύριζε, σὰν τότε. Κεχριμπαρένιαις ἀκτίναις τὸ περνοῦσαν, κ' ἔτρεμαν ἀπάνου 'ς τὰ φύλλα, κ' ἔπαιζαν κάτου 'ς τὰ πόδια του.

Μὲ τὴ μυρουδιὰ τῶν ξηρῶν φύλλων ἕνα πλῆθος ἀναμνήσεις καὶ λύπαις καὶ πίκραις τὸν ἐστένευαν καὶ τὸν ἔκαναν νὰ συχαίνεται τὴ ζωή, καὶ τὸν ἔγερναν 'σὰν ἀπελπισμένον. Ἔφθασε 'ς τὸ ἄνοιγμα τοῦ δάσους κ' ἐκάθησε 'ς τὴν ἴδια θέσι ποῦ ἐδῶ καὶ δεκαοχτὼ μῆνες ἐσχεδίασε τὴν εἰκόνα ποῦ εἶχε μεγαλώσει τόσο τὴ φήμη του. Καὶ τοῦ ἐφαίνονταν πῶς τὸν ἐγελοῦσε κ' ἡ κρύα πέτρα γιὰ τὰ βάσανά του!

— Μιὰ χωριατοπούλα! Θὰ μἀγαποῦσε, φτάνει νὰ ἤθελα. Κι' ἄλλαις ἀγάπησαν ζωγράφους καὶ τοὺς ἀκολούθησαν 'ς τὸ Παρίσι, κ' ἔπειτα χάθηκαν μέσα 'ς τὴ μεγάλη χώρα, χωρὶς νὰ ἀλυσοδέσουν ἐκείνους ποῦ τοὺς ἔμαθαν τί θὰ εἰπῇ τέχνη καὶ τί θὰ εἰπῇ ζωή . . . Ἀνόητος ὅποιος θυσιάζει σὲ ὄνειρα τἀληθινὰ ἀγαθὰ τοῦ κόσμου τούτου: τὴν ἀγάπη, τὴ δόξα, τὰ πλούτη!

Ἐκεῖ ποῦ τὸν ἔπαιρνε τέτοιο παράπονο, νὰ καὶ ξαγναντεύει τὴν κόρη τὴν παληά του ἀγάπη· ἐπρόβαλε κ' ἀπέμεινε 'ς τὸ μέρος του· ἀλλὰ εἶχε μεγαλώσει, ἔγινε σωστὴ γυναῖκα. Δὲν ἦτο μόνη της· ἕνα χωριατόπουλο 'ς τὸ πλευρό της τὴν ἐκρατοῦσεν ἀπὸ τὸ μικρὸ δάχτυλο· ἔμμορφος λεβέντης, ἀλήθεια, γερός, καλοθρεμμένος, καὶ καλοντυμένος γιὰ χωριάτης. Ἔγερνε κατὰ τὸ μέρος της κι' ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ ἐσφούγγιζε μὲ τὰ χείλη του τὸ δακρυβρεγμένο μάγουλό της.

Μόλις εἶδαν τὸ Μαυρίκιο, ἐσταμάτησαν, καὶ τὰ ἔχασαν.

— Νὰ γιὰ ποιὸν δὲ μοῦ βάσταξε νὰ πειράξω τὸ λουλοῦδι, ἐστοχάσθηκε.

Κ' ἐλεεινολογοῦσε τὴν ἀνοησία του. Ἔξαφνα ἡ κόρη τοῦ μιλεῖ μὲ φωνὴ πνιγμένη ἀπὸ τὰ δάκρυα:

— Κύριε, δὲν μᾶς ἀφίνουν νὰ στεφανωθοῦμε. Ἐγὼ εἶμαι φτωχή, αὐτὸς κάτι ἔχει, ἀλλὰ ἡ μητέρα του δὲ μὲ θέλει, καὶ τὸν φοβερίζει πῶς θὰ τὸν κάμῃ ἀπόπαιδο.

— Καὶ τοῦ λόγου σου, εἶπε μὲ εἰρωνία ὁ Μαυρίκιος, δὲν θέλεις νὰ γίνῃς ἀπόπαιδο.

— Θεὸς φυλάξοι! ἀποκρίθηκε ὁ ἀγαπητικός. Πῶς θὰ ζήσουμε!

— Πολὺ σωστά! σᾶς λυποῦμαι, καϋμένα παιδιά.

Ἐτράβηξαν τὸ δρόμο τους. Ὁ Μαυρίκιος εὐ-

Digitized by Google

ρέθηκε μόνος, ἐκράτησε μὲ τὰ χέρια τὸ κεφάλι, κ' ἔμεινε συλλογισμένος γιὰ πολλὴν ὥρα.

Ἐπέταξε τὸ ὄνειρο· ἀπὸ τὴ γοργοκίνητη λυγερὴ τίποτε δὲν εἶχεν ἀπομείνει 'ς ἐκείνη τὴ χωριάτισσα, ποῦ κι' ἂν ἦταν ἔμμορφη, ἐκόντευε νὰ γίνῃ μιὰ πρόστυχη γυναῖκα σὰν ταῖς ἄλλαις.

— Ἔτσι χάνονται τὰ ὄνειρά μας! εἶπε κ' ἐσηκώθηκε· τὸ μόνο ποῦ δὲν χάνεται εἶνε νὰ κάνουμε καμμιὰ φορὰ τὸ καλό.

Τὸ ἴδιο βράδυ ἔγραψε 'ς τὸ Παρίσι καὶ ὕστερ' ἀπὸ λίγαις μέραις παρουσιάστηκε 'ς τὸ σπίτι τῆς χωριατοπούλας.

— Ἐπούλησα τὴν εἰκόνα σου, τῆς λέγει μπροστὰ 'ς τὴ μητέρα της, ποῦ τὸν ἄκουεν ἄλαλη· μοῦ τὴν ἐπλήρωσαν πολὺ ἀκριβά, μὲ βιὸς ὁλόκληρο. Σοῦ τὸ φέρνω, δικό σου εἶνε, γιὰ νὰ πάρῃς ἐκεῖνον π' ἀγαπᾷς.

(Κατὰ τὴν Henry Greville)

Κ. Π.

Η ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΝΟΙΣ

[Προχθὲς Παρασκευὴν ὁ κ. Ἰωακεὶμ Βαλαβάνης ἀνέγνω ἐν τῷ «Παρνασσῷ» νέαν πραγματείαν αὐτοῦ, ἐπιγραφομένην «Ἡ ἀλληλογραφία παρὰ τοῖς Μικρασιανοῖς». Ἔκτακτος συρροὴ ἀκροατηρίου ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων ἐτίμησε τὸ ἀληθῶς πρωτότυπον ἀνάγνωσμα τοῦ κ. Βαλαβάνη, οὗτινος καὶ ἡ κατὰ τὸν παρελθόντα Μάρτιον ἐν τῷ αὐτῷ Συλλόγῳ ἀναγνωσθεῖσα «Καμπάνα τοῦ χωριοῦ μου» (περὶ ἧς ἐγράφησαν ἐν τῷ Δελτίῳ τὰ δέοντα ἐν καιρῷ) κατέθελξε καὶ εὐμενέστατα διέθεσεν ὑπὲρ τοῦ ἀγορεύσαντος σύμπασαν τὴν καθ' ἡμᾶς Κοινωνίαν. Μέρος τοῦ νεωτέρου καὶ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἐθνικωτάτου ἀναγνώσματος τῆς «Ἀλληλογραφίας», εὐγενῶς παραχωρηθὲν τῇ «Ἑστίᾳ» ὑπὸ τοῦ γράψαντος, δημοσιεύομεν εὐχαρίστως, λυπούμενοι διότι τὸ στενὸν τοῦ χώρου δὲν ἐπέτρεπεν ἡμῖν νὰ καταχωρισθῇ ὁλόκληρος ἡ πραγματεία τοῦ κ. Βαλαβάνη.

Σ. τ. Δ.]

Ὡς ἐπιδόρπιον καὶ ὀλίγα τινὰ pro domo mea. Ἐν Ἀραβανίῳ [1]), τῷ γενεθλίῳ μου χωρίῳ, ἐν τῇ περιοχῇ τῆς ἀρχαίας Τυανίτιδος, οὐ μακρὰν τῶν Τυάνων (νῦν *Κλισὲ-Χισὰρ* καὶ κοινότερον *Κισάσαρ*), παρὰ τὴν Νίγδην (ἀρχ. *Νῶρα*), ἐπὶ τῶν ὁρίων τῆς Κιλικίας καὶ Καππαδοκίας, ἡ ἀλληλογραφία διεξάγεται κατὰ τόνδε τὸν τρόπον:

Ἐπειδὴ ταχυδρομικὰ γραφεῖα, διὰ τὸ δυσχερὲς τῆς συγκοινωνίας, ἐν τοῖς χωρίοις καὶ ταῖς κώμαις τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας δὲν ὑπάρχουσιν ἱδρυμένα, δὲν εὑρίσκεται δὲ *πάντοτε* καὶ ὁδοιπόρος ἀπερχόμενος δι' ἰδίαν ἐργασίαν εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ νομοῦ ἢ τῆς ἐπαρχίας, εἶναι ἠναγκασμέναι πολλάκις αὐταὶ αἱ γυναῖκες, ὧν οἱ σύζυγοι ἢ οἱ ἀδελφοὶ λείπουσιν εἰς τὰ ξένα, νὰ ἀπέρχωνται ἐκεῖ ὅπως παραδίδωσιν εἰς τὰ αὐτόθι ταχυδρομεῖα τὰς διὰ τοὺς οἰκείους ἐπιστολάς των, τοῦθ' ὅπερ ἔχει κινδύνους οὐκ ὀλίγους, οὐδ' ἀσημάντους, ἕνεκα τῶν Τούρκων, κατ' εὐθὺν λόγον ἀναλόγους πρὸς τὴν ἀπὸ τῆς πόλεως ἀπόστασιν τοῦ χωρίου ἢ τῆς κωμοπόλεως. Διὰ πάντας τούτους τοὺς λόγους οἱ συμπατριῶταί μου Ἀραβάνιοι ἐπενόησαν τὸ ἑξῆς πρακτικώτατον μέσον:

Εἷς τῶν δημογερόντων, συνήθως ὁ πρεσβύτερος, ἀναλαμβάνει καὶ συναθροίζει ἐν ὡρισμέναις ἡμέραις τὰς ἐπιστολὰς ὅλου τοῦ χωρίου, ἐγκλείει αὐτὰς ἐν φακέλοις καί, μεταβαίνων ἐπὶ τοῦ ὀναρίου του εἰς Νίγδην (τὸ *Κάστρο*), ἡμίωρον περίπου ἀπέχουσαν τοῦ Ἀραβανίου, τὰς παραδίδει εἰς τὸ αὐτόθι ταχυδρομεῖον. Τὸ ἐκ τοῦ τρόπου τούτου τοῖς συμπολίταις μου προσγινόμενον ὄφελος εἶναι πολλαπλοῦν. Πρῶτον, δὲν ἐξέρχεται τοῦ χωρίου μόνη ἡ Ἑλληνίς, ἐκτιθεμένη ὅπως δήποτε εἰς τὰς ὀρέξεις τοῦ Τούρκου. Δεύτερον, δὲν ὑποχρεοῦται εἰς τοῦτον ἢ ἐκεῖνον ἐκ τῶν συγχωρίων αὐτῆς. Τρίτον, ἐξοδεύει ὀλιγώτερα τῶν κεκανονισμένων ταχυδρομικῶν τελῶν (Πόστα παρασή), ἐπειδὴ ὁ εἰρημένος πρεσβύτης τοῦ χωρίου, *Πόστατζῆς* ἐπιλεγόμενος, ὡς εἶναι νῦν ὁ σεβαστὸς γέρων κ. Μισαὴλ Γκιουλλοὺς (Πόστατζῆ Γκιουλλοὺς Μουσαήλης), πληρόνεται *κατὰ βάρος* τὴν ἐπιστολὴν καὶ οὐχὶ *μὲ τὸ κομμάτι*, ὡς γίνεται ἐν τοῖς τουρκικοῖς ταχυδρομείοις, ἔνθα καταβάλλονται 3 γρόσια ἀργυρᾶ (75 λεπτὰ) δι' ἑκάστην συνήθη ἐπιστολήν, ἕλκουσαν μέχρι 15 γραμμαρίων.

Ἐπειδὴ δὲ αἱ γυναῖκες τῆς πατρίδος μου, σὺν ἄλλαις πολλαῖς ἀρεταῖς, ἔχουσι καὶ τὴν τῆς οἰκονομίας, κατώρθωσαν νὰ εἰσαγάγωσι καὶ ἔχουσιν ἐν τῷ χωρίῳ χάρτην λεπτὸν ἐπιστολῶν ὡς τὸ *σιγαρόχαρτον* καὶ τούτου ποιοῦνται χρῆσιν ἐν ταῖς ἑαυτῶν ἀλληλογραφίαις, πληρόνουσαι μόνον 20 ἢ 30 *παράδες* ταχυδρομικὸν τέλος. Ἔπειτα δὲ καὶ ἂν ὑποθέσωμεν ὑπερβλητὰς πάσας τὰς σεσημειωμένας δυσχερείας, ἤτοι ὅτι εὑρέθη κομιστὴς κατάλληλος τῆς ἐπιστολῆς ἢ ὅτι πολλαὶ γυναῖκες, δίκην *κερβανίων*, ὁμοῦ, συνεννοηθεῖσαι, μετέβησαν εἰς τὸ ταχυδρομικὸν γραφεῖον κτλ., ὑπάρχει ὅμως καὶ ἄλλη δυσκολία οὐχὶ λίαν εὐκατάβλητος ἢ ἀσήμαντος, αὕτη δὲ εἶναι ἡ τῆς *ἐπιγραφῆς ἑκάστης ἐπιστολῆς*.

Ἴσως εἶναι γνωστὸν ὑμῖν, καὶ δὲν εἶναι δύσκολον καὶ ἐκ τῶν προτέρων νὰ γινώσκῃ πᾶς τις, ὅτι ἐν Τουρκίᾳ καὶ πάντες μὲν οἱ ὑπάλληλοι, ἰδίᾳ δὲ οἱ τῶν ταχυδρομείων, μόνον τὴν τουρκικὴν γλῶσσαν γινώσκουσί πως, οὐδεμίαν δ' ἄλλην διδάσκονται ἢ μανθάνουσιν. Δὲν εἶναι δὲ ἐνταῦθα ὁ κατάλληλος τόπος νὰ ἐξετάσωμεν τοὺς λόγους, δι' οὓς ἐν γένει οἱ Τοῦρκοι ἀποστρέφονται τὰς ξένας

[1]) Ἑστία, τόμ. ΙΔ' (1882, Νοεμβρίου 21), σελ. 744—746. Παρνασσός, τόμ. ΙΑ' (1887—1888), σελ. 316—334. Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος Κωνσταντινουπόλεως, τόμ. ΙΒ' (1877—78), σελ. 102, 103 καὶ 107.

Digitized by Google

γλώσσας. Ἀρκεῖ μόνον νὰ σημειωθῇ ὅτι καὶ τὴν ἰδίαν αὐτῶν γλῶσσαν ἐκμανθάνουσιν εὐάριθμοί τινες, ὧν οἱ πλείους ἐκ τῶν προτέρων εἰσὶ προωρισμένοι εἰς τὸ ἱερατικὸν (σοφτᾶ, φακκῆ, μολλᾶ, ἡμάμ) ἢ διδασκαλικὸν στάδιον (χώτζα). Οὕτω δὲ ἄπειρα χωρία τουρκικὰ ἀπαντᾷ καθ' ὁδὸν ὁ περιηγητής, ἐν οἷς μόνον *ὁ ἠμάμης* γινώσκει ὀλίγην ἀνάγνωσιν, καὶ ταύτην δὲ ἀτελῶς. Ἐπιστολὴ λοιπὸν *ἄνευ τουρκικῆς* ἐπιγραφῆς παραλαμβάνεται μὲν προθύμως ὑπὸ τῶν εὐόρκων ταχυδρομικῶν ὑπαλλήλων ἵνα μὴ στερηθῇ, ἐννοεῖται, τὸ *Δοβλέτι* τοῦ νενομισμένου τέλους, ἀλλὰ ῥίπτεται εἰς τὸν *Καιάδαν*, καὶ ἐκεῖ μετὰ πολλῶν ἄλλων συναδέλφων ἀναμένει ἴσως τὴν Δευτέραν Παρουσίαν, ὁπότε πιθανὸν νὰ φθάσῃ ἀσφαλῶς εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον.

Καὶ ὑπάρχει μὲν ἀληθῶς διὰ τοὺς ἀγνοοῦντας τὴν τουρκικὴν γραφὴν εὐκολία πρὸς τὴν ἐπιγραφὴν τῶν ἐπιστολῶν, ἐπειδὴ ἔξω παντὸς ταχυδρομικοῦ γραφείου ἐπὶ πενιχρῶν, ἀλλὰ μαλθακωτάτων *σιλτέδων* κάθηνται κατὰ παράταξιν τουρκικῷ τῷ τρόπῳ, ἤτοι ὀκλάδην, κιδαροφόροι *κιατίπιδες* (γραφεῖς), ἀναμένοντες νὰ ἀποστείλῃ αὐτοῖς ὁ *Ἀλλὰχ* καλόν τινα *μουστερῆν*, εἰς ὃν ἀντὶ δέκα ἢ εἴκοσι παράδων νὰ προσενέγκωσι τὰς πολυτίμους αὐτῶν ὑπηρεσίας, ἐπιγράφοντες τὰς ἑλληνικὰς ἢ καὶ γράφοντες διὰ τὰς *χανοὺμ* τὰς τουρκικὰς ἐπιστολάς, ἀλλὰ γενικῶς δὲν θεωρεῖται λίαν ἀξιοπρεπὲς μηδ' ἀκίνδυνον τὸ νὰ ἵσταται γυνή, ἔστω καὶ κεκαλυμμένη διὰ πυκνοῦ λευκοῦ πέπλου, τὸ χριστιανικὸν δόγμα πρεσβεύουσα, καὶ νὰ ὑπαγορεύῃ εἰς τὸν *κιατὶπ-ἐφένδην* τὸ ὄνομα καὶ ἐπώνυμον τοῦ συζύγου αὐτῆς κτλ.

Τέλος, τὸ πάντων οὐσιωδέστερον, τί γίνεται ὅταν φθάσῃ ἡ ἐπιστολὴ μετὰ 8—10 ἡμέρας εἰς τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει κεντρικὸν ταχυδρομεῖον τοῦ *Γιενὶ-τζαμί*, εἰς τὸν φοβερὸν ἐκεῖνον λαβύρινθον, ἐν ᾧ συμφύρονται *πᾶσαι αἱ γενεαὶ τοῦ Ἰσραήλ*, ὅπου, κατὰ τὴν παροιμίαν, *χάνει ἡ μάνα τὸ παιδὶ καὶ τὸ παιδὶ τὴν μάνα*, ἔνθα ἀπὸ πάσης γῆς γωνίας ἄνθρωποι συναγείρονται, ζωηρότατα ἀναμιμνήσκοντες τὴν πολύκροτον ἐκείνην περὶ τῶν ἐξορμώντων εἰς μάχην Ἀργείων ὁμηρικὴν παραβολήν:

«Ἠΰτε ἔθνεα εἶσι μελισσάων ἀδινάων
πέτρης ἐκ γλαφυρῆς αἰεὶ νέον ἐρχομενάων [1]),

ἀναμένοντες μετὰ παλμῶν τὴν πρὸ δύο-τριῶν ἢ καὶ πρὸ ἓξ-ἑπτὰ ὅλων μηνῶν προσδοκωμένην ἐπιστολὴν τῆς οἰκογενείας καὶ ὅπου ἀποτελεῖται ἡ φρικαλέα ἐκείνη σύγχυσις τῶν γλωσσῶν, ἀληθὴς Βαβέλ, καὶ αἱ εἰς ἀναριθμήτους τόνους ἐκβαλλόμεναι ἀπὸ ποικίλων λαρύγγων φωναὶ τῶν *γετμὴς ἰκὴ πουτσοὺκ μιλλέτ*, ἤτοι 72 ½ φυλῶν, εἰς ἃς διαιροῦσιν οἱ Τοῦρκοι τὸ ἀνθρώπινον γένος, αἵτινες παριστῶσι μοναδικὸν καὶ ἀπαράβλητον πανδαιμόνιον γλωσσῶν, ἐνδυμασιῶν, φυσιογνωμιῶν; Ἐνταῦθα λοιπὸν πότε δύναται ὁ ἀείποτε ὑποβλεπόμενος καὶ ὡς ἐκ τούτου ψοφοδεὴς Χριστιανὸς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἐγκαταλείπων ἐπὶ ἡμίσειαν πολλάκις ἡμέραν τὸ ἔργον αὐτοῦ, νὰ *εὕρῃ σειράν*, ἀδιακόπως ὠθῶν καὶ ὠθούμενος, ὅπως φθάσῃ πρὸ τοῦ θυριδίου ἐκείνου τοῦ κλωβοῦ τοῦ τούρκου ὑπαλλήλου, ὅστις ἐν τῇ ἐκτελέσει (;) τῆς ὑπηρεσίας του — ἀλλοίμονον δὲ καὶ τρὶς ἀλλοίμονον! ἂν ἦναι *Ῥαμαζάν*, ἤτοι ὁ μὴν τῆς νηστείας — εἶναι, ἄνευ ῥητορικῆς ὑπερβολῆς ἢ ποιητικῆς ἀδείας, ἄγριος καὶ σκληρὸς ὡς τίγρις! Ἂν δέ, ὅπερ οὐχὶ ἀσύνηθες, ἐν τῇ τύρβῃ ἐκείνῃ καὶ τῇ παραζάλῃ διαφύγῃ αὐτὸν αἴφνης καὶ ἀκουσίως πολλάκις ἡ μόνη λέξις «Γιόκ!» *(Δὲν ἔχεις!)*, συνωδευμένη ὑπ' ἐκφραστικωτάτης ἀνανεύσεως τῆς κεφαλῆς, νομίζεις ὅτι δύνασαι διὰ παρακλήσεων ἢ ἱκεσιῶν ἢ καὶ δακρύων ἔτι νὰ κάμψῃς αὐτόν, ὅπως, λαβὼν εἰς χεῖρας, ἐξετάσῃ τὴν δέσμην τῶν ἐπιστολῶν; Τὸ *πτερόεν ἔπος*, φυγὸν ἅπαξ τὸ *ἕρκος* τῶν *ὀδόντων*, ἀπέπτη διὰ παντὸς καὶ ἀδίκως κοπιᾷς. Καὶ τί εἶναι, τί δύναται νὰ ἦναι, τὸ ἐξάκουστον ἐκεῖνο «*Veto*!» τῶν δημάρχων τῆς Ῥώμης, παραβαλλόμενον πρὸς τὸ ἀμείλικτον τοῦτο μονοσύλλαβον «*Γιόκ*!» τοῦ τούρκου ὑπαλληλίσκου;

ΙΩΑΚΕΙΜ ΒΑΛΑΒΑΝΗΣ

[1]) Ἰλιάδ. Β' 87—88.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ.—Μετάφρασις Χ. Α.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ἡ Μεγάλη Ἐκλεκτόρισσα ἐπιτηδείως λίαν ἀπεμακρύνθη κατὰ πρῶτον τοῦ κυρίου ζητήματος. Παρέσχε πρὸς τὴν Ἕλλεν Μόργαν πάσας τὰς ἀναγκαιούσας λεπτομερεῖς πληροφορίας περὶ τοῦ σχεδιαζομένου ἔργου καὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν θὰ ἐχορηγεῖτο ἐργασία εἰς τὰς ἀπόρους νεάνιδας, συνέκρινεν ἀβροφρόνως ἀπονέμουσα τὴν ὑπεροχὴν εἰς τὴν Ἀγγλίαν, τὰ ἐν Γαλλίᾳ ἰδιωτικὰ ἀγαθοεργὰ καταστήματα πρὸς τὰ ἐν Μεγάλῃ Βρεττανίᾳ καὶ ἐμειδίασεν ἐννοήσασα ὅτι ἀπεκάλει καὶ αὐτὴ τὸν Πίττ... *Βίλλυ* — ὅπως ὁ Δυκᾶς! — εἶτα ἐπιδεξίως διά τινος στροφῆς προέβη εἰς ἀτομικάς τινας παρατηρήσεις καὶ ἔκαμε τὴν Ἕλλεν νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ἐγίνωσκε πᾶσαν τὴν μεταξὺ τοῦ Ῥοβέρτου καὶ τῆς μὶς Μόργαν ἱστορίαν...

Ἡ Ἕλλεν οὐδεμίαν ἔδειξεν ἔκπληξιν. Καθημένη ἀπέναντι τῆς Ἐρρικέττας εἰς τὸ ἄλλο μέρος τῆς τραπέζης — ἥτις ὁμοῦ μετά τινων ἑδρῶν ἐκ καλάμου, ἑνὸς ὡρολογίου φαγεντιανοῦ καὶ τινων

Digitized by Google

κηροπηγίων ἀπετέλει τὸν μόνον στολισμὸν τοῦ θαλάμου — παρετήρει μὲ τὸ ψυχρόν της βλέμμα τὴν κυρίαν Ἑρβλαί. Ἦτο ἐναργὲς ὅτι ἀφοῦ ὡμίλει αὐτῇ τοιουτοτρόπως περὶ τοῦ Ροβέρτου, εἶχεν ἔλθει ἐπίτηδες, πρὸς μόνον τὸν σκοπόν του νὰ ὁμιλήσῃ περὶ αὐτοῦ. Ὑπεκρύπτετο ἀναμφιβόλως πρότασίς τις· ἐπέκειτο ἐπίθεσις, ἣν ὤφειλε ν' ἀποκρούσῃ. Διὸ ἡ Ἀγγλὶς ἀνέμενεν.

Ἦσαν ἐνταυτῷ δύο τύποι διάφοροι γυναικεῖοι καὶ δύο διάφοροι φυλαὶ συναντηθεῖσαι ἐκεῖ καὶ ἕτοιμοι νὰ συγκρουσθῶσιν· ἡ Ἑρρικέττα ἀγχίνους, εἰλικρινής, πνευματώδης, ὁπωσοῦν φλύαρος ὡς ρυάκιον ῥέον· ἡ Ἕλλεν εὐσταθής, ἀποφασιστική, ἐπίβουλος ὡς ὕδωρ ἀκίνητον.

— Λοιπόν, εἶπε βραδέως ἡ Ἀγγλίς, ἧς ἑκάστη λέξις ἐξήρχετο μὲ κομψόν τινα συριστικὸν ἦχον διὰ μέσου τῶν συνεσφιγμένων ὀδόντων της, γνωρίζετε ὁλόκληρον τὴν ἱστορίαν μου . . . ὁλόκληρον;

— Περίπου, εἶπεν ἡ Παρισινή.

— Γνωρίζετε λοιπὸν τότε, κυρία, ὅτι εἶμαι ἡ κόμησσα δὲ Μομβρὲν καὶ ὅτι εἶχα τὸ δικαίωμα νὰ διώξω ἀπὸ ἐκεῖ πέραν εἰς Ἀβών, ὅπου μὲ εἴδετε, τὴν γυναῖκα, ἥτις ἐλάμβανε τὴν θέσιν μου παρὰ τὸ προσκεφάλαιον τῆς θυγατρός μου.

— Τὴν γυναῖκα; Ποιάν γυναῖκα; ἠρώτησεν ἡ Ἑρρικέττα ὡσεὶ μὴ ἐννοοῦσα. Ἐγὼ μόνη εὑρισκόμην πλησίον τῆς ἀτυχοῦς μικρᾶς.

— Καὶ ἡ δεσποινὶς Βερδιέ.

Ὁ ἀπότομος, ὁ περιφρονητικός, ὁ ἀπειλητικὸς τόνος δι' οὗ ἡ Ἕλλεν ἐπρόφερε τὸ ὄνομα αὐτό, ἐνέπνευσεν εἰς τὴν Ἑρρικέτταν ἀνησυχίας περὶ τῆς ἐκβάσεως τῆς διαπραγματεύσεώς της. Ἤρχετο νὰ εὕρῃ καὶ ν' ἀφοπλίσῃ μίαν τυχοδιώκτιδα, ἀπλήστως μόνον ποθοῦσαν τὰ χρήματα· καὶ ἀπεναντίας εὕρισκεν μίαν γυναῖκα ζηλότυπον!

— Δὲν θὰ τὰ καταφέρωμεν εὔκολα! εἶπε καθ' ἑαυτὴν ἡ Ἑρρικέττα.

Ἀλλὰ πάλιν! αὐτὴ εἶχεν ἴδει ἄλλοτε τόσας περιστάσεις δυσκολωτέρας ἐξομαλυνομένας!

Δὲν ἐδίστασε καὶ ἐπελήφθη τολμηρῶς τοῦ ζητήματος, ἔστω καὶ ἂν ἐφαίνετο ἀπότομος, καὶ ἀπεκάλυψεν ἀμέσως τὰ ὅπλα της. Εἶχε τὴν τιμὴν νὰ γνωρίζῃ τὸν κ. Ροβέρτον δὲ Μομβρέν· ὁ κ. δὲ Μομβρὲν συχνάκις ὡμίλησεν αὐτῇ περὶ τοῦ παρελθόντος ἐκείνου καὶ διὰ νὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα νὰ τὸ θεωρῇ ὡς μίαν ἀνάμνησιν . . ἓν ὄνειρον . . . ἓν ὡραῖον ὄνειρον βεβαίως, ἀλλ' ὄνειρον . . .

—Τέλος πάντων, εἴπετε τὴν λέξιν, ἕνα ἐφιάλτην, εἶπε ψυχρῶς ἡ Ἀγγλὶς διακόπτουσα αὐτήν.

Ἡ κυρία Ἑρβλαὶ τὴν προσέβλεψεν ἔκθαμβος. Οὐδ' εἰς μυὼν τοῦ γαλακτώδους τὴν λευκότητα προσώπου της ἐταράχθη.

— Ὁ κ. δὲ Μομβρὲν εἶνε πολὺ εὐγενής, ὥστε δὲν δύναται τοιουτοτρόπως ν' ἀποκαλέσῃ παρελθόν, ὅπερ ὑπῆρξεν εἰς αὐτὸν προσφιλές.

— Λίαν προσφιλές, εἶπε ξηρῶς ἡ Ἕλλεν. Πολὺ ἐπιθυμεῖ νὰ ἠδύνατο νὰ τὸ ἐξαγοράσῃ.

Ἡ Ἑρρικέττα ἐσυλλογίσθη ἂν ἡ νεαρὰ γυνὴ εἶχε προσφέρει τὴν λέξιν τυχαίως ἢ σκοπίμως. Νὰ ἐξαγοράσῃ; Φανερὸν εἶνε ὅτι τὰ πάντα πληρώνονται εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον, ἀκριβῶς δὲ ὁ κ. Μομβρὲν εὑρίσκετο εἰς τὴν στιγμήν, καθ' ἣν πᾶς ἔντιμος ἀνὴρ πληρώνει τοὺς λογαριασμοὺς τῆς νεότητός του.

Καὶ ἡ κυρία Ἑρβλαὶ ἀνέμεινε τὴν ἐντύπωσιν τῆς λέξεως, ἣν ἐπιμελῶς ἐξέλεξεν. Οἱ γλαυκοὶ ὀφθαλμοὶ τῆς Ἕλλεν Μόργαν οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἔπαυσαν νὰ βλέπωσι τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς Ἑρρικέττας, τοὺς γοργοὺς καὶ ἐξύπνους ὀφθαλμούς, οἵτινες ἤστραπτον ὑπὸ τοὺς βοστρύχους τῆς μελαίνης κόμης της.

— Ἐννοῶ τί συμβαίνει εἶπεν ἡ Ἀγγλὶς μετά τινας στιγμάς. Τὸ φιλάνθρωπον ἔργον σας ἐπεκτείνεται καὶ ἐπὶ τῶν νέων, οἵτινες διέπραξαν ἀφροσύνας. Ἔρχεσθε νὰ ζητήσητε εὐσπλαγχνίαν ὑπὲρ τοῦ κ. δὲ Μομβρέν.

— Ὄχι, ἀπήντησεν ἡ Ἑρρικέττα θαρραλέως, συμβαίνει ἀκριβῶς τὸ ἐναντίον.

— Τὸ ἐναντίον;

— Ὁ κ. δὲ Μομβρὲν γινώσκει ὅτι εἶσθε . . . πῶς νὰ εἴπω; . . στενοχωρημένη. Μ' ἐπεφόρτισε νὰ σᾶς προσφέρω ὁμοῦ μὲ τὰς περὶ εἰρήνης προτάσεις του καὶ τὸ μέσον ὅπως ἐξέλθητε ἐκ τῆς στενοχωρίας.

Ἐλαφρόν, λίαν ἐλαφρὸν ἐρύθημα διέδραμεν ἐπὶ τοῦ λευκοῦ δέρματος τῆς Ἕλλεν Μόργαν· ἡ ἀλαζονεία ἐξανίστατο κάπως ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι τὸ μυστικόν της ἦτο γνωστὸν εἰς μίαν γυναῖκα. Ἀλλ' ἀπέναντι τῶν γεγονότων οὐδὲν ἰσχύει· ἄλλως τε δὲν ἦτο αἰσχύνη ἂν εἶχε πιστωτάς. Ταχέως αὐτοὶ θὰ ἐπληρώνοντο ἂν ἡ Ἕλλεν Μόργαν δὲν ἤθελεν ἐνθυμηθῇ ὅτι ἦτο κόμησσα δὲ Μομβρέν!

— Λοιπόν, εἶπεν ἡ Ἕλλεν, ἀφοῦ ἔρχεσθε νὰ μοῦ προσφέρητε ὅ,τι δήποτε, γινώσκω περίπου τί ἔρχεσθε νὰ μοῦ ζητήσητε.

— Νομίζετε; εἶπεν ἡ Ἑρρικέττα.

— Ὁ κ. δὲ Μομβρὲν ἐπείγεται νὰ ἐλευθερωθῇ. Ὁ κ. δὲ Μομβρὲν ἐπιθυμεῖ νὰ νυμφευθῇ τὴν δεσποινίδα Βερδιέ. Ἐπειδὴ δὲ τὸ μόνον εἰς αὐτὸ τὸ συνοικέσιον ἐμπόδιον εἶμαι ἐγώ, πρόκειται ν' ἀφοπλισθῶ, ἢ νὰ καταργηθῶ.

— Μάλιστα, εἶπεν ἡ κυρία Ἑρβλαί· ἀλλὰ νὰ καταργηθῆτε εἶνε λέξις χυδαία, ἀπαίσιος σχεδόν· πρόκειται ἁπλῶς νὰ πλουτήσετε.

Ἡ Ἕλλεν Μόργαν ἔδακνε τοὺς ὄνυχας διὰ τῶν ὡραίων λευκοτάτων ὀδόντων της.

— Δι' ἐμέ, εἶπε βραδέως, ἠρέμα, ὁ μόνος πλοῦτος, ὅστις μοῦ ἀρέσκει εἶνε τὸ ὄνομα . . . .

Digitized by Google

Μαρκησία! συλλογίσθητε! Εἶνε κατὰ πάντα τιμητικόν... τιμητικώτατον νὰ εἶνέ τις Μαρκησία! Κυττάξατε, ἔχω ἐκεῖ ἐπάνω ἓν βιβλιάριον περιεργότατον, τὸ ὁποῖον ἐνίοτε ἀναγινώσκω, ἓν βιβλίον περὶ οἰκοσήμων, διδακτικώτατον, ναί, ναί... Ἀνεγίνωσκα προχθὲς ὅτι κατὰ ἓν θέσπισμα Ἑρρίκου τοῦ Γ' ἡ κομητεία πρέπει ν' ἀποτελῆται ἐκ τριῶν βαρωνιῶν καὶ δύο δεσποτείας τοὐλάχιστον, ἐνῷ ἀπαιτεῖται νὰ εἶνέ τις δύο φορὰς βαρῶνος καὶ ἓξ φορὰς πυργοδεσπότης διὰ νὰ γείνῃ μαρκήσιος... Λοιπὸν νὰ εἶμαι ὁπωσδήποτε δύο φορὰς βαρωνὶς καὶ ἓξ φορὰς δέσποινα... αὐτὸ ἀξίζει πολύ.

— Πόσον ἀξίζει; ἀπήντησεν ἀνυποκρίτως ἡ Ἑρρικέττα, στηρίζουσα τοὺς ἀγκῶνας ἐπὶ τῆς τραπέζης διὰ νὰ παρατηρήσῃ κάλλιον τὴν Ἕλλεν εἰς τὸ βάθος τῶν ὀφθαλμῶν.

Ἡ Ἕλλεν ἐμειδία ἀπαθής.

— Ἢ ὁ γάμος μου εἶνε ἔγκυρος... νόμιμος, ἢ δὲν εἶνε. Ἐὰν δὲν εἶνε, δὲν ἀξίζει τίποτε· ἐὰν εἶνε, εἶμαι μαρκησία δὲ Μομβρὲν καὶ δὲν πωλῶ τὸν τίτλον μου!

— Λοιπόν! εἶπε ψυχρῶς καὶ ἡ κυρία Ἑρβλαί· τὸ συμφέρον σας εἶνε, νὰ πωλήσητε ὅσον τὸ δυνατὸν ἀκριβώτερα ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δὲν σᾶς ἀνήκει, διότι ὁ γάμος σας εἶνε ἄκυρος.

— Ἀλήθεια; νομίζετε;

— Κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 170 τοῦ ἀστικοῦ κώδικος, εἶπεν, ἡ Ἑρρικέττα, ἥτις εἶχε ζητήσει τὸ κείμενον παρὰ τοῦ Τραπελάρ, συνοικέσιον συνομολογηθὲν εἰς χώραν ξένην μεταξὺ Γάλλου καὶ ἀλλοδαπῆς ἰσχύει ἐὰν ἐτελέσθη κατὰ τὰς εἰθισμένας ἐν τῇ χώρᾳ διατυπώσεις, ἀρκεῖ μόνον, προσέξατε εἰς τοῦτο τὸ *ἀρκεῖ μόνον*, νὰ προηγήθησαν αἱ ὁριζόμεναι παρὰ τοῦ ἄρθρου 63 δημοσιεύσεις, τουτέστι αἱ δημοσιεύσεις ἐν τῇ δημαρχίᾳ τοῦ δήμου, εἰς ὃν ἀνήκει ὁ Γάλλος. Ἐξ οὗ ἕπεται — σᾶς ζητῶ συγγνώμην διὰ τὴν δικανικήν μου ταύτην φρασεολογίαν — ὅτι συνοικέσιον συνομολογηθὲν μεταξὺ ἑνὸς Γάλλου... τοῦ κ. δὲ Μομβρὲν ἂς ὑποθέσωμεν καὶ μιᾶς Ἀγγλίδος... ὑμῶν παραδείγματος χάριν... ἐνώπιον ἱερέως ἢ ἄλλου οἱουδήποτε ἄγγλου ὑπαλλήλου δύναται νὰ κηρυχθῇ ἄκυρον, ἂν ὁ Γάλλος δὲν ἐνήργησε τὰς ἐν Γαλλίᾳ νομίμους δημοσιεύσεις πρὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου. Λοιπόν, ἐπειδὴ ἡ μαρκησία δὲ Μομβρὲν ἔζη, ἐκ σεβασμοῦ πρὸς αὐτὴν τὸ συνοικέσιον ἐτηρήθη ἀπόκρυφον καὶ ἑπομένως εἶνε ἄκυρον!.. Δὲν δύνασθε νὰ πωλήσητε τίτλον, ὅστις δὲν σᾶς ἀνήκει.

Ἡ Ἕλλεν Μόργαν μὲ τοὺς βραχίονας ἐσταυρωμένους ἀνέμενε νὰ τελειώσῃ ἡ Ἑρρικέττα.

— Ἔπρεπε τότε, εἶπε νὰ λάβω τὰς προφυλάξεις μου, νὰ μάθω ὅτι οἱ νόμοι σας ἐκμηδενίζουσι τοὺς ἰδικούς μας καὶ ν' ἀπαιτήσω νὰ νυμφευθῶ ἐνώπιον τοῦ ἐκεῖ προξένου σας.

— Δὲν θὰ σᾶς ὠφέλει πολὺ τὸ τοιοῦτο, εἶπεν εἰρωνικῶς ἡ κυρία Ἑρβλαί. Τὸ συνοικέσιον καὶ τότε ἀκόμη θὰ ἦτο ἄκυρον. Σᾶς φαίνεται παράδοξον, ἀλλὰ οὕτω; ἔχει· ὁ λόγος δὲ εἶνε ὅτι ὁ πρόξενος ἔχει δικαιοδοσίαν μόνον ὡς πρὸς τοὺς ὑπηκόους του καὶ δύναται νὰ νυμφεύσῃ ἐν Λονδίνῳ ἕνα Γάλλον μετὰ μιᾶς Γαλλίδος, ἀλλ' ὄχι ἕνα Γάλλον μετὰ μιᾶς Ἀγγλίδος, ἐφ' ἧς ἡ δικαιοδοσία του δὲν ἰσχύει. Ἰδού!

— Βλέπω, εἶπε τότε ἡ Ἕλλεν, ἀφοῦ προσέβλεψε λίαν ἔκπληκτος τὴν κυρίαν Ἑρβλαί, ὅτι ὁ κ. δὲ Μομβρὲν σᾶς ἔπεμψεν ἐδῶ ὡς δικηγόρον του.

— Ναί, ἀπήντησεν ἀνυποκρίτως ἡ Ἑρρικέττα. Ἂς ὁμιλήσωμεν φανερά· αὐτὴ εἶνε ἡ συνήθειά μου εἰς πάσας τὰς περιστάσεις. Ὁ κ. δὲ Μομβρὲν ἐπιθυμεῖ νὰ εἶνε ἐλεύθερος· σεῖς ἐπιθυμεῖτε νὰ εἶσθε μαρκησία. Εἰς τὸν μέσον ὅρον πρέπει νὰ καταφύγωμεν· ἀρκέσθητε νὰ γίνητε μόνον πλουσία καὶ ἡ ἀποστολή μου λήγει.

— Δηλαδή;

— Δηλαδὴ ἀντὶ τῆς γαμηλίου ἐκείνης πράξεως τοῦ συνοικεσίου, τοῦ τελεσθέντος ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ θεωρουμένου ὡς ἀκύρου ἐν Γαλλίᾳ, ὁ κόμης Ροβέρτος δὲ Μομβρὲν σᾶς προσφέρει ὅλην τὴν περιουσίαν του, τὴν περιουσίαν τῆς μητρός του, ἥτις θὰ ἔδιδε καὶ τὸ τελευταῖον αὐτῆς λεπτὸν διὰ νὰ σᾶς ἀφαιρέσῃ τὸν υἱόν της....

— Ἐστὲ εἰλικρινὴς ἕως τέλους, εἶπεν ἡ Ἕλλεν, εἰπέτε διὰ νὰ μοῦ ἀφαιρέσῃ τὸ ὄνομά του. Καὶ ἡ περιουσία αὐτη;...

— Συνίσταται εἰς τετρακοσίας χιλιάδας φράγκων!... Δι' ἕνα κομμάτι χαρτὶ φέρον μίαν ὑπογραφὴν καὶ μίαν ἐπιθεώρησιν, εἶνε ἀρκετὸν ποσόν. Τὸ ἔχετε ἐδῶ αὐτὸ τὸ ἔγγραφον;

— Ὄχι, εἶπεν ἡ Ἕλλεν ξηρῶς, εὑρίσκεται εἰς Παρισίους.

Ἔστη σκεπτική, μὲ τοὺς πρασίνους ὀφθαλμούς της πλήρεις ἀνησυχίας, περιεργείας, δισταγμοῦ, ὀργῆς.

— Καὶ ἡ κόρη μου; ἠρώτησεν αἴφνης ἀποτόμως.

— Ἡ κόρη σας;

— Ναί, ἡ Κυπριανή!

— Ἄ! ὁ κ. δὲ Μομβρὲν τὴν λατρεύει. Τὴν κρατεῖ...

Καὶ ἡ Ἑρρικέττα μειδιῶσα προσέθηκε:

— Πρέπει νὰ εἶσθε δικαία! Μέχρι τοῦδε ὀλίγον... πολὺ ὀλίγον ἐμεριμνήσατε περὶ αὐτῆς... Ἀπεκτήσατε τὴν ἕξιν τοῦ ἀποχωρισμοῦ.... Λοιπόν...

— Λοιπόν, εἶπεν ἡ Ἕλλεν μεθ' ὑποκώφου ὀργῆς, ἡ νεᾶνις ἐκείνη θὰ μοῦ ἀφαιρέσῃ τὸν σύζυγόν μου καὶ τὸ τέκνον μου;

— Ἡ νεᾶνις ἐκείνη, ἀπήντησεν ἀταράχως ἡ Ἑρρικέττα.

Digitized by Google

Προσέβλεψε τὴν Ἀγγλίδα κατὰ πρόσωπον, εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ προσέθηκε :

— Διακόσιαι χιλιάδες φράγκα διὰ τὸν σύζυγον καὶ διακόσιαι χιλιάδες φράγκα διὰ τὴν μικράν. Σᾶς ἀπομένει δὲ καὶ ἡ ἐλευθερία.

Ἡ Ἔλλεν ὕψωσε τοὺς ὤμους.

— Καὶ ἂν ἀρνηθῶ ;

— Ἂν ἀρνῆσθε, τίποτε ! . . Τίποτε !

— Εἶπα ὅτι θὰ κινήσω δίκην . . . . Ἂν τὸ πράξω ;

— Ἡ δίκη στοιχίζει πολύ. Ἄλλως τε εἶνε ἐκ τῶν προτέρων χαμένη, ἂν ὁ κ. μαρκήσιος ἀπαιτήσῃ τὴν ἀκύρωσιν συνοικεσίου συναφθέντος ἄνευ τῆς συγκαταθέσεώς του, ἄνευ τῶν νομίμων διατυπώσεων . . . Καὶ ὁ μαρκήσιος θὰ τὸ πράξῃ.

— Μὴ προσέχων εἰς τὸ σκάνδαλον ;

— Μεταξὺ τοῦ σκανδάλου τοῦ προερχομένου ἐξ ὑμῶν καὶ τοῦ σκανδάλου τοῦ προερχομένου ἐξ αὐτοῦ, θὰ ἐκλέξῃ τὸ μικρότερον καὶ θὰ καταδικασθῆτε.

— Ὡραία δικαιοσύνη ἡ δικαιοσύνη τῆς πατρίδος σας ! εἶπεν ἡ Ἔλλεν. Καὶ ἐπίστευσα εἰς τὸν λόγον τῆς τιμῆς ἑνὸς γάλλου εὐπατρίδου !

— Καὶ αὐτὸς ἐπίσης ἐπίστευσεν εἰς τὴν παρθενικήν σας τιμήν ! εἶπεν ἡ κυρία Ἑρβλαὶ βραδέως.

Τὰ βλέμματά των διεσταυρώθησαν· προδήλως ὁ Ροβέρτος εἶχε τὰ πάντα ἐκμυστηρευθῆ πρὸς τὴν γυναῖκα ἐκείνην.

Ἡ Ἔλλεν ἠγέρθη καὶ χαιρετίζουσα τὴν κυρίαν Ἑρβλαί.

— Πολὺ καλά, εἶπεν. Θὰ σκεφθῶ.

— Διατί νὰ σκεφθῆτε ; εἶπεν ἡ Ἑρρικέττα μειδιῶσα.

Τότε ὅμως διὰ τῶν γλαυκῶν ὀφθαλμῶν τῆς Ἀγγλίδος διῆλθεν ἀστραπὴ ταχεῖα, νευρικὴ συστολὴ συνέσπασε τὸ συνήθως ἤρεμον ὡς ἑλληνικοῦ μαρμαρίνου ἀγάλματος πρόσωπόν της καὶ ἀπωθοῦσα βιαίως τὴν ἕδραν, ἐφ' ἧς ἐκάθητο πρὸ μικροῦ :

— Διατί; ἀπήντησεν· διότι δὲν τείνει τις εὐχαρίστως τὸν λαιμὸν εἰς τὸ σχοινίον, τὸ ὁποῖον τὸν ἀπαγχονίζει ! . . . Νὰ ὑποχωρήσω ! Πρέπει νὰ ὑποχωρήσω ἐγώ ; . . Ν' ἀφήσω τὴν θέσιν μου εἰς ἄλλην, τὸ ὄνομά μου εἰς ἄλλην ; Καὶ διατί; Διότι ὁ κύριος δὲ Μομβρὲν δὲν τηρεῖ τὸν λόγον του καὶ διότι ὅπως διαμφισβητήσω ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον μοὶ ἀνήκει, τὸν τίτλον του, μοῦ χρειάζονται χρήματα, χρήματα, χρήματα.

Καὶ ἔτυπτε διὰ τῶν πυγμῶν της τὸ μάρμαρον τῆς ἑστίας, ὅλη της δὲ ἡ ὀργὴ ἐξεδηλοῦτο εἰς τὴν λέξιν ἐκείνην, ἣν ἐπανελάμβανε μὲ τόνον ὕβρεως καὶ φθόνου :

— Χρήματα, χρήματα, χρήματα !

— Χρήματα ; εἶπεν ἡ κυρία Ἑρβλαί· θὰ ἔχετε, ἂν θελήσητε.

— Ναί, ἀλλὰ μόνον τὰ χρήματα ! ἀνέκραξεν ἡ Ἔλλεν μετὰ τῆς ἀπελπισίας τοῦ ἀφυπνιζομένου ἐξ ὡραίου τινὸς ὀνείρου.

— Ἀλλά, εἶπεν ἡ Μεγάλη Ἐκλεκτόρισσα, δὲν πρέπει νὰ εἶσθε πολὺ ἀπαιτητική· δὲν ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ τὰ ἔχῃ ὅλα.

Ἀφῆκε τὴν Ἔλλεν Μόργαν ὀρθίαν, στηριζομένην ἐπὶ τῆς ἑστίας, ἐν στυγνῇ σιωπῇ.

Ἔδωκεν εἰς αὐτὴν τελευταίαν συμβουλήν, νὰ δεχθῇ καὶ ν' ἀναχωρήσῃ. Νὰ ἐξαφανισθῇ.

Μὲ τετρακοσίας χιλιάδας φράγκων θὰ ἔζη ὅπως ἤθελεν, ὅπου ἤθελεν εἰς τὸν εὐρὺν κόσμον. Διὰ τὴν θυγατέρα της οὐδαμῶς ἔπρεπε ν' ἀνησυχῇ. Θὰ ἐπηγρύπνουν ἐπ' αὐτῆς. Ἡ κυρία Ἑρβλαὶ θ' ἀνέμενε τὴν ἀπάντησιν τῆς Ἔλλεν εἰς Δαμμαρὶ μέχρι τῆς ἐπαύριον.

Ἡ Ἑρρικέττα ἐξῆλθε τῆς οἰκίας ἔνθα κατῴκει ἡ Ἀγγλὶς μὲ πλήρη πεποίθησιν ὅτι ἡ Ἔλλεν ἔμελλε νὰ ὑποχωρήσῃ. Διεῖδεν εἰς τὴν ἔκφρονα χειρονομίαν τῆς γυναικὸς ἐκείνης τῆς καταρωμένης τὰ χρήματα, ὑποκρυπτόμενον ὁλόκληρον δρᾶμα. Ἡ πενία, ἥτις περιέσφιγγεν αἴφνης τὴν Ἀγγλίδα, τὴν ἔπνιγεν — αὐτὴ ἦτο ἡ λέξις, ἣν μετεχειρίσθη ἡ Ἔλλεν Μόργαν.

— Θὰ ὑποχωρήσῃ ! ἐσκέπτετο ἡ Ἑρρικέττα.

Ἡ ἀπάντησις ἐν τούτοις τὴν ἐπαύριον δὲν ἔφθασεν. Ἡ κυρία Ἑρβλαὶ ἤρχιζε ν' ἀνησυχῇ. Δύο ἡμέρας μετὰ ταῦτα ἓν τηλεγράφημα ἐκ Παρισίων ἔλεγε πρὸς τὴν κυρίαν Ἑρβλαί :

« Θὰ φέρω τὸ ἔγγραφον τὴν Κυριακὴν καὶ θὰ σᾶς ἀναμένω εἰς Μελὲν τὰς δύο μετὰ μεσημβρίαν. Δέχομαι !

« Ε. Μ. »

Ε. Μ ! Ἠδύνατο τοῦτο νὰ δηλοῖ Ἔλλεν Μομβρέν. Ἀλλ' ὄχι ! ἡ Ἀγγλὶς εἶχεν ὑπογράψει μὲ τὰ ἀρχικὰ στοιχεῖα τοῦ οἰκογενειακοῦ της ὀνόματος. Ἄλλως τε ἡ συνθηκολογία εὑρίσκετο εἰς τὸ « δέχομαι » ἐκεῖνο, ὅπερ ἐπεσφράγιζε τὰ πάντα.

Ἡ κυρία Ἑρβλαὶ ἐξέφερε σχεδὸν κραυγὴν θριάμβου ὅτε ἔλαβε τὸ τηλεγράφημα.

Τὴν Κυριακήν ; ἀλλ' αὐτὴ ἦτο ἀκριβῶς ἡ ἡμέρα τῆς ψηφοφορίας ἐν Μελέν, καθ' ἣν ἔμελλε τέλος πάντων νὰ ἐκλεχθῇ ὁ διάδοχος τοῦ Σαρβέ ! Ἡ Κυριακὴ ἦτο ἡ μεγάλη, ἡ πυρετώδης ἡμέρα διὰ τὴν Μεγάλην Ἐκλεκτόρισσαν. Ἠγάλλετο διότι εἶχε κρατήσει τὸν Βερδιὲ καὶ τὴν ἀνεψιάν της μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης, προσεκάλεσε δὲ τὸν Ῥοβέρτον δὲ Μομβρὲν νὰ εὑρεθῇ ἀκριβῶς τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἰς τὴν ἔπαυλιν κατὰ τὴν ἕκτην ὥραν. Τὴν πρωΐαν ἠγέρθη ζωηρά, μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπαστράπτοντας, μὲ τοὺς μυκτῆρας τῆς μικρᾶς ὡς παιδίου ῥινός της ὀσφραινομένους ἐκ τῶν προτέρων τὴν πυρίτιδα τῆς μάχης ! Ἐνηργεῖτο ἡ ψηφοφορία !

Ἐψήφιζον ἐν Μελέν ! . . Ὁ Αἰμίλιος Δυκᾶς ἦτο ὠχρὸς καὶ χαῦνος. Ἡ ὑπάτη στιγμὴ προσ-

Digitized by Google

ἤγγιζεν, *τὸ εἶναι ἢ μὴ εἶναι*! Ἐβεβαίουν αὐτὸν ὅτι ὁ Γκαροὺς εἶχε «μεγάλας πιθανότητας ἐπιτυχίας» ὑπὲρ αὐτοῦ. Τὸ ἐν τῷ σταθμῷ τοῦ σιδηροδρόμου συμβάν, διὰ τὸ ὁποῖον δὲν ἐνήργησέ τι ὁ φοβερὸς αὐτὸς ἄνθρωπος, δὲν τὸν εἶχε βλάψει ποσῶς, ὡς ἔλεγον. Οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Γκαρούς, καθὼς καὶ ὁ Γκαροὺς αὐτὸς ὁ ἴδιος, ἐθεώρουν τὸν ταγματάρχην ὡς βάναυσον στρατιώτην, ὑπηρέτην τοῦ λαοῦ: τὴν ἰσχὺν ἀποδιώκουσα τὴν Δικαιοσύνην. Ὁ Αἰμίλιος Δυκᾶς μετὰ νύκτα ἀγρυπνίας περιεφέρετο εἰς τὸν κῆπον ὡς φάσμα τοῦ μεγάλου κοινοβουλευτικοῦ ἀνδρὸς τῆς Ἀγγλίας· ὡμοίαζε πρὸς τὸν Πίττ προσβληθέντα ἐκ χολέρας.

Ὁ Σαρβὲ γαλήνιος, σοβαρός, οὐδεμίαν αἰσθανόμενος συγκίνησιν ἔλεγε:

— Νέε, ὁ ὑποψήφιος πρέπει νὰ δεικνύῃ τὸ θάρρος του πρὸ τοῦ στομίου τῆς κάλπης, ὅπως ὁ στρατιωτικὸς πρὸ τοῦ στομίου τοῦ τηλεβόλου!

Ἀλλ' ὁ Δυκᾶς δὲν ἤκουεν· δὲν ἀπήντα πρᾶγμα ἀπίστευτον! δὲν εἶχε πλέον σίελον! Διὰ νὰ ἐνθαρρυνθῇ ὁπωσοῦν μετέβη νὰ ἴδῃ εἰς τὸν τόπον τῆς ψηφοφορίας. Ἡ θέα τοῦ ὀνόματός του φερομένου ἐπὶ τοῦ πίλου τῶν διανεμόντων τὰ ἐκλογικὰ δελτία ἀνεπτέρωσε τὰς ἐλπίδας του. Ἠρίθμει παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἐκλογέων τὰ χαμαὶ κείμενα καὶ καταπατηθέντα δελτία, τὰ φέροντα τὸ ὄνομα τοῦ Γκαροὺς καὶ τὸ ἰδικόν του. Τὰ τοῦ Γκαροὺς ἦσαν πολυπληθέστερα.

Καὶ ἡ κυρία Ἑρβλαὶ ἐπίσης πρὶν μεταβῇ εἰς τὴν προσδιορισθεῖσαν μετὰ τῆς Ἕλλεν Μόργαν συνέντευξιν, περιῆλθεν εἰς τὰ μέρη ἔνθα ἐγίνετο ἡ ψηφοφορία, εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον, εἰς τὸ δημαρχεῖον. Ἐπλησίαζε τοὺς πάντας, ἐψιθύριζεν εἰς τὸ οὖς τῶν ἐκλογέων ὑστάτην τινὰ ὑπόσχεσιν. Τὴν ἑσπέραν, τὴν ἰδίαν ἐκείνην ἑσπέραν ἔμελλε νὰ θριαμβεύσῃ διὰ τοῦ Δυκᾶ ἢ νὰ ἡττηθῇ παρὰ τοῦ Γκαρούς.

— Τὸ κάτω κάτω, εἶχεν εἴπει αὐτῇ πρὸ ὀλίγου ὁ γερουσιαστὴς Σαρβέ, συλλογίσθητε καλά, τί σᾶς μέλει;

Πλὴν αὐτὴ εὗρε τοὺς λόγους του ἀξίους οἴκτου. Ἦτο φοβερά, φοβερά, ἀξιοθρήνητος ἡ ταχύτης, μεθ' ἧς ἐγήρασεν ὁ Σαρβέ!

Τῆς ἐπισκοπήσεως περατωθείσης, ἡ κυρία Ἑρβλαὶ ἔφθασε τὴν προσδιωρισμένην ὥραν, μὲ στρατιωτικὴν ἀκρίβειαν εἰς τὴν μικρὰν οἰκίαν, ἔνθ' ἀνέμενε ἡ Ἕλλεν Μόργαν ἐλθοῦσα ἐκ Παρισίων. Ἡ Ἀγγλὶς χωρὶς νὰ προβῇ εἰς ἐξηγήσεις, χωρὶς νὰ εἴπῃ τι, χωρὶς νὰ χαιρετίσῃ, ἐξήγαγεν ἐκ μικροῦ δερματίνου σάκκου ἔγγραφον διπλωμένον ἐντὸς φακέλλου καὶ εἶπεν:

— Ἰδού!

Ἔδειξεν εἰς τὴν κυρίαν Ἑρβλαὶ τὸ ὄνομα τοῦ Φόρεστ Χὶλλ μετὰ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ βοηθοῦ Χάρτλεϋ καὶ τοῦ ἱερέως Βῶρτον παρὰ τὴν τοῦ Ῥοβέρτου καὶ τὴν ἰδικήν της.

— Ὑπογραφὴ ἀντὶ ὑπογραφῆς! εἶπεν ἡ κυρία Ἑρβλαί. Ἰδοὺ τί συνέταξε τῇ αἰτήσει μου ὁ κ. Τραπελάρ. Ὁ συμβολαιογράφος τοῦ κ. δὲ Μομβρὲν θὰ σᾶς ἐγχειρίσῃ ὅ,τι σᾶς ἀνήκει. Οὔτε κἂν δὲν θὰ ἴδητε τὸν κόμητα.

— Τόσον τὸ καλλίτερον! εἶπεν ἡ Ἀγγλίς.

Παρετήρει τὸν ἔνσημον ἐκεῖνον χάρτην, τὴν συμβολαιογραφικὴν ἐκείνην πρᾶξιν, ἥτις τὴν καθίστα ἐλευθέραν, ψυχρῶς δὲ καὶ αὐθαδέστατα ἠρώτησεν ἂν ἡ γαλλικὴ δικαιοσύνη καὶ τώρα θὰ διαμφισβήτει τὴν περιουσίαν της.

— Ὄχι, ἀπήντησεν ἡ Ἑρρικέττα, ἐπληρώθητε!

Ἡ Ἕλλεν ἔλαβε μεταξὺ τῶν ὡραίων λευκῶν δακτύλων της τὸ ἐν Φόρεστ Χὶλλ συνταχθὲν ἔγγραφον καὶ διασχίσασα αὐτό, ἄφησε νὰ καταπέσωσιν ἓν πρὸς ἓν τὰ λεπτότατα τεμάχια, ἔπειτα εἶπεν:

— Ἰδοὺ τί απομένει ἐκ τοῦ ἔρωτος! Δὲν εἶνε μεγάλον πρᾶγμα!

Καὶ ἡ Παρισινὴ προσέθηκε:

— Δὲν ὁμιλῶ δὲ περὶ τῆς Κυπριανῆς!..

Εἶτα κύψασα συνήθροισεν ἓν πρὸς ἓν τὰ τεμάχια τοῦ σχισθέντος ἐγγράφου καὶ εἶπεν

— Ὁ κ. δὲ Μομβρὲν θὰ εἶνε ἴσως περίεργος νὰ ἴδῃ αὐτὰ τὰ λείψανα.

Κατόπιν ἀποχαιρετίσασα αὐτήν:

— Καλὴν ἐπιτυχίαν! εἶπεν ἀπὸ τοῦ οὐδοῦ τῆς θύρας.

Ἡ Ἀγγλὶς ὕψωσε τοὺς ὤμους καὶ οὔτε κἂν ἀπήντησεν.

Τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς κυρίας Ἑρβλαὶ ὁ Σαρβὲ σιωπηλὸς καὶ σοβαρὸς ἀνέμενεν εἰδήσεις περὶ τῆς ἐκλογῆς· ἡ ἑσπέρα ἐπήρχετο ἐπιρρίπτουσα γλυκεῖαν γαλήνην ἐπὶ τοῦ κήπου.

Ὁ ἥλιος ὄπισθεν τῶν πολυχρόων ὑέλων ἐφαίνετο ὡς κηλὶς φωτός, τὸ ἐρυθρὸν χρῶμα ἦτο ζοφερώτερον, τὸ δὲ κίτρινον καὶ τὸ ἀνοικτὸν κυανοῦν ἔρριπτον μόνα τινὰς ἀκτῖνας θνησκούσης λάμψεως.

Πλησίον τοῦ γερουσιαστοῦ ἡ Ἑρρικέττα, ἐν ταραχῇ νευρικῇ, ἀνήσυχος, συλλογιζομένη ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἤδη ἡ ἐκλογὴ εἶχε λήξει καὶ ὅτι ἡ τύχη τοῦ Δυκᾶ εἶχεν ὁρισθῇ, ἐπηγαινοήρχετο, οὐδὲ κἂν προσέχουσα εἰς ὅμιλον φιλομειδῆ, συνηθροισμένον πέραν, εἰς τὴν ἐσχατιὰν τῆς δενδροστοιχίας, ὑπὸ τὰς καστανέας· ἵστατο ἐκεῖ εἷς πρεσβύτης ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ ὁποίου ἐστηρίζετο μία νεᾶνις, ἐνῷ ἔμπροσθέν των δεικνύων πρὸς αὐτοὺς ξανθὸν κοράσιον, — εἰσέτι πάσχον, ὠχρόν, ἀλλ' ἔχον εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τὴν ἡδύτητα τῆς ἀναρρώσεως, τὴν ἔκφρασιν τῆς ἀναζωογονήσεως —νέος ἀνὴρ ἔλεγε:

— Δὲν εἶνε ἀληθές; Θ' ἀγαπᾶτε πολὺ τὴν μικράν μου Κυπριανήν; Δὲν ἔχει ἄλλον ἐκτὸς

Digitized by Google

ἐμοῦ καὶ ἂν ἀπέλθω ἐκ τῆς Γαλλίας, δὲν θὰ ἔχῃ ἄλλον παρὰ ὑμᾶς! . . .

— Καὶ ὁ πατήρ σας, κύριε κόμη; ἀπήντα ὁ ταγματάρχης, ὅστις ᾐσθάνετο εἰς τὸν βραχίονά του φρικιῶν τὸ σῶμα τῆς Γιλβέρτης.

Ὁ Ροβέρτος δὲ Μομβρὲν ὠχρότατος, ὡσεὶ παρορμῶν τὸ θάρρος του, προσέθετε τότε μετὰ φωνῆς ὁπωσοῦν τρεμούσης:

— Ἂν ἠθέλετε ὅμως, ταγματάρχα, θὰ ὑπῆρχε τρόπος ὥστε ἡ Κυπριανὴ νὰ ἔχῃ ἐνταυτῷ πατέρα καί. . . .

Προσέβλεψε τὴν Γιλβέρτην καταστᾶσαν ὠχροτάτην.

— Καὶ μητέρα! προσέθηκεν.

Ὁ Βερδιὲ ἐννόησεν· ἡ ἰσχνή του χεὶρ ἀνεζήτησε τὴν μικρὰν χεῖρα τῆς Γιλβέρτης καὶ ἔσφιγγεν αὐτὴν νευρικῶς.

— Ἄ, κύριε κόμη, ἀπήντα ὁ ἀγαθὸς ἀνήρ, ἡμεῖς εἴμεθα πτωχοὶ ἄνθρωποι· πρέπει νὰ μᾶς ἀφήσετε ἐκεῖ ὅπου εἴμεθα!

— Ταγματάρχα μου, εἶπε τότε ὁ κόμης δὲ Μομβρὲν διὰ φωνῆς εὐσταθοῦς, ἐπλήρωσα δι' ὅλης τῆς περιουσίας μου τὸ δικαίωμα ὅπως μείνω ἐλεύθερος καὶ ἡ ζωή μου τοῦ λοιποῦ ἀνήκει εἰς ἐμέ. Εὐαρεστεῖσθε νὰ χορηγήσητε εἰς ἕνα παλαιὸν στρατιώτην σας, γενόμενον πτωχότερον ὑμῶν, τὴν εὐχαρίστησιν τοῦ ν' ἀποτελέσῃ μέρος τῆς ὑμετέρας οἰκογενείας; Ἔχω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς ζητήσω ὡς σύζυγόν μου καὶ ὡς μητέρα τῆς Κυπριανῆς τὴν δεσποινίδα Γιλβέρτην Βερδιὲ ἀνεψιάν της.

Ὁ ταγματάρχης ἔτρεμε σύσσωμος. Οἱ χαλαροὶ ὀφθαλμοί του ὑγρανθέντες ἀνεζήτουν τὸ βλέμμα τῆς Γιλβέρτης. Ἡ Γιλβέρτη ψυχρὰ ὡς μάρμαρον δὲν ἀπήντα, πᾶσα ὅμως ἡ ψυχή της συνεκεντροῦτο εἰς τοὺς ὡραίους μελαγχολικοὺς ὀφθαλμούς της.

Ἡ νεᾶνις ἀπέμενεν ἄφωνος, ὁ δὲ στρατιωτικὸς δεικνύων αὐτὴν πρὸς τὸν Ροβέρτον ἐφαίνετο λέγων:

— Βλέπεις; σὲ ἀγαπᾷ. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐγὼ θὰ ἠρνούμην, ἀρνεῖται καὶ αὐτή.

Τότε μιὰ φωνὴ παιδίου, ἡ μικρὰ φωνὴ τῆς Κυπριανῆς ἠγέρθη ἐν τῇ σιγῇ τοῦ γαληνίου ἐκείνου λυκόφωτος, τοῦ περιβάλλοντος τὸν κῆπον, ἀφίνουσα δὲ τὸν πατέρα της, μὲ βήματα μικρὰ κροτοῦντα ἐπὶ τῶν χαλικίων τοῦ ἐδάφους ἡ ξανθὴ παιδίσκη ἔδραμε πρὸς τὴν Γιλβέρτην καὶ σύρουσα αὐτὴν ἐκ τῆς ἐσθῆτος πρὸς τὸν Ροβέρτον:

— Ὁ μπαμπᾶς ἔχει δίκαιον, εἶπεν... Κάμε ὅ,τι σοῦ λέγει ὁ μπαμπᾶς. . . νὰ εἶσαι μαμμά μου!.. Θὰ σὲ ἀγαπῶ πολύ, πολύ!..

Καὶ χωρὶς νὰ εἴπῃ λέξιν ἡ Γιλβέρτη, ἀφίνουσα ἐλεύθερα τὰ δάκρυά της, ἄφησε τὴν χεῖρά της νὰ καταπέσῃ ἐντὸς τῆς τρεμούσης χειρὸς τοῦ Ροβέρτου.

Αἴφνης κραυγαὶ πολλαὶ ἀντήχησαν εἰς τὸν κῆπον.

Μία ἅμαξα ἔφθασε καὶ ὁ Δυκᾶς κατῆλθεν ἐξ αὐτῆς ἀκτινοβολῶν, ἐκ τῆς μακροτέρας δὲ ἀποστάσεως, ἐξ ἧς ἠδύνατο ν' ἀκουσθῇ:

— Εἰς τὸ Μελὲν 7,000 ψηφοφόροι!.. ὑπὲρ ἐμοῦ ἐψήφισαν 5,800 καὶ ὑπὲρ τοῦ Γκαροὺς 1,200!.. Ἐξαίσιον!

Ὁ Δυκᾶς ἀπέμασσε τὸ μέτωπον! Οἵα συγκίνησις!.. οἵα μάχη!.. οἵα ζάλη!.. ἦτο τὸ Αὐστερλὶτζ!.. ναί, τὸ Αὐστερλὶτζ!

— Χωρὶς τὸν θάνατον τοῦ Πίττ, εἶπεν ἡ Ἑρρικέττα, ἀπεναντίας μὲ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ Πίττ.

Καθ' ἕκαστον τέταρτον τῆς ὥρας νῦν αἱ εἰδήσεις ἔφθαναν εἰς τὴν ἔπαυλιν. Ὁ Φουρνερὲλ ἐκόμισε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ψηφοφορίας τοῦ Σαλλύ. Ὁ Γκαροὺς εἶχεν ἡττηθῇ κατὰ κράτος· πάντες σχεδὸν ἐψήφισαν ὑπὲρ τοῦ Δυκᾶ, ἐξαιρέσει ὀλίγων ἐργατῶν ἀπομεινάντων πιστῶν εἰς τὸν Βερδιὲ καὶ μετὰ τὴν παραίτησίν του.

—Πεισματάριδες ἄνθρωποι, ταγματάρχα μου! ἔλεγεν ὁ πρώην λοχίας. Εἶνε τὸ τελευταῖον τετράγωνον τῆς φρουρᾶς!

Ὁ Γκενὼ ἀσθμαίνων, κατακόκκινος ἤρχετο ἐκ Βαρβιζών. Πανταχοῦ νίκη! Ὁ Δυκᾶς ἐμεγαλύνετο. Τώρα ἦτο ραδινός, ζωηρός, ὑπερήφανος. Ὁ συμβολαιογράφος Καππολ ἐψιθύριζεν αὐτῷ σιγά:

— Ὅταν γίνετε ὑπουργός, νὰ κάμετε νὰ ψηφισθῇ ἡ κατὰ νομοὺς ψηφοφορία!

Ἡ κυρία Ἑρβλαὶ εἶχε πρὸ πολλοῦ παραγγείλει τὴν κατασκευὴν πυροτεχνήματος διὰ νὰ καῇ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην. Ἠκούοντο ἤδη μακρόθεν οἱ ἦχοι τοῦ μουσικοῦ θιάσου τοῦ Δαμμαρὶ ἐρχομένου νὰ ἐκτελέσῃ κῶμον πρὸς πανηγυρισμὸν τῆς ἐπιτυχίας.

— Δώδεκα χιλιάδας πεντακοσίας ψήφους! ἐκραύγαζεν ὁ Γκενώ. Καὶ ὁ Γκαροὺς τέσσαρας χιλιάδας μόνον καὶ τρεῖς! Τί ἐπιτυχία!

— Ἐγὼ ἔλαβα 12,742 ψήφους! ἀπήντα τότε ὁ Σαρβέ.

Ὁ δὲ Δυκᾶς ἔλεγε πρὸς αὐτόν.

— Περιμείνατε, φίλτατε γερουσιαστά, μοῦ λείπουν ἀκόμη δύο δῆμοι!

— Λοιπόν, εἶπε τέλος ἡ κυρία Ἑρβλαὶ βλέπουσα τὸν Αἰμίλιον μετ' ἀκτινοβόλου ὑπερηφανείας, ἡ ἀντικατάστασις τοῦ Σαρβὲ ἐξησφαλίσθη! . . .

Ἐστράφη πρὸς τὸν Ροβέρτον, ὅστις εὑρίσκετο ἐκεῖ, ἐντὸς τῆς αἰθούσης μετὰ τῆς Γιλβέρτης καὶ τοῦ ταγματάρχου, εἶτα αἴφνης, ὡς νὰ ἐνεθυμεῖτό τι, ἔσυρεν ἐκ τοῦ θυλακίου της φάκελλον περιέχοντα τεμάχια σχισθέντος χάρτου καὶ τείνουσα αὐτὰ πρὸς τὸν κ. δὲ Μομβρέν:

— Ἀλήθεια, εἶπεν, ἐλησμόνουν! Αὐτὰ εἶνε ἰδικά σας!

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Σαρβὲ περίεργος ἠρώτα τί ἦσαν:

— Μείνετε ἥσυχος, κύριε γερουσιαστά, εἶπεν αὐτή, δὲν εἶνε ψηφοδέλτια!

Digitized by Google

Ἀκολούθως τείνουσα τὴν μίαν χεῖρα πρὸς τὸν Δυκᾶν καὶ τὴν ἄλλην πρὸς τὸν Ροβέρτον δὲ Μομβρέν:

— Οὔφ! εἶπεν. Ἔκαμα ἕνα βουλευτήν· δὲν εἶνε ἡ πρώτη φορά. Ἔκαμα ἕνα γάμον δὲν εἶνε σπάνιον. Ἀλλὰ ἐξέκαμα καὶ ἓν συνοικέσιον· αὐτὸ εἶνε τὸ περίεργον! Δὲν ὑπῆγε χαμένη ἡ ἡμέρα μου. Ἂς ὑπάγωμεν νὰ ἴδωμεν τὰ πυροτεχνήματα.

Τὸ κυριώτερον ἐξ αὐτῶν ὅπερ ἐχαιρετίσθη παρὰ τῆς μουσικῆς τοῦ Δαμμαρὶ καὶ τῶν ἐπευφημιῶν τοῦ πλήθους, ἐλευθέρως εἰσελθόντος εἰς τὸν κῆπον τῆς Μεγάλης Ἐκλεκτορίσσης, ἔφερε τὴν ἑξῆς ἐπιγραφήν, λάμψασαν ἐν τῇ φωτεινῇ εἰσέτι νυκτί: «*Τῷ διαδόχῳ τοῦ κ. Σαρβέ*». Καὶ ὁ Αἰμίλιος ἔσχε τὴν εὐχαρίστησιν ν' ἀκούσῃ πέριξ αὐτοῦ τὴν εὐφραίνουσαν τὴν καρδίαν του κραυγήν:

— Ζήτω ὁ Δυκᾶς!

— Αὐτὸς εἶνε πράγματι ὁ ἀνήρ, τὸν ὁποῖον ἀνέμενε τὸ διαμέρισμα! εἶπεν ὁ κ. Καππρά.

— Πρέπει νὰ τὸν κρίνωμεν ἀπὸ τὰ ἔργα του, ἀπήντησε ὁ Γκενώ.

Καὶ ἐνῷ οἱ τελευταῖοι πύραυλοι ἀνήρχοντο ὡς διάττοντες ὑπεράνω τῶν ζοφερῶν ἤδη καταστασῶν συστάδων τῶν δένδρων, ὁ Βερδιέ, ὁ ταγματάρχης Βερδιὲ ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν ὅτι ὅλος ἐκεῖνος ὁ θόρυβος, ὅλη ἡ φαιδρότης, ὅλαι αἱ φωναί, ὅλος ὁ θρίαμβος δὲν ἤξιζον ἓν τῶν δακρύων τῆς χαρᾶς, ἅτινα ἔχεεν ἡ Γιλβέρτη, ἥτις ἐγίνωσκεν ὅτι ἠγαπᾶτο καὶ ὅτι ἦτο εὐδαίμων.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

Η ΣΠΑΘΗ ΤΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ

Κατ' αὐτὰς ἐπεδόθη ὑπὸ ἐπιτροπῆς ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν τοῦ Πεζικοῦ εἰς τὸν διάδοχον Κωνσταντῖνον ἡ βαρύτιμος σπάθη ἥτις ἐδωρήθη αὐτῷ ἐκ μέρους τῆς ὁλομελείας τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ Πεζικοῦ, ἐν ᾧ ὑπηρετεῖ ὡς λοχαγός. Ἡ σπάθη αὕτη ἐφιλοτεχνήθη ἐν Παρισίοις καὶ εἶνε λεπτότατα ἐξειργασμένη.

Ἡ λαβὴ ἐξ ἀργύρου ἐπιχρύσου, σχηματίζεται ὑπὸ δύο κλάδων δάφνης καὶ δρυός, οἵτινες ἄρχονται ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τῆς λαβῆς καὶ ἑλικοειδῶς περὶ ἑαυτοὺς περιεστραμμένοι χωρίζονται κατὰ τὸ μέσον εἰς πέντε κλάδους, ἐξ ὧν ὁ εἷς μὲν πληροῖ διὰ τῶν κλαδίων του τὸν μικρὸν (ἀριστερὸν) χειροφύλακα, οἱ τρεῖς ἄλλοι πληροῦσι τὸν μέγαν (δεξιὸν) χειροφύλακα, ὁ δὲ τελευταῖος εἶνε κοινός, πληρῶν τὰ κενὰ ἀμφοτέρων τῶν χειροφυλάκων. Ταινία ἐξ ἀργύρου ἐπιχρύσου, ἐφ' ἧς διὰ βαθυκυάνου ἐγκαύστου εἶνε χαραγμένον τὸ λόγιον ΕΝ ΤΟΥΤΩ ΝΙΚΑ, στερεοῖ ἐπὶ τοῦ κλάδου τοῦ δεξιοῦ χειροφύλακος τὸ ἀρχικὸν γράμμα τοῦ ὀνόματος τοῦ Διαδόχου Κ, κατεσκευασμένον ἐξ ἀργύρου καὶ κεκοσμημένον μὲ ἀδάμαντας τομῆς rose καὶ τρεῖς θαυμασίους brillants. Οἱ δύο ἐξωτερικοὶ κλάδοι καταλήγουσιν εἰσερχόμενοι εἰς τὸ στόμα δελφῖνος, σχηματίζοντος τὴν οὐρὰν τοῦ χειροφύλακος. Ἐπὶ τῆς οὐρᾶς ταύτης διακρίνεται τὸ ἔμβλημα τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας ἐκ χρυσοῦ συμπαγοῦς. Τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ δελφῖνος ἀποτελοῦσι πολύτιμοι λίθοι (grenats). Ἡ χειρολαβὴ κατεσκευάσθη ἐξ ἐλέφαντος καὶ φέρει σπειροειδῆ αὔλακα, ὃν καλύπτει χρυσοῦν σύρμα. Ἡ λαβὴ ἀπολήγει εἰς δικέφαλον ἀετὸν ἐξ ἐπιχρύσου ἀργύρου, ἔχοντος τὰ ῥάμφη καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκ λίθων ὁμοίων πρὸς τοὺς ἀποτελοῦντας τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ δελφῖνος. Τῶν κεφαλῶν τοῦ ἀετοῦ ἐπικάθηται τὸ ἑλληνικὸν στέμμα ἐκ χρυσοῦ σφυρηλάτου, εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὁποίου σχηματίζεται κατακεκλιμένος σταυρός, ἐξ ἑνὸς σαπφείρου ἐν τῷ μέσῳ καὶ τεσσάρων brillants. Οἱ ὀκτὼ κλάδοι τοῦ στέμματος, ὡς καὶ τὰ ὀκτὼ τρίφυλλα ἄνθη, τὰ εἰς τὴν βάσιν εὑρισκόμενα εἶνε ἐστολισμένα, μὲ brillants. Τ ὺς ἀστερίσκους τοῦ στέμματος μεταξὺ τῶν ἀνθέων τούτων ἀποτελοῦσι σάπφειροι, ὁ κύκλος δ' αὐτοῦ φέρει ἐναλλὰξ brillants καὶ σαπφείρους τεθειμένους τοὺς μὲν κάτωθι τῶν ἀστερίσκων, τοὺς δὲ κάτωθι τῶν ἀνθέων. Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ στέμματος εἶνε κατεσκευασμένον ἐξ ἐρυθροῦ μίλτου.

Ἡ λεπὶς τῆς σπάθης εἶνε δαμασκή, εὐθεῖα, μετ' αὐλάκων καὶ σκαλισμάτων ἐκ χυτοῦ χρυσοῦ, μεταξὺ τῶν ὁποίων, ἀπὸ τοῦ ἑνὸς μέρους τῆς λεπίδος εἶνε κεχαραγμένη ἡ ἐπιγραφή:

ΤΗ Α. Β. Υ. ΤΩ ΔΙΑΔΟΧΩ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΩ

ἀπὸ τοῦ ἑτέρου δὲ ἡ ἐπιγραφή:

ΤΩ 1887ῳ ΕΤΕΙ ΟΙ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΙ ΤΟΥ ΠΕΖΙΚΟΥ

Ἡ θήκη εἶνε εὐθεῖα ἐξ ἀργύρου, μετὰ δύο ψελίων, ἐξ ὧν τὸ ἓν φέρει δύο κρίκους ἐξαρτήσεως, ἕνα κινητὸν καὶ ἕνα ἀκίνητον, τὸ δ' ἕτερον ἕνα ἀκίνητον μόνον. Οἱ κρίκοι οὗτοι εἶνε ἐπίχρυσοι.

Τὸ πέδιλον τῆς σπάθης, ῥυθμοῦ ἑλληνικοῦ, εἶνε ἐπίχρυσον, κοσμεῖται δὲ δι' ἀναγεγλυμμένων κλάδων δάφνης καὶ δρυός.

Τὸ βάρος τῆς σπάθης εἶνε 2 χιλ. 087 γραμ., κλείεται δ' αὕτη ἐντὸς θήκης πολυτελοῦς, ἐπενδεδυμένης διὰ βελούδου, ἐφ' ἧς φέρεται γεγραμμένον διὰ χρυσῶν γραμμάτων: «Τῇ Α. Β. Υ. τῷ Διαδόχῳ Κωνσταντίνῳ οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ πεζικοῦ ἐν ἔτει 1887ῳ» Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν μέρος τῆς θήκης βλέπει τις τὰ ἐμβλήματα τοῦ βασιλικοῦ οἴκου καὶ τὸ μονόγραμμα τοῦ Διαδόχου ἐκ χρυσοῦ.

Ἡ ὅλη ἐργασία τῆς σπάθης ἔγεινε διὰ σμίλης.

Digitized by Google

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΝ ΠΑΣΤΕΡ

Τῇ 1 Νοεμβρίου ἐτελέσθησαν ἐν Παρισίοις τὰ ἐγκαίνια τοῦ Ἰνστιτούτου Παστὲρ ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας. Ἡ τελετὴ τῶν ἐγκαινίων διεξήχθη ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς ὑποδοχῆς, τὴν ὁποίαν ἐκόσμουν αἱ προτομαὶ τῶν κυριωτέρων εὐεργετῶν τῶν συντελεσάντων πρὸς ἵδρυσιν τοῦ Ἰνστιτούτου, μεταξὺ τῶν ὁποίων διακρίνεται ἡ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ρωσσίας.

Πολλοὶ λόγοι ἐξεφωνήθησαν. Ὡμίλησεν ὁ Βερτράν, ἰσόβιος γραμματεὺς τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν, ἀναπληρῶν τὸν ναύαρχον Jurien de la Graviere, ἀσθενοῦντα. Μετ' αὐτὸν ἔλαβε τὸν λόγον ὁ κ. Γρανσέ, καθηγητὴς ἐν τῇ Ἰατρικῇ Σχολῇ καὶ συνεργάτης τοῦ Παστέρ, ὅπως ἐκθέσῃ τὰ κατὰ τὴν νέαν μέθοδον, τὴν ἐφαρμογήν, καὶ τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς. Καὶ τρίτος ὁ διευθυντὴς τῆς Πιστωτικῆς Τραπέζης (Credit foncier) τῆς Γαλλίας ἐξέθηκε τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τοῦ καθιδρύματος.

Τελευταῖος ὁ Παστὲρ ἐν ζωηρᾷ συγκινήσει ἐξέφρασε τὰς εὐχαριστίας του πρός τε τὴν ὁμήγυριν, καὶ πρὸς τοὺς πολυαρίθμους συνδρομητάς, εἰς τῶν ὁποίων τὴν γενναιότητα καὶ τὰς θυσίας χρεωστεῖ τὴν ταχυτάτην ἀποπεράτωσιν τοῦ φερωνύμου Ἰνστιτούτου.

« Δὲν θέλω νὰ νομίσουν ὅτι τὰ χρήματα τὰ δοθέντα διὰ τὸ Ἰνστιτοῦτον ἐξωδεύθησαν πρὸς ἀνέγερσιν πολυτελοῦς μεγάρου πρὸς χρῆσίν μου. Κάμετέ μου ἐργαστήρια, ἐργαστήρια εὐρύχωρα, κατάλληλα, ὑψηλά, νὰ δέχωνται ἀφθόνως ἀέρα καὶ ἥλιον ». Εἶπεν ὁ Παστὲρ πρὸς τὸν ἀρχιτέκτονα τὸν ἐπιφορτισμένον τὸ σχέδιον τοῦ κτιρίου, καὶ πάντα ἐγένοντο κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ περιδόξου σοφοῦ.

Τὸ Ἰνστιτοῦτον σύγκειται κυρίως ἐκ δύο μεγάλων οἰκοδομημάτων, τῶν ὁποίων ἑκάτερον βλέπει πρὸς ἄλλην ὁδόν. Ἀμφότερα συνδέονται πρὸς ἄλληλα διὰ μεγάλης στοᾶς, ἥτις ἐν ἀνάγκῃ δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς αἴθουσα παραδόσεων. Τὸ ἓν ἐκ τῶν οἰκοδομημάτων κατεμερίσθη περίπου ὡς ἑξῆς: Ἐν τῷ ἰσογείῳ κεῖνται αἱ αἴθουσαι αἱ ὡρισμέναι πρὸς τὰς ἐπὶ τῆς λύσσης εἰδικῶς καὶ τὰς γενικὰς ἐργασίας. Ἐπὶ τοῦ πρώτου πατώματος κεῖνται τὰ ἐργαστήρια ἐν οἷς θὰ ἀναπτύσσεται ἡ διδασκαλία, διῃρημένα εἰς δύο τμήματα· εἰς τὸ ἓν ὁ κ. Ροῦ θὰ διευθύνῃ τὰς σπουδὰς τῆς γενικῆς μικροβιολογίας (microbie generale), καὶ εἰς τὸ ἕτερον ὁ κ. Δυκλῶ τὰς σπουδὰς τῆς βιολογικῆς χημείας· τὸ δεύτερον πάτωμα κατέχουσι τὰ ἐργαστήρια, ἐν οἷς θὰ τελῶνται κυρίως πειράματα, διῃρημένα εἰς δύο ὅμοια τμήματα. Αἱ καλούμεναι « αἴθουσαι τῆς λύσσης » αἱ πρὸς χρῆσιν τῶν ἐρχομένων ὅπως ἐπικαλεσθῶσι τὴν βοήθειαν τοῦ Παστὲρ περιλαμβάνουσιν αἰθούσας, ὡρισμένας πρὸς παντοίας χρήσεις: πρὸς διαμονήν, πρὸς ἐμβολιασμόν, πρὸς ἐπίδεσιν, κτλ. Ἐν ταύτῃ προπαρασκευάζεται ὁ ἰός, ἐν ἐκείνῃ τηροῦνται οἱ μυελοὶ τῶν ζώων. Ἡ τελευταία ἔχει διπλᾶς τὰς θύρας καὶ τὰ παράθυρα, καὶ θερμαίνεται δι' εἰδικῆς μεθόδου, καθ' ὅτι εἶνε ἀνάγκη νὰ ὑπάρχῃ σταθερὰ θερμοκρασία ἐν αὐτῇ. Τὸ αὐτὸ οἰκοδόμημα περιλαμβάνει καὶ αἴθουσαν παραδόσεων συνεχομένην πρὸς ἐργαστήριον. Τὰ ἐργαστήρια διαδέχονται ἄλληλα· ὑπάρχει καὶ φωτογραφικὸν ἐργαστήριον καὶ ἓν aquarium. Εἰς τὰ διάφορα ἐργαστήρια τῶν τμημάτων τῆς γενικῆς μικροβιολογίας καὶ βιολογικῆς χημείας προσηρτήθησαν εὐρεῖαι αἴθουσαι ὅπως ἐν αὐταῖς ἐργάζωνται ἀπὸ κοινοῦ οἱ μαθηταί.

Οἱ ἀλλοδαποὶ ἐπιστήμονες δύνανται νὰ μετέχωσι τῶν ἐργασιῶν τοῦ Ἰνστιτούτου, ἰδιαιτέρων ἐργαστηρίων παραχωρουμένων εἰς αὐτούς. Ὁ ἀρχιτέκτων τοῦ κτιρίου ἐφρόντισε νὰ διευκολύνῃ παντοιοτρόπως τὰς ἐργασίας τῶν καθηγητῶν καὶ τῶν μαθητῶν. Ἀτμομηχανὴ τεθειμένη ὑπογείως χρησιμεύει πρὸς θέρμανσιν τοῦ κτιρίου διὰ θερμάστρας ἐχούσης ὕψος 33 μέτρων.

Τὸ δεύτερον οἰκοδόμημα τὸ βλέπον πρὸς τὴν ὁδὸν Δυτῶ περιλαμβάνει κυρίως τὸ οἴκημα τοῦ Παστέρ, διακεκοσμημένον μετὰ πολλῆς ἁπλότητος. Μόνον τὸ ἑστιατόριον κοσμεῖται ὑπὸ πολυτελοῦς θερμάστρας ἐκ γλυπτοῦ ξύλου. Ἐπὶ τῆς προσόψεως αὐτοῦ ἐτέθη ὀρειχάλκινος ἀνδριάς, ἀπεικόνισμα τοῦ ἡρωϊκοῦ βοσκοῦ Ζυσίλ, ὅστις συνεκρότησε σφοδρὰν πάλην πρὸς λυσσῶντα λύκον, διὰ νὰ σώσῃ δύο μικρὰ παιδία, καθ' ὧν εἶχεν ὁρμήσει τὸ θηρίον. Ὁ βοσκὸς Ζυσὶλ εἶνε ὁ πρῶτος τὸν ὁποῖον ἐμβολίασεν ὁ Παστέρ.

Ἐκ τοῦ ὡραίου λόγου, ὃν ἐξεφώνησεν ὁ Παστὲρ κατὰ τὰ ἐγκαίνια τοῦ Ἰνστιτούτου, παραθέτομεν ὧδε τὸν ἐπίλογον:

« Ἡ ἐπιστήμη δὲν ἔχει πατρίδα· ἀλλ' ὁ ἐπιστήμων δὲν εἶνε ἄπατρις, καὶ εἰς τὴν ὠφέλειαν τῆς ἰδίας πατρίδος δέον νὰ ἀποβλέπῃ τὸ ἔργον του, τὸ παγκοσμίαν ἐπίδρασιν ἀσκοῦν.

» Ἐπιτρέψατέ μοι, κύριε πρόεδρε, νὰ καταλήξω τὸν λόγον διὰ φιλοσοφικῆς σκέψεως, τὴν ὁποίαν ἐξεγείρει ἐν ἐμοὶ ἡ παρουσία σας ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ τῆς ἐργασίας. Δύο ἀντίθετοι νόμοι σήμερον παλαίουσιν ἐναντίον ἀλλήλων: ὁ νόμος τοῦ αἵματος καὶ τοῦ θανάτου, ἐφευρίσκων καθ' ἑκάστην νέας πολεμικὰς μεθόδους, ἀναγκάζων τοὺς λαοὺς νὰ ἵστανται ἀείποτε ἀντιμέτωποι ὅπως ὁρμήσωσιν εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν· καὶ ὁ νόμος τῆς εἰρήνης, τῆς ἐργασίας, τῆς σωτηρίας, ὀνειροπολῶν τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τῶν περιστοιχούντων αὐτὰ δεινῶν.

» Ὁ πρῶτος νόμος σκοπὸν ἔχει τὰς βιαίας κα-

Digitized by Google

τακτήσεις, ὁ δεύτερος τὴν ἀνακούφισιν τῆς ἀνθρωπότητος. Οὗτος θεωρεῖ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου πολυτιμωτέραν μυρίων νικῶν· ἐκεῖνος θυσιάζει ἑκατομμύρια ὑπάρξεων ὑπὲρ τῆς φιλοδοξίας ἑνός. Ὁ νόμος, οὗτινος εἴμεθα τὰ ὄργανα, ζητεῖ, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς σφαγῆς ἀκόμη, τὴν θεραπείαν τῶν αἱματηρῶν κακῶν, τὰ ὁποῖα προξενεῖ ὁ νόμος τοῦ πολέμου. Οἱ ἐπίδεσμοι οἱ ὀφειλόμενοι εἰς τὴν ἡμετέραν ἀντισηπτικὴν μέθοδον προφυλάττουσι τὴν ζωὴν χιλιάδων στρατιωτῶν.

» Ποῖος ἐκ τῶν δύο νόμων θὰ ὑπερισχύσῃ; Μόνος ὁ Θεὸς γνωρίζει. Ἀλλὰ δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν ὅτι ἡ γαλλικὴ ἐπιστήμη ὑπακούουσα εἰς τὸν εὐεργετικὸν τοῦτον νόμον, ἀγωνίζεται πρὸς εὔρυνσιν τῶν ὁρίων τῆς ζωῆς ».

Η ΕΥΡΩΣΤΙΑ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ

Mens sana in corpore sano. Τὸ παλαίφατον ἀπόφθεγμα ἐκθάπτεται τῆς λήθης. Ἡ παραμεληθεῖσα διάπλασις τοῦ σώματος ἤρχισε νὰ γίνεται ἀντικείμενον δημοσίας μερίμνης. Ἐν Γαλλίᾳ, κατόπιν ζωηρᾶς ὠθήσεως τὴν ὁποίαν ἔδωκεν ὁ τύπος, ὁ ἐν παντὶ ὠφελίμῳ πρωτοστατῶν, συνέστη ὁ «Σύνδεσμος τῆς σωματικῆς διαπλάσεως», οὗ μετέχουσι πᾶν ὅ,τι ἐπιφανὲς κέκτηται ἡ Γαλλία, δύναται δὲ νὰ ἐγγραφῇ μέλος καὶ πᾶς οἱοσδήποτε Γάλλος, καταβάλλων ἐτησίως μικρόν τι τίμημα.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν ἐπιστολῶν, αἵτινες ἀπεστάλησαν ἐκ μέρους τῶν ἐξοχοτήτων τῶν γραμμάτων, τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς καλλιτεχνίας πρὸς τὴν γραμματείαν τοῦ συνδέσμου, καταλέγονται ἓν γράμμα τοῦ Αἰμιλίου Ζολᾶ καὶ ἕτερον τοῦ Ἀμβροσίου Θωμᾶ, τοῦ διασήμου μελοποιοῦ.

« Ζητεῖτε, γράφει ὁ Ζολᾶ, τὴν γνώμην μου περὶ τῆς σωματικῆς ἐκπαιδεύσεως. Πρὸ εἴκοσι καὶ δύο ἐτῶν ἔγραφον: «Τὸ σῶμα, ὅπως κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ ἀκράτου θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ, παρημελήθη ἐντελῶς παρ' ἡμῖν· δὲν ἐξυψοῦται πλέον ἡ ψυχή, ἀλλὰ τὰ νεῦρα, ὁ ἐγκέφαλος· ἡ σὰρξ αἱμάσσει ἐκ τῶν ἐπανειλημμένων καὶ μυχίων κλονισμῶν, μὲ τοὺς ὁποίους τὸ πνεῦμα συνταράσσει ὁλόκληρον τὸν ἀνθρώπινον ὀργανισμόν. Εἶνε βέβαιον ὅτι νοσοῦμεν καὶ νοσοῦμεν τὴν ἀσθένειαν τῆς προόδου. Ὁ ἐγκέφαλος ὑπερτροφεῖ, τὰ νεῦρα ἀναπτύσσονται, ἐπὶ ζημίᾳ τῶν μυώνων, αὐτοὶ δ' ἐξασθενοῦντες ἀδυνατοῦσι πλέον νὰ συγκρατήσωσι τὴν ἀνθρωπίνην μηχανήν. Ἡ μεταξὺ ὕλης καὶ πνεύματος ἰσορροπία κατεστράφη. Ἡ νίκη δὲ αὕτη τῶν νεύρων κατὰ τοῦ σώματος ἐμόρφωσε τὰ ἤθη, τὴν φιλολογίαν, ὁλόκληρον τὴν ἐποχήν μας, ὁποία εἶνε. Καιρὸς εἶνε νὰ μεριμνήσωμεν πλέον καὶ περὶ τοῦ ἀτυχοῦς σώματος, ἂν εἶνε πλέον καιρός». Σήμερον τὸ νόσημα ἐδεινώθη, οἴκοθεν δ' ἐννοεῖται ὅτι συμπράττω μεθ' ὑμῶν εἰς πᾶσαν προσπάθειαν ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ, ὃν ἐπιδιώκετε».

Ὁ μελοποιὸς Θωμᾶς, μέλος τοῦ Ἰνστιτούτου καὶ διευθυντὴς τοῦ Ὠδείου, γράφει: «Πάντες οἱ ἐνδιαφερόμενοι ὑπὲρ τοῦ ἠθικοῦ καὶ πνευματικοῦ μεγαλείου τῆς ἡμετέρας πατρίδος κατανοοῦσι τὴν ἀνάγκην τῆς ἐπεκτάσεως τῆς σωματικῆς αὐτῆς ἀναπλάσεως. Τὸ ἀρχαῖον λατινικὸν ῥητὸν θαυμασίως καθορίζει καὶ συνοψίζει τὸ ζήτημα. Mens sana in corpore sano. Πλανᾶται ὅστις φρονεῖ ὅτι δύναται νὰ θυσιάσῃ τὸ ἓν ὑπὲρ τοῦ ἄλλου. Ὅπως ἡ ἀποκλειστικὴ ὑπὲρ τῆς σωματικῆς δυνάμεως μέριμνα θὰ διεκύβευε τὴν ὑψηλὴν θέσιν ἣν λαός τις κατέχει ἐν τῷ κόσμῳ, οὕτω καὶ ἡ ἀπόλυτος ὑπεροχὴ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τέχνης παρ' αὐτῷ δύναται νὰ τοῦ ἀφαιρέσῃ τὰ μέσα, ὅπως διατηρῇ ταύτην τὴν ὑπεροχήν. Ἀληθῆ φρόνησιν μαρτυρεῖ ἡ συνταύτισις τῶν διεστώτων τούτων στοιχείων τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐν ἐναρμονίῳ ἰσορροπίᾳ. Διὰ τοῦτο τὸν «Σύνδεσμον τῆς σωματικῆς διαπλάσεως», θεωρῶ ἔργον ὑγιοῦς φιλοσοφίας καὶ ἐνθέρμου πατριωτισμοῦ».

— κ. —

Η ΚΑΡΜΕΝ ΣΥΛΒΑ

ΣΤΕΦΑΝΟΥΜΕΝΗ

Ἡ Γαλλικὴ Ἀκαδημία διαθέτει πολλὰ βραβεῖα, ἅτινα ἐτησίως ἀπονέμει εἰς τὰ ἄριστα τῶν ὑποβληθέντων αὐτῇ φιλολογικῶν ἔργων. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, μεταξὺ τῶν ἄλλων, ἐστεφάνωσε καὶ τὴν βασίλισσαν τῆς Ρουμανίας, βραβεύσασα διὰ χρυσοῦ μεταλλίου τὸ ὡραῖον αὐτῆς βιβλίον « Σκέψεις Βασιλίσσης», ἐξ οὗ πολλὰ ἠνθολόγησεν ἡ *Ἑστία*. Ὁ ἰσόβιος γραμματεὺς τῆς ἀκαδημίας Δουσέ, ἐξαγγέλλων δημοσίᾳ τὴν ἀκαδημαϊκὴν κρίσιν περὶ τοῦ βιβλίου τούτου, διαγωνισθέντος χάριν τοῦ βραβείου Botta, ὅπερ ἀπονέμεται ἀποκλειστικῶς εἰς ἔργα συγγραφέντα ὑπὸ γυναικῶν, εἶπε: « Ἓν τῶν ὑποβληθέντων ἔργων εἶνε ἄξιον ἰδιαιτέρας μνείας. Φέρον τίτλον « Σκέψεις Βασιλίσσης » ἦλθε πρὸς ἡμᾶς ἀθορύβως, ὡς πάντα τὰ λοιπά, μὲ χαρίεν ἀλλὰ μετριόφρον ὄνομα, ζητοῦν νὰ ἀποκρύψῃ ἀφ' ἡμῶν τὴν ἀληθῆ καταγωγήν του, μὲ τὸ ὄνομα: Κάρμεν Σύλβα! Τὸ ψευδώνυμον τοῦτο, τὸ ὁποῖον εἶνε τόσον διάσημον ἐν Παρισίοις, ὅσον καὶ ἐν Βουκουρεστίῳ, εἰς οὐδένα ἐξ ἡμῶν ἦτο ἄγνωστον. Αἱ σκέψεις ἃς περιεῖχεν ἦσαν ἀληθεῖς *Σκέψεις Βασιλίσσης*, βασιλίσσης μουσοτραφοῦς, φιλοσόφου καὶ ποιητρίας ἐνταυτῷ· πρὸ παντὸς ὅμως γυναικός, ἥτις νομίζει τις ὅτι χαρακτηρίζει ἑαυτήν, ὅταν γράφῃ: « Ὑπάρχουσι γυναῖκες ἐξόχως ἁγναί· ἐγγίσατε τας

Digitized by Google

καὶ θὰ ἴδητε ὅτι πρὸς στιγμὴν ἀνορθοῦσι τὰ πτερά των ὡς οἱ κύκνοι, ἀλλὰ κατόπιν στρέφουσι σιωπηλῶς καὶ καταφεύγουσιν ἐν μέσῳ τῶν κυμάτων». Ἀλλὰ σὺ Μεγαλειοτάτη μὴ στραφῇς, οὐδεὶς τολμᾷ νὰ ἐγγίσῃ τὰ λευκὰ πτερά σου. Ὅ,τι ἔγραψες μετὰ τόσης χάριτος καὶ αἱμύλης λεπτότητος ἔτυχε παρὰ τῇ ἀκαδημίᾳ τῆς ὑποδοχῆς, ἣν δὲν ἐζήτει ἡ βασίλισσα, ἀλλὰ τῆς ὁποίας ἦτο ἀξία ἡ συγγραφεύς, διὰ τὴν εὐγένειαν τῶν αἰσθημάτων καὶ τὴν γλαφυρότητα τοῦ ὕφους, συνδυάζοντος πρὸς τὴν σπανίαν στιλπνότητα ὅλως γαλλικὴν κομψοπρέπειαν. Ἡ ἀκαδημία ἀπονέμει εἰς τὰς *Σκέψεις Βασιλίσσης* τιμητικὸν μετάλλιον, μέγα χρυσοῦν μετάλλιον. Δὲν ὑπάρχουσι πλέον βασίλισσαι ἐν Γαλλίᾳ· ἀλλ' αἱ γυναῖκες βασιλεύουσι πάντοτε παρ' ἡμῖν, βασιλεύουσι δ' ὑπὸ διπλῆν ἰδιότητα, ὅταν μετὰ τῶν πλεονεκτημάτων, δι' ὧν ἐκ φύσεως θέλγουσι, συνδυάζουσι καὶ τὴν φιλολογικὴν ἀρετήν».

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ

Εἶνε μέγα δυστύχημα νὰ μὴ ἀγαπᾶταί τις, ὅταν ἀγαπᾷ· ἀλλ' εἶνε μεγαλήτερον ν' ἀγαπᾶται, ὅταν δὲν ἀγαπᾷ.

—

Ὅσον καὶ ἂν εἶνέ τις αὐστηρός, ἐν τῷ ἔρωτι συγχωρεῖ πλείονα σφάλματα ἢ ἐν τῇ φιλίᾳ.

—

Αἱ γυναῖκες εἶνε σταθερώτεραι εἰς τὸ μῖσος ἢ εἰς τὴν ἀγάπην.

—

Τὸ πνεῦμα χρησιμεύει εἰς τὴν γυναῖκα μόνον ὅπως καλύπτῃ τὰς ἀδυναμίας τῆς καρδίας.

—

Ὁ ἔρως γεννᾶται ἀπὸ τὸ τίποτε καὶ ἀποθνήσκει διὰ τὸ τίποτε.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Δύο χιλιάδες φράγκων διὰ δύο . . . . σελίδας στίχων.

Ὅτε ὁ Λαμαρτῖνος μετὰ τὴν Φεβρουριανὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1848, ἐγένετο ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν, ἦτο ὀφειλέτης δύο χιλιάδων φράγκων εἰς τὴν *Ἐπιθεώρησιν τῶν δύο κόσμων*. Ὁ Βυλόζ, ὁ ἐκδότης τῆς Ἐπιθεωρήσεως, ἐπεσκέφθη αὐτὸν ἡμέραν τινὰ ἐν τῷ ὑπουργείῳ, ὅπου ἐγένετο δεκτὸς φιλικώτατα. Ἡτοιμάζετο δὲ ν' ἀπέλθῃ μετ' ὀλίγον, ἀλλ' ὁ Λαμαρτῖνος ἐκράτησεν αὐτόν:

— Ἀλήθεια, σᾶς χρεωστῶ δύο χιλιάδας φράγκα.

Καὶ ἀνοίξας τὸ συρτάριον τῆς τραπέζης ἔλαβε δύο χιλιόφραγκα χαρτονομίσματα, ἅτινα ἔτεινεν εἰς τὸν Βυλόζ.

— Μάλιστα, ἀποκρίνεται ἐκεῖνος, μοῦ χρεωστεῖτε δύο χιλιάδες φράγκα, ἀλλ' ἂν θέλετε νὰ καθαρίσῃ ὁ λογαριασμός μας πρέπει νὰ ἐνθυμηθῆτε ὅτι καὶ ἐγὼ κἄτι σᾶς ὀφείλω.

— Τί; ἐρωτᾷ ὁ ποιητής.

— Λησμονεῖτε τὴν *Μασσαλιῶτιδα τῆς εἰρήνης;*

— Μπᾶ, δύο σελίδες στίχων! δὲν ἀξίζουν κἂν τὸν κόπον.

— Μὲ συγχωρεῖτε, κύριε ὑπουργέ, ἀπαντᾷ ἀξιοπρεπῶς ὁ Βυλόζ, στίχοι Λαμαρτίνου πληρόνονται πάντοτε καὶ ἡ *Ἐπιθεώρησις* ἐννοεῖ νὰ πληρώσῃ δι' αὐτοὺς ὅ,τι σεῖς ὁρίσετε.

— Ἂς εἶνε λοιπόν, ἀλλὰ πιστεύσατέ με ὅτι τὸ κάμνω μόνον ἐπειδὴ τὸ θέλετε σεῖς.

Καὶ ὁ ποιητὴς ἔθεσε πάλιν τὰ δύο τραπεζικὰ γραμμάτια εἰς τὸ συρτάριον καὶ ἐκλείδωσεν αὐτό.

Δύο χιλιάδες φράγκων διὰ δύο σελίδας στίχων!

Τὰ κέρδη τῆς περιφήμου χαρτοπαικτικῆς λέσχης τοῦ Μόντε Κάρλο βαίνουσιν ἐλαττούμενα. Οὕτω κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀνῆλθον εἰς 250 000 λίρας στερλίνας, ὑπολειφθέντα κατὰ 50 000 τῶν τοῦ 1886, ἐνῷ πρό τινων ἐτῶν ἀνήρχοντο καὶ μέχρις ἡμίσεως ἑκατομμυρίου. Ἀπόδειξις ὅτι ὁ κόσμος χαρτοπαικτεῖ νῦν ὀλιγώτερον. Σημειωτέον πρὸς τούτοις ὅτι κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐγένοντο ἐκεῖ ἕνεκεν ἀπωλείας ἐν τῷ χαρτοπαιγνίῳ 25 αὐτοκτονίαι.

Γεγονὸς τιμῶν τὴν ἀγγλικὴν κοινωνίαν.

Πρό τινος ἐφημερὶς τοῦ Λονδίνου ἐδημοσίευσε τὴν ἑξῆς γνωστοποίησιν:

«Εἶμαι ἡλικίας ἓξ ἐτῶν καὶ πολὺ φρόνιμη, ἀλλὰ οἱ γονεῖς μὲ βασανίζουν καὶ δὲν μοῦ δίδουν νὰ φάγω. Δὲν ἠμπορῶ νὰ ὑποφέρω καὶ παρακαλῶ τοὺς εὐσπλαγχνικοὺς ἀνθρώπους νὰ μὲ υἱοθετήσουν».

Τὴν γνωστοποίησιν συνώδευε σημείωσις τῆς συντάξεως ἀναφέρουσα ὅτι μικρὸν κοράσιον ῥακένδυτον ἦλθεν εἰς τὸ γραφεῖον καὶ ἔφερε τὰς ἀνωτέρω γραμμὰς γεγραμμένας ἰδιοχείρως, παρεκάλει δὲ μετὰ δακρύων νὰ δημοσιευθῶσιν ἐν τῷ φύλλῳ.

Τὴν ἐπομένην *επτακόσιαι αἰτήσεις* υἱοθεσίας ἀπηυθύνθησαν πρὸς τὴν ἐφημερίδα!!

Μεταξὺ Κυρίας μὴ διακρινομένης ἐπὶ καλλονῇ καὶ Κυρίου διακρινομένου ἐπὶ λεπτότητι πνεύματος·

Ἡ Κυρία: Προχθὲς μοῦ ἔλεγε κάποιος πῶς ὕστερα ἀπὸ τὸ ταξείδι μου ἀσχήμισα· ἐσεῖς τί φρονεῖτε;

Ὁ Κύριος: Ἄ μπᾶ! Ἐγὼ φρονῶ πῶς μόνον νὰ *ἐμμορφήνετε* ἠμπορούσατε.

Καὶ ἡ Κυρία μειδιᾷ γοητευθεῖσα διὰ τὸ φιλοφρόνημα!

Τύποις Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ ἐν Ἀθήναις.

Digitized by Google

'Αριθ. 674 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΣΤ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 35. 27 Νοεμβρίου 1888.

FOREIGN BODL: LIBR. PERIODICALS

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ.—Μετάφρασις Χ.Α.

Συνέχεια καὶ τέλος.

ΙΘ'.

Ἦτο μία ὡραία ἡμέρα τοῦ Ἰουνίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους. Αἱ ὁδοὶ τοῦ Μελὲν εἶναι ἑορτασίμως κεκοσμημέναι. Ἀπὸ πρωΐας ἐκ τῶν πέριξ κωμῶν αἱ ἁμαξοστοιχίαι τοῦ σιδηροδρόμου, τὰ φορτηγὰ καὶ τὰ ἰδιωτικὰ ἁμάξια μετακομίζουσιν εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ διαμερίσματος τοὺς περιέργους συρρέοντας χάριν τῶν ἑορτῶν καὶ ὅμιλοι ἀνθρώπων φερόντων ἑορτάσιμον στολὴν ἀνέρχονται, συνωθοῦντας ἀναρριχῶνται μέχρι τῆς πλατείας τοῦ Δημαρχείου. Μικραὶ σημαῖαι κυματίζουσιν ἐπὶ ἱστῶν, κατ' ἀποστάσεις δέ εἰσι τοποθετημένοι θυρεοί, φέροντες ἐναλλὰξ τὰ γράμματα Γ. Δ, ἀρχικὰ στοιχεῖα τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας καὶ τὰ σήματα τῆς πόλεως. Τῇδε κἀκεῖσε δὲ ἐπιγραφαὶ φέρουσιν ἀδιακρίτως τὰς λέξεις: *Ζήτω ὁ Ἰάκωβος Ἀμυώ!* ἢ *Ζήτω ἡ Δημοκρατία!*

Εἰς τὰς ὁδοὺς ἐπήχθησαν κλάδοι δρυός, φυτευθέντες ἐντὸς τῶν ὀπῶν τῶν ἀφαιρεθέντων ἐπὶ τούτῳ ἐκ τοῦ λιθοστρώτου λίθων ἐναλλὰξ μετὰ τροπαίων ἐκ τριχρόων σημαιῶν, ἔμπροσθεν δὲ οἰκίας τινός, φερούσης ἀντὶ ἐμβλήματος ὀγκώδη καπνοσύριγγα, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν τὴν δηλοῦσαν ὅτι αὐτόθι ἐγεννήθη ὁ Ἀμυώ, μεταξὺ τῶν χλωρῶν κλάδων διαφανὴς ἐπιγραφὴ ὁμοῦ μετὰ τῆς εἰκόνος τοῦ γηραιοῦ συγγραφέως, φέρει ὑπερηφάνως τὰς λέξεις:

Τιμὴ τῷ Ἰακώβῳ Ἀμυώ!

Ἡ ἰδέα ἦτο τοῦ νέου βουλευτοῦ τῆς περιφερείας κ. Αἰμιλίου Δυκᾶ. Ἠθέλησεν αὐτὸς ἵνα εἰς τὸ ἑξῆς ἡ πόλις τοῦ Μελὲν ἔχῃ καὶ αὐτὴ τὴν ἐτήσιον ἑορτήν της πρὸς τιμὴν τοῦ μεγάλου αὐτῆς ἀνδρός, ὅπως αἱ Βερσαλλίαι ἔχουσι τὴν ἑορτὴν τοῦ στρατηγοῦ Ὃς καὶ ἡ Σάρτρη τοῦ στρατηγοῦ Μαρσώ. Τὸ τοιοῦτο δὲν ἦτο εὔκολον. Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον δὲν ἐλησμόνει ὅτι ὁ Ἀμυὼ ὑπῆρξεν ἐπίσκοπος Ὠξέρρης, ἔμπλεως εὐνοίας, μέγας ἐλεήμων τοῦ βασιλέως, τινὲς δ' ἐφοβοῦντο μήπως ἡ ἑορτὴ ἤθελε προσλάβει κληρικόφρονα χαρακτῆρα. Ἀλλ' ὁ Δυκᾶς κατεξανέστη. Κληρικόφρων ὁ ἀγαθὸς Ἀμυώ, ὅστις κατηγορήθη ἐπὶ εὐνοίᾳ πρὸς τοὺς Οὐγενότους καὶ ὅστις μετέφρασε τὸν Πλούταρχον!.. «Τὸν Πλούταρχον, κύριοι, συλλογίσθητε τὸν Πλούταρχον!..» Τὸ ὄνομα τοῦ Πλουτάρχου κατενίκησε τοὺς δισταγμοὺς καὶ τὸ Μελὲν ἔμελλε νὰ πανηγυρίζῃ καθ' ἕκαστον ἔτος τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἀμυώ.

— Θὰ ἐπροτίμων τὸν Ὃς! ἔλεγεν ὁ συμβολαιογράφος Καπποά...

Ναί, ἀλλ' αὐτὸς ἐγεννήθη εἰς τὸν νομὸν τοῦ Σηκουάνα καὶ Ὀάζ καὶ τί ἔχει νὰ κάμῃ μὲ τὸν νομὸν τοῦ Σηκουάνα καὶ Μάρνης!

Ἀπέμενε νὰ ὁρισθῇ μία λεπτομέρεια, ἡ ἡμέρα τῆς ἑορτῆς. Ὁ Ἰάκωβος Ἀμυὼ ἐγεννήθη τὴν 30 Ὀκτωβρίου 1514. Κακὴ ἡμερομηνία ἡ 30 Ὀκτωβρίου. Κάμνει ψῦχος, πλησιάζει ἡ ἡμέρα τῆς ἑορτῆς τῶν Νεκρῶν, ἡ 2 Νοεμβρίου. Δὲν δύναται νὰ πανηγυρισθῇ ἡ μνήμη ἑνὸς μεγάλου ἀνδρὸς εἰς τὰς παραμονὰς τοῦ Νοεμβρίου. Κανεὶς δὲν θὰ προσήρχετο εἰς τὴν ἑορτήν του.

— Οἱ μεγάλοι ἄνδρες, παρετήρησε μετ' εὐθυκρισίας ὁ Δυκᾶς, ἔπρεπε νὰ γεννῶνται ἢ ν' ἀποθνήσκωσι κατὰ τὸ θέρος. Θὰ ἦτο ἀνετώτερον διὰ τὸν πανηγυρισμὸν τῆς ἑκατονταετηρίδος των.

Τῆς ἑκατονταετηρίδος! Ἡ λέξις αὕτη ἐνεποίησεν εἰς αὐτὸν ἐντύπωσιν. Τὸ Μελὲν ἠδύνατο νὰ πανηγυρίσῃ τὴν ἑκατονταετηρίδα, τὴν τριακοσιετηρίδα μάλιστα τοῦ Ἀμυώ!

— Ὄχι, παρετήρησεν ὁ Καπποά, εἶνε ἀδύνατον.

Διατί; Ἡ χρονολογία τῆς γεννήσεως εἶχε παρέλθει· ἦτο τὸ 1514. Ἡ χρονολογία τοῦ θανάτου ἦτο πολὺ μακρυνή, 1593!.. Καὶ ἔπειτα 93!.. Ζοφερὸς ἀριθμός... 1893!.. Τί θὰ συνέβαινεν ἄλλως τε ἕως τότε;

— Τὸ καλλίτερον εἶνε, συνεπέρανεν ὁ Δυκᾶς, νὰ ὁρίσωμεν τὴν 24 Ἰουνίου ὡς ἡμέραν ἑορτῆς τοῦ Ἀμυώ. Αὐτὸς ἐκαλεῖτο Ἰάκωβος καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἦτο ἡ τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου. Ἀλλ' ἀδιάφορον! Ἂν προσεῖχον εἰς τοιαύτας λεπτολογίας, οὐδέποτε θὰ ἐτελεῖτο δημοσία πανήγυρις.

Digitized by Google

Ἐλυπεῖτο διότι εἶχεν ἤδη ἀνεγερθῇ ἀνδριὰς τοῦ Ἀμυὼ ἀπὸ τοῦ 1860 καὶ διότι εἰς τὴν οἰκίαν φαρμακοποιοῦ τινος ἐν τῇ ὁδῷ Σαὶντ—Ἀσπαὶ ἀριθ. 28, ὄπισθεν τῆς ἐκκλησίας εἶχε τοποθετηθῇ πλὰξ φέρουσα τὴν ἐπιγραφήν: ***Ἐνταῦθα ἐγεννήθη ὁ Ἀμυώ.*** Ἀφοῦ εἶχεν ἀνεγερθῇ ἤδη ὁ ἀνδριάς, ὑπετάσσετο τὸ σπουδαιότερον ἦτο ὄχι νὰ πανηγυρισθῇ ἡ μνήμη τοῦ Ἀμυώ, ἀλλὰ νὰ εὕρῃ εὐκαιρίαν αὐτὸς ὁ Δυκᾶς νὰ παρουσιασθῇ πρὸς τοὺς ἐκλογεῖς του, ν' ἀγορεύσῃ πρὸς αὐτοὺς καὶ νὰ τοὺς σαγηνεύσῃ. Ὁ Ἀμυώ; Ὁ ἀγαθὸς Ἀμυώ! Αὐτὸς ἦτο μόνον πρόφασις ἁπλουστάτη. Πολὺ ὀλίγον ἐνδιεφέρετο περὶ τοῦ Ἀμυὼ ὁ Αἰμίλιος Δυκᾶς. Ἀφοῦ καὶ αὐτὸς ἐλυπεῖτο διότι δὲν ἦτο στρατηγὸς τῆς Δημοκρατίας! Ἀλλὰ τί νὰ γείνῃ! ἐκ τῶν ἐνόντων.

Τὴν ἑορτὴν λοιπὸν τοῦ Ἀμυώ, τοῦ μεταφραστοῦ τοῦ Ἡλιοδώρου καὶ τοῦ Πλουτάρχου ἐπανηγύριζε τὸ Μελὲν κατὰ τὴν λαμπρὰν καὶ εὐήλιον ἐκείνην ἡμέραν.

Ἔμπροσθεν τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Ἀμυὼ ἐξέδρα κεκοσμημένη διὰ τριχρόων σημαιῶν, ἐφ ἧς εὑρίσκοντο καθίσματα καὶ ἐν πρώτῃ γραμμῇ ἕδραι ἐπεστρωμέναι δι' ὁλοσηρικοῦ μὲ ἐρεισίνωτον ἐξ ἀνακάρδου, ἀνέμενε τὰς ἀρχὰς τῆς πόλεως, αἵτινες κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν εὑρίσκοντο ἐκεῖ πλησίον, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ δημάρχου καὶ προεγευμάτιζον. Εἶχον τοποθετηθῇ πλησιέστατα ἐν εἴδει πλατείας θεάτρου θρανία ἐπεστρωμένα ἐπίσης δι' ὁλοσηρικοῦ, ἔνθα ἐν τῷ μέσῳ φυρμοῦ θερινῶν ἐσθήτων, κομψῶν πίλων καὶ καλλωπισμῶν ἀνοικτοῦ χρώματος παρεκάθησαν αἱ κυρίαι, αἱ ἐπισημότεραι τῆς πόλεως. Καὶ ἄλλαι κυρίαι ἔμελλον ν' ἀνέλθωσιν ἐπὶ τῆς ἐξέδρας μετὰ τὴν ἄφιξιν τῆς πομπῆς.

— Ἡ κυρία Ἐρβλαί, ἀναμφιβόλως, ἔλεγεν ἡ σύζυγος ἑνὸς δικολάβου πρὸς τὴν σύζυγον τοῦ πρῴην δημάρχου.

Αὕτη δὲ γελῶσα ἀπήντα:

— Ἡ κυρία Ἐρβλαὶ κατ' ἀνάγκην. Πάντοτε εὑρίσκεται εἰς τὸ ἐπιτελεῖον ἡ κυρία Ἐρβλαί.

Μετὰ ψιθυρισμοῦ δὲ καταπνιγομένου ὑπὸ τοῦ μεγάλου ψιθύρου τοῦ πλήθους ἀναμένοντος μετὰ περιεργείας, ἀνυπομονοῦντος, συνωθουμένου, συνταρασσομένου, μιὰ τῶν κυριῶν αὐτῶν προσέθηκε:

— Γνωρίζετε τί λέγουν;

— Τί;

— Αἴ, ὁ Σαρβέ, ὁ γερουσιαστής μας ἀντικατεστάθη, φιλτάτη μου!

— Ἆ, ναί! ὁ κ. Δυκᾶς... Εἶνε προτιμότερος ὁ κ. Δυκᾶς! Καὶ ἀφοῦ ἀντικατέστησεν αὐτὸν εἰς τὴν Βουλήν, ἦτο ἑπόμενον!...

— Διὰ τοῦτο τῆς ἔβγαλαν ἕνα ὄνομα τῆς κυρίας Ἐρβλαί... Τῆς τὸ ἔβγαλε ὁ κ. Ῥεβίλ, εἰξεύρετε, ὁποῦ ἀνεχώρησε πάλιν εἰς Παρισίους. Τὴν ἀπεκάλεσε ***Ἀντικατάστασιν τοῦ Σαρβέ***!...
Ἡ Ἀντικατάστασις τοῦ Σαρβέ... Ἐννοεῖτε;

Αἱ κυρίαι ἐξηκολούθουν νὰ γελῶσιν.

Πέριξ τῆς ἐξέδρας ἤστραπτον παρὰ τὰ κράνη τῶν ἐλαφρῶν ἱππέων αἱ ἐπίχρυσοι περικεφαλαῖαι τῶν πυροσβεστῶν μὲ τὰ πορφυρᾶ λοφία των, ὑπεράνω δὲ τῶν κεφαλῶν διεκρίνοντο τὰ ἓξ ἐρυθροῦ ὁλοσηρικοῦ λάβαρα φέροντα χρυσοῖς γράμμασι τὸ ὄνομα τῶν μουσικῶν θιάσων· οἷον ***Ἡ Λύρα τοῦ Σαλλύ***, ***Ὁ Χορικὸς θίασος τοῦ Βαρβιζών***, τὰ δὲ ἀπονεμηθέντα εἰς τοὺς θιάσους αὐτοὺς χρυσᾶ ἢ ἀργυρᾶ τιμητικὰ μετάλλια ἤστραπτον ἐξαρτώμενα ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ κοντοῦ.

Ἀντικρὺ τοῦ δημαρχείου, οὗτινος παρετήρει τοὺς δύο ὀξεῖς πυργίσκους, τὴν ἐκ σχιστολίθου στέγην καὶ τοὺς ἐκ πλίνθων τοίχους, νεαρὸν ζεῦγος, εὔδαιμον καὶ μειδιῶν ἵστατο θεώμενον περιέργως ἀπὸ τοῦ παραθύρου τοῦ κειμένου εἰς τὴν γωνίαν τῆς ὁδοῦ. Ἦσαν ἡ Γιλβέρτη καὶ ὁ Ῥοβέρτος, ὁ κόμης καὶ ἡ κόμησσα δὲ Μομβρέν, μεταξὺ δὲ αὐτῶν ὡς νὰ ἦτο τέκνον ἀμφοτέρων, ἵστατο ἡ Κυπριανὴ κρατοῦσα ἐκ τῆς χειρὸς τὴν Γιλβέρτην καὶ βλέπουσα ἐπίσης μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως τὸν ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ Δημαρχείου κυκεῶνα, ὅπου ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὑποκώφου ψιθύρου τοῦ πλήθους ἐσπινθηροβόλουν τὰ ὅπλα καὶ τὰ κράνη.

Ἡ ἰσχνὴ μορφὴ τοῦ ταγματάρχου Βερδιὲ ἐνεφανίζετο εἰς τὸ βάθος ἐντὸς τοῦ πλαισίου τοῦ παραθύρου. Εἶχεν ἔλθει ἐκ Παρισίων χάριν τῆς ἑορτῆς, περίεργος ν' ἀκούσῃ τὸν Δυκᾶν αὐτόν, ὃν ἡ τύχη, χάριτι θείᾳ, ὑπέδειξεν ὡς ἀντικαταστάτην του· ὁ δὲ Ῥοβέρτος ηὐχαριστεῖτο παρέχων τὴν διασκέδασιν τῆς ἡμέρας ἐκείνης εἰς τὴν Κυπριανήν, πρὶν ἢ ἀπέλθωσιν εἰς Τρουβίλλην, ἔνθα ἡ μικρὰ θὰ ἐπανέβλεπε τοὺς Ῥυὼ καὶ ἔνθα ὁ Ῥοβέρτος καὶ ἡ Γιλβέρτη θ' ἀνεύρισκον παρὰ τὴν προκυμαίαν τὸ προσφιλὲς μέρος, ὅπου διὰ πρώτην φορὰν εἶχον συνομιλήσει!

Ὁ μαρκήσιος δὲ Μομβρὲν δὲν ἠθέλησε νὰ ἐπωφεληθῇ καὶ αὐτὸς τῆς περιστάσεως ὅπως λάβῃ θέσιν εἰς τὸ παράθυρον ἐκεῖνο τῆς ὁδοῦ Μπωβαί, εὐμενῶς παραχωρηθὲν αὐτοῖς παρά τινος φίλου χάριν τῆς ἑορτῆς. Ἀπέμεινεν εἰς τὸ μέγαρόν του, ἔνθα ἀνέμενε τὸν Βερδιὲ καί, ὡς ἔλεγε, «τὰ τέκνα του» διὰ τὸ γεῦμα.

Ὁ ἥλιος ἤστραπτεν ἐφ' ὅλου ἐκείνου τοῦ πλήθους. Οἱ περίεργοι ἤρχιζον ν' ἀνυπομονῶσι· ἐργάται τινὲς ἠρώτων μεγαλοφώνως ἂν τὸ ἐν τῷ Δημαρχείῳ πρόγευμα ἔμελλε νὰ τελειώσῃ γρήγορα.

— Ἂς μᾶς στείλῃ κ' ἐμᾶς τοὐλάχιστον ὀλίγον Καμπανίτην ὁ βουλευτής μας!

Αἴφνης ἄκρα σιγὴ ἐπεκράτησεν· ἠκούσθη ἕν ***Ἆ***! .. καὶ κραυγαὶ «νά, νά, ἔρχονται!» Ἐπευφημίαι ἀντήχησαν ἅμα τῇ ἐμφανίσει τῆς πομ-

Digitized by Google

πῆς κατερχομένης ἀπὸ τῆς κλίμακος τοῦ Δημαρχείου καὶ ἀνερχομένης βραδέως ἐπὶ τῆς ἐξέδρας μετὰ τῆς ἰδιαζούσης ἐκείνης μεγαλοπρεπείας ἣν παρέχει τὸ φῶς τῆς ἡμέρας εἰς τὰ μελανὰ ἱμάτια καὶ τοὺς λευκοὺς λαιμοδέτας. Ἐδείκνυον τὰς ἀρχάς, τὸν νομάρχην ἐν στολῇ, τὸν στρατηγὸν διοικητὴν τῆς μεραρχίας ἐν μεγάλῃ στολῇ, τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ ὑπουργοῦ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, τὸν Δήμαρχον καὶ τοὺς βουλευτὰς τοῦ διαμερίσματος, μὲ τὰ ἐμβλήματα τῶν παρασήμων των εἰς τὴν κομβιοδόχην καὶ μὲ τὴν τρίχρουν ζώνην διαγωνίως ἐπὶ τοῦ στήθους. Ὁ Δυκᾶς εὐπρεπής, κομψός, νεάζων εἶχεν ἐπιτηδείως θέσει τὴν ταινίαν ὑπὸ τὸν ὑπενδύτην ὥστε νὰ φαίνηται μόνον ἡ ἐρυθρὰ σειρά, ὁ δὲ Βερδιὲ ἔλεγε πρὸς τὴν Γιλβέρτην.

— Κάμνει νὰ πιστεύσουν ὅτι ἔχει τὸν Μεγαλόσταυρον τοῦ Λεγεῶνος τῆς Τιμῆς!

Παρετήρουν πολὺ τὸν Μεδερῖκον Σαρβέ, ὅστις ἔβαινε μὲ ἐπηρμένην τὴν φαλακρὰν κεφαλήν, ἀλλ' ὅστις ἐφαίνετο κεκμηκὼς καὶ γηράσας πλέον. Ἐπεδείκνυεν ὡς γιγαντῶδές τι παράσημον τὸ μετάλλιον τὸ ἐνδεικτικὸν τοῦ βαθμοῦ αὐτοῦ ὡς γερουσιαστοῦ καὶ ὅτε ἐκάθησεν εἰς μίαν τῶν τιμητικῶν θέσεων, ἡ ἕδρα ἔτριζεν ὑπὸ τὸ νομοθετικόν του βάρος. Ἀπεναντίας ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ἐφαίνετο ἀκτινοβόλος, εὐειδής, ὑπερήφανος, ζωηρά, ἀνανεωθεῖσα.

— Φαίνεται ὡς νὰ εἶνε εἰκοσιπέντε ἐτῶν, ἔλεγεν ἡ Γιλβέρτη. Κυττάξατέ την.

Ἐν τῷ ὁμίλῳ τῷ ἀποτελουμένῳ ὑπὸ τῆς συζύγου τοῦ στρατηγοῦ, τῆς συζύγου τοῦ νομάρχου καὶ τῆς τοῦ δημάρχου ἡ κυρία Ἐρβλαὶ μὲ τὸ λεπτοφυὲς σῶμά της, μὲ τὰ γοργὰ κινήματά της ἐφαίνετο νεαρὰ χήρα κεκτημένη πᾶσαν τὴν ἰδιαιτέραν τῆς Παρισινῆς χάριν. Ἔφερε κομψὴν περιβολὴν χρώματος χαλκοῦ ὑπερύθρου καὶ πῖλον ῥοδινὸν χρώματος ἐξαισίως ἁρμόζοντος εἰς τὸ πρόσωπόν της.

Ἐκάθησε μετὰ μεγάλου θροῦ ὄπισθεν τῶν ἀρχῶν, παρατηρουμένη παρὰ πολλῶν διὰ τῶν διόπτρων, παρατηροῦσα δὲ καὶ αὐτὴ διὰ τῶν ἰδικῶν της μετὰ μειδιάματος πρὸς τὸ μέρος ἔνθα ἵστατο ὁ κ. δὲ Μομβρέν. Ὑπῆρχε μεταξὺ ὅλου ἐκείνου τοῦ πλήθους μία γωνία εὐδαιμονίας καὶ ἀγάπης καὶ εἰς αὐτὴν τὴν εὐτυχίαν εἶχε συντελέσει οὐκ ὀλίγον καὶ αὐτή!

Τὰ ὀρειχάλκινα ὄργανα τῶν θιάσων ἐκρότουν κατὰ τὴν διάβασιν τῆς πομπῆς, ὅτε δὲ ἡ θύελλα τῶν ἤχων ἐκόπασεν, ὁ δήμαρχος μετὰ φωνῆς λίαν συγκεκινημένης — διότι ἀνέμενε παρὰ τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ ὑπουργοῦ ἐπίσημόν τινα ἀμοιβήν, — ηὐχαρίστησε τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν ἀρχῶν, αἵτινες εὐηρεστήθησαν νὰ τιμήσωσι διὰ τῆς παρουσίας των τὴν θεσπισθεῖσαν ἤδη ἑορτὴν πρὸς τιμὴν τοῦ Ἰακώβου Ἀμυώ, τοῦ μεγάλου γόνου τοῦ Μελέν, ἂν οὐχὶ τῆς Γαλλίας. Ἔπειτα ἔστρεψε τὰ εὐχαριστήριά του πρὸς τὸν νέον βουλευτὴν τῆς ἐπαρχίας κ. Δυκάν, οὗτινος ἤδη ἡ ἐμβριθὴς φωνὴ εἶχεν ἠχήσει εἰς τὸ Κοινοβούλιον καὶ ὅστις ἐδεικνύετο — εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο γέλωτές τινες ἀντήχησαν τῇδε κἀκεῖσε πρὸ τῆς ἐξέδρας — ὁ ἄξιος, ὁ κατὰ πάντα ἄξιος διάδοχος τοῦ κ. Σαρβέ.

Οἱ ἀκροαταὶ ἐχειροκρότησαν, καθὼς ἐχαιρέτισε καὶ ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ἔσειε ταχέως τὸ ῥιπίδιόν της ἀεριζομένη.

Εἷς τῶν συναδέλφων τοῦ Δυκᾶ ἔλαβε τὸν λόγον καὶ ἐξέφρασε τὴν λύπην του διότι ὁ κ. ὑπουργὸς δὲν παρευρέθη αὐτοπροσώπως. Ὁ Γκενὼ δὲ καθήμενος ἐπὶ τῆς ἐξέδρας πλησίον τοῦ Καπποὰ ἐπεδοκίμασε τὴν παρατήρησιν.

— Ἔχει δίκαιον ὁ Καριτέλ. Οἱ ὑπουργοὶ πρέπει πάντοτε νὰ παρευρίσκωνται εἰς τὰς δημοσίους τελετάς. Ὁ γραμματεὺς τοῦ ἰδιαιτέρου γραφείου τοῦ ὑπουργοῦ δὲν ἀρκεῖ! Ἀφοῦ ὁ ὑπουργὸς ἦτο τὴν Κυριακὴν εἰς Μπωβαί, ἔπρεπε νὰ εἶναι σήμερον εἰς Μελέν. Εἶνε προσβλητικὴ διὰ τὸ Μελὲν ἡ ἀπουσία του.

— Αὐτὰ δὲν θὰ γίνωνται πλέον, ἀπήντησεν ἰσχυρογνωμόνως ὁ Καπποά, ὅταν θὰ ἔχωμεν τὴν κατὰ νομοὺς ἐκλογήν.

Ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ ὑπουργοῦ λαβὼν τὸν λόγον ἐδήλωσεν ὅτι ὁ ὑπουργὸς ἐμποδισθεὶς ἕνεκα τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ ἐπιτροπῆς δὲν ἠδυνήθη πρὸς μεγάλην του θλῖψιν ν' ἀποδεχθῇ τὴν πρόσκλησιν τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς τοῦ Μελέν. Ἀλλ' ὁ κ. ὑπουργὸς μετ' ἐνδιαφέροντος ἔσπευσε νὰ ἐπιφορτίσῃ αὐτὸν ὅπως συγχαρῇ τὴν πόλιν ἥτις μετὰ τόσης ἐπισημότητος ἐτίμα τὴν μνήμην τῶν μεγάλων αὐτῆς ἀνδρῶν!

Καὶ δι' ἀγορεύσεως προετοιμασμένης ὁ γραμματεὺς τοῦ ὑπουργοῦ ἔκαμεν ἐν τάχει πρὸς τὸ πλῆθος μικρὸν μάθημα ἱστορίας, ἀρχίσας ἀπὸ τῶν παλαιτάτων χρόνων καὶ ἀναμίξας τὰ πάντα... Ὡμίλησε περὶ τῶν Καρλοβιγγίων, τῶν Καπέτων, τοῦ Ἀβελάρδου, τῆς Ἰωάννας τῆς Ναυάρρας, τοῦ Ἐρρίκου Δ!....

Τὸ πλῆθος μακρόθεν ἤρχισε νὰ βοᾷ...

Ὁ ῥήτωρ παρέλειψε πολλὰς σελίδας τοῖς ἀγορεύσεώς του, ἐκάθησεν ἀποπερατώσας αὐτὴν χειροκροτούμενος καὶ τέλος ἠγέρθη ὁ Δυκᾶς, ὁ δημιουργὸς τῆς ἑορτῆς, ὁ βουλευτὴς Δυκᾶς... «ὁ ἀγαπητός μας βουλευτής.»

Ὅτε ἐνεφανίσθη εἰς τὰ ἔμπροσθεν τῆς ἐξέδρας μὲ τὴν κομψὴν αὐτοῦ σοβαρότητα, ἀποδίδων εἰς τὴν νεότητά του, ὡς νὰ ἤθελε νὰ δικαιολογηθῇ δι' αὐτήν, τὴν βλοσυρὰν ὁπωσοῦν ἀκαμψίαν γηραιοῦ πολιτικοῦ ἀνδρός, κλίνων ἐλαφρῶς τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸν ἀριστερὸν ὦμον ὡς νὰ ἦτο κεκμηκυῖα ἐκ τοῦ βάρους τῶν κοινῶν ὑποθέσεων, ὁμόθυμος κραυγὴ ἠκούσθη ἐπιδοκιμάζουσα τὸ

Digitized by Google

ἦθος τοῦ βουλευτοῦ. Καὶ αὐτὸς ὁ Γκενώ, ὁ δυσκόλως εὐχαριστούμενος κτηνίατρος εὕρισκεν ὅτι ὁ Δυκᾶς μὲ τὴν ξανθὴν καὶ ἐπιμελῶς ἐκτενισμένην κόμην του καὶ μὲ τὰ ἐστιλβωμένα κομψά του ὑποδήματα ὡμοίαζε κάπως πρὸς τὸν Σαίν—Ζούστ. Αἱ γυναῖκες διὰ τῶν διόπτρων των μετ' εὐαρεσκείας ἐξήταζον ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ τὸν «ἀγαπητὸν βουλευτήν», ὑπῆρχον δὲ καὶ μητέρες τινὲς καθήμεναι πρὸ τῆς ἐξέδρας, ὧν αἱ καρδίαι ἔπαλλον ὑπὲρ τῶν θυγατέρων των κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν...

Εἰσέτι ἀξιέραστος ὑπὸ τὸν ῥοδινὸν πῖλόν της ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ἤστραπτεν ἐξ ὑπερηφανείας.

Ἦτο ἔργον της, ἰδικόν της ἔργον, δημιούργημά της ὁ νέος ἐκεῖνος πολιτικὸς ἀνὴρ ὁ ἐμφανιζόμενος ἐν ὅλῃ του τῇ δόξῃ, πρὸ τοῦ συνηθροισμένου λαοῦ. Παρετήρει τὸν Σαρβὲ ἄνωθεν τοῦ ῥιπιδίου της καὶ συγκρίνουσα τὸν εὔσαρκον καὶ πληθωρικὸν γερουσιαστὴν πρὸς τὸν νέον καὶ εὐκίνητον Πὶττ εὕρισκεν ἐν συνειδήσει ὅτι ἡ ἐπαρχία δὲν ἐζημιώθη ἐν τῇ ἀλλαγῇ.....

Ὁ Μεδερῖκος ἀσθμαίνων ὑπὸ τὸν φλογερὸν ἥλιον ἐκράτει ὑψηλὰ ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς του διὰ τοῦ βραχίονός του τὸν πῖλον ὅπως προφυλάττῃ ἐν εἴδει ἀλεξηλίου τὸ γυμνὸν κρανίον του. Ἡ ἀξιοπρέπειά του τὸν ἠνάγκαζε νὰ μένῃ ἀσκεπής, ἡ δὲ φρόνησίς του τὸν ἔκαμνε νὰ φοβῆται μὴ πάθῃ ἐξ ἡλιασμοῦ.

— Φορέσατε τὸν πῖλόν σας, φίλτατε Γερουσιαστά, εἶπεν αὐτῷ ὁ νομάρχης.

Ὁ Σαρβὲ ἐμειδίασε καὶ ᾐσθάνθη διπλῆν εὐχαρίστησιν φορῶν τὸν πῖλόν του. Ἀπέφευγε τὸν ἥλιον καὶ ἐνταυτῷ δὲν ἵστατο ἀσκεπὴς πρὸ τοῦ Δυκᾶ «τοῦ παιδαρίου ἐκείνου τοῦ κοινοβουλίου.»

Ἄλλως τε ὁ Δυκᾶς ἠπείλει νὰ ὁμιλήσῃ ἐπὶ πολλὴν ὥραν. Ἤρχετο ἐφωδιασμένος διὰ παραπομπῶν, προητοιμασμένος ἐπὶ τοῦ Ἀμυώ, οὗτινος εἶχε μελετήσει τὴν βιογραφίαν ἐν τοῖς λεξικοῖς καὶ ἀναδιφήσει ἐν τάχει τὰ ἔργα· ἡ ῥητορική του δὲ συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ καταπληκτικοῦ θράσους ὅπερ παρέχει ἡ γνῶσις τῶν κοινοτοπιῶν καὶ ἡ χυδαιότης τῆς εὐγλωττίας, ἦτο κατακλυσμὸς παραβολῶν καὶ μελιτωδῶν ἐκφράσεων περὶ τῆς γλώσσης «τοῦ γηραιοῦ ἐκείνου, ἀλλὰ πάντοτε νεάζοντος ΙΕ' αἰῶνος», ὑπαινιγμῶν περὶ τοῦ Δάφνιδος καὶ Χλόης «τοῦ εἰδυλλίου ἐκείνου, ὅπερ καὶ οἱ σοβαρώτεροι τῶν ἀνθρώπων δὲν ἀπαξιοῦσι ν' ἀναγινώσκωσι εἰς τὰ διαλείμματα τῶν περὶ πολιτικῆς οἰκονομίας μελετῶν των.» Ἡ ὑποβολιμαία αὕτη φιλολογικὴ ἀγόρευσις, ἣν ἐχειροκρότουν ἀπὸ τῆς ἐξέδρας ὁ γυμνασιάρχης καὶ οἱ καθηγηταί, ἤρχιζε νὰ φαίνηται κουραστικὴ ὁπωσοῦν καὶ πολὺ λεπτομερὴς εἰς τὸ ἀκροατήριον, ὅτε αἴφνης ὁ Δυκᾶς, ἀφορμὴν λαμβάνων ἐκ τοῦ Λυκούργου καὶ ἀναφέρων τὴν σελίδα τοῦ Ἀμυὼ τὴν ἀναγομένην εἰς τὴν δίαιταν τῶν Λακεδαιμονίων, εὗρεν ἐπιτηδείως τὸ μέσον νὰ παρεισαγάγῃ καὶ τὴν σύγχρονον πολιτικὴν εἰς τὸ ἐγκώμιον τοῦ Ἀμυὼ ἀφίνων δὲ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ὕφος καὶ ἀναλαμβάνων τὸν τόνον τῆς τολμηρᾶς πολιτικῆς δημηγορίας ὁ νέος Πὶττ ἐξήγειρεν αἴφνης θύελλαν ἐνθουσιασμοῦ. Στρεφόμενος πρὸς τὸν ἀγαθὸν Ἀμυώ, ὅστις ἐν τῇ χαλκίνῃ του περιβολῇ ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ λιθίνου βάθρου του ἀπὸ τοῦ 1860 καὶ ἀποτείνων πρὸς αὐτὸν τὸν λόγον εἰς δεύτερον ἑνικὸν πρόσωπον μετὰ θαυμαστῆς ἀναμίξεως σεβασμοῦ καὶ οἰκειότητος.

—Ὑπῆρξες ἔξοχος, Ἀμυώ, ἔκραζεν, συγγραφεὺς ἀπαράμιλλος, διδάσκαλος περὶ τὴν τέχνην τοῦ λέγειν, καθ' ἣν ἐποχὴν ἡ τέχνη αὕτη ἐνηπιάζεν· εἶχες τὸ ὕφος πλῆρες θελγήτρων καὶ τὸ πνεῦμα ὑπέροχον· ἀλλ' ὦ ταλαίπωρε καὶ μεγάλε Ἀμυώ (καὶ ὁ Δυκᾶς ἔσειε τὴν κεφαλὴν ὡς νὰ ᾐσθάνετο οἶκτον πρὸς τὸν σεπτὸν πρόγονον) δὲν ἔσχες ὅπως ἡμεῖς τὴν χαρὰν τοῦ νὰ ζῇς καὶ νὰ σκέπτησαι εἰς ἐποχήν, καθ' ἣν ἡ Δημοκρατία θὰ ἐδίδε νέαν ὤθησιν εἰς τὴν μεγαλοφυΐαν σου καὶ ἤθελε σὲ καταστήσει ἐντὸς νομοθετικοῦ τινος περιβόλου ἀντιπρόσωπον τῆς ἐκλογικῆς θελήσεως.... Πόσας ἀγορεύσεις ἀπώλεσεν ἐν ἀγνοίᾳ του τὸ βῆμα τῆς γαλλικῆς βουλῆς, τὸ ὁποῖον δὲν ὑπῆρχε τότε ἀκόμη!.. Ὄχι, καὶ ἰδοὺ διατὶ σὲ οἰκτείρω, ἐνῷ ἐνταυτῷ σὲ τιμῶ (καὶ ὁ Δυκᾶς ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐπευφημιῶν παρετήρει σχεδὸν συγκεκινημένος τὸ ὁμοίωμα τοῦ Ἀμυώ, πρὸς ὃ ἤγειρε τὰς χεῖρας ὡς νὰ ἤθελε νὰ στενάξῃ) δὲν ὑπῆρξες δὲν ἠδυνήθης νὰ γείνῃς, δὲν ἠδύνασο νὰ εἶσαι δημοκρατικός!.. Καὶ ὅμως ὑπῆρχον κατὰ τὸν αἰῶνά σου ἂν οὐχὶ κοινοβουλευτικοὶ καὶ ἀληθῶς πολιτικοὶ ἄνδρες, πνεύματά τινα σχεδὸν δημοκρατικά.. Ἀναλογίσθητι τὸν Λὰ Βοετί!..(Ὁ Μεδερῖκος Σαρβὲ ὅπως καταπνικήσῃ τὸν ὕπνον, ἤνοιγεν ὑπερμέτρως τοὺς ὀφθαλμούς του). Ὑπῆρχον οἱ ἐμμανεῖς ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας... Ἐνθυμήθητι τὸν Δ' Ὠβινιέ! (Ὁ Μεδερῖκος Σαρβὲ ἄφησε τὰ βλέφαρά του νὰ καταπέσωσι πάλιν). Σὺ δὲν ὑπῆρξες δημοκρατικός, ἀλλ' ἔπραξες κάτι τι κάλλιον παρὰ ἂν ἦσο... (Ὁ Γκενὼ ἠρώτησεν ὑψηλοφώνως: Πῶς τοῦτο;). Σὺ παρεσκεύασες τὸ μέλλον διὰ τὰ δημοκρατικὰ πνεύματα... Σὺ κατέστησες δημοτικὸν τὸν Πλούταρχον!.. (χειροκροτήματα.)

«Ὁ Πλούταρχος, κύριοι.... »

Καὶ ὁ Δυκᾶς τότε ἀπεικόνισε τοὺς μεγάλους ἄνδρας, οὓς ἡ Ἑλληνικὴ ἀρχαιότης ἐκληροδότησεν εἰς τὸν νεώτερον κόσμον, τοὺς Λακεδαιμονίους ἐκείνους τοῦ Λυκούργου, αὐστηροὺς ἐν τῷ βίῳ, καρτερικοὺς ἐν τοῖς ἔργοις, ἀκαταπονήτους ἐν ταῖς θυσίαις, τείνοντας διὰ μέσου τῶν αἰώνων τὰς χεῖρας πρὸ τοὺς μεγάλους κοινοβουλευτικοὺς ἄνδρας, οἵτινες ὡς ὁ Πὶττ, ὁ Γουλιέλμος Πὶττ,

Digitized by Google

ὁ μέγας Πὶττ, ἐδόξασαν τὸ βῆμα καὶ πρὸς τοὺς «πατέρας ἡμῶν» τοῦ 89, οἵτινες ἔσωσαν τὴν πατρίδα!

Τότε ἡ ἐκδήλωσις τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ὑπῆρξε πλήρης. Ἐκραύγαζον «εὖγε» πρὸ τῆς ἐξέδρας· ἐπευφήμουν τὸν Δυκὰν μακρόθεν, ἀπὸ τοῦ πλήθους καὶ ὁ ταγματάρχης Βερδιὲ ἔλεγε πρὸς τὴν ἀνεψιάν του πέραν ἐκεῖ εἰς τὸ παράθυρον:

—Νὰ τὶ κάμνουν αὐτοὶ οἱ πονηροί!.. Πωλοῦν χονδρὰ λόγια!... Ἡμεῖς δὲν ἔχομεν νὰ κάμωμεν ἄλλο παρὰ νὰ σιωπήσωμεν!

—Καί, ἀπήντησεν ὁ Ῥοβέρτος, νὰ εἴμεθα σεβαστοί, τὸ ὁποῖον ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὰς ἐπευφημίας.

Αἱ χεῖρες ἐτείνοντο πρὸς τὴν ἐξέδραν, πρὸς τὸν Δυκᾶν, ἡ δὲ κυρία Ἐρβλαὶ ἔθραυσε τὸ ῥιπίδιόν της ἐκ τῶν ὑπερβολικῶν χειροκροτημάτων. Ὁ Νομάρχης, ὅστις πρὸ ὀλίγου ἀνελογίζετο τὸ ἐντευκτήριον τῶν χορευτριῶν, ἐνῷ ὁ Αἰμίλιος ἐλάλει περὶ τῆς Σπάρτης, συνεχαίρετο τὸν «ἀγαπητὸν βουλευτήν», ὁ δὲ στρατηγὸς εὕρισκε τὴν ἀγόρευσιν ἐξαίσιον... «ἂν ἔλειπεν ἰδίως ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σᾶς τὸ εἴπω, φίλτατε βουλευτά, ἐκεῖνος ὁ διάβολος ὁ Ἄγγλος.—Ποῖος Ἄγγλος;—Ὁ Πὶττ καλέ!.. Δι' αὐτὸν σᾶς κάμνω τὴν παρατήρησιν!..»

Ἀλλ' οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Δυκᾶ συνήντησαν τὸ σπινθηροβόλον καὶ πλῆρες εὐχαριστήσεως βλέμμα τῆς Ἐρρικέττας Ἐρβλαί.... Αὐτὴ δὲν τὸν ἐπέπληττεν οὔτε διὰ τὸν Πὶττ οὔτε διὰ τὸν Λυκοῦργον. Αὐτὴ ἦτο καταγοητευμένη!

Ὁ Δυκᾶς ἐμειδίασεν ὡς νὰ ἔλεγε:

— Ναί, μάλιστα, ἰδοὺ πῶς ἀγορεύω ἐγώ!

Ἤδη ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ ὑπουργοῦ ἠγέρθη καὶ σιγῆς γενομένης, ἀνέγνω δύο διατάγματα τοῦ κ. ὑπουργοῦ, δι' ὧν ἀπενέμετο εἰς τὸν κ. δήμαρχον τοῦ Μελέν....

Καὶ ἡ μορφὴ τοῦ δημάρχου ἤστραψεν ἐπὶ τῇ προσδοκίᾳ τῶν λέξεων: ὁ σταυρὸς τοῦ Λεγεῶνος τῆς Τιμῆς· ἀλλ' ἔπειτα ἐσκιάσθη, ἐχαυνώθη ὅτε ὁ ἀντιπρόσωπος προσέθηκεν:

— ... Ὁ βαθμὸς τοῦ ἀξιωματικοῦ τῆς Ἀκαδημίας!

Καὶ ὁ ἀντιπρόσωπος ἐνεχείριζε ταὐτοχρόνως πρὸς τὸν δήμαρχον, ὅστις ηὐχαρίστει δυσθύμως μικρὰν θήκην καὶ ἔγγραφον τετυλιγμένον, ὅπερ ἦτο τὸ δίπλωμα. Ἀλλ' ὁ ἤδη πελιδνὸς δήμαρχος κατέστη πράσινος σχεδόν, ὅτε ὁ ἀντιπρόσωπος ἐξηκολούθησεν:

— Ἡ αὐτὴ τιμὴ ἀπονέμεται πρὸς τὸν κ. Σαβὰρ (Λουδοβῖκον Ἐρρῖκον) ὅστις δικαίως σεμνύνεται ὢν ἰδιοκτήτης τῆς οἰκίας, ἔνθα ὁ Ἀμυὼ ἐγεννήθη.

Τότε παραφερόμενος ὑπὸ ἐκρήξεως ἐνθουσιασμοῦ, ἥτις ἐνέπνεεν εἰς τὸν δήμαρχον τὴν ὄρεξιν νὰ ῥίψῃ κατὰ πρόσωπον τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς ἀρχῆς τὴν θήκην τὴν περιέχουσαν τὴν ἰόχρουν ταινίαν, ὁ ἰδιοκτήτης τῆς οἰκίας ἠγέρθη καὶ ἀβροφρόνως ἀποτεινόμενος πρὸς τὴν πλησίον του εὑρισκομένην κυρίαν Ἐρβλαὶ τὴν παρεκάλεσε νὰ τοῦ κάμῃ τὴν τιμὴν νὰ προσαρμόσῃ ἡ ἰδία εἰς τὴν κομβιοδόχην του τὸ ἀργυροῦν ἔμβλημα.

Καὶ ἐνῷ ἡ πομπὴ ἤρχιζε πάλιν νὰ διέρχηται παρὰ τὸν ἀνδριάντα τοῦ Ἀμυώ, ἡ Μεγάλη Ἐκλεκτόρισσα πλησιάζουσα πρὸς τὸν νεωστὶ παρασημοφορηθέντα ἔλαβε μίαν καρφίδα καὶ διὰ τῆς χειροκτιοφόρου μικρᾶς χειρός της προσήρμοσε τὴν ἰόχρουν ταινίαν ἐπὶ τοῦ ἱματίου τοῦ καλοκαγάθου ἀνδρός, ἐρυθροῦ ὡς μήκωνος.

Οἱ μουσικοὶ θίασοι ἐχαιρέτιζον ἤδη μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῶν χαλκίνων ὀργάνων των. Τὸ πλῆθος περιεφέρετο περὶ τὸ βάθρον τοῦ ἀγαθοῦ Ἀμυὼ καὶ οἱ ἐκλογεῖς διερχόμενοι κάτωθεν τῆς ἐξέδρας ἔκραζον:

— Εὖγε Δυκᾶ!

Ταπεινωθείς, στενοχωρηθεὶς ἐκ τοῦ καύσωνος, χαυνωθεὶς ὁ γερουσιαστὴς Μεδερῖκος Σαρβὲ ἀπεκοιμήθη ὡς Ῥωμαῖος ἐπὶ τῆς ἕδρας του.

Ὁ Βερδιὲ ἐβαρύνθη βλέπων.

Ἄφησε τὴν Γιλβέρτην καὶ τὸν σύζυγόν της νὰ μένωσιν εἰς τὸ παράθυρον ἀφοῦ τὸ θέαμα διεσκέδαζε τὴν Κυπριανήν. Θὰ ἐπανεύρισκε μετὰ μίαν ἢ δύο ὥρας τὰ τέκνα του εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ μαρκησίου, ἐκεῖ δὲ ἐν οἰκογενειακῷ κύκλῳ, λησμονοῦντες τὸν κυκεῶνα ἔνθα οἱ ἄλλοι διεσκέδαζον θὰ συνωμίλουν γευματίζοντες καὶ ἡ πρᾳος γαλήνη τῆς ἑσπέρας θὰ ἀπεζημίου αὐτοὺς διὰ τὸν θόρυβον τῆς ἡμέρας.

Ἐν τοσούτῳ ὁ ταγματάρχης, αἰσθανόμενος βαρεῖαν ἐξ ὑπεραιμίας τὴν κεφαλὴν εἶχεν ἀνάγκην ἀέρος· ἤθελε νὰ περιπατήσῃ μόνος ἐπ' ὀλίγην ὥραν παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ Σηκουάνα.

Κατῆλθε πρὸς τὸν ποταμὸν δι' ὁδῶν ἧττον βριθουσῶν πλήθους. Ἐνῷ διήρχετο διὰ τῆς ὁδοῦ Σαὶντ-Ἀσπαὶ ἤκουσεν ὄπισθέν του δύο τινὰς συνομιλοῦντας.

— Δὲν τὸν χαιρετᾷς; ἔλεγεν ὁ εἷς. Καὶ ὅμως ἐψήφιζες ὑπὲρ αὐτοῦ!

Ὁ δὲ ἕτερος ἀπήντα.

— Αὐτόν; Δὲν χαιρετῶ ἐγὼ τοὺς ξεπεσμένους!

Μόλις μετὰ μίαν στιγμὴν ὁ ταγματάρχης ἀνελογίσθη ὅτι οἱ λόγοι ἐκεῖνοι ἐνδεχόμενον ἦτο ν' ἀναφέρωνται πρὸς αὐτόν, τὸν πρώην ὑποψήφιον.

Ἔστρεψε τὴν κεφαλήν, ἀλλ' οὐδένα εἶδε πλέον. Ὕψωσε τοὺς ὤμους.

Μακρόθεν ἤρχετο ὑπόκωφος ἡ βοὴ τῆς μουσικῆς καὶ τῶν ἤχων τῆς *Μασσαλιώτιδος*, μετά τινος οἱονεὶ ψιθύρου ἀνθρωπίνου πελάγους. Πολὺ εἶχεν ἐρεθισθῆ ἀπὸ πρωΐας ἐκ τῶν ἀνωφελῶν ἐκείνων καὶ θορυβωδῶν μεγαληγοριῶν. Ἐδίψα νῦν μόνωσιν.

Ὁ δροσερὸς ἀὴρ τοῦ ποταμοῦ τὸν κατεπραΰ-

Digitized by Google

νεν. Τὸ ὕδωρ κατώπτριζεν ἤρεμον τὸν κυανοῦν καὶ ἀνέφελον οὐρανόν.

Ὁ Βερδιὲ παρετήρει μὲ τὴν ἐνδόμυχον χαράν, ἣν αἰσθάνεται ὁ ἄνθρωπος ἐν ἀναπαύσει ἐπισκοπῶν τὴν φύσιν, τὸν ποταμόν, τὰ φρίσσοντα δένδρα, τὴν χλόην καὶ πέραν τοὺς στρατιώτας, ὧν τὰ ἐρυθρὰ πανταλόνια ὡμοίαζον πρὸς μήκωνας, οἵτινες περιεπάτουν μακρὰν τῆς πανηγύρεως, βραδέως.

Ἵστατο ἐκεῖ μόνος, ῥεμβάζων.

Μία φωνή, ἥτις ἐπρόφερε τὸ ὄνομά του, τὸν ἔκαμε νὰ στραφῇ.

Εἶδε πλησίον τῆς ὄχθης, ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν μὲ τὸν πῖλον ἀνὰ χεῖρας ὑψηλόν τινα νέον, πυρρόν, ἰσχνὸν καὶ ὠχρόν.

— Δὲν μὲ ἀναγνωρίζετε, ταγματάρχα;

— Ὄχι.

Καὶ ὁ ταγματάρχης παρετήρησεν ὅτι ὁ νέος, ὅστις ἐξηκολούθει νὰ πλησιάζῃ, ἐχώλαινεν ἐνῷ ἐβάδιζεν.

— Εἶμαι ὁ Τιβολιέ, εἶπε τότε ὁ νέος. Δὲν ἐνθυμεῖσθε τὸν Τιβολιέ;

Καὶ προσεπάθει νὰ μειδιάσῃ.

Ὁ Βερδιὲ ἐνεθυμήθη τότε ὅτι εἶδεν ἐντὸς τοῦ ἐργαστηρίου τοῦ ζωγράφου ἐν Σαλλὺ καὶ κατόπιν ἐντὸς τοῦ ***Καφενείου τῆς Ἀστραπῆς*** ἐν Δαμμαρὶ τὸ ὑψηλὸν καὶ ἰσχνὸν ἐκεῖνο σῶμα ὄρθιον καὶ χειρονομοῦν· ἔπειτα ἐνεθυμήθη ὅτι τὸ εἶδεν εἰς τὸ νοσοκομεῖον, κατακεκλιμένον παρὰ τὸν νεαρὸν στρατιώτην.

— Ναί, σὲ ἀναγνωρίζω, σὲ ἀναγνωρίζω κάλλιστα, εἶπεν ὁ ταγματάρχης. Πῶς πηγαίνει ἡ πληγή σου;

—Ἐξακολουθεῖ νὰ μ' ἐνοχλῇ εἶπεν ὁ Τιβολιέ, βλέπετε ὅτι χωλαίνω. Εἶναι πιθανὸν μάλιστα, ὡς μοῦ εἶπεν ὁ χειρουργός, νὰ χωλαίνω πολὺν καιρόν.

Καὶ προσεπάθησε νὰ γελάσῃ.

— Αὐτὸ θὰ μ' ἐμποδίσῃ νὰ νυμφευθῶ, προσέθηκεν. Ἀλλὰ καθὼς βλέπετε, ταγματάρχα, δὲν δυσαρεστοῦμαι καὶ πολὺ δι' ὅσα μοῦ συνέβησαν. Μοῦ ἔγειναν μάθημα.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Βερδιὲ τὸν παρετήρει ὁπωσοῦν ἔκπληκτος:

—Ὢ! ἐξηκολούθησεν, ἤμουν μωρόπιστος καὶ θὰ ἐπήγαινα εὐχαρίστως νὰ μοῦ τρυπήσουν τὸ τομάρι διὰ τὸ χατῆρι ἑνός.... διὰ τὸ χατῆρι ἄλλων τέλος πάντων. Μόνον καὶ μόνον διότι τοῦ λόγου σας ἐχρηματίσατε στρατιωτικὸς καὶ ἐφορέσατε ἐπωμίδας, ἤμουν ἱκανὸς ἐν ἀνάγκῃ νὰ σᾶς κτυπήσω καὶ νὰ εἰπῶ: «Ἕνα σπαθὶ ὀλιγώτερον! καλὸ κι' αὐτό!» Ὅταν ὅμως εὑρέθηκα ἐκεῖ ἐπάνω πλάγι πλάγι μὲ τὸ μπαρμπατσόνι ἐκεῖνο.... τὸν Μαρσιαλοῦ, καλέ, ὁποῦ ἐκτύπησα... καὶ ὅταν τὸν ἤκουσα νὰ παραπονῆται, νὰ φωνάζῃ, νὰ κλαίῃ τὴν νύκτα:.«Ἄ, λοιπόν, εἶπα μὲ τὸν νοῦν μου, εἶσαι ἕνα θηρίον' Τιβολιέ!.. καὶ ἂν ἀποθάνῃ αὐτὸς ὁ δυστυχής;» Καὶ μὲ αὐτὴν τὴν ἰδέαν ἐνόμιζα πῶς ἤμουν φονιᾶς!...ναί, λόγον τιμῆς, σὰν ἐκείνους ὁποῦ δικάζουν. Καλὴ εἶναι καὶ ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ ἀπελευθέρωσις τῶν ἀπόρων τάξεων, ἀλλ' ἂν πρόκειται ν' ἀρχίσωμεν νὰ σκοτώνωμεν τὰ παιδιὰ ποῦ φωνάζουν; «Μάνα!»... Εὐτυχῶς δὲν ἀπέθανεν ὁ Μαρσιαλοῦ, κύριε ταγματάρχα. Ἐπῆγε νὰ καλλιτερεύσῃ μὲ ἄδειαν ἀναρρωτικὴν ἐκεῖ πέρα εἰς τὸ χωριό του... Τίποτε δὲν ἔπαθε, τίποτε.... Ἕνα πρωῒ ὅμως εἰς τὸ νοσοκομεῖον, ἄ, νὰ πάρῃ ἡ ὀργή,! ἐφοβήθηκα πολύ... Ἦτον ἑτοιμοθάνατος αὐτός, ἐπειδὴ δὲ ἐγὼ ἐπήγαινα καλλίτερα καὶ εἶξευρα νὰ γράφω—αὐτὸς δὲν εἶξευρε—μὲ παρεκάλεσε νὰ γράψω ἐξ ὀνόματός του εἰς τοὺς γέρους του... Τὸ ἐννοεῖτε αὐτό; νὰ γράψω ἐγώ!... Τοὺς ἔστελνε ὅ,τι εἶχε τὸ καϋμένο τὸ παιδὶ καὶ τοὺς ἔλεγε νὰ τὸν συγχωρήσουν ἂν δὲν εἶχε περισσότερα νὰ τοὺς στείλῃ, διότι ἦτον ἀσθενὴς καὶ ἐπρόκειτο ἴσως νὰ τὰ τινάξῃ... Ἄφινε χίλιαις παραγγελίαις εἰς τοὺς πτωχοὺς τοὺς γονεῖς του, ναὶ τοὺς πτωχούς, πτωχοτέρους ἀπὸ τοὺς ἰδικούς μου... Εἶχε τρία μικρὰ ἀδέλφια... μία γιαγιὰ παλαβή... τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα ὁποῦ ἐδούλευαν ὅλη μέρα σκυλίσια εἰς τὸ χωράφι... ἡ μητέρα του μάλιστα ἔπασχεν ἀπὸ κήλην... Τὰ τελευταῖα χρήματα ποῦ ἤθελε νὰ τῆς στείλῃ ἦσαν διὰ νὰ ἀγοράσῃ ἕνα ἐπίδεσμον. Ἐνῷ ἔγραφα αὐτά, ἔτρεμε τὸ κονδύλι εἰς τὰ δάκτυλά μου καὶ ἔλεγα μέσα μου, εἰς τὸν ἑαυτόν μου!.. «Κλαίεις καὶ σύ, καὶ δημηγορεῖς καὶ φωνάζεις!..Καὶ πηγαίνεις νὰ σκοτώσῃς πτωχὰ παιδία, ὁποῦ ἀνήκουν καὶ αὐτὰ εἰς τὸν λαόν, νὰ πάρῃ ὁ διάβολος, εἰς τὸν λαόν, ὅστις παραδέρνει, ἱδρώνει, πάσχει ὡσὰν ἐσὺ... περισσότερον ἀπὸ σέ!» Ἂ! αὐτὴ ἡ γειτονιὰ τοῦ Μαρσιαλοῦ εἰς τὸ νοσοκομεῖον ἔκαμε νὰ μοῦ περάσουν πολλαῖς ἰδέαις ἀπὸ τὸ κεφάλι!.. Διὰ νὰ μάθῃ κανείς, χρειάζεται νὰ ἰδῇ τὴν ἀληθινὴν δυστυχίαν!.. Καὶ τότε νὰ ἰδῇς τὸν στρατιώτην αὐτὸν ὁποῦ ἤθελα χθὲς νὰ τὸν φονεύσω, νὰ τὸν προσέχω, νὰ τὸν περιποιοῦμαι, ὡς νὰ ἤμουν νοσοκόμος του· καὶ ὅταν μοῦ ἔφερναν ἐφημερίδες ὁποῦ ἔγραφαν ὅτι ἐγὼ ἐφάνηκα ἥρως, ὅτι θὰ ἔχυνα τὸ αἷμά μου διὰ τοὺς ἀπόρους, τὰς ἔσχιζα μὲ θυμὸν καὶ ἔλεγα εἰς τὸν Μαρσιαλοῦ: «Μὴν ἀνησυχῇς, θὰ στείλω εἰς τὴν γρηὰ μητέρα σου ὅσα χρήματα τῆς χρειάζονται. Ἔχω μικρὰς οἰκονομίας... Ὁ Γκαροὺς θὰ μ' ἔλεγε κεφαλαιοῦχον!»

Ὁ Βερδιὲ λίαν συγκεκινημένος ἠκροᾶτο τὸν πρώην ἐκεῖνον ταραξίαν χλευάζοντα τὰς παλαιὰς παραφορὰς του καὶ μαστίζοντα τὰς ἐξωγκωμένας ἐκ τοῦ μίσους προλήψεις του.

— Δός μου τὴν χεῖρά σου, φίλε μου, εἶπεν ὁ

στρατιωτικός, καὶ ἂν δύναμαι νὰ σοῦ φανῶ εἰς τίποτε χρήσιμος...

— Εὐχαριστῶ, εἶπεν ὁ Τιβολιέ, δὲν ἔχω ἀνάγκην κανενός. Ἐπλήρωσα διὰ τὸ κατόρθωμά μου. Πολὺ ἐπιεικὲς τὸ δικαστήριον. Ἕξ ἡμέρας φυλακὴ μοῦ ἔβαλαν μοναχά! Τὰς ἔκαμα καὶ εἰς ὅλον τὸ διάστημα ἔλεγα μέσα μου: «Αἴ! καὶ ἂν ἤθελε φονεύσεις ἐκεῖνο τὸ καϋμένο τὸ παιδί, ὁποῦ τρώγει τώρα τὰ κάστανά του εἰς τὸ σπίτι του!..» Ἄ! ἐγιατρεύτηκα ἀπὸ ἐκείνας τὰς ἀνοησίας... Ἡμεῖς οἱ κουτοὶ ἤμεθα διὰ τοὺς πολιτικούς, ὅτι εἶνε τὸ σκυλὶ διὰ τοὺς κυνηγούς. Τοῦ φωνάζουν: «Ψάξε! Φέρε!» καὶ ἀφοῦ φέρῃ τὸ κυνῆγι τοῦ λέγουν: «Πήγαινε τώρα!»

— Ναί, μάλιστα, ἀπήντησεν ὁ ταγματάρχης, ὅλ' αὐτὰ εἶνε ἀληθῆ. Ἀλλὰ πρέπει νὰ γνωρίζῃς ὅτι ἡ θυσία εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἔχει τὴν ἀνταμοιβήν της, καὶ ὅτι δὲν ὑπάρχει προορισμὸς καλλίτερος παρὰ νὰ γίνηταί τις χρήσιμος πρὸς τοὺς ἄλλους, ἔστω καὶ ἂν ἐπρόκειτο διὰ τούτου νὰ ἀποδείξῃ μόνον καὶ μόνον ὅτι αὐτὸς εἶναι καλλίτερος ἀπὸ ἐκείνους.

Πέραν τῆς γεφύρας, μακράν, ὑπεράνω τῶν οἰκιῶν μὲ τὴν ἀμαυρὰν των πρόσοψιν, ὠρθοῦτο ὁ ναὸς μὲ τὴν ἐκ σχιστολίθου στέγην του, διαγραφόμενος ἐπὶ τοῦ διαυγοῦς στερεώματος.

Αἴφνης εἰς τὴν ὄχθην ἐφ' ἧς ὁ ταγματάρχης καὶ ὁ Τιβολιὲ συνωμίλουν ἓν ὄχημα ἤρχετο μετὰ καλπασμοῦ, διοικούμενον παρ' ἡνιόχου, ὅστις μακρόθεν ἔκραζεν:

—Ἐμπρός!...

Ὅπως τὸ ἀφήσωσι νὰ διέλθῃ ὁ ταγματάρχης καὶ ὁ ἐργάτης παρεμέρισαν ἔνθεν, καὶ ἔνθεν ἀποχωριζόμενοι ὑπὸ τοῦ ὀχήματος.

Ὁ Βερδιὲ ἀκουσίως παρετήρησεν ἐντὸς τοῦ ὀχήματος καὶ εἶδεν εὔσαρκον ἄνδρα, ἐρυθρὸν τὴν ὄψιν, μὲ ὀφθαλμοὺς φλογισμένους, ἐξηπλωμένον ἐπὶ τῶν προσκεφαλαίων καὶ ἐξακοντίζοντα εἰς τὸν ἀέρα τὸν καπνὸν τοῦ ἐκλεκτοῦ σιγάρου του.

Ὁ ἀνὴρ αὐτὸς οὔτε κἂν συνωφρυώθη ἰδὼν τὸν Βερδιέ, ἀλλ' ὁ στρατιωτικὸς ἐφρικίασεν.

Ὅσας ἀπογοητεύσεις ἐδοκίμασεν, ὅσας πικρίας ᾐσθάνθη κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὑποψηφιότητός του, τὰς ᾐσθάνθη πάλιν πιεζούσας τὸ στῆθός του.

Ἐπανεῖδε τὸν Γκαρούς θριαμβεύοντα, αὐθάδη, προγάστορα, ἐπιδεικνύοντα τὴν μεγαληγορίαν καὶ τὰ εὐρέα του στέρνα πρὸ τῶν πτωχῶν καὶ τῶν ταπεινῶν ἀνθρώπων. Ἦτο ἐπίτηδες πλασμένος διὰ τὴν ἐπιτυχίαν ὁ Γκαρούς αὐτός, ὁ κερδοσκόπος τῶν ταραχωδῶν ἡμερῶν!

Ὅτε δὲ τὸ ὄχημα ἐξηφανίσθη ἐντὸς τοῦ κονιορτοῦ, πέραν ἐκεῖ πρὸς τὸ μέρος ἔνθα ἔκειτο ἡ ὀγκώδης ὡς Βαστίλλη ἔπαυλις τοῦ Γκαρούς, ὁ Τιβολιέ, ὅστις ἐπίσης τὸν ἀνεγνώρισεν, ὁ ἀτυχὴς Τιβολιὲ ὠχρότατος ἐπανῆλθε, χωλαίνων πρὸς τὸν Βερδιέ, ἐξέτεινε τὴν ἰσχνὴν καὶ τρέμουσαν χεῖρά του πρὸς τὸν Γκαρούς· εἶτα ὡς νὰ ἤκουεν ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος ὁ σύμβουλος τοῦ μίσους τὴν κραυγὴν τοῦ ἐργάτου, τοῦ οἱονεὶ ἀνανήφοντος ἐκ δυσαρέστου ὀνείρου, ὁ Τιβολιέ, ὁ ἀντιπρωσωπεύων τὸν λαὸν τὸν αἰωνίως ἀπατώμενον, τὸν παρέχοντα μόνον σάρκας διὰ τὴν μάχην καὶ διὰ τὴν σφαγήν, ἐξέφερε μίαν λέξιν, ἣν ὁ ἄνεμος παρέσυρεν, ἀλλ' ἥτις ἀνεκούφισεν ὡς ὀργίλη χειρονομία τὴν συνείδησίν του:

—Ἆ, κατεργάρη!

ΤΕΛΟΣ

ΠΕΡΙ
ΤΩΝ ΕΛΓΙΝΕΙΩΝ ΜΑΡΜΑΡΩΝ
ΥΠΟ
ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

(Συνέχεια. Ἴδε προηγούμενον φυλλάδιον 673).

Ἐντυπώσεις Ἅμιλτων περὶ τοῦ πῶς ὁ Ἀθηναϊκὸς λαὸς ἔκρινε τὸ ἔργον τοῦ Ἔλγιν. — Λόγιοι Ἀθηναῖοι. — Φιλόμουσος Ἑταιρία. — Δοξασία τοῦ λαοῦ περὶ ἀγαλμάτων. — Σπυρίδ. Λογοθέτης. — Ἐπίσκοπος Ἀθηνῶν Γρηγόριος. — Ἔλλειψις ἐθνικοῦ αἰσθήματος. — Ἀδιαφορία τοῦ κλήρου πρὸς τὰς ἀρχαιότητας. — Ἐκτὸς τῶν Ἀθηνῶν λόγιοι Ἕλληνες. — Μετάφρασις ἀγγλικοῦ ἐπιγράμματος εἰς Ἔλγιν. — Φωβὲλ πρόξενος Γαλλίας. — Ἄγγλοι ἐπικριταί. — Σατωβριάν. — Βύρων. — Σάτυραι καὶ ἐπιγράμματα σκωπτικὰ κατὰ τοῦ Ἔλγιν. — Βοασσονάδ. — Ἐπίδρασις τῶν ποιήσεων Βύρωνος. — Ἱστορικὸς Γερβῖνος. — Τουρκικῆς κυβερνήσεως καὶ πατριαρχείου μέριμναι ὑπὲρ τῶν ἀρχαιοτήτων. — Κρίσεις ἀρχαιολόγων καὶ καλλιτεχνῶν.

Περατώσαντες ἄχρι τοῦδε τὴν ἐξιστόρησιν τῶν σπουδαιοτέρων ἐργασιῶν τοῦ Ἔλγιν, καὶ τῶν πρακτόρων αὐτοῦ ἐν Ἑλλάδι πρὸς καταρτισμὸν τῆς ἀρχαιολογικῆς συλλογῆς, πρὶν ἢ μεταβῶμεν εἰς τὴν ἀφήγησιν τῶν περιπετειῶν ταύτης ἐν Εὐρώπῃ, ἐξετάσωμεν δι' ὀλίγων πῶς οἱ σύγχρονοι Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Εὐρωπαῖοι περιηγηταὶ ἔκρινον τὸ ἔργον τοῦ Ἔλγιν, καὶ ποίας ἀντιπράξεις ἔσχεν οὗτος ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸν χρόνον τῶν ἐργασιῶν του.

Ὁ Ἅμιλτων, ὁ ἰδιαίτερος γραμματεὺς τοῦ Ἔλγιν, δημοσιεύσας ὑπόμνημα περὶ τῶν ἐργασιῶν τούτου τῷ 1811 γράφει ὅτι οὔτε ὑπὸ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Τουρκικῆς κυβερνήσεως, οὔτε ὑπὸ τῶν ἐντοπίων ἀρχῶν ἐν Ἀθήναις, οὔτε ὑπὸ τῶν ἰθαγενῶν Ἀθηναίων ἠγέρθη δυσαρέσκειά τις ἢ ἀντενέργεια. Ὁ λαός, γράφει, ἐδέχθη τὸ ἔργον μετὰ χαρᾶς, θεωρήσας αὐτὸ ὡς ποριστικὸν χρημάτων· οἱ δὲ Τοῦρκοι μετ' απαθείας καὶ ἀδιαφορίας προσέβλεπον εἰς τὰ τελούμενα, καὶ ἔχαιρον βλέποντες καταστρεφόμενα

Digitized by Google

κτίρια, άτινα καὶ αὐτοὶ οὗτοι κατέστρεφον διὰ τοῦ πυρός. Καὶ αὐτοὶ δέ, προσθέτει, οἱ πολυάριθμοι περιηγηταὶ καὶ θαυμασταὶ τῆς ἀρχαίας τέχνης εἶχον ἄλλως ἀφορμὴν νὰ ἐπιθυμῶσι τὴν καταστροφὴν τῶν ἀρχαίων μνημείων, διότι εὐκολώτερον ἠδύναντο νὰ προμηθεύωνται τεμάχια ἀρχαιοτήτων παρὰ τῶν ἐν τῇ Ἀκροπόλει Τουρκωνστρατιωτῶν, καὶ τῶν περὶ ταύτην οἰκούντων.

Λόγοι τοιοῦτοι δημοσιευόμενοι ὑπὸ τῶν ἀμέσως διαφερομένων εἰς τὴν ὑπόθεσιν, καὶ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν μάλιστα τῶν ἀρχαιοτήτων, καὶ μετὰ τὰς ἐγερθείσας κατακραυγὰς ὑπὸ τοῦ Βύρωνος, Δουγλάς, Κλάρκ καὶ ἄλλων ἐπὶ τῇ καταστροφῇ τοῦ Παρθενῶνος, δὲν εἶνε βεβαίως ἄξιοι ἀναμφισβητήτου πίστεως ὅπως χαρακτηρίσωσι πάντας τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν. Δυστυχῶς δὲν ἔχομεν ν' ἀντιτάξωμεν ἔγγραφον μαρτυρίαν Ἀθηναίου, πλὴν τῆς ἀνωτέρω μνημονευθείσης τοῦ Ἀνωνύμου χρονογράφου,[1]) ἐν ᾗ ὁπωσδήποτε καταφαίνεται ὅτι ἐγίνωσκεν ὁ γράψας τὴν ἀξίαν τῶν ἀγαλμάτων «τὰ ὁποῖα», ὡς γράφει, «ἔδιδαν θάμβος καὶ ἔκπληξιν εἰς ὅλους τοὺς περιηγητάς».

Καὶ ἡ ἀναγραφὴ δ' ἔτι ὅτι δὲν «ἔλαβε τὴν ἄδειαν ὁ Ἔλγιν νὰ καταιβάσῃ ἐκ τοῦ περιφήμου ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς ἐκεῖνα τὰ ἀξιολογώτατα ἀγάλματα» ὡς εἶχε διαδοθῆ, ἐμφαίνει χαρὰν τοῦ χρονογράφου, ἣν δὲν ἔλειψε νὰ ἐκφράσῃ ἀναγράφων εἰς τὰς σημειώσεις του τὴν εἴδησιν τῆς μὴ παροχῆς ἀδείας.

Ὅτι δὲ ὑπῆρχον ἐν Ἀθήναις ὁπωσδήποτε ἀνεπτυγμένοι καὶ λόγιοι ἄνδρες, λυπούμενοι ἐπὶ τῇ ἀπογυμνώσει τῆς πόλεως ἐκ τῶν μνημείων, τῶν πολυτίμων τούτων κοσμημάτων αὐτῆς, μαρτυρεῖ καὶ ἡ μετ' ὀλίγα ἔτη ἀπὸ τῆς ἀφαιρέσεως τῶν ἀρχαιοτήτων σύστασις τῆς Φιλομούσου Ἑταιρίας (1812), ἥτις ἐν τῷ καταστατικῷ αὐτῆς ἀνέγραψε καὶ ὅτι ἤθελε φροντίζει πρὸς συλλογὴν ἀρχαιοτήτων. Εἷς τῶν ἱδρυτῶν τῆς Ἑταιρίας ἦτο ὁ Ἰωάννης Μαρμαροτούρης, ἀνὴρ εὐπαίδευτος [2]), ὃν καὶ ὁ Βύρων ἀναφέρει μεταξὺ τῶν λογίων Ἀθηναίων, καὶ ὁ Πέτρος Ῥεβελάκης, ἀλλ' οὗτοι, καὶ ἄλλοι εὐάριθμοι οὐδόλως ἴσχυον νὰ φέρωσιν ἀποτελεσματικὴν ἀντίπραξιν κατὰ τοῦ παντοδυνάμου τότε Ἔλγιν, ὠχυρωμένου ὄπισθεν ἀδειῶν καὶ φιρμανίων, ἅτινα ἡρμήνευεν ὡς ἤθελε, πολὺ δὲ μᾶλλον ὄπισθεν τῆς Ἀγγλικῆς πολιτικῆς, ἥτις τότε ἤσκει μεγίστην ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς Τουρκικῆς κυβερνήσεως, ἕνεκα τῶν ἐν Αἰγύπτῳ πολιτικῶν πραγμάτων.

Ἄλλως ὅμως καὶ τοὺς εὐαρίθμους ἐν Ἀθήναις λογίους, τοὺς μετὰ λύπης βλέποντας τὴν ἁρπαγὴν τῶν προγονικῶν μνημείων, δὲν ὑπεβοήθει τὸ πολὺ ἀγροῖκον πλῆθος τῶν Ἀθηναίων, ὅπερ ἐν παχυλῇ ἀμαθίᾳ διατελοῦν ὂν μετ' ἀπαθείας προσέβλεπεν εἰς τὰ τελούμενα [1]). Βεβαίως ᾐσθάνετο καὶ τὸ πλῆθος τοῦτο ὅτι μεγάλη τις ἀξία ἐνεκρύπτετο εἰς τοὺς ἀρχαίους ἐκείνους λίθους, καὶ ὅτι ὑπερφυσική τις δύναμις ἀόρατος περιέβαλλεν αὐτούς, ἀλλ' ἡ δοξασία αὕτη καὶ μόνη δὲν ἤρκει νὰ ὠθήσῃ αὐτὸ νὰ σπεύσῃ εἰς λύτρωσίν των ἀπὸ τῆς ἁρπαγῆς τῶν ξένων. Ὁ Δουγλὰς Ἄγγλος περιηγητὴς διηγεῖται ὅτι ἤκουσεν ἐν Ἀθήναις παράδοσιν, καθ' ἣν τὴν ἑσπέραν τῆς ἀφαιρέσεως μιᾶς τῶν Καρυατίδων τοῦ Πανδροσείου, αἱ τέσσαρες ὑπόλοιποι ἐθρήνουν γοερῶς τὴν ἁρπαγεῖσαν ἀδελφήν των, ἥτις ἐκ τῆς κάτω πόλεως διὰ τῶν αὐτῶν γοερῶν θρήνων ἀνταπεκρίνετο. Καὶ ἕτερος δὲ περιηγητὴς Ἄγγλος ὁ Χοβχάους (Hobhouse) διηγεῖται ὅτι ὁ κοινὸς λαὸς τῶν Ἀθηνῶν ἐπίστευεν ὅτι τὰ ἀγάλματα τῆς Ἀκροπόλεως ἦσαν ζῶντα σώματα ἀνθρώπων ἀπολιθωθέντα, καὶ ὅτι ἤθελον ἀνακτήσει ζωὴν εὐθὺς ὡς ἤθελον ἀπελευθερωθῆ ἐκ τῆς κατοχῆς τῶν Τούρκων.

Ἐν τοιαύτῃ καταστάσει ὄντων τῶν κατοίκων ἂς μὴ παραλίπωμεν ὅτι τὸ ἔργον τοῦ Ἔλγιν ὑπεβοήθησε καὶ ὁ μέγα ἰσχύων ἐν Ἀθήναις τότε ὑποπρόξενος τῆς Ἀγγλίας Σπυρ. Λογοθέτης, μεγάλην ἀσκῶν πολιτικὴν τότε δύναμιν ἐν Ἀθήναις, καὶ ὁ ἐπίσκοπος τῶν Ἀθηνῶν Γρηγόριος,[1]) ὅστις προθύμως παρέσχε τῷ Ἔλγιν τὴν ἄδειαν νὰ ἐρευνήσῃ πάσας τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰς μονὰς τῆς Ἀττικῆς καὶ τῶν Ἀθηνῶν, καὶ νὰ παραλάβῃ ἐξ αὐτῶν ὅ,τι ἀρχαῖον ἤθελεν εὕρει ἀρεστὸν καὶ χρήσιμον.

Ἡ κοινὴ συνείδησις δὲν ἦτο τότε ἐν Ἀθήναις ἀνεπτυγμένη, οὐδὲ ζῶν καὶ ἐνεργὸν τὸ ἐθνικὸν αἴσθημα, ὥστε νὰ ἐξεγερθῶσι σύσσωμοι οἱ πολῖται καὶ ζητήσωσι παντὶ τρόπῳ τὴν παῦσιν τῆς ἁρπαγῆς καὶ τῆς καταστροφῆς. Ἐκ τοῦ Ἀνωνύμου χρονογράφου καὶ ἐκ τοῦ Σουρμελῆ μανθάνομεν ὅτι συνεχῶς ἀπήρχοντο πρόκριτοι Ἀθηναῖοι εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπως ζητήσωσι τὴν ἀνάκλησιν βοεβόδα ἢ ἐπισκόπου, οὐδεμία ὅμως ἐπιτροπὴ ἐστάλη ὅπως ζητήσῃ ὁπωσδήποτε νὰ σώσῃ τὰ κοσμήματα τῆς πόλεως τῶν

---

[1]) Τὴν χρονογραφίαν τοῦ Ἀνωνύμου ἐδημοσίευσεν ὁ κ. Ἐπ. Σταματιάδης ἐν τῇ ἱστορίᾳ του «Οἱ Καταλάνοι ἐν τῇ Ἀνατολῇ» (1869) σελ. 366.

[2]) Κ. Σάθα, Νεοελ. φιλ. σελ. 618. Ὁ Μαρμαροτούρης εἶχε παρακαλέσει τὸν Βύρωνα νὰ τὸν συστήσῃ εἴς τινα τῶν ἐν Λονδίνῳ τυπογράφων, ὅπως τυπώσῃ νεοελληνικὴν μετάφρασίν του τοῦ Ἀναχάρσιδος. Λόρδου Βύρωνος ποιήματα Τομ. Α' σελ. 148, μεταφρ. Γ. Πολίτου.

[1]) Ὁ Βύρων γράφει ὅτι ἐπρότειναν εἰς αὐτὸν οἱ κάτοικοι τοῦ Μαραθῶνος ν' ἀγοράσῃ τὴν ἱστορικὴν πεδιάδα τούτου ἀντὶ 1600 γροσίων. Τὸν ἐν τῇ πεδιάδι ταύτῃ τύμβον τῶν ἐν Μαραθῶνι πεσόντων εἶχεν ἀνασκάψει ὁ ἐν Ἀθήναις πρόξενος τῆς Γαλλίας Φωβὲλ πρῶτος.

[2]) Ἐκ παραδρομῆς τὸ ὄνομα τοῦ ἐπισκόπου ἐν τῷ πρώτῳ μέρει τῆς παρούσης πραγματείας ἡμῶν (Φύλλον Ἑστίας 669 σελ. 683, στίχ. 7 κάτωθεν, στήλη α') ἐσημειώθη Κύριλλος ἀντὶ Γρηγόριος.

Digitized by Google

ΕΦΗΜΕΡΙΣ

Γραφεῖα: *Ὁδὸς Σοφοκλέους ἀριθ. 1.* — *Συνδρομαὶ καὶ καταχωρίσεις προπληρώνονται.*

ΤΙΜΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Δι' ἓν ἔτος δρ. 30.— Δι' ἓξ μῆνας δρ. 15. — Διὰ τρεῖς μῆνας δρ. 8.

ΕΠΑΡΧΙΩΝ

Δι' ἓν ἔτος δρ. 35. — Δι' ἓξ μῆνας δρ. 18. — Διὰ τρεῖς μῆνας δρ. 9.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Α'. Χωρῶν ἀνηκουσῶν εἰς τὸν διεθνῆ ταχυδρομικὸν σύνδεσμον.
Δι'ἓν ἔτος φρ.χρ. 45—Δι'ἓξ μῆνας φρ.χρ.23—Διὰ τρεῖς μῆνας φ.χ.12.

Β'. Χωρῶν μὴ συμπεριλαμβανομένων εἰς αὐτόν.
Δι' ἓν ἔτος φρ. χρ. 50. — Δι' ἓξ μῆνας φρ. χρ. 25.

ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΙ ΕΓΓΡΑΦΟΝΤΑΙ

ἐν αἷς πόλεσι δὲν ὑπάρχουσιν εἰδικοὶ ἀντιπρόσωποι τῆς «Ἐφημερίδος» ἀποστελλομένου τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς δι' ἐπιταγῶν ταχυδρομικῶν ἢ τραπεζιτικῶν ὄψεως ὡς καὶ εἰς χαρτονομίσματα γαλλικὰ ἢ ἀγγλικά.

ΠΑΣΑΙ ΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΟΛΑΙ ΧΡΗΜΑΤΩΝ

δέον ν' ἀπευθύνωνται πρὸς τὸν

Διευθυντὴν τῆς «Ἐφημερίδος»

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΝ Ν. ΡΟΥΚΗΝ

ΤΙΜΑΙ ΚΑΤΑΧΩΡΙΣΕΩΝ

ΑΓΓΕΛΙΩΝ

Ἐν τῇ Δ' σελίδι: Α'. Ἐν τῷ τμήματι τῷ ὑποδιαιρουμένῳ εἰς 7 στήλας, ὁ στίχος λεπ. 25.—Β'. Ἐν τῷ τμήματι τῷ ὑποδιαιρουμένῳ, ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ τρεῖς σελίδες εἰς 5 πλατείας στήλας, ὁ στίχος λεπ. 35. Ἐν τῇ Γ' σελίδι: Πρὸ τῶν Παντοίων, ὁ στίχος δρ. 1. — Μετὰ τὰ διάφορα Δελτία, ὁ στίχος λεπ. 50.—Ἐν τῇ Β' σελίδι ὁ στίχος δρ. 2. Ἐν τῇ Α' σελίδι ὁ στίχος δρ. 3.

ΓΙΝΕΤΑΙ ΕΚΠΤΩΣΙΣ

τῶν τιμῶν τούτων εἰς ἐπανειλημμένας δημοσιεύσεις ἐν οἱαδήποτε σελίδι τῆς αὐτῆς ἀγγελίας ἄνευ μεταβολῆς τοῦ κειμένου κατὰ τὴν ἀκόλουθον ἀναλογίαν:

Ἕκαστος στίχος δημοσιευόμενος ἀμετάβλητος

Τρίς—10κις τιμᾶται εὐθηνότερον κατὰ τὸ $^{1}/_{5}$
Ἑνδεκάκις—25κις » » τὰ $^{2}/_{5}$
Εἰκοσιεξάκις—50κις » » τὰ $^{3}/_{5}$
Πεντηκοντάκις καὶ πλέον » » τὰ $^{4}/_{5}$

ΔΙΑΤΡΙΒΩΝ

Ἕκαστος στίχος λεπτὰ 40, εἴτε ἐν τῇ Γ' εἴτε ἐν τῇ Δ' σελίδι δημοσιεύονται αὗται.

ΕΝΤΟΣ ΟΛΙΓΩΝ ΗΜΕΡΩΝ

Ἡ αὔξησις τοῦ σχήματος τῆς ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ ἐπερχομένη φυσικῶς, ἀφοῦ ἐπὶ δεκαπέντε ἤδη ἔτη τὸ φύλλον τοῦτο, ὅπερ ἐνεκαίνισε τὸν ἡμερήσιον τύπον ἐν Ἑλλάδι, ἐκδίδεται ἀνελλιπῶς, ἐπιβάλλει ἡμῖν νὰ ἐκθέσωμεν ἐν ὀλίγοις πρὸς ὑμᾶς τὰ σχέδιά μας, τὰς νέας βελτιώσεις τοῦ φύλλου καὶ τὰς πρὸς τοὺς συνδρομητὰς παροχὰς ἡμῶν, ἤτοι νὰ περιγράψωμεν ἐν συντομίᾳ τὴν μέλλουσαν «ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ» εἰς μέγα σχῆμα.

×

Ἡ τυπογραφικὴ φιλοκαλία — Ὁ χάρτης.

Εἶνε ἀναντίρρητον, ὅτι τὸ καλλιτεχνικώτερον ἐκτυπούμενον φύλλον ἐν Ἑλλάδι εἶνε ἡ «Ἐφημερίς». Συνάδελφοι εὐρωπαῖοι, μεθ' ὧν ἀνταλλάσσομεν τὸ φύλλον, ἔγραψαν ἡμῖν συγχαίροντες ἐπὶ τούτῳ. Οὐκ ὀλίγοι πέμπουσιν ἡμῖν ἀγγελίας περὶ τῶν ἐφημερίδων, ἃς ἐκδίδουσιν ἢ περὶ τῶν ἐκτάκτων αὐτῶν φύλλων. Ἡ «Ἐφημερὶς» μάλιστα δύναται νὰ καυχᾶται ὅτι ἔχει ἀνταποκριτὰς τὰ διασημότερα τῶν ἐν Παρισίοις, Λονδίνῳ, Βιέννῃ καὶ Βερολίνῳ πρακτορείων δι' ἀγγελίας, ὡς δεικνύει ἡ τελευταία αὐτῆς σελίς. Διότι δὲν ἐπιδέχεται συζήτησιν, ὅτι αἱ ἀγγελίαι αὐτῆς εἶνε καλλιτεχνικώτεραι καὶ αὐτῶν τῶν δημοσιευομένων εἰς εὐρωπαϊκὰ φυλλα, οὐδεμία δ' ἑλληνικὴ ἐφημερὶς ὁσασδήποτε καὶ ἂν καταβάλῃ προσπαθείας θέλει δυνηθῆ νὰ τὴν ὑπερακοντίσῃ. Συντελεῖ δὲ εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν ἐντύπωσιν ἣν προξενοῦσιν αἱ ἀγγελίαι τῆς «Ἐφημερίδος» καὶ τὴν ἐν γένει τυπογραφικὴν αὐτῆς φιλοκαλίαν ὁ χάρτης. Ἐὰν ἡ «Ἐφημερὶς» ἀπεφάσιζε νὰ ἐκτυπωθῇ ἐπὶ χάρτου προστυχωτέρου ὡς αἱ ἄλλαι μεγάλου σχήματος ἑλληνικαὶ ἐφημερίδες, θὰ ἐπραγματοποίει κέρδος 5,000 δραχμῶν. Ἰδοὺ τὸ παρελθόν. Τώρα ἂς ἔλθωμεν εἰς τὸ μέλλον.

Ἡ μεγάλου σχήματος «Ἐφημερίς» θὰ ἐκδίδηται ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ χάρτου, ἔστω καὶ μὲ ἀπώλειαν ἀξιολόγου κέρδους, θὰ ἐκτυποῦται δὲ μετὰ τῆς αὐτῆς καὶ πλειοτέρας φιλοκαλίας, διότι ἀνενέωσε τὸ ὑλικὸν τοῦ τυπογραφείου της προμηθευθεῖσα στοιχεῖα μὲν ἐκ Παρισίων, ὀρειχάλκινα δὲ κοσμήματα ἐκ Γερμανίας, ὅπου ἡ καλλιτεχνικὴ τυπογραφία ἔφθασεν εἰς τὸ ὕψιστον σημεῖον.

×

Συνδρομαὶ καὶ καταχωρίσεις.

Ἡ «Ἐφημερὶς» καὶ ὅταν ἐκδοθῇ εἰς μέγα σχῆμα θὰ τηρήσῃ τὴν αὐτὴν δεκάλεπτον τιμὴν δι' ἕκαστον φύλλον καὶ τὰς αὐτὰς τιμὰς συνδρομῆς. Κανονίζει μάλιστα δικαιότερον τὴν ὑποδιαίρεσιν τῆς τιμῆς διὰ τὰς ἐπὶ ἓξ καὶ τρεῖς μῆνας συνδρομὰς οὕτως,ὥστε αὗται θὰ εἶνε εἰς τὸ μέλλον εὐθηνότεραι ἢ πρίν. Τὸ δὲ τιμολόγιον τῶν ἀγγελιῶν θέλει καταστήσει ἔτι προσιτώτερον, καίπερ ἔχουσα σήμερον τὸ εὐθηνότερον τοιοῦτο δι' ἀγγελίας καὶ παντὸς εἴδους δημοσιεύσεις. Τὸν δὲ καλλιτεχνικὸν νεωτερισμὸν τῶν ἀγγελιῶν ἐν τῇ πρώτῃ σελίδι ὃν πρώτη αὐτη εἰσήγαγεν καὶ ὅστις τοσοῦτον ηὐδοκίμησεν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς Ἐκθέσεως, θέλει ἀναπτύξει κατὰ τρόπον ἐκπληκτικόν. Ὥστε διττὸν εἶνε τὸ ἐκ τῶν ἀνωτέρω συμπέρασμα· ἤτοι:

Α') Θὰ λαμβάνητε τὴν ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ:

ΕΙΣ ΜΕΓΑ ΣΧΗΜΑ ΑΝΕΥ ΑΥΞΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Ἡ τιμὴ μάλιστα τῆς δι' ἓξ καὶ τρεῖς μῆνας συνδρομῆς **κατεβιβάσθη.**

Β') Μόνον ἐν τῇ ΕΦΗΜΕΡΙΔΙ θὰ δύνασθε νὰ δημοσιεύητε

ΑΓΓΕΛΙΑΣ

ΤΟΣΟΝ ΕΥΘΗΝΑΣ ΚΑΙ ΤΟΣΟΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑΣ

×

Παροχαὶ εἰς τοὺς Συνδρομητάς.

Εἶνε δίκαιον ὅπως οἱ προπληρώνοντες τὴν συνδρομήν των καὶ παρέχοντες οὕτως ἀξιέπαινον παράδειγμα τάξεως καὶ ὑποστηρίξεως τοῦ φύλλου συνδρομηταὶ τῆς «Ἐφημερίδος» ἀπολαμβάνωσι καί τινα ὠφελήματα δι' αὐτοῦ τοῦ ἀγαπητοῦ των ὀργάνου δημοσιότητος. Παρέχει λοιπὸν ἡ «ΕΦΗΜΕΡΙΣ»

Πρὸς πάντας τοὺς προπληρώνοντας συνδρομητὰς

Α'.) Τὸ δικαίωμα νὰ καταχωρίζωσι ΔΩΡΕΑΝ ἕνα στίχον καθ' ἑβδομάδα

ΕΝ ΤΑΙΣ ΑΓΓΕΛΙΑΙΣ

ἢ ἄλλως διὰ μιᾶς 4 στίχους κατὰ μῆνα, ἢ 12 κατὰ τριμηνίαν, ἢ 25 καθ' ἑξαμηνίαν, ἢ 52 κατ' ἔτος.

Διὰ τοῦ μέσου τούτου οἱ ἰατροί, οἱ δικηγόροι, οἱ διδάσκαλοι, οἱ διάφοροι ἐπαγγελματίαι θὰ δύνανται νὰ δημοσιεύωσι δωρεὰν τὴν διεύθυνσίν των ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος ἢ τετράστιχον ἀγγελίαν ἅπαξ τοῦ μηνὸς καὶ οὕτω καθεξῆς. Πρέπει δὲ νὰ ἐννοηθῇ ὁποῖον μέγα πλεονέκτημα θὰ εἶνε αἱ μονόστιχοι αὗται δωρεὰν ἀγγελίαι τῶν συνδρομητῶν μας. Ὑποθέσατε καθ' ἑβδομάδα δημοσιευομένην τὴν διεύθυνσίν σας κατὰ τὸ ἀκόλουθον ὑπόδειγμα:

ΣΙΜΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ	ἰατρὸς	ὁδ. Φιλελλήνων	11
Α. ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ	δικηγόρος	ὁδ. Σατωβριάνδου	13
Dr KARL FOY	(Μαθήματα γερμανικῆς)	ὁδ. Σόλωνος	78
ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΠΕΚ	Βιβλιοπωλεῖον	ὁδ. Ἑρμοῦ	12

Λάβετε δ' ὑπ' ὄψιν, ὅτι τὰς μονοστίχους ἀγγελίας ταύτας δύναται ὁ συνδρομητὴς νὰ μεταβάλῃ εἰς τετραστίχους μηνιαίας ἢ δωδεκαστίχους τριμηνιαίας ἢ εἰκοσιπενταστίχους ἑξαμηνιαίας ἢ καὶ εἰς μίαν ἐφ' ἅπαξ λαμπρὰν δωρεὰν δημοσίευσιν ἐκ 52 στίχων καὶ θὰ ἴδητε ὅτι τὸ πλεονέκτημα εἶνε οὐ σμικρόν.

Β'. Τὸ δικαίωμα ν' ἀναγγέλλῃ δωρεὰν ἐν τῇ ΕΙΔΙΚῌ ΣΤΗΛῌ ἑκάστοτε ἀφίξεις, ἀναχωρήσεις, γάμους, ἀρραβῶνας καὶ ἐξετάσεις δι' ἑαυτὸν προσωπικῶς καὶ τὰ τέκνα του, πάντοτε ὅμως ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς παραλείψεως παντὸς εἴδους κοσμητικῶν ἐπιθέτων, ἅτινα τόσον ἀηδῆ πλέον κατέστησαν.

Γ'. Τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιστέλλῃ ὁσάκις ἀδικῆται πρὸς ἡμᾶς παράπονα κατ' ἀρχῶν οἱωνδήποτε, ἅτινα ἡμεῖς διασκευάζοντες θέλομεν δημοσιεύει δωρεάν.

Ἐπὶ πλέον πᾶς προπληρώνων συνδρομητὴς θέλει λαμβάνει δωρεὰν οἱονδήποτε ἔκτακτον φύλλον ἢ φυλλάδιον ἤθελεν ἐκδώσει ἡ «Ἐφημερὶς» ὡς καὶ πᾶν ἄλλο δημοσίευμα αὐτῆς εἴτε πρόσθετον φύλλον εἶνε, εἴτε φιλολογικὸν παράρτημα, εἴτε ἀκόμη δῶρόν τι ἐκ τῶν ὁρισθησομένων ἐν προσεχεῖ χρόνῳ, ἔστωσαν ταῦτα τὰ ὑπάρχοντα ἢ ἄλλα νέα. Ὡς ἀπαρχὴν δὲ τοῦ πλεονεκτήματος τούτου παρέχομεν εἰς πάντας τοὺς ἀπὸ τῆς σήμερον προπληρώνοντας τὴν συνδρομήν των, τό:

ΕΠΙ ΤΗ ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΔΙ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ Α'

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΝ ΦΥΛΛΟΝ

ΤΗΣ "ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ„

ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΥ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ

×

Μεταρρυθμίσεις περὶ τὴν ὕλην.

Ἡ «Ἐφημερὶς» αὐξάνει τὸ σχῆμά της ἀκριβῶς διότι δὲν ἠδύνατο ἐν τόσῳ στενῷ χώρῳ νὰ πραγματοποιήσῃ ὅσας μεταρρυθμίσεις ἀρχῆθεν ἐσκόπει. Θὰ δοθῇ λοιπὸν διὰ τοῦ νέου σχήματος μείζων ἀνάπτυξις εἴς τε τὴν πολιτικήν, οἰκονομολογικὴν καὶ τὴν περὶ τῶν κοινωνικῶν καὶ τῶν Ἐθνικῶν συμφερόντων ἀρθρογραφίαν, εἰς τὰ ἐπιστημονικά, καλλιτεχνικὰ καὶ καλλιλογικὰ θέματα, εἰς τὰ ἐμπορικὰ καὶ χρηματιστικά. Ἐπὶ πλέον δὲ θ' ἀφιερώσῃ στήλας ἰδιαιτέρας εἰς εὐχάριστα ἐλαφρὰ ἀναγνώσματα περὶ γεγονότων Ἀθηναϊκῶν, Ἑλληνικῶν ἐν γένει καὶ Εὐρωπαϊκῶν ὡς καὶ περὶ περιέργων συμβάντων ἁπανταχοῦ τοῦ κόσμου. Θ' ἀναπτύξῃ τὰς ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἀλληλογραφίας της, καὶ πρὸς τοῦτο ἐπικαλεῖται τὴν συνδρομὴν τῶν ἁπανταχοῦ φίλων της, ἐπίσης δὲ καὶ τὰς ἐκ κέντρων τοῦ δούλου Ἑλληνισμοῦ ἢ τοῦ Ἐξωτερικοῦ. Θέλει ἐγκαινίσει πρωτότυπον χρονογραφίαν καὶ συνδυάσει τὸ τερπνὸν μετὰ τοῦ σοβαροῦ καὶ θετικοῦ. Ἡ δὲ παράθεσις ἀπείρων πληροφοριῶν καὶ εἰδήσεων ἐπιμελῶς γεγραμμένων καὶ παρ' αὐθεντικῶν πηγῶν συνειλεγμένων θέλουσι καταστήσει τὴν «Ἐφημερίδα» ἀπαραίτητον συνέκδημον παντὸς φιλαναγνώστου.

×

Ποικιλία ἐπιφυλλίδων.

Μέχρι τοῦδε ἡ ἐπιφυλλὶς τῆς «Ἐφημερίδος» ἕνεκα τοῦ στενοῦ χώρου τοῦ φύλλου παρελείπετο, ὁσάκις ἡ ἐπίκαιρος ὕλη τῆς ἡμέρας κατελάμβανε τὸν χῶρον αὐτῆς. Νῦν διὰ τῆς αὐξήσεως τοῦ σχήματος ἐξησφαλίσθη ἡ σύγχρονος δημοσίευσις δύο ἐπιφυλλίδων. Ἐνῷ δὲ ἡ μία τῶν ἐπιφυλλίδων θὰ εἶνε ἓν τῶν ἀρίστων πάντοτε μυθιστορημάτων ἡ ἄλλη θὰ εἶνε ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν διήγημά τι πρωτότυπον ἢ ἐπιστημονικόν τι θέμα ἢ ἄλλο τι τερπνὸν ἀνάγνωσμα καὶ ἐλλείψει τοιούτου δεύτερον μυθιστόρημα πάντοτε ἐκ τῶν ἐκλεκτοτέρων τῶν ξένων φιλολογιῶν.

×

Τὸ συμπέρασμα.

Ὁ ἐγγραφόμενος συνδρομητὴς εἰς τὴν «Ἐφημερίδα» ἢ οἱ παλαιοὶ τοιοῦτοι, ἄνευ οὐδεμιᾶς προσθέτου δαπάνης, ἐκτὸς τῆς προπληρωμῆς τῆς ἀνέκαθεν συνδρομῆς τῆς «Ἐφημερίδος», θ' ἀπολαμβάνωσι ἐκτὸς τῶν δώρων καὶ τοσούτων ἄλλων πλεονεκτημάτων, οἷα τὰ τῶν δωρεὰν μονοστίχων ἀγγελιῶν καὶ τὸ τοῦ φιλοξένου καταφυγίου πρὸς ἔκφρασιν τῶν παραπόνων των, τὸ μᾶλλον ἐπιμελῶς γεγραμμένον καὶ καλλιτεχνικώτερον ἐκτυπούμενον μεγάλου σχήματος φύλλον.

ΕΙΣ ΜΕΓΑ ΣΧΗΜΑ

Digitized by Google

Ἀθηνῶν. Ἀλλὰ διατὶ νὰ ζητῶμεν παρὰ τοῦ τότε Ἀθηναϊκοῦ λαοῦ, τοῦ ζῶντος ἐν χρόνοις ἀμαθίας καὶ δουλείας καὶ πενίας, ἐν οἷς τὸ ἐθνικὸν αἴσθημα ἐκοιμᾶτο ὕπνον βαθύν, καὶ δὲν εἶχε γεννηθῆ εἰς τὸ πλῆθος ἡ ἐλπὶς τῆς ἀναστάσεως τοῦ Γένους τοιαύτην πρὸς τὰς ἀρχαιότητας ἀγάπην, ἀφοῦ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς Ἑλληνικαῖς χώραις τὰ αὐτὰ συνέβαινον, ὅπου οἱ μὲν Τοῦρκοι κατέστρεφον τὰ ἀγάλματα πρὸς κατασκευὴν ἀσβέστου, οἱ δὲ Χριστιανοὶ κατεσύντριβον αὐτὰ ὡς εἴδωλα τῶν ἐθνικῶν, ὡς θεοὺς τῆς εἰδωλολατρείας, ἢ ὅπως κατὰ τὴν τότε καὶ νῦν ἔτι δυστυχῶς ἐπικρατοῦσαν γνώμην, ἀνεύρωσιν ἐντὸς αὐτῶν κεκρυμμένον θησαυρόν;

Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ κλῆρος, οἱ ἐπίσκοποι αὐτοί, οἱ μᾶλλον ἐγγράμματοι ὄντες, οὐδεμίαν πρὸς τὰ ἀρχαῖα ἔτρεφον ἀγάπην, ἴσως διότι ἐθεώρουν ὅτι δὲν ἐπιτρέπετο εἰς αὐτοὺς ἱερεῖς ἄλλου Θεοῦ ὄντας νὰ προσφέρωσι καὶ φόρον σεβασμοῦ πρὸς τοὺς Θεοὺς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Ὁ Μελέτιος ὁ ἐπὶ 11 ἔτι διατρίψας ἐν Ἀθήναις ἀπὸ τοῦ 1603 ὡς ἀρχιεπίσκοπος, ἐν τῇ γεωγραφίᾳ του περὶ τοῦ Παρθενῶνος σημειοῖ μόνον ὅτι ἦτο ἔργον ἀξιοθαύμαστον, ὅτι μετωνομάσθη ὕστερον ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς καὶ ὅτι τελευταῖον ἀποκατέστη ἱερὸν τῶν Τούρκων [1].

Ἄλλως δ' ἐν Ἀθήναις, οἱ κάτοικοι εἶχον καὶ προηγούμενον τοιαύτης ἀφαιρέσεως ἐκ τοῦ Παρθενῶνος ἀναγλύφου ὑπὸ τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Γαλλίας Σοαζὲλ Γκουφιέ (παρ' οὗ ἐζήτησεν ὁ Τοῦρκος φρούραρχος τῆς Ἀκροπόλεως 200 τσεκίνια! (1400 γρόσια), ὡς λέγει ἐν τῇ περιηγήσει ὁ Σκροφάνη), ἄνευ φιρμανίου ἰδιαιτέρου, παραλαβόντος αὐτὸ καὶ μετενεγκόντος εἰς Παρισίους.

Ἀλλὰ καὶ οἱ ἐκτὸς τῶν Ἀθηνῶν διεσπαρμένοι λόγιοι Ἕλληνες εἰς τὸ γεγονὸς τοῦτο δὲν φαίνεται ὅτι ἔδωσαν πολλὴν προσοχήν. Εἰς μεταγενεστέρους μόνον χρόνους καὶ μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῶν ποιημάτων τοῦ Βύρωνος, καὶ τῶν γενομένων συζητήσεων ἐν τῇ Βουλῇ τῶν κοινοτήτων τῆς Ἀγγλίας περὶ τῆς ἀγορᾶς τῶν Ἐλγινίων μαρμάρων ἀνέῳξαν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἔγραψαν ὀλίγας λέξεις ἐν παρόδῳ, ἢ συνέθεσαν στίχους σκωπτικούς. Τοιοῦτόν τι ἐπὶ παραδείγματος εἶνε μετάφρασις ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ ἐπιγράμματος, ποιηθέντος ἐπὶ τῇ δωρεᾷ τοῦ μεγάλου ὡρολογίου τῆς πόλεως εἰς τοὺς Ἀθηναίους ὑπὸ τοῦ Ἔλγιν. [1])

Δῶρον Ἀθηναίοις, ἐπίτηδες ἔδωκε κάκιστος
κλέπτης, ὃς σεμνᾶς δῶμ' ἐσύλησε Θεᾶς.
Τοῦ γὰρ ἀναιδείας αἰώνιόν ἐστι τροπαῖον.
πύργος, ὅπου στήκει σήματα λυπρὰ χρόνου
Ὡρῶν γὰρ ποσόκις λιγύφθογγος ἀκούεται αὐδὴ
δὴ τότ' ἀναμνήσει ἔργ' ἀθέμιστα Σκώτου.

Ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις δὲ διαμενόντων ἀλλοδαπῶν ὁ Φωβὲλ μόνον διεμαρτύρετο καὶ ἀδιαλείπτως πρὸς τὸν Λουζιέρην ἤριζεν, ὡς προηγουμένως ἐγράψαμεν. Αἱ διαμαρτυρίαι του δὲ αὗται οὐδαμῶς προήρχοντο ἐκ φιλελληνισμοῦ, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκ τῆς πικρίας, ἣν ᾐσθάνετο βλέπων τὰ κειμήλια ἐκεῖνα τῆς ἀρχαιότητος μέλλοντα νὰ κοσμήσωσιν Ἀγγλικὰ μουσεῖα καὶ ὄχι Γαλλικά. Ὅταν ὁ Πουκεβὶλ ἦλθεν εἰς Ἀθήνας ὁ Φωβὲλ συνοδεύων αὐτὸν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν εἶπε δεικνύων τὸν Παρθενῶνα. «Ἰδοὺ ἐνώπιόν μας ὁ ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς, ὑψώσατε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ θαυμάσατε. Ἴδετε αὐτὰ τὰ ἀριστουργήματα, καὶ περιεργασθῆτε τὴν σημερινὴν αὐτῶν ἐξουδένωσιν. Χεὶρ βαρβάρου πεπολιτισμένου ἐκολόβωσε τὰ ἔργα τοῦ Φειδίου. Συνδέων ἐκεῖνος τὴν ὕβριν πρὸς τὴν περιφρόνησιν ἐτόλμησε νὰ χαράξῃ τὸ ὄνομά του ἐπὶ τῶν μαρμάρων τούτων, ὅπου εἷς τῶν συμπατριωτῶν του ἔγραψεν ὑποκάτω τὸ ἑξῆς Quod Gothi non fecerunt, Scotus fecit». Τί ὅμως εἶπεν ὁ Fauvel ὅταν τῷ 1784 εἶδεν ἐν Ἀθήναις τὸν Choiseul Gouffier, τὸν πρεβευτὴν τῆς Γαλλίας ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ὑπεβοήθησεν αὐτὸν καταβιβάζοντα ἐκ τῶν μετοπῶν τοῦ Παρθενῶνος σειρὰν ἀναγλύφων, ὧν τινα καὶ συνετρίβησαν καταπεσόντα, θραυσθέντων τῶν σχοινίων, καὶ μεταφέροντα εἰς Γαλλίαν;

Ὁ Ἔλγιν πλὴν τοῦ ἐπικινδύνου αὐτοῦ ἐχθροῦ τοῦ Φωβὲλ καὶ τῶν Γάλλων ἔσχεν ἐναντίους καὶ πολλοὺς τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὁμοφύλων. Καθ' ὃν χρόνον οὗτος καὶ οἱ πράκτορές του εἰργάζοντο ἐν Ἀθήναις, πολλοὶ περιηγηταὶ ἐπισκεφθέντες τὴν πόλιν ἔφριξαν ἰδόντες τὸν τρόπον δι' οὗ κατεσύντριψε καὶ ἐκολόβωσε τὸν Παρθενῶνα· ἐκτυπώσαντες δὲ κατόπιν τὰ περιηγητικὰ αὐτῶν ὑπομνήματα, μετέδωκαν τὰς ἐντυπώσεις των εἰς τὴν Εὐρώπην, παραστήσαντες τὸν Ἔλγιν ἄνδρα Βάνδαλον καὶ ἱερόσυλον. Κυρίως δὲ κατέκρινον οὐχὶ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἀρχαιοτήτων, ἢ τῶν κινητῶν, ἵνα εἴπωμεν οὕτως, ἀγαλμάτων, διότι πάντες ἀφῄρουν, ἀλλὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Παρθενῶνος δι' ἀποσπάσεως τῶν ἀναγλύφων

1] Καὶ ὁ τέσσαρας ἑκατονταετηρίδας πρὸ τοῦ Μελετίου ἀκμάσας ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Μιχαὴλ Ἀκομινᾶτος, ὁ Χωνιάτης, ουδεμίαν κατέλιπε τῆς Ἀκροπόλεως καὶ τῶν Ἀθηνῶν περιγραφήν, καίτοι φαίνεται ἐκ τῶν Σωζομένων αὐτοῦ ἐμπνεόμενος ὑπὸ τῆς ἀρχαιότητος. Τοὐναντίον χαίρει ὅτι ἡ Ἀκρόπολις γενομένη χριστιανικὸς ναὸς «τῆς τυραννίδος τῆς ψευδοπαρθένου Ἀθηνᾶς ἀπήλλακτο». Καὶ πῶς ἦτο δυνατὸν ἀνὴρ νὰ συγκινηθῇ ἐκ τῶν λειψάνων τῆς ἀρχαίας τέχνης καὶ τῆς θέας τῶν ἀγαλμάτων γράφων οὕτω περὶ Ἀθηνᾶς, ἢ φράσεις ὡς τὴν ἑπομένην; «Ἄρεα μὲν ἀλόγου καὶ ἐμπλήκτου θυμοῦ προστάτην εἶναι βροτολοιγόντε καὶ μιαιφόνον, Ἀφροδίτην δὲ πορνικῶν καὶ μοιχικῶν ἔργον ἔφορον πάνδημον (ἐμυθολόγουν οἱ ἀρχαῖοι)» Μιχ. Ἀκομινάτου τὰ Σωζόμενα. ἔκδ. Σ. Λάμπρου σελ. 102 καὶ 104.

1) Λόγιος Ἑρμῆς 1818 σελ. 65. Ὁ μεταφραστὴς τοῦ ἐπιγράμματος παρέθηκε τοῦτο ἐν ὑποσημειώσει μεταφράσεώς του ἐκ τοῦ γερμανικοῦ ἄρθρου περὶ Ἀγγλικῆς φιλολογίας. Ὑπογράφεται δὲ ὁ μεταφραστὴς Ἰ. Ρ. Ἰ.

Digitized by Google

καὶ καταστροφῆς τῆς ζωοφόρου καὶ τῶν μετοπῶν. Οἱ Ἄγγλοι Δουγλάς, Δόδδελ, Hughes ἔψεξαν διὰ πικρῶν ἐκφράσεων τὸν Ἔλγιν. Ὁ Κλάρκ ὀνομάζει τὸ ἔργον τοῦ Ἔλγιν πρᾶξιν ἀναξίαν τοῦ Ἀγγλικοῦ ἔθνους, ἐν ὀνόματι τοῦ ὁποίου ἐγένετο. Ταῦτα δὲ γράφει μόνον ὡς πρὸς τὴν πρᾶξιν τῆς καταστροφῆς, διότι καὶ ὁ Κλάρκ ἀφήρεσεν ἐκ τῆς Ἐλευσῖνος τὸ ἄγαλμα τῆς Δήμητρος, καὶ ἐκ τῆς Πάτμου τὸ χειρόγραφον τοῦ Πλάτωνος.

Ὁ Σατωβριὰν ἠπιώτερον ὁμιλεῖ κατὰ τοῦ Ἔλγιν κατακρίνων καὶ οὗτος τὸν ἀκρωτηριασμὸν τοῦ Παρθενῶνος. Μνημονεύων τοῦ Σοαζὲλ Γκουφιὲ τοῦ ἀφαιρέσαντος μετόπην ἐκ τοῦ Παρθενῶνος, τοῦ Ἔλγιν, καὶ ἄλλων Ἄγγλων παραλαβόντων ἀρχαῖα ἢ ἀκρωτηριασάντων αὐτὰ ἐκφράζει τὴν λύπην του λέγων «ὅτι εἶνε λυπηρὸν νὰ συλλογισθῇ τις ὅτι οἱ πεπολιτισμένοι λαοὶ τῆς Εὐρώπης ἐπροξένησαν πλειοτέραν ζημίαν εἰς τὰ μνημεῖα τῶν Ἀθηνῶν ἐν διαστήματι 150 ἐτῶν, ἢ πάντες οἱ βάρβαροι ἐπὶ αἰῶνας ὁλοκλήρους. Εἶνε σκληρὸν νὰ σκεφθῇ τις ὅτι ὁ Ἀλάριχος καὶ ὁ Μωάμεθ Β' ἐσεβάσθησαν τὸν Παρθενῶνα, καὶ ὅτι ἀνέτρεψε τοῦτον ὁ Μοροζίνης καὶ ὁ Ἔλγιν.» Διὰ τῆς πράξεώς του ταύτης, λέγει ἀλλαχοῦ, «ὁ Ἔλγιν ἀπώλεσε τὴν ἀξίαν τῆς ἀξιεπαίνου ἐπιχειρήσεώς του». Ἀναιρεῖ δὲ τὴν ἀξίωσιν τοῦ Ἔλγιν εἰπόντος ὅτι καὶ οἱ Γάλλοι τὸ αὐτὸ ἔπραξαν εἰς Ῥώμην, λέγων ὅτι εἶνε ἀληθὲς ὅτι οἱ Γάλλοι ἀφήρεσαν ἐκ τῆς Ἰταλίας ἀγάλματα καὶ εἰκόνας, ἀλλὰ δὲν ἠκρωτηρίασαν τοὺς ναούς, ἀφαιροῦντες τὰ ἀνάγλυφα.

Ἐκεῖνος ὅμως ὅστις ἐχρωμάτισε τὸ ἔργον τοῦ Ἔλγιν διὰ τῶν βαθυτέρων μελανῶν χρωμάτων εἶνε ὁ Βύρων. Ὁ ποιητὴς οὗτος κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν αὐτοῦ ἐν Ἀθήναις ἀγανακτήσας ἐπὶ τῇ γενομένῃ καταστροφῇ καὶ βεβηλώσει, καὶ περίλυπος γενόμενος διέγραψε τὸ ὄνομα τοῦ Ἔλγιν, ὅπερ οὗτος εἶχε χαράξει ἐφ' ἑνὸς τῶν στύλων τοῦ Παρθενῶνος, ἀφήσας μόνον τὸ τῆς γυναικός του, ἐπέγραψε δὲ τὸ πασίγνωστον κατασταθὲν Quod Gothi non fecerunt, Scotus fecit. «Ὅ,τι δὲν ἔπραξαν οἱ Γότθοι, ἔπραξεν ὁ Σκῶτος.» Πικρῶς δὲ θρηνεῖ ἐν τῷ ποιήματι τοῦ Τσιλδ-Ἀρόλδου καὶ δι' ἀποστροφῶν ποιητικῶν καυστικωτάτων κατηγορεῖ τὸν ἐργάτην τῆς ἱεροσυλίας χύνων χολήν, καὶ ὕβρεις καὶ ἀρὰς ἐκσφεδονίζων.

«Ἀλλὰ τίς ἐξ ὅλων τῶν ἱεροσύλων,» λέγει «οἱ ὁποῖοι ἐλήστευσαν ἐκεῖνον τὸν ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως ναόν, ἐξ οὗ ἡ Παλλὰς ἀπέδρα περίλυπος, διότι ἐγκατέλιπε τὸ τελευταῖον μνημεῖον τῆς ἀρχαίας βασιλείας της, τίς, ὑπῆρξεν ὁ βαρβαρώτερος καὶ ἀπεχθέστερος συλητής; Ἐρυθρίασον, ὦ Καληδονία[1]), διότι αὐτὸς εἶνε υἱός σου; Χαίρω, ὦ Ἀγγλία, διότι δὲν ἐγεννήθη εἰς τοὺς κόλπους σου. Οἱ φιλελεύθεροι πολῖταί σου ὀφείλουσι νὰ σέβωνται τὴν χώραν, ἥτις τὸ πάλαι ἦτο ἡ ἑστία τῆς ἐλευθερίας. Πῶς ἠδυνήθησαν αἱ χεῖρές του, νὰ συλήσωσι τὸ ἐνδιαίτημα τῶν τεθλιμμένων θεῶν, καὶ ν' ἀπαγάγωσι τοὺς βωμούς των; Ἀλλ' οὔτε τὰ κύματα ὑπέφεραν τὴν τοιαύτην ἀσέβειαν, ἀρνηθέντα νὰ γίνωσι συνένοχα τῆς συλήσεως ταύτης [1]).»

(¹) Σκωτία.

«...... Ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἠδυνήθη νὰ συλλάβῃ τὴν ἰδέαν, καὶ νὰ ἐκτελέσῃ τὴν σύλησιν τῶν δυστυχῶν Ἀθηνῶν, εἶχε βεβαίως καρδίαν σκληγερὰν καὶ διάνοιαν ἄγονον καὶ πεπαγωμένην, ὡς εἶνε οἱ βράχοι τῆς πατρίδος του. Τὰ νῦν τέκνα τῶν Ἀθηνῶν, καίτοι **ἀδυνατοῦντα νὰ ὑπερασπίσωσι τὰ ἱερὰ ταῦτα λείψανα, συνεμερίσθησαν ὅμως** τὴν θλῖψιν τῆς πατρίδος των. Ποτὲ δὲν ᾐσθάνθησαν τὸ βάρος τοῦ ζυγοῦ τῆς δουλείας τόσον, ὅσον ὅτε διεπράττετο ἡ ληστεία αὕτη.»

«Πῶς θέλουσι τολμήσει τὰ τέκνα τῆς Μεγάλης Βρεταννίας νὰ εἴπωσιν ὅτι ἡ πατρίς των ἐπέχαιρεν εἰς τὰ δάκρυα τῶν Ἀθηνῶν; Ὦ πατρίς μου, μολονότι ἐν ὀνόματί σου οἱ αἰσχροκερδεῖς οὗτοι συληταὶ ἐσπάραξαν τοὺς κόλπους των, σὺ αἰσχύνθητι νὰ ὁμολογήσῃς τὴν ἀπάνθρωπον ταύτην πρᾶξιν εἰς τὰ ὦτα τῆς ἐρυθριώσης Εὐρώπης. Ἡ ἄνασσα τοῦ ὠκεανοῦ, ἡ φιλελεύθερος Ἀγγλία ἐλήστευσε τὰ λείψανα τῆς αἱματοέσσης Ἑλλάδος.»

«Ὦ Ἑλλάς, πόσον ψυχρὰ εἶνε ἡ καρδία ἐκείνου, ὁ ὁποῖος βλέπων σε δὲν αἰσθάνεται τὴν συγκίνησιν, τὴν ὁποίαν δοκιμάζει ὁ ἐραστὴς ἐνώπιον τοῦ τάφου τῆς ἐρωμένης του. Ποῖος δύναται νὰ ἴδῃ ἀδακρυτὶ τοὺς ναοὺς δυσμορφουμένους, καὶ τοὺς βωμούς σου συλουμένους ὑπὸ τῶν Βρεταννῶν, οἵτινες ὤφειλον μᾶλλον νὰ προστατεύσωσι τὰ ἱερὰ ταῦτα κειμήλια; Ἐπάρατος ἔστω ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν ἀνεχώρησαν ἀπὸ τῆς ψυχρᾶς νήσου των διὰ νὰ ἔλθωσι νὰ κατασπαράξωσι τὸ αἱματόεν στῆθός σου, καὶ ν' ἀπαγάγωσιν εἰς τὰ μισητὰ κλίματα τοῦ βορρᾶ τοὺς ἀγανακτοῦντας θεούς σου!»

Ἐπίσης δὲ καταφέρεται κατὰ τοῦ Ἔλγιν δηκτικώτατα ἐν τῷ ποιήματι «Ἡ κατάρα τῆς Ἀθηνᾶς.»

Καὶ διὰ σατυρῶν δὲ καὶ δι' ἐπιγραμμάτων σκωπτικῶν δημοσιευθέντων διέσυρον οἱ ἐχθροὶ τοῦ Ἔλγιν καὶ οἱ πολιτικοὶ ἀντίπαλοι τὸ ὄνομά του, μὴ φεισθέντες νὰ μυκτηρίσωσιν οὐδ' αὐτὰ τὰ ἐκ νόσου παθήματά του. Ἑνὸς τῶν ἐπιγραμμάτων τούτων ἐμνημονεύσαμεν ἀνωτέ-

¹) Ἐννοεῖ τὸ ναυαγῆσαν πλοῖον εἰς τὸν κόλπον τοῦ Αὐλέμονος τῶν Κυθήρων.

²) Τὸ δεύτερον ᾆσμα τοῦ Τσίλδ Ἀρόλδ, ἔνθα κατὰ τοῦ Ἔλγιν καταφέρεται, ἐπεράτωσε τῷ 1810, ἐδημοσιεύθη δὲ τὸ πρῶτον τῷ 1813.

Digitized by Google

ρω,· ὅπερ καὶ μετεφράσθη ἑλληνιστί. Ἕτερος Ἄγγλος ἔγραψεν ἕτερον, ἀναφερόμενος εἰς πάθημα τῆς ῥινὸς τοῦ Ἔλγιν, λέγων ὅτι ἄρρινος αὐτὸς ἐκόμισεν εἰς Ἀγγλίαν ἀρρίνους λίθους δεικνύων διὰ τούτου ὁποία ἡ δύναμις τοῦ χρόνου εἰς τὰς λιθίνους κεφαλὰς καὶ ὁποία ἐπὶ τῆς ῥινός του ἡ τῆς ἀσθενείας. Περὶ τῆς νόσου ταύτης τῆς ῥινὸς τοῦ Ἔλγιν, ἐξ ἧς ὑπέφερεν ἐν τῇ εἱρκτῇ ἐν Γαλλίᾳ ὤν, γράφει καὶ ὁ Σπυρ. Φορέστης τῇ 9 Μαΐου 1806 εἰς Καλούτσην λέγων ὅτι τὸ νόσημά του ἐξ ἐλλείψεως περιθάλψεως ἔλαβε καρκινώδη χαρακτῆρα. Ὁ Ἄγγλος δ' ἐπιγραμματοποιὸς ὀνειδίζων τὴν ἀνθρωπίνην ἐκείνου συμφορὰν ἐν τῷ ἐπιγράμματί του ἀποδίδει τὴν ἀπώλειαν τῆς ῥινὸς εἰς λόγους ἥκιστα ἀρχαιολογικούς.

Noseless himself he brins home noseless blocks
to show what time can do and what the pox.

Τὸ ἐπίγραμμα τοῦτο μετέφρασεν εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν ὁ διάσημος ἑλληνιστὴς Boissonade, ὁ ὁποῖος καὶ ὡς Γάλλος, ἀλλὰ καὶ ὡς Γάσκων, ἠθέλησε ν' ἀστειευθῇ μεταφέρων εἰς τὴν ἑλληνικὴν τὸ εὐφυὲς μὲν ἐκεῖνο, ἀλλ' ὀνειδιστικὸν ἐπίγραμμα, ἀναγινώσκων αὐτὸ ἐν χειρογράφῳ εἰς τοὺς περὶ αὐτὸν σοφοὺς ἑλληνιστὰς τῆς Γαλλίας. Ἡ μετάφρασις τοῦ Boissonade ἔχει οὕτως

Ἄρρινος αὐτὸς οἴκαδ' ἀρρίνους φέρει
λίθους, ἐναργῶς τοῖς θεωμένοις φανῶν
χρόνῳ τίς ἐστ' ἰσχύς, τίς τε συφλίδι.[1])

Καὶ τὰ σατυρικὰ δὲ φύλλα τοῦ Λονδίνου εὗρον τροφὴν εἰς διακωμῴδησιν τοῦ Ἔλγιν, ἐν οἷς τὸ Morning Chronicle, ὅπερ, ὅταν τὸ κοινοβούλιον ἀπεφάσισε τὴν ἀγορὰν τῆς συλλογῆς τοῦ Ἔλγιν, εἶχεν ἀναγράψει τὸ ἑξῆς δίστιχον ὡς εἰρωνικὸν θρῆνον τοῦ λαοῦ. «Κατὰ τὴν Γραφὴν μᾶς εὐεργετεῖτε ὅταν ἀντὶ ἄρτου, σεῖς μᾶς δίδετε πέτρας».

By scriptural measure your bounty is shewn
We ask you for bread and you give us a stone[2])

Οὐδεὶς ὅμως συνετέλεσε τοσοῦτον διὰ τῆς γραφίδος του ὡς πεζογράφος ἢ ποιητὴς νὰ ἐκθέσῃ εἰς τὴν κοινὴν κατάκρισιν τὸ ὄνομα τοῦ Ἔλγιν ὅσον ὁ Βύρων· οἱ ποιητικοὶ λόγοι τοῦ μεγάλου τούτου ποιητοῦ, ὡς θεία φωνὴ διαμαρτυρήσεως ἐκ τοῦ ὕψους τῆς Ἀκροπόλεως ἐκπορευθεῖσα, συνεκίνησαν καὶ ἐξήγειραν τὴν ἀγανάκτησιν τῶν ἐραστῶν τοῦ κάλλους τῆς ἱστορίας καὶ τῆς δόξης τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος · ἡ φωνὴ τοῦ Βύρωνος παρὰ πᾶσαν ἄλλην ἠντήχησεν εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ ἀπέδωκεν εἰς τὴν πρᾶξιν τοῦ Ἔλγιν τὸν χαρακτῆρα τοῦ βανδαλισμοῦ καὶ τῆς ἱεροσυλίας. Ὡς δὲ ἱστορεῖ ὁ Γερβῖνος ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἐπαναστάσεως καὶ ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλλάδος, καὶ αὐτὴ ἡ Τουρκικὴ κυβέρνησις μαθοῦσα τὴν γενομένην καταστροφὴν ἐξέδωκε φιρμάνια, καὶ ὁ πατριάρχης ἐγκυκλίους πρὸς προστασίαν τῶν ἀρχαιοτήτων. «Καὶ αὐτὸς ὁ Βελῆ πασᾶς ὁ υἱὸς τοῦ Ἀλῆ ἔλαβεν (ὅ,περ σπανιώτατον παρὰ τοῖς Τούρκοις φαινόμενον) συμπαθείας ὑπὲρ τῶν λειψάνων τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης, ἀφοῦ ἐκ τοῦ πρὸς αὐτὰ τῶν Φράγκων ζήλου ἔμαθε νὰ ἐκτιμᾷ τὴν ἀξίαν αὐτῶν.» Ὁ Βύρων ἔτι γράφει ὅτι εἶχε τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ δόκτωρος Κλάρκ ν' ἀναφέρῃ χωρίον τῆς ἐπιστολῆς του ἐν ᾧ ἔγραφε τὰ ἑξῆς « Ὅτε τὸ τελευταῖον μετόπιον ἀπεσπάσθη τοῦ Παρθενῶνος, καὶ οἱ ἐργάται τοῦ Ἔλγιν κατέρριψαν μέγα τμῆμα τῆς κορωνίδος καὶ ἓν τῶν τριγλύφων, ὁ δισδάρης, ὁ ὁποῖος εἶδε τὴν γενομένην εἰς τὸ οἰκοδόμημα βλάβην ἔσυρε τὴν καπνοσύριγγά του ἀπὸ τοῦ στόματός του, καὶ δακρύων εἶπεν ἱκετευτικῶς εἰς τὸν πράκτορα τοῦ Ἔλγιν Λουζιέρην «Τέλος».

Μὴ λησμονῶμεν ὅμως ἀναγινώσκοντες τούτους τοὺς ποιητικοὺς καὶ συγκινητικοὺς λόγους ὅτι μέγα μέρος τοῦ μίσους τοῦ Βύρωνος κατὰ τοῦ Ἔλγιν προήρχετο καὶ διότι ὁ Ἔλγιν ἦτο Σκῶτος· ἔτρεφε δὲ ὁ Βύρων πάθος κατὰ τῶν Σκώτων, διότι Σκῶτος ἦτο ὁ Brougham, ὁ ὁποῖος πρῶτος ἐπέκρινε τὰς πρώτας ποιήσεις τοῦ Βύρωνος, ὅτε ἐδημοσιεύθησαν· ὁ δὲ Βύρων ἀντεπεξῆλθε διὰ σατύρας ἐπιγραφομένης «Ἄγγλοι ποιηταὶ καὶ Σκῶτοι ἐπικριταί. » Τούτου δ' ἕνεκα καὶ ἐν τοῖς ᾄσμασι χαίρει ὅτι ὁ Ἔλγιν δὲν ἦτο τέκνον τῆς Ἀγγλίας, ἀλλὰ τῆς Καληδονίας (Σκωτίας).

Ἄλλως ὅμως ἔκρινον ἐν γένει οἱ ἀρχαιολόγοι οἱ καλλιτέχναι ζωγράφοι καὶ γλύπται, οἱ ἀρχιτέκτονες, εὐθὺς ὡς ἠκούσθη ὅτι τὰ ἔργα τοῦ Φειδίου καὶ Πραξιτέλους ἐκομίσθησαν εἰς Ἀγγλίαν, καὶ ὅτι ἐσώθησαν ἐκ μελλούσης ἀπωλείας, ἐκφράζοντες τὰς ἐνθέρμους εὐχαριστίας τῷ Ἔλγιν, διότι δι' αὐτοῦ ἠδυνήθησαν νὰ θαυμάσωσιν ἐν πρωτοτύποις τὰ ἔργα αὐτῆς ταύτης τῆς γλυφίδος τῶν ἀρχαίων, ἅτινα τέως ἐμελέτων ἐπὶ τῶν μιμήσεων τῆς Ῥωμαϊκῆς τέχνης. Πάντες οἱ γράψαντες τότε μονογραφίας περὶ τῶν Ἐλγινείων μαρμάρων ἀρχαιολογικὰς ἢ καλλιτεχνικάς, ἀφιεροῦσι καὶ γραμμάς τινας ὑπὲρ τοῦ Ἔλγιν, θεωροῦντες λίαν ὑπερβολικὰς τὰς κατ' αὐτοῦ ὕβρεις, καὶ μάλιστα τὴν προσωνυμίαν τοῦ Βανδάλου καὶ Γότθου. Καὶ ἔκριναν οὕτω διότι ἀνεγνώριζον τὴν σπουδαιότητα τῆς συλλογῆς, καὶ ἔβλεπον τὴν λαμπρότητα τοῦ φωτός, ὅπερ διέχυσεν αὕτη εἰς τὴν ἀρχαιολογίαν καὶ τὴν τέχνην, καὶ ἀνελογίζοντο ἡλίκη θὰ ἦτο ἡ

1) Τὸ ἐπίγραμμα τοῦτο εἶχε τὴν καλοσύνην νὰ μοὶ ἀποστείλῃ ὁ ἐν Παρισίοις Κύριος Αἰμίλιος Λεγρὰνδ ἀναγνοὺς τὸ πρῶτον μέρος τῆς πραγματείας μου ταύτης, εἶχον δ' ἐγὼ τὴν εὐκαιρίαν νὰ συμπεριλάβω τοῦτο ἐν ταύτῃ μὴ προβαινούσης τῆς δημοσιεύσεως ταχέως.

2) **Denkschrift über Lo' d Elginrs Erwerbungen in griechenl. von C.A. Boettiger.** (1817) σελ. 59.

Digitized by Google

ζημία ἐὰν ταῦτα δὲν περιεσώζοντο ἐκ τῆς ἀπειλούσης αὐτὰ ἀπωλείας. Βεβαίως ὅμως ἄλλως θὰ ἔκρινον περὶ τῆς ἀφαιρέσεως ἂν ἦτο ὁρατὸν εἰς αὐτοὺς τὸ ὑποφῶσκον τότε ἐν Ἑλλάδι λυκαυγές, προμήνυμα χαρμόσυνον ἀνατολῆς ἡμερῶν ἐλευθέρων.

Καὶ αὐτὸς ὁ Ἕλλην,ὁ κατὰ τὸ 1818 μεταφράσας τὸ προμνημονευθὲν σκωπτικὸν ἐπίγραμμα εἰς τὸ δῶρον τοῦ Ἔλγιν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, οὐδεμίαν σημείωσιν παραθέτει εἰς τοὺς ἑξῆς λόγους τοῦ Βερτούχ περὶ τῶν μαρμάρων τοῦ Ἔλγιν, οὓς μεταφράζει. «Ὅταν» λέγει ὁ Γερμανὸς οὗτος «καθαρισθῶσι καλῶς τὰ ἀρχαῖα καὶ κατὰ τάξιν τεθῶσι καὶ ἐξηγηθῶσι, τότε θέλει φανῆ πλέον ὁποίαν ἐκδούλευσιν ἔκαμεν ὁ Λόρδος Ἔλγιν εἰς τοὺς ὁμογενεῖς του, καὶ κοινῶς εἰς ὅλην τὴν φωτισμένην Εὐρώπην, καὶ πόσον ἀνόητος εἶνε ἡ κατακραυγή, τὴν ὁποίαν ὀλιγόφρονες ἄνθρωποι ἔκαμνον κατ' αὐτοῦ διὰ τὴν νομιζομένην κλοπήν. «(Λόγ. Ἑρμ. 1818, σελ. 69). Μόνον προτάσσει τῆς ἑλληνικῆς μεταφράσεως τοῦ ἀγγλικοῦ ἐπιγράμματος τὰς σκέψεις, ὅτι οἱ Ἄγγλοι οἱ στηλιτεύοντες τὸν Ἔλγιν πράττουσι τοῦτο οὐχὶ βεβαίως δι' εὐσπλαγχνίαν πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ἀλλὰ μόνον διότι δὲν δύνανται νὰ ἴδωσι καὶ θαυμάσωσι τὰ ἔργα εἰς τὴν θέσιν των.

(Ἕπεται συνέχεια).

Η ΔΥΣΠΕΨΙΑ ΤΩΝ ΛΟΓΙΩΝ.

Ὁ Brillat-Savarin ἐπέγραψεν ἐπὶ τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθείσης *φυσιολογίας τῆς γεύσεως* τὸν ἑξῆς ὀνομαστὸν καταστάντα ἀφορισμόν.

Les animaux paissent,
L' homme mange,
L' homme d' esprit seul sait manger.

(Τὰ ζῶα βόσκουσιν, ὁ ἄνθρωπος τρώγει, μόνος ὁ λόγιος γινώσκει νὰ τρώγῃ).

Ὅ,τι ἦτον ἴσως ἀληθὲς ἀρχομένου τοῦ παρόντος αἰῶνος, δὲν εἶναι βεβαίως σήμερον. Τὸ πλεῖστον τῶν λογίων δὲν γινώσκουσι νὰ φάγωσιν. Ἡ πυρετώδης ὀξύτης τοῦ νεωτέρου βίου, ἄγει πολλοὺς νὰ βραχύνωσι τὴν διάρκειαν τῆς τραπέζης, καὶ ἰδίᾳ τοῦ προγεύματος, ὅπερ γεννᾷ δυσπεψίας ὑπερβαλλόντως συχνάς. Δὲν θὰ συνέβαινε τοῦτο, ἐὰν μένοντες βραχὺν χρόνον εἰς τὴν τράπεζαν, ἐμιμούμεθα τοὐλάχιστον τοὺς Ἰάπωνας, παρ' οἷς ἡ εὐγένεια ἀπαγορεύει ἀπολύτως τὸ λαλεῖν ἐν ὥρᾳ τοῦ γεύματος. Ὅταν κἀνὲν φαγητὸν τοῖς εἶναι ἀρεστόν, ἐκφράζουσι τὴν ἑαυτῶν εὐαρέσκειαν πρὸς τὸν οἰκοδεσπότην δι' ἐπιχαρίτων χειρονομιῶν, νομίζοντες δι' αὐτὸν ὕβριν ν' ἀνοίξωσι τὸ στόμα δι' ἄλλο τι ἢ διὰ νὰ φάγωσιν.

Παρευρέθητε εἰς τὸ πρόγευμα δικολάβου· προπέμπει τὸν τελευταῖον πελάτην του, καθ' ἣν στιγμὴν πρέπει νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὸ δικαστήριον. Τούτου ἕνεκα εἶναι ἠναγκασμένος νὰ καταβροχθίσῃ μεγάλους ψωμούς, ἐκ φόβου δὲ νὰ βραδύνῃ καὶ διὰ νὰ εὐκολύνῃ τὴν κατάποσιν τῶν ἐπαλλήλως ἐντιθεμένων ἐν τῷ στόματι μεγάλων τεμαχίων, κενόνει μεγάλα ποτήρια πλήρη κεκραμένου δι' ὕδατος οἴνου καὶ χωρὶς νὰ λαβῃ ἀναψυχὴν ἐπιβαίνει τῆς ἁμάξης καὶ ἀπέρχεται εἰς τὸ δικαστήριον, ἵνα μὴ ἀπουσιάσῃ τὴν δικάσιμον ὥραν.

Παρατηρήσατε τὸν Παρισινὸν κεκλημένον εἰς γεῦμα. Ἡ γαλλικὴ εὐγένεια τῷ ἀπαγορεύει νὰ σιγῇ ὡς ὁ Ἰάπων, ἢ νὰ ὁμιλῇ μὲ πλῆρες τὸ στόμα. Εἰς ἐπίμετρον δὲ τῆς δυστυχίας, ἡ γαλλικὴ γυναικαρέσκεια ἀπαιτεῖ νὰ ὑπηρετῶμεν πρῶτον τὰς κυρίας, εἰς τρόπον ὥστε αἱ παρακαθήμεναι ἡμῖν ἔχουσιν ἤδη φάγει, ὅταν ἡμεῖς ἀρχίζωμεν. Καὶ ἀναγκαζόμεθα, ὅπως μὴ ὑποληφθῶμεν σκαιοί, διὰ ν' ἀποκριθῶμεν ἀμέσως εἰς τὰς ἐρωτήσεις των, νὰ καταπίνωμεν τὴν τροφὴν ὅλως ἀμάσσητον, ὅπερ εἶναι ἡ κυρία αἰτία, δι' ἣν πολλοὶ κακῶς ἀνέχονται τὰ μεγάλα γεύματα, ἐν ᾧ τὴν αὐτὴν τροφὴν θὰ ἐχώνευον τελείως ἐὰν ἐγευμάτιζον ἐν κοινῇ τραπέζῃ, παρεχομένων τῶν φαγητῶν καθ' ἣν ἕκαστος ἔχει θέσιν καὶ σειρὰν ἐν αὐτῇ.

Καὶ χωρὶς νὰ λέγωμεν ὑπερβολάς, ὑπάρχουσι προνομιοῦχοι, οὕτως εἰπεῖν, στόμαχοι εἰς πᾶσαν ἀντέχοντες παρεκτροπήν, ἐνῷ διὰ πολλοὺς ἄλλους ἡ ἀτελὴς τῶν σιτίων μάσσησις εἶναι ἀληθὲς δηλητήριον.

Συχνότατα ὁ ἰατρὸς ἀπαντᾷ ἐν τῇ πελατείᾳ του **δυσπεπτικοὺς ἀγνοοῦντας τὸ ἑαυτῶν νόσημα**. Εἶναι μάλιστα σπάνιον νὰ τοὺς ἀκούσητε λέγοντας ὅτι ὑποφέρουσιν ἐκ τοῦ στομάχου· τοὐναντίον ἰσχυρίζονται ὅτι ἔχουσι στόμαχον ἐξαίρετον, ὅπερ μοὶ ὑπομιμνήσκει τὸν τοῦ Μενηνίου Ἀγρίππα παλαιὸν μῦθον, ὅτι ὅλος ὁ ὀργανισμὸς πάσχει ὅταν ὁ στόμαχος ἔχῃ κακῶς.

Πρόωρος φαλακρότης, ἀκμαὶ ἐπὶ τοῦ προσώπου, μικρὰ δύσπνοια κατὰ τὴν ἀνάβασιν κλίμακος, αἴσθημα θερμασίας ἐπὶ τῶν παρειῶν ἓν τέταρτον ὥρας μετὰ τὸ πρόγευμα, ἰσχυρὰ ἀνάγκη πρὸς κάπνισμα μετὰ τὸ φαγητόν, ἐλαφρὰ ὑπνηλία ἐπερχομένη περὶ τὴν δεκάτην ἑσπερινὴν ὥραν, ὀλίγη πρὸς ἐργασίαν διάθεσις κατὰ τὴν ἐξέγερσιν, εἶναι τὰ συμπτώματα, ὧν τινα μόνον ἀρκοῦσι νὰ ὑποδείξωσι τὸν εἰς ἀνευρυσμὸν τοῦ στομάχου καὶ ἀρθρῖτιδα ὑποκείμενον. Κατὰ τὴν σοφὴν τοῦ Μολιέρου περιγραφήν, γινομένην προφανῶς καθ' ὑπαγόρευσιν τοῦ Renaudot, ὁ οὕτω προδιατεθειμένος θὰ πάθῃ βραδυπεψίαν,

Digitized by Google

μεθ' ἣν θὰ ἐπέλθῃ δυσπεψία, εἶτα ἀπεψία εἰς ἣν θὰ ἐπακολουθήσῃ χρονία δυσεντερία,...καὶ συχνάκις αἱ ἐκ τῆς πολυσαρκίας διαταραχαί, αἱ ἐκ τῆς χολολιθιάσεως ἢ τῆς λιθιάσεως τῶν νεφρῶν, κ.λ.

Εἴμεθα ἀκόμη πολὺ μακρὰν τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν θὰ ἐννοήσῃ τὸ κοινὸν ὅτι ***εἶναι προτιμότερον νὰ γινώσκῃ νὰ προφυλάσσηται ἀπὸ τῶν νόσων ἀντὶ νὰ γνωρίζῃ τὴν θεραπείαν αὐτῶν***. Ἡ θεμελιώδης αὕτη τῆς ὑγιεινῆς ἀρχὴ θὰ κατισχύσῃ ἀναμφιβόλως τὸν εἰκοστὸν αἰῶνα. Ἐν τούτοις, οἱ θιασῶται τοῦ παρισινοῦ βίου μεταβαίνουσι κατὰ τὰς διακοπὰς εἰς τὰς ἐξοχάς, εἰς τὰ μεταλλικὰ ἢ καθαρτικὰ ὕδατα, κάμνουσι χρῆσιν τῆς διὰ γάλακτος θεραπείας ***διὰ νὰ βελτιώσωσι τὴν κατάστασίν των***. Θέλουσι ***νὰ κάμνωσι κάτι τι*** ἐπὶ ἕνα ἢ δύο μῆνας κατ' ἔτος ***πρὸς βελτίωσιν τῆς ὑγιείας των***, ἐνῷ εἶναι βεβαίως προτιμότερον ***νὰ μὴ κάμνωσί τι ἐναντίον τῆς ὑγείας των καθ' ὅλον τὸ ἔτος***.

Εἶναι ὑπερβαλλόντως δυσχερὲς νὰ διδάξωμεν τοὺς ἀνθρώπους νὰ τρώγωσι κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ὑγιεινῆς. Εὐκόλως θὰ τοὺς πείσητε νὰ λάβωσι φάρμακόν τι καὶ ἔχουσι πάντοτε τὸν καιρὸν νὰ λάβωσιν ἓν καταπότιον, ἐνῷ εἶναι πολὺ δυσχερέστερον νὰ τοὺς πείσητε νὰ μασσῶσι τὴν τροφὴν ὅσον πρέπει. Εἶναι πολλοὶ ἄνθρωποι, οἵτινες, ἐνῷ ἔχουσι τὸν καιρὸν νὰ διέλθωσιν ἓν θέρος ἐν Vichy, θὰ σᾶς εἴπωσιν ὅτι τοῖς εἶναι ἀδύνατον νὰ παρατείνωσι τὸ πρόγευμά των πέντε ἔτι λεπτὰ τῆς ὥρας καθ' ἑκάστην. Ἐν τούτοις τὰ πέντε ταῦτα καθ' ἡμέραν λεπτὰ κερδίζονται πολλαπλασίως διὰ τῆς προφυλακῆς ἀπὸ πλείστων νόσων, αἵτινες προσβάλλουσι καὶ σταματῶσι τοὺς ἀνθρώπους ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀσχολιῶν αὐτῶν. Ἐν τῇ πελατείᾳ μου εἶδον πολλοὺς δυσπεπτικοὺς ν' ἀπαλλαγῶσι πόνων ἀρθρικῶν ἢ ῥευματικῶν καὶ ἀϋπνιῶν ἐπιμόνων, δι' ἁπλῆς τηρήσεως τῶν κανόνων, περὶ ὧν ἐν τοῖς ἑφεξῆς ὁ λόγος.

Διὰ νὰ μασσήσωμεν πρεπόντως τὸ κρέας, ὅπερ εἶναι οὐσιῶδες διὰ τὴν καλὴν χώνευσιν, πρέπει νὰ συνηθίσωμεν νὰ μὴ μιγνύωμεν ποτὲ ἐν τῷ αὐτῷ βλωμῷ τὸν ἄρτον καὶ τὸ κρέας. Ἐνθέσατε μικρὸν τεμάχιον κρέατος ἐν τῷ στόματι, μασσήσατέ το ὅσον τὸ δυνατὸν καλλίτερον, ἐκμυζήσατε καὶ καταπίετε τὸ εἰς πόλτον μεταβληθὲν μέρος καὶ ἐξακολουθήσατε μασσῶντες τὸ ὑπόλειμμα. Θέλετε κατανοήσει μετ' οὐ πολύ, ὅτι πρέπει νὰ μασσῶμεν πλειότερον τὸ ὀπτὸν ἢ ἐπ' ἐσχάρας πεφρυγμένον βόειον ἢ προβάτειον κρέας τῶν λευκῶν ἢ ἐπ' ἀνθρακιᾶς ἑψημένων κρεάτων. Θέλετε παρατηρήσει, ὅτι οἱ ἰχθῦς μασσῶνται εὐκολώτερον τοῦ κρέατος καὶ θὰ ἐννοήσητε διατὶ δυσπεπτικοί τινες ἔχουσι κάλλιον τρεφόμενοι δι' ἰχθύων, ᾠῶν καὶ γάλακτος. Συχνότατα, ἡ διὰ γάλακτος δίαιτα ὠφελεῖ διὰ τοῦτο καὶ μόνον ὅτι εἰσάγομεν εἰς τὸν στόμαχον τροφὴν ***τελείως μεμασσημένην***.

Ἡ τελεία μάσσησις ἔχει τοῦτο τὸ ἀπροσδόκητον ἀποτέλεσμα, ὅτι ὁ ὀργανισμὸς κορέννυται διὰ πολὺ ὀλιγωτέρων σιτίων καὶ ὅτι ὁ μασσῶν πρεπόντως τὴν ἑαυτοῦ τροφὴν παύει μετ' οὐ πολὺ τοῦ νὰ ἦναι ἀδδηφάγος καὶ τῷ καθίσταται εὔκολον νὰ ἀκολουθήσῃ δεύτερόν τινα κανόνα, ἐξίσου λίαν σπουδαῖον, τοῦ νὰ πίνῃ δηλαδὴ μετρίως ὅταν τρώγῃ. Δύο ποτήρια, διὰ κάθε γεῦμα, ἀρκοῦσι κάλλιστα εἰς ἐκείνους οἵτινες ἔπινον τέσσαρα, ὅταν κατέπινον τὸν βλωμὸν ὅλως ἀμάσσητον. Ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ καπνίσῃ καθίσταται ἐπίσης ὀλιγώτερον αἰσθητή.

Τελεία τῶν τροφῶν μάσσησις καὶ μετρία πόσις κατὰ τὸ φαγεῖν, ἐλαττοῦσι μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος τὸ βάρος πολυσάρκων τινῶν δυσπεπτικῶν καὶ θεραπεύουσι πολλοὺς τοῦ στομάχου ἀνευρυσμούς, ἄνευ αὐστηρᾶς ἐφαρμογῆς τῆς ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Bouchard παραγγελλομένης ξηρᾶς διαίτης.

Ὁ δι' ὕδατος κεκραμένος οἶνος, τὸ ἐθνικὸν ποτόν μας, εἶναι ὑπερβαλλόντως συχνὰ αἰτία δυσπεψίας ἐξίσου συχνὰ παραγνωριζομένης. Πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων θὰ εἶχον ἄριστα τὴν ὑγιείαν, ἐὰν ἔπινον καθαρὸν ὕδωρ, τὸ ἀγαπητὸν τοῦτο ποτὸν τῶν ἑκατοντούτων. Ἐκπλήσσεταί τις ἀληθῶς βλέπων τρεῖς γείτονας λαοὺς νὰ πίνωσι κατὰ τὸ φαγεῖν, ὁ μὲν οἶνον δι' ὕδατος κεκραμένον, ὁ δὲ ζύθον καὶ ὁ τρίτος τεῖον. Ἕκαστος ἀντὶ νὰ ἐκλέξῃ τὸ σύνηθες ποτὸν τοῦ τόπου τῆς γεννήσεώς του, δὲν θὰ ἔκαμνε καλλίτερα νὰ ῥυθμίσῃ τὰ περὶ τούτου κατὰ τὴν ἰδιοσυγκρασίαν του; Γνωρίζω τινάς, οἵτινες παρετήρησαν κατὰ τὸ πεντηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας των, ὅτι καὶ ὁ διὰ πολλοῦ ὕδατος ἠραιωμένος οἶνος τοῖς εἶναι απολύτως ἐπιβλαβής, καὶ οἵτινες εἶδον νὰ παύσωσιν ὡς διὰ μαγείας αἱ διαταράξεις ὑφ' ὧν κατείχοντο, εὐθὺς ὡς ἐπανῆλθον εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ ὕδατος, τοῦ τεΐου ἢ τοῦ μηλίτου. Ὁ καθηγητὴς Sée πολλὰς ἀριθμεῖ ἐπιτυχίας ἐν τῇ πελατείᾳ του ὀφειλομένας εἰς τὴν τοιουτότροπον ἐνέργειαν.

Περαίνων, προστίθημι ὀλίγα τινὰ περὶ τοῦ ἅλατος, τῆς πανακείας ταύτης τῶν ἀρθριτικῶν.

Ἐπὶ μακρὰ ἔτη ἐπίστευον, ὅτι τὸ ἁλατοδοχεῖον ἐτίθετο ἐπὶ τῆς τραπέζης μόνον διὰ νὰ ἁλατίσωμεν τὰ βραστὰ ᾠά, ἃ ὁ μάγειρος δὲν δύναται ν' ἁλατίσῃ ἐκ τῶν προτέρων. Οἵα πλάνη! Ἡ τῶν ἐθνῶν σοφία ἀνεκάλυψεν, ὅτι ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι, ὧν ὁ ὀργανισμὸς ἔχει ἀνάγκην μεγάλης ἅλατος ποσότητος, ἐνῷ ἕτεροι ἀσθενοῦσι τρώγοντες ἁλμυρὰ τὰ φαγητά. Τὸ ἁλατοδοχεῖον τίθεται ἐπὶ τῆς τραπέζης διὰ νὰ ἁλατίσῃ ἕκαστος τὸ φαγητόν του κατὰ βούλησιν. Πολλοὶ ἄνθρωποι ὁδηγοῦνται ἐνστίκτως ν' ἁλατίσωσι τὸ φα-

Digitized by Google

γητόν των ὡς ἁρμόζει τῇ ὑγιείᾳ των· ἐνῷ ἕτεροι, *οἱ Λόγιοι*, περὶ ὧν ἐγένετο λόγος ἀνωτέρω, περιφρονοῦντες τὴν τροφὴν καὶ θεωροῦντες ὡς τὸ μόνον θέλγητρον τοῦ γεύματος τὴν συνδιάλεξιν, ἀμελοῦσι νὰ κάμωσι τὴν πρέπουσαν χρῆσιν τοῦ ἅλατος.

Τὸ ἅλας συντελεῖ εἰς παραγωγὴν καὶ παροχὴν ὀξέος εἰς τὸν γαστρικὸν χυμόν; Ἐνεργεῖ ἀντισηπτικῶς ἐν τῷ πεπτικῷ σωλῆνι; Τὸ ἀγνοῶ. Ὁπωσδήποτε, ἔχει προφανῶς καθαρτικὴν ἐνέργειαν καὶ ὑπὸ τὴν δρᾶσιν αὐτοῦ οἱ εἰς Wiesbaden μεταβαίνοντες καὶ χρῆσιν τῶν ὑδάτων ποιοῦντες, παρατηροῦσιν ὅτι ἡ τοῦ ἐντερικοῦ σωλῆνος λειτουργία κανονίζεται εἰς βαθμὸν ἐκπληκτικόν.

Εἶναι λοιπὸν προτιμότερον καὶ ἁπλούστερον ἀντὶ νὰ πίνωμεν ὕδωρ τοῦ Vichy κατ' οἶκον, νὰ κάμνωμεν τὴν πρέπουσαν χρῆσιν ἅλατος. Δυνάμεθα δὲ νὰ συμπληρώσωμεν τὴν τοιαύτην θεραπείαν κάμνοντες κατὰ διαλείμματα κατ' οἶκον ἀντὶ νὰ μεταβῶμεν εἰς Wiesbaden ἢ ἀλλαχοῦ (Σημ. ἐν Ἑλλάδι εἰς Κύθνον ἢ Αἰδηψὸν) καὶ περὶ τὰ τριάκοντα κατ' ἔτος θερμὰ λουτρά. Θερμὸν λουτρὸν 40° Ε. βαθμῶν εἶνε ἀληθὲς εὐεργέτημα διὰ τοὺς ἀρθριτικούς. Ὅσον θερμότερον εἶναι, εἴτε εἶναι ἁλατοῦχον εἴτε μή, τόσον καλλίτερον ἐνεργεῖ προκαλοῦν ἰσχυρὰν ἐφίδρωσιν καὶ τόσον ὀλιγώτερον ἐκτίθεται ὁ λουόμενος εἰς ψῦξιν, ὅταν ἐξέρχηται τοῦ λουτροῦ.

Δὲν ἀξιῶ, ὅτι ἐξήντλησα τὸ εὐρὺ ζήτημα τῆς δυσπεψίας τῶν ἀρθριτικῶν. Χωρὶς δὲ νὰ ἀρνηθῶ τὴν ὠφέλειαν, ἣν παρέχουσιν ἡ παρὰ ταῖς Θέρμαις θεραπεία, οἱ πρωϊνοὶ περίπατοι, αἱ ξηραὶ ἐντριβαὶ καὶ ἡ γυμναστική, πιστεύω ὅτι ὀφείλω νὰ τοῖς συστήσω ἐν πρώτοις καὶ πρὸ πάντων τελείαν τοῦ κρέατος μάσσησιν, μετρίαν πόσιν, τὴν χρῆσιν τοῦ ἅλατος, ἥτις οὐδαμῶς αὐξάνει τὴν δίψαν, καὶ τέλος, ἔν τισι περιπτώσεσι, τελείαν ἀπὸ τοῦ οἴνου ἀποχήν. Πιστεύω, ὅτι οἱ ἀκολουθοῦντες τὰς συμβουλὰς ταύτας δύνανται νὰ κληθῶσιν εἰς γεῦμα καὶ μετάσχωσιν αὐτοῦ ἀτιμωρητεί, ἐνῷ τὰ μεγάλα γεύματα, ὅπου ἐν γένει παραβαίνουσι τοὺς κανόνας τούτους, εἶναι ἀπολύτως ὀλέθρια διὰ πολλοὺς τῶν κατοίκων τῶν πόλεων.

(Μετάφρασις ἐκ τῆς **Revue Scientifique.**) Π.

ΟΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙ ΤΗΣ ΕΥΠΟΙΙΑΣ

[Ὁ ἀκαδημαϊκὸς ποιητὴς Sully Prudhomme, ἀπαγγείλας τὴν συνήθη ἔκθεσιν περὶ τῆς ἀπονομῆς τῶν βραβείων Μοντυών, ὡρισμένων πρὸς βράβευσιν τῶν κατ' ἐξοχὴν ἐναρέτων πράξεων, ὅσαι περιέρχονται εἰς γνῶσιν τῆς Ἀκαδημίας, συνέκρινεν ἐν προλόγῳ προσφυῶς τὴν καλλιτεχνίαν πρὸς τὴν ἀρετήν.]

Ἀνὰ πᾶν ἔτος (εἶπεν ὁ ῥήτωρ) ἀνακηρύσσουσα τοὺς στεφθέντας παρ' αὐτῆς, ἡ Ἀκαδημία δράττεται τῆς εὐκαιρίας, ὅπως πλέξῃ τὸ ἐγκώμιον τῆς ἀρετῆς. Ἀλλ' ἡ ἀρετὴ ἀπολαύει ἤδη ἐξαιρέτου καὶ ἑδραίας ὑπολήψεως, τὸ ἐγκώμιον δ' αὐτῆς ἐν βραχεῖ θὰ καταστῇ ὅσον δύσκολος καὶ ἡ ἐξάσκησίς της. Ἀνὰ πᾶν ἔτος ἤδη καθίσταται μᾶλλον τετριμμένον. Ὅταν δὲ ἔλαχε καὶ εἰς ἐμὲ τὸ ἐκ παλαιοῦ τοῦτο καθῆκον, ἡ πλήρης ἐξάντλησις τοῦ θέματος μὲ ἐνέβαλεν εἰς φροντίδας. Εὐτυχῶς τυχαία τις σκέψις ἐπῆλθεν εἰς ἀρωγήν μου. Ἐν Γαλλίᾳ, δόξα τῷ Θεῷ, αἱ ἀγαθαὶ πράξεις εἶνε ἱκανῶς πολυάριθμοι, ὥστε ἡ Ἀκαδημία, παρὰ τοὺς ἀφθόνους αὐτῆς πόρους, ἀναγκάζεται νὰ βραβεύῃ ἐξ αὐτῶν μόνον τὰς ἐπιφανεστέρας καὶ σπανιωτέρας· ἐν μιᾷ λέξει τὰς λαμπρὰς πράξεις. Λαμπραὶ πράξεις! Διέβλεπον τὸ καλὸν ἐν τῷ ἤθει τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ εἰσβολὴ τῆς ποιήσεως εἰς τὸ κράτος τῆς ἠθικῆς μὲ ἐνεθάρρυνεν. Ἠσθάνθην ἀληθῆ ἀνακούφισιν, ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι ἔμελλον νὰ πανηγυρίσω τὴν ἀρετήν, ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν Μουσῶν, καὶ προσεπάθησα, κατ' ἀρχὰς διὰ τῆς φαντασίας, κατόπιν δέ, ἐν προϊούσῃ πεποιθήσει, νὰ προσεγγίσω, μέχρις ἐντελοῦς συναντήσεως, τὰ ὅρια τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ.

Ὅταν ἐξήτασα τὸν βίον τῶν ἐφετεινῶν Ὀλυμπιονικῶν τῆς ἀρετῆς, εὗρον εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὀρθὴν τὴν προσέγγισιν ταύτην. Ἀνεγνώρισα τὸ καλὸν ἐν τῇ γλυκείᾳ καὶ σοβαρᾷ ἅμα ἐκπλήξει, δι' ἧς πληροῖ τὴν ψυχὴν καὶ ἥτις ἀποτελεῖ τὸν θαυμασμόν. Τὰ θαυμάσια τῆς φύσεως, τῆς ἐπιστήμης, τῆς τέχνης, πᾶν ὅ,τι τις θαυμάζει, τὸ ἀποκαλεῖ λαμπρόν. Δικαίως λοιπὸν καὶ αἱ παρ' ἡμῶν θαυμαζόμεναι ἠθικαὶ πράξεις καλοῦνται λαμπραί. Οὕτως ἐνθαρρυνθεὶς ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ἔργου, προέβην μετὰ θάρρους καὶ φρονῶ ὅτι ἀνεῦρον στενωτάτην συγγένειαν μεταξὺ τῶν ἀγαθῶν πράξεων, τῶν ἐναρέτων ἔργων, καὶ τῶν καλλιτεχνικῶν ἔργων.

Ἡ τοιαύτη συσχέτισις, ἐκ πρώτης ὄψεως, φαίνεται παράδοξος καὶ σχεδὸν εἰπεῖν ἀνευλαβής, διότι ἡ ἀρετὴ εἶνε ἀποχωρισμὸς ἀπὸ παντὸς ὑλικοῦ ἀγαθοῦ, ἡ δὲ τέχνη, σήμερον μάλιστα, εἶνε κυρίως ἀπόλαυσις τῶν αἰσθήσεων. Ἀλλὰ προσφεύγω ἀμέσως εἰς τὴν γνώμην ποιητοῦ, τοῦ ὁποίου δὲν δύνασθε νὰ ἀρνηθῆτε τὴν αὐθεντίαν. Ἐνθυμήθητε τί λέγει ἓν τῶν προσώπων τοῦ Κορνηλίου:

Ἠμπορεῖ τις νὰ δίδῃ πολλὰ χωρὶς νὰ ὑποχρεώνῃ [χανένα.
Ὁ τρόπος τοῦ προσφέρειν ἀξίζει περισσότερον ἀπὸ τὴν [προσφοράν.

Ὁ τρόπος τοῦ προσφέρειν εἶνε ἡ μορφὴ τῆς προσφορᾶς, εἶνε ἡ τέχνη αὐτῆς. Ἐν τῇ ἀγαθοεργίᾳ δ' ὡς ἐν τῇ καλλιτεχνίᾳ, ἔργον τῆς μορφῆς εἶνε ἡ διατύπωσις τοῦ αἰσθήματος, τοῦ καθοδηγοῦντος τὴν χεῖρα. Ὀβολὸς μετὰ χάριτος προσφερόμενος ἢ πηλὸς μετὰ χάριτος πλασσόμενος δύναται νὰ ἀποκτήσῃ ἀξίαν ἀνεκτίμητον. Ἀλλὰ τὸ καλλιτεχνικὸν ἔργον, θὰ εἴπῃ τις, ἵνα τέρψῃ, πρέπει νὰ θίξῃ τὰς αἰσθήσεις, ἐνῷ ἡ ἀγαθοεργὸς πρᾶξις δὲν ἔχει ἀνάγκην νὰ καθηδύνῃ αὐτάς, ὅπως συγκινήσῃ. Συμφωνῶ· ἡ χάρις δύναται μάλιστα λεπτῶς νὰ ἀποκρύψῃ τὴν προσφοράν, ἀλλ' ἡ μορφὴ τότε εἶνε συγκι-

Digitized by Google

νητικωτέρα, δηλονότι εὐγλωττοτέρα, καὶ τοῦτο χαρακτηρίζει κυρίως τὰ καλλιτεχνικὰ ἔργα.

Τὸ τερπνὸν ὑπηρετεῖ ἐπιχαρίτως, ἀλλὰ δὲν χαρακτηρίζει τὴν τέχνην· χρησιμεύει ἁπλῶς ὡς ἔνδειξις αὐτῆς. Ἀμφιβάλλετε περὶ τούτου; Διατί τότε μειδιᾶτε ὅταν ἀκούετε περὶ «μαγειρικῆς τέχνης»; Διατί δὲν τὴν ἀποθαυμάζετε; Αἱ καλαὶ τέχναι τὴν ἀποκηρύσσουν, διότι καὶ οἱ λεπτότεροι τῶν χυμῶν οὐδὲν συναίσθημα φέρουσιν ἀπὸ ψυχῆς εἰς ψυχὴν καὶ ὑποσκελίζουσιν ἀλλήλους ἐν τῇ μνήμῃ, ἀντὶ νὰ συσχετισθῶσιν, ὡς οἱ ἦχοι, ὅπως ἀποτελέσωσιν ἰδίαν γλῶσσαν. Οὐχὶ, ὁ γαργαλισμὸς τῶν αἰσθήσεων, χάριν αὐτῶν τούτων, δὲν ἀποτελεῖ τὴν τέχνην. Ἐπικαλοῦμαι τὴν μαρτυρίαν τῶν ἐξοχωτέρων πνευμάτων, τὴν τοῦ Κορνηλίου ἐκ δευτέρου.

Βεβαιῶ λοιπὸν ὅτι ἡ ἀγαθοεργία εἶνε τέχνη, καὶ τέχνη, ἐν ᾗ ἡ μορφὴ εἶνε οὐσιώδης ἰδιότης, ἀφοῦ ἠμπορεῖ νὰ καταστήσῃ μᾶλλον παρηγορητικὴν τὴν προσφορὰν τῶν θησαυρῶν τῆς καρδίας, ἀπὸ τὴν προσφορὰν τῶν θησαυρῶν τοῦ βαλαντίου. Ἡ ἰδανικωτέρα μορφὴ τῆς εὐποιίας εἶνε αἰσθητὴ εἰς μόνην τὴν συνείδησιν, διότι προϋποθέτει ὅτι ὁ εὐεργετῶν ἐτήρησε τὸ μυστικὸν τῆς εὐποιίας του. Εἶνε δὲ βεβαίως τὸ μόνον καλλιτεχνικὸν ἔργον, τὸ ἀρκούμενον εἰς τὴν εὐμένειαν τοῦ θείου ὄμματος. Ἀλλ' ἡ ἀφάνεια δὲν εἶνε δεδομένη εἰς πᾶσαν ἐνάρετον πρᾶξιν. Παραλείπομεν τὰς στρατιωτικὰς ἀνδραγαθίας, ἃς δὲν ἔχομεν ἐντολὴν νὰ βραβεύωμεν, ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἄλλαι, ὡς αἱ διασώσεις, αἵτινες κατ' ἀνάγκην εἶνε φανεραὶ καὶ δὴ ἐπιφανεῖς. Ἡ μορφὴ τῶν τοιούτων πράξεων εἶνε λαμπρὰ, ἕνεκα τῆς ἁπλότητος αὐτῶν μόνης, ἕνεκα τῆς αὐθορμήτου ζέσεως, τῆς μαρτυρούσης τὴν πρὸ τοῦ κινδύνου αὐταπάρνησιν. Ἡ ἁπλότης ἐν τῷ ἡρωϊσμῷ λοιπὸν εἶνε ἡ μορφὴ τῆς αὐταπαρνήσεως, ἐφ' ᾧ καὶ ἐπιβάλλει ἡμῖν θαυμασμὸν ἐνθουσιώδη. Ἐν τῷ ἐλέῳ, ἡ λεπτότης ἀποτελεῖ τὴν χάριν τῆς εὐεργεσίας, ἐφ' ᾧ θέλγει καὶ ἐμπνέει ἡμῖν τὸν τρυφερὸν καὶ αἱμύλον θαυμασμὸν, ὃν ἐμπνέει πᾶν ὅ,τι εἶνε γλυκὺ καὶ ἐπιτυχὲς ἐν ταὐτῷ.

Αἱ ἰδιότητες αὗται τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς χάριτος ἁρμόζουσιν εἰς τὴν εὐποιίαν, ὡς εἰς τὴν καλλιτεχνίαν, διότι ἐν ἀμφοτέραις συντελοῦσιν εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῶν πλεονεκτημάτων τῆς ἐμπνεύσεως. Διὰ τοῦτο νομίζω ὅτι δικαιοῦμαι νὰ εἴπω ὅτι ἡ Ἀκαδημία, βραβεύουσα τὰς ἀγαθὰς πράξεις, βραβεύει ἀριστουργήματα καὶ στεφανοῦσα τοὺς ἐργάτας αὐτῶν, στεφανοῖ καλλιτέχνας τῆς εὐποιίας.

Κ.

Τὰ σοβαρώτατα, τὰ ὡραιότατα, τὰ ἁγιώτατα πράγματα δὲν ἀποδεικνύονται, ἀλλ' ἀποκαλύπτονται: ἐννοοῦμεν τὴν ἀγάπην ἀγαπῶντες. τὴν ἐλεημοσύνην ἐλεοῦντες, τὴν πίστιν πιστεύοντες.

Τὸ νὰ εὐχαριστῆται τις ἐν τῇ συναναστροφῇ ἀνθρώπων ὑπεροχων κατὰ τὸ πνεῦμα μαρτυρεῖ πνευματικὴν ἀνάπτυξιν, καὶ τἀνάπαλιν· πνεῦμα ταπεινὸν στενοχωρεῖται ἐν τοιαύτῃ συναναστροφῇ, ὅπως χὴν ἀναμιχθεὶς εἰς ὅμιλον κύκνων.

ΑΣΜΑΤΙΑ

Β'.

Τὸ κύμβαλον ἡ χείρ σου ὅτ' ἐγγίζῃ,
τότε ἡ θεσπεσία μουσική του
ἐνώπιόν μου σφαίρας ἀπατήτου
τὰς ἀτραποὺς ἀνοίγει καὶ φωτίζει.

Ὅπου ὁ λόγος παύει, καὶ ἀρχίζει
τὸ θεῖον κράτος τοῦ ἀνεκλαλήτου,
ἐκεῖθεν διὰ γλώσσης ἀμιμήτου
ἡ μουσικὴ τὸ πᾶν ἐξεικονίζει.

Ἤθελα εἰς τοὺς πόδας σου νὰ πέσω,
καὶ εἰς τοὺς κόλπους σου νὰ ἀποθέσω
τὰ κάλλη τοῦ ἐπουρανίου κόσμου,

ὅσα ἡ δύναμις τῆς μουσικῆς σου,
κ' ἡ θέα τῆς περιπαθοῦς μορφῆς σου
γράφουν πρὸ τοῦ ἐξάλλου πνεύματός μου.

Γ'.

Εἰς ποίους οὐρανοὺς μὲ ἀναρπάζεις,
ὅταν μοῦ μειδιᾷς μετὰ μαγείας,
καὶ μ' ὀφθαλμὸν μεστὸν εἰλικρινείας
καὶ ἀφελείας παιδικῆς μ' ἐτάζεις!

Ἐν σοὶ ἀναγεννῶμαι! ὁμοιάζεις
πρὸς ὄνειρον ἐαρινῆς πρωΐας!
σὺ τοὺς ἀρρήτους πόθους τῆς καρδίας
διὰ τοῦ ἔρωτός σου μοὶ ἐκφράζεις.

Ὅταν τὰ χείλη μου στ' ἀβρόν σου στόμα
συνθλίβω μετ' ἀγάπης διαπύρου,
κ' ἐξ ἡδονῆς σὺ τότε ἀνεκφράστου

μεθύουσα, τὸ λάμπον κλείεις ὄμμα,
ἀνοίγονται οἱ κόλποι τοῦ ἀπείρου,
καὶ ἡ μορφή μου μειδιᾷ τοῦ πλάστου.

Δ'.

Λάμπ' ἡ Ἀκρόπολις καὶ τὸ Θησεῖον
εἰς δύσεως χρυσᾶς ἀνταναχλάσεις,
καὶ μὲ θωπεύει, πνέουσα ἐκστάσεις,
ἁγία αὔρα ἐκ τῶν ἐρειπίων.

Μάτην, ὦ ὅραμα τῶν θαυμασίων,
εἰς κόσμους θέλεις νὰ μὲ ἀναρπάσῃς,
καθ' οὓς ἐκ σμίλης καὶ γραφίδος πάσης
τὸ τέλειον ἀνέτελλε καὶ θεῖον.

Μὲ θέλγει γυναικὸς μορφὴ ὡραία!
τὸ παρελθὸν μοὶ φαίνετ' ἐρημία,
μὲ σύρει τὸ παρὸν καὶ μὲ ἐμπνέει.

Μὴ ὀργισθῆτε, πνεύματα ἀρχαῖα·
ἡ ἔμπνευσίς σας αὔτ' ἡ αἰωνία
ἐκ τοῦ ποτὲ παρόντος σας δὲν ῥέει;

Αριστομενης Προβελεγιος.

Digitized by Google

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ὁ ἄρτι ἀποθανὼν δοὺξ Μαξιμιλιανὸς τῆς Βαυαρίας πατὴρ τῆς αὐτοκρατείρας τῆς Αὐστρίας διεκρίνετο διὰ τὴν ἁπλότητα καὶ τὴν προσήνειαν αὐτοῦ. Ἔτυχέ ποτε νὰ ταξειδεύῃ ἐκ Μονάχου εἰς Βιέννην ἐντὸς κοινῆς σιδηροδρομικῆς ἁμάξης πρώτης θέσεως. Συνεταξείδευε δὲ καὶ ἕτερος ταξειδιώτης ὅστις μὴ γνωρίζων τὸν δοῦκα ἀπέτεινε πρὸς αὐτὸν ἀδιακρίτως τὸν λόγον:

— Πηγαίνετε εἰς Βιέννην, κύριε;

— Μάλιστα.

— Καὶ ἐγώ, καὶ δὲν βλέπω τὴν ὥραν νὰ φθάσω· πρὸ πολλοῦ καιροῦ δὲν ἔχω ἰδῆ τὰ παιδιά μου!

— Ἀπόδειξις πῶς εἶσθε καλὸς πατέρας.

— Ἄχ, κύριε, καταλαμβάνετε αἱ ἐργασίαι κἄποτε μὲ ἀναγκάζουν νὰ λείπω ἀπὸ τὸ σπίτι· εἶμαι χρυσοχόος.....

Καὶ ὁ ἄνθρωπος ἀφηγήθη ὅλα τὰ οἰκογενειακά του εἰς τὸν δοῦκα, ὅστις τὸν ἤκουε προσηνέστατα.

Ἐπὶ τέλους δ' ἐρωτᾷ:

— Καὶ σεῖς ἔχετε οἰκογένειαν εἰς τὴν Βιέννην;

— Μίαν κόρην.

— Ὑπανδρευμένην;

— Ναί.

— Καλά;

— Ἀρκετὰ καλά.

— Τί ἐπάγγελμα ἔχει ὁ ἄνδρας της;

— Εἶνε αὐτοκράτωρ.

— Ἀστειεύεσθε;....

Ἀλλ' ἐπείσθη ὅτι δὲν ἠστειεύετο ὅτε εἶδεν ἐν τῷ σταθμῷ τῆς Βιέννης τὸν αὐτοκράτορα καὶ τὴν αὐτοκράτειραν τείνοντας τὴν ἀγκάλην εἰς τὸν συνταξειδιώτην του.

Καὶ ἐπείσθη ἔτι μᾶλλον τὴν ἐπιοῦσαν ὅτε κληθεὶς εἰς τὰ ἀνάκτορα ἔλαβε παραγγελίας κοσμημάτων παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος, παρόντος καὶ τοῦ ἀγαθοτάτου αὐτοῦ πενθεροῦ.

Τὸ ἐσχάτως συμβὰν ἐν τῷ ῥωσσικῷ σιδηροδρόμῳ δυστύχημα, ἐξ οὗ μόλις ἐσώθη ὁ αὐτοκράτωρ, ἐνθυμίζει τὸ ἑξῆς ἐπεισόδιον.

Κατὰ τὸ 1853 ὁ τότε αὐτοκράτωρ Νικόλαος ἐταξείδευεν ἐπίσης διὰ τοῦ σιδηροδρόμου. Ἡ ἁμαξοστοιχία ἐκινεῖτο βραδύτατα. Ὁ αὐτοκράτωρ ἀνυπομονῶν νὰ φθάσῃ εἰς τὸ τέρμα τοῦ ταξειδίου καλεῖ τὸν συνοδοιποροῦντα ὑπουργὸν καὶ ἐρωτᾷ πῶς ὁ σιδηρόδρομος εἶνε τόσον βραδύς, ἐν ᾧ αὐτὸς τὸν εἶχε διαβεβαιώσῃ ὅτι τρέχει πολὺ ταχύτερον. Ὁ ὑπουργὸς ἀπαντᾷ ὅτι καὶ ὁ ἴδιος ἀπορεῖ, διότι ἀκριβῶς τὴν αὐτὴν γραμμὴν διὰ τῆς αὐτῆς μηχανῆς εἶχε διατρέξῃ πρό τινων ἡμερῶν πολὺ ταχύτερα· ὅτι καὶ νῦν παρήγγειλεν εἰς τὸν μηχανικὸν νὰ ἐπιταχύνῃ τὸν δρόμον, ἀλλ' ἐκεῖνος ἀρνεῖται νὰ ὑπακούσῃ.

— Νὰ εἰπῆτε εἰς τὸν μηχανικὸν ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ τὸ διατάσσει.

Ἡ διαταγὴ μεταβιβάζεται ἀλλ' ὁ δρόμος δὲν ἐπιταχύνεται. Ἐπαναλαμβάνεται ἐντονώτερον, ἀλλ' ὁ μηχανικὸς κωφεύει.

Εἰς τὸν πρῶτον σταθμὸν πλήρης ὀργῆς ὁ αὐτοκράτωρ διατάσσει νὰ προσαχθῇ ὁ μηχανικὸς καὶ ἐρωτᾷ πῶς ἐν ᾧ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ὁ ὑπουργὸς διέτρεξε πολὺ ταχύτερον τὴν γραμμὴν αὐτὴν τόρα ἡ ἁμαξοστοιχία κινεῖται ὡς φορτηγόν.

— Εἶνε πολὺ ἐπικίνδυνον νὰ τρέχῃ ἡ ἁμαξοστοιχία, ἀπαντᾷ ἀπαθῶς ὁ μηχανικός.

— Καὶ προχθὲς δὲν ἦτο τάχα ἐπικίνδυνον, ὅταν ἐταξείδευεν ὁ κύριος ὑπουργός; Ἐρωτᾷ πάλιν ὁ αὐτοκράτωρ.

— Βέβαια· ἀλλ' ἡ Ῥωσσία ἔχει πολλοὺς ὑπουργοὺς καὶ αὐτοκράτορα ἕνα καὶ μόνον.

Καὶ ὁ ἐξωργισμένος αὐτοκράτωρ ἐπραΰνθη καὶ προσητένισε μειδιῶν τὸν ἀμηχανοῦντα ὑπουργόν του.

Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας εἶνε φιλοστοργότατος πατήρ:

Κατὰ τὴν τελευταίαν ἐν Ἀμβούργῳ διατριβήν του, ὀλίγον πρὶν ἀναχωρήσῃ, προσηνέχθησαν εἰς αὐτὸν ἐκτὸς ἄλλων δώρων λαμπρὰ ζαχαρωτὰ ἐντὸς μεγάλης θήκης μὲ τὴν παράκλησιν νὰ δοθῶσιν εἰς τοὺς μικροὺς αὐτοκρατορικοὺς πρίγκιπας. Ὁ αὐτοκράτωρ ἐχάρη προφανῶς πολὺ περισσότερον ἐκ τοῦ μικροῦ τούτου χαρίσματος ἢ ἐκ πολλῶν πλουσιωτέρων δωρεῶν καὶ μετὰ συγκινήσεως εἶπε:

— Ἤμην εἰς Πετρούπολιν, εἰς Κοπεγχάγην, εἰς Στοκχόλμην, καὶ εἰς Ῥώμην, ἀλλὰ διὰ πρώτην φορὰν ἐδῶ εἰς τὸ Ἀμβοῦργον ἐνθυμήθησαν τὰ παιδιά μου. Πόσον θὰ χαροῦν δι' αὐτό!

Καὶ ἔθεσεν ἐν τῷ εὐρεῖ θυλακίῳ τοῦ μανδύου τὴν θήκην:

— Διὰ νὰ ψάξουν καὶ νὰ εὕρουν μόνα των τὰ παιδιὰ ὅ,τι τοὺς στέλλουν οἱ καλοὶ Ἀμβουργιανοί.

Ἀπὸ τῆς 1ης ἰουλίου 1887 μέχρι τῆς 30 ἰουνίου 1888, ἤτοι εἰς διάστημα ἑνὸς μόνου ἔτους οἱ ἐξ Εὐρώπης εἰς Ἀμερικὴν μεταναστεύσαντες ἀνῆλθον εἰς 539,818.

Τούτων 107,624 ἦσαν Γερμανοί· 83,132 Ἄγγλοι· 73,238 Ἰρλανδοί· 72,915 Σουηδοὶ καὶ Νορβηγοί· 51,005 Ἰταλοί· 33,407 Ῥῶσσοι· 25,884 Αὐστριακοί· 24,396 Σκῶτοι· 19,927 Οὔγγροι· 8,981 Δανοί· 7,737 Ἑλβετοί· 6,427 Γάλλοι· 5,845 Ὁλλανδοί· 5,845 Πολωνοί. Οὐδεὶς Ἕλλην ἀναγράφεται ἐν τῇ στατιστικῇ ταύτῃ σημειώσει. Φαίνεται ὅτι οἱ ὀλίγοι μεταναστεύσαντες ἐκ Πελοποννήσου περιελήφθησαν εἰς ἄλλην τινὰ ἐθνικότητα γαλλικὴν ἢ ἰταλικήν, διότι ἐξ ἰταλικῶν ἢ γαλλικῶν παραλίων ἀπέπλευσαν εἰς τὸν Νέον Κόσμον.

Ἀγὼν ταχυγραφίας στενογράφων ἐγένετο ἐσχάτως ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς. Ὁ νικητὴς ἔγραψε 1337 λέξεις εἰς πέντε λεπτὰ τῆς ὥρας, ὁ δεύτερος 1,308, οἱ δὲ λοιποὶ μόλις προσήγγισαν τὰς 1,000.

Γενομένου δὲ ταὐτοχρόνως ἑτέρου ἀγῶνος ταχύτητος τηλεγραφητῶν, ὁ νικητὴς διεβίβασεν εἰς διάστημα ἑνὸς λεπτοῦ 427 λέξεις ἀγγλικὰς οὐχὶ συγκεκομμένας, μόλις ὑπολειφθεὶς τοῦ διὰ τηλεφώνου κατορθώσαντος νὰ διαβιβάσῃ εἰς τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα λέξεις 438.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ *1888—1528.*

Digitized by Google

’Αριθ. 675 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ΄.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΣΤ΄. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.— Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 35. 4 Δεκεμβρίου 1888.

ΠΕΡΙ
ΤΩΝ ΕΛΓΙΝΕΙΩΝ ΜΑΡΜΑΡΩΝ

ΥΠΟ

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

(Συνέχεια. Ἴδε προηγούμενον φυλλάδιον 674).

ΜΕΡΟΣ Β΄.

ΤΥΧΑΙ ΕΝ ΕΥΡΩΠΗ ΤΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΤΟΥ ΕΛΓΙΝ, 1806—1816.

1

Ἀποφυλάκισις Ἔλγιν.—Κρίσεις Ἄγγλου ἀρχαιολόγου περὶ τῆς τεχνικῆς ἀξίας τῆς συλλογῆς.-Ὑπόμνημα Ἀμιλτων.—Οἰκονομικαὶ δυσχέρειαι Ἔλγιν.—Ἀπόπειραι πρὸς πώλησιν τῆς συλλογῆς.— Διαμφισβήτησις τῆς νομιμότητος τῆς κατοχῆς τοῦ Ἔλγιν.—Ἐπιστημονικὴ ἐξέτασις τῆς συλλογῆς.—Κρίσις Βισκόντη.

Ὁ Ἔλγιν ἐλευθερωθεὶς τῶν φυλακῶν τῷ 1806 ἐπελήφθη τῆς φροντίδος τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ συλλογῆς του, ἀνεζήτησε δὲ καὶ εἰς τοὺς διαφόρους λιμένας τῆς Γαλλίας τὰς κατασχεθείσας ἀρχαιότητας. Τετράκις δὲ οἱ βαρεῖς ἐκεῖνοι ὄγκοι μετεκινήθησαν, καὶ διεσπάσθησαν τὰ τεμάχια τῶν ἐκμαγείων, ὥστε ἐχρειάσθη πολὺς καιρὸς ν' ἀνευρεθῶσι καὶ ἀνασκευασθῶσιν. Ἐνῷ δὲ οὗτος τοσούτους πόνους καὶ κόπους κατέβαλε καὶ δαπάνας πρὸς καταρτισμὸν συλλογῆς ἐκ τῶν καλλίστων ἔργων τῆς ἀρχαιότητος, ὁ διάσημος τότε ἐν Ἀγγλίᾳ ἀρχαιολόγος καὶ φιλόλογος Ἄγγλος Πάϋνε Κνίχτ (Payne Knight), ὁ δωρεὰν προσενεγκὼν τὴν ἀρχαιολογικὴν συλλογήν του εἰς τὸ Βρεταννικὸν μουσεῖον, ἐκτιμηθεῖσαν ἀντὶ 50,000 λιρ. στερ., ἐξέφερε γνώμην ὅτι ἡ συλλογὴ τοῦ Ἔλγιν δὲν ἔχει ἀξίαν, ὡς συγκειμένη ἐξ ἔργων τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων! Ἀλλ' ἡ γνώμη του αὕτη ἀνῃρέθη τότε ὑπὸ πολλῶν, ἰδίᾳ δὲ ὑπὸ τοῦ Βενιαμὴν Βέστ (West), διασήμου ζωγράφου Ἀμερικανοῦ, ἑνὸς τῶν ἐνθερμοτάτων θαυμαστῶν τῆς ἐλγινείου συλλογῆς. Ὁ Ἔλγιν ἐκ τούτου λαβὼν ἀφορμὴν ἀνέθηκεν εἰς τὸν Ἄμιλτων νὰ γράψῃ ὑπόμνημα περὶ τῆς ὅλης ὑποθέσεως, ὅπως διαφωτίσῃ τὸ κοινόν, ὁ δὲ Ἄμιλτων ἔγραψε τοῦτο, καὶ ἐδημοσίευσε τῷ 1811 ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Memorandum on the subject of the Earl of Elgin's poursuit, in Greece. Edimb. 1811, ὅπερ ἀνεδημοσιεύθη μετὰ προσθηκῶν μετά τινα ἔτη, μετεφράσθη δὲ καὶ εἰς τὴν Γαλλικὴν καὶ Γερμανικήν. Ἐν τῷ ὑπομνήματι τούτῳ ἐκθέτων τὰς ἐργασίας τοῦ Ἔλγιν ἐν Ἀθήναις καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν ἀξίαν τῆς συλλογῆς δικαιολογεῖ συγχρόνως καὶ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἀρχαιοτήτων, φέρων ὡς ἐπιχείρημα τὴν ἀπειλουμένην καταστροφὴν τῶν ἀρχαίων, καὶ τὸ προηγούμενον ὅτι καὶ ἄλλοι πρὸ αὐτοῦ, ἐν οἷς καὶ ὁ Σοαζὲλ Γκουφιέ, ἔπραξαν τὸ αὐτό.

Ὁ Ἔλγιν ὡς ἐκ τῶν ὑπερόγκων δαπανῶν, ἃς ὑπέστη, καὶ ὡς ἐκ τῆς πολυετοῦς ἐν Γαλλίᾳ φυλακίσεώς του, περιέπεσεν εἰς οἰκονομικὰς δυσχερείας. Μέχρι τῆς ἀναχωρήσεώς του ἐκ Τουρκίας εἶχε δαπανήσει 36,000 λιρ. στερ., μὴ ὑπολογιζομένων τῶν ὑπερόγκων ἐπὶ τρία ἔτη δαπανῶν πρὸς διάσωσιν τῶν κιβωτίων τῶν μαρμάρων εἰς Κύθηρα[1]). Διὸ ἐσκέφθη τῷ 1811 νὰ προσφέρῃ εἰς πώλησιν τὴν συλλογήν του εἰς τὴν Γαλλικὴν κυβέρνησιν διὰ τὸ ἐν Παρισίοις Μουσεῖον τοῦ Ναπολέοντος. Ἀλλὰ κατόπιν ἀπηύθυνεν αἴτησιν εἰς τὸν πρόεδρον τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ Κάτω Βουλῆς Κάρολον Ἄββοτ ζητῶν μόνον τὴν πληρωμὴν τῶν ἐξόδων του, ἅτινα ὑπελόγιζεν εἰς 62, 440 λίρ. στερλίνας. Ἀλλ' ἕνεκα τότε τῶν πολέμων εἰς οὓς ἦτο περιπεπλεγμένη ἡ Ἀγγλία ὁ Περσεβάλ, πρωθυπουργὸς καὶ ὑπουργὸς τοῦ θησαυροφυλακείου, ἐπρότεινε μόνον 30,000 λ. στ., ποσόν, ὅπερ ὁ Ἔλγιν ἐθεώρησεν ἀνεπαρκές. Κατέπαυσαν δὲ μετὰ 14 ἡμέρας αἱ περὶ ἀγορᾶς διαπραγματεύσεις.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἠγέρθη τὸ ζήτημα τῆς νομίμου κατοχῆς τοῦ Ἔλγιν· ἐὰν οὗτος ἦτο νόμιμος κάτοχος τῆς συλλογῆς ὡς ἰδιώτης, ἢ ἐὰν κατήρτισε ταύτην καὶ κατεῖχεν ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ πρεσβευτοῦ. Ὁ Ἔλγιν ἀπήντησεν ὅτι τὸ τοιοῦτον ζήτημα ἠδύνατο νὰ ἐγερθῇ ἐν τῇ συνταγματικῇ Ἀγγλίᾳ, οὐχὶ δὲ καὶ προκειμένου περὶ Τουρκίας. Ἐπὶ τέλους ἡ Ἀγγλικὴ κυβέρνησις ἐθεώρησε τὴν συλλογὴν ὡς ἰδιωτικὴν κτῆσιν. Ἐγένετο δ' ἐπίσης καὶ λόγος ὅπως ἡ συλλογὴ κατατεθῇ εἰς τὸ Βρεταννικὸν σχολεῖον

1) Micahelis der Parthenon σελ. 79.

Digitized by Google

(British Institution), πρὸς χρῆσιν τῶν τεχνιτῶν, ἀλλὰ καὶ αὕτη ἀπεκρούσθη.

Ἔκτοτε ἔμενεν ἡ συλλογὴ εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ Ἔλγιν ἐν τῷ μεγάρῳ Burlington-House, ὅπου κατέστησεν αὐτὴν οὗτος προσιτὴν εἰς πάντας τοὺς προσερχομένους ἀρχαιολόγους καὶ καλλιτέχνας, παρασχὼν τὴν ἄδειαν ν' ἀπεικονίζωσι καὶ νὰ μελετῶσι τὰ ἀριστουργήματα ἐκεῖνα τῆς ἀρχαίας τέχνης. Πολλαὶ δὲ μελέται ἐξεδόθησαν ἐν περιοδικοῖς τῆς Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Γερμανίας περὶ αὐτῶν ἐν συνόλῳ καὶ κατὰ μέρη. Εὑρέθησαν δὲ καί τινες τῶν γραψάντων ὑποστηρίζοντες τὴν πεπλανημένην γνώμην τοῦ Πάϋνε Κνίχτ, ἀλλὰ πάντες οὗτοι ἐσίγησαν ὅταν ἐγνώσθη ἡ κρίσις καὶ ἡ γνώμη ἡ αὐθεντικὴ τοῦ ἐξόχου ἀρχαιολόγου Βισκόντη, καὶ ἡ τοῦ διασήμου γλύπτου Ἀντωνίου Κανόβα.

Ὁ Βισκόντη τῷ 1814 ἐκ Παρισίων, ὅπου διέτριβε μετέβη εἰς Λονδίνον, ὅπως ἴδῃ τὸ πρῶτον πρὸς σπουδὴν τὰ γλυπτὰ τοῦ Παρθενῶνος. Ἐν πρωτοτύποις εἶχε γνωρίσει μόνον ἓν μνῆμα τῶν ἀναγλύφων, τὸ ὁποῖον ὁ Φωβὲλ εἶχεν ἀποκτήσει, εἶχε δὲ κατάσχει βραδύτερον ἡ Γαλλικὴ κυβέρνησις, καὶ ὅπερ μόλις τῷ 1802 κατέληξεν εἰς τὸ Λοῦβρον. Δὲν περιεῖχον δὲ μέχρι τῶν χρόνων τούτων τὰ ἀρχαιολογικὰ Μουσεῖα τῆς Εὐρώπης οὐδὲν ἔργον γλυπτικῆς ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα καὶ αὐτοὶ οἱ ἀρχαῖοι ἐμνημόνευον ὡς τὰ ἄριστα. Ἤδη δὲ τὸ πρῶτον ὁ Βισκόντη ἐθαύμασεν αὐτὴν ταύτην τὴν τέχνην τοῦ Φειδίου ἐν πρωτοτύποις, καὶ ἀπέστειλεν ἐπιστολὴν εἰς τὸν Ἅμιλτων, ἣν οὗτος καὶ ἐδημοσίευσε, μετεφράσθη δὲ καὶ εἰς τὰς λοιπὰς γλώσσας, ἐξ ἧς κατεδείχθη ἡ μεγίστη τεχνικὴ ἀξία τῶν ἔργων ἐκείνων, καὶ ἐξ ἧς ἔτι μᾶλλον ἐξηγέρθη ἡ κοινὴ περιέργεια καὶ ἡ χαρὰ τῶν σοφῶν καὶ καλλιτεχνῶν τῆς Εὐρώπης, ἐπὶ τῷ ὅτι εἶχον πλησίον αὐτὰ ταῦτα τὰ ἔργα τῆς γλυφίδος τοῦ Φειδίου. Ἐπανακάμψας δὲ ὁ Βισκόντη εἰς Παρισίους ὡμίλησε δημοσίᾳ τῷ 1815 περὶ ἑνὸς ἑκάστου τῶν γλυπτῶν ἔργων ἐν τῷ Γαλλικῷ Ἰνστιτούτῳ.

Ἐν τούτοις ἡ συλλογὴ ἔμενε διαρκῶς ἐν τῇ κατοχῇ τοῦ Ἔλγιν. Φαίνεται δὲ ὅτι δὲν ἠθέλησε κατόπιν, καίπερ ἐν οἰκονομικῇ δυσχερείᾳ περιελθών, νὰ πωλήσῃ ταύτην εἰς τὴν Γαλλικὴν κυβέρνησιν εἴτε τμηματικῶς, εἴτε ἐν συνόλῳ, διότι ἀπετύγχανεν οὕτω ὁ φιλόπατρις αὐτοῦ σκοπὸς τοῦ νὰ φανῇ δι' αὐτῆς ὠφέλιμος εἰς τὴν Ἀγγλίαν διὰ τῆς διαδόσεως τῶν καλῶν τεχνῶν.

Τῷ 1815 ἐγένετο νέα ἀρχὴ διαπραγματεύσεων μετὰ τῆς Ἀγγλικῆς κυβερνήσεως, ἀλλὰ πρὶν εἰσέλθωμεν εἰς τὴν ἐξιστόρησιν τούτων, ἂς ἐπανέλθωμεν πρὸς στιγμὴν εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπως μνημονεύσωμεν τελευταίας τινὸς πράξεως ἐνταῦθα τοῦ Λουζιέρη, καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἔλγιν.

2.

Νέα ἀποστολὴ ἀρχαιοτήτων εἰς Ἀγγλίαν.—Σύστασις φιλομούσου ἑταιρίας.—Ἱδρυταὶ αὐτῆς.—Ἀλέξανδ. Χωματιανὸς Λογοθέτης.—Δωρεὰ ὡρολογίου πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ὑπὸ Ἔλγιν.

Εἴδομεν προηγουμένως ὅτι τῷ 1803 ὁ Λουζιέρης ἀπέστειλεν εἰς Ἀγγλίαν 29 κιβώτια ἀρχαιοτήτων. Κατὰ τὸ 1809 δὲ ὁ Βύρων διατρίβων ἐν Ἀθήναις ἀναφέρει ὅτι εἶδεν ἐν Πειραιεῖ πλοῖον Ὑδραϊκὸν προσωρμισμένον πρὸς φόρτωσιν ἀρχαιοτήτων. Ἔκτοτε δὲν γνωρίζομεν μέχρι τοῦ 1811 ἑτέραν ἀποστολήν, ἀλλὰ δὲν ἔχομεν λόγον ν' ἀμφιβάλλωμεν ὅτι καὶ δὲν ἐγένετο, ἀφοῦ ὁ Λουζιέρης ἐν Ἀθήναις διαρκῶς εἰργάζετο πρὸς τοῦτο δαπάνῃ τοῦ Ἔλγιν. Καὶ εἶχε μὲν οὗτος ἐνωρὶς παύσει καταστρέφων τὰ γλυπτὰ τοῦ Παρθενῶνος, ἀλλὰ διαρκῶς ἐνήργει ἀνασκαφὰς καὶ ἠγόραζεν ἀρχαιότητας, τῷ δὲ 1812 ἠδυνήθη νὰ ***στείλῃ ἔτι εἰς τὸν Ἔλγιν 80 κιβώτια ἀρχαιοτήτων***, ποσὸν οὐχὶ εὐκαταφρόνητον, ὅπερ δεικνύει, ἂν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν ὅτι τότε ἐν Ἀθήναις καὶ ὁ Φωβὲλ καὶ ὁ Γρόπιος καὶ πάντες οἱ ἐρχόμενοι περιηγηταὶ ἀφήρουν ἀρχαῖα, τὴν πληθὺν τῶν ἀρχαιοτήτων καὶ τὴν γενομένην ἀνηλεῆ ἁρπαγήν· δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἐσάρωσαν τὴν γῆν τῶν Ἀθηνῶν. Κατὰ τὸ ἔτος δὲ τοῦτο ἀνέῳξαν φαίνεται τοὺς ὀφθαλμούς των οἱ κοιμώμενοι Ἀθηναῖοι βλέποντες τὴν ἀπογύμνωσιν τῆς πόλεως, καὶ ἀπεφάσισαν τὴν σύστασιν φιλομούσου ἑταιρίας, τῇ πρωτοβουλίᾳ τριῶν λογίων Ἀθηναίων τοῦ Ἰωάννου Μαρμαροτούρη, τοῦ Πέτρου Ῥεβελάκη καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου Λογοθέτου Χωματιανοῦ, υἱοῦ τοῦ Σπυρίδωνος Λογοθέτου, τοῦ γνωστοῦ ἤδη ἡμῖν προξένου τῆς Μεγάλης Βρεταννίας, ἧς σκοπὸς ἦτο ἡ καταβολὴ χρημάτων πρὸς διάδοσιν τῆς παιδείας εἰς τὴν Ἑλλάδα, πρὸς ἔκδοσιν κλασσικῶν συγγραφέων, πρὸς βοήθειαν πτωχῶν μαθητῶν καὶ πρὸς «*ἀναζήτησιν παντὸς εἴδους ἀρχαιοτήτων*».

Εἷς τῶν ἱδρυτῶν τῆς ἑταιρίας ταύτης, ὡς προείπομεν, ἦτο ὁ Ἀλέξανδρος Λογοθέτης. Ἡ ἀνάμιξις δὲ τούτου εἰς ἑταιρίαν μέλλουσαν ν' ἀντιστρατευθῇ βεβαίως εἰς τὸν πράκτορα τοῦ Ἔλγιν Λουζιέρην, τὸν τυγχάνοντα πάσης προστασίας ὑπὸ τοῦ οἴκου του, ἐμφαίνει ἢ ὅτι οὗτος εἶχε φρονήματα ὡς νεώτερος καὶ λογιώτερος ἀλλοῖα τῶν τοῦ πατρός του, ὅπερ δύσκολον νὰ παραδεχθῶμεν ἐν τοῖς χρόνοις ἐκείνοις τοῦ πατριαρχικοῦ βίου τῶν οἰκογενειῶν, καθ' ὃν ὁ πατὴρ ἐπεβάλλετο εἰς τὸν υἱὸν ὡς δεσπότης, ἢ ὅτι ἡ ἀγγλικὴ ἐπίδρασις ἐν Ἀθήναις εἶχεν ἀπολέσει πολὺ τῆς δυνάμεώς της, ἢ ὅτι ἔπαυσε καὶ τοῦ Ἔλγιν καὶ τοῦ Λουζιέρη τὸ μέγα διαφέρον πρὸς ἀπόκτησιν ἀρχαιοτήτων, κορεσθέντων ἐξ ὁλοκλήρων φορτίων. Παραδεχόμεθα

Digitized by Google

μᾶλλον τὸ τελευταῖον. Ἄλλως δὲ ὁ Χωματιανὸς δὲν ἦτο ἴσως καὶ φιλελευθέρου φρονήματος ἔμπλεως, διότι μόνον οἱ ἱδρυταὶ Μαρμαροτούρης καὶ Ῥεβελάκης ἦσαν μεμυημένοι εἰς τὰ τῆς φιλικῆς ἑταιρίας οὐχὶ δὲ καὶ ὁ Χωματιανός. Ὁ δὲ Σουρμελῆς τοῦτο ἱστορῶν, δικαιολογεῖ διὰ τοῦ ὅτι ἦτο νέος ἔτι καὶ ἀνῆκεν εἰς οἶκον προστατευόμενον ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας [1]).

Καὶ ὁποῖα μέν τινα ἔπραξεν ἡ ἑταιρία ὑπὲρ τῶν ἀρχαιοτήτων ἀγνοοῦμεν, ἀλλὰ βεβαίως ὄχι μέγα τι. Ὁ Φωβέλ, καὶ ὁ Γρόπιος ὁ πρόξενος τῆς Αὐστρίας, καὶ ὁ Λουζιέρης ἐξηκολούθουν τὸ ἔργον των. Φαίνεται ὅμως ὅτι ἡ κατὰ φορτία ἀποστολὴ ἀρχαιοτήτων διεκόπη, περιορισθεῖσα εἰς μικρότερα ἀντικείμενα· καὶ δὲν ἔχομεν μὲν τούτου ῥητὴν μαρτυρίαν ἀλλ' εἰκάζομεν ἐκ τοῦ δώρου, ὅπερ ὁ Ἔλγιν ἔκαμε πρὸς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν, τοῦ μεγάλου ὡρολογίου τῷ 1814, καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου ἤρχισε, ὡς περὶ κατηρτισμένης ἤδη μεμεγάλης συλλογῆς, διαπραγματεύσεις πρὸς πώλησιν.

Περὶ τοῦ εἰρημένου ὡρολογίου, ὅπερ ἐλειτούργει μέχρι τῆς ἑσπέρας τῆς 8 Αὐγούστου τοῦ 1884 ἐν μέσῃ τῇ παλαιᾷ ἀγορᾷ τῆς πόλεως Ἀθηνῶν, εἰς τὸ ὕψος ὑψηλοῦ τετραγώνου πύργου, δὲν ἠδυνήθημεν νὰ μάθωμέν τι πλειότερον τοῦ ὑπεμφαινομένου ἐκ τῆς ἐπ' αὐτοῦ ἐπιγραφῆς.

Tomas Comes
de Elgin
Athenien. Horol. D.D.
S.P.Q.A erex. colloc.
A. D. MDCCCXIV.

Ἤτοι «Ὁ Θωμᾶς κόμης Δὲ Ἔλγιν δῶρον δέδωκε τοῖς Ἀθηναίοις ὡρολόγιον, ὁ δὲ δῆμος τῶν Ἀθηναίων καὶ οἱ πολῖται ἤγειραν καὶ ἔστησαν ἐν ἔτει σωτηρίῳ 1814». Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη μαρτυρεῖ ὅτι ὁ Ἔλγιν μόνον τὸ ὡρολόγιον ἔδωσεν ὁ δὲ λαὸς τῶν Ἀθηνῶν ἔκτισε τὸν πύργον ἐφ' οὗ ἐτέθη τὸ ὡρολόγιον, ἐπιστατοῦντος βεβαίως τοῦ Λουζιέρη.

Ὁ πύργος οὗτος τοῦ ὡρολογίου ἵστατο ἄθικτος ἐν μέσῃ τῇ ἀγορᾷ ἐπὶ 70 ἔτη, ὅτε τὴν ἑσπέραν τῆς 8 πρὸς τὴν 9 Αὐγούστου τοῦ 1884 κατέπεσεν ὑπὸ τῆς καταστρεψάσης τὴν ἑσπέραν ἐκείνην τὴν ἀγορὰν πυρκαϊᾶς.

Μετὰ τὴν τελευταίαν ταύτην ἐν Ἀθήναις ἐργασίαν τοῦ Ἔλγιν ἐπανερχόμεθα ὅπως ἀνεύρωμεν αὐτὸν ἐν Ἀγγλίᾳ, καὶ εἴδομεν τὸ τέλος τῆς τύχης τῆς συλλογῆς αὐτοῦ.

3.

Ἔναρξις νέων διαπραγματεύσεων πρὸς πώλησιν τῆς συλλογῆς εἰς τὴν Ἀγγλικὴν κυβέρνησιν.—Διακοπὴ αὐτῶν.—Κρίσεις Κανόβα.—Διέγερσις τῆς κοινῆς περιεργείας καὶ τῶν φιλοτέχνων.

Εἴχομεν εἰπεῖ ὅτι τῷ 1815 ἐπανελήφθησαν αἱ διαπραγματεύσεις μετὰ τῆς Ἀγγλικῆς κυβερνήσεως. Ὄντως δὲ τῇ 21 Μαρτίου 1825 ὁ Ἄμιλτων ἀπηύθυνεν αἴτησιν εἰς τὸν πρόεδρον τῆς Βουλῆς Ἄββοτ, ὄντα καὶ μέλος τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου τοῦ Βρεταννικοῦ μουσείου, ζητῶν νὰ ὁρισθῇ θέσις διὰ τὴν συλλογὴν ἐν τῷ Μουσείῳ. Ὁ δ' Ἔλγιν, ἐκ τούτου ὁρμηθείς, ἐπισήμως ἐζήτησεν ἀπὸ τῆς Κάτω Βουλῆς τῇ 8 Ἰουνίου ὅπως ἡ πολιτεία ἀποκτήσῃ τὴν συλλογήν του ἐπὶ τιμῇ ὁρισθησομένῃ ὑπὸ ἐπιτροπῆς· καὶ ἐγένετο μὲν τότε δεκτὴ ἡ γνώμη αὕτη, ἀλλ' ὅτε τῇ 15 Ἰουνίου ἐπροτάθη εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων ἐπολεμήθη ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων τοῦ Ἔλγιν, οἵτινες κυρίως ἐστηρίχθησαν εἰς τὸ ὅτι οὗτος δὲν ἦτο νόμιμος κάτοχος τῆς συλλογῆς. Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ ἀναβολὴ τῶν ἐργασιῶν τοῦ κοινοβουλίου μέχρι τῆς 12 Ἰουλίου, καὶ τὰ ἐπελθόντα μεγάλα πολιτικὰ γεγονότα τοῦ μηνὸς τούτου (Μάχη τοῦ Βατερλῶ. Εἴσοδος Ἄγγλων καὶ Πρώσσων εἰς Παρισίους. Παράδοσις Ναπολέοντος·) διέκοψαν τὴν ἐξακολούθησιν πάσης περὶ τῶν Ἐλγινείων μαρμάρων σκέψεως. Ἀλλ' ὁ Ἔλγιν καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ μετεχειρίσθησαν ἐπ' ὠφελείᾳ τὸν χρόνον τοῦτον, διότι ὁ Ἄμιλτων ἐξέδωκεν ἐκ δευτέρου τὸ ὑπόμνημά του περὶ τῶν Ἐλγινείων μαρμάρων, ἐν ᾧ προσέθηκε καὶ τὰς πρὸς αὐτὸν ἐπιστολὰς τοῦ Βενιαμὴν Βέστ καὶ τοῦ Βισκόντη. Ἐκεῖνο ὅμως, ὅπερ ἔτι μᾶλλον ὕψωσε τὴν φήμην καὶ τὴν ἀξίαν τῆς συλλογῆς ἦτο ἡ ἄφιξις ἐκ Παρισίων εἰς Λονδῖνον τοῦ Κανόβα, τοῦ διασημοτέρου γλύπτου τῶν χρόνων τούτων, χαίροντος παγκόσμιον φήμην, προσκληθέντος δὲ ὑπὸ τοῦ γλύπτου Ῥόσση, ὅπως ἴδῃ τὰ γλυπτικὰ ἐκεῖνα ἔργα.

Ὁ Κανόβα εἶχεν ὀλίγον γνωρίσει τὰ τῆς συλλογῆς ἐκ παραστάσεων τῶν τεχνιτῶν τοῦ Ἔλγιν καὶ ἐξ αὐτοῦ τούτου τοῦ Ἔλγιν, ἐπισκεφθέντος αὐτὸν εἰς Ῥώμην, ἀλλὰ δὲν εἶχεν ἰδεῖ τὴν συλλογὴν μέχρι τοῦ χρόνου τούτου ἰδίοις ὄμμασιν. Εἰς Λονδῖνον ἀπελθὼν κατελήφθη ὑπὸ ἀκράτου ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἐνεπνεύσθη ἐκ τῆς θέας τῶν θαυμασίων ἐκείνων γλυπτῶν ἔργων, ὧν ὅμοια οὐδὲν τῶν Εὐρωπαϊκῶν Μουσείων τότε ἐκέκτητο. Τὸν δίκαιον δὲ αὐτοῦ θαυμασμὸν καὶ τὴν χαρὰν ἐξέθηκεν ἐν ἐπιστολῇ του πρὸς τὸν Ἔλγιν τῆς 10 Νοεμβρίου 1815, ἐχούσῃ οὕτως «Ἐπιτρέψατέ μοι, Μιλόρδε, νὰ ἐκφράσω τὰ αἰσθήματα τῆς ἐμῆς ζωηρᾶς εὐαρεσκείας, διότι εἶδον ἐν Λονδίνῳ τὰ πολύτιμα ἀρχαῖα μάρμαρα, ἅτινα ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἐκομίσατε. Δὲν ἠδυνάμην νὰ κορε-

1) Σουρμελῆ, Κατάστ. συνοπτ. τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν.

Digitized by Google

σθῶ βλέπων ἀδιαλείπτως ταῦτα· καίτοι δὲ ἡ διαμονή μου ἐν τῇ πρωτευούσῃ ἔμελλε νὰ εἶνε βραχυτάτη, δὲν ἔλειψα τὸν ὀλίγον χρόνον, ὅν εἶχον νὰ διαθέσω, ἀπὸ τοῦ νὰ βλέπω τὸ περίφημα αὐτὰ λείψανα τῆς ἀρχαίας τέχνης. Θαυμάζω ἐν αὐτοῖς τὴν πραγματικότητα τῆς φύσεως ἡνωμένην μετὰ τῆς ἀξίας τοῦ ὡραίου σχηματισμοῦ... Θεωρῶ ἐμαυτὸν εὐτυχῆ ὅτι ἠδυνήθην νὰ ἰδῶ ἰδίοις ὄμμασι ταῦτα τὰ ἔξοχα καλλιτεχνήματα....»

«Μεγάλην ὑποχρέωσιν καὶ εὐγνωμοσύνην ὀφείλουσιν ὑμῖν, Μιλόρδε, οἱ ἐρασταὶ τῆς τέχνης καὶ οἱ καλλιτέχναι ἐπὶ τῇ πλησίον αὐτῶν μεταφορᾷ τῶν ἀξιομνημονεύτων τούτων καὶ θαυμασίων ἔργων τῆς γλυπτικῆς. Τὸ ἐπ' ἐμοὶ ἐκφράζω ὑμῖν τὰς βαθυτάτας εὐχαριστίας μου.»

Τὸ Βρεταννικὸν Μουσεῖον εἶχεν ἀγοράσει προηγουμένως τὴν μεγάλην ἀρχαιολογικὴν συλλογὴν τοῦ Τώνλεϋ (Townley) ἐκ ῥωμαϊκῶν ἔργων, καθὼς καὶ τὴν συλλογὴν τῶν ἀναγλύφων τῆς Φιγαλείας· ὁ δὲ Κανόβα συγκρίνων ταύτας πρὸς τὴν τοῦ Ἔλγιν εἶπεν ὅτι ἐὰν ἐκεῖναι εἶχον ἀμφότεραι ἀξίαν 15,000 λιρῶν στερλ. ἡ τοῦ Ἔλγιν εἶχεν 100,000.

Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Κανόβα πρὸς τὸν Ἔλγιν, ἀποδημοῦντα τότε ἐν Παρισίοις, ἐδημοσιεύθη διὰ τοῦ τύπου, καὶ ἐγένετο γνωστὴ εἰς πάντας τοὺς ἀρχαιολόγους καὶ καλλιτέχνας, οἵτινες ἔσπευδον εἰς Ἀγγλίαν ὅπως μυηθῶσι τὰ μυστήρια τῆς ἀρχαίας τέχνης, καὶ ζητήσωσιν ἐκ τῆς γλυφίδος τοῦ Φειδίου ἔμπνευσιν καὶ φῶς.

Ἐμπνευσθεὶς δ' ὄντως ἐκ τῆς θέας τῶν ἐξόχων ἐκείνων ἔργων ὁ μέγας καλλιτέχνης Κανόβα ἐξ οὗ ἄρχεται σχεδόν, δυνάμεθα εἰπεῖν, ἡ ἀναγέννησις τῆς γλυπτικῆς, κατενόησεν ὅτι τὸ ὡραῖον ἐν τῇ τέχνῃ ἔγκειται εἰς τὴν ἀληθινὴν παράστασιν τῆς φύσεως ἐν ἐκλογῇ. Πλήρης δ' ἐμπνεύσεως ἐπανακάμψας εἰς Ῥώμην ἔπλασε τὸ σύμπλεγμα τῆς Εὐσεβείας, ἐπεράτωσε τὸν Ἄρην καὶ τὴν Ἀφροδίτην κατ' ἐντολὴν τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας, καὶ τὸ κολοσσιαῖον ἄγαλμα τῆς Θρησκείας, ὅπως διαιωνίσῃ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Πάπα Πίου Ζ' εἰς τὴν Ἁγίαν Ἕδραν.

Ἐγερθέντος οὕτω πλειότερον τοῦ διαφέροντος τοῦ κοινοῦ ἤρχισε σφοδρὸς ἀγὼν διὰ τοῦ τύπου, ὑποστηριζόντων τῶν ἀντιπάλων τοῦ Ἔλγιν τὴν γνώμην τοῦ Πάϋνε-Κνίχτ, ἀλλὰ πλειότερα ἔγραψαν οἱ ὑπερασπισταί. Πραγματεῖαι ἐγράφησαν πολλαὶ ἀρχαιολογικαὶ εἰς πάσας τὰς γλώσσας, ἐλήφθησαν εἰκόνες καὶ ἔκτυπα, καὶ πᾶς ἱεροφάντης τῆς τέχνης μετέβαινεν εἰς Ἀγγλίαν, ὅπως μεταγγίσῃ εἰς τὴν πατρίδα του νέας γνώσεις. Εἶχον καταληφθῆ τὰ πνεύματα ὑπὸ ἀρχαιολατρείας καὶ θαυμασμοῦ, ἡ δὲ μελέτη τῆς ἱστορίας καὶ τῆς τέχνης τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἥτις εἶχεν ἀναγεννηθῆ μικρὸν πρὸ τῶν χρόνων τούτων ἐκ τῆς δημοσιεύσεως τῶν συγγραμμάτων τοῦ Στούαρτ καὶ Ῥεβέτ, ἔλαβε νέαν ἐπίρρωσιν καὶ δύναμιν.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

Η ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΟΥ ΤΙΤΙΑΝΟΥ

(Διήγημα ἐκ τοῦ δανικοῦ).

Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐταξείδευα εἰς Λονδῖνον. Ἦτο περὶ τὰ μέσα τοῦ Ἰουλίου μηνὸς καὶ αἱ δενδροστοιχίαι καὶ τὰ ἄνδηρα τοῦ Χάϊδπαρκ ἐπληροῦντο καθ' ἑκάστην ὀχημάτων, ἱππέων καὶ πεζοπορούντων. Ἔκαιον αἱ ἀκτῖνες τοῦ θερινοῦ ἡλίου καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐκουράζοντο καὶ ἐφύσων ὑπὸ τὰ ἐλαφρότατα ἐνδύματά των, ἀλλὰ μεθ' ὑπομονῆς ἀξιοθαυμάστου ὑπήκουον εἰς τὸν συρμόν, ὅστις ἀπῄτει νὰ διέρχωνται τὴν θερμοτέραν τοῦ ἔτους ὥραν ἐν τῇ πνιγηρᾷ πόλει, ἐν ᾧ ἔξω αὐτῆς τὰ δάση καὶ οἱ λειμῶνες ἤνθουν μεγαλοπρεπῶς καὶ ἐξέπεμπον τὴν δροσιστικὴν αὐτῶν εὐωδίαν.

Ἓν ἀπόγευμα περιεφερόμην εἰς τὸ Χάϊδπαρκ παρὰ τὸ πλευρὸν νεαροῦ τινος ζωγράφου, τοῦ Φράγκ Τζόνστων. Μόλις κατωρθοῦμεν νὰ διασχίσωμεν τὸ πλῆθος τῶν πεζοπόρων, οἱ ὁποῖοι βραδέως προχωροῦντες ἐκινοῦντο συνωθούμενοι ἐπὶ τῆς λεωφόρου.

Ὑπῆρχε βέβαια εἰς τὸ Χάϊδπαρκ καὶ ἄλλος καλλίτερος δρόμος, ὅπου τὸ πλῆθος δὲν ἦτο τόσον πυκνὸν καὶ ὅπου τὰ ὑπὸ κονιορτοῦ κεκαλυμμένα δένδρα παρεῖχον τοὐλάχιστον ὀλίγην δροσιστικὴν σκιὰν εἰς τὸν κεκοπιακότα παροδίτην, ἀλλ' ὁ σκοπός μου ἦτο νὰ ἔλθω καὶ νὰ παρατηρήσω.

Δι' αὐτὸ ἐκινούμην ὅσῳ τὸ δυνατὸν ἐγγὺς τοῦ σμήνους τῶν κομψῶν ὀχημάτων καὶ τῶν ὑπερηφάνων ἵππων, οἱ ὁποῖοι ἐπροχώρουν ἔμπροσθέν μου, σχηματίζοντες ἀτελεύτητον σειράν.

Αἴφνης ᾐσθάνθην ἐλαφρὰν πίεσιν εἰς τὸν βραχίονά μου καὶ ἤκουσα τὸν κ. Φράγκ ψιθυρίζοντα :— Ἰδέτε 'κεῖ τὸ ὄχημα ἐκεῖνο μὲ τοὺς λευκοὺς ἵππους, ἔχει καὶ οἰκόσημον εἰς τὴν θύραν του ! Τώρα παρέκαμψε τὸ Βρούγχαμ—τώρα εὑρίσκονται ἀναμεταξὺ τὰ τέσσαρα μονόζυγα—ἀλλ' ἐκεῖ ! Προσέξατε !

Πλήρης περιεργείας ἠτένιζον τὸν πυκνὸν κονιορτὸν καὶ — ἡ προσοχή μου ἀντημείφθη.

Ἐντὸς τῆς ἁμάξης ἐκάθηντο μόνον δύο ἄτομα. Εἷς κύριος, εἰς ὃν ἄλλως δὲν ἐπρόσεξα, καὶ εἰς τὸ πλευρόν του μία νεαρὰ κυρία, τόσον περικαλλής, ὅσον εἶνε δυνατὸν νὰ ἦνε μία ἀγγλίς. Ἡ κατατομὴ τοῦ προσώπου της ἦτο εἰς ἄκρον τελεία καὶ σύμμετρος, ἐκάθητο δὲ μὲ ἀ-

Digitized by Google

περίγραπτον χάριν, περιτυλισσομένη ὑπὸ νέφους οὕτως εἰπεῖν, ἐκ λεπτοτάτων λευκῶν ὑφασμάτων καὶ μαύρων δαντελλῶν.

Ἀκριβῶς ὅτε παρήρχετο πρὸ ἡμῶν ἡ ἅμαξά της, ἐστράφη ἡ κυρία πρὸς ἡμᾶς, παρετήρησε τὸν φίλον μου καὶ ἐχαιρέτισεν αὐτὸν δι' ἐλαφρᾶς κλίσεως τῆς κεφαλῆς καὶ διὰ μειδιάματος τὸ ὁποῖον ἔτι μεγαλειτέραν λάμψιν ἀπέδωκεν εἰς τοὺς μέλανας ὀφθαλμούς της. Μετὰ μίαν στιγμὴν ἐξηφανίσθησαν εἰς τὸ πλῆθος.

Ὁ κύρ. Φράγκ ἐθώπευσε τὸν μύστακά του ὑπερηφάνως καὶ εἶπε:—Λοιπόν;— Αὐτὴ ἡ ἐμφάνισις ἦτο πραγματικῶς ἐξαισία! ἀνεφώνησα ἐγώ. Τόσον μαγευτικὸν μικρὸν μέτωπον, τόσον λαμπρὰ μέλαινα κόμη, τόσον θαυμάσιοι ὀδόντες, τοιοῦτοι ὀφθαλμοὶ καὶ τοιαύτη μορφή! — ἀπὸ τὴν ἔκπληξιν καὶ τὸν θαυμασμόν μου εἶχε λάβη, ὑποθέτω, τὸ πρόσωπόν μου βλακώδη τινὰ ἔκφρασιν, διότι ὁ φίλος μου ἤρχισε νὰ γελᾷ καὶ εἶπε: — Νά, σεῖς εἶσθε ἐπὶ τέλους ἄνθρωπος, 'ποῦ ἀξίζει τὸν κόπον νὰ δείξῃ κανεὶς καὶ κἄτι νόστιμο! Ἡμεῖς ἐδῶ, σχεδὸν ὅλοι, τόσον εἴμεθα ἀναίσθητοι καὶ ἐξημβλωμένοι—καὶ τοῦτο εἶνε φυσικόν, ἀφ' οὗ ἔχομεν τόσην ἀφθονίαν καλλονῶν—ὁμολογῶ ὅμως, ὅτι ἡ λαίδη Βέγχαμ εἶνε, καθὼς εἴπετε, ἐξαίσιον φαινόμενον!

— Τὴν γνωρίζετε;

— Ναί, εἶνε τώρα δύο ἔτη ἀφ' ὅτου πρώτην φορὰν προσεκλήθην εἰς τὴν οἰκίαν της, καὶ μάλιστα εἰς οἰκογενειακὸν συμβούλιον.

— Πῶς αὐτὸ εἰς συμβούλιον σεῖς ὁ ζωγράφος;

— Μάλιστα. Ὁ λόρδος Οὐΐλλιαμ ἔχει μίαν πολύτιμον εἰκόνα, μίαν μικρὰν Παναγίαν τοῦ Τιτιανοῦ. Γνωρίζετε ἴσως ὅτι ἡμεῖς οἱ ἄγγλοι, καὶ πρὸ πάντων οἱ ἀριστοκρατικώτεροι μεταξύ μας, ἐπιτηδευόμεθα ἐνδιαφέρον δι' ὅλα τὰ πράγματα. Ἀγοράζομεν ἀπὸ ἕνα οἱονδήποτε σημαντικὸν ζωγράφον μίαν μικρὰν εἰκόνα καὶ τοῦτο διὰ νὰ ἠμποροῦμεν νὰ λέγωμεν: ἡ προσωπογραφία μου ὑπὸ τοῦ φὰν Δοὺν, τὸ ἀγυιόπαιδό μου ὑπὸ τοῦ Μουρίλλου κτλ. Ἐπίσης μὲ πολλὰ χρήματα ἀγοράζομεν ἓν εἰσιτήριον διὰ μίαν συναυλίαν εἰς τὸ Κρυστάλλινον Παλάτιον, καθήμεθα ἐκεῖ ἐπὶ ὥρας ὁλοκλήρους καὶ ἀκούομεν τὴν μουσικὴν τοῦ Χαῖνδελ καὶ τοῦ Γκλούκ, χειροκροτοῦμεν, βλέπομεν τοὺς γείτονάς μας καὶ ἀναφωνοῦμεν: Θεῖον! ἐξαίσιον! ἐνῷ κρυφίως χασμώμεθα ὑπὸ τὰ χειρόκτιά μας καὶ ἀνυπομόνως ἀναμένομεν τὸ τέλος τῆς μουσικῆς.—Ἔτσι ὅμως εἶνε· ὅπου κουτσαίνουν οἱ ἄλλοι, πρέπει νὰ κουτσαίνῃς καὶ σύ. Ἀλλ' ὁ λόρδος Οὐΐλλιαμ κάμνει πραγματικῶς ἐξαίρεσιν ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Δὲν θέλω μὲ αὐτὸ νὰ εἰπῶ, ὅτι εἶνε ἐμβριθὴς γνώστης τῆς τέχνης, ἀλλ' ἔχει ἐνδιαφέρον δι' αὐτὴν καὶ διδάσκεται εὐχαρίστως, ἡ δὲ μυλαίδη εἶνε ἐνθουσιώδης θαυμαστὴς τῶν μεγάλων ζωγράφων.

«Ὁ μυλόρδος λοιπόν, καθὼς εἶπα, εἶχεν ἀγοράσῃ μίαν εἰκόνα τοῦ Τιτιανοῦ, τὴν ὁποίαν πολὺ ἐξετίμα καὶ αὐτὸς καὶ ἡ μυλαίδη. Ἔτυχεν ὅμως μίαν ἡμέραν νὰ τοὺς ἐπισκεφθῇ εἷς καλὸς φίλος καὶ νὰ παρατηρήσῃ τὴν εἰκόνα. Κλίνει τὴν κεφαλὴν πρῶτα πρὸς τὰ δεξιά, ἔπειτα πρὸς τ' ἀριστερά, τὴν παρατηρεῖ διὰ τῆς χειρός, ὀπισθοχωρεῖ ὀλίγα βήματα, ἔπειτα προχωρεῖ κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὴν εἰκόνα, καμμύει τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐπὶ τέλους ἀποφαίνεται μὲ μεγάλην σοβαρότητα, ὅτι ἡ εἰκὼν δὲν εἶνε πρωτότυπος, ἀλλὰ μόνον ἀπομίμησις καὶ ἀντιγραφὴ ἐπιτυχής.— Ὁ μυλόρδος ἐσυγχίσθη πολύ, ἡ μυλαίδη ὅμως ἠτένισε περιφρονητικῶς τὸν ἀδιάκριτον κριτὴν καὶ τῷ εἶπε κατὰ πρόσωπον, ὅτι ἦτο ὅλως ἀνίκανος νὰ κρίνῃ περὶ τοῦ πράγματος τούτου— ὅπερ ἄλλως ἦν καὶ ἀληθές. Ὁ φίλος μας λοιπὸν τεχνοκρίτης ἔσπευσε νὰ τοὺς ἀποχαιρετήσῃ καὶ ἔκτοτε δὲν προσεκλήθη πλέον εἰς τοῦ μυλόρδου. Εὐθὺς τὴν ἄλλην ἡμέραν ἦλθεν οὗτος εἰς τὴν λέσχην διὰ νὰ μ' εὕρῃ καὶ μὲ παρεκάλεσε νὰ ὑπάγω μαζῆ του καὶ νὰ τῷ εἰπῶ τὴν γνώμην μου περὶ τῆς εἰκόνος. Εὐχαρίστως ἐδέχθην τὴν πρόσκλησίν του καὶ μετ' ὀλίγον εὑρισκόμην εἰς τὴν οἰκίαν του. Μὲ συνέστησεν εἰς τὴν μυλαίδην, ἡ ὁποία, εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, εἰς τὴν οἰκίαν εἶνε πολὺ ὡραιοτέρα παρὰ εἰς τὸν περίπατον, καὶ οἱ δύο μὲ ὡδήγησαν εἰς τὸν κοιτῶνα, ὅπου εἶνε ἀνηρτημένη ἡ εἰκών. Ἔπρεπε νὰ ἰδῆτε τὸ δωμάτιον τοῦτο! Οἱ τοῖχοι καλύπτονται ὑπὸ χρυσῶν ταπήτων, πρὸ τῶν μεγάλων παραθύρων πρὸς τὸ μέρος τοῦ κήπου κρέμανται βαρέα, πράσινα μεταξωτὰ παραπετάσματα, τὰ ἔπιπλα εἶνε ἀριστουργήματα τῆς τορνευτικῆς, μὲ μωσαϊκὰ κοσμήματα, κτλ. Καὶ ἀπέναντι τῆς μεγάλης οὐρανοφόρου κλίνης, ἐπὶ ἰδιαιτέρας θέσεως, ἵσταται ἡ Παναγία τοῦ Τιτιανοῦ, ἀρκετὰ μικρὰ—τόση περίπου—ἀλλ' ἀνεκτίμητος ἀδάμας!—Ἡ μυλαίδη εἶχε σταθῇ ὄπισθεν τοῦ συζύγου της, στηρίξασα τὴν χεῖρά της ἐπὶ τοῦ ὤμου του· μὲ παρετήρει ἀτενῶς καὶ ὅτε ἐγύρισα καὶ εἶπον:—Σᾶς συγχαίρω διὰ τὸ ἀριστούργημα, τὸ ὁποῖον ἔχετε—ἐμειδίασε θελκτικώτατα καὶ μοὶ ἔτεινε τὴν χεῖρα.

«Ἔκτοτε πολλάκις μὲ προσεκάλεσαν εἰς τὴν οἰκίαν των· ὁ μυλόρδος εἶνε ἀγαθὸς καὶ εὐπροσήγορος ἄνθρωπος, ἡ δὲ μυλαίδη—αἴ, αὐτὴν πλέον τὴν εἴδατε καὶ σεῖς ὁ ἴδιος!

Διαρκούσης τῆς συνομιλίας εἴχομεν φθάσει εἰς πλαγινόν τινα δρόμον καὶ ἐπειδὴ ἦτο ἡ ἕκτη ἤδη ὥρα, τὸ πλῆθος ἤρχισε βαθμηδὸν ν' ἀραιοῦται. Ὁ κ. Φράγκ ἐπροχώρει στρέφων διαρκῶς τὸν μύστακά του καὶ μειδιῶν καθ' ἑαυτόν.

— Τί συλλογίζεσθε τώρα; τὸν ἠρώτησα.

— Θὰ σᾶς εἰπῶ τί συλλογίζομαι. Ἡ περὶ ἧς σᾶς εἶπον εἰκὼν τοῦ λόρδου εἶχε μίαν πα-

Digitized by Google

ράδοξον ἱστορίαν πρὶν τῇ ἐπιτραπῇ νὰ καταλάβῃ ἐν εἰρήνῃ καὶ ἡσυχίᾳ τὴν σημερινήν της θέσιν.

— Αἴ, καὶ πῶς αὐτό;

— Ἡ ἱστορία εἶνε ἐκτεταμένη κ' ἐγὼ μόλις τὴν ἄνοιξιν τὴν ἔμαθα, ὅτε μίαν ἑσπέραν ἐκαθήμεθα ἀναπαυτικῶς περὶ τὴν ἑστίαν συνομιλοῦντες μετὰ τοῦ μυλόρδου. Εἶχεν ἔλθῃ ὁ λόγος περὶ Ἰταλίας, πινακοθηκῶν κτλ., ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἤρχισεν ὁ λόρδος νὰ κάμνῃ διαφόρους ὑπαινιγμούς, ἡ μυλαίδη ἐγέλα καὶ τέλος μοὶ ἀφηγήθησαν, συμπληροῦντες ὁ εἷς τοὺς λόγους τοῦ ἄλλου, ἓν πολὺ περίεργον συμβεβηκός.

— Πολὺ διασκεδαστικὴ θὰ ἦτο βέβαια ἡ ἱστορία!

— Ἀναμφιβόλως, καὶ ἂν θέλετε, 'μπορῶ νὰ σᾶς τὴν διηγηθῶ, ὅπως τότε τὴν ἔχω ἀκούσῃ καὶ ὅπως ἀργότερα τὴν συνέταξα μὲ τὴν φαντασίαν μου. Ἐλᾶτε τώρα μαζῇ μου νὰ ὑπάγωμεν ἕως τὸ ἄκρον τοῦ Χάϊδπαρκ καὶ ἔπειτα τρώγομεν μαζῇ εἰς τὴν Λέσχην.

Καὶ ἔλαβον τὸν βραχίονα τοῦ κ. Τζόνστων, ὅστις ἤρχισε νὰ διηγῆται τὰ ἑξῆς:

Ὁ πατὴρ τοῦ λόρδου Οὐΐλλιαμ εἶχε νυμφευθῇ μίαν πολὺ ὡραίαν γυναῖκα, ἡ ὁποία ὅμως τὸν ἔκαμε πολὺ δυστυχῆ. Τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου ἔμενεν εἰς Παρισίους ἢ ἐταξείδευεν εἰς τὰ λουτρά, ἐνῷ αὐτὸς τὸ θέρος ἐπροτίμα νὰ μένῃ εἰς τὰ κτήματά του καὶ μόνον τὰ Χριστούγεννα ἤρχετο δι' ὀλίγας ἡμέρας εἰς Λονδῖνον, ὅταν δὲν ἔμενε πλέον κανεὶς μέσα εἰς τὴν πόλιν. Εἶχον ἕνα μόνον υἱόν, αὐτὸν τὸν λόρδον Οὐΐλλιαμ, ὁ ὁποῖος σχεδὸν ἀποκλειστικῶς ἔζῃ μὲ τοὺς διδασκάλους του, ἕως οὗ ἐστάλη εἰς Ὀξφόρδην. Εἶχε τὸν ἀφήσῃ ἡ μητέρα του καὶ παρεδόθη εἰς τὰς διασκεδάσεις της, καὶ ὁ πατήρ του, ὁ ὁποῖος ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος ἐγίνετο μισανθρωπότερος, δὲν ἐφρόντιζε ποσῶς περὶ αὐτοῦ. Ὁ νεαρὸς Οὐΐλλιαμ ὑπέφερε πολὺ ἐκ τῆς οἰκογενειακῆς αὐτῆς ἀτυχίας καὶ φύσει ὢν σιωπηλὸς καὶ ἥσυχος, κατήντησε μὲ τὰ ἔτη καὶ αὐτὸς μελαγχολικὸς καὶ μισάνθρωπος. Δὲν εἶχε φίλους, δὲν ἐγνώριζε τὰς διασκεδάσεις καὶ ἡ μόνη μανία του ἦσαν ἡ σπουδὴ καὶ ἡ μελέτη. Τὴν διέκοπτε μόνον ἅπαξ τοῦ ἔτους ἐπὶ ὀλίγας ἑβδομάδας, ὅταν τὸ φθινόπωρον ἐπήγαινεν εἰς τὴν ἐξοχήν, διὰ νὰ κυνηγήσῃ καὶ νὰ ψαρεύσῃ.

«Εἰκοσιπέντε ἐτῶν ἦτο, ὅταν ἀπέθανον οἱ γονεῖς του, πρῶτον ἡ μητέρα εἰς τὸ ἐξωτερικόν, μετ' ὀλίγον δὲ καὶ ὁ πατὴρ εἰς τὴν ἐξοχικήν του ἔπαυλιν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἔγινε κληρονόμος περιουσίας, ἀσυνήθως μεγάλης καὶ δι' ἡμᾶς τοὺς Ἄγγλους, μὲ τὴν ὁποίαν ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ ὅλα τὰ θελήματά του καὶ νὰ ἱκανοποιήσῃ ὅλας τὰς ἰδιοτροπίας του.

«Ὁ κόσμος ἐπερίμενε τώρα ν' ἀνοιγῶσι πλέον αἱ ἐπὶ τόσον καιρὸν κλεισμέναι θύραι τῆς πατρικῆς του οἰκίας, ἐπερίμενε νὰ φανῇ τοὐλάχιστον ὁ μυλόρδος εἰς τὴν ὑψηλὴν κοινωνίαν καὶ ἀπὸ τοῦδε ἤρχισαν αἱ φρόνιμοι μητέρες μετὰ τῶν θυγατέρων των νὰ κάμνουν σχέδια περὶ τοῦ πλουσίου κληρονόμου, ἐλπίζουσα ἡ κάθε μία νὰ τὸν ἀγρεύσῃ—ἀλλ' εἰς μάτην ἦσαν αἱ ἐλπίδες των! ὁ μυλόρδος ἔμενεν ὅπου ἦτο. Ἐξηκολούθει τὰς μελέτας του μὲ τὸν αὐτὸν ζῆλον καὶ τὸν ἄλλον κόσμον ἔβλεπε μὲ ὅλως ἀδιάφορα καὶ ἀπαθῆ βλέμματα.

«Ἀλλὰ μὴ ὑποθέσητε, ὅτι τάχα ὁ μυλόρδος μας ἦτο ἀφιερωμένος εἰς ἰδικήν τινα σπουδήν. Ὑπὸ τὸ ἥσυχον καὶ σεβάσμιον σχεδὸν ἐξωτερικόν του ἐκρύπτετο νοῦς ἀκαταπόνητος, ἐπιδιώκων μὲ ζῆλον ὁτὲ μὲν τοῦτο, ἄλλοτε δ' ἐκεῖνο, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν ἑαυτόν του. Ἐπί τινα χρόνον ἐβυθίσθη εἰς ἱστορικὰς ἐρεύνας, ἐξεσκόνισεν ὅλα τὰ ἀρχεῖα καὶ ἤρχισε μάλιστα νὰ γράφῃ μίαν μονογραφίαν, ἓν δοκίμιον πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς τόσον συκοφαντηθείσης Μαρίας Στουάρτης. Αἴφνης ἐβαρύνθη ὅλην τὴν ἱστορίαν καὶ ἀντ' αὐτῆς τοῦ ἐκόλλησεν ἡ μανία νὰ σπουδάσῃ ἐπιμελῶς τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας. Ἐγέμισε τὰ δωμάτιά του μὲ συλλογὰς ξηρῶν φυτῶν καὶ σουβλισμένων ἐντόμων καὶ ἔκαμνε τοιαῦτα χημικὰ πειράματα, ὥστε τὰ δάκτυλά του ὡμοίαζον μὲ δάκτυλα φωτογράφου. Αὐτὴ ἡ μανία διήρκεσε κάμποσον καιρόν, ἕως οὗ ἑσπέραν τινὰ περιῆλθον τυχαίως εἰς χεῖράς του τὰ ποιήματα τοῦ λόρδου Βύρωνος. Ὅλην τὴν νύκτα ἐκείνην ἔμεινεν ἄγρυπνος καὶ ἀνεγίνωσκε, τῇ δὲ ἐπαύριον πρωῒ κατεβίβασεν εἰς τὸ ὑπόγειον ὅλας τὰς χημικὰς καὶ βοτανικὰς συλλογάς του καὶ ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης ἀφιέρωσεν ὅλας τὰς ὥρας τῆς ζωῆς του εἰς τοὺς μεγάλους ποιητάς. Ἀργότερον ἐσπούδασε ξένας γλώσσας καὶ ἐσχετίσθη μὲ τὴν γαλλικὴν καὶ ἰταλικὴν φιλολογίαν.

«Μεταξὺ τῶν ἄλλων θησαυρῶν, ὅσους ἐκληρονόμησεν ἀπὸ τὸν πατέρα του, εὗρε καὶ μίαν συλλογὴν εἰκόνων, ἡ ὁποία περιεῖχε πολλὰ ἔργα τέχνης μεγάλης ἀξίας. Ὁ λόρδος Οὐΐλλιαμ ἤρχισε νὰ ἐνδιαφέρηται καὶ περὶ αὐτῶν, ὀλίγον δὲ κατ' ὀλίγον ἀπέκτησεν ὄρεξιν νὰ ἰδῇ καὶ ἄλλας. Ἐπεχείρησε λοιπὸν περιοδείας διὰ τῶν Πινακοθηκῶν καὶ τῶν Μουσείων, ἐκράτει σημειώσεις καὶ ἀνεγίνωσκεν, ἐπεσκέπτετο τοὺς καλλιτέχνας εἰς τὰ ἐργαστήριά των καὶ τέλος, εἰκοσιεπταετὴς τὴν ἡλικίαν, ἀπεφάσισε νὰ ταξειδεύσῃ καὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν.

— Δὲν ἐσκέφθη λοιπὸν ποτὲ ὁ μυλόρδος περὶ γάμου;

— Βέβαια, πολλάκις τῷ ἤρχετο ἡ ἐπιθυμία νὰ ἱδρύσῃ μίαν οἰκογενειακὴν ἑστίαν καὶ φέρῃ μίαν δέσποιναν τῶν θησαυρῶν του. Ἀλλ' ἡ

Digitized by Google

ἀνάμνησις τοῦ ἀτυχοῦς γάμου τοῦ πατρός του τὸν ἐφόβιζε, πρὸς τούτοις δὲ καὶ αἱ νέαι πολὺ ἐκοπίαζον νὰ τὸν προσελκύσωσιν, εἰς τρόπον ὥστε οἱ ὑπερβολικοὶ κόποι ἔφερον ὅλως ἀντίθετον ἀποτέλεσμα.

— Αἴ, καὶ ὕστερα;

— Αἴ, ὕστερα ἔφθασε τὸν Αὔγουστον τοῦ 186... Εἰς Ῥώμην. Κατ' ἐκείνην τοῦ ἔτους τὴν ὥραν ἦσαν εἰς τὴν πόλιν μόνον ὀλίγοι ξένοι. Οἱ χειμερινοὶ ἐπισκέπται δὲν εἶχον φθάσει ἀκόμη καὶ οἱ καλλιτέχναι εἶχον καταφύγει εἰς τὰ βουνά. Οὐδέποτε εἰς τὸν βίον του ἠσθάνθη ἑαυτὸν ὁ λόρδος τόσον καλά, ὅσον τώρα. Ἡ ἔρημος Ῥώμη ὡμοίαζε μὲ ἥσυχον καὶ ἀπέραντον μοναστήριον καὶ ἦτο καταλληλοτάτη νὰ δώσῃ τροφὴν εἰς τοὺς ῥεμβασμούς του καὶ νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ μείνῃ βυθισμένος εἰς τὰς σκέψεις του. Μὲ ἀργὰ καὶ μετρημένα βήματα διήρχετο τὸ Κολοσσεῖον, ἐπὶ ὥρας μακρὰς ἐκάθητο ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῶν καισαρικῶν μεγάρων, ἔκαμνε φιλοσοφικὰς παρατηρήσεις περὶ τοῦ φθαρτοῦ πάσης γηΐνης δόξης καὶ ἐφαντάζετο τὸν ἑαυτόν του ἀπόλυτον κύριον καὶ ἰδιοκτήτην ὅλων ἐκείνων τῶν ἐξαισίων πραγμάτων. Φυσικῶς πάντοτε ἐπεσκέπτετο τὰς πινακοθήκας καὶ ἡ μόνη του εὐχὴ ἦτο νὰ μὴ ἔλθουν ποτὲ τὰ Χριστούγεννα, ὅτε, ὡς γνωστὸν συρρέουσιν ἐξ ὅλων τῶν χωρῶν οἱ ξένοι εἰς τὴν Ῥώμην.

«Ὀλίγας ἑβδομάδας μετὰ τὴν ἐκεῖ ἄφιξίν του ἔμαθε τυχαίως, ὅτι ἔμελλον νὰ ἐκτεθῶσιν εἰς δημοπρασίαν τὰ κινητὰ κτήματα ἰταλοῦ τινος κόμητος, τοῦ ὁποίου οἱ κληρονόμοι, ἐξ ἀνεχείας, ἠναγκάσθησαν νὰ πωλήσωσι πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο νὰ μετατραπῇ εἰς μετρητά.

«Ὁ λόρδος Οὐΐλλιαμ ἐπῆγεν ἐγκαίρως εἰς τὸ μέγαρον, ὅπου ἐντὸς δωματίων τινῶν ἦσαν ἐκτεθειμέναι αἱ διὰ τὴν δημοπρασίαν ὡρισμέναι εἰκόνες.

«Μεταξὺ πολλῶν μετρίας ἀξίας εὑρίσκοντο καί τινα ἔργα περιφήμων ζωγράφων, ὡς μία Μαγδαληνὴ τοῦ Καρόλου Δόλτση, ἡ ὁποία ὅμως δὲν ἤρεσεν εἰς τὸν μυλόρδον, μία προσωπογραφία τοῦ Ῥαφαὴλ καὶ τέλος ὁ μαργαρίτης τῆς συλλογῆς, ἡ μικρὰ ἐκείνη Παναγία τοῦ Τιτιανοῦ. Μόλις τὴν εἶδε καὶ ἀμέσως τὴν ἠρωτεύθη. Ἐσημείωσε τὸν ἀριθμόν της καὶ τὴν ἐπαύριον ἐνωρὶς κατέλαβε τὴν θέσιν του εἰς τὴν αἴθουσαν μὲ τὴν ἀπόφασιν ἀντὶ πάσης θυσίας αὐτὸς νὰ γίνῃ κάτοχος τῆς εἰκόνος.

«Οἱ πλεῖστοι τῶν παρευρισκομένων ἀνῆκον εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ ἀποθανόντος, ἦσαν ὅμως ἐκεῖ καὶ μερικοὶ ξένοι, μεταξὺ τῶν ὁποίων διέκρινεν ὁ μυλόρδος πολλὰς μορφὰς συμπατριωτῶν του.

«Ἡσύχως ἐπερίμενε νὰ ἔλθῃ ἡ σειρὰ τῆς εἰκόνος καὶ τούτου γενομένου ἐσηκώθη βραδέως ἀπὸ τὴν θέσιν του καὶ προσέφερεν ἓν ποσόν. Αἴφνης ὅμως ἀπὸ τὸ ἄλλο ἄκρον τῆς αἰθούσης ἠκούσθη μία ὀξεῖα φωνὴ καὶ προσέφερεν ἑκατὸν φράγκα περιπλέον. Στραφεὶς πρὸς τὸ μέρος, ὅθεν ἠκούσθη ἡ φωνή, εἶδεν ὁ λόρδος ὅτι ὁ ἀντίπαλός του ἦτο Ἄγγλος. Ἐφόρει φαιὰ ἐνδύματα, εἶχεν ἐπίμηκες, κόκκινον πρόσωπον, ἐρυθρὰν ἐπίσης γενειάδα καὶ διαπεραστικοὺς γλαυκοὺς ὀφθαλμούς. Ἐνόησεν ἀμέσως ὅτι δὲν εἶχεν ἀντικρύ του ἄνθρωπον τῆς τάξεώς του, ἀλλ' ὑπηρέτην, ὁδηγὸν καὶ ταχυδρόμον ἐξ ἐκείνων, τοὺς ὁποίους σύρουν μαζῆ των εἰς τὰ ταξείδια οἱ εὐγενεῖς καὶ πλούσιοι τῶν συμπατριωτῶν του. Ὁσάκις ὑποπτεύονται ὅτι μέρος τι εἶνε πλῆρες ἀνθρώπων, στέλλουν ἐκεῖ πρῶτον τοὺς ἀνθρώπους τούτους πρὸς ἀνεύρεσιν καὶ ἐνοικίασιν ἀναπαυτικῶν οἰκημάτων. Εἰς αὐτοὺς ἀναθέτουν τὴν φροντίδα τῆς εὑρέσεως ἵππων διὰ μικρὰς ἐκδρομάς, τῆς ἀποστολῆς τῶν ἀποσκευῶν των καὶ ἐν ἀνάγκῃ τοὺς στέλλουν εἰς περιφήμους τοποθεσίας καὶ εἰς μνημεῖα, τὰ ὁποῖα οἱ κύριοί των δὲν ἠμποροῦν νὰ ἐπισκεφθοῦν, θέλουν ὅμως νὰ ἦνε τὸ ὄνομά των σημειωμένον εἰς τὸ ἡμερολόγιον τοῦ ταξειδίου των.

«Ἐνόησε λοιπὸν ὁ μυλόρδος, ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἦτο τοιοῦτός τις ἀνιχνευτικὸς κύων, ἔχων διαταγὴν ν' ἀγοράσῃ τὴν ἐν λόγῳ εἰκόνα, ὡρκίσθη ὅμως νὰ μὴ τὸν ἀφήσῃ νὰ τὴν πάρῃ. Τὸν ἠτένισεν ἐπὶ στιγμὴν καὶ προσέφερεν ἀμέσως πεντακόσια φράγκα περιπλέον. Ὁ φαιὸς ἄνθρωπος ἐστενοχωρήθη προφανῶς, ἱδρὼς ἔρρεεν ἀπὸ τοῦ μετώπου του καὶ μὲ τὸ κιτρινωπὸν μανδήλιόν του ἤρχισε νὰ ἀερίζῃ τὸ κατακόκκινόν του πρόσωπον. Ἀπαθῶς ἐξηκολούθει νὰ προσφέρῃ περισσότερα ὁ μυλόρδος, ἕως οὗ τέλος ἔφθασεν εἰς τὰς ὀγδοήκοντα χιλιάδας φράγκων, πλέον τῶν ὁποίων κανεὶς δὲν εὑρέθη νὰ προσφέρῃ.

«Ἕν, δύο—τρία! Πάντες ἐσιώπων. Ὁ φαιὸς κύριος ἔπεσεν ἐπὶ τοῦ καθίσματός του, ῥίψας κατὰ τοῦ μυλόρδου βλέμμα λύσσης. Ἀλλ' οὗτος ἵστατο ἀτάραχος, ἔδωκε τὸ ὄνομα καὶ τὴν διεύθυνσίν του καὶ παρήγγειλε νὰ τυλίξουν ἐπιμελῶς τὴν εἰκόνα, μεθ' ὃ ἀπῆλθεν εἰς τὰ ἴδια, ὅπως στείλῃ ἐκεῖθεν ἄνθρωπον νὰ τὴν μεταφέρῃ εἰς τὸ οἴκημά του.

«Ὅλην σχεδὸν τὴν ἡμέραν ἐκείνην διῆλθεν ὁ μυλόρδος θεωρῶν τὴν εἰκόνα του ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη, ἀναρτῶν αὐτὴν ἐναλλὰξ εἰς τὰ διάφορα σημεῖα τῶν τοίχων τοῦ δωματίου του καὶ τέλος τὴν ἀφῆκεν ἐπὶ τοῦ σοφᾶ, ἀγνοῶν ποίαν θέσιν ἔπρεπε νὰ δώσῃ εἰς τὸ κειμήλιόν του.

« Τὴν ἐπαύριον, ἅμα ἐλούσθη, ἐκάθησεν ἀναπαυτικώτατα ἐπὶ τοῦ σοφᾶ του μὲ τὸν κοιτωνίτην καὶ τὰς ἐμβάδας, μὲ μίαν ἐφημερίδα εἰς τὴν χεῖρα, ἐν ᾧ ἔμπροσθέν του, ἐπὶ τραπέ-

Digitized by Google

ζης, ἤχνιζε τὸ τέϊον καὶ ἦτο παρατεθειμένον τὸ ἄφθονον ἀγγλικὸν πρόγευμα.

« Ἀντικρύ του, εἰς ἀρκετὴν ἀπόστασιν, εἶχε τοποθετήσῃ ἐπὶ ἕδρας τὴν εἰκόνα καὶ ὅτε ὁ ἥλιος ἔρριψεν εἰς τὸ δωμάτιον τὰς χρυσᾶς ἀκτῖνάς του, ἔσυρε προσεκτικῶς τὸ παραπέτασμα πρὸ τοῦ παραθύρου, διὰ νὰ ἔχῃ τὸν κατάλληλον φωτισμὸν διὰ τὴν εἰκόνα του.

«Ὁ μυλόρδος σήμερον ἦτο πολὺ εὐδιάθετος, μεγαλοπρεπῶς ἐρρόφα τὸ τσάϊ του καὶ μεθ' ἡδονῆς ἐτραγάνιζε τὰ περίφημα παξιμάδια, τὰ ὁποῖα μὲ πολλὴν τέχνην ἔψηνεν ὁ ὑπηρέτης του· ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν περίπου ἀνέγνωσε τὸν «Χρόνον», ἄφησεν ἔπειτα τὴν ἐφημερίδα κατὰ μέρος, ἐθεώρησε τὴν εἰκόνα ἐπὶ ὀλίγην ὥραν, ἐμειδίασε χαίρων καὶ ἤρχισε πάλιν νὰ ῥοφᾷ τὸ τσάϊ του.

«Ἐὰν εἶχεν ὀλίγην προαίσθησιν τί ἔμελλε νὰ τῷ συμβῇ μετ' ὀλίγον καὶ ὁποῖος κίνδυνος ἐπεκρέματο ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του, δὲν θὰ ἦτο βέβαια τόσον ἥσυχος καὶ θὰ ἐνόμιζε τὸν ἑαυτόν του ὡς τὸν εὐτυχέστατον ἄνθρωπον ἐπὶ γῆς. Ἐν πάσῃ περιπτώσει τοὐλάχιστον θὰ ἐφόρει ἀντὶ τοῦ κοιτωνίτου καὶ τῶν ἐμβάδων τὰ καθημερινά του ἐνδύματα καὶ τὰ καθαρισμένα ὑποδήματά του, διὰ ν' ἀντεπεξέλθῃ πάνοπλος κατὰ τοῦ ἐχθροῦ. Ἀλλ' ὅπως εἶχον τὰ πράγματα, κατελήφθη αἰφνιδίως. Ἐὰν ἔπιπτε μία βόμβα καὶ ἐξερρήγνυτο εἰς τεμάχια μεταξὺ τοῦ χοιρομηρίου, τοῦ τεΐου καὶ τῶν αὐγῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης, ὁ μυλόρδος δὲν θὰ ἐτρόμαζε τόσον, ὅσον τώρα, ὅτε αἴφνης ἐκρούσθη ὁ κώδων, ἤνοιξεν ὁ ὑπηρέτης τὴν θύραν καὶ τῷ εἶπε :—Μία κυρία ἐπιθυμεῖ νὰ ὁμιλήσῃ τὸν μυλόρδον !

— Μία κυρία ! ὁ μυλόρδος ἀφῆκε τὴν ἐφημερίδα καὶ ἀνεπήδησεν ἀπὸ τὴν θέσιν του.— Ἐδῶ δὲν γνωρίζω καμμίαν κυρίαν ! Τί εἴδους ὑποκείμενον εἶνε αὐτὴ ἡ κυρία ;

— Ἄχ, μυλόρδε, εἶνε μία πολύ.—

Καὶ πρὶν προφθάσῃ ὁ ὑπηρέτης νὰ τελειώσῃ τὴν φράσιν του, ἠνοίχθη ἡ θύρα καὶ εἰσῆλθεν ἡ μυλαίδη. Ἦτο καὶ τότε ὅσον σήμερον ὡραία, ἴσως ὀλίγον ῥαδινωτέρα καὶ λεπτοφυεστέρα. Ἐφόρει μαῦρα καὶ εἶχε τὸ πρόσωπον κεκαλυμμένον διὰ πέπλου. Ἐχαιρέτισε τὸν μυλόρδον μὲ ἐλαφρὰν ὑπόκλισιν τῆς κεφαλῆς καὶ εἶπεν :

—Ἂν δὲν ἀπατῶμαι, ἔχω τὴν τιμὴν μὲ τὸν λόρδον Οὐΐλλιαμ Βέγχαμ...

Ὁ μυλόρδος κατένευσεν· ἵστατο εἰς τὴν σκοτεινοτέραν γωνίαν τοῦ δωματίου καὶ ἦτο κατακόκκινος, τοὐλάχιστον ἔτσι ἔλεγεν ἐσχάτως ἡ μυλαίδη ὅτι ἐφαίνετο, ὅτε κατὰ πρώτην φορὰν τὴν εἶδεν.

— Ὀνομάζομαι λαίδη Μαρία Κλάρενδων— εἶπεν ἡ κυρία βλέπουσα τὸν μυλόρδον ἀσκαρδαμυκτεί. Παρακαλῶ νὰ μὲ συγχωρήσητε, ὅτι σᾶς ἐνοχλῶ τόσον ἐνωρίς, ἐπεθύμουν ὅμως ἀφεύκτως νὰ σᾶς ἰδῶ, ἐπειδὴ ἔχω νὰ ὁμιλήσω μαζῆ σας περὶ μιᾶς σοβαρᾶς ὑποθέσεως.

«Ὁ μυλόρδος κατένευσε καὶ πάλιν· ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἐφαίνετο διατεθειμένος νὰ προσφέρῃ κάθισμα εἰς τὴν ξένην, ἔσυρεν ἡ μυλαίδη μόνη της μὲ ἀπαράμιλλον χάριν ἓν τοιοῦτο πλησίον τῆς τραπέζης καὶ ἐκάθησεν. Ἔπειτα ἀφήρεσε τὸν πέπλον της, ἐσταύρωσε τὰς χειροκτιοφόρους μικρὰς χεῖράς της καὶ ἤρχισε τὸν ἑξῆς διάλογον :

— Χθές, εἰς τὴν δημοπρασίαν, ἠγόρασεν ὁ μυλόρδος μίαν μικρὰν εἰκόνα τοῦ Τιτιανοῦ ;

Ὁ μυλόρδος κατένευσεν.

— Ὀκτὼ ἡμέρας πρὶν ἐκτεθῇ εἶχον ἀπόφασιν ἐγὼ νὰ τὴν ἀγοράσω. Δυστυχῶς μοὶ ἦτο ἀδύνατον νὰ παρευρεθῶ χθὲς ἡ ἰδία εἰς τὴν δημοπρασίαν, ἔστειλα ὅμως εἰς τὴν θέσιν μου ἄνθρωπον.

«Ὁ μυλόρδος ἐνεθυμήθη τὸν φαιόχρουν κύριον μὲ τὸ κίτρινον μανδήλιον.

— Ὅλοι ἔλεγον, ὅτι ἡ τιμὴ τῆς εἰκόνος δὲν θὰ ὑπερέβαινε τὰς ἑξήκοντα χιλιάδας φράγκων· παρήγγειλα εἰς τὸν ἀντιπρόσωπόν μου νὰ προσφέρῃ ἕως ἑβδομήκοντα χιλιάδας, καὶ τῷ εἶπον ὅτι ἀντὶ πάσης θυσίας ἐγὼ ἤθελον νὰ ἔχω τὴν εἰκόνα. Αὐτὸς ὅμως εἶχε τὴν ἀνοησίαν νὰ νομίζῃ ὅτι δὲν τῷ ἐπετρέπετο νὰ ὑπερβῇ τὸ ποσὸν τοῦτο. Ἀφ' οὗ ἅπαξ τῷ εἶχον εἰπῆ, ὅτι ἐγὼ ἤθελα νὰ ἔχω τὴν εἰκόνα, ἔπρεπεν ἀντὶ πάσης τιμῆς νὰ τὴν ἀγοράσῃ !

«Ἡ μυλαίδη εἶχε κατακοκκινίσῃ καὶ ἠτένιζε τὸν μυλόρδον μὲ τοὺς μεγάλους της ἐκείνους καὶ μαύρους ὀφθαλμούς.

— Ἀλλ' εἰς τὸν ἄνθρωπόν σας εἴχετε εἰπῆ, μυλαίδη, νὰ προσφέρῃ μόνον ἕως ἑβδομήκοντα χιλιάδας φράγκων.

— Ὦ Θεέ μου, ναί, ἐπειδὴ ὅλοι ἔλεγον, ὅτι ἡ ἀξία της δὲν ἤθελε φθάσει οὔτε τοῦτο τὸ ποσόν. Ἀλλ' ἀφοῦ τῷ λέγω, θέλω καὶ καλὰ νὰ ἔχω τὴν εἰκόνα, ἔπρεπε νὰ μ' ἐννοήσῃ! Τώρα ἔγινε ποῦ ἔγινεν ἡ ἀνοησία· δι' αὐτὸ ἦλθα μόνη μου ἐδῶ, διὰ νὰ παρακαλέσω τὸν μυλόρδον νὰ μοὶ παραχωρήσῃ τὴν εἰκόνα εἰς τὴν τιμήν, εἰς τὴν ὁποίαν τὴν ἠγόρασε.

— Μόνον αὐτὸ δὲν γίνεται καθόλου· κ' ἐγὼ ἐκτιμῶ πολὺ τὴν εἰκόνα μου καὶ δὲν θέλω νὰ τὴν χωρισθῶ.

«Ἡ μυλαίδη συνέστειλε τὰς ὀφρῦς καὶ ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ μὲ περισσοτέραν θερμότητα:

— Ἀλλὰ μυλόρδε, ἐὰν σᾶς προσφέρω μεγαλείτερον ποσόν ;..

«Ὁ λόρδος Οὐΐλλιαμ ἔγινε πάλιν κατακόκκινος, αὐτὴν ὅμως τὴν φορὰν ἀπὸ ἄλλην αἰτίαν. Ἐμέτρησε διὰ τοῦ βλέμματος τὴν μυλαίδην

Digitized by Google

καὶ εἶπε: — Δὲν ἐκτιμῶ τὴν χρηματικὴν ἀξίαν της, ἀλλ' αὐτὴν τὴν εἰκόνα!

— Ἀλλά, μυλόρδε, ἀφ' οὗ σᾶς λέγω ὅτι ἀπὸ τὴν ἀρχή, ποῦ εἶδα αὐτὴν τὴν εἰκόνα, ἀπεφάσισα ἐγὼ νὰ τὴν ἀγοράσω καὶ ὅτι δὲν ἐπέτυχα τοῦτο μόνον καὶ μόνον ἕνεκα τῆς ἀνοησίας τοῦ χαμένου ἐκείνου ἀνθρώπου, θὰ παραδεχθῆτε νομίζω, τὰ δίκαιά μου ἐπ' αὐτῆς προνόμια! Καὶ ἐὰν ἀκόμη δὲν θελήσητε νὰ παραδεχθῆτε τοῦτο, μυλόρδε, σᾶς παρακαλῶ θερμῶς νὰ μοὶ κάμητε ὅπως δήποτε αὐτὴν τὴν χάριν — ἄχ, δώσατέ μοι τὴν εἰκόνα!

«Ἡ μυλαίδη ἐσηκώθη καὶ ἦλθε πολὺ πλησίον τοῦ μυλόρδου· εἶχε κρεμάσῃ τὰς χεῖράς της καὶ τὸν ἔβλεπε μὲ τοὺς μαύρους της ὀφθαλμοὺς τόσον παρακλητικῶς, ὥστε μόνον κεκηρυγμένος μισογύνης, οἷος ἦτο ὁ μυλόρδος, ἠδύνατο νὰ ἔχῃ τὴν δύναμιν νὰ τῇ ἀπαντήσῃ: — Ὄχι, μυλαίδη, αὐτὸ εἶνε τῶν ἀδυνάτων ἀδύνατον!

«Τῷ ἔστρεψε τὰ νῶτα καὶ εὐθὺς τὸ βλέμμα της ἔπεσεν ἐπὶ τῆς εἰκόνος, κειμένης ἐπὶ ἕδρας εἰς τὸ μέσον τοῦ δωματίου.

— Ἄ, νά την! Καὶ ὁρμήσασα ἔπεσεν ἔμπροσθεν αὐτῆς εἰς τὰ γόνατα. Ἐπὶ ἀρκετὴν ὥραν ἔμεινεν ἐκεῖ ἀκίνητος εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν, ἔπειτα ἀνεφώνησε: — Καὶ ὑπάρχει τι τελειότερον καὶ θελκτικώτερον ἀπὸ αὐτὴν τὴν εἰκόνα; Ἰδέτε τὸ φύλλωμα ἐκεῖ τῶν δένδρων, ὑπὸ τὰ ὁποῖα κάθηται ἡ Παναγία, πόσον σκιερόν, πόσον γαλήνιον! Ὁπόσον θαυμαστὴ ἁρμονία! Ἡ Παναγία κρατεῖ τὸ τέκνον εἰς τὰς ἀγκάλας της ἐν ᾧ τῷ προσφέρει κεράσια ἡ γονυπετοῦσα Μαγδαληνή! Ἰδέτε ὅμως ἐκεῖ καὶ τὸν μικρὸν Ἰωάννην, εἰς τὸ πλάγι τῆς Παναγίας. Πόσον χαίρει καὶ αὐτὸς διὰ τὸν μικρὸν Χριστόν! Ὅπως ὅλα τὰ μεγαλείτερα παιδία, ἀγαπᾷ καὶ αὐτὸς τὰ μικρότερα τόσον πολύ! Ἔπειτα καὶ εἰς τὸ βάθος ἐκείνη ἡ τοποθεσία! Εἶνε χρωματισμένη μὲ σκοτεινὰ χρώματα, καὶ ὅμως πόσον φαίνεται φωτεινὴ καὶ διαυγής!

«Ἐξέβαλε τὸ χειρόκτιον καὶ ἐκράτησε τὴν χεῖρά της πρὸ τῆς εἰκόνος.

— Ἄ, τώρα βλέπω πόσον λευκὸν φαίνεται τὸ χρῶμα τῆς Παναγίας· τόσον λάμπει καὶ ἀκτινοβολεῖ, ὥστε νομίζει τις τίποτε ἄλλο δὲν ὑπάρχει λευκότερον εἰς τὸν κόσμον. Ἄχ, ὁποῖον κάλλος, ὁποία τελειότης! — Αἴ, μυλόρδε, θὰ μοῦ τὴν ἀφήσετε;

«Ὁ μυλόρδος ὀμνύει μὲν τώρα, ὅτι οὔτε κἂν μίαν στιγμὴν τῷ ἦλθεν εἰς τὸ νοῦν νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὰς παρακλήσεις τῆς μυλαίδης, πρὸς χάριν του ὅμως ἐγὼ παραδέχομαι, ὅτι ἄλλως εἶχε τὸ πρᾶγμα· προτιμῶ νὰ πιστεύσω, ὅτι ἐδοκίμασεν ὑπερανθρώπους ἀγῶνας ἕως οὗ κατορθώσῃ νὰ τῇ ἀποκριθῇ: — Ὄχι, μυλαίδη, λυποῦμαι κατάκαρδα, ἀλλὰ δὲν ἠμπορῶ νὰ χωρισθῶ ἀπ' αὐτὴν τὴν εἰκόνα.

—Αὐτὸς εἶνε ὁ τελευταῖός σας λόγος;

«Ὁ μυλόρδος κατένευσε.

«Τότε ἐσηκώθη ἡ μυλαίδη μὲ πολλὴν ἀξιοπρέπειαν. Ἔδηξε τὰ χείλη της, συνέστειλε τὰς ὀφρῦς, ἐχαιρέτισε τὸν μυλόρδον μὲ μεγαλοπρεπῆ σοβαρότητα καὶ ἐπροχώρησε πρὸς τὴν θύραν. Ἐκεῖ ἐστράφη ἅπαξ ἔτι, ἔρριψεν ἓν βλέμμα ἀκόμη ἐπὶ τῆς εἰκόνος καὶ ἐξηφανίσθη.

Φλ. *(Ἕπεται συνέχεια).*

ΥΓΙΕΙΝΗ

Ο ΥΠΝΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΟΤΑ

Ὁ ὀργανισμὸς τοῦ ἀνθρώπου, διὰ νὰ λειτουργῇ ὁμαλῶς καὶ χρησίμως, ἔχει ἀπαραίτητον ἀνάγκην τοῦ ὕπνου· ἔχει τόσην ἀνάγκην αὐτοῦ, ὅσην ἔχει καὶ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος, χωρὶς τοῦ ὁποίου παύει πᾶσα κίνησις, ἐκλείπει πᾶσα ζωή.

Ἀλλ' ὅτι ἔχομεν ἀνάγκην τοῦ ὕπνου τὸ γνωρίζομεν ὅλοι πολὺ καλά, οὐδ' ἔχει τὴν ἀξίωσιν ὁ γράφων τὰς γραμμὰς ταύτας νὰ ἀποδείξῃ πρῶτος διὰ θεωρημάτων ἢ ἐπιστημονικῶν τεκμηρίων εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς «Ἑστίας» πόθεν ἀπορρέει αὐτὴ ἡ ἀνάγκη καὶ διὰ τί εἶνε τόσον ἀπαραίτητος. Συμφώνως ὅμως πρὸς τὸν σκοπόν, ὃν ἐπαγγέλλεται ὁ τίτλος τοῦ παρόντος ἀρθριδίου, ἐπιθυμεῖ νὰ δώσῃ ὀλίγας τινὰς ὑγιεινὰς ὁδηγίας περὶ τοῦ ὕπνου καὶ τῶν ποτῶν, ὧν κάμνομεν πάντοτε σχεδὸν χρῆσιν, πλειστάκις δέ, ὡς μὴ ὤφελε, καὶ κατάχρησιν.

Ὁ ὕπνος εἶνε τὸ πολυτιμότερον τονικὸν φάρμακον τοῦ ἐγκεφάλου. Ὑπάρχουν ἀσθένειαι τῶν νεύρων καὶ παθήσεις ἄλλων συστημάτων τοῦ ὀργανισμοῦ μας, τῶν ὁποίων μόνη σχεδὸν καὶ ἀποκλειστικὴ θεραπεία εἶνε ὁ ὕπνος.

Ὅπως καὶ εἰς καθὲν ἕκαστον φάρμακον συμβαίνει, οὕτω καὶ τοῦ ὕπνου ἡ δόσις πρέπει νὰ ἦνε ἡ ὀρθὴ καὶ πρέπουσα. Διότι ὑπάρχουν ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι κοιμῶνται πάρα πολὺ ὀλίγον, καὶ ἄλλοι πάλιν, οἱ ὁποῖοι κοιμῶνται, ἂς εἴπωμεν, *νυχθημερόν*. Ἡ διάρκεια τοῦ ὕπνου πρέπει νὰ ἔχῃ γνώμονα τὴν ἡλικίαν ἑνὸς ἑκάστου ὑποκειμένου, εἶνε δὲ γνωστόν, ὅτι, προχωρούσης τῆς ἡλικίας, ἐλαττοῦται καὶ ἡ ἀνάγκη τοῦ ὕπνου.

Τὸ βρέφος, τὸ ὁποῖον θηλάζει ἀκόμη, πρέπει νὰ κοιμᾶται ἐπὶ 20—16 ὥρας τὸ ἡμερονύκτιον, τὸ παιδίον μέχρις ἡλικίας τριῶν ἐτῶν ἔχει ἀνάγκην τοὐλάχιστον 12 ὡρῶν ὕπνον, μέχρι δὲ ἡλικίας 10 ἐτῶν ὁ ὕπνος περιορίζεται καὶ αὐτὸς εἰς 10 ὥρας, ὁ νεανίας μέχρις εἰκοσαετοῦς ἡλικίας πρέπει νὰ κοιμᾶται ἐπὶ 9 ὥρας τοὐλάχι-

Digitized by Google

στον, ἀπὸ ταύτης δὲ μέχρι τῆς γεροντικῆς ἡλικίας ἡ μέση διάρκεια τοῦ ὕπνου εἶνε 7 ὡρῶν, ἐν ᾧ οἱ γέροντες δύνανται ν' ἀρκῶνται καὶ εἰς πεντάωρον μόνον ὕπνον.

Πολλοὶ ἄνθρωποι κοιμῶνται πάρα πολύ. Ὁ μέγιστος φιλόσοφος τῆς Γερμανίας, ὁ Κάντιος εἶχε, φαίνεται, τοὺς τοιούτους ἀνθρώπους ὑπ' ὄψιν καὶ διὰ τοῦτο εἶπέ που τῶν συγγραμμάτων του, ὅτι ἡ ***κλίνη εἶνε ἡ φωλεὰ πολυαρίθμων νοσημάτων***. Καὶ εἶχε δίκαιον, διότι ὁ παρατεταμένος ὕπνος καθιστᾷ ὀκνηρὸν καὶ δυσκίνητον τό τε πνεῦμα καὶ τὸ σῶμα ἡμῶν.

Μεταξὺ τῶν σημερινῶν μας νέων εἰσεχώρησε, σὺν τῷ νεωτέρῳ φαίνεται πολιτισμῷ καὶ τῇ ἄλλῃ προόδῳ, καὶ ἡ κακὴ συνήθεια τοῦ νὰ κοιμῶνται μετὰ τὴν τράπεζαν. Ὁ ὕπνος διαρκούσης τῆς πέψεως εἶνε ἀνάρμοστος καὶ ἐπιβλαβὴς εἰς τοὺς νεαροὺς καὶ ὀργῶντας ὀργανισμούς, ἐν ᾧ εἰς τοὺς γέροντας ἀποβαίνει πολλάκις ζωογόνος καὶ ὠφέλιμος.

Ἐὰν οἱ νέοι αἰσθανθοῦν ποτε τὴν ἀνάγκην νὰ κοιμηθοῦν τὴν ἡμέραν, ἂς πράξωσι τοῦτο τοὐλάχιστον πρὸ τοῦ γεύματος.

Ὁ ὕπνος τῆς ὑγείας εἶνε βαθὺς καὶ ζωογόνος, ἄνευ δὲ τῆς ἰδιότητος ταύτης εἶνε σημεῖον ἀσθενείας καὶ πρὸ πάντων ἀσθενείας τοῦ νευρικοῦ συστήματος. Διὰ τοῦτο καὶ τῶν πασχόντων τὰ νεῦρα ἡ μεγαλειτέρα καὶ συνηθεστέρα βάσανος εἶνε ἡ ἀϋπνία. Ὁ λαὸς λέγει ὅτι ὁ ὕπνος πρὸ τοῦ μεσονυκτίου εἶνε ἰδιαζόντως ὠφέλιμος εἰς τὸ σῶμα, ἀλλὰ τὴν γνώμην ταύτην ἡ ἐπιστήμη δὲν εὗρεν ἀκόμη λόγους νὰ παραδεχθῇ ὡς ὀρθήν. Διὰ τί; Διότι ἀπεδείχθη, ὅτι ἡ ἐκ τοῦ ὕπνου ὠφέλεια ἐξαρτᾶται ἀπὸ τῆς διαρκείας αὐτοῦ, οὐχὶ δὲ καὶ ἀπὸ τῆς ὥρας, καθ' ἣν ἐξαπλούμεθα ἐντὸς τῆς κλίνης. Ἄλλως, καθ' ἑκάστην ἠθέλομεν βλέπει πάσχοντας τὰ νεῦρα καὶ ἀσθενοῦντας τοὺς ἀρτοποιούς, τοὺς νυκτοφύλακας, τοὺς νοσοκόμους κλπ. οἱ ὁποῖοι τὴν νύκτα μὲν ἀγρυπνοῦν καὶ ἐργάζονται, εὑρίσκουν ὅμως τὴν ἡμέραν ἀρκετὸν καιρὸν διὰ νὰ κοιμηθῶσι.

Ἀλλ' ἡ ἀνωτέρω μνημονευθεῖσα πίστις τοῦ λαοῦ δὲν στερεῖται ἀληθείας. Ἡ δὲ ἀλήθεια αὐτῆς ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι πᾶς ὁ ἐνωρὶς κοιμώμενος ζῇ βίον ὁμαλώτερον καὶ ὑγιεινότερον ἐκείνου, ὁ ὁποῖος ζητεῖ τὴν κλίνην του μετὰ τὸ μεσονύκτιον.

Ὁ κοιτὼν πρέπει νὰ ἦνε δωμάτιον εὐάερον καὶ εὐρύχωρον, ἐπειδή, διαρκοῦντος τοῦ ὕπνου του, ὁ ἄνθρωπος μολύνει καὶ φθείρει τὸν ἀέρα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου, ἑκὼν ἄκων, κατὰ διαλείμματα διέρχεται τὸ τρίτον μέρος ὅλης του τῆς ζωῆς.

Ὁ ὑγιὴς ἄνθρωπος οὐδέποτε πρέπει νὰ θερμαίνῃ τὸν κοιτῶνά του πλέον τῶν 10° Ῥεωμύρου. Κατὰ τὸ πλεῖστον δέ, ἀφ' οὗ δηλαδὴ ληφθῶσι προφυλάξεις τινές, φρονιμώτερον καὶ συμφερώτερον διὰ τὴν ὑγείαν μας εἶνε νὰ κοιμώμεθα μὲ ἀνοικτὰ παράθυρα.

Ταῦτα ἐν συντόμῳ περὶ τοῦ ὕπνου καὶ τῆς ὑγιεινῆς αὐτοῦ. Φέρωμεν ἤδη τὸν λόγον καὶ εἰς τὰ ποτά, τῶν ὁποίων τὴν χρῆσιν ἡ πρόοδος καὶ ὁ πολιτισμὸς κατέστησεν ἀπαραίτητον καὶ ἄνευ τῶν ὁποίων δὲν δυνάμεθα πλέον οὔτε κἂν νὰ φαντασθῶμεν τὴν ὕπαρξιν ἀνθρώπων καὶ κοινωνίας, μεθ' ὅλα ὅσα καὶ ἂν λέγωνται καὶ ἐνεργῶνται ἐν ἄλλαις χώραις, ἰδίᾳ δ' ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Ἀμερικῇ, κατὰ τῆς χρήσεως αὐτῶν.

Μᾶς εἶνε ἐντελῶς ἀδιάφορον πόθεν προέκυψεν ἡ χρῆσις τῶν πνευματωδῶν ποτῶν, πῶς διεδόθη βαθμηδὸν ἀνὰ πᾶσαν τὴν ὑφήλιον καὶ διὰ τί εἰς τὰς χώρας, ὅπου ἠγέρθη ἡ μᾶλλον σύντονος ἐνέργεια καὶ πάλη κατ' αὐτῶν, ἐκεῖ ἀκριβῶς ἐπικρατεῖ καὶ ἡ μᾶλλον ἄκρατος καὶ ἀχαλίνωτος φιλοποσία.

Περὶ τοῦ φαινομένου τούτου δὲν εἶνε τοῦ παρόντος νὰ ὁμιλήσωμεν, οὐδ' εἶνε οἰκεῖος ὁ παρὼν χῶρος· πρὸς ἐκτενῆ μελέτην περὶ ποτῶν καὶ πολυποσίας. Κατ' ἀρχὴν ἡ χρῆσις αὐτῶν οὔτε ἀπαγορεύεται ὑπὸ τῆς ὑγιεινῆς, οὐδ' ἀπεδείχθη ἐπιβλαβὴς εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἐφ' ὅσον βεβαίως οὗτος ἀπὸ τῆς χρήσεως δὲν μεταπίπτει εἰς τὴν κατάχρησιν, ὅπερ δυστυχῶς συχνότατα καὶ συμβαίνει. Τὰ μᾶλλον ἀξιοσύστατα τῶν ἀλκοολικῶν ποτῶν εἶνε ὁ οἶνος καὶ ὁ ζῦθος, ἀβλαβῆ δὲ εἶνε καὶ αὐτὰ τὰ ἐνέχοντα πλεῖον οἰνόπνευμα, φθάνει μόνον νὰ μὴ περιλαμβάνωσι τὴν λεγομένην ***Βρομορρακῆν*** νὰ πίνωνται δὲ εἰς μετρίας δόσεις ἐν καιρῷ τοῦ γεύματος ἢ τοῦ δείπνου. Αἱ οὐσίαι αὐταὶ δὲν εἶνε θρεπτικαί, ὅπως ἐνομίζετο ἐσφαλμένως ἄλλοτε προκαλοῦν ὅμως ὁπωσδήποτε ποιάν τινα τόνωσιν ἐν τῷ ὀργανισμῷ, ἐρεθίζουσαι τὴν καρδίαν εἰς ταχυτέραν κίνησιν. Τὰ ἀρωματικὰ πνευματώδη ποτά, (Liqueres) τὰ ὁποῖα ἐκτὸς τοῦ οἰνοπνεύματος περιέχουν καὶ ἄλλας οὐσίας, ἐπιβλαβεστάτας ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, εἶνε ἀνάξια πάσης συστάσεως, τὸ δηλητηριωδέστατον δὲ μεταξὺ αὐτῶν εἶνε τὸ ἐν Γαλλίᾳ καὶ Ἑλβετίᾳ παρασκευαζόμενον καὶ εἰς μυθώδη ποσὰ καταναλισκώμενον ἀψίνθιον.

Ἡ κατανάλωσις τῶν πνευματωδῶν ποτῶν πρέπει φυσικῶς νὰ ῥυθμίζηται ἀναλόγως πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ σώματος. Ἐάν τις προηγουμένως ὑποβληθῇ εἰς κοπιώδη σωματικὴν ἐργασίαν ἢ ἐκτενεστέραν διανοητικὴν μελέτην, δύναται κατόπιν, χωρὶς νὰ φοβηθῇ βλάβην, νὰ πίῃ ζῦθον ἢ οἶνον πλέον τοῦ συνήθους, πάντοτε ὅμως χωρὶς νὰ ὑπερβῇ τὰ ***ἐσκαμμένα***. Ποῦ δὲ κεῖνται τὰ ***ἐσκαμμένα***, ἕκαστος ὀφείλει νὰ τὸ μάθῃ παρὰ τοῦ ἰατροῦ, οὐχὶ δὲ νὰ περιμένῃ παρ' ἡμῶν ἰδιαιτέραν εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο συνταγήν, χάριν

Digitized by Google

τοῦ ἀτόμου, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχω τὴν τιμὴν νὰ γνωρίζω.

Πολλοὶ ἄνθρωποι, συχνὰ βασανιζόμενοι ὑπὸ τῶν νεύρων των, δὲν ὑποφέρουν τὸ οἰνόπνευμα καὶ διὰ τοῦτο αὐτοὶ ὀφείλουν καὶ ἐντελῶς νὰ τὸ ἀποφεύγουν, ἄλλοι ὅμως πάλιν ὑπὸ τῶν νεύρων των ἄγονται εἰς τὴν πολυποσίαν καὶ ἐκ ταύτης εἰς τὸ φρενοκομεῖον!

Περὶ δὲ τῆς χρήσεως τοῦ τείου καὶ τοῦ καφφέ, σημειοῦμεν ἐνταῦθα ὅτι καὶ τούτων ἡ πόσις ἀμφιβάλλεται ἂν φέρῃ βλάβην εἰς τὸ νευρικόν μας σύστημα. Τὸ ἀληθὲς εἶνε ὅτι τοὺς νευρικοὺς καθιστῶσι τὰ ποτὰ ταῦτα νευρικωτέρους καὶ μᾶλλον εὐαλώτους ὑπὸ τῶν σοβαρῶν ἀσθενειῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἀρχῆθεν εἶνε ἐκτεθειμένος ὁ ἀσύντακτος καὶ ἀνάγωγος αὐτῶν ὀργανισμός.

Θ. Χ. ΦΛΩΡΑΣ.

ΑΓΡΙΑ ΧΡΟΝΙΑ

[Ἡ Γαλλικὴ Ἀκαδημία ἐκάλεσε παρ' ἑαυτῇ νέον, ἀλλὰ μεγάλης ἀξίας συγγραφέα, τὸν **Eugene Melchior de Vogué**, ὃν αἱ λαμπραὶ μελέται του περὶ τῆς ρωσσικῆς φιλολογίας ἰδίως κατέταξαν μεταξὺ τῶν πρωτίστων συγχρόνων Γάλλων λογογράφων. Τὸ ὕφος τοῦ Βογκέ, εὐρὺ καὶ μεγαλοπρεπὲς ἄνευ ἐμφάσεως, συγκρίνεται δικαίως πρὸς τὸ ὕφος τῶν μεγάλων Γάλλων πεζογράφων, τοῦ Σατωβριάνδου ἰδίᾳ, ὅσοι δὲ ἀνέγνωσαν τὴν ἔξοχον μελέτην τοῦ νέου ἀκαδημαϊκοῦ περὶ τοῦ Γουλιέλμου Α', τὴν δημοσιευθεῖσαν ἐν τῇ «Ἐπιθεωρήσει τῶν Δύο Κόσμων» γλαφυρῶς δὲ μεταγλωττισθεῖσαν καὶ ἐν τῇ «Νέᾳ Ἡμέρᾳ» δὲν θὰ εὕρωσι τὴν σύγκρισιν ὑπερβολικήν. Εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς *Ἑστίας* παρέχομεν σήμερον δεῖγμα τῆς φιλολογικῆς ἀξίας τοῦ νέου *ἀθανάτου*, δημοσιεύοντες τὸ δραματικὸν διήγημά του, ὅπερ ἀποτελεῖ μίαν τῶν ὡραιοτέρων σελίδων τοῦ ἐφετεινοῦ «Figaro Illustré».]

Κατὰ τὸ παρελθὸν φθινόπωρον, εἴχομεν ἐξέλθει εἰς κυνήγιον ἐν τῷ κυβερνείῳ τοῦ Ριαζάν. Ἐφ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκυνηγοῦμεν ἀγρίας νήσσας ἐπὶ μεγάλου τινὸς τενάγους. Τὸ τέλμα ἐφαίνετο καταδήλως ὅτι ἦτο τεχνητὴ λίμνη, ἡ ὁποία εἶχε σκαφῆ εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος, πρὸς στολισμὸν τοῦ παραδείσου μεγιστᾶνός τινος. Ἀλλὰ τὸ ἔργον τῶν χειρῶν τοῦ ἀνθρώπου εἶχε πρὸ πολλοῦ ἐξαφανίσει ἡ φύσις. Κυρία τοῦ μέρους μετέβαλε τὸ ἀρχικὸν σχέδιον τῆς λίμνης, ἰδιορρύθμως ἐξαλείφουσα τὰς εὐθείας γραμμὰς ὑπὸ πυκνὴν συστάδα καλαμώνων, ἰτεῶν καὶ λευκῶν. Εἰς τὸ ἄκρον τοῦ τενάγους, ἀραιουμένης τῆς συστάδος, διέκρινέ τις ἀπωτέρω ἐπὶ κατωφερείας, μέγα καὶ ὀγκῶδες οἰκοδόμημα, τὸ ὁποῖον ἐν μέρει περιέθεεν ἠρειπωμένος περίβολος μετ' ἐπάλξεων. Τὸ φεουδαλικὸν ἐκεῖνο οἰκοδόμημα ἐκέντησε τὴν περιέργειάν μου, διότι οὐδέποτε εἶχον ἴδει ὅμοιον αὐτοῦ ἐν Ρωσσίᾳ. Ἐκτὸς τῶν ρωσσικῶν πόλεων αἱ λίθιναι οἰκοδομαὶ εἶνε σχεδὸν ἄγνωστοι. Οἱ μεγάλοι δὲ γαιοκτήμονες ἀρκοῦνται νὰ περιφράσσωσι τὰς οἰκίας των δι' ἁπλοῦ φραγμοῦ ἐκ πασσάλων ἢ τὸ πολὺ διὰ περιβόλου ἐκ πλίνθων, ὑψουμένου μέχρις ἀναστήματος ἀνδρός! Τὰ ὑψηλὰ τείχη μετ' ἐπάλξεων ὑπάρχουσι μόνον πλησίον παλαιῶν τινων μοναστηρίων, τὰ ὁποῖα ἄλλοτε, κατὰ τὰς ταρταρικὰς ἐπιδρομάς, ἐχρησίμευον ὡς φρούρια. Ὅταν λοιπὸν τὴν μεσημβρίαν συνηθροίσθημεν οἱ κυνηγοὶ διὰ νὰ προγευματίσωμεν, ἠρώτησα τὸν παρακαθήμενόν μου, κτηματίαν τοῦ τόπου, ἂν τὸ κτίριον ἐκεῖνο ἦτο ἀρχαία μονή.

— Παντελῶς μοῦ ἀπήντησε. Κυνηγοῦμεν εἰς τὰ κτήματα τοῦ Β. . .(1) Δὲν ἠκούσατέ ποτε τὴν ἱστορίαν τοῦ πύργου, τοῦ πρώτου αὐτοῦ κυρίου τοῦ διαβοήτου Βασίλη Ἰβάνοβιτς Β...; Εἶνε μία ἀπὸ τὰς θλιβερωτέρας ἀναμνήσεις τῶν χρόνων τῆς δουλοπαροικίας.

Εἶχον ἀόριστον γνῶσιν τῶν παραδόσεων, τῶν συνδυαζομένων πρὸς τὸ ὄνομα τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος Βασίλη Β..., ἑνὸς τῶν ἀγριωτέρων καὶ σκληροτέρων χωροδεσποτῶν, οἱ ὁποῖοι ἤκμασαν κατὰ τὴν βασιλείαν τοῦ Ἀλεξάνδρου Α'., ἀλλ' ἐδυσπίστουν πρὸς τὰς παραδόσεις ταύτας, γνωρίζων διὰ ποίων ὑπερβολικῶν χρωμάτων οἱ δραματικοὶ συγγραφεῖς ἐξεικόνισαν τοὺς χρόνους τῆς δουλοπαροικίας. Ἡ τραχύτης τῆς ἀπολύτου ἐξουσίας ἐμετριάζετο πάντοτε ἀπὸ τὰ πατριαρχικὰ ἤθη τῆς ρωσσικῆς ἀριστοκρατίας. Τὴν δυσπιστίαν ταύτην ἐξέφρασα πρὸς τὸν σύντροφόν μου.

— Ἔχετε δίκαιον, μοῦ ἀπήντησε, δὲν εἴμεθα τόσον σκληροί, ὅσον μᾶς παρέστησαν. Τὸ δόγμα ἦτο ἀπεχθές, ἀλλ' ἐφηρμόσθη πολὺ ἠπιώτερον ἢ πολλαχοῦ τῆς Εὐρώπης ὁ τιμαριωτικὸς κώδηξ. Τὸ μέγαλον σφάλμα ἡμῶν, οἱ ὁποῖοι ἐξεπολιτίσθημεν ἀργά, εἶνε ὅτι διετηροῦμεν τὰ ἤθη ταῦτα, ὅταν εἶχον καταστῆ πλέον ἀσυνήθη εἰς τὴν Δύσιν καὶ ἡ λοιπὴ Εὐρώπη εἶχε γείνει σεμνότυφος καὶ εὐκόλως ἐσκανδαλίζετο. Ἡ συνείδησίς της τὴν ἔτυπτε διὰ παλαιὰς ἁμαρτίας καὶ ἐξέσπασεν εἰς τὴν ράχιν μας. Πρέπει ὅμως νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ἔχομεν καὶ μερικὰς λυπηρὰς ἐξαιρέσεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μεγαλητέρα εἶνε ὁ Βασίλης Β... Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ αἰῶνος, ἐδιοίκησε τὸ διαμέρισμα τοῦτο ὡς κατακτητής. Θὰ εἶχα πολλὰ νὰ σᾶς διηγηθῶ περὶ τοῦ φοβεροῦ δεσπότου, ἂν ἐπανελάμβανα ὅλας τὰς διηγήσεις, τὰς ὁποίας ἀνετριχίαζα ἀπὸ φόβον ὅταν ἤκουα κατὰ τὴν παιδικήν μου ἡλικίαν. Μοῦ τὰς διηγεῖτο ὁ πατήρ μου, ὁ ὁποῖος ἦτο συνομήλικος καὶ γείτων του.

Ὁ Βασίλης Β . . . ἔζη ἐντὸς τοῦ λιθίνου αὐτοῦ περιβόλου, φρουρὰ δὲ λογχοφόρων τὸν ἐφύλαττεν. Οἱ στρατιῶταί του ἦσαν ἄνθρωποι τοῦ σχοινιοῦ

(1) Ἐπειδὴ ἡ ἱστορία αὕτη μέχρι τῶν τελευταίων λεπτομερειῶν εἶνε ἀληθής, τὸ ὄνομα τῆς οἰκογενείας, γνωστότατον ἐν Ρωσσίᾳ, ἀναγράφεται ἁπλῶς διὰ τοῦ ἀρχικοῦ γράμματος.

Digitized by Google

καὶ τοῦ παλουκιοῦ, καὶ ἐξετέλουν χωρὶς ἀντίρρησιν ὅλας τὰς καταδικαστικὰς ἀποφάσεις τοῦ αὐθέντου των. Ἓν ἀνέκδοτον ἀρκεῖ νὰ δείξῃ τὸν τρόπον κατὰ τὸν ὁποῖον ἐφηρμόζετο ἡ συνοπτικὴ αὐτὴ δικαιοσύνη. Οἱ χωρικοὶ κάποιας μικρᾶς περιοχῆς, ἡ ὁποία συνώρευε μὲ τὰ κτήματά του, ἐστασίασαν ἐναντίον τοῦ δεσπότου των, ὁ ὁποῖος παρεπονέθη δι' αὐτὸ εἰς τὸν Β... «Πούλησέ μου τὸ κτῆμα σου καὶ ἐγὼ τοὺς βάζω γνῶσι,» εἶπεν ὁ Βασίλης Ἰβάνοβιτς εἰς τὸν φίλον του. Ἡ ἀγορὰ ἔγεινεν ἀμέσως. Τὴν ἐπιοῦσαν ὁ Β... μὲ τὴν σωματοφυλακήν του διευθύνθη κατὰ τῶν στασιαστῶν. Οἱ λογχοφόροι περιέζωσαν τὸ χωρίον, εἶχον δὲ διαταγὴν νὰ μὴν ἀφήσουν νὰ περάσῃ οὔτε ἄνδρας, οὔτε γυναῖκα, οὔτε ζῶον κανέν. «Οὔτε κότα νὰ μὴν ξεμυτίσῃ» τοὺς εἶχε διατάξει ὁ Βασίλης. Ἐσώρευσαν εἰς τὰς τέσσαρας γωνίας ἄχυρα καὶ ἔβαλαν φωτιά. Ὅλο τὸ χωριὸ ἐκάηκε ὡσὰν λαμπάδα καὶ οὔτε κότα δὲν ἐξεμύτισε. Ὁ Β... ἐκράτησε τὸν λόγον του καὶ ἡ στάσις κατεστάλη ἅπαξ διὰ παντός.

Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἠγάπα τὰ ἄνθη. Δὲν ἠμπορεῖ κανεὶς τώρα νὰ φαντασθῇ μὲ ποίαν ἀνήκουστον πολυτέλειαν ἔζων οἱ ἀρχαῖοι Ρῶσσοι μεγιστᾶνες, τοὐλάχιστον ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι, ὅπως ὁ Β..., δὲν εἰξεύραν τί εἶχαν. Ὅλον αὐτὸ τὸ μέρος, εἰς τὸ ὁποῖον κυνηγοῦμεν, ἦτο λαμπρὸς κῆπος. Βλέπετε ἐκεῖ κάτω αὐταῖς ταῖς λεύκαις; Ἐκεῖ ἦτο ἓν εἶδος τεχνικῆς νήσου, ἡ ὁποία τώρα ἐκαλύφθη ἀπὸ λάσπην καὶ ὁ λαὸς εἶχε δώσει χαρακτηριστικὸν ὄνομα εἰς τὸ μέρος αὐτὸ τοῦ παραδείσου. Τὸ ὠνόμαζε: ***Τὸ στοιχειωμένο περιβόλι***. Ἐδῶ ἐγίνοντο αἱ θανατικαὶ ἐκτελέσεις, τὰς ὁποίας διέτασσεν ὁ ἄγριος δεσπότης. Ἓν ἰκρίωμα, μία ἀγχόνη καὶ εἷς τροχὸς ἦσαν διαρκῶς ἐστημένα ἐντὸς αὐτοῦ. Ὅσους ἔφεραν εἰς τὸ μέρος αὐτὸ δὲν ἐπέστρεφαν πλέον καὶ οἱ δουλοπάροικοι ἤρχοντο διὰ τὰ παραμικρότερα σφάλματα.

Ἐπανειλημμένως αἱ διοικητικαὶ ἀρχαὶ ἠθέλησαν νὰ θέσωσι τέρμα εἰς τὴν τυραννίαν τοῦ Βασίλη Β..., ἀλλ' εἰς μάτην. Ὁ Βασίλης ἦτο ἐπιτήδειος ἄνθρωπος, εἶχε μεγάλην περιουσίαν καὶ καλοὺς συνηγόρους εἰς τὴν Πετρούπολιν. Ἐπωφελεῖτο ἀπὸ κάποιαν τυχαίαν σύγκρουσιν δικαιοδοσιῶν καὶ ἐκέρδιζε πάντοτε καιρόν. Ἡ οἰκία, τὴν ὁποίαν βλέπετε, εἶνε κτισμένη ἐπὶ τῶν ὁρίων τῶν κυβερνείων τοῦ Ριαζὰν καὶ τοῦ Βλαδιμίρ. Ἡ γραμμή, ἡ ὁποία χωρίζει τὰς δύο ἐπαρχίας, διέρχεται ἀκριβῶς ἀπὸ τὴν μεγάλην αἴθουσαν αὐτοῦ καὶ σημειοῦται εἰς τὸ μέσον μὲ κόκκινον χρῶμα. Ὅταν ἤρχετο νὰ ἐνεργήσῃ ἀνακρίσεις ὁ διοικητὴς τοῦ Ριαζάν, ὁ Β... τὸν ἐδέχετο εὐγενῶς, ἐπέρνα ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τῆς κόκκινης γραμμῆς καὶ διετείνετο ὅτι ὁ δημόσιος ὑπάλληλος δὲν εἶχε πλέον καμμίαν δικαιοδοσίαν ἐπ' αὐτοῦ. Ἐὰν πάλιν ἤρχετο νὰ τὸν ἐνοχλήσῃ ὁ διοικητὴς τοῦ Βλαδιμίρ, ὁ Βασίλης Ἰβάνοβιτζ ὠπισθοδρόμει εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ κυβερνείου τοῦ Ριαζὰν καὶ παρέπεμπε τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ Τσάρου εἰς τὴν δικαιοδοσίαν του. Ἐπὶ τέλους, μετὰ τὸ σκάνδαλον τῆς πυρπολήσεως τοῦ χωρίου, οἱ δύο διοικηταὶ ἀπεφάσισαν νὰ ξεμπερδεύσουν καὶ συνεφώνησαν νὰ συναντηθοῦν καὶ οἱ δύο εἰς τὸν πύργον τοῦ Βασίλη. Ἀλλ' εἰς τὸν τελευταῖον σταθμόν, ὁ διοικητὴς τοῦ Ριαζὰν εὗρεν ἕνα ταχυδρόμον, ὁ ὁποῖος τοῦ ἔφερε ἕνα μεγάλον φάκελλον καὶ ἐπέστρεψεν ἀποτόμως εἰς τὴν θέσιν του, ὑπὸ τὴν πρόφασιν ὅτι σπουδαῖαι ὑποθέσεις τὸν ἀνεκάλεσαν. Αἱ κακαὶ γλῶσσαι ἀργότερα εἶπον ὅτι ὁ φάκελλος περιεῖχεν ἑκατὸν χιλιάδας ρούβλια.

Ἀπὸ ὅλας τὰς διηγήσεις τοῦ πατρός μου περὶ τοῦ Βασίλη Β... μία κυρίως ἔμεινεν ἀνεξάλειπτος εἰς τὴν παιδικήν μου φαντασίαν. Μοῦ φαίνεται ὅτι ἤμην παρὼν εἰς τὴν σκηνήν, τόσον συχνὰ ἤκουσα νὰ τὴν διηγῆται ὁ φιλαλήθης ἀνήρ, ὁ ὁποῖος παρέστη αὐτόπτης μάρτυς αὐτῆς. Ὁ Βασίλης Ἰβάνοβιτζ εἶχε πλέον γηράσει, αἰφνιδία δὲ ἀσθένεια τὸν ἔρριψε βαρειὰ εἰς τὸ στρῶμα· ἕνα πρωῒ ἡ καμπάνα τῆς ἐκκλησίας ἀνήγγειλεν εἰς τοὺς δουλοπαροίκους τὸν θάνατον τοῦ κυρίου των. Δὲν εἶνε βέβαια ἀνάγκη νὰ σᾶς εἴπω ὅτι οἱ πένθιμοι ἦχοί της ἀντήχησαν εἰς τὰς ψυχάς των φαιδρότερον ἀπὸ τὴν μᾶλλον χαρμόσυνον κωδονοκρουσίαν. Ἀπὸ ὅλα τὰ γειτονικὰ χωρία χωρικοὶ ἠκολούθησαν τὸν ἱερέα, διὰ νὰ βεβαιωθοῦν ἐξ αὐτοψίας τὴν εὐτυχῆ εἴδησιν· ἐγέμισαν τὸν πύργον. Ὁ φοβερὸς δεσπότης ἦτο ἐξηπλωμένος εἰς τὸ μέσον τῆς αἰθούσης, φοβερώτερος ἀκόμη μὲ τὴν δύναμιν τοῦ θανάτου εἰς τὴν μορφήν· ἦτο μόνος, ἔκειτο ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ γύρω του ἔκαιον αἱ λαμπάδες. Οἱ συγγενεῖς του, οἱ ὁποῖοι εἶχον κληθῆ ἀπὸ τὴν Πετρούπολιν, δὲν εἶχον φθάσει ἀκόμη· οἱ σωματοφύλακές του ἐφοβήθησαν τὴν ἀντεκδίκησιν τῶν χωρικῶν καὶ εἶχαν γείνει ἄφαντοι. Ὁ ἱερεὺς τοῦ ἔκλεισε τὰ μάτια καὶ ἀφῆκε, κατὰ τὴν συνήθειαν, τὸν κανδηλάπτην νὰ ψάλλῃ ἕως τὸ πρωῒ τὰ νεκρώσιμα τροπάρια.

Ἀλλ' οἱ χωρικοὶ δὲν ἐβγῆκαν μαζῇ μὲ τὸν ἱερέα· δὲν ἐχόρταιναν νὰ βλέπουν νεκρὸν τὸν ἐχθρόν των. Ἅμα ἔμειναν εἰς τὸν πύργον ἐλεύθεροι, ἠκροάσθησαν κατ' ἀρχὰς σιωπηλοὶ τὰς προσευχὰς τοῦ κανδηλάπτου, ὅστις ἐψιθύριζεν εἰς μίαν γωνίαν τοὺς λόγους τοῦ θείου ἐλέου· μετ' ὀλίγον ὅμως ἐθάρρευσαν καὶ συνομιλίαι θορυβώδεις ἐκάλυψαν τὴν φωνὴν τοῦ ψαλμῳδοῦ. Εἷς νέος χωρικὸς ἔφερε ρακὴν καὶ οἱ χωρικοὶ ἤρχισαν νὰ τρώγουν καὶ νὰ πίνουν. Ὁ πατήρ μου καὶ κάτι ἄλλοι γείτονες ἐπροσπάθησαν νὰ ἐμποδίσουν τὰ ἱερόσυλα αὐτὰ ὄργια, ἀλλὰ κανεὶς δὲν τοὺς ἤκουε· οἱ χωρικοὶ ἦσαν ἔξω φρενῶν· ἐκρα-

Digitized by Google

τοῦντο ἀπὸ τὰς χεῖρας καὶ ἐχόρευον πέριξ τοῦ πτώματος, ἐτραγωδοῦσαν, ἐφώναζαν, ὠρύοντο ὕβριζαν καὶ ἐβλασφήμουν τὸν νεκρόν. Οἱ πλέον μανιώδεις ἐτραβοῦσαν τὰ μουστάκια του καὶ τοῦ ἔβγαζαν ταῖς τρίχες. Ὁ παλληκαρᾶς, ὁ ὁποῖος εἶχε φέρει τὴν *βότκαν*, ἄδειασε τὸ ποτῆρι τοῦ ἁγιασμοῦ, τὸ ἐγέμισε ρακὴ καὶ τὸ ἔχωσε διὰ τῆς βίας εἰς τοὺς ὀδόντας τοῦ νεκροῦ:

— Νὰ σκυλόπετσο! πιὲ στὴν ὑγειὰ τῶν σκλάβων σου!

Αἰφνιδίως τὸ ποτῆρι ἔπεσεν εἰς τὸ ἔδαφος καὶ ἔγεινε θρύμματα· ὁ χωρικὸς ὥρμησε πρὸς τὰ ὀπίσω ἔντρομος.

Οἱ ὀφθαλμοί, τοὺς ὁποίους εἶχε σφαλίσει ὁ ἱερεύς, ἤνοιξαν. Ἔβλεπον γύρω τοὺς περιεστῶτας μὲ βλέμμα σατανικόν, κολασμένον. Εἰς τὴν στιγμήν, ἄκρα σιωπὴ ἐβασίλευσεν. Ὅλοι ἀπελιθώθησαν εἰς τὴν θέσιν ὅπου τοὺς εὗρε τὸ βλέμμα τοῦ νεκροῦ· οἱ περισσότεροι ἔπεσαν γονατιστοί. Δὲν ἠκούετο πλέον ἄλλο ἀπὸ τὴν ἔρρινον φωνὴν τοῦ κανδηλάπτου, ὅστις ἐξηκολούθει τὴν ψαλμῳδίαν του.

Πρὶν τελειώσῃ ὅμως τὸ τροπάριον ὁ γέρων ἀνεκάθησε· μετὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἤνοιξαν τὰ χείλη· οἱ χωρικοί, ἄφωνοι ἀπὸ τὸν τρόμον ἐνόμιζον ὅτι καὶ ἡ φωνή, ἡ ὁποία ἀνέβαινεν εἰς τὰ χείλη του, ἤρχετο ἀπὸ τὴν Κόλασιν:

— Εὐστάθιε, σὺ ὁ ὁποῖος μὲ ὕβρισες, ἔλα ἐδῶ· καὶ σύ, Παχώμιε, ὁ ὁποῖος ἤγγισες τὴν κεφαλήν μου· καὶ σύ, Μίχα, ὅπου ἐτράβηξες τὰ μουστάκια μου—ἀπηρίθμησεν ἀκριβῶς ὅλους ὅσοι εἶχον βάλει χέρι ἐπάνω του καὶ τὸ ἔγκλημα ἑκάστου —αὔριον θὰ κρεμασθῆτε. Οἱ ἄλλοι θὰ μαστιγωθοῦν. Παιδιά! σχοινιὰ καὶ δέστε τους!

Ὁ γέρων οἰκονόμος τοῦ πύργου ὑπῆγε νὰ φέρῃ τοὺς σωματοφύλακας. Μέχρις ὅτου δ' ἔλθουν, κανεὶς οὔτε ἐσκέφθη κἂν νὰ κινηθῇ, νὰ ἀντισταθῇ ἢ νὰ φύγῃ. Ὅταν οἱ στρατιῶται ἐμβῆκαν, ὁ κύριος ἦτο ὄρθιος καὶ ἐδέσποζε τῶν γονυπετῶν χωρικῶν. Ὑπέδειξεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους του ποίους ἔπρεπε νὰ συλλάβουν. Ἔπειτα ἐπῆρε ἓν ρούβλιον ἀπὸ τὴν τσέπην ἑνὸς ὑπηρέτου καὶ τὸ ἔρριψεν εἰς τὸν κανδηλάπτην:

— Πήγαινε εἰς τὸ διάβολο, γαϊδοῦρι. Καὶ κύτταξε μὴν ξαναγυρίσῃς νὰ κάμῃς τὴν δουλειά σου ἐδῶ, ἂν δὲ σὲ προστάξω ἐγώ, γιατὶ θὰ σοῦ κόψω τὰ πόδια....

Τὴν ἐπιοῦσαν οἱ ἔνοχοι ἐκρεμάσθησαν ὅλοι εἰς τὸ *Στοιχειωμένο περιβόλι*.

Ὁ Β... διηγήθη εἰς τὸν πατέρα μου, ὅτι καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ ληθάργου του, οὔτε μίαν στιγμὴν δὲν ἐσκοτίσθη ὁ νοῦς του. Ἤκουσε ὅλας τὰς συνομιλίας, ἀντελήφθη ὅλα τὰ ἐπεισόδια, μέχρις οὗ ἡ καταληψία διελύθη, εἴτε ἕνεκα τοῦ σφοδροῦ θυμοῦ, εἴτε ἐκ τοῦ καυστικοῦ ὑγροῦ, τὸ ὁποῖον ὁ χωρικὸς τοῦ ἔρριψεν εἰς τὸν λάρυγγα. Ἀλλ' ὅταν ὁ ἐντόπιος ἰατρὸς ἠθέλησε νὰ ἐξηγήσῃ εἰς μερικοὺς χωρικοὺς πῶς ὁ αὐθέντης των ἐσηκώθη, ἐνῷ τὸν ἐνόμιζον νεκρόν, ἐννοεῖτε ὅτι ἔχασε τὰ λόγια του. Δι' ὅλον τὸν λαὸν τοῦ Ριαζάν, ὁ Βασίλης Ἰβάνοβιτς ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὴν Κόλασιν, διὰ νὰ κρεμάσῃ ἀκόμη μερικοὺς δούλους. Ἔκτοτε οἱ δυστυχεῖς ἄνθρωποι ἔχασαν κάθε ἐλπίδα ἀπελευθερώσεως· εἶδαν πλέον ὅτι ὁ κύριός των ἐπερίπαιζε τὴν θείαν δύναμιν, ὅπως ἐπερίπαιζε τὴν ἐξουσίαν τοῦ Τσάρου. Πολλοὶ δὲ ἐπείσθησαν ὅτι ἦτο αὐτὸς ὁ ἀθάνατος Σατανᾶς.

Ὁ Β... ἔζησε καὶ ἐτυράννησε ἀκόμη πολλὰ ἔτη. Ἀλλὰ κανεὶς δὲν ἐτόλμα πλέον εἰς τὰ χωριά του οὔτε νὰ ἀναστενάξῃ. Ὅταν ἀπέθανε εἰς τὰ σωστά, κανεὶς δὲν ἤθελε νὰ τὸ πιστεύσῃ καὶ οἱ κληρονόμοι του ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἐπαραξενεύοντο διὰ τὴν παραδειγματικὴν εὐπείθειαν τῶν ἀνθρώπων των. Οἱ ἀγαθοὶ χωρικοὶ ἐπερίμεναν πάντοτε τὴν ἐπάνοδον τοῦ μισητοῦ Βασίλη. Ἀκόμη καὶ τώρα οἱ γέροντες, ὅταν διέρχωνται αὐτὸ τὸ τέλμα, σταυροκοποῦνται. Οἱ νέοι, τὰ γερὰ κεφάλια, παραδέχονται ὅτι ὁ Βασίλης Ἰβάνοβιτς ἀπέθανεν ἐπὶ τέλους· ἀλλὰ πιστεύουν ὅτι τὸ σῶμά του ἤρχισε νὰ λυώνῃ μόνον μετὰ τὴν 19 Φεβρουαρίου, τὴν ἡμέραν τῆς χειραφεσίας. Κατὰ βάθος δὲ δὲν ἔχουν ἄδικον. Τὸ γένος τῶν Βασιληδων ἀπὸ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐξέλιπεν ἐκ Ρωσσίας. — Ἀλλὰ ὁ ἥλιος πέφτει. Πᾶμε νὰ βαρέσωμε τῆς πάπιες, ὅπου ἔπεσαν 'πίσω ἀπὸ τὸ *Στοιχειωμένο περιβόλι*.

(Eugéne Melchior de Vogüè)

Δ.Γ.Κ.

ΕΘΙΜΑ ΕΝ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑι

Ἡ συλλογὴ καὶ ἀναγραφὴ ἐθίμων, ἠθῶν, ἑορτῶν καὶ παντὸς ἐν γένει στοιχείου τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ βίου, καθ' ὅλου ἢ ἐν μέρει σωζομένων παρὰ τῷ ἑλληνικῷ λαῷ, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ εἴπωμεν πόσον συμβάλλει εἰς τὴν ἐνίσχυσιν καὶ διαλεύκανσιν τοῦ ἐθνολογικοῦ καὶ κοινωνικοῦ συνδέσμου τοῦ ἑνοῦντος ἡμᾶς τοὺς νεωτέρους ἕλληνας μετὰ τῆς σεπτῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος, οἱ δὲ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐνδιατρίψαντες καὶ ἐνεγκόντες εἰς φῶς τὰ παρὰ τῷ λαῷ τηρούμενα ἔτι περισπούδαστα λείψανα καὶ μαρτύρια τοῦ ἐθνικοῦ βίου, εἰσήνεγκαν ἀληθῶς πολλοῦ λόγου ἀξίαν τῇ πατρίῳ ἱστορίᾳ εἰσφοράν. Ἐν Κεφαλληνίᾳ τὰ ἤθη, τὰ ἔθιμα, ἡ γλῶσσα καὶ ἐν γένει ὁ χαρακτὴρ τῶν κατοίκων εἰσὶν ἑλληνικώτατα, τῆς δὲ περὶ τούτων

Digitized by Google

ἐρεύνης καὶ τὴν συλλογὴν αὐτῶν πρό τινος ἐπιλαβόμενος, ὡρμήθην ἐκ τῆς ἰδέας ὅτι ἡ διάσωσις αὐτῶν θὰ παρεῖχε οὐ σμικρὸν τὸ ὄφελος τοῖς παρ' ἡμῖν κυρίως γλωσσοδίφαις, ἠθογράφοις καὶ ἱστορικοῖς, καὶ ἐμοὶ εὐαρεστοτάτην ἀσχολίαν. Ἀλλὰ τῶν ἀντικειμένων ἅτινα ζωηρότερον ἤγειραν ἐν ἐμοὶ τὸ διάφορον καὶ θερμότερον τὸν πόθον τῆς συλλογῆς, εἰσὶ τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῆς νήσου, ὧν τὰ τελευταῖα κυρίως ἔχουσι τὰ πλεῖστα καταφανῆ τὴν σχέσιν πρὸς τὰ τῶν ἀρχαίων, ἄλλα δέ εἰσι πάντως ἑλληνοφανῆ. Τῆς περιγραφῆς τούτων ἐν μικραῖς διατριβαῖς ἀρχόμεθα ἀπὸ τῶν κατὰ τὴν σημερινὴν ἑορτὴν τῶν εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου.

Α'.— Η ΜΙΣΟΣΠΟΡΙΤΙΣΣΑ

Ἡ ἑορταζομένη σήμερον Παναγία ὀνομάζεται παρὰ τοῦ λαοῦ *Μισοσπορίτισσα*, ἔφορος οἱονεὶ νομιζομένη τῆς σπορᾶς ἐν γένει, νέα Δημήτηρ, ἧς ἡ ἑορτὴ συμπίπτει μετὰ τῶν μέσων τοῦ χρόνου τῆς σπορᾶς τῶν δημητριακῶν.

Ὁ γεωργὸς εὑρισκόμενος ἤδη εἰς τὸ μέσον τῆς ἐργασίας του ταύτης, ἐξ ἧς, μάλιστα παλαιότερον, ὅτε ἐν γένει τὰ σιτηρὰ ἦσαν τῶν κυριωτέρων τοῦ τόπου προϊόντων, ἀναρτᾷ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ ἄρτου του, τῆς κυρίας τροφῆς του, θεωρεῖ πλέον τὸ ἥμισυ ταύτης ἠσφαλισμένον, ἐπὶ τούτῳ δ' ἐλπίζων λέγει τὸ ῥητὸν

»Μισώσπειρα, μισόφαγα»
»μισῶχω νὰ 'περάσω»

συνδυάζων οὕτω λεκτικῶς καὶ πραγματικῶς τρία σπουδαῖα δι' αὐτὸν γεγονότα, τρία πολυσήμαντα χρονικὰ διαστήματα, τὸ μέσον τοῦ χρόνου τῆς σπορᾶς, τὸ μέσον τοῦ ἔτους ἀπὸ τοῦ θερισμοῦ καὶ τοῦ ἡμίσεος μέλλοντος ἔτους τὴν ἐξασφάλισιν ὡς ἐκ τῆς μέχρι τοῦδε γενομένης ἡμισείας σπορᾶς, ἐπὶ τούτῳ δὲ σήμερον γενικὴ ἐπικρατεῖ συνήθεια νὰ βράζωσι τὰ *πολυσπόρια* (ἢ σπανιώτερον *μπουρμπουρέλια*) ἤτοι διαφόρων εἰδῶν ὄσπρια καὶ δημητριακῶν ὁμοῦ, εἰς ὅλων δὲ τὰς τραπέζας θὰ ἴδῃ τις, σήμερον ἐν Κεφαλληνίᾳ *διὰ τὸ καλὸν* τὸ περίεργον φαγητὸν ἐν ᾧ θὰ εὕρῃ ἀπὸ τῶν κυάμων μέχρι τῆς φακῆς καὶ ἀπὸ τοῦ ἀραβοσίτου μέχρι τοῦ ἀγριοκοκκίου. Εἰς πολλὰς οἰκίας μάλιστα βράζουσι μεγάλην ποσότητα διανέμοντες εἶτα ἐξ αὐτῶν εἰς τοὺς πτωχούς, πολλοὶ δὲ παντοπῶλαι μιγνύντες τὰ διάφορα ὄσπρια καὶ σιτηρά, δωροῦσιν εἰς τοὺς πελάτας τῶν καταστημάτων των.

Τὸ ἔθιμον τοῦτο ἔχει ἀφεύκτως ἀρχαίαν τὴν καταγωγήν. Κατὰ τὸν Πυανεψιῶνα, μῆνα τέταρτον ἢ πέμπτον τοῦ ἀττικοῦ ἡμερολογίου πολλαὶ ἤγοντο ἑορταὶ καὶ πολλοὶ ἐτελοῦντο ἀγῶνες ἐν Ἀθήναις καὶ ἄλλαις ἑλληνικαῖς πόλεσι. Τὰ *Ἀπατούρια* ἡ μεγάλη πολιτικὴ ἑορτή, ἐξ ἧς καὶ ὁ μὴν Ἀπατουρίων παρ' Ἐφεσίοις καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἀσίας, τὰ *Χαλκεῖα* πρὸς τιμὴν τοῦ Ἡφαίστου, οἱ πρὸς τιμὴν τοῦ Ἡλίου ἀγῶνες, ἡ ἑορτὴ τῆς Παλλάδος καὶ τοῦ Ἄρεως, καὶ αἱ μεγάλαι ἑορταὶ τῶν *Πυανεψίων* καὶ τῶν *Θεσμοφορίων*.

Ἀλλ' αἱ δύο τελευταῖαι ἐσχετίζοντο σπουδαίως μετὰ τῆς ἐποχῆς διότι ἡ μὲν τῶν Πυανεψίων, ἐξ ἧς ἐπωνομάσθη ὁ καθ' ὃν ἐτελεῖτο ἡ ἑορτὴ μὴν Πυανεψιών, ἤγετο πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος εἰσαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ Θησέως. Κατ' αὐτὴν ἔβραζον ὄσπρια, καὶ κυρίως πύανα ἤτοι κυάμους πρὸς τιμὴν τοῦ Θεοῦ, ἐκ τῆς ἕψεως τῶν πυάνων τούτων κληθείσης τῆς ἑορτῆς Πυανέψια.—Ἡ δὲ τῶν Θεσμοφορίων πρὸς τιμὴν τῆς Δήμητρος ἐπὶ τῷ ὅτι εἰσαγαγοῦσα τὴν γεωργίαν καὶ τὰ γεννήματα ἐγένετο ἡ ἀφορμὴ τῆς ἐπικοινωνίας καὶ νομικῆς τῶν κοινωνιῶν συντάξεως καὶ πρὸς ἀνάμνησιν τῶν νόμων καὶ κανονισμῶν τοῦ ἐξημερωμένου βίου ἀποδιδομένων αὐτῇ τῇ Θεσμοφόρῳ θεᾷ, καὶ ἥτις ἑορτὴ εἰσήχθη ὑπὸ Ὀρφέως ἐν Ἀθήναις ἢ ἐξ Αἰγύπτου κατ' ἄλλους.—Ἡ σύμπτωσις τῶν κατὰ παλαιὸν ἔθιμον βραζομένων ὀσπρίων καὶ δημητριακῶν, ἤτοι τῶν *πολυσποριῶν* πρὸς τὰ *πύανα* τῶν ἀρχαίων, ὁ Πυανεψιὼν ἀντιστοιχῶν κατὰ τοὺς πλείστους πρὸς μέρος τοῦ Νοεμβρίου τοῦ Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου, Ἡ Δημήτηρ, ἡ Μισοσπορίτισσα, ὁ χρόνος τῆς σπορᾶς, νομίζομεν ὅτι ἀρκούντως ἐξηγοῦσι τὴν καταγωγὴν τοῦ Κεφαλληνιακοῦ ἐθίμου καὶ σχετίζουσιν αὐτὸ πρὸς τὴν ἀρχαιότητα, συνδυάσαντος τοῦ λαοῦ ἐν τῇ προτασίᾳ τῆς Παναγίας τὰς θεϊκὰς ἰδιότητας καὶ τὰς ἑορτὰς τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Δήμητρος ἐν τῇ τηρήσει λειψάγων τῶν Πανεψίων καὶ Θεσμοφορίων.

Ἐν Ληξουρίῳ τῇ 21 Νοεμβρίου 1888.

Ηλιας Α. Τσιτσελης

ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΓΗΝ

Μετὰ τὸν Βεετόβεν καὶ τὸν Σοῦβερτ καὶ ὁ Γλοὺκ θ' ἀποκτήσῃ μετ' ὀλίγον μνημεῖον ἐν τῷ κεντρικῷ κοιμητηρίῳ τῆς Βιέννης. Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον τῆς αὐστριακῆς πρωτευούσης ἀπεφάσισεν ὅπως τὰ ὀστᾶ τοῦ περιδόξου μελοποιοῦ τῆς *Ἰφιγενείας* μεταφερθῶσιν ἐκεῖ καὶ κατατεθῶσιν ἐν χώρῳ, ἐφ' οὗ θέλει στηθῇ μνημεῖον ἄξιον αὐτοῦ, δαπάνῃ τῆς πόλεως Βιέννης. Ὁ Γλοὺκ νῦν κεῖται τεθαμμένος ἐν τῷ κοιμητηρίῳ τοῦ Προαστείου Ματζλαϊνσδορφ καὶ ὀβελίσκος ἐκ γρανίτου ὀρθοῦται ἐπὶ τοῦ τάφου του.

Digitized by Google

Ἐσχάτως, παριστανομένης τῆς *Κάρμεν* ἐν τῷ μεγάλῳ θεάτρῳ τῶν Βρυξελλῶν μικροῦ δεῖν συνέβη ἀπευκταῖον κατὰ τὸ τέλος τῆς παραστάσεως. Παρασυρθεὶς ὑπὸ τοῦ πάθους ὁ ὑποκρινόμενος τὸν δὸν Χοσσὲ ὑψίφωνος, ὅτε ἡ Κάρμεν λέγει πρὸς αὐτὸν ὅτι δὲν τὸν ἀγαπᾷ πλέον καὶ σπεύδει εἰς συνάντησιν τοῦ ἐπευφημουμένου ταυρομάχου Μασκαρίλλου, ἔπληξεν αὐτὴν βιαιότερον τοῦ πρέποντος διὰ τοῦ ἐγχειριδίου εἰς τὸ στῆθος καὶ ἐπληγωσεν ἐλαφρῶς πως τὴν ἄσπλαγχνον ἠθοποιόν. Εὐτυχῶς τὸ ὅπλον δὲν ἦτο πολὺ ὀξύ, οὐδ' ἰσχυρόν, ἄλλως τὸ μελόδραμα θὰ εἶχε πραγματικῶς τραγικὴν τὴν λύσιν κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην.

***

Δύο μέγισται οἰκίαι οἰκοδομοῦνται νῦν ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ, ὧν ἡ μία ἔχει δεκατρία πατώματα καὶ ἡ ἄλλη ἐννέα. Καὶ τῆς μὲν πρώτης τὸ ὑλικὸν εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ σίδηρος, διότι τὰ πέντε χαμηλὰ πατώματα γίνονται ὅλα ἐκ σιδήρου, ἐπ' αὐτῶν δὲ θὰ κτισθῶσι τὰ λοιπὰ διὰ πλίνθων· ἡ δὲ δευτέρα κτίζεται ἐν ἀρχῇ μὲν διὰ γρανίτου εἰς τὰ ὑψηλότερα δὲ μέρη διὰ λίθου τῆς Ἰνδιάνας.

Ἡ οἰκοδόμησις τῆς πρώτης, ἥτις εἶνε προφυλαγμένη ἀπὸ πυρκαϊᾶς, θὰ στοιχίσῃ 250 000 τῆς δὲ δευτέρας 400 000 δολλαρίων.

***

Ἀπίστευτα εἶνε τὰ λεγόμενα περὶ τῆς καθαριότητος ἐν Ὀλλανδίᾳ. Ὁ Ἐδμόνδος δὲ Ἀμίτσης ἐξῆρεν αὐτὴν ἐν τῷ περὶ Ὀλλανδίας συγγράμματι, οὗ μέρη ἐδημοσιεύθησαν ἄλλοτε ἐν τῇ *Ἑστίᾳ*. Ἄξια ἰδιαιτέρας σημειώσεως εἶνε τὰ περὶ καθαριότητος τῶν σταύλων εἰδικῶς ἅτινα γράφει νῦν ἡ Nature:

Πολλάκις ὁ σταῦλος τῶν ἀγελάδων εἶνε καθαρώτερος καὶ τοῦ ἐνδιαιτήματος τῶν ἰδιοκτητῶν. Πρὶν εἰσέλθῃ τις εἰς αὐτὸν ὀφείλει νὰ σφογγίσῃ τοὺς πόδας ἐπὶ τῆς ἐστρωμένης ψιάθου. Οἱ σταῦλοι εἶνε συνήθως ἐκτισμένοι διὰ ποικιλοχρόων πλινθίων ἀμέμπτου καθαριότητος καὶ στιλπνότητος. Τὰ παράθυρα εἶνε κεκοσμημένα διὰ παραπετασμάτων ἐκ μουσελίνης καὶ διὰ γαστρῶν εὐανθῶν. Αἱ φάτναι ἐζωγραφημέναι. Αἱ ἀγελάδες αὐταὶ κτενισμέναι, πλυμέναι. Ὅπως μὴ ῥυπαίνωνται δένουσι τὰς οὐρὰς αὐτῶν διὰ λεπτοῦ σχοινίου ἀπὸ τῆς ὀροφῆς. Αὖλαξ, διὰ τῆς ὁποίας διαρκῶς ῥέει ὕδωρ, παρασύρει πᾶσαν ἀκαθαρσίαν. Μόνον παρὰ τοὺς πόδας τῶν ζώων βλέπει τις προσκαίρως κόπρον καὶ ῥύπους· τὸ λοιπὸν μέρος τοῦ ἐδάφους εἶνε ἄσπιλον. Ὁ ἀὴρ εἶνε τόσον καθαρὸς ὥστε κλείων τις τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀδυνατεῖ νὰ πιστεύσῃ ὅτι εὑρίσκεται ἐντὸς σταύλου ἀγελάδων.

***

Ἐν Βαλτιμόρῃ ἀπέθανεν ἐσχάτως γυνὴ ζυγίζουσα 858 λίτρας. Ἀντίζηλον ἄλλην κατὰ τὸ βάρος δὲν εἶχεν· ἀλλ' εἷς συμπολίτης αὐτῆς τὴν ὑπερέβη παραδόσας εἰς τὴν γῆν κατὰ τὸν θάνατόν του ἥμισυν τόνον σαρκὸς καὶ ὀστῶν!

***

Κατὰ τὴν στατιστικήν, ἣν δημοσιεύει ἡ ἐν Βερολίνῳ ἐκδιδομένη ἐφημερὶς *Φλόξ* ὄργανον τῶν θιασωτῶν τῆς ἀποτεφρώσεως τῶν νεκρῶν, μέχρι τῆς 1 Αὐγούστου 1888 ἀπετεφρώθησαν σώματα: ἐν Γότθᾳ 554, ἐν Ἰταλίᾳ 998, ἐν Ἀμερικῇ 287, ἐν Σουηδίᾳ 39, ἐν Ἀγγλίᾳ 16, ἐν Γαλλίᾳ 7, ἐν Δανίᾳ 1. Ὁ μεγαλείτερος σύλλογος ὑπὲρ τῆς ἀποτεφρώσεως εἶνε ὁ ἐν Στοκχόλμῃ ἀριθμῶν 3,012 μέλη, ὑπάρχουσι δὲ καὶ πολλοὶ ἄλλοι μικρότεροι ἐν Δανίᾳ, Ὀλλανδίᾳ, Γερμανίᾳ, Ἰταλίᾳ, Ἀμερικῇ καὶ ἀλλαχοῦ.

***

Αἱ διατρέχουσαι τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ ἀνέρχονται ἐν ὅλῳ εἰς 19,578 μίλλια (31,000 χιλιόμετρα). Τούτων τὰ 10,592 μίλλια εἶνε γραμμαὶ διπλαῖ, τὰ δὲ ὑπόλοιπα ἁπλαῖ. Αἱ γραμμαὶ αὗται ἐκπροσωποῦσι κεφάλαιον ὀνομαστικὸν 951,000,000 λιρῶν στερλινῶν, καταβληθὲν δὲ 846 ἑκατ. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπιβατῶν κατὰ τὸ ἔτος 1887 ἦτο 733,678,000. Τούτων 637 ἑκατ. ἦσαν 3ης θέσεως, 64 ἑκατ. 2ας, 31 ἑκατ. 1ης. Ἐπὶ τῶν γραμμῶν λειτουργοῦσι 15,552 ἀτμομηχαναί, 35,021 ἅμαξαι ἐπιβατῶν καὶ 500,000 φορτηγοὶ ἅμαξαι.

***

Εἰς παραστάσεις τοῦ Ἄμλετ δοθείσας ἐσχάτως ἐν Γενεύῃ καὶ ἄλλαις ἑλβετικαῖς πόλεσι τὸ πρόσωπον τοῦ δανοῦ βασιλόπαιδος ὑπεκρίθη γυνή, ἡ δεσποινὶς Λεροῦ δοκιμωτάτη ἠθοποιός, μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας. Ὡς γνωστὸν ὑπάρχουσιν εὐάριθμοί τινες κριτικοὶ οἵτινες ἠθέλησαν ν' ἀποδείξωσιν ἐπικαλούμενοι ἱστορικὰ μαρτύρια οὐχὶ πολὺ πειστικὰ ὅτι ὁ Ἄμλετ ἦτο γυνή. Τούτου τεθέντος, θὰ ἦτο δυνατὸν ἴσως νὰ ἐννοηθῇ ἐν πολλοῖς ὁ ἀληθῶς μυστηριώδης χαρακτὴρ τοῦ Σαιξπηρείου ἥρωος, τοῦ ὁμοιάζοντος πολλαχοῦ πρὸς νευροπαθῆ γυναῖκα.

***

Τὴν 8 Νοεμβρίου ἤρξατο τὸ θέρος ἐν Αὐστραλίᾳ. Ἐκεῖ τὸ φθινόπωρον ἄρχεται τὴν 8 Φεβρουαρίου, ὁ χειμὼν τὴν 8 Μαΐου καὶ τὸ Ἔαρ τὴν 8 Αὐγούστου.

***

Κατὰ τὴν τελευταίαν στατιστικὴν ὁ πληθυσμὸς τῶν αὐστριακῶν χωρῶν ἀνήρχετο κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1887 εἰς 23,447,192, τῆς δὲ Οὐγγαρίας εἰς 16 $1/2$ ἑκατομμύρια. Ὥστε ὁ ὅλος πληθυσμὸς τῆς Αὐστροουγγρικῆς μοναρχίας ἀνήρχετο εἰς 40 περίπου ἑκατομμύρια.

Digitized by Google

ΕΙΣ ΛΕΥΚΩΜΑ

Ὁ Αἴσωπος μᾶς λέγει πιαστῆκαν 'στὰ μαλλιὰ
Γιὰ ὡμορφιαῖς καὶ χάρι, ρωδιὰ μὲ τὴ μηλιά.

Ἐχώθηκε κ' ἡ βάτος νὰ μάθῃ τὸ γιατί,
Κι' ἀντὶ νὰ ταῖς χωρίσῃ 'παινέθηκε κι' αὐτή.

Συμπάθειο, 'στοῦ Αἰσώπου τὸ λάθος δὲν βαστῶ
Κι' ἂν εἶναι γιὰ μιὰ βάτο, τὸ λέγω τὸ σωστό.

Χλωμὰ ἔχει τὰ λουλούδια ἡ βάτος καὶ κεντᾷ
Ἐκεῖνον ποῦ θελήσει νὰ πάῃ ἐκεῖ κοντά.

Ἀλλὰ πῶς δὲν μ' ἀρέσει δὲν εἰμπορῶ νὰ 'πῶ,
Γιατὶ τὴν παρομοιάζω μὲ κἄτι π' ἀγαπῶ:

Μ' ἐκεῖναις ταῖς κοπέλλαις ἀπὸ ταῖς τωριναῖς,
Ποῦ ὥμορφαις δὲν εἶναι ἀλλὰ πολὺ ξυπναῖς.

Δοκίμασες κομμάτι νὰ ταῖς εἰρωνευθῇς;
Καθόλου δὲν κακιώνουν—σὲ τιμωροῦν εὐθύς

Μ' ἕνα καὶ μόνο λόγο πολὺ πειραχτικὸ
Ποῦ κάμνει κι' ἀπ' τὴ βάτο χειρότερο κακό.

ΕΥΑ.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ·

Ὁ θνήσκων ἄνθρωπος εἶνε ἀερόστατον ἀπορρίπτον τὸ ἕρμα του.

—

Ὁ αὐλικός, καθὼς ὁ γάτος, προσκολλᾶται εἰς τὸν οἶκον, ὄχι εἰς τὸ πρόσωπον.

—

Τὸ χρῆμα εἶνε καλὸς ὑπηρέτης, ἀλλὰ κακὸς κύριος.

—

Τὴν πεῖραν τοῦ ἀνθρώπου ἀποτελοῦσι μᾶλλον αἱ διαψευσθεῖσαι ἐλπίδες ἢ αἱ κτηθεῖσαι γνώσεις.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ ποδιὰ τῆς Αὐτοκρατείρας.

Ἐπιτροπὴ βερολιναίων κυριῶν προσέφερεν εἰς τὴν αὐτοκράτειραν Βικτωρίαν Αὐγούσταν ποδιὰν λευκὴν μεταξίνην, ἐφ' ἧς εἶνε λεπτότατα κεντημένα τὰ ὀνόματα τῶν πέντε αὐτῆς ἀρρένων τέκνων.

Ὑποδεχομένη τὴν ἐπιτροπὴν ἡ Αὐτοκράτειρα εἶπε:

— Τὸ δῶρον τὸ ὁποῖον μοῦ δίδετε εἶνε πολὺ τιμητικὸν· ἀποδεικνύει τὴν ἐμπιστοσύνην ἣν ἔχετε πρὸς ἐμέ, διότι ἡ ποδιὰ ὑπῆρξε ἀνέκαθεν τὸ σύμβολον τῆς ἀληθοῦς γερμανίδος οἰκοκυρᾶς.

Ζωσθεῖσα δ' αὐθωρεὶ τὴν ποδιὰν προσέθηκεν:

—Ὁ σύζυγός μου ἐπιθυμεῖ νὰ φορῶ πάντοτε ποδιὰν καὶ παρέχετε εἰς αὐτὸν τόσην εὐχαρίστησιν διὰ τοῦ δώρου σας ὅσην καὶ εἰς ἐμέ.

Δύο ἐπισημότητες.

Τὸ ἑξῆς χαριέστατον ἀνέκδοτον περὶ τῆς ἄρτι ἀποθανούσης ἐν Παρισίοις πεφημισμένης ἀοιδοῦ ᾀσμάτων Βικτωρίνης Δεμαὶ διηγοῦνται αἱ ἐφημερίδες:

Φίλος τις τοῦ Ῥενὰν θέλων νὰ παράσχῃ εἰς τὸν κλεινὸν φιλόσοφον τέρψιν, ἣν δὲν ἠδύνατο νὰ ἀπολαύσῃ, μὴ δυνάμενος νὰ μεταβῇ εἰς τὸ ᾠδικὸν καφενεῖον ὅπου ἔψαλλεν ἡ Δεμαί, παρεκάλεσε γνωστὸν γάλλον συγγραφέα νὰ καλέσῃ ταύτην εἰς τὸν οἶκόν του ὅπως συγγευματίσῃ μετὰ τοῦ Ῥενάν.

Ὁ συγγραφεὺς τοῦ Βίου τοῦ Ἰησοῦ ἅμα εἶδεν εἰσερχομένην τὴν καλλιτέχνιδα ἠγέρθη καὶ πλησιάζων αὐτὴν μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ προσηνείας καὶ ἀβρότητος λέγει:

— Κυρία μου, δυστυχῶς δὲν πηγαίνω εἰς τὰ καφὲ σαντάν, ἀλλὰ θὰ ἤμαι πολὺ εὐτυχὴς νὰ σᾶς ἀκούσω ἐδῶ, διότι ἤκουσα πολλάκις νὰ γίνεται λόγος διὰ σᾶς.

— Καὶ ἐγώ, κύριε Ῥενάν, ἀπαντᾷ ἡ Δεμαὶ μὴ θέλουσα νὰ ὑστερήσῃ κατὰ τὴν προσήνειαν, καὶ ἐγὼ ἤκουσα πολλάκις νὰ γίνεται λόγος διὰ σᾶς.

Ὁ Γονδινὲ καὶ ὁ θυρωρός του.

Ὁ ἐσχάτως ἀποθανὼν γάλλος συγγραφεὺς Γονδινὲ ἦτο ἀνὴρ μειλιχιώτατος τοὺς τρόπους, ἐφέρετο δὲ προσηνέστατα πρὸς πάντας τοὺς πρωτοπείρους ἐργάτας τῆς γραφίδος, ὅσοι ἤρχοντο νὰ ζητήσωσι τὰς συμβουλάς του. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ ἀδιακρισία ἐκείνων ἐνεθαρρύνετο ἐκ τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ καὶ πολλάκις ἵνα κατορθώσῃ νὰ εὕρῃ ὥρας ἡσυχίας πρὸς ἐργασίαν ἠναγκάζετο νὰ κλείῃ τὴν θύραν.

Ἡμέραν τινὰ ἐν τούτοις, μεθ' ὅλας τὰς ῥητὰς παραγγελίας ἃς ἔδωκεν εἰς τὸν θυρωρόν, εἰσάγει οὗτος κυρίαν λογιωτάτην, ἥτις ἦτο ἡ ἐνοχλητικωτάτη διὰ τὸν Γονδινὲ ἐπίσκεψις.

Ἀφοῦ τέλος ἀπηλλάγη αὐτῆς, κράζει τὸν θυρωρόν:

— Δὲν σοῦ εἶπα νὰ μὴν ἀφήσῃς κανένα ν' ἀναβῇ;

— Κύριε, ψιθυρίζει συγκεχυμένως ὁ θυρωρός, δὲν ἄφησα παρὰ μόνον τὴν κυρία...

— Ἴσα, ἴσα δὰ τὴν κυρίαν! Καὶ διατί αὐτὴ ἡ ἐξαίρεσις;

— Μὰ βλέπετε αὐτὴ δὲν εἶνε ὅπως οἱ ἄλλοι... Θὰ σᾶς φανερώσω τὴν ἀλήθεια ... Μοῦ δίνει ὅποτε ἔρχεται εἴκοσι φράγκα γιὰ νὰ τὴν ἀφήσω ... καὶ εἶμαι οἰκογενειάρχης....

— Τότε ἀλλάζει, ἀποκρίνεται ὁ Γονδινέ, βαθέως συγκινηθείς, ἄφινέ την ν' ἀναβαίνῃ ὅποτε ἔρχεται· δὲν θέλω νὰ σὲ ζημιώσω.

Ἡ ὡραιοτέρα μουσική.

Ἠρώτησέ τις τὸν διάσημον γάλλον μελοποιὸν Ὠβέρ, ποία μουσικὴ ἤρεσκεν εἰς αὐτὸν περισσότερον.

— Ἡ ὡραιοτέρα γιὰ 'μένα μουσική, ἀπήντησεν, εἶνε τὸ φρου-φροῦ μεταξωτοῦ φορέματος εἰς τὴ σκάλα τοῦ σπιτιοῦ μου!

Σκέψις ὑποδηματοκαθαριστοῦ.

— Τί καλὰ θἄταν, μωρὲ Γιάννη, νἄχαν οἱ ἄθρωποι τέσσερα ποδάρια!..

— Γιατί, μωρὲ Μανώλη;

— Νά, βλάκα!.. τότες θὰ παίρναμε μιὰ δεκάρα λοῦστρο....

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1888—1532.

Digitized by Google

'Αριθ. 676 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΣΤ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.— Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 35. 11 Δεκεμβρίου 1888.

FOREIGN BODL: LIBR PERIODICALS

ΠΕΡΙ
ΤΩΝ ΕΛΓΙΝΕΙΩΝ ΜΑΡΜΑΡΩΝ
ΥΠΟ
ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

(Συνέχεια καὶ τέλος. Ὅρα προηγούμενον φυλ. 675).

4

Ἐπανάληψις διαπραγματεύσεων πρὸς πώλησιν τῆς συλλογῆς.— Σύστασις ἐπιτροπῆς ὑπὸ τῆς βουλῆς πρὸς ἐξέτασιν τῆς ὑποθέσεως, καὶ ἔκθεσις αὐτῆς.— Συζήτησις ἐν τῷ κοινοβουλίῳ. Ἀγορὰ τῆς συλλογῆς. — Ἀποβίωσις Ἔλγιν.—Χαρακτηρισμὸς τοῦ ἔργου αὐτοῦ.

Κατὰ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1815 συνελθόντος τοῦ κοινοβουλίου, ὁ Ἔλγιν ἐπανέλαβε τὴν αἴτησίν του. Τοῦτο δὲ διώρισεν ἐπιτροπήν, ἧς πρόεδρος ἐγένετο ὁ Βάνκες (Bankes), ἥτις συνελθοῦσα ἐστήριξε κυρίως τὴν ἐξέτασίν της ἐπὶ τεσσάρων θεμάτων.

Πρῶτον ἠρεύνησε ποίαν πληρεξουσιότητα καὶ ἄδειαν εἶχεν ὁ Λόρδος πρὸς καταρτισμὸν τοιαύτης συλλογῆς. *Δεύτερον* τὰς περιστάσεις ὑπὸ τὰς ὁποίας κατηρτίσθη. *Τρίτον* τὴν ἀξίαν τῶν ἔργων τῆς συλλογῆς ὡς ἔργων γλυπτικῆς, καὶ τὴν σπουδαιότητα αὐτῶν ὅπως κατασταθῶσι δημόσιον κτῆμα πρὸς ἐπίρρωσιν τῆς σπουδῆς τῶν ὡραίων τεχνῶν ἐν τῇ Μεγάλῃ Βρεταννίᾳ. *Τέταρτον* τὴν ἀξίαν αὐτῶν ὡς ἀντικειμένων ἀγοραπωλησίας, καὶ τὰς δαπάνας τῆς ἐκτοπίσεως ἐκ τῆς ἀρχικῆς θέσεώς των καὶ μεταφορᾶς εἰς Ἀγγλίαν.

Ὡς πρὸς τὸ πρῶτον ἡ ἐπιτροπὴ παρατηρεῖ 1) ὅτι ὅτε ὁ Ἔλγιν κατέλιπε τὴν Ἀγγλίαν ἀπερχόμενος ὡς πρεσβευτὴς παρὰ τῇ Πύλῃ σκοπὸν εἶχε νὰ μεταχειρισθῇ τὴν θέσιν ταύτην πρὸς προαγωγὴν τῶν ὡραίων τεχνῶν ἐν τῇ Μεγάλῃ Βρεταννίᾳ διὰ τῆς διαδόσεως ἰχνογραφημάτων, εἰκόνων καὶ ἐκτυπωμάτων τῶν λειψάνων τῆς ἀρχαίας γλυπτικῆς καὶ ἀρχιτεκτονικῆς. Πρὸς τοῦτο δὲ παραλαβὼν τεχνίτας ζωγράφους, καὶ ἀρχιτέκτονας καὶ ἐκμαγειοποιοὺς ἀπέστειλεν εἰς Ἀθήνας μετὰ τοῦ γραμματέως τοῦ Ἅμιλτων, ὅπου οὗτοι εἰργάσθησαν ἀπὸ τοῦ 1800 μέχρι τοῦ 1801 χωρὶς νὰ τύχωσιν εὐκολιῶν καὶ ἐλευθερίας. Οἱ 5 τῶν τεχνιτῶν κατέλιπον τὰς Ἀθήνας τῷ 1803, ἐναπέμεινε δὲ μόνον ὁ Λουζιέρης.

Τῷ 1800 κατελήφθη ἡ Αἴγυπτος ὑπὸ τῶν Γάλλων, τὸ δὲ μῖσος καὶ ἡ ἀποστροφὴ τῶν Τούρκων καὶ τῆς κυβερνήσεώς των κατ' ἐκείνων ἦτο ἐν τῇ μεγαλειτέρᾳ αὐτοῦ ἀκμῇ. Ἡ ἐπιτυχία τῶν Ἀγγλικῶν ὅπλων ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ ἡ ἀπόδοσις ταύτης εἰς τὴν Τουρκίαν μετέβαλλεν ἐπὶ τὸ εὐνοϊκώτερον τὰ πρὸς τὸ ἡμέτερον ἔθνος αἰσθήματα τῶν Τούρκων. Οὐδεμία αἴτησις ἀπερρίπτετο. Ὁ δὲ Λόρδος Ἔλγιν ταύτην τὴν εὐνοϊκὴν καὶ ἀνέλπιστον μεταβολὴν ἐπωφελούμενος ἐπέτυχε τὴν κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1801 ἐλευθέραν εἴσοδον εἰς τὴν Ἀκρόπολιν μετὰ τῆς ἀδείας νὰ σχεδιογραφῇ, νὰ παραλαμβάνῃ ἐκμαγεῖα καὶ ἀρχαιότητας, καὶ νὰ ἐνεργῇ ἀκωλύτως ἀνασκαφάς· κατόπιν δ' ἐπέτυχε καὶ προφορικὴν ἄδειαν, τοῦ περὶ ταύτης φιρμανίου σταλέντος εἰς τὰς ἐπιτοπίους ἐν Ἀθήναις ἀρχάς, νὰ κρημνίζῃ καὶ οἰκίας, ὁσάκις παρίστατο ἀνάγκη, δι' ὅπερ πρότερον ἀπῃτεῖτο εἰδικὴ ἄδεια. Τοῦ περιεχομένου τοῦ φιρμανίου τούτου δὲν ἔλαβεν ἡ ἐπιτροπὴ γνῶσιν οὔτε παρὰ τοῦ Ἔλγιν, οὔτε ἀνεκοινώθη εἰς αὐτὴν διὰ τίνων λέξεων ἡ παραλαβὴ καὶ ἀπόσπασις τῶν μαρμαρίνων ἐκείνων μνημείων ἦτο καθωρισμένη ἢ ἐπιτετραμμένη. Ὁ δόκτωρ Χούντ, ὁ συνοδεύων τὸν Ἔλγιν ὡς ἱερεὺς τῆς πρεσβείας, εἶχε μετάφρασιν τοῦ δευτέρου φιρμανίου, ἀλλὰ δὲν εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ φέρει ταύτην εἰς Λονδῖνον, ὅπως καταθέσῃ εἰς τὴν ἐπιτροπήν, ἀφηγήθη ὅμως ἐκ μνήμης τὸ περιεχόμενον ὡς ἑξῆς «ὅτι ἡ Πύλη ὅπως εἰς τὸν πρεσβευτὴν τῆς Μεγάλης Βρεταννίας, τῆς ὑψηλῆς συμμάχου τῆς Πύλης, μεθ' ἧς ἤδη εὑρίσκεται ἐν στενῇ φιλίᾳ, ἥτις καὶ ἐπὶ μακρὸν πρότερον ὑφίστατο, δείξῃ τὴν ἰδιαιτέραν αὐτῆς ἐκτίμησιν, παρέχει τὴν εὐρυτάτην ἄδειαν εἰς τὴν Αὐτοῦ Ἐξοχότητα, καὶ τὸν Γραμματέα αὐτῆς, καθὼς καὶ εἰς τοὺς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῆς καλλιτέχνας, νὰ ἐπιθεωρήσωσι τοὺς ναοὺς τῶν ἀρχαίων θεῶν, καὶ τὰ εἰς αὐτοὺς εὑρισκόμενα ὁμοιώματα, ν' ἀπεικο-

1) Τὴν ἔκθεσιν τῆς ἐπιτροπῆς περιληπτικῶς ἀναγράφομεν.

Digitized by Google

νίσωσιν αὐτά, νὰ παραλάβωσιν ἐκμαγεῖα, νὰ κάμωσιν ἀνασκαφάς, καὶ πάντα λίθον ὅστις ἤθελε φανῇ αὐτοῖς ἄξιος λόγου νὰ παραλάβωσι.»

Παρατηρεῖ δὲ κατωτέρω ἡ ἐπιτροπὴ ὅτι ἡ Τουρκικὴ κυβέρνησις οὔτε ἐν Κωνσταντινουπόλει, οὔτε ἐν Ἀθήναις οὐδέποτε ἔφερεν ἀντίστασιν ἢ κώλυμα οἱονδήποτε εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ φιρμανίου ἀναγραφομένην εὐρεῖαν δήλωσιν, ἢ ἔδειξε δυσαρέσκειαν. Καίτοι δὲ ἡ παραλαβὴ καὶ ἡ ἀπόσπασις διήρκεσε μῆνας, καὶ δὴ ἔτος, καὶ ἐνηργεῖτο ἀναφανδόν, καὶ συχνὰ μετεχειρίζοντο πλείονας τῶν ἑκατὸν ἐργατῶν ἐγχωρίων, οὐδέποτε παρετηρήθη ἡ ἐλαχίστη δυσαρέσκεια. Καὶ μεταξὺ δὲ τῶν Ἑλλήνων κατοίκων τῶν Ἀθηνῶν οὐδὲν εἶδος ἀγανακτήσεως κατὰ τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης ἠγέρθη, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Ἅμιλτων αὐτόπτης μάρτυς, διότι ὁ λαὸς ἔβλεπεν εἰς ταύτην μᾶλλον ἀφορμὴν πορισμοῦ χρημάτων ἐκ τῶν ξένων. Οἱ Τοῦρκοι δὲ ἀφ' ἑτέρου ἦσαν ψυχροὶ καὶ ἀπαθεῖς ὡς πρὸς τὴν διατήρησιν τῶν μνημείων ἐκείνων, ἅτινα ἄλλως κατέστρεφον διὰ τοῦ πυρός. Οἱ δὲ πολυάριθμοι περιηγηταὶ καὶ θαυμασταὶ τῆς τέχνης, ἐξ ἄλλων αἰτίων ὁρμώμενοι, ἐπέφερον μείζονας καταστροφάς, διότι ἐπισκεπτόμενοι τὴν Ἀκρόπολιν παρέπειθον τοὺς στρατιώτας, καὶ τοὺς περὶ ταύτην οἰκοῦντας νὰ φέρωσιν εἰς αὐτοὺς ἀρχαιότητας.

Ὡς πρὸς τὸ *δεύτερον* θέμα, τὴν ἔρευναν δηλαδὴ τῶν περιστάσεων, ὑφ' ἃς κατηρτίσθη ἡ συλλογή, ἡ ἐπιτροπὴ παρατηρεῖ ὅτι ὁ Λόρδος Ἔλγιν πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀνεκοίνωσεν εἰς τοὺς Κυρίους Πίτ, Λόρδον Γράμβιλ καὶ Δουνδὰς τὴν πρόθεσίν του νὰ παραλάβῃ ἐξ Ἀθηνῶν ἐκμαγεῖα καὶ ἰχνογραφήματα, καὶ φέρῃ εἰς Ἀγγλίαν πρὸς βελτίωσιν τῶν ὡραίων τεχνῶν, ἐζήτησε δὲ παρ' αὐτῶν ὅπως τὴν ὑπόθεσιν ταύτην θεωρήσωσιν ὡς ἐθνικὴν ἐπιχείρησιν, καὶ ἐνεργήσωσιν ὅπως ἐκτελεσθῇ δημοσίᾳ δαπάνῃ, ἀλλ' ἡ αἴτησίς του οὔτε τότε, οὔτε κατόπιν ἠξιώθη προσοχῆς.

Ἔκ τινος δ' ἐπιστολῆς τοῦ Λόρδου Ἔλγιν πρὸς τὸν γραμματέα τῆς ἐπικρατείας, τῆς 13 Φεβρ. 1803 ἐξάγεται ὅτι ὁ Λόρδος οὐδεμίαν ἐπρόκειτο νὰ ἐγείρῃ ἀξίωσιν πρὸς ἀποζημίωσιν τῶν δαπανῶν τῆς ἐπιχειρήσεώς του, καίτοι εἰς τὸν αὐτὸν φάκελον τῶν ἐπιστολῶν του, τὰς δαπάνας, ἐν αἷς αὐτὸς οὗτος περιεπλάκη, ἀναγράφει τόσον ὑπερόγκους, ὥστε δὲν ἐπετρέπετο αὐτῷ νὰ προβάλῃ ποτὲ ἀποζημίωσιν, ἐφ' ἧς πρεσβευταὶ εἰς ἄλλας αὐλὰς ὑποβάλλουσιν αἰτήσεις ὅπως πληρωθῶσι τὰ δαπανηθέντα. Ἐκ τούτων δὲν δύναταί τις ν' ἀμφιβάλῃ ὅτι αὐτὸς οὗτος ὁ Ἔλγιν τὴν ἐπιχείρησίν του ἐθεώρησεν ὡς ὅλως κεχωρισμένην τοῦ ἐπισήμου αὐτοῦ χαρακτῆρος. Ἀλλ' ἐὰν ἡ κυβέρνησις ἐξ ἧς ἔλαβε τὴν ἄδειαν ἐθεώρησε τὸ πρᾶγμα ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην, εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο μόνον καθ' ὑπόθεσιν καὶ κατὰ εἰκασίαν δύναται ν' ἀπαντήσῃ ἡ ἐπιτροπή, στερουμένη πασῶν τῶν θετικῶν ἀποδείξεων. Οἱ Τοῦρκοι ὑπουργοὶ τοῦ χρόνου ἐκείνου θὰ ἦσαν οἱ μόνοι, οἵτινες τὴν ἀμφιβολίαν ταύτην ἠδύναντο νὰ λύσωσιν, ἐὰν ἄλλως ἔτι ζῶσιν, ὑπὸ ποίαν δηλαδὴ ἰδιότητα θεωρήσαντες τὸν Ἔλγιν ἔδωσαν εἰς αὐτὸν τὴν ἄδειαν.

Ὁ ἐν τῇ ἐπιτροπῇ ὅμως κόμης Ἀβερδὴν καὶ ὁ Χούντ, ὁ κάλλιον παντὸς δυνάμενος νὰ γνωρίζῃ τὰ περὶ τῆς ὑποθέσεως, ἐξήνεγκον γνώμην, ὅτι Ἄγγλος μὴ περιβεβλημένος τὸ ἀξίωμα τοῦ πρεσβευτοῦ δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ λάβῃ παρὰ τῆς Τουρκικῆς κυβερνήσεως τοιαύτην εὐρεῖαν πληρεξουσιότητα.

Παρατηρεῖ δὲ ἡ ἐπιτροπὴ ὅτι τὸ μοναδικὸν ἐκεῖνο γλυπτικὸν ἔργον, ὅπερ ἐκ τῆς θέσεώς του ἀπεσπάσθη ὑπὸ τοῦ Σοαζὲλ Γκουφιὲ ἐκ τοῦ Παρθενῶνος, παρελήφθη ὑπὸ τούτου ὅτε ἦτο πρεσβευτὴς ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἐὰν ὅμως τοῦτο ἐγένετο διὰ ῥητῆς ἀδείας ἢ διὰ μικρᾶς ἐπισήμου ἀνακοινώσεως, ἡ ἐπιτροπὴ δὲν ἠδύνατο νὰ τὸ συμπεράνῃ. Εἶνε ὅμως ἀναμφισβήτητος ἡ κατὰ διαφόρους ἐποχὰς πρόθεσις τῆς Γαλλικῆς κυβερνήσεως νὰ λάβῃ εἰς τὴν κατοχήν της τὰ πολύτιμα ἐκεῖνα μνημεῖα, καὶ ἡ μαρτυρία τοῦ Λόρδου Ἀβερδὴν καὶ ἄλλων καθιστᾷ πιθανὸν ὅτι εἰς οὐχὶ ἀπομεμακρυσμένον χρόνον ἡ Γαλλικὴ κυβέρνησις ἤθελε κατορθώσει ν' ἀποσπάσῃ ἐκ τῆς θέσεώς των τὰ κειμήλια ἐκεῖνα, ἐὰν δὲν προελάμβανεν ὁ Λόρδος Ἔλγιν νὰ τὰ παραλάβῃ καὶ ἀσφαλίσῃ εἰς τὴν πατρίδα του.

Ὡς πρὸς τὸ *τρίτον* θέμα, δηλαδὴ τὴν ἀξίαν τῶν ἔργων ὡς δημιουργημάτων τῆς γλυπτικῆς, τὸ ζήτημα δὲν εἶνε περιπεπλεγμένον.

Κατὰ τὰς μαρτυρίας διασήμων καλλιτεχνῶν τῆς Ἀγγλίας τὰ μνημεῖα ταῦτα τῆς γλυπτικῆς ἀνήκουσιν εἰς τὴν πρωτίστην τάξιν τῶν γλυπτῶν ἔργων· τινὲς θεωροῦσι ταῦτα ἀνώτερα, ἄλλοι δὲ οὐχὶ κατώτερα τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Βελβεδέρε, τοῦ Λαοκόοντος καὶ τοῦ κορμοῦ τοῦ Βελβεδέρε. Ὁμιλοῦσι μετὰ θαυμασμοῦ καὶ ἐνθουσιασμοῦ περὶ αὐτῶν, καὶ μεθ' ὅλην τὴν κολόβωσιν αὐτῶν, καταλέγουσι ταῦτα μεταξὺ τῶν ὡραιοτάτων πρωτοτύπων, καὶ τῶν ἀξιολογωτάτων μνημείων τῆς ἀρχαιότητος, ἔργων ὄντων τοῦ Φειδίου. Ὡς ἐκ τῆς ἀξίας δὲ αὐτῶν ταύτης θέλουσι χρησιμεύσει ὡς ὑποδείγματα εἰς τοὺς ἐγχωρίους τεχνίτας πρὸς διδασκαλίαν αὐτῶν καὶ γνῶσιν τοῦ καλοῦ εἰς τὴν χώραν ἡμῶν.

Ὡς πρὸς τὸ *τέταρτον* θέμα τὸ τῆς χρηματικῆς ἀξίας τῶν ἀρχαιοτήτων ἐκείνων ἡ ἐπι-

Digitized by Google

τροπὴ μετὰ πολλὰς παρατηρήσεις, ἃς προτάσσει περὶ τῆς ἀξίας αὐτῶν, ἐπιφέρει ὅτι ὡς πρὸς τὰς σημαντικὰς δαπάνας, αἵτινες ἐγένοντο ὅπως ἡ συλλογὴ αὕτη καταρτισθῇ, ἐβασίσθη ἐπὶ τῶν ἐγγράφων τοῦ Λόρδου Ἔλγιν. Ἀναβαίνουσι δὲ αἱ δαπάναι ἀπὸ τοῦ ἔτους 1799 μέχρι τοῦ Ἰανουαρίου 1803 εἰς 62,440 λίρ. στερ. μετὰ τῶν τόκων, καὶ κατά τινα συμπληρωτικὸν λογαριασμὸν ἀπὸ τοῦ 1803 μέχρι τοῦ 1816 εἰς ὀλιγώτερον ποσὸν τῶν 74,000 λιρῶν στ. μετὰ τῶν τόκων. Καὶ οὐδεμία μὲν ἀμφιβολία ὅτι αἱ δαπάναι τοῦ Λόρδου εἶνε σημαντικαί· ἀλλὰ καὶ ἂν παραδεχθῇ τις ὅτι φθάνουσιν εἰς τὸ ποσὸν τοῦτο, ἡ ἐπιτροπὴ δὲν διστάζει νὰ ἐκφράσῃ τὴν γνώμην της ὅτι οὐδὲν ἔχει ἀκριβὲς κριτήριον τῆς ἀξίας τῆς συλλογῆς.

Ἐν τῇ ἐπιτροπῇ ἐπροτάθησαν δύο τιμαί, αἵτινες ὅμως ἀπέχουσιν ἀπ' ἀλλήλων σπουδαίως ἡ τοῦ Κνίχτ ἀναβιβάσαντος εἰς 25,000, καὶ ἡ τοῦ Ἄμιλτων εἰς 60,000 λίρ. στερ. Ὁ δὲ κόμης Ἀβερδὴν ἐν συνόλῳ ὑπελόγισεν εἰς 35,000 λίρας.

Ἡ ἐπιτροπὴ λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν καὶ τὰς τιμὰς προηγουμένων συλλογῶν, ἃς ἠγόρασε τὸ Βρετανικὸν μουσεῖον ὡς τὴν τοῦ Townley, ἀγορασθεῖσαν τῷ 1805 ἀντὶ 20,000, τὴν τῶν ἀγαλμάτων τοῦ ναοῦ τῆς Αἰγίνης ἣν ἠγόρασεν ὁ τότε διάδοχος τῆς Βαυαρίας Λουδοβῖκος ἀντὶ 6,000 λιρ. στερ. καὶ τὴν τῆς Φιγαλείας ἀγορασθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Βρεταννικοῦ μουσείου ἀντὶ 15,000 λιρῶν, κατέληξεν εἰς τὸ νὰ προτείνῃ τὸ ποσὸν τῶν 35,000 λιρ. στερλινῶν.

Ἡ ἐπιτροπὴ εἶχε προσκαλέσει κατὰ τὰς διασκέψεις αὐτῆς καὶ τεχνίτας διασήμους καὶ τεχνοκρίτας ὅπως ἐκφέρωσι τὴν γνώμην των περί τε τῆς ἀξίας τῶν ἀρχαιοτήτων τῆς τε τεχνικῆς, καὶ τῆς χρηματικῆς.

Ὁ πρόεδρος τῆς ἐπιτροπῆς Ἐρρίκος Bankes εἰσήγαγε τὴν ἔκθεσιν τῆς ἐπιτροπῆς εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων τῇ 7 Ἰουνίου 1816 (ν. ἑ), καὶ ἀνήρεσε τοὺς ἀντιστρατευομένους εἰς τὴν ἀγορὰν ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι δὲν ηὐπόρει τὸ δημόσιον ταμεῖον, οἵτινες ἀντέτασσον ἐν ἄλλοις καὶ ἔκθεσιν τῆς ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν τῇ Βουλῇ, καθ' ἣν ἐν Λονδίνῳ 120,000 παῖδες ἐστεροῦντο πάσης παιδεύσεως. Κατεπολέμησεν ἐπίσης τὴν ἑτέραν ἀντίρρησιν ὅτι ὁ Ἔλγιν ὑπὸ τὴν διπλωματικὴν αὐτοῦ ἰδιότητα ἀφήρεσε τὰς ἀρχαιότητας τῶν Ἀθηνῶν, προβάλλων τὰς ἀφηγήσεις πολλῶν περιηγητῶν, λεγόντων ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι αὐτοὶ πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ὑπὸ τοῦ φιρμανίου διατασσομένων προθύμως εἰργάσθησαν, καὶ ὅτι ἡ εἰρηνικὴ αὕτη ἀφαίρεσις ἐγένετο πρὸς διάσωσιν τῶν ἀρχαιοτήτων ἀπὸ μελλούσης καταστροφῆς.

Ἀλλὰ τὰ μέλη τῆς ἀντιπολιτεύσεως ὁ Curwen, ὁ Hammersley, ὁ Λόρδος Μίλτων ἀντέλεξαν θεωρήσαντες τὴν μὲν ἀγορὰν ὡς πολυτέλειαν ἕνεκα τῶν οἰκονομικῶν περιστάσεων, ἐν αἷς διετέλει οὖσα ἡ Ἀγγλία, τὸν δὲ τρόπον, ὃν μετεχειρίσθη ὁ Ἔλγιν πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ του, μὴ ἐπιτρεπόμενον, καὶ ἐπιζήμιον τὰ μέγιστα εἰς τὸν μίαν ἡμέραν δυνάμενον ἐκ νέου ν' ἀκμάσῃ Ἀθηναϊκὸν λαόν. Ὁ Hammersley δὲ κατέκρινεν ὡς ἄδικον τὴν πρᾶξιν τοῦ Ἔλγιν, καὶ διὰ δωροδοκίας τελεσθεῖσαν, καὶ τὸ κέρδος αὐτῆς εἶπεν ἐὰν στηθῇ εἰς τὸ Βρεταννικὸν μουσεῖον θὰ εἶνε ὕβρις καὶ ὄνειδος διὰ τὸ Ἀγγλικὸν ἔθνος. Ὁ ὀξύνους δὲ ὑπέρμαχος ἐν ταύτῃ τῇ λογομαχίᾳ τῆς ἀντιπολιτεύσεως ὁ Βρούγκαμ ὡμίλησε τελευταῖος καὶ ἐξέθηκε μὲν τὴν ἀνεκτίμητον ἀξίαν τῆς συλλογῆς, καὶ τὰς ὠφελείας, ἃς θέλει παράσχει εἰς τὴν καλλιτεχνικὴν καλλαισθησίαν ἐν Ἀγγλίᾳ, ἀλλὰ παρετήρησεν ὅτι δὲν πρόκειται μόνον περὶ τῶν 35,000 λιρῶν, διότι πρέπει νὰ ἐγερθῇ καὶ εἰδικὸν κατάστημα διὰ τὰς ἀρχαιότητας ἐκείνας, ὥστε ἡ δαπάνη θὰ ὑπερτερήσῃ τὰς 70, ἢ 80,000 λίρας.

Καθ' ὅλων τούτων ἀντεπεξῆλθεν ἐκ τῶν τοῦ ὑπουργείου ὁ Croker, ὅστις ἦτο καὶ μέλος τῆς ἐπιτροπῆς. Ἐθεώρησε δ' οὗτος ἀβάσιμον ὅλως καὶ γυμνὴν τὴν πρότασιν τοῦ μέλους τῆς ἀντιπολιτεύσεως Hammersley, καθ' ἣν ἡ ὑπὸ τοῦ ἔθνους ἀγορασθησομένη συλλογὴ πρέπει νὰ διαφυλαχθῇ διὰ τοὺς ἀρχαίους αὐτῆς κατόχους τοὺς Ἀθηναίους, καὶ ἐπιστραφῇ εἰς αὐτούς, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἡ αὐτοκράτειρα Αἰκατερίνη διετύπωσέ ποτε σχέδιον νὰ ἐπαναφέρῃ τὰς Ἀθήνας εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν λαμπρότητα. Ἔφερε δὲ ὁ Croker πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἀντιρρήσεώς του τὴν μαρτυρίαν ἑνὸς τῶν μελῶν τοῦ κοινοβουλίου τοῦ Μοράϊτ, ὁ ὁποῖος ἐν συγγράμματί του διηγεῖται ὅτι ὅτε τῷ 1799, μετὰ χρονικὸν διάστημα 5 ἐτῶν, τὸ δεύτερον ἐπεσκέφθη τὰς Ἀθήνας, εἶδεν ἐπελθούσας πολλὰς καταστροφὰς εἰς τὰ μνημεῖα αὐτῶν, ὁ δὲ Ἔλγιν ἔσωσε τὰ ὑπολειφθέντα ἐξ ἀναποφεύκτου καταστροφῆς.

Μετὰ τὰς συζητήσεις ταύτας, ἃς ἐν μεγίστῃ συντομίᾳ ἐξεθέσαμεν ἐπῆλθεν ἡ ἀπόφασις τοῦ κοινοβουλίου, καθ' ἣν ἀπεφασίσθη ἡ ἀγορὰ τῆς συλλογῆς τοῦ Ἔλγιν ἀντὶ 35,000 λιρῶν διὰ ψήφων 82 κατὰ 30. Ἔγκριτοι δὲ τότε ἐφημερίδες τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ἐν αἷς καὶ οἱ Καιροί, ἐπῄνεσαν τὴν ἀπόφασιν ταύτην ὡς ἔντιμον διὰ τὸ Ἀγγλικὸν ἔθνος, μέλλουσαν νὰ ἔχῃ ὠφελιμωτάτας συνεπείας. Σατυρικὰ δὲ φύλλα τοῦ Λονδίνου διεκωμῴδησαν τὴν ἀπόφασιν ταύτην διὰ λογοπαιγνίων, καὶ διὰ σατυρικῶν στίχων, ἐν οἷς καὶ διὰ τοῦ θρήνου ἐκ μέρους δῆθεν τοῦ Ἀγγλικοῦ λαοῦ, ὃν παρεθέσαμεν ἀνωτέρω. (Ἑστία σελ. 771).

Μετὰ τὸ πέρας τῶν διαπραγματεύσεων τούτων ἐξετυπώθησαν πάντα τὰ ἔγγραφα, τὰ ἀ-

Digitized by Google

φορῶντα τὴν ὑπόθεσιν μετὰ καταλόγου τῶν ἀγορασθεισῶν ἀρχαιοτήτων εἰς βιβλίον φέρον τὴν ἐπιγραφὴν Report from the select Commitee of the House of Commons on the Earl of Elgin's collection of scuptural marbles. To which is added a copious index. London 1816.

Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἐν συντόμῳ ἡ ἱστορία τῶν Ἐλγινείων μαρμάρων ἀπὸ τῆς ἐξ Ἀθηνῶν ἀφαιρέσεως μέχρι τῆς ἐν τῷ Βρεταννικῷ Μουσείῳ τοποθετήσεως αὐτῶν.

Ὁ Ἔλγιν μετὰ τὴν πώλησιν τῆς συλλογῆς του ἐβίωσεν ἔτι 26 ἔτη, ἀπέθανε δὲ τῇ 2/14 Νοεμβρίου 1842, ἐν ἡλικίᾳ 73 ἐτῶν. Ἀπέκτησε δὲ δεκατέσσαρα τέκνα, ὧν τὸ τελευταῖον ἐγεννήθη τῷ 1831.

Ἐὰν ἤδη μετὰ τὰ προρρηθέντα θελήσωμεν νὰ χαρακτηρίσωμεν τὸ ἔργον τοῦ Ἔλγιν ἀνάγκη νὰ ἐξετάσωμεν αὐτὸ ὑπὸ διττὴν ἔποψιν, διότι διττὴ εἶνε ἡ φύσις αὐτοῦ, καὶ τὰ ἀποτελέσματα διττῶς διάφορα ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν τοῦ Ἰονίου πελάγους, ἐν Ἑλλάδι, καὶ ἐν ταῖς δυτικαῖς χώραις τῆς Εὐρώπης.

Ἐν Ἑλλάδι, καὶ εἰδικώτερον ἐν Ἀθήναις, τὸ ἔργον τοῦ Ἔλγιν οὐδὲν ἕτερον εἶνε ἢ ἀπογύμνωσις καὶ ἁρπαγὴ καὶ σύλησις τῶν μνημείων τῆς ἱστορικωτάτης τῶν πόλεων τῆς ἀρχαιότητος, ἀλλ' ἐν Εὐρώπῃ ἦτο προσφορὰ περιβλέπτων κειμηλίων, περὶ τὰ ὁποῖα συνῆλθον οἱ τεχνῖται τοῦ κόσμου, καὶ ἡ χορεία τῶν φιλαρχαίων ὅπως καταθέσωσι τὸν φόρον τῆς λατρείας, ὅπως προσκυνήσωσιν αὐτὰ καὶ ἀναζητήσωσιν εἰς τὰς γραμμὰς τῶν θείων ἐκείνων μορφῶν ἀκτῖνα ἐμπνεύσεως.

Ἐξετάσωμεν ὅμως ἀπαθέστερον τὸ ἐν Ἀθήναις ἔργον οὐχὶ ὑπὸ ἔποψιν αἰσθηματικὴν ἀλλ' ἐν τῷ συνόλῳ αὐτοῦ, κατά τε τὴν σύλληψιν αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὸν τρόπον καὶ τὸν χρόνον τῆς ἐκτελέσεως.

Ὁποῖος ἦτο ὁ σκοπὸς τοῦ Ἔλγιν; Ὁ σκοπὸς αὐτοῦ ἦτο ἡ ἀνάπτυξις τῶν ὡραίων τεχνῶν ἐν Ἀγγλίᾳ. Ἐθεώρησεν ἐν ἀρχῇ ὅτι ἤθελε πραγματώσει τοῦτον προτρέπων τὴν κυβέρνησίν του νὰ πέμψῃ τεχνίτας Ἄγγλους εἰς τὴν Ἀνατολήν, ὅπως μελετήσωσι τὰ πρωτότυπα ἔργα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς καὶ τῆς γλυπτικῆς, καταμετρήσωσιν αὐτὰ καὶ ἀπεικονίσωσιν. Ἀλλὰ δὲν εἰσηκούσθη. Σπουδάσας εἰδικῶς ἀρχαιολογίαν καὶ παρατηρήσας ὅτι αἱ πρὸ αὐτοῦ γενόμεναι ἐργασίαι δὲν ἦσαν πλήρεις, ὅτι παρίστατο ἀνάγκη πληρεστέρας καταμετρήσεως καὶ παραστάσεως, ἀπεφάσισε νὰ πράξῃ τοῦτο, πλουσιώτατος ὤν, ἰδίᾳ δαπάνῃ καὶ διὰ τεχνιτῶν ἀρίστων τῆς ἐκλογῆς του. Ἔφερε δὲ εἰς πέρας τὸ ἔργον ὑπὸ περιστάσεις εὐνοϊκάς, ἃς αὐτὸς δὲν προεκάλεσε βεβαίως, ἀλλ' ἐκ τῶν ὁποίων ἐζήτησε νὰ ὠφεληθῇ, ὡς ἤθελε πράξει καὶ πᾶς ἀντιπρόσωπος ἄλλου κράτους.

Ἀλλ' ἔρχεται ὁ τρόπος τῆς ἐργασίας. Βεβαίως οὗτος εἶνε ἄξιος πάσης κατακρίσεως, διότι ἀπέσπασε τὰ ἀνάγλυφα, ἅτινα εἶχε λάβει τὴν ἄδειαν μόνον ν' ἀπεικονίσῃ ἢ ἀποτυπώσῃ εἰς γύψον, κατέρριψε τὰς μετόπας καὶ τὴν ζωοφόρον ἀφαιρέσας τὰ συμπλέγματα τῶν ἀγαλμάτων, ἐν ἑνὶ λόγῳ ἀνηλεῶς κατέστρεψε τὸ ὡραιότερον τῶν μνημείων τῆς ἀρχαιότητος, μεταχειριζόμενος πρὸ τούτο τὴν πολιτικήν του δύναμιν, τὰ δῶρα καὶ τὰς γενναίας ἀμοιβὰς πρὸς τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ ἐργαζομένους. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ταῦτα πάντα διέπραξαν οἱ πράκτορές του, ἀλλ' οὗτος ἦτο ἐν γνώσει βεβαίως καὶ ἔδιδε διαταγάς. Οὐδεὶς νομίζομεν ὅτι θέλει εὑρεθῇ ποτε νὰ ἐκστομίσῃ ὅτι ἡ πρᾶξις αὕτη δὲν ἠμαύρωσε τὸ ὄνομά του καὶ τὴν φιλοπάτριδα αὐτοῦ πρόθεσιν,

Ἓν μόνον δύναται νὰ μετριάσῃ τὴν κατ' αὐτοῦ μομφὴν τοῦ Ἕλληνος ἱστορικοῦ, ὅτι ἡ Ἑλλὰς τότε ἦτο λεία Μυσῶν, ὅτι πάντες ἥρπαζον ἀρχαιότητας, ὅτι ἐκ τοῦ Παρθενῶνος καὶ ὁ Κένιξβεργ ἐπὶ Μοροζίνη ἀπέσπασεν ἀγάλματα, καὶ ὁ Σοαζὲλ Γκουφιέ, ὁ σύγχρονος τοῦ Ἔλγιν, μικρὸν πρὸ τούτου ἀπέσπασεν ἐκ τῶν μετοπῶν ἀνάγλυφα καὶ μετέφερεν εἰς Γαλλίαν, καὶ πάντες οἱ περιηγηταί. Εἶχεν ὁ Ἔλγιν καλὸν ὡς πρὸς τοῦτο προηγούμενον, ὅπερ καὶ ἀπολογούμενος ἔφερεν ὡς ἐπιχείρημα, ἀλλ' ἦτο πραγματικόν. Ἂς προσθέσωμεν δὲ καὶ ὅτι αἱ ὑπάρχουσαι τότε ἀντιζηλίαι καὶ ἅμιλλα μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας περὶ τὸν πλουτισμὸν τῶν Μουσείων των ἦτο εἰς μεγάλην ἐπίτασιν, παρέχουσα ἀφορμὴν ὅπως μεταχειρίζωνται οἱ περιηγηταὶ καὶ οἱ πρεσβευταί, καὶ οἱ πρόξενοι ἑκατέρων μυρίους τρόπους θεμιτοὺς καὶ ἀθεμίτους πρὸς ἀπόκτησιν ἀρχαιοτήτων. Ὁ Σοαζὲλ Γκουφιὲ γράφει ἐν τῇ περιηγήσει αὐτοῦ, ὅτι «ὁ Λόρδος Ἔλγιν ὑπῆρξεν εὐτυχέστερος ἐμοῦ, διότι ὠφελούμενος ἐκ τῆς πίστεως, ἣν παρεῖχεν αὐτῷ ἡ παρουσία νικηφόρου ναυτικῆς μοίρας, καὶ ἡ κατάκτησις τῆς Αἰγύπτου καὶ ἡ ἀνασύστασις τῆς σπουδαιοτάτης ταύτης κτήσεως, ἔλαβε παρὰ τῆς Πύλης παραχωρήσεις, ἃς ἐν ἄλλοις χρόνοις οἱ ὑπουργοὶ αὐτῆς, οἱ μᾶλλον ἐνδοτικοὶ καὶ μᾶλλον φιλόφρονες, δὲν ἤθελον ἐπιτρέψει. Ὁ Ἔλγιν ἀπεκόμισεν ἐξ ἁπάσης τῆς Ἑλλάδος πλουσίαν συγκομιδὴν πολυτίμων μνημείων, ἣν πρὸ πολλοῦ, ἀλλ' εἰς μάτην ἐπεθύμουν, καὶ τὴν ὁποίαν ὅταν βλέπω εἰς τὴν κατοχήν του, δύσκολον μοὶ εἶνε νὰ μὴ αἰσθανθῶ ὀλίγην ζηλοτυπίαν. Ἀλλ' εἶνε ἐπὶ τέλους εὐχάριστον ὅτι οἱ θεράποντες τῶν τεχνῶν γνωρίζου-

Digitized by Google

σιν ὅτι τὰ ἀριστουργήματα ἐκεῖνα ἐλυτρώθησαν ἐκ τῆς βαρβαρότητος τῶν Τούρκων, καὶ διατηροῦνται ὑπὸ φιλαρχαίου, ὅστις μέλλει νὰ παραδώσῃ ταῦτα εἰς χρῆσιν τοῦ κοινοῦ[1]).»

Ἀλλὰ καὶ ἡ σκέψις τῆς μελλούσης καταστροφῆν, ἧς ἄπειρα εἶχον παραδείγματα, ὡς εἴπομεν καὶ ἀνωτέρω, ἐπέτεινε τὴν τάσιν πρὸς σωτησίαν τῶν ἔργων τούτων παντὶ τρόπῳ. Ὁ Βισκόντη ἔγραψεν ὅτι πρέπει νὰ λυπηθῇ τις διότι ἡ εὐγενὴς σκέψις (la noble idée), ἥτις ἐπῆλθεν εἰς τὸν νοῦν τοῦ Ἔλγιν νὰ σώσῃ ἐκ τῆς καθημερινῆς καταστροφῆς βαρβάρου ἔθνους τὰ ἔργα ἐκεῖνα, δὲν ἐπῆλθεν ἕνα καὶ ἥμισυ αἰῶνα πρότερον εἰς πλούσιον καὶ ἰσχυρὸν φιλάρχαιον. Καὶ ὁ Κατρμὲρ δὲ Κινσὺ (Quatremère de Quincy) ὀνομάζει εὐτυχὲς γεγονὸς τὴν εἰς Εὐρώπην μεταφορὰν τῶν ἀρχαίων ἔργων.

Ἀλλὰ καὶ ἡ κατάστασις τῶν Ἀθηνῶν ἡ κοινωνικὴ καὶ ἡ πολιτική, ἡ ἔλλειψις πνευματικῆς ἀναπτύξεως τῶν κατοίκων, ἡ ἀδιαφορία πρὸς τὰ ἀρχαῖα, συνετέλεσαν εἰς τὴν μείζονα διευκόλυνσιν τοῦ ἔργου τῆς συλήσεως, ἥτις δὲν θὰ συνέβαινεν ἐν πόλει πολυανθρώπῳ, ἐχούσῃ κατοίκους ἀνεπτυγμένους, ζηλωτὰς τῶν πατρῴων κτημάτων καὶ τῶν προγονικῶν μνημείων.

Ἡ σκέψις ἔτι ὅτι αἱ Ἀθῆναι ἤθελον κατασταθῆ ἐλευθέρα πόλις, καὶ ὅτι μικρὸν τμῆμα τῆς Ἑλλάδος ἤθελεν ἀνακτήσει τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἤθελε φροντίσει ἐν τοῖς πρώτοις περὶ τῶν ἀρχαίων μνημείων, εἶχε μὲν γεννηθῆ εἰς τὸν νοῦν Ἑλλήνων, πιστευόντων εἰς τὴν πραγμάτωσιν αὐτῆς, ἀλλ' οἱ Εὐρωπαῖοι οὐδὲ κἂν ὡς ὄνειρον ἀπεδέχοντο. Αὐτὸς ὁ Βύρων ἐν Ἀθήναις γενόμενος, καὶ ἱκανὸν χρόνον παραμείνας δὲν ἐπίστευσε πρὸ τοῦ 1821 εἰς τὴν μέλλουσαν ἀνάστασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους. «Φεῦ», γράφει ἐν τῷ ποιήματι τοῦ Τσὶλδ-Ἀρόλδ, «δὲν ὑπάρχουσι πλέον ἐκεῖνοι οἱ Ἕλληνες, οἵτινες βαδίζοντες μὲ βῆμα στερρὸν εἰς βέβαιον θάνατον ἀπέθανον ἐνδόξως εἰς τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν».

Καὶ παρακατιὼν ὁ αὐτὸς ἐν ἑτέρᾳ στροφῇ γράφων περὶ τῶν ἀπογόνων τοῦ Θρασυβούλου, ὅτι ὁ ἔσχατος τῶν Ὀθωμανῶν δύναται νὰ μεταχειρίζηται αὐτοὺς ὡς δούλους, ἐπιφέρει «Καὶ *μήπως τολμῶσι νὰ ἐπαναστατήσωσιν; Ὄχι!* ἀλλ' εὐχαριστοῦνται, καταρώμενοι μόνον τὴν μαστίζουσαν αὐτοὺς χεῖρα· δειλοί, δοῦλοι, τρέμοντες ἀπὸ τῆς γεννήσεως μέχρι τοῦ θανάτου των ***δὲν εἶνε ἄξιοι νὰ*** ὀνομάζωνται πλέον ἄνθρωποι». Τοιοῦτον δὲ φρόνημα ἐπεκράτει τότε ἐν Εὐρώπῃ καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν περιηγητῶν οὕτω ἀπεικόνιζον τοὺς Ἕλληνας. Αἱ Ἀθῆναι ἐθεωροῦντο χώρα βάρβαρος, τὰ δὲ μνημεῖα αὐτῶν ἐπιστεύετο, ὑπῆρχον δὲ καὶ διδόμενα πρὸς τοιαύτην πίστιν, ὅτι μετά τινας χρόνους δὲν ἤθελον ὑπάρχει.

Σήμερον καὶ ὁ Ἔλγιν καὶ πάντες οἱ μετ' αὐτοῦ ἐργασθέντες πρὸς καταρτισμὸν τῆς συλλογῆς κοιμῶνται ὑπὸ τὴν πλάκα τοῦ τάφου· πάντες δ' οὗτοι ζῶντες, πλὴν τοῦ Λουζιέρη, εἶδον τὴν Ἑλλάδα ἐλευθέραν καὶ βασιλευομένην, ἤκουσαν δὲ πολλάκις δὲ καὶ τὴν φωνὴν τοῦ παραπόνου, ὅπερ ἀφῆκεν ὅταν εἶδεν ἑαυτὴν γεγυμνωμένην τῶν ἀρχαίων κοσμημάτων της. Δὲν γνωρίζομεν εἰς τὸ θέαμα τοῦτο χώρας ἐλευθέρας, ἣν ἀπεγύμνωσαν, δούλην οὖσαν, ἂν ἐλυπήθησαν, δι' ὅ,τι ἔπραξαν, ἢ ἂν ἐχάρησαν διότι ἐπρόλαβον νὰ τὸ πράξωσιν, ἡμεῖς ἀπαθῶς κρίνοντες τὸ γεγονὸς τῆς ἀφαιρέσεως τῶν ἀρχαιοτήτων, καὶ κατὰ τὸν χρόνον, κατὰ τὸν ὁποῖον αὕτη ἐξετελέσθη, καὶ ἀναλογιζόμενοι ὅτι εἰσέτι ἡ πρὸς τὰ ἀρχαῖα ἀγάπη τῶν Ἑλλήνων δὲν ἔλαβε τὸν τόνον καὶ τὴν δύναμιν θρησκευτικοῦ αἰσθήματος, φλέγοντος τὰ στήθη οὐ μόνον τῶν μεμυημένων ὀλίγων τὰ τῆς ἀρχαιότητος, ἀλλὰ παντὸς Ἕλληνος, θεωροῦμεν, μακρὰν πάσης ἐπιδράσεως ποιητικοῦ οἴστρου καὶ ἐπιδεικτικῆς παραφορᾶς καὶ δημοκοπικῆς ἀρχαιομανίας, ὅτι ὁ Ἕλλην ἱστορικὸς μόνον λύπην καὶ ἄλγος ὀφείλει νὰ ἐκφράσῃ ἐπὶ τῇ πράξει τοῦ Ἔλγιν καὶ τῶν ὁμοίων του, ἀλλ' οὐχὶ καὶ νὰ ῥίψῃ λίθον ἀναθέματος κατ' ἀνδρῶν, οἵτινες εἰργάσθησαν ὑπὲρ τοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἰδίας αὐτῶν πατρίδος καὶ ὑπὲρ τῆς καθόλου τέχνης καὶ ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης, οἵτινες μετενεγκόντες τοὺς θεοὺς τῆς Ἑλλάδος εἰς τὰ κέντρα τοῦ πολιτισμοῦ, ἐζήτησαν νὰ μεταδώσωσιν αὐτόθι τὴν οὐρανίαν λάμψιν, ἣν ἐξέπεμπεν ἡ θεία τούτων μορφή, λάμψιν, ἥτις ἐν τῇ χώρᾳ, ἧς ἐτέθησαν πολιοῦχοι δὲν ἦτο ὁρατὴ ὡς ἐκ τοῦ καλύψαντος αὐτὴν παχυλοῦ τῆς δουλείας σκότους.

5

Βιογραφικά τινα Ἅμιλτων, Ἐμ. Καλούτση, καὶ Λουζιέρη.—Ἀποβίωσις Λουζιέρη. Τάφος αὐτοῦ ἐν Ἀθήναις καὶ ἐπιτύμβιον ἐπίγραμμα.

Θεωροῦμεν ἤδη ἀναγκαῖον, ὅπως ἡ ἱστορία, ἣν ἀνελίξαμεν τῶν Ἐλγινείων μαρμάρων κατασταθῇ πλήρης, νὰ εἴπωμεν καὶ βραχέα τινὰ βιογραφικὰ περὶ τριῶν προσώπων, ἅτινα ἐνθυμοῦνται οἱ ἀναγνῶσται τῆς ἱστορίας ταύτης, πρωταγωνιστησάντων ἐν πολλοῖς ἐν αὐτῇ μετ' αὐτοβουλίας ἰδίας, καὶ ἀγωνισθέντων ἐν μέσῳ τοσούτων δυσκολιῶν, ὅπως φέρωσιν εἰς πέρας τὴν ἐντολήν, ἣν ἀνέθεσεν εἰς αὐτὰ ὁ Ἔλγιν· εἶνε δὲ ταῦτα ὁ Ἅμιλτων, ὁ Ἐμ. Καλούτσης, καὶ ὁ Λουζιέρης.

Τούτων ὁ Γουλιέλμος Ῥιχάρδος Ἅμιλτων, ἦτο ἔγκριτος ἀρχαιολόγος τῶν χρόνων του, καὶ ὡς τοιοῦτον παρέλαβεν αὐτὸν γραμματέα ὁ Ἔλγιν εἰς τὴν ἀρχαιολογικὴν ἐπιχείρησίν του. Ὁ Ἅμιλτων ἐκ Κυθήρων, ἔνθα παρέμεινεν ἓν ἔτος πρὸς

1) Choiseul Gouffier, Voyage pittor. Τόμ. 2, σελ. 86.

Digitized by Google

διευθέτησιν τῶν ἐργασιῶν τῆς διασώσεως τοῦ φορτίου τῶν μαρμάρων, ἀνεχώρησε τῷ 1803 εἰς Αἴγυπτον καὶ Ἀνατολὴν χάριν ἀρχαιολογικῶν ἐρευνῶν, ἐξέδωκε δὲ ἰδίαν συγγραφὴν τῆς περιηγήσεώς του ταύτης καὶ ἕτερα φιλολογικὰ ἔργα ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐν οἷς καὶ τὸ περὶ τῶν Ἐλγινείων μαρμάρων ὑπόμνημα, οὗτινος ἐμνημονεύσαμεν.

Ὁ Ἅμιλτων ἐγεννήθη τῷ 1777. Εἰς Ἀγγλίαν ἐπανακάμψας ἐκ τῆς περιηγήσεώς του ὑπηρέτησεν ἀπὸ τοῦ 1809 μέχρι τοῦ 1822 ὡς ὑπογραμματεὺς ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν ἐξωτερικῶν, τῷ 1822 δ' ἐστάλη ὡς ἔκτακτος ἀπεσταλμένος εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Νεαπόλεως, ἔνθα ἔμεινε μέχρι τοῦ 1825. Εὑρίσκομεν δὲ αὐτὸν κατόπιν καὶ πρόεδρον τῆς γεωγραφικῆς ἑταιρίας τοῦ Λονδίνου κατὰ τὰ ἔτη 1837 καὶ 1841.

Ὁ Ἐμμανουὴλ Γ. Καλούτσης, ὁ διὰ τῆς δραστηριότητός του καὶ τῆς πολιτικῆς ἰσχύος του τὰ μέγιστα συντελέσας εἰς τὴν διάσωσιν τοῦ φορτίου τῶν ἀρχαιοτήτων τοῦ πλοίου Μέντορος, ἦτο Κυθήριος, ἀνήκων εἰς μίαν τῶν ἀρχαιοτάτων ἀριστοκρατικῶν οἰκογενειῶν τῶν Κυθήρων. Ἐγεννήθη τῷ 1756, εἶχε δὲ σύζυγον ἐκ τοῦ ἐπιφανοῦς οἴκου τῶν Βενιέρη.

Ὁ ἀνὴρ οὗτος, ὅτε οἱ Κυθήριοι ἐστασίασαν κατὰ τοῦ προβλεπτοῦ Π. Μαρκέλλου τῷ 1780, θεωρηθεὶς ὡς συνωμότης ἐστάλη μετ' ἄλλων δέσμιος εἰς Βενετίαν, ὅπου μετὰ τὰς γενομένας ἀνακρίσεις ἐκηρύχθη ἀθῶος· Ἐκ Βενετίας δὲ μετέβη εἰς Πάδοβαν, ὅπου ἐσπούδασε τὴν νομικήν, λαβὼν δίπλωμα διδάκτορος. Ἐπανελθὼν εἰς Κύθηρα ἐξήσκησε τὸ ἐπάγγελμά του, θεωρούμενος εἷς τῶν ἀρίστων ἑρμηνευτῶν τῶν ἐνετικῶν νόμων.

Μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς Ἐνετικῆς δημοκρατίας ὑπὸ τῶν Γάλλων ὁ Καλούτσης, ὅτε ἐντελὴς ἀναρχία ἐπεκράτησεν ἐν τῇ νήσῳ καὶ ἀντεκδικήσεις καὶ σφαγαὶ ἐπῆλθον μεταξὺ χωρικῶν καὶ ἀστῶν, ἦτο ὁ λαοφιλέστερος τῶν ἀστῶν, ὑπ' αὐτῶν τῶν χωρικῶν περιφρουρούμενος.

Τῷ 1799 τῇ συστάσει τοῦ ἐν Κερκύρᾳ Σπυρίδωνος Φορέστη, πρεσβευτοῦ τῆς Ἀγγλίας παρὰ τῇ Ἑπτανησίῳ πολιτείᾳ, ὁ Καλούτσης διωρίσθη ὑποπρόξενος τῆς Ἀγγλίας ἐν Κυθήροις, διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1815 ὅτε οἱ Ἄγγλοι κατέλαβον τὴν Ἑπτάνησον.

Μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Ἰονίου συντάγματος τῷ 1817 ὁ Μέγας Ἁρμοστὴς Θωμᾶς Μαίτλανδ προσέφερεν εἰς τὸν Καλούτσην τὴν θέσιν τοῦ Γερουσιαστοῦ, ἣν οὗτος δὲν ἐδέχθη καὶ ἕνεκα τῆς προβεβηκυίας ἡλικίας του, καὶ ἕνεκα λόγων ἄλλων οἰκογενειακῶν. Ἐτελεύτησε δὲ ἀγαπώμενος ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του τὸν Νοέμβριον τοῦ 1833.

Περὶ τοῦ Ἰωάννου δὲ Βαπτιστοῦ Λουζιέρη εἴπομεν ἱκανὰ ἐν ἀρχῇ τῆς παρούσης ἱστορίας (Ἑστία σελ. 684). Οὗτος καὶ μετὰ τὴν πώλησιν τῆς συλλογῆς τοῦ Ἔλγιν, εἰς τὸν καταρτισμὸν τῆς ὁποίας συνετέλεσεν ὡς κυριώτατος πράκτωρ, παρέμεινε διαρκῶς ἐν Ἀθήναις μέχρι τοῦ 1821, ὅτε καὶ ἀπεβίωσεν ἐνταῦθα τῇ 3 Φεβρουαρίου τοῦ ἔτους τούτου ἐν ἡλικίᾳ 70 ἐτῶν. Ἀγνοοῦμεν δὲ ἂν καὶ μετὰ τὴν πώλησιν τῆς συλλογῆς τοῦ Ἔλγιν ἐξηκολούθει στέλλων ἀρχαιότητας εἰς αὐτόν, ἢ εἰργάζετο εἰς ἀπεικονίσεις μόνον τῶν μνημείων τῶν Ἀθηνῶν.[1]) Αἱ ἐν τῷ Βρεταννικῷ Μουσείῳ ὑπάρχουσαι εἰκόνες τῶν μνημείων τῶν Ἀθηνῶν εἶνε ἔργα τοῦ ζωγράφου τούτου, ὅστις συνετέλεσεν ὡς φαίνεται ὡς καλλιτέχνης καὶ εἰς τὴν καλὴν τοποθέτησιν ἐν τοῖς κιβωτίοις τῶν ἀρχαιοτήτων, ἵνα μὴ συντρίβωνται κατὰ τὴν μεταφοράν.

Ὁ Λουζιέρης οὐδεμίαν ἔτρεφε συμπάθειαν πρὸς τοὺς Ἕλληνας, καθ' ἃ ὁ Βύρων βεβαιοῖ. Ἀποθανὼν ἐτάφη ἐν τῇ παρὰ τὸ μνημεῖον τοῦ Λυσικράτους ὑφισταμένῃ τότε μονῇ τῶν Καπουτσίνων. Οἱ ἐν Ἀθήναις δὲ κατὰ τὴν ἀποβίωσίν του παρεπιδημοῦντες Ἄγγλοι ἔθεσαν ἐπὶ τοῦ τάφου του μαρμάρινον ἐπιτύμβιον πλάκα, ἐφ' ἧς ἐνεχάραξαν τὴν ἑξῆς ἐπιτάφιον ἐπιγραφὴν

Ioanni Baptistae Lusieri
Angli in Athenis
quod in monumentis Atticis illustrandis
virum bene meritum
et in terra peregrina
amicum
perdiderunt
pictor insignis annos XXV his locis artem exercuit
et inter opus morte inopina sublatus est
nocte III Kal. Feb. ad MDCCCXXI
aetatis suae LXX.

Ἡ ἐπιτύμβιος αὕτη πλὰξ μετ' οὐ πολὺ ἀπὸ τῆς τοποθετήσεως αὐτῆς ἐκαλύφθη ὑπὸ τὰ ἐρείπια τῆς κατερημωθείσης καὶ καταστραφείσης κατὰ τὸν ἀγῶνα Μονῆς, διαμείνασα κεκαλυμμένη ἐπὶ 46 ἔτη, καθ' ἃ πᾶσα μνήμη καὶ ἱστορία τῆς Μονῆς ἐξηλείφθη ἀπὸ τῆς μνήμης τῶν ζώντων, καὶ μόνον ἦτο γνωστὸν ὅτι τὸ γήπεδον αὐτῆς, τὸ περιλαμβάνον καὶ τὸ μνημεῖον τοῦ Λυσικράτους, ἀνῆκεν εἰς τὴν Γαλλικὴν κυβέρνησιν. Ἀνευρέθη δ' ἐν ἔτει 1867, ὅτε οἱ Γάλλοι ἐνήργησαν ἀνασκαφὰς περὶ τὸ Λυσικράτειον μνημεῖον, μετ' ἄλλων τινῶν τάφων Γάλλων ἀποθανόντων ἐν Ἀθήναις. Ἐντεῦθεν δὲ μετεκομίσθη καὶ ἐτοποθετήθη ἐν τῇ αὐλῇ τῆς ἐκκλησίας τῶν Διαμαρτυρουμένων ἐν Ἀθήναις, τῇ νευούσῃ πρὸς τὴν Ὁδὸν Φιλελλήνων, φιλοξενηθεῖσα ἐπὶ Ἀγγλικοῦ οὕτως εἰπεῖν ἐδάφους ἐξ εὐγνωμοσύνης δι' ὅσα ὁ Λουζιέρης ὑπὲρ τοῦ Ἀγγλικοῦ ἔθνους ἔπραξεν. Αὐτόθι δ' ἔτι καὶ νῦν εὑρίσκεται, τῆς τύχης ὁρισάσης εἰς ἄνδρα ἥκιστα φι-

(1) Εἶχε προσκληθῆ καὶ ὡς ἐκτιμητὴς τῶν ἀγαλμάτων τοῦ ναοῦ τῆς Αἰγίνης, ἅτινα ἐξετίμησεν ἀντὶ 4000 λιρῶν στερλινῶν.

Digitized by Google

λέλληνα, κατὰ σύμπτωσιν παράδοξον, τόπον τοῦ ἐπιτυμβίου αὐτοῦ λίθου ἐν τῇ περιφανεστέρᾳ θέσει τῆς Ὁδοῦ Φιλελλήνων.

Παροράματα ἐν τῇ περὶ τῶν Ἐλγινείων μαρμάρων μελέτῃ. Σελ. 683α στ. 7 κάτωθεν, γράφε Γρηγόριος ἀντὶ Κύριλλος. Σελ. 684α στ. 9 ἄνωθεν, γράφε 1748 ἀντὶ 1848. Σελ. 684β στ. 8 ἄνωθεν, γράφε ὑδρογράφος ἀντὶ ἱδρογ. Σελ. 771α στ. 30 γράφε συφιλίδι.

Η ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΟΥ ΤΙΤΙΑΝΟΥ

(Διήγημα ἐκ τοῦ δανικοῦ).

(Συνέχεια. Ἴδε προηγούμενον φύλλον 675).

«Τὸ φυσικὸν τώρα ἦτο νὰ ὑποθέσῃ τις, ὅτι ὁ μυλόρδος ἦτο ὑπερήφανος καὶ ἱκανοποιημένος ἀφ' οὗ ἔμεινε νικητὴς καὶ τροπαιοῦχος ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης! Παραδόξως ὅμως τὸ πρᾶγμα δὲν εἶχεν οὕτω. Καὶ ἐκάθησε μὲν πάλιν διὰ ν' ἀποπερατώσῃ τὸ διακοπὲν πρόγευμά του, αἴφνης ὅμως ἀνεπήδησεν ἀπὸ τὴν θέσιν του, ἔρριψε μετὰ θυμοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης τὸ χειρόμακτρον, ἐπῆγεν εἰς τὸ παράθυρον, ἤρχισε νὰ κρούῃ διὰ τῶν δακτύλων τὰς ὑέλους του, ἐκάθησε διὰ νὰ διαβάσῃ καὶ ἀνεπήδησε πάλιν—ἑνὶ λόγῳ εὑρίσκετο τώρα ὁ ἄνθρωπος ὑπὸ τὸ κράτος παραδόξου καὶ ἀνεξηγήτου ταραχῆς.

—Ἐφέρθην ὅμως καθὼς ἔπρεπε νὰ φερθῶ! ἔλεγε καθ' ἑαυτόν — εἶνε τάχα σωστὸ εἰς τὸν καθένα ξένον, παντάξενον ἄνθρωπον, ποῦ θέλει διὰ τῆς βίας νὰ μᾶς πάρῃ τὴν ἰδιοκτησίαν μας, νὰ λέγωμεν: Ὁρίστε, παρακαλῶ, εἶνε εἰς τὴν διάθεσίν σας!;—Μάλιστα, δὲν τὸ ἀρνοῦμαι, ἦτο κυρία, καὶ μάλιστα πολὺ ὡραία κυρία—ὤ, ἦτο πράγματι πολὺ ὡραία! Πρὸ πάντων τὸ μέτωπον καὶ τὰ 'μάτια της· ἀλλὰ καὶ τὸ στόμα της, τοὐλάχιστον ὅταν ἐχαμογέλα — νἄλθῃ λοιπὸν ἔτσῃ ἕνας καὶ νὰ ἔχῃ μίαν τοιαύτην ἀπαίτησιν! —ὤ, καὶ ἡ μύτη της ἐκείνη ἦτο τόσον μικρὴ καὶ νόστιμη, ἐν γένει ὅλο τὸ πρόσωπόν της ἦτο ὡραῖον!—Ἀλλ' ἐπὶ τέλους δὲν εἶμαι ἐγὼ κύριος τῆς οἰκίας μου; δὲν ἠμπορῶ νὰ ὁρίσω τὰ ὑπάρχοντά μου ὅπως θέλω; — Μὲ ὅλα ταῦτα, τί τὰ θέλεις, ἦτο κυρία— ἔλεγε μία ἐσωτερικὴ φωνὴ πρὸς τὸν μυλόρδον.—Κυρία; ἀπήντα οὗτος μεγαλοφώνως πρὸς τὸν ἀόρατον συνήγορον— καὶ μήπως μία κυρία ἐπιτρέπεται νὰ ἔχῃ ἀπὸ κάθε ἄλλον περισσότερον δικαίωμα νὰ γίνεται ὀχληρὰ καὶ ἀπαιτητική; Ἐκτὸς τούτου τὸ εὑρίσκω πολὺ ἀνάρμοστον ἀπὸ μίαν καλοανατεθραμμένην νέαν νὰ ἐπιτίθεται ἔτσῃ κατὰ ξένου κυρίου, φοροῦντος μάλιστα τὰ πρωϊνά του ἀκόμη ἐνδύματα, καὶ νὰ τοῦ φέρεται ἔτσῃ, ὡσὰν νὰ τοῦ ζητῇ ἐλεημοσύνην. Ἡ οἰκογένειά της φυσικὰ δὲν θὰ γνωρίζῃ τίποτε ἀπὸ αὐτὰ ὅλα! Ὄχι, αὐτὸ πλέον ὑπερβαίνει πᾶν ὅριον!

«Ἔθεσε τὰς χεῖρας ἐπὶ τῆς ῥάχεώς του καὶ ἐφάνη σκεπτόμενος ἐπὶ στιγμήν. Αἴφνης ἔκρουσε τὸ ἔδαφος διὰ τοῦ ποδός, ἐπῆγε κ' ἐπῆρε τὴν εἰκόνα καὶ τὴν μετέφερεν εἰς τὸ παρακείμενον δωμάτιον· ἔπειτα ἐνεδύθη καὶ ἐξῆλθε.

«Ἔλαβε τὴν πρὸς τὴν πεδιάδα διεύθυνσιν. Ἡ ζέστη ἦτο μεγάλη, ἀλλ' ὄχι πνιγηρὰ—αἱ σκιαὶ τῶν ὀρέων εὐκρινῶς διεγράφοντο εἰς τὸν διαυγῆ καὶ αἴθριον θερινὸν οὐρανόν. Πανταχοῦ ἐπεκράτει βαθεῖα σιγή. Εἷς μόνον ποιμὴν παρῆλθεν ἔφιππος πλησίον του καὶ μακράν, εἰς τὴν κλιτὺν τῆς κοιλάδος ἐφαίνοντο βόσκοντες οἱ βόες του, ἐκτὸς δ' αὐτῶν δὲν ἐφαίνετο ἐπὶ τῆς πεδιάδος κανὲν ἄλλο ἔμψυχον πλάσμα.

«Ἦτο πραγματικῶς μία ἀπὸ τὰς ἡμέρας ἐκείνας τὰς ὁποίας ἀνενοχλήτως ἀπήλαυεν ὁ μυλόρδος, σήμερον ὅμως δὲν εἶχε διάθεσιν νὰ αἰσθανθῇ καμμίαν ἀπόλαυσιν. Ἔβαινε ταχέως μὲ τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν νώτων, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐξεστάθη πολὺ καὶ διὰ ν' ἀναπαυθῇ ὀλίγον ἐκάθησεν ἐπί τινος πέτρας. Παρὰ τὸ σύνηθες εὕρισκε σήμερον τὴν πέριξ του σιγὴν καταθλιπτικὴν καὶ ἀνυπόφορον. Ἀφ' οὗ περιεπάτησε μίλιά τινα πρὸς τὴν πεδιάδα, ἐγύρισε πάλιν τὸν ἴδιον δρόμον ὀπίσω, μὲ τὸ ἴδιον γοργὸν βῆμα μὲ τὸ' ὁποῖον καὶ εἶχεν ἔλθῃ. Ἦτο ἤδη ἡ ἕκτη ὥρα, ὅτε ἔφθασεν εἰς τὴν πόλιν καὶ τὰ ὀχήματα ἤρχισαν νὰ ἐπανακάμπτωσιν ἐκ Μόντε Πίντσιο. Ἐστάθη πρὸς στιγμὴν ἔμπροσθεν τῆς γαλλικῆς Ἀκαδημίας καὶ ἐθεώρει τὰς ἁμάξας μὲ τὰ κομψά των ἄλογα καὶ τὰς ὡραίας κυρίας. Μεταξὺ αὐτῶν διέκρινε καὶ μίαν, τῆς ὁποίας ὁ ἡνίοχος καὶ ὁ ὑπηρέτης ἔφερον κυανόχρουν στολήν. Ἐν αὐτῇ ἐκάθηντο δύο κυρίαι, ζωηρῶς συνομιλοῦσαι πρὸς τὸν ἀντικρύ των καθήμενον κύριον. Ἡ νεωτέρα αὐτῶν, μὲ πῖλον καὶ περιώμιον λευκοῦ χρώματος, ἦτο ἡ λαίδη Μαρία. Ὅτε ἡ ἅμαξα ἐπέρασεν ἔμπροσθεν τοῦ μυλόρδου, συνηντήθησαν τὰ βλέμματά των, ἀλλ' οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς μυλαίδης ἐξέφραζον τόσην ἀδιαφορίαν, ὡσὰν νὰ μὴ τὸν εἶχον ἰδῆ ποτε. Ἦτο ἕτοιμος νὰ χαιρετήσῃ, ἀλλ' αὐτὴ ἡ ἀδιαφορία τὸν ἐτάραξε πολὺ καὶ τὸν ἔκαμε νὰ σταθῇ ἀκίνητος εἰς τὴν θέσιν του καὶ ἐννεὸς νὰ προσβλέπῃ τὴν ἅμαξαν. Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ μυλαίδη ἐξηκολούθει νὰ συνομιλῇ εὐθύμως μετὰ τοῦ συνοδοῦ της, νὰ μειδιᾷ καὶ συχνὰ νὰ νεύῃ διὰ τῆς κεφαλῆς της εἰς παρατηρήσεις εὐφυεῖς, τὰς ὁποίας βεβαίως ἐκεῖνος θὰ ἔκαμνε.

«Ὁ μυλόρδος λέγει, ὅτι καὶ σήμερον ἀκόμη εἶνε βέβαιος, ὅτι τότε ἡ μυλαίδη δὲν εἶχε τὸν ἀναγνωρίσῃ, ἐπειδὴ δὲν ἠμπορεῖ νὰ φαντασθῇ πῶς μία τόσον νέα κυρία ἠμποροῦσε νὰ ὑποκριθῇ εἰς τόσον βαθμόν. Ἡ μυλαίδη ὅμως διϊσχυρίζεται ὅτι ἐξ ἱκανῆς ἀποστάσεως τὸν εἶχε παρατηρήσῃ καὶ ὅτι μόνη της εὐχὴ ἦτο ν' ἀνοιχθῇ ἡ γῆ

Digitized by Google

καὶ νὰ τὸν καταπίῃ, τόσον ἦτο θυμωμένη κατ' αὐτοῦ.

«Ὁ μυλόρδος ᾐσθάνθη νυγμὸν εἰς τὴν καρδίαν του, ἐζαλίσθη. — Θὰ ἐπεριπάτησα πολὺ γλήγορα εἰς αὐτὴν τὴν ζέστη, ἐσκέφθη, ἐπείνασα δὲ καὶ ὄχι ὀλίγον καὶ καλλίτερα εἶνε νὰ φάγω τώρα. Ὅτε ὅμως τῷ παρετέθη τὸ γεῦμα, ὁ μυλόρδος δὲν εἶχε καμμίαν ὄρεξιν—Πολὺ ζέστη ἔγινε τώρα εἰς τὴν Ῥώμην, εἶπε καθ' ἑαυτόν, αὔριον πηγαίνω εἰς τὰ βουνὰ δι' ὀκτὼ ἡμέρας καὶ ἔπειτα ἀναχωρῶ εἰς Νεάπολιν.

«Παρήγγειλε νὰ ἑτοιμάσουν τὰ κιβώτιά του καὶ εἶπεν εἰς τὸν θυρωρόν, ὅτι ἀνεχώρει δι' ὀκτὼ ἡμέρας καὶ ἐὰν ἐρωτήσῃ κανεὶς περὶ αὐτοῦ ν' ἀποκριθῇ, ὅτι θὰ ἐπιστρέψῃ μετὰ μίαν ἑβδομάδα. Τὸν διέταξε πρὸς τούτοις νὰ φροντίσῃ νὰ μὴ καθαρισθοῦν κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο τῆς ἀπουσίας του οὔτε νὰ σαρωθοῦν τὰ δωμάτιά του. Εἰς τὰ ταξείδιά του ὁ μυλόρδος εἶχεν ἀγοράσῃ διάφορα πράγματα τὰ ὁποῖα ἔκειντο ἄνω κάτω εἰς τὰ δωμάτιά του καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐπεθύμει καμμία ξένη χεὶρ νὰ ἐγγίσῃ ὅλους αὐτοὺς τοὺς θησαυρούς. Κατεβίβασεν ὅλα τὰ παραπετάσματα, ἐκλείδωσεν ὅλας τὰς θύρας καὶ παρέδωκε τὸ κλειδίον εἰς τὸν θυρωρόν. Τὴν ἐπαύριον πρωῒ ἀνεχώρησεν εἰς Τίβολι.

«Μετὰ μίαν ἑβδομάδα ἐπέστρεψεν. Ἤνοιξε τὰ παραπετάσματα καὶ ἐν ᾧ ὁ ὑπηρέτης του ἠσχολεῖτο νὰ φέρῃ ὀλίγην τάξιν εἰς τὰ δωμάτιά του, αὐτὸς ἐπῆγεν εἰς τὸ γραφεῖόν του, διὰ νὰ ἰδῇ μίαν φορὰν ἀκόμη τὴν εἰκόνα του. Πρὶν ταξειδεύσῃ εἶχε τὴν τοποθετήσῃ εἰς τὸ μέσον τοῦ μικροῦ σοφᾶ — ἀλλ' ἐδῶ δὲν εὑρίσκετο πλέον ἡ εἰκών.

«Ὁ μυλόρρδος προσεκάλεσε τὸν θυρωρόν: — Ἤγγισες τίποτε ἐδῶ εἰς τὸ γραφεῖόν μου; Ἐγὼ ῥητῶς σὲ διέταξα νὰ μὴ ἀφήσῃς κανένα νὰ ἐμβῇ ἐν ἀπουσίᾳ μου ἐδῶ μέσα.

— Κύριε, ἐγὼ οὔτε ποδάρι ἔβαλα.

«Ὁ μυλόδος ἔτριψε τὸ μέτωπον, ἐσήκωσε χαρτοφυλάκιά τινα, κείμενα ἐπὶ τοῦ ἰδίου σοφᾶ, καὶ ἡ ὄψις του ἔγινεν αἴφνης πελιδνή. Ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον, ἐφ' οὗ εἶχε στηρίξει τὴν εἰκόνα ἔκειτο πράσινον βαλάντιον πλῆρες χρυσοῦ καὶ χαρτονομισμάτων — ἐπὶ τεμαχίου δὲ χάρτου, προσηρτημένου εἰς τὸ βαλάντιον, ἦσαν διὰ γυναικείας χειρὸς γεγραμμέναι αἱ λέξεις: ὀγδοήκοντα χιλιάδες φράγκα!

— Ποῖος ἦλθεν ἐδῶ εἰς τὸ δωμάτιον; ἠρώτησεν ἐπιτακτικῶς τὸν θυρωρόν, ὁ ὁποῖος τρομάξας ἀπὸ τὴν ἀγριωπὴν ἔκφρασιν τῆς μορφῆς τοῦ μυλόρδου ὀπισθοχώρησεν ὀλίγα βήματα.

— Κανένας, κύριε, κανένας! Ἆ ὄχι! Τὴν πρώτην ἡμέραν ποῦ ἔφυγεν ὁ μυλόρδος, ἦρθε μία μεγάλη κυρία μ' ἕνα δοῦλο. Μὰ τὴν πίστι μου, κύριε, 'ξέρω νὰ κάνω διάκρισι κ' αὐτὴ ἦτανε μία πολύ, πολὺ μεγάλη κυρία, μὲ ῥοῦχα καὶ μὲ τρόπους!..

— Αἴ καλά, καὶ ὕστερα;

— Ἐζήτησε τὸν μυλόρδο κ' ἐγὼ τῆς εἶπα πῶς ἔχω διαταγὴ νὰ 'πῶ ὅτι ὁ μυλόρδος εἶνε ς' τὸ ταξεῖδι! Μὲ 'ρώτησεν ὕστερα πότε θὰ γυρίσῃ, κ' ἐγὼ τῆς εἶπα, τὸν περιμένουμε ὕστερα 'πὸ μία 'βδομάδα.—Καλὰ τὸ λοιπὸν—μοῦ εἶπεν ἡ κυρία —δός μου τώρα τὰ κλειδιὰ τοῦ δωματίου του.

— Καὶ 'ς αὐτὸ ἐσὺ δὲν εἶπες τίποτε;

— Ναὶ εἶπα, ἤθελα, μαθές, νὰ 'πῶ: 'μὰ πῶς γίνεται αὐτό, κυρία, ἀφ' οὗ ὁ μυλόρδος δὲν εἶνε ἐδῶ; Τότες ἤθελα νὰ 'δῇ ὁ κύριος μυλόρδος τὴ 'ματιὰ ποῦ μοῦ 'ρριξε! Ἴδια πάνω κάτω 'σὰν τώρα τοῦ κυρίου μυλόρδου! Ὕστερα μοῦπε: — Θ' ἀποφασίσῃς ἐπὶ τέλους νὰ μοῦ δώσῃς γλήγορα τὸ κλειδί; Ἔχω νὰ πάρω κάτι ἀπὸ τὸ δωμάτιο τοῦ μυλόρδου. — Κ' ἐπῆγεν ἀπάνω μὲ τὸ δοῦλό της κ' ἔμεινεν ἐκεῖ κάμποση ὥρα.

— Καὶ ὅταν ἔφυγε;

— Ὅταν ἔφυγε, κύριε, δὲν τὴν εἶδα. Τὴν ὥρα 'ποῦ ἦρθε, ἑτοιμαζόμουν νὰ τὸν τσιμπήσω 'λίγο τὸν ἀπομεσημεριανό, καὶ ἅμα ἀνέβηκεν ἀπάνω, 'ξαπλώθηκα — ἀλλὰ μόνον μιὰ στιγμή, κύριε μυλόρδε — ἡ ζέστη ἦτανε τόσο φρικτή! Εἶπα τῆς μικρῆς μου Μαριέττας νὰ προσέξῃ τὴν κυρίαν 'ποῦ θὰ καταίβῃ καὶ ὕστερα μοῦ διηγήθη πῶς ἡ κυρία τῆς 'χαμογέλασε γλυκὰ καὶ πῶς ἦτανε τόσον εὔμορφη!

— Καὶ ἄλλο τίποτε;

— Ἄλλο τίποτε δὲν εἶδε. Μοῦ εἶπε πῶς ἡ κυρία φοροῦσε φόρεμα ἀτλάζι καί...

— Αὐτὸ μοῦ εἶνε ἀδιάφορον!

«Ὁ μυλόρδος ἔδηξε τὰ χείλη του καὶ ἐφαίνετο ἀκόμη πολὺ τεταραγμένος.

— Λείπει μήπως τίποτε τοῦ κυρίου μυλόρδου; Δὲν 'μπορῶ νὰ καταλάβω πῶς μία τέτοια κυρία...

— Τίποτε, τὸν διέκοψεν ἀγανακτῶν ὁ μυλόρδος. — Καλά, πήγαινε τώρα!

«Ὁ θυρωρὸς παρετήρησε μετὰ δειλῆς περιεργείας εἰς τὸ δωμάτιον καὶ ἀπεσύρθη, μετ' ὀλίγον δ' ἐξῆλθε καὶ ὁ μυλόρδος.

«Ἀφ' οὗ ἔμαθε ποῦ κατῴκει ἡ οἰκογένεια Κλάρενδων, ἡ νέα κυρία δηλαδὴ καὶ ἡ θεία της, ἐπῆγεν ἐκεῖ καὶ ἔσυρε τὸν κώδωνα τοῦ θυρωροῦ.

— Εἶνε ἐδῶ αἱ κυρίαι;

— Ποῖαι κυρίαι; τὸν ἠρώτησε μία φωνή.

— Ἡ λαίδη Κλάρενδων.

— Αἱ κυρίαι ἀνεχώρησαν.

— Καὶ πότε ἐπιστρέφουν;

— Δὲν θὰ ἐπιστρέψουν καθόλου· ἔφυγαν πρὸ ὀκτὼ ἡμερῶν εἰς Νεάπολιν.

«Ἀμέσως ἀνεχώρησε καὶ ὁ μυλόρδος εἰς Νεάπολιν καὶ τὴν ἰδίαν ἑσπέραν ἀνεῦρε τὰ ἴχνη

Digitized by Google

τῶν δύο κυριῶν, ἀλλὰ μόνον διὰ νὰ μάθῃ, ὅτι πρὸ μιᾶς ἡμέρας ἀπέπλευσαν εἰς Γένουαν. Δὲν χάνει καὶ αὐτὸς καιρὸν καὶ μετ' ὀλίγον εἰς τὴν πόλιν ταύτην. Ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἐκοπίαζε ματαίως ν' ἀνεύρῃ τὴν κατοικίαν των, ἐπὶ τέλους δ' ἔμαθεν εἰς ποῖον ξενοδοχεῖον εἶχον καταλύσει καὶ ἐκεῖ τῷ εἶπον ὅτι εὑρίσκοντο ἤδη ἐν Βιέννῃ.

«Ἐὰν εἰς τὴν ἐποχήν μας λάβωμεν βοηθὸν καὶ τὴν ἀστυνομίαν, ἠμποροῦμεν τάχιστα ν' ἀνεύρωμεν ὁποιονδήποτε καὶ ἂν θέλωμεν ὁπουδήποτε τῆς Εὐρώπης. μόνοι μας ὅμως τίποτε σχεδὸν δὲν ἠμποροῦμεν νὰ κατορθώσωμεν. Μία νέα κυρία μὲ τὴν θείαν της πολὺ εὔκολα δύναται σήμερον νὰ ἐξαφανισθῇ εἰς τοὺς ἀπειραρίθμους σιδηροδρόμους καὶ ἐν ᾧ τὰς ζητοῦμεν εἰς τὴν μίαν ἄκραν τῶν Παρισίων ἢ τῆς Βιέννης, αὐταὶ ἠμποροῦν ἐν ἀνέσει νὰ κάθηνται εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον καὶ νὰ πίνουν ἡσύχως τὸν καφφέν των. Τὰ ἴδια ἔπαθε καὶ ὁ μυλόρδος. Χωρὶς ἀνάπαυσιν καὶ διακοπήν, ὅπως ὁ περιπλανώμενος Ἰουδαῖος, διέτρεξεν ὅλην τὴν Εὐρώπην, ἕως οὗ ἐβαρύνθη τὴν καταδίωξιν καὶ ἐπῆγεν εἰς Παρισίους διὰ νὰ μεταβῇ ἐκεῖθεν εἰς Ἀγγλίαν, ἀφ' οὗ ἰδῇ ἅπαξ ἔτι ἐπὶ ὀλίγας ἡμέρας τὴν γαλλικὴν πρωτεύουσαν.

«Μίαν τῶν τελευταίων ἡμερῶν τῆς ἐν Παρισίοις διαμονῆς του ἔλαβε προσκλητήριον εἰς μέγαν χορὸν ἐν τῷ μεγάρῳ τῆς ἀγγλικῆς πρεσβείας. Νὰ ὑπάγῃ ἐκεῖ δὲν εἶχεν ὄρεξιν. Ἐκάθησε λοιπὸν τὸ ἑσπέρας εἰς τὸ δωμάτιόν του καὶ ἀνεγίνωσκε μέχρι τῆς 11ης ἑσπερινῆς ὥρας. Ἔπειτα ἔρριψε τυχαίως τὰ βλέμματα ἔξω τοῦ παραθύρου καὶ τὸ λαμπρὸν φέγγος τῆς σελήνης τὸν ἐμάγευσε τόσον ὥστε ἀπεφάσισε νὰ ἐξέλθῃ καὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν χορόν. Ἐνεδύθη ταχέως καὶ περὶ τὰ μεσάνυκτα ἦτο εἰς τὴν ἀγγλικὴν πρεσβείαν.

«Ὁ χορὸς εὑρίσκετο εἰς τὴν ἀκμήν του· ἀπὸ τῆς κλίμακος ἤκουσε τοὺς ἤχους τῆς μουσικῆς καὶ ᾐσθάνθη τὴν θερμότητα τοῦ ἐν ταῖς αἰθούσαις ἀέρος. Μετὰ κόπου κατώρθωσε νὰ διασχίσῃ τὸ πυκνὸν πλῆθος τῶν κυρίων καὶ κυριῶν, ἀναζητῶν τὴν οἰκοδέσποιναν ὅπως τῇ προσφέρῃ τὰ σεβάσματά του, ἀλλ' ἀφ' οὗ ἐτυραννήθη εἰς μάτην ἐπὶ πολλὴν ὥραν, κατέφυγεν εἰς μίαν γωνίαν τῆς αἰθούσης τοῦ χοροῦ καὶ ἐθεᾶτο τὰ ζεύγη μὲ τὸν πῖλον ὑπὸ τὴν μοσχάλην.

«Κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἐχόρευον ἀκριβῶς τὸν τετράχορον, τὰ δὲ ζεύγη μετ' ἀπιστεύτου ἐπιμονῆς καὶ καρτερίας ἠγωνίζοντο νὰ διασχίσωσι τὸ ἀναμεταξύ των πυκνὸν πλῆθος, ἐν ᾧ ὁ μυλόρδος ἐννεὸς ἐθαύμαζε τὰς κυρίας, αἱ ὁποῖαι μὲ ὅλους τοὺς κόπους των ἦσαν εὔθυμοι καὶ ζωηραί, ἐν ᾧ αὐτὸς ἐκινδύνευε νὰ πνιγῇ ἐν τῇ γωνίᾳ του ἀπὸ τὴν θερμότητα. Αἴφνης— ἅγιε Γεώργιε!—κάτωθεν τοῦ μεγάλου πολυφώτου, εἰς τὸ μέσον ἀκριβῶς τῆς αἰθούσης, ἵστατο αὐτὴ ἡ ἰδία, ἡ μυλαίδη! Ἄπλετον φῶς τὴν περιέχυνε—μὲ τοὺς ἀδάμαντάς της καὶ τοὺς πολυτίμους λίθους ἤστραπτε καὶ ἠκτινοβόλει ὡς φαεινὸς ἀστήρ. Μὲ χάριν ἐκράτει τὸ ῥιπίδιόν της καὶ εὐθύμως συνωμίλει πρὸς πολλοὺς κυρίους περικυκλοῦντας αὐτὴν πανταχόθεν καὶ ἀναμένοντας ἔλεος ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς της.

«Ὁ μυλόρδος τὴν ἠτένισεν ὡς φασματώδη τινὰ ἐμφάνισιν. Τὸ βλέμμα του δὲν τὴν διέφυγε, διότι αἴφνης ἐστράφη καὶ ἔρριψε καὶ αὐτὴ τὰ βλέμματά της ἐπὶ τοῦ μυλόρδου. Ἔπειτα ἠρυθρίασεν ἕως τὰς ῥίζας τῶν τριχῶν τῆς κεφαλῆς της, συνέπτυξε τὸ ῥιπίδιον καὶ μετ' ὀλίγα λεπτὰ εὑρέθη εἰς τὸ πλευρόν του.

— Μπορεῖτε ἆράγε ἀκόμη νὰ μ' ἐνθυμηθῆτε; τὸν ἠρώτησε μὲ τόνον ἀμφιβολίας.

— Ναί, ἔχω τὴν τιμὴν— εἶπεν οὗτος βαθέως ὑποκλινόμενος, ἐν ᾧ τόσον σφοδρῶς ἔπαλλεν ἡ καρδία του, ὥστε ἐνόμιζεν ὅτι βεβαίως θὰ παρετήρει τοῦτο ἡ μυλαίδη.

— Ἤθελα μόνον νὰ σᾶς εἰπῶ, ὅτι ἡ εἰκών, ἡ ὁποία—τὴν ὁποίαν ἠγόρασα τότε ἀπὸ τὸν μυλόρδον, εὑρίσκεται τώρα εἰς τὴν οἰκίαν μου. Ἡ θεία μου δὲν συνήνεσεν εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ μὲ ἠνάγκασε νὰ τῇ ὑποσχεθῶ, ὅτι θὰ ἐπέστρεφον τὴν εἰκόνα ἅμα ὡς συναντήσω πάλιν τὸν μυλόρδον. Ἡ διεύθυνσίς μου εἶνε Rue du Bac, 11. Αὔριον εἶμαι εἰς τὸ σπῆτι ἕως τὰς 2 μ. μ.

«Τὰς τελευταίας λέξεις ἐπρόφερεν ἡ μυλαίδη εὐκρινῶς καὶ ἀπεχαιρέτησε τὸν μυλόρδον ἀξιοπρεπῶς, εἰποῦσα πρός τινα παρερχόμενον μεσήλικα κύριον:—Μοὶ δίδετε τὸν βραχίονά σας, κύριε στρατηγέ;—Μεθ' ὃ ἐξηφανίσθη πάλιν εἰς τὸ πλῆθος. Ἀμέσως ἐγκατέλειψεν ὁ λόρδος τὴν αἴθουσαν τοῦ χοροῦ καὶ ἐξῆλθε διὰ ν' ἀναπνεύσῃ ἐλευθέρως τὸν δροσερὸν ἀέρα τῆς νυκτός. — Θυμόνω πραγματικῶς! ἔλεγε κατ' ἰδίαν·—ἀφ' οὗ μ' ἔκαμεν μία τοιαύτην προσβολὴν καὶ ἀφ' οὗ ἐφέρθη κατ' αὐτὸν τὸν ἀνυπόφορον τρόπον, τολμᾷ καὶ τώρα ἀκόμη νὰ μὲ 'μιλῇ, ὡσὰν νὰ μὴ μὲ καταδέχεται.! Αὔριον ὅμως, αὔριον θὰ σημάνῃ ἡ ὥρα τῆς ἐκδικήσεως, αὔριον θὰ δείξῃ ὁ μυλόρδος τὸ προσβληθὲν μεγαλεῖόν του καὶ ἡ μυλαίδη γονυπετὴς καὶ τεταπεινωμένη θὰ σύρεται πρὸ τῶν ποδῶν του.

«Ἠνωρθώθη εἰς τὸ φῶς τῆς σελήνης καὶ εἶδεν ὅτι καὶ ἡ σκιά του εἶχεν ἀνορθωθῇ καὶ μεγαλώσῃ.

«Τῇ ἐπαύριον ἐνεδύθη ὁ μυλόρδος μὲ πολλὴν ἐπιμέλειαν, ἐκτενίσθη τοὐλάχιστον ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν, ἄλλον τόσον καιρὸν ἐξώδευσε διὰ τὸν λαι-

Digitized by Google

μοδέτην του καὶ ἐβασάνισε πολὺ τὸν νοῦν του ἕως νὰ εὕρῃ τὰ κατάλληλα χειρόκτια — ὅλα δὲ αὐτὰ τὰ ἔκαμνε φυσικὰ διὰ νὰ ταπεινώσῃ τὸν ὑπερήφανον ἐχθρόν.

« Ὅτε ἔφθασεν εἰς τὴν ὑπ' ἀριθμ. 11 τῆς ὁδοῦ Bac, τῷ ἤνοιξεν εἷς ὑπηρέτης τὴν θύραν καὶ τὸν ὡδήγησε διὰ πλατείας κλίμακος καὶ μεγάλης τινὸς αἰθούσης εἰς κομμωτήριον, τοῦ ὁποίου παρεμέρισε τὰ παραπετάσματα, καὶ ἐψιθύρισε τὸ ὄνομα τοῦ μυλόρδου.

«Ἐπὶ χαμηλοῦ καθίσματος ἐκάθητο ἡ Μυλαίδη καὶ ἀνεγίνωσκε· ἐφόρει λευκὴν πρωϊνὴν ἐνδυμασίαν.

— Μήπως σᾶς ἐνοχλῶ εἰς τὴν ἀνάγνωσιν;

— Ὢ καθόλου μάλιστα· εἶνε παλαιός φίλος καὶ τὸν γνωρίζω σχεδὸν ἐκ στήθους—εἶνε τὸ Ὄνειρον θερινῆς νυκτός!

— Εἶνε θαυμαστὴς τοῦ Σαιξπήρου ἡ Μυλαίδη;

— Εἶμαι ἀγγλὶς—εἶπεν ἀνορθουμένη ὑπερηφάνως. Συνήθως μοὶ ἀρέσει τὸ τελευταῖον ἐξ ὅσων βιβλίων ἀναγινώσκω καὶ δι' αὐτὸ τώρα εἶμαι ἐνθουσιασμένη ἀπὸ τὸ Ὄνειρον θερινῆς νυκτός!

— Γνωρίζει ἡ Μυλαίδη τὴν ἑρμηνείαν τοῦ γερμανοῦ καλολόγου;

— Δὲν ἐνδιαφέρομαι περὶ τῶν ἑρμηνειῶν. Ἐγὼ νομίζω, ἀγαπῶ τὸ ποίημα τοῦτο, ἀκριβῶς ἐπειδὴ ἔχει τόσον ὀλίγην ἔννοιαν.

— Καὶ πῶς αὐτό; ἠρώτησεν ἐκπεπληγμένος ὁ μυλόρδος.

— Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ μὲ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου εἰς τὸ δάσος, ἢ ἂν θέλετε καλλίτερον, μὲ τὸ φῶς τῆς σελήνης· αἱ ἀκτῖνες εἰσδύουσι ποικιλοτρόπως, ἐδῶ διὰ τῶν φύλλων, ἐκεῖ διὰ τῶν κορμῶν καὶ τῶν κλάδων, διαρκῶς ἀλλάσσουσαι καὶ μεταβαλλόμεναι ὅταν κινοῦνται τὰ φύλλα. Διατὶ φαίνονται ἔτσι, διατί μεταβάλλονται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον; Διότι ἐκεῖ ὑπάρχει ζωὴ καὶ κίνησις!—καὶ ἐδῶ καμμία ἄλλη ἔννοια δὲν ὑπάρχει!

— Ἀλλὰ πρέπει νὰ παραδεχθῆτε, Μυλαίδη, ὅτι διὰ τὸν ἀστρονόμον καὶ τὸν φυσιοδίφην ὑπάρχουν αἰώνιοι νόμοι, καθ' οὓς ὁρίζεται διατί ἡ σελήνη ἵσταται ἔτσι καὶ ὄχι ἄλλως καὶ διατί τὰ φύλλα κινοῦνται ἐπίσης ἔτσι καὶ ὄχι κατ' ἄλλον τρόπον.

— Δυνατόν, ἀλλ' ἐγὼ δὲν ἔχω καιρὸν νὰ σκεφθῶ περὶ τούτου! Ἔλαβε τὸ βιβλίον ἀνὰ χεῖρας, τὸ παρετήρησε μετὰ τρυφερότητος καὶ ἐξηκολούθησεν.—Ὅ,τι πρὸ πάντων θαυμάζω εἰς τὸν μέγαν Σαιξπῆρόν μας εἶνε τὸ ἀπροσδόκητον καὶ ἀπρόοπτον, ἀπαράλλακτα ὅπως καὶ ἐν τῇ φύσει· αὐτὸ μὲ μαγεύει καὶ μ' ἐνθουσιᾷ, ἀλλὰ νὰ φιλοσοφήσω περὶ αὐτοῦ δὲν δύναμαι οὔτε ἔχω πρὸς τοῦτο ἀρκετὰς γνώσεις.—Ἀλλὰ σᾶς κάμνω νὰ χάνετε τὸν καιρόν σας, μυλόρδε,—ἐλᾶτε μαζῆ μου, παρακαλῶ, ἐκεῖ μέσα ἔχω τὴν εἰκόνα μου — ὄχι, τὴν ἰδικήν σας εἰκόνα!

«Ἐν μικρῷ δωματίῳ ἔκειτο ἡ εἰκὼν ἐντὸς θήκης. Ἡ μόνη μεταβολή, ἣν ὑπέστη ἀφ' ὅτου τὸ τελευταῖον τὴν εἶχεν ἰδῆ ὁ μυλόρδος, ἦτο ἡ ἀντικατάστασις τοῦ ἀπηρχαιωμένου πλέον ἐπιχρύσου πλαισίου διὰ νέου τοιούτου λίαν κομψοῦ, ἀνταξίου τῆς ὡραιότητος τοῦ καλλιτεχνήματος.

«Ἡ Μυλαίδη ἵστατο μὲ τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας καὶ τὴν ἔβλεπεν ἀσκαρδαμυκτεί. Εἶχε κλίνῃ ὀλίγον τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ μέτωπόν της τὸ ὡραῖον εἶχε συνοφρυωθῇ μελαγχολικῶς.

Ὁ μυλόρδος ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ θυλακίου του μικρὸν πρασινοβαφὲς βαλάντιον καὶ ἔθεσεν αὐτὸ ἀθορύβως ἐπὶ τῆς τραπέζης.—Θὰ στείλω τὸν ὑπηρέτην μου νὰ πάρῃ τὴν εἰκόνα, εἶπεν.

«Εἰς τὸ δωμάτιον ἐπεκράτει σιγὴ ἀπόλυτος καὶ ἐφαίνετο ὡσὰν καὶ οἱ δύο νὰ ἐπερίμενον τὴν τέλεσιν ἀξιομνημονεύτου τινὸς συμβεβηκότος.

«Μυλαίδη, εἶπε τέλος ὁ μυλόρδος δραττόμενος τῆς χειρός της,—συγγνώμην, ἐὰν ὡς ξένος τολμῶ νὰ σᾶς δώσω μίαν καλὴν συμβουλήν· ἐὰν τύχῃ ποτὲ πάλιν νὰ ἔχετε καμμίαν ἐπιθυμίαν, τὴν ὁποίαν δὲν δύνασθε νὰ ἱκανοποιήσητε—χωρὶς νὰ καταπατήσετε τοὺς νόμους, ἐφ' ὧν ἐπὶ τέλους βασίζεται ἡ τάξις καὶ τὸ καλὸν τῆς κοινωνίας—σᾶς παρακαλῶ καὶ νὰ μὲ συγχωρήσητε διότι σᾶς τὸ λέγω — νὰ προσπαθήσητε νὰ καταπνίζητε τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην. Ἠμπορεῖτε νὰ τύχετε κανένα, ὁ ὁποῖος ἄλλως παρὰ ἐγὼ θὰ ἐκλάβῃ τὸ πρᾶγμα καὶ ἔτσι θὰ περιέλθετε εἰς πολὺ δύσκολον θέσιν!

— Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔκυψε καὶ ἠσπάσθη τὴν χεῖρά της καὶ εἰς τὸ πρόσωπόν του ἐπεχύθη τόση ἀγαθότης καὶ εὐγένεια, ὥστε τὰ χείλη τῆς Μυλαίδης ἤρχισαν νὰ τρέμωσιν· οἱ μεγάλοι της καὶ μαῦροι ὀφθαλμοὶ ὑγράνθησαν, ἐνῷ μόλις ἠδυνήθη νὰ ψιθυρίσῃ τὰς λέξεις:—Συγγνώμην, μυλόρδε!

«Τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἰσῆλθεν ὁ ὑπηρέτης καὶ ἀνήγγειλε τὴν ἐπίσκεψιν τῆς Λαίδης Ἐσσὲξ μετὰ τῶν θυγατέρων της. Ἡ Μυλαίδη ἔνευσε κ' ἔτρεξεν εἰς τὴν αἴθουσαν, ἐν ᾧ ὁ Οὐίλλιαμ ἔλαβε τὸν πῖλόν του, ἐχαιρέτισε ταχέως τὰς κυρίας καὶ ἐξηφανίσθη.

«Τὰς ἐπομένας ἡμέρας ἔβλεπέ τις τὸν μυλόρδον, ὁ ὁποῖος ἄλλοτε ἐπεσκέπτετο μόνον τὰς Βιβλιοθήκας καὶ τὰ Μουσεῖα, εἰς ὅλα τὰ μέρη τῶν Παρισίων. Ἐπήγαινεν εἰς τὸ δάσος τῆς Βολόνης, εἰς τὸ μελόδραμα, εἰς τὰ θέατρα — ἑνὶ λόγῳ, παντοῦ καὶ μαζῆ του ἔφερε πάντοτε καὶ τὸ δίοπτρόν του, τὸ ὁποῖον διαρκῶς ἐκράτει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν.

(Ἕπεται τὸ τέλος)

Digitized by Google

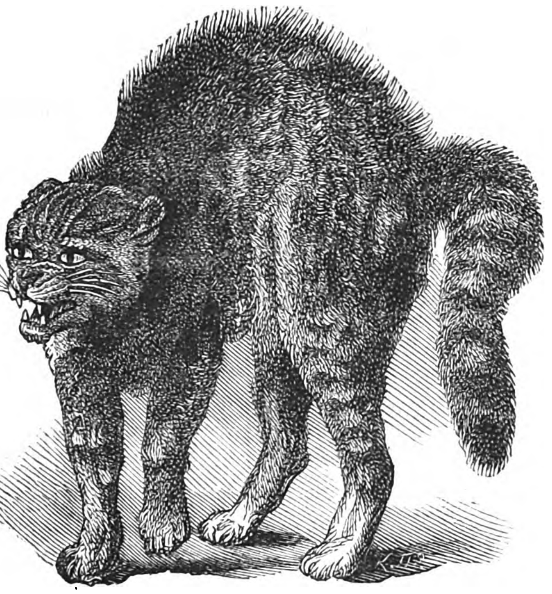

Εἰκὼν ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ Darwin: Ausdruck der Gemüthsbewegungen κ.τ.λ.

Η ΓΑΤΑ

Ἡ κατωτέρω δημοσιευομένη περιγραφὴ τῶν πνευματικῶν ἀρετῶν τοῦ κοινοτάτου τῶν οἰκιακῶν ἡμῶν ζῴων ἐλήφθη ἐξ ἔργου τοῦ κ. Σπυρίδωνος Μηλιαράκη ἐπιγραφομένου «ἡ Γάτα», ἐκδιδομένου δὲ προσεχῶς. Καταχωρίζοντες δὲ τὸ δεύτερον τοῦτο κεφάλαιον ὁλόκληρον, χάριν τῆς περιεργείας τῶν ἀναγνωστῶν ἡμῶν ἀναγράφομεν ἁπλῶς καί τινα τῶν κεφαλαίων ἅτινα περιέχει τὸ εἰκονογραφημένον τοῦτο καὶ ὡς οἰκογενιακὸν ἀνάγνωσμα προωρισμένον ἔργον. «Περὶ τῶν συναυλιῶν τῆς γάτας» «Περὶ τῶν σωματικῶν αὐτῆς ἰδιοτήτων» «Περὶ τῆς φιλοστοργίας αὐτῆς πρὸς τὰ ἴδια καὶ τὰ ξένα τέκνα» «Περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν μικρῶν καὶ περὶ τῶν παιγνίων αὐτῶν» «Περὶ τῆς καταγωγῆς τῆς γάτας, καὶ πότε αὕτη εἰσήχθη εἰς τὴν Ἑλλάδα» κτλ.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑΙ ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΑΡΕΤΑΙ ΤΗΣ ΓΑΤΑΣ

Ἡ γάτα, δυστυχῶς, παρεγνωρίσθη καὶ παραγνωρίζεται καὶ μέχρι σήμερον ὡς πρὸς τὰς πνευματικὰς αὐτῆς ἰδιότητας. Γενικὴ τοὐλάχιστον ἰδέα ἐπικρατεῖ ὅτι αὕτη εἶνε ζῷον πανοῦργον, ἄπιστον, ἐγωϊστικὸν καὶ κίβδηλον τὸν χαρακτῆρα, ἀνάξιον δὲ ὅλως διόλου τῆς ἡμετέρας φιλίας καὶ ἐμπιστοσύνης. Αἱ κρίσεις αὗται προέρχονται διότι συνειθίσαμεν νὰ συγκρίνωμεν αὐτὴν πάντοτε πρὸς τὸν σκύλον, μεθ' οὗ ὅμως οὐδεμία δύναται νὰ γείνῃ σύγκρισις, διότι οὗτος μὲν εἶνε ἐκ τῶν πρώτων ζῴων, τὰ ὁποῖα ὁ ἄνθρωπος παρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ἀνέθρεψε καὶ ἡμέρωσε, καὶ ἐπομένως εἶνε ζῷον ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων συζῶν μετὰ τοῦ ἀνθρώπου, ἐνῷ ἡ γάτα εἶνε, ὡς θέλομεν ἴδει εἰς τὴν ἱστορίαν αὐτῆς, ζῷον νέον, νεώτατον, παραληφθὲν ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους.

Ἀλλ' ἐξετάσωμεν καί τινας τῶν κατηγοριῶν τούτων· «Χαρακτηριστικὰ τοῦ γένους τῶν γάτων», λέγει ὁ φυσιοδίφης Γκῆβελ, «εἶνε ἡ δολιότης καὶ ἡ λαιμαργία, ἡ εὐτολμία καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν ἀνάπαυσιν. Εἰς πᾶσαν περίστασιν ἡ γάτα δεικνύει τὴν παροιμιώδη αὐτῆς κιβδηλίαν ὅταν παίζῃ καὶ ὅταν θωπεύηται. Ἐὰν ὀλίγον πιέσητε αὐτὴν ἰσχυρότερον, ἢ ἐὰν δὲν ἐκτελέσητε τὰς ὀρέξεις της αἰσθάνεσθε εὐθὺς τὴν ἀνταπόδοσιν διὰ πλήξεως τῶν ποδῶν ἢ διὰ νυγμοῦ τῶν ὀνύχων της. Ἡ γάτα εἶνε ζῷον οἰκιακὸν καὶ ὑπηρετεῖ τὸν ἄνθρωπον μόνον ὅταν εὑρίσκῃ παρ' αὐτῷ εὐζωΐαν, τροφὴν καλὴν καὶ ἄφθονον, προφύλαξιν κατὰ τοῦ ψύχους καὶ θωπείας πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς ματαιοδοξίας της· ἀνθίσταται εἰς πᾶν ὅ,τι δὲν ἀρέσκει εἰς αὐτήν, ἢ ἀποφεύγει τι ὅπως μὴ καμφθῇ καὶ ὑποταχθῇ εἰς τὴν βίαν... Μόνον ἐν τῷ δωματίῳ καὶ τῷ μαγειρίῳ ὑπείκει εἰς τὰς διαταγὰς καὶ ἀπειλὰς τῶν κυρίων της, ἐκτὸς δὲ τῆς οἰκίας οὐδένα ἀκούει. Φωνάξατε αὐτὴν ὅσον θέλετε, προσκαλέσατέ την δι' ὑποσχέσεων ἢ κολακειῶν, οὐδέποτε θὰ σᾶς ἀκολουθήσῃ εἰς τὴν ὁδόν, ἐκτὸς ὀλιγίστων ἐξαιρέσεων. Ὑποτάσσεται καὶ ὑποκύπτει μόνον ἐκεῖ ἔνθα περιποιοῦνται αὐτήν, καὶ μόνον εἰς ἐκείνους εἰς τοὺς ὁποίους χρεωστεῖ χάριτας. Ἔξω τοῦ κύκλου τούτου δὲν κύπτει ποσῶς τὸν αὐχένα, δειλὴ δὲ καὶ περίφροντις ἐκ φόβου ἐπιθέσεως ἐξέρχεται τὴν νύκτα κρύφα ὡς κλέπτης, ἔχουσα πεποίθησιν μᾶλλον εἰς τὸν δόλον, παρὰ εἰς τὰς σωματικὰς αὐτῆς δυνάμεις.»

Digitized by Google

Ἡ περιγραφὴ αὕτη περιέχει βεβαίως καὶ κόκκον τινὰ ἀληθείας, καὶ ἡ γάτα εἶνε κάπως ἀξία τῶν ἀποδιδομένων εἰς αὐτὴν ἰδιοτήτων, ἀλλ' ὅσα εἶπεν ὁ ἀνατέρω φυσιοδίφης ἁρμόζουσι μᾶλλον εἰς κατηγορητήριον αὐτῆς παρὰ εἰς περιγραφήν. Ἐὰν δέ, ἀναγνῶστα μου, ἀναλογισθῇς ὅτι καὶ ἕτερον ζῷον πολὺ τῆς γάτας τελειότερον, ἀνατρεφόμενον δι' ὅλης τῆς φροντίδος τῶν γονέων, τῶν παιδαγωγῶν καὶ τῶν διδασκάλων, γίνεται ἐνίοτε πανοῦργον καὶ λαίμαργον καὶ κίβδηλον, θὰ δικαιολογήσῃς βεβαίως τὴν πτωχὴν γάταν, ἥτις ἂς τὸ εἴπωμεν πρὸς τιμήν της, δὲν διδάσκεται πολλὰ πράγματα ἀπὸ τὴν μητέρα της.

Ἀλλ' ἀφῶμεν τὸν ἀνεπιεικῆ καὶ μεμψίμοιρον τοῦτον φυσιοδίφην καὶ θεωρήσωμεν τὴν γάταν κρινομένην ὑπὸ ἑτέρου σοφοῦ, πάσχοντος φαίνεται, τὸ αὐτὸ μὲ πολλοὺς ἄλλους κυρίους νόσημα τοῦ νὰ εἶνε φιλόγατος, νόσημα ἀθεράπευτον καὶ ἀνίατον. «Ἡ φύσις», λέγει ὁ φυσιοδίφης Σχέϊτλιν, «ἔφθασεν εἰς τὸ ζῷον τοῦτο τὸ ἄκρον τῆς τελειότητος. Καὶ αὐτὸ τὸ σῶμα ὑποδεικνύει τὴν ὑπέροχον θέσιν, ἣν ἔχει ἡ γάτα μεταξὺ τῶν λοιπῶν ζῴων. Τὰ πάντα εἰς αὐτὴν εἶνε ἐναρμονίως προσηρμοσμένα· οὐδὲν μέλος τοῦ σώματός της εἶνε μεγαλείτερον ἢ μικρότερον τοῦ πρέποντος. Τὰ πάντα εἶνε στρογγύλα, ἰδίως δὲ ὡραιοτάτη εἶνε ἡ κεφαλὴ ἡ διατηροῦσα τὸ κάλλος καὶ ὅταν ἔτι ἀπογυμνωθῇ τῶν σαρκῶν, καὶ μείνῃ ὡς σκελετὸς τοῦ κρανίου.

Οὐδεμία κεφαλὴ ζῴου εἶναι *ὡραιοτέρα* τῆς κεφαλῆς τῆς γάτας. Τὸ μέτωπον αὐτῆς ἔχει ***ποιητικὴν κυρτότητα***, ὅλος δὲ ὁ σκελετὸς εἶνε ὡραῖος καὶ ὑποδεικνύει τὴν ἔκτακτον εὐκινησίαν καὶ ἐπιδεξιότητα εἰς χαριέσσας, ὑγρὰς, κυματοειδεῖς κινήσεις. Ἡ γάτα φαίνεται μὴ ἔχουσα ποσῶς ὀστᾶ, ἁπλῶς δὲ ὡς συνισταμένη ἐκ μαλθακῆς ζύμης. Τὰ αἰσθητήρια δὲ αὐτῆς εἶνε μεγάλα καὶ ἁρμόζοντα πρὸς τὸ σῶμα.»

«Ἐὰν δὲ στρέψωμεν τὴν προσοχὴν ἡμῶν καὶ εἰς τὰς κυρίας τῆς γαλῆς ἀρετὰς ἐντύπωσιν μεγάλην προξενεῖ εἰς ἡμᾶς ἐν πρώτοις ἡ ***ἐπιδεξιότης*** αὐτῆς. Οὐ μόνον τὸ σῶμα ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχὴ αὐτῆς εἶνε ἐπιδεξιωτάτη, ὡς νὰ ἐχύθησαν ἀμφότερα εἰς τὸ αὐτὸ χωνευτήριον...

«Ἡ ἀγάπη αὐτῆς πρὸς τὴν ***καθαριότητα*** εἶνε ἀποτέλεσμα τῆς καθαριότητος τῆς ψυχῆς της. Ἀδιακόπως ***γλύφεται*** καὶ ***πλύνεται*** καὶ ***στολίζεται***. Ὅλαι αἱ τρίχες αὐτῆς ἀπὸ τῆς κεφαλῆς μέχρι τοῦ ἄκρου τῆς οὐρᾶς πρέπει νὰ εἶνε πάντοτε ἐν τάξει. Ἵνα λειάνῃ δὲ καὶ κτενίσῃ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς λείχει τοὺς προσθίους αὐτῆς πόδας καὶ φέρει εἶτα αὐτοὺς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς· καὶ αὐτὸ δὲ τὸ ἄκρον τῆς οὐρᾶς δὲν μένει ποτὲ ἀκαθάριστον. Τὰς ἀκαθαρσίας της ἐγκρύπτει καταχωννύουσα ἐντὸς τῆς γῆς, ἐντὸς λάκκων ὑπ' αὐτῆς ἀνορυσσομένων. Ἐὰν τρομάξῃ πρὸ τοῦ κυνὸς καὶ ἀνορθώσῃ τὰς τρίχας τῆς ῥάχεώς της, ὅταν ἐπέλθῃ εἰρήνη καὶ εὑρεθῇ ἐν ἀσφαλείᾳ, λείχουσα ἐπαναφέρει αὐτὰς εἰς τὴν προτέραν των τάξιν. Πάντοτε ἐπιθυμεῖ νὰ ἔχῃ τὸ δέρμα της καθαρόν, λείχει πᾶσαν ἀκαθαρσίαν· ἐν ἑνὶ λόγῳ ἡ γάτα εἶνε τὸ ἀντίθετον τοῦ χοίρου.

«Ἡ γάτα ἔχει αἴσθησιν τοῦ ὕψους καὶ ἀρέσκεται θεωροῦσα κάτω ἀφ' ὑψηλοῦ. Ἡ αἴσθησις δὲ αὕτη ἀπαιτοῦσα ἰσχυρὰ νεῦρα, καὶ ἀφοβίαν πρὸς τὸν ἴλιγγον συγγενεύει πρὸς τὴν πνευματικὴν αὐτῆς μεγαλοψυχίαν. Ἀναρριχᾶται ἐπὶ καθέτων δένδρων μέχρι τῆς κορυφῆς αὐτῶν, ἀγνοοῦσα ἂν δύναται νὰ κατέλθῃ κατόπιν. Ἀνελθοῦσα ὅμως καταλαμβάνεται ὑπὸ μικροῦ φόβου, διὸ καὶ μένει ἐνίοτε ἐπὶ τοῦ δένδρου μέχρις οὗ καταληφθῇ ὑπὸ πείνης ὅτε ἐπικαλεῖται βοήθειαν. Τέλος ἀποφασίζει νὰ κατέλθῃ καὶ κατέρχεται, ἀλλὰ μόνον βαδίζουσα πρὸς τὰ ὀπίσω. Ἡ γάτα τείνει πάντοτε πρὸς τὰ ὑψηλά, οὐχὶ ὅμως διότι δὲν παρατηρεῖ τὸν κίνδυνον, ὅπως συμβαίνει εἰς ζῷα κατωτέρας τάξεως, διότι ἐὰν θελήσωμεν νὰ ῥίψωμεν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ δένδρου συλλαμβάνει τοὺς κλάδους διὰ τῶν ποδῶν καὶ τῶν ὀνύχων καὶ κρατεῖται ἀπ' αὐτῶν ἰσχυρῶς.»

Ἡ γάτα ἔχει ἰδέαν τοῦ χώρου καὶ τῶν ἀποστάσεων, ἀκριβῶς δὲ γνωρίζει τὰς εὐθείας, λοξὰς καὶ καθέτους ἐπιφανείας.

Πρὶν ἢ πηδήσῃ μέγα πήδημα ὑπολογίζει πρότερον τὴν ἀπόστασιν ἀναμετρᾷ τὰς δυνάμεις αὐτῆς καὶ τὴν ἐπιδεξιότητα, δοκιμάζει, οὕτως εἰπεῖν, ἑαυτήν. Ἴσως διστάζει ἐνίοτε ἐπὶ πολὺ πρὶν ἢ ἀποφασίσῃ τι. Πηδῶσα ὅμως ἅπαξ μέγα τι διάστημα καὶ φθάνουσα ἐπιτυχῶς εἰς τὸ ἀντίπεραν μέρος, πηδᾷ πάντοτε κατόπιν τὴν αὐτὴν ἀπόστασιν χωρὶς πλέον νὰ σκεφθῇ ποσῶς. Ὀλιγώτερον καλῶς γνωρίζει τὸν χρόνον, καί τοι εἰς πάντας εἶνε γνωστὸν ὅτι ἡ γάτα γνωρίζει καλῶς πότε εἶνε ἡ μεσημβία, διότι ἀκριβῶς κατὰ τὴν ὥραν ταύτην προσέρχεται εἰς τὴν τράπεζαν, ὅθεν καὶ ἂν εὑρίσκετο. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ γάτα ἀγαπᾷ νὰ ζῇ βίον ἐλεύθερον εἰς τὰ ὕψη τῶν οἰκιῶν καὶ ἔχει ὀφθαλμοὺς βλέποντας καὶ τὴν νύκτα ἔχει ἀνάγκην τελειοτέρων αἰσθητηρίων πρὸς διάκρισιν τοῦ χώρου καὶ τόπου οὐχὶ δὲ καὶ τῶν ὡρῶν τοῦ ἡμερονυκτίου. Ἡ γάτα ἔχει ἐπίσης αἴσθησιν τῶν χρωμάτων, δὲν στερεῖται δὲ καὶ ὤτων διὰ τοὺς μουσικοὺς τόνους. Τὸν ἄνθρωπον διακρίνει ἐκ τῆς ἐνδυμασίας καὶ ἐκ τῆς φωνῆς. Θέλουσα νὰ ἐξέλθῃ ζητεῖ νὰ τῆς ἀνοίξωμεν τὴν θύραν· ἔχει μνήμην τοῦ τόπου ἐξαίρετον, καὶ ἀσκεῖ αὐτὴν τελειοποιουμένη ἀδιακόπως. Διέρχεται δι' ὅλων τῶν οἰκιῶν τῆς γειτονίας, δι' ὅλων τῶν δωματίων, ὑπογείων, διὰ τῶν ἐντὸς τοῦ ταβανίου, διὰ τῶν ἀποθηκῶν

Digitized by Google

καὶ τῶν κελλαρίων. Εἶνε ζῷον ἀποκλειστικῶς προσκεκολλημένον εἰς τὸν τόπον, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὸ κοινὸν λόγιον ὅτι «ὁ *γάτος γνωρίζει σπίτι, καὶ ὄχι νοικοκύρη*». Κατὰ τὴν μετοίκησιν ἢ δὲν φεύγει ποσῶς τῆς οἰκίας, ἢ ἐπανέρχεται εἰς αὐτήν. Εἶνε δὲ ἀκατανόητον πῶς γαλάται κλεισθεῖσαι ἐντὸς σάκκων καὶ μετακομισθεῖσαι εἰς μέρη ὥρας ὅλας μακρὰν κείμενα, ἠδυνήθησαν βραδύτερον νὰ ἐπανεύρωσι τὴν οἰκίαν των.

Ἡ γάτα ἂν καὶ εἶνε σχετικῶς πρὸς ἄλλα ζῷα μικρὰ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν δύναμιν ἀσθενεστέρα ἔχει ὅμως θάρρος ὅπως ἀντεπεξέλθῃ καὶ κατὰ τῶν μεγάλων ἔτι κυνῶν καὶ αὐτῶν τῶν μολοσσῶν. Βλέπουσα κύνα κυρτοῖ τὴν ῥάχιν αὐτῆς σχηματίζουσα χαρακτηριστικώτατον ὕβον, οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς σπινθηροβολοῦσι ἐκφράζοντες ὀργὴν ἢ αἰφνηδίως ἐκρηγνυομένην τόλμην μετὰ εἴδους τινὸς φρίκης. Φυσᾷ ἀπὸ μακρὰν διὰ τοῦ ἰδιάζοντος ἤχου ὃν σχηματίζει διὰ τῶν χειλέων καὶ τῶν ὀδόντων της· ζητεῖ παντὶ τρόπῳ νὰ διαφύγῃ καὶ σωθῇ· πηδᾷ ἐν τῇ αἰθούσῃ, ἐπὶ τοῦ γείσου τοῦ παραθύρου, ἐπὶ τῆς θερμάστρας, ἢ θέλει νὰ φύγῃ διὰ τῆς θύρας. Ἔχουσα τέκνα ῥίπτεται κατὰ τοῦ κυνός, ὅταν οὗτος πλησιάσῃ πρὸς τὴν κοίτην αὐτῶν καὶ μεθ' ὁρμῆς καὶ ἑνὸς πηδήματος ῥίπτεται κατ' αὐτοῦ ἰδίως δὲ κατὰ τῆς κεφαλῆς καὶ καταξέει φρικωδῶς ὀφθαλμούς τε καὶ τὸ πρόσωπον.»

Τὴν στάσιν τῆς γάτας ἀπέναντι τοῦ ἐχθροῦ περιγράφει ἄριστα μέγας τοῦ αἰῶνος μας φυσιοδίφης. «Ὅταν ἡ γάτα ἐκπλαγῇ» λέγει οὗτος, «ὀρθοῦται ὅσον δύναται ἐπὶ τῶν τεσσάρων ποδῶν καὶ κυρτοῖ τὸ σῶμα κατὰ τὸν γνωστὸν ἡμῖν κωμικὸν τρόπον. Φυσᾷ διὰ τοῦ στόματος, σίζει ἢ ῥέγχει. Τὸ τρίχωμα τοῦ σώματος, ἰδίως δὲ τὸ τῆς οὐρᾶς ἀνορθοῦται· εἰς τὰς περιπτώσεις δὲ ἃς εἶδον ἐγὼ ἡ μὲν βάσις τῆς οὐρᾶς ἦτο ἠνορθωμένη, τὸ δὲ ἄκρον ἐκάμπτετο πλαγίως. Ἐνίοτε ὅμως ἡ οὐρὰ ἀνορθοῦται μικρὸν μόνον ἀπὸ τῆς βάσεως καὶ κάμπτεται τοξοειδῶς πρὸς τὰ πλάγια. Οὕτω δὲ ἱστάμεναι αἱ γάται κλίνουσι τὰ ὦτα πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ δεικνύουσι τοὺς ὀδόντας. Καὶ ὅταν δὲ παίζωσι δύο μικρὰ γατίδια ζητοῦσιν ἐνίοτε τὸ ἓν νὰ ἐκπλήξῃ τὸ ἕτερον μιμούμενον τὴν στάσιν ταύτην.»

Μετὰ τῶν ***παληκαρισμῶν*** τῆς γάτας καταλέγεται καὶ ἡ μεγάλη αὐτῆς κλίσις πρὸς τὰς ἔριδας καὶ τοὺς ἀδιακόπους διαπληκτισμοὺς μετὰ τῶν ὁμοίων της. Τὸ φίλερι δὲ τοῦτο προέρχεται διότι ἀπὸ παιδικῆς ἡλικίας ἀγαπᾷ πολὺ τὰ παίγνια καὶ διότι καὶ ἐνῆλιξ γενομένη ἀρέσκεται εἰς νεανιεύματα. Ἡ γάτα εἶνε πλάνης νυκτερινὸς ταραξίας. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι αἱ γάται ***πλάνονται*** καὶ ἐν καιρῷ ἡμέρας ἐπὶ τῶν κεραμιδίων τῶν οἰκιῶν καὶ ἀλληλομαδοῦσι φρικωδῶς τὸ πρόσωπον αὐτῶν καὶ τὸ σῶμα, ἐνίοτε δὲ καὶ συγκαταπίπτουσιν ἀπὸ τῆς στέγης εἰς τὴν ὁδόν, ἀλλ' αἱ κύριαι αὐτῶν ἔριδες καὶ οἱ πόλεμοι γίνονται ἐν ὥρᾳ νυκτὸς ὑπὸ τὸ φέγγος τῆς πανσελήνου ἢ ὑπὸ τὸ τρέμον φῶς τῶν ἀστέρων, ἐνῷ ὁ βορρᾶς ψυχρὸς διώκει πᾶσαν ἄλλην ὕπαρξιν ἐντὸς τῶν θερμῶν οἰκιῶν ὑπὸ τὸ ἐφάπλωμα.

Αἱ ἔριδες αὗται γίνονται συνήθως μεταξὺ τῶν ἀρρένων *γάτων*. Πλῆθος δὲ γάτων ἀρρένων καθ' ὡρισμένας ὥρας τοῦ ἔτους ἐπιστρέφουσι καθ' ἑκάστην σχεδὸν πρωΐαν εἰς τὴν οἰκίαν ἀπὸ περιπλανήσεων μακρυνῶν ἔχοντες καθημαγμένην τὴν κεφαλὴν καὶ μαδημένας τοῦ προσώπου τὰς τρίχας. Ἕνεκα τούτου φαίνονται πρὸς στιγμὴν ἥσυχοι καὶ σώφρονες καὶ ἀποφασίζουσι νὰ μείνωσιν οἴκοι· μετὰ μικρὸν ὅμως λησμονοῦσι τὰ ταχέως ἰαθέντα αὐτῶν τραύματα καὶ ἐπαναλαμβάνουσι τὰς αὐτὰς παλαιὰς ἁμαρτίας. Οἱ γάτοι οὗτοι ζῶσιν ἐνίοτε ἑβδομάδας ὅλας μακρὰν τῆς οἰκίας, ἄφετοι καὶ ἀπεριόριστοι, πλήρεις ἐλευθερίας. Θεωροῦμεν τὸν γάτον τῆς οἰκίας μας ὡς χαθέντα, ὅτε ἡμέραν τινα ***μᾶς παρουσιάζεται*** οὗτος ἀπρόσκλητος ἔχων τὸ πρόσωπον ἐλεεινὸν ἐκ τῶν πληγῶν καὶ τῶν ξεσμάτων τοῦ δέρματος. Ἀλλὰ δὲν εἶνε πάντοτε οἱ ἄρρενες οἱ ἰσχυρότεροι οὔτε οἱ χειρότεροι φιλέριδες, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ θήλειαι *μαλώτριαι*, ἀληθῆ *ἀνδρογύναικα*. Αἱ γάται αὗται καταδιώκουσιν ὅλας τὰς λοιπὰς τῆς γειτονίας καὶ τὰς ἰσχυροτέρας ἐξ αὐτῶν, προκαλοῦσι πάσας διὰ λόγων καὶ προσβολῶν καὶ γίνονται τὸ φόβητρον καὶ ὁ τρόμος ὅλων τῶν γάτων τῆς ὁδοῦ ἢ τῆς συνοικίας ἐν ᾗ κατοικοῦσι.

Ἡ γενναιότης τῆς γάτας συνδέεται μετ' ἀφοβίας καὶ παρουσίας πνεύματος. Δὲν καταπτοεῖται ὅπως ὁ κύων ἢ ὁ ἵππος, ἀλλ' ἁπλῶς ἐκπλήσσεται. Οὐδέποτε δὲ ἵσταται ἐκ πτοήσεως.

Περὶ τῆς πανουργίας αὐτῆς καὶ δολιότητος λέγονται πολλά, καὶ δικαίως· πονήρως π. χ. περιμένει ἀκίνητος ὥρας ὅλας πρὸ τῆς ἐξόδου τοῦ ποντικοῦ, πονήρως σμικρύνει τὸ σῶμα της, κρύπτεται καὶ δὲν προκαλεῖ θόρυβον. Ἰδού, οἱ ὀφθαλμοί της ἄρχονται σπινθηρίζοντες· τὸ μυΐδιον ἐξῆλθε κατὰ τὸ ἥμισυ· ἡ γάτα ἐν τούτοις κρατεῖται εἰσέτι, διότι γνωρίζει καλῶς ὅπως ὅλοι οἱ πανοῦργοι πότε εἶνε ἡ κατάλληλος στιγμή.

Ἡ γάτα εἶνε εὐαίσθητος, ὑπερήφανος καὶ ματαιόδοξος, οὐχὶ ὅμως εἰς μέγα βαθμόν· καὶ διόλου δὲν εἶνε τὸ πρᾶγμα παράδοξον ἀφ' οὗ καὶ ἐν τῇ ἀγρίᾳ αὐτῆς καταστάσει ἡ γάτα δὲν εἶνε ζῷον κοινωνικὸν (συναγελαστικὸν) ὅπως

Digitized by Google

συζῇ μετὰ πολλῶν ὁμοίων της, ἀλλὰ ζῶον κατὰ μόνας διάγον τὸν βίον. Ἡ γάτα δὲν ἐπιχαίρει ἐπὶ τῇ νίκῃ ἀλλὰ καὶ οὐδέποτε αἰσχύνεται. Ὑποπίπτουσα εἰς σφάλμα καὶ ἀναγνωρίζουσα αὐτὸ φοβεῖται μόνον τὴν τιμωρίαν. Ἐὰν δὲ ἕνεκα τούτου ἐπιπλήξωμεν αὐτὴν δεινῶς καὶ δείρωμεν, τινάσσει ἁπλῶς σπασμωδῶς τὸ δέρμα της, μετά τινας δὲ στιγμὰς ἐπανέρχεται εἰς ἡμᾶς ὅλως ἀδιάφορος. Ἐν τούτοις δὲν αἰσθάνεται ἑαυτὴν ὀλίγον κολακευομένην ὅταν μετὰ τὰς πρώτας συλλήψεις τῶν ποντικῶν, τοὺς ὁποίους φέρει ἑκάστοτε πρὸ ἡμῶν πρὸς ἐπίδειξιν, ἐπαινέσωμεν αὐτὴν ἐγκαρδίως. Ἔκτοτε ἐξακολουθεῖ νὰ ἔρχεται πάντοτε καὶ ἐπιδεικνύῃ ὑπερηφάνως τὴν τέχνην της.

Ἡ γάτα εἶνε ζῶον περιποιητικόν, ἢ ἂν θελήσωμεν νὰ μεταχειρισθῶμεν φράσιν τῶν κατηγόρων της ἀρέσκεται νὰ κολακεύῃ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτήν, ἰδίως ὅταν πρόκηται νὰ λάβῃ παρ' αὐτῶν τροφήν. Εἰς τοιαύτην τινὰ περίστασιν ἵσταται ὀρθία ἐπὶ τῶν τεσσάρων ποδῶν ἔχουσα τὴν ῥάχιν ὀλίγον τι μόνον κεκαμμένην, τὴν οὐρὰν ὀρθίαν καὶ τὰ ὦτα προτεταμένα καὶ προστρίβει τὰς παρειὰς αὐτῆς καὶ τὰ πλάγια τοῦ σώματος ἐπὶ τῶν παρειῶν ἢ τῶν κνημῶν τοῦ κυρίου της, θωπεύει αὐτὸν παντοιοτρόπως, ἀνέρχεται λίαν πρωῒ ἐπὶ τῆς κλίνης του καὶ ἐξαπλώνεται ὅσον τὸ δυνατὸν πλησιέστερον αὐτοῦ μορμυρίζουσα καὶ προστριβομένη. Ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ γάται εἰς τὰς ὁποίας δὲν πρέπει νὰ ἔχωμεν πολλὴν ἐμπιστοσύνην, διότι καὶ δάκνουσι καὶ ἀμύσσουσι διὰ τῶν ὀνύχων καὶ ὅταν οὐδόλως μαντεύομεν τοιοῦτόν τι. Συνήθως αἱ γάται δάκνουσι πρὸς ὑπεράσπισιν αὐτῶν ὅταν καὶ ἡμεῖς ἀπατῶμεν αὐτὰς καὶ τὰς βασανίζωμεν. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι δὲν πράττει τὸ αὐτὸ καὶ ὁ κύων, ἀλλὰ τίς δύναται ν' ἀρνηθῇ ὅτι οὗτος εἰς τὴν περίστασιν ταύτην εἶνε ὑπὲρ τὸ δέον ἀγαθός; Καὶ πῶς δυνάμεθα νὰ ὠνομάσωμέν τινα κίβδηλον διότι ἔτυχε νὰ εἶνε βλακωδῶς ἀγαθός; Ἐκτὸς δὲ τούτου οἱ κίβδηλοι γάτοι εἶνε σπανιώτατοι, εἶνε ἐξαιρέσεις ἀπαντώμεναι καὶ μεταξὺ τῶν κυνῶν. Ὁ λαὸς τοὐλάχιστον μόνον *κρυψοδάγκατα σκυλιὰ* γνωρίζει, γάτον δὲ οὐδένα.

Ἡ τρυφερότης, ὁ ἐνθουσιασμός, τὸ ἔλεος, μᾶς ἀποσπῶσι τόσα δάκρυα ὅσα ἡ ὀδύνη, καὶ κλαίομεν συχνάκις, χωρὶς νὰ ἤμεθα λυπημένοι.

Πόσων ἡ ζωὴ ὁμοιάζει μὲ περικαλλὲς πλαίσιον περιβάλλον κενόν!

ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΓΗΝ

*** Τὸ γαλλικὸν ὑπουργεῖον τῆς Γεωργίας δημοσιεύει στατιστικὴν τῆς ἐν Γαλλίᾳ παραγωγῆς γάλακτος. Κατὰ τὴν στατιστικὴν ταύτην καταναλίσκεται γάλα ἐν τῇ ἀρχικῇ αὐτοῦ καταστάσει ἐτησίως καθ' ὅλον τὸ κράτος ἀξίας ἑνὸς δισεκατομμυρίου, ἑκατὸν πεντήκοντα ἑπτὰ ἑκατομμυρίων φράγκων, ἔχον βάρος 68 ἑκατομμυρίων ἑκατολίτρων. Ἡ παραγωγὴ αὕτη ὑπῆρξε τριπλασία τῆς τοῦ οἴνου κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος. Γαλακτοφόροι ἀγελάδες ἐν Γαλλίᾳ ὑπάρχουσι δεδηλωμέναι 5 ἑκατομμύρια.

*** Κατασκευάζεται νῦν ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ ὑπὸ διασήμου τεχνίτου ὁ ἀνδριὰς τοῦ αἰδεσιμωτάτου Βέχερ, ὅστις διὰ τῶν εὐγλώττων αὐτοῦ διδαχῶν σενετέλεσε τὰ μάλα εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν μαύρων ἐν τῇ Β. Ἀμερικῇ. Ὁ ἀνδριὰς εἶνε ὀρειχάλκινος καὶ ἔχει ὕψος πέντε μέτρων, αἱ δὲ πρὸς κατασκευὴν αὐτοῦ δαπάναι κατεβλήθησαν διὰ κοινοῦ ἐράνου.

*** Πρό τινος οἱ ἐπιβάται τοῦ ἀπὸ Λιβάου εἰς Ρομένσκ σιδηροδρομικοῦ συρμοῦ μετὰ εὐλόγου ἀνησυχίας ᾐσθάνθησαν ὅτι αἴφνης καὶ ἐν μέσῃ ὁδῷ ἡ μηχανὴ ἀνέκοψε τὸν δρόμον καὶ ἐστάθη. Πάντες ἔσπευσαν πρὸς τὰς θυρίδας, τινὲς δὲ κατῆλθον φύρδην μίγδην ὑποθέτοντες ὅτι συνέβη δυστύχημά τι. Ἀλλ' ὁποία ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξις αὐτῶν ὅταν εἶδον παλαίοντας λυσσωδῶς ἐκεῖ παρὰ τὴν καπνίζουσαν μηχανὴν τὸν μηχανικὸν καὶ τὸν θερμαστήν! Ταχέως ἔμαθον παρὰ τῶν ὁδηγῶν ὅτι καθ' ὁδὸν εἶχον οὗτοι ἐρίσῃ ἕνεκα φιάλης οἰνοπνεύματος καὶ ἐπειδὴ ἐν τῷ θαλαμίσκῳ τῆς μηχανῆς δὲν εἶχον εὐρυχωρίαν ὅπως δώσωσι πέρας εἰς τὴν ἔριδα διὰ πυγμαχίας, διέκοψαν τὸν δρόμον καὶ κατῆλθον εἰς ἀνοικτὸν πεδίον. Μετὰ κόπου πολλοῦ ἐσυμβίβασαν τέλος τοὺς παλαίοντας οἱ ἄλλοι σιδηροδρομικοὶ ὑπάλληλοι, καὶ ἀνῆλθον οὗτοι πάλιν αἱματόφυρτοι εἰς τὴν ἀτμομηχανήν.

*** Ἐν γερμανικῇ ἐφημερίδι ἀναγράφεται ὅτι παρηγγέλθησαν ἤδη ἐν Σιλεσίᾳ τὰ περίφημα τρίχαπτα ἅτινα θὰ κοσμήσωσι τὴν νυμφικὴν ἐσθῆτα τῆς πριγκιπίσσης Σοφίας κατὰ τοὺς γάμους αὐτῆς μετὰ τοῦ διαδόχου τοῦ ἑλληνικοῦ θρόνου. Θὰ εἶνε ταῦτα πλατύτατα, μετ' ἐξόχου λεπτότητος ἐξειργασμένα καὶ ὁμοιάζοντα τὰ ἐνετικὰ κατὰ τὸ σχῆμα. Πρὸς τούτοις παρηγγέλθησαν καὶ βαρύτιμα μαντίλια φέροντα τὸ ὄνομα καὶ τὸ οἰκογενειακὸν στέμμα τῆς νύμφης.

*** Ἡ ὑγιεινοτέρα πόλις τοῦ κόσμου φαίνεται ὅτι εἶνε El Paso εἰς Τεξὰς τῆς Ἀμερικῆς. Ἐκεῖ κατὰ τὴν στατιστικὴν ἡ θνησιμότης εἶνε 7,63 ἐπὶ 1000, ἐν ᾧ εἰς ἄλλας μεγάλας πόλεις ἔχει ὡς

Digitized by Google

ἐξῆς : ἐν Λονδίνῳ 22,14 ἐπὶ 1000, ἐν Νέα Ὑόρκῃ 26,47, ἐν Παρισίοις 26,48, ἐν Δουβλίνῳ 35,94 καὶ ἐν Μαδρίτῃ 40,18.

*** Ἐκτίθεται εἰς θέαν ἐν Νεαπόλει λεπτογραφικὸν ἀριστοτέχνημα, ἔργον ὑπαλλήλου χαρτοποιείου. Εἶνε δὲ τοῦτο ἁπλοῦν φύλλον χάρτου, ἐφ' οὗ ὑπάρχει γεγραμμένη ἡ *Θεία Κωμῳδία* τοῦ Δάντε, ἤτοι 14,233 στίχοι ἀποτελούμενοι ἐκ 400,000 γραμμάτων. Τὸ χειρόγραφον μόνον δι' ἰσχυροτάτου φακοῦ δύναται ν' ἀναγνωσθῇ.

*** Νέα ἐφαρμογὴ τοῦ τηλεφώνου ἐγένετο ἐσχάτως ἐν ἀμερικανικῇ πόλει. Εἷς ἐκ τῶν μαρτύρων ποινικῆς δίκης ἀσθενῶν ἐν τῷ νοσοκομείῳ δὲν ἠδύνατο νὰ προσέλθῃ εἰς τὸ δικαστήριον. Τότε ὁ πρόεδρος διέταξε νὰ ἀνοιχθῇ ἡ μεταξὺ τοῦ νοσοκομείου καὶ τοῦ δικαστηρίου τηλεφωνικὴ γραμμή, δι' ἧς διεβιβάσθη εἰς τὴν βρίθουσαν θεατῶν αἴθουσαν καὶ εἰς ἐπήκοον πάντων ἡ μαρτυρία τοῦ ἀσθενοῦντος.

*** Ἔκθεσις γάτων ἐγένετο καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐν τῷ Κρυσταλλίνῳ Παλατίῳ τοῦ Λονδίνου. Εἰς τὴν ἔκθεσιν ταύτην συνηγωνίσθησαν ἐπὶ καλλονῇ 524 γάτοι ποικίλων εἰδῶν. Μεταξὺ τούτων ἐθαυμάσθησαν οἱ μαργαριτόχροοι γάτοι τοῦ Σιάμ, οἵτινες ἐν Λονδίνῳ εἶνε σπανιώτατοι στοιχίζοντες 50 λίρας ἕκαστος. Ἀλλ' ὁ βασιλεὺς τῶν γάτων ἦτο εἷς μαῦρος μεταξότριχος, ἐξόχως πλαστικοῦ σώματος, διὰ τὸν ὁποῖον ἐζήτει ὁ εὐτυχὴς κάτοχος οὔτε περισσότερον οὔτε ὀλιγώτερον ἀπὸ *δύο χιλιάδας λίρας* !!

ΔΗΜΩΔΗΣ ΠΟΙΗΣΙΣ

Νά ἤμουνα νιὸς κι' ἀνύπαντρος, πλούσιος κι' ἀντρειωμένος
Νἆχα καὶ γλήγορ' ἄλογο κ' ἕν ὤμορφο κορίτσι.
Τἄλογο νἄχῃ καὶ φτερὰ κ' ἡ κόρη μαῦρα μάτια....

Πεζεύω, δένω τἄλογο 'ς λεϊμονιᾶς κλωνάρι,
Κρεμνῶ καὶ τὸ τουφέκι μου 'ς μιὰ νεραντζοπούλα·
Φιλῶ τὴν κόρη μιὰ φορὰ 'στὰ μάτια καὶ 'στὰ φρύδια,
Καὶ μέσ' 'στὸ τρίτο φίλημα ἐλύθη τἄλογό μου.

— Σύρε κόρη μ' γιὰ τἄλογο, σύρε καὶ νὰ γυρίσῃς!

— Λύκος νὰ φάῃ τἄλογο, κι' ἀρρώστια τὸν ἀφέντη,
Τὰ χείλη ὁποῦ μὲ φίλησεν νὰ φάῃ τὸ μαῦρο φίδι!

ΗΛΙΟΣ

Ἔπεσ' ἡ θέρμη !—'Σ τὸ κρεββάτι
Ἥσυχα ἥσυχα κοιμοῦμαι
Καὶ μέσ' 'ς τὸν ὕπνο μου θυμοῦμαι
Τὰ μέρη μου τἀγαπημένα.
Ξάφνω, θαρρῶ πῶς πέφτει κἄτι
'Σ τὸ πρόσωπο καὶ μοῦ ζεσταίνει
Τὴν ὄψι μου τὴν κουρασμένη
Τὰ βλέφαρά μου τὰ κομμένα.

—

Ἥλιε ! σὺ πρῶτος τὸ θυμήθης
Τὴν καλημέρα νὰ μοῦ φέρῃς,
Σὺ πρῶτος ἦλθες, γιατὶ ξέρεις
'Στὴν ξενιτειὰ πῶς εἶμαι μόνος.
Μέσα 'ς τὴν κάμαρα μου ἐχύθης
Κ' ἔννοιωσα εὐθὺς ἅμα σὲ εἶδα
'Στὰ στήθια μου ζωὴ κ' ἐλπίδα,
Κ' ἐσβύσθηκεν ὁ κρύος πόνος.

—

Ἡ δύναμί σου μοῦ θυμίζει
Τῆς μάννας τὴ γλυκειὰ τὴ χάρι
Ποῦ νύχτα 'μέρα 'ς τὸ ποδάρι
Γιὰ τὸ παιδί της μαραγγιάζει.
Ζωὴ κ' ἐλπίδα μᾶς χαρίζει
Καὶ τῆς μαννούλας μας τὸ μάτι
Ὅταν 'ς τοῦ πόνου τὸ κρεββάτι
Σκυμμένη μᾶς γλυκοκυττάζει.

Ἐν Βερολίνῳ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΑΝΟΣ

ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ

Ἡ ἀνάμνησις ἐδόθη εἰς ἡμᾶς ἵνα παρατείνῃ ὅ,τι ὁ χρόνος βιαίως μᾶς ἁρπάζει.

*

Ἡ ζηλοτυπία πλασμένη ἐξ ἔρωτος καὶ μίσους περιέχει ἐν ταὐτῷ δύο ἀντίθετα αἰσθήματα.

*

Ἡ εὐτυχία ἀποφεύγει σχεδὸν πάντοτε ἐκεῖνον ὅστις τὴν ζητεῖ, καὶ ἔρχεται κάποτε ὡς ἀνέλπιστος ἔκπληξις εἰς ἐκεῖνον ὅστις δὲν τὴν συλλογίζεται.

*

Εἶνέ τις νέος ἐφ' ὅσον ἀγαπᾷ καὶ ἀγαπᾶται.

*

Τὸ ὄνειρον εἶνε ἄπειρον· ἡ πραγματικότης ἔχει πάντοτε ὅρια.

*

Τὸ νὰ ζῇ τις μετὰ τῶν ἴσων του σημαίνει ὅτι σέβεται ἑαυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους.

*

Λατρεύω τὴν τυραννίαν ἐκείνου τὸν ὁποῖον ἀγαπῶ.

Digitized by Google

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Τὸ χρέος τοῦ γελωτοποιοῦ.

Ὁ ἐν τῇ αὐλῇ τῆς βασιλίσσης Ἐλισάβετ τῆς Ἀγγλίας γελωτοποιὸς Σκόγγαν εἶχε δανεισθῇ παρὰ τοῦ βασιλικοῦ ταμείου ἑκατὸν λίρας στερλίνας. Ἡ πρὸς πληρωμὴν τοῦ χρέους προθεσμία παρῆλθεν, ἀλλ' ὁ ταλαίπωρος γελωτοποιὸς δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξοφλήσῃ τὸ χρέος. Ἡ βασίλισσα ἔδωκεν εἰς αὐτὸν καὶ νέαν τελευταίαν προθεσμίαν. Ἀλλὰ προσήγγιζε καὶ ταύτης ἡ λῆξις καὶ τὸ ταμεῖον τοῦ Σκόγγαν ἦτο κενόν. Τότε ὁ γελωτοποιὸς φοβούμενος τὴν ὀργὴν τῆς Ἀνάσσης μηχανᾶται τὸ ἑξῆς τέχνασμα ὅπως ἀπαλλαγῇ:

Παραγγέλλει φέρετρον εἰς τὰ μέτρα τοῦ σώματός του, καὶ τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἐγνώριζεν ὅτι ἡ Ἐλισάβετ θὰ διαβῇ ἐκεῖθεν θέτει αὐτὸ παρὰ τὴν θύραν τοῦ οἴκου του καὶ κλείεται ἐντός.

— Τίνος εἶνε τὸ λείψανον; ἐρωτᾷ ἡ Ἄνασσα, σταθεῖσα πρὸ τῆς θύρας.

— Τοῦ ταπεινοῦ Σου δούλου Σκόγγαν! ἀποκρίνεται ἄνθρωπος ἱστάμενος παρὰ τὸ φέρετρον.

— Τί κρῖμα! ἀνακράζει ἡ Ἐλισάβετ, ἦτον ἀληθινὰ λαμπρὸς πίθηκος ὁ μακαρίτης. Καὶ ἐκτὸς τούτου μοῦ χρεωστεῖ καὶ ἑκατὸν λίρας, τὰς ὁποίας σβύνω τώρα ἀπὸ τὰ κατάστιχά μου.

— Εὐχαριστῶ τὴν γενναιόδωρον Μεγαλειότητά Σας! ἀναφωνεῖ ὁ γελωτοποιὸς ἀνεγείρων τὸ κάλυμμα· ἡ βασιλική Σας χάρις μοῦ ἀποδίδει τὴν ζωήν!

Ἀνώδυνος ἐγχείρησις.

Κύριός τις εὐπρεπέστατα ἐνδεδυμένος καὶ τοὺς τρόπους προσηνέστατος, καλούμενος Ἐδουάρδος Στὴλ καὶ ὀδοντοϊατρὸς τὸ ἐπάγγελμα —ὡς ἔλεγεν— ἐγκαθιδρύθη εἰς κεντρικώτατον οἴκημα ἐν Παρισίοις.

Πελάτας δὲν εἶχε πολλοὺς ἐν ἀρχῇ· οἱ ἐπισκέπται ἦσαν σπανιώτατοι καὶ ὁ οἰκοδεσπότης ἀτάκτως καὶ ἐλλειπῶς ἐπληρώθη τὸ ἐνοίκιον τῶν πρώτων μηνῶν. Τέλος ἐκοινοποίησεν ἔξωσιν εἰς τὸν κακοπληρωτήν, καὶ ἔμελλεν οὗτος ἑκὼν ἄκων νὰ κενώσῃ τὸν οἶκον μετὰ δύο ἡμέρας, ὅτε πλούσιός τις τραπεζίτης ἔρχεται καὶ κρούει τὸν κωδωνίσκον τῆς θύρας.

— Τί ἀγαπᾶτε; ἐρωτᾷ ἀνοίγων αὐτοπροσώπως ὁ ὀδοντοϊατρός.

— Τὸ 'δόντι μου μὲ πέθανε!

— Καθίστε νὰ τὸ ἰδοῦμε...

Μετὰ μικρὰν ἔρευναν ἀποφαίνεται ὅτι ὁ ὀδοὺς δὲν ἐπιδέχεται ἄλλην θεραπείαν καὶ πρέπει νὰ ἐκριζωθῇ αὐθωρεί.

— Θὰ πονέσῃ πολύ; ἐρωτᾷ δειλιῶν ὁ τραπεζίτης.

— Μπά! οὔτε θὰ αἰσθανθῆτε κανένα πόνον· θὰ σᾶς μυρίσω κάτι ἐλαφρὸν ναρκωτικόν.

Ὁ τραπεζίτης ἀνθίσταται κατ' ἀρχάς, ἀλλὰ πείθεται τέλος εἰς τοὺς λόγους τοῦ ἐπιστήμονος, ὅστις καλύπτει τοὺς ῥώθωνας αὐτοῦ διὰ σπόγγου πλήρους χλωροφορμίου.

Ἡ νάρκη διήρκεσεν ἐπὶ πολύ. Ἦτο δὲ τόσον ἐντελὴς ὥστε, ὁ τραπεζίτης οὐδένα πόνον ᾐσθάνθη, συνελθὼν δ' ἔφερεν εὐθὺς τὴν χεῖρα πρὸς τὸν πάσχοντα ὀδόντα. Ἀλλ' ὁ ὀδοὺς ἦτο ἐκεῖ, εἰς τὴν θέσιν του, καὶ ἐπόνει τώρα ὅσον καὶ πρότερον!...

Ἀναζητεῖ τὸν ὀδοντοϊατρόν, ἀλλ' οὐδαμοῦ φαίνεται οὗτος· καὶ ὁ ταλαίπωρος τραπεζίτης ἐπείσθη μετ' ὀλίγον ὅτι ἐγένετο θῦμα διασήμου λωποδύτου, ὅτε εἶδεν ὅτι ἀπὸ τοῦ θυλακίου του ἔλειπε τὸ παχὺ χαρτοφυλάκιόν του περιέχων 5 χιλ. φράγκων εἰς χαρτονομίσματα, εἰς τὴν θέσιν δ' αὐτοῦ ἔμενεν ἓν τεμάχιον χαρτίου καὶ δεκάφραγκον χαρτονόμισμα.

Ἐπὶ τοῦ χάρτου ἦτο γεγραμμένον διὰ μολυβδοκονδύλου: «Εἴδετε ὅτι δὲν πονεῖ καθόλου! Πηγαίνετε τώρα νὰ βγάλετε τὸ 'δόντι σας ἀκινδύνως καὶ δι' ἐξόδων μου. Περαστικά σας».

Ἡ γλῶσσα τοῦ ῥιπιδίου.

Αἱ ἱσπανίδες ἐφεῦρον τὸν τρόπον δι' οὗ ἐκφράζουσι διὰ τοῦ τοιούτου ἢ τοιούτου χειρισμοῦ τοῦ ῥιπιδίου ὅ,τι δὲν θέλουσι νὰ εἴπωσι διὰ λόγου. Ἐννοεῖται ὅτι αἱ ἐκφράσεις αὐταὶ ἀνάγονται πᾶσαι εἰς τὸν αἰσθηματικὸν κύκλον· κυριώταται δὲ εἶνε αἱ ἑξῆς:

Ῥιπίδιον κλειστὸν δι' οὗ κτυπῶσιν ἐλαφρὰ τὸν δεξιὸν βραχίονα: — Ζητῶ σύζυγον!

Ὅμοιον κτύπημα εἰς τὸν ἀριστερὸν βραχίονα: — Εἶμαι ἀρραβωνισμένη!

Ῥιπίδιον τιθέμενον εἰς τὸ θυλάκιον: — Δὲν ἔχω ὄρεξιν δι' ἔρωτας!

Ῥιπίδιον φερόμενον εἰς τὰ χείλη: — Ἀμφιβάλλω περὶ τῆς εἰλικρινείας σας!

Ῥιπίδιον θωπεῦον τὴν κόμην κατὰ τοὺς κροτάφους: Σὲ συλλογίζομαι!

Διὰ τοῦ ῥιπιδίου καλύπτειν τὴν μορφήν: — Τέτοιο πρᾶγμα δὲν θέλω ν' ἀκούσω!

Τὸ ῥιπίδιον ἐπὶ τῆς καρδίας: — Ἀγαπῶ καὶ πονῶ!

Μετὰ προσοχῆς παρατηρεῖν τὰ ἐπὶ τοῦ ῥιπιδίου ζωγραφήματα: — Μ' ἀρέσεις!

Μετρᾶν τὰ πτερύγια: — Θέλω νὰ σοῦ ὁμιλήσω!

Γοργὸν ῥίπισμα: — Ἀγαπῶ περιπαθῶς!

Νωχελὲς ῥίπισμα: — Ἀδιαφορῶ!

Βραδὺ κλείσιμον: — Δὲν λέγω ὄχι· νὰ ἰδῶ!

Πτῶσις τοῦ ῥιπιδίου: — Σοῦ ἀνήκω ψυχῇ καὶ σώματι!

Πολύτιμος λέων.

Ἐν θηριοτροφείῳ ἐπισκέπται τινὲς συνδιαλέγονται μετὰ τοῦ ἰδιοκτήτου:

— Καὶ κοστίζει πολὺ ἕνας λέων; ἐρωτᾷ τις.

— Κατὰ τὸν λέοντα, ἀπαντᾷ ὁ θηριοτρόφος.

— Ἔξαφνα αὐτὸς ὁ ἰδικός σας ἐδῶ· εἰς τί τιμὴν θὰ τὸν ἐπωλούσατε;

— Αὐτόν; ἀλλάζει· δὲν τὸν δίνω ὅσα καὶ νὰ μοῦ δώσουν.

— Καὶ γιατί;

— Γιατὶ τὸν περασμένον χρόνον ἔφαγε τὴ γυναῖκά μου!

Τρόπος τοῦ μὴ κακολογεῖν.

— Λαμπρὸς ἄνθρωπος αὐτὸς ὁ Ἀριστείδης· ποτὲ δὲν λέει κακὸ γιὰ κανένα.

— Βέβαια, ἀφοῦ 'μιλεῖ πάντα γιὰ τὸν ἑαυτό του...

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1888—1540.

Digitized by Google

Ἀριθ. 677 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

493

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΣΤ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι.—Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 35. 18 Δεκεμβρίου 1888.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΕΝΗΣ

Δικαίως ὡμοιώθη ἡ ἱστορία πρὸς σκηνὴν θεάτρου, σκηνὴν ὅμως ἀπέραντον, ἐν τῇ ἐναλλαγῇ τῶν θεαμάτων τῆς ὁποίας καὶ ἐν τῇ ἀτελευτήτῳ διαρκείᾳ οὐδαμῶς ἰσχύουσιν οἱ περιορισμοὶ τῶν ἀριστοτελικῶν κανόνων. Ἐμφανίζονται ἐπ' αὐτῆς οἱ ὑποκριταὶ ἢ τὰ νευρόσπαστα τὰ κινούμενα διὰ χειρὸς τῆς Εἱμαρμένης, ἂν παραδεχθῶμεν τῶν ἀπαισιοδόξων τὰς θεωρίας, καὶ δρῶσι καὶ παρέρχονται καὶ καταλείπουσιν εἰς τοὺς θεατὰς οὐ μόνον τοὺς συγχρόνους, ἀλλὰ καὶ τοὺς τῶν ἐπερχομένων γενεῶν συναισθήματα καὶ ἐντυπώσεις ἐκπλήξεως ἢ συμπαθείας, ἐλέους ἢ θαυμασμοῦ, ἀναλόγως πρὸς τὰ ἔργα αὐτῶν. Πλὴν ἐνίοτε ἐν τῷ μεταξὺ τῆς ραγδαίας ἐπαγωγῆς τῶν σοβαρῶν συμβάντων καὶ τῆς διαδοχῆς τῶν τραγικῶν προσώπων παρεισδύει καὶ προκύπτει ὡς ἱλαρυντικὸν διάμεσον μορφή τις ἀλλόκοτος ἀμιγῆ τὸν κωμικὸν χαρακτῆρα κεκτημένη, ἠθοποιὸς ἰδιόρρυθμος, οὗ τὰ ἔργα, οἱ λόγοι, τὰ ἀτυχήματα, αἱ περιπέτειαι προώρισται νὰ κινῶσι τὸν γέλωτα. Τοιοῦτόν τινα τύπον ἀλλοκότου βασιλέως, ἀπολωλότα ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κυκεῶνος τῶν συγχρόνων σημαντικῶν γεγονότων καὶ ἑπομένως ἄγνωστον τοῖς πολλοῖς ἀπήντησα τυχαίως περὶ ἄλλας ἀσχολούμενος μελέτας, ἐπειδὴ δὲ ἐθεώρησα αὐτὸν ἱκανὸν νὰ ἑλκύσῃ τὴν περιέργειαν τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ παρόντος περιοδικοῦ, ἠρύσθην ἄλλοθεν ἐκτενεστέρας τινὰς περὶ αὐτοῦ πληροφορίας, ἃς ὧδε παραθέτω.

Ἡ Κορσική, ἡ χρησιμεύσασα ὡς στάδιον τῶν παραδόξων ἄθλων τοῦ ἡμετέρου ἥρωος, ἦτο ἄσημος τότε, μὴ εὐτυχήσασα ἀκόμη νὰ γεννήσῃ τὸν μεγαλεπηβολώτατον στρατηλάτην τῶν νεωτέρων χρόνων, μετὰ πολλὰς δὲ περιπετείας διετέλει κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΗ' αἰῶνος ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Γενουησίων. Αἱ παρὰ τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγος μικραὶ ἀλλὰ δραστήριοι ἰταλικαὶ δημοκρατίαι ἐνωρὶς ἐπεδίωξαν γειτονικὰς ἐδαφικὰς κατακτήσεις, αἵτινες ὡς ἐμπορεῖα τὸ πρῶτον χρησιμεύσασαι εἰς φιλεργοὺς ἰδιωτικὰς ἐπιχειρήσεις, ὑπέκυψαν βαθμηδὸν εἰς τὴν φιλόδοξον τῶν δημοκρατιῶν κυριαρχίαν. Πρόχειρος διὰ τὴν Γένουαν κατάκτησις ὑπῆρξεν ἡ Κορσική, ὅπως διὰ τὴν Πίσαν ἡ γείτων μεγαλόνησος Σαρδώ, ἔνθα κατὰ τὴν ὡραίαν ἔκφρασιν τοῦ ἐξόχου μεταξὺ τῶν συγχρόνων ἰταλῶν ποιητῶν Καρδούτση, οἱ δυναστεύοντες ἦσαν βασιλεῖς μὲν ἐν Σαρδοῖ, πολῖται δ' ἐν Πίσῃ. Ἀλλ' ὁ ζυγὸς τῶν Γενουησίων ἥκιστα φαίνεται ὅτι ἦτο ἀνεκτὸς ἐν Κορσικῇ. Τὰ τραχέα ἤθη καὶ ὁ πεφημισμένος διὰ τὴν ζωηρότητα καὶ τὸ φιλέκδικον χαρακτὴρ τῶν κατοίκων ὑπῆρχον ἀνέκαθεν, ἀγριώτερα μάλιστα τότε κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους τοῦ νηπιάζοντος πολυτισμοῦ, ἐν ἀναφορᾷ δὲ ὑποβληθείσῃ παρὰ τῶν Κορσικανῶν ἀρχηγῶν πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Γαλλίας ἐν ἔτει 1738 μνημονεύεται ὅτι 26000 φόνοι εἶχον συμβῆ κατὰ τὸ διάστημα τῆς διοικήσεως τῶν δεκαὲξ τελευταίων γενουησίων ἁρμοστῶν. Οἱ ἁρμοσταὶ οὗτοι ἦσαν συνήθως ἄνδρες ἄπληστοι, μὴ κεκτημένοι σθένος ἐπαρκοῦν πρὸς καταστολὴν τῶν ἐγκλημάτων, περιβεβλημένοι δὲ ἀφ' ἑτέρου ἀπεριόριστον ἐξουσίαν καὶ δικαίωμα ἔχοντες νὰ ἐπιβάλλωσι ποινὴν θανάτου ἢ κατέργου ἄνευ διαδικασίας καὶ μαρτυριῶν καὶ μόνον κατ' ἰδίαν κρίσιν καὶ ὑπαγόρευσιν τῆς ἑαυτῶν συνειδήσεως. Ἡ ἐπ' ἰδιοτελείᾳ χρῆσις τοῦ τοιούτου αὐθαιρέτου δικαιώματος καὶ αἱ καταπιέσεις τῶν ἁρμοστῶν ἐξῆψαν βαθμηδὸν τὸ μῖσος τοῦ ἀτιθάσσου ἐκείνου λαοῦ, εἰς δώδεκα δὲ ἀνῆλθον αἱ κατὰ καιροὺς ἐπαναστάσεις τῶν Κορσικανῶν κατὰ τῶν δυναστῶν αὐτῶν. Ἡ προτελευταία ρῆξις κατὰ τὸ 1725 ὑπῆρξε σοβαρά, ἡ δὲ Γένουα ἠναγκάσθη νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν συνδρομὴν τοῦ Αὐτοκράτορος Καρόλου τοῦ ΣΤ', ὅστις καὶ καθυπέταξε διὰ τῶν ὅπλων του τὴν νῆσον. Ὁ στρατηγὸς αὐτοῦ, εἷς πρίγκιψ τῆς Βυρτεμβέργης, διηνήργησε συμβιβασμὸν μεταξὺ τῶν Κορσικανῶν καὶ τῶν Γενουησίων, ἀλλ' ἡ εἰρήνη μικρὸν διήρκεσεν. Οἱ κάτοικοι ἀπεστάτησαν καὶ αὖθις κεκτημένοι ἤδη ἀρχηγοὺς ἐμπείρους, τὸν Τζιαφφέρη, τὸν Πάολη, τὸν Ριβαρόλαν καὶ τὸν ὑπὲρ πάντας ἰσχύοντα μοναχὸν Ὀρτικόνε, ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀναρχία ἐξηκολούθει ἐν τῇ νήσῳ, παρίστατο δὲ ἀνάγκη μονίμου κυβερνήσεως, συνεκάλεσαν οἱ ρηθέντες ἀρχηγοὶ συνέλευσιν, ἐν ᾗ

Digitized by Google

ἀπεφασίσθη ὅτι ἡ Κορσικὴ θ' ἀπετέλει τοῦ λοιποῦ ἀνεξάρτητον δημοκρατίαν. Ἐκάησαν δημοσίᾳ οἱ γενουήνσιοι νόμοι, ἐψηφίσθη ποινὴ θανάτου κατὰ παντὸς ὅστις ἤθελε προτείνει συνθηκολογίαν μετὰ τῆς Γενούης, ἀνεκηρύχθησαν δὲ στρατηγοὶ ὁ Τζιαφφέρης καὶ ὁ Πάολη. Ἡ περιεργοτάτη τῶν ἀποφάσεων τῆς συνελεύσεως ἦτο ὅτι ἐτάχθη ἡ ἀρτισύστατος δημοκρατία ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀειπαρθένου Μαρίας. Πλὴν ὅπως λέγει σκωπτικῶς ὁ Βολταῖρος, ἐξ οὗ ἐρανιζόμεθα τινὰς τῶν ἀνωτέρω λεπτομερειῶν, καὶ ὅπως θὰ ἴδωσιν ἐκ τῶν κατόπιν συμβάντων οἱ ἀναγνῶσται, φαίνεται ὅτι ἡ Θεοτόκος δὲν ηὐδόκησε ν' ἀναδεχθῇ τὸ τοιοῦτο βάρος.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀναφαίνεται ὁ ἥρως τῆς παρούσης διηγήσεως, ὁ Θεόδωρος βαρῶνος τοῦ Νόϋχοφ, υἱὸς γερμανοῦ εὐπατρίδου τῆς Βεστφαλίας, γεννηθεὶς ἐν Μέτζ τὸ 1690. Ὁ πατήρ του εἶχε χρηματίσει ἀρχηγὸς τῶν σωματοφυλάκων τοῦ ἐπισκόπου τοῦ Μύνστερ ἀλλὰ περιελθὼν εἰς ἔριδας πρὸς τὴν οἰκογένειάν του ἕνεκα τοῦ γάμου του μετ' ἀσήμου νεάνιδος, κατέφυγεν εἰς Γαλλίαν καὶ διετέλεσε φρούραρχος μικροῦ παρὰ τὸ Μέτζ φρουρίου. Ἀποθανὼν μετ' ὀλίγον κατέλιπεν ἐν λίαν νεαρᾷ ἡλικίᾳ δύο τέκνα, ὑπὲρ ὧν ἐμερίμνησε φιλάνθρωπός τις εὐπατρίδης, αἰσθανόμενος, καθὰ λέγει ὁ Σαίν-Σιμών, μεγάλην πρὸς τὴν μητέρα των συμπάθειαν. Καὶ τὸ μὲν θῆλυ, ὀνόματι Ἐλισάβετ κατέστη ἐπίτιμος ἀκόλουθος τῆς δουκίσσης τοῦ Ὀρλεάν, ὁ δὲ Θεόδωρος φύσει τυχοδιώκτης ἔσχε βίον περιπετειώδη καὶ μυθιστορικὸν ἀληθῶς. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν κατετάχθη μεταξὺ τῶν ἀκολούθων παίδων τῆς αὐλῆς τοῦ δουκὸς τοῦ Ὀρλεάν, εἶτα δ' ἐπέτυχε νὰ διορισθῇ λοχαγὸς εἰς τὸ ἐν τῇ γαλλικῇ ὑπηρεσίᾳ σύνταγμα τῆς Μάρκας. Ἔπειτα ὑπηρέτησεν εἰς τὸν σουηδικὸν στρατὸν καὶ ἀνεμίχθη εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ πολυμηχάνου καρδιναλίου Ἀλβερόνη, πρωθυπουργοῦ ἐν Ἱσπανίᾳ, διενεργουμένας ῥᾳδιουργίας πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν Στουάρδων ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Ἀγγλίας. Ἀνακαλυφθείσης τῆς σκευωρίας, ὁ Θεόδωρος καταδιωκόμενος ἐσώθη καταφυγὼν εἰς τὴν ἐν Χάγῃ οἰκίαν τοῦ ἱσπανοῦ πρέσβεως, ἀποκτήσας δὲ τὴν προστασίαν τοῦ Ἀλβερόνη, προήχθη εἰς τὸν βαθμὸν συνταγματάρχου μετ' ἐπιπροσθέτου ἐπιχορηγήσεως 600 πιστολῶν κατ' ἔτος. Ἐν Μαδρίτῃ ἐνυμφεύθη τὴν μὶς Σάαρφελδ, ἐπίτιμον ἀκόλουθον τῆς βασιλίσσης, ἀλλὰ μὴ συμβιβαζόμενος μὲ τὸν δύστροπον χαρακτῆρα τῆς δυσειδοῦς συζύγου του ἐδραπέτευσε κρυφίως τὸ 1720, παραλαβὼν καὶ τὰ πολύτιμα αὐτῆς κοσμήματα. Εἰς Παρισίους μεταβὰς συνέδεσε σχέσεις μετὰ τοῦ τότε ἀκμάζοντος διασήμου σκώτου ἀγύρτου Λῶ, τοῦ ληστεύσαντος ἐντέχνως τοὺς Παρισινοὺς διὰ φαντασιωδῶν κερδοσκοπικῶν ἐπιχειρήσεων, καὶ ἐσχημάτισε σημαντικὴν περιουσίαν, ἣν ὅμως ἐν τάχει ἀπώλεσεν. Διέτριψεν ἀκολούθως εἰς Ἀγγλίαν ἐπί τινα χρόνον καὶ εἶτα εἰς Ἀμστελόδαμον, μεθ' ὃ μετέβη εἰς Φλωρεντίαν, ὡς τοποτηρητὴς τοῦ αὐτοκράτορος Καρόλου τοῦ ϛ'. Αὐτόθι ἐσχετίσθη μετά τινων Κορσικανῶν προσφύγων καὶ συνέλαβε τὸ τολμηρὸν σχέδιον, ὅπερ βραδύτερον ἐπραγματοποίησεν. Θέλων ν' ἀπαλλάξῃ τὴν νῆσον ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Γενουηνσίων, εἰς μάτην περιῆλθε καὶ ἐπεκαλέσθη τὴν βοήθειαν διαφόρων εὐρωπαϊκῶν αὐλῶν, μετὰ δὲ τὴν ἀποτυχίαν του μετέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου τῇ μεσολαβήσει ξένων τινῶν πρεσβευτῶν ἔλαβε μερικὰ φιλοδωρήματα παρὰ τοῦ Σουλτάνου. Αἱ παρὰ τὴν βόρειον Ἀφρικὴν μωαμεθανικαὶ ἡγεμονίαι ἐκέκτηντο τότε διὰ τῆς πειρατείας ἰσχὺν καὶ πλοῦτον, ὁ δὲ εὐρωπαῖος τυχοδιώκτης ἐστράφη πρὸς αὐτὰς μετὰ τὴν ἀποτυχίαν του καὶ κατώρθωσε νὰ πείσῃ τὸν βέην τῆς Τύνιδος μὲ τὸ δέλεαρ τῆς ὑποσχέσεως τοῦ νὰ καθυποτάξῃ αὐτῷ τὴν Κορσικὴν ὡς νὰ ἦτο res nullius, ὅπως τῷ χορηγήσῃ σημαντικὴν βοήθειαν, ἓν πλοῖον τουτέστι 10 τηλεβόλων, χίλια φλωρία, τετρακισχίλια ὅπλα, στολὰς καὶ μεγάλην προμήθειαν πολεμεφοδίων. Πλεύσας εἰς Λιβόρνον ὑπὸ σημαίαν ἀγγλικήν, ἐπώλησε τὸ πλοῖον τοῦ βέη, προέβη ἐκεῖθεν εἴς τινας προκαταρκτικὰς συνεννοήσεις καὶ τὴν 15 Μαρτίου 1736 ἀπεβιβάσθη πλησίον τῆς Ἀλερίας μετ' ἀκολουθίας δεκαπέντε μόνον ἀνδρῶν· ἀλλὰ τὸ ὑψηλόν του ἀνάστημα, τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ ἐπιβάλλον τοῦ ἤθους του, τὸ περικαλύπτον τὸ ἀπότολμον ἐπιχείρημά του μυστήριον, ἴσως δὲ καὶ αἱ σχέσεις του μετὰ τῶν ἐπισήμων ἀρχηγῶν, συνετέλεσαν εἰς τὴν κατάπληξιν τῶν κατοίκων. Ὁ Βολταῖρος λέγει ὅτι ἀπεβιβάσθη φέρων ὀθωμανικὴν ἐνδυμασίαν καὶ κίδαριν, ἕτεροι δὲ ἱστορικοὶ ὅτι ἔφερε στολὴν εὐρωπαϊκήν· ἡ λεπτομέρεια αὕτη δὲν ἔχει μεγάλην σημασίαν, τὸ βέβαιον ὅμως εἶνε ὅτι ὁ εὐφυὴς τυχοδιώκτης ἀρχῆθεν προσεπάθησε νὰ παραστήσῃ ἑαυτὸν ὡς χαίροντα τὴν εὔνοιαν ἰσχυροτάτων συμμάχων, οὐδὲν δὲ παρέλειψε μέσον ὅπως ἐξ ἐφόδου ἀποκτήσῃ τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν εὐπίστων κατοίκων, μεταξὺ τῶν ἄλλων δὲ ἐσκόρπισεν ἅμα τῇ ἀποβιβάσει του πρὸς τὸ πλῆθος δράκα χρυσῶν νομισμάτων. Φαίνεται, λέγει ὁ Βολταῖρος, ὅτι ὑπάρχουσι στιγμαὶ καθ' ἃς ὁ νοῦς τῶν λογικῶν ἀνθρώπων πάσχει, ἐν τοιαύτῃ δὲ κρισίμῳ καταστάσει εὑρέθησαν καὶ οἱ Κορσικανοί, οἵτινες σαγηνευθέντες ἐκ τῆς ἐπιδείξεως, ἐνθουσιωδῶς ὑπεδέχθησαν τὸν Νόϋχοφ καὶ ἐν γενικῇ συνελεύσει ἀνεκήρυξαν αὐτὸν βασιλέα, στέψαντες αὐτὸν μάλιστα ὡς Καίσαρα διὰ δάφνης τὴν 15 Ἀπριλίου 1736.

Ὁ νέος βασιλεὺς ἀναλαβὼν τὸ ὄνομα Θεό-

Digitized by Google

δωρος Α' ἀνέλαβεν ἐν ταυτῷ μετὰ σοβαρότητος καὶ τὰ ἡγεμονικά του καθήκοντα. Διωργάνωσεν αὐλὴν ὁμοίαν πρὸς τὴν τῶν ἄλλων εὐρωπαίων ἡγεμόνων, ἐσχημάτισε στρατόν, ὁπλίσας αὐτὸν μὲ τὰ χορηγηθέντα αὐτῷ παρὰ τοῦ βέη ὅπλα, ἀπένειμεν ἀξιώματα, ὑπηγόρευσε νόμους, ἐπέβαλε τιμωρίας, συνέστησε τάγμα ἱπποτικὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς Ἀπελευθερώσεως καὶ ἔκοψε νόμισμα ἰδιαίτερον. Τὸ νόμισμα τοῦτο ἦτο δύο εἰδῶν· τὸ μὲν ἔφερεν ἐπὶ τῆς μιᾶς ὄψεως τὰ ἀρχικὰ στοιχεῖα τοῦ ὀνόματός του T. R, (Teodorus Rex) καὶ ἐπὶ τῆς ὀπισθίας τὸ βασιλικὸν στέμμα ἐν τῷ μέσῳ δύο κλάδων φοινίκων, τὸ δὲ ἐπὶ τῆς μιᾶς ὄψεως τὸ ἔμβλημα τῆς Κορσικῆς, ἤτοι κεφαλὴν αἰθίοπος μὲ προσδεδεμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐπὶ τῆς ἑτέρας τὴν εἰκόνα τῆς Θεομήτορος μὲ τὴν ἐπιγραφην: Monstra te esse matrem. Πλὴν ἡ ποιότης τοῦ νομίσματος ἦτο χειρίστη καὶ τὰ σκώμματα δὲν ἔλειψαν· καὶ οἱ μὲν δυσηρεστημένοι ἐξήγουν τὰ δύο στοιχεῖα T. R. διὰ τῶν λέξεων Tutto Rame (=ὅλον ἐκ χαλκοῦ) οἱ δὲ Γενουήνσιοι ἔλεγον ὅτι σημαίνουν Tutti Ribellī, ἤτοι «ὅλοι ἀποστάται».

Ἡ κατάστασις τῆς νήσου οὐδόλως ἦτο ἀνθηρὰ μετὰ τὴν πολυχρόνιον κακοδιοίκησιν. Πόλεις εἶχον καῆ, ἀπηγορευομένης τῆς ἀνοικοδομήσεως αὐτῶν, πᾶσα διὰ θαλάσσης συγκοινωνία ἦτο ἀπηγορευμένη· οἱ κάτοικοι δὲν ἠδύναντο νὰ πωλήσωσι τὰ προϊόντα των εἰμὴ εἰς τοὺς Γενουηνσίους ἐπιτρόπους ἐπὶ τῇ τιμῇ ἣν οὗτοι ὥριζον, ἀπηγορεύετο ἐπίσης ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν πλουσίων τῆς νήσου μεταλλείων σιδήρου, ἀργύρου καὶ μολύβδου· ἀπηγορεύετο ἡ χρῆσις τοῦ ἐγχωρίου ἅλατος, τὰ ἰχθυοτροφεῖα δὲ ἐμισθοῦντο εἰς Καταλάνους, μὴ ἐχόντων τῶν Κορσικανῶν δικαίωμα ἁλιείας. Ὁ Θεόδωρος προσεπάθησε νὰ ἐμψυχώσῃ τὴν γεωργίαν, τὸ ἐμπόριον, τὴν βιομηχανίαν, ἀποκατέστησε τὴν συγκοινωνίαν, ἐξαποστέλλων μικρὰ πλοῖα καὶ διαδίδων ὅτι διετέλει εἰς ἀνταπόκρισιν μετὰ τῶν ξένων αὐλῶν, προσείλκυσε δὲ δι' ὑποσχέσεων πολλοὺς Ἰουδαίους ἐξ Ἀφρικῆς καὶ ἀρκετοὺς Ἕλληνας ἐκ Πελοποννήσου εἰς τὸ κράτος του, ἴσως δὲ ἐξ ἐκείνης τῆς ἐποχῆς παραμένουσί τινες τῶν ἐν Κορσικῇ ἀποκατεστημένων ὁμοεθνῶν μας. Εἶτα ἐπεχείρησε νὰ ἐκδιώξῃ τοὺς Γενουηνσίους κατέχοντας εἰσέτι παραλίους τινὰς πόλεις ἐν τῇ νήσῳ. Καὶ κατήγγειλαν μὲν αὐτὸν οἱ Γενουήνσιοι ὡς ἀγύρτην, ἀλλ' ὁ Θεόδωρος ἀπήντησε διὰ προκηρύξεως στιγματίζων τὴν ἐπαχθῆ αὐτῶν ἐπὶ τῆς νήσου τυραννίαν. Κυριεύσας τὸ Πόρτο-Βέκκιο, διευθύνθη κατὰ τῆς Βαστίας, ἐξοπλίσας καὶ λέμβους διὰ τῶν χρημάτων, ἅτινα ἐκόμισεν αὐτῷ εἷς ἀνεψιός του, ὁ βαρῶνος Δρόστ ὅπως καὶ κατὰ θάλασσαν ἐνεργήσῃ. Ἡ θέσις τῶν Γενουηνσίων ἦτο ἀπελπιστική, διότι ἠναγκάζοντο καὶ τὸ ὕδωρ αὐτὸ προσέτι νὰ προμηθεύωνται ἐκ τῆς στερεᾶς διὰ θαλάσσης, ἀλλὰ τοὺς θριάμβους τοῦ Θεοδώρου ἀνέκοψεν ἡ ὁσημέραι αὔξουσα δυσαρέσκεια μεταξὺ τῶν ὀπαδῶν του, οἵτινες ἤρχισαν νὰ ἐννοῶσι τὴν ἀληθῆ ἀξίαν τοῦ ἡγεμόνος των, μάτην ἀναμείναντες ἕως τότε τὰς ἐπικουρίας, ἃς ἐκεῖνος ὑπέσχετο. Ἐννοήσας τὰς διαθέσεις των ὁ ἀγχίνους τυχοδιώκτης συνεκάλεσε γενικὴν συνέλευσιν καὶ ἐγκαταστήσας ἀντιβασιλείαν τριμελῆ, ἀπῆλθε τῆς νήσου τὴν 11 Νοεμβρίου 1736. Ἀποβιβασθεὶς εἰς Λιβόρνον μεταμφιεσμένος ὡς ἀββᾶς, μετέβη ἐκεῖθεν εἰς Φλωρεντίαν καὶ κατόπιν εἰς Ρώμην καὶ Νεάπολιν, εἰς μάτην ἐνεργῶν νὰ τύχῃ συνδρομῆς. Ἀπὸ Νεαπόλεως διὰ πλοίου μετέβη εἰς Ἀμστελόδαμον καὶ ἐνῷ ἀφ' ἑνὸς οἱ Γενουήνσιοι προεκήρυσσον τίμημα διὰ τὴν κεφαλήν του, ἐν τῇ πρωτευούσῃ τῆς Ὁλλανδίας ἀφ' ἑτέρου ἀνηλεής τις δανειστὴς διενήργησε τὴν σύλληψιν καὶ τὴν φυλάκισίν του. Ἀπελευθερωθεὶς ὑπό τινων φίλων του καὶ λαβὼν παρ' αὐτῶν τὰ μέσα ὅπως ἀγοράσῃ μικρὸν πλοῖον, ἀπεπειράθη νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ κράτος του, ἀλλ' ἅμα ἐπλησίασε καὶ εἶδε παραπλέοντα πλοῖα γαλλικὰ καὶ γενουήνσια, ἐπέτρεψε μὲν εἰς τοὺς συντρόφους του ν' ἀποβιβασθῶσιν, αὐτὸς δὲ ἐπιβὰς πλοίου σουηδικοῦ ἐπέστρεψεν εἰς Ὁλλανδίαν. Τὸ ἐπιὸν ἔτος ἠδυνήθη νὰ πείσῃ ἰουδαίους τινὰς ἐμπόρους, πρὸς οὓς ὑπεσχέθη τὸ μονοπώλιον τοῦ ἐν Κορσικῇ ἐμπορίου, νὰ τὸν δανείσωσι τῇ συναινέσει τῆς ὁλλανδικῆς κυβερνήσεως πέντε ἑκατομμύρια φράγκων, δι' ὧν ἀγοράσας μίαν φρεγάταν καὶ τρία ἐμπορικὰ πλοῖα, μετὰ πολεμεφοδίων ἀπεπειράθη νέαν ἐπάνοδον, μετὰ δεκαπενθήμερον δὲ καταναγκαστικὴν ἕνεκα τρικυμίας προσόρμισιν ἐν τῷ λιμένι τῆς Λισσαβῶνος, ἀπεβιβάσθη τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1738 εἰς Ἀλερίαν. Πλὴν τὰ πράγματα ἐν τῷ μεταξὺ εἶχον μεταβληθῆ· οἱ Γενουήνσιοι ἐπεζήτησαν τὴν μεσολάβησιν τῆς Γαλλίας, ὁ δὲ πρωθυπουργὸς τότε τοῦ Λουδοβίκου ΙΕ' καρδινάλιος Φλερὺ ἔπεμψε στρατὸν εἰς τὴν νῆσον ὑπὸ τὸν κόμητα Βοασσιέ, ἐνῷ διὰ συμβάσεως ἐν Βερσαλλίαις ὑπογραφείσης παρὰ τοῦ ὑπουργοῦ καὶ τοῦ πρέσβεως τοῦ ἐπικυριάρχου Αὐτοκράτορος κατηργοῦντο μὲν τὰ αὐθαίρετα προνόμια τῶν γενουηνσίων ἁρμοστῶν, ὑποχρεοῦντο δὲ ν' ἀφοπλισθῶσιν οἱ Κορσικανοί. Ὁ πρώην μονάρχης δεκτὸς γενόμενος μετὰ ψυχρότητος ἠναγκάσθη νὰ ἐπιβιβασθῇ πάλιν εἰς τὰ πλοῖά του, σκοπεύων νὰ ἐπιχειρήσῃ ἀπόβασιν εἰς τὰ δυτικὰ τῆς νήσου παράλια, ἀλλὰ παρασυρθεὶς ὑπὸ τρικυμίας καὶ φοβούμενος ἐπιβουλὴν ἐκ μέρους τοῦ πλοιάρχου του, προσωρμίσθη εἰς Νεάπολιν καὶ ἐζήτησε τὴν προστασίαν τῆς νεαπολιτανικῆς κυβερνήσεως, ἥτις ἔπεμψεν αὐτὸν ὑπὸ συνοδίαν εἰς Γαέταν. Εἰς Κορσικὴν εἶχε κα-

Digitized by Google

ταλίπει τὸν υἱόν του Φρειδερῖκον καὶ τὸν ἀνεψιόν του βαρῶνον Δρόστ, ἀλλ'οὗτοι στερούμενοι δυνάμεων καὶ βιασθέντες ὑπὸ τῶν γαλλικῶν στρατευμάτων ἠναγκάσθησαν νὰ καταλίπωσι τὴν νῆσον μετ' ὀλίγον.

Ἐν τούτοις ὁ Θεόδωρος ἐξηκολούθησε τὴν θλιβερὰν αὐτοῦ ὀδύσσειαν, περιερχόμενος τὴν Εὐρώπην καὶ ἐπὶ ματαίῳ ἐπικαλούμενος τὴν συνδρομὴν τῶν ἰσχυρῶν. Μετέβη καὶ αὖθις εἰς Ρώμην, εἰς Βενετίαν, εἰς Κοπεγχάγην, εἰς Γερμανίαν, διατηρῶν πάντοτε ἀνταπόκρισιν μετὰ τῶν ὀλίγων ἐν Κορσικῇ ἀπομεινάντων πιστῶν φίλων του. Τὸ 1739, ὅτε οἱ Γάλλοι ἀπῆλθον τῆς Κορσικῆς ἐνθαρρυνθεὶς ἐπεχείρησε νέαν κάθοδον καὶ παρουσιάσθη πάλιν πρὸ τῆς νήσου ἐπιβαίνων πλοίου, ὅπερ ἐχορήγησεν αὐτῷ ὁ ἄγγλος ναύαρχος Μαθιούς. Ἀπεβιβάσθη, διένειμε πάλιν ὅπλα καὶ πολεμεφόδια, πλὴν τὰ πνεύματα εἶχον ἐπαισθητῶς μεταβληθῆ, καὶ ἐν ἀπορίᾳ ὀπαδῶν ἐδέησε νὰ ἐπιβιβασθῇ ἐκ νέου εἰς τὸ πλοῖον. Ἀγανακτῶν διὰ τὴν ἀποτυχίαν καὶ μὴ πειθόμενος εἰς τὰς συμβουλὰς κατέφυγεν εἰς τὴν βίαν καὶ ἠθέλησε νὰ βομβαρδίσῃ τὸ Ἀϊάκκιον, πρωτεύουσαν τῆς νήσου, ἀλλὰ μία γαλλικὴ φρεγάτα ἀντετάχθη καὶ παρεκώλυσε τὸ διάβημά του. Τότε ἐγκαταλειφθεὶς παρὰ τῶν Ἄγγλων, μετέβη εἰς Λονδῖνον, ὅπου ἕτεροι δανεισταὶ τὸν ἐνέκλεισαν εἰς τὰς διὰ χρέη φυλακάς. Ἐκεῖ εἵμαρτο νὰ καταλήξῃ τὸ ἐφήμερον τοῦ ἀνδρὸς μεγαλεῖον!

Ὁ ἔκπτωτος μονάρχης ὑπέστη ἐν τῇ εἱρκτῇ ὀδυνηρὰς στερήσεις, ἃς προσεπάθησε ν' ἀνακουφίσῃ δι' ἐράνου ὁ διαπρέπων τότε ἐν Ἀγγλίᾳ σὶρ Ὁράτιος Οὐώλπωλ, εὐσπλαγχνισθεὶς αὐτόν. Μετὰ τριετῆ φυλάκισιν τὸ δικαστήριον ἀναγνωρίσαν τὴν πλήρη ἀκτημοσύνην του διέταξε τὴν ἀποφυλάκισίν του· ἀλλ' ὀλίγας ἡμέρας ἐχάρη τὴν ἐλευθερίαν, διότι καταβληθεὶς ὑπὸ ὧν κακουχιῶν ἀπεβίωσε τὴν 11 Δεκεμβρίου 1756 ἐν ἡλικίᾳ ἑξήκοντα ἓξ ἐτῶν. Ἐτάφη εἰς τὸ κοιμητήριον τῆς Ἁγίας Ἄννης τοῦ Οὐεστμίνστερ, ἐπὶ τοῦ τάφου του δὲ τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ Οὐώλπωλ ἐχαράχθη ἐπιτύμβιον πεντάστιχον, ἐν τῷ τελευταίῳ στίχῳ τοῦ ὁποίου περιείχετο ἡ ἑξῆς παραδοξοφανὴς ἀλλὰ κατὰ γράμμα ἀληθὴς ἔννοια: «*Ἡ τύχη ἐδώρησεν αὐτῷ ἓν βασίλειον καὶ ἠρνήθη αὐτῷ τὸν ἄρτον!*»

Τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ παράδοξος αὐτὸς ἀνήρ, ὁ κατὰ τὸν πολύπλαγκτον αὐτοῦ βίον ἀπολαύσας τοῦ ἐξοχωτάτου τῶν δώρων τῆς τύχης καὶ δοκιμάσας ἐνταυτῷ τὰς ἐσχάτας τῶν πικριῶν. Καὶ δύναται μὲν νὰ χρησιμεύσῃ καὶ ὁ βίος οὗτος παρὰ τὴν κωμικήν του ἀπόχρωσιν ὡς ἓν ἐπὶ πλέον κεφάλαιον εἰς τὸ αἰώνιον δίδαγμα περὶ τῆς ματαιότητος τῶν ἐγκοσμίων καὶ τῆς ἀσταθείας τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων· ἀλλ' ἡ τέχνη πρακτικώτερον ἐπωφελήθη ἐξ αὐτοῦ, ἀποκτήσασα ἕνα ἔτι περίεργον τύπον ἐν τῇ ἀναπαραστάσει τοῦ ἀνθρωπίνου χαρακτῆρος. Ὁ Βολταῖρος, ὁ εἴρων φιλόσοφος, σύγχρονος ὢν τῶν γεγονότων, ἅτινα διηγήθημεν, δὲν ἠδύνατο νὰ τὸν παραβλέψῃ καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸ διήγημά του Candide· ὁ δὲ ἄγγλος μυθιστοριογράφος Σμόλλετ, ὁ μεταφράσας τὸν Δὸν Κισσώτ, κατὰ συγκυρίαν καθειρχθεὶς ἐν τῇ αὐτῇ φυλακῇ μετὰ τοῦ Θεοδώρου, ἕνεκα τῆς δημοσιεύσεως ἐλευθεριάζοντός τινος ἄρθρου του καὶ προσωπικῶς γνωρίσας αὐτόν, ἠθέλησε νὰ πλάσῃ καὶ αὐτὸς τύπον ἀνάλογον πρὸς τὸν ἀθάνατον ἥρωα τοῦ Θερβάντες, καὶ ἐξέλεξεν ὡς πρωταγωνιστὴν τὸν ἀτυχῆ βασιλέα τῆς Κορσικῆς ὑπὸ ψευδώνυμον εἰς τὸ κατὰ τὸ 1762 ἐκδοθὲν μυθιστόρημά του *σὶρ Λάνσελοτ Γκρῆβς*.

Χ. Αννινος

ΤΟ ΣΙΓΑΡΟΝ.

(Διήγημα Ἰουλίου Κλαρετῆ).

— Μάλιστα, κύριε, συνέβηκε εἰς τοὺς πολέμους τοῦ δὸν Κάρλου, ς' τὸν τελευταῖο πόλεμο. Ὅλος ὁ βασκικὸς τόπος, τὰ χωργιὰ τοῦ Ἅη-Σεβαστιανοῦ, τὰ βουνὰ γύρω, ἐβάφηκαν ἀπὸ αἷμα καὶ ἐμύρισαν ἀπὸ μπαρούτη, μῆνες καὶ μῆνες. Θὰ εἶδες στὸ δρόμο τοίχους ριγμένους καὶ μαυρισμένους. Ἐκεῖ πέρα ἦτανε ὅλο καὶ σπήτια γελαστὰ καὶ εὐτυχισμένα. Τώρα εἶνε χαλάσματα, νεκροταφεῖα σχεδόν Αὐτὰ ἔχει ὁ πόλεμος.

Ἔπρεπε νὰ ἰδῇς πῶς ἐχτυπιῶνταν. Ἀπὸ τὴν μιὰ μεριὰ οἱ καρλισταὶ καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη τὸ ταχτικό. Ἐπέρασαν ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς δρόμους σκοτωμένοι καὶ λαβωμένοι, δυστυχισμένα παιδιά, ὁποῦ καταλάβαιναν ποῦ τὰ ἐπήγαιναν καὶ ἐρωτοῦσαν γιατί... γιατί... Ἐμφύλιος πόλεμος, ὤμορφο πρᾶμμα ὁ ἐμφύλιος πόλεμος! Καὶ νὰ συλλογιέται κανεὶς ὅτι αὔριον ἠμπορεῖ νὰ ξαναρχίσῃ! Ποιὸς τὰ 'ξεύρει αὐτά! Τοὺς ἀνθρώπους τοὺς δέρνει τόση κουταμάρα!

Κατάλαβες, ἕνα πρωῒ μᾶς λένε ἦρθε ὁ Βασιλῆας, ὁ δὸν Κάρλος ἔφθασε. Ἡ παλιὰ μαγιὰ φουσκώνει καὶ οἱ χωριάται μας, οἱ Βάσκοι σηκώνουνται, πᾶνε στὸν πρίγκηπα καὶ τοῦ κάμνουν στρατό. Καὶ ὅλα αὐτὰ γιὰ νὰ φορέσουν μιὰ εὔμορφη στολή, μὲ τὸ κασκέτο στραβά, νὰ 'μπαίνουν στὰ χωριὰ μὲ τῆς σάλπιγγες καὶ ἅμα κάμουν τὰ τουφέκια τους πυραμίδες νὰ χορεύουν τῆς ὤμμορφες κοπέλαις. Ἀκόμη ὅμως καὶ γιὰ ν' ἀκούσουν τῆς σφαῖρες νὰ σφυρίζουνε, γιατὶ οἱ Βάσκοι μας εἶνε γενναῖοι, ζοῦν μὲ λίγα πράμματα καὶ ξεύρουν νὰ πεθαίνουν. Μόνον ποῦ τὸ

Digitized by Google

θέρος, ἡ μηλιαίς, ὅλο τους τὸ βιὸς πάει λέγωντας! Ἐπολέμαγαν ὅλη τὴν ἡμέρα. Τρία χρόνια ἐπολέμαγαν. Ἐρχόντουσαν ὥραις, κύριε, ὁποῦ ὅλοι αὐτοὶ οἱ δρόμοι ἐμαύριζαν ἀπὸ συμπατριῶταις, ἀπὸ ἀδερφούς, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐσυλλογίζουνταν ἄλλο παρὰ ποιὸς νὰ σκοτώσῃ τοὺς πλειότερους.

Ξέρεις τὴν ἱστορία τῆς πολιορκίας τοῦ Βιλβάο, ὅταν οἱ Καρλισταὶ τὸ εἶχαν σφίξει σὰν σὲ δυὸ σίδερα. Ἔπρεπε νὰ ἐλευθερωθῇ ἡ πόλις καὶ οἱ στρατιῶταις τοῦ δὸν Κάρλου ἐκρατοῦσαν τὰ στενά, ἀντιστέκοντο στὰ γιουρούσια, ἐκομμάτιαζαν τὰ στρατέμματα ποῦ τοὺς ἔστελλαν κατεπάνω μὲ τὴν μπαϊονέττα. Ὁ ἀρχηγὸς τοῦ δὸν Κάρλου ὅπου διοικοῦσε κατὰ τοῦτο τὸ μέρος ἐλέγουνταν Ζουκαράγας. Παλληκάρι, ἥρωας ἀληθινός. Ἦταν πρῶτα ἀξιωματικὸς στὸ στρατὸ καὶ ἐγύρισε πίσω στὴν κυβέρνησι τῆς Μαδρίτης τὸ σπαθί του λέγωντας: «Νὰ τὸ δόσετε 'σ' ἄλλον, γιὰ νὰ μὲ πολεμήσῃ. Ἐμένα τὸ σπαθὶ ποῦ θὰ κρατῶ πιὰ μοῦ τὸ ἔδωκεν ὁ Βασιληᾶς μου». Ἦταν τριάντα χρόνων, ὤμμορφος, ψηλός, λεβέντης! Ἐκρατοῦσε τὸ βουνὸ ἀπὸ τοῦτο τὸ μέρος καὶ δὲν 'μποροῦσε κανεὶς νὰ τὸν ξετοπίσῃ. Κάθε ἡμέρα ἔστελναν ἐναντίον του ὅλο καὶ νέο στρατό, τὸν καλλίτερο στρατό. Τοὺς ἐβλέπαμε ὅταν ἐγύριζαν οἱ δυστυχισμένοι οἱ στρατιῶταις σακατεμμένοι, δεκατισμένοι, μὲ τοὺς ἀξιωματικούς των, τοὺς ὁποίους ἔφερναν πίσω ἀπάνω σὲ αἱματωμένα φορεῖα. Ἀκούγαμε τοὺς στρατιώτας ὅπου λέγανε: «Νὰ ἡ Ἱσπανία ξεπαστρεύει τὴν Ἱσπανία!»

Ὁ Ζουκαράγας! Κάθε φορὰ ὅπου ἐνικοῦσε τὸν ἐθνικὸ στρατὸ ἡ δόξα του ἐμεγάλωνε. Ἔλεγαν: «Ἀναστήθηκε ὁ Θωμᾶς Ζουμαλακαρέγας!», τὸ ἀνίκητο παλληκάρι τοῦ προτιτερινοῦ πολέμου τοῦ δὸν Κάρλου, στοὺς παλιοὺς χρόνους. Ὡς καὶ τὸ ὄνομά του ἀκόμα ἔμμοιαζε καὶ ἔκαμε τὸν Ζουκαράγαν ἄλλον Σίδ, ὁποῦ τὸν ἐτραγουδοῦσε ὁ λαός.

Ὁ στρατηγὸς ὅπου ἐδιοικοῦσε στὴν Ἐρνάνη—στὴ μικρὴ πολιτεία, ὅπου, καθὼς ἔλεγε χθὲς ἡ ἐφημερίδα, ὁ ποιητής σας ὁ Οὐγκώ, ἐπέρασε ὅταν ἤτανε παιδὶ καὶ τοὔμεινε εἰς τὸν νοῦ ἡ ὀνομασία—ὁ στρατηγός, ποῦ ἔστελνε τοὺς δυστυχισμένους τοὺς στρατιῶταις ἐναντίον τοῦ Ζουκαράγα, ἤτανε σὰν τρελὸς ἀπὸ τὸν θυμό του. Εἶχε ὁρκισθῇ νὰ περάσῃ τὰ στενά, νὰ λυώσῃ τοὺς *κοκκινόσκουφους*, νὰ φτάσῃ εἰς τὸ Βιλβάο. Μάλιστα! Σὲ κάθε γιουροῦσι τὴν ἐπάθαινε. Ὁ στρατὸς ἐγύριζε πίσω σακατεμμένος καὶ ἄφηνε στοὺς δρόμους σκοτωμένους καὶ σκοτωμένους.

Ἕνα βράδυ, στὴν πλατεῖα τοῦ Ἀϊουνταμιτ, ἐκεῖ ἀπάνω, κυττάζωντας τοὺς στρατιῶταις του, οἱ ὁποῖοι ἀργά, κουφὰ γύριζαν πίσω 'στὸ στρατόπεδό τους, καὶ ἀπὸ μακρυὰ ἀκούγαμε τὸ κανόνι τοῦ Ζουκαράγα καὶ ἐβλέπαμε τὸν καπνὸν ν' ἀνεβαίνῃ σιγὰ σιγὰ ἀπὸ τὸν κάμπο, πάνω στὰ κοκκινισμένα βουνά, ὁ στρατηγὸς Γαρρίδος —μὲ τὰ ἄσπρα του μαλλιὰ καὶ τὸ κασκέτο του, τὸ κασκέτο ὁποῦ ἄλλοτε τὸ εἶχαν κάμει κόσκινο ἡ σφαῖρες στὸ Μαρόκο—ἔσφιγγε τῆς γροθιές του, ἔβγαζε ἀστραπαὶς ἀπὸ τὰ μάτια του καὶ ἔλεγες: — Ἆ! αὐτὸς ὁ Ζουκαράγας, ὁ ἄθλιος Ζουκαράγας. Ἔδινα τὴ ζωή μου γιὰ νὰ σκοτωθῇ! Καὶ σ' ὅποιον τὸν σκοτώσῃ βιὸς ὁλόκληρο!

Ἦταν τρελὸς ἀπὸ τὴ λύπη του, ἔκλαιγε νὰ βλέπῃ τὰ συντάγματά του νὰ λυώνουνε σὰν τὸ χιόνι, ὅπου ἔλυωνε ἐκεῖ 'πάνω στὰ στενά!... Τοῦ ἐφαίνονταν ὅτι ὅλα ἐκεῖνα τὰ σκοτωμένα παλληκάρια 'ποῦ εἶχαν γεμίσει τοὺς δρόμους ἤτανε παιδιά του, ὅπου τοῦ τὰ ἐσκότωναν, τοῦ τὰ ἐξεκοίλιαζαν... Καὶ ποιός; Ὁ Ζουκαράγας, οἱ Βάσκοι τοῦ Ζουκαράγα, οἱ καρλισταί!

Πρὶν τελειώσῃ τὸ λόγο του ὁ γέρω Γαρρίδος, στὴ μισοσκοτεινιασμένη πλατεῖα, ἡ ὁποία εἶχε γεμίσει ἀπὸ στρατιῶταις τοῦ παρουσιάσθηκε ἕνας ὤμμορφος νέος, ἐστάθηκε 'μπροστὰ 'στὸ στρατηγό, τὸν ἐκύτταξε κατὰ πρόσωπο καὶ τοῦ εἶπε:

— Μοῦ δίνεις ἐμένα, στρατηγέ, ὅ,τι εἶπε τώρα δὰ ἂν σκοτώσω τὸν Ζουκαράγα;

— Ποιὸς εἶσαι σύ;

— Ντόπιος, ἀπὸ 'δῶ. Λέγουμαι Γιάννης Ἀρακουΐλ. Ἄνθρωπος 'ποῦ δὲν φοβᾶται τὸν θάνατο, ἀλλ' ἀποφάσισε νὰ γείνῃ πλούσιος.

Ὁ στρατηγὸς τὸν ἐκύτταξε ἀπὸ πάνω ἕως κάτω.

— Εἶσαι ἀπὸ τὴν Γουτποτζκόαν, ἐσύ; Γιατὶ δὲν εἶσαι μαζὴ μὲ τὸν στρατὸν τοῦ δὸν Κάρλου;

— Γιατὶ ἐγὼ δὲν μοῦ καίγεται καρφὶ γι' ἄλλο ἀπὸ τὴν γυναῖκα ὁποῦ ἀγαπῶ.

— Εἶνε ἀρραβωνιαστική σου;

— Ἆ! ἂν ἤτανε ἀρραβωνιαστική μου... Ὄχι εἶνε κόρη ἑνὸς χωριάτη, ὁ ὁποῖος εἶνε πολὺ πλούσιος γιὰ μένα ποῦ εἶμαι φτωχὸς καὶ θέλει παράδες γιὰ νὰ μοῦ τὴν δώσῃ.

Ἤτανε γνωστὸς στὸν τόπο, αὐτὸς ὁ Ἀρακουΐλ, καὶ τὴν εἰξέραμε ὅλην τὴν ἱστορία του, τὸν ἔρωτά του στὴν κόρη τοῦ γέρω Χεγαραΐ, ἑνοῦ καλοῦ νοικοκύρη, 'ποῦ ἡ μηλιαῖς στὰ κτήματά του ἔσπαζαν ἀπὸ τὸν καρπὸ καὶ ἔβγαζαν κρασὶ μιὰ φορά...

Ὁ γέρω Χεγαραΐ κατοικοῦσε ἀνάμεσα στὸ Ἐρνάνη καὶ τὰ φρούρια τῆς Ἄγια-Βαρβάρας, ποῦ εἶνε καθὼς ἐρχόμαστε ἀπὸ τὸ δρόμο τοῦ Ἄη-Σεβαστιανοῦ. Ὁ γέρος εἶχε γιὰ τὴν κόρη του τὴν Πέπα τὴν ὑπερηφάνειαν 'ποῦ οἱ Ἀνδαλούσιοι ἔχουν γιὰ τὰ κοσμήματά τους. Ἐφούσκωνε, μὰ ἐφούσκωνε, ὅταν τὴν ἔφερνε στὰ

Digitized by Google

πανηγύρια. Τὰ ἀρραβωνιάσματα γίνονται πρὸ πάντων στὰ πανηγύρια, χωρὶς νὰ ξεύρουνε τίποτε οἱ γονεῖς. Μὲ γέλοια, μὲ χοροὺς καὶ γλήγορα γλήγορα! Πέρνεται ἡ καρδιὰ καὶ δίνεται ἡ ζωή.

Ἐδῶ κοντὰ στοῦ Λογιόλα, 'στὸν κάμπο ἤτανε τότε, ἕνας ὠμμορφονιός, ποῦ ἐτριγύριζε τῆς κοπέλλαις καὶ εἶχε ὅ,τι χρειάζεται γιὰ νὰ ἀρέσῃ κανεὶς στῆς γυναῖκες, ἀλλὰ τίποτα ἀπὸ ὅ,τι ἀρέσει στοὺς γονεῖς. Ἤτανε αὐτὸς ὁ Ἀρακουῒλ, ὁ ὁποῖος παρουσιάσθηκε 'στὸ στρατηγὸ τὸ Γαρρίδο. Πάντα γελαστὸ αὐτὸ τὸ παιδί, χαρούμενο, τρελό, πρῶτος στὰ παιγνίδια, λεβέντης, χεροδύναμος, παλληκάρι, ὅπου ἐσκότωνε γιὰ γοῦστο ταύρους 'στῆς ταυρομαχίαις, ξιφομάχος, ἕτοιμος νὰ σπάσῃ τὸ κεφάλι του ἢ νὰ τρουπηθῇ. Καὶ ἀνάστημα βασιλικό, πάντα ξυρισμένος, λεοντάρι στὴ δύναμι καὶ κορίτσι στὴ χάρι. Ὅσο γιὰ φτώχεια, δὲν εἶχε λεπτὸ τσακισμένο. Ἐζοῦσε μὲ τὴν ἡμέρα, πότε ἀπὸ τὸ βραβεῖο ποῦ εἶχε κερδίσει στοὺς ἀγῶνας τῆς σφαιροπαιξίας τοῦ Βιλβάου ἢ τῆς Θολώσας, πότε ἀπὸ κανένα στοίχημα ποῦ εἶχε κερδήσει σὲ καμμιὰ ταυρομαχία. Μιὰ 'μέρα 'στὸν Ἅη-Σεβαστιανὸ ὁ ταυρομάχος δὲν μποροῦσε νὰ σκοτώσῃ τὸν ταῦρο, ἕνα ἄγριο μαῦρο ζῶο, ποῦ ἔβγαζε ἀπὸ τὸ στόμα του κόκκινους ἀφρούς. Ὁ Γιάννης Ἀρακουῒλ τότε ἐσφύριξε καὶ ὅσοι ἤτανε μέσα 'στὸ ἱπποδρόμιο, οἱ ταυρομάχοι καὶ ὁ κόσμος ἀρχίσανε νὰ τοῦ φωνάζουνε: «Κόπιασε λοιπὸν τοῦ λόγου σου, κόπιασε!» Ὁ Γιάννης δὲν ἐδείλιασε. Σηκώνεται, πηδάει, πέρνει ἀπὸ τὸν ταυρομάχο ὁ ὁποῖος εἶχε μείνει ξερὸς ἀπὸ τὴν ἔκπληξί του ἢ τὴ χαρά του γιατὶ εὑρέθηκε ἄλλος νὰ ξεκοιλιασθῇ στὸν τόπον του, τὸ σπαθὶ μὲ τὴν κοντὴ λαβή, τὸ πιάνει, νὰ ἔτσι, στέκεται 'μπροστὰ στὸν ταῦρο, τὸν κυττάζει, τοῦ γελάει μές' τὰ ρουθούνια, ρίχνει καταπάνω του τὸ σπαθὶ στὸ μέρος ποῦ ἔπρεπε 'σὰν τὸν Τάτο ἢ τὸ Λαγαρτίγιο καὶ ὁ ταῦρος, μπάφ, μπούφ, σωριάζεται χάμω κορμὶ ἄψυχο, καὶ ὁ Γιάννης Ἀρακουῒλ γυρίζει κα χαμογελῶντας λέει 'στὸν κόσμο: «Βλέπετε — δὲν ἐσφύριξα ἄδικα!»

Μὰ δὲν ἐτελείωσε ἐδῶ τὸ πράμμα. Οἱ ταυρομάχοι εἴχανε ἀγριέψει, εἴχανε λυσσάξει ποῦ ἤκουαν τὸν λαὸ νὰ φωνάζῃ «ζήτω» τοῦ Ἀρακουῒλ, νὰ τοῦ χτυπάῃ τὰ παλαμάκια καὶ νὰ σφυρίζῃ τὸ σύντροφό τους. Μαζεύθηκαν, τριγυρίζουνε τὸν Ἀρακουῒλ, θέλουνε νὰ τοῦ ζητήσουνε λόγο γιὰ ὅ,τι ἔκανε καὶ 'στὸ τελευταῖο νὰ τὸν ξεπαστρέψουνε. Μάλιστα! Ὁ Ἀρακουῒλ κυττάζει ὅλους αὐτοὺς τοὺς δαιμονισμένους, παίρνει φόρα, πηδάει ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὸν 'μπροστινὸ του ταυρομάχο καὶ φθάνει 'ς τὴ θέσι του, ἀφήνωντας ἀκόμη κλειστὸ τὸν κύκλο ποῦ ἤθελε νὰ τὸν σκάσῃ, νὰ τὸν πνίξῃ. Τὸ βράδυ, ἐχτυπήθηκε, ἀπὸ 'πίσω ἀπὸ τὸ ἱπποδρόμιο μὲ ἕναν ταυρομάχο, ὁ ὁποῖος τοῦ ἔχωσε μία καλὴ μαχαιριά. Ὁ Γιάννης ἔμεινε δέκα πέντε 'μέραις 'στὸ στρῶμα, μὰ ἔπειτα ἡ πληγὴ οὔτε ἐφαίνουνταν κἄν. Ἤτανε ἕτοιμος νὰ σκοτώσῃ πάλιν κανένανε ταῦρο καὶ τώρα πιὰ μαζῇ καὶ τὸν ταυρομάχο.

Ὅταν πληγώνουνται οἱ ταυρομάχοι μας δὲν παθαίνουνε τίποτε. Τὸ πετσί τους ξαναράβεται, τὸ κρέας τους ξαναθρέφει. Τοὺς πέρνουνε τρουπημένους, τοὺς νομίζουνε σχεδὸν ἀποθαμμένους — ἕνα σταυροκόπημα, θεοσχωρέστον! — καὶ ἔπειτα ἀπὸ ἕνα μῆνα τοὺς βλέπεις παλι μὲ τὸ σπαθὶ 'ς τὸ χέρι.

Ἀπὲ ὁ Γιάννης εἶχε καὶ βότανα γιὰ τῆς πληγαῖς, ἐπειδὴ καὶ ἐγνώριζε ὅλους ἐκείνους ὅπου φτειάνουν ἐδῶ 'ς τὸν κάμπο μὲ χορτάρια γιατρικὰ γιὰ νὰ σὲ κάμουνε καλά, ἅμα εἶσ' ἀνήμπορος. Εἶχε μάλιστα φτειάσει ἀπὸ κάτι φαρμακερὰ βότανα ἕνα φαρμάκι, τὸ ὁποῖο τὸ εἶχε βάλει σ' ἕνα δαχτυλίδι, διότι ἔλεγε ὅτι ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ πεθαίνῃ ὅποτε θέλει καὶ καμμιὰ φορὰ τυχαίνει καὶ δὲν ἔχῃ ἐπάνω του τὸ μαχαῖρι του. Τὸ μαχαῖρι σ' τὸ πέρνουν. Τὸ δαχτυλίδι ὄχι—καὶ μ' ἕνα σφίξιμο 'ς τὰ χείλια σκοτώνεται κανένας ἀμέσως.—Ἤτανε ἄνδρας ἀληθινὸς ὁ Ἀρακουῒλ.

Μιὰ 'μέρα αὐτὸς ὁ ὥμμορφος νέος, τὸν ὁποῖον εἴχανε ἀγαπήσει πολλαῖς, χωρὶς αὐτὸς νὰ ἀγαπήσῃ καμμιά, ἐσυνάντησε 'ς τὸ πανηγῦρι τοῦ Λογιόλα, τὴ Δευτέρα τῆς Λαμπρῆς, μιὰ ὥμμορφη κοπέλλα, τὴν ὁποία ἐπροσκάλεσε νὰ χορέψουνε ὅπως καὶ τῆς ἄλλαις. Ἦταν ἡ Πέπα, ἡ κόρη τοῦ Χεγαραῒ. Ἕνας χορὸς γυρίζει τὰ κεφάλια τῶν κοριτσιῶν καί, κατὰ τὴ γνώμη μου, ὁ βιολιτζῆς εἶνε ὁ μεγαλήτερος βοηθὸς τῆς ἀγάπης. Ὁ Γιάννης καὶ ἡ Πέπα δὲν μπορούσανε νὰ λησμονήσουνε τὴν πρώτη αὐτὴ συνάντησί τους, τὸ χορό τους, τὴ μουσική, ποῦ συνώδευε τὰ βήματά τους καὶ τὸ τραγοῦδι του ποῦ μεθοῦσε σὰν κρασί:

Ἕνα ἄστρο λαμπρὸ βγαίνει τὸ πρωΐ,
Ὠμορφότερο ἄστρο δὲν ἔχει ὁ οὐρανός.
'Στὴ γῆ, ἀγάπη μου λάμπει ἕνα περισσότερο
Καὶ δὲν ἔχει ἄλλο ὅμοιό του 'στὸν οὐρανό.
Ἡ καρδιά μου αὐτὸ ἀκολουθάει,
Ὅπως τὸ νερὸ ἀκολουθάει τὴ ρεμματιά.

Ἀπ' αὐτὴ τὴ Δευτέρα τῆς Λαμπρῆς ὁ Γιάννης ὁποῦ ἤτανε πάντα τόσο γελαστός, ἔγεινε ἄγριος, δὲν ἐμιλοῦσε, εἶχε καταιβασμένα τὰ μοῦτρα. Μὰ καὶ ὁ γέρω Τιβούρκιος ὁ Χεγαραῒ δὲν ἐχαμογελοῦσε πιά. Ὁ διαβολοέρωτας εἶχε κάνει τὰ ἰδικά του πάλε...

Καὶ τί ἔρωτας! Ἀληθινός, μεγάλος καὶ αἰφνίδιος σὰν ἀστραπή. Ἔτσι εἶνε πάντα: Ἐκείνη δὲν ἐσυλλογίζουνταν παρὰ αὐτὸν καὶ ἐκεῖνος

Digitized by Google

πάλι μόνον αὐτὴ εἶχε 'ς τὸ νοῦ του. Ἦτανε μελαγχολικὸς σὰν περβόλι χωρὶς λουλούδια καὶ ἡ ἀγάπη τὸν ἔκανε κακὸν 'σὰν τσοπανόσκυλο. Θὰ 'ρωτήσῃς γιατί; Γιατὶ δὲν εἶχε οὔτε δοῦρο 'ς τὴ τσέπη του, γιατὶ ἡ Πέπα εἶχε τὸν παρὰ καὶ ὁ γέρος της τῆς εἶχε πῆ, μὲ τὸ σιδερένιο κεφάλι του, ὅτι ποτὲ δὲν θὰ τῆς ἔδινε ἄνθρωπο, ποῦ γιὰ μόνο βιὸς εἶχε τὸ τόπι του. . .

— Ναί, εἶπε κάποτε 'ς τὸν γέρο ὁ 'Αρακουὶλ, μὰ ἡ Πέπα μ' ἀγαπάει, μοῦ τὸ εἶπε . . .

— Καὶ ἐμένα μοῦ τὸ εἶπε, τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ γέρος.

— Ἐγὼ τὴ λατρεύω. Εἶμαι τρελός. Θὰ σκοτωθῶ ἂν δὲν μοῦ τὴ δώσῃς. Τί θέλεις νὰ κάμω γιὰ νὰ μοῦ τὴ δώσῃς;

— Ὅ,τι ἔκανα κ' ἐγώ, εἶπε ὁ γέρος. Νὰ δουλέψῃς γιὰ νὰ ἔχῃς μὲ τί νὰ θρέψῃς τὰ παιδιά σου. Δὲν ἔφαγα ἐγὼ τὴ ζωή μου, γιὰ νὰ πετάξω τοὺς παράδες μου καὶ τὴν κόρη μου 'ς ἕνα χασομέρη 'σὰν κ' ἐσένα. Ἅμα ἔρθῃς καὶ μοῦ εἰπῇς ὅτι ἔκαμες μιὰ μικρὰ περιουσία ποῦ νὰ 'μπορῇς νὰ ἀγοράσῃς τὸ ψωμὶ καὶ τὸ ἁλάτι τοῦ σπητιοῦ σου τότε θὰ πάρῃς τὴν Πέπα.

— Τί πρέπει νὰ μαζώξω; ἀρώτησε ὁ Γιάννης.

— Δυὸ χιλιάδες *δοῦρα !*

Δυὸ χιλιάδες *δοῦρα* εἶνε δέκα χιλιάδες φράγκα.

— Δυὸ χιλιάδες *δοῦρα !* εἶπεν ὁ 'Αρακουὶλ καὶ ἔγεινε σὰν τὸ κερί. Καὶ ποῦ νὰ τἄβρω;

— Ἐγὼ ποῦ τἄβρα; 'Σ τὴ γῆ, ἀπάντησε ὁ γέρος. Ψάξε καὶ σύ!

Ὁ γέρω-Τιβούρκιος δὲν ἦτανε ἀπὸ 'κείνους ποῦ λένε καὶ ξελένε! Ὁ 'Αρακουὶλ ἔπρεπε ἢ νὰ σκοτωθῇ ἢ νὰ δουλέψῃ καὶ νὰ μαζέψῃ ὅσα τοῦ εἶπε ὁ πατέρας τῆς Πέπας. Ἡ Πέπα ἦτανε κορίτσι καλὸ καὶ δὲν ἠμποροῦσε νὰ παρακούσῃ τὸν πατέρα της· ἀλλ' ἐπειδὴ ἀγαποῦσε τὸν Γιάννη πολὺ ἦτανε πρόθυμη νὰ περιμείνῃ ἕως ὅτου ὁ ὤμμορφος ἀγαπητικός της κερδήσῃ τὴν προῖκα ποῦ ἐζητοῦσε ὁ πατέρας της. Ὅταν κρυφὰ συναντοῦσε τὸν Γιάννη ἢ τοῦ μιλοῦσε 'μπροστὰ εἰς τὸν πατέρα της, δὲν τοὔκρυβε ὅτι τοῦ εἶχε ἕνα ἀπὸ 'κείνους τοὺς ἔρωταις ποῦ ἑνώνουν τῆς καρδιαῖς ἕως τὸν τάφο. Τοῦ εἶχε μάλιστα ὁρκισθῇ,—τοῦ εἶχε ὁρκισθῇ ἀπάνω 'ς τὸ λειτουργικὸ τῆς μακαρίτισσας τῆς μάννας της—ὅτι δὲν θὰ ἔπαιρνε ποτὲ ἄλλονε, ἂν δὲν τὸν ἔπαιρνε αὐτόν. Ἕνας τέτοιος ὅρκος, ἀπὸ ἕνα τόσῳ ὤμμορφο κορίτσι, ἠμπορεῖ νὰ δώσῃ θάρρος καὶ 'ς τὸ δειλότερο ἄνθρωπο. Ὁ Γιάννης ἐσκέφθηκε: «Λοιπὸν ἐγὼ θὰ τῆς κάμω τῆς δυὸ χιλιάδες *δοῦρα* ! Δὲν ξέρω πῶς θὰ τῆς κάμω, μὰ θὰ τῆς κάμω !»

Τί σχέδια ἔβαλε στὸ μυαλό του, τί δὲν ἔκανε! . . Μιὰ 'μέρα στὸν Ἅη—Σεβαστιανό, στὸ παίξιμο τοῦ τοπιοῦ, παρ' ὀλίγο νὰ σπάσῃ τὸ κεφάλι του στὸν τοῖχο, γιατὶ ἔχασε τὴν παρτίδα μὲ τὸν ἀντιπρόσωπο τῆς Θολώσας. Τὰ στοιχήματα ἦτανε μεγάλα. Θἄρχιζε νὰ κάνῃ τὴν περιουσία του! Καὶ γιὰ ἕναν πόντο—γιὰ ἕναν μικρὸ πόντο! ὁ 'Αρακουὶλ ἔχασε καὶ μαζῆ του ἔχασαν καὶ οἱ συμπατριῶταίς του. Ἐτραβοῦσε τὰ μαλλιά του, κτυπιῶταν, εἶχε γείνει τρελός!..

Καὶ τῆς ἤθελε τῆς δυὸ χιλιάδες *δοῦρα*, γιατὶ ἡ Πέπα τοῦ εἶχε εἰπεῖ:

— Ἢ θὰ ζήσω μὲ σένα ἢ μὲ κανένα, 'Αρακουὶλ. Μὰ δὲν θὰ παρακούσω ὅμως τὸν πατέρα μου ἐνόσῳ ζῇ καὶ θὰ σεβασθῶ τὸ θέλημά του, σὰν πεθάνῃ.

Ὁ δυστυχισμένος Γιάννης εἶχε συλλογισθῇ νὰ κάνῃ κανένα μεγάλο ταξεῖδι. Τοῦ ἔλεγαν ὅτι εἰς τὴν Πλάτα, 'ς τὴν 'Αμερική, οἱ Βάσκοι ποῦ ἐπήγαιναν ἐπλούτιζαν, καμμιὰ φορά. Φαίνεται ὅτι οἱ σφαιρισταί μας στὸ Βουένος—Ἄϋρες συνάζουν μὲ τὸ σακκοῦλι τοὺς παράδες. Ἐκεῖνο τὸ ὤμμορφο σπητάκι, ποῦ θὰ ἰδῇς ὅταν γυρίζῃς στὸν Ἅη-Σεβαστιανό, δεξιά, εἶνε ἑνὸς νέου ποῦ κέρδισε νά! παράδες στὸν νέον κόσμο. Ἂν ἡ ἰδέα ὅτι θὰ ἀφήσῃ τὴν Πέπα καὶ δὲν μπορῇ νὰ τὴν βλέπῃ πιὰ οὔτε ἀπὸ μακρυά, στὸν ἑσπερινὸν στὸ παράθυρό της κἄν, δὲν τὸν ἐκτυποῦσε στὸ κεφάλι, ὁ 'Αρακουὶλ θἄφευγε γιὰ 'κεῖνα τὰ μέρη. Θἄφευγε χωρὶς ἄλλο. Καὶ ὅπως ὅπως θὰ τὴν ἔκαμνε τὴν περιουσία, ὁποῦ τοῦ ζήτησε ὁ γέρος. Καὶ θὰ ἔκανε καλλίτερα νὰ φύγῃ παρὰ νὰ μείνῃ.

'Σαυτὸ τὸ ἀναμεταξύ, ὁ πόλεμος ἔκαιγε τὸν τόπο, δὲν ἠμπορῶ νὰ τὸ εἰπῶ ἀλλῃῶς, καὶ συνέβηκε ὅ,τι σοῦ διηγήθηκα μπροστὰ στὸ Βιλβάο. Λοιπὸν γιὰ νἄλθουμε στὴ σειρά μας, ὁ στρατηγὸς Γαρρίδο στὴν ἀπελπισία του, βλέπει καὶ στέκεται μπροστά του ὁ νέος αὐτὸς καὶ σὲ δυὸ λόγια τοῦ διηγᾶται τὴν ἱστορία του. Ὁ γέρω στρατηγός, ὁ πολεμιστὴς τοῦ Μεξικοῦ, 'ποῦ τὸν ἐνίκαγαν οἱ καρλισταί, ἔσμιξε τὰ φρύδια καὶ ἐκύτταξε τὸν 'Αρακουὶλ, ὁ ὁποῖος ἐπρόσθεσε:

— Ἄν, στρατηγέ, ἡ ζωὴ τοῦ Ζουκαράγα ἀξίζῃ ὁλόκληρο βιός, ἐγὼ θὰ τὸ κερδήσω!

— Ἡ ζωὴ τοῦ Ζουκαράγα ἀξίζει περισσότερο ἀπὸ ἕνα βιός. 'Αξίζει τὴ ζωὴ χιλιάδων παιδιῶν μου. Ὁ Ζουκαράγας εἶνε ἡ ἀντίσταση, εἶνε τὸ κλειδὶ τοῦ Βιλβάο, εἶνε τὸ ἀτελείωτο σφάξιμο, εἶνε τὸ πᾶν. Δὲν ἔχω νὰ σοῦ δώκω καμμίαν διαταγήν, ἀφοῦ δὲν εἶσαι στρατιώτης. Μὰ ἂν κάνῃς ὅ, τι μοῦπες, μὴ ξεχάσῃς ὅ,τι εἶπα 'κ ἐγώ!

— Καλά, εἶπε ὁ Γιάννης. Χαῖρε, στρατηγέ!

Ὁ γέρω Γαρρίδο ἐσήκωσε τοὺς ὤμους καὶ ὅταν εἶδε τὸν Γιάννη νὰ φεύγῃ τοῦ ἐπέρασε ἡ ἰδέα μήπως ἦτανε κατάσκοπος.

Ὁ 'Αρακουὶλ ἕνα πρᾶμμα ἐσυλλογίζετο πιά;

Digitized by Google

Ἡ ζωὴ τοῦ Ζουκαράγα θὰ πληρωθῇ μὲ ὁλόκληρο βιός! Καὶ τὸ βιὸς αὐτό, γιὰ τὸ ὁποῖο δὲν ἔδινε λεπτὸ τσακισμένο, τὸ ἤθελε γιὰ νὰ πάρῃ τὴν Πέπα. Ἔφυγε ἀπὸ τὸ Ἐρνάνη, ἔγεινε ἄφαντος. Γιὰ μέραις πολλαῖς δὲν εἴξευρε κανεὶς ποῦ ἤτανε. Ὁ στρατηγὸς ἔλεγε: «Κάποιος τρελλὸς θὰ ἤτανε». Καὶ ἔπερνε τὰ μέτρα του γιὰ νὰ κάνῃ νυκτερινὴ ἔφοδο. Ἤθελε νὰ εὕρῃ ἀνέτοιμο τὸν Ζουκαράγα καὶ νὰ περάσῃ τὰ στενὰ ψαχτὰ μὲ ταῖς λάμψεις τῶν τουφεκιῶν γιὰ φῶς.

Σὲ τοῦτο τὸ ἀναμεταξὺ ὁ Ἀρακουὶλ ἐπεριτριγύριζε τὰ χαρακώματα τῶν καρλιστῶν. Μὲ τὸ μαχαῖρί του 'ς τὴ τσέπη, μὲ τὸ μαχαῖρί του ἐκεῖνο, ποῦ τὸ ἐμεταχειρίζουνταν 'ς τὴν ἀνάγκη σὰν τόπι, τὸ ἐκάρφωνε ἀπὸ μακρυὰ 'ς τὸ σημάδι, ἐπερίμενε. Ἐκοιμῶταν ὅπου βρισκῶταν, ὄξω, 'ς τὰ ξέσκεπα, γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ πλησιάσῃ τὸν Ζουκαράγα καὶ νὰ ξεγλυτώσῃ τὸν γέρο Γαρρίδο ἀπὸ τὸν ἀρχηγὸ τοῦ δὸν Κάρλου. Τί τὸν ἔμελε γιὰ τὴ ζωὴ αὐτουνοῦ τοῦ ἀνθρώπου; Ὁ πόλεμος εἴτε μὲ τὸ κανόνι, εἴτε μὲ τὸ μαχαῖρι, εἶνε πάντα πόλεμος. Ὅταν θυσιάζῃ κανεὶς τὴν ζωήν του ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ σκοτώσῃ. Αὐτὰ εἶχε 'ς τὸ νοῦ του καὶ ἐπερίμενε πάντα νἄβρῃ τὴν κατάλληλη ὥρα.

Μιὰ νυχτιά, ὅπου ἐπλησίασε πολὺ τὸ μισοχαλασμένο σπῆτι 'ποῦ ἐκοιμῶταν ὁ Ζουκαράγας, ἡ σφαῖρα ἑνὸς φρουροῦ τοῦ ἐπέρασε ἐπάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι, τόσο κοντά, ποῦ τοῦ 'πῆρε ἕνα μικρὸ κομμάτι ἀπὸ τ' αὐτί. Μὰ οὔτε τὸ πρόσεξε κἂν αὐτὸ καὶ ἕνα μόνον ἐλυπήθηκε, ὅπου τὸν εἶδε ὁ φρουρός. Ἂν δὲν τὸν ἔβλεπε, θὰ ἐπηδοῦσε ἀπάνω ἀπὸ τὸν τοῖχο καὶ θὰ ἔμβαινε μέσα 'ς τὸ σπῆτι! Ἔπρεπε νὰ ξανακάμῃ τὸ *κόλπο*.

Τὴν ἄλλη 'μέρα, χωρὶς ἄλλο. Μὰ ἡ ἄλλη 'μέρα ἤτανε ἴσα-ἴσα ἡ ἡμέρα ποῦ ὁ Γαρρίδο εἶχε ἀποφασίσει νὰ κάμῃ τὴ νυχτερινὴ ἔφοδό του. Ὁ Γιάννης ἤτανε ξαπλωμένος μέσα 'ς ἕνα χανδάκι, χωμένος σὰ λαγὼς καὶ ἤτανε ἀποφασισμένος ἐκείνη τὴ νύκτα, ὅπως ὅπως, νὰ πλησιάσῃ τὸν Ζουκαράγα, σωστὰ τὴν ὥρα ποῦ ὁ Γαρρίδο ἔστειλε κατεπάνω 'ς τοὺς καρλιστὰς τὸ πρῶτο ἀπόσπασμα. Ἡ πρώταις τουφεκιαῖς ἐφάνηκαν παράξεναις 'στὸν Ἀρακουὶλ, ἡ δεύτεραις τὸν εὐχαρίστησαν. Ἀφοῦ πολεμούσανε, ὁ Ζουκαράγας θὰ ἔβγαινε ὄξω, θὰ ἔφερνε τοὺς στρατιῶταις του 'στὴ μάχη. Τὸ αἷμα τοῦ Ζουκαράγα ἄξιζε ὁλόκληρο βιός; . . . Ὁ γέρω-Χεγαραῖ θὰ ἐλάβαινε τῆς δυὸ χιλιάδες *δοῦρα* θὰ τῆς ἐλάβαινε — καὶ τόσο τὸ χειρότερο γιὰ τοὺς καρλιστάς!

Ἐπολέμησαν παλληκαρίσια ἐκεῖνο τὸ βράδυ. Οἱ στρατιῶταις τοῦ Γαρρίδο ἤτανε λυσσασμένοι. Ἔπεφταν ἀπάνω 'στὰ χαρακώματα μὲ τὴ λόγχη καὶ ἐχτυπάγανε τοὺς καρλιστάς, τοὺς ὁποίους πιστεύανε ὅτι θὰ εὕρουνε ἀνέτοιμους, μὰ εὕρισκαν ἐκεῖ 'μπροστά τους. Ἐσφάζουνταν καὶ ἐσκοτώνουνταν 'ς τὸ σκοτάδι! Τὰ σπαθιὰ ἐπερνοῦσαν τὰ κορμιά, τὰ ῥεβόλβερ ἔσπαζαν τὰ κεφάλια, Ἐσκότωνε ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, χωρὶς νὰ βλέπουνται. Καὶ ἤτανε κι' ἀπὸ τὰ δυὸ μέρη Ἱσπανοί, τί ἁμαρτία!

Αὐτὸ ἐβάσταξε πολύ. Τὰ γλυκοχαράγματα οἱ *ταχτικοὶ* εἶχανε ὑποχωρήσει, καὶ αὐτὴ τὴ φορά, οἱ δυστυχισμένοι, καὶ γιὰ νὰ φθάσουνε 'ς αὐτὸ τὸ σημεῖο ἐχάσανε κι' ἐχάσανε ἀνθρώπους! Ἡ ἔφοδος ἔμεινε ἀνώφελη. Καὶ τὴ νύχτα αὐτή, ποῦ τὸ αἷμα ἔτρεξε ποτάμι, δὲν ἐκάμανε τίποτε. Θὰ ἔκλαιγε πάλι ὁ γέρω στρατηγὸς ἀπὸ τὴ λύσσα του. Ἐξ ἐναντίας, οἱ καρλισταί, ἀφοῦ ἐπολέμησαν ὅλη νύχτα, ἐχαιρετοῦσαν τὴν αὐγὴ χαρούμενοι, ***Χάρρι! Χάρρι!*** Μὰ σὲ 'λίγο, ὅλη αὐτὴ ἡ χαρά, ἡ φωναῖς ἐσώπασαν 'ς τὴ στιγμὴ καὶ μαύρη λύπη τοὺς ἐσκέπασε. Ἔφερναν τὸν Ζουκαράγα λαβωμένον. Ὁ ἀνίκητος ἀρχηγός, ποῦ ἡ φωνή του ἀκούγουνταν ὅλη τὴ νύχτα νὰ λέῃ: «Κουράγιο, θάρρος, παιδιά! Ἐμπρὸς παιδιά!» εἶχε, καθὼς ἔλεγαν, σπασμένο τὸ κόκκαλο τοῦ ποδαριοῦ. Ἦταν ἀπόξω ἀπὸ τὸ μισοχαλασμένο σπίτι, ὅπου ἐκοιμῶταν. Οἱ αἰχμάλωτοι τοῦ ***ταχτικοῦ*** — οἱ καρλισταὶ εἴχανε πιάσει πολλοὺς τὴ νύχτα — εἶδαν τὸ ὑπερήφανο καὶ ὡραῖο ἐκεῖνο παλληκάρι, ἄσπρο 'σὰν πανί, μὲ τὴ μαύρη γενειάδα του, ὁποῦ τὸν περικύκλωναν οἱ ἀξιωματικοί του. Ὁ Ζουκαράγας δὲν ἠμποροῦσε πιὰ νὰ σταθῇ ὄρθιος. Τὸν ἐβάσταγαν μὲ μασχαλιστῆρες. Κάμποσοι στρατιῶταις ἐφέρανε ἕνα σκαμνὶ καὶ τὸν ἐβάλανε ἐπάνω μὲ τὸ πόδι ξαπλωμένο.

Ὁ Ἀρακουὶλ ἐκύτταζε.

Τὸν εἴχανε πιάσει μαζῆ μὲ τοὺς στρατιῶταις τοῦ Γαρρίδο, καὶ οἱ φρουροὶ τῶν καρλιστῶν τὸν ἐφύλαγαν μαζῆ μὲ τοὺς ἄλλους αἰχμαλώτους, μὲ τὸ τουφέκι 'ς τὸ χέρι γεμάτο.

Τὸ μαχαῖρί του, τὸ ξακουσμένο μαχαῖρί του, δὲν τοῦ στάθηκε χρήσιμο. Ὅταν τὸν ἔπιασαν, ὅταν κι' αὐτὸς ἐνικήθηκε μὲ τοὺς ταχτικούς, καὶ τὸν ἐπερίζωσαν μαζῆ μὲ τοὺς αἰχμαλώτους, ἔρριξε μακρυὰ τὸ μαχαῖρί του λέγοντας: «Ἂς εἶνε... Ἄλλη φορά!». Τώρα θὰ τὸν ἐμουσκετάρανε ἴσως, ἀφοῦ ἤτανε ὁ μόνος αἰχμάλωτος ποῦ δὲν φοροῦσε στολή. Καὶ ἔλεγε μέσα του, ὅτι πάει πιά, πάει, ἡ Πέπα θὰ παντρεύουνταν ἄλλονε ἢ θὰ ἔμενε ἀνύπανδρη — καὶ τὰ μάτια του θυμωμένα, ἀστραφτερά, ἐπέφταν ἀπάνω 'ς τὸ ἀνθρώπινο ἐκεῖνο κορμί, ποῦ τοὔφευγε, 'ς τὸν Ζουκαράγα, τὸν ὁποῖον ἐμισοῦσε. Δὲν ἤξευρε κι' αὐτὸς γιατὶ—πῶς δὲν τὤξερε; γιατὶ ὁ Ζουκαράγας ἐζοῦσε, καὶ γιατὶ ἡ

Digitized by Google

ζωὴ αὐτουνοῦ ἤτανε ὁ θάνατος ὁ δικός του, ἤτανε τῆς ἀγάπης του τὸ χάσιμο...

Γύρω ἀπὸ τὸν Ζουκαράγα οἱ ἀξιωματικοὶ του ἐτριγυρίζανε ἀνήσυχοι. Μερικοὶ γονατισμένοι κύτταζαν τὴν πληγή του. Ἕνας ἐφώναξε τὸ γιατρό.

—Τὸ γιατρό!... τὸ γιατρὸ γιὰ ὄνομα Θεοῦ! Ποῦ νἆναι ὁ Οὐρραβιένος; ποῦ εἶνέ τος.

Ἤτανε ὁ γιατρὸς τῶν καρλιστῶν. Τὸν ἐζητούσανε παντοῦ. Οἱ ἀξιωματικοὶ ἀνυπομονούσανε. Ὁ Ζουκαράγας, χαμογελῶντας, ὅλο γλύκα, ἔλεγε, νεύοντας μὲ τὸ χέρι: «Περιμένετε. Ἴσως 'κοιμήθηκε ὁ Οὐρραβιένας. Εἶχε τόση δουλειὰ ἀπόψε!»

Ἐκεῖ ἐπάνω, ἔτρεξε ἕνας λοχίας, ἐπλησίασε τοὺς ἀξιωματικούς, μὲ τὰ δάκρυα 'ς τὰ μάτια, κατακίτρινος. Ἀνάμεσα 'ς τοὺς σκοτωμένους ηὕρανε τὸν Οὐρραβιέναν, ὁ ὁποῖος εἶχε σκοτωθῆ ἀπὸ σφαῖρα ἀπάνω σ' ἕνα Ναβαρρέζο, ὁποῦ ἐκύτταζε τὴν πληγή του. Εἶχε σκοτωθῆ κι' αὐτὸς τὴ νύκτα. Κάποια παραστρατημένη σφαῖρα. Τὸ διαλομόλυβο αὐτὸ σκοτώνει κι' ἐκείνους ποῦ γιατρεύουνε κι' ἐκείνους ποῦ σφάζουνε.

Οἱ καρλισταὶ ἐμείνανε ξεροί. Ἡ πληγὴ τοῦ Ζουκαράγα μποροῦσε νὰ ἦταν βαρειά. Ἤτανε βαρειά. Καὶ ποῦ γιατρὸς νὰ τὸν κυττάξῃ: Νὰ περιμένουνε ὡς ὅτου νὰ φωνάξουνε κανένα γιατρὸ ἀπὸ τὰ κοντινὰ στρατεύματα δὲν ἦταν σωστό Ἔτρεχε αἷμα πολύ. Ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀξιωματικοὺς ἐπροχώρησε ἴσα πρὸς τὸ μέρος ποῦ ἤτανε οἱ αἰχμάλωτοι καὶ ἀρώτησε δυνατά:

— Εἶνε κανένας ἀπὸ σᾶς γιατρός;

Οἱ στρατιῶταις τοῦ Γαρρίδο κυττάχθηκαν ἀναμεταξύ τους. Δὲν ἤτανε κανένας γιατρός. Ὅλοι στρατιῶταις.

—Δὲν εἶνε κανεὶς νὰ 'μπορῇ νὰ κάνῃ ἐπίδεσμο;

— Ἐγὼ 'μπορῶ, εἶπε τότε κάποιος.

—Ἔβγα ἔξω.

Ἐκεῖνος ποῦ 'μίλησε 'βγῆκε ἀπὸ τὸ σωρὸ τῶν αἰχμαλώτων, ποῦ ὅλοι ἤτανε ἀφανισμένοι, καὶ μερικοὶ λαβωμένοι. Ἐπροχώρησε μὲ τὸ κεφάλι ὀρθό. Ἤτανε ὁ Ἀρακουὶλ

— Δὲν εἶσαι στρατιώτης; ἀρώτησε ὁ ἀξιωματικός.

— Ὄχι.

— Τί θέλεις ἐδῶ;

— Μ' ἔφεραν. Ἐγὼ δὲν πολεμῶ. Ἤθελα νὰ πάω 'ς τὸ Βιλβάο νὰ ἰδῶ τοὺς ἐδικούς μου. Ἡ μάχη μ' ἐμπόδισε νὰ περάσω.

— Καὶ ξέρεις τίποτε ἀπὸ γιατρική;

— Ὄχι. Μὰ ξέρω νὰ γιατρεύω πληγαῖς. Εἶμαι κάποτε κάποτε ταυρομάχος.

Ὁ ἀξιωματικός, ποῦ δὲν εἶχε ἐμπιστοσύνη, ἔφερε τὸν Ἀρακουὶλ κοντὰ 'ς τὸν Ζουκαράγα, ὁ ὁποῖος ἐσήκωσε τὰ μεγάλα μαῦρα μάτια του καὶ τὰ ἐστύλωσε ἀπάνω 'ς τὸν ὤμμορφο νέο. Ὁ ἀρχηγὸς τῶν καρλιστῶν τοῦ ἐζήτησε ἐξηγήσεις. Ὁ Ἀρακουὶλ τοῦ διηγήθηκε ἕνα παραμύθι, τὸν ἔτρωγε τὸ σαράκι τοῦ σπητιοῦ του, ἤθελε νὰ ἴδῃ τοὺς γονέους του ποῦ ἤτανε 'ς τὸ Βιλβάο. Τί ἔφταιγε αὐτὸς ἂν ὁ ἐμφύλιος πόλεμος διαιροῦσε ἔτσι τῆς οἰκογένειαις; Μέσα 'ς τῆς τουφεκιαῖς αὐτὸς ἐξακολουθοῦσε τὴν προτητερινὴ ζωή του.

— Ἐσὺ εἶσαι Βάσκος. Γιατὶ δὲν εἶσαι μὲ τὸν Βασιληᾶ, τὸν δὸν Κάρλο; τὸν ἀρώτησε ὁ Ζουκαράγας.

— Γιατὶ ἐγὼ δὲν εἶμαι μὲ κανέναν.

Οἱ ἀξιωματικοὶ ἐκυτάζανε τὸν παλληκαρᾶ μὲ ἀμφιβολία. Ἡ ἀπάντησί του δὲν τοὺς ἄρεσε καὶ κάτι μουρμούρισαν. Μὰ ὁ Ζουκαράγας δὲν τοὺς ἄφησε.

— Καθένας εἶνε ἐλεύθερος στὴ γνώμη του, εἶπε γλυκὰ-γλυκά.

Καὶ τὸ ξάστερο μάτι του ἐχώθηκε 'ς τὰ μάτια τοῦ Γιάννη.

— Λὲς ὅτι ξέρεις νὰ γιατρεύῃς; Μπορεῖς νὰ μοῦ παύσῃς τοὺς πόνους 'λίγο μόνο; Πονῶ πολύ.

Ἔδειχνε τὸ πόδι του, γυμνό, αἱματωμένο, ἀποκάτω ἀπὸ τὸ πανταλόνι, ποῦ τὸ εἴχανε ἀνασηκώσει καὶ ἤτανε βουτηγμένο 'ς τὸ αἷμα.

Ὁ Ἀρακουὶλ ἔβγαλε τὸ σουρτοῦκό του, ἔσχισε ἀπὸ τὸ ἀριστερὸ μανίκι τοῦ πουκαμίσου του καὶ ἀπάνω 'ς αὐτὸν τὸν πρόχειρο ἐπίδεσμο, χωρὶς νὰ τὸν ἰδοῦνε τὴν ὥρα 'ποῦ ἔσχιζε τὸ πανί, ἔχυσε μερικαῖς σταλαγματιαῖς ἀπὸ ἕνα ὑγρό—τὸ ὑγρὸ ποῦ ἐφύλαγε 'ς τὸ δαχτυλίδι — καὶ κατόπι, κατακίτρινος, ἐπροχώρησε 'στὸν Ζουκαράγαν, ὁ ὁποῖος δὲν τὸν εἶχε ἀφήσει οὔτε στιγμὴ ἀπὸ τὸ μάτι του.

Τὸ χέρι τοῦ Ἀρακουὶλ, ποῦ ἐκρατοῦσε τὸ πανὶ μὲ μιὰ κίτρινη βοῦλα 'ς τὴ μέση, δὲν ἔτρεμε. Τὴ στιγμὴ ποῦ ἔκανε νὰ γονατίσῃ 'μπροστὰ 'ς τὸν Ζουκαράγα, γιὰ νὰ τοῦ δέσῃ τὴν πληγή, ἕνας ἀξιωματικὸς εἶπε: — «Δὲν τὸν γνωρίζουμε αὐτὸν τὸ ἄνθρωπο!»

Μὰ ὁ ἀρχηγὸς πάντα χαμογελῶντας, ἀπάντησε:

— Ἔχεις δίκαιο. Μὰ τὸ γιατρὸ καὶ τὸν πνευματικὸ δὲν τοὺς γνωρίζουμε.

Καὶ ἔδωκε σιγὰ-σιγὰ τὸ ποδάρι του στὸν Γιάννη.

— Μὰ αὐτὴ ἡ κίτρινη βοῦλα τί θέλει; ἀρώτησε ὁ λοχαγός.

— Εἶνε δικό μου γιατρικό, γιὰ τῆς πληγαῖς, ἀπάντησε ὁ Ἀρακουὶλ.

— Ἐμπρός!

Ὁ Ζουκαράγας, μὲ τὰ μεγάλα μαῦρα μάτια του ἐκύτταζε, ἐκύτταζε τὸ Γιάννη, ὅσο τοῦδενε τὴν πληγή. Μόλις τοῦβαλε τὸ πανί, εἶπε: – Αἰσθάνομαι καλλίτερα τὸν ἑαυτό μου!

Digitized by Google

Ἔπειτα εἶπε στὸ Γιάννη :—Εἶσαι ἐλεύθερος!

— Στρατηγέ . . . εἶπε ἕνας ἀξιωματικός.

Ὁ Ζουκαράγας ἐσήκωσε τὸ κεφάλι :

—Τὶ ἄλλο ἠμπορῶ νὰ κάμω, κύριε, γι' αὐτὸ τὸν νέο παρὰ νὰ τοῦ δώσω χάρι γιὰ χάρι.

Καὶ ἐγύρισε πάλι στὸν Ἀρακουὶλ:

— Τὶ ἄλλο θέλεις ;

— Τίποτα, εἶπεν ὁ Γιάννης.

Ὁ Ζουκαράγας ἔβγαλε ἀπὸ τὴν τσέπη τῆς στολῆς του μιὰν μικρὴ σιγαροθήκη ἀπὸ ἄχυρο τῆς Μανίλλιας καὶ τὴν ἐπρόσφερε στὸ Γιάννη.

— Νά, γιὰ νὰ μὲ θυμᾶσαι !

— Ὄχι, εἶπε ὁ Γιάννης.

— Ὢ ! ὤ !— καὶ ὁ Ζουκαράγας χαμογελοῦσε—φοβοῦμαι ὅτι δὲν πολυαγαπᾷς τοὺς φίλους τοῦ δὸν Κάρλου. Δὲν δέχεσαι τίποτε ἀπὸ μένα;

—Μάλιστα, ἕνα σιγάρο.

Ὁ Ἀρακουὶλ ἐπῆρε ἀπὸ τὴν σιγαροθήκην ἕνα σιγαράκι καὶ τὸ ἐκύτταζε, τὸ ἐστριφογύριζε στὰ δάχτυλα, πρὶν νὰ τὸ βάλῃ στὴ τσέπη. Ὁ Ζουκαράγας τὸν ἀρώτησε :

— Πῶς λέγεσαι ;

— Γιάννης Ἀρακουὶλ !

— Ἀρακουὶλ, πήγαινε στὴν εὐχὴ τοῦ Θεοῦ! Καὶ γιὰ νὰ ἰδῇς τοὺς 'δικούς σου, περίμενε νὰ μποῦμε στὸ Βιλβάο. Δὲν θἀργήσουμε. Δός μου τὸ χέρι σου!

Ὁ Ἀρακουὶλ, κατακίτρινος, ἔσφιξε τὸ χέρι τοῦ λαβωμένου, ξαναφόρεσε τὸ σουρτοῦκό του καὶ μὲ τὸ κεφάλι ψηλὰ ἐχαιρέτισε τοὺς ἀξιωματικούς, ἐχαιρέτισε τοὺς αἰχμαλώτους καὶ ἔφυγε ἀργὰ ἀργά, ἐνῷ τὸ ξάστερο μάτι τοῦ ἥρωα τῶν καρλιστῶν τὸν ἀκολουθοῦσε πάντα . . . .

Τὸ βράδυ, στὴν Ἑρνάνη, στὴ μικρὴ σάλα τοῦ ξενοδοχείου, ποῦ εἶχε τὸ στρατηγεῖό του ὁ γέρω Γαρρίδο, εἶδε νὰ φέρνουν μερικοὶ στρατιῶταις τὸ ὡραῖο παλληκάρι, ὅπου τοῦ εἶχε 'μιλήσει λίγαις 'μέραις προτήτερα, στὴν πλατεῖα τοῦ Ἀϊουνταμιέντο.

Ὁ στρατηγὸς ἤτανε ἀγριεμμένος, κατακόκκινος, ἄρρωστος. Κατόπι ἀπὸ τὸ τσάκισμα τῆς νύχτας, ἔλεγε νὰ πετάξῃ τὰ μυαλά του στὸν ἀέρα.

Ἐδέχθηκε τὸν Ἀρακουὶλ σὰν σκύλο.

— Τὶ θέλεις ἐσύ ; . . . Ποιὸς ξέρει ἂν ἐσὺ δὲν ἔδωκες εἴδησι 'ς αὐτοὺς τοὺς ἀθλίους ;

— Τὶ θέλω, στρατηγέ ; . . . Θέλω νὰ σοῦ μιλήσω μυστικά. Ὅλως διόλου μυστικά !

Ὁ νέος εἶπε τὰ λόγια αὐτὰ τόσο πχστρικά, ὥστε ὁ Γαρρίδο ἐμάντεψε ὅτι κάτι σπουδαῖο συνέβηκε καὶ ἔκανε νόημα στοὺς ἀξιωματικοὺς νὰ τὸν ἀφήσουνε μόνο μὲ τὸν ἄνθρωπο αὐτό.

— Λοιπὸν τί θέλεις ; τὸν ἀρώτησε ἅμα μείνανε μόνοι, καθὼς ἤθελε ὁ Γιάννης.

— Εἶπες, στρατηγέ, ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ Ζουκαράγα ἀξίζει ὁλόκληρο βιός;

Καὶ ἐπειδὴ ὁ Γαρρίδο δὲν ἀπαντοῦσε :

— Τὸ βιὸς αὐτὸ ἦλθα νὰ 'στὸ ζητήσω. Τὸ ἐκέρδισα !

— Πῶς ! τὸ ἐκέρδισες ; εἶπε ὁ Γαρρίδος, ἀφοῦ ἐκοντοστάθηκε λίγο. Δὲν καταλαβαίνω.

— Δὲν εἶνε δύσκολο, ἀπάντησε ὁ Γιάννης. Ὁ Ζουκαράγας δὲν θὰ ὁδηγήσῃ πιὰ τοὺς καρλιστὰς ἀπάνω 'στὸ *ταχτικό.*

— Ἐπέθανε ;

— Θὰ πεθάνῃ. Ἂν δὲν πεθάνῃ ἀπόψε, θὰ πεθάνῃ αὔριο !

Ὁ γέρω Γαρρίδο ἐσάστισε· τὸ μάγουλό του ἔγεινε κάτασπρο σὰν τὸ μουστάκι του. Ἤθελε νὰ τὰ μάθῃ ὅλα. Δὲν ἐκαταλάβαινε τί ἐννοοῦσε ὁ Ἀρακουὶλ, λέγωντας: « θὰ πεθάνῃ αὔριο » καὶ ὁ νέος τοῦ τὰ εἶπε ὅλα, πῶς κατεσκόπευσε τὸν ἀρχηγὸν τῶν καρλιστῶν, πῶς ἤθελε νὰ τοῦ μπήξῃ τὸ μαχαῖρι 'ς στὴν καρδιὰ καὶ πῶς 'ς τὸ τέλος ἔρριξε ἀπάνω 'ς τὴ πληγή του τὸ φαρμάκι, ποῦ ἐφύλαγε γιὰ τὸν ἑαυτό του 'ς τὸ δαχτυλίδι.

Τοῦ στρατηγοῦ τοῦ φαίνουνταν ὅτι κάτι τὸν ἔπνιγε 'ς τὸ λαιμό. Δὲν 'μποροῦσε νὰ πάρῃ τὴν ἀναπνοή του. Τὰ μάτια του ἔβγαζαν φωτιαῖς. Δὲν ἔλεγε ἄλλο παρά :

— Τἄκανες ἐσὺ αὐτά ; Τὰ ἔκαμες ; Ἔβαλες χέρι ἀπάνω σὲ λαβωμένο ;

Τότε ὁ Γιάννης σὰν τρελλός, ἄρχισε νὰ λέῃ, πῶς γιὰ ν' ἀποχτήσῃ τὴν Πέπα 'μποροῦσε νὰ κάμῃ καὶ ἄλλα ἀκόμη καὶ ὅτι ἀφοῦ ὁ γέρω Χεγεραῖ ἐζητοῦσε δυὸ χιλιάδες δοῦρα, τῆς δυὸ χιλιάδες δοῦρα τῆς ἐπῆρε ὅπου ἠμπόρεσε νὰ τῆς βρῇ. Ἔπειτα 'ς τὸ τέλος—ὁ στρατηγὸς τὸ εἶπε — εἶχε σκοτώσει καὶ σκοτώσει ἀνθρώπους ὁ Ζουκαράγας!

— Ναί, μὰ 'ς τὴ μάχη, εἶπε ἀγριεμμένος ὁ Γαρρίδο. 'Σ τὴ μάχη !

Αὐτὸ δὲν εἶχε καμμιὰ σημασία γιὰ τὸν Ἀρακουὶλ. Ὅ,τι ἔκανε τὸ ἔκανε γιὰ τὴν Πέπα αὐτός. Τὴν ἤθελε. Καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ζουκαράγα τοῦ τὴν ἔδινε. Αὐτὸ ἤτανε. Ὁ Γαρρίδο τοῦ εἶχε ὑποσχεθῇ καὶ ὁ Ἀρακουὶλ ἐπαρουσιάζετο νὰ ζητήσῃ τὸ χρέος.

Ὁ στρατηγὸς εἶπε :

— Ἔχεις δίκηο.

Ἐρώτησε νὰ μάθῃ ποῦ κάθεται ἡ Πέπα, ἐφώναξε ἕναν ὑπασπιστὴ καὶ τοῦ ἔδειξε τὸν Ἀρακουὶλ :

— Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος θὰ μείνῃ ἀπόψε εἰς τὴν Φόντα δὲλ Σόλ. Νὰ φωνάξετε γι' αὔριο τὸ παπᾶ. Γιὰ ἕνα γάμο. Πηγαίνετε.

Ὁ καιρὸς ἐφάνηκε ἀτέλειωτος 'ς τὸ Γιάννη, μέσα 'ς τὸν στρατιωτικὸ σταθμὸ ποῦ τὸν ἔστειλε ὁ ὑπασπιστής. Ἀργοῦσε, ἀργοῦσε νὰ ξημερώσῃ καὶ οὐρλίαζαν τὰ σκυλιὰ καὶ μακρυὰ ἀκούγουνταν τουφεκιαῖς.

Digitized by Google

Τὸ πρωῒ ἀποκοιμήθηκε. Ὀνειρεύονταν τὴν Πέπα καὶ ἔβαζεν 'στὸ ὀνειρό του, 'στὸ κοκκαλιάρικο χέρι τοῦ γέρω Χεγαραῒ χουφτιαῖς χρυσᾶ νομίσματα, τὴν προῖκα μιᾶς ζωντανῆς, τὴν τιμὴ ἑνοῦ πεθαμένου.

Εἶχε καλὰ καλὰ ξημερώσει ὅταν ἕνα ἀπόσπασμα στρατιώταις μὲ ἕνα λοχία ἤρθανε νὰ πάρουνε τὸν Γιάννη. Ποιὸς τὸν ἤθελε; Ὁ στρατηγός. Ὁ λοχίας δὲν ἀπαντοῦσε σ' ὅ,τι τὸν ἐρωτοῦσε ὁ Ἀρακουῒλ. Ἀνέβηκαν τὸν μεγάλο δρόμο, τὸ δρομάκι μὲ τὰ σπήτια ποῦ εἶνε κοντὰ κοντὰ καὶ ἔχουν τῆς ἀρχαίαις γαλάζιαις ζωγραφιαῖς ἀπ' ὄξω, ποῦ σοῦ ἄρεσαν προτήτερα τόσο πολὺ καὶ ἐσταμάτησαν στὴ μεγάλη πλατεῖα. Ἤτανε χαρὰ Θεοῦ. Ὁ ἥλιος ἔπεφτε 'σὰ χρυσάφι ἀπάνω στοὺς κοκκινισμένους τοίχους τῆς ἐκκλησίας καὶ 'στὰ χαλάσματα τοῦ δημαρχείου, μαυρισμένα ἀπὸ τὴ φωτιά. Ἡ πλατεῖα ἦτανε γεμάτη κόσμο. Οἱ στρατιῶταις στὴ γραμμή.

Ὁ Γαρρίδος, κατακίτρινος, μὲ μεγάλη στολὴ ἐστεκόταν κάτω 'στῆς σκάλαις τῆς ἐκκλησίας μὲ τοὺς ἀξιωματικούς του καὶ κοντά του, μέσα στὸ μαῦρο βέλο της, ὤμμορφη σὰν Παναγία, ἡ Πέπα μὲ τὸν πατέρα της.

Ὁ Ἀρακουῒλ μὲ μιὰ ματιὰ τὰ εἶδε ὅλα. Τοὺς στρατιώταις, μὲ τῆς λόγχαις των, ποῦ ἄστραφταν στὸν ἥλιο, τὸ στρατηγό, τὸ ὤμμορφο κορίτσι, καὶ ἀνάμεσα ἀπὸ τὴν θύρα τῆς ἐκκλησίας, ἐκεῖ κάτω, 'στὸ βάθος, φῶτα, φῶτα, ποῦ ἔλαμπε ὅλη ἡ ἐκκλησιά...

Τὸν ἔφεραν ἐμπρὸς στὸν Γαρρίδο.

Ὁ Ἀρακουῒλ ἐκύτταξε μὲ λυγωμένα μάτια τὴν Πέπα καὶ αὐτὴ μὲ τὰ μαῦρά της μάτια, ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὰ μακρυὰ τσίνουρα, τὸν ἐκύτταξε παράξενα, παράξενα. Ἐφαίνουνταν στὸ Γιάννη, ὅτι τὸ χρυσοδεμένο λειτουργικὸ—ἐκεῖνο ἐπάνω 'στὸ ὁποῖο τοῦ εἶχε ὁρκισθῆ νὰ γείνη γυναῖκά του—ἔτρεμε στὰ χέρια της.

Ὁ στρατηγὸς εἶπε:

— Νὰ ἔρθη ὁ παπᾶς!

Ὁ παπᾶς, σὰν νὰ ἐπερίμενε τὴν προσταγὴ τοῦ στρατηγοῦ, ἐφάνηκε 'στὴ θύρα τῆς ἐκκλησίας. Ἔφερε τὸ ἄσπρο ὠμοφόρι του καὶ ἐστάθηκε στὸ κατώφλιο, ἀκίνητος 'σὰν ἄγαλμα. Ἡ καμπάναις εὔθυμα ἐχτυποῦσαν τὸ ὡσαννὰ τῶν γιορτάδων, τὸ χαρούμενο τραγοῦδι τῶν γάμων καὶ τῶν εὐτυχισμένων!

— Τιβούρκιε Χεγαραῒ, εἶπε ὁ στρατηγός, 'στὸ γέρο νοικοκύρη, νὰ ὁ Γιάννης Ἀρακουῒλ, ὁ ὁποῖος ἔχει τὴν προῖκα τῶν δυὸ χιλιάδων δούρων ποῦ τοῦ ζήτησες γιὰ νὰ τοῦ δώσης τὴν κόρη σου. Ὅ,τι ὑπόσχεται κανένας τὸ χρωστάει. Δίνεις τὴν κόρη σου 'στὸν Γιάννη Ἀρακουῒλ;

Ὁ γέρω Χεγαραῒ μὲ φωνὴ μισοπνιγμένη ἀπάντησε:

— Ναί.

— Γιάννη Ἀρακουῒλ, ἐφώναξε πάλι ὁ στρατηγός, θέλεις γιὰ γυναῖκά σου τὴν Πέπα Χεγαραῒ;

— Ναί.

Εἰς τὸ *ναὶ* αὐτὸ μέσα ὁ Γιάννης ἔβαλε ὅλη του τὴ ζωή. Ὁ παπᾶς ἐπρόσμενε.

— Πέπα Χεγαραῒ, ἐφώναξε ὁ στρατηγός, γυρίζωντας στὴν κόρη, θέλεις γι' ἄνδρα σου τὸν Γιάννη Ἀρακουῒλ;

Ἡ Πέπα ἐπροχώρησε δυὸ βήματα κατὰ τὸ μέρος ποῦ ἤτανε ὁ Γιάννης, ἐστύλωσε ἀπάνω του τὰ δύο της μαῦρα μάτια καὶ εἶπε:

— Ὄχι!

Ἀνάμεσα 'στὸ πλῆθος, 'πίσω ἀπὸ τοὺς στρατιῶταις, ἀκούσθηκε ἕνα φοβερὸ ἆ!. Οἱ στρατιῶταις ἀκίνητοι ἐκύτταζαν

— Ὄχι, ξαναεῖπε ἡ κόρη μὲ δυνατώτερη φωνή. Ὡρκίσθηκα νὰ μὴ πάρω ἄλλονε καὶ ἀφοῦ τὸ ὡρκίσθηκα θὰ κρατήσω τὸν ὅρκο μου. Μὰ δὲν θὰ γείνω γυναῖκα ἑνὸς ἀτίμου!

Ὁ Γιάννης Ἀρακουῒλ τὴν ἐκύτταξε σὰν τρελλὸς μὲ τὰ μάτια ἀνοικτά, κάτασπρος σὰν τὸ ὠμοφόρι τοῦ παπᾶ. Ἀπὸ μακρυά, ἀπὸ πολὺ μακρυά, ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸν κάμπο, ἀκούγονταν πέρα νὰ ἀνεβαίνη, νὰ ἀνεβαίνη λυπητερὰ ἀπὸ πίσω ἀπὸ τοὺς λόφους, θλιβερὸ καμπάνισμα, τὸ θανάσιμον καμπάνισμα, τὸ ἀτέλειωτο κλάμμα τῆς καμπάνας γιὰ τοὺς πεθαμένους. . Ἐσήμαιναν τὴν προσευχὴ γιὰ τὸ ψυχομάχημα οἱ καρλισταί. Τὸ φαρμάκι εἶχε κάμει τὴ δουλειά του.

Σὲ λιγάκι, σὰν νὰ ἐχαιρέτιζαν κι' αὐταῖς τὸν πεθαμένο, ἡ καμπάναις τοῦ Ἐρνάνη, ἐσώπασαν, ἔμεναν ἀπάνω 'στὸ καμπαναριὸ βουβαῖς, ἀφηναν νὰ ἀκούγεται μόνο τὸ θλιβερὸ καμπάνισμα, τὸ μακρυνὸ καμπάνισμα....

Ἄξαφνα ἐσταμάτησε καὶ αὐτό, καὶ 'στὴν πλατεῖα ποῦ ἤτανε γεμάτη ἀπὸ κόσμο, ἐβασίλεψε σιωπή, σάμπως ὁ ἀέρας νὰ ἔφερε, 'στὸ φύσημά του, ἕως ἐκεῖ 'πάνω τὴν εἴδησι ὅτι ἐτελείωσαν ὅλα...

— Ὁ Ζουκαράγας ἐπέθανε! εἶπε, ὁ γέρω Γαρρίδο.

Ὁ Ἀρακουῒλ ἐκύτταξε τὴν Πέπα μὲ φλογισμένα μάτια. Τὴν παρακαλοῦσε νὰ τὸν κυττάξη, νὰ τὸν ἐννοήση.

— Γιὰ σένα τὤκαμα! γιὰ σένα! τῆς εἶπε ἀγριεμμένος.

Ἡ Πέπα ἐγύρισε ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ τὸ κεφάλι της.

Ὁ στρατηγὸς εἶπε τότε ψυχρὰ 'στὸ Γιάννη:

— Ἀρακουῒλ, τί θέλεις νὰ τῆς κάμωμε τῆς δυὸ χιλιάδες δοῦρα;

— Τὰ χρήματα;

Ὁ Ἀρακουῒλ ἐννόησε.

— Ἂς τῆς δώσουνε 'στοὺς φτωχούς. Οὔτε ἕνα

Digitized by Google

σταυρὸ δὲν θέλω νὰ μοῦ βάλουνε ἀπάνω 'στὸν τάφο μου.

Ἔδειξε τοὺς στρατιῶταις ποῦ τὸν συνώδευσαν καὶ ἐπρόσθεσε:

— Εἶνε γιὰ μένα αὐτὰ βέβαια;

— Ἀρακουῖλ, δὲν σκοτώνουνε ἕναν πολεμιστὴ μὲ φαρμάκι, τοῦ ἀπάντησεν ὁ Γαρρίδο.

Ὁ Γιάννης Ἀρακουῖλ ἐσταυροκοπήθηκε, ἐγονάτισε ἐμπρὸς στὸν παπᾶ καὶ εἶπε μὲ δυνατὴ φωνή: «Ὁ Θεὸς νὰ μὲ συγχωρέσῃ». — Ἡ καμπάναις τοῦ Ἑρνάνη ἐσήμαιναν κι' αὐταῖς τώρα νεκρώσιμα, ὅπως ἡ καμπάναις τοῦ κάμπου, κάτω ἀπὸ τὸ λόφο τῆς Ἅγια Βαρβάρας.

Ὁ Γιάννης ἐσηκώθηκε, ἔβγαλε ἀπὸ τὴν τσέπη του ἕνα τσιγάρο, τὸ τσιγάρο τοῦ Ζουκαράγα καὶ ἐζήτησε τὴν φωτιὰ τοῦ λοχία. Ἄναψε τὸ σιγάρο του, τὸ ἔβαλε στὸ στόμα ἀποχαιρέτισε μὲ μιὰ τελευταία ματιὰ τὴν Πέπα, ἡ ὁποία ἐκινήθηκε νὰ πάῃ κοντά του, μὰ ἔπειτα ἔβαλε θέλησι 'ςτὸ ἑαυτό της καὶ ἐστάθηκε ἀκίνητη. Τὸ ὤμμορφο παλλικάρι, χαμογελῶντας πικρά, ἐσήκωσε τὸ κεφάλι καὶ ἐχάθηκε μέσα 'στοὺς στρατιῶταις, τοὺς ὁποίους ὁ Γαρρίδο διέταξε μὲ ἕνα νόημα....

Ἡ Πέπα τότε ἐγύρισε, ζητῶντας νὰ τὸν ἰδῇ, νὰ τὸν ξαναϊδῇ ἀκόμη· μὰ δὲν εἶδε τίποτε μέσα 'ς τὸν κύκλο τῶν τουφεκιῶν, τὰ ὁποῖα ἐφεύγανε ἐκεῖ κάτω, κατὰ τὸ μέρος τῆς ἐκκλησίας — δὲν εἶδε πιὰ παρὰ ὀλίγο γαλάζιο καπνό, ὅπου σηκώνουνταν ἀπάνω ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, μέσα 'ςτὸ λαμποκόπημα τῶν λογχῶν, καὶ ἐχάνετο 'ς τὸ γαλανὸ οὐρανό...

'Σ τὴν ἐκκλησία ἄρχισαν οἱ ψαλμοί, ἡ προσευχαῖς. Ἐκεῖ κάτω, 'ς τὸν κοκκινωπὸ τοῖχο, ὁ Γιάννης Ἀρακουῖλ ἤπιε τὴν τελευταία ρουφυξιὰ τοῦ σιγάρου του.

Ἡ Πέπα ἀνάμεσα 'ςτὴ νεκρικὴ σιωπὴ 'ποῦ ἐβασίλεψε 'ς ὅλη τὴν πλατεία, ἄκουσε ἕνα μακρυνὸ πρόσταγμα, τὸν κρότο τῶν τουφεκιῶν, καὶ κατόπι καθαρὰ καθαρὰ τὴν λέξι: «Πῦρ!»

Ἔπεσε 'ς τὰ γόνατα, κατασκοτωμένη, καὶ ἄρχισε μὲ δυνατὴ φωνή,! «*Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς...*»

Μὰ τὴν προσευχή της τὴν ἔκοψαν ἡ τουφεκιαῖς.

Ὁ Γιάννης Ἀρακουῖλ, ὄρθιος ἀκόμη 'ς τὸν τοῖχο, ἔχωντας 'ς τὸ στῆθος τῆς αἱματωμέναις τρύπαις 'ποῦ τοῦ ἔκαμαν ἡ σφαίραις, ἔπεφτε τὴν ἴδια στιγμὴ προύμυτα.

Ὅταν ὁ λοχίας ἐπλησίασε γιὰ νὰ τοῦ ρίξῃ καὶ τὴν τελευταία τουφεκιὰ 'ς τὸ αὐτί, ἀπὸ τὸ σιγάρο ποῦ ἐκρατοῦσε ὁ Γιάννης— ἀπὸ τὸ σιγάρο τοῦ Ζουκαράγα — ἔβγαινε ἀκόμη ἕνας λεπτὸς γαλάζιος καπνὸς καὶ ὁ καπνὸς αὐτὸς ἐπιζοῦσε ἀπὸ τὸν Ζουκαράγα, τὸν ἥρωα. καὶ ἀπὸ τὸν Ἀρακουῖλ, τὸ φονηά!

Δ. Γ. Κ.

Η ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΟΥ ΤΙΤΙΑΝΟΥ

(Διήγημα ἐκ τοῦ δανικοῦ).

(Συνέχεια. Ἴδε προηγούμενον φύλλον 675).

Οὕτω διῆγε κατὰ τὸ φαινόμενον εὐάρεστον ἐν Παρισίοις βίον, τὸ παράδοξον ὅμως εἶνε ὅτι, ὅταν ἡμέραν τινὰ διῆλθε πρὸ τοῦ οἰκήματος τῆς μυλαίδης, τοῦ ὁποίου τὰ παράθυρα ἦσαν ἀνοικτά, καὶ ἐρωτήσας ἔλαβε τὴν ἀπάντησιν ὅτι αἱ κυρίαι εἶχον ἀναχωρήσῃ τὴν προηγουμένην ἡμέραν εἰς Λονδῖνον, — αἴφνης καὶ αὐτὸς ἐμάζευσε τὰ ροῦχά του καὶ τὴν ἄλλην ἡμέραν εὑρέθη εἰς Λονδῖνον.

«Ὁ μυλόρδος ἔλαβε μέρος εἰς ὅλας τὰς διασκεδάσεις καὶ ὁ κόσμος ἠπόρει ἐπὶ τούτῳ· ἐκ φύσεως εἶχε πολὺ λεπτοὺς κ' εὐγενεῖς τρόπους, χαρακτῆρα ἱπποτικὸν καὶ συγχρόνως ὀλίγον τι αἰδήμονα, πρᾶγμα πολὺ ἀρέσκον εἰς τὰς κυρίας. Δὲν πρέπει ὅμως ἕνεκα τούτου νὰ πιστεύσητε, ὅτι ἠρυθρία πάντοτε καὶ ἀπέναντι πάσης ὡραίας κυρίας περιήρχετο εἰς ἀμηχανίαν, ὅπως κατὰ τὴν ἀξιομνημόνευτον ἐκείνην πρωΐαν ἐνώπιον τῆς Λαίδης Μαρίας. Τώρα εἶχε πλέον πεῖραν καὶ ἦτο θωρακισμένος καθ' ὅλων τῶν πειρασμῶν, συγχρόνως ὅμως ἤξευρε νὰ φέρηται μὲ τόσην εὐγένειαν καὶ γλυκύτητα, ὥστε ὅλοι τὸν ἠγάπων καὶ πρὸ πάντων αἱ νεαραὶ κυρίαι, ἐξ ὧν πολλαὶ μάλιστα ἤρχισαν νὰ αἰσθάνωνται ἐν τῇ καρδίᾳ των καὶ τὸ ὀξὺ τοῦ ἔρωτος βέλος. — Τέλος ἐπείσθη καὶ ὁ ἴδιος, ὅτι χάριν τῆς Λαίδης Μαρίας ἐπήγαινεν εἰς τὰς συναναστροφάς, ἡ ὁποία ὅμως ἀπεσύρθη εἰς τὴν ἐξοχικήν της ἔπαυλιν διὰ ν' ἀναπαυθῇ ἀπὸ τοὺς κόπους τῶν ταξειδίων, ἐν ᾧ γενικῶς παρεδέχοντο, ὅτι δὲν θὰ κατώρθωνε ν' ἀντιστῇ ἐπὶ μακρὸν εἰς τὰ θέλγητρα τῆς πρωτευούσης καὶ θὰ ἐπανήρχετο μετ' ὀλίγον, διὰ νὰ δεχθῇ τὸ θυμίαμα τῆς εἰς τὴν καλλονήν της ὀφειλομένης λατρείας.

« Ἀλλ' ἠπατῶντο· ἡ μυλαίδη ἔμενεν ἐκεῖ ὅπου ἦτο· ὁ μυλόρδος δυσθύμως ἐπεσκέπτετο πλέον τὰ θέατρα, τοὺς χοροὺς καὶ τὰς συναναστροφάς—τρέφων πάντοτε τὴν ἐλπίδα ὅτι ἐπὶ τέλους θὰ ἐξεπληροῦτο ὁ ὑποκάρδιος αὐτοῦ πόθος. Ἐβαρύνθη ὅμως μετ' ὀλίγον νὰ ἐλπίζῃ καὶ τὸν Αὔγουστον συνέλαβεν αἰφνιδίως μίαν τολμηρὰν ἀπόφασιν.

«Ὁ ταγματάρχης Οὐΐλκινς, ἐλθὼν μίαν πρωΐαν εἰς τοῦ μυλόρδου, τὸν εὑρίσκει κατατάσσοντα ἐσπευσμένως τὰ βιβλία του καὶ τὸν ὑπηρέτην ἑτοιμάζοντα τὰ κιβώτιά του διὰ ταξείδιον.

— Φεύγεις Οὐΐλλιαμ,—εἰς Σκωτίαν;

—Ὄχι.

— Ἐνόμιζα, ἤθελες νὰ ψαρεύσῃς ἐκεῖ· πηγαίνεις λοιπὸν εἰς Οὐαλίαν, εἰς τὸ κτῆμά σου;

Digitized by Google

— Ὄχι.

— Εἰς τὴν ἤπειρον λοιπόν ; εἰς κανὲν λουτρὸν ἴσως ;

— Ὄχι.

— Ἀφ' οὗ λοιπὸν τὸ ἔχεις κρυφόν, δὲν θέλω νὰ τὸ μάθω !

— Καθόλου μάλιστα — εἶπεν ἀφελῶς ὁ μυλόρδος — πηγαίνω εἰς Χερφοδσίρ.

— Ἔχεις ἐκεῖ γνωρίμους ;

— Ὄχι, ἐκεῖ θέλω νὰ ψαρέψω.

—'Σ τὸ Χερφοδσίρ ; Καὶ ποῦ ἔχεις σκοπὸν ἐκεῖ νὰ καταλύσῃς ;

— Ἴσως πλησίον τοῦ Γιουτκάστλ, εἶπεν ὁ μυλόρδος κύπτων νὰ σηκώσῃ ἀπὸ τοῦ ἐδάφους βιβλίον ἀνύπαρκτον.

— Καὶ γνωρίζεις τὰς κυρίας Κλάρενδων ;

— Ὄχι· τί μ' ἐρωτᾷς πάλιν ἐσύ, ἀφ' οὗ γνωρίζεις ὅτι ποτέ μου δὲν ἐπῆγα εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη ; Καθὼς σοῦ εἶπα, πηγαίνω μόνον γιὰ νὰ ψαρέψω.

— Συγγνώμην, ἀλλὰ πηγαίνεις πραγματικῶς γιὰ νὰ ψαρέψῃς ; Ἐγὼ ὅταν ἤμην ἐκεῖ, πουθενὰ δὲν εἶδα οὔτε ποτάμι οὔτε λίμνη !

— Τὴν γνωρίζεις σὺ τὴν οἰκογένειαν ;

—Ἤμην εἰς τὸ ἴδιον σύνταγμα μὲ τὸν Ἀρθοῦρον τὸν ἐξάδελφον τῆς Λαίδης Μαρίας, ὁ ὁποῖος τώρα εἶνε εἰς τὰς Ἰνδίας.

—Ἔχει λοιπὸν καὶ ἐξάδελφον ;

— Σὺ ὅμως εἶπες, ὅτι δὲν γνωρίζεις καθόλου !

— Ναί, δηλαδὴ τὴν εἶδα μόνον μίαν φορὰν εἰς ἕνα ταξεῖδί μου.

— Καὶ πηγαίνεις τώρα ἐκεῖ γιὰ νὰ ψαρέψῃς ; εἶπε μειδιῶν ὁ ταγματάρχης.

— Μάλιστα· ξεύρεις, εἶπεν ὁ μυλόρδος ὁλονὲν ἀμηχανῶν, δὲν πηγαίνω μόνον νὰ ψαρέψω, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ ἰδῶ συγχρόνως τὰς ἐκκλησίας, αἱ ὁποῖαι, καθὼς λέγουν, ἔχουν πολλὰ ἱστορικὰ μνημεῖα, μεγάλης σπουδαιότητος.

— Ἀλήθεια ; Αὐτὸ ἐγὼ δὲν τὸ ἤξευρα, τὸν καιρὸ ποῦ ἤμην ἐγὼ ἐκεῖ πέρα ὑπῆρχε μόνον ἕνα μικρὸ καὶ ὅλως διόλου νεόκτιστο παρεκκλῆσι !

«Ὁ μυλόρδος ἔκαμε τὰ βιβλία του ἄνω κάτω, ἐβλασφήμει κατ' ἰδίαν τὴν ὥραν, 'ποῦ ἐνεφανίσθη ὁ ταγματάρχης καὶ τέλος εἶπε :

— Μ' ἐγέλασαν λοιπὸν ἐμένα, ἀλλ' ἀδιάφορον· θὰ ὑπάγω καὶ θὰ ἰδῶ τοὐλάχιστον τὰς καλλονὰς τῆς φύσεως.

— Αὐτὸ μάλιστα· τὰ περίχωρα ἐκεῖ εἶνε πολὺ ἀξιοθέατα καὶ ὁ κῆπος τοῦ Γιουτκάστλ εἶνε ἀληθινὸς παράδεισος. Ἂν ἴδῃς τὴν μυλαίδην, νὰ τὴν χαιρετήσῃς ἐκ μέρους μου· εἶμαι ὁ θερμότερος θαυμαστής της.

«Ὁ μυλόρδος ἐστράφη καὶ ἔρριψε βλέμμα λύσσης κατὰ τοῦ μικροκαμωμένου ταγματάρχου :

— Μπᾶ ! Ἰάκωβε, καὶ διατὶ δὲν τὴν πέρνεις γυναῖκα λοιπόν ;

— Μὰ τί νὰ σὲ 'πῶ, φίλε μου — εἶπεν οὗτος στρέφων τὸν μύστακά του — τὰ εἰσοδήματά μου εἶνε μικρά, κυρίως μόνον χρέη ἔχω, καὶ ἔπειτα εἶμαι νέος ἀκόμη, μόλις εἰκοσιεπτὰ ἐτῶν ! Καλλίτερα νὰ σκεφθῶ ἀκόμη ! Ἔχω καιρὸν νὰ περιμένω !

— Ἀλήθεια, θὰ περιμένῃς ;

— Δὲν ἀμφιβάλλω καθόλου βέβαια, ὅτι ἡ νέα τρέφει πολὺ καλὰ αἰσθήματα πρὸς ἐμὲ — προσέθηκε παρατηρῶν τὸν μυλόρδον πλαγίως, —ἀλλά, καθὼς εἶπα, καλλίτερα νὰ σκεφθῶ ἀκόμη ! Ἀλλά, βλέπω, σ' ἐνοχλῶ ! Ὑγίαινε, Οὐίλλιαμ ! Σ' εὔχομαι νἄχῃς τύχη 'ς τὸ ψάρεμα !

«Ὁ ταγματάρχης ἀπῆλθε καὶ ὁ μυλόρδος ἔμεινεν ἔξαλλος ἀπὸ τὸν θυμόν. Ἐψεύσθη, ἐπροδόθη καὶ κατέστη διὰ παντὸς καταγέλαστος. Ἀφῆκε τὸ Λονδῖνον εἰς τὰ τέσσαρα καὶ χωρὶς νὰ σταθῇ πουθενά, ἐνῷ ἔβρεχε ῥαγδαίως, ἔφθασεν ἔμπροσθεν τοῦ μικροῦ ξενοδοχείου πλησίον τοῦ Γιουτκάστλ.

«Εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον εὑρίσκοντο τρία μόνον μεγάλα κάπως οἰκοδομήματα, ἡ ἐκκλησία, τὸ οἴκημα τοῦ ἐφημερίου καὶ τὸ ξενοδοχεῖον. Πρὸ τῆς θύρας του ἵστατο ὁ εὐτραφὴς ξενοδόχος καὶ ὡδήγησε τὸν μυλόρδον εἰς δύο δωμάτια, κείμενα πρὸς τὸ μέρος τοῦ κήπου, ὁπόθεν ἀνεδίδετο ὀξεῖα καὶ ἀνυπόφορος ὀσμὴ σφουγγαροπάνων καὶ νωπῶν ἀκόμη λευχειμάτων.

«Ἔξω ἔβρεχε ῥαγδαίως καὶ ὁ μυλόρδος ἐμακάριζεν ἑαυτόν, ὅτι, τοὐλάχιστον, εἶχε λάβῃ μαζῇ του ὀλίγα βιβλία καὶ χάρτας, μὲ τοὺς ὁποίους διήρχετο τὰς μακρὰς τῆς μοναξίας ὥρας, τὰς ὁποίας μόνος του ἐζήτησε μὲ τὸ φανάρι, ἐν ᾧ ἠδύνατο πολὺ καλὰ νὰ κάθηται τώρα ἀναπαυτικῶς εἰς Λονδῖνον, ἢ εἰς τὸ ἐν Οὐαλλίᾳ κτῆμά του.

«Καὶ ὁ ὑπηρέτης του ἐστενοχωρεῖτο φοβερὰ καὶ μὴ τολμῶν, ἕνεκα τῆς βροχῆς, νὰ ἐξέλθῃ ἔξω εἰς τὸν δρόμον, ἤρχισε νὰ τακτοποιῇ τὰ ἐνδύματα τοῦ μυλόρδου. Διασκεδάσεις δὲν εἶχεν ἐδῶ ὁ ἀτυχὴς νέος καὶ ὁ ξενοδόχος τὸν μεταχειρίζετο σχεδὸν μὲ περιφρόνησιν, εἰς ὅλον δὲ τὸ ξενοδοχεῖον μία γραῖα καὶ δυσειδὴς ὑπηρέτρια μόνον εὑρίσκετο, ἡ ὁποία καμμίαν ἕλξιν δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξασκήσῃ ἐπ' αὐτοῦ.

«Περὶ τὸ ἑσπέρας ἐκαθαρίσθη ὀλίγον ὁ οὐρανός· ὁ μυλόρδος ἐβγῆκεν ἔξω καὶ εἶδε μακρόθεν τὰ λευκὰ τῆς ἐπαύλεως τείχη διὰ τοῦ πυκνοῦ φυλλώματος τῶν δένδρων τοῦ κήπου. Παντοῦ ἐπεκράτει σιγὴ καὶ μονοτονία, αἱ πάροδοι τοῦ κήπου εἶχον μετασχηματισθῇ ὑπὸ τῆς βροχῆς εἰς μικροὺς λακκίσκους — οὔτε ψυχὴ κἂν ἐφαίνετο. Μόνον μίαν μικρὰν γυμνόπουν κόρην συνήντησε· τὸν ἠτένισεν ἀποροῦσα μὲ τοὺς μεγάλους

Digitized by Google

ὀφθαλμούς της, ἔκαμε πρὸ αὐτοῦ παιδικὴν ὑπόκλισιν καὶ ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον της διὰ τῆς ἰλύος.

«Δυστυχῶς καὶ τὴν ἐπαύριον ὁ οὐρανὸς ἐκαλύφθη ὑπὸ πυκνῶν καὶ ἀπειλητικῶν νεφῶν, ἀπὸ πρωΐας δ' ἔβρεχε πάλιν ῥαγδαίως· ἔτσῃ ἐξηκολούθησε νὰ βρέχῃ ἐπὶ μίαν ἑβδομάδα, καθ' ὃ διάστημα ἡ κλίσις τοῦ μυλόρδου μετετράπη εἰς ἀτυχῆ καὶ σφοδρὸν ἔρωτα. Ὅτε μίαν ἡμέραν, περὶ μεσημβρίαν, καθ' ὃ διάλειμμα δὲν ἔβρεχε, περιεπάτει εἰς τὸν κῆπον, εἶδεν ἐπὶ τοῦ ἐξώστου τῆς ἐπαύλεως λευκόν τι ἀντικείμενον. Φαντασθῆτε τὴν χαρὰν καὶ τοὺς παλμοὺς τῆς ἐρώσης καρδίας του. Πλήρης συγκινήσεως ἐπέστρεψεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον. Αὐτὸ ἠδύνατο νὰ ἦνε τὸ λευκὸν φόρεμα τῆς Λαίδης Μαρίας—ἐπίσης ὅμως καὶ τὸ περιώμιον τῆς γραίας θείας της!

«Ἤρχισε πάλιν ἡ βροχὴ καὶ ἰδία ἡ μονοτονία ἐπεκράτησεν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας! Ἀπὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας ὁ μυλόρδος οὔτε ἔβλεπε πλέον οὔτε ἤκουε κανὲν ἔμψυχον πλάσμα. Τέλος δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ὑποφέρῃ αὐτὴν τὴν ἐρημίαν, ἐζήτησε πληροφορίας διὰ τοῦ ὑπηρέτου του καὶ ἔμαθεν, ὅτι ὁ ἐφημέριος τοῦ χωρίου ἦτο νέος ἀκόμη καὶ ἄγαμος καὶ ὠνομάζετο Στέφενς.

«Ἓν ἀπόγευμα, ὅτε ὁ οὐρανὸς ἀπέμαξεν ἐπὶ στιγμὴν τὰ δάκρυά του, ἐσηκώθη ὁ μυλόρδος καὶ ἐπῆγεν εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ ἐφημερίου.

«Ὁ αἰδέσιμος κ. Στέφενς ἵστατο εἰς τὸ παράθυρον καὶ ἔβλεπε τὸν οὐρανόν, ἅμα ὅμως ἤκουσε τὸ ὄνομα τοῦ μυλόρδου, ἔτρεξε νὰ τὸν ὑποδεχθῇ μὲ ἀνοικτὰς ἀγκάλας.—Καλῶς ὡρίσατε! ἀνεφώνησε πλήρης χαρᾶς—ὁ Θεὸς σᾶς ἔστειλεν εἰς τὴν τόσην ἀπελπισίαν μας διὰ τὸν καιρόν, τὸν ὁποῖον μᾶς κάμνει.

«Ὁ μυλόρδος εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἀναπαυτικὸν σπουδαστήριον τοῦ ἐφημερίου.

—Βλέπετε—ἤρχισε λέγων ὁ Κος Στέφενς—εἶμαι ἄγαμος καὶ κατοικῶ ἐδῶ ὁλομόναχος. Ἡ μόνη μου συντροφιὰ εἶνε οἱ σοβαροὶ ἐκεῖνοι φίλοι—καὶ ἔδειξε τὰ βιβλία του·—σήμερον ὅμως, ἀφ' οὗ ἔχω μίαν τόσον καλὴν ἐπίσκεψιν, θὰ πίωμεν μαζῆ ἓν ποτήριον γκρόκ,—δὲν εἶνε ἄσχημο 'ς τέτοιον καιρό! Κατίνα, 'τοίμασε 'λίγο ῥοῦμι μὲ βραστὸ νερό!

«Μέχρις ἑσπέρας ἐκάθητο ἐκεῖ ὁ μυλόρδος καὶ συνωμίλει μὲ τὸν φιλόφρονα κληρικόν, ὁ ὁποῖος ἦτο εὐπαίδευτος καὶ μεμορφωμένος ἄνθρωπος καὶ τὸ κυριώτερον—ἐγνώριζε τὴν Λαίδην Μαρίαν!

— Ἠξεύρετε—ἔλεγεν ὁ Κος Στέφενς—πολὺ καλὸν εἶνε νὰ ἦνέ τις ἄγαμος. Αἱ νέαι κυρίαι πολὺ μᾶς περιποιοῦνται. Τοῦτο δὲ λέγων, ἐννοῶ ἀκριβῶς τὴν ἰδιαιτέραν μου φίλην Λαίδην Μαρίαν, ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὴν ἔπαυλιν. Μοὶ λέγει ὅλας τὰς μικρὰς καὶ μεγάλας λύπας της καὶ χαράς. Ἠξεύρει ὅτι διὰ παιδιὰ οὔτε διὰ γυναῖκα ἔχω νὰ σκεφθῶ καὶ εἶμαι πάντοτε πρόθυμος νὰ τὴν ἀκούσω. Προκειμένου π. χ. περὶ τῶν πτωχῶν, μοὶ δίδει χρήματα καὶ μὲ βοηθεῖ λόγῳ καὶ ἔργῳ πρὸς βελτίωσιν τῆς θέσεώς των. Ἡ Λαίδη Μαρία ἔχει πολλοὺς φίλους μεταξὺ τῶν πτωχῶν τῶν περιχώρων καὶ τὰς Κυριακὰς δύνασθε νὰ τὴν ἀπαντήσητε πολλάκις μὲ ὁλόκληρον ὅμιλον παιδίων, ἐπειδὴ πρὸς αὐτὰ τρέφει ἰδιαιτέραν ἀγάπην. Εἰς αὐτὸν δὲ τὸν βροχερὸν καιρὸν πέρνει καθ' ἑκάστην εἰς τὴν ἔπαυλιν καὶ ἕνα ἀπὸ τοὺς μικροὺς τούτους ταραξίας.

— Καὶ διδάσκει τι τὰ παιδία; ἠρώτησεν ὁ μυλόρδος.

— Ὁ Θεὸς πλέον τὸ 'ξεύρει τί τὰ κάμνει. Κυρίως θέλει νὰ τὰ μάθῃ ἀνάγνωσιν, ἀλλὰ μίαν ἡμέραν ἐπῆγα ἐξαφνικὰ καὶ τὴν εὗρον κρυμμένην ὀπίσω ἑνὸς παραπετάσματος, ἐν ᾧ ὁ πενταετὴς Βιλλὺ ἔτρεχεν ἄνω κάτω νὰ τὴν εὕρῃ· ἔπαιζαν μαζῆ τὸ *κρυφτό*. Ἐπὶ ἑνὸς καθίσματο ἔκειτο ἀνοικτὸν τὸ βιβλίον καὶ ἐπὶ τῆς τραπέζης τὸ καλάθιον πλῆρες σταφυλῶν καὶ μήλων, ἐξ ὧν εἶχον φάγῃ διδασκάλισσα καὶ μαθητής.

— Ἔρχεται συχνὰ ἡ μυλαίδη εἰς ὑμᾶς;

— Ναί, συχνὰ ἔρχεται, συχνότερα ὅμως πηγαίνω ἐγώ. Καλὸν εἶνε νὰ διακόπτω ὀλίγον τὸν τακτικὸν καὶ ὁμαλὸν αὐτὸν βίον μου. Ἐκτὸς τούτου ἡ ἔπαυλις εἶνε πολὺ ὡραία καὶ ἡ Λαίδη μοὶ ἐπέτρεψε τὴν εἴσοδον καὶ εἰς τὰ ἰδιαίτερά της δωμάτια.—Θὰ σᾶς δείξω τώρα ἓν δῶρον, τὸ ὁποῖον πρό τινος μοὶ ἐχάρισε—καὶ ὁ ἱερεὺς ἐξήγαγε μὲ προσοχὴν ἐκ τῆς θήκης του ἓν βιβλίον—εἶνε ὁ δὸν Κιχῶτος τοῦ Κερβάντες, μὲ εἰκόνας, καὶ τὸ ἀντίτυπον αὐτὸ εἶνε πολὺ σπάνιον. Θέλετε νὰ τὸ ἰδῆτε;

— Πολὺ πεπαιδευμένη φαίνεται νὰ ἦνε ἡ μυλαίδη;

— Ἀπ' ἐναντίας μάλιστα! Θαυμάζει τοὺς μεγάλους ποιητὰς καὶ γνωρίζει ἐκ στήθους ὅσους ἀγαπᾷ ἰδιαζόντως, ἀλλὰ δὲν λαμβάνει τὸν κόπον νὰ τοὺς μελετήσῃ. Δὲν χάνει πολὺν καιρὸν εἰς τὸ ἴδιον πρᾶγμα.

(*Ἕπεται τὸ τέλος*).

Πρέπει νὰ ἐκφράζῃ τις μεγαλοφώνως τὰς ἰδέας του καὶ χαμηλῇ τῇ φωνῇ τὰ αἰσθήματά του.

Digitized by Google

ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΓΗΝ

⁂ Μελετᾶται σοβαρῶς ὑπὸ ἀγγλογαλλικῆς ἐπιτροπῆς ἡ κατασκευὴ γεφύρας ἐπὶ τῆς Μάγχης, ἥτις μέλλει νὰ συνδέσῃ τὴν Ἀγγλίαν μετὰ τῆς Γαλλίας. Ἡ γέφυρα αὕτη θὰ εἶνε ἡ μεγαλητέρα τοῦ κόσμου, μήκους 37 χιλιομέτρων, ὕψους δὲ 50 μέτρων ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης.

⁂ Ἐν Ἐδιμβούργῳ ἄνθρωπός τις καλούμενος Ἀλέξανδρος Ἰάκωβος ἐνήστευσεν ἐπὶ τριάκοντα ἡμέρας, ἐπιτυχῶς μιμηθεὶς ἄλλους προγενεστέρους νηστευτάς. Ἐννοεῖται ὅτι ἐξησθένησε σφόδρα ἐκ τῆς τοιαύτης διαίτης, μολονότι διϊσχυρίζεται ὅτι παρὰ τῆς μάμμης του ἔχει κληρονομήσῃ θαυμασίαν συνταγὴν περὶ διατηρήσεως τῆς ζωῆς ἄνευ τροφῆς, τὴν ὁποίαν καὶ πωλεῖ ἀντὶ 500 χιλιάδων φράγκων. Δὲν εὗρεν ὅμως ἀκόμη ἀγοραστήν!

⁂ Ἐν Ῥωσσίᾳ τὴν σήμερον 342 γυναῖκες ἐξασκοῦσι τὸ ἰατρικὸν ἐπάγγελμα.

⁂ Κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν Χριστουγέννων τίθενται εἰς κυκλοφορίαν ἐν Γερμανίᾳ τὰ πρῶτα νομίσματα τὰ φέροντα τὴν μορφὴν τοῦ νῦν αὐτοκράτορος Γουλιέλμου Β'.

⁂ Πρώτη ὑποβρύχιος τηλεφωνικὴ γραμμὴ εἶνε ἡ μεταξὺ Βουένος Ἄϋρες καὶ Μοντεβίδιο· λειτουργεῖ δ' ἄριστα.

⁂ Ὁ ἐν Παρισίοις ἀνεγειρόμενος πύργος Ἔϊφφελ, ἀνῆλθεν ἤδη εἰς ὕψος 180 μέτρων ἤτοι ὑπερέβη κατὰ 11 μέτρα καὶ αὐτὸ τὸ μέχρι τοῦδε ὑψηλότατον ἵδρυμα τῆς ὑφηλίου, τὸν Ὀβελίσκον τῆς πόλεως Οὐασιγκτῶν ἐν Β. Ἀμερικῇ.

⁂ Νέα ἐφαρμογὴ τοῦ τηλεφώνου ἐγένετο ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις· διαβιβάζονται διὰ τούτου ἐξομολογήσεις πρὸς τὸν πνευματικόν, ὥστε ἀπαλλάττεται τοῦ κόπου καὶ μεταβαίνουσιν οἱ πιστοὶ εἰς τὸ ἐν τῷ ναῷ ἐξομολογητήριον. Ἐκινήθη ὅμως ζήτημα ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς κύκλοις, ἂν ἡ τοιαύτη ἐξ ἀποστάσεως ἐξομολόγησις εἶνε σύμφωνος πρὸς τὰ δόγματα τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας.

⁂ Ὁ ἐν Βιέννῃ σοφὸς αἰγυπτιολόγος Γράου εὗρεν ἐντὸς αἰγυπτιακῶν τάφων ὁλόκληρον συλλογὴν προσωπογραφιῶν, ἐζωγραφημένων διὰ ἐγκαύσεως ἢ διὰ κόλλας. Ἡ συλλογὴ αὕτη ἀποτελεῖται ἐξ ἑβδομήκοντα εἰκόνων ἑλληνοαιγυπτιακῶν, τῶν μὲν ἐπὶ ξύλου, τῶν δὲ ἐπὶ ὀθόνης. Ὑποτίθεται ὅτι εἶνε αὗται τοῦ δευτέρου ἢ τρίτου αἰῶνος Π. Χ. διατηροῦνται ὅμως ζωηρόταται, ὡς νὰ ἦσαν ἐλαιογραφίαι τῆς χθές. Ἡ λαμπρὰ διατήρησις ἔδωκεν ὑπονοίας μὴ αἱ εἰκόνες ἦσαν σύγχρονα κατασκευάσματα. Ἀλλ' ἡ γνώμη ἐξόχων ἐπιστημόνων καὶ καλλιτεχνῶν, ὡς τοῦ αἰγυπτιολόγου Ἔβερς καὶ τοῦ ζωγράφου Μένζελ, ἐπικυρώνει τὴν γνησιότητα αὐτῶν.

⁂ Κατὰ τὰς νεωτάτας στατιστικὰς ἀπογραφὰς ἐν Γερμανίᾳ ὁ ἀριθμὸς τῶν γυναικῶν ὁσημέραι αὐξάνει, ἐνῷ τῶν ἀνδρῶν βαίνει ἐλαττούμενος. Τὴν σήμερον ἡ Γερμανία ἀριθμεῖ ἓν ἑκατομμύριον πλείονας γυναῖκας ἢ ἄνδρας. Τὸ παράδοξον εἶνε ἐν τούτοις ὅτι μεταξὺ τῶν παιδίων τὰ ἄρρενα εἶνε περισσότερα τῶν θηλέων. Ἐλαττοῦνται δὲ ἡλικιούμενα καὶ ἕνεκα τῆς θνησιμότητος ἥτις εἶνε μείζων μεταξὺ τοῦ ἄρρενος φύλου, καὶ διότι πολλοὶ ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας μεταναστεύουσιν. Μεταξὺ τῶν μεγάλων πόλεων τῆς Γερμανίας ἡ κατοικουμένη ὑπὸ περισσοτέρων γυναικῶν εἶνε τὸ Βερολῖνον, ὅπου ἡ ἀναλογία εἶνε 108 γυναῖκες καὶ 100 ἄνδρες. Μεταξὺ τῶν πρεσβυτῶν δὲ ἰδιαιτέρως παρατηρεῖται αὔξησις μεγίστη τῆς διαφορᾶς, ἤτοι ἐκ τῶν ἐχόντων ἡλικίαν 70—80 ἐτῶν ἀναλογοῦσι 196 γυναῖκες πρὸς 100 ἄνδρας.

⁂ Ὁ ἀνδριὰς τοῦ Φρειδερίκου Γ', ὃν φιλοτεχνεῖ ὁ γλύπτης Βὸμ κατ' ἐντολὴν τῆς χήρας αὐτοκρατείρας ἐν Λονδίνῳ, εἰκονίζει τὸν Αὐτοκράτορα ἐν στολῇ θωρακοφόρου φέροντα τὸν μανδύαν ἱππότου τοῦ ***Κνημιδοδέτου***. Ὁ ἀνδριὰς οὗτος θὰ στηθῇ ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἐν Οὐϊνδσωρ, παρὰ τὴν τοῦ βασιλέως Λεοπόλδου Α' τοῦ Βελγίου.

⁂ Ἡ κυρία Στὸβ ἡ διάσημος συγγραφεὺς τῆς ***Καλύβης τοῦ Μπάρμπα Θωμᾶ***, ἧς ἐθεωρεῖτο τόσον πιθανὸς ὁ θάνατος, ὥστε καὶ νεκρολογίαι ἐγράφησαν ἀποδίδουσαι ὀφειλομένην τιμὴν εἰς τὴν ἔξοχον γυναῖκα, ἥτις τοσοῦτον εἰργάσθη πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν μαύρων δούλων, ἀνέκτησεν ὡς ἐκ θαύματος τὴν ὑγείαν καὶ ἐγερθεῖσα τῆς κλίνης περιπατεῖ νῦν τῇ βοηθείᾳ βακτηρίας· ἡ κυρία Στὸβ εἶνε ἡλικίας 76 ἐτῶν.

⁂ Ἐπωλήθη ἐν Λονδίνῳ ἐσχάτως μεταξὺ ἄλλων ἰαπωνικῶν καὶ ἰνδικῶν κειμηλίων, μικρόν τι εἴδωλον ἰνδικῆς θεότητος ἐκ πολυτίμων λίθων συντεθειμένον, ἀριθμοῦν δὲ ἡλικίαν χιλίων ἐτῶν. Τὸ εἰδώλιον τοῦτο ἐπωλήθη ἀντὶ 61,250. Λέγεται ὅτι ἦτο πρότερον ἐν ἰνδικῷ ναῷ καὶ ὅτι αἱ στεῖραι γυναῖκες προσήρχοντο καὶ ἐπεκαλοῦντο τὴν ἱερὰν αὐτῶν ἰσχὺν ὅπως ἀποκτήσωσι τέκνα.

⁂ Ὁ ἀμερικανὸς ἀεροναύτης Βάνδεγριφτ οἰκτρὸν ἔλαβε τέλος ἐσχάτως ἐν Κολόμβῳ τῆς Κεϋλάνης καὶ δὴ ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ. Εἶχεν ἀνέλθη δι' ἀεροστάτου ἐκ τοῦ κήπου τῆς ἐκθέσεως καὶ ἔμελ-

Digitized by Google

λε νὰ κατέλθῃ δι' ἀλεξιπτώτου ἐπὶ παρουσίᾳ δεκαπεντακισχιλίων θεατῶν. Ἀλλὰ μόλις ὑψώθη περὶ τὰ χίλια πεντακόσια μέτρα ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς ἡ ἀεροολήθης σφαῖρα ἤρχισεν αἴφνης νὰ κατέρχεται μετ' ἀκατασχέτου ὁρμῆς. Οἱ παριστάμενοι φοβηθέντες μὴ πέσῃ ἐπ' αὐτῶν ἐτράπησαν εἰς φυγὴν καταπατούμενοι, ἐν ᾧ ὁ ἀεροναύτης μετὰ θαυμαστῆς γοργότητος, ἀπέκοψε τὸ σχοινίον διὰ τοῦ ὁποίου ἦτο προσδεδεμένον τὸ ἀλεξίπτωτον καὶ τοῦτο εὐθὺς ἠνεώχθη ἐν σχήματι ἀλεξιβροχίου καὶ ἤρχισε βραδέως νὰ κατέρχεται πρὸς τὴν γῆν. Ἐν ἀρχῇ οὐδεὶς ὑπέθεσεν ὅτι ὁ ταλαίπωρος ἀεροναύτης ἀδυνατῶν νὰ διευθύνῃ τὴν φορὰν τοῦ ἀλεξιπτώτου ἦτο δυνατὸν νὰ πέσῃ ἐν τῷ ποταμῷ. Μόνον ἁλιεῖς τινες ἔσπευσαν εἰς τὰς κραυγὰς τοῦ ἀτυχοῦς παρασυρομένου ὑπὸ τοῦ βιαίου ρεύματος, κινδυνεύσαντες αὐτοὶ ὅπως σώσωσι τὸν Βάνδεγριφτ. Ἀλλ' οὗτος μόλις σφίγξας διὰ τῶν κεκμηκότων δακτύλων τὴν προτεινομένην αὐτῷ σώτειραν κώπην, παρεσύρθη ὑπὸ τοῦ ὕδατος καὶ ἐπνίγη.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ

Ἡ ἀρετὴ εἶνε ὁ λιμήν. Ὅσον μακρυνώτερον τὸ μέρος, ἐξ οὗ ἐπανέρχεταί τις, τόσον γλυκυτέρα καὶ ἡ ἐπάνοδος.

*

Ἡ εὐτυχία ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν περιστάσεων, ἀλλ' ἡ ψυχικὴ γαλήνη, ἡ ὑπερτάτη αὕτη χαρὰ ἐξαρτᾶται ἐξ ἡμῶν αὐτῶν.

*

Τὸ ἔαρ ἔχει ῥόδα δι' ὅλους καὶ ἡ ζωὴ ἔχει δι' ὅλους χαράς.

*

Εἶνε ἄξιοι οἴκτου ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι γνωρίζουν ὅτι ἔχουν ἄδικον, χωρὶς νὰ ἔχουν τὸ θάρρος νὰ ἔχουν δίκαιον.

*

Ἐπερχόμενον κακὸν ταράσσει ὀλιγώτερον ἢ προβλεπόμενον κακόν.

*

Ἡ ἀγαθότης δίδει τὴν νοημοσύνην τῆς καρδίας, τὴν ἀρίστην ὅλων.

*

Εἶνε ὀλιγώτερον ὀδυνηρὸν νὰ αἰσθάνεταί τις ἑαυτὸν δυστυχῆ ἢ ἔνοχον.

*

Διὰ τῶν σχεδίων κάμνομεν κατοχὴν τοῦ μέλλοντος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἀμερικανικὰ στοιχήματα.

Κατὰ τὴν ἐσχάτως γενομένην ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς ἐκλογὴν τοῦ προέδρου τῆς δημοκρατίας, πολλὰ παραδοξότατα στοιχήματα ἐτέθησαν μεταξὺ ἀντιφρονούντων:

Ὁ μὲν ἐστοιχημάτισεν, ἂν ἀποτύχῃ ὁ ὑπ' αὐτοῦ ὑποστηριζόμενος νὰ μεταβῇ πεζῇ ἀπὸ Νέας Ὑόρκης εἰς Οὐασιγκτῶνα.

Ἕτερος, ἐν περιπτώσει κέρδους, νὰ νυμφευθῇ ὡρισμένην δεσποινίδα, ἐν περιπτώσει δὲ ἀπωλείας νὰ μείνῃ ἄγαμος, μέχρις οὗ ἐκλεχθῇ ποτε ἐν μελλούσαις ἄλλαις ἐκλογαῖς ὁ νῦν ὑπ' αὐτοῦ ὑποστηριχθεὶς Κλέβελανδ, ἢ ἄλλος τις ὁμοφρονῶν!

Τρίτος πάλιν, ἐν ἀποτυχίᾳ, νὰ μεταβαίνῃ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας εἰς τὸ κατάστημά του φορῶν γυναικεῖον μεσοφούστανον!

Ἐπικίνδυνος προίξ.

Κατ' αὐτὰς ἐτελέσθησαν ἐν Λονδίνῳ οἱ γάμοι τῆς θυγατρὸς μεγάλου θηριοτρόφου, ὅστις ἀντὶ ἄλλης προικὸς παρεχώρησεν εἰς τὴν νύμφην μέρος τῆς ζωντανῆς περιουσίας του: ζεῦγος λεόντων, τίγριν τῆς Βεγγάλης, πάνθηρας καὶ ὕαιναν καὶ λύκον. Καὶ οἱ ἐκ πατρὸς συγγενεῖς τῆς νύμφης ὁμότεχνοι καὶ αὐτοὶ ἔδωκαν γαμήλια δῶρα παρεμφερῆ, ἐξ ὧν τὸ λαμπρότατον ἐθεωρήθη τὸ τοῦ πρεσβυτέρου θείου: δύο εὐμεγέθεις κροταλίαι ὄφεις. Συνήθως ὑπάρχει φόβος μήπως ὁ γαμβρὸς φάγῃ τὴν προῖκα, ἀλλ' ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἡ προὶξ δύναται νὰ φάγῃ τὸν γαμβρόν.

Νέος τρόπος μονομαχίας.

Ἡ σκηνὴ ἐν Κανσὰς τῆς Ἀμερικῆς. Εἷς κτηνέμπορος καὶ εἷς ξενοδόχος ἤρισαν ἐν τῷ χαρτοπαιγνίῳ καὶ ἀπεφάσισαν νὰ μονομαχήσωσι. Ἕτερος κτηνέμπορος ἐκτελῶν χρέη αὐτοκλήτου μάρτυρος ἐπρότεινεν εἰς αὐτοὺς νὰ μονομαχήσωσιν ἄνευ ὅπλων, διὰ τρόπου φυσικωτάτου, ἤτοι νὰ ἀπομακρυνθῶσιν ἀλλήλων δεκάδας βημάτων καὶ προτείνοντες τὰς κεφαλὰς νὰ ὁρμήσωσιν ὁ εἷς κατὰ τοῦ ἄλλου ὡς ἀρειμάνιοι κριοί. Ἡ νίκη θὰ ἔμενεν εἰς τὴν ξηροτέραν κεφαλήν, φυσικῷ τῷ λόγῳ.

Οἱ ἀντίπαλοι ἐδέχθησαν τὴν πρότασιν καὶ κατελθόντες αὐθωρεὶ εἰς τὴν ὁδὸν ἐπεδόθησαν εἰς τὴν κεφαλοκρουσίαν ἅπαξ, δὶς καὶ τρίς, μέχρις οὗ ἐπεμβᾶσα ἡ ἀστυνομικὴ ἀρχὴ συνέλαβεν ἀμφοτέρους καὶ ὡδήγησεν αἱματοφύρτους εἰς τὸ κρατητήριον.

Τὸ ἀντιφάρμακον.

— Κὺρ γιατρέ! κὺρ γιατρέ!...

— Τί τρέχει;

— Πρόφτασε! ὁ ἀφέντης ἀντὶ νὰ πάρῃ ἀπ' τὸ μαῦρο γιατρικὸ ποῦ τοῦ διορίσατε, πῆρε μιὰ χουλιαριὰ μελάνι.

— Αἴ, ἂς καταπιῇ τώρα κ' ἕνα κομμάτι στουπόχαρτο.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ *1888—1549.*

Digitized by Google

Ἀριθ. 678 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΣΤ' | Συνδρομὴ ἐτησία : Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι.—Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 35. | 25 Δεκεμβρίου 1888.

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ὁ ἰατρὸς κ. Καλοπαίδης διελογίζετο ὡσεὶ ἀναζητῶν τι εἰς τὴν μνήμην του καὶ ἐπανελάμβανε ταπεινῇ τῇ φωνῇ :

— Καμμίαν ἀνάμνησιν Χριστουγεννιάτικην ; ... καμμίαν ἀνάμνησιν Χριστουγεννιάτικην ;

Αἴφνης ἀνέκραξε :

— Βέβαια !.. ἔχω μίαν, καὶ μάλιστα πολὺ παράδοξον. Μίαν ἱστορίαν φανταστικήν. Εἶδα ἕνα θαῦμα· μάλιστα, κυρίαι μου, ἕνα θαῦμα, τὴν νύκτα τῶν Χριστουγέννων.

Θὰ ἐκπλήττεσθε ἀναμφιβόλως ν' ἀκούετε ἐμὲ ὅστις δὲν πιστεύω τίποτε, νὰ ὁμιλῶ τοιουτοτρόπως ! Καὶ ἐν τοσούτῳ εἶδα ἕνα θαῦμα ! Τὸ εἶδα, σᾶς λέγω, τὸ εἶδα μὲ τὰ μάτια μου, ὀφθαλμοφανῶς.

Θὰ μ' ἐρωτήσετε ἂν ἐξεπλάγην πολύ ; ὄχι· διότι ἂν δὲν πιστεύω εἰς τὰς δοξασίας σας, πιστεύω εἰς τὴν πίστιν, ἥτις δύναται νὰ μετακινήσῃ ὄρη. Πολλὰ παραδείγματα ἠδυνάμην νὰ σᾶς ἀναφέρω, ἀλλὰ θὰ σᾶς ἐκίνουν τὴν ἀγανάκτησιν καὶ θὰ ἔτρεχα τὸν κίνδυνον νὰ ἐλαττώσω τὴν ἐκ τῆς διηγήσεώς μου ἐντύπωσιν.

Ὁμολογῶ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὅτι ἂν δὲν ἐπείσθην πολὺ καὶ δὲν μετενόησα ἐξ ὅσων εἶδα, τοὐλάχιστον συνεκινήθην λίαν, θὰ προσπαθήσω δὲ νὰ σᾶς ἐκθέσω τὰ γεγονότα μετ' ἀφελείας, ὡς νὰ ἤμην ἄπιστός τις Ὠβερναῖος.

Ἤμην τότε ἰατρός, ἰατρὸς τῆς ἐξοχῆς, καὶ διέμενα εἰς τὴν κωμόπολιν τῆς Ρολλιβέλλης εἰς τὸ μέσον τῆς Νορμανδίας.

Ὁ χειμὼν κατ' ἐκεῖνο τὸ ἔτος ὑπῆρξε φοβερός. Ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ Νοεμβρίου ἐπῆλθεν ἡ χιὼν μετὰ μίαν ἑβδομάδα παγωνιᾶς. Μακρόθεν ἐφαίνοντο ἀπὸ τοῦ βορρᾶ προερχόμενα τὰ μεγάλα σύννεφα· ἡ λευκὴ βροχὴ τῶν νιφάδων ἤρχισεν.

Εἰς μίαν νύκτα πᾶσα ἡ πεδιὰς ἐκαλύφθη.

Αἱ ἐπαύλεις ἀπομεμονωμέναι ἐντὸς τῶν τετραγώνων αὐλῶν των, ὄπισθεν τοῦ παραπετάσματος τῶν ὑψηλῶν δένδρων τῶν ἐπιπεπασμένων ἐκ τῆς πάχνης ἐφαίνοντο κοιμώμεναι ὑπὸ τὴν συσσώρευσιν τοῦ πυκνοῦ ἐκείνου καὶ ἐλαφροῦ ἀφροῦ.

Εἰς τὴν νεκρὰν πεδιάδα οὐδεὶς πλέον ἠκούετο κρότος. Μόνον οἱ κόρακες κατὰ σμήνη ἵπταντο σχηματίζοντες μακρὰν εἰς τὸν οὐρανὸν σειράν, ἀναζητοῦντες ἐπὶ ματαίῳ τὴν τροφήν των, ἐπιπίπτοντες ὅλοι ὁμοῦ ἐπὶ τῶν πενθίμων ἀγρῶν καὶ τύπτοντες τὴν χιόνα διὰ τοῦ μεγάλου ράμφους των.

Οὐδὲν ἄλλο ἠκούετο εἰμὴ ὁ θροῦς τῆς διαρκῶς καταπιπτούσης λευκῆς ἐκείνης κόνεως.

Ὁ νιφετὸς διήρκεσεν ἐπὶ ὀκτὼ ἡμέρας· εἶτα κατέπαυσεν. Ἡ γῆ ἔφερεν ἐπὶ τῶν νώτων της μανδύαν χιόνος πυκνὸν πέντε πόδας.

Ἐπὶ τρεῖς δὲ ἑβδομάδας κατόπιν οὐρανὸς διαυγὴς ὡς κυανοῦν κρύσταλλον τὴν ἡμέραν, τὴν νύκτα δὲ κατάστικτος ὑπὸ ἀστέρων, οἵτινες ἐφαίνοντο οἱονεὶ ἐκ πάχνης, τόσον παγερὸν ἦτο τὸ εὐρὺ στερέωμα, ἐπεξετείνετο ἐπὶ τῆς συνεχοῦς, σκληρᾶς καὶ στιλβούσης ὀθόνης τῆς χιόνος.

Ἡ πεδιάς, αἱ φράκται, αἱ ἐντὸς τῶν περιβολίων πτελέαι, τὰ πάντα ἐφαίνοντο νεκρωθέντα ἐκ τοῦ ψύχους· μόνον αἱ λευκαὶ καπνοδόχαι τῶν καλυβῶν ἀπεκάλυπτον τὴν κεκρυμμένην ζωὴν δι' ἰσχνῶν στηλῶν καπνοῦ ἀνυψουμένων εὐθέως εἰς τὸν παγερὸν αἰθέρα.

Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἠκούοντο τὰ δένδρα τρίζοντα ὡς νὰ συνετρίβοντο ὑπὸ τὸν φλοιὸν τὰ ξύλινα αὐτῶν μέλη. Ἐνίοτε δὲ ὀγκώδης τις κλάδος αὐτῶν ἀπεσπᾶτο καὶ κατέπιπτε, διότι ὁ ἀκατανίκητος παγετὸς ἐπήγνυε τὸν χυμὸν καὶ συνέτριβε τὰς ἶνας.

Αἱ ἀνὰ τὴν πεδιάδα τῇδε κἀκεῖσε διεσπαρμέναι οἰκίαι ἐφαίνοντο ἀπέχουσαι ἑκατοντάδα λευγῶν ἀπ' ἀλλήλων. Ἔζη τις ὅπως ἠδύνατο. Μόνος ἐγὼ προσεπάθουν ἐξερχόμενος νὰ ἐπισκέπτωμαι τοὺς πλησιεστέρους τῶν πελατῶν μου, τρέχων τὸν κίνδυνον νὰ βυθισθῶ εἰς κεκρυμμένον τι βάραθρον.

Παρετήρησα μετ' ὀλίγον ὅτι φόβος μυστηριώδης ἐπεκράτει παρὰ τοῖς κατοίκοις. Ἐσυλλογίζοντο ὅτι τὸ τοιοῦτον δεινὸν δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ εἶνε φυσικόν. Ἰσχυρίζοντό τινες ὅτι ἤκουον φωνὰς τὴν νύκτα, ὀξεῖς συριγμούς, κραυγὰς παρερχομένας.

Digitized by Google

Αἱ κραυγαὶ αὗται καὶ οἱ συριγμοὶ προήρχοντο ἀναμφιβόλως ἐκ μεταναστευόντων πτηνῶν, ἅτινα ἐταξείδευον περὶ τὸ λυκαυγὲς καὶ ἔφευγον κατὰ στίφη πρὸς μεσημβρίαν. Ἀλλὰ πῶς νὰ πείσῃ τις ἀνθρώπους κατεπτοημένους! Τρόμος κατεῖχε τὰ πνεύματα καὶ ἀνέμενον ὅλοι γεγονός τι ἔκτακτον.

Τὸ σιδηρουργεῖον τοῦ μπάρμπα Βωτινὲλ ἔκειτο εἰς τὴν ἐσχατιὰν τοῦ μικροῦ χωρίου. Ἐπιβὰν παρὰ τὴν ὁδόν, τὴν ἀόρατον ἐκ τῆς χιόνος καὶ ἔρημον· ἐπειδὴ δὲ οἱ ἄνθρωποι ἐστεροῦντο ἄρτου, ὁ σιδηρουργὸς ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ μέχρι τοῦ χωρίου. Ἔμεινεν ἐπί τινας ὥρας συνομιλῶν εἰς ἓξ οἰκίας, τὰς ἀποτελούσας τὸ κέντρον τοῦ χωρίου καὶ ἀπῆλθε παραλαβὼν τὸν ἄρτον, μαθών τινας εἰδήσεις καὶ μετασχὼν τοῦ γενικοῦ διαδιδομένου φόβου.

Ἐξεκίνησε πρὸ τῆς νυκτὸς ὅπως ἐπιστρέψῃ.

Αἴφνης ἐνῷ διήρχετο πλησίον φράκτου, ἐνόμισεν ὅτι εἶδεν ἓν αὐγὸν ἐπὶ τῆς χιόνος, ναί, ἓν αὐγὸν ἀφειμένον ἐκεῖ ἐπάνω, κάτασπρον. Ἔκειψε καὶ εἶδεν ὅτι ἦτο πραγματικῶς αὐγόν. Πόθεν τάχα νὰ προήρχετο; ποία ὄρνιθα εἶχε φύγει ἀπὸ τὸν ὀρνιθῶνα καὶ ἦλθε νὰ τὸ γεννήσῃ εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος; Ὁ σιδηρουργὸς ἐξεπλάγη, δὲν ἐκατάλαβεν· ἐπῆρεν ὅμως τὸ αὐγὸν καὶ τὸ ἔφερεν εἰς τὴν σύζυγόν του.

— Νά, γυναῖκα, νὰ ἕνα αὐγὸ ποῦ εὕρηκα στὸ δρόμο.

Ἡ σύζυγος ἔσεισε τὴν κεφαλήν.

— Αὐγὸ εἰς τὸ δρόμο; μὲ αὐτὸν τὸν καιρόν; μεθυσμένος θὰ ἦσαι βέβαια!

— Ὄχι, γυναῖκα· ἦτο κοντὰ σὲ μία φράκτη καὶ ζεστὸ μάλιστα· ἀκόμη δὲν εἶχε κρυώσει. Τὸ ἐπῆρα καὶ τὸ ἔβαλα ἀπ' ἐπάνω ἀπὸ τὸ στομάχι μου διὰ νὰ μένῃ ζεστό. Φάγε το εἰς τὸ γεῦμα.

Τὸ αὐγὸν ἐρρίφθη εἰς τὴν χύτραν ὅπου ἔβραζεν ἡ σούπα, ὁ δὲ σιδηρουργὸς ἤρχισε νὰ διηγῆται τί ἔλεγον εἰς τὸ χωρίον.

Ἡ σύζυγός του ἠκροᾶτο ὠχροτάτη.

— Βέβαια! ἤκουσα κ' ἐγὼ ταὶς συριξιαῖς... Μοῦ φαίνονταν σὰν νὰ ἤρχοντο ἀπὸ τὴν καμινάδα!

Ἐκάθησαν νὰ γευματίσωσι καὶ ἔφαγον κατ' ἀρχὰς τὴν σούπα, ἔπειτα ἐνῷ ὁ ἀνὴρ ἤλειφε μὲ βούτυρον τὸ ψωμί του, ἡ σύζυγός του ἔλαβε τὸ αὐγὸν καὶ τὸ ἐξήταζε μὲ βλέμμα δύσπιστον.

— Μήπως ἔχει τίποτε μέσα αὐτὸ τὸ αὐγό;

— Τί θέλεις νὰ ἔχῃ;

— Ξεύρω κ' ἐγώ!

— Τότε φάγε το καὶ μὴ κάνῃς ἀνοησίαις.

Ἤνοιξεν ἡ γυνὴ τὸ αὐγόν· ἦτο ὅπως τὰ ἄλλα αὐγὰ καὶ μάλιστα νωπότατον.

Ἤρχισε νὰ τὸ τρώγῃ δυστάζουσα· τὸ ὠρέγετο, τὸ ἄφινε, τὸ ἔπερνε πάλιν. Ὁ δὲ σύζυγος ἔλεγε:

— Λοιπὸν τί γεῦσι ἔχει αὐτὸ τὸ αὐγό;

Ἡ γυνὴ δὲν ἀπήντησε καὶ ἐξηκολούθησε νὰ τὸ καταβροχθίζῃ· ἔπειτα διὰ μιᾶς προσήλωσεν ἐπὶ τοῦ συζύγου της τὰ ὄμματά της ἀπλανῆ, βλοσυρά, ἔκφρονα· ἀνέτεινε τοὺς βραχίονας, ἀνέστρεψεν αὐτοὺς καὶ σπασμωδικῶς σειομένη ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν ἐκυλίσθη κατὰ γῆς φρικωδῶς κραυγάζουσα.

Ὅλην τὴν νύκτα ἔσπαιρε φοβερά, κατεχομένη ὑπὸ ἰσχυροῦ τρόμου τῶν μελῶν, ἠλλοιωμένη ὑπὸ ἀποτροπαίων σπασμῶν. Ὁ σιδηρουργὸς ἀδυνατῶν νὰ συνέχῃ αὐτήν, ἠναγκάσθη νὰ τὴν δέσῃ.

Ἐκραύγαζεν ἀκαταπαύστως διὰ φωνῆς ἀκουράστου:

— Ἐμβῆκε μέσα μου! Ἐμβῆκε μέσα μου!

Προσεκλήθην τὴν ἐπομένην· διέταξα πάντα τὰ γνωστὰ πραϋντικὰ φάρμακα, ἀλλ' ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου ἀποτελέσματος. Ἦτο παράφρων.

Τότε μετ' ἀπιστεύτου ταχύτητος, παρὰ τὸ ἐμπόδιον τῶν πυκνῶν χιόνων, ἡ εἴδησις, ἡ αλλόκοτος εἴδησις διέδραμε καὶ μετεδόθη ἀπὸ ἐπαύλεως εἰς ἔπαυλιν: «Ἡ σύζυγος τοῦ σιδηρουργοῦ ἐδαιμονίσθη!» Προσήρχοντο πανταχόθεν, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμων νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν οἰκίαν· ἤκουον μακρόθεν τὰς φοβερὰς κραυγάς της ἐκφερομένας διὰ φωνῆς τόσον ἰσχυρᾶς, ὥστε οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ τὴν ἀποδώσῃ εἰς πλάσμα ἀνθρώπινον.

Εἰδοποίησαν τὸν ἐφημέριον τοῦ χωρίου, γηραιὸν καὶ ἁπλοϊκὸν ἱερέα. Προσέδραμε μὲ τὰ ἄμφιά του, ὡς νὰ ἐπρόκειτο νὰ παραμυθήσῃ ἑτοιμοθάνατόν τινα, καὶ ἀπήγγειλεν, ἐκτείνων τὰς χεῖρας, ὅλας τὰς εὐχὰς τῶν ἐξορκισμῶν, ἐνῷ τέσσαρες ἄνδρες ἐκράτουν ἐπὶ τῆς κλίνης τὴν πάσχουσαν ἀφρίζουσαν καὶ συστρεφομένην.

Τὸ πονηρὸν πνεῦμα ὅμως δὲν ἐφυγαδεύθη.

Ἐν τοσούτῳ ἔφθασαν τὰ Χριστούγεννα χωρὶς νὰ μεταβληθῇ ὁ καιρός.

Τὸ πρωὶ τῆς παραμονῆς ἦλθεν ὁ ἱερεὺς νὰ μ' εὕρῃ.

— Ἐπιθυμῶ, εἶπε, νὰ παρευρεθῇ ἡ δυστυχὴς ἐκείνη κατὰ τὴν λειτουργίαν τῆς νυκτός. Ἴσως ὁ Θεὸς θαυματουργήσῃ πρὸς χάριν της, τὴν ὥραν καθ' ἣν καὶ Αὐτὸς ἐγεννήθη ὑπὸ γυναικός.

Ἀπήντησα εἰς τὸν ἐφημέριον.

— Ἐπιδοκιμάζω πληρέστατα τὴν πρόθεσίν σας, παππᾶ μου. Ἂν ἡ τελετὴ καταπλήξῃ τὸ πνεῦμά της — καὶ δὲν ὑπάρχει μέσον καταλληλότερον πρὸς συγκίνησιν — δύναται νὰ σωθῇ, ἄνευ ἄλλου μέσου θεραπείας.

Ὁ γέρων ἱερεὺς ἐψιθύρισε:

— Δὲν εἶσθε ἐκ τῶν πιστῶν, ἰατρέ, ἀλλὰ μὲ βοηθήσετε, δὲν εἶνε ἀληθές; Ἀναδέχεσθε νὰ τὴν μεταφέρετε;

Ὑπεσχέθην αὐτῷ τὴν συνδρομήν μου.

Digitized by Google

Ἐπῆλθεν ἡ ἑσπέρα καὶ κατόπιν ἡ νύξ· ὁ κώδων τοῦ ναοῦ ἤρχισε νὰ σημαίνῃ καὶ οἱ θρηνώδεις ἦχοί του διέτρεχον τὴν πένθιμον ἔκτασιν τὴν λευκὴν καὶ παγερὰν ἐπιφάνειαν τῶν χιόνων.

Μέλαιναι σκιαὶ προσήρχοντο βραδέως καθ' ὁμίλους εὐπειθῶς ὑπείκοντες εἰς τὸν ἦχον τοῦ χαλκοῦ ὀργάνου. Ἡ πανσέληνος ἐφώτιζε διὰ ζωηρᾶς θαμβῆς λάμψεως τὸν ὁρίζοντα καὶ καθίστα μᾶλλον ὁρατὴν τὴν ὠχρὰν τῶν ἀγρῶν ἐρημίαν.

Παρέλαβον μαζί μου τέσσαρας εὐρώστους ἄνδρας· καὶ μετέβην εἰς τὸ σιδηρουργεῖον.

Ἡ Δαιμονισμένη ἐξηκολούθει νὰ ὠρύεται προσδεδεμένη εἰς τὴν κοίτην της. Τὴν ἐνέδυσαν εὐπρεπῶς, μολονότι κατέβαλεν ἀπελπιστικὴν ἀντίστασιν καὶ τὴν ἀπεκόμισαν.

Ὁ ναὸς ἦτο ἤδη πλήρης κόσμου, κατάφωτος, παγερός. Οἱ ψάλται ἐξέφερον τοὺς μονοτόνους ἤχους τῶν ψαλμῶν των· τὸ ὄργανον ἐθορύβει· ὁ κωδωνίσκος τοῦ διακονοῦντος τὸν ἱερέα παιδίου ἐκροτάλιζε κανονίζων τὰς κινήσεις τῶν ἐκκλησιαζομένων πιστῶν.

Ἔκλεισα τὴν γυναῖκα μετὰ τῶν τεσσάρων φυλάκων της εἰς τὸ μαγειρεῖον τοῦ πρεσβυτερίου καὶ ἀνέμενα τὴν στιγμήν, ἥτις ἤθελε μοῦ φανῆ εὐνοϊκή.

Ἐξέλεξα τὸ διάστημα τὸ ἑπόμενον τῆς εὐχαριστίας. Πάντες οἱ χωρικοὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἐκοινώνησαν, ἐκλιπαροῦντες τὸ θεῖον ἔλεος. Ἄκρα σιγὴ ἐπεκράτει ἐνῷ ὁ ἱερεὺς ἀπεπεράτου τὸ μυστήριον.

Κατὰ διαταγήν μου ἡ θύρα ἠνοίχθη, καὶ οἱ τέσσαρες ἄνδρες ἐκόμισαν τὴν παράφρονα.

Μόλις εἶδε τὰ φῶτα, τὸ γονυπετοῦν πλῆθος, τὰς λαμπάδας καὶ τὰ χρυσώματα τοῦ θυσιαστηρίου, ἐσφάδασε τόσον ἰσχυρῶς, ὥστε ὀλίγον ἔλειψε νὰ μᾶς διαφύγῃ, ἐξέφερε δὲ τόσον ὀξείας κραυγάς, ὥστε ῥίγος τρόμου διέτρεξε τοὺς ἐν τῷ ναῷ· αἱ κεφαλαὶ πᾶσαι ἀνηγέρθησαν· μερικοὶ ἔφυγον.

Δὲν εἶχε πλέον ὄψιν καὶ σχῆμα γυναικός, συνεσπασμένη ὅπως ἦτο μέσα εἰς τὰς χεῖράς μας, μὲ τὴν κεφαλὴν διεστραμμένην, μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξάλλους.

Τὴν ἔσυραν μέχρι τῶν βαθμίδων τοῦ ἱεροῦ καὶ τὴν ἐκράτησαν δυνατά, συνεσπειρωμένην χαμαί.

Ὁ ἱερεύς, ὅστις ἀνέμενεν, ἠγέρθη. Μόλις εἶδεν ὅτι ἐσταμάτησεν, ἔλαβε τὸ δισκάριον, τὸ περιστεφόμενον ὑπὸ ἐπιχρύσων ἀκτίνων, μὲ τὸν λευκὸν ἄζυμον ἄρτον εἰς τὸ μέσον καὶ προχωρήσας βήματά τινα, ἤγειρεν αὐτὸ μὲ ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας ἐκτεταμένας ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς του παρουσιάζων αὐτὸ εἰς τὰ ἔκθαμβα βλέμματα τῆς Δαιμονισμένης.

Αὐτὴ ἐξηκολούθει νὰ οὐρλιάζῃ, μὲ τὸ βλέμμα ἀτενῶς προσηλωμένον ἐπὶ τοῦ ἀκτινοβολοῦντος ἐκείνου ἀντικειμένου.

Ὁ ἱερεὺς ἔμενεν ἀκίνητος, τόσον ἀκίνητος, ὥστε θὰ τὸν ἐξελάμβανέ τις ὡς ἄγαλμα.

Τὸ τοιοῦτο διήρκεσε πολλὴν ὥραν.

Ἡ γυνὴ ἐφαίνετο καταληφθεῖσα ὑπὸ φόβου, γοητευθεῖσα· παρετήρει ἀτενῶς τὸ δισκάριον ταρασσομένη ἀκόμη ὑπὸ φοβερῶν σπασμῶν, ἀλλὰ μετὰ φωνῆς ἧττον διαπεραστικῆς.

Καὶ ἡ σκηνὴ διήρκεσεν ἀκόμη.

Ἐνόμιζέ τις ὅτι δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ταπεινώσῃ τὸ βλέμμα τὸ προσηλωμένον ἐπὶ τοῦ ἀζύμου ἄρτου· δὲν ἐκραύγαζε πλέον, ἀλλ' ἔστενε καὶ τὸ ἄκαμπτον σῶμά της συνεστέλλετο, κατέπιπτεν.

Τὸ πλῆθος ὅλον προσέκλινε κύπτον, μὲ τὸ μέτωπον χαμαί.

Ἡ Δαιμονισμένη κατεβίβαζεν ἐν τάχει τὰ βλέφαρα καὶ ἀμέσως πάλιν τὰ ἀνύψωνεν, ὡς νὰ ἠδυνάτει νὰ ὑποφέρῃ τὴν θέαν τοῦ Κυρίου. Ἐσιώπησεν. Αἴφνης εἶδα ὅτι τὰ ὄμματά της ἦσαν κεκλεισμένα. Ἐκοιμᾶτο ὡς οἱ ὑπνοβάται, ὑπνωτισθεῖσα — μὲ συγχωρεῖτε! — καταβληθεῖσα ἤθελα νὰ εἴπω ἀπὸ τὴν ἐπίμονον ἐκείνην θέαν τοῦ ἀκτινοβόλου δισκαρίου, ἡττηθεῖσα ὑπὸ τοῦ νικηφόρου Χριστοῦ!

Τὴν ἀπεκόμισαν ἀναίσθητον, ἐνῶ ὁ ἱερεὺς ἐπανήρχετο εἰς τὸ θυσιαστήριον.

Ἡ ἔκθαμβος ὁμήγυρις ἔψαλε τότε ὕμνον δοξολογίας πρὸς εὐχαριστίαν.

Ἡ σύζυγος τοῦ σιδηρουργοῦ ἐκοιμήθη ἐπὶ τεσσαράκοντα ὥρας κατὰ συνέχειαν, ἔπειτα ἀφυπνίσθη, χωρὶς οὐδαμῶς νὰ ἐνθυμῆται τὸ πάθος της καὶ τὴν ἴασίν της.

Αὐτὸ εἶνε, κύριοι, τὸ θαῦμα τὸ ὁποῖον εἶδα.

Ὁ ἰατρὸς ἐσιώπησε· κατόπιν προσέθηκε μετά τινος δυσαρεσκείας:

— Δὲν ἠδυνήθην ν' ἀποποιηθῶ ὅπως καὶ ἐγγράφως μαρτυρήσω τὸ γεγονός.

(Guy de Maupassant)

X.

Οἱ προθυμούμενοι νὰ πωληθῶσιν εἶνε ἀνάξιοι ν' ἀγορασθῶσι.

Νέοι κλαίομεν χωρὶς νὰ θλιβώμεθα, γέροντες θλιβόμεθα χωρὶς νὰ κλαίωμεν.

Ἄς ἤμεθα αὐστηροὶ εἰς τὴν θεωρίαν, ἀλλ' ἐπιεικεῖς εἰς τὴν πραγματικότητα.

Εἶνε προτιμότερον ν' ἀρνῆταί τις μειδιῶν ἢ νὰ κατανεύῃ δυσθύμως.

Digitized by Google

ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ
ΤΩΝ ΛΙΜΕΝΩΝ ΤΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Εἰ καὶ πολλὰ μέχρι τοῦδε ἐγράφησαν καὶ πολλαὶ εἰκασίαι ὑπὸ σοφῶν ἀνδρῶν περὶ τὴν ἀρχαίαν τοπογραφίαν ἀσχοληθέντων ἐξηνέχθησαν περὶ τῆς τοπογραφίας τῶν λιμένων τοῦ Πειραιῶς, ἐν τούτοις πολλὰ μέρη τοῦ ζητήματος τούτου μένουσιν ἔτι ἀσαφῆ καὶ σκοτεινά, οὐδὲ ἐξηκριβώθησαν ἐν τοῖς καθέκαστα, δι' ὅπερ οὐ παύονται ἐπισπώμενα τὴν προσοχὴν καὶ μελέτην πολλῶν φιλαρχαίων· καὶ τοῦτο θέλει ἐξακολουθήσει γενόμενον μέχρι τῆς ὁριστικῆς αὐτῶν λύσεως καὶ ἀκριβοῦς διαλευκάνσεως. Ἐκ τοῦ λόγου τούτου καὶ ἐγὼ προαχθεὶς τολμῶ ἐνταῦθα τὸ μέν, ἵνα ποιήσω ἀνακεφαλαίωσίν τινα τῶν σαφῶς ἤδη ὑπ' ἄλλων εἰρημένων καὶ ἀναντιρρήτως ἀποδεδειγμένων περὶ τῶν λιμένων τοῦ Πειραιῶς, τὸ δέ, ἵνα ἐπιχειρήσω ἐπίλυσιν ἀμφισβητουμένων τινῶν σημείων τοῦ πολυμεροῦς τούτου ζητήματος μήπω ἐπαρκῶς διασαφηνισθέντων.

Ἡ πειραϊκὴ χερσόνησος εἰσχωροῦσα εἰς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον σχηματίζει καθ' ἃ ἱστορεῖ καὶ αὐτὸς ὁ Θουκυδίδης καὶ ὁ Παυσανίας τρεῖς λιμένας φυσικοὺς ἢ κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν γραμματικῶν κλειστοὺς [1]). Τούτων ὁ μέγιστος εἶνε ὁ κατ' ἐξοχὴν λεγόμενος Πειραιεὺς ὁ κατὰ τὸν μεσαίωνα ὑπὸ τῶν Φράγκων Porto-Leone, ὑπὸ δὲ τῶν Ἑλλήνων μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς Ἐθνικῆς ἡμῶν Παλιγγενεσίας Δράκος καλούμενος· μετὰ τοῦτον ἀνατολικῶς κεῖνται δύο μικρότεροι λιμένες, τὸ σημερινὸν Πασᾶ-Λιμάνι, ὁ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων λεγόμενος Ζέα, καὶ τὸ Φανάρι ὁ λιμὴν Μουνυχία ὄπισθεν τοῦ λόφου τῆς Μουνυχίας (Καστέλλα) ὅστις πρῶτος κατὰ τὴν ἀρχαιότητα συνῳκίσθη πρὸ τοῦ οἰκισμοῦ τοῦ Πειραιῶς, μεθ' οὗ κατόπιν ἀπετέλεσεν ἕνα δῆμον. Ἡ Ζέα καὶ ἡ Μουνυχία ἦσαν καθὰ καὶ ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε σωζομένων ἐρειπίων γινώσκεται οἱ κατ' ἐξοχὴν πολεμικοὶ λιμένες. Ἡ μὲν Ζέα ὡς λιμὴν μεγαλείτερος περιελάμβανε 196 νεωσοίκους, ἤτοι διπλάσιον ἀριθμὸν ἢ ἡ Μουνυχία, ἥτις περιελάμβανε μόνον 82 νεωσοίκους ὡς γινώσκομεν τοῦτο ἐξ ἐπιγραφῶν. Πρὸς δυσμὰς τοῦ στομίου τῆς Ζέας ἐν τῇ Χερσονήσῳ τῆς Ἀκτῆς ὑπάρχει μικρὸς κολπίσκος εἰς τὸν μυχὸν τοῦ ὁποίου ῥέει πηγή τις Τζερλονέρι τὴν σήμερον καλουμένη· ἐνταῦθα ἔκειτο ἡ ἀρχαία Φρεαττὺς καὶ τὸ ἐν αὐτῷ φονικὸν δικαστήριον, παρ' ᾧ οἱ μὲν δικάζοντες ἐκάθηντο παρὰ τὴν παραλίαν, ὁ δὲ κατηγορούμενος προσήρχετο ἐπὶ πλοιαρίου ὁπόθεν καὶ ἀπελογεῖτο (Παυσ. 1, 28, 11.) Ἐντὸς τοῦ μεγάλου λιμένος τοῦ Πειραιῶς διαγράφονται ὑπ' αὐτῆς τῆς φύσεως δύο ἕτεροι μικροὶ κολπίσκοι, ὧν ὁ εἷς νοτιανατολικὸς καὶ ὁ ἕτερος βόρειος. Περὶ τῆς ὀνομασίας τῶν κολπίσκων τούτων πολλαὶ γνῶμαι ὑπὸ τῶν ἀρχαιολογούντων ἐξηνέχθησαν, ἀλλ' οὐδεμία ὁριστικῶς μέχρι τοῦ νῦν ἐπεκράτησεν. Πρῶτος ὁ Ulrich ἐν τῇ πραγματείᾳ αὐτοῦ «Οἱ λιμένες καὶ τὰ μακρὰ τείχη τῶν Ἀθηνῶν» (Ἐρανιστὴς Φυλλαδ. Ζ'. Τομ. Α' Φεβρουαρ. 1843.) καὶ τὴν γνώμην ταύτην ἠκολούθησεν ἐκ τῶν νεωτέρων ὁ Wachsmuth (die Stadt Athen in Alterthum σελ. 306) καὶ λοιποὶ ἐξέλαβον τὸν νοτιανατολικὸν κολπίσκον τὸν πρὸ τοῦ τελωνείου Πειραιῶς, τὸν σήμερον λεγόμενον «Σκάλα τοῦ Μανίνα» ὡς τὸν λιμένα τοῦ Κανθάρου προαγόμενοι εἰς τὴν εἰκασίαν ταύτην ἐκ τῶν σωζομένων ἐρειπίων νεωσοίκων, διότι ὁ Κάνθαρος ἦτο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἐξίσου πολεμικὸς λιμὴν ὡς ἡ Ζέα καὶ ἡ Μουνυχία. Τὸν δὲ βόρειον κολπίσκον ὅστις ὡς ἐκ τῆς ἰλύος ἣν φέρουσιν εἰς αὐτὸν τὰ εἰσρέοντα ἐκ τῆς πεδιάδος ὕδατα κατέστη ἀβαθής, εἴκασεν ὁ Curtius ὡς τὸν κωφὸν λιμένα, πρὸς δὲ τὴν γνώμην ταύτην φαίνεται ῥέπων καὶ ὁ Wachsmuth. Ὁ Ξενοφῶν διηγεῖται ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς (§ 31) ὅτι ὁ Παυσανίας ἐστρατοπέδευσεν ***ἐν τῷ Ἁλιπέδῳ πρὸς τῷ Πειραιεῖ*** ἤτοι ἐν τῇ μεταξὺ τοῦ Πειραιῶς καὶ Φαλήρου ἐκτεινομένῃ ἑλώδει πεδιάδι πρὸς τὸ μέρος τὸ ἐγγύτερον τοῦ Πειραιῶς, κατόπιν δὲ ἐξακολουθεῖ ὅτι ***παρῆλθεν*** (ὁ Παυσανίας) ἐπὶ τὸν Κωφὸν λιμένα ***σκοπῶν πῇ εὐαποτειχιστότατος εἴη ὁ Πειραιεύς***. Ἐκ τῶν λόγων δὲ τούτων τοῦ Ξενοφῶντος ἀγόμενος ὁ Wachsmuth εἰκάζει ὅτι εἶνε δυνατὸν ὁ βόρειος οὗτος μυχὸς τοῦ μεγάλου λιμένος νὰ εἶνε ὁ Κωφὸς λιμήν, ἀλλ' ἑτέρωθεν ἐξ ἴσου ὡς πιθανὴν ἐπάγεται τὴν εἰκασίαν, ὅτι ὡς Κωφὸς λιμὴν δύναται νὰ ἐκληφθῇ καὶ ὁ πρὸς δυσμὰς τοῦ μεγάλου λιμένος πρὸς τὰ ἔξω κείμενος κολπίσκος ὁ σήμερον καλούμενος Κρεμμυδαροῦ (Wachsmuth αὐτοθ. σελ. 309—310) Ἀλλ' ἡμεῖς φρονοῦμεν ὅτι ὑπὸ τὸ ὄνομα Κωφὸς λιμὴν δὲν εἶνε καταλληλότερον νὰ ἐκληφθῇ ἄλλος, ἢ ὁ νοτιανατολικῶς κείμενος ἐσώτερος μυχὸς τοῦ μεγάλου λιμένος τοῦ Πειραιῶς ὁ νῦν Σκάλα τοῦ Μανίνα καλούμενος, ἔνθα σήμερον τὸ Τελωνεῖον, πρὸς ὃν φαίνεται πιθανώτερον νὰ νοήσωμεν πορευόμενον τὸν βασιλέα τῆς Σπάρτης Παυσανίαν, ὡς διηγεῖται ὁ Ξενοφῶν, ἵνα ἀποκλείσῃ τοὺς Ἀθηναίους. Ὁ Leake ἐκλαβὼν ὡσαύτως τὴν Κρεμμυδαροῦ ὡς κωφὸν λιμένα ἀπεμάκρυνε τὸν βασιλέα τῶν Σπαρτιατῶν πολὺ πέραν τοῦ δέοντος τοῦ σημείου τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ. Τῷ ὄντι ἂν λάβωμεν ὑπ' ὄψει ὅτι ὁ Θρασύβουλος κατεῖχε τὴν μετὰ τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ Μουνυχίαν καὶ οὐχὶ

1) Ἡσύχ. ἐν λέξει Ζέα "Ἔχει δὲ ὁ Πειραιεὺς λιμένας τρεῖς κλειστούς—Σχολ. Ἀριστοφ. Εἰρήν. V. 145. ὁ Πειραιεὺς λιμένας ἔχει τρεῖς πάντας κλειστούς.—

Digitized by Google

τὸν Πειραιᾶ κυρίως λεγόμενον, οὕτινος τὰ τείχη πρὸ ὀλίγων μηνῶν ὑπὸ τοῦ Λυσάνδρου κατηδαφίσθησαν, δὲν δυνάμεθα νὰ νοήσωμεν πῶς οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπεμακρύνθησαν μέχρι Κρεμμυδαροῦς ὅπως περιζώσωσι κάλλιον τὴν Μουνυχίαν. Ἡ παρακολουθήσασα δὲ πρώτη ἀψιμαχία καθ' ἣν οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Θρασυβούλου κατεδιώχθησαν μέχρι τοῦ Πειραϊκοῦ Θεάτρου ἐγένετο σχεδὸν ἐντὸς τῶν ὁδῶν τοῦ Κυρίως Πειραιῶς, διότι ἀκριβῶς τοῦτο ἦτο τὸ σχέδιον τοῦ Θρασυβούλου νὰ προσελκύσῃ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐντὸς τοῦ Πειραιῶς ἵνα καταπονήσῃ αὐτοὺς διὰ τῶν ψιλῶν, ὅπερ καὶ ἐπέτυχε κατ' ἀρχὰς καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἠναγκάσθησαν νὰ φύγωσιν ἐνώπιον τῶν τοξοτῶν καὶ σφενδονητῶν, ὅταν ὅμως ἐν τῷ ἀναπεπταμένῳ πεδίῳ ἐπανελήφθη πάλιν ἡ μάχη ὁπλιτῶν πρὸς ὁπλίτας τότε ἡττήθησαν ὡς εἰκὸς οἱ περὶ τὸν Θρασύβουλον. Κωφὸς ἄρα λιμὴν δὲν δύναται νὰ ἐκληφθῇ ἄλλος, ἢ ὃν ἀνωτέρω ὑπεδείξαμεν, ἄλλως τοῦτο σημαίνει ἐν παθητικῇ σημασίᾳ καὶ ἡ λέξις κωφὸς *μὴ ἀκουόμενος* ἤτοι ἤρεμος, ἥσυχος, δηλῶν ἀπόλυτον γαλήνην τῆς θαλάσσης, ἥτις ἐνταῦθα πράγματι ἐπικρατεῖ, εἰς τὴν τοποθεσίαν λοιπὸν τοῦ λιμένος τούτου συμφωνοῦμεν μετὰ τοῦ καθηγητοῦ κ. Δραγάτση ὅστις ἐν τῇ δημοσιευθείσῃ διατριβῇ «*Τὰ θέατρα τοῦ Πειραιῶς καὶ ὁ Κωφὸς λιμὴν*» μετὰ πολλῶν πειστικῶν ἐπιχειρημάτων ὁρίζει ὡσαύτως ὡς Κωφὸν λιμένα τὸν ἄνω διαγραφέντα μυχὸν τοῦ Πειραιῶς. Ἀφοῦ τὸν Κωφὸν λιμένα ἐτοποθετήσαμεν εἰς ἣν ἀνωτέρω εἴρηται θέσιν, γεννᾶται ἐντεῦθεν τὸ ζήτημα ποῖος εἶνε ὁ βόρειος ἐν τῷ μεγάλῳ λιμένι κολπίσκος. Τοῦτον θεωροῦμεν ἀποδεχόμενοι καθ' ὅλα τὴν εἰκασίαν τοῦ Ulrich ὡς τὸν λιμένα τῶν Ἁλῶν ὡς ἐγγύτατα τῷ Ἁλιπέδῳ κείμενον. Περὶ αὐτοῦ φέρεται ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς τοῦ Ξενοφῶντος μετὰ τὴν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους μάχην τῶν Ἀθηναίων ὅτι *ἔπειτα δὲ οἱ μὲν ἐξεώσθησαν εἰς τὸν ἐν ταῖς Ἁλαῖς πηλόν, οἱ δὲ ἐνέκλιναν* (§ 34.) Μετὰ τὴν τοποθέτησιν τῶν δύο τούτων λιμένων ἔρχεται τὸ ζήτημα τοῦ λιμένος Κανθάρου. Ὡς φαίνεται ἐν τῷ Γερμανικῷ χάρτῃ τῆς Ἀττικῆς τῷ ἐκδοθέντι ὑπὸ Curtius καὶ Kaupert ὡς λιμὴν τοῦ Κανθάρου τίθεται ἐν αὐτῷ ὁ δεξιὰ τῷ εἰσπλέοντι μυχὸς τοῦ μεγάλου λιμένος Πειραιῶς, ὃν ἀνωτέρω ὡρίσαμεν ὡς τὸν Κωφὸν λιμένα. Τὴν ὕπαρξιν τοῦ λιμένος Κανθάρου γνωρίζομεν ἐκ τοῦ Σχολ. τοῦ Ἀριστοφάνους, ὅστις ἀναφέρει τὰ ἑξῆς:

Ἔχει δὲ ὁ Πειραιεὺς λιμένας τρεῖς πάντας κλειστούς, ὧν ὁ μέν ἐστιν ὁ Κανθάρου λιμὴν καλούμενος, ἐν ᾧ τὰ νεώρια ἑξήκοντα: εἶτα τὸ Ἀφροδίσιον, εἶτα κύκλῳ τοῦ λιμένος στοαὶ πέντε.

Τὸ χωρίον ὡς φέρεται ἐν τοῖς χειρογράφοις εἶνε προφανῶς παρεφθαρμένον, ἀναντιρρήτως δ' ἐντεῦθεν εἰκάζεται ὅτι ἐξέπεσαν ἐκ τοῦ κειμένου λέξεις τινές· τοῦτο παρετήρησαν λίαν ὀρθῶς ὁ Ulrich καὶ ὁ Müller, τῇ γνώμῃ δὲ τούτων συντάσσεται καὶ ὁ Wachsmuth, διότι ὡς φέρεται ἐν τῷ κειμένῳ ἂν μὴ ἄλλο εἶνε ἀδύνατον νὰ ἐκλάβωμεν ὡς τρίτον λιμένα τὸ τρίτον μέρος τοῦ ἀπωτέρω χωρίου, *εἶτα κύκλῳ τοῦ λιμένος στοαὶ πέντε*· ὅπως δὲ τὸν Κανθάρου λιμένα, δι' οὗ ἄρχεται τῆς περιγραφῆς τὸ ἄνω μνημονευθὲν σχόλιον, εἶνε ἀνάγκη νὰ θεωρήσωμεν ὡς ἀναφερόμενον εἰς τὸν κύριον λιμένα τοῦ Πειραιῶς, οὕτω τοὺς λοιποὺς δύο *κλειστοὺς* λιμένας εἶνε ἀναπόφευκτον νὰ ἐκλάβωμεν ὡς ἀναφερομένους ὡς τὸν λιμένα τῆς Ζέας καὶ Μουνυχίας. Κατὰ τὴν εἰκασίαν λοιπὸν ταύτην τὸ χωρίον τοῦτο συμπληροῦται ὑπὸ τοῦ Ulrich ὡς ἑξῆς· εἷς μὲν [ὁ μέγιστος λιμὴν ἔνθα ἐν δεξιᾷ πρῶτον] ὁ Κανθάρου λιμήν, ἀλλ' ὀρθοτέραν ταύτης συμπλήρωσιν ποιεῖται ὁ Wachsmuth ὡς ἑξῆς, [εἷς μὲν ἐστὶν ὁ μέγας λιμὴν (ἢ ὁ μέγιστος λιμὴν) ἔνθα ἐν δεξιᾷ πρῶτος ἐστὶν] ὁ Κανθάρου λιμήν. Εἰ καὶ ἡ διόρθωσις αὕτη ἣν ποιεῖται ὁ Wachsmuth δὲν ἀντίκειται τῇ εἰκασίᾳ ἣν ἡμεῖς ποιούμεθα περὶ τοῦ λιμένος τοῦ Κανθάρου θεωροῦντες ὡς τοιοῦτον τὸν πρὸς δυσμὰς καὶ πρὸ τοῦ στομίου τοῦ μεγάλου λιμένος ἐξώτερον λιμενίσκον τὸν νῦν Κρεμμυδαροῦ καλούμενον, τί κωλύει ἐν τούτοις ἂν τὸ ἄνω μνημονευθὲν χωρίον τοῦ Σχολιαστοῦ τὸ ἱκανὰ πράγματα τοῖς ἀρχαιολογοῦσι παρασχὸν συμπληρώσωμεν ὡς ἑξῆς: εἷς μὲν ἐστὶν [ὁ μέγας λιμήν, ἔνθα ἐν ἀριστερᾷ πρῶτος ἐστὶ] ὁ Κανθάρου λιμήν. Κατὰ τὴν συμπλήρωσιν ταύτην τοποθετεῖται φυσικώτατα καὶ ὁ λιμὴν τοῦ Κανθάρου καὶ λύεται πιθανῶς καὶ τὸ δυσχερὲς τοῦτο ζήτημα· ἀναφέρεται γεωγραφικῶς πρῶτος ὁ λιμὴν τοῦ Κανθάρου ὑπὸ τοῦ Σχολιαστοῦ ὡς κείμενος ἀριστερόθεν τῆς εἰσόδου τοῦ μεγάλου λιμένος καὶ ἀποτελῶν ἐξωτέρω ἰδιαίτερον τρόπον τινὰ λιμενίσκον. Ἐκ δὲ τῶν σωζομένων μέχρι τοῦ νῦν ἐρειπίων ἐξάγεται προφανῶς ὅτι οὗτος ἦν ἐκ τῶν πολεμικῶν λιμένων τοῦ Πειραιῶς ὡς ἀναφέρει καὶ ὁ Σχολιαστὴς *Κανθάρου λιμὴν ἐν ᾧ τὰ νεώρια ἑξήκοντα*· περιλαμβανόμενος εἰς τὸ σύστημα τῶν θαλασσίων καὶ χερσαίων ὀχυρώσεων.

Οὕτω κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην ὁρίζεται πιθανώτατα ἡ τοποθεσία τῶν λιμένων τοῦ Πειραιῶς καὶ ἐπιλύεται μετὰ τῆς δυνατῆς ἀκριβείας καὶ ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα τὸ δυσχερὲς τοῦτο ζήτημα, οὗ κατὰ τὸ μέτρον τῶν ἐμῶν δυνάμεων ἐπεχείρησα τὴν λύσιν.

Ἀθήνησι.

Π. Καστρωμενος.
Ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων.

Digitized by Google

Η ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΟΥ ΤΙΤΙΑΝΟΥ
(Διήγημα ἐκ τοῦ δανικοῦ).

(Συνέχεια καὶ τέλος. Ἴδε προηγούμενον φύλλον 677).

«Ὁ μυλόρδος ἤκουε μὲ πολλὴν προσοχὴν, διὰ νὰ μὴ χάσῃ καμμίαν λέξιν ἀπὸ τὴν διήγησιν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ὁμιλητικοῦ ἱερέως, ἐτρόμαξε ὅμως ὅταν ἤκουσε τὸν Κον Στέφενς λέγοντα:

— Ἠξεύρετε, μυλόρδε; Μίαν φορὰν 'μπορεῖτε καὶ σεῖς νὰ ἔλθητε μαζῇ μου εἰς τὴν ἔπαυλιν! Δὲν 'ξεύρω μὲν τὸν σκοπὸν τῆς ἐδῶ ἀφίξεώς σας ὁπωσδήποτε ὅμως δὲν πρέπει ν' ἀφήσητε τὸν τόπον μας χωρὶς νὰ ἐπισκεφθῆτε τὸ Γιουτκάσελ, καὶ σᾶς ὑπόσχομαι, ὅτι αἱ κυρίαι θὰ σᾶς ὑποδεχθοῦν πολὺ καλά.

«Ἐπὶ στιγμὴν δὲν ἤξευρεν ὁ μυλόρδος τί ν' ἀπαντήσῃ, ὑπερίσχυσεν ὅμως ἡ δειλία του καὶ εἶπε!

— Σᾶς εὐχαριστῶ πολύ, Κύριε Στέφενς, δὲν ἔχω ὅμως πολλὴν διάθεσιν νὰ κάμω νέας γνωριμίας καὶ πρὸς τούτοις σκοπεύω ν' ἀναχωρήσω μετά τινας ἡμέρας.

— Ὅπως ἀγαπᾶτε, σᾶς διαβεβαιῶ ὅμως, ὅτι ἀξίζει τὸν κόπον νὰ ἰδῆτε τὴν ἔπαυλιν. Ἄλλως τε αὔριον θὰ ἐπισκεφθῶ τὴν μυλαίδην διὰ νὰ τῆς εἰπῶ περί τινος βιβλίου, τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ τῇ προμηθεύσω καὶ τὸ ὁποῖον δὲν κατώρθωσα νὰ τὸ εὕρω.

— Καὶ τί βιβλίον εἶνε αὐτό;

— Εἶνε μία μικρὰ ἔκδοσις τῶν ποιημάτων τοῦ λόρδου Σούρρεϋ ἡ ὁποία περιέχει μικρά τινα ποιήματα μὴ ὑπάρχοντα εἰς τὴν συνήθη ἔκδοσιν.

«Ὁ λόρδος ἐζήτησε τὴν ἄδειαν νὰ φροντίσῃ αὐτὸς περὶ τοῦ βιβλίου καὶ τὴν ἰδίαν ἑσπέραν ἔγραψεν εἰς Λονδῖνον πρὸς τὸν βιβλιοπώλην του, ὅπως ἀντὶ πάσης θυσίας εὕρῃ καὶ τῷ ἀποστείλῃ ἀμέσως τὸ ἐν λόγῳ βιβλίον.

«Τὰς ἑπομένας ἡμέρας διῆλθεν ὁ μυλόρδος οἰκουρῶν· ἀδιακόπως ἔβρεχε καὶ ὡρκίσθη νὰ μὴ ἐπισκεφθῇ τὸν νέον φίλον του ἕως οὗ φθάσῃ ἐκ Λονδίνου τὸ βιβλίον.

«Τὸ ἀπόγευμα τέλος μιᾶς ἡμέρας διεσκεδάσθησαν τὰ νέφη, ἐπεφάνη ἓν τμῆμα κυανοῦ οὐρανοῦ καὶ ὅλα τὰ φυτὰ καὶ τὰ δένδρα ἐπερίμενον τώρα μετὰ πόθου τὸν ἀγαπητὸν ἥλιον, ὁ ὁποῖος ἐθεάθη τέλος πάντων περὶ τὴν πέμπτην ὥραν καὶ ἔρριψε μίαν δράκα χρυσῶν ἀκτίνων ἐπὶ τοῦ δάσους καὶ τῶν καθύγρων λειμώνων, ἀπαστραπτόντων τώρα ἀπὸ τὴν πολλὴν λάμψιν.

«Ὁ μυλόρδος ἐξελθὼν εἰς περίπατον ἔφθασεν εἰς ὕψωμά τι, ὁπόθεν ἔβλεπε τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς πέριξ φύσεως· αἴφνης παρετήρησε μακρόθεν προσεγγίζον κυνηγετικὸν ὄχημα. Ἐσύρετο ὑφ' ἑνὸς μόνον ἵππου, τοῦ ὁποίου τὰς ἡνίας ἐκράτει μία κυρία. Ὁ μυλόρδος ἐκρύβη ὄπισθεν τῆς λόχμης καὶ παρετήρει μετὰ προσοχῆς τὸ ὁλονὲν πλησιάζον ὄχημα. Ἐν αὐτῷ ἐκάθητο μία πρεσβῦτις, ἡνίοχος δὲ ἦτο αὐτὴ ἡ μυλαίδη. Μόλις ἔφθασαν κάτωθεν τῶν δένδρων καὶ ἰδοὺ πάλιν ἤρχισε νὰ βρέχῃ. Μέγα καὶ ζοφερὸν νέφος, ἐπὶ πολὺ ἱστάμενον ἀπειλητικῶς ἐπὶ τοῦ ὁρίζοντος, ἐπεσκότησε τὸν καϋμένον ἥλιον καὶ κατέβρεξε τὸ ὕψωμα διὰ μεγάλων ψεκάδων. Ἡ λαίδη ἐσταμάτισε τὸν ἵππον καὶ ἀνεφώνησε:—Ἄχ, θεία, νὰ πάλιν ἀρχίζει, ἄσχημα τὴν ἔχουμε! Καὶ ἐγὼ σὲ ὑπεσχέθην, ὅτι μίαν ὥραν τοὐλάχιστον δὲν θὰ βρέξῃ! Περίμενε ὀλίγον! Νὰ πάρε τὸ σάλι μου καὶ τυλίξου καλά. Τὸ ξέρεις δὰ καὶ σὺ πῶς ἅμα βραχῇς θ' ἀρρωστήσῃς καὶ ὕστερα τί θὰ κάμω;

«Ἡ θεία ἔκαμεν ὀλίγας ἀντιρρήσεις, ἀλλ' ἡ μυλαίδη προσέθηκεν:—Αὐτὰ τώρα δὲν ὠφελοῦν, νὰ τὸ κάθισμα μ' ἐμποδίζει ἐδῶ ποῦ κάθημαι! Ἔλαβε διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς τὰς ἡνίας ἐστράφη εἰς τὸ κάθισμά της καὶ διὰ τῆς ἄλλης περιετύλιξε μὲ τὸ σκέπασμα τὴν θεῖαν. Ἔπειτα ἔκυψε κ' ἐπέθηκε φίλημα ἐπ' αὐτῆς:—Ἐσὺ εἶσαι ἡ καλλίτερη θεία τοῦ κόσμου, κάθησε τώρα ἥσυχη καὶ τύλιξε καλὰ τὸ πρόσωπόν σου! Καὶ ταῦτα εἰποῦσα ἐμειδίασε, ἔπληξε τὸν ἵππον διὰ τοῦ μαστιγίου της καὶ ἀπεμακρύνθη ταχέως.

Ὁ μυλόρδος ἠκτινοβόλει ἐκ τῆς ἡσυχίας. Μειδιῶν ἠτένισε τὸν οὐρανόν, ὡσὰν νὰ ἐπερίμενεν ἐξ ὕψους μέγα τι καλόν. Ἔπειτα ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὸν ἴδιον δρόμον, τὸν ὁποῖον εἶχεν ἔλθει καὶ ἐπεριπάτει ἀκριβῶς ὅπου εὑρίσκοντο καὶ τὰ μεγαλείτερα τέλματα. Δύο μικροὶ παῖδες, συναντήσαντες αὐτόν, ἠπόρουν τί ἐζήτει ὁ ξένος οὗτος κύριος ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ διὰ τί ἐξέλεγεν ἀκριβῶς τὰ βαθύτερα μέρη τοῦ δρόμου!

«Τὴν ἰδίαν ἑσπέραν ἔφθασεν ἐκ Λονδίνου καὶ τὸ βιβλίον. Τὸ ἔφερε τῇ ἐπαύριον πρωῒ εἰς τὸν Κον Στέφενς καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ μὴ ἀναφέρῃ, ὅτι αὐτὸς τὸ ἐπρομήθευσεν, ἐν γένει δὲ ν' ἀποφύγῃ νὰ εἰπῇ τὸ ὄνομά του.

— Ἠξεύρετε; 'μποροῦν ὕστερα νὰ μὲ προσκαλέσουν εἰς ἐπίσκεψιν καὶ ἐγὼ δὲν ἀγαπῶ πολὺ τὰς γνωριμίας τῶν κυριῶν καὶ ἐκτὸς τούτου σκοπεύω νὰ φύγω μετ' ὀλίγας ἡμέρας.

«Τὸ βιβλίον ἦτο καθαρὰ τυλιγμένον εἰς χαρτὶ καὶ μεταξὺ τῶν φύλλων του εἶχε θέσει ὁ μυλόρδος μίαν σημείωσιν, δηλαδὴ ἓν μικρὸ ποιηματάκι. Ποῖον ἦτο τὸ περιεχόμενόν του δὲν γνωρίζω, λέγει ὅμως ἡ μυλαίδη ὅτι ἦτο λαμπρόν.

«Χωρὶς ἀφιέρωσιν καὶ ὑπογραφὴν ἔφθασεν εἰς τὰς χεῖρας τῆς μυλαίδης, ὅτε τὸ ἑσπέρας ἐφυλλομέτρα τὸ βιβλίον.

Digitized by Google

«Τὸ γράψιμον δὲν τῇ ἦτο ἄγνωστον· ἐν Παρισίοις εἶχε λάβῃ μικρὸν γραμμάτιον παρὰ τοῦ μυλόρδου, ὅτε εἶχε στείλῃ τὸν ὑπηρέτην του νὰ παραλάβῃ τὴν εἰκόνα, καὶ ἡ ὁμοιότης ἦτο καταφανής. Εἶχε μάθῃ προσέτι καὶ παρὰ τῶν ὑπηρετῶν, ὅτι ἀπό τινος πλούσιός τις ξένος κατοικεῖ εἰς τὸ ἐγγὺς ξενοδοχεῖον καὶ μὲ ὅλην τὴν βροχὴν περιφέρεται εἰς τὰ περίχωρα ἐπὶ ὁλοκλήρους ἡμέρας.

«Ἡ λαίδη Μαρία ἀνέγνωσεν ἅπαξ ἔτι τὸ ποίημα, πρὶν σβύσῃ τὴν λυχνίαν της, καὶ ὅτε τῇ ἐπαύριον εἶδε τὸν Στέφενς, τὸν ἠρώτησεν ἐκ τύχης πῶς κατώρθωσε νὰ εὕρῃ τὸ σπάνιον βιβλίον. Ἡ ἀπάντησις τοῦ κ. Στέφενς ἦτο ὀλίγον δειλὴ καὶ ἡ λαίδη τὸν διέκοψεν εἰποῦσα: —Ἂς ἦνε ἐπὶ τέλους, δὲν θέλω νὰ φανῶ ἀδιάκριτος. Σᾶς εὐχαριστῶ πολὺ διὰ τὴν χαράν, τὴν ὁποίαν μοὶ ἐπροξενήσατε διὰ τοῦ βιβλίου.

«Τὴν ἰδίαν ἡμέραν παρουσιάσθη εὐκαιρία εἰς τὸν μυλόρδον νὰ στείλῃ καὶ ἄλλο βιβλίον εἰς τὴν μυλαίδην. Ἦτο ἰταλικόν τι μυθιστόρημα, τὸ ὁποῖον εἶχε πάρῃ μαζῆ του εἰς τὸ ταξεῖδι, καὶ ἡ μυλαίδη εἶχεν ἐκφράσῃ πρὸς τὸν κ. Στέφενς τὴν ἐπιθυμίαν νὰ διαβάσῃ κανὲν ἰταλικὸν βιβλίον. Εἰς τοῦτο ἔθεσε πάλιν ὁ μυλόρδος ἓν σοννέτον καὶ τὴν φορὰν ταύτην ἡ μυλαίδη δὲν εἶχε πλέον καμμίαν ἀμφιβολίαν. Εἰς τὸ ποίημα τοῦτο παρεπονεῖτο πρὸς τὴν Παναγίαν, ὅτι αὐτή, ἡ ὁποία εἶνε τόσον καλὴ καὶ ἀγαθὴ πρὸς ὅλους, εἰς αὐτὸν ἐπροξένησε τόσην λύπην καὶ τόσα βάσανα. Ἐκ ζηλοτυπίας τὸν ἐχώρησεν ἀπὸ τὴν ἐρωμένην του, διότι τὴν ἐθαύμασε περισσότερον ἐκείνης, τῆς βασιλίσσης τοῦ οὐρανοῦ. Τὴν ἐνοχοποιεῖ ὅτι ἔφερε διχόνοιαν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς ἐρωμένης του, τῇ ὑπέσχετο ὅμως αἰωνίαν εὐγνωμοσύνην καὶ ἀνέγερσιν πολυτελοῦς βωμοῦ, ἐὰν τὸν εὐσπλαγχνισθῇ καὶ τὸν συμφιλιώσῃ πάλιν μὲ τὴν ἐρωμένην του.

«Ἡ μυλαίδη δὲν ἤξευρε πλέον τί νὰ εἴπῃ καὶ τί νὰ κάμῃ, εὗρεν ὅμως τὸ ποίημα τέλειον. Πρὸ ὀλίγων ἀκόμη ἡμερῶν, ὅτε ἤμην ἐκεῖ, περιεπτύχθη τὸν σύζυγόν της καὶ εἶπε μὲ γλυκεῖαν φωνήν:—Ναὶ Οὐΐλλιαμ, ἐὰν καμμίαν φορὰν ἀποφασίσῃς νὰ ἐκδώσῃς τὰ ποιήματά σου, κανεὶς πλέον δὲν θὰ διαβάζῃ τὰ ἔργα τοῦ λόρδου Βύρωνος! Καὶ εἰς τοῦτο ἐμειδίασεν ὁ λόρδος ὡς μακάριος.

«Ἀλλ' ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἔγινεν ἡ ὑπόθεσις ὕποπτος εἰς τὸν Κον Στέφενς, ἐν ᾧ ὁ μυλόρδος καθ' ἡμέραν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀνησύχει.

«Τὰς τελευταίας ἡμέρας δὲν ἔβρεχε πλέον, τὰ νέφη εἶχον διασκορπισθῇ καὶ ὁ οὐρανὸς ἔγινε διαυγὴς καὶ καθαρὸς καὶ δὲν ὑπῆρχε πλέον φόβος νὰ τὰ χαλάσῃ. Ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ὁ ἥλιος ἔκαμε θαύματα· ἡ γῆ ἐξηράνθη, τὰ κεκυφότα φυτὰ καὶ βότανα ἠνωρθώθησαν πάλιν καὶ τὴν πρώτην Σεπτεμβρίου ἡ ἡμέρα ἦτο ὅσον οὐδέποτε ὡραία.

«Ἀπὸ πρωΐας ἐξῆλθεν ὁ μυλόρδος εἰς περίπατον καὶ ἔφθασεν ὡς ἐκ τύχης εἰς τὴν κιγκλιδωτὴν θύραν τοῦ κήπου τῆς ἐπαύλεως. Μετὰ παλμῶν καρδίας παρῆλθε καὶ προχωρήσας ἔφθασεν εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τοῦ κήπου, ὅπου ἀνεκάλυψε μικρὰν πρασίνην θυρίδα. Δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ κρατηθῇ, συνέλαβε μίαν τολμηρὰν ἀπόφασιν, ἤνοιξε τὴν θυρίδα εἰσῆλθε.

«Καὶ ὁ ἴδιος δὲν ἐγνώριζε ποῖον εἶχε σκοπόν, ἤθελε μόνον νὰ περιπατήσῃ εἰς τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο μέρος. Εἰς τὸν κῆπον ἐπεκράτει ἀπόλυτος ἡσυχία, διακοπτομένη μόνον ὁσάκις ὥριμόν τι μῆλον ἔπιπτεν ἐκ τοῦ κλάδου ἐπὶ τῆς χλόης.

«Ὁ μυλόρδος ὅμως ἐπροχώρει ὁλονὲν καὶ ἔφθασεν εἰς θερμοκήπιον, ἐφ' οὗ περιελλίσσοντο οἱ ῥαδινοὶ καὶ λεπτοὶ τοῦ κισσοῦ κλάδοι, μεταξὺ δὲ τῶν ποικιλοχρώμων πρασιῶν ἐθορύβει τὸ ὕδωρ μικροῦ τινος ἀναβρυτηρίου.

«Ὅτε ἐπλησίασεν εἰς τὸ μέρος τοῦτο, παρετήρησε μίαν κυρίαν κύπτουσαν ἐπὶ τῆς πρασιᾶς καὶ δρέπουσαν ἄνθη — καὶ ἡ κυρία αὐτὴ ἦτο ἡ λαίδη Μαρία. Ἐτερέτιζεν κατ' ἰδίαν μίαν μελῳδίαν καὶ εἰς πᾶσάν της κίνησιν ἠκούετο ὁ θροῦς τῶν μαραμένων φύλλων ὑπὸ τὴν μεταξίνην της ἐσθῆτα. Ἐστάθη τώρα μίαν στιγμήν, ἔκλινε τὴν κεφαλὴν ὀλίγον πλαγίως καὶ παρετήρησεν ἐταστικῶς τὴν ἀνθοδέσμην της. Ἡ οἰνάνθη ἐμοσχοβόλει καὶ τὰ ἄλλα φθινοπωρινὰ ἄνθη εἶχον φορέσῃ τὴν μεγαλοπρεπῆ καὶ πολύχρωμον στολήν των τὴν ὁποίαν τοῖς ἐπεδαψίλευσε διὰ τελευταίαν φορὰν τὸ φθίνον θέρος. Ἡ μυλαίδη ἔκυψεν ἅπαξ ἔτι καὶ ἔκοψεν ἓν ἄνθος ἀκόμη, ὅτε δὲ ὕψωσε τὰ βλέμματα παρετήρησε τὸν μυλόρδον. Ἐταράχθη ὀλίγον, ἐκοκκίνησεν, ἐσήκωσε τὰς ὀφρῦς της, ἀλλὰ συνῆλθε ἀμέσως, ἐπροχώρησε πρὸς αὐτὸν καὶ τῷ ἔτεινε τὴν χεῖρα: — Σεῖς ἐδῶ, μυλόρδε; — Ναί, καὶ θ' ἀπορῆτε βέβαια, εἶπεν ὁ μυλόρδος — ἀλλ' ἔχω νὰ ὁμιλήσω μὲ τὴν μυλαίδηνν περὶ μιᾶς σοβαρᾶς ὑποθέσεως.

— Ἀλήθεια; εἶπεν ἀτενίζουσα τὰ ἐπὶ τῶν χειρῶν της ἄνθη. Θὰ ἔχετε βέβαια σκοπὸν νὰ μοὶ πωλήσητε πάλιν τὴν εἰκόνα.

— Ὄχι, μυλαίδη, αὐτὸ κυρίως ὄχι, ἐπειδὴ ὅμως γνωρίζω πόσον τὴν ἀγαπᾶτε, διὰ τοῦτο — ναί, μυλαίδη, — δὲν τὴν ἐκύτταξα ἀφ' ὅτου τὴν 'ξαναπῆρα ἀπὸ σᾶς.

— Καὶ ὅμως δὲν θέλετε νὰ τὴν πωλήσητε;

— Ὄχι, δὲν ἠμπορῶ νὰ τὴν χωρισθῶ, ἀλλ' ἤθελα νὰ σᾶς προτείνω — ἤθελα νὰ σᾶς ἐρωτήσω, μυλαίδη, δὲν ἠμποροῦμεν τάχα νὰ τὴν μοιρασθῶμεν;

— Νὰ τὴν μοιρασθῶμεν, μυλόρδε; Ὁποῖος βανδαλισμός!

Digitized by Google

— Ὢ ὄχι! δὲν ἐννοῶ ταῦτα μυλαίδη, ἀλλ' ἐὰν σεῖς,—ἐὰν ἐγώ—ἐὰν καὶ οἱ δύο μας εἴχομεν ἕνα σπῆτι θὰ ἠμποροῦμεν καὶ οἱ δύο νὰ τὴν χαιρώμεθα! — ὁ μυλόρδος εἶχεν ἀποκαλυφθῆ καὶ λάβῃ τὴν χεῖρα τῆς μυλαίδης. Καὶ πῶς ἔγιναν τὰ λοιπὰ ἐγὼ πλέον δὲν γνωρίζω, τοῦτο μόνον ἔμαθον, ὅτι ὁ ἐλθὼν νὰ ποτίσῃ τὰ ἄνθη κηπουρὸς ἔμεινεν ἐμβρόντητος, ἅμα εἶδε τὴν μυλαίδην εἰς τοὺς βραχίονας ἑνὸς ξένου κυρίου.

«Ἡ μυλαίδη τὸ εἶχε λάβῃ πλέον ἀπόφασιν καὶ ἡ ἰδία λέγει, ὅτι τὸ πρωῒ ἐκεῖνο ἐν Παρισίοις, ὅτε ἐζήτησε συγγνώμην παρὰ τοῦ μυλόρδου, εἶχε χάσῃ τὴν καρδίαν της.

«Ἡ ἀπορία τῆς θείας, ἡ ἔκπληξις τοῦ Στέφενς καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων δὲν μᾶς ἐνδιαφέρουν. Οἱ γάμοι των ἐτελέσθησαν πρὸ τῶν Χριστουγέννων καὶ ἔκτοτε ζῶσιν εὐτυχεῖς.

«Τοὺς βλέπετε; Ἐκεῖ τρέχουν εὐτυχεῖς εἰς τὸ φῶς τῶν χρυσῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου!»

ΤΕΛΟΣ

ΠΩΣ ΕΟΡΤΑΖΟΥΣΙ ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

Α'.

Ἐν Ἀγγλίᾳ

Ἡ ἑορτὴ τῶν Χριστουγέννων ὀνομάζεται ἐν Ἀγγλίᾳ Christmas day. Κατὰ τὴν νύκτα τῆς 24 Δεκεμβρίου θεωρεῖται κυρίως ὅτι τελευτᾷ τὸ παλαιὸν ἔτος, παρὰ τὴν θέλησιν τῶν Καζαμιῶν, οἵτινες τὴν ἔναρξιν τοῦ ἔτους ὁρίζουσιν εἰς τὴν 1 Ἰανουαρίου. Διὰ τοῦτο καὶ αἱ εὐχαί, τὰς ὁποίας δαψιλεύουσιν ἀλλαχοῦ ἐπὶ τῷ νέῳ ἔτει, ἀπονέμονται κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων.

Ἐκ πασῶν τῶν ἐκ παλαιᾶς παραδόσεως συνηθειῶν ἡ μόνη διατελοῦσα ἔτι ἐν ἀκμῇ εἰς τὰς μεγαλοπόλεις συνίσταται εἰς τὴν διὰ πρασίνων κλάδων διακόσμησιν τῶν οἰκιῶν. Τὸ μαγειρεῖον καὶ τὸ ἑστιατόριον εἶνε τὰ κατὰ προτίμησιν διακοσμούμενα ἐκ τῶν λοιπῶν τμημάτων τῆς οἰκίας διὰ τῆς ὕσγης καὶ τοῦ ἰξοῦ, οἱ κλῶνες τῶν ὁποίων χρησιμοποιοῦνται πρὸ πάντων πρὸς τὴν ἐν λόγῳ συνήθειαν. Ἡ συνήθεια τῆς ἀναρτήσεως τοῦ ἰξοῦ ἐκληροδοτήθη πιθανώτατα εἰς τοὺς νεωτέρους Ἄγγλους ὑπὸ τῶν προγόνων ἐκ τῶν Σαξόνων, οἵτινες πάλιν τὴν παρέλαβον αὐτῶν ἀρχαίων Βρεταννῶν· εἶνε γνωστὴ ἡ πρὸς τὸ παράσιτον φυτὸν εὐλάβεια τῶν κελτικῶν φυλῶν.

Ὁ ἰξὸς ἀναρτώμενος συνήθως ἀπὸ τῆς ὀροφῆς παρέχει εἰς τοὺς ἄλλους τὸ εὐάρεστον δικαίωμα νὰ περιπτυχθῶσιν ὁποιονδήποτε ἡ τύχη ἤθελεν ὁδηγήσει ὑποκάτω τῶν ἱερῶν κλάδων του. Λέγεται ὅτι τὸ ἀρχαϊκὸν τοῦτο ἔθιμον ἀπολαύει πολλῆς εὐνοίας παρὰ τῷ ὡραίῳ φύλῳ. Εἰς πόσων τὰ τρυφερὰ αἰσθήματα παρέχει ἀφορμὴν ἐκρήξεως, καὶ πόσαι κόραι καταδεδικασμέναι εἰς τὴν διὰ βίου παρθενίαν εὑρίσκουσι τρόπον δι' ἄκρων κἂν τῶν χειλέων νὰ γευθῶσι τοῦ ἀπηγορευμένου καρποῦ!

Ἡ παρασκευὴ τῆς *πλουμπουτίγκας* τελεῖται κατὰ τὴν νύκτα τῶν Χριστουγέννων τῇ συναρωγῇ διαφόρων ἀρτυμάτων, οἷον βοείου πάχους, τριμμάτων ἄρτου, κανέλας, ἀλεύρου, γαρυφάλων, φλοιῶν πορτοκαλλίου, κορινθιακῆς σταφίδος. Ἐν τῷ ἑστιατορίῳ πρὸ τῆς συνηθροισμένης οἰκογενείας ἡ οἰκοδέσποινα ἀναδέχεται τὴν λεπτὴν φροντίδα νὰ χύσῃ ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ γλυκίσματος τὴν ἀναγκαιοῦσαν δόσιν *κονιάκ*, ἤ, κατὰ τοὺς Ἄγγλους, νὰ *μεθύσῃ* τὴν πλουμπουτίγκαν. Μεθ' ὃ ἕκαστος, προφέρων τὴν ἁρμόζουσαν εὐχήν, λαμβάνει, με τὴν σειράν του, τὴν ἀνήκουσαν μερίδα.

Ἀπὸ τῶν γάμων τῆς βασιλίσσης Βικτωρίας μετὰ τοῦ πρίγκιπος Ἀλβέρτου εἰσήχθη εἰς τὰ ἀγγλικὰ ἤθη ἡ γερμανικὴ συνήθεια τοῦ δένδρου τῶν Χριστουγέννων. Ἐντὸς τῶν ἀχανῶν αἰθουσῶν τοῦ ἀνακτόρου Οὐίνδσωρ οἱ πολυάριθμοι ἔγγονοι τῆς Βρεταννικῆς Μεγαλειότητος ἐξακολουθοῦσι κατ' ἔτος συνωθούμενοι περὶ τὸ δένδρον, οὗτινος τὰ ἀνεξάντλητα πλούτη ἀποσπῶσι χαρμοσύνους κραυγὰς ἐκ τοῦ μικροῦ ἐκείνου κόσμου, καθ' ἃς στιγμὰς πρὸ τῆς θύρας τοῦ ἀνακτόρου οἱ πτωχοὶ καταβροχθίζουσι τὸ ἀνῆκον μέρος ἐκ ψητοῦ βοός, ὅστις προσφέρεται εἰς αὐτούς, βασιλικῇ διαταγῇ.

Ἡ παννυχὶς τῶν Χριστουγέννων λαμβάνει τέλος μετὰ διάφορα παιγνίδια, τῶν ὁποίων ὁ ἀρχικὸς χαρακτὴρ τηρεῖται ἀναλλοίωτος ἀπὸ μακρῶν ἐτῶν. Τὰ μᾶλλον ἐν χρήσει εἶνε τὰ παιγνίδια τὰ καλούμενα τοῦ Snapdragon καὶ τοῦ Flapdragon. Τὸ πρῶτον σύνηθες παρὰ τῇ ἀνωτέρᾳ κοινωνίᾳ συνίσταται εἰς τὴν διὰ τῆς χειρὸς ἐξαγωγὴν ἀπὸ τοῦ βάθους κυπέλλου, πλήρους ἀναμμένου οἰνοπνεύματος, σταφίδων ἐρριμμένων ἐν αὐτῷ. Τὸ δεύτερον, τέρπον συνήθως τὰς τάξεις τοῦ λαοῦ, εἶνε πολὺ δυσκολώτερον· οἱ ὑποβαλλόμενοι εἰς αὐτὸ ὑποχρεοῦνται νὰ πίωσι ζῦθον ἀπὸ κρουνοῦ, ἐν μέσῳ τοῦ ὁποίου ἐτέθη ἀναμμένη λαμπάς.

Β'.

Ἐν Σουηδίᾳ.

Αἱ ἀρχαῖαι συνήθειαι ἐξαλείφονται αὐτόθι ὁσημέραι. Διὰ νὰ μάθῃ τις πῶς ἑωρτάζοντο ἄλλοτε τὰ Χριστούγεννα, ἀνάγκη νὰ ἀποταθῇ εἰς τοὺς γεροντοτέρους. Καὶ ἰδοὺ τί μανθάνει:

Τὴν παραμονὴν τῶν Χριστουγέννων, πρὸς τὴν δευτέραν μεταμεσημβρινὴν ὥραν, ἐθερμαίνετο ὁ λουτρών. Πάντες οἱ ἀπαρτίζοντες τὴν οἰκογέ-

Digitized by Google

νειαν, κύριοι καὶ ὑπηρέται, ἐλούοντο ὅπως παρασκευασθῶσι διὰ τὴν μεγάλην ἑορτήν. Οἱ ἄνδρες εἰσήρχοντο πρῶτοι εἰς τὸ λουτρόν, εἶδος τουρκικοῦ *χαμάμ*. Γυμνούμενοι ἐντελῶς ἐξέθετον τὰ ἐνδύματά των εἰς τὸν ψυχρὸν ἀέρα, εἶτα δὲ εἰσερχόμενοι ἐν τῷ λουτρῶνι, ἐκάθηντο ἐπὶ ἕδρας κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον θερμῆς, ἐνῷ οἱ ὑπηρέται ἐξεκένουν ἐπὶ τῆς πεπυρακτωμένης ἐκείνης καμίνου ὑδρίας πλήρεις παγεροῦ ὕδατος.

Ἐν μιᾷ στιγμῇ ἡ αἴθουσα τοῦ λουτροῦ ἐπληροῦτο πυκνῶν, καυστικῶν, καὶ πνιγηρῶν ἀτμῶν, ὥστε καὶ λιβὸς πνοὴ ἂν ἠδύνατο τότε νὰ εἰσχωρήσῃ ἕως ἐκεῖ θὰ ἐφαίνετο ὡς δροσοβόλος αὔρα μετὰ καυστικὴν ἡμέραν Ἰουλίου. Ἐν τοσούτῳ οἱ λουόμενοι ἐξηπλωμένοι ἐπὶ τῶν ἑδρῶν των ἀνέμενον ἠρέμα τὴν ἐφίδρωσιν. Καὶ μόλις ᾐσθάνοντο αὐτήν, ἐλάμβανον ἀνὰ χεῖρας κλάδους πσημύδας τηροῦντας τὰ φύλλα των καὶ βεβρεγμένους ἐντὸς θερμοῦ ὕδατος. Καὶ ἐπὶ ὥραν ἐνησχολοῦντο εἰς τὸ νὰ μαστίζωσιν ἑαυτοὺς ἀδιακόπως, μέχρις οὗ τὸ δέρμα των ἐλάμβανε τὸ χρῶμα τοῦ ψημμένου ἀστακοῦ.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς ἀσκήσεως ταύτης, ἐκάθηντο πάλιν ὑπομονητικώτατα. Τότε προσερχόμενοι οἱ θεράποντες τοὺς ἔπλυναν, τοὺς ἔτριβαν μὲ τὰς τραχείας χεῖράς των καὶ εἰς ἐπίμετρον ἔχυνον κατὰ τῶν κεφαλῶν των ἀξιόλογον ποσότητα θερμοῦ ὕδατος. Οἱ λουόμενοι μετὰ ταῦτα περιεβάλλοντο τὰ εἰς τὴν ψυχρὰν ἀτμοσφαῖραν ἐκτεθειμένα ἐνδύματά των καὶ συνεσπειροῦντο ὑπὸ τὰ ἐφαπλώματα τῆς κλίνης των, ἤ, διὰ νὰ προλάβωσι δευτέραν ἐφίδρωσιν, ἐκένουν πλεῖστα ποτήρια ζύθου μετὰ μέλιτος καὶ γλυκανίσου τρίβοντες ἐν αὐτῷ καὶ τεμάχια τοῦ ἄρτου τῶν χριστουγέννων.

Μετὰ τοὺς ἄνδρας ἠκολούθουν αἱ γυναῖκες, λουόμεναι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον.

Πολλαὶ ὧραι διέρρεον φυσικῷ τῷ λόγῳ, μέχρι τοῦ τέρματος τῶν προπαρασκευῶν τούτων. Ἡ νὺξ ἦτο βαθεῖα, ὅτε οἱ λουσθέντες καὶ αἱ λουσθεῖσαι συνηντῶντο ἐν τῇ κοινῇ αἰθούσῃ, ὅπου μέγα καὶ λαμπρὸν πῦρ ἀνέμενεν αὐτούς. Προσηύχοντο, μεθ' ὃ παρεκάθηντο εἰς τὴν τράπεζαν, ἑορτασίμως καὶ ἀφθόνως παρεσκευασμένην, τῆς ὁποίας τὰ ἐπισημότερα ἐδέσματα, μεταξὺ ἄλλων, ἀπετέλουν ἡ χριστουγεννιάτικη σοῦπα, θρεπτική, ἀλλὰ δύσπεπτος, ὁ κεκανονισμένος πολτός, ὁ ἐπιπεπασμένος διὰ ζαχάρεως καὶ γλυκανίσου, τὸ ἀπαραίτητον ψητόν, καὶ αἱ χοιριναὶ κοτολέται. Μετὰ τῶν αὐτῶν φροντίδων παρεσκευάζετο καὶ ἡ τράπεζα τῶν ὑπηρετῶν. Ἐγειρόμενοι τῆς τραπέζης ἔψαλλον μικρόν τινα ὕμνον «Δόξα σοι, Ἰησοῦ Χριστέ» καὶ ἀπήγγελλον τὴν ἑσπερινὴν προσευχήν. Πάραυτα τὰ ἐν τῇ οἰκίᾳ φῶτα ἐσβύνοντο ἐκτὸς τοῦ λάμποντος ἐν τῷ κοιτῶνι τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρός· ἀλλὰ διὰ τὸ φόβον τῆς πυρκαϊᾶς ἀπέθετον τὴν προνομιοῦχον λυχνίαν ἐπὶ τοῦ δαπέδου ἐντὸς μεγάλης χαλκίνης χύτρας. Καὶ μέχρι τοῦ μεσονυκτίου ἀπηγορεύετο τὸ *ξεφτύλισμα* τοῦ λύχνου, διότι, κατὰ παλαιὰν παράδοσιν, ἀκριβῶς τὴν στιγμὴν καθ' ἣν εἶχε γεννηθῇ ὁ Χριστός, ἡ φλὸξ διηρεῖτο εἰς δύο, ἤρκει νὰ τὴν ἄφιναν καίουσαν χωρὶς νὰ τὴν ἐγγίσωσι. Καὶ πλεῖστοι περίεργοι ἠγρύπνουν διὰ νὰ ἴδωσι τὸ θαῦμα.

Γ'.

Ἐν Ἱσπανίᾳ.

Ἐν Ἱσπανίᾳ ἡ πανήγυρις τῶν Χριστουγέννων διατηρεῖ ὅλως ἀρχαϊκὴν φυσιογνωμίαν.

Εἰς πάντα οἶκον, ἀπὸ τοῦ εὐγενεστέρου μέχρι τοῦ ταπεινοτέρου δίδουσιν ὡς δῶρον το Aguinaldo — ἡ λέξις εἶνε κελτική — ἤτοι κάνιστρον περιέχον ἀναμὶξ καρπούς, γλυκίσματα, σοκολάταν, λουκάνικα, καὶ ἄλλα ἐδώδιμα ἀντικείμενα.

Ὁμοίως εἰς πάντα οἶκον ἐξάγουσι τοὺς Estrechos, ὡς ἂν ἐλέγομεν τοὺς κλήρους. Θέτουσιν ἐντὸς σκεύους τὰ ὀνόματα τῶν παρόντων νέων κυρίων, καὶ ἐν ἑτέρῳ τὰ ὀνόματα τῶν δεσποινίδων. Ἐν τρίτῳ ἀγγείῳ θέτουσι δελτία ἀναγράφοντα τὰ διάφορα δῶρα, καὶ ἐν ἄλλῳ ἀγγείῳ θέτουσι τετράστιχα δηλοῦντα τὴν μοῖραν ἐκείνων τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα θὰ συνδεθῶσι δι' ἐφημέρου δεσμοῦ. Ἕκαστος κύριος ἐξάγει ἐκ τῆς κληρωτίδος τὰ ὀνόματα τῶν νέων καὶ τῆς νέας, καὶ καθεξῆς τὸ δῶρον, ὅπερ ὀφείλει νὰ προσφέρῃ ἐντὸς ὀκταημέρου εἰς τὸ παροδικὸν ζεῦγος.

Δ'.

Ἐν Ῥώμῃ.

— Καλὴ γιορτή! — Εὐχαριστῶ!

Τοιαῦται εὐχαὶ ἀνταλλάσσονται ἐν Ῥώμῃ κατὰ τὴν 24 Δεκεμβρίου.

Ἀπὸ τῆς Μεσημβρίας παύει πᾶσα ἐργασία. Ἐν τοῖς ναοῖς προπαρασκευάζονται διὰ τὴν νυκτερινὴν ἀκολουθίαν, καὶ ἐν ταῖς οἰκίαις ἑτοιμάζεται τὸ ἑορτάσιμον γεῦμα τῶν Χριστουγέννων, ἐν ᾧ ἀφθονοῦσιν οἱ ἰχθῦς. Τὰ πλακουντοποιεῖα καὶ τὰ ζαχαροπλαστεῖα στίλβουσιν ἐκ τοῦ πλούτου καὶ τῆς ἀφθονίας τῶν προϊόντων αὐτῶν. Καὶ ὁ πτωχότερος ἐργάτης θὰ προμηθευθῇ ἐξ αὐτῶν κάτι τι. Οἱ ὀψοπῶλαι καὶ οἱ ζαχαροπλάσται συγκομίζουσιν ἄφθονα κέρδη.

Ἀπὸ τῆς ὀγδόης ἑσπερινῆς ὥρας ἐκτίθεται ἐν τῷ ναῷ τῆς Παναγίας ἡ ἱερὰ κοιτὶς τοῦ Σωτῆρος la Santissima culla, ἓν ἐκ τῶν πολυτιμήτων λειψάνων τῆς Ῥώμης, καὶ περὶ ἐνάτην ὁ κόσμος συρρέει ἀθρόος εἰς τὰς περιφώτους ἐκκλησίας, ἐν αἷς αἱ ἀκολουθίαι παρατείνονται μέχρι τοῦ μεσονυκτίου.

Ἡ ἀνατολὴ τῆς μεγάλης ἡμέρας τῶν Χρι-

Digitized by Google

στουγέννων χαιρετίζεται διὰ κανονιοβολισμῶν. Τὰ λάβαρα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Πάπα κυματίζουσιν ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων τοῦ Ἁγίου Ἀγγέλου. Καρδινάλιοι, ἐπίσκοποι, καὶ πάντες οἱ ἐν τέλει, οἱ πρὸς τὴν Ἁγίαν Ἕδραν συνδεόμενοι καὶ οἱ τοῦ διπλωματικοῦ σώματος διευθύνονται ἐντὸς ὀχημάτων τελετῆς εἰς τὸν Ἅγιον Πέτρον, ἀκολουθούμενοι ὑπὸ πλήθους λαοῦ, μεθ' οὗ ἀναμιγνύονται χιλιάδες ξένων.

Περὶ ὥραν ἐνάτην οἱ κώδωνες ἀναγγέλλουσι τὴν ἄφιξιν τοῦ Πάπα, ὅστις ἀπέρχεται εἰς τὸν ναὸν συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς ἀκολουθίας του, ἀπαστραπτούσης ἐκ τῆς μετάξης, τοῦ βελούδου, τοῦ χρυσοῦ καὶ τῶν πολυτίμων λίθων. Ἡ ποντιφικὴ ἀκολουθία σταματᾷ πρὸς στιγμὴν πρὸ τοῦ παρεκκλησίου τῆς Ἁγίας Θυσίας, μεθ' ὃ ἐπαναλαμβάνει τὴν πορείαν της πρὸς τὸν κύριον βωμόν, καὶ ἄρχεται ἡ ἱερουργία.

Τὴν μεσημβρίαν ὁ Πάπας ἐπανακάμπτει εἰς τὰ δώματα αὐτοῦ, οἱ καρδινάλιοι ἐπιστρέφουσιν εἰς τὰ οἰκήματά των, καὶ ὁ ὄχλος διασκορπίζεται, καὶ ἐν ἑκάστῃ οἰκίᾳ ἡ τράπεζα ἐκ νέου μεγαλοπρεπῶς ἐσκευασμένη ἀναμένει τὴν οἰκογένειαν.

Ε'.

Ἐν Νορβηγίᾳ

Τὸ κυριαρχοῦν αἴσθημα κατὰ τὴν προσέγγισιν τῆς μεγάλης ἑορτῆς εἶνε τὸ τῆς προθύμου καὶ πατριαρχικῆς φιλοξενίας. Οἱ ἔχοντες δίδουσιν εἰς τοὺς μὴ ἔχοντας, ὅπως ἅπαντες ἀνεξαιρέτως μετάσχωσι τῆς γενικῆς χαρᾶς. Τὰ Χριστούγεννα ἐν Νορβηγίᾳ εἶνε πλέον ἢ οἰκογενειακὴ ἑορτή, εἶνε ἑορτὴ ὁλοκλήρου τοῦ ἔθνους. Ἡ μέριμνα τῶν Νορβηγῶν ἐκτείνεται καὶ μέχρι τῶν ζώων κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην.

Πρὸς τροφὴν τῶν πτηνῶν ἀναρτῶσι σπόρους ὁπουδήποτε νομίζουσι κατάλληλον τὴν θέσιν. Ἄλλοτε παρουσιάζον εἰς τὰς ἀγελάδας τὴν τροφήν των λέγοντες: — Νὰ κοιμᾶσαι καλὰ καὶ νὰ δουλεύῃς καλά!

Μετὰ τὰς ἐξαιρετικὰς φροντίδας αἵτινες ἐλαμβάνοντο κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην περὶ ἐκλεκτῆς καὶ ἀφθόνου τροφῆς τῶν ζώων, ἤρχετο καὶ ἡ σειρὰ τῶν ἀνθρώπων. Αἱ γυναῖκες ἡτοίμαζον ἐν τῇ οἰκίᾳ τὸν πολτόν. Οἱ ἄνδρες, πατὴρ καὶ τέκνα ἐπέστρεφον εἰς τὴν οἰκίαν, ἀπέθετον τὰ ὅπλα των, ἅτινα πλειστάκις εἶχον ἐκκενώσει διὰ νὰ τρομάξωσι τὰ στοιχειά, τὰς μαγίσσας, καὶ πάντα τὰ κακοποιὰ πνεύματα, καὶ ἤρχιζε σιωπηλῶς τὸ γεῦμα. Κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτοῦ ἀπηγορεύετο τὸ πτάρνισμα, διὰ τὸν λόγον ὅτι ἦτο κακὸς οἰωνός· τὸ πτάρνισμα τοῦ πρεσβυτέρου τὴν ἡλικίαν προεσήμαινε τὸν ἐντὸς τοῦ ἔτους θάνατον τοῦ νεωτέρου, ἐκτὸς ἂν ἐπρολάμβανε νὰ κραυγάσῃ ταχέως εἷς τῶν συνδαιτημόνων: «Θεὸς φυλάῃ!»

Τὴν ἑσπέραν πρὸ τοῦ κατακλιθῶσιν, ἡ οἰκοδέσποινα ἔρριπτεν ἅλας ἐπὶ τῆς τέφρας τῆς ἑστίας. Καὶ τὴν ἐπαύριον πάντες συνηθροίζοντο, ὄρθρου βαθέος, εἰς τὸν σταῦλον, ἔνθα ἐδαψίλευον εὐχὰς εἰς τὰ ζῶα, ἐνῷ αἱ γυναῖκες διένεμον εἰς αὐτὰ τὴν τροφήν. Μεθ' ὃ ὁ πατὴρ ἐξῆγε ξιφίδιον καὶ κατέφερε δι' αὐτοῦ σταυροειδὲς κτύπημα ἐπὶ τῆς ράχεως ἑκάστου τῶν κτηνῶν. Πάντα ταῦτα ἐτελοῦντο σοβαρότατα, μετὰ πολλῆς ἐπισημότητος καὶ ἐν ἄκρᾳ σιωπῇ, καθ' ὅτι τοιουτοτρόπως ἐξησφαλίζετο ἡ εὐεξία τῶν κτηνῶν διαρκοῦντος τοῦ ἔτους.

Περιττὸν νὰ προθέσωμεν ὅτι ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν πᾶσα οἰκογένεια, πτωχὴ ἢ πλουσία συνάγεται περὶ τὸ δένδρον τῶν Χριστουγέννων, κατάφυτον, χρυσοποίκιλτον, καὶ πλῆρες δώρων καὶ γλυκισμάτων. Τὸ δένδρον κατέχει σήμερον τὴν πρώτην θέσιν ἐν ταῖς ἀπολαύσεσι τῆς παιδικῆς ἡλικίας παρὰ τὰ χαρίσματα ἅτινα φέρει ἡ πρώτη τοῦ ἔτους.

ΤΑΞΕΙΔΙΟΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΛΑΝΗΤΗΝ «ΑΡΗΝ»

(Ὑπὸ Camille Flammarion)

Ὑπὸ φυσικὴν ἔποψιν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἡ Ἀστρονομία ἔκαμε τοιαύτας κολοσσιαίας προόδους, ὁποίας πρὸ 25 ἐτῶν μόλις ἠδύνατό τις νὰ ὀνειρευθῇ. Ἰδίως ἐγένοντο ἀνακαλύψεις ἐπὶ τοῦ πλανήτου Ἄρεως, ὅστις ἂν καὶ διατελῇ ἡμῖν ἐντελῶς ἄγνωστος ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις, ἔχει μεγάλην ὁμοιότητα μετὰ τῆς ἡμετέρας σφαίρας. Τὸ ἔτος εἰς τὸν πλανήτην «Ἄρην» ἔχει 668 ἡμέρας· αἱ ὧραι τοῦ ἔτους εἶνε κεχωρισμέναι ἀλλήλων ὡς καὶ αἱ ἡμέτεραι, πλὴν ἡ διάρκεια αὐτῶν εἶνε διπλασία τῶν τοῦ ἡμετέρου πλανήτου, δηλαδὴ τὸ ἔαρ ἔχει 191 ἡμέρας, τὸ θέρος 181, τὸ φθινόπωρον 149 καὶ ὁ χειμὼν 147.

Ἡ κατάστασις τῆς ἀτμοσφαίρας εἶνε ὁμοία πρὸς τὴν ἀτμοσφαιρικὴν κατάστασιν τῆς γῆς.

Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ Ἄρεως παρουσιάζει τὴν μᾶλλον ἀξιοπερίεργον εἰκόνα, ἣν ἡμεῖς οἱ κάτοικοι τῆς γῆς μόλις δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν· διακρίνονται ἐπ' αὐτοῦ διάφοροι ἤπειροι, θάλασσαι μετὰ παραλίων, νῆσοι, χερσόνησοι, πορθμοί, ἀκρωτήρια, λιμένες καὶ ἐν γένει παρατηρεῖται ἐν αὐτῷ τὸ αὐτὸ ἐξωτερικὸν σχῆμα μὲ τὸ τῆς γῆς.

Ἡ ὄψις τῆς ἐπιφανείας τοῦ πλανήτου τούτου παρουσιάζει ἀναντιρρήτως ἀσύνηθές τι, ὅσῳ δὲ μᾶλλον ἀσχολεῖταί τις περὶ τούτου τοσοῦτον αὐξάνει ὁ θαυμασμὸς ὃν αἰσθάνεται ἐρευνῶν καὶ

Digitized by Google

ἐξετάζων τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ. Ὑπάρχουσι στίγματα ζωηροῦ χρώματος, ἅτινα φαίνεται ὅτι εἶνε στερεά· εἰς διάφορα δὲ μέρη φαίνεται ἡ στερεὰ αὕτη κεκαλυμμένη ὑπὸ χιόνος.

Αἱ γνῶμαι τῶν ἀστρονόμων ταυτίζονται ὡς πρὸς τὰ στίγματα ταῦτα ἅτινα παραδέχονται ὅτι ἔχουσι τὸ χρῶμα τοῦ σίτου· ὁμοφώνως δὲ ἀποδέχονται ὅτι δὲν δύναται νὰ εἶνε ἄλλο τι εἰμὴ *στερεά*. Τὸ μᾶλλον θαυμαστὸν εἶνε τὸ σχῆμα τῆς θαλάσσης καὶ τὰ διάφορα σχήματα τὰ παριστῶντα διώρυγας, ὡς ὀνομάζουσιν αὐτάς, αἵτινες εἶνε εὐθεῖαι καὶ χρησιμεύουσιν ὅπως ἑνώσωσι τὴν μίαν θάλασσαν μετὰ τῆς ἄλλης. Κατὰ τὸ ἔτος 1882 ὁ Schiaparelli ὁ διευθυντὴς τοῦ ἀστεροσκοπείου τοῦ Μιλάνου παρετήρησε τὰ ἑξῆς: Ἐπὶ τοῦ Πλανήτου Ἄρεως διασχίζουσι τὴν στερεὰν γραμμαί τινες σκοτεινοῦ χρώματος, ἃς ὠνόμασαν διώρυγας (Kanale), ἂν καὶ ἀκριβῶς δὲν γνωρίζομεν ἔτι τί θέλουν νὰ παραστήσουν. Τοιαῦται διώρυγες ἐγένοντο ἡμῖν γνωσταὶ ὑπὸ διαφόρων ἀστρονόμων ὡς λ.χ. ὑπὸ τοῦ Dawes κατὰ τὸ ἔτος 1864. Περὶ αὐτοῦ ἠσχολήθη ἰδίως ὁ Schiaparelli ἀπὸ τοῦ ἔτους 1867, καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1879 ὑπέδειξε πλέον τῶν ἑξήκοντα. Αἱ γραμμαὶ αὗται λαμβάνουσι τὴν ἀρχήν των ἀπό τινος σκοτεινοῦ σημείου ὅπερ ἡμεῖς ὡς θάλασσαν ἀναγνωρίζομεν. Ἡ θέσις αὐτῶν εἶνε σταθερὰ καὶ ἀμετάτρεπτος· τουλάχιστον τοῦτο ἐξήγαγον ἐκ τῶν παρατηρήσεών μου κατὰ τὸ διάστημα τῶν $4^1/_2$ ἐτῶν· ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως δὲν ἦσαν πάντοτε ὅμοιαι καὶ ὁραταί. Πόθεν πηγάζει τὸ τελευταῖον; Ἐπὶ τῶν βάσεων τῶν σημερινῶν γνώσεων ἡμῶν δὲν δυνάμεθα νὰ ὁρίσωμεν τοῦτο.

Κατὰ τὸ ἔτος 1879 παρετηρήθη μέγας ἀριθμὸς τοιούτων διωρύγων αἵτινες κατὰ τὸ ἔτος 1877 δὲν ἦσαν εἰσέτι ὁραταί.

Κατὰ τὸ ἔτος 1882 παρετηρήθησαν ἅπασαι αἱ μέχρι τοῦδε ὁραταὶ καὶ ἐκτὸς τούτων καί τινες ἄλλαι νέαι παρουσιάσθησαν. Ἐνίοτε παρουσιάζονται καὶ σκοτειναὶ δυσδιάκριτοι γραμμαί, ἐνίοτε δέ, καθαραὶ καὶ τραχεῖαι ὡς χαρακταί· παρουσιάζονται δὲ αὗται ἄλλοτε εὐθεῖαι καὶ ἄλλοτε ὑπὸ γωνίαν, ἔχουσι δὲ πλάτος σχεδὸν 2 μοιρῶν· κατὰ τὸν χρωματισμὸν ὁμοιάζουσι τὸ θαλάσσιον χρῶμα καθόλου ὅμως ἀνοικτότερον. Ἑκάστη τῶν διωρύγων κατ' ἀμφότερα τὰ ἄκρα χύνεται εἰς θάλασσαν ἢ εἰς ἑτέραν διώρυγα. Οὐδαμοῦ φαίνεται ὅτι αἱ διώρυγες αὗται ῥέουσιν εἰς τὴν ξηράν. Ἀλλὰ καὶ ἕτερον φαινόμενον παρουσιάζεται εἰς ὡρισμένην ὥραν τοῦ ἔτους· χωρίζονται ἢ μᾶλλον εἰπεῖν διπλασιάζονται αἱ τοιαῦται διώρυγες.

Πολλοὶ τῶν ἀστρονόμων ἠμφισβήτουν τὴν ὕπαρξιν τῶν τοιούτων διωρύγων ἀποδίδοντες τοῦτο εἰς ἀπάτην προερχομένην ἐκ τῶν τηλεσκοπίων τοῦ ἀστεροσκοπείου τοῦ Μιλάνου. Πλεῖστοι ἄλλοι ὅμως ἐξετάσαντες καὶ δι' ἄλλων τηλεσκοπίων βεβαιοῦσι τὴν πραγματικὴν ὕπαρξιν τῶν τοιούτων διωρύγων καὶ εἶνε βέβαιον ὅτι ὑπάρχουσιν οὐχὶ μόνον διώρυγες, ἀλλὰ καὶ θάλασσαι καὶ λίμναι· ἄλλως δι' ἔλλειψιν ὕδατος πῶς ἠδύνατο νὰ ὑπάρξῃ ἀτμοσφαῖρα; Πῶς ἐσχηματίσθησαν αἱ διώρυγες αὗται; Διατί νὰ μὴ ἐκλάβωμεν αὐτὰς ὡς ἔργον τῶν κατοίκων τοῦ Ἄρεως; Πῶς φύσις τυφλὴ ἐποίησε τοιαύτας εὐθυτάτας γεωμετρικὰς γραμμάς;

Αἱ διώρυγες αὗται ἔχουσι τὸ πλάτος σχεδὸν 100 χιλιομέτρων. Οὐδεὶς Σέσωστρις, οὐδεὶς Ναπολέων, οὐδεὶς Λεσσὲψ ἠδύνατο νὰ ἀναλάβῃ τοιαύτας ἐργασίας. Ἴσως εἶνε ἔργα χρησιμοποιήσεως πρὸς καλλιέργειαν τοῦ ἐδάφους πεποιημένα ὑπὸ εἰρηνικῶν πεπειραμένων καὶ ἐλευθέρων τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας κατοίκων, οἵτινες ἴσως δὲν δαπανῶσιν οὔτε χρόνον οὔτε χρήματα πρὸς ἐνθάρρυνσιν τοῦ πολέμου. Ὅλα ταῦτα εἶνε πιθανότητες ἑκάστη δὲ θεωρία δύναται νὰ εἶνε δυνατή. Τὸ ἔργον τὸ ὑποτιθέμενον τῶν διωρύγων τούτων εἶνε πολὺ εὐκολώτερον νὰ γίνῃ εἰς τὸν Ἄρην παρὰ εἰς τὴν ἡμετέραν σφαῖραν, διότι κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τεμάχιον γῆς ζυγίζων 1000 χιλιόγρ. ἤθελε ζυγίζει ἐπὶ τοῦ Ἄρεως 370 χιλιόγρ. τοῦτο ἐξάγεται ἐκ τῆς ἐλαφρᾶς ἀτμοσφαίρας ἥτις ὑπάρχει ἐν τῷ Ἄρει. Κατὰ τὰς παρατηρήσεις τῶν ἀστρονόμων, περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους τούτου ἀπεδείχθη ὅτι σπουδαῖαι πλήμμυραι ἔλαβον χώραν ἐν τῷ Ἄρει.

Δύο σμικρόταται σελῆναι στρέφονται περὶ τὸν Ἄρην μετὰ μυθώδους ταχύτητος· ἡ μικροτέρα αὐτῶν δὲν εἶνε μεγαλειτέρα τῆς πόλεως τῶν Παρισίων, χρειάζεται δὲ $7^1/_2$ ὥρας ὅπως κάμῃ τὸν κύκλον τοῦ πλανήτου Ἄρεως· ἡ δὲ ἄλλη μεγαλειτέρα χρειάζεται 30 ὥρας, ἐν ᾧ ἡ ἡμετέρα ὀκνηρὰ σελήνη, ὅπως διατρέξῃ τὴν ὡρισμένην ὁδὸν αὐτῆς χρειάζεται 28 ἡμέρας.

Αἱ τοιαῦται ἀστρονομικαὶ ἀνακαλύψεις ἂν καὶ ἀόριστοι αἱ πλεῖσται μολαταῦτα δύνανται νὰ ἐγείρωσι τὰς σκέψεις ἡμῶν ὅτι ὄχι μόνον ἐν τῇ ἡμετέρᾳ σφαίρᾳ ὑπάρχει ζωὴ καὶ κίνησις, ἀλλ' ὅτι καὶ πλεῖστα ἄλλα οὐράνια σώματα λειτουργοῦσιν ὡς ὁ ἡμέτερος πλανήτης εἰ καὶ ὑπὸ ἄλλους ὅρους παρὰ τοὺς παρ' ἡμῖν.

(*Κατὰ μετάφρασιν Σοφίας Σχλίεμανν*).

Ἡ ἀνάμνησις τοῦ παρελθόντος, ἤτοι ἐκείνου τὸ ὁποῖον ὑπῆρξε καὶ δὲν ὑπάρχει πλέον, δὲν εἶνε ἡ ἀνεύρεσις τῆς πραγματικότητος ἐν τῷ ὀνείρῳ;

Ὁ Θεὸς συγχωρεῖ, ὁ κόσμος λησμονεῖ, ἀλλὰ τὸ κακὸν μένει.

Digitized by Google

ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΓΗΝ

*** Ἡ ἡρωῒς τῆς ἡμέρας ἐν Ναυάρρῳ τοῦ Τεξᾶς εἶνε ἡ Κυρία Χίρς, γυνὴ εἰκοσιεπταετής, ἥτις ἔτεκεν ἓξ τέκνα, τέσσαρα ἄρρενα καὶ δύο θήλεα. Τὰ νεογνὰ χαίρουσιν ἄκραν ὑγείαν καὶ μόνον εἶνε καθ' ὑπερβολὴν μικρά· καὶ ἡ μήτηρ δὲ ὑγιαίνει. Καίτοι δὲ ἐβάπτισαν εὐθὺς ταῦτα, ἀλλ' ἠναγκάσθησαν νὰ προσαρτήσωσιν ἐπὶ ἑκάστου καὶ ταινίαν ἰδίου χρώματος, διότι ἄλλως ἀδύνατος καθίσταται ἡ ἀναγνώρισις. Ὁ πατήρ, ἂν ἀληθῶς δὲν εἶνε, φαίνεται ὅμως πολὺ εὐχαριστημένος καὶ ὑπερήφανος, ἐπὶ τῇ ἐκτάκτῳ ταύτῃ γονιμότητι τοῦ οἴκου του.

*** Συνελήφθη ὑπὸ τῆς παρισινῆς ἀστυνομίας ἐσχάτως δεξιώτατος κλέπτης... σκύλος. Εἶχεν ἐξασκηθῇ φαίνεται ὑπὸ τοῦ κυρίου του, ὅπως εἰσερχόμενος εἰς ἐμπορικὰ καταστήματα ἁρπάζει ἐκ τῶν ἐκτεθειμένων ὑφασμάτων καὶ τρέπεται εὐθὺς εἰς φυγὴν κομίζων ταῦτα εἰς μέρος ὅπου φυσικὰ περιελάμβανε τὰ κλοπιμαῖα ὁ αὐθέντης του.

*** Ἰταλὸς ἰατρὸς ἐξετέλεσεν ἐσχάτως ἐν φρενοκομείῳ διάφορα πειράματα περὶ τῆς ἐπιδράσεως τῶν χρωμάτων ἐπὶ τῶν φρενοβλαβῶν. Οὕτως ἀσθενῆ πάσχοντα ἐκ φοβερᾶς μελαγχολίας καὶ μὴ δεχόμενον οὐδὲ τροφήν, ἔκλεισεν ἐντὸς θαλάμου βεβαμμένου διὰ ζωηροῦ ἐρυθροῦ χρώματος. Μετὰ τρεῖς ὥρας ὁ φρενοπαθὴς κατέστη εὐθυμότατος καὶ ἐγευμάτισε μετὰ πολλῆς ὀρέξεως. Ἕτερον μανιώδη ἔκλεισεν ἐντὸς κυανοῦ δωματίου. Μετὰ μίαν ὥραν κατέστη οὗτος ἡμερώτατος καὶ προσηνής, ἐνῷ οὐδὲν ἄλλο θεραπευτικὸν μέσον εἶχεν ἰσχύσῃ πρὸς τοῦτο.

*** Κατά τινα στατιστικὴν σημείωσιν περὶ τῶν πυρκαϊῶν θεάτρων, ἐκάησαν εἰς τὸ διάστημα τῶν ἕνδεκα πρώτων μηνῶν τοῦ 1888 15 θέατρα, ὧν 4 ἐν Ἀγγλίᾳ, 4 ἐν Β. Ἀμερικῇ, 2 ἐν Βελγίῳ καὶ ἀνὰ 1 ἐν Γαλλίᾳ, Ἱσπανίᾳ, Πορτογαλλίᾳ, Ρωμουνίᾳ, καὶ Ῥωσσίᾳ.

ΤΡΑΓΟΥΔΑΚΙ

Σβυστά, σκοτεινιασμένα,
Χωρὶς φωτιὰ καὶ λαῦρα,
Μ' ἀντίκρυσαν ἐμένα
Τὰ μάτια σου τὰ μαῦρα.

Τὰ μάτια σου τὰ μαῦρα,
Σβυστά, σκοτεινιασμένα,
Χωρὶς φωτιὰ καὶ λαῦρα,
Πῶς μ' ἔκαψαν ἐμένα;

Γεωργιος Δροσινης

ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ

Τὸ κακὸν φέρει εἰς τὸ κακόν, ὅπως τὸ καλὸν φέρει εἰς τὸ καλόν.

*

Ἡ συνήθεια καθιστᾷ προσφιλεῖς καὶ αὐτὰς ἔτι τὰς ὀδύνας.

*

Συχνάκις προσφέρομεν εἰς τὸν Θεὸν ὅτι δὲν δυνάμεθα ἡμεῖς νὰ φυλάξωμεν.

*

Ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι ἔχοντες τάσιν πρὸς τὸ κακὸν ἐν ᾧ ἐκτιμῶσι τὸ καλόν.

*

Ἡ ἐγκατάλειψις εἶνε ὀλιγώτερον σκληρὰ ἢ ἡ ἀπώλεια.

*

Οἱ ἰσχυροὶ χαρακτῆρες νικῶσι τὸν πειρασμόν· δὲν τὸν ἀποφεύγουν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Τὰ ὀστᾶ τοῦ Βολταίρου.

Διηγοῦνται ὡραῖον ἀνέκδοτον περὶ τῶν ὀστῶν τοῦ Βολταίρου.

Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1789 τὰ ὀστᾶ τοῦ μεγάλου φιλοσόφου, ἑνὸς τῶν προδρόμων τῆς μεγάλης ἐκείνης μεταβολῆς, ἀνεκομίσθησαν μετὰ πομπῆς εἰς τὸ Πάνθεον. Ὅταν κατόπιν τὸ κτίριον, ἀπὸ ναοῦ τῆς δόξης, ἀπεδόθη πάλιν εἰς τὴν καθολικὴν λατρείαν, ὑπεράγαν τινες ζηλωταὶ διεμαρτύροντο ὅτι ἡ κόνις τοῦ ἀθέου Βολταίρου ἐμίαινε τὸν ἱερὸν ναόν.

Ἡ λύσις τοῦ ζητήματος ἀνετέθη εἰς τὸν Λουδοβῖκον ΙΗ', ὅστις ἀπεφάνθη εὐφυῶς:

— Μὴν τύχῃ καὶ ἐκδιώξετε τὰ ὀστᾶ ἀπὸ τὸ Πάνθεον. Νὰ ἀφήσητε τὸν Βολταῖρον ἐκεῖ ὅπου εὑρίσκεται. Ἡ μεγαλειτέρα του τιμωρία εἶνε ν' ἀκούῃ κάθε πρωῒ καὶ ἀπὸ μίαν λειτουργίαν.

Ἐν τούτοις βάρβαροι φανατικοὶ μετὰ ἕνα αἰῶνα διεσκόρπισαν τὴν κόνιν τοῦ μεγαλοφυοῦς φιλοσόφου εἰς τὸν ἀέρα!

Προσόντα δωματίου.

— Λοιπὸν αὐτὸ τὸ δωμάτιον με τὰ ἔπιπλά του μ' ἀρέσει καὶ τὸ θέλω, ἀλλὰ τόσο ποῦ ζητᾶτε εἶνε ἀκριβά.

— Δὲν εἶνε καθόλου ἀκριβά, κύριε, τέτοιο δωμάτιον, καλὰ ἔπιπλα, καὶ χώρια ποῦ θὰ διασκεδάζετε καὶ μὲ τὸ πιάνο....

— Μὰ ποῦ εἶνε τὸ πιάνο; κυρὰ Σταμάταινα, ἐγὼ δὲν τὸ βλέπω.

— Δὲν λέω ἐδῶ .... εἶνε 'στάντικρυνὸ σπίτι ποῦ παίζει μιὰ δασκάλα ὄχι καὶ καλλίτερα.

Ἔλλειψις ἐκτιμήσεως.

— Δὲν τὸν ἐκτιμῶ καθόλου αὐτὸν τὸν καθηγητὴν τῶν λατινικῶν.

— Τὸ παρετήρησα εἰς τὰς ἐξετάσεις· δὲν κατεδέχθηκες οὔτε νὰ τοῦ ἀποκριθῇς εἰς ὅ,τι σ' ἐρώτησε.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ *1888—1550.*

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 575.—3 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1888. ΛΕΠΤΑ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

BODL. LIB. PERIODICAL

Ἐπὶ τῇ λήξει τοῦ δωδεκάτου ἔτους τῆς «Ἑστίας» παρακαλοῦνται οἱ κύριοι συνδρομηταί, ὅσοι ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξακολουθήσωσι λαμβάνοντες τὸ φύλλον καὶ κατὰ τὸ ἀρξάμενον ἔτος, νὰ ἀνανεώσωσιν ἐγκαίρως τὴν συνδρομὴν αὐτῶν, ἵνα μὴ ἐπέλθῃ διακοπὴ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ — ΑΡΙΘ. 627

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΕΝ ΚΟΡΣΙΚΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΙΚΙΑ, ὑπὸ Ν. Β. Φαρδῦ.
ΣΤΡΕΒΛΩΘΕΙΣΑ ΥΠΑΡΞΙΣ, διήγημα.
Ο ΚΑΡΟΛΟΣ ΔΑΡΒΙΝ.
Η ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ ΤΩΝ ΖΩΩΝ.
Η ΚΑΜΗΛΟΣ ΚΑΙ Η ΟΠΗ ΤΗΣ ΡΑΦΙΔΟΣ.
ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΟΥ 1887

Ἐν τῷ προηγουμένῳ Δελτίῳ ἐδημοσιεύσαμεν σύντομον ἐπιθεώρησιν τῆς κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἐπιστημονικῆς, φιλολογικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς κινήσεως, μνημονεύσαντες τῶν μᾶλλον ἐξεχόντων αὐτῆς σημείων.

Σήμερον ἀναγράφομεν κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν τὰ κυριώτερα γεγονότα τοῦ 1887, ὅσα ἐπέσπασαν τὴν προσοχὴν ἢ τὴν περιέργειαν τοῦ κοινοῦ.

4 Ἰανουαρίου. — Βουλευτικαὶ ἐκλογαὶ καθ' ὅλον τὸ Κράτος.

22 Ἰανουαρίου. — Κηρύσσεται ἡ ἔναρξις τῆς Βουλῆς αὐτοπροσώπως ὑπὸ τοῦ βασιλέως.

23 Ἰανουαρίου. — Γεῦμα τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ Β. ναυτικοῦ ἐπὶ τῆς «Ἑλλάδος» πρὸς τιμὴν τοῦ διαδόχου, εἰς ὃ παρακάθηται καὶ ὁλόκληρος ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια.

21 Φεβρουαρίου. — Ἐκλογὴ τοῦ προέδρου ἐν τῇ Βουλῇ. Πρόεδρος ἀναδεικνύεται ὁ ὑποψήφιος τῆς συμπολιτεύσεως κ. Αὐγερινός.

24 Φεβρουαρίου. — Ὁ πρωθυπουργὸς ὑποβάλλει εἰς τὴν Βουλὴν τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ 1887.

6 Μαρτίου.—Ψηφίζονται ἐν τῇ βουλῇ εἰς τελευταίαν ἀνάγνωσιν τὰ νομοσχέδια περὶ μετατροπῆς τῶν δανείων τῶν 6, 4 καὶ 25,000,000.

13 Μαρτίου. — Ψηφίζεται εἰς τελευταίαν ἀνάγνωσιν τὸ νέον τελωνιακὸν δασμολόγιον.

7 Ἀπριλίου. — Ναυάγιον τοῦ ἀγγλικοῦ ἀτμοπλοίου «Βόλτα» εἰς τὸ μεταξὺ Τήνου καὶ Μυκόνου στενόν.

11 Ἀπριλίου. — Τὸ Α' διαρκὲς στρατοδικεῖον ἐκφέρει τὴν ἀπόφασίν του ἐν τῇ ὑποθέσει τῶν ἀξιωματικῶν τῆς Κούτρας, καταδικάζον τοὺς τρεῖς αὐτῶν εἰς τουφεκισμόν.

9 Ἀπριλίου. — Συμπληρωτικαὶ ἐκλογαὶ ἐν τοῖς νομοῖς Ἀττικῆς, Ἀχαΐας, Ἀρκαδίας καὶ Λακωνίας.

20 Ἀπριλίου. — Ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια ἀπέρχεται εἰς περιοδείαν ἀνὰ τὴν Πελοπόννησον.

4 Μαΐου. — Ἡ Βουλὴ ἐπαναλαμβάνει τὰς ἕνεκα τῶν ἑορτῶν τοῦ Πάσχα διακοπείσας ἐργασίας αὐτῆς.

2 Μαΐου. — Ψηφίζεται ἐν τῇ Βουλῇ εἰς γ' ἀνάγνωσιν τὸ νομοσχέδιον περὶ βασιλικῆς οἰκογενείας. Ἓν τῶν ἄρθρων αὐτοῦ ἀφορᾷ εἰς τὴν χορηγίαν χρηματικῆς ἐπιχορηγήσεως καὶ τὴν προικοδότησιν τοῦ διαδόχου.

23 Μαΐου. — Λῆξις τῶν ἐργασιῶν τῆς Βουλῆς.

28 Μαΐου. — Ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ διάδοχος ἀπέρχονται εἰς Ἀγγλίαν, ὅπως παραστῶσιν εἰς τὸ ἰωβιλαῖον τῆς Βασιλίσσης Βικτωρίας. Ἡ βασίλισσα ἀναχωρεῖ εἰς Ῥωσσίαν.

4 Ἰουνίου. — Ἀγγέλλεται ὅτι ὑπεγράφη ἐν Παρισίοις ἡ σύμβασις περὶ συνομολογήσεως δανείου 135,000,000 φρ.

8 Ἰουνίου. — Ἄρχονται θανατικαὶ ἐκτελέσεις, διὰ τῆς ἐν Ἀθήναις καρατομήσεως τοῦ φονέως τοῦ ἑαυτοῦ ἀνεψιοῦ Ἀρτόζη.

10 Ἰουνίου. — Διορίζονται πρεσβευταὶ ὁ κ. Ἀγγ. Βλάχος ἐν Βερολίνῳ καὶ ὁ κ. Μ. Δραγούμης ἐν Βιέννῃ.

5 Ἰουλίου.— Δημοτικαὶ ἐκλογαὶ καθ' ἅπαν τὸ κράτος.

12 Ἰουλίου. — Ὁ ἀτμοδρόμων «Ἑλλὰς» ἀποπλέει μετὰ τῶν μαθητῶν τῆς ναυτικῆς σχολῆς τῶν δοκίμων εἰς ἐκπαιδευτικὸν πλοῦν κατὰ τὴν Μεσόγειον.

21 Ἰουλίου. — Διὰ Β. Δ. ἐκδοθέντος ἐν Κοπεγχάγῃ, ὁ διάδοχος, ὅστις τὴν ἡμέραν ταύτην συμπληροῖ τὸ 20ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, προάγεται εἰς ὑπολοχαγόν.

22 Ἰουλίου — Ἀπέρχονται εἰς Κοπεγχάγην, πρὸς συνάντησιν τῶν γονέων των, αἱ βασιλόπαιδες Ἀλεξάνδρα καὶ Μαρία καὶ ὁ βασιλόπαις Νικόλαος.

4 Αὐγούστου. — Ἀνακομίζονται εἰς Ἀθήνας τὰ λείψανα τοῦ ἐθνικοῦ εὐεργέτου Εὐαγγέλου Ζάππα.

9 Αὐγούστου. — Παραδίδεται εἰς κοινὴν χρῆσιν ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἀπὸ Ἀκράτας εἰς Αἴγιον.

16 Αὐγούστου. — Ἐπαναληπτικὴ βουλευτικὴ ἐκλογὴ ἐν τῷ νομῷ Ἀχαΐας καὶ Ἤλιδος.

29 Αὐγούστου. — Θάνατος τοῦ αὐλάρχου τοῦ βασιλέως ἀντιναυάρχου Σαχίνη.

15 Σεπτεμβρίου. — Ἀφικνοῦνται ὁ πρωτότοκος υἱὸς τοῦ δουκὸς τῆς Σάρτρης πρίγκηψ τοῦ Ὀρλεὰν καὶ ὁ διάσημος Γάλλος χειρουργὸς Τρελά.

2 Ὀκτωβρίου. — Ἄφιξις τοῦ σὶρ Καρόλου Δίλκε.

5 Ὀκτωβρίου. — Ἐπάνοδος τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας ἐξ Εὐρώπης.

7 Ὀκτωβρίου. — Ἡ αὐτοκράτειρα τῆς Αὐστρίας ἀφικνεῖται εἰς Κέρκυραν.

8 Ὀκτωβρίου — Ἐγκαίνια τοῦ Δρομοκαϊτείου φρενιατρείου.

24 Ὀκτωβρίου. — Συνέρχεται ἡ Βουλή.

29 Ὀκτωβρίου. — Ἐκλογὴ τοῦ προέδρου τῆς Βουλῆς. Πρόεδρος ἀναδείκνυται ὁ ὑποψήφιος τῆς συμπολιτεύσεως κ. Α. Αὐγερινός.

2 Νοεμβρίου. — Ὁ πρωθυπουργὸς εἰσάγει εἰς τὴν Βουλὴν τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ 1888.

21 Νοεμβρίου.— Δικασθέντες κατ' ἀναθεώρησιν οἱ εἰς τὴν παράδοσιν τῆς Κούτρας ἐνεχόμενοι ἀξιωματικοί, οἱ κατ' Ἀπρίλιον εἰς θάνατον καταδικασθέντες, ἀθωοῦνται.

24 Νοεμβρίου. — Ἐπαναληπτικὴ ἐκλογὴ ἐν Ἀθήναις, εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἐκλεγέντος δημάρχου κ. Α. Συγγροῦ, οὗ ἡ ἐκλογὴ ἠκυρώθη ὑπὸ τοῦ πρωτοδικείου. Ἐκλέγεται δήμαρχος ὁ κ. Τιμολέων Φιλήμων.

27 Νοεμβρίου. — Ἄρχονται θανατικαὶ ἐκτελέσεις.

5 Δεκεμβρίου. — Ἀπέρχεται ἐξ Ἑλλάδος ἡ γαλλικὴ στρατιωτικὴ ἀποστολή.

2 καὶ 9 Δεκεμβρίου. — Ἐπαναληπτικαὶ βουλευτικαὶ ἐκλογαὶ ἐν τοῖς νομοῖς Ἀχαΐας καὶ Ἤλιδος καὶ Μεσσηνίας.

4 Δεκεμβρίου. — Ἄφιξις τοῦ διαδόχου Κωνσταντίνου καὶ τοῦ βασιλόπαιδος Γεωργίου ἐξ Εὐρώπης.

Digitized by Google

4 Δεκεμβρίου. — Τίθεται εἰς κοινὴν χρῆσιν ἡ ἀπὸ Αἰγίου εἰς Πάτρας σιδηροδρομικὴ γραμμή.

13 Δεκεμβρίου. — Ἀφικνεῖται ἔκτακτος τουρκικὴ πρεσβεία, ὅπως ἐπιδώσῃ πρὸς τὸν βασιλέα τὸ ἀπονεμηθὲν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου παράσημον τοῦ Ἰμτιγιάζ.

20 Δεκεμβρίου. — Ὁ διάδοχος Κωνσταντῖνος καὶ ὁ βασιλόπαις Γεώργιος ἀπέρχονται εἰς τὴν Ἑσπερίαν πρὸς ἐξακολούθησιν τῶν σπουδῶν των.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἅμα τῇ ἐκ τοῦ Πανεπιστημίου ἀποχωρήσει τοῦ γεραροῦ καθηγητοῦ κ. Στεφ. Κουμανούδη, οἱ παλαιοὶ αὐτοῦ μαθηταὶ εἶχον ἀποφασίσει νὰ τῷ προσφέρωσιν,εἰς ἔνδειξιν εὐγνωμοσύνης ἐπὶ τῇ τεσσαρακονταετεῖ σοφῇ καὶ καρποφόρῳ αὐτοῦ διδασκαλίᾳ, τὴν προτομήν του, ἡ κατασκευὴ τῆς ὁποίας ἀνετέθη τῷ γλύπτῃ κ. Βιτσάρῃ. Τὸ δῶρον προσηνέχθη εἰς τὸν ἄριστον ἄνδρα τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐπετείου ἑορτῆς τοῦ ὀνόματός του. Ἐπιτροπὴ ἐξ ἀρχαίων μαθητῶν αὐτοῦ,προεδρευομένη ὑπὸ τοῦ γυμνασιάρχου κ. Γραμματικοπούλου,παρουσιάσθη εἰς τὸν οἶκον τοῦ σεβαστοῦ καθηγητοῦ καὶ προσέφερεν αὐτῷ τὴν προτομὴν φέρουσαν κάτωθεν τὴν ἑξῆς λατινικὴν ἐπιγραφήν: «**Stefanum Cumanuden, V. C. officium proffesoris Litterrarum latinarum per XL annos egregie administratum deponentum hac imagine honoraverunt discipuli. Anno MDCCC L XXXNII.**» Ὁ πρόεδρος τῆς ἐπιτροπῆς, ἐπιδίδων τὸ δῶρον προσεφώνησε καταλλήλως, ἀπήντησε δὲ συγκεκινημένος ὁ γηραιὸς καθηγητής.

— Ἡ ἐπιτροπὴ τῶν Ὀλυμπίων διώρισε πενταμελῆ ἐπιτροπὴν ἐκ τριῶν τῶν μελῶν αὐτῆς, τῶν κκ.Φωκίωνος Νέγρη, Παντιᾶ Ῥάλλη καὶ Ἀριστ. Βαλέττα καὶ ἐκ τῶν κ. κ. Ἐμμ. Ι. Δραγούμη καὶ Νικολάου Ἀποστολίδου, εἰς ἣν ἀνετέθη ἡ φροντὶς νὰ παρασκευάσῃ τὰ τῆς ἐκθέσεως καὶ τῆς ἑορτῆς τῶν ἐγκαινίων τοῦ Ζαππείου μεγάρου. Ἡ πενταμελὴς αὕτη ἐπιτροπὴ ἤρχισεν ἤδη συνεδριάζουσα καὶ μελετῶσα προκαταρκτικῶς τὰς ἐπενεκτέας μεταρρυθμίσεις εἰς τὸν προδημοσιευθέντα κανονισμὸν τῆς Δ' περιόδου τῶν Ὀλυμπίων. Κατὰ πᾶσαν δὲ πιθανότητα λίαν προσεχῶς ἐκδίδεται διάταγμα, δι' οὗ εἰς τὴν αὐτὴν ἐπιτροπὴν ἀνατίθεται ἡ παρασκευὴ καὶ τῶν ἀφορώντων τὰ τῆς συμμετοχῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν ἐν Παρισίοις ἔκθεσιν.

— Αἱ παρὰ τὸ χωρίον Ἀμπελοσάλεσι τοῦ δήμου Θηβαίων πρὸ ἡμερῶν ἐνεργούμεναι ὑπὸ τῆς Γερμανικῆς Σχολῆς ἀνασκαφαί, πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῶν θεῶν Καβείρων, ἤγαγον εἰς φῶς τὰ τοιχία τοῦ ναοῦ τούτου, σπονδύλους τινὰς τῶν κιόνων καὶ τὴν μίαν τῶν πυλῶν αὐτοῦ, πρὸς τούτοις δὲ πάμπολλα ἄλλα ἀρχαιολογικὰ ἀντικείμενα, ἤτοι χαλκοῦς καὶ μολυβδίνους ταύρους ἐν πληθύϊ, χαλκᾶ καὶ ἀργυρᾶ νομίσματα,ἀγαλμάτιον ἀκέφαλον, 3 σατυρικὰ προσωπεῖα, ὧν τὸ ἓν μετὰ χρωμάτων, πήλινον ἄγαλμα 0,25 ὕψους, 500 πήλινα ζῷα, τινὰ τῶν ὁποίων ἐνεπίγραφα, πολλὰ συντρίμματα ἐνεπιγράφων ἀγγείων καὶ τρεῖς ἐνεπιγράφους λίθους, ὧν ὁ εἷς φέρει τρία ψηφίσματα δυσανάγνωστα. Αἱ ἀνασκαφαὶ ἐξακολουθοῦσιν.

— Τὴν προπαρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἀπεβίωσεν ὁ νομοδιδάσκαλος Νικόλαος Σαρίπολος. Ἐκ Κύπρου κατανόμενος ὁ Σαρίπολος διήνυσε τὰς πρώτας αὐτοῦ σπουδὰς ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, ἐν ᾧ μετέπειτα ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐδίδαξεν ὡς καθηγητὴς τοῦ συνταγματικοῦ, διεθνοῦς καὶ ποινικοῦ δικαίου.Ἐν τῇ ἐθνικῇ συνελεύσει τοῦ 1863 ἀντεπροσώπευσε τὸ Πανεπιστήμιον,ἔλαβε δὲ λίαν ἐνεργὸν μέρος εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ διέποντος σήμερον τὸ κράτος θεμελιώδους νόμου. Ἕνεκα τῶν διαφόρων αὐτοῦ συγγραφῶν ὁ Σαρίπολος διετέλει ἀντεπιστέλλον μέλος τῆς ἐν Παρισίοις ἀκαδημίας τῶν ἠθικοπολιτικῶν ἐπιστημῶν καὶ ἄλλων ἐν Εὐρώπῃ ἐπιστημονικῶν σωματείων.

— Ὁ διευθυντὴς τοῦ γερμανικοῦ Ἰνστιτούτου καὶ διακεκριμένος ἀρχιτέκτων κ. Δαῖρπφελδ ἐνετάλη νὰ καταρτίσῃ τὸ σχέδιον τοῦ θεάτρου, ὅπερ θέλει ἀνεγερθῇ ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Ζαππείου, ὄπισθεν τῆς ὀλυμπιακῆς ἐκθέσεως. Ἤδη ὁ κ. Δαῖρπφελδ παρεσκεύασε τὸ εἰρημένον σχεδιογράφημα. Τὸ θέατρον θὰ εἶνε ὑπαίθριον, ἐν ἀνάγκῃ ὅμως θὰ καλύπτεται. Ἡ δὲ σκηνὴ θὰ κατασκευασθῇ οὕτως, ὥστε θὰ εἶνε δυνατὸν νὰ μετατρέπηται καὶ μεταρρυθμίζηται, ὅταν θὰ διδάσκωνται ἀπ' αὐτῆς ἀρχαῖα ἑλληνικὰ δράματα. Πρὸς τὸ παρὸν τὸ θέατρον θὰ κατασκευασθῇ ξύλινον.

— Κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Ἀλεξάνδρου Ῥαγκαβῆ γενομένην πρότασιν πρὸς διοργάνωσιν «Μονίμου Καλλιτεχνικῆς Ἐκθέσεως» ἐν ταῖς αἰθούσαις τοῦ φιλολογικοῦ συλλόγου «Παρνασσοῦ» προεκηρύχθη ὑπὸ τοῦ τμήματος τῶν Καλῶν Τεχνῶν τοῦ ἰδίου συλλόγου, ὅτι ἤρχισαν γινόμενα δεκτὰ τὰ στελλόμενα ζωγραφικὰ ἔργα. Κατὰ τὸν ὀργανισμὸν τῆς εἰρημένης ἐκθέσεως, δύνανται ν' ἀποστέλλωσι τὰ ἑαυτῶν ἔργα οὐ μόνον ἐξ ἐπαγγέλματος ζωγράφοι, ἀλλὰ καὶ ἐρασιτέχναι ἀμφοτέρων τῶν φύλων· καὶ κάτοχοι εἰκόνων, Ἑλλήνων ὅμως ζωγράφων, δύνανται νὰ στέλλωσι τὰς ἀνηκούσας αὐτοῖς εἰκόνας, εἴτε πρὸς πώλησιν, εἴτε ἁπλῶς πρὸς ἔκθεσιν. Πρὸς τούτοις, ἂν καὶ ἐξ ἀλλοδαπῆς μόνον Ἕλληνες καλλιτέχναι ἔχουσι δικαίωμα θέσεως ἐν τῇ ἐκθέσει, δὲν ἀποκλείονται ἐν τούτοις οἱ ἐν Ἑλλάδι διαμένοντες ξένοι καλλλιτέχναι τοῦ νὰ ἐκθέσωσι καὶ οὗτοι ἐν ἢ καὶ πλείονα ἔργα των.

— Ἐνεκρίθη καὶ ὑπὸ τῆς Νομαρχίας ἡ πρᾶξις τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου Ἀθηναίων περὶ παραχωρήσεως τῆς πλατείας Κάνιγγος πρὸς ἀνέγερσιν ἐθνικοῦ θεάτρου, προσεχῶς δὲ θέλει ἐκδοθῇ τὸ οἰκεῖον Β. Διάταγμα.

— Ἡ Πανεπιστημιακὴ σύγκλητος ἀπεφάσισε τὴν σύστασιν γυμναστηρίου τοῦ Πανεπιστημίου, ἐν ᾧ οἱ φοιτηταὶ θὰ ἀσκῶνται εἰς διαφόρους σωματικὰς ἀσκήσεις, ἀνέθηκε δὲ τῷ κ. πρυτάνει πᾶσαν τὴν περὶ συστάσεως αὐτοῦ φροντίδα.

— Τῆς «Ἑταιρίας τῶν Φιλοτέχνων» τὰ μέλη συνελθόντα προέβησαν εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν μελῶν τῆς κοσμητείας αὐτῆς, πρὸς τούτῳ δ' ἀπεφάσισαν νὰ δέχωνται καὶ κυρίας ὡς μέλη μετὰ δικαιώματος ψήφου.

— Συνέστησαν ἐνταῦθα «Σύλλογος Φιλοδασικὸς» καὶ «Σύλλογος Φιλόπλων».

— Τὸ προπαρελθὸν Σάββατον, 19 Δεκεμβρίου, ἔληξεν ἡ εἰκοσιπενταετηρὶς τῆς εἰσαγωγῆς τῆς στενογραφίας εἰς τὸ ἑλληνικὸν κοινοβούλιον. Ἡ λειτουργία τῆς στενογραφίας ἤρχισε τῷ 1862, 19 Δεκεμβρίου, ἐν τῇ συνελεύσει, ἔκτοτε δὲ ἐγένετο δεκτὴ εἰς τὴν ἑλληνικὴν Βουλήν, ἔνθα ἐξακολουθεῖ μέχρι σήμερον. Οἱ ἐν τῇ Βουλῇ στενογράφοι γράφουσι κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Γαβελσβέργερ, ὅπερ μετήγγισεν εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐπιτυχῶς ὁ μακαρίτης Ἰωσὴφ Μίνδλερ. Περὶ τοῦ συστήματος τούτου ἐδημοσίευσεν ἡ «Ἑστία» περιγραφὴν μετὰ ξυλογραφημάτων τῶν στενογραφικῶν σημείων ἐν ἀριθ. 329, 18 Ἀπριλίου 1882.

—Ἐξεδόθη κομψότατον, διὰ καλλιτεχνικοῦ ἐξωφύλλου περιβεβλημένον, τὸ «Ἡμερολόγιον τῆς Ἐφημερίδος τῶν Κυριῶν», περιέχον ὕλην ποικίλην καὶ χρησιμωτάτην εἰς πᾶσαν οἰκοδέσποιναν. Τιμὴ αὐτοῦ δραχμὴ 1, μετὰ ταχυδρ. τελῶν 1.10.

— Ἐξεδόθη ἐν Βώλῳ ἡμερολόγιον τοῦ 1888 ἡ «Φήμη», ὑπὸ Ζωσιμᾶ Ἐσφιγμενίτου συναρμολογηθὲν καὶ δημοσιευόμενον.

— Ἐξεδόθη νέον περιοδικὸν ἡ «Ἀκαδημία», δὶς τοῦ μηνὸς δημοσιευόμενον.

— Ἐν τῇ ἐπιθεωρήσει, ἣν ἐν τῷ παρελθόντι Δελτίῳ ἐδημοσιεύσαμεν, ἐγένοντο ἀκούσιαι τινες παραλείψεις, ἃς ἐπανορθοῦμεν σήμερον. Παρελείφθησαν νὰ μνημονευθῶσιν αἱ ἐν Μυκήναις ἀρχαιολογικαὶ ἀνασκαφαί, αἱ ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ ἐφόρου κ. Χ. Τσούντα διεξαχθεῖσαι, ἡ ἔναρξις τῆς οἰκοδομῆς τοῦ Χημείου ὅπερ ἐφ' ἱκανὸν ὑψώθη ἤδη, ἡ ἔκδοσις τῆς *Πατρολογίας* τοῦ κ. Δωροθέου Σχολαρίου, ὡς καὶ ἡ τῆς *Ἐφημερίδος τῶν Κυριῶν*, τοῦ ὑπὸ τῆς εὐπαιδεύτου Κυρίας Καλλιρρόης Παρρὲν δημοσιευομένου καλλίστου περιοδικοῦ, οὗ ἡ δημοτικότης παρὰ τῷ γυναικείῳ κόσμῳ ὁσημέραι αὐξάνει.

Ἐν Ταϊγανίῳ τῆς Ῥωσσίας ἀπεβίωσεν ἄρτι ὁ ΗΛΙΑΣ ΗΣΑΙΑΣ, εἷς τῶν ἐκεῖ Ἑλλήνων μεγαλεμπόρων. Τύπος χρηστότητος, εὐγενὴς δὲ τὸ ἦθος καὶ κεκτημένος ἐξαίρετον νοημοσύνην καὶ μόρφωσιν, ὁ μακαρίτης Ἠσαΐας διὰ μόνης τῆς ἐντίμου αὐτοῦ ἐργασίας ἐδημιούργησεν ἑαυτῷ ἐπίζηλον θέσιν μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων ἐμπόρων τῆς Ῥωσσίας τιμήσας τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα, καὶ προσείλκυε δικαίως ἀμέριστον τὴν

Digitized by Google

υπόληψιν καὶ ἀγάπην πάντων τῶν γνωριζόντων αὐτόν, ἐμφορούμενος δὲ θερμῆς φιλοπατρίας διεκρίνετο πάντοτε ἐν τοῖς πρώτοις σπεύδουσιν εἰς ὑποστήριξιν παντὸς πατριωτικοῦ ἔργου καὶ σκοποῦ, καὶ ἐξέθρεψεν ἑλληνικώτατα τέκνα, ὧν δύο υἱοὺς καταλείπει ἀξίους κληρονόμους τῶν πατρικῶν ἀρετῶν.

Ἡ «Ἑστία», ἧς ἔνθερμος φίλος καὶ ὑποστηρικτὴς ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐκδόσεως ὑπῆρξεν ὁ Ἠλίας Ἠσαΐας, συμμερίζεται εἰλικρινῶς τὸ βαθὺ ἄλγος τῶν οἰκείων ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τοῦ πολυτίμου ἀνδρός.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 1 Ἰανουαρίου

Ὑπὸ πολλῶν ἀντιπολιτευομένων βουλευτῶν καὶ πολιτευομένων συνέστη ἐνταῦθα «Πολιτικὸς Σύλλογος», ὅστις ἀπεφάσισε νὰ ἐκδίδῃ καὶ ἰδίαν ἐφημερίδα, ὑπὸ τὸν τίτλον τὸ «Βῆμα».

— Πρὶν ἢ ἀπέλθῃ ἐντεῦθεν ὁ διάδοχος, ἔπεμψεν εἰς τὸν σεβ. μητροπολίτην Ἀθηνῶν ἐπιστολήν, ἐν ᾗ ἐξέφραζε τὴν λύπην του, διότι δὲν ἠδύνατο, ἀρχομένων λίαν προσεχῶς τῶν μαθημάτων ἐν Λειψίᾳ, νὰ παρατείνῃ τὴν ἐνταῦθα διαμονήν του μέχρι τῶν ἑορτῶν, καὶ παρεκάλει αὐτὸν νὰ διανείμῃ εἰς τοὺς ἀπόρους κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας δισχιλίας δραχμάς, ἃς ἔθηκεν εἰς τὴν διάθεσίν του.

— Ὑπεγράφη ἐν Παρισίοις τὸ συμβόλαιον τῆς ἐκχωρήσεως τῶν δικαιωμάτων τῆς νῦν Ἑταιρίας πρὸς τομὴν τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου πρὸς τὴν Προεξοφλητικὴν Τράπεζαν τῶν Παρισίων καὶ ἄλλους κεφαλαιούχους, οἵτινες ἀναλαμβάνουσιν ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου, κατὰ τὴν σύμβασιν ταύτην, τὴν ἐξακολούθησιν τῶν ἔργων, ἐπὶ τῇ ὑποχρεώσει καταβολῆς ὑπ' αὐτῶν νέων κεφαλαίων διὰ τὰ ἀναγκαιοῦντα νέα τεχνικὰ ἔργα. Ἡ νέα ἑταιρία, ἡ ἀναλαβοῦσα τὴν ἐξακολούθησιν τῶν ἔργων τῆς τομῆς, ὑπεχρεώθη διὰ τοῦ συμβολαίου τῆς ἐκχωρήσεως εἰς τὴν καταβολὴν δέκα καὶ πλέον ἑκατομμυρίων φράγκων ἀναγκαιούντων διὰ τὰ τεχνικὰ ἔργα τῆς ἐχχωματώσεως τοῦ ἀνακαλυφθέντος κατὰ τὴν πρόοδον τοῦ ἔργου στρώματος γῆς. Ἡ νέα ἑταιρία θέλει ζητήσει παρὰ τῶν μετόχων καὶ νέαν ἀπέναντι τοῦ κεφαλαίου τῶν μετοχῶν χρηματικὴν καταβολήν.

— Ἐνεκρίθησαν τὰ διαγράμματα τῆς νέας γραμμῆς τοῦ τροχιοδρόμου Ἀθηνῶν καὶ τῶν περιχώρων ἀπὸ τοῦ ἐν Νέῳ Φαλήρῳ σταθμοῦ αὐτοῦ μέχρι τοῦ τελωνείου Πειραιῶς. Ἡ νέα αὕτη γραμμὴ θὰ διέρχεται διὰ νέου Φαλήρου καὶ τῆς Καστέλλας καὶ ἐκεῖθεν θὰ καταλήγῃ εἰς τὸ τελωνεῖον Πειραιῶς. Ἡ ἑταιρία τοῦ ἱπποσιδηροδρόμου ἔχει ἀποκλειστικὸν ἐκ τῆς μετὰ τῆς κυβερνήσεως συμβάσεως προνόμιον νὰ στρωννύῃ γραμμὰς ἐντὸς τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐν τοῖς περιχώροις πρὸς δὲ καὶ ἐν Πειραιεῖ,ἐξαιρέσει τῆς γραμμῆς τῆς νῦν ὑπαρχούσης ἐν Πειραιεῖ ἀπὸ τοῦ σταθμοῦ τοῦ αὐτόθι σιδηροδρόμου μέχρι τοῦ τελωνείου Πειραιῶς, ἥτις ἀνήκει εἰς ἄλλην ἑταιρίαν.

— Τὰ παραγγελθέντα ἐν Γαλλίᾳ ὑπὸ τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως τρία θωρηκτὰ εἶνε ὑπέρτερα οὐ μόνον τῶν τουρκικῶν θωρηκτῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν αὐστριακῶν. Ἡ κατασκευὴ αὐτῶν βαίνει γοργότατα. Κατὰ τοὺς πιθανωτέρους ὑπολογισμούς, τὰ δύο πρῶτα θωρηκτὰ ἔσονται ἕτοιμα τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1889, τὸ δὲ τρίτον τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1890.

— Ὑπὸ τοῦ εἰσαγγελέως τῶν ἐν Ἀμφίσσῃ πρωτοδικῶν κ. Κυργουσίου ἐδημοσιεύθη ἔκκλησις ὑπὲρ τῆς περιφράξεως τοῦ χώρου ἔνθα κεῖται τὸ περίκλυτον Χάνι τῆς Γραβιᾶς καὶ ἀνεγέρσεως μαυσωλείου εἰς τοὺς ἐν αὐτῷ πεσόντας. Ἔρανοι ἤρξαντο ἀμέσως διενεργούμενοι, κατετέθη δὲ ἤδη καὶ ὁ θεμέλιος λίθος τοῦ μνημείου.

— Κατ' ἐπισήμους πληροφορίας ὁ ἐκ τῆς ἐσοδείας τοῦ 1881 μέχρι τέλους Νοεμβρίου ἐξαχθεὶς σταφιδόκαρπος ἀνέρχεται εἰς λίτρας ἐνετικὰς 207.777,067.

— Ἀπὸ τῆς σήμερον, 1 Ἰανουαρίου, ἄρχεται ἡ λειτουργία τῶν ταχυδρομικῶν ἐπιταγῶν μεταξὺ Ἀθηνῶν, Πειραιῶς, Πατρῶν, Σύρου, Βώλου καὶ Κερκύρας.

— Γενομένης τὴν 20)1 Ἰανουαρίου τῆς ΜΕ' κληρώσεως τοῦ λαχειοφόρου δανείου τῶν 60,000,000 τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης ἐξήχθησαν κατὰ σειρὰν οἱ ἑπόμενοι ἀριθμοί: 115,865 —102,891 — 121,543 — 90,757 — 124,275 — 109,161 — 27,873 — 130,504 —157.843, ἐξ ὧν ὁ πρῶτος κερδαίνει 100,000 χρ. φράγκα, ὁ δεύτερος 10,000, οἱ δύο ἑπόμενοι ἀνὰ 2,500 καὶ οἱ λοιποὶ ἀνὰ 1000.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Ι. Β. Σ. Σύρον. Διὰ τῶν ἄρτι ἐκδοθέντων τευχῶν 44 — 51 συνεπληρώθη καὶ ὁ Ε' τόμος τοῦ συγγράμματος· οὕτω δύνασθε νῦν ἂν θέλετε νὰ προμηθευθῆτε ἀρτίαν τὴν *Ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους* τοῦ κ. Παπαρρηγοπούλου. Καὶ καλύμματα δὲ τῶν πέντε τόμων καλλιτεχνικώτατα κατασκευασθέντα ἐν Γερμανίᾳ, ὑπάρχουσιν ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας». Τὸ ὅλον σύγγραμμα δεδεμένον τιμᾶται φρ. 60, διὰ τὰς ἐπαρχίας μετὰ ταχυδρ. τελῶν φρ. 70.— κ. Κ. Ζ. Bolgrad. Ταχυδρομικῶς ἀπεστείλαμεν τὰ ζητηθέντα συμφώνως τῇ ὁδηγίᾳ σας. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.— κ. Δ. Π. Ροστόβιον. Ἐνεγράψαμεν πάντας, ἤρξατο δ' ἡ ἀποστολὴ κατὰ τὰς σημειουμένας διευθύνσεις. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὴν παρεχομένην εὐμενῆ ὑποστήριξιν.—κ.Ι.Κ.Τ.Καβάλλαν. Ἐλήφθησαν, ἀπεστάλησαν δ' ὑμῖν τὸ ζητηθὲν καὶ τὰ καθυστερήσαντα φύλλα τῶν συνδρομητῶν.Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας. — κ. Ι. Α. Γκ. Γράτζ. Εἶνε δεκτὰ τὰ φιορίνια ἀντὶ φρ. 2. ἕκαστον. Εἰς τὰ ἐρωτήματα ὑμῶν ἀπαντῶμεν· 1) Ἀκριβῶς τοῦτο εἶνε τὸ πολιτικὸν ζήτημα ἐπὶ τοῦ ὁποίου διχογνωμοῦσιν οἱ πολιτικοὶ ὑμῶν ἄνδρες. Τὸ σπουδαῖον δὲν εἶνε νὰ ἐξακριβωθῇ ἂν ὁ Ἕλλην πληρόνει κατὰ κεφαλὴν ἀναλόγως πλειότερον τοῦ φορολογουμένου ἄλλων ἐθνῶν, ἀλλ' ἂν τὰ καταβαλλόμενα δὲν εἶνε ὑπερβολικὰ ἐν σχέσει πρὸς τὴν παραγωγικὴν δύναμιν τῶν φορολογουμένων· 2) Ἕλληνες περὶ τοὺς 70. Τούρκων δὲν ἐξηκριβώθη ὁ ἀριθμός· πιθανὸν ὅμως φαίνεται περὶ τοὺς δεκαπλασίους.— κ. Λ. Σ. Βάρναν. Ἐνεγράψαμεν ἀμφοτέρους, εἰς δὲ τ' ἄλλα τῆς ἐπιστολῆς ὑμῶν ἀπηντήσαμεν ἰδιαιτέρως.— κκ. Ι. Λ. καὶ Ι. Α. Κ.Τρίπολιν, Ε. Δ. Κ. Νάουσαν, Β. Ι. Λ. Βόνιτσαν, Χ. Σ. Β Σύρον, Π. Π. Ναύπλιον, Ι. Γ. Πύλον, Ν. Τ. Καρπενήσιον, Α. Λ. Τ. Ὕδραν, Σ. Β. Λευκάδα, Γ. Π. Μελίτην, Ν. Γ. Ἄρταν, Χ. Π. Κέρκυραν καὶ Ι. Κ. Δ. Γέτσκ. Ἐλήφθησαν.— *Φίλῳ Μ.* Δὲν εἶνε δικαιολογία αὐτή. Ὁ ἄνθρωπος εἶνε εἰς τὴν κυριότητα τῆς φύσεως' ἀλλ' ἡ θέλησις εἶνε εἰς τὴν πλήρη κυριότητα αὐτοῦ.— κ. Σ. Γ. Bielitz. Ἐνεγράψαμεν τὸν κ. Σ. Γ. Γ. ἰδιαιτέρως δ' ἀπηντήσαμεν εἰς ἐπιστολήν σας. — κ. Γ.Κ. Μυτιλήνην. Ἐλήφθησαν καὶ ἀπεστάλησαν ὑμῖν ἐγκαίρως τὰ ζητηθέντα. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.— κ. Ι. Π. Οἱ τόμοι πωλοῦνται ἄνευ τῶν δελτίων ἀντὶ φρ. 5 ἕκαστος, ταῦτα δὲ χωριστὰ ἀντὶ λεπτῶν 10 ἕκαστον. Τὰ τῶν 5 πρώτων ἐτῶν εἰσὶ πλήρη, ἐξηντλημένα δὲ εἰσὶ πολλὰ τῶν ἐτῶν 1882 καὶ 83. Τὸ σημειούμενον περιοδικὸν ἔπαυσεν ἐκδιδόμενον.— κ. Π. Φ. Σαράντα Ἐκκλησιαῖς. Ἐλήφθησαν καὶ ἀπεστάλησαν ὑμῖν τὰ ζητηθέντα κατὰ τὴν νέαν διεύθυνσιν. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—Κυρίαν Αἰ. Δ. Βῶλον. Ἐλήφθησαν, ἀπεστάλη δ' ὑμῖν τὸ ζητηθέν. Ἐν τῇ ἐπιστολῇ ὑπῆρχε περίσσευμα μιᾶς δραχμῆς,ὃ τηροῦμεν εἰς τὴν διάθεσιν ὑμῶν. — *Φιλολόγῳ*. Μακρὰ μελέτη περὶ τῆς λέξεως ἐδημοσιεύθη πρό τινων μηνῶν ἐν τῇ «Νέᾳ Ἡμέρᾳ» Τεργέστης, εἰς ἣν σᾶς παραπέμπομεν. — κ. Χ'. Φαίνεται ὅτι ἡ ἀνάπτυξις ἐν τῷ δήμῳ ἐκείνῳ ὀπισθοδρομεῖ κατὰ 4 ὅλους αἰῶνας, διότι ἀπὸ τόσου χρόνου χρονολογεῖται ἡ εἰσαγωγὴ τῶν θρανίων εἰς τὰ σχολεῖα. — κυρίους Γ. Δ. Φ. Ὕδραν, Α. Β. Κωνσταντινούπολιν, Γ. Ι. Ἀλεξάνδρειαν, Γ. Ι. Κέρτς, Π. Β. Δρέσδην καὶ Γ. Ι. Λ. Κέρκυραν. Τὰ ζηθέντα ἀπεστάλησαν.— κ. Γ. Κ. Κέρκυραν. Συνεμορφώθημεν τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ.— κ. κ. Α. Μ. καὶ Γ. Κ. Ὀδησσόν. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν.— κ. Ν. Α. Οἰ. Κωνσταντινούπολιν. Ἀπεστάλησαν ἐκ νέου μόνα τὰ φύλλα, συνῳδὰ τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ. — κ. Σ. Σ. Κ. Αἰτωλικόν. Τῷ κ. Ι. Φ. ἀπεστάλη τὸ ἐκδοθὲν Α' τεῦχος τοῦ λεξικοῦ.

Digitized by Google

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΔΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1888

Ἡ Διεύθυνσις τῆς *Ἑστίας* κρίνουσα ὅτι τῶν μὲν παλαιῶν συνδρομητῶν, πολλοὶ μὴ ἔχοντες ὅλους τοὺς τόμους ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐκδόσεως εὐχαρίστως θὰ ἔβλεπον διευκολυνομένην αὐτοῖς τὴν συμπλήρωσιν τῆς σειρᾶς τοῦ περιοδικοῦ, τοῖς δὲ νεωστὶ ἐγγραφομένοις θὰ ἦτο λίαν εὐπρόσδεκτον τὸ μέσον τῆς ἀδαπάνου βαθμηδὸν ἀποκτήσεως πλήρους σειρᾶς τῆς *Ἑστίας*, ἀπεφάσισε κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος 1888 νὰ καταρτίσῃ λαχεῖον κυρίως μὲν ἐκ τόμων τῆς *Ἑστίας*, πλὴν δὲ τούτων καὶ ἐξ ἄλλων συγγραμμάτων χάριν τῶν συνδρομητῶν τῶν τυχὸν κεκτημένων πλήρη τὴν σειρὰν τῆς *Ἑστίας*.

Τὸ λαχεῖον τοῦτο θέλει περιλάβῃ τόσους λαχνοὺς ὅσοι ἔσονται οἱ συνδρομηταὶ τῆς *Ἑστίας* μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς κληρώσεως, θέλουσι δὲ μετάσχῃ αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν παλαιῶν συνδρομητῶν οἱ ἀνανεοῦντες τὴν ἐγγραφήν των καὶ οἱ τὸ πρῶτον νῦν ἐγγραφόμενοι.

Ἕκαστος τῶν συνδρομητῶν μετέχει ΔΩΡΕΑΝ τοῦ Λαχείου, λαμβάνων ἕνα ἀριθμὸν αὐτοῦ· ὁ ἐπὶ τῆς ἀποδείξεως δὲ τῆς συνδρομῆς ἀναγεγραμμένος ἀριθμὸς εἶνε συγχρόνως καὶ **ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΟΥ ΛΑΧΕΙΟΥ**.

Ἐκ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν μέχρι τῆς 30 Ἀπριλίου συνδρομητῶν θέλουσι κληρωθῆ ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑ.

Ἐκ τούτων οἱ ΔΕΚΑ πρῶτοι κληρωθησόμενοι θέλουσι λάβει ἕκαστος ἀνὰ ἓν σῶμα χρυσόδετον τῆς πεντατόμου Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους Κ. Παπαρρηγοπούλου, ἀξίας δραχ. 60, ἤτοι τὰ δέκα ἐν ὅλῳ Δραχ. 600

Οἱ ἑπόμενοι ΔΕΚΑ θέλουσι λάβει ἕκαστος ἀνὰ **ΔΕΚΑ** τόμους τῆς «Ἑστίας» κατ' ἐκλογήν, ἀξίας δραχ. 50, ἤτοι ἐν ὅλῳ τόμους 100, ἀξίας.......... Δραχ. 500

Οἱ ἑπόμενοι ΕΙΚΟΣΙ ἕκαστος ἀνὰ **ΠΕΝΤΕ** τόμους τῆς «Ἑστίας» κατ' ἐκλογὴν ὡσαύτως, ἀξίας δραχ. 25, ἤτοι ἐν ὅλῳ τόμους 100 ἀξίας.......... Δραχ. 500

Οἱ ἑπόμενοι ΠΕΝΤΕ ἕκαστος ἀνὰ μίαν πλήρη σειρὰν **ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΟΛΩΝ ΕΤΩΝ** τῆς ἐμμέτρου σατυρικῆς ἐφημερίδος «Ρωμηοῦ» ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1887, ἀξίας δραχ. 40, ἤτοι αἱ πέντε ἐν ὅλῳ ἀξίας.......... Δραχ. 200

Τέλος δὲ ἕτεροι ΠΕΝΤΕ ἀριθμοὶ θέλουσι λάβει ἕκαστος ἀνὰ μίαν συλλογὴν τῶν ἑπομένων νεοελληνικῶν ἔργων:

Μενδ. Βαρθόλδη Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως ἀξίας	Δραχ.	12
Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου Ἅπαντα..........	»	10
Δημ. Βερναρδάκη Εὐφροσύνη..........	»	4
Ἀγγέλου Βλάχου Λυρικὰ ποιήματα..........	»	5
Δ. Βικέλα Διηγήματα..........	»	2
Λεύκωμα περιέχον 12 φωτογραφίας τῶν ἀρχαίων μνημείων....	»	5
Θήκην χρυσότευκτον διὰ φωτογραφίας..........	»	2
	Δραχ.	40

Ἤτοι οἱ πέντε τελευταῖοι κλῆροι ἀξίας.......... Δραχ. 200

Ὁλικὴ ἀξία τῶν πεντήκοντα κλήρων τοῦ Λαχείου

ΔΡΑΧΜΑΙ 2000

Ἡ κλήρωσις τοῦ Λαχείου γενήσεται δημοσίᾳ τὴν πρώτην Κυριακὴν τοῦ Μαΐου 1888, ὥραν 3 μ. μ. ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς **ΕΣΤΙΑΣ**, ἐνώπιον τῆς Διευθύνσεως αὐτῆς, πενταμελοῦς ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις συνδρομητῶν καὶ παντὸς ἄλλου συνδρομητοῦ ἐπιθυμοῦντος νὰ παραστῇ εἰς τὴν κλήρωσιν.

Πρωτόκολλον δὲ τῆς κληρώσεως δημοσιευθήσεται ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς *Ἑστίας*.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888—1191

Digitized by Google

BODL: LIBR
443

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἀριθ. 576.—10 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1888. Λεπτὰ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

Ἐπὶ τῇ λήξει τοῦ δωδεκάτου ἔτους τῆς «Ἑστίας» παρακαλοῦνται οἱ κύριοι συνδρομηταί, ὅσοι ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξακολουθήσωσι λαμβάνοντες τὸ φύλλον καὶ κατὰ τὸ ἀρξάμενον ἔτος, νὰ ἀνανεώσωσιν ἐγκαίρως τὴν συνδρομὴν αὐτῶν, ἵνα μὴ ἐπέλθῃ διακοπὴ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 628

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΖΑΠΠΕΙΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ.
ΣΤΡΕΒΛΩΘΕΙΣΑ ΥΠΑΡΞΙΣ, διήγημα.
Η ΕΝ ΚΟΡΣΙΚΗι ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΙΚΙΑ, ὑπὸ Ν. Β. Φαρδῦ.
Ο ΚΑΡΟΛΟΣ ΔΑΡΒΙΝ.
ΤΟ ΡΑΓΙΣΜΕΝΟ ΒΑΖΟ.
ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΘΕΩΝ ΚΑΒΕΙΡΩΝ

Ἀπό τινος αἱ πολιτικαὶ ἐφημερίδες τῶν Ἀθηνῶν σχεδὸν καθ' ἑκάστην ἀναγράφουσιν εἰδήσεις περὶ τοῦ παρὰ τὰς Θήβας ἀνασκαπτομένου ἱεροῦ τῶν Καβείρων καὶ περὶ τῶν ποικίλων εὑρημάτων τῶν ἐξ αὐτοῦ προερχομένων. Οὕτω δὲ τὸ ὄνομα τῶν Καβείρων, τὸ τέως μόνον εἰς τοὺς εἰδικῶς περὶ τὴν ἑλληνικὴν ἀρχαιότητα ἀσχολουμένους γνωστόν, φέρεται νῦν ἀνὰ τὰ στόματα πάντων χωρὶς ἐν τούτοις νὰ γνωρίζωσι πάντες ἀκριβῶς ἐὰν εἶναι ὄνομα ἀνθρώπων ἢ θεῶν ἢ ὄνομα χώρας.

Οἱ Κάβειροι ἢ Κάβιροι ἦσαν δαίμονες, δύο ἢ τρεῖς τὸν ἀριθμόν, λατρευόμενοι εἰς πολλὰ τῆς Ἑλλάδος μέρη, τὰς Θήβας, τὴν Ἀνθηδόνα, τὴν Σαμοθράκην, Ἴμβρον, Λῆμνον, τὴν Ἀνδανίαν τῆς Μεσσηνίας καὶ ἀλλαχοῦ. Ὁ ἀριθμός, ὡς γνωστόν, προκειμένου περὶ τοιούτων δαιμόνων δὲν σημαίνει πολύ· μήτε αἱ Χάριτες ἦσαν πανταχοῦ καὶ πάντοτε τρεῖς, μήτε αἱ Μοῦσαι ἐννέα.

Ἡ σημασία τῶν Καβείρων δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστή· φαίνεται ὅτι ἦσαν προσωποποιήσεις τῶν παραγωγικῶν τῆς φύσεως δυνάμεων, θεοὶ τῆς γεωργίας, τῆς ἀμπελουργίας καὶ τῆς κτηνοτροφίας, ἔχοντες μεγίστην ὁμοιότητα μετὰ τῆς Δήμητρος, τοῦ Διονύσου, τοῦ Ἑρμοῦ, τοῦ Ἡφαίστου καὶ ἄλλων τῆς αὐτῆς φύσεως θεῶν· διὰ τοῦτο δὲν εἶναι παράδοξον, ὅτι παρίστανται ἐν τῇ τέχνῃ ἐν μορφῇ ὁμοίᾳ ἐνίοτε μὲν τῇ τοῦ Διονύσου, ἄλλοτε δὲ τῇ τοῦ Ἑρμοῦ. Ἐν Λήμνῳ ἦσαν δύο, συνήθως δὲ τοὺς ἐφαντάζοντο ὡς υἱοὺς καὶ βοηθοὺς τοῦ Ἡφαίστου, τοῦ θεοῦ τοῦ πυρός· καὶ τοῦτο διότι ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἡ καλὴ ποιότης τοῦ οἴνου ἦτο, ὡς σήμερον ἐν Θήρᾳ, ἀποτέλεσμα τῆς ἡφαιστειώδους φύσεως τοῦ ἐδάφους. Καὶ ὁ Αἰσχύλος ἔν τινι δράματι παρέστησεν αὐτοὺς ὡς δαίμονας ἀγαθοὺς φιλοξενοῦντας ἐν Λήμνῳ τοὺς Ἀργοναύτας καὶ παρέχοντας αὐτοῖς ἄφθονον οἶνον. Οἱ ἐν Θήβαις λατρευόμενοι ἦσαν ἐπίσης δύο, καλούμενοι Προμηθεὺς καὶ Αἰτναῖος, ἐλέγετο δὲ ἐνταῦθα, ὅτι οἱ Κάβειροι ἦσαν ἄλλοτε ἄνθρωποι, εἰς οὓς ἡ Δήμητρα αὐτὴ εἶχε διδάξει τὴν τελετήν, ἣν βραδύτερον οἱ ἱερεῖς ἐτέλουν ἐν τῷ ἱερῷ αὐτῶν. Ἐκ τούτου ἕπεται ὅτι καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐφαντάζοντο ὡς θεοὺς τῆς γεωργίας. Ἐν Σαμοθράκῃ οἱ Κάβειροι ἐλατρεύοντο μὲν καὶ ὡς θεοὶ τῆς φύσεως ἔχοντες συγγένειαν μετὰ τῆς Δήμητρος καὶ τοῦ Διονύσου, πρὸ πάντων ὅμως ἐπιστεύετο ἐνταῦθα ὅτι ἔσωζον ἐκ τῶν κινδύνων ἰδίως τῆς θαλάσσης τοὺς ἐπικαλουμένους αὐτούς. Ἔπρεπεν ὅμως νὰ γνωρίζῃ τις τὸν τρόπον τῆς ἐπικλήσεως, ἐδιδάσκετο δὲ ὁ τρόπος οὗτος ἐν τοῖς μυστηρίοις, τὰ ὁποῖα διὰ τοῦτο ἀπέκτησαν μεγίστην φήμην κατὰ τοὺς ἀλεξανδρινοὺς καὶ ῥωμαϊκοὺς ἰδίως χρόνους. Εὐνόητον εἶναι, ὅτι περὶ τῶν μυστηρίων τούτων ἡμεῖς ἐλάχιστα γινώσκομεν· τὸ πρώτιστον καὶ μέγιστον τῶν μυουμένων καθῆκον ἦτο νὰ μὴ ἀνακοινώσωσί τι εἰς τοὺς ἀμυήτους ἐκ τῶν ὀργίων, ἃ εἶχον ἴδει· βέβαιον ὅμως εἶναι, ὅτι τὰ ὄργια ταῦτα συνίσταντο ἁπλῶς εἰς δραματικὴν παράστασιν μύθων τινῶν σχετικῶν πρὸς τοὺς θεοὺς πρὸς τιμὴν τῶν ὁποίων ἐτελοῦντο. Ἡ παράστασις διεξήγετο ὑπὸ τῶν ἱερέων, οἵτινες συγχρόνως ἐξήγουν τὰ δρώμενα. Δὲν εἶναι ἀληθές, ὅτι ἐν τοῖς μυστηρίοις ἐβασίλευεν ἡ ἀκολασία. Βεβαίως πολλὰ ἐκ τῶν ἐκεῖ δρωμένων ἦσαν κατὰ τὰς ἰδέας ἡμῶν τῶν σήμερον ἄσεμνα· ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ὅμως ὁλόκληρος ἡ ἑλληνικὴ θρησκεία, ὡς ἐν γένει πᾶσαι αἱ θρησκεῖαι αἱ θέμα καὶ βάσιν ἔχουσαι αὐτὴν τὴν φύσιν, εἶναι ἄσεμνοι· αἴτιον δὲ τούτου εἶναι ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ παιδικῇ ἡλικίᾳ δὲν δύναται νὰ φαντασθῇ τὰς δυνάμεις τῆς φύσεως ἢ ὡς ὄντα ὅμοια ἑαυτῷ καὶ καθ' ὅμοιον τρόπον ἐνεργοῦντα· τὴν γονιμοποίησιν τῶν ἀγρῶν διὰ τῆς βροχῆς ἐκλαμβάνει ὡς ἐρωτικὴν συμπλοκὴν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς. Ἐν τοῖς μυστηρίοις τῆς Σαμοθράκης φαίνεται ὅτι εἷς τῶν Καβείρων παρίστατο κατ' ἐξοχὴν ἐρωτικός, κατὰ τὰς σήμερον μάλιστα περὶ αἰδοῦς ἐπικρατούσας ἰδέας κτηνωδῶς ἐρωτικός· ἀλλὰ τοῦτο ἦν ἁπλοῦν σύμβολον τῆς μεγάλης τοῦ θεοῦ δυνάμεως ἐπενεργούσης εὐεργετικῶς ἐπὶ τῆς φύσεως πρὸς παραγωγὴν ἀφθόνων καρπῶν.

Περὶ τῆς ἐν τῷ Καβειρίῳ Θηβῶν τελετῆς ὀλιγώτερα ἔτι γινώσκομεν· κυρίως οὐδέν· διότι ὁ Παυσανίας, ὅστις ἦτο εὐσεβέστατος ἄνθρωπος, λέγει ὅτι δὲν τῷ ἐφαίνετο ὅσιον νὰ γράψῃ περὶ αὐτῶν. Εἴθε αἱ νῦν ἐνεργούμεναι ἀνασκαφαὶ νὰ διδάξωσιν ἡμᾶς πλείονα τοῦ Παυσανίου. Χ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐξεδόθη ἐν τῷ γεωγραφικῷ περιοδικῷ « **A. Petermanns Metteilungen aus Justus geographischen Anstalt**», ἀριθ. 88, μονογραφία γεωγραφικὴ τῆς νήσου Κερκύρας κυρίως γεωγραφικὴ ὑπὸ τοῦ J. Partsch μετὰ τριῶν γεωγραφικῶν πινάκων, ὧν δύο πολιτικοὶ καὶ τοπογραφικός, ὁ δὲ τρίτος γεωλογικός. Τὸ ἔργον τοῦτο ὁ συγγραφεὺς ἀφιεροῖ εἰς τὸν Ἐρρῖκον Κίπερτ καὶ εἰς τὸν Ἰωάννην Ῥωμανὸν γυμνασιάρχην ἐν τῷ γυμνασίῳ Κερκύρας.

—Οἱ Παξοὶ ἔτυχον ἐρευνητοῦ καὶ ἱστορικοῦ, ὁποῖον οὐδεμία ἄλλη τῶν μεγάλων καὶ μικρῶν ἑλληνικῶν νήσων, ἐξαιρέσει τῆς Κρήτης καὶ τῆς Κύπρου. Οὐχὶ ἁπλοῦς τις καὶ λόγιος περιηγητής, ἀλλ' εἷς τῶν βλαστῶν τοῦ Ἀψβουργικοῦ οἴκου, ὁ ἀρχιδοὺξ Λουδοβῖκος Σαλβατὼρ παρέσχεν εἰς τὴν ἄγνωστον τοῖς πολλοῖς νῆσον τῶν Παξῶν μεγάλην σημαντικότητα, συντάξας περὶ αὐτῆς καὶ ἐκδοὺς βιβλίον ἐκ πεντακοσίων σελίδων εἰς μέγεθος τετάρτου μετὰ 98 μεγάλων καὶ 123 μικροτέρων εἰκονογραφιῶν. Ὁ λόγιος καὶ περὶ τὰς θαλασσίας ἀποδημίας ἐντριβέστατος ἀρχιδοὺξ ἐξελέξατο τὴν

Digitized by Google

ἀφανεστάτην τῶν ἑλληνικῶν νήσων ὑποκείμενον τῶν ἐρευνῶν καὶ μελετῶν του, κατώρθωσε δὲ νὰ ἀποδείξῃ αὐτὴν περιφανῆ καὶ περιώνυμον. Ἐν ταῖς πεντακοσίαις σελίσι τοῦ ἐκπρεπεστάτου ἐπὶ τυπογραφικῇ διασκευῇ καὶ διακοσμήσει, ἀξιολογωτάτου δ' ἐκὶ τῷ πραγματικῷ περιεχομένῳ πονήματός του, ὁ εὐπαίδευτος ἀρχιδοὺξ ἀφηγεῖται μετὰ θαυμαστῆς λεπτομερείας τὴν ἐν τοῖς ἀρχαίοις καὶ νεωτέροις χρόνοις ἱστορίαν τῶν Παξῶν καὶ τῆς Ἀντιπάξου, ἐξετάζων οὐχ ἧττον ἀκριβῶς πάντα τὰ ἀναγόμενα εἰς τὴν γεωγραφίαν, τὸν πληθυσμόν, τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν, τὴν βιομηχανίαν, τὴν κτηνοτροφίαν κτλ. Οὐχ ἧττον δὲ ἐπιμελῶς ἀφηγεῖται τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῶν Παξίων καὶ τὰς ἄλλας αὐτῶν παραδόσεις. Ἐν τῷ τμήματι τῆς ἀρχαίας ἱστορίας τῶν Παξῶν φέρει πολλὰς καὶ περιέργους μαρτυρίας ἐκ τοῦ Ἡροδότου, Πλινίου, Πολυβίου, Δίωνος τοῦ Κασσίου, Πλουτάρχου καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ γλωσσογράφου Ἡσυχίου. Οἱ Παξοὶ ἐγένοντο ἰδίως περιώνυμοι διὰ τὴν ἐγγὺς αὐτῶν τῷ 229 π. Χ. συγκροτηθεῖσαν ναυμαχίαν τῶν Ἰλλυριῶν πειρατῶν, τῶν παρὰ τῆς βασιλίσσης Τεύτας ἐκπεμφθέντων ἐναντίον τῶν Κερκυραίων, τῶν Αἰτωλῶν καὶ τῶν Ἀχαιῶν. Οἱ Ἰλλυριοὶ ἐθριάμβευσαν, εἶτα δὲ ἐξεπολιόρκησαν τὴν Κέρκυραν. Προσελθόντες ἔπειτα οἱ Ρωμαῖοι ὑπὸ τοὺς ὑπάτους Φούλβιον καὶ Ποστούμιον ἐκάθηραν τὸ Ἰόνιον πέλαγος ἀπὸ τῶν Ἰλλυριῶν πειρατῶν. Ὁ ἀρχιδοὺξ λέγει πολλὰ καὶ περίεργα περὶ τοῦ βίου τῶν Παξίων, ἐξ ὧν μνημονεύει ὀνομαστὶ καὶ τοὺς αὐτόθι προεξάρχοντας καὶ μέγα δυναμένους ἐπὶ προσωπικῇ αὐθεντίᾳ καὶ ὑπολήψει· ἀναφέρει λ. χ. μετὰ σεβασμοῦ καὶ φιλοφροσύνης τὸν ὀγδοηκονταετῆ καλόγηρον Δωρόθεοντὸν, δημοτικὸν παρὰ τοῖς Παξίοις Νέστορα καπετὰν—Σπῦρον, τὸν πολύπλαγκτον θαλασσινὸν καπετὰν Γεώργην, τὸν εὐφυᾶ ἀγυιόπαιδα Νικήταν, τὴν φλύαρον πλύντριαν καὶ περικαλλῆ λιθοφόρον Τασσίαν, τὸν πολυθρύλητον Δὸν Ζουὰν τῶν Παξῶν Γιορ-Κέκον, τὸν ἁλιέα Κίκην, φιλοτεχνεῖ δέ καὶ ἄλλων Παξίων ἰδιοφυεῖς φυσιογνωμίας. Αἱ ἰδιόγραφοι τοῦ ἀρχιδουκὸς ἰχνογραφίαι δὲν εἶνε τὸ ἐλάχιστον τῆς βίβλου κόσμημα. Ἀληθῶς οἱ τέως καὶ παρ' Ἕλλησιν ἀφανεῖς Πάξιοι γίνονται γνωριμώτατοι εἰς τὴν Εὐρώπην, εὐλόγως δὲ πρέπει νὰ σεμνύνωνται ὅτι ηὐτύχησαν νὰ ἀξιωθῶσι τοιούτου καὶ τηλικούτου ὑψηλοῦ καὶ φιλόφρονος ἐρευνητοῦ, οἷος ὁ τῶν ναυτικῶν εἰδημονέστατος καὶ ἐπὶ συγγραφικῇ δεινότητι ἐπιφανὴς ἀρχιδοὺξ Λουδοβῖκος Σαλβατώρ. Τὸ περὶ Παξῶν πόνημα εἶνε τὸ δέκατον ὄγδοον τῶν μεγάλων καὶ μικρῶν συγγραμμάτων, ὅσα ἐξέδωκε μέχρι τοῦδε ὁ λόγιος ἀρχιδούξ.

— Κατὰ τὴν ἐν τῷ Φρεδενσβὸργ τελευταίαν διαμονὴν τῆς αὐτοκρατείρας τῆς Ρωσσίας καὶ τῆς πριγκηπίσσης τῆς Οὐαλίας, δύο Γάλλοι γλύπται, ὁ Gautherin καὶ ὁ Chapu, καθ' ὑψηλὴν συγκατάβασιν τῶν δύο ἐπισήμων δεσποινῶν ἠδυνήθησαν νὰ λάβωσιν ἐκ τοῦ φυσικοῦ προπλάσματα αὐτῶν. Ἤδη ἐν Παρισίοις ἐκ τῶν προπλασμάτων τούτων κατασκευάζονται δύο ἀγάλματα, ἅτινα θέλουσι κοσμήσει τὴν πλουσιωτάτην γλυπτοθήκην τοῦ ζαπλούτου Δανοῦ Ἰάκωβσον. Ἡ Τσαρίνα, πεπλασμένη εἰς φυσικὸν μέγεθος, παρίσταται καθημένη. Φέρει ἐσθῆτα μεγαλοπρεπῆ καὶ τὸ διάδημα ἐπὶ κεφαλῆς· ὄπισθεν ἐπὶ τῶν ὤμων ἀνέρριπται ὁ ἐκ τριχάπτων πέπλος· τὸν γυμνὸν λαιμὸν περιβάλλει περιδέραιον ἐκ μαργαριτῶν. Ἡ αὐτοκράτειρα κρατεῖ εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα τὰ σχεδιογραφήματα τῶν διαφόρων φιλανθρωπικῶν καθιδρυμάτων ἅτινα συνέστησε, τὴν δεξιὰν δ' ἀνεγείρει ἐλαφρῶς ὡς ἐν συνομιλίᾳ. Ἦθος μελαγχολίας ἄβρᾶς καὶ γλυκύτητος ἀφάτου ἐμπνέει τὴν εὐειδῆ μορφὴν τῆς ἡγεμονίδος. Τὸ ἄγαλμα τῆς πριγκηπίσσης τῆς Οὐαλίας ὅπερ εἶνε ἀκόμη ἐν ἀρχῇ τῆς ἐπεξεργασίας εἶνε παρόμοιον πρὸς τὸ τῆς ἀδελφῆς της, διαφέρον μόνον κατὰ τὸ ἔνδυμα καὶ τὴν στάσιν. Τὸ δύο ταῦτα ἔργα πιστεύεται ὅτι θὰ ληφθῇ ἡ ἄδεια νὰ ἐκτεθῶσιν ἐν τῇ καλλιτεχνικῇ ἐκθέσει τοῦ 1889, ἥτις θέλει συμπέσει πρὸς τὴν παγκόσμιον ἔκθεσιν.

— Ἐπὶ τῷ ἰωβιλαίῳ τοῦ Πάπα οἱ συγγραφεῖς οἱ μετέχοντες τῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς «Βατικανείου Βιβλιοθήκης» ἐκδόσεων, παρέσχον εἰς τὸν Λέοντα ΙΓ' περιφανῆ ἀπόδειξιν τοῦ σεβασμοῦ αὐτῶν καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης των ἐπὶ τῇ προστασίᾳ τῆς ὁποίας ἀξιοῦνται παρ' αὐτοῦ διὰ τῆς προσφορᾶς εἰς αὐτὸν εἰκοσάδος συγγραμμάτων πολυτελῶς ἐκτετυπωμένων καὶ εἰκονογραφημένων, ἀφορώντων εἰς τὰς ἐπιστήμας, τὰ γράμματα, τὰς τέχνας, καὶ τὴν γραφογνωσίαν καὶ ἐν γένει εἰς τὸν κύκλον τῶν ἐργασιῶν τῆς «Βατικανείου Βιβλιοθήκης». Μεγαλοπρεπὲς λεύκωμα συνοδεύει τὴν ἐν λόγῳ προσφοράν, ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος τοῦ ὁποίου ἀναγινώσκεται ἀφιέρωσις εἰς ὕφος ἐπιγραφικόν, συντεθειμένη ὑπὸ τοῦ πατρὸς Τογκιόργη, ἐκ τοῦ τάγματος τοῦ Ἰησοῦ.

— Κατὰ τὸ ἀρξάμενον ἔτος 1888 θέλει τελεσθῇ ἐν Μονάχῳ διεθνὴς καλλιτεχνικὴ ἔκθεσις, εἰς ἣν προσεκλήθη ἐπισήμως νὰ συμμετάσχῃ καὶ ἡ Ἑλλάς. Ἡ ἔκθεσις, ἥτις θέλει διαρκέσει ἀπὸ 1ης Ἰουλίου μέχρι τέλους Ὀκτωβρίου τοῦ 1888, ἐτέθη ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ἀντιβασιλέως τῆς Βαυαρίας, οὗ ὁ υἱὸς πρίγκηψ Λουδοβῖκος ἀπεδέχθη τὴν ἐπίτιμον αὐτῆς προεδρείαν. Ἡ ἐν Μονάχῳ ἔκθεσις ἔχει τοῦτο τὸ ἰδιάζον ὅτι κατὰ τὸ 1888 συμπληροῦται ἑκατονταετία, ἀφ' ἧς συνεκροτήθη ἐν Μονάχῳ ἡ πρώτη καλλιτεχνικὴ ἔκθεσις, ἑπομένως δι' αὐτῆς θὰ πανηγυρισθῇ καὶ ἡ ἀμφιετηρὶς αὕτη.

— Κατὰ τὸ προσεχὲς ἔαρ καὶ ἐν Βιέννῃ θέλει τελεσθῇ διεθνὴς καλλιτεχνικὴ ἔκθεσις, πρὸς πανηγυρισμὸν τῆς τεσσαρακοστῆς ἀμφιετηρίδος τῆς βασιλείας τοῦ αὐτοκράτορος Φραγκίσκου Ἰωσήφ.

— Ὁ Γάλλος συγγραφεὺς καὶ ποιητὴς Κάτουλλος Mendés ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ *Ἑρνάνη* τοῦ Οὐγκὼ libretto μελοδράματος, ὅπερ θέλει μελοποιήσει διακεκριμένος Γάλλος μουσουργός.

— Ἡ σύζυγος τοῦ διαδόχου τῆς Γερμανίας ἀπέστειλεν εἰς τὸν πενθερὸν αὐτῆς, τὸν αὐτοκράτορα Γουλλιέλμον, ὡς δῶρον τῶν Χριστουγέννων προσωπογραφίαν τοῦ συζύγου της, ἣν μόνη ἐξεικόνισε. Τὸ δῶρον μέχρι δακρύων συνεκίνησε τὸν γηραιὸν μονάρχην.

— Ὁ Γκουνῶ συνέθετο ἐσχάτως πρὸς τιμὴν τοῦ Πάπα ὕμνον ὑπὸ τὸν τίτλον *Οὐρρά*! ὅστις διὰ πρώτην φορὰν ἀνεκρούσθη κατὰ τὰ ἐγκαίνια τῆς ἐν τῷ Βατικανῷ ἐκθέσεως τῶν δώρων τοῦ Ἰωβιλαίου.

— Ἀπεβίωσεν ἐν Παρισίοις ὁ γνωστότατος συγγραφεὺς τῆς *Ὡραίας Γαβριέλλας* καὶ συνεργάτης τοῦ Δουμᾶ ἐν τῷ *Κόμητι Μοντεχρίστῳ* καὶ ἐν ἄλλοις ἔργοις Αὔγουστος Μακέ.

— Ἐν Μαδρίτῃ ἀπεβίωσεν ὁ δημοτικώτατος Ἱσπανὸς μυθιστοριογράφος Ἐμμανουὴλ Γονζαλές.

Ἐν τῷ ἱερῷ τῶν Καβείρων παρὰ τὰς Θήβας, ὅπου ἐνεργεῖ ἀνασκαφὰς ἡ Γερμανικὴ Σχολή, ἀνευρέθησαν πολλὰ νέα εὑρήματα, ἀξιολογώτατα. Ἀνευρέθη τεμάχιον στήλης ἐνεπίγραφον, παριστῶν ἄνδρα ὀρχούμενον καὶ κρούοντα τύμπανον ὕπερθεν τῆς κεφαλῆς, ταῦροι χαλκοῖ καὶ μολύβδινοι διαφόρων διαστάσεων, πολλὰ ἀγγεῖα καὶ συντρίμματα ἀγγείων μετὰ γραφῶν, περὶ τὰ 100 μικρὰ ἀγάλματα συντετριμμένα καὶ μή, 6 λέοντες, 20 χοῖροι καί τινα πτηνά. Ὡσαύτως προήχθησαν εἰς φῶς καὶ ἄλλα εὑρήματα, τουτέστιν 95 χαλκοῖ ταῦροι, 112 μολύβδινοι, σιδηρᾶ λόγχη μήκους ἑνὸς μέτρου, ἀνάγλυφον ἐν ὀστεΐνῃ στήλῃ, παριστῶν Κάβειρον, πολλὰ πήλινα συντετριμμένα ἀγάλματα Πανός, Καβείρων, Διονύσου καὶ ἄλλων μορφῶν, ἀγγεῖον ἔχον γραπτὴν γυναῖκα κιθαρίζουσαν, πολλὰ ἐνεπίγραφα τεμάχια ἀγγείων, δύο ὑέλιναι προτομαί, πρὸς δὲ τούτοις πήλινον ἀγγεῖον, ἰδιόρρυθμον, ἔχον ἀντιθέτους ἐπὶ τῆς κοιλίας πλαστὰς μορφὰς γυναικὸς καὶ πωγωνοφόρου ἀνδρός.

— Διὰ τὴν προσεχῆ Ὀλυμπιακὴν ἔκθεσιν ἀπεφασίσθη νὰ γίνωσι δεκτὰ καὶ ἐκθέματα ἀποστελλόμενα ἐκ μέρους ὁμογενῶν, ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος οἰκούντων καὶ εἰς διάφορα βιομηχανικὰ ἔργα ἀσχολουμένων.

— Σκέψις γίνεται ἵνα τὸ ἐν Πειραιεῖ γυμνάσιον, ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς σχολικοῦ ἔτους, μεταβληθῇ εἰς ἐμπορικὴν σχολήν, κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῶν ἐν Εὐρώπῃ τοιούτων, θὰ καταβληθῇ δὲ προσπάθεια ὥστε νὰ ἀναγνωρισθῇ ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ἡ σχολὴ αὕτη ὡς ἰσοδύναμος πρὸς τὰ λοιπὰ γυμνάσια τοῦ Κράτους, ἵνα οὕτως ὁ ἐξερχόμενος ταύτης ἔχῃ τὴν ἐκλογὴν ἢ νὰ ἐπιδοθῇ εἰς πρακτικήν τινα ἐργασίαν ἢ νὰ ἐξακολουθήσῃ σπουδὰς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ.

— Ὁ παρ' ἡμῖν διατρίβων Γάλλος συγγραφεὺς καὶ ποιητὴς κ. Παῦλος Μαριετὼν ἀπέρχεται ὅσον οὔπω τῶν Ἀθηνῶν ἀρίστας ἀποκομίζων ἐντυπώσεις, τὰς ὁποίας σκοπεῖ νὰ περιλάβῃ ἐν ἰδίῳ τόμῳ ἅμα τῇ ἐπανόδῳ του εἰς Παρισίους. Τὸ βιβλίον του, ἐν πεζῷ λόγῳ συντεταγμένον, θέλει διαθέσει ὁ κ. Μαριετὼν διά τινων ποιήσεων, ὧν ἀπόγευμα παρέσχεν εἰς τὸ ἑλληνικὸν κοινὸν διὰ τοῦ χαριεστάτου ποιήματος «Ἡγησώ», ὅπερ ἐν ἐπισκέψει κατὰ τὸ Κεραμεικὸν ἐμπνευσθείς, ἐδημοσίευσεν ἔν τινι τῶν τελευταίων φύλλων τῆς *Ἐφημερίδος*.

Digitized by Google

— Ἐκ τῶν καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου ἐξεδόθη τὸ 22ον τεῦχος τοῦ Corpus Juris Civilis, περιέχον τὰ διάφορα εἴδη τῶν *ἀπαιτήσεων* (Conditiones sine causa ob turpem causam), τιμώμενον δὲ δραχμῆς. Προσεχῶς ἐκ τῶν αὐτῶν καταστημάτων ἐκδίδονται αἱ *Νεαραί*, μετὰ σημειώσεων ἑρμηνευτικῶν τοῦ κ. Ἠλ. Λιακοπούλου.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 8 Ἰανουαρίου

Κατὰ τὰς ἐφημερίδας τὸ ζήτημα τῆς ἑνοποιήσεως ὅλων τῶν ἐθνικῶν δανείων πρόκειται νὰ λυθῇ προσεχῶς. Οἱ τραπεζῖται κκ. Ree, Ἀλέξ. Ἰωνίδης καὶ Ἰω. Μπαλῆς, ἀφικνούμενοι ἐξ Ἀγγλίας, θὰ ἐξακολουθήσωσι τὰς ἀπὸ χρόνου ἤδη ἀρξαμένας μετὰ τῆς κυβερνήσεως διαπραγματεύσεις πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ σχεδίου τούτου. Αἱ διαπραγματεύσεις προέβησαν εἰς σημεῖον εὐχάριστον καὶ αἱ βάσεις κατ' ἀρχὴν ἐτέθησαν, ἤδη δὲ πρόκειται νὰ συζητηθῶσιν αἱ λεπτομέρειαι. Ἐκ τῆς ἑνοποιήσεως ταύτης πραγματοποιουμένης θὰ προκύψῃ ἐλάττωσις τῶν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν δανείων ἀπαιτουμένων δαπανῶν πλέον τῶν ἓξ ἑκατομμυρίων.

— Χειμὼν δριμὺς ἐνέσκηψε καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα. Ἐν Ἀθήναις αἱ χιόνες ἐκάλυψαν τὰ πέριξ ὄρη, ἔφθασαν δὲ καὶ μέχρι τῆς πόλεως.

— Ἡ ἐν Πετρουπόλει Ἰαπωνικὴ πρεσβεία ἀνήγγειλεν εἰς τὸν ἡμέτερον ἐν τῇ πρωτευούσῃ ταύτῃ πρεσβευτὴν κ. Μαυροκορδάτον ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ἰαπωνίας εὐηρεστήθη νὰ ἀπονείμῃ τὸ ἀνώτατον παράσημον τοῦ *ἀνατέλλοντος ἡλίου* εἰς τὸν πρωθυπουργὸν κ. Τρικούπην καὶ εἰς τὸν ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν ὑπουργὸν κ. Δραγούμην, τὸ αὐτὸ δὲ παράσημον τρίτης τάξεως εἰς τὸν αὐλαρχεύοντα κ. Χατζηπέτρον.

— Ἀφίκετο ἐκ Λονδίνου ὁ τραπεζίτης βαρῶνος Φερδινάνδος Ρότσιλδ ἐκ τῆς ἐπὶ ὄλβῳ περιωνύμου οἰκογενείας. Μετ' αὐτοῦ ἀφίκετο καὶ ὁ ἐκ τῶν ὑπασπιστῶν τοῦ πρίγκηπος τῆς Οὐαλίας κ. Τίρετ Οὐίλσων.

— Ἀφίκετο ὡσαύτως ἐξ Ἀγγλίας ὁ μηχανικὸς κ. Henry Ree, ὁ μέλλων νὰ διευθύνῃ τὰς ἐργασίας τῆς ἀγγλικῆς ἑταιρίας, τῆς ἀναλαβούσης τὴν ἀποξήρανσιν τῆς Κωπαΐδος λίμνης.

— Ἀπὸ 1 Φεβρουαρίου 1888 τὸ δικαίωμα τῆς ἐκδόσεως καὶ πληρωμῆς ἐπιταγῶν ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τὰ ταχυδρομικὰ καὶ τηλεγραφικὰ γραφεῖα Χαλκίδος, Λαρίσσης, Τρικκάλων, Ἄρτης, Μεσολογγίου, Ἀργοστολίου, Ζακύνθου, Καλαμῶν, Σπάρτης, Τριπόλεως καὶ Ναυπλίου.

— Ἡ κυρία Εὐφροσύνη Κασσαβέτη, ἐκπληροῦσα τελευταίαν θέλησιν τοῦ μακαρίτου αὐτῆς συζύγου Δ. Κασσαβέτη ἐδώρησεν εἰς τὸ δημόσιον τὸ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἁλμυροῦ τῆς Θεσσαλίας κείμενον ἰδιόκτητον κτῆμά της, τὸ γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ἀϊδὶν» μεθ' ὅλων τῶν παραρτημάτων αὐτοῦ, μηχανῶν, ἐργαλείων γεωργικῶν καὶ ἄλλων χρησίμων εἰς τὴν καλλιέργειαν, ὡς καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ὑπαρχόντων ζῴων, ὅπως ἱδρυθῇ γεωργικὴ σχολή, ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Κασσαβέτειος».

— Κατὰ τὸν δημοσιευθέντα ἐπίσημον πίνακα, αἱ τελωνιακαὶ εἰσπράξεις τοῦ λήξαντος μηνὸς Δεκεμβρίου ἀνῆλθον εἰς 3,100,000 δραχ., ἀπέναντι 2,949,782 εἰσπραχθεισῶν κατὰ τὸν ἀντίστοιχον μῆνα τοῦ 1886 καὶ 1,942,345 εἰσπραχθεισῶν κατὰ τὸν ἀντίστοιχον μῆνα τοῦ 1885. Ἐν ὅλῳ αἱ τελωνιακαὶ εἰσπράξεις κατὰ τὸ 1887 ἀνῆλθον εἰς 34,635,964 δρ., ἐνῷ τὸ 1886 εἶχον ἀνέλθει εἰς 25,596,835, τῷ 1885 δὲ εἰς 22,404.987.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Μ. Γ. Μ. Μελιτούπολιν. Ἐλήφθησαν καὶ διετέθησαν συμφώνως τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ, ὡς λεπτομερῶς ἐγράφαμεν ὑμῖν.—κ. Ι. Τ. Ἰωάννινα Ἐνεγράψαμεν πάντας καὶ εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν φιλικὴν ὑποστήριξιν. Ὁ κ.Κ.Α.ἐπλήρωσεν ἡμῖν διὰ τὸ ἀντίτιμον τῶν δύο συνδρομῶν—κ.Π.Ν. Π. Πάτρας. Ἐλήφθησαν. Τὸ ζητηθὲν φύλλον ἀπεστάλη ὑμῖν. Ἡ Ἱστορία τῆς Ἰατρικῆς τιμᾶται δραχ. 7 καὶ μετὰ ταχυδρ. 7,50.—*Φιλαναγνώστῃ*. Ὁ σκοπὸς τῆς ἱστορίας δὲν εἶνε μόνον ἡ ἀπομνημόνευσις τῶν γεγονότων ἀλλὰ πολὺ ὑψηλότερος. Συγγραφεύς τις ὁρίζει αὐτὸν ὡς ἑξῆς· «Νὰ διδάξῃ τὸ παρελθὸν οὐ μόνον εἰς τὴν μνήμην ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν διάνοιαν, νὰ ἐξιστορήσῃ οὐ μόνον τὰ γεγονότα ἀλλὰ καὶ τὴν ἔννοιαν αὐτῶν καὶ τὸν σύνδεσμον, νὰ παραστήσῃ ἐπὶ σκηνῆς δρῶντας τοὺς ἐπιδράσαντας ἐπὶ τῶν γεγονότων ἀνθρώπους, ν' ἀνεύρῃ καὶ νὰ ζωγραφήσῃ, ὑπὸ τὰ κύρια ὀνόματα καὶ τὰ μερικὰ συμβάντα, τὴν τύχην καὶ τὰς ἐργασίας, τὰς νίκας καὶ τὰς ἥττας τῆς κοινωνίας καὶ τῆς ἀνθρωπίνου ψυχῆς, ταῦτα εἶνε ἡ μεγάλη τῆς ἱστορίας ἀποστολή.»—κ. Δ. Λ. Ληξούριον. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν. κ. κ. Ε. Γ. Σ. Δυρράχιον, Η. Μ. Πάφον, Β. Δ. Κιάτον καὶ Γ. Κ. Λ. Ροστόβιον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — κ. Σ.Α.Παρισίους. Ἐλήφθη· εὐχαριστοῦμεν·ἀπηντήσαμεν.—*Κτηματίᾳ*. Οἱ ἀρχαῖοι ἀπέδιδον τὴν εὕρεσιν αὐτοῦ εἰς τὴν θεὰν Δήμητρα· ἄγνωστος ὅμως εἶνε εἰς ἡμᾶς ἡ καταγωγὴ τοῦ σίτου καὶ ὁ τόπος ἔνθα τὸ πρῶτον εὑρέθη ἐν ἀγρίᾳ καταστάσει.— κ. Σ. Σ. Κ. Αἰτωλικόν. Ἐλήφθησαν καὶ παρεδόθησαν τὰ ἀνήκοντα τῷ κ. Δ.Ζ.—Κυρίας Δ.Κ.Γ. Κέρκυραν, Π. Σ. Πρέβεζαν, Ζ.Ι. Κ. Κεφαλληνίαν, Ι.Σ. Δ. καὶ Δ. Γ. Σύρον, Φ. Σ. Μυτιλήνην, Ν. Σ. Ν. Κάρυστον, Γ. Ι. Χ. Καλάμας, Π. Γ. Π., Θ. Α. Π. Δ. Ι Κ. καὶ Σ. Π. Μ. Κέρκυραν, Σ. Π. Πάτρας, Ι. Β. Θήραν, Α. Φ. Κ. Ἀργοστόλιον, Δ. Κ. Κιάτον, Π. Π. Μόναχον καὶ Σ. Ν. Π. Μάντσεστερ. Ἐλήφθησαν. — *Γραμματικῷ*. Τὸ *θηλυκόνω* εἶνε λέξις τῆς κοινῆς γλώσσης παραγομένη ἐκ τοῦ θηλυκός. Τῆς αὐτῆς ῥίζης εἶνε ἡ *θηλειά*. Ἡ λέξις εὑρίσκεται εἰς τὸν Ἡσύχιον.—κ. Π. Μ. Δ. Σύρον. Ἡ ἀποστολὴ τοῦ ἀντιτίμου ἀρκεῖ· οὐδὲν ἄλλο. — κ. Χ. Κ Πειραιᾶ. Οἱ ἐν ἰδίῳ τεύχει ἐκδοθέντες πίνακες καὶ εἰκόνες τοποθετοῦνται ἐν τῇ οἰκείᾳ ἕκαστος θέσει εἰς τὸ σύγγραμμα κατὰ τὰς ὁδηγίας, τὰς δημοσιευομένας ἐν τῷ ἐξωφύλλῳ τοῦ ἄρτι ἐκδοθέντος τελευταίου τεύχους. — κ. Φ. Δ. Κωνσταντινούπολιν. Τιμᾶται φρ. 18. — *Στωϊκῷ*. Οὐδὲν ἀκριβέστερον. «Ἡ ματαιότης τόσον ἐρριζωμένη εἶνε ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε πᾶς ἕκαστος, καὶ ὁ στρατιώτης, καὶ ὁ κτίστης, καὶ ὁ μάγειρος, καὶ ὁ ἀχθοφόρος θέλει νὰ ἔχῃ θαυμαστάς· καὶ αὐτοὶ οἱ φιλόσοφοι θέλουσι θαυμαστάς. Καὶ οἱ κατὰ τούτων γράφοντες θέλουσι νὰ ἔχωσι τὴν δόξαν ὅτι ἔγραψαν καλῶς, καὶ οἱ ἀναγνώσαντες τὰ γραφέντα θέλουσι νὰ ἔχωσι τὴν δόξαν ὅτι τὰ ἀνέγνωσαν, καὶ ἐγὼ ὁ γράφων τὰς γραμμὰς ταύτας ἔχω ἴσως τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην». Οὕτω κηρύττει ὁ Πασχάλ.

ΑΙΚ. ΛΑΣΚΑΡΙΔΟΥ

Τὸ βιβλίον τῶν μικρῶν μας, ἀναγνωσματάριον διὰ παιδία 6—8 ἐτῶν. Δραχ. 1,25. Μετὰ ταχυδρ. τελῶν δραχ. 1,35.

Ἡ τέρψις τῶν παίδων, διηγήματα διὰ παιδία 7—9 ἐτῶν. Δραχ. 1,75. Μετὰ ταχυδρ. τελῶν δραχ. 2.

Εἰκόνες τοῦ παιδικοῦ βίου, διὰ παιδία 8—10 ἐτῶν. Δραχ. 1,50. Μετὰ ταχυδρομ. τελῶν δραχ. 1,70.

Πραγματεία περὶ τοῦ Φροβελιανοῦ συστήματος.

Ὁδηγίαι πρὸς κατανόησιν τοῦ συστήματος τούτου. Δραχ. 2.

Ἐξεδόθησαν ἄρτι

Ρυθμικὰ παίγνια κατὰ τὴν Φροβελιανὴν μέθοδον διά τε τοὺς Νηπιακοὺς Κήπους καὶ τὰ μαθήματα τῆς Γυμναστικῆς. Ποίησις καὶ μουσικὴ ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Κατακουζηνοῦ. Τεῦχος πρῶτον. Τιμᾶται δραχ. 1,25. Μετὰ ταχυδρ. 1,40.

Digitized by Google

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

ὑπὸ **Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ**

Καλύμματα τοῦ συγγράμματος τούτου, καλλιτεχνικώτατα κατασκευασθέντα ἐν Γερμανίᾳ, μὲ λαμπρὸν πολύχρωμον καὶ ἐπίχρυσον ἐξώφυλλον, φέρον ἀρχαιοπρεπῆ παράστασιν τῆς Μούσης τῆς Ἱστορίας, κατὰ τὴν παρατιθεμένην ἐν μικρογραφίᾳ ἀπεικόνισιν, πωλοῦνται εἰς τὸ *Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας»*.

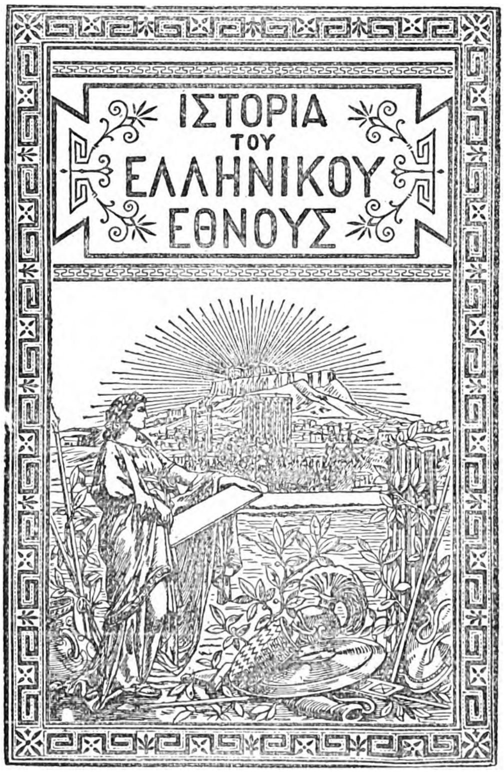

Τιμᾶται ἕκαστον δραχ. 2,50 διὰ τοὺς ἐν Ἑλλάδι συνδρομητὰς καὶ φρ. ἀργυρᾶ 2,50 διὰ τοὺς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἢ τῆς ἀλλοδαπῆς ζητοῦντες τοιαῦτα ἐπιβαρύνονται καὶ μὲ τὰ ταχυδρομικὰ τέλη, δραχμὴν μίαν διὰ τὰ πέντε καλύμματα τῶν 5 τόμων.

Ἕκαστον σῶμα τῆς Ἱστορίας τιμᾶται ἄδετον μὲν δραχ. 40 ἐν Ἀθήναις, δρ. 45 ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ φρ. χρυσᾶ 50 ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ. Δεδεμένον δὲ λαμπρῶς πωλεῖται ἀντὶ δραχ. 60 ἐν Ἀθήναις, δραχ. 70 ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ φρ. χρυσῶν 70 ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

8 Ἰανουαρίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως			*Τρέχουσα Τιμή*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.		458.—
» 120,000,000 τῶν 5	»	»	461.—
» 60,000,000 τῶν 6	»	»	533.—
» 26,000,000 τῶν 6	»	»	465.—
» 10,000,000 τῶν 6	»	»	234.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.		89.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.			504.—

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ.	ν.	4,185.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	»	»	188.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	»	»	81.50
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	»	»	208.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	»	»	174.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	»	»	395.—
Ἑταιρία Φωταερίου	»	»	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	32.60
	3μην.	32.40
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	129.—
»	3μην.	127.3/4

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	25.72
Λίρα ὀθωμανική	29.05

ΠΑΙΔΙΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

Υπο Α. Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

Περιέχει τὰ καταλληλότατα πρὸς ἀπαγγελίαν ποιημάτια διὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν.

Τιμᾶται 1 δραχμῆς.

Ἀποστέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρομ. τελῶν.

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ

Κλέφτικον ἐπεισόδιον ἢ ἑλληνικὸν μυθιστόρημα

υπο Κ. ΡΑΜΦΟΥ

Τιμᾶται δραχμῆς. Εἰς τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀποστέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρ. τέλους.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΗΣ „ΕΣΤΙΑΣ„

Σειρὰ ἑκατὸν εἰκόνων, ἀριστουργημάτων τῆς τέχνης, ἐκδιδομένη εἰς φυλλάδια. Ἔργον πρωτοφανὲς διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἐκτύπωσις γίνεται ἐν Γερμανίᾳ.

Τὸ ὅλον ἔργον ἀποτελεῖται ἐκ φυλλαδίων *δεκαέξ*, ἐξ ὧν ἐξεδόθησαν ἤδη τὰ *ὀκτώ*. *Τὸ ἔνατον* ἐκδοθήσεται τὴν προσεχῆ ἑβδομάδα, ταχίστη δὲ θέλει ἐπακολουθήσει καὶ τῶν λοιπῶν ἡ ἔκδοσις, ὥστε ἐντὸς ὀλίγου ὁλόκληρον τὸ ἔργον ἔσται περατωμένον. Τιμὴ τοῦ φυλλαδίου ἐν Ἀθήναις δραχ. 2, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 2,50. ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 2.50.

Ἤδη κομισθὲν εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» :

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΩΤΑΤΟΝ ΠΕΡΙΚΑΛΥΜΜΑ ΤΗΣ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΣ

πωλούμενον ἐν Ἀθήναις δραχ. 6, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δραχ. 8, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. χρ. 8.

Διὰ τοὺς προπληρώνοντας, τὸ ὅλον ἔργον τιμᾶται : Ἐν Ἀθήναις δραχ. 30, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δραχ. 35, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 35.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888—1192

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 577.—17 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1888. Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

BODL: LIBR

Ἐπὶ τῇ λήξει τοῦ δωδεκάτου ἔτους τῆς «Ἑστίας» παρακαλοῦνται οἱ κύριοι συνδρομηταί, ὅσοι ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξακολουθήσωσι λαμβάνοντες τὸ φύλλον καὶ κατὰ τὸ ἀρξάμενον ἔτος, νὰ ἀνανεώσωσιν ἐγκαίρως τὴν συνδρομὴν αὐτῶν, ἵνα μὴ ἐπέλθῃ διακοπὴ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 629

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΓΑΛΗ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗ, ὑπὸ Ἀριστοτέλους Π. Κουρτίδου.

ΣΤΡΕΒΛΩΘΕΙΣΑ ΥΠΑΡΞΙΣ, διήγημα.

Η ΕΝ ΚΟΡΣΙΚΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΙΚΙΑ, ὑπὸ Ν. Β. Φαρδῦ.

Ο ΚΑΡΟΛΟΣ ΔΑΡΒΙΝ κατ' οἶκον.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ναξιακὸν ἀρχεῖον.

Ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 553 Δελτίῳ τῆς *Ἑστίας* (2 Αὐγούστου π. ἔ.) εἶχον ἀναγγείλει ὅτι τὸ ἀρχεῖον τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας τῆς Ἑλλάδος ἀπέκτησε μεγάλην συλλογὴν ἐγγράφων τῶν νοταρίων τῆς Νάξου, ἣν ἀνεῦρεν ἐν Σύρῳ ὁ κ. Σοφιανός, καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης, τοῦτο δέ, τῇ ἀξιεπαίνῳ φροντίδι τοῦ ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης Ὑπουργοῦ κ. Βουλπιώτου καὶ τοῦ γενικοῦ γραμματέως κ. Παπαφράγκου ἐν τῷ αὐτῷ ὑπουργείῳ, κατέθεσεν εἰς τὸ ἀρχεῖον τῆς Ἑταιρίας.

Τῶν ἐγγράφων τούτων, κατὰ τὸν τρόπον, ὃν ἡ Ἑταιρία ἐφήρμοσε καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἐν τῷ ἀρχείῳ αὐτῆς κατατεθειμένων, ἐπερατώθη πρό τινων ἡμερῶν ἡ καταγραφὴ καὶ τακτοποίησις· κατεγράφησαν δὲ πάντα, ἀριθμούμενα εἰς 4330, ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν ἐγγράφων τοῦ ἀρχείου ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ 2512 μέχρι τοῦ 6842 μετὰ συντόμου μνείας τοῦ εἴδους ἑκάστου, καὶ τῆς χρονολογίας κατ' ἔτος καὶ μῆνα, καὶ ἐτοποθετήθησαν ἐντὸς 18 φακέλων κατὰ τὴν σειρὰν τῆς ἐγγραφῆς αὐτῶν ἐν τῷ καταλόγῳ.

Τὰ ἔγγραφα ταῦτα, ὡς ἔγραψα καὶ ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 553 τοῦ Δελτίου τῆς «Ἑστίας» συνίστανται ἐκ διαθηκῶν, συμβολαίων ἀγοραπωλησίας, μαρτυρικῶν, ἐπιτροπικῶν, προικοσυμφώνων, ὁμολογιῶν χρηματικῶν, δωρητηρίων, ἐκ συμβολαίων ἐμβατικίων (κοντουβερνίας), προικοδοτηρίων (ἀβενταρίων), ἐκκαθαρίσεων λογαριασμῶν (σοῦλφι), διορισμῶν αἱρετῶν δικαστῶν (ἀλμπιτρικά), ἐκ δωρητηρίων εἰς μονὰς καὶ ναοὺς (ψυχικὰ) ἢ εἰς ἀναδεκτοὺς ὑπὸ ἀναδόχων (φιλιότζικα) καὶ τὰ παρόμοια. Ἄρχονται δὲ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1533 ἕως τοῦ 1849.

Ἡ συλλογὴ αὕτη εἶνε ἀξία λόγου διὰ τὴν πλουσίαν καὶ γνησίαν ὕλην, ἣν παρέχει πρὸς μελέτην ἐπὶ διαφόρων θεμάτων φιλολογικῶν, νομικῶν καὶ ἱστορικῶν, ὧν σημειῶ τινα χάριν τῶν ἀσχολουμένων, ἵνα καταδείξω τὴν ἀξίαν αὐτῶν καὶ χρησιμότητα. Οὕτως ἐπὶ παραδείγματος ἐν τοῖς ἐγγράφοις τούτοις δύναταί τις νὰ μελετήσῃ τὴν κατάστασιν τῆς γλώσσης καὶ τῶν γραμμάτων κατὰ τὴν 16ην καὶ 17ην ἑκατονταετηρίδα, καθὼς καὶ τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως μιᾶς τῶν μεγαλειτέρων νήσων τῶν Κυκλάδων. Ἐν τούτοις δύναται νὰ σπουδάσῃ τὴν κατάστασιν τοῦ δικαίου καὶ τῶν ἐννόμων ἐν γένει σχέσεων τῶν κατοίκων, τὴν ἐπίδρασιν ἔτι, ἣν ἔσχεν ἡ ἐνετικὴ κατάκτησις, καὶ τὴν μικρὸν κατὰ μικρὸν εἰσαγωγὴν καὶ ἐπικράτησιν ὅρων καὶ τύπων καὶ διατάξεων τοῦ ἐνετικοῦ δικαίου, κυρίως ἐπὶ προικοσυμφώνων καὶ διαθηκῶν, τὴν θέσιν τῶν νοταρίων, τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν καὶ τὴν δικαιοδοσίαν, τὴν τοπικὴν περιφέρειαν, τὴν τάξιν τῶν γραφείων αὐτῶν, τὸ σύστημα τῆς διὰ αἱρετῶν δικαστῶν (ἀλμπίτρων) λύσεως τῶν διαφορῶν, τὸ σύστημα τῶν τοπικῶν κριτηρίων τῶν προεστώτων καὶ γερόντων, τὴν θέσιν τῶν ἐπισκόπων, χωρεπισκόπων καὶ ἱερέων, τῶν πνευματικῶν ὡς μαρτύρων, καὶ τὰ παρόμοια. Πλὴν τούτων δὲ τὰ ἔγγραφα παρέχουσι καὶ εἰδήσεις ἱστορικὰς τῆς νήσου κατὰ τὴν 16ην καὶ 17ην ἑκατονταετηρίδα, ὡς πρὸς τοὺς ἐν τῇ Νάξῳ ἄρχοντας τιμαριούχους, διοικητὰς Τούρκους καὶ Ἕλληνας, ὡς πρὸς τοὺς ἐπισκόπους, καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐν γένει κοινωνικὴν κατάστασιν τῶν νησιωτῶν.

Καὶ ἡ σπουδὴ δ' ἔτι τῶν κυρίων ὀνομάτων, ὧν πλεῖστα φέρουσι τύπον βυζαντινόν, καὶ ἡ τῶν γεωγραφικῶν, τῶν ἀναγραφομένων εἰς τὰ διάφορα συμβόλαια καὶ τὰς διαθήκας, ὡσαύτως τῶν ὀνομάτων τῶν ἐπίπλων, τῶν ἐνδυμάτων, τῶν γυναικείων κοσμημάτων, τῶν μαγειρικῶν σκευῶν καὶ ἀρτοποιητικῶν, τῶν μνημονευομένων εἰς τὰ προικοσύμφωνα τὰς διαθήκας, τὰς ἀπογραφὰς τῶν σκευῶν τῶν μονῶν, ὁλόκληρον γλωσσάριον ναξιακὸν δυναμένων ν' ἀποτελέσωσιν, εἶνε θέμα, εἰς ὃ ἡ συλλογὴ αὕτη δύναται νὰ παράσχῃ ἄφθονον ὕλην.

Πᾶσα ἡ συλλογὴ αὕτη καταγεγραμμένη ἤδη καὶ κατατεταγμένη τίθεται εἰς τὴν διάθεσιν παντὸς θέλοντος νὰ κάμῃ χρῆσιν αὐτῆς ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Ἑταιρίας.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 14 Ἰανουαρ. 1888.

Ὁ Ἔφορος τοῦ ἀρχείου
τῆς Ἱστορ. καὶ Ἐθνολ. Ἑταιρίας

Α. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακήν, 10/22 Ἰανουαρίου, συνεπληρώθη ἑκατονταετηρὶς ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ λόρδου Βύρωνος. Τὴν ἐπίσημον ταύτην ἐπέτειον οἱ ἐν Λονδίνῳ Ἕλληνες, γεραίροντες τὴν μνήμην τοῦ ἐξόχου ποιητοῦ καὶ φιλέλληνος, ἑώρτασαν πανηγυρικῶς. Τὴν πρωΐαν ἐτελέσθη δοξολογία ἐν τῇ αὐτόθι ἑλληνικῇ ἐκκλησίᾳ, εἰς ἣν παρέστησαν ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος κ. Γεννάδιος, τὰ μᾶλλον ἐξέχοντα μέλη τῆς ἑλληνικῆς παροικίας, ὁ ἔγγονος καὶ ἡ ἐγγόνη τοῦ λόρδου Βύρωνος, οἱ ἐπιφανέστεροι τῶν ἐν Λονδίνῳ φιλελλήνων καὶ ἀντιπρόσωποι πασῶν τῶν ἐφημερίδων τοῦ Ἄστεος. Μετὰ τὴν ἱεροτελεστίαν, ὁ Ἕλλην ἀρχιμανδρίτης ἔπλεξε τὸ ἐγκώμιον τοῦ Βύρωνος, εἶτα δ' οἱ παρεστῶτες ἀπελθόντες εἰς Χάϋδ-Πάρκ, ὅπου ἐγείρεται μεγαλοπρεπὴς ἀνδριὰς τοῦ ποιητοῦ, ἔστεψαν αὐτὸν διὰ δύο βαρυτίμων στεφάνων, ὧν ὁ εἷς προσηνέχθη ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως διὰ τοῦ ἀντιπροσώπου αὐτῆς, ὁ ἕτερος δ' ὑπὸ τῶν

Digitized by Google

ἐν Λονδίνῳ Ἑλληνίδων. Ὁ ἀγγλικὸς τύπος λίαν συμπαθῶς ἐξεφράσθη ἐπὶ τῇ ἐγκαρδίῳ ταύτῃ ἐκδηλώσει τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους πρὸς τὴν μνήμην τοῦ ἐν Μεσολογγίῳ θανόντος φιλέλληνος. Τελετὴ ἀνάλογος ἐγένετο καὶ ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ πόλει. Κατὰ παραγγελίαν τοῦ προέδρου τοῦ ἐνταῦθα συλλόγου «Βύρωνος», ὁ δήμαρχος τῆς πόλεως, παρισταμένων πασῶν τῶν ἀρχῶν καὶ πλήθους πολλοῦ, ἔστεψε τὸν ἀνδριάντα τοῦ ποιητοῦ, μετὰ κατάλληλον προσφώνησιν, ἥτις ἐγένετο δεκτὴ διὰ ζωηρῶν ἐπευφημιῶν.

— Ὁ ἐν Λειψίᾳ ἐκδοτικὸς οἶκος τοῦ Τεϋβνέρου ἀγγέλλει τὴν προσεχῆ ἔκδοσιν τῶν «Ἠθικῶν» τοῦ Πλουτάρχου, κριτικῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ ἐν Μιτυλήνῃ εὐπαιδεύτου γυμνασιάρχου κ. Γρ. Βερναρδάκη.

— Ἐν Στοκχόλμῃ ἐδημοσιεύθησαν εἰς πολυτελῆ ἔκδοσιν πάντα τὰ ποιήματα τοῦ βασιλέως τῆς Σουηδίας, τὰ γραφέντα ὑπ' αὐτοῦ κατὰ καιροὺς ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Ὀσκὰρ Φρειδερῖκος. Ἐν τέλει τοῦ τόμου δημοσιεύεται ποίημα τοῦ ἐστεμμένου συγγραφέως ἀποχαιρετῶντος τὰς ποιητικὰς αὐτοῦ ἐργασίας.

— Ὁ ἐκλεγεὶς νέος Γάλλος ἀκαδημαϊκὸς Octave Gréard, ὁ διὰ τῶν σοφῶν καὶ γλαφυρῶν αὐτοῦ πραγματειῶν τοσοῦτον ἀποκτήσας κῦρος ἐν τοῖς ἐκπαιδευτικοῖς ζητήμασιν, ἐγένετο δεκτὸς ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ. Εἰς τὸν ἐκφωνηθέντα παρ' αὐτοῦ λόγον ἀπήντησεν ὁ δοὺξ τοῦ Βρόϊλ.

— Γνωστὸς Γάλλος λόγιος, ὁ Γεώργιος Duval, ἐξέδωκεν ἐσχάτως περίεργον βιβλίον ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Λεξικὸν τῶν μεταφορῶν τοῦ Βίκτωρος Οὐγκώ». Ἐπισταμένως μελετήσας πάντα τὰ ἔργα τοῦ δαιμονίου ποιητοῦ, ὅσα ἔγραψεν ἔν τε ἐμμέτρῳ καὶ πεζῷ λόγῳ, συνέλεξεν ὅ,τι οὗτος ἐξέφερεν ἐν μεταφορικῷ σχήματι, κατατάξας δὲ τὴν ὕλην ἀλφαβητικῶς, ἀπήρτισε τόμον ἐξ ὑπερτριακοσίων σελίδων, ὧν ἡ ἀνάγνωσις εἶνε λίαν ἐνδιαφέρουσα. Πρόλογον εἰς τὸ βιβλίον ἔγραψεν ὁ Φραγκῖσκος Κοππέ.

— Ἐν Παρισίοις ἀπέθανεν ὁ Εὐγένιος Yung, εἷς τῶν ἱδρυτῶν καὶ διευθυντὴς τοῦ ἐγκρίτου περιοδικοῦ «Revue politique et littéraire».

— Ἡ Ἰταλία ἀπώλεσε κατ' αὐτὰς τὸν μεγαλείτερον αὐτῆς ποινικολόγον, τὸν καθηγητὴν καὶ γερουσιαστὴν Φραγκῖσκον Καρράραν. Ὁ Καρράρας τῇ ἐντολῇ τῆς Ἑλβετικῆς κυβερνήσεως εἶχε ἐκπονήσει τὸν ποινικὸν τῆς Ἑλβετίας κώδικα, ἐπὶ τούτῳ δ' ἡ Ἑλβετικὴ Ὁμοσπονδία εἶχεν ἀπονείμει αὐτῷ τὸν τίτλον τοῦ ἐπιτίμου πολίτου.

— Ἐπιμελείᾳ τοῦ υἱοῦ τοῦ Γαριβάλδη Μενόττη ἐξεδόθησαν τὰ *Ἀπομνημονεύματα* τοῦ ἐνδόξου Ἰταλοῦ στρατηγοῦ.

— Ὑπὸ τοῦ ἐν Λειψίᾳ μεγάλου ἐκδοτικοῦ καταστήματος Βράϊτκοφ καὶ Χαῖρτελ ἐξεδόθη ἄρτι νέος τόμος συμπληρωτικὸς τῶν μουσικῶν ἔργων τοῦ Βετόβεν. Ὁ τόμος οὗτος ἀποτελούμενος ἐκ 378 σελίδων περιέχει 46 τέως ἀδημοσιεύτους ποικίλας συνθέσεις ἤτοι ᾄσματα, μουσικὴν ὀρχήστρας, κλειδοκυμβάλου κλπ.

— Ἐκ μέρους τοῦ γαλλικοῦ Ἰνστιτούτου ἐπιτροπή, ἀποτελουμένη ἐκ τεσσάρων μελῶν, ἐν οἷς καὶ ὁ Ρενὰν καὶ ὁ Ἰούλιος Σίμων, μετέβη εἰς Βρυξέλλας καὶ προσήνεγκε τῷ ἐκεῖ διαμένοντι ἐξορίστῳ δουκὶ τοῦ Ὠμὰλ τὸ χρυσοῦν μετάλλιον, ὅπερ ἐκόπη εἰς ἀνάμνησιν τῆς πρὸς τὸ Ἰνστιτοῦτον μεγάλης δωρεᾶς τοῦ δουκός, δωρήσαντος, ὡς γνωστόν, τὸ ἀπέραντον κτῆμα Σαντιλλύ. Ἐπὶ τοῦ μεταλλίου εἰκονίζεται ἀφ' ἑνὸς ἡ κατατομὴ τοῦ δουκὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου ἄποψίς τις τοῦ κτήματος καὶ περὶ ταύτην ἡ ἐπιγραφή · Donné à l' Institut de France. Musée Condé. 25 Octobre 1886.

— Ὁ διάσημος Γερμανὸς ζωγράφος Γαβριὴλ Μὰξ ἐπεράτωσεν ἄρτι νέαν αὐτοῦ εἰκόνα «Τὴν Παναγίαν μετὰ τοῦ Χριστοῦ παιδός».

— Μεταξὺ τῶν πολυτιμοτάτων δώρων ἅτινα ἔλαβεν ὁ Πάπας ἐπὶ τῷ Ἰωβιλαίῳ αὐτοῦ ἀριθμεῖται καὶ εἰκών τις τοῦ Μουρίλλου, ἀποσταλεῖσα ἐκ Σεβίλλης, τῆς γενεθλίου πόλεως τοῦ μεγάλου Ἱσπανοῦ ζωγράφου.

— Ὁ διάσημος Γάλλος ζωγράφος Ὑβὸν ἤρξατο ζωγραφῶν τὸν νέον πρόεδρον τῆς Γαλλικῆς δημοκρατίας Σαδὶ Καρνώ. Παρίσταται δ' οὗτος ἐν τῇ εἰκόνι ὄρθιος, ἀσκεπὴς τὴν κεφαλήν, ἐν ἐπισήμῳ μελανῇ περιβολῇ, φέρων τὸν μεγαλόσταυρον τῆς λεγεῶνος τῆς τιμῆς. Ἡ εἰκὼν αὕτη ἀποσταλήσεται εἰς τὴν προσεχῆ ἔκθεσιν, εἶτα δ' ἀναρτηθήσεται ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ προεδρικοῦ μεγάρου. Ἔσται δὲ οὐχὶ οἰκογενειακὸν ἀλλ' ἐθνικὸν κτῆμα, καὶ θὰ ἀποτελέσῃ μέρος τῆς πινακοθήκης, ἥτις περιλαμβάνει καὶ τῶν προγενεστέρων προέδρων τὰς εἰκόνας.

— Ἡ πόλις Βαρκελόνη προκηρύσσει ἀγῶνα πρὸς συγγραφὴν πραγματείας περὶ ἱσπανικῆς ἀρχαιολογίας, παρέχουσα γέρας 20,000 φράγκων. Τὰ ἔργα δύνανται νὰ εἶνε καὶ χειρόγραφα καὶ ἔντυπα, οἱ δὲ συγγραφεῖς εἴτε Ἱσπανοὶ εἴτε ἀλλοδαποί. Ἀλλὰ τὰ συγγράμματα πρέπει νὰ εἶνε γεγραμμένα ἱσπανιστί, γαλλιστί, ἰταλιστὶ ἢ πορτογαλλιστί. Ἕκαστον δὲ τῶν ἀποστελλομένων δέον νὰ συνοδεύηται ὑπὸ δελτίου ἐνσφραγίστου, περιέχοντος ἔξωθεν μὲν ρητόν τι, ἔγκλειστον δὲ τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως. Ἔργα ἀποδεκτὰ εἶνε μέχρι τῆς μεσημβρίας τῆς 23 8βρίου 1891, ἡ δὲ κρίσις ἀναγνωσθήσεται τῇ 23 Ἀπριλίου 1892.

— Ὁ υἱὸς τοῦ διασήμου ἐργοστασιάρχου Κρούπ, ἐπανελθὼν ἐκ τοῦ εἰς Ἀνατολὴν ταξειδίου του, ἠγόρασεν ἀντὶ 10 χιλ. μάρκων καλλιτεχνικώτατον μέγα ἐκκρεμὲς ἐκ μαρμάρου, ὅπερ ἀποστέλλει δῶρον πρὸς τὸν Σουλτάνον, εὐγνωμονῶν ἐπὶ τῇ εὐμενεῖ ὑποδοχῇ, ἧς ἔτυχε παρ' αὐτῷ εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Ὑπὸ τοῦ ἐν Λονδίνῳ πρεσβευτοῦ τῆς Ἑλλάδος ἀνηγγέλθη εἰς τὴν κυβέρνησιν, ὅτι ὁ αὐτόθι ὁμογενὴς κ. Στεφάνοβικ Σκυλίτσης ἐδήλωσεν αὐτῷ ὅτι ἀναλαμβάνει τὴν δαπάνην ἀνεγέρσεως ἀνδριάντος εἰς τὸν λόρδον Βύρωνα ἐν Ἀθήναις.

— Ἐπανελήφθησαν αἱ ἐνταῦθα παρὰ τὸ Μεταξουργεῖον ἐνεργούμεναι ἀνασκαφαί, ἀνευρέθη δὲ ὁ κορμὸς ἀγαλματίου κοινῆς τέχνης ἀπεικονίζοντος τὸν Πᾶνα.

— Ἐπανελήφθησαν ὡσαύτως αἱ διακοπεῖσαι ἀνασκαφαὶ τῆς Ἠετιωνείας Πειραιῶς. Μέχρι τοῦδε ἀπεκαλύφθη ἱκανὸν μέρος τοῦ τείχους καὶ ἐκαθαρίσθη ἔξωθεν ὁ ἕτερος τῶν πύργων. Ἐν τοῖς χώμασιν ἀνευρέθη τεμάχιον ψηφίσματος μικρόν, μέρος ἐπιτυμβίου στήλης καὶ σωρεία κεράμων φερουσῶν τὴν ἐπιγραφὴν ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΕΙΡ.

— Αἱ ἐν τῷ Ἱερῷ τῶν Καβείρων ἀνασκαφαὶ θὰ ἐπαναληφθῶσι κατὰ τὰ τέλη Μαρτίου.

— Ὁ δήμαρχος Ζακύνθου κ. Καρρὲρ συνεκρότησεν ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν κ.κ. Ι. Δομενεγίνη, Ἀντ. Φλαμπουριάρη, Κ. Μεσσαλᾶ, Ι. Πλέσσα, Μέμν. Μαρτζώκη, Ι. Παπαδάτου καὶ Σ. δὲ Βιάζη, ὅπως κανονίσῃ καὶ ἐπιμεληθῇ τῶν ἀπαιτουμένων πρὸς ὑποδοχὴν τῶν ἐξ Ἰταλίας μεταβησομένων κατὰ τὸ ἔαρ εἰς Ζάκυνθον, διὰ τὰς ἑορτὰς τοῦ Φοσκόλου.

— Τὸ παρελθὸν Σάββατον ὁ διευθυντὴς τῆς ἐνταῦθα γερμανικῆς σχολῆς κ. Δαϊρπφελδ ὡμίλησε ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ Διονύσου καὶ ἐνώπιον ἐκλεκτοῦ ἀκροατηρίου περὶ τῆς ἱστορίας τοῦ θεάτρου τούτου καὶ τῆς τοποθετήσεως τῆς σκηνῆς αὐτοῦ.

— Τὴν ἑβδομάδα ταύτην ἄρχονται ὑπὸ τῆς Ἀμερικανικῆς σχολῆς, λαβούσης τὴν προσήκουσαν ἄδειαν, ἀνασκαφαὶ ἐν τῷ παρὰ τὴν θέσιν «Διόνυσος» τῆς Κηφισίας κτήματι τοῦ κ. Ἠλιοπούλου, ἐπιτρέψαντος προθύμως τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀνασκαφῶν τούτων.

— Γενομένων τῶν ἀρχαιρεσιῶν τῆς Ἰατρικῆς Ἑταιρίας, ἐξελέγησαν πρόεδρος ὁ κ. Α. Ἀναγνωστάκης, ἀντιπρόεδροι οἱ κ.κ. Λ. Παπαϊωάννου καὶ Χ. Ράλλης, γραμματεὺς ὁ κ. Σ. Σπάθης, ταμίας ὁ κ. Τιμ. Λούης καὶ διευθυντὴς τῆς βιβλιοθήκης ὁ κ. Στ. Βαλαχάκης.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

ΥΠΟ Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ

Ἐξεδόθησαν ἄρτι εἰς ἓν τεῦχος ὁμοῦ τὰ φυλλάδια 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50 καὶ 51, δι' ὧν συμπληροῦται ὁ 5ος καὶ τελευταῖος τόμος τοῦ συγγράμματος. Ἀντίτυπα αὐτοῦ εὑρίσκονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

Digitized by Google

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

G. Bourdon-Viane καὶ *H. Margon*, *Ἐγχειρίδιον διεθνοῦς ἰδιωτικοῦ δικαίου*, μεταγλωττισθὲν ἐκ τῆς γαλλικῆς ὑπὸ Ν. Γ. Μαντζαβίνου, δικηγόρου διπλωματούχου τῆς ἐν Παρισίοις σχολῆς τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν. Ἀθήνησι 1888. Τύποις ἀδελφῶν Περρῆ. Τόμος εἰς 16ον, σελ. 355. Τιμᾶται φρ. 5 ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καὶ φρ. χρ. 5 ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.

Οἱ δικαστικοὶ νόμοι τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς σχετικῆς νομολογίας τοῦ Ἀρείου Πάγου ὑπὸ Θ. Ν. Φλογαΐτου. Τόμος τέταρτος, περιέχων τὴν ἑξάβιβλον τοῦ Ἀρμενοπούλου, ἐν πρωτοτύπῳ καὶ ἐν μεταφράσει, μετὰ πολλῶν ἑρμηνευτικῶν σημειώσεων. Ἐκδότης Ἀνέστης Κωνσταντινίδης. Ἐν Ἀθήναις 1888. Τόμ. εἰς 18ον, σελ. 1063. Τιμ. δραχ. 12.

Διὰ τῆς ἐκδόσεως τοῦ παρόντος τόμου, περιλαμβάνοντος τὴν Ἑξάβιβλον τοῦ Ἀρμενοπούλου, ἐν πρωτοτύπῳ καὶ ἐν μεταφράσει, μετὰ παραθέσεως τῶν ρωμαϊκῶν καὶ βυζαντινῶν πηγῶν, συμπληροῦται ἡ ὅλη σειρὰ τῶν Δικαστικῶν Νόμων, τῶν ὑπὸ τοῦ κ. Θ. Φλογαΐτου ἐκδοθέντων. Ὡς ἐν τοῖς προλαβοῦσι τόμοις καὶ ἐν τῷ παρόντι, κάτωθεν ἑκάστης παραγράφου τῆς Ἑξαβίβλου, παρατίθεται ἐν ἀκριβεῖ περιλήψει ἡ σχετικὴ πρὸς τὴν ἐν αὐτῇ (ἢ ἐν ταῖς πηγαῖς ἐξ ἧς ἐλήφθη αὕτη) διάταξιν νομολογία τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ ἐνιαχοῦ τοῦ Ἐφετείου. Ἀλλ' ἐν τῷ παρόντι τόμῳ κάτωθεν πλείστων παραγράφων ἐν ὑποσημειώσει κεῖνται καὶ ἑρμηνευτικαὶ σημειώσεις, διασαφοῦσαι ἢ συμπληροῦσαι τὴν ἐν τῷ κειμένῳ διάταξιν καὶ παραλληλίζουσαι πρὸς τὰς ἄλλας ἐν Ἀρμενοπούλῳ διατάξεις ἢ πρὸς τὰς διατάξεις τῆς νεωτέρας ἡμῶν νομοθεσίας. Ἐπειδὴ δέ, ὡς γνωστόν, διάφοροι μέχρι τοῦδε ἐγένοντο ἐκδόσεις τῆς Ἑξαβίβλου, ἐπὶ τῇ βάσει διαφόρων χειρογράφων, ὁ συγγραφεὺς εἶχεν ὑπ' ὄψιν ἁπάσας κατὰ τὴν τύπωσιν τοῦ κειμένου, προυτίμησε δ' ὅπου διέφερον ἀλλήλων αἱ διάφοροι ἐκδόσεις (ὅπερ ἄλλως σπάνιον) τὴν γραφὴν τὴν συμφωνοτέραν πρὸς τοὺς γραμματικοὺς κανόνας τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ μᾶλλον συνᾴδουσαν πρὸς τὸ ἐκ τῶν πηγῶν πηγάζον νόημα τῆς προκειμένης διατάξεως.

Βυζαντινὸν Ἡμερολόγιον 1888. Ἐκδότης Θ. Κ. Μαγκάκης. Κωνσταντινούπολις— Ἀθῆναι. Τόμος εἰς 8ον ἐκ σελ. 404 μετ' εἰκόνων καὶ καλλιτεχνικοῦ ἐξωφύλλου. Τιμᾶται ἐν Τουρκίᾳ γρόσια ἀργυρᾶ 12, ἐν Ἑλλάδι δρ. 3 καὶ ἀλλαχοῦ φρ. χρ 3.

Ἡμερολόγιον τοῦ ἔτους 1888 ὑπὲρ τοῦ ἐν Ἑρμουπόλει γυμνασίου. Ἐν Σύρῳ 1888. Τύποις Ρ. Πρίντεζη. Τόμ. εἰς 16ον ἐκ σελ. 248. Τιμᾶται δρ. 3.

Αἰσώπου, Ἔρως καὶ Σα, ἀθηναϊκαὶ εἰκόνες. Ἀθῆναι. 1888. Τόμ. εἰς 24ον ἐκ σελ. 119 μετὰ χρωματιστοῦ καλλιτεχνικοῦ ἐξωφύλλου. Τιμᾶται δραχμῆς.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευῇ, 15 Ἰανουαρίου

Ἐξεδόθη τὸ Β. Δ. δι' οὗ κανονίζονται γενικῶς τὰ τῆς Δ' Ὀλυμπιακῆς ἐκθέσεως, μελλούσης νὰ τελεσθῇ τῇ δευτέρᾳ Κυριακῇ τοῦ Ὀκτωβρίου 1888, συγχρόνως μετὰ τῶν ἐγκαινίων τοῦ Ζαππείου μεγάρου.

— Ὁ ἀδαμαντοκόλλητος μεγαλόσταυρος, ὅστις θέλει ἀποσταλῇ εἰς τὸν Σουλτάνον, παρηγγέλθη πρὸ ἡμερῶν νὰ κατασκευασθῇ εἴς τινα τῶν μεγάλων ἐν Παρισίοις ἀδαμαντοπωλῶν. Τὸ διάσημον τοῦτο θὰ ἐπιδώσῃ εἰς τὸν Σουλτάνον ἔκτακτος τοῦ Βασιλέως πρεσβεία.

— Ἐν Πειραιεῖ ναυλοχεῖ τὸ ἀγγλικὸν θωρηκτὸν *Ἄφοβος*, οὗ ἐπιβαίνει ὡς ὑποπλοίαρχος ὁ δευτερότοκος υἱὸς τοῦ πρίγκηπος τῆς Οὐαλλίας Γεώργιος καὶ ὡς ὕπαρχος ὁ πρίγκηψ Λουδοβῖκος τοῦ Βάττεμβεργ. Οἱ δύο ἡγεμονίδαι συχνάκις ἀνέρχονται εἰς Ἀθήνας πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς ἡμετέρας βασιλικῆς οἰκογενείας.

— Τὸ μεταξὺ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Δραγούμη καὶ τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Γαλλίας κ. Μονθολὼν ὑπογραφὲν συμβόλαιον περὶ ἀνανεώσεως τῆς γαλλικῆς ναυτικῆς ἀποστολῆς θέλει ἰσχύσει μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου 1888. Ἐκ τῶν τῆς ἀποστολῆς ταύτης παραμένουσιν ἐνταῦθα ὁ ναύαρχος Λεζὲν καὶ ὁ ἐν Γαλλίᾳ διατρίβων διὰ τὰ παραγγελθέντα σκάφη ναυπηγὸς κ. Δυπών.

— Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν προτιθέμενον νὰ ἀποστείλῃ πρὸς εἰδικὴν ἐκπαίδευσιν τῶν τὴν βολὴν ἀφορώντων εἰς τὴν ἐν Βαλλὸν τῆς Γαλλίας σχολὴν τῆς βολῆς δέκα ἐκ περιτροπῆς κατωτέρους ἀξιωματικοὺς τοῦ πεζικοῦ, προκηρύσσει διαγωνισμόν, ὅστις γενήσεται ἐνταῦθα τὴν 1 Φεβρουαρίου, ἐνώπιον ἐπιτροπῆς διορισθησομένης ὑπ' αὐτοῦ. Οἱ διαγωνισθησόμενοι ὀφείλουσι νὰ γνωρίζωσιν ἐπαρκῶς τὴν γαλλικήν, ἣν νὰ ὁμιλῶσιν εὐχερῶς, πρὸς δὲ νὰ ἔχωσι τὰς ἀναγκαίας γνώσεις Ἀριθμητικῆς, Ἀλγέβρας, Γεωμετρίας καὶ Τριγωνομετρίας.

— Συνέστη ἐνταῦθα ὁπλασκητήριον ἀξιωματικῶν τοῦ πυροβολικοῦ, οὗ τὰ ἐγκαίνια ἐγένοντο μετ' ἐπισημότητος.

— Τὸ ἔργον τῆς ἐν Γραβιᾷ ἀνεγέρσεως μνημείου εἰς τοὺς πεσόντας ἐκεῖ κατὰ τὸν ἱερὸν ἀγῶνα θέλει εἶναι τετελεσμένον κατ' Ἀπρίλιον, οὕτως ὥστε ἡ τελετὴ τῶν ἀποκαλυπτηρίων θὰ συμπέσῃ μὲ τὴν 8ην Μαΐου, ἐπέτειον τῆς ἐν Γραβιᾷ μάχης.

— Ὁ ἐν Ταϊγανίῳ ἀποθανὼν φιλάνθρωπος Ἕλλην Ἠλίας Π. Ἠσαΐας κατέλιπε διὰ τῆς διαθήκης του 250,000 δραχμῶν πρὸς ἵδρυσιν γηροκομείου ἐν Σπέτσαις, τῇ ἰδιαιτέρᾳ αὐτοῦ πατρίδι.

— Διὰ Β. Δ. ἀνετέθη ἡ ἔκδοσις καὶ ἡ πληρωμὴ ταχυδρομικῶν ἐπιταγῶν καὶ εἰς τὰ ταχυδρομικὰ καὶ τηλεγραφικὰ γραφεῖα Χαλκίδος, Λαρίσσης, Τρικκάλων, Ἄρτης, Μεσολογγίου, Ἀργοστολίου, Ζακύνθου, Καλαμῶν, Σπάρτης, Τριπόλεως καὶ Ναυπλίου. Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου διὰ τὰ γραφεῖα ταῦτα ὡρίσθη κατὰ τὴν πρώτην ἐπιόντος μηνός.

— Τὰ κειμήλια τῶν Ζωσιμάδων ἀπεστάλησαν ἐντὸς μικροῦ κιβωτίου εἰς Ἀγγλίαν, ὅπως ἐκτιμηθῶσι. Τὰ κειμήλια ταῦτα ἐξησφαλίσθησαν παρά τινι εὐρωπαϊκῇ ἑταιρίᾳ ἀντὶ 250,000 φράγκων.

— Διὰ τοῦ ἐγκριθέντος νέου δρομολογίου τῆς Ἑλληνικῆς Ἀτμοπλοϊκῆς Ἑταιρίας ἱδρύονται δύο νέαι καὶ σπουδαῖαι γραμμαί, ἡ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τελουμένη καθ' ἑβδομάδα καὶ οὖσα ἐπέκτασις τῆς ἤδη λειτουργούσης γραμμῆς Πειραιῶς — Βόλου — Θεσσαλονίκης, καὶ ἡ τῶν παραλίων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ Συρίας, ἥτις θὰ εἶνε δεκαπενθήμερος, καὶ θὰ ὑπηρετῇ τὴν Σμύρνην, Χῖον, Κάλυμνον, Κῶ, Σύμην, Ρόδον, Ἀττάλειαν καὶ Σελεύκειαν, καταλήγουσα εἰς Μερσίνην.

—Κατὰ τὴν δημοσιευθεῖσαν ἐπίσημον κατάστασιν, ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. μέχρι 31 Ὀκτωβρ. 1887 ἐβεβαιώθησαν ἔσοδα τῆς χρήσεως τοῦ 1887 63,528,085,δρ.εἰσεπράχθησαν 54,654,254 καὶ ὑπολείπονται πρὸς εἴσπραξιν 8,873,830. Ὡς ἔξοδα τῆς χρήσεως 1887 μέχρι τῆς 31 Ὀκτωβρίου ἐπληρώθησαν δρ. 53,733,840.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Δ. Λ. Ληξούριον. Ἐνεγράψαμεν πάντας καὶ εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν φιλικὴν ὑποστήριξιν. Εἰς τὰ ἄλλα τῆς ἐπιστολῆς ὑμῶν ἀπαντῶμεν ταχυδρομικῶς.— κ. Γ. Κ. Ὀδησσόν. Ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν. Ἰδιαιτέρως ἀπηντήσαμεν.— κ. Σ. Σ. Κ. Αἰτωλικόν. Τὴν παραλαβὴν τῶν χρημάτων ἀνηγγείλαμεν ἐγκαίρως. Τὸ σημειούμενον σύγγραμμα σπανιώτατον. Ἐνεγράψαμεν τὸν κ. Γ. Π. καὶ εὐχαριστοῦμεν ὑμῖν.—κ. Α. Β. Σύρον. Θὰ σταλῇ λίαν προσεχῶς μετὰ τῶν ἄλλων τῷ κ. Β. Σ.—κ. Σ. Κ. Γ. Πρέβεζαν. Ἀπεστάλησαν ἀγγελίαι. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς εὐμενεῖς διαθέσεις. — *Ἐπαρχιώτῃ*. Τὸ ἐπισκεπτήριον, τὸ ὁποῖον ἀφίνομεν ἔν τινι οἰκίᾳ, ἄνευ τῆς προθέσεως νὰ κάμωμεν ἐπίσκεψιν, πρέπει νὰ μὴ ἔχῃ πτυχήν.—Κυρίας Α. Κ. Γ. Κέρκυραν καὶ Ζ. Σ. Κ. Κεφαλληνίαν καὶ κ.κ. Η. Κ. Μασσαλίαν, Φ. Σ. Μυτιλήνην, Σ. καὶ Ν. Ἀδελφ. Π. καὶ Θ. Α. Π. Κέρκυραν, Κ. Χ. Ζ. Ἄμφισσαν, Ι. Β. καὶ Ν. Φ. Βῶλον, Δ. Γ. Βόνιτσαν, Κ. Κ. Πρέβεζαν, Α Φ. Κ. Ἀργοστόλιον, Σ. Ν. Π. Μάντσεστερ, Φ. Κ. Ἄνδρον, Α. Ε. Π. Δράκιαν καὶ Π. Κ. Π. Μόναχον. Ἐλήφθησαν. — κ. Ι. Δ. Γ. Λευκάδα. Ἡ συνδρομὴ ἐπληρώθη. Τὰ φυλλάδια Πινακοθήκης ἀπεστάλησαν. — κ. Α. Λ. Ἰωάννινα. Ἐλήφθησαν καὶ ἀπεστάλησαν ὑμῖν τὰ φύλλα. Τὰ Διηγήματα Δροσίνη τιμῶνται δραχ. 2,20 μετὰ τῶν ταχυδρομικῶν.—κ.Π.Δ. Α. Ὡς πρὸς τὸ πρῶτον δύνασθε νὰ συμβουλευθῆτε τὸ *Ἡμερολόγιον*

Digitized by Google

τῆς *Γόθας*, ἐν ᾧ εὑρίσκετε πᾶσαν πληροφορίαν. Ἐπὶ τοῦ δευτέρου σημειοῦμεν ὅτι ἀρχαιότατα ἀριστοκρατικὰ γένη τῆς Εὐρώπης θεωροῦνται ἡ Ρωμαϊκὴ οἰκογένεια Κολόννα, ἀνάγουσα τοὺς προγόνους αὐτῆς μέχρι τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου καὶ ἡ Γαλλικὴ οἰκογένεια τῶν **Rohan**, τῶν καταγομένων ἀπὸ τῶν τελευταίων βασιλέων τῆς Βουργουνδίας. Ἐπιζῶν τῆς οἰκογενείας ταύτης εἶνε ὁ πρίγκηψ Κάρολος Ροάν-Σαβώ.—κ. Γ. Κ. Μυτιλήνην. Ἐνεγράψαμεν ἀμφοτέρους, εὐχαριστοῦμεν δ' ὑμῖν διὰ τὴν φιλικὴν ὑποστήριξιν. Τὰ ζητηθέντα βιβλία καὶ ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς.—κ. Δ. Γ. Βόνιτσαν. Ἐλήφθησαν, ἀπεστάλησαν δ' ὑμῖν τὰ ζητηθέντα. Τῆς Ἱστορίας Λάμπρου ἔχετε πληρώσει τεύχη 35. — κ. Σ. Β. Βραΐλαν. Συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας, ἰδιαιτέρως δ' ἀπηντήσαμεν. — κ. Ν. Δ. Καλάμας. Ἐνεγράψαμεν ἀμφοτέρους, εὐχαριστοῦμεν δ' ὑμῖν διὰ τὴν φιλικὴν ὑποστήριξιν. —κ. Γ. Μ. Αἴγιον. Παρεδόθησαν τῷ κ. Λ. Μ. Μ. συμφώνως τῇ παραγγελίᾳ σας.— *Περιέργῳ ἀναγνωστρίᾳ*. Τὸ δεύτερον. Ἔχομεν δὲ σύμψηφον καὶ εὐφυᾶ συγγραφέα εἰπόντα ὅτι παρὰ τῇ γυναικὶ τὸ κάλλος εἶνε ἡ μελῳδία καὶ ἁπλῆ συνῳδία ὁ καλλωπισμός.— κκ. Χ. Ρ. καὶ Ι. Χ. Πάτρας. Ἐνεγράψαμεν πάντας. Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὰς φιλικὰς ἐνεργείας.—κ. Α. Ν. Βῶλον. Οἱ τόμοι εἶνε ἕτοιμοι. Σημείωσιν τῆς ἀξίας ἀπεστείλαμεν ταχυδρομικῶς. — Κυρίαν Α. Σ. Μυτιλήνην, καὶ κκ. Λ. Ε. Καβάλλαν, Σ. Ε. Ἀμισόν, Α. Μ. Κ. Τρίκκαλα, Ι. Κ. Κέρκυραν, Μ. Κ. Μυτιλήνην, Σ. Δ. Ἀδάμαντα καὶ Ι. Α. Urziceni. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — κ. Δ. Β. Ἀλεξάνδρειαν. Ἐλήφθησαν καὶ εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν.—κ. Κ. Δ. Ν. Σὺν τῇ αἰτήσει πρὸς ἐγγραφὴν συναποστέλλεται καὶ τὸ ἀντίτιμον.— *Ἀμούσῳ*. Ἴσα ἴσα οἱ λυρικοὶ ποιηταὶ κατὰ τοῦτο ὑπερέχουσι τῶν ψευδῶν φίλων καὶ τῶν παρασίτων, ὅτι εἶνε σύντροφοι οὐχὶ τῶν ὡρῶν τῆς εὐτυχίας καὶ τῆς χαρᾶς, ἀλλὰ τῆς ἀτυχίας καὶ τῆς μονώσεως. Εἴθε νὰ μὴ ζητήσητε ποτὲ τὴν συντροφίαν των.— κ. Φ. Δ. Γ. Τρίπολιν. Ἐνεγράφητε. — κ. Φ. Μ. Π. Λονδῖνον. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς.— κ. Μ. Γ.Μ. Σεβαστούπολιν. Ἐλήφθησαν καὶ διετέθησαν συμφώνως τῇ παραγγελίᾳ σας. Λεπτομερῆ σημείωσιν ἀπεστείλαμεν ταχυδρομικῶς.—κ. Σ. Α. Θεσσαλονίκην. Ἐνεγράψαμεν ἀμφοτέρους καὶ εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστείλαμεν, ὡς ἰδιαιτέρως γράφομεν ὑμῖν. — κ. Χ. Π. Τ. Πρέβεζαν. Συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας. — *Φίλῳ Μ*. Οὐδεμία δικαιολογία εἶνε πιστευτὴ τώρα. Ἀπὸ τοῦ στόματος ἐκφεύγει τὸ περισσεῦον τῆς καρδίας. — *Τακτικῷ ἀγοραστῇ*. Τί νὰ σᾶς κάμωμεν, ἀφοῦ οὕτως ὡρίσθη, ὥστε ὁ ἀριθμὸς τῆς ἀποδείξεως νὰ εἶνε καὶ ἀριθμὸς τοῦ Λαχείου ;

ΠΑΙΔΙΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

Υπο Α. Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

Περιέχει τὰ καταλληλότατα πρὸς ἀπαγγελίαν ποιημάτια διὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν.

Τιμᾶται 1 δραχμῆς.

Ἀποστέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρομ. τελῶν.

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ

Κλέφτικον ἐπεισόδιον ἢ ἑλληνικὸν μυθιστόρημα

υπο Κ. ΡΑΜΦΟΥ

Τιμᾶται δραχμῆς. Εἰς τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀποστέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρ. τέλους.

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Δραχ. 4.— Μετὰ ταχυδρ. 4.50· ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ, μεταφρασθεῖσαι κατ' Οἴκλογὴν ἐμμέτρως. Δρ.3. Μετὰ ταχυδρ.3,20.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

15 Ἰανουαρίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμή*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	463.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	465.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	533.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	466.50
» 10,000,000 τῶν 6	» »	238.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	90.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		504.—
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,215.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	204.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	79.50
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	210.50
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	167.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	410.—
Ἑταιρία Φωταερίου	» »	
Συναλλάγματα		
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως.		32.55
3μην.		32.40
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν Ὄψεως		129.—
» 3μην.		128.—
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		25.75
Λίρα ὀθωμανικὴ		29.25

Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗ

Ἅπαντα τὰ φιλολογικὰ

πωλοῦνται ἐν τοῖς ἐν Ἀθήναις Καταστήμασιν Ἀνέστη Κωνσταντινίδου κατὰ τόμον τιμώμενον ἕκαστον δραχ. 6.

Περιέχουσι δὲ

Ποιήματα λυρικά	Τόμ.	1
» διηγηματικὰ (Λαοπλάνον, Δῆμον καὶ Ἑλένην, κτλ.) καὶ Τραγῳδίαν (τοὺς Τριάκοντα)	»	1
» δραματικὰ (Δούκαν, Φροσύνην, Μνηστῆρα Ἀρχοντούλας)	»	1
» » (Παραμονήν, Κουτρούλην, Διὸς ἐπίσκεψιν)	»	1
Μεταφράσεις μετρικὰς ἀρχαίων δραμάτων (Σοφοκλ. Ἀντιγόνην, Ἀριστοφάνους Νεφέλας, Ὄρνιθας, Εἰρήνην)	»	1
» » νέων δραμάτων (Νάθαν, Γουλ. Τέλλον)	»	1
» » Δάντου Κόλασιν, Αἰσχύλου Πέρσας, Γαίτου Ἰφιγένειαν, Σαικεσπείρου Καίσαρα	»	1
» » Τάσσου Ἱερουσαλήμ	»	2
Πεζὰ διηγήματα	»	3
Ἱστορία καλλιτεχνίας	»	2
Ἰχνογραφικοὶ πίνακες αὐτῆς	»	1

Πωλοῦνται προσέτι αὐτόθι

Προβλήματα μαθηματικά, πρὸς 2 δραχ. ὁ τόμος.....
Πλουτάρχου βίοι παράλληλοι, μετάφρ. πρὸς 3 δρ. ὁ τόμ.
Ἱππόται τοῦ στερεώματος, μυθιστόρημα μετάφρ. πρὸς 75 λεπ. ὁ τόμος.....
Αἰνειάς, ἔμμετρος μετάφρασις ὑπὸ Ι. Ρ. Ραγκαβῆ πρὸς 2 δρ. ὁ τόμος.....
Ἑλληνικὰ τοῦ αὐτοῦ πρὸς 5 δραχ. ὁ τόμος.....
Ἀναμνήσεις τοῦ Γαλλογερμανικοῦ πολέμου ὑπὸ Αἰμυλ. Ρ. Ραγκαβῆ, πρὸς 1 δρ. .....

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888—1200

Digitized by Google

BODL: LIBR
PERIODICALS
493

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 578.—24 Ιανουαριου 1888. Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

Ἐπὶ τῇ λήξει τοῦ δωδεκάτου ἔτους τῆς «Ἑστίας» παρακαλοῦνται οἱ κύριοι συνδρομηταί, ὅσοι ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξακολουθήσωσι λαμβάνοντες τὸ φύλλον καὶ κατὰ τὸ ἀρξάμενον ἔτος, νὰ ἀνανεώσωσιν ἐγκαίρως τὴν συνδρομὴν αὐτῶν, ἵνα μὴ ἐπέλθῃ διακοπὴ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ — ΑΡΙΘ. 630

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΕΝ ΚΟΡΣΙΚΗ: ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΙΚΙΑ, ὑπὸ Ν. Β. Φαρδῦ.
ΣΤΡΕΒΛΩΘΕΙΣΑ ΥΠΑΡΞΙΣ, διήγημα.
ΠΡΟΙΚΟΣΥΜΦΩΝΟΝ ΝΑΞΙΑΚΟΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1533, ὑπὸ Α. Μηλιαράκη.
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΙΣ ΤΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ.
ΗΛΕΚΤΡΙΚΑ ΠΕΡΙΕΡΓΑ.
Ο ΣΥΖΥΓΟΣ ΔΥΟ ΓΥΝΑΙΚΩΝ.
ΤΟ ΕΡΗΜΟΝΗΣΟ, ποίημα, ὑπὸ Ἀριστομένους Προβελεγίου.
ΑΛΗΘΕΙΣ ΟΡΙΣΜΟΙ.
ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

Η ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἐδημοσιεύθη τὸ Β. Δ. δι' οὗ ὁρίζεται ὅτι τὰ ἐγκαίνια τοῦ δαπάνῃ τῶν ἐθνικῶν εὐεργετῶν Εὐαγγέλη καὶ Κωνσταντίνου Ζάππα ἀνεγερθέντος μεγάρου καὶ ἡ ἔναρξις τῆς Δ' Ὀλυμπιάδος θέλουσι τελεσθῆ τὴν δευτέραν Κυριακὴν τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου τοῦ 1888. Ἡ ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων καὶ τῶν κληροδοτημάτων Ἐπιτροπή, ἡ κατὰ τὴν διαθήκην τοῦ ἀοιδίμου Εὐαγγέλη Ζάππα ἐντεταλμένη τὰ τῆς τελέσεως τῶν Ὀλυμπίων, θέλει ἐπιμεληθῆ τῆς διεξαγωγῆς τῆς Δ' Ὀλυμπιάδος κατὰ τὰς ἑπομένας διατάξεις· Κατὰ τὴν Δ' Ὀλυμπιάδα τελεσθήσονται: α') Ἔκθεσις τῶν προϊόντων τῆς γεωργίας, κτηνοτροφίας, βιομηχανίας, καλλιτεχνίας καὶ τῆς ἐν γένει ἐν Ἑλλάδι ἐργασίας, ἔτι δὲ καὶ τῶν καλλιτεχνικῶν ἢ διανοητικῶν προϊόντων τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ὁμογενῶν. β') Πανήγυρις δημοτελῶν ἀγώνων. γ') Διδασκαλία ἀρχαίων καὶ νεωτέρων ἑλληνικῶν δραμάτων. δ') Δραματικὸν διαγώνισμα, ἔχον τὴν ὑπόθεσιν ἐκ τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαίας, μέσης ἢ νεωτέρας μέχρι τοῦ 1829 ἱστορίας, κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ Κωνσταντίνου Ζάππα. Ἐκτελεσθήσονται δὲ καὶ πρωτότυπα ἑλληνικὰ μουσουργήματα. Αἱ τελεταί, οἱ ἀγῶνες καὶ ἡ ἔκθεσις θέλουσι διαρκέσει μέχρι τῆς τελευταίας Κυριακῆς τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου. Ἡ ἔκθεσις ὅμως δύναται νὰ παραταθῆ ἀποφάσει τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ἐπὶ μακρότερον χρόνον. Τὰ τῶν βραβείων ἐν γένει καὶ τῶν διανοητικῶν διαγωνισμάτων θέλουσι κανονισθῆ ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς ἐν ἰδίῳ προγράμματι, τηρουμένων ἀπαρεγκλίτως τῶν διατάξεων τῆς διαθήκης. Πρὸς διεξαγωγὴν τοῦ ἀνατεθειμένου εἰς αὐτὴν ἔργου ἐπιτρέπεται εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν νὰ δαπανήσῃ ἐκ τῆς ἐν τῷ ταμείῳ αὐτῆς χρηματικῆς περιουσίας δραχ. 150,000, ἐπιφυλασσομένης τῆς αὐξήσεως τοῦ ποσοῦ τούτου ἐν περιπτώσει ἀνεπαρκείας, κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου. Εἰς τὴν ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων καὶ κληροδοτημάτων Ἐπιτροπὴν ἐπιτρέπεται νὰ συστήσῃ κεντρικὴν ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπήν, διορίσῃ κατὰ τόπους ἐπιτρόπους ἔν τε τῇ ἡμεδαπῇ καὶ τῇ ἀλλοδαπῇ, ἀποστείλῃ εἰς τὰς ἐπαρχίας εἰδικοὺς ἀντιπροσώπους καὶ προσλάβῃ τὸ ἀναγκαῖον προσωπικόν. Συμφώνως πρὸς τὸ διάταγμα τοῦτο, ἡ ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπὴ ἀνέθηκεν ὁριστικῶς τὴν διεξαγωγὴν τῆς Δ' Ὀλυμπιάδος εἰς κεντρικὴν ἐκτελεστικὴν ἐπιτροπὴν ἀποτελουμένην, ὡς προανηγγείλαμεν, ἐκ τριῶν μελῶν αὐτῆς, τῶν κ.κ. Φωκίωνος Νέγρη, Π. Ράλλη καὶ Ἀριστομένους Βαλέττα, καὶ τῶν κκ. Π. Γενναδίου, Ἐμ. Ι. Δραγούμη καὶ Νικολ. Χ. Ἀποστολίδου.

Ἡ Ἐπιτροπὴ συνέταξε καὶ ἐδημοσίευσε τὸν κανονισμὸν τῆς ἐκθέσεως μετὰ τῆς ταξινομήσεως τῶν ἀποσταλησομένων εἰς τὴν ἔκθεσιν. Τὰ ἐκθέματα ἢ ἀποστέλλονται κατ' εὐθεῖαν εἰς τὴν κεντρικὴν ἐκτελεστικὴν ἐπιτροπὴν ἢ παραδίδονται εἰς τὰς κατὰ τόπους εἰδικὰς ἐπιτροπάς. Αἰτήσεις πρὸς παραδοχὴν ἐκθεμάτων γίνονται δεκταὶ μέχρι 1ης Ἀπριλίου 1888. Τὰ ἐκθέματα δὲ πρέπει νὰ παραδοθῶσιν ἀνυπερθέτως μέχρι 1ης Ἰουλίου ὑπὸ τῶν ἐκθετῶν. Μέχρι τέλους Αὐγούστου γίνονται δεκτὰ ἐκθέματα ἐν τῷ μεγάρῳ τῆς ἐκθέσεως.

Τὰ ἐκθέματα, διὰ νὰ γείνωσι δεκτὰ εἰς τὴν ἔκθεσιν, ἀπαιτεῖται· α') νὰ εἶνε εἴτε προϊόντα τῆς ἑλληνικῆς γεωργίας ἐν γένει καὶ βιομηχανίας, εἴτε καλλιτεχνικὰ ἢ διανοητικά, παραχθέντα ἐντὸς τοῦ Κράτους ὑπὸ Ἑλλήνων ἢ ξένων κατοικούντων ἐν αὐτῷ, εἴτε καλλιτεχνικὰ ἢ διανοητικὰ προϊόντα τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ Ἑλλήνων· β') νὰ εἶνε προϊόντα ἢ ἔργα αὐτοῦ τοῦ ἐκθέτου ἢ τῇ ἀδείᾳ αὐτοῦ ὑπὸ τρίτου ἐκτιθέμενα καὶ γ') νὰ ἐγκριθῶσι προηγουμένως ὑπὸ τῆς κεντρικῆς ἐπιτροπῆς ἢ τῶν κατὰ τόπους εἰδικῶν ἐπιτροπῶν. Τὰ προϊόντα τῶν λαβόντων βραβεῖον εἰς τὰς προηγουμένας Ὀλυμπιάδας ἢ εἰς παγκοσμίους ἐκθέσεις γίνονται δεκτά, ἄνευ προεξετάσεως τῶν εἰδικῶν ἐπιτροπῶν. Ἐκθέματα ἀποσταλέντα εἰς προηγουμένας Ὀλυμπιάδας δὲν γίνονται δεκτά. Ἰδιαίτερον τμῆμα, ἐν παραπήγμασι κατασκευασθησομένοις δαπάνῃ τῶν ἐκθετῶν ἐπὶ τῇ βάσει σχεδίων ἐγκριθησομένων ὑπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς, προσδιορισθήσεται πρὸς ἔκθεσιν, μὴ συμμετέχουσαν τοῦ συναγωνισμοῦ μετὰ τῶν ἑλληνικῶν ἐκθεμάτων: α') ἀλλοδαπῶν γεωργικῶν καὶ βιομηχανικῶν μηχανῶν, μηχανημάτων ἐργαλείων, ὧν γίνεται χρῆσις ἐν Ἑλλάδι, ἢ ὧν ἡ εἰσαγωγὴ ἤθελε διευκολύνει καὶ εὐρύνει τὴν κατανάλωσιν καὶ β') ἐφευρέσεων ἐν γένει. Ἡ φύλαξις τῶν ἐν τοῖς παραπήγμασιν ἐκθεμάτων εὐθύνει τοὺς ἐκθέτας. Εἰς τὴν ἔκθεσιν δὲν θὰ γείνωσι δεκτά: 1) τὰ μὴ δυνάμενα νὰ διατηρηθῶσι κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτῆς χωρὶς νὰ φθαρῶσιν. Εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην δὲν ὑπάγονται τὰ προϊόντα ἐκεῖνα τῆς κτηνοτροφίας, τῆς ἀμπελουργίας καὶ τῆς κηπουρικῆς, δι' ἃ ὁρισθήσεται ἴδιον διαμέρισμα· 2) τὰ ἐπικίνδυνα καθιστάμενα μεθ' ὅλας τὰς περὶ αὐτῶν προφυλάξεις· 3) ὅσα ἄλλα ἡ ἐκτελεστικὴ ἐπιτροπὴ ἤθελε θεωρήσει ἀκατάλληλα πρὸς ἔκθεσιν. Τὰ εἰς ἐνζύμωσιν ἢ ἀνάφλεξιν ὑποκείμενα θὰ γίνωνται δεκτὰ ὑπὸ ἰδιαιτέρους ὅρους καὶ προφυλάξεις. Αἱ δαπάναι τῆς ἀποστολῆς τῶν ἐκθεμάτων εἰς τὰς εἰδικὰς ἐπιτροπὰς βαρύνουσι τοὺς ἐκθέτας, ἐὰν δὲν ἤθελον καταβάλει αὐτὰς οἱ δῆμοι. Ἡ ὁριστικὴ παραδοχὴ τῶν ἐκθεμάτων ἀνήκει εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν τῶν Ὀλυμπίων.

Ἡ ἔκθεσις θέλει περιλάβει ἐν ὅλῳ 14 συναγωγὰς ἐκθεμάτων, ὑποδιαιρουμένας εἰς 51 τάξεις. Παρατιθέμεθα ἐνταῦθα τὰς συναγωγὰς κατὰ τὴν τάξιν τοῦ κανονισμοῦ: 1) Ὀρυκταὶ ὗλαι καὶ προϊόντα μεταλλευτικῆς καὶ μεταλλουργίας. 2) Κατεργασία ὀρυκτῶν ὑλῶν καὶ προϊόντων μεταλλουργίας. 3) Δασικαὶ ὗλαι καὶ δασικὴ βιομηχανία. 4) Κατεργασία ξύλων. 5) Γεωργία καὶ κηπουρική. 6) Ἐδώδιμα καὶ

Digitized by Google

ἄλλαι καθημερινῆς ἀναλώσεως οὐσίαι φυτικαὶ ἢ ζωϊκαὶ κατειργασμέναι. 7) Ζωοτεχνία. 8) Ὕλαι καὶ προϊόντα κλωστικῆς, πλεκτικῆς, ὑφαντικῆς καὶ ῥαπτικῆς. 9) Χημικαὶ τέχναι καὶ προϊόντα αὐτῶν. 10) Βυρσοδεψικὴ καὶ τὰ ἐκ βυρσῶν κατασκευαζόμενα. 11) Μηχαναὶ καὶ μέσα μεταφορᾶς. 12) Πολιτικὴ μηχανική· ναυπηγία, στρατιωτικὴ τέχνη. 13) Ἀνατροφή, διδασκαλία, ἐλευθέριοι τέχναι. 14) Καλλιτεχνία. Πρόσθετοι ἐκθέσεις θεωροῦνται ἡ τῶν ἀλλοδαπῶν γεωργικῶν καὶ βιομηχανικῶν μηχανῶν, μηχανημάτων καὶ ἐργαλείων, ὧν γίνεται χρῆσις ἐν Ἑλλάδι ἢ ὧν ἡ εἰσαγωγὴ ἤθελε διευκολύνει τὴν παραγωγὴν καὶ εὐρύνει τὴν κατανάλωσιν καὶ ἡ τῶν ἐφευρέσεων.

Ἡ κεντρικὴ ἐκτελεστικὴ ἐπιτροπὴ συνέστησεν ἐν κεντρικῷ μέρει τῆς πόλεως γραφεῖον τῆς ἐκθέσεως, ὅπως ἐπὶ τοῦ παρόντος, μέχρις οὗ λήξῃ ἡ προθεσμία τῶν δηλώσεων τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν ἔκθεσιν, οἱ βουλόμενοι δύνανται νὰ λαμβάνωσι πάσας τὰς ἀπαιτουμένας πληροφορίας. Μετὰ ταῦτα τὸ γραφεῖον θὰ μετακομισθῇ ἐν αὐτῷ τῷ Ζαππείῳ. Ἡ ἐπιτροπὴ ἐπιθυμοῦσα, ὅπως ἅπας ὁ περίβολος τοῦ Ζαππείου κατέχηται ἐν καιρῷ τῆς ἐκθέσεως, εἴτε ὑπὸ κήπων, εἴτε ὑπὸ παραπηγμάτων περιλαμβανόντων ἐκθέσεις εἰδικάς, ὥρισε τὸν μεταξὺ τῆς οἰκίας Ὀρφανίδου καὶ τοῦ προσωρινοῦ καταστήματος χῶρον πρὸς ἐγκατάστασιν βουστασίων κατὰ τὸ πρότυπον τῶν ἐν ἄλλαις μεγαλοπόλεσι λειτουργούντων, ἐν οἷς θὰ χορηγῆται τοῖς ἐπισκέπταις γάλα πρόσφατον, ἐνῷ συγχρόνως θὰ ἐπισκοπῶσι τὴν ἐπὶ τόπου κατασκευὴν βουτύρου.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ὑπὸ τὸν τίτλον «**A catalogue of Greek coins in the British Museum**» καὶ τὴν διεύθυνσιν τοῦ διασήμου **Reginald Stuart Poole**, ἤρξατο πρὸ πολλοῦ, ὡς γνωστόν, ἡ δημοσίευσις ἐπιστημονικοῦ καταλόγου ἁπάντων τῶν νομισμάτων τῆς Βρεττανικῆς συλλογῆς. Τοῦ μεγάλου τὴν ἐπιβολὴν ἔργου ἐδημοσιεύθησαν μέχρι τοῦ νῦν πλεῖστοι τόμοι μετ' ἐπιστημονικῆς ἀκριβείας καὶ πολλῆς τῆς ἐπιμελείας συντεταγμένοι, ἐπισπεύδεται δ' ἡ ἔκδοσις καὶ τῶν λοιπῶν. Οὕτω ἐνῷ μόλις πρό τινος ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ τῶν βοηθῶν κκ. **Wroth** καὶ **Gardner** (νῦν καθηγητοῦ τῆς ἀρχαιολογίας ἐν **Cambridge**), δύο νέοι τόμοι περιέχοντες τὰ νομίσματα τῶν Κυκλάδων, τῆς Κρήτης καὶ τῆς Πελοποννήσου, σήμερον λαμβάνομεν ἕτερον ὑπὸ τοῦ ὑποδιευθυντοῦ τῆς αὐτῆς συλλογῆς κ. **Barclay V. Head** συντεταγμένον καὶ ἐπιγραφόμενον ATTICA—MEGARIS—AEGINA (London 1888). Ἔστι δ' οὗτος ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων τῆς ὅλης σειρᾶς, κυρίως ὡς περιέχων *τὰ ἀττικὰ* νομίσματα καὶ συγγραφεὶς ὑφ' ἑνὸς τῶν ἀρίστων συγχρόνων νομισματολόγων. Ἀποτελεῖται ἐκ μακρᾶς εἰσαγωγῆς (σελ. LXIX) καὶ τοῦ κυρίως καταλόγου (σελ. 274), ἐν ᾧ περιγράφονται πλεῖστα δυσεύρετα καὶ πολύτιμα νομίσματα, οἷα τὸ δεκάδραχμον, οἱ τρεῖς χρυσοῖ στατῆρες καὶ πολλὰ σπάνια κλάσματα τῶν Ἀθηνῶν, ἔτι δὲ τὸ μὲ τύπον τρισκελοῦς Αἰγινητικὸν δίδραχμον κτλ. κτλ. Τὸ ὅλον συνοδεύεται ὑπὸ 26 ἀρίστων φωτοτυπικῶν πινάκων. Τὸ σπουδαιότερον μέρος τοῦ ἔργου ἐστὶ βεβαίως ἡ εἰσαγωγή, κυρίως δὲ τὸ περὶ τῶν «ἀττικῶν» κεφάλαιον, ἐν ᾧ ὁ συγγραφεὺς ἐπωφελούμενος τῶν δημοσιεύσεων τῶν **Beulé, Rathgeber, Grotefend, Köhler, Imhoof-Blumer, Weil** κλπ. πρὸς δὲ τῶν ἰδίων αὐτοῦ παρατηρήσεων οὑτωσὶ σοφῶς ἐκτίθησι τὰ περὶ τῆς ἀττικῆς νομισματικῆς, ὥστε τὸ ἔργον αὐτοῦ διδάσκει ἡμᾶς σαφέστερον καὶ αὐτοῦ τοῦ κλασικοῦ ἔργου τοῦ **Beulé, Les Monnaies d' Athènes**, καὶ σπουδαίαν προώρισται νὰ καταλάβῃ θέσιν ἐν τῇ νομισματικῇ ἐπιστήμῃ. Καὶ ἐν τῷ τόμῳ τούτῳ εὑρίσκει τις ἐσφαλμένας τινὰς ἀποδόσεις, οἷαι π.χ. ἡ τῆς ἐξ ἠλέκτρου ἕκτης (Πίν. I. ἀρ. 1), τοῦ ὑπ' ἀρ. 16 Πιν. VI, ὅπερ οὐχὶ ἀθηναϊκὸν ἐστίν, ἀλλὰ τῆς Ἐλευσῖνος, τοῦ ὑπ' ἀρ. 16 Πίν. XXI ὅπερ ἀνήκει οὐχὶ τῇ Μεγαρίδι ἀλλὰ τῇ Μεσσηνίᾳ· ἀλλὰ τοιαῦτα σφάλματα εἰσὶ δυστυχῶς ἀναπόφευκτα, προκειμένου περὶ τοσούτῳ περιεκτικῶν ἔργων. Ἀνακριβεῖς περιγραφαὶ σχεδὸν δὲν ὑπάρχουσι. Σημειοῦμεν μόνον ἐνταῦθα ὅτι ἡ τοῦ τῶν Ὠρωπίων νομίσματος κεφαλὴ ἐστὶν οὐχὶ ἀνδρὸς ἀλλ' ἡ τῆς Ἥρας, ὡς ἐξ ἀρίστου καὶ λίαν σπανίου νομίσματος τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν συλλογῆς—δυστυχῶς κλαπέντος — ἠδύνατό τις νὰ μάθῃ. Διὰ τοῦ ἔργου τοῦ κ. **Head** συνεπληρώθη ὁ κατάλογος τῶν νομισμάτων ἁπασῶν τῶν εὐρωπαϊκῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν. Εὐχαρίστως δὲ πληροφοροῦμεν ὅτι, καθ' ἃ ἐξ ἐπιστολῶν τοῦ διευθυντοῦ κ. **Poole** μανθάνομεν, δύο νέων τόμων παρασκευάζεται ἡ ἔκδοσις, ἡ τοῦ τῶν Ἀλεξανδρινῶν νομισμάτων ὑπ' αὐτοῦ τοῦ **Poole** καὶ ἡ τῶν Παφλαγονικῶν, τῶν τοῦ Πόντου καὶ τῶν τῆς Βιθυνίας ὑπὸ τοῦ κ. **Wroth**. Ἐπίσης καὶ ἐν Βερολίνῳ καθ' ἃ γνωρίζομεν, ἄρχονται προσεχῶς τῆς δημοσιεύσεως τοῦ καταλόγου τῆς ἐκεῖ συλλογῆς, δημοσιευομένων συγχρόνων δύο τόμων, ὧν ὁ εἷς, ἔργον τοῦ διευθυντοῦ κ. **von Sallet**, περιέχει τὰ Θρακικά, ὁ δ' ἕτερος ὑπὸ τοῦ α'. βοηθοῦ **Dressel** τὰ τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος νομίσματα. Σ.

— Ἀπεβίωσεν ἐν Παρισίοις ὁ διάσημος κωμῳδιογράφος καὶ ἀκαδημαϊκὸς Λαμπίς, οὗ ἡ *Ἑστία* ἐδημοσίευσεν ἐσχάτως, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐν ταῖς στήλαις αὐτῆς μεταφράσεως ἑνὸς τῶν ἔργων του, σύντομον βιογραφίαν. Αἱ κωμῳδίαι ἃς ἔγραψεν ὁ Λαμπὶς κατὰ τὸν βίον του, ἀνέρχονται εἰς διακοσίας καὶ πλέον. Ἡ γονιμότης αὕτη μόνον πρὸς τὴν τοῦ Λόπε δὲ Βέγα, τοῦ περιφήμου δραματικοῦ συγγραφέως τῆς Ἱσπανίας, ἐξισοῦται.

—Ἐν τῇ Γαλλικῇ Ἀκαδημίᾳ ἐγένετο ἐκλογή, πρὸς πλήρωσιν τῶν ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ Καρό, τοῦ Κυβιλλιὲ—Φλερῦ καὶ τοῦ Βιέλ—Καστὲλ κενωθεισῶν θέσεων. Διάδοχος τοῦ Κυβιλλιὲ—Φλερῦ ἐξελέγη ὁ Ἰούλιος Κλαρετῆ, ὁ γνωστὸς συγγραφεὺς καὶ διευθυντὴς τοῦ «Γαλλικοῦ θεάτρου», τοῦ Καρὸ ὁ κόμης δ' Ὡσσονβίλλ, πολιτευτὴς διακεκριμένος καὶ συγγραφεὺς γλαφυρὸς καὶ τοῦ Βιὲλ-Καστὲλ ὁ κλεινὸς ναύαρχος **Jurien de la Gravière**, ὁ γνωστότατος διὰ τὰς λαμπρὰς αὐτοῦ πραγματείας περὶ τοῦ ναυτικοῦ ἐν τῇ ἀρχαιότητι. Τὸ περίεργον εἶνε ὅτι κατὰ λάθος τὰ τηλεγραφικὰ πρακτορεῖα ἀνήγγειλαν ὅτι ὁ γηραιὸς ναύαρχος ἀπέθανε καὶ αἱ ἐνταῦθα ἐφημερίδες ἔσπευσαν προώρως νὰ τὸν θρηνήσωσιν.

— Ἡ αὐτοκράτειρα τῆς Αὐστρίας προσέφερε 50,000 φράγκων διὰ τὴν ἀνέγερσιν ἀνδριάντος τοῦ Χάϊνε ἐν Δυσσελδόρφῃ. Γνωστὸν ὅτι ἡ αὐτοκράτειρα τρέφει ἀληθῆ λατρείαν εἰς τὸν ποιητὴν τῶν **Reisebilder**.

— Τῇ προσκλήσει τῆς βασιλίσσης τῆς Ῥουμανίας, ἥτις εἶνε καὶ διακεκριμένη συγγραφεὺς ὡς γνωστόν, ὁ Ἀλφόνσος Δωδὲ μεταβαίνει προσεχῶς εἰς Βουκουρέστιον.

— Ἑκατομμυριοῦχος Ἀμερικανὸς ἐδώρησεν εἰς τὴν πόλιν Χικάγον ἓν ἑκατομμύριον δολλαρίων (5,000,000 φρ.), πρὸς ἵδρυσιν πανεπιστημίου ὁμοίου τῷ τῆς Αἰδελβέργης.

— Ὁ ὑπουργὸς τοῦ Ἐμπορίου ἐν Γαλλίᾳ ἀνήγγειλεν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιστημῶν ἐπισήμως, ὅτι διὰ νόμου ἐσχάτως ψηφισθέντος ὡρίσθη ἔπαθλον 50,000 φράγκων, ὅπως ἀπονεμηθῇ εἰς τὸν ἐφευρέτην ἁπλοῦ καὶ εὐχρήστου μηχανήματος, πρὸς πρόχειρον ἐξέλεγξιν τῶν νοθευσέων τῶν οἴνων καὶ τῶν πνευματωδῶν ποτῶν. Ἡ Ἀκαδημία θὰ ὁρίσῃ τὰς λεπτομερείας τοῦ διαγωνίσματος, τὸν χρόνον καθ' ὃν θὰ τελεσθῇ καὶ τοὺς ὅρους ὑφ' οὓς θὰ ἀπονεμηθῇ τὸ γέρας.

— Τὸ παρελθὸν Σάββατον ἐγένετο ὁλικὴ ἔκλειψις σελήνης ὁρατὴ εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Εὐρώπης. Νέα ἔκλειψις σελήνης, ἀλλὰ μερική, γενήσεται τὴν 11|23 Ἰουλίου. Κατὰ τὸ 1888, θὰ ἔχωμεν καὶ τρεῖς ἐκλείψεις ἡλίου. Ἡ πρώτη γενήσεται τὴν 30 Ἰανουαρίου (11 Φεβρουαρίου), ἡ δευτέρα τὴν 26 Ἰουνίου (8 Ἰουλίου), ἡ τρίτη τὴν 26 Ἰουλίου (7 Αὐγούστου).

— Ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις παρήγγειλεν εἰς τὸν γλύπτην Φαζὲλ τὴν κατασκευὴν ἀνδριάντος τοῦ γεραροῦ σοφοῦ Σεβρὲλ εἰς φυσικὸν μέγεθος. Ὁ ἀνδριὰς οὗτος θὰ τεθῇ εἰς τὴν πρόσοψιν τοῦ ἐν **Roubaix** μουσείου, εἰς ἀνάμνησιν τῶν ὑπηρεσιῶν, ἃς ὁ ἐπιφανὴς ἐπιστήμων προσήνεγκεν εἰς τὰς αὐτόθι βιομηχανίας διὰ τῶν πολυτίμων χημικῶν ἀνακαλύψεών του.

Τὸ ἐν Βονωνίᾳ πανεπιστήμιον, μέλλον νὰ πανηγυρίσῃ μετά τινα χρόνον τὴν ὀκτακοσιοστὴν ἀμφιετηρίδα τῆς συστάσεώς του, προσεκάλεσε διὰ τοῦ πρυτάνεως αὐτοῦ κ. Καππελίνη καὶ τὸ ἡμέτερον, ἵνα συμμετάσχῃ τῶν γενησομένων ἑορτῶν. Ἡ πανεπιστημιακὴ σύγκλητος ἀπεφάσισε νὰ ἀναθέσῃ εἰς δύο καθηγητάς, ὅπως ἀντιπροσωπεύσωσι τὸ Πανεπιστήμιον.

— Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν οἱ φοιτηταὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ἑώρτασαν τὴν ἑκατονταετηρίδα τῆς γεννήσεως τοῦ Βύρωνος ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως. Περὶ τοὺς χιλίους φοιτηταί, εἰς οὓς προσετέθησαν καὶ ἄλλοι ἱκανοί, φέ-

Digitized by Google

ροντες τὸ ἐθνόσημον εἰς τὴν κομβιοδόχην, ἀνῆλθον εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, ἡγουμένης μουσικῆς, καὶ ἐκεῖ ἐντὸς τοῦ σηκοῦ τοῦ Παρθενῶνος καὶ παρὰ τὸ μέρος, ὅπου ἠγείρετο τὸ χρυσελεφάντινον ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς, ἔστεψαν τὴν μαρμαρίνην προτομὴν τοῦ ποιητοῦ, τῆς μουσικῆς παιανιζούσης τὸν ἐθνικὸν ὕμνον, ἐπευφημούντων δὲ τῶν παρεστώτων. Τὴν ἑσπέραν ἐφωταγωγήθη ἡ Ἀκρόπολις, ἐκάησαν δὲ πυροτεχνήματα πρὸ τοῦ Πανεπιστημίου.

— Ὁ κ. Σχλεῖμαν μετὰ τοῦ κλεινοῦ Βιρχὼβ θέλουσιν ἀπέλθει προσεχῶς εἰς Αἴγυπτον, χάριν ἐπιστημονικῶν καὶ ἀρχαιολογικῶν ἐρευνῶν.

— Εἰς τὰς ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἐνεργουμένας ἀνασκαφὰς ἀνεκαλύφθη μαρμάρινον ᾠὸν φυσικοῦ μεγέθους, φέρον γεγραμμένας τρεῖς γυναικείας μορφάς.

— Ἐν τοῖς ὑπογείοις τοῦ Κεντρικοῦ μουσείου ἀνευρέθη κιβώτιον πρὸ χρόνων αὐτόθι κατακείμενον καὶ τὸ ὁποῖον περιεῖχε ἀρχαίας πλαγγόνας καὶ πολλὰ ἄλλα ἀγγεῖα ἀρχαίας τέχνης. Ἐν τοῖς ὑπογείοις τοῦ Μουσείου ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα κιβώτια περιέχοντα ἀρχαιότητας, τὰ ὁποῖα θὰ ἀνοιχθῶσι προσεχῶς.

— Τὸ ἀρχαιολογικὸν δελτίον, τὸ ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως» δημοσιευόμενον, ἀπεφασίσθη, ὅπως τοῦ λοιποῦ δημοσιεύηται καὶ διανέμηται ἐν ἰδίῳ φυλλαδίῳ, ἐν ᾧ θὰ ἐκτυπῶνται καὶ αἱ σπουδαιότεραι τῶν ἀνακαλυπτομένων ἐπιγραφῶν.

— Ἡ ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπή, λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὸ ὑπὸ τῶν κυρίων Δαΐρπφελδ καὶ Καβερὼ καταρτισθὲν σχέδιον θερινοῦ θεάτρου καὶ τὴν γνώμην τοῦ κυρίου Ἰσιγόνη νομομηχανικοῦ, συνεργασθέντος ἐν τῷ καταρτισμῷ τοῦ προϋπολογισμοῦ τῆς δαπάνης, ἀπεφάσισεν, ἵνα ἀμέσως ἀρχίσωσιν αἱ ἐργασίαι τῆς οἰκοδομῆς, ὅπως δ' εὐχερέστερον καὶ ταχύτερον περατωθῇ τὸ ἔργον ἐντὸς τοῦ ὑπολειπομένου χρονικοῦ διαστήματος ἄχρι τοῦ θέρους, ἐνέκρινεν ἵνα ἡ ἐργασία κατατμηθῇ εἰς τέσσαρα χωριστὰ μέρη, ὧν ἕκαστον διαδοχικῶς, συντασσομένου τοῦ προϋπολογισμοῦ αὐτοῦ, θὰ ἐκτίθεται εἰς μειοδοσίαν.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευῇ, 22 Ἰανουαρίου

Μετὰ δεκαπενθήμερον ἐν Πειραιεῖ διαμονήν, ἀπέπλευσε τὸ ἀγγλικὸν θωρηκτὸν «Ἄφοβος», οὗ ἐπιβαίνουσιν ὁ δευτερότοκος υἱὸς τοῦ πρίγκηπος τῆς Οὐαλίας πρίγκηψ Γεώργιος καὶ ὁ πρίγκηψ Λουδοβῖκος Βάττεμβεργ.

— Ὁ ἐν Λονδίνῳ πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος κ. Γεννάδιος διεπιστεύθη ὡς ἔκτακτος ἀπεσταλμένος καὶ πληρεξούσιος ὑπουργὸς καὶ παρὰ τῇ κυβερνήσει τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, μεταβαίνει δὲ εἰς Οὐασιγκτῶνα, ὅπως διαπραγματευθῇ μετὰ τῆς ὁμοσπονδιακῆς κυβερνήσεως τὴν ἐλάττωσιν τοῦ εἰσαγωγικοῦ ἐπὶ τῆς σταφίδος τέλους.

— Ἀφίκοντο ἐνταῦθα ἡ λαίδη Galloway, ἀδελφὴ τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς Ἀγγλίας Σώλσβαρυ, καὶ ἡ λαίδη Γέρσεϋ, συνοδεύουσα αὐτήν.

— Ἡ ἑλληνορουμανικὴ διαφορά, ἐξ ἧς προεκλήθη καὶ ἡ ἀνάκλησις τοῦ ἡμετέρου ἐπιτετραμμένου ἐν Βουκουρεστίῳ, ἐλύθη, τῆς ρουμανικῆς κυβερνήσεως δηλωσάσης διὰ τοῦ ἐνταῦθα πρεσβευτοῦ αὐτῆς κ. Τεριακίου, ὅτι δέχεται νὰ ἀναλάβῃ τὸ ἐπιστραφὲν εἰς τὸν ἡμέτερον ἀντιπρόσωπον ἔγγραφον. Ὁ κ. Δραγούμης ἀπέδωκε τὸ ἔγγραφον εἰς τὸν κ. πρεσβευτήν, διέταξε δὲ τὸν κ. Δουρούτην νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν θέσιν του.

— Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, δι' ἐγκυκλίου πρὸς τοὺς νομάρχας τοῦ κράτους, φέρον εἰς γνῶσιν αὐτῶν τὴν προσεχῆ τέλεσιν τῶν ἐγκαινίων τοῦ Ζαππείου μεγάρου, καὶ τῆς ἐνάρξεως τῆς Δ' Ὀλυμπιάδος καὶ τὴν ὑπὸ τῆς συστάσεως ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπῆς ἀποστολὴν ὁδηγιῶν καὶ προγραμμάτων πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἔργου, συνιστᾷ αὐτοῖς νὰ ἐκτελέσωσι μετὰ ζήλου τὰς παραγγελίας τῆς ἐπιτροπῆς καὶ προσκαλεῖ αὐτοὺς νὰ συστήσωσιν εἰς τὰς ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν των δημοτικὰς ἀρχάς, ὅπως αὗται προνοήσωσιν ἀπὸ τοῦδε, ἵνα αἱ προπαρασκευαστικαὶ ἐργασίαι τῆς προκειμένης ἐκθέσεως διεξαχθῶσι μετὰ δραστηριότητος καὶ ἐπιμελείας.

— Ἐντὸς μικροῦ ἀποπερατοῦται ἐν τοῖς ναυπηγείοις τῆς Ἀγγλίας τρίτον φορτηγὸν ἀτμόπλοιον τοῦ μεγάλου ἐν Βραΐλα ἐμπορικοῦ οἴκου τῶν ἀδελφῶν Ἐμπειρίκου οὗ μετέχουσιν οἱ ἐν Ἄνδρῳ συγγενεῖς αὐτῶν. Τὸ ἀτμόπλοιον τοῦτο εἶνε τὸ μεγαλείτερον τῶν μέχρι τοῦδε ἐμπορικῶν ἑλληνικῶν, τόννων 2,600 μὲ διπλῆν κυλινδρικὴν μηχανήν, καὶ καθ' ὅλα κατεσκευασμένον κατὰ τὸ νεώτερον σύστημα, ἡ δὲ ἀξία του ὑπερβαίνει τὰς 20 χιλιάδας λίρας στερλίνας. Προσεχῶς ὁ κ. Β. Λ. Ἐμπειρῖκος, πλοίαρχος καὶ συνιδιοκτήτης τοῦ ἀτμοπλοίου Σκαραμαγκᾶ, θὰ κατασκευάσῃ ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ κ. Π. Σκαραμαγκᾶ ἐν Ἀγγλίᾳ δεύτερον ἀτμόπλοιον.

— Ἀπεφασίσθη ὅπως οἱ ἐν ταῖς φυλακαῖς κρατούμενοι φέρωσιν εἰς τὸ ἑξῆς στολὰς ὁμοιομόρφους, ἐγένετο δὲ ἤδη παραγγελία διὰ 400 χειμερινὰς στολὰς ἐν τῷ σωφρονιστηρίῳ Κερκύρας.

Ὁ ἑπόμενος πίναξ παριστᾷ τὴν ἀξίαν τῶν ἐξ Ἑλλάδος ἀπ' εὐθείας εἰς Ἀμερικὴν εἰσαχθεισῶν σταφίδων ἀπὸ τοῦ 1878—1887.

Εἰσήχθησαν σταφίδες

Τῷ	1878	ἀξίας	245,759	ταλήρων
»	1879	»	409,328	»
»	1880	»	450,209	»
»	1881	»	489,862	»
»	1882	»	885,089	»
»	1883	»	1,225,314	»
»	1884	»	1,019,724	»
»	1885	»	596,456	»
»	1886	»	705,546	»
»	1887	»	910,585	»

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Σ. Μ. Θ. Λευκωσίαν. Ἐλήφθησαν καὶ διετέθησαν συμφώνως τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ. Τὰ λοιπὰ φυλλάδια τῆς *Πιναχοθήκης* ἀποσταλήσονται τῷ Συλλόγῳ ἀνὰ 4, ἅτινα ἀποτελοῦσιν οὕτω στερεὸν φάκελλον, μὴ ὑποκείμενον εἰς φθορὰν κατὰ τὴν διὰ τοῦ ταχυδρομείου μεταβίβασιν. — κ. Π. Δ. Ἀστραχάν. Ταχυδρομικῶς ἀπεστείλαμεν ὑμῖν τὸ ζητηθὲν σῶμα τῆς Ἱστορίας, ἰδιαιτέρως δ' ἀπηντήσαμεν. — κ. Χ. Χ. Τρίκκαλα. Ἐνεγράψαμεν πάντας, καὶ εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὴν φιλικὴν ὑποστήριξιν. Τὰς ἀποδείξεις ἀπεστείλαμεν ταχυδρομικῶς. — κ. Κ. Κ. Πρέβεζαν. Τὰ φυλλάδια τῆς Ἱστορίας ἀπεστάλησαν. — κ. Α. Ντ. Πενταγιούς. Παρεδόθησαν πάντα τῷ κομίσαντι τὴν ἐπιστολήν σας κ. Κ. — *Φιλαρέσκῳ Κυρίᾳ*. Ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι ἐξυψοῦντες τὸ κάλλος ὑπὲρ τὴν ἀρετὴν καὶ τὸ πνεῦμα. Ὁ Ρενὰν λέγει που· «Τὸ κάλλος εἶνε δῶρον τοσοῦτον ἔξοχον, ὥστε ἡ ἀξία, ἡ μεγαλοφυΐα, αὐτὴ ἡ ἀρετὴ ἐκμηδενίζονται ἐνώπιόν του». — κ. Γ. Δ. Βῶλον. Τὰ ζητηθέντα καὶ σημείωσιν τῆς ἀξίας ἀπεστείλαμεν ταχυδρομικῶς. Τὸ ἀντίτιμον κατέβαλεν ἡμῖν ὁ κ. Ι. Τ. — κ. Κ. Σ. Μόναχον. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν, ἀλλὰ παρ' ἡμῖν δὲν ἐπικρατεῖ τοιαύτη συνήθεια. — κκ. Ι. Σ. Β. καὶ Δ. Μ. Κέρκυραν, Δ. Π. Π. καὶ Κ. Σ. Σ. Πάτρας, Ι. Α. Γκ. Graz, Δ. Ι. Κ. Κέρκυραν, Ι. Ρ. καὶ Α. Κ. Μεσολόγγιον, Κ. Κ. Τρίπολιν, Ι. Χ. Μ. Λευκάδα καὶ Ι. Τ. Ἰωάννινα. Ἐλήφθησαν. — *Ἀνυπομόνῳ*. Διὰ μὲν τὴν «Ἑστίαν» ἀκατάλληλος, ἀτυχῶς δ' ἀδυνατοῦμεν ν' ἀναλάβωμεν καὶ τὴν ἔκδοσιν αὐτῆς εἰς βιβλίον. — κ. Κ. Ι. Πάτρας. Ἐλήφθησαν ἐγκαίρως, ἀπεστάλησαν δ' ὑμῖν τὰ φυλλάδια. — κ. Ν. Γ. Ζ. Σύρον. Συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας. — κ. Φ. Κ. Μανσούραν. Ἐλήφθησαν καὶ διετέθησαν συμφώνως τῇ παραγγελίᾳ σας. Ἀπεστάλησαν καὶ τὰ ζητηθέντα φύλλα. — κ. Ζ'. Εἰς ἐπιτέλεσιν μεγάλου ἔργου τὸ πνεῦμα οὐδὲν κατορθοῖ, μὴ συμπραττούσης τῆς καρδίας. — κ. Γ. Π. Αἰτωλικόν. Ἀπηντήσαμεν ἰδιαιτέρως. — Παν. ἀρχ. Γ. Γ. Βουδαπέστην καὶ κκ. Κ. Δ. Μ. Καλαράσι, Χ. Ρ. Πάτρας, Η. Κ. Μασσαλίαν καὶ Ι. Α. Οὐρζιτσένι. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — κ. Δ. Α. Ληξούριον. Ἐνεγράψαμεν καὶ τοὺς νέους. Τὰς εὐχαριστίας ἡμῶν καὶ πάλιν διὰ τὴν φιλικὴν ὑποστήριξιν. — κ. Ε. Κ. Ἐνταῦθα. Καθ' ὅσον γνωρίζομεν, δὲν ὑπάρχει. Ἀλλὰ πραγματείας περὶ τοῦ θέματος ἐδημοσίευσε τὸ κάλλιστον παρ' ἡμῖν εἰδικὸν περιοδικόν, ἡ «Ἑλληνικὴ Γεωργία» τοῦ κ. Γενναδίου. — κ. Σ. Σ. Κ. Αἰτωλικόν. Ἐλήφθησαν, καὶ παρεδόθησαν τὰ σημειούμενα τῷ κ. Δ. Ζ. Τὰς εὐχαριστίας μας διὰ τὴν φιλικὴν φροντίδα,

Digitized by Google

— κ. Κ. Δ. Α. Λαμίαν. Ἐπειδὴ τὸ κάλυμμα τῆς *Πινακοθήκης* διὰ τὸν ὄγκον αὐτοῦ ὑπόκειται εἰς φθορὰν διὰ τοῦ ταχυδρομείου στελλόμενον, παρακαλεῖσθε νὰ μᾶς ὑποδείξητε πρόσωπον ἐνταῦθα, ἵνα τὸ παραδώσωμεν, ὅπως σᾶς τὸ ἀποστείλῃ διὰ καταλλήλου εὐκαιρίας. Ἐκτὸς ἐὰν θέλητε νὰ περιμένητε μέχρις οὗ ἡμεῖς εὕρωμεν κατάλληλον μέσον ἀποστολῆς. — *Ἀμαθεῖ*. Ἐὰν ἡ γῆ ἔπαυεν αἰφνιδίως στρεφομένη, κατακλυσμὸς φοβερὸς θὰ ἐπήρχετο. Ἡ ἀπότομος στάσις θὰ παρῆγε τοιαύτην θερμότητα, ὥστε ὁ πλανήτης μας θὰ ἐτήκετο, ἀναλαμβάνων τὴν πυρώδη αὐτοῦ κατάστασιν. Ἡ ἀνθρωπότης ὁλόκληρος καὶ πᾶν ὀργανικὸν ὂν θὰ παρεσύρετο εἰς τὰ κύματα περιφλεγοῦς ὠκεανοῦ. Ἓν μόνον λεπτόν, ἓν μόνον δευτερόλεπτον νὰ σταθῇ καὶ ἡ καταστροφὴ ἐπέρχεται κεραυνοβόλος. Ἀλλὰ μὴ ταράττεσθε . . . δὲν θὰ σταθῇ. Ὁ μηχανισμὸς εἶνε καλὸς καὶ εἰμπορεῖτε νὰ κοιμᾶσθε ἥσυχος. — κ. Γ. Α. Κωνσταντινούπολιν. Ἐλήφθησαν καὶ ἐνεγράφητε. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν. — κ. Γ. Κ. Μυτιλήνην. Ἐνεγράψαμεν καὶ τὸν Ν. Δ. Κ. Εὐχαριστοῦμεν καὶ πάλιν διὰ τὰς φιλικὰς ἐνεργείας ὑπὲρ τῆς «Ἑστίας». — κ. Σ. Γ. Bielitz. Ἐλήφθησαν, ἐνεγράψαμεν δὲ τοὺς σημειουμένους εἰς τὴν *Ἑλληνικὴν Βιβλιοθήκην* καὶ ἀπεστείλαμεν αὐτοῖς τὰ τεύχη. Πρὸς ὑμᾶς δὲ τὸ ζητηθὲν βιβλίον, οὗ ἡ ἀξία φρ. 4. — κ. Σ. Α. Θεσσαλονίκην. Συνεμορφώθημεν κατὰ πάντα τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ ὡς ἰδιαιτέρως σᾶς ἐγράψαμεν, καὶ εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας. Τὸ δοθὲν μέρισμα ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς λειτουργίας τοῦ Θεσσαλικοῦ σιδηροδρόμου εἶνε δραχ. 2,50. — *Συλλόγῳ*. Δὲν ὑπάρχει ἰσοδύναμον. — κκ. Ν. Α. Μασσαλίαν καὶ Ι. Ν. Χ. Πάτρας. Ἐνεγράφησαν· εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικὰς ἐνεργείας. — *Ἀμερολήπτῳ*. — Ὁ ἄνθρωπος ἀπατᾶται μᾶλλον ὑφ' ἑαυτοῦ ἢ ὑπὸ τῶν ἄλλων καὶ ἀπατᾷ μᾶλλον ἑαυτὸν ἢ τοὺς ἄλλους.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

22 Ἰανουαρίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμή*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	458.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	464.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	524.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	468.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	238.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	90.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		505.—

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,150.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	197.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	80.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	205.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	162.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	396.—
Ἑταιρία Φωταερίου	» »	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	32.55
	3μην.	32.40
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	129.50
»	3μην.	

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	25.75
Λίρα ὀθωμανική	29.25

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ Σ. Κ. ΒΛΑΣΤΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΟΙ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Μετὰ τῆς σχετικῆς Νομολογίας τοῦ Ἀρείου Πάγου

ΥΠΟ Θ. Ν. ΦΛΟΓΑΪΤΟΥ

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

Περιέχων τὸν **Ὀργανισμὸν τῶν Δικαστηρίων** καὶ τὴν **Πολιτικὴν Δικονομίαν** ἐν ὅλῳ σελ. 904.
Τιμᾶται δραχμ. 10. — Χρυσόδετος 12.50.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

Περιέχων τὴν **Ποινικὴν Δικονομίαν**, τὸν **Ποινικὸν Νόμον** καὶ τὴν **Ποινικὴν Διατίμησιν** ἐν ὅλῳ σελ. 900.
Τιμᾶται δραχ. 10. — Χρυσόδετος 12.50.

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ

Περιέχων τὸν **Ἐμπορ. Νόμον**, τοὺς **Νεωτέρους Ἀστυκοὺς Νόμους** καὶ τοὺς περὶ **Χαρτοσήμου** κτλ. ἐν ὅλῳ σελ. 616. **Τιμᾶται δρ. 8. — Χρυσόδετος 10.50**

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΝΟΜΩΝ

ΕΙΣ ΜΕΡΗ ΔΥΟ

Περιλαμβάνον τὸ **Σύνταγμα** καὶ τοὺς κυριωτάτους τῶν λοιπῶν τῆς **Πολιτείας Νόμων** μετὰ τῆς *Σχετικῆς Νομολογίας τοῦ Ἀρείου Πάγου* κατ' ἀλφαβητικὴν τάξιν.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Περιέχον τὰ στοιχεῖα Α — Ξ σελ. 1380.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Περιέχον τὰ στοιχεῖα Ο — Ω σελ. 1572.

Τιμῶνται τὰ δύο μέρη ὁμοῦ δραχ. 25. — Χρυσόδετα δραχ. 31.

Τὸ ἀπαραίτητον διὰ πάντα νομικὸν σύγγραμμα πωλεῖται ἐν Ἀθήναις ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τοῦ ἐκδότου Σ. Κ. ΒΛΑΣΤΟΥ. Εἰς τὰς Ἐπαρχίας καὶ τὸ Ἐξωτερικὸν ἀποστέλλεται ἅμα τῇ ἀποστολῇ τοῦ ἀντιτίμου τῇ προσθήκῃ λεπτῶν 90 διὰ ταχυδρομικὰ ἑκάστου τόμου ἀδέτου καὶ δρ. 1,20 χρυσοδέτου.

ΠΡΟΣΕΧΩΣ ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΝΟΜΩΝ

Περιλαμβάνον τοὺς κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο (ἔν τε τῇ Α' καὶ τῇ Β' Συνόδῳ τῆς Βουλῆς) ψηφισθέντας Νόμους καὶ τὰ κανονιστικὰ Β. Διατάγματα, προσηκόντως συνηρμολογημένους πρὸς τοὺς προηγουμένους νόμους, προσέτι δὲ ΠΙΝΑΚΑ ΚΑΤ' ΑΛΦΑΒΗΤΟΝ λεπτομερῆ τῶν ἐν τῇ ὅλῃ Συλλογῇ τῶν Νόμων περιεχομένων Νόμων καὶ Β. Διαταγμάτων.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888—1222

Digitized by Google

FOREIGN BODL: LIBR

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 579.—31 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1888. Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ — ΑΡΙΘ. 631

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΑΥΛΟΣ ΛΑΜΠΡΟΣ.

ΤΟ ΒΟΤΑΝΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ, διήγημα ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.

Η ΕΝ ΚΟΡΣΙΚΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΙΚΙΑ, ὑπὸ Ν. Β. Φαρδῦ.

Η ΕΛΛΑΣ ΕΝ ΤΗ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩ ΕΚΘΕΣΕΙ ΤΟΥ 1878, ὑπὸ Ἠλία Λιακοπούλου.

ΚΡΙΣΕΙΣ ΝΕΚΡΟΥ.

ΚΑΡΦΙΣ ΛΑΙΜΟΔΕΤΟΥ ΨΑΛΛΟΥΣΑ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ὁ Γάλλος γλύπτης Delaplanche ἐπεράτωσεν ἄρτι κολοσσιαῖον ἄγαλμα τοῦ Ὁμήρου, ὑπὸ τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως παραγγελθὲν αὐτῷ, ἵνα στηθῇ ἐν τῇ Σορβόννῃ. Τὸ ἄγαλμα παριστᾷ τὸν δαιμόνιον ποιητὴν καθήμενον, ἔχει δὲ ὕψος 2 μ. 45.

— Ἐν Κύμῃ τῆς Μ. Ἀσίας εὑρέθησαν τρία ἀγάλματα ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, εἰκονίζοντα τὰς θεὰς Ἥραν καὶ Ἀφροδίτην καὶ τὸν θεὸν Ἀπόλλωνα, καὶ δύο κεφαλαὶ Ρωμαίων αὐτοκρατόρων, ὧν ἡ μία θεωρεῖται ὡς παριστάνουσα τὸν Τιβέριον· καίτοι αἱ ἀρχαιότητες αὗται εἶνε ρωμαϊκῆς ἐποχῆς, ἐν τούτοις εἶνε καλλίστης τέχνης καὶ φαίνεται ὅτι προέρχονται ἐκ χειρὸς καλλιτέχνου, κομισθεῖσαι δὲ εἰς Σμύρνην ἀποστέλλονται εἰς Κωνσταντινούπολιν ὑπὸ τοῦ εὑρόντος αὐτὰς κ. Δ. Βαλτατζῆ βέη, ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων ἐν τῷ νομῷ Σμύρνης, ὅπως κατατεθῶσιν εἰς τὸ ἐκεῖ αὐτοκρατορικὸν μουσεῖον.

— Τὴν ἐν Παρισίοις παγκόσμιον ἔκθεσιν τοῦ 1889 θέλει ἑορτάσει τὸ θέατρον τοῦ *Μελοδράματος* ἀναβιβάζον ἐπὶ σκηνῆς μελόδραμα ὑπὸ τὸν τίτλον *Μοντεζοῦμας*, οὗ τὸ κείμενον μὲν γράφει ὁ Σαρδοῦ, τὴν μουσικὴν δὲ ὁ Μασσενέ.

— Πρὶν ἢ ἔτι καταπαύσῃ ὁ θόρυβος, ὁ ἐγερθεὶς ἐκ τοῦ νέου ἔργου τοῦ Ζολᾶ, La Terre, ἀγγέλλεται ὅτι ὁ περιβόητος μυθιστοριογράφος παρασκευάζει νέον ἔργον, ὅπερ ἔσται μελέτη τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ στρατιωτικοῦ βίου.

— Οἱ Γερμανοὶ πρόκειται νὰ ἐγείρωσιν μαυσωλεῖον, ἐν **Tuttlingen**, τῇ ἐν Βυρτεμβέργῃ γενεθλίῳ αὐτοῦ, εἰς τὸν **Max Schnerkenbürger**, τὸν ποιητὴν τοῦ γερμανικοῦ ἐθνικοῦ ὕμνου, τοῦ ἐνθουσιώδους ἐνυαλίου **Wacht am Rhein**.

— Ἐν Κρακοβίᾳ θέλει ἐγερθῇ μαυσωλεῖον τοῦ διασήμου Πολωνοῦ ποιητοῦ Μίκιεβιτζ, ὅστις ὑπῆρξε καὶ καθηγητὴς ἐν τῷ Γαλλικῷ Κολλεγίῳ. Τὸ μαυσωλεῖον, ὑπὲρ οὗ ἐκ δημοσίου ἐράνου συνήχθησαν 400,000 φράγκων, ἔσται τὸ ὑψηλότερον τῶν ἐν Εὐρώπῃ ἔχον ὕψος 15 μέτρων. Ἀποτελεῖται δ' ἐκ βάσεως, εἰς τὰς τέσσαρας γωνίας τῆς ὁποίας εἰσὶ γεγλυμμέναι τέσσαρες ἀλληγορικαὶ μορφαί, παριστῶσαι τὰ κυριώτερα πρόσωπα τῶν ἔργων τοῦ ποιητοῦ. Ἓν τῶν αναγλύφων παριστᾷ αὐτὸν διδάσκοντα ἐν τῷ Γαλλικῷ Κολλεγίῳ. Ἐπὶ τῆς βάσεως ταύτης ὑψοῦται στήλη ἐφ' ἧς ἐν ἡμιγλύφῳ εἰκονίζεται ὁ Ἀπόλλων ἐπιβαίνων τοῦ Πηγάσου καὶ τείνων κλῶνον δάφνης πρὸς τὸν ἐπὶ τῆς κορυφῆς καθήμενον καὶ στεφόμενον ὑπὸ τῆς πατρίδος ποιητήν.

— Ὁ υἱὸς τοῦ ἐξόχου βιολιστοῦ Παγανίνη ἐκδίδει προσεχῶς τὰ ἀνέκδοτα ἔργα τοῦ πολυπαθοῦς αὐτοῦ πατρός.

— Ὁ βασιλεὺς τοῦ Βελγίου ἔταξε βραβεῖον 25 χιλ. φράγκων διὰ τὸ ἔτος 1893 εἰς ἀμοιβὴν ἐκείνου, ὅστις διὰ πραγματείας ἐπιστημονικῆς ἤθελεν ὑποδείξῃ τὰ μέσα πρὸς προμήθειαν ὕδατος ὑγιεινοῦ καὶ εὐθηνοῦ εἰς πόλεις, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὰς Βρυξέλλας. Πρὸς τοῦτο προκηρυχθήσεται παγκόσμιον διαγώνισμα.

— Τὴν 1 Ἰανουαρίου ἐν Πετρουπόλει ἤνεῳξε τὰς πύλας αὐτῆς *ἔκθεσις φωτισμοῦ*, ἐν ᾗ βλέπει τις πάντα τὰ μέχρι τοῦδε γνωστὰ μέσα φωτισμοῦ, ἀπὸ τῆς ρητινώδους δᾳδὸς μέχρι τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτός. Τὰ ἐκθέματα εἶνε οὕτω κατατεταγμένα, ὥστε οἱ ἐπισκέπται δύνανται νὰ συγκρίνωσι πρὸς ἄλληλα τὰ διάφορα εἴδη τοῦ διὰ φωταερίου, διὰ πετρελαίου καὶ τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτισμοῦ. Ἐν τῇ ἐκθέσει ἐξετέθησαν καὶ διάφορα εἴδη λυχνιῶν, χρησίμων παρὰ τῷ στρατῷ πρὸς συνθηματικὴν συνεννόησιν, ἐν ὥρᾳ νυκτός.

— Οἱ Ἄγγλοι πρόκειται νὰ ἐπιχειρήσωσι νέαν πολικὴν ἐξερεύνησιν, νῦν ὅμως οὐχὶ πρὸς τὸν βόρειον, ἀλλὰ πρὸς τὸν νότιον πόλον, ὅπου ὁ φραγμὸς τῶν αἰωνίων πάγων εἶνε πολλῷ πυκνότερος, καθιστῶν τὴν ἐξερεύνησιν καὶ δυσχερεστέραν καὶ μᾶλλον ἐπικίνδυνον. Τὰς δαπάνας τῆς ἐξερευνήσεως, μελλούσας νὰ ἀνέλθωσιν εἰς 50,000 λίρας στερλίνας, ἀναλαμβάνουσιν κατὰ τὸ πλεῖστον αἱ ἐν Αὐστραλίᾳ ἀγγλικαὶ ἀποικίαι.

— Νορβηγὸς ζωολόγος, ὁ κ. Νάουζεν, προτίθεται προσεχῶς νὰ ἐπιχειρήσῃ πεζῇ καὶ διὰ παγοπεδίλων ἐξερευνητικὸν ταξείδιον ἐν Γροενλανδίᾳ, ἣν θέλει νὰ διέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἄκρου εἰς τὸ ἄλλο, διατρέχων οὕτω διάστημα ἐννενήκοντα γεωγραφικῶν λευγῶν. Ὁ ἐξερευνητὴς συμπαραλαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ δύο Λάπωνας, οἵτινες ἐπὶ ἑλκήθρων θὰ φέρωσι τὰς ζωοτροφίας.

— Κατὰ τὸ ἔτος 1886 ἀπεστάλησαν εἰς Ἀμερικὴν ἐκ Λειψίας βιβλία, τεύχη μουσικά, διάφορα ἔντυπα ἀξίας ἐν ὅλῳ 454,271 δολλαρίων. Τὰ δὲ ἀπὸ 18 ἐτῶν ἀποσταλέντα ἀνέρχονται κατ' ἀξίαν εἰς 5,674,025 δολλάρια.

— Διαμερίσματά τινα τῆς βιβλιοθήκης τῆς γαλλικῆς ἀκαδημίας κατεκλύσθησαν ὑπὸ ὑδάτων. Ἐκ τούτου ἐπῆλθε ὁλικὴ ἢ μερικὴ φθορὰ 2,500 τόμων πολυτίμων.

— Ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ γνωστοῦ δράματος τοῦ Οὐγκὼ «Ρουὺ Βλὰς» ἐγράφη τὸ κείμενον μελοδράματος νέου ὑπὸ τῶν Δερογιὰ καὶ Σιλβέστρ, οὗ τὴν μουσικὴν συνέθεσεν ὁ γνωστὸς Γάλλος μελοποιὸς Γοδάρ. Τὸ ἔργον παρασταθήσεται προσεχῶς ἐν τῷ Κωμικῷ Μελοδράματι τῶν Παρισίων.

— Μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας παρεστάθη τὸ πρῶτον ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς Λειψίας τὸ τέως ἀνέκδοτον μελόδραμα τοῦ Βέμπερ «Οἱ τρεῖς Πίντοι», οὗ τὰ κενὰ συνεπλήρωσεν ὁ τοῦ θεάτρου τῆς Λειψίας ἀρχιμουσικὸς Μάλερ. Ἡ ὑπόθεσις τοῦ μελοδράματος εἶνε κωμική, ὑπόκειται δ' ἡ σκηνὴ ἐν Ἰσπανίᾳ.

— Τῇ 12 Ἰανουαρίου ἐγένετο ἐν Βαλεντίᾳ ἡ ἀποκάλυψις τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Ριβέρα, τοῦ ἐξόχου ἰσπανοϊταλοῦ ζωγράφου, ἐπὶ τῇ 300 ἐπετείῳ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ.

— Κατὰ τὸ ἔτος 1887 ἐξεδόθησαν ἐν τῇ Μ. Βρεττανίᾳ 500 βιβλία νέα πλείονα ἢ κατὰ τὸ 1886. Ὁ ὁλικὸς ἀριθμὸς τῶν ἐκδοθέντων νέων βιβλίων ἀνῆλθεν εἰς 4410. Τούτων θεολογικὰ ἦσαν 680, κλασικὰ καὶ φιλολογικὰ 582, παιδικὰ 339, μυθιστορήματα, διηγήματα κλπ. 762, νομικὰ 73, οἰκονομολογικὰ 113, καλλιτεχνικά, φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ εἰκονογραφημένα 115, γεωγραφικὰ καὶ περιηγήσεις 227, ἱστορικὰ 384, ἰατρικὰ 133 κλπ.

— Ἰωβιλαῖον περίεργον πρόκειται νὰ ἑορτασθῇ ἐν Βερολίνῳ, τὸ τοῦ δραματικοῦ καλλιτέχνου **Denicke**, πανηγυρίζοντος τὴν πεντάκις χιλιοστὴν ἐμφάνισίν του πρὸ τοῦ κοινοῦ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ θεάτρου.

Digitized by Google

Μετὰ πολλῆς φιλοκαλίας τετυπωμένον ἐξεδόθη τὸ Β'. τεῦχος τῶν «Ῥυθμικῶν παιγνίων» τῆς κ. Αἰκατερίνης Λασκαρίδου. Τὸ ἔργον τοῦτο, εἰς ὃ μετὰ ζήλου ἀφιερώθη ἡ διαπρεπὴς ἑλληνὶς παιδαγωγός, ἔχει μεγίστην σημασίαν, διότι βελτιοῖ καὶ συμπληροῖ τὴν νηπιαγωγικὴν παίδευσιν. Ἡ κ. Λασκαρίδου εἰσαγαγοῦσα παρ' ἡμῖν τὸ Φροβελιανὸν σύστημα, καὶ μορφώσασα Φροβελιανὰς παιδαγωγούς, μετὰ χαρᾶς δὲ βλέπουσα διαδιδομένας τὰς ἀρχὰς τοῦ μεγάλου Φρόβελ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος, ἐθεώρησε καθῆκον αὐτῆς νὰ παράσχῃ καὶ τὴν κλεῖδα, ὡς εἰπεῖν, τῆς κατὰ Φρόβελ ἀγωγῆς τῶν παιδίων· τὸ πνεῦμα τῆς Φροβελιανῆς μεθόδου συνίσταται εἰς τὸ ὅτι διὰ τοῦ ἐπαγωγοῦ καὶ εἰς τὸν παῖδα προσφιλοῦς παιγνίου διεγείρονται βαθμηδὸν αἱ πνευματικαὶ αὐτοῦ ἐνέργειαι, ἀσκούμεναι δὲ τελειοποιοῦνται ἅπασαι αἱ σωματικαὶ καὶ ψυχικαὶ αὐτοῦ δυνάμεις.

Τὸ Β'. τοῦτο τεῦχος περιέχει χαριεστάτας παιδικὰς μελῳδίας καὶ ᾀσμάτια ἀφελέστατα, δι' ὧν τὸ παιδίον ἀποτείνεται εἰς τὴν σφαῖραν ἢ εἰς τὸν κύβον, εἰς τὸν κύλινδρον ἢ εἰς τὴν πλίνθον ᾄδον καὶ παῖζον, καὶ ἀσκούμενον καὶ διδασκόμενον· διότι τὰ παιδία διὰ τῶν παιγνίων τούτων διδάσκονται ἀνεπαισθήτως τὰς ποικίλας τῶν σωμάτων ἰδιότητας, τὴν ἀδράνειαν, τὴν στερεότητα, τὸ ἀδιαχώρητον, τὴν ἰδιότητα τῆς πτώσεως τῶν σωμάτων. Μόνον ὁ ἀληθῶς δυνάμενος νὰ καταβιβασθῇ μέχρι τῆς ἀσθενοῦς ἀντιλήψεως τῶν νηπίων, ν' ἀντιληφθῇ τοῦ μυστηρίου τῆς βαθμιαίας ἐξεγέρσεως τῆς νεαρᾶς αὐτῶν διανοίας δύναται νὰ νοήσῃ πόσον σπουδαῖον εἶνε νὰ παρέχωμεν εἰς αὐτά, ἐγκαίρως, ζωηρὰς καὶ σαφεῖς ἐντυπώσεις.

Τὸ ἔργον τῆς κ. Λασκαρίδου συνιστῶμεν θερμῶς εἰς πάσας τὰς διδασκαλίσσας, ἀλλ' ἰδίᾳ εἰς τὰς μητέρας. Τὰ *Ῥυθμικὰ παίγνια* ὑποβοηθοῦσι τὸ μητρικὸν ὁρμέμφυτον πρὸς τελειοτέραν ἀγωγὴν τῶν προσφιλῶν των ὄντων, ἀντικαθιστῶσι τὴν τυχαίαν κίνησιν, τὴν ἄσκοπον θωπευτικὴν φρᾶσιν διὰ τῆς ψυχολογικῶς ἀληθοῦς, διότι καὶ ἡ στοργὴ ἐν τῇ ἐκδηλώσει της δύναται νὰ ὑποβάλληται εἰς νόμους, ὡς ὑποβάλλεται εἰς νόμους ἡ μελῳδία, νόμους χρησιμοποιοῦντας αὐτὴν πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ ὑψίστου σκοποῦ τῆς ἀγωγῆς.

—Ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τῆς νομικῆς σχολῆς, καταλλήλως διακοσμηθείσῃ, ἐτέλεσεν ὁ σύλλογος «Βύρων» ἑορτὴν ἐπὶ τῇ ἑκατονταετηρίδι τῆς γεννήσεως τοῦ Βύρωνος. Ὁ κ. Ἀλ. Ῥαγκαβῆς ἐξεφώνησε τὸν πανηγυρικόν, ὁ κ. Ἀχ. Παράσχος δὲ ἀπήγγειλε ποίημα πρὸς τὸν Βύρωνα. Τὸ συνελθὸν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φίλων μέγα πλῆθος ἐχειροκρότησεν ἐνθουσιωδῶς ἀμφοτέρους τοὺς πανηγυριστάς.

— Ἐτύχομεν τῆς εὐκαιρίας νὰ ἴδωμεν ἀπεικονίσματα δύο γλυπτικῶν συνθέσεων τοῦ ἐν Παρισίοις σπουδάζοντος τὴν γλυπτικὴν Ἕλληνος κ. Λ. Σώχου, ἐκ Τήνου, αἵτινες ἐβραβεύθησαν ἐν διαγωνισμοῖς τελεσθεῖσιν αὐτόθι. Ἡ πρώτη εἶνε σύνθεσις πρὸς διακόσμησιν τοῦ ὑπουργείου τῆς γεωργίας, παριστᾷ δὲ τὴν Γεωργίαν ἐπιβαίνουσαν βοός, ὅστις ἕλκει ἄροτρον, καὶ ἐν εἴδει ἐρωτιδέως, προηγούμενον καὶ ἑπόμενον αὐτῆς, τὸ δαιμόνιον τῆς καλλιεργείας. Τὸ ἔργον τοῦτο, ὅπερ διακρίνεται διὰ τὴν ἁπλότητά του, τὴν εὐρύτητα τῶν γραμμῶν καὶ ἀρχαϊκήν τινα χάριν διακεχυμένην καθ' ὅλην τὴν σύνθεσιν, ἐβραβεύθη ἐν τῷ ἐτησίῳ διαγωνίσματι τῆς Σχολῆς τῶν Διακοσμητικῶν Τεχνῶν. Ἡ ἑτέρα σύνθεσις εἶνε πολυπλοκωτέρα, παριστᾷ δὲ ἐπιθάνατον κόρην, ἣν οἱ συγγενεῖς φέρουσι πρὸ τοῦ ἀγάλματος τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ἐπικαλούμενοι τὴν ἀντίληψιν τοῦ θεοῦ. Τὸ ἔργον τοῦτο ἐβραβεύθη κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1887 ἐν τῷ διαγωνισμῷ τῆς Ἐθνικῆς σχολῆς τῶν Καλῶν Τεχνῶν.

— Ὑπεγράφη ὑπὸ τοῦ κ. Σλῆμαν καὶ τοῦ ἐν Πειραιεῖ προξένου τῆς Γερμανίας, ὡς ἀντιπροσώπου τῆς γερμανικῆς κυβερνήσεως, συμβόλαιον ἐνοικιάσεως ἐπὶ εἰκοσιπενταετίαν τῆς παρὰ τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον ἀνεγειρομένης οἰκίας τοῦ κ. Σλῆμαν, ὅπως χρησιμεύσῃ ὡς κατάστημα τῆς ἐν Ἀθήναις Γερμανικῆς Σχολῆς,

— Ὡς ἀνεγράψαμεν ἐν καιρῷ, προτάσει τοῦ κ. Ἀ. Ρ. Ῥαγκαβῆ, τὸ τμῆμα τῶν Καλῶν Τεχνῶν τοῦ συλλόγου «Παρνασσοῦ» ἀπεφάσισεν ὅπως κατὰ τὸ προσεχὲς ἔαρ διδαχθῶσιν, ἐπιμελείᾳ τοῦ συλλόγου, οἱ *Πέρσαι* τοῦ Αἰσχύλου ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου τοῦ Ἡρώδου, ἁρμοδίως διασκευαζομένου, μετὰ τῶν χορικῶν, ὡς ἐμελοποιήθησαν ὑπὸ τοῦ ἐμμούσου δουκὸς διαδόχου τοῦ Σὰξ-Μάϊνιγκεν. Ὁ κ. Ῥαγκαβῆς ἀνήγγειλε τὴν ἀπόφασιν ταύτην εἰς τὸν δοῦκα, ὅστις δι' ἐπιστολῆς του ἐκ Σὰν-Ῥέμου, ὅπου διαμένει παρὰ τῷ νοσοῦντι πενθερῷ του διαδόχῳ τῆς Γερμανίας, ἑλληνιστὶ γεγραμμένης, ἐκφράζει τὴν εὐχαρίστησίν του διὰ τὴν ἰδέαν καὶ παρακαλεῖ τὸν κ. Ῥαγκαβῆν νὰ τὸν εἰδοποιήσῃ περὶ τῆς ἡμέρας τῆς παραστάσεως, «ἵνα δυνηθῇ νὰ συμμεθέξῃ αὐτῆς τοὐλάχιστον κατὰ διάνοιαν».

— Κατὰ πρότασιν τοῦ δημάρχου Ζακύνθου κ. Καρρὲρ ἡ οἰκία τοῦ ποιητοῦ Φωσκόλου ἀπεφασίσθη νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς ἵδρυσιν Φωσκολιανῆς Βιβλιοθήκης. Ἔφορος τῆς βιβλιοθήκης ταύτης διωρίσθη ὁ κ. Σ. Δὲ Βιάζης.

Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῆς «ΕΣΤΙΑΣ».

Ἀπό τινος καιροῦ πολλὰς ἔχων ἀσχολίας δὲν ἀναγινώσκω, ὡς ἄλλοτε, δὲν λέγω τὰς ἐφημερίδας, ἀλλὰ τὴν *Ἐφημερίδα*. Ἀλλ' ἐσχάτως, ἐπειδὴ εἰς φύλλον αὐτῆς περιελθὸν εἰς χεῖράς μου εἶδον ἄρθρον ὑπὲρ ἀξίαν ἐπαινετικὸν δι' ἐμέ, καθῆκον ἔχω νὰ ἐκφράσω τὴν δι' αὐτὸ εὐγνωμοσύνην μου πρὸς τὸν συντάκτην αὐτοῦ, ὑπογραφόμενον Υ.

Ἐπειδὴ ὅμως προχωρεῖ καὶ εἴς τινας πρόφρονας συμβουλὰς καὶ παρατηρήσεις ὡς πρὸς τὸ ἐσχάτως ἐκδοθὲν ἐπ' ὀνόματί μου βιβλιάριον, τῷ ὀφείλω, ἴσως καὶ εἰς τοὺς μέλλοντας νὰ λάβωσι τὸ βιβλιάριον εἰς τὰς χεῖράς των, μικρὰν ἐξήγησιν ὡς πρὸς τὰς τελευταίας, ἣν ὁ χῶρος δὲν μοὶ ἐπέτρεπε νὰ προτάξω ἢ ἐπιτάξω εἰς τὸ βιβλίον αὐτό.

Ὅτε ἤμην ἐν Γερμανίᾳ, νομίζων ὅτι παντοῖον, ἔτι καὶ πολιτικὸν ἡμῶν συμφέρον ἦν νὰ γνωρισθῇ ἐν Εὐρώπῃ ὅτι ὁ εἰς ἐλευθερίαν ἀναστὰς λαὸς ἦν καὶ διανοητικῶς ἀνεπτυγμένος καὶ τὴν φιλολογίαν ἐκαλλιέργει, ἔγραψα γαλλιστὶ δίτομον περιληπτικὴν ἱστορίαν τῆς ἡμετέρας φιλολογίας, ἐν ᾗ ἐζήτησα νὰ καταδείξω τὰς ἀπὸ τῶν καιρῶν καθ' οὓς ἐξεδόθη τοῦ Ι. Ῥίζου τὸ σύγγραμμα γενομένας προόδους· ἀλλὰ πρὸ δεκαετίας μακρὰν διαμένων τῆς Ἑλλάδος, καὶ δὴ τότε ἐν πόλει ἧς αἱ βιβλιοθῆκαι καὶ τὰ βιβλιοπωλεῖα νεοελληνικὰ βιβλία, καὶ μάλιστα τὰ νεωστὶ ἐκδιδόμενα, δὲν περιεῖχον, ἠναγκάσθην νὰ περιορισθῶ εἰς ὅσα μόνον εἶχον διὰ μνήμης ἢ εὕρισκον ἐν ταῖς σημειώσεσί μου· Συγχρόνως ὅμως μετὰ τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἔργου ἐκείνου ἔγραψα καὶ εἰς τὰς Ἑλληνικὰς ἐφημερίδας, ἰδίως εἰς τὴν *Αὐγὴν* ἐκθέτων τὸν λόγον τῶν πραγματικῶν ἐκείνων ἐλλείψεων, καὶ παρακαλῶν τοὺς συγγραφεῖς τῶν βιβλίων ὅσα ἐξ ἀγνοίας παρέλειψα νὰ εὐαρεστηθῶσι νὰ μοὶ πέμψωσιν ἢ αὐτὰ ἢ σημειώσεις περὶ αὐτῶν, ἵνα ἐν δευτέρᾳ ἐκδόσει ποιήσωμαι τὴν δέουσαν αὐτῶν μνείαν. Ἀλλ' ὀλίγιστοι εἰς τὴν παράκλησίν μου ἀνταπεκρίθησαν, διὸ καὶ ἀπέσχον δευτέρας ἐκδόσεως.

Ὅτε δὲ ἐπανῆλθον ἐνταῦθα πρό τινων μηνῶν, μοὶ ἐζητήθη ἐπιτομή τις ἐκ δύο ἢ 2 1)2 φύλλων τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας διὰ τὴν *μικρὰν βιβλιοθήκην* τοῦ λαοῦ. Ἀντέταξα τότε τὴν ἔνστασιν τῆς ἀγνοίας μου περὶ τῶν ἐν τοῖς τελευταίοις χρόνοις γραφέντων· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ ἐκδότης ἐπέμεινε ζητῶν μοι μικρὸν ἐπιτομὴν τῆς περιλήψεως ἣν εἶχον δημοσιεύσει ἐν Βερολίνῳ, ἐνέδωκα, τόσῳ μᾶλλον, καθ' ὅσον πρῶτον μὲν εἶδον ὅτι ἀντὶ τοῦ ἐλλιποῦς ἐκείνου ἔργου ἐπὶ ἕνδεκα ὅλα ἔτη οὐδείς, οὐδ' αὐτὸς ὁ Υ. ἐπεχείρησε νὰ ἐκδώσῃ ἄλλο ἐντελέστερον· δεύτερον δὲ συνεννοήθην μετὰ τοῦ Κου ἐκδότου ἵνα τὸ τελευταῖον μέρος τοῦ βιβλιαρίου ὑποβληθῇ εἴς τινα τῶν εἰδημόνων, οἷον δήποτε ἐξετίμα ὁ Κ. ἐκδότης ὡς τοιοῦτον, ἔστω καὶ τὸν Υ, ὅστις νὰ προσθέσῃ τὰ ὑπ' ἐμοῦ ἀγνοούμενα, ἐπὶ μόνῳ τῷ ὅρῳ νὰ ἴδω πρὸ τῆς ἐκδόσεως, ἥτις θὰ ἔφερε τὸ ὄνομά μου, τὰς γενομένας προσθήκας καὶ νὰ κρίνω περὶ αὐτῶν. Ἀλλὰ τρεῖς τοὐλάχιστον μῆνες παρῆλθον, καὶ ἐν ᾧ ἤμην ἄφροντις ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο, τὸ χειρόγραφον μοὶ περιῆλθε πάλιν ἄνευ οὐδεμιᾶς προσθήκης.

Ὡς δὲ πρὸς τὰς συμβουλάς, ἰδίως τὴν συμβουλήν, ἣν μοὶ δίδει ὁ Υ τοῦ νὰ παύσω γράφων, καὶ δι' αὐτὴν τῷ ὀφείλω χάριτας, διορῶν μέριμναν οὐ μόνον ὑπὲρ τῆς φιλολογίας, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ, καὶ θέλω προσπαθήσει ν' ἀκολουθήσω τὴν ἐκ προνοίας συνταγὴν ὅσον ἔνεστιν, ἀλλ' ἀφ' οὗ πρῶτον ἅπαξ τὴν παραβῶ διὰ δευτέρας ἐκδόσεως τοῦ φυλλαδίου. Καὶ δὲν θέλει μὲν αὐτὸ παύσει καὶ ἐν τῇ ἐκδόσει ἐκείνῃ κατὰ μέγα μέρος ὄν, ὡς ἄλλη ἐφημερὶς εἶπεν, ἁπλοῦς κατάλογος ὀνομάτων τῶν συγγραφέων, καθ' ὅσον τοῦτο ἐστὶ καὶ πρὸς μέγαν ἔπαινον μᾶλλον τῆς ἡμετέρας φιλολογίας, ὡς τόσων ὄντων παρ' ἡμῖν τῶν συγγραφέων, ὥστε 2 1)2 τυπογραφικὰ φύλλα μόλις ἀρκοῦσι νὰ περιλάβωσι τὸν κατά-

Digitized by Google

λογον τῶν ὀνομάτων αὐτῶν. Ἀλλ' ὡς πρὸς ἐμὲ ἰδίως, δύναμαι ἴσως νὰ καθησυχάσω τὸν ἄγνωστον κηδεμόνα μου διὰ τῆς διαβεβαιώσεως ὅτι ἡ δευτέρα ἔκδοσις ὑπερβολικὸν κόπον δὲν θὰ μοὶ δώσῃ, καθόσον θὰ προσπαθήσω μὲν ἐντὸς τῶν στενῶν ἐκείνων ὁρίων νὰ περιλάβω καὶ τὰ ὀνόματα τῶν συγγραφέων ὅσα, μνείας ἄξια ὄντα, ἐξ ἀγνοίας παρέλειψα, ἀλλ' ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ ἐλάχιστα ἢ οὐδὲν θὰ μεταβάλω ἐκ τῆς πρώτης, ἐξακολουθῶν νὰ κρίνω περὶ τῶν ποιητῶν καὶ συγγραφέων ἐντελῶς ὡς ἔκρινον καὶ πρίν, εἴτε κατὰ τοὺς διαγωνισμοὺς εἴτε ἐν τῇ *Περιλήψει*.

Α. Ρ. Ραγκαβης

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευῇ, 29 Ἰανουαρίου

Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἐγένοντο τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἐνταῦθα συστάντος Πολιτικοῦ Συλλόγου. Βουλευταὶ καὶ ἄλλοι ἐκ τῆς ἀντιπολιτεύσεως πολιτευόμενοι ὡμίλησαν κατὰ τὰ ἐγκαίνια, ἐξάραντες τὴν σημασίαν τῆς συστάσεως τοιούτων σωματείων.

— Ἐδημοσιεύθησαν ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως» οἱ πίνακες τοῦ ἀναλογισμοῦ τῶν νομαρχιακῶν συμβούλων κατὰ νομὸν καὶ ἐκλογικὴν περιφέρειαν, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁριστικῶν ἐκλογικῶν καταλόγων τοῦ 1887. Προσεκλήθησαν δὲ οἱ δήμαρχοι καὶ τὰ δημοτικὰ συμβούλια, ἵνα ἐντὸς 40 ἡμερῶν, ἤτοι μέχρι τῆς 6 Μαρτίου ἐ. ἔ., προτείνωσι δι' ἀναφορᾶς των πρὸς τὸν ἁρμόδιον νομάρχην πᾶσαν κατὰ τὴν κρίσιν των ἐπενεκτέαν εἰς τὸν πίνακα τοῦ οἰκείου νομοῦ μεταρρύθμισιν. Κατὰ τοὺς πίνακας τούτους, θὰ ἐκλεχθῶσι κατὰ νομὸν νομαρχιακοὶ σύμβουλοι ὡς ἑξῆς: Ἄρτης 12, Ζακύνθου 12, Κεφαλληνίας 13, Εὐβοίας 13, Τρικκάλων 15, Κερκύρας 15, Λακωνίας 15. Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος 16, Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας 17, Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας 18, Λαρίσσης 18, Μεσσηνίας 18, Κυκλάδων 19, Ἀρκαδίας 19, Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας 19 καὶ Ἀχαΐας καὶ Ἤλιδος 19· ἐν ὅλῳ νομαρχιακοὶ σύμβουλοι 259, ἐπὶ ἀριθμοῦ ἐκλογέων 520, 856.

— Καθὰ τηλεγραφοῦσιν ἐξ Ἀμφίσσης ἐντὸς τοῦ Χανίου τῆς Γραβιᾶς, ὅπου γίνονται ἀνασκαφαὶ πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ ἐκεῖ στηθησομένου μνημείου, ἀνεκαλύφθη ὁ τάφος τοῦ οἰμοχαροῦς Χαλὴλ βέη, τοῦ ὀβελίσαντος ἰδίαις χερσὶ τὸν Ἀθανάσιον Διάκον, μὲ τὴν ἑλληνικὴν ἐπιγραφὴν «ἥρως Χαλὴλβέης, 21 Μαΐου 1821». Οἱ χωρικοὶ ἐργάται διεσκόρπισαν τὰ ὀστᾶ καὶ τὰ πολυτελῆ ἐνδύματά του εἰς τὸν ἀέρα. Ὁ Χαλὴλ εὗρε τὸν θάνατον κατὰ τὴν μάχην τῆς Γραβιᾶς.

— Ἀφίκετο ὁ τέως πρεσβευτὴς τῆς Ἰταλίας κ. Κουρτοπάσσης ὅπως ἐπιδώσῃ τῷ Βασιλεῖ τὰ ἀνακλητήρια αὐτοῦ γράμματα καὶ ὁ διάδοχος αὐτοῦ κ. Fè d' Ostiani.

— Ὁ σύλλογος «Παρνασσὸς» ἀπεφάσισεν ἰδίᾳ δαπάνῃ νὰ ἀνεγείρῃ ἐν τῇ θέσει «Μάτι» τῶν συνόρων μνημεῖον εἰς ἀνάμνησιν τῶν κατὰ τὸν Μάϊον τοῦ 1886 γενομένων συμπλοκῶν καὶ τῶν ἐν αὐταῖς πεσόντων.

— Ἡ Γαλλικὴ ἀποστολὴ ἐνετάλη νὰ ἐκπονήσῃ τὰ σχέδια καὶ τὸν προϋπολογισμὸν τῶν δαπανῶν τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς ἀπὸ Πύργου εἰς Καλάμας καὶ ἐκεῖθεν εἰς Μεγαλόπολιν. Ἡ γραμμὴ αὕτη θὰ διέλθῃ δι' ὅλης τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς Πελοποννήσου περιζωννύουσα αὐτήν.

— Ἡ νέα ἐργολαβία, ἡ ἀναλαβοῦσα τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ ἔργου τοῦ Ἰσθμοῦ, ἔχει ὑπὸ μελέτην σύστημα ἠλεκτρικοῦ φωτισμοῦ τῆς διώρυχος, χάρις εἰς τὸν ὁποῖον αἱ ἐργασίαι θὰ ἐξακολουθῶσι καὶ τὴν νύκτα. Πρὸς ἐκσκαφὴν ἐν τῇ διώρυχι ἀπολείπονται εἰσέτι 3,000,000 κυβικὰ μέτρα χώματος. Κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1889, πιθανώτατα, θὰ ἀρχίσῃ ἡ ἀνέγερσις τοῦ τείχους, δι' οὗ θέλουσιν ἐπενδυθῇ ἔσωθεν αἱ παρειαὶ τῆς διώρυχος. Τὸ τεῖχος θὰ ἔχῃ ὕψος 11 μέτρων.

— Ἡ ἑταιρία τοῦ σιδηροδρόμου Πελοποννήσου ἀπεφάσισε νὰ ἀνεγείρῃ λουτρῶνας εἰς Ἐλευσῖνα χάριν τῶν κατὰ τὸ θέρος λουομένων. Πρὸς εὐκολίαν τῶν ἐπιβατῶν ἐν γένει ἡ ἑταιρία θέλει μετενέγκει τὸν ἐνταῦθα σταθμὸν εἰς τὴν πρὸ τοῦ ζυθοπωλείου τοῦ κ. Σ. Δεμερτζῆ πλατεῖαν, ἐνῷ συγχρόνως χάριν τῶν λουομένων ἡ γραμμὴ θὰ φθάνῃ μέχρι τῆς θαλάσσης. Εἰς τὸν πρὸ τῶν λουτρῶν χῶρον θὰ ἀνεγερθῶσι καφενεῖα, ξενοδοχεῖα, ἐξέδρα τῆς μουσικῆς καὶ ἐν γένει θὰ καθωραϊσθῇ διὰ δένδρων καὶ κηπαρίων ἅπας ἐκεῖνος ὁ χῶρος.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἐνδιαφερομένῳ. Ζητήσατε ἀντίτυπον τοῦ ἄρτι ἐκδοθέντος κανονισμοῦ τῆς Δ' Ὀλυμπιάδος,ἐν ᾧ θέλετε εὕρει πᾶσαν πληροφορίαν.—κ. Γ. Κ. Κέρκυραν Ἐνεγράψαμεν ἀμφοτέρους, εὐχαριστοῦμεν δ' ὑμῖν διὰ τὴν εὐμενῆ ὑποστήριξιν.—κ. Λ. Ε. Καβάλλαν. Συνεμορφώθημεν ἐν πᾶσιν, ὡς ἰδιαιτέρως ἀπηντήσαμεν ὑμῖν.—κ. Γ. Π. Πύργον. Ἐνεγράφητε. — *Συνδρομητῇ*. Ἡ δευτέρα αὕτη ἔκδοσις ἐπλουτίσθη διὰ πολλῶν προσθηκῶν, ἰδίως δὲ ὁ πέμπτος καὶ τελευταῖος τόμος τῆς Ἱστορίας, ἐν ᾧ ἐγένοντο πολλαὶ διασκευαί. Τιμὴ τοῦ ἔργου ὡρίσθη ἤδη ἀδέτου μὲν δραχ. 50, δεδεμένου δὲ δραχ. 70.—κ. Ι. Δ. Γ. Λευκάδα. Ἐπειδὴ ἦτο ἤδη πληρωμένη ἡ συνδρομή σας παρὰ τοῦ κ. Σ. Β. τηροῦμεν εἰς τὴν διάθεσίν σας τὰς ἐκ δευτέρου σταλείσας δραχ. 12. Τὰ φυλλάδια Πινακοθήκης ἀπεστάλησαν.—κ. Ι. Χ. Πάτρας. Ἐνεγράψαμεν καὶ τοὺς νέους. Πλείστας εὐχαριστίας διὰ τὰς φιλικὰς ἐνεργείας.—*Ἀδαεῖ*. Συνήθως συνιστῶσι τὸν νεώτερον πρὸς τὸν πρεσβύτερον, τὸν κατώτερον πρὸς τὸν ἀνώτερον, τὸν ἄνδρα πρὸς τὴν γυναῖκα, καὶ οὐδέποτε τὴν γυναῖκα πρὸς τὸν ἄνδρα, ἐκτὸς ἂν οὗτος κατέχῃ ὑψίστην περιωπὴν ἢ εἶνε κληρικός.—κ. Ν. Π. Πάτρας. Εἶχον ἤδη ἀποσταλῆ.—κ. Π. Π. Ναύπλιον. Σᾶς ἀπεστείλαμεν ἄλλην.—κ. Π. Α. Χίον. Ἐλήφθη παρὰ τῶν κ. Ἀδελ. Π. ἀπεστάλησαν δ' ὑμῖν τὰ φύλλα.—κ. Κ. Σ. Σ. Πάτρας. Ταχυδρομικῶς ἐπεστράφη, ὡς ἀκατάλληλον διὰ τὴν *Ἑστίαν*. Ἀλλ' ἀφοῦ τόσην ἔχετε στοργὴν πρὸς τὸ εἶδος αὐτὸ τοῦ λόγου, δι' ἐπιμελείας καὶ μελέτης θὰ εὐδοκιμήσητε. — κ. Α. Χ. Κωνσταντινούπολιν. Ἐλήφθησαν καὶ συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας.—κ. Σ. Π. Λ. Λεόβαν. Ἐλήφθησαν καὶ ἀπεστάλησαν ὑμῖν τὰ Ποιήματα. Τὰ Ἡμερολόγια Σκόκου ἐπεστράφησαν ἡμῖν, ἀπαγορευθείσης ὑπὸ τῆς λογοκρισίας τῆς εἰσαγωγῆς αὐτῶν ἐν τῇ ῥωσσικῇ ἐπικρατείᾳ. Συνδρομὴ ἐτησία *Ἐφημερίδος τῶν Κυριῶν* φρ. χρυσᾶ 8.—κ Σ. Β. Βραΐλαν. Ἐλήφθησαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν φιλικὴν φροντίδα. Ἀπαντῶμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—κ. Π. Κ. Τρίπολιν Συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας.—κ. Π. Ν. Π. Πάτρας. Ἐλήφθησαν καὶ ἀπεστάλησαν ὑμῖν τὰ ζητηθέντα. Τὸ μέγα Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικὸν τοῦ Larousse τιμᾶται 600 — 700 φράγκων. — κ. Α. Γ. Ν. Βῶλον. Ὁ ὑμέτερος ἀδελφὸς παρέλαβε πάντα ἐκ τοῦ γραφείου μας. — κ. Μ. Κ. Σύρον. Τὸ τελευταῖον μέρισμα ἦτο δραχ. 6. — κ. Χ'. Ἀκριβῶς τοῦτο εἶνε τὸ κάλλιστον συστατικὸν δι' αὐτόν. Ἄριστος τῶν ἰατρῶν εἶνε ἐκεῖνος εἰς ὃν προστρέχομεν ἀλλὰ δὲν εὑρίσκομεν εὐκαιροῦντα. — κυρίαν Ε. Π. Κωνσταντινούπολιν καὶ κκ. Ε. Δ. Δ. Φολέστι, Π. Κ. Ἄμφισσαν καὶ Ι. Ε. Σκόπελον. Ἐλήφθησαν. — κ. Σ. Δ. Μ. Πάτρας. Ἐνεγράφη καὶ ἀπεστάλη ὑμῖν ἡ ἀπόδειξις. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. — κ. Α. Χ. Σύρον. Τὸ προτεινόμενον ἀδυνατοῦμεν νὰ δεχθῶμεν. Περὶ τῶν ἄλλων θ' ἀπαντήσωμεν προσεχῶς. — κ. Κ. Κ. Τρίπολιν. Ἐλήφθησαν. Ἀντίτιμον τῶν σημειουμένων φύλλων δραχ. 3,15 — *Δυσκόλῳ*. Αἱ καλῶς ὠργανωμέναι εὐφυΐαι γνωρίζουσι νὰ συνενῶσι τὴν βαθύτητα τοῦ αἰσθήματος καὶ τοῦ πνεύματος τὴν ἐλαφρότητα.—Κυρίαν Αἰ Δ. Βῶλον, καὶ κκ.Γ. Δ. Φ. Ὕδραν, Σ. Λ. Κωνσταντινούπολιν, Α. Ν. Δικελί, Ι. Δ. Σόφιαν καὶ Κ. Α. Μ. Θεσσαλονίκην. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — κκ. Ι. Δ. Α.Πράβιον καὶ Ι. Α.Κ. Νέαν Φώκαιαν. Τὰ ζητούμενα τεύχη τῆς Ἱστορίας ἀπεστάλησαν ὑμῖν ἐν καιρῷ. — κ. Χ. Ρ. Πάτρας. Ἰδιαιτέρως ἀπαντῶμεν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικὰς ἐνεργείας ὑπὲρ τῆς «Ἑστίας». — κ. Π. Χ. Α. Βῶλον. Ἐλήφθησαν καὶ εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν φιλικὴν φροντίδα. — κ. Ν. Ι. Π. Κωνσταντινούπολιν. Συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας.— Κυρίαν Κ. Ξ. Βατούμ. Ἐλήφθησαν· ἀλλ' ἀπεστάλη μόνον τὸ *Ἀττικόν*, τῆς κυκλοφορίας τοῦ ἑτέρου ἀπαγορευθείσης ὑπὸ τῆς λογοκρισίας. Εἰς τὴν διάθεσιν ὑμῶν τηροῦμεν τὸ ἀντίτιμον φρ. 4. — κ. Α. Μ. Κ. Πάτρας ἐλήφθησαν καὶ ἀπεστάλησαν ὑμῖν τὰ ζητηθέντα. Ἡ δ' ἀπόδειξις ἐντὸς ἑνὸς τῶν προηγουμένων φύλλων σας.—*John*. Δὲν δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ μετάφρασίς σας εἶνε καθόλου ἀτυχής. Ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι ὑπολείπεται τῆς παρ' ἡμῶν δημοσιευθείσης. Ἰδίᾳ ἡ χρῆσις τῆς καθαρευούσης προσδίδει αὐτῇ ἀκαμψίαν τινά. Ἄλλως καὶ τὸ effet τοῦ ποιηματίου καταστρέφεται, διότι τὸ

N' y touchez-pas, il est brisé

ἐν τῇ γ' μὲν στροφῇ ἀποδίδετε διὰ τοῦ

Μὴ ἐγγίσῃς! ... κ' ἡ ζωή του εἶνε πλέον ῥαγισμένη

Digitized by Google

ἐν τῇ τελευταίᾳ δέ

Φεῦ! ἐρράγη τὸ δοχεῖον!... μὴ ἐγγίσῃς! καὶ θὰ σπάσῃ.

Τὸ ἐκ τῆς ἐπαναλήψεως τῆς φράσεως ἁβρὸν λογοπαίγνιον βλέπετε ὅτι δὲν ὑπάρχει πλέον! —*Μικύλῳ*. Εἰς ὑμᾶς δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ἐφάνητε εὐτυχέστερος τοῦ συναδέλφου σας, εἰς ὃν ἀπαντῶμεν ἀνωτέρω. Τὸ πρῶτον μέρος ἰδίως ἀπεδώσατε λίαν προσφυῶς, παρηκολουθήσατε δὲ πιστῶς τὸ γαλλικὸν κείμενον, ἀλλ' εἰς τὸ δεύτερον ἡ ἔμπνευσις σᾶς ἐγκατέλιπε. Πιστεύετε ὅτι οἱ στίχοι :

Παρόμοια πολλαῖς φοραῖς καὶ τὴν καρδιὰ ἀγγίζει
Τὸ χέρι π' ἀγαπᾷ κανεὶς κ' ἐκεῖνο τὴν ραγίζει
ὕστερα μόνη ἡ καρδιὰ νὰ *σχίζετ'* ἀρχινάει

ἀποδίδουν τοὺς ἀμιμήτους στίχους τοῦ πρωτοτύπου; Ἡ εὐφυὴς ὑμῶν ἐπιστολὴ μᾶς δίδει τὴν ἐλπίδα, ὅτι καὶ μόνος θὰ ἀναγνωρίσετε ὅτι ὁ κ. Λαφφὼν ἐφάνη εὐτυχέστερος. Ἀλλὰ τὸ μέλλον εἶνε ἰδικόν σας.

ΕΞΕΔΟΘΗ ΑΡΤΙ

Δ. ΒΙΚΕΛΑ

Η ΣΥΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΚΑΙ ΤΑ ΟΡΙΑ ΑΥΤΟΥ

Ἀπὸ τῆς ἐν Λαϋμπὰχ
μέχρι τῆς ἐν Βερολίνῳ Συνόδου.

Μελέτη ἱστορική, μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ γαλλικοῦ.

Τιμᾶται δραχμῆς. — Μετὰ ταχυδρ. δραχ. 1.20.

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Λουκῆς Λάρας, πρωτότυπον ἑλληνικὸν μυθιστόρημα.......... Δρ. 1.—
Στίχοι.......... » 2.—
Σαίξπηρ, Ῥωμαῖος καὶ Ἰουλιέττα.......... » 1.—
» Βασιλεὺς Λήρ.......... » 1 —
» Ὀθέλλος.......... » 1.—

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενα, ἕκαστον τῶν ἀνωτέρω βιβλίων ἐπιβαρύνεται καὶ μὲ λεπτὰ 20 διὰ ταχυδρομικὰ τέλη.

ΑΙΚ. ΛΑΣΚΑΡΙΔΟΥ

Τὸ βιβλίον τῶν μικρῶν μας, ἀναγνωσματάριον διὰ παιδία 6—8 ἐτῶν. Δραχ. 1,25. Μετὰ ταχυδρ. τελῶν δραχ. 1,35.

Ἡ τέρψις τῶν παίδων, διηγήματα διὰ παιδία 7—9 ἐτῶν. Δραχ. 1.75. Μετὰ ταχυδρ. τελῶν δραχ. 2.

Εἰκόνες τοῦ παιδικοῦ βίου, διὰ παιδία 8—10 ἐτῶν. Δραχ. 1,50. Μετὰ ταχυδρομ. τελῶν δραχ. 1,70.

Πραγματεία περὶ τοῦ Φροβελιανοῦ συστήματος. Ὁδηγίαι πρὸς κατανόησιν τοῦ συστήματος τούτου. Δραχ. 2.

Ἐξεδόθησαν ἄρτι

Ρυθμικὰ παίγνια κατὰ τὴν Φροβελιανὴν μέθοδον διά τε τοὺς Νηπιακοὺς Κήπους καὶ τὰ μαθήματα τῆς Γυμναστικῆς. Ποίησις καὶ μουσικὴ ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Καταχουζηνοῦ. Τεύχη Α' καὶ Β'. Τιμᾶται ἕκαστον δραχ. 1,25. Μετὰ ταχυδρ. 1,40.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

29 Ἰανουαρίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	457.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	460.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	524.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	470.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	241.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	90.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		507.—
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,120.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	198.56
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	82.50
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	16?.50
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	392.—
Ἑταιρία Φωταερίου	» »	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	32.70
	3μην.	32.50
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	129.75
»	3μην.	128,75

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	25.85
Λίρα ὀθωμανικὴ	29.30

Η ΛΕΧΩ

ἤτοι πῶς πρέπει νὰ τὴν περιποιώμεθα καὶ προφυλάσσωμεν.

ΥΠΟ Α. ΧΡΗΣΤΙΔΟΥ ΙΑΤΡΟΥ.

Τὸ χρησιμώτατον τοῦτο ἐγχειρίδιον εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «ΕΣΤΙΑΣ» καὶ πωλεῖται ἀντὶ δρ. 1.20. Ταχυδρ. ἀποστελλόμενον δρ. 1.30.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ

ΤΟ ΜΟΝΟΝ ΓΕΩΠΟΝΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΕΝ ΑΝΑΤΟΛΗ

Δημοσιευόμενον ὑπὸ Π. Γενναδίου

Τμηματάρχου ἐπὶ τῆς Γεωργίας.

Εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ κοινωφελεστάτου τούτου περιοδικοῦ συγγράμματος λαμβάνουσι μέρος πλεῖστοι τῶν ἀρίστων παρ' ἡμῖν ἐπιστημόνων καὶ πεπειραμένων ἀνδρῶν, συζητοῦνται δὲ καὶ ἀναλύονται ἐν αὐτῷ ζητήματα ἀφορῶντα εἰς τὴν κυρίως γεωργίαν, τὴν γεωργικὴν οἰκονομίαν, τὴν ἀμπελουργίαν, τὴν οἰνοποιΐαν, τὴν δενδροκομίαν, τὴν ζωοτεχνίαν, τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν μεταξοσκωληκοτροφίαν, τὰς διαφόρους γεωργικὰς βιομηχανίας καὶ εἰς πάντα ἄλλον κλάδον τῆς γεωργίας.

Τὸ περιοδικὸν τοῦτο σύγγραμμα δημοσιεύεται ἅπαξ τοῦ μηνὸς εἰς τεύχη ἐκ τριῶν τυπογραφικῶν φύλλων ἕκαστον, σχήματος 8ου, μετὰ εἰκόνων.

Τιμὴ ἐτησίας συνδρομῆς διὰ μὲν τοὺς ἐν Ἑλλάδι συνδρομητὰς δραχμαὶ 10, διὰ δὲ τοὺς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φράγκα χρυσᾶ 12.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 —1223

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 580.—7 Φεβρουαρίου 1888. Λεπτὰ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

FOREIGN BODL: LIBR

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 632

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΓΟΡΑ ΚΑΙ ΑΡΠΑΓΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΕΛΛΗΣΙ ὑπὸ Χ. Τσούντα.

ΤΟ ΒΟΤΑΝΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ, διήγημα ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.

Η ΕΝ ΚΟΡΣΙΚΗι ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΙΚΙΑ, ὑπὸ Ν. Β. Φαρδῦ.

Η ΕΛΛΑΣ ΕΝ ΤΗι ΠΑΓΚΟΣΜΙΩι ΕΚΘΕΣΕΙ ΤΟΥ 1878, ὑπὸ Ἡλία Λιακοπούλου.

Η ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΣ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ.

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ.

ΜΟΙΡΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΡΟΥΜΕΛΗΣ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

Σειρὰ ἑκατὸν εἰκόνων, ἀριστουργημάτων τῆς τέχνης, ἐκδιδομένη εἰς φυλλάδια. Ἔργον πρωτοφανὲς διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἐκτύπωσις γίνεται ἐν Γερμανίᾳ.

Τοῦ τρίτου μέρους, τοῦ περιλαμβάνοντος *Ποικίλας εἰκόνας*, ἤτοι τοπιογραφίας, σκηνογραφίας, ἀλληγορικὰς παραστάσεις, προσωπογραφίας, ἱστορικὰς σκηνάς, θαλασσογραφίας κτλ. ἐξεδόθη ἄρτι τὸ ΠΕΜΠΤΟΝ ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ.

Ἐν αὐτῷ περιέχονται: *Νεαπολίτης παῖς.—Χαιρετισμὸς πρὸς τοὺς τραυματίας* (δισέλιδος).—*Πολὺ ἀργά!—Ποίμνιον ἐν χειμῶνι.* — *Αἱ ἀπόκρεῳ ἐν Βενετίᾳ.* — (δισέλιδος).—*Παρὰ τὴν ἀκτήν.*

Ἡ ἔκδοσις τοῦ Δ' μέρους ἄρχεται λίαν προσεχῶς.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ἕκαστον φυλλάδιον τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δρ. 2, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 2 ½, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 2 ½.

Ἤδη κομισθὲν εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας»

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΩΤΑΤΟΝ ΠΕΡΙΚΑΛΥΜΜΑ ΤΗΣ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΣ

πωλούμενον ἐν Ἀθήναις δραχμ. 6, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δραχ. 8, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. χρ. 8.

Ἤτοι τὸ ὅλον ἔργον τιμᾶται μετὰ τῆς θήκης καὶ τοῦ παραρτήματος ἐν Ἀθήναις δρ. 38, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 48, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 48.

Ὁ προπληρόνων

μόνον 30 δραχμὰς ἐν Ἀθήναις—35 δραχμὰς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις—35 φράγκα χρυσᾶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ λαμβάνει ΟΛΟΚΛΗΡΟΝ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗΝ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ» ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΘΗΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Οἱ φίλοι τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων θὰ μάθωσιν εὐφροσύνως ὅτι ὁ κ. Δημήτριος Βερναρδάκης, ἀναλαβών, ἐντολῇ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Φιλολογικοῦ Συλλόγου, τὴν ἐν τῇ Ζωγραφείῳ Βιβλιοθήκῃ ἑρμηνείαν τῶν δραμάτων τοῦ Εὐριπίδου, ἐκδίδει προσεχῶς ὡς ἀπαρχὴν τοῦ μεγάλου ἔργου τὰς «Φοινίσσας.» Τὸ ὄνομα τοῦ ἐκδότου καθιστᾷ πᾶσαν σύστασιν περιττήν. Ὁ Βερναρδάκης εἶνε συγχρόνως κράτιστος ἑλληνιστὴς καὶ λεπτότατος κριτικός, πᾶν δ' ὅτι συνέγραψε μέχρι τοῦδε φέρει τὰ γνωρίσματα ἐξόχου διανοίας. Ἡ ἔκδοσις τοῦ Εὐριπίδου ἔσται βεβαίως ἀξία τῆς φήμης του, πεπείσμεθα δ' ὅτι τὸ δημόσιον καὶ ὑλικῶς θὰ παράσχῃ προθυμοτάτην συνδρομὴν εἰς τὸν ἐπιφανῆ λόγιον, οὗ ἡ ἐκ τοῦ Πανεπιστημίου ἀπομάκρυνσις εἶνε ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ζημία ἀνεπανόρθωτος τῆς ἑλληνικῆς νεολαίας.

Ἡ Ἀγγελία ἔχει ὡς ἑξῆς·

Εὐριπίδου δράματα ἐξ ἀναγνώσεως καὶ ἑρμηνείας Δημητρίου Ν. Βερναρδάκη εἰς τόμους τέσσαρας.

Τόμος πρῶτος περιέχων *Φοινίσσας* μετ' ἐκτενῶν σημειώσεων καὶ προλεγομένων τοῦ ἐκδότου περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς ποιήσεως τοῦ Εὐριπίδου, κτλ. Ὁ πρῶτος τόμος, δημοσιευθησόμενος μετ' ὀλίγον, καὶ συγκείμενος ἐκ 48—50 τυπογραφικῶν φύλλων ἀρίστου χάρτου, ἐκτετυπωμένος δὲ μεθ' ἁπάσης τῆς τυπογραφικῆς κομψότητος καὶ φιλοκαλίας ἐν Ἀθήναις παρὰ τοῖς ΚΚ. Ἀδελφοῖς Περρῆ, τιμᾶται φράγκων 15, πληρωτέων ἅμα τῇ παραλαβῇ τοῦ βιβλίου. Ἡ συνδρομὴ εἶνε ὑποχρεωτικὴ μόνον διὰ τὸν πρῶτον τόμον. Αἱ συνδρομαὶ ἀποστέλλονται εἰς Μυτιλήνην πρὸς τὸν ἐκδότην Κύριον Δ. Ν. Βερναρδάκην.

—Ὁ κ. Ἀντώνιος Φάβαρος, καθηγητὴς τοῦ ἐν Παταυίῳ πανεπιστημίου, ἀνέλαβε τὴν ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Βασιλέως τῆς Ἰταλίας Οὐμβέρτου *Ἐθνικὴν ἔκδοσιν* (Edizione nazionale) ὅλων τῶν ἔργων τοῦ μεγάλου Γαλιλαίου Ἤδη ἡ ἐκτύπωσις τοῦ ἔργου ἤρξατο ἐν Φλωρεντίᾳ, ἐξεδόθη δὲ καὶ τὸ πρῶτον τεῦχος ἐκ 58 σελίδων, περιλαμβάνον τὸ διάγραμμα τῆς ὅλης ἐκδόσεως. Ὁ κ. Φάβαρος ἀπέστειλεν ἀντίτυπον αὐτοῦ καὶ τῷ Βασιλεῖ ἡμῶν. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ ἔκδοσις αὕτη δὲν θέλει δοθῇ εἰς πώλησιν, ἀλλὰ γίνεται μόνον ὅπως προσενεχθῇ εἰς τὰς βιβλιοθήκας τοῦ Κόσμου καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῶν φίλων Κρατῶν.

— Ὁ κ. Σλῆμαν ζητήσας ἔλαβε παρὰ τῆς Αἰγυπτιακῆς κυβερνήσεως τὴν ἄδειαν, ὅπως ἐνεργήσῃ ἀνασκαφὰς πέριξ τοῦ σταθμοῦ Ῥαμλίου, ἵνα ἀνακαλύψῃ τὸν τάφον τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

— Τὸ ἀρξάμενον ἔτος δύναται νὰ ὀνομασθῇ ἔτος κομητῶν. Κατ' Ἀπρίλιον ἀναμένεται ἡ ἐμφάνισις τοῦ κομήτου του Enke, κατ' Αὔγουστον δὲ τοῦ κομήτου τοῦ Fay, πιθανῶς δὲ καὶ τοῦ Tempel.

— Ἐν Παρισίοις ὀργανίζεται ἔκθεσις περίεργος, ἥτις θὰ περιλάβῃ ὅ,τι σχετίζεται πρὸς τὰς σωσιβίους ἐφευρέσεις, τὰς κατὰ παντὸς στοιχείου ἐπινοηθείσας.

— Ἑκατοντάκις ἤδη παρεστάθη ἐν Παρισίοις ὁ «Πάτερ Κωνστάντιος», τὸ δρᾶμα τὸ ἐκ τοῦ ὁμωνύμου μυθιστορήματος τοῦ Λουδοβίκου Ἀλεβῦ ἐξαχθέν. Ἐκ τῶν 100 παραστάσεων εἰσεπράχθησαν 502,000 φράγκα.

— Ἐντὸς διαστήματος δύο ἑβδομάδων ἐπυρπολήθησαν ἐν Μαδρίτῃ δύο θέατρα, τὸ θέατρον τῶν Variétés καὶ τὸ τοῦ Ρίου-Τίντο. Εὐτυχῶς ἐν ταῖς πυρκαϊαῖς ταύταις οὐδεὶς ἀπωλέσθη ἄνθρωπος.

— Οἱ φοιτηταὶ τῶν γερμανικῶν πανεπιστημίων ἀνέρχονται κατὰ τὸ τρέχον ἑξάμηνον εἰς 26,945. Τούτων Θεολογίαν σπουδάζουσι 5791, Νομικὴν 5769, Ἰατρικὴν 6650, Φιλοσοφίας διαφόρους κλάδους δὲ 8735.

— Ἐξεδόθη ἐσχάτως νεώτατος κατάλογος τῆς Πινακοθη-

κης τῆς Δρέσδης. Περιλαμβάνει δ' οὗτος 2391 ἀριθμοὺς ἐλαιογραφιῶν, 185 χρωστηρογραφιῶν (pastels) καὶ 201 μινυθογραφιῶν. Ὡς γνωστόν, ἡ Πινακοθήκη τῆς Δρέσδης εἶνε ἡ πλουσιωτάτη τῶν τῆς Γερμανίας.

—Ἐν Γερμανίᾳ ἐξεδόθησαν ἐν ὅλῳ κατὰ τὸ 1887 16,253 βιβλία, ἤτοι 281 πλείονα ἢ κατὰ τὸ 1886. Καθ' ὕλην δὲ παιδαγωγικὰ 2063, θεολογικὰ 1456, ἐλαφρᾶς φιλολογίας 1402, νομικά, στατιστικὰ κλπ. 1369, ἰατρικὰ 1082, χημείας, φυσικῆς, φαρμακολογίας 867, ἡμερολόγια, δημώδη βιβλία 757, ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας 725, ἱστορικά, βιογραφικά, ἀπομνημονεύματα 722, καλῶν τεχνῶν καὶ στενογραφίας 648, φιλολογικὰ 585, οἰκιακῆς καὶ ἀγροτικῆς οἰκονομίας, κηπουρικῆς 452, βιβλιογραφικὰ καὶ κριτικὰ 433, χάρται 415, πολεμικῆς τέχνης 389, διάφορα βιβλία 389, γεωγραφικὰ καὶ περιηγήσεις 370.

Ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς τῆς Ἀκροπόλεως, ἀπέναντι τοῦ Μουσείου, ἀνευρέθησαν δύο κεφαλαὶ ἀρχαϊκῆς τέχνης, μεγέθους ἡμίσεος τοῦ φυσικοῦ, ἡ μὲν ἐκ μαρμάρου, ἡ δὲ ἐκ πηλοῦ. Πρὸς τούτοις εὑρέθη μαρμάρινον ἀνάγλυφον, εἰκονίζον περιεργοτάτην μορφήν, ἔχουσαν σχῆμα ξοάνου, κρατοῦσαν ἐν τῇ δεξιᾷ φόρμιγγα καὶ φέρουσαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς πῖλον. Τὸ εὕρημα τοῦτο εἶνε ἐκ τῶν περιεργοτάτων ἐν τῇ Ἀκροπόλει γενομένων.

— Ἐκ τῷ χωρίῳ Βαρβάσαινα τῆς Ἠλείας ἀνευρέθη λίθινον σύμπλεγμα, παριστῶν λέαιναν μεγέθους φυσικοῦ, σπαράσσουσαν κριόν, ἔργον καλλίστης ἑλληνικῆς τέχνης. Διετάχθη ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου ὁ ἔφορος τῶν ἐν Ὀλυμπίᾳ ἀρχαιοτήτων νὰ μεταβῇ ἐπὶ τόπου καὶ ἐξετάσῃ διὰ σκαφῆς τὸ μέρος, ἔνθα εὑρέθη τὸ σύμπλεγμα τοῦτο.

— Τὸ παρελθὸν Σάββατον ἐποιήσατο ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ἔναρξιν τοῦ μαθήματος αὐτοῦ, ἐν μέσῳ πυκνοῦ ἀκροατηρίου, ὁ νέος ὑφηγητὴς τῆς ἀρχαιολογίας κ. Θ. Σοφούλης. Ἀντικείμενον τοῦ λόγου αὐτοῦ ἔλαβεν ὁ κ. Σοφούλης τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἀρχαιολογικῶν σπουδῶν ἐπὶ τῆς τέχνης καὶ τῆς φιλολογίας. Ἀρξάμενος ἀπὸ συντόμου ἐξιστορήσεως τῆς μεγάλης πνευματικῆς κινήσεως τῆς ἐπελθούσης ἐν τῷ πνευματικῷ βίῳ τῶν εὐρωπαϊκῶν λαῶν ἀπὸ τοῦ ΙΕ' αἰῶνος διὰ τῆς ἀναγεννήσεως τῶν περὶ τὴν κλασικὴν φιλολογίαν σπουδῶν καὶ τῆς ἐντεῦθεν προελθούσης πρὸς τὴν σπουδὴν τῆς ἀρχαίας τέχνης τάσεως, παρηκολούθησε τὰς διαφόρους περιόδους τῶν περὶ τὴν ἀρχαιολογίαν σπουδῶν ἐν ταῖς διαφόροις χώραις τῆς Εὐρώπης, ἐξάρας ἰδίως τὴν ἀπὸ τοῦ μέσου τοῦ ΙΗ' αἰῶνος διὰ τοῦ Γερμανοῦ Winckelman ἀρξαμένην τελειοτέραν καὶ συστηματικωτέραν σπουδὴν τῆς Ἀρχαιολογίας καὶ τὴν μεγάλην ῥοπὴν ἣν ἤσκησεν ἡ ἐπιστήμη αὕτη ἐπὶ τὴν γερμανικὴν ποίησιν καὶ φιλολογίαν καὶ τὴν καθόλου σπουδὴν τῶν κλασικῶν γραμμάτων. Τελευτῶν δὲ τὸν λόγον ἐξέφρασε τὴν εὐχήν, ἵνα καὶ παρ' ἡμῖν ἡ περὶ τὴν Ἀρχαιολογίαν σπουδὴ καὶ μελέτη δεόντως προαγομένη ἐμφυσήσῃ νέαν ζωὴν καὶ δύναμιν πνευματικὴν εἰς τὴν ἡμετέραν φιλολογίαν καὶ τὰς φιλολογικὰς μελέτας.

— Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἐγένετο ἡ ἐτησία γενικὴ συνέλευσις τῶν ἑταίρων τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας, καθ' ἣν ὁ προεδρεύων κ. Σ. Λάμπρος ἐξέθηκε τὰ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος πεπραγμένα. Κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος εἰς τὴν Ἐθνολογικὴν Ἑταιρίαν ἐγένοντο 28 δωρήματα ἱστορικῆς ἀξίας, ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν ἐν τῷ ἀρχείῳ της ἀρχαίων ἐγγράφων ἀνῆλθεν ἀπὸ 2,500 εἰς 6,843. Κατόπιν προέβη ἡ συνέλευσις εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ νέου διοικητικοῦ συμβουλίου, ἐξελέγησαν δέ, πρόεδρος ὁ κ. Ι. Τυπάλδος Κοζάκης, ἀντιπρόεδρος ὁ κ. Ι. Μπότασης, γραμματεὺς ὁ κ. Ν. Γ. Πολίτης, ταμίας ὁ κ. Σ. Λάμπρος, ἔφορος τοῦ Μουσείου ὁ κ. Θ. Φιλαδελφεὺς καὶ σύμβουλοι οἱ κκ. Ι. Σακελλίων, Σπ. Σακελλαρόπουλος, Κ. Γραμματικόπουλος, Δ. Βορὲς καὶ Ν. Ἀποστολίδης.

— Ἀπὸ τῆς 1ης Φεβρουαρίου τὴν διεύθυνσιν τῆς *Ἐφημερίδος* ἀνέλαβεν ὁ κ. Ἀριστείδης Ρούκης, δι' ἐπιμεμελημένης διευθύνσεως ὑποσχόμενος ὅτι θὰ τηρήσῃ ταύτην εἰς τὴν πρωτεύουσαν θέσιν, ἣν κατέχει παρὰ τῇ ἀθηναϊκῇ δημοσιογραφίᾳ.

— Ἀφίκοντο ἐκ Ῥώμης οἱ κκ. Παῦλος Jamot καὶ Βίκτωρ Bérard, οἱ δύο νέοι ἑταῖροι τῆς ἐνταῦθα Γαλλικῆς Σχολῆς. Διὰ τῆς ἀφίξεως τῶν δύο νέων γάλλων λογίων συμπληροῦται ὁ κανονικὸς ἀριθμὸς τῶν ἑταίρων τῆς ἐνταῦθα Γαλλικῆς Σχολῆς.

— Ἀπενεμήθη ὁ ἀργυροῦς σταυρὸς τοῦ Σωτῆρος εἰς τὸν ἐν Παρισίοις κ. Αἰμίλιον Λεγράνδ, τὸν γνωστὸν πολυμαθέστατον ἑλληνιστήν.

— Ἐπιτροπὴ ἐκ τοῦ Νομάρχου Ἀττικῆς κ. Παπαηλιοπούλου, τοῦ ἀρχιμηχανικοῦ κ. Γκοττλὰν καὶ τοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῶν δημοσίων ἔργων κ. Σούλη συνῆλθεν ἐν τῇ Νομαρχίᾳ, καὶ συνεσκέφθη περὶ τῶν ἐπενεκτέων μεταρρυθμίσεων ἐν τῷ ἀνεγειρομένῳ θεάτρῳ, ὡς καὶ περὶ τοῦ καταλληλοτέρου τρόπου τοῦ δι' ἠλεκτρισμοῦ φωτισμοῦ τοῦ θεάτρου, ὃν ὁ μεγαλόδωρος συμπολίτης ἡμῶν κ. Συγγρός, καθὰ ἀνεκοίνωσε, ἰδίαις δαπάναις θὰ παράσχῃ εἰς αὐτό. Ἤδη παρηγγέλθησαν εἰς Γερμανίαν τὰ κατάλληλα ἠλεκτρικὰ μηχανήματα.

— Κατ' ἐπίσημον στατιστικήν, δημοσιευθεῖσαν ὑπὸ τοῦ γραφείου τοῦ Πανεπιστημίου, ἀπὸ τῆς πρώτης ἐνάρξεως τῶν ἐν αὐτῷ μαθημάτων, ἤτοι ἀπὸ τῆς 26 Σεπτεμβρίου 1837, μέχρι τέλους τοῦ 1887, ἐνεγράφησαν ἐν ὅλῳ ἐν τῷ μητρῴῳ φοιτηταὶ 14,167. Ἐκ τούτων 1550 ἐγένοντο διδάκτορες τῆς νομικῆς, 683 δὲ προλύται, 2,330 διδάκτορες τῆς ἰατρικῆς, 246 διδάκτορες τῆς φιλοσοφικῆς, περιλαμβανούσης τὸ φιλολογικόν, μαθηματικὸν καὶ φυσικὸν τμῆμα, καὶ 105 τελειοδίδακτοι, 66 προλύται τῆς θεολογικῆς, 6 τοιοῦτοι ἐπὶ τιμῇ καὶ 21 τελειοδίδακτοι, φαρμακοποιοὶ δὲ 318.

— Ἐξεδόθη τὸ ς'. τομίδιον «τῆς Ἑλληνικῆς βιβλιοθήκης» περιέχον «Περίληψιν Ἱστορίας τῆς Νεοελληνικῆς φιλολογίας» ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Ρ. Ῥαγκαβῆ. Ὁ συγγραφεὺς ἐπὶ μακρὸν ἀποδημῶν ἐξ Ἑλλάδος δὲν ἠδυνήθη νὰ παρακολουθήσῃ τὴν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη γενομένην φιλολογικὴν ἐργασίαν. Οὐχ' ἧττον ἐν τῷ βιβλίῳ ὑπάρχουσιν ὡραῖαι σελίδες ἐνθυμίζουσαι τὸν δεξιὸν κάλαμον, ὅστις ἔγραψε τόσα γλαφυρὰ καὶ χαριέστατα ἔργα, τὸ δ' ἔργον πρῶτον ὂν τοῦ εἴδους του ἐν τῇ γλώσσῃ ἡμῶν, ἀποτελεῖ συνοπτικὴν ὅπως δήποτε εἰκόνα τῆς ἀπὸ τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν φιλολογικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς ἐργασίας, καὶ εἶνε ἀξιανάγνωστον διὰ τὸ πρῶτον ἰδίως μέρος αὐτοῦ.

— Ἐκ τῶν Καταστημάτων τοῦ ἐκδότου Ἀνέστη Κωνσταντινίδου ἐξεδόθη τὸ 23ον τεῦχος τοῦ Corpus Juris Civilis ὑπὸ Η. Λιακοπούλου. — Περιέχει μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ περὶ *χρησιδανείου* (commodatum) καὶ *ἐνεχύρου* (pignus). Τὸ προσεχὲς τεῦχος θέλει περιέχει *τὰς Νεαρὰς τοῦ Ἰουστινιανοῦ*. Ἕκαστον τεῦχος τιμᾶται δραχ. 1.

— Ἐξεδόθη τὸ 3ον τεῦχος τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Π. Δ. Σακκελαρίου ἐκδιδομένης «Βιβλιοθήκης τοῦ Λαοῦ», περιέχον τὰ ποιήματα τοῦ Ἰωάννου Βηλαρᾶ. Ἕκαστον τεῦχος τῆς «Βιβλιοθήκης,» τιμᾶται λεπτ. 50.

ΕΛΛΑΣ

ΒΙΟΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Μετὰ 30 ὁλοσελίδων εἰκόνων καὶ πλειόνων τῶν 300 εἰκόνων ἐν τῷ κειμένῳ.

Εἰς μέγα σχῆμα.

Μετὰ τοῦ παρόντος φύλλου τῆς «Ἑστίας» ἀποστέλλεται εἰς τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ συνδρομητὰς αὐτῆς Ἀγγελία τοῦ ἐνταῦθα Βιβλιοπωλείου Βίλμπεργ, δι' ἧς προκηρύσσεται νέα ἐγγραφὴ συνδρομητῶν διὰ τὰ ὑπολειφθέντα ὀλίγα ἀντίτυπα τῆς *Ἑλλάδος*, τοῦ λαμπροῦ συγγράμματος τοῦ Γερμανοῦ Φάλκε, ὅπερ πρὸ διετίας ἐκδοθὲν ἠξιώθη τόσον εὐμενοῦς ὑποδοχῆς ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ κοινοῦ. Ἐπειδὴ δὲ τότε πολλοί, διὰ τὸ ἀνώμαλον τῶν καιρῶν, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ καὶ νὰ τύχωσιν οὕτω τῶν παρεχομένων εἰς τοὺς συνδρομητὰς εὐκολιῶν καὶ τοῦ εὐεργετήματος τῆς ἠλαττωμένης τιμῆς, δυσκολεύονται δὲ νῦν νὰ καταβάλωσι διὰ μιᾶς ὅλον καὶ ηὐξημένον τὸ ἀντίτιμον τοῦ βιβλίου, τὸ βιβλιοπωλεῖον Βίλπεργ, θέλον νὰ διευκολύνῃ καὶ εἰς τούτους τὴν κτῆσιν τοῦ πολυτίμου συγγράμματος, προκηρύστει νέαν ἐγγραφὴν συνδρομητῶν κατὰ τοὺς ἑπομένους ὅρους :

Δεκτοὶ πρὸς ἐγγραφὴν γίνονται νέοι συνδρομηταὶ ἐφ' ὅσον ὑπάρχουσι διαθέσιμα ἀντίτυπα.

Digitized by Google

Τιμὴ ἑκάστου φυλλαδίου ὁρίζεται εἰς φράγ. 1.50, ἡ δὲ ἀποστολὴ αὐτῶν θὰ γίνηται καθ' ἑβδομάδα, ἀρχομένη ἀπὸ σήμερον.

Ὁ συνδρομητὴς προκαταβάλλει τὴν ἀξίαν πέντε τευχῶν ἤτοι φρ. 7.50 καὶ πληρόνει τὰ τεύχη πρὸς 1.50, ἐφ' ὅσον ἐκδίδονται. Ἡ προκαταβολὴ φρ. 7.50 εἶνε τὸ ἀντίτιμον τῶν τελευταίων 5 τευχῶν τοῦ ἔργου, τὰ ὁποῖα θὰ δοθῶσι τῷ συνδρομητῇ ἄνευ ἄλλης πληρωμῆς.

Γίνονται δεκταὶ καὶ προπληρωμαὶ ὅλου τοῦ ἔργου ἐν Ἀθήναις μὲ φρ. 32. Οἱ δὲ ἐν ταῖς *ἐπαρχίαις* καὶ τῷ ἐξωτερικῷ συνδρομηταὶ *ὑποχρεοῦνται* νὰ προκαταβάλωσιν ὅλον τὸ τίμημα φρ. 35, συμπεριλαμβανομένων τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν, καὶ ἀποστέλλονται εἰς τούτους τὰ φυλλάδια ἀνὰ πέντε, ἵνα μὴ ὑφίστανται τὰ φύλλα βλάβην, ὡς ἐκ τοῦ μεγάλου σχήματος τοῦ ἔργου.

Διὰ τὸ *ἐξωτερικὸν* αἱ τιμαὶ ἐννοοῦνται *εἰς χρυσὸν* καθ' ὅρον ἀπαραίτητον.

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Essai d' interprétation de l' inscription préhellénique de l' ile de Lémnos, par le Dr B. Apostolidés. Alexandrie d' Egypte. 1887. Τόμ. ἐκ σελ. 54.

Ἀζανιάς, ἤτοι ἀρχαιολογικὴ πραγματεία περὶ πασῶν τῶν ἀρχαίων πόλεων τῆς ἀρκαδικῆς Ἀζανίδος μετὰ τῶν περιχώρων αὐτῆς καὶ ἱστορικαὶ περιπέτειαι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, ὑπὸ Γεωρ. Παπανδρέου δ. φ. Ἐν Πύργῳ 1886. Τόμ. εἰς 12ον ἐκ σελ. 110. Τιμᾶται δρ. 2,50.

Β. Ἀποστολίδου, Ὁμήρου Ἰλιάδος ἑξάμετρος ἁπλοελληνικὴ μετάφρασις, πρὸς χρῆσιν τῶν σχολείων καὶ τῶν παρθεναγωγείων. Τεῦχος Α' (Α-Δ.) Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ 1888. Τόμ. εἰς 12ον ἐκ σελ. 107. Τιμᾶται δρ. 3,50.

Τὸ ἔργον ὅπερ ἐπεχείρησεν ὁ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ λόγιος κ. Β. Ἀποστολίδης, τῆς μεταφράσεως τῆς *Ἰλιάδος* εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς γλῶσσαν, δὲν εἶνε ἐκ τῶν ἁπλουστέρων. Ὑπὸ πολλῶν ἤδη ἐπεχειρήθη τοῦτο, τὸ ἔργον δὲ πάντοτε παρέμεινεν ἀτελές. Τοσαῦται εἶνε αἱ δυσχέρειαι, αἱ παρομαρτοῦσαι αὐτῷ. Οὐχ ἧττον ἡ φιλότιμος ἔφεσις τοῦ λογίου μεταφραστοῦ, ὅπως καταστήσῃ τὰ ἀθάνατα ἔπη τοῦ Ὁμήρου κοινὸν κτῆμα, καθιστᾷ τὸ ἔργον ἄξιον ἐπαίνων καὶ ἐνθαρρύνσεως, εὐχόμεθα δὲ νὰ δυνηθῇ νὰ φέρῃ αὐτὸ αἰσίως εἰς πέρας, εὐτυχέστερος ἀναδεικνύμενος τῶν προεπιχειρησάντων αὐτό.

Παιδαγωγικὴ Βιβλιοθήκη: Οἱ Ἕλληνες παιδαγωγοὶ μετενηνεγμένοι εἰς τὴν γραφομένην νεοελληνικὴν γλῶσσαν ὑπὸ Μ. Ι. Βρατσάνου. Τόμος Πρῶτος. Τεῦχος Α'. Ξενοφῶντος ἡ Κύρου Παιδεία. Ἐν Ἀθήναις 1888. Τομίδιον εἰς 16ον ἐκ σελ. 96. Τιμᾶται δραχμῆς.

Ἀναμνήσεις φιλολογικαὶ ὑπὸ Τηλεμ. Ἀναστασιάδου. Ἐν Ἀθήναις 1888. Τόμος ἐκ σελ. 48. Τιμᾶται δραχμῆς.

Τὰ θύματα τῆς δικαστικῆς πλάνης ὑπὸ Σ. Κ. Βρυάκου. Ἐν Κερκύρᾳ 1888. Τομίδιον ἐκ σελ. 77.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευῆ, 5 Φεβρουαρίου

Ὁ τέως πρεσβευτὴς τῆς Ἰταλίας κ. Κουρτοπάσσης παρέστη πρὸ τοῦ βασιλέως καὶ ἐπέδωκε τὰ ἀνακλητήρια αὐτοῦ γράμματα. Συγχρόνως καὶ ὁ νέος πρεσβευτὴς τῆς Ἰταλίας κ. Φεδοστιάνης, ἐπέδωκε τῷ Βασιλεῖ τὰ διαπιστευτήρια αὐτοῦ γράμματα.

— Ἡ Πανελλήνιος ἀτμοπλοϊκὴ γραμμὴ ἀνέλαβε νὰ ἐκτελῇ δὶς τῆς ἑβδομάδος τὴν μεταξὺ Πατρῶν καὶ Βρενδησίου κατ' εὐθεῖαν συγκινωνίαν.

— Ἡ σχηματισθεῖσα ναυτικὴ τῶν γυμνασίων μοῖρα θέλει διαιρεθῇ εἰς σχολὰς διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν, ἤτοι εἰς σχολὴν πηδαλιούχων, πυροβολητῶν, καὶ λοιπῶν, εἰς ἣν θὰ καταταχθῶσιν οἱ νεοσύλλεκτοι ἐργάται θαλάσσης καὶ μετὰ τὴν ἐκπαίδευσιν πάντες οὗτοι θὰ ὑποστῶσιν ἐνώπιον ἐπιτροπῆς δοκιμασίαν, καθ' ἣν εἰς τοὺς πρωτεύσοντας θέλουσι δοθῇ ἀνάλογα βραβεῖα.

— Ἀπὸ 1 Μαρτίου ἡ λειτουργία τῶν ταχυδρομικῶν ἐπιταγῶν ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τὰ ἑξῆς ταχυδρομικὰ γραφεῖα: Καλαβρύτων, Κυπαρισσίας, Μολάων, Ἀρεοπόλεως, Πύλου, Πύργου, Αἰγίου, Ἄργους, Μεσσήνης, Γυθείου, Λεωνιδίου, Ἀνδριτσαίνης, Δημητσάνης, Μεγαλοπόλεως, Κορίνθου, Κύμης, Ἄνδρου, Κέας, Τήνου, Νάξου, Μήλου, Θήρας, Ξηροχωρίου, Σκοπέλου, Καρδίτσης, Ἀγυιᾶς, Τυρνάβου, Καλαμπάκας, Ἀγνάντων, Ἁλμυροῦ, Φαρσάλων, Καρπενησίου, Ἀγρινίου, Βονίτσης, Κραβασαρᾶ, Λευκάδος, Ναυπάκτου, Ἀμφίσσης, Λιδωρικίου, Ἀταλάντης, Θηβῶν, Μεγάρων, Ἰθάκης, Κυθήρων, Παξῶν, Αἰγίνης, Ὕδρας καὶ Σπετσῶν. Ἀπὸ 1ης Φεβρουαρίου δὲ ἤρξατο ἡ ἔκδοσις καὶ πληρωμὴ ταχυδρομικῶν ἐπιταγῶν καὶ ἐν τοῖς γραφείοις Λαρίσσης, Τρικκάλων, Μεσολογγίου, Ἄρτης, Χαλκίδος καὶ Ἀργοστολίου.

— Ἐπερατώθη ἡ ὑπὸ τοῦ ἀρχιμηχανικοῦ τῆς γαλλικῆς ἀποστολῆς κ. Γκοττλὰν καὶ τῶν ἀλλοδαπῶν μηχανικῶν κ.κ. Σωδὲν καὶ Μερσιὲ μελέτη τῆς ἀπὸ Μύλων εἰς Καλάμας διὰ Τριπόλεως σιδηροδρομικῆς γραμμῆς καὶ νῦν ἤρξατο ἡ ἐργασία τοῦ καταρτισμοῦ τῶν σχεδιογραφημάτων καὶ τῆς αἰτιολογικῆς ἐκθέσεως. Τὸ ἀπὸ Μύλων εἰς Τρίπολιν τμῆμα τοῦ σιδηροδρόμου τούτου ἐχαράχθη, ἤδη δὲ ἤρξατο καὶ ἡ χάραξις τοῦ ἀπὸ Καλαμῶν εἰς Μελιγαλᾶ.

— Τὸ συστὰν ἐνταῦθα Κομιτάτον πρὸς ἀναζωπύρησιν τῶν ἑορτῶν τῶν Ἀπόκρεων συνέλεξε μέχρι τοῦδε 6,000 δραχμῶν.

— Ὁ ἐξ ὅλων τῶν λιμένων τοῦ κράτους ἐξαχθεὶς σταφιδόκαρπος μέχρι τέλους Δεκεμβρίου π. ἔ. ἀνῆλθε εἰς λίτρας ἐνετικὰς καθαρὰς 223,000,000, ὑπολείπονται δὲ ἔτι πρὸς ἐξαγωγήν, κατὰ τοὺς πιθανωτέρους ὑπολογισμούς, 42,000,000, ὥστε ἡ ὅλη παραγωγὴ τοῦ παρελθόντος ἔτους θέλει ἀνέλθει εἰς 265,000,000 λίτρας.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Π. Η. Η. Ταγανρόγ. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν πρὸς τὴν «Ἑστίαν», εὐμένειαν. Ἀπηντήσαμεν ταχυδρομικῶς.—κ. Γ. Κ. Πάτρας. Παρεδόθησαν καὶ οἱ 5 τόμοι συμπληρωθέντες τῷ κ. Γ. Η. Κ. κατὰ τὴν ὑμετέραν παραγγελίαν.—κ. Λ. Δ. Σ. Βάρναν. Ἀπεστάλη τὸ ζητηθέν, ἐξετελέσθη δὲ καὶ ἡ ἄλλη παραγγελία σας, ὡς ἰδιαιτέρως ἀπηντήσαμεν.—*Εὔᾳ*. Κωνσταντινούπολιν. Μάλιστα, καὶ διὰ τοῦ προσεχοῦς φύλλου.—*Ἀθηναίῳ*. Εἰς τὸ Α' νεκροταφεῖον Ἀθηνῶν δεξιᾷ τῷ εἰσιόντι εἶνε ἱδρυμένον τὸ μνημεῖον τοῦ Ἀνδρούτσου. Τὸ ἐπιτύμβιον ἐπίγραμμα, ἔργον, νομίζομεν, τοῦ ἀοιδίμου Γ. Παράσχου εἶνε τὸ ἑξῆς.

Τὸν στρατάρχην Ὀδυσσέα μετὰ χρόνους χαιρετᾶτε.
Ἐδῶ κεῖται τοῦ Ἀνδρούτσου ὁ περίβλεπτος υἱός.
Κατεβὰς ἐκ τοῦ σταυροῦ του ὕπνον μάρτυρος κοιμᾶται
Καὶ πικρᾶς ἀχαριστίας εἶν' ὁ τάφος του ναός.
Τὴν ἀνάστασιν τοῦ Γένους κατ' ἀρχὰς εὐαγγελίζων
Μ' ἑκατὸν Ἑλλήνων παῖδας νίκης ἔστησε χορόν,
Καὶ εἰς τῆς Γραβιᾶς τὸ χάνι τὸν Βρυόνην θρυμματίζων,
Τοῦ χοροῦ ἐκείνου ἴχνη Τούρκων ἄφησε σωρόν.
Τριπλῆν ἄνοιγεν ὁ Τοῦρκος καὶ μᾶς ἔπνιγεν ἀγκάλην
Εἰς τὰς Στερεὰς τὰς δύο κ' εἰς τοῦ Πέλοπος τὴν γῆν.
Πλὴν αὐτὸς κτυπᾷ τὴν μίαν, ἀπωθεῖ μακρὰν τὴν ἄλλην,
Καὶ τῆς τρίτης εὐκολύνει τὸν λοιμὸν καὶ τὴν σφαγήν.
Μὲ συντετριμμένα μέλη ὁ στρατάρχης τώρα κεῖται·
Δὲν τὸν ἔφαγε πυρῖτις, δὲν τὸν ἔρριψε πληγή.
Μεταξὺ τοῦ Παρθενῶνος ἡ ἀγχόνη του κινεῖται,
Καὶ ἀπὸ τὸ μνῆμα τώρα τοὺς φονεῖς του εὐλογεῖ.

κ. Ι. Κ. Φιλιππούπολιν. Ἐλήφθησαν, ἀπεστάλησαν δ' ὑμῖν τὰ ζητηθέντα. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν.—κ. Ε. Γ. Σ. Δυρράχιον. Ἀπεστάλησαν πάντα, ὡς ἰδιαιτέρως ἐγράψαμεν. Τὰς εὐχαριστίας ἡμῶν διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας σας.—κ. Π. Φ. 40 Ἐκκλησιαῖς. Ἀπεστάλη τό τε ζητηθὲν σύγγραμμα καὶ νέα σειρά. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν εὐμενῆ ὑποστήριξιν.—κ. Η. Κ. Σύρον. Οὐδὲν ἐκ τῶν τριῶν, καθ' ὅσον γνωρίζομεν, ἔχει μεταφρασθῇ ἑλληνιστί.—*Ἐπαρχιώτῃ*. Σύρον. Κατὰ τὸ 18

Digitized by Google

ἄρθρον τοῦ Κανονισμοῦ ἡ γενικὴ ἐξέτασις καὶ παραδοχὴ τῶν ἐκθεμάτων ἐνεργεῖται παρὰ τῆς ἐν Ἀθήναις Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς. Αὕτη δύναται: νὰ ἀποβάλῃ ἐκ τῆς Ἐκθέσεως τὰ προϊόντα, ἅτινα ἐκ τῆς φύσεως καὶ τῆς ὄψεως αὐτῶν ἤθελον θεωρηθῇ ἐπικίνδυνα ἢ μὴ συνᾴδοντα πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐκθέσεως.—κ. Χ. Ρ. Πάτρας. Αἱ παραγγελίαι σας ἐξετελέσθησαν, ὡς ἰδιαιτέρως σᾶς ἐγράψαμεν. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικὰς ἐνεργείας ὑπὲρ τῆς «Ἑστίας». —Κυρίᾳ V.M. Γενεύην, καὶ κκ. Ι. Δ.Χ. Αἴγιον, Γ.Σ.Α. Πάτρας καὶ Δ.Α. Μεσολόγγιον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.— κ. Σ. Α. Θεσσαλονίκην. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν, ἀποστείλαντες καὶ τὰ ζητηθέντα.—κ. Ε. Δ. Φολέστι. Ἐνεγράφητε. Συνδρομὴ ἐτησία τοῦ «Ῥωμηοῦ» φρ. 15.—*Αὐτόπτῃ*. Ἡ ἕξις εἶνε μεγάλη διδάσκαλος. Μόνον οἱ ἐκ μικρᾶς ἡλικίας εὐγενεῖς εἶνε ἀληθῶς εὐγενεῖς. Ἡ φιλοφροσύνη ὁμοιάζει πρὸς τὸ κλειδοκύμβαλον· ἂν δὲν διδαχθῇ τις αὐτὸ μικρός, οὐδέποτε θὰ ἐκμάθῃ νὰ μουσουργῇ.— κ. Π. Ρ. Σορόκαν. Ἐλήφθησαν καὶ διετέθησαν συμφώνως τῇ παραγγελίᾳ σας. Τὸ περίσσευμα Φρ. 5,50 τηροῦμεν εἰς τὴν διάθεσίν σας.—κ. Σ. Κ. Γ. Πρέβεζαν. Ἐλήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὴν φιλόφρονα ὑποστήριξιν. Ἀπεστάλησαν τὰ φύλλα πάντα, ἰδιαιτέρως δὲ αἱ ἀποδείξεις.—Σεβ. ἀρχ. Ι. Μ. Γενεύην. Τὰ ζητηθέντα φύλλα καὶ ἀπάντησιν εἰς τὴν ὑμετέραν ἐπιστολὴν λαμβάνετε ταχυδρομικῶς. *Ἡρακλείτῳ*. Ὅ,τι δὲν τολμᾷ ἡ ἀδυναμία καλεῖ χίμαιραν.—κ. Γ. Π. Γεράκι. Ἐλήφθησαν καὶ ἐπληρώθησαν τὰ ἀνήκοντα εἰς τὰ «Ἐκλ. Μυθ.», ἀπεστάλη δ' ὑμῖν τὸ ζητηθὲν βιβλίον. Ἀντίτιμον τοῦ Λεξικοῦ δεδεμένου δραχ. 60, ἀδέτου δραχ. 48. Ταχυδρομικῶς δὲν εἶνε δυνατὸν ν' ἀποσταλῇ, διότι τὸ βάρος του ὑπερβαίνει τὸ ὡρισμένον διὰ τὰ ταχυδρομικὰ δέματα. — κ. Δ. Ι. Π. Σορόκαν. Ἐλήφθησαν καὶ ἐνεγράφη ὁ κ. Γ. Ι. Β., ἀπεστάλησαν δ' ὑμῖν τὰ ζητηθέντα. Ἰδιαιτέρως ἀπηντήσαμεν εἰς ἐπιστολήν σας.—κ. Ν. Καὶ βέβαια, πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ συμφωνήσωμεν; Ὅταν δύο ὁδοιπόροι, ὧν ὁ μὲν ἔρχεται ἐκ τοῦ πόλου, ὁ δὲ ἐκ τοῦ ἰσημερινοῦ συναντηθῶσιν ἐν εὐκράτῳ ζώνῃ ὁ ἐκ τοῦ ψύχους ἐρχόμενος θὰ εὕρῃ ταύτην θερμήν, ὁ δ' ἐκ τῆς θερμότητος ψυχράν. Καὶ ἐκεῖ μὲν δύναται νὰ κρίνῃ τὸ ζήτημα τὸ θερμόμετρον. Ἀλλὰ ποῖον θερμόμετρον δύναται νὰ λύσῃ τὴν ἰδικήν μας διαφοράν! — κ. Α. Δ. Κ. Πύργον. Παρακαλεῖσθε νὰ ὁρίσητε ἂν οἱ σημειούμενοι ἀριθμοὶ εἶνε τοῦ Δελτίου ἢ τῆς «Ἑστίας» πρὸς ἀποφυγὴν ματαιοπονίας.

ΕΞΕΔΟΘΗ ΑΡΤΙ

Δ. ΒΙΚΕΛΑ

Η ΣΥΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΚΑΙ ΤΑ ΟΡΙΑ ΑΥΤΟΥ

Ἀπὸ τῆς ἐν Λαϋμπὰχ

μέχρι τῆς ἐν Βερολίνῳ Συνόδου.

Μελέτη ἱστορική, μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ γαλλικοῦ ὑπὸ Χ.Μ.

Τιμᾶται δραχμῆς. — Μετὰ ταχυδρ. δραχ. 1.20.

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Λουκῆς Λάρας, πρωτότυπον ἑλληνικὸν μυθιστόρημα........................	Δρ.	1.—
Στίχοι. Ἔκδοσις νέα..............	»	2.—
Διηγήματα........................	»	2.—
Ἀπὸ Νικοπόλεως εἰς Ὀλυμπίαν......	»	2.50
Σαίξπηρ, Ῥωμαῖος καὶ Ἰουλιέττα.......	»	1.—
» Βασιλεὺς Λήρ..............	»	1.—
» Ὀθέλλος..................	»	1.—

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενα, ἕκαστον τῶν ἀνωτέρω βιβλίων ἐπιβαρύνεται καὶ μὲ λεπτὰ 20 διὰ ταχυδρομικὰ τέλη.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

5 Φεβρουαρίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως			*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ.	ν.	454.½
» 120,000,000 τῶν 5	»	»	454.—
» 60,000,000 τῶν 6	»	»	525.—
» 26,000,000 τῶν 6	»	»	471.—
» 10,000,000 τῶν 6	»	»	241.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ.	παλ.	91.½
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.			514.—
Πιστωτικὰ Καταστήματα			
ΕΤΑΙΡΙΑΙ			
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ.	ν.	4,135.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	»	»	141.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	»	»	82.50
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	»	»	
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	»	»	156.50
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	»	»	394.—
Ἑταιρία Φωταερίου	»	»	
Συναλλάγματα			
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως.			32.70
3μην.			32.50
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν Ὄψεως			129.25
» 3μην.			122.75
Νομίσματα			
Εἰκοσάφραγκον			25.67
Λίρα ὀθωμανικὴ			29.15

ΑΡΤΙ ΕΚΔΟΘΕΝ

ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ

ἤτοι

Συλλογὴ ἐκλεκτῶν παιδικῶν ᾀσμάτων

ὑπὸ κροῦσιν κλειδοκυμβάλου

πρὸς χρῆσιν τῶν Ἑλληνίδων οἰκογενειῶν

ΥΠΟ ΑΝ. Ν. ΜΑΛΤΟΥ δ. φ.

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Περιέχον 31 μονόφωνα ᾄσματα.

Τιμᾶται δραχ. 4. — Μετὰ ταχυδρ. τελῶν δρ. 4.50

Τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως :

ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ, ἤτοι συλλογὴ χορικῶν ᾀσμάτων πρὸς χρῆσιν τῶν σχολείων. *Τεῦχος πρῶτον*, περιέχον 25 μονόφωνα καὶ 62 δίφωνα ᾄσματα μετὰ 112 ᾠδικῶν ἀσκήσεων καὶ προκαταρκτικῶν γνώσεων. Δεδεμ. δραχ. 3,50. Μετὰ ταχυδρ. τελῶν δρ. 4.—

— *Τεῦχος δεύτερον*, περιέχον 20 δίφωνα καὶ 37 τρίφωνα ᾄσματα μετὰ 107 ᾠδικῶν ἀσκήσεων καὶ προκαταρκτικῶν γνώσεων. Δραχ. 2,30.

Μετὰ ταχυδρ. τελῶν » 2,50.

Ο ΡΩΜΗΟΣ ἐφημερὶς

Ποῦ τὴν γράφει ὁ Σουρῆς.

Συνδρομαὶ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰς τὸν «Ῥωμηὸν» γίνονται δεκταὶ ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ φρ. 15 ἐτησίως.

Εἰς τοὺς ἐγγραφομένους συνδρομητὰς δίδονται καὶ ὅλα τὰ φύλλα ὅσα ἐκδοθῶσιν ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐγγραφῆς των.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888—1231

Digitized by Google

493

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 581.—14 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1888. Λεπτα 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

FOREIGN BCDL: LIBR PERIODICALS

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 633

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΓΟΡΑ ΚΑΙ ΑΡΠΑΓΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΕΛΛΗΣΙΝ, ὑπὸ Χ. Τσούντα.

ΤΟ ΒΟΤΑΝΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ, διήγημα ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.

Η ΕΝ ΚΟΡΣΙΚΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΙΚΙΑ, ὑπὸ Ν. Β. Φαρδῦ.

ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΕΙΔΥΛΛΙΟΝ.

ΠΟΙΗΜΑ ΕΙΣ ΒΥΡΩΝΑ Κωνσταντίνου Νικολοπούλου.

ΕΙΣ ΘΑΥΜΑΣΤΗΣ ΤΟΥ ΓΛΑΔΣΤΩΝΟΣ.

ΕΙΣ ΦΙΛΥΠΝΟΝ, ποίημα.

ΠΩΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΚΟΙΜΩΜΕΘΑ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Νέα εἰκὼν τοῦ Πλάτωνος. Κατὰ τὸ 1881 ὁ κ. Ρεϊνὰχ ἠγόρασεν ἐν Σμύρνη μαρμαρίνην κεφαλὴν ῥωμαϊκῶν χρόνων, ἀποκειμένην τώρα ἐν τῷ Λούβρῳ, ἥτις ὁμοιάζει πολὺ πρός τινα προτομὴν τῆς συλλογῆς Castellani, νῦν ἐν Βερολίνῳ, ἔχουσαν ἐπιγραφὴν *Πλάτων*. Εἶνε λοιπὸν καὶ ἡ ἐν Σμύρνη ἀγορασθεῖσα εἰκὼν τοῦ φιλοσόφου. Καὶ εὑρίσκονται μὲν καὶ ἄλλα ἀντίτυπα εἰς διαφόρους συλλογάς, ἀλλ' ἐκείνη εἶνε ἡ μόνη ἀνευρεθεῖσα ἐν χώρᾳ ἑλληνικῇ καὶ ἡ μάλιστα συμφωνοῦσα πρὸς ὅσα οἱ συγγραφεῖς παραδίδουσι περὶ τοῦ προσώπου τοῦ Πλάτωνος καὶ δὴ καὶ περὶ τοῦ εὔρέος μετώπου του. Ὅθεν πιθανὸν εἶνε ὅτι ἡ ἐν τῷ Λούβρῳ μαρμαρίνη κεφαλὴ ἀποδίδει πασῶν τῶν ἄλλων πιστότατα τοὺς χαρακτῆρας τοῦ μεγάλου φιλοσόφου.

— Τὰ πολύτιμα ἐν Περγάμῳ εὑρήματα, δι' ὧν ἐπλουτίσθη τὸ ἀρχαιολογικὸν μουσεῖον τοῦ Βερολίνου, καὶ τὰ ἐν γένει ἀποτελέσματα τῶν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ὑπὸ διαφόρων εὐρωπαϊκῶν κυβερνήσεων γενομένων ἀνασκαφῶν ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ, παρώρμησαν πολλοὺς φιλαρχαίους ἐν Βερολίνῳ νὰ συστήσωσιν ἴδιον σύλλογον, ὑπὸ τὸ ὄνομα Κομιτᾶτον τῆς Ἀνατολῆς (Orient-Comité.) Τοῦ συλλόγου τούτου σκοπὸς εἶνε ἡ ἀνασκαφὴ δι' ἐράνου τῶν ἑταίρων ἐν τοῖς ἐρειπίοις ἀρχαίων πόλεων τῆς Ἀνατολῆς καὶ ὁ πλουτισμὸς γερμανικῶν μουσείων διὰ τῶν εὑρημάτων. Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε καταβληθεισῶν συνδρομῶν συνήχθη ποσὸν ἱκανὸν πρὸς ἐνέργειαν ἀνασκαφῶν εἰς μέρος τι, ὅπερ τηρεῖται μυστικὸν ὑπὸ τῶν ἑταίρων, καὶ ἐξ οὗ προσδοκῶσι νὰ ἀποκομίσωσι πλουσιωτάτην λείαν. Αἱ ἀνασκαφαὶ θὰ γείνωσιν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Καρόλου Χούμαννων, τοῦ πρώτου ἀνακαλύψαντος τὴν ἀρχαίαν Πέργαμον καὶ ἀνευρόντος τοὺς καλλιτεχνικοὺς θησαυροὺς αὐτῆς.

— Ὁ κ. Σχλῆμαν εὑρισκόμενος ἀπό τινων ἡμερῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐνεργεῖ ἀνασκαφὰς πρὸς τὸ μέρος τοῦ σταθμοῦ τοῦ σιδηροδρόμου Ραμλίου, παρὰ τὴν θάλασσαν, πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ ἀνακτόρου τῆς Κλεοπάτρας. Τὸ μέρος ἐν ᾧ γίνονται αἱ ἀνασκαφαὶ εἶνε ἐκεῖνο, ἔνθα ὑψοῦτο ὁ πρό τινων ἐτῶν εἰς Ἀγγλίαν ἀποσταλεὶς ὀβελίσκος. Ἤδη κατὰ τὴν σκαφὴν ἀνεκαλύφθησαν τρεῖς βαθμίδες, ἃς ὁ κ. Σχλῆμαν θεωρεῖ ὡς ἀνηκούσας εἰς τὸ ἀνάκτορον, προτίθεται δὲ νὰ προχωρήσῃ ἀνασκάπτων μέχρι βάθους 14 μέτρων, ἀλλ' ὡς λέγει οἱ Αἰγύπτιοι Θεοὶ ἀνθίστανται εἰς τὰς ἀνασκαφάς, διότι ἕνεκα τῶν βροχῶν οἱ ἐργάται ἀναγκάζονται συχνὰ νὰ διακόπτωσι τὰς ἐργασίας των.

— Τὸ Μουσεῖον τοῦ Βερολίνου ἐκδίδωσι προσεχῶς «Περιγραφὴν τῶν ἀρχαίων νομισμάτων», τῶν ἐν ταῖς συλλογαῖς αὐτοῦ περιλαμβανομένων. Ὁ πρῶτος τόμος περιέχει, ἐκτὸς τοῦ μακροῦ κειμένου, 8 φωτοτυπίας καὶ 63 ζιγκογραφίας. Τοῦτον θὰ ἐπακολουθήσωσι καὶ ἕτεροι τόμοι ἐτησίως ἐκδιδόμενοι.

—Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἑκατοστῆς ἀμφιετηρίδος ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Σοπεγχάουερ, ἤτοι τῇ 22 Φεβρουαρίου (ν.) 1888, ὁ ἐν Λειψίᾳ διάσημος ἐκδότης Βροκχάους ἐκδίδωσι νέαν ἔκδοσιν τῶν ἔργων τοῦ ἀπαισιοδοξοτάτου τῶν φιλοσόφων. Ἔτι δέ, ὑπὸ τὸν τίτλον «Edita und inedita Schopenhaueriana» πλήρη βιβλιογραφίαν περὶ Σοπεγχάουερ, συλλογὴν ἐπιστολῶν αὐτοῦ, ἀντίγραφα καὶ εἰκόνα τοῦ φιλοσόφου. Συγγραφεὺς τοῦ τελευταίου τούτου βιβλίου εἶνε ὁ ἐν Ἀττῇ πρόξενος τῆς Γερμανίας Ed. Grisebach.

—Τῶν ἀπομνημονευμάτων τοῦ Γαριβάλδη, τῶν ἰταλιστὶ ἐκδοθέντων ἐν Φλωρεντίᾳ ὑπὸ τὸν τίτλον «Le mie Memorie», ἐκδίδονται νῦν συγχρόνως μεταφράσεις τρεῖς, γαλλική, ἀγγλικὴ καὶ γερμανική.

— Ἡ σύζυγος τοῦ γνωστοῦ μυθιστοριογράφου Ἕκτορος Μαλὸ ἐξέδωκε τὸ πρῶτον αὐτῆς φιλολογικὸν ἔργον, μυθιστόρημα ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐρωτικὴ τρέλλα».

—Τὸ γερμανικὸν μελόδραμα οὐδόλως ηὐδοκίμησεν ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ. Ἡ διεύθυνσις ἐζημιώθη κατὰ τὴν χειμερινὴν ταύτην περίοδον 50 χιλ. δολλαρίων.

— Ὁ *Ὀθέλλος* τοῦ Βέρδη ἀνεβιβάσθη καὶ ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ ἐν Ἀμβούργῳ θεάτρου κινήσας τὸν ἐνθουσιασμὸν τοῦ κοινοῦ.

— Πρὸς ἀνοικοδόμησιν τοῦ πυρποληθέντος «Κωμικοῦ Μελοδράματος» τῶν Παρισίων ἐψήφισεν ἡ γαλλικὴ βουλὴ 3 ½ ἑκατομμύρια φράγκων. Τὸ θέατρον ἱδρυθήσεται ἐπὶ τῆς αὐτῆς θέσεως ἐφ' ἧς ἔκειτο καὶ τὸ παλαιόν.

—Νέον μελοδραματικὸν θέατρον ἱδρυθήσεται ἐν Λονδίνῳ, ἐν ᾧ θὰ παρίστανται ἀποκλειστικῶς μικρὰ καὶ ἐλαφρὰ μελοδράματα. Πρὸς οἰκοδομὴν αὐτοῦ θὰ δαπανηθῶσι 50 χιλιάδες λιρῶν στερλινῶν.

—Ἐν Leyden ἤρξατο ἐκδιδόμενον νέον γερμανικὸν περιοδικὸν μετ' εἰκόνων ὑπὸ τὸν τίτλον «Διεθνὲς ἀρχεῖον Ἐθνογραφίας.»

— Εἰς τὸν ἐν Παρισίοις κῆπον τοῦ Λουξεμβούργου ἀνεστηλώθη ἐσχάτως ἄγαλμα τοῦ Φειδίου, κατασκευασθὲν ὑπὸ τοῦ γλύπτου Aimé Millet. Ὁ μέγας γλύπτης παρίσταται ὄρθιος, στηριζόμενος ἐπὶ στήλης, ἐφ' ἧς ἵσταται ἀγαλμάτιον τῆς Ἀθηνᾶς. Εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρα, δι' ἧς περιβάλλει τὴν στήλην, κρατεῖ τὴν σμίλην, εἰς τὴν ἀριστερὰν δὲ τὴν σφῦραν.

— Ἡ ἐν Τουρίνῳ Βασιλικὴ Ἀκαδημία ἀπένειμε γέρας ἐκ 12,000 φράγκων εἰς τὸν Παστέρ.

— Ἀπὸ τοῦ 1841 μέχρι τοῦ 1887, ἡ «Γαλλικὴ Κωμῳδία», τὸ πρῶτον ἐν Παρισίοις θέατρον, εἰσέπραξεν ἐν ὅλῳ 40,000,000 φράγκων, ἐξ ὧν 4,500,000 διετέθησαν κατὰ τὸν νόμον ὑπὲρ τῶν πτωχῶν, 6,000,000 δὲ ὑπὲρ τοῦ ταμείου τῶν δραματικῶν συγγραφέων.

Ἐν ταῖς τῆς Ἀκροπόλεως ἀνασκαφαῖς ἐγένετο σπουδαιότατον εὕρημα. Παρὰ τὴν νοτιοανατολικὴν γωνίαν τοῦ Παρθενῶνος, πρὸς τὸ μέρος τοῦ Μουσείου, εἰς βάθος 4 περίπου μέτρων ὑπὸ τὸ σημερινὸν ἔδαφος, εὑρέθη ὑπερμεγέθης ἀνδρικὴ πωγωνοφόρος κεφαλή, ἐκ πωρίνου λίθου, καλῶς διατηρουμένη καὶ σώζουσα ἔτι καὶ νῦν ζωηρότατον τὸν χρωματισμόν. Ἡ κόμη καὶ ὁ πώγων εἶνε κεχρωματισμένα κυανῷ χρώματι καὶ τὸ πρόσωπον ἐρυθρῷ, αἱ κόραι δὲ τῶν ὀφθαλ-

Digitized by Google

μῶν εἶνε οὐ μόνον κεχρωματισμέναι, ἀλλὰ καὶ πλαστικῶς δεδηλωμέναι. Ἡ κεφαλὴ αὕτη εἶνε ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων τῶν ἐν τῇ Ἀκροπόλει γενομένων εὑρημάτων, σπουδαιοτάτη δὲ διά τε τὸν τρόπον τῆς ἐργασίας καὶ τὸ ὑλικὸν ἐξ οὗ εἶνε πεποιημένη. Φαίνεται ὅτι εἶνε κεφαλὴ Τρίτωνος, οὗ τὸ πλεῖστον τοῦ σώματος, ὅπερ εἶνε, ὡς γνωστόν, σῶμα ὄφεος ἀπολῆγον εἰς οὐρὰν ἰχθύος, εὑρέθη πρό τινων ἡμερῶν εἰς τεμάχια τεθραυσμένον. Ἐν τῷ εὑρήματι τούτῳ ἀποκτᾷ ἓν ἔτι κόσμημα τὸ μουσεῖον τῆς Ἀκροπόλεως, ὅπερ διὰ τὴν σπουδὴν τῆς ἀρχαιότητος κατέστη μοναδικὸν ἐν τῷ κόσμῳ.

— Πρὸ καιροῦ ἠγγέλθη ὅτι ὁμογενής τις ἐδήλωσεν εἰς τὸν πρωθυπουργὸν κ. Τρικούπην ὅτι διαθέτει μετὰ θάνατον τὸ ποσὸν τὸ ἀπαιτούμενον πρὸς ἀνοικοδόμησιν μεγάλου ἀρχαιολογικοῦ μουσείου ἐν Ἀθήναις. Ὁ κ. πρόεδρος τῆς κυβερνήσεως ἐπεφόρτισε τὸν τότε παρ' ἡμῖν διατρίβοντα διαπρεπῆ ἀρχιτέκτονα κ. Θ. Χάνσεν νὰ ἐκπονήσῃ τὰ σχέδια τῆς οἰκοδομῆς. Ὁ κ. Χάνσεν, ἀφικόμενος κατ' αὐτὰς εἰς Ἀθήνας ὅπως παραστῇ εἰς τὴν ἐπίσημον κατάθεσιν τοῦ θεμελίου λίθου τῆς Βαλλιανείου βιβλιοθήκης, ἧς τὸ σχέδιον ἀνήκει ἐπίσης εἰς αὐτόν, ἐκόμισε μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὰ σχέδια τοῦ μουσείου, ἐκθέσας ταῦτα ἐντὸς πλαισίων εἰς μίαν τῶν αἰθουσῶν τῆς Σιναίας Ἀκαδημίας. Τὸ μουσεῖον ἢ μᾶλλον ἡ Γλυπτοθήκη, ὡς προσφορώτερον ἀποκαλεῖ τοῦτο ὁ κ. Χάνσεν, ἀποτελεῖται ἐκ μακροτάτης πολυστύλου στοᾶς, ἑκατέρωθεν τῆς ὁποίας ὑψοῦνται, ὡς πτέρυγες, δύο πύργοι θολωτοί. Τὰ ἀετώματα τῆς οἰκοδομῆς ἔσονται κατακεκοσμημένα δι' ἀναγλύφων. Ἀγάλματα δέκα θὰ στηθῶσιν ἑκατέρωθεν τοῦ κτιρίου πρὸς διακόσμησιν τῶν δύο πτερύγων. Ὄπισθεν τῆς Γλυπτοθήκης ὑπάρχουσι κῆπος, ἑστιατόρια, καφενεῖα, σπουδαστήρια καλλιτεχνικὰ κτλ.

— Ὁ παρ' ἡμῖν διατρίβων ἐπιφανὴς ἐκ Μακεδονίας Ἕλλην καὶ γερουσιαστὴς ἐν Αὐστρίᾳ κ. Δούμπας ἐδήλωσε πρὸς τὸν δήμαρχον Ἀθηναίων κ. Φιλήμονα ὅτι εἶνε πρόθυμος νὰ ἀναλάβῃ τὴν δαπάνην καλλωπιστικῶν τινων ἔργων ἐν Ἀθήναις, εἰς ὁμολογίαν χάριτος ἐπὶ τῇ φιλοξενίᾳ ἧς ἔτυχεν ἐν τῇ πόλει κατὰ τὴν νεανικὴν αὐτοῦ ἡλικίαν.

— Τὰ ἀπομείναντα νομίσματα τοῦ συληθέντος νομισματικοῦ μουσείου, παραληφθέντα ὑπὸ εἰδικῆς ἐπιτροπῆς καὶ ἐγκλεισθέντα ἐν κιβωτίοις κατετέθησαν πρὸς φύλαξιν εἰς μίαν τῶν αἰθουσῶν τοῦ κεντρικοῦ ἀρχαιολογικοῦ μουσείου. Ἐκ τῆς παραλαβῆς κατεδείχθη, ὡς σημειοῦσιν αἱ ἐφημερίδες, ὅτι ἡ κλοπὴ ὑπῆρξε σπουδαιοτέρα ἢ ὅσον ἐν ἀρχῇ ἐνομίσθη καὶ παρεστάθη. Κατὰ τὴν γενομένην ἐν τῇ παραλαβῇ ἔρευναν ἐδείχθη ὅτι ἅπαντα τὰ νομίσματα τῆς Ἀττικῆς συλλογῆς καὶ τῆς Ρωμαϊκῆς μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Ἀδριανοῦ ἐλλείπουσιν, πρὸς δὲ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων συλλογῶν ἀφῃρέθησαν τὰ πλεῖστα. Μόνη ἡ συλλογὴ τῶν Ἰονίων νήσων τοῦ Λάμπρου εἰσὶν ἄθικτοι.

— Εἰς τὰς παρὰ τὸ Μεταξουργεῖον ἐνεργουμένας ἀνασκαφὰς ἀνευρέθη μετὰ μακρὰν ἐργασίαν ἡ ὁδὸς ἡ πρὸς τὴν ἀκαδημίαν τοῦ Πλάτωνος ἄγουσα. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶνε ἐστρωμένον διὰ χώματος στερεοῦ, οὕτως ὥστε ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ καὶ μετὰ τὴν παρέλευσιν τόσων αἰώνων διατηρεῖται ἄθικτον. Ἐν τούτοις, ἐπειδὴ ἀμφιβολίαι τινὲς ἠγέρθησαν, αἱ ἀνασκαφαὶ θὰ ἐξακολουθήσωσιν κατὰ πλάτος τῆς ὁδοῦ πρὸς ἐξακρίβωσιν τῆς ἀνακαλύψεως.

— Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν συνῆλθον εἰς γενικὴν συνέλευσιν οἱ ἑταῖροι τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας, ὅπως ἀκροασθῶσι τῆς λογοδοσίας τῶν πεπραγμένων κατὰ τὸ ἔτος 1887. Ὁ πρόεδρος τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου κ. Ἀλ. Κοντόσταυλος ἀνήγγειλε πρῶτον εἰς τὴν συνέλευσιν ὅτι ἡ κυβέρνησις σκοπεῖ νὰ μεταρρυθμίσῃ τὰ τοῦ λαχείου τῆς Ἑταιρίας, στηρίζουσα αὐτὸ ἐπὶ βάσεων ἑδραιοτέρων· εἶτα ὁ γραμματεὺς τῆς Ἑταιρίας κ. Κουμανούδης ἐξέθηκε τὰ πεπραγμένα κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος, ὁ προσωρινὸς δὲ ταμίας κ. Νικολαΐδης ἀνέγνωσε τὴν περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ ταμείου ἔκθεσίν του, μεθ' ὃ ἡ συνέλευσις ἐξελέξατο τοὺς κ.κ. Ι. Φωκιανόν, Θ. Καλογερόπουλον καὶ Μαργ. Δήμιτσαν μέλη τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς. Κατὰ τὴν ἔκθεσιν τοῦ γραμματέως, τὸ παρελθὸν ἔτος ἐγένοντο ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας ἑπτὰ ἀνασκαφαί, δαπάνῃ 41,225,75 δρ., αἱ ἐν τῇ Ἀκροπόλει ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ γεν. ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Καββαδία, αἱ ἐν Ἐλευσῖνι, ἐφορεύοντος τοῦ κ. Φιλίου, αἱ ἐν Ἐπιδαύρῳ, ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ κ. Β. Στάη, αἱ ἐν τῷ Ἀμφιαρείῳ τοῦ Ὠρωποῦ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ κ. Β. Λεονάρδου, αἱ ἐν Μυκήναις καὶ αἱ ἐν Τανάγρᾳ, ἐφορεύοντος τοῦ κ. Τσούντα. Ἡ Ἑταιρία κατὰ τὸ 1887 ἠγόρασε καὶ διάφορα ἀρχαῖα ἀντὶ δρ. 4,452. Τὸ ὅλον δὲ τῶν ἐξόδων αὐτῆς ἀνῆλθον εἰς δρ. 173,645,20, ἀπέναντι ἐσόδων ἐκ δρ. 283, 039,88. Ἡ περιουσία τῆς Ἑταιρίας τὴν 31 Δεκεμβρίου 1887 ἀνήρχετο εἰς 364,854,08 δρ., εἰς ἀκίνητα, χρεόγραφα, μετρητὰ καὶ εἰς νομίμους ἀπαιτήσεις.

—Κατὰ τὴν ἐν τῇ γενικῇ συνελεύσει τῶν ἑταίρων τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρίας ὑποβληθεῖσαν λογοδοσίαν, κατὰ τὸ ἔτος 1887 τὰ μὲν ἔσοδα τῆς ἑταιρίας ἀνῆλθον εἰς 384, 399,70, τὰ δὲ ἔξοδα εἰς 299,389,88. Ἡ περιουσία τῆς Ἑταιρίας κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου τοῦ 1887 ἀνήρχετο εἰς 1,382,663.82 δραχμῶν.

— Ὑπὸ τοῦ νομομηχανικοῦ κ. Ν. Γαζῆ, πτυχιούχου τῆς ἐν Παρισίοις σχολῆς τῶν Γεφυροδοποιῶν, ἀγγέλλεται ἡ ἔκδοσις «Στοιχειώδους Μηχανικῆς», πρὸς χρῆσιν τῶν σπουδαστῶν, μηχανουργῶν, ἐργοδηγῶν, ἐργολάβων, ἐργατῶν, ἰδιωτῶν κτλ. Τὸ ἔργον θὰ ἐκτυπωθῇ μετὰ πάσης τυπογραφικῆς φιλοκαλίας ἐν τοῖς Καταστήμασι τοῦ κ. Ἀν. Κωνσταντινίδου, θὰ περιλαμβάνῃ δ' ἐν τῷ κειμένῳ 800 περίπου σχήματα καὶ εἰκόνας. Ἡ τιμὴ τοῦ συγγράμματος ὡρίσθη εἰς φρ. 18.

— Ἐδημοσιεύθη τὸ τεῦχος τοῦ Ἰανουαρίου τοῦ «Δελτίου τῆς ταχυδρομικῆς καὶ τηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας», περιέχον ἐκτὸς τῶν συνήθων διαταγμάτων, ἐγκυκλίων κτλ. τῶν ἀφορώντων τὴν ταχυδρομικὴν καὶ τηλεγραφικὴν ὑπηρεσίαν καὶ ἐνδιαφερούσας σημειώσεις περὶ θεμάτων εἰς αὐτὴν ἀναγομένων.

— Ἐξεδόθη εἰς κομψὸν τεῦχος τὸ ἐν ἐπιφυλλίδι τῆς «Ἐφημερίδος» δημοσιευθὲν τὸ πρῶτον διήγημα τοῦ κ. Δ. Κορομηλᾶ «Ἐν μέσῳ τοῦ πελάγους», ζωηρὰ ἀνέλιξις ἐρωτικοῦ δράματος, οὗ ἡ σκηνὴ ὑπόκειται ἐν μέσῃ θαλάσσῃ.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ

Ἡ βιβλιοθήκη τῆς Κεφαλληνίας, ἡ τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ σεβασμιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς νήσου Κυρίου Γερμανοῦ συσταθεῖσα καὶ ὀργανωθεῖσα, ἤρξατο λειτουργοῦσα μετὰ τὴν ἔγκρισιν τοῦ προσωρινοῦ κανονισμοῦ αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως καὶ τὴν δημοσίευσιν αὐτοῦ εἰς τὴν «Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.»

Κατὰ τὸν κανονισμὸν τοῦτον ἡ βιβλιοθήκη συνίσταται ἐκ τῶν δωρηθέντων βιβλίων ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου ἰατροῦ Ἀντωνίου Μηλιαρέση, τοῦ ἀρχιεπ. Κεφαλληνίας καὶ ἄλλων φιλομούσων. Ὡς δὲ γνωρίζομεν ἐξ ἐπιστολῶν ἐκ Κεφαλληνίας ἡ βιβλιοθήκη περιέχει ἤδη 3 χιλιάδας τόμους, τὸ δὲ παρ' αὐτῇ Μουσεῖον ὑπὲρ τὰς 3,000 νομισμάτων, κέκτηται δὲ καὶ συλλογὴν ἄλλην ἀρχαιοτήτων ἐγχωρίων τῆς νήσου καὶ ξένων, καθὼς καὶ συλλογὴν εἰκόνων.

Ἡ βιβλιοθήκη ἐτέθη ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν συμβουλίου, συγκειμένου ἐκ τοῦ ἑκάστοτε ἀρχιεπισκόπου Κεφαλληνίας ὡς προέδρου ἢ τοῦ ἀντιπροσώπου αὐτοῦ καὶ δύο ἑτέρων ἐπιστημόνων κατοίκων Ἀργοστολίου, τοῦ μὲν ἐκλεγομένου ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου Κρανίων, τοῦ δὲ ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου Ληξουρίου, ὧν ἡ ἐκλογὴ ἐπικυροῦται ὑπὸ τοῦ Νομάρχου Κεφαλληνίας. Ἐλήφθη δὲ πᾶσα φροντὶς ὅπως, ἐν περιπτώσει θανάτου ἢ ἀποδημίας ἑνὸς τῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου, λαμβάνεται φροντὶς περὶ ἐξασφαλίσεως τῆς βιβλιοθήκης.

Καίτοι δὲ ἐν τῷ κανονισμῷ δὲν ὑπάρχει ῥητὸν ἄρθρον διαλαμβάνον εἰς τίνα ἀνήκει ἡ βιβλιοθήκη, ἂν δηλαδὴ εἰς τὸ κράτος ἢ εἰς τὸν δῆμον Κρανίων, οὐχ ἧττον ἐτέθη διάταξις, καθ' ἣν τὸ συμβούλιον ὑποχρεοῦται νὰ ἐκθέτῃ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως κατ' ἔτος τὴν κατάστασιν τῆς βιβλιοθήκης καὶ τοῦ Μουσείου καὶ τὰς γενομένας ἀγορὰς καὶ δωρεάς. Τὸ ὑπουργεῖον δὲ ἐπίσης, κατὰ νόμον ψηφισθέντα ἐν τῇ τελευταίᾳ συνόδῳ τῆς Βουλῆς, θέλει διορίζει βιβλιοφύλακα τῇ προτάσει τοῦ συμβουλίου μισθοδοτούμενον παρὰ τοῦ δημοσίου ταμείου.

Ἡ ὕπαρξις τῆς βιβλιοθήκης ἐν Κεφαλληνίᾳ θέλει παράσχει μεγάλας ἠθικὰς ὠφελείας εἰς τὸν τόπον, διότι θέλει ἀποβῇ πυρὴν πνευματικὸς περὶ ὃν θὰ συνέρχωνται οἱ φιλό-

Digitized by Google

μουσοι τῶν κατοίκων καὶ ἡ ἐκπαιδευομένη νεολαία, ἀπαραίτητον διὰ πάντα τόπον βαίνοντα εἰς ἀνάπτυξιν καὶ πρόοδον. Ὁ τὴν πρωτοβουλίαν δὲ τοῦ ἱδρύματος ἀναλαβὼν σεβασμιώτατος ἀρχιεπίσκοπος καὶ ἐκ τοῦ μὴ εἶναι παραγαγών, δικαίως ἐπισύρει τὰς εὐχαριστίας καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν Κεφαλλήνων καὶ παντὸς ἐν γένει Ἕλληνος.

Ὁ κανονισμὸς τῆς βιβλιοθήκης ἐτυπώθη καὶ ἐν ἰδιαιτέρῳ φυλλαδίῳ ὑπὸ τὴν ἑξῆς ἐπιγραφήν: «Προσωρινὸς κανονισμὸς τῆς ἐν Κεφαλληνίᾳ δημοσίας βιβλιοθήκης» Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1888. Ἐν ἀρχῇ ἔχει τὸ κείμενον τῆς ὑπουργικῆς ἐγκρίσεως. Ἐν τέλει δὲ φέρει τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Κεφαλληνίας Γερμανοῦ.

ΜΙΚΡΟΣ ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΗΤΟΙ

ΕΠΙΤΟΜΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ

μετὰ εἰσαγωγῆς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ φιλολογίαν καὶ παραρτήματος κυρίων ὀνομάτων.

ΥΠΟ

Α. Γ. ΓΙΑΝΝΑΡΗ

ΕΞΕΔΟΘΗ ΑΡΤΙ

ΤΟ Β′ ΤΕΥΧΟΣ

Ἕκαστον τεῦχος τιμᾶται δραχμῆς.— Τὸ ὅλον ἔργον θέλει ἀπαρτισθῆ ἐκ 10-12 τευχῶν, ὧν ἡ ἔκδοσις θὰ γίνεται κατὰ μῆνα. Οὕτως ἡ ἐκτύπωσις τοῦ ἔργου θέλει περατωθῆ ἐντὸς ἐννέα μηνῶν ἀπὸ σήμερον.

Ἡ ἔκδοσις τοῦ ἔργου τούτου ἀναπληροῖ ἔλλειψιν λίαν ἐπαισθητὴν ἐν τῇ γλώσσῃ ἡμῶν. Τὸ *Ἐπίτομον Λεξικὸν* ἔσται ἄριστον βοήθημα ἐπαρκοῦν εἰς τὰς ἀνάγκας οὐ μόνον τῶν ἐργαζομένων λογίων, ἀλλὰ καὶ παντὸς ἐπιθυμοῦντος νὰ γράφῃ ἀπταίστως τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Πολλάκις ὁ ἐγγράμματος *βιομήχανος, ἔμπορος, ὑπάλληλος, χειρῶναξ, ἐργάτης, γεωργός*, ἀναγινώσκων εἴτε ἐφημερίδας, εἴτε βιβλία, εἴτε ἄλλο τι οἷον δήποτε ἀνάγνωσμα, προσκόπτει ἀμφιβάλλων ἢ ἀγνοῶν παντάπασι τὴν σημασίαν ἢ τὴν κυρίαν ἔννοιαν πολλῶν λέξεων, οὐδὲν δὲ πρόχειρον βοήθημα κέκτηται πρὸς λύσιν τοιούτων συχνάκις ἀναφυομένων ἀποριῶν. Πλὴν τούτων καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ *μαθηταὶ τῶν Σχολείων* καὶ *Γυμνασίων*, οἱ *φοιτηταί*, οἱ *δημοσιογράφοι* καὶ καθ᾽ ὅλου εἰπεῖν ἡ *τάξις τῶν λογίων*, ζητοῦντες συνήθως τὴν σημασίαν ἢ ὀρθογραφίαν λέξεώς τινος, τύπου ἢ φράσεως, ἀδυνατοῦσι νὰ χρονοτριβῶσι καταφεύγοντες εἰς ὀγκώδη καὶ δυσμεταχείριστα Λεξικά, τὰ ὁποῖα ἄλλως δὲν δύνανται νὰ ἔχωσι πάντοτε πρόχειρα ἐπὶ τοῦ γραφείου ἢ τῆς τραπέζης των ἢ νὰ φέρωσι μεθ᾽ ἑαυτῶν.

Ταύτην τὴν ἔλλειψιν πρόκειται νὰ πληρώσῃ ἡ ἔκδοσις τοῦ χρησιμωτάτου τούτου Λεξικοῦ, ὅπερ διὰ τὸν πλοῦτον αὐτοῦ ὀρθῶς ὀνομάσθη «*Μικρὸς θησαυρὸς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης*».

Συνδρομηταὶ εἰς τὸ *Ἑλληνικὸν Λεξικὸν* ἐγγράφονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας». Καὶ οἱ μὲν ἐν Ἀθήναις καταβάλλουσι τὴν ἀξίαν ἑκάστου ἐκδιδομένου τεύχους ἅμα τῇ λήψει αὐτοῦ. Οἱ δὲ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ παρακαλοῦνται ὅπως μετὰ τῆς περὶ ἐγγραφῆς αἰτήσεώς των συναποστέλλωσι τὸ ἀντίτιμον *τοὐλάχιστον πέντε τευχῶν*, ἤτοι οἱ μὲν τοῦ ἐσωτερικοῦ *δραχ. 5*, οἱ δὲ τοῦ ἐξωτερικοῦ *φρ. χρυσᾶ 5*.— Πρὸς ἀποφυγὴν συχνῶν συνεννοήσεων δύνανται οἱ εὐαρεστούμενοι νὰ προαποστείλωσιν ἐφάπαξ τὴν ὅλην ἀξίαν τῆς συνδρομῆς, ἤτοι δραχ. 10 οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ φρ. χρυσᾶ 10 οἱ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.

Πᾶσα αἴτησις δέον νὰ ἐπιγράφηται: «Πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ Βιβιοπωλείου τῆς «Ἑστίας», εἰς Ἀθήνας».

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευῇ, 12 Φεβρουαρίου.

Ὁ αὐλαρχεύων ὑπασπιστὴς τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως κ. Εὐθ. Χατζηπέτρος ἐδήλωσε πρὸς τὸν δήμαρχον Ἀθηναίων κ. Τιμ. Φιλήμονα, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐδέχθη ὅπως ὁ χορὸς ὁ δοθησόμενος ἐν τῷ Βαρβακείῳ τὴν 3 Μαρτίου ὑπὲρ τῶν πτωχῶν τῆς πόλεως τεθῇ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς ἡγεμονίδος Ἀλεξάνδρας, ἐδήλωσε δὲ ὅτι θέλει παραστῆ κατ᾽ αὐτὸν καὶ Αὐτὸς μετὰ τῆς βασιλίσσης. Τοῦ χοροῦ θέλει ἐπιμεληθῆ Ἐπιτροπὴ ἐκ διακεκριμένων κυριῶν τῆς ἡμετέρας πόλεως.

— Ἐκ τοῦ ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Οἰκονομικῶν τμήματος τῆς στατιστικῆς ἐξεδόθησαν πίνακες περὶ τῆς γενικῆς κινήσεως τοῦ ἐμπορίου ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸ ἔτος 1887 μετὰ τῶν ξένων χωρῶν. Ἡ κίνησις αὕτη, περιλαμβάνουσα τὴν εἰσαγωγὴν καὶ τὴν ἐξαγωγήν, ὡς καὶ τὴν κίνησιν τῆς διαμετακομίσεως, ἀνῆλθεν εἰς 269,121,455 δρ. Καὶ ἡ μὲν εἰσαγωγὴ ἔφθασεν εἰς τὸ ποσὸν τῶν 144,721,806, ἡ δὲ ἐξαγωγὴ τῶν δρ. 117,652,487. Αἱ χῶραι, μετὰ τῶν ὁποίων σημαντικωτέρας ἐνήργησεν ἡ Ἑλλὰς ἐμπορικὰς συναλλαγάς, εἶνε ἡ Ἀγγλία, ἡ Ῥωσσία, ἡ Γαλλία, ἡ Τουρκία, ἡ Αὐστρία, τὸ Βέλγιον, ἡ Ἰταλία καὶ ἡ Ῥουμανία. Καὶ ὡς πρὸς μὲν τὴν εἰσαγωγὴν τὴν πρώτην τάξιν κατέχει ἡ Ῥωσσία, ἕπεται δ᾽ εὐθὺς ἀμέσως ἡ Ἀγγλία κατὰ ἑκατοντάδας τινὰς χιλιάδων διαφέρουσα, ὡς πρὸς δὲ τὴν ἐξαγωγὴν πρωτεύει ἡ Ἀγγλία, ἕπεται δὲ ἡ Γαλλία.

— Αἱ παρ᾽ ἡμῖν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας διατρίψασαι ἐπιφανεῖς Ἀγγλίδες, ἡ λαίδη Galloway, ἀδελφὴ τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς Ἀγγλίας λόρδου Σώλσβαρυ καὶ ἡ λαίδη Γέρσεϋ, ἀδελφὴ τῆς συζύγου αὐτοῦ, ἀπῆλθον διὰ Πατρῶν εἰς τὴν Ἑσπερίαν, ἀποκομίζουσαι ἐκ τῆς ἐν Ἀθήναις διατριβῆς των εὐαρεστοτάτας ἀναμνήσεις.

— Ἀπεφασίσθη ὅπως παρὰ τὴν δυτικὴν πλευρὰν τοῦ περιβόλου τοῦ βουλευτηρίου ἀνεγερθῇ μέγαρον ἴδιον τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, τῆς πρὸς τοῦτο ἀπαιτουμένης δαπάνης ληφθησομένης ἔκ τινος κληροδοτήματος, οὗ τὴν διαχείρισιν θὰ ἀναλάβῃ τὸ δημόσιον.

— Εἰς τὸν παρ᾽ ἡμῖν ἐπί τινας ἡμέρας διατρίψαντα ἐπιφανῆ ὁμογενῆ καὶ γερουσιαστὴν ἐν Αὐστρίᾳ κ. Ν. Δούμπαν ἀπενεμήθη ὁ ἀνώτερος Σταυρὸς τῶν Ταξιαρχῶν.

— Ἡ σύμβασις διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ σιδηροδρόμου Ἀγρινίου πρὸ καιροῦ ὑπεγράφη καὶ ὁ κυρῶν αὐτὴν νόμος ἐψηφίσθη ὑπὸ τῆς Βουλῆς, ἀλλ᾽ ἀναβάλλεται ἡ δημοσίευσις αὐτοῦ, διότι πλεῖσται ἀναφοραὶ ἐστάλησαν εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ ἰδίᾳ τῶν κατοίκων τοῦ δήμου Μακρυνείας ζητούντων, ὅπως ὁ σιδηρόδρομος διέλθῃ διαγράφων καμπύλην καὶ ἐκ τῶν χωρίων τῶν ἀποτελούντων τὸν δῆμον τοῦτον, ὅπως καὶ αὐτοὶ τύχωσι τῶν εὐεργετημάτων τῆς ταχείας συγκοινωνίας. Ἡ Κυβέρνησις οὐδὲν ἔτι ἀπεφάσισεν.

— Αἱ εἰσπράξεις τοῦ Κομιτάτου τῶν Ἀπόκρεων ὑπερέβησαν τὰς 7,000 δραχμάς. Συνελθὸν τὸ Κομιτάτον ἐκανόνισεν ὅτι τὰ ἀπονεμηθησόμενα βραβεῖα ἔσονται 20 καθ᾽ ἑκάστην Κυριακήν (28 Φεβρουαρίου καὶ 6 Μαρτίου). Διανέμονται δὲ οὕτως: Ἓν μέγα βραβεῖον ἐκ δρ. 500. δύο ἐκ 300, τέσσαρα ἐκ 200, πέντε ἐξ 100 καὶ ὀκτὼ ἐκ 50.

— Ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ ἐπισήμῳ ἐφημερίδι κατάστασις τῶν βεβαιωθέντων καὶ εἰσπραχθέντων ἐσόδων τῆς χρήσεως 1887 ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου μέχρι τέλους Νοεμβρίου τοῦ ἔτους τούτου. Κατὰ τὸ ἐν λόγῳ διάστημα ἐβεβαιώθησαν τακτικὰ ἔσοδα δρ. 68,885,176,62, εἰσεπράχθησαν δὲ 58,912,536,44 καὶ μένουν εἰσπράξιμα 9,942,640.18.

— Κατὰ τὴν δημοσιευθεῖσαν ἐπίσημον κατάστασιν, αἱ τελωνιακαὶ εἰσπράξεις τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου 1887 ἀνῆλθον ἐν ὅλῳ εἰς δρ. 2,945,207·99, ἀπέναντι 2,949,782.38, εἰσπραχθεισῶν κατὰ τὸν ἀντίστοιχον μῆνα τοῦ 1886. Αἱ δὲ ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου μέχρι τέλους Δεκεμβρίου 1887 τελωνιακαὶ εἰσπράξεις ἀνῆλθον ἐν ὅλῳ εἰς 34,481,172.46, ἀπέναντι 25.598105.19, εἰσπραχθεισῶν κατὰ τὸ ἔτος 1886.

Digitized by Google

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Δ. Κ. Γ. Θεσσαλονίκην. Συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας, ἀπηντήσαμεν δὲ ἰδιαιτέρως. — κ. Γ. Χ. Κ. Κέρκυραν. Ἐλήφθησαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὰς λίαν εὐμενεῖς φροντίδας. — *Ἀναγνώστῃ τῆς «Ἑστίας»*. Ἐν Σάμῳ καὶ Κρήτῃ, καθὸ αὐτονομουμέναις, εἶνε γενικῶς ἐν χρήσει ἡ ἑλληνική. Ἐν ταῖς λοιπαῖς ἡ τουρκικὴ εἶνε ἡ ἐπίσημος, γίνεται ὅμως χρῆσις καὶ τῆς ἑλληνικῆς ἔν τισι περιπτώσεσι. Ἐν τοῖς ἐμποροδικείοις, ὧν τὰ μέλη εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον Ἕλληνες, γίνεται χρῆσις τῆς ἑλληνικῆς.— κ. Φ. Μ. Π. Λονδῖνον. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. — κ. Ν. Δ. Ν. Ταυρίδα. Ἡ ἀποστολὴ τῶν δύο ἐγένετο ἐκ παραδρομῆς. Τὸ λάθος διωρθώθη νῦν. Ὁ τόμος τῆς Ἱστορίας ἀπεστάλη πρὸς τὸν κ. Κ. Χ. —κ. Γ. Α. Κωνσταντινούπολιν. Τὸ κάλυμμα παρεδόθη τῷ κ. Χ. Α. Τὴν ἀξίαν ὁλόκληρον τῆς Ἱστορίας δὲν δυνάμεθα νὰ ὁρίσωμεν ἐκ τῶν προτέρων, διότι δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ὑπολογισθῇ ἔτι οὔτε ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκδοθησομένων τευχῶν. — κ. Σ. Α. Θεσσαλονίκην. Ταχυδρομικῶς ἐγράψαμεν. — κ. Ι. Λ. Τρίπολιν. Τὰ σώματα ἡτοιμάσθησαν καὶ παρεδόθησαν εἰς τὸν κομιστήν. Ἐπειδὴ δὲν εἶχον συναποσταλῇ καὶ τὰ τεύχη τῶν χαρτῶν, τὰ συνεπληρώσαμεν διὰ τριῶν ἰδικῶν μας. Ὥστε εὐαρεστήθητε νὰ μᾶς ἀποστείλλητε τὰ παρ' ὑμῖν μένοντα τεύχη εἰς ἀναπλήρωσιν τῶν ἰδικῶν μας. — *Χορευτρίᾳ*. Μάλιστα. Αὐτὸ συνειθίζεται. Ἐμάθομεν δὲ καὶ τὸν περιεργότερον συρμόν, ἐν Παρισίοις πάντοτε, ὅτι αἱ κυρίαι φοροῦν διάφορα τὸ χρῶμα ὑποδήματα ἐν τῷ χορῷ· τὸ δεξιὸν κυανοῦν, τὸ ἀριστερὸν ἐρυθρόν, ἢ τὸ ἓν κίτρινον καὶ τὸ ἄλλο λευκόν. Ἰδίως θεωρεῖται λεπτότης νὰ φορῇ ἓν λευκὸν καὶ ἓν μαῦρον.— κ. Α. Κ. Π. Λεμησσόν. Ἀπεστάλη νέα σειρά, συνεμορφώθημεν δὲ κατὰ τὰ ἄλλα τῇ παραγγελίᾳ σας. — κ. Γ. Κ. Οὐζοὺν-Ἀδά. Ἐλήφθησαν καὶ ἀπεστάλη ὑμῖν σειρὰ Πινακοθήκης, ὡς καὶ τὸ ζητηθὲν φύλλον τῆς «Ἑστίας». — κ. Δ. Κ. Πύργον. Τὰ τεύχη ἀπεστάλησαν τῷ κ. Ι. Μ. Ἰδιαιτέρως δ' ἐγράψαμεν πρὸς ὑμᾶς. — κ. Π. Κ. Τρίπολιν. Οὐδὲν ἄλλο σχετικὸν εἶνε ὑμῖν γνωστόν. — κ. Σ. Σ. Κ. Αἰτωλικόν. Ἐλήφθησαν τὰ σταλέντα. Τὰ τεύχη τῆς Ἱστορίας ἀπεστάλησαν. Τὰ δὲ καλύμματα *Πινακοθήκης* καὶ *Φάουστ* θέλει κομίσει ἡμῖν ὁ κατ' αὐτὰς ἀναχωρῶν αὐτόσε κ. Γ. Π. — κ. Α. Κ. Χ. Σύρον. Ἀνάγκη νὰ στείλητε πρὸς ἡμᾶς τὸ νόμισμα, ὅπως σᾶς δώσωμεν τὰς ζητουμένας πληροφορίας. Ἐκ μόνης τῆς περιγραφῆς αὐτοῦ δὲν ἠδυνήθημεν νὰ σχηματίσωμεν ἀσφαλῆ γνώμην. — Σεβ. ἀρχ. Γ. Γ. Τὸ ζητηθὲν ἀπεστάλη. Τὸ περιοδικὸν ἐκδίδεται τακτικῶς, ὡς ἐμάθομεν, καὶ θέλουσιν ἀποσταλῇ ὑμῖν τὰ τεύχη. — Κυρίας Σ. Α. Θ. Πάτρας καὶ Μ. Η. Μ. Τρίπολιν, καὶ κκ. Λ. Κ. Πάτρας, Κ. Κ. Τρίπολιν, Ν. Β. Ἀγρίνιον, Σ. Α. Κ. Κάρυστον, Χ. Τ. Πρέβεζαν καὶ Μ. Μ. Ζάκυνθον. Ἐλήφθησαν. — *Φοιτητῇ*. Ὁ ὁρισμὸς τοῦ Βοικχίου φαίνεται ἡμῖν ὁ προσφυέστερος πάντων. «Φιλολογία, εἶπεν ὁ σοφὸς Γερμανός, εἶνε ἡ ἐπίγνωσις τῶν ἐγνωσμένων». — κκ. Γ. Δ. Φ. Ὕδραν καὶ Ο. Π. Μεχάλλα Κιμπίρ. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — *Ἀδαεῖ*. Ἡ γυνὴ οὐδέποτε ἀφίνει τὸ ἐπισκεπτήριόν της ἐν τῇ κατοικίᾳ ἀνδρὸς ἐντὸς μόνον δι' εἰδικὴν πρόσκλησιν· ἂν δὲ ἔχῃ σύζυγον, τὸ ἀφίνει ἐν ὀνόματι αὐτοῦ. — κ. Σ. Γ. Bielitz. Αἱ παραγγελίαι σας ἐξετελέσθησαν, ὡς ἰδιαιτέρως σᾶς ἐγράψαμεν. — κ. Χ. Ρ. Πάτρας. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν. — κ. Γ. Κ. Μυτιλήνην. Ἐλήφθησαν καὶ σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. — κ. Ν. Α. Μ. Ξηροχώριον. Τὰ ἔξοδα τῆς ἀποστολῆς τῶν ἐκθεμάτων εἰς τὰς εἰδικὰς ἐπιτροπὰς βαρύνουσι τοὺς ἐκθέτας, ἐὰν δὲν ἤθελον καταβάλει αὐτὰ οἱ δῆμοι.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

12 Φεβρουαρίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως			*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ.	ν.	448.½
» 120,000,000 τῶν 5	»	»	455.—
» 60,000,000 τῶν 6	»	»	525.—
» 26,000,000 τῶν 6	»	»	476.—
» 10,000,000 τῶν 6	»	»	241.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ.	παλ.	97.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.			512.—
Πιστωτικὰ Καταστήματα			
ΕΤΑΙΡΙΑΙ			
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ.	ν.	4,145.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	»	»	196.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	»	»	82.50
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	»	»	205.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	»	»	161.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	»	»	39.5—
Ἑταιρία Φωταερίου	»	»	
Συναλλάγματα			
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.		32.55
	3μην.		32.40
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως		129.25
»	3μην.		128.75
Νομίσματα			
Εἰκοσάφραγκον			25.70
Λίρα ὀθωμανικὴ			29.20

ΑΡΤΙ ΕΚΔΟΘΕΝ

ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ

ἤτοι

Συλλογὴ ἐκλεκτῶν παιδικῶν ᾀσμάτων

ὑπὸ κροῦσιν κλειδοκυμβάλου

πρὸς χρῆσιν τῶν Ἑλληνίδων οἰκογενειῶν

ΥΠΟ ΑΝ. Ν. ΜΑΛΤΟΥ δ. φ.

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Περιέχον 31 μονόφωνα ᾄσματα.

Τιμᾶται δραχ. 4. — Μετὰ ταχυδρ. τελῶν δρ. 4.50

Τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως :

ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ, ἤτοι συλλογὴ χορικῶν ᾀσμάτων πρὸς χρῆσιν τῶν σχολείων. *Τεῦχος πρῶτον*, περιέχον 25 μονόφωνα καὶ 62 δίφωνα ᾄσματα μετὰ 112 ᾠδικῶν ἀσκήσεων καὶ προκαταρκτικῶν γνώσεων. Δεδεμ. δραχ. 3,50. Μετὰ ταχυδρ. τελῶν δρ. 4.—

— *Τεῦχος δεύτερον*, περιέχον 20 δίφωνα καὶ 37 τρίφωνα ᾄσματα μετὰ 107 ᾠδικῶν ἀσκήσεων καὶ προκαταρκτικῶν γνώσεων. Δραχ. 2,30.

Μετὰ ταχυδρ. τελῶν » 2,50.

Η ΛΕΧΩ

ἤτοι πῶς πρέπει νὰ τὴν περιποιώμεθα καὶ προφυλάσσωμεν.

ΥΠΟ Α. ΧΡΗΣΤΙΔΟΥ ΙΑΤΡΟΥ.

Τὸ χρησιμώτατον τοῦτο ἐγχειρίδιον εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «ΕΣΤΙΑΣ» καὶ πωλεῖται ἀντὶ δρ. 1.20. Ταχυδρ. ἀποστελλόμενον δρ. 1.30.

Ο ΡΩΜΗΟΣ ἐφημερὶς

Ποῦ τὴν γράφει ὁ Σουρῆς.

Συνδρομαὶ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰς τὸν «Ρωμηὸν» γίνονται δεκταὶ ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ φρ. 15 ἐτησίως.

Εἰς τοὺς ἐγγραφομένους συνδρομητὰς δίδονται καὶ ὅλα τὰ φύλλα ὅσα ἐκδοθῶσιν ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐγγραφῆς των.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888—1239

Digitized by Google

493

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

FOREIGN BODL:LIBR PERIODICALS

ΑΡΙΘ. 582.—21 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1888. ΛΕΠΤΑ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 36.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 634

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΕΝ ΚΟΡΣΙΚΗι ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΙΚΙΑ, ὑπὸ Ν. Β. Φαρδῦ.

ΚΑΤΑΚΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΗΛΕΦΩΝΟΥ.

ΤΟ ΒΟΤΑΝΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ, διήγημα ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.

ΑΓΟΡΑ ΚΑΙ ΑΡΠΑΓΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΕΛΛΗΣΙΝ, ὑπὸ Χ. Τσούντα.

Η ΕΛΛΑΣ ΕΝ ΤΗι ΠΑΓΚΟΣΜΙΩι ΕΚΘΕΣΕΙ ΤΟΥ 1878, ὑπὸ Ἠλία Λιακοπούλου.

ΝΕΑ ΕΚΔΡΟΜΗ ΕΙΣ ΤΟΝ ΒΟΡΕΙΟΝ ΠΟΛΟΝ.

ΙΣΛΑΝΔΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

Η ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἐν μιᾷ τῶν τελευταίων συνεδριάσεων τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς ἐκθέσεως τῶν Ὀλυμπίων ἐγένετο λόγος καὶ περὶ ἀπονομῆς χρηματικῶν βραβείων πρὸς ὑλικωτέραν πως ἐμψύχωσιν τῶν ἐκθετῶν. Τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς ἀνεγνώρισαν τὸ δίκαιον τῆς τοιαύτης ἀνταμοιβῆς τῶν διακριθησομένων ἐν παντὶ κλάδῳ τῆς πνευματικῆς καὶ βιοποριστικῆς ἐργασίας. Πρῶτος δ' ὁ κ. Παντιᾶς Ράλλης, ἐξαίρετον φιλογενείας ὑπόδειγμα παρέχων ἑαυτόν, ἐδήλωσεν εἰς τὴν ἐπιτροπήν, ὅτι προσφέρει ἐπὶ τούτῳ δύο βραβεῖα, συγκείμενα ἀμφότερα ἐκ 5,000 δραχμῶν. Ἐξ αὐτῶν αἱ 2,000 θέλουσιν ἀπονεμηθῆ εἰς τὸ κάλλιστον κριθησόμενον γλυπτικὸν ἔργον, αἱ δὲ ὑπολειπόμεναι 3,000 θέλουσι διατεθῆ ὑπὲρ τῆς ζωγραφικῆς, δισχίλιαι μὲν πρὸς ἀμοιβὴν τῆς ἀρίστης ἐλαιογραφίας, καὶ χίλιαι πρὸς ἀμοιβὴν τῆς ἀρίστης ὑδατογραφίας. Τὸ παράδειγμα τοῦ κ. Ράλλη μιμούμενος ὁ κ. Π. Γεννάδιος προσήνεγκε καὶ οὗτος βραβεῖον 300 δραχ. πρὸς ἀπονομὴν εἰς τὸν παραγωγέα σίτου ἀρίστης ποιότητος. Ἐπίσης ὁ τραπεζίτης κ. Ἀντ. Καλλέργης προσέφερε 1000 δραχμὰς πρὸς βράβευσιν τοῦ ἐκθέτου τῶν ἀρίστων γεωργικῶν ἢ κηπουρικῶν προϊόντων.

— Κατά τινα τῶν τελευταίων ὡσαύτως συνεδριάσεων τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων καὶ κληροδοτημάτων, ἡ Ἐπιτροπὴ ἀπεφάσισε νὰ παράσχῃ πᾶσαν τὴν ἑαυτῆς συνδρομὴν πρὸς τὸν Διδασκαλικὸν σύλλογον, ἵνα οὗτος παρασκευάσῃ διὰ τὴν Ἔκθεσιν τὴν παράστασιν τριῶν ἀρχαίων δραμάτων. Τὰ παρασταθησόμενα δράματα ἔσονται κατὰ πᾶσαν πιθανότητα οἱ Πέρσαι τοῦ Αἰσχύλου, μελοποιημένοι ἤδη ὑπὸ τοῦ δουκὸς τοῦ Σὰξ Μαϊνίγγεν, ἡ Ἀντιγόνη τοῦ Σοφοκλέους καὶ ἡ Ἑκάβη τοῦ Εὐριπίδου, ἣν ἐμελοποίησεν ἤδη, κατὰ πρόσκλησιν τοῦ Διδασκαλικοῦ Συλλόγου, ὁ μελοποιήσας τὸν Φιλοκτήτην κ. Βένδερ. Ἐπιτροπὴ ἐκ προσώπων ἱκανῶν νὰ ἐπιμεληθῶσι καὶ ἐποπτεύσωσι τὰ τῶν παραστάσεων θὰ συστηθῇ, θὰ παρακληθῇ δὲ νὰ μετάσχῃ αὐτῆς καὶ ὁ διευθυντὴς τοῦ Γερμανικοῦ Ἰνστιτούτου κ. Δαϊρπφελδ, τοῦ ὁποίου αἱ συμβουλαί, διὰ τὴν βαθεῖαν γνῶσιν ἣν ἔχει περὶ τοῦ ἀρχαίου θεάτρου, θὰ συντελέσωσιν τὰ μάλιστα εἰς τὴν πιστοτέραν ἀναπαράστασιν αὐτοῦ, ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ τὰ τῶν σκηνογραφιῶν.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Κατὰ τὰς ἀνασκαφάς, ἃς ἐνεργεῖ ὁ κ. Σχλῆμαν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὄπισθεν τοῦ σταθμοῦ τοῦ ἀγγλικοῦ σιδηροδρόμου, ἀνεῦρε δύο τάφους, ὧν ὁ εἷς ἐλπίζεται ὅτι περιέχει ἀξιόλογόν τι. Τὸν τάφον τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐλπίζει νὰ εὕρῃ ὑπὸ τὸν λόφον τοῦ Κομεδίκ, πρὸς τοῦτο δὲ σκέπτεται νὰ διατρήσῃ τὸν λόφον τοῦτον.

— Τὸ πανεστήμιον τῆς Λειψίας ἀπωρφανίσθη ἐσχάτως ἐντὸς μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας δύο ἐξόχων καθηγητῶν, τοῦ τῆς ἰατρικῆς Βάγνερ καὶ τοῦ τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν Φλάϊσερ. Ὁ Βάγνερ ἦτο ἐκ τῶν ἀρίστων διδασκάλων τῆς ἰατρικῆς καὶ διευθυντὴς τοῦ κλινικοῦ τμήματος, ἀληθὲς ἐγκαύχημα τοῦ πανεπιστημίου· ὁ δὲ Φλάϊσερ, καθηγητὴς τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν ἀπὸ τοῦ 1832, διέπρεψεν ὡς ἀσιανολόγος, πολλὰ καὶ σπουδαιότατα πονήματα ἐκδοὺς περὶ τῆς περσικῆς καὶ ἀραβικῆς φιλολογίας καὶ γλώσσης.

— Ἡ Γαλλικὴ Ἀκαδημία τῶν Ἐπιστημῶν, κατὰ τὴν ἐτησίαν ἀπονομὴν τῶν εἰς τὴν διάθεσιν αὐτῆς βραβείων, τὸ μὲν βραβεῖον **Janssen** (χρυσοῦν μετάλλιον) ἀπένειμεν εἰς τὸν ἀποθανόντα σοφὸν Γερμανὸν φυσικὸν **Kirchhoff** εἰς ἔνδειξιν τιμῆς πρὸς τὴν μνήμην του, τὸ βραβεῖον **Delesse** (1400 φρ.) εἰς τὸν κ. **Gorceix** διευθυντὴν τῆς ἐν **Ouro-Preto** ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Βρασιλίας συσταθείσης Μεταλλευτικῆς Σχολῆς, διὰ τὰς ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν Βρασιλίᾳ γεωλογικὰς αὐτοῦ μελέτας, καὶ τὸ βραβεῖον **Chaussier** (10,000 φρ.) ὁμοφώνως πρὸς τὸν καθηγητὴν τῆς Ἰατρικῆς **Jaccoud** διὰ τὰς μελέτας αὐτοῦ περὶ τῆς θεραπείας τῆς πνευμονικῆς φθίσεως καὶ τὸ σύγγραμά του περὶ Κλινικῆς.

— Ἐν τῷ μουσείῳ τοῦ Λούβρου ἐνεκαινίσθη, παρουσίᾳ καὶ τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας, αἴθουσα περιλαμβάνουσα ἀποκλειστικῶς τὰς προσωπογραφίας τῶν καλλιτεχνῶν, ὧν ἔργα ὑπάρχουσιν ἐν τῷ μουσείῳ, καὶ ἐφόσον εἶνε δυνατὸν γεγραμμένας ὑπὸ τῶν ἰδίων τούτων καλλιτεχνῶν. Ἡ αἴθουσα περιλαμβάνει ἑκατὸν περίπου εἰκόνας, ἐν αἷς διακρίνονται αἱ τοῦ Δαυίδ, τοῦ Δελακροᾶ, τοῦ Κουρβέ, τοῦ Βὰν Δύκ, ἡ θαυμασία προσωπογραφία τοῦ Ράμπραντ, ἡ ὑπὸ τοῦ ἰδίου γεγραμμένη κτλ.

— Ὁ ἄγγλος γλύπτης **Onslow** Φόρδ φιλοτεχνεῖ νῦν ἀνδριάντα τοῦ στρατηγοῦ Γόρδωνος, ὅστις θέλει στηθῆ εἰς μνήμην τοῦ ἐντίμως θανόντος ἀνδρός. Ὁ Γόρδων παρίσταται ἐν τῷ μνημείῳ ἐπὶ καμήλου ὡσεὶ βαίνων πρὸς τὸ Σουδάν.

— Ἐν Φραγκφόρτῃ εὑρέθη νέα ἄγνωστος εἰκὼν τοῦ Σίλλερ, ἥτις φαίνεται ὅτι ἐγένετο ἐν Δρέσδῃ ἢ ἐν Λειψίᾳ κατὰ τὰ ἔτη 1785—1787. Ἡ εἰκὼν αὕτη εἶνε σχεδίασμα ἐλαφρῶς βεβαμμένον δι' ὑδατογραφίας.

—Μετὰ μεγάλης σκηνικῆς λαμπρότητος καὶ ἐξόχου ἐπιτυχίας παρεστάθη καὶ ἐν Μονάχῳ ὁ *Ὀθέλλος* τοῦ Βέρδη.

—Ὁ Γουνὼ ἀσχολεῖται περὶ τὴν σύνθεσιν νέου ἔργου μελοδραματικοῦ, οὗ τὸ κείμενον ἔγραψεν ὁ δ' Ἐννερὺ καὶ ὁ Σιλβέστρ, καὶ τὸ ὁποῖον φέρει τὸν τίτλον *Καρλόττα Κορδαῖ*.

— Ὁ σύνδεσμος τῶν Γερμανῶν ἀοιδῶν θὰ ἑορτάσῃ τετάρτην μεγάλην ἑορτὴν ἐν Βιέννῃ κατὰ τὸ 1889. Ὁ σύνδεσμος οὗτος περιλαμβάνει νῦν 63,512 μέλη.

— Μεγάλη μουσικὴ ἑορτὴ γενήσεται κατὰ τὸ προσεχὲς ἔαρ ἐν Κοπεγχάγῃ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐκεῖ γενησομένης βιομηχανικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ἐκθέσεως. Ἡ ἑορτὴ θὰ διαρκέσῃ πολλὰς ἡμέρας, θὰ περιλαμβάνῃ δὲ ἓξ συναυλίας, τρεῖς μετ' ὀρχήστρας καὶ χορῳδιῶν καὶ τρεῖς μουσικῆς ἐγχόρδων ὀργάνων καὶ ᾄσματος. Τῶν συναυλιῶν θέλουσι μετάσχῃ καλλιτέχναι μόνον ἐκ τῶν σκανδιναυικῶν χωρῶν, αἵτινες καὶ μετέχουσι τῆς ἐκθέσεως.

— Μουσικὴ ἑορτὴ γενήσεται καὶ ἐν Στουτγάρτῃ τῇ 19—21 ἰουνίου. Ὁ Βράμς, ὁ ἄγγλος κλειδοκυμβαλιστής, ὁ Ἄλβερ, ἡ ἀοιδὸς Ἰωακεὶμ καὶ ἄλλοι ἔξοχοι ἐν τῇ μουσικῇ τέχνῃ θέλουσι μετάσχῃ τῆς ἑορτῆς, καθ' ἣν ἐκτὸς

Digitized by Google

ἄλλων θέλουσιν ἐκτελεσθῇ ὁ *Παράδεισος* τοῦ Σούμανν, ἡ *Ἡρωϊκὴ συμφωνία* τοῦ Βετόβεν, ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ *Πάρσιφαλ* τοῦ Βάγνερ.

— Ἐν Κρακοβίᾳ ἱδρύθη ἀπὸ 1 φεβρουαρίου πολωνικὸν Ὠδεῖον.

— Τὸ τελευταῖον μέγα ἔργον τοῦ ἐν Βερολίνῳ ἀποθανόντος καθηγητοῦ Γουλιέλμου Scherer, τὴν *Ποιητικήν*, ἐκδίδει προσεχῶς ὁ Ριχάρδος Μάγερ.

—Πλείονες ἢ 500 ἱσπανοὶ συγγραφεῖς ἀπεφάσισαν ἵνα ἀπὸ κοινοῦ δωρήσωσι τῷ Πάπα πλήρη βιβλιοθήκην τῶν κατὰ τὴν παροῦσαν ἑκατονταετηρίδα ἐκδοθέντων ἀξίων λόγου ἱσπανικῶν συγγραμμάτων.

— Ἐν Οὐασιγκτῶνι τὴν 1ην Ὀκτωβρίου 1888 θέλει συνέλθει διεθνὴς συνδιάσκεψις, πρὸς ἀναθεώρησιν τῶν διεθνῶν κανόνων τῆς ναυτιλίας. Ἡ συνδιάσκεψις θέλει ἀσχοληθῇ εἰς τὴν ἐξεύρεσιν καὶ παραδοχὴν κοινοῦ συστήματος σημάτων, πρὸς ὑπόδειξιν τῆς θέσεως τῶν πλοίων ἐν καιρῷ νυκτός, κακοκαιρίας, ὁμίχλης, βροχῆς καὶ χιόνος, θέλει ὡσαύτως ἐξετάσει καὶ συζητήσει τὰ πρὸς διάσωσιν τῶν ἐκ τοῦ πληρώματος ἢ τῶν ἐπιβατῶν ἐν χρήσει μέσα, τὰ περὶ τῶν κινδύνων τῆς ναυσιπλοΐας ἔν τισι παραλίοις, τὰ περὶ σηματοφόρων, τὰ περὶ τῶν πλοίων τῶν ἀγγελλόντων τὰς ἐπικειμένας θυέλλας κτλ. Τέλος δὲ θὰ ἐκπονήσῃ κανονισμὸν πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἐν θαλάσσῃ συρράξεων,ὅστις θέλει ὑποβληθῇ πρὸς κύρωσιν εἰς πάσας τὰς κυβερνήσεις.

— Λόγος μέγας γίνεται περὶ τῆς ὑπό τινος γλύπτου ἀνακαλύψεως μεθόδου δι' ἧς τὸ μάρμαρον ἐν τῇ ἀνδριαντοποιΐᾳ δύναται νὰ χυθῇ οἵῳ τρόπῳ καὶ ὁ χαλκός. Ἡ εἴδησις ὅμως φαίνεται ἀπίθανος.

— Παριστανομένης ἐν Βερολίνῳ τῆς Francillon, τῆς τελευταίας κωμῳδίας τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ, ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐσωτερικῶν ἐρωτηθεὶς ἐν τῇ Βουλῇ πῶς ἐπέτρεψε τὴν παράστασιν τοιούτου ἔργου, ἐδήλωσεν ὅτι συνέστησεν ἐπιτροπὴν πρὸς ἐξέτασιν αὐτοῦ. Ἀλλ' ἡ ἐν τῷ κοινοβουλίῳ συζήτησις ἐπέφερεν ἀλλοῖα τῶν προσδοκωμένων ἀποτελέσματα. Ἐξαφθείσης τῆς κοινῆς περιεργείας, τὴν ἐπομένην δὲν εὕρισκέ τις τὴν ἐλαχίστην κενὴν θέσιν ἐν τῷ θεάτρῳ ἔνθα παρίστατο ἡ Francillon.

— Εν Παρισίοις ἱδρύθη Θέατρον Ἐλεύθερον (Théâtre libre), ἐν ᾧ ὑπὸ ἐρασιτεχνῶν, οὐδέποτε φοιτησάντων εἰς τὴν Δραματικὴν Σχολήν, διδάσκονται διάφορα δραματικὰ ἔργα, ἐνώπιον ἀκροατηρίου προσκεκλημένων, μὴ καταβαλλόντων τίμημα εἰσόδου. Ἤδη ἐκτὸς ἄλλων τινῶν ἔργων, παρεστάθη ἐν αὐτῷ κατὰ μετάφρασιν τὸ δρᾶμα τοῦ διασήμου Ῥώσσου συγγραφέως Τολστόη «Ἡ δύναμις τοῦ σκότους», ὅπερ τοσοῦτον ἐκίνησε τὴν περιέργειαν, ὥστε οἱ φιλότεχνοι τοῦ Ἐλευθέρου Θεάτρου ἠναγκάσθησαν νὰ ὀργανώσωσι καὶ παραστάσεις ἐπὶ πληρωμῇ. Πρὸ τοιαύτης ἐπιτυχίας ἱδρύθη ἀμέσως κατ' ἀπομίμησιν τοῦ νέου θεάτρου τὸ ἐπικληθὲν «Ἀνεξάρτητον Θέατρον.»

— Ἐγένετο ἀκριβὴς ὑπολογισμὸς ὅτι κατὰ τὴν τελευταίαν ἑκατονταετίαν, ἤτοι ἀπὸ τοῦ 1787—1887, ἐκ τῶν ἐν θεάτροις ἐπισυμβάντων δυστυχημάτων ἀπέθανον μὲν ἐν ὅλῳ 5741 ἄτομα, ἐτραυματίσθησαν δὲ 2328.

Εὐτυχεστάτην ἰδέαν ἔσχεν ὁ παρ' ἡμῖν διατρίψας διαπρεπὴς ὁμογενὴς κ. Δούμπας, ἀξίαν τῆς φήμης, ἣν χαίρει ἐν τῷ καλλιτεχνικῷ κόσμῳ τῆς Βιέννης, ὡς ἔνθερμος τῶν Τεχνῶν προστάτης. Αἱ ὡραῖαι τοιχογραφίαι, ἃς ὁ μέγας Rahl ἐφιλοτέχνησε διὰ τὴν ζωφόρον τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου καὶ ὧν τὰ ἀμίμητα σχέδια ἀποθαυμάζουσιν οἱ ἐπισκεπτόμενοι τὸν ἐν Φραγκφούρτῃ γενέθλιον τοῦ Γκαῖτε οἶκον, τῇ γενναιοδώρῳ πρωτοβουλίᾳ τοῦ μεγατίμου ἀνδρὸς πρόκειται νὰ στολίσωσι τὸ ἡμέτερον πανεπιστήμιον. Ἤδη ὁ κ. Δούμπας ἀνέθηκε τῷ κ. Θεοφίλῳ Χάνσεν νὰ μελετήσῃ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου.

— Ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς τῆς Ἀκροπόλεως ἀνεκαλύφθη ἔκτυπον ἀνάγλυφον μαρμαρίνης κεφαλῆς ἵππου, φερούσης ἔτι χαλκοῦν χαλινόν, πρὸς τούτοις δὲ τεμάχιον ἀρχαίου ἀγγείου, ἐφ' οὗ ὑπάρχει ζωφόρος ἀνάγλυπτος, εἰκονίζουσα ἁρματοδρομίαν.

— Κατὰ τὰς παρὰ τὸ Μεταξουργεῖον ἀνασκαφὰς ἀνευρέθη σπάνιον εὕρημα: πήλινος δίσκος, ἐφ' οὗ εἰκονίζεται ἀνήρ, φέρων πτέρυγας εἴς τε τοὺς ὤμους καὶ τοὺς πόδας, κατὰ πᾶσαν δὲ πιθανότητα παριστῶν τὸν Ἑρμῆν, ὡς καὶ πολλαὶ λευκαὶ λήκυθοι ἀρχαϊκῆς τέχνης μετὰ γραφῶν.

— Ἐνεργουμένης τῆς θεμελιώσεως τοῦ δημαρχικοῦ καταστήματος ἐν Κατοχῇ τῆς Ἀκαρνανίας, ἀνευρέθησαν περὶ τὰ χίλια ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ κοσμήματα μεσαιωνικῆς ἐποχῆς, ὧν τὰ πλεῖστα δυστυχῶς διηρπάγησαν ὑπὸ τῶν ἐργατῶν, μὴ κατασχεθέντων ἢ ἑξήκοντα μόνον τεμαχίων. Ἀλλ' ἐλήφθησαν μέτρα, ὅπως κατασχεθῶσι καὶ τὰ λοιπά.

— Κατὰ τὰς ἐν Ἀμοργῷ ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς Σχολῆς ἐνεργουμένας ἀνασκαφὰς ἀνευρέθη ψήφισμα ἐξ 62 γραμμῶν καὶ κλίμαξ οἰκοδομήματος, οὗ δὲν καθωρίσθη εἰσέτι ὁ χαρακτήρ.

— Κατόπιν ἀνακρίσεων διεξαχθεισῶν ὑπὸ τῆς ἐν Παρισίοις πρεσβείας, προέκυψαν ἐνδείξεις κατὰ διαφόρων ἐν Ἀθήναις ὅτι ἐξάγουσιν λάθρα ἔξω τοῦ κράτους ἀρχαιότητας, πωλοῦντες αὐτὰς εἰς τιμὰς μεγάλας. Ἐπὶ τούτῳ ὁ γεν. ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων ἐπέδωκε πρὸς τὸν εἰσαγγελέα μήνυσιν ἐπὶ ἀρχαιοκαπηλείᾳ δι' ἀκριβῶς ὡρισμένας πράξεις κατὰ τῶν ἐνοχοποιουμένων προσώπων. Παρεκάλεσε δὲ συγχρόνως διὰ τῆς μηνύσεώς του τὸν εἰσαγγελέα, ὅπως ἐνεργήσῃ τὰς δεούσας ἀνακρίσεις καὶ κατὰ τῶν προσώπων, ἅτινα ἀορίστως φέρονται ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς πρεσβείας, ὡς πωλοῦντα ἀρχαιότητας εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

— Περὶ τοὺς 200 φοιτηταί, ὑπὸ τὸν καθηγητὴν τῆς γενικῆς ἱστορίας κ. Σ. Λάμπρον, ἐξέδραμον τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν δι' ἀτμοπλοίου εἰς Σαλαμῖνα καὶ Ἐλευσῖνα, χάριν ἐπιτοπίου τοπογραφικῆς παραδόσεως τῶν πρὸς τὰ μέρη ταῦτα σχετιζομένων ἱστορικῶν γεγονότων καὶ ἐπίσκεψιν τῶν ἐν τῇ τελευταίᾳ πόλει ἀρχαιοτήτων. Ἄλλην ἡμέραν οἱ φοιτηταὶ θὰ ἐκδράμωσιν,ὑπὸ τὸν αὐτὸν καθηγητήν,εἰς τὸ Λαύριον, τὸ Θορικόν, τὸν Μαραθῶνα καὶ τὴν Σουνιάδα ἄκραν.

— Ἀπηλλάγησαν τῆς ὑπηρεσίας ὁ διευθυντὴς τοῦ νομισματικοῦ μουσείου κ. Ἀχ. Ποστολάκας καὶ ὁ ἐν αὐτῷ βοηθὸς κ. Ι. Σβορῶνος.

— Ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ ἑορτῇ τῶν Σχολείων τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἑλληνικῆς Κοινότητος, τελουμένῃ τῇ 30 Ἰανουαρίου, ὁ διευθυντὴς τῶν σχολείων κ. Δ. Βενετοκλῆς ἀπήγγειλεν εὐγλωττον λόγον, θέμα λαβὼν τὰ κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον τὸν Ναζιανζηνόν, οὐ λίαν ἐπιτυχῶς διέγραψε τὸν βίον καὶ τὸν χαρακτῆρα. Ὁ λόγος τοῦ κ. Βενετοκλέους ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ *Ὁμονοίᾳ* Ἀλεξανδρείας.

— Ὑπὸ τοῦ κ. Ν. Σπανδωνῆ ἀγγέλλεται ἡ ἔκδοσις τῶν «Πολιτικῶν Λόγων» τοῦ κ. Χαριλάου Τρικούπη, μετ' εἰσαγωγῆς ὑπὸ τοῦ κ. Ν. Καζάζη.

— Ἐξεδόθησαν τὰ δύο πρῶτα τεύχη τῆς κατὰ μῆνα ὑπὸ τοῦ κ. Ξενοφ. Ζύγουρα ἐκδιδομένης «Βιβλιοθήκης τοῦ Λαοῦ». Τὸ τοῦ Ἰανουαρίου περιλαμβάνει «περὶ μορφώσεως, ἀγωγῆς καὶ παιδείας,» τὸ τοῦ Φεβρουαρίου δὲ «περὶ ἀνδρός.»

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ὁδοιπορικαὶ Σημειώσεις Μακεδονίας, Ἠπείρου, νέας ὁροθετικῆς γραμμῆς καὶ Θεσσαλίας, συνταχθεῖσαι τῇ ἐντολῇ τοῦ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν ὑπουργοῦ ὑπὸ Νικολάου Θ. Σχινᾶ, ταγματάρχου καὶ διοικητοῦ τοῦ 6' τάγματος τοῦ μηχανικοῦ. Μακεδονίας Τεῦχος Γ'.— Ἐν Ἀθήναις, τύποις τοῦ «Messager d' Athènes» 1887— Τόμος εἰς 16ον ἐκ σελ. 362 μετ' εἰκόνων καὶ σχημάτων χαρτόδετος. Τιμᾶται δρ. 4

Τὸ τεῦχος τοῦτο, δι' οὗ ὁ φιλόπονος καὶ εὐμαθὴς ταγματάρχης τοῦ μηχανικοῦ κ. Ν. Σχινᾶς ἔφερεν εἰς πέρας τὰς ὁδοιπορικὰς αὐτοῦ σημειώσεις περὶ τῆς Μακεδονίας,Ἠπείρου κτλ., ἀφιεροῦται εἰς τὸν διάδοχον τοῦ Ἑλληνικοῦ θρόνου, εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐγγραφῆς αὐτοῦ εἰς τὰ μητρῷα τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ,περιλαμβάνει δ' ἅπασαν τὴν Χαλκιδικὴν χερσόνησον, ὡς καὶ λεπτομερῆ περιγραφὴν τοῦ Ἁγ. Ὄρους, ἐν τέλει δὲ καὶ τὴν νῆσον Θάσον. Ἄξιον μνείας εἶνε ἐν τῷ τεύχει τούτῳ καὶ τὸ ἀλφαβητικὸν εὑρετήριον τῶν ἐν τῷ κειμένῳ ἀπαντωμένων πόλεων, κωμοπόλεων, χωρίων, θέσεων, ποταμῶν καὶ λοιπῶν, καθιστῶν εὐχερῆ τὴν χρῆσιν τοῦ ὅλου συγγράμματος, ὡς καὶ αἱ ἐπιτασσόμεναι λεπτομερεῖς περὶ Μακεδονίας στατιστικαὶ πληροφορίαι.

Digitized by Google

Tylogonus Agavae, ein Beitrag zur Kentniss der niederen endophytischen Pilze, von S. Miliarakis. Athen 1888. Τεῦχος ἐκ σελ. 13 μετὰ πίνακος.

The inscription Tisuroi on coins of Gortyna, by J. N. Svoronos. London. 1887. Τεῦχος ἐκ σελ. 8.

Ἀντιπελάργησις τῷ λογιωτάτῳ Schm, ἐφ' οἷς ἐν τῇ γνωστῇ κριτικῇ τῆς Λειψίας ἐφημερίδι Litterarisches Centralblatt γράφει περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Σ. ἀρχιεπισκόπου πρ. Πατρῶν Νικηφόρου τοῦ Καλογερᾶ πρῶτον ἤδη ἐκδοθείσης Ἑρμηνείας τῶν Ἐπιστολῶν τῆς Καινῆς Διαθήκης Εὐθυμίου τοῦ Ζυγαβηνοῦ.—Τεῦχος ἐκ σελ. 15.

Γρηγορίου Α. Ξενοπούλου, Ἄνθρωπος τοῦ Κόσμου, ἀθηναϊκὴ μυθιστορία. Ἐν Ἀθήναις 1888. Τύποις «Ἐκλεκτῶν Μυθιστορημάτων». Τόμ. εἰς 18ον ἐκ σελ. 406.

Περὶ τοῦ θεσμοῦ τῆς προσωπικῆς κρατήσεως ὑπὸ Ἀντωνίου Γ. Μομφερράτου δικηγόρου. Ἐκδότης Ἀνέστης Κωνσταντινίδης. Ἐν Ἀθήναις 1888. Τόμ. ἐκ σελ. 63 μετ' ἐπιστολῆς τοῦ καθηγητοῦ κ. Π. Παπαρρηγοπούλου.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

Σειρὰ ἑκατὸν εἰκόνων, ἀριστουργημάτων τῆς τέχνης, ἐκδιδομένη εἰς φυλλάδια. Ἔργον πρωτοφανὲς διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἐκτύπωσις γίνεται ἐν Γερμανίᾳ.

ΜΕΡΟΣ Δ'

Τὸ *Τέταρτον μέρος* ὑπὸ τὸν τίτλον *Εἰκόνες γυναικῶν* περιλαμβάνει τύπους πάσης χώρας καὶ παντὸς εἴδους γυναικείων μορφῶν ἐν δυνάμει ἐκφράσεως καὶ ἁμίλλῃ χάριτος καὶ καλλονῆς. Τοῦ μέρους τούτου ἐξεδόθη ἤδη τὸ Α' φυλλάδιον ἐν ᾧ περιλαμβάνονται αἱ ἑπόμεναι εἰκόνες: *Κυρία καὶ ὑπηρέτρια*. — *Ἀνατολῖτις* (δισέλιδος). — *Ἑλληνίς*. — *Βοηθή*. — *Μελαγχρινή*. — *Ξανθή*. — *Σουηδικὴ καλλονή*. —

Τὸ Β' φυλλάδιον ἐκδοθήσεται προσεχῶς.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ἕκαστον φυλλάδιον τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δρ. 2, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 2 ½, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 2 ½.

Ἤδη κομισθὲν εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας»

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΩΤΑΤΟΝ ΠΕΡΙΚΑΛΥΜΜΑ ΤΗΣ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΣ

πωλούμενον ἐν Ἀθήναις δραχμ. 6, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δραχ. 8, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. χρ. 8.

Ἤτοι τὸ ὅλον ἔργον τιμᾶται μετὰ τῆς θήκης καὶ τοῦ παραρτήματος ἐν Ἀθήναις δρ. 38, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 48, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 48.

Ὁ προπληρόνων

μόνον 30 δραχμὰς ἐν Ἀθήναις—35 δραχμὰς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις—35 φράγκα χρυσᾶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ λαμβάνει ΟΛΟΚΛΗΡΟΝ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗΝ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ» ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΘΗΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 19 Φεβρουαρίου.

Οἱ δήμαρχοι Δωριέων καὶ Δαφνησίων δι' ἐγγράφου των πρὸς τὸν δήμαρχον Ἀθηναίων κ. Φιλήμονα ἐζήτησαν παρ' αὐτοῦ νὰ τοῖς παραχωρήσῃ τὰ ἐν τῷ Α' νεκροταφείῳ τῆς πόλεως κατατεθειμένα ὀστᾶ τοῦ Ὀδυσσέως Ἀνδρούτσου, ὅπως κατατεθῶσι ταῦτα ἐν τῷ μνημείῳ τοῦ Χανίου τῆς Γραβιᾶς. Ἀλλ' ὁ κ. Φιλήμων ἀπήντησεν ἀρνητικῶς εἰς τὴν αἴτησιν ταύτην, δηλώσας ὅτι οὐδὲν ἔχει αὐτὸς δικαίωμα νὰ μειώσῃ τὰ ἐμπιστευθέντα αὐτῷ κειμήλια τῶν Ἀθηνῶν, ἄλλως δὲ οἱ ἐπιφανεῖς εἰς τὴν πατρίδα προσενεγκόντες ὑπηρεσίας ἄνδρες ἀνήκουσιν εἰς τὸ ἔθνος ὁλόκληρον, καὶ οὐχὶ μόνον εἰς τὴν πόλιν ἥτις ηὐτύχησε νὰ ἴδῃ αὐτοὺς τικτομένους ἢ ὅπου ἠνδραγάθησαν, τὸ ἔθνος δὲ ἀντιπροσωπεύει ἡ πρωτεύουσα αὐτοῦ.

— Εἰς τὸ μουσεῖον τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας τῆς Ἑλλάδος ἐδωρήθη ἐν ἑρμητικῶς κεκλεισμένῳ δοχείῳ ἡ καρδία τοῦ Κωλέττη, εὐλαβῶς φυλαχθεῖσα μέχρι τοῦδε παρὰ τοῖς κληρονόμοις τοῦ ἀειμνήστου ἐκείνου πρωθυπουργοῦ τῆς Ἑλλάδος.

— Ὁ ἐνταῦθα παρεπιδημῶν ὁμογενὴς τραπεζίτης κ. Ἰωνίδης μελετᾷ τὴν ἵδρυσιν Ἑταιρίας ξενοδοχείων, ἥτις θὰ συστήσῃ εἰς τὰ κυριώτερα τῆς Ἑλλάδος μέρη ξενοδοχεῖα, παρέχοντα πᾶσαν δυνατὴν εὐμάρειαν, ἵνα οὕτω τὸ ῥεῦμα τῶν περιηγητῶν τῶν ἐπισκεπτομένων τὴν Ἑλβετίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν κατ' ἔτος προσελκυσθῇ μέχρι καὶ τῆς Ἑλλάδος, ὅπου οἱ πολλοὶ ὀκνοῦσι νὰ κατέρχωνται διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν μέσων ἀνέτου διατριβῆς ἐν τοῖς μέρεσιν, ἅτινα ποθοῦσι πλειότερον νὰ ἐπισκεφθῶσι διὰ τὰς κλασικὰς αὐτῶν ἀναμνήσεις, τὰ ὑπάρχοντα ἀρχαῖα μνημεῖα, τὸ καλλιτεχνικὸν τῆς τοποθεσίας κτλ. Ὁ κ. Ἰωνίδης ἀναλαμβάνει τὴν ἐπιχείρησιν ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ περιφήμου ἐπιχειρηματίου ταξειδίων καὶ περιηγήσεων, τοῦ παγκοσμίου φήμης Κούκ. Ἤδη δ' ἐζητήθησαν πληροφορίαι παρὰ τῶν ἑταιριῶν τῶν σιδηροδρόμων Θεσσαλίας καὶ Πελοποννήσου περὶ τῶν σταθμῶν καὶ τῶν λιμένων ἢ τῶν πόλεων, ἃς αἱ ἑταιρίαι αὗται θεωροῦσιν ὡς ἐχούσας τὴν μᾶλλον ἐπείγουσαν ἀνάγκην ἱδρύσεως ξενοδοχείων ἐν αὐταῖς, διὰ τὴν προσέλκυσιν περιηγητῶν.

— Κατόπιν γνωμοδοτήσεως πειθαρχικοῦ συμβουλίου, ἐστερήθησαν τοῦ βαθμοῦ των, οἱ πλεῖστοι δὲ καὶ ἀπεβλήθησαν τῶν τάξεων τοῦ στρατοῦ, 26 ὑπαξιωματικοὶ τοῦ τέως ἐν Ὑπάτῃ ἑδρεύοντος εὐζωνικοῦ τάγματος, μελετήσαντες νὰ μετάσχωσι κινήματος ὀργανωθέντος ἐν Λαμίᾳ ὑπὸ ἀντιπολιτευομένου βουλευτοῦ.

— Δικασθέντες ἐνώπιον τοῦ ναυτοδικείου, προεδρευομένου ὑπὸ τοῦ ὑποναυάρχου κ. Κανάρη, ὁ ἀνθυποφροντιστὴς τοῦ Β. Ναυτικοῦ Σ. Χρουσίνης, ὁ λογιστὴς Κ. Κωνσταντίνου καὶ ὁ ὑπολογιστὴς Ἐμ. Καστριώτης, κατηγορούμενοι ἐπὶ καταχρήσει, ἐκηρύχθησαν παμψηφεὶ ἀθῶοι.

— Ἐξετυπώθησαν ἤδη καὶ ἐτέθησαν εἰς κυκλοφορίαν τὰ νέα γραμματόσημα, ὅμοια πρὸς τὰ νῦν ἐν ἰσχύϊ τῶν 25 καὶ 40 λεπτῶν καὶ τῆς 1 δραχμῆς κατὰ τὴν παράστασιν τῆς κεφαλῆς τοῦ Ἑρμοῦ, διατηροῦντα δὲ τοὺς ἐνεστῶτας αὐτῶν χρωματισμούς.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἐνδιαφερομένῳ. Ἐλήφθη τοιαύτη πρόνοια. Ὁ κανονισμὸς διαλαμβάνει ὅτι ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ θέλει συντάξει καὶ δημοσιεύσει πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς Ἐκθέσεως τὸν ὀνομαστικὸν κατάλογον τῶν ἐκθετῶν καὶ ἐκθεμάτων κατὰ συναγωγάς, σημειοῦσα τὴν ἐπαρχίαν, τὸν δῆμον, τὸ χωρίον κτλ. ἢ τὴν προξενικὴν περιφέρειαν, μετὰ τῶν κυριωτέρων σημειώσεων περὶ τῶν ἐκθεμάτων. — κ. Χ. Ρ. Πάτρας. Ἐλήφθησαν καὶ ἀπεστάλησαν ὑμῖν τὰ ζητηθέντα. Ἐπληρώθησαν τὰ σημειούμενα τῷ κ. Θ. Μ. — κ. Γ. Κ. Ὀδησσόν. Διὰ τοῦ αὐστριακοῦ ἀπεστάλησαν δύο κιβώτια περιέχοντα πάντα. Ἐγράψαμεν καὶ ταχυδρομικῶς. — κ. Γ. Γ. Β. Σεβαστούπολιν. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἀπάντησιν μας λαμβάνετε ταχυδρομικῶς. —*Πρωτοπείρῳ*. Ἀνθ' ἡμῶν ἀφίνομεν νὰ σᾶς ἀπαντήσῃ ὁ Δουμᾶς καὶ εἴσθε ἐλεύθερος νὰ ἀκούσητε τὴν γνώμην του: δυνάμεθα νὰ γείνωμεν κατὰ μικρὸν δραματικοὶ συγγραφεῖς, λέγει ὁ ἔξοχος δραματοποιὸς ἔν τινι τῶν προλόγων του· εἴμεθα εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἢ δὲν γινόμεθα ποτέ, ὅπως γεννώμεθα ξανθοὶ ἢ μελαγχρινοὶ χωρὶς νὰ τὸ θέλωμεν. Ἰδιοτροπία τις τῆς φύσεως κατασκευάζει ἡμᾶς οὕτως ὥστε νὰ βλέπωμεν τὰ πράγματα κατά τινα τρόπον, ὅστις δὲν εἶνε μὲν ἀπολύτως ἀληθής, ἀλλ' ὅστις οὐχ ἧττον πρέπει νὰ φαίνηται τοιοῦτος ἐπὶ στιγμὴν εἰς ἐκείνους, εἰς οὓς θέλομεν νὰ δείξωμεν ὅ,τι ἔχομεν ἴδει ἡμεῖς.» — κ. Χ. Π. Πάτρας. Ἐλήφθησαν. Ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς.—

Digitized by Google

κ. Γ. Π. Π. Πάτρας. 1) Ἐξεδόθησαν φυλλάδια 5. 2) Οὐχί. 3) Ὑπάρχουσι πλεῖστα οἰκογενειακὰ περιοδικὰ εἰκονογραφημένα, ἐν οἷς δημοσιεύονται κατὰ προτίμησιν μυθιστορήματα. Τὸ **Family Herald** τοῦ Λονδίνου ἔχει **Supplement** δημοσιεῦον μόνον μυθιστορήματα, ἄνευ εἰκονογραφιῶν. — κ. Ν. Δ. Ο. Κωνσταντινούπολιν. Ἐλήφθησαν. Οἱ προκαταβάλλοντες ἀκεραίαν τὴν συνδρομὴν μετέχουσι τοῦ Λαχείου. Συγγραφαὶ τοῦ Καΐρη δὲν ὑπάρχουσι.— κ. Χ. Χ. Τρίκκαλα. Ἐλήφθησαν, ἐνεγράψαμεν δὲ καὶ τοὺς δύο νέους. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας. Ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. — κ. Σ. Κ. Γ. Πρέβεζαν. Συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν εὐμενῆ προαίρεσιν. — *Ἕβρῳ*. Ἀκατάλληλον.—κ. Μ. Δ. Σμύρνην. Ἀπαντήσαμεν ἰδιαιτέρως. — κ. Μ. Α*. Μόνον ἐν Ἀγγλίᾳ γίνονται τοιαῦτα θαύματα. Διὰ τὴν τελευταίαν ἔκδοσιν τῶν ἔργων του ὁ **Bulwer Lytton** ἔλαβεν 70,000 λίρας στερλίνας. Καὶ ἐκεῖ ἐν τούτοις τὰ πράγματα δὲν εἶχον πάντοτε οὕτως. Πρὸ 200 ἐτῶν ὁ Μίλτων ἔλαβε διὰ τὴν πρώτην ἔκδοσιν τοῦ «Ἀπολωλότος Παραδείσου» του μόνον 5 λίρας !—κ. Δ. Μ. Κέρκυραν. Ἐτιμᾶτο λεπτὰ 10, ἀλλ' ἐξηντλήθησαν ὅλα τὰ ἀντίτυπα.— *Φοίνικι*. **Ramleh**. Ἐπιτυχεστέραν καὶ τῆς ὑμετέρας κρίνομεν τὴν ἤδη δημοσιευθεῖσαν. — κ. Α. Μ. Ὀδησσόν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—κ. Ν. Ι. Π. Κωνσταντινούπολιν. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν.—*Λεπτολόγῳ*. Δι' ἐπίσκεψιν συλλυπητήριον, λέγουσιν οἱ περὶ ταῦτα ὡς ὑμεῖς λεπτολογοῦντες, πτύσσομεν αὐτὸ πρὸς τὰ δεξιά.— Κυρίαν Μ. Γ. Δαρδανέλλια, καὶ κκ. Η. Μ. Πύργον, Α. Α. Κ. Πύργον, Δ. Γ. Ν. Βῶλον, Π. Γ. Θ. Τρίπολιν, Γ. Σ. Α. καὶ Σ. Π. Πάτρας. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — *Ἐνὶ τῶν συνδρομητῶν*. Κέρκυραν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Ἀλλ' ἕνεκα ἐλλείψεως χώρου ἐν τῷ *Δελτίῳ* πρὸς καταχώρισιν τῆς ἐπιστολῆς ἀνεκοινώσαμεν ἁπλῶς αὐτὴν εἰς τοὺς περὶ τοιαύτας μελέτας ἀσχολουμένους ἡμετέρους λογίους.—κ. Α. Μ. Καστελλάνους. Περιμένομεν ἀπάντησιν εἰς ἐπιστολήν μας. — κ. Κ. Χ. Δ. Ἄρταν. Πολλὴν περιέργειαν ἔχομεν νὰ μάθωμεν αὐτοὺς τοὺς ὅρους.—κ. Α. Κ. Π. Κωνσταντινούπολιν. Τὸ δεύτερον συνέβη.— κ. Δ. Β. Ἀλεξάνδρειαν. Ἐλήφθησαν καὶ σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. — κ. Κ Κ. Πρέβεζαν. Ἀπεστάλησαν ἔκτοτε πάντα εἰς Ἀγγλικὸν Προξενεῖον κατὰ τὴν συνήθη διεύθυνσιν. — Σεβ. Ἀρχ. Γ. Γ. Βουδαπέστην. Ἐλήφθησαν καὶ ἐπληρώθησαν τῇ Διαπλάσει. Ἀπεστάλη δ' ὑμῖν τὸ ζητηθὲν βιβλίον. — κ. Δ. Λ. Ληξούριον. Ἐνεγράψαμεν καὶ τὸν κ. Γ. Τ. ἐξετελέσθη δὲ καὶ ἡ ἄλλη παραγγελία σας, ὡς ἰδιαιτέρως σᾶς ἐγράψαμεν. — κ. Χ. Μπ. Κορόσκον. Ἐλήφθησαν καὶ παρεδόθησαν τὰ ἀνήκοντα τῇ *Ἀκροπόλει*. — *Ἀγνώστῳ φίλῳ*. Εὔστοχοι εἰκασίαι.

ΕΞΕΔΟΘΗ ΑΡΤΙ

Δ. ΒΙΚΕΛΑ

Η ΣΥΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΚΑΙ ΤΑ ΟΡΙΑ ΑΥΤΟΥ

Ἀπὸ τῆς ἐν Λαϋμπὰχ
μέχρι τῆς ἐν Βερολίνῳ Συνόδου.

Μελέτη ἱστορική, μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ γαλλικοῦ ὑπὸ Χ.Μ.

Τιμᾶται δραχμῆς. — Μετὰ ταχυδρ. δραχ. 1.20.

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Λουκῆς Λάρας, πρωτότυπον ἑλληνικὸν μυθιστόρημα.......... Δρ. 1.—
Στίχοι. *Ἔκδοσις νέα*.......... » 2.—
Διηγήματα.......... » 2.—
Ἀπὸ Νικοπόλεως εἰς Ὀλυμπίαν.......... » 2.50
Σαίξπηρ, Ῥωμαῖος καὶ Ἰουλιέττα.......... » 1.—
» Βασιλεὺς Λήρ.......... » 1.—
» Ὀθέλλος.......... » 1.—

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενα, ἕκαστον τῶν ἀνωτέρω βιβλίων ἐπιβαρύνεται καὶ μὲ λεπτὰ 20 διὰ ταχυδρομικὰ τέλη.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

19 Φεβρουαρίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως			*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ.	ν.	449.—
» 120,000,000 τῶν 5	»	»	449.—
» 60,000,000 τῶν 6	»	»	527.½
» 26,000,000 τῶν 6	»	»	482.—
» 10,000,000 τῶν 6	»	»	241.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ.	παλ.	95.½
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.			513.½
Πιστωτικὰ Καταστήματα			
ΕΤΑΙΡΙΑΙ			
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ.	ν.	4,135.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	»	»	190.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	»	»	82.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	»	»	206.—
Εταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	»	»	164.½
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	»	»	392.—
Ἑταιρία Φωταερίου	»	»	
Συναλλάγματα			
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.		32.60
	3μην.		32.45
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως		129.—
»	3μην.		128.—
Νομίσματα			
Εἰκοσάφραγκον			25.70
Λίρα ὀθωμανικὴ			29.10

ΑΙΚ. ΛΑΣΚΑΡΙΔΟΥ

Τὸ βιβλίον τῶν μικρῶν μας, ἀναγνωσματάριον διὰ παιδία 6—8 ἐτῶν. Δραχ. 1,25. Μετὰ ταχυδρ. τελῶν δραχ. 1,35.

Ἡ τέρψις τῶν παίδων, διηγήματα διὰ παιδία 7—9 ἐτῶν. Δραχ. 1,75. Μετὰ ταχυδρ. τελῶν δραχ. 2.

Εἰκόνες τοῦ παιδικοῦ βίου, διὰ παιδία 8—10 ἐτῶν. Δραχ. 1,50. Μετὰ ταχυδρομ. τελῶν δραχ. 1,70.

Πραγματεία περὶ τοῦ Φροβελιανοῦ συστήματος. Ὁδηγίαι πρὸς κατανόησιν τοῦ συστήματος τούτου. Δραχ. 2.

Ἐξεδόθησαν ἄρτι

Ρυθμικὰ παίγνια κατὰ τὴν Φροβελιανὴν μέθοδον διά τε τοὺς Νηπιακοὺς Κήπους καὶ τὰ μαθήματα τῆς Γυμναστικῆς. Ποίησις καὶ μουσικὴ ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Καταχουζηνοῦ. Τεύχη Α' καὶ Β'. Τιμᾶται ἕκαστον δραχ. 1,25. Μετὰ ταχυδρ. 1,40.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ

ΤΟ ΜΟΝΟΝ ΓΕΩΠΟΝΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΕΝ ΑΝΑΤΟΛῌ

Δημοσιευόμενον ὑπὸ Π. Γενναδίου

Τμηματάρχου ἐπὶ τῆς Γεωργίας.

Εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ κοινωφελεστάτου τούτου περιοδικοῦ συγγράμματος λαμβάνουσι μέρος πλεῖστοι τῶν ἀρίστων παρ' ἡμῖν ἐπιστημόνων καὶ πεπειραμένων ἀνδρῶν, συζητοῦνται δὲ καὶ ἀναλύονται ἐν αὐτῷ ζητήματα ἀφορῶντα εἰς τὴν κυρίως γεωργίαν, τὴν γεωργικὴν οἰκονομίαν, τὴν ἀμπελουργίαν, τὴν οἰνοποιΐαν, τὴν δενδροκομίαν, τὴν ζωοτεχνίαν, τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν μεταξοσκωληκοτροφίαν, τὰς διαφόρους γεωργικὰς βιομηχανίας καὶ εἰς πάντα ἄλλον κλάδον τῆς γεωργίας.

Τὸ περιοδικὸν τοῦτο σύγγραμμα δημοσιεύεται ἅπαξ τοῦ μηνὸς εἰς τεύχη ἐκ τριῶν τυπογραφικῶν φύλλων ἕκαστον, σχήματος 8ου, μετὰ εἰκόνων.

Τιμὴ ἐτησίας συνδρομῆς διὰ μὲν τοὺς ἐν Ἑλλάδι συνδρομητὰς δραχμαὶ 10, διὰ δὲ τοὺς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φράγκα χρυσᾶ 12.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888—1248

Digitized by Google

493
BODL: LIBR. FOREIGN

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 583.—28 Φεβρουαριου 1888. Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ της Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 635

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΟ ΒΟΤΑΝΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ, διήγημα ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.

ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΚΑΙ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΙΣ ΤΟΥ ΨΕΥΔΟΥΣ ὑπὸ Σίμωνος Ἀποστολίδου.

Η ΕΝ ΚΟΡΣΙΚΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΙΚΙΑ, ὑπὸ Ν. Β. Φαρδῦ.

ΟΙ ΛΥΚΟΙ ΤΩΝ ΚΑΡΠΑΘΙΩΝ.

ΑΙΞ ΔΟΡΚΑΣ (μετ' εἰκόνος).

ΥΠΕΡΟΓΚΟΣ ΑΕΡΟΛΙΘΟΣ, ὑπὸ Δ. Σ. Σταματιάδου.

Η ΟΡΦΑΝΗ, ποίημα, ὑπὸ Δ. Βικέλα.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Νέαι χρηματικαὶ προσφοραὶ ἐγένοντο κατὰ τὴν ἑβδομάδα ταύτην εἰς τὴν Κεντρικὴν ἐκτελεστικὴν ἐπιτροπὴν τῆς Ἐκθέσεως, πρὸς βράβευσιν ἐκθετῶν. Ἡ κυρία Πολύμνια Σκαραμαγκᾶ πρῶτον ἐδήλωσεν ὅτι διαθέτει 1000 δραχμὰς πρὸς βράβευσιν τῶν ἀρίστων ἐκθεμάτων ἐν τῇ συναγωγῇ τῆς ζωοτεχνίας· ἡ «Ἀδελφότης τῶν Τηνίων» προσέφερε δρ. 500 πρὸς βράβευσιν τοῦ ἀρίστου ἐκ Τήνου προϊόντος· ὁ ἐν Μασσαλίᾳ κ. Μ. Ῥοδοκανάκης δρ. 1000 δι' ἓν οἱονδήποτε βραβεῖον, ὅπερ ἡ ἐπιτροπὴ ἀπεφάσισε νὰ ἀπονείμῃ εἰς τὰ ἄριστα τῶν ἐκτεθησομένων κατειργασμένων δερμάτων καὶ ὁ κ. Ἀλέξ. Σχουζὲς δρ. δισχιλίας, ἵνα δοθῶσιν ὡς βραβεῖον εἰς τὸν ἐκθέτην τοῦ καλλιτέρου ἑλληνικοῦ οἴνου, τοῦ κριθησομένου ὡς ἀδόλου καὶ ἀμιγοῦς χρωματιστικῆς ἢ οἱασδήποτε ἄλλης ξένης οὐσίας.

Ἡ Ἑταιρία τῶν Μεταλλουργείων τοῦ Λαυρείου ἀπαντῶσα εἰς τὴν παράκλησιν τῆς Ἐπιτροπῆς ὅπως ἀποστείλῃ εἰς τὴν Ἔκθεσιν προϊόντα τῶν μεταλλουργικῶν καὶ μεταλλευτικῶν αὐτῆς ἐργασιῶν καὶ συλλογὴν πετρωμάτων ἐκ τῶν χώρων ἐν οἷς τελεῖ τὰς ἐργασίας αὐτῆς, ὡς καὶ σχέδια καὶ ἐκτυπώματα μετὰ στατιστικῶν πληροφοριῶν, ἐδήλωσεν ὅτι εὐχαρίστως θέλει ἐνεργήσει τὰ δέοντα. Ἐλπίζεται ὅτι μετὰ τῆς αὐτῆς προθυμίας θέλουσιν ἀποδεχθῆ τὴν αἴτησιν τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ αἱ λοιπαὶ Ἑταιρίαι.

Ἡ ἐπιτροπὴ τῆς Ἐκθέσεως ἀνέθηκεν εἰς τὸν κ. Ι. Κατσορόν, ὅπως περιερχόμενος τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος, ἔνθα ὑπάρχουσι μάρμαρα, καταρτίσῃ πλήρη συλλογὴν τῶν διαφόρων εἰδῶν αὐτῶν διὰ τὴν Ἔκθεσιν.

Ἡ ἐπιτροπὴ γνωρίζει εἰς τοὺς ἐκθέτας, οἵτινες ὡς γράφουσιν ἕνεκα ἀπωλειῶν τῶν ἐκθεμάτων αὐτῶν κατὰ τὰς προηγηθείσας ἐκθέσεις, διστάζουσι νὰ ἐκθέσωσιν ἐκ νέου, ὅτι ἐλήφθη πᾶσα πρόνοια, ὅπως μηδὲν παρόμοιον συμβῇ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐκδοθέντων κατ' αὐτὰς τοῦ τετάρτου καὶ πέμπτου τόμου τῶν ποιημάτων τοῦ Πινδάρου μετὰ τῆς παραφράσεως καὶ ἑρμηνείας τοῦ Κ. Κλεάνθους, ἐπερατώθη ἡ ἀξιόλογος αὐτὴ ἔκδοσις, κάλλιστον μνημεῖον τῆς ἀκαμάτου φιλοπονίας καὶ περὶ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα ἐμπειρίας τοῦ ἐλλογίμου καὶ ἀξιοσεβάστου καθηγητοῦ. Ἡ προκειμένη ἔκδοσις τῶν ποιημάτων τοῦ ἀθανάτου Θηβαίου ἀοιδοῦ, ὅλως ἀφισταμένη ἀπὸ τῶν συνήθων παρὰ τοῖς Γερμανοῖς φιλολόγοις κριτικῶν ἀρχῶν, εἶνε οὐδὲν ἧττον ἄριστον ἔργον εὐσυνειδήτου λογίου, ἀθορύβως καὶ ἀνεπιδείκτως σπουδάσαντος νὰ καταστήσῃ τὸν μέγιστον τῆς Ἑλλάδος λυρικὸν προσιτὸν παντὶ φιλομούσῳ καὶ φιλογραμμάτῳ δι' ἑρμηνευτικῶν σημειώσεων. Ἡ πεντάτομος αὐτὴ ἔκδοσις φέρει δόξαν τῷ κ. Κλεάνθει, ἐπαξίως δὲ ἐπιτίθησι τὴν κορωνίδα εἰς τοὺς φιλολογικοὺς πόνους τοῦ ἐναρέτου καὶ σοφοῦ ἀνδρός, ὅστις καὶ ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν Τεργέστῃ εὐδοκίμως ἐδίδαξεν, ἀποδείξας μαθητὰς εὐπαιδεύτους καὶ ἀληθεῖς τοῦ ἑλληνισμοῦ ἐραστάς.

— Ἀπεβίωσεν ἐν Παρισίοις ὁ διάσημος βιολιστὴς Alard, γεννηθεὶς τῷ 1815 ἐν Bayonne. Ὁ Alard διεκρίθη ἐκ παιδικῆς ἡλικίας διὰ τὸν πρὸς τὴν μουσικὴν ἔρωτά του. Δεκαετὴς μόλις ἐξετέλεσε δημοσίᾳ δυσκολώτατον τεμάχιον ἐπὶ τοῦ τετραχόρδου. Ἀκούσας ποτὲ αὐτὸν παίζοντα ὁ διάσημος Παγανίνης ἀνέκραξεν: «Εὖγε! Ἐὰν οἱ μαθηταὶ παίζουν τόσον καλά, τί πρέπει νὰ κάμουν οἱ διδάσκαλοι;» Ἀπὸ τοῦ 1843 μέχρι τοῦ 1875 διετέλεσε καθηγητὴς ἐν τῷ Ὠδείῳ, ὅτε παραιτηθεὶς ἀπεσύρθη εἰς τὴν ἐξοχήν, ὅπου μέχρις ἐσχάτων διέμενεν.

— Κατὰ τὸ ἔτος 1888 θέλουσι συγκροτηθῆ διάφορα ἰατρικὰ συνέδρια. Ἀπὸ 4—7 Ἀπριλίου θέλει συνέλθει ἐν Βερολίνῳ ἡ «Γερμανικὴ Χειρουργικὴ Ἑταιρία». Κατὰ τὸ συνέδριον τοῦτο θὰ πανηγυρισθῇ καὶ ἡ μνήμη τοῦ ἐσχάτως ἀποθανόντος διασήμου χειρουργοῦ Λαγκενβέκ. Βραδύτερον ἐν Κολωνίᾳ θὰ συνέλθῃ τὸ γενικὸν συνέδριον τῶν Γερμανῶν ἰατρῶν. Κατ' Αὔγουστον δὲ θὰ συνέλθῃ ἐν Ἀϊδελβέργῃ τὸ ἕβδομον διεθνὲς συνέδριον τῶν ὀφθαλμολόγων, πρὸς πανηγυρισμὸν τῆς εἰκοσιπενταετηρίδος τῆς ὀφθαλμολογικῆς ἑταιρίας τῆς Ἀϊδελβέργης.

— Τὸ διεθνὲς συνέδριον τῶν ὀπαδῶν τοῦ συστήματος τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν, ὅπερ ἐπρόκειτο νὰ συνέλθῃ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐν Μεδιολάνοις, ἀνεβλήθη διὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος.

— Ἐν Ὀστένδῃ τῆς Ὀλλανδίας θέλει τελεσθῆ ἔκθεσις διεθνοῦς ὑγιεινῆς, ἥτις θὰ διαρκέσῃ ἀπὸ 1ης Ἰουνίου μέχρι 1ης Ὀκτωβρίου. Ἡ ἔκθεσις αὐτὴ θὰ περιλάβῃ πᾶν ὅ,τι ἀνάγεται εἰς τὴν δημοσίαν, ἰδιωτικήν, βιομηχανικὴν καὶ ναυτικὴν ὑγιεινήν. Ἰδιαίτερον αὐτῆς τμῆμα θὰ ἀφιερωθῇ ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ὑγιεινὴν τῆς παιδικῆς ἡλικίας.

— Ἡ «Γαλλικὴ Ἑταιρία τῆς Ἐγκρατείας», ἡ κηρύσσουσα τὴν ἀποχὴν ἀπὸ τῶν πνευματωδῶν ποτῶν, προεκήρυξεν ἓν βραβεῖον 1000 φρ. δι' ἔργον ἔχον θέμα τὴν στατιστικὴν τῶν ἐν ταῖς διαφόροις χώραις ὑπαρχόντων πνευματοπωλείων, τῆς σχέσεως αὐτῶν πρὸς τὴν ἀναλογίαν τῶν διαφόρων ἐγκλημάτων καὶ τὰ ἀπαιτούμενα πρὸς ἐλάττωσιν τῆς ἀναλογίας ταύτης μέσα, ἕτερον δὲ 1000 φράγκων ἐπίσης πρὸς συγγραφὴν *Βιβλίου τῶν Μητέρων* (προφύλαξις ἀπὸ τῆς μέθης καὶ τοῦ ἀλκοολισμοῦ).

— Ἐν τῷ θεάτρῳ τῶν Βρυξελλῶν παρεστάθη μελόδραμα τοῦ Γάλλου μελοποιοῦ Godard «Jocelyn», ἐκ τοῦ ὁμωνύμου καὶ περιωνύμου ποιήματος τοῦ Λαμαρτίνου ποιηθέν.

— Καθ' ἑκάστην νέαι προφυλάξεις ἐφευρίσκονται καὶ χρησιμοποιοῦνται πρὸς ἀποτροπὴν τῶν ἐν θεάτροις πυρκαϊῶν. Ἐν Βερολίνῳ ἤδη πρὸς κατασκευὴν τῶν σκηνογραφιῶν γίνεται χρῆσις λεπτοτάτων μεταλλικῶν φύλλων, κεκαλυμμένων διὰ κιτρίνης ἀφλέκτου οὐσίας, ἐπὶ τῆς ὁποίας οἱ σκηνογράφοι ἐκτελοῦσι τὴν ἐργασίαν αὐτῶν. Οὕτω παρασκευαζόμεναι αἱ σκηνογραφίαι ἀδύνατον νὰ ἀναφλεγῶσί ποτε.

— Ἡ περιλάλητος φράσις, δι' ἧς ὁ Βίσμαρκ κατέστρεψε τὸν τελευταῖον λόγον του «Ἡμεῖς οἱ Γερμανοὶ μόνον τὸν Θεὸν φοβούμεθα» ἐγένετο δημοτικωτάτη. Ἐσχάτως ἐν τῷ μελοδραματικῷ θεάτρῳ τῆς Καρλσρούης, παρισταμένου γαλλικοῦ τινος μελοδράματος, ἐν μεταφράσει γερμανικῇ, ὁ ὀξύφωνος παρενέθηκεν ὅλως ἀπροόπτως πατριωτικὸν ἀ-

Digitized by Google

σμάτιον, καταλῆγον διὰ τῶν λέξεων «Ὁ λόγος (τοῦ Βίσμαρκ) χαλιναγωγεῖ τοὺς θορυβοποιούς· ἡμεῖς οἱ Γερμανοὶ μόνον τὸν Θεὸν φοβούμεθα». Εἰς τὰς λέξεις ταύτας ὁλόκληρον τὸ θέατρον ἐξερράγη εἰς χειροκροτήσεις καὶ ἀπῄτει τὴν ἐπανάληψιν τοῦ ᾄσματίου, ἀλλ' ὁ διευθυντὴς τοῦ θεάτρου, ἐπειδὴ παρίσταντο ἐν αὐτῷ Ῥῶσσοι τινὲς διπλωμάται, δὲν ἐπέτρεψε τοῦτο καὶ ἐτιμώρησε τὸν ἀοιδὸν διὰ προστίμου.

Ὁ κ. Θ. Ν. Φιλαδελφεὺς δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ πρὸς τὴν Πρυτανείαν ἀνήγγειλεν ὅτι συνιστᾷ ἐτήσιον διαγώνισμα ἐπὶ χιλιοδράχμῳ ἄθλῳ ὑπὲρ τοῦ κριθησομένου ἀρίστου ποιητικοῦ ἔργου. Παρεκάλεσε δὲ ὅπως τὸ διαγώνισμα προκηρυχθῇ καὶ ἐφέτος, τιθεμένης τῆς προθεσμίας αὐτοῦ μέχρι τοῦ προσεχοῦς Ὀκτωβρίου, εἰ δυνατόν, ὅπως συμπέσῃ ὁ χρόνος τῆς βραβεύσεως πρὸς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας. Ἀνὰ πᾶσαν δὲ τριετίαν ὁ γενναῖος καὶ φιλόμουσος ἀγωνοθέτης ὁρίζει νὰ κρίνωνται μεταφράσεις τῶν ἀρίστων ποιητικῶν ἔργων ἐκ τῶν ξένων φιλολογιῶν.

— Ὁ περὶ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα ἐντριβέστατος καθηγητὴς Κ. Κομπαρέτης ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ τελευταίῳ τεύχει τοῦ περιοδικοῦ «Νέας Ἀνθολογίας» ἐμβριθῆ καὶ διδακτικωτάτην πραγματείαν περὶ τῶν προσφάτων ἀρχαιολογικῶν ἀνακαλύψεων ἐν Κρήτῃ. Προκαταρχόμενος ὁ Ἰταλὸς καθηγητὴς ἐξαίρει ἐν γένει τὰς ἐν Ἑλλάδι γενομένας ἐσχάτως γονίμους ἀνασκαφάς, μετὰ πολλῶν ἰδίως ἐγκωμίων μνημονεύων τὰς ἐργασίας τῆς ἐν Ἀθήναις «Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας». Ἡ ὅλη διατριβὴ τοῦ Κ. Κομπαρέτη εἶνε λεπτομερὴς ἀφήγησις τῶν ἀπὸ τῆς Βενετοκρατίας μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων ἐν Κρήτῃ ἐνεργηθεισῶν ἀρχαιολογικῶν ἐρευνῶν, φυσικῷ δὲ τῷ λόγῳ μετὰ μείζονος ζήλου ἐνδιατρίβει ὁ Κ. Κομπαρέτης περὶ τὴν πολυθρύλητον ἐπιγραφὴν τῆς Γόρτυνος, εἰς ἧς τὴν διαφώτισιν ἐναμίλλως ἠσχολήθησαν οἱ κορυφαῖοι τῆς φιλολογικῆς καὶ νομικῆς ἐπιστήμης· διότι ἡ παναρχαία ἐκείνη ἐπιγραφὴ εἶνε μνημεῖον πολυτιμότατον καὶ ὑπὸ διαλεκτικὴν ἔποψιν καὶ ὑπὸ τὴν τοῦ κληρονομικοῦ δικαίου παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Κρησίν. Ἐν τέλει ὁ Κ. Κομπαρέτης ποιεῖται μνείαν εὔφημον τοῦ ἐν Κρήτῃ ἐγχωρίου Συλλόγου, οὗ οἱ ἑταῖροι ὀξιεπαίνους καταβάλλουσι πόνους πρὸς διάσωσιν τῶν προγονικῶν κειμηλίων.

— Ἡ ὑπόθεσις τῆς κλοπῆς τοῦ νομισματικοῦ μουσείου ἐπανῆλθε καὶ πάλιν εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν. Γνωσθέντος ὅτι ὁ πρώην γραμματεὺς τοῦ Πανεπιστημίου κ. Ι. Ζωγράφος ἠγόρασε δακτυλιόλιθον, προερχόμενον ἐκ τοῦ μουσείου, διετάχθη ἡ κατάσχεσις αὐτοῦ. Ὁ κ. Ζωγράφος ἀνακριθεὶς κατέθηκεν ὅτι ἠγόρασεν αὐτὸν παρὰ τοῦ συμβολαιογράφου κ. Γρ. Μπουρνιᾶ, ὅστις εἶχε λάβει τὸ ἀντικείμενον τοῦτο ἐκ τοῦ μουσείου ἐπ' ἀνταλλαγῇ ἄλλων ἀρχαίων νομισμάτων. Ἤδη ὅμως ἡ ἀνάκρισις λέγεται ὅτι ἐξηκρίβωσεν ὅτι ὁ δακτυλιόλιθος περιῆλθεν εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ μουσείου μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴν ἣν ἐνήργησεν ὁ κ. Μπουρνιᾶς. Ὁ δακτυλιόλιθος, περὶ οὗ μέγας γίνεται λόγος, εἶνε χρώματος βαθέος ἐρυθροῦ καὶ φέρει γεγλυμμένην τεχνικώτατα κεφαλὴν Ἀπόλλωνος.

— Κατὰ τὰς ἐν Ἀμοργῷ ἐνεργουμένας ἀνασκαφάς, ἀνεκαλύφθησαν πέντε ἐπιγραφαὶ καὶ τρεῖς κεφαλαὶ ρωμαϊκῆς τέχνης.

— Ἐν Αἰγίνῃ, ὑπὸ ἐργατῶν σκαπτόντων ἐν ἀμπέλῳ, ἀνευρέθη στήλη τετράγωνος μαρμαρίνη, μὲ ἐπιγραφὴν «ὅρος τεμένους Ἀθηναίας», ἤτοι ὅρος τεμένους Ἀθηνᾶς. Ἡ στήλη κατεσχέθη.

— Κατ' αὐτὰς θὰ ἀρχίσωσιν ἐν Τανάγρᾳ ἀνασκαφαὶ δαπάναις τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας.

— Ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως Γάλλου ὑπουργοῦ ἀπενεμήθη ὁ τίτλος τοῦ officier d' Académie εἰς τὸν πρόεδρον τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει «Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου» κ. Καλλιάδην.

— Ἀπεφασίσθη ὑπὸ τῆς γενικῆς διευθύνσεως τῶν ταχυδρομείων καὶ τηλεγράφων ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ τηλεγραφικοῦ συστήματος duplex, δι' οὗ μεταβιβάζονται διὰ τῆς αὐτῆς γραμμῆς δύο συγχρόνως τηλεγραφήματα, μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ τῶν τηλεγραφικῶν γραφείων Πατρῶν, Τριπόλεως καὶ Λαρίσσης. Βραδύτερον τὸ σύστημα τοῦτο θὰ εἰσαχθῇ καὶ εἰς ἄλλα τῶν σπουδαιοτέρων τηλεγραφείων τοῦ Κράτους.

— Ἐν Πάτραις ἀπό τινων ἑσπερῶν φωτίζεται ἡ μεγάλη τῆς πόλεως πλατεῖα καθ' ἑκάστην δι' ἀπλέτου ἠλεκτρικοῦ φωτός, ἐκπεμπομένου ἀπὸ δύο ἑστιῶν, ἱδρυθεισῶν ἐπὶ τοῦ ἐξώστου τοῦ θεάτρου. Αἱ ἐν τῷ θεάτρῳ τοποθετηθεῖσαι μηχαναὶ πρόκειται κυρίως νὰ φωτίσωσι τὴν αἴθουσαν αὐτοῦ, ἐκ περισσοῦ δὲ διὰ τῶν ἐπὶ τῶν ἐξωστῶν φανῶν καὶ τοῦ στηθησομένου ἐν τῷ κέντρῳ τῆς πλατείας θὰ συμπληρωθῇ ζωηρότατος ὁ φωτισμὸς τῆς ὅλης πλατείας.

— Ὑπὸ τοῦ κ. Καρόλου Μπὲκ ἀγγέλλεται ἡ ὑπὸ τὸν τίτλον «Οἰνολογικά» ἔκδοσις πραγματειῶν περὶ συστηματικῆς παρασκευῆς, βελτιώσεως καὶ διατηρήσεως τῶν οἴνων, καθὼς καὶ τῆς σχέσεως αὐτῶν πρὸς τὴν οἰκονομικὴν βελτίωσιν τῆς Ἑλλάδος. Τὸ ἀγγελλόμενον σύγγραμμα, ἔργον τοῦ κ. Ὄθωνος Ρουσοπούλου, νέου ἐπιστήμονος καὶ εὐδοκίμου χημικοῦ, θὰ σύγκειται ἐκ δέκα περίπου τυπογραφικῶν φύλλων σχήματος 8ου, μετὰ πολλῶν ἐπεξηγηματικῶν ἐν τῷ κειμένῳ εἰκόνων.

— Ἐκ τῶν καταστημάτων τοῦ κ. Ἀνέστη Κωνσταντινίδου ἐξεδόθησαν ἐκ τοῦ 4ου μέρους τοῦ Corpus Juris Civilis αἱ *Νεαραὶ* τοῦ Ἰουστινιανοῦ μετ' ἐπεξηγηματικῶν σημειώσεων ὑπὸ τοῦ κ. Ἠλ. Διακοπούλου. Τὸ τεῦχος τιμᾶται δραχμῆς. Αἱ *Νεαραὶ* εἰσὶν ἀπαραίτητον διὰ πάντα νομικόν, φοιτητήν, ἢ δικηγόρον ἢ δικαστὴν βοήθημα. Ἡ συμπλήρωσις τοῦ β' τόμου τῶν *Πανδεκτῶν* πλησιάζει.

— Ἐξεδόθη τὸ τεῦχος τοῦ Ἰανουαρίου τοῦ *Παρνασσοῦ*. Περιεχόμενα αὐτοῦ: Μαργαρίτου Εὐαγγελίδου, Λόγος εἰσιτήριος εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Φιλοσοφίας.— Καλλιόπης Κεχαγιᾶ, Ὄνειρον.— Α. Χ. Πρακτικὰ κοινοτικῆς ἐν Ἑρμουπόλει συνελεύσεως ἀφορώσης τὴν ἵδρυσιν τοῦ γυμνασίου Σύρου.— Ι. Σακκελίωνος, Κυπριακὴ διαθήκη τῆς ΙΕ' ἑκατονταετηρίδος.— Ἐργασίαι συλλόγου.

— Ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Βιβλιοπωλείου Βίλμπεργ κ. Γουλιέλμου Μπάρτ ἐξεδόθη *Ὁδηγὸς τῆς συμπεριφορᾶς* κατὰ τὸ ἀγγλικὸν τοῦ Don't ὑπὸ Καρόλου Ἐρρίκου Γέλβερτ. Τὸ ἔργον τοῦτο διαγράφον τοὺς κυριωτάτους τῶν κανόνων τῆς ἐθιμοταξίας ὡς πρὸς τὰς ἐπισκέψεις, τὴν ἐπιστολογραφίαν, τὰ γεύματα, ἢ τὰς κοινωνικὰς σχέσεις, εἶνε δημοτικώτατον ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ, κατὰ δεκάδας χιλιάδων ἀντιτύπων κυκλοφοροῦν, καὶ παρ' ἡμῖν δὲ θέλει γείνῃ πάγκοινον. Τὸ τεῦχος μετὰ φιλοκαλίας ἐκτετυπωμένον κοσμεῖται καὶ διὰ καλλιτεχνικοῦ τριχρώμου ἐξωφύλλου. Τιμὴ αὐτοῦ εἶνε διὰ τοὺς ἐν Ἀθήναις δρ. 1, διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις 1.10 καὶ τοὺς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 1.20.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ζεὺς Μωάμεθ, ἱλαροτραγῳδία εἰς τρεῖς πράξεις ὑπὸ Ἱλαρίωνος. Ἐν Ἀθήναις 1888. Τεῦχος εἰς μικρὸν ὄγδοον ἐκ σελίδων 115. Τιμᾶται δραχμῆς.

Κ. Σ. Πέρβελη, Ἐθνικὸν δραματολόγιον: Α') *Ὁ Δραματουργός*, τραγῳδία πρωτότυπος εἰς πράξεις πέντε, εἰκόνας ἕξ. Ἐν Ὀδησσῷ 1888. Τόμος εἰς 8ον ἐκ σελ. 119. Β') *Τὸ Ὄνειρον*, δρᾶμα οἰκογενειακὸν πρωτότυπον εἰς πράξεις πέντε καὶ εἰκόνας ἕξ. Ἐν Ὀδησσῷ 1888. Τόμ. εἰς 8ον, ἐκ σελ. 75.

A plea for Greece (Συνηγορία ὑπὲρ Ἑλλάδος) κτλ. Τοιαύτην φέρον ἐπιγραφὴν ἐξεδόθη πρὸ πολλῶν ἤδη μηνῶν ἀγγλικὸν βιβλιάριον μετὰ πολλῆς κομψότητος καὶ φιλοκαλίας ἐκτετυπωμένον. Ὁ ἀνώνυμος αὐτοῦ συγγραφεὺς ὀνομάζει ἑαυτὸν ἁπλῶς «ἀληθῆ φιλέλληνα», τὸ δὲ ἔργον αὐτοῦ μεστὸν φιλοστοργίας καὶ στοργῆς πρὸς τὴν ἡμετέραν χώραν προήγαγεν εἰς τὸ φῶς ὡς ἔμπνευσιν τῶν ἑορτῶν τοῦ προσφιλοῦς ἡμῶν διαδόχου. Ὁ συγγράψας τὸ μικρὸν τοῦτο πόνημα, «δόσιν μικράν τε φίλην τε», κατὰ τὸν Ὅμηρον, εἶνε ἀληθῶς ἄξιος τῆς ἡμετέρας εὐγνωμοσύνης, διότι οὔτε κόπων οὔτε δαπανῶν ἐφείσθη, ἵνα ἐγείρῃ γενναίαν φωνὴν ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ὑποθέσεως. Ὡς γνήσιος δὲ Ἄγγλος δὲν ζητεῖ ν' ἀντλήσῃ τὰ ἐπιχειρήματα αὐτοῦ ἐκ τῶν ἱστορικῶν μνημείων καὶ ἀξιώσεων, ἀλλὰ προσάγει αὐτὰ τὰ πράγματα ὡς μάρτυρας, συγκρίνει μαθηματικῶς τὰ παρόντα πρὸς τὰ παρῳχημένα, παραλληλίζει εὐστόχως τὰ ἡμέτερα πρὸς τὰ ἐν τοῖς ξένοις ὑπέροχα καὶ συνάγει πορίσματα εὐμενῆ, ἄπλαστα καὶ δι' ἀριθμῶν μόνον ἐστηριγμένα.

Ἐν ἀρχῇ τῆς πραγματείας αὐτοῦ ὁ Ἄγγλος φιλέλλην

Digitized by Google

ἀφηγεῖται διὰ βραχέων τὰς ἐθνικὰς ἡμῶν περιπετείας πρὸ τῆς τελευταίας ἡμῶν παλιγγενεσίας καὶ μετὰ ταῦτα μέχρι τῶν προσφάτων συμβάντων. Ἐν δευτέρῳ δὲ κεφαλαίῳ ἐπιγεγραμμένῳ «περὶ τῆς προαγωγῆς» τῆς Ἑλλάδος ἀναγράφει μετ' ἀκριβείας τὰς κυριωτάτας ἀπὸ τῆς ἐπαναστάσεως προόδους ἡμῶν ἐν τῇ ναυτιλίᾳ, τῇ γεωργίᾳ, τῷ ἐμπορίῳ, τῇ βιομηχανίᾳ καὶ καθ' ὅλου ἐν ταῖς διαφόροις τέχναις καὶ ἐπιστήμαις, παραθέτων ἐν πᾶσιν ἀριθμοὺς ἐξεληλεγμένους καὶ ἐπικαλούμενος ὑπὲρ τῆς γνώμης του τὰς μάλιστα ἀξιοπίστους καὶ ἀναμφισβητήτους μαρτυρίας. Ὁ δ' ἐπίλογος τοῦ ἔργου, ἐπιγραφόμενος «αἱ ἐλπίδες», περιέχει τὰ εὐμενῆ τοῦ συγγραφέως συμπεράσματα, ἐμφαίνοντα ἀκραιφνῆ ἔνθερμον φιλελληνισμὸν καὶ περαίνεται δι' εἰλικρινοῦς πρὸς τοὺς Ἕλληνας παραινέσεως ὑπὲρ τῆς δημοσίας οἰκονομικῆς αὐτῶν ἐπανορθώσεως καὶ προνοίας. Καὶ ἡ πραγματεία αὕτη εἶνε ἔργον τοῦ ἐν Πάτραις φιλέλληνος προξένου τῆς Δανίας κ. Marschall, οὗ ἑτέραν πραγματείαν περὶ Ἑλλάδος ἐδημοσίευσε πρό τινος ἡ *Ἑστία* κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ γερμανικοῦ ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ κ. Χ. Κορύλλου.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευῇ, 26 Φεβρουαρίου.

Λόγος ἐγένετο κατ' αὐτὰς περὶ συνομολογήσεως δανείου ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως. Τὰ περὶ τούτου ἔχουσι κατὰ τὰς ἐφημερίδας οὕτως : Ἡ κυβέρνησις καθορῶσα ὅτι δὲν εἶνε κατὰ τὴν παροῦσαν ἐποχὴν περίστασις πρὸς συνομολόγησιν τοῦ μεγάλου δανείου, ὅπερ συναφθήσεται πρὸς ἑνοποίησιν τῶν δανείων, ἀπεφάσισε νὰ προπαρασκευάσῃ τὸ πρὸς τοῦτο ἔδαφος, ἐξασφαλίζουσα μετρίαν τινὰ τιμὴν εἰς τὸ συνάλλαγμα, τῆς ὑπερτιμήσεως τοῦ ὁποίου κυριωτάτη αἰτία εἶνε ἡ ἑκάστοτε πληρωμὴ τοῦ τοκομεριδίου. Ὅπως λοιπὸν ἀποτρέψῃ τὸν κίνδυνον τῶν διακυμάνσεων τῆς τιμῆς τοῦ ἐξωτερικοῦ συναλλάγματος κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς πληρωμῆς τοῦ τοκομεριδίου καὶ συγχρόνως ἐπιτύχῃ ἔκπτωσιν αὐτοῦ, ἀπεφάσισε νὰ συνάψῃ δάνειον, ἐξασφαλίζον αὐτῇ τὴν πληρωμὴν τοῦ τοκομεριδίου ἐπί τινας περιόδους, ὅπως μὴ ἔχουσα αὕτη ἀνάγκην ἐξωτερικοῦ συναλλάγματος δυνηθῇ νὰ ὑποτιμήσῃ τὴν τιμήν του μέχρι τοσούτου, ὥστε νὰ προλειάνῃ τὴν ὁδὸν εἰς συμφορωτέρους ὅρους διὰ τὸ μέγα δάνειον. Οἱ ὅροι, τὸ ποσὸν καὶ ἡ ἐποχὴ τοῦ δανείου τούτου τῶν τοκομεριδίων δὲν ἐσυμφωνήθησαν ἀκόμη ὁριστικῶς.

— Νέα ἐπιχείρησις τοῦ παρ' ἡμῖν διατρίβοντος ὁμογενοῦς κ. Ἰωνίδου, ἐκτὸς τῆς ἤδη μνημονευθείσης περὶ συστάσεως ἑταιρίας ξενοδοχείων, ἀγγέλλεται. Ὁ κ. Ἰωνίδης διεξάγει διαπραγματεύσεις, ὅπως μεγάλη ἑταιρία ἐξ Ἄγγλων καὶ Ἑλλήνων κεφαλαιούχων ἀναλάβῃ τὴν ἐκμετάλλευσιν πασῶν τῶν ἰαματικῶν πηγῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἱδρύσῃ παρ' ἑκάστῳ αὐτῶν λουτρὰ εὐρωπαϊκῶς διερρυθμισμένα, ξενοδοχεῖα τέλεια καὶ ἄνετα, καταστήσῃ δὲ ἕκαστον τῶν τοιούτων μερῶν τόπον ἀληθοῦς ἀναψυχῆς διὰ δενδροφυτειῶν, ἐξωραΐσεως τῶν πέριξ, χαράξεως περιπάτων κτλ.

— Ἡ ἐπιτροπή, ἡ ἐκπονήσασα τὴν μελέτην τοῦ ἀπὸ Πύργου εἰς Μεγαλόπολιν σιδηροδρόμου, κατήρτισε δύο σχέδια αὐτοῦ : Κατὰ τὸ ἓν ἡ γραμμὴ παρακολουθεῖ τὴν παραλίαν καθ' ὅλον σχεδὸν τὸ μῆκος τῆς δυτικῆς ἀκτῆς τῆς Πελοποννήσου, διερχομένη διὰ τῶν πλουσιωτάτων εἰς ποικίλα προϊόντα καὶ εὐφόρων ἐπαρχιῶν τῆς Ὀλυμπίας καὶ Κυπαρισσίας· κατὰ τὸ ἕτερον, εἶνε μεσόγειος, βαίνουσα πρὸς τὴν Μεγαλόπολιν διὰ Καρυταίνης, Δημητσάνης, κτλ. Ἡ δευτέρα γραμμὴ εἶνε βραχυτέρα τῆς πρώτης, ἀλλὰ πολυδαπανωτέρα, ὡς ἐκ τῶν πολλῶν καὶ σπουδαίων τεχνικῶν ἔργων. Οἱ ἐκπονήσαντες τὰ σχέδια θεωροῦσι προτιμητέαν τὴν διὰ τῆς παραλίας διερχομένην γραμμήν.

— Ἐκκαθαρισθέντος τοῦ Τριανταφυλλιδείου κληροδοτήματος, ἐξ οὗ πρόκειται νὰ ἱδρυθῶσιν αἱ γεωργικαὶ σχολαί, δημοσιεύεται προσεχῶς τὸ διάταγμα περὶ συστάσεως αὐτῶν. Πρὸς τὸ παρὸν συνιστῶνται δύο σχολαί, ἡ μία ἐν Ἀθήναις καὶ ἡ ἑτέρα ἐν τῷ δωρηθέντι ἐπ' ἐσχάτων κτήματι Ἀϊδίν. Ἡ ἐνταῦθα σχολὴ θὰ περιλάβῃ τὸ δημόσιον δενδροκομεῖον, τὸν παρ' αὐτὸ δημόσιον ἐλαιῶνα καὶ λαχανόκηπον, καὶ τὰς ἐν τῇ θέσει Χαμοστέρναις ποτιστικὰς γαίας τοῦ δημοσίου, ἐκ στρεμμάτων 200 περίπου. Ἐν τῷ κτιρίῳ τῶν δημοσίων ἔργων ἀπέναντι τοῦ δενδροκομείου, οὗ μέρος κατέλαβε τὸ στρατιωτικὸν δαμαλιδοκομεῖον, θὰ ἐγκατασταθῇ βουστάσιον καὶ ἱπποστάσιον τῆς σχολῆς.

— Ἐπανῆλθεν ἐξ Ἰνδιῶν, ὅπως ἐπιδώσῃ εἰς τὸν βασιλέα τὰ ἀνακλητήρια αὐτοῦ γράμματα, ὁ τέως ἐνταῦθα πρεσβευτὴς τῆς Ἀγγλίας σὶρ Ὁράτιος Ῥώμπολτ.

— Ὁ κ. Δ. Βικέλας παρέδωκεν εἰς τὴν Ἐφορίαν τοῦ θεραπευτηρίου ὁ «Εὐαγγελισμὸς» τὸ διὰ τὸ καθίδρυμα τοῦτο ἀφεθὲν ὑπὸ τῆς ἀοιδίμου Τερψιχόρης Β. Μελᾶ κληροδότημα ἐκ δεκακισχιλίων δραχμῶν.

— Ἡ Ἑταιρία τῶν Μεταλλουργείων τοῦ Λαυρείου ἐκχωρεῖ προσεχῶς πάντα τὰ ἐπὶ τῶν ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ μεταλλείων αὐτῆς δικαιώματα εἰς ἀγγλικὴν ἑταιρίαν ἀντὶ 130 χιλιάδων λιρῶν στερλινῶν. Τὸ τίμημα θὰ καταβληθῇ κατὰ τὸ ἥμισυ μὲν τοῖς μετρητοῖς, κατὰ τὸ ἥμισυ δὲ εἰς μετοχὰς τῆς ἐκμεταλλευθησομένης τὰ μεταλλεῖα νέας ἑταιρίας.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Δ. Λ. Δ. Ἀργοστόλιον. Τὸ λεξικὸν καὶ ἀπά[illegible] μας θέλετε λάβει παρὰ τοῦ κ. Α. Μ. ἀναχωρήσα[illegible] αὐτόσε. —κ. Κ. Κ. Πρέβεζαν. Ἐλήφθησαν καὶ [illegible]σαν τὰ ζητηθέντα, πλὴν τριῶν δελτίων ἐξηντλημένων ἀτυχῶς.—κ. Ἀδελφ. Σ. Κωνσταντινούπολιν. Ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρ[illegible] — *Φιλομ[illegible]*. Ἀπόλλων ὁ Λοξίας πρὸς Ἀγάθωνα ἐρωτήσαντα ἂν ἡ κωμῳδία δύναται ν' ἀναχθῇ ἐν τῇ δραματικῇ τέχνῃ εἰς ἣν περιωπὴν καὶ ἡ τραγῳδία, ἀπεκρίνατο : *Ἡ ποίησις ἔχει δύο ὦτα.* Δύνασθε νὰ ἑρμηνεύσητε τὴν μυστηριώδη ταύτην ἀπάντησιν τοῦ Μουσηγέτου ; — κ. Δ. Λ. Ληξούριον. Ἀπεστείλαμεν τὸ ζητηθὲν μὲ ἀπάντησίν μας ταχυδρομικῶς. — Κυρίαν Α. Ν. Ζ. Ἀλεξάνδρειαν (Ῥουμανίας) Ἡ ἀπόδειξις ὑπ' ἀριθ. 24 παρεδόθη εἰς τὸν πληρώσαντα τὴν συνδρομήν σας.—*Γραμματικῷ*. Εἶνε τόσον πιθανὴ ἡ παραγωγὴ αὕτη, ὅσον καὶ ἡ τῆς λέξεως *Μιστρᾶς*, ἣν ἄλλος φιλολόγος παράγει ἐκ τῶν Maison du trône ! — κ. Κ. Δ. Κ. Σμύρνην. Δι' [illegible] αὐτόθι ἀνταποκριτοῦ ἡμῶν θέλετε λαμβάνει τοῦ λοιποῦ ἀσφαλῶς τὸ φύλλον. — κ. Φ. Μ. Π. Λονδῖνον. Ἡ παραγγελία σας ἐξετελέσθη.—Κυρίας Ε.Σ. Ἀργοστόλιον καὶ Ε.Φ. Χαλκίδα καὶ κ.κ. Θ.Α. Β. Λίβερπουλ, Σ. Λ. Κωνσταντινούπολιν, Ν. Κ. Θ. Ὕδραν. Ἐλήφθησαν. — κ. Π. Κ. Τρίπολιν. Ὑπάρχει πλὴν τῶν σημειουμένων «Βίος τοῦ Κατσαντώνη» ὑπὸ Φραγκίστα. Περὶ τοῦ Ἀλῆ-πασᾶ Beauchamp «La vie d'Ali-pacha», καὶ πολλὰ ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τοῦ Pouqueville καὶ τοῖς Σουλιωτικοῖς τοῦ Περραιβοῦ. — κ. Ι. Ν. Γ. Πάτρας. Ἐγένετο συμφώνως τῇ ἐπιστολῇ σας. — κ. Λ. Ν. Δεκελί. Ἀπηντήσαμεν ἰδιαιτέρως. — κκ. Γ. Κ. Πάτρας, Η. Μ. Πάφον, Κ. Χ. Χάλκην καὶ Δ. Ι. Δ. Ἀλεξάνδρειαν. Ἀπεστάλησαν. — *Φίλῳ Μ'*. Ἐπὶ πᾶσιν ἀνεξαρτησία καὶ πεποίθησις ἐπὶ τὰς ἰδίας δυνάμεις. Εἷς τῶν ἀκολούθων τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος εἶπεν αὐτῷ ἐν Ἁγίᾳ Ἑλένῃ ; Μεγαλειότατε, ἂν ἤμην εἰς τὴν θέσιν σας, ὅτε εἴχετε καταστῇ κύριος τῆς Πρωσσίας, θὰ ἀφῄρουν τὸ ξίφος τοῦ Μεγάλου Φρειδερίκου ἐκ Πότσδαμ καὶ θὰ τὸ ἔφερον ἐγώ. — Μπά, ἀπεκρίνατο ὁ Ναπολέων, εἶχον τὸ ἰδικόν μου. — κ. Σ. Δ. Χ. Ἰσμαήλιον. Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὴν εὐμένειάν σας. Συνεμορφώθημεν τῇ ἐπιστολῇ σας, ἀπηντήσαμεν δὲ ἰδιαιτέρως. — κ. Ν. Τσ. Καρπενήσιον. Ἀπεστάλη ὑμῖν τὸ ζητηθέν. Ἀνέκδοτα τοῦ ποιητοῦ Α. Σούτσου δὲν γνωρίζομεν. Μήπως ἐννοεῖτε τὰ ἐκδεδομένα ποιήματά του καὶ ποῖα ; — κ. Ι. Δ. Κ. Τρίκκαλα. Ἐγένετο ἡ μεταβολὴ τῆς διευθύνσεως, ὡς ἰδιαιτέρως ἐγράψαμεν. — κ. Ν. Δ. Ι. Ἁπλότης εἶνε τῆς ἀληθείας ἡ μορφή. — κ. Β. Π. Β. Κυδωνίας. Τὰ ζητηθέντα φύλλα καὶ ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. — κ. Ι. Ε. Κ. Σύρον. Ἡ Γαλλία ἐν διαστήματι αἰῶνος ἐδημοκρατήθη τρίς. Ἡ πρώτη δημοκρατία ἀνεκηρύχθη τὴν 21 Σεπτεμβρίου 1792 τῇ προτάσει τοῦ Collot d' Herbois καὶ διήρκεσεν ὑπὸ τύπον Συντακτικῆς Συνελεύσεως (Assemblée constituante), Συνελεύσεως Νομοθετικῆς (Assemblée Legislative), Διευθυντηρίου (Directoire) καὶ Ὑπατείας (Consulat), μέχρι τῆς 18 Μαΐου τοῦ 1804, ὅτε ὁ Ναπολέων ἀνεκηρύχθη αὐτο-

Digitized by Google

κράτωρ. Ἡ δευτέρα διεδέχθη τὴν 25 Φεβρουαρίου τοῦ 1848 τὸν πεσόντα Λουδοβῖκον Φίλιππον καὶ κατελύθη διὰ τοῦ πραξικοπήματος τῆς 2 Δεκεμβρίου τοῦ 1852 τοῦ Ναπολέοντος Γ'. Ἡ τρίτη δημοκρατία, πραγματικῶς ἂν οὐχὶ κατὰ τύπους, ἱδρύθη τὴν 4 Σεπτεμβρίου 1870, διὰ τῆς συγκροτήσεως τῆς Κυβερνήσεως τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης, καίτοι δὲ σοβαρὰν διελθοῦσα κρίσιν καὶ σπουδαίως ἀπειληθεῖσα κατὰ τὸ 1873, τῷ 1877 καὶ ἐσχάτως ἔτι, ἐξακολουθεῖ ὑφισταμένη. Ἡ τρίτη δημοκρατία ἀριθμεῖ τρεῖς προεδρείας, τὴν τοῦ Θιέρσου, ὅστις ἐγένετο ἀρχηγὸς τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας τὴν 17 Φεβρουαρίου 1871 καὶ παρῃτήθη τὴν 24 Μαΐου τοῦ 1873, τὴν τοῦ στρατάρχου Μὰκ-Μαών, ὅστις ἐγένετο πρόεδρος τὴν 24 Μαΐου 1873 καὶ παρῃτήθη τὴν 30 Ἰανουαρίου τοῦ 1879, κατόπιν τῶν ἐκλογῶν τῆς Γερουσίας, δι' ὧν ἐπλειοψήφησεν ἐν αὐτῇ ἡ ἀριστερά, καὶ τὴν τοῦ Ἰουλίου Γρεβύ, ὅστις ἀνυψώθη τὸ πρῶτον εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ προέδρου τῷ 1879, μετὰ τὴν λῆξιν δὲ τῆς ἑπταετοῦς περιόδου ἐκ νέου ἐξελέγη καὶ παρῃτήθη ἐσχάτως ἐκ τῶν γνωστῶν περιστάσεων. Τέταρτος πρόεδρος εἶνε ὁ ἄρτι ἐκλεχθεὶς Σαδὶ—Καρνώ.

ΑΡΤΙ ΕΚΔΟΘΕΝ

ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ

ἤτοι

Συλλογὴ ἐκλεκτῶν παιδικῶν ᾀσμάτων
ὑπὸ κροῦσιν κλειδοκυμβάλου
πρὸς χρῆσιν τῶν Ἑλληνίδων οἰκογενειῶν
ΥΠΟ ΑΝ. Ν. ΜΑΛΤΟΥ δ. φ.

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Περιέχον 31 μονόφωνα ᾄσματα.

Τιμᾶται δραχ. 4. — Μετὰ ταχυδρ. τελῶν δρ. 4.50

Τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως :

ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ, ἤτοι συλλογὴ χορικῶν ᾀσμάτων πρὸς χρῆσιν τῶν σχολείων. *Τεῦχος πρῶτον*, περιέχον 25 μονόφωνα καὶ 62 δίφωνα ᾄσματα μετὰ 112 ᾠδικῶν ἀσκήσεων καὶ προκαταρκτικῶν γνώσεων. Δεδεμ. δραχ. 3,50. Μετὰ ταχυδρ. τελῶν δρ. 4.— — *Τεῦχος δεύτερον*, περιέχον 20 δίφωνα καὶ 37 τρίφωνα ᾄσματα μετὰ 107 ᾠδικῶν ἀσκήσεων καὶ προκαταρκτικῶν γνώσεων. Δραχ. 2,30.
Μετὰ ταχυδρ. τελῶν » 2,50.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ

ΤΟ ΜΟΝΟΝ ΓΕΩΠΟΝΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΕΝ ΑΝΑΤΟΛΗι

Δημοσιευόμενον ὑπὸ Π. Γενναδίου
Τμηματάρχου ἐπὶ τῆς Γεωργίας.

Εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ κοινωφελεστάτου τούτου περιοδικοῦ συγγράμματος λαμβάνουσι μέρος πλεῖστοι τῶν ἀρίστων παρ' ἡμῖν ἐπιστημόνων καὶ πεπειραμένων ἀνδρῶν, συζητοῦνται δὲ καὶ ἀναλύονται ἐν αὐτῷ ζητήματα ἀφορῶντα εἰς τὴν κυρίως γεωργίαν, τὴν γεωργικὴν οἰκονομίαν, τὴν ἀμπελουργίαν, τὴν οἰνοποιΐαν, τὴν δενδροκομίαν, τὴν ζωοτεχνίαν, τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν μεταξοσκωληκοτροφίαν, τὰς διαφόρους γεωργικὰς βιομηχανίας καὶ εἰς πάντα ἄλλον κλάδον τῆς γεωργίας.

Τὸ περιοδικὸν τοῦτο σύγγραμμα δημοσιεύεται ἅπαξ τοῦ μηνὸς εἰς τεύχη ἐκ τριῶν τυπογραφικῶν φύλλων ἕκαστον, σχήματος 8ου, μετὰ εἰκόνων.

Τιμὴ ἐτησίας συνδρομῆς διὰ μὲν τοὺς ἐν Ἑλλάδι συνδρομητὰς δραχμαὶ 10, διὰ δὲ τοὺς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φράγκα χρυσᾶ 12.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

26 Φεβρουαρίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμή*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	448.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	450.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	526.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	482.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	240.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	94.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		515.50
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,130.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	185.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	81.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	207.—
Εταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	165.50
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	393.—
Ἑταιρία Φωταερίου	» »	
Συναλλάγματα		
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	32.65
	3μην.	32.50
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	129.1/8
»	3μην.	128.1/4
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		25.70
Λίρα ὀθωμανική		29.05

ΕΞΕΔΟΘΗ ΑΡΤΙ

Δ. ΒΙΚΕΛΑ

Η ΣΥΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΚΑΙ ΤΑ ΟΡΙΑ ΑΥΤΟΥ

Ἀπὸ τῆς ἐν Λαϋμπὰχ μέχρι τῆς ἐν Βερολίνῳ Συνόδου.

Μελέτη ἱστορική, μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ γαλλικοῦ ὑπὸ Χ.Μ.
Τιμᾶται δραχμῆς. — Μετὰ ταχυδρ. δραχ. 1.20.

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Λουκῆς Λάρας, πρωτότυπον ἑλληνικὸν μυθιστόρημα . . . . Δρ. 1.—
Στίχοι. Ἔκδοσις νέα . . . . » 2.—
Διηγήματα . . . . » 2.—
Ἀπὸ Νικοπόλεως εἰς Ὀλυμπίαν . . . . . . » 2.50
Σαίξπηρ, Ῥωμαῖος καὶ Ἰουλιέττα . . . . . . » 1.—
» Βασιλεὺς Λὴρ . . . . . . » 1.—
» Ὀθέλλος . . . . . . » 1.—

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενα, ἕκαστον τῶν ἀνωτέρω βιβλίων ἐπιβαρύνεται καὶ μὲ λεπτὰ 20 διὰ ταχυδρομικὰ τέλη.

Ο ΡΩΜΗΟΣ ἐφημερὶς

Ποῦ τὴν γράφει ὁ Σουρῆς.

Συνδρομαὶ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰς τὸν «Ρωμηὸν» γίνονται δεκταὶ ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ φρ. 15 ἐτησίως.

Εἰς τοὺς ἐγγραφομένους συνδρομητὰς δίδονται καὶ ὅλα τὰ φύλλα ὅσα ἐκδοθῶσιν ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐγγραφῆς των.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888—1253

Digitized by Google

493

PERIODICALS BODL:LIBR FOREIGN

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 584.—6 ΜΑΡΤΙΟΥ 1888. Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 636

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΠΟΝΝΕΚ, ὑπὸ Α. Ρ. Ραγκαβῆ.
ΤΟ ΒΟΤΑΝΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ, διήγημα ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.
ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΚΑΙ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΙΣ ΤΟΥ ΨΕΥΔΟΥΣ ὑπὸ Σίμωνος Ἀποστολίδου.
ΤΟ ΚΙΤΡΙΝΟΝ ΜΑΝΤΙΛΙΟΝ.
ΓΥΝΗ ΗΛΕΚΤΡΟΦΟΡΟΣ.
ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ ΤΩΝ ΖΩΩΝ.
ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΘΗΣΑΥΡΟΣ

ΗΤΟΙ

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

Μετὰ 1,000 περίπου εἰκόνων ἐν τῷ κειμένῳ καὶ πλείστων πινάκων τοπογραφικῶν, γεωγραφικῶν, κτλ.

ΥΠΟ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗ

Σχῆμα μέγα 8ον δίστηλον διῃρημένον εἰς 50 τεύχη

Εἰς δύο τόμους

Χάρτης καὶ τύπος ἐξαίρετος

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΥΠΟ

ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

Ἐνῷ εἰς πάσας ἀνεξαιρέτως τὰς Εὐρωπαϊκὰς γλώσσας κυκλοφοροῦσι κατὰ μυριάδας ἀντιτύπων καὶ εἰς ἀπειροπληθεῖς καὶ ποικίλας ἐκδόσεις, πλεῖστα ἀρχαιολογικὰ συγγράμματα, δι' ὧν ξένοι λαοὶ σπουδάζουσι καὶ κατανοοῦσι μέχρι καὶ τῶν ἐλαχίστων λεπτομερειῶν τὰς καλλονὰς καὶ τὰ μυστήρια τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ἀτυχῶς μόνον ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ οὐδὲν τοιοῦτον ἀπαραίτητον βοήθημα ἀρχαιολογικὸν εὕρηται, παρ' ἡμῖν δηλονότι τοῖς ἀξιοῦσιν ὅτι ἐσμὲν κληρονόμοι τῆς δόξης καὶ τοῦ ὀνόματος τῆς παλαιᾶς Ἑλλάδος, βοήθημα, ἐν ᾧ νὰ ᾖ ἀποτεταμιευμένη πᾶσα πρόχειρος γνῶσις καὶ εἴδησις περὶ παντὸς ὅ,τι ἀνάγεται εἰς τὴν ἱστορίαν, τὴν μυθολογίαν, τὴν γεωγραφίαν, τὸν πολιτισμόν, τὴν καλλιτεχνίαν, τὴν πολεμικήν, τὴν βιομηχανικήν, τὸν ἰδιωτικὸν ἐν γένει καὶ δημόσιον βίον τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Ἡ ἔλλειψις αὕτη οὐ μόνον οὐδεμίαν περιποιεῖ τιμὴν εἰς τὰ ἑλληνικὰ γράμματα, ὑπὲρ ὧν μοχθεῖ τὸ ἡμέτερον ἔθνος, ἀλλ' ἀκόμη καθίστησιν ἀδύνατον τὴν σπουδὴν καὶ τὴν κατανόησιν τῆς ἀρχαίας ἡμῶν ἱστορίας καθόλου, καὶ εἰς πάντα μὲν λόγιον καὶ εὐμοιροῦντα ἐλευθερίου ἀγωγῆς, ἰδίως δὲ εἰς τὴν σπουδάζουσαν νεολαίαν τῶν Γυμνασίων, τοῦ Πολυτεχνείου καὶ τοῦ Πανεπιστημίου.

Τὰ Καταστήματα Α. Κωνσταντινίδου φιλοτιμούμενα κυρίως νὰ ὑπηρετήσωσι τὰ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ἀντὶ παντὸς μόχθου καὶ οἱασδήποτε θυσίας, θέλοντα δὲ νὰ πληρώσωσι τὴν σπουδαιοτάτην ταύτην ἔλλειψιν, τὴν ἥκιστα τιμητικὴν διὰ τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα, καὶ νὰ προικοδοτήσωσιν εἰς τὸ ἑλληνικὸν δημόσιον τοιοῦτον ἀναγκαιότατον ἀρχαιολογικὸν βοήθημα, ἀνέλαβον ἐπ' αἰσίαις ἐλπίσι τὴν ἔκδοσιν

ΛΕΞΙΚΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

οὗ τὴν σύνταξιν καὶ ἐκπόνησιν ἀνεδέχθη ὁ πρύτανις τῆς καθ' ἡμᾶς ἑλληνικῆς φιλολογίας, καθηγητὴς ἄλλοτε ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς ἀρχαίας καλλιτεχνίας, γνωστὸς καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ οὗ τὸ ὄνομα καὶ ἡ φήμη ἐγγυῶνται ἐκ τῶν προτέρων τὴν πλήρη ἐπιτυχίαν καὶ τελειότητα τοῦ ἔργου.

Ο ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΘΗΣΑΥΡΟΣ

οὗτος θέλει περιλαμβάνει μετ' ἐκτάσεως καὶ ἀκριβείας ΚΑΤ' ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΗΝ ΤΑΞΙΝ πᾶσαν ἀνεξαιρέτως πληροφορίαν ἀναγομένην εἰς τὴν μυθολογίαν, τὴν ἱστορίαν, τὴν γεωγραφίαν καὶ τοπογραφίαν τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν, τὴν βιογραφίαν τῶν ἐν πᾶσι τοῖς κλάδοις ἐπισήμων Ἑλλήνων, τὴν καλλιτεχνίαν, τὸν πολιτικὸν ὀργανισμόν, τὰς τοῦ κοινωνικοῦ βίου ἀρχαιότητας, καὶ ἐκ τῶν ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ τὰ μάλιστα σχέσιν ἔχοντα μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἐν ἄλλοις δὲ θέλει περιέχει ἄπταιστον, ὡς ἔνεστι, περιγραφήν, χαρακτηρισμὸν καὶ ὀνοματολογίαν τῶν **σκευῶν, ἀγγείων, εἰδῶν ἱματισμοῦ καὶ πολυτελείας, ἐργαλείων γεωργικῶν, πολεμικῶν ὀργάνων, ἀντικειμένων τῆς τέχνης**, καὶ ἐν γένει παντὸς ὅ,τι ἀποβλέπει εἰς τὸν ἰδιωτικὸν καὶ βιομηχανικὸν βίον τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων.

Ἡ ἔκτασις τῶν ἄρθρων ἔσται ἀνάλογος πρὸς τὴν σπουδαιότητα ἑκάστου.

Ὅπως δὲ αἱ εἰδήσεις αὗται καθίστανται εὐληπτότεραι καὶ ἐναργέστεραι θέλει, ὅσον καὶ ὅπου ἔνεστι, παρατίθεσθαι ἐν τῷ κειμένῳ καὶ παρ' ἑνὶ ἑκάστῳ τῶν περιγραφομένων ἢ κατάλληλος εἰκὼν ἢ τὸ διάγραμμα αὐτοῦ, εἰλημμένον ἐκ τῶν πιστοτέρων πληροφοριῶν τῶν ἀρχαίων συγγραφέων.

Πλὴν δὲ τῶν τοιούτων εἰκόνων, ὅσαι σκοποῦσι τὴν ἐπεξήγησιν τῶν περιγραφομένων, θέλουσι ἐγκατασπαρῇ πολλαχοῦ τοῦ κειμένου καὶ πλεῖσται ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑΙ ΕΙΚΟΝΕΣ αἵτινες, λαμπρὰ ἐγκοσμήματα τοῦ βιβλίου, θέλουσι χρησιμεύει καὶ πρὸς γνῶσιν τῶν σωζομένων ἀξίων λόγου μνημείων τῆς ἀρχαιότητος.

Ὡς βάσιν τῆς ἐργασίας τοῦ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΘΗΣΑΥΡΟΥ ὁ κ. Α. Ρ. Ραγκαβῆς ἔσχε τὰ κράτιστα τῶν τοιούτου εἴδους εὐρωπαϊκῶν συγγραμμάτων.

Πρὸς εὐκολίαν δὲ τῶν ἐφιεμένων τὴν κτῆσιν τοῦ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ καὶ ὅπως ἀποβαίνῃ ἀνεπαίσθητος ἡ δαπάνη, κατὰ μικρὰς δόσεις καταβαλλομένη, ἀπεφασίσθη ἵνα ἡ ἔκδοσις γένηται

ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΤΕΥΧΗ

ἐκδιδόμενα ἀνὰ πᾶν δεκαπενθήμερον, εἰ μὴ τάχιον, οὕτως, ὥστε τὸ ὅλον ἔργον νὰ ᾖ πεπερατωμένον ἐντὸς τοῦ ἐπιόντος ἔτους.

Τιμὴ τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ λεξικοῦ ὡρίσθη ὡς ἑξῆς:

Ἕκαστον τεῦχος θέλει τιμᾶσθαι διὰ μὲν τὴν Ἑλλάδα ἀντὶ δραχμῆς.

Διὰ δὲ τὴν Εὐρώπην καὶ Τουρκίαν ἐν γένει ἀντὶ χρυσοῦ φράγκου, τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν ὄντων εἰς βάρος ἡμῶν.

Οἱ βουλόμενοι νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ δέον, χάριν ἀμοιβαίας εὐκολίας, ν' ἀποστείλωσι πρὸς τὴν

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

τὸ ἀντίτιμον **δέκα τοὐλάχιστον τευχῶν**, μετὰ τὴν λῆψιν δὲ τούτων θέλουσι προκαταβάλει τὸ ἀντίτιμον τῶν δέκα ἑπομένων καὶ οὕτω καθεξῆς μέχρις ἐντελοῦς ἀποπερατώσεως τοῦ ἔργου.

Εἰς τοὺς θέλοντας ὅμως νὰ προκαταβάλωσιν ἐφάπαξ τὸ ἀντίτιμον καὶ τῶν 50 **τευχῶν** ὁμοῦ, δηλαδὴ ὁλοκλήρου

Digitized by Google

τοῦ συγγράμματος γενήσεται **ἐξαιρετικὴ συγκατάβασις**, ἤτοι θέλουσιν οὗτοι προπληρώσει :

Οἱ μὲν ἐν **Ἑλλάδι** δραχμὰς **μόνον ΤΡΙΑΚΟΝΤΑ**.

Οἱ δ' ἐν τῷ **Ἐξωτερικῷ** χρ.φράγκα **μόνον ΤΡΙΑΚΟΝΤΑ** δηλονότι προπληρόνοντες θέλουσιν ἔχει τὸ ὅλον σύγγραμμα σχεδὸν **ΕΙΣ ΤΟ ΗΜΙΣΥ ΤΗΣ ΤΙΜΗΣ** ἀπαλλαττόμενοι καὶ τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν ὄντων εἰς βάρος ἡμῶν.

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας», ὁδὸς Σταδίου ἀριθ. 35.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Καταρτισθεισῶν τῶν ἐπαρχιακῶν ἐπιτροπῶν, ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ ἀπέστειλε ταύταις ἐγκύκλιον, διὰ τῆς ὁποίας γνωστοποιεῖ αὐταῖς ὅτι ἔλαβεν αὐστηρότατα μέτρα περὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν ἀποσταλησομένων ἐκθεμάτων, ὅπως ἀποδοθῶσιν ἐν καιρῷ ὡς παρεδόθησαν. Ἰδίως δὲ αἰτεῖ νὰ ἀποστείλωσιν αἱ εἰδικαὶ ἐπιτροπαὶ ἔκθεσιν περὶ τῆς καταστάσεως τῆς ταπητουργίας καὶ ὑφαντουργίας ἐν τῇ δικαιοδοσίᾳ ἑκάστης, νὰ ὑποβάλωσι δὲ συνάμα καὶ δείγματα τῶν ἐκλεκτοτέρων ὑφασμάτων καὶ ταπήτων μετὰ πάσης πληροφορίας, διότι ἡ Ἐπιτροπὴ ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν νὰ ἐνισχύσῃ διὰ προκαταβολῶν τοὺς διακρινομένους μὲν ἐν τῇ τέχνῃ αὐτῶν κατασκευαστὰς τῶν ἄνω εἰδῶν, ἀλλ' ἀποροῦντας μέσων.

Ἡ Ἐπιτροπὴ ἀπηύθυνεν ἔγγραφον πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας, δι' οὗ παρακαλεῖ τοῦτο νὰ συστήσῃ τῷ Πανεπιστημίῳ ἵνα συμμετάσχῃ τῆς Ἐκθέσεως, ἐκθέτον ἐπιστημονικὰς συλλογὰς καὶ ὅ,τι ἄλλο ἤθελε κρίνει ἄξιον λόγου.

Ὡς γνωστόν, ἡ Ἐπιτροπὴ τῆς Ἐκθέσεως τῶν Ὀλυμπίων παρεκάλεσε τὰς ἀτμοπλοϊκὰς καὶ σιδηροδρομικὰς ἑταιρείας νὰ δεχθῶσιν ὅπως μεταφέρωσι δωρεὰν τὰ διὰ τὴν Ὀλυμπιακὴν Ἔκθεσιν προωρισμένα ἐκθέματα. Ἤδη πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν ἐδήλωσαν, ἐκτὸς τῆς ἑταιρείας τῶν σιδηροδρόμων Ἀθηνῶν - Πειραιῶς ἥτις πρώτη ἀπεδέχθη τὴν παράκλησιν, ἀποδεχθεῖσαι ταύτην καὶ πᾶσαι αἱ λοιπαὶ ἑταιρεῖαι.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ὁ ἐν Ἀμστελοδάμῳ φιλέλλην καθηγητὴς Μύλλερος, ὅστις ἀγωνίζεται ὑπὲρ τῆς εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Ὀλλανδίας εἰσαγωγῆς τῆς γνησίας προφορᾶς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, παρεκλήθη ὑπὸ τῶν μαθητῶν τῶν ἀνωτέρων τάξεων τοῦ ἐν Ἀμστελοδάμῳ γυμνασίου, ὅπως ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ἐπομένου ἔτους διδάξῃ αὐτοὺς τὴν νεοελληνικὴν γλῶσσαν καὶ τὴν προφορὰν αὐτῆς.

— Ἐν Λονδίνῳ ἐγένετο ἐσχάτως ἔκθεσις εἰκόνων ἃς ἐνέπνευσαν οἱ ἐν τοῖς δράμασι τοῦ Σαίξπηρ γυναικεῖοι τύποι. Μεταξὺ τῶν εἰκόνων αὐτῶν ἀριθμοῦνται πολλαὶ ἃς ἐφιλοτέχνησαν οἱ κράτιστοι τῶν Βρεττανῶν ζωγράφων.

—Ἑτέρα ἔκθεσις ὠργανώθη ἐν Λονδίνῳ ἐκ κομψοτεχνημάτων Ἰαπωνικῶν. Ταύτης μετέσχον πολλοὶ τῶν πλουσιωτάτων ἀποστείλαντες τὰς ἰδίας αὐτῶν βαρυτίμους συλλογάς.

— Τὴν πασίγνωστον πινακοθήκην τοῦ ἀποθανόντος βέλγου φιλοτέχνου van Praet ἠγόρασεν ἡ βελγικὴ κυβέρνησις ἀντὶ 800,000 φράγκων ὅπως πλουτίσῃ δι' αὐτῆς τὸ μουσεῖον τῶν Βρυξελλῶν. Ἡ πινακοθήκη αὕτη περιέχει ἰδίᾳ ἔργα τῶν ἐξοχωτάτων συγχρόνων Γάλλων ζωγράφων, ἐν οἷς πέντε τοῦ Μεσσονιέ, ἀνὰ τρία τῶν Δελακρουά, Μιλλὲ καὶ Θ. Ρουσσὼ κλπ. Ἐκτὸς ἄλλων περιλαμβάνεται ἐν ταῖς προσωπογραφίαις καὶ μία τοῦ Ἰγγρές.

— Ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τοῦ θανάτου τοῦ Βάγνερ τῇ 19 φεβρουαρίου παρεστάθη ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς Μαδρίτης μετ' ἐξόχου ἐπιτυχίας τὸ λυρικώτατον τῶν ἔργων αὐτοῦ ὁ *Λόεγγριν*. Τὸ μελόδραμα τοῦτο ἀναβιβάζεται νῦν καὶ ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῆς Σκάλας τοῦ Μιλάνου.

— Ἐν Μεγάλῃ Βρεττανίᾳ ἐκδίδονται σήμερον 2177 ἐφημερίδες, ὧν 454 ἐν Λονδίνῳ, 1273 ἐν ταῖς ἀγγλικαῖς ἐπαρχίαις, 82 ἐν Οὐαλλίᾳ, 189 ἐν Σκωτίᾳ, 158 ἐν Ἰρλανδίᾳ καὶ 21 ἐν ταῖς μικραῖς νήσοις τοῦ πορθμοῦ. Ἐξ ὅλων τούτων 180 εἶνε καθημεριναί. Μεταξὺ δὲ τῶν 1508 μηνιαίων καὶ τριμηνιαίων φύλλων τὰ 399 εἶνε θρησκευτικῆς ὕλης.

— Ἐκδίδονται ἐν Λειψίᾳ κατ' αὐτὰς εἰς 300 ἠριθμημένα ἀντίτυπα καὶ ἐν γαλλικῷ πρωτοτύπῳ τὰ Ἀπομνημονεύματα τῆς πριγκιπίσσης τοῦ Βάϊρουτ, φιλτάτης ἀδελφῆς Φριδερίκου τοῦ Μεγάλου.

— Νέον μηνιαῖον περιοδικὸν ἤρξατο ἐκδιδόμενον ἐν Παρισίοις «La vie franco-russe» ὑπὸ τοῦ ἀρτισυστάτου γαλλορωσσικοῦ φιλολογικοῦ καὶ καλλιτεχνικοῦ συλλόγου.

— «Nach San Remo ! Χαιρετισμοὶ Γερμανῶν ποιητῶν πρὸς τὸν ἡμέτερον διάδοχον». Ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον ἐξεδόθη συλλογὴ ποιημάτων τῶν κρατίστων ἐν τοῖς συγχρόνοις ποιητῶν τῆς Γερμανίας ἀποτεινομένων πρὸς τὸν ἀσθενοῦντα νέον Αὐτοκράτορα τῆς Γερμανίας. Ἐν αὐτοῖς περιέχεται καὶ ποίημα ἐστεμμένης ποιητρίας — τῆς βασιλίσσης τῆς Ρουμανίας.

— Ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Ζυρίχης ἦσαν ἐγγεγραμμέναι κατὰ τὸ λῆγον ἑξάμηνον 47 γυναῖκες, ὧν 29 ἐν τῇ ἰατρικῇ σχολῇ, 14 ἐν τῇ φιλοσοφικῇ καὶ δύο ἐν τῇ εἰδικῇ σπουδῇ τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας. Ἐν Λονδίνῳ 48 γυναῖκες ἀριθμοῦνται μεταξὺ τῶν σπουδαστῶν τῆς ἰατρικῆς. Ἐν Παρισίοις δὲ 108, ὧν 82 ρωσσίδες, 12 ἀγγλίδες, 7 γαλλίδες, 3 ἀμερικανίδες, 2 αὐστριακαί, 1 ρωμουνὶς καὶ 1 ὀθωμανίς (;).

— Αἱ ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς ἐξασκοῦσαι νῦν τὸ ἰατρικὸν ἐπάγγελμα γυναῖκες ἀνέρχονται εἰς 300.

— Ἐν τοῖς διαφόροις γερμανικοῖς πολυτεχνείοις φοιτῶσι νῦν σπουδασταὶ ἐν ὅλῳ 2278, ἤτοι ἐν Βερολίνῳ 676, ἐν Μονάχῳ 375, ἐν Δρέσδῃ 251, ἐν Στουττγάρδῃ 208, ἐν Καρλσρούῃ 271, ἐν Ἀννοβέρῳ 191, ἐν Ἀκυϊσγράνῳ 109, Δαρμστάδῃ 127, ἐν Βρουνσβίκῃ 70.

Περατουμένου προσεχῶς τοῦ νῦν ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» δημοσιευομένου διηγήματος τοῦ κ. Γ. Δροσίνη, θέλομεν ἀρχίσει τὴν δημοσίευσιν ἀρίστου ἔργου ἐκ τοῦ γαλλικοῦ μεταφρασθέντος, τοῦ *Ὑποψηφίου*, μυθιστορήματος νεωτάτου τοῦ διαπρεποῦς συγγραφέως καὶ ἀκαδημαϊκοῦ Ἰουλίου Κλαρετῆ.

—Διὰ τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν ἐζητήθη παρὰ τῶν διευθύνσεων τῶν διαφόρων ἐν Εὐρώπῃ νομισματικῶν μουσείων κατάλογος ὅλων τῶν νομισμάτων, τῶν ἀνηκόντων εἰς τὰς κλαπείσας ἐκ τοῦ ἡμετέρου νομισματικοῦ μουσείου σειρὰς μετὰ τῶν ὀνομάτων τῶν πωλητῶν. Ἤδη δὲ τὸ νομισματικὸν μουσεῖον τοῦ Βερολίνου διὰ τοῦ διευθυντοῦ αὐτοῦ φὸν Σάλετ κατήρτισε καὶ ἀπέστειλεν ἐνταῦθα τοιοῦτον κατάλογον, ὃν ἡ ἀνάκρισις νῦν παραβάλλει πρὸς τὸν ἤδη ὑπ' αὐτῆς καταρτισθέντα τῶν ἐκ τοῦ μουσείου ἡμῶν κλαπέντων. Ἀναμένονται δὲ καὶ οἱ τῶν λοιπῶν εὐρωπαϊκῶν μουσείων.

— Ἐν ταῖς ἐν Ἀκροπόλει ἐνεργουμέναις ἀνασκαφαῖς ἀνεκαλύφθη εἰς βάθος δέκα τριῶν ἕως δεκατεσσάρων μέτρων ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ βράχου συμπεπιεσμένον μολύβδινον ἀγγεῖον, τὸ ὁποῖον ἕνεκα τοῦ χρόνου ἀπεκρυσταλλώθη ἐξ ὁλοκλήρου, πρὸς τούτοις δὲ τὸ ἄνω ἥμισυ τοῦ κορμοῦ Ἡρακλέους πώρινον, μεγέθους κατὰ τὸ ἥμισυ μικροτέρου τοῦ φυσικοῦ.

— Ὁ πρωθυπουργὸς ἀπεφάσισεν ὁριστικῶς τὴν κατασκευὴν ὡραιοτάτης περὶ τὴν Ἀκρόπολιν λεωφόρου. Ἀπὸ τῆς θέσεως, ἔνθα ὀλίγον ἀπωτέρω τοῦ θεάτρου τοῦ Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ σταθμεύουσιν αἱ ἅμαξαι, θὰ σχηματίζῃ κύκλον περὶ τὴν Ἀκρόπολιν καὶ θὰ καταλήγῃ εἰς τὸ θέατρον τοῦ Βάκχου, ὅπου θὰ ἑνοῦται μετὰ τῆς ὁδοῦ, ἥτις ἤδη φέρει εἰς τὴν Ἀκρόπολιν. Ἡ λεωφόρος αὕτη θὰ εἶνε πλατεῖα δέκα μέτρων καὶ θὰ κοσμῆται ἑκατέρωθεν διὰ δενδροστοιχίας. Οὕτω θὰ κατεδαφισθῶσιν ὅλοι οἱ οἰκίσκοι οἵτινες εἶνε ἐγκεχωσμένοι εἰς τοὺς βράχους. Θὰ ἐκλίπωσι τὰ Ἀναφιώτικα, τῶν ὁποίων τὰς πλείστας οἰκίας ἔχει ἀγοράσει τὸ δημόσιον, ἐπομένως δὲ θὰ ἐνεργηθῶσι καὶ ἀνασκαφαὶ εἰς τὰς θέσεις δι' ὧν θὰ διέλθῃ ἡ λεωφόρος.

— Προσεχῶς θέλει γείνει ἡ τελετὴ ἐπὶ τῇ καταθέσει τοῦ

Digitized by Google

θεμελίου λίθου τῆς ἀνεγειρομένης Βαλλιανείου βιβλιοθήκης.'Ο κ. Τσίλλερ διέταξεν ὅπως γίνωσιν αἱ ἀπαιτούμεναι προετοιμασίαι, ὁ δὲ ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς κ. Ρενιέρης θὰ μεριμνήσῃ περὶ τῶν καταλλήλων λέξεων αἵτινες θὰ χαραχθῶσιν ἐπὶ τοῦ θεμελίου λίθου καὶ θὰ ἐκφωνήσῃ κατάλληλον λόγον. Εἰς τὴν τελετὴν ταύτην θὰ παραστῇ καὶ ὁ βασιλεύς.

— 'Ο Βασιλεὺς ἀνέθηκεν εἰς τὸν ἀρχιτέκτονα κ. Τσίλλερ τὴν ἐκπόνησιν τοῦ σχεδίου τῆς ἀνεγέρσεως ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ Ἄρεος τῆς σχολῆς τῶν Εὐελπίδων.

— 'Η Γενικὴ ἐφορία τῶν 'Αρχαιοτήτων ἀπεφάσισε τὴν κατὰ μῆνα ἔκδοσιν τοῦ «'Αρχαιολογικοῦ δελτίου», τὸ ὁποῖον θὰ περιλαμβάνῃ α') ἀναγραφὴν ἐκ τῶν μηνιαίως εἰς τὸ ἀρχαιολογικὸν μουσεῖον εἰσαγομένων ἀρχαιοτήτων καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἐν τῷ Κράτει ἐνεργουμένων διαφόρων ἀρχαιολογικῶν ἀνασκαφῶν, β') ἔκθεσιν περὶ τῶν ἐν τοῖς διαφόροις μουσείοις τοῦ Κράτους ἐργασιῶν καὶ γ') διαφόρους ἀρχαιολογικὰς εἰδήσεις.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευῇ, 26 Μαρτίου.

Τὸν ἐν Παρισίοις κατασκευασθέντα ἀδαμαντοκόλλητον μεγαλόσταυρον τοῦ Σωτῆρος, ὅστις ἀπεφασίσθη ν' ἀπονεμηθῇ τῷ Σουλτάνῳ θέλει φέρει εἰς Κωνσταντινούπολιν εἰδικὴ πρεσβεία ἀποτελουμένη ἐκ τῶν κκ. Βλασίου Βαλτινοῦ, ὑποστρατήγου καὶ ἀρχηγοῦ τοῦ ἐν Λαρίσσῃ ἀρχηγείου, Γ. Α. 'Αντωνοπούλου γενικοῦ γραμματέως τοῦ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργείου, καὶ Γ. Παπαδιαμαντοπούλου λοχαγοῦ, ὑπασπιστοῦ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν στρατιωτικῶν. 'Ο ἐπὶ τῶν 'Εξωτερικῶν ὑπουργὸς κ. Δραγούμης ἐτηλεγράφησεν εἰς Κωνσταντινούπολιν ζητήσας νὰ ἐρωτηθῇ ὁ Σουλτάνος ἂν ἐπιθυμῇ ν' ἀναβληθῇ ἡ ἀποστολὴ τῆς πρεσβείας ἄχρις οὗ παρέλθῃ τὸ ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου πένθος.

— 'Εντὸς τῆς ἑβδομάδος ταύτης ὑπογράφεται καὶ δημοσιεύεται τὸ Βασιλικὸν Διάταγμα περὶ λήξεως τῶν ἐργασιῶν τῆς Β' συνόδου τῆς ΙΒ' βουλευτικῆς περιόδου. 'Επὶ τούτῳ ὁ πρόεδρος τῆς Βουλῆς κ. Αὐγερινὸς τὴν παρελθοῦσαν Δευτέραν περὶ τὴν 10 π. μ. προσκαλέσας ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ προεδρείου τὸ προσωπικὸν τῆς βουλῆς, παρόντος καὶ τοῦ ἐφόρου κ. Καλογεροπούλου, καὶ ἀναγγείλας εἰς αὐτοὺς τὴν προσεχῆ λῆξιν συνέστησε τὴν ταχεῖαν καὶ ἀκριβῆ περάτωσιν τῆς ἐργασίας τῶν γραφείων.

— 'Εν τῇ διευθύνσει τῶν δημοσίων ἔργων συνιστᾶται τμῆμα ἀρχιτεκτονικόν, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Τσίλλερ, οὗ ὁ μισθὸς ὁρίζεται εἰς δραχμὰς 1200 κατὰ μῆνα, ἐνῷ τὸ ἄχρι τοῦδε δαπανώμενον ποσὸν εἰς τὰς ἀρχιτεκτονικὰς ἐργασίας τῆς κυβερνήσεως ἀνήρχετο εἰς τὸ ὀκταπλοῦν.

— Αἱ εἰσπράξεις τοῦ τελωνείου Πειραιῶς καθ' ὅλον τὸν λήξαντα μῆνα ἀνῆλθον εἰς δρ. 712,256.40, ἀπέναντι δρ. 269,000 τοῦ ἀντιστοίχου μηνὸς π. ε. — τοῦ δὲ δημοτικοῦ φόρου Πειραιῶς εἰς δρ. 31,800.

— Δραστηρίως ἐνεργεῖται ἡ κατάστρωσις τῶν σιδηρῶν ῥάβδων ὑπὸ τῆς 'Εταιρείας τῶν Τροχιοδρόμων διὰ τὴν μεταξὺ Πειραιῶς καὶ Ν. Φαλήρου συγκοινωνίαν. 'Η νέα αὕτη γραμμὴ ἀρχομένη ἀπὸ τῆς πρὸς ἠλεκτρικὸν φωτισμὸν τοῦ Φαλήρου ὑπαρχούσης μηχανῆς διευθύνεται παραλλήλως τῇ γραμμῇ τοῦ σιδηροδρόμου μέχρ. τῆς πλατείας 'Ιπποδαμείας ἐπὶ τῆς παλαιᾶς ὁδοῦ Πειραιῶς καὶ ἐκεῖθεν ἀκολουθεῖ τὴν ὁδὸν Μιαούλη μέχρι τοῦ τελωνείου. Πρὸ τοῦ Τινανείου κήπου ἔσται ὁ σταθμὸς τῶν ἐπιβατῶν. Μέχρι τοῦδε ἡ κατάστρωσις τῶν ῥάβδων ἐπερατώθη μέχρι τῆς ὁδοῦ Δεξαμενῆς.

— 'Η 'Εταιρεία τῶν σιδηροδρόμων 'Αγρινίου — Μεσολογγίου ἐπωφελουμένη ἐκ τῆς γειτνιάσεως τῶν δασῶν τῆς 'Ακαρνανίας καὶ θέλουσα τὸ καθ' ἑαυτὴν νὰ συντελέσῃ ὅπως εἰς τὸ μέλλον ὅλαι αἱ ἐν 'Ελλάδι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ προμηθεύωνται τὴν ἀναγκαιοῦσαν αὐταῖς ξυλείαν ἐκεῖθεν ἔδωκεν εἰς ἐργολαβίαν τὴν προμήθειαν τῶν στρωτήρων τοῦ σιδηροδρόμου εἰς τὸν κ. Σκαλτσοδῆμον. 'Ο σιδηρόδρομος Μεσολογγίου εἶνε ὁ πρῶτος χρησιμοποιῶν τὰ προϊόντα τῶν δασῶν μας.

— Τὴν παρελθοῦσαν πέμπτην ἤρξατο ὑπὸ τῶν ἐπὶ τούτῳ ὁρισθέντων ἰατρῶν ὁ δωρεὰν ἐμβολιασμὸς τῶν κατοίκων τῆς πόλεως, μάλιστα δὲ ὁ τῶν μαθητῶν τῶν δημοτικῶν Σχολείων.

— Αἱ ἐπὶ τῆς κλοπῆς τοῦ νομισματικοῦ Μουσείου ἀνακρίσεις ἐξακολουθοῦσι δραστηρίως. 'Ελπίζεται δὲ ὅτι αἱ ἐξ Εὐρώπης περιμενόμεναι πληροφορίαι θέλουσι διαφωτίσει ἀρκούντως τὸ ἔγκλημα καὶ θὰ βοηθήσωσι μεγάλως εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῶν ἐνόχων.

— 'Η 'Εθνικὴ Τράπεζα ἠλάττωσε τὸν τόκον τῶν προεξοφλήσεών της ἀπὸ 8 ο/ο εἰς 7 ο/ο διὰ τὰ συναλλάγματα τὰ τακτικῶς πληρονόμενα ἐν τῇ λήξει, εἰς 8 ο/ο δὲ διὰ τὰ ἀνανεούμενα. Τὸ μέτρον τοῦτο ἐλήφθη διὰ τὰς ἀγορὰς 'Αθηνῶν, Σύρου καὶ Πατρῶν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Ι. Κ. Μασσαλίαν. 'Ελήφθησαν καὶ διετέθησαν συμφώνως τῇ παραγγελίᾳ σας. 'Απάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. — κ. Π. Φ. Σαράντα 'Εκκλησιαῖς. 'Απεστάλησαν τὰ ζητηθέντα· κατὰ τὰ ἄλλα συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας. — κ. Μ. Α. Χ. Λάρισσαν. 'Η 'Εκτελεστικὴ 'Επιτροπὴ θὰ λάβῃ πάντα τὰ κατάλληλα μέτρα διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῶν προϊόντων ἐν τῷ Μεγάρῳ τῆς 'Εκθέσεως, οὐδόλως ὅμως εὐθύνεται διὰ πᾶσαν τυχὸν βλάβην αὐτῶν ἢ ἀπώλειαν κατὰ τὴν ἀποστολὴν αὐτῶν ἐνταῦθα. — κ. Σ. Γ. **Bielitz**. 'Ελήφθησαν, ἀπεστάλησαν δ' ὑμῖν ἀγγελίαι. Τὸ σημειούμενον βιβλίον τιμᾶται μετὰ ταχυδρομικῶν φρ. 3,50. Περὶ τοῦ ἄλλου θέλομεν σᾶς πληροφορήσει διὰ τοῦ προσεχοῦς. — κ.Π.Η. Κ. Ταγανρόγ.'Ελήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὰς εὐμενεῖς φροντίδας. 'Απηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως. — κ. Μ. Γ. Μ. Μελιτόπολιν. Εἰσέτι δὲν ἐξεδόθη τὸ Γ' Μέρος «Στρατ. 'Αναμνήσεων» καὶ ἀγνοοῦμεν ἂν καὶ πότε θὰ ἐκδοθῇ. 'Η ἔκδοσις τῆς ἱστορίας Παπαρρηγοπούλου ἐπερατώθη πρὸ καιροῦ ἤδη, οἱ δὲ πίνακες καὶ εἰκόνες τοῦ συγγράμματος θὰ ταχθῶσιν ἐν τῇ οἰκείᾳ θέσει κατὰ τὴν δημοσιευθεῖσαν ὁδηγίαν ἐν τῷ ἐξωφύλλῳ τοῦ τελευταίου τεύχους. Τὰ σταλέντα ἐλήφθησαν παρὰ τῆς διευθύνσεως τοῦ *Ἄστεος*. —κ.Ι. Σ. Κ.'Ιθάκην.'Ελήφθησαν ἐγκαίρως καὶ ἀπεστάλη ἀπόδειξις· τὸ χειρόγραφον δὲν δυνάμεθα ἀτυχῶς νὰ χρησιμοποιήσωμεν. — *Φιλαναγνώστῃ*. Δύνασθε ν' ἀρκεσθῆτε εἰς τὴν ἐξήγησιν ταύτην ἣν δίδει ὁ Οὐγκώ ; 'Ο 'Οθέλλος εἶνε ἡ νύξ. Καὶ ὢν ἡ νὺξ καὶ θέλων νὰ φονεύσῃ, τί λαμβάνει ὡς ὄργανον ; τὸ δηλητήριον ; τὸ ῥόπαλον ; τὸν πέλεκυν ; τὴν μάχαιραν ; Ὄχι· τὸ προσκεφάλαιον. Φονεύειν ἐστὶν ἀποκοιμίζειν. Καὶ οὕτως ἡ Δεσδεμόνα θνήσκει ἀποπνιγεῖσα διὰ τοῦ προσκεφαλαίου ὅπερ ἔσχε τὸ πρῶτον αὐτῆς φίλημα καὶ τὴν ὑστάτην αὐτῆς πνοήν. — κ. κ. Α. Β. Βερολῖνον Η. Κ. Σύρον, Χ. Π. Τ. Πρέβεζαν, Ν. Π. Κύμην, Ι. Χ. Μ. Λευκάδα, Ι. Κ. Δ. Γέτσκ, Π. Χ. Σορόκαν, Γ. Δ. Βῶλον, Π. Γ. Π. καὶ Σ. Ε. Σ. 'Οδησσόν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — *Συνδρομητῇ*. Περὶ τῆς ἑλληνικῆς τέχνης πραγματευόμενα ὑπάρχουσιν ἐν τῇ γλώσσῃ μας μόνον τὰ ἑπόμενα· τὸ 'Εγχειρίδιον 'Αρχαιολογίας τοῦ Ross, ἡ 'Ιστορία τῆς 'Αρχαίας καλλιτεχνίας τοῦ κ. Α. Ρ. Ραγκαβῆ καὶ τοῦ κ. Καββαδία ἡ 'Αρχαιολογία. 'Υπάρχουσι δ' ἔτι οἱ Βίοι Καλλιτεχνῶν τοῦ κ. Γ. Μαυρογιάννη. 'Εὰν ζητῆτε βιβλία εἰς ξένας γλώσσας, τοιαῦτα ὑπάρχουν πάμπολλα, ἅτινα καὶ ὁ χρόνος καὶ ὁ χῶρος δὲν ἐπιτρέπει ἡμῖν νὰ καταλέξωμεν.*Φοίνικι*.—**Ramleh**. Δυσχερὴς ἔκθεσις τῶν καθ' ἕκαστα δι' ἔλλειψιν χώρου. Δύνασθε δημοσιεῦσαι ἐν ἄλλῃ ἐφημερίδι.—κ. Δ.Π.Ροστόβιον. 'Ελήφθησαν. Πλείστας εὐχαριστίας διὰ τὴν παρεχομένην ὑποστήριξιν. 'Απάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. — κ. Ι. Α. Σύρον. 'Επειδὴ εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐμβάσωμεν τὸ ἀντίτιμον σὺν τῇ παραγγελίᾳ, δέον νὰ προαποσταλῇ καὶ πρὸς ἡμᾶς. 'Η τοῦ βιβλίου ἀποστολὴ εἰμπορεῖ νὰ γείνῃ κατ' εὐθεῖαν πρὸς ὑμᾶς ἐκ Παρισίων· τὸ ζητηθὲν φύλλον ἀπεστάλη —κ.Α.Μ. Βῶλον. Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὴν ὑμετέραν εὐμένειαν.—κ. 'Αδελφ. Σ. Κωνσταντινούπολιν. Συνεμορφώθημεν τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ. — *Φίλῳ Μ'*. Τί νὰ σᾶς κάμωμεν ; 'Αφοῦ δὲν γράφετε στίχους, οὐδεμία ἐλπὶς ὑπάρχει. Καὶ αὐτὴν τὴν χάριν βλέπετε τὴν ἔχουν οἱ ποιηταί, κολακεύοντες τὴν γυναικείαν ματαιότητα. 'Ο Κορνήλιος ὑπερεξηκοντούτης

Digitized by Google

ἠγαπήθη ὑπὸ τῆς νεαρωτάτης μαρκησίας de Contades ὑπισχνούμενος αὐτῇ τὴν ὑστεροφημίαν :

Chez cette race nouvelle
Où j'aurai quelque credit,
Vous ne passerez pour belle
Qu' autant que je l'aurai dit !

κκ. Ν. Μ. Καλαφὰτ καὶ Κ. Π. Ἴον. Ἐλήφθησαν. — κ. Σ. Σ. Κ. Αἰτωλικόν. Ἐλήφθησαν καὶ παρεδόθησαν τῷ κ. Δ. Ζ.; ὡς ἰδιαιτέρως ἀπηντήσαμεν. — κ. Ε. Κ. Ματκώπ. Ἀπεστάλησαν ἐγκαίρως πάντα τὰ ἐκδοθέντα εἰς Ἀνάπαν, ὡς ἐν ἰδιαιτέρᾳ ἐπιστολῇ ἐξηγοῦμεν ὑμῖν. — κ. Λ. Δ. Σ. Βάρναν. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας. Ἐκ τῶν ζητηθέντων ἀπεστάλη μόνον τὸ ἕν, τῶν ἄλλων ὄντων ἐξηντλημένων. — κ. Γ. Γ. Β. Σεβαστούπολιν. Ἐλήφθησαν καὶ παρεδόθησαν τὰ ἀνήκοντα εἰς τὰς σημειουμένας ἐφημερίδας. Ἰδιαιτέρως ἀπηντήσαμεν.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ «ΕΣΤΙΑΣ» ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΑΡΤΙ ΕΚΔΟΘΕΝ

ΟΔΗΓΟΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

κατὰ τὸ Ἀγγλικὸν Don't ὑπὸ Κ. Ε. ΓΕΛΒΕΡΤ.

ΕΚΔΟΤΗΣ : Γ. ΜΠΑΡΤ

Τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δραχ. 1. — Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 1,10. — Ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 1,20.

Η ΛΕΧΩ

ἤτοι πῶς πρέπει νὰ τὴν περιποιώμεθα καὶ προφυλάσσωμεν.

ΥΠΟ Α. ΧΡΗΣΤΙΔΟΥ ΙΑΤΡΟΥ.

Τὸ χρησιμώτατον τοῦτο ἐγχειρίδιον εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «ΕΣΤΙΑΣ» καὶ πωλεῖται ἀντὶ δρ. 1.20. Ταχυδρ. ἀποστελλόμενον δρ. 1.30.

ΑΙΚ. ΛΑΣΚΑΡΙΔΟΥ

Τὸ βιβλίον τῶν μικρῶν μας, ἀναγνωσματάριον διὰ παιδία 6—8 ἐτῶν. Δραχ. 1,25. Μετὰ ταχυδρ. τελῶν δραχ. 1,35.

Ἡ τέρψις τῶν παίδων, διηγήματα διὰ παιδία 7—9 ἐτῶν. Δραχ. 1,75. Μετὰ ταχυδρ. τελῶν δραχ. 2.

Εἰκόνες τοῦ παιδικοῦ βίου, διὰ παιδία 8—10 ἐτῶν. Δραχ. 1,50. Μετὰ ταχυδρομ. τελῶν δραχ. 1,70.

Πραγματεία περὶ τοῦ Φροβελιανοῦ συστήματος. Ὁδηγίαι πρὸς κατανόησιν τοῦ συστήματος τούτου. Δραχ. 2.

Ἐξεδόθησαν ἄρτι

Ρυθμικὰ παίγνια κατὰ τὴν Φροβελιανὴν μέθοδον διά τε τοὺς Νηπιακοὺς Κήπους καὶ τὰ μαθήματα τῆς Γυμναστικῆς. Ποίησις καὶ μουσικὴ ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Καντακουζηνοῦ. Τεύχη Α' καὶ Β'. Τιμᾶται ἕκαστον δραχ. 1,25. Μετὰ ταχυδρ. 1,40.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

4 Μαρτίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	448.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	447.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	526.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	482.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	241.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	93.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		516.—
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,130.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	187.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	81.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	206.—
Εταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	169.50
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	391.—
Ἑταιρία Φωταερίου	» »	
Συναλλάγματα		
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	32.80
	3μην.	32.60
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	129.½
»	3μην.	128.½
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		25.75
Λίρα ὀθωμανικὴ		29.10

ΕΞΕΔΟΘΗ ΑΡΤΙ

Δ. ΒΙΚΕΛΑ

Η ΣΥΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΚΑΙ ΤΑ ΟΡΙΑ ΑΥΤΟΥ

Ἀπὸ τῆς ἐν Λαϋμπὰχ μέχρι τῆς ἐν Βερολίνῳ Συνόδου.

Μελέτη ἱστορική, μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ γαλλικοῦ ὑπὸ Χ.Μ.

Τιμᾶται δραχμῆς. — Μετὰ ταχυδρ. δραχ. 1.20.

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Λουκῆς Λάρας, πρωτότυπον ἑλληνικὸν μυθιστόρημα.......... Δρ. 1.—
Στίχοι. Ἔκδοσις νέα.......... » 2.—
Διηγήματα.......... » 2.—
Ἀπὸ Νικοπόλεως εἰς Ὀλυμπίαν.......... » 2.50
Σαίξπηρ, Ῥωμαῖος καὶ Ἰουλιέττα.......... » 1.—
» Βασιλεὺς Λήρ.......... » 1.—
» Ὀθέλλος.......... » 1.—

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενα, ἕκαστον τῶν ἀνωτέρω βιβλίων ἐπιβαρύνεται καὶ μὲ λεπτὰ 20 διὰ ταχυδρομικὰ τέλη.

Ο ΡΩΜΗΟΣ ἐφημερὶς

Ποῦ τὴν γράφει ὁ Σουρῆς.

Συνδρομαὶ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰς τὸν «Ῥωμηὸν» γίνονται δεκταὶ ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ φρ. 15 ἐτησίως.

Εἰς τοὺς ἐγγραφομένους συνδρομητὰς δίδονται καὶ ὅλα τὰ φύλλα ὅσα ἐκδοθῶσιν ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐγγραφῆς των.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888—1255

Digitized by Google

493

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 585.—13 ΜΑΡΤΙΟΥ 1888. Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 637

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΝΕΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ.

ΤΟ ΒΟΤΑΝΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ, διήγημα ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.

ΑΝΑΔΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΨΕΥΔΟΥΣ ὑπὸ Σίμωνος Ἀποστολίδου.

Η ΕΝ ΚΟΡΣΙΚΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΙΚΙΑ, ὑπὸ Ν. Β. Φαρδῦ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἡ ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων καὶ κληροδοτημάτων ἐπιτροπή, ἐκτελοῦσα τὴν θέλησιν τοῦ εὐεργέτου τοῦ Ἔθνους Κωνσταντίνου Χ. Ζάππα, ὁρίζει ὡς ἀκολούθως τὰ τοῦ διαγωνίσματος πρὸς συγγραφὴν ἐθνικοῦ δράματος, ὅπερ προεκηρύχθη ἤδη διὰ τοῦ ἀπὸ 14 Ἰανουαρίου ε. ε. κανονισμοῦ τῆς Δ' Ὀλυμπιάδος.

α') Ἡ ὑπόθεσις τοῦ δράματος πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ ληφθῇ ἐκ τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας, ἀρχαίας, μέσης ἢ νεωτέρας μέχρι τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος τοῦ 1821 καὶ τούτου συμπεριλαμβανομένου.

β') Τὸ δρᾶμα θὰ εἶνε ἔμμετρον, περιλαμβάνον τρεῖς μέχρι πέντε πράξεων καὶ τὸ πολὺ τρεῖς χιλιάδας στίχων.

γ') Τὰ χειρόγραφα πρέπει νὰ εἶνε γεγραμμένα καθαρὰ καὶ εὐανάγνωστα, ἄλλως εἶνε ἀπαράδεκτα· πρέπει δὲ νὰ παραδοθῶσιν εἰς τὸν πρόεδρον τῆς ἐπιτροπῆς τῶν Ὀλυμπίων ἀπὸ τῆς 20 Ἰουλίου μέχρι τῆς 1 Αὐγούστου 1888, συνοδευόμενα ὑπὸ ἐσφραγισμένου δελτίου, ἐγκλείοντος μὲν τὸ ὄνομα τοῦ ποιητοῦ, φέροντος δὲ διακριτικόν τι ρητὸν ἐπιγεγραμμένον καὶ ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος τοῦ χειρογράφου.

δ') Ὁ ἀγὼν θὰ κριθῇ ὑπὸ ἐπιτροπῆς τριμελοῦς, ἐκλεχθησομένης ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς τῶν Ὀλυμπίων μετὰ τὴν 1 Αὐγούστου 1888, ἡ δὲ κρίσις θὰ ἀπαγγελθῇ ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Μεγάρου τῶν Ὀλυμπίων τὴν ἡμέραν τῆς ἐνάρξεως τῆς Δ' Ὀλυμπιάδος.

ε') Ἐκ τῶν ἀγωνισθησομένων ἔργων θὰ βραβευθῇ τὸ κρεῖττον ἐκτὸς ἂν κριθῇ ὅλως μέτριον.

ϛ') Εἰς τὸ βραβευθησόμενον δρᾶμα ἀπονεμηθήσεται χιλιόδραχμον χρηματικὸν γέρας, ἡ δὲ πανηγυρικὴ αὐτοῦ παράστασις κανονισθήσεται ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς τῶν Ὀλυμπίων.

ζ') Τὰ εἰς τὸν ἀγῶνα ἀποσταλησόμενα ἔργα δὲν ἐπιστρέφονται.

— Κατὰ τὸν κανονισμὸν τῆς Δ' Ὀλυμπιάδος ὡρίσθη ὡσαύτως διαγώνισμα συγγραφῆς «περὶ τῶν ἐθνικῶν δασῶν» ἀφορώσης εἰς τὴν χρησιμότητα τῶν δασῶν, τὴν φυτολογικὴν αὐτῶν ἐξέτασιν, τὴν κατάστασιν, τὴν ἔκτασιν, τὰ ἐπιφέροντα τὴν καταστροφὴν αὐτῶν αἴτια, τὸν τρόπον τῆς αναδασώσεως τῆς χώρας καὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς ἱδρύσεως παρ' ἡμῖν δασονομικῆς σχολῆς.

Τὰ πονήματα δέον νὰ παραδοθῶσιν εἰς τὸν πρόεδρον ἀπὸ 20 Ἰουλ. ἄχρι 1 Αὐγούστου ε. ἔ. θὰ κριθῶσι δὲ ὑπὸ τριμελοῦς ἐπιτροπῆς ἐκλεχθησομένης ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς τῶν Ὀλυμπίων μετὰ τὴν 1 Αὐγούστου.

Εἰς τὸ βραβευθησόμενον ἔργον θὰ ἀπονεμηθῇ χιλιόδραχμον γέρας, ἡ δὲ τύπωσις γενήσεται δαπάναις τῆς ἐπιτροπῆς. Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται.

— Εἰς 273,140 δρ. ἀνέρχεται διὰ τὸ ἔτος 1888 τὸ ἐνεργητικόν, πλὴν τῶν αναπαλλοτριώτων, τῆς ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπῆς, κατὰ ταῦτα δὲ προϋπελογίσθησαν καὶ τὰ ἔξοδα ἤτοι 30 χιλ. διὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ οἰκοδομήματος, 25 χιλ. διὰ τὴν πλατεῖαν, τὴν κλίμακα καὶ τὰ πεζοδρόμια, 7 χιλ. ὑπόλοιπον διὰ τὸν ἀνδριάντα τοῦ κ. Κ. Ζάππα, 25 χιλ. δι' ἰσοπέδωσιν, ἐμφύτευσιν καὶ συντήρησιν τοῦ περὶ τὸ μέγαρον χώρου, 25 χιλ. διὰ τὴν ἐσωτερικὴν διακόσμησιν τοῦ μεγάρου, καὶ 150 χιλ. διὰ τὴν τέλεσιν τῆς Ἐκθέσεως τῆς Δ' Ὀλυμπιάδος.

— Ὁ κ. Ἀλέξανδρος Ἰωνίδης ἀπέστειλεν εἰς τὴν ἐπὶ τῆς Ἐκθέσεως τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπὴν 1000 δραχμάς, ἵνα χρησιμεύσωσιν ὡς βραβεῖον ὑπὲρ τῶν ἐκλεκτοτέρων λεπτῶν βαμβακερῶν ὑφασμάτων. Τὸ βραβεῖον τοῦτο διαιρεθήσεται εἰς τριακοσιόδραχμον ὑπὲρ τῶν πτυχωδῶν ὑφασμάτων, τετρακοσιόδραχμον ὑπὲρ τῶν ὁμαλῶν κατὰ τὴν ὕφανσιν πεποικιλμένων καὶ τριακοσιόδραχμον ὑπὲρ τῶν ὁμαλῶν ἁπλῶν.

—Ὁ κ. ὑπουργὸς τῶν ναυτικῶν παρακληθεὶς καὶ ἰδιαιτέρως ὑπεσχέθη νὰ διατάξῃ εἰς τὸν Ναύσταθμον τὴν κατασκευὴν προτύπων πλοιαρίων ἀκτοπλοΐας ὅπως ἐκτεθῶσιν ἐν τῇ ἐκθέσει.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ὡς γνωστόν, ὁ πρίγκιψ διάδοχος τοῦ Σὰξ Μάϊνιγγεν Βερνάρδος τὰς ὥρας τῆς σχολῆς αὐτοῦ ἀφιεροῖ εἰς τὴν μετὰ ζήλου μελέτην τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσης, τὴν ὁποίαν καλῶς ἐπίσταται καὶ καλῶς γράφει. Ἐξαίρετον δεῖγμα τῆς ἑλληνομαθείας ταύτης τοῦ φιλομούσου ἡγεμόνος ἔσχομεν τὴν ἐν τῇ *Ἑστίᾳ* δημοσιευθεῖσαν μετάφρασιν αὐτοῦ τοῦ χαρακτηρισμοῦ τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου ὑπὸ **Paul Lindau**. Νεώτατον δὲ δεῖγμα τῆς πρὸς τὰ ἑλληνικὰ γράμματα ἀγάπης του παρέχει ἡμῖν τελευταῖον διὰ τῆς εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν μεταφράσεως τοῦ Φιέσκου τοῦ Σίλλερ. Ἡ μετάφρασις αὕτη ἐκδίδεται μετ' οὐ πολὺ ἐν ἰδιαιτέρῳ βιβλίῳ, ὅπερ θὰ φέρῃ ὁλόκληρον τὸ ὄνομα τοῦ μεταφραστοῦ.

— Ὁ κ. d'Arbois de Jubainville ἀνέγνωσεν ἐπ' ἐσχάτων ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν Ἐπιγραφῶν καὶ τῶν Γραμμάτων ἐν Παρισίοις σημείωσιν περὶ τῆς κατὰ παρασκευὴν καὶ σάββατον νηστείας κατὰ τοὺς καθολικούς. Ἀπέδειξε δὲ ὅτι ἀρχῆθεν καὶ κατὰ τὴν δύσιν ἡ Ἐκκλησία εἶχεν ὁρίσῃ ὡς ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος νηστησίμους τὴν τετάρτην καὶ τὴν παρασκευήν, ὅπως καὶ παρ' ἡμῖν. Τὸν νεωτερισμὸν εἰσήγαγε πρῶτος ὁ πάπας Ἰννοκέντιος ὁ πρῶτος (402—417), οὐδὲν ἧττον ὅμως ἐν Γαλατίᾳ ἡ νηστεία τῆς τετάρτης παρέμεινεν ἐν χρήσει καθ' ὅλον τὸν πέμπτον αἰῶνα, εἰσαχθεῖσα δὲ εἰς τὴν Ἰρλανδίαν ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πατρικίου περὶ τὸ ἔτος 432 διετηρήθη ἐκεῖ ἐπὶ περισσότερον ἀκόμη χρόνον. Ἕνεκα δὲ τούτου, κατὰ τὴν ἐγχώριον γλῶσσαν τῶν Ἰρλανδῶν, ἡ μὲν τετάρτη ὀνομάζεται «πρώτη νηστεία», ἡ δὲ πέμπτη «ἡ μεταξὺ δύο νηστειῶν», ἡ δὲ παρασκευὴ «τελευταία νηστεία» ἢ ἁπλῶς «νηστεία.»

— Ἐν τῷ «Χρόνῳ» τοῦ Λονδίνου ἐδημοσιεύθη ἡ ἐπίκλησις κομιτάτου, ὅπερ κατηρτίσθη ἐν Ἀγγλίᾳ πρὸς διεξαγωγὴν μεγάλων ἀρχαιολογικῶν ἀνασκαφῶν ἐν Κύπρῳ. Τὸ φύλλον τοῦ Ἄστεος συνιστᾷ ἐν κυρίῳ ἄρθρῳ θερμῶς τὴν ἐπίκλησιν.

— Ὁ ἐν Χάλλῃ καθηγητὴς Κιρχὼφ ἐδημοσίευσεν ἐσχάτως στατιστικὴν τῶν μᾶλλον διαδεδομένων γλωσσῶν, ἐξ ἧς προκύπτει ὅτι 400 ἑκατομμύρια λαλοῦσιν τὴν σινικήν, 100 ἑκατομμύρια τὴν Ἰνδικήν, 100 ἑκατομμύρια τὴν ἀγγλικήν, 70 ἑκατομμύρια τὴν ρωσσικήν, 57 ἑκατομμύρια τὴν γερμανικὴν καὶ 47 ἑκατομμύρια τὴν ἱσπανικήν. Ἡ γαλλικὴ ἔρχεται μετὰ ταύτας κατέχουσα τὴν τελευταίαν θέσιν.

Digitized by Google

— Ἀνευρέθησαν ἐσχάτως ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς τῆς Ἀκροπόλεως πρὸ τοῦ ἐν αὐτῇ Κεντρικοῦ Μουσείου εἰς βάθος 14 περίπου μέτρων διάφορα χάλκινα ἐργαλεῖα καὶ ὅπλα ἀρχαιότατα, προϊστορικῆς ἐποχῆς. Τὰ ἐργαλεῖα εἶνε παρεμφερῆ τοῖς νῦν παρ' ἡμῖν ἐν χρήσει. Ἐπὶ τοῦ βράχου ἀκριβῶς ἀνεκαλύφθησαν τοῖχοι οἰκιῶν ἀρχαιοτάτων, ὡς φαίνεται, ἐντὸς δὲ ἑνὸς τούτων ἐντετειχισμένα εὑρέθησαν τὰ ἀνωτέρω εὑρήματα, ἅτινα συνίστανται εἰς ἐννέα πελέκεις, δύο ἀξίνας, μίαν ρίνην, δύο ξίφη, μίαν αἰχμὴν δόρατος, τρεῖς δίσκους καὶ ἄλλα τινά. Πλησίον τοῦ μέρους ἔνθα ἀνεκαλύφθησαν τ' ἀνωτέρω ἀνευρέθησαν καί τινα ἀγγεῖα τῆς λεγομένης Μυκηναίας ἐποχῆς. Τὰ εὑρήματα εἶνε μεγίστης ἀξίας, καθόσον ὑπολογίζεται ὅτι ἀνάγονται εἰς ἐποχὴν μιᾶς χιλιετηρίδος π.Χ.

—Τὸ ἀνεγειρόμενον ἐν Γραβιᾷ μνημεῖον εἰς τὸν Ὀδυσσέα Ἀνδροῦτσον εἶνε τετράγωνον οἰκοδόμημα, οὗ ἡ περιφέρεια εἶνε 120 τετραγ. μέτρων, ἤτοι ἑκάστη πλευρὰ ἔχει μῆκος 30 μ., οἰκοδομεῖται δ' ἐκ λίθων πελεκητῶν μετὰ θύρας καὶ περιφράγματος σιδηροῦ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ ἀρχαίου Χανίου καὶ ἐπὶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ τῆς ἀγούσης πρὸς τὴν Ἄμφισσαν. Ἐντὸς τοῦ περιβόλου τοῦ μνημείου ἐφυτεύθησαν 120 κυπάρισσοι, ἰσάριθμοι πρὸς τοὺς εἰς τὸ περίκλυτον Χάνι ἀγωνισθέντας μαχητάς. Εἰς τὸ κέντρον τοῦ τετραγώνου ἐγείρεται πυραμὶς ἐπὶ τριπλοῦ βάθρου, εἰς τὰς γωνίας τοῦ ὁποίου θὰ τεθῶσι βομβοσφαῖραι τοῦ 1821. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς πυραμίδος θὰ στηθῇ μαρμαρίνη ἡ προτομὴ τοῦ Ὀδυσσέως Ἀνδρούτσου, ἧς ἡ κατασκευὴ ἀνετέθη εἰς τὸν ἐνταῦθα γλύπτην κ. Μπονάνον. Τὸ ὕψος τῆς πυραμίδος μετὰ τοῦ βάθρου εἶνε 6 μέτρων. Ἐν περιόπτῳ θέσει κείμενον τὸ μνημεῖον θὰ εἶνε ἁπανταχόθεν ὁρατὸν ἐκ τῶν πέριξ. Ἔσεται δὲ περατωμένον πρὸ τῆς 8 Μαΐου, ἐπετείου τῆς ἐν Γραβιᾷ μάχης. Ἡ δαπάνη ὡρίσθη εἰς 20, 000 δρ.

— Προσδιωρίσθη ὡς τόπος, ἐν ᾧ θὰ στηθῇ τὸ ἄγαλμα τοῦ Βύρωνος, ἡ ἀπέναντι τῶν στηλῶν τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς γωνία τοῦ μεταξὺ τῆς νῦν χαρασσομένης ὁδοῦ καὶ τῆς πρὸς τὰ λουτρὰ Δαμασκηνοῦ ἀγούσης σχηματιζομένου τριγώνου. Ἀπεφασίσθη νὰ κατεδαφισθοῦν ἅπαντα τὰ πρόσθετα κτίρια τὰ περὶ τὸ Καπνεργοστάσιον, θὰ ἰσοπεδωθῇ δὲ ὁ παρ' αὐτὸ χῶρος ὅπως ᾖ κατάλληλος διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ δαπέδου τοῦ ἀνεγερθησομένου θεάτρου, διὰ τὸ ὁποῖον ἐντὸς ὀλίγου θὰ προκηρυχθῇ δημοπρασία. Θὰ δενδροφυτευθῇ ὁμοίως τῷ ἀριστερόθεν τοῦ Καπνεργοστασίου κήπῳ καὶ τὸ δεξιόθεν αὐτοῦ μέρος· αὐτὸ δὲ τοῦτο τὸ Καπνεργοστάσιον θὰ κατεδαφισθῇ ἅμα οἰκοδομηθῇ τὸ ἕτερον.

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ
ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΤΑΓΩΝ

Καταπληκτικὴ εἶνε ἡ κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα Φεβρουάριον διαφορὰ τῆς κινήσεως τῶν ταχυδρομικῶν ἐπιταγῶν ἐν σχέσει πρὸς τὸν προηγούμενον. Αἱ ἐν συνόλῳ ἐκ τοῦ κεντρικοῦ γραφείου Ἀθηνῶν ἐκδοθεῖσαι καθ' ὅλον τὸν Φεβρουάριον ἐπιταγαὶ εἰς βάρος ἄλλων ταχυδρομείων ἀνέρχονται εἰς 148 καὶ ἀντιπροσωπεύουσι ποσὸν δρ. 15, 321 δι' ἃς εἰσεπράχθη τέλος δρ.114,20. Ἤτοι ὑπερτεροῦσι τὸν παρελθόντα μῆνα ὁ μὲν ἀριθμὸς τῶν ἐπιταγῶν κατὰ 99, τὸ δὲ ὑπ' αὐτῶν ἀντιπροσωπευόμενον ποσὸν κατὰ δραχ. 9,844,90. Παρουσιάσθησαν δὲ πρὸς ἐξόφλησιν ὑπ' ἄλλων ταχυδρομικῶν γραφείων ἐκδοθεῖσαι εἰς βάρος τοῦ τῶν Ἀθηνῶν ἐν συνόλῳ ἐπιταγαὶ 439, ἀντιπροσωπεύουσαι ποσὸν 35, 565, 85 δρ., ἤτοι πλειότεραι τῶν κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα ὡς πρὸς μὲν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐπιταγῶν κατὰ 240, ὡς πρὸς δὲ τὸ ποσὸν κατὰ δρ.21, 216, 55. Οὕτως, ἀφ' ἧς ὁ νόμος ἐτέθη εἰς ἐνέργειαν, ἐκ τοῦ ταχυδρομικοῦ γραφείου Ἀθηνῶν ἐξεδόθησαν ἐν συνόλῳ ἐπιταγαὶ 197, ἀντιπροσωπεύουσαι ποσὸν δραχμῶν 20, 798, 10, ἀφ' ὧν εἰσεπράχθη τέλος δραχμῶν 153, 40.ἐξωφλήθησαν δὲ ἐπιταγαὶ 638 ἀντιπροσωπεύουσαι ποσὸν δραχ. 49 915, 15. Ἡ 20 Φεβρουαρίου ὑπῆρξεν ἡ γονιμωτέρα εἰς ἔκδοσιν ἐπιταγῶν ἡμέρα, καθ' ὅσον κατ' αὐτὴν ἐξεδόθησαν 10 τοιαῦται ἀντιπροσωπεύουσαι δρ. 2, 198, 70. Ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν πληρωμὴν τῶν ἐπιταγῶν τὸν μὲν μέγιστον ἀριθμὸν τῶν πρὸς ἐξόφλησιν παρουσιασθεισῶν τοιούτων ἀντιπροσωπεύουσιν ἡ 22 καὶ ἡ 29 Φεβρουαρίου, τὸ δὲ ἀνώτερον πληρωθὲν ποσὸν ἡ 26 ἐκ δραχ. 2,460,70, αἵτινες ἀντεπροσώπευον 22 ἐπιταγάς.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Gustave d'Eichthal : *La langue Grecque*. Mémoires et notices 1864 — 1884. Précédé d'une notice sur les services rendus par M. G. d'Eichthal à la Grèce et aux études Grecques par le Mis de Queux de Saint-Hilair. Paris 1887. Σελ. I—III. 1—426. 8ον.

Τὸ ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω ἐπιγραφὴν ἐκδοθὲν περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος ἔτους βιβλίον εἶνε συναγωγὴ πάντων τῶν ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις ἀποβιώσαντος τῷ 1886 Γουστάβου Δ' Ἐϊχθὰλ δημοσιευθέντων φροντισμάτων ἐν φυλλαδίοις καὶ περιοδικοῖς ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, μετὰ τῆς βιογραφίας τοῦ φιλέλληνος τούτου καὶ ἀειμνήστου ἀνδρός, γραφείσης ὑπὸ τοῦ μαρκησίου Queux de Saint—Hilaire.

Τὸ ὄνομα τοῦ Γουσταύου Δ' Ἐϊχθὰλ δὲν εἶνε ἄγνωστον εἰς τοὺς λογίους τῶν Ἑλλήνων· εἰς τοὺς ἀναγνώστας δὲ τῆς *Ἑστίας* κατέστησεν αὐτὸ γνωστότερον ὁ κ. Δημήτριος Βικέλας δημοσιεύσας ἐν τῇ *Ἑστίᾳ* ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ 544 (1 Ἰουνίου 1886) ἕως τοῦ 549 (6 Ἰουλίου), τὰς ὁδοιπορικὰς σημειώσεις καὶ τὰς ἐπιστολὰς τοῦ ἀειμνήστου τούτου ἀνδρὸς, ἃς ἔγραψεν ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου 1833 ἕως τοῦ Ἰουνίου 1835, καὶ ἃς οἱ υἱοὶ τούτου παρέδωκαν μετὰ τὸν θάνατόν του εἰς τὸν κ. Δ. Βικέλαν πρὸς δημοσίευσιν τῶν ἀφορώντων ἰδίᾳ τὴν Ἑλλάδα. Ἀνέγραψε δὲ ὁ κ. Βικέλας ἔν τε τῇ ἀρχῇ καὶ ἐν τέλει τῆς δημοσιεύσεως ἐκείνης βραχείας σημειώσεις περί τε τοῦ βίου τοῦ ἀνδρὸς καὶ περὶ τῶν ὑπηρεσιῶν, ἃς προσήνεγκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ διετίαν.

Ὁ μακαρίτης Ἐϊχθὰλ ὑπῆρξεν εἷς τῶν ἐνθερμοτέρων καὶ πιστοτέρων φίλων τῶν Ἑλλήνων καὶ τῆς γλώσσης αὐτῶν. Ὁ ἐν Παρισίοις Σύλλογος πρὸς διάδοσιν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐν Γαλλίᾳ εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τούτου κυρίως ὀφείλει τὴν γένεσίν του καὶ τὴν ἀνάπτυξιν. Ο ζῆλος αὐτοῦ καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν δὲν εἶχε ὅριον τὴν ὑπὸ τοῦ ἰδίου μόνον καλλιέργειαν αὐτῆς, ἀλλ' ἔβαινε καὶ ἔτι πρὸς, καθ' ὅσον ὁ Ἐϊχθὰλ ἐπεζήτησε παντὶ σθένει διὰ διαφόρων δημοσιεύσεων ἔν τε περιοδικοῖς καὶ ἰδιαιτέροις φυλλαδίοις, ἅτινα προὐκάλεσαν συζητήσεις, διὰ τῆς συστάσεως τοῦ προρρηθέντος Συλλόγου νὰ διαδόσῃ αὐτὴν καὶ ἐμπνεύσῃ ἔτι εἰς ἄλλους τὸν ὑπὲρ αὐτῆς ἴδιον αὐτοῦ ἔρωτα. Τοιοῦτος δὲ ἦτο ὁ ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς ἐνθουσιασμός του, ὥστε συνέλαβε τὴν γνώμην, καὶ ὑπετύπωσεν ἐν φυλλαδίῳ δημοσιευθέντι τῷ 1864, ὅτι εἶνε δυνατὸν ἡ Ἑλληνικὴ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς γλῶσσα διεθνής, ὁρμώμενος κυρίως ἐκ τοῦ ὅτι ἡ γλῶσσα αὕτη ἀπὸ τῆς 16ης ἑκατονταετηρίδος κατέστη στοιχεῖον ἀναγκαῖον τῆς ἐκπαιδεύσεως παντὸς ἀνθρώπου λογίου. Τὴν μελέτην ταύτην τοῦ μακαρίτου Ἐϊχθὰλ μετέφρασεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ὁ κ. Μάρκος Ρενιέρης προτάξας τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις «Ἡ παροῦσα Ἑλληνικὴ μετάφρασις ἥτις συγχρόνως μὲ τὸ γαλλικὸν πρωτότυπον ἐξέρχεται εἰς τὸ φῶς δὲν ἐγένετο μόνον ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ κοινοποιηθῇ εἰς τοὺς Ἕλληνας ἡ σπουδαία τοῦ κυρίου Ἐϊχθὰλ πρότασις καὶ νὰ παρακινηθῶσιν οἱ λόγιοι τῶν Ἑλλήνων εἰς ὑποστήριξιν αὐτῆς δι' ὅλων δυνάμεων, ἀλλὰ προσέτι ὅπως χρησιμεύσῃ ὡς ζῶσα ἀπόδειξις τῆς ὀρθότητος τῶν σκέψεων τοῦ Γάλλου σοφοῦ. Ἡ μετάφρασις αὕτη καταληπτὴ ὅπου ὑπάρχουσιν Ἕλληνες, θέλει ἐνταυτῷ ἐννοηθῇ ἄνευ δυσκολίας ὑπὸ παντὸς ἄλλου ὅστις εἰς τὰ σχολεῖα ἐμελέτησεν ὁπωσοῦν ἐπιμελῶς τὴν γλῶσσαν τῶν προγόνων των. Ἐπειδὴ δὲ ἡ γλῶσσα αὕτη ἁπανταχοῦ σχεδὸν τοῦ πολιτισμένου κόσμου κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον διδάσκεται, εἶνε ἄρα βέβαιον ὅτι δὲν ἀπαιτεῖται εἰμὴ ἡ τῆς σπουδῆς ταύτης ἐνίσχυσις ὅπως εὑρεθῇ λελυμένον τὸ τῆς καθολικῆς γλώσσης μέγα πρόβλημα, ὅπερ ὁ κύριος Ἐϊχθὰλ φέρει ὑπὸ συζήτησιν, καὶ ὅπερ ἀνταποκρίνεται εἰς τὸν πόθον τοῦ αἰῶνος, τὴν ἀδελφότητα τῶν λαῶν, τὴν ἕνωσιν τῆς ἀνθρωπότητος.»

Σημειωτέον δ' ἐν παρόδῳ, ὅτι ὁ κ. Μ. Ρενιέρης τῷ 1855 ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις ἐκδιδομένῳ τότε «Spectateur de l'Orient» ἐδημοσίευσε μελέτην περὶ τοῦ προορισμοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους καὶ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἐν ᾗ θίγει πόρρωθεν τὸ ζήτημα τοῦτο τῆς γλώσσης, ὅπερ ὁ Ἐϊχθὰλ ἐθεώρησε πραγματοποιήσιμον.

Πάσας ταύτας τὰς μελέτας του περὶ Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τὰς ἐπιστολὰς περὶ τοῦ θέματος τούτου εἰς διαφόρους λογίους τῆς Εὐρώπης, καθὼς καὶ τὰς μελέτας, ἃς ἔγραψαν

Digitized by Google

ἄλλοι ἐκ τῶν δημοσιεύσεων τούτου ὁρμηθέντες, ὁ μακαρίτης Ἐϊχθὰλ προὐτίθετο, ζῶν ἔτι νὰ δημοσιεύσῃ ἐν ἑνὶ τόμῳ, ἀλλ' ὁ θάνατος ἐπελθὼν ἐματαίωσε τὸ ἔργον. Τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην τοῦ πατρός, φόρον τελῶν εἰς τὴν γεραρὰν τούτου μνήμην, ἐξεπλήρωσεν ὁ υἱός του Εὐγένιος Ἐϊχθάλ, δημοσιεύσας τὸ ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω ἐπιγραφὴν βιβλίον, εἰς ὃ ὁ Μαρκήσιος Queux de Saint-Hilaire προέταξε μακρὰν βιογραφίαν ἐν σελίσι 103 τοῦ Γουστάβου Ἐϊχθὰλ σχετικῶς πρὸς τὰς ὑπηρεσίας, ἃς παρέσχεν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν σπουδὴν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης.

Ἐν τῷ δημοσιευθέντι τόμῳ περιέχονται ἡ δυσεύρετος κατασταθεῖσα πρώτη μελέτη του «De l'usage pratique de la langue Grecque», ἡ δημοσιευθεῖσα ἐν φυλλαδίῳ τῷ 1864, καὶ ἡ ἑλληνικὴ μετάφρασις τοῦ κ. Μ. Ῥενιέρη μετὰ τῆς μελέτης του περὶ «Προορισμοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους καὶ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης», ἑλληνιστὶ καὶ γαλλιστί. Ὡς προσθῆκαι δὲ κατεχωρίσθησαν καὶ τὰ μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ φυλλαδίου τοῦ Ἐϊχθὰλ γραφέντα ὑπὸ τοῦ Neffter, τοῦ Frédéric Dübner, τοῦ Ant. Campeaux, τοῦ Littré, τοῦ F. Baudry ἐν ἐφημερίσι καὶ περιοδικοῖς τῆς Γαλλίας, τοῦ Charles Mendelson Bartholdy ἐν Γερμανίᾳ, τοῦ Robert Blackie, τοῦ Ἰω. Ν. Βαλέττα, ἐν Ἀγγλίᾳ.

Ἕπονται κατόπιν ἕτερα φροντίσματα τοῦ μακαρ. Γουστ. Ἐϊχθάλ.

De la prononciation nationale du Grec et de son introduction dans l'enseignement classique.

Lettre à Sir Luis Mallet sur une langue internationale universelle et considerations preliminaires.

Observations sur la réforme progressive et sur l'état actuel de la langue Grecque, εἰς ἃς ἕπεται ἑλληνιστὶ καὶ γαλλιστὶ Λόγος τοῦ Ἡρακλ. Βασιάδου, ἐκφωνηθεὶς ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ 4 Μαΐου 1869 ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ ἑορτῇ τῆς συστάσεως τοῦ ἑλληνικοῦ φιλολογικοῦ συλλόγου ἐν Κωνσταντινουπόλει, οὗτινος θέμα ἦτο ἡ σπουδὴ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ ἡ καλλιέργεια τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων.

Ἕπονται δ' ἐν τέλει τέσσαρα ἔτι φροντίσματα τοῦ Γουστ. Ἐϊχθάλ:

La Langue Grecque comme langue scientifique commune.

Voltaire et la question Grecque en 1770.

De la nouvelle loi sur l'enseignement secondaire en Russie.

Notiee sur la fondation et le developpement de l'Association pour l'encouragement des Étutes Grecques en Franee.

Ἀλλὰ πλὴν τοῦ καθαροῦ τούτου γλωσσικοῦ ζητήματος, λίαν διαφέρουσα εἶνε διὰ τοὺς Ἕλληνας ὡς πρὸς τὴν ἱστορίαν τῶν πρώτων ἐτῶν τῆς ἀντιβασιλείας καὶ ἡ προτασσομένη μακρὰ βιογραφία τοῦ Ἐϊχθὰλ ἐν τῷ εἰρημένῳ βιβλίῳ, συνταχθεῖσα ὑπὸ τοῦ μαρκησίου κ. de Queux de Saint-Hilaire ἐν ᾗ δημοσιεύονται πολλαὶ ἐπιστολαὶ ἀνέκδοτοι τοῦ τε Ἐϊχθὰλ καὶ Hase πολλὰ ἱστοροῦσαι περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ Ναυπλίου, τῶν Ἀθηνῶν, Κορίνθου, Γαλαξειδίου καὶ ἐν γένει τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸ 1833 καὶ 1834.

Τοιοῦτον εἶνε τὸ περιεχόμενον τοῦ βιβλίου τούτου, ὅπερ ὁ Εὐγένειος Δ'Ἐϊχθὰλ εἰς τιμὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐξέδωκε ἐν τῷ αὐτῷ συναγαγὼν πᾶν ὅ,τι ὁ πατὴρ αὐτοῦ περὶ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τῆς Ἑλλάδος ἔγραφε, συναρμολογήσας οὕτω ἓν τῶν εὐγενεστέρων μνημείων, ἅτινα ἐν τῇ ξένῃ ἠγέρθησαν ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἐφ' ᾧ οἱ Ἕλληνες ὀφείλουσιν αὐτῷ ἀπείρους εὐχαριστίας. Α.Μ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευῇ, 11 Μαρτίου.

Καθ' ἃ γράφουσιν ἐκ Βερολίνου, ἐν τοῖς ἐκεῖ ἐπισήμοις κύκλοις γίνεται λόγος περὶ μνηστείας τοῦ διαδόχου Κωνσταντίνου μετὰ τῆς ἡγεμονίδος Βικτωρίας, δευτεροτόκου θυγατρὸς τοῦ αὐτοκράτορος Φρειδερίκου τοῦ Γ'.

— Τὴν παρελθοῦσαν Τρίτην μ. μ. ὁ ἀνακριτὴς κ. Μάνεσης, μετὰ τοῦ γραμματέως αὐτοῦ καὶ ἑνὸς χωροφύλακος, μεταβὰς εἰς τὸν οἶκον τοῦ κ. Ποστολάκα ἀνέκρινεν αὐτόν, ἀπαγγείλας κατ' αὐτοῦ καὶ κατηγορίαν. Κατέσχεσε δὲ καὶ σακκίδιον ἀρχαίων νομισμάτων ἐπίσης καὶ τὸ πολύκροτον ἐκ νομισμάτων τοῦ Ἀμύντου ἀγγεῖον, ὅπερ ὅμως φέρει ἄλλην φαίνεται ἐπιγραφὴν καὶ οὐχὶ τὴν διαδοθεῖσαν. Τὴν ἐπιοῦσαν ἐξεδόθη κατὰ τοῦ κ.Ποστολάκα ἔνταλμα φυλακίσεως, κατηγορουμένου ἀπὸ νοσφίσει περιουσίας ἀνηκούσης εἰς τὸ δημόσιον καὶ ἀπιστίᾳ· καὶ ἤδη ὁ πρώην διευθυντὴς τοῦ νομισματικοῦ Μουσείου διατελεῖ προφυλακισμένος ἐν τῇ οἰκίᾳ του.

— Ὁ Σουλτάνος, ἀπαντῶν εἰς τὸ ἀποσταλὲν τηλεγράφημα τοῦ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργοῦ κ. Δραγούμη, ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ δεχθῇ τὴν μέλλουσαν νὰ κομίσῃ αὐτῷ τὸν μεγαλόσταυρον πρεσβείαν μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ διὰ τὸν θάνατον τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου πένθους· ὡς ἐκ τούτου, ἡ πρεσβεία θ' ἀπέλθῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν μετὰ ἕνα περίπου μῆνα.

— Αἱ ἐργασίαι τῆς τομῆς τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου προβαίνουσι δραστηρίως ἐξ ἀμφοτέρων τῶν ἄκρων Ποσειδωνίας καὶ Ἰσθμίας, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Μορέν. Οἱ ἐργαζόμενοι νῦν ἐργάται ἀνέρχονται εἰς 1800, τὰ δὲ ἐξαγόμενα καθ' ἑκάστην χώματα ἀνέρχονται εἰς 6,000 κυβ. μέτρων. Καθ' ἑκάστην Κυριακὴν εἰδικοὶ ἐργάται Ἰταλοὶ ἐργάζονται εἰς τὴν τακτοποίησιν τῶν ἐπιφοβωτέρων πρανῶν ἀπὸ 1/10 εἰς 1/5. — Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος οἱ ἀποθανόντες ἐκ διαφόρων ἀσθενειῶν ἢ τραυμάτων ἐκ τῶν 600 ἀσθενησάντων ἀνῆλθον μόλις εἰς 24.

— Μεταξὺ τῶν πολλῶν τιμαλφῶν δώρων, ἅτινα ἀπεστάλησαν τῷ πρίγκιπι τῆς Οὐαλλίας καὶ τῇ πριγκιπίσσῃ, ἐπὶ τῇ εἰκοσιπενταετηρίδι τῶν γάμων των, διακρίνονται ἀδαμαντοκόλλητος τιάρα, δῶρον τῶν δεσποινῶν τῆς ἀγγλικῆς ἀριστοκρατίας καὶ περιδέραιον ἐκ ῥουβινίων, δῶρον τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ζεύγους τῆς Ῥωσσίας. Ἐθεωρήθησαν ἐπίσης ὡς ὡραιότατα καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ ζεύγους τῆς Ἑλλάδος ἀποσταλέντα σκεύη πρὸς κατασκευὴν *πούντς*.

— Οἱ κκ. Ἰωνίδης, τραπεζίτης καὶ γενικὸς πρόξενος τῆς Ἑλλάδος ἐν Λονδίνῳ, καὶ Κοὺκ διευθυντὴς τῆς ὁμωνύμου Ἑταιρίας ἦλθον εἰς συνεννόησιν πρὸς σύστασιν ξενοδοχείων εἰς διαφόρους ἐξοχὰς καὶ γραφικὰς τοποθεσίας τῆς Ἑλλάδος, μελλόντων νὰ χρησιμεύσωσι ὅπως ἑλκύσωσι περιηγητάς.

— Ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς ἀγορασάσης τὰ ἐν Μικρασίᾳ μεταλλεῖα τῆς Ἑταιρείας τῶν Μεταλλουργείων Λαυρείου ἀγγλικῆς ὁμάδος κ. Φρέσφελδ, ὀρυκτολόγος, μετέβη ἐπὶ τόπου πρὸς ὁριστικὴν διακανόνισιν τῆς πωλήσεως.

— Νέα ἀτμοπλοϊκὴ σύμβασις ὑπεγράφη μεταξὺ τῆς ἡμετέρας κυβερνήσεως καὶ τοῦ κ. Κούρμη ἀντιπροσώπου τῆς ἀγγλικῆς ἀτμοπλοϊκῆς ἑταιρείας «Μικρασίας».

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Κ. Π. Α. Ὁ νέος τῆς Γερμανίας αὐτοκράτωρ Φρειδερῖκος ἀπεκλήθη *τρίτος ὡς βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας*, διότι Φρειδερῖκος δεύτερος εἶνε ὁ κοινότερον γνωστὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα *μέγας* Φρειδερῖκος (βασιλ. 1740—1786), ἔκτοτε δὲ πάντες οἱ βασιλεῖς τῆς Πρωσσίας ὠνομάζοντο Φρειδερῖκοι Γουλιέλμοι μέχρι τοῦ πρὸ μικροῦ ἀποβιώσαντος, ὅστις προσέλαβεν ἁπλῶς τὸ ὄνομα Γουλιέλμος καὶ διὰ τοῦτο λογίζεται ὡς Γουλιέλμος *πρῶτος*. Ἂν ὁ νέος αὐτοκράτωρ ἠκολούθει τὴν κατὰ τὴν τάξιν τοῦ ὀνόματος σειρὰν τῶν ὁμωνύμων αὐτῷ *αὐτοκρατόρων τῆς Γερμανίας*, ἔπρεπε νὰ ἀποκληθῇ *τέταρτος*, διότι ἔχομεν Φρειδερῖκον τρίτον αὐτοκράτορα τῆς Γερμανίας, τὸν καὶ *εἰρηνικὸν* ἐπονομαζόμενον, βασιλεύσαντα ἀπὸ τοῦ 1440—1487. — κ. Σ. Γ. Bielitz. Καθ' ἃ ἐπληροφορήθημεν οὐδεμία συγγένεια συνδέει τὰς δύο ὁμωνύμους οἰκογενείας, ὧν ἡ μὲν κατάγεται ἐκ Νάξου, ἡ δὲ ἐκ Πελοποννήσου.—κ. Κ. Ν. Φιλιππούπολιν. Ἐνεγράψαμεν πάντας, καὶ εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὴν φιλικὴν ὑποστήριξιν. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως. — κ. Κ. Δ. Βραΐλαν. Παρεδόθη ἀσφαλῶς εἰς τὸν ἴδιον, διατρίβοντα ἐνταῦθα, ὡς καὶ ἰδιαιτέρως σᾶς ἐγράψαμεν. — κ. Μ. Α. Σμύρνην. Ἀπεστάλη ταχυδρομικῶς. — κ. Ε. Δ. Κέρκυραν. Ἀπηντήσαμεν. — κ. Ι. Κ. Πειραιᾶ. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας.—κ. Κ. Ν. Τ.

Digitized by Google

Σύρον. Ἀπὸ τῆς Β′ ἑξαμηνίας τοῦ 1886, καθ' ἣν ἔδωκε δραχ. 5. Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, τὴν μὲν Α′ ἑξαμηνίαν ἔδωκε δραχ. 5, τὴν Β′ δραχ. 6. — κ. κ. Δ. Ν. Ζ. Λεχαινά, Σ. Δ. Μῆλον, Ε. Δ. Φολέστιον καὶ Ε. Δ. Ι. Λαμίαν. Ἐλήφθησαν. *Παρατηρητῇ*. Εἶναι οὕτω φαίνεται ἐκ φύσεως ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου πεπλασμένη, ὥστε νὰ ἀγαπᾷ ἐν τῇ τέχνῃ μᾶλλον τὸ περιπαθὲς καὶ μελαγχολικόν. Κατὰ τὸν Οὐγκὼ ἡ λάμψις τῆς εὐτυχίας ὅπως τὸ φῶς τοῦ ἡλίου κουράζει τὸν ἀνθρώπινον ὀφθαλμόν. Καὶ ποίημα ἐν ᾧ βασιλεύει ἡ χαρὰ φέρει ἀνίαν τῷ ἀναγνώστῃ. — κ. Δ. Κ. Πύργον. Ἐλήφθησαν. Πλείστας εὐχαριστίας διὰ τὰς εὐμενεῖς φροντίδας. Ἀπεστάλη σειρὰ *Πινακοθήκης* τῷ κ. Σ. Κ. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.— κ. Χ. Π. Τ. Πρέβεζαν Παρεδόθη τῷ κ. Ι. Α. συμφώνως τῇ παραγγελίᾳ σας. — κ. Γ. Χ. Κ. Κέρκυραν. Ἐλήφθησαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὰς εὐμενεῖς φροντίδας. — *Προσεκτικῷ ἀναγνώστῃ*. Ἦτο λάθος μνήμης προελθὸν ἐκ τῆς σπουδῆς μεθ' ἧς ἐδόθη ἡ ἀπάντησις. Ἡ πρώτη δημοκρατία ἀνεκηρύχθη πράγματι τῇ 21 Σεπτεμβρίου 1792 ὑπὸ τῆς Συμβατικῆς καταργησάσης τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα. Κατὰ δὲ τὴν πρώτην ταύτην δημοκρατίαν ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία ἠσκεῖτο πρῶτον μὲν ὑπ' αὐτῆς τῆς συμβατικῆς ἐνεργούσης διὰ τοῦ λεγομένου *Κομιτάτου τῆς δημοσίας σωτηρίας*, ἔπειτα ὑπὸ τοῦ *διευθυντηρίου* καὶ τέλος ὑπὸ τῶν *ὑπάτων*, ὧν *πρῶτος* εἶχεν ἀναδειχθῇ ὁ Ναπολέων. — κκ. Θ. Π. Πάτρας, Γ. Γ. Οἰ. Βῶλον, Ν. Μ. Δ. Κέρκυραν, Μ. Μ. Ζάκυνθον καὶ Λ. Κ. Πάτρας. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — κ. Ν. Κ. Βουκουρέστιον. Ἐλήφθησαν. Πλείστας εὐχαριστίας διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας. Ἐνεγράφη καὶ ὁ κ. Κ. Β., ἀπεστάλη δὲ καὶ ἀντίτυπον Ἱστορίας. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως. — *Συνδρομητῇ*. Ἡ μεγάλη ἀκμὴ κυρίως συνετελέσθη κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα. Πρότερον τὰ ἤθη ἦσαν ἀρχαϊκώτατα. Ἐν Λονδίνῳ, ἀναφέρει τις συγγραφεύς, κατὰ τὰ τέλη τοῦ ΙΖ′ αἰῶνος ὑπῆρχεν ἓν μόνον ὄχημα, τὸ τοῦ βασιλέως. Αἱ κυρίαι τῆς ὑψηλῆς περιωπῆς ἐκοιμῶντο εἰς τὰς 9 καὶ ἐξύπνουν εἰς τὰς 6 τὸ πρωΐ. Αἱ δούκισσαι ἀνασύρουσαι τὴν ἐσθῆτα ἔφερον πίτυρα εἰς τὰς νήσσας καὶ ὄρνιθας, ἃς ἔτρεφον κατ' οἶκον.—κ. Π. Μ. Παρεδόθη εἰς τὸν κομίσαντα ἡμῖν τὴν ἐπιστολήν σας.—κ. Γ. Κ. Μυτιλήνην. Ἐλήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὴν φιλικὴν ὑποστήριξιν. Ἐνεγράψαμεν τὸν κ. Δ. Ε. ἀπεστείλαμεν δ' ὑμῖν τὰ ζητηθέντα. — *Ἐπαρχιώτῃ* Πάτρας. Μέχρι τέλους Αὐγούστου 1888. Μετὰ τὴν προθεσμίαν ταύτην οὐδὲν ἀπολύτως γίνεται δεκτόν, πλὴν τῶν γεωργικῶν προϊόντων, ὅσων ἡ συγκομιδὴ γίνεται βραδύτερον. — *Φίλῳ Μ*. Καὶ τίς ἄνευ ἐλαττώματος ; Αὐτὴ ἡ λάμψις συνεπάγεται τὴν σκιάν, αὐτὴ ἡ φλὸξ παράγει καπνόν.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

11 Μαρτίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	450.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	452.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	534.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	483.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	242.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	94.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		516.—
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,130.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	188.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	80.50
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	207.—
Εταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	169.50
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	395.—
Εταιρία Φωταερίου	» »	
Συναλλάγματα		
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως.		32.90
3μην.		32.75
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν Ὄψεως		130.—
» 3μην.		129.—
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		25.90
Λίρα ὀθωμανικὴ		29.25

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ «ΕΣΤΙΑΣ» ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΑΡΤΙ ΕΚΔΟΘΕΝ

ΟΔΗΓΟΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

κατὰ τὸ Ἀγγλικὸν Don't ὑπὸ Κ. Ε. ΓΕΛΒΕΡΤ.

ΕΚΔΟΤΗΣ : Γ. ΜΠΑΡΤ

Τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δραχ. 1. — Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 1,10. — Ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 1,20.

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Δραχ. 4.— Μετὰ ταχυδρ. 4.50.
ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ, μεταφρασθεῖσαι κατ' ἐκλογὴν ἐμμέτρως. Δρ.3. Μετὰ ταχυδρ.3,20.

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ

Κλέφτικον ἐπεισόδιον ἢ ἑλληνικὸν μυθιστόρημα

ΥΠΟ Κ. ΡΑΜΦΟΥ

Τιμᾶται δραχμῆς. Εἰς τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀποστέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρ. τέλους.

Η ΛΕΧΩ

ἤτοι πῶς πρέπει νὰ τὴν περιποιώμεθα καὶ προφυλάσσωμεν.

ΥΠΟ Α. ΧΡΗΣΤΙΔΟΥ ΙΑΤΡΟΥ.

Τὸ χρησιμώτατον τοῦτο ἐγχειρίδιον εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «ΕΣΤΙΑΣ» καὶ πωλεῖται ἀντὶ δρ. 1.20. Ταχυδρ. ἀποστελλόμενον δρ. 1.30.

Ο ΡΩΜΗΟΣ ἐφημερὶς

Ποῦ τὴν γράφει ὁ Σουρῆς.

Συνδρομαὶ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰς τὸν «Ρωμηὸν» γίνονται δεκταὶ ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ φρ. 15 ἐτησίως.

Εἰς τοὺς ἐγγραφομένους συνδρομητὰς δίδονται καὶ ὅλα τὰ φύλλα ὅσα ἐκδοθῶσιν ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐγγραφῆς των.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888—1267

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 536.—20 Μαρτιου 1888. Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 638

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ Α'.

ΤΟ ΒΟΤΑΝΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ, διήγημα ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.

Ο ΝΕΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ.

ΤΙ ΣΤΟΙΧΙΖΟΥΝ ΟΙ ΣΤΡΑΤΟΙ.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΥ.

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΟΥ ΒΡΑΤΖΑ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Ὁ ἐν Πάτραις κ. Γ. Ν. Ἀναγνωστόπουλος, δι' ἐπιστολῆς του πρὸς τὴν ἐκεῖ ἐπιτροπὴν τῆς ἐκθέσεως ἐδήλωσε ὅτι προσφέρει διακοσίων δραχμῶν γέρας εἰς ὅν τινα ἤθελεν ἐκθέσει τὰ καταλληλότερα ἐργαλεῖα διὰ τοὺς διαφόρους τῆς καλλιεργείας τρόπους, ἢ καὶ διά τινας μόνον αὐτῶν.

— Ὡσαύτως καὶ ὁ αὐτόθι ἐπιπλοτέχνης κ. Β. Πατρόκλου ἀνήγγειλε δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν ὅτι προσφέρει 25 δραχμὰς διὰ τὴν ἐπιπλοποιΐαν.

— Τὸ Δημοτικὸν συμβούλιον Ἀθηνῶν παρεδέξατο παμψηφεὶ πρότασιν ὅπως καὶ ὁ δῆμος Ἀθηναίων, ἐν τῷ μέτρῳ τῶν δυνάμεών του καὶ ἐντὸς τῆς δικαιοδοσίας του ἐργασθῇ ὑπὲρ τῆς ἐπιτυχίας τῆς ἐκθέσεως, ἐνθαρρύνων τοὺς μέλλοντας νὰ συμμετάσχωσιν αὐτῆς καὶ φιλοξενῶν ὡς δύναται κάλλιον τοὺς ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐπισκέπτας. Ἀπεφάσισε δὲ τὴν σύστασιν δραματικοῦ ἀγῶνος, ἐπὶ θέματος λαμβανομένου ἐκ τῆς ἀρχαίας ἢ νεωτέρας τῶν Ἀθηνῶν ἱστορίας, παρέχοντος τοῦ δήμου χιλιόδραχμον γέρας εἰς τὸν νικητὴν μετὰ στεφάνου ἐκ δάφνης καὶ ἀναδεχομένου τὴν ἰδίᾳ ἐπιμελείᾳ διδασκαλίαν τοῦ ἔργου, — καὶ πρὸς τούτοις τὴν τέλεσιν μουσικῶν ἀγώνων ἔν τινι πλατείᾳ τῆς πόλεως, ἐν ὁρισθησομένῃ ἡμέρᾳ, προσφέροντος τοῦ δήμου χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ μετάλλια ἢ ἄλλας ἀμοιβὰς εἰς τοὺς διευθυντὰς τῶν εὐδοκιμησόντων θιάσων. Ἐπὶ τέλους δὲ ἀπεφασίσθη νὰ τελεσθῇ μεγάλη τις δημοτικὴ ἑορτή, τῇ συνδρομῇ τῶν διαγωνισθησομένων θιάσων, φωταγωγουμένων ταὐτοχρόνως καὶ πάντων τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων μνημείων καὶ τῶν πλατειῶν καὶ ὁδῶν τῆς πόλεως

— Ἡ ἐπὶ τῆς παραστάσεως ἀρχαίων δραμάτων κατὰ τὴν Ὀλυμπιακὴν ἔκθεσιν ἐπιτροπεία, συσκεφθεῖσα καὶ μετὰ τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου τοῦ Διδασκαλικοῦ Συλλόγου, ἀπεφάσισεν ὅπως κατὰ τὰς ἑορτὰς τῶν Ὀλυμπίων διδαχθῶσιν ὁ «Προμηθεὺς» τοῦ Αἰσχύλου, ἡ «Ἀντιγόνη» τοῦ Σοφοκλέους καὶ ἡ «Ἑκάβη» τοῦ «Εὐριπίδου».

— Τὸ ὑπὸ τῆς συσταθείσης ἐπιτροπῆς ὑποβληθὲν πρόγραμμα τῶν ἀγώνων ἐγένετο δεκτὸν καὶ θέλει δημοσιευθῇ προσεχῶς ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως», θὰ ἀρχίσωσι δὲ καὶ ἐν τῷ δημοσίῳ γυμναστηρίῳ ἀσκήσεις τῶν διαγωνισθησομένων.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐν τῷ εἰκονογραφημένῳ περιοδικῷ τῆς Λειψίας, τῷ περιλαμβάνοντι τὰ ἀριστουργήματα τῆς ξυλογραφικῆς τέχνης, δημοσιεύεται εἰκὼν τοῦ ἐν Μονάχῳ ἡμετέρου ζωγράφου κ. Ἰακωβίδου, παριστῶσα μάμμην κτενίζουσαν ἔγγονον. Τὴν χαριεστάτην εἰκόνα συνοδεύει σημείωσις λίαν ἐπαινετικὴ περὶ τοῦ καλλιτέχνου καὶ μνεία δ' εὔφημος γίνεται ἐν αὐτῇ περὶ τοῦ κ. Λύτρα, τοῦ πρώτου διδασκάλου τοῦ κ. Ἰακωβίδου ἐν Ἀθήναις.

— Κατὰ τὰς γερμανικὰς ἐφημερίδας ὁ καθηγητὴς Κεῖπερτ, κατὰ τὸν προσεχῆ Ἀπρίλιον, προτίθεται νὰ ἀπέλθῃ μετὰ τοῦ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τοῦ Βερολίνου ὑφηγητοῦ τῆς ἀρχαιολογίας Fabricius πρὸς ἐξερεύνησιν τοῦ μέχρι τοῦδε ἀτελῶς γνωστοῦ μέρους τῆς δυτικῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

— Κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἀπριλίου ἑορτάζεται ἐν Βερολίνῳ ἡ ἑβδομηκοστὴ ἐπέτειος τοῦ μεγάλου γερμανοῦ χημικοῦ Χόφμαν. Οἱ ἀνὰ πᾶσαν τὴν ὑφήλιον ἐγκατεστημένοι μαθηταί του διοργανοῦσι πρὸς τιμήν του ἰδιαιτέραν ἑορτήν, καθ' ἣν θὰ προσενέγκωσιν αὐτῷ καὶ πολυτελέστατον λεύκωμα περιέχον τὰς φωτογραφίας των.

— Ὁ *Ποντικός*, τὸ νεώτατον ἔργον τοῦ Παγιερὸν μεταφρασθὲν γερμανιστὶ παρεστάθη μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ Ἀμβούργου.

— Ἐν Λονδίνῳ θριαμβεύει μελοδραμάτιόν τι τοῦ Cellier ὑπὸ τὸν τίτλον Dorothy, ὅπερ ἔφθασε τὰς 500 παραστάσεις.

— Τὸ νέον τετράπρακτον μελόδραμα Jucelyn τοῦ Γάλλου συνθέτου Γοδὰρ παρεστάθη μετὰ μεγάλης ἐπιτυχίας ἐν τῷ Θεάτρῳ τῶν Βρυξελλῶν. Τὸ κείμενον ἐλήφθη ἐκ τοῦ γνωστοῦ ὁμωνύμου ποιήματος τοῦ Λαμαρτίνου, ἐπεξειργάσθησαν δ' αὐτὸ ὁ Ἀρμ. Συλβέστρ καὶ ὁ Καπούλ.

— Ψηφιδωτὸν δάπεδον ῥωμαϊκῆς τέχνης ἄριστα διατηρούμενον ἀνεκαλύφθη ἐσχάτως ἐντὸς κήπου τινὸς ἐν Σαλισβουρίᾳ τῆς Ἀγγλίας. Τὸ μουσειακὸν εἰκονίζει μάχην τινὰ μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Περσῶν. Διακρίνεται δ' ἐν μέσῳ τῶν Ἑλλήνων μαχητῶν προέχουσα νεανικὴ μορφὴ ἀρχηγοῦ ζητοῦντος νὰ πλήξῃ διὰ τοῦ ὅπλου Πέρσην βασιλέα. Ὑποτίθεται ὅτι ὁ μὲν εἶνε ὁ Δαρεῖος, ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ὁ μέγας.

— Πλουσιωτάτη εἶνε ἡ ἐπὶ τῷ ἰωβιλαίῳ τοῦ αὐτοκράτορος Φραγκίσκου Ἰωσὴφ ὀργανωθεῖσα ἐν Βιέννῃ καλλιτεχνικὴ ἔκθεσις. 1456 πίνακες ἐξετέθησαν, ὧν οἱ 400 ἀποτελοῦσι τὸ ἱστορικὸν τῆς τέχνης μέρος, ἤτοι ἐξεπονήθησαν ἐπὶ τῆς 40ετοῦς αὐτοκρατορίας τοῦ νῦν αὐτοκράτορος. Τῆς ἐκθέσεως μετέσχον ἰδίᾳ γερμανοί, ἱσπανοὶ καὶ ἰταλοὶ καλλιτέχναι.

— Ἐν Ῥώμῃ ἄρχεται τῇ 16ῃ Ἀπριλίου διεθνὴς ἔκθεσις πτηνῶν, κυνῶν, θηραμάτων καὶ πάντων τῶν σχετικῶν πρὸς τὴν θήραν, ἐν οἷς καὶ παγίδες καὶ κλωβοὶ κλπ. Ἡ ἔκθεσις θὰ διαρκέσῃ ἐπὶ δύο ἑβδομάδας.

— Τὸ μελοδραμάτιον τοῦ ἐν Γερμανίᾳ δημοφιλοῦς μουσουργοῦ Μιλλέκερ «ἡ παρθένος τῆς Βελεβίλλης» παρεστάθη ἐπιτυχῶς ἐν τῷ παρισινῷ θεάτρῳ Folies Dramatiques.

— Ἐν τῷ ἡγεμονικῷ θεάτρῳ τῆς Καρλσρούης παρεστάθη ἐπιτυχῶς μελοδραμάτιον ἀρχαϊκὸν μονόπρακτον ὑπὸ τὸν τίτλον *Ἄκις καὶ Γαλάτεια* οὗ τὴν μουσικὴν ἔγραψεν ὁ συνθέτης Μόττλ.

— Ὁ *Λόεγγριν* τοῦ Βάγνερ τὸ μελῳδικώτατον μουσικὸν δρᾶμα, παρασταθὲν καὶ ἐν Μιλάνῳ ὅπως ἐν Φλωρεντίᾳ ἔτυχεν ἐνθουσιώδους ὑποδοχῆς.

— Ὁ Βέρδης μελοποιεῖ νῦν μονόπρακτον μελοδραμάτιον, οὗ τὸ κείμενον ἔγραψε κυρία τις ἐκ τῆς ῥωμαϊκῆς ἀριστοκρατίας. Τὸ ἔργον τοῦτο παρασταθήσεται ἐν ἰδιωτικῇ αἰθούσῃ τὸ πρῶτον ὑπὸ φιλοτέχνων.

— Ἡ βασίλισσα τῆς Ῥουμανίας συγγράφει τὸ κείμενον θεατρικοῦ ἔργου, ὅπερ ἀποτελεῖται ἐκ μιμικῆς παραστάσεως,

Digitized by Google

μετ' ὀρχήσεων καὶ ᾀσμάτων, καὶ φέρει τίτλον *Οἱ πολύτιμοι λίθοι.*

— Τὸ νέον μυθιστόρημα τοῦ Ὀνὲ «Volonté» ὑπερέβη ἤδη τὴν ἑκατοστὴν ἔκδοσιν μόλις πρὸ μηνὸς ἐκδοθέν.

— Ἀναρίθμητα εἶνε τὰ ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου ἐν μιᾷ μόνῃ ἑβδομάδι ἐκδοθέντα βιβλία καὶ φυλλάδια ἀναφερόμενα εἰς τὸν βίον αὐτοῦ, ἐκπληκτικὴ δὲ ἡ ταχύτης μεθ' ἧς ἐξῆλθον εἰς φῶς ἅμα τῷ θανάτῳ αὐτοῦ τόμοι ὀγκώδεις. Βεβαίως οἱ πολυμήχανοι ἐκδόται εἶχον ἤδη παρασκευάσει αὐτοὺς ἐντελῶς ἐκ τῶν προτέρων καὶ δὲν προσέθηκαν ἢ ὀλίγας σελίδας ἐν τέλει καὶ τὴν χρονολογίαν τοῦ θανάτου, ὅπως ἐκδώσωσιν ἐπικαιρότατα τὰ βιβλία. Δὲν εἶνε ὑπερβολὴ ἂν εἴπῃ τις ὅτι ὁλόκληρον βιβλιοθήκην δύνανται ν' ἀποτελέσωσι τὰ παμποίκιλα ταῦτα συγγράμματα, ὧν τὸ ῥεῦμα ἰσχυρὸν ἐξακολουθεῖ καὶ ἐπὶ πολὺ θὰ παραταθῇ ἔτι. Τόσῳ προσφιλὴς εἶνε τοῖς Γερμανοῖς ἡ μνήμη τοῦ ἀποθανόντος νικηφόρου μονάρχου!

Ἐν τῇ ἐγκρίτῳ πολιτικῇ καὶ φιλολογικῇ ἐφημερίδι τῆς Στοκχόλμης «Post—och Inrikes Tidningaz» ἐδημοσίευσεν εἰς ἔμμετρον σουηδικὴν μετάφρασιν τὰ *Θαλασσινὰ Τραγούδια* τοῦ κ. Γ. Δροσίνη ὁ καὶ τὴν *Ἀμαρυλλίδα* αὐτοῦ μεταφράσας λόγιος σουηδὸς κ. Ἰούλιος Centerwall. Ἡ μετάφρασις ἐκρίθη ὡς λίαν ἐπιτυχὴς καὶ γλαφυρωτάτη ὑπὸ τοῦ σουηδικοῦ τύπου.

— Καθ' ἃ γράφουσιν ἡμῖν ἐκ Μονάχου, ἐπ' ἐσχάτων ἀνηγορεύθησαν διδάκτορες μετὰ λαμπρᾶς ἐπιτυχίας ὑποστάντες τὰς ἐξετάσεις αὐτῶν δύο νέοι Ἕλληνες, ὁ κ. Γεώργιος Ζωγράφος υἱὸς τοῦ φιλογενοῦς κ. Χρηστάκη Ζωγράφου καὶ ὁ κ. Νικ. Β. Στύλος, λαβόντες ἀμφότεροι τὸν πρῶτον βαθμόν, ὁ μὲν πρῶτος τῆς νομικῆς ἐπιστήμης, ὁ δὲ κ. Στύλος τῆς χημείας.

— Ἐν Ἀκροπόλει ἀνεκαλύφθη ἡ βάσις κύλικος, ἐφ' ἧς εἶνε γεγλυμμένος Ἡρακλῆς φονεύων τὴν Λερναίαν Ὕδραν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ἀνεκαλύφθη προηγουμένως καὶ πώρινος Ἡρακλῆς, εἰκάζεται ὅτι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὑπῆρχεν εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο ἱερὸν Ἡρακλέους. Ἀνεκαλύφθη προσέτι καὶ εἰδώλιον ἐξ ὀπτῆς γῆς.

— Ἀπό τινων ἡμερῶν ἐπιδημεῖ ἐνταῦθα ὁ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τοῦ Μονάχου καθηγητὴς τῆς φιλολογίας κ. Σίτλ, εἰς ὃν ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Φιλολογικὸς Σύλλογος ἀνέθετο τὴν ἔκδοσιν τοῦ Ἡσιόδου διὰ τὴν Ζωγράφειον Βιβλιοθήκην.

Η ΚΑΤΑΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΘΕΜΕΛΙΟΥ ΛΙΘΟΥ ΤΗΣ ΒΑΛΛΙΑΝΕΙΟΥ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

Τὴν παρελθοῦσαν Τετάρτην ἐγένετο ἐπισήμως ὑπὸ τοῦ βασιλέως, συμπαρισταμένης καὶ τῆς βασιλίσσης μετὰ τῆς βασιλόπαιδος Ἀλεξάνδρας, ἡ κατάθεσις τοῦ θεμελίου λίθου τῆς Βαλλιανείου Βιβλιοθήκης. Ἡ ἐπ' αὐτοῦ χαραχθεῖσα ἐπιγραφὴ εἶχε ὡς ἑξῆς: «Ἔτους σωτηρίου ΑΩΠΗ, μηνὸς Μαρτίου 16η, Γεωργίου τοῦ Α' βασιλεύοντος τῶν Ἑλλήνων, τῶν ὑπουργῶν αὐτοῦ καὶ τῶν μάλιστα ἐν τέλει παρισταμένων, ἐτέθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως ὁ θεμέλιος οὗτος λίθος τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης, ἣν ἀδελφοὶ Κεφαλλῆνες, Μαρῖνος, Παναγῆς καὶ Ἀνδρέας οἱ Βαλλιάνοι τῷ ἑαυτῶν ἔθνει ἁδραῖς δαπάναις ἐν Ἀθήναις ἔκτισαν».

Εἰς τὴν τελετὴν παρῆσαν οἱ ὑπουργοί, τὸ διπλωματικὸν σῶμα καὶ πλεῖστοι τῶν ἐν τέλει.

Μετὰ τὴν τέλεσιν τοῦ ἁγιασμοῦ, ὁ πρόεδρος τῆς ἐπὶ τῆς ἀνεγέρσεως τῆς βιβλιοθήκης ἐπιτροπῆς κ. Μ. Ρενιέρης ἀπήγγειλεν κατάλληλον προσλαλιάν, ἔχουσαν ὡς ἑξῆς:

Βασιλεῦ!

«Ἐν ὀνόματι τῶν ἀδελφῶν Βαλλιάνων καὶ ἐνώπιον τῆς ἐκλεκτῆς ταύτης ὁμηγύρεως εὐχαριστοῦμεν τῇ Ὑμετέρᾳ Μεγαλειότητι, διότι ἡ κυβέρνησις Αὐτῆς παρεδέξατο τὴν προσφορὰν αὐτῶν νὰ κτίσωσιν ἰδίᾳ δαπάνῃ ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ, κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ διασήμου ἀρχιτέκτονος Χάνσεν, τὴν Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην, καὶ διότι ηὐδοκήσατε νὰ τιμήσητε τὴν παροῦσαν τελετήν, θέτοντες τὸν ἀκρογωνιαῖον τῆς οἰκοδομῆς λίθον. Ἰδοὺ οὕτως ὑπὸ αἰσίους οἰωνοὺς ἀρχόμενον καὶ ἕτερον ἐκ τῶν μεγάλων ἔργων, ἅτινα δοξάξουσι τὴν Βασιλείαν Ὑμῶν· ἰδοὺ συμπληρούμενον τὸ ἱερὸν τοῦτο τῆς παιδείας τέμενος. Μετ' ὀλίγα ἔτη, ἐκ τοῦ ὕψους τῶν στηλῶν τῆς Ἀκαδημίας, ἡ πολιὰς Ἀθηνᾶ καὶ ὁ μουσηγέτης Ἀπόλλων θέλουσι περιβλέπει μετὰ θείας ἡδονῆς τὸ ἁρμονικὸν τοῦτο καὶ κάλλιστον σύμπλεγμα συντετελεσμένον τῶν τριῶν μεγάρων, ἅπερ φιλοπάτριδες Ἕλληνες ἔστησαν καὶ ὥρισαν ὡς μόνιμον κατοικίαν τῶν ἐπὶ τόσους αἰῶνας περιπλανωμένων Μουσῶν.

«Ἀείποτε, Μεγαλειότατε, οἱ προπάτορες ἡμῶν ἔκριναν σπουδαῖον καὶ ἔνδοξον ἔργον τὴν ἵδρυσιν καὶ διακόσμησιν βιβλιοθηκῶν. Ὁ Ἀριστοτέλης ἀναφέρεται ὡς ὁ πρῶτος συναγαγὼν τὴν μεγαλειτέραν ἐπὶ τῶν χρόνων αὐτοῦ βιβλιοθήκην, γενναῖον καὶ πρόθυμον ἔχων χορηγὸν καὶ συμπράκτορα τὸν μέγαν αὐτοῦ μαθητήν. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξάνδρου οἱ Διάδοχοι βασιλεῖς, οἱ Ἄτταλοι τῆς Περγάμου καὶ οἱ Πτολεμαῖοι τῆς Αἰγύπτου, εἰς εὐγενῆ ἅμιλλαν ἐλθόντες, δι' ἁδρᾶς δαπάνης συνέλεξαν ἐπιμελῶς ἁπανταχόθεν τὰ πολυάριθμα ἔργα τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας. Τοῦτο ὅμως δὲν ἦτο ἀρκοῦν. Ἔδει νὰ καταταχθῶσι ταῦτα εἰς κτίρια ἀσφαλῆ καὶ εὐρύχωρα, παρέχοντα πᾶσαν εὐκολίαν καὶ ἄνεσιν εἰς τοὺς φοιτῶντας. Ἐπὶ τούτῳ δὲ οἱ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀκμάσαντες μεγάλοι ἀρχιτέκτονες, διὰ θαυμασίας τέχνης ἐξυπηρετοῦντες τὰ μεγάλα φιλομούσων ἡγεμόνων σχέδια, ἐν μέσῳ τῶν ἄλλων μνημείων καὶ ἀριστουργημάτων, δι' ὧν τὸ Πέργαμον καὶ ἡ Ἀλεξάνδρεια κατέστησαν πόλεις ἐφάμιλλοι τῶν Ἀθηνῶν, ἀνήγειραν λαμπρὰς οἰκοδομὰς βιβλιοθηκῶν, ὧν ἡ μνήμη ἄχρι τῶν χρόνων ἡμῶν ἐπέζησεν.

«Ὅ,τι τότε ἐν ἄλλαις χώραις οἱ Ἄτταλοι καὶ οἱ Πτολεμαῖοι ἐκ τῶν πόρων τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Αἰγύπτου ἔκτισαν, οἱ δὲ βάρβαροι κατέστρεψαν, τοῦτο ἤδη ἐκ τῶν πόρων ἰδιωτικῆς περιουσίας οἱ Κεφαλλῆνες ἔμποροι Μαρῖνος, Παναγιώτης, Ἀνδρέας Βαλλιάνοι ἀνεγείρουσιν ἐν αὐταῖς ταῖς Ἀθήναις.

«Τὴν νέαν ἀδελφὴν χαιρετίζουσι τὸ Πανεπιστήμιον καὶ ἡ Ἀκαδημία. Ἐκ τῶν γειτονικῶν θρανίων ἐπικροτοῦσιν ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ἀριστοτέλης. Ἀγάλλονται ὁ Κοραῆς καὶ ὁ Ῥήγας. Ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος εὐλογεῖ τὸν βασιλέα καὶ τὸν λαὸν τῆς Ἑλλάδος.»

Μετὰ ταῦτα οἱ βασιλεῖς μετὰ τῆς βασιλόπαιδος Ἀλεξάνδρας ἐπλησίασαν πρὸς τὸ μέρος, ἐν ᾧ ἦτο ἕτοιμος πρὸς κατάθεσιν ὁ θεμέλιος λίθος, ἔρριψαν ἕκαστος δὶς ἐπὶ τῆς πλακὸς κονίαμα καὶ ἐκτύπησαν τρὶς διὰ τοῦ σφυρίου τὸν ἐπὶ τῆς πλακὸς τεθέντα λίθον. Οὕτω δ' ἔληξε περὶ τὴν μεσημβρίαν ἡ τελετὴ τῆς καταθέσεως τοῦ θεμελίου λίθου τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης, ἑνὸς τῶν χρησιμωτέρων καὶ λαμπροτέρων καταστημάτων, ὅπερ δωρεῖται εἰς τὸ ἔθνος ἡ ἔξοχος φιλογένεια τῶν ἐκ Κεφαλληνίας ἀδελφῶν Βαλλιάνων.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευῇ, 18 Μαρτίου.

Κατὰ τὸν παρελθόντα Ἰανουάριον αἱ ἐν γένει τελωνειακαὶ εἰσπράξεις ἀνῆλθον εἰς δραχμὰς 2,217,757.07, ἐνῷ κατὰ τὸν αὐτὸν μῆνα τοῦ 1887 εἶχον ἀνέλθει εἰς 2,436,043.71, καὶ τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1886 εἰς δραχμὰς 1,441,021.83. Ἐκ τούτου βλέπομεν ὅτι αἱ τελωνειακαὶ εἰσπράξεις τοῦ Ἰανουαρίου ἐ. ἔ. ὑστέρησαν τῶν τοῦ αὐτοῦ μηνὸς τοῦ 1887 κατὰ 218.286.64, ὑπερέβησαν δὲ τὰς τοῦ Ἰανουαρίου τοῦ 1886 κατὰ 776, 735. 24. Καὶ ἡ μὲν τελευταία αὕτη ὑπεροχὴ ἐξηγεῖται ἐκ τῆς αὐξήσεως τῶν τελῶν, ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἐπιστρατείας καὶ πολλῶν ἔτι λόγων· ἡ δὲ ὑστέρησις ὡς πρὸς τὰς τοῦ παρελθόντος ἔτους ἔχει κατὰ τὸ πλεῖστον αἰτίαν τὴν ἐλάσσονα εἰσαγωγὴν τῶν δημητριακῶν κατὰ τὸν Ἰανουάριον τοῦ τρέχοντος ἔτους.

— Διετάχθη ὁ ἀρχιμηχανικὸς τῆς Γαλλικῆς ἀποστολῆς κ. Γκοτλὰν ἵνα μεταβὰς εἰς Μεσολόγγιον ὑποδείξῃ τοῖς αὐτόθι μηχανικοῖς τὸ σημεῖον ἀφ' οὗ θὰ ἀρχίσῃ ἡ κατασκευὴ τοῦ ἀπὸ Μεσολογγίου δι' Αἰτωλικοῦ εἰς Ἀγρίνιον σιδηροδρόμου, ἐπίσης καὶ τὰ κυριώτερα σημεῖα, δι' ὧν θὰ διέλθῃ ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμή.

— Διετάχθησαν ὁ ἐκ τῆς γαλλικῆς ἀποστολῆς κ. Κελενὲκ

Digitized by Google

καὶ ὁ ἐπιθεωρητὴς τῶν δημοσίων ἔργων κ. Βλάσσης ἵνα μελετήσωσι τὸ ζήτημα τῆς ἀποξηράνσεως τοῦ μεσσηνιακοῦ πεδίου.

— Μεγάλαι γίνονται παρασκευαὶ ἐν Πειραιεῖ ὅπως ἑορτασθῇ ὅσον ἔνεστι καλῶς ἡ ἐθνικὴ ἑορτὴ τῆς 25 Μαρτίου. Ὁ ἐκεῖ διαμένων γάλλος ναύαρχος ἐδήλωσεν ὅτι ὅπως συντελέσῃ καὶ αὐτὸς εἰς τοῦτο θέλει ἐπιτρέψῃ εἰς τὸ πλήρωμα τῆς ναυαρχίδος ἵνα συμμετάσχῃ τῶν ἐν τῷ λιμένι ἐνεργηθησομένων λεμβοδρομιῶν, προσενεγκὼν προσέτι καὶ δρ. 500 διὰ τὴν ἑορτήν. Τὸ δὲ δημοτικὸν συμβούλιον Πειραιῶς ἐψήφισε 2000 δραχμὰς διὰ τὰς δαπάνας τῆς ἑορτῆς.

— Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον Πειραιῶς ἐψηφίσατο προσέτι καὶ ἑτέρας 1000 δραχμὰς ὡς συνεισφορὰν διὰ τὴν ἐν Ναυπλίῳ ἀνέγερσιν μνημείου εἰς τὸν Κολοκοτρώνην.

— Τὸ διοικητικὸν συμβούλιον τῆς Ἑλληνικῆς Ἀτμοπλοΐας συνωμολόγησε δάνειον ἐκ 2 ἑκατομμυρίων δραχμῶν, διῃρημένον εἰς δισχιλίας ὁμολογίας πρὸς 9 0/0, ὧν ὁ τόκος θὰ πληρώνεται καθ' ἑξαμηνίαν. Ἡ ἐξαργύρωσις δὲ τῶν ὁμολογιῶν θὰ γίνῃ ἐντὸς τετραετίας διὰ κληρώσεως ἀναλόγου ἀριθμοῦ κατ' ἔτος.

— Ἐκ τῶν ἐν τῷ Ἰσθμῷ ἐργατῶν οἱ ἐργαζόμενοι ἐκεῖθεν τῆς γεφύρας πρὸς τὴν Κόρινθον ἐκήρυξαν ὁμοφώνως ἀπεργίαν ζητοῦντες αὔξησιν ἡμερομισθίου. Οἱ ἀπεργήσαντες ἀπειλοῦσι διὰ τῶν ὅπλων τοὺς ἀποπειραθησομένους νὰ ὑποχρεώσωσιν αὐτοὺς εἰς ἐργασίαν διὰ τῆς βίας.

— Ἡ εἰς Ἀμερικὴν μετανάστευσις τῶν Λακώνων ἐξακολουθεῖ. Ἐσχάτως ἀπῆλθον ἐκεῖ περὶ τοὺς ἑκατὸν πεντήκοντα, πάντες ἐργατικοὶ ἄνδρες, καὶ ἄλλοι δὲ ἑτοιμάζονται ν' ἀπέλθωσι μετ' οὐ πολύ, καὶ τοῦτο ἐνῷ ἡ χώρα ἡμῶν τόσην ἔχει ἀνάγκην ἐργατικῶν βραχιόνων.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

Σειρὰ ἑκατὸν εἰκόνων, ἀριστουργημάτων τῆς τέχνης, ἐκδιδομένη εἰς φυλλάδια. Ἔργον πρωτοφανὲς διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἐκτύπωσις γίνεται ἐν Γερμανίᾳ.

ΜΕΡΟΣ Δ'

Τὸ *Τέταρτον μέρος* ὑπὸ τὸν τίτλον *Εἰκόνες γυναικῶν* περιλαμβάνει τύπους πάσης χώρας καὶ παντὸς εἴδους γυναικείων μορφῶν ἐν δυνάμει ἐκφράσεως καὶ ἁμίλλῃ χάριτος καὶ καλλονῆς. Τοῦ μέρους τούτου ἐξεδόθη ἤδη τὸ Β' φυλλάδιον ἐν ᾧ περιλαμβάνονται αἱ ἑπόμεναι εἰκόνες: *Πολωνικὴ καλλονή.— Ἑβραία.— Βιενναία καλλονή. —Βοημικὴ καλλονή.— Νεαπολῖτις κόρη.— Οὐγγρίς. —Ἱσπανίς.*

Τὸ Γ' φυλλάδιον ἐκδοθήσεται προσεχῶς.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ἕκαστον φυλλάδιον τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δρ. 2, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 2 1/2, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 2 1/2.

Ἤδη κομισθὲν εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας»

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΩΤΑΤΟΝ ΠΕΡΙΚΑΛΥΜΜΑ ΤΗΣ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΣ

πωλούμενον ἐν Ἀθήναις δραχμ. 6, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δραχ. 8, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. χρ. 8.

Ἤτοι τὸ ὅλον ἔργον τιμᾶται μετὰ τῆς θήκης καὶ τοῦ παραρτήματος ἐν Ἀθήναις δρ. 38, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 48, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 48.

Ὁ προπληρόνων

μόνον 30 δραχμὰς ἐν Ἀθήναις—35 δραχμὰς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις—35 φράγκα χρυσᾶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ λαμβάνει ΟΛΟΚΛΗΡΟΝ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗΝ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ» ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΘΗΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Κ. Ζ. Bolgrad. Ἐνεγράφησαν πάντες, καὶ ἀπεστάλησαν αὐτοῖς τὰ φύλλα. Πλείστας εὐχαριστίας διὰ τὴν φιλικὴν ὑποστήριξιν.—Κυρίαν Α. Γ. Κ. Πάτρας. Ἐλήφθησαν. Τὸ βιβλίον ἀπεστάλη τῷ κ. Ν. Δ. Κ. — κ. Δ. Α. Δ. Ἀργοστόλιον. Ἀπηντήσαμεν ταχυδρομικῶς. — κ. Τ. Δ. Τ. — Τρίπολιν. Ἐλήφθησαν. Τοῦ *Πικουΐλλου Ἀλλίαγα* συγγραφεὺς εἶνε ὁ Εὐγένιος Σκρίβ, Γάλλος συγγραφεὺς ἐκ τῶν γονιμωτάτων, διαπρέψας κυρίως εἰς τὸ δραματικὸν εἶδος τῆς ποιήσεως. Τὰ δραματικὰ ἔργα του ἀριθμοῦνται ὑπὲρ τὰ 350, πολλὰ δ' αὐτῶν ἔτυχον ἐξαιρέτου ἐπιτυχίας καὶ ἀπήνεγκον μεγάλα κέρδη εἰς τὸν συγγραφέα. Συνειργάσθη μετὰ πολλῶν ἄλλων συγγραφέων, ἔγραψε δὲ καὶ μυθιστορήματα. Γεννηθεὶς τῷ 1791 ἀπέθανε τῷ 1861.—κ. Φ. Μ. Π. Λονδῖνον. Ἐλήφθησαν, εὐχαριστοῦμεν δ' ὑμῖν θερμῶς διὰ τὰς εὐμενεῖς φροντίδας. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. — κυρίαν Ι. Γ. Κάϊρον. Συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας. — κ. Ι. Κ. Δ. Γέϊσκ. Ἐλήφθησαν καὶ παρεδόθησαν τῇ «Ἐφημ. τῶν Κυριῶν», ἧς ἡ ἀπόδειξις ἀπεστάλη ὑμῖν. — κ. Β. Κ'. Βεβαίως, καὶ δικαίως ἐθεωρήθη ὡς ὁ πρώτιστος μοχλὸς δι' οὗ ἐξυπηρετήθη ἡ πρόοδος ἐν παντὶ κλάδῳ τῆς ἀνθρωπίνης ἐργασίας. Ὁ Βίκτωρ Οὐγκὼ ἐξαίρων αὐτὴν φθάνει μέχρι τῆς παραδοξοτάτης ἰδέας ὅτι ὁ Χριστὸς τροφοδοτῶν διὰ πέντε ἄρτων χιλιάδας λαοῦ συμβολικῶς προεφήτευσε τὴν ἐφεύρεσιν τοῦ Γουτεμβεργίου. Οὕτω σήμερον χάρις εἰς τὴν τυπογραφίαν δι' ἑνός, δύο, πέντε βιβλίων τρέφονται χιλιάδες ψυχῶν.—κκ. Θ.Μ. Κεφαληνίαν, Α.Κ.Κέρκυραν, καὶ Γ. Α.'Αλεξάνδρειαν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — *Ἀναγνωστρία τῆς «Ἑστίας»*. Ναύπλιον. Βραδύτερον ἴσως ἐπαναληφθῇ ἡ δημοσίευσις ὁμοίων. — κ. Λ. Ε. Καβάλλαν. Ἐλήφθησαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως. — κ. Δ. Μ. Λονδῖνον. Ἐνεγράφη καὶ ἀπεστάλησαν τὰ φύλλα κατὰ τὴν σημειουμένην διεύθυνσιν Τὴν ἀπόδειξιν ἀπεστείλαμεν τῷ κ. Λ. Ε. — κ. Μ. Γ. Μ. Μελιτούπολιν. Ἐνεγράψαμεν ἀμφοτέρους εἰς τὸ Λεξικόν, ἀπεστείλαμεν δὲ καὶ τὰ ζητηθέντα φύλλα τῷ κ. Π. Γ. εἰς Γένιτσεσκ, πρὸς ὃν καὶ ἰδιαιτέρως ἐγράψαμεν παρέχοντες λεπτομερῆ σημείωσιν. — κκ. Π. Θ. Τρίπολιν, Γ. Δ. Βῶλον, καὶ Ι. Λ. Ἰωάννινα. Ἐλήφθησαν. — κ. Ν. Ι. Π. Κωνσταντινούπολιν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν θερμῶς. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. — κ. Π. Α. Π. Ἀκατάλληλον φαίνεται ἡμῖν· διὸ παρακαλοῦμεν μὴ κοπιάσητε περισσότερον — κ. Ζ'. Ὁ χρόνος κάμνει γέροντας, ἀλλ' ὄχι καὶ σοφούς. — κ. Ι. Α. Κ. Νέαν Φώκαιαν. Ἀπηντήσαμεν ἰδιαιτέρως.—κ. Κ. Σ. Μεσολόγγιον. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν εὐμενῆ προθυμίαν. Ὡς πρὸς τὸ ἄλλο ἀπηντήσαμεν ἰδιαιτέρως.— κ. Δ. Α. Ν. Πειραιᾶ. Παρεδόθησαν εἰς τὸν κομίσαντα τὴν ἐπιστολήν σας, παρ' οὗ καὶ ἐπληρώθη τὸ ἀντίτιμον. — κ. Α. Μ. Καστελλάνους. Ἐλήφθησαν. Ἀπεστάλη τὸ τεῦχος τῆς Ἱστορίας.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

18 Μαρτίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμή*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	470.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	472.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	544.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	485.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	243.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	95.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		523.—
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,180.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	195.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	82.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	208.—
Εταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	170.50
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	395.—
Εταιρία Φωταερίου	» »	
Συναλλάγματα		
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	32.90
	3μην.	32.80
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	130.1/4
»	3μην.	129.—
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		25.90
Λίρα ὀθωμανικὴ		29.35

Digitized by Google

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΔΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1888

Ἡ Διεύθυνσις τῆς *Ἑστίας* κρίνουσα ὅτι τῶν μὲν παλαιῶν συνδρομητῶν πολλοὶ μὴ ἔχοντες ὅλους τοὺς τόμους ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐκδόσεως εὐχαρίστως θὰ ἔβλεπον διευκολυνομένην αὐτοῖς τὴν συμπλήρωσιν τῆς σειρᾶς τοῦ περιοδικοῦ, τοῖς δὲ νεωστὶ ἐγγραφομένοις θὰ ἦτο εὐπρόσδεκτον τὸ μέσον τῆς ἀδαπάνου βαθμηδὸν ἀποκτήσεως πλήρους σειρᾶς τῆς *Ἑστίας*, ἀπεφάσισε κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος 1888 νὰ καταρτίσῃ λαχεῖον κυρίως μὲν ἐκ τόμων τῆς *Ἑστίας*, πλὴν δὲ τούτων καὶ ἐξ ἄλλων συγγραμμάτων χάριν τῶν συνδρομητῶν τῶν τυχὸν κεκτημένων πλήρη τὴν σειρὰν τῆς *Ἑστίας*.

Τὸ λαχεῖον τοῦτο θέλει περιλάβῃ τόσους λαχνοὺς ὅσοι ἔσονται οἱ συνδρομηταὶ τῆς *Ἑστίας* μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς κληρώσεως, θέλουσι δὲ μετάσχῃ αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν παλαιῶν συνδρομητῶν οἱ ἀνανεοῦντες τὴν ἐγγραφήν των καὶ οἱ τὸ πρῶτον νῦν ἐγγραφόμενοι.

Ἕκαστος τῶν συνδρομητῶν μετέχει ΔΩΡΕΑΝ τοῦ Λαχείου, λαμβάνων ἕνα ἀριθμὸν αὐτοῦ· ὁ ἐπὶ τῆς ἀποδείξεως δὲ τῆς συνδρομῆς ἀναγεγραμμένος ἀριθμὸς εἶνε συγχρόνως καὶ **ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΟΥ ΛΑΧΕΙΟΥ**.

Ἐκ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν μέχρι τῆς 30 Ἀπριλίου συνδρομητῶν θέλουσι κληρωθῆ ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑ.

Ἐκ τούτων οἱ ΔΕΚΑ πρῶτοι κληρωθησόμενοι θέλουσι λάβει ἕκαστος ἀνὰ ἓν σῶμα χρυσόδετον τῆς πεντατόμου Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους Κ. Παπαρρηγοπούλου, ἀξίας δραχ. 60, ἤτοι τὰ δέκα ἐν ὅλῳ Δραχ. 600

Οἱ ἑπόμενοι ΔΕΚΑ θέλουσι λάβει ἕκαστος ἀνὰ **ΔΕΚΑ** τόμους τῆς «Ἑστίας» κατ' ἐκλογήν, ἀξίας δραχ. 50, ἤτοι ἐν ὅλῳ τόμους 100, ἀξίας.......................... Δραχ. 500

Οἱ ἑπόμενοι ΕΙΚΟΣΙ ἕκαστος ἀνὰ **ΠΕΝΤΕ** τόμους τῆς «Ἑστίας» κατ' ἐκλογὴν ὡσαύτως, ἀξίας δραχ. 25, ἤτοι ἐν ὅλῳ τόμους 100 ἀξίας.......................... Δραχ. 500

Οἱ ἑπόμενοι ΠΕΝΤΕ ἕκαστος ἀνὰ μίαν πλήρη σειρὰν **ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΟΛΩΝ ΕΤΩΝ** τῆς ἐμμέτρου σατυρικῆς ἐφημερίδος «Ῥωμηοῦ» ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1887, ἀξίας δραχ. 40, ἤτοι αἱ πέντε ἐν ὅλῳ ἀξίας.......................... Δραχ. 200

Τέλος δὲ ἕτεροι ΠΕΝΤΕ ἀριθμοὶ θέλουσι λάβει ἕκαστος ἀνὰ μίαν συλλογὴν τῶν ἑπομένων νεοελληνικῶν ἔργων:

Μενδ. Βαρθόλδη Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως ἀξίας	Δραχ.	12
Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου Ἅπαντα..................	»	10
Δημ. Βερναρδάκη Εὐφροσύνη..................	»	4
Ἀγγέλου Βλάχου Λυρικὰ ποιήματα..................	»	5
Δ. Βικέλα Διηγήματα..................	»	2
Λεύκωμα περιέχον 12 φωτογραφίας τῶν ἀρχαίων μνημείων....	»	5
Θήκην χρυσότευκτον διὰ φωτογραφίας..................	»	2
	Δραχ.	40

Ἤτοι οἱ πέντε τελευταῖοι κλῆροι ἀξίας.................. Δραχ. 200

Ὁλικὴ ἀξία τῶν πεντήκοντα κλήρων τοῦ Λαχείου

ΔΡΑΧΜΑΙ 2000

Ἡ κλήρωσις τοῦ Λαχείου γενήσεται δημοσίᾳ τὴν πρώτην Κυριακὴν τοῦ Μαΐου 1888, ὥραν 3 μ. μ. ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς **ΕΣΤΙΑΣ**, ἐνώπιον τῆς Διευθύνσεως αὐτῆς, πενταμελοῦς ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις συνδρομητῶν καὶ παντὸς ἄλλου συνδρομητοῦ ἐπιθυμοῦντος νὰ παραστῇ εἰς τὴν κλήρωσιν.

Πρωτόκολλον δὲ τῆς κληρώσεως δημοσιευθήσεται ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς *Ἑστίας*.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888—1286

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 587.—27 Μαρτιου 1888. Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 639

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΚ ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΣΧΑΤΩΣ ΕΝ ΕΥΡΩΠΗι ΓΡΑΦΕΝΤΩΝ ὑπὸ Α. Ρ. Ραγκαβῆ.

ΤΟ ΒΟΤΑΝΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ, διήγημα ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.

ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΚΑΙ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΙΣ ΤΟΥ ΨΕΥΔΟΥΣ ὑπὸ Σίμωνος Ἀποστολίδου.

ΑΡΧΑΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΜΙΣΤΡΑ ὑπὸ Α. Μηλιαράκη.

ΑΛΛΑΔΟΙ ΜΟΝΑΧΟΙ.

ΑΥΛΙΚΑ ΠΕΝΘΗ.

Η ΦΙΛΕΡΓΙΑ ΤΩΝ ΧΟΕΝΖΟΛΛΕΡΝ.

ΓΝΩΜΙΚΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΓΟΥΛΛΙΕΛΜΟΥ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΟΛΥΜΠΑΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Ὁ κ. Χ. Ν. Φιλαδελφεὺς ἀνήγγειλε δι' ἐπιστολῆς πρὸς τὸν πρόεδρον τῆς ἐπιτροπῆς ὅτι προσφέρει χιλίας δραχμὰς διὰ ποιητικὸν διαγώνισμα. « Μεταξὺ τῶν καλῶν ἀγώνων— λέγει ἐν τῇ ἐπιστολῇ του—τῶν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τελεσθησομένων κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Ὀλυμπίων σᾶς παρακαλῶ νὰ κατατάξητε καὶ τὸ ἐφετεινὸν ποιητικόν μου διαγώνισμα, τὸ ὁποῖον ἀπέσυρα ἀπὸ τοῦ Πανεπιστημίου. Τὸ γέρας ἔσται χιλιόδραχμον καὶ ἀπονεμηθήσεται τῷ ἀρίστῳ πρωτοτύπῳ λυρικῷ ποιήματι.» Ἡ ἐπιτροπὴ ἀπεδέξατο εὐχαρίστως τὴν προσφοράν, ἐντὸς δὲ τῆς προσεχοῦς ἑβδομάδος δημοσιευθήσεται διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως ἡ προκήρυξις τοῦ διαγωνισμοῦ.

— Ἐξετυπώθησαν καλλιτεχνικῶς κεχρωματισμέναι ἀγγελίαι φιλοτεχνηθεῖσαι ὑπὸ τοῦ λιθογράφου Γροῦνδμαν, αἵτινες φέρουσι τὴν Ἑλλάδα ἐν τῇ δεξιᾷ κρατοῦσαν τὴν ἑλληνικὴν σημαίαν, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς στέφανον δάφνης, τὰς εἰκόνας τῶν ἐθνικῶν εὐεργετῶν Εὐαγγέλη καὶ Κωνσταντίνου Ζάππα, τὸ Ζάππειον μέγαρον καὶ κάτωθι αὐτοῦ πληθὺν καρπῶν, ἀρότρων, κυψελῶν, μηχανικῶν καὶ γεωργικῶν ἐργαλείων κτλ. Ὡς ἐπιγραφὰς δέ: Δ' Ὀλυμπιὰς τελεσθησομένη ἐν Ἀθήναις κατὰ Ὀκτώβριον τοῦ 1888. Ἔκθεσις προϊόντων γεωργίας, βιομηχανίας καὶ καλλιτεχνίας. Πανήγυρις δημοτελῶν ἀγώνων. Διδασκαλία ἀρχαίων καὶ νεωτέρων ἑλληνικῶν δραμάτων. Αὗται διανεμηθήσονται κυρίως κατὰ τὴν Ἀνατολήν.

— Τὴν ἐπιτροπὴν τῶν ἀγώνων τῆς ξιφασκίας θέλουσιν ἀποτελέσει οἱ κκ. Κ. Σμολένσκης ταγματάρχης τοῦ πυροβολικοῦ, Ἀλέξανδρος Σοῦτσος ἴλαρχος, Στ. Σκουλούδης βουλευτής, Χρ. Ῥάλλης ἰατρὸς καὶ Ν. Πύργος.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ὁ ἀκαδημαϊκὸς Σαρδοὺ ἀνέλαβε νὰ μελοδραματοποιήσῃ τὴν Ὀδύσσειαν, ἧς τὴν μουσικὴν θὰ συνθέσῃ ὁ Μασσενὲ γνωστὸς διὰ καλλίστας μουσικὰς συνθέσεις. Ὁ αὐτὸς Σαρδοὺ ἀνέλαβεν ἐπίσης καὶ τὴν σύνθεσιν δράματος διὰ τοὺς τρεῖς ὑποκριτὰς Κοκλὲν, Δαμαλᾶν, Ἰωάνναν Χάδιγκ, ὅπερ οὗτοι θὰ διδάξωσι κατὰ τὴν ἐν Παρισίοις παγκόσμιον ἔκθεσιν.

— Ἡ ἐν Παρισίοις Ἑταιρεία τῶν Λογίων ἀπεφάσισεν ἵνα κατὰ τὴν ἔκθεσιν τοῦ 1889 συγκαλέσῃ φιλολογικὸν συνέδριον, ἀνάλογον πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ Βίκτωρος Οὑγκὼ ἐν ἔτει 1878 προεδρευθέν. Ἡ προεδρεία τοῦ συνεδρίου ἀνετέθη εἰς τὸν Ἰούλιον Σίμωνα.

— Τὰ λείψανα τῶν μεγάλων μελοποιῶν Γλούκ, Μότσαρτ, Βετχόβεν καὶ Σοῦβερτ, ἅτινα ἀπόκεινται ἐν διαφόροις κοιμητηρίοις τῆς Βιέννης, θὰ ταφῶσι προσεχῶς εἰς τάφους, ἐγγὺς ἀλλήλων κειμένους, ἐν τῷ κεντρικῷ κοιμητηρίῳ τῆς πρωτευούσης τῆς Αὐστρίας, θὰ ἐγερθῶσι δ' αὐτοῖς μνημεῖα ἄξια τῆς δόξης των. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἀνακομιδῆς τῶν λειψάνων τῶν μεγάλων καλλιτεχνῶν ἡ ἀνθρωπολογικὴ ἑταιρία τῆς Βιέννης προτίθεται νὰ κάμῃ φρενολογικὰς μελέτας ἐπὶ τῶν κρανίων τῶν τεσσάρων μελοποιῶν, ἐζήτησε δὲ ἤδη τὴν ἀπαιτουμένην ἄδειαν καὶ ἐξέλεξε τὴν ἐπιτροπήν. εἰς ἣν θὰ ἀναθέσῃ τὸ ἔργον τοῦτο.

— Ἐν Neuilly τῆς Γαλλίας ἐγένοντο τὰ ἀποκαλυπτήρια ἀνδριάντος τοῦ Παρμαντιέ, τοῦ καταστήσαντος κοινὴν τὴν καλλιέργειαν τῶν γεωμήλων ἐν Γαλλίᾳ. Ὁ Παρμαντιὲ παρίσταται ὄρθιος, φέρων ἀνηρτημένον σάκκον πλήρη γεωμήλων καὶ κρατῶν εἰς χεῖρας βολβὸν, ὃν μετὰ προσοχῆς ἐξετάζει.

— Νέσλερ ὁ συνθέτης τοῦ δημοφιλεστάτου ἐν Γερμανίᾳ μελοδράματος «Σαλπιγκτοῦ τοῦ Σέκιγγεν», οὗ αἱ παραστάσεις μετροῦνται κατὰ ἑκατοντάδας ἐν ἑκάστῳ θεάτρῳ ἀσχολεῖται εἰς νέον ἔργον μετὰ τὴν περυσινὴν ἀποτυχίαν «Ὄθωνος τοῦ τοξότου» Τὸ νέον μελόδραμα ἱστορικῆς ὑποθέσεως ἀνάγεται εἰς τὰ τέλη τῆς 16ης ἑκατονταετηρίδος καὶ φέρει τίτλον: *Χαριτωμένο Λουλουδάκι.*

— Κατά τινα ἐπιστημονικὴν ἐφημερίδα τῶν Παρισίων παρὰ τὴν πόλιν τῆς Ἀρσινόης ἐν τῇ κεντρικῇ Αἰγύπτῳ ἀνεκαλύφθη πολυτιμοτάτη συλλογὴ αἰγυπτιακῶν παπύρων, ὧν ὁ ἀριθμὸς ἀνέρχεται εἰς ἑκατὸν χιλιάδας καὶ εἰκοσακισχιλίους χάρτας, περιέχοντας περίοδον δύο χιλιάδων καὶ ἑπτακοσίων ἐτῶν. Οἱ πάπυροι εἶνε γεγραμμένοι εἰς ἕνδεκα διαφόρους γλώσσας, καὶ διαπραγματεύονται μέγαν ἀριθμὸν ζητημάτων. Οἱ χάρται εἶνε ἐκτετυπωμένοι διὰ τύπου ξυλίνου, ὅπερ ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ἐφεύρεσις τῆς τυπογραφίας εἶνε κατὰ πολλοὺς αἰῶνας ἀρχαιοτέρα τοῦ Γουτεμβεργίου.

— Ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τοῦ θανάτου τοῦ Σοῦβερτ, († 19 νοεμβρίου 1828) ὁ φερώνυμος μουσικὸς σύλλογος ἐν Βιέννῃ παρασκευάζει ἔκθεσιν μνημείων ἀναφερομένων εἰς τὸν περιφανῆ μουσουργόν· ἡ ἔκθεσις αὕτη ἔσται καὶ πρώτη βάσις διαρκοῦς μουσείου τοῦ Σοῦβερτ.

— Ἡ αὐστραλιακὴ κυβέρνησις ἐκάλεσεν ὡς διευθυντὴν τῶν ἐν Μελβούρνῃ δημοσίων συναυλιῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐκεῖ διεθνοῦς ἐκθέσεως τὸν ἐν Λονδίνῳ διάσημον ἀρχιμουσικὸν Cowen ἐπὶ μισθῷ 5,000 λιρῶν στερλινῶν!

— Καὶ οἱ ἐν Λονδίνῳ ὀπαδοὶ τοῦ Βάγνερ ἐξέδωκαν ἴδιον ὄργανον πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἐν τῇ μουσικῇ καινοτομιῶν τοῦ μεγάλου συνθέτου. Ἡ ἐφημερὶς αὕτη φέρει τίτλον «Der Meister.»

— Ὁ χημικὸς Φρεμὺ ἐν Παρισίοις διευθυντὴς τοῦ φυσιογραφικοῦ μουσείου καὶ μέλος τῆς ἀκαδημίας ἐπέδειξε κατά τινα τῶν τελευταίων συνεδριῶν τοῦ σώματος ἀληθῆ ῥουβίνια, ἅτινα διὰ τεχνικοῦ τρόπου παρήγαγεν. Ὁ ἀκάματος ἐπιστήμων πρὸ δωδεκαετίας ἤδη εἶχεν ἐπιχειρήσει τοιαύτην τινὰ χημικὴν ἐργασίαν, ἥτις τέλος νῦν ἐστέφθη ὑπὸ ἐπιτυχίας.

Ἐν ταῖς ἐν Τανάγρᾳ, δαπάναις τῆς γενικῆς ἐφορίας τῶν Ἀρχαιοτήτων, ἐνεργουμέναις ἀνασκαφαῖς, εὑρέθησαν ἓξ κύλικες εἰς τεμάχια κεκοσμημέναι δι' ἀνθεμίων, μία δὲ καὶ

Digitized by Google

δι' εἰκόνων, δύο ληκύθια καὶ δύο ἀγαλμάτια γυναικῶν καθημένων, ἑπτὰ κάνθαροι ἁπλοῖ, ἓν ληκύθιον μὲ ἀνθέμιον, τέσσαρα ἀγαλμάτια παριστῶντα ἄνδρας καθημένους καὶ ἓν ὄρθιον, μία στλεγγίς χαλκῆ καὶ ἓν ἀγαλμάτιον παιδὸς γυμνοῦ ὀκλάδην καθημένου, δέκα κύλικες ἁπλαῖ τοῦ αὐτοῦ σχεδὸν ρυθμοῦ περικεκοσμημέναι δι' ἀνθεμίων, δύο κάνθαροι, ὧν ὁ ἕτερος εἰς τεμάχια μὲ λευκὰ καὶ μελανὰ κοσμήματα, ἓν ἀγαλμάτιον γυναικὸς ὀρθίας 0,45 τοῦ μέτρου εἰς τεμάχια καὶ ἕτερον παριστῶν παῖδα γυμνὸν ἐπὶ θρόνου καθήμενον· δύο ἀγάλματα ὕψους 0,28 τοῦ μέτρου, παριστῶντα γυναῖκας καθημένας, εἷς λύχνος μέγας μετὰ προστύπων κοσμημάτων, μία μέλαινα πυξίς, δύο στυλίδια ἔχοντα τὸ μὲν βυθούς, τὸ δὲ προστατῆρας, ἓν ἀγαλμάτιον παριστῶν νεανίαν ἐν χιτῶνι, ἱστάμενον, διὰ τῆς δεξιᾶς κρατοῦντα βαλάντιον, ἐνῷ ἀπὸ τῆς ἀριστερᾶς κεκαμμένης πρὸς τὰ ἔσω κρέμαται χλαμύς, καὶ ἓν ἀγαλμάτιον παιδὸς γυμνοῦ ἐπὶ θρόνου καθημένου. Ἀνευρέθη δὲ καὶ τάφος παιδὸς ἐν τῷ ὁποίῳ ἀνεκαλύφθησαν δέκα καὶ τρία ὁμόρρυθμα ἀγαλμάτια ὕψους 0,28—0,36 τοῦ μέτρου παριστῶντα γυμνοὺς ἄνδρας, κρατοῦντας διὰ τῆς ἀριστερᾶς πρὸς τὸ στῆθος ἀλεκτρυόνας. Ἐσχάτως δ' εὑρέθησαν 10 ἀγαλμάτια ἀρίστης τέχνης, ὧν τὸ ἓν παριστᾷ γραῖαν φέρουσαν εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτῆς βρέφος.

— Διὰ Β. Δ. ἐκ τῶν διὰ νόμου ὁρισθέντων τριῶν Τριανταφυλλιδείων γεωργικῶν σχολείων ἱδρύεται ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸ ἐνταῦθα ἐν τοῖς ἐθνικοῖς κτήμασι Ρούφ. Ἡ παράδοσις τῶν γαιῶν Ροὺφ Χασεκῆ, τοῦ δημοσίου δενδροκομείου καὶ τοῦ λαχανοκήπου γενήσεται πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας μετὰ προηγουμένην καταμέτρησιν καὶ περιγραφὴν αὐτῶν. Αἱ πρὸς λειτουργίαν τοῦ σχολείου ἐργασίαι ἄρχονται τὴν 1 Ἀπριλίου, ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν ἐν αὐτῷ μαθητευομένων ἀπὸ πρώτης Σεπτεμβρίου ὡρίσθη εἰς 20.

— Ἔν τινι τῶν τελευταίων αὐτοῦ συνεδριάσεων τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον Πυλίων, τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ δημάρχου κ. Τσικλητήρα, προέβη εἰς ἀπόφασιν, τιμῶσαν λίαν αὐτό, ψηφίσαν τὴν ἐν τῇ παραλίῳ πλατείᾳ τῆς Πύλου ἀνέγερσιν μνημείου εἰς τοὺς τρεῖς ναυάρχους, Κοδριγκτῶνα, Δεριγνῦ καὶ Ἄϊδεν, οἵτινες ἐν τῷ λιμένι ἐπυρπόλησαν τὸν αἰγυπτιακὸν στόλον, θέσαντες οὕτω τὰ θεμέλια τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας.

— Διευθυντὴς τῆς ἐνταῦθα ἀμερικανικῆς Σχολῆς διωρίσθη, ἀντὶ τοῦ κ. Μέρριαμ, ὁ κ. Βολστάϊν, ὅστις θὰ ἔλθη τὸν προσεχῆ Σεπτέμβριον.

— Τὸ προσεχὲς φθινόπωρον περιμένεται ἐνταῦθα ἡ διάσημος τραγῳδὸς Σάρα Βερνάρ, ὅπως δώσῃ τέσσαρας μόνον παραστάσεις. Ἀφίκετο δὲ τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ὁ γνωστὸς ἐργολάβος κ. Glaser ὅπως ἐνοικιάσῃ πρὸς τοῦτο τὸ παλαιὸν θέατρον ἢ τὸ νέον, ἂν ἄχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἔσται περατωμένα.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Περὶ τῆς κληρονομικῆς διαδοχῆς εἰς τὴν περιουσίαν τῶν κληρικῶν καὶ μοναχῶν ὑπὸ Δαμιανοῦ Βορρέ. Ἐν Ἀθήναις, 1887. 8ον, σελ. 119.

Τὸ ἀνωτέρω πόνημα εἶνε προϊὸν τοῦ τελευταίου Σγουτείου διαγωνισμοῦ, οὗ ὡς γνωστὸν προκηρύσσουσα ἡ Νομικὴ σχολὴ πρὸ ἔτους τὸ θέμα, αὐτὴ ἀπονέμει καὶ τὸ γέρας δι' ἐπιτροπείας ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς ἐκλεγομένης. Ὑπῆρξε δὲ τὸ θέμα τὴν φορὰν ταύτην ἐκ τῶν δυσχερεστάτων, ὑπολογιζομένου τὸ μὲν ὅτι ἡ διαπραγμάτευσις αὐτοῦ ἀπῄτει συνδυασμὸν νομικῆς, ἱστορικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς συγχρόνως παιδεύσεως, ἧς ἐλάχιστοι πάνυ εἰσὶν οἱ παρ' ἡμῖν εὐμοιροῦντες· τὸ δὲ ὅτι ἡ ξένη φιλολογία πενιχρὰν μόνον παρεῖχε βοήθειαν, ἅτε ἀσχολουμένη περὶ τὴν ἑρμηνείαν καθεστῶτος διαπλασθέντος ἐν τῇ Δύσει ὑπὸ παπικῶν διατάξεων, ἀχρήστου ἄρα παρ' ἡμῖν.

Ὡς πρώτη μελέτη ἐπὶ τοῦ θέματος ὑπὸ τοιούτους ὅρους συγγραφεῖσα ἡ κρινομένη πραγματεία δικαίως ἔτυχε τῶν ἐπαίνων τῆς Σχολῆς. Ἡ ἐξέχουσα ἀρετὴ τοῦ πονήματος τοῦ κ. Βορρέ, διακρίνουσα ἄλλως τε πάσας τὰς συγγραφὰς αὐτοῦ, εἶνε ἡ ἐν συστηματικῇ ἀλληλουχίᾳ καὶ περιληπτικότητι ἀνάπτυξις τοῦ ζητήματος κατὰ ἱστορικὴν σειρὰν καὶ δὴ ἐπὶ τῇ βάσει εὐσυνειδήτου μελέτης αὐτῶν τούτων τῶν τέως ἀνεξερευνήτων πηγῶν τοῦ ἡμετέρου δικαίου, ἐνῷ τὸ οὐσιωδέστατον τῶν μειονεκτημάτων τῆς πραγματείας ταύτης εἰσὶ κενά τινα διαφυγόντα τὸν συγγραφέα κατὰ τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν καθέκαστα ζητημάτων.

Παρ' ἡμῖν ἐξενίκησεν ἀτυχῶς οὐ σπανίως ἡ στιγμιαία πρακτικὴ ἀνάγκη, ἡ δὲ ἐξάντλησις ὡς οἷόν τε πλείστων περιπτώσεων, ἀπαντωσῶν ἐν τῇ δικαστικῇ πράξει, ἐθεωρήθη ὡς τὸ ἄριστον ἐφόδιον τῆς περὶ τὸ δίκαιον συγγραφῆς. Ἡ ἔποψις ὅμως αὕτη εἶνε ἀναμφισβητήτως σφαλερά, ὁσάκις ἡ μὲν ἐπεξεργασία τῶν μερῶν δὲν εἶνε τὸ ἐπαγωγικὸν ἀποτέλεσμα ὀρθῶν γενικῶν ἀρχῶν καὶ ἑνιαίας βάσεως, ἐλλείπει δὲ ἡ ἀναγκαία τοῦ ὅλου πρὸς τὰ καθέκαστα ἀλληλουχία. Ἕνεκα τούτου ἡ ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος ἐπιτροπεία ὤφειλε, νομίζομεν, ἀπευθυνομένη εἰς τοὺς νέους παρ' ἡμῖν ἐπιστήμονας, ἐπὶ τούτου κυρίως τοῦ σημείου νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν αὐτῶν, νὰ ἐξάρῃ δὲ ἐντονώτερον τὴν ἐπιστημονικὴν τοῦ συνόλου ὑφὴν ἐν τῇ πραγματείᾳ τοῦ κ. Βορρέ.

Καὶ δὲν λέγομεν μὲν ὅτι τὸ θέμα ὅπερ ὁ συγγραφεὺς ἐπραγματεύθη ἦτο οὕτω περίπλοκον καὶ ἐκτενὲς ὥστε ἀδύνατον ἀπέβαινε ἵνα κατ' ἀμφοτέρας τὰς ἐπόψεις τῆς τε ἐπιστημονικῆς συστηματοποιήσεως τῆς ὕλης καθ' ὅλου καὶ τῆς ἐξαντλήσεως τῶν καθ' ἕκαστον ἀναφυομένων ζητημάτων ᾖ ἐξ ἴσου πλήρης· παρατηροῦμεν ὅμως ὅτι ὑπὸ τοὺς κοινωνικοὺς ὅρους ὑφ' οὓς ἡ ἐπιστημονικὴ ἐργασία παρ' ἡμῖν γίνεται, ἡ διδομένη ἐνιαυσία προθεσμία πρὸς ὑποβολὴν τῶν διαγωνιζομένων ἔργων εἶνε τοσοῦτον ἀνεπαρκής, ὥστε φοβούμεθα μή, ἐλλείψεις οἷαι παρετηρήθησαν ἐν τῇ προκειμένῃ συγγραφῇ, ἐπαναλαμβάνονται στερεοτύπως καθ' ἕκαστον ἐνιαυτόν. Ἐὰν ἡ νομικὴ σχολὴ ἐπιθυμῇ εἰλικρινῶς, ὡς δὲν ἐπιτρέπεται ἀμφιβολία, ἵνα τὸ Σγούτειον διαγώνισμα καταστῇ ἀληθῶς ἀφετηρία ἔργων σπουδαίων καὶ κατὰ πᾶσαν ἔποψιν ἀρτίων, ἀνάγκη ἀπαραίτητος ὅπως ἐπεκτείνῃ τὸ μεταξὺ τῆς προκηρύξεως τοῦ θέματος καὶ τῆς ὑποβολῆς τῶν διατριβῶν χρονικὸν διάστημα εἰς διετίαν.

Οὐδαμῶς δ' ἀμφιβάλλομεν ὅτι τὸ μέτρον τοῦτο, ἀκολουθούμενον καὶ ὑπὸ εὐσυνειδήτου καὶ ἀμερολήπτου κρίσεως, θέλει ἑλκύσει καὶ ἀριθμὸν ἀγωνιζομένων μείζονα ἐκ τῆς πολυπληθοῦς ἄλλως χορείας τῶν παρ' ἡμῖν νομικῶν, ἀλλὰ καὶ ποιὸν ὑπέρτερον τῶν ὑποβαλλομένων ἔργων.

Τό γε νῦν ἔχον τὸ ἔργον τοῦ κ. Βορρὲ ἀποτελεῖ ἀξιόλογον συμβολὴν εἰς τὸ τέως ἀπροσπέλαστον ζήτημα περὶ τῆς κληρονομίας τῶν κληρικῶν καὶ μοναχῶν ἐν Ἑλλάδι.

Μ·

Ἀνατομικὴ τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ Λουκᾶ Παπαϊωάννου, τακτικοῦ καθηγητοῦ τῆς ἀνατομικῆς κ.τ.λ. περιέχουσα καὶ ἱστολογίαν καὶ ἐμβρυολογίαν, μετὰ εἰκόνων περίπου 900. Τόμος Α'. Ἐκδότης Ἀνέστης Κωνσταντινίδης. Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου 1888 Σελ. α—ις'. 1—872.

Τὸ προκείμενον ἔργον τοῦ κ. Λουκᾶ Παπαϊωάννου καθηγητοῦ τῆς ἀνατομίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι εἶνε τὸ πρῶτον ἀνατομικὸν ἐπιστημονικὸν ἔργον, ὅπερ παρέχεται εἰς τοὺς ἐν Ἑλλάδι ἐπιστήμονας, ἐφάμιλλον τῶν ἐν Εὐρώπῃ ἐκδιδομένων.

Διὰ τῆς παρούσης Ἀνατομίας πρῶτον ἤδη καθίστανται γνωσταὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας ἰατροὺς καὶ λογίους αἱ *νεώτεραι θεωρίαι* περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς τῶν κυττάρων, ἡ ἐμβρυολογία καὶ ἡ ἱστολογία. Τούτοις ἕπεται ἕτερον τμῆμα ἐξετάζον τὰ ὀργανικὰ συστήματα καθ' ἕκαστον ἤτοι τὸ σύστημα τοῦ σκελετοῦ καὶ τὸ μυϊκόν. Ὁ κ. Λουκᾶς Παπαϊωάννου πραγματευόμενος πάντα τὰ συστήματα κατὰ τὴν ἱστορίαν τῆς ἀναπτύξεως αὐτῶν καὶ παρακολουθῶν αὐτὰ ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτῶν καταθέσεως, κατὰ τὸ ὑπόδειγμα ὅπερ ἔδωκεν ὁ διάσημος ἀνατόμος **Gegenbaur**, καὶ συγκρίνων αὐτὰ πρὸς τὰ τῶν λοιπῶν ζῴων, παρέσχεν εἰς τὴν παρ' ἡμῖν ἰατρικὴν φιλολογίαν ἔργον τελειότατον, ἐν ᾧ πᾶς τις δύναται εὐχερῶς ν' ἀντιληφθῇ τῶν μεγάλων προόδων τῆς ἐπιστήμης ταύτης καὶ ἀντλήσῃ γνώσεις θετικὰς καὶ ἀναμφισβητήτους.

Λόγοι ἐκκλησιαστικοὶ καὶ μελέται ὑπὸ Ἰγνατίου Μοσχάκη ὑφηγητοῦ τῆς θεολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καὶ καθηγητοῦ τοῦ Διδασκαλείου. Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου. 1888, σελ. 273 μετὰ προλόγου καὶ πίνακος τῶν περιεχομένων. Εἰς 8ον.

Digitized by Google

Ἡ συλλογὴ αὕτη τοῦ εὐφραδοῦς ὑφηγητοῦ περιλαμβάνει τέσσαρας λόγους εἰς τὴν μεγάλην Παρασκευήν, ῥηθέντας κατὰ τέσσερα κατὰ συνέχειαν ἔτη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Ἁγ. Εἰρήνης καὶ μέλλοντας εὐχαρίστως νὰ ἀναγνωσθῶσιν ὑπὸ ἐκείνων μάλιστα, οἵτινες ἤκουσαν αὐτοὺς ἐκφωνουμένους· λόγον ἐκφωνηθέντα κατὰ τὰ ἐγκαίνια τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τῆς ἀνεγερθείσης ἐν τῷ Παρθεναγωγείῳ Χίλλ· λόγον εἰς μνήμην τοῦ Ἁγ. Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου·λόγον εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν· δύο λόγους εἰς τὸ μνημόσυνον τῶν κεκοιμημένων· πέντε περὶ διαφόρων ἠθικῶν θεμάτων διαλέξεις πρὸς τὰς μαθητρίας τοῦ συγγραφέως· δύο λόγους πρὸς τοὺς ἐν φυλακαῖς καὶ τέλος τρία ἠθικοφιλοσοφικὰ ἀναγνώσματα ἀναγνωσθέντα ἐν τῷ φιλολογικῷ Συλλόγῳ Παρνασσῷ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευῇ, 25 Μαρτίου.

Ἀπὸ τῆς πρώτης Ἰανουαρίου 1886 μέχρι τῆς 31 Ἰανουαρίου 1887 ἐβεβαιώθησαν ἔσοδα δρ. 65,297,814.10 καὶ εἰσεπράχθησαν 55,367,113.01. Ἀπὸ δὲ τῆς 1 Ἰανουαρίου 1887 μέχρι τῆς 31 Ἰανουαρίου 1888 ἐβεβαιώθησαν ἔσοδα 83,162,994.67 καὶ εἰσεπράχθησαν 73,329,299.64, ἤτοι κατὰ τὴν τελευταίαν χρῆσιν ἐβεβαιώθησαν ἐπὶ πλέον 7,937,180.57 καὶ εἰσεπράχθησαν ἐπὶ πλέον 16,962,186.63.

— Κατὰ τὸν λήξαντα Φεβρουάριον, τὸ ἀντίτιμον τῶν καταναλωθέντων εἰδῶν μονοπωλίων ἀνῆλθε εἰς δραχμὰς 500,629.25, ἐνῷ τὸ τοῦ ἀντιστοίχου μηνὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους ἦτο δρχ. 474,620. 25, ἤτοι τὸ ἀντίτιμον τῶν κατὰ τὸν λήξαντα φεβρουάριον καταναλωθέντων εἰδῶν ὑπερέβη τὸ τοῦ ἀντιστοίχου τοῦ παρελθόντος κατὰ δραχμὰς 26,009.

— Ἐν Παρισίοις, συνελήφθη ὁ Περικλῆς Ραυτόπουλος, ἐκ Πατρῶν, διδάκτωρ τῆς νομικῆς Σχολῆς τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου, ὡς δράστης τῆς παρὰ τοῖς κκ. Ρολλὲν καὶ Φεαρδὰν γενομένης πρό τινων ἡμερῶν κλοπῆς ἀρχαίων νομισμάτων. Ὑποτίθεται δὲ ὅτι αὐτὸς οὗτος εἶνε ὁ διαπράξας καὶ τὴν ἐν τῷ ἡμετέρῳ Νομισματικῷ Μουσείῳ κλοπήν. Ἡ ἀνάκρισις ἀνεκάλυψεν ὅτι εἶχεν εἰς τὴν κατοχήν του 6700 ἀρχαῖα νομίσματα, ὧν 3000 χρυσᾶ, 2500 ἀργυρᾶ, 1000 χαλκᾶ καὶ 200 μολύβδινα, πρὸς δὲ καὶ 1000 δακτυλιολίθους. Ἀπεστάλησαν δὲ εἰς Παρισίους ὑπὸ τῆς ἡμετέρας κυβερνήσεως οἱ κ.κ. Κόμνος καὶ Στάης ὅπως ἐξακριβώσωσιν ἂν ἐν τοῖς παρὰ τῷ Ραυτοπούλῳ κατασχεθεῖσι νομίσμασιν εὑρίσκονται πράγματι καὶ ἐκ τῶν ἀνηκόντων εἰς τὸ ἡμέτερον Νομισματικὸν Μουσεῖον.

— Μετὰ δραστηριότητος προβαίνουσιν αἱ ἐργασίαι τοῦ σιδηροδρόμου Πατρῶν-Πύργου. Μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας θὰ συντελεσθῇ τὸ μέχρις Ἰτεῶν τμῆμα, τότε δὲ ἄρξεται ἐργαζομένη καὶ ἡ ἀτμομηχανὴ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἐργολαβίας. Περὶ τὸ τέλος Αὐγούστου ἔσται περατωμένη ἡ μέχρις Ἀχαΐας γραμμή, ἥτις εὐθὺς θέλει παραδοθῆ εἰς χρῆσιν τοῦ κοινοῦ. Ἡ ὅλη γραμμή, ἐκτάσεως 97 χιλιομέτρων, ἔσται περατωμένη ἐντὸς δύο ἐτῶν περίπου. Ἐν Πάτραις ἤρξαντο καὶ αἱ προπαρασκευαστικαὶ ἐργασίαι πρὸς κατασκευὴν τοῦ σταθμοῦ.

— Θετικὸν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὅτι ἐπίκειται ἡ ὑπογραφὴ συμβάσεως, διὰ τῆς ὁποίας παραχωρεῖται ἡ κατασκευὴ τοῦ ἀπὸ Μύλων εἰς Τρίπολιν καὶ Καλάμας σιδηροδρόμου. Ἡ ἀναλαμβάνουσα τὴν κατασκευὴν ἑταιρεία ὑποχρεοῦται νὰ χορηγήσῃ τῇ Κυβερνήσει 10,000,000 δρ. εἰς χρυσόν, κατατεθειμένων παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Τραπέζῃ τῶν ὁμολογιῶν τοῦ δανείου, ὅπερ ὑπ' ἐγγύησιν τῆς Κυβερνήσεως πρόκειται νὰ συνομολογήσῃ ἡ ἑταιρεία πρὸς κατασκευὴν τοῦ σιδηροδρόμου.

— Ὁμὰς κεφαλαιούχων ἀπεφάσισε νὰ καταβάλῃ τὸ πρὸς ἐπίστρωσιν τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως ἀναγκαῖον ποσόν, ὅπερ θὰ ἐξοφληθῇ ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ ταμείου δι' ἐτησίων δόσεων.

— Τὸ τηλεγραφεῖον Ἀθηνῶν εἰσέπραξεν ἐκ τηλεγραφημάτων κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα Φεβρουάριον δραχμὰς 74,430.32 ἀπέναντι 75,030.70 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους. Κατὰ τὸν Ἰανουάριον δὲ ἐ. ἔ. εἰσεπράχθησαν δρ. 91,807.55 ἀπέναντι δρχ. 92,138.59 τοῦ παρελθόντος ἔτους.

— Κατὰ τὸ ἔτος 1886 ἐτελέσθησαν γάμοι ἐν Ἀθήναις 652 καὶ ἐν Πειραιεῖ 247. Κατὰ δὲ τὸ λῆξαν ἐν Ἀθήναις 786, καὶ ἐν Πειραιεῖ 307. Ἐν ὁλοκλήρῳ τῷ νομῷ ἐγένοντο κατὰ μὲν τὸ ἔτος 1886 γάμοι 1589, κατὰ δὲ τὸ λῆξαν 2,155.

— Ἔκρηξις πυριτιδαποθήκης κατέστρεψε μέγα μέρος τοῦ φρουρίου Λευκάδος. Ἐφονεύθησαν 5, εἷς ἀνθυπασπιστής, εἷς δεκανεύς, εἷς στρατιώτης, εἷς ἱερεὺς καὶ διετές τι παιδίον, καὶ ἐτραυματίσθησαν ἀκινδύνως μὲν ἓξ καὶ βαρέως εἷς μόνον. Εὐτυχῶς, κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐκρήξεως, ἡ φρουρὰ δὲν εὑρίσκετο εἰς τὸ φρούριον.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Κ. Ν. Π. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν προσφοράν, ἀλλ' ἀτυχῶς δὲν δυνάμεθα νὰ χρησιμοποιήσωμεν αὐτήν, διότι ἔχομεν πάντοτε περισσὴν ὕλην διηγηματικὴν τῶν τακτικῶν ἡμῶν συνεργατῶν, ἥτις προτιμᾶται ἐν τῇ δημοσιεύσει.—κ. Θ. Ν. Α. Μυτιλήνην. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν.— κ. Ι. Ψ. Λευκάδα. Ἀγνοοῦμεν, μεθ' ὅλας δὲ τὰς ἐρεύνας ἡμῶν δὲν ἠδυνήθημεν νὰ πληροφορηθῶμεν.—κ. Γ. Γ. Ο. Βῶλον. Ἐλήφθησαν καὶ ἀπεστάλησαν τὰ ζητηθέντα. Περισσεύουν λεπτὰ 75, τὰ ὁποῖα τηροῦμεν εἰς τὴν διάθεσίν σας. Εἰς τὸ ἐρώτημά σας ἀπαντῶμεν ὅτι ἡ ἐκ τῆς κοινῆς χρήσεως καὶ συνηθείας ἐκτροπὴ θεωρεῖται πάντοτε ἰδιοτροπία, τὴν ὁποίαν οἱ ἄλλοι δὲν ἀνέχονται εὐκόλως. Τοῦ *Ἀρχαιολογικοῦ Λεξικοῦ* Ραγκαβῆ ἡ ἔκδοσις ἄρχεται τὸν προσεχῆ μῆνα.— κ. Σ. Σ. Κ. Αἰτωλικόν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν τῷ κ. Ι. Φ. ἰδιαιτέρως δ' ἀπηντήσαμεν ὑμῖν.—*Ρομαντικῷ*. Ἰδοὺ πῶς τὴν ὥρισεν ὁ ἀρχηγὸς τῆς σχολῆς εἰς ἣν σᾶς τάσσει τὸ ψευδώνυμόν σας: Ἡ ζωὴ εἶνε ᾆσμα οὗ ἐπῳδὴ ὁ θάνατος. Καὶ ἀλλαχοῦ : Ἡ ζωὴ εἶνε εἶδος αἰνιγματικῆς παρενθέσεως μεταξὺ τῆς γεννήσεως καὶ τῆς τελευτῆς, μεταξὺ τοῦ ὀφθαλμοῦ ὅστις ἀνοίγεται καὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ ὅστις κλείεται. — κ. Ν. Ν. Ταυρίδα. Ἐλήφθησαν καὶ ἀπεστάλησαν ἡμῖν τὰ ζητηθέντα. Ἀπέμεινε περίσσευμα δραχ. 2,10, τὰς ὁποίας τηροῦμεν εἰς τὴν διάθεσίν σας. Ἡ συνδρομή σας ἐπληρώθη ὑπὸ τοῦ ἐνταῦθα ἀνταποκριτοῦ σας. — κ. Γ. Κ. Μυτιλήνην. Ἐνεγράφη καὶ ὁ κ. Ν. Σ., εὐχαριστοῦμεν δ' ὑμᾶς διὰ τὴν φιλικὴν ὑποστήριξιν. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς.— κκ. Β. Λ. Βόνιτσαν, Π. Λ. Ἀργοστόλιον, Ν. Β. Ἀγρίνιον. Β. Ν. Χ. Σμύρνην, Θ. Κ. Α. Πάτρας, Δ. Μ. Κέρκυραν, Γ. Δ. Δ. καὶ Ι. Α. Βῶλον καὶ Ν. Μ. Ἀλεξάνδρειαν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—κ. Γ. Π. Θεσσαλονίκην. Εὐχαρίστως θέλομεν τὴν δημοσιεύσει εἰς προσεχὲς φύλλον.— κ. Ν. Δ. Α. Πράβιον. Ἀπεστάλησαν συμφώνως τῇ ὁδηγίᾳ σας. Ἐνεγράφησαν δὲ οἱ νέοι συνδρομηταί, καὶ σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν εὐμενῆ ὑποστήριξιν. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.— *Ἀμερολήπτῳ*. Ἡ δημοτικότης, ὅπως ὁ ἀήρ, εἶνε δύναμις ἥτις ἀνυψόνει, ἀλλὰ δὲν ὑποβαστάζει.—κ. Π. Ρ. Σορόκαν. Ἐλήφθησαν καὶ ἀπεστάλησαν ὑμῖν τὰ ζητηθέντα. Περὶ δὲ τῶν προηγουμένων ταχυδρομικῶς σᾶς ἐγράψαμεν καὶ ἀναμένομεν ἀπάντησίν σας. — κ. Ν. Ι. Π. Κωνσταντινούπολιν. Ἀτυχῶς δὲν πωλεῖται χωριστὰ ὁ εἷς μόνον τόμος ὁ ζητούμενος παρὰ τοῦ κ. Γ. Ρ. — *Φιλοτέχνῳ*. Τὸ ἔργον κατὰ τὸν Δουμᾶν υἱὸν πρέπει νὰ ὡριμάζῃ πρῶτον βραδέως ἐν τῇ διανοίᾳ τοῦ καλλιτέχνου, εἶτα δὲ νὰ γράφεται ταχέως. Καὶ ἡ φύσις αὐτὴ ἀπαιτεῖ ἐννέα μὲν μῆνας ὅπως σχηματίσῃ τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς μητρός, ὀλίγας δὲ μόνον στιγμὰς ὅπως προαγάγῃ αὐτὸ εἰς φῶς. Οὕτως ὁ Ρούβενς τὸν περίφημον αὐτοῦ πίνακα, τὸν παριστῶντα τὴν Ἀποκαθήλωσιν, ἔγραψεν εἰς διάστημα ὀκτὼ ἡμερῶν· ὁ Ραφαήλ, ἀποθανὼν εἰς ἡλικίαν τριάκοντα ἑπτὰ ἐτῶν, ἐζωγράφησε δεκακισχίλια πρόσωπα· ὁ Μολιέρος ἔγραφε ταχύτατα καὶ τὰ χειρόγραφα αὐτοῦ οὐδεμίαν φέρουσι διαγραφήν. — λ. κ. Ι. Δ. Κ. Τρίκκαλα καὶ Σύλλογον *Ἑλικῶνα*, Κωνσταντινούπολιν. Ἐλήφθησαν. — κ. Δ. Ι. Κ. Κέρκυραν. Ἀπεστάλησαν ὑμῖν τὰ ζητηθέντα. Ὀφείλονται ἔτι λ. 55. Τὸ σημειούμενον λεξικὸν τιμᾶται δραχ. 4,50. — κ. Θ. Δ. Καλάμας. Ὑπάρχει τοιαύτη ἡ Σχολὴ **Revoltella**, ἡ δ' ἐν αὐτῇ διδασκαλία γίνεται ἰταλιστί. Ἀλλὰ πλειοτέρας πληροφορίας δὲν δυνάμεθα νὰ σᾶς μεταδώσωμεν.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ
24 Μαρτίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμή*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	468.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	470.—
» 60.000,000 τῶν 6	» »	530.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	488.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	244.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	96.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		519½.
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,145.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	196.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	83.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	210.—
Εταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	176.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	409.—
Εταιρία Φωταερίου	» »	
Συναλλάγματα		
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως.		32.85
3μην.		32.70
Σ—Τραπεζικὸν Ὄψεως		129.⅞
» 3μην.		128.½
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		25.84
Λίρα ὀθωμανικὴ		29.25

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΩΜΑΣΙ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

ΕΞΕΔΟΘΗ ΑΡΤΙ

ΛΕΞΙΚΟΝ ΓΕΡΜΑΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ

μετὰ εἰσαγωγῆς περὶ προφορᾶς καὶ πίναχος τῶν ἀνωμάλων ῥημάτων κατὰ τὴν νέαν γερμανικὴν ὀρθογραφίαν

ΥΠΟ ΑΝΤΩΝΙΟΥ Ν. ΓΙΑΝΝΑΡΗ

Σχ. 16ον. Σελ. 1150.— **Τιμᾶται δρχ. 11.**

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ «ΕΣΤΙΑΣ» ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΑΡΤΙ ΕΚΔΟΘΕΝ

ΟΔΗΓΟΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

κατὰ τὸ Ἀγγλικὸν Don't ὑπὸ Κ. Ε. ΓΕΛΒΕΡΤ.

ΕΚΔΟΤΗΣ: Γ. ΜΠΑΡΤ

Τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δραχ. 1. — Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 1,10. — Ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 1,20.

ΠΑΙΔΙΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

Υπο Α. Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

Περιέχει τὰ καταλληλότατα πρὸς ἀπαγγελίαν ποιημάτια διὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν.

Τιμᾶται 1 δραχμῆς.

Ἀποστέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρομ. τελῶν.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

ὑπὸ Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ

Καλύμματα τοῦ συγγράμματος τούτου, καλλιτεχνικώτατα κατασκευασθέντα ἐν Γερμανίᾳ, μὲ λαμπρὸν πολύχρωμον καὶ ἐπίχρυσον ἐξώφυλλον, φέρον ἀρχαιοπρεπῆ παράστασιν τῆς Μούσης τῆς Ἱστορίας, κατὰ τὴν παρατιθεμένην ἐν μικρογραφίᾳ ἀπεικόνισιν, πωλοῦνται εἰς τὸ *Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας»*.

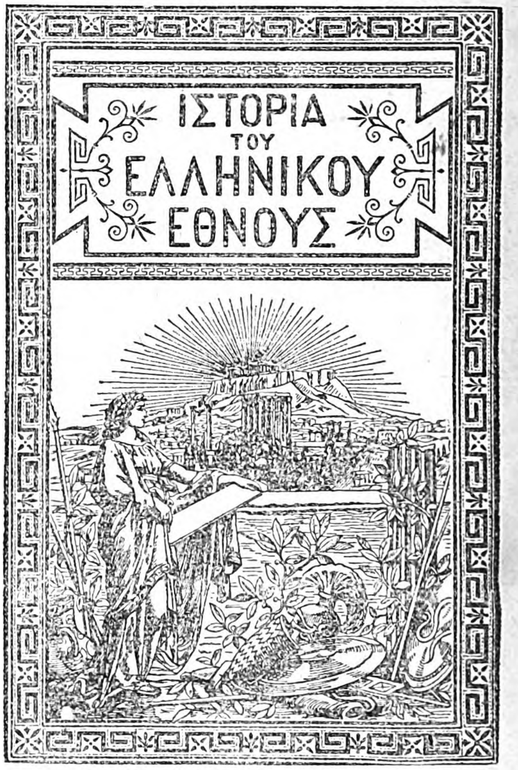

Τιμᾶται ἕκαστον δραχ. 2,50 διὰ τοὺς ἐν Ἑλλάδι συνδρομητὰς καὶ φρ. ἀργυρᾶ 2,50 διὰ τοὺς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἢ τῆς ἀλλοδαπῆς ζητοῦντες τοιαῦτα ἐπιβαρύνονται καὶ μὲ τὰ ταχυδρομικὰ τέλη, δραχμὴν μίαν διὰ τὰ πέντε καλύμματα τῶν 5 τόμων.

Ἕκαστον σῶμα τῆς Ἱστορίας τιμᾶται ἄδετον μὲν δραχ. 50 ἐν Ἀθήναις, δρ. 55 ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ φρ. χρυσᾶ 55 ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ. Δεδεμένον δὲ λαμπρῶς πωλεῖται ἀντὶ δραχ. 70 ἐν Ἀθήναις, δραχ. 75 ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ φρ. χρυσῶν 75 ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ

Κλέφτικον ἐπεισόδιον ἢ ἑλληνικὸν μυθιστόρημα

ΥΠΟ Κ. ΡΑΜΦΟΥ

Τιμᾶται δραχμῆς. Εἰς τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀποστέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρ. τέλους.

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Δραχ. 4.— Μετὰ ταχυδρ. 4.50.
ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ, μεταφρασθεῖσαι κατ' ἐκλογὴν ἐμμέτρως. Δρ. 3. Μετὰ ταχυδρ. 3,20.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 —1287

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 588.— 3 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1888. ΛΕΠΤΑ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

BODL: LIBR.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 640

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΙ ΣΥΓΚΙΝΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΝΤΕΙΣΑΓΓΕΛΕΩΣ, διήγημα ὑπὸ Κωστῆ Παλαμᾶ.

Η ΕΝ ΚΟΡΣΙΚΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΙΚΙΑ, ὑπὸ Ν. Β. Φαρδῦ.

ΤΟ ΒΟΤΑΝΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ, διήγημα ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.

ΑΝΘΡΩΠΙΝΑΙ ΦΥΛΑΙ ἐν ζωώδει καταστάσει.

ΠΑΡΑΔΟΞΟΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ.

ΑιΣΜΑΤΙΟΝ, ὑπὸ Αρ. Προβελεγίου.

ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΙ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἡ προθεσμία τῆς παραδόσεως τῶν δελτίων αἰτήσεων συμμετοχῆς παρετάθη ἄχρι 1 Μαΐου, τοῦτο δὲ ἐγένετο ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς γνωστὸν τηλεγραφικῶς πρὸς ἁπάσας τὰς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις εἰδικὰς ἐπιτροπάς.

— Κατὰ τὸ μουσικὸν διαγώνισμα, ὅπερ θὰ προκηρύξῃ ὁ Δῆμος Ἀθηναίων διὰ τὴν Ὀλυμπιακὴν Ἔκθεσιν, θὰ λάβωσι μέρος μουσικοὶ θίασοι ἐξ Ἑλλήνων ἠθοποιῶν, οἵτινες θὰ ψάλωσι μελοδράματα Ἑλληνικῆς ὑποθέσεως εἰς Ἑλληνικὴν μουσικήν.

— Ὁ Σεβασμιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Κεφαλληνίας, δι' ἐπιστολῆς του πρὸς τὴν ἐν Ληξουρίῳ τοπικὴν Ἐπιτροπὴν ἐπὶ τῆς ἐκθέσεως, ἐδήλωσεν ὅτι προσφέρει ὡς βραβεῖον εἰς τὸν βραβευθησόμενον Κεφαλλῆνα δι' οἱονδήποτε ἔργον χρήσιμον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν δραχ. 250.

Καὶ ὁ βουλευτὴς Κεφαλληνίας κ. Εὐάγγελος Μπασιᾶς δι' ἐπιστολῆς του πρὸς τὴν αὐτὴν ἐπιτροπὴν ἐδήλωσεν ὅτι ἐκ τῶν ἐκθετῶν τῆς ἐπαρχίας Πάλλης, οἵτινες ἤθελον τύχει βραβείου ἢ μνείας ἐπαίνου ἐπὶ τῶν ἑξῆς ἀντικειμένων, θέλουσι λάβει παρ' αὐτοῦ προσέτι· 1) βραβεῖον δραχ. 200 δι' ὑφάσματα ἁπλᾶ καὶ σύμμικτα λευκά· 2) βραβεῖον δραχ. 200 δι' ὑφάσματα βαμβακερὰ χρωματιστὰ ἢ τυπωμένα· 3) βραβεῖον δραχ. 100 δι' οἰνοπνευματοῦχα ἢ πνευματώδη ποτὰ μετὰ ζαχάρεως (ροσόλια).

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Καὶ ἕτερον ἔργον τοῦ Βάγνερ *Τρίσταν καὶ Ἰσόλδη* ἀναβιβάζεται ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ ἐν Βονωνίᾳ θεάτρου. Ὁ μουσικὸς κόσμος ἀναμένει μετὰ πολλῆς περιεργίας τὴν ἐντύπωσιν ἣν θέλει παράσχῃ τοῖς ἰταλοῖς ἡ ἐκτέλεσις τοῦ μουσικοῦ δράματος, ἐν ᾧ ἡ καινοτομοῦσα τέχνη τοῦ γερμανοῦ μουσουργοῦ ἀνῆλθεν εἰς τὴν ὑψίστην αὐτῆς περιωπήν. Ὁ *Τρίσταν καὶ Ἰσόλδη* θεωρεῖται διὰ τοῦτο τὸ ἀριστούργημα τοῦ Βάγνερ, τὸ πρῶτον δὲ νῦν ἐκτελεσθήσεται ἐν ξένῃ γλώσσῃ καὶ ὑπὸ μὴ γερμανῶν ἀοιδῶν ἐν Θεάτρῳ.

— Ὁ τῆς *Μικρούλας* περιπαθὴς Γάλλος μελοποιὸς Ἀμβρόσιος Θωμᾶς ἐπεράτωσε τὴν σύνθεσιν νέου ἔργου μιμορχήματος (Ballet) ὑπὸ τὸν τίτλον *Μιράνδα*.

— Ἐν Νέᾳ Ὀρλεάνς ὅμιλος ἐπιχειρηματιῶν κατασκευάζει θέατρον πλωτὸν περιλαμβάνον θέσεις 900. Τὸ θέατρον τοῦτο θὰ δύναται νὰ πλέῃ τὸν Μισσισσιπῆν καὶ σταθμεύῃ προσωρινῶς εἰς ἑκάστην παραποταμίαν πόλιν ὅπως δίδῃ παραστάσεις.

— Ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς λειτουργοῦσι νῦν ἠλεκτρικοὶ σιδηρόδρομοι ἐν 10 πόλεσιν· εἰς ἑτέρας 10 κατασκευάζονται ὁλονέν· καὶ ἐπὶ τέλους ἐν ἑτέραις 47 ἀπεφασίσθη ἡ κατασκευή των.

Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως προκηρύσσει διαγωνισμὸν πρὸς ἀποστολὴν εἰς Γερμανίαν δύο νέων, ἐξ ὧν ὁ μὲν θὰ σπουδάσῃ Ἀρχαιολογίαν, ὁ δ' ἕτερος Ἀρχιτεκτονικὴν καὶ Ἀρχαιολογίαν, ἵνα χρησιμοποιηθῇ μετὰ ταῦτα εἰς ἀρχαιολογικὰς ἐργασίας. Ὁ πρῶτος διαγωνισμὸς θὰ γείνῃ τὴν 1ην Ἰουνίου, θὰ ἐξετασθῶσι δὲ οἱ διαγωνισθησόμενοι εἰς τὰ ἑξῆς μαθήματα, Ἑλληνικά, Λατινικά, Ἱστορίαν τῆς ἀρχαίας τέχνης, Ἀρχαιότητα καὶ ἀρχαίαν Ἱστορίαν, πρέπει δὲ νὰ ἔχωσι καὶ δίπλωμα διδάκτορος τῆς Φιλολογίας. Ὁ δεύτερος διαγωνισμός, ὁ διὰ τὴν σπουδὴν δηλαδὴ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, θὰ γείνῃ τὴν 6ην Ἰουνίου, θὰ ἐξετασθῶσι δὲ οἱ διαγωνισθησόμενοι εἰς τὰ ἑξῆς μαθήματα, Μαθηματικά, Οἰκοδομικήν, Ἱστορίαν τῆς ἀρχαίας τέχνης, Ἑλληνικὰ καὶ σχεδιάσεις, πρέπει δὲ πρὸς τούτοις νὰ ἔχωσι καὶ πτυχίον τοῦ Πολυτεχνείου.

— Ἀναβληθέντος τοῦ Σγουτείου νομικοῦ διαγωνίσματος διὰ τὸν προσεχῆ Σεπτέμβριον, προσεκλήθησαν οἱ εἰς τὴν Νομικὴν Σχολὴν ὑποβαλόντες πραγματείας ν' ἀναλάβωσιν αὐτὰς ὅπως τὰς ὑποβάλωσιν αὖθις κατὰ τὴν νέαν προθεσμίαν.

— Ὑπὸ τὸν τίτλον «Μελέται», ὁ διακεκριμένος καθηγητὴς τῆς Θεολογίας κ. Α. Διομήδης Κυριακὸς ἐξέδωκεν ἄρτι εἰς ἕνα τόμον διαφόρους κατὰ καιροὺς ἐν περιοδικοῖς καὶ ἐφημερίσι δημοσιευθείσας διατριβὰς αὐτοῦ, μελέτας, βιβλιοκρισίας καὶ ἄλλα ἔργα. Τὰ ἐκδιδόμενα εἶνε τὰ ἑξῆς· 1. Περὶ Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου.—2. Περὶ Αὐγουστίνου.—3. Περὶ Συνεσίου.—4. Περὶ Φωτίου.—5. Ἡ ἐπιστροφὴ τῶν Σλάβων διὰ Μεθοδίου καὶ Κυρίλλου.—6. Ἡ ἐπιστροφὴ τῶν Ρώσσων εἰς τὸν Χριστιανισμόν.—7. Ἡ ἑορτὴ τῆς τετρακοσιετηρίδος τοῦ Λουθήρου.—8. Περὶ Θεοκλήτου Φαρμακίδου.—9. Λέων ὁ Ις' καὶ Ἰωακεὶμ ὁ Δ'.—10. Περὶ τῶν αἰτιῶν τῆς θρησκευτικῆς ἀδιαφορίας τῆς ἐποχῆς ἡμῶν.—11. Θρησκεία καὶ ἐπιστήμη. Μελέται Ἰωάννου Σκαλτσούνη.—12. Φιλοθέου καὶ Εὐγενίου ἐπιστολαὶ ἢ περὶ ψυχῆς καὶ Θεοῦ ὑπὸ Π. Βράϊλα.—13. Ὁ Σωκράτης, πραγματεία Γουσταύου Ἐϊχθάλ, ἐξελληνισθεῖσα ὑπὸ Ι. Βαλέττα.—14. Διδαχὴ τῶν δώδεκα Ἀποστόλων ὑπὸ Φιλοθέου Βρυεννίου.—15. Πρότασις Συνόδου περὶ μισθοδοσίας τῶν ἐφημερίων.—16. Λόγος εἰς τοὺς τρεῖς Ἱεράρχας.—17. Λόγος ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου.

— Ἐπὶ τοῦ ἐν Γραβιᾷ ἀνεγερθησομένου μνημείου ἀπεφασίσθη ὅπως χαραχθῇ ἐπὶ μὲν τῆς μιᾶς πλευρᾶς: «Τὸ Χάνι τῆς Γραβιᾶς, 8 Μαΐου 1821.» ἐπὶ δὲ τῆς ἀντιθέτου: «Τῷ στρατάρχῃ Ὀδυσσεῖ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ 120 ἥρωσιν ἡ Πατρὶς εὐγνωμονοῦσα.»

— Ἐπαναληφθεισῶν τὸ παρελθὸν Σάββατον τῶν ἐν Τανάγρᾳ ἀνασκαφῶν ἀνευρέθησαν 12 τάφοι μικροί, δέκα φύλλα πήλινα ἐπίχρυσα, ὅμοια πρὸς τὰ τῆς σχοίνου, δύο προσωπεῖα μεγάλα, ἓν μικρόν, μία κύλιξ κεκοσμημένη δι' ἀνθέων καὶ ἓν πῶμα ἀγγείου μὲ στέφανον ἐξ ἀνθέων.

— Ὑπὸ τοῦ κ. Στεφάνου Ν. Θωμοπούλου διδάκτορος τῆς νομικῆς καὶ δικηγόρου ἐξεδόθη ἡ Ἱστορία τῆς πόλεως Πατρῶν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ 1821.—

Digitized by Google

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Essai d' interpretation de l' inscription préhellenique de l' île de Lémnos par le Dr Apostolidés. Alexandrie d' Égypte 1887. Διὰ τοῦ πρὸ ὀλίγου δημοσιευθέντος ἀξιολόγου τούτου πονήματος, ὁ πολυμαθὴς αὐτοῦ συγγραφεὺς ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον τὰ πορίσματα τῆς μελέτης αὐτοῦ περὶ τῶν δύο πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐν Λήμνῳ εὑρεθεισῶν ἐπιγραφῶν, ἀναγομένων εἰς ἐποχὴν προελληνικήν, ὡς τοῦτο δηλοῦται ἐκ τῶν ἀλφαβητικῶν χαρακτήρων τῶν ἐπιγραφῶν τούτων μεγίστην παριστώντων ὁμοιότητα πρὸς τὸ ἀλφάβητον τῶν Φρυγικῶν καὶ ἄλλων Μικρασιανῶν ἐπιγραφῶν. Ὁ συγγραφεὺς τὴν μὲν τῶν ἐπιγραφῶν θεωρεῖ Φρυγικήν, τὴν δὲ ἐν τῇ Καρικῇ πιθανῶς γλώσσῃ συντεταγμένην, καὶ διὰ διαφόρων παραβολῶν τῶν ἀλφαβητικῶν χαρακτήρων πρὸς τὸ ἀλφάβητον τὸ Φρυγικόν, μετὰ τὴν οὕτω ἐπιτυγχανομένην ἀνάγνωσιν, προβαίνει εἰς τὴν ἑρμηνείαν ἑκάστης λέξεως, εἶτα δὲ εἰς τὴν τῆς ὅλης ἐπιγραφῆς σημαινούσης κατὰ τὸν συγγραφέα, τῆς μὲν πρώτης:

Ὁ Δορικτήτωρ τῆς Ῥόδου, Νάξου, Πάρου, Ἀνάφης, Ἀστυπαλαίας, καὶ Θήρας, ἀποθανὼν τῇ 2 τοῦ μηνὸς Ἀλασιάλ, ὁ καλούμενος Ζερουαΐθ ἀνώτατος διοικητὴς τῆς πόλεως Μυρίνης.

Τῆς δὲ δευτέρας:

Οὗτος ὁ τάφος τοῦ ἡγεμόνος τῶν Ἀμοριτῶν καὶ πορθητοῦ τῶν νήσων Θήρας, Ἀστυπαλαίας, Πάρου καὶ Ἀνάφης, ἀποθανόντος τῇ (;) τοῦ μηνὸς [*Ἐλζιού, δευτέρου μηνὸς τοῦ ἔτους, καλουμένου Ζεροζαΐθ ΕFισθω, μεγάλου βασιλέως τῆς Λυδίας καὶ τῆς Αἰολίδος·*

Χωρὶς ν' ἀμφισβητήσωμεν ποσῶς τὴν ὀρθότητα καὶ τὴν ἀκρίβειαν τῶν συνδυασμῶν, δι' ὧν ὁ συγγραφεὺς προβαίνει εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἐπιγραφῶν, πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι μεγάλην ποιεῖται κατάχρησιν ἐτυμολογιῶν οὐχὶ σπανίως παρακεκινδυνευμένων καὶ διὰ πλημμελοῦς μεθόδου γινομένων, λαμβανομένης τῆς Ἀραβικῆς γλώσσης ὡς μόνου ὀργάνου γλωσσολογικοῦ πρὸς ἑρμηνείαν, καὶ ταῦτα ἐναντίον τῆς ἀρχικῆς θεωρίας τοῦ Συγγραφέως περὶ τῆς Φρυγικῆς καταγωγῆς τῆς πρώτης ἐπιγραφῆς. Ἕνεκα τῆς πλημμελοῦς ταύτης μεθόδου οὐχὶ σπανίως ὁ συγγραφεὺς περιπίπτει εἰς προφανῆ ἁμαρτήματα γλωσσολογικὰ συνδυάζων ῥίζας λέξεων διαφορωτάτης καταγωγῆς καὶ ἀρχικῆς σημασίας. Οὕτως ἡ παρὰ Ξενοφῶντι ἀπαντῶσα Περσικὴ λέξις *κάρανος* σημαίνουσα *κύριος* (ἡ λέξις συγγενεύει πρὸς τὸ Ἑλλην. κάρα, Σανσκρ. *ciras*, Βακτρ. *caranh*=κεφαλή. Πρβλ. τὸ *καρανόω*=τελειῶ· κόρυς, κορυφή. *Κόρινθος*) θεωρεῖται ὑπὸ τοῦ συγγραφέως ταὐτὸν τῷ Ταταρομογγολικῷ *Χὰν*=ἡγεμών. Πρὸς τούτοις παρακεκινδυνευμένοι εἰσὶν οἱ συνδυασμοὶ τῶν ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς ἀναγιγνωσκομένων *ὀνομάτων Amoraïm* πρὸς τὸ *Ἀμόριον* τῆς Φρυγίας, τοῦ *Ζεροζαΐθ* πρὸς τὸ Μερμνάδης, τοῦ *arzio* πρὸς τὸ Ἑλλην. *ἄρχων*, ἐνταυτῷ δὲ καὶ πρὸς τὸ Ἀραβ. *Reis*=ἀρχηγός. Περιττὸν δὲ νὰ ὑποδείξωμεν ὅτι τὰ Ἀραβοτουρκικὰ ὀνόματα Οὐμοὺρ Σεΐχ (=ὁ σεΐχης ὁ καλούμενος Οὐμούρ) Οὐμοὺρ Βεῦ (=ὁ Βεῦς ὁ καλούμενος Οὐμούρ) οὐδαμῶς σημαίνουσιν *ἡγεμὼν Ἀμορίου* ἤτοι Φρυγίας, ὡς θέλει ὁ συγγραφεύς· Ὅτι τὸ ***Holai*** τῆς ἐπιγραφῆς (ὡς ἀναγινώσκεται ἡ λέξις ὑπὸ τοῦ συγγραφέως) ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ *Ἀλαιάδας* ἢ *Ἠλιάδας* (ὄνομα τῶν ἀρχαιοτάτων κατοίκων τῆς Ῥόδου) δὲν εἶναι ἀπίθανον. Ἀλλ' ἥκιστα πιθανὸν φαίνεται ὅτι τὸ ὄνομα τοῦτο ἔχει σχέσιν πρὸς τὰ *Ἑλλήσποντος*, Ἅλυς, Αἰολεύς, ὡς ἀξιοῖ ὁ συγγραφεύς, ὡς οὐδεμίαν σχέσιν πρὸς ἄλληλα ἔχουσι τὰ ὀνόμ. Ἑλλήσποντος, Ἅλυς, καὶ Αἰολεύς. Ἄλλως δὲ καὶ ὑπὸ ἱστορικὴν ἔποψιν εἶναι ἄντικρυς ἐναντία πρὸς τὴν ἀσφαλῆ παράδοσιν ἡ γνώμη, καθ' ἣν οἱ Λυδοὶ οἱ μηδέποτε θαλασσοκρατήσαντες, ἐπὶ τῶν πρώτων ἤδη Μερμναδῶν, ὁπότε οὐδὲ αἱ κατὰ τὰ παράλια τῆς Λυδίας καὶ Καρίας Ἰωνικαὶ ἀποικίαι περιελαμβάνοντο ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτῶν, ἦρχον τῶν νήσων Ῥόδου, Θήρας, Ἀστυπαλαίας, Νάξου, Πάρου Λήμνου κτλ.

Ἐπίσης δὲν εἶναι ἀξιοσύστατος καὶ ἡ ἄλλη γνώμη τοῦ συγγραφέως, ὅτι αἱ κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ λαλούμεναι γλῶσσαι ἦσαν μίγματα τῶν ἐγχωρίων γλωσσῶν (Φρυγικῆς, Καρικῆς, Μυσικῆς, Λυδικῆς) μετὰ τῆς Χαναανιτικῆς ἢ Ἀραμαϊκῆς γλώσσης. Τὰ αὐτὰ δὲ ῥητέον καὶ περὶ τῆς θεωρίας αὐτοῦ, καθ' ἣν αἱ παρὰ τοῦ Ἡροδότου ἀναφερόμεναι διαλεκτικαὶ διαφοραὶ τῶν ἐν Ἀσίᾳ Ἰώνων, οἱ *τέσσαρες χαρακτῆρες ἢ τρόποι γλώσσης*, ὡς λέγει αὐτὸς ὁ Ἡρόδοτος ὑπαινίσσονται τέσσαρα ἰδιώματα γλωσσικὰ *μὴ Ἑλληνικά*, λαλούμενα ἐν Ἰωνίᾳ.

Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὴν ἀληθῆ ἀξίαν τῆς προκειμένης πραγματείας δὲν εἶναι, καθ' ἡμᾶς, τοσοῦτον ἡ ἑρμηνεία αὐτὴ τῶν ἐπιγραφῶν, οὔτε οἱ γλωσσολογικοὶ ἢ ἐθνολογικοὶ συνδυασμοί, δι' ὧν ὁ συγγραφεὺς ἀπεργάζεται τὴν ἑρμηνείαν αὐτοῦ· ἀλλ' ἡ μεγάλη πολυμάθεια καὶ τὸ ἐρευνητικὸν πνεῦμα, καὶ ἡ μεγάλη οἰκειότης τοῦ συγγραφέως πρὸς τὰ ζητήματα τὰ ἐθνολογικὰ τῶν προϊστορικῶν χρόνων, δι' ὧν προτερημάτων ἡ πραγματεία αὐτοῦ καθίσταται σπουδαιοτάτη συμβολὴ εἰς τὴν μελέτην καὶ τὴν ἔρευναν τῆς προϊστορικῆς ἱστορίας τῆς τε Ἑλληνικῆς Χερσονήσου καὶ τῶν Ἑλληνικῶν νήσων, μάλιστα δὲ τῆς Μ. Ἀσίας.

Π. Κ.

ΜΙΚΡΟΣ ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΗΤΟΙ

ΕΠΙΤΟΜΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ

μετὰ εἰσαγωγῆς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ φιλολογίαν καὶ παραρτήματος κυρίων ὀνομάτων.

ΥΠΟ

Α. Γ. ΓΙΑΝΝΑΡΗ

ΕΞΕΔΟΘΗ ΑΡΤΙ

ΤΟ Γ' ΤΕΥΧΟΣ

Ἕκαστον τεῦχος τιμᾶται δραχμῆς.— Τὸ ὅλον ἔργον θέλει ἀπαρτισθῇ ἐκ 10-12 τευχῶν.

Ἡ ἔκδοσις τοῦ ἔργου τούτου ἀναπληροῖ ἔλλειψιν λίαν ἐπαισθητὴν ἐν τῇ γλώσσῃ ἡμῶν. Τὸ *Ἐπίτομον Λεξικὸν* ἔσται ἄριστον βοήθημα ἐπαρκοῦν εἰς τὰς ἀνάγκας οὐ μόνον τῶν ἐργαζομένων λογίων, ἀλλὰ καὶ παντὸς ἐπιθυμοῦντος νὰ γράφῃ ἀπταίστως τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Πολλάκις ὁ ἐγγράμματος *βιομήχανος, ἔμπορος, ὑπάλληλος, χειρῶναξ, ἐργάτης, γεωργός*, ἀναγινώσκων εἴτε ἐφημερίδας, εἴτε βιβλία, εἴτε ἄλλο τι οἷον δήποτε ἀνάγνωσμα, προσκόπτει ἀμφιβάλλων ἢ ἀγνοῶν παντάπασι τὴν σημασίαν ἢ τὴν κυρίαν ἔννοιαν πολλῶν λέξεων, οὐδὲν δὲ πρόχειρον βοήθημα κέκτηται πρὸς λύσιν τοιούτων συχνάκις ἀναφυομένων ἀποριῶν. Πλὴν τούτων καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ *μαθηταὶ τῶν Σχολείων* καὶ *Γυμνασίων, οἱ φοιτηταί*, οἱ *δημοσιογράφοι* καὶ καθ' ὅλου εἰπεῖν ἡ *τάξις τῶν λογίων*, ζητοῦντες συνήθως τὴν σημασίαν ἢ ὀρθογραφίαν λέξεώς τινος, τύπου ἢ φράσεως, ἀδυνατοῦσι νὰ χρονοτριβῶσι καταφεύγοντες εἰς ὀγκώδη καὶ δυσμεταχείριστα Λεξικά, τὰ ὁποῖα ἄλλως δὲν δύνανται νὰ ἔχωσι πάντοτε πρόχειρα ἐπὶ τοῦ γραφείου ἢ τῆς τραπέζης των ἢ νὰ φέρωσι μεθ' ἑαυτῶν.

Ταύτην τὴν ἔλλειψιν πρόκειται νὰ πληρώσῃ ἡ ἔκδοσις τοῦ χρησιμωτάτου τούτου Λεξικοῦ, ὅπερ διὰ τὸν πλοῦτον αὐτοῦ ὀρθῶς ὀνομάσθη «*Μικρὸς θησαυρὸς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης*».

Συνδρομηταὶ εἰς τὸ *Ἑλληνικὸν Λεξικὸν* ἐγγράφονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας». Καὶ οἱ μὲν ἐν Ἀθήναις καταβάλλουσι τὴν ἀξίαν ἑκάστου ἐκδιδομένου τεύχους ἅμα τῇ λήψει αὐτοῦ. Οἱ δὲ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ παρακαλοῦνται ὅπως μετὰ τῆς περὶ ἐγγραφῆς αἰτήσεώς των συναποστέλλωσι τὸ ἀντίτιμον *τοὐλάχιστον πέντε τευχῶν*, ἤτοι οἱ μὲν τοῦ ἐσωτερικοῦ *δραχ. 5*, οἱ δὲ τοῦ ἐξωτερικοῦ *φρ. χρυσᾶ 5*.— Πρὸς ἀποφυγὴν συχνῶν συνεννοήσεων δύνανται οἱ εὐαρεστούμενοι νὰ προαποστείλωσιν ἐφάπαξ τὴν ὅλην ἀξίαν τῆς συνδρομῆς, ἤτοι δραχ. 10 οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ φρ. χρυσᾶ 10 οἱ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.

Πᾶσα αἴτησις δέον νὰ ἐπιγράφηται: «Πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς «Ἑστίας» εἰς Ἀθήνας».

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευῇ, 1 Ἀπριλίου.

Κατὰ τὸν ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῆς Δικαιοσύνης καταρτισθέντα στατιστικὸν πίνακα περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι ποινικῶν φυλακῶν, ὁ ὅλος ἀριθμὸς αὐτῶν ἀνέρχεται εἰς 27. Ἐκ τούτων πέντε, αἱ τῆς Ζακύνθου, Λαρίσης, Ναυπλίου, Πύλου καὶ Χαλκίδος, εἶνε κυρίως ποινικαὶ φυλακαί· τέσσαρες, αἱ τῆς Ἄρτης, Ζακύνθου, Κερκύρας καὶ Κεφαλληνίας, εἶνε σωφρονιστήρια· δεκαεπτὰ δέ, αἱ τῶν Ἀθηνῶν, Ἀμφίσσης, Ἄρτης, Βόλου, Καλαμῶν, Κερκύρας, Κυπαρισσίας, Λαμίας, Ναυπλίου, Σπάρτης, Σύρου, Τριπόλεως, Καρδίτσης, Λευκάδος, Μεσολογγίου, Πατρῶν καὶ Πύργου, εἶνε ἐπανορθωτικαὶ φυλακαί, ἐκ τούτων δὲ πάλιν αἱ δώδεκα πρῶται μετὰ τοῦ σωφρονιστηρίου Κεφαλληνίας χρησιμεύουσι καὶ ὡς γυναικεῖαι φυλακαί.

Εἰς τὰς φυλακὰς ταύτας κρατοῦνται ἐγκληματίαι ἐν ὅλῳ 4,766, ἐξ ὧν 354 ἐν τῷ σωφρονιστηρίῳ Αἰγίνης, 267 ἐν τῷ τῆς Ζακύνθου, 190 ἐν τῷ τῆς Κερκύρας, 188 ἐν τῷ τῆς Κεφαλληνίας, 185 ἐν ταῖς ποινικαῖς φυλακαῖς Ζακύνθου, 83 ἐν ταῖς τῆς Λαρίσης, 260 ἐν ταῖς τοῦ Ναυπλίου, 324 ἐν ταῖς τῆς Πύλου, 342 ἐν ταῖς τῆς Χαλκίδος, 271 ἐν ταῖς ἐπανορθωτικαῖς φυλακαῖς Ἀθηνῶν, 97 ἐν ταῖς τῆς Ἀμφίσσης, 22 ἐν ταῖς τῆς Ἄρτης, 62 ἐν ταῖς τοῦ Βόλου, 285 ἐν ταῖς τῶν Καλαμῶν, 20 ἐν ταῖς τῆς Κερκύρας, 167 ἐν ταῖς τῆς Κυπαρισσίας, 45 ἐν ταῖς τῆς Καρδίτσης, 194 ἐν ταῖς Λαμίας, 42 ἐν ταῖς τῆς Λευκάδος, 144 ἐν ταῖς τοῦ Μεσολογγίου, 136 ἐν ταῖς τοῦ Ναυπλίου (Βουλευτικόν), 260 ἐν ταῖς τῶν Πατρῶν, 242 ἐν ταῖς τοῦ Πύργου, 222 ἐν ταῖς τῆς Σπάρτης, 65 ἐν ταῖς τῆς Σύρου, 246 ἐν ταῖς τῆς Τριπόλεως καὶ 53 ἐν ταῖς τῶν Τρικκάλων.

Ἐκ τῶν 4,766 τούτων καταδίκων, 6 εἶνε καταδεδικασμένοι εἰς θάνατον (ὑπὸ τῆς τελευταίας συνόδου τῶν Κακουργιοδικῶν) 207 εἰς ἰσόβια δεσμά, 1319 εἰς πρόσκαιρα δεσμά, 1494 εἰς εἱρκτήν, 781 εἰς φυλάκισιν 2—5 ἐτῶν καὶ 959 εἰς φυλάκισιν κατωτέραν τῶν δύο ἐτῶν.

Γυναῖκες φυλακισμέναι εἰς τὰς διαφόρους ἐπανορθωτικὰς φυλακὰς εἶνε μόνον 25. ἐκ τούτων 9 εἶνε καταδεδικασμέναι διὰ παιδοκτονίαν, 6 διὰ φόνον, 4 δι' ἀναίρεσιν, 2 διὰ κλοπήν, μία διὰ φαρμακείαν, μία διὰ θανατηφόρον τραῦμα, μία δι' ἀπαγωγὴν καὶ μία δι' ἀπάτην, Εἶνε δὲ τιμωρημέναι 3 διὰ τῆς ποινῆς τῶν ἰσοβίων δεσμῶν 6 διὰ προσκαίρων, 6 δι' εἱρκτῆς καὶ 10 διὰ φυλακίσεως 2—5 ἐτῶν. Ἀξιοσημείωτον εἶνε ἐνταῦθα ὅτι πᾶσαι σχεδὸν αἱ ἐν ταῖς φυλακαῖς κρατούμεναι κατεδικάσθησαν διὰ παιδοκτονίαν, φόνον ἢ ἀναίρεσιν.

— Αἱ κατὰ τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν γενόμεναι λεμβοδρομίαι ἀπετέλεσαν ἔκτακτον οὕτως εἰπεῖν πανήγυριν, ἐν ᾗ συνέρρευσαν πλῆθος ἄπειρον λαοῦ, καταλαβὸν ἅπασαν τὴν προκυμαίαν, ἐνῷ αἱ κεραῖαι τῶν ἐκεῖ ναυλοχούντων πλοίων ἦσαν πλήρεις ναυτῶν, σημαιοστόλιστος δὲ ὅλη ἡ παραλία ἥτις καὶ αὐτὴ ἔβριθε θεατῶν. Κατὰ τὰς λεμβοδρομίας ταύτας παρέστησαν καὶ οἱ βασιλεῖς θεώμενοι τοὺς ἀγῶνας ἀπὸ τοῦ καταστρώματος τῆς γαλλικῆς ναυαρχίδος «Βιομπάν». Κατὰ τὰς λεμβοδρομίας τῶν πολεμικῶν λέμβων ἀνεδείχθησαν πάντοτε νικήτριαι αἱ ἑλληνικαί. Ἐγένοντο δὲ καὶ ἀγῶνες ἰδιωτικῶν λέμβων.

ΟΜΟΛΟΓΙΑΙ ΤΟΥ ΛΑΧΕΙΟΦΟΡΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΛΗΡΩΘΕΙΣΑΙ ΚΑΙ ΜΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΘΕΙΣΑΙ ΠΡΟΣ ΠΛΗΡΩΜΗΝ

Ἐπειδὴ πολλοὶ τῶν συνδρομητῶν τῆς «Ἑστίας», ἰδίως τῶν ἔξω τῶν Ἀθηνῶν διαμενόντων, κάτοχοι ὁμολογιῶν τοῦ λαχειοφόρου δανείου τῆς Ἐθνικῆς τραπέζης, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ παρακολουθήσωσι τακτικῶς ὅλας τὰς κληρώσεις τοῦ Δανείου τούτου, καὶ συνεπῶς ἀγνοοῦσιν ἂν αἱ εἰς χεῖρας αὐτῶν ὁμολογίαι ἔχουσι κληρωθῇ ἢ ὄχι, πολλάκις δ' ἀποτείνονται πρὸς ἡμᾶς ζητοῦντες τοιαύτας πληροφορίας, ἐκρίναμεν σκόπιμον χάριν τῶν τοιούτων νὰ δημοσιεύσωμεν ἐνταῦθα ὅλους τοὺς ἀριθμοὺς τῶν ὁμολογιῶν, ὅσαι κληρωθεῖσαι δὲν παρουσιάσθησαν μέχρι τοῦδε πρὸς ἐξαργύρωσιν, κατὰ τὸν ἐπίσημον πίνακα τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης. Οὕτως οἱ κάτοχοι ὁμολογιῶν τοῦ Λαχειοφόρου Δανείου παραβάλλοντες τοὺς εἰς χεῖρας αὐτῶν ἀριθμοὺς πρὸς τοὺς ἐνταῦθα δημοσιευομένους δύνανται ἀσφαλέστατα νὰ βεβαιωθῶσιν ἐὰν αἱ ὁμολογίαι αὗται ἐκληρώθησαν ἢ ὄχι.

Σημειωτέον ὅτι οἱ παρατιθέμενοι ἀριθμοὶ ἀνήκουσιν εἰς τὰς κληρώσεις τὰς γενομένας μέχρι τῆς 1 Μαΐου 1887. Κατόπιν ἐγένοντο τρεῖς ἄλλαι κληρώσεις, τῶν ὁποίων τοὺς μὴ παρουσιασθέντας πρὸς πληρωμὴν ἀριθμοὺς θέλομεν δημοσιεύσει εἰς προσεχὲς φύλλον.

Α'.— Ὁμολογίαι κληρωθεῖσαι μετὰ κέρδους.

Οἱ ἀριθ. 122,680 καὶ 115,456 κερδαίνοντες ἑκάτερος φρ. 10,000

Οἱ ἀριθ. 96.754—139,680— 145,764 — 114,111—177,467—98,941—170,300—904—καὶ 90,679— κερδαίνοντες ἕκαστος φρ. 1,000.

Β'.—Ὁμολογίαι κληρωθεῖσαι εἰς τὸ ἄρτιον

1Κλρ.τῆς 20/1Νβρ. 1885.			4 Κλήρωσις τῆς 19/1 Μαΐου 1877		
2328	62651	57396	1885	58485	125787
11844	62970	57684	3898	60984	131295
15298	83454	58687	4174	61635	132154
16067	85645	59136	6819	63443	133191
17373	89063	59423	13313	63717	134078
19895	91222	62998	14893	64732	1[illegible]4263
20872	92297	70585	17313	65593	134887
22904	98956	84957	20136	65772	136245
35511	99149	86816	20380	71672	137760
48745	108212	88711	21318	72950	138627
50567	109588	92821	22090	73008	142079
55784	113695	94368	22809	77251	142606
65950	118166	95220	23960	82835	145272
71120	121200	97268	24251	83660	145307
83945	130969	98092	24883	84696	146427
85435	132871	102075	28793	84875	146463
86139	137313	104469	29515	85117	149533
92854	138442	105071	30674	85608	151864
95333	145730	109017	31302	85756	153584
95442	156222	109954	33637	90865	153735
96647	158962	113447	34092	94282	153884
103110	162719	116918	34616	94334	154461
104934	168219	133602	35801	99479	158920
112072	172413	133946	39223	102784	159108
124965	173535	136393	39794	103866	160275
137702	175912	139031	39922	104041	161085
137750		139809	43296	104894	161670
139310	3 Κλήρ.	141151	45848	105555	161675
144881	τῆς 20/1	152803	46576	106517	166987
175418	Νβρ.86.	162268	46997	106660	167093
178228		172458	48003	107075	168009
181399	2596	173118	49211	107611	168400
	13320	173614	51134	108053	169503
2Κλήρ.	18799	177663	52040	109029	170475
τῆς 19/1	19407	180467	52640	110093	173641
Μαΐου86	24547		53496	110157	173914
	28162		53926	110487	174731
5003	33680		54023	118932	175028
11414	36292		54087	119651	178032
11659	37392		55724	121620	178053
12264	37401		55983	121632	181104
12894	37417		56174	122523	181489
16780	38230		57514	123418	
18406	39940				
19010	40141				
21116	45785				
23296	49402				
25585	51254				
32258	52749				
36131	55804				
41432	56134				

Digitized by Google

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἐνδιαφερομένῳ. Θὰ ἐκδοθῇ, ὡς ἐμάθομεν, τὸ πρόγραμμα ἐντὸς τῆς ἑβδομάδος ταύτης, περιέχον ὅλας τὰς ἀναγκαίας πληροφορίας.— κ. Σ. Γ. Bielitz. Ἐλήφθησαν καὶ ἐνεγράφησαν οἱ κ. Ἀδελφ. Κ. ἀπεστάλη δὲ καὶ πρὸς ὑμᾶς τὸ ζητηθὲν βιβλίον. Τὸ σταλὲν δημοσιευθήσεται εἰς προσεχὲς φύλλον.—κ. Κ. Γ. Santah. Ἐγένετο συμφώνως τῇ παραγγελίᾳ σας. — κ. Χ*. Πολλοὶ παραδέχονται τὴν ἀγγλικὴν συνήθειαν καθ' ἣν ἡ γυνὴ πρώτη δίδει τὸ σύνθημα τοῦ χαιρετισμοῦ, ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶνε ὀρθόν.— κ. Θ. Ν. Α. Μυτιλήνην. Ἀπεστάλησαν καθ' ὃν τρόπον ἐσημειώσατε ἡμῖν.—κκ. Γ. Σ. Λευκάδα καὶ Θ. Α. Β. Λίβερπουλ. Ἐλήφθησαν.—κ. Π. Δ. Κ. Ὑπάρχει ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς *Ἑστίας* καὶ τιμᾶται δραχ. 3. Ἐξ αὐτοῦ δὲ τοῦ βιβλίου λαμβάνομεν τὴν ἀπάντησιν εἰς τὸ ἐρώτημά σας: Τὸ γραπτὸν μουσικὸν σύστημα μέχρι τοῦ ΙΑ' αἰῶνος συνίστατο εἰς σημεῖα εἰλημμένα ἐκ τῶν γραμμάτων τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ἀλφαβήτου. Περὶ τὸ 1024 πρῶτος ὁ Βενεδικτῖνος Gui d' Arezzo εὗρε καὶ εἰσήγαγε τὴν χρῆσιν τοῦ *μουσικοῦ γραμμῶνος*, ἐπὶ τῶν πέντε γραμμῶν τοῦ ὁποίου ἐσημείου διὰ σημάτων τοὺς διαφόρους μουσικοὺς ἤχους ἀντικαταστήσας συνάμα τοὺς ἀλφαβητικοὺς χαρακτῆρας διὰ τῶν μέχρι σήμερον διατηρουμένων ἐν χρήσει ὀνομασιῶν τῶν ἑπτὰ ἤχων τοῦ ἑπταχόρδου ut, re, mi, fa, sol, la, si, τῶν ὁποίων τὰς ἓξ πρώτας μάλιστα, ὡς λέγεται, παρέλαβε κατ' ἀποκοπὴν ἐκ τῶν τριῶν πρώτων στίχων τοῦ ὕμνου τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ ποιηθέντος ὑπὸ τοῦ Παύλου Διακόνου:

Ut queant laxis *re*sonare fibris
*Mi*ra gestorum *fa*muli tuorum
*Sol*ve polluti *la*pii reatum

— κ. Ν Β. Λάρισσαν. Πρὸς ἀποφυγὴν βραδύτητος ἀνάγκη νὰ συναποστέλλεται τὸ ἀντίτιμον. — κ. Δ. Λ. Ληξούριον. Εὐχαρίστως ἀνεγράψαμεν τὴν ἀνακοίνωσιν. Τοῦ ἄλλου ἀπεστείλαμεν ταχυδρομικῶς τὸ ἑτοιμασθὲν πρῶτον τυπογραφικὸν φύλλον.— κ.Μ. Α. Π. Οὐδὲν τὸ παράδοξον, ἀφοῦ καὶ ἡ κόρη τοῦ Σαίκσπηρ, ὡς λέγεται, δὲν ἤξευρεν οὔτε τὸ ὄνομά της νὰ γράψῃ καὶ ἔκαμνε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ ἀντὶ ὑπογραφῆς.—Κυρίας Π. Μ. Κ. Κεφαλληνίαν καὶ Ε.Ι.Α. Μανσούραν, καὶ κκ. Ι. Γ. Πύλον, καὶ Α. Λ. Ἰωάννινα Ἐλήφθησαν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.— κ. Χ. Τ. Χαλκίδα. Ἐγκαίρως ἀπηντήσαμεν. — *Φιλαναγνώστῃ* Οἱ ἀναγινώσκοντες γνωρίζουσι πολλά, οἱ παρατηροῦντες γνωρίζουσι ἐνίοτε περισσότερα.

ΕΞΕΔΟΘΗ ΑΡΤΙ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Γ. ΠΑΣΠΑΤΗ

ΤΟ ΧΙΑΚΟΝ ΓΛΩΣΣΑΡΙΟΝ

ΗΤΟΙ

Η ΕΝ ΧΙΩι ΛΑΛΟΥΜΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ

μετά τινων ἐπιγραφῶν ἀρχαίων τε καὶ νέων καὶ τοῦ χάρτου τῆς νήσου

Τόμος εἰς μέγα 8ον, ἐκ σελ. 430, πολυτελῶς τετυπωμένος.
Τιμᾶται φρ. 15.—Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενος φρ. 16.

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Δραχ. 4.— Μετὰ ταχυδρ. 4.50.
ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ, μεταφρασθεῖσαι κατ' ἐκλογὴν ἐμμέτρως. Δρ.3. Μετὰ ταχυδρ.3,20.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

1 Ἀπριλίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	470.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	472.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	551.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	484.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	243.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	96.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		513.—
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,170.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	203—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	83.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	215.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	168.3/4
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	405.—
Ἑταιρία Φωταερίου	» »	
Συναλλάγματα		
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως.		32.65
3μην.		32.50
Σ—Τραπεζικὸν Ὄψεως		129.—
» 3μην.		128.—
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		25.75
Λίρα ὀθωμανικὴ		29.15

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΩΜΑΣΙ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ
ΕΞΕΔΟΘΗ ΑΡΤΙ

ΛΕΞΙΚΟΝ

ΓΕΡΜΑΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ

μετὰ εἰσαγωγῆς περὶ προφορᾶς καὶ πίνακος τῶν ἀνωμάλων ῥημάτων κατὰ τὴν νέαν γερμανικὴν ὀρθογραφίαν

ΥΠΟ ΑΝΤΩΝΙΟΥ Ν. ΓΙΑΝΝΑΡΗ

Σχ. 16ον. Σελ.1150.— **Τιμᾶται δρχ. 11.**

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ «ΕΣΤΙΑΣ» ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΑΡΤΙ ΕΚΔΟΘΕΝ

ΟΔΗΓΟΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

κατὰ τὸ Ἀγγλικὸν Don't ὑπὸ Κ. Ε. ΓΕΛΒΕΡΤ.
ΕΚΔΟΤΗΣ: Γ. ΜΠΑΡΤ

Τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δραχ. 1. — Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 1,10. — Ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 1,20.

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ

Κλέφτικον ἐπεισόδιον ἢ ἑλληνικὸν μυθιστόρημα
ΥΠΟ Κ. ΡΑΜΦΟΥ

Τιμᾶται δραχμῆς. Εἰς τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀποστέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρ. τέλους.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 —1294

Digitized by Google

(BODL: LIBR)

443

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 589.—10 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1888. Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 641

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΕΝ ΟΛΛΑΝΔΙΑ, ὑπὸ **Α. Ρ. Ραγκαβῆ.**

Η ΚΛΑΠΕΙΣΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ διήγημα.

Η ΕΝ ΚΟΡΣΙΚΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΙΚΙΑ, ὑπὸ **Ν. Β. Φαρδῦ.**

ΘΑΝΑΣΗΣ ΒΡΥΣΩΤΗΣ, ὑπὸ **Ἀνδρέα Καρκαβίτσα.**

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΥ.

ΤΑ ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ.

Ο ΣΤΡΑΤΑΡΧΗΣ ΜΟΛΤΚΕ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἡ ἐπὶ τῆς Δ' Ὀλυμπιάδος ἐκτελεστικὴ ἐπιτροπὴ διὰ διακηρύξεώς της γνωστὸν ποιεῖ, ὅτι ἡ ἔκθεσις τῶν ζώων ἀποτελεῖ ἰδιαίτερον τμῆμα κατὰ τὴν προσεχῆ ἔκθεσιν, καὶ περιλαμβάνει εἴδη ἵππων, ἡμιόνων, ὄνων, βοῶν, προβάτων, αἰγῶν, χοίρων, κατοικιδίων ζώων, καὶ ᾠδικῶν πτηνῶν. Οἱ ἐκθέται ὀφείλουσι νὰ δηλώσωσι τὸν ἀριθμὸν τῶν ζώων τὸ εἶδος ἑκάστου, τὴν γενεάν, τὸ γένος, καὶ τὴν ἡλικίαν. Αἱ αἰτήσεις περὶ συμμετοχῆς εἶνε δεκταὶ μέχρι τῆς 1ης Μαΐου, ἡ δὲ παράδοσις τῶν ζώων γενήσεται τὴν 15 Ὀκτωβρίου ἐ. ἔ. Ἀπὸ τῆς παραλαβῆς τῶν ζώων μέχρι τῆς 19 Ὀκτωβρίου, καθ' ἣν ὀφείλουσιν οἱ ἐκθέται νὰ ἀναλάβωσι τὰ ζῷά των, ἡ διατροφὴ αὐτῶν εἶνε εἰς βάρος τῆς Ἐπιτροπῆς καθὼς καὶ ἡ περιποίησις. Ἡ ἔκθεσις τῶν ζώων θὰ διαρκέσῃ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, ἤτοι τὴν 16, 17 καὶ 18 Ὀκτωβρίου.

— Ὁ κ. Παῦλος Σκουζὲς ἀπηύθυνε πρὸς τὴν ἐπὶ τῆς ἐκθέσεως τῶν Ὀλυμπίων Κεντρικὴν ἐκτελεστικὴν ἐπιτροπὴν τὴν ἑξῆς ἐπιστολήν:

Κύριε Πρόεδρε,

Κρίνων ὅτι ἡ παραγωγὴ ἐλαίου ἐν Ἑλλάδι εἶνε κλάδος τῆς γεωργικῆς ἡμῶν παραγωγῆς τὰ μάλα ἐπιδεκτικὸς βελτιώσεως καὶ ἱκανὸς μεγάλας ἀμέσως νὰ παραγάγῃ ὠφελείας, ἂν ἐπιτευχθῇ ἡ ἄλλως τε εὔκολος βελτίωσις τῆς ποιότητός του, τίθημι εἰς τὴν διάθεσιν τῆς ἐπιτροπῆς δραχμὰς χιλίας (1000), ἵνα δοθῶσιν ὡς βραβεῖον κατὰ τὴν προσεχῆ ὀλυμπιακὴν ἔκθεσιν εἰς τὸν παραγωγὸν ἑλληνικοῦ ἐλαίου φαγητοῦ ἀμέμπτου ποιότητος καὶ εἰς ποσότητα κάπως ἀξίαν λόγου.

Παρακαλῶ, κύριε Πρόεδρε, νὰ δεχθῆτε τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ἐξαιρέτου πρὸς ὑμᾶς ὑπολήψεώς μου.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 1 Ἀπριλίου 1888.

ΠΑΥΛΟΣ ΣΚΟΥΖΕΣ

— Διὰ τηλεγραφήματός του ὁ κ. Ἰω. Μπαλῆς, ἐκ Λονδίνου, ἔθετο φράγκα 10,000 εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ ὅπως οὗτος ὁρίσῃ δι' αὐτῶν οἵας ἂν ἤθελεν ἐγκρίνει ἀμοιβὰς εἰς ἐκθέτας ἐγχωρίας παραγωγῆς ἐν τῇ ὀλυμπιακῇ ἐκθέσει.

— Προτάσεις τινὲς ἐγένοντο εἰς τὴν ἐπιτροπήν, ὅπως ἑταιρεία ἀναλάβῃ τὸν φωτισμὸν τοῦ μεγάρου καὶ τῶν πέριξ διαρκούσης τῆς ἐκθέσεως, λαμβάνουσα ὡς ἀνταμοιβὴν μέρος τῶν νυκτερινῶν εἰσπράξεων.

— Ὁ ἐν Γιουργέβῳ κ. Θ. Συλελῆς προσήνεγκε φρ. χίλια διὰ 2 βραβεῖα χωρικῶν τυροποιῶν.

— Ὁ κ. Φ. Παρασκευαΐδης μετὰ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ἐργοστασίου τοῦ σιδηροδρόμου ἐπεσκέφθησαν τὸ μέγαρον, ἵνα ἴδωσι ποῦ εἶνε δυνατὸν νὰ τοποθετηθῇ ἡ ἐκτεθησομένη ἐν τοῖς ἐργοστασίοις βασιλικὴ ἅμαξα.

Η ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Ἤρξατο ἐν Παρισίοις ἡ ἔκδοσις «Ἐπιθεωρήσεως τῶν Ἑλληνικῶν σπουδῶν». (Revue des Études grecques), περιοδικοῦ δημοσιεύματος κατὰ τριμηνίαν ἐκδιδομένου ὑπὸ τοῦ αὐτόθι Συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων.

«Ἡ ἐπιθεώρησις τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν» θέλει ἀντικαταστήσει ἐν τῷ μέλλοντι τὴν *Ἐπετηρίδα* τοῦ Συλλόγου, ἧς εἶνε συνέχεια καὶ ἀνάπτυξις, ἱδρύθη δὲ ἵνα τελεσφορώτερον ὑπηρετήσῃ τὸν σκοπὸν τοῦ Συλλόγου, ὑποθάλπουσα θερμότερον τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν σπουδὴν καὶ τὴν καλλιέργειαν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ συντηροῦσα ἀκμαῖον τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἐν τῇ Δύσει ὑπὲρ τῆς Νέας Ἑλλάδος ἧς θέλει παρακολουθεῖ ἐν παντὶ τὴν ἀνάπτυξιν, καὶ τὴν φιλολογικὴν ἐργασίαν. Τὸ νέον περιοδικὸν θέλει δημοσιεύει ἐν πρώτοις ἄρθρα κύρια πραγματευόμενα περὶ διαφόρων ζητημάτων φιλολογικῶν, ἱστορικῶν, ἀρχαιολογικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν ἀναγομένων εἴτε εἰς τὴν ἀρχαίαν εἴτε εἰς τὴν νέαν Ἑλλάδα. Αἱ πραγματεῖαι δ' αὗται θέλουσιν εἶναι τὸ σημαντικώτερον μέρος τοῦ νέου δημοσιεύματος.

Δεύτερον μέρος θέλει περιλαμβάνει ἄρθρα συντομώτερα ἐπὶ εἰδικωτέρων ζητημάτων, τουτέστιν σημειώσεις ἐξηγμένας ἐκ τῆς ἐρεύνης καὶ ἑρμηνείας κειμένων χειρογράφων, ἐπιγραφῶν, νομισματοσήμων καὶ ἐν γένει οἱωνδήποτε μνημείων.

Παρὰ ταῦτα λεπτομερὲς δελτίον βιβλιογραφικὸν θέλει τηρεῖ ἐνήμερον τὸν ἀναγνώστην εἰς πάσας τὰς γινομένας δημοσιεύσεις. Γενικὴ δὲ βιβλιογραφία, ἤτοι κατάλογος παντὸς περὶ Ἑλλάδος δημοσιεύματος ἐντὸς τοῦ ἔτους ἐκδοθέντος, θὰ δημοσιεύηται ἐν τῷ τεύχει τῆς τελευταίας τριμηνίας, συντασσόμενος μετὰ πάσης ἀκριβείας ὑπὸ τοῦ κ. Ruelle, ὅστις παρεῖχε εὐδοκίμως τὴν αὐτὴν ἐργασίαν καὶ εἰς τὴν *Ἐπετηρίδα*.

Ἐν τέλει δελτίον περιλαμβάνον πᾶσαν εἴδησιν ἀναφερομένην εἰς τὴν Ἑλλάδα ἢ τὸν Ἑλληνισμὸν θέλει συμπληροῖ τὴν ὕλην τοῦ Περιοδικοῦ. Ἀνασκαφαί, ἀνακαλύψεις οἱαιδήποτε καὶ ἐν γένει πᾶν τὸ σχετικὸν εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν κίνησιν, θὰ ἀνακοινῶνται εἰς τοὺς ἀναγνώστας τοῦ Περιοδικοῦ.

Τοιαῦτα ἔσονται τὰ περιεχόμενα τῆς «Ἐπιθεωρήσεως τῶν Ἑλληνικῶν σπουδῶν», ἥτις οὕτω θέλει ἀποβῆ τὸ ὄργανον τοῦ ἑλληνισμοῦ ἐν Γαλλίᾳ, οὗ τὰς προόδους θέλει ὑποθάλπει καὶ πιστῶς ἀναγράφει.

Ἡ μεγάλη σημασία τοιούτου δημοσιεύματος διὰ τὴν ἡμετέραν πατρίδα εἶνε εὐνόητος. Ὅθεν εὐγνωμοσύνη καὶ χάρις ὀφείλεται εἰς τοὺς εὐγενεῖς ἄνδρας, οἵτινες οὕτως ἐκθύμως ἀφιεροῦσιν ἑαυτοὺς εἰς ἔργον, ἐξ οὗ μέγιστον ὄφελος καρποῦται ἡ πατρὶς ἡμῶν.

Τὰ περιεχόμενα τοῦ πρώτου τεύχους τῆς «Ἐπιθεωρήσεως τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν» εἰσὶ τὰ ἑπόμενα: Πρὸς τοὺς ἀναγνώστας ὑπὸ Paul Girard. — Ἴχνη διασκευῆς τοῦ κειμένου τοῦ Αἰσχύλου ὑπὸ Henri Weil.—Ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ Λυγδάμεως ὑπὸ Théodore Reinach.—Πλάτων καὶ Ἰσοκράτης ὑπὸ Charles Huit.—Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἐν Παρισίοις ἐπὶ Λουδοβίκου ΙΒ' ὑπὸ P. de Nolhac.—Οἱ Ἰταλοὶ ἀνταποκριταὶ τοῦ Ἰωάννου Schweighaeuser ὑπὸ Paul Tannery.—Ἡ πεντακονταετηρὶς τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου ὑπὸ Δ. Βικέλα. — Ἐπιγραφὴ Γόρτυνος ὑπὸ R. Darest.— Περὶ τῆς ἐν Καρίᾳ πόλεως Ἄβας ὑπὸ Ernest

Digitized by Google

Babelon.— Περί τινος χωρίου τοῦ Χαλκοκονδύλου ἀναφερομένου εἰς τοὺς Ἄγγλους ὑπὸ Σπ. Μωραΐτου· — Βιβλιογραφία. — Χρονικά. — Πρακτικὰ τοῦ Συλλόγου.

Ἡ «Ἐπιθεώρησις τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν» ἀποστέλλεται εἰς πάντα ἐγγραφόμενον μέλος τοῦ ἐν Παρισίοις Συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων (Association pour l' encouragement des études grecques), καταβάλλοντα δὲ ἐτησίως συνδρομὴν τῷ Συλλόγῳ φραγ. χρυσᾶ 10.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Πολλαὶ μέχρι τοῦδε ἐξεφράσθησαν γνῶμαι καὶ πολλάκις ἐκινήθη τὸ ζήτημα, τίνα γυναῖκα ἄρα παριστᾷ ἡ ἐν τῷ παρισινῷ Λούβρῳ Ἀφροδίτη τῆς Μήλου καὶ ὁποία τις ἦτο ἡ στάσις τοῦ ἀρτίου ἀγάλματος, ἣν κατέστησε ἀσαφῆ νῦν ἡ τῶν βραχιόνων ἔλλειψις.

Ἐσχάτως δημοσιογράφος τις Γάλλος νέαν ἐξήνεγκε περὶ τούτου γνώμην :

«Κατὰ τὴν ταπεινήν μου γνώμην τὸ θαυμάσιον αὐτὸ μάρμαρον δὲν εἶνε Ἀφροδίτη οὐδὲ Νίκη· τὸ ἀληθὲς αὐτοῦ ὄνομα εὑρηται παρ' Εὐριπίδῃ, ἐν τῇ πρὸς τὴν Ἑκάβην ἀφηγήσει τοῦ Ταλθυβίου περὶ τοῦ θανάτου τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ:

λαβοῦσα πέπλους ἐξ ἄκρας ἐπωμίδος
ἔρρηξε λαγόνος εἰς μέσον παρ' ὀμφαλὸν
μαστούς τ' ἔδειξε στέρνα θ' ὡς ἀγάλματος
κάλλιστα, καὶ καθεῖσα πρὸς γαῖαν γόνυ
ἔλεξε...

«Εἶνε λοιπὸν Πολυξένης ἄγαλμα. Καὶ ἔχει ταύτης τὸ παράστημα καὶ τὴν ἡρωϊκὴν ἱταμότητα.

« Ἴσως ὁ Εὐριπίδης περιέγραψεν αὐτὸ τὸ ἄγαλμα ὑπάρχον ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του, ἴσως ὁ γλύπτης βραδύτερον τὸ ἐφιλοτέχνησεν ἐμπνευσθεὶς ὑπὸ τῶν στίχων τοῦ ποιητοῦ ὅπως λαξευτὸν ποιήσει τὸν τύπον καὶ ἐξέλεξεν ἀκριβῶς τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἡ Πολυξένη προβᾶσα ἡτοιμάζετο νὰ κλίνῃ γόνυ.

«Τὴν ὑπόθεσιν ταύτην ἀνακοινῶ εἰς σοφωτέρους ἐμοῦ.

«Ἀλλὰ προκειμένου νῦν περὶ τοῦ ἀγάλματος διατὶ τάχα καταλείπουσι ριγοῦσαν τὴν ἰδανικὴν ταύτην ἀπεικόνισιν τοῦ κάλλους ἐν ὑγρῷ ὑπογείῳ; Τὸ ἀριστούργημα τοῦτο δὲν δύναται πλέον νὰ ἀπολαύσῃ τὸν φωτεινὸν ἀέρα τῆς πατρίδος του, ἀλλὰ διατὶ τοὐλάχιστον δὲν τοποθετοῦσιν αὐτὸ ἐν τῷ κέντρῳ τῆς τετραγώνου αἰθούσης τοῦ Λούβρου;»

— Ὁ Διδάκτωρ Κάρολος Χοῦμαν, εἰς ὃν ὀφείλονται αἱ πλουτίσασαι τὸ ἐν Βερολίνῳ Μουσεῖον ἀνασκαφαὶ τῆς Περγάμου, ἀπέρχεται ὅπως ἐνεργήσῃ νέας ἀρχαιολογικὰς ἀνασκαφὰς παρὰ τὴν Ἀλεξανδρέτταν.

— Ὁ Πάπας ἀπεφάσισε νὰ ἱδρύσῃ μουσεῖον ἐν τῷ Βατικανῷ ὑπὸ τὸν τίτλον *Λεόντειον Μουσεῖον* περιλαμβάνον πάντα τὰ προσενεχθέντα αὐτῷ ἀντικείμενα τὰ ἔχοντα ἀξίαν καλλιτεχνικὴν ἢ ἐθνογραφικήν.

— Πρωτοτυπωτάτη διεθνὴς ἔκθεσις ὠργανώθη ἐν Βιέννῃ περιλαμβάνουσα χρωματιστὰς καὶ εἰκονογραφημένας πινακίδας, ἀγγελίας, προγράμματα κ. τ. λ.

— *Ὁ Καμπούρης* νέον κωμικὸν μελόδραμα τοῦ Γριζάρ, οὗ ἡ ὑπόθεσις ἐλήφθη ἐκ τοῦ ὁμωνύμου μυθιστορήματος τοῦ Παύλου Φεβάλ, ἀνεβιβάσθη ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ παρισινοῦ θεάτρου τῆς *Εὐθυμίας*.

— Ὁ ἰταλὸς μελοποιὸς Cageoni φιλοτεχνεῖ νέον μελόδραμα τὸν *Βασιλέα Λήρ*, οὗ ἡ ὑπόθεσις ἐννοεῖται ὅτι ἐλήφθη ἐν τοῦ ὁμωνύμου ἀριστουργήματος τοῦ Σαίξπηρ. Ἕτερος Ἰταλὸς συνθέτης ὁ Graffigna μελοποιεῖ τὸν *Μανδραγόραν* ἐκ τῆς ὁμωνύμου κωμῳδίας τοῦ Μακιαβέλη.

—Ἀνὰ τριετίαν τελεῖται εἰς τιμὴν τοῦ Händel μεγάλη μουσικὴ συναυλία ἐν τῷ Κρυσταλλίνῳ Παλατίῳ τοῦ Λονδίνου. Τοιαύτη δοθήσεται καὶ κατὰ τὸ τρέχον ἔτος διαρκέσουσα ἐπὶ τέσσαρας ἑσπέρας 22, 25, 27, 29 ἰουνίου. Τῆς συναυλίας θέλουσι μετάσχῃ ἔξοχοι ἀοιδοί, τὸν δὲ χορὸν θ' ἀποτελῶσι 4000 φωναί !

— Τέσσαρα νέα θέατρα οἰκοδομοῦνται νῦν ἐν Λονδίνῳ.

— Ἤρξατο ἡ δημοσίευσις νέου ἔργου τοῦ Ζολᾶ «Le Rêve» ἐν τῇ Revue Illustrée. Τὸ ἔργον τοῦτο ἀποτελεῖ μέρος τῆς πολυτόμου ἱστορίας τῶν Ρουγὼν Μακάρ, ἀλλ' εἶνε γεγραμμένον μετ' ἐξαιρετικῆς ὅλως ἁβρότητος, καὶ ἀπηλλαγμένον τῶν περιγραφῶν ἐκείνων καὶ τῶν σκηνῶν, αἵτινες καθιστῶσιν ἄλλα ἔργα τοῦ ἐξοχωτάτου τῶν συγχρόνων γάλλων μυθιστοριογράφων ἀπρόσιτα εἰς νεάνιδας. Τοῦτο ἔγραψεν ὁ Ζολᾶ ἀκριβῶς ὅπως δώσῃ καὶ εἰς τὰς τρυφερὰς κόρας ἀνάγνωσμά τι τῆς γραφίδος του ἐμπρέπον αὐταῖς.

— Διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Νιζὰρ νέα ἕδρα ἐκενώθη ἐν τῇ γαλλικῇ Ἀκαδημίᾳ. Μνηστῆρες ταύτης φέρονται μέχρι τοῦδε ὁ Μεϊλάκ, ὁ Τεριέ, ὁ Thureau-Dangin καὶ ὁ Melchior de Vogué.

— Ὑπὸ τὸν τίτλον *Μέλλουσα Γενεὰ* ὁ ἐν Παρισίοις πρεσβευτὴς τῆς Ἀγγλίας Λόρδος Ἐδουάρδος Βοῦλβερ Λύττων ἐδημοσίευσε μυθιστόρημα μεγάλην ἐμποιῆσαν αἴσθησιν ἀνὰ τὸν φιλολογικὸν κόσμον. Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε φανταστικόν, παρεμφερῶς δὲ πρὸς τὰ μυθιστορήματα τοῦ Ἰουλίου Βέρν, κινοῦν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστου δι' ἐντέχνως πεπλεγμένου μύθου σκοπεῖ νὰ παράσχῃ οὐχὶ διδάγματα καὶ ἀληθείας ἐκ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, ἀλλὰ μαθήματα ἐκ τῆς πολιτειολογίας καὶ κοινωνιολογίας. *Ἡ Μέλλουσα Γενεὰ* αὕτη εἶνε λαὸς κατοικῶν τὸ κέντρον τῆς γῆς καὶ ἀναχθεὶς εἰς τὸ ὕψιστον τοῦ πολιτισμοῦ σημεῖον.

Καθ' ὅλην τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἀνευρέθησαν ἐν ταῖς ἐν Τανάγρᾳ ἐνεργουμέναις ἀνασκαφαῖς αἱ ἑξῆς ἀρχαιότητες: εἷς κάνθαρος, ἔχων ἀμφοτέρωθεν ἀνὰ δύο ἀνδρικὰς μορφάς, ἕτερος μέγας ἁπλοῦς, εἷς ἀρύβαλος μέγας, ἔχων δύο ἀντιμέτωπα πτηνά, νῆσσαν καὶ χῆνα, ἓν προσωπεῖον μέγα ἀγάλματος, παριστῶν παῖδα ἐπὶ θρόνου καθήμενον, πέντε ἀγαλμάτια ἀνδρῶν ἱσταμένων, κρατούντων εἰς τὴν ἀριστερὰν φόρμιγγα πιθανῶς, πέντε ἀγαλμάτια γυναικῶν ἱσταμένων καὶ δύο ἕτερα καθημένων, πέντε κύλικες ἔχουσαι κλάδους καὶ φύλλα κισσοῦ, ἓν ἀγαλμάτιον ἱππέως, εἷς βοῦς καὶ εἷς κύων.

—Ἐν ταῖς ἐν τῷ Καβειρίῳ παρὰ τὰς Θήβας ἐνεργουμέναις ἀνασκαφαῖς ἀνεκαλύφθησαν αἱ ἑξῆς ἀρχαιότητες· εἴκοσι πέντε ἀγγεῖα τεθραυσμένα καὶ μή, διαφόρων σχημάτων, δεκατρία ζῷα πήλινα, τρία ὅμοια μολύβδινα, ἓν μικρὸν ἀνάγλυφον ὕψους 0,011 τοῦ μέτρου καὶ τέσσαρες πλαγγόνες τεθραυσμέναι.

— Τῇ 4ῃ ἱσταμένου περὶ τοὺς 70 φοιτηταὶ καὶ ἄλλοι ἐπιστήμονες ἐξέδραμον διὰ τοῦ σιδηροδρόμου Π. Α. Π. ὑπὸ τοὺς καθηγητὰς τοῦ Πανεπιστημίου κκ. Χρηστομάνον καὶ Κ. Μητσόπουλον εἰς Περαχώραν πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ αὐτόθι ὑπάρχοντος περιεργοτάτου σπηλαίου, ὅθεν ἀναδίδεται μέγα ρεῦμα ἀέρος περιέχον ἀνθρακικὸν ὀξὺ εἰς καταπληκτικὴν ποσότητα. Τρία τοιαῦτα σπηλαῖα ὑπάρχουσι γνωστὰ ἐν τῷ κόσμῳ: τὸ ἡμέτερον, τὸ παρὰ τὴν Νεάπολιν σπήλαιον τοῦ Πανὸς ὀνομαζόμενον καὶ τὸ τῆς Ἰάβας. Οἱ ἰατροὶ ἀσχολοῦνται ὅπως χρησιμοποιήσωσι τὸ ἐκρέον ἀέριον ὑπὲρ τῆς ὑγείας τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐπίσης ἐπεσκέφθησαν οἱ ἐκδραμόντες τὴν παρακειμένην θειωνιὰν καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ γερμανοῦ διδάκτορος Φίλιψον ἀνακαλυφθὲν ἐπὶ ἐσχάτων ἡφαίστειον Ὄλγα.

— Ἐκ τῶν Καταστημάτων τοῦ ἐκδότου κ. Ἀνέστη Κωνσταντινίδου ἐξεδόθη τὸ 25ον τεῦχος τοῦ Corpus Juris Civilis ὑπὸ Η. Διακοπούλου. Περιέχει καὶ τὸν περίφημον *Νόμον τῶν Ροδίων* de jactu. De actione institoria κλπ. Τιμᾶται δρ. 1.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

A collation of the Athos codex of the Shepherd of Hermas together with an introduction by Spyr. P. Lambros Ph. D. Professor of history in the University of Athens, translated and edited with a preface and appendices by J. Armitage Robinson M. A. Fellow and Dean of Christ' s College Cambridge. Cambridge. At the University press 1888.

Digitized by Google

Ὁ Ποιμὴν τοῦ Ἑρμᾶ, πατρὸς τῆς ἐκκλησίας κατὰ τὸν β'. μ.Χ. αἰῶνα, ἀργὰ μόνον ἐξεδόθη ἑλληνιστὶ καὶ δὴ τὸ πρῶτον ἐξ ἀπογράφου τοῦ περιπύστου Κωνσταντίνου Σιμωνίδου. Οὗτος, εὑρὼν τὸ τέως ἄγνωστον Ἑλληνικὸν κείμενον ἐν Ἁγίῳ Ὄρει, τρία φύλλα τοῦ πρωτοτύπου χειρογράφου ἀποσπάσας εἶχε μεταφέρει εἰς Λειψίαν, ὅπου καὶ εὑρίσκονται τανῦν, ἀγορασθέντα τῷ 1856 ὑπὸ τῆς Πανεπιστημιακῆς Βιβλιοθήκης. Τὸ δὲ ὑπόλοιπον μὴ δυνηθεὶς νὰ σφετερισθῇ ὁ Ἕλλην παραχαράκτης ἀντέγραψε, παραχωρήσας καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τῆς Λειψίας. Ἐκ τούτων δὲ τῶν πρωτοτύπων φύλλων καὶ τῶν ἀπογράφων τοῦ Σιμωνίδου ἔγεινεν ἡ πρώτη καὶ ἐπὶ πολὺ μόνη ἔκδοσις τοῦ Ἑλληνικοῦ κειμένου τοῦ Ποιμένος, ὅστις τέως ἦτο γνωστὸς μόνον ἐκ λατινικῆς καὶ Αἰθιοπικῆς μεταφράσεως. Ἔκτοτε ὁ πολὺς Τισσενδόρφιος ἀνεῦρεν ἐν τῷ περιωνύμῳ Σιναϊτικῷ κώδικι μέρος τοῦ Ἑρμᾶ Ἑλληνιστί. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου πλὴν τοῦ λείποντος τέλους εὑρίσκετο ἐν μόνῳ τῷ Ἁγιορειτικῷ χειρογράφῳ, ὡς εἰκός, τὸ ἀπόγραφον τοῦ Σιμωνίδου ἐπεῖχε μέχρι τοῦδε, ἀγνώστου μένοντος τοῦ πρωτοτύπου, τύπον πρωτογράφου κώδικος, καὶ ἐχρησίμευεν ὡς βάσις πασῶν τῶν ἐκδόσεων τοῦ Ἑρμᾶ, οὗτινος τὸ κείμενον ἐδημοσιεύετο λίαν παρεφθαρμένον διὰ τὴν μεγάλην ἀταλαιπωρίαν καὶ αὐθαιρεσίαν τῆς ἀντιγραφῆς τοῦ Σιμωνίδου.

Εἰς νέαν λοιπὸν ὁδὸν εἰσέρχεται νῦν ἡ μελέτη τοῦ Ἑλληνικοῦ κειμένου τοῦ Ποιμένος διὰ τῆς ἐν ἔτει 1880 ὑπὸ τοῦ κ. Σ. Π. Λάμπρου γενομένης ἐν Ἁγίῳ Ὄρει ἀνακαλύψεως τοῦ πρωτοτύπου, ἐξ οὗ εἶχεν ἀποσπάσει τὰ τρία φύλλα καὶ εἶχεν ἀντιγράψῃ τὸ λοιπὸν ὁ Σιμωνίδης. Ὁ κῶδιξ εὑρίσκεται ἐν τῇ μονῇ τοῦ Γρηγορίου καὶ σύγκειται νῦν ἐκ φύλλων ἓξ μόνων, πυκνότατα γεγραμμένων κατὰ τὸν ιδ'. αἰῶνα, Ὡς δ' ἀποδεικνύει ὁ κ. Λάμπρος, εἰς τὸν αὐτὸν κώδικα ἀνήκουσι καὶ τὰ τρία φύλλα τῆς Λειψίας, συμπληροῦντα αὐτὸν πλὴν τοῦ τέλους, περιεχομένου εἰς ἓν μόνον φύλλον, ὅπερ εἶχεν ἐκλίπει πιθανῶς πρὸ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν τὸ χειρόγραφον διεμελίσθη ὑπὸ τοῦ Σιμωνίδου.

Ἐν τῷ προκειμένῳ βιβλίῳ ἐκδοθέντι δαπάναις τοῦ Πανεπιστημιακοῦ τυπογραφείου τῆς Κανταβριγίας ἐκθέτει ὁ κ. Λάμπρος τὰ πορίσματα τῆς ἀκριβοῦς παραβολῆς τοῦ κώδικος τοῦ Ἁγίου Ὄρους, πρὸς τὸ κείμενον τῆς ἐν ἔτει 1877 γενομένης ὑπὸ Gebhardt καὶ Harnack ἐκδόσεως τοῦ Ποιμένος. Προτάσσεται δὲ ὑπ' αὐτῶν ἔκθεσις περὶ τῆς ἀνακαλύψεως τῶν χειρογράφων καὶ λεπτομερὴς αὐτῶν περιγραφὴ μετὰ τῆς ἀποδείξεως ὅτι τὰ ἓξ φύλλα τοῦ Ἁγιορειτικοῦ χειρογράφου ἀποτελοῦσι ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν κώδικα μετὰ τῶν τριῶν ἐν Λειψίᾳ πρωτοτύπων. Συμπληροῦται δὲ ἡ νέα αὕτη εἰς τὴν Πατρολογίαν συμβολὴ διὰ προεισαγωγῆς καὶ δύο ἐπιμέτρων συντεταγμένων ὑπὸ τοῦ ἐν Κανταβριγίᾳ Θεολόγου κ. Robinson τοῦ καὶ μεταφράσαντος· ἐκ τῆς Γερμανικῆς εἰς τὴν Ἀγγλικὴν τὴν δημοσιευομένην συγγραφὴν τοῦ κ. Λάμπρου.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευῇ, 8 Ἀπριλίου.

Εὐμενῶς ἐδέχθη ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεὺς τὴν ἐνώπιον αὐτοῦ παραστᾶσαν ἐπιτροπὴν τὴν ἐπὶ τοῦ μνημείου τοῦ Χανίου τῆς Γραβιᾶς, συγχαρεὶς τὰ ἀποτελοῦντα αὐτὴν μέλη διὰ τὴν ἀγαθὴν πρωτοβουλίαν των. Ἡ Α. Μ. ἐζήτησεν ἵνα ἡ ἑορτὴ τῶν ἀποκαλυπτηρίων τοῦ μνημείου ἀναβληθῇ μέχρι τέλους Μαΐου,διότι, φαίνεται, σκοπεῖ νὰ παραστῇ κατ' αὐτήν.

— Τὴν μεθεπομένην Πέμπτην ἀναχωρεῖ ὁλόκληρος ἡ Βασιλικὴ οἰκογένεια εἰς Κέρκυραν, ὅθεν θὰ ἐπανέλθῃ μετὰ ἕνα μῆνα καὶ θὰ μεταβῇ εἰς τὴν ἐν Δεκελείᾳ βασιλικὴν ἔπαυλιν.

— Σοβαρωτάτη κατάχρησις ἀνεκαλύφθη ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ Κεντρικοῦ Ταμείου. Ὁ κ. Πρωθυπουργὸς εἶχε διατάξῃ πρό τινος τὸν κεντρικὸν ταμίαν νὰ ὑποβάλλῃ αὐτῷ καθ' ἑσπέραν ἐπίσημον κατάστασιν τοῦ ταμείου ἐμφαίνουσαν τὰ εἰσαχθέντα καὶ πληρωθέντα ποσὰ ὡς καὶ τὸ ἐν τῷ ταμείῳ ὑπόλοιπον· πεισθεὶς δ' ἐκ τῆς καθ' ἑκάστην ἐξελέγξεως καὶ ἀντιπαραβολῆς τῶν καταστάσεων, ὅτι αὗται ἦσαν ἀνειλικρινεῖς, ἀνέθεσε τῇ 1 Ἀπριλίου εἰς Ἐπιτροπὴν ἐξ ὑπαλλήλων τοῦ Γεν. Λογιστηρίου ἵνα ἐξελέγξῃ αὐθωρεὶ τὸ ταμεῖον. Ὁ δὲ ἐπακολουθήσας ἔλεγχος ἀπέδειξεν, ὅτι τὸ ἐν τῷ ταμείῳ ὑπόλοιπον ἀντὶ τῶν 38 000 δραχμῶν, ἃς παρουσίαζεν ἡ τῆς προτεραίας κατάστασις, ἀνήρχετο εἰς 6,000,000 περίπου.Πλὴν δὲ τούτου ἀνεκαλύφθη καὶ κατάχρησις 300,000 δραχμῶν ἐπιβαρύνουσα τὸν πρώην ταμίαν νῦν δὲ γενικὸν ἐπίτροπος τῆς Ἐπικρατείας παρὰ τῷ Ἐλεγκτικῷ συνεδρίῳ κ. Βλαχάνην. Ἀμφότεροι οἱ ὑπάλληλοι οὗτοι ἀπελύθησαν, ἐληφθησαν δὲ καὶ τὰ ἀναγκαῖα μέτρα πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ δημοσίου, ἐγγραφείσης προσημειώσεως ἐπὶ τῶν κτημάτων αὐτῶν. Δι' ἐντάλματος δὲ τοῦ ἀνακριτοῦ κ. Μάνεση συνελήφθησαν καὶ προεφυλακίσθησαν, ὁ μὲν κ. Γρηγοράκης καταγγελθεὶς ὑπὸ τοῦ κ. ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν ἐπὶ ψευδεῖ πιστοποιήσει καὶ ἀπάτῃ, ὁ δὲ κ. Βλαχάνης ἐπὶ ὑπεξαιρέσει χρημάτων τοῦ δημοσίου.

Ἐξακολουθοῦσα τὸ ἔργον αὐτῆς ἡ ἐξελεγκτικὴ ἐπιτροπὴ ἀνεκάλυψεν ἐπίσης εἰς μετρητὰ καθαρῶς ἀποκρυπτόμενα δραχ. 84,500, πλὴν τούτων ὅμως εὑρέθησαν ὑπὲρ τὰ 3 ἑκατομ. εἰς παρακαταθήκας, ὧν μέρος οὐχὶ εὐκαταφρόνητον ὑποτίθεται ὅτι περιέπεσεν εἰς παραγραφὴν ἀπαιτήσεως περὶ ἀναλήψεως.

— Ὁ ἐν Παρισίοις συλληφθεὶς ὡς ἔνοχος τῆς ἐν ὁδῷ Δυβουᾶ παρὰ τοῖς κκ.Φεαρδὰν καὶ Ρολὲν γενομένης κλοπῆς Π. Ραυτόπουλος, ἀνακρινόμενος ὡμολόγησε μὲν τὴν ἐν τῇ κλοπῇ ταύτῃ ἐνοχήν του, ἀλλ' ἐπιμένει ἀρνούμενος πᾶσαν σχέσιν αὐτοῦ πρὸς τὴν κλοπὴν τοῦ ἡμετέρου ἐθν. νομισματικοῦ μουσείου,εἰ καὶ πολλὰ τεκμήρια, ἀνακαλυπτόμενα ὁσημέραι,τὸν ἐπιβαρύνουσιν. Οἱ ἐντεῦθεν εἰς Παρισίους ἀποσταλέντες νομισματογνώμονες ἐξακολουθοῦσι τὸ ἔργον τῆς ἐρεύνης των.

— Κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα Μάρτιον αἱ ἐν γένει εἰσπράξεις τῶν τελωνείων, μὴ συμπεριλαμβανομένων εἰς αὐτὰς τῶν εἰσπράξεων τῶν ὑποτελωνείων, ἀνῆλθον εἰς δραχμὰς 2,503,822, ἐνῷ αἱ τοῦ ἀντιστοίχου μηνὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐν γένει τελωνιακαὶ εἰσπράξεις ἀνῆλθον εἰς δραχμὰς 2,252,586. Αἱ κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ 1886 ἐν γένει τελωνιακαὶ εἰσπράξεις ἀνῆλθον εἰς δρ.1,397,382 καὶ αἱ κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ 1885 εἰς δραχμὰς 1,263,766.

— Προχθὲς ὑπεγράφη ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν Οἰκονομικῶν ἔνθεν μὲν ὑπὸ τοῦ Πρωθυπουργοῦ καὶ ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν κ. Χαρ. Τρικούπη καὶ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν κ. Κωνστ. Λομβάρδου, ἔνθεν δὲ παρὰ τοῦ κ. Ἐρνέστου Ρολὲν, γενικοῦ διοικητοῦ τῆς ἐν Βελγίῳ διεθνοῦς ἑταιρείας κατασκευῆς καὶ ἐργολαβίας δημοσίων ἔργων ἡ σύμβασις, δι' ἧς ἡ ἑταιρεία αὕτη ἀναλαμβάνει τὴν κατασκευὴν καὶ χρῆσιν τοῦ σιδηροδρόμου Μύλων-Καλαμῶν, ἐκτάσεως 180 χιλιομέτρων πρὸς 120,000 δραχμὰς τὸ χιλιόμετρον, πληρωτέα εἰς ὁμολογίας, ἀποφερούσας τόκον πρὸς 6 τοῖς ἑκατὸν καὶ διατιθειμένας πρὸς τὴν ἀνάδοχον ἑταιρείαν ἐπὶ τῷ ἀρτίῳ. Ἡ ἑταιρεία, λαμβάνουσα παρὰ τοῦ δημοσίου ποσὸν 12,750,000 δρ. εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια, κατατεθησόμενα παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Τραπέζῃ τῇ 1 προσεχοῦς Ἰουλίου, καὶ μέλλοντα νὰ χρησιμεύσωσιν ἀποκλειστικῶς εἰς κατασκευὴν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος σιδηροδρόμου, θὰ παραδώσῃ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ εἰς τὸ δημόσιον τὸ ἀντίτιμον τοῦ ποσοῦ τούτου εἰς μεταλλικόν, ὑπολογιζόμενον, κατὰ τὴν χθεσ:ἀγοραίαν τοῦ φράγκου τιμήν, πρὸς 127 1)2, ἤτοι ἐν ὅλῳ 10,000,000 φρ. εἰς χρυσόν, δι' ὧν τὸ δημόσιον θὰ ἀποτίσῃ τὰ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην πληρωτέα τοκομερίδια τῶν δανείων. Οἱ ὅροι τῆς χρήσεως εἶνε οἱ αὐτοὶ καὶ οἱ τῆς γραμμῆς Μεσολογγίου-Ἀγρινίου.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κκ. Γ. Κ. καὶ Α. Μ. Ὀδησσόν, Ἐλήφθησαν, εὐχαριστοῦμεν δ' ὑμῖν διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν. — κ. Ἀδελφ. Λ. Φαλτζῆ. Συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας.— κ. Δ. Π. Ροβόστιον. Ἐνεγράψαμεν πάντας. Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὴν εὐμενῆ ὑποστήριξιν. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—*Παλαιῷ συνδρομητῇ.* Διαγωνισμὸς οὐδεὶς γίνεται. Ἀλλ' ὁ Σύλλογος ἔχων ὑπ' ὄψιν πᾶν ἐκδιδόμενον ἑλληνικὸν δημοσίευμα, αὐθόρμητος ἀπονέμει κατ' ἔτος τὸ βραβεῖον εἰς τὸ κατὰ τὴν κρίσιν του ἄξιον τοιούτου ἔργον.—κ. Σ. Κ. Γ. Πρέβεζαν. Ἐλήφθησαν καὶ ἐνεγράφη ὁ κ. Χ-βεὺς Ντ., ἀπεστάλη δ' ὑμῖν καὶ τὸ

Digitized by Google

ζητηθὲν βιβλίον. Εἰς τὰ ἄλλα τῆς ἐπιστολῆς σας ἀπαντῶμεν ἰδιαιτέρως.—κ. Α. Κ. Λεμησσόν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς εὐμενεῖς φροντίδας. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. — *Ἀγραμμάτῳ*. Ἀλλὰ σεῖς εἰμπορεῖτε νὰ διδάξητε τοὺς γραμματισμένους. Μάλιστα σόλοικον εἶνε τὸ *διδάκτωρ τὰ νομικά*, ὡς σόλοικον θὰ ἦτο τὸ *διδάκτωρ τὴν ἰατρικήν, τὴν φιλολογίαν* κτλ.— Rev. P. W. L. St. Weit. Θέλετε συμμετάσχει τοῦ Λαχείου διὰ τῆς ἀποδείξεως τῆς συνδρομῆς, ἥτις παρεδόθη τῷ ὑπαλλήλῳ τοῦ ταχυδρομείου, δι' οὗ λαμβάνετε τὸ φύλλον. — κ. Σ. Λ. Λεόβαν. Οὐδὲν ὑπόλοιπον μένει παρ' ἡμῖν. Ἡ συνδρομὴ τῆς «Ἐφημ. τῶν Κυριῶν» εἶνε φρ. χρυσᾶ 8. — κ. Σ. Σ. Κ. Αἰτωλικόν. Ἐλήφθησαν καὶ παρεδόθησαν τὰ ἀνήκοντα τῷ κ. Δ. Ζ. — κ. Π. Η. Η. Ταγανρόγ. Τὸ περικάλυμμα ἀπεστάλη ὑμῖν διὰ τοῦ ὑμετέρου κ. Χ. Τ. ἀναχωρήσαντος αὐτόσε, ταχυδρομικῶς δὲ τὸ τεῦχος τῆς Ἱστορίας. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς εὐμενεῖς ὑπὲρ τῆς Ἑστίας φροντίδας.—κ. Χ. Τσ. Πύργον. Τὰ ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ἔτους μέχρι τέλους Μαρτίου παρεδόθησαν ἐνταῦθα ἔκτοτε. Τὰ κατόπιν σᾶς ἀπεστείλαμεν.—κ. Π. Χ. Σορόκαν. Δὲν ὑπάρχει παρ' ἡμῖν. — *Νεήλυδι*. 1) Οὐδὲν τοιοῦτον συνειθίζεται ἐνταῦθα. 2) Ἐν τῷ γραφείῳ μας καθ' ἑκάστην 8 — 12 π. μ. 3 — 8 μ. μ. — κκ. Μ. Θ. Τ. Κεφαλληνίαν, ΙΔ. Β. Βῶλον, Α.Ν. Δικελί, le Chev. L. de Z. Linz I.A.K. Τρίπολιν καὶ Γ.Π. Αἰτωλικόν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — κ. Μ. Μόνον τὰ παιδία καὶ οἱ τρελλοὶ φαντάζονται ὅτι εἴκοσιν δραχμαὶ καὶ εἴκοσιν ἔτη δὲν τελειώνουν ποτέ. — κκ. Π. Λ. Ε. Τραπεζοῦντα, Σ. Θ. Σ. Κωνσταντινούπολιν καὶ Γ. Δ. Βῶλον. Ἐλήφθησαν. — *Ἄπι* Δαμανχούρ. Περὶ τῆς ἐν γένει παιδαγωγικῆς σημασίας τοῦ Ὁμήρου ἠδύνατο νὰ γραφῇ τόμος ὁλόκληρος. Μὴ διὰ τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν δὲν εἶχον βαυκαληθῇ ἐν τῷ λίκνῳ οἱ Μαραθωνομάχοι καὶ Σαλαμινομάχοι ; Διὰ τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν ἐσφυρηλάτησε μεγάλην τὴν ψυχὴν τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Ἀλεξάνδρου ὁ Ἀριστοτέλης. Εἰδικώτερον εἰς τὴν ἐρώτησίν σας λέγομεν ὅτι ὄχι μόνον *κατάλληλον* ἀλλ' *ἀπαραίτητον* ἀνάγνωσμα εἰσὶ τὰ καθ' *Ὅμηρον διηγήματα*, ἰδίως δὲ τὰ ἐκ τῆς Ὀδυσσείας. Ἡ ἐπικὴ ποίησις τοῦ Ὁμήρου ἀντιστοιχεῖ εἰς τὰς ἡρωϊκὰς ὁρμὰς τῆς παιδικῆς φύσεως καὶ διὰ τοῦτο δύναται νὰ γείνῃ κυρία τῆς ὅλης ψυχῆς τοῦ παιδὸς καὶ νὰ ἐξευγενίσῃ τὰς ὁρμὰς ταύτας. Ὁ ὀκταετὴς παῖς ἀνάγκη νὰ ἔχῃ τοὺς ἥρωας αὐτοῦ μεθ' ὧν μάχεται καὶ ὑποφέρει, ἐν τῇ βουλήσει τῶν ὁποίων κρατύνεται καὶ ἀνδρίζεται ἡ ἰδία αὐτοῦ βούλησις. Ἡ Ὀδύσσεια προσέτι εἶνε τὰ μάλιστα κατάλληλος νὰ δώσῃ τὴν πρώτην ἱστορικὴν περιγραφὴν ἀρχαίων ἠθῶν καὶ χρόνων, νὰ χορηγήσῃ τὰς πρώτας καὶ θεμελιώδεις ἐννοίας τῆς ἱστορίας καὶ νὰ χρησιμεύσῃ οὕτω ὡς προπαιδεία πάσης ἱστορικῆς διδασκαλίας. «Πρῶτον, λέγει ὁ Ἕρβαρτος, πρέπει νὰ παρακαθίσωσιν οἱ παῖδες ἐν τῇ θορυβώδει ἀγορᾷ τῶν Ἰθακησίων, ἐν ᾗ ἀποκατοπτρίζονται τὰ ἴδια αὐτῶν συμβούλια καὶ ἔπειτα νὰ ὑπερασπίσωσι τὰς Ἀθήνας μετὰ τοῦ Μιλτιάδου καὶ Θεμιστοκλέους.» —κ. Ζ.Ο. Βερδιάνσκαν. Ἐνεγράφητε καὶ ἀπεστάλησαν ὑμῖν τὰ φύλλα. Ταχυδρομικῶς ἀπαντῶμεν.— Κυρίαν M.C.D. Λονδῖνον. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. — κ. Α.Γ.Τ. Μασσαλίαν. Συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς εὐμενεῖς διαθέσεις.

ΕΞΕΔΟΘΗ ΑΡΤΙ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Γ· ΠΑΣΠΑΤΗ

ΤΟ ΧΙΑΚΟΝ ΓΛΩΣΣΑΡΙΟΝ

ΗΤΟΙ

Η ΕΝ ΧΙΩι ΛΑΛΟΥΜΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ

μετά τινων ἐπιγραφῶν ἀρχαίων τε καὶ νέων καὶ τοῦ χάρτου τῆς νήσου

Τόμος εἰς μέγα 8ον, ἐκ σελ. 430, πολυτελῶς τετυπωμένος.

Τιμᾶται φρ. 15.—Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενος φρ. 16.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

8 Ἀπριλίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	467.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	468.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	536.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	479.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	239.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	97.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		512.—
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4.190.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	197.50
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	83.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	215.—
Εταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	166.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	405.—
Εταιρία Φωταερίου	» »	
Συναλλάγματα		
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	32.55
	3μην.	32.42
Σ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	128.¼
»	3μην.	127.¼
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		25.79
Λίρα ὀθωμανικὴ		29.20

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΩΜΑΣΙ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

ΕΞΕΔΟΘΗ ΑΡΤΙ

ΛΕΞΙΚΟΝ ΓΕΡΜΑΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ

μετὰ εἰσαγωγῆς περὶ προφορᾶς καὶ πίνακος τῶν ἀνωμάλων ῥημάτων κατὰ τὴν νέαν γερμανικὴν ὀρθογραφίαν

ΥΠΟ ΑΝΤΩΝΙΟΥ Ν. ΓΙΑΝΝΑΡΗ

Σχ. 16ον. Σελ. 1150.—**Τιμᾶται δραχ. 11.**

ΤΑ ΑΓΙΑ ΠΑΘΗ ΚΑΙ Η ΑΓΙΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

ἤτοι ὅλαι αἱ ἀκολουθίαι τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Ἑβδομάδος καὶ τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Κυριακῆς τοῦ Πάσχα, Ὄρθρου, Λειτουργίας καὶ τῆς Δευτέρας Ἀναστάσεως, μετὰ τῆς ἀκολουθίας τῆς θείας Μεταλήψεως ἐν τέλει.

Ἅπασαι πλήρεις.

Πρὸς χρῆσιν τῶν φιλακολούθων καὶ παντὸς Ὀρθοδόξου Χριστιανοῦ.

Τιμᾶται ἄδετον δραχ.	*2.50*
δεδεμένον »	*3.—*
Μετὰ ταχυδρ. ἄδετον	*2.80*
» *δεδεμένον*	*3.30*

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 — 301

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 590.—17 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1888. Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

FOREIGN BODL: LIBR PERIODICALS

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 642

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ, ὑπὸ Α. Ρ. Ραγκαβῆ.

«ΑΠΟ ΤΟΤΕΣ», Μακεδονικὴ παράδοσις, ὑπὸ Φιλίππου Κλεωνᾶ.

ΟΙ ΠΡΟΔΡΟΜΙΤΑΙ, ὑπὸ Γ. Παπαγεωργίου.

Η ΕΝ ΚΟΡΣΙΚΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΙΚΙΑ, ὑπὸ Ν. Β. Φαρδῦ.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΠΕΡΙ ΔΟΥΜΑ.

Σ ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΣΟΥ, ποίημα ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Μέχρι σήμερον, καίτοι ἡ προθεσμία τῆς παραδόσεως τῶν δελτίων συμμετοχῆς παρετάθη μέχρι τῆς 1ης Μαΐου, ἐδήλωσαν τὴν συμμετοχὴν αὐτῶν ἐκθέται 314, καὶ μάλιστα ἐξ ἐπαρχιῶν, αἵτινες οὐδόλως συμμετέσχον κατὰ τὰς προηγουμένας Ὀλυμπιάδας. Εἰσέτι δὲ δὲν ἔλαβεν ἡ ἐπιτροπὴ τὰ δελτία ἐξ οὐδενὸς τῶν μεγάλων κέντρων καὶ πρωτευουσῶν τοῦ Κράτους. Ἐλπίζεται ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκθετῶν ἔσται τοὐλάχιστον τριπλάσιος τῶν τῆς τελευταίας Ὀλυμπιάδος, ἧς οἱ ἐκθέται ἀνήρχοντο εἰς 1200 ἐν συνόλῳ.

—Ἐκ Κερκύρας ἡ ειδικὴ ἐπιτροπὴ ἀγγέλλει, ὅτι ἡ ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ ὑφισταμένη Φιλαρμονικὴ ἑταιρεία θ' ἀποστείλῃ τὴν μουσικὴν αὐτῆς μετὰ τῆς ὀρχήστρας τοῦ καταστήματος καὶ τοῦ ἀρχιμουσικοῦ, ὅπως ἐπὶ δέκα ἡμέρας ἐκτελέσῃ διάφορα τεμάχια ἐν τῷ χώρῳ τῆς Ἐκθέσεως.

— Τὴν ἀκόλουθον προκήρυξιν διαγωνισμοῦ πρὸς κατασκευὴν ἀνδριάντος τοῦ λόρδου Βύρωνος ἐξέδοτο ἡ ἐπὶ τῆς ἐκθέσεως ἐπιτροπή:

Ἡ ἐπὶ τῆς Δ' Ὀλυμπιάδος Κεντρικὴ ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπή, ἐκτελοῦσα τὴν ἐκφρασθεῖσαν αὐτῇ θέλησιν τοῦ εὐγενοῦς ἀγωνοθέτου κυρίου Α. Στεφάνοβικ Σκυλίτση, ἐπιθυμοῦντος νὰ κοσμήσῃ δημόσιόν τι μέρος τῆς πόλεως Ἀθηνῶν διὰ τοῦ ἀνδριάντος τοῦ λόρδου Βύρωνος, προκηρύσσει μεταξὺ τῶν ἐν τῇ ἡμεδαπῇ καὶ τῇ ἀλλοδαπῇ ἐργαζομένων Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν διαγωνισμὸν συνθέσεως τοῦ ὅλου μνημείου ὑπὸ τὰς ἀκολούθους συνθήκας.

ά) Ὁ ἀνδριὰς θὰ ἔχῃ ὕψος μεγαλείτερον τοῦ φυσικοῦ καὶ θὰ στηθῇ ἐπὶ βάθρου φέροντος ἀναγεγλυμμένας ἀλληγορικὰς ἢ ἱστορικὰς παραστάσεις. Πεντήκοντα δὲ χιλιάδες δραχμαὶ προωρίσθησαν διὰ τὴν δαπάνην τοῦ ὅλου μνημείου.

β') Τὰ εἰς τὸν διαγωνισμὸν ἀποσταλησόμενα προπλάσματα πρέπει νὰ ἔχωσιν ὕψος περίπου 1 μέτρου, πλήρης δὲ ἐλευθερία ἀφίνεται τοῖς καλλιτέχναις νὰ φιλοτεχνήσωσι τὸ σχῆμα τοῦ βάθρου τοῦ ἀνδριάντος καὶ τὰς ἐπ' αὐτοῦ παραστάσεις.

γ') Τὰ προπλάσματα θὰ εἶνε ἐκ γύψου καὶ θὰ παραδοθῶσι τῇ Κεντρικῇ Ἐκτελεστικῇ Ἐπιτροπῇ τὴν 20ὴν Σεπτεμβρίου τὸ βραδύτερον, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἔχωσι προδηλωθῇ μέχρι τῆς 15ης Ἰουλίου 1888.

δ') Τὰ προπλάσματα θὰ ἐκτεθῶσιν ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς καλλιτεχνίας τῆς Ἐκθέσεως καὶ θὰ κριθῶσιν ὑπὸ ειδικῆς ἐπιτροπῆς.

ἑ) Τὸ κριθὲν ἀνώτερον πάντων τῶν ἄλλων θὰ λάβῃ δισχιλιόδραχμον γέρας.

ς') Ὁ ἀγωνοθέτης οὐδεμίαν ἀναλαμβάνει ὑποχρέωσιν νὰ ἀναθέσῃ εἰς τὸν καλλιτέχνην τοῦ βραβευθέντος ἔργου καὶ τὴν κατασκευὴν τοῦ ἀνδριάντος.

— Τὸ διοικητικὸν Συμβούλιον τῶν κυριῶν, ὅπερ ἔχει τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐργοστασίου τῶν ἀπόρων γυναικῶν, ἀπεφάσισε ἵνα καὶ τὸ εὐεργετικώτατον τοῦτο ἵδρυμα συμμετάσχῃ τῆς μελλούσης ἐκθέσεως δι' ὅσων τὸ δυνατὸν πλείστων ἐκθεμάτων, πρὸς τούτοις δὲ συστηθῇ ἐν αὐτῷ τῷ Ζαππείῳ μεγάρῳ καὶ αἴθουσά τις ἐν ᾗ ὑπὸ τὰ ὄμματα τῶν θεατῶν νὰ ἐργάζωνται κοράσια εἰς κατασκευὴν τριχάπτων, ὑφασμάτων, ταπήτων κτλ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐκ τοῦ ἐν Παρισίοις βιβλιοπωλείου τῶν Φιλοβίβλων ἐξεδόθη μετάφρασις τῶν *Εἰδυλλίων* τοῦ Θεοκρίτου, ὑπὸ τοῦ δοκίμου ἑλληνιστοῦ κ. Jules Girard καθηγητοῦ τῆς φιλολογίας. Τὸ βιβλίον κοσμεῖται ὑπὸ πολλῶν ὑδρογραφημάτων καὶ ξυλογραφημάτων, ἅτινα καθιστῶσιν αὐτὸ ἀληθὲς κόσμημα, τιμᾶται δὲ φράγκων 20.

— Ὁ Ἀλφόνσος Δωδὲ ἐπεράτωσεν ἄρτι νέον αὐτοῦ ἔργον ὑπὸ τὸν τίτλον ὁ *Ἀθάνατος*, ἐν ᾧ περιγράφει τὰ ἀκαδημαϊκὰ ἐν Γαλλίᾳ ἤθη.

— Ἡ βιβλιοθήκη τοῦ ἀποθανόντος διασήμου Γερμανοῦ ἱστορικοῦ Λεοπόλδου φὸν Ράνκε ἐκ 50,000 τόμων συγκειμένη ἠγοράσθη ὑπὸ τοῦ ἐν Συρακούσαις τῆς Ἀμερικῆς Πανεπιστημίου, μετηνέχθη δ' ἤδη αὐτόθι.

— Ἐν τῷ δημαρχείῳ τῆς γενεθλίου πόλεως τοῦ Σαίξπηρ Stratford on-Avon ἀνεκαλύφθησαν διάφορα ἔγγραφα τῆς 16 καὶ 17 ἑκατονταετηρίδος, ἀφορῶντα τὸν μέγαν τραγικὸν ποιητὴν τῆς Ἀγγλίας, μέλλοντα δ' ὡς ἐλπίζεται πολὺ νὰ ἐπιχύσωσι φῶς ἐπὶ τοῦ ὑπὸ σκότους πυκνοῦ περικεκαλυμμένου βίου αὐτοῦ.

— Ἡ βολαποὺκ ἡ παγκόσμιος ἀλλὰ καὶ τοσοῦτον δύσηχος γλῶσσα, εὐρύνει ὁσημέραι τὸ κράτος της. Μέχρι τοῦδε, ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως λογοκρίτου ἐμπείρου γινώσκοντος τὴν γλῶσσαν ταύτην, ἀπηγορεύετο ἡ εἰς Ρωσσίαν εἰσαγωγὴ καὶ αὐτῶν τῶν ἀθωοτέρων εἰς βολαπουκικὴν γλῶσσαν γεγραμμένων βιβλίων. Ἤδη ἐξευρέθη τοιοῦτος λογοκρίτης καὶ τὰ βολαπουκιστὶ γεγραμμένα βιβλία εἰσέρχονται ἀκωλύτως εἰς τὸ ρωσσικὸν κράτος.

— Ἐν ἐπιφυλλίδι τῆς ἐν Ἀμστελοδάμῳ ἐκδιδομένης ἐφημερίδος Algemeen Handelsblad δημοσιεύεται ὀλλανδικὴ μετάφρασις τῆς *Ἀμαρυλλίδος* τοῦ κ. Γεωργίου Δροσίνη.

— Ὑπὸ τὸν τίτλον Nos Poëtes ἐξεδόθη ἐν Παρισίοις βιβλίον τοῦ J. Tellier περιέχον σκιαγραφίας τῶν συγχρόνων γάλλων ποιητῶν. Μεταξὺ τούτων καταλέγεται καὶ ὁ ὑπὸ τὸ ὄνομα Jean Moréas γνωστότατος ἐν τῷ φιλολογικῷ κόσμῳ κ. Ἰωάννης Παπαδιαμαντόπουλος. Ὁ Jean Moréas εἶνε ἐκ τῶν ὀπαδῶν τῆς καλουμένης συμβολικῆς σχολῆς, ἀλλ' ὁ συγγραφεὺς τοῦ ρηθέντος βιβλίου μεθ' ὅλην τὴν ἀντιπάθειαν ἣν ἔχει πρὸς τὴν σχολὴν ταύτην τὴν παράγουσαν στίχους ἀσαφεῖς ἐν τῷ νοήματι καὶ ἐν τῇ γλώσσῃ, ὁμολογεῖ τὰ ἐξαίρετα ποιητικὰ προσόντα τοῦ Ἕλληνος τὸ γένος ποιητοῦ καὶ ἐξαίρει τὴν θαυμασίαν δεξιότητα αὐτοῦ περὶ τὴν καλλιτεχνικὴν ἐκτέλεσιν τῶν στίχων διὰ παραδειγμάτων, ἅτινα ἀναφέρει ἐκ δύο συλλογῶν ποιητικῶν αὐτοῦ Syrtes καὶ Cantilènes.

— Νέου μεγάλου περιοδικοῦ κατὰ μῆνα ἐκδιδομένου ἐν Λονδίνῳ ἀγγέλλεται ἡ ἵδρυσις. Φέρει τίτλον Universal Review καὶ ἄρχεται ἀπὸ τῆς 15 προσεχοῦς μαΐου.

Digitized by Google

—Ἐν Ἱσπανίᾳ ἐκδίδονται ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ 1128 ἐν ὅλῳ. Τούτων 309 εἶνε καθημερινὰ φύλλα. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Μαδρίτης ἐκδίδονται φύλλα 279, ἐν τῇ τῆς Βαρκελόνης 124, τῆς Σεβίλλης 45 κλπ. Ἡ τὰ μάλα διαδεδομένη ἐφημερὶς εἶνε ὁ Imparcial τῆς Μαδρίτης.

—Ὁ *Φάουστ* τοῦ Γκαῖτε παρασταθήσεται μεθ' ὅλης τῆς δυνατῆς τελειότητος καὶ λαμπρότητος κατὰ τὴν παγκόσμιον ἔκθεσιν τοῦ 1889 ἐν τῷ παρισινῷ Ὠδείῳ.

— Τὸ γνωστὸν μυθιστόρημα τοῦ Ὀνὲ La Grande Marnière διασκευασθὲν διὰ τὴν σκηνὴν παρεστάθη μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας ἐν τῷ θεάτρῳ Porte St Martin τῶν Παρισίων.

— Ἐν Μασσαλίᾳ ἐξετελέσθη τὸ πρῶτον νέον μιμόρχημα (Ballet) μελοποιηθὲν ὑπὸ τῆς μουσικοῦ Δεσποινίδος Chaminade καὶ φέρον τὸν τίτλον Καλλιρρόη.

— Παρὰ τὸ Σφὰξ τῆς Τύνιδος ἀνεσκάφη μεγάλη νεκρόπολις πλουσίαν παρασχοῦσα τὴν συγκομιδὴν εὑρημάτων ἀξίων λόγου.

— Ἐκ μέρους τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου θέλει ἀποσταλῇ τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Βονωνίας, ὡς δῶρον κατὰ τὰς ἑορτὰς τῆς ὀκτακοσιετηρίδος αὐτοῦ, βαρύτιμον λεύκωμα, περιέχον τὰς φωτογραφικὰς ἀπεικονίσεις τῶν σημαντικωτέρων ἑλληνικῶν ἀρχαιοτήτων, ὡς καὶ τῶν κατὰ τὰς διαφόρους ἀνασκαφὰς τῶν τελευταίων ἐτῶν ἀνακαλυφθεισῶν. Ἡ θήκη, ἐν ᾗ περικλείεται τὸ λεύκωμα, εἶνε πολυτελὴς καὶ καλλιτεχνικωτάτη.

— Συνιστᾶται ἐπιστημονικὴ ἑταιρία, ἀπαρτισθησομένη ἐκ δύο τμημάτων, ἑνὸς καθαρῶς φιλολογικοῦ καὶ ἑνὸς φυσικομαθηματικοῦ καὶ μέλλουσα νὰ περιλάβῃ ἐκτὸς τῶν εἰδικῶν εἰς τὰς ἐπιστήμας ταύτας καὶ ἄλλους νομικοὺς ἢ ἰατρούς, ἐνδιαφερομένους περὶ τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἐπιστημῶν τούτων.

— Ἐν ταῖς ἐν Τανάγρᾳ, δαπάναις τῆς γενικῆς ἐφορίας τῶν ἀρχαιοτήτων, ἐνεργουμέναις ἀνασκαφαῖς, ἀρκτικῶς τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας πόλεως καὶ ἡμίσειαν περίπου ὥραν μακρὰν τούτων ἀνεκαλύφθησαν αἱ ἑξῆς ἀρχαιότητες: Εἷς τάφος πλούσιος εἰς κτερίσματα σπουδαῖα διά τε τὴν γραφὴν καὶ τὴν ἐποχήν, τέσσαρες κύλικες μεγάλαι κεκοσμημέναι διὰ γραφῶν, τέσσαρες ὅμοιαι τετράχειρες μὲ ἐρυθρὰ ἀρχαϊκὰ κοσμήματα, δέκα ἕτεραι μικρότεραι κεκοσμημέναι δι' ἀνθέων, τέσσαρες πυξίδες, δύο μεγάλοι κάνθαροι, τέσσαρα ἀγαλμάτια ἀρχαϊκὰ κεχρωματισμένα καὶ δύο ἱππεῖς μικροί.

— Ἐξακολουθούσης δὲ τῆς ἀνασκαφῆς ἀνεκαλύφθησαν ἀκολούθως τὰ ἑξῆς εὑρήματα· 4 ἀγαλμάτια γυναῖκας παριστῶντα, τὰ μὲν τρία φιλέργους δεσποίνας, τὸ τέταρτον καλλωπιζομένην· ἀγαλμάτιον ἀρχαϊκὸν ἀκέφαλον, ἔχον ἐπὶ τοῦ στέρνου πρόσωπον· δύο ἀγαλμάτια ὅμοια μεγάλα ἱσταμένων γυναικῶν κεχρωματισμένα· 3 ὅμοια μικρά, 4 παριστῶντα γυναῖκας, 2 προσωπεῖα μικρά. Ἀλέκτωρ, κάνθαρος ἔχων ἐπὶ τῶν λαβῶν ἀνὰ ἓν σατυρικὸν πρόσωπον· 3 ληκύθια μὲ γραφὰς, ὁμοίας μὲ ἀνθέμιον· κάνθαρος μέγας ἔχων ἐπιγραφὴν, λήκυθοι μὲ γραφὰς ἐρυθροῖς, λευκοῖς καὶ μέλασι χρώμασι, 2 ληκύθια μὲ ἀνθέμια, δύο κύλικες μέλαιναι, ἑτέρα ἔχουσα ἄνθη, ἀγαλμάτιον κεχρωματισμένον λευκοῖς καὶ ἐρυθροῖς χρώμασι, παριστῶν καθήμενον σάτυρον.

— Σπουδαιότατον εὕρημα ἀνεκαλύφθη κατὰ τὰς ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἐνεργουμένας ἀνασκαφάς. Ἀνευρέθη κεφαλὴ πωγωνοφόρου ἀνδρὸς ὑπερφυσικοῦ μεγέθους, πωρίνη. Ἡ κεφαλὴ αὕτη ὁμοιάζει κατά τε τὸ μέγεθος, τὴν τέχνην τῆς κατασκευῆς καὶ τὸν χρωματισμὸν πρὸς τὴν πρό τινος καιροῦ εὑρεθεῖσαν ἑτέραν τοιαύτην. Εἰκάζεται λοιπόν, ὅτι ἀμφότεραι ἀνῆκον εἰς σύμπλεγμα πώρινον παριστῶν τὸν Ἡρακλῆ φονεύοντα τὸν Τρίτωνα, καὶ ἡ μὲν μία τούτων εἶνε ἡ τοῦ Ἡρακλέους, ἡ δὲ ἑτέρα ἡ τοῦ Τρίτωνος. Ὡς γνωστὸν, τὰ πώρινα ταῦτα ἀγάλματα εἶναι ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς πρὸ τοῦ ἕκτου δηλ. π. Χ. αἰῶνος, ὅτε δὲν κατεῖχον εἰσέτι οἱ ἀρχαῖοι τὴν τέχνην τοῦ κατεργάζεσθαι τὸ μάρμαρον.

Βραβευθέντα διδακτικὰ βιβλία.

Ἡ ἐπὶ τῆς κρίσεως τῶν διδακτικῶν βιβλίων τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως ἐπιτροπεία ἀποτελουμένη ἐκ τῶν κ.κ. Ι. Πανταζίδου (προέδρου), Δ. Βικέλα, Σπ. Π. Λάμπρου, Χ. Παπαμάρκου, καὶ Φιλ. Γεωργαντᾶ ὑπέβαλε διὰ τοῦ προέδρου αὐτῆς εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας ἐκπαιδεύσεως τὴν ἔκθεσίν της ἐπὶ τῶν εἰς τὴν κρίσιν της ὑποβληθέντων βιβλίων.

Τὰ συμπεράσματα τῆς ἐκθέσεως τῆς ἐπιτροπείας ἔχουσιν ὡς ἑξῆς:

1) Οὐδὲν ἀλφαβητάριον ἐγκρίνεται.

2) Ἀναγνωσματάρια σχετικῶς καλλίτερα κρίνονται τὸ τοῦ κ. Π. Παυλάτου καὶ Βλ. Σκορδέλη, ἀλλ' ὡς ἔχουσιν οὐδέτερον αὐτῶν κρίνεται ἄξιον βραβεύσεως. Ἂν ὅμως ἐκαθαρίζοντο καὶ συνηνοῦντο οὕτως ὥστε ν' ἀποτελέσωσιν ἓν σύνολον κατὰ τὰς ὑποδείξεις τῆς ἐπιτροπείας καὶ τῇ ἐπινεύσει τοῦ Ὑπουργείου, ἡ ἐπιτροπεία δὲν θὰ ἐδίσταζε νὰ βραβεύσῃ τὸ οὕτως ἀπαρτισθὲν βιβλίον.

3) Διὰ τὴν Β' τάξιν ἐγκρίνονται «οἱ Ἡρωϊκοὶ χρόνοι τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος» τοῦ κ. Ἀριστοτέλους Π. Κουρτίδου.

4) Διὰ τὴν Γ' τάξιν ἐγκρίνονται τὰ «Ἀναγνώσματα ἐκ τῆς Ὀδυσσείας» τοῦ κ. Γεωργ. Κονιδάρη.

5) Διὰ τὴν Δ' τάξιν ἐγκρίνονται τὰ «Ἀναγνώσματα ἐκ τοῦ Ἡροδότου» τοῦ κ. Θ. Ἀποστολοπούλου πλὴν τῶν «Σκηνογραφιῶν τῆς Ἑλλην. Ἐπαναστάσεως».

6) «Ἐκλογὴ ποιημάτων» ἐγκρίνεται ἡ τοῦ κ. Ἀριστοτέλους Π. Κουρτίδου.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ὁ Λάσκαρις, δρᾶμα εἰς 4 πράξεις, ὑπὸ Φ. Γ. Δελλαγραμμάτικα, ἐν Ἀθήναις, 1888. Βιβλίον ἐξ ἐνενηκοντατεσσάρων σελίδων, καὶ ἔχον ὑπόθεσιν παράδοσιν τινὰ τῶν Ἰωαννίνων, ἀναφερομένην εἰς τὴν ιγ' ἑκατονταετηρίδα.

— *Βιβλιοθήκη τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ* ὑπὸ Ξενοφ. Ζύγουρα. Τόμος τρίτος, Μάρτιος 1888. *Πῶς γίνονται τὰ χρήματα.* — Ἐν Ἀθήναις τύποις Κουβέλου καὶ Μ. Δελῆ. 1888.

Bulletin **de Correspondance Hellénique. Douzième année 1888. Inscriptions de l' Acropole d' Athènes, par C.D.Mylonas.** Ἀθήνησι. Ἀδελφοὶ Περρῆ ἐκδόται— τυπογράφοι. Φυλλάδιον ἐξ εἰκοσιτεσσάρων σελίδων.

Λογοδοσία Γεωργίου Ι. Χρυσοσπάθη προέδρου τῶν ἐκτελεστῶν τῆς διαθήκης τοῦ ἀοιδίμου Σ. Ἀλεξανδράκη, διὰ τὰ ἔτη 1885, 1886 καὶ 1888 (φυλλάδια 3). Ἐν Καλάμαις, 1888.

Ἔκθεσις Γεωργίου Κοζάκη Τυπάλδου ἐφόρου τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἀμαλιείου Ὀρφανοτροφείου τῶν Κορασίων περὶ τῶν πεπραγμένων τῆς Διοικούσης ἐπιτροπῆς ἀπὸ 1 Νοεμβρίου 1886—31 Ὀκτωβρίου 1887. ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου.

— *Τὰ ὑπὸ τοῦ Ἐπικούρου τῶν ἐν πολέμῳ τραυματιῶν Συλλόγου πεπραγμένα* ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ (10 Ἰουλίου 1877) μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου 1887. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Ἀλεξάνδρου Παπαγεωργίου, 1888.

— *Δάφναι καὶ Μύρτα*, ποιήσεις *Μαριέττας Μπέτσου*. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Α. Κολλαράκη καὶ Ν. Τριανταφύλλου. 1888. Κομψὸν βιβλιάριον ἐξ 184 σελίδων.

Λόγος τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κτλ. κυρίου Νικοδήμου τοῦ Α' πρὸς τὴν περὶ αὐτὸν ἁγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον (τῇ 17 Φεβρ. 1888). Ἐν Ἱεροσολύμοις, ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ τυπογραφείου τοῦ ἁγίου Τάφου. 1888.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευῇ, 15 Ἀπριλίου.

Οἱ βασιλεῖς μετὰ τῶν βασιλοπαίδων, τῶν ἀκολούθων καὶ τινων καθηγητῶν τῶν βασιλοπαίδων ἀπῆλθον προχθὲς εἰς Κέρκυραν, ἔνθα θὰ διέλθωσι τὸ θέρος. Ἐκ Κερκύρας ἡ Α. Μ. ἡ βασίλισσα θέλει ἀπέλθῃ εἰς Ρωσσίαν παρὰ τὴν σεπτὴν Αὐτῆς μητέρα.

— Ἐτελέσθησαν ἐν Πειραιεῖ τὰ ἐγκαίνια τῆς ἄρτι συσταθείσης «Φιλοπτώχου ἀδελφότητος τῶν Κυριῶν», ἣν ἐδέχθη ὑπὸ τὴν προστασίαν Αὐτῆς ἡ Α. Μ. ἡ βασίλισσα.

— Μετὰ τῆς βελγικῆς ἑταιρείας ἥτις ἀνέλαβε τὴν κατασκευὴν τοῦ ἀπὸ Μύλων εἰς Καλάμας σιδηροδρόμου, ἡ Κυβέρνησις συνεφώνησε τὴν εἰς αὐτὴν παραχώρησιν τῆς κατασκευῆς καὶ τοῦ ἀπὸ Καλαμῶν εἰς Πύργον σιδηροδρόμου.

Digitized by Google

Οἱ ὅροι τῆς παραχωρήσεως εἶνε οἱ αὐτοὶ μὲ τοὺς τοῦ σιδηροδρόμου Μύλων-Καλαμῶν πλὴν τῆς διατιμήσεως τῆς κατὰ χιλιόγραμμον ἀποζημιώσεως, ἥτις θέλει ὁρισθῇ βραδύτερον, ἣν ἡ Κυβέρνησις θέλει καταβάλλει δι' ἐντόκων γραμματίων. Ἡ νέα αὕτη γραμμὴ θὰ διέρχηται ἀπὸ τοῦ Πύργου διὰ Καρυταίνης καὶ Μεγαλουπόλεως, θὰ συνενοῦται δὲ μὲ τὴν γραμμὴν Μύλων-Καλαμῶν ἢ ἐν Καλάμαις ἢ ἐν Νησί. Συγχρόνως ὅμως ἄλλη γραμμὴ ἀπὸ τοῦ Λεονταρίου ἀναχωροῦσα θέλει συνδέσει μὲ τὴν Μύλων-Καλαμῶν τὴν Σπάρτην καὶ καὶ τὸ Γύθειον. Οὕτως ἐντὸς τεσσάρων ἢ πέντε τὸ πολὺ ἐτῶν ἅπασα ἡ Πελοπόννησος θὰ διασχίζεται ὑπὸ σιδηροδρόμων.

— Ὁ κ. Γ. Ἀβέρωφ ἐδήλωσε δι' ἐπιστολῆς του τῷ κ. πρωθυπουργῷ,ὅτι ἀναλαμβάνει νὰ χορηγήσῃ τὴν ἀναγκαιοῦσαν δαπάνην πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ Μετσοβείου Πολυτεχνείου, πρὸς τοῦτο δὲ συνέστησεν ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν κκ. Ρενιέρη, Μιχ. Ἀβέρωφ, Ε. Ρηγάδη, Θ. Λιμπρίτου καὶ Ν. Τσαμαδοῦ, εἰς ἣν ἀνέθεσε τὴν δαπάνῃ αὐτοῦ ἐκτέλεσιν τῶν ἐν τῷ Πολυτεχνείῳ ἔργων.

—Ἐν Ἀργοστολίῳ ἀπεβίωσεν ὁ Ἰωσὴφ Μομφερράτος εἷς τῶν πρωταγωνιστῶν τῆς ἑνώσεως τῆς Ἑπτανήσου μετὰ τῆς Ἑλλάδος,χρηματίσας καὶ βουλευτὴς ἐν τῷ ἑλληνικῷ Κοινοβουλίῳ μετὰ τὴν ἕνωσιν. Ἡ κηδεία αὐτοῦ ἐγένετο δημοσίᾳ δαπάνῃ κατ' ἐντολὴν τῆς Κυβερνήσεως μεθ' ἁπάσης τῆς δεούσης μεγαλοπρεπείας. Τὸν μεγάτιμον νεκρὸν συνώδευσαν ἐν συγκινήσει μέχρι τοῦ τάφου ἀθρόοι οἱ συμπολῖταί του, τιμῶντες τὰς ἐξόχους αὐτοῦ ἀρετάς.

—Διωρίσθη κεντρικὸς ταμίας ὁ κ. Κλεισθένης Καλογερῆς, πρώην κεντρικὸς ὑποταμίας καὶ τέως ταμίας τῆς τραπέζης Κωνσταντινουπόλεως.

— Ὑπὸ τοῦ γενικοῦ Διευθυντοῦ τῶν ταχυδρομείων καὶ τηλεγράφων κ. Ν. Καζάζη συνεστήθη ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν κκ. Μαρίνου, Ἀγκωνάκη, Σεμτέλου, Πρίντεζη, Στέγγελ καὶ Ἰωαννίδου σκοπὸν ἔχουσα νὰ ἐξετάσῃ τὸ ζήτημα τῆς ἐν Ἑλλάδι εἰσαγωγῆς καὶ λειτουργίας τοῦ συστήματος τῶν ταχυδρομικῶν δεμάτων. Ἡ ἐπιτροπὴ ἤρχισεν ἤδη τὰς ἐργασίας της.

— Διὰ Β. Διατάγματος ἀνετέθη ἡ ἔκδοσις καὶ πληρωμὴ ταχυδρομικῶν ἐπιταγῶν καὶ εἰς τὸ ταχυδρομικὸν καὶ τηλεγραφικὸν γραφεῖον Ὕδρας ἀπὸ τῆς 10 τρ. μηνός.

— Ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ Ἄρεως, ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς παιδείας κ. Μανέτα καὶ τοῦ φρουράρχου κ. Ἀντωναροπούλου, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐπόπτου τῶν ἀσκήσεων κ. Γ. Ἀντωνοπούλου, ἐγένοντο ὑπὸ τῶν μαθητῶν τῶν Γυμνασίων αἱ ἐξετάσεις ρίμματος. Κατὰ τὰ γενόμενα ὑφ'ἑκάστου Γυμνασίου ὁμαδὸν πυρὰ ἐξ ἀποστάσεως 600 μέτρων τὰ ἀριστεῖα ἔλαβε τὸ ά Γυμνάσιον, τῶν μαθητῶν τοῦ ὁποίου τὸ βλῆμα ἐπέτυχε κατὰ 60)00.

ΖΩΓΡΑΦΕΙΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ

ΤΗι ΕΠΙΣΤΑΣΙΑι ΤΟΥ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ

ΔΡΑΜΑΤΑ

ΕΞ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΝΩΣΕΩΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ν. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΦΟΙΝΙΣΣΑΙ

Ἐξεδόθη καὶ εὑρίσκεται

Ἐν ΑΘΗΝΑΙΣ παρὰ τῷ κ. Καρόλῳ Μπέκ, βιβλιοπώλῃ.
Ἐν ΜΥΤΙΛΗΝΗι παρὰ τῷ ἐκδότῃ.
Τιμᾶται δραχ. 19,50. Μετὰ ταχυδρ. 20.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Κ. Δ. Σ. Ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς. — κ. Μ. Δ. Μέγαρα. Παρεδόθησαν εἰς τὸν κομίσαντα ἡμῖν τὴν ἐπιστολὴν σας, ἐκτὸς τοῦ τελευταίου μὴ εὑρεθέντος ἀτυχῶς. — κ. Δ. Π. Πρὸ πάντων ὡς τάχιον :

Ὠκεῖαι χάριτες γλυκερώτεραι· ἢν δὲ βραδύνῃ,
πᾶσα χάρις κενεή, μηδὲ λέγοιτο χάρις.

κ. Κ. Θέλομεν τὸ χρησιμοποιήσει ἐν δέοντι. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν.— κκ. Β. Χ. Κόρινθον καὶ Α. Ν. Πειραιᾶ Ἀπεστάλησαν. — κ. Κ. Δ. Π. Πάτρας. Ὑπάρχουσι καὶ τιμῶνται ὅλα δραχ. 9, μετὰ ταχυδρ. 10.—*Ἀποκλήρῳ*.Κατὰ τὰ λεξικὰ καὶ τὰς γραμματικὰς ἡ *Εὐτυχία* εἶνε ὄνομα οὐσιαστικόν. Ἀλλὰ κατὰ τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς εἶνε ῥῆμα ἐλλιπές· *Ἐλπὶς* εἶνε ὁ μέλλων, *Ἀνάμνησις* ὁ παρακείμενος· ἐνεστῶτα δὲν ἔχει. — κ. Μ. Δ. Λ. Σμύρνην. Τὸ ἐλάβομεν καὶ σᾶς εὐχαριστοῦμεν.—κ. Π. Α. Καλαμάκιον. Ἀπεστάλησαν τὰ ζητηθέντα. Διὰ τοῦ αὐτοῦ μέσου δύνασθε νὰ ἀποστείλητε καὶ τὴν συνδρομήν. — κ. Α. Τὸ πρόγραμμα καθὼς μανθάνομεν δημοσιευθήσεται προσεχῶς. Τοῦ ἄλλου ἤδη πρὸ πολλοῦ ἐδημοσιεύθη ἡ προκήρυξις ὑπὸ τῆς Πρυτανείας, παρ' ἧς δύνασθε νὰ λάβητε καὶ πληρεστέρας πληροφορίας. — *Φιλομαθεῖ*. Ὁ τοῦ Βηλαρᾶ εἶνε ἀνώτερος τῶν ἄλλων. — κ. Σ. Β. Βραΐλαν. Ἐλήφθησαν καὶ παρεδόθησαν τὰ ἀνήκοντα συμφώνως τῇ παραγγελίᾳ σας. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως. — κ. Δ. Β. Ἀλεξάνδρειαν. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς.— κ. Π. Α. Σμύρνην. Τὸ Β' μέρος τῆς *Πινακοθήκης* ἐκδοθήσεται τελευταῖον μετὰ τὴν περάτωσιν τοῦ Δ' μέρους, οὗ τὸ τελευταῖον φυλλάδιον ἐκδίδεται προσεχῶς. — κ. Ν. Γ. Κ. Σῦρον. Ἐλήφθησαν, καὶ ἐνεγράφητε· ἀπεστάλησαν δ' ὑμῖν καὶ οἱ προηγούμενοι τόμοι. — Bonaparte. Διὰ μὲν τὸ πρῶτον δύνασθε νὰ ζητήσητε πληροφορίας παρ' ἑνὸς τῶν ἐνταῦθα βιβλιοπωλείων Βίλμπεργ ἢ Μπέκ, τὰ ὁποῖα ἔχουσι καταλόγους πάντων τῶν ἐκδιδομένων. Διὰ δὲ τὸ δεύτερον παρὰ τοῦ συγγραφέως.— *Τακτικῷ ἀναγνώστῃ*. Περὶ τοῦ Καλιγούλα λέγεται· ἔχει δ' ἀκριβῶς οὕτω. Ὁ δήμιος ἐκ πλάνης ἐθανάτωσεν ἀντὶ τοῦ καταδικασθέντος ἕτερον ἀθῶον. Ὁ Καλιγούλας μειδιῶν εἶπε : Ὁ καταδικασθεὶς δὲν ἦτο πλειότερον ἄξιος ποινῆς.—Ἀλλ' ἔτι χαρακτηριστικώτερον εἶνε τὸ ἑξῆς. Ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆς ἀδελφῆς του κελεύει νὰ ἀποκεφαλίσωσιν ὅσους δὲν θὰ κλαύσωσιν αὐτήν, διότι ἦτο ἀδελφή του, νὰ σταυρώσωσιν ὅσους θὰ τὴν κλαύσωσιν, διότι εἶνε θεά.—κ.Ι. Κ. Μασσαλίαν. Ἐνεγράφη καὶ ἀπεστείλαμεν αὐτῷ τὰ φύλλα, τὴν δ' ἀπόδειξιν ταχυδρομικῶς πρὸς ὑμᾶς. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς εὐμενεῖς φροντίδας. — κ. Δ. Α. Δ. Ἀργοστόλιον. Περὶ πάντων ἀπηντήσαμεν ταχυδρομικῶς.—κ. Γ. Οἰ. Βῶλον. Ἡ τοῦ Ναπολέοντος τιμᾶται δραχ. 24, αἱ δὲ Μελέται δραχ. 5 καὶ μετὰ ταχυδρ. 5. 50.— κ. Ι. Α. Γ. Γράτζ. Δὲν ὑπάρχει ἀκριβὴς στατιστική, ἀλλ' ὑπολογίζονται ὡς ἔγγιστα εἰς 6,000,000.— κ. Η. Κ. Βομβάην. Ἐγένετο συμφώνως τῇ παραγγελίᾳ σας. Ὁ κ. Παπαρρηγόπουλος δὲν συνέγραψε Γενικὴν Ἱστορίαν, οὔτε ἐκτεταμένην οὔτε σύντομον. Ἐκτενὴς τοιαύτη ἤρχισεν ἐκδιδομένη (τετράτομος) ἡ τοῦ μακαρίτου Πολυζωΐδου ἐκ τῶν Καταστημάτων τῶν ἀδελφῶν Βλαστῶν, ἧς τὴν ἀγγελίαν δημοσιεύομεν εἰς τὸ προσεχές.— κ. Κ. Γνωρίζει ἀκριβῶς ὁ ὀλίγον γνωρίζων· σὺν τῇ γνώσει μεγεθύνονται οἱ δισταγμοί.—κ. Γ. Π. Πύργον. Ἐλήφθησαν, ἐνεγράφη δὲ καὶ ὁ κ.Σ.Σ. πρὸς ὃν ἀπεστάλησαν καὶ τὰ φύλλα. Τὰ καλῶς γεγραμμένα καὶ σύμφωνα πρὸς τὸ πρόγραμμα τῆς «Ἑστίας» δημοσιεύονται.—κ κ. Φ. Μ. Π. Λονδῖνον, Χ. Ρ. καὶ Π. Ν. Π. Πάτρας, Σ. Μπ. Λευκάδα καὶ F. Η. Ρώμην. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—κ. Κ. Τ. Λάρισαν. Πρὸς ἀποφυγὴν ἀτελευτήτου ἀλληλογραφίας καὶ μικρῶν λογαριασμῶν, δι' οὓς δὲν ἐπαρκεῖ ἡμῖν ὁ χρόνος, κατ' ἀρχὴν οὐδεμίαν παραγγελίαν ἐκτελοῦμεν ἂν μὴ συνοδεύεται διὰ τοῦ ἀντιτίμου τῶν παραγγελλομένων, πλὴν ἐὰν διαβιβάζεται διὰ τῶν κατὰ τόπους ἀνταποκριτῶν τῆς «Ἑστίας».—κ. Ε. Δ. Κέρκυραν. Σᾶς ἐνεγράψαμεν διὰ νέαν συνδρομήν, ἰδιαιτέρως δ' ἀπηντήσαμεν περὶ τοῦ ἄλλου.—κ. Μ. Γ. Μ. Μελιτούπολιν. Ἐλήφθησαν καὶ ἀπεστάλησαν ὑμῖν τὰ ζητηθέντα, τὸ δὲ ὑπόλοιπον τοῦ ἐμβάσματος εἰς Θήραν. Λεπτομερῆ σημείωσίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

15 Ἀπριλίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	465.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	466.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	540.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	483.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	241.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	98.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		515.50

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4.205.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	194.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	83.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	215.—
Εταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	166.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	405.—
Εταιρία Φωταερίου	» »	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	32.60
	3μην.	32.45
Σ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	129.—
»	3μην.	128.—

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	25.75
Λίρα ὀθωμανικὴ	29.15

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΩΜΑΣΙ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

ΕΞΕΔΟΘΗ ΑΡΤΙ

ΛΕΞΙΚΟΝ ΓΕΡΜΑΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ

μετὰ εἰσαγωγῆς περὶ προφορᾶς καὶ πίνακος τῶν ἀνωμάλων ῥημάτων κατὰ τὴν νέαν γερμανικὴν ὀρθογραφίαν

ΥΠΟ ΑΝΤΩΝΙΟΥ Ν. ΓΙΑΝΝΑΡΗ

Σχ. 16ον. Σελ. 1150.—**Τιμᾶται δραχ. 11.**

ΤΑ ΑΓΙΑ ΠΑΘΗ ΚΑΙ Η ΑΓΙΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

ἤτοι ὅλαι αἱ ἀκολουθίαι τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Ἑβδομάδος καὶ τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Κυριακῆς τοῦ Πάσχα, Ὄρθρου, Λειτουργίας καὶ τῆς Δευτέρας Ἀναστάσεως, μετὰ τῆς ἀκολουθίας τῆς θείας Μεταλήψεως ἐν τέλει.

Ἅπασαι πλήρεις.

Πρὸς χρῆσιν τῶν φιλακολούθων καὶ παντὸς Ὀρθοδόξου Χριστιανοῦ.

Τιμᾶται ἄδετον δραχ.	*2.50*
δεδεμένον »	*3.—*
Μετὰ ταχυδρ. ἄδετον	*2.80*
» *δεδεμένον*	*3.30*

ΠΑΙΔΩΝ ΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑ

παρὰ τοῖς Ἕλλησι καὶ Ρωμαίοις

Συγγραφὴ J. L. Ussing

καθηγητοῦ ἐν Κοπεγχάγῃ.

ἐξελληνισθεῖσα ἀδείᾳ τοῦ συγγραφέως ἐκ τῆς δευτέρας γερμανικῆς μεταφράσεως.

ΥΠΟ ΛΥΣΑΝΔΡΟΥ Γ. Χ. ΚΩΝΣΤΑ

Τιμᾶται δραχ. 3.—Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον δραχ. 3,25.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ ΑΡΤΙ

ΜΕΛΕΤΑΙ

ΥΠΟ Α. ΔΙΟΜΗΔΟΥΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας ἐν τῷ ἐθνικῷ πανεπιστημίῳ.

Τιμὴ δραχ. 5.—Μετὰ ταχυδρ. τελῶν δραχ. 5.50.

ΑΡΤΙ ΕΚΔΟΘΕΝ

ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ

ἤτοι

Συλλογὴ ἐκλεκτῶν παιδικῶν ᾀσμάτων

ὑπὸ κροῦσιν κλειδοκυμβάλου

πρὸς χρῆσιν τῶν Ἑλληνίδων οἰκογενειῶν

ΥΠΟ ΑΝ. Ν. ΜΑΛΤΟΥ δ. φ.

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Περιέχον 31 μονόφωνα ᾄσματα.

Τιμᾶται δραχ. 4. — Μετὰ ταχυδρ. τελῶν δρ. 4.50

Τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως :

ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ, ἤτοι συλλογὴ χορικῶν ᾀσμάτων πρὸς χρῆσιν τῶν σχολείων. *Τεῦχος πρῶτον*, περιέχον 25 μονόφωνα καὶ 62 δίφωνα ᾄσματα μετὰ 112 ᾠδικῶν ἀσκήσεων καὶ προκαταρκτικῶν γνώσεων. Δεδεμ. δραχ. 3,50. Μετὰ ταχυδρ. τελῶν δρ. 4.—

— *Τεῦχος δεύτερον*, περιέχον 20 δίφωνα καὶ 37 τρίφωνα ᾄσματα μετὰ 107 ᾠδικῶν ἀσκήσεων καὶ προκαταρκτικῶν γνώσεων. Δραχ. 2,30. Μετὰ ταχυδρ. τελῶν » 2,50.

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Δραχ. 4.— Μετὰ ταχυδρ. **4.50.**

ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ, μεταφρασθεῖσαι κατ' ἐκλογὴν ἐμμέτρως. Δρ. 3. Μετὰ ταχυδρ. 3,20.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 —1312

Digitized by Google

8
49

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 591.—24 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1888. Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

BODL. LIBR. OREIGN PERIODICALS

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ — ΑΡΙΘ. 643

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΛΑΡΕΤΗ.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ, μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ, μετάφρασις Χ. Α.

Η ΕΝ ΚΟΡΣΙΚΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΙΚΙΑ, ὑπὸ Ν. Β. Φαρδῦ.

ΚΥΝΕΣ ΛΑΘΡΕΜΠΟΡΟΙ.

ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΙΣ, ὑπὸ Ἀντ. Μηλιαράκη.

ΑΙΩΝΙΟΣ ΧΩΡΙΣΜΟΣ, ποίημα, ὑπὸ Ἀρ. Προβελεγίου.

ΠΑΡΑΔΟΞΟΙ ΣΥΛΛΕΚΤΑΙ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἡ ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπὴ ἐδημοσίευσε προκήρυξιν, δι' ἧς ὁρίζει ὅτι κατὰ τὴν τελευταίαν Κυριακὴν τοῦ Ὀκτωβρίου ἀπὸ τῆς 1 ὥρας μ. μ. θέλουσι τελεσθῇ ἐν τῷ Παναθηναϊκῷ Σταδίῳ οἱ ἑξῆς ἀγῶνες, ἀποτελοῦντες μέρος τῆς τῶν Ὀλυμπίων πανηγύρεως. 1) Στάδιον. 2) Δόλιχος. 3) Δρόμος μετ' ἐμποδίων. 4) Ἅλμα τριπλοῦν. 5) Ἅλμα ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα ἁπλοῦν. 6) Ἅλμα εἰς πρῶτον μετὰ δρόμου ἐπὶ τοῦ ἐφαλτηρίου. 7) Ἅλμα εἰς δεύτερον μετὰ δρόμου ἐπὶ τοῦ ἐφαλτηρίου. 8) Ἅλμα εἰς ὕψος ὑπὲρ σχοινίον. 9) Ἅλμα ἐπὶ κοντῷ ὑπὲρ σχοινίον. 10) Ἅλμα εἰς ὕψος, τοῦ βατῆρος ὄντος ὠστικοῦ. 11) Δισκοβολία. 12) Λιθοβολία εἰς μῆκος, καθ' ὃν τρόπον ἕκαστος εἴθισται. 13) Ἀναρρίχησις ἐπὶ ἱστόν. 14) Ἀναρρίχησις ἐπὶ κάλω. 15) Ἄρσις βάρους δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν ἢ διὰ τῆς μιᾶς. 16) Γυμνάσια ἐπὶ μονοζύγου καὶ διζύγου ὁρισθησόμενα ὑπὸ τοῦ γυμνασιάρχου.

Ἡ Ἐπιτροπὴ προκηρύττει ὡσαύτως ἀγῶνα ὁπλομαχητικῆς κατὰ τὸ πρόγραμμα καὶ τὸν κανονισμόν, τὸν συνταχθέντα ὑπὸ τῆς ἐπὶ τούτῳ ὁρισθείσης Ἐπιτροπῆς, τελεσθησόμενον τὴν 26 Ὀκτωβρίου 1888 ἐν τῇ κυκλικῇ αἰθούσῃ τοῦ Ζαππείου μεγάρου.

— Τὸ τηλεγραφικὸν ἐργοστάσιον θέλει μετάσχῃ τῆς Ὀλυμπιακῆς Ἐκθέσεως, συνιστῶν ἐν αὐτῇ πλήρη τηλεγραφικὸν σταθμόν. Συγχρόνως ὁ διευθυντὴς τοῦ ἐργοστασίου κ. Δ. Ἀργυρόπουλος θὰ ἐκθέσῃ διαφόρους συσκευὰς ἠλεκτρικοῦ φωτὸς οἰκιακῆς χρήσεως. Διὰ τὴν παρασκευὴν τῶν ἐκθεμάτων τούτων ἐζητήθη παρὰ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν πίστωσις 400 δραχμῶν.

— Παρηγγέλθησαν οἱ δῆμοι τοῦ κράτους ν' ἀποστείλωσιν ὡς ἐκθέται διὰ τὴν Δ' Ὀλυμπιάδα, ἀπ' εὐθείας πρὸς τὴν κεντρικὴν ἐπιτροπὴν ἢ διὰ τοῦ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργείου, δείγματα πάντων τῶν ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτῶν κατασκευαζομένων βιομηχανημάτων καὶ τῶν παραγομένων γεωργικῶν ἢ ἄλλων δημητριακῶν καὶ ἰδίως τῶν ὀσπρίων καὶ τῶν ξηρῶν καρπῶν.

— Κατὰ τὴν τελευταίαν συνεδρίασιν τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου Κερκυραίων ὁ πρόεδρος αὐτοῦ κ. Λ. Βλάχος προέτεινε ὅπως ἐκ τῶν διακριθησομένων Κερκυραίων τεχνιτῶν ἐν τῇ Ὀλυμπιακῇ Ἐκθέσει δύο οἱ ἐκτάκτου ἰδιοφυΐας ἀνὰ εἷς ἐξ ἑκάστης τέχνης ἀποσταλῶσι δαπάνῃ τοῦ δήμου ἐφ' ἑξάμηνον εἴς τινα πόλιν τῆς Ἑσπερίας ὁρισθησομένην ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου πρὸς [illegible]σιν. Τὴν πρότασιν ταύτην παρεδέξατο τὸ δημοτικὸν συμβούλιον καὶ ἐψήφισε πρὸς τοῦτο πίστωσιν τρισχιλίων δραχμῶν.

— Ἡ ἐν Ἰθάκῃ εἰδικὴ ἐπιτροπὴ ἀνήγγειλεν ὅτι ὁ κ. Εὐάγ. Μπασιᾶς, βουλευτὴς Κεφαλληνίας, ἔθετο ὡς ἔπαθλον τὰ κάτωθι σημειούμενα ποσὰ ὑπὲρ τῶν ἀκολούθων ἐκθεμάτων τῆς ἐπαρχίας Ἰθάκης, ἅτινα ἤθελον τύχῃ βραβείου ἢ ἐπαίνου παρὰ τῶν ἑλλανοδικῶν ἐν τῇ προσεχεῖ Ὀλυμπιακῇ Ἐκθέσει· ἤτοι δύο βραβεῖα δι' ἐργόχειρα ἢ χειροτεχνήματα ἐκ δρ. ἑκατὸν ἕκαστον καὶ ἓν βραβεῖον ἐκ δραχμῶν διακοσίων διὰ τὸν ἐκλεκτότερον οἶνον οἰκιακῆς κατασκευῆς.

— Ἐδημοσιεύθη ἡ προκήρυξις τοῦ ποιητικοῦ ἀγῶνος, ὃν συνέστησεν ὁ κ. Νικολαΐδης Φιλαδελφεύς, εἰς μνήμην τοῦ πρό τινος τελευτήσαντος ἐγγόνου του. Οἱ ὅροι τοῦ διαγωνίσματός εἰσιν οἱ ἑξῆς περίπου. α) Ὁ ἀγὼν εἶνε λυρικός· β) τὰ ἀποσταλησόμενα ποιήματα πρέπει νὰ σύγκηνται κατ' ἀνώτατον ὅρον ἐξ 800 καὶ κατ' ἐλάχιστον ἐκ 400 στίχων· γ) τὸ εἶδος τῆς γλώσσης ἐν ᾗ θὰ γραφῶσι τὰ ποιήματα ἀφίεται εἰς τὴν φιλοκαλίαν τοῦ ποιητοῦ, ὅστις εἶνε ἐλεύθερος νὰ μεταχειρισθῇ εἴτε τὴν δημώδη εἴτε τὴν καθαρεύουσαν· δ) προθεσμία πρὸς ὑποβολὴν τῶν ποιημάτων ὁρίζεται ἡ 15 Αὐγούστου ἡμέρα, μέχρι τῆς ὁποίας πρέπει νὰ παραδοθῶσι τὰ ποιήματα εἰς τὸν πρόεδρον τῆς ἐπιτροπῆς τῶν Ὀλυμπίων· ε) τὸ γέρας εἶναι χιλιόδραχμον, κατὰ ῥητὴν δὲ ἀπαίτησιν τοῦ ἀθλοθέτου δὲν δύναται νὰ διχοτομηθῇ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Καθ' ἃ προανηγγείλαμεν, ἀρχόμεθα ἀπὸ τοῦ σημερινοῦ φύλλου τῆς «Ἑστίας» τῆς ἐν μεταφράσει δημοσιεύσεως τοῦ *Ὑποψηφίου*, νεωτάτου μυθιστορήματος τοῦ διαπρεποῦς συγγραφέως καὶ ἀκαδημαϊκοῦ Ἰουλίου Κλαρετῆ. Ὁ *Ὑποψήφιος* ὁμολογεῖται ἐκ τῶν κρατίστων ἔργων τοῦ συγγραφέως τούτου, ἀριθμῶν ἐπανειλημμένας ἐκδόσεις καὶ ἀπλήστως ἀναγινωσκόμενος. Ἐν τῷ μυθιστορήματι τούτῳ ἀπεικονίζονται μετὰ θαυμαστῆς ἐπιτυχίας τὰ ἐκλογικὰ ἤθη τῆς Γαλλίας τὴν σήμερον, τοσαύτη δ' εἶνε ἡ ὁμοιότης αὐτῶν πρὸς τὰ παρ' ἡμῖν συμβαίνοντα, ὥστε ὁ Ἕλλην ἀναγνώστης, διεξερχόμενος τὰς πλήρεις ἐνδιαφέροντος σελίδας τοῦ βιβλίου, φαντάζεται ὅτι παρίσταται εἰς σκηνὰς τοῦ συγχρόνου πολιτικοῦ βίου τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλ' ἡ πρόθεσις τοῦ συγγραφέως δὲν περιορίζεται εἰς τὴν ἁπλῆν ἀπεικόνισιν. Θέλει ἵνα τὸ βιβλίον του ἀποβῇ οὐ μόνον τερπνὸν ἀνάγνωσμα, ἀλλὰ καὶ ὠφέλιμον εἰς τὸ κοινόν. Ζητεῖ, καταδεικνύων τὰς παρεκτροπὰς καὶ ἀσχημίας ὑπὲρ τὸ μέτρον ἀνειμένου συστήματος, νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν περιστολὴν τοῦ κακοῦ. Καὶ τοῦτο κατορθόνει ὡς ἄριστα, φρονηματίζων τὸν ἀναγνώστην, παρ' ᾧ ἐξεγείρει ἰσχυρὰν τὴν συναίσθησιν τῆς ἀπεχθείας πρὸς τὴν ποταπὴν δημαγωγίαν καὶ εὐσυνειδησίας ἐν τῇ πολιτικῇ δράσει.

Ἀλλὰ δὲν εἶνε τὸ ἔργον καθαρῶς πολιτικὸν μυθιστόρημα, ὡς ἤθελέ τις εἰκάσει ἐκ τούτων. Ὁ ἀριστοτέχνης συγγραφεὺς παρεισάγει ἐν τῇ κυρίᾳ ὑποθέσει ἄλλο τρυφερὸν μυθιστόρημα, οὗτινος ἡ ἀνέλιξις μετὰ τέχνης συνυφαινομένη ποικίλλει ἐπιχαρίτως τὴν ὅλην εἰκόνα καὶ προσδίδει ἰδιάζον θέλγητρον εἰς τὴν διήγησιν, δεσμεύουσαν οὕτω τὴν περιέργειαν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστου.

Τοιοῦτο τὸ προσφερόμενον ἔργον εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς «Ἑστίας».

— Ἐτελεύτησε κατ' αὐτὰς ἐν Λιβερπόλει ὁ περιώνυμος Ἄγγλος ποιητὴς καὶ λογογράφος Ματθαῖος Ἄρνολδ, πρεσβύτερος υἱὸς τοῦ οὐχ ἧττον περιωνύμου ἐκδότου καὶ ἑρμηνευτοῦ τοῦ Θουκυδίδου Θωμᾶ Ἄρνολδ. Ἐπὶ δέκα ἔτη,

Digitized by Google

ἀπὸ τοῦ 1857-1867, ὁ Ἄρνολδ ὑπῆρξε καθηγητὴς τῆς ποιήσεως ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Ὀξωνίας, αὐτόθι δὲ ἐποίησε καὶ τὴν ὀνομαστὴν αὐτοῦ τραγῳδίαν «Μερόπην» κατὰ τὸν τρόπον τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων δραματουργῶν, προτάξας καὶ μακρὰν εἰσαγωγὴν περὶ τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ δράματος, ἥτις ἐγένετο παραίτιος μεγάλων καὶ σφοδρῶν φιλολογικῶν συζητήσεων παρὰ τοῖς ἄγγλοις λογίοις. Ὁ Ἄρνολδ ηὐδοκίμησε κατ' ἐξοχὴν ὡς ἔφορος τῶν σχολείων, ὧν τὰ πλεῖστα ἀναδιωργάνωσε μετὰ συνέσεως, ἐφ' ᾧ καὶ εἰκότως ἐγκωμιάζεται ὑπὸ ἀγγλικῶν ἐφημερίδων ὡς ἀναμορφωτὴς τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως.

— Ὁ ἐν Τεργέστῃ διαπρεπὴς λόγιος ὁ Κ. Σκαλτσούνης συνεκάλεσεν ἐσχάτως τὸ τεργεσταῖον δημόσιον εἰς διάλεξιν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ φιλολογικοῦ συλλόγου Minerva. Ὡς θέμα ἐξελέξατο ὁ πολυμαθὴς ῥήτωρ τὴν «Μωσαϊκὴν κοσμογονίαν», ἀποδείξας ὅτι αἱ νεώταται ἔρευναι τῆς ἐπιστήμης ἐπικυροῦσι πληρέστατα τὴν δημιουργικὴν σειρὰν τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς καὶ ὅτι αἱ περὶ αὐτομάτου γενέσεως θεωρίαι τῶν ὑλιστῶν ἀποδοκιμάζονται ὑπ' αὐτῶν τῶν κορυφαίων φυσιοδιφῶν. Τὸ ἀνάγνωσμα ἐπεκροτήθη θερμῶς ὑπὸ τῶν ἀκροατῶν, ἐπῃνέθη δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ τεργεσταίου τύπου.

— Ἡ Ἐφορία τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Παρνασσοῦ κατ' ἐντολὴν τοῦ σώματος ἐξέλεξε τὴν ἐπιτροπὴν ἥτις θέλει σκεφθῇ περὶ τῶν ἐπιστημονικῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα θέλει παρουσιάσει ὁ Σύλλογος κατὰ τὴν εἰκοσιπενταετηρίδα αὐτοῦ. Ἡ ἐπιτροπὴ συνέστη ἐκ τῶν κ. κ. Σίμου Μπαλάνου προέδρου τοῦ Συλλόγου καὶ τῶν μελῶν κκ. Τιμ. Ἀργυροπούλου, Σπυρ. Λάμπρου, Ἐμμ. Δραγούμη, Ἐμμ. Λυκούδη, Ἰω. Βάμβα, Π. Ι. Φέρμπου, Ἰγν. Μοσχάκη, Ε. Ζαλοκώστα, καὶ Τιμ. Ἠλιοπούλου καὶ συνῆλθεν ἤδη εἰς συνεδρίασιν, ἀπεφάσισε δὲ ἵνα ἐπὶ τῇ εἰκοσιπενταετηρίδι προκηρυχθῶσι διάφορα διαγωνίσματα.

— Ἐν Πειραιεῖ ὑπεγράφη μεταξὺ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Ὀρφανοτροφείου Ἑλένης Ζάννη καὶ τοῦ ἐργοστασιάρχου κ. Π. Μόσνερ σύμβασις ἰσχύουσα ἐπὶ δεκαετίαν, περὶ εἰσαγωγῆς ἐν τῷ ὀρφανοτροφείῳ νέας τέχνης, τῆς κλειθροποιίας. Τὸ ὀρφανοτροφεῖον χορηγεῖ εἰς τὸν κ. Μόσνερ δρ. 3000 δι' ἀγορὰν τῶν ἀναγκαίων ἐργαλείων, καὶ ἀμισθὶ διαρκοῦντος τοῦ κύρους τῆς συμβάσεως ἓν κτίριον ἐν τῷ προαυλίῳ τοῦ Ὀρφανοτροφείου πρὸς ἐγκατάστασιν τοῦ ἐργαστηρίου ἐν αὐτῷ. Ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ τούτῳ θὰ διδάσκωνται 20 τρόφιμοι, θὰ κατασκευάζωνται δὲ πλὴν κλείθρων, χρηματοκιβώτια, ἐργαλεῖα χειρουργικὰ κλπ.

— Γενομένων τῶν ἀρχαιρεσιῶν τοῦ ἄρτι συστάντος ἐν Ἀθήναις Ἐπιστημονικοῦ Συλλόγου, ἐξελέγησαν πρόεδρος ὁ κ. Κ. Κόντος, ἀντιπρόεδροι οἱ κκ. Λουκᾶς Παπαϊωάννου καὶ Ι. Ν. Χατζηδάκης, γραμματεὺς ὁ κ. Μαργ. Εὐαγγελίδης, σύμβουλοι οἱ κ.κ. Θ. Νέγρης, Σπ. Βάσης, Π. Καββαδίας, Γ. Παπαβασιλείου καὶ Ῥήγας Νικολαΐδης, ἐπιμεληταὶ δὲ τοῦ περιοδικοῦ τοῦ συλλόγου οἱ κκ. Γ. Χατζηδάκης Ἀν. Οἰκονόμος Γ. Κρέμος, Σ. Οἰκονομίδης καὶ Κυπάρισσος Στέφανος.

— Ὑπὸ τοῦ κ. Ἰωακεὶμ Βαλαβάνη ἐξεδόθη εἰς τεῦχος ἰδιαίτερον ἡ ἐν τῷ συλλόγῳ Παρνασσῷ ἀναγνωσθεῖσα καὶ ἐν τῷ ὁμωνύμῳ περιοδικῷ δημοσιευθεῖσα καλλίστη αὐτοῦ πραγματεία «Ἡ καμπάνα τοῦ χωριοῦ μου», ἡ τοσοῦτον ἐκτιμηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Κοινοῦ. Εἶνε γεγραμμένη καλλιεπῶς καὶ μετ' αἰσθήματος πολλοῦ, λίαν δὲ ἐνδιαφέρουσα διὰ τὰς πολλὰς εἰδήσεις ἃς πορίζει ἡμῖν περὶ τῆς ἑλληνικωτάτης Μικρασίας καὶ τῶν κατοίκων αὐτῆς.

— Ὁ βουλευτὴς Κυκλάδων κ. Στ. Σκουλούδης ἀνεκοίνωσε δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ πρὸς τὸν πρύτανιν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ὅτι χορηγεῖ 2,000 χρυσᾶ φράγκα, ἵνα ἀποσταλῶσιν ὀκτὼ ἐκ τῶν φοιτητῶν τοῦ Πανεπιστημίου εἰς Βονωνίαν ὡς ἀντιπρόσωποι τῶν συσπουδαστῶν αὐτῶν κατὰ τὰς τελεσθησομένας ἑορτὰς ἐπὶ τῇ ὀκτακοσιετηρίδι τῆς ἱδρύσεως τοῦ ἐκεῖ Πανεπιστημίου, τοῦ πρώτου ἱδρυθέντος ἐν Εὐρώπῃ.

— Χθὲς ἔληξεν ἡ προθεσμία τῆς ὑποβολῆς τῶν ἔργων διὰ τὸν Λασσάνειον δραματικὸν ἀγῶνα. Μέχρι τοῦδε ὑπεβλήθησαν δέκα, ἐξ ὧν τὰ πλείονα κωμῳδίαι. Ἡ ἐπιτροπὴ τῶν κριτῶν δὲν ὡρίσθη εἰσέτι ὑπὸ τῆς Συγκλήτου.

— Ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Δούκα, τροφίμου τοῦ ἡμετέρου Ὠδείου ἐκ τῶν εὐδοκιμωτέρων, ἐξεδόθη ἄρτι μελοποιηθὲν ᾀσμάτιον «Τὰ δύο ῥόδα» τοῦ κ. Γ. Δροσίνη, ἐν μονῳδίᾳ ἢ διῳδίᾳ μετὰ συνοδείας κλειδοκυμβάλου. Τὸ ἔργον τιμᾶται δραχμῆς καὶ εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

ΕΠΙΤΥΜΒΙΟΣ ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΕΚ ΚΝΩΣΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

Ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τῆς πόλεως Ἡρακλείου ὑπάρχει τέμενος Ὀθωμανικὸν (Τεκὲς τοῦ Χὰν-Ἀλῆ) κείμενον ἐγγύτατα τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας πόλεως Κνωσοῦ. Ἔν τινι τῶν ἀμπελώνων τοῦ τεμένους τούτου σκάπτοντες οἱ ἐργάται ἀνεῦρον πρὸ μηνὸς περίπου καὶ ἐξήγαγον ἐκ τῆς γῆς ἱκανῶς μέγαν πώρινον λίθον, ὅστις προφανῶς ἀπετέλει τὸ ἀνώτατον μέρος στήλης ἐπιτυμβίου καὶ φέρει ἐγκεχαραγμένον ἐλεγειακὸν ἐπιτύμβιον ἐπίγραμμα ἐκ δέκα στίχων κεῖται δὲ νῦν φυλαττόμενος ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Ὀθωμ. τεμένους. Τὸ κείμενον, πανταχοῦ σχεδὸν εὐκόλως ἀναγινωσκόμενον, ἔχει ὧδε:

«Θαρσύμαχος Λεοντίω»

« *Οὐδὲ θανὼν ἀρετᾶς ὄνυμ' ὤλεσας, ἀλλά σε φάμα*
» *Κυδαίνουσ' ἀνάγει δώματος ἐξ Ἀΐδα,*
» *Θαρσύμαχε, τρανὲς δὲ καὶ ὀψιγόνων τις ἀείσει*
» *Μνωόμενος κείνας θούριδος ἱπποσύνας,*
» *Ἑρταίων ὅτε μοῦνος ἐπ' ἠνεμόεντος Ἐδαίου*
» *Οὐλαμὸν ἱππείας ῥήξαο φοιλόπιδας·*
» *Ἄξια μὲν γενέταο Λεοντίου, ἄξια δ' ἐσθλῶν*
» *Ἔργα μεγαυχήτων μηδόμενος προγόνων.*
» *Τοὔνεκά σε φθιμένων καθ' ὁμήγοριν ὁ κλυτὸς Ἅδης*
» *Ἷσε πολισσούχῳ σύνθρονον Ἰδομενεῖ».*

Τὸ ἐπίγραμμα, ὡς ἐκ τοῦ εἴδους τῆς γραφῆς δύναταί τις νὰ εἰκάσῃ, φαίνεται ὅτι ἀνήκει εἰς τὸν δεύτερον ἢ πρῶτον πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα. Ὁμηρικὴν δὲ γλῶσσαν ἐπιχειρήσας νὰ μιμηθῇ ὁ ποιητὴς ἐγκατέμιξε καὶ Δωρισμοὺς (Λεοντίω, φάμα, κείνας, ἱπποσύνας) καὶ Αἰολισμούς τινας (ὄνυμ'), ἐνῷ τὸ μέτρον, πεντάμετρον ὄν, ἢ, ὡς ὀρθότερον λέγεται, ἐλεγεῖον, εἶνε πανταχοῦ ἄμεμπτον. Παρατηρητέον δ' ὅμως, ὅτι λέξεις τινές, εἰ καὶ εὐκρινῶς ἀναγινωσκόμεναι οὐδεμίαν ἐπιτρέπουσιν ἀμφισβήτησιν περὶ τῆς γραφῆς, τοσοῦτόν εἰσι παρηλλαγμέναι, ὥστε ἀδυνατοῦντες νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ὁ ποιητὴς ἐποιήσατο χρῆσιν τύπων ἄλλων παρὰ τοὺς γνωστοὺς καὶ συνήθεις, πειθόμεθα μᾶλλον, ὅτι εἶνε σφάλματα προελθόντα ἐξ ἀπροσεξίας τοῦ τὴν ἐπιγραφὴν ἐγχαράξαντος λιθουργοῦ. Οὕτω π. Χ. ἀντὶ τοῦ γνωστοῦ ἔκ τε τῶν ὁμηρικῶν ποιημάτων καὶ ἀλλαχόθεν *ὀψιγόνων* ἔγραψε ὀψαγόνων, ἀντὶ τοῦ *φυλόπιδος* ἔγραψε φοιλόπιδας καὶ ἀντὶ τοῦ *καθ' ὁμήγυριν*, καθ' ὁμήγοριν. Ἡ δὲ λέξις *μεγαυχήτων* (μεγαύχητος) δὲν φέρεται μὲν ἐν τοῖς λεξικοῖς, εὕρηται δ' ὅμως τὸ μεγαυχὴς καὶ μεγαλαύχητος, κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ ὁποῖα ἠδύνατο, νομίζομεν, νὰ ὑπάρχῃ ἢ νὰ σχηματισθῇ καὶ τὸ *μεγαύχητος*. Πλὴν τούτων ἀναφέρονται ἐν τῷ ἐπιγράμματι καὶ δύο ἔτι λέξεις τέως ἐντελῶς ἄγνωστοι, καθ' ὅσον δυνάμεθα ἡμεῖς ἐνθάδε, στερούμενοι καταλλήλου βιβλιοθήκης, νὰ βεβαιώσωμεν· αἱ λέξεις *Ἑρταίων* καὶ *Ἐδαίου*, ὧν ἀμφοτέρων πάντα τὰ στοιχεῖα εἶνε σαφῆ καὶ εὐδιάκριτα, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ ἐγερθῇ ὑπόνοια πλημμελοῦς ἀναγνώσεως. Ἐκ τῶν συμφραζομένων δὲ προφανῶς ἐξάγεται ὅτι τὸ μὲν *Ἑρταίων* εἶνε γενικὴ *ἐθνικοῦ ὀνόματος* ἐξηρτημένη ἐκ τοῦ *οὐλαμόν*, τὸ δὲ *Ἐδαίου* εἶνε ὄνομα ὑψηλοῦ τινος ὄρους ἢ λόφου, ὡς ἐμφαίνει τὸ ἐπίθετον *ἠνεμόεντος*. Ἀλλὰ τίνες οἱ Ἑρταῖοι οὗτοι ἢ ποῦ ἔκειτο τὸ Ἐδαῖον ἢ Ἔδαιον, ἀναμένομεν καὶ ἡμεῖς νὰ μάθωμεν παρὰ τῶν ἐπαϊόντων.

Μετὰ τὰς προχείρους ταύτας παρατηρήσεις καὶ σημειώσεις ἐπιχειροῦμεν νὰ μεταφέρωμεν εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς Ἑλληνικὴν τὴν ἔννοιαν τοῦ ἐπιγράμματος τούτου, ὅπερ ἔχει μὲν καί τινα ἀλαζονικὴν μεγαληγορίαν, ἐκτὸς ἐὰν ὑποτεθῇ ὅτι ὁ ἄλλως ἄγνωστος ἡμῖν Θαρσύμαχος ἦτο τῷ ὄντι ἄξιος τοσούτων ἐπαίνων, ἀλλὰ καὶ δὲν στερεῖται ποιητικοῦ ὕψους καὶ χάριτος. Τοσοῦτον μόνον δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ μετὰ βεβαιότητος, ὅτι ὁ Θρασύμαχος Λεοντίου καὶ Κνώσιος ἦν τὴν πατρίδα καὶ ἐπιφανὴς τοσοῦτον μεταξὺ τῶν συγχρόνων αὐτοῦ, ὥστε νὰ δύναται νὰ λεχθῇ περὶ αὐτοῦ ὅτι «*ἐκάθισε σύνθρονος τῷ πολιούχῳ Ἰδομενεῖ*.»

Θρασύμαχος Λεοντίου.

«Οὐδὲ μετὰ θάνατον ἀπώλεσας τῆς ἀρετῆς τὸ ὄνομα, ἀλλά σε ἡ φήμη κλείζουσα ἀνάγει ἐξ Ἅδου, Θρασύμαχε, μεγαλο-

Digitized by Google

φώνως δὲ θέλει σὲ ὑμνήσῃ καὶ τῶν μεταγενεστέρων τις, ἐνθυμούμενος τῆς ὁρμητικῆς ἐκείνης ἱππασίας σου, ὅτε μόνος ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ Ἐδαίου (?) διέσπασας τὴν τάξιν τῆς ἱππομαχίας τῶν Ἐρταίων (?), ἄξια μὲν τοῦ σοῦ πατρὸς Λεοντίου, ἄξια δὲ τῶν εὐγενῶν καὶ εὐκλεῶν προγόνων σου ἔργα μελετῶν. Διὰ τοῦτό σε ὁ ἔνδοξος Ἄδης ἐν τῇ ὁμηγύρει τῶν τεθνεώτων ἐκάθισε σύνθρονον τῷ πολιούχῳ Ἰδομενεῖ.»

Ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης τῇ 3 Ἀπριλίου 1888

Ιωαννης Περδικαρης
Καθηγητὴς τοῦ Γυμνασίου.

ΧΕΙΜΩΝΑΝΘΟΙ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΟΛΕΜΗ

Συλλογὴ λυρικῶν ποιημάτων

Ἐξεδόθη ἄρτι ἄριστα τετυπωμένον ἐπὶ χάρτου ἐκλεκτοῦ, μετὰ καλλιτεχνικοῦ ἐξωφύλλου.
Τιμᾶται δραχ. 3. —Μετὰ ταχυδρομικῶν τελῶν δραχ. 3,30.
Πωλεῖται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας»

ΑΝΤΙΓΡΑΦΑ ΕΡΓΩΝ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΙΤΑΛΩΝ ΖΩΓΡΑΦΩΝ

Ραφαήλου, Μιχαὴλ Ἀγγέλου κ. ἄ. εἰσὶν κατατεθειμένα πρὸς πώλησιν ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας». Τὰ ἀντίγραφα ταῦτα εἶνε ἔργα ὁμογενοῦς ζωγράφου ἐν Ρώμῃ διαμένοντος, κατὰ νέον σύστημα ἐλαιοφωτογραφίας, ἥτις ἀπομιμεῖται καὶ αὐτὴν τὴν παλαιότητα τῆς γραφῆς τῶν πρωτοτύπων. Τὰ πωλούμενα εἰσὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ἀντίγραφα τῶν περιφήμων τοιχογραφιῶν τοῦ Βατικανοῦ, καὶ ἄλλων δὲ ὀνομαστῶν ζωγράφων ἔργων ἀλλαχοῦ ἀποκειμένων.

Ζητοῦνται οἱ τόμοι τοῦ *Λογίου Ἑρμοῦ* τῆς Βιέννης τῶν ἐτῶν 1812, 1814, 1816 καὶ 1821. Ὁ κατέχων αὐτοὺς καὶ θέλων νὰ τοὺς ἐκποιήσῃ δύναται νὰ ἀποταθῇ εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας».

ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ ΠΑΣΧΑΛΙΝΗ

Ἀντίτυπα αὐτῆς πωλοῦνται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» ἐν Ἀθήναις δραχ. 2,50, διὰ τὰς ἐπαρχίας δραχ. 2.75, διὰ τὴν ἀλλοδαπὴν φρ. χρυσᾶ 3.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευῇ, 22 Ἀπριλίου.

Ἐκ τῆς ἐνεργηθείσης ἐν τῷ ταμείῳ τῶν πληρωμῶν τῶν ἐπαρχιακῶν ἐξόδων ἐξελέγξεως ἐβεβαιώθη ἔλλειμμα διακοσίων τεσσαράκοντα χιλιάδων περίπου δραχμῶν, ἐφ' ᾧ καὶ κατηγγέλθη ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν οἰκονομικῶν ὁ ὑπόλογος ταμίας Ἀναστάσιος Λάσκαρης εἰς τὴν εἰσαγγελικὴν ἀρχήν, ἐκδοθέντος δὲ ἐντάλματος συλλήψεως, ἐκρατήθη οὗτος ἐν τῇ ἀστυνομίᾳ, καὶ προεφυλακίσθη ἀπαγγελθείσης κατ' αὐτοῦ κατηγορίας ἐπὶ νοσφίσει δημοσίων χρημάτων.

Γενομένης δὲ ἐξελέγξεως τοῦ ταμείου τῶν εἰσπράξεων Ἀττικῆς, τοῦ διευθυνομένου ὑπὸ τοῦ κ. Ν. Ζούγκου, ὡς καὶ τοῦ ταμείου τοῦ ἐνταῦθα τηλεγραφείου, οὐδεμία εὑρέθη ἐν τῇ διαχειρίσει αὐτῶν ἔλλειψις ἢ ἀταξία. Συνεκροτήθησαν δὲ καὶ ἄλλαι ἐπιτροπαὶ ἐξ ἁρμοδίων προσώπων πρὸς ἐξέλεγξιν καὶ ἄλλων ταμείων, ἤτοι τοῦ ὑπὸ τοῦ κ. Πασχαλίδου διευθυνομένου γενικοῦ ταμείου τοῦ σφραγιστοῦ χάρτου, τοῦ ὑπὸ τοῦ κ. Ζάρκου διοικουμένου ταμείου πωλήσεως τοῦ σφραγιστοῦ χάρτου καὶ τοῦ μετοχικοῦ ταμείου τῶν πολιτικῶν ὑπαλλήλων, ὅπερ διευθύνει ὁ κ. Δ. Λεβίδης.

— Ὁ διευθυντὴς τῶν ταχυδρομείων κ. Ν. Καζάζης ἀπεφάσισε τὴν σύστασιν ταχυδρομικοῦ καὶ τηλεγραφικοῦ σταθμοῦ ἐν τῷ Χρηματιστηρίῳ, τῆς διευθύνσεως τοῦ Χρηματιστηρίου παραχωρησάσης πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον δωρεὰν δύο δωμάτια. Ἄρχεται νῦν ἡ λειτουργία τοῦ νέου τούτου σταθμοῦ· καὶ ἄλλοι δὲ τοιοῦτοι θέλουσι συστηθῇ εἰς ἐπίκαιρα μέρη τῆς πόλεως πρὸς εὐκολίαν τῶν κατοίκων. Ἐν γένει δ' ἀφ' ἧς τὴν διεύθυνσιν τῶν ταχυδρομείων ἀνέλαβεν ὁ κ. Ν. Καζάζης σύντονος ἐργασία ἐγένετο καὶ ἐξακολουθεῖ γινομένη πρὸς τελειοποίησιν τῆς ταχυδρομικῆς ἡμῶν ὑπηρεσίας καὶ καταρτισμὸν αὐτῆς ὡς πληρέστατα ἐπαρκοῦντα εἰς τὰς πολλαπλᾶς ἀνάγκας τῆς ὁσημέραι αναπτυσσομένης κοινωνίας.

— Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον Λαρίσσης ἐψήφησε τὴν σύναψιν δανείου μετὰ κεφαλαιούχων Ὀλλανδῶν ἐκ φράγκων 500 χιλιάδων ἐπὶ τόκῳ 5 0)0 καὶ 1 0)0 χρεωλυσίῳ. Τὸ δάνειον τοῦτο χρησιμοποιηθήσεται ἀποκλειστικῶς διὰ τὴν ρυμοτομίαν τῆς πόλεως καὶ διὰ τὴν ἀνύψωσιν δι' ἀτμαντλιῶν τοῦ ὕδατος τοῦ Πηνειοῦ ἐν δεξαμενῇ παρὰ τὸ φρούριον, ἐξ ἧς θέλει διοχετευθῇ εἰς τὴν πόλιν.

— Κατὰ τὴν λήξασαν πρώτην τριμηνίαν ἐ. ἔ. ἐγεννήθησαν ἐν Πειραιεῖ 308 βρέφη, ἐξ ὧν 176 ἄρρενα καὶ 132 θήλεα. Ἀπεβίωσαν δὲ ἄνθρωποι 183, ἤτοι τὸν μὲν Ἰανουάριον 67, τὸν δὲ Φεβρουάριον 66 καὶ τὸν Μάρτιον 50. Ἐκ τῶν ἀποβιωσάντων καθ' ὅλην τὴν τριμηνίαν 109 μὲν ἦσαν ἄρρενες, 74 δὲ θήλεις.

— Ἡ κατασκευὴ τοῦ σιδηροδρόμου Πατρῶν—Πύργου προβαίνει δραστηρίως. Οἱ χωματισμοὶ ἐπερατώθησαν ἤδη ἀπὸ Πατρῶν μέχρι Ἀχαΐας, ἤτοι ἐπὶ 20 χιλιομέτρων, προβαίνουσι δὲ πρὸς τὰ Λεχαινά. Αἱ σιδηραῖ ῥάβδοι ἐστρώθησαν ἐπὶ 7 χιλιομέτρων, μέχρι δὲ τοῦ Αὐγούστου ἔσεται δυνατὴ ἡ παράδοσις εἰς δημοσίαν χρῆσιν τοῦ πρώτου τμήματος ἀπὸ Πατρῶν εἰς Ἀχαΐαν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Γ. Κ. Μυτιλήνην. Ἐλήφθησαν. Πλείστας εὐχαριστίας διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς.—Κυρίαν Δ. Π. Κωνσταντινούπολιν. Οὐδεὶς ὑπάρχει λόγος ἀποκλεισμοῦ τῆς γυναικὸς ἐκ τοῦ ἀγῶνος. Τοὐναντίον δὲ μεγάλως θὰ χαρῶμεν, ἂν μεταξὺ τῶν ἀγωνιστῶν ἀναφανῇ καὶ Ἑλληνίς τις Σάνδη. — κ. Σ. Α. Θεσσαλονίκην. Συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας. — κ. Ι. Κ. Φιλιππούπολιν. Τὸ ζητηθὲν βιβλίον ἀπεστάλη, ἐπληρώθησαν δὲ καὶ τὰ σημειούμενα τῇ «Δ. τῶν Π.». Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.— *Φιλοτέχνῳ*. Οὕτως ὥρισεν ἄλλος συγκριτικῶς: Ἡ ποίησις εἶνε σκέψις, ἡ μουσικὴ εἶνε ὀνειροπόλησις. Ὅ,τι δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα καὶ νὰ σιωπήσωμεν, ἐκφράζει ἡ μουσική. — κ. Ι. Ν. Τ. Ramleh. Ἐπληρώθη παρὰ τοῦ κ. Σ. Β. — κ. Κ. Π. Α. Δὲν ἀποστέλλεται δωρεάν.—κ. Μ. Λ. Β. Γαλάζιον. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰ φιλικὰ αἰσθήματα. — *Συνδρομητῇ τῆς «Ἑστίας»*. Πάτρας. Δὲν ἐνθυμούμεθα νὰ ἴδαμεν ποτὲ μετάφρασιν αὐτοῦ τοῦ ἔργου. Ὑποθέτομεν ὅτι δὲν ἔχει μεταφρασθῆ.— κ. Π. Η. Η. Ταγανρόγ. Ἐλήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὴν εὐμενῆ ὑποστήριξιν. Τὸ τεῦχος τῆς Ἱστορίας ἀπεστείλαμεν προηγουμένως. — *Φαροβοάμῃ*. Οὐδὲν ἐκ τῶν τριῶν ἀτυχῶς ἐνεκρίθη. —κ. Δ. Ι. Π. Σορόκαν. Ἀπεστάλη τὸ ζητηθὲν φύλλον. Ἡ συνέχεια τῆς *Λουΐζης Μύλλερ* εἰς τὸ 9ον τεῦχος. Ἤρξατο ἡ ἔκδοσις τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Λεξικοῦ.—κ. Π. Γ. Γενίτσεσκ. Ἐλήφθησαν

Digitized by Google

καὶ διετέθησαν συμφώνως τῇ παραγγελίᾳ σας. Σημείωσιν ἀπεστείλαμεν ἰδιαιτέρως.— Κυρίαν Α. Ν. Ζ. Ἀλεξάνδρειαν Ρουμανίας καὶ κκ. Π. Γ. Π. Ὀδησσόν, Ν. Ι. Π., Μ. Δ. Σ. καὶ Ν. Α. Οἰ. Κωνσταντινούπολιν, Γ. Ι. Ρ. Βραΐλαν, Ι. Σ. Β. Κέρκυραν, Α. Κ. Πάτρας καὶ Φ. Μ. Π. Λονδῖνον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — *Ἀνυπομόνῳ*. Ἡ ἀνάγκη εἶνε καλὸν σχολεῖον ὑπομονῆς. — κ. Ι. Α. Κ. Νέαν Φώκαιαν. Ἐπληρώθη ἡμῖν τὸ ἀντίτιμον τῆς τε συνδρομῆς καὶ τῶν τευχῶν. Ἀναμένομεν δὲ ὁδηγίας σας περὶ ἀποστολῆς αὐτῶν.—κ. Ν. Δ. Ἀπατηλὴ βεβαίως εἶνε ἡ ἐλπίς, ἀλλὰ τοὐλάχιστον ἄγει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸ τέλος τοῦ βίου δι' ἁβρᾶς ὁδοῦ. —κ. Α. Μ. Ὀδησσόν. Τῷ κ. Π. Α. εἰς Αἰκατερινονδὰρ ἀπεστάλησαν τὰ σημειούμενα. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλόφρονας ἐκφράσεις.—κ. Λ. Ε. Καβάλλαν. Τῷ κ. Η. Π. ἀπεστάλησαν τὰ ζητηθέντα. Περὶ τῶν ἄλλων ἀπηντήσαμεν ἰδιαιτέρως.— κ. Ι. Κ. Τζ. Καβάλλαν. Ἐλήφθησαν, ἀπεστάλη δ' ἡμῖν τὸ ζητηθὲν βιβλίον.— *Φιλαναγνώστῃ*. Τὸ περιεργότερον φαινόμενον ἀπολιθώσεως παρετηρήθη ἐν Τεξὰς τοῦ Μεξικοῦ. Ὑπάρχει ἐκεῖ δάσος ὅλον ἐκ δένδρων ἀπολελιθωμένων. Καὶ τὰ δένδρα ἵστανται ἐρριζωμένα ὄρθια, ὡς ἐὰν ἔθαλλον.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΠΟΛΥΖΩΪΔΟΥ

ΓΕΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς.

Ἐπιθεωρηθεῖσα καὶ συμπληρωθεῖσα

ΥΠΟ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Π. ΚΡΕΜΟΥ

καθηγητοῦ τῆς Ἱστορίας.

ΕΙΣ ΤΟΜΟΥΣ ΤΕΣΣΑΡΑΣ.

Ἐκ τῶν Καταστημάτων Σ. Κ. Βλαστοῦ ἐξεδόθη ἄρτι ὁ *Πρῶτος τόμος* τοῦ συγγράμματος τούτου, ὅπερ ἐν καιρῷ προανηγγείλαμεν διὰ τῆς «Ἑστίας». Ὁ τόμος οὗτος ἄριστα ἐκτετυπωμένος, ἐκ σελίδων 840, περιλαμβάνει τὴν περίοδον τῶν προϊστορικῶν χρόνων καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν ἀρχαίων ἐθνῶν τῆς Ἀσίας, τῆς Λιβύης, καὶ τὴν τῶν Ἑλλήνων ἐκτενέστερον. Ὁ *Δεύτερος τόμος* εὑρισκόμενος ἤδη ὑπὸ τὰ πιεστήρια ἐκδοθήσεται περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐλευσομένου μηνὸς Ἰουνίου.

Τὸ ὅλον σύγγραμμα θέλει ὑπερβῇ κατὰ ἀκριβεστέρους ὑπολογισμοὺς τὰ 150 τυπογραφικὰ φύλλα, ἤτοι σελίδας 2,500 πυκνῆς ὕλης σχήματος μεγάλου ὀγδόου.

Διὰ τοὺς κυρίους συνδρομητὰς ἡ τιμὴ τῆς συνδρομῆς μένει ἡ αὐτὴ ὡς προηγγέλθη· ἤτοι ἐν Ἀθήναις φράγκα 24 τὸ ὅλον σύγγραμμα διὰ τοὺς πληρόνοντας κατὰ τόμον καὶ φρ. 18 διὰ τοὺς προπληρόνοντας τὸ ὅλον. σύγγραμμα ἅμα τῇ παραλαβῇ τοῦ Α' τόμου. Οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῇ ἀλλοδαπῇ συνδρομηταὶ ἐπιβαρύνονται καὶ μὲ τὰ ταχυδρομικὰ τέλη, δραχ. 1 δι' ἕκαστον τόμον, ἤτοι λαμβάνουσι τὸ σύγγραμμα, πληρόνοντες μὲν τὸ ὅλον ἀντὶ δραχ. 22, κατὰ τόμον δὲ πληρόνοντες ἀντὶ δραχ. 7 ἕκαστον τόμον, καὶ τὸ ὅλον ἀντὶ δραχ. 28.

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

ΠΑΙΔΩΝ ΑΓΩΓΗ

ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑ

παρὰ τοῖς Ἕλλησι καὶ Ῥωμαίοις

Συγγραφὴ J. L. Ussing

καθηγητοῦ ἐν Κοπεγχάγῃ.

ἐξελληνισθεῖσα ἀδείᾳ τοῦ συγγραφέως ἐκ τῆς δευτέρας γερμανικῆς μεταφράσεως.

ΥΠΟ ΛΥΣΑΝΔΡΟΥ Γ. Χ. ΚΩΝΣΤΑ

Τιμᾶται δραχ. 3.—Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον δραχ. 3,25.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

21 Ἀπριλίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	466.50
» 120,000,000 τῶν 5	» »	466.50
» 60,000,000 τῶν 6	» »	532.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	483.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	242.50
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	95.50
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		516.—
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4.210.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	196.50
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	82.50
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	213.—
Εταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	166.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	401.—
Εταιρία Φωταερίου	» »	
Συναλλάγματα		
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως.		32.72
3μην.		32.57
Σ—Τραπεζικὸν Ὄψεως		129.½
» 3μην.		128.½
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		25.75
Λίρα ὀθωμανικὴ		29.10

ΤΑ ΑΓΙΑ ΠΑΘΗ
ΚΑΙ Η ΑΓΙΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

ἤτοι ὅλαι αἱ ἀκολουθίαι τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Ἑβδομάδος καὶ τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Κυριακῆς τοῦ Πάσχα, Ὄρθρου, Λειτουργίας καὶ τῆς Δευτέρας Ἀναστάσεως, μετὰ τῆς ἀκολουθίας τῆς θείας Μεταλήψεως ἐν τέλει.

Ἅπασαι πλήρεις.

Πρὸς χρῆσιν τῶν φιλακολούθων καὶ παντὸς Ὀρθοδόξου Χριστιανοῦ.

Τιμᾶται ἄδετον δραχ.	*2.50*
δεδεμένον »	*3.—*
Μετὰ ταχυδρ. ἄδετον	*2.80*
» δεδεμένον	*3.30*

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ ΑΡΤΙ

ΜΕΛΕΤΑΙ

ΥΠΟ Α. ΔΙΟΜΗΔΟΥΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας ἐν τῷ ἐθνικῷ πανεπιστημίῳ.

Τιμὴ δραχ. 5.—Μετὰ ταχυδρ. τελῶν δραχ. 5.50.

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Δραχ. 4.— Μετὰ ταχυδρ. 4.50.

ΔΑΜΑΡΤΙΝΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ, μεταφρασθεῖσαι κατ' ἐκλογὴν ἐμμέτρως. Δρ.3. Μετὰ ταχυδρ.3,20.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 —1316

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 592.—1 ΜΑΙΟΥ 1888. Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 644

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΟΝΑΧΟΙ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΙ.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ, μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ, μετάφρασις Χ. Α.

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ περὶ Ἀθανασίου Διάκου, ὑπὸ Ἀνδρέα Καρκαβίτσα.

ΧΡΗΣΙΣ ΤΟΥ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΦΩΤΟΣ ΕΝ ΤΩι ΚΥΝΗΓΙΩι.

ΒΡΟΧΑΙ ΑΙΜΑΤΟΣ.

ΕΠΙ ΛΕΥΚΩΜΑΤΟΣ ΜΗΤΡΟΣ, ποίημα, ὑπὸ Κωστῆ Παλαμᾶ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἡ ἐπιτροπὴ τῆς ἐκθέσεως τῶν Ὀλυμπίων, ποθοῦσα νὰ ἔλθῃ ἀρωγὸς τοῖς ἐκθέταις καὶ ἐξασφαλίσῃ τὴν πώλησιν τῶν ἀρίστων ἐκθεμάτων, ἀπεφάσισε νὰ συστήσῃ λαχεῖον, οὗτινος οἱ κερδαίνοντες ἀριθμοὶ θὰ λαμβάνωσιν εἰκόνας, ἔπιπλα, ὑφάσματα, τάπητας κλπ.

— Καὶ ἡ ἐν Νάξῳ Μονὴ τῶν καθολικῶν καλογραιῶν ἐδήλωσεν, ὅτι θὰ συμμετάσχῃ εἰς τὴν ἔκθεσιν διὰ καλλιτεχνημάτων καὶ διαφόρων κεντημάτων. Ὁμοίως δὲ ἐκ Λονδίνου, Βιέννης, Ἀμστελοδάμου καὶ Γιουργέβου ἔλαβεν ἡ ἐπιτροπὴ δελτία διαφόρων κυριῶν, ἀγγελλουσῶν τὴν ἀποστολὴν καλλιτεχνικῶν ἔργων.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐν τῷ ἐγκρίτῳ εἰκονογραφημένῳ ἀγγλικῷ περιοδικῷ «**The Worman's World**» (φυλλαδίῳ μαΐου) ἡ λογία κυρία Ἐλισάβετ Ἔδμονδς, γνωστὴ ἐκ τῶν δοκιμωτάτων αὐτῆς μεταφράσεων ἑλληνικῶν ποιημάτων καὶ ποιήτρια αὐτὴ ἀβροτάτων στίχων ἑλληνικῆς ἐμπνεύσεως, δημοσιεύει μελέτην περὶ συγχρόνων ἑλλήνων ποιητῶν μετὰ παραθέσεως στίχων τινῶν ἐνίων ἐξ αὐτῶν πρὸς πληρέστερον χαρακτηρισμὸν τῆς ἰδιοφυΐας ἑκάστου. Τὴν μελέτην ταύτην μετὰ πολλῆς γνώσεως καὶ χάριτος γεγραμμένην καθιστῶσιν ἔτι μᾶλλον ἐνδιαφέρουσαν εἰς τὰς ἀναγνωστρίας τοῦ περιοδικοῦ, ὅπερ κυρίως διὰ γυναῖκας εἶνε προωρισμένον, αἱ παρεντιθέμεναι εἰκόνες τινῶν ἐκ τῶν συγχρόνων ποιητῶν καὶ στιχουργῶν.

— Τῇ 23 ἀπριλίου παρεστάθη δι' ἑκατοστὴν φορὰν ἐν τῷ μεγάλῳ μελοδραματικῷ θεάτρῳ ἡ περικαλλὴς *Κάρμεν* τοῦ Μπιζέ.

— Ὁ Μασσενὲ συνθέτει νέον μελόδραμα, οὗ τίτλος **Pertinax**. Τὸ θέμα ἐλήφθη ἐκ σαιξπηρείου δράματος.

— Ἐξεδόθη τῆς τοῦ περιφανοῦς Μόμμσεν συγγραφῆς «Δημόσιον δίκαιον τῶν Ρωμαίων» τὸ δεύτερον τοῦ τρίτου τόμου τεῦχος, δι' οὗ συμπληροῦται τὸ λαμπρὸν ἔργον.

— Ἐν τῷ «Ν. Ἐλευθέρῳ Τύπῳ» τῆς 24 Ἀπριλίου κατεχωρίσθη μακρὰ ἐπιφυλλὶς τοῦ κ. Γ. Μέϋερ (καθηγητοῦ τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τοῦ Γράτς) περὶ τῆς Ζακύνθου. Ὁ ἀξιότιμος καθηγητὴς περιγράφει διὰ μακρῶν τὰς φυσικὰς καὶ ἄλλας καλλονὰς τῆς ἐρατεινῆς νήσου, ἣν ἐν πολλοῖς εὑρίσκει ὑπερτέραν τῆς Κερκύρας, ἐξαίρων δὲ τὴν ὡραιότητα καὶ τὴν ὁμιλητικὴν εὐκοσμίαν τῶν Ζακυνθίων γυναικῶν, τὴν φιλοξενίαν καὶ τὴν φιλόφρονα συμπεριφορὰν τῶν κατοίκων ἐν γένει, ἐπιλέγει ὅτι τὸ ἰταλικὸν ρητὸν Zante, fior di Levante, εἶνε πράγματι ἀληθέστατον.

— Ἐν Μονάχῳ ἐτελεύτησε κατ' αὐτὰς ὑπέργηρως ὁ καθηγητὴς Sölti, πολλὰ ὑπὲρ Ἑλλάδος γράψας, δημοσιεύσας δὲ καὶ βιογραφικὴν μελέτην περὶ Δημοσθένους.

— Ἐν τῇ παρισινῇ Σχολῇ τῶν Τεχνῶν ἐγένετο τῇ 18 ἀπριλίου ἡ ἔναρξις ἱστορικῆς ἐκθέσεως γελοιογραφιῶν.

— Ἡ ἐν Βαρκελόνῃ διεθνὴς ἔκθεσις ἄρχεται τὴν 8 ἐνεστῶτος μαΐου.

— Κατὰ τὸ ἐπίσημον τεῦχος τῶν διευθύνσεων τοῦ ἀμερικανικοῦ τύπου ἐκδίδονται ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις καὶ τῷ Καναδᾷ 15.430 ἐφημερίδες καὶ περιοδικά. Τούτων τὸ δέκατον ἀποτελεῖται ἐκ καθημερινῶν φύλλων. 11,514 εἶνε ἑβδομαδιαῖα.

— Ἐν ταῖς ἐπὶ τῆς ἀρχαίας Καρχηδόνος γενομέναις ἀνασκαφαῖς ἀνεκαλύφθησαν νεωστὶ διάφορα ἀποθραύσματα, ἅτινα φαίνονται ὅτι ἀνήκουσιν εἰς μαρμαρίνους χριστιανικοὺς τάφους, ἀναγλύφοις κεκοσμημένους. Δύο τῶν τεμαχίων τούτων παριστῶσι «τὸν καλὸν ποιμένα ἐπανάγοντα τὸ ἀποπλανηθὲν πρόβατον», ἕτερον δὲ «γυναῖκα δεομένην», δύο ἕτερα «τὸν πολλαπλασιασμὸν τῶν ἄρτων» καὶ πιθανῶς «τὴν ἴασιν τοῦ λεπροῦ». Ἡ σπουδαιότης τούτων συνίσταται εἰς τὴν τελείαν σπάνιν γεγλυμμένων σαρκοφάγων ἐν Ἀφρικῇ.

— Ἐν Δελφοῖς ἀνεκαλύφθησαν κατὰ τὴν ἐκχωμάτωσιν τοῦ ὑπογείου οἰκίας τινὸς εἰς βάθος ἑνὸς μέτρου τρεῖς θάλαμοι ἀρχαῖοι τεταγμένοι κατὰ παραγωγήν, διαχωριζόμενοι δὲ διὰ μαρμάρων ἐκ πεντελικοῦ, εἰς τὰς γωνίας τῶν ὁποίων ὑπάρχουσιν ἀνὰ δύο κίονες ἑνὸς καὶ ἡμίσεος μέτρου, κορινθιακοῦ ρυθμοῦ καὶ συγκοινωνοῦντες διὰ θυρῶν ὅσον δύο μέτρων· τά τε ἀετώματα ὡς καὶ αἱ βάσεις εἰσὶν ἐπίσης ἐκ μαρμάρου πεντελικοῦ. Ἕκαστος θάλαμος ἔχει χωρητικότητα ὅσον δύο καὶ ἡμίσεος μέτρων. Φαίνεται ὅτι θὰ ἐχρησίμευον ὡς θησαυροφυλάκια ἢ ὡς ἀποθῆκαι ἀγαλμάτων.

— Ἐκομίσθησαν εἰς τὴν Γενικὴν Ἐφορίαν τῶν ἀρχαιοτήτων ἐκ Τανάγρας πᾶσαι αἱ κατὰ τὰς τελευταίας ἐκεῖ ἀρχαιολογικὰς ἀνασκαφὰς ἀνευρεθεῖσαι ἀρχαιότητες, αἵτινες ἀφοῦ καθαρισθῶσι, θὰ τοποθετηθῶσιν ἐν τῷ κεντρικῷ ἀρχαιολογικῷ μουσείῳ.

— Ὁ γεν. ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Π. Καββαδίας κατέσχε πολυτιμότατον καὶ ἀρχαιότατον ἀνάγλυφον καλῶς διατηρούμενον. Τὸ ἀνάγλυφον τοῦτο, ἔχον ὕψος δύο περίπου μέτρων καὶ ἐξ ἑπτὰ τεμαχίων ἐντελῶς προσαρμοζομένων συγκείμενον, παριστᾷ δύο γυναῖκας δεξιουμένας ἀλλήλας, παρ' αἷς ἵσταται ἀνὴρ πωγωνοφόρος, ὄπισθεν δὲ τοῦ συμπλέγματος μικρὰ παιδίσκη. Κατὰ τὴν γνώμην τῶν εἰδημόνων, τὸ ἐν λόγῳ ἀνάγλυφον εἶνε τὸ ὡραιότερον τῶν ἄχρι σήμερον ἐν Ἑλλάδι ἀνευρεθέντων.

— Ἐν ταῖς ἀρξαμέναις ἀπὸ τῆς παρελθούσης Τρίτης ἐν Μαντινείᾳ ἀνασκαφαῖς ἀνευρέθησαν 85 ρωμαϊκὰ νομίσματα.

— Ἐξεδόθη ὑπὸ τῆς Γεν. Ἐφορίας τῶν ἀρχαιοτήτων τὸ ἀρχαιολογικὸν δελτίον τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου. Κατ' αὐτὸ εἰς τὸ κεντρικὸν Μουσεῖον εἰσήχθησαν 27 ἀγγεῖα, ἰδίως λευκαὶ λήκυθοι καὶ πήλινα ἀγαλμάτια, εὑρεθέντα ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς τοῦ ἔξω Κεραμεικοῦ, καὶ δεκατέσσαρες ἐπιτύμβιοι ἐπιγραφαί. Εἰς τὸ Μουσεῖον Πειραιῶς εἰσήχθησαν στήλη ἐπιτύμβιος καὶ τινες ἄλλαι ἀρχαιότητες μικροῦ λόγου ἄξιαι. Ἀνασκαφαὶ δὲ ἐγένοντο ἐν Ἀκροπόλει, κατὰ τὸν ἔξω Κεραμεικόν, ἐν τῷ Διονύσῳ Ἀττικῆς παρὰ τὴν Κηφισίαν, ἐν Ἀμοργῷ καὶ ἐν Τανάγρᾳ· ἐκτὸς δὲ τῶν ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς ταύταις ἀνευρεθέντων, εὑρέθησαν καὶ ἄλλα ἀρχαῖα κατὰ τύχην, οἷον ἐπιγραφὴ ἐν Αἰγίνῃ, δι' ἧς ὁρίζεται ἡ περιφέ-

Digitized by Google

ρεια τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς, 62 ἱσπανικὰ τάλληρα τοῦ 16ου αἰῶνος ἐν Ἀκαρνανίᾳ καὶ 810 βυζαντινὰ νομίσματα παρὰ τὸν Τύρναβον.

— Ὁ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας κ. Π. Μανέττας ἀπεφάσισε τὴν ἀνέγερσιν ἀρχαιολογικοῦ μουσείου ἐν Τριπόλει ἐν ᾧ θὰ κατατίθενται αἱ ἀρχαιότητες Τεγέας Μαντινείας κτλ. Ἐπὶ τοῦ παρόντος θὰ ἀνεγερθῇ ἡ μία πτέρυξ τοῦ μουσείου τούτου διὰ χρημάτων ἐπὶ τούτῳ κατατεθειμένου κληροδοτήματος ἐξ 20 χιλιάδων δραχμῶν.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Πλάτωνος Εὐθύφρων—Ἀπολογία — Κρίτων, μετὰ κριτικῶν καὶ ἑρμηνευτικῶν σχολίων ἐκδιδόμενοι ὑπὸ Γεωργίου Κωνσταντινίδου Μακεδόνος Δ. Φ. τέως γυμνασιάρχου καὶ διευθυντοῦ τῶν Ζαριφείων διδασκαλείων. Δαπάνῃ Λεωνίδου Γ. Ζαρίφη. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου. 1888, σελ. η'—299 εἰς 8ον (δρχ. 4,50).

Τὸ ἀγγελλόμενον βιβλίον εἶναι ὁ πρῶτος τόμος τριτόμου ἐκδόσεως Πλατωνικῶν διαλόγων κατ' ἐκλογήν, ἥτις ἔκδοσις συντελουμένη θὰ εἶναι ἐξ ἅπαντος κάλλιστον βοήθημα ὄχι μόνον εἰς τοὺς διδασκομένους εἴτε ἐν τοῖς γυμνασίοις εἴτε ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοὺς πλατωνικοὺς διαλόγους οὓς θὰ περιλαμβάνῃ—ἑπτὰ ἕως ὀκτώ, τοὺς συχνότερα ἀναγινωσκομένους—, ἀλλὰ καὶ εἰς πάντα φιλομαθῆ ἀρεσκόμενον εἰς τοῦ θείου φιλοσόφου τὴν μελέτην. Εἶναι δὲ ἡ τρίτομος αὕτη ἔκδοσις, ἧς δὲν θὰ βραδύνωσι νὰ ἐκδοθῶσιν ὁ δεύτερος καὶ ὁ τρίτος τόμος, ἐπιτομὴ ἑτέρας διεξοδικῆς καὶ κριτικῆς ἐκδόσεως τῶν ἁπάντων τοῦ Πλάτωνος, περὶ ἣν ὁ ἐκδότης ἀπὸ ἐτῶν ἀσχολεῖται κατ' ἐντολὴν τοῦ Ἑλλ. Φιλολογικοῦ Συλλόγου διὰ τὴν Ζωγράφειον βιβλιοθήκην.

Περιέχει δὲ ὁ πρῶτος οὗτος τόμος πρῶτον μὲν μακρὰν (σελ. 1-48) εἰσαγωγὴν περὶ τοῦ βίου τοῦ Πλάτωνος, τῆς φιλοσοφίας αὐτοῦ καὶ τῶν φιλοσοφικῶν του ἔργων, εἰδικῶς δὲ περὶ τοῦ Εὐθύφρονος (σελ. 29-35), περὶ τῆς Ἀπολογίας (σελ. 35-44) καὶ περὶ τοῦ Κρίτωνος (σελ. 44-48). Ἔρχεται ἔπειτα τὸ κείμενον (κατὰ τὸν Schanz) τοῦ Εὐθύφρονος, τῆς Ἀπολογίας καὶ τοῦ Κρίτωνος μετὰ πλουσίων ὑποσελιδίων σημειώσεων ἑρμηνευτικῶν μάλιστα καὶ γραμματικῶν (σελ. 49-270). Ἐν ταῖς σημειώσεσιν αἱ γραμματικαὶ παραπομπαὶ γίνονται εἰς τὴν δευτέραν περίοδον τοῦ Ἀσωπίου καὶ εἰς τὴν γραμματικὴν τοῦ Krüger, αἱ δὲ ἀρχαιολογικαὶ εἰς τὴν Ρουσοπούλου Ἀρχαιολογίαν ἔκδ. β'. Μετὰ τὸ κείμενον ἀκολουθοῦσιν αἱ *κριτικαὶ προσθῆκαι* (σελ. 271-274 εἰς δύο στήλας), αἱ δεικνύουσαι τὰ χωρία, ἐν οἷς ὁ ἐκδότης ἀπομακρύνεται ἀπὸ τοῦ κειμένου τοῦ Schanz, εἴτε ἄλλου γραφὴν εἴτε ἰδίαν ἐκεῖ παραδεχόμενος, κλείει δὲ τὸ βιβλίον *πίναξ ἀλφαβητικὸς τῶν σχολίων* (σελ. 275-299), ὅστις ἀναντιρρήτως μέλλει νὰ καταστήσῃ τὴν χρῆσιν αὐτῶν πολὺ ἐπωφελεστέραν.

Συνοπτικαὶ μελέται περὶ τῶν πολεμικῶν τῶν ἀρχαίων. Περὶ τακτικῆς πολιορκίας παρ' ἀρχαίοις μετὰ τῆς περιγραφῆς τῶν πολιορκιῶν τῶν Πλαταιῶν καὶ τῆς Μασσαλίας ὑπὸ Κωνσταντίνου Γ. Καλλάρη ὑπολοχαγοῦ τοῦ μηχανικοῦ. Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Παρασκευᾶ Λεώνη (ὁδ. Λέκα—Στοὰ Σιμοπούλου). 1888 σελ. θ', 83 εἰς 16ον. Ὁ φιλόπονος συγγραφεὺς σκοπεύων νὰ ἀσχοληθῇ εἰς μελέτας ἀναφερομένας εἰς τὰ πολεμικὰ τῶν ἀρχαίων ἔκαμεν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς ἀγγελλομένης πραγματείας περὶ τῆς τακτικῆς πολιορκίας παρὰ τοῖς ἀρχαίοις. Οἱονεὶ δὲ ἐπιφέρων δύο ἀξιόλογα εἰς πίστωσιν τῶν θεωριῶν του παραδείγματα, προσέθηκεν ἐν τέλει τῆς μελέτης του, ὅπως καὶ ἄλλοι στρατιωτικοὶ συγγραφεῖς ἔκαμον, δύο μικροτέρας διατριβάς: τὴν πολιορκίαν τῶν Πλαταιῶν (Θουκυδ. Β', 75 ἑξ) καὶ τὴν τῆς Μασσαλίας (Καισ. de bello civili βιβλ. Β'). Καθ' ὑπερβολὴν χαίρομεν βλέποντες ἀξιωματικὸν τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ ἀσχολούμενον περὶ τὰ τοιαῦτα εὐγενῆ καὶ ἀξιόλογα σπουδάσματα.

Κύριε Συντάκτα τῆς «Ἑστίας».

Εἰς τὸ ὑπ' ἀρθ. 588 φύλλον τοῦ ἀξιολόγου περιοδικοῦ σας, ἐδημοσιεύσατε ὑπὸ τὰ στοιχεῖα Π. Κ., κρίσεις τινὰς ἐπὶ τῆς περὶ τῶν προελληνικῶν ἐπιγραφῶν τῆς Λήμνου πραγματείας μου, τὰς ὁποίας δὲν θὰ ἦτο καλὸν ν' ἀφήσω ἄνευ ἀπαντήσεως. Καὶ παρακαλῶ νὰ φιλοξενήσητε τὴν παροῦσάν μου εἰς ἓν ἀπὸ τὰ προσεχῆ φύλλα σας.

Κατὰ τὸν Κον Π. Κ. τὸ ἔργον μου τοῦτο δὲν στερεῖται φιλολογικῆς ἀξίας καὶ δύναται εἴς τινας περιστάσεις νὰ βοηθήσῃ σπουδαίως τοὺς καταγινομένους εἰς τὴν ἔρευναν τῶν κατὰ τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους κατὰ τὸ Αἰγαῖον καὶ τὴν Μικρασίαν συμβάντων. Περιέχει ὅμως ὄχι ὀλίγας παρακινδυνευμένας ἐτυμολογίας καὶ τόσα γλωσσολογικὰ ἁμαρτήματα, ὥστε ὁ κύριος αὐτοῦ σκοπός, ἡ ἑρμηνεία τῶν εἰρημένων ἐπιγραφῶν τῆς Λήμνου, δέον νὰ τεθῇ ἐν ὑστάτῃ μοίρᾳ.

Βεβαίως ἔργον τοιαύτης φύσεως καὶ γραμμένον εἰς χώραν εἰς τὴν ὁποίαν ὁ γράφων ἐκτὸς τῆς μικρᾶς αὐτοῦ βιβλιοθήκης οὐδὲν ἄλλο ἔχει βοήθημα δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἐξέλθῃ τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἐλεύθερον σπουδαίων ἁμαρτημάτων· καὶ ὁμολογοῦμεν, ὅτι ὄχι ὀλίγα τοιαῦτα ἀνεύρομεν ἤδη καὶ διωρθώσαμεν κατὰ τὸ ἐνὸν μόνοι μας ἢ τῇ συμπράξει προσώπων ἁρμοδιωστέρων. Πολὺ ὅμως ἀμφιβάλλομεν ἂν τὰ ὑπὸ τοῦ Κ. Π. Κ. διὰ τῆς Ἑστίας δημοσιευθέντα ἔχουσιν ὅλα τὴν ἀξίαν καὶ τὴν ἰσχύν, τὴν ὁποίαν ἔδωσεν εἰς αὐτὰ ὁ γράψας.

Ὡς πρῶτον γλωσσολογικὸν ἁμάρτημά μας καταλέγει ὁ ἐπικρίνων ὅτι ἐταυτίσαμεν τὴν ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος ἀναφερομένην Περσικο-Ἑλληνικὴν λέξιν *κάρανος*=κύριος μετὰ τοῦ Ταρταρομογγολικοῦ Χαν=ἡγεμών. Ἁπλῆ ὅμως ἀνάγνωσις τοῦ χωρίου, τὸ ὁποῖον ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν κρίσιν ταύτην ἀρκεῖ νὰ πείσῃ τὸν ἀναγνώστην, ὅτι τὸ ἐν αὐτῷ ἀπαντώμενον Khan (Γρ. Khar) θεωροῦμεν ὡς τὴν συντετμημένην μορφὴν τῆς λέξεως Kharan καὶ οὐχὶ ὅπως ὑπέθεσεν ὁ ἐπικρίνων. «Haralio, ἐλέγομεν ἐν σελ. 36 τῆς πραγματείας μας, est à notre avis le nom, dont les Perses ont fait leur Kharan ou Khan (καὶ ἐν ὑποσημ. Κάρανος =κύριος) le seigneur, le maître, et les Turcs leur Karal ou Kiral ou simplement Kral, nom par lequel ils designent les rois non Musulmans.

Πιστεύομεν δὲ ὅτι θὰ πεισθῇ καὶ ὁ ἴδιος περὶ τούτου ὅταν μάθῃ ὅτι κατ' ἐμὴν ἰδέαν ἡ λέξις αὕτη Kharana, τὴν ὁποίαν ὁ Ξενοφῶν μετέγραψεν *κάρανος* συγγενεύει οὐχὶ πρὸς τὸ κάρα çiras caranh=κεφαλή, ἀλλὰ μετὰ τοῦ Khara, Σανσκρτ. Kharantha, Ἰων. κάρα, Κρητικ. καρανὼ= αἶγες ἢ πρόβατα· καὶ ὅτι ἀρχικῶς ἐσήμαινε τὸν «ποιμένα». Ἀπὸ δὲ τὴν σημασίαν ταύτην ἦτον εὔκολον νὰ περιπέσῃ εἰς ἐκείνην τοῦ ἡγεμόνος χωρὶς ν' ἀλλάξῃ τὴν ἐθνικότητά της.

Κατὰ τὸν Κ. Π. Κ. παρακινδυνευμένοι εἶνε ἐπίσης οἱ συνδυασμοὶ τῶν ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς ἀπαντωμένων ὀνομάτων Aomairom πρὸς τὸ *Ἀμόριον*, τοῦ *Ζεροζαϊθ* πρὸς τὸ *Μερμνάδης*, τοῦ Oumourbeg πρὸς τὸ διοικητὴς τοῦ Ἀμορίου, τοῦ arzio πρὸς τὸ ἄρχων κτλ.

Ἀλλὰ διὰ ποίους λόγους; Ὁ ἐπικρίνων ἀρκεῖται νὰ ὑποδείξῃ τὰ λάθη, νὰ βεβαιώσῃ αὐτὰ ἐπισήμως χωρὶς ὅμως νὰ μᾶς γνωρίσῃ τοὺς λόγους του, οὔτε τὸ ὄνομά του.

Ἀλλὰ δὲν ἔχει δίκαιον.

Ἐὰν πράγματι ἡ ἐπιγραφὴ ἦναι Φρυγική, καὶ περὶ τούτου δὲν ὑπάρχει πλέον ἀμφιβολία, καὶ ἂν ἡ λέξις Haralio σημαίνῃ ὡς εἴπομεν τὸν ἡγεμόνα, ἡ πρὸ αὐτῆς λέξις Aomairom πρέπει κατ' ἀνάγκην νὰ ἦναι τοῦ τόπου ἢ τοῦ λαοῦ, τοῦ ὁποίου ὁ ἀποθανὼν ἦτον ἡγεμών. Ἄτοπον δὲ θὰ ἦτο νὰ ζητήσωμεν τὸν τόπον ἢ τὸν λαὸν τοῦτον ἐκτὸς τῆς Φρυγίας καὶ ἔτι ἀτοπώτερον ὅταν εὑρόντες αὐτὸν εἰς τὴν χώραν ταύτην δὲν θέλωμεν νὰ τὸν ἀναγνωρίσωμεν.

Ὡς πρὸς τὸ Oumourbeg πολὺ πιθανὸν ὁ Κ. Π. Κ. ἔχει δίκαιον. Δὲν γνωρίζω ὅμως ἐὰν ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν 1) ὅτι ἡ λέξις Beg ἐσήμαινε παρὰ τοῖς Τρυρκομάνοις ὡς καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις Τούρκοις τὸν διοικητὴν ἐπαρχίας τινὸς καὶ ἐτίθετο κατόπιν ὀνομάτων τόπων καὶ οὐχὶ προσώπων· 2) ὅτι ὄνομα κύριον Oumour δὲν ὑπάρχει παρὰ τοῖς Τούρκοις καὶ 3) ὅτι οἱ δύο ἢ τρεῖς ὑπὸ τῆς ἱστορίας ἀναφερόμενοι Oumourbegs ἦσαν ὅλοι Πρίγκηπες τῆς Μικρασίας καὶ δὴ χωρῶν πλησιέστατα εἰς τὴν Φρυγίαν κειμένων.

Δὲν ἐννοοῦμεν ἐπίσης τί ἐμποδίζει τὸν κ. Κ. Π. Κ. νὰ συσχετίσῃ τὴν ἑλλ. λέξιν ἄρχων μετὰ τῆς Φρυγικῆς arzio

Digitized by Google

ἀφοῦ ἀμφότεραι ἔχουν τὴν αὐτὴν κατασκευὴν καὶ σημασίαν καὶ οἱ Φρύγες ἦσαν τῆς αὐτῆς καταγωγῆς μὲ τοὺς Ἕλληνας. Ἴσως διότι ἐσχετίσαμεν αὐτὴν καὶ μετὰ τῆς ἀραβικῆς λέξεως Reiz ? ἀλλὰ πόσας ἄλλας λέξεις δὲν ἔχουσι κοινὰς μετὰ τῶν Ἀρίων οἱ Σημῖται.

Ὁ συσχετισμὸς τοῦ Ζεροζαΐθ καὶ τοῦ Μερμνάδης στηρίζεται ἐπίσης ἐπὶ σειρᾶς ὅλης ἐπιχειρημάτων, τὰ ὁποῖα ὅμως ὁ ἐπικρίνων δὲν ἠθέλησε νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν. Ἐν τούτοις δύναμαι νὰ βεβαιώσω αὐτόν, ὅτι τὰ ἐπιχειρήματα ταῦτα ἐθεωρήθησαν ὑπὸ τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ Ἀσιανολόγων τόσον περίεργα, ἵνα μὴ εἴπω σπουδαῖα, ὥστε πρόσωπον ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων ἀνέλαβε νὰ ἐξετάσῃ εἰς τοὺς Καράμους τῆς Ἀσσυρίας μὴ ἡ δυναστεία τῶν Μερμναδῶν, ἥτις οὐδαμοῦ εὑρέθη ἀναγραμμένη, φέρεταί που ὑπὸ τὸ ὄνομα Ζεργάδαι.

Ὥστε τὸ μόνον γλωσσικὸν ἁμάρτημα διὰ τὸ ὁποῖον ὁ Κ. Π. Κ. φαίνεται ὅτι ἔχει δίκαιον νὰ ἐπικρίνῃ τὴν πραγματείαν μου εἶνε ἡ λέξις Oumourbeg, τὴν ὁποίαν αὐτὸς μὲν θεωρεῖ ὡς τὸ ὄνομα ἑνὸς Βέη ὀνομαζομένου Oumour, ἡμεῖς δὲ ὡς συνώνυμον τοῦ διοικητοῦ τοῦ Ἀμορίου. Ἀλλὰ κατὰ τί δύναται νὰ ἐπηρεάσῃ τὸ σφάλμα τὴν ἑρμηνείαν τῶν ἐπιγραφῶν τῆς Λήμνου καὶ νὰ ὑποβιβάσῃ τὴν πραγματείαν ἡμῶν εἰς ἀρχαιολογικὴν ὕλην, materia archeologica;

« Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἱστορικὴν ἔποψιν, λέγει ὁ ἐπικρίνων, εἶνε ἄντικρυς ἐναντίον πρὸς τὰς ἀληθεῖς παραδόσεις ἡ γνώμη, καθ' ἣν οἱ Λυδοί, οἱ μηδέποτε θαλασσοκρατήσαντες ἐπὶ τῶν πρώτων Μερμναδῶν, ἦρχον τῶν νήσων Ρόδου Θήρας Νάξου Ἀστυπαλαίας.» Αὐτὸ τοῦτο ὅμως λέγομεν καὶ ἡμεῖς ἐν σελ. 46 τῆς πραγματείας μας :

« L' occupation des Cyclades mentionnée par Diodore et que le monument de Lemnos vient de confirmer irrefûtable a eu lieu sous le régne de Gygès et, comme l' a très bien dit le même Diodore, par ses compatriotes les Cariens» · καὶ ἀποροῦμεν ἐπ' ἀληθείας πόθεν προῆλθεν ἡ παρεννόησις αὕτη.

Ὅτι κατὰ τὸν Ζ'π.Χ. αἰῶνα ὅλαι αἱ ἐν Μικρασίᾳ λαλούμεναι γλῶσσαι ἦσαν κράματα τῶν Σημιτικῶν καὶ τῶν ἀρχαίων τῆς Χερσοννήσου ἰδιωμάτων, εἶνε τόσον βέβαιον καὶ τόσον πασίγνωστον, ὥστε περιττὸν κρίνομεν νὰ φέρωμεν μάρτυρας ἐπὶ τούτων. Μυρίας ὅμως θὰ ὁμολογήσωμεν χάριτας εἰς τὸν Κ. Π. Κ. ἂν μᾶς ἐγνώριζε μίαν τοὐλάχιστον ἐπίσημον μαρτυρίαν βεβαιοῦσαν ὅτι οἱ ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου ἀναφερόμενοι *τέσσαρες χαρακτῆρες* γλώσσης ἐν Ἰωνίᾳ, ἦσαν τέσσαρες ἑλληνικαὶ διάλεκτοι καὶ ὄχι τέσσαρα σύμμικτα ἐντόπια ἰδιώματα.

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, τὴν 8]20 Ἀπριλίου 1888.

Β. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ
ἰατρός.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευῇ, 29 Ἀπριλίου.

Ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τοῦ ὀνόματος τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως ἐψάλη τῇ 23ῃ λήξαντος μηνὸς ἡ συνήθης δοξολογία ἐν τῷ ναῷ τῆς Μητροπόλεως· ἕνεκεν ὅμως τῆς ἀπουσίας τοῦ βασιλέως ἡ τελετὴ ἦν μᾶλλον τυπική. Ἀλλ' ἐν Κερκύρᾳ ἡ τελετὴ ἐγένετο μετὰ πάσης λαμπρότητος καὶ διακοσμήσεως τῆς πόλεως. Ἐντεῦθεν ἐστάλησαν πρὸς τὴν Α. Μ. πολλὰ συγχαρητήρια τηλεγραφήματα, ἐξ ὧν ἐν τοῖς πρώτοις τὸ τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου.

— Ἀνεχώρησεν εἰς Κέρκυραν ὁ γραμματεὺς τῆς Βασιλίσσης κ. Δ. Μεσσαλᾶς, ὅστις ἐκεῖθεν μετὰ τῆς κυρίας τῆς τιμῆς κυρίας Αἰκατερίνης Σαπουντσάκη θέλει συνοδεύσει τὴν Α. Μ. τὴν Βασίλισσαν ἀπερχομένην προσεχῶς διὰ τοῦ Βοσπόρου εἰς Ρωσσίαν.

— Ἡ ἐπὶ τῆς ἐξελέγξεως τῆς διαχειρήσεως τοῦ ταμείου τῆς ἑταιρείας τῶν Φίλων τοῦ λαοῦ συστᾶσα ἐπιτροπὴ ἐπεράτωσε τὰς ἐργασίας αὐτῆς εὑροῦσα τὴν διαχείρισιν ἀκριβεστάτην. Ἐπίσης ἀκριβεῖς ἀπέδειξεν ἡ ἐξέλεγξις τὰς διαχειρίσεις τῶν ταμείων τῆς πωλήσεως τοῦ σφραγιστοῦ χάρτου καὶ τοῦ ὀρφανοτροφείου Χατζηκώστα.

— Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν μετὰ τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν διώρισαν ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν κ. κ. Δ. Στεφάνου, δικαστικοῦ Συμβούλου, Ι. Σαρσέντη, ἀντιπροέδρου τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, Γ. Ἀντωνοπούλου, νομικοῦ Συμβούλου, Δ. Παπαφράγκου, γενικοῦ γραμματέως τοῦ ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης, καὶ Ι. Σπυρακοπούλου, ἐλεγκτοῦ ἐν τῷ ἐλεγκτικῷ Συνεδρίῳ, ὅπως ἐξελέγξωσι τὴν διαχείρισιν τοῦ Ταμείου τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου. Ἡ Ἐπιτροπὴ ἤρξατο ἀμέσως τῶν ἐργασιῶν της καὶ εὗρε τὸ ταμεῖον ἐν πλήρει τάξει, ὑπολείπεται δὲ νῦν ἡ ἐξέλεγξις τῶν βιβλίων καὶ τῶν λ]σμῶν τῆς ἐν γένει διαχειρίσεως.

—Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν συνέστησεν ἐπιτροπὴν ἐκ τοῦ νομικοῦ συμβούλου κ. Ἀρ. Γλαράκη, τοῦ τμηματάρχου κ. Παντελάκη καὶ τοῦ γραμματέως κ. Σ. Δούρου πρὸς ἐξέλεγξιν τῆς διαχειρίσεως τῆς κεντρικῆς ἐπιτροπῆς πρὸς σχηματισμὸν ἐθνικοῦ στόλου.

— Τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως συνέστησεν ἐπιτροπὴν ἐκ τοῦ ἐλεγκτοῦ τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου κ. Ν. Σπυρακοπούλου, τοῦ τμηματάρχου κ. Α. Κλεώπα καὶ τοῦ παρὰ τῷ Γενικῷ Λογιστηρίῳ γραμματέως κ. Σ. Δούρου πρὸς ἐξέλεγξιν τοῦ ταμείου τῆς Ριζαρείου Σχολῆς.

— Συνέστη ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν Ἐσωτερικῶν ἔκτακτος ὑπηρεσία διὰ τὸν καταρτισμὸν τῶν ἀπαιτουμένων μελετῶν πρὸς ἀνέγερσιν δημοσίων κτιρίων, μεταρρύθμισιν ὑπαρχόντων τοιούτων, καὶ διεύθυνσιν τῆς ἐκτελέσεως αὐτῶν.

Ἕνεκα καθυστερήσεως τινῶν Ἀγγελιῶν ἐκ τῶν σταλεισῶν πρὸς νέους ἀνταποκριτὰς τῆς «Ἑστίας», ἡ κλήρωσις τοῦ Λαχείου αὐτῆς ἀναβάλλεται εἰς τὴν πρώτην Κυριακὴν τοῦ Ἰουνίου ἀνυπερθέτως, ἀντὶ τῆς ὁρισθείσης ἀρχῆθεν πρώτης Κυριακῆς τοῦ Μαΐου.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Ι. Κ. Τὸ πρῶτον μόνον δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν, ἂν συναινῆτε· εἰ δὲ μή, τηροῦμεν ὅλα εἰς τὴν διάθεσίν σας. Ἐν τούτοις εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν φιλοφροσύνην. — κ. Κ. Π. Δ. Σύρον. Οἱ τέσσαρες τόμοι δραχ. 15, προπληρωτέας. Ταχυδρομικῶς ἀποστέλλονται. Παρακαλοῦμεν νὰ ὁρίσητε ἂν οἱ ζητούμενοι ἀριθμοὶ εἶνε τοῦ φύλλου ἢ τοῦ δελτίου τῆς «Ἑστίας» πρὸς ἀποφυγὴν ματαιοπονίας.—*Ἐνὶ φίλῳ*. Εἶνε τακτικὸς μόνον εἰς τὴν ἀταξίαν.— κ. Κ. Κ. Πειραιᾶ. Τὸν ἐλάχιστον τόκον, 2 1)2 τοῖς 100, πληρόνουσι τρία μόνον κράτη, Ἀγγλία, Ὁλλανδία καὶ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι. —Κυρίᾳ Α. Π. Δ. Εὐχαριστοῦμεν, ἀλλ' εἶνε ἀκατάλληλον διὰ τὴν «Ἑστίαν».—κ. Β. Γ. Προῦσαν. Οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγον· «Εἰ μὴ τεθέασαι τὰς Ἀθήνας, στέλεχος εἶ·» Περὶ τοῦ ἄλλου θέλομεν ἐξετάσει.— κ. Δ. Π. Κ. Σμύρνην. Θέλομεν συμμορφωθῇ τῇ παραγγελίᾳ σας. — κ. Κ. Δ. Α. Νεάπολιν. Ἐλήφθησαν καὶ ἀπεστάλησαν ὑμῖν τὰ ζητηθέντα. Μένει περίσσευμα δραχ. 6, τὰς ὁποίας τηροῦμεν εἰς τὴν διάθεσίν σας.—κ. Μ. Δ. Κωνσταντινούπολιν. Τοιοῦτον βιβλίον δὲν γνωρίζομεν ἐκδοθὲν ἐνταῦθα κανέν.—*Ἐνδιαφερομένῳ*. Τὸ πρόγραμμα ἐδημοσιεύθη καὶ ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ Ἀγγελίᾳ τῆς «Ἑστίας» καὶ ἐν αὐτῷ τῷ φύλλῳ. Ἐκ τοῦ γραφείου ἡμῶν δύνασθε νὰ λάβητε ἀντίτυπον τῆς Ἀγγελίας. — κ. Ι. Π. Ἡράκλειον. Εἶχεν ἤδη δημοσιευθῆ, ὅτε ἐλάβομεν τὴν ἐπιστολήν σας.—κ. Α. Β. Βερολῖνον. Ἡ «Ἑστία» σᾶς εὐγνωμονεῖ διὰ τὸ κάλλιστον ἐνθύμημα. — κ. Σ. Ν. Π. Μάντσεστερ. Τὰ ζητηθέντα καὶ σημείωσιν τῶν ἐγκριθέντων βιβλίων ἀπεστείλαμεν ταχυδρομικῶς —κ. Λ. Δ. Σ. Βάρναν. Ἰδιαιτέρως ἀπηντήσαμεν — κ. Ν. Π. Σμύρνην. Βικέλα —Λουκῆς Λάρας καὶ Διηγήματα. Ὑπάρχουσι καὶ ἐκ μεταφράσεως ἱκανά, ὧν κατάλογον δυνάμεθα νὰ σᾶς ἀποστείλωμεν, ἂν θέλετε. — κ. Α. Κ. Π. Λεμησσόν. Ἐλήφθησαν, εὐχαριστοῦμεν δ' ὑμῖν διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας. Ἐπληρώθησαν τὰ ἀνήκοντα τῇ Συντάξει τῆς Α. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. — κ. Α. Ε. Στενήμα-

Digitized by Google

χον. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς εὐμενεῖς ἐνεργείας. Πρὸς πάντας τοὺς ἐγγραφέντας ἤρχισεν ἡ ἀποστολὴ ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως. — κκ. Π. Ν. Π. Πάτρας, Σ. Σ. Χαλκίδα, Ι. Β. Μακρυνίτσαν καὶ J. D. Παρισίους. Ἐλήφθησαν.—κ. Β. Α. Ραμλίον. Ἐκ τῶν ζητηθέντων μόνον τὴν τοῦ κ. Δ. Βικέλα, περιλαμβανομένην ἐντὸς τῶν *Στίχων* του, σᾶς ἀπεστείλαμεν. Τῆς ἄλλης δὲν εὕρομεν ἐνταῦθα ἀντίτυπον. Τοιοῦτον δύνασθε νὰ ζητήσητε ἐκ Κερκύρας. — *Φιλολόγῳ*. Ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι ἀποβαίνει ὀλεθρία. Τὸ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ πνεῦμα ζωοποιεῖ. —κ. Ν. Ι. Π. Κωνσταντινούπολιν. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν. — κ. Ι. Τζ. Ὕδραν. Ἐλήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν.—κ. Φ. Μ. Π. Λονδῖνον. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἀπάντησίν μας λαμβάνετε ταχυδρομικῶς.—κ. Ε. Σ. Ἀλεξάνδρειαν. Ἐλήφθησαν. Ἀπεστάλησαν τὰ φυλλάδια. — Σ'. Οἱ πρόγονοί μας! Ἴσως κατὰ τοῦτο μόνον δικαιούμεθα νὰ τοὺς ὀνομάζωμεν προγόνους, ὅτι ἐκληρονομήσαμεν ὅλας των τὰς κακίας, ἀλλὰ μόνας αὐτάς.— κκ. Ε. Σ. Δυρράχιον, Ι. Λ. Τρίπολιν. Δ. Χ. Α. Λάρισσαν καὶ Α. Ν. Βῶλον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστείλαμεν.—κ. Ι. Κ. Ἰθάκην. Ἐλήφθησαν καὶ σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς εὐμενεῖς φροντίδας. Τὸ τεῦχος τῆς Ἱστορίας ἀπεστείλαμεν ταχυδρομικῶς.

ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ ΠΑΣΧΑΛΙΝΗ

Ἀντίτυπα αὐτῆς πωλοῦνται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» ἐν Ἀθήναις δραχ. 2,50, διὰ τὰς ἐπαρχίας δραχ. 2.75, διὰ τὴν ἀλλοδαπὴν φρ. χρυσᾶ 3.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΠΟΛΥΖΩΪΔΟΥ

ΓΕΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς.

Ἐπιθεωρηθεῖσα καὶ συμπληρωθεῖσα

ΥΠΟ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Π. ΚΡΕΜΟΥ

καθηγητοῦ τῆς Ἱστορίας.

ΕΙΣ ΤΟΜΟΥΣ ΤΕΣΣΑΡΑΣ.

Ἐκ τῶν Καταστημάτων Σ. Κ. Βλαστοῦ ἐξεδόθη ἄρτι ὁ *Πρῶτος τόμος* τοῦ συγγράμματος τούτου, ὅπερ ἐν καιρῷ προανηγγείλαμεν διὰ τῆς «Ἑστίας». Ὁ τόμος οὗτος ἄριστα ἐκτετυπωμένος, ἐκ σελίδων 840, περιλαμβάνει τὴν περίοδον τῶν προϊστορικῶν χρόνων καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν ἀρχαίων ἐθνῶν τῆς Ἀσίας, τῆς Λιβύης, καὶ τὴν τῶν Ἑλλήνων ἐκτενέστερον. Ὁ *Δεύτερος τόμος* εὑρισκόμενος ἤδη ὑπὸ τὰ πιεστήρια ἐκδοθήσεται περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐλευσομένου μηνὸς Ἰουνίου.

Τὸ ὅλον σύγγραμμα θέλει ὑπερβῇ κατὰ ἀκριβεστέρους ὑπολογισμοὺς τὰ 150 τυπογραφικὰ φύλλα, ἤτοι σελίδας 2,500 πυκνῆς ὕλης σχήματος μεγάλου ὀγδόου.

Διὰ τοὺς κυρίους συνδρομητὰς ἡ τιμὴ τῆς συνδρομῆς μένει ἡ αὐτὴ ὡς προηγγέλθη· ἤτοι ἐν Ἀθήναις φράγκα 24 τὸ ὅλον σύγγραμμα διὰ τοὺς πληρόνοντας κατὰ τόμον καὶ φρ. 18 διὰ τοὺς προπληρόνοντας τὸ ὅλον σύγγραμμα ἅμα τῇ παραλαβῇ τοῦ Α' τόμου. Οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῇ ἀλλοδαπῇ συνδρομηταὶ ἐπιβαρύνονται καὶ μὲ τὰ ταχυδρομικὰ τέλη, δραχ. 1 δι' ἕκαστον τόμον, ἤτοι λαμβάνουσι τὸ σύγγραμμα, πληρόνοντες μὲν τὸ ὅλον ἀντὶ δραχ. 22, κατὰ τόμον δὲ πληρόνοντες ἀντὶ δραχ. 7 ἕκαστον τόμον, καὶ τὸ ὅλον ἀντὶ δραχ. 28.

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

Ζητοῦνται οἱ τόμοι τοῦ *Λογίου Ἑρμοῦ* τῆς Βιέννης τῶν ἐτῶν 1812, 1814, 1816 καὶ 1821. Ὁ κατέχων αὐτοὺς καὶ θέλων νὰ τοὺς ἐκποιήσῃ δύναται νὰ ἀποταθῇ εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας».

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

29 Ἀπριλίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	470.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	471.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	533.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	490.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	245.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	95.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		517.—
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4.200.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	196.50
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	82.50
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	213.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	163.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	402.—
Ἑταιρία Φωταερίου	» »	
Συναλλάγματα		
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	32.60
	3μην.	32.45
Σ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	129.—
»	3μην.	
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		25.75
Λίρα ὀθωμανικὴ		29.15

ΧΕΙΜΩΝΑΝΘΟΙ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΟΛΕΜΗ

Συλλογὴ λυρικῶν ποιημάτων

Ἐξεδόθη ἄρτι ἄριστα τετυπωμένον ἐπὶ χάρτου ἐκλεκτοῦ, μετὰ καλλιτεχνικοῦ ἐξωφύλλου.

Τιμᾶται δραχ. 3. —Μετὰ ταχυδρομικῶν τελῶν δραχ. 3,30.

Πωλεῖται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας»

ΠΑΙΔΩΝ ΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑ

παρὰ τοῖς Ἕλλησι καὶ Ῥωμαίοις

Συγγραφὴ J. L. Ussing

καθηγητοῦ ἐν Κοπεγχάγῃ.

ἐξελληνισθεῖσα ἀδείᾳ τοῦ συγγραφέως ἐκ τῆς δευτέρας γερμανικῆς μεταφράσεως.

ΥΠΟ ΛΥΣΑΝΔΡΟΥ Γ. Χ. ΚΩΝΣΤΑ

Τιμᾶται δραχ. 3.—Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον δραχ. 3,25.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ ΑΡΤΙ

ΜΕΛΕΤΑΙ

ΥΠΟ Α. ΔΙΟΜΗΔΟΥΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας ἐν τῷ ἐθνικῷ πανεπιστημίῳ.

Τιμὴ δραχ. 5.—Μετὰ ταχυδρ. τελῶν δραχ. 5.50.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 —1324

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 593.—8 ΜΑΙΟΥ 1888. Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 645

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΟΝΑΧΟΙ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΙ.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ, μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ, μετάφρασις Χ. Α.

Η ΑΡΙΣΤΗ ΦΙΛΗ ΤΩΝ ΝΕΑΝΙΔΩΝ, μετάφρ. ὑπὸ τῆς Δδος Κλέας Σκιαδαρέση.

Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ ἐν Δαρμστάδῃ ὑπὸ Αὐγούστου Βόλτζ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Κατὰ τὰς τηλεγραφικὰς πληροφορίας τὰς ἐκ τῶν ἡμίσεων ἐπαρχιακῶν ἐπιτροπῶν ληφθείσας μέχρι τοῦδε, οἱ δηλώσαντες ἐκθέται ἀνέρχονται εἰς 1600, κατὰ 400 δηλαδὴ πλειότεροι τῶν τῆς προηγουμένης Ὀλυμπιάδος, ἐλλείπουσι δ' οἱ ἐκθέται τῆς πόλεως Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καὶ 35 ἔτι ἐπιτροπῶν, ὥστε ἀναμφιβόλως ἂν συγκαταριθμήσωμεν καὶ τοὺς συμμεθέξοντας δήμους, οἱ ἐκθέται θὰ εἶνε ὑπερδιπλάσιοι τῶν τῆς τελευταίας Ὀλυμπιάδος.

— Ἡ ἐπαρχία Ἀττικῆς κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἔκθεσιν ἀντεπροσωπεύετο ὑπὸ 313 ἐκθετῶν. Μέχρι τοῦδε δ' ἀπεστάλησαν δελτία ὑπὸ μόνον δύο τμημάτων Ἀθηνῶν, τοῦ Β' καὶ Γ' 107, ὡς δ' ἀναγγέλλει μία καὶ μόνη ἐπιτροπὴ ἡ τοῦ Β' τμήματος τῆς πόλεως οἱ ἐκθέται ἐν τούτῳ θὰ ὦσι περὶ τοὺς διακοσίους.

— Ὁ Ἐρυθρὸς Σταυρὸς ἐδήλωσεν ἐπίσης τὴν συμμετοχήν του διὰ τῆς συστάσεως πλήρους χειρουργικοῦ τμήματος ὅπερ θὰ καταλάβῃ χῶρον 5,179 τετραγωνικῶν μέτρων ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Ζαππείου. Ἡ αἴτησις αὕτη ἐγένετο δεκτή.

— Ἡ ἐν Γαλαξειδίῳ εἰδικὴ ἐπιτροπὴ τῶν Ὀλυμπίων ὑπέβαλε δι' ἀναφορᾶς της εἰς τὸν οἰκεῖον δήμαρχον τὴν γνώμην, ἵνα ἡ κοινότης τοῦ Γαλαξειδίου, καθὸ ναυτικὴ κατὰ μέγα μέρος, ἐκθέσῃ εἰς τὴν προσεχῆ ἔκθεσιν τῶν Ὀλυμπίων ἱστὸν πλήρη μὲ τὰς κεραίας καὶ τὸν ἐξαρτισμόν του, κατ' ἀναλογίαν πλοίου 100 ποδῶν μήκους. Ὁ ἱστὸς οὗτος ἱστάμενος πρὸ τοῦ μεγάρου τῆς ἐκθέσεως θὰ ἀντιπροσωπεύσῃ τὸ κύριον τοῦ τόπου ἐπάγγελμα, ὅπως ἐκτιμηθῇ ἡ φημιζομένη ναυτικὴ σιδηρουργία καὶ ἡ ναυτικὴ ἐξάρτυσις. Ἡ εἰδικὴ ἐπιτροπὴ τῶν Ὀλυμπίων ὑπέβαλε πρότασιν, ὅπως τὸ ἀπαιτούμενον ποσὸν διὰ τὸ ἔργον, ἀνερχόμενον εἰς 3,500 δραχμάς, προκαταβληθῇ ὑπὸ τῆς λιμενικῆς ἐπιτροπῆς.

— Ὁ κ. Εὐάγγελος Γ. Μπασιᾶς διὰ νεωτέρας ἐπιστολῆς αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐν Ληξουρίῳ τοπικὴν ἐπιτροπὴν ἐπὶ τῆς ἐκθέσεως ἐδήλωσεν αὐτῇ ὅτι ἐπιθυμῶν νὰ συντελέσῃ καὶ εἰς τὴν ἐμψύχωσιν τῆς γεωργίας τῆς ἐπαρχίας Πάλης τίθησι βραβεῖον δραχ. 200 διὰ τὸν σταφιδοπαραγωγὸν ἐκεῖνον, ὅστις ἤθελε τύχει βραβείου ἢ μνείας ἐπαίνου, ἐκ τῶν ἐκθετῶν τῆς ἐπαρχίας Πάλης, ἐν τῇ προσεχεῖ Ὀλυμπιακῇ Ἐκθέσει.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ὑπὸ τὸν τίτλον: *Ἡ Ἑλληνικὴ μέλλουσα διεθνὴς γλῶσσα τῶν λογίων* ὁ ἐν Δαρμστάδῃ καθηγητὴς κ. Α. Βόλτζ ἐξέδωκεν ἄρτι σύγγραμμα ὀγκῶδες ἐξ ὑπερτριακοσίων ὅλων σελίδων. Διὰ τοῦ νέου τούτου ἔργου, ἀπαιτήσαντος προφανῶς καὶ χρόνον μακρὸν καὶ μελέτας ἐπισταμένας, ὁ ἀκαταπόνητος ἑλληνιστὴς πειρᾶται ν' ἀποδείξῃ ὅτι, προκειμένου νὰ καθιερωθῇ γλῶσσά τις διεθνὴς πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν παντοειδῶν ἀναγκῶν τῆς ἀνθρωπότητος, ἀντὶ πάσης ἄλλης, εἴτε ὑπαρχούσης, εἴτε πλαττομένης ὅπως ἡ Βολαπουκική, ἡ τὰ μάλα πρόσφορος θὰ ἦτο ἡ Ἑλληνική. Ἡ ἰδέα αὕτη τὸ πρῶτον νῦν δὲν φέρεται εἰς φῶς. Αὐτὸς δ' ὁ συγγραφεὺς τοῦ ῥηθέντος βιβλίου ἀναφέρει ἐν τῇ εἰσαγωγῇ ὅτι τῆς ἰδέας περὶ γενικεύσεως τῆς ἑλληνικῆς πρῶτος κῆρυξ ὑπῆρξεν ὁ κ. Μ. Ρενιέρης καὶ μετ' αὐτὸν ὁ γάλλος Ἑλληνιστὴς Ἐϊχτάλ, καὶ μεταφράζει τὸ ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 583 φύλλῳ τῆς *Ἑστίας* περὶ τοῦ ζητήματος ἀρθρίδιον. Ἀλλ' ὁ κ. Βόλτζ πρῶτος συστηματοποιεῖ τὸ πρᾶγμα καὶ ἐκ τῆς ἐξαντλήσεως τοῦ ζητήματος ἐν ὅλαις ταῖς λεπτομερείαις φέρει τὰ περὶ δυνατῆς ἐφαρμογῆς πειστήρια. Οὕτω τὸ βιβλίον μετὰ πεφωτισμένην εἰσαγωγὴν εἰς τὸ θέμα παρέχει δύο διδακτικὰ μέρη: διδαχὴν τῆς ἑλληνικῆς προφορᾶς καὶ σύντομον γραμματικὴν καὶ χρηστομάθειαν, ἤτοι πλουσιωτάτην συλλογὴν παντοειδῶν ἑλληνικῶν κειμένων εἴτε πρωτοτύπως ἑλληνιστὶ γραφέντων, εἴτε ἐκ ξένων γλωσσῶν μεταφρασθέντων. Ἑκάστῳ τούτων παρατίθεται γερμανικὴ μετάφρασις. Ὁ συγγραφεὺς διὰ τῶν δειγμάτων αὐτῶν θέλει ν' ἀποδείξῃ τὸν ἐν τῇ ἐκφράσει πλοῦτον, τὴν ἐλαστικότητα καὶ εὐκαμψίαν τῆς ἑλληνικῆς, καὶ ἀντλεῖ ταῦτα πανταχόθεν καὶ ἐκ τῆς πολιτικῆς καὶ ἐκ τῆς ἐπιστήμης καὶ ἐκ τῆς φιλολογίας καὶ ἐκ τῆς ποιήσεως, τῆς τε δημώδους καὶ τῆς τῶν λογίων. Οὕτως ὑπάρχουσι τεθησαυρισμένα ἐν ταῖς σελίσι τοῦ ὀγκώδους βιβλίου πλεῖστα ἄξια λόγου καὶ δὴ οὐκ ὀλίγα ποιήματα καὶ ᾄσματα δημώδη καὶ παραδόσεις καὶ μῦθοι μετὰ πιστῶν ἐμμέτρων καὶ πεζῶν μεταφράσεων φιλοτεχνηθεισῶν ὑπὸ τοῦ δεξιωτάτου συγγραφέως. Τοιοῦτο τὸ νέον ἔργον τοῦ κ. Βόλτζ, πλουσιωτάτη συμβολὴ εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς νέας ἑλληνικῆς ἀγῶνα, ὃν τόσον ἐρρωμένως διεξάγουσι ξένοι λόγιοι φίλα τῇ Ἑλλάδι φρονοῦντες, μὴ φειδόμενοι οὐδὲ κόπου, οὐδὲ χρόνου, οὐδὲ δαπάνης καὶ προκαλοῦντες ἀξίως τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους.

— Ὁ Γερμανὸς πρίγκηψ Κάρολος ἐπεσκέφθη τὰς κυριωτέρας κώμας καὶ τοποθεσίας τῶν Σφακίων. Ὁ πρίγκηψ προτίθεται νὰ ἐκδώσῃ εἰς τόμον τὰς ἐντυπώσεις του ἔκ τε τῆς Κρήτης καὶ τῶν ἄλλων τῆς Ἀνατολῆς μερῶν, ἅτινα περιηγήθη καὶ πρὸς τοῦτο ἐφωτογράφησε τὰς γραφικωτέρας τῶν Λευκῶν Ὀρέων καὶ τῆς Ἴδης τοποθεσίας, ἔτυχε δὲ κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν ἐκλογῶν εἰς τὴν χώραν τῶν Σφακίων, καὶ κατεγοητεύθη ἐκ τοῦ ἀνδρικοῦ κάλλους τῶν Σφακιωτῶν, τοὺς ὁποίους ἐφωτογράφησεν ὡς ἦσαν συνηθροισμένοι ἐν τῷ τόπῳ τῆς ἐκλογῆς.

— Ἐν τῇ γαλλικῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν Ἐπιγραφῶν, ὁ διάσημος βυζαντινολόγος Σλουμβέργερ ἀνέγνω ἀπόσπασμα ἐκ τῆς μετ' οὐ πολὺ ἐκδιδομένης ὑπ' αὐτοῦ βιογραφίας Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ, διαπρέψαντος κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα ἐν τοῖς πρὸς τοὺς Σαρακηνοὺς πολέμοις. Ὁ Νικηφόρος ἦτο ἐκ τῶν μεγίστων τοῦ βυζαντινοῦ κράτους στρατηγῶν, συνέγραψε δὲ καὶ στρατηγικὴν βίβλον ἐκ κεφαλαίων 25, λίαν περίεργον καὶ λίαν διδακτικήν, μαρτυροῦσαν δὲ κατὰ τὸν κ. Σλουμβέργερ, μέχρι τίνος τελειότητος εἶχε προβῇ ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων ἡ τακτικὴ τέχνη. Τὸ βιβλίον τοῦ Νικηφόρου εἶνε κατ' ἐξοχὴν πολύτιμον δι' ἃς περιλαμβάνει θεωρίας περὶ τῶν ἀπροσδοκήτων ἐφόδων καὶ ἐνεδρῶν ἐν καιρῷ πολέμου.

— Ὁ ἐν Μασσαλίᾳ λόγιος Γάλλος καθηγητὴς κ. Ἰου-

Digitized by Google

λιος Βλαγκάρ, ὅστις ἐπεχείρησε καὶ διεξήγαγε λίαν εὐδοκίμως τὴν μετάφρασιν τοσούτων ἔργων τῆς καθ' ἡμᾶς ἑλληνικῆς φιλολογίας καὶ ποιήσεως, παρέσχε κατ' αὐτὰς νέαν ἀπόδειξιν τῆς ἀκαταπονήτου αὐτοῦ δραστηριότητος καὶ τοῦ φιλελληνικοῦ του ζήλου, μεταφράσας γαλλιστὶ καὶ ἐκδοὺς ἐν Μασσαλίᾳ καὶ Παρισίοις τὰ περὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ἀγῶνος ὑπομνήματα τοῦ κ. Κωνσταντίνου Μεταξᾶ. Συγχρόνως ἐδημοσιεύθη γαλλιστὶ ὑπὸ Θεοδώρου Βλαγκὰρ ἐν Μασσαλίᾳ ἡ ἱστορία τῆς Ὕδρας (ὑπὸ τοῦ κ. Κριεζῆ) μετὰ πολλῶν σημειώσεων καὶ προσθηκῶν. Οἱ ἀξιότιμοι φιλέλληνες κ. κ. Ἰούλιος καὶ Θεόδωρος Βλαγκάρ, γινόμενοι οὕτως εἰσηγηταὶ παρὰ τοῖς Γάλλοις τῶν ἀρίστων ἔργων τῆς νέας ἑλληνικῆς ποιήσεως καὶ ἱστορίας, πορίζουσι μεγίστην καὶ πολύτιμον ὑπηρεσίαν εἴς τε τὰ γράμματα καὶ τὸ ἔθνος τῶν Ἑλλήνων ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ Εὐρώπῃ.

— Ἡ Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη πρόκειται νὰ πλουτισθῇ διὰ πολυτίμου προσφορᾶς. Ὁ ἐν Ἑνετίᾳ γεραρὸς λόγιος Ἰωάννης Βελούδης, πρώην ἔφορος τῆς Μαρκιανῆς Βιβλιοθήκης, ἐδωρήσατο αὐτῇ τὴν μετ' ἄκρας ἐπιμελείας καταρτισθεῖσαν ἰδιωτικὴν αὐτοῦ βιβλιοθήκην, ἀποτελουμένην ἐκ τετρακισχιλίων καὶ ἐπέκεινα τόμων, ἐν οἷς πολλὰ σπάνια νεώτερα ἑλληνικὰ συγγράμματα, χειρόγραφοι εἰδήσεις καὶ παραπομπαὶ περὶ 200 περίπου συγγραφέων ἀπὸ τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τῆς καταλύσεως τῆς Ἑνετικῆς Δημοκρατίας, συλλογὴ συμμίκτων ἑλληνικῶν πονημάτων λίαν σπουδαίων διὰ τὴν ἀρχαιότητα καὶ τὸ σπάνιον, πολλὰ ἐκ τῶν πρώτων ἔργων ἅτινα ἐξεδόθησαν ὑπὸ τοῦ ἐν Ἑνετίᾳ ἑλληνικοῦ τυπογραφείου, οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Λατῖνοι κλασικοὶ συγγραφεῖς καὶ τὰ ἐκλεκτότερα ἔργα Γάλλων καὶ Ἰταλῶν κλασικῶν. Τὴν ἐξαίρετον συλλογὴν πεμφθεῖσαν ἤδη ἐνταῦθα πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας συνοδεύουσι δύο λεπτομερεῖς κατάλογοι μετὰ ἱστορικῶν διασαφήσεων.

— Ὁ κ. Κεῖπερτ, μέλος τῆς ἐν Βερολίνῳ Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν, μετὰ τοῦ ἀρχαιολόγου κ. Φαβρικίου ἀφίκοντο εἰς Σμύρνην. Ὁ κ. Κεῖπερτ παρασκευάζει ἔκδοσιν νέου χάρτου τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἰς μεγάλην κλίμακα, ὅστις ἔσται ὁ μεγαλείτερος τῶν μέχρι σήμερον ἐκδεδομένων.

Τὴν 23 Ἀπριλίου ἔληξεν ἡ προθεσμία τῆς ὑποβολῆς τῶν δραματικῶν ἔργων διὰ τὸν Λασσάνειον ποιητικὸν ἀγῶνα ὃν προεκήρυξε τὸ Πανεπιστήμιον κατὰ τὸν παρελθόντα Ὀκτώβριον. Τὰ ὑποβληθέντα ἔργα ἀνῆλθον εἰς 15.

— Ἡ προσφώνησις ἣν ἐκ μέρους τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου οἱ ἀντιπρόσωποι αὐτοῦ κκ. Ἀρεταῖος καὶ Κρασσᾶς θὰ ἀποτείνωσιν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Βονωνίας, ἑορτάζον τὴν ὀκτακοσιοστὴν ἐπέτειον αὐτοῦ, θὰ γείνῃ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ γλώσσῃ. Συνετάχθη ἤδη ἡ προσφώνησις αὕτη καὶ περιστρέφεται εἰς ἐγκώμιον τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς πνευματικῆς συγγενείας, ἥτις ἐπεκράτησε μεταξὺ τῶν δύο κλασικῶν ἐθνῶν.

— Ἐπερατώθη σχεδὸν ἡ διακόσμησις τῆς ὀροφῆς τῆς αἰθούσης τοῦ Νέου Θεάτρου, ἥτις εἶνε καλλιτεχνικωτάτη. Ἤρχισε δὲ πρό τινων ἡμερῶν ἡ κατασκευὴ τῶν θεωρείων, ἐξ ὧν θὰ ὑπάρχωσιν εἰκοσιπέντε ἢ εἰκοσιὲξ ἐν ἑκάστῃ σειρᾷ.

— Ἐν τῇ τελευταίᾳ τακτικῇ μηνιαίᾳ συνεδρίᾳ τοῦ Συλλόγου «Παρνασσοῦ» ἀπεφασίσθη ὅπως προκειμένου νὰ ἀνιδρυθῇ νέον κατάστημα τοῦ Συλλόγου «Παρνασσοῦ» ἐκποιηθῇ τὸ ὑπάρχον διὰ πλειστηριασμοῦ ἔχουσιου λίαν προσεχῶς. Συγχρόνως ἀπεφασίσθη ὅπως ὁ Σύλλογος διαθέσῃ 10,000 δρ. διὰ βραβεῖα εἰς διαγωνισμοὺς καὶ ἆθλα ἐπὶ τῇ προσεχεῖ εἰκοσιπενταετηρίδι τοῦ Συλλόγου. Τὰς δεκακισχιλίας ταύτας δραχμὰς θέλουσι κατανέμει ἀναλόγως τὰ τμήματα τοῦ Συλλόγου. Μεθ' ὃ ἐγένοντο ἀρχαιρεσίαι διὰ τὸ ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς Σεπτεμβρίου ἀρχόμενον ΚΔ' ἔτος τοῦ Συλλόγου. Ἐξελέχθησαν δὲ ἐπίτιμος μὲν πρόεδρος ὁ κ. Κ. Παπαρρηγόπουλος, τακτικὸς πρόεδρος ὁ κ. Σῖμος Μπαλάνος, ἀντιπρόεδροι οἱ κκ. Ἰγνάτιος Μοσχάκης καὶ Κ. Γ. Ξένος, γενικὸς γραμματεὺς ὁ κ. Μιχ. Π. Λάμπρος, εἰδικοὶ γραμματεῖς οἱ κκ. Γ. Πίσσας καὶ Μιλτ. Ραφαήλ, ταμίας ὁ κ. Κωνστ. Κουτσαλέξης, ἐπιμελητὴς τῆς Βιβλιοθήκης ὁ κ. Σταμ. Βάλβης καὶ διευθυντὴς τοῦ ἀναγνωστηρίου ὁ κ. Ἀλ. Α. Ραγκαβῆς. Ἔφορος δὲ τῆς Σχολῆς τῶν Ἀπόρων Παίδων ἐξελέχθη ὁ κ. Τιμολέων Ἀργυρόπουλος καὶ κοσμήτορες οἱ κ. κ. Σπ. Κονοφάος, Θ. Μπαλτῆς, Σπυρ. Ἀντωνόπουλος, Δ. Π. Λάμπρος, Δ. Ἠλιόπουλος καὶ Γ. Χαλκιόπουλος.

Μέλη δὲ τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς ἐξελέχθησαν οἱ κκ. Κ. Πεταλᾶς λοχαγός, Α. Ποττὲν καὶ Ν. Κουρῆς.

— Ἐξεδόθη τὸ τρίτον τεῦχος (τοῦ μηνὸς Μαρτίου) τοῦ ὑπὸ τῆς Γενικῆς Ἐφορίας τῶν ἀρχαιοτήτων ἐκδιδομένου «Ἀρχαιολογικοῦ Δελτίου». Κατ' αὐτὸ εἰς τὸ Ἐθνικὸν Μουσεῖον εἰσήχθησαν κατὰ τὸν παρελθόντα Μάρτιον εἴκοσι καὶ ἓν διάφορα ἀρχαῖα, ἀκριβῶς περιγραφόμενα, ἐν οἷς ἄξιον λόγου χαλκοῦν ἀγαλμάτιον, εἰκονίζον πιθανῶς ἱέρειαν τῆς Ἴσιδος, εὑρεθὲν ἐν Κερκύρᾳ ἐν τῷ χωρίῳ Κασσιόπῃ, καὶ κατασχεθὲν ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας ἐν Πειραιεῖ. Ἀνασκαφαὶ δὲ ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀκροπόλει, ἐν Τανάγρᾳ, ἐν Διονύσῳ, ἐν Ἀμοργῷ, ἐν Μυκήναις, ἐν τῷ ἐνταῦθα Ὀλυμπιείῳ καὶ ἐν Ἐλευσῖνι.

Διαγωνισμοὶ διδακτικῶν βιβλίων.

Ἡ πρώτη ἐπιτροπὴ τῶν κριτῶν τῶν διδακτικῶν βιβλίων τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως ὑπέβαλεν εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν τὴν ἔκθεσιν αὐτῆς περὶ τῶν εἰς τὴν κρίσιν της ὑποβληθέντων βιβλίων. Κατὰ ταύτην οὐδεμία τῶν πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Α' τάξεως τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου συντεταγμένων χρηστομαθειῶν ἐνεκρίθη· ἐπίσης οὐδεμία τῶν γραμματικῶν τῆς ἀττικῆς διαλέκτου, οὐδὲν συντακτικὸν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, οὐδὲν τῶν ἱστορικῶν ἐγχειριδίων, οὔτε τῶν συντεταγμένων πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῶν ἑλληνικῶν σχολείων, οὔτε τῶν διὰ τὰ γυμνάσια ὡρισμένων. Κατὰ πλειονοψηφίαν δὲ καὶ οὐδὲν τῶν ἐγχειριδίων τῆς ἑλληνικῆς γραμματολογίας τῶν πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῶν γυμνασίων συντεταγμένων ἐνεκρίθη, ἀλλὰ κρεῖσσον τῶν λοιπῶν ἐθεωρήθη τὸ τοῦ κ. Σ. Σακελλαροπούλου, γαλλικὸν ἀλφαβητάριον καὶ ἀναγνωσματάριον ἐνεκρίθη τὸ τοῦ κ. Ν. Κοντοπούλου, ἐπίτομος γραμματικὴ τῆς γαλλικῆς γλώσσης πρὸς χρῆσιν τῶν ἑλληνικῶν σχολείων ἐνεκρίθη ἡ τοῦ κ. Φωκίωνος Δημακοπούλου, γραμματικὴ δὲ γαλλικὴ πρὸς χρῆσιν τῶν γυμνασίων ἡ τοῦ κ. Ι. Σωμερίτου. Λατινικὸν ἀναγνωσματάριον ἐνεκρίθη τὸ τοῦ κ. Ν. Ζενευράκη, γραμματικὴ τῆς Λατινικῆς γλώσσης πρὸς χρῆσιν τῶν γυμνασίων ἡ τοῦ κ. Δ. Χ. Σεμιτέλου, ὁμοία πρὸς χρῆσιν τῶν ἑλληνικῶν σχολείων ἡ τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως καὶ συντακτικὸν τῆς λατινικῆς γλώσσης τὸ τοῦ κ. Σ. Σακελλαροπούλου, τὰ δύο τελευταῖα κατὰ πλειονοψηφίαν.

Ἐπίσης ὑπέβαλε τὴν ἔκθεσίν της καὶ ἡ τῶν διδακτικῶν βιβλίων τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως ἐπιτροπή, ἐγκρίνασα μόνον τὴν Κατήχησιν τοῦ κ. Ι. Μοσχάκη καὶ τὴν Ἱστορίαν τῆς Παιδαγωγίας τοῦ κ. Σπαθάκη.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Esquisses Archéologiques par Salomon Reinach ancien membre de l' École d' Athènes, attaché des Musées nationaux. Paris (Leroux) 1888. 8ον, σελ. VIII — 319 (12 frs).

Ὁ εὐφυὴς καὶ ἀκούραστος ἀρχαιολόγος κ. Σολομῶν Ῥεϊνάχ, ὅστις διὰ τόσων ἕως τώρα ἔργων ἐπλούτισε τὴν ἀρχαιολογικὴν ἐπιστήμην, νέον καὶ ἀξιόλογον ἔργον ἐδημοσίευσε καὶ πάλιν, διακρινόμενον καὶ τοῦτο διά τε τὴν ἀκρίβειαν τοῦ περιεχομένου καὶ τὴν χάριν τῆς ἐκθέσεως. Περιέχει δὲ κυρίως εἰπεῖν τὸ βιβλίον πλὴν τοῦ μικροῦ προλόγου εἴκοσι καὶ τρεῖς διατριβὰς ἢ πραγματείας, ἃς ὁ συγγραφεὺς συνέγραψε μὲν ἀπὸ τοῦ 1878 μέχρι τοῦ 1887, σχεδὸν δὲ πάσας ἐδημοσίευσεν (ἀνυπογράφως ἢ καὶ ψευδωνύμως τινάς) εἰς διαφόρου εἴδους καὶ φύσεως περιοδικὰ συγγράμματα ἢ καὶ πολιτικὰς ἐφημερίδας, ἀφορμὴν λαμβάνων εἴτε ἐκ τῆς ἐκδόσεως νέου βιβλίου εἴτε ἐκ γενομένης ἀρχαιολογικῆς ἀνακαλύψεως, ἢ ταξειδίου ἢ ἐρεύνης προσωπικῆς. Μία μόνον ἐκ τῶν εἴκοσι τριῶν πραγματειῶν δὲν εἶνε ἐπιστημονικὸν ἔργον, ἀλλὰ χαριεστάτη φανταστικὴ ἱστορία· τὴν γνωρίζουσιν οἱ ἀναγνῶσται τῆς *Ἑστίας*, εἶνε *ἡ μικρὰ Ταναγραία* («Ἑστία» τῆς 10 Ἰανουαρίου 1882)

Ἔχουσι δὲ κατὰ τὰς ἐπιγραφὰς αὐτῶν καὶ τὸ περιεχόμενον αἱ διάφοροι πραγματεῖαι ὡς ἑξῆς: Ἡ γαλλικὴ ἐπι-

Digitized by Google

στήμη ἐν τῇ Ἀνατολῇ. — Ἡ ἀποχωμάτωσις τῆς μεγάλης σφιγγὸς ἐν Αἰγύπτῳ.— Ἡ Ἀνασκαφὴ τῶν Σούσων (παλάτιον Ἀρταξέρξου κτλ.) —Ἀρχαιότητες τῆς Σαρδοῦς.—Δύο ἀσιατικοὶ τύποι ἐξ ὀφίτου λίθου.—Ἀνασκαφαὶ ἐν Καρνιόλῃ. —Ἐπιστημονικὴ ἐκδρομὴ εἰς τὴν χώραν τῆς Τύνιδος. — Ἐρείπια τῆς Καρχηδόνος.—Οἱ Ἀφρικανοὶ πειραταὶ (ἀναφέρεται κυρίως τὸ ἄρθρον εἰς τὴν μεσαιωνικὴν ἐμπορικὴν ἱστορίαν τῆς Ἀφρικῆς).—Αἱ ἀρχαὶ τῆς τέχνης ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι (τὸ ἄρθρον ἐγράφη ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐκδόσεως τοῦ γνωστοῦ βιβλίου τοῦ κ. Α. Milchhöfer: Die Anfänge der Kunst in Griechenland). — Ἀρχαϊκὰ ἀγάλματα τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν.— Ἀνασκαφαὶ ἐν Δήλῳ κατὰ τὸ 1880. — Ἀνασκαφαὶ ἐν Ὀλυμπίᾳ κατὰ τὸ 1880.—Δύο ἀντίζηλοι (ἡ Ἀφροδίτη τῆς Μήλου καὶ ἡ Νίκη τῆς Σαμοθράκης)· — Τὰ Μυριναῖα εἰδώλια ἐν τῷ μουσείῳ τοῦ Λούβρου. — *Αἱ τελευταῖαι συμβουλαί*, σύμπλεγμα ἐξ ὀπτῆς γῆς τοῦ Βρεττανικοῦ Μουσείου (ἀνάλογον πρὸς τοὺς Ἀλδοβρανδινοὺς γάμους). — Τὰ πήλινα εἰδώλια τῆς Σμύρνης καὶ ἡ ἀγαλματοποιΐα τοῦ τετάρτου αἰῶνος. — Ἡ μικρὰ Ταναγραία (περὶ ἧς ἀνωτέρω). — Αἱ λευκαὶ νεκρικαὶ λήκυθοι.—Ὁ Μουσώνιος Ῥοῦφος ἐν Γυάρῳ.— Νέα ἑλληνικὴ συναγωγὴ ἐν Φωκαίᾳ.— Ὁ ἅγιος Πολύκαρπος καὶ οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Σμύρνης. — Τὸ τέλος τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας. Νικήτας Χωνιάτης καὶ Βιλλεαρδουΐνος.—Παροράματα· —Πίναξ ἀναλυτικὸς τῶν περιεχομένων.

Τοιοῦτον τὸ καλὸν βιβλίον, ὅπερ ἀπαραίτητον θὰ εἶνε ἀνάγνωσμα εἰς πάντα ἀρχαιολογοῦντα ἢ φιλάρχαιον καὶ ὡς τερπνότατον καὶ ὡς διδακτικώτατον, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐλέγομεν. Τῶν τεχνικωτέρων περιγραφῶν τὴν κατάληψιν ὑποβοηθεῖ ἐνιαχοῦ καὶ ἡ παράθεσις τῶν ἁρμοδίων ἀπεικονισμάτων.

Σ. Κ. Σ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευῇ, 6 Μαΐου.

Ἡ Α. Μ. ἡ βασίλισσα ἀναχωρεῖ ἐκ Κερκύρας εἰς Ῥωσσίαν τὴν δωδεκάτην τρέχοντος.

— Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῆς Α. Μ. τῆς Βασιλίσσης ἐκ Κερκύρας ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς θὰ ἀπέλθῃ κατ' εὐθεῖαν μετὰ τῆς ἡγεμονίδος Ἀλεξάνδρας καὶ τοῦ βασιλόπαιδος Νικολάου εἰς Ἄμφισσαν, ὅπως παραστῇ εἰς τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἐν Γραβιᾷ μνημείου. Μετὰ τοῦ Βασιλέως θὰ ἀπέλθωσιν εἰς Γραβιὰν καὶ οἱ ἐν Κερκύρᾳ παρ' αὐτῷ διαμένοντες πρεσβευταί,πάντες δὲ κατόπιν ὁμοῦ θὰ ἐπανέλθωσιν εἰς Ἀθήνας.

— Ἤρξατο ἐν τῇ μεταξὺ Μύλων καὶ Τριπόλεως ὁδῷ ἡ πασσάλωσις τῆς κατασκευασθησομένης σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Μύλων—Καλαμῶν, προχωρήσασα μέχρι τοῦδε περὶ τὰ δύο χιλιόμετρα, μελετᾶται δὲ καὶ ἡ κατασκευὴ μικροῦ λιμένος ἀριστερὰ τῷ εἰσπλέοντι, ὀλίγον ἐκεῖθεν τοῦ μηχανουργείου, ὅπου ἔσται καὶ ὁ σταθμὸς τοῦ σιδηροδρόμου, ἵνα καταστῇ δυνατὴ ἡ παρὰ τὴν ἀποβάθραν ἐγγυτάτα προσάραξις τῶν ἀτμοπλοίων διὰ τὴν εὔκολον μεταβίβασιν τῶν ἐμπορευμάτων. Οἱ ἐργαζόμενοι ἐκεῖ μηχανικοὶ ἔχουσιν ὁδηγίας νὰ ἐπιδιώξωσι ταχέως τὰς ἐργασίας.

— Ἡ ἐξέλεγξις ἡ ὑπὸ ειδικῆς ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ ειδικοῦ ταμείου τοῦ Φρουραρχείου ἐνεργηθεῖσα ἀπέδειξε τὴν διαχείρισιν αὐτοῦ ἀκριβεστάτην. Ὅμοιος ἔλεγχος ἀσκεῖται ὑπὸ ἐπιτροπῆς διορισθείσης ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν ἐπὶ τοῦ Μετοχικοῦ ταμείου τοῦ κατὰ γῆν στρατοῦ.

— Ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς τῶν Ταχυδρομείων καὶ Τηλεγράφων κ. Ν. Καζάζης περατώσας τὰς ἀναγκαίας μελέτας διὰ τὴν ἵδρυσιν τοῦ ταμείου τῶν ταχυδρομικῶν καὶ τηλεγραφικῶν ὑπαλλήλων, ὑποβάλλει κατ' αὐτὰς τὰ ἀποφασισθέντα εἰς τὸ ὑπουργεῖον, τὴν προσεχῆ δὲ ἑβδομάδα θὰ ἐκδοθῇ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὸ σχετικὸν διάταγμα. Οὕτως ἄνευ πολλῆς χρονοτριβῆς συνετελέσθη ἔργον ὅπερ σπουδαίως θέλει ὠφελήσει τοὺς ταχυδρομικοὺς καὶ τηλεγραφικοὺς ὑπαλλήλους.

— Κατὰ τὸ ἐν Εὐρώπῃ ἰσχῦον σύστημα, ὁ κ. Καζάζης προτίθεται νὰ ἀναθέσῃ εἰς τοὺς ταχυδρομικοὺς ὑπαλλήλους τὴν φροντίδα τῆς εἰσπράξεως τοῦ τιμήματος συνδρομῶν τῶν ἐφημερίδων ἢ εἰδοποιήσεων καὶ δημοσιεύσεων αὐτῶν, ἀντὶ μικρῶν ποσοστῶν, παρεχομένων ὑπὸ τῶν ἰδιοκτητῶν τῶν ἐφημερίδων πρὸς τοὺς ὑπαλλήλους. Ἡ ταχεῖα εἰσαγωγὴ τῆς ἀρίστης ταύτης καινοτομίας, ἐφ' ἣ ὁ τύπος ἰδιαζόντως θέλει εὐγνωμονεῖ τῷ κ. Καζάζῃ, εἶνε κατὰ τοσοῦτον μᾶλλον εὐχερής, καθόσον ὑπάρχει ἤδη διάταγμα περὶ αὐτῆς ἐπὶ Ὄθωνος ἐκδεδομένον, ὅπερ δύναται ἀμέσως νὰ τεθῇ εἰς χρῆσιν.

—Κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα Μάρτιον αἱ τελωνιακαὶ εἰσπράξεις ἀνῆλθον εἰς δρ. 2,592,751.50. Κατὰ τὸν ἀντίστοιχον μῆνα τοῦ 1887 ἀνῆλθον αὗται εἰς δρ. 2,466,536.93, κατὰ δὲ τὸν τοῦ 1886 εἰς δρ. 1,565.213.26 καὶ κατὰ τὸν τοῦ 1885 εἰς δραχ. 1,388,026.57. Κατὰ ταῦτα αἱ τελωνιακαὶ εἰσπράξεις τοῦ Μαρτίου μηνὸς τοῦ ἔτους 1888 ὑπερτεροῦσι τὰς τοῦ αὐτοῦ μηνὸς τοῦ ἔτους 1887 κατὰ δραχ. 126,214.57, τοῦ 1886 κατὰ δραχ. 1,027,538.24 καὶ τοῦ 1885 κατὰ δρ. 1,204,724.93.

— Κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα Ἀπρίλιον ἀπέθανον ἐν ὅλῳ ἐν Ἀθήναις 139 ἄτομα ἐνῷ κατὰ τὸν ἀντίστοιχον μῆνα τοῦ παρελθόντος ἔτους ἀπέθανον 132. Ἐκ τούτων 85 ἦσαν ἄνδρες καὶ 54 γυναῖκες, ἐξ ὧν ἔγγαμοι μόνον 26, ἄγαμοι 50 καὶ 63 παιδία μέχρι δεκαετοῦς ἡλικίας.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Κ. Ι. Κ. Βιέννην. Παρεδόθη ἐνταῦθα τῷ κ. Μ. Α. Τὰς πληροφορίας διαβιβάζομεν ταχυδρομικῶς.— κ.Μ. Π. Ὄχι, εἶνε ἀδύνατον. — κ. Α. Κ. Τ. Σύρον. Ἐν τοῖς ἐνταῦθα βιβλιοπωλείοις δὲν ὑπάρχει. Δύνασθε νὰ τὸ προμηθευθῆτε διὰ παραγγελίας. Ἡ συνήθης τιμή του εἶνε 400—500 χρυσᾶ φράγκα.—κ. Β. Δ. Κωνσταντινούπολιν. Ἐλήφθη ἐγκαίρως. Ἡ μὴ δημοσιευσίς του σημαίνει ὅτι εὑρέθη ἀκατάλληλον. —*Φιλαραγνώστῃ*. Διὰ τούτους ἡ ἀρχαιότης ὑπῆρξε μόνον ἵνα τοῖς παρέχῃ ὕλην πρὸς γραμματικὴν ἀπεραντολογίαν.—κ. Ν. Τ. Ἀξίωμα πρὸς τὸ ὁποῖον ῥυθμίζει τὸν βίον του,εἶνε δὲ σύνηθες νὰ ἀναγράφεται καὶ ὡς ἐπικεφαλὶς ἐπιστολῶν. Τοιοῦτον λ. χ. εἶνε τὸ τοῦ Δουμᾶ υἱοῦ :

Tout (P / C / L) asse

ἤτοι tout passe, tout casse, tout lasse. — κ. Δ. Π. Τ. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν, ἀλλ' εἶνε ἀκατάλληλον διὰ τὴν «Ἑστίαν».—κ. Α. Μ. Ὀδησσόν. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. — κ. Ι. Κ. Μασσαλίαν. Ἐλήφθησαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας. —κ. Π. Η. Η. Ταγανρόγ. Συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας, ἰδιαιτέρως δ' ἀπηντήσαμεν.—κ. Σ. Σ. Χαλκίδα. Ἐπειδὴ ἐξηντλήθη τὸ ζητηθὲν βιβλίον, τὸ σταλὲν ἀντίτιμόν του ἔχομεν εἰς τὴν διάθεσίν σας. — κ. Δ'. Ἡ *Μαργαρίτιον* τοῦ Γοιθίου καὶ ἡ *Κλάριον* ἐσχηματίσθησαν πάνυ εὐστόχως κατὰ τὰ ἀρχαῖα ἡ Γλυκέριον, ἡ Μύρτιον κτλ.—κ. Ν. Κ. Βουκουρέστιον. Ἐνεγράφησαν, καὶ ἀπεστάλησαν τὰ φύλλα. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας. Ἀπηντήσαμεν ταχυδρομικῶς.— κ. Ι. Κ. Ὀδησσόν. Παρεδόθη εἰς τὸν συγγραφέα ἐνταῦθα διατρίβοντα, ἐνεγράψαμεν δ' ὑμᾶς καὶ ἀπεστείλαμεν τὰ φύλλα ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου.—κ. Π. Κ. Τρίπολιν. Ἐνεγράφητε, καὶ ἀπεστάλη ὑμῖν ὁ Α' τόμος. Τοῦ ἄλλου ἀντίτυπα δὲν ἐκομίσθησαν ἔτι ἐνταῦθα, καὶ ἀγνοοῦμεν τὴν τιμὴν τοῦ βιβλίου. — κ. Κ. Ν. Φιλιππούπολιν. Ἐνεγράψαμεν πάντας. Πλείστας εὐχαριστίας διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.— *Ἀναπόδῳ*. Δὲν εἶσθε ὁ πρῶτος:

Οὐδὲν ἐν ἀνθρώποισι διακριδὸν ἔστι νόημα,
ἀλλ' ὃ σὺ θαυμάζεις, τοῦθ' ἑτέροισι γέλως.

κκ.Α. Β. Π. Χανία, Α. Φ. Κ. Ἀργοστόλιον. Ν. Σ. Βῶλον καὶ Σύλλογον «Ἐρυθραίαν». Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — κ. Β. Γ. Α. Ὀδησσόν. Ἐλήφθησαν. — κ. Δ. Α. Δ. Ἀργοστόλιον. Ἀπηντήσαμεν λεπτομερῶς. — κ. Μ. Π. Εἶνε βιομηχανία ἀμερικανική. Ἐκεῖ τώρα *φαμπρικάρουν* καὶ τὸν καπνὸν ἐξ ὕλης πάντη διαφόρου τοῦ φυτοῦ, ἐκ χάρτου. Καπνὸν ἐκ χάρτου, μάλιστα. Καὶ τὸ παραδοξότερον, λέγει ἡ δημοσιεύουσα ταῦτα « Ἐφημερὶς τῶν χαρτοποιείων », τὸ προϊὸν τοῦτο δὲν διαφέρει καθόλου ἀπὸ τὸ γνήσιον προϊὸν τῆς γῆς. Οἱ κύριοι βιομήχανοι οἱ τὴν μετου-

Digitized by Google

σίωσιν ταύτην ἐκτελοῦντες ἐμβαπτίζουσι πολλάκις τὸν πρὸς τοῦτο παρεσκευασμένον χάρτην εἰς ἰσχυρὸν ἀφέψημα καπνοῦ, ἀκολούθως κόπτουσιν αὐτὸν καὶ συνθλίβουσιν εἰς σχῆμα φύλλων μηδόλως παραλλασσόντων τῶν γνησίων. Τόσον δὲ ἡ μίμησις εἶνε τελεία, ὥστε καὶ καπνισταὶ ἔμπειροι καπνίσαντες σιγάρα οὕτω παρεσκευασμένα ἠπατήθησαν διακηρύξαντες ὅτι ἦσαν ἐξαίρετα. Καὶ τίς ἠξεύρει τί μᾶς ἐπιφυλάσσουσιν ἔτι οἱ ἐφευρετικοὶ Ὑάγκοι!—κ. Τ. Λ. Σ. Ναύπλιον. Μόνον ἀγγλοελληνικὸν, τὸ δίτομον τοῦ κ. Λασκαρίδου τιμώμενον δραχ. 25. Ἐπίτομον ἀγγλογαλλικὸν καὶ γαλλοαγγλικὸν τὸ τοῦ Sadler, δραχ. 12—κ.Σ. Α. Θεσσαλονίκην. Ἤδη εἴχομεν ἀποστείλει πάντα δι' ὧν μέσων προηγουμένως μᾶς ὑπεδείξατε, ὡς ἰδιαιτέρως σᾶς ἐγράψαμεν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς εὐμενεῖς φροντίδας.— κ. Θ. Α. Ὀδησσόν. Ἐλήφθησαν· τὸ ζητηθὲν ἀπεστάλη ὑμῖν.—κ. Γ. Κ. Πάνορμον. Ἐνεγράφη ὁ κ. Α.Β. Τὸ ἀντίτιμον ἐπληρώθη ἡμῖν παρὰ τοῦ κ. Ι. Κ.—κ. Φ. Μ. Π. Λονδῖνον. Ἡ παραγγελία ὑμῶν ἐξετελέσθη, ἀπεστάλησαν δὲ καὶ πάντα τὰ ζητηθέντα. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.

ΑΡΤΙ ΕΚΔΟΘΕΝ

ΚΡΗΤΙΚΑΙ ΡΙΜΑΙ

ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΤΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗ ΚΑΙ ΑΛΗΔΑΚΗ

ΥΠΟ ΕΜΜ. ΒΑΡΔΙΔΗ, Κρητός.

Τιμᾶται δραχμῆς.—Ταχυδρομ. ἀποστελλόμενον δρ. 1.10. *Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».*

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΠΟΛΥΖΩΪΔΟΥ

ΓΕΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς.

Ἐπιθεωρηθεῖσα καὶ συμπληρωθεῖσα

ΥΠΟ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Π. ΚΡΕΜΟΥ

καθηγητοῦ τῆς Ἱστορίας.

ΕΙΣ ΤΟΜΟΥΣ ΤΕΣΣΑΡΑΣ.

Ἐκ τῶν Καταστημάτων Σ. Κ. Βλαστοῦ ἐξεδόθη ἄρτι ὁ *Πρῶτος τόμος* τοῦ συγγράμματος τούτου, ὅπερ ἐν καιρῷ προανηγγείλαμεν διὰ τῆς «Ἑστίας». Ὁ τόμος οὗτος ἄριστα ἐκτετυπωμένος, ἐκ σελίδων 840, περιλαμβάνει τὴν περίοδον τῶν προϊστορικῶν χρόνων καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν ἀρχαίων ἐθνῶν τῆς Ἀσίας, τῆς Λιβύης, καὶ τὴν τῶν Ἑλλήνων ἐκτενέστερον. Ὁ *Δεύτερος τόμος* εὑρισκόμενος ἤδη ὑπὸ τὰ πιεστήρια ἐκδοθήσεται περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐλευσομένου μηνὸς Ἰουνίου.

Τὸ ὅλον σύγγραμμα θέλει ὑπερβῆ κατὰ ἀκριβεστέρους ὑπολογισμοὺς τὰ 150 τυπογραφικὰ φύλλα, ἤτοι σελίδας 2,500 πυκνῆς ὕλης σχήματος μεγάλου ὀγδόου.

Διὰ τοὺς κυρίους συνδρομητὰς ἡ τιμὴ τῆς συνδρομῆς μένει ἡ αὐτὴ ὡς προηγγέλθη· ἤτοι ἐν Ἀθήναις φράγκα 24 τὸ ὅλον σύγγραμμα διὰ τοὺς πληρόνοντας κατὰ τόμον καὶ φρ. 18 διὰ τοὺς προπληρόνοντας τὸ ὅλον σύγγραμμα ἅμα τῇ παραλαβῇ τοῦ Α' τόμου. Οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῇ ἀλλοδαπῇ συνδρομηταὶ ἐπιβαρύνονται καὶ μὲ τὰ ταχυδρομικὰ τέλη, δραχ. 1 δι' ἕκαστον τόμον, ἤτοι λαμβάνουσι τὸ σύγγραμμα, πληρόνοντες μὲν τὸ ὅλον ἀντὶ δραχ. 22, κατὰ τόμον δὲ πληρόνοντες ἀντὶ δραχ. 7 ἕκαστον τόμον, καὶ τὸ ὅλον ἀντὶ δραχ. 28.

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ ΠΑΣΧΑΛΙΝΗ

Ἀντίτυπα αὐτῆς πωλοῦνται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» ἐν Ἀθήναις δραχ. 2,50, διὰ τὰς ἐπαρχίας δραχ. 2.75, διὰ τὴν ἀλλοδαπὴν φρ. χρυσᾶ 3.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

6 Μαΐου 1888

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	476.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	477.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	538.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	491.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	246.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	96.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		516.—
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4.180.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	193.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	81.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	215.—
Εταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	146.50
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	
Εταιρία Φωταερίου	» »	
Συναλλάγματα		
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως.		32.60
3μην.		32.40
Σ—Τραπεζικὸν Ὄψεως		128.$^1/_2$
» 3μην.		127.$^1/_2$
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		25.55
Λίρα ὀθωμανικὴ		29.—

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ «ΕΣΤΙΑΣ» ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΑΡΤΙ ΕΚΔΟΘΕΝ

ΟΔΗΓΟΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

κατὰ τὸ Ἀγγλικὸν Don't ὑπὸ Κ. Ε. ΓΕΛΒΕΡΤ.

ΕΚΔΟΤΗΣ : Γ. ΜΠΑΡΤ

Τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δραχ. 1. — Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 1,10. — Ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 1,20.

ΕΞΕΔΟΘΗ ΑΡΤΙ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Γ. ΠΑΣΠΑΤΗ

ΤΟ ΧΙΑΚΟΝ ΓΛΩΣΣΑΡΙΟΝ

ΗΤΟΙ

Η ΕΝ ΧΙΩι ΛΑΛΟΥΜΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ

μετά τινων ἐπιγραφῶν ἀρχαίων τε καὶ νέ

καὶ τοῦ χάρτου τῆς νήσου

Τόμος εἰς μέγα 8ον, ἐκ σελ. 430, πολυτελῶς τυπωμένος.

Τιμᾶται φρ. 15.—Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενος φρ. 16.

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ

Κλέφτικον ἐπεισόδιον ἢ ἑλληνικὸν μυθιστόρημα

ΥΠΟ Κ. ΡΑΜΦΟΥ

Τιμᾶται δραχμῆς. Εἰς τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀποστέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρ. τέλους.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 —1328

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 594.—15 ΜΑΙΟΥ 1888. ΛΕΠΤΑ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

Φύλλα τῆς «Ἑστίας» ἀποστέλλονται ὡς δεῖγμα τοῦ περιοδικοῦ οὐχὶ μόνον εἰς πάντα ζητοῦντα, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅν τινα ἤθελε μᾶς ὑποδείξῃ πᾶς τις τῶν ἡμετέρων συνδρομητῶν ἢ ἀνταποκριτῶν ὡς ἀσμενίζοντα εἰς ἀναγνώσματα τοῦ εἴδους τῆς «Ἑστίας».

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 646

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ, μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ μετάφρασις Χ. Α.

Η ΑΡΙΣΤΗ ΦΙΛΗ ΤΩΝ ΝΕΑΝΙΔΩΝ, μετάφρ. ὑπὸ τῆς Κας Κλεαρέτης Σκιαδαρέση.

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ ΓΑΜΩΝ.

ΚΥΩΝ ΜΕΛΟΜΑΝΗΣ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐν Βόννῃ τῆς Πρωσσίας ἀπεβίωσε ὁ καθηγητὴς τῆς ὀρυκτολογίας **G. vom Rath**, ὁ γνωστὸς εἰς τοὺς παρ' ἡμῖν ἐπιστήμονας ἐκ τῶν ὀρυκτολογικῶν αὐτοῦ περὶ Ἑλλάδος ἐργασιῶν καὶ τῶν συχνῶν αὐτοῦ ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα περιηγήσεων. Ὁ **Vom Rath** πλὴν τῶν περιηγήσεων αὐτοῦ ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, ἃς ἐξέδωκεν ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ τοῖς ἐπιγραφομένοις **Naturwissensdaftliche Stuchien 1879** καὶ **durch Italien und Griechenland nach dem heiligem Lande** ἐξέδωκε καὶ πολλὰς ἄλλας διατριβὰς ἀφορώσας εἰς τὴν Ἑλλάδα, οἷον τὴν περὶ τῶν σεισμῶν τῆς Χίου, τὴν Περὶ τῆς ἐκβλύσεως ἀφθόνου θειώδους ὑδρογόνου ἀπὸ τοῦ λιμένος τοῦ Μεσολογγίου 1882 κτλ. τελευταῖον δὲ τἀποτελέσματα τῆς περυσινῆς αὐτοῦ ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα περιηγήσεως, ἤτοι γεωλογικὰς περιγραφὰς τῆς νήσου Μήλου, τοῦ Ὑμηττοῦ καὶ τοῦ Λαυρείου περὶ ὧν πάντων ἔκαμε λόγον ἡ Ἑστία ἐν Δελτίῳ ἀριθμ. 562. Ὁ **Vom Rath** ἐσκόπει νὰ μεταβῇ καὶ κατα τὸ ἔτος τοῦτο εἰς Ἑλλάδα ὡς ἔγραφεν εἴς τινα τῶν ἐν Ἀθήναις φίλων του, ἀλλ' ὁ θάνατος ἔθεσε τέρμα εἰς τὸν ἀκάματον ἐπιστημονικὸν ζῆλον τοῦ ἀνδρὸς καὶ εἰς τὴν ἄκραν αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἀγάπην.

— Ὁ ἐν Παρισίοις γνωστὸς ἑλληνιστὴς κ. **Emile Legrand** ἀνέλαβε νὰ δημοσιεύῃ ἀπὸ τῆς 1ης προσεχοῦς Ἰουλίου ἐν τῷ ἐγκρίτῳ γαλλικῷ περιοδικῷ συγγράμματι «Κριτικὴ καὶ φιλολογικὴ Ἐπιθεωρήσει» (**Revue critique et littéraire**) κατὰ μῆνα ἀνάλυσιν, μᾶλλον ἢ ἧττον λεπτομερῆ, παντὸς νεωστὶ ἐκδιδομένου ἑλληνικοῦ βιβλίου, οὗτινος ἀντίτυπον ἤθελε σταλῇ αὐτῷ. Ἡ βιβλιογραφικὴ αὕτη ἐργασία τοῦ κ. **Legrand** θέλει συντελέσῃ βεβαίως ἵνα καταστήσῃ καὶ τοῖς ξένοις γνωστὰ τὰ φιλολογικὰ καὶ ἐπιστημονικὰ προϊόντα τῆς ἡμετέρας πατρίδος. Χάριν τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων, οἵτινες θὰ ἐπεθύμουν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον νὰ ἀποστείλωσι τὰ συγγράμματα αὐτῶν πρὸς τὸν κ. **Legrand** σημειοῦμεν ἐνταῦθα τὴν διεύθυνσίν του ἔχουσαν οὕτω: **Monsieur Émile Legrand, professeur à l' École nationale des langues orientales. Rue Humboldt, 25. Paris.**

— Ἡ ἐν Βοστώνῃ ἀμερικανικὴ φιλοσοφικὴ Ἑταιρία ἐδημοσίευσε τὴν ἔκθεσιν τῆς ἐπιτροπῆς ἣν ἐξελέξατο τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1887 πρὸς ἐξέτασιν τῆς ἐπιστημονικῆς ἀξίας τῆς Βολαπουκικῆς. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη, καίπερ ἀναγνωρίζουσα τὴν ἔλλειψιν παγκοσμίου γλώσσης, χάριν τῶν διεθνῶν συναλλαγῶν, οὐχ ἧττον γνωματεύει ὅτι ἡ Βολαπουκικὴ γλῶσσα δὲν πληροῖ τὴν ἔλλειψιν ταύτην. Ἐν τῷ συστήματι τοῦ ἐφευρέτου τῆς Βολαπουκικῆς Ἰωάννου Μαρτίνου Σλέγερ, ἡ ἐπιτροπὴ εὑρίσκει πολλὰ μὲν τὰ ψεκτὰ ὀλίγιστα δὲ τὰ ἐπαινετά, καὶ φρονεῖ ὅτι ἡ γλῶσσα αὕτη εἶνε ἥκιστα κατάλληλος ὅπως ἀποβῇ παγκόσμιος γλῶσσα, ὡς ἀντιστρατευομένη πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν τευτονικῶν καὶ λατινικῶν γλωσσῶν, καὶ πλείστας παρέχουσα τῷ σπουδαστῇ δυσχερείας. Διετήρησε, λέγει ἡ ἔκθεσις τῆς ἐπιτροπῆς, τὰ μὴ καθαρὰ Γερμανικὰ φωνήεντα ä, ö, ü, τὸ λαρυγγόφωνον Γερμανικὸν **ch**, τὸ ἀγγλικὸν **th** καθὼς καὶ τὸ δυσπρόφερτον καὶ δασὺ **h**, ἔχει ὀκτὼ φωνήεντα καὶ δεκαεννέα σύμφωνα, ἐνῷ πέντε φωνήεντα καὶ δεκαὲξ σύμφωνα ἦσαν ἀρκετά. Οὐδὲν τῶν Ἀριανῶν ἐθνῶν δύναται τὰ προφέρῃ εὐκρινῶς φθόγγους τινὰς τῆς Βολαπουκικῆς· ὅπερ μέγιστον θεωρεῖ ἐλάττωμα ἡ ἐπιτροπή. Περαίνει δὲ τὴν ἔκθεσιν αὐτῆς συνιστῶσα ὅπως ἡ ἐργασία τοῦ σχηματισμοῦ διεθνοῦς γλώσσης ἀνατεθῇ εἰς διεθνῆ ἐπιτροπὴν καὶ τὰ μέλη ὦσιν ἐκ τῶν ἓξ ἢ ἑπτὰ κυριωτάτων ἐθνῶν τῶν ὁμιλούντων γλώσσας τῆς ἀρίας οἰκογενείας.

— Ἀγγέλλεται ἡ ἔκδοσις τῶν *Ἀπομνημονευμάτων* τοῦ οἰκειοτάτου τῷ θανόντι Αὐτοκράτορι τῆς Γερμανίας συγγραφέως Λουδοβίκου Σνάϊδερ. Τὰ Ἀπομνημονεύματα εἰδικῶς εἰς τὸν ἐκλιπόντα μονάρχην ἀφιερωμένα, περιλαμβάνουσι τὰ τεσσαράκοντα τελευταῖα ἔτη τοῦ βίου αὐτοῦ, ἐπιχέουσι δὲ μέγα φῶς ἐπί τε τῶν δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν αὐτοῦ πράξεων· λέγεται ὅτι εἰς συγγραφὴν τοῦ βιβλίου τούτου συνειργάσθη καὶ ἡ αὐτοκράτειρα Αὐγοῦστα.

— Ἀνεκαλύφθη ἐσχάτως ἐν Ὁλλανδίᾳ ἡ ἰδιαιτέρα ἀλληλογραφία, ἡ διαμειφθεῖσα μεταξὺ τοῦ αὐτοκράτορος Ναπολέοντος καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Λουδοβίκου, βασιλέως τῆς Ὁλλανδίας. Τὰ σπουδαῖα ταῦτα ἔγγραφα εἶχεν ἐμπιστευθῆ ὁ βασιλεὺς Λουδοβῖκος εἰς τὸν ἰδιαίτερον αὐτοῦ ὑπογραμματέα, θέλουσι δὲ ἀσχοληθῆ προσεχῶς εἰς λεπτομερῆ καταγραφὴν τῆς ὀγκώδους ταύτης ἀλληλογραφίας, εἰς ἣν ὁ Ὁλλανδικὸς τύπος μεγίστην ἀπονέμει σπουδαιότηται. ὡς δυναμένην νὰ διαφωτίσῃ τὴν ἱστορίαν τῶν χρόνων καθ' οὓς ὁ Βοναπάρτης ἡγεμὼν κατεῖχε τὰ σκῆπτρα τοῦ κράτους αὐτῶν.

—Θέμα διὰ τοὺς γλύπτας τοὺς διαγωνισθησομένους κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐν Παρισίοις διὰ τὸ βραβεῖον τῆς Ρώμης ὡρίσθη τὸ ἑξῆς· «*Ὁ Ὀρέστης ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Ἀγαμέμνονος*. Ἐπανελθὼν εἰς Ἄργος, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός του, ὁ Ὀρέστης πορεύεται εἰς τὸν τάφον τοῦ πατρός του, καὶ θρηνεῖ πικρῶς»

— Ἐν Παρισίοις ἐνεκαινίσθη κατ' αὐτὰς περίεργος ἔκθεσις τῶν χειρογράφων καὶ σχεδίων τοῦ Βίκτωρος Οὐγκώ. Τὰ σχέδια τοῦ δαιμονίου ποιητοῦ περιέγραψαν λεπτομερῶς ὁ Γωτιὲ καὶ ὁ **Saint Victor**, ἀλλ' οὐδέποτε ἐξετέθησαν πάντα ὁμοῦ δημοσίᾳ τὰ μεγαλείτερα δὲ καὶ ὡραιότερα αὐτῶν εἰσὶν ἐντελῶς ἄγνωστα. Ἰδίως αἱ γελοιογραφίαι τοῦ Οὐγκῶ οὐδέποτε εἶχον ἐπιδειχθῇ εἰς πρόσωπα ἄλλα ἐκτὸς τῶν οἰκειοτάτων αὐτῷ. Τὰ λευκώματα ἐφ' ὧν ὁ Οὐγκῶ ἐζωγράφει κατὰ τὸ ταξείδιόν του ἐπίσης θὰ ἐπιδειχθῶσι διὰ πρώτην φοράν. Ἐν τῇ ἐκθέσει θὰ ἐκτεθῶσι καὶ ἔπιπλα γεγλυμμένα ὑπὸ τοῦ Οὐγκῶ καὶ ἄλλα λεπτουργικὰ αὐτοῦ ἔργα, πρὸς τούτοις δὲ εἰκονογραφημένα παρὰ τοῦ ἰδίου χειρόγραφα τῆς *Παναγίας τῶν Παρισίων*, τῶν *Ἀθλίων*, τοῦ *Ρούϋ Βλάς*, τῆς *Λουκρητίας Βοργίας*, τοῦ *Θρύλου τῶν Αἰώνων* κτλ. Τὸ χειρόγραφον τῶν *Ἐργατῶν τῆς θαλάσης* κοσμεῖται διὰ πεν-

Digitized by Google

τήκοντα καὶ πλέον ἰδιοχείρων σχεδίων τοῦ ποιητοῦ. Τὸ χρηματικὸν προϊὸν τῆς ἐκθέσεως ταύτης θὰ διατεθῇ πρὸς ἔγερσιν τοῦ μνημείου τοῦ Οὐγκώ.

— Νέον ἔργον τοῦ 'Οκταβίου Φεγιὲ ἀγγέλλεται ἐπιγραφόμενον *Τὸ μυθιστόρημα τοῦ ζωγράφου*.

'Εξακολουθοῦσιν αἱ ἐντὸς τοῦ περιβόλου τοῦ 'Ολυμπιείου καὶ παραπλεύρως τῆς ἀρκτικῆς αὐτοῦ πλευρᾶς ἀνασκαφαί. 'Αρχικὸς τῶν ἀνασκαφῶν σκοπὸς ἦν ἡ εὕρεσις καὶ ἄλλων μερῶν τοῦ περιβόλου. 'Αντὶ τούτων ὅμως εὑρέθησαν βάσεις τετράγωνοι ὑποβάθρων καὶ ὑπόβαθρα ἀγαλμάτων εἰς ἴσας ἀπ' ἀλλήλων ἀποστάσεις εὑρισκόμενα καὶ κατὰ μῆκος τῆς πλευρᾶς τοῦ περιβόλου διήκοντα.

— Καθ' ἃ ἀναγγέλλει τὸ ἐπίσημον Δελτίον τῆς γενικῆς ἐφορείας τῶν ἀρχαιοτήτων ἡ εἰς Παρισίους ἀποστολὴ τοῦ ἐν τῷ 'Εθνικῷ Μουσείῳ ἐφόρου ἀρχαιοτήτων Β. Στάη ἐπανελθόντος ἤδη εἰς 'Αθήνας καὶ τοῦ πρώην ἐφόρου τῆς 'Εθνικῆς Βιβλιοθήκης Σ. Κόμνου, ἔσχεν ὡς ἀποτέλεσμα ὅτι τῇ βοηθείᾳ ἐκτύπων τῶν ἐκ τοῦ Νομισματικοῦ ἡμῶν Μουσείου κλαπέντων νομισμάτων, ἐβεβαιώθη ὅτι τινὰ ἐκ πολλῶν νομισμάτων πωληθέντων ἐν Παρισίοις ὑπὸ τοῦ Π. Ραυτοπούλου εἶνε τὰ αὐτὰ ἐκ τοῦ ἡμετέρου Μουσείου κλαπέντα, ἐν οἷς καὶ ὁ γνωστὸς ἀθηναϊκὸς στατήρ, ὃν ὁ Ραυτόπουλος εἶχε πωλήσει ἐν Παρισίοις ἁπλῶς ἀντὶ χρυσοῦ. Περὶ τοῦ στατῆρος ὅμως τούτου ὑπάρχουσιν ὑπόνοιαι ὅτι εἶνε κίβδηλος, τοῦ Feuardent μετὰ βεβαιότητος μάλιστα οὕτως ἀποφηναμένου. Σημειωτέον δ' ὅτι ὁ Ραυτόπουλος καὶ ἄλλα πολλὰ νομίσματα ἐπώλησεν ἐν Παρισίοις. Ἅπαντα τὰ νομίσματα ταῦτα τὰς εἰς χεῖράς ποτε τοῦ Ραυτοπούλου ὄντα τὰ μὲν κατασχεθέντα τὰ δὲ ἀγορασθέντα χρήμασι τοῦ ὁμογενοῦς 'Οδυσσέως Νεγρεπόντε, ἀποστέλλονται προσεχῶς ἐνταῦθα, ἵνα κατατεθῶσι, τὰ ἄξια λόγου, ἐν τῷ Νομισματικῷ Μουσείῳ.

— Ἡ ἐπὶ τῆς ἀνεγέρσεως ἐν Ναυπλίῳ μνημείου εἰς τὸν στρατηγὸν Θεόδωρον Κολοκοτρώνην συστᾶσα ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν κκ. 'Ανδρ. Αὐγερινοῦ ὡς προέδρου καὶ Α. Θεοφιλᾶ Διευθυντοῦ τῆς σχολῆς τῶν Βιομηχάνων τεχνῶν, Α. 'Αντωνοπούλου, βουλευτοῦ 'Αργολίδος καὶ Κορινθίας, Λυκούδη καὶ Πουρναρᾶ ταγματαρχῶν τοῦ πυροβολικοῦ συνέταξε προκήρυξιν περὶ διαγωνισμοῦ πρὸς κατασκευὴν τοῦ προπλάσματος ἐκ γύψου τοῦ Γέρου τοῦ Μωριᾶ. Διὰ ταύτης καλοῦνται νὰ μετάσχωσιν ἀποκλειστικῶς μόνον οἱ Ἕλληνες γλύπται ἐν 'Ελλάδι μένοντες ἢ ἐν Εὐρώπῃ καὶ τοῦτο κατ' ἀξιέπαινον μέτρον πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἑλληνικῆς τέχνης, εἰς δὲ τὸν καλλιτέχνην τοῦ κριθησομένου καλλιτέρου προπλάσματος ἀπονεμηθήσονται δραχμαὶ 10,000, ἐν αἷς περιλαμβάνονται καὶ τὰ ἔξοδα τῆς ἀποστολῆς τοῦ προπλάσματος εἰς Εὐρώπην, ὅπου θὰ χυθῇ ὁ ἀνδριὰς ἐξ ὀρειχάλκου ἱστορικῶν τινων τηλεβόλων τοῦ ἀγῶνος. 'Ο ἀνδριὰς θέλει παριστᾷ τὸν Κολοκοτρώνην ἐπιβαίνοντα ἵππου καὶ φέροντα τὴν πολεμικὴν αὐτοῦ στολὴν μετὰ τῆς ἀρηΐου του περικεφαλαίας.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Κρητικαὶ ῥίμαι. Τὰ τραγούδια Δασκαλογιάννη καὶ 'Αληδάκη.

'Εκδίδονται ὑπὸ 'Εμμανουὴλ Βαρδίδη Κρητός. σελίδες 62. 1888. Τιμὴ δραχ. 1.

Κρήτη τὸ φιόρε τῶν νησιῶ, κορῶνα τοῦ Λεβάντε
π' ἀνάμεσα 'ς τὸ πέλαγος στέκεις ὡσὰ διαμάντε,
ποῦ 'ς τῶν 'Ελλήνων τὸν καιρὸ πολὺ 'τὸ τὄνομά σου
κ' ἐδᾶ σωρὸς καὶ χαλασιὲς εἶνε τὰ λείψανά σου.

Ἡ ἀποστροφὴ αὕτη Κρητὸς ποιητοῦ, ἐμπνεομένου τοῦ ὑπὸ κάλλους τῆς γῆς τῆς γεννήσεώς του καὶ τῶν λειψάνων τῆς ἀρχαίας εὐκλείας της, ἀπεικονίσαντος εἰς τέσσαρας στίχους τὴν θέσιν τῆς Κρήτης ἐν τῷ 'Ελληνικῷ κόσμῳ, ἀρκεῖ καὶ μόνη νὰ καταδείξῃ ὅτι τὰ ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω ἐπιγραφὴν δημοσιευθέντα δύο ἐθνικὰ δημώδη ποιήματα ἐνέχουσι ποιητικὰς καλλονάς, σπανίας ἐν ποιήμασιν, ἅτινα εἶνε προϊὸν βεβιασμένης καὶ τεχνικῆς ἐμπνεύσεως.

'Ο 'Εμ. Βαρδίδης διὰ τῆς δημοσιεύσεως ἐν τῷ γνησίῳ σφακιανῷ ἰδιώματι τῶν δύο τούτων ἱστορικῶν ποιημάτων τοῦ Δασκαλογιάννη καὶ 'Αληδάκη, ὧν τὸ δεύτερον τὸ πρῶτον ἤδη δημοσιεύεται, ἀναγομένων εἰς τοὺς ἀγῶνας τῶν Σφακιωτῶν κατὰ τῶν 'Οθωμανῶν τῷ 1770 προσέθηκεν εἰς τὰς συλλογὰς τὰς γνωστὰς τῶν ἑλληνικῶν δημοτικῶν τραγῳδίων δύο κάλλιστα ποιήματα.

'Ο ποιητὴς του πρώτου τῶν ποιημάτων εἶνε Σφακιώτης τις Μπατζελιός, τυροκόμος, καθ' ὑπαγόρευσιν τοῦ ὁποίου ἔγραψεν αὐτὸ ὁ 'Αναγνώστης Σκορδύλης, ὡς ὁ ἴδιος ὁμολογεῖ·

Κι' ἐγὼ ἐκράθιουν τὸ χαρτί, κ' ἐκράθιου καὶ τὴ μπένα,
κ' ἐκεῖνος μοῦ διγάτονε, καὶ τἄγραφ' ἕνα ἕνα.

Ζητεῖ δὲ καὶ συγγνώμην καὶ παρὰ τῶν ἀναγνωστῶν

Ἂν εἶν' τὰ γράμματα σφαλτά, τὰ λόγια δίχως χάρι
'σὰν τυροκόμου μάθησι καὶ μπένα μιτατάρη.
ἂν εἶν' τὰ γράμματα σφαλτά, τὰ λόγια μπερδεμένα
συμπάθει' ὅσοι τ' ἀκούετε δὲν εἶνε κι' ἀπὸ μένα.
σὰν αἰγιδάρης ὁ φτωχὸς 'πὸ κάτω ἀποῦ τὸ πρῖνο
τὸ 'γραψα ὡς ἐκάτεχα τῷ γνωστικῷ τ' ἀφίνω.

'Ο ποιητὴς ἄρχεται ἐπικαλούμενος ἀντὶ Μούσης τὸν Θεόν, ζητῶν παρὰ τοῦ θείου ἔμπνευσιν καὶ μέγεθος καρδίας καὶ δύναμιν, ὅπως μετὰ θλίψεως ψάλῃ τὰς πράξεις τοῦ Δασκαλογιάννη, καὶ τὰ παθήματα τῶν Σφακίων.

Θέ' μου καὶ δός μου λογισμὸ καὶ 'μπόρεσι ν' ἀρχίξω
τὸ Δάσκαλο τὸ ξακουστὸ πρικιὰ νὰ τραγουδήξω.
Θέ μου καὶ δὸς μ' ἀπομονὴ καὶ νοῦν εἰς τὸ κεφάλι
ν' ἀναθηβάλω καὶ νὰ πῶ καὶ τῷ Σφακιῷ τὰ βάλη.

'Αφηγεῖται δὲ κατόπιν κατὰ τρόπον ὁμηρικὸν ἐν διαλόγοις τὰ τοῦ συμβουλίου, ὅπερ συνεκρότησεν ὁ Δασκαλογιάννης μετὰ τοῦ Μπέη τῆς Βλαχιᾶς καὶ τῆς Μάνης καὶ τῶν ἀρχόντων τῶν Σφακίων πρὸς ἐπανάστασιν, ὅτε ἐν τῷ μεταξὺ φθάνουσι γράμματα εἰς τὸν Δασκαλογιάννη.

πῶς ἐσηκώθη ἡ Βλαχιά, κ' ἡ 'Ρούμελη, καὶ ἡ Μάνη
πῶς στὸ Μωργιὰ Μοσκόβικαις ἁρμάδαις τριγυρίζου

καὶ προσκαλεῖ ἐκ νέου τὸν πρωτόπαπαν καὶ τοὺς ἄρχοντας τῶν Σφακίων εἰς οὓς ἀναγγέλλει τὰ γράμματα λέγων

ἀπὸ καιρὸ σᾶς τὸ 'λεγα γιὰ νὰ χαζιρευτοῦμε
τὴ Κρήτη τὴ Πατρίδα μας 'λεύτερη νὰ τὴ δοῦμε.

'Αλλ' οἱ Τοῦρκοι μαθόντες τὰς προετοιμασίας τῶν Σφακιωτῶν ἐκστρατεύουσι κατ' αὐτῶν κατὰ διαταγὴν τοῦ Σουλτάνου

νὰ βγοῦ νὰ κάψου τὰ Σφακιὰ νὰ μὴ ἀφίσου σπίτι,

'Ο ποιητὴς ἐνταῦθα διὰ μακρῶν καὶ διὰ ζωηρῶν περιγραφῶν καὶ εἰκόνων περιγράφει τὰς ἑτοιμασίας καὶ τὸν πόλεμον καὶ τὴν πανωλεθρίαν τῶν Σφακίων.

Κατὰ παραγγελίαν κατόπιν τοῦ Δασκαλογιάννη συνέρχονται οἱ Σφακιανοὶ εἰς τὰ Κρούσσια τὸ χωρίον ὅπως λάβωσι γενικὴν ἀπόφασιν περὶ τοῦ πρακτέου, ἦσαν δὲ κατὰ τὸν ποιητὴν

ὡσὰ στραθιῶταις ἄγγελοι εἰς τοῦ Θεοῦ τὸ θρόνο·
στὴ μέση στέκ' ὁ Δάσκαλος ζωσμένος τὸ σπαθί του
κι' ἐφόρειε τὸ μπουρνοῦζό του κι' ἔλαμπε τὸ κορμί του.

'Ο Δασκαλογιάννης εἰς τοὺς συνελθόντας λέγει ὅτι τοῦ ἔγραψεν ὁ πασᾶς νὰ παραδώσωσι τὰ ὅπλα καὶ νὰ προσέλθωσιν εἰς αὐτόν, ἀλλ' ὅτι αὐτὸς ἀποφασίζει νὰ προσέλθῃ μόνος, καὶ ἂν μὲν ἐπιστρέψῃ ζῶν θὰ φέρῃ εἰδήσεις εἰς αὐτοὺς ἂν ὅμως φονευθῇ νὰ φύγωσιν ὅλοι εἰς τὰ δάση καὶ τὰ σπήλαια, καὶ εἰς τὰς μαδάρας τῶν Σφακιῶν νὰ κλαίωσι τὸ ὄνομά του· νὰ λάβωσι δὲ ὑπὸ τὴν προστασίαν των τὰ τέκνα του.

'Ενταῦθα ἀλλεπαλλήλως διαδέχονται ἡ μία τὴν ἄλλην ἀγορεύσεις ἀρχόντων Σφακιωτῶν τοῦ Μπουνατογιάννη, τοῦ Παπαμανούσου, τοῦ Μανούσακα τοῦ Πατερογιώργη, οἵτινες πάντες ἀνθίστανται εἰς πᾶσαν ὑποταγήν. Ἡ δύναμις τῶν στίχων τούτων εἶνε καταπληκτική· δύναταί τις εἰπεῖν ὅτι ὡς θεόπνευστος ὁ ποιητὴς ἀνέγραψεν ἐνταῦθα τὸ πολιτικὸν εὐαγγέλιον τῶν Κρητῶν.

'Ο πόλεμος ἔρχεται ἐκ νέου καταλήξας εἰς τὴν τελειωτικὴν τῶν Σφακίων καταστροφήν, μεθ' ἣν νέα γράμματα

Digitized by Google

πέμπει ὁ Πασᾶς εἰς τὸν Δασκαλογιάννην πρὸς ὑποταγὴν λέγων ὅτι ἠπατήθησαν ὑπὸ τῶν Μοσχόβων· ὁ Δασκαλογιάννης ἀποφασίζει νὰ προσέλθῃ παρέχων ἑαυτὸν ὁλοκαύτωμα πρὸς σωτηρίαν τῶν Σφακίων.

Συγκινητικώτατος εἶνε καὶ μετ' αἰσθήματος θερμοῦ γεγραμμένος ὁ ἀποχαιρετισμὸς τοῦ Δασκαλογιάννη πρὸς τοὺς συναγωνιστάς του καὶ τὴν γυναῖκά του. Μέχρι δακρύων δὲ συγκινοῦσιν οἱ στίχοι ἐν οἷς ὁ ποιητὴς παριστᾷ αὐτὸν ἀπομακρυνόμενον τῆς γυναικός του. καὶ διαβαίνοντα ἐκ τοῦ πυρποληθέντος χωρίου του.

Μὰ βουρκωμένος προπατεῖ καὶ πάει ν' ἀλαργάρῃ
μέσ' ἡ καρδιά του σκλίβωσε, κι' ἂς ἦτον παλληκάρι
κι' ὄνταν ἐπέρνα στὸ χωριό, τ' ἀμμάθια τ' ἐδακρύζαν
γιατ' ἔβλεπε τὰ σπίθια του ἀκόμη κι' ἐκαπνίζαν.

Ὁ Δασκαλογιάννης δι' ἀπάτης συλληφθεὶς ἐξ ὀάρη ζῶν, πάντες δὲ οἱ λοιποὶ ἄρχοντες τῶν Σφακίων οἱ συλληφθέντες αἰχμάλωτοι ἐβλήθησαν εἰς τὴν φυλακήν, ἐξ ἧς μετά τινα χρόνον ἐδραπέτευσαν καὶ ἐπανῆλθον εἰς τὰ ὀρεινὰ χωρία των, ἅτινα εὗρον ἔρημα ἀνθρώπων καὶ κατεστραμμένα. Εἶνε ἀμίμητοι ὄντως αἱ ἀποστροφαὶ τοῦ ποιητοῦ πρὸς τὰ Σφακία καὶ οἱ ἔπαινοι τῶν ἀνδρείων κατοίκων των. Ὁ ποιητὴς ἀφθόνως διασκορπίζει τούτους περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔπους του, ὡς εὐώδεις στεφάνους ἐπὶ τῆς χώρας τῶν Σφακίων ἀναμιγνύων ἐν αὐτοῖς τὰ ὀνόματα τῶν χωρίων καὶ τῶν ἀρχηγῶν, ὡς φωτεινὰ ἐπιγράμματα ἀναμιμνήσκοντα τὴν δόξαν αὐτῶν καὶ τοὺς προγόνους.

Τὸ ἕτερον τῶν ποιημάτων,τὸ τοῦ Ἀληδάκη ἔχει ὑπόθεσιν τὴν καταστροφὴν ἑνὸς τοπάρχου καὶ μεγάλου γαιοκτήμονος τοῦ Ἀληδάκη, ὅστις κατετυράννει τοὺς Σφακιανοὺς καθήμενος ἐντὸς πύργου ὀχυροῦ. Τὸ ποίημα τοῦτο εἶνε συνέχεια τοῦ προηγουμένου, ἴσως δὲ καὶ τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ, διότι ἡ αὐτὴ φιλοπατρία καὶ τὸ αὐτὸ αἴσθημα, ἡ αὐτὴ γλῶσσα οἵα καὶ ἐν τῷ τοῦ Δασκαλογιάννη διήκει δι' ὅλου τοῦ ποιήματος, ἡ αὐτὴ ἔτι οἰκονομία καὶ ποίησις.

Πλήρης καὶ λεπτομερὴς ἀνάλυσις τῶν ποιημάτων ἀπήτει τὴν δημοσίευσιν πολλῶν τεμαχίων, ἀλλ' ἠρκέσθημεν εἰς τὰ ὀλίγα ταῦτα, ὅπως μόνον καταδείξωμεν τὴν ὑπόθεσιν αὐτῶν καὶ τὴν θέσιν ἐν τῇ δημοτικῇ ποιήσει. Τὰ ποιήματα δὲ ταῦτα ἔχουσι πλὴν τῆς ἀξίας αὐτῶν ὡς τοιούτων καὶ ἱστορικὴν καὶ γλωσσολογικήν. Καλῶς δ' ἔπραξεν ὁ ἐκδότης αὐτῶν κ. Βαρδίδης νὰ προσθέσῃ ἐν τέλει καὶ λεξιλόγιον τοῦ γλωσσαρίου τῶν Κρητῶν.

Μ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευῇ, 13 Μαΐου.

Ἡγεμονικὴν ὄντως δωρεὰν ἐποιήσατο τῷ δήμῳ Πειραιῶς ὁ ἐκ Σμύρνης καταγόμενος καὶ ἐνταῦθα ἀποκατεστημένος ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν κ. Ἰωάννης Χατζηκυριακοῦ, ταμβακοπώλης ἄλλοτε ἐν τῇ ὁδῷ Αἰόλου παρὰ τῇ Ἁγίᾳ Εἰρήνῃ, καὶ ἡ σύζυγός του κυρία Μαριγὼ Χατζηκυριακοῦ, ἀναγγείλαντες τῷ Δημάρχῳ κ. Θ. Ρετσίνᾳ ὅτι ἱδρύουσιν ἐν Πειραιεῖ ὀρφανοτροφεῖον τῶν θηλέων, οὗτινος ἡ δαπάνη προϋπελογίσθη ἤδη εἰς 200,000 δρ. καὶ εἰ ὃ θὰ κληροδοτήσωσι καὶ τὴν ἐξ 1,500,000 μεγάλην περιουσίαν των προϊὸν τῆς τιμίας καὶ ἐνδελεχοῦς ἐργασίας τοῦ κ. Ι. Χατζηκυριακοῦ.

Ἡ ἀνέγερσις τοῦ κτιρίου ἄρχεται λίαν προσεχῶς· γενήσεται δὲ ἐν θέσει κειμένῃ ἄνωθι τοῦ βασιλικοῦ κτήματος πλησίον τοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἐπὶ τῆς δημαρχίας τοῦ κ. Τρ. Μουτσοπούλου ἀνεγερθέντος κτιρίου, ὅπερ θέλει χρησιμεύσει ὡς κατοικία τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ἀνεγερθησομένου ὀρφανοτροφείου ὅστις ἔσεται αὐτὸς ὁ διαθέτης κ. Χατζηκυριακοῦ, καθ' ἃ ἐξέφρασε τῷ δήμῳ τὴν πρὸς τοῦτο ἐπιθυμίαν του.

Ὁ κ. Δήμαρχος Πειραιῶς προσεκάλεσε τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον, ὅπως ἐγγράφως καὶ προφορικῶς ἐκφράσῃ πρὸς τοὺς μεγάλους εὐεργέτας κ. καὶ κ. Ἰωάννην καὶ Μαριγὼ Χατζηκυριακοῦ τὴν ἄπειρον εὐγνωμοσύνην τῆς γείτονος πόλεως, ἀποκτώσης οὕτω φιλανθρωπικὸν καθίδρυμα,οὗτινος παντελῶς ἐστερεῖτο μέχρι τοῦδε.

Τὸ σχέδιον τοῦ Ὀρφανοτροφείου ἐκπονηθήσεται ὑπὸ τοῦ ἀρχιτέκτονος κ. Θεοφιλᾶ, ἔσται δ' ὅμοιον τῷ σχεδίῳ τοῦ ἐνταῦθα Ὀρφανοτροφείου Χατζῆ-Κώστα μὲ μικρὰς μόνον παραλλαγὰς καὶ προσθήκας ὑποδειχθησομένας ὑπ' αὐτοῦ τοῦ κ. Χατζηκυριακοῦ. Ὁ δῆμος Πειραιῶς ἐδήλωσεν ἤδη ὅτι θὰ παράσχῃ τὴν συνδρομήν του πρὸς ταχεῖαν καὶ πλήρη ἐνοικοδόμησιν τοῦ κτιρίου, παρέχων δωρεὰν τὸ ὕδωρ καὶ ἰσοπεδῶν τὸ οἰκόπεδον. Αἱ προπαρασκευαστικαὶ ἐργασίαι ἐπὶ τοῦ οἰκοπέδου καὶ τῆς μεταφορᾶς τοῦ ὕδατος ἄρχονται μετά τινας ἡμέρας.

— Μετὰ ἐπιτυχίας ἐγένετο ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ τηλεγραφικοῦ συστήματος duplex, τῆς διὰ τοῦ αὐτοῦ δηλαδὴ τηλεγραφικοῦ σύρματος συγχρόνου μεταβιβάσεως διαφόρων τηλεγραφημάτων μεταξὺ τῶν τηλεγραφείων Πατρῶν καὶ Ἀθηνῶν. Τὸ αὐτὸ σύστημα λειτουργεῖ ἤδη καὶ μεταξὺ Ἀθηνῶν Πειραιῶς, Κορίνθου καὶ Τριπόλεως.

— Κατὰ τὴν δημοσιευθεῖσαν προσωρινὴν κατάστασιν τῶν ἐντὸς τοῦ μηνὸς Μαρτίου 1888 πράξεων τῶν ἐργοστασίων κοπῆς καπνοῦ εἰσήχθησαν ἐν τοῖς ἐργοστασίοις πρὸς κοπὴν ὀκάδες καπνοῦ 89,895 καὶ τουμπεκίου 3,137, εἰσεπράχθησαν δὲ ἐκ τῶν εἰδῶν τούτων 401,930 δρ.

— Ἀφίκετο ἐκ Βερολίνου ὁ νομισματογνώμων κ. Pick, κληθεὶς ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως, ὅπως ἐξελέγξῃ τὰ ὑπολειφθέντα καὶ τὰ προσεχῶς ἐκ Παρισίων κομιζόμενα νομίσματα τοῦ νομισματικοῦ μουσείου καὶ ἀποφανθῇ περὶ τῆς γνησιότητός των.

—Ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν ὑπουργοῦ συνεστάθη διὰ Β. Διατάγματος ἐπιτροπή, ἔργον ἔχουσα τὴν ἀναθεώρησιν, τὴν διαρρύθμισιν καὶ τὴν συγχώνευσιν πάσης τῆς νομοθεσίας, τῆς ἀφορώσης εἰς τὴν διοίκησιν, τὴν διαχείρισιν καὶ τὸν ἔλεγχον τῶν δημοσίων ἐσόδων καὶ ἐξόδων καὶ τὸν ὀργανισμὸν τῶν ἐπὶ ταύτης ἁρμοδίων ὑπηρεσιῶν. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη ἐπιφορτίζεται προσέτι τὴν μελέτην τῶν ἰσχυόντων κανονισμῶν καὶ τὸν καταρτισμὸν σχεδίου νόμου, στηριζομένου ἐπὶ τῶν γενικῶν διατάξεων περὶ διοικήσεως, διαχειρίσεως καὶ ἐλέγχου τῶν δημοσίων ἐσόδων καὶ ἐξόδων, ἀφορῶντος εἰς τὴν διοίκησιν, τὴν διαχείρισιν καὶ τὸν ἔλεγχον πάσης τῆς περιουσίας τῶν κοινωφελῶν καταστημάτων, ἱδρυμάτων καὶ σωματείων, ὅσα ἐσχηματίσθησαν καὶ συντηροῦνται ἐκ κληροδοτημάτων, ἐκ συνδρομῶν καὶ εἰσφορῶν δυνάμει νόμων, ἀδείᾳ τῆς κυβερνήσεως ἢ ἐντολῇ δωρητῶν. Ἡ ἐπιτροπὴ θέλει ἔχει ὑπ' ὄψει τὴν ἐν Γαλλίᾳ καὶ Βελγίῳ ἰσχύουσαν σχετικὴν πρὸς τὰ ἔργα αὐτῆς νομοθεσίαν καὶ τὸν ἀπὸ 17 Φεβρουαρίου 1884 νόμον τῆς Ἰταλίας, ὀφείλει δὲ ν' ἀποπερατώσῃ τ' ἀνατιθέμενα αὐτῇ ἔργα καὶ καταρτίσῃ τ' ἀνάλογα νομοσχέδια πρὸ τῆς προσεχοῦς συνόδου τῆς Βουλῆς.

— Διὰ Β. διατάγματος συνεστάθη ἐν τῷ κατὰ τὴν περιφέρειαν τοῦ νομοῦ Λαρίσσης ἐθνικῷ κτήματι «Ἀϊδῖν» γεωργικὸν σχολεῖον, ὑπὸ τὸ ὄνομα «Κασαβέτειος καὶ Τριανταφυλλίδειος γεωργικὴ Σχολή», κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ περὶ συστάσεως γεωργικῶν σχολείων ΑΦΜΒ' νόμου τῆς 28 Μαΐου 1887.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Ν. Β. Φ. Σαμοθράκην. Ταχυδρομικῶς ἔχετε ἀπάντησίν μας.— κ. Μ. Γ. Μ. Μελιτούπολιν. Ἀπεστάλησαν ὑμῖν τὰ ζητηθέντα φύλλα, ὡς ἐμάθομεν παρὰ τοῦ κ. Α. Κ., καὶ τὸ τελευταῖον τεῦχος τῆς Ἱστορίας.—κ. Α. Ρ. Πειραιᾶ. Ἔχει καλῶς.—κ. Μ. Δ. Ἡ σχετικῶς πυκνότερον κατῳκημένη χώρα τῆς Εὐρώπης εἶνε τὸ Βέλγιον.—κ. Σ. Π. Λ. Λεόβαν. Ἔχετε δίκαιον. Ἐνεγράφη ἡ συνδρομὴ εἰς τὴν Ἐφημ. τῶν Κυριῶν.—κ. Ε. Σ. Παρισίους. Λίαν εὐχαρίστως.—κ. Π. Ρ. Σορόκαν. Ἀπεστάλησαν ἐκ δευτέρου.—*Φίλῳ Α'*. Νὰ ἀπαντήσῃ ὡς ὁ Garrick εἰς τὸν λόρδον Littleton Οὗτος παρουσιάσθη εἰς τὸν διάσημον Ἄγγλον ἠθοποιόν, ὅστις ἔζη ἡσύχως ἔξω τοῦ Λονδίνου. ἀφοῦ ἀπεχώρησε τοῦ θεάτρου πλούσιος καὶ ἔνδοξος,καὶ τὸν ἠρώτησεν ἂν δὲν εἶχε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐκλεχθῇ μέλος τοῦ Κοινοβουλίου. Εἰς ταῦτα ὁ Garrick ἀπεκρίθη ἐμμέτρως οὕτως.

Τίς ; ἐγὼ νὰ γείνω μέλος ! τίνος ; τοῦ Κοινοβουλίου ;
νέον στάδιον ν' ἀρχίσω εἰς τὰ ἔσχατα τοῦ βίου ;
Ὄχι, μὰ τὰ λάχανά μου, τὸν χλωρόν μου τοῦτον πλοῦτον,

Digitized by Google

καὶ τὴν φίλην σύζυγόν μου, δὲν τὸ κάμνω τὸ τοιοῦτον·
τρέμω μὴ τὸ νέον τοῦτο θέατρον γενῇ αἰτία
πρόσωπον μωροῦ νὰ παίξω τώρα εἰς τὰ γηρατεῖα.

κ. Χ. Κ. Πάτρας. Ἀπεστάλησαν πάντα, ὡς ἰδιαιτέρως σᾶς ἐγράψαμεν.—κ. Β. Α. Ramleh, τὸ βιβλίον ἀπεστάλη. Ἡ μετάφρασις τοῦ Γ. Παράσχου εὑρίσκεται εἰς τὰ φύλλα τῆς «Ἑστίας» ὑπ' ἀρ. 353 τῆς 3 Ὀκτωβρίου 1882 καὶ ὑπ' ἀρ. 413 τῆς 27 Νοεμβρίου 1883.—κ. Ν. Δ. Τένεδον. Ἐλήφθησαν καὶ παρεδόθησαν τὰ ἀνήκοντα τῇ συντάξει τῆς Ἑλλ. Γ.—κ. Ι. Τζ. Ἐλήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν. Ἀπηντήσαμεν.—κ. Μ. Π. Μηλέας. Πρὸς εἰσαγωγὴν ἀπαιτεῖται νὰ πιστοποιηθῇ ὀρφανεία ἐξ ἀμφοτέρων τῶν γονέων. Ἡ νοθεία δὲν παρέχει τὸ δικαίωμα εἰσαγωγῆς ὅταν ὑπάρχῃ γνωστὸς ὁ εἷς τῶν γονέων. Τὸ ζητηθὲν φύλλον ἀπεστάλη —κ. Γ. Κ. Μυτιλήνην. Ἐνεγράψαμεν ἀμφοτέρους ἐξετελέσθη δὲ καὶ ἡ ἄλλη παραγγελία σας, ὡς ἰδιαιτέρως Σᾶς ἐγράψαμεν. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικὰς ἐνεργείας.—κ. Κ. Ν. Δ. Πάτρας. Ἐπιστρέφονται, μὴ ὑφισταμένου πλέον τοῦ αἰτίου.—κκ. Α. Β. Π. Χανία, Δ. Ι. Κ. Κέρκυραν καὶ Γ. Π. Αἰτωλικόν. Ἐλήφθησαν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—κ. Φ. Κ. Μυτιλήνην. Ἐγένετο κατὰ τὴν ὑμετέραν παραγγελίαν, ὡς ἰδιαιτέρως σᾶς ἐγράψαμεν.—κ. Α. Ν. Καὶ ὁ εὐγενέστερος σκοπὸς δὲν δικαιολογεῖ τὰ χαμερπῆ μέσα. κκ. Μ. Χ. Δ. Σύρον, Π. Λ. Κέρκυραν καὶ Ν. Δ. Κ. Μυτιλήνην. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—*Τακτικῷ ἀναγνώστῃ*. Χαριέστατα λέγει τὸ αὐτὸ ὁ Ρίζος διὰ τῶν δύο τούτων στίχων :

Ἐς τοὺς φιλαργύρους δόθηκε αὐτὴ ἡ καταισχύνη,
Ξεθάφτονται τὰ πλούτη τους, ἀφ' οὗ θαφτοῦν ἐκεῖνοι.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΦΥΛΛΩΝ

ΙΔΡΥΘΗ ΤΩι 1873

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΕΠΙ ΔΕΚΑΠΕΝΤΑΕΤΙΑΝ ΗΔΗ ΑΝΕΛΛΙΠΩΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ Ν. ΡΟΥΚΗΣ

Παρέχει δωρεὰν

εἰς πάντας τοὺς πληρώνοντας ὁλόκληρον ἐτησίαν συνδρομὴν ἄνευ αὐξήσεως αὐτῆς ἐπὶ ἓν ὁλόκληρον ἔτος :

ΕΝ ΜΕΝ ΤῊ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣῌ ΚΑΙ ΤΑΙΣ ΕΠΑΡΧΙΑΙΣ:

τὸ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν βραβευθὲν ἄριστον οἰκογενειακὸν περιοδικὸν

ΕΣΤΙΑΝ

ΕΝ ΔΕ ΤΩ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩ

ἀμφότερα τὰ ἀπαράμιλλα εἰς τὸ εἶδός των ἐκδιδόμενα φύλλα, τὸ εἰκονογραφημένον καὶ χαριτολόγον

ΑΣΤΥ

τοῦ ὁποίου τὰς σελίδας κοσμοῦσιν εἰκόνες καὶ γελοιογραφίαι τῆς ἐξόχου γραφίδος τοῦ κ. Θ. Ἀννίνου, καὶ τὸν ὑπὸ τοῦ δημοφιλοῦς ποιητοῦ κ. Γ. Σουρῆ ἐμμέτρως ἐκδιδόμενον μοναδικὸν

ΡΩΜΗΟΝ

ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ ΠΑΣΧΑΛΙΝΗ

Ἀντίτυπα αὐτῆς πωλοῦνται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» ἐν Ἀθήναις δραχ. 2,50, διὰ τὰς ἐπαρχίας. δραχ. 2.75, διὰ τὴν ἀλλοδαπὴν φρ. χρυσᾶ 3.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

13 Μαΐου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	472.50
» 120,000,000 τῶν 5	» »	472.50
» 60,000.000 τῶν 6	» »	536.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	491.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	246.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	95.50
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		515.50
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4.200.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	194.75
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	80.50
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	215.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	142.75
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	
Ἑταιρία Φωταερίου	» »	
Συναλλάγματα		
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως.		32.65
3μην.		32.45
Σ—Τραπεζικὸν Ὄψεως		128.¾
» 3μην.		127.¾
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		25.68
Λίρα ὀθωμανικὴ		29.—

ΧΕΙΜΩΝΑΝΘΟΙ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΟΛΕΜΗ

Συλλογὴ λυρικῶν ποιημάτων

Ἐξεδόθη ἄρτι ἄριστα τετυπωμένον ἐπὶ χάρτου ἐκλεκτοῦ, μετὰ καλλιτεχνικοῦ ἐξωφύλλου.
Τιμᾶται δραχ. 3. —Μετὰ ταχυδρομικῶν τελῶν δραχ. 3,30.
Πωλεῖται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας»

ΑΡΤΙ ΕΚΔΟΘΕΝ

ΚΡΗΤΙΚΑΙ ΡΙΜΑΙ

ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΤΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗ ΚΑΙ ΑΛΗΔΑΚΗ

ΥΠΟ ΕΜΜ. ΒΑΡΔΙΔΗ, Κρητός.

Τιμᾶται δραχμῆς.—Ταχυδρομ. ἀποστελλόμενον δρ. 1.10.
Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

ΠΑΙΔΩΝ ΑΓΩΓΗ

ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑ

παρὰ τοῖς Ἕλλησι καὶ Ρωμαίοις

Συγγραφὴ J. L. Ussing
καθηγητοῦ ἐν Κοπεγχάγῃ.

ἐξελληνισθεῖσα ἀδείᾳ τοῦ συγγραφέως ἐκ τῆς δευτέρας γερμανικῆς μεταφράσεως.

ΥΠΟ ΛΥΣΑΝΔΡΟΥ Γ. Χ. ΚΩΝΣΤΑ

Τιμᾶται δραχ. 3.—Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον δραχ. 3,25.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 —1329

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 595.—22 ΜΑΙΟΥ 1888. Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

Φύλλα τῆς «Ἑστίας» ἀποστέλλονται ὡς δεῖγμα τοῦ περιοδικοῦ οὐχὶ μόνον εἰς πάντα ζητοῦντα, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅν τινα ἤθελε μᾶς ὑποδείξῃ πᾶς τις τῶν ἡμετέρων συνδρομητῶν ἢ ἀνταποκριτῶν ὡς ἀσμενίζοντα εἰς ἀναγνώσματα τοῦ εἴδους τῆς «Ἑστίας».

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 647

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ, μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ μετάφρασις Χ. Α.
Η ΟΙΚΙΑ ΤΟΥ ΒΙΣΜΑΡΚ.
Η ΑΡΙΣΤΗ ΦΙΛΗ ΤΩΝ ΝΕΑΝΙΔΩΝ, μετάφρ. ὑπὸ τῆς Κας Κλεαρέτης Σκιαδαρέση.
Η ΑΠΡΟΣΕΞΙΑ.
ΠΑΝΑΡΧΑΙΟΣ ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΟΣ ΘΡΟΝΟΣ.
ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ.
ΑΙΣΜΑΤΙΟΝ ὑπὸ Ἀριστομένους Προβελεγίου.
ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Ὁ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κ. Ἰωάννης Πεσματζόγλους δι' ἐπιστολῆς του πρὸς τὸ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ γενικὸν Προξενεῖον, ἀνήγγειλεν ὅτι διαθέτει 252 μετοχὰς τοῦ Πατριωτικοῦ δανείου δι' ἓν βραβεῖον κατὰ τὴν Δ' Ὀλυμπιάδα. Κατ' ἀπόφασιν τῆς ἐπιτροπῆς αἱ μετοχαὶ αὗται θὰ ἀπονεμηθῶσιν ὡς ἆθλον εἰς τοὺς Ἕλληνας καλλιτέχνας, οἵτινες θὰ ἀποστείλωσιν ἔργα αὐτῶν εἰς τὴν ἔκθεσιν.

Ὁ ἐν Μαγχεστρίᾳ κ. Μιχαὴλ Στεφ. Σκυλίτσης ἀνήγγειλεν δι' ἐπιστολῆς του εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἐπιτροπήν, ὅτι θέτει εἰς τὴν διάθεσιν αὐτῆς 30 λίρας Ἀγγλίας ἵνα αὐτὴ ὁρίσῃ δύο βραβεῖα οἱαδήποτε ἤθελεν ἐγκρίνῃ.

Διὰ τοῦ ἀτμοπλοίου «Καρτερίας» μετεκομίσθησαν εἰς Πειραιᾶ 24 τεμάχια λίθων καὶ μαρμάρων διαφόρων σχημάτων καὶ χρωμάτων προερχόμενα ἐκ Σκύρου προωρισμένα δὲ διὰ τὴν Ὀλυμπιακὴν ἔκθεσιν. Τὰ τεμάχια ταῦτα ἀπέσπασαν ἐκ τῶν διαφόρων πετρωμάτων τῆς Σκύρου λιθοτόμοι ἐπίτηδες ἀποσταλέντες ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς τῶν Ὀλυμπίων. Οἱ αὐτοὶ λιθοτόμοι θὰ ἀποσταλῶσι καὶ εἰς ἄλλα μαρμαροφόρα μέρη τῆς Ἑλλάδος, ὅπως ἀποτελεσθῇ τελεία καὶ πλήρης συλλογὴ ὅλων τῶν μαρμάρων καὶ τῶν λίθων τῶν ἀπαντωμένων ἐν Ἑλλάδι.

Ἡ ἀτμοπλοϊκὴ ἑταιρία Κεδιβιὲ ἐδήλωσεν, ὅτι θέλει μεταφέρῃ δωρεὰν τὰ ἐξ Αἰγύπτου καλλιτεχνικὰ ἐκθέματα, καὶ ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Ἐκθέσεως θὰ ἐκτελέσῃ καὶ ἔκτακτα ταξείδια μεταξὺ Ἀλεξανδρείας καὶ Πειραιῶς καταβιβάζουσα τοὺς ναύλους τῶν ἐπιβατῶν.

Δελτία καθ' ἑκάστην καταφθάνουσιν εἰς τὸ γραφεῖον τῆς Ἐπιτροπῆς, ἅτινα γίνονται δεκτά, καίπερ τῆς προθεσμίας παρελθούσης, μὴ ἐννοούσης τῆς Ἐπιτροπῆς νὰ παρεμποδίσῃ τινὰ ἕνεκα τυπικῶν λόγων τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν ἔκθεσιν.

Ὁ γνωστὸς ζυθοποιὸς κ. Φὶξ ἐζήτησε παρὰ τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Ὀλυμπίων τὴν ἄδειαν νὰ ἀνεγείρῃ ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς Ἐκθέσεως περίπτερον, ἐν ᾧ κατὰ τὸ διάστημα αὐτῆς θὰ περέχηται ἐγχώριος ζῦθος.

Ἡ Ἰταλικὴ ἑταιρία Φλώριο—Ῥουμπατίνο παρακληθεῖσα ὑπὸ τῆς Κεντρικῆς ἐπιτροπῆς ἐδήλωσεν ὅτι τὰ διὰ τὴν ἔκθεσιν ἀποστελλόμενα ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐκθέματα θὰ δέχηται μὲ ἔκπτωσιν ναύλου 50%, μὲν τὴν αὐτὴν δὲ ἔκπτωσιν θὰ δέχηται καὶ ἐπιβάτας ἐρχομένους πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς ἐκθέσεως. Ἐπίσης καὶ ἡ ἑταιρία «Φραισινὲ ἀνήγγειλεν, ὅτι τὰ μὲν ἐκθέματα θὰ δέχηται μ' ἔκπτωσιν 50 ο)ο, τοὺς δ' ἐπιβάτας, κυρίως ἐργάτας καὶ ἄλλους χάριν μελέτης προτιθεμένους νὰ ἐπισκεφθῶσι τὴν ἔκθεσιν, θὰ δέχηται μ' ἔκπτωσιν ναύλου 20 ο)ο.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ὁ Φιλελληνικὸς σύλλογος ἐν Ἀμστελοδάμῳ περὶ οὗ ἐμνημονεύσαμεν ἐν προηγουμένῳ φύλλῳ, ἐξακολουθεῖ τὴν προσοχὴν ἑλκύων καὶ εὐοδούμενος. Ἐσχάτως ἔγραψεν αὐτῷ ὁ ἐπίσημος Ἀσιανολόγος, Η. Kern ἐγκρίνων τὴν πρόθεσιν αὐτοῦ καὶ κηρύττων ὅτι θεωρεῖ τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον ὡς τὸ προωρισμένον ἵνα μετοχετεύσῃ τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν εἰς τὴν Ἀσίαν. Τινὰς ἀμφιβολίας ἔχει μὲν ὁ σοφὸς ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς προφορᾶς, καὶ ἰδίως τῆς τοῦ η περὶ οὗ δὲν πιστεύει ὅτι πάντοτε ἐπροφέρετο ὡς ι. Καὶ βεβαίως, ὡς καὶ ὁ κ. Η Müller ἀντιπαρατηρεῖ, εἰς ἀρχαιοτάτους χρόνους πρέπει ἐνιαχοῦ νὰ εἶχε σχέσιν τινὰ καὶ πρὸς τὴν τοῦ μακροῦ Ε, ὡς εἰς πάσας τὰς γλώσσας τῶν φωνηέντων ἡ προφορὰ ἐστὶ μᾶλλον ἀσταθής, καὶ οὐδὲ πανταχοῦ οὐδ' ἐπὶ μακρὸν μένει ἡ αὐτή. Ὡς γνωστὸν ἐν τῇ γαλλικῇ τὸ oi φερ' εἰπεῖν εἴς τινα αὐτῶν τῶν προαστείων τῶν Παρισίων προφέρεται oe. Τὸ ζήτημα ἔγκειται εἰς τοῦτο, ἂν ἡ σημερινὴ ἑλληνικὴ προφορὰ διατηρῆται ἀπὸ 2000 ἐτῶν καθιερωμένη, καὶ ὁ κ. Müller ἀναγνωρίζει τοῦτο, καὶ ὁ κ. Kern κηρύττεται ὑπὲρ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς προφορᾶς ἀπταίστου καὶ πλήρους ὡς ἐπικρατεῖ παρ' ἡμῖν, εἰς τῆς Εὐρώπης τὰ διδακτήρια, πρὸς ὃ ὁ Κ. Müller προτείνει νὰ μετακληθῶσι διδάσκαλοι ἐξ Ἑλλάδος.

—Εἰ καὶ οἱ Γερμανοὶ προεξάρχουσιν ἐν τῇ μελέτῃ τῆς κλασικῆς ἀρχαιολογίας, καὶ τὰ ἄλλα ὅμως πεπολιτισμένα ἔθνη δὲν ἀπολείπονται ἐκείνων ὡς πρὸς τὰ κλασικὰ παιδεύματα, ἰδίως δὲ οἱ Γάλλοι διαπρέπουσιν ἐπὶ τῇ σπουδῇ καὶ ἑρμηνείᾳ τῶν Ἑλλήνων ἰατρῶν. Αἱ νεώταται καὶ ἄρισται ἐκδόσεις τῶν Ἑλλήνων ἰατρῶν ἐγένοντο ὑπὸ Γάλλων ἐπιστημόνων, ἡ τοῦ Ἱπποκράτους ὑπὸ Λιτρέ, ἡ τοῦ Ὀρειβασίου ὑπὸ Δαρεμβεργ, ἡ τοῦ Ἐφεσίου Ῥούφου ὑπὸ Ρυὲλ κλ. Κατ' αὐτὰς ἐξεδόθη ἐν Παρισίοις τὸ πρῶτον τεῦχος (ἐκ 500 σελίδων εἰς μέγεθος μεγάλου τετάρτου) τῆς «Συλλογῆς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων χημικῶν» ἀναλώμασι τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως. Ἐκδότης τῆς μεγάλης ταύτης συλλογῆς εἶναι ὁ περιώνυμος ἐν τῷ Κολλεγίῳ τῆς Γαλλίας, καθηγητὴς Βερθελώ, τέως ὑπουργὸς ἐπὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, ἔχων συνεργάτην τὸν περὶ τὴν ἑλληνικὴν φιλολογίαν εντριβέστατον Κ. Ρυέλ, προϊστάμενον τῆς βιβλιοθήκης Sainte-Geneviève. Ἐκ τῶν προλεγομένων τοῦ σοφοῦ ἐκδότου μανθάνομεν ὅτι τὸ παλαιότερον τῶν ἑλληνικῶν ἀντιγράφων, ὅσα περιέχουσι χημικὰ συντάγματα, χρονολογούμενον ἀπὸ τῆς 10 μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος, ἀπόκειται ἐν Βενετίᾳ. Οἱ κυριώτεροι καὶ ἐγκριτότεροι τῶν Ἑλλήνων χημικῶν ἤκμασαν ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Διοκλητιανοῦ, τοῦ Κωνσταντίνου καὶ τοῦ Θεοδο-

Digitized by Google

σίου. Πάντων δὲ τούτων προεξάρχει ὁ Ζώσιμος, σύγχρονος Κλήμεντος τοῦ Ἀλεξανδρέως καὶ τοῦ Τερτυλλιανοῦ. Ἡ «συλλογὴ τῶν Ἑλλήνων ἀλχημιστῶν» (διότι πρόκειται μᾶλλον περὶ τῆς πολυθρυλήτου χρυσοποιΐας καὶ μεταλλοποιΐας ἐν γένει ἢ περὶ τῆς χημείας αὐτῆς καθ' ἑαυτὴν, ὡς ἐπιστήμης) συναπηρτίσθη κατὰ τὴν ἐνάτην ἑκατονταετηρίδα ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπὸ βυζαντινῶν λογίων· ἐντεῦθεν δὲ παρέλαβον καὶ οἱ Ἄραβες τὰς πλείστας «μαλχημικὰς» θεωρίας. Ὁ Κ. Βερθελὼ λέγει ὅτι τὰ χημικὰ ταῦτα πονήματα δὲν εἶναι εὐκαταφρόνητα, διότι περιλαμβάνουσιν ἄπειρον πλῆθος τεχνικῶν συνταγῶν, ἐπιχεουσῶν νέον ὅλως φῶς εἰς τὴν σύντηξιν καὶ κατεργασίαν τῶν ὑάλων καὶ τῶν μετάλλων. Ἡ καθ' ἡμᾶς χημικὴ ἐπιστήμη ὀφείλει πολλὰ εἰς τοὺς Ἄραβας, ἀλλ' οἱ Ἄραβες ὀφείλουσι τὰ πάντα εἰς τοὺς Βυζαντινούς· ὥστε εἰς τὸ παρ' ἀξίαν περιφρονούμενον Βυζάντιον δέον νὰ ἀναχθῶσι τὰ πρῶτα ζώπυρα τῆς παρ' Εὐρωπαίοις ἐπιστημονικῆς χημείας. Ἡ κριτικὴ τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου διασκευὴ ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Κ. Ρυέλ, ὅστις προσέθηκεν καὶ γαλλικὴν μετάφρασιν, ἐπιμελῶς ἐπιθεωρηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Βερθελώ.

— Ἀληθὲς ἐπιστημονικὸν ἀνάκτορον ἐνεκαινίσθη ἐσχάτως ἐν Παρισίοις· εἶνε τοῦτο τὸ νέον Ἀνατομεῖον, τὸ μέγιστον τῶν καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην ὑπαρχόντων. Τὸ ἐμβαδὸν αὐτοῦ εἶνε 12 χιλ. τετραγ. μέτρων, ἔχει δ' ἀναριθμήτους αἰθούσας, σπουδαστήρια καὶ λοιπὰ παντοειδῆ διαμερίσματα, ἐν οἷς δύνανται ἀνέτως νὰ ἐργασθῶσι 1000 ἰατροί.

— Εἰς τὴν κατὰ Μάϊον τελουμένην καλλιτεχνικὴν ἔκθεσιν τῶν Παρισίων ἀπεστάλησαν ἐφέτος ἐν ὅλῳ μὲν 5523 ἔργα· κατ' εἶδος δέ: 2580 ἐλαιογραφικαὶ εἰκόνες, 1059 ἀγάλματα καὶ ἀνάγλυφα, 1119 σχεδιογραφήματα χρωστηρογραφίαι, ὑδατογραφίαι καὶ ὑελογραφίαι, 522 ξυλογραφίαι, χαλκογραφίαι, 57 μετάλλια, 180 ἀρχιτεκτονικὰ σχέδια.

— Τὸ σύγγραμμα αὐτοῦ τὸ πραγματευόμενον τὰ περὶ ἐνδεχομένου γαλλογερμανικοῦ πολέμου, ὅπερ ἐκδίδεται προσεχῶς, ἐπώλησεν ὁ στρατηγὸς Βουλανζὲ εἰς ἐκδότην ἀντὶ 200 χιλ. φράγκων.

— Τὸ νέον ἔργον του Δωδὲ L'Immortel (ὁ Ἀθάνατος) ἤρξατο δημοσιευόμενον ἐν τῷ Illustration. Ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ἔργου του ὁ μέγας συγγραφεὺς ἐπέγραψε τὸ λόγιον τοῦ Merimée· «Τώρα ἀσχολοῦμαι εἰς τὸ ἐξευτελιστικώτατον καὶ ἀνιαρώτατον τῶν ἔργων ἐπιζητῶν ἀκαδημαϊκὴν ἕδραν.» Ὁ *Ἀθάνατος* εἶνε δριμεῖα σάτυρα κατὰ τῆς ἀκαδημίας, θραύουσα καὶ τοὺς τελευταίους δεσμοὺς τοὺς ἑνοῦντας τὸν συγγραφέα πρὸς τὸ ἔνδοξον σωματεῖον.

— Ἐν τῇ Opéra Comique τῶν Παρισίων παρεστάθη μετὰ μεγάλης ἐπιτυχίας τὸ μελόδραμα τοῦ ἑξηκονταετοῦς μελοποιοῦ Lalo «Le roi d'Ys», ὅπερ πρὸ εἰκοσαετίας συντεθὲν δὲν εἶχε κατορθωθῆ νὰ παρασταθῇ μέχρι τοῦδε.

— Ἡ γαλλικὴ Ἀκαδημία ἐβράβευσε τὸ βιβλίον τῆς βασιλίσσης τῆς Ῥουμανίας (Κάρμεν Σύλβα) τὸ ἐπιγραφόμενον Pensées d' une reine. Τὸ γέρας ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν μεταλλίων, ἑνὸς χρυσοῦ, ἑτέρου ἀργυροῦ καὶ τρίτου χαλκοῦ, ἐφ' ὧν φέρεται ὁ τίτλος του στεφανωθέντος βιβλίου καὶ τὸ ἔτος 1888.

— Καθ' ὅλον τὸ 1887 ἐδημοσιεύθησαν ἐν Ῥωσσίᾳ 7,366 βιβλία εἰς 24,303,342 ἀντίτυπα. Ἐκ τούτων 5,442 ἔργα εἶναι εἰς ῥωσσικὴν γλῶσσαν (ἀντίτυπα 18,540,390) 1924 δὲ εἰς ξένας γλώσσας (ἀντίτυπα 5,862,893). Τὴν πρώτην πώλησιν κατέχουσι τὰ ἔργα τοῦ Πούσκιν, ὧν ἐγένοντο 103 διάφοροι ἐκδόσεις καὶ ἐπωλήθησαν 1,481,375 ἀντίτυπα, μετὰ ταῦτα ἔρχονται τὰ ἔργα τοῦ κόμητος Τολστόη (677,600 ἀντίτυπα) τοῦ Κρυλὼφ (50,000 ἀντίτυπα), τοῦ Γογὸλ (40,000), τοῦ Τουργένιεφ (10,000), τοῦ Λερμοντὼφ (15000) κτλ. Τὸ περίφημον δρᾶμα τοῦ Τολστόη ἡ *Δύναμις τοῦ Σκότους* ἐξεδόθη εἰς 93,000 ἀντίτυπα, ἅτινα ἐξεπωλήθησαν πάντα.

Ὁ γνωστὸς Γάλλος μουσικὸς κ. Βουργὼ Δυκουδραί, ὅστις πρὸ ἐτῶν περιηγηθεὶς τὴν Ἀνατολὴν εἶχεν ἀφοσιωθῆ εἰς τὴν σπουδὴν τῶν δημοτικῶν ᾀσμάτων καὶ τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς, τιμηθεὶς ἐπ' ἐσχάτων διὰ τοῦ παρασήμου τοῦ Σωτῆρος ἀπέστειλε πρὸς τὴν ἐν Παρισίοις ἑλληνικὴν Πρεσβείαν ἐπιστολὴν δι' ἧς ἐκδηλοῖ τὴν διακαῆ ἐπιθυμίαν αὐτοῦ, ὅπως μελοποιήσῃ μελόδραμά τι ὑποθέσεως εἰλημμένης ἐκ τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς ἱστορίας ἢ τῆς Βυζαντινῆς. Τὸ μελόδραμα θέλει ἐξαχθῆ ἐκ δράματος τοῦ ὁποίου ἡ ὑπόδειξις ἀφίεται εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν. Ἡ ἐν Παρισίοις ἡμετέρα Πρεσβεία ἀπέστειλε πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τὴν αἴτησιν τοῦ κ. Δυκουδραί, πρόκειται δὲ νῦν ν' ἀποφασίσῃ ἡ Κυβέρνησις περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐκπληρώσεως τῆς ἐπιθυμίας τοῦ διακεκριμένου Γάλλου μελοποιοῦ.

— Ἐν ταῖς ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἐνεργουμέναις ἀνασκαφαῖς ἀνευρέθη ἐκ τοῦ σώματος τοῦ πωρίνου ἀγάλματος τοῦ Ἡρακλέους μέρος ἐκ τῶν ἰσχίων, ἐπὶ τῶν ὁποίων εἶναι προσκεκολλημένον καὶ τεμάχιον ἐκ τῆς Λερναίας Ὕδρας. Ἐκ τούτου ἀναντιρρήτως καταφαίνεται, ὅτι ὅσα μέρη τοῦ ἀγάλματος τοῦ πωρίνου Ἡρακλέους ἀνευρέθησαν ἀνήκουν εἰς σύμπλεγμα, παριστῶν τὸν Ἡρακλέα καταβάλλοντα τὴν Λερναίαν Ὕδραν. Ἐπίσης ἀνεκαλύφθησαν καὶ συντρίμματα διαφόρων ἀρχαίων ἀγγείων, ἐξ ὧν ἓν ἔφερε τὴν ἐπιγραφὴν «Νικοσθένης ἐποίησε». Ἐν δὲ ταῖς παρὰ τοὺς στύλους τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς ἐνεργουμέναις ἀνασκαφαῖς ἀνευρέθησαν δύο κεφαλαὶ μαρμάριναι ἀνδρῶν πωγωνοφόρων κατὰ τὸ ἥμισυ κατεστραμμέναι, καὶ τεμάχιά τινα ἄλλων ἀγαλμάτων.

— Ἐπανελήφθησαν πρό τινων ἡμερῶν αἱ ἐν Μαντινείᾳ ἀρχαιολογικαὶ ἀνασκαφαί. Κατ' αὐτὰς ἀνεκαλύφθησαν μέγα κυκλοτερὲς οἰκοδόμημα μῆκος τεσσαράκοντα μέτρων, ἑβδομήκοντα καὶ πέντε εἰσιτήρια θεάτρου πήλινα, ἔχοντα μέγεθος καὶ σχῆμα ταλήρου, πεντήκοντα χαλκᾶ νομίσματα καὶ πέντε χαλκαῖ αἰχμαὶ βελῶν.

— Κατεσχέθησαν ἓν ἄγαλμα Ἀντινόου καλῆς ῥωμαϊκῆς τέχνης ἀρχαΐζούσης καὶ κεφαλὴ Ἀδριανοῦ, εὑρεθέντα πλησίον τοῦ καταστήματος τῆς Ὀλυμπιακῆς ἐκθέσεως, παρὰ τὸ ῥωμαϊκὸν βαλανεῖον. Ἡ Γενικὴ ἐφορεία τῶν ἀρχαιοτήτων μετὰ τὴν παραλαβὴν τῶν ἀρχαιοτήτων τούτων προέβη εἰς ἀνασκαφὰς ἐν τῷ χώρῳ ἐκείνῳ καὶ ἀνεκάλυψε κορμὸν ἀνδριάντος μέχρις ὀσφύος, ἐφ' οὗ ἐφαρμόζεται ἡ κεφαλὴ τοῦ Ἀδριανοῦ, μίαν μικρὰν κεφαλὴν καὶ τεμάχιά τινα ἀνήκοντα εἰς τοὺς τεθραυσμένους τοῦ Ἀντινόου βραχίονας.

— Ἡ δευτέρα ἐπιτροπὴ τῶν διδακτικῶν βιβλίων τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως ὑπέβαλεν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τὴν ἔκθεσίν της καθ' ἣν ἐγκρίνεται ὁλόκληρος ἡ σειρὰ τῶν μαθηματικῶν διὰ τὴν ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς σχολείοις καὶ γυμνασίοις διδασκαλίαν, ἡ συγγραφεῖσα ὑπὸ τοῦ κ. Ἰω. Χατζηδάκη, ἀποτελουμένη ἐκ Πρακτικῆς ἀριθμητικῆς, πρακτικῆς γεωμετρίας, Θεωρητικῆς ἀριθμητικῆς, Ἄλγεβρας, Γεωμετρίας καὶ Τριγωνομετρίας· ἐπίσης ἡ πειραματικὴ φυσικὴ καὶ ἡ κοσμογραφία τοῦ κ. Β. Λάκωνος, ἡ Βοτανικὴ τοῦ κ. Σπ. Μηλιαράκη, καὶ ἡ Γεωγραφία διὰ τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα τοῦ κ. Α. Ι. Ἀντωνιάδου. Οὐδεμία δὲ τῶν ὑποβληθεισῶν Φυσιογνωσιῶν διὰ τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ Ζωολογιῶν διὰ τὰ γυμνάσια ἐνεκρίθη.

Ἡ δὲ τρίτη ἐπιτροπὴ τῶν κριτῶν ἐνέκρινε τὴν Λογικὴν τοῦ κ. Α. Σπαθάκη τὴν χριστιανικὴν ἠθικὴν τοῦ κ. Δ. Διομήδους Κυριακοῦ καὶ τὴν Ἑρμηνείαν περικοπῶν τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ κ. Γ. Δέρβου. Οὐδεμίαν δ' ἐνέκρινε Ψυχολογίαν, Χριστιανικὴν κατήχησιν, Ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν καὶ Ἱστορίαν τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης.

— Ἡ ἀπάντησις εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ ἐν Βονωνίᾳ Πανεπιστημίου συνετάχθη εἰς ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἐντολῇ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ὑπὸ τοῦ ἐν Μυτιλήνῃ διαπρεποῦς ἑλληνιστοῦ κ. Δ. Βερναρδάκη, τοῦ καθηγητοῦ κ. Κόντου, ἀρνηθέντος νὰ συντάξῃ αὐτήν. Τὴν δὲ προσφώνησιν τῶν καθηγητῶν, οἵτινες θὰ ἀντιπροσωπεύσωσιν ἐν Βονωνίᾳ τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον ἔγραψεν εἰς ἀρχαίαν γλῶσσαν ὁ καθηγητὴς κ. Δ. Σεμιτέλος.

— Τὸ νομικὸν καὶ πολιτικὸν τμῆμα τοῦ φιλολογικοῦ συλλόγου Παρνασσοῦ ὥρισε τὰ ἑπόμενα δύο θέματα τῶν ἐπὶ τῇ εἰκοσιπενταετηρίδι τοῦ συλλόγου προκηρυχθησομένων διαγωνισμάτων:

1) Προτάσει τοῦ ἐφέτου κ. Ἐμ. Λυκούδη διαγώνισμα χιλιόδραχμον περὶ ἀνορθώσεως τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας. Ἡ ἔρευνα κυριώτερον περιστραφήσεται εἰς τὰ πρὸς τοῦτο τείνοντα νομοθετικὰ μέτρα, εἰς τὰς ἐπειγούσας ἐν τῷ ναυτικῷ δικαίῳ μεταρρυθμίσεις καὶ τὸν τρόπον καθ' ὃν δύναται νὰ ἀποβῇ τελεσφόρος ἡ μέριμνα τοῦ κράτους ὑπὲρ τῆς ναυτιλίας, ἰδίᾳ τῆς ἀτμήρους.

2) Προτάσει τοῦ καθηγητοῦ κ. Γ. Ἀγγελοπούλου διαγώνισμα χιλιόδραχμον περὶ τῆς πολιτικῆς ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 μέχρι τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ συντάγματος τοῦ 1844, ἤτοι ἀνάπτυξις τοῦ δη-

Digitized by Google

μοσίου καὶ ἰδιωτικοῦ δικαίου τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην καὶ τῆς κοινωνικῆς καταστάσεως αὐτῆς.

Τὸ δὲ φιλολογικὸν καὶ ἀρχαιολογικὸν τμῆμα τοῦ συλλόγου προτάσει τοῦ κ. Ν. Γ. Πολίτου, ἀπεφάσισε νὰ μὴ προκηρύξῃ διαγωνισμούς, ἀλλὰ νὰ χορηγήσῃ τῷ κ. Ι. Σακελλίων δισχιλίας δραχμὰς πρὸς ἔκδοσιν τῆς ὑπ' αὐτοῦ συνταχθείσης ἀναγραφῆς τῶν ἐν τῇ Πατμιακῇ βιβλιοθήκῃ διατηρουμένων χειρογράφων.

—Τὸ φυσιογνωστικὸν τέλος τμῆμα ὥρισεν ὅπως προκηρυχθῇ διαγωνισμὸς ἐπὶ τῶν ἑπομένων θεμάτων.

1) Βραβεῖον χιλίων δραχμῶν, ἐπὶ τῆς δεκτῆς γενομένης προτάσεως τοῦ κ. Ῥαγκαβῆ, κατὰ πόσον αἱ φυσικαὶ ὗλαι αἱ εἴς τε τὴν ἐπιφάνειαν καὶ ὑπ' αὐτὴν ὑπάρχουσαι ἐν Ἑλλάδι δύνανται νὰ συντελέσωσιν εἰς ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας ἐν τῷ τόπῳ.

2) Βραβεῖον ὀκτακοσίων δραχμῶν εἰς τὴν καλλιτέραν πραγματείαν, ἥτις προτάσει τοῦ κ. Γ. Πιλαβίου, θέλει διαλάβῃ τὰ περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι φυομένων ἰαματικῶν βοτανῶν.

3) Βραβεῖον ὀκτακοσίων δραχμῶν δοθησομένων προτάσει τοῦ κ. Χελδράϊχ εἰς τὴν καλλιτέραν πραγματείαν τὴν μέλλουσαν νὰ διαλάβῃ περὶ τῶν ἐπιβλαβῶν τῇ Ἑλληνικῇ γεωργίᾳ ἐντόμων.

Αἱ λεπτομέρειαι τοῦ διαγωνισμοῦ ἢ καὶ ἄλλα σχετικὰ ἀπεφασίσθη νὰ λυθῶσι μετὰ τὴν ὁριστικὴν περὶ τῶν διαγωνισμάτων καὶ τῶν ἐν γένει ἑορτῶν ἀπόφασιν τοῦ Συλλόγου.

— Ἓν τῶν ἐν Εὐρώπῃ ἐκδιδομένων περιοδικῶν, πληροφορηθὲν ἐκ τῆς δημοσιογραφίας ὅτι ὁ Παρνασσὸς προσέφερε τὰς αἰθούσας του εἰς διαρκῆ ἔκθεσιν τῶν ἑλληνικῶν καλλιτεχνημάτων ἀπετάθη εἰς τὸν σύλλογον τοῦτον καὶ τῷ ἐζήτησε νὰ τῷ ἀποστείλῃ τὰς φωτογραφίας τῶν ἐγκριτοτέρων μεταξὺ αὐτῶν πρὸς δημοσίευσιν. Ὁ Παρνασσὸς μετὰ χαρᾶς τὴν πρότασιν ταύτην παρεδέχθη, ἐξελέξατο ἤδη ὀλίγα τινὰ ἐκ τῶν παρ' αὐτῷ ἐκτεθειμένων εἰς πρώτην ἀποστολήν. *Ὀλίγα* εἰσὶ τὰ ἐκλεχθέντα, διότι δυστυχῶς καὶ παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα ὀλίγιστα εἰσὶν τὰ εἰς τὴν ἔκθεσιν τοῦ συλλόγου σταλέντα. Ὁ Σύλλογος, νομίζομεν, ὀρθότατα κατενόησεν ὅτι καλλιτεχνία δὲν δύναται ν' ἀναπτυχθῇ ὅπου τὰ ἔργα αὐτῆς γνωστὰ δὲν γίνονται. Καὶ αὐτὰ τὰ τοῦ Πολυγνώτου καὶ ἄλλων ὁμοτέχνων του ἴσως ἄγνωστα θὰ μᾶς ἔμενον ἂν δὲν τὰ ἔβλεπεν ὁ Παυσανίας εἰς τὴν Πινακοθήκην τῆς Ἀκροπόλεως ἢ εἰς τοὺς ναοὺς οὓς ἐκόσμουν. Ἡ αἴθουσα τοῦ Παρνασσοῦ δὲν εἶναι βεβαίως μέγαρον ἄξιον νὰ ἐγκλείῃ ἀριστουργήματα· ἀλλ' ὃ ἔχει τοῦτο καὶ δίδωσι· καλλητέρα δ' αὐτοῦ οὐδεμία προσηνέχθη μέχρι τοῦδε· τὰ δ' ἀριστουργήματα εἰς τί χρησιμεύουσι ὅταν οὐδεὶς εἰξεύρῃ ποῦ νὰ τὰ ἴδῃ καὶ παρὰ πολλοῖς ἐπικρατεῖ ἕνεκα τῆς ἐντεῦθεν προκυπτούσης ἀγνοίας ἡ λυπηρὰ πρόληψις ὅτι μετὰ τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος δὲν συναναγεννήθη καὶ τὸ εἰς τὴν δόξαν αὐτῆς ἄλλοτε συντελέσαν αἴσθημα καὶ πνεῦμα τῆς καλλιτεχνίας. Ἐν ταῖς μεγαλοπόλεσι τῆς Εὐρώπης, ταῖς ὑπὸ πολυτελῶν κεκοσμημέναις μουσείων καὶ ἔνθα ἑκάστου ἐπισήμου καλλιτέχνου ἐργαστήριον ἐστὶ γνωστότατον καὶ τοῖς πᾶσι προσιτόν, οὐχ' ἧττον πλεῖσται ὑπάρχουσι καὶ τοιαῦται ἐκθέσεις, δι' ὧν κοινότερα γίνονται καὶ εὐχερέστερον πωλοῦνται τ' ἀρτιφανῆ προϊόντα τῆς τέχνης. Ἡ προκειμένη ἐν ἀρίστῳ περιοδικῷ τῇ Κλειοῖ τῆς Λειψίας ἔκδοσις ἐκλογῆς τῶν ἐκθεμάτων θέλει συντελέσει εἰς τὸ νὰ ἑλκύσῃ τὴν κοινὴν προσοχὴν εἰς τὴν ἀναβίωσιν τῆς τέχνης ἐν Ἑλλάδι, ἂν καὶ καθ' ὅσον αὐτοὶ οἱ καλλιτέχναι ἀναγνωρίζουσιν ὅτι ἔχουσιν καθῆκον καὶ συμφέρον νὰ συντελέσουν εἰς αὐτό.

— Ὡς γνωστόν, μέχρι τοῦδε ἐξεδόθησαν οἱ πρῶτοι δύο τόμοι τῆς *Ζωγραφείου Ἑλληνικῆς Βιβλιοθήκης*, τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ ἐν Κων)πόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου, ᾧτινι ἀνέθηκε τὴν τοιαύτην ἐργασίαν ὁ χορηγὸς κ. Χρηστάκης Ζωγράφος. Νῦν ἀναγγέλλεται ἡ ἔκδοσις τοῦ Γ' τόμου τῆς αὐτῆς Βιβλιοθήκης, περιλαμβάνοντος τὸν *Ἡσίοδον* (Θεογονία, Ἔργα καὶ Ἡμέραι, Ἀσπὶς Ἡρακλέους) ὑπὸ τοῦ κ. Καρόλου Sittl, ὑφηγητοῦ ἐν Μονάχῳ. Ὁ *Ἡσίοδος* ἐκτυπωθήσεται ἐν τῷ τυπογραφείῳ τῶν κ. κ. Ἀδελφῶν Περρῆ, ἀνατεθείσης, ὑπὸ τοῦ συγγραφέως τῇ ὑποδείξει τοῦ Συλλόγου, τῆς φροντίδος τῆς ἐκτυπώσεως τῷ κ. Ἰωακεὶμ Βαλαβάνῃ.

— Ἐκ τῶν Καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου ἐξεδόθησαν ὁμοῦ τὸ 26ον καὶ τὸ 27ον τεῦχος τοῦ Corpus Juris Civilis. Ἐκτὸς ἄλλων περιέχει τὰ περὶ *χρηματίων* (de peculiis), ἔτι δὲ περὶ *Μακεδονιανείου* καὶ *Βελληϊανείου* Συγκλητικοῦ δόγματος. Προσεγγίζει ἡ συμπλήρωσις τοῦ β' τόμου τῶν Πανδεκτῶν, μεθ' ὃ ἐκδοθήσονται αἱ *Εἰσηγήσεις τοῦ Ἰουστινιανοῦ*.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευῇ, 20 Μαΐου.

Ἡ Α. Μ. ἡ Βασίλισσα Ὄλγα ἀνεχώρησε τῇ 12 μεσοῦντος ἐκ Κερκύρας μεταβαίνουσα εἰς Ῥωσσίαν. Ἡ θαλαμηγὸς «Ἀμφιτρίτη» ἧς ἐπέβαινεν ἡ Ἄνασσα κατέπλευσε τὴν ἐπιοῦσαν εἰς Κόρινθον ἔνθα ὑπέβαλλον τοὺς χαιρετισμούς των εἴς τε τὴν βασίλισσαν καὶ τὸν συνοδεύοντα αὐτὴν Βασιλέα ὁ Πρωθυπουργός, ὁ Πρόεδρος τῆς Βουλῆς, ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ῥωσσίας κλπ. Ἐκ Κορίνθου μετέβησαν οἱ βασιλεῖς διὰ τοῦ σιδηροδρόμου εἰς Καλαμάκιον, ὅπου ὥρμει τὸν αρκοβόλον «Ψαρά.» Τούτου ἐπιβᾶσα ἡ βασίλισσα διῆλθε τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ τὸν Βόσπορον ἐδέχθη δὲ ἀνακωχεύσαντος τοῦ πλοίου πρὸ τῶν ἀνακτόρων τοῦ Δολμὰ Μπαξέ, τὰς φιλοφρονήσεις τοῦ Σουλτάνου, διαβιβασθείσας αὐτῇ δι' ἐπιτροπῆς ἀποτελουμένης ἐκ τοῦ αὐλάρχου Ὀσμὰν πασᾶ. τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν Σαῒτ πασᾶ, τοῦ τελετάρχου Μουνὶρ πασᾶ καὶ τὸν ἀρχιάτρου Μαυρογένη πασᾶ. Ὁ Σουλτάνος ἐξέφρασε διὰ τῆς ἐπιτροπῆς τὴν λύπην του διότι ἕνεκα τοῦ Ῥαμαζανίου ἐκωλύετο νὰ ἔλθῃ καὶ χαιρετίσῃ τὴν Βασίλισσαν αὐτοπροσώπως. Εἰς Ὀδησσὸν κατέπλευσαν τὰ Ψαρὰ τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ.

— Ὑπὸ τοῦ Πρυτάνεως τοῦ Πανεπισαημίου ἐξελέχθη δωδεκαμελὴς ἐπιτροπὴ φοιτητῶν ὅπως παραστῇ εἰς τὰς ἑορτὰς ἐπὶ τῇ ὀκτακοσιετηρίδι τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βονωνίας.

— Ἀπὸ τῆς πρώτης προσεχοῦς Ἰουνίου τίθεται εἰς ἐνέργειαν ὁ πέρυσι ψηφισθεὶς νόμος, καθ' ὃν ἀφομοιοῦνται αἱ ἀποδοχαὶ τῶν πεζῶν χωροφυλάκων πρὸς τὰς τῶν ὁπλιτῶν τοῦ πεζικοῦ. Συνεπείᾳ τοῦ νόμου τούτου οἱ πλεῖστοι χωροφύλακες θὰ παραιτηθῶσιν ἐκ τῶν τάξεων τοῦ στρατοῦ καὶ ἤρξαντο ἤδη πολλοὶ παραιτούμενοι καθ' ὅσον τὸ γλίσχρον σιτηρέσιον τοῦ στρατιώτου δὲν ἐπαρκεῖ πρὸς διατροφὴν αὐτῶν. Πρὸς ἀναπλήρωσιν τῶν ἐκ τῆς παραιτήσεως τῶν χωροφυλάκων κενῶν δι' ὑπουργικῆς διαταγῆς μετατίθενται ἀπὸ πρώτης Ἰουνίου εἰς τὴν χωροφυλακὴν 2,200 κληρωτοί, πρὸς δὲ ἀρκετοὶ ἐκ τῶν ἀνακατατασσομένων. Ἐὰν οἱ μετατεθέντες δὲν ἐξαρκῶσι διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς χωροφυλακῆς τότε δύνανται οἱ διανύσαντες εἰκοσάμηνον θητείαν νὰ ἀναλάβωσι ἑκουσίαν ὑποχρέωσιν ἐν τῇ χωροφυλακῇ οὐχὶ μικροτέραν τῆς διετοῦς. Ἐκ τοῦ πεζικοῦ θὰ μετατίθενται εἰς τὴν χωροφυλακὴν οἱ διανύσαντες θητείαν 16 μηνῶν καὶ 15 ἡμερῶν.

— Ὁμὰς Ἄγγλων κεφαλαιούχων ὑπέβαλεν εἰς τὴν ἡμετέραν Κυβέρνησιν προτάσεις περὶ κατασκευῆς τοῦ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Λάρισαν σιδηροδρόμου. Ἡ ὁμὰς αὕτη ἀντιπροσωπεύεται ἐνταῦθα ὑπὸ δύο Ἄγγλων καὶ τοῦ κ. Δολφύς, ὅστις ὅμως παρίσταται ὡς ἁπλοῦς συνοδός. Ἡ ὁμὰς ἥτις διὰ τῶν δύο Ἄγγλων ὑπέβαλε τὰς προτάσεις, περιλαμβάνει λίαν σοβαρὰ κεφαλαιούχων ὀνόματα. Οἱ δὲ ἐνταῦθα ἀντιπρόσωποι αὐτῶν ἤδη διέτρεξαν τὴν γραμμὴν ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Λάρισαν καὶ ὑπέβαλον τὰς γνώμας αὐτῶν πρὸς τὸν κ. Πρωθυπουργόν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Γ. Α. Ληξούριον. Ἐλήφθησαν. εὐχαριστοῦμεν θερμῶς δι' εὐμενῆ φροντίδα.—κ. Α. Γ. Ν. Βῶλον Ἡ συνδρομὴ καὶ Καλλ. Π. ἐπληρώθη δι' ἓν σῶμα.—κ. Ν. Σ. αὐτόθι Ἐλήφθησαν· τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν· ἀξία αὐτῶν 1, 25. ὀφείλετε ἔτι δρ. 15, καὶ 10—Αἰδ. Ἀρχιμανδρίτην Γρ. Γ. Βουδαπέστην. Ἐλήφθησαν ἐνεγράφητε δ' εἰς τὴν Ἱστορίαν Πολυζωΐδου, ἀπεστείλαμεν τὸν α' τόμον. καὶ τὰς δρ. Μ. Δ. Κυριακοῦ· ὁ β'. τόμος τῆς Ἱστορίας Λάμπρου δὲν συν-

Digitized by Google

επληρώθη ἔτι. — κ. Ε. Πάτρας Εὐφυΐαι κατὰ παραγγελίαν δὲν γίνονται. — Ohnet, Maître des forges 5. δρ. μετὰ ταχυδρομικῶν. Ἀσωπίου συντακτικὸν δρ. 13, 20 ὁμοίως — κ. Μ. Β. Ζ. Θήραν ἐλήφθησαν δ' ἡμῖνὸ Α' τόμος — κ. Α. Π. Κ. Ναύπλιον. Ἐλήφθησαν· ἀπεστάλητὸ ζητηθέν. — κ. Γ. Δ. Λειψίαν. Παραγγελθὲν μετὰ φορτωτικῆς ἀπεστάλη. — κ. Β. Σ. Σύρον. Ἐλήφθη· εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ φιλικὴν φροντίδα. — *Θαυμαστῇ Βολταίρου κ λ π. Ναύπλιον.* 1) Ἀποσπάσματα μόνον τοῦ Αἰῶνος τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ' μετεφράσθησαν Ἑλληνιστί. 2) τοῦ περὶ μεγαλείου τῶν Ῥωμαίων τοῦ Μοντεσκιὲ μετάφρασις ἐδημοσιεύθη ἐνταῦθα πρὸ εἰκοσιπενταετίας. 3) Πολλαὶ βιογραφίαι ἐπίτομοι ἐδημοσιεύθησαν ἐν περιοδικοῖς συγγράμμασι· ἐν ἔτει 1869 ἐδημοσιεύθη βίος αὐτοῦ ἐν ἰδίῳ τεύχει ὑπὸ Π. Καββαδίου. 4) Δυστυχῶς δὲν δυνάμεθα νὰ δημοσιεύσωμεν πρὸ πάντων ἕνεκα τῆς ἐκτάσεως αὐτῶν. —κ. Σ. Η. Κ. Βερδιάνσκαν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — κ. Ν. Β. Δ. Γαργαλιάνους. Ἐλήφθησαν. — κ. Δ. Ι. Μ. Ἀρεόπολιν. Ἔχει καλῶς. — κ. Π. Κ. Σμύρνην. Ἐλήφθησαν κ. Σ. Σ. Κ. Αἰτωλικὸν Παραγγελία σας ἐξετελέσθη· ἔκδοσις Πινδάρου ὑπὸ Κλ. ἀποτελεῖται ἐκ 5 τόμων ὧν οἱ τρεῖς τελευταῖοι εὑρίσκονται παρ' ἡμῖν μετὰ σχολίων κ. λ. π. τιμὴ ἑκάστου τόμου δρ, 5 μετὰ ταχυδρομικῶν 5, 40. — Σ. Β. Βραΐλαν. Ἐλήφθησαν τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν, συναπεστάλη δ' ἐν ἔτει ἀντίτυπον διὰ τὸν ὑτόθι. κ. Σ. Βακᾶν, ὡς πρὸς τὴν ἀποστολὴν τοῦ φύλλου τοῦ κ. Χ. συνεμορφώθημεν τῆς παραγγελίᾳ σας. — κ. Γ. Ι. Λ. Κέρκυραν. Ζητηθέντα ἀπεστάλησαν ἀξία μεθόδου Ἂν μετὰ ταχυδρομικῶν δρ. 5. Ἐγχ. Τρ. τιμᾶται ἀντὶ δρ. 5 μετὰ ταχυδρομικῶν 5,40.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΦΥΛΛΩΝ

ΙΔΡΥΘΗ ΤΩι 1873

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΕΠΙ ΔΕΚΑΠΕΝΤΑΕΤΙΑΝ ΗΔΗ ΑΝΕΛΛΙΠΩΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ Ν. ΡΟΥΚΗΣ

Παρέχει δωρεὰν

εἰς πάντας τοὺς πληρώνοντας ὁλόκληρον ἐτησίαν συνδρομὴν ἄνευ αὐξήσεως αὐτῆς ἐπὶ ἓν ὁλόκληρον ἔτος:

ΕΝ ΜΕΝ ΤΗ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗ ΚΑΙ ΤΑΙΣ ΕΠΑΡΧΙΑΙΣ:

τὸ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν βραβευθὲν ἄριστον οἰκογενειακὸν περιοδικὸν

ΕΣΤΙΑΝ

ΕΝ ΔΕ ΤΩ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩ

ἀμφότερα τὰ ἀπαράμιλλα εἰς τὸ εἶδός των ἐκδιδόμενα φύλλα, τὸ εἰκονογραφημένον καὶ χαριτολόγον

ΑΣΤΥ

τοῦ ὁποίου τὰς σελίδας κοσμοῦσιν εἰκόνες καὶ γελοιογραφίαι τῆς ἐξόχου γραφίδος τοῦ κ. Θ. Ἀννίνου, καὶ τὸν ὑπὸ τοῦ δημοφιλοῦς ποιητοῦ κ. Γ. Σουρῆ ἐμμέτρως ἐκδιδόμενον μοναδικὸν

ΡΩΜΗΟΝ

ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ ΠΑΣΧΑΛΙΝΗ

Ἀντίτυπα αὐτῆς πωλοῦνται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» ἐν Ἀθήναις δραχ. 2,50, διὰ τὰς ἐπαρχίας. δραχ. 2.75, διὰ τὴν ἀλλοδαπὴν φρ. χρυσᾶ 3.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

20 Μαΐου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	473 —
» 120,000,000 τῶν 5	» »	474.50
» 60,000,000 τῶν 6	» »	541.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	.....—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	.....—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	.....—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		520—
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4.215.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	195
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	82
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	214.—
Εταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	145.50
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	
Εταιρία Φωταερίου	» »	408
Συναλλάγματα		
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	32 50
	3μην.	32.35
Σ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	128.1/2
»	3μην.	127.1/2
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		25.60
Λίρα ὀθωμανικὴ		28.95

ΧΕΙΜΩΝΑΝΘΟΙ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΟΛΕΜΗ

Συλλογὴ λυρικῶν ποιημάτων

Ἐξεδόθη ἄρτι ἄριστα τετυπωμένον ἐπὶ χάρτου ἐκλεκτοῦ, μετὰ καλλιτεχνικοῦ ἐξωφύλλου.

Τιμᾶται δραχ. 3. —Μετὰ ταχυδρομικῶν τελῶν δραχ. 3,30.

Πωλεῖται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας»

ΑΡΤΙ ΕΚΔΟΘΕΝ

ΚΡΗΤΙΚΑΙ ΡΙΜΑΙ

ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΤΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗ ΚΑΙ ΑΛΗΔΑΚΗ

ΥΠΟ ΕΜΜ. ΒΑΡΔΙΔΗ, Κρητός.

Τιμᾶται δραχμῆς.—Ταχυδρομ. ἀποστελλόμενον δρ. 1.10.

Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

ΠΑΙΔΩΝ ΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑ

παρὰ τοῖς Ἕλλησι καὶ Ρωμαίοις

Συγγραφὴ J. L. Ussing

καθηγητοῦ ἐν Κοπεγχάγῃ.

ἐξελληνισθεῖσα ἀδείᾳ τοῦ συγγραφέως ἐκ τῆς δευτέρας γερμανικῆς μεταφράσεως.

ΥΠΟ ΛΥΣΑΝΔΡΟΥ Γ. Χ. ΚΩΝΣΤΑ

Τιμᾶται δραχ. 3.—Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον δραχ. 3,25.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 —1332

Digitized by Google

B/ 493

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 596.—29 ΜΑΙΟΥ 1888. ΛΕΠΤΑ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

BODL. LIBR.

Γίνεται γνωστὸν τοῖς ἐνδιαφερομένοις ὅτι ἡ προθεσμία πρὸς ὑποβολὴν τῶν ἔργων εἰς τὸν *Διαγωνισμὸν διηγημάτων* τῆς «Ἑστίας» λήγει τῇ 31 τοῦ φθίνοντος μηνὸς Μαΐου, καὶ ὅτι τὰ ὑποβληθησόμενα εἰσὶ δεκτὰ ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης.

Ἡ κλήρωσις τοῦ Λαχείου τῆς «Ἑστίας» γενήσεται, κατὰ τὰ προηγγελμένα, τὴν προσεχῆ Κυριακήν, ὥραν 3. μ. μ. ἐν τῷ γραφείῳ αὐτῆς.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 648

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΡΙΣΙΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ».

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ, μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ, μετάφρασις Χ. Α.

Δ' ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ.

ΖΩΓΡΑΦΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΤΥΠΑ.

ΑΙ ΧΕΛΙΔΟΝΕΣ.

ΚΡΟΙΣΟΙ ΝΕΩΤΕΡΟΙ.

Η ΖΩΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΤΑΦΩΝ.

ΧΩΡΙΚΟΣ ΚΑΙ ΑΛΩΠΟΥ (Μῦθος Κριλὼφ) ὑπὸ Π. Α. Ἀξιώτης.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἡ ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων καὶ κληροδοτημάτων ἐπιτροπὴ προκηρύττει ἀγῶνα μουσικόν. Ὁ ἀγὼν ἔσται μουσικῶν συνθέσεων καὶ μουσικῶν θιάσων. Εἰς τὸν πρῶτον ἀγῶνα περιλαμβάνονται μονῳδίαι, τεμάχια διὰ κλειδοκύμβαλον, τεμάχια δι' ἓν ἢ πλειότερα ὄργανα, ἐμβατήρια, μελοδράματα κτλ. Εἰς τὸν β' ἀγῶνα εἶνε δεκτοὶ στρατιωτικοί, φιλαρμονικοὶ καὶ ἐν γένει μουσικοὶ θίασοι. Τὸ ἓν τεμάχιον εἶνε ὑποχρεωτικὸν διδόμενον ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς, τὸ ἕτερον προαιρετικόν. Αἱ συνθέσεις εἶνε δεκταὶ μέχρι 15 Αὐγούστου.

— Κατὰ τὴν προσεχῆ Ὀλυμπιάδα θέλουσι τελεσθῆ 7 ἀγῶνες ἐπὶ σκοπὸν βολῆς εἰς ἀπόστασιν 200 καὶ 400 μέτρων μεταξὺ στρατιωτῶν, μεταξὺ πολιτῶν, καὶ μεταξὺ στρατιωτῶν καὶ πολιτῶν. Δι' ἕκαστον τῶν ἀγώνων χορηγηθήσονται 5 βραβεῖα. Οἱ διαγωνισθησόμενοι ὀφείλουσιν ἀπὸ τῆς 1 Ἰουνίου νὰ δηλώσωσι τὴν πρόθεσίν των οἱ μὲν ἐν Ἀθήναις εἰς τὸν προπαιδευτήν, ὅστις θὰ ἀσκήσῃ αὐτούς, οἱ δ' ἐν ταῖς ἐπαρχίαις εἰς τὰς εἰδικὰς ἐπιτροπάς. Ὀφείλουσι δὲ πάντες πρὸ τῆς 10 Ὀκτωβρίου νὰ ὦσιν ἐν Ἀθήναις.

— Εἰς τὴν κεντρικὴν ἐκτελεστικὴν ἐπιτροπὴν τῆς Ἐκθέσεως ὑπεβλήθησαν ὑπὸ τῆς ἐν Πειραιεῖ ἐσχάτως συσταθείσης Ἑταιρίας ἐργοληψιῶν οἱ ὅροι καὶ τὸ σχέδιον τῆς φωταγωγήσεως τοῦ καταστήματος δι' ἠλεκτρικοῦ φωτός. Ὡς πιθανόν, οἱ ὅροι οὗτοι γενήσονται δεκτοί, οὕτω δὲ ἡ ἔκθεσις θὰ μένῃ ἀνοικτὴ καὶ ἐν ὥρᾳ νυκτός.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Οἱ Γερμανοὶ ἐπιδίδονται ἐπιμελῶς εἰς τὴν διερεύνησιν τῆς βυζαντινῆς ἱστορίας καὶ φιλολογίας. Πρὸ μικροῦ ὁ καθηγητὴς Νεϋμαν ἐξέδωκεν εἰς φῶς ἀξιόλογον πονημάτιον «περὶ τῶν Ἑλλήνων ἱστοριογράφων κατὰ τὴν 12 μ. Χ. ἑκατονταετηρίδα». Αἱ μελέται τοῦ Κ. Νεϋμαν στρέφονται ἰδίως περὶ τὴν Ἄνναν Κομνηνήν, Θεόδωρον τὸν Πρόδρομον καὶ Ἰωάννην τὸν Κίνναμον. Ἐξετάζει πρὸς τοῖς ἄλλοις τὸν πολιτικὸν χαρακτῆρα, τὴν σύνθεσιν καὶ τὴν παράδοσιν τῆς *Ἀλεξιάδος* τῆς Ἄννης Κομνηνῆς, τὰς παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς δογματικὰς καὶ αἱρετικὰς βίβλους, τὰ ποιήματα τοῦ Πτωχοπροδρόμου καὶ τὸ κατ' ἐπιτομὴν σωζόμενον ἱστορικὸν ἔργον Ἰωάννου τοῦ Κιννάμου. Πρὸς τούτοις ἐρευνᾷ πῶς διέκειντο αἱ σχέσεις Γερμανῶν καὶ Βυζαντίων κατὰ τὴν 12 ἑκατονταετηρίδα, πραγματεύεται δὲ καὶ περὶ τοῦ ἱστορικοῦ Νικήτα τοῦ Χωνιάτου. Ὁ Κ. Νεϋμαν ἔσχε πρὸ ὀφθαλμῶν καὶ ἀνεκδότους πηγάς, διότι παρατίθεται ἀνεκδότους στίχους, ἀναφερομένους εἰς τὴν «δογματικὴν πανοπλίαν» Εὐθυμίου τοῦ Ζυγαδηνοῦ, καί τινα ἀνέκδοτα ποιημάτια Θεοδώρου τοῦ Προδρόμου.

— Κατὰ τὴν ἔναρξιν τῶν παραδόσεών του ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Βερολίνου, ὁ Βίρχωφ, γενόμενος δεκτὸς μετ' ἐνθουσιωδῶν χειροκροτήσεων ὑπὸ τῶν φοιτητῶν, περιέγραψε μετὰ θαυμασμοῦ τὰς φυσικὰς καλλονὰς τῆς Ἑλλάδος, ἐμνήσθη δ' εὐγνωμόνως τῆς φιλοφροσύνης τοῦ Ἕλληνος πρωθυπουργοῦ, ὅστις, θεὶς εἰς τὴν διάθεσίν του πολεμικὸν σκάφος, ἐπέτρεψεν αὐτῷ νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν ἀρχαιοτάτην ἐν τῷ κόσμῳ κλινικήν, τὴν ἐν Ἐπιδαύρῳ. Καὶ ἐν τῇ Ἰατρικῇ Ἑταιρίᾳ, ἔνθα ἐχαιρετίσθη διὰ παρομοίων ἐκδηλώσεων σεβασμοῦ, ὁ Βίρχωφ ὡμίλησε συμπαθῶς περὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ περὶ τῶν μεγάλων προόδων, ἃς ἐποιήσατο ἐν Ἀνατολῇ ἡ ἰατρικὴ ἐπιστήμη, ἐμνήσθη δ' ἰδίᾳ εὐφήμως τοῦ νέου φισιολογικοῦ καταστήματος τῶν Ἀθηνῶν, οὗ ἐπήνεσε τὸν διευθυντήν.

— Ἐν Κωνσταντινουπόλει ἤρξατο ἐκδιδόμενον περιοδικὸν εἰς τουρκικὴν γλῶσσαν δι' ἑλληνικῶν χαρακτήρων, χάριν τῶν τουρκοφώνων Μικρασιατῶν ὁμογενῶν, ὑπὸ τὸν τίτλον «Τερακκῆς» (Πρόοδος). Μετὰ τὴν «Ἀνατολὴν» τοῦ κ. Ε. Μισαηλίδου, τοῦτο εἶνε τὸ δεύτερον διὰ τοὺς τουρκοφώνους Ἕλληνας τῆς Μ. Ἀσίας. Ἐν τῇ «Προόδῳ» θὰ γράφωσι διακεκριμένοι ἱεράρχαι, λόγιοι καὶ οἱ μᾶλλον ἐξέχοντες τῶν Μικρασιατῶν ὁμογενῶν. Τὸ προϊὸν τοῦ περιοδικοῦ τούτου προώρισται πρὸς ὑποστήριξιν ἀπόρων Μικρασιατῶν μαθητῶν καὶ τὴν ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταρρύθμισιν καὶ διοργάνωσιν τῶν ἐν Μ. Ἀσίᾳ σχολῶν.

— Εἰς τὸ ἀρχεῖον τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἑταιρίας ἀπέστειλεν ὁ ἐν Αἰγίῳ κ. Ἀλέξανδρος Δεσποτόπουλος διάφορα ἔγγραφα 24 τὸν ἀριθμόν, ἀφορῶντα τὰ πλεῖστα τὴν οἰκογένειαν Δεσποτοπούλου, ἰδίᾳ δὲ τὸν Παναγιώτην Δεσποτόπουλον, ἐκκλησιαστικὸν ἐπίτροπον ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Βοστίτσης τοῦ Μητροπολίτου Π. Πατρῶν Γερμανοῦ, τοῦ ὑψώσαντος τὴν σημαίαν τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Ἐξ ἑνὸς τῶν ἐγγράφων τούτων, ὄντος πιστοποιητικοῦ τοῦ ἀρχιδιακόνου τοῦ Γερμανοῦ, Θεοφίλου, κατόπιν γενομένου Μητροπολίτου Ἀθηνῶν, ἐξάγεται ὅτι ἡ μυστικὴ Συνέλευσις τῶν προκρίτων τῆς Πελοποννήσου, ἡ γενομένη ἐν Βοστίτσῃ, περὶ ἧς ἱστορεῖ αὐτὸς ὁ Γερμανὸς ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασι αὐτοῦ (σελ. 10), ἐγένετο ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Δεσποτοπούλου κατὰ μῆνα Ἰανουάριον τοῦ 1821. Τὰ εἰρημένα ἔγγραφα τοῦ κ. Ἀλ. Δεσποτοπούλου κατετάχθησαν ἐν τῷ ἀρχείῳ τῆς ἑταιρίας ὑπὸ τοὺς ἀριθμοὺς 6874—6897.

— Ὁ Ι. Κ. Κοφινιώτης γυμνασιάρχης ἐν Ναυπλίῳ ἀναγγέλλει ἐν τῷ φύλλῳ 427 τῆς 20 Μαΐου ἐ. ἔ. τῆς ἐν Ναυπλίῳ ἐκδιδομένης ἐφημερίδος «Ἀργολίδος», ὅτι ἀνεκάλυψεν ἐπὶ τοῦ ὄρους Λυκώνης, ὅπερ συνέχεται μετὰ τῆς ἀκροπόλεως

Digitized by Google

τοῦ Ἄργους, τῆς Λαρίσσης, τὰ θεμέλια τοῦ ναοῦ τῆς Ὀρθίας Ἀρτέμιδος, ὃν ἀναφέρει ὁ Παυσανίας ἐν 2, 24, 6, μνημονεύων ἔτι ὅτι αὐτόθι ὑπῆρχον καὶ ἀγάλματα Ἀπόλλωνος καὶ Λητοῦς καὶ Ἀρτέμιδος. Ὁ κ. Κοφινιώτης ζητήσας ἔλαβε παρὰ τοῦ ὑπουργείου τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως τὴν ἄδειαν ν' ἀνασκάψῃ τὸν πέριξ τῶν θεμελίων χῶρον. Ὁ κ. Κοφινιώτης ἀσχολεῖται πρὸ πολλοῦ εἰς τὴν ἀρχαιολογίαν καὶ ἱστορίαν τοῦ Ἄργους.

— Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἀνεχώρησεν εἰς Βονωνίαν ἡ ἐκ φοιτητῶν ἐπιτροπή, ἡ ὁρισθεῖσα ὅπως ἀντιπροσωπεύσῃ τὸ ἡμέτερον Πανεπιστήμιον. Ἐκ τῶν εἴκοσι καὶ ἑνὸς φοιτητῶν, οἵτινες ἀπετέλουν τὴν ἐπιτροπήν, ἀνεχώρησαν 18 μόνον. Ἡ ἐπιτροπὴ ἐξέλεξε καὶ ὑποεπιτροπὴν διαχειριστικήν, ἥτις παρέλαβεν ἐκ τοῦ ταμείου τοῦ Πανεπιστημίου 4,900 φράγκα χρυσᾶ· ἐκ τούτων αἱ μὲν 2,000 προέρχονται ἐκ τῆς δωρεᾶς τοῦ κ. Σκουλούδη, αἱ ἕτεραι 2,000 ἐκ τοῦ Πανεπιστημίου, καὶ τὰ ὑπολειπόμενα 900 φράγκα κατεβλήθησαν ὑπὸ τῶν ἰδίαις δαπάναις μεταβαινόντων ἐξ φοιτητῶν.

Οἱ δεκαοκτὼ ἀνεχώρησαν διὰ τῆς πρωϊνῆς ἁμαξοστοιχίας τοῦ σιδηροδρόμου Πελοποννήσου εἰς Πάτρας· αὐτόθι ἐπέβησαν τοῦ διὰ Βρεντήσιον ἀτμοπλοίου τῆς Πανελληνίου, ἥτις τοὺς ἐδέχθη δωρεὰν ἐν τῇ δευτέρᾳ θέσει. Ἐκ Βρεντησίου δὲ μετέβησαν διὰ τοῦ σιδηροδρόμου εἰς Βονωνίαν Χάριν αὐτῶν οἱ ἰταλικοὶ σιδηρόδρομοι κατεβίβασαν τοὺς ναύλους των κατὰ 50 ο/ο· οὕτω δ' εἰς ἕκαστον τῶν φοιτητῶν ἀναλογοῦσι δι' ἄνοδον μέχρι Βονωνίας καὶ κάθοδον μέχρι Βρεντησίου ὀγδοήκοντα καὶ πέντε φράγκα μόνον.

Αἱ κυρίως ἑορταὶ τοῦ Πανεπιστημίου ἐν Βονωνίᾳ ἄρχονται τῇ προσεχεῖ Δευτέρᾳ, μέλλουσι δὲ νὰ διαρκέσωσι μέχρι τῆς ἑσπέρας τῆς Τετάρτης. Ἡ πρεσβεία τῶν φοιτητῶν ἀναχωρεῖ ἐκεῖθεν τὴν Παρασκευήν, ἐπανακάμπτουσα ἐνταῦθα τὴν μεθεπομένην Κυριακήν.

Οἱ ἀντιπροσωπεύοντες τοὺς καθηγητὰς τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου κ. κ. Θ. Ἀρεταῖος καὶ Α. Κρασσᾶς ἀνεχώρησαν ὡσαύτως εἰς Βονωνίαν.

— Ἐξεδόθη ἐν Κεφαλληνίᾳ ὁ ἐπικήδειος λόγος, ὁ ἐκφωνηθεὶς εἰς τὸν νεκρὸν τοῦ Ἰωσὴφ Μομφερράτου ὑπὸ Ἠλία Ζερβοῦ Ἰακωβάτου. Ὁ λόγος οὗτος, πλήρης δυνάμεως καὶ καλλιεπείας, ἐξιστορεῖ διὰ μακρῶν τὸν πολιτικὸν βίον τοῦ ἄρτι μεταστάντος ἐπιφανοῦς Κεφαλλῆνος καὶ ἀπεικονίζει εὐστόχως τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀνδρός, ὅστις ὑπῆρξεν ἐκ τῶν κορυφαίων πολιτευτῶν τῆς Ἑπτανήσου, τῶν διεξαγαγόντων ἐρρωμένως τὸν ἀγῶνα τῆς ἑνώσεως κατὰ τῆς Ἀγγλικῆς προστασίας καὶ ἀπτοήτως ὑπερμαχησάντων πάντοτε τῶν ἐλευθεριῶν τοῦ ἑπτανησιακοῦ λαοῦ, καὶ ἐπὶ τούτῳ πολλοὺς ὑποστάντων κινδύνους καὶ θυσίας. Συναγωνιστὴς τοῦ Μομφερράτου ἐν τῷ ἐθνικῷ τούτῳ ἀγῶνι ὑπῆρξεν ἐν πᾶσι ὁ Ἠλίας Ζερβὸς Ἰακωβάτος ὁ τὸν ἐπικήδειον λόγον ἀπαγγείλας εἰς τὸν νεκρὸν αὐτοῦ.

— Ἐξεδόθησαν ὡσαύτως «Νεκρολογία εἰς τὸν ἐπιφανῆ πολίτην Ἰωσὴφ Μομφερράτον» ὑπὸ Σπ. Μαντσαβίνου καὶ τὸ ψήφισμα τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου Κρανίων, ὅπερ ἐξεδόθη ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Μομφερράτου, ὁρίζον τὰς ἀπονεμητέας εἰς τὸν νεκρὸν αὐτοῦ τιμὰς ἐκ μέρους τοῦ δήμου.

— Ἐξεδόθη εἰς ἰδιαίτερον τεῦχος, ἀνατυπωθεῖσα ἐκ τῆς «Ἑβδομάδος», ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Ἀλεξάνδρου Μ. Καράλη μεταφρασθεῖσα «Ἱστορία τῶν δακτυλιολίθων» ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ τοῦ Hodder Westropp.

— Ὑπὸ τοῦ κ. Ἀνδρέου Κ. Χούμη ἐξεδόθη ἐν Ἑρμουπόλει μετάφρασις τῶν «Ἀναμνήσεων τοῦ Λονδίνου» τοῦ διασήμου Ἰταλοῦ συγγραφέως Ἐδμόνδου Δὲ-Ἀμίτσις.

— Ἐξεδόθη τὸ 7ον τεῦχος τοῦ Δελτίου τῆς ταχυδρομικῆς καὶ τηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας, περιέχον πλὴν ἄλλης ὕλης σχετικῆς πρὸς τὸν κλάδον καὶ τὰ δρομολόγια τῶν ἑλληνικῶν ἀτμοπλοϊκῶν ἑταιριῶν.

— Ἀγγέλλεται ἡ ἔκδοσις νέου περιοδικοῦ συγγράμματος ἐν Πειραιεῖ ὑπὸ τὸν τίτλον «Κυανῆ Ἐπιθεώρησις». Τὸ περιοδικὸν τοῦτο θὰ ἐκδίδεται δὶς τοῦ μηνὸς εἰς σχῆμα μέγα, ἐκ σελίδων 16, τακτικοὶ δὲ συντάκται αὐτοῦ εἶσιν οἱ κκ. Π. Κ. Ἀποστολίδης, Γεράσιμος Βῶκος, Ἀντ. Σπηλιωτόπουλος καὶ Γεώργιος Στρατήγης, ἔχοντες τὴν συνεργασίαν καὶ ἄλλων λογίων.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἡ συνωμοσία τοῦ Φιέσκου ἐν Γενούῃ, τραγῳδία Φρειδερίκου Σχιλλέρου μεταφρασθεῖσα εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὑπὸ ΒΕΡΝΑΡΔΟΥ, πρίγκηπος διαδόχου τῆς Σαξωνίας Μάϊνιγγεν.

Ἡ ἡμετέρα φιλολογία ἔλαβε κατ' αὐτὰς πλουτισμόν, ἐφ' ᾧ δύναται νὰ κομπάζῃ. Ἓν τῶν ὡραιοτάτων ἔργων τοῦ Σχιλλέρου, ὁ Φιέσκος, ἐξεδόθη κατὰ πρῶτον εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν μεταφρασθείς.

Πάντες οἱ τῆς Γερμανικῆς φιλολογίας γνῶσιν ἔχοντες ἠξεύρουσιν ὅτι οὐδὲν ἴσως τῶν δραμάτων τοῦ δαιμονίου ποιητοῦ ὑπερβαίνει τοῦτο κατὰ τὴν εὐφυΐαν, τὴν γνῶσιν τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, τὸ δραματικὸν ἐνδιαφέρον, καὶ τὸν ἀπαράμιλλον συνδυασμὸν τοῦ ποιητικοῦ ὕψους μετὰ τῆς πραγματικότητος. Εἰς ὀλίγα ἐντελέστερα ὑποδείγματα ἐκ ξένων φιλολογιῶν δύνανται ν' ἀποβλέψωσιν ὅσοι τῶν παρ' ἡμῖν θελήσωσι νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς τὴν δραματικὴν ποίησιν, ἂν ἔλθῃ ποτὲ καιρὸς οἱ ἀπόγονοι τοῦ Σοφοκλέους καὶ τοῦ Εὐριπίδου ν' ἀποκτήσωσιν Ἑλληνικὸν θέατρον.

Τὸ πρωτότυπον, γεγραμμένον εἰς λόγον πεζόν, ἀλλ' ἀπαράμιλλον ἐπὶ κάλλει, ἐνίοτε εἰς θαυμασίαν ἔκφρασιν τῶν ὑψηλοτέρων ἰδεῶν αἰωρούμενον, ἄλλοτε ἐκ τῆς τραχείας γλώσσης τοῦ ὄχλου ἀκατεργάστους ἀδάμαντας δανειζόμενον, ἀκριβὴ δὲ πάντοτε καὶ νευρώδη, παρεῖχεν οὐ μικρᾶς δυσχερείας εἰς τὸν μεταφραστήν, αἵτινες ὅμως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μετ' ἐξαιρέτου δεξιότητος ἐνικήθησαν. Ἐν γένει ἡ μετάφρασις αὕτη δύναται οὐ μόνον νὰ συγκαταριθμηθῇ μετὰ τῶν ἀρίστων τῶν παρ' ἡμῖν μεταφράσεων ξένων δραμάτων, ἀλλὰ καὶ νὰ θεωρηθῇ ὡς τὰς πλείστας αὐτῶν ὑπερβαίνουσα.

Ἐστὶ δὲ ἡ μετάφρασις ἔργον — καὶ τοῦτο ἐπεφυλαξάμεθα τελευταῖον νὰ εἴπωμεν, καὶ ἐπὶ τούτῳ κυρίως κομπάζομεν,— ἐστὶ λοιπὸν ἔργον οὐχὶ ἑνὸς τῶν συγχρόνων ἡμῶν ποιητῶν ἢ φιλολόγων, τῶν τὴν καλλιέργειαν καὶ καλλιτεχνικὴν ἄσκησιν τῆς γλώσσης ἡμῶν ὡς πρώτιστον αὐτῶν πρόβλημα ποιουμένων, ἀλλ' ἀλλοεθνοῦς καὶ ἀλλογλώσσου, καὶ δὴ τοῦ διαδόχου Δουκὸς τοῦ Μάϊνιγγεν, τοῦ ἐπὶ τῇ πρωτοτόκῳ θυγατρὶ γαμβροῦ τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας, γνωστοῦ ἤδη καὶ δι' ἣν ἐφιλοτέχνησε μουσικὴν τῶν χορῶν τῶν Περσῶν τοῦ Αἰσχύλου, ἐκτιμηθεῖσαν μὲν καὶ θαυμασθεῖσαν ὅπου ἠκούσθη ἐν Γερμανίᾳ, ἐν Ἑλλάδι ὅμως ἔτι ἄγνωστον μένουσαν. Ὅτι ἡ γλῶσσα καὶ ἡ ἀρτιφυὴς φιλολογία ἡμῶν τοιούτους ἀπέκτησε εἰς αὐτὴν ἐπιδιδομένους θιασώτας τοὺς αὐτὴν οὕτως ἐντελῶς ἀσκοῦντας, καθιστᾷ μὲν ἡμᾶς δικαίως ὑπερηφάνους, ἀλλὰ συγχρόνως μᾶς ἐπιβάλλει καὶ τὸ καθῆκον τοῦ νὰ δεικνυώμεθα διὰ τῶν ἡμετέρων φιλολογικῶν προσπαθειῶν ἄξιοι τῆς προσοχῆς, ἥτις πρὸς αὐτὴν στρέφεται καὶ ἥτις ἐξόχως αὐτὴν τιμᾷ.

Α. Ρ. Ραγκαβής.

Petit manuel d'archéologie grecque d'après J. P. Mahaffy, M. A. par Ferdinand Gache etc et Henri Duményl. Paris, Klincksieck (11 Rue de Lille) 1887 p. VII—154 in 16.

L'art nautique dans l'antiquité et spécialement en Grèce d'après A. Breusing (die Nautik der Alten) accompagné d'éclaircissements et de comparaisons avec les usages et les procédés de la marine actuelle par Jules Vars professeur au Lycée de Brest. Introduction par M. le contre-amiral A. Vallon. Avec 56 figures et carte intercalées dans le texte. Paris, Klincksieck. 1887 p. VII—264 in 16.

Règles fondamentales de la Syntaxe Grecque d'après l'ouvrage de Albert von Bamberg. Seconde édition, entièrement remaniée par Ch. Cucuel etc sous la direction de O. Riemann etc. Paris, Klincksieck, 1888 p. IV—255 in 16.

Καὶ τὰ τρία βιβλία, τὰ ὁποῖα ἀνωτέρω ἀγγέλλομεν, ἀξιόλογα καὶ λίαν ἀξιοσύστατα εἰς τοὺς ἡμετέρους φιλομαθεῖς νέους καὶ μάλιστα τοὺς φοιτητάς, ἀνήκουσιν εἰς τὴν Nouvelle Collection à l' usage des classes ἣν λίαν φιλοτίμως καθ' ἑκάστην πλουτίζει ὁ ἐκδότης κ. Klincksieck καὶ περὶ ἧς καὶ ἄλλοτε ἐκάμομεν τὸν προσήκοντα λόγον ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς «Ἑστίας.»

Digitized by Google

Καὶ τὸ μὲν Ἐγχειρίδιον τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιολογίας, συντεταγμένον κατὰ τὸ τοῦ γνωστοῦ Ἄγγλου Μαχάφφυ εἶναι μὲν σύντομον, ἀλλὰ λίαν περιεκτικὸν καὶ ἄξιον ἐπισταμένης ἀναγνώσεως.—Τὸ δὲ περὶ τῆς ναυτικῆς τέχνης ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἀποτελεῖ σχεδὸν ἀναπόφευκτον βοήθημα· διότι ἂν καὶ κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἡ ναυτικὴ ἀρχαιολογία ἐπλουτίσθη δι' ἀξιολογωτάτων συγγραφῶν, τὸ νῦν ὅμως ἀγγελλόμενον βιβλίον εἶναι ἐν τῷ σμικρῷ του ὄγκῳ πλῆρες καὶ αὐταρκέστατον βοήθημα καὶ ὡς τοιοῦτον δύναται ἐξαίρετα νὰ χρησιμεύσῃ καὶ εἰς τοὺς ἡμετέρους στερουμένους παντὸς τοιούτου βιβλίου ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γλώσσῃ. — Οἱ δὲ θεμελιώδεις τέλος κανόνες τῆς ἑλληνικῆς συντάξεως ἐξεδόθησαν νῦν τὸ δεύτερον. Καὶ ἡ μὲν πρώτη ἔκδοσις ἦτο ἁπλῆ γαλλικὴ μετάφρασις τοῦ γνωστοῦ βιβλίου τοῦ Albert von Bamberg, ἀλλ' ἡ δευτέρα αὕτη ἔκδοσις ὑπέστη τόσας ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταβολὰς ὥστε ἀπετέλεσε νέον βιβλίον. Ἔγειναν δὲ αἱ μεταβολαὶ αὗται ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν δοκιμωτάτου ἐν τοῖς τοιούτοις ἀνδρός, τοῦ κ. Ὀθ. Ρειμαν. Σημειωτέον δὲ ὅτι εἰς τοῦτο τὸ βιβλίον γίνονται αἱ παραπομπαὶ ἐν τῷ Λατινικῷ Συντακτικῷ τοῦ αὐτοῦ κ. Ρειμαν.

Σ.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

Σειρὰ ἑκατὸν εἰκόνων, ἀριστουργημάτων τῆς τέχνης, ἐκδιδομένη εἰς φυλλάδια. Ἔργον πρωτοφανὲς διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἐκτύπωσις γίνεται ἐν Γερμανίᾳ.

ΜΕΡΟΣ Δ'

Τοῦ μέρους τούτου ἐξεδόθη ἤδη τὸ Δ'. φυλλάδιον, ἐν ᾧ περιλαμβάνονται αἱ ἑπόμεναι εἰκόνες:

Ἐνετὴ Δέσποινα. — Κιθαρίστρια.—Αὐτόχθων Ἀμερικανίς. — Παρισινή. — Ρεμβώδης. — Περιχαρής. — Ἐν ὥρᾳ θέρους.

Διὰ τοῦ φυλλαδίου τούτου συμπληροῦται τὸ *Δ' μέρος* τῆς *Πινακοθήκης*, Προσεχῶς δ' ἄρχεται ἡ δημοσίευσις τοῦ καθυστερήσαντος Β' μέρους τοῦ περιέχοντος εἰκόνας τῆς *Χριστιανικῆς τέχνης*, αἵτινες θέλουσιν περιληφθῇ εἰς *τρία τεύχη*.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ἕκαστον φυλλάδιον τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δρ. 2, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 2½, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 2½.

Ἤδη κομισθὲν εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας»

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΩΤΑΤΟΝ ΠΕΡΙΚΑΛΥΜΜΑ ΤΗΣ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΣ

πωλούμενον ἐν Ἀθήναις δραχμ. 6, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δραχ. 8, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. χρ. 8.

Ἤτοι τὸ ὅλον ἔργον τιμᾶται μετὰ τῆς θήκης καὶ τοῦ παραρτήματος ἐν Ἀθήναις δρ. 38, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 48 ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 48.

Ὁ προπληρόνων

μόνον 30 δραχμὰς εν Ἀθήναις—35 δραχμὰς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις—35 φράγκα χρυσᾶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ λαμβάνει ΟΛΟΚΛΗΡΟΝ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗΝ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ» ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΘΗΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευῇ, 20 Μαΐου.

Σπουδαιότατα τεχνικὰ ἔργα μέλλουσιν ὅσον οὔπω νὰ ἐκτελεσθῶσιν ἐν Θεσσαλίᾳ, ὧν τὴν μελέτην εἶχε προπαρασκευάσει ἄλλοτε ἡ Κυβέρνησις διὰ τῆς γαλλικῆς ἀποστολῆς. Τὰ ἔργα ταῦτα, ἅτινα οὐσιωδῶς θὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς παραγωγῆς τῆς χώρας ἐκείνης, ἔσονται ὑδραυλικὰ καὶ ἀποξηράνσεις ἑλῶν μετὰ ἔργων ὁδοποιίας διευκολυνούσης τὴν μετὰ τῶν μεγάλων ἀρτηριῶν συγκοινωνίαν. Ἡ δαπάνη ὑπελογίσθη εἰς 12 ἑκαττομμύρια καὶ ἤδη συνωμολογήθη διὰ τὸ ποσὸν τοῦτο εἰδικὸν δάνειον μετὰ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης καὶ ἄλλων Τραπεζῶν, καταβληθησόμενον εἰς τέσσαρας δόσεις ἐντὸς τετραετίας.

—Συνεφωνήθησαν ἤδη οἱ κυριώτατοι ὅροι τῆς κατασκευῆς τοῦ σιδηροδρόμου Πειραιῶς—Λαρίσσης. Ἡ δαπάνη ὑπολογίζεται εἰς 70 ἑκατομμύρια, ἡ δὲ ἀναλαμβάνουσα τὴν κατασκευὴν ὁμὰς δὲν δύναται νὰ ὑπολογίσῃ τὴν γραμμὴν ἀνωτέραν τῶν 342 χιλιομέτρων. Κατὰ τὰ λοιπά, ἡ ὁμὰς παρεδέχθη πάσας τὰς προτάσεις τῆς Κυβερνήσεως καὶ μόνον ἀπέμεινεν ὁ ὅρος τῆς ἀποζημιώσεως ἐν περιπτώσει μὴ ἐπιτυχίας τῆς ἑνώσεως. Ἐκ τῶν κομισάντων τὰς προτάσεις δύο Ἄγγλων, ὁ μὲν εἷς νομικὸς σύμβουλος τοῦ γνωστοῦ ἐν Εὐρώπῃ οἴκου τῶν ἀδελφῶν Σέλιγμαν, ἐπανέκαμψεν εἰς Ἀγγλίαν, ὁ δὲ ἕτερος, μηχανικός, ἐπεσκέφθη νῦν καὶ πάλιν τὴν γραμμήν.

— Ἐνεκρίθησαν ἤδη τὰ σχεδιογραφήματα τῶν δύο τρίτων τῆς μεταξὺ Μεσολογγίου καὶ Ἀγρινίου κατασκευασθησομένης σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, ἧς αἱ ἐργασίαι ἄρχονται εὐθὺς ὡς κομισθῇ τὸ ἀναμενόμενον ἐξ Εὐρώπης ὑλικόν· προσεχῶς ἄρχονται καὶ αἱ μελέται ἐπὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ σιδηροδρόμου Μύλων-Καλαμῶν, ἣν ἀνέλαβεν ἡ αὐτὴ Βελγικὴ Ἑταιρία.

— Ἐλύθη κατ' ἀρχὴν τὸ λιμενικὸν ζήτημα Πατρῶν, ἀποδεχθέντων τοῦ τε ἐργολάβου κ. Μανιὰκ καὶ τῆς λιμενικῆς ἐπιτροπῆς τὸ προταθὲν παρὰ τοῦ κ. Καλλενὶκ ποσὸν 8,063 000 δραχμῶν, μὲ τὴν προσθήκην μικρᾶς προκυμαίας εἰς βάρος τοῦ ἐργολάβου.

— Κατηρτίσθη ἐν Παρισίοις παρὰ τοῦ διευθυντοῦ τῆς ἐνταῦθα Πιστωτικῆς Τραπέζης κ. Δ. Σγούτα ἑταιρία μὲ κεφάλαιον 1,000,000 φράγκων πρὸς οἰκοδομὴν οἰκιῶν ἐν Φαλήρῳ κατὰ τὰ σχέδια τῶν ἐν Εὐρώπῃ ἐξοχικῶν οἰκιῶν, ἐνοικιαζομένων εἰς τοὺς βουλομένους ἐπὶ μετρίᾳ τιμῇ. Ἡ ἑταιρία διαπραγματεύεται τὴν ἀγορὰν οἰκοπέδου ἐν Φαλήρῳ ἐκτάσεως 16,000 τετραγ. πήχεων.

—Δημοσιεύεται κατ' αὐτὰς τὸ περὶ λειτουργίας τῶν ταχυδρομικῶν δεμάτων κανονιστικὸν διάταγμα. Τὴν δημοσίευσιν τούτου θὰ ἐπακολουθήσῃ ἡ τῶν ἀναγκαίων πρὸς ἐφαρμογὴν αὐτοῦ ὁδηγιῶν πρὸς τοὺς ταχυδρομικοὺς ὑπαλλήλους.

—Εἰς τὴν ἐμψύχωσιν τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας ἀποβλέποντες οἱ ἡμέτεροι Βασιλεῖς, παρήγγειλαν ἱκανὰ ζεύγη χειροκίτων εἰς τὸ ἐν Κερκύρᾳ ἐργοστάσιον τοῦ κ. Ν. Κουτσουκοπούλου ἐκφράσαντες ἅμα τὴν εὐαρέσκειαν αὐτῶν εἰς τὸν ἐργοστασιάρχην διὰ τὴν ἐκλεκτὴν ποιότητα τῶν χειροκτίων του καὶ ἀπαιτήσαντες νὰ τίθεται ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ μέρους αὐτῶν ἡ ἑλληνικὴ σφραγὶς πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τῶν ξένων. Αἱ Α.Α. Μ. Μ. ἐνεθάρρυναν καὶ προέτρεψαν τὸν κ. Κουτσουκόπουλον νὰ ἐμμείνῃ εἰς τὸ ὠφέλιμον ἔργον του.

— Ἀφίκετο εἰς Πειραιᾶ ὁ πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐξ Ἑλλάδος ἀπουσιάζων κ. Κωνσταντῖνος Γεωργίου πλοίαρχος τανῦν ἐν τῷ πολεμικῷ ναυτικῷ τῆς Ἀργεντινῆς Δημοκρατίας καὶ μέλλων νὰ προαχθῇ μετά τινας μῆνας εἰς ὑποναύαρχον. Καταλιπὼν τὴν πατρίδα του Τῆνον ἐν ἔτει 1847 ἐν ἡλικίᾳ 19 ἐτῶν, κατετάχθη ὡς ἁπλοῦς ναύτης, ἀνδραγαθήσας δὲ εἰς διαφόρους περιστάσεις, προήχθη βαθμηδὸν εἰς τὸν ἐπίζηλον βαθμόν, ὃν κέκτηται. Ἐνυμφεύθη ἐν Βουένος Ἄϋρες καὶ ἀπέκτησεν υἱόν, ὅστις ὑπηρετεῖ ὡς ὑποπλοίαρχος ἐν τῷ αὐτῷ πολεμικῷ ναυτικῷ.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Κον Α. Ι. Ο. Ἰσμαήλιον. Τὰ 3 ἀντίτυπα ἀπεστείλαμεν ταχυδρομικῶς, ἰδιαιτέρως δὲ ἀπηντήσαμεν.—*Συνδρομητῇ*. Πάτρας. Ἡ ἱστορία δὲν ἀνέρχεται εἰς ἐποχὴν παλαιοτέραν τῶν 3,000 ἐτῶν, ἀλλ' ἡ ἐπιστήμη κατώρθωσε νὰ εἰσδύσῃ εἰς ἐποχὰς προϊστορικὰς καὶ ἀρχαιοτέρας ἔτι τῆς σημειουμένης καὶ νὰ ὁρίσῃ κατὰ πιθανότητα τὴν ἡλικίαν τῶν εἰς ταύτας ἀναγομένων ὀργανικῶν ὄντων, ὧν σκελετοὶ ἢ λείψανα ἀνευρίσκονται σήμερον. — κ. Ι. Δ. Α. Πράδιον. Ἀπεστάλη ἐκ δευτέρου ἡ ἀπόδειξις. — κ. Δ. Γ. Ν. Βῶλον. Ἦτο λάθος τῆς διαχειρίσεως ἡμῶν. Ἀπεστείλαμεν ὑμῖν τὰ τεύχη καὶ τοῦ δευτέρου σώματος. — *Εἰρηνοφίλῳ*. Στατιστικὴν τοιαύτην δὲν ἠδυνήθημεν ἀτυχῶς νὰ ἀνεύρωμεν. — κ. Π. Γ. Κ. Τρίπολιν. Συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας. — κ. Ν.

Digitized by Google

Εἴμεθα τόσον ἀλαζόνες, λέγει που ὁ Πασχάλ, ὥστε θέλομεν νὰ γείνωμεν γνωστοὶ ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ μάλιστα εἰς τὰς μελλούσας γενεάς, ὅταν δὲν θὰ ὑπάρχωμεν πλέον, καὶ εἴμεθα τόσον μάταιοι ὥστε ἡ ἐκτίμησις πέντε-ἓξ προσώπων ἐκ τῶν περὶ ἡμᾶς μᾶς εὐχαριστεῖ. — κ. Β. Λ. Μ. Γοτίγγην. Οὔτε γράμμα σας κανέν, οὔτε μήνυμα ἄλλο ἔχομεν λάβει μέχρι σήμερον. Ἤδη συνῳδὰ τῇ παραγγελίᾳ σας ἀπεστάλησαν ἀμφότερα. — κ. Κ. Δ. Μ. Θεσσαλονίκην. Εὐχαριστοῦμεν, ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα νὰ τὸ χρησιμοποιήσωμεν, οὔτε τὴν ἔκδοσιν αὐτοῦ ἰδιαιτέρως νὰ ἀναλάβωμεν. — *Ἀποροῦντι*. Διότι ἡ πολιτικὴ θεωρεῖται παρ' ἡμῖν ἡ εὐκολωτέρα πασῶν τῶν τεχνῶν. — κ. Δ. Κ. Πύργον. Ἐλήφθησαν καὶ παρεδόθησαν τῷ κομιστῇ τὰ 2 ἀντίτυπα. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας. — *Συνδρομητῇ τῆς Πινακοθήκης*. Ὡς πρὸς τὸ πρῶτον, ἡ ἀντικατάστασις ἐγένετο συνεπείᾳ δευτέρας σκέψεως, προτιμηθείσης τῆς δημοσιευθείσης εἰκόνος ὡς καλλίτερον ἐξειργασμένης. Ὡς πρὸς δὲ τὴν βραδύτητα, αὕτη προῆλθεν ἐκ κωλυμάτων ὅλως ἀπροσδοκήτων, καθ' ὧν οὐδὲν δυνάμεθα, ὡς ἐκ τῆς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ τυπώσεως τοῦ ἔργου. Ἐλπίζομεν ἐν τούτοις ταχέως νὰ δώσωμεν καὶ τὰ ὑπολειπόμενα 3 τεύχη αὐτοῦ πρὸς συμπλήρωσιν. Ἐπειδὴ δὲ ἀναφέρετε καὶ περὶ βιβλιοδετήσεως, σημειοῦμεν ὑμῖν ὅτι τὸ ἔργον δὲν ἔχει καμμίαν ἀνάγκην βιβλιοδετήσεως. Τὸ δοθὲν περικάλυμμα εἶνε ἐν εἴδει θήκης ἐν ᾗ περιλαμβάνονται τὰ φυλλάδια. Ἡ συρραφὴ τῶν τευχῶν διὰ τοῦ βιβλιοδέτου θὰ κατέστρεφεν ὅλας τὰς δισελίδους εἰκόνας. — κ. Α. Χ. καὶ Σας Κωνσταντινούπολιν. Ἐλήφθησαν καὶ ἐνεγράφητε, ἀποσταλέντων καὶ τῶν ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ἔτους φύλλων. — κ. Δ. Π. Σορόκαν. Ἀπεστάλησαν τὰ ζητηθέντα, ἐνεγράφητε δὲ καὶ εἰς τὴν σημειουμένην ἐφημερίδα. — *Νεήλυδι*. Αὐτὸ εἶνε ἀληθές· ἀλλὰ πρὸ ὑμῶν εἶπεν ἄλλος λίαν εὐφυῶς ὅτι τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος ἠδύνατο νὰ διορθωθῇ ἀπὸ τὰ ἐλαττώματά του, ἂν δὲν ἐφρόνει αὐτὰ ὡς προτερήματα. — κ. κ. Δ. Π. Κ Ναύπλιον, Γ. Π. Θ. Μεσσήνην καὶ Β. Λ. Ναύπακτον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — Κυρίαν Αἰ. Δ. Βῶλον. Καὶ ἐν τῷ Δελτίῳ ἤδη ἔχουσι δημοσιευθῇ αἱ κατόπιν κληρώσεις τῶν ὁμολογιῶν μετὰ κέρδους. Μόνον τῶν εἰς τὸ ἄρτιον κληρωθεισῶν θέλουσι δημοσιευθῇ οἱ ἀριθμοὶ μετὰ τὴν γενησομένην αὐτῶν ἐκκαθάρισιν.

Δ. ΒΙΚΕΛΑ
ΣΑΙΚΣΠΕΙΡΟΥ ΔΡΑΜΑΤΑ

ἐμμέτρως μεταφρασθέντα ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ

Ἔκδοσις Α' εἰς μέγα 8ον, μετὰ σημειώσεων

Μάκβεθ........ Δρ. 3.—
Ἀμλέτος........ » 3.—
Ἔμπορος τῆς Βενετίας........ » 3.—

Ἔκδοσις Β' εἰς μικρὸν 16ον.

Ῥωμαῖος καὶ Ἰουλιέττα........ » 1.—
Ὀθέλλος........ » 1.—
Βασιλεὺς Λήρ........ » 1.—
Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενα ἕκαστον » *1,20*

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Περὶ Βυζαντινῶν, μελέτη........ Δρ. 3.—
Στίχοι, ἔκδοσις νέα........ » 2.—
Λουκῆς Λάρας........ » 1.—
Διηγήματα........ » 2.—
Ἀπὸ Νικοπόλεως εἰς Ὀλυμπίαν........ » 2.—
Δανικὰ Παραμύθια........ » 1.50

Τῶν ἀνωτέρω ἕκαστον ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον ἐπιβαρύνεται μὲ λεπτὰ 25, προσθετέα εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ βιβλίου.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ
27 Μαΐου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμή*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	472.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	473.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	538.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	490.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	246.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	95.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		520—
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4.190.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	190
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	81.50
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	209.—
Εταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	139.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	407
Εταιρία Φωταερίου	» »	
Συναλλάγματα		
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως.		32.05
3μην.		31.90
Σ—Τραπεζικὸν Ὄψεως		127.—
» 3μην.		126.—
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		25.30
Λίρα ὀθωμανική		28.85

ΧΕΙΜΩΝΑΝΘΟΙ
ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΟΛΕΜΗ

Συλλογὴ λυρικῶν ποιημάτων

Ἐξεδόθη ἄρτι ἄριστα τετυπωμένον ἐπὶ χάρτου ἐκλεκτοῦ, μετὰ καλλιτεχνικοῦ ἐξωφύλλου.
Τιμᾶται δραχ. 3. —Μετὰ ταχυδρομικῶν τελῶν δραχ. 3,30.
Πωλεῖται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας»

ΑΡΤΙ ΕΚΔΟΘΕΝ

ΚΡΗΤΙΚΑΙ ΡΙΜΑΙ
ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ
ΤΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗ ΚΑΙ ΑΛΗΔΑΚΗ
ΥΠΟ ΕΜΜ. ΒΑΡΔΙΔΗ, Κρητός.

Τιμᾶται δραχμῆς.—Ταχυδρομ. ἀποστελλόμενον δρ. 1.
Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» 10

ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ ΠΑΣΧΑΛΙΝΗ
Ἀντίτυπα αὐτῆς πωλοῦνται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» ἐν Ἀθήναις δραχ. 2,50, διὰ τὰς ἐπαρχίας. δραχ. '75, διὰ τὴν ἀλλοδαπὴν φρ. χρυσᾶ 3.

ΜΕΛΕΤΗ
ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΘΕΣΕΩΣ ΤΟΥ ΙΟΝΙΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ ΕΝ ΤΗ, ΑΡΧΑΙΑ, ΚΑΙ ΝΕΑ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ
ΥΠΟ
ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ
Πωλεῖται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» δρ. 1.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1888 —1341

Digitized by Google

BODL. LIBR.

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 597.— 5 ΙΟΥΝΙΟΥ 1888. Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

Φύλλα τῆς «Ἑστίας» ἀποστέλλονται ὡς δεῖγμα τοῦ περιοδικοῦ οὐχὶ μόνον εἰς πάντα ζητοῦντα, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅν τινα ἤθελε μᾶς ὑποδείξῃ πᾶς τις τῶν ἡμετέρων συνδρομητῶν ἢ ἀνταποκριτῶν ὡς ἀσμενίζοντα εἰς ἀναγνώσματα τοῦ εἴδους τῆς «Ἑστίας».

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 649

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΟΔΟΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ. ('Εκ τῶν 'Αθηναϊκῶν 'Επιστολῶν τοῦ Κόμητος de Mouy)

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ, μυθιστορία 'Ιουλίου Κλαρετῆ, μετάφρασις Χ. Α.

Η ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΙΣ ἐν τῇ 'Εσπερίᾳ καὶ ἰδίως ἐν Οὐγγαρίᾳ.

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΙ ΚΥΝΕΣ ὑπὸ Ν. Γ. Γουλιμῆ, λοχαγοῦ τοῦ πυροβολικοῦ.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ὑπὸ 'Ανδρέου Δ. Κ·

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΝ. Προσθήκη εἰς τὰ γραφέντα περὶ τῶν ἐν Κορσικῇ 'Ελλήνων.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Πρὸς τὴν ἐπὶ τῆς 'Εκθέσεως τῶν 'Ολυμπίων 'Επιτροπὴν ἀνεκοινώθη ἡ ἑπομένη ἐπιστολὴ τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως κ. Χ. Τρικούπη.

'Εν 'Αθήναις, τῇ 24 Μαΐου 1888.

Πρὸς
τὴν ἐπὶ τῆς 'Εκθέσεως τῶν 'Ολυμπίων 'Επιτροπήν.

'Ο ἐν Λονδίνῳ ἔγκριτος ὁμογενὴς κ. 'Ιωάννης Μπαλῆς μοὶ ἀνεκοίνωσε διὰ τοῦ αὐτόθι Γενικοῦ Προξένου κ. 'Αλεξάνδρου 'Ιωνίδου, ὅτι ἐπιθυμῶν νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐμψύχωσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς ἐγχωρίας βιομηχανίας, ἔγραψεν εἰς τὸ ἐνταῦθα κατάστημα τῆς Πιστωτικῆς Τραπέζης νὰ παραδώσῃ ὑμῖν δεκακισχιλίας δραχμάς, ὅπως χρησιμεύσωσιν ὡς βραβεῖα κατὰ τὴν προσεχῆ Δ' 'Ολυμπιάδα, ἀνέθετό μοι δὲ τὸν καθορισμὸν τῶν βραβευτέων εἰδῶν.

'Αποστέλλων ὑμῖν ἐγκλείστως ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς τοῦ κ. 'Ιωνίδου, παρακαλῶ ὅπως παραλάβητε μὲν παρὰ τοῦ ἐνταῦθα καταστήματος τῆς Πιστωτικῆς Τραπέζης τὸ ὡς ἄνω χρηματικὸν ποσόν, φροντίσητε δὲ ἵνα αἱ μὲν πεντακισχίλιαι δραχμαὶ διατεθῶσιν εἰς βράβευσιν γεωργικῶν ἐκθεμάτων, αἱ δ' ἕτεραι εἰς βράβευσιν βιομηχανικῶν. Παρακαλῶ δὲ ἵνα ἐκ μὲν τῶν γεωργικῶν ἐκθεμάτων ἀπονεμηθῶσι βραβεῖα: α) εἰς δημητριακοὺς καρπούς, β') εἰς κτηνοτροφικὰ φυτά, γ') εἰς ἔλαια, δ') εἰς λαχανικά, ε) εἰς ὑφαντικὰ φυτά, στ') εἰς καπνόν, ζ') εἰς σπέρματα ἐλαιοβριθῆ καὶ η) εἰς οἴνους.

'Εκ δὲ τῶν βιομηχανικῶν: α) εἰς ὑφαντικήν, β') εἰς ταπητουργίαν, γ') εἰς μυρεψικὴν καὶ σαπωνοποιίαν, δ') εἰς ἁμαξοπηγίαν, ε) εἰς κατασκευὴν γεωργικῶν βιομηχανῶν καὶ στ') εἰς ἐπιπλοποιίαν.

Τὰ τῶν βραβείων τούτων παρακαλῶ ἵνα εἰδικώτερον κανονίσῃ ἡ 'Επιτροπή.

Διατελῶ μετὰ πάσης ὑπολήψεως
Ὅλως πρόθυμος
('Υπογρ.) Χ. ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ.

—'Ωσαύτως τὸ διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ 'Ερυθροῦ Σταυροῦ ἔθεσεν εἰς τὴν διάθεσιν τῆς 'Επιτροπῆς χιλιόδραχμον γέρας χορηγηθησόμενον εἰς τὸν περιγράψοντα ὅσον ἔνεστι λεπτομερέστερον τὸν καταρτισμόν, τὰ τῆς μετακινήσεως μέσα καὶ τὴν κατασκήνωσιν φορητοῦ τινος χειρουργείου, λαμβανομένων ὑπ' ὄψει τῆς τε φύσεως τοῦ ἐδάφους καὶ τῶν νῦν ἐν 'Ελλάδι μέσων τῆς συγκοινωνίας.

—'Η ἐν Λονδίνῳ ἑταιρία Κοὺκ καὶ Σα, ἐν τῷ ὑπ' αὐτῆς ἐκδιδομένῳ εἰδικῷ περιοδικῷ τῶν ταξειδιωτῶν καὶ περιηγητῶν, δημοσιεύει τὸ πρόγραμμα τῶν τελεσθησομένων ἀγώνων καὶ ἑορτῶν, διαρκούσης τῆς 'Ολυμπιακῆς ἐκθέσεως ἐν 'Αθήναις. Συγχρόνως δ' ἀναγγέλλει, ὅτι κατὰ τὸν 'Οκτώβριον θὰ διοργανώσῃ ἔκτακτα ταξείδια, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν εἰδικῶν ἀνδρῶν, διὰ τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ παρασταθῶσι κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ἐκθέσεως.

—'Ο ἐν Μονάχῳ διαπρεπὴς καθηγητὴς τῆς ζωγραφικῆς κ. Ν. Γύζης παρακληθεὶς ὑπὸ τῆς Κεντρικῆς 'Επιτροπῆς, ἀνήγγειλεν αὐτῇ δι' ἐπιστολῆς του ὅτι θέλει ἀποστείλει κατὰ τὴν προσεχῆ 'Ολυμπιάδα νέα ἔργα αὐτοῦ, συγχρόνως δ' ἔγραψεν ἰδιαιτέρως καὶ πρὸς πάντας τοὺς κατέχοντας ἔργα αὐτοῦ ἐνταῦθα νὰ ἐκθέσωσι καὶ ταῦτα ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ.

ΕΟΡΤΗ ΤΟΥ ΧΑΝΙΟΥ ΤΗΣ ΓΡΑΒΙΑΣ

Μετὰ πολλῆς λαμπρότητος ἐτελέσθησαν τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν 29 Μαΐου τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἱδρυθέντος μνημείου ἐν τῇ θέσει ἔνθα ἔκειτο τὸ χάνι τῆς Γραβιᾶς, πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ λαβόντος χώραν αὐτόθι εὐκλεοῦς συμβάντος. 'Απὸ ἡμερῶν ἤδη ἤρξαντο συρρέοντες οἱ προσκεκλημένοι καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἐπιθυμοῦντες νὰ παραστῶσιν εἰς τὴν λαμπρὰν καὶ ἐπίσημον ἐθνικὴν ἑορτήν, ἣν ἐτίμησε διὰ τῆς παρουσίας του ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεὺς ἀφικόμενος ἐπίτηδες ἐκ Κερκύρας μετὰ τῶν βασιλοπαίδων 'Αλεξάνδρας καὶ Νικολάου. Τὴν κυβέρνησιν ἀντεπροσώπευεν ὁ ὑπουργὸς τῆς δικαιοσύνης κ. Δ. Βουλπιώτης, μετέβησαν δὲ καὶ πολλοὶ βουλευταί, πολλοὶ ἀνώτεροι ὑπάλληλοι, ὁ νομάρχης Φθιώτιδος, οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἐφημερίδων τῆς πρωτευούσης, ὁ δήμαρχος Λαμιέων μετὰ ἑκατὸν συμπολιτῶν του φερόντων χρυσοκέντητον σημαίαν, οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου Λιβανάταις, πατρίδος τοῦ 'Ανδρούτσου, καὶ οἱ δήμαρχοι τῶν πέριξ δήμων μετὰ πλήθους συνδημοτῶν αὐτῶν. Συμπαρίσταντο καὶ δύο γεραρὰ λείψανα τοῦ πανηγυριζομένου ἐξόχου ἀνδραγαθήματος, οἱ γηραιοὶ ἀγωνισταὶ Λαΐνης καὶ Πετώνης, συμπολεμήσαντες μετὰ τοῦ 'Οδυσσέως εἰς τὸ Χάνι. Μετὰ ἐξαιρέτου φιλοκαλίας εἶχε διασκευασθῆ ὁ χῶρος διὰ σημαιῶν, μύρτων, καὶ ἐπιγραφῶν καταλλήλων, ἰδιαιτέρα δὲ ἐξέδρα εἶχε στηθῆ διὰ τὸν βασιλέα καὶ τὴν ἀκολουθίαν Αὐτοῦ. Τὸ μνημεῖον ἀποτελεῖται ἐκ στήλης πυραμιδοειδοῦς περιφρασσομένης ὑπὸ σιδηροῦ κιγκλιδώματος καὶ φερούσης εἰς τὴν κορυφὴν τὴν μαρμαρίνην προτομὴν τοῦ 'Οδυσσέως 'Ανδρούτσου, φιλοτεχνηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ἱκανοῦ γλύπτου κ. Γ. Μπονάνου. Τὴν δοξολογίαν ἔψαλλεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Χαλκίδος, μεθ' ὃ ἀποκαλυφθείσης τῆς προτομῆς, ἔλαβε τὸν λόγον ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπε διὰ φωνῆς ἠχηρᾶς τὰ ἑξῆς·

«*Κύριοι*

«'Αμάραντος εἶνε ἡ δόξα τῶν μεγαλουργῶν ἀνδρῶν τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ ἔθνους. Τὰ εὐγνωμονοῦντα τέκνα αὐτῶν χρέος ἔχουσι νὰ στήσωσιν αὐτοῖς τρόπαια, ὑπομιμνήσκοντ

Digitized by Google

τοῖς ἀπωτάτοις ἐπιγόνοις τὴν ἀκραιφνῆ φιλοπατρίαν, τὴν ἀπαράμιλλον αὐταπάρνησιν, χάριν τοῦ ἐθνικοῦ μεγαλείου. Τὸ ἀνεγερθὲν ὧδε μνημεῖον τοῦ ἀρειμανίου καὶ διαπρεποῦς πολεμιστοῦ Ὀδυσσέως Ἀνδρούτσου θέλει μαρτυρεῖ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς νέας γενεᾶς πρὸς τοὺς μεγαλουργοὺς ἄνδρας τοῦ μεγάλου Ἀγῶνος. Ζήτω τὸ Ἔθνος!»

Οἱ θερμοὶ οὗτοι λόγοι τοῦ ἡγεμόνος ἐξήγειραν ἀπερίγραπτον ἐνθουσιασμόν, ἐπηκολούθησαν δὲ παρατεταμέναι φρενιτιώδεις ἐπευφημίαι. Εἶπεν ὀλίγα τινὰ παραινετικὰ μετὰ ταῦτα ὁ ἀρχιεπίσκοπος Χαλκίδος, μεθ' ὃ ἀνέγνω τὴν ἑαυτοῦ λογοδοσίαν ὁ κ. Μ. Κυργούσιος, εἰσαγγελεὺς τῶν ἐν Ἀμφίσσῃ πρωτοδικῶν καὶ πρόεδρος τῆς ἐπὶ τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ μνημείου ἐπιτροπῆς, εἰς οὗ τὴν πρωτοβουλίαν καὶ τὸν ἔκτακτον ἀληθῶς ζῆλον ὀφείλεται τὸ ἐπαινετὸν ἔργον. Ἐκ τῆς λογοδοσίας ταύτης ἐμφαίνεται ὅτι εἰσεπράχθησαν ἐν ὅλῳ δρ. 26,091, ἐξ ὧν 500 συνεισήνεγκεν ὁ βασιλεύς, 250 ὁ διάδοχος, 3014 οἱ ἔξωθεν ὁμογενεῖς καὶ τὰς λοιπὰς οἱ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ· αἱ δαπάναι δὲ ἀνῆλθον μέχρι τῆς ἡμέρας τῶν ἀποκαλυπτηρίων εἰς δρ. 23,377. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς λογοδοσίας του ὁ κ. Κυργούσιος παρέδωκε τὸ μνημεῖον πρὸς τὸν νομάρχην Φθιώτιδος. Κατόπιν ἔλαβε τὸν λόγον ὁ κ. Α. Σιμόπουλος, βουλευτὴς τοῦ νομοῦ, ὅστις ἐξάρας τὴν σημασίαν τοῦ πανηγυριζομένου γεγονότος, ἐξέφρασε τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν συμπατριωτῶν του πρὸς τὸν Βασιλέα, διότι τιμῶν τὰς ἐξόχους ἀνδραγαθίας τοῦ μεγάλου ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος φαίνεται συμμεριζόμενος καὶ ἐγκολπούμενος τὰς ἀναμνήσεις καὶ τοὺς ἐθνικοὺς πόθους τοῦ λαοῦ του. Ἀκολούθως ἀπήγγειλε κατάλληλον λόγον ὁ κ. Κ. Παπαμιχαλόπουλος, τέλος δὲ ὁ κ. Ἀχιλλεὺς Παράσχος, ὁ ἐθνικὸς ἡμῶν ποιητής, ἀπήγγειλε ποίημα, ἐξεγεῖραν τὸν φλογερὸν ἐνθουσιασμὸν τοῦ ἀκροατηρίου.

Ὁ βασιλεὺς συνεχάρη τὸν κ. Παράσχον καὶ τοὺς ἄλλους ῥήτορας, εἶτα δὲ μετέβη εἰς τὸ παρασκευασθὲν δι' Αὐτὸν κατάλυμα, ἐνῷ τὸ ἐνθουσιῶν πλῆθος ἔρραινεν Αὐτὸν διὰ πετάλων ῥόδων καὶ ἀνθέων ῥοδοδάφνης. Τῇ ἀπαιτήσει τοῦ βασιλέως παρεκάθησαν μετ' αὐτοῦ εἰς τὸ παρατεθὲν πρόγευμα πάντες οἱ προσκεκλημένοι. Μετὰ τοῦτο ἐπηκολούθησε χορὸς ἐγχώριος, εἰς ὃν παρέστη μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως καὶ ὁ βασιλεὺς μετὰ τῶν βασιλοπαίδων, διανέμων εἰς τοὺς ὀργανοπαίκτας χρυσᾶ νομίσματα καὶ κολλῶν αὐτὰ ἰδιοχείρως, κατὰ τὴν συνήθειαν, ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτῶν· ἡ δὲ βασιλόπαις Ἀλεξάνδρα ἐθώπευε μετ' οἰκειότητος τὰ βρέφη τῶν χωρικῶν. Κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῆς βασιλικῆς συνοδίας εἰς Ἄμφισσαν, ἐξῆλθον εἰς προϋπάντησιν αἱ γυναῖκες τοῦ χωρίου Σουλοῦμι καὶ ἔψαλλον ᾆσμα.

Καλῶς μᾶς ἦλθες βασιλῆᾶ μὲ τὴν Βασιλοπούλα

οἱ δὲ χωρικοὶ ἐχόρευον. Ὁ βασιλεὺς ἔστη ἐπὶ πολὺ θεώμενος τὸ ὡραῖον θέαμα καὶ διέταξε νὰ προσφέρωσιν εἰς τοὺς χορευτὰς οἶνον ἐκ τῶν Ἀνακτόρων. Ἐν Ἀμφίσσῃ ὁ βασιλεὺς παρέμεινε μίαν ἡμέραν ἐξετάσας πάντα τὰ κατὰ τὴν πόλιν, ἡ παρουσία δὲ αὐτοῦ καὶ τῶν βασιλοπαίδων προὐκάλει ζωηρότατον καὶ ἐκεῖ ἐνθουσιασμόν. Ἀφοῦ ἐξέφρασε τὰς εὐχαριστίας του τῷ δημάρχῳ Ἀμφίσσης διὰ τὴν ἔκτακτον ὑποδοχήν, ὁ βασιλεὺς μετὰ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας ἀνεχώρησε διὰ τῆς *Ἀμφιτρίτης* ἐξ Ἰτέας εἰς τὴν πρωτεύουσαν διὰ Κορίνθου.

Οὕτως ἔληξεν ἡ ὄντως ἑλληνοπρεπῶς τελεσθεῖσα πανήγυρις αὕτη, ἥτις οὐ μόνον συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀναζωπύρησιν τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος, ἀλλὰ καὶ πρόξενος ἐγένετο ζηλωτῆς καὶ εὐοιώνου ἐπικοινωνίας τοῦ λαοῦ μετὰ τοῦ Ἄνακτος αὐτοῦ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἔκκλησιν πρὸς τοὺς ἁπανταχοῦ ὁμογενεῖς ἀποτείνει εἰδικὴ ἐπιτροπὴ συστᾶσα ἐν Εὐρυτανίᾳ, ἧς μέλη εἰσὶ καὶ οἱ δήμαρχοι τῶν δήμων Εὐρυτάνων καὶ Κτημενίων, πρὸς ἀνέγερσιν μνημείου εἰς τὴν θέσιν Κεφαλόβρυσον, ἔνθα κατὰ τὴν νύκτα τῆς 9 πρὸς τὴν 10 Αὐγούστου 1823 ἔπεσεν ἡρωϊκῶς μαχόμενος ὁ Μάρκος Μπότσαρης. Ἡ κοινότης Καρπενησίου ἐψήφισε πρώτη εἰσφορὰν δρ. 1,000. Τὸ ἔργον τίθεται ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Α. Μ. οὗ τὸν ὑπασπιστὴν κ. Ἰω. Μπότσαρην ἡ ἐπιτροπὴ ἀνεγνώρισεν ἐπίτιμον πρόεδρόν της.

— Ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Πανεπιστημίου ἐγένετο ἡ ἐκλογὴ τοῦ νέου Πρυτάνεως διὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1888—1889, τοιοῦτος δ' ἐξελέγη ὁ κ. Π. Παπαρρηγόπουλος καθηγητὴς τῆς νομικῆς λαβὼν ψήφους ἐπὶ 45 ψηφισάντων 42.

— Ἐδημοσιεύθη ἐν Ἡρακλείῳ τῆς Κρήτης *Κατάλογος τῶν ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ Φιλεκπαιδευτικοῦ Συλλόγου Ἡρακλείου ἀρχαιοτήτων*, οὗ προετάχθη ἡ κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος 1887 λογοδοσία τοῦ προέδρου Ἰωσὴφ Χατζιδάκη καὶ περιγραφὴ τοῦ ἐν Ἀμνισῷ σπηλαίου τῆς Εἰλειθυίας. Κατὰ τὸ τεῦχος τοῦτο, ὁ Φιλεκπαιδευτικὸς Σύλλογος ὁσημέραι προάγεται καὶ κραταιοῦται, ἀξιολόγους παρέχων ὑπηρεσίας εἰς τὴν ἀρχαιολογικὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς Κρήτης. Διὰ τῆς σκοπίμου αὐτοῦ ἐργασίας τὸ Σωματεῖον τοῦτο εἵλκυσε τὸ ἐνδιαφέρον οὐ μόνον τῶν φιλομούσων κατοίκων τῆς νήσου καὶ ἀλλαχοῦ διαμενόντων Κρητῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας καὶ ἀλλοδαπῶν σοφῶν ἰδιωτῶν καὶ καθιδρυμάτων ἐπιστημονικῶν καὶ κυβερνήσεων ἀκόμη. Ἠξιώθη δὲ χρηματικῶν βοηθημάτων ἀξίων λόγου, οἷον παρὰ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως ψηφισάσης 25,000 γρόσια ὑπὲρ τοῦ ταμείου τοῦ Συλλόγου, παρὰ τῆς Ἀρχαιολογικῆς τῶν Ἀθηνῶν Ἑταιρίας προσενεγκούσης 4,000 φράγκα, παρὰ τοῦ πρώην Γενικοῦ Διοικητοῦ προσενεγκόντος ἐτησίως 1,000 γρόσια, καὶ ἄλλων. Καὶ δωρεαὶ δ' εἰς τὸ Μουσεῖον αὐτοῦ ἐγένοντο σημαντικαί, ὧν σπουδαιοτέρα εἶνε ἡ τοῦ κ. Θ. Δ. Τριφύλλη, προσενεγκόντος συλλογὴν Ἰδαίων ἀντικειμένων πολλῶν καὶ σπουδαίων καὶ ἀρχαιοτήτων εὑρεθεισῶν ἐν Ἀμαρίῳ ἐντὸς σπηλαίου. Ἡ δὲ χρηματικὴ τοῦ συλλόγου διαχείρισις ἀπέδειξε τὰ ἑξῆς ἀποτελέσματα· Προσόδους μὲν ἔσχεν ὁ Σύλλογος κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος γρόσια 73,170,35, δαπάνας δὲ 69,036,23, ἑπομένως ἀπέμειναν ἐν τῷ ταμείῳ μετρητὰ γρόσια 4,134,12.

Κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ὁ Σύλλογος ἐπεχείρησε δύο ἀρχαιολογικὰ ἔργα· ἤτοι δοκιμαστικὴν ἀνασκαφὴν ἐν τῷ ὑπὲρ τὸν Καρτερὸν ὑποτιθεμένῳ σπηλαίῳ τῆς Εἰλειθυίας, δι' ἧς ἀπεδείχθη ὅτι αὐτὸ τοῦτο εἶνε τὸ ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου ἐν Ὀδυσσείᾳ (XIX. 186), *Σπέος Εἰλειθυίας* ἀναφερόμενον, καὶ ἑτέρα ἐν τῷ σπηλαίῳ τοῦ Ψυχροῦ ἐν Λασηθίῳ.

Πλὴν τῶν ἄλλων ἔργων ὁ Σύλλογος ἐπωφελούμενος τῆς ἐν Ἡρακλείῳ παρουσίας τοῦ μουσικοδιδασκάλου Λ. Φορμίκα συνεβλήθη μετ' αὐτοῦ ἵνα σχηματίσῃ ὑπὸ τὴν διεύθυνσίν του Μουσικὸν Σχολεῖον, ἐν ᾧ νὰ διδάσκωνται τὴν μουσικὴν δωρεὰν ἄποροι παῖδες, ὀρθῶς φρονῶν ὅτι ἡ μουσικὴ ἐξημερώνει καὶ διαπλάττει τὰ ἤθη.

Τοιαῦτα τὰ ἔργα τοῦ ἀξιολόγου τούτου Σωματείου, χρησιμώτατα μὲν εἰς τὴν ἐπιστήμην, τιμῶντα δὲ αὐτὸ καὶ τὴν Κρήτην, ἥτις μετὰ στοργῆς περιέπει καὶ ὑποστηρίζει αὐτό.

— Ἡ εὐπαίδευτος δεσποινὶς Αἰκατερίνη Ζάρκου ἀναγγέλλει τὴν ἔκδοσιν «Ἱστορίας τῆς Γαλλικῆς Φιλολογίας». Τὸ ἔργον ἔσται ἀξιόλογον καθὸ προϊὸν μακρῶν μελετῶν, ὧν δείγματα ἐδημοσίευσε κατὰ καιροὺς ἡ φιλόμουσος συγγραφεὺς ἐν περιοδικοῖς συγγράμμασι καὶ ἡμερολογίοις. Θέλει δὲ περιλάβει πάσας τὰς περιόδους τῆς γαλλικῆς φιλολογίας. Ἀρχομένη ἀπ' αὐτῆς τῆς γενέσεως καὶ τῆς πρώτης ἐξεγέρσεως τοῦ γαλλικοῦ πνεύματος, θέλει διὰ βραχέων ἐξιστορήσει τὴν κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας φάσιν τῆς Γαλλικῆς φιλολογίας καὶ διευκρινήσει τὰς αἰτίας, αἵτινες ἐπέδρασαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῆς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Ἀποβλέπουσα δὲ πάντοτε εἰς Ἕλληνας ἀναγνώστας, ἐνδιατρίβει μᾶλλον περὶ τὴν σύγχρονον φιλολογίαν καὶ τὴν ἀφήγησιν τῶν ἐχόντων πλείονα σχέσιν πρὸς τὴν ἑλληνικὴν γραμματολογίαν.

Τὸ ὅλον ἔργον διῃρέθη εἰς δύο τόμους, ὧν ἕκαστος τιμᾶται διὰ τοὺς συνδρομητὰς δραχμῶν 3.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

H. Lavoix fils—*Ἱστορία τῆς Μουσικῆς· μετάφρασις Ἀθηνᾶς Ν. Σερεμέτη, Ἐν Ἀθήναις. 1888.*

Ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἀξιόλογον εἶνε τὸ ἀνωτέρω ἀρτι ἐκδοθὲν μετὰ πολλῆς τυπογραφικῆς φιλοκαλίας πόνημα, εὐδοκίμως ἐξελληνισθὲν παρὰ τῆς λογίας κυρίας Ἀθηνᾶς Σερεμέτη. Τὸ πόνημα τοῦτο ἀποτελεῖται ἐκ τῆς εἰσαγωγῆς, ἐκ τεσσάρων

Digitized by Google

βιβλίων καὶ τοῦ ἐπιλόγου, προτάσσεται δὲ κολακευτικὴ καὶ ἔμπλεως αἰσθημάτων φιλελληνικῶν ἐπιστολὴ τοῦ συγγραφέως πρὸς τὴν μεταφράσασαν καὶ ἀπάντησις ταύτης γλαφυρῶς γεγραμμένη. Ἐν τοῖς τέσσαρσι βιβλίοις τοῦ ἔργου συνοψίζεται ἡ ἱστορία καὶ ἡ ἐξέλιξις τῶς ὡραίας τέχνης ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, ἀπὸ τῆς αἰγυπτιακῆς ἅρπης καὶ τοῦ ἑβραϊκοῦ ψαλτηρίου μέχρι τῶν δημοσίων συναυλιῶν τοῦ Παδελοῦ, τεχνικώτατα καταμεμερισμένη. Τὸ βιβλίον κοσμεῖται καὶ ὑπὸ πολλῶν εἰκόνων διαφόρων μουσικῶν ὀργάνων, αὐτογράφων καὶ προσωπογραφιῶν ἐξόχων μουσουργῶν· ἂν τις ἀναλογισθῇ δὲ πόσον τερπνὴ καὶ χρήσιμος ἀποβαίνη τοιούτου συγγράμματος ἡ ἀνάγνωσις, εὐχερῶς θὰ παραβλέψῃ μικρά τινα περὶ τὴν γλῶσσαν παροράματα καὶ ἀπὸ καρδίας θὰ συγχαρῇ τὴν φιλόμουσον κυρίαν, ἥτις φιλοπονήσασα τὴν μετάφρασιν αὐτοῦ προσήνεγκεν ἀξιόλογον ἐκδούλευσιν καὶ εἰς τοὺς παρ' ἡμῖν φιλομαθεῖς καὶ θιασώτας τῆς ὡραίας τέχνης, ἧς ἡ μεταφράσασα τυγχάνει μύστις διακεκριμένη.

ΑΡΤΙ ΕΞΕΔΟΘΗ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΝ ΚΟΡΣΙΚΗι

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΠΟΙΚΙΑΣ

Μετὰ συλλογῆς Καρυατικῶν τραγουδιῶν

καὶ συλλογῆς Καρυατικῶν λέξεων

Ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ **Ν. Β. ΦΑΡΔΥ** τοῦ Σαμόθρακος.

Τὸ βιβλίον εἶνε ἀνατύπωσις τῆς ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» δημοσιευθείσης πραγματείας, διὰ πολλῶν προσθηκῶν ἐπηυξημένης. Οὕτω προσετέθησαν ἐν ἀρχῇ μὲν δύο μεγάλα κεφάλαια πραγματευόμενα τὸ μὲν τὴν γεωγραφίαν, τὸ δὲ τὴν ἱστορίαν τῆς Κορσικῆς, καὶ ἕτερον περὶ Πελοποννήσου, ἐν τέλει δὲ ἄλλα δύο, ὧν τὸ μὲν περιλαμβάνει συλλογὴν Καρυατικῶν τραγουδιῶν, τὸ δὲ συλλογὴν Καρυατικῶν λέξεων.

Τιμᾶται φράγκα 2. *Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 2,20. Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».*

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευῇ, 3 Ἰουνίου.

Ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεὺς μετὰ τῶν βασιλοπαίδων Ἀλεξάνδρας, Νικολάου, Μαρίας καὶ Ἀνδρέου ἀφίκετο εἰς τὴν πρωτεύουσαν τὴν 31 Μαΐου, προερχόμενος ἐξ Ἀμφίσσης, ἔνθα παρέστη εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν ἀποκαλυπτηρίων τοῦ μνημείου τῆς Γραβιᾶς. Ὁ βασιλεὺς μετὰ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας θὰ παραμείνῃ κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον εἰς τὴν ἐν Δεκελείᾳ ἔπαυλιν, κατὰ δὲ τὸ πρῶτον δεκαήμερον τοῦ προσεχοῦς Ἰουλίου ἀπέρχεται εἰς Πετρούπολιν πρὸς συνάντησιν τῆς Α. Μ. τῆς Βασιλίσσης. Εἰς Πετρούπολιν θὰ μεταβῶσι καὶ ὁ διάδοχος Κωνσταντῖνος, ὡς καὶ ὁ βασιλόπαις Γεώργιος, οὕτω δὲ κατ' Αὔγουστον ἔσται συγκεντρωμένη αὐτόθι πᾶσα ἡμῶν ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια.

— Τὸ περιβόητον ἐπεισόδιον τῶν ἐπιστολῶν τῶν ἀποδιδομένων εἰς τὸν ἐν Μοναστηρίῳ πρόξενον κ. Πανουργιᾶν, ὅπερ ἐγένετο ἀφορμὴ τῆς διαταράξεως τῶν μεταξὺ τῆς Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας φιλικῶν σχέσεων, φαίνεται διευκρινιζόμενον, ἀποδεικνύεται δὲ ὁσημέραι ὅτι αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος ἐπιστολαὶ ἐχαλκεύθησαν παρ' ἐχθρῶν ἐχόντων συμφέρον νὰ ἐνσπείρωσι τὴν διχόνοιαν μεταξὺ τῶν δύο Κρατῶν. Οὕτως ἡ παρουσιασθεῖσα παρὰ τοῦ ἐνταῦθα πρέσβεως τῆς Τουρκίας πρὸς τὸν διευθύνοντα τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐξωτερικῶν κ. Θεοτόκην ἐπιστολὴ τοῦ τέως διερμηνέως τοῦ ἐν Βιτωλίοις προξενείου κ. Γραικοῦ ἐφάνη ἔχουσα ἡμερομηνίαν 16 Ἀπριλίου 1886, ἐνῷ ἡ ἐπιδοθεῖσα πρὸ ἡμερῶν γαλλικὴ μετάφρασις αὐτῆς ἔφερεν ἡμερομηνίαν 17 Νοεμβρίου 1886. Ἡ ἀλλοίωσις ἐγένετο σκοπίμως, διότι κατὰ τὴν πρώτην ἡμερομηνίαν αἱ μεταξὺ τῶν δύο Κρατῶν σχέσεις ἦσαν τεταμέναι, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν ἐποχὴν φιλικώταται. Εὐτυχῶς καὶ ἡ Υ. Πύλη μετριοπαθεστέρας δεικνύουσα διαθέσεις ἐχαρακτήρισεν ὡς προελθοῦσαν ἐκ παρεννοήσεως τοῦ διοικητοῦ τὴν διακοπὴν τῆς μετὰ τοῦ προξένου κ. Πανουργιᾶ ἐπισήμου ἀλληλογραφίας.

— Ἀλλεπάλληλοι συνέβησαν κατ' αὐτὰς ἐν τῇ πρωτευούσῃ αὐτοκτονίαι. Θλιβερωτάτην ἰδίως ἐνεποίησεν ἐντύπωσιν ἡ τοῦ Κ. Ἰσχομάχου ἀντισυνταγματάρχου τοῦ πυροβολικοῦ καὶ διευθυντοῦ τοῦ ἐπιτελικοῦ γραφείου ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν Στρατιωτικῶν, ἐκ τῶν μᾶλλον εὐπαιδεύτων καὶ ἀγαπητῶν ἀξιωματικῶν τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ.

— Ὑπεγράφη ἡ μεταξὺ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης καὶ τοῦ δήμου Αἰγίου σύμβασις, καθ' ἣν ἡ Τράπεζα παρέχει εἰς τὸν δῆμον δάνειον ἐξ 800.000 δραχμῶν.

— Ἐνεκρίθησαν παρὰ τοῦ ὑπουργείου τὰ σχεδιογραφήματα τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Μεσολογγίου—Ἀγρινίου.

— Ἡ συσταθεῖσα ἐπιτροπὴ μετὰ τοῦ ἐκ Βερολίνου ἀφικομένου νομισματογνώμονος κ. Πὶκ ἐπελήφθη τῶν ἐργασιῶν της ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως τοῦ νομισματικοῦ μουσείου. Θὰ προβῇ πρῶτον εἰς τὴν σύνταξιν καταλόγου τῶν νομισμάτων, ἅτινα ἔδει νὰ ὑπάρχωσιν εἰς τὸ μουσεῖον· κατόπιν δὲ ὁ κ. Πὶκ ἐξετάζων τὰ ἐκ Παρισίων ἀποσταλέντα νομίσματα, θὰ ὑποδείξῃ πόσα εἰσέτι καὶ ποῖα ἐλλείπουσιν.

— Ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας Οὑμβέρτος δεχόμενος ἐν Βονωνίᾳ τοὺς παρουσιασθέντας εἰς αὐτὸν φοιτητὰς τοῦ ἀθηναϊκοῦ Πανεπιστημίου, ἐξέφρασε τὴν χαράν του, βλέπων αὐτοὺς οὕτω πολυαρίθμους σπεύσαντας εἰς τὰς ἑορτὰς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βονωνίας, ἀπεκάλεσε δὲ αὐτοὺς Elleni καὶ οὐ μόνον ὁμόρους, ἀλλὰ καὶ ὁμαίμονας τοῖς Ἰταλοῖς. Οἱ λόγοι τοῦ βασιλέως ὑπῆρξαν ἐξαιρετικῶς εὔγλωττοι καὶ ἐνεποίησαν συγκινητικὴν ἐντύπωσιν εἰς τὴν πρεσβείαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Πανεπιστημίου.

— Φοβερὸν δυστύχημα συνέβη ἐν Χαλκίδι. Κύων λυσσῶν ἐκφυγὼν τὴν νύκτα ἀπό τινος πλοίου ἐπετέθη καὶ ἔδηξε δώδεκα ἄτομα εἰς διάφορα τῆς πόλεως μέρη. Ἡ πόλις κατελήφθη ὑπὸ πανικοῦ. Ἔρανοι καταβάλλονται πρὸς ἀποστολὴν τῶν ἀπορωτέρων ἐκ τῶν παθόντων εἰς Παρισίους χάριν θεραπείας.

— Ἡ Ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἀπέστειλε ὑπὲρ τῶν ἐν Ἠπείρῳ λιμωττόντων χιλίους σάκκους ἀλεύρων, ἐπιτρέψασα συγχρόνως ὅπως τὰ εἰς Ἤπειρον ἐξαγόμενα ἄλευρα ἀπαλλάσσονται τῶν τελωνειακῶν τελῶν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Δ. Κ. Ι. Δύνασθε νὰ τὸ παραλάβητε ἐκ τοῦ γραφείου ἡμῶν.— *Ἐπιδημοῦντι ξένῳ.* Σᾶς πιστεύομεν. «Δύο τινὰ ὁ ἄνθρωπος δὲν εὑρίσκει εὐκόλως ἔξω τῆς οἰκογενείας του, εἶπεν ὁ Ἀβοῦ· πρῶτον μὲν καλὴν *σοῦπαν* καὶ δεύτερον ἀγάπην ἀφιλοκερδῆ» —κ. Ι. Τζ. Ὕδραν. Ἀπηντήσαμεν.—κ. Δ. Ι. Π. Σορόκαν. Ἐλήφθησαν καὶ ἀπεστάλησαν ὑμῖν τὰ ζητηθέντα.—κ. Σ. Δ. Θεσσαλονίκην. Ἐλήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν. — κ. Σ. Σ. Χαλκίδα. Τὸ ζητηθὲν βιβλίον ἀπεστάλη. Ἡ διεύθυνσις τοῦ κ. Δ. εἶνε αὐτη: G. D. Turnerstrasse, 17, III, Leipzig.—*Ἰξίονι.* Τοῦ κ. Α. Ρ. ἀπελθόντος εἰς Αἴγυπτον, ἔνθα θὰ παραμείνῃ περὶ τὸν μῆνα, δὲν νομίζομεν σκόπιμον τὴν δημοσίευσιν τοῦ σταλέντος.—κ. Κ. Μ. Διὰ τὸ πρῶτον ἀγνοοῦμεν. Ὡς πρὸς τὸ δεύτερον, δὲν νομίζομεν τὸ πρᾶγμα ἀπίθανον, ἀφοῦ ὡς μᾶς ἐπληροφόρησαν, ἠγοράσθη ἐνταῦθα οἰκόπεδον, ἀντὶ 600 περίπου δραχμῶν τὸν τετραγωνικὸν πῆχυν, καὶ τοιοῦτον εἶνε τὸ ἐν τῇ μικρᾷ πλατείᾳ τῆς Καπνικαρέας ἐσχάτως οἰκοδομηθέν.—κ. Π. Ρ. Σορόκαν. Ἰδιαιτέρως ἀπηντήσαμεν.—κ. Κ. Ν. Φιλιππούπολιν. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας. Τὸ ζητηθὲν καὶ ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς.—κ. Γ. Κ. Ὀδησσόν. Ἀπεστάλη ἡ ἀπόδειξις τῷ κ. Χ. Δ.—κ. Μ. Ἡ διὰ τοῦ σιδηροδρόμου συγκοινωνία λειτουργεῖ νῦν τακτικῶς. Τὸ

Digitized by Google

ἀπὸ Θεσσαλονίκης εἰς Βιέννην διάστημα ἡ ἁμαξοστοιχία διανύει εἰς 35 ὥρας.— *Συνδρομητῇ*. Τὸ εἴδομεν δημοσιευθέν. Ἀλλὰ καὶ ἡ συκοφαντία αὐτή, ἵνα τύχῃ τοῦ σκοποῦ της, δὲν πρέπει ν' ἀντιβαίνῃ εἰς τοὺς ἀπαραβάτους νόμους τοῦ πιστευτοῦ. — κ. Δ. Ι. Ο. Ἰσμαήλιον. Ἀπεστάλησαν καὶ αἱ 3 σειραί, ἀπηντήσαμεν δὲ καὶ ἰδιαιτέρως. — κ. Η. Γ. Μ. Καβάλλαν. Τιμᾶται δεδεμένον μετὰ τῶν ταχυδρ. τελῶν φρ. 15. — κ. Δ. Ι. Κ. Κέρκυραν. Ἐπειδὴ δὲν εὑρέθη τὸ ζητηθὲν βιβλίον, τηροῦμεν εἰς τὴν διάθεσίν σας τὸ ἀποσταλὲν ἀντίτιμόν του δραχ. 2. — κ. κ. Π. Κ. Σμύρνην, Δ. Δ. Κέρκυραν καὶ Η. Μ. Πάφον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — κ. Μ. Δ. Α. Κωνσταντινούπολιν. Δεχόμεθα τὰ γαλλικὰ γραμματόσημα, ἀλλὰ καθαρά, μὴ φέροντα τὸ ἐπιτύπωμα τοῦ τουρκικοῦ ταχυδρομείου. — *Μουσικῷ*. Τὸ πρῶτον ἐν Εὐρώπῃ Ὠδεῖον ἱδρύθη ἐν Νεαπόλει κατὰ τὰ μέσα τοῦ 16ου αἰῶνος ὑπὸ φιλομούσου ἱερέως, τοῦ ἐξ Ἱσπανίας Jean de Tapie. Οὗτος περιηγήθη ἐφ' ἱκανὰ ἔτη τὴν Εὐρώπην συλλέγων συνδρομὰς πρὸς ἵδρυσιν τοῦ Καταστήματος, ἀφικόμενος δὲ εἰς Νεάπολιν ἐν ἔτει 1535, ἐγένετο ὁ ἱδρυτὴς αὐτοῦ διὰ τῶν συνδρομῶν ἃς εἶχε συλλέξει. — κ. Π. Τ. Σ. Θεσσαλονίκην. Ἰδιαιτέρως ἐξηγήσαμεν ὑμῖν τὸν λόγον τῆς καθυστερήσεως. — κ. Κ. Α. Μ. Θεσσαλονίκην. Τὸ ζητούμενον φύλλον ἔχει ἐξαντληθῇ ἀτυχῶς πρὸ πολλοῦ.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

3 Ἰουνίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμή*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	465.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	467.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	516.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	493.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	245.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	95.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		515—
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4.200.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	190
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	81.50
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	211.—
Εταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	140.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	405
Εταιρία Φωταερίου	» »	
Συναλλάγματα		
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	31.50
	3μην.	31.35
Σ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	124.½
»	3μην.	123.½
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		24.95
Λίρα ὀθωμανικὴ		28.20

Δ. ΒΙΚΕΛΑ
ΣΑΙΚΣΠΕΙΡΟΥ ΔΡΑΜΑΤΑ

ἐμμέτρως μεταφρασθέντα ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ

Ἔκδοσις Α' εἰς μέγα 8ον, μετὰ σημειώσεων

Μάκβεθ.......... Δρ. 3.—
Ἀμλέτος.......... » 3.—
Ἔμπορος τῆς Βενετίας.......... » 3.—

Ἔκδοσις Β' εἰς μικρὸν 16ον.

Ῥωμαῖος καὶ Ἰουλιέττα.......... » 1.—
Ὀθέλλος.......... » 1.—
Βασιλεὺς Λήρ.......... » 1.—
Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενα ἕκαστον » 1,20

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Περὶ Βυζαντινῶν, μελέτη.......... Δρ. 3.—
Στίχοι, ἔκδοσις νέα.......... » 2.—
Λουκῆς Λάρας.......... » 1.—
Διηγήματα.......... » 2.—
Ἀπὸ Νικοπόλεως εἰς Ὀλυμπίαν.......... » 2.—
Δανικὰ Παραμύθια.......... » 1.50

Τῶν ἀνωτέρω ἕκαστον ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον ἐπιβαρύνεται μὲ λεπτὰ 25, προσθετέα εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ βιβλίου.

ΠΑΙΔΩΝ ΑΓΩΓΗ
ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑ
παρὰ τοῖς Ἕλλησι καὶ Ῥωμαίοις

Συγγραφὴ J. L. Ussing
καθηγητοῦ ἐν Κοπεγχάγῃ.

ἐξελληνισθεῖσα ἀδείᾳ τοῦ συγγραφέως ἐκ τῆς δευτέρας γερμανικῆς μεταφράσεως.

ΥΠΟ ΛΥΣΑΝΔΡΟΥ Γ. Χ. ΚΩΝΣΤΑ

Τιμᾶται δραχ. 3.—Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον δραχ. 3,25.

ΧΕΙΜΩΝΑΝΘΟΙ
ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΟΛΕΜΗ

Συλλογὴ λυρικῶν ποιημάτων

Ἐξεδόθη ἄρτι ἄριστα τετυπωμένον ἐπὶ χάρτου ἐκλεκτοῦ, μετὰ καλλιτεχνικοῦ ἐξωφύλλου.
Τιμᾶται δραχ. 3. —Μετὰ ταχυδρομικῶν τελῶν δραχ. 3,30.
Πωλεῖται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας»

ΑΡΤΙ ΕΚΔΟΘΕΝ

ΚΡΗΤΙΚΑΙ ΡΙΜΑΙ
ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ
ΤΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗ ΚΑΙ ΑΛΗΔΑΚΗ
ΥΠΟ ΕΜΜ. ΒΑΡΔΙΔΗ, Κρητός.

Τιμᾶται δραχμῆς.—Ταχυδρομ. ἀποστελλόμενον δρ. 1. 10
Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας»

ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ ΠΑΣΧΑΛΙΝΗ
Ἀντίτυπα αὐτῆς πωλοῦνται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» ἐν Ἀθήναις δραχ. 2,50, διὰ τὰς ἐπαρχίας. δραχ. 2,75, διὰ τὴν ἀλλοδαπὴν φρ. χρυσᾶ 3.

ΜΕΛΕΤΗ
ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΘΕΣΕΩΣ ΤΟΥ ΙΟΝΙΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ ΕΝ ΤΗ ΑΡΧΑΙΑ ΚΑΙ ΝΕΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ
ΥΠΟ
ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

Πωλεῖται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» δρ. 1.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 —1350

Digitized by Google

FOREIGN BODL: LIBR PERIODICALS

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 598.—12 ΙΟΥΝΙΟΥ 1888. Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ — ΑΡΙΘ. 650

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΚΑΪΡΗ.
Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ, μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ, μετάφρασις Χ. Α.
Η ΟΔΟΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ. (**Ἐκ τῶν Ἀθηναϊκῶν Ἐπιστολῶν τοῦ Κόμητος** de Mouy)
ΒΟΝΩΝΙΑ.
Ο ΑΗΡ ΚΑΙ ΤΑ ΛΟΥΤΡΑ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ.
ΝΥΚΤΕΡΙΔΕΣ ΑΙΜΟΔΙΨΕΙΣ.
ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Κατὰ τὰ στοιχεῖα ἅτινα μέχρι τοῦδε συνεκέντρωσαν τὰ γραφεῖα τῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἐκθέσεως κατὰ πᾶσαν πιθανότητα μόλις θέλει ἐξαρκέσει τὸ Ζάππειον μέγαρον ὅπως περιλάβῃ ἅπαντα τὰ δηλωθέντα ἐκθέματα. Ἐπὶ τῇ βάσει ταύτῃ ἐγένετο καὶ ἡ κατανομὴ τῶν διαφόρων αἰθουσῶν κατὰ συναγωγάς.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐν Παρισίοις ἐξεδόθη νέα συλλογὴ ποιημάτων λυρικῶν τοῦ Βίκτωρος Οὐγκώ, μετὰ θάνατον εὑρεθέντων, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Toute la lyre. Τῆς συλλογῆς προτάσσεται εἰσαγωγὴ γραφεῖσα παρὰ τοῦ κ. Παύλου Μερίς, ὅστις ἐπεστάτησε περὶ τὴν ἔκδοσιν. Εἰς τὴν οἰκίαν τούτου ἀνεγνώσθησαν εἰς ἐπήκοον ἐκλεκτῆς ὁμηγύρεως λογίων διάφορα τῶν νεωστὶ εὑρεθέντων ποιητικῶν αὐτοῦ ἔργων, ἐκρίθησαν δὲ ὁμοφώνως διά τε τὴν χάριν, τὸ ὕφος τῶν ἐννοιῶν καὶ τὴν ἀπαράμιλλον στιχουργίαν ἀντάξια τῶν γνωστῶν λυρικῶν ἔργων τοῦ μεγάλου ποιητοῦ. Ὡς πρωτόλειον τῆς νέας ταύτης συλλογῆς παρατιθέμεθα ᾠδὲ βραχὺ ἰδιότροπον στιχούργημα.

Comédie
Personnages: *Lui*, *Elle*
LUI
Farouche !
ELLE
Moqueur !
LUI
Ta bouche !
ELLE
Ton coeur !

— Νέας γλώσσης διεθνοῦς τὴν ἐμφάνισιν ἀγγέλλει ὁ *Ταχυδρόμος τοῦ Λονδίνου*· ἡ νέα γλῶσσα καλεῖται Lingua, προώρισται δὲ νὰ διευκολύνῃ τὰς μεταξὺ τῶν λαῶν ἐμπορικὰς καὶ ἐπιστημονικὰς σχέσεις. Καθὰ ὁ ἐφευρέτης αὐτῆς κ. Ἕνδερσων ἐδήλωσεν, ἡ Lingua θὰ δανείζηται λέξεις ἐκ τῶν νεωτέρων γλωσσῶν καὶ τῆς λατινικῆς, ὁσάκις ἡ λατινικὴ λέξις εἶνε προτιμητέα, δὲν θὰ εἶνε δὲ γλῶσσα παγκόσμιος ἀλλὰ διεθνής. Ὁ ἐφευρέτης προστίθησιν ὅτι οὐδέποτε οἱ εὐρωπαϊκοὶ λαοὶ ἤθελον συγκατατεθῆ νὰ παραδεχθῶσιν ὡς γλῶσσαν διεθνῆ μίαν τῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν. ἐκ τούτου δὲ παρέστη ἡ ἀνάγκη ὅπως δανεισθῇ ἐκ τῆς λατινικῆς, οὔσης τὸ θεμέλιον τῶν νεωτέρων γλωσσῶν, τὸ ἑνωτικὸν μέσον ὅπερ ἔσται τόσον χρήσιμον καὶ ἐπωφελές. «Προὐτίμησε δὲ τὰς λατινικὰς ῥίζας, λέγει τελευτῶν ὁ ἐφευρέτης, ὡς οἰκείας πρὸς τοὺς Ἄγγλους καὶ πρὸς τὰς ῥωμανικὰς φυλάς, τοὺς Σλαύους καὶ τοὺς Γερμανούς, οἵτινες μετ' ἀξιοσημειώτου εὐχερείας σπουδάζουσι τὰς διαφόρους ξένας γλώσσας καὶ οἵτινες τάχιστα θὰ ἐκμάθωσι τὴν Lingua.

— Ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Αὐτοκράτορος Γουλιέλμου μέχρι τῆς 25 ἀπριλίου ἐξεδόθησαν κατὰ βιβλιογραφικὴν στατιστικὴν 471 δημοσιεύματα ἀναφερόμενα εἰς αὐτὸν καὶ εἰς ἄλλα μέλη τῆς οἰκογενείας Χοενζόλλερν.

— Ἐξεδόθη ἄρτι ἐν Ῥώμῃ τὸ πρὸ πολλοῦ ἀναμενόμενον μεγίστης ἱστορικῆς ἀξίας ἡμερολόγιον τοῦ Καβούρ.

—Ἀριθμός τις ὀθωμανοπαίδων ἀπεστάλη δημοσίᾳ δαπάνῃ εἰς Γερμανίαν πρὸς ἐκπαίδευσιν ἐν γερμανικοῖς ἐκπαιδευτηρίοις. Οἱ ὀθωμανόπαιδες οὗτοι ἀνέρχονται εἰς 20.

— Ἐν Ἀμστελοδάμῳ ἐνεκαινίσθη ἀπὸ 1 μαΐου Ἐθνογραφικὸν Μουσεῖον. Ἐν τῷ μουσείῳ τούτῳ ἐκτὸς ἄλλων πολυτίμων ἀντικειμένων ὑπάρχει πλουσιωτάτη συλλογὴ ὅπλων, σκευῶν, κοσμημάτων ἐκ τοῦ Ἰνδικοῦ ἀρχιπελάγους.

— Ἡ ἐν Κοπεγχάγῃ Σκανδιναυικὴ ἔκθεσις ἠνεώχθη τῇ 18 μαΐου. Εἶνε αὕτη ἐμπορική, βιομηχανικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ καὶ περιλαμβάνει ἐκθέματα μόνον ἐκ Δανίας, Ἰσλανδίας, Σουηδίας καὶ Νορβηγίας.

— Μεταφρασθεὶς γερμανιστὶ παρεστάθη ἐν τῷ βιενναίῳ Burgtheater ὁ *Ἀβᾶς Κωνσταντῖνος* τὸ ἐκ τοῦ ὁμωνύμου μυθιστορήματος τοῦ Ἀλεβὺ ἐξαχθὲν δρᾶμα.

— Ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ ἐτέθησαν τὰ θεμέλια μεγάλου Γερμανικοῦ θεάτρου.

— Τῇ 17 μαΐου ἑώρτασε τὸ μέγα θέατρον Στοκχόλμης τὴν ἑκατονταετηρίδα του.

— Ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Ἰουλίου Σίμωνος ἤρξατο ἡ ἔκδοσις νέου οἰκογενειακοῦ περιοδικοῦ ἐν Παρισίοις τῆς Revue de Famille, οὗ κύριος σκοπὸς εἶνε ἡ ἐν Γαλλίᾳ ἀνόρθωσις τοῦ οἰκογενειακοῦ αἰσθήματος.

— Παρὰ τὴν Οὐασιγκτῶνα τῆς Β. Ἀμερικῆς ἐτέθη τὴν 24 μαΐου ὁ θεμέλιος λίθος τοῦ νέου καθολικοῦ Πανεπιστημίου.

—Τῇ 22 μαΐου συνῆλθεν ἐν Φραγκφόρτῃ τὸ 7ον συνέδριον τῶν γερμανῶν διδασκάλων. 1200 διδάσκαλοι ἐξ ἀμφοτέρων τῶν γενῶν προσῆλθον ἐξ ὅλης τῆς Γερμανίας, ἐν οἷς 150 ἀντιπρόσωποι διδασκαλικῶν συλλόγων ἀριθμούντων ἐν ὅλῳ 50,000 μελῶν. Τὸ συνέδριον ἅμα τῇ ἐνάρξει τῶν ἐργασιῶν ἀπηύθυνε τηλεγραφικῶς χαιρετισμὸν πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα.

— Ὁ γηραιὸς αὐστριακὸς ποιητὴς Ἐδουάρδος Βάουερνφελδ ἐπεράτωσεν ἄρτι νέον ἱστορικὸν δρᾶμα ἑλληνικῆς ὑποθέσεως ὑπὸ τὸν τίτλον *Ἀλκιβιάδης*.

— Μελόδραμα νέον γερμανικὸν ὑπὸ τὸν τίτλον *ἡ Τρικυμία*, οὗ ἡ ὑπόθεσις ἐλήφθη ἐκ τοῦ ὁμωνύμου σαικσπηρείου δράματος, ἔργον τοῦ μελοποιοῦ Οὔρσπρουχ παρεστάθη ἐσχάτως μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ ἐν Φραγκφούρτῃ θεάτρου. Ἡ μουσικὴ εἶνε γεγραμμένη κατὰ τὸν βαγνέρειον τρόπον τοῦ μουσικοῦ δράματος.

— Ἐν Ῥώμῃ ἐκδίδονται 191 ἐφημερίδες καὶ περιοδικά. Τούτων 21 εἶνε καθημερινὰ φύλλα. Ὁ πολιτικὸς τύπος ἀριθμεῖ 35, ὁ θρησκευτικὸς 37· εἰκονογραφημένα εἶνε 23, 14 γράφονται εἰς ξένας γλώσσας.

Τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον Ἀθηναίων ἐψηφίσατο πρᾶξιν ἀξίαν ἑαυτοῦ καὶ τῆς πόλεως. Ἐπὶ τῇ προσεχῶς τελουμένῃ ἐν Μονάχῳ ἑκατονταετηρίδι τοῦ φιλέλληνος βασιλέως Λουδοβίκου τῆς Βαυαρίας, εἰς τὰς τελετὰς τῆς ὁποίας ἐκλήθη

Digitized by Google

καὶ ὁ Δῆμος Ἀθηναίων, προτάσει τοῦ Δημοτικοῦ Συμβούλου καὶ βουλευτοῦ κ. Α. Ψύλλα, ἐγένετο δεκτόν, ὅπως ἐν τῇ πρὸ τοῦ νεοδμήτου θεάτρου πλατείᾳ τῇ φερωνύμῳ τοῦ «Λουδοβίκου» ἀνιδρυθῇ ἀνδριάς, οὗ τὰς δαπάνας θὰ καταβάλῃ ὁ δῆμος Ἀθηναίων. Ἵνα ὅμως μὴ ἐκληφθῇ τὸ ἔργον ὡς μονομερές, ἀπεφασίσθη ἵνα ζητηθῶσιν οἱ ἔρανοι καὶ τῶν λοιπῶν τοῦ κράτους Δημοτικῶν Συμβουλίων.

— Ἡ Πρυτανεία τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ἐξέδωκε προκήρυξιν, δι' ἧς κανονίζει τὸ ἐτήσιον διαγώνισμα, ὅπερ ὁ τακτικὸς καθηγητὴς τῆς χειρουργικῆς κλινικῆς καὶ τῆς χειρουργικῆς παθολογίας κύριος Θ. Ἀρεταῖος ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς πεντηκοστῆς ἐπετείου τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ἵδρυσεν, ὁρίσας χιλιόδραχμον βραβεῖον, τὸ ὁποῖον θ' ἀποδίδεται εἰς τὸν πρωτεύσοντα διδάκτορα τῆς Ἰατρικῆς ἐν διαγωνισμῷ. Ἡ Ἰατρικὴ Σχολὴ καὶ ἡ Ἀκαδημαϊκὴ Σύγκλητος ὥρισαν, ὅπως τελῆται ὁ διαγωνισμὸς κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον ἑκάστου ἔτους μεταξὺ τῶν τοῦ λήξαντος ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους διδακτόρων, οἵτινες ἔλαβον τὸν βαθμὸν ἄριστα ἢ λίαν καλῶς· πρὸς δὲ τούτοις ὅπως οἱ διαγωνιζόμενοι ἐξετάζωνται προφορικῶς μὲν εἰς τὴν Ἀνατομίαν, Φυσιολογίαν, Φαρμακολογίαν, εἰδικὴν Νοσολογίαν, Χειρουργίαν, Παθολογίαν καὶ Μαιευτικήν, ἐγγράφως δὲ εἰς ἓν τῶν μαθημάτων τούτων.

Ἡ Πρυτανεία προσκαλεῖ τοὺς βουλομένους ἐκ τῶν διδακτόρων τοῦ λήγοντος ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους 1887—88 νὰ διαγωνισθῶσιν, ὁρίζουσα ἡμέραν τῶν ἐξετάσεων τὴν 29ην τοῦ προσεχοῦς Σεπτεμβρίου. Αἱ αἰτήσεις δέον νὰ ὑποβληθῶσιν ἀπὸ τῆς 22—28 τοῦ αὐτοῦ μηνός.

— Κατὰ τὰς ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἐνεργουμένας ἀνασκαφὰς ἀνευρέθη ὡραιοτάτη κεφαλὴ ἀρχαϊκῆς ἐποχῆς ἐξόχου τέχνης. Ἡ κεφαλὴ προσαρμόζεται ἀκριβῶς εἰς κορμὸν νεανίου εὑρεθέντα πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐν τῇ Ἀκροπόλει. Τοιουτοτρόπως συμπληροῦται ἄγαλμα, τὸ ὁποῖον θ' ἀποτελῇ ἕνα ἐκ τῶν ἀρίστων κόσμων τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου.

— Διὰ τὸν προκηρυχθέντα διαγωνισμὸν πρὸς κατασκευὴν ἀνδριάντος τοῦ Κολοκοτρώνη ὑπέβαλον αἰτήσεις ὁ ἐν Μονάχῳ γλύπτης κ. Ι. Βιτάλης, οἱ ἐνταῦθα κκ. Γ. Ξενάκης, Γ. Μπονάνος, καὶ Λάζαρος Φυτάλης, καὶ ὁ ἐν Σύρῳ κ. Γ. Βιτάλης. Τὰ προπλάσματα δέον νὰ ὑποβληθῶσι πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴν μέχρι τοῦ τέλους Σεπτεμβρίου, καὶ εἶτα θὰ ἀποσταλῶσι πρὸς κρίσιν καὶ ἐκλογὴν εἰς τὴν ἐν Ῥώμῃ Ἀκαδημίαν.

— Ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἠλειακὰ» ὁ ἐν τῷ γυμνασίῳ Πύργου καθηγητὴς κ. Γ. Παπανδρέου ἐκδίδει συγγραφὴν πρωτότυπον, ἧς ἀντικείμενον ἔσται ἡ ἀρχαιολογική, γεωγραφικὴ καὶ ἱστορικὴ ἔρευνα τῆς ἐπαρχίας ταύτης.

— Ὑπὸ τοῦ κ. Π. Μελεάγρου Ἀθανασίου ἀγγέλλεται ἡ ἔκδοσις «Βιογραφίας Ἀλεξάνδρου Ῥίζου τοῦ Ῥαγκαβῆ».

— Ἐκ τοῦ τυπογραφείου τοῦ Messager d' Athènes ἐξεδόθη εἰς τεῦχος κομψὸν ἡ «Ἐτησία Ἐπετηρὶς» τοῦ Γαλλικοῦ Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς, περιέχουσα τὰ πρακτικὰ τοῦ Ἐπιμελητηρίου, διαφόρους στατιστικὰς πληροφορίας περὶ Ἑλλάδος καὶ ἄλλας ἐμπορικάς, βιομηχανικάς, σιδηροδρομικὰς κτλ.

— Ὁ ἐν Μασσαλίᾳ ἑλληνικὸς σύλλογος ἔπεμψεν εἰς τὸν σεβασμιώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Κεφαλληνίας διὰ τὴν ὑπὸ τούτου συσταθεῖσαν ἐν Ἀργοστολίῳ Βιβλιοθήκην πάντα τὰ βιβλία τὰ τέως ἀπαρτίζοντα τὴν βιβλιοθήκην τοῦ εἰρημένου Συλλόγου, καθὼς καὶ τὰς εἰκόνας τὰς ἀνηρτημένας ἐν ταῖς αἰθούσαις αὐτοῦ. Ὑπὲρ τῆς αὐτῆς δὲ βιβλιοθήκης ἀπέστειλε καὶ ὁ ἐν Μασσαλίᾳ κ. Ἱερώνυμος Βαλιέρης 40 λίρας στερλίνας.

Ὡσαύτως δὲ αἱ ἐν Μασσαλίᾳ Ἑλληνίδες Κυρίαι ἐκ κοινῆς συνδρομῆς ἔπεμψαν εἰς τὸ τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κεφαλληνίας ἄρτι συστηθὲν νοσοκομεῖον πάντα τὰ χρειώδη ὑφάσματα καὶ ἐνδύματα διὰ τοὺς ἀσθενεῖς. Ὑπὲρ τοῦ νοσοκομείου δ' ἐπίσης τούτου οἱ ἐκτελεσταὶ τῆς διαθήκης τοῦ ἀειμνήστου Ἀγγέλου Ῥωμάνου δι' ἐπιστολῆς των πρὸς τὸν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπον Κεφαλληνίας ἐδήλωσαν ὅτι κατέθεσαν τὸ ἐκ 50,000 δραχμῶν κληροδότημα. Τοιαῦται πράξεις τιμῶσαι τοὺς ὁμογενεῖς καὶ τὸν ὑπὲρ κοινωνικῶν σκοπῶν καὶ ἀγαθοεργῶν ἐργαζόμενον Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπον Κεφαλληνίας Κύριον Γερμανόν, εἶνε ἀνώτεραι παντὸς ἐπαίνου.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 10 Ἰουνίου.

Διετάχθη πένθος τριῶν ἑβδομάδων ἐν τῇ Αὐλῇ ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας Φρειδερίκου τοῦ Γ'.

— Ἐκομίσθη ἡ ἐν Παρισίοις κατασκευασθεῖσα πολυτελεστάτη σπάθη, ἡ διὰ κοινοῦ ἐράνου πάντων τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ πεζικοῦ ἀγορασθεῖσα ὅπως δωρηθῇ τῷ Διαδόχῳ ἐπὶ τῇ ἐνηλικιώσει αὐτοῦ. Ἡ ἐκ καθαροῦ ἀργύρου θήκη της ἔχει δύο κρίκους ἐκ χρυσοῦ ἀπέφθου. Ἐπὶ τοῦ προφυλακτῆρος εἶνε ἐγγεγραμμένον στέμμα τῶν Αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου μετὰ τοῦ δικεφάλου ἀετοῦ συγκειμένου ἐξ ἀδαμάντων· ἐπὶ τῆς λαβῆς ὅλης ἀδαμαντοκεντήτου εἶνε κεχαραγμένα τὰ γράμματα «Ἐν τούτῳ νίκα», πολλοὶ δὲ ἀδάμαντες φέρουσι τὸ ἀρχικὸν στοιχεῖον τοῦ ὀνόματος τοῦ Διαδόχου. Ἐπὶ τῶν δύο πλευρῶν τῆς λεπίδος ἀναγινώσκονται αἱ ἐπιγραφαὶ «Τῇ Α. Β. Υ. τῷ διαδόχῳ Κωνσταντίνῳ» «Οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ πεζικοῦ 1887.» Τὴν σπάθην ταύτην, ἧς ἡ ἀξία ἀνέρχεται εἰς 6200 παλαιὰς δραχμάς, θὰ ἐπιδώσῃ προσεχῶς τῷ βασιλεῖ ἐπιτροπὴ ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν.

— Ἐπανέκαμψεν ὁ ἀπουσιάζων πρὸ καιροῦ ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν κ. Σ. Δραγούμης, ὅστις θ' ἀναπληρώσῃ καὶ τὸν εἰς Κέρκυραν ἀπερχόμενον συνάδελφόν του ὑπουργὸν τῶν ναυτικῶν κ. Θεοτόκην.

— Παρουσιάσθη καὶ ἐπέδωκε τὰ διαπιστευτήρια τῷ βασιλεῖ ὁ ἄρτι ἀφικόμενος πρεσβευτὴς τῆς Ἀγγλίας κ. Μόνσων.

— Διαπραγματεύσεις γίνονται μεταξὺ τῆς Κυβερνήσεως καὶ Ἑταιρίας τινὸς περὶ τῆς κατασκευῆς καὶ διαχειρίσεως σιδηροδρόμου ἑνοῦντος τὸν Βῶλον καὶ τὰ Λεχώνια διὰ τροχιᾶς στενοτάτης, ἤτοι 60 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου. Ἡ δαπάνη τῆς κατασκευῆς τοῦ σιδηροδρόμου τούτου ὑπολογίζεται εἰς 15000 δραχμῶν κατὰ χιλιόμετρον, ἐνῷ τῶν παρ' ἡμῖν στενῶν σιδηροδρόμων ἡ δαπάνη ἀνέρχεται κατὰ μέσον ὅρον εἰς 80,000 δραχμῶν. Ὁ σιδηρόδρομος οὗτος ἔσται μήκους 30 χιλιομέτρων.

— Παρὰ τῶν ἀντιπροσώπων μεγάλης γερμανικῆς ἑταιρίας ὑπεβλήθησαν προτάσεις πρὸς τὸν δήμαρχον Ἑρμουπόλεως περὶ φωτισμοῦ τῆς πόλεως ἐκείνης δι' ἠλεκτρικοῦ φωτός.

— Ὀκτὼ τῶν ἐν Χαλκίδι δηχθέντων ὑπὸ λυσσῶντος κυνὸς ἀφικόμενοι ἐκεῖθεν ἀνεχώρησαν εἰς Παρισίους ὅπως ὑποβληθῶσιν εἰς θεραπείαν παρὰ τῷ κ. Παστέρ.

— Ἡμέρα πρὸς ἐκλογὴν τῶν νομαρχιακῶν συμβουλίων ὡρίσθη ἡ 28 Ἰουλίου. Ἀναλογοῦσι νομαρχιακοὶ σύμβουλοι κατὰ νομοὺς ὡς ἑξῆς· ἐκ τῶν νομῶν Ἄρτης καὶ Ζακύνθου ἀνὰ 12, ἐκ τῶν νομῶν Κεφαλληνίας, Εὐβοίας, Τρικκάλων, Κερκύρας καὶ Λακωνίας 15, ἐκ τοῦ νομοῦ Φθιώτιδος 16, ἐκ τοῦ νομοῦ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας 17, ἐκ τῶν νομῶν Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας, Λαρίσσης καὶ Μεσσηνίας ἀνὰ 18, ἐκ τῶν νομῶν Κυκλάδων, Ἀρκαδίας καὶ Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας ἀνὰ 19, καὶ ἐκ τοῦ νομοῦ Ἀχαΐας καὶ Ἤλιδος 20.

— Ἡ ἀναλαβοῦσα τὴν κατασκευὴν τοῦ σιδηροδρόμου Μύλων-Καλαμῶν ἑταιρία κατέθηκε τὴν ἐκ 10,000,000 προκαταβολήν, ἡ δὲ ἡμετέρα κυβέρνησις κατέβαλε τὸ ἐκ 12,750,000 ἀντίτιμον αὐτῆς παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Τραπέζῃ εἰς ἔντοκα γραμμάτια καὶ χρεώγραφα.

— Ἡ κατασκευὴ τοῦ ἀπὸ Μεσολογγίου μέχρι Αἰτωλικοῦ πρώτου τμήματος τοῦ σιδηροδρόμου Μεσολογγίου-Ἀγρινίου ἄρχεται μετ' ὀλίγας ἡμέρας. Διετάχθη ἤδη ὁ νομάρχης ὅπως συνεννοούμενος μετὰ τῶν ἁρμοδίων ἀρχῶν προβῇ εἰς τὴν ἀπαλλοτρίωσιν τῶν ὑπὸ τῆς γραμμῆς καταλαμβανομένων κτημάτων.

— Αἱ συλλεγεῖσαι ἐν Ἑλλάδι συνδρομαὶ ὑπὲρ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει φιλανθρωπικῶν καταστημάτων ἀνῆλθον ἐν συνόλῳ εἰς δραχ. 32,430.

— Ἀπῆλθον εἰς Θεσσαλίαν οἱ μηχανικοὶ τῆς γαλλικῆς ἀποστολῆς μετά τινων ἐκ τῶν ἡμετέρων ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ ἀρχιμηχανικοῦ κ. Γκοτλὰν ὅπως ποιήσωνται ἔναρξιν τῶν ἀναγκαίων προκαταρκτικῶν ἐργασιῶν διὰ τὰ ἐν Θεσσαλίᾳ γενησόμενα ὑδραυλικὰ ἔργα. Οἱ μηχανικοὶ διαιρεθήσονται καθ' ὁμίλους, ὅπως ἀρχίσωσιν αἱ ἐργασίαι ἐκ διαφόρων ἐνταυτῷ μερῶν.

Digitized by Google

ΚΛΗΡΩΣΙΣ ΤΟΥ ΛΑΧΕΙΟΥ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

Πρακτικόν.

Ἐν Ἀθήναις, σήμερον τὴν 5 Ἰουνίου 1888, ἡμέραν Κυριακὴν καὶ ὥραν 4 μ.μ. προσκληθέντες παρὰ τῆς Διευθύνσεως τῆς «Ἑστίας» οἱ ὑποραινόμενοι συνδρομηταὶ αὐτῆς κκ. Ν. Χ. Ἀποστολίδης, Ν. Σπανδωνῆς, Σπυρ. Περρῆς, Σπ. Βασιλειάδης καὶ Δημ. Κακλαμάνος, συνήλθομεν ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ περιοδικοῦ, ὅπως παραστῶμεν εἰς τὴν κλήρωσιν τοῦ λαχείου τοῦ διοργανωθέντος χάριν τῶν συνδρομητῶν αὐτοῦ. Γενομένης δ' ἐξελέγξεως τῶν κλήρων καὶ εὑρεθέντων τούτων ἐν τάξει, προέβημεν εἰς τὴν κλήρωσιν τοῦ Λαχείου καθ' ἣν ἐξήχθησαν οἱ ἑπόμενοι πεντήκοντα ἀριθμοί, καταγραφόμενοι ὧδε κατὰ τὴν τάξιν τῆς κληρώσεως αὐτῶν:

135—1538—1341—239—1614—166—1101 — 890 — 1650—1272—462—402—1530— 314 — 1240 — 1212 — 1259—4—500—1659—1424—1057—348—1543 — 1282 —537—1137—265—1433—416 — 235 — 419 —1492 — 875—1587—218—121—385—111—194—865—297—44 —802—1061—1642—85—926—1005—1445

Ἐν Ἀθήναις τῇ 5 Ἰουνίου 1888

Ἡ ἐπὶ τῆς κληρώσεως ἐπιτροπή.

Σ. Βασιλειάδης — Ὁ Διευθυντὴς τῆς «Ἑστίας»
Ν. Χ. Ἀποστολίδης — Γ. Κασδόνης
Σ. Περρῆς
Δ. Κακλαμάνος
Ν. Σπανδωνῆς

Μετὰ τὴν κλήρωσιν τοῦ Λαχείου, παραβληθέντες οἱ κληρωθέντες ἀριθμοὶ πρὸς τὸ στέλεχος τοῦ βιβλίου τῶν ἀποδείξεων τῆς «Ἑστίας» εὑρέθησαν ἀνήκοντες οὗτοι εἰς τοὺς ἑπομένους συνδρομητὰς αὐτῆς:

Ἀριθ.	135	συνδρ.	Ἰωάννῃ Γκάβᾳ	—Γράτζ
»	1538	»	Γ. Ἀλεξ. Δουζίνᾳ	—Πατρῶν
»	1341	»	Κωνστ. Μωραϊτίνῃ	—Ἀθηνῶν
»	239	»	Δημ. Λιάλιῳ	—Μονάχου
»	1614	»	Γερασ. Ραυτοπούλῳ	—Ἰθάκης
»	166	»	Ἐμμ. Κ. Βουλαλᾷ	—Καβάλλας
»	1101	»	Σ. Κ. Κιαφαζέζῳ	—Αἰτωλικοῦ
»	890	»	Λαυρεντίῳ Μαβίλλῃ	—Κερκύρας
»	1650	»	Τηλεμάχῳ Ἰσμυρίδῃ	—Ἀθηνῶν
»	1272	»	Ν. Κρασσάκῃ	—Ἀθηνῶν
»	462	»	Ἀριστοτέλει Φονδριὲ	—Σμύρνης
»	402	»	Φ. Κωνσταντουλάκῃ	—Βουκουρεστίου
»	1530	»	Ν. Καραγιαννάκῃ	—Καλαμῶν
»	314	»	Ἀθηνᾷ Κυπριάδου	—Ὀδησσοῦ
»	1240	»	Σπυρ. Ἀραβαντινῷ	—Ληξουρίου
»	1212	»	Ἠλίᾳ Ν. Προκόπῃ	—Κεφαλληνίας
»	1259	»	Α. Καστρωμένῳ	—Ἀθηνῶν
»	4	»	**Frédéric Halbherr**	**—Roveretto**
»	500	»	Δημ. Σαρσέντῃ	—Ροστοβίου
»	1659	»	Ἰω. Σιάνῳ	—Πατρῶν
»	1424	»	Ἰω. Σπανίδῃ	—Βώλου
»	1057	»	Αἰκατ. Κωνσ. Βούρου	—Ἀθηνῶν
»	348	»	Ἀδελφ. Δεπάστα	—Κων)πόλεως
»	1543	»	Σπυρ. Μέγαρῃ	—Πατρῶν
»	1282	»	Δημ. Κηρύκῳ	—Ἀθηνῶν
»	537	»	Χριστ. Μάσσῳ	—Λεόβας
»	1137	»	Θεοδ. Βούλγαρῃ	—Πειραιῶς
»	265	»	Νικ. Παλαιολόγῳ	—Ἀλεξανδρείας
»	1433	»	Καν. Τ. Τολιοπούλου	—Τριπόλεως.
»	416	»	Δ. Μ. Βαμβούρῃ	—Γιουργέβου
»	235	»	Γρηγ. Καρποζήλῳ	—Οὐζοὺν-Ἀδᾶ (Κασπία)
»	419	»	Π. Χρυσσούλῃ	-Κωστάντσας
»	1192	»	Λέσχῃ «Πύργος»	—Πύργου
»	875	»	Κωνστ. Δεδίτσῃ	—Πειραιῶς
»	1587	»	Φ. Βάλβῃ	—Αἰτωλικοῦ
»	218	»	Β. Ζλατάνῳ	—Θεσσαλονίκης
»	121	»	Ἰγν. Εὐστρατιάδῃ	—Πλωμαρίου
»	385	»	Κωνστ. Δημητριάδῃ	—Βραΐλας
»	111	»	Ἀναγν. «Βενιαμεῖν»	-Πλωμαρίου
»	194	»	Κωνστ. Καμπούρῃ	—Ταϊγανίου
Ἀριθ.	865	συνδρ.	Χ. Παπαγεωργίου	—Κερκύρας
»	297	»	Α. Δ. Λούσῃ	—Ὀδησσοῦ
»	44	»	Ἀγγελῇ Δρίβᾳ	—Ὀλτενίτζης
»	802	»	Πελ. Ἠλιοπούλῳ	—Ἀθηνῶν
»	1061	»	Θ. Τράστᾳ	—Ἀθηνῶν
»	1642	»	Ἀνδρ. Σπηλιοπούλῳ	—Αἰγίου
»	85	»	Εὐ. Κυριακοπούλῳ	—Ἀρμαβὴρ Καυκάσου
»	926	»	Πηνελόπῃ Σκέφερῃ	—Λευκάδος
»	1005	»	Ἀποσ. Ν. Καρδίτσῃ	—Σύρου
»	1445	»	Στεφάνῳ Παρίσῃ	—Ἀθηνῶν.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀριθμῶν κερδίζουσιν:

Οἱ δέκα πρῶτοι (1-10) ἕκαστος ἀνὰ ἓν σῶμα χρυσόδετον τῆς Ἱστορίας Παπαρρηγοπούλου.

Οἱ ἑπόμενοι δέκα ἀριθμοὶ (11-20) ἕκαστος ἀνὰ *δέκα* τόμους τῆς «Ἑστίας» κατ' ἐκλογήν.

Οἱ ἑπόμενοι εἴκοσιν ἀριθμοὶ (21-40) ἕκαστος ἀνὰ *πέντε* τόμους τῆς «Ἑστίας» κατ' ἐκλογήν.

Οἱ ἑπόμενοι πέντε (41-45) ἕκαστος ἀνὰ μίαν πλήρη σειρὰν *τεσσάρων* ἐτῶν τῆς σατυρικῆς ἐφημερίδος τοῦ «Ρωμηοῦ».

Οἱ τελευταῖοι πέντε (46-50) ἕκαστος ἀνὰ μίαν συλλογὴν τῶν ἑπομένων βιβλίων:

Μενδ. Βαρθόλδη Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως.

Δ. Βικέλα μετάφρ. Μάκβεθ, Ἀμλέτου, Ἐμπόρου Βενετίας, τοῦ Σαίξπειρ.

Δημ. Βερναρδάκη Εὐφροσύνη.

Ἀγγέλου Βλάχου Λυρικὰ ποιήματα.

Δ. Βικέλα Διηγήματα.

Λεύκωμα περιέχον 12 φωτογραφίας τῶν ἀρχαίων μνημείων.

Θήκην χρυσότευκτον διὰ φωτογραφίας.

Παρακαλοῦνται οἱ ἄνω σημειούμενοι κύριοι συνδρομηταὶ νὰ παραλάβωσιν ἐκ τοῦ γραφείου τῆς «Ἑστίας» ἕκαστος τὸ εἰς αὐτὸν ἀνῆκον κέρδος. Οἱ ἐξ αὐτῶν κερδίσαντες τόμους «Ἑστίας» παρακαλοῦνται νὰ δηλώσωσιν ἡμῖν τοὺς τόμους τῆς ἐκλογῆς των.

Οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ παρακαλοῦνται νὰ ὑποδείξωσιν ἡμῖν τὸ πρόσωπον, εἰς ὃ θέλουσι παραδοθῇ τὰ εἰς αὐτοὺς ἀνήκοντα κέρδη. Ἐν περιπτώσει ἀποστολῆς αὐτῶν διὰ τοῦ ταχυδρομείου, τὰ ταχυδρομικὰ τέλη ἐπιβαρύνουσι τὸν συνδρομητήν, πρὸς ὃν ἀποστέλλονται. Εἶνε δὲ τὰ ταχυδρομικὰ τέλη ταῦτα·

Διὰ τὴν Ἱστορίαν Παπαρρηγοπούλου δεδεμένην	Δραχ.	8.—
Διὰ δέκα τόμους «Ἑστίας»	»	7.40
Διὰ πέντε τόμους «Ἑστίας»	»	3.70
Διὰ μίαν σειρὰν *Ῥωμηοῦ*	»	2.—
Διὰ τὴν συλλογὴν τῶν βιβλίων	»	3.20

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Κ. Ν. Δ. Παρακαλεῖσθε νὰ τὸ παραλάβητε ἐκ τοῦ γραφείου ἡμῶν.—**Σεβ. ἀρχ. Ι. Μ. Λονδῖνον.** Ἡ συνδρομὴ παρεδόθη τῇ *Ἐφημερίδι*, παρ' ἧς θὰ ἀποστέλλωνται ὑμῖν καὶ τὰ ἄλλα φύλλα. — **κ. Σ. Γ. Bielitz.** Συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας, ἰδιαιτέρως δ' ἀπηντήσαμεν. — *Παρατηρητῇ.* Ὁ πολὺς λαὸς ἔχει ἀνάγκην φιλολογίας, ἥτις νὰ ᾖ διὰ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ καὶ τὴν καρδίαν ὅ,τι εἶνε ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος διὰ τὸ σῶμά του. Ἐργατικὸς ὢν ἔχει ἀνάγκην ἐργαλείων, καὶ ὡς τοιοῦτον ἀξιοῖ νὰ μεταχειρισθῇ καὶ τὸ βιβλίον ὅπερ ἀναγινώσκει καὶ τὸ δρᾶμα εἰς ὃ παρίσταται. Ἐπιζητεῖ παραμυθίαν, ἐνθάρρυνσιν. «Δότε μοι, ἀναφωνεῖ εἰς τοὺς συγγραφεῖς, δότε μοι μίαν λέξιν, τὴν ὁποίαν νὰ μεταχειρισθῶ αὔριον, ἀπόψε, ὅταν θὰ ἐπέλθῃ ἡ στιγμὴ ν' ἀποφασίσω, νὰ διευθύνω τοὺς οἰκείους μου, νὰ ὁδηγήσω τὴν σκέψιν μου. Ἔχω παιδία, ὁμιλήσατέ μοι δι' αὐτά. Ἔχω γυναῖκα, ὁμιλήσατέ μοι δι' αὐτήν. Πυκνὸν σκότος καλύπτει τὸν αὐτοκαλούμενον πεπολιτισμένον τοῦτον κόσμον, ὅστις καθιστᾷ ἔτι πυκνότερον τὸ σκότος του σβύνων τὰ παλαιὰ φῶτα. Σεῖς οἵτινες βλέπετε, καλέσατέ με· Ἀπ' ἐδῶ ἢ ἀπ' ἐκεῖ πρέπει νὰ διευθυνθῶ;» — **κ. Ν. Ι. Σύρον.** Ἀπαράδεκτον, ληξάσης τῆς προθεσμίας. — **κ. Χ. Ρ Πάτρας.** Ἐλήφθησαν

Digitized by Google

καὶ ἐπληρώθησαν τὰ ἀνήκοντα τῷ κ. Ν. Π., ὡς ἰδιαιτέρως σᾶς ἐγράψαμεν. — κ. Φλ. Κωνσταντινούπολιν. Ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. — *Φιλαγαγνώστῃ*. Ὁ λόγος εἶνε ἁπλούστατος, καὶ τοῦτον ἀναφέρει που αὐτὸς ὁ συγγραφεύς, ὃν θαυμάζετε. Διὰ τὴν πλειονοψηφίαν τῶν σήμερον Ἑλλήνων, λέγει, ἡ ποίησις καὶ τὰ γράμματα εἶνε ἐπὶ τοῦ παρόντος εὐρωπαϊκὴ πολυτέλεια, συρμός, μέσον ἐπιδείξεως, καὶ οὐχὶ ἀνάγκαι τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδίας. — κκ.Γ. Π. Αἴγιον καὶ Γ. Ι. Α. Κέρκυραν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — κ. Γ. Κ. Σ. Σύρον. Ἐλήφθησαν καὶ ἐνεγράφητε, ἀπεστάλη δ' ὑμῖν ἡ σειρὰ τῶν μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντων τευχῶν. — κ. Μ. Α. Π. Σμύρνην. Εὐχαρίστως θὰ ἐδεχόμεθα ἄνευ ὅμως τοῦ ὅρου. — *Συνδρομητῇ*. Ἰδοὺ ὅτι ἡ ἐπιθυμία σας πληροῦται ἐν πᾶσι.—κ. Μ. Κ. Δ. Εἰς ἡμᾶς τοὐλάχιστον ἐφάνη ὅλως ἄκαιρον.—κ. Ζ* Ἦτο ὁ Ἀριστείδης Παπᾶς, μέλος καὶ αὐτὸς τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας, ἀπεστέλλετο δὲ ὑπὸ τοῦ Ὑψηλάντου πρὸς τὸν ἡγεμόνα τῆς Σερβίας Μιλόσην. Συλληφθεὶς καθ' ὁδὸν ὑπὸ τῆς τουρκικῆς ἀστυνομίας, ἐγένετο αὐτόχειρ, ἀφοῦ κατέστρεψε τὰ ἔγγραφα, ὧν ἦτο κομιστής.

ΑΡΤΙ ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗ

ΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ

εἰς τόμους 2, ἀποτελοῦντας τὸν ΙΕ' καὶ Ις' τῶν ***Φιλολογικῶν Ἀπάντων*** αὐτοῦ.

Εὑρίσκονται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ «Ἑστίας» καὶ τιμῶνται οἱ δύο τόμοι φρ. 12. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενοι φρ.13.

ΤΑ ΠΑΘΗ ΤΗΣ ΟΥΡΟΔΟΧΟΥ ΚΥΣΤΕΩΣ ΚΑΙ Η ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΑΥΤΩΝ

ΥΠΟ ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΚΑΛΛΙΟΝΤΖΗ

ὑφηγητοῦ τῆς χειρουργικῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, χειρουργοῦ τοῦ Δρομοκαϊτείου Φρενοκομείου κτλ.

Τεῦχος Α'. Οἱ λίθοι τῆς κύστεως.
Τεῦχος Β'. Αἱ Κυστίτιδες.

Τὸ δεύτερον τεῦχος περιέχει τὰ κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1887—88 διδαχθέντα μαθήματα περὶ τῶν νόσων τῶν ουρο—γεννητικῶν ὀργάνων.

Προσεχῶς τεῦχος Γ'—Τὰ νεοπλάσματα τῆς κύστεως.

ΑΡΤΙ ΕΚΔΟΘΕΝ

ΚΡΗΤΙΚΑΙ ΡΙΜΑΙ

ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΤΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗ ΚΑΙ ΑΛΗΔΑΚΗ

ΥΠΟ ΕΜΜ. ΒΑΡΔΙΔΗ, Κρητός.

Τιμᾶται δραχμῆς.—Ταχυδρομ. ἀποστελλόμενον δρ. 1. 10
Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας»

ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ ΠΑΣΧΑΛΙΝΗ

Ἀντίτυπα αὐτῆς πωλοῦνται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» ἐν Ἀθήναις δραχ. 2,50, διὰ τὰς ἐπαρχίας. δραχ. 2,75, διὰ τὴν ἀλλοδαπὴν φρ. χρυσᾶ 3.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

10 Ἰουνίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	466.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	465 —
» 60,000,000 τῶν 6	» »	527.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	493.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	247.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	95.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		514—
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,210.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	192
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	81.50
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	208.—
Εταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	150.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	400
Εταιρία Φωταερίου	» »	
Συναλλάγματα		
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	31.45
	3μην.	31.30
Σ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	124.½
»	3μην.	123.½
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		24.92
Λίρα ὀθωμανικὴ		28.05

ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΦΥΛΛΩΝ

ΙΔΡΥΘΗ ΤΩι 1873

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΕΠΙ ΔΕΚΑΠΕΝΤΑΕΤΙΑΝ ΗΔΗ ΑΝΕΛΛΙΠΩΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ Ν. ΡΟΥΚΗΣ

Παρέχει δωρεὰν

εἰς πάντας τοὺς πληρώνοντας ὁλόκληρον ἐτησίαν συνδρομὴν ἄνευ αὐξήσεως αὐτῆς ἐπὶ ἓν ὁλόκληρον ἔτος :

ΕΝ ΜΕΝ ΤΗ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗ ΚΑΙ ΤΑΙΣ ΕΠΑΡΧΙΑΙΣ

τὸ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν βραβευθὲν ἄριστον οἰκογενειακὸν περιοδικὸν

ΕΣΤΙΑΝ

ΕΝ ΔΕ ΤΩ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩ

ἀμφότερα τὰ ἀπαράμιλλα εἰς τὸ εἶδός των ἐκδιδόμενα φύλλα, τὸ εἰκονογραφημένον καὶ χαριτολόγον

ΑΣΤΥ

τοῦ ὁποίου τὰς σελίδας κοσμοῦσιν εἰκόνες καὶ γελοιογραφίαι τῆς ἐξόχου γραφίδος τοῦ κ. Θ' Ἀννίνου, καὶ τὸν ὑπὸ τοῦ δημοφιλοῦς ποιητοῦ κ. Γ. Σουρῆ ἐμμέτρως ἐκδιδόμενον μοναδικὸν

ΡΩΜΗΟΝ

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ

Κλέφτικον ἐπεισόδιον ἢ ἑλληνικὸν μυθιστόρημα

ΥΠΟ Κ. ΡΑΜΦΟΥ

Τιμᾶται δραχμῆς. Εἰς τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀποστέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρ.τέλους.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1888 —1351

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 599.—19 ΙΟΥΝΙΟΥ 1888. ΛΕΠΤΑ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς ΕΣΤΙΑΣ: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

BIBLIOTHÈQUE

Φύλλα τῆς «Ἑστίας» ἀποστέλλονται ὡς δεῖγμα τοῦ περιοδικοῦ οὐχὶ μόνον εἰς πάντα ζητοῦντα, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅν τινα ἤθελε μᾶς ὑποδείξῃ πᾶς τις τῶν ἡμετέρων συνδρομητῶν ἢ ἀνταποκριτῶν ὡς ἀσμενίζοντα εἰς ἀναγνώσματα τοῦ εἴδους τῆς «Ἑστίας».

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'—ΑΡΙΘ. 651

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΔΥΟ ΕΣΠΕΡΙΔΕΣ ὑπὸ Ἰωάννου Γ. Φραγκιᾶ.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ, μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ, μετάφρασις Χ. Α.

Ο ΥΠΕΡΚΑΣΠΙΟΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΣ.

ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ ΔΙΑ ΤΟΥ ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΥ.

ΕΙΣ ΤΟ ΛΕΥΚΩΜΑ ΤΗΣ Κας . . . ποίημα ὑπὸ Δ. Βικέλα.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν Ὀλυμπίων ἀπεφάσισεν ὅπως ἡ Ἔκθεσις παραμένῃ καὶ τὴν νύκτα ἀνοικτὴ φωτιζομένη δι' ἠλεκτρικοῦ φωτός, οὕτινος τὴν ἐγκατάστασιν καὶ τὰς δαπάνας ἀνέλαβεν ἡ ἐνταῦθα ἑταιρία τῶν ἐργοληψιῶν, ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς ἐν Παρισίοις ἑδρευούσης ἑταιρίας Edison.

— Ἀναλαβόντος τοῦ καθηγητοῦ κ. Γ. Κρίνου ν' ἀναλύσῃ ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀμοιβῆς τὰ ἐν τῷ Κράτει ἰαματικὰ ὕδατα, ἡ ἐπιτροπὴ δι' ἐγκυκλίου αὐτῆς προσεκάλεσεν ἁπάσας τὰς ἐπιτροπὰς ν' ἀποστείλωσιν ἀνὰ πέντε φιάλας πεπληρωμένας κατὰ τὰς ὁδηγίας τὰς ἀπευθυνθείσας αὐταῖς. Πρώτη ἡ ἐπιτροπὴ Ἄνδρου ἀπέστειλεν ἐν φιάλαις ἐκ τῶν ἐν τῇ νήσῳ ἀπαντώντων τοιούτων ὑδάτων, κατὰ δὲ τὰς ληφθείσας πληροφορίας ἅπασαι αἱ ἐπιτροπαὶ συμμορφωθήσονται τῇ παραγγελίᾳ, καὶ οὕτω ἔν τε τῇ ἐνταῦθα ἐκθέσει καὶ τῇ τῶν Παρισίων θ' ἀποσταλῶσι τὰ ἰαματικὰ ὕδατα μετ' ἐκθέσεων ἀναλύσεων τελείων.

—Ἡ σύνταξις τοῦ καταλόγου τῶν ἐκθετῶν καὶ ἐκθεμάτων ἀνετέθη εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας», οὕτινος οἱ ὅροι πρὸς ἀνάληψιν τῆς τοιαύτης ἐργασίας ἦσαν οἱ μᾶλλον συμφέροντες ἐκ τῶν ὑποβληθέντων τῇ Ἐπιτροπῇ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Κατ' ἐπιστολὴν τοῦ Κ. Μυλλέρου ἐξ Ἀμστελοδάμου, ὁ Φιλελληνικὸς Σύλλογος ἐξελέξατο ἐπίτιμα μέλη τὸν Ἕλληνα διάδοχον Κωνσταντῖνον καὶ τὸν διάδοχον τοῦ Σαξονικοῦ Μαίνιγγεν. Ὁ Ἕλλην διάδοχος ἀπήντησεν ἤδη τηλεγραφικῶς, εὐχαριστῶν καὶ εὐχόμενος τῷ Συλλόγῳ τὰ βέλτιστα. Εἷς τῶν ἑταίρων, ὁ Κ. Vosmaer, μεταφραστὴς τοῦ Ὁμήρου καὶ ἑλληνιστὴς δοκιμώτατος ἀπεβίωσε. Μέλη τῆς διευθύνσεως τοῦ περιοδικοῦ ἔσονται ἡ Κ. Ζβανσβοὺχ ἐν Νυμέγῃ, ὁ Κ.Φλαμὰν ἐν Μαασστρίχτ καὶ ἐν Ἀμστελοδάμῳ ὁ Μύλλερος.

— Λέγεται ὅτι ἡ αὐτοκράτειρα Βικτορία προτίθεται νὰ στήσῃ φιλολογικὸν μνημεῖον εἰς τὸν ἀνεπίληστον αὐτῆς σύζυγον, ἐκδίδουσα τὰς ἐπιστολάς, ἃς ἀπηύθυνεν αὐτῇ κατὰ τὰς ἐκστρατείας τοῦ 1864, 1866 καὶ 1870 καὶ πολιτικὴν αὐτοῦ μελέτην περὶ τοῦ Μεγάλου Ἐκλέκτορος. Εἰς τὰ δοκίμια ταῦτα ἀποδίδεται πολλὴ ἱστορικὴ ἀξία, λέγεται δ' ὅτι ὁ Φριδερῖκος, ἐν Σὰν-Ρέμῳ διατρίβων, συνέταξε καὶ μακρὰν πολιτικὴν διαθήκην πρὸς τὸν υἱόν.

—Μεταξὺ τῶν σπουδαιοτάτων σχεδίων, ἅτινα ἐνέπνευσεν εἰς πολλοὺς ἡ προσεχὴς παγκόσμιος ἐν Παρισίοις ἔκθεσις τοῦ 1889, ἰδιαιτέρας μνείας εἶνε ἄξιον τὸ τῶν δύο ἐνθέρμων ἐραστῶν τῆς γεωγραφίας κκ. Θ. Βιλλὰρ καὶ Κ. Κοτάρ, οἵτινες μὴ ἀρκούμενοι εἰς τοὺς μέχρι τοῦδε χάρτας ἐπὶ ἐπιπέδου ἐπιφανείας καὶ εἰς τὰς μικρῶν διαστάσεων ὑδρογείους σφαίρας, ἀπεφάσισαν νὰ κατασκευάσωσιν ἐντὸς εἰδικοῦ κτιρίου, χορηγηθησομένου αὐτοῖς εἰς τὸ κέντρον τοῦ Πεδίου τοῦ Ἄρεως, σφαῖραν ὑδρόγειον ἐπὶ κλίμακος ἑνὸς ἑκατομμυριοστοῦ. Τὸ ἔργον τοῦτο ἔσται ἐκ τῶν περιεργοτάτων γεωγραφικῶν ἀντικειμένων. Ἡ μετρικὴ ἡμῶν μονὰς εἶνε τὸ ἐν τεσσαρακοντάκις ἑκατομμυριοστὸν τοῦ μεσημβρινοῦ· ἡ σφαῖρα θὰ ἔχῃ περιφέρειαν τεσσαράκοντα μέτρων, τὸ ἓν χιλιόμετρον θὰ παριστᾶται δι' ἑνὸς χιλιοστομέτρου, ἡ δὲ διάμετρός της ἔσται δεκατριῶν περίπου μέτρων. Ἡ θέα της θὰ ἔχῃ τι τὸ ἐπιβλητικόν, ταυτοχρόνως δὲ θὰ ἐμπνέῃ τὴν αἴσθησιν τῆς μικρότητός της ἐν παραβολῇ πρὸς τὴν γῆν. Ἐκ τῆς τοιαύτης ἀντιθέσεως θὰ προκύπτῃ ἡ δυνατὴ ἐκτίμησις τῶν πραγματικῶν διαστάσεων, ἐπειδὴ ἡ γνῶσις τοῦ ἑκατομμυρίου εἶνε καταληπτὴ εἰς τὸ πνεῦμα. Ἐν τοιαύτῃ κλίμακι αἱ διάφοροι γεωγραφικαὶ λεπτομέρειαι δύνανται ἐπαρκῶς νὰ ἐνδειχθῶσι, θὰ φαίνωνται δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον ἐν τῷ ἀληθεῖ αὐτῶν μέτρῳ. Διὰ πρώτην φορὰν θὰ φανῇ ἐπὶ ὑδρογείου σφαίρας ἡ θέσις, ἣν πραγματικῶς κατέχουσιν ἐπὶ τῆς γῆς γνωσταί τινες ἐκτάσεις οἷον αἱ τῶν μεγίστων πόλεων. Οἱ Παρίσιοι, ἐπὶ παραδείγματι, θὰ καταλαμβάνωσιν ἓν τετραγωνικὸν ὑφεκατόμετρον· ἐντεῦθεν θὰ καθορίζηται σαφῶς ἡ ἀναλογία μεταξὺ τοῦ τετραγωνικοῦ ἐκείνου ὑφεκατομέτρου τοῦ παριστῶντος τοὺς Παρισίους καὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς σφαίρας τῆς παριστώσης τὴν γῆν, ἐκ τῆς ἀναλογίας δὲ ταύτης θὰ προκύπτῃ εὐκρινεστάτη κατανόησις τῶν συγκριτικῶν διαστάσεων τῶν διαφόρων χωρῶν, τῶν ἠπείρων καὶ τῶν θαλασσῶν. Ἡ σφαῖρα θὰ στρέφηται περὶ τὸν ἄξονά της καὶ θὰ παρέχῃ οὕτως ἰδέαν τῆς ἡμερησίας περιστροφῆς τῆς γῆς. Τὸ ἔργον ἐτέθη ἤδη ὑπὸ τὴν προστασίαν διαφόρων ἐκ τῶν ἐξοχωτέρων ἐπιστημόνων.

— Ὁ Ἀρρίγος Βόϊτο ὁ γράψας τὸ κείμενον τοῦ μελοδράματος *Ὀθέλλου* ὅπερ ὁ Βέρδης ἐμελοποίησεν, αὐτὸς δὲ ποιητὴς καὶ συνθέτης τοῦ *Μεφιστοφελοῦς*, ἑνὸς τῶν ἀρίστων συγχρόνων μελοδραμάτων, φιλοτεχνεῖ νῦν τὸ κείμενον μελοδράματος, οὗ τὴν ὑπόθεσιν ἔλαβεν ἐκ τῆς *Σαπφοῦς* τοῦ θαυμασίου μυθιστορήματος τοῦ Ἀλφόνσου Δωδέ. Τὴν μουσικὴν τούτου θέλει γράψῃ ὁ ἰταλὸς συνθέτης Κατελίνης.

— Ὁ διάσημος μουσικὸς Ἰωάννης Βράμς ἐπεράτωσε νέαν σύνθεσιν αὐτοῦ *Ἀθιγγανικὰ ᾄσματα* γεγραμμένα διὰ τετραφωνίαν ἐγχόρδων ὀργάνων καὶ κλειδοκύμβαλον.

— Τὸ δικαστήριον τοῦ Βερολίνου ἀπηγόρευσε τὴν κυκλοφορίαν τῆς γερμανικῆς μεταφράσεως τοῦ τελευταίου ἔργου τοῦ Ζολᾶ «τῆς Γῆς» καὶ διέταξε τὴν κατάσχεσιν καὶ ἐξαφάνησιν τῶν εὑρεθησομένων ἀντιτύπων.

— Ἐν Ρωσσίᾳ ἐξεδόθησαν κατὰ τὸ 1887 7366 βιβλία, ὧν 1924 ἐν ξέναις γλώσσαις.

— Τὸ ἐν Μιλάνῳ μέγιστον ἐκδοτικὸν κατάστημα μουσικῆς Ρικόρδη ἠγόρασε τὸ ἄχρι τοῦδε ἀνταγωνιζόμενον αὐτῷ, τὸ τοῦ Λούκα παρὰ τῆς χήρας τοῦ τελευταίου ἀντὶ 960 χιλ. φράγκων.

Digitized by Google

— Ἐν γενομένῃ ἐσχάτως ἐν Παρισίοις ἐκποιήσει μέρους ἰδιωτικῆς πινακοθήκης ἐπωλήθησαν εἰκόνες ὀνομαστῶν ζωγράφων εἰς ὑψηλὰς τιμάς, ἐν αἷς μικρός τις πίναξ ὁ *Ποιητὴς* τοῦ Μεσσονιὲ ἀντὶ 40 χιλ. φράγκων καὶ ὁ *Καταρράκτης* τοῦ Ρυϊσδαλ ἀντὶ 30 χιλ. φράγκων.

— Ἀπεβίωσεν ἐν Παρισίοις ὁ Κάρολος Μονσελέ, λογογράφος εὐφυὴς καὶ γλαφυρός, γεννηθεὶς ἐν Νάντῃ τὸ 1825. Ἐπεδόθη κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν δημοσιογραφίαν καὶ τὴν κριτικήν, ἐδημοσίευσε δὲ πολλὰ ἀξιόλογα συγγράμματα, ἐν οἷς καὶ τὸ περὶ τῶν *Λησμονηθέντων καὶ Περιφρονουμένων τοῦ ΙΗ' Αἰῶνος* καὶ τὸ μυθιστόρημα Monsieur de Cupidon. Κατὰ τὸ 1879 ἔθηκε τὴν ὑποψηφιότητά του εἰς τὴν Ἀκαδημίαν, λαβὼν κατὰ τὴν ἐκλογὴν μίαν μόνην ψῆφον. Ἀλλ' ἡ ψῆφος αὕτη ἦτο ἡ τοῦ Βίκτωρος Οὐγκώ, ὅστις λίαν τὸν ἐξετίμα.

— Διεθνὴς ἔκθεσις ὑγιεινῆς καὶ σωσιβίων μηχανημάτων θέλει ἀνοιχθῆ ἐν Ὀστένδῃ τῇ 30 Ἰουνίου (ν.). Ἡ ἔκθεσις αὕτη θέλει περιλάβει καὶ δύο ἄλλα τμήματα, καλλιτεχνικὸν καὶ βιομηχανικόν.

Ὁ ἀοίδιμος ἱστοριογράφος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως Σπυρίδων Τρικούπης, μετὰ τὴν δευτέραν ἔκδοσιν τῆς Ἱστορίας του, προέβη εἰς τὴν ἐπιδιόρθωσιν καὶ συμπλήρωσιν αὐτῆς, προτιθέμενος νὰ δημοσιεύσῃ τρίτην ἔκδοσιν. Τὸ οὕτω συμπληρωθὲν καὶ ἐπιδιορθωθὲν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἱστορικοῦ κείμενον ἀποκτήσας ὁ κ. Π. Ἀσλάνης, ἤρξατο τῆς δημοσιεύσεως νέας ἐκδόσεως. Ὁ πρῶτος τόμος ἐκδοθήσεται λίαν προσεχῶς..

— Διὰ τὸν προκηρυχθέντα διαγωνισμὸν πρὸς κατασκευὴν ἀνδριάντος τοῦ Κολοκοτρώνη ὑπέβαλον αἰτήσεις ὁ ἐν Μονάχῳ γλύπτης κ. Ι. Φιτάλης, οἱ ἐνταῦθα κκ. Γ. Ξενάκης. Γ. Μπονάνος καὶ Λάζαρος Φιτάλης καὶ ὁ ἐν Σύρῳ κ. Γ. Βιτάλης. Τὰ προπλάσματα δέον νὰ ὑποβληθῶσι πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν μέχρι τοῦ τέλους Σεπτεμβρίου, καὶ εἶτα θ' ἀποσταλῶσι πρὸς κρίσιν καὶ ἐκλογὴν εἰς τὴν ἐν Ρώμῃ Ἀκαδημίαν.

— Κατ' ἐντολὴν τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου, ὁ δήμαρχος Ἀθηναίων ἐγνώρισε τῷ ἐπὶ τῇ ἑκατονταετηρίδι ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ βασιλέως Λουδοβίκου Α' τῆς Βαυαρίας κεντρικῷ κομιτάτῳ, τῷ ἐν Μονάχῳ ἑδρεύοντι, τὴν ἀπόφασιν τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων ὅπως μετάσχῃ τῶν ἐπικειμένων πανηγύρεων διὰ τοῦ ἀκολούθου τηλεγραφήματος :

«Πρὸς τὸ ἐπὶ τῇ ἑκατονταετηρίδι ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ «βασιλέως Λουδοβίκου Α' κεντρικὸν κομιτάτον τοῦ Μονά«χου. Ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν ἐνθερμότατα ἀποδέχεται τὴν «ὑμετέραν πρόσκλησιν, ἀντιπροσωπευθήσεται δὲ ἐν ταῖς «ἑορταῖς τῆς ἑκατονταετηρίδος τοῦ ἀθανάτου Λουδοβίκου, «πρώτου φιλέλληνος, ἐνδόξου ἐστεμμένου προμάχου τοῦ ἑλ«ληνικοῦ ἀγῶνος. Τὸ Δημ. συμβούλιον Ἀθηνῶν ἀπεφάσι«σεν, ἵνα ἀνεγείρῃ ἀνδριάντα εἰς τιμὴν τοῦ μεγαλοπρεποῦς «ἄνακτος ἐπὶ τῆς ὁμωνύμου πλατείας Λουδοβίκου. Ὁ δή«μαρχος Ἀθηναίων, Τιμολέων Φιλήμων.»

Εἰς τὸ τηλεγράφημα τοῦτο ἀπήντησε τὸ Κεντρικὸν Κομιτᾶτον τηλεγραφικῶς ὡς ἀκολούθως·

«Μόναχον 8)21 Ἰουνίου.—Πρὸς τὸν Δήμαρχον Ἀθη«ναίων. Ἡ τηλεγραφικὴ ἀνακοίνωσις ὑμῶν ἐνέπλησεν ἡμᾶς «ὑψίστης εὐφροσύνης. Ἕνεκα τοῦ βαθέος πένθους, εἰς ὃ δια«τελεῖ τὸ γερμανικὸν ἔθνος ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ αὐτοκράτο«ρος αὐτοῦ, ἡ ἑορτὴ ἀναβάλλεται εἰς τὰς ἡμέρας τῆς «17)29 μέχρι 19)31 Ἰουνίου 1888. Τὸ Κεντρικὸν «Κομιτᾶτον ἐπὶ τῇ ἑκατονταετηρίδι τοῦ βασιλέως Λου«δοβίκου.»

— Ὁ ἐν Μονάχῳ διαπρεπὴς ὁμογενὴς ζωγράφος κ. Ν. Γύζης, ἔκτακτος καθηγητὴς τῆς ζωγραφικῆς ἐν τῇ Καλλιτεχνικῇ Ἀκαδημίᾳ τῆς πόλεως ταύτης, προήχθη εἰς τακτικὸν καθηγητὴν προτιμηθεὶς τεσσάρων Γερμανῶν συναδέλφων του ἀρχαιοτέρων καὶ ἐκ τῶν τὰ πρῶτα φερόντων ἐν Βαυαρίᾳ. Ἡ ἀπονεμομένη εἰς τὸν ἡμέτερον ὁμογενῆ καλλιτέχνην τιμὴ εἶνε ὅλως ἐξαιρετική, καθόσον τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς Ἀκαδημίας ταύτης διορίζεται ξένος τακτικὸς καθηγητής.

— Ὁ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τραπεζίτης κ. Ἰω. Γ. Πεσματζόγλους ἐδωρήσατο εἰς τὸ μουσεῖον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας πολύτιμον περιδέραιον νεωτέρας κατασκευῆς συγκείμενον ἐξ εἴκοσι καὶ ὀκτὼ ἀρχαίων δακτυλιολίθων.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Σοφοκλέους Τραγῳδίαι, μετενεχθεῖσαι ἐκ τῆς ἀρχαίας εἰς τὴν νεωτέραν Ἑλληνικὴν ὑπὸ Γεωργίου Π. Κορωναίου. Ἔκδοσις δευτέρα. Ἐκδότης Ἀνέστης Κωνσταντινίδης. Ἐν Ἀθήναις 1888. 16ον, σελ. 384.

Σκέψεις τινὲς ἐπὶ τοῦ ἰκτερώδους αἱμοσφαιρινουρικοῦ πυρετοῦ ὑπὸ Σπυρίδωνος Ι. Κανέλλη ἰατροῦ. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Ν. Γ. Πάσσαρη καὶ Λ. Βεργιανίτου. 1888. Σχῆμα 8ον, Σελ. 25.

Abadie-Leroy.—Στοιχειώδης περίληψις Παθολογικῆς Ἀνατομίας μεταφρασθεῖσα ὑπὸ Γεωργίου Δ. Ἀντωνιάδου, φοιτητοῦ τῆς ἰατρικῆς. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Π. Λεώνη 1888. Σχ. 8ον Σελ. 199.

Ἐθνικὸν δραματολόγιον. Α' ὁ Δραματουργός, τραγῳδία πρωτότυπος εἰς πράξεις πέντε—εἰκόνας ἕξ. *Β'. Τὸ*

ΖΑΠΠΕΙΟΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

τῶν ἐν διαγωνισμῷ βραβευομένων συγγραμμάτων
ὑπὸ τῆς πρὸς ἐμψύχωσιν τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας Ἐπιτροπῆς ἐκδιδομένη.

ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΤΗΣ ΣΤΑΦΙΔΑΜΠΕΛΟΥ
ὑπὸ ΜΑΝ. Θ. ΧΑΙΡΕΤΗ. Τόμος εἰς 16ον, σελ. 541.—Τιμᾶται λεπτῶν 50. Μετὰ ταχυδρομικῶν τελῶν λεπτ. 85.

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΑΣ ὑπὸ P. H. Hamet μεταφρασθέντα ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Κ. Βαρβάτη. Τόμος εἰς 8ον, σελ. 235, μετὰ πολλῶν λιθογραφημάτων. Τιμᾶται λεπτῶν 50. Μετὰ ταχυδρομικῶν τελῶν λεπτὰ 85.

Ἀμφότερα τὰ ἀνωτέρω συγγράμματα, ἀνήκοντα εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἐκδοθέντων χρησίμων βιβλίων ὑπὸ τῆς ἐπὶ τῆς ἐμψυχώσεως τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας Ἐπιτροπῆς, παρέχονται εἰς τὸ Κοινὸν εἰς τιμὰς **ἐκτάκτως εὐθηνάς**, σχετικῶς πρὸς τὸν ὄγκον αὐτῶν, ἵνα λάβωσιν ὅσον ἐνεστιν εὐρυτέραν διάδοσιν πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν.

Πωλοῦνται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

Digitized by Google

Ὄνειρον, δρᾶμα εἰς πράξεις πέντε—εἰκόνας ἓξ ὑπὸ Κ. Σ. Πέρβελη. Ἐν Ὀδησσῷ, τύποις Ν. Χρυσογέλου, 1888.—

Ἀδαμαντίου Κοραῆ τῶν μετὰ θάνατον εὑρεθέντων τόμος ἕκτος, περιέχων Ἀπολλωνίου τοῦ Δυσκόλου τὰ περὶ συντάξεως Βιβλία Δ' μετὰ τῶν εἰς ταῦτα ἐξηγήσεων τοῦ Κοραῆ, καὶ τὴν γραμματικὴν αὐτοῦ τῆς κοινῆς ἑλληνικῆς (Γραικικῆς) γλώσσης μετὰ καί τινων γραμματικῶν παρατηρήσεων αὐτοῦ, πρῶτον νῦν ἐκδιδόμενα ἐπιμελείᾳ Ν. Μ. Δαμαλᾶ. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου. 1888. 8ον, σελ. η'—264, Γραμματικὴ 1-122, Γραμματικαὶ παρατηρήσεις Κοραῆ 1-15. Τιμᾶται φρ. 5.

Μαργαρίτου Εὐαγγελίδου Λόγος Εἰσιτήριος εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Φιλοσοφίας. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀλεξ. Παπαγεωργίου. 1888. 8ον, σελ. 39. Τιμᾶται δραχ. 1,50.

Περὶ γυμναστικῆς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι. Λόγος ἐκφωνηθεὶς ἐν τῇ Ἑταιρίᾳ τῶν φίλων τοῦ λαοῦ τῇ 22 μαρτίου 1887 συνεδριάζοντος τοῦ ἀθλητικοῦ Συλλόγου ὑπὸ Ἰωάννου Καρακατσάνη. Ἀθήνησι, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Βλαστοῦ Βαρβαρρήγου. 1888. σελ. 24 εἰς 8ον.

Περὶ μορφώσεως Ἑλλήνων δημοδιδασκάλων ὑπὸ Δημητρίου Λ. Μαρούλη Δ. Φ. πρώην γυμνασιάρχου, ἱδρυτοῦ δὲ καὶ διευθυντοῦ τῶν τέως ἐν Σέρραις διδασκαλείων. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου 1888 σελ. ε'—79 εἰς 8ον.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευῇ, 17 Ἰουνίου.

Τὴν 12 ἱσταμένου ἐτελέσθη δοξολογία ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τῆς ἐν Δεκελείᾳ βασιλικῆς ἐπαύλεως ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῶν γενεθλίων τοῦ βασιλόπαιδος Γεωργίου, εἰσελθόντος εἰς τὸ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του.

— Προσκληθεῖσα ἐπισήμως ἡ ἡμετέρα Κυβέρνησις ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν Ὑπουργοῦ τῆς Βαυαρίας, ἀπεφάσισε νὰ παραστῇ ἐπισήμως εἰς τὰς τελεσθησομένας ἐν Μονάχῳ ἑορτὰς ἐπὶ τῇ ἑκατονταετηρίδι τοῦ ἀοιδίμου βασιλέως Λουδοβίκου τοῦ Α'.

— Κατὰ τὴν ἐν Λονδίνῳ γενομένην δημοσίαν ἐγγραφὴν ὑπὸ τοῦ Τραπεζικοῦ Καταστήματος Gibbs ὁμολογιῶν τοῦ σιδηροδρόμου Μύλων-Καλαμῶν τὸ ποσὸν τῆς ἐγγραφῆς ἀνῆλθεν ἐντὸς ὀλίγων ὡρῶν εἰς 7,000.000 λιρῶν, ἤτοι εἰς τὸ ἑνδεκαπλοῦν, καθότι αἱ ὁμολογίαι ἀντιπροσωπεύουσι ἀξίαν 650,000 λιρῶν μόνον. Ἡ ἔκτακτος αὕτη ἐπιτυχία ὁμολογιῶν ἐγγυημένων ὑπὸ τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐπήνεγκεν ἀμέσως καὶ εὐχάριστον ὑπερτίμησιν τῶν ἑλληνικῶν χρεωγράφων.

—Ἡ ἐφετεινὴ ἐσοδεία τοῦ σταφιδοκάρπου προμηνύεται ἄφθονος. Ὑπολογίζεται ὅτι ἡ καθ' ὅλον τὸ Κράτος συγκομιδὴ θὰ ὑπερβῇ τὴν περυσινὴν κατὰ 70,000,000 λιτρῶν.

— Εἰς τριακονταεννέα ἀνέρχονται οἱ κατ' αὐτὰς ἐν τῷ Δρομοκαϊτείῳ φρενοκομείῳ νοσηλευόμενοι ἀσθενεῖς, ὧν οἱ πλεῖστοι βαίνουσιν ἐπὶ τὰ κρείττω.

—Ἡ διὰ τὰ ἐν Θεσσαλίᾳ τεχνικὰ ἔργα μεταβᾶσα γαλλικὴ ἀποστολὴ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ κ. Γκοτλὰν θέλει καταρτίσει τρία συνεργεῖα, ὧν τὸ ἓν θὰ ἐγκαθιδρυθῇ ἐν Λαρίσσῃ, τὸ ἕτερον ἐν Φερσάλοις καὶ τὸ τρίτον ἐν Τρικκάλοις. Αἱ μελέται θ' ἀρχίσωσι 1) διὰ χαράξεως τοῦ σιδηροδρόμου ἀπὸ Βώλου εἰς Λεχώνια 2) διὰ λεπτομεροῦς μελέτης διαφόρων ῥευμάτων χάριν τῶν γενησομένων πρὸς τεχνητὴν ἄρδευσιν ἐργασιῶν· 3) διὰ καταρτισμοῦ τοῦ τοπογραφικοῦ σχεδιογραφήματος τοῦ ῥεύματος τοῦ Πηνειοῦ· 4) διὰ τῆς χαράξεως τῶν ἀρδευτικῶν σηραγγων τῆς πεδιάδος Τρικκάλων, Καρδίτσης, Φαρσάλων μέχρι Ζάρκου καὶ τῆς πεδιάδος Λαρίσσης-Τυρνάβου καὶ 5) διὰ τοῦ καταρτισμοῦ σχεδίου ἀποξηράνσεως τῶν ἑλῶν.

— Ἕνεκα τῆς ἐνσκηψάσης εἰς τὰ περίχωρα τῆς Σμύρνης φυλλοξήρας ἡ κυβέρνησις ἀπηγόρευσε τὴν ἐκεῖθεν εἰσαγωγὴν τοῦ φλοιοῦ τῆς πεύκης καὶ τῶν ἐλαιοπυρήνων, αὐστηρὰς διαδιβάσασα ἐνταυτῷ ὁδηγίας ταῖς ἁρμοδίοις ἀρχαῖς πρὸς τήρησιν τῶν προληπτικῶν μέτρων.

— Ὁ ἐν Ἀθήναις σταθμὸς τοῦ σιδηροδρόμου Πειραιῶς-Πελοποννήσου μεταφέρεται ὁριστικῶς ἐγγύτερον τῆς πόλεως. Οἱ μηχανικοὶ εἰς οὓς ἀνετέθη ἡ ἐργασία κατήρτισαν σχέδιον ἐγκριθὲν ἤδη περὶ εὐρύνσεως τῆς παραλλήλου πρὸς τὴν τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου ὁδοῦ, ὅπως εἶνε δυνατὴ ἡ σύγχρονος κυκλοφορία τοῦ τε σιδηροδρόμου καὶ τῶν ἁμαξῶν.

ΜΕΛΕΤΗ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΘΕΣΕΩΣ ΤΟΥ ΙΟΝΙΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ

ἐν τῇ ἀρχαίᾳ καὶ νέᾳ γεωγραφίᾳ

ὑπὸ Ἀντωνίου Μηλιαρακη.

Πωλεῖται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» δρ. 1.

Μετὰ ταχυδρομικῶν τελῶν δραχ 1.20.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Μ. Λ. Β. Γαλάζιον. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν εὐμενῆ προθυμίαν. Γράφομεν καὶ ταχυδρομικῶς.—κ.Χ. Δ. Εἶνε ἔργον τιμῶν τὴν φιλολογικὴν ἐπιστήμην παρ' ἡμῖν ὅσον ὀλίγιστα τῶν μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντων. Μακρὰν περὶ αὐτοῦ κρίσιν θέλομεν δημοσιεύσει ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς φύλλου.— κ. Ν. Β. Φ. Σαμοθράκην. Συνεμορφώθημεν τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ.— Κυρίαν Δ. Π. Κωνσταντινούπολιν. Ἐπειδὴ ἐστάλη ἐκπρόθεσμον, δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν. Διὸ τηροῦμεν εἰς τὴν διάθεσίν σας τὸ χειρόγραφον.—κ. Π. Δ. Τὸ τοῦ ἀρχαίου ἐπιγραμματοποιοῦ:

Φαῦλος ἀνὴρ πίθος ἐστὶ τετρημένος, εἰς ὃν ἁπάσας
ἀντλῶν τὰς χάριτας εἰς κενὸν ἐξέχεας.

κ. Σ. Μ. Πάτρας. Ἐλήφθησαν. Ἐκ τῶν ζητηθέντων βιβλίων ἀπεστάλησαν ὑμῖν τὰ δύο μόνον, τοῦ ἑτέρου μὴ ἐκδοθέντος εἰς τὴν βιβλιεμπορίαν, ἀλλὰ διανεμηθέντος μόνον εἰς τοὺς φίλους τοῦ συγγραφέως.— κ. Κ. Ζ. Bolgrad. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὴν φιλικὴν προθεσμίαν. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν.— κ. Δ. Ι. Κ. Κέρκυραν. Ἐπειδὴ δὲν εὑρέθη ἐνταῦθα, παρηγγείλαμεν νὰ μᾶς σταλῇ ἀντίτυπον ἐκ Παρισίων, καὶ εὐθὺς ὡς κομισθῇ θέλομεν σᾶς τὸ ἀποστείλει.— Παν. ἀρχ. Γ. Γ. Βουδαπέστην. Ἐλήφθησαν καὶ διετέθησαν συμφώνως τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ. Τὰς ἀποδείξεις ἀποστέλλομεν ταχυδρομικῶς.— κ. Λ. Χ. Λ. Πάτρας Συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ ὑμῶν.— κ. Σ. Δ. Μ. Πάτρας. Ἐν τῇ ἑλληνικῇ ὑπάρχουσι μόνον τὰ τοῦ κ. Ξ. Ζύγουρα. Γαλλικὰ πάμπολλα.— κκ. Γ. Δ. Τάνταν καὶ Α. Κ. Τ. Κωνσταντινούπολιν. Ἐνεγράφητε. Περὶ τοῦ τρόπου τῆς πληρωμῆς τῆς συνδρομῆς σας ἐγράψαμεν ἰδιαιτέρως.—*Ἀμερολήπτῳ*. Ἴσως δὲν εἶνε ὅσον φαντάζεσθε μέγα δυστύχημα. Κατὰ τὸν Βύρωνα ὁ μὴ ἔχων ἐχθροὺς δὲν σημαίνει τίποτε, διότι ἡ ζύμη του εἶνε τοιαύτη, ὥστε ἕκαστος μαλάσσει αὐτὸν κατὰ τὸ δοκοῦν. Οἱ ἐχθροὶ εἶνε τοσοῦτον ἀναγκαῖοι ὅσον ὁ ἀὴρ ὃν ἀναπνέομεν, ὅπως διατηρῶμεν ἡμᾶς δραστηρίους καὶ προθύμους. Οἱ ἐχθροὶ ὁμοιάζουσι σπινθῆρας, τοὺς ὁποίους ἐὰν δὲν φυσήσῃς, σβέννυνται μόνοι των.—κ. Γ. Κ. Μυτιλήνην. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Ταχυδρομικῶς ἀπαντῶμεν. — κ. Ι. Δ. Γ. Λευκάδα. Ἀπεστάλησαν καὶ τὰ ἑπόμενα, σημείωσιν δὲ τοῦ λογαριασμοῦ ἀνακοινοῦμεν ἰδιαιτέρως.— κκ. Δ. Θ. Σ. Κωνσταντινούπολιν, Π. Γ. Σ. Βιέννην καὶ Ι. Δ. Μ. Σῦρον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.— *Περιέργῳ*. Καὶ ἐπὶ ἄλλων ἀριθμῶν. Οὕτω καὶ τὰ ἑπτὰ *ἑπτά*, ἅτινα λέγονται τὰ ἑπόμενα 1) Αἱ ἑπτὰ ἡμέραι τῆς ἑβδομάδος· 2) Οἱ ἑπτὰ ὁρατοὶ πλανῆται· 3) Τὰ ἑπτὰ χρώματα τοῦ οὐρανίου τόξου 4) Τὰ ἑπτὰ θαύματα τοῦ ἀρχαίου κόσμου· 5) Οἱ ἑπτὰ σοφοὶ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. 6) Αἱ ἑπτὰ ὀπαὶ τῆς κεφαλῆς καὶ 7) τὰ ἑπτὰ θανάσιμα ἁμαρτήματα. Θὰ ὑπάρχουν βεβαίως καὶ ἄλλα *ἑπτά*, ἀλλὰ ταῦτα δὲν ἀναφέρονται, διότι

Digitized by Google

τότε τὰ *ἑπτὰ* δὲν θὰ ἦσαν ἑπτά.—κ.Α. Ι. Ο. Ἰσμαήλιον. Ἀπεστάλησαν τὰ ζητηθέντα, συνεμορφώθημεν δὲ τῇ παραγελίᾳ ὑμῶν ὡς πρὸς τὰ καλύμματα. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν.—κ.Φ. Μ. Π. Λονδῖνον. Ἐλήφθησαν. Ἀπάντησιν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς.— κ. Γ. Π.Γ. Σμύρνην. Ἀδυνατοῦμεν νὰ τὸ ἐξηγήσωμεν.—κ.Ν.Π. Δ. Αἴγιναν. Ἅμα τῇ λήψει τοῦ ἀντιτίμου θέλομεν σᾶς ἀποστείλει πάντα.

ΧΕΙΜΩΝΑΝΘΟΙ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΟΛΕΜΗ

Συλλογὴ λυρικῶν ποιημάτων

Ἐξεδόθη ἄρτι ἄριστα τετυπωμένον ἐπὶ χάρτου ἐκλεκτοῦ, μετὰ καλλιτεχνικοῦ ἐξωφύλλου.
Τιμᾶται δραχ. 3. —Μετὰ ταχυδρομικῶν τελῶν δραχ. 3,30.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ ΑΡΤΙ

ΜΕΛΕΤΑΙ

ΥΠΟ Α. ΔΙΟΜΗΔΟΥΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας ἐν τῷ ἐθνικῷ πανεπιστημίῳ.
Τιμὴ δραχ. 5.—Μετὰ ταχυδρ. τελῶν δραχ. 5.50.

Ζητοῦνται οἱ τόμοι τοῦ *Λογίου Ἑρμοῦ* τῆς Βιέννης τῶν ἐτῶν 1812, 1814, 1816 καὶ 1821. Ὁ κατέχων αὐτοὺς καὶ θέλων νὰ τοὺς ἐκποιήσῃ δύναται νὰ ἀποταθῇ εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας».

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ «ΕΣΤΙΑΣ» ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΑΡΤΙ ΕΚΔΟΘΕΝ

ΟΔΗΓΟΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

κατὰ τὸ Ἀγγλικὸν Don't ὑπὸ Κ. Ε. ΓΕΛΒΕΡΤ.
ΕΚΔΟΤΗΣ : Γ. ΜΠΑΡΤ

Τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δραχ. 1. — Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 1,10. — Ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 1,20.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

17 Ἰουνίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	475.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	475.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	535.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	479.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	247.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	97.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		515—
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,260.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	192
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	82.50
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	207.—
Εταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	148.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	405
Εταιρία Φωταερίου	» »	
Συναλλάγματα		
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	31.35
	3μην.	31.20
Σ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	124.1/4
»	3μην.	123.1/4
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		25.—
Λίρα ὀθωμανικὴ		28.10

ΑΡΤΙ ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗ

ΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ

εἰς τόμους 2, ἀποτελοῦντας τὸν ΙΕ' καὶ ΙϚ' τῶν *Φιλολογικῶν Ἁπάντων* αὐτοῦ.

Εὑρίσκονται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ «Ἑστίας» καὶ τιμῶνται οἱ δύο τόμοι φρ. 12. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενοι φρ.13.

ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ ΠΑΣΧΑΛΙΝΗ

Ἀντίτυπα αὐτῆς πωλοῦνται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» ἐν Ἀθήναις δραχ. 2,50, διὰ τὰς ἐπαρχίας. δραχ. 2,75, διὰ τὴν ἀλλοδαπὴν φρ. χρυσᾶ 3.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Π. ΠΑΡΙΣΗ (ἐξ Ὕδρας)

ΤΑ ΑΙΘΙΟΠΙΚΑ

ἤτοι ἡ Ἀβησσυνία ὑπὸ ἰατρικὴν ἰδίως ἔποψιν ἐξεταζομένη.

Ἔκδοσις Β' μετὰ πολλῶν προσθηκῶν καὶ εἰκόνων.

Ἐξαντληθείσης τῆς Α' ἐκδόσεως τοῦ συγγράμματος τούτου, ὁ συγγραφεὺς προέβη εἰς τὴν ἀνατύπωσιν αὐτοῦ συμπεριλαβὼν πολλὰς νέας εἰδήσεις εἰς τὸ ἔργον, ὅπερ ἐκόσμησε καὶ διά τινων εἰκόνων. Ἡ ταχυτάτη ἐξάντλησις τῆς Α' ἐκδόσεως κατέδειξε τὸ μέγα ἐνδιαφέρον, ὅπερ ἐνέχει τὸ βιβλίον τοῦ κ. Παρίση, ἐν ᾧ ἐξιστοροῦνται ἀφελῶς τὰ κατὰ τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ παρὰ τῷ βασιλεῖ Ἰωάννῃ, ὁ χαρακτὴρ καὶ οἱ τρόποι τοῦ Ἀβησσινοῦ μονάρχου, τὰ περιεργότατα ἤθη καὶ ὁ βίος ἐν γένει τοῦ ἀβησσινιακοῦ λαοῦ.

Τὸ βιβλίον τετυπωμένον φιλοκάλως ἐπὶ χάρτου λαμπροῦ τιμᾶται φρ. 4.—Ταχυδρομικῶς δ' ἀποστελλόμενον φρ. 4,50.

Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 —1354

Digitized by Google

403

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 600 — 26 ΙΟΥΝΙΟΥ 1888. ΛΕΠΤΑ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

BODL.

Φύλλα τῆς «Ἑστίας» ἀποστέλλονται ὡς δεῖγμα τοῦ περιοδικοῦ οὐχὶ μόνον εἰς πάντα ζητοῦντα, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅν τινα ἤθελε μᾶς ὑποδείξῃ πᾶς τις τῶν ἡμετέρων συνδρομητῶν ἢ ἀνταποκριτῶν ὡς ἀσμενίζοντα εἰς ἀναγνώσματα τοῦ εἴδους τῆς «Ἑστίας».

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ — ΑΡΙΘ. 652

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΖΩΓΡΑΦΕΙΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ὑπὸ **Ι. Πανταζίδου.**

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ, μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ, μετάφρασις Χ. Α.

ΑΘΗΝΑΪΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ ὑπὸ Χαρ. Ἀννίνου.

ΕΚ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΟΥ ΦΡΙΔΕΡΙΚΟΥ Β'.

ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΙ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἐκ Κεφαλληνίας γράφουσιν ὅτι διὰ τῶν ἐνεργειῶν τῆς αὐτόθι Ἐπιτροπῆς τῆς ἐκθέσεως τῶν Ὀλυμπίων πρόκειται νὰ καταρτισθῇ θίασος, ὁ ὁποῖος ἐν Ἀθήναις θέλει τραγῳδήσει τὰ ἐγχώρια τραγούδια τῆς Κεφαλληνίας, κυρίως δὲ ἐκεῖνα, δι' ὧν ἐξεδηλοῦτο κατὰ τοὺς χρόνους τῆς προστασίας τῆς ἀγγλικῆς τὸ ἐθνικὸν τοῦ τόπου αἴσθημα. Εἶνε δὲ τὰ ποιήματα ταῦτα ὡραῖα καὶ πρέπει ν' ἀκουσθῶσιν εἰς τὴν πανελλήνιον πανήγυριν τῆς ἐθνικῆς ἐκθέσεως. Θὰ ψάλωσιν ἔτι καὶ ἐκκλησιαστικά τινα ᾄσματα τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς τοῦ τόπου. Ἓν δὲ τούτων ἐτονίσθη τελευταῖον ὑπὸ τοῦ μουσικοδιδασκάλου Διονυσίου Λαυράγγα, ὁ ὁποῖος ἐτόνισεν ἐπίσης τὸ ᾆσμα «Χαιρετισμὸς τῆς Κεφαλληνίας εἰς τὴν πρωτεύουσαν.»

—Ἡ ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων καὶ τῶν κληροδοτημάτων Ἐπιτροπή, ὡς γνωστόν, ὥρισε διὰ τοὺς προσεχεῖς ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας καὶ 7 διαγωνισμοὺς ἐπὶ σκοπὸν βολῆς. Πρὸς ἄσκησιν δὲ τῶν διαγωνισθησομένων τῆς πόλεως Ἀθηνῶν ἡ ἐπιτροπὴ ἐζήτησε, καὶ παρεχωρήθη εἰς αὐτήν, τὸ κατάστημα τοῦ Ἐθνικοῦ Σκοπευτηρίου, καὶ ὁ ἀναγκαιῶν ἀριθμὸς ὅπλων καὶ φυσιγγίων, τὰ ὁποῖα παρέχει εἰς τὸ ἥμισυ τῆς τιμῆς ἤτοι 5 λεπτὰ τὸ φυσίγγιον Σασεπῶ καὶ 10 τὸ τοῦ Γκρᾶ, ἐπιστρεφομένου τοῦ κάλυκος. Ἤδη δὲ τούτων ἑτοίμων ὄντων, προσκαλοῦνται οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ ἀσκηθῶσιν, ὅπως διαγωνισθῶσι, νὰ δηλώσωσι τοῦτο πρὸς τὸν ἐπιτετραμμένον τὰ τῆς βολῆς κ. Γ. Ἀντωνόπουλον ἐν τῷ Ἐθνικῷ Σκοπευτηρίῳ ἀπὸ τῆς ἑβδομάδος ταύτης κατὰ Δευτέραν, Τετάρτην καὶ Παρασκευὴν ἀπὸ τὴν 4ης—6ης μμ.

Η ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΣ ΤΟΥ ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΥ Α' ΤΗΣ ΒΑΥΑΡΙΑΣ

Ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ ἀνηγγείλαμεν ὅτι ὁ δήμαρχος Ἀθηναίων τηλεγραφικῶς ἐγνώρισε τῷ ἐπὶ τῇ ἑκατονταετηρίδι τῆς γεννήσεως τοῦ βασιλέως τῆς Βαυαρίας Λουδοβίκου τοῦ Α' κεντρικῷ κομιτάτῳ τὴν ἀπόφασιν τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων ὅπως μετάσχῃ τῶν ἐπὶ ταύτῃ τελεσθησομένων ἑορτῶν ἐν Μονάχῳ. Τὸ ἐπὶ τούτῳ ψήφισμα τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ἔχει ὡς ἑξῆς·

Α'.) Ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων ἀντιπροσωπευθήσεται ἐν ταῖς ἑορταῖς τῆς 17, 18 καὶ 19 Ἰουλίου ὑπὸ τοῦ Δημάρχου, ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου καὶ ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβούλου κ. Α. Ψύλλα.

Β'.) Ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ ἀειμνήστου φιλέλληνος καὶ ἐξόχου ἡγεμόνος Λουδοβίκου τοῦ Α' κατατεθήσεται στέφανος ἐκ δάφνης Ἀθηναϊκῆς κοσμούμενος ὑπὸ ταινιῶν λευκῶν καὶ κυανῶν, ἐν αἷς χρυσοῖς γράμμασι γραφήσονται αἱ λέξεις «Ὁ Δῆμος Ἀθηναίων τῷ Λουδοβίκῳ Α' Βασιλεῖ τῆς Βαυαρίας εὐγνωμοσύνης ἕνεκεν 1888». Ὁ Δήμαρχος προσφωνήσει, κατατιθέμενος τὸν στέφανον.

Γ'.) Εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐπὶ ἀφορμῇ ἐθνικῇ εἰς Μόναχον μεταβάσεως καὶ ἐπισκέψεως τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Δήμου Ἀθηναίων, προσενεχθήσεται λεύκωμα, περιέχον τὸ ψήφισμα καὶ τὰ πρακτικὰ τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου καὶ φωτογραφήματα τῶν κυριωτάτων οἰκοδομημάτων, ἀρχαίων τε καὶ νεωτέρων, τῆς πόλεως Ἀθηνῶν. Ἐπὶ τοῦ καλύμματος τοῦ λευκώματος χρυσοῖς γράμμασι χαραχθήσονται αἱ λέξεις «ὁ Δῆμος Ἀθηναίων τῇ πόλει τοῦ Μονάχου εἰς ἀνάμνησιν κοινῆς πανηγύρεως 1888».

Δ'.) Εἰς βεβαίωσιν διαρκῆ τῆς εὐγνωμοσύνης, ἣν ὁ Δῆμος τῶν Ἀθηναίων διατελεῖ ἔχων εἰς τὴν μνήμην τοῦ Λουδοβίκου Α' τῆς Βαυαρίας, δαπάναις αὐτοῦ στήσεται ἀνδριάντα ἐκ μαρμάρου Ἑλληνικοῦ ὑφ' Ἕλληνος ἀνδριαντοποιοῦ κατασκευασθησόμενον ἐν τῇ ὁμωνύμῳ ἐν Ἀθήναις πλατείᾳ τοῦ Λουδοβίκου τοῦ Α'. Εἰς τὴν ἀνέγερσιν τοῦ ἀνδριάντος μεθέξουσιν, εἰ βούλονται, καὶ οἱ ἄλλοι δῆμοι τῆς Ἑλλάδος, ἐπὶ τούτῳ προσκαλούμενοι, ὧν τὰ ὀνόματα χαραχθήσονται ἐπὶ μιᾶς τῶν πλευρῶν τοῦ βάθρου αὐτοῦ.»

— Παρηγγέλθη ἤδη ὑπὸ τῆς Δημαρχίας ὁ ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Λουδοβίκου ἐκ μέρους τοῦ Δήμου Ἀθηναίων κατατεθησόμενος στέφανος. Ὁ στέφανος ἔσται ἐκ δάφνης, θὰ περιελίσσεται δὲ περὶ αὐτὸν ἀργυροῦς κλάδος δάφνης, οὕτως ὥστε ὅταν μαρανθῇ ἡ φυσικὴ δάφνη νὰ μείνῃ ὁ ἀργυροῦς στέφανος.

Ἕτερος δὲ στέφανος βαρύτιμος ἀποσταλήσεται καὶ ὑπὸ τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἵνα κατατεθῇ ἐπὶ τοῦ μνημείου τοῦ ἀειμνήστου βασιλέως ἐκ μέρους τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους.

— Ὁ κ. δήμαρχος Ἀθηναίων θέλει ἀπευθύνει ἔγγραφον πρόσκλησιν εἰς τοὺς 440 δήμους τοῦ κράτους, ὅπως συνεισφέρῃ ἕκαστος ὅ,τι προαιρεῖται ὑπὲρ τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ ἀνδριάντος τοῦ βασιλέως Λουδοβίκου. Ἐκτὸς τοῦ δήμου Ἀθηναίων, ὅστις ἐψήφισε τὸ ποσὸν τῶν 15,000 δραχμῶν, ἐγνώσθη ἤδη ὅτι ὁ δῆμος Καλαμῶν θέλει προσφέρει 10,000 δραχμάς, ὁ δῆμος Πατρῶν 5,000 δραχ. καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς. Εἶνε λοιπὸν ἐλπίς, ὅτι θὰ σχηματισθῇ ποσὸν ἀνώτερον τῶν 100 χιλ. δραχμῶν.

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

Ἡ διεύθυνσις τῶν ἡμετέρων ταχυδρομείων, ἥτις μετὰ ζήλου ἀξιεπαίνου ἐπελήφθη τῆς βελτιώσεως καὶ ἐπὶ τὸ τελειότερον διαρρυθμίσεως τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου κλάδου τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας, πολλὰς καὶ χρησιμωτάτας εἰσαγαγοῦ-

Digitized by Google

σα μέχρι τοῦδε καινοτομίας, προέβη καὶ εἰς ἄλλην σκέψιν ὅλως νεωτεριστικὴν καὶ πρωτοφανῆ παρ' ἡμῖν, τουτέστι τὴν πρόσληψιν καὶ γυναικῶν ὡς ὑπαλλήλων ἐν τῇ ἐσωτερικῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ ταχυδρομείου. Ἡ σκέψις αὕτη τοῦ Κ. Καζάζη ὑποβληθεῖσα εἰς τὸ ὑπουργεῖον ἐγένετο δεκτή, θὰ εἰσαχθῇ δὲ πιθανῶς, ἂν μὴ γνώμη ἄλλη ἐπικρατήσῃ ἐν τῷ μεταξύ, κατὰ τὴν προσεχῆ σύνοδον τῆς Βουλῆς, τὸ σχετικὸν περὶ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ὡραίου φύλου ἐν τῇ ταχυδρομικῇ ὑπηρεσίᾳ νομοσχέδιον. Ἐπειδὴ ὅμως νῦν ἡ ταχυδρομικὴ καὶ ἡ τηλεγραφικὴ ὑπηρεσία εἰσὶν ἡνωμέναι, ἐκρίθη ὀρθὸν αἱ γυναῖκες νὰ χρησιμοποιῶνται καὶ ὡς τηλεγραφικοὶ ὑπάλληλοι. Πρὸς τοῦτο λοιπὸν ἐν τῷ εἰρημένῳ νομοσχεδίῳ θὰ περιλαμβάνεται καὶ διάταξις, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐν τῇ τηλεγραφικῇ σχολῇ θὰ γίνωνται δεκταὶ τοῦ λοιποῦ καὶ γυναῖκες πρὸς σπουδὴν τῆς τηλεγραφικῆς.

Ἐν Δεκελείᾳ, παρὰ τὴν βασιλικὴν ἔπαυλιν, ἀνεκαλύφθησαν ἐπ' ἐσχάτων τρεῖς τάφοι ἀρχαῖοι, ἐν οἷς ἐλπὶς ἐσχηματίσθη ὅτι θὰ ἦτον ὁ τοῦ Σοφοκλέους. Τὴν εἰκασίαν ταύτην συνέλαβεν ὁ εὑρὼν τοῦ τάφους ἐπιμελητὴς τοῦ βασιλικοῦ κτήματος κ. Μύντερ, βασισθεὶς ἐπὶ ἀρχαίων μαρτυριῶν ἐκεῖ που ὁριζουσῶν τὸν τάφον τοῦ μεγάλου τραγικοῦ τῆς ἀρχαιότητος. Ὅθεν ἐγένετο ἀνασκαφή, καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως, τῶν βασιλοπαίδων, τῆς ἀκολουθίας αὐτῶν καὶ τοῦ καθηγητοῦ κ. Στεφ. Κουμανούδη ἠνοίχθησαν οἱ τρεῖς τάφοι. Ἀλλ' ἀτυχῶς οὐδὲν εὑρέθη λόγου ἄξιον καὶ δυνάμενον νὰ ὁρίσῃ τοὺς χρόνους εἰς οὓς οἱ τάφοι ἀνήκουσιν πλὴν τῶν σκελετῶν καὶ ὀλίγων πενιχρῶν κτερισμάτων. Οἱ δύο εἶνε λάρνακες μαρμάρινοι, οἱ δὲ ἐν αὐτῷ ταφέντες φαίνεται ὅτι ἦσαν νέοι, διότι εὑρέθησαν ὡς κτερίσματα στλεγγίδες· ὁ τρίτος εἶνε πώρινος καὶ λίαν πιθανῶς γυναικός, διότι εὑρέθη ἐν αὐτῷ κάτοπτρον σχεδὸν ὅμως ἀνάξιον λόγου. Ἐπιγραφὴ οὐδεμία. Τὰ ἐν τοῖς τάφοις ἀνευρεθέντα εὑρήματα ἀπεστάλησαν ὑπὸ τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως διὰ φύλακος τῶν ἀρχαιοτήτων εἰς τὴν Γενικὴν Ἐφορίαν τῶν Ἀρχαιοτήτων.

— Πρὸ καιροῦ ἐγνώσθη ὅτι ὁ Ζακύνθιος μουσικοδιδάσκαλος κ. Παῦλος Καρρέρ, ὁ τῆς «Φροσύνης» καὶ τοῦ «Βότσαρη» μελοποιός, καταγίνεται εἰς σύνθεσιν μελοδράματος, ἐμπνευσθέντος ἐκ τῶν ἐνδόξων χρόνων τοῦ Μαραθῶνος καὶ τῆς Σαλαμῖνος. Ἤδη ἀναγγέλλεται ὅτι ὁ Ἕλλην μουσουργὸς ἐπεράτωσε τὸ ἔργον του, ὅπερ φέρει τὸν ἐπιβάλλοντα τίτλον «Μαραθὼν-Σαλαμίς», καὶ ὅτι τὸ κείμενον αὐτοῦ ἐποίησεν ὁ κ. Ἀνδρέας Μαρτζώκης, ἐκ τῶν γνωστοτέρων ποιητῶν τῆς συγχρόνου Ζακύνθου.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Αἱ Πάτραι ὑπὸ φυσικὴν καὶ ἰατρικὴν ἔποψιν ὑπὸ Χ. Π. Κορύλλου ἰατροῦ ἐν Πάτραις. Ἐν Ἀθήναις, 1888. 8ον, σελ. 30.

Ἡ εἰρημένη πραγματεία ἀνεγνώσθη ἐν τῷ ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι τῆς ἰατρικῆς ἑταιρίας δευτέρῳ συνεδρίῳ τῶν Ἑλλήνων ἰατρῶν ἐν Ἀθήναις, καὶ ἀνετυπώθη ἰδιαιτέρως ἐκ τῶν πρακτικῶν τοῦ συνεδρίου. Ἡ πραγματεία αὕτη, καίτοι μικρὰ τὸν ὄγκον, ἐνέχει πολλὴν τὴν ἀξίαν καὶ τὴν χρησιμότητα, διότι τοιαῦται μελέται καὶ στατιστικαὶ πληροφορίαι, στηριζόμεναι ἐπὶ καθημερινῶν ἐπιστημονικῶν παρατηρήσεων καὶ ἐρευνῶν καὶ σκοποῦσαι τὴν ἀνεύρεσιν τῶν νοσογόνων αἰτίων τῶν τόπων, ἀπέβησαν ὅπου καὶ ἂν ἐγένοντο ὠφελιμώταται. Παρ' ἡμῖν δυστυχῶς αἱ τοιαῦται μελέται παραμελοῦνται, θεωροῦνται ὡς τις περιττὴ ἐνασχόλησις, διότι δὲν ὑπάρχει παρὰ τοῖς πλείστοις ἐπιστήμοσιν ἰατροῖς τὸ πνεῦμα τῆς ἐπιστημονικῆς παρατηρήσεως καὶ ἀνακοινώσεως. Πρὸ 50 ἐτῶν οἱ κατὰ τὰς τότε διοικήσεις ἰατροὶ ὑποβαλλόμενοι εἰς τὰς διατάξεις τοῦ νόμου τοῦ 1833 «περὶ συστάσεως ἰατρῶν κατὰ νομούς», εἶχον ἐκδόσει ἰατροστατιστικοὺς πίνακας τῷ 1838 καὶ 1839 τῶν διοικήσεων Φθιώτιδος, Θήρας, Ἀττικῆς, Μεγαρίδος, Βοιωτίας, Νάξου, Μαντινείας, Σύρου, Ἠλείας, Ἀχαΐας, Τριφυλίας, Λακωνίας, Κυναίθης (Καλαβρύτων), Μήλου, Ἀργολίδος, Κορινθίας, Ὕδρας, Ἑρμιονίδος, Φωκίδος, Δωρίδος, Εὐρυτανίας Μεσσηνίας, Πυλίας, Εὐβοίας, Λακεδαίμονος, ἐν τῇ τότε ἐκδιδομένῃ ἐφημερίδι τοῦ Ἑλληνικοῦ Ταχυδρόμου. Εἶνε δὲ οὗτοι οἱ πίνακες ἡ μόνη πηγὴ ἣν ἔχομεν τῆς καταστάσεως τῆς νοσολογικῆς τῶν τότε χρόνων τῶν πλείστων ἐπαρχιῶν. Ἔκτοτε μεμονωμένως ἐξεδόθησαν μελέται τινὲς ἐν ἰατρικοῖς περιοδικοῖς καὶ ἐν φυλλαδίοις, ἃς ἐπιμελῶς ἐν ἰδιαιτέρᾳ βιβλιογραφίᾳ ἀνέγραψεν ὁ κ. Κλὼν Στέφανος ἐν τῇ γαλλιστὶ ἐκδοθείσῃ πραγματείᾳ αὐτοῦ «Ἡ Ἑλλὰς ὑπὸ ἔποψιν φυσικήν, ἐθνολογικήν, ἀνθρωπολογικήν, δημογραφικὴν καὶ ἰατρικήν». Ἀλλὰ πολλαὶ τούτων στεροῦνται τῆς ἐπιστημονικῆς ἀκριβείας, ἥτις παρέχει πᾶσαν ἐγγύησιν, ὅπως ἐπ' αὐτῶν βασισθῶσι συμπεράσματα ἀναμφισβήτητα.

Ὁ κ. Χ. Κορύλλος, ἐξασκῶν τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἰατροῦ ἐν Πάτραις ἀπὸ τοῦ 1871, ἐτήρησεν, ὡς γράφει, σημειώσεις ἀπὸ τοῦ 1874 ἃς δημοσιεύει μέχρι τοῦ 1886, ὅτε ὑπέβαλεν εἰς τὸ συνέδριον τῶν ἰατρῶν τὴν εἰρημένην πραγματείαν.

Ἐν τῷ πρώτῳ τμήματι ἐξετάζει συντομώτατα τὴν φυσικὴν κατάστασιν τῆς πόλεως Πατρῶν, ἧς τὴν ἔκτασιν ὑπολογίζει εἰς 900,000 τετραγ. μέτρα (ἡ τῶν Ἀθηνῶν καταλαμβάνει 4,000,000), καὶ τῶν περιχώρων, κυρίως δὲ τῶν ὑδάτων καὶ τῶν παρακειμένων ἑλῶν καὶ τεναγῶν, πηγῆς διαρκοῦς νοσημάτων, καὶ τῶν γενομένων πρὸς ἀποξήρανσιν αὐτῶν ἐργασιῶν. Ἐν πίνακι δὲ ἰδίῳ σημειοῖ τὴν κλιματολογίαν τῆς πόλεως κατὰ ἰδίας αὐτοῦ παρατηρήσεις τῶν ἐτῶν 1882—1886 καὶ τούτου συμπεριλαμβανομένου. Παρατηρήσεις δὲ κλιματολογικὰς ἐπὶ τῆς πόλεως Πατρῶν εἶχε κάμει καὶ ὁ αἰδ. Boys Ἄγγλος ἱερεὺς τοῦ ἐν Πάτραις ναοῦ τῶν διαμαρτυρομένων κατὰ τὰ ἔτη 1872—1876.

Ἐν τῷ δευτέρῳ τμήματι ἐξετάζει τὴν πόλιν τῶν Πατρῶν ὑπὸ ἰατρικὴν ἔποψιν, ἀφετηρίαν ἔχων τὸ ἔτος 1876, ἐξ οὗ ἤρχισε τὰς παρατηρήσεις του, καὶ κατὰ τὸ ὁποῖον ἤρχισεν ἡ τήρησις τακτικῶν βιβλίων τῶν ἀποβιώσεων ἐν τῇ Ἀστυνομίᾳ, παραθέτει δὲ πίνακας διαφόρους κατὰ νόσους καὶ κατὰ ἔτη τῶν προσβληθέντων καὶ ἀποβιωσάντων, ἐξ ὧν ἐξάγει συμπεράσματα ἱκανῶς ἐνθαρρυντικὰ τῆς ὑγιεινῆς καταστάσεως τῆς πόλεως τῶν Πατρῶν, κυρίως δὲ ὡς πρὸς τοὺς ἑλογενεῖς πυρετούς, οἵτινες ἐμάστιζον τὴν πόλιν. Ὡς πρὸς τοὺς τυφοειδεῖς πυρετοὺς παραθέτει ἐπίσης πίνακα, ἀλλὰ ἀναγράφει ὅτι ἕνεκα τῆς ἀκατανικήτου ἀντιστάσεως τῶν συγγενῶν τῶν θανόντων δὲν ἐγένοντο νεκροψίαι πρὸς ἐξέτασιν τῶν παθολογικῶν ἀλλοιώσεων καὶ διαλεύκανσιν τῆς φύσεως τῶν πυρετῶν τούτων. Ἀλλὰ καὶ τὸν πίνακα, ὃν παραθέτει, θεωρεῖ οὐχὶ ἐπαρκῆ πρὸς ἐξαγωγὴν συμπερασμάτων, ὅπερ μαρτυρεῖ τὴν ἐπιστημονικὴν εὐσυνειδησίαν τοῦ κ. Χ. Κ. ἀξίαν ἐπαίνων τὴν σήμερον, ὅτε ἡ ἐπιστημονικὴ ἀγυρτεία δὲν εἶνέ τι σπάνιον. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἐξετάζει καὶ τὰ λοιπὰ νοσήματα· περί τινων δὲ τούτων καὶ προηγουμένως ὁ κ. Χ. Κ. εἶχε δημοσιεύσει διατριβὰς ἐν ἰατρικοῖς περιοδικοῖς.

Ὁ κ. Χ. Κορύλλος εἶνε ὁμολογουμένως ἄξιος παντὸς ἐπαίνου, διότι ἐν μέσῳ τόσων ἐλλείψεων στατιστικῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν, συνεργασίας ἄλλων ἐπιστημόνων, ἐργαλείων μετεωρολογικῶν, χημικοῦ ἐργαστηρίου καὶ βιβλιοθήκης ἐν Πάτραις, παρήγαγε μόνος καὶ ἐξ ἰδίων παρατηρήσεων καθημερινῶν μελέτην ἀξίαν λόγου, οἵαν μέχρι τοῦδε οὐδαμῶς παρήγαγεν οὐδ' αὐτὴ τοῦ νοσοκομείου Ἀθηνῶν ἡ διοίκησις· καὶ λέγομεν τοῦτο διότι ἐκ τοῦ νοσοκομείου Ἀθηνῶν καὶ ἐκ τῆς Ἀστυκλινικῆς ἔπρεπε νὰ ἐξέρχωνται τακτικὰ ἐπιστημονικὰ δελτία τῶν ἐπιστημονικῶν ἰατρικῶν παρατηρήσεων, ἅτινα νὰ χρησιμεύωσι καὶ ὡς ὑποδείγματα εἰς τοὺς λοιποὺς ἰατροὺς τοῦ κράτους.

ΑΝΤΙΓΡΑΦΑ ΕΡΓΩΝ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΙΤΑΛΩΝ ΖΩΓΡΑΦΩΝ

Ραφαήλου, Μιχαὴλ Ἀγγέλου κ. ἄ. εἰσὶ κατατεθειμένα πρὸς πώλησιν ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας». Τὰ ἀντίγραφα ταῦτα εἶνε ἔργα ὁμογενοῦς ζωγράφου ἐν Ρώμῃ διαμένοντος, κατὰ νέον σύστημα ἐλαιοφωτογραφίας, ἥτις ἀπομιμεῖται καὶ αὐτὴν τὴν παλαιότητα τῆς γραφῆς τῶν πρωτοτύ-

Digitized by Google

πων. Τὰ πωλούμενα εἰσὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ἀντίγραφα τῶν περιφήμων τοιχογραφιῶν τοῦ Βατικανοῦ, καὶ ἄλλων δὲ ὀνομαστῶν ζωγράφων ἔργων ἀλλαχοῦ ἀποκειμένων.

ΜΙΚΡΟΣ ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΗΤΟΙ

ΕΠΙΤΟΜΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ

μετὰ εἰσαγωγῆς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ φιλολογίαν καὶ παραρτήματος κυρίων ὀνομάτων

ΥΠΟ

Α. Γ. ΓΙΑΝΝΑΡΗ

ΕΞΕΔΟΘΗ ΑΡΤΙ

ΤΟ Δ' ΤΕΥΧΟΣ

Ἕκαστον τεῦχος τιμᾶται δραχμῆς.— Τὸ ὅλον ἔργον θέλει ἀπαρτισθῇ ἐκ 10-12 τευχῶν.

Ἡ ἔκδοσις τοῦ ἔργου τούτου ἀναπληροῖ ἔλλειψιν λίαν ἐπαισθητὴν ἐν τῇ γλώσσῃ ἡμῶν. Τὸ *Ἐπίτομον Λεξικὸν* ἔσται ἄριστον βοήθημα ἐπαρκοῦν εἰς τὰς ἀνάγκας οὐ μόνον τῶν ἐργαζομένων λογίων, ἀλλὰ καὶ παντὸς ἐπιθυμοῦντος νὰ γράφῃ ἀπταίστως τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν.

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας». Καὶ οἱ μὲν ἐν Ἀθήναις καταβάλλουσι τὴν ἀξίαν ἑκάστου ἐκδιδομένου τεύχους ἅμα τῇ λήψει αὐτοῦ. Οἱ δὲ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ παρακαλοῦνται ὅπως μετὰ τῆς περὶ ἐγγραφῆς αἰτήσεώς των συναποστέλλωσι τὸ ἀντίτιμον *τοὐλάχιστον πέντε τευχῶν*, ἤτοι οἱ μὲν τοῦ ἐσωτερικοῦ *δραχ. 5*, οἱ δὲ τοῦ ἐξωτερικοῦ *φρ. χρυσᾶ 5*.—Πρὸς ἀποφυγὴν συχνῶν συνεννοήσεων δύνανται οἱ εὐαρεστούμενοι νὰ προαποστείλωσιν ἐφάπαξ τὴν ὅλην ἀξίαν τῆς συνδρομῆς, ἤτοι δραχ. 10 οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ φρ. χρυσᾶ 10 οἱ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.

Πᾶσα αἴτησις δέον νὰ ἐπιγράφηται: «Πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς «Ἑστίας» εἰς Ἀθήνας».

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευῇ, 24 Ἰουνίου.

Ἀφίκετο ὁ ἐν τῷ γερμανικῷ στρατῷ ἀντιστράτηγος Ἐρνέστος φὸν Δέρενταλ διοικητὴς τῆς 33 μοιραρχίας μετὰ τοῦ ὑπασπιστοῦ του ὑπολοχαγοῦ φὸν Λούκβαλδ, κομιστὴς ἰδιογράφου ἐπιστολῆς τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας Γουλιέλμου Β', ἣν ἐνεχείρισεν ἐπισήμως εἰς τὸν ἡμέτερον βασιλέα ἀναγγέλλων τὴν ἀνάρρησιν τοῦ κυρίου του εἰς τὸν θρόνον.

— Γενομένης ἐκλογῆς ἐν τῷ νομῷ Λαρίσσης, πρὸς ἀντικατάστασιν τοῦ ἀποθανόντος βουλευτοῦ Ἀστεριάδου, ἐξελέγη ὁ ὑποψήφιος τῆς συμπολιτεύσεως κ. Ἀχιλλεὺς Λογιωτάτου, ὑπερτερήσας τὸν ὑποψήφιον τῆς ἀντιπολιτεύσεως κ. Ν. Γεωργιάδην κατὰ 2500 ψήφους.

— Ὁ δῆμος Ἀθηναίων συνομολογεῖ δάνειον ἐξ ἑνὸς ἑκατομμυρίου μετὰ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης. Ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου 300 χιλιάδες θὰ χρησιμοποιηθῶσιν πρὸς πληρωμὴν διαφόρων ἐπειγόντων χρεῶν, αἱ δὲ ὑπόλοιποι 700 χιλιάδες εἰς οἰκοδομὴν δημοτικῶν ἀγορῶν.

— Ὁ μεγαλόδωρος ὁμογενὴς κ. Βαλλιάνος οὗ δαπάναις ἀνεγείρεται παρὰ τὸ Πανεπιστήμιον τὸ περικαλλὲς κτίριον τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης, προσήνεγκε παρεκτὸς τοῦ ἤδη καταβληθέντος παρ' αὐτοῦ ἑκατομμυρίου καὶ ἑξακοσίας προσέτι χιλιάδας δραχμῶν. Διὰ τῆς νέας ταύτης δωρεᾶς ἐξασφαλίζεται ἡ ἀποπεράτωσις καὶ ἡ διακόσμησις τοῦ μεγάρου.

— Μελετᾶται τὸ σχέδιον τῆς διοχετεύσεως 90 ὀκάδων ὕδατος εἰς τὴν πρωτεύουσαν ἐκ τοῦ ἐν Μαραθῶνι κτήματος Σοῦλι, ἔνθα ὑπάρχουσι πολλαὶ παραθαλάσσιοι πηγαί, πρὸς ἐξέτασιν τῶν ὁποίων ἐξέδραμεν ὁ Ὑπουργὸς τῶν ἐσωτερικῶν μετὰ τοῦ ἀρχιμηχανικοῦ κ. Γκοτλὰν καὶ τοῦ ἐπιθεωρητοῦ κ. Σούλη. Ἡ ἀπόστασις εἶνε περὶ τὰ 50 χιλιόμετρα· τὸ ὕδωρ θ' ἀνέρχεται δι' ἀτμαντλιῶν εἰς ὕψος 230 μέτρων ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας καὶ θὰ εἰσρέῃ εἰς δεξαμενὴν κατασκευασθησομένην εἰς τὴν θέσιν Σταυρό. Ἡ δαπάνη τῶν ἔργων τῆς διοχετεύσεως ὑπολογίζεται εἰς 13 ἑκατομμύρια.

— Τὸ διοικητικὸν συμβούλιον τοῦ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Πειραιᾶ σιδηροδρόμου παρεδέχθη τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Ψύχα ὑποβληθεῖσαν πρότασιν περὶ μεταθέσεως τοῦ ἐν Ἀθήναις σταθμοῦ τοῦ σιδηροδρόμου. Κατὰ τὴν γενομένην συμφωνίαν, θὰ σχηματισθῇ νέα ἑταιρία, ἥτις θὰ ἀναλάβῃ νὰ προεκτείνῃ τὴν γραμμὴν τοῦ σιδηροδρόμου μέχρι τοῦ Μεγάλου Μοναστηρίου καὶ ἐκεῖθεν ὑπογείως μέχρι τῆς πλατείας τῆς Ὁμονοίας.

— Ὁ ἐν Θεσσαλονίκῃ πρόξενος γνωστοποιῶν ὅτι αὐτόθι εἰσάγεται ἐξ Ἑλλάδος μέγα ποσὸν λεμονίων καὶ πορτοκαλίων, προτρέπει νὰ ἱδρυθῇ ἐκεῖ παρὰ τῶν ἐμπορευομένων εἰδικὸν πρακτορεῖον, διότι νῦν ὅτε ἡ Θεσσαλονίκη συγκοινωνεῖ σιδηροδρομικῶς καθ' ἑκάστην μετὰ τῆς λοιπῆς Εὐρώπης θ' ἀποβαίνῃ ἐπικερδέστερον ν' ἀποστέλλωνται ἐκεῖθεν μεγάλα ποσὰ λεμονίων καὶ πορτοκαλίων εἰς Αὐστρίαν καὶ Γερμανίαν.

— Οἱ ἐπὶ ταῖς τελωνιακαῖς καταχρήσεσι κατηγορούμενοι πρώην τελώνης Πειραιῶς Δαμιανός, ἐλεγκταὶ Καλλιμενόπουλος, Μακρυστάθης, Ζαφειρόπουλος καὶ λοιποὶ κατεδικάσθησαν παρὰ τοῦ κακουργιοδικείου Λαμίας εἰς ἑξαετῆ εἱρκτήν, ὁ τελωνοφύλαξ Καραγιάννης κατεδικάσθη εἰς τριῶν μηνῶν φυλάκισιν, ἠθωώθησαν δὲ ὁ ἐλεγκτὴς Ἀνδρικόπουλος καὶ ὁ τελωνοφύλαξ Λύτσας.

ΚΛΗΡΩΣΙΣ

τοῦ Λαχειοφόρου Δανείου τῆς Ἐθν. Τραπέζης ἐνεργηθεῖσα τῇ 19 Ἰουνίου

Ἐξαχθέντες ἀριθμοὶ		*Κερδηθέντα ποσά.*
107,973	φρ.	100,000
130,416	»	10,000
23,068	»	2,500
178,050	»	2,500
659	»	1,000
29,817	»	1,000
170,774	»	1,000
155,380	»	1,000
85,552	»	1,000

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Δ. Β. Ἀλεξάνδρειαν. Ταχυδρομικῶς ἀπεστείλαμεν τὰ ζητηθέντα, ἐνεγράψαμεν δὲ καὶ τὸν κ. Γ. Δ. πρὸς ὃν ἀπεστάλη σειρὰ φύλλων.—Κυρίαν Π. Σ. Πρέβεζαν. Συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας ὡς πρὸς τὴν ἀποστολήν. Πρὸς συμπλήρωσιν τῆς Καλλιτεχνικῆς Πινακοθήκης ὑπολείπονται 3 ἔτι τεύχη, ὧν τὸ πρῶτον ἐκδοθήσεται τὴν προσεχῆ ἑβδομάδα, τὰ δὲ ἄλλα δύο ἀλλεπαλλήλως.—κ. Ν. Β. Κ. Εὐχαριστοῦμεν, ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα ἀτυχῶς νὰ τὸ χρησιμοποιήσωμεν.—κ. Μ' Παράδοξον εἶνε τὸ νὰ σᾶς φαίνεται παράδοξον. Καὶ πανταχοῦ μέν, ἀλλὰ παρ' ἡμῖν ἰδίως, μέγιστον διατρέχει τις κίνδυνον νὰ καταληφθῇ ὑπὸ ἀηδίας ἂν ἐπιχειρήσῃ νὰ ἐξετάσῃ τίνι τρόπῳ παρασκευάζεται. — κ. Α. Ν. Δικελί. Τὰ βιβλία ἀπεστάλησαν. Ἡ ἀξία ἀμφοτέρων φρ. 5,20, ὥστε ὀφείλονται ἔτι φρ. 1.70, ἅτινα εὐαρεστήθητε ν' ἀποστείλητε.—κ. Ι. Μ. Λευκωσίαν. Ἀπεστάλησαν ταὐτοχρόνως καὶ τὰ πρὸς τὴν Κυρίαν Θ. Π., ὡς καὶ ἰδιαιτέρως σᾶς ἐγράψαμεν.—κ. Ν. Κ. Καλάμας. Παρεδόθησαν συμφώνως τῇ παραγγελίᾳ σας τῷ κ. Π. Λ. Π.—*Ψηφοφόρῳ*. Ἡ ἐκλογὴ τῶν νομαρχιακῶν συμβούλων ἐνεργεῖται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ περὶ ἐκλογῆς βουλευτῶν νόμου· ἡ περίοδος τῶν συμβουλίων εἶνε τετραετής, ἡ δὲ διάρκεια τῆς συνόδου 30 ἡμερῶν κατ' ἔτος. Ἡ πρώτη ἐκλογὴ γενήσεται τῇ 24 προσεχοῦς μηνός.— Σεβ. ἀρχ. Ι. Μ. Γενεύην. Συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας.—κ. Μ. Β. Ἄλλην δὲν γνωρίζο-

Digitized by Google

μεν πλὴν τῆς ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» πέρυσι δημοσιευθείσης ὑπὸ τοῦ κ. Μιχ. Δαμηρὲλη. Περιλαμβάνεται εἰς 6 φύλλα ὑπ' ἀριθ. 581-586 ἅτινα δύνασθε νὰ προμηθευθῆτε ἐκ τοῦ γραφείου μας. — κ. Π. Μ. Κέρκυραν. Ἔχει καλῶς. — *Ἐρανιστῇ*. Νεώτατον μὲν εἶνε τὸ τοῦ Ἰταλοῦ **Giuseppe Regaldi « L' Egitto antico e moderno »**, πρὸ διετίας ἐκδοθέν. Τιμᾶται φρ. χρυσῶν 4. Καθ' ὅμοιον τρόπον εἶνε γεγραμμένον καὶ τὸ τοῦ **About « Le Fellah »**, ἀλλὰ τοῦτο εἶνε ἀρχαιότερον, πρὸ εἰκοσαετίας καὶ πλέον γραφέν. Τιμᾶται ἀντὶ δραχ. 4,50. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰ ἐπισυνημμένα, ὧν τινα ἐχρησιμοποιήσαμεν. — κκ. Τ. Δ. Τ. Τρίπολιν, Π. Λ. Φ. Ναύπλιον καὶ Δ. Θ. Σ. Κωνσταντινούπολιν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — κ. Α. Ι. Ε. Πάτρας. Εὐχαριστοῦμεν, ἀλλ' ἀκατάλληλον. — κ. Δ. Ν. Κ. Σύρον. Παρεδόθησαν τῷ κ. Κ. Μ. συμφώνως τῇ παραγγελίᾳ σας. — κ. Μ. Δ. Π. Πάτρας. Ὁ κ. Κ. Δ. ἐπλήρωσεν ἡμῖν τὸ ἀντ!ιμον.—*Προσεκτικῷ ἀναγνώστῃ*. Τοῦτ' αὐτὸ ἰσχυρίσθη δικηγόρος κλεπτομανοῦς ἐν δικαστηρίῳ, λέγων ὅτι ὁ πελάτης του δὲν ἦτο ὑπόλογος, ἀφοῦ αἱ κλοπαί του ἦσαν ἀποτέλεσμα ἀσθενείας ἠθικῆς. Ἀλλ' ὁ πρόεδρος τοῦ δικαστηρίου ἀπήντησεν εὐφυῶς:— Ἄ! εἶνε ἀσθένεια. Τότε πρέπει νὰ τὴν θεραπεύσωσιν οἱ δικασταί. Ἡ συνταγὴ εἶνε *φυλάκισις δύο ἐτῶν*.—κ. Χ. Δ. Ι. Κωνσταντινούπολιν. Εἶνε λίαν δυσεύρετον ἐξαντληθὲν πρὸ πολλοῦ.—κ. Ν. Σ. Ὑποθέτομεν ὅτι εἶνε διάδοσις ἐντελῶς ἀνυπόστατος. Ἡμεῖς τοὐλάχιστον οὐδὲν τοιοῦτον ἐμάθομεν.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ ΑΡΤΙ

ΜΕΛΕΤΑΙ

ΥΠΟ Α. ΔΙΟΜΗΔΟΥΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας ἐν τῷ ἐθνικῷ πανεπιστημίῳ.
Τιμὴ δραχ. 5.—Μετὰ ταχυδρ. τελῶν δραχ. 5 50.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ «ΕΣΤΙΑΣ» ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΑΡΤΙ ΕΚΔΟΘΕΝ

ΟΔΗΓΟΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

κατὰ τὸ Ἀγγλικὸν Don't ὑπὸ Κ. Ε. ΓΕΛΒΕΡΤ.

ΕΚΔΟΤΗΣ : Γ. ΜΠΑΡΤ

Τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δραχ. 1. — Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 1,10. — Ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 1,20.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

24 Ἰουνίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως			*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ.	ν.	464.—
» 120,000,000 τῶν 5	»	»	463.—
» 60,000,000 τῶν 6	»	»	543.—
» 26,000,000 τῶν 6	»	»	479.—
» 10,000,000 τῶν 6	»	»	242.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.		97.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60000,000 μετὰ Λαχείου φρ.			505—
Πιστωτικὰ Καταστήματα			
ΕΤΑΙΡΙΑΙ			
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ.	ν.	4,200.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	»	»	196
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	»	»	82.50
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	»	»	207.—
Εταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	»	»	148.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	»	»	404
Εταιρία Φωταερίου	»	»	
Συναλλάγματα			
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως.			31.30
3μην.			31.20
Σ—Τραπεζικὸν Ὄψεως			124.—
» 3μην.			123.—
Νομίσματα			
Εἰκοσάφραγκον			24.75
Λίρα ὀθωμανικὴ			27.90

ΑΡΤΙ ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗ

ΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ

εἰς τόμους 2, ἀποτελοῦντας τὸν ΙΕ' καὶ Ις' τῶν *Φιλολογικῶν Ἀπάντων* αὐτοῦ.

Εὑρίσκονται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ «Ἑστίας» καὶ τιμῶνται οἱ δύο τόμοι φρ. 12. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενοι φρ.13.

ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ ΠΑΣΧΑΛΙΝΗ

Ἀντίτυπα αὐτῆς πωλοῦνται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» ἐν Ἀθήναις δραχ. 2,50, διὰ τὰς ἐπαρχίας δραχ. 2,75, διὰ τὴν ἀλλοδαπὴν φρ. χρυσᾶ 3.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Π. ΠΑΡΙΣΗ (ἐξ Ὕδρας)

ΤΑ ΑΙΘΙΟΠΙΚΑ

ἤτοι ἡ Ἀβησσινία ὑπὸ ἰατρικὴν ἰδίως ἔποψιν ἐξεταζομένη.

Ἔκδοσις Β' μετὰ πολλῶν προσθηκῶν καὶ εἰκόνων.

Ἐξαντληθείσης τῆς Α' ἐκδόσεως τοῦ συγγράμματος τούτου, ὁ συγγραφεὺς προέβη εἰς τὴν ἀνατύπωσιν αὐτοῦ συμπεριλαβὼν πολλὰς νέας εἰδήσεις εἰς τὸ ἔργον, ὅπερ ἐκόσμησε καὶ διά τινων εἰκόνων. Ἡ ταχυτάτη ἐξάντλησις τῆς Α' ἐκδόσεως κατέδειξε τὸ μέγα ἐνδιαφέρον, ὅπερ ἐνέχει τὸ βιβλίον τοῦ κ. Παρίση, ἐν ᾧ ἐξιστοροῦνται ἀφελῶς τὰ κατὰ τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ παρὰ τῷ βασιλεῖ Ἰωάννῃ, ὁ χαρακτὴρ καὶ οἱ τρόποι τοῦ Ἀβησσινοῦ μονάρχου, τὰ περιεργότατα ἤθη καὶ ὁ βίος ἐν γένει τοῦ ἀβησσινιακοῦ λαοῦ.

Τὸ βιβλίον τετυπωμένον φιλοκάλως ἐπὶ χάρτου λαμπροῦ τιμᾶται φρ. 4.—Ταχυδρομικῶς δ' ἀποστελλόμενον φρ. 4,50.

Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 —1364

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 601.—3 Ιουλιου 1888. Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

FOREIGN BODL: LIBR

Φύλλα τῆς «Ἑστίας» ἀποστέλλονται ὡς δεῖγμα τοῦ περιοδικοῦ οὐχὶ μόνον εἰς πάντα ζητοῦντα, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅν τινα ἤθελε μᾶς ὑποδείξῃ πᾶς τις τῶν ἡμετέρων συνδρομητῶν ἢ ἀνταποκριτῶν ὡς ἀσμενίζοντα εἰς ἀναγνώσματα τοῦ εἴδους τῆς «Ἑστίας».

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 653

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΖΩΓΡΑΦΕΙΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ὑπὸ **Ι. Πανταζίδου.**

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ, μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ, μετάφρασις Χ. Α.

ΔΥΟ ΕΣΠΕΡΙΔΕΣ ὑπὸ **Ἰωάννου Γ. Φραγκιᾶ.**

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥ.

Η ΕΠΑΙΤΕΙΑ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ.

Ο ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Ὁ ἐν Κερκύρᾳ κ. Σολομῶν Σαμάμας ἀπέστειλε τῇ Ἐπιτροπῇ δρ. 3000, ἵνα διανεμηθῶσιν ὑπὸ τῶν Ἑλλανοδικῶν κατὰ τὴν προσεχῆ ἔκθεσιν εἰς τοὺς διακριθησομένους ἐπὶ προόδῳ γεωργοὺς καὶ βιομηχάνους ὡς ἕπεται·

1 βραβεῖον ἐκ δραχμῶν	1000
2 βραβεῖα ἐκ 500 δραχ.	1000
4 βραβεῖα ἐκ 250 δραχ.	1000
7	3000

Ἡ Ἐπιτροπὴ ἀποδεξαμένη τὴν εὐγενῆ ταύτην δωρεὰν ἔσπευσε νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν δωρητήν.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Τὸ ἔαρ τοῦ 1887 ὁ ἐν Kiel καθηγητὴς Blass ἐρευνήσας μετὰ τοῦ Schröder, τοῦ πρώτου διερμηνέως τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει γερμανικῆς πρεσβείας καὶ γνωστοῦ συγγραφέως τῆς Φοινικικῆς γραμματικῆς τὰ ἐν τῷ παλαιῷ σεραΐῳ (Τόπ καπποῦ σεράϊ) ἀποκείμενα ἑλληνικὰ καὶ λατινικὰ χειρόγραφα ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ φιλολογικῷ περιοδικῷ *Ἑρμῇ* διατριβήν, περιέχουσαν λίαν ἐνδιαφερούσας πληροφορίας. Κατὰ ταύτην ὁ ἀριθμὸς τῶν χειρογράφων ἀνέρχεται νῦν εἰς 47, ὧν 40 ἑλληνικὰ καὶ 7 λατινικά, φαίνεται δὲ ὅτι ἡ βιβλιοθήκη ἐσυλήθη ἐν διαφόροις χρόνοις. Ἡ ἐθνικὴ βιβλιοθήκη τῶν Παρισίων κέκτηται 15 ἑλληνικὰ καὶ ἓν λατινικὸν χειρόγραφον ληφθέντα ἐκ τοῦ σεραΐου ὑπὸ τοῦ Girardin διὰ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Louvois ἐν ἔτει 1687. Τὰ γνωστὰ ἑλληνικὰ χειρόγραφα ἦσαν τότε 200, διεσκορπίσθησαν δὲ μετ' οὐ πολὺ εἰς διάφορα μέρη, ὥστε ὁ Girardin ἐν ἐπιστολῇ πρὸς τὸν Louvois λέγει «il n' en reste plus de cette langue dans le serail.» Κατὰ τὴν ἡμετέραν ἑκατονταετηρίδα (1869) ἐδώρησεν ὁ Σουλτάνος Ἀβδοὺλ Ἀζὶζ τῷ αὐτοκράτορι τῆς Αὐστρίας 4 χειρόγραφα, ἅτινα τὸ ἐπιὸν ἔτος μετήχθησαν εἰς Βουδαπέσταν· ἕτερα 32 λατινικὰ καὶ 3 ἰταλικὰ ἐδώρησεν ὁ Ἀβδοὺλ Χαμὴδ τὸ 1877 εἰς Πέστην. Ἡ ἀξία τῶν νῦν ἐν τῷ σεραΐῳ ὑπαρχόντων 47 χειρογράφων ἀναγομένων εἰς τὴν 14ην καὶ 15ην ἑκατονταετηρίδα εἶνε σμικρά. Ἐπειδὴ δὲ ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Girardin ἐπαναλαμβάνεται τὸ αὐτὸ γεγονός, δηλαδὴ ὑπάρχοντα χειρόγραφα ἐν τῷ σεραΐῳ ἐξαφανιζόμενα ἀντικαθίστανται δι' ἄλλων νέων, φαίνεται ὅτι ἐν τοῖς ὑπογείοις χώροις τοῦ οἰκοδομήματος ὑπάρχουσι κιβώτια πλήρη βιβλίων, πιθανὸν δὲ ὅτι αὐτόθι ἀπόκειται καὶ ἡ ἀρχαία βιβλιοθήκη τῶν Παλαιολόγων τοὐλάχιστον ἐν λειψάνοις. Καταστροφὴ αὐτῆς ὑπὸ Μωάμεθ τοῦ Β' εἶνε ἀπίθανος, διότι ὁ ἡγεμὼν οὗτος φίλος τῶν ἐπιστημῶν δὲν ἦτο ἄγευστος καὶ ἑλληνικῆς παιδείας. Ἐὰν δὲ ἐν ἔτει 1728 τῷ Γάλλῳ Ἀββᾷ Sevin ἐδόθη ἀπάντησις, ὅτι ὁ Σουλτάνος Μουρὰτ ὁ Δ' (1623—1640) ἐν φανατικῷ παροξυσμῷ κατέκαυσε τὴν βιβλιοθήκην τῶν Παλαιολόγων, εἰκάζεται ὅτι τοῦτο ἦτο πρόφασις τῶν ὑπαλλήλων ὅπως ἀπαλλαγῶσιν αὐτοῦ. Ἀλλ' ὅμως δύνανται σκώληκες καὶ σηπεδὼν ἐν τῇ μακρᾷ τῶν χρόνων περιόδῳ νὰ ἐξετέλεσαν τὸ ἔργον τῆς καταστροφῆς.

— Ὁ διάσημος ἐπιστάτης τῆς ἐν Βατικανῷ βιβλιοθήκης Κ. Στεβενσὼν ἐξέδωκεν ἐσχάτως τὰ μέχρι τοῦδε ἀνέκδοτα ὑπομνήματα Θεοδώρου τοῦ Προδρόμου καὶ τὰ ἱερὰ ᾄσματα τῶν μεγαλωνύμων Κοσμᾶ τοῦ ἐξ Ἱεροσολύμων καὶ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ.

— Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ διεθνοῦς φιλολογικοῦ συνεδρίου, τοῦ συγκροτηθησομένου ἐν Παρισίοις τὸ προσεχὲς ἔτος, ἡ διοργανοῦσα αὐτὸ Ἑταιρία τῶν Λογίων ἀπεφάσισε νὰ τελέσῃ τὰ ἀποκαλυπτήρια τριῶν τῶν ἐπιφανεστέρων Γάλλων ποιητῶν καὶ λογογράφων τοῦ αἰῶνος, τοῦ Ὀνωρίου Βαλζάκ, τοῦ Ἀλφρέδου δὲ Μυσσὲ καὶ τοῦ Βίκτωρος Οὐγκώ. Τὸ διὰ τὸν ἀνδριάντα τοῦ Μυσσὲ ἀναγκαιοῦν ποσὸν ὑπάρχει ἤδη ἕτοιμον καὶ τὸ μαρμάρινον τοῦ ποιητοῦ τοῦ *Ρολλᾶ* ὁμοίωμα γλύφει ἡ σμίλη διακεκριμένου γλύπτου. Διὰ τὸν ἀνδριάντα τοῦ Βαλζάκ, ὃν προσηνέχθησαν δωρεὰν νὰ κατασκευάσωσι τέσσαρες ἐπιφανεῖς καλλιτέχναι, ἐλλείπει τὸ σμικρὸν ποσὸν τῶν 10,000 δρ. Μόνον ἡ ἵδρυσις τοῦ εἰς τὸν Οὐγκὼ ἀνεγερθησομένου μνημείου εἶνε προβληματικὴ εἰσέτι, διότι ἡ ἐπ' αὐτοῦ ἐπιτροπὴ ἀπεφάσισε νὰ ἀνεγείρῃ μνημεῖον, ἄξιον τῆς μεγαλοφυΐας τοῦ ποιητοῦ, οὗ ἡ δαπάνη θὰ ὑπερβῇ τὰς 200,000 φρ. ἤδη δὲ ἐκ τοῦ γενομένου ἐράνου συνήχθη μόλις τὸ ἥμισυ τοῦ ποσοῦ τούτου.

— Εἰς Λονδῖνον ἀφίκετο ἐπ' ἐσχάτων ἐξ Ἀμερικῆς ὁ καθηγητὴς Γκράχαμ Μπέλλ, ὁ περιώνυμος ἐφευρέτης τοῦ τηλεφώνου, ὅστις μετ' ὀλίγον μέλλει νὰ ἐπισκεφθῇ καὶ τοὺς Παρισίους. Περίεργα εἶνε τὰ πρῶτα ἐν τῇ ἐπιστήμῃ βήματα τοῦ ἀνδρὸς τούτου. Ὑπῆρξε κατὰ τὴν νεότητά του καθηγητὴς ἔν τινι ἐκπαιδευτηρίῳ κωφῶν, ὅπου διεκρίθη ἐπὶ ζήλῳ καὶ ἀφοσιώσει. Συμπαθήσας πρὸς μίαν τῶν μαθητριῶν του δὲν ἐβράδυνε νὰ τὴν νυμφευθῇ, ποθῶν δὲ νὰ τὴν θεραπεύσῃ ἢ τουλάχιστον νὰ ἐλαττώσῃ τὴν ἀσθένειάν της ἐποίησε πολλὰ ἐπ' αὐτῆς πειράματα, ἐξ ὧν ὡδηγήθη εἰς τὴν μεγάλην αὐτοῦ ἐφεύρεσιν.

— Ὁ ἀποθανὼν πρὸ μικροῦ στρατάρχης Λεμπὲφ κατέλιπεν, ὡς λέγεται, σημειώσεις καὶ ἀπομνημονεύματα μεγίστης σπουδαιότητος ἀναγόμενα κυρίως εἰς τὸν πόλεμον τοῦ 1870. Ὁ στρατάρχης μέχρι τοῦδε καίπερ βαρεῖαν φέρων εὐθύνην διὰ τὰ συμβάντα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὅτε διετέλει ὑπουργὸς τῶν στρατιωτικῶν, οὐδὲν ἀπολύτως ἐδημοσίευσε πρὸς δικαιολογίαν του. Γνωστὸν ὅτι μετὰ τὸν ἀτυχῆ πόλεμον τοῦ 1870 οὐδεὶς ἐγένετο νέος στρατάρχης ἐν Γαλλίᾳ,

Digitized by Google

μετὰ τὸν θάνατον δὲ τοῦ Λεμπὲφ ἀπομένουσι δύο μόνοι τοιοῦτοι, ὁ Κανροβὲρ γενόμενος ἐν Σεβαστουπόλει τὸ 1855, καὶ ὁ Μακ-Μαὼν γενόμενος τὸ 1859 μετὰ τὴν μάχην τῆς Μαγέντας.

Ἐξελέχθησαν ἀντιπρόσωποι τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἵνα παραστῶσιν κατὰ τὰς ἐν Μονάχῳ τελεσθησομένας ἑορτὰς ἐπὶ τῇ ἑκατονταετηρίδι τοῦ βασιλέως τῆς Βαυαρίας Λουδοβίκου τοῦ Α' ὁ ἐν Βερολίνῳ πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος κ. Ἄγγελος Βλάχος καὶ ὁ ἐν Αἰγύπτῳ πολιτικὸς πράκτωρ κ. Ἀναστάσιος Βυζάντιος. Θέλουσι δὲ οὗτοι καταθέσει ἐπὶ τοῦ μνημείου τοῦ φιλέλληνος καὶ ἐστεμμένου Βάρδου στέφανον ἀργυροῦν κατασκευασθέντα κατὰ παραγγελίαν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ὑπὸ τοῦ ἐν Μονάχῳ χρυσοχόου Friedländer καὶ φέροντα τὴν ἑξῆς ἐπιγραφήν·

ΑΛΗΘΕΙ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΩ ΦΙΛΩ
Η ΜΝΗΜΩΝ ΕΛΛΑΣ

— Ἐν τῇ βασιλικῇ ἐπαύλει τῆς Δεκελείας ἐγένοντο τὴν παρελθοῦσαν Δευτέραν καὶ Τρίτην ἐνώπιον τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως, τῆς βασιλόπαιδος Ἀλεξάνδρας καὶ τῶν αὐλικῶν αἱ ἐξετάσεις τοῦ βασιλόπαιδος Νικολάου. Ὁ βασιλόπαις ἐξητάσθη ὑπὸ τοῦ γυμνασιάρχου κ. Σ. Σακελλαροπούλου εἰς τὰ ἑλληνικά, ἤτοι εἰς τὸν Λυσίαν, τὸν Ὅμηρον καὶ τὸν Ἡρόδοτον, καὶ εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἱστορίαν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὑπὸ τοῦ παιδαγωγοῦ αὐτοῦ κ. Guignard ἐξητάσθη εἰς τὴν Γαλλικήν, τὴν γαλλικὴν γραμματολογίαν, τὴν γαλλικὴν νεωτέραν Ἱστορίαν μέχρι Λουδοβίκου τοῦ ΙΒ',καὶ τὴν Γεωγραφίαν. Ὑπὸ τοῦ ἱερέως τῆς Α. Μ. κ. Petersen ἐξητάσθη εἰς τὴν Γερμανικήν, τὴν Γερμανικὴν ἱστορίαν καὶ τὴν Γερμανικὴν γραμματολογίαν, καὶ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἀργυροπούλου εἰς τὴν φυσικὴν (ἀκουστικήν, θερμαντικὸν καὶ ὀπτικήν). — Ἐξητάσθη ὡσαύτως ὁ βασιλόπαις εἰς τὰ ἱερὰ μαθήματα διδασκόμενα αὐτῷ ὑπὸ τοῦ ἀρχιμανδρίτου καὶ γραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου κ. Προκοπίου Οἰκονομίδου, εἰς τὰ μαθηματικὰ διδασκόμενα ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Β. Λάκωνος, εἰς τὰ στρατιωτικὰ διδασκόμενα ὑπὸ τοῦ ταγματάρχου τοῦ πυροβολικοῦ κ. Πουρναρᾶ καὶ τὴν Ἀγγλικὴν διδασκομένην ὑπὸ τοῦ κ. Δίξωνος. Ὁ βασιλόπαις ἀπήντησεν εὐστόχως εἰς ἅπαντα τὰ μαθήματα μαρτυρήσας καὶ μόρφωσιν βαθεῖαν καὶ κρίσιν ἀσφαλῆ, κρατύνας δὲ τὰς παρὰ πάντων ἐπ' αὐτοῦ στηριζομένας αἰσίας ἐλπίδας, ἐφ' ᾧ καὶ ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεὺς ἐξέφρασε τὴν ὑψηλὴν εὐαρέσκειάν του εἰς τοὺς καθηγητὰς τοῦ βασιλόπαιδος.

— Τὸ ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας, ἐν συνεννοήσει μετὰ τοῦ τῆς Δικαιοσύνης, κατήρτισεν ἐπιτροπήν, ὅπως ἐπεξεργασθῇ τὸν Ἀρχαιολογικὸν Νόμον, συμπληροῦσα ἰδίᾳ τὰς ἀτελείας αὐτοῦ ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς ἐξασφαλίσεως τῶν ἀρχαιοτήτων καὶ τῆς ἐξαγωγῆς αὐτῶν ἐκ τοῦ Κράτους. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῶν κκ. Στεφ. Κουμανούδη καὶ Ἀλ. Κοντοσταύλου μελῶν τῆς ἑταιρίας, Δ. Στεφάνου καὶ Γ. Ἀντωνοπούλου, νομικῶν Συμβούλων, Π. Καββαδία γενικοῦ Ἐφόρου τῶν Ἀρχαιοτήτων, Ἀθ. Παπαφράγκου γενικοῦ γραμματέως τοῦ ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης καὶ Π. Βουγιούκα τμηματάρχου τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν.

— Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν συνέστησε τοπογραφικὴν ἀποστολὴν διὰ τὴν κατασκευὴν τοπογραφικοῦ χάρτου τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Ἄρτης. Ἡ ἀποστολὴ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀνθυπολοχαγοῦ κ. Α. Μαυροκορδάτου, σύγκειται ἐκ τῶν ἀνθυπολοχαγῶν τοῦ πεζικοῦ κκ. Στάβαρη,Καραγιαννοπούλου, Ματσαράκου, Στιουπάκου, Δερλερέ, Γιαννακίτσα, Ζούκη καὶ Ἀλεξάνδρη, ἀπέρχεται δ' εἰς Θεσσαλίαν τὸ πρῶτον δεκαήμερον τοῦ προσεχοῦς Ἰουλίου.

— Τὸ γνωστὸν ἐν Ἑλλάδι κατάστημα τοῦ ἐκδότου Καρόλου Βίλμπεργ ἀνήγγειλε τὴν προσεχῆ ἔκδοσιν τῆς *Ἀσπασίας* τοῦ Ροβέρτου Χάμερλιγκ. Τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ διαπρεποῦς ποιητοῦ ὑπὸ τύπον μυθιστορήματος πραγματευόμενον μετ' ἀπαραμίλλου τέχνης καὶ ἀκριβείας τὰ καθ' ἕκαστα τοῦ βίου τῶν ἀρχαίων κατὰ τὴν ἐποχὴν ὅτε ἤκμαζεν ἡ ἔξοχος Μιλησία, εἶνε οὐ μόνον τερπνὸν ἀλλὰ καὶ διδακτικώτατον ἀνάγνωσμα. Τὴν ἐκ τῆς γερμανικῆς μετάφρασιν ἐφιλοπόνησεν ὁ καθηγητὴς κ. Λύσανδρος Χ. Κώνστας, ἐκτυπωθήσεται δὲ τὸ βιβλίον ἐν Λειψίᾳ μετὰ πάσης τῆς δυνατῆς φιλοκαλίας καὶ κοσμηθήσεται διὰ 50 ξυλογραφικῶν καλλιτεχνημάτων φιλοτεχνηθέντων ὑπὸ τοῦ Ἑρμάνου Δειτριχίου. Τὸ ἔργον ἀποτελεῖται ἐκ 46—48 τυπογραφικῶν φύλλων καὶ ἐκδοθήσεται κατὰ φυλλάδια ἐκ τριῶν τυπογραφικῶν φύλλων.

— Τῆς Ἑλληνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Μπάρτ ἐκδιδομένης, ἐδημοσιεύθησαν ἄρτι ὁμοῦ τὰ τεύχη 11,12,καὶ 13 περιλαμβάνοντα τὸν «Στράτην Καλοπίχειρον», ποίημα διηγηματικὸν τοῦ κ. Στεφάνου Κουμανούδη. Τῆς Β' ταύτης ἐκδόσεως προέταξεν ὁ ποιητὴς τὸν ἑξῆς σύντομον πρόλογον· «Ὅλως ἀπροσδοκήτως μετὰ 37 ἔτη γενομένης μοι προτάσεως νὰ δώσω ἐκ δευτέρου εἰς τύπον τὸν «Στράτην», τὸν ἔδωκα μὲ πολλὰς προσθήκας καὶ μεταβολάς. Δὲν τολμῶ δέ, ἕνεκα τούτων, βελτιωμένην ἢ διωρθωμένην νὰ ὀνομάσω ἐγὼ τὴν ἔκδοσιν. Ἄλλοι, κατὰ τὴν γνώμην μου, δικαιοῦνται νὰ δίδουν τὰς τοιαύτας ἢ τὰς ἐναντίας ὀνομασίας εἰς τὰ ἐκ δευτέρου τυπούμενα βιβλία, ὄχι αὐτοὶ οἱ γράψαντες.»

Ἀγγελία περὶ τοῦ ἔργου τούτου ἀποστέλλεται μετὰ τοῦ σημερινοῦ φύλλου τῆς «Ἑστίας», ἀντίτυπα δὲ αὐτοῦ τιμώμενα ἕκαστον δραχ. 1.80 εὑρίσκονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας», ἐξ οὗ δύνανται νὰ προμηθευθῶσιν οἱ βουλόμενοι.

— Ὑπὸ τοῦ κ. Δημ. Γρ. Καμπούρογλου ἀγγέλλεται ἡ ἔκδοσις «Ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς σήμερον». Τοῦ ἱστορικοῦ τούτου πονήματος αὐτοτελὲς μέρος *Αἱ Τουρκοκρατούμεναι Ἀθῆναι* ἄρχεται ἐκδιδόμενον μετ' οὐ πολὺ κατὰ τεύχη.

Αἱ Τουρκοκρατούμεναι Ἀθῆναι τῆς α' Περιόδου (1458-1687) θ' ἀποτελέσωσιν ἕνα τόμον, θὰ ἕπωνται δὲ τούτῳ *παραρτήματα* περιέχοντα σχετικὰ *χρονογραφικὰ χωρία, ἔγγραφα*, διαφόρους *πίνακας* καὶ *εἰκόνας, βιογραφικὰς σημειώσεις, ἤθη* καὶ *ἔθιμα, δοξασίας* καὶ *παραδόσεις*, τὴν *φιλολογίαν* τῆς ἐποχῆς, *γλωσσικὴν ὕλην, ὀνοματεπώνυμα, ἐπιγραφὰς* καὶ ἄλλα σχετικά· πρὸς δὲ *πλήρη κατάλογον τῶν πηγῶν*, ὧν ὁ ἐκπονήσας τὸ ἔργον ἐποιήσατο χρῆσιν.

Ἕκαστον τεῦχος θὰ τιμᾶται δραχμῆς.

Τὸ πρῶτον τεῦχος θέλει διανεμηθῆ τὴν 1ην Σεπτεμβρίου προσεχοῦς.

— Ἐν Σμύρνῃ ἤρξατο ἐκδιδόμενον τὸ «Σύμπαν», ἤτοι στοιχειώδεις γνώσεις τῆς ἀστρονομίας, συνταχθεῖσαι ἐπὶ τῇ βάσει τῶν νεωτάτων εὐρωπαϊκῶν συγγραμμάτων ὑπὸ Δημητρίου Σ. Ζαλούχου Δ. φ. καθηγητοῦ τῶν μαθηματικῶν καὶ φυσικῶν. Τὸ βιβλίον κοσμεῖται καὶ διὰ πολλῶν εἰκονογραφιῶν, θ' ἀποτελεσθῇ δ' ἐκ 10 τευχῶν, ὧν ἕκαστον τιμᾶται φρ. χρυσᾶ 2,50. Ἤδη ἐξεδόθη τὸ Α' αὐτοῦ τεῦχος.

— Ἐκ τῶν Καταστημάτων τοῦ ἐκδότου κ. *Ἀνέστη Κωνσταντινίδου* ἐξεδόθησαν ὁμοῦ τὰ τεύχη 28 καὶ 29 τοῦ Corpus Juris Civilis ὑπὸ Ἠλία Λιακοπούλου. *Περιέχει* τὰ περὶ *ἐντολῆς, ἑταιρίας, παρακαταθήκης*. κτλ. Τιμᾶται δραχ. 2.—

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευῇ, 1 Ἰουλίου.

Τὰ ἑλληνικὰ χρεώγραφα ἐγένοντο δεκτὰ ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ τῆς Φραγκφούρτης, εἶνε δὲ πιθανὸν νὰ γείνωσιν ἐπίσης δεκτὰ καὶ εἰς τὸ χρηματιστήριον τοῦ Βερολίνου. Συνεπείᾳ τούτου αἱ μετοχαὶ τῶν ἑλλ. δανείων καὶ ἰδίᾳ αἱ τοῦ τῶν 135 ἑκατομ. ἐπαισθητῶς ὑπερετιμήθησαν ἐν Λονδίνῳ.

— Κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα Μάϊον αἱ τελωνιακαὶ εἰσπράξεις τοῦ Κράτους ἀνῆλθον εἰς δραχ. 2,088,306,50 ἀπέναντι δρ. 1,872,825.23 τοῦ ἀντιστοίχου μηνὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους καὶ δρ. 1,174,609.36 τῶν τοῦ Μαΐου τοῦ 1886.

— Ἡ μεταβᾶσα πρὸς ἐξεύρεσιν ὕδατος εἰς Σοῦλι τοῦ Μαραθῶνος ἐπιτροπὴ ἀπεφάνθη ὅτι ἐκ τῶν αὐτόθι πηγῶν δύνανται νὰ διοχετευθῶσιν εἰς τὴν πρωτεύουσαν 96 ὀκάδες ὕδατος. Ἡ διοχέτευσις θ' ἀπαιτήσῃ δαπάνην κατὰ μὲν τὴν γνώμην τοῦ κ. Γκοτλὰν 3—4 ἑκατομμυρίων,κατὰ δὲ τὴν τοῦ κ.Σούλη 6—7 ἑκατομμυρίων.

— Ἡ παραγωγὴ τῆς ὀρύζης ἐν Θεσσαλίᾳ κατ' ἔτος αὐξάνει. Μόνον τὸ παρὰ τὰ Τρίκκαλα κτῆμα τοῦ κ. Χρηστάκη Ζωγράφου ὑπολογίζεται ὅτι ἐφέτος θὰ παραγάγῃ πλέον τῶν 600,000 ὀκάδων. Ἤδη ὁ κ. Χρ. Ζωγράφος κατασκευάζει

Digitized by Google

αὐτόθι μέγιστον ἐργοστάσιον πρὸς ἐκκαθάρισιν τῆς ὀρύζης.

— Μέγιστος καύσων ἐπικρατεῖ κατ' αὐτὰς ἐν Ἀθήναις καὶ καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα. Ἡ θερμοκρασία τὴν 27 τοῦ λήγοντος μηνὸς εἶχεν ἀνέλθει ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε τὸ θερμόμετρον ἐδείκνυε ὑπὸ σκιὰν 39 βαθμοὺς Κελσίου· σημειωτέον ὅτι πέρυσιν ἡ κατὰ μῆνα Αὔγουστον παρατηρηθεῖσα μεγίστη θερμοκρασία ἀνῆλθεν εἰς 38 μόνον βαθμούς. Ἕνεκα τῆς ἐξαιρετικῆς ταύτης θερμότητος τινὲς ἄνθρωποι ἔπαθον ἐξ ἡλιάσεως.

— Πυρκαϊὰ ἐκραγεῖσα τὴν νύκτα τῆς 25 Ἰουνίου ἀπετέφρωσε τὸ παρὰ τὴν Νέαν Ἀγορὰν ἐπὶ τῶν ὁδῶν Εὐριπίδου καὶ Ἀθηνᾶς κείμενον οἰνοπνευματοπωλεῖον τῶν ἀδελφῶν Φινοπούλου καί τινα ἄλλα παρακείμενα καταστήματα. Ἡ ζημία ὑπολογίζεται εἰς 150,000 δραχμῶν.

— Καθὰ ἀνεκοινώθη εἰς τὴν κυβέρνησιν, ὁ ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς σταφίδος δασμὸς τῆς εἰσαγωγῆς ἠλαττώθη ἐν Ἑλβετίᾳ εἰς 3 φράγκα κατὰ 100 χιλιόγραμμα, ἐνῷ αἱ τῶν ἄλλων ἐπικρατειῶν σταφίδες πληρώνουσι τέλος εἰσαγωγῆς 25 φράγκα κατὰ 100 χιλιόγραμμα.

— Ἀνεχώρησεν ὁ γερμανὸς στρατηγὸς Δέρενταλ, ὁ ἐλθὼν ὅπως ἀναγγείλῃ πρὸς τὸν ἡμέτερον βασιλέα τὴν εἰς τὸν θρόνον ἀνάρρησιν τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας Γουλιέλμου τοῦ Β'.

— Παρὰ τῆς Γεν. Διευθύνσεως τῶν Ταχυδρομείων καὶ Τηλεγράφων ἀπεφασίσθη νὰ ἱδρυθῶσι νέα τηλεγραφικὰ καὶ ταχυδρομικὰ γραφεῖα εἰς τρία μέρη τῆς πόλεως, ἤτοι εἰς τὰς συνοικίας Κολονακίου, Βάθειας καὶ Παλαιᾶς ἀγορᾶς.

— Ἡ κυβέρνησις ἀφορμὴν λαβοῦσα ἐκ καταθέσεων γενομένων κατὰ τὴν ἐν Λαμίᾳ δίκην τῶν τελωνιακῶν ὑπαλλήλων, διέταξε νὰ ἐνεργηθῶσι νέαι ἀνακρίσεις ἐν τῷ τελωνείῳ Πειραιῶς.

— Τὴν νύκτα τῆς 29 λήγοντος πυρκαϊὰ ἐκραγεῖσα ἀπετέφρωσε τὸ γυμνάσιον Τρικκάλων μετὰ τῆς ἐν αὐτῷ παλαιᾶς βιβλιοθήκης.

— Ὁ ἀρχιμηχανικὸς τῆς γαλλικῆς ἐπιστολῆς κ. Γκοτλὰν ὑπέβαλεν εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν τὰ σχεδιογραφήματα τῆς κατασκευῆς τοῦ σιδηροδρόμου Μύλων-Καλαμῶν μέχρι τοῦ 36ου χιλιομέτρου. Μετὰ τὴν ἔγκρισιν αὐτῶν διὰ Β. Διατάγματος ἄρχονται ἄνω ἀναβολῆς αἱ ἐργασίαι τῆς στρώσεως τοῦ σιδηροδρόμου, ὧν τὰ ἐγκαίνια πιθανὸν νὰ τελεσθῶσιν ἐπισήμως.

ΛΕΞΙΚΟΝ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ὑπὸ **ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗ**

Μετὰ πολλῶν εἰκόνων καὶ πινάκων

Ἐξεδόθησαν ἤδη τεύχη τέσσαρα

Τὸ ἔργον θέλει ἀποτελεσθῇ ἐκ τευχῶν 50 περίπου.

Τιμὴ αὐτοῦ ὡρίσθη ὡς ἑξῆς :

Ἕκαστον τεῦχος θέλει τιμᾶσθαι διὰ μὲν τὴν Ἑλλάδα ἀντὶ δραχμῆς. Διὰ δὲ τὴν ἀλλοδαπὴν χρυσοῦ φράγκου, τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν ὄντων εἰς βάρος ἡμῶν.

Οἱ βουλόμενοι νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ δέον, χάριν ἀμοιβαίας εὐκολίας, ν' ἀποστείλωσι πρὸς τὴν *διεύθυνσιν τῆς «Ἑστίας»* τὸ ἀντίτιμον **δέκα τοὐλάχιστον τευχῶν**, μετὰ τὴν λῆψιν δὲ τούτων θέλουσι προκαταβάλει τὸ ἀντίτιμον τῶν δέκα ἑπομένων καὶ οὕτω καθεξῆς μέχρις ἐντελοῦς ἀποπερατώσεως τοῦ ἔργου.

Εἰς τοὺς θέλοντας ὅμως νὰ προκαταβάλωσιν ἐφάπαξ τὸ ἀντίτιμον καὶ τῶν 50 **τευχῶν** ὁμοῦ, δηλαδὴ ὁλοκλήρου τοῦ συγγράμματος, γενήσεται **ἐξαιρετικὴ συγκατάβασις**, ἤτοι θέλουσιν οὗτοι προπληρώσει:

Οἱ μὲν ἐν **Ἑλλάδι** δραχμὰς **μόνον ΤΡΙΑΚΟΝΤΑ.**

Οἱ δ' ἐν τῷ **Ἐξωτερικῷ** χρ.φράγκα **μόνον ΤΡΙΑΚΟΝΤΑ**, δηλονότι προπληρόνοντες θέλουσιν ἔχει τὸ ὅλον σύγραμμα σχεδὸν **ΕΙΣ ΤΟ ΗΜΙΣΥ ΤΗΣ ΤΙΜΗΣ**, ἀπαλλαττόμενοι καὶ τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν ὄντων εἰς βάρος ἡμῶν.

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας», ὁδὸς Σταδίου ἀριθ. 35.

ΜΕΛΕΤΗ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΘΕΣΕΩΣ ΤΟΥ ΙΟΝΙΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ

ἐν τῇ ἀρχαίᾳ καὶ νέᾳ γεωγραφίᾳ

ὑπὸ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ.

Πωλεῖται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» δρ. 1.
Μετὰ ταχυδρομικῶν τελῶν δραχ. 1.20.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Κυρίαν Ε. Δὲ-Τ. Ὀδησσόν. Τὰ φύλλα ἀπεστάλησαν. Ἄλλην συλλογὴν πλὴν τῆς τοῦ κ. Κουρτίδου δὲν γνωρίζομεν.—κ. Η. Ν. Π. Ἀργοστόλιον. Θέλομεν συμμορφωθῇ τῇ παραγγελίᾳ σας.—κ. Α. Σ. Αἴγιον. Ἐνεγράψαμεν τὸν κ. Χ. Χ., πρὸς ὃν ἀπεστάλη σειρὰ ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ἔτους. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς εὐμενεῖς ἐνεργείας.—κ. Α. Ζ. Παρ' ἡμῖν δὲν ὑπάρχει.—*Φιλολογοῦντι* Ἦτο ἐκ τῶν πρώτων, καὶ αὐτοῦ δὲ ὁ πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν θαυμασμὸς ἦτο ἀπεριόριστος. «Οἱ Ρωμαῖοι, ἔλεγε πολλάκις, εἶνε βάρβαροι ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. Ἡ Ἀττική, αὐτὴ πράγματι εἶνε ἡ πατρὶς τῆς τέχνης.» Τὸν πρὸς τὴν Ἑλλάδα δὲ τόσον θερμὸν αὐτοῦ ἔρωτα περιέγραψε καὶ εἰς ἓν τῶν ποιημάτων του ὁ Βερανζέρος.

En vain faut-il qu' on me traduise Homère,
Oui, je fus Grec; Phythagore a raison.
Sous Périclès, j' eus Athènes pour mère;
Je visitai Socrate en sa prison!
De Phidias j' encensai les merveilles,
De l' Ilissus j' ai vu les bords fleurir,
J' ai sur l' Hymète éveillé les abeilles;
C' est là, c' est là, que je voudrais mourir!...

κ. Δ. Λ. Ληξούριον. Ἐλήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας. Ὡς πρὸς τὸν κ. Π. συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας.—κ. Δ. Ι. Κ. Κέρκυραν. Ἀπεστάλη ὑμῖν τὸ ζητηθὲν πρὸ ἡμερῶν.—*Ἀναγνώστῃ.* Ἡ τοιαύτη κατάκρισις κατ' ἀνδρὸς οὕτως ἐπιφανῶς ὑπηρετήσαντος τὰ ἑλληνικὰ γράμματα εἶνε αὐτόχρημα γελοία. Οἷον μέγα ἔγκλημα κατὰ τῆς γλώσσης καὶ ἀμάθεια νὰ λησμονήσῃ ἐν ἡλικίᾳ προβεβηκυίᾳ ἕνα κανόνα τῆς γραμματικῆς, τὸν ὁποῖον γνωρίζουσιν οἱ μαθηταὶ τοῦ γυμνασίου! Οὕτω σκέπτονται μόνον παρ' ἡμῖν. Ὁ ἀκαδημαϊκὸς Legouvé, ἐκ τῶν μᾶλλον ἀκριβολόγων συγγραφέων, ὑποπεσὼν εἰς τοιοῦτον σφάλμα, δὲν ἐδίστασε νὰ ὁμολογήσῃ: «Ἐν ἡλικίᾳ δέκα ἐτῶν ἐγνώριζον τὴν γραμματικὴν πολὺ καλλίτερον παρὰ σήμερον ὅτε εἶμαι εἷς τῶν τεσσαράκοντα νομοθετῶν τῆς γλώσσης.» Ἀλλ' οὐδεὶς τὸν κατέκρινε διὰ τοῦτο. — κ. Ι. Σ. Α. Σύρον. Ἐλήφθησαν. — Κυρίας Π. Σ. Πρέβεζαν, Μ. Γ. Δαρδανέλλια καὶ Αἰ. Δ. Βῶλον καὶ κ.κ. Σ.Γ.Π. Κέρκυραν, Ε. Τ. Καλάμας, Φ. Β. Αἰτωλικόν, Π. Χ. Κωνστάντσαν καὶ Σ. Δ. Μ. Πάτρας. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.— κ. Δ. Γ. Ἐλήφθησαν καὶ ἀπεστάλη ὑμῖν τὸ ζητηθέν. Συνδρομὴ τοῦ «Σύμπαντος» ἐκδιδομένου κατὰ Κυριακὴν δραχ. 5,50. Ἐξεδόθη καὶ νέον τεῦχος Λεξικοῦ Γιάνναρη καὶ ἀπεστάλη ὑμῖν.—κ. Ν. Κ. Ι. Σμύρνην. Πιθανὸν μάλιστα καὶ ἀλλαχοῦ· ἀλλ' ἡ φήμη δὲν εἶνε πάντοτε ἀσφαλὲς ἐχέγγυον τῆς ἀξίας.—κ. Κ. Π. Α. Τὸ προτιμότερον εἶνε νὰ μὴ ἀπαντήσῃ εἰς ἐπιστολὴν οὕτως ἀπρεπῆ.—κ.κ. Σ. Π. καὶ Χ. Π. Τ. Πρέβεζαν. Συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας.—κ. Γ. Ι. Λ. Ἀδριανούπολιν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν ἐξαίρετον εὐμένειαν. —*Ἀγεωγραφήτῳ.* Ὡς πυκνότερον κατῳκημένη χώρα πάσης ἄλλης ἐν τῷ κόσμῳ θεωρεῖται νῦν ἡ νῆσος Μελίτη, ἥτις ἐπὶ χώρου 117 τετραγωνικῶν μιλλίων ἔχει κατοίκους 159, 231, μὴ περιλαμβανομένης τῆς ἀγγλικῆς φρουρᾶς καὶ τοῦ κυμαινομένου πληθυσμοῦ. Πρότερον ἐθεωρεῖτο τοιαύτη ἡ νῆσος Barlade, ἥτις ἐπὶ 166 τετραγωνικῶν μιλλίων ἔχει κατοίκους 175,000. Ἀλλ' ἡ τελευταία στατιστικὴ ἔδωκε τὰ πρωτεῖα εἰς τὴν Μελίτην. — κ. Κ. Γ. Κ. Λάρισσαν. Συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας, ὡς ἰδιαιτέρως σᾶς ἐγράψαμεν.

Digitized by Google

ΑΡΤΙ ΕΚΔΟΘΕΝ
ΠΕΡΙ
ΤΑΚΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑΣ
παρ' ἀρχαίοις

μετὰ τῆς περιγραφῆς τῶν πολιορκιῶν τῶν Πλαταιῶν καὶ τῆς Μασσαλίας

ΥΠΟ ΚΩΝΣΤ. Γ. ΚΑΛΛΑΡΗ

ὑπολοχαγοῦ τοῦ μηχανικοῦ.

Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ τιμᾶται ἀντὶ δραχμῆς ἐν Ἑλλάδι, ἀντὶ φράγκου δ' ἐν τῷ ἐξωτερικῷ.

ΑΡΤΙ ΕΞΕΔΟΘΗ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΝ ΚΟΡΣΙΚΗι
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΠΟΙΚΙΑΣ

Μετὰ συλλογῆς Καρυατικῶν τραγουδιῶν καὶ συλλογῆς Καρυατικῶν λέξεων

Ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ **Ν. Β. ΦΑΡΔΥ** τοῦ Σαμόθρακος.

Τὸ βιβλίον εἶνε ἀνατύπωσις τῆς ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» δημοσιευθείσης πραγματείας, διὰ πολλῶν προσθηκῶν ἐπηυξημένης. Οὕτω προσετέθησαν ἐν ἀρχῇ μὲν δύο μεγάλα κεφάλαια πραγματευόμενα τὸ μὲν τὴν γεωγραφίαν, τὸ δὲ τὴν ἱστορίαν τῆς Κορσικῆς, καὶ ἕτερον περὶ Πελοποννήσου, ἐν τέλει δὲ ἄλλα δύο, ὧν τὸ μὲν περιλαμβάνει συλλογὴν Καρυατικῶν τραγουδιῶν, τὸ δὲ συλλογὴν Καρυατικῶν λέξεων.
Τιμᾶται φράγκα 2. *Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 2,20. Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».*

Ζητοῦνται οἱ τόμοι τοῦ *Λογίου Ἑρμοῦ* τῆς Βιέννης τῶν ἐτῶν 1812, 1814, 1816 καὶ 1821. Ὁ κατέχων αὐτοὺς καὶ θέλων νὰ τοὺς ἐκποιήσῃ δύναται νὰ ἀποταθῇ εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας».

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ
1 Ἰουλίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	470.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	471.—
» 60.000.000 τῶν 6	» »	544.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	481.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	242.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	98.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		505—
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,205.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	194
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	81.50
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	207.—
Εταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	150.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	411
Εταιρία Φωταερίου	» »	
Συναλλάγματα		
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως.		31.30
3μην.		31.20
Σ—Τραπεζικὸν Ὄψεως		124.—
» 3μην.		123.—
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		24.75
Λίρα ὀθωμανικὴ		28.—

ΑΡΤΙ ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ
Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗ
ΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ

εἰς τόμους 2, ἀποτελοῦντας τὸν ΙΕ' καὶ ΙϚ' τῶν *Φιλολογικῶν Ἁπάντων* αὐτοῦ.

Εὑρίσκονται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ «Ἑστίας» καὶ τιμῶνται οἱ δύο τόμοι φρ. 12. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενοι φρ. 13.

ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ ΠΑΣΧΑΛΙΝΗ

Ἀντίτυπα αὐτῆς πωλοῦνται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» ἐν Ἀθήναις δραχ. 2,50, διὰ τὰς ἐπαρχίας δραχ. 2,75, διὰ τὴν ἀλλοδαπὴν φρ. χρυσᾶ 3.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Π. ΠΑΡΙΣΗ (ἐξ Ὕδρας)
ΤΑ ΑΙΘΙΟΠΙΚΑ

ἤτοι ἡ Ἀβησσινία ὑπὸ ἰατρικὴν ἰδίως ἔποψιν ἐξεταζομένη.

Ἔκδοσις Β' μετὰ πολλῶν προσθηκῶν καὶ εἰκόνων.

Ἐξαντληθείσης τῆς Α' ἐκδόσεως τοῦ συγγράμματος τούτου, ὁ συγγραφεὺς προέβη εἰς τὴν ἀνατύπωσιν αὐτοῦ συμπεριλαβὼν πολλὰς νέας εἰδήσεις εἰς τὸ ἔργον, ὅπερ ἐκόσμησε καὶ διά τινων εἰκόνων. Ἡ ταχυτάτη ἐξάντλησις τῆς Α' ἐκδόσεως κατέδειξε τὸ μέγα ἐνδιαφέρον, ὅπερ ἐνέχει τὸ βιβλίον τοῦ κ. Παρίση, ἐν ᾧ ἐξιστοροῦνται ἀφελῶς τὰ κατὰ τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ παρὰ τῷ βασιλεῖ Ἰωάννῃ, ὁ χαρακτὴρ καὶ οἱ τρόποι τοῦ Ἀβησσινοῦ μονάρχου, τὰ περιεργότατα ἤθη καὶ ὁ βίος ἐν γένει τοῦ ἀβησσινιακοῦ λαοῦ.
Τὸ βιβλίον τετυπωμένον φιλοκάλως ἐπὶ χάρτου λαμπροῦ τιμᾶται φρ. 4.—Ταχυδρομικῶς δ' ἀποστελλόμενον φρ. 4,50.

Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1888 —1378

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

FOREIGN
BODL: LIBR
PERIODICALS

Αριθ. 602.—10 ΙΟΥΛΙΟΥ 1888. Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

Φύλλα τῆς «Ἑστίας» ἀποστέλλονται ὡς δεῖγμα τοῦ περιοδικοῦ οὐχὶ μόνον εἰς πάντα ζητοῦντα, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅν τινα ἤθελε μᾶς ὑποδείξῃ πᾶς τις τῶν ἡμετέρων συνδρομητῶν ἢ ἀνταποκριτῶν ὡς ἀσμενίζοντα εἰς ἀναγνώσματα τοῦ εἴδους τῆς «Ἑστίας».

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ — ΑΡΙΘ. 654

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ Ο ΠΡΩΤΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΒΑΥΑΡΙΑΣ, ὑπὸ Θεμ. Σοφούλη.

ΔΥΟ ΕΣΠΕΡΙΔΕΣ ὑπὸ Ἰωάννου Γ. Φραγκιᾶ.

ΖΩΓΡΑΦΕΙΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ὑπὸ Ι. Πανταζίδου.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ, μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ, μετάφρασις Χ. Α.

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΠΡΟΣ ΝΕΟΝΥΜΦΟΝ.

ΘΕΟΣ ΝΑ ΜΕ ΦΥΛΑΞΗι, ποίημα, ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Αἱ ἐν Εὐρώπῃ προσπάθειαι, περὶ ὧν καὶ ἄλλοτε ἐμνημονεύσαμεν, περὶ βελτιώσεως τῆς διδασκαλίας τῆς Ἑλληνικῆς, καὶ εἰσαγωγῆς τῆς γνησίας προφορᾶς εἰς τὰ σχολεῖα, εὐτυχῶς ὁσημέραι προκόπτουσιν. Ἐν Ἀμστελοδάμῳ ὁ μετ' ἐνθουσιασμοῦ τὰς ἀρχὰς καὶ ἰδέας ταύτας ἀσπασάμενος Κος H. C. Müller διωρίσθη *καθηγητὴς τῆς Νεοελληνικῆς* εἰς τὸ ἐκεῖ ἀνώτατον ἐκπαιδευτήριον· καὶ αἱ πεποιθήσεις ἃς ἠρύσθη ἐκ βαθυτάτης σπουδῆς τῆς γλώσσης ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς σήμερον θέλουσι ταχέως ἀπὸ τῆς καθέδρας του συντελέσει εἰς τὴν ἀνατροπὴν τῶν ἐπιπολαίων προλήψεων αἵτινες περὶ αὐτῆς ἐπ' αἰῶνας ἐπεκράτησαν ἐν Εὐρώπῃ, καὶ ἐξοικειώσει πρὸς τὴν ἰδέαν ὅτι ἡ γλῶσσα τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Εὐριπίδου οὐ μόνον δὲν ἀπέθανεν, ὡς ἡ πολλῷ μεταγενεστέρα αὐτῆς, ἡ Λατινική, ἀλλ' ὅτι μοναδικόν ἐστι τὸ παράδειγμα γλώσσης τοσούτῳ μικρὰς τὰς μεταβολὰς ὑποστάσης διὰ τῶν αἰώνων.

Πᾶσα ἐλπὶς ὑπάρχει ὅτι ὁ ζῆλος μεθ' οὗ πρὸς τὸν ἀξιόλογον τοῦτον σκοπὸν ἐργάζονται οἱ ἐν Ὀλλανδίᾳ σοφοί, καὶ ὃν ὑποστηρίζει καὶ ὁ λίαν ἐπαξίως τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἀντιπροσωπεύων γεν. πρόξενος τῆς Ἑλλάδος Κ. Ν. Βλάχος, θέλει εὕρει πολλαχοῦ τῆς Εὐρώπης προθύμους μιμητάς, καὶ ὅτι ἡ διδασκαλία τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης μετ' οὐ πολὺ καὶ πληρεστέρα καὶ εὐκολωτέρα θέλει ἀποβῇ, καὶ εἰς πρακτικώτερον σκοπὸν θέλει τείνει, ἐκτεινομένη ἀπὸ τῆς ἀπωτάτης ἀρχαιότητος μέχρι τῆς ἐφ' ἡμῶν γλωσσικῆς φάσεως. Ἐν Εὐρώπῃ θέλει διδάσκεσθαι μία ζῶσα γλῶσσα περισσότερον, περιλαμβάνουσα τὸν Ὅμηρον καὶ τὸν Θουκυδίδην. Α. Ρ. Ρ.

— Ἡ Ἀμερικανικὴ Φιλοσοφικὴ Ἑταιρία ἀνήγγειλεν εἰς τὴν ἐν Παρισίοις Γεωγραφικὴν Ἑταιρίαν ὅτι προτίθεται νὰ προσκαλέσῃ εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην ἢ εἰς Λονδῖνον συνέδριον διεθνὲς πρὸς σχηματισμὸν παγκοσμίου γλώσσης βασιζομένης ἐπὶ τοῦ λεξικοῦ καὶ τῆς γραμματικῆς τῆς ἁπλουστέρας τῶν ἀριανῶν γλωσσῶν.

— Νέον μηνιαῖον περιοδικὸν ἤρξατο ἐκδιδόμενον ἐν Παρισίοις ὑπὸ τὸν τίτλον *Ἐπιστημονικὴ Ἐπιθεώρησις τῶν Γυναικῶν* ἐπὶ τῷ σκοπῷ ὅπως καθιστᾷ γνωστὰς τὰς ἐπιστημονικὰς ἐργασίας τῶν γυναικῶν καθὼς καὶ ἔργα ἀνδρῶν ἀναφερόμενα εἰς ζητήματα προβαλλόμενα καὶ συζητούμενα παρὰ τῶν γυναικῶν ἢ εἰς ἀντικείμενα ἐνδιαφέροντα αὐτάς.

— Ἐν τῇ πόλει τῆς νέας Ὑόρκης ὑπάρχουσι νῦν 450 γυναῖκες ἐξασκοῦσαι τὸ ἰατρικὸν ἐπάγγελμα (**lady doctor**). Ἐν Βρούκλυν καὶ ταῖς ἄλλαις Πολιτείαις ὑπάρχουσι πλείονες ἔτι θήλεις ἰατροί. Τινὲς αὐτῶν ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ κερδίζουσι 2,000 λίρας στερλίνας κατ' ἔτος. Δύο κερδίζουσι τὸ διπλάσιον τοῦ ἀνωτέρω ποσοῦ καὶ ἡ μία, κεκτημένη μείζονα φήμην, ἔχει ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματός της τὸ ἐτήσιον εἰσόδημα 125 χιλιάδων φράγκων, ποσὸν μυθῶδες διὰ πολλοὺς ἄρρενας Ἀσκληπιάδας.

— Ἐγένετο κατ' αὐτὰς ἐν Βιέννῃ ἡ ἀνακομιδὴ τῶν λειψάνων τοῦ Βετόβεν, μετακομισθέντων ἐκ τοῦ νεκροταφείου τοῦ Βαῖριγκ εἰς τὸ κεντρικὸν νεκροταφεῖον τῆς πρωτευούσης. Ὁ μέγας μουσουργὸς γεννηθεὶς ἐν Βόννῃ τὸ 1770 ἀπεβίωσεν ἐν Βιέννῃ τὴν 26 Μαρτίου 1827. Ἔκτοτε τὸ σῶμά του ἀνεπαύετο ἐν τῷ κοιμητηρίῳ τοῦ Βαῖριγκ παρὰ τὸν ἐπιφανῆ συνάδελφόν του Σοῦμπερτ, ἐπὶ τοῦ τάφου του δὲ ἠγείρετο πυραμίς, φέρουσα μόνον τὴν λέξιν *Βετόβεν*. Τὸ σῶμά του εἶχεν ἐκταφῇ διὰ πρώτην φορὰν ἐν ἔτει 1863, ὅτε παρετηρήθη ὅτι ἔλειπον ἐξ αὐτοῦ τὰ ὦτα, παραληφθέντα, ὡς λέγεται, παρὰ τοῦ ἐκτελέσαντος τὴν νεκροψίαν ἰατροῦ θέλοντος νὰ ἐξετάσῃ τὰ αἴτια τῆς κωφώσεως ἐξ ἧς ἔπασχεν ὁ μέγας μουσουργός. Κατὰ τὴν πρώτην αὐτὴν ἐκταφὴν καὶ ἄλλα μόρια τοῦ σώματος τοῦ Βετόβεν ἀπεσπάσθησαν καὶ παρελήφθησαν παρά τινων ἐνθέρμων θαυμαστῶν αὐτοῦ. Ἡ μεταφορὰ τῶν λειψάνων ἐγένετο ἐν μεγάλῃ πομπῇ καὶ τὸ φέρετρον κατετέθη εἰς τὴν κρύπτην τοῦ ὁριστικοῦ μνημείου του.

— Τὸν παρελθόντα μῆνα παρεδόθη εἰς τὸ Κράτος καὶ τὴν πόλιν τῶν Παρισίων τὸ νεωστὶ ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ ἀνεγερθὲν μουσεῖον Γκιμέ, λεγόμενον καὶ Μουσεῖον τῶν Θρησκευμάτων. Τὸ μουσεῖον τοῦτο περιέχει πλείστας πολυτίμους συλλογὰς ἀναγομένας ἀποκλειστικῶς εἰς τὰ θρησκεύματα καὶ τὴν *Ἱστορίαν τῶν θεῶν* παρὰ τοῖς διαφόροις λαοῖς. Αἱ στοαὶ τοῦ ἰσογείου καὶ τοῦ πρώτου πατώματος περιλαμβάνουσι τὰς θεότητας τῆς Κίνας, τῶν Ἰνδιῶν, τοῦ Ἀνάμ, τῆς Κοχιγκίνας, τοῦ Τογκίνου καὶ τῆς Ἰαπωνίας. Ἄλλαι μὲν τῶν θεοτήτων εἶνε ἐκ χαλκοῦ, ἄλλαι ἐκ πηλοῦ, αἱ πλεῖσται δὲ ἐκ ξύλου ἐπιχρύσου. Εἰς τὸ δεύτερον πάτωμα εὕρηται πρὸς ἀριστερὰν ἡ αἰγυπτιακὴ στοά, πρὸς δεξιὰν δὲ ἡ μὴ ἐντελῶς συμπληρωθεῖσα συλλογὴ τῶν θεοτήτων τῆς Ἑλλάδος, Ῥώμης, Περσίας κτλ. Ὑπολογίζεται ὅτι μετὰ τὴν ἐντελῆ ἀποπεράτωσίν του, ἡ δαπάνη τοῦ μουσείου θ' ἀνέλθῃ εἰς τρία ἑκατομμύρια, μὴ συμπεριλαμβανομένης τῆς ἀξίας τοῦ γηπέδου, χορηγηθέντος δωρεὰν παρὰ τῆς πόλεως.

— Περίεργον βιβλίον ἐκδίδεται κατ' αὐτὰς ἐν Παρισίοις ὑπὸ τὸν τίτλον **Dictionnaire de l' Ameublement**. Ὁ συγγραφεὺς αὐτοῦ κ. Βίκτωρ **Havard** μετ' ἐπισταμένην καὶ πολυχρόνιον μελέτην ἀπεθησαύρισεν ἐν αὐτῷ τὴν ἱστορίαν πάντων τῶν ἐπίπλων καὶ τῶν σκευῶν, τὰς ἐπελθούσας εἰς αὐτὰ μεταβολὰς καὶ τὴν ἐξέλιξιν τῆς χρήσεώς των ἀπὸ τῶν παλαιοτάτων ἐποχῶν μέχρι τῶν ἡμερῶν μας. Τὸ ἔργον, οὗτινος ἐξεδόθησαν ἤδη οἱ δύο πρῶτοι τόμοι παρὰ τοῦ ἐκδότου **Quantin**, ἀποτελεσθήσεται ἐκ τεσσάρων τόμων 4ου σχήματος, ὧν ἕκαστος θὰ περιέχῃ 1300 σελίδας καὶ πλείστας εἰκόνας καὶ πίνακας.

— Ἐν τῇ πόλει Τόμσκῃ τῆς Σιβηρίας ἄρχεται προσεχῶς

Digitized by Google

λειτουργοῦσα σχολὴ ἰατρικῆς, λόγος δὲ γίνεται περὶ ἱδρύσεως Πανεπιστημίου καὶ ἐν Καυκάσῳ.

— Τὸν προσεχῆ Σεπτέμβριον (17-22) θέλει συνέλθει ἐν Λονδίνῳ διεθνὲς γεωλογικὸν συνέδριον. Αἱ συνεδριάσεις αὐτοῦ γενήσονται ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, διάφοροι δὲ ἐκδρομαὶ θέλουσι διοργανωθῆ πρὸς μελέτην τῆς γεωλογικῆς κατασκευῆς μερῶν τινων ἐνδιαφερόντων τῆς Ἀγγλίας.

— Κατά τινα ἀγγλικὴν ἰατρικὴν ἐφημερίδα ὑπάρχουσι σήμερον ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Οὐαλλίᾳ 16,930 ἰατροί, ἐξ ὧν ἀναλογεῖ 1 ἰατρὸς εἰς 1662 κατοίκους. Τῷ 1881 ἡ ἀναλογία ἦτο 1 ἐπὶ 1747 κατοίκων, ἄρα κατόπιν ἐπῆλθεν αὔξησις ἰατρῶν. Τοὺς πλείστους ἰατροὺς ἔχει ἡ πόλις Βράϋτον, ἐν ᾗ ἀναλογεῖ 1 ἐπὶ 727 κατοίκων, μετ' αὐτὴν δ' ἔρχεται τὸ Λονδῖνον, ἐν ᾧ ἡ ἀναλογία εἶνε 1 ἰατροῦ ἐπὶ 939 κατοίκων.

Τὴν παρελθοῦσαν δευτέραν ἀπεβίωσεν ἐνταῦθα ὁ *Γκίκας Δοκός*, ἔγκριτον μέλος τῆς κοινωνίας, χρηματίσας γραμματεὺς τοῦ Πανεπιστημίου. Ὁ μεταστάς, γεννηθεὶς ἐν Ὕδρᾳ τῷ 1806, συμμετέσχε τοῦ ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος, ὑπηρετήσας ὑπὸ τὸν ναύαρχον Μιαούλην, ὅστις ἰδιαζόντως ἐξετίμα αὐτόν, διακριθέντα ἐν ταῖς τελεσθείσαις ὑπ' αὐτοῦ ναυμαχίαις. Μετὰ τὸ πέρας τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἀποκατέστη ἐνταῦθα, ἔνθα ἐξελέγη μέλος τῆς πρώτης Ἐθνοσυνελεύσεως τοῦ 1843, τῆς ὁποίας ἐχρημάτισε καὶ γραμματεύς. Ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου μέχρι πρό τινων ἐτῶν διετέλεσε γραμματεὺς αὐτοῦ, ἐκπληρώσας μετὰ ζήλου τὸ καθῆκόν του, ἐφ' ᾧ καὶ τοῦτο μετὰ τὴν ἀποχώρησίν του ἀπὸ τῆς ὑπηρεσίας, οἱονεὶ ἐκδηλοῦν αὐτῷ τὴν εὐγνωμοσύνην του, τῷ ἀπένειμε τὸν τίτλον ἐπιτίμου καθηγητοῦ καὶ νῦν μετὰ τὸν θάνατόν του ἐκήδευσεν αὐτὸν ἰδίαις δαπάναις.

— Ὡσαύτως τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἀπεβίωσεν ὁ Θεόδωρος Νέγρης, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ χρηστὸς τὸ ἦθος, ἐπιστήμων δὲ διακεκριμένος, χρηματίσας πρὸ χρόνων καθηγητὴς τῶν μαθηματικῶν ἐν τῇ Σχολῇ τῶν Εὐελπίδων, ἐπ' ἐσχάτων δὲ ὁ πρῶτος διευθυντὴς τοῦ Πρακτικοῦ Λυκείου.

—Τὴν 28 λήξαντος μηνὸς Ἰουνίου ἀπεβίωσεν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ Ἰωάννης Δ. Φιλαλήθης γηραιὸς καὶ σεβαστὸς διδάσκαλος τῆς αὐτόθι Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς. Διδάξας ἐπὶ ἥμισυν καὶ πλέον αἰῶνα εἰς τὸ σεμνὸν αὐτὸ ἵδρυμα καὶ ὠφελιμώτατος γενόμενος διὰ τῆς διδασκαλίας του, ἀπεσύρθη περὶ τὰ ἔσχατα τοῦ βίου καὶ διέτριβεν ἡσυχάζων ἐν Μεγάλῳ Ρεύματι, τετιμημένος διὰ του τίτλου τοῦ *διδασκάλου τοῦ Γένους*, δι' ἐπισήμου πράξεως τῶν Πατριαρχείων ἀπονεμηθέντος αὐτῷ. Οἱ ἐπιφανέστατοι τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁμογενῶν ἐχρημάτισαν μαθηταί του, πάντες δὲ παρηκολούθησαν ἐν ἀνυποκρίτῳ πένθει τὴν κηδείαν τοῦ χρηστοῦ καὶ σεβασμίου ἀνδρός.

—Ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ κ. Ἰωάννου Μ. Σβορώνου εἰς ἰδιαίτερον φύλλον πραγματεία αὐτοῦ «περὶ λεβήτων (εἴδους νομίσματος) ἐν Κρήτῃ καὶ τῆς χρονολογίας τῆς μεγάλης ἐπιγραφῆς τῆς περιεχούσης τοὺς νόμους τῆς Γόρτυνος». Ἡ πραγματεία αὕτη γαλλιστὶ συντεταγμένη ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνταποκρίσεως τῷ ἐκδιδομένῳ ὑπὸ τῆς ἐνταῦθα Γαλλικῆς Σχολῆς.

— Ἀπὸ τῆς ἑβδομάδος ταύτης διακόπτεται ἡ ἔκδοσις τοῦ «Ρωμηοῦ» χάριν μικρᾶς ἀναψυχῆς τοῦ ποιητοῦ κ. Γεωργίου Σουρῆ ἐκ τῆς κοπιώδους καὶ ἐνδελεχοῦς πνευματικῆς ἐργασίας. Ἡ διακοπὴ αὕτη θέλει διαρκέσει μόνον ἐπὶ ἕνα μῆνα, μεθ' ὃ ἐπαναληφθήσεται τακτικῶς ἡ ἔκδοσις τῆς δημοφιλοῦς ἐφημερίδος.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Τὰ θύματα τοῦ Βάγια (Ἰωάννινα 1817-1821) πρωτότυπον ἠπειρωτικὸν διήγημα ὑπὸ Ν. Γ. Δοσίου, δ. φ. Ἰωαννίτου. Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Ἴστρος». Βουκουρέστιον, τυπολιθογραφεῖον «Συλλόγων», ὁδὸς Κοβάτσι, ἀριθ. 10. 1888. 8ον, σελ. 88. Τιμᾶται φρ. 2.50.

Βαχχὶς μῖμος εἰς πράξεις 3 ὑπὸ Δημητρίου Α. Κορομηλᾶ. Ἐν Ἀθήναις, Καταστήματα Ἀνέστη Κωνσταντινίδου. 1888.

Μὶς Νέλλα διήγημα μεταφρασθὲν ἐκ τοῦ γαλλικοῦ.—

Παλμοὶ ποιήματα πρωτότυπα ὑπὸ τῆς δεσποινίδος Ἑλένης Κ. Δερέκα. Ἀθήνησι, τύποις Ἀδελφῶν Περρῆ. 1888.

Victor Hugo. — *Ἡ τελευταία ἡμέρα καταδίκου*. Μετάφρασις Τρ. Ε. Εὐαγγελίδου. Ἐν Ἀθήναις, ἐκδότης Γεώργιος Δ. Φέξης. 1888.

Εὐγενίου Σύη — *Ὁ Περιπλανώμενος Ἰουδαῖος* μετάφρασις Ν. Δραγούμη. Ἐκδίδοται δαπάνῃ Ἀντωνίου Γελανταλῆ. Τεῦχος πρῶτον. Ἐν Πειραιεῖ, Βιβλιοπωλεῖον «ὁ Κοραῆς» 1888.

Κανονισμὸς τοῦ Ἀστικοῦ Παρθεναγωγείου Ἀσπασίας Βλ. Σκορδέλη. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου. 1888.

Ἡ ἐπιζωοτία τῆς μάλιος μεταξὺ τῶν στρατιωτικῶν ἵππων καὶ ἡμιόνων ὑπὸ Γεωργίου Ν. Πιλαβίου, στρατ. κτηνιάτρου καὶ μέλους τῆς Ἰατρικῆς Ἑταιρείας, Πραγματεία ἀναγνωσθεῖσα ἐν τῷ ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι τῆς ἰατρικῆς ἑταιρείας δευτέρῳ συνεδρίῳ τῶν Ἑλλήνων ἰατρῶν. Ἀνατύπωσις ἐκ τῶν πρακτικῶν τοῦ συνεδρίου. Ἐν

ΖΑΠΠΕΙΟΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

τῶν ἐν διαγωνισμῷ βραβευομένων συγγραμμάτων
ὑπὸ τῆς πρὸς ἐμψύχωσιν τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας Ἐπιτροπῆς ἐκδιδομένη.

ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΤΗΣ ΣΤΑΦΙΔΑΜΠΕΛΟΥ

ὑπὸ ΜΑΝ. Θ. ΧΑΙΡΕΤΗ. Τόμος εἰς 16ον, σελ. 541.—Τιμᾶται λεπτῶν 50. Μετὰ ταχυδρομικῶν τελῶν λεπτ. 85.

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΑΣ

ὑπὸ P. H. Hamet μεταφρασθέντα ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Κ. Βαρβάτη. Τόμος εἰς 8ον, σελ. 235, μετὰ πολλῶν λιθογραφημάτων. Τιμᾶται λεπτῶν 50. Μετὰ ταχυδρομικῶν τελῶν λεπτὰ 85.

Ἀμφότερα τὰ ἀνωτέρω συγγράμματα, ἀνήκοντα εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἐκδοθέντων χρησίμων βιβλίων ὑπὸ τῆς ἐπὶ τῆς ἐμψυχώσεως τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας Ἐπιτροπῆς, παρέχονται εἰς τὸ Κοινὸν εἰς τιμὰς **ἐκτάκτως εὐθηνάς,** σχετικῶς πρὸς τὸν ὄγκον αὐτῶν, ἵνα λάβωσιν ὅσον ἐνεστιν εὐρυτέραν διάδοσιν πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν.

Πωλοῦνται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

Digitized by Google

Ἀθήναις, ἐκ τῆς τυπογραφίας τῆς Βασ. Αὐλῆς Νικολάου Γ. Ἰγγλέση, 1888.

Κλεὶς εἰς τὴν Ὁμήρου Ἰλιάδα ὑπὸ Ἐμμ. Γαλάνη καθηγητοῦ. Τεῦχος Α΄ καὶ Β΄ (Ραψῳδίαι Α΄ καὶ Β΄). Ἐκδότης Ἀνέστης Κωνσταντινίδης. Ἐν Ἀθήναις. 1888.

Ἀττικὸν δίκαιον. Μελέτη περὶ τῆς πολιτείας τοῦ Σόλωνος ὑπὸ Ἐμμ. Σ. Μακρυγιάννη, φοιτητοῦ τῆς νομικῆς. Ἐν Ἑρμουπόλει 1888.

Ἀξία μικρομετρικῆς καὶ χωρομετρικῆς ἐξετάσεως τοῦ αἵματος ἐν τῇ κλινικῇ ἐν σχέσει πρὸς τὴν θεραπευτικήν. Πραγματεία ἀναγνωσθεῖσα ἐν τῷ ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι τῆς ἰατρικῆς ἑταιρίας δευτέρῳ συνεδρίῳ τῶν Ἑλλήνων ἰατρῶν ὑπὸ Ἰωάννου Φουστάνου ἰατροῦ. Ἐν Ἀθήναις, 1888.

Τελωνεῖα Κρήτης. Ἔκθεσις πρὸς τὴν Γενικὴν Διοίκησιν Κρήτης καὶ Ἰσοζύγιον εἰσπράξεων καὶ δαπανῶν, ὑπὸ Νικολάου Σταυράκη γενικοῦ ἐπόπτου τῶν τελωνείων Κρήτης. Ἐν Ἡρακλείῳ. 1888.

Θεραπευτήριον ὁ Εὐαγγελισμός. Λογοδοσία τῆς Ἐφορείας περὶ τῶν πεπραγμένων ἀπὸ τῆς 1 Μαρτίου 1887 — 29 Φεβρουαρίου 1888. Ἐν Ἀθήναις. 1888.

Πρὸς τὰς ἁγιωτάτας Αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς. 1888.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευῇ, 8 Ἰουλίου.

Ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεὺς ἀναχωρεῖ ὁριστικῶς εἰς Εὐρώπην τὴν πρωΐαν τῆς Κυριακῆς ταύτης. Συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν αὐλικῶν κκ. Καλλίνσκη, Χατζηπέτρου καὶ Θών, θὰ μεταβῇ διὰ τοῦ σιδηροδρόμου εἰς Πάτρας, ἔνθα θὰ ἐπιβῇ τῆς «Ἀμφιτρίτης», ἥτις θὰ φέρῃ τὸν βασιλέα εἰς Βενετίαν. Οἱ βασιλόπαιδες παραμένουσιν ἐν Δεκελείᾳ.

—Ὁ παρατηρηθεὶς κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἔκτακτος καύσων ἐπικράτησε καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα, εἰς πολλὰ δὲ μέρη ἐπηκολούθησαν θάνατοι ἐξ ἡλιάσεως. Δυστυχῶς ἐξ αὐτοῦ καθὰ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἀγγέλλεται ἐζημιώθη ἐπαισθητῶς καὶ ἡ ἐφετινὴ παραγωγὴ τῆς σταφίδος καὶ τοῦ οἴνου.

— Διὰ Β. Διατάγματος ὁ κ. Ἄγγελος Βλάχος, ἔκτακτος ἀπεσταλμένος καὶ πληρεξούσιος ὑπουργὸς τῆς Α. Μ. παρὰ τῷ αὐτοκράτορι τῆς Γερμανίας διωρίσθη ὑπὸ τὸν αὐτὸν χαρακτῆρα καὶ τίτλον καὶ ἐν Μονάχῳ.

— Ὡς μέρισμα διὰ τὴν λήξασαν ἑξαμηνίαν ὡρίσθησαν παρὰ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης δρ. 115 κατὰ μετοχήν, ποσὸν ἀναλογοῦν πρὸς 5 1)2 0)0 περίπου ἐπὶ τῆς σημερινῆς τῶν μετοχῶν ἀξίας. Τὸ τῆς Βιομηχανικῆς ὡρίσθη εἰς δρ. 2 1)2 κατὰ μετοχήν, καὶ τῆς Πιστωτικῆς εἰς δρ. 5.

—Κατὰ τοὺς ἐν τῇ *Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως* δημοσιευθέντας πίνακας, ὁ ὁλικὸς ἀριθμὸς τῶν ἐκλογέων τοῦ κράτους ἀνέρχεται εἰς 512,015.

—Ἡ ἐνταῦθα Γενικὴ Ἑταιρία τῶν Ἐργοληψιῶν ὑπέβαλε τῷ δημάρχῳ Ἀθηναίων προτάσεις περὶ χορηγίας ὕδατος ἀναλαμβάνουσα νὰ προβῇ ἰδίαις δαπάναις εἰς τὴν εὕρεσιν ἐπαρκοῦς ποσοῦ ὕδατος καὶ νὰ ἐνεργῇ αὐτὴ τὴν διανομὴν ἐπὶ τιμῇ λεπτῶν 75 τὸ δράμιον. Ἡ αὐτὴ ἑταιρία ἐδήλωσεν ὅτι ἀναλαμβάνει καὶ τὸ κατάβρεγμα ἀντὶ λεπτῶν 75 τὰ 1000 τετραγωνικὰ μέτρα.

— Διωρίσθησαν παρὰ τοῦ Ὑπουργείου Κοσμήτορες τῶν Σχολῶν τοῦ Πανεπιστημίου διὰ τὸ ἐπιὸν ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1888—1889, τῆς Θεολογικῆς ὁ τακτικὸς καθηγητὴς κ. Α. Διομήδης Κυριακός, τῆς Φιλοσοφικῆς ὁ τακτικὸς καθηγητὴς κ. Κ. Μητσόπουλος, τῆς Νομικῆς ὁ τακτικὸς καθηγητὴς κ. Ξ. Ψαρᾶς καὶ τῆς Ἰατρικῆς ὁ τακτικὸς καθηγητὴς κ. Κ. Βουσάκης.

— Κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα Ἰούνιον τὸ ταχυδρομικὸν γραφεῖον Ἀθηνῶν ἐξέδωκε μὲν ἐπιταγὰς 300 ἀντιπροσωπευούσας τὸ ποσὸν δρ. 32,125.85, ἐξηργύρωσε δὲ 1039, ἀντιπροσωπευούσας ποσὸν δρ. 88,316,02.

— Μεγαλοπρεπῶς ἑωρτάσθη ἐνταῦθα παρὰ τῆς γαλλικῆς παροικίας τὴν 2 Ἰουλίου ἡ ἐπέτειος ἑορτὴ τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας, ἧς μετέσχεν ὡς πάντοτε καὶ ἡ ἡμετέρα πόλις. Τὸν ἐπιτετραμμένον τῆς Δημοκρατίας κ. Ζερὺ ἐπεσκέφθη εἰς τὴν πρεσβείαν ὁ πρωθυπουργὸς καὶ ὁ δήμαρχος Ἀθηναίων, τὴν ἑσπέραν δ' ἐφωταγωγήθη τὸ Δημαρχεῖον καὶ ἡ πλατεῖα τοῦ Συντάγματος. Ἡ ἑορτὴ διεξήχθη λαμπρῶς καὶ ἐν Φαλήρῳ ἔνθα πλῆθος πολὺ συνέρρευσεν.

Πρὸς τοὺς συνδρομητὰς τῆς «Ἑστίας» τοὺς κερδήσαντας ἐν τῷ Λαχείῳ τόμους τοῦ περιοδικοῦ γίνεται δῆλον ὅτι ἕκαστος τόμος περιλαμβάνει τὰ φυλλάδια ὄχι ἑνὸς ἔτους, ἀλλὰ ἑνὸς ἑξαμήνου. Ἑπομένως οἱ μὲν κερδήσαντες 10 τόμους θὰ λάβωσι σειρὰν 5 ἐτῶν, οἱ δὲ 5 τόμους σειρὰν 2 1)2 ἐτῶν. Ταῦτα πρὸς ὁδηγίαν αὐτῶν κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν τόμων, ἐπειδὴ τινες ἐσφαλμένως ἐξέλαβον ὅτι ὁ τόμος τῆς Ἑστίας ἀποτελεῖται ἐκ τῶν φυλλαδίων ἑνὸς ὅλου ἔτους.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Σ. Σ. Κ. Αἰτωλικόν. Πάντα ἔχουσιν ἀποσταλῆ. Ἐλπίζομεν νὰ τὰ ἐλάβετε ἤδη.—*Συνδρομητῇ*. Ἀσφαλῶς δὲν γνωρίζομεν, ἀλλὰ νομίζομεν ὄχι.—κ. Φ. Η. Ροβερέτο. Παρεδόθησαν συμφώνως τῇ παραγγελίᾳ σας.—κ. Α. Χ. Α. Μονεμβασίαν. Ἀπεστάλη.— *Ἐπικουρείῳ*. Οἱ φιλόσοφοι μόνοι θὰ σᾶς διαφωτίσωσιν, ἀλλὰ πρὶν ἀποταθῆτε εἰς αὐτούς, ἀκούσατε καὶ τὴν ἀφελῆ φιλοσοφίαν τοῦ ἀνατολικοῦ μύθου. Κατ' αὐτὸν τὰ ἴδια ἔπασχε καὶ κραταιός τις μονάρχης τῆς Ἀνατολῆς, εἰς ὃν ἀρρωστήσαντα ἐξ ἀπογοητεύσεως καὶ κόρου τῶν τοῦ βίου καὶ διηνεκῶς μαραινόμενον καὶ φθίνοντα, οἱ ἰατροί του συνεβούλευσαν, ὡς ἀσφαλὲς μέσον θεραπείας, νὰ *περιβληθῇ τὸ ὑποκάμισον ἑνὸς εὐτυχοῦς ἀνθρώπου*. Ἐν τῷ ἅμα λοιπὸν βασιλικοὶ ἀπεσταλμένοι ἐκπέμπονται κατὰ πᾶσαν διεύθυνσιν εἰς ἀναζήτησιν τοῦ σπανίου αὐτοῦ φαινομένου, ἑνὸς εὐτυχοῦς ἀνθρώπου. Οὐδεὶς διαφεύγει τὴν ἔρευναν αὐτῶν: Οἱ ἑκατομμυριοῦχοι, οἱ μέγα δυνάμενοι πολιτικοί, οἱ ἔνδοξοι στρατηγοί, ὅλοι ὑποβάλλονται εἰς ἐξέτασιν. Κόπος μάταιος! Παντοῦ ψευδὴς μόνον ἐπίφασις εὐτυχίας! Ὑποκάτω αὐτῆς κρυφία τις πληγή, σκώληξ τις κεκρυμμένος ἐν τῷ ἄνθει, μηδενίζων τὴν εὐτυχίαν. Τέλος μίαν ἡμέραν οἱ ἀπεσταλμένοι, ἀπηυδημένοι πλέον ἐκ τῶν ματαίων ἐρευνῶν, συναντῶσιν εἴς τι χωρίον, παρὰ τὴν γωνίαν καπηλείου, ἕνα ἄνθρωπον ρυπαρὸν καὶ ρακένδυτον, ὅστις εἶχεν ἔμπρός του φιάλην οἴνου καὶ ἔπινεν, ἐτραγῴδει, ἐγέλα θορυβωδῶς. — Εἶσαι εὐτυχής; τὸν ἐρωτοῦν.—Ἐγώ!... ἐντελῶς εὐτυχής! πληρέστατα εὐτυχής!... Ρίπτονται ἐπ' αὐτοῦ, τὸν περικυκλόνουν, τὸν ἐκδύουν. Φεῦ! *Ὁ εὐτυχὴς ἐκεῖνος ἄνθρωπος δὲν εἶχεν ὑποκάμισον*! Δὲν εἶνε σαφὴς ἡ ἀπάντησις, οἵαν ἀπαιτεῖτε;—Κυρίαν Α. Ι. Δ. Βῶλον. Ἀπεστάλησαν. Ἀξία αὐτῶν δραχ. 1,75, τὰς ὁποίας εὐαρεστήθητε νὰ ἀποστείλητε.—κ. Π. Γ. Π. Ὡς ἀπαρχὴ προοιωνίζεται γενναιοτέρους καρπούς. Ἀρκέσθητε εἰς τόσον ἐπὶ τοῦ παρόντος.— κ. Γ. Π. Αἰτωλικόν. Ἐλήφθησαν καὶ ἀπεστάλησαν τὰ ζητηθέντα.—κ. Κ. Δ. Ψ. Πάτρας. Ἀκατάλληλον ἀτυχῶς.— *Φίλῳ*. Τῶν μεγάλων αἱ θύραι εἶνε χαμηλαί, καὶ πρέπει νὰ κύψῃς διὰ νὰ εἰσέλθῃς.— κ. Μ. Α. Β. Γαλάζιον. Πλείστας εὐχαριστίας διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας. — κ. Γ. Π. Πύργον. Ἡ ἐνταῦθα ἀσφαλιστικὴ Ἑταιρία «Ἀδριατική», ἡ διευθυνομένη ὑπὸ τοῦ κ. Μιχ. Λάμπρου, ἐνεργεῖ τοιαύτας ἀσφαλείας. Πληροφορίας πλειοτέρας δύνασθε νὰ ζητήσητε ἐκ τοῦ ἐνταῦθα πρακτορείου αὐτῆς. Σύγγραμμα περὶ νομισμάτων τῶν Ἠλείων οὐδὲν γνωρίζομεν. — κ. Κ. Ε. Π. Ρεθύμνην. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστείλαμεν. — κ. Α. Ντ. Πενταγιούς. Ἐλήφθησαν, ἐνεγράψαμεν δὲ τὸν κ. Θ. Δ. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν ὑπὲρ τῆς «Ἑστίας» εὐμένειαν. — *Γεωργῷ*. Πάτρας. Ἐπὶ τοῦ παρόντος θέλουσι λειτουργήσει δύο μόνον, ἡ ἐν Ἀθήναις καὶ ἡ ἐν Ἀλμυρῷ γεωργικὴ σχολή. Σκοπὸς τῶν σχολείων τούτων εἶνε ἡ κατάρτισις οὐχὶ ἐπιστημόνων γεωπόνων, ἀλλ' ἁπλῶς τεχνιτῶν, οἵτινες θὰ

Digitized by Google

ἐκμάθωσιν ὅσον ἔνεστι πρακτικῶς τὴν δενδροκομίαν, τὴν κηπουρικήν, τὴν ζωοτεχνίαν, τὴν τυροποιΐαν, τὴν οἰνοποιΐαν καὶ τοὺς λοιποὺς κλάδους τῆς γεωργίας. Τὸν ἐσωτερικὸν κανονισμὸν τῶν σχολῶν καὶ προσόντα τῶν μαθητῶν εὑρίσκετε λεπτομερῶς εἰς τὸ τελευταῖον φύλλον τῆς «Ἑλλ. Γεωργίας» τοῦ κ. Γενναδίου. — κ. Α. Κ. Π. Λεμησσόν. Ἐνεγράψαμεν τὸν κ. Λ. Ζ. Π. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν.— κ. Σ. Γ. Bielitz. Ἐλήφθησαν. Εὐχαρίστως δημοσιεύεται τὸ σταλέν.—κ. Ι. Π. Οἱ βουλευταὶ εἶνε οἱ λύοντες ὅλας ταύτας τὰς δυσκολίας Οἱ ὑπουργικοὶ βουλευταί, nota bene. — Rev. M. V. Blancey. Ἐλήφθησαν καὶ ἀπεστάλησαν ὑμῖν τὰ ζητηθέντα. — Rev. P. W. L. St. Veit. 1) Ἄλλος ἦτο ὁ ἀριθμὸς τῆς ἀποδείξεως· ἀγνοοῦμεν δὲ τί ἐσήμαινεν ὁ ὑπὸ τοῦ ταχυδρομικοῦ ὑπαλλήλου σημειωθείς· 2) καὶ 3). Χρήσιμα βοηθήματα ἔσονται ὑμῖν τὸ Γερμανοελληνικὸν Λεξικὸν Γιάνναρη, καὶ τὸ Λεξικὸν τῆς δημώδους ἑλληνικῆς γλώσσης τοῦ Σκαρλάτου Βυζαντίου. 4) Τινὰ εἶνε ἀδύνατον νὰ ἐξελληνισθῶσιν ἐντελῶς κατὰ τὸν τύπον, διότι θὰ καθίσταντο ὅλως ἀγνώριστα. Καὶ ἐκ τῶν συγγραφέων δὲ μόνος ὁ Ἰώσηπος Φλάβιος ἐξελληνίζει αὐτά. Αἱ Γραφαὶ καὶ οἱ ἄλλοι συγγραφεῖς τῶν χρόνων ἐκείνων διετήρησαν αὐτοῖς τὸν ξενικόν των τύπον. 5) Ἔχετε πᾶσαν ἐλευθερίαν νὰ μεταφράσητε οἱαδήποτε ἄρθρα ἐκ τῆς «Ἑστίας» εἰς γερμανικὰ φύλλα.—κ. Φ. Κ. Βουκουρέστιον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.

ΑΡΤΙ ΕΚΔΟΘΕΝ

ΠΕΡΙ

ΤΑΚΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑΣ

παρ' ἀρχαίοις

μετὰ τῆς περιγραφῆς τῶν πολιορκιῶν τῶν Πλαταιῶν καὶ τῆς Μασσαλίας

ΥΠΟ ΚΩΝΣΤ. Γ. ΚΑΛΛΑΡΗ

ὑπολοχαγοῦ τοῦ μηχανικοῦ.

Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ τιμᾶται ἀντὶ δραχμῆς ἐν Ἑλλάδι, ἀντὶ φράγκου δ' ἐν τῷ ἐξωτερικῷ.

Ζητοῦνται οἱ τόμοι τοῦ *Λογίου Ἑρμοῦ* τῆς Βιέννης τῶν ἐτῶν 1812, 1814, 1816 καὶ 1821. Ὁ κατέχων αὐτοὺς καὶ θέλων νὰ τοὺς ἐκποιήσῃ δύναται νὰ ἀποταθῇ εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας».

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

8 Ἰουλίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	471.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	473.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	546.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	479.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	242.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	98.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		509—
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,195.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	192,50
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	81.50
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	208.—
Εταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	150.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	417
Εταιρία Φωταερίου	» »	
Συναλλάγματα		
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως.		31.80
3μην.		31.65
Σ—Τραπεζικὸν Ὄψεως		126.1/4
» 3μην.		
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		25.20
Λίρα ὀθωμανικὴ		28.45

ΑΡΤΙ ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗ

ΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ

εἰς τόμους 2, ἀποτελοῦντας τὸν ΙΕ' καὶ ΙϚ' τῶν *Φιλολογικῶν Ἀπάντων* αὐτοῦ.

Εὑρίσκονται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ «Ἑστίας» καὶ τιμῶνται οἱ δύο τόμοι φρ. 12. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενοι φρ.13.

ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ ΠΑΣΧΑΛΙΝΗ

Ἀντίτυπα αὐτῆς πωλοῦνται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» ἐν Ἀθήναις δραχ. 2,50, διὰ τὰς ἐπαρχίας δραχ. 275, διὰ τὴν ἀλλοδαπὴν φρ. χρυσᾶ 3.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Π. ΠΑΡΙΣΗ (ἐξ Ὕδρας)

ΤΑ ΑΙΘΙΟΠΙΚΑ

ἤτοι ἡ Ἀβησσινία ὑπὸ ἰατρικὴν ἰδίως ἔποψιν ἐξεταζομένη.

Ἔκδοσις Β' μετὰ πολλῶν προσθηκῶν καὶ εἰκόνων.

Ἐξαντληθείσης τῆς Α' ἐκδόσεως τοῦ συγγράμματος τούτου, ὁ συγγραφεὺς προέβη εἰς τὴν ἀνατύπωσιν αὐτοῦ συμπεριλαβὼν πολλὰς νέας εἰδήσεις εἰς τὸ ἔργον, ὅπερ ἐκόσμησε καὶ διά τινων εἰκόνων. Ἡ ταχυτάτη ἐξάντλησις τῆς Α' ἐκδόσεως κατέδειξε τὸ μέγα ἐνδιαφέρον, ὅπερ ἐνέχει τὸ βιβλίον τοῦ κ. Παρίση, ἐν ᾧ ἐξιστοροῦνται ἀφελῶς τὰ κατὰ τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ παρὰ τῷ βασιλεῖ Ἰωάννῃ, ὁ χαρακτὴρ καὶ οἱ τρόποι τοῦ Ἀβησσινοῦ μονάρχου, τὰ περιεργότατα ἤθη καὶ ὁ βίος ἐν γένει τοῦ ἀβησσινιακοῦ λαοῦ.

Τὸ βιβλίον τετυπωμένον φιλοκάλως ἐπὶ χάρτου λαμπροῦ τιμᾶται φρ. 4.—Ταχυδρομικῶς δ' ἀποστελλόμενον φρ. 4,50.

Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 —1386

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 603.—17 ΙΟΥΛΙΟΥ 1888. Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

FOREIGN BODL. LIBR.

Φύλλα τῆς «Ἑστίας» ἀποστέλλονται ὡς δεῖγμα τοῦ περιοδικοῦ οὐχὶ μόνον εἰς πάντα ζητοῦντα, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅν τινα ἤθελε μᾶς ὑποδείξῃ πᾶς τις τῶν ἡμετέρων συνδρομητῶν ἢ ἀνταποκριτῶν ὡς ἀσμενίζοντα εἰς ἀναγνώσματα τοῦ εἴδους τῆς «Ἑστίας».

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 655

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ Ο ΠΡΩΤΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΒΑΥΑΡΙΑΣ, ὑπὸ Θεμ. Σοφούλη.
Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ, μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ μετάφρασις Χ. Α.
ΔΥΟ ΕΣΠΕΡΙΔΕΣ ὑπὸ Ἰωάννου Γ. Φραγκιᾶ.
ΤΟΙΣ ΠΟΙΗΤΑΙΣ.
Ο ΖΩΜΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΦΑΓΗΤΑ ΜΑΣ.
ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ.
ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.
ΒΑΧΑΡΑ ποίημα ὑπὸ Ἰωάννου Πολέμη.
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἐφ' ὅσον ἐγγίζει ὁ χρόνος διαρκῶς προσέρχονται εἰς τὰ γραφεῖα τῆς Ἐκθέσεως οἱ μέχρι τοῦδε βραδύναντες, πάντων δὲ αἱ δηλώσεις γίνονται δεκταί, διότι ὡς καὶ ἄλλοτε ἐγνώσθη, ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ δὲν ἐννοεῖ ἕνεκα τυπικῶν λόγων νὰ παρεμποδίσῃ τινὰ ὅπως συμμετάσχῃ εἰς τὸν εὐγενῆ ἀγῶνα τῆς Ἐκθέσεως.

— Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τοῦ μεγάρου γίνονται ἐργασίαι διακοσμήσεως, κατασκευῆς ἑρμαρίων, τραπεζῶν, κλπ. διὰ τὴν τοποθέτησιν τῶν ἐκθεμάτων, ἅτινα καθ' ἑκάστην ἤδη ἤρξαντο καταφθάνοντα ἐν τῷ μεγάρῳ ἐκ διαφόρων τοῦ Κράτους ἐπαρχιῶν. Ἡ προθυμία τῆς ἀποστολῆς πείθει ὅτι οὐ μόνον οἱ δηλώσαντες τὴν συμμετοχήν των περὶ τοὺς 2,000 ἐκθέται θὰ ἀποστείλωσιν, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι μὴ θελήσαντες ἢ ὀκνήσαντες νὰ δηλώσωσιν ἐγκαίρως.

— Καὶ ἐν τοῖς πέριξ τοῦ μεγάρου δραστηρίως αἱ ἐργασίαι προβαίνουσιν, ἐντὸς δὲ μηνὸς πάντες θέλουσιν ἀντιληφθῆ, ὅτι αἱ ἐπενεχθεῖσαι μεταβολαὶ πρὸς ταχυτέραν ἀποπεράτωσιν εἰς τὸ σχέδιον τοῦ περιβόλου τῶν Ὀλυμπίων θὰ καταστήσωσι περίοπτον τὸ μέγαρον εἰς τοὺς περιπατητὰς τῆς λεωφόρου Ὄλγας.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἡ ἐν Μονάχῳ πανήγυρις τῆς ἑκατονταετηρίδος τοῦ βασιλέως Λουδοβίκου Α' προαγγέλλεται μεγαλοπρεπεστάτη. Ἄρχεται δὲ τῇ 17 Ἰουλίου δι' ἐκκλησιαστικῆς τελετῆς καὶ γενικῆς κωδωνοκρουσίας. Ἡ κατάθεσις τῶν στεφάνων ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ ἀειμνήστου ἄνακτος θὰ γίνῃ τῇ ἐπαύριον, παρουσίᾳ τοῦ ἀντιβασιλέως Λεοπόλδου καὶ πάντων τῶν πριγκήπων καὶ πριγκηπισσῶν τοῦ βασιλικοῦ οἴκου. Κυριώτατον τῆς ἑορτῆς κόσμημα ἔσται ἡ κατὰ τὴν 31 τελεσθησομένη πανηγυρικὴ πομπή, ἥτις διὰ τὸ πλῆθος καὶ τὴν παρασκευὴν τῶν ἀνδρῶν καὶ διὰ τὴν ἔκτασιν αὐτῆς μέχρις ἀποστάσεως δύο χιλιομέτρων προμηνύεται λαμπροτάτη καὶ ἐκπρεπεστάτη. Τῇ 29 θὰ συνέλθωσιν εἰς τὸ παλαιὸν δημαρχεῖον οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Βουλῶν, τῶν δημαρχείων, τῶν φιλολογικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν συλλόγων ὅπως ἀκούσωσι τὸν πανηγυρικὸν λόγον τοῦ καθηγητοῦ Χάϊγελ.

Ὁ κ. Α. Βλάχος, ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς ἡμετέρας Κυβερνήσεως κατὰ τὰς ἑορτάς, ἀναγγείλας ἐγγράφως εἰς τὸν ἐν Βερολίνῳ πρέσβυν τῆς Βαυαρίας τὸν διορισμὸν τῶν ἀντιπροσώπων τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, προσέθηκεν ὅτι ἡ «ἑλληνικὴ κυβέρνησις συναισθάνεται τοσοῦτον βαθέως τὴν πρὸς τὸν μέγαν βασιλέα ὀφειλήν, ὥστε ἀφ' ἑαυτῆς θὰ ἐλάμβανε τὴν πρωτοβουλίαν τῆς εἰς τὴν ἑορτὴν συμμετοχῆς, ἐὰν ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ δὲν ἐπήρχετο ἡ φιλόφρων πρόσκλησις τοῦ κομιτάτου, συναινέσει τῆς βαυαρικῆς κυβερνήσεως».

—Ἐξεδόθη ἐν Παρισίοις τὸ μετὰ πολλῆς προσδοκίας ἀναμενόμενον νέον μυθιστόρημα τοῦ Ἀλφόνσου Δωδὲ *ὁ Ἀθάνατος*. Τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ διαπρεποῦς συγγραφέως περιγράφον τὰ σύγχρονα ἀκαδημαϊκὰ ἤθη διαφέρει κατὰ τὴν ὑφὴν τῶν συνήθων ἁβρῶν καὶ αἰσθηματικῶν προϊόντων τοῦ καλάμου του, καὶ εἶνε μᾶλλον πικρόχολος μελέτη σατυρίζουσα ὑπὸ διαφανῆ πέπλον ὡρισμένα μέλη τῆς Ἀκαδημίας ἢ μυθιστόρημα. Ὁ *Ἀθάνατος*, ὡς εἰκός, παρήγαγε μεγάλην αἴσθησιν εἰς τοὺς περὶ τὴν Ἀκαδημίαν κύκλους, ἡ κριτικὴ δὲ ἐπελήφθη ἤδη τῆς ἐξετάσεως τοῦ ἔργου, πολλὰ ἀνευρίσκουσα ἐν αὐτῷ τὰ ψεκτά.

— Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῶν ἀποκαλυπτηρίων τοῦ ἀνεγερθέντος ἐν Παρισίοις μνημείου τοῦ Γαμβέττα ἐδημοσιεύθη ἐν γαλλικῷ περιοδικῷ συγγράμματι μικρὸν ποιημάτιον τοῦ Γαμβέττα ὑπὸ τὸν τίτλον **La chanson du fer**, γραφὲν πολλὰ ἔτη πρὸ τοῦ πολέμου. Τὸ ποιημάτιον δὲν εἶνε μεγάλης ἀξίας, ἀλλ' εἶνε περίεργος ἀπόδειξις ὅτι καὶ ὁ ἔξοχος αὐτὸς πολιτικὸς ἀνὴρ ὑπῆρξε κατὰ τὴν νεαράν του ἡλικίαν στιχουργὸς ἂν οὐχὶ ποιητής.

— Ἐν τῇ κριτικῇ ἐπιθεωρήσει τοῦ ἐν Λειψίᾳ ἐκδιδομένου ἐγκρίτου περιοδικοῦ Geselschaft (φύλλ. 4) ἀναγράφεται μετὰ περιληπτικῆς ἀναλύσεως καὶ ἡ δημοσίευσις νέων ἑλληνικῶν ἔργων, ἤτοι τῶν *Λειμωνάνθων* τοῦ κ. Πολέμη, τοῦ *Ἀφωρισμένου* τοῦ κ. Καρκαβίτσα, τῶν *Ἀντιζήλων* καὶ τοῦ *Βοτανιοῦ τῆς Ἀγάπης* τοῦ κ. Δροσίνη κλπ. Τῶν τελευταίων τούτων διηγημάτων ἀγγέλλεται ἐν τῇ βιβλιογραφικῇ ταύτῃ σημειώσει ἡ λίαν προσεχὴς ἔκδοσις ἐν γερμανικῇ μεταφράσει.

— Ὁ ὁλικὸς ἀριθμὸς τῶν σπουδαστῶν ἐν τοῖς γερμανικοῖς Πανεπιστημίοις ἀνῆλθε κατὰ τὸ παρελθὸν χειμερινὸν ἑξάμηνον εἰς 28,600. Τούτων 4.673 ἀνῆκον εἰς τὴν εὐαγγελικὴν θεολογικὴν σχολήν, 1174 εἰς τὴν καθολικὴν θεολογικήν, 5520 εἰς τὴν νομικήν, 8284 εἰς τὴν ἰατρικὴν καὶ 8349 εἰς τὴν φιλοσοφικὴν σχολήν.

— Ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἔχωμεν μετάφρασιν τοῦ Σαικσπείρου καὶ εἰς τὴν κινεζικὴν γλῶσσαν. Αὐτὴ ἡ Αὐλὴ τοῦ Οὐρανίου Κράτους μεριμνῶσα περὶ τῆς τελειότητος τοῦ ἔργου, ἀνέθεσεν αὐτὸ εἰς τὸν πρόεδρον τῆς κινεζικῆς ἀκαδημίας τοῦ Πεκίνου.

— Περίεργον καὶ πρωτοφανὲς φαινόμενον παλιρροίας παρετηρήθη ἐπ' ἐσχάτων ἐν τῷ Βοσπόρῳ. Ἐν Θεραπείοις καὶ τοῖς λοιποῖς προαστείοις τῆς δυτικῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, ἐπὶ τρεῖς κατὰ συνέχειαν ἡμέρας ἐγίνετο ἡ παλίρροια τὴν 1 μετὰ μεσημβρίαν ὥραν καὶ τὴν 1 μετὰ τὸ μεσονύκτιον. Τὰ ὕδατα ἐν διαστήματι σχετικῶς μικροτέρῳ τοῦ τῶν μεγάλων παλιρροιῶν, ἀνήρχοντο ἕνα πῆχυν ἄνωθεν τοῦ συνήθους μέρους των, καὶ διὰ τοῦτο πάντα τὰ χαμηλὰ μέρη κατεκλύσθησαν ὑπ' αὐτῶν. Ἰδίᾳ δὲ παρετηρήθη ὅτι κατὰ τὴν νύκτα πάντοτε προηγεῖτο δυνατὸς ἄνεμος, μετὰ τὴν κατάπαυσιν τοῦ ὁποίου ἤρχιζε τακτικῶς ἡ πλημμυρίς,

Digitized by Google

ἀκουομένου μόνον ὑποκώφου τινὸς κρότου. Ἄγνωστον εἶνε ἂν τὸ αὐτὸ φαινόμενον παρετηρήθη καὶ ἐν τῷ Εὐξείνῳ. Τὸ παράξενον εἶνε ὅτι ἐν πορθμῷ τόσον στενῷ ἡ αὐτὴ ἑλκτικὴ δύναμις, ἥτις ὕψωσε τὰ ὕδατα πρὸς τὸ μέρος τῆς Εὐρώπης, δὲν ἠδυνήθη συγχρόνως νὰ ὑψώσῃ καὶ τὰ πρὸς τὸ μέρος τῆς Ἀσίας.

—Ἀξιοθαύμαστος εἶνε ἡ ἐν Βερολίνῳ πνευματικὴ κίνησις, παραβαλλομένη πρὸς τὴν τῶν ἄλλων μητροπόλεων. Περὶ τῶν καθ' ἑκάστην ἐκδιδομένων αὐτόθι πονημάτων οὐδὲν λέγομεν, ἀρκούμεθα δὲ μόνον ἀναγράφοντες ὅτι ἐν τῇ πρωτευούσῃ τῆς Πρωσσίας ἐκδίδονται νῦν 621 ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ συγγράμματα, ἐξ ὧν 54 ἐπίσημα. Ὁ ἀριθμὸς τῶν καθ' ἑκάστην ἐν Βερολίνῳ ἐκδιδομένων ἐφημερίδων εἶνε τριπλάσιος τῶν ἐν Βιέννῃ. Ἐκ τῶν περιοδικῶν συγγραμμάτων, 217 ἀνάγονται εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν. Πᾶσα ἐπιστήμη, πᾶν ἐπιτήδευμα βιοτεχνικὸν ἔχει ἐν Βερολίνῳ ἴδιον ὄργανον.

Ἡ ἐν Σμύρνῃ ἐκδιδομένη ἀξιόλογος ἐφημερὶς «Ἀμάλθεια» συμπληροῦσα προσεχῶς τὸ πεντηκοστὸν ἔτος τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς, παρασκευάζεται νὰ ἑορτάσῃ τὸ σημαντικὸν τοῦτο διὰ τὸν ἑλληνικὸν ἐν γένει τύπον γεγονός. Πρὸς τοῦτο δὲ ἀπεφάσισε τὴν ἔκδοσιν τεύχους ἀναμνηστικοῦ τῆς πεντηκονταετηρίδος ταύτης, ὅπερ θὰ χρησιμεύσῃ ταυτοχρόνως καὶ ὡς εἰκὼν καὶ ἱστορία τῆς σημερινῆς δημοσιογραφίας ἐν Ἀνατολῇ.

Τὸ ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι τῆς «Ἀμαλθείας» ἐκδοθησόμενον φυλλάδιον τοῦτο θέλει περιλαμβάνει ἐν μὲν τῷ Α' μέρει αὐτοῦ μικρὰς φωτογραφικὰς εἰκόνας τῶν ἐν Τουρκίᾳ καὶ Ἑλλάδι ἐκδιδομένων σπουδαιοτέρων ἐφημερίδων μετὰ τῶν προσωπογραφιῶν τῶν διευθυντῶν αὐτῶν ὡς καὶ σύντομον ἱστορίαν τῆς ἱδρύσεως καὶ τοῦ βίου αὐτῶν, ἐν δὲ τῷ Β' μέρει ὀλίγας γραμμὰς προερχομένας ἐκ τῶν καλάμων τῶν ἐν Ἀνατολῇ δημοσιογράφων ἢ δημοσιογραφούντων.

—Ἐν Πειραιεῖ ἤρξατο ἐκδιδόμενον ἀπὸ 1 ἐνεστῶτος μηνὸς νέον περιοδικὸν σύγγραμμα ὑπὸ τὸν τίτλον «Κυανῆ Ἐπιθεώρησις». Τὸ περιοδικὸν τοῦτο θὰ ἐκδίδεται δὶς τοῦ μηνός, τακτικοὶ δ' αὐτοῦ συντάκται εἰσὶν οἱ κκ. Π. Κ. Ἀποστολίδης, Γ. Βῶκος, Ἀλ. Σπηλιωτόπουλος καὶ Γ. Κ Στρατήγης, φιλόμουσοι νέοι Πειραιεῖς, ἐνεργὸν λαμβάνοντες μέρος εἰς τὴν σύγχρονον φιλολογικὴν δρᾶσιν. Τὰ περιεχόμενα τοῦ ἐκδοθέντος πρώτου τεύχους τῆς «Κυανῆς Ἐπιθεωρήσεως» εἶνε τὰ ἑξῆς· Σαπφώ, μυθιστορία A. Daudet. — Θέμος Ἀννίνας ὑπὸ Γερ. Βώκου. — Τὸ δακτυλίδι τοῦ ἀρραβῶνος ὑπὸ Κωστῆ Παλαμᾶ. — Χειμώνανθοι Ι. Πολέμη, κριτικὴ μελέτη ὑπὸ Π. Κ. Ἀποστολίδου. — Καλλιτεχνικὴ Ἔκθεσις τῶν Παρισίων.—Ὁ ἀρχιφύλαξ τοῦ φάρου ὑπὸ Α. Θ. Σπηλιωτοπούλου. — Ἀπαγορεύεται ὑπὸ Γ. Δ. Ξενοπούλου. — Δεκαπενθήμερον.

— Ὁ ἄρτι ἀποβιώσας πρώην μητροπολίτης Λαρίσσης Δωρόθεος Σχολάριος κατέλιπε διὰ τῆς διαθήκης του 20,000 δραχ. εἰς τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον καὶ διάφορα μικρότερα ποσὰ εἰς πάντα περίπου τὰ ἐνταῦθα φιλανθρωπικὰ ἱδρύματα, εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλην τοῦ Γένους Σχολήν, εἰς τὴν τῆς Χάλκης καὶ εἰς τὴν ἐν Φαναρίῳ Πατριαρχικὴν ἱερατικήν. Διὰ τοῦ ὑπολοίπου τῆς περιουσίας του συμποσουμένης ἐν ὅλῳ εἰς 300 χιλιάδας δραχμῶν ὁρίζει ὅπως ἱδρυθῇ εἰς τὸν δῆμον Τρίκκης σχολὴ ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν *Δωρόθειος*, εἰς ἣν κληροδοτεῖ τὴν βιβλιοθήκην καὶ ὅλα τὰ χειρόγραφά του.

— Ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπανελήφθη ἡ ἔκδοσις, ἥτις ἐπὶ μακρὸν ἔμενε διακεκομμένη, τοῦ *Λεξικοῦ Ἱστορίας καὶ Γεωγραφίας*, τοῦ δημοσιευομένου ὑπὸ τοῦ κ. Σ. Ι. Βουτυρᾶ, ἀρχισυντάκτου τοῦ «Νεολόγου». Τὸ λεξικὸν τοῦτο διαλαμβάνει περίληψιν τῆς ἱστορίας, φυσικὴν καὶ πολιτικὴν χωρογραφίαν, τοὺς βίους τῶν μεγάλων ἀνδρῶν, τοὺς μύθους καὶ τὰς παραδόσεις πάντων τῶν ἐθνῶν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ νῦν. Ἡ ἐπανάληψις τῆς ἐκδόσεως ἄρχεται ἀπὸ τοῦ στοιχείου Π ὅπου εἶχε διακοπῆ τὸ ἔργον, γίνεται δὲ κατὰ τεύχη.

— Ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἕλλην» ἤρξατο ἐν Βραΐλᾳ ἡ ἔκδοσις ἐφημερίδος ἐμπορικῆς, φιλολογικῆς καὶ τῶν εἰδήσεων. Συντάκτης τῆς ἐφημερίδος ταύτης ἐκδιδομένης κατὰ Τρίτην καὶ Παρασκευὴν εἶνε ὁ κ. Ν. Κουτσαλέξης.

— Ἐξεδόθη εἰς φύλλον ἡ Λογοδοσία τῆς Διευθύνσεως τοῦ ἐν Κερκύρᾳ ἐκπαιδευτηρίου «Καποδίστριας», ἀπαγγελθεῖσα κατὰ τὴν ἔναρξιν τῶν γενικῶν ἐξετάσεων τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1887—88. Τὸ ἐκπαιδευτήριον τοῦτο λειτουργεῖ ἀπὸ δεκαπενταετίας λίαν εὐδοκίμως, παρέχον ἐμβριθῆ καὶ ἠθικὴν μόρφωσιν εἰς τοὺς ἐν αὐτῷ ἐκπαιδευομένους νέους.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

Σειρὰ ἑκατὸν εἰκόνων, ἀριστουργημάτων τῆς τέχνης, ἐκδιδομένη εἰς φυλλάδια. Ἔργον πρωτοφανὲς διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἐκτύπωσις γίνεται ἐν Γερμανίᾳ.

ΜΕΡΟΣ Β'

Ἐξεδόθη τοῦ Μέρους τούτου τὸ 1ον τεῦχος, ἐν ᾧ περιέχονται αἱ ἑπόμεναι εἰκόνες:

Ἡ ἁγία οἰκογένεια—*Ἡ ἱερὰ νὺξ* τοῦ Κορρεγίου (δισέλιδος).—*Παναγία* τοῦ Ραφαὴλ (de la Sedia).—*Ὁ Χριστὸς παρὰ τῇ Μαρίᾳ καὶ τῇ Μάρθᾳ*.—*Ἡ προσκύνησις τῶν ποιμένων* (δισέλιδος).—*Ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἰαείρου*.

Τὰ ὑπολειπόμενα δύο ἔτι φυλλάδια θέλουσιν ἐκδοθῆ περὶ τὸ τέλος τοῦ προσεχοῦς Αὐγούστου.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ἕκαστον φυλλάδιον τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δρ. 2, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 2½, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 2½.

Ἤδη κομισθὲν εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας»

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΩΤΑΤΟΝ ΠΕΡΙΚΑΛΥΜΜΑ ΤΗΣ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΣ

πωλούμενον ἐν Ἀθήναις δραχμ. 6, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δραχ. 8, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. χρ. 8.

Ἤτοι τὸ ὅλον ἔργον τιμᾶται μετὰ τῆς θήκης καὶ τοῦ παραρτήματος ἐν Ἀθήναις δρ. 38, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 48 ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 48.

Ὁ προπληρόνων

μόνον 30 δραχμὰς ἐν Ἀθήναις—35 δραχμὰς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις—35 φράγκα χρυσᾶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ λαμβάνει ΟΛΟΚΛΗΡΟΝ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗΝ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ» ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΘΗΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἠλειακά ἤτοι ἀρχαιολογική, γεωγραφικὴ καὶ ἱστορικὴ συγγραφὴ πασῶν τῶν Ἠλειακῶν χωρῶν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων ὑπὸ Γεωργίου Παπανδρέου δ. φ. καθηγητοῦ τοῦ ἐν Πύργῳ Γυμνασίου. *Τεῦχος πρῶτον*. Ἐν Ἀθήναις, τυπογραφεῖον «ὁ Παλαμήδης». 1888. 8ον, σελ. 48.

Τὰ *Ἠλειακὰ* ἐκδίδονται κατὰ τεύχη, ὧν ἕκαστον τιμᾶται δραχμῆς. Εὑρίσκονται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ «ὁ Παλαμήδης».

Διον. Ι. Οἰκονομοπούλου, ἰατροῦ ἐν Καΐρῳ. *Ἡ ἐν Αἰγύπτῳ χολέρα τῷ 1883*. Πραγματεία συνταχθεῖσα μὲν διὰ τὸν Συμβουλίδειον διαγωνισμὸν τοῦ 1887, ἐκδιδομένη δὲ χορηγίᾳ τοῦ ἐν Καΐρῳ γενναιόφρονος πατριώτου Κ. Ἀλεξάνδρου Ροστοβίτς βέη. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τῆς τυπογραφίας τῆς βασιλικῆς Αὐλῆς Νικολάου Γ. Ἰγγλέση. 1888. 8ον, σελ. 228. Τιμᾶται δραχ. 4.

Χριστιανικὴ Κατήχησις πρὸς χρῆσιν τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων καὶ παρθεναγωγείων, κατὰ τὸ πρόγραμμα τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, ὑπὸ Ἰγνατίου Μοσχάκη, ὑφηγητοῦ τῆς θεολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καὶ καθηγητοῦ τοῦ Διδασκαλείου. Ἐγκρίσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ἐκδότης Ἀνέστης Κωνσταντινίδης. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου. 1888. 8ον, σελ. 88.

Κατάλογος ἀνωμάλων ῥημάτων καὶ ὀνομάτων

Digitized by Google

τῆς *Ἀττικῆς διαλέκτου* πρὸς χρῆσιν τῶν Ἑλληνικῶν Σχολείων καὶ Παρθεναγωγείων ὑπὸ Γεωργίου Δ. Ζηκίδου. Ἐκδότης Ἀνέστης Κωνσταντινίδης. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου. 1888. 8ον, σελ. 160. Τιμᾶται δραχ. 2,50.

Περὶ τεχνικῆς ἀναγνώσεως καὶ ἀπαγγελίας, ἔργον φιλοπονηθὲν ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν δημοδιδασκάλων ἑκατέρου τοῦ φύλου τῶν μαθητῶν τῶν διδασκαλείων, τῶν ἑλληνικῶν σχολείων καὶ γυμνασίων, τῶν φοιτητῶν τοῦ ἐθνικοῦ πανεπιστημίου, τῶν ἱεροσπουδαστῶν καὶ παντὸς τῶν γραμμάτων φίλου, ὑπὸ Μιλτιάδου Ι. Βρατσάνου, δ. φ. τοῦ ἐν Λειψίᾳ πανεπιστημίου καὶ πρώην διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις διδασκαλείου. Ἐν Ἀθήναις, ἐκδότης Σπυρίδων Κουσουλῖνος. Τυπογραφεῖον καὶ Βιβλιοπωλεῖον παρὰ τῷ ναῷ τῶν Ἁγίων Θεοδώρων. 8ον, σελ. 254. Τιμᾶται δραχ. 3.

Ἔκθεσις τῶν ἐν τῷ ναυτικῷ νοσοκομείῳ Πειραιῶς πεπραγμένων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1881-1888 μετὰ στατιστικῶν πινάκων τῆς ἰατρικῆς, φαρμακευτικῆς καὶ οἰκονομικῆς ὑπηρεσίας, προεισαγωγῆς καὶ συμπεράσματος. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ τυπογραφείου. 1888. 8ον, σελ. 117.

Ἀθήνα ἢ Ἀθήνη οὐχὶ Ἀθῆναι. Μελέτη φιλολογικὴ ὑπὸ Ἰωάννου Ζαννέτου, διδάκτορος τῆς φιλολογίας. Ἐν Μονάχῳ, 1888. Akademische Buchdruckerei von F. Straub in München. 8ον, σελ. 14.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευῇ, 15 Ἰουλίου.

Ἑωρτάσθη κατὰ τὰ εἰθισμένα τὴν παρελθοῦσαν Δευτέραν 11 Ἰουλίου ἡ ἐπέτειος τοῦ ὀνόματος τῆς Α.Μ. τῆς Βασιλίσσης. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ διεξήχθη ἐν Φαλήρῳ ἐπιτυχῶς διοργανωθεῖσα νυκτερινὴ ἑορτή.

— Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἀνεχώρησεν ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεὺς συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ αὐλαρχεύοντος κ. Χατζηπέτρου, τοῦ ἰδιαιτέρου αὐτοῦ γραμματέως κ. Καλλίνσκη καὶ τοῦ γενικοῦ ἐπιμελητοῦ τῶν Ἀνακτόρων κ. Θών, μεταβαίνων διὰ τῆς *Ἀμφιτρίτης* εἰς Τεργέστην. Ἡ Α. Μ. θὰ παραμείνῃ ἐν Βιέννῃ μίαν ἡμέραν, ἐκεῖθεν δὲ διὰ Βαρσοβίας θὰ κατευθυνθῇ εἰς Πετρούπολιν.

— Ἡ Κυβέρνησις διαπραγματεύεται μετὰ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τὴν σύναψιν δανείου ἐκ 10 ἑκατομμυρίων δραχμῶν διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν τελεσθησομένων ἐν Θεσσαλίᾳ ὑδραυλικῶν ἔργων. Ὁμὰς Ἄγγλων κεφαλαιούχων προέτεινε ν' ἀναλάβῃ αὐτὴ τὴν κατασκευὴν τῶν εἰρημένων ἔργων, ὑποσχομένη πρὸς τούτοις ν' ἀναλαμβάνῃ ἐργολαβικῶς τὴν κατασκευὴν καὶ ἄλλων παρομοίων ἔργων ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος. Τὰς προτάσεις αὐτῆς ἐξετάζει ἤδη ἡ Κυβέρνησις.

— Οἱ διὰ τὰς νέας φυλακὰς Συγγροῦ ἀρχιτεχνῖται, οἵτινες θὰ ἐπιστατήσωσιν εἰς τὴν ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ εἰσαγωγὴν καὶ ἐξάσκησιν διαφόρων τεχνῶν, θὰ παραληφθῶσιν ἐκ τῶν καταδίκων τοῦ σωφρονιστηρίου Κερκύρας. Ἐν τῷ ἄριστα λειτουργοῦντι σωφρονιστηρίῳ τούτῳ ῥάπτονται ἐνδύματα καὶ ἐσώρρουχα, κατασκευάζονται ὑποδήματα τελειότατα, ἐκτελοῦνται διάφοροι γεωπονικαὶ ἐργασίαι καὶ κατασκευάζονται πλίνθοι ἐκτάκτου στερεότητος. Ἡ λειτουργία τῶν νέων φυλακῶν Συγγροῦ ἄρχεται ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς Σεπτεμβρίου.

— Ἐπερατώθησαν αἱ διαπραγματεύσεις τοῦ δήμου Ἑρμουπόλεως μετὰ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης πρὸς συνομολόγησιν δανείου ἐκ 2 ἑκατομμυρίων δραχμῶν, ὅσον οὔπω δὲ ὑπογράφεται καὶ τὸ συμβόλαιον. Δάνειον ἐκ 500 χιλιάδων δραχμῶν διαπραγματεύεται μετὰ τῆς αὐτῆς Τραπέζης καὶ ὁ δῆμος Λαρίσσης πρὸς διοχέτευσιν εἰς τὴν πόλιν τοῦ ὕδατος τοῦ Πηνειοῦ.

— Ὁ ἐν τῇ Παγκοσμίῳ Ἐκθέσει τῶν Παρισίων γενικὸς ἐπίτροπος τῆς Ἑλλάδος κ. Βλαστὸς ἐζήτησε διὰ τὸ ἑλληνικὸν τμῆμα χῶρον 525 τετραγωνικῶν μέτρων, ἤτοι διπλάσιον ἐκείνου, ὃν ἡ Ἑλλὰς κατεῖχε κατὰ τὴν Ἔκθεσιν τοῦ 1878.

— Ἀγγέλλεται ἐπισήμως, ὅτι χάρις εἰς τὰ μέτρα καὶ τὰς ἐπιμόνους ἐνεργείας τῆς ἡμετέρας Κυβερνήσεως, ἡ Ἀμερικανικὴ Βουλὴ ἐψήφισε τὸ ὑπό τινων βουλευτῶν ὑποβληθὲν καὶ ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ προϋπολογισμοῦ ὑποστηριχθὲν νομοσχέδιον περὶ ἀτελείας τῆς εἰσαγομένης ἐν Ἀμερικῇ ἑλληνικῆς σταφίδος, θεωρεῖται δὲ ἐξησφαλισμένη καὶ τῆς Γερουσίας ἡ ψῆφος ὑπὲρ τῆς ἀτελείας τοῦ ἡμετέρου προϊόντος, μεθ' ὃ ἡ ἑλληνικὴ σταφὶς ἐν τῇ ἀμερικανικῇ ἀγορᾷ ἐξομοιωθήσεται πρὸς τὴν ἀγγλικὴν ἀγορὰν τῆς σταφίδος, καταπληκτικῶς δὲ αὐξηθήσεται ἡ ζήτησις τοῦ προϊόντος ἡμῶν καὶ ἐν Ἀμερικῇ.

— Κατὰ τὴν προσεχῆ βουλευτικὴν σύνοδον ὑποβληθήσεται νομοσχέδιον, καθ' ὃ δὲν γίνονται τοῦ λοιποῦ δεκτοὶ εἰς τὸν ἡμέτερον στρατὸν νέοι σπουδάσαντες ἐν ξέναις στρατιωτικαῖς σχολαῖς, ἐκτὸς τῶν ἤδη σπουδαζόντων.

— Εἰς τὴν κατάστασιν τῆς ὑγείας τοῦ πρὸ ἡμερῶν πάσχοντος ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν κ. Λομβάρδου ἐπῆλθε κατ' αὐτὰς βελτίωσίς τις, ἐλαττωθέντος τοῦ πυρετοῦ ὑφ' οὗ διαρκῶς κατέχεται.

— Ἔπαθεν ἐπίσης κατ' αὐτὰς ἐκ συμφορήσεως ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἀντιπολιτεύσεως κ. Θ. Δηλιγιάννης. Εὐτυχῶς διὰ τῆς ἐγκαίρου θεραπείας συνῆλθεν ἀμέσως καὶ ἀπηλλάγη ὁλοτελῶς τῆς παροδικῆς παθήσεως.

— Συνιστᾶται ἑταιρία ὑπὸ τὸ ὄνομα «Οἰκοδομικὴ Ἑταιρία Νέου Φαλήρου» σκοπὸν ἔχουσα τὴν ἀγορὰν καὶ πώλησιν ἀκινήτων ἐν Νέῳ Φαλήρῳ καὶ τὴν κατασκευὴν οἰκιῶν. Τὸ κεφάλαιον τῆς Ἑταιρείας συνιστάμενον ἐξ οἰκοπέδων ἐν Νέῳ Φαλήρῳ καὶ χρημάτων ἀνέρχεται εἰς 600,000 δραχμάς, διαιρεῖται δὲ εἰς 6,000 μετοχάς.

Ὁ ἐν Παρισίοις γνωστὸς ἑλληνιστὴς κ. Émile Legrand ἀνέλαβε νὰ δημοσιεύῃ ἀπὸ τῆς 1ης ἐνεστῶτος μηνὸς ἐν τῷ ἐγκρίτῳ γαλλικῷ περιοδικῷ συγγράμματι «Κριτικῇ καὶ φιλολογικῇ Ἐπιθεωρήσει» (Revue critique et littéraire) κατὰ μῆνα ἀνάλυσιν, μᾶλλον ἢ ἧττον λεπτομερῆ, παντὸς νεωστὶ ἐκδιδομένου ἑλληνικοῦ βιβλίου, οὗτινος ἀντίτυπον ἤθελε σταλῇ αὐτῷ. Ἡ βιβλιογραφικὴ αὕτη ἐργασία τοῦ κ. Legrand θέλει συντελέσει βεβαίως ἵνα καταστήσῃ καὶ τοῖς ξένοις γνωστὰ τὰ φιλολογικὰ καὶ ἐπιστημονικὰ προϊόντα τῆς ἡμετέρας πατρίδος. Οἱ Ἕλληνες συγγραφεῖς οἵτινες θὰ ἐπεθύμουν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ν' ἀποστείλωσι τὰ συγγράμματα αὐτῶν πρὸς τὸν κ. Legrand παρακαλοῦνται νὰ διευθύνωσιν αὐτὰ οὕτω·

Monsieur Émile Legrand, professeur à l' École nationale des langues orientales. Rue Humboldt, 25. Paris.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Ι. Δ. Α. Δι' ἔλλειψιν χώρου εἶνε ἀδύνατος ἡ δημοσίευσις. Ἀλλ' εἰς τὸ γραφεῖον ἡμῶν ὑπάρχει πλήρης ὁ κατάλογος καὶ δύνασθε νὰ τὸν συμβουλευθῆτε, ὁπόταν θέλετε.— κ. Π. Δ. Ν. Λάρισσαν. Περιλαμβάνονται λεπτομερέστατα πάντα εἰς τὸ τελευταῖον φύλλον τῆς «Ἑλλην. Γεωργίας» τοῦ κ. Γενναδίου. Κατὰ τὸν περὶ τῶν σχολείων τούτων νόμον, ἵνα γείνῃ δεκτὸς μαθητὴς ἐν αὐτοῖς, πρέπει νὰ ἄγῃ ἡλικίαν ἐτῶν 14—18, νὰ ἔχῃ δὲ ἀπολυτήριον ἑλληνικοῦ σχολείου. Ἡ διάρκεια τῆς διδασκαλίας εἶνε τριετής, μεθ' ἣν οἱ μαθητευόμενοι ὑποβάλλονται εἰς ἐξετάσεις, οἱ δὲ ἐπιτυγχάνοντες λαμβάνουσιν ἀπολυτήριον.—κ. Ν. Ι. Π. Κωνσταντινούπολιν. Ἐλήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς.— κ. Μ. Γ. Μ. Μελιτούπολιν. Ἐλήφθησαν καὶ παρεδόθησαν τῇ «Ἐφημερίδι». Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—κ. Π.Γ.Π. Καὶ διὰ τὸ δεύτερον τὰ αὐτὰ ἔχομεν νὰ σᾶς εἴπωμεν. —Κυρίαν Α. Κ. Γ.

Digitized by Google

Πάτρας. Ἀπεστάλησαν τό τε πρὸς ὑμᾶς καὶ τὸ πρὸς τὸν κ. Ν. Δ. Κ. εἰς Δερβῆ Τσελεπῆ.— κ. Π. Κ. Λεβαδείαν. Οὐδεμία διαφορὰ ὡς πρὸς τὴν ἔννοιαν. Ἡ διὰ τοῦ *ει* γραφὴ θεωρεῖται ἡ ὀρθοτέρα, ἀλλὰ δὲν ἁμαρτάνει τις εἰς τὸ ὁμοούσιον γράφων καὶ μὲ *ι* τὴν λέξιν.— κ. Π. Δ. Ἀστραχάν. Ἐλήφθησαν. Πλείστας εὐχαριστίας διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν.— κ. Ν. Ι. Δ. Σύρον. Πρὸς ἄμεσον ἀποστολὴν ἀνάγκη νὰ συνοδεύεται ἡ παραγγελία διὰ τοῦ τιμήματος, πλὴν ἐὰν διαβιβάζεται διὰ τοῦ ἀνταποκριτοῦ τῆς «Ἑστίας».—*Κήνσορι*. Εἰμπορεῖτε νὰ τὸ ἐφαρμόσητε εἰς πάντας, ὡς ὁ Γαβαρνῆ. Καλλίστη ἐπιχείρησις θὰ ἦτο νὰ ἠγόραζέ τις τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν πραγματικήν των ἀξίαν καὶ νὰ τοὺς μετεπώλει εἰς τὴν τιμήν, ἣν αὐτοὶ ἀποδίδουσιν εἰς ἑαυτούς.— κκ. Χ. Π. Καλάμας, Γ. Β. Γ. Ναύπλιον, Γ. Β Κ. Ἀμπελάκια καὶ Μ. Κ. Κρέσταιναν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.— κ. Β. Α. Μ. Τυβίγγην. Ἐλήφθησαν. Τὸ σημειούμενον βιβλίον δὲν ὑπάρχει ἐν τοῖς ἐνταῦθα βιβλιοπωλείοις.— *Τακτικῷ ἀναγνώστῃ*. Ὁ Βαλαωρίτης παρετήρησεν ὀρθῶς ὅτι τῆς ἀδικίας ταύτης αἴτιον ὑπῆρξε τὸ μακρὸν καὶ δύσηχον τοῦ ὀνόματός του, τὸ ὁποῖον ἐμβάλλει τοὺς ποιητὰς εἰς δυσκολίας κατὰ τὴν στιχουργίαν. Καὶ εἰς Γάλλον ποιητὴν ἐξυμνήσαντα ἐμμέτρως τοὺς μεγάλους στρατηγούς, μηδὲν δὲ γράψαντα περὶ τοῦ περιφήμου Μοντεκούκουλη παρετήρησε ποτὲ ὁ Ναπολέων· «Oh ! avec vous autres poètes on ne va pas à l' immortalité, quant on a un nom baroque.» — κ. Α. Ν. Δικελί. Ἐλήφθησαν.— κ. Γ. Ι. Λ. Κέρκυραν. Ἀπηντήσαμεν.— κ. Μ. Λ. Β. Γαλάζιον. Καὶ πάλιν εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὴν ὑμετέραν φιλόφρονα προθυμίαν. Ἐλήφθησαν αἱ ἐπιστολαί.—κ. Α. Κ. Λεμησσόν. Ἐνεγράψαμεν τὸν κ. Λ. Ζ. Π. καὶ ἀπεστείλαμεν αὐτῷ κατ' εὐθεῖαν τὴν σειράν. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—κ Δ. Β. Ἀλεξάνδρειαν. Ἐλήφθησαν καὶ εὐχαριστοῦμεν. Τὸ ζητηθὲν ἀπεστάλη. Κατὰ τὰ ἄλλα συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας.—κ. Π. Κατὰ τοῦτο, ὅτι τὸ μὲν πνεῦμα ὁμοιάζει πρὸς πλούσιον ἀργυραμοιβόν, τοῦ ὁποίου ἡ περιουσία ὅλη εἶνε εἰς μετρητὰ νομίσματα· ἡ δὲ νοημοσύνη πρὸς ἄνθρωπον οἰκονόμον, τοῦ ὁποίου ἡ περιουσία συνίσταται εἰς ἀκίνητα κτήματα.—κ. Φ. Κ. Κ. Βουκουρέστιον. Ἀπεστάλησαν πάντα. Ἀξία τῶν ἐπὶ πλέον καὶ ταχυδρομικὰ φρ. 32,30, τὰ ὁποῖα εὐαρεστήθητε νὰ παραδώσητε τῷ κ. Ν. Κ. — κ. Ε. Γ. Σ. Δυρράχιον. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. — κ. Δ. Κ. Γ. Θεσσαλονίκην. Ἐλήφθησαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὰς εὐμενεῖς φροντίδας. Ταχυδρομικῶς ἀπαντῶμεν.—κ. Δ. Β. Παρισίους. Ἐλήφθη καὶ σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Ἐξετελέσθη καὶ ἡ ἄλλη ὑμῶν παραγγελία.—κ. Τ. Δ. Τ. Τρίπολιν. Ὁ ζητηθεὶς τόμος ἀπεστάλη. — κ. Ι. Κ. Τ. Καβάλλαν. Ἐλήφθησαν. Ταχυδρομικῶς ἀπαντῶμεν.

Δ. ΒΙΚΕΛΑ

ΣΑΙΚΣΠΕΙΡΟΥ ΔΡΑΜΑΤΑ

ἐμμέτρως μεταφρασθέντα ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ

Ἔκδοσις Α' εἰς μέγα 8ον, μετὰ σημειώσεων

Μάκβεθ	Δρ.	3.—
Ἀμλέτος	»	3.—
Ἔμπορος τῆς Βενετίας	»	3.—

Ἔκδοσις Β' εἰς μικρὸν 16ον.

Ρωμαῖος καὶ Ἰουλιέττα	»	1.—
Ὀθέλλος	»	1.—
Βασιλεὺς Λήρ	»	1.—
Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενα ἕκαστον	»	*1,20*

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Περὶ Βυζαντινῶν, μελέτη	Δρ.	3.—
Ἡ σύστασις τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου κλπ.	»	1.—
Στίχοι, ἔκδοσις νέα	»	2.—
Λουκῆς Λάρας	»	1.—
Διηγήματα	»	2.—
Ἀπὸ Νικοπόλεως εἰς Ὀλυμπίαν	»	2.—
Δανικὰ Παραμύθια	»	1.50

Τῶν ἀνωτέρω ἕκαστον ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον ἐπιβαρύνεται μὲ λεπτὰ 25, προσθετέα εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ βιβλίου.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

15 Ἰουλίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	472.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	473.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	550.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	490.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	243.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	97.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		508—
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,075.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	190,—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	79.50
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	208.—
Εταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	152.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	422
Εταιρία Φωταερίου	» »	
Συναλλάγματα		
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	31.65
	3μην.	31.50
Σ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	125 ¼
»	3μην.	
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		25 05
Λίρα ὀθωμανικὴ		28.45

ΑΡΤΙ ΕΚΔΟΘΕΝ

ΠΕΡΙ

ΤΑΚΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑΣ

παρ' ἀρχαίοις

μετὰ τῆς περιγραφῆς τῶν πολιορκιῶν τῶν Πλαταιῶν καὶ τῆς Μασσαλίας

ΥΠΟ ΚΩΝΣΤ. Γ. ΚΑΛΛΑΡΗ

ὑπολοχαγοῦ τοῦ μηχανικοῦ.

Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ τιμᾶται ἀντὶ δραχμῆς ἐν Ἑλλάδι, ἀντὶ φράγκου δ' ἐν τῷ ἐξωτερικῷ.

ΠΑΙΔΩΝ ΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑ

παρὰ τοῖς Ἕλλησι καὶ Ρωμαίοις

Συγγραφὴ J. L. Ussing

καθηγητοῦ ἐν Κοπεγχάγῃ.

ἐξελληνισθεῖσα ἀδείᾳ τοῦ συγγραφέως ἐκ τῆς δευτέρας γερμανικῆς μεταφράσεως.

ΥΠΟ ΛΥΣΑΝΔΡΟΥ Γ. Χ. ΚΩΝΣΤΑ

Τιμᾶται δραχ. 3.—Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον δραχ. 3,25·

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Δραχ. 4.— Μετὰ ταχυδρ. 4.50.
ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ, μεταφρασθεῖσαι κατ' ἐκλογὴν ἐμμέτρως. Δρ.3. Μετὰ ταχυδρ. 3,20.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1888 —1397

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 604 — 24 ΙΟΥΛΙΟΥ 1883. ΛΕΠΤΑ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς ΕΣΤΙΑΣ: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

Φύλλα τῆς «Ἑστίας» ἀποστέλλονται ὡς δεῖγμα τοῦ περιοδικοῦ οὐχὶ μόνον εἰς πάντα ζητοῦντα, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅν τινα ἤθελε μᾶς ὑποδείξῃ πᾶς τις τῶν ἡμετέρων συνδρομητῶν ἢ ἀνταποκριτῶν ὡς ἀσμενίζοντα εἰς ἀναγνώσματα τοῦ εἴδους τῆς «Ἑστίας».

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 656

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΗΣ ΤΟΥ ΦΙΕΣΚΟΥ, ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ, μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ, μετάφρασις Χ. Α.

ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ Ο ΠΡΩΤΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΒΑΥΑΡΙΑΣ, ὑπὸ Θεμ. Σοφούλη.

Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑΠΑΥΕΙΝ ΤΗΝ ΔΙΨΑΝ.

Ο ΤΑΦΟΣ ΤΟΥ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ.

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΑΡΑΣΗΜΟΦΟΡΟΥΜΕΝΑΙ ΕΠ' ΑΝΔΡΕΙΑι.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΠΕΡΙ ΓΑΜΒΕΤΤΑ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Καταρτισθείσης νῦν ἁπάσης τῆς ὑπηρεσίας τῆς παραλαβῆς τῶν ἐκθεμάτων, προσκαλοῦνται πάντες οἱ ἔχοντες ἕτοιμα τὰ ἐκθέματα αὐτῶν νὰ παραδίδωσι ταῦτα τῇ ἐπιτροπῇ.

— Ἡ ἐπιτροπὴ πληροφορηθεῖσα ὅτι καὶ ἄλλοι καλλιτέχναι πλὴν τῶν δηλωσάντων τὴν συμμετοχὴν αὐτῶν εἰς τὸν διαγωνισμὸν τῆς κατασκευῆς ἀνδριάντος τοῦ Βύρωνος θέλουσι νὰ διαγωνισθῶσιν, ἀπεφάσισε νὰ παρατείνῃ τὴν προθεσμίαν τῆς παραδοχῆς τῶν δηλώσεων μέχρι τῆς 1ης Αὐγούστου.

— Ἐντὸς τῆς ἑβδομάδος ἀποστέλλονται εἰς τὸ ἐν τῷ ὑπουργείῳ τμῆμα τῶν μεταλλείων ἅλατα ἐκ τῶν διαφόρων τοῦ κράτους ἁλυκῶν, ὅπως συσκευασθέντα ἐντὸς φιαλῶν ἐκτεθῶσιν ἐν τῇ Ὀλυμπιακῇ Ἐκθέσει, μετὰ τὸ πέρας τῆς ὁποίας ἀποσταλήσονται εἰς τὴν ἐν Παρισίοις Ἔκθεσιν.

— Ἀφίκετο ἐκ Παρισίων ὁ μηχανικὸς Fodor τῆς Ἑταιρίας Ἔδισον, ἥτις ὡς γνωστὸν ἀνέλαβε τὸν φωτισμὸν τοῦ Ζαππείου μεγάρου διαρκούσης τῆς Ἐκθέσεως. Ἅμα τῇ ἀφίξει του ἐπεσκέφθη μετὰ τοῦ κ. Βλάγκαλη τὸ κατάστημα, καὶ ἤρξατο τῆς μελέτης τῆς κατ' αἰθούσας διανομῆς τῶν ἠλεκτρικῶν λυχνίων.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Εἰς τὰς τελεσθείσας ἐν Μονάχῳ ἑορτὰς τῆς ἑκατονταετηρίδος τοῦ ἀειμνήστου βασιλέως τῆς Βαυαρίας Λουδοβίκου οὗ Α' παρέστησαν, ὡς ἐν καιρῷ ἀνεγράψαμεν, οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ δήμου Ἀθηναίων, ἐπισήμως προσκληθέντος, κκ. Τ. Φιλήμων δήμαρχος, Δ. Καλλιφρονᾶς πρόεδρος τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου καὶ βουλευτὴς καὶ Α. Ψύλλας δημοτικὸς σύμβουλος καὶ βουλευτής, ἐκ μέρους δὲ τῆς Κυβερνήσεως, προθύμως ἐπωφεληθείσης τῆς εὐκαιρίας ὅπως ἐκδηλώσῃ τὴν πρὸς τὸν φιλέλληνα ἐκεῖνον μονάρχην εὐγνωμοσύνην τοῦ ἔθνους οἱ κκ. Ἄγγελος Βλάχος, πρέσβυς τῆς Ἑλλάδος ἐν Βερολίνῳ, καὶ Α. Βυζάντιος πολιτικὸς πράκτωρ τῆς Ἑλλάδος ἐν Αἰγύπτῳ, οἷς προσετέθη καὶ ὁ ἐν Μονάχῳ παρεπιδημῶν βουλευτὴς κ. Σταμ. Μπουντούρης. Ἡ γενομένη εἰς τοὺς Ἕλληνας ἀντιπροσώπους ὑποδοχὴ ὑπῆρξεν ἐγκάρδιος, ἰδιάζουσαι δὲ ἀπενεμήθησαν εἰς αὐτοὺς τιμαί. Εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν ὑπεδέχθησαν τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ δήμου Ἀθηναίων οἱ δύο δήμαρχοι τῆς πόλεως τοῦ Μονάχου, ὁ γενικὸς πρόξενος τῆς Ἑλλάδος καὶ πλῆθος λαοῦ, προσεφώνησε δὲ αὐτόθι γερμανιστὶ ὁ κ. Φιλήμων ἐξάρας τοὺς δεσμοὺς τοὺς συνενοῦντας τὸν ἑλληνικὸν μετὰ τοῦ βαυαρικοῦ λαοῦ καὶ ἀντεφώνησεν εὐχαριστῶν ὁ πρῶτος δήμαρχος. Οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων φόρον εὐγνωμοσύνης τελοῦντες μεταβάντες κατέθηκαν στέφανον ἐκ δάφνης ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ ἀειμνήστου βασιλέως Ὄθωνος, κατὰ τὴν περίστασιν δὲ ταύτην εἶπε συγκινητικά τινα ἑλληνιστὶ ὁ κ. Φιλήμων, ἀναμνησθεὶς τῆς πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἀγάπης τοῦ ἀγαθοῦ ἐκείνου ἡγεμόνος. Ἡ πανηγυρικὴ ὑποδοχὴ τῶν Ἑλλήνων ἀντιπροσώπων ἐγένετο ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Δημαρχείου, ἔνθα προσεφώνησεν αὐτοὺς ὁ πρῶτος δήμαρχος, ηὐχαρίστησε δὲ διὰ γλαφυρᾶς προσλαλιᾶς γερμανιστὶ ὁ κ. Ἄγγελος Βλάχος· ὁ κ. Φιλήμων ἐπέδωκε τὸ λεύκωμα τοῦ δήμου Ἀθηναίων, προσφωνήσας ἑλληνιστὶ καὶ ὑπομνήσας ὅτι αἱ Ἀθῆναι εἰς τὸν Λουδοβῖκον ὀφείλουσιν ὅτι ἐγένοντο ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος. Ἀπειροπληθεῖς στέφανοι κατετέθησαν ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Λουδοβίκου, ὧν οἱ ὡραιότεροι ἦσαν οἱ τρεῖς ἑλληνικοί. Τὸν πρῶτον ἀργυροῦν ὄντα μετ' ἐπιγραφῆς «Ἀληθεῖ καὶ μεγάλῳ φίλῳ ἡ μνήμων Ἑλλάς» κατέθηκεν ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως κ. Βλάχος· τὸν δεύτερον ἀργυροῦν μετὰ δάφνης καὶ φέροντα τὴν ἐπιγραφὴν «Λουδοβίκῳ βασιλεῖ τῆς Βαυαρίας εὐγνωμοσύνης ἕνεκεν» κατέθηκεν ἐκ μέρους τοῦ δήμου Ἀθηναίων ὁ κ. Φιλήμων, τὸν τρίτον δὲ φέροντα τὴν ἐπιγραφὴν «Τῷ μεγάλῳ φιλέλληνι βασιλεῖ οἱ ἐν Μονάχῳ Ἕλληνες» κατέθηκεν ὁ ἀρχιμανδρίτης κ. Δαμασκηνὸς Σπηλιωτόπουλος. Τοὺς Ἕλληνας ἀντιπροσώπους ἐδέχθη μετ' ἰδιαζούσης εὐνοίας καὶ ὁ ἀντιβασιλεὺς Λουΐτπολδος, προπιὼν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸ ἐπίσημον γεῦμα, εἰς ὃ ἐν τιμητικῇ θέσει παρεκάθηντο.

— Ἐκ Μονάχου ἐπιστέλλουσιν ἡμῖν τὰ ἑπόμενα·

Ἡ ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς γραμματολογίας θὰ πλουτισθῇ προσεχῶς διὰ δύο νέων καὶ σπουδαίων πονημάτων. Ὁ κ. John Schmitt Ἀμερικανὸς τὸ γένος, ὁ ὁποῖος πρὸ πολλοῦ ἐσπούδασε σὺν ταῖς Ῥωμανικαῖς γλώσσαις καὶ τὴν νεωτέραν Ἑλληνικήν, ἀνηγορεύθη τῇ 4 Ἰουλίου ἐν τῷ ἐνταῦθα πανεπιστημίῳ διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας· ἡ ὅσον οὔπω ἐκδοθησομένη διατριβή του διαπραγματεύεται τὸ οὕτως καλούμενον *Χρονικὸν τοῦ Μωρέως*. Ὕστερον σκοπεύει ὁ Schmitt νὰ ἐπεξεργασθῇ καὶ νέαν ἔκδοσιν τοῦ ἔργου τούτου, τὸ ὁποῖον διαφωτίζει κατὰ πολλὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Πελοποννήσου κατὰ τὴν 13ην καὶ 14ην ἑκατονταετηρίδα. Θὰ συμπεριλάβῃ δὲ ἐκτὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ πρωτοτύπου καὶ τὴν (σύγχρονον περίπου) Γαλλικήν, τὴν Ἱσπανικὴν καὶ τὴν Ἰταλικὴν παράφρασιν τῆς μεσαιωνικῆς ταύτης ἐποποιΐας. Οὐδεὶς δύναται νὰ ἦνε καταλληλότερος πρὸς τοῦτο τοῦ κ. Schmitt, ὅστις εἶνε κύριος ἐξ ἴσου καὶ τῆς Ῥωμανικῆς φιλολογίας καὶ τῆς Νεοελληνικῆς. Εἰς τὸν λόγον (quaestio inauguralis), τὸν ὁποῖον κατὰ παλαιὰν συνήθειαν ἐκφωνοῦσιν οἱ ἀναγορευόμενοι, ὡμίλησεν ὁ Schmitt περὶ τῆς σχέσεως τῆς μεσαιωνικῆς καὶ νεωτέρας Ἑλληνικῆς πρὸς τὰς Ῥωμανικὰς γλώσσας· αἱ δὲ θέσεις, ἃς ὑπέβαλεν εἰς συζήτησιν, ἀπέβλεπον ὡσαύτως εἰς τοὺς δύο κλάδους τῆς Ῥωμανικῆς καὶ τῆς Νεοελληνικῆς φιλολογίας· μία ἐξ αὐτῶν ἦτο ὅτι ὁ μὲν Ῥωμανιστὴς πρέπει νὰ κατα-

Digitized by Google

γίνῃ μὲ τὴν Ν. Ἑλληνικήν, ὁ δὲ Νεοελληνιστὴς ὀφείλει νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν καὶ τὰς Ῥωμανικὰς γλώσσας.»

Τὸν Schmitt διεδέξατο ἐπὶ τοῦ βήματος τῆς ἀναγορεύσεως ἕτερος οὐχ ἧττον μάχιμος ἀγωνιστής, ὁ κ. Ἰωάννης Seger (Σέγερ) ἐκ Βρεσλαυΐας. Ἡ διατριβή του ἐπιγράφεται *Βυζαντῖνοι ἱστορικοὶ τῆς 1ης ἑκατονταετηρίδος*, καὶ εινε λοιπὸν ἀντίστοιχος τῆς τοῦ κ. Κ. Neumann, ὅστις ἐξήτασε μετὰ σπανίας ἀγχινοίας τὰς ἱστορικὰς πηγὰς τοῦ 12 αἰῶνος (Βλ. Δελτίον τῆς «Ἑστίας» ἀριθ. 596). Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐπραγματεύθη ὁ Seger περὶ Νικηφόρου Βρυεννίου τοῦ συζύγου τῆς κλεινῆς Ἄννης Κομνηνῆς. Ἡ διατριβή του ἐκθέτουσα τὴν οἰκογενειακὴν ἱστορίαν τῶν Βρυεννίων, τὸν χαρακτῆρα, τὴν ἀξίαν, τὴν γλῶσσαν καὶ τὰς πηγὰς τοῦ συγγράμματος τοῦ Νικηφόρου, θὰ δημοσιευθῇ ἐπίσης ἐντὸς ὀλίγων ἑβδομάδων. Εἰς τὸν λόγον του ἀνέπτυξεν ὁ κ. Seger τὴν κοσμοπολιτικὴν ὄψιν τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους πρὸ τῆς ὑπὸ τῶν Λατίνων ἁλώσεως (1204). Ὁ εὐφυὴς λόγιος σκοπεύει νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰς μελέτας του, κατὰ πρῶτον δὲ νὰ ἐρευνήσῃ Μιχαὴλ τὸν Ἀτταλειάτην καὶ Μιχαὴλ τὸν Ψελλὸν καὶ ἔπειτα τὰς λοιπὰς ἱστορικὰς πηγὰς τοῦ 11 αἰῶνος. Τοιουτοτρόπως θὰ ἀναπληρώσῃ τὸ κενόν, τὸ ὁποῖον μέχρι τοῦδε ὑπάρχει μεταξὺ τῶν σπουδαίων ἔργων τοῦ Hirsch (ἀναφερομένων εἰς τὰ 813—965) καὶ τοῦ προμνημονευθέντος Neumann (ἀφορῶντος εἰς τὸν 12ον. αἰῶνα.)

Ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἐφέτος οὐδὲ εἷς ἔδωκεν ἐξετάσεις ἐν Μονάχῳ· προτιμῶσι γὰρ τὴν Ἐρλάγγην, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἔφυγαν ἐσχάτως πέντε Ἕλληνες φιλόλογοι διπλωματοῦχοι.

— Ὁ κ. Dr G. Laubmann (Λαούμπμανν), ὁ ἐλλόγιμος διευθυντὴς τῆς ἐνταῦθα ἐθνικῆς βιβλιοθήκης, ἐδημοσίευσεν ἐπὶ τῇ ἑκατονταετηρίδι τοῦ Λουδοβίκου Α΄ τῆς Βαυαρίας συλλογὴν ποιημάτων, ἅτινα ὁ ἔνδοξος φιλέλλην ἔγραψε εἰς τὰ τελευταῖα εἴκοσιν ἔτη τῆς ζωῆς του· προσέθηκε δὲ ἀξιολογωτάτας βιβλιογραφικὰς σημειώσεις περὶ ἐκδόσεων, μεταφράσεων καὶ μουσικῶν συνθέσεων τῶν ποιητικῶν ἔργων τοῦ ἀειμνήστου βασιλέως.

— Ὁ Φιλελληνικὸς Σύλλογος τοῦ Ἀμστελοδάμου ἐξέλεξεν ἐπίτιμον αὐτοῦ μέλος τὴν Α. Υ. τὸν πρίγκιπα διάδοχον τοῦ Σαξ—Μάϊνιγγεν Βερνάρδον. Εἰς τὴν τηλεγραφικὴν ἀνακοίνωσιν τῆς ἀποφάσεως ταύτης ἀπήντησεν ὁ πρίγκηψ Βερνάρδος διὰ τῆς ἑπομένης ἐπιστολῆς. «Τὸ τηλεγράφημα, δι' οὗ μοὶ ἐκοινοποιήθη ἡ ἐκλογή μου ὡς μέλους ἐπιτίμου τῆς Φιλέλλην. Ἑταιρίας ἔλαβον ἀκριβῶς τὴν πρωΐαν τοῦ θανάτου τοῦ σεπτοῦ πενθεροῦ μου, τοῦ ἀειμνήστου αὐτοκράτορος Φρειδερίκου. Ἡ δυστυχὴς αὕτη σύμπτωσις ἐξηγεῖ ἀρκούντως διατὶ δὲν ἠδυνάμην ν' ἀπαντήσω παραυτα ἵν' ἀναγγείλω τὴν ἀποδοχὴν τῆς προσενεχθείσης μοι τιμῆς. Εἰς τὰς θλιβερὰς καὶ πενθίμους ἐκείνας στιγμὰς ἦτο τῷ ὄντι ἀδύνατον δι' ἐμὲ νὰ ἔχω καὶ ἄλλας σκέψεις ἀκόμη. Σήμερον ὅμως κηρύττω ὅτι ἀποδέχομαι μετὰ χαρᾶς καὶ ὑπερηφανείας τὴν τιμητικὴν ταύτην ἐκλογὴν καὶ διαβιβάζω εἰς τὴν ἑταιρίαν τὰ αἰσθήματα τῆς εὐγνωμοσύνης μου ἐπὶ τῷ ὅτι αὕτη ἀπεφάσισε νὰ μὲ προσλάβῃ ὡς μέλος, ὑποδεικνύουσα τοιουτοτρόπως ὅτι ἐκτιμᾷ τὰς ἀσημάντους ἐκδουλεύσεις μου ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας. Πράττω τοῦτο τόσῳ μᾶλλον εὐχαρίστως, ὅσῳ ἠξεύρω ὅτι ὁ ἀγαπητὸς τεθνεὼς ἐπεδοκίμαζε καὶ παρηκολούθει μετ' ἐνδιαφέροντος τὰς ἐργασίας μου. Ἔδωκε δὲ τρεῖς ἡμέρας ἀκόμη πρὸ τοῦ πολυθρηνήτου τέλους τοῦ βίου του δεῖγμα δεχόμενος μετὰ φιλόφρονος μειδιάματος ἓν ἀντίτυπον τῆς μεταφράσεως τοῦ Φιέσκου. Εὐχόμενος ἐκ μέσης καρδίας ἵνα αἱ προσπάθειαι καὶ τὰ ἔργα τῆς ἑταιρίας στεφθῶσι δι' ἐντελοῦς ἐπιτυχίας διατελῶ εὐγνωμόνως καὶ προθύμως

Βερνάρδος, *πρίγκηψ διάδοχος τῆς Σ. Μάϊνιγγερ*, ἐπίτιμον μέλος τῆς Φιλελλ. Ἑταιρίας ἐν Ἀμστελοδάμῳ.

Ἐν Βερολίνῳ 4 Ἰουλίου».

— Ὁ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Καινιξβέργης πολυμαθέστατος καθηγητὴς Κ. Χίρσφελδ ἐξέδωκεν ἐσχάτως πολύτιμον διατριβήν, περιέχουσαν πλήρη σχεδὸν καὶ εὐμέθοδον ἀναγραφὴν τῶν πονημάτων, ὅσα ἀνάγονται εἰς τὴν γεωγραφίαν τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν. Ὁ διεξερχόμενος τὸ βιβλιογραφικὸν τοῦτο εὑρετήριον, θαυμάζει ἀληθῶς τὴν ἐπιμέλειαν μεθ' ἧς ὁ γερμανὸς καθηγητὴς συνέλεξε καὶ κατέταξεν ἐπιστημονικῶς, χάριν τῶν ἀσχολουμένων περὶ τὴν χωρογραφίαν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, τοσοῦτον τεράστιον πλῆθος παλαιοτέρων καὶ νεωτέρων γεωγραφικῶν πονημάτων, οὐδὲν σχεδὸν παραλιπὼν ἀμνημόνευτον, οὐδ' αὐτὰς τὰς μικρὰς διατριβὰς Ἑλλήνων λογίων, κατ' ἰδίαν ἐκδεδομένας ἢ κατακεχωρισμένας ἐν ἑλληνικαῖς ἐφημερίσι καὶ περιοδικοῖς συγγράμμασι. Ἰδίως ἐπαινεῖ ὁ καθηγητὴς Χίρσφελδ τὰ γεωγραφικὰ πονήματα τοῦ Κ. Μηλιαράκη, εὐχόμενος αὐτῷ ἵνα, τῇ συνδρομῇ τῶν Ἑλλήνων, συνεχίσῃ τὰς τοσοῦτον εὐδοκίμως ἐπιχειρηθείσας ὑπ' αὐτοῦ γεωγραφικὰς μελέτας. Τὸ ἔργον τοῦ Κ. Χίρσφελδ εἶνε ἀληθῶς ἀρίστη ἀπαρχὴ ἐπιστημονικῆς βιβλιογραφίας, ἀπαραιτήτου καὶ λίαν χρησίμου πηγῆς πρὸς τὸν μέλλοντα νὰ συντάξῃ τὴν γεωγραφίαν τῆς κυρίως Ἑλλάδος καὶ τῶν ἄλλων ἑλληνικῶν χωρῶν.

— Εἰς τὸ ἐν Παρισίοις θέατρον τῆς Γαλλικῆς Κωμῳδίας ἐδιδάχθη ἐν καλλιτεχνικῇ ἑσπερίδι ὁ *Οἰδίπους Τύραννος* τοῦ Σοφοκλέους κατ' ἔμμετρον μετάφρασιν τοῦ Ἰουλίου Λακροᾶ μετὰ τῆς μουσικῆς τοῦ Ἐδμόνδου Membrée. Τὸ συρρεῦσαν πολυπληθὲς ἀκροατήριον κατείχετο ὑπὸ ζωηρᾶς περιεργείας, ἡ δ' ἐκ τοῦ ἐξαισίου ἔργου ἐντύπωσις ὑπῆρξε βαθυτάτη. Τὸν Οἰδίποδα ὑπεκρίθη μετ' ἀμιμήτου τέχνης ὁ διακεκριμένος ἠθοποιὸς Mounet-Sully, τὴν δὲ Ἰοκάστην ἡ κυρία Lloyd. Κατὰ τὴν τελευταίαν πρᾶξιν τοιαύτη ἦτο ἡ συγκίνησις, ὥστε πάντες οἱ θεαταὶ ἔκλαιον καὶ ἡ αὐλαία κατεβιβάσθη ἐν μέσῳ ἐνθουσιωδῶν ἐπευφημιῶν.

— Ἐπέστρεψε κατ' αὐτὰς εἰς Γαλλίαν ὁ περιηγητὴς κ. Φουρνερῶ κομίζων ἀληθεῖς ἀρχαιολογικοὺς θησαυροὺς ἐκ τῶν ἐρειπίων τῆς πόλεως Ἀγκόρ. Ἡ πόλις αὕτη κειμένη ἐν τῇ σιαμαίᾳ Καμβόζῃ ὑπῆρξε πρωτεύουσα μεγάλου λαοῦ, τῶν Κμὲρς πρὸ πολλοῦ ἐξαφανισθέντος, τὰ μεγαλοπρεπέστατα δὲ ἐρείπια αὐτῆς προκαλοῦσι τὸν θαυμασμὸν τῶν περιηγητῶν. Ὁ κ. Φουρνερῶ ἐκόμισε πολυάριθμα ἐκμαγεῖα τῶν ἐν τοῖς ἐρειπίοις σῳζομένων ἀξιολογωτέρων ἀναγλύφων.

— Ἐν τῇ πόλει Τοὺρ τῆς Γαλλίας πανηγυρικῶς ἐτελέσθησαν τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος τοῦ στρατηγοῦ Μενιέ, διακεκριμένου γεωμέτρου, ὅστις κατέστη διάσημος διὰ τὰς ἐπὶ τῆς ἀεροπορίας ἐρεύνας του. Εἰς τὴν τελετὴν παρίστατο σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ ὁ περίφημος ἐφευρέτης τοῦ τηλεφώνου κ. Γκράχαμ Μπέλλ.

— Εἰς τὴν ἐν Παρισίοις Ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν κατελείφθη παρὰ τοῦ Ἰωάννου Βαπτιστοῦ Μὲζ κληροδότημα ἐκ δεκαχισχιλίων φράγκων ἀπονεμηθησόμενον ὡς βραβεῖον εἰς τὸν συμπληρώσοντα τὴν μελέτην τοῦ κληροδότου περὶ τῶν αἰτίων ἐξ ὧν ἐβράδυνεν ἢ ἐπεσπεύσθη ἡ πρόοδος τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος μέχρι τῶν ἡμερῶν μας.

—Ὁ γνωστὸς γάλλος λογογράφος Ρεναῖος Μαιζεροᾶ ἐδημοσίευσε ὑπὸ τὸν τίτλον La Grande Bleue νέαν συλλογὴν χαριεστάτων διηγημάτων. Τὸ βιβλίον ἔχει τοῦτο τὸ περίεργον ὅτι ἑκάστου κεφαλαίου προτάσσεται γλαφυρὰ εἰσαγωγὴ γραφεῖσα παρά τινος ἐπιφανοῦς συναδέλφου τοῦ συγγραφέως, οἷον τοῦ Μωπασσάν, τοῦ Μπουρζέ, τοῦ Ρισεπὲν κλπ.

—Ὁ Ἔδισων ἐπώλησεν εἰς ἑταιρίαν κεφαλαιούχων τὴν ἐφεύρεσιν τοῦ φωνογράφου ἀντὶ 1,000,000 δολλαρίων, ἤτοι 5,000,000 φράγκων.

—Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Βραζιλίας Δὸν Πετρος προσήνεγκεν ὑπὲρ τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Βαλζάκ, ὅστις μέλλει νὰ στηθῇ ἐν Παρισίοις, 500 φράγκα.

Ὁ πρωθυπουργὸς κ. Τρικούπης, διευθύνων προσωρινῶς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, ἔδωκε πάσας τὰς ἀναγκαίας διαταγὰς ὅπως ἐνεργηθῇ προσεχῶς γενικὴ ἀπογραφὴ τοῦ πληθυσμοῦ. Γενικὴ ἀπογραφὴ δὲν ἐνηργήθη πρὸ δεκαετίας. Ἡ ἀπογραφὴ γενήσεται τὸν Μάρτιον πιθανῶς τοῦ προσεχοῦς ἔτους, θὰ ἐνεργηθῇ δὲ ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ ἡμέρᾳ καθ' ἅπαν τὸ Κράτος, εἴτε διὰ τοῦ συστήματος τῶν ἀπογραφικῶν ἐπιτροπῶν, εἴτε διὰ τοῦ συστήματος τῶν δελτίων. Πρὸς τοῦτο ἀποστέλλεται προσεχῶς ἐγκύκλιος πρὸς τοὺς νομάρχας, ὅπως κάμωσιν ἔναρξιν τῶν προπαρασκευαστικῶν ἐργασιῶν. Ἐν ταῖς πρωτευούσαις τῶν νομῶν, χάριν τῆς ἀπογραφῆς, θέλει ζητηθῇ ἡ συνδρομὴ τῶν συλλόγων καὶ σωματείων, ἐν Ἀθήναις δὲ ἡ τοῦ Φιλολογικοῦ συλλόγου «Παρνασσοῦ» οὗ τὰ μέλη μετ' ἐπιτυχίας ἐνήργησαν τῷ 1878 τὴν ἀπογραφὴν τῶν κατοίκων. Ἐν Ἀθήναις πολὺ θέλει βοηθήσει τὴν ἀπογραφὴν ἡ συντελεσθεῖσα ὀνοματοθεσία τῶν ὁδῶν καὶ ἡ ἀρίθμησις τῶν οἰκιῶν, θέλει ζητηθῆ δὲ διὰ τῶν νομαρχῶν ὅπως τὰ δημοτικὰ συμβούλια τῶν κυριωτέρων τῆς Ἑλλάδος πόλεων ψηφίσωσι τὴν ὀνοματοθεσίαν τῶν ὁδῶν καὶ τὴν ἀρίθμησιν τῶν οἰκιῶν, ἵνα οὕτως ἁπανταχοῦ διευκολυνθῇ τὸ ἔργον τῆς ἀπογραφῆς.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευῇ, 22 Ἰουλίου.

Ἡ Κυβέρνησις παρήγγειλεν εἰς τὸν ἀρχιτέκτονα κ. Τσίλλερ νὰ ἐξετάσῃ ἂν ὁ χῶρος ἔνθα ὑπάρχει τὸ Ἐθνικὸν Τυπογραφεῖον καὶ τὸ παρὰ τὸ Βουλευτήριον γήπεδον εἶνε κατάλληλα πρὸς ἀνέγερσιν κτιρίων διὰ τὰ οἰκοδομηθησόμενα ὑπουργεῖα τῶν Οἰκονομικῶν καὶ τῶν Ἐξωτερικῶν.

— Ἐν κομψῷ φυλλαδίῳ ἐξ ὀλίγων σελίδων ὁ παγκόσμιος οἶκος Κοὺκ καὶ Σα ἐξέδωκε τὸ δρομολόγιον τῶν δι' αὐτοῦ ἐπισκεφθησομένων τὰς Ἀθήνας κατὰ τὸν προσεχῆ Σεπτέμβριον, ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τῆς εἰκοσιπενταετηρίδος τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως καὶ τῆς Δ' Ὀλυμπιάδος, ὡς καὶ τὸ πρόγραμμα τῶν ἑορτῶν. Ἡ ἀναχώρησις τῶν ἐπισκεπτῶν γενήσεται τὴν 1ην Ὀκτωβρίου (ν.) ἐκ Λονδίνου, θὰ ἐπισκεφθῇ δὲ τὸ μέγα καραβάνιον τῶν περιηγητῶν διαδοχικῶς τὴν Κολωνίαν, τὴν Φραγκφούρτην, τὸ Μόναχον, τὴν Βιέννην, τὴν Βουδαπέστην, τὸ Βουκουρέστιον, τὸ Ρουχτσούκιον, τὴν Βάρναν, τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὰς Ἀθήνας, τὸ Ναύπλιον, τὰς Μυκήνας, τὴν Κόρινθον, τὰς Πάτρας, τὴν Νεάπολιν, τὴν Ρώμην, τὴν Φλωρεντίαν, τὰ Μεδιόλανα, τὸν Ἅγ. Γοθάρδον, τοὺς Παρισίους.καὶ θ' ἀπολήξῃ ἐκ νέου εἰς τὸ σημεῖον τῆς ἀφετηρίας, τὸ Λονδῖνον. Ἐν τῷ ἐκδοθέντι ὁδηγῷ ὁρίζεται ἀκριβῶς ἡ ἡμέρα τῆς ἀφίξεως καὶ τῆς ἀναχωρήσεως ἐξ ἑκάστης πόλεως. Ἡ τιμὴ τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν ἐκδρομὴν εἶνε 99 λίραι στερλίναι κατ' ἄτομον. μὲ πρώτην θέσιν ἐν τοῖς σιδηροδρόμοις καὶ τοῖς ἀτμοπλοίοις, καὶ 91 μὲ δευτέραν θέσιν ἐν τοῖς σιδηροδρόμοις καὶ πρώτην ἐν τοῖς ἀτμοπλοίοις. Ἐν τῷ ποσῷ τούτῳ περιλαμβάνονται, ἐκτὸς τῶν δαπανῶν τοῦ φαγητοῦ καὶ τῆς κατοικίας, καὶ αἱ τῶν ἐκδρομῶν τῶν ταξειδιωτῶν εἰς τὰ ὡρισμένα ἐν τῷ προγράμματι μέρη, τῆς ἐπισκέψεως τῶν ἀξιοθεάτων μερῶν ἑκάστης πόλεως, κλπ.

— Μεταξὺ τοῦ προέδρου τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου τοῦ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Πειραιᾶ σιδηροδρόμου καὶ τοῦ κ. Στ. Ψύχα ὑπεγράφη ἡ σύμβασις τῆς μεταφορᾶς τοῦ σταθμοῦ τοῦ σιδηροδρόμου εἰς Μοναστηράκι καὶ ἐκεῖθεν ὑπογείως εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς Ὁμονοίας.

— Ἡ Κυβέρνησις ἀπεφάσισε νὰ λάβῃ σύντονα μέτρα κατὰ τῶν εἰς Ἀμερικὴν μεταναστευόντων καὶ τὰ πάνδεινα αὐτόθι πασχόντων ἀπόρων ὁμοεθνῶν,ἐνετείλατο δὲ εἰς τὸν ἐν Βασιγκτῶνι παραμένοντα ἐπιτετραμμένον τῆς Ἑλλάδος κ. Γεννάδιον καὶ εἰς τὸν ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ γενικὸν πρόξενον νὰ ἐνεργήσωσι ὅπως ἐφαρμοσθῇ κατὰ τῶν Ἑλλήνων μεταναστῶν ὁ ἀμερικανικὸς νόμος, καθ' ὃν δὲν ἐπιτρέπεται ἡ αὐτόθι διαμονὴ ξένων μεταναστῶν μὴ ἐχόντων μέσα συντηρήσεως ἢ μὴ ἐξασκούντων βιοποριστικόν τι ἐπάγγελμα.

— Ἐξακολουθεῖ εἰσέτι νοσῶν ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν κ. Κ. Λομβάρδος.

—Ἐκ τῆς καταρτισθείσης ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν στατιστικῆς περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πλοίων, τοῦ πληρώματος αὐτῶν κλπ. τῶν ἡμετέρων ἀτμοπλοϊκῶν ἑταιριῶν, ἐξάγεται ὅτι ἡ μὲν Ἑλληνικὴ Ἀτμοπλοΐα κέκτηται 16 ἀτμόπλοια, ἐξ ὧν 12 εἶνε σιδηρᾶ, 1 ξύλινον καὶ 3 χαλύβδινα. Τὰ ἀτμόπλοια ταῦτα ἀντιπροσωπεύοντα δύναμιν 2875 ἵππων, εἶνε 11436 τόννων, τὰ δὲ πληρώματα αὐτῶν συγκροτοῦνται ἐκ 13 πλοιάρχων, 12 ὑποπλοιάρχων, 16 ἀνθυποπλοιάρχων, 2 δοκίμων, 16 ξυλουργῶν καὶ 249 ναυτῶν, θερμαστῶν κλπ. Ἡ δὲ Πανελλήνιος Ἀτμοπλοΐα ἔχει 9 ἀτμόπλοια σιδηρᾶ, τόννων 8025, δυνάμεως ἵππων 2,540, καὶ πληρώματος 243.

— Ἀπεφασίσθη ἡ ταχεῖα ἔναρξις τῶν ἐργασιῶν πρὸς ἀνέγερσιν λωβοκομείου ἐν Μαραθῶνι.Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὑπάρχουσι πρὸ καιροῦ κατατεθειμέναι 100 χιλ. δραχμῶν, ἐδωρήθη δὲ καὶ τὸ ἀναγκαιοῦν γήπεδον παρὰ τῆς μονῆς Πεντέλης.

— Τὸ ἀπὸ Πατρῶν μέχρις Ἀχαΐας τμῆμα τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Πατρῶν—Πύργου παραδοθήσεται εἰς τὴν κοινὴν χρῆσιν περὶ τὰ τέλη τοῦ προσεχοῦς Αὐγούστου.

— Ἡ ὡρίμανσις τοῦ σταφιδοκάρπου βαίνει αἰσίως ἐν Πελοποννήσῳ, εἴς τινα δὲ μέρη λεπτόγεια ἤρχισεν ἤδη καὶ ὁ τρυγητός.

—Ἀπεφασίσθη ὅπως οἱ ἀνώτεροι ἀστυνομικοὶ ὑπάλληλοι φέρωσι στολὴν παρεμφερῆ πρὸς τὴν τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ Β. Ναυτικοῦ.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἐνδιαφερομένῳ. Αἱ ἐκθέσεις πασῶν τῶν ἐπιτροπῶν θέλουσι δημοσιευθῆ ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως». Ἤδη ἐδημοσιεύθη ἡ τῆς πρώτης ἐπιτροπῆς, περιλαμβάνουσα τὴν κρίσιν τῶν διδακτικῶν βιβλίων τῆς κατωτέρας ἐκπαιδεύσεως. Ταύτης ἀντίτυπον δύνασθε νὰ προμηθευθῆτε ἐκ τοῦ Ἐθν. τυπογραφείου ἢ τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας.— κ. Ζ. Ο. Βερδιάνσκαν. Ἐλήφθησαν τὰ σταλέντα διὰ τοῦ κ. Ι. Σ. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν θερμῶς.— κ. Κ. Π. Ν. Ζάκυνθον. Ἡ προκαταβολὴ τοῦ τιμήματος εἶνε ἀπαραίτητος.— Βκ. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν· ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα νὰ τὸ χρησιμοποιήσωμεν. —κ. Μ. Λ. Καρπενήσιον. Ἀκατάλληλον διὰ τὴν «Ἑστίαν». — κ. Χ. Δ. Γαλάζιον. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς εὐμενεῖς φροντίδας.— κ. Κ. Γ. Ρεθύμνην. Λίαν εὐχαρίστως ἀναδεχόμεθα τὴν φροντίδα, συνεισφέροντες καὶ τὸ καθ' ἡμᾶς.Ἡ δήλωσις δημοσιευθήσεται.— Κυρίας Α. Κ. Ὀδησσὸν καὶ Α. Μ. Μ. Ρώμην. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.— κ. Γ. Α. Κωνσταντινούπολιν. Διεκόπη, λήξασης τῆς συνδρομῆς.—*Ἄργῳ*. Οὔτε γράφονται, οὔτε νὰ λεχθῶσιν εἶνε πρέπον.

Ἀρρήτων ἐπέων γλώσσῃ σφραγὶς ἐπικείσθω.

κ. Ι. Σ. Βερδιάνσκαν. Παρεδόθησαν πλὴν δύο ἐξαντληθέντων τῇ κυρίᾳ Κ. Π. παρ' ἧς ἐπληρώθη ἡμῖν τὸ ἀντίτιμον.Παρεδόθησαν ὡσαύτως καὶ τὰ φύλλα τῆς Πινακοθήκης.— κ. Ι. Σ. Βῶλον. Οἱ τόμοι παρεδόθησαν τῷ κ. Α. Α. συμφώνως τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ.— κ. Κ. Εἰς ἀνάλογον δυσκολίαν εὑρεθεὶς ποτε ὁ Boileau ἀπηλλάγη λίαν εὐφυῶς τῆς ὑποχρεώσεως: Ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Λουδοβῖκος ὁ ΙΔ' ἤθελε νὰ φαίνεται εἰς ὅλα ἐπιτυγχάνων. Γράψας ποτὲ στίχους, ἐζήτησε τὴν περὶ αὐτῶν γνώμην τοῦ διασήμου κριτικοῦ καὶ ποιητοῦ. «—Μεγαλειότατε, ἀπεκρίθη ὁ Boileau, τίποτε δὲν εἶνε ἀδύνατον εἰς τὴν Μεγαλειότητά σας· ἠθελήσατε νὰ κάμητε κακοὺς στίχους, καὶ τὸ κατωρθώσατε λαμπρὰ!»—κ. Δ. Λ. Ληξούριον. Ἐνεγράψαμεν τὸν κ. Ε. Λ. πρὸς ὃν καὶ ἤρχισεν ἡ ἀποστολή· ἀπεστάλησαν δὲ καὶ οἱ τόμοι πρὸς τὸν κ. Σ. Α. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας. —κ. Π. Χ. Ληξούριον. Ἐλήφθησαν καὶ ἐνεγράφητε. Τὰ βιβλία ἀποσταλήσονται ὑμῖν δεδεμένα.— κ. Ι. Κ. Τζ. Καβάλλαν. Τὸ σῶμα τῆς ἱστορίας ἀπεστάλη τῷ κ. Π. Β. Περὶ τῶν ἄλλων ἀπηντήσαμεν ἰδιαιτέρως.— κ. Κ. Κ. Μόναχον. Πλείστας εὐχαριστίας. Τὰ φύλλα ἀποστέλλομεν.—κ.Κ.Μ.Κ. Ταγανρόγ. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. —κ. Κ. Μ. Ὀρθότατα ἔπραξε. Πλείονα ἀξίαν ἔχει ὁ τρόπος τοῦ δίδειν ἢ αὐτὸ τὸ διδόμενον.— κ. Γ. Ι. Λ. Κέρκυραν. Ἐλήφθησαν καὶ ἀπεστάλησαν ὑμῖν τὰ ζητηθέντα.— κ. Κ. Ν. Ἡ παρατηρησις εἶνε ἀκριβής. Ἤδη πρὸ αὐτοῦ ὁ μέγας χημικὸς Δυμᾶς ἰσχυρίσθη ὅτι ὁ χαρακτὴρ τοῦ ἀνθρώπου, φυσικῶς καὶ *ἠθικῶς* ἔτι, ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ εἴδους τῆς τροφῆς του.— κ. Γ. Κ. Μυτιλήνην. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν θερμῶς. Τοὺς τόμους καὶ τὸ ζητηθὲν βιβλίον ἀπεστείλαμεν ταχυδρομικῶς.— κ. Ν. Ι. Π. Κωνσταντινούπολιν. Ἐνεγράψαμεν ἀμφοτέρους, ταχυδρομικῶς δ' ἀπεστείλαμεν δύο σειρὰς τῶν ἐκδοθέντων τευχῶν. Πλείστας εὐχαριστίας διὰ τὰς εὐμενεῖς φροντίδας.— *Ἐνὶ ἐκλογεῖ*. Ὁ νόμος, ὑπὸ τὰ στοιχεῖα ΑΦΝΣΓ',περιλαμβάνεται ἀκέραιος εἰς τὸν ἐκδοθέντα τόμον τῶν ψηφισθέντων νόμων τῆς Α' Συνόδου τῆς παρούσης βουλευτικῆς Περιόδου.Τὰ καθήκοντα τοῦ νομαρχιακοῦ συμβουλίου ὁρίζει τὸ 23 ἄρθρον αὐτοῦ οὕτως· Τὸ νομαρχιακὸν συμβούλιον ἐπιτηρεῖ, ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ νομάρχου, τὴν διοίκησιν τῶν δήμων καὶ τῶν δημοσυντηρήτων ἀγαθοεργῶν καταστημάτων, τὴν ἐκπαίδευσιν ἐν τοῖς δημοτικοῖς καὶ δημοσίοις σχολείοις, καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν λιμενικῶν καὶ ἄλλων ἔργων δημοτικῆς καὶ δημοσίας συγκοινωνίας, ἐξελέγχει τὴν οἰκονομικὴν διαχείρισιν τῶν δήμων, τῶν δημοσυντηρήτων ἀγαθοεργῶν καὶ ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων, τῶν λιμενικῶν ταμείων καὶ τῶν ἱερῶν ναῶν, προτείνει πρὸς τὸν νομάρχην καὶ τὰ ἁρμόδια ὑπουργεῖα μέτρα πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς κοινωνικῆς εὐημερίας τοῦ νομοῦ καὶ βελτίωσιν τῶν ποινικῶν, ἐπανορθωτικῶν καὶ διὰ χρέη φυλακῶν, καὶ προκαλεῖ τὴν ἐνέργειαν τῶν διοικητικῶν ἢ δικαστικῶν ἀρχῶν καὶ τῶν ὑπουργείων πρὸς ἐπανόρθωσιν παντὸς ἀδικήματος.» Τὰ μετὰ τοῦτο ἄρθρα περιέχουσι καὶ ἄλλα καθήκοντα, ἅτινα δύνασθε νὰ πληροφορηθῆτε ἐξ αὐτοῦ τοῦ νόμου.

Digitized by Google

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΠΟΛΥΖΩΪΔΟΥ

ΓΕΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς.

Ἐπιθεωρηθεῖσα καὶ συμπληρωθεῖσα

ΥΠΟ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Π. ΚΡΕΜΟΥ

καθηγητοῦ τῆς Ἱστορίας.

ΕΙΣ ΤΟΜΟΥΣ ΤΕΣΣΑΡΑΣ.

Ἐκ τῶν Καταστημάτων Σ. Κ. Βλαστοῦ ἐξεδόθη ἄρτι ὁ *Δεύτερος Τόμος* τοῦ συγγράμματος τούτου, ὅπερ ἐν καιρῷ προανηγγείλαμεν διὰ τῆς «Ἑστίας». Ὁ τόμος οὗτος ἄριστα ἐκτετυπωμένος ἐκ σελ. 791, περιλαμβάνει ἐκ τῆς ἀρχαίας ἱστορίας τὴν τῶν Ρωμαίων μέχρι τοῦ 476 μ. Χ., ἐκ δὲ τῆς μέσης ἱστορίας (479-1492) τὴν τῶν Ἑλλήνων, Γερμανῶν, Γαλλων, Βρετανῶν, Σκανδιναυῶν, Σλάβων καὶ ἰδίᾳ τῶν Ρώσσων, Ἰταλικῶν Κρατῶν, Ἀράβων καὶ Τούρκων, Περσῶν, Ἱσπανικῶν Κρατῶν, καὶ ἐν τέλει τὰ κατὰ τὸν πολιτισμὸν τοῦ Μέσου αἰῶνος.

Ὁ *τρίτος τόμος* εὑρισκόμενος ἤδη ὑπὸ ἐκτύπωσιν ἐκδοθήσεται τὸν προσεχῆ Ὀκτώβριον.

Τὸ ὅλον σύγγραμμα θέλει ὑπερβῆ κατὰ ἀκριβεστέρους ὑπολογισμοὺς τὰ 150 τυπογραφικὰ φύλλα, ἤτοι σελίδας 2,500 πυκνῆς ὕλης σχήματος μεγάλου ὀγδόου.

Διὰ τοὺς κυρίους συνδρομητὰς ἡ τιμὴ τῆς συνδρομῆς μένει ἡ αὐτὴ ὡς προηγγέλθη· ἤτοι ἐν Ἀθήναις φράγκα 24 τὸ ὅλον σύγγραμμα διὰ τοὺς πληρόνοντας κατὰ τόμον καὶ φρ. 20 διὰ τοὺς προπληρόνοντας τὸ ὅλον σύγγραμμα. Οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῇ ἀλλοδαπῇ συνδρομηταὶ ἐπιβαρύνονται καὶ μὲ τὰ ταχυδρομικὰ τέλη, δραχ. 1 δι' ἕκαστον τόμον, ἤτοι λαμβάνουσι τὸ σύγγραμμα, πληρόνοντες μὲν τὸ ὅλον ἀντὶ δραχ. 24, κατὰ τόμον δὲ πληρόνοντες ἀντὶ δραχ. 7 ἕκαστον τόμον, καὶ τὸ ὅλον ἀντὶ δραχ. 28.

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Δραχ. 4.— Μετὰ ταχυδρ. 4.50.

ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ, μεταφρασθεῖσαι κατ' ἐκλογὴν ἐμμέτρως. Δρ.3. Μετὰ ταχυδρ.3,20.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

22 Ἰουλίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	473.50
» 120,000,000 τῶν 5	» »	475.50
» 60,000,000 τῶν 6	» »	544.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	491.50
» 10,000,000 τῶν 6	» »	243.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	98.50
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60000,000 μετὰ Λαχείου	φρ.	511.50
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,150.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	187.50
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	79.50
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	208.—
Εταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	150.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	413.
Εταιρία Φωταερίου	» »	
Συναλλάγματα		
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως.		31.95
3μην.		31.80
Σ—Τραπεζικὸν Ὄψεως		126.¼
» 3μην.		125.½
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		25.32
Λίρα ὀθωμανικὴ		28.60

ΠΑΙΔΩΝ ΑΓΩΓΗ

ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑ

παρὰ τοῖς Ἕλλησι καὶ Ρωμαίοις

Συγγραφὴ J. L. Ussing

καθηγητοῦ ἐν Κοπεγχάγῃ.

ἐξελληνισθεῖσα ἀδείᾳ τοῦ συγγραφέως ἐκ τῆς δευτέρας γερμανικῆς μεταφράσεως.

ΥΠΟ ΛΥΣΑΝΔΡΟΥ Γ. Χ. ΚΩΝΣΤΑ

Τιμᾶται δραχ. 3.—Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον δραχ. 3,25·

ΖΑΠΠΕΙΟΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

τῶν ἐν διαγωνισμῷ βραβευομένων συγγραμμάτων
ὑπὸ τῆς πρὸς ἐμψύχωσιν τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας Ἐπιτροπῆς ἐκδιδομένη.

ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΤΗΣ ΣΤΑΦΙΔΑΜΠΕΛΟΥ

ὑπὸ ΜΑΝ. Θ. ΧΑΙΡΕΤΗ. Τόμος εἰς 16ον, σελ. 541.—Τιμᾶται λεπτῶν 50. Μετὰ ταχυδρομικῶν τελῶν λεπτ. 85.

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΑΣ

ὑπὸ P. H. Hamet μεταφρασθέντα ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Κ. Βαρβάτη. Τόμος εἰς 8ον, σελ. 235, μετὰ πολλῶν λιθογραφημάτων. Τιμᾶται λεπτῶν 50. Μετὰ ταχυδρομικῶν τελῶν λεπτὰ 85.

Ἀμφότερα τὰ ἀνωτέρω συγγράμματα, ἀνήκοντα εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἐκδοθέντων χρησίμων βιβλίων ὑπὸ τῆς ἐπὶ τῆς ἐμψυχώσεως τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας Ἐπιτροπῆς, παρέχονται εἰς τὸ Κοινὸν εἰς τιμὰς **ἐκτάκτως εὐθηνάς**, σχετικῶς πρὸς τὸν ὄγκον αὐτῶν, ἵνα λάβωσιν ὅσον ἐνεστιν εὐρυτέραν διάδοσιν πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν.

Πωλοῦνται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1888 —1405

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 605.—31 ΙΟΥΛΙΟΥ 1888. Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ της Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

Φύλλα τῆς «Ἑστίας» ἀποστέλλονται ὡς δεῖγμα τοῦ περιοδικοῦ οὐχὶ μόνον εἰς πάντα ζητοῦντα, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅν τινα ἤθελε μᾶς ὑποδείξῃ πᾶς τις τῶν ἡμετέρων συνδρομητῶν ἢ ἀνταποκριτῶν ὡς ἁρμενίζοντα εἰς ἀναγνώσματα τοῦ εἴδους τῆς «Ἑστίας».

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 657

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΚΔΡΟΜΗ ΕΙΣ ΑΙΓΥΠΤΟΝ ὑπὸ Α.Ρ. Ραγκαβῆ.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ, μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ, μετάφρασις Χ. Α.

ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ Ο ΠΡΩΤΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΒΑΥΑΡΙΑΣ, ὑπὸ Θεμ. Σοφούλη.

Η ΞΕΝΟΥΛΑ ποίημα ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ·

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐτελεύτησε κατ' αὐτὰς ὑπερεβδομηκοντούτης ὁ διάσημος φιλολόγος Βόνιτς, ἔφορος τῶν ἀνωτέρων ἐκπαιδευτηρίων παρὰ τῷ ὑπουργείῳ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ἐν Πρωσσίᾳ. Ὁ Βόνιτς ἠσχολήθη ἰδίως περὶ τὸν Πλάτωνα καὶ τὸν Ἀριστοτέλη· αἱ περὶ τῶν πλατωνικῶν διαλόγων διατριβαί του εἶνε ἀριστουργήματα κριτικῆς καὶ διαλεκτικῆς τέχνης. Πρὸς τούτοις ἐξέδωκε τὴν Μεταφυσικὴν τοῦ Ἀριστοτέλους μετὰ κριτικῶν καὶ ἐξηγητικῶν σημειώσεων, συνεπλήρωσε δὲ τὴν ὑπὸ τῆς πρωσσικῆς Ἀκαδημίας ἔκδοσιν τῶν ἁπάντων τοῦ ἐκ Σταγείρων φιλοσόφου, συντάξας τὸν πολυθρύλητον πίνακα τῶν ἀριστοτελικῶν λέξεων καὶ φράσεων, αὐτόχρημα ἀριστοτελικὸν λεξικὸν ἐξ ἐννεακοσίων ὡς ἔγγιστα σελίδων εἰς μέγεθος τετάρτου, ἀληθὲς θησαυροφυλάκιον, ἐξ οὗ οἱ καθ' ἡμᾶς λεξικογράφοι μετέγραψαν πολλὰς τέως ἀγνώστους λέξεις.

— Ἐν τῷ ἐσχάτως γενομένῳ συνεδρίῳ τῶν φίλων καὶ ἑταίρων τῆς ἐν Ἀθήναις ἀγγλικῆς σχολῆς ἠγόρευσαν πολλοὶ μετὰ ζήλου ὑπὲρ τῆς προόδου καὶ κραταιώσεως τοῦ λυσιτελοῦς τούτου ἱδρύματος. Ὁ γραμματεὺς Κ. Μακμίλλαν ἐδήλωσεν ὅτι ἡ οἰκονομικὴ θέσις τῆς σχολῆς δὲν εἶνε εὐάρεστος, διότι οἱ πόροι ἐξηντλήθησαν ἤδη· ἐὰν δὲ μὴ ἐπέλθῃ τις γενναία χρηματικὴ βοήθεια, ἡ διάλυσις τῆς σχολῆς ἔσται ἀναπόδραστος. Ὁ προεδρεύων λόρδος Χέρσελ παρετήρησεν ὅτι «αἰσθάνεται ἐντροπὴν ἀναλογιζόμενος ὅτι ἡ χώρα ἡ τοσαῦτα πράξασα ὑπὲρ τῆς ἀναγεννήσεως τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑλλάδος, ἀπολείπεται τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν ἐν τῷ μεγάλῳ ἔργῳ τῆς κλασικῆς ἐρεύνης». Μετὰ τοῦτον ὁ σὶρ Γεώργιος Βῶεν, διατελέσας πρὸ τεσσαράκοντα ἐνιαυτῶν πρύτανις τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας, εἶτα δὲ διαπρέψας ὡς διοικητὴς ἐν Χογκὸγκ καὶ ἐν Αὐστραλίᾳ ἐπέδειξε τὴν ἀνάγκην τῆς ὑποστηρίξεως τῆς σχολῆς· τελευταῖον ὁ διευθυντὴς αὐτῆς Ἐρνέστος Γάρδνερ ἐξῆρε λίαν εὐφήμως τὴν φιλόφρονα συμπεριφορὰν καὶ προθυμίαν τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως. Βεβαίως ἡ σχολὴ δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ διαγωνισθῇ εὐδοκίμως πρὸς τὰς ἄλλας ἐν Ἀθήναις σχολὰς καὶ μάλιστα τὴν γαλλικὴν καὶ τὴν γερμανικήν, ἐὰν μὴ προσέλθῃ αὐτῇ ἐπίκουρος ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις δι' ἱκανῆς κατ' ἔτος χορηγίας.

— Ἐν Λονδίνῳ ἐγένετο κατ' αὐτὰς λαμπρὰ ἔκθεσις ἑλληνικῶν πηλίνων ἀγγείων ἐκ τῶν συλλογῶν διαφόρων φιλοτέχνων Ἄγγλων, καὶ ἐπὶ πᾶσι τοῦ μαρκεσίου Νόρθαμπτων καὶ τοῦ Κ. Βράντεγκεμ. Ἐκ τῶν κεραμίνων τούτων ἀριστοτεχνημάτων τινὰ εἶνε ὄντως θαυμάσια, μόλις δὲ καὶ μετὰ βίας καὶ μετὰ πολλὰς ἐκλιπαρήσεις κατένευσαν οἱ κτήτορες νὰ παρατάξωσιν αὐτὰ εἰς κοινὴν ἔκθεσιν.

— Ἐξεδόθη εἰς τεῦχος ὁ Κανονισμὸς τοῦ ἐν Ἀμστελοδάμῳ ἐσχάτως συστάντος Φιλελληνικοῦ Συλλόγου, περὶ οὗ διὰ μακρῶν ἐν προγενεστέροις φύλλοις τῆς «Ἑστίας» ἐγράψαμεν. Κατὰ τὸ α' ἄρθρον τοῦ κανονισμοῦ τούτου εἰς τρεῖς γλώσσας συντεταγμένου, Ὀλλανδικήν, Γαλλικὴν καὶ Ἑλληνικήν, σκοπὸς τοῦ Συλλόγου εἶνε: α') Ἡ ἐνθάρρυνσις τῆς σπουδῆς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ νῦν, ὡσαύτως δ' ἡ ἐπέκτασις καὶ ὅπου δεῖ διόρθωσις τῆς διδασκαλίας· β') Ἡ συζήτησις καὶ λύσις τοῦ ζητήματος τῆς προφορᾶς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἐν τῇ ἐκπαιδεύσει· γ') Ἡ προστασία παντὸς τοῦ ἑλληνισμοῦ συμφέροντος, ἐξαιρουμένων τῶν πολιτικῶν ζητημάτων. Μεταξὺ τῶν πρὸς ἐνέργειαν τοῦ Συλλόγου μέσων ἔσται καὶ ἡ ἵδρυσις περιοδικοῦ εἰς γλώσσας πέντε, γαλλικήν, γερμανικήν, ἀγγλικήν, λατινικὴν καὶ ἑλληνικὴν κατὰ προτίμησιν τοῦ γράφοντος. Ἡ συνδρομὴ τῶν μελῶν συνίσταται εἰς φιορ. 3 ἤτοι φρ. χρ. 6 1]2 δι' ἕκαστον συλλογικὸν ἔτος. Τὸ προεδρεῖον τέλος τοῦ Συλλόγου τούτου ἀπετελέσθη ἐκ τῶν κ. Α. Ρ. Ραγκαβῆ, τιμητικοῦ προέδρου, τοῦ Καθηγητοῦ A. van den Es, προέδρου, Dr E. Mehler, ὑποπροέδρου, Dr H. C. Muller, γραμματέως, A. J. Flamment, ὑπογραμματέως, Ν. Βλάχου, ταμία, Dr F. L. Abresch, ὑποταμία, Der H. C. Rogge, βιβλιοθηκαρίου. Ἡ δὲ τοῦ περιοδικοῦ ἐπιτροπία ἐκ τῆς κυρίας M. Zwaanswijk, A. J. Flament καὶ Dr H.C. Muller.

— Ὁ «Χρόνος» ἐξαίρει ἐν κυρίῳ ἄρθρῳ τὰ ἔργα τοῦ Συλλόγου τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, ὅστις ἵδρυσε τὴν ἐν Ἀθήναις Ἀγγλικὴν Σχολὴν καὶ ἐπελήφθη τῶν ἐν Κύπρῳ ἀνασκαφῶν. «Διὰ προσόδου μὴ ὑπερβαινούσης τὰς 300 λίρας κατ' ἔτος, λέγει, οἱ Ἄγγλοι λόγιοι συνεταιρίσθησαν τῇ σοφῇ Εὐρώπῃ πρὸς ἀνίχνευσιν τῶν θησαυρῶν τῆς ἑλλ. τέχνης, ἀφύπνησαν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν κατ' οἶκον σπουδαστῶν ὑπὲρ τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ δαιμονίου τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἀνεῦρον δ' ἐν Κύπρῳ πολλὰ διδακτικὰ καί τινα περικαλλῆ κειμήλια».

— Οἱ Βαυαροὶ πρίγκηπες ἔχουσιν, ὡς φαίνεται, μεγάλην ῥοπὴν εἰς τὴν ἱπποκρατικὴν τέχνην. Οὐδεὶς ἀγνοεῖ ὅτι ὁ δοὺξ Κάρολος Θεόδωρος, ἀδελφὸς τῆς αὐτοκρατείρας τῆς Αὐστρίας, εἶνε δοκιμώτατος ὀφθαλμίατρος, ἀσκεῖ δὲ τὸ χαλεπὸν τοῦτο ἐπάγγελμα μετὰ τοσούτου φιλανθρώπου ζήλου καὶ μετὰ τοσαύτης αὐταπαρνήσεως, ὥστε πρὸς αὐτὸν ἁρμόζει πληρέστατα τὸ χρυσοῦν τοῦ θείου Κῴου ἰατροῦ παράγγελμα περὶ τοῦ ἀρρήκτου συνδέσμου τῆς φιλοτεχνίας καὶ τῆς φιλανθρωπίας. Κατ' αὐτὰς ἕτερος Βαυαρὸς ἡγεμονόπαις, ὁ πρίγκηψ Λουδοβῖκος Φερδινάνδος τῆς Βαυαρίας, τριακοντούτης ὡς ἔγγιστα τὴν ἡλικίαν, ἔλαβεν ἄδειαν παρὰ τῆς κυβερνήσεως, μετὰ προηγησαμένην ἐξέτασιν καὶ δοκιμασίαν, νὰ μετέρχηται τὸ ἐπιτήδευμα τοῦ ἰατροῦ ἐν τῷ γερμανικῷ κράτει.

— Ἐπειδὴ αἱ ἐν τῷ Βορείῳ Πόλῳ ἐπιστημονικαὶ ἐξερευνήσεις οὐδέποτε μέχρι τοῦδε ἀπέληξαν εἰς πρακτικόν τι καὶ ὁριστικὸν ἀποτέλεσμα, ἡ Νορβηγία προτίθεται νὰ προτείνῃ εἰς τὰ μεγάλα εὐρωπαϊκὰ Κράτη, ὅπως ἕκαστον αὐτῶν ἐπιχειρῇ ἐξερευνήσεις κατόπιν τοῦ ἄλλου, ἵνα οὕτω συνεχίζεται τὸ ἔργον συστηματικῶς, τῶν ἐξερευνητῶν ἀναλαμβανόντων αὐτὸ ἀκριβῶς ἐν τῷ σημείῳ, ὅπου ἀφέθη ὑπὸ τῆς προηγουμένης ἀποστολῆς.

Digitized by Google

— Ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου Comédie Française κατὰ τὸν προσεχῆ χειμῶνα θὰ ἀναβιβασθῇ ἔμμετρον δρᾶμα τοῦ Henri de Bornier φέρον τὸν τίτλον *Μωάμεθ*.

—.Ὁ Αἰμίλιος Ζολᾶ, δεχθεὶς κατ' αὐτὰς τὸ παράσημον τῆς Λεγεῶνος τῆς Τιμῆς, καθ' οὗ ἄλλοτε εἶχε σφοδρῶς κατενεχθῆ, ἐδήλωσε πρὸς διαφόρους δημοσιογράφους ὅτι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα προσεχῶς θέλει προτείνει τὴν ὑποψηφιότητά του ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ.

Ο ΤΑΦΟΣ ΤΟΥ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς «Ἑστίας».

Διὰ τοῦ βραχέος σημειώματος περὶ τοῦ τάφου τοῦ Σοφοκλέους, ὅπερ ἐδημοσιεύσατε ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ τῆς «Ἑστίας», ὁ κ. Α. Δ. Οἰκονόμος ἂν μὴ κατώρθωσε νὰ ἀποδείξῃ ποῦ ἐτάφη ὁ Σοφοκλῆς, κατέδειξεν ὅμως τρανότατα ὅτι εἶναι ἄνθρωπος ἀρχῶν καὶ ἐννοεῖ νὰ τηρῇ ἀπαρεγκλίτως τὴν μέθοδον, ἣν ἐν τῷ ὀψίμῳ φιλολογικῷ του σταδίῳ καθιέρωσεν. Ἡ μόνη διαφορὰ τοῦ σημειώματος τούτου ἀπὸ τοῦ πολυθρυλήτου περὶ Μύρωνος φυλλαδίου εἶνε ὅτι ἐν τούτῳ μὲν ὁ γράψας εἶνε ἀτολμότερος, λεηλατῶν συγγράμματα, ἅτινα ὑπέθετε οὐχὶ πολὺ γνωστὰ εἰς τὸ ἑλληνικὸν δημόσιον, ἐν δὲ τῷ ἐκ μιᾶς καὶ μόνης σελίδος τῆς Ἑστίας ἀποτελουμένῳ δευτέρῳ ἔργῳ αὐτοῦ δεικνύει μεῖζον θάρρος. Περὶ τοῦ τάφου τοῦ Σοφοκλέους μακρὰ συζήτησις ἐγένετο ἄλλοτε ἐν τῷ ἑλληνικῷ τύπῳ μεταξὺ τοῦ ἐν Πέστῃ καθηγητοῦ κ. Ι. Τέλφυ καὶ τοῦ μακαρίτου Δ. Πανταζῆ. Αἱ διατριβαὶ αὐτῶν ἔτυχον εὐρείας δημοσιότητος, καταχωρισθεῖσαι ἐν τῇ ἐφημερίδι *Καιροῖς* (1872 καὶ 1873), ἐν τοῖς «Ἑλληνικοῖς συγγραμματίοις» τοῦ κ. Τέλφυ, ἐν τῇ *Ἐφημερίδι τῶν φιλομαθῶν* καὶ ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι *Παρνασσῷ* (1880 τ. Δ' σ. 552 κέ.) Ὁ κ. Οἰκονόμος, ὅστις ὡς φρόνιμος ἄνθρωπος οὐδὲ γρῦ λέγει περὶ τῆς συζητήσεως ταύτης, παρέλαβεν εὐτόλμως τὴν περὶ τοῦ τόπου τῆς ταφῆς τοῦ Σοφοκλέους γνώμην τοῦ Τέλφυ καὶ τὰ ὑπὲρ ταύτης ἐπιχειρήματα αὐτοῦ, καὶ ὡς ἴδια τὰ ἐπαρουσίασε· διὰ νὰ μὴ παραπονεθῇ δὲ καὶ ὁ μακαρίτης Πανταζῆς ἐδανείσθη καὶ ἀπὸ αὐτὸν μίαν παραπομπὴν εἰς τὸν Hanriot, τοῦ ὁποίου τὸ σύγγραμμα, καθὸ ἀρχαιολογικόν, ἦτο ὡς εἰκὸς παντελῶς ἄγνωστον εἰς ἐψηφισμένον καθηγητὴν τῆς ἀρχαιολογίας, οἷος ὁ κ. Οἰκονόμος.

Εἷς τῶν συνεργατῶν σας.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἡ νῆσος Φολέγανδρος ὑπὸ Ἀλκιβιάδου Χαριλάου· Ἐν Ἀθήναις. 1888. 8ον, σελ. 68. Τιμᾶται ἀντὶ φράγκου·

Ἡ Φολέγανδρος, μία τῶν μεσημβρινῶν Κυκλάδων νήσων, μεταξὺ Μήλου καὶ Σικίνου κειμένη, ἠξιώθη μέχρι τοῦδε τριῶν μονογραφιῶν γεωγραφικῶν καὶ ἱστορικῶν. Πρῶτος περὶ ταύτης ἔγραψεν ὁ Ι. Ν. Κονταρίνης μελέτην σύντομον δημοσιευθεῖσαν ἐν «Πανδώρας» τόμῳ 20 σελ. 460 καὶ 21 σελ. 25. Δεύτερος δὲ ὁ κ. Ζαφείριος Δ. Γαβαλᾶς, γράψας μονογραφίαν « Ἡ νῆσος Φολέγανδρος » δημοσιευθεῖσαν ἐν 7ῳ τόμῳ τοῦ Δελτίου τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολ. Ἑταιρίας, ἐκδοθεῖσαν δὲ καὶ ἰδιαιτέρως, περὶ ἧς ἐγράψαμεν ἱκανὰ ἐν βιβλιοκρισίᾳ δημοσιευθείσῃ ἐν Δελτίῳ «Ἑστίας» ἀριθ. 550, 12 Ἰουλίου 1887. Τρίτος δὲ ὁ Ἀλκιβιάδης Χαρίλαος, δημοδιδάσκαλος ἐν Φολεγάνδρῳ ἐδημοσίευσε πρὸ ὀλίγου τὴν ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω ἐπιγραφὴν μονογραφίαν, ἐκ σελίδων 68, ἣν προανήγγειλεν ὁ κ. Γαβαλᾶς ἐν σελ. 32 τῆς ἰδιαιτέρας ἐκδόσεως (504 τοῦ Δελτίου τῆς ἱστορ. ἑταιρίας).

Ἡ περιγραφὴ τοῦ κ. Α. Χ. ὡς πρὸς τὸ γεωγραφικὸν καὶ ἱστορικὸν τμῆμα εἶνε ἀντίγραφον τοῦ ἔργου τοῦ κ. Γαβαλᾶ, οὗτινος ἐν παρόδῳ μόνον ἅπαξ μνημονεύει ἐν σελ. 12, ἐνῷ ὤφειλεν ἐν τοῖς προλεγομένοις νὰ μνημονεύσῃ τῶν πηγῶν ἐξ ὧν ἤντλησεν. Ἐπίσης ὁ κ. Α. Χ. ὠφελήθη εἰς τὰ περὶ ἐκτάσεως τῆς νήσου ἐκ τῶν παρατηρήσεων, ἃς ἐγράψαμεν εἰς τὸ ἔργον τοῦ κ. Γαβαλᾶ (Δελτίον «Ἑστίας» ἀριθ. 550) περιέπεσε δὲ εἰς παραδρομὴν ἀντιγράψας τὰ τοῦ ἐμβαδοῦ τῆς νήσου· διότι σημειοῖ ὅτι ἡ νῆσος ἔχει ἐμβαδὸν 358 τετραγ. χιλιομ. ἐνῷ ἡμεῖς εἴχομεν σημειώσει 35. 8. Ἀλλ' ἴσως τοῦτο εἶνε τυπογραφικὸν λάθος, ὅπερ ὅμως ἀνάγκη νὰ σημειωθῇ διότι ἡ διαφορὰ εἶνε μεγίστη.

Εἰς τὰ γεωγραφικὰ τοῦ κ. Γαβαλᾶ προσέθεσεν ὁ κ. Α. Χ. ὀλίγα γεωγραφικὰ μόνον ὀνόματα θέσεων περιεχουσῶν ὕδατα, καὶ τινων ἀκρωτηρίων μικροτέρων, εἰς τὰ ἱστορικὰ δὲ ἐπίσης ὀλίγα ὡς τὸ περὶ τῆς ὑποταγῆς τῶν νήσων τῷ 1771 εἰς τοὺς Ῥώσσους, οἵτινες διώρισαν ἐπιμελητὴν τῶν νήσων τὸν ἐκ Μυκόνου Ἀντώνιον Ψαρόν, οὗ καὶ δημοσιεύει ἔγγραφον πρὸς τοὺς Προεστοὺς Φολεγάνδρου (1771, Ἀπριλ. 1).

Ἐπὶ τῆς λοιπῆς περιγραφῆς τῆς νήσου συντόμως ὁ κ. Α. Χ. ἐκθέτει τινὰ περὶ ἐθίμων τῆς νήσου κατὰ τοὺς γάμους, βαπτίσεις καὶ κηδείας, καὶ ἄλλας περιστάσεις τοῦ βίου. Ἐπίσης δὲ ἀφηγεῖται τὰ περὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει φιλεκπαιδευτικῆς ἀδελφότητος τῶν Φολεγανδρίων. Περιέχει δὲ καὶ ἐπιγραφάς τινας ὧν τινὲς ἐδημοσιεύθησαν ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ κ. Γαβαλᾶ, ἄλλαι δὲ ἀλλαχοῦ εἶχον προδημοσιευθῆ.

Ἐν παραρτήματι δὲ δημοσιεύει ποίημα δημῶδες ἐξιστοροῦν τὰ περὶ τοῦ λῃστοπειρατοῦ Ζαχαριᾶ, ὅστις ἀπεπειράθη νὰ λῃστεύσῃ τοὺς Φολεγανδρίους τῷ 1794 ἄγων 40 πειρατάς, ἀλλ' ἀπεκρούσθη ὑπὸ τῶν κατοίκων. Δημοσιεύει δ' ἔτι καὶ ὑπόμνημα ἐξανδραποδισμοῦ Φολεγανδρίων ὑπὸ τοῦ Ὀθωμανοῦ ναυάρχου Τζανοὺμ Χότζα, περὶ οὗ διαλαμβάνουσι καὶ ὁ Κονταρίνης καὶ ὁ Γαβαλᾶς.

Ἐπίσης δὲ δημοσιεύει καὶ ἕτερα ἔγγραφα 1) διαταγὴν τοῦ Ὀθωμανοῦ ναυάρχου Χουσεῒν πασᾶ πρὸς τοὺς προεστῶτας καὶ κατοίκους τῆς νήσου Πολυκάνδρου, διαλαμβάνουσαν περὶ ἐκλογῆς ἀρχῶν τῆς νήσου (ἔτος 1792). 2) διαταγὴν Πέτρου Γαβαλᾶ ἀπεσταλμένου ὑπὸ τοῦ μεγάλου διερμηνέως Παναγιωτάκη Μουρούζη. 3) Δείγματα ἀποφάσεων προεστώτων καὶ ζαμπιτιδων τῆς νήσου, καὶ ἐγγράφου ἀγοραπωλησίας τῶν ἐτῶν 1806 καὶ 1808.

Ἐν γένει δὲ τὸ ἔργον τοῦτο ἅτε βασιζόμενον ἐπὶ τοῦ προδημοσιευθέντος τοῦ Γαβαλᾶ, καὶ ἐπί τινων ὡς ἀνεφέραμεν ἐλαχίστων συμπλεγμάτων, ἅτινα ὡς δημοδιδάσκαλος ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐν τῇ νήσῳ ὁ κ. Α. Χ. συνέλεξε, παρέχει περιγραφὴν τῆς νήσου καλήν, ὑπολειπόμενον τοῦ τοῦ κ. Γαβαλᾶ ὡς πρὸς τὴν πρωτοτυπίαν καὶ τὴν ἔλλειψιν χάρτου.

Δ. Μ.

Archaeological Institute of America. Papers of the American School of Classical Studies at Athens. **Vol. II (1883-1884) An Epigraphieal Journey in Asia Minor by J. R. Sitlington Sterrett Ph. D. Boston (Damrell and Upham) 1888.**

Τοῦ αὐτοῦ Vol III (1884-1885). ***The Wolfe Expedition to Asia Minor by J. R Sitlington Sterrett Ph. D. Boston*** (Damrell and Upham) 1888.

Οἱ δύο ἀνωτέρω ἀναγραφόμενοι τόμοι (ὧν ὁ τρίτος ἐξεδόθη ὀλίγον πρὸ τοῦ δευτέρου) ἀποτελοῦσι τὰς Ἐπετηρίδας τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀμερικανικῆς Σχολῆς τῶν Κλασσικῶν Σπουδῶν. Ἔχει ἤδη ἐκδοθῆ τῷ 1885 ὁ πρῶτος τόμος περιλαμβάνων τὰς ἐργασίας τῆς Σχολῆς ἐν ἔτει 1882—1883. Τοῦ β' καὶ τοῦ γ' τόμου τὸ περιεχόμενον εἶνε καθαρῶς ἐπιγραφικόν, οἱ δύο δηλαδὴ οὗτοι τόμοι ὡρίσθη νὰ περιλάβωσι τὰ ἀποτελέσματα δύο σπουδαιοτάτων ἐπιστημονικῶν ἐκδρομῶν, ἃς ἐνήργησεν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1885 ὁ κ. Sterrett. Καὶ οἱ δύο τόμοι, ἄριστα ἐκτετυπωμένοι, κοσμοῦνται καὶ ὑπὸ γεωγραφικῶν πινάκων ἀκριβεστάτων τῶν ἐπαρχιῶν ἐκείνων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὧν ἐγένετο ἡ ἐπιγραφικὴ ἐξερεύνησις. Εἶναι δέ, ὡς εἰκός, πλείστου λόγου ἄξια τὰ ἐπιγραφικὰ ταῦτα δημοσιεύματα, λίαν εὐπρόσδεκτα πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἐπιστήμην δωρήματα τῆς ἀξιολογωτάτης Ἀρχαιολογικῆς τῶν Ἀμερικανῶν Σχολῆς. Λυπούμενοι ὅτι τὸ Δελτίον τῆς «Ἑστίας» δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ δεχθῇ ἐκτενεστέραν τῶν δύο ἀγγελλομένων βιβλίων ἀνάλυσιν, σπεύδομεν οὐδὲν ἧττον νὰ καταστήσωμεν τὴν δημοσίευσιν αὐτῶν γνωστὴν εἰς τοὺς ἀρχαιολογοῦντας.

P. Terenti Afri Hecyra. **Texte latin publié avec un commentaire explicatif et critique par Paul Thomas professeur à l' Université de Gand. Paris, Klincksieck, 11 Rue de Lille, 1887.**

T. Macci Plauti Aulularia. **Texte latin publié** κτλ. **par Alexandre Blanchard professeur au Lycée d' Amiens. Paris, Klincksieck, 1888.**

Digitized by Google

Traité élémentaire d' accentuation latine κτλ. par l' abbé Viot, ancien professeur de l' Université κτλ. Quatrième édition publiée par les soins de M. Paul Viollet membre de l' Institut. Paris Klincksieck, 1888.

Τὰ μὲν δύο πρῶτα ἐκ τῶν ἀγγελλομένων βιβλίων εἶνε ἐκδόσεις ὅμοιαι πρὸς τὴν τῶν *Ἀδελφῶν* τοῦ Τερεντίου καὶ πρὸς τὸ *δέκατον Βιβλίον* τοῦ Κυιντιλιανοῦ, περὶ ὧν ἔγραψα ἤδη ἱκανὰ ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς 8 Σεπτεμβρίου 1885. Εἶνε λοιπὸν καὶ ταῦτα ἀξιοσύστατα καὶ πολλὴν θὰ παράσχωσι τὴν ὠφέλειαν εἰς τοὺς φιλομαθεῖς ἡμῶν νέους.—Τὸ δὲ τρίτον, τὸ περὶ τοῦ τονισμοῦ τῶν λατινικῶν λέξεων, ἀνήκει εἰς τὴν Nouvelle Collection à l' usage des Classes τοῦ αὐτοῦ ἐκδότου καὶ ἀποτελεῖ τὸ ΙΕ' τεῦχος τῆς χρησιμωτάτης ταύτης Συλλογῆς, περὶ ἧς ὡσαύτως ἔχει γείνῃ κατ' ἐπανάληψιν λόγος ἐν τῷ Δελτίῳ.

Σ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 29 Ἰουλίου.

Μετὰ τοὺς φοβεροὺς καύσωνας τῆς τελευταίας ἑβδομάδος ἐπαισθητὴ μεταβολὴ ἐπῆλθεν εἰς τὴν θερμοκρασίαν τῆς ἀτμοσφαίρας τοῦ καιροῦ τραπέντος ἐπὶ τὸ δροσερώτερον.

— Ἐπετράπη εἰς τὰ βυρσοδεψεῖα Σύρου ἡ ἕνεκα τῆς φυλλοξήρας ἀπαγορευθεῖσα εἰσαγωγὴ φλοιοῦ πεύκης, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι θὰ εἰσάγηται οὗτος ἐπὶ τρεῖς μῆνας μόνον τοῦ ἔτους καὶ ὅτι θὰ ἀπολυμαίνηται καταβυθιζόμενος ἐντὸς σάκκων εἰς τὴν θάλασσαν ἐπὶ εἴκοσιν ἡμέρας.

— Γενομένης κατὰ τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν τῆς ἐκλογῆς τῶν Νομαρχιακῶν συμβούλων καθ' ὅλον τὸ κράτος, ἐξελέγησαν τοιοῦτοι ἐν Ἀθήναις οἱ κκ. Μ.Μελᾶς, Χ. Μαλανδρῖνος, Εὐρ. Χοΐδᾶς, Ἀρ. Ρούκης, Ἰω. Ἰωσήφ, Κ. Βρυζάκης.

— Ἀπεφασίσθη παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ἡ κατασκευὴ λιμένος ἐν τῇ πόλει τοῦ Μεσολογγίου, ἐφ ᾧ καὶ ἀπεστάλη αὐτόσε εἰδικὸς μηχανικὸς ἐκ τῆς Γαλλικῆς ἀποστολῆς πρὸς ἐπιτοπίους ἐρεύνας. Διὰ τοῦ ἐν κατασκευῇ σιδηροδρόμου καὶ διὰ τοῦ λιμένος νέα ὤθησις θὰ δοθῇ εἰς τὴν ἐμπορικὴν ταύτην πόλιν.

— Φιλοτεχνεῖται ὑπὸ τοῦ ἀρχιτέκτονος κ. Τσίλλερ τὸ ὁριστικὸν σχέδιον τῆς δαπάνῃ τοῦ φιλογενοῦς κ. Ἀβέρωφ ἀνεγειρομένης Στρατιωτικῆς Σχολῆς. Ἀφ' οὗ δὲ τοῦτο ὑποβληθῇ ἐκ νέου εἰς τὴν ἔγκρισιν τῆς ἐξ ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν τοῦ Μηχανικοῦ συνισταμένης ἐπιτροπῆς, θέλουσιν ἀρχίσει ἀμέσως αἱ ἐργασίαι τῆς οἰκοδομῆς.

— Οἱ σιδηρόδρομοι Ἀττικῆς κατὰ τὴν Α' ἑξαμηνίαν τοῦ τρέχοντος ἔτους εἰσέπραξαν ἐξ ἐπιβατῶν καὶ ἐμπορευμάτων δρ. 130,200, ἐξ ὧν αφαιρουμένων δρ. 73,000 διὰ διαφόρους δαπάνας, ἀπέμειναν δρ. 57,800 καθαρὸν κέρδος.

— Τραγικώτατον δυστύχημα συνέβη τὴν παρελθοῦσαν τρίτην ἐν Φαλήρῳ. Τὰ ὀρφανὰ περὶ τὰ 200 τοῦ Ὀρφανοτροφείου Χατζῆ Κώστα μετέβησαν ὡς συνήθως εἰς Φάληρον, ὅπως λουσθῶσιν, ἀλλ' ἕνεκεν ἰσχυροῦ ἀνέμου παρασυρθέντα τέσσαρα ἐξ αὐτῶν, τὰ μὲν δύο ὁ Ροδόλφος Ἀλεξάνδρου καὶ ὁ Ἀνδρέας Ζόγκος ἐπνίγησαν, τὰ δὲ ἕτερα μόλις ἐσώθησαν μετὰ συντόνους προσπαθείας τῶν παρατυχόντων ἰατρῶν.

— Αἱ μετὰ τῆς Ἰταλικῆς Κυβερνήσεως διαπραγματεύσεις περὶ ἀποκαταστάσεως συγκοινωνίας μεταξὺ Βρεντησίου καὶ Πατρῶν δὶς τῆς ἑβδομάδος δι' Ἰταλικῶν ἀτμοπλοίων, ἀπέληξαν εἰς αἴσιον ἀποτέλεσμα. Οὕτως ἡ ἑταιρία Φλόριο—Ρουμπατίνο ὑποχρεωθεῖσα παρὰ τῆς Ἰταλικῆς Κυβερνήσεως συνέστησε ταχεῖαν γραμμὴν ἀπὸ Βρεντησίου εἰς Κέρκυραν καὶ Πάτρας καθ' ἑκάστην δευτέραν καὶ πέμπτην, καὶ ἀπὸ Πατρῶν καθ' ἑκάστην τρίτην καὶ παρασκευήν.

— Μεγάλως συνετάραξε τὴν πόλιν ἡμῶν καὶ ἰδίᾳ τὸν χρηματιστικὸν κόσμον ἡ ἀνακάλυψις κιβδήλων χαρτονομισμάτων τῶν 500 δρ. τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης. Εὐτυχῶς ἡ ἀστυνομία δραστηριώτατα καὶ εντέχνως ἐργασθεῖσα κατώρθωσε ν'ἀνακαλύψῃ κατ' ἀρχὰς μὲν δύο Ἰταλοὺς ἐργάτας ἐν Λαυρείῳ, εἶτα δὲ ἐν Ἀντιπάρῳ τὸν ἐπίσης Ἰταλὸν Ἀνδρεΐνην ἐφ' οὗ εὑρέθησαν πλεῖστα τοιαῦτα κίβδηλα νομίσματα καὶ ὅστις ὡμολόγησεν, ὅτι εἶνε ἀντιπρόσωπος μεγάλης ἑταιρίας κιβδηλοποιῶν ἐν Ἰταλίᾳ.

— Ἡ ὑγίεια τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν ὑπουργοῦ κ. Κ. Λομβάρδου σημαντικῶς ἐβελτιώθη καὶ οἱ θεραπεύοντες αὐτὸν ἰατροὶ πιστεύουσιν, ὅτι πᾶς κίνδυνος ἀπεσοβήθη πλέον.

— Κατηρτίσθησαν ἤδη καὶ ἐδόθησαν εἰς τύπωσιν οἱ πίνακες τῆς ληξιαρχικῆς κινήσεως τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ 1884. Τοὺς πίνακας τούτους θέλει συνοδεύσει ἀναλυτικὴ ἔκθεσις συγκρίνουσα τὴν ληξιαρχικὴν κίνησιν τοῦ 1884 πρὸς τὴν τῶν 4 προηγουμένων ἐτῶν.

Ὁ ἐν Παρισίοις γνωστὸς ἑλληνιστὴς κ. Émile Legrand ἀνέλαβε νὰ δημοσιεύῃ ἀπὸ τῆς 1ης ἐνεστῶτος μηνὸς ἐν τῷ ἐγκρίτῳ γαλλικῷ περιοδικῷ συγγράμματι «Κριτικῇ καὶ φιλολογικῇ Ἐπιθεωρήσει» (Revue critique et littéraire) κατὰ μῆνα ἀνάλυσιν, μᾶλλον ἢ ἧττον λεπτομερῆ, παντὸς νεωστὶ ἐκδιδομένου ἑλληνικοῦ βιβλίου, οὗτινος ἀντίτυπον ἤθελε σταλῇ αὐτῷ. Ἡ βιβλιογραφικὴ αὕτη ἐργασία τοῦ κ. Legrand θέλει συντελέσει βεβαίως ἵνα καταστήσῃ καὶ τοῖς ξένοις γνωστὰ τὰ φιλολογικὰ καὶ ἐπιστημονικὰ προϊόντα τῆς ἡμετέρας πατρίδος. Οἱ Ἕλληνες συγγραφεῖς οἵτινες θὰ ἐπεθύμουν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ν' ἀποστείλωσι τὰ συγγράμματα αὐτῶν πρὸς τὸν κ. Legrand παρακαλοῦνται νὰ διευθύνωσιν αὐτὰ οὕτω·

Monsieur Émile Legrand, professeur à l' École nationale des langues orientales. Rue Humboldt, 25. Paris.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Α. Κ. Λεχαινά. Ἀπάντησίν μας καὶ τὸ ζητηθὲν ἔχετε ταχυδρομικῶς.—κ. Α. Ε. Β. Κωνσταντινούπολιν. Ἐλήφθησαν.— *Ταξιδιώτῃ.* Τὸ ναυτικὸν μίλλιον ἔχει μῆκος 1852 μέτρων, τὸ διάστημα δὲ τοῦτο ἐπεκράτησεν ἐν τῇ ναυτικῇ νὰ καλῆται καὶ *κόμβος*. Κυρίως ὅμως ἡ λέξις *κόμβος* (ἀγγλ. Knot γαλλ. noeud) εἶνε μέτρον δι' οὗ ὁρίζεται γενικῶς ἡ ταχύτης πλοίου τινός, περιλαμβάνει δὲ μῆκος 15 μ. 43, ἤτοι τὸ 1,120 τοῦ ναυτικοῦ μιλλίου —κ. Π. Ι. Β. Πειραιᾶ. Θέλομεν σᾶς πληροφορήσει ἐν καιρῷ.—κ. Δ. Κ. Πύργον. Παρεδόθησαν πάντα εἰς τὸν κομιστὴν τῆς ἐπιστολῆς ὑμῶν.—κ. Χ. Μπ. Κορόσκον. Ἡ παραγγελία σας ἐξετελέσθη. Ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς.—κ. Κ. Ν. Εἶνε αὐτὸς οὗτος ὁ συγγραφεὺς τοῦ *Περιπλανωμένου Ἰουδαίου* καὶ τῶν *Παρισινῶν Μυστηρίων*. Υἱὸς ἰατροῦ ἐσπούδασε καὶ αὐτὸς ἐπ' ὀλίγον τὴν ἐπιστήμην ταύτην, καὶ τὸ πρῶτόν του στάδιον ἦτο τὸ τοῦ ἰατροῦ ἐν πολεμικῷ τινι πλοίῳ. Ὡς τοιοῦτος δὲ παρευρέθη ὁ Σύης καὶ εἰς τὴν ναυμαχίαν τοῦ Ναυαρίνου, ἐξ ἧς καὶ ἔγραψεν ἐπιστολάς, ἐν αἷς κατακρίνει τὰς τρεῖς μεγάλας δυνάμεις, ὅτι δῆθεν πειρατικῶς κατέστρεψαν τὸν στόλον τῶν Τούρκων, ὑπὲρ τῶν ὁποίων ἐκφράζει ὅλας τὰς συμπαθείας του —κ.Δ.Ι. Κ Καλάμας. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Ἀλλ' ἀτυχῶς δὲν δυνάμεθα νὰ τὸ χρησιμοποιήσωμεν.—κ. Α. Σ. Ἀλεξάνδρειαν. Οὕτως εἶχε, ὡς γράφετε. Τὸ λάθος διωρθώθη ἤδη.—κ. Γ. Κ. Ὀδησσόν. Ἐλήφθησαν καὶ παρεδόθησαν τὰ ἀνήκοντα τῷ Α. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς.—*Περιέργῳ.* Διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου ἀφηρέθησαν ἐκ τῆς Τουρκίας χῶραι ἐκτάσεως 83.300 τετρ. μιλλίων μετὰ 4,882,000 κατοίκων.—κ. Ε. Σ. Κ. Κωνσταντινούπολιν. Αἱ προκαταρκτικαὶ τάξεις τῆς Πολυτεχνικῆς Σχολῆς κατηργήθησαν. Ἤδη ἡ Σχολὴ κατὰ τὸν νέον αὐτῆς ὀργανισμὸν διῃρέθη εἰς τρία τμήματα· τὸ τῶν πολιτικῶν μηχανικῶν, τὸ τῶν μηχανουργῶν καὶ τὸ τῶν γεωμετρῶν καὶ ἐργοδηγῶν. Διὰ

Digitized by Google

τὰ δύο πρῶτα ἀπαιτεῖται ἀπολυτήριον τοῦ Προτύπου Λυκείου ἢ Γυμνασίου οὗ ὁ κάτοχος ὑφίσταται πάλιν ἐξετάσεις ἵνα εἰσαχθῇ εἰς τὸ Πολυτεχνεῖον. Εἰς τὸ τμῆμα τῶν γεωμετρῶν καὶ ἐργοδηγῶν κατατάσσονται οἱ ἀποφοιτήσαντες ἐκ τῆς πέμπτης τάξεως τοῦ Προτύπου Λυκείου ἢ Β′ τάξεως τοῦ Γυμνασίου, ἀφοῦ καὶ οὗτοι ὑποστῶσι δοκιμασίαν ἐν τῷ Λυκείῳ.—κ. Δ. Γ. Βόνιτσαν. Ἐνεγράφητε συνδρομητής, ἀπεστάλη δ' ὑμῖν καὶ τὸ ζητηθὲν βιβλίον.—κ. Π. Μ. Κέρκυραν. Παρεδόθη συμφώνως τῇ παραγγελίᾳ ὑμῶν τῷ κ. Δ. Ρ.—*Φιλοτέχνῳ*. Ἡ ἀνακάλυψις τῆς ἀτμοσφαίρας ἐν τῇ ζωγραφικῇ εἶνε ἔργον τῶν νεωτέρων χρόνων Ὁ Boticelli ἔλεγεν ὅτι ἤρκει νὰ ῥίψῃ τις ἐπὶ πίνακος σπόγγον ἐμβαπτισθέντα εἰς διάφορα χρώματα, διὰ νὰ ζωγραφίσῃ ἓν τοπίον. Ἀλλ' ἔκτοτε ἡ τέχνη προώδευσε μεγάλως, καὶ ἡ τοπιογραφία σήμερον εἶνε ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων κλάδων τῆς ζωγραφικῆς.—κ. Ι. Ν. Τ. Ραμλίον. Ἀπεστάλη τὸ ζητηθέν. Οὐδὲν στοιχίζει ἐπειδὴ ἐδόθη ἡμῖν δωρεὰν ἐκ τοῦ δημοσίου γραφείου.—κ. Κ. Μ. Κ. Ταγανρόγ. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς.—κ. Σ. Β. Βραΐλαν. Θέλομεν συμμορφωθῆ τῇ παραγγελίᾳ σας.—Κυρίαν Μ. Γ. Δαρδανέλλια καὶ κκ. Κ. Χ. Χάλκην καὶ Δ. Ι. Π. Σορόκαν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν—κ. Ζ. Τὸ πᾶν εἶνε ἡ τέχνη τῆς διατυπώσεως: Εἷς σουλτάνος εἶδε καθ' ὕπνον ὅτι ἔχασεν ὅλους τοὺς ὀδόντας του πλὴν δύο. Τὴν ἐπιοῦσαν προσκαλεῖ τοὺς ὀνειροκρίτας του·—«Μεγαλειότατε, τοῦ λέγουν, θὰ χάσῃς τοὺς φίλους σου». Ὁ σουλτάνος ὀργίλος τοὺς ἐκδιώκει. Ἔρχεται ἄλλος ὀνειροκρίτης, ὅστις τοῦ λέγει :—«Μεγαλειότατε, θὰ διατηρήσῃς δύο φίλους πιστούς.» Ἐν τῷ ἅμα ὁ Σουλτάνος τὸν διορίζει βεζίρην.

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Δραχ. 4.— Μετὰ ταχυδρ. 4.50.
ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ, μεταφρασθεῖσαι κατ' ἐκλογὴν ἐμμέτρως. Δρ.3.Μετὰ ταχυδρ. 3,20.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

29 Ἰουλίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	479.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	478.50
» 60,000,000 τῶν 6	» »	557.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	493.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	247.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	98.50
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		517.—

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,130.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	190.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	80.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	202.—
Εταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	151.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	412.
Εταιρία Φωταερίου	» »	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	32.30
	3μην.	32.10
Σ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	127.½
»	3μην.	126.½

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	25.37
Λίρα ὀθωμανικὴ	28.85

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΕΣΤΙΑΣ

ΠΡΟΣΕΧΩΣ ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ

Σ. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ ΦΥΣΙΟΓΝΩΣΙΑΣ

ΜΕΡΟΣ Α′

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ

ΤΗΣ Β′ ΤΑΞΕΩΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Μετὰ πολυαρίθμων ἐν τῷ κειμένῳ ἐπεξηγητικῶν εἰκόνων.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 —1406

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 606 — 7 Αυγούστου 1888. Λεπτά 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 658

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ ὑπὸ Χαραλάμπους Ἀννίνου.
Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ, μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ, μετάφρασις Χ. Α.
ΤΕΛΕΙΟΠΟΙΗΣΙΣ ΤΟΥ ΦΩΝΟΓΡΑΦΟΥ.
ΤΟ ΦΘΕΓΜΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΒΑΤΡΑΧΩΝ.
ΝΕΟΣ ΣΩΣΤΙΚΟΣ ΥΠΕΝΔΥΤΗΣ.
ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Προκειμένου νὰ συνταχθῇ κατάλογος τῶν ἐκθετῶν πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς Ἐκθέσεως, παρακαλοῦνται οἱ ἐκθέται οἱ ἔχοντες ἕτοιμα τὰ ἐκθέματα αὐτῶν νὰ παραδώσωσι ταῦτα ἐν τῷ μεγάρῳ ἐντὸς τοῦ ἐνεστῶτος μηνὸς Αὐγούστου, ὅπως οὕτω καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν συμπεριληφθῶσιν ἐν τῷ καταλόγῳ καὶ τὰ ἐκθέματα καταλάβωσι καλλιτέραν θέσιν.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐν τῷ εἰκονογραφημένῳ βερολιναίῳ περιοδικῷ «Der Tourist» δημοσιεύεται ὡς ἐπιφυλλὶς γερμανικὴ μετάφρασις τοῦ ἐν τῇ *Ἑστίᾳ* δημοσιευθέντος ἀγροτικοῦ διηγήματος τοῦ κ. Δροσίνη *τὸ Βοτάνι τῆς ἀγάπης*. Ἡ μετάφρασις αὕτη εἶνε ἔργον τοῦ ἐν Βερολίνῳ Ἕλληνος λογίου κ. Μητσοτάκη, καθηγητοῦ παρὰ τῇ σχολῇ τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν καὶ διδασκάλου τοῦ πρίγκιπος διαδόχου τοῦ Σάξεν Μάϊνιγγεν.

— Ἡ ἐν Σμύρνῃ συνάδελφος «Ἀμάλθεια» ἑώρτασε πανηγυρικῶς τὴν πεντηκονταετηρίδα τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς. Τὴν Κυριακήν, 24 λήξαντος, οἱ διευθυνταὶ αὐτῆς κκ. Σ. Σολομωνίδης καὶ Σ. Ὑπερίδης ἐτέλεσαν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναῷ μνημόσυνον ὑπὲρ τῶν ἀρχαίων διευθυντῶν καὶ συντακτῶν της, καθ' ὃ οἱ συντάκται τῶν δύο ἄλλων Σμυρναϊκῶν ἐφημερίδων, ὁ τῆς *Νέας Σμύρνης* κ. Σεκιάρης καὶ ὁ τῆς *Ἁρμονίας* κ. Σεϊζάνης διὰ λόγων καλλιεπῶν ἔπλεξαν τὸ ἐγκώμιον αὐτῶν, τὴν ἑσπέραν δὲ παρετέθη μέγα δεῖπνον εἰς τοὺς ἐν Σμύρνῃ δημοσιογράφους πάσης ἐθνικότητος, εἰς ὃ παρεκάθησαν καὶ πολλοὶ τῶν ἐν τέλει. Κατὰ τὸ γεῦμα τοῦτο πολλαὶ ἀντηλλάγησαν προπόσεις. Περιγραφὴ τῆς πανηγυρικῆς ἑορτῆς ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ ἑπομένῳ φύλλῳ τῆς «Ἀμαλθείας», ἐν ᾗ καὶ ἄρθρον ἀξιανάγνωστον τοῦ κ. Σκυλίσση περιέχον πολλὰς καὶ περιέργους πληροφορίας περὶ τῆς ἱδρύσεως καὶ τῶν πρώτων ἐτῶν τῆς ἐκδόσεως τῆς ἐφημερίδος.

Ἐπὶ τῷ αἰσίῳ γεγονότι ἡ σύνταξις τῆς «Ἀμαλθείας» ἔλαβε πολλὰ συγχαρητήρια ἔκ τε τῆς Σμύρνης καὶ ἀλλαχόθεν.

ΓΕΝΝΗΣΙΣ ΝΕΟΥ ΒΑΣΙΛΟΠΑΙΔΟΣ

Τὸ Σάββατον, 30 Ἰουλίου, διὰ τηλεγραφήματος τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως ἀνηγγέλθη πρὸς τὸν κ. πρωθυπουργὸν ὅτι τὴν προτεραίαν ἡ Βασίλισσα ἔτεκεν αἰσίως υἱόν. Ὁ νέος βασιλόπαις ὠνομάσθη Χριστόφορος, ἐπὶ τῇ γεννήσει δ' αὐτοῦ ἐτελέσθη δοξολογία ἐν τοῖς ἀνακτόροις τοῦ Παυλόφσκη, ἔνθα διαμένει ἡ βασιλικὴ ἡμῶν οἰκογένεια. Ἡ βάπτισις τοῦ βασιλόπαιδος γενήσεται πιθανῶς τὴν προσεχῆ Τετάρτην, 10 τρέχοντος, ἱερουργοῦντος τοῦ ἐν Πετρουπόλει Ἕλληνος ἀρχιμανδρίτου κ. Νεοφύτου.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Διονυσίου Ι. Οἰκονομοπούλου, ἰατροῦ ἐν Καΐρῳ, **Λεριακά**, *ἤτοι χωρογραφία τῆς νήσου Λέρου*, συνταχθέντα μὲν κατὰ παραγγελίαν τῆς ἐν Καΐρῳ ἐπιτροπῆς τῆς Ἀδελφότητος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ Λερίων, ἐκδιδόμενα δὲ φιλοτίμῳ δαπάνῃ τοῦ διαπρεποῦς Λερίου Κυρίου Νικολάου Τσιγαδᾶ. Ἐν Ἀθήναις. 1888. Σελ. 112. Μετὰ λιθογραφικοῦ γεωγραφικοῦ πίνακος τῆς νήσου.

Ἡ ἀνωτέρω περὶ Λέρου συγγραφή, ἡ ἄρτι ἐκδοθεῖσα τῇ συνδρομῇ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ ἀδελφότητος τῶν Λερίων, πληροῖ ὡς πρὸς μίαν τῶν μεσημβρινῶν Σποράδων οὐσιῶδες κενόν, τὴν ἔλλειψιν γεωγραφικῆς, ἱστορικῆς καὶ ἀρχαιολογικῆς περιγραφῆς ἑλληνιστὶ γεγραμμένης τῶν Σποράδων νήσων, αἵτινες κατὰ τὴν ἀπωτάτην ἀρχαιότητα ὑπῆρξαν ὡς ἐκ τῆς γεωγραφικῆς θέσεώς των ἡ μεσημβρινὴ γέφυρα τῆς μεταβάσεως τῶν ἀρχαίων λαῶν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τῶν Κυκλάδων, γενόμεναι οὕτω οἱ πρῶτοι σταθμοὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ἰδίᾳ δὲ τῆς τέχνης.

Ὁ μακαρίτης Λ. Ῥός, ὁ πρῶτος μετὰ τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος χρηματίσας ἐνταῦθα καθηγητὴς τῆς ἀρχαιολογίας πρῶτος συστηματικῶς ἐξετέλεσε περιοδείαν ἀνὰ τὰς Κυκλάδας καὶ Σποράδας, ἧς τὰ πορίσματα ἐξέδωκεν ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Reisen auf den griechischen Inseln (1835—1845)».

Ἔκτοτε αἱ νῆσοι, ἰδίως αἱ Σποράδες, ἐγκατελείφθησαν. Μόνον ἡ Ῥόδος, ἡ μεγίστη καὶ σημαντικωτάτη τούτων, καὶ ἐκ τῶν μικρῶν ἡ Πάτμος ἐγένοντο ἀντικείμενον ἰδιαζούσης μελέτης Εὐρωπαίων περιηγητῶν, ἡ Πάτμος δὲ καὶ Ἑλλήνων ὡς πρὸς τὴν ἱστορίαν ἰδίως τῆς ἐν αὐτῇ Μονῆς. Ἡ μετάφρασις δ' ἐπιστολῆς τοῦ Γάλλου Σαβαρῆ ὑπὸ Μάρκου Μαλλιαράκη, ἐν ᾗ προτάσσει ὁ μεταφραστὴς καί τινα περὶ τῶν κατὰ τὸ 1821 ἀγώνων τῶν Κασσίων, καὶ ἡ περὶ Σύμης πραγματεία τοῦ Σ. Γρηγοροπούλου δημοδιδασκάλου δὲν πληροῦσι τοὺς ὅρους μελετῶν χωρογραφικῶν καὶ ἱστορικῶν, καθὼς καὶ ἕτεραί τινες δημοσιεύσεις ἐν περιοδικοῖς.

Ἤδη μετὰ χαρᾶς χαιρετίζομεν τὴν ἐμφάνισιν τῆς ἐπιστημονικῆς χωρογραφίας τῆς Λέρου, συντεταγμένης ὑπὸ τοῦ δεδοκιμασμένου καλάμου τοῦ κ. Οἰκονομοπούλου, ὁ ὁποῖος τῇ φιλοτίμῳ ἐντολῇ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ ἀδελφότητος τῶν Λερίων καὶ τῇ συνδρομῇ τοῦ ἐν Καΐρῳ Λερίου Νικολ. Γ. Τσιγαδᾶ δὲν ὤκνησε ν' ἀπέλθῃ εἰς Λέρον πρὸς περιγραφήν, παραμείνας ἐν αὐτῇ ἐπὶ τρίμηνον, ἱκανοῦ ὄντος τοῦ χρονικοῦ τούτου διαστήματος πρὸς ἔρευναν νήσου, ἐμβαδὸν ἐχούσης 64 τετραγ. χιλιομέτρων. Διὰ τῆς εὐτυχοῦς δὲ ταύτης συμπτώσεως τῆς φιλομούσου ἐπιθυμίας τῶν Λερίων καὶ τῆς εὑρέσεως καταλλήλου ἐρευνητοῦ, οἷος ὁ κ. Οἰκονομόπουλος, ἀπέκτησεν ἡ γεωγραφία καὶ ἡ ἀρχαιολογία μονογραφίαν νήσου, ἥτις παρὰ πᾶσαν ἄλλην τῶν Σποράδων κεῖται πλησιέστατα εἰς τὰς Κυκλάδας, γειτονεύουσα πρὸς τὴν Ἀμοργόν, μεθ' ἧς συνδέεται ἐν τῷ μεταξὺ διὰ τῶν νησιδίων Κινάρου καὶ Λεβίνθου, οἱονεὶ γεφυρουσῶν τὸ μεταξὺ ἐκείνης καὶ ταύτης διαρμα.

Κεῖται δὲ ἡ Λέρος μετὰ τῶν νήσων Καλύμνου πρὸς Μ καὶ Ληψίας καὶ Πάτμου πρὸς Β πρὸ τοῦ κόλπου τῆς Μαν-

Digitized by Google

ταλιᾶς, τοῦ Ἰασικοῦ τῶν ἀρχαίων, δν καὶ κλείουσι πρὸς δυσμάς. Ἐκ περισσοῦ δὲ σημειοῦμεν ὅτι ἐν ταῖς ἱστορίαις τῶν ναυμαχιῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος ὁ κόλπος οὗτος ἀναγράφεται κόλπος τοῦ Γέροντα, ἐκ λάθους, ὅπερ ἔδωκε καὶ ἀφορμὴν εἰς γεωγραφικὰς ἔριδας μεταξὺ τοῦ ἐγκρίτου παρ' ἡμῖν παλαιογράφου Ι. Σακκελίωνος Πατμίου, καλῶς γινώσκοντος τὴν γεωγραφίαν τῶν περὶ τὴν Πάτμον τόπων, καὶ τοῦ μακαρίτου συγγραφέως τῶν Σπετσιωτικῶν Ἀναργύρου Ἀνδρέου Χατζῆ Ἀναργύρου ἐν ἔτει 1864.

Περὶ τῆς Λέρου ὀλίγοι ἠσχολήθησαν, καὶ διότι ἡ νῆσος στερεῖται ἱστορίας, καὶ διότι οὐδὲν ἐνέχει τὸ ἐξαιρετικόν, ὅπερ νὰ προσελκύσῃ τὸν περιηγητήν. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου δὲ μόνη ἡ ἀγάπη τοῦ πατρίου ἐδάφους τῶν μακρὰν τῆς πατρίδος των βιούντων Λερίων, καὶ ὁ πόθος τοῦ κ. Οἰκονομοπούλου ἵνα παράσχῃ νέαν, ὅλως πρωτότυπον συμβολὴν εἰς τὴν γεωγραφίαν τῆς Ἑλλάδος, καὶ παραστήσῃ ἐν ἀπερίττῳ λόγῳ τὸν ἤρεμον νησιωτικὸν βίον, συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ κερδίσῃ ἡ Ἑλληνικὴ γεωγραφικὴ φιλολογία βιβλίον ἄξιον λόγου καὶ πηγὴν γεωγραφικὴν ἀσφαλῆ, ἐξ ἧς κλειστοῖς ὀφθαλμοῖς δύναται νὰ παραλάβῃ εἰδήσεις ὁ μέλλων νὰ συντάξῃ γεωγραφίαν καὶ πίνακα γεωγραφικὸν τῆς Ἑλλάδος.

Ἐκ τῶν πραγματειῶν περὶ Λέρου ὁ κ. Οἰκονομόπουλος ἐν ὑποσημειώσει (σελ. 2) μνημονεύει εἰδικῶς μόνον τοῦ ἔργου τοῦ μακαρίτου Λ. Ρος, καὶ τῶν Ἑλληνικῶν τοῦ Δ.Ρ. Ραγκαβῆ, γενικῶς δ' ἐργασιῶν τινων, ἐν αἷς καὶ περὶ Λέρου ὁ λόγος, τῶν Ἰω. Σακκελίωνος καὶ Μαν. Γεδεών. Παραλείπει δέ, ὡς λέγει, τὴν εἰδικὴν μνείαν τῶν ἐγκυκλοπαιδικῶν λεξικῶν καὶ γεωγραφικῶν, ἐν οἷς βραχύτερος ἢ μακρότερος λόγος φέρεται. Τὸ ἐφ' ἡμῖν θέλομεν ἐνταῦθα μνημονεύσει καὶ ἑτέρων τινῶν συγγραφέων γραψάντων πολλὰ περὶ Λέρου, οὓς φαίνεται ὁ κ. Οἰκονομόπουλος δὲν ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν. Καὶ ἡ ζημία μὲν εἶνε ἀσήμαντος ὡς πρὸς τὴν γεωγραφίαν τῆς νήσου, διότι ὁ κ. Οἰκονομόπουλος εἰργάσθη ἐξ αὐτοψίας, ἀλλ' οὐχ ἧττον καλὸν θὰ ἦτο ἂν κατεχωρίζετο πλήρης ἡ περὶ Λέρου βιβλιογραφία. Οἱ συγγραφεῖς οὗτοι εἶνε ὁ Piacenza καὶ ὁ Coronelli, σύγχρονοι ἀμφότεροι (1688), ὧν ὁ μὲν πρῶτος ἐδημοσίευσεν ἱκανὰ περὶ Λέρου, ἣν ἀποκαλεῖ Leria μετ' ἀτελεστάτου γεωγραφικοῦ πίνακος, ἐν τῷ συγγράμματί του L' Egeo redivivo, σελ. 228-234, ὁ δὲ δεύτερος ἐν τῇ μονογραφίᾳ του περὶ Ῥόδου: Isola di Rodi geographica-storica antica e moderna κτλ. (σελ. 337-350) μετὰ εἰκόνος τοῦ φρουρίου καὶ τῆς πόλεως τῆς Λέρου, ἀτελοῦς βεβαίως, ἀλλ' οὐχ ἧττον λίαν περιέργου. Πρὸ τούτων δὲ ὀλίγας λέξεις περὶ Λέρου μετὰ πίνακος γεωγραφικοῦ αὐτῆς ἀτελεστέρου τοῦ τοῦ Piacenza, ἔγραψε καὶ ὁ Boschini (1658), μεταγενεστέρως δὲ (1703) ὁ Dapper, ἀντιγράψας καὶ τὸν πίνακα τοῦ Boschini. Οἱ συγγραφεῖς οὗτοι τῆς προπαρελθούσης καὶ παρελθούσης ἑκατονt. καὶ προγενεστέρων ἔτι ἐν οἷς ὁ Porcachi (1572), ὁ ἐπίσης ὀλίγας λέξεις περὶ τῆς νήσου σημειῶν καὶ ἀποκαλῶν ταύτην Hiero (σελ. 31), καὶ ὁ ἔτι προγενέστερος τούτου Buondelmonti (1422), ὁ γράψας τὸ Librum insularum archipelagi, ὁ καλῶν καὶ οὗτος τὴν Λέρον Herro (σελ. 105), καίτοι ἐνέχουσιν ἐλλιπεστάτας γεωγρ. περιγραφὰς τῶν νήσων, καὶ ἀτελεστάτην ἀρχαίαν ἱστορίαν, πολλάκις εἶνε πηγαὶ μοναδικαὶ ἱστορικῶν γεγονότων τῶν χρόνων των, καὶ πρέπει ὑπὸ τῶν νησιογραφούντων νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψιν.

Τὴν ὅλην συγγραφήν του ὁ κ. Οἰκ. διαιρεῖ εἰς 20 κεφάλαια, ὧν τὰ 7 πρῶτα περιλαμβάνουσι τὴν γεωγραφίαν τῆς νήσου ἐξ αὐτοψίας. Ἐνταῦθα δὲ ἐν τοῖς περὶ τῶν διαφόρων τύπων τοῦ ὀνόματος Λέρος διαλαμβανομένοις ἀποδέχεται ὅτι αἱ ὑπὸ τὸ περιληπτικὸν ὄνομα ἀναφερόμεναι παρ' Ὁμήρῳ Καλύδναι νῆσοι εἶνε ἡ Λέρος καὶ ἡ Κάλυμνος, καὶ ὅτι ἐπὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων παρέμεινε τὸ ὄνομα εἰς τὴν μίαν τούτων τὴν Κάλυμνον. Ἐκ τῶν Λατίνων συγγραφέων τῶν μνημονευόντων τῆς Λέρου ἀναφέρει τὸν Πλίνιον καὶ τὸ Itinerarium τοῦ Ἀντωνίνου· ἀλλ' ὡς πρὸς τὸ τελευταῖον φαίνεται ὅτι ἐπλανήθη ἐξ ἄλλου, διότι οὐδαμοῦ τὸ Itinerarium ἀναφέρει τὴν Λέρον, οὐδὲ τὴν Ῥόδον, οὐδὲ ἄλλην τῶν Σποράδων. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἀναγράφει τοῦτο insulas Lero καὶ Lerino, ἀλλ' αὗται δὲν εἶνε ἡ Λέρος, ἀλλὰ νῆσοι κείμεναι εἰς τὰ μεσημβρινὰ παράλια τοῦ νομοῦ τῶν Θαλασσίων Ἄλπεων τῆς Γαλλίας, καλούμεναι σήμερον Iles Lerins, ἰδιαιτέρως δὲ ἡ μία Ἁγία Μαργαρίτα, ἡ κυρίως Lero, ἡ ἑτέρα δὲ Ἅγιος Ὀνώριος. Ἡ πρώτη μάλιστα εἶνε διάσημος διὰ τὰς ἐν αὐτῇ φυλακάς, ἔνθα τελευταῖον ἐφυλακίσθη καὶ ὁ πρώην στρατάρχης Βαζαὶν (1874), κατὰ τὴν προπαρελθοῦσαν δ' ἑκατονταετηρίδα τὸ μυστηριῶδες ἐκεῖνο πρόσωπον, ὅπερ φέρεται ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Γαλλίας ὑπὸ τὸ ὄνομα ὁ *Ἄνθρωπος μὲ τὸ σιδηροῦν προσωπεῖον*. Φαίνεται ὅτι ὁ κ. Οἰκονομόπουλος παρέλαβε τὴν παραπομπὴν ἐξ ἄλλου συγγραφέως, περιπεσόντος εἰς τὸ ἁμάρτημα τοῦτο, καὶ ἐπλήρωσε οὕτω τὸν φόρον εἰς τὴν ἀπαιδευσίαν τοῦ προγενεστέρου τούτου.

Εἰς τὴν καταγραφὴν τῶν διαφόρων τύπων τοῦ ὀνόματος τῆς νήσου Λέρος, Λαῖρος, Λέρνος, Λέρνη, Leria καὶ Leros παρέλιπε νὰ σημειώσῃ ὅτι ὑπὸ τῶν γεωγράφων τῆς 15 ἑκατ. ἐκαλεῖτο Hiero, Herro. Ὁ Buondelmonti δέ, σελ. 105, μνημονεύει τοῦ ὅρμου τῶν Λεπίδων καὶ ἑτέρου Ferado, καὶ πόλεως ἐγκαταλελειμμένης Pantini, οὕτω γράφων ἴσως τὸ Παρθένι, ἐφ' οὗ ἔκειτο κατὰ τὸν Ρὸς καὶ Οἰκ. ἡ ἀρχαία πόλις τῆς Λέρου.

Ὀρθῶς ποιῶν ὁ κ. Οἰκ. καταγράφει τὰ γεωγραφικὰ ὀνόματα, ὡς προφέρονται, μὴ ἐξαρχαΐζων αὐτά, κατὰ τὸ σύστημα ἄλλων γεωγραφούντων, φθειρόντων οὕτω καὶ λυμαινομένων τὴν σύγχρονον γεωγραφίαν. Δὲν ἀποδεχόμεθα ὅμως τινὰς τῶν ἐτυμολογιῶν του, ὡς ὅρος Ἄπιτυς καὶ Πιτύκι ὅρμος, ἐκ τοῦ πίτυς, Βρομόλιθος ἐκ τοῦ βρόμου, κρότου τῶν κυμάτων, Λέρος ἐκ τοῦ λερός, φαλακρὸς (σελ. 211) Καλύδναι ἐκ τοῦ καλὰ ὑδεῖν, ἢ καλὰ ὑμνεῖν ὡς ὑπεμφαίνει καὶ τὸ ὄνομα Κάλυμνος, καλὰ ὑμνεῖν, (σελ. 4), Παληασκλούπη πηγὴ ἐκ τοῦ Ἀσκληπιός. Περίεργον δὲ ὅτι καὶ ὁ δημοδιδάσκαλος Γρηγορόπουλος, ὁ πραγματείαν περὶ Σύμης γράψας, ἑρμηνεύων τινα περὶ τὴν Σύμην κοινῶς Σισκλιὰ καλουμένην, ὀνομάζει Ἀσκληπιάδα!

Ἡ χωρογραφικὴ περιγραφὴ τῆς νήσου ἐν γένει, ἡ τῆς πόλεως καὶ τῶν ἐξοχῶν, εἶνε ἐκτενὴς καὶ λεπτομερής, ἀναμιγνύει δ' ἐν αὐτῇ ὁ συγγραφεὺς καὶ ἱστορικὰς εἰδήσεις ἐκ χρυσοβούλλων καὶ ἑτέρων ἐγγράφων περιγραφικῶν τόπων καὶ ὁροθεσιῶν εὐαγῶν οἴκων, καὶ περιγραφὰς τῶν εὑρισκομένων ἀρχαίων καὶ βυζαντινῶν κτιρίων καὶ ἄλλας εἰδήσεις ἐκ τῆς μέσης καὶ νέας ἱστορίας.

Ἐν τοῖς κεφαλαίοις 8—10 πραγματεύεται τὰ περὶ τῶν κατοίκων τῆς νήσου, ἀρχόμενος ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον. Προσθέτει δὲ καὶ κατάλογον γενεολογικὸν τῶν ἐπωνύμων τῶν Λερίων, ἀπαραίτητον καθ' ἡμᾶς ἐν ταῖς νησογραφίαις ἰδίως, διὰ πολλοὺς λόγους. Ἐνταῦθα δὲ ὡς συμπλήρωμα ἐπισυνάπτει καὶ κατάλογον λεριακῶν ἐπωνύμων τῆς ιγ' ἑκατ. ἐξ ἀναγραφῆς τοῦ Λέοντος Εὐσκαμαρίου, ἀπογραφέως Ῥόδου καὶ Κυκλάδων, δημοσιευθείσης ἐν *Ἀθηναίῳ* ὑπὸ τοῦ κ. Ἰ. Σακκελίωνος. Εἰς τὸ τμῆμα δὲ τοῦτο ὤφειλε ν' ἀναιρέσῃ τὸν Μελέτιον, ὁ ὁποῖος ἐν τοῖς ὀλίγοις περὶ Λέρου, ἅτινα γράφει, κακῶς ἐξηγῶν τὸ περὶ τῶν Λερίων ἐπίγραμμα τοῦ Φωκυλίδου γράφει ὅτι οἱ Λέριοι ἐκατηγοροῦντο διὰ τὴν αὐτῶν ἀφυΐαν, ἐνῷ ὁ Φωκυλίδης ἀναγράφει τούτους μόνον ὡς κακούς.

Ἱκανὰ διαλαμβάνει καὶ περὶ τῆς γλώσσης τῶν Λερίων, παραθέτων καὶ λεξιλόγιον τοῦ λεριακοῦ ἰδιώματος. Διὰ μακρῶν δ' ἐκτείνεται εἰς τὰ τοῦ βίου, ἠθῶν, ἐθίμων καὶ νομίμων τῶν Λερίων, οὐδαμῶς χαριζόμενος αὐτοῖς εἰς τὴν ἐπίκρισιν καὶ ἔκθεσιν τῶν ἐλαττωμάτων καὶ κακιῶν.

Τὰ γαμήλια ᾄσματα, τὰ μοιρολόγια, τὰ δίστιχα τῶν κληδόνων, τὰ σκωπτικὰ κατέχουσιν ἱκανὸν μέρος ἐν τῷ βιβλίῳ, παρατιθέμενα ἐν ταῖς περὶ γάμων, καὶ περὶ ταφῆς κτλ. περιγραφαῖς. Ἐν τοῖς περὶ νομίμων τῶν Λερίων ἐκτείνεται εἰς τὰ τῆς ἰδιοκτησίας, καθ' ἃ κατ' ἔθιμον ἐγχώριον πᾶσα οἰκία καὶ ἄλλο ἀκίνητον ἀνήκει εἰς τὴν γυναῖκα, ὥστε πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων οὐδεὶς ἀνὴρ ἔχει ἰδιοκτησίαν ἐν τῇ νήσῳ. Τὸ ἔθιμον τοῦτο κατακρίνει ὁ κ. Οἰκ. δικαίως, ὡς παρεμποδίζον τὴν ἐν τῇ νήσῳ πρόοδον καὶ ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας.

Ἐν τῷ 11 κεφαλαίῳ ἐξετάζει τὴν πολιτικὴν κατάστασιν τῆς Λέρου καὶ τὰ τῆς σημερινῆς διοικήσεως, ἀρχόμενος αὖθις ἀπὸ τῆς ἀνωτάτης ἀρχαιότητος. Ὀρθῶς δὲ ὑποστηρίζει ἐνταῦθα ὅτι ἡ Λέρος ἀπετέλει κατὰ τὴν ἀρχαιότητα αὐτόνομον νῆσον, ὅπερ ὁ Ρὸς διημφισβήτησεν. Τοῦτο δ' ἔτι μᾶλλον μαρτυρεῖ καὶ ἡ πληρωμὴ φόρου εἰς τοὺς Ἀθηναίους ἐκ 3 ταλάντων (ὅπερ διέφυγε τὴν ὀξυδέρκειαν τοῦ κ. Οἰκ.) μετὰ τῶν Μιλησίων τῶν ἐν Λέρῳ οἰκούντων κατὰ τὸ ἔτος 454 π. Χ., καὶ κατόπιν τῷ 425 μ. Χ. μετὰ τῶν Μιλησίων καὶ Τειχιούσσης δὶς ἀνὰ χιλίας δραχ. ὅπερ μαρτυρεῖ τὴν κατάπτωσιν τῆς νήσου μετὰ παρέλευσιν 30 ἐτῶν (Ulrich Koehler, Urkunden und Untersuch. zur Gesch. des delisch— attischen Bundes). Ἦτο δὲ ἡ Λέρος κατατεταγμέ-

Digitized by Google

νη εἰς τὰς νήσους τὰς τελούσας τὸν Ἰωνικὸν φόρον.

Ἐν τῷ κεφαλαίῳ δὲ τούτῳ περιλαμβάνεται καὶ ἡ βραχεῖα ἱστορία τῆς Λέρου ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος, μετὰ τὸ τέλος τοῦ ὁποίου εἶχε περιληφθῇ εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα, καὶ ἐδέχθη ἔπαρχον καὶ ἄλλας ἀρχὰς ἐπὶ τοῦ ἀοιδίμου Κυβερνήτου, ἐπὶ τρία ὅλα ἔτη διατελέσασα ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς ἑλληνικῆς σημαίας.

Ἐν ταῖς δημοσιευθείσαις δ' ἐπιστολαῖς τοῦ Κυβερνήτου (Τόμ. 4. σελ. 342.) ἐν ῥηματικῇ δηλώσει τούτου πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν συμμάχων αὐλῶν τῆς 18 8βρίου 1828 ἀναφέρεται ῥητῶς ἡ Λέρος ὡς ἔχουσα πληθυσμὸν 4000 ἐκ τῶν 5000, ὃν εἶχε πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως, ἐλαττωθέντα ἐν ταύτῃ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς Σποράσιν ἕνεκα τῆς φυγῆς μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων των.

Τὸ Κεφάλαιον 12 διαλαμβάνει τὰ ἐκκλησιαστικὰ τῆς νήσου, ἐν οἷς ἀναγράφει καὶ τοὺς γνωστοὺς κατὰ καιρὸν ὑπάρξαντας ἐπισκόπους αὐτῆς, καθὼς καὶ τὰς σπουδαιοτέρας ἐν αὐτῇ ἐκκλησίας. Ἐν τῷ Κεφαλαίῳ 13 τὰ ἐκπαιδευτικὰ μετὰ τῆς ἱστορίας τῶν ἐν τῇ νήσῳ σχολείων καὶ διδασκάλων.

Ἐν τοῖς Κεφαλαίοις 14-16 πραγματεύεται τὸ περὶ τῶν ἐπαγγελμάτων καὶ πόρων τῶν Λερίων, τὰ περὶ γεωργίας, κτηνοτροφίας, ἐμπορίου κτλ. Ἐνταῦθα δὲ κατέγραψε καὶ φυτολόγιον τῆς νήσου μετὰ τῶν λατινικῶν ἐπιστημονικῶν ὀνομάτων καὶ τῶν ἀντιστοίχων ἀρχαίων ἑλληνικῶν, ὅσον ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπάρχωσι τοιαῦτα. Καθ' ἡμᾶς δὲ ὤφειλεν ὁ κ. Οἰκ. νὰ παραθέσῃ καὶ τὰ κοινὰ ὀνόματα τῶν φυτῶν, καὶ μόνον ἴσως ταῦτα, καὶ τὰ ἐπιστημονικὰ ἀντίστοιχα λατινικά. Ἐν παρόδῳ δ' ἐνταῦθα κάμνει λόγον περὶ τῆς ἀλόης, ἥτις κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα παρήγετο ἐν τῇ νήσῳ, καὶ ἐγίνετο ταύτης σπουδαία ἐξαγωγή, ἐφ' ᾗ καὶ κατέστη τὸ ὄνομα αὐτῆς γνωστὸν εἰς τοὺς γεωγράφους τῆς Δύσεως. Ὁ Buondelmonti (1422) ἀναφέρει τὴν ἀλόην ὡς παραγομένην καὶ πωλουμένην εἰς ἐμπόρους κατ' ἔτος. Ὁ Boschini (1658) λέγει ὅτι ἡ Λέρος παρῆγε τὴν ἀρίστην ἀλόην, τὴν οὐδαμοῦ ἄλλου τοῦ κόσμου ὡς πρὸς τὴν καλὴν ποιότητα φυομένην, ὅπερ καὶ κατέστησεν αὐτὴν διάσημον (è quello che la fa famosa). Ὡσαύτως τῆς ἀλόης τῆς Λέρου μνημονεύουσιν ὁ Porcachi (1572), ὁ Coronelli, ὁ Piacenza· ἀνέγραψε δὲ ταύτην καὶ ὁ W. Heyd ἐν τῷ ὀγκώδει αὐτοῦ συγγράμματι «Ἱστορία τοῦ ἐμπορίου τῆς Ἀνατολῆς κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα 1886» (Τόμ. Β σ. 564).

Ἐν τοῖς κεφαλαίοις 15 καὶ 16 ἀναγράφει τὰ τῆς συγκοινωνίας τῆς νήσου, καὶ τὰ τῆς ὑγιεινῆς καταστάσεως.

Ἐν Κεφαλαίῳ 17 διαλαμβάνει τὰ ἀρχαιολογήματα τῆς νήσου, δημοσιεύων πλὴν τῆς γνωστῆς ἐπιγραφῆς τῆς δημοσιευθείσης ὑπὸ τοῦ Ρὸς καὶ ἑτέραν πρὸ διετίας εὑρεθεῖσαν, διωρθωμένην, ἣν προεδημοσίευσεν ἐν Παρνασσῷ ὁ κ. Ἰ. Σακκελίων ἐξ ἀντιγράφου ἀτελοῦς, καὶ ἐξ ἧς ἀποδεικνύεται αὖθις τὸ αὐτόνομον τῆς νήσου.

Ἐν Λέρῳ ὁ κ. Οἰκ. δὲν ἐπεχείρησεν ἀνασκαφάς, ἀναγράφει δὲ ὅτι πλεῖστα ἀρχαιολογήματα τυχαίως πολλάκις ἀνευρίσκονται ἐν τάφοις ἀρχαίοις καὶ ἀλλαχοῦ φθειρόμενα, οὐδεμιᾶς ὠφελείας οὕτως ἀποκτώσης τῆς ἐπιστήμης, ἐν ᾧ τὰ ἀρχαιολογήματα τῶν νησίδων τούτων θὰ ἦσαν σπουδαιοτάτη συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς τέχνης. Οὐ μόνον δὲ ἡ Λέρος περιέχει τοιαῦτα, ἀλλὰ καὶ αἱ περὶ αὐτὴν (σελ. 155) μικρότεραι. Ὁ Boschini (1658) γράφει ὅτι αἱ νῆσοι Κίναρος καὶ Λέβινθος περιεῖχον πολλὰς ἀρχαιότητας (vi si vedono di molte rovine di consideratione con marmi, colonne, mosaichi), ὅπερ ἐμφαίνει ὅτι καὶ αἱ ἐρημόνησοι αὐταὶ αὗται, αἱ μεταξὺ Λέρου καὶ Ἀμοργοῦ εἶνε ἄξιαι περιγραφῆς καὶ ἐρεύνης. (Ὅρα ἐμὴν συγγραφὴν *Ἀμοργὸς* σελ. 1 καὶ 2).

Διεξοδικώτερον πραγματεύεται τὰ περὶ τοῦ μνημονευομένου ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἐν Λέρῳ ναοῦ τῆς Παρθένου, ἐν ᾧ ἐτρέφοντο ὄρνιθες μελεαγρίδες, ἀποδεχόμενος ὡς πρὸς τοῦτον τὴν γνώμην τοῦ Ρὸς ὅτι ἔκειτο ἐν τῇ θέσει Παρθένι, καὶ περὶ φρυκτωρίων τῆς νήσου. Φρυκτώρια δὲ ὀνομάζει δύο πανάρχαια μνημεῖα κείμενα εἰς τὰς πρὸς Β καὶ Μ ἐσχατιὰς τῆς νήσου καὶ ὑπὲρ τοὺς δύο κυριωτάτους αὐτῆς λιμένας, κατασκευῆς τετραγώνου καὶ οἰκοδομικῆς ψευδισοδόμου. Ἐκ τῆς περιγραφῆς δὲ τοῦ κ. Οἰκ. δυσκολευόμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι κτίρια τόσον στερεά, ὀγκώδη καὶ πολυπλόκου οἰκοδομικῆς κατεσκευάζοντο μόνον καὶ μόνον ὅπως χρησιμεύωσιν ὡς φανοὶ καὶ ὅπως ἀνάπτωνται ἐπ' αὐτῶν πυρσοί. Ταῦτα καθ' ἡμᾶς εἶνε πύργοι ὀχυρωματικοὶ πρὸς προστασίαν τῶν ἐν ταῖς ἐσχατιαῖς τῆς νήσου καὶ πόρρω τῆς πόλεως ἢ καὶ ἐκτὸς ἁπλῶς ἐργαζομένων· τοιαῦτα δὲ ὑπάρχουσι καὶ ἐν Ἀμοργῷ, ἐν Ἴῳ, ἐν Ἄνδρῳ, ἐν Ἰθάκῃ, ἐν Κεφαλληνίᾳ, ἵνα ἀναφέρωμεν ὅσα ἡμεῖς αὐτοὶ εἴδομεν. Ἐπίσης δὲ δὲν ἀποδεχόμεθα ὅτι τὰ λεγόμενα ἐν Λέρῳ ὡς καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις νήσοις *θολάρια*, ἤτοι θολωτοὶ οἰκίσκοι μετὰ μικρᾶς θύρας, (σελ. 43) εἶνε ἀσκητῶν ἡσυχαστήρια· ὀρθοτέρα ἡ γνώμη τοῦ Ρὸς ὅτι εἶνε τάφοι ῥωμαϊκῶν χρόνων. (Ὅρα ἐμὴν συγγρ. *Ἀμοργός*, σελ. 49)

Ἐν τῷ κεφ. 18 ὁ κ. Οἰκ. βιογραφεῖ τοὺς διαπρεπεῖς ἄνδρας τῆς Λέρου, ὧν ἐν τῇ ἀρχαιότητι δύο μόνον ἀναγράφονται ὁ ἱστορικὸς Φερεκύδης καὶ ὁ φιλόσοφος Δημόδοκος. Ἐκ τῶν νεωτέρων δὲ μόνον κληρικοί. Ἐν τῷ κεφαλ. 19 ἀφηγεῖται τὰ ἐν τῇ νήσῳ ἱστορικὰ γεγονότα ἐπὶ τῆς φραγκικῆς κατοχῆς καὶ ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ἀγῶνος.

Ἐπὶ τῆς φραγκικῆς ἐποχῆς ἐξιστορεῖ τὴν κατὰ τὸ 1505 ἐπιδρομὴν κατὰ τῆς Λέρου τοῦ ἀρχιπειρατοῦ Καμάλη, παραλαβὼν τὰ περὶ τούτου ἐκ τοῦ Lacroix (Iles de la Grèce), καὶ ἐκ τοῦ Brunet de Presle καὶ Alex. Blanchet: Crèce depuis la conquête Romaine σελ. 345. (Ἡ παραπομπὴ εἰς τὸ σύγγραμμα τοῦτο εἶνε ἐσφαλμένη, ἐκ παραδρομῆς σημειώσαντος τοῦ συγγραφέως αὖθις Iles de la Grèce, περὶ ὧν ἔγραψεν ὁ Lacroix) Ὁ Coronelli λεπτομερέστερον ἀφηγεῖται τὸ γεγονὸς τῆς σωτηρίας τῆς νήσου ἐκ τοῦ πειρατοῦ τούτου, ἐπιδραμόντος κατ' αὐτῆς μετὰ 8 βατσέλων καὶ 500 στρατιωτῶν, διὰ τῆς ἑτοιμότητος τοῦ πνεύματος τοῦ Παύλου Συμεώνη ἐκ Πεδεμοντίου νέου 18ούς, εἰς ὃν ὁ φρούραρχος τῆς νήσου ἀνέθεσε τὴν ἀρχηγίαν. Ἐπίσης δὲ ὁ Piacenza τὴν κατάληψιν τῆς νήσου τῷ 1648 ὑπὸ τῶν Ἐνετῶν, ἣν μνημονεύει καὶ ὁ κ. Οἰκ. θεωρεῖ ὡς γενομένην ἕνεκα τῆς σπουδαιότητος τῆς γεωγραφικῆς καὶ στρατηγηματικῆς θέσεως τῆς νήσου.

Ἐν τῷ 20 Κεφ. καταχωρίζει κατάλογον τῶν βιβλίων δύο βιβλιοθηκῶν εὑρισκομένων ἐν Λέρῳ, περιεχουσῶν καὶ ἱκανὰ χειρόγραφα, τὸ πλεῖστον ἐκκλησιαστικά. Ἐν τέλει δ' ἐπισυνάπτει καὶ γεωγραφικὸν ἑλληνικὸν πίνακα τῆς Λέρου, ὃν διεσκεύασεν ἐκ τοῦ ὑδρογραφικοῦ ἀγγλικοῦ τοῦ Thomas Graves.

Ὁ κ. Οἰκ. δὲν κατεχώρισεν ἐν τέλει πίνακα ὀνομαστικὸν καὶ ἀλφαβητικὸν τῶν ἐμπεριεχομένων γεωγραφικῶν ὀνομάτων, τοῦτο δ' εἶνε ἔλλειψις τοῦ βιβλίου, ἣν αἰσθάνονται κυρίως οἱ φιλολογοῦντες καὶ γεωγραφοῦντες, οἱ καὶ συνεχέστερον λαμβάνοντες ἀνὰ χεῖρας τὰ τοιαῦτα βιβλία. Ἡ εἰρημένη δὲ συγγραφὴ ἐκ 14 τυπογρ. φύλλων συγκειμένη καὶ περιλαμβάνουσα πληθὺν ἱκανὴν γεωγραφικῶν ὀνομάτων εἶχεν ἀνάγκην τοιούτου πίνακος, σπουδαιοτέρου ὄντος τῶν καταλόγων τῶν βιβλίων, οἵτινες κατέχουσιν 20 ὅλας σελίδας, ἐνῷ ἤρκουν ὀλίγαι λέξεις περὶ αὐτῶν καὶ σημείωσις τοῦ ὁλικοῦ ἀριθμοῦ τῶν βιβλίων, καὶ ἡ καταγραφὴ μόνη τῶν χειρογράφων.

Ἐν συνόλῳ εἰπεῖν τὰ *Λεριακὰ* εἶνε ἔργον παρέχον πλήρη εἰκόνα τῆς νησῖδος Λέρου. Ὁ κ. Οἰκ. δι' ὅλου τοῦ βιβλίου καταφαίνεται ὅτι εἰργάσθη μετὰ ζήλου καὶ διαφέροντος, σπουδαιολογῶν ἐν παντὶ καὶ καταγράφων τὰς ἐρεύνας του μετ' ἀμεροληψίας ἐπιστημονικῆς, ἐπιζητῶν νὰ εἴπῃ τὴν ἀλήθειαν, καίτοι ἴσως εἰς πολλοὺς τῶν Λερίων δὲν ἤθελε φανῇ ἀρεστή. Τὸ ἐφ' ἡμῖν δ' ἐκφράζομεν τὴν χαρὰν ἡμῶν ἐπὶ τῇ ἐκδόσει τῆς συγγραφῆς ταύτης, καὶ τὰ συγχαρητήρια πρός τε τὸν κ. Οἰκονομόπουλον καὶ τοὺς συνδραμόντας αὐτὸν Λερίους, οἵτινες καὶ συνέλαβον τὴν πρωτοβουλίαν πρὸς συγγραφὴν χωρογραφίας καὶ ἱστορίας τῆς πατρίδος των.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 24 Ἰουλίου 1888.

Α. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗΣ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Δ. Π. Κωνσταντινούπολιν. Ἐπεστράφη εἰς ἣν διεύθυνσιν μᾶς σημειόνετε·— κ. Χ. Η. Κ. Τρίκκαλα. Ἀπεστάλη τὸ βιβλίον.—*Τακτικῷ ἀναγνώστῃ*. Ἐντὸς τῆς οἰκίας ἐννοεῖται τὸ *ὑπὸ σκιάν*.—Κυρίαν M. C. D. Λονδῖνον. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν —κ. Σ. Α. Θεσσαλονίκην. Ἐλλη-

Digitized by Google

φθησαν. Πλείστας εὐχαριστίας διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἀπάντησίν μας ἔχετε διὰ τῆς συνήθους ὁδοῦ.—*Κηδεμόνι*. Μικρὸν τὸ κακόν, προκειμένου περὶ τοιούτων ἐλλείψεων. Ἐκεῖνο εἶνε πολὺ μεγαλείτερον, ἡ παραμέλησις τῆς μορφώσεως τοῦ ἤθους τῶν νέων. Εἰς τοῦτο κυρίως ἔπρεπε νὰ καταβάλλεται ἡ μεγαλειτέρα προσοχή. Πανταχοῦ κατενοήθη τοῦτο, καὶ μόνον παρ' ἡμῖν ἐξακολουθεῖ ἡ ἐσχάτη ὀλιγωρία. Ὁ Γάλλος ὑπουργὸς τῆς Παιδείας ὁμιλῶν ἐσχάτως ἐν εκπαιδευτικῇ ἑορτῇ ἀνεκήρυξε διατόρως τὴν ἀνάγκην ταύτην καὶ συνέστησεν ἰσχυρῶς εἰς τοὺς ἀκροατάς του: «Ἐάν, εἶπεν, ἡ ἐκπαίδευσις εἶνε ἔργον σπουδαῖον, ἄλλο τι εἶνε σπουδαιότερον, ἡ ἐθνικὴ ἀνατροφή. Πρέπει οἱ καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι νὰ ἀφοσιωθῶσιν ὅπως μορφώσωσι τοὺς ἑαυτῶν μαθητὰς ἱκανοὺς πρὸς τοὺς μεγάλους ἀγῶνας τοῦ βίου. Πρέπει νὰ μορφώσωσι τὴν διάνοιαν αὐτῶν καὶ τὸ λογικόν, ὡς καὶ τὴν μνήμην. Ὀφείλουσιν ἀκόμη νὰ ἐργασθῶσι πρὸς μόρφωσιν χαρακτήρων καὶ πνευμάτων. Ἄς ἀσχοληθῶσιν ἐπίσης εἰς τὴν ἐξάσκησιν τοῦ σώματος τῶν μαθητῶν, ὅπως παράσχωσιν αὐτοῖς τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν ὑγείαν. Θέλω αὐτοὺς πεπαιδευμένους ἀλλὰ καὶ εὐρώστους. Ἄς ἀναδείξωμεν αὐτοὺς ἑτοίμους πρὸς πάντα ἀγῶνα.»—κκ. Μ. Β. Ζ. Θήραν, Κ. Μ. Κωνσταντινούπολιν, Ι. Δ. Κ. Λαμίαν. Α. Σ. Σιλίστριαν, Χ. Π. Π. Καλάμας, Γ. Α. Πάτρας καὶ Π. Κ. Λεβαδείαν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — κ. Π. Χ. Γαλάζιον. Ἐλήφθησαν. Πρὸς τοὺς νεωστὶ ἐγγραφέντας ἀπεστάλησαν σειραὶ φύλλων. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς.—κ. Δ. Γ. Βόνιτσαν. Ἤδη πρὸ ἡμερῶν ἔχουσιν ἀποσταλῆ.— κ. Π. Αὐτὰ εἶνε πλέον στοιχειώδεις ἐπιστημονικαὶ ἀλήθειαι. Διὰ νὰ πεισθῆτε ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως πρέπει νὰ μάθητε χημείαν. Τόσον δὲ εἶνε βέβαιον τὸ πρᾶγμα ὥστε καὶ ὑπελογίσθη ὅτι ἀρκεῖ ὁ σίδηρος ὁ ὑπάρχων ἐν τῷ αἵματι 42 ἀνθρώπων διὰ νὰ κατασκευασθῇ ὕννιον ζυγίζον ὑπὲρ τὰς 6 ὀκάδας.— κ. Δ. Λ. Ληξούριον. Συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας, ὡς ἰδιαιτέρως σᾶς ἐγράψαμεν.—κ. Ν. Ι. Π. Κωνσταντινούπολιν. Ἀπεστάλη καὶ νέα σειρὰ διὰ τὸν κ. Δ. Π. Μ. ἐνεγράφη δὲ εἰς τὸ ἄλλο σύγγραμμα καὶ ὁ κ. Ν. Π. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας.—κ. Κ. Β. Σῦρον. Ἡ προπληρωμὴ εἶνε ὅρος ἀπαραίτητος.— *Ἡρακλείτῳ*. Μόνον κατὰ θεωρίαν. Ἡ φιλοσοφία εὐκόλως θριαμβεύει παρελθόντων ἢ μελλόντων κακῶν, τὰ κακὰ ὅμως τὰ παρόντα θριαμβεύουσι κατ' αὐτῆς.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

5 Αὐγούστου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμή.*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	477.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	478.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	557.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	490.50
» 10,000,000 τῶν 6	» »	246.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	99.50
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		515.50
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,135.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	193.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	99.50
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	203.50
Εταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	147.75
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	413.
Εταιρία Φωταερίου	» »	»
Συναλλάγματα		
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως.		32.05
3μην.		31.85
Σ—Τραπεζικὸν Ὄψεως		126 ¾
» 3μην.		125 ½
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		25.25
Λίρα ὀθωμανικὴ		28.85

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΕΣΤΙΑΣ

ΠΡΟΣΕΧΩΣ ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ

Σ. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ ΦΥΣΙΟΓΝΩΣΙΑΣ

ΜΕΡΟΣ Α'

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ

ΤΗΣ Β' ΤΑΞΕΩΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Μετὰ πολυαρίθμων ἐν τῷ κειμένῳ ἐπεξηγητικῶν εἰκόνων.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1888 —1415

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 607.—14 Αυγουστου 1888. Λεπτα 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 659

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΚΔΡΟΜΗ ΕΙΣ ΑΙΓΥΠΤΟΝ ὑπὸ Α.Ρ. Ραγκαβῆ

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ, μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ μετάφρασις Χ. Α.

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ ΚΟΥΤΡΟΥΚΗΣ ὑποχιλίαρχος ὑπὸ Ἀνδρέα Καρκαβίτσα.

ΥΓΙΕΙΝΗ. Ὁ λαιμὸς καὶ οἱ λαιμοδέται.

ΑΙ ΗΛΙΚΙΑΙ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ποίημα δημῶδες.

ΟΙ ΕΠΑΙΤΑΙ ΚΑΙ Η ΕΡΓΑΣΙΑ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Καθ' ἑκάστην καταφθάνουσιν ἐκθέματα ἐν τῷ Ζαππείῳ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν, διὰ τοῦτο δὲ οἱ ἐκθέται τῶν Ἀθηνῶν πρέπει νὰ σπεύσωσιν ἐπίσης νὰ παραδώσωσι τὰ ἐκθέματα αὐτῶν ἐντὸς τῆς προθεσμίας τῆς διαγραφομένης ὑπὸ τοῦ κανονισμοῦ, ὅπως εὐκολύνωσιν οὕτω τὴν κατάταξιν καὶ συγχρόνως τὰ ὑπ' αὐτῶν ἐκτεθησόμενα τεθῶσι καταλλήλως.

— Ἐντὸς τοῦ Αὐγούστου ἅπασα ἡ ἐσωτερικὴ διακόσμησις τοῦ Ζαππείου πρὸς τοποθέτησιν τῶν ἐκθεμάτων θὰ εἶνε περατωμένη, κατὰ δὲ τὴν 15 7βρίου καὶ ἡ διευθέτησις τοῦ ἐξωτερικοῦ τοῦ μεγάρου χώρου. Κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς Ἐκθέσεως ἅπας ὁ περίβολος τοῦ Ζαππείου διακοσμηθήσεται καταλλήλως διὰ τῆς κατασκευαζομένης κλίμακος τῆς τοποθετήσεως τῶν ἀγαλμάτων τῶν ἐθνικῶν εὐεργετῶν Εὐαγγέλη καὶ Κωνσταντίνου Ζάππα, προχείρου φυτείας καὶ ἀνεγέρσεως διαφόρων παραπηγμάτων.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐξεδόθη ἐν Παρισίοις τὸ δεύτερον τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ τοῦ Συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων «Revue des Études Grecques». Τὸ τεῦχος τοῦτο περιέχει ἐν τῷ α' μέρει τὴν κατὰ τὴν γενικὴν συνέλευσιν τῶν ἑταίρων ὁμιλίαν τοῦ προέδρου κ. Jules Girard, τὴν ἔκθεσιν τοῦ γραμματέως κ. Paul Girard περὶ τῶν πεπραγμένων καὶ τῶν διαγωνισμάτων τοῦ ἔτους 1887—1888, τὸ πρακτικὸν τοῦ τυπογραφικοῦ διαγωνίσματος, ὅπερ προεκήρυξεν ὁ σύλλογος, ἀπονείμας δύο βραβεῖα καὶ ἕνα ἔπαινον εἰς τρεῖς στοιχειοθέτας ἀμέμπτως συνθέντας ἑλληνιστὶ καὶ τέλος τὴν ἔκθεσιν τῆς διαχειριστικῆς ἐπιτροπῆς. Ἐν τῷ β' δὲ τὰς ἑξῆς πραγματείας 1) Παράδοσις καὶ ἱστορία ἐν Θεσσαλίᾳ, ὑπὸ Paul Monceaux, 2) περὶ τῆς φιλαληθείας τοῦ Ἡροδότου ὑπὸ Alfred Croiset 3) περὶ τῶν ὀνομάτων τῶν ἀρχόντων ἐπὶ τῶν Ἀθηναϊκῶν νομισμάτων ὑπὸ Théodore Reinach 4) περὶ τοῦ τελευταίου τῶν ἐν Ἰταλίᾳ Ἑλλήνων ἀντιγραφέων Ἰωάννου τοῦ Ἁγιομαύρα ἢ Σανταμαύρα, ὑπὸ H. Omont, 5) Παρατηρήσεις τινὲς ἐπὶ τῆς φιλολογικῆς νεοελληνικῆς γλώσσης, ὑπὸ Ι. Ψυχάρη, 6) Περὶ τῆς νεότητος τοῦ Μίλλερ, ὑπὸ τοῦ μαρκησίου Queux de Saint Hilaire 7) Εἰδήσεις ἐξ Ἑλλάδος ἀρχαιολογικάς, φιλολογικάς, πολιτικὰς κτλ — Ἐκ τοῦ τεύχους τούτου τῆς Revue des Études Grecques μανθάνομεν ὅτι, ἐκτὸς τοῦ Ζωγραφείου βραβείου ἀπονεμηθέντος, ὡς γνωστόν, εἰς τὴν *Ἑστίαν*, ἀπενεμήθη τὸ βραβεῖον τοῦ Συλλόγου εἰς τὸν πρώην ἑταῖρον τῆς ἐνταῦθα Γαλλικῆς Σχολῆς κ. Homolle διὰ τὰ δύο αὐτοῦ ἔργα «Les archives de l' intendance sacrée à Délos» καὶ «De antiquissimis Dianae simulacris Deliacis». Ἔπαινος δ' εἰς τὸν κ. Cucuel διὰ τὰς περὶ τοῦ Ἀντιφῶντος φιλοτίμους αὐτοῦ ἐργασίας.

— Ὁ Δουμᾶς υἱὸς ἀσχολεῖται εἰς τὴν συγγραφὴν δράματος, θέμα ἔχοντος τοὺς δημοσιογράφους, φέροντος δ' ἐπιγραφὴν *Τὰ νέα κοινωνικὰ στρώματα* (Les nouvelles couches).

— Ἐκ τοῦ ἀστεροσκοπείου τῆς Νικαίας παρετηρήθη ὁ κατὰ τὸ 1843 ἀνακαλυφθεὶς ὑπὸ τοῦ Faye κομήτης, δι' ἑβδόμην φορὰν ἐμφανιζόμενος εἰς τοὺς κατοίκους τῆς γῆς. Ὁ κομήτης Faye εὑρίσκεται νῦν ἐγγύτατα πρὸς τὴν Γῆν, παρὰ τὸν ἀστερισμὸν τῆς Αἰγός, ἔσται δὲ ὁρατὸς διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ κατὰ τὸ φθινόπωρον, ὅτε ἀναμένεται καὶ ἡ ἐμφάνισις ἑτέρου κομήτου, τοῦ τοῦ Tempel.

— Ἐν *Ἀϊδελβέργῃ* ἀπεβίωσε κατ' αὐτὰς ὁ διάσημος Γερμανὸς ἱστορικὸς Βέμπερ, οὗ ἡ *Παγκόσμιος ἱστορία* θεωρεῖται ὡς ἔργον κλασικόν. Ἐν Βρυξέλλαις δ' ἀπεβίωσεν ὡσαύτως ὁ ἱστορικὸς καὶ ἐκ τῶν γνωστοτέρων Βέλγων δημοσιολόγων Θεόδωρος Juste.

— Ὁ ἐν Ἀγγλίᾳ ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἔδισων συνταγματάρχης Gouraud ἐξετέλεσεν ἐνώπιον πολλῶν ἀντιπροσώπων τοῦ τύπου πειράματα διὰ τοῦ τελειοποιηθέντος παρὰ τοῦ Ἀμερικανοῦ ἐφευρέτου φωνογράφου. Διὰ τῶν ἐκ κηροῦ κυλίνδρων (τῶν περιγραφέντων λεπτομερῶς ἐν προηγουμένῳ φύλλῳ τῆς *Ἑστίας*) οὓς ὁ Ἔδισων ἔπεμψεν ἐξ Ἀμερικῆς, οἱ παρεστῶτες *ἤκουσαν αὐτοῦ* ὁμιλοῦντος, ἀγορεύοντος, ᾄδοντος, γελῶντος ὅσον εὐκρινῶς καὶ ἂν εὑρίσκετο ἐνσωμάτως παρών. Τὸ θαυμάσιον ὄργανον ἀνεπαρήγαγε καὶ τεμάχια μουσικῆς, ἅτινα ἐφαίνοντο ἐκτελεσθέντα ἐπὶ κλειδοκυμβάλου. Πάντες οἱ συνελθόντες ἀνωμολόγησαν ὅτι ὁ φωνογράφος ἔκαμε σημαντικὰς προόδους ἀπὸ τοῦ 1878. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀπεδίδεν ἤχους μεταλλικοὺς καὶ ἀτελῶς συναρθρουμένους. Αἱ ἐλλείψεις αὗται ἐξέλιπον νῦν καὶ ἡ μηχανὴ λαλεῖ μεθ' ἧς ὁ ἄνθρωπος εὐκρινείας. Ὁ φωνογράφος, ὡς σήμερον ἐτελειοποιήθη, ἔχει ἀπεριόριστον διάρκειαν, τῆς δυνάμεως αὐτοῦ μὴ ἐξαντλουμένης ἐκ τῆς χρήσεως. Πολλοὶ τῶν κεκλημένων συνεχάρησαν τὸν μεγαλοφυᾶ ἐφευρέτην διὰ τοῦ φωνογράφου, ὅστις θὰ ἀποσταλῇ εἰς τὸν Ἐδισῶνα, ἵνα αὐτηκόως καὶ αὐτουσίως ἀντιληφθῇ τῶν ἐντυπώσεων, ἃς προὐξένησεν εἰς τοὺς ἐν Λονδίνῳ τὸ τελειοποιημένον ὄργανον αὐτοῦ. Ἡ πρώτη ἀποστολὴ τῶν τελειοποιημένων φωνογράφων εἰς Λονδῖνον γενήσεται προσεχῶς.

— Ἡ ἀξία τῶν ἐκ τῆς καλλιτεχνικῆς ἐκθέσεως τοῦ Μονάχου τῆς ἐπὶ τῇ ἑκατονταετηρίδι τοῦ Λουδοβίκου Α' ὀργανωθείσης ἀγορασθέντων ἔργων ἀνέρχεται μέχρι τοῦδε εἰς 600,000 μάρκων (750,000 φράγκων).

— Τολμηρὸς Ἄγγλος ἀεροναύτης, Simmons ὀνόματι, συνοδευόμενος ὑπὸ ἓξ ἄλλων συμπατριωτῶν του ἀπῆλθεν ἐπὶ ἀεροστάτου ἐκ Λονδίνου, σκοπῶν νὰ μεταβῇ εἰς Βιέννην. Ἡ τύχη τῶν ῥιψοκινδύνων ἀεροπόρων μέχρι τοῦδε διατελεῖ ἄγνωστος.

— Ὁ Γάλλος ἰατρὸς Adrien-Stanislas Buisson προσέφερεν εἰς τὴν ἐν Παρισίοις Ἰατρικὴν Ἀκαδημίαν 200,000 φράγκων πρὸς ἵδρυσιν βραβείου ἀπονεμομένου εἰς τὰς εὐδοκιμωτέρας τῶν ἀνακαλύψεων ἐν τῇ θεραπείᾳ τῶν ὡς ἀθεραπεύτων θεωρουμένων νόσων.

— Προοδεύουσι καὶ οἱ Κινέζοι. Ἡ πρωτεύουσά των τὸ Πεκῖνον θέλει ἀποκτήσει προσεχῶς Ἀστεροσκοπεῖον. Ἡ ἐπιστήμη ἤρχισε καλλιεργουμένη καὶ ἐνταῦθα. Ἄγγλος α-

Digitized by Google

πρὸς ἐξέδωκε κινεζιστὶ ἀνατομίαν, καὶ τώρα ἑτοιμάζει νὰ ἐκδώση φυσιολογίαν ὡς καὶ λεξικὰ τεχνολογικά.

— Ἡ Βρεταννικὴ κυβέρνησις ἑτοιμάζει τὴν ἔκδοσιν σπουδαιοτάτου ἔργου φέροντος ἐπιγραφὴν «Ζωολογία, τῶν βρετανικῶν Ἰνδιῶν». Οἱ πρῶτοι ἐκδοθησόμενοι 7 τόμοι περιλαμβάνουσι μόνον τὰ ἐνσπόνδυλα ζῶα, συνετάχθησαν δὲ ὑπὸ ἐγκρίτων φυσιοδιφῶν.

— Εἰς λίμνας τινὰς τῆς Σουηδίας ἀνεκαλύφθησαν ἐπ' ἐσχάτων λείψανα προϊστορικῶν πλοίων.

— Ἀμερικανικαὶ ἐφημερίδες δημοσιεύουσιν ὅτι ἐν Φιλαδελφείᾳ κατηρτίσθη ἑταιρία σκοπὸν ἔχουσα νὰ διατρήσῃ τὰς πυραμίδας τῆς Αἰγύπτου δι' ἐπὶ τούτῳ κατασκευασθησομένων μηχανημάτων ὅπως μάθῃ τί πράγματι περιέχεται ἐν αὐταῖς.

— Ἀνεκαλύφθη μηχάνημα ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις ἀποκλειστικῶς πρὸς ἐκτύπωσιν τῶν ταχυδρομικῶν δελταρίων, κοπὴν αὐτῶν καὶ συσκευὴν εἰς δέματα ἀνὰ 25. Ἕκαστον μηχάνημα παρασκευάζει οὕτω 300 δελτάρια εἰς τὸ λεπτὸν τῆς ὥρας καὶ εἷς μόνος ἄνθρωπος ἀρκεῖ πρὸς ἐπιτήρησιν τῆς λειτουργείας δύο μηχανῶν.

— Μετὰ μακρὰς προπαρασκευαστικὰς ἐργασίας ἤρξατο τὰς παραστάσεις αὐτοῦ πλησίον τῆς Νέας Ὑόρκης νέον θέατρον, μοναδικὸν διὰ τὰς διαστάσεις καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν. Τὸ θέατρον τοῦτο ἐνεκαινίσθη διὰ τῆς παραστάσεως τοῦ δράματος «Νέρων ἢ ἡ καταστροφὴ τῆς Ῥώμης», εἶνε δὲ ὑπαίθριον. Αἱ ἐντυπώσεις τὰς ὁποίας ἀποκομίζει ὁ θεατὴς ἐκ τοῦ σκηνικοῦ πλούτου εἶνε ἀνεξάλειπτοι καὶ μεγαλοπρεπέσταται. Διὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος ἀνηγέρθησαν ἀνάκτορα, πύργοι καὶ τείχη ἐπὶ μεγίστης ἐκτάσεως γῆς. Καθ' ἑκάστην δὲ ἑσπέραν ἀνέρχονται ἀπὸ τῶν οἰκοδομημάτων τούτων, ἅτινα δὲν καίονται, φλόγες εἰς τὸν οὐρανὸν αἵτινες ταχέως σβέννυνται. Περὶ τοῦ μεγέθους τῆς ἐπιχειρήσεως, ἧς ὅμως ἡ ἐπιτυχία ἐξαρτᾶται ἑκάστοτε τὰ μέγιστα ἐκ τοῦ καιροῦ, δύναταί τις νὰ συμπεράνῃ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν προσώπων ἅτινα λαμβάνουσι μέρος εἰς τὴν παράστασιν, καὶ ἅτινα ἀνέρχονται εἰς 2000. Ἡ σκηνὴ εἶνε ἡ μεγαλειτέρα τοῦ κόσμου. Ὁ χορὸς συνίσταται ἐκ 300 φωνῶν, 1000 δὲ πολυθέλγητροι ὀρχηστρίδες τέρπουσι τοὺς θεατάς. Ὅπως καλυφθῶσι τὰ καθημερινὰ ἔξοδα ἀπαιτεῖται νὰ προσέλθῃ εἰς τὸ θέατρον κοινὸν ἐκ 15,000 προσώπων!

Ἐντὸς τῆς ὁρισθείσης προθεσμίας ὑπεβλήθησαν εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν τῶν Ὀλυμπίων διὰ τὸν δραματικὸν διαγωνισμὸν εἴκοσι καὶ τέσσαρα ἐν ὅλῳ ἔργα. Ἐκ τούτων 8 μὲν εἶνε τραγῳδίαι, αἱ ἑξῆς: Ῥήγας Φεραῖος, εἰς πράξεις 5, Φίλιππος καὶ Ὀλυμπιάς, εἰς πράξεις 5, Ἀρεταφίλη σώτειρα Κυρήνης, εἰς πράξεις 5, Ἀριστότιμος τύραννος Ἠλείων, εἰς πράξεις 4, τὸ Χρυσόμαλλον δέρας, εἰς πράξεις 5, Θεοφανώ, εἰς πράξεις 5, ἡ Διαβολὴ Ἐπιβουλὴ καὶ Ἄγνοια, εἰς πράξεις 5, καὶ Πάνθεια, εἰς πράξεις 4. Δεκατέσσαρα δράματα, τὰ ἑξῆς: Ἑσπερινὸς καὶ Ὅρκος, εἰς πράξεις 4. Βυζαντινὴ Παρθένος, εἰς πράξεις 5, ἡ Δούκισσα τῶν Ἀθηνῶν, εἰς πράξεις 5, Φώτης Ζωσσῆς ὁ Καλαβρυτινός, εἰς πράξεις 5, Ἀβδελώνυμος ὁ Σιδώνιος, εἰς πράξεις 5, Εὐρυμέδη, εἰς πράξεις 3, Ὑψηλάντης, εἰς πράξεις 3, ἡ Ἀτρόμητος Βασιλική, εἰς πράξεις 4, οἱ Ἐλεύθεροι, εἰς πράξεις 3, ἡ Ἅλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εἰς πράξεις 4, Πόλεως Ἅλωσις, εἰς πράξεις 5, Λέων Χαμάρετος, εἰς πράξεις 5, Πικρὰ ἡ Δάφνη, εἰς πράξεις 3 καὶ ἡ Ὁρκωμοσία τοῦ Διαδόχου τοῦ ἑλληνικοῦ θρόνου Κωνσταντίνου εἰς πρᾶξιν 1. Δύο δὲ μόνον Κωμῳδίαι, αἱ ἑξῆς: οἱ Προληπτικοὶ καὶ ἡ Φόλα, εἰς πράξεις 3.

Διὰ τὸ Δασονομικὸν δὲ διαγώνισμα ὑπεβλήθη ἓν καὶ μόνον ἔργον, φέρον τὸν τίτλον, «Ἡ καλλιέργεια καὶ ἐπικάρπωσις τῶν δασῶν.»

— Κατὰ τὴν προσεχῆ Ὀλυμπιακὴν Ἔκθεσιν ψαλήσεται ὑπὸ τοῦ θιάσου τοῦ κ. Λαμπελὲτ ὁλόκληρος ἡ ἑλληνικὴ λειτουργία ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Βυζαντιακῆς μουσικῆς, μελοποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ κ. Ἐδουάρδου Λαμπελὲτ καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν παρασημαντικὴν ὑπὸ τοῦ κ. Α. Παπαδοπούλου. Ὁ τονισμὸς ἐγένετο τοιοῦτος, ὥστε οὐδὲ κατὰ κεραίαν νὰ παρεκκλίνῃ τῆς ἀρχαίας μελῳδίας, ἐγράφη δὲ ἐν εὐρωπαϊκοῖς καὶ ἑλληνικοῖς στοιχείοις.

— Ἐν ταῖς ἐν Τανάγρᾳ ἀνασκαφαῖς τῆς Γενικῆς Ἐφορείας εὑρέθη τελευταῖον ἐρυθρόμορφος φιάλη ἐν ᾗ εἰκονίζεται ὀκλάζων ὁπλίτης, ἐξαιρέτου τέχνης. Ὑπὸ τὸν ὁπλίτην ὑπάρχει ἐπιγραφὴ δηλοῦσα τὸ ὄνομα γνωστοῦ τεχνίτου: «*Φιντιας εποεσεν*». Τὸ σπουδαιότατον τοῦτο εὕρημα καὶ πάντα τὰ ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς ταύταις γενόμενα ἐκόμισεν ἐνταῦθα ὁ Γενικὸς Ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων, μεταβὰς εἰς Τανάγραν πρὸς ἐπιθεώρησιν τῶν ἀνασκαφῶν. Ὡσαύτως ἐκομίσθησαν ἐνταῦθα ἐκ Θεσπιῶν καὶ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Μουσείῳ κατετέθησαν πέντε μεγάλα ἀνάγλυφα ἑλληνικῆς τέχνης ἐν οἷς καὶ τὸ περίφημον ἀνάγλυφον, τὸ γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα ἀνάγλυφον τοῦ Ἀριστοκλέους κατ' ἐπιγραφὴν ἐν ὑστερωτέροις χρόνοις ἐπ' αὐτοῦ χαραχθεῖσαν.

— Ἡ πρυτανεία τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου προεκήρυξε διαγωνισμὸν πρὸς κατασκευὴν μνημείου εἰς τὸν ἀοίδιμον Παῦλον Ν. Παυλόπουλον, τὸν μέγαν εὐεργέτην τοῦ Πανεπιστημίου. Οἱ βουλόμενοι νὰ μετάσχωσι τοῦ διαγωνισμοῦ πρὸς κατασκευὴν τοῦ μνημείου ὀφείλουσι μέχρι τῆς πρώτης προσεχοῦς Ὀκτωβρίου νὰ στείλωσιν εἰς τὸ Πρυτανεῖον προπλάσματα τοῦ μνημείου, οὗ ἡ ἀξία νὰ μὴ εἶνε ὑπερτέρα τῶν δέκα χιλιάδων δραχμῶν. Ἡ κλίμαξ δὲ τοῦ προπλάσματος δέον νὰ εἶνε δεκαπέντε ἑκατοστὰ ἐπὶ ἑκάστου μέτρου.

— Ὁ ἐν Ῥεθύμνῃ τῆς Κρήτης ἀρτισύστατος Φιλεκπαιδευτικὸς Σύλλογος, οὗτινος σκοπὸς εἶνε ἡ ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς τοῦ τόπου ἀνυψώσεως ἐργασία, περιέλαβεν ἐν τῷ προγράμματι αὑτοῦ ὡς ἓν τῶν πρὸς τοῦτο μέσων καὶ τὸν σχηματισμὸν Βιβλιοθήκης. Ἵνα δ' ἐπιτύχῃ τούτου, δι' ἐγκυκλίου αὐτοῦ ἐπικαλεῖται καὶ τῶν ἐν Ἀθήναις λογίων καὶ ἐκδοτῶν τὴν συνδρομὴν διὰ τῆς ἀποστολῆς τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν ἢ ἄλλων βιβλίων. Τὴν παραλαβὴν τῶν τοιούτων δωρεῶν ἀνέθεσεν ὁ Σύλλογος εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας», εἰς ὃ δύνανται νὰ ἀποστέλλωσιν οἱ εὐαρεστούμενοι οἱονδήποτε σύγγραμμα.

— Εἰς τὸν κ. Π. Ἠρειώτην δ. φ. ὀφείλεται ἡ εἰσαγωγὴ γερμανικοῦ ἐθίμου ἀξιολόγου, ὅπερ εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο ἂν γενικῶς ἠκολουθεῖτο. Ἐξέδωκε δηλ. ὁ κ. Ἠρειώτης «Πρόγραμμα τοῦ ἐν Αἰγίνῃ Ἑλλην. Σχολείου ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1887—1888», οὗ τὸ περιεχόμενον εἶνε «ὁ κακομοιραμένος καὶ αἱ περὶ μοιρῶν δόξαι παρὰ τῷ Αἰγινητικῷ λαῷ (Ἀθήνησι, τυπογρ. Παλαμήδης 1888).» Εἶνε δὲ προφανὲς ὅτι ἂν πάντες οἱ ἐν Ἑλλάδι καὶ οἱ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος Ἕλληνες διευθυνταὶ γυμνασίων καὶ σχολείων ἐξέδιδον κατ' ἔτος τοιαῦτα *προγράμματα*, ὅπως οἱ Γερμανοὶ κάμνουσι, περιλαμβάνοντα *διατριβὰς* περὶ τῆς ἐθνικῆς γλώσσης, τῆς ἱστορίας, τῆς γεωγραφίας κτλ. τὸ ἐπιστημονικὸν καὶ τὸ ἐθνικὸν συγχρόνως κέρδος θὰ ἦτο τῷ ὄντι μέγιστον.

— Ἐξεδόθη εἰς χωριστὸν τεῦχος ἡ ἐν τῇ «Ἑβδομάδι» δημοσιευθεῖσα «Ἱστορία τῶν γραπτῶν ἀγγείων» τοῦ Ἄγγλου Hodder Westropp κατὰ μετάφρασιν τοῦ κ. Ἀλεξάνδρου Μ. Καράλη.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Βίοι ἐπιφανῶν ἀνδρῶν, κατὰ τὸ ἐπίσημον πρόγραμμα τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημ. Ἐκπαιδεύσεως, μετὰ εἰκονογραφιῶν, ὑπὸ Χαρίση Πουλίου, καθηγητοῦ ἐν τῷ Α' γυμνασίῳ Ἀθηνῶν. Πρὸς χρῆσιν τῶν ἑλληνικῶν σχολείων. Ἐν Ἀθήναις, παρὰ τῷ ἐκδότῃ Σ. Κ. Βλαστῷ, ὁδὸς Ἑρμοῦ 63. 8ον σελ. 205, Τιμᾶται δραχ. 2, 50.

Ἱστορία μεταλλείου ῥωμαντικῶς γεγραμμένη, ὑπὸ τῆς κουμήσσης τῆς Γερσέης. Ἀθήνησιν, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀδελφῶν Περρῆ. 1888. 8ον σελ. 18.

Ἐγχειρίδιον δερματικῶν νοσημάτων δι' ἐρανισμοῦ ἐκ τῶν νεωτάτων συγγραμμάτων συντεθὲν ὑπὸ Βασιλείου Παπαβασιλείου, ἰατροῦ, πρὸς χρῆσιν τῶν τε σπουδαστῶν τῆς ἰατρικῆς καὶ τῶν πρακτικῶν ἰατρῶν. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Ν. Γ. Πάσσαρη καὶ Λ. Βεργιανίτου. 1888. 8ον, σελ. 63. Τιμᾶται δραχ. 1,50.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευῇ, 12 Αὐγούστου

Ἐδημοσιεύθη ἐν παραρτήματι τῆς «Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως» κατάστασις τῶν ἐν τοῖς ταμείοις καὶ τελωνείοις τοῦ κράτους βεβαιωθέντων, εἰσπραχθέντων καὶ εἰσπραξίμων ἐσόδων τῆς χρήσεως τοῦ 1887 ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου μέχρι τέ-

Digitized by Google

λους Ἰουνίου 1887, ὡς καὶ τῶν πληρωθέντων ἐξόδων κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα τῆς αὐτῆς χρήσεως. Κατὰ τὴν κατάστασιν ταύτην ἐκ τῶν βεβαιωθέντων ἐσόδων ἐξ 84.682,048,93 δρ. εἰσεπράχθησαν δραχ. 75.573.795,02, ὑπολείπονται δὲ νὰ εἰσπραχθῶσι δρ. 9,108.653,90, Ἐπληρώθησαν δὲ ἐκ τῶν τακτικῶν ἐξόδων μέχρι τέλους Ἰουνίου 1887 δραχ. 79,614.314,66.

— Ἐξεδόθη παρὰ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν Ἐγκύκλιος πρὸς τοὺς νομάρχας, περιέχουσα τὰς ἀναγκαίας ὁδηγίας περὶ τοῦ τρόπου καὶ τοῦ χρόνου καθ' ὃν θὰ ἐνεργηθῇ ἡ ἀπογραφὴ τῶν κατοίκων τοῦ ἔτους 1889. Κατ' αὐτὴν ἡμέρα πρὸς ἐνέργειαν τῆς ἀπογραφῆς καθ' ἅπαν τὸ κράτος ὁρίζεται ἡ 7η Ἰανουαρίου τοῦ προσεχοῦς ἔτους ἡμέρα Σάββατον. Ὡς ἀπογραφεῖς θέλουσι χρησιμοποιηθῆ δημόσιοι καὶ δημοτικοὶ ὑπάλληλοι περὶ τὰς 28,000, καθόσον δι' ἑκάστην πόλιν καὶ δι' ἕκαστον χωρίον θέλει διορισθῆ ἰδιαιτέρα ἐπιτροπὴ ὅπως ἐνεργήσῃ τὴν ἀπογραφήν. Αἱ ὁριστικαὶ ὁδηγίαι θέλουν ἀποσταλῆ εἰς τοὺς κκ. Νομάρχας κατὰ τὸν προσεχῆ Σεπτέμβριον, ὅτε ἐκτυπωθήσονται καὶ περὶ τὰς 500,000 δελτίων, ἐν τοῖς ὁποίοις εἰς μὲν τὰς κυριωτέρας πόλεις αὐτοὶ οἱ οἰκογενειάρχαι θέλουσιν ἐγγράψει τὰ ὀνόματα τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας των ὡς καὶ τὰ τῶν ὑπηρετῶν των, ἐν δὲ τοῖς χωρίοις καὶ ταῖς μικραῖς πόλεσιν αὐτὴ ἡ ἐπιτροπὴ θέλει πράξει τοῦτο. Πρὸς τούτοις θέλουσιν ἀπογραφῆ καὶ πάντα τὰ κτίρια ἐν λεπτομερείᾳ.

—Ἀντὶ τῆς κατ' ἔτος γινομένης πορείας τῶν μαθητῶν τοῦ σχολείου τῶν ὑπαξιωματικῶν ἀπεφασίσθη ὅπως ἐφέτος συσταθῇ στρατόπεδον αὐτῶν παρὰ τὴν Κηφισίαν. Ἡ στρατοπέδευσις ἄρξεται τὴν προσεχῆ Δευτέραν, μεταβαινόντων τῶν ὑπαξιωματικῶν μαθητῶν εἰς Κηφισίαν ἐν τάξει πορείας. Οἱ μαθηταὶ στρατοπεδεύσαντες θὰ ἐξασκηθῶσιν εἰς γυμνάσια μάχης ἐκτείνοντες τὴν ἀκτῖνα τῶν ἀσκήσεων αὐτῶν μέχρι Χαλκίδος.

— Εἰς τὴν διακοίνωσιν τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς Ἰταλίας κ. Κρίσπη, δι' ἧς ἐν γλώσσῃ τραχείᾳ παραπονεῖται κατὰ τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν πολιτικὴν αὐτῆς ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς Μασσαύας, ἀπήντησεν ὁ ἡμέτερος ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργὸς ἀνασκευάσας ἐντόνως πάντα τὰ ἐπιχειρήματα καὶ τὰς μομφὰς τοῦ Ἰταλοῦ ὑπουργοῦ.

— Ἐνεκρίθησαν ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν τὰ διαγράμματα τῆς κατασκευῆς τοῦ σιδηροδρόμου Μεσολογγίου—Ἀγρινίου ἀπὸ τοῦ χιλιομέτρου 10ου μέχρι τοῦ 21ου.

— Ἐχορηγήθη εἰς τὸ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν ὑπουργεῖον ἔκτακτος πίστωσις ἐκ δρ. 17,500, ἀντίτιμον τοῦ κατασκευασθέντος διὰ τὴν Α. Μ. τὸν Σουλτάνον ἀδαμαντοκολλήτου Μεγαλοσταύρου.

— Ἡ Κυβέρνησις διαπραγματεύεται μετά τινων κεφαλαιούχων τὴν κατασκευὴν δύο σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἐντὸς τῆς πόλεως. Ἀμφότεραι κεντρικὸν σταθμὸν θὰ ἔχωσι τὴν πρὸ τῆς ἐκθέσεως τῶν Ὀλυμπίων θέσιν, ἐκεῖθεν δὲ ἡ μία γραμμὴ θὰ διέρχηται τὴν λεωφόρον Ἀμαλίας,θὰ κάμπτῃ τὴν ὁδὸν Κηφισίας καὶ ἀκολουθοῦσα κατόπιν τὴν ὄπισθεν τοῦ κήπου τῶν ἀνακτόρων ὁδόν, ἐπὶ τῆς ὁποίας εὑρίσκεται τὸ Ἀμαλίειον Ὀρφανοτροφεῖον,θὰ ἐπιστρέφῃ εἰς τὸ σημεῖον τῆς ἀναχωρήσεώς της. Ἡ ἑτέρα δὲ θὰ ἄρχηται ἐπίσης ἀπὸ τοῦ πρὸ τῶν Ὀλυμπίων χώρου καὶ ἀκολουθοῦσα κατόπιν τὴν λεωφόρον τῆς Ἀκροπόλεως θὰ καταλήγῃ εἰς τὸν σταθμὸν τοῦ Σιδηροδρόμου Πειραιῶς. Οἱ σιδηρόδρομοι οὗτοι θὰ εἶνε στενοί, θὰ ἐκτελῶσι δὲ τὴν συγκοινωνίαν ταύτην μετὰ μετρίας ταχύτητος.

— Τὴν νύκτα τῆς παρελθούσης Παρασκευῆς πυρκαϊὰ ἐκραγεῖσα ἐν τοῖς Καταστήμασι τοῦ κ. Α. Κωνσταντινίδου κατέστρεψε τὴν ἐν αὐτοῖς μεγάλην ἀποθήκην βιβλίων Ἡ προξενηθεῖσα ζημία κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ κ. Κωνσταντινίδου ἀνέρχεται εἰς δραχ. 120,000, διὰ τόσον δὲ ποσὸν ἦτο καὶ ἠσφαλισμένον τὸ Κατάστημα ἐν τῇ «Ἀδριατικῇ Ἀσφαλιστικῇ Ἑταιρίᾳ.»

— Ὁ ἐπικρατήσας ξηρὸς καιρὸς συνετέλεσε μεγάλως εἰς τὴν ταχεῖαν ἀποξήρανσιν τοῦ σταφιδοκάρπου,οὗ ἡ συγκομιδὴ ἐξησφαλίσθη σχεδὸν πᾶσα. Ἤδη αἱ φορτώσεις τοῦ προϊόντος ἐνεργοῦνται καθ' ὅλους τοὺς λιμένας ἐξαγωγῆς ἐν Πελοποννήσῳ, καὶ ἰδίως ἐν Πάτραις.

— Ζωηροτάτη κίνησις ἐπικρατεῖ ἀπό τινος ἐν τῷ ναυπηγείῳ Σύρου. Ἐγένοντο ἱκαναὶ παραγγελίαι ναυπηγήσεως ἱστιοφόρων μεγάλης χωρητικότητος καὶ ἰδίᾳ ἐκ τοῦ ἐν Ρωσίᾳ ἐμπορικοῦ οἴκου τῶν Ἀδελφῶν Βαλλιάνων, ὅστις προτίθεται νὰ ναυπηγήσῃ πλεῖστα τοιαῦτα διὰ τὴν μεταφορὰν σίτου ἐκεῖθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

— Μετά τινας ἡμέρας ἀποπερατοῦται ἐν Πειραιεῖ ἡ στρῶσις τῶν γραμμῶν τοῦ τροχιοδρόμου, ὅστις, ὡς γνωστόν, θὰ συνδέσῃ τὴν γείτονα πόλιν μετὰ τοῦ Φαλήρου καὶ τῆς πρωτευούσης, καὶ τίθεται εἰς ἐνέργειαν ἡ γραμμή.

— Τὴν παρελθοῦσαν Τρίτην ἀπεβίωσεν ἐνταῦθα ὁ τέως Βασιλικὸς Ἐπίτροπος παρὰ τῷ Ἐλεγκτικῷ Συνεδρίῳ Χρῆστος Βλαχάνης.

— Καὶ ἐν Θεσσαλίᾳ ἤρξατο ἡ καλλιέργεια τῆς σταφίδος. Μετὰ τὴν κατάληψιν ἐν τῷ χωρίῳ Καζακλὰρ ἐφυτεύθη σταφιδάμπελος μεγίστης ἐκτάσεως, πέρυσι δὲ ἀπέδωκε σταφίδα καλῆς ποιότητος καὶ οὐ σμικρᾶς ποσότητος. Καὶ ἐφέτος δὲ ἡ ἐσοδεία τῆς σταφίδος τοῦ κτήματος τούτου ἔσται καὶ κατὰ τὴν ποσότητα καὶ κατὰ τὴν ποιότητα καλή. ὥστε φαίνεται ὅτι ἡ σταφὶς εὐδοκιμεῖ καὶ εἰς πολλὰ μέρη τῆς Θεσσαλίας.

Δ. ΒΙΚΕΛΑ

ΣΑΙΚΣΠΕΙΡΟΥ ΔΡΑΜΑΤΑ

ἐμμέτρως μεταφρασθέντα ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ

Ἔκδοσις Α' εἰς μέγα 8ον, μετὰ σημειώσεων

Μάκβεθ	Δρ.	3.—
Ἀμλέτος	»	3.—
Ἔμπορος τῆς Βενετίας	»	3.—
Ἔκδοσις Β' εἰς μικρὸν 16ον.		
Ρωμαῖος καὶ Ἰουλιέττα	»	1.—
Ὀθέλλος	»	1.—
Βασιλεὺς Λήρ	»	1.—
Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενα ἕκαστον	»	*1,20*

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Ι. Π. Κωνσταντινούπολιν Ἐὰν ἐννοεῖτε νομικὸν περιοδικόν, τοιοῦτον εἶνε τὸ ἐκδιδόμενον ὑπὸ τοῦ κ. Σ. Κ. Μπαλάνου. «ἡ Ἐφημερὶς τῆς ἑλληνικῆς καὶ γαλλικῆς Νομολογίας». Ἐκδίδεται ἅπαξ τοῦ μηνός, ἡ συνδρομὴ δ' αὐτοῦ εἶνε διὰ τὴν ἀλλοδαπὴν φρ. χρυσᾶ 20.—κ. Ν. Δ. Ν. Ταυρίδα. Ἐλήφθησαν τὰ πρῶτα 10, περιμένομεν καὶ τὰ ἄλλα ἵνα τὰ παραδώσωμεν ὅπου παραγγέλλετε. Ἐν Βρυξέλλαις καὶ Γάνδῃ τοῦ Βελγίου ὑπάρχουσι καλαὶ πολυτεχνικαὶ σχολαί. Ὁ χρόνος τῆς εἰς αὐτὰς φοιτήσεως ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς προπαρασκευῆς τοῦ μαθητοῦ, ἡ περίοδος ὅμως τῶν μαθημάτων εἶνε τετραετής. Τὴν δαπάνην τῆς συντηρήσεως κανονίζουσιν αἱ ὀρέξεις καὶ τὰ μέσα τοῦ διαμένοντος αὐτόθι, δὲν δύναται ὅμως νὰ εἶνε κατωτέρα τῶν 300 φρ. κατὰ μῆνα.—κκ. Β. Μ. Γ. Κωνσταντινούπολιν, Γ. Δ. Δ. Σκίαθον, Α. Κ. Κ. Βῶλον, Ε. Ι. Ε. Σκόπελον, Φ. Κ. Δεμίρε καὶ Μ. Β. Ζ. Θήραν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—*Φιλολογοῦντι.* Τὸ πουλί (=πωλίον) ἔγεινεν ἐκ τοῦ *πῶλος*. Πῶλοι ὠνομάζοντο κυρίως οἱ νέοι ἵπποι, ὅπως καὶ ἡ συνήθεια σήμερον λέγει αὐτοὺς *πωλάρια*· ἀκολούθως δὲ τὰ μικρὰ ἐν γένει ζῶα, ἄλλα τε καὶ τὰ τῶν πτηνῶν, ὅθεν καὶ τὸ ἐν τῇ συνηθείᾳ πουλὶ=ὄρνις. Ὡσαύτως δὲ *πῶλοι* ἐλέγοντο καὶ οἱ ἀνήλικοι ἔτι παῖδες, ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἡ ἐν τῇ συνηθείᾳ πατρωνυμικὴ κατάληξις—πῶλος, ἤτοι κατὰ τὴν ἐπικρατήσασαν προφορὰν — *πουλος* (Βερν. *Φοίνισσαι*, σελ. 115).—κ. Ι. Γ. Α. Στενήμαχον. Ἐγένετο συμφώνως τῇ παραγγελίᾳ σας —κ. Π. Κ. Λεβάδειαν. Τὸ μυθιστόρημα εἶνε ἔργον τοῦ Μοντεπέν, τὸ ἄλλο βιβλίον, λίαν σπάνιον ὄν,τιμᾶται δραχ.20.Ἀντίτυπον αὐτοῦ δυνάμεθα νὰ σᾶς προμηθεύσωμεν.—*Προοδευτικῷ*. Κατὰ θεωρίαν εἶνε ὀρθὰ ὅσα λέγετε, ἀλλ' ὑποθέτετε ὅτι ἐν ᾗ καταστάσει πολιτικῶς διατελοῦμεν ὁ θεσμὸς ἐν τῇ ἐφαρμογῇ του εἰμπορεῖ νὰ ἀποφέρῃ τοὺς καρποὺς οὓς προσδοκᾶτε; «Ἡ αὐτοδιοίκησις, εἶπεν ὁ Φώξ, εἶνε ἀληθὴς μάστιξ δι' ἔθνος ἐστερημένον ἠθικῆς καὶ πολιτικῆς ἀγωγῆς.»

Digitized by Google

ΕΞΕΔΟΘΗ ΑΡΤΙ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΑΙΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΑΙΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΚΩΔΗΚΩΝ

ὑπὸ ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου

Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ τιμᾶται δραχ. 7. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον δραχ. 7.50.

Τὰ Ἑλληνικὰ Χρονικὰ ἐφημερὶς ἐκδοθεῖσα ἐν Μεσολογγίῳ ὑπὸ τοῦ φιλέλληνος Ἑλβετοῦ Δ. Ι. Μάγερ ἀπὸ Ἰανουαρίου 1824 μέχρι Φεβρουαρίου 1826, καὶ περιέχουσα λεπτομερῆ ἱστορίαν τῶν ἐν τῇ ἡρωϊκῇ πόλει συμβάντων κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο. Ἀντὶ δραχ. 20 τιμᾶται μόνον δραχ. 4. Ταχυδρ. ἀποστελ. δρ. 5.60.

Πωλεῖται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

ΑΡΤΙ ΕΞΕΔΟΘΗ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΝ ΚΟΡΣΙΚΗ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΠΟΙΚΙΑΣ

Μετὰ συλλογῆς Καρυατικῶν τραγουδιῶν καὶ συλλογῆς Καρυατικῶν λέξεων

Ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ **Ν. Β. ΦΑΡΔΥ** τοῦ Σαμόθρακος.

Τὸ βιβλίον εἶνε ἀνατύπωσις τῆς ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» δημοσιευθείσης πραγματείας, διὰ πολλῶν προσθηκῶν ἐπηυξημένης. Οὕτω προσετέθησαν ἐν ἀρχῇ μὲν δύο μεγάλα κεφάλαια πραγματευόμενα τὸ μὲν τὴν γεωγραφίαν, τὸ δὲ τὴν ἱστορίαν τῆς Κορσικῆς, καὶ ἕτερον περὶ Πελοποννήσου, ἐν τέλει δὲ ἄλλα δύο, ὧν τὸ μὲν περιλαμβάνει συλλογὴν Καρυατικῶν Τραγουδιῶν, τὸ δὲ συλλογὴν Καρυατικῶν λέξεων.

Τιμᾶται φράγκα 2. *Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 2,20. Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».*

ΑΝΤΙΓΡΑΦΑ ΕΡΓΩΝ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΙΤΑΛΩΝ ΖΩΓΡΑΦΩΝ

Ραφαήλου, Μιχαὴλ Ἀγγέλου κ. ἄ. εἰσὶ κατατεθειμένα πρὸς πώλησιν ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας». Τὰ ἀντίγραφα ταῦτα εἶνε ἔργα ὁμογενοῦς ζωγράφου ἐν Ρώμῃ διαμένοντος, κατὰ νέον σύστημα ἐλαιοφωτογραφίας, ἥτις ἀπομιμεῖται καὶ αὐτὴν τὴν παλαιότητα τῆς γραφῆς τῶν πρωτοτύπων. Τὰ πωλούμενα εἰσὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ἀντίγραφα τῶν περιφήμων τοιχογραφιῶν τοῦ Βατικανοῦ, καὶ ἄλλων δὲ ὀνομαστῶν ζωγράφων ἔργων ἀλλαχοῦ ἀποκειμένων.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

12 Αὐγούστου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμή*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	477.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	478.—
» 60,000.000 τῶν 6	» »	552.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	501.50
» 10,000,000 τῶν 6	» »	252.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	99.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		515.50
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,125.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	191.75
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	80.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	
Εταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	148.25
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	409.
Εταιρία Φωταερίου	» »	
Συναλλάγματα		
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως.		32.10
3μην.		31.90
Σ—Τραπεζικὸν Ὄψεως		126 3/4
» 3μην.		125 1/2
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		25.30
Λίρα ὀθωμανικὴ		28.75

ΑΡΤΙ ΕΚΔΟΘΕΝ

ΠΕΡΙ

ΤΑΚΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑΣ

παρ' ἀρχαίοις

μετὰ τῆς περιγραφῆς τῶν πολιορκιῶν τῶν Πλαταιῶν καὶ τῆς Μασσαλίας

ΥΠΟ ΚΩΝΣΤ. Γ. ΚΑΛΛΑΡΗ

ὑπολοχαγοῦ τοῦ μηχανικοῦ.

Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ τιμᾶται ἀντὶ δραχμῆς ἐν Ἑλλάδι, ἀντὶ φράγκου δ' ἐν τῷ ἐξωτερικῷ.

ΑΡΤΙ ΕΚΔΟΘΕΝ

ΚΡΗΤΙΚΑΙ ΡΙΜΑΙ

ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΤΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗ ΚΑΙ ΑΛΗΔΑΚΗ

ΥΠΟ ΕΜΜ. ΒΑΡΔΙΔΗ, Κρητός.

Τιμᾶται δραχμῆς.—Ταχυδρομ. ἀποστελλόμενον δρ. 1. 10
Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας»

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ

Κλέφτικον ἐπεισόδιον ἢ ἑλληνικὸν μυθιστόρημα

ΥΠΟ Κ. ΡΑΜΦΟΥ

Τιμᾶται δραχμῆς. Εἰς τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀποστέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρ. τέλους.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 — 1420

Digitized by Google

FOREIGN
BODL. LIBR.

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 608.—21 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1888. Λεπτα 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 660

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟΝ διήγημα ὑπὸ Κωστῆ Παλαμᾶ.
Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ, μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ, μετάφρασις **Χ. Α.**
ΠΡΟΟΔΟΙ ΤΗΣ ΙΑΠΩΝΙΑΣ.
ΕΦΕΥΡΕΣΙΣ ΤΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟΥ.
Η ΠΟΙΝΗ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΕΝ ΑΜΕΡΙΚΗι.
ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.
Ο ΚΟΡΥΔΑΛΟΣ ποίημα ὑπὸ Γ. Μ. Βιζυηνοῦ.
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

«Ὁ Ἀπολλωνίδης», τοιοῦτος εἶνε ὁ τίτλος τοῦ τελευταίου ἔργου τοῦ Λεκὸντ Δελὶλ, φέροντος καὶ τούτου τὴν σφραγῖδα τοῦ ἁγνοῦ ἑλληνισμοῦ, ὅστις διακρίνει τῶν συγχρόνων αὐτοῦ τὸν κλεινὸν ποιητὴν τῶν «Ἐριννύων» καὶ τῶν «Ἀρχαϊκῶν ποιημάτων.» «Ὁ Ἀπολλωνίδης» εἶνε λυρικὸν δρᾶμα τριμερές, δηλονότι μελόδραμα, οὗτινος τὸ κείμενον ἔγραψεν ὁ Λεκὸντ Δελὶλ καὶ τὴν μουσικήν, ἀνέκδοτον ἔτι παραμένουσαν, ὁ Franz Servais. Ἐν τῷ νέῳ αὐτοῦ ἔργῳ ὁ ποιητὴς ἐνεπνεύσθη ἐκ τῶν ἡρωϊκῶν μύθων τῆς Ἀττικῆς. Ὁ Ἀπολλωνίδης του εἶνε αὐτὸς ὁ ἐπώνυμος τῶν Ἰώνων ἥρως, τὸ τέκνον τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἐρεχθέως Κρεούσης, τὸ δρᾶμα δέ, κυρίως εἰπεῖν, πιστὴ μεθερμηνεία καὶ ἀνάπλασις τοῦ Εὐριπιδείου *Ἴωνος* ἐν τῷ ἁπλῷ καὶ μεγαλοπρεπεῖ ἰδιώματι τοῦ γάλλου ποιητοῦ, παρακολουθεῖ τὴν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ τραγῳδίᾳ δρᾶσιν καὶ διάθεσιν τῆς πράξεως, ἐλλάχιστα παραλάσσον, καὶ ταῦτα ἐκ τῆς ἀνάγκης παραχωρήσεώς τινος πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς νεωτέρας σκηνῆς. Οὕτω τὴν ἐν τῇ τραγῳδίᾳ τοῦ Εὐριπίδου παθητικὴν σκηνὴν τῆς ἀποπείρας δηλητηριάσεως τοῦ Ἴωνος ἐξ ἐπιβουλῆς τῆς Κρεούσης, ἥτις καθίσταται γνωστὴ τοῖς θεαταῖς ἐξ ἀφηγήσεως, ὁ Λεκὸντ Δελὶλ ἀνελίσσει ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει τοῦ δράματος ἐνώπιον αὐτῶν τῶν θεατῶν. Ὁ «Ἀπολλωνίδης» γραφεὶς ὅπως μελοποιηθῇ,—ἀλλὰ καὶ ἄνευ τοῦ μέλους ἄρτιον καλλιτέχνημα καὶ κατ' οὐδὲν ὁμοιάζον πρὸς τὰ συνήθη κείμενα τῶν μελοδραμάτων, — ὀλίγα ἔχει καθαρῶς διαλογικὰ μέρη, ἀπαρτίζεται δὲ κατὰ μέγα μέρος ἐκ μονῳδιῶν καὶ χορικῶν ᾀσμάτων,— τέσσαρες χοροὶ παρίστανται καὶ παρενείρονται ἐν αὐτῷ, ὁ τῶν πολεμιστῶν, ὁ τῶν γυναικῶν, ὁ χορὸς τῶν Ὀρεάδων καὶ ὁ τῶν Μουσῶν,—ἐκ στροφῶν, ἀντιστροφῶν καὶ ἐπῳδῶν. Ἰδιάζουσαν αἴσθησιν προξενεῖ ἐν τέλει τοῦ δράματος ἡ ὑπερφυὴς πρὸ τῶν θεατῶν παράστασις τῶν Ἀθηνῶν ἐν τῇ μελλούσῃ αὐτῶν δόξῃ, ἐνῷ ὁ χορὸς τῶν Μουσῶν προφητεύει εἰς ὡραίους στίχους τὸ κλέος «τῆς πόλεως τῶν ἡρώων, τῶν ποιητῶν, καὶ τῶν σοφῶν.»

— Ἐν Λουγδούνῳ τῶν Βατάβων ἐγένετο κατ' αὐτὰς ὡραία ἔκδοσις τῆς Ἰλιάδος τοῦ Ὁμήρου μετὰ κριτικῶν σημειώσεων ὑπὸ τῶν δοκίμων καθηγητῶν van Leeuween καὶ Mendes de Costa, οἵτινες καὶ ἄλλοτε ἔδοσαν πεῖραν τῆς φιλολογικῆς αὐτῶν ἱκανότητος, συντάξαντες ἀξιόλογον γραμματικὴν τῆς ὁμηρικῆς διαλέκτου. Τὸ ἀνωτέρω τεῦχος, ἐκ σελίδων τριακοσίων καὶ περιπλέον, περιέχει τὰς πρώτας δώδεκα τῆς Ἰλιάδος ῥαψῳδίας ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀντιβολῆς 22 ἀντιγράφων, ἐκ τῶν παλαιοτάτων, μετὰ σημειώσεων κριτικῶν καὶ παραλλήλων χωρίων. Τὸ λαμπρὸν τοῦτο τεῦχος τιμᾶται 1 $^1/_2$ φράγκου, πρέπει δὲ νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι οὐδέποτε ἄλλοτε τὰ ἔπη τοῦ θείου ἀοιδοῦ ἐξεδόθησαν τοσοῦτον εὐώνως ἅμα καὶ φιλοκάλως.

— Κατά τινα ἐσχάτως δημοσιευθέντα στατιστικὸν πίνακα ἐκ τῶν γερμανικῶν πανεπιστημίων τὸ μᾶλλον πολυφοίτητον εἶνε τὸ τοῦ Βερολίνου· δεύτερον ἔρχεται τὸ ἐν Μονάχῳ μετὰ 3389 φοιτητῶν, καὶ τρίτον τὸ ἐν Λειψίᾳ μετὰ 3273. Εἰς τὸ πανεπιστήμιον τοῦ Στρασβούργου φοιτῶσι πλὴν τῶν Γερμανῶν 21 Ρῶσσοι, 19 Ἀμερικανοί, 14 Ἑλβετοί, 5 Ἄγγλοι, 5 Ἰταλοὶ καί τινες Ἰαπωνοί. Εἰς τὸ τοῦ Μονάχου, πλὴν τῶν Βαυαρῶν καὶ τῶν ἄλλων Γερμανῶν, 42 Ἑλβετοί, 20 Ἀμερικανοί, 17 Αὐστριακοί, 18 Ρῶσσοι, 15 Ἕλληνες, 7 Ἰταλοί, καί τινες Οὖγγροι, Σκῶτοι καὶ Ἰαπωνοί. Εἰς τὸ τῆς Λειψίας 175 φοιτηταὶ ἐκ διαφόρων τῆς Εὐρώπης χωρῶν καὶ 55 ἐκ τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ἀσίας. Οἱ εἰς τὸ πανεπιστήμιον τοῦ Στρασβούργου φοιτῶντες συμποσοῦνται περὶ τοὺς 800, ἀληθῶς μέτριος ἀριθμὸς ἐν παραθέσει πρὸς τὰ πανεπιστήμια τοῦ Μονάχου καὶ Λειψίας, εἰ καὶ ἡ γερμανικὴ κυβέρνησις κατέβαλε πᾶσαν δυνατὴν προσπάθειαν ἵνα ἀποδείξῃ τὸ Στρασβοῦργον καθέδραν περιφανοῦς καὶ ἀξιοζηλώτου πανεπιστημίου.

— Ὁ διάσημος ζωγράφος Κάουλβαχ παρῃτήθη τῆς θέσεως τοῦ διευθυντοῦ τῆς Καλλιτεχνικῆς Ἀκαδημίας τοῦ Μονάχου, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ὑπερμέτρως ἀπασχολούμενος ἐν αὐτῇ παρημέλει τὴν καλλιέργειαν τῆς τέχνης αὐτοῦ.

— Ἀπεβίωσεν ἐν Λειψίᾳ ὁ διευθυντὴς τοῦ δημοτικωτάτου ἐν Γερμανίᾳ περιοδικοῦ Gartenlaube (Σκιάδος) Φρειδερῖκος Ὅφμαν, συνεργασθεὶς ἐπὶ δεκαπενταετίαν καὶ ἐν τῷ παγκοσμίου φήμης λεξικῷ τοῦ Μάγερ. Ἐπὶ τῆς διευθύνσεως τοῦ Ὅφμαν ἡ Gartenlaube ἔλαβε τὴν μεγίστην αὐτῆς ἐπίδοσιν, δημοσιευομένη σήμερον εἰς 500,000 ἀντιτύπων.

— Κατά τινα εἴδησιν ἐκ Πετρουπόλεως, ἐν τῷ κυβερνείῳ τοῦ Τσερνικὼφ ἀνεκαλύφθη ὁλόκληρος θησαυρὸς βυζαντινῶν νομισμάτων, οὗ ἡ ἀξία ἀνέρχεται εἰς 30 ἑκατομμύρια ρουβλίων (100,000,000 φρ.).

— Πρὸ ὀλίγων ἔτι ἐτῶν τὰ πανεπιστήμια τῆς Βιέννης καὶ τῆς Λειψίας εἶχον περισσοτέρους μαθητὰς ἢ τὸ ἐν Βερολίνῳ. Σήμερον τὸ ἐν Βερολίνῳ πανεπιστήμιον εἶνε τὸ μᾶλλον πολυφοίτητον ὅλων τῶν ἄλλων. Ἑπτακισχίλιοι ὡς ἔγγιστα νέοι ἐφοίτησαν τῷ 1887 εἰς αὐτό, ὁ ὑπέρογκος δὲ οὗτος ἀριθμὸς εἶνε ἀληθῶς πρωτοφανής. Ὁ ἀριθμὸς τῶν διδασκάλων ἐν τῇ γιγαντείῳ ταύτῃ τῆς ἐπιστήμης ἀκροπόλει εἶνε σχεδὸν ἴσος πρὸς τὸν πληθυσμὸν τῶν φοιτητῶν ἐπαρχιακοῦ τινος Πανεπιστημίου· οἱ αὐτόθι καθηγηταὶ συμποσοῦνται εἰς 310, ἤτοι κατὰ 30 πλείονας τῶν καθηγητῶν τοῦ ἐν Βιέννῃ πανεπιστημίου. Ἡ αὐτὴ δ' ἐπίδοσις παρατηρεῖται καὶ εἰς ὅλα τὰ ἄλλα ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα τοῦ Βερολίνου. Πρὸ πέντε ἐνιαυτῶν τὸ ἐν Βιέννῃ Πολυτεχνεῖον ἦτο τὸ μάλιστα πολυφοίτητον, ἀλλὰ σήμερον ὑπεσκελίσθη ὑπὸ τοῦ ἐν Βερολίνῳ Πολυτεχνείου, οὗ οἱ μαθηταὶ ὁσημέραι πληθύνονται. Ἡ Ἀκαδημία τῶν εἰκαστικῶν τεχνῶν, ἡ ἀγρονομικὴ Ἀκαδημία, ἡ μεταλλευτικὴ Ἀκαδημία τοῦ Βερολίνου ἔχουσι πλείονας σπουδαστὰς ἢ τὰ παραπλήσια ἐν Βιέννῃ ἱδρύματα. Ὁ Ζῳολογικὸς Κῆπος τοῦ Βερολίνου εἶνε ὁ μέγιστος τῶν ἐν τῷ κόσμῳ.

— Ἡ Σιβηρία, ἥτις θεωρεῖται ὑπὸ πολλῶν ὡς τόπος ἀφωρισμένος, ὡς ζοφερὰ κόλασις, ἐν ᾗ ταλαιπωροῦνται καὶ στενάζουσιν οἱ κατάδικοι, εἶνε χώρα ὁπωσοῦν εὐπρόσιτος εἰς τὰ ἀγαθὰ τῆς ἡμερώσεως καὶ τῆς παιδείας. Τῇ 3 Αὐγούστου ἐτελέσθησαν πανηγυρικῶς ἐν τῇ πόλει Τὸμσκ τὰ ἐγκαίνια τοῦ «Σιβηρικοῦ Πανεπιστημίου», ὅπερ προώρισται νὰ ἐκπέμψῃ τὰς φαεινὰς αὐτοῦ ἀκτῖνας εἰς φωτισμὸν τῶν ἀπεράντων τῆς βορείου Ἀσίας χωρῶν. Ὁ φίλος καὶ προστάτης τῶν γραμμάτων μέγας δοὺξ Κωνσταντῖνος Νικολάεβιτς (πατὴρ τῆς βασιλίσσης τῶν Ἑλλήνων) ἀπέστειλεν αὐτόσε συγχαρητήριον τηλεγράφημα, εὐχόμενος ὅπως τὸ νῦν

Digitized by Google

ἱδρυόμενον πανεπιστήμιον ἀποβῇ ὁρμητήριον ἐπιστημονικῆς προκοπῆς καὶ πάσης ἄλλης πνευματικῆς ὠφελείας.

Τὸ πανεπιστήμιον τοῦτο περιέχει ἐπὶ τοῦ παρόντος μίαν μόνην σχολήν, τὴν ἰατρικήν, τῆς ὁποίας φαίνεται ὑπῆρχε καὶ κατεπείγουσα ἀνάγκη. Διότι κατὰ τὸν ἀνταποκριτὴν τοῦ *Χρόνου* μεγάλη σπάνις ἰατρῶν ἐπικρατεῖ ἐν Σιβηρίᾳ, ἔνθα μόλις ἀναλογεῖ 1 ἰατρὸς ἐπὶ 100,000 κατοίκων περίπου.

— Τὸ διεθνὲς φιλολογικὸν καὶ καλλιτεχνικὸν συνέδριον θέλει συνέλθει ἐφέτος ἐν Βενετίᾳ ἀπὸ τῆς 15-22 Σεπτεμβρίου. Τὸ συνέδριον θὰ συνέρχεται ἐν τῷ παλατίῳ τῶν Δογῶν, ἐπ' εὐκαιρίᾳ δὲ τῶν συνεδριάσεων αὐτοῦ θέλουσι δοθῇ δημοτελεῖς ἑορταί. Μεταξὺ τῶν θεμάτων, ἐφ' ὧν θέλουσι περιστραφῇ αἱ συζητήσεις τοῦ συνεδρίου, εἶνε ἡ ἀφομοίωσις τῆς μεταφράσεως ἔργου τινὸς πρὸς τὴν ἀνατύπωσιν αὐτοῦ, ἡ ἀνάγκη τῆς προκλήσεως διπλωματικῶν ἐνεργειῶν ὅπως εὐρωπαϊκά τινα Κράτη πεισθῶσι νὰ προσχωρήσωσιν εἰς τὸν διεθνῆ φιλολογικὸν καὶ καλλιτεχνικὸν σύνδεσμον κτλ.

Εἰς πεντήκοντα καὶ πέντε ἀνῆλθον τὰ εἰς τὸν Φιλαδέλφειον ποιητικὸν ἀγῶνα ἀποσταλέντα λυρικὰ ποιητικὰ ἔργα. Ἡ ἐκλογὴ τῶν κριτῶν ἀνεβλήθη διὰ τὴν προσεχῆ Πέμπτην, θεωρηθέντος ἀναγκαίου νὰ ἐξασφαλισθῇ ἐκ τῶν προτέρων ἡ ἀποδοχὴ τοῦ βάρους τῆς κρίσεως ὑπὸ τῶν ὁρισθησομένων πρὸς τοῦτο λογίων.

—Ἐν τῷ ἀνασκαπτομένῳ περιβόλῳ τοῦ Ζαππείου ἀνευρέθη προχθὲς ἀρχαῖος τάφος ρωμαϊκῆς ἐποχῆς, ἐντὸς δ' αὐτοῦ εὑρέθησαν τριάκοντα φύλλα τρίλοβα χρυσᾶ, εἷς μικρὸς δακτύλιος χρυσοῦς, εἷς λίθος βυσινόχρους μεγέθους φακῆς περιβεβλημένος χρυσῷ, ἓν κάτοπτρον τεθραυσμένον ἄνευ λαβίδος, ἓν δοχεῖον χάλκινον, δεκαὲξ ἧλοι χάλκινοι, ἓν μικρότατον οἰνοχοΐδιον πήλινον μόνωτον καὶ δύο δακρυδόχοι πήλινοι. Ἅπαντα τὰ ἀντικείμενα ταῦτα παρεδόθησαν τῇ γενικῇ ἐφορίᾳ τῶν ἀρχαιοτήτων.

— Προεκηρύχθη διαγωνισμὸς ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας ἐκ κληροδοτήματος πρὸς ἀποστολὴν ἑνὸς ὑποτρόφου εἰς τὴν Ἑσπερίαν πρὸς πληρεστέραν ἐκπαίδευσιν ἐν τῇ γραφικῇ. Ὁ διαγωνισμὸς θέλει ἀρχίσει ἐν τῇ σχολῇ τῶν τεχνῶν τὴν 22 τοῦ μηνὸς τούτου καὶ διαρκέσει μέχρι τῆς 6 7βρίου. Οἱ διαγωνισθησόμενοι ὀφείλουσι να παραδώσωσιν εἰς τὸ γραφεῖον τετράξυλον μετὰ καταλλήλου κηρωτοῦ ὑφάσματος (μουσαμᾶ) ἔχοντος διαστάσεις ὕψους 0,90 καὶ πλάτους 1,10. Οἱ γνωρίζοντες δ' ἐξ αὐτῶν ἢ ὁπωσδήποτε ἔχοντες ἐλαχίστας γνώσεις μιᾶς τῶν γλωσσῶν τῆς γαλλικῆς ἢ τῆς γερμανικῆς ἢ τῆς ἰταλικῆς ὀφείλουσι νὰ δηλώσωσι τοῦτο εἰς τὸ γραφεῖον τῆς διευθύνσεως. Αἱ ὧραι τῆς ἐργασίας κατὰ τὸν διαγωνισμὸν ὁρισθήσονται κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐνάρξεως τῇ κοινῇ συνεννοήσει τῆς μελλούσης νὰ φροντίσῃ περὶ τοῦ διαγωνισμοῦ ἐπιτροπῆς καὶ τῶν διαγωνισθησομένων.

Οἱ μέχρι τοῦδε ὑποβαλόντες αἰτήσεις διὰ τὸν διαγωνισμὸν τοῦτον εἰσὶν τρεῖς οἱ κκ. Ο. Γιαβόπουλος Ε. Κοντιάδης καὶ Γ. Ροϊλός. Τὸ θέμα τοῦ διαγωνισμοῦ ὁρισθήσεται τὴν ἡμέραν τῆς ἐνάρξεως αὐτοῦ.

— Ὁ ἐν Βερολίνῳ δαπάναις τοῦ Πανεπιστημίου σπουδάζων τὴν ἀρχαιολογίαν κ. Κ. Δαμιράλης, ὑποβαλὼν εἰς τὴν αὐτόθι φιλοσοφικὴν Σχολὴν διατριβὴν περὶ τοῦ ἀγάλματος τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ ὑπὸ τῶν Ναξίων ἀφιερωθέντος τῷ ἐν Δήλῳ ἱερῷ ἠξιώθη τοῦ πρώτου βραβείου τοῦ ἀποδιδομένου εἰς τοὺς ἀλλοδαποὺς σπουδαστάς.

Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ ΤΗΣ ΒΑΒΥΛΩΝΙΑΣ

Ἀφορμὴν λαβὼν ἐκ τοῦ ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» δημοσιευθέντος ἄρθρου περὶ *Βαβυλωνίας* τοῦ κ. Χ. Ἀννίνου ὁ πολυμαθὴς καὶ τῶν νεοελληνικῶν πραγμάτων μάλιστα εἰδήμων κ. Ἀθ. Δουρούτης ἀπέστειλε πρὸς τὸν ἡμέτερον συνεργάτην τὴν ἑπομένην ἐπιστολήν, ἣν ὡς περιέχουσαν ἀγνώστους τέως πληροφορίας περὶ τοῦ συγγραφέως τῆς *Βαβυλωνίας* εὐχαρίστως δημοσιεύομεν ἐνταῦθα.

Κύριε Χ. Ἀννῖνε,

Ὁ Δημήτριος Βυζάντιος δὲν ὑπῆρξε μόνον κωμῳδοποιὸς καὶ ἐκκλησιαστικὸς ζωγράφος ἀλλὰ καὶ διοικητικὸς ὑπάλληλος, ὡς ἐνεθυμήθην καὶ ἐξ ἐρεύνης τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως ἐβεβαιώθην.

Καὶ τῳόντι, ὅτε κατὰ τῷ 1833 τὸ Κράτος διῃρέθη εἰς Νομούς, ὁ Βυζάντιος ἐδιωρίσθη γραμματεὺς τῆς Νομαρχίας Φωκίδος καὶ Λοκρίδος (Ἐφ. τῆς Κυβ. 1833 σελ. 148), μετὰ τὴν κατάργησιν δὲ τῶν νομαρχῶν, γραμματεὺς τῆς Διοικήσεως Ἀργολίδος, ἔσχε δὲ συναδέλφους τοὺς διαπρέψαντας ἐν τῇ διοικητικῇ ὑπηρεσίᾳ, κ. Σ. Εὐκλείδην καὶ τοὺς ἀποβιώσαντας Ν. Μαρῖνον, Γ. Ροντόπουλον καὶ ἄλλους.

Ἐκ τῆς Διοικήσεως Ἀργολίδος ὁ Βυζάντιος μετετέθη εἰς τὴν τῆς Μεσσηνίας, τῷ 1838 δὲ κατὰ 7βριον ἐπαύθη τῇ αἰτήσει αὐτοῦ. Κατὰ τὸ διάταγμα ἔμελλε νὰ διορισθῇ εἰς ἄλλην κατάλληλον ὑπηρεσίαν (Ἐφ. Κυβ. 1838 σελ. 194), πλὴν τοῦτο φαίνεται δὲν ἐπραγματοποιήθη μέχρι τοῦ 1841. Ἡ μετὰ τὸ 1842 ἔρευνα ἐν τῇ Ἐφημ. τῆς Κυβερνήσεως ἀποβαίνει λίαν δύσκολος, καθότι ἔκτοτε ἡ Ἐφημερὶς αὕτη δὲν περιέχει πλέον τὸν κατάλογον τῶν ὀνομάτων ὃν ἐδημοσίευε μέχρι τοῦ 1841.

Τελευτῶν σᾶς παρατηρῶ, ὅτι ὁ Βυζάντιος ἔγραψε καὶ τὰς ὡσαύτως ὡραίας εἰκόνας τῆς ἐν Ναυπλίῳ Ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Γεωργίου.

12 Αὐγούστου 1888 — Ἔρρωσθε

Α. Γ. Δουρούτης.

ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΣΥΛΛΟΓΗ

Ῥητορικῶν Ἑλληνικῶν

— Φραγκίσκου Σκούφου (1681)
— Ἀθανασίου τοῦ Παρίου: ἐξήγησις ῥητορικῆς τέχνης τοῦ Ἑρμογένους τοῦ Ταρσέως (1799).
— Κωνσταντ. Οἰκονόμου (1813)
— Κωνστ. Βαρδαλάχου (1815)
— Νεοφύτου Βάμβα δικανικὴ 1813
— » » » Ἐκδ. Γ' 1856.
— » » ῥητορικὴ ἄμβωνος 1851.
— Χ. Παμπούκη πεζογραφικὴ καλλιλογία (1857).
— Βενιαμὴν Ἰωαννίδου: Ῥητορεία τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἐκκλ. Πατέρων 1869.
— Ἐμμαν. Γαλάνη: Στοιχειώδης ῥητορική. 1876.

Ὅλαι ὁμοῦ δραχ. 95.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Δοκίμιον τῆς ἱστορίας τῆς ἀρχαίας παρ' Ἕλλησι φιλοσοφίας ὑπὸ Θεοδώρου Καρούσου. Ἐξεδόθη κατ' ἐντολὴν τοῦ συγγραφέως ὑπὸ Διονυσίου Λιναρδάτου. Ἐκ τῶν καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου. Ἐν Ἀθήναις, 1888. 8ον, σελίδες 269. Τιμᾶται δρ. 5.

Ὡς κανόνα καὶ ὁδηγὸν ἐν τῇ ἐκπονήσει καὶ ἐπεξεργασίᾳ τῆς πραγματείας ταύτης ὁ συγγραφεύς, ὅστις εἶνε γνωστὸς εἰς τὸν φιλολογικὸν κόσμον διὰ τὰς σπουδαίας αὐτοῦ Πλατωνικὰς μελέτας, ἔλαβε πρὸ πάντων τὸ πόνημα τοῦ Γερμανοῦ E. Zeller «Ἡ φιλοσοφία τῶν Ἑλλήνων.» Τῇ μεθόδῳ δὲ τοῦ αὐτοῦ Γερμανοῦ συγγραφέως ἑπόμενος διαιρεῖ ἐν τῷ Δοκιμίῳ αὐτοῦ τὴν ὅλην φιλοσοφίαν τῶν Ἑλλήνων εἰς τρεῖς μεγάλας περιόδους: τὴν Προσωκρατικήν, τὴν κατὰ Πλάτωνα καὶ Ἀριστοτέλη καὶ τὴν μετ' Ἀριστοτέλη φιλοσοφίαν, ὑποδιαιρῶν ἑκάστην τούτων συμμέτρως καὶ μεθοδικῶς ἔν τε τῇ ἐξιστορήσει ἑνὸς ἑκάστου τῶν φιλοσοφημάτων, μετὰ βιογραφικῶν περὶ τοῦ αὐτουργοῦ αὐτοῦ εἰδήσεων, καὶ ἐν τῇ μεταβάσει ἀπὸ τοῦ ἑνὸς αὐτῶν εἰς τὸ ἕτερον. Ἐμπειρία καὶ θεωρία ἀκριβὴς τῶν γεγονότων, ἔκθεσις καὶ συναρμολογία αὐτῶν καὶ συνάφεια, εὔστοχος τῆς ἱστορικῆς ὕλης ἐκλογή, συνάμα δὲ καὶ ἐπεξεργασία αὐτῆς καὶ ὀργανικὴ ἀνάπτυξις, ἰδού, λέγει ὁ συγγραφεύς, ὁ διττὸς σκοπὸς ὁ ἐπιδιωκόμενος εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ ἐν λόγῳ πονήματος. Τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ἐπιδιώκει ἀληθῶς ὁ συγγράψας τὴν ἱστορίαν τῶν φιλοσοφικῶν συστημάτων τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος εἰς γλῶσσαν μεμετρημένην καὶ οὕτως εὔληπτον, ὥστε τὸ

Digitized by Google

ἐγχειρίδιον τοῦτο ἀποβαίνει εὐχρηστότατον βοήθημα εἰς τοὺς τὴν ἱστορίαν τῆς φιλοσοφίας μελετῶντας νέους Ἕλληνας. *Ὁδοιπορικὸν τοῦ Ἁγίου Ὄρους* ὑπὸ Νικολάου Θ. Σχινᾶ, ταγματάρχου τοῦ μηχανικοῦ. Ἐν Ἀθήναις, τύποις «Messager d' Athènes». 1887. 16ον, σελ. 133. Δεδεμένον τιμᾶται δραχ. 2,50.

Edgar Bérillon—*Νέον Ἐγχειρίδιον τῆς νοσοκόμου* πρὸς χρῆσιν τῶν οἰκοδεσποινῶν, τῶν παιδαγωγῶν, τῶν νοσοκόμων κτλ. Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ ὑπὸ Γ. Ν. Μαυρῆ, φοιτητοῦ τῆς Ἰατρικῆς. *Περιεχόμενα*: Τέχνη τοῦ ἐπιμελεῖσθαι τοὺς ἀσθενεῖς καὶ ἀναρρωνύοντας.—Εἰδικοὶ κανόνες διὰ τοὺς παῖδας.—Προπαρασκευὴ τῶν φαρμάκων.—Νοσηρά τινα συμβάντα.—Εἰδικοὶ κανόνες ἐν περιπτώσει ἐνσκήψεως ἐπιδημιῶν.—Οἰκιακὸν φαρμακεῖον.—Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Παρασκευᾶ Λεώνη. 1888. 16ον, σελ. 168. Τιμᾶται δρ. 2,50

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 19 Αὐγούστου

Μετὰ μεγάλης λαμπρότητος ἐτελέσθη ἐν Παυλόφσκᾳ ἡ βάπτισις τοῦ βασιλόπαιδος Χριστοφόρου. Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ῥωσσίας ἔφερεν ἐν χερσὶν ἐπὶ τῆς κολυμβήθρας τὸν βασιλόπαιδα, ἡ δὲ αὐτοκράτειρα προσήγαγεν αὐτὸν εἰς μετάληψιν περιβεβλημένον τὸν ἑλληνικὸν Μεγαλόσταυρον καὶ τὸν ρωσσικὸν τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου. Ἡ ἀκολουθία ἐψάλη ἑλληνιστὶ παρὰ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Νεοφύτου.

— Ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεὺς ἐκ Πετρουπόλεως μετέβη εἰς Βερολῖνον ἔνθα συνηντήθη μετὰ τοῦ διαδόχου Κωνσταντίνου, ἐφιλοξενήθη δὲ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας, ὅστις ἔδωκε καὶ ἐπίσημον γεῦμα πρὸς τιμὴν τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ διαδόχου Κωνσταντίνου. Ἐκ Βερολίνου ὁ βασιλεὺς ἀνεχώρησεν εἰς Κοπεγχάγην, ὅπου θέλει διατρίψει ἐπὶ δεκαπενθήμερον, μεθ' ὃ διὰ Βιέννης ἐπιστρέφει κατ' εὐθεῖαν εἰς Ἀθήνας.

— Μέγας ἰταλικὸς στόλος ἐκ δέκα θωρηκτῶν κατέπλευσεν εἰς τὰς ἑλληνικὰς θαλάσσας, μετά τινας δ' ἡμέρας καταπλέει εἰς Πειραιᾶ καὶ Γαλλικὸς στόλος ἐξ ἑπτὰ θωρηκτῶν.

— Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν διέταξε τὴν ἐν ἰδιαιτέρῳ φυλλαδίῳ ἐκτύπωσιν πάντων τῶν μέχρι σήμερον ἐκδοθέντων νόμων ἢ διαταγμάτων περὶ φυλλοξήρας. Ἡ ἐκτύπωσις ἤρξατο ἤδη, τὰ δὲ φυλλάδια θέλουσιν ἀποσταλῇ εἰς πάσας τὰς ἁρμοδίους ἀρχὰς τοῦ Κράτους.

— Λίαν προσεχῶς γενήσονται γενικὰ γυμνάσια ναρκοβόλων, ὧν θὰ συμμετάσχωσι πάντα τὰ ναρκοβόλα σκάφη τοῦ ἡμετέρου ναυτικοῦ.

— Ὁ ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν ὑπουργὸς θὰ ὑποβάλῃ κατὰ τὴν προσεχῆ σύνοδον τῆς Βουλῆς νομοσχέδιον περὶ συστάσεως Σχολῆς τορπιλλητῶν, συνταχθὲν ὑπὸ τῆς γαλλικῆς ναυτικῆς ἀποστολῆς κατὰ τὰ ὑποδείγματα τῶν λειτουργουσῶν ἐν τοῖς ναυτικοῖς τῶν ξένων κρατῶν παρομοίων σχολῶν. Ἐν τῇ σχολῇ ταύτῃ θὰ κατατάσσωνται μηχανικοὶ τοῦ Β Ναυτικοῦ, ὑπαξιωματικοὶ καὶ ναῦται, οἵτινες μετὰ διετῆ ἢ τριετῆ ἐν αὐτῇ φοίτησιν θὰ καταρτίζωνται τέλειοι τορπιλληταί, λαμβάνοντες καὶ εἰδικὸν πτυχίον.

— Κατ' ἀκριβεῖς πληροφορίας συνεπληρώθη ἡ ἀποξήρανσις παντὸς σχεδὸν τοῦ σταφιδοκάρπου εἰς τὰ πλεῖστα μέρη τοῦ Κράτους. Ἐλάχιστον δὲ ποσὸν μένει ἤδη ἐν τοῖς ἀλωνίοις, ὅπερ τάχιστα θέλει συγκομισθῇ καὶ τοῦτο ἀποξηραινόμενον..

— Ἡ κατάστασις τῆς ὑγείας τοῦ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργοῦ κ. Λομβάρδου ἐδεινώθη ἀπὸ τῆς προχθὲς εἰς βαθμὸν ἀπελπιστικόν, οἱ δὲ συνελθόντες εἰς συμβούλιον ἰατροὶ οὐδεμίαν ἐλπίδα ἔχουσι περὶ σωτηρίας τοῦ ἀσθενοῦς.

— Ἀπεβίωσεν ἐν Κηφισσιᾷ χθὲς ὁ Νικόλαος Παπαμιχαλόπουλος, ἐκ τῶν πρωτευόντων ἡμῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν, πολλάκις χρηματίσας ὑπουργὸς καὶ πρόεδρος τῆς Βουλῆς, πολλὰς δ' ὑπηρεσίας παρασχὼν εἰς τὴν πατρίδα. Ἡ κηδεία αὐτοῦ γενήσεται σήμερον δημοσίᾳ δαπάνῃ, ἀπονεμομένων τῷ νεκρῷ τῶν στρατιωτικῶν τιμῶν ἀντιστρατήγου.

— Ἐπὶ τῇ προσεχεῖ Ὀλυμπιακῇ Ἐκθέσει καὶ ταῖς ἑορταῖς τῆς εἰκοσιπενταετηρίδος τοῦ Βασιλέως θὰ καταπλεύσωσιν, ὡς γνωστόν, εἰς Πειραιᾶ στόλοι ὅλων τῶν μεγάλων ναυτικῶν Δυνάμεων, ἤτοι Ἀγγλίας, Γαλλίας, Ῥωσσίας καὶ Ἰταλίας, πιθανῶς δὲ καὶ ἐκ τῶν λοιπῶν Δυνάμεων. Ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν Ναυτικῶν ὑπολογίζουσιν ὅτι τὰ ξένα πλοῖα θ' ἀνέλθωσιν εἰς 40, ταῦτα δὲ θὰ προσορμισθῶσιν ἐν τῷ λιμένι Πειραιῶς, ἐν τῷ κόλπῳ τῆς Σαλαμῖνος καὶ ἐν Φαλήρῳ. Κατὰ τὴν ἐπίσημον ἐπίσκεψιν τοῦ Βασιλέως, τὰ πλοῖα θὰ παραταχθῶσιν εἰς δύο σειράς, ἐν μέσῳ δ' αὐτῶν θὰ διέλθῃ, κροτούντων τῶν τηλεβόλων, τὸ φέρον τὴν Α. Μ. πλοῖον. Τὸ σχέδιον τῆς βασιλικῆς παρελάσεως, ἥτις ἔσται θεαματικωτάτη καὶ μεγαλοπρεπής, μελετᾶται ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν Ναυτικῶν.

— Ἐκ Παρισίων ἐγνώσθη τηλεγραφικῶς ἡ εἰς πενταετῆ φυλάκισιν καταδίκη τοῦ Περικλέους Ραυτοπούλου διὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ διαπραχθεῖσαν κλοπὴν ἀρχαίων νομισμάτων ἐν τῷ καταστήματι τῶν ἀρχαιοκαπήλων Φεαρδὰν καὶ Ρολλέν.

— Συνελήφθη ἐν Πύργῳ καὶ ἄλλος κιβδηλοποιὸς ὀνόματι Πυλιώτης, ὅστις εἶχε θέσει εἰς κυκλοφορίαν κίβδηλα δίδραχμα καὶ πεντόδραχμα χαρτονομίσματα. Ἐγένοντο δὲ καὶ ἄλλων τινῶν συλλήψεις ἐνεχομένων εἰς τὸ αὐτὸ ἔγκλημα.

— Οἱ ἀφικόμενοι ἐνταῦθα ἐκ Παρισίων Γάλλοι μηχανικοὶ κ. κ. Λουδοβῖκος Κοαζὼ καὶ Φὲλιξ Ἀχλάρ, ὅπως ἔλθωσιν εἰς διαπραγματεύσεις μετὰ τῆς Κυβερνήσεως περὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ Σιδηροδρόμου Πειραιῶς—Ἀθηνῶν—Λαρίσης ὑπὸ ἑταιρίας Γάλλων κεφαλαιούχων, ἧς εἶνε ἀντιπρόσωποι, ἔσχον μακρὰν συνέντευξιν μετὰ τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς συνεντεύξεως ταύτης ἦν εὐάρεστον, διότι οἱ κκ. ἀντιπρόσωποι εὐθὺς κατόπιν ἀπῆλθον εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἔνθα κατὰ πᾶσαν πιθανότητα θὰ ἐνεργήσωσι παρὰ τῇ τουρκικῇ Κυβερνήσει ὑπὲρ τῆς ἐπιτυχίας τῆς ἑνώσεως τῆς γραμμῆς Θεσσαλονίκης μετὰ τῆς κατασκευασθησομένης Πειραιῶς—Λαρίσης.

— Ἡ Κυβέρνησις θέλουσα νὰ ἐνισχύσῃ τὴν παραγωγὴν τοῦ ροδελαίου, ὅπερ ἐξ Ἑλλάδος ἐξάγεται ἀντὶ μεγάλης τιμῆς εἰς Εὐρώπην, ἀπηύθυνεν ἐγκύκλιον περὶ τούτου εἰς τοὺς δημάρχους. Μαθοῦσα δὲ ὅτι αἱ ἄγονοι γαῖαι τοῦ Κερατσινίου εἶνε πρόσφοροι διὰ τὴν φυτείαν τῶν ῥόδων, ἀπεφάσισε νὰ προβῇ εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν γαιῶν τούτων, ὅπως ἐκμεταλλευθῇ αὐτὰς διὰ τὴν παραγωγὴν τοῦ τόσῳ περιζητήτου προϊόντος.

ΕΞΕΔΟΘΗ ΑΡΤΙ

ΔΟΚΙΜΙΟΝ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΠΑΡ' ΕΛΛΗΣΙ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ὑπὸ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΚΑΡΟΥΣΟΥ

Ἐκδίδοται κατ' ἐντολὴν τοῦ συγγραφέως

ὑπὸ Διονυσίου Λιναρδάτου

ἑλληνοδιδασκάλου.

Τόμος εὐμεγέθης εἰς 8ον, ἐκ σελίδων 269.

Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ τιμᾶται δραχ. 5.—Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον δραχ. 5.50.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Ν. Δ. Ν. Ταυρίδα. Ἐλήφθησαν καὶ τὰ ἑπόμενα, παρεδόθησαν δὲ πάντα εἰς τὴν διεύθυνσιν τῆς *Ἐφημερίδος*, ἥτις ἐνέγραψε τὸν κ. Θ. Μ. Ζ. Τὸ Γερμανοελληνικὸν Λεξικὸν τιμᾶται δραχ. 15. Ἑλληνογερμανικὸν τοῦ ἰδίου δὲν ὑπάρχει.—κ. Δ. Π. Ὡς πρὸς τὸ πρῶτον, δύσκολον εἶνε νὰ σᾶς δώσωμεν ἃς ζητεῖτε πληροφορίας. Τὸ δὲ σύγγραμμα δύνασθε νὰ προμηθευθῆτε ἐκ τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ τῆς ὡρισμένης αὐτοῦ τιμῆς. — κ. Σ. Ν. Πάτρας. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν, ἀλλ' ἀτυχῶς δὲν δυνάμεθα νὰ τὸ χρησιμοποιήσωμεν.—κ. Θ. Φ. Ἅγιον Ὄρος. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν.— κ. Φ. Κ. Μανσούρχν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. Ἀξία αὐτῶν φρ 4. Εἰς τὴν διάθεσιν ὑμῶν τηροῦμεν τὸ ὑπόλοιπον τοῦ σταλέντος ποσοῦ. — κ. Α. Χ. Κωνσταντινούπολιν. Ἐκ τῶν πρώτων ληφθέντων ἐπωλήθη-

Digitized by Google

σαν ὀλίγα. Τὴν πρότασίν σας περὶ τῶν λοιπῶν ἀδυνατοῦμεν νὰ δεχθῶμεν. — *Περιέργῳ*. Κατὰ τὸν πέρυσι ψηφισθέντα νόμον, εἰς σύναψιν ἐγκύρου γάμου ἑνὸς τῶν μελῶν τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας ἀπαιτεῖται ἡ προηγουμένη τοῦ βασιλέως ἔγκρισις. — κ. Κ. Γ. Ζαβέρδαν. Παρεδόθησαν τῇ *Ἐφημερίδι*, ἥτις θέλει σᾶς ἀποστείλει καὶ τὸν *Φάουστ*. Τῆς Ἱστορίας Λάμπρου ἔχουσιν ἐκδοθῇ φυλλάδια 37, τῆς δὲ Πινακοθήκης ὑπολείπονται φυλλάδια δύο πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ἔργου. Τὰ ζητηθέντα φύλλον καὶ βιβλία ἀπεστάλησαν.—κ. Σ. Δ. Θεσσαλονίκην. Ἐλήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας. Τὰ ζητηθέντα εἶχον προαποσταλῆ, ὡς ἰδιαιτέρως σᾶς ἐγράψαμεν. — *Τακτικῷ ἀναγνώστῃ*. Τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς διορίζονται κατὰ πενταετίαν διὰ Βασιλικοῦ διατάγματος ἐπὶ τῇ προτάσει τῶν ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν ὑπουργῶν. Ἡ ὑπηρεσία αὐτῶν εἶνε ἄμισθος.—Φίλῳ Μ' Θεωροῦμεν περιττὴν πᾶσαν δικαιολογίαν. — κ. Γ. Α. Κ. Ἀγυιάν. Ἐλήφθησαν καὶ ἐνεγράφητε.—*Μισογύνῃ*. Ἂν θέλετε, πιστεύσατε τὸν Δουμᾶν εἰπόντα ὅτι ὁ Θεὸς ἐν τῇ ὑπερτάτῃ αὐτοῦ προνοίᾳ δὲν ἔδωκε πώγωνα εἰς τὰς γυναῖκας, διότι δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ σιωπήσωσι ὅταν θὰ ἐξυρίζοντο ὑπὸ τοῦ κουρέως.—κ. Κ. Δ. Π. Μέγαρα. Τιμᾶται ἄδετος δραχ. 50, δεδεμένη 70.

ΕΞΕΔΟΘΗ ΑΡΤΙ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΑΙΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΑΙΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΚΩΔΗΚΩΝ

ὑπὸ *ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ Π. ΛΑΜΠΡΟΥ*

καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου

Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ τιμᾶται δραχ. 7. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον δραχ. 7.50.

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Δραχ. 4.— Μετὰ ταχυδρ. 4.50.
ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ, μεταφρασθεῖσαι κατ' ἐκλογὴν ἐμμέτρως. Δρ.3.Μετὰ ταχυδρ. 3,20.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

19 Αὐγούστου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμή*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	481.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	481.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	557.50
» 26,000,000 τῶν 6	» »	501.50
» 10,000,000 τῶν 6	» »	252.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	100.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		515.50

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,135.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	191.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	79.50
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	204.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	148.25
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	409.
Ἑταιρία Φωταερίου	» »	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	32.20
	3μην.	31.95
Σ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	127 ¼
»	3μην.	126 ¼

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	25.38
Λίρα ὀθωμανική	28.85

Τὰ Ἑλληνικὰ Χρονικὰ ἐφημερὶς ἐκδοθεῖσα ἐν Μεσολογγίῳ ὑπὸ τοῦ φιλέλληνος Ἐλβετοῦ Δ. Ι. Μάγερ ἀπὸ Ἰανουαρίου 1824 μέχρι Φεβρουαρίου 1826, καὶ περιέχουσα λεπτομερῆ ἱστορίαν τῶν ἐν τῇ ἡρωικῇ πόλει συμβάντων κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο. Ἀντὶ δραχ. 20 τιμᾶται μόνον δραχ. 4. Ταχυδρ. ἀποστελ. δρ. 5.60.

Πωλεῖται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας.»

ΖΑΠΠΕΙΟΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

τῶν ἐν διαγωνισμῷ βραβευομένων συγγραμμάτων
ὑπὸ τῆς πρὸς ἐμψύχωσιν τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας Ἐπιτροπῆς ἐκδιδομένη.

ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΤΗΣ ΣΤΑΦΙΔΑΜΠΕΛΟΥ

ὑπὸ ΜΑΝ. Θ. ΧΑΙΡΕΤΗ. Τόμος εἰς 16ον, σελ. 541.—Τιμᾶται λεπτῶν 50. Μετὰ ταχυδρομικῶν τελῶν λεπτ. 85.

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΑΣ

ὑπὸ P. H. Hamet μεταφρασθέντα ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Κ. Βαρβάτη. Τόμος εἰς 8ον, σελ. 235, μετὰ πολλῶν λιθογραφημάτων. Τιμᾶται λεπτῶν 50. Μετὰ ταχυδρομικῶν τελῶν λεπτὰ 85.

Ἀμφότερα τὰ ἀνωτέρω συγγράμματα, ἀνήκοντα εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἐκδοθέντων χρησίμων βιβλίων ὑπὸ τῆς ἐπὶ τῆς ἐμψυχώσεως τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας Ἐπιτροπῆς, παρέχονται εἰς τὸ Κοινὸν εἰς τιμὰς **ἐκτάκτως εὐθηνάς**, σχετικῶς πρὸς τὸν ὄγκον αὐτῶν, ἵνα λάβωσιν ὅσον ἐνεστιν εὐρυτέραν διάδοσιν πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν.

Πωλοῦνται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 —1422

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 609.—28 Αυγουστου 1888. Λεπτα 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 661

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΕΝ ΜΥΚΗΝΑΙΣ, ὑπὸ Χρ. Τσούντα.
ΕΚΔΡΟΜΗ ΕΙΣ ΑΙΓΥΠΤΟΝ ὑπὸ Α. Ρ. Ραγκαβῆ.
Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ, μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ, μετάφρασις Χ. Α.
Η ΑΝΔΡΕΙΑ.
Η ΜΥΩΠΙΑ ΕΝ ΤΟΙΣ ΣΧΟΛΕΙΟΙΣ.
Η ΞΕΝΟΥΛΑ ποίημα ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.
ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.
ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἡ προτομὴ τοῦ Γλάδστωνος. Πρὸ πενταετίας περίπου τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον κατεσκεύασε διὰ τοῦ ἐν Σύρῳ καλλιτέχνου κ. Γεωργίου Βιτάλη τὸν ἀνδριάντα τοῦ Γλάδστωνος ἐπὶ σκοπῷ νὰ ἱδρύσῃ αὐτὸν ἐν τῇ πρὸ τοῦ Πανεπιστημίου πλατείᾳ εἰς μαρτύριον αἴδιον τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους πρὸς τὸν ἔξοχον πολιτικὸν ἄνδρα τῆς Ἀγγλίας διὰ τὸν φιλελληνισμόν του καὶ ἰδίως τὰς ἐνεργείας του ὑπὲρ τῆς προσαρτήσεως τῆς Θεσσαλίας καὶ Ἠπείρου εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἰς ἃς καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ὀφείλεται τὸ εὐτυχὲς ἐκεῖνο γεγονός. Καὶ ἡ μὲν πρόθεσις ἐκείνη τῶν Πανεπιστημιακῶν ἀρχῶν μένει ἔτι ἀνεκτέλεστος, καὶ ὁ ἀνδριὰς πρὸ πολλοῦ κατασκευασθεὶς ἐπιτυχέστατα ὑπὸ τοῦ Τηνίου καλλιτέχνου μένει κεκλεισμένος ἔν τινι τῶν αἰθουσῶν τοῦ Πολυτεχνείου ἀναμένων τὴν ὥραν τῆς ἱδρύσεώς του ἐν ᾧ τόπῳ προωρίσθη. Ἐν τοσούτῳ δὲ ὁ καλλιτέχνης κ. Βιτάλης, ὅστις προσωπικῶς ἐγνώρισε τὸν Γλάδστωνα μεταβὰς εἰς Ἀγγλίαν καὶ φιλοξενηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῇ ἐν Hawarden ἐπαύλει του ἔνθα ἐκ τοῦ πρωτοτύπου ἀντέγραψε τὸ πρόπλασμά του διὰ τὸν ἀνδριάντα τοῦ Πανεπιστημίου, κατεσκεύασε ἐκ πεντελησίου μαρμάρου κατὰ τὸν τύπον καὶ τὸ εἶδος τοῦ ἀνδριάντος προτομὴν τοῦ Γλάδστωνος ὀλίγον μεγαλητέραν τοῦ φυσικοῦ μεγέθους, καὶ ταύτην μετὰ στήλης ἐκ πρασίνου μαρμάρου ἐφ' ἧς ἱδρυθήσεται ἀπέστειλε δῶρον πρὸς τὸν φιλέλληνα Ἄγγλον, συνοδεύσας αὐτὰ δ' ἐπιστολῆς συντεταγμένης ἐν ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ γλώσσῃ. Εἰς τὸ φιλοφρόνημα τοῦτο τοῦ ἡμετέρου καλλιτέχνου ὁ κλεινὸς ἀνὴρ ἀπήντησεν ἀγγλιστὶ διὰ τοῦ ἑξῆς φιλελληνικωτάτου γράμματος:

Ἐν Λονδίνῳ τὴν 19 Ἰουλίου 1888

Ἀγαπητὲ Κύριε,

Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ ἐκφράσω ὑμῖν ὁπόσον συναισθάνομαι τὴν μεγάλην φιλοφροσύνην, ἣν δεικνύετε πρὸς ἐμὲ ἀποστέλλοντές μοι ἐκ πεντελησίου μαρμάρου κατειργασμένην προτομήν, ὁμοίαν πρὸς τὸν ἀνδριάντα, ἔργον ὑμέτερον καθ' ὃ ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἐκπροσωπῶμαι ἐν Ἀθήναις, ὡς καὶ συμπληρωματικά τινα τῆς εἰρημένης προτομῆς μάρμαρα.

Διὰ τὸ περιεχόμενον τῶν ἀποστελλομένων μοι κιβωτίων ἐλπίζω νὰ εὕρω τὸν κατάλληλον τόπον ἐν τῇ ἐν Hawarden κατοικίᾳ μου.

Ἡ ἀνάμνησις τῆς σχέσεώς μου μετὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν ἐθνικῶν αὐτῆς πραγμάτων, κατὰ διαφόρους ἐποχὰς τοῦ βίου μου, ἔσται ἐσαεὶ πλήρης ἐξόχου δι' ἐμὲ ἐνδιαφέροντος· ὁ τρόπος δέ, καθ' ὃν οἱαδήποτε ἐκ μέρους μου προσπάθεια ὑπὲρ τῆς χώρας ταύτης ἐξετιμήθη, πολὺ βεβαίως πέραν τῆς πραγματικῆς αὐτῆς ἀξίας, θέλει πάντοτε διεγείρει ἐν ἐμοὶ βαθύτατον εὐγνωμοσύνης συναίσθημα.

Ἐπευχόμενος ὑμῖν ἐν τῷ ὑμετέρῳ σταδίῳ, καὶ τῇ ὑμετέρᾳ πατρίδι, τὰ βέλτιστα, ἔχω τὴν τιμὴν νὰ διατελῶ, ἀγαπητὲ Κύριε,

πιστότατος καὶ εὐπειθέστατος ὑμῶν θεράπων

W. E. Gladstone.

— Εἰς τὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον καὶ τὸ πολὺ δημόσιον ἀνεκοινώθη ἤδη διὰ τῶν ἐφημερίδων ἡ μεγάλη ἀνακάλυψις, ἣν ηὐτύχησε νὰ κάμῃ ὁ Ῥῶσσος ἰατρὸς Γκαμαλέϊα, τουτέστι τοῦ προφυλακτικοῦ ἐμβολιασμοῦ κατὰ τῆς ἀσιατικῆς χολέρας. Ὁ Ῥῶσος ἰατρός, ὅστις εἰς τὴν ἀνακάλυψιν αὐτοῦ ὡδηγήθη ἀκολουθῶν τὸ σύστημα τῆς ἐργασίας τοῦ ἐνδόξου Παστὲρ περὶ ἐνοφθαλμισμοῦ προφυλακτικοῦ κατὰ τῆς λύσσης, ἀνεκοίνωσε τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ εἰς τὴν Γαλλικὴν Ἀκαδημίαν δι' αὐτοῦ τοῦ Γάλλου ἐπιστήμονος· «Ἀναθέτω ὑμῖν, γράφει πρὸς τὸν Παστέρ, νὰ διακηρύξητε, ὅτι εἰμὶ ἕτοιμος νὰ ἐπαναλάβω πάντα τὰ πειράματά μου ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ ὑμῶν ἐν Παρισίοις, ἐνώπιον Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τούτῳ ἐκλεγομένης ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν. Ἀναλαμβάνω ὡσαύτως νὰ εὕρω, πειραματιζόμενος ἐπ' ἐμαυτοῦ, τὴν πρέπουσαν δόσιν διὰ τὸν ἀκίνδυνον ἐμβολιασμὸν τοῦ ἀνθρώπου, ὡς καὶ νὰ ἐπιχειρήσω ἀποδημίαν εἰς χώρας λυμαινομένας ὑπὸ τῆς χολέρας, ἵνα ἀποδείξω τὴν ἐπιτυχίαν τῆς μεθόδου μου.»

Τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ὑποβαλὼν εἰς τὸ σοφὸν Συνέδριον ὁ Παστὲρ προσέθηκε τὰ ἑπόμενα·

«Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ παρακαλέσω τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Ἀκαδημίας ἵνα παραπέμψῃ τὴν ἀνακοίνωσιν τοῦ κ. Γκαμαλέϊα εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν τὴν ἐπιτετραμμένην τὰ τῆς ἀπονομῆς τοῦ βραβείου Bréant εἰς τὴν θεραπείαν τῆς χολέρας.

Ὡς πρὸς ἐμέ, θεωρῶ περιττὸν νὰ εἴπω ὅτι προθύμως δέχομαι ἵνα ἐκτελεσθῶσιν ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ μου τὰ πειράματα τοῦ κ. Γκαμαλέϊα, συνῳδὰ τῇ ἐπιθυμίᾳ ἣν ἐξέφρασε. Ὁ κ. Γκαμαλέϊα εἰργάσθη ἤδη πολλάκις παρ' ἡμῖν, καὶ ἰδίως ἐν ἔτει 1886, ὅτε ἀπεστάλη ὑπὸ τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς Ὀδησσοῦ, κατ' αἴτησιν τῆς ἰατρικῆς ἑταιρίας τῆς πόλεως ταύτης, ἵνα σπουδάσῃ τὴν μέθοδον τοῦ προφυλακτικοῦ κατὰ τῆς λύσσης ἐμβολιασμοῦ, τῆς μεθόδου δὲ ταύτης ἀνακοινοῖ ἡμῖν σήμερον τὴν ἐπέκτασιν καὶ ἄλλην οὕτω ἀξιοσημείωτον ἐφαρμογήν.»

Μετὰ ταῦτα καί τινα ἄλλα ἃ προσέθηκεν ὁ Παστέρ, ἡ ἀνακοίνωσις τοῦ κ. Γκαμαλέϊα παραπέμπεται εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν ἐπὶ τοῦ βραβείου Bréant, εἰς ἣν παρακαλεῖται νὰ λάβῃ μέρος καὶ αὐτὸς ὁ Παστέρ. Ἐπὶ πλέον δὲ ἡ Ἀκαδημία ἀποδέχεται τὴν προσφορὰν τοῦ κ. Γκαμαλέϊα τοῦ νὰ ἐπαναλάβῃ τὰ πειράματα ἐν Παρισίοις ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ τοῦ Παστὲρ ἐνώπιον Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τούτῳ διοριζομένης, καὶ προσκαλεῖ αὐτὸν νὰ μεταβῇ εἰς Παρισίους τὸν προσεχῆ Νοέμβριον.

— Ἡ Γεωγραφικὴ Ἑταιρία τῶν Παρισίων ἀπεφάσισε νὰ συγκαλέσῃ αὐτόθι ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς Παγκοσμίου Ἐκθέσεως τοῦ 1889 διεθνὲς συνέδριον τῶν γεωγραφικῶν ἐπιστημῶν. Τὸ συνέδριον τοῦτο θέλει συνέλθει κατὰ μῆνα Αὔγουστον τοῦ προσεχοῦς ἔτους, διαιρούμενον εἰς ἑπτὰ τμήματα· α') τμῆμα γεωδαισίας, ὑδρογραφίας, τοπογραφίας· β') τμῆμα φυσικῆς γεωγραφίας· γ') οἰκονομικῆς καὶ ἐμπορικῆς γεωγραφίας· δ') ἱστορικῆς καὶ ἐθνογραφικῆς γεωγραφίας· ε') παιδαγωγικῆς γεωγραφίας· ϛ') τμῆμα περιηγήσεων καὶ ἐξερευνήσεων· ζ') τμῆμα χαρτογραφίας. Ἑκάστη ἑταιρία ἐκ τῶν μετεχουσῶν τοῦ συνεδρίου δέον νὰ καταρτίσῃ συνοπτικὴν ἔκθεσιν τῶν περιηγήσεων, ἐρευνῶν καὶ δημοσιεύσεων,

Digitized by Google

ὅσαι ἐγένοντο ἐν τῷ Κράτει ὃ ἀντιπροσωπεύει κατὰ τὸν τελευταῖον αἰῶνα καὶ συνεβάλοντο μάλιστα εἰς τὴν πρόοδον τῆς γεωγραφίας.

— Ἐκ Καυκάσου ἀναγγέλλεται ὅτι ἐγγὺς τοῦ ποταμοῦ Κουβάν, γενομένων ἀνασκαφῶν, ἀναλώμασι τῆς ῥωσσικῆς ἀρχαιολογικῆς ἐπιτροπῆς, ἀνεκαλύφθη πανάρχαιόν τι κτίριον ἔχον ἐξαίσιον ἐσωτερικὴν διακόσμησιν καὶ πάμπολλα ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ νομίσματα, ἀξίας πεντήκοντα χιλιάδων ῥουβλίων. Κατὰ τὴν γνώμην τῶν εἰδημόνων, τὸ κτίριον τοῦτο εἶνε τάφος ἀρχαίου τινὸς τῶν Σκυθῶν βασιλέως, ἀκμάσαντος ἐπὶ τῶν χρόνων τῶν ῥωμαϊκῶν αὐτοκρατόρων.

— Ἐφημερὶς Παρισινὴ ἀναγράφει τὰ ὀνόματα τῶν ἀποτελούντων σήμερον τὴν γαλλικὴν Ἀκαδημίαν καὶ τὴν ἡλικίαν τῶν ἀκαδημαϊκῶν. Ἰδοὺ ὁ κατάλογος οὗτος : Λεσσὲψ 83 ἐτῶν· Λεγκουβέ, 81· Ξαβιὲ Μαρμιέ, 79· Δουρουῆ, 77· Ὀκτάβιος Φεγιέ, 76· Κάμιλλος Δουσσέ, 76· Ἰούλιος Σίμων, 74· Τζῶν Λεμουάν, 73· δοὺξ Ὠδιφρὲ—Πασκιέ, 73· Ρούς, 72· Λεκὸντ—Δελίλ, 68· Ὠζιέ, 68· Κάμιλλος Ρουσσέ, 67· δοὺξ Βρόϊλ, 67· ναύαρχος Ζουριὲν Δελα—Γραβιὲρ, 67· Παστέρ, 66· Μαζάδ, 66· Ἰωσὴφ Βερτράν, 66· Βουασσιέ, 65· Ἀλέξανδρος Δουμᾶς, 64· Ρενάν, 64· Μεζιέρ, 62· Ταίν, 60· Αἰμίλιος Ὀλλιβιέ, 60· Μάξιμος Δυκάμ, 60· Γκρεάρ, 60· Περρώ, 60· Λέων Σαίη, 60· Σαρδοῦ, 57· Σερβουλιέ, 56· Μεϊλάκ, 56· Παγιερών, 54· Ἀλεβύ, 54· Ἐρβέ, 53· Σουλλῦ—Προυδώμ, 47· Κλαρετῆ, 46· Φραγκῖσκος Κοππέ, 45· τέλος δὲ ὁ τελευταῖον ἐκλεχθεὶς κόμης δ' Ὠσσομβίλ, 44. Ἐν ὅλῳ ἀκαδημαϊκοὶ 38.—Ὡς γνωστὸν τὸ Συνέδριον τῶν *ἀθανάτων* ἀποτελεῖται ἐκ μελῶν 40. Δύο ἕδραι ὑπάρχουσι κεναὶ σήμερον ἕνεκα θανάτου. Ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ὁ ἀρχαιότερος ἐν τῷ Συνεδρίῳ εἶνε ὁ Λεγκουβέ.

— Τὴν 22 Αὐγούστου ἑωρτάσθη ἐν Γοτίγγῃ τὸ ἑβδομηκοστὸν ἰωβιλαῖον τοῦ ἐπιφανοῦς νομοδιδασκάλου Jhering. Σχεδὸν ἅπαντα τὰ πανεπιστήμια τῆς Γερμανίας καὶ Αὐστρίας ἔπεμψαν πρὸς τὸν ἑορτάζοντα συγχαρητήρια γράμματα· ὁ Jhering ἔλαβεν ἰδιοχείρους ἐπιστολὰς προσέτι τοῦ Bismark, τοῦ προέδρου τοῦ ἀκυρωτικοῦ τῆς Αὐστροουγγρικῆς μοναρχίας Unger, τοῦ ὑπουργοῦ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως τῆς Πρωσσίας Gossler, ἀναγγείλαντος μάλιστα τῷ μεγάλῳ νομοδιδασκάλῳ ὅτι μετ' ὀλίγον στηθήσεται ἡ μαρμαρίνη προτομή του ἐν τῇ ἱστορικῇ αἰθούσῃ τῆς ἐθνικῆς βιβλιοθήκης. Πλεῖστα ὅσα δῶρα ἐπέμφθησαν τῷ ἑορτάζοντι· οὐκ ὀλίγαι δὲ πρεσβεῖαι πανεπιστημίων καὶ ἀνωτέρων δικαστηρίων ἔλαβον μέρος εἰς τὴν ἐν Γοττίγγῃ ἑορτήν. Ὁ ἐν Βραζιλίᾳ διαμένων πρεσβύτερος υἱὸς τοῦ Jhering μετέβη ἐπίσης εἰς Γοττίγγην ὅπως μετάσχῃ τῆς πατρικῆς ἑορτῆς.

— Ὁ Γάλλος ὑπουργὸς τῆς Γεωργίας Βιὲν ἵδρυσεν ἐν Παρισίοις ἐργαστήριον φυτικῆς παθολογίας, οὗ σκοπὸς εἶνε ἡ μελέτη τῶν νόσων τῶν φυτῶν καὶ ἡ ἐξεύρεσις τῶν μέσων τῆς θεραπείας αὐτῶν.

— Κατὰ τὸν προσεχῆ μῆνα ἐν Σαλτζβούργῳ τῆς Αὐστρίας θέλει συνέλθει διεθνὲς γεωδαισικὸν συνέδριον.

— Μετὰ τὴν νέαν λαμπρὰν καὶ πληρεστάτην ἔκδοσιν τοῦ Ὁδηγοῦ τῆς Ἑλλάδος τοῦ Βαίδεκερ ἐξεδόθη νῦν καὶ τὸ πρῶτον μέρος τοῦ γαλλικοῦ Ὁδηγοῦ τοῦ Joanne, οὗ δὲν εἴχομεν ἔκδοσιν μεταγενεστέραν τῆς τοῦ 1873. Τὸ πρῶτον τοῦτο μέρος εἶνε ἀφιερωμένον εἰδικῶς εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὰ περίχωρα αὐτῶν (Φάληρον, Πειραιεύς, Σαλαμίς, Αἴγινα, Ὑμηττός, Μαραθών, Φυλή, Ἐλευσὶς κτλ.) συνετάχθη δὲ ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τριετίαν ὡς ἑταίρου τῆς γαλλικῆς σχολῆς διατρίψαντος ἐν Ἀθήναις κ. Haussoullier. Τὸν Ὁδηγὸν συνοδεύουσιν ἄριστα κεχαραγμένοι καὶ ἀκριβέστατοι γεωγραφικοὶ καὶ τοπογραφικοὶ χάρται, προτάσσεται δ' αὐτοῦ καὶ γαλλοελληνικὸν λεξιλόγιον, χρησιμώτατον εἰς τοὺς ξένους περιηγητάς, τοὺς θέλοντας νὰ ἐπισκεφθῶσι τὴν Ἑλλάδα.

— Αἱ ἐν Βαϋρούθῃ παραστάσεις τῶν ἔργων τοῦ Βάγνερ, χάριν τῶν ὁποίων ξένοι πολυάριθμοι συνέρρευσαν πανταχόθεν τῆς Εὐρώπης, ἔληξαν. Καίτοι αἱ δαπάναι τῶν παραστάσεων, περιλαμβανομένης καὶ τῆς ἐξ 80,000 μάρκων δαπάνης πρὸς εἰσαγωγὴν τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς ἐν τῷ θεάτρῳ, ἀνῆλθον εἰς 340,000 μάρκων (450,000 φρ), οὐχ ἧττον τὰ κέρδη ὑπῆρξαν σημαντικά.

— Ἐκ τοῦ γνωστοτάτου μυθιστορήματος τοῦ Ρώσσου Δοστοϊέβσκη *Ἔγκλημα καὶ ἐξιλασμός*, οἱ Γάλλοι δημοσιογράφοι Hugues le Roux καὶ Paul Ginisty ἐξήγαγον πεντάπρακτον δρᾶμα, ὅπερ θέλει ἀναβιβασθῇ ἐπὶ σκηνῆς τοῦ ἐν Παρισίοις θεάτρου τοῦ *Ὠδείου*.

— Ὁ διάσημος Ἰταλὸς ἐκδότης Sonzogno ἐνῴκίασε τὸ ἐν Παρισίοις θέατρον «Gaîté», ὅπως κατὰ τὴν προσεχῆ παγκόσμιον ἔκθεσιν ψάλῃ ἐν αὐτῷ ὁ ἐκ τῶν ἀρίστων Ἰταλῶν καλλιτεχνῶν θίασος, ὃν σκοπεῖ νὰ συγκροτήσῃ.

—Ὁ γενναιότερος ἀγοραστὴς εἰκόνων σήμερον εἶνε ἡ Ἀμερική, διότι αὐτόθι εὑρίσκονται ἄνθρωποι προσφέροντες ποσὰ τὰ ὁποῖα οὔτε ἰδιῶται, οὔτε συλλογαὶ καὶ Μουσεῖα ἐν Εὐρώπῃ δύνανται νὰ καταβάλλωσι. Τελευταῖον ὁ πλούσιος ἀμερικανὸς Vanamacker ἠγόρασε τὸν «Χριστὸν ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ» τοῦ Μιχαὴλ Μουγκάσκη ἀντὶ 500,000 φρ. Ὁ αὐτὸς Μαικήνας ἔχει τοῦ αὐτοῦ ζωγράφου καὶ τὸν «Χριστὸν πρὸ τοῦ Πιλάτου».

Ἤρξαντο ἤδη ὑπὸ τῆς ὑπὸ τὸν ἀνθυπολοχαγὸν κ. Ἀλ. Μαυροκορδᾶτον ἀποστολῆς αἱ ἐργασίαι πρὸς σχεδίασιν τοῦ νέου τοπογραφικοῦ χάρτου τῆς Θεσσαλίας. Αἱ τοπογραφικαὶ αὗται ἐργασίαι βάσιν ἔχουσι τὸν ὑπὸ τοῦ γαλλικοῦ ἐπιτελείου σχεδιασθέντα γεωγραφικὸν χάρτην τῆς παλαιᾶς Ἑλλάδος, ἀλλ' ὁ κ. Μαυροκορδᾶτος θὰ θέσῃ ἐν Θεσσαλίᾳ τὰ σημεῖα τοῦ τριγωνισμοῦ. Ὁ τοπογραφικὸς τῆς Θεσσαλίας χάρτης περατωθήσεται ἐντὸς τετραετίας, μεθ' ὃ ἐλπίζεται, ὅτι ἔσονται ἀρκούντως προπαρεσκευασμένοι οἱ ἡμέτεροι ἀξιωματικοί, οἵτινες ἐν Εὐρώπῃ εἰδικῶς σπουδάζουσιν, ὅπως ἐπιληφθῶσι τῆς σχεδιάσεως τοπογραφικοῦ χάρτου τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος, ἔργου ἀναγκαιοτάτου· διότι ἐκτὸς τῶν ἄλλων ὠφελημάτων αὐτοῦ, θὰ κατασταθῇ δυνατὸς ὁ ἐπὶ τῇ βάσει τούτου καταρτισμὸς τῶν κτηματολογίων.

—Ἔκτακτος διὰ τὰς Ἀθήνας συναυλία παρασκευάζεται χάριν τῶν ἑορτῶν τῆς εἰκοσιπενταετηρίδος τοῦ Βασιλέως. Ἡ συναυλία θέλει δοθῇ εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τοῦ φιλολογικοῦ Συλλόγου Παρνασσοῦ, θέλουσι δὲ λάβει μέρος εἰς αὐτὴν ὑπὲρ τοὺς τριάκοντα ἐκ τῶν ἄριστα κατηρτισμένων νέων ἐρασιτεχνῶν μουσικῶν ἀποτελούντων πλήρη ὀρχήστραν, ἥτις ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ μουσικοδιδασκάλου κ. Ρεμαντᾶ θέλει ἐκτελέσει πεφημισμένα ἔργα, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ῥαψῳδίαν συντεθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ἰδίου Ρεμαντᾶ, φέρουσαν τὸν τίτλον «Παρθενὼν» εἰς τέσσαρα μέρη διῃρημένην καὶ ἀλληγορικῶς δηλοῦσαν τέσσαρας διαφόρους ἐποχὰς τοῦ Παρθενῶνος, τὴν ἵδρυσιν αὐτοῦ, τὴν καταστροφήν, τὴν ἀναγέννησιν καὶ τὸ μέλλον αὐτοῦ.

— Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν, ὁ ἐνταῦθα «Διδασκαλικὸς σύλλογος» ἐτέλεσε τὴν ἐπέτειόν του, καθ' ἣν ὁ πρόεδρος αὐτοῦ κ. Ἐμμ. Γαλάνης ἐξέθηκε τὰ τοῦ Συλλόγου, ὁ δὲ ταμίας κ. Π. Ραζῆς ἀνέγνω λεπτομερῆ λογοδοσίαν, ἐξ ἧς ἐμφαίνεται ὅτι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο αἱ μὲν εἰσπράξεις ἀνῆλθον εἰς δραχ. 3,508, αἱ δὲ δαπάναι εἰς δρ. 2,880. Μετὰ τὰς λογοδοσίας ἡ συνέλευσις ἐξέλεξε τριμελῆ ἐξελεγκτικὴν ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν κκ. Μαντσάκου, Ν. Ἀναστασίου καὶ Γ. Ν. Μεγαρέως ὅπως ἐνεργήσωσι τὴν ἐξέλεγξιν τοῦ ταμείου τῆς διαχειρίσεως τοῦ 1887—1888.

Ὁ ἐν Παρισίοις γνωστὸς ἑλληνιστὴς κ. Émile Legrand ἀνέλαβε νὰ δημοσιεύῃ ἐν τῷ ἐγκρίτῳ γαλλικῷ περιοδικῷ συγγράμματι «Κριτικῇ καὶ φιλολογικῇ Ἐπιθεωρήσει» (Revue critique et littéraire) κατὰ μῆνα ἀνάλυσιν, μᾶλλον ἢ ἧττον λεπτομερῆ, παντὸς νεωστὶ ἐκδιδομένου ἑλληνικοῦ βιβλίου, οὗτινος ἀντίτυπον ἤθελε σταλῇ αὐτῷ. Ἡ βιβλιογραφικὴ αὕτη ἐργασία τοῦ κ. Legrand θέλει συντελέσει βεβαίως ἵνα καταστήσῃ καὶ τοῖς ξένοις γνωστὰ τὰ φιλολογικὰ καὶ ἐπιστημονικὰ προϊόντα τῆς ἡμετέρας πατρίδος. Οἱ Ἕλληνες συγγραφεῖς οἵτινες θὰ ἐπεθύμουν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ν' ἀποστείλωσι τὰ συγγράμματα αὐτῶν πρὸς τὸν κ. Legrand παρακαλοῦνται νὰ διευθύνωσιν αὐτὰ οὕτω·

Monsieur Émile Legrand, professeur à l' École nationale des langues orientales. Rue Humboldt, 25. Paris.

Digitized by Google

ΜΙΚΡΟΣ ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΗΤΟΙ

ΕΠΙΤΟΜΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ

μετὰ εἰσαγωγῆς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ φιλολογίαν καὶ παραρτήματος κυρίων ὀνομάτων

ΥΠΟ

Α. Γ. ΓΙΑΝΝΑΡΗ

ΕΞΕΔΟΘΗ ΑΡΤΙ

ΤΟ Ε΄ ΤΕΥΧΟΣ

Ἕκαστον τεῦχος τιμᾶται δράχμῆς.— Τὸ ὅλον ἔργον θέλει ἀπαρτισθῇ ἐκ 10-12 τευχῶν.

Ἡ ἔκδοσις τοῦ ἔργου τούτου ἀναπληροῖ ἔλλειψιν λίαν ἐπαισθητὴν ἐν τῇ γλώσσῃ ἡμῶν. Τὸ *Ἐπίτομον Λεξικὸν* ἔσται ἄριστον βοήθημα ἐπαρκοῦν εἰς τὰς ἀνάγκας οὐ μόνον τῶν ἐργαζομένων λογίων, ἀλλὰ καὶ παντὸς ἐπιθυμοῦντος νὰ γράφῃ ἀπταίστως τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν.

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας». Καὶ οἱ μὲν ἐν Ἀθήναις καταβάλλουσι τὴν ἀξίαν ἑκάστου ἐκδιδομένου τεύχους ἅμα τῇ λήψει αὐτοῦ. Οἱ δὲ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ παρακαλοῦνται ὅπως μετὰ τῆς περὶ ἐγγραφῆς αἰτήσεώς των συναποστέλλωσι τὸ ἀντίτιμον *τοὐλάχιστον πέντε τευχῶν*, ἤτοι οἱ μὲν τοῦ ἐσωτερικοῦ *δραχ. 5*, οἱ δὲ τοῦ ἐξωτερικοῦ *φρ. χρυσᾶ 5*.—Πρὸς ἀποφυγὴν συχνῶν συνεννοήσεων δύνανται οἱ εὐαρεστούμενοι νὰ προαποστείλωσιν ἐφάπαξ τὴν ὅλην ἀξίαν τῆς συνδρομῆς, ἤτοι δραχ. 10 οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ φρ. χρυσᾶ 10 οἱ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.

Πᾶσα αἴτησις δέον νὰ ἐπιγράφηται: «Πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς «Ἑστίας» εἰς Ἀθήνας».

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευῇ, 26 Αὐγούστου

Ἡ μνηστεία τοῦ διαδόχου Κωνσταντίνου

Ἡ πρὸ πολλοῦ ᾀδομένη ὡς ἐπικειμένη μνηστεία τοῦ διαδόχου τοῦ ἑλληνικοῦ θρόνου Κωνσταντίνου μετὰ τῆς πριγκιπίσσης Σοφίας, ἀδελφῆς τοῦ νῦν αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας, ἀπὸ τῆς προχθὲς εἶνε γεγονὸς ἐπισήμως κεκυρωμένον. Ἡ εὐφρόσυνος εἴδησις ἐτηλεγραφήθη παρὰ τοῦ ἡμετέρου βασιλέως πρὸς τὸν κ. πρωθυπουργὸν διὰ τοῦ ἑπομένου τηλεγραφήματος:

Ἐκ ΚΟΠΕΓΧΑΓΗΣ, 23 Αὐγούστου, ὥρα 11,20΄ π.μ.

Πρωθυπουργὸν *Ἀθήνας*.

Ἀγάλλομαι ἀγγέλλων ὑμῖν τοὺς ἀρραβῶνας τοῦ διαδόχου μετὰ τῆς πριγκιπίσσης Σοφίας, ἀδελφῆς τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας. ΓΕΩΡΓΙΟΣ.

Ὁ κ. Πρωθυπουργὸς ἀμέσως διεβίβασεν εἰς Κοπεγχάγην, Βερολῖνον καὶ Πετρούπολιν λίαν ἐνθουσιώδη συγχαρητήρια ἐν ὀνόματι ἑαυτοῦ καὶ τῆς Κυβερνήσεως.

Ἡ πριγκίπισσα Σοφία-Δωροθέα-Οὐλερίχη-Ἀλίκη ἐγεννήθη ἐν Πότσδαμ τῇ 2/14 Ἰουνίου 1870 καὶ εἶνε τὸ πέμπτον τέκνον τοῦ ἀποθανόντος αὐτοκράτορος Φρειδερίκου Γ΄ καὶ τῆς αὐτοκρατείρας Βικτωρίας, πρωτοτόκου θυγατρὸς τῆς Βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας.

Κατὰ τηλεγράφημα ἐκ Βερολίνου πρὸς τὴν «Ἐφημερίδα» ἅπας ὁ γερμανικὸς τύπος χαιρετίζει τοὺς ἀρραβῶνας συμπαθέστατα, ἐκφράζων τὴν χαράν του ὅτι ἡ πριγκίπισσα θὰ βασιλεύσῃ ἐπὶ χωρῶν πεφημισμένων ἐπὶ ὑψίστῳ πολιτισμῷ, καὶ ὁμιλῶν φιλικώτατα περὶ τῶν Ἑλλήνων. Ὁ διάδοχος τῶν Ἑλλήνων ἐμποιεῖ εἰς ἅπαντας ἀρίστην ἐντύπωσιν.

Ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς ἐπανέρχεται ἐνταῦθα κατὰ τὰς 10-15 Σεπτεμβρίου μετὰ τοῦ Διαδόχου, ὅστις πρὸ τῆς ἐπανόδου του εἰς Βερολῖνον, ὅπου ἐντὸς τριῶν τὸ πολὺ μηνῶν θέλει τελέσει τοὺς γάμους του, προτίθεται νὰ καταρτίσῃ ἐνταῦθα τὸν στρατιωτικόν του οἶκον προσλαμβάνων ὑπασπιστὰς καὶ λοιποὺς αὐλικούς. Ἐπίσης θέλει ἀγοράσει οἰκίαν ἐν ᾗ θὰ κατοικήσῃ μετὰ τὸν γάμον. Ὡς τοιαύτην λέγεται ὅτι θέλει ἐκλέξει τὴν τοῦ κ. Σ. Ψύχα ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Κηφισίας.

Καθ᾽ ὅλα τὰ φαινόμενα, ἐπάγεται ἡ «Ἐφημερίς», ταχύτατα πρέπει ν᾽ ἀναμένωμεν καὶ ἄλλο παρόμοιον εὐτυχὲς γεγονὸς ἐν τῷ βασιλικῷ οἴκῳ τῆς Ἑλλάδος. Οἱ δὲ Βασιλεῖς ἡμῶν εἶνε διατεθειμένοι ἐκτὸς τούτου καὶ αὐτὸν τὸν βασιλόπαιδα Γεώργιον ταχέως ν᾽ ἀποκαταστήσωσι διὰ γάμου.

Μετὰ πυρετώδους δραστηριότητος ἐνεργοῦνται αἱ προκαταρκτικαὶ μελέται τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ γενησομένων ὑδραυλικῶν ἔργων. Τὸ ὑπὸ τοὺς μηχανικοὺς κκ. Couvert καὶ Debilli συνεργεῖον ἀποπερατῶσαν ἤδη τὰς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους μελέτας διὰ τὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν μεταξὺ Βόλου καὶ Λεχωνίων, διετάχθη νὰ προβῇ εἰς τὴν ἔναρξιν τῶν ἀναγκαίων τοπογραφικῶν μελετῶν πρὸς ἀποξήρανσιν τῶν μεταξὺ Καρδίτσης καὶ Φαρσάλων ἑλῶν. Τὸ δὲ ὑπὸ τοὺς μηχανικοὺς κ.κ. Gracius καὶ Δασκαλάκην ἔχει ἤδη σχεδὸν ἀποπερατώσει τὰς τοπογραφικὰς μελέτας τοῦ παρὰ τὸν Πηνειὸν ποταμὸν ἐδάφους ἐπὶ μήκους πεντήκοντα περίπου χιλιομέτρων. Προσεχῶς καταρτίζονται καὶ ἕτερα συνεργεῖα διὰ τὴν μελέτην ὁλοκλήρου σχεδὸν τοῦ Θεσσαλικοῦ πεδίου.

— Τὴν νύκτα τῆς παρελθούσης Πέμπτης ἀπεβίωσεν ὁ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργὸς Κ. Λομβάρδος καταβληθεὶς ὑπὸ τῆς μακρᾶς νόσου, ἥτις ἐπὶ δύο μῆνας κατέτρυχεν αὐτόν. Ἡ κηδεία τοῦ μεγατίμου ἀνδρὸς γενήσεται αὔριον δημοτελεστάτη, ὁρισθέντος πρὸς τοῦτο τοῦ ποσοῦ 7,000 δραχμῶν.

— Ἀπὸ τῆς 15 τοῦ προσεχοῦς μηνὸς Σεπτεμβρίου ἐπαναλαμβάνονται τὰ μαθήματα τῆς τηλεγραφικῆς σχολῆς. Οἱ θέλοντες νὰ μαθητεύσωσιν ἐν τῇ σχολῇ ταύτῃ δέον νὰ ὦσιν ἀπόφοιτοι Γυμνασίου καὶ ὑποβάλωσι μέχρι τῆς 5 Σεπτεμβρίου εἰς τὴν γενικὴν διεύθυνσιν τῶν ταχυδρομείων καὶ τηλεγράφων τὰς πρὸς κατάταξιν αἰτήσεις των. Καθηγηταὶ δὲ τῆς σχολῆς διωρίσθησαν οἱ κκ. Κ. Μαρῖνος, Δ. Σεμτέλλος καὶ Δ. Ἀβαντινός, καὶ ὁ ἐπιθεωρητὴς κ. Κ. Καζάκος.

— Κατὰ τὸν μῆνα Ἰούλιον ἐξεδόθησαν ὑπὸ τῶν διαφόρων ταχυδρομικῶν γραφείων ἐπιταγαὶ ἀξίας δραχ. 263,655,05, ἐξ ὧν εἰσεπράχθησαν τέλη ὑπὲρ τοῦ δημοσίου δραχ 1981, ἐξηργυρώθησαν δὲ τοιαῦται 2514, ἀντιπροσωπεύουσαι ἐν ὅλῳ τὸ ποσὸν δραχμῶν 257,504,31.

— Ἡ δοθησομένη ἀποζημίωσις εἰς τὸν κ. Α. Κωνσταντινίδην διὰ τὴν πυρκαϊὰν τῶν Καταστημάτων αὐτοῦ ὡρίσθη ἐπὶ τῇ βάσει τῆς γενομένης πραγματογνωμοσύνης εἰς δραχ. 87,600.

— Ἐντὸς μικροῦ ἱδρύεται νέον ὑφαντήριον μεταξὺ Πειραιῶς καὶ Νέου Φαλήρου ἀκριβῶς κάτωθι τοῦ Γαλλικοῦ μνημείου. Ἱδρυταὶ αὐτοῦ εἰσὶν οἱ ἀδελφοὶ κκ. Νικόλαος καὶ Γεώργιος Σελᾶς, ὁ πρῶτος ἐπὶ μακρὸν διευθύνας τὰ γραφεῖα τοῦ μεγάλου ἐργοστασίου τῶν ἀδελφῶν Ρετσίνα, ὁ ἕτερος δὲ ἐργασθεὶς ἐπίσης ἐν τῷ αὐτῷ καταστήματι.

— Μεταξὺ τῶν ἄλλων εὑρημάτων τοῦ κεντρικοῦ ταμείου εὑρέθησαν ἐν τῷ σιδηρῷ δωματίῳ αὐτοῦ ἐν τοῖς κιβωτίοις τῶν παρακαταθηκῶν δύο κιβώτια ἀγνώστου περιεχομένου καὶ προελεύσεως. Τὰ κιβώτια ταῦτα φαίνονται κατατεθειμένα ἐκεῖ πρὸ τριακονταετίας, καὶ ὅμως οὐδὲν σχετικὸν ἔγγραφον περὶ αὐτῶν ὑπάρχει. Ὁ κεντρικὸς ταμίας κ. Καλογερῆς ἅμα ὡς εὑρέθησαν τὰ κιβώτια ἀπέστειλε πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν ἔγγραφον ζητῶν ὁδηγίας περὶ τοῦ δέοντος γενέσθαι.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Ε. Γ. Σ. Δυρράχιον. Ἀπεστάλησαν καὶ τὰ λοιπά, ὡς καὶ τὰ ζητηθέντα ἄλλα βιβλία. Ἀπαντῶμεν καὶ ἰδιαιτέρως. —κ. Κ. Π Ὀδησσόν. Δὲν παρεδόθησαν ἔτι εἰς κοινὴν χρῆσιν, ἐν Εὐρώπῃ τοὐλάχιστον, καὶ ἑπομένως δὲν ἐγένοντο ἔτι ἀντικείμενον ἐμπορίου. — κ. Π. Η. Π. Κερασοῦντα. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. ἀλλ᾽ εἶνε ἀκατάλληλον διὰ τὴν «Ἑστίαν».—*Ἀναγνώστῃ τῆς Ἑστίας*. Ἐλήφθη ἡ δέουσα πρόνοια καὶ παρεσκευάσθη ἤδη, ἄξιον τῶν προσδοκιῶν σας. Ἡ ἐκτύπωσις καὶ αὐτοῦ ἐγένετο ἐν Λειψίᾳ, διότι εἶνε εἰ-

Digitized by Google

κονογραφημένον. Λίαν προσεχῶς δημοσιευθήσεται ἡ Ἀγγελία.— Κυρίαν Δ. Γ. Νεάπολιν. Ἀτυχῶς ἐξηντλήθη πρὸ πολλοῦ. —κ. Θ. Φ. Κωνσταντινούπολιν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν φιλόφρονα προσφοράν. Ταχυδρομικῶς ἀπαντῶμεν. —κ. Π. Γ Γένιτσεν. Ἐνεγράφη εἰς τὴν Ἱστορίαν ὁ κ. Σ. Κ., ἐγένετο δὲ καὶ ἡ ἀλλαγὴ τῆς διευθύνσεως τοῦ κ. Α. Π. Κ. Ἡ ἱστορία Παπαρρηγοπούλου, πρὸ πολλοῦ περατωθεῖσα, τιμᾶται φρ. 50 ἄδετος, φρ. 70 δεδεμένη.—*Τακτικῷ συνδρομητῇ.* Δὲν γνωρίζομεν, καὶ οὔτε οἱ εἰδήμονες τῶν Ἀθηναϊκῶν οὓς ἠρωτήσαμεν ἠδυνήθησαν νὰ μᾶς πληροφορήσωσι.—κκ. Δ. Β. Παρισίους, Μ. Γ. Κάϊρον, Κ.-Μ. Κωνσταντινούπολιν Ι. Β. Βῶλον, Ε. Κ. Θήβας, Σ. Μ. καὶ Σαν Πάτρας, Ε. Μ. Μαλοροσίσκαγιαν καὶ Ι. Κ. Νικολάϊεφ. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—*Φιλοβιβλῳ.* Ἀκριβεῖς πληροφορίαι ἀπὸ τῆς ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως μέχρι σήμερον δὲν ὑπάρχουσι. Κατὰ τὸν κατάλογον τοῦ Α. Παπαδοπούλου Βρετοῦ ἀπὸ τῆς ἐφευρέσεως τῆς τυπογραφίας μέχρι τοῦ **1832** ἐξεδόθησαν ἑλληνικὰ βιβλία 1278. Ἀλλὰ καὶ ὁ κατάλογος οὗτος δὲν εἶνε πλήρης, παραλειφθέντων ἱκανῶν βιβλίων μὴ περιελθόντων εἰς γνῶσιν τοῦ ἐκδότου. Καθ' ὑπολογισμὸν μᾶλλον προσεγγίζοντα εἰς τὴν ἀλήθειαν τὰ ἀπὸ τοῦ 1476, ὅτε ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ἑλληνικὸν βιβλίον, μέχρι τῆς ἀνιδρύσεως τοῦ ἡμετέρου Κράτους ἐκδοθέντα ἑλληνιστὶ ὑπὸ Ἑλλήνων βιβλία ἀνέρχονται εἰς 1750. — κ. Σ. Β. Βραΐλαν. Ἐλήφθησαν καὶ διετέθησαν συμφώνως τῇ παραγγελίᾳ σας· εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὴν φιλικὴν φροντίδα. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—κ. Κ. Μ. Κ. Ταγανρόγ. Ἀπεστάλη ταχυδρομικῶς· τὸ ἀντίτιμον εὐαρεστήθητε νὰ καταβάλητε τῷ αὐτόθι κ. Π. Η. Η. πρὸς ὃν ἐγράψαμεν περὶ τούτου — κ. Ν Β. Φ. Σαμοθράκην. Ταχυδρομικῶς ἀπαντῶμεν.—*Φιλοδήμῳ.* Συμφωνοῦμεν, ἀληθὲς δὲ ὅτι βαρέως νοσοῦσα πρέπει νὰ θεωρῆται ἡ κοινωνία ἐκείνη, ὅπου ἕκαστος ἀντὶ νὰ φροντίζῃ νὰ κάμνῃ τὸ χρέος του σκέπτεται μόνον νὰ κάμῃ τὸν δρόμον του.—κ. Δ. Λ. Ληξούριον. Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὰς εὐμενεῖς φροντίδας. Τὴν ἀποστολὴν τῶν βιβλίων θέλομεν ἐνεργήσει λίαν προσεχῶς.—κ. Κ. Ε. Χ. Πάτρας. Ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος ἤδη.— κ. Π. Γ. Π. Ὀδησσόν. Ἐλήφθησαν καὶ ἀπεστάλησαν ὑμῖν τὰ ζητηθέντα.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

26 Αὐγούστου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμή*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	496.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	497.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	592.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	508.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	256.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	100.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		522.—

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,165.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	197.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	79.50
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	207.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	150.50
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	414.
Ἑταιρία Φωταερίου	» »	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως.	32.20
3μην.	32.—
Σ—Τραπεζικὸν Ὄψεως	127 —
» 3μην.	126 —

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	25.38
Λίρα ὀθωμανική	28.85

ΝΕΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

ὧν ἡ πώλησις ἀνετέθη ἀποκλειστικῶς

ΕΙΣ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

Γ. Α. Παπαβασιλείου, *Ἑλληνικὴ Χρηστομάθεια* πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Α' τάξεως τῶν ἑλληνικῶν σχολείων, μετὰ σημειώσεων .... Δραχ. 1.50

— *Ἑλληνικὴ Χρηστομάθεια* πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητριῶν τῶν Παρθεναγωγείων, μετὰ σημειώσεων........ » 1.50

— *Ξενοφῶντος Κύρου Ἀνάβασις*, πρὸς χρῆσιν τῶν ἐν τοῖς Γυμνασίοις καὶ Ἑλληνικοῖς σχολείοις μαθητῶν, μετὰ σημειώσεων, γεωγραφικοῦ πίνακος καὶ 28 λιθογραφικῶν εἰκόνων » 2.—

Δημ. Παπαγεωργίου, *Γραμματικὴ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσης*, πρὸς χρῆσιν τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων, Παρθεναγωγείων καὶ Γυμνασίων........ » 2.50

Σπ. Μηλιαράκη, *Ἐγχειρίδιον Φυσιογνωσίας. Μέρος Α', Στοιχεῖα Φυσικῆς Ἱστορίας*, μετὰ πολλῶν ἐξηγητικῶν εἰκόνων. Πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Β' τάξεως τῶν ἑλλην. Σχολείων. Κατὰ τὸ πρόγραμμα τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημ. Ἐκπαιδεύσεως........ » 2.50

Μιχ. Κ. Σακελλαροπούλου, *Ἡ Παιδαγωγικὴ τοῦ δημοτικοῦ Σχολείου* .... » 4.—

Παναγ. Σ. Κορδύλη, *Στοιχεῖα Χημείας*. Ἄδετον........ » 2.—

Τὸ αὐτὸ βιβλίον χαρτόδετον........ » 2.75

Καλῶς δεδεμένον........ » 3.25

Δημ. Κ. Ζαγγογιάννη, *Θέματα λατινικὰ* πρὸς ἄσκησιν τῶν μαθητῶν εἰς τὸ ὁμαλὸν τυπικόν, κατὰ τὰ ὁριστὰ τοιούτου εἴδους βιβλία ἐν Γερμανίᾳ........ » 1.25

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 —1423

Digitized by Google

49

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 610.—4 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1888. ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 662

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΖΩΓΡΑΦΕΙΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ὑπὸ **Δ. Ν. Βερναρδάκη.**

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ, μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ μετάφρασις Χ. Α.

Η ΑΛΩΣΙΣ ΤΟΥ ΟΧΥΡΩΜΑΤΟΣ.

ΥΓΙΕΙΝΗ, Ο ΦΟΒΟΣ.

Η ΥΠΕΡΜΕΤΡΟΣ ΠΟΛΥΤΕΛΕΙΑ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ.

ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟΝ ΤΟΥ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ.

ΓΝΩΜΑΙ ΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἡ ἐσωτερικὴ διακόσμησις τοῦ Ζαππείου ἐξακολουθεῖ δραστηρίως, σχεδὸν δ' ἅπασαι αἱ προθῆκαι εἶνε ἤδη ἕτοιμοι πρὸς ὑποδοχὴν τῶν ἐκθεμάτων, ἅτινα καταφθάνουσιν ἄφθονα ἐκ τῶν διαφόρων πόλεων τοῦ κράτους. Ἡ ἐπιτροπὴ πεποιθυῖα ὅτι θὰ ἔχῃ τὸν κατάλληλον χρόνον πρὸς εὐπρόσωπον ἔκθεσιν τῶν διαφόρων ἀντικειμένων, παρήγγειλε τηλεγραφικῶς ἁπάσαις ταῖς ἐπιτροπαῖς ὅπως μὴ παύσωσι δεχόμεναι ἐκθέματα μέχρι τῆς 15 ἐλευσομένου Σεπτεμβρίου. Τὸ τοιοῦτο δὲ καθιστᾷ γνωστὸν καὶ τοῖς ἐν Ἀθήναις δηλώσασιν ἐκθέταις τοῖς καθυστεροῦσιν ἔτι, διότι πέραν τῆς προθεσμίας ταύτης καὶ ἕνεκα τῆς τυπώσεως τοῦ καταλόγου πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς Ἐκθέσεως καὶ ἕνεκα τῶν ἀναγκῶν τῆς διακοσμήσεως οὐδὲν ἔκθεμα θὰ γίνεται δεκτὸν ἐν τῷ μεγάρῳ.

Ἡ τοποθέτησις τῶν μηχανημάτων καὶ τῶν συρμάτων τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς ἤρξατο ἐν τῷ μεγάρῳ πρὸ δεκαπενθημερίας ὑπὸ εἰδικῶν μηχανικῶν καὶ ἐργατῶν ἀφικομένων ἐκ Παρισίων.

Ὁ παρ' ἡμῖν καλλιτέχνης κ. Ν. Λύτρας τῇ παρακλήσει τῆς Ἐπιτροπῆς ἐσχεδίασε τὸν τύπον τῶν ἀπονεμηθησομένων διπλωμάτων. Τὸ ἔργον κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἀξιωθέντων νὰ ἐξετάσωσι τοῦτο κρίνεται ἄριστον, καὶ μέλλον νὰ τιμήσῃ τὴν ἀναγεννωμένην ἑλληνικὴν καλλιτεχνίαν.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐν τῷ ἀρχείῳ τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἑταιρίας ἀπόκειται δίπλωμα ἐπὶ περγαμηνῆς τοῦ ΙΔ' αἰῶνος, ἐκδεδομένον ὑπὸ Ροβέρτου τοῦ Ταραντίνου. Τοῦ διπλώματος τούτου, οὗ ἄγνωστον ἦν τὸ περιεχόμενον, μὴ ἐπιτευχθείσης τῆς ἀναγνώσεως αὐτοῦ ἕνεκα τῆς φθορᾶς τῆς περγαμηνῆς, τὸ συμβούλιον τῆς ἑταιρίας ἀνέθηκε τὴν μελέτην εἰς τὸν μεσαιωνοδίφην κ. Ἰω. Ρωμανὸν γυμνασιάρχην ἐν Κερκύρᾳ, ἀπὸ μακροῦ χρόνου εὐδοκίμως ἀσχολούμενον εἰς τὴν ἐξερεύνησιν τῆς μεσαιωνικῆς ἱστορίας τῆς Ἑπτανήσου καὶ τῆς Ἠπείρου. Οὗτος δὲ μετ' ἀγάπης πολλῆς ἀσχοληθεὶς εἰς τὸ ἔργον, συνέταξε πραγματείαν περὶ αὐτοῦ, δημοσιευθησομένην ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἑταιρίας. Ἐκ τῆς μελέτης τοῦ λατινιστὶ γεγραμμένου ἐγγράφου τούτου, οὗ ἡ ἀνάγνωσις περιεῖχε δυσκολίας ἱκανὰς νὰ ἐμβάλωσιν εἰς ἀπόγνωσιν καὶ τοὺς μάλιστα ἐγκαρτεροῦντας εἰς τὰς τοιαύτας σπουδάς, κατεδείχθη ὅτι ἡ σπουδαιότης αὐτοῦ ὑπερβάλλει πᾶσαν προσδοκίαν. Διότι δι' αὐτοῦ μέγα ἐπιχέεται φῶς εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Κερκύρας ἐν ἐποχῇ σκοτεινοτάτῃ, πολλὰ δὲ περιεργότατα ἐξ αὐτοῦ ἐξάγονται, διαλαθόντα τὰς ἐρεύνας καὶ αὐτοῦ τοῦ Hopf ὅστις εἶχε γνῶσιν τοῦ ἐγγράφου. Διαλαμβάνει δὲ τὸ δίπλωμα κυρίως περὶ προνομίων, χορηγηθέντων ὑπὸ τοῦ δεσπότου τῆς Ἠπείρου Μιχαὴλ τοῦ Β' εἰς τριακοντατρεῖς ἱερεῖς τῆς ἐξοχῆς Κερκύρας, ἅτινα ἐνίοτε παρεβιάζοντο ὑπὸ τῶν διοικητῶν, οὗ ἕνεκα ἠναγκάζοντο οἱ ἱερεῖς νὰ καταφεύγωσι κατὰ καιροὺς πρὸς τοὺς Ταραντίνους ἡγεμόνας, τοὺς δεσπότας τῆς χώρας, ἵνα λαμβάνωσι τὴν ἐπικύρωσιν τῶν προνομίων.

— Ἐδημοσιεύθη ἄρτι τὸ πρῶτον τεῦχος τοῦ θ' τόμου τοῦ ὑπὸ τῆς ἐν Λονδίνῳ ἑταιρίας πρὸς προαγωγὴν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν ἐκδιδομένου περιοδικοῦ συγγράμματος (**The journal of Hellenic Studies**), μεταρρυθμισθέντος ἐπὶ νέων ὅλως βάσεων. Ἀπὸ τοῦδε τὸ περιοδικὸν τοῦτο θὰ ἐκδίδεται εἰς σχῆμα μεῖζον, ὅμοιον πρὸς τὸ τῆς *Ἑστίας*, οἱ δὲ πρότερον ἐν ἰδιαιτέροις τεύχεσιν εἰς φύλλον δημοσιευόμενοι πίνακες θὰ συρράπτωνται μετὰ τοῦ κειμένου πρὸς πλείονα εὐκολίαν τῶν ἀναγνωστῶν. Τὸ ἀνὰ χεῖρας τεῦχος περιέχει ὕλην κατὰ προτίμησιν ἀρχαιολογικήν, καὶ δή: 1) Διατριβὴν τοῦ **Cecil Smith** περὶ δύο γραπτῶν ἀγγείων ἀπεικονιζουσῶν θυσίας, μετὰ δύο πινάκων. 2) Περὶ παραστάσεως τοῦ Ἕκτορος καὶ τῆς Ἀνδρομάχης ἐπὶ ἀρχαίου ἀγγείου μετὰ πίνακος ὑπὸ **P. Gardner**. 3) Μετρολογικὰς σημειώσεις ὑπὸ **W. Ridgeway**. 4) Περί τινων μουσείων τῆς Βορείου Εὐρώπης μετὰ πίνακος ὑπὸ **L. R. Farnell**. 5) Περὶ παραστάσεως χωρῶν καὶ πόλεων ὑπὸ τῆς ἀρχαίας τέχνης μετὰ πίνακος, ὑπὸ **P. Gardner**. 6) Περί τινων ἀρχαιολογικῶν ἀνακαλύψεων ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ ὑπὸ **J. T. Bend**. 7) Ἀνέκδοτον ψήφισμα τοῦ δήμου Λισσατῶν ἐν Λυκίᾳ ὑπὸ **E. L. Hicks**. 8) Ἀνέκδοτον ἐπιγραφὴν Ἀνάφης, μνημονεύουσαν ἄγνωστον τέως ὄνομα τεχνίτου, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ. 9) Τὸ δεύτερον μέρος τῆς ἱστορικῆς πραγματείας τοῦ **J. B. Bury** περὶ τῶν Λομβαρδῶν καὶ Ἑνετῶν ἐν Εὐβοίᾳ ἀπὸ τοῦ 1340—1470. 10) Ἀρχαιολογικὰς εἰδήσεις ἐξ Ἑλλάδος (1887—1888) ὑπὸ **Harrison**, καὶ 11) βιβλιογραφίαν. Πλὴν τῶν πινάκων τὸ τεῦχος κοσμεῖται καὶ διὰ πολλῶν εἰκόνων ἐν τῷ κειμένῳ, ἐν οἷς καὶ ἀπεικονίσεις τινῶν τῶν ἐν τῇ Ἀκροπόλει τελευταῖον γενομένων ἀρχαιολογικῶν εὑρημάτων.

— Τύποις Τεϋβνέρου ἐξεδόθησαν ἐσχάτως ἐν Λειψίᾳ διάφορα πλείστου λόγου ἄξια πονήματα, ἐξ ὧν μνημονεύομεν· 1) τὰς πρὸς τιμὴν τοῦ κλεινοῦ καθηγητοῦ τῆς φιλολογίας Ὄθωνος Ῥίβεκ (οὗ τὰ μαθήματα ἤκουσεν ἄλλοτε καὶ ὁ διάδοχος τοῦ ἑλληνικοῦ θρόνου) ὑπὸ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ συνταχθείσας φιλολογικὰς διατριβὰς ἐπὶ διαφόρων θεμάτων τῆς ἑλληνικῆς καὶ ῥωμαϊκῆς ἀρχαιότητος· 2) τὰ ἑλληνολατινικὰ καὶ λατινοελληνικὰ γλωσσάρια ὑπὸ Γέτζ καὶ Γούνδερμαν· 3) τὰ ἀποσπάσματα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων παρῳδιογράφων ὑπὸ Βράντ· 4) τοῦ Δεινάρχου τοὺς τρεῖς σωζομένους λόγους ὑπὸ Βλάς· 5) τὴν «ἑλληνικὴν σημασιολογίαν» ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Ἕχτ· 6) τὸν πρῶτον τόμον τῶν Ἠθικῶν τοῦ Πλουτάρχου, κριτικῇ ἐπιστασίᾳ Γ. Ν. Βερναρδάκη.

— Τὸ ἀντιλυσσικὸν Ἰνστιτοῦτον τοῦ Παστέρ, διὰ κοινῶν ἐράνων ἀνεγειρόμενον, οἰκοδομεῖται ἐν Παρισίοις, θὰ ἐγκαινισθῇ δὲ κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους. Τὸ ἀμφιθέατρον, ὅπου θὰ γίνωνται αἱ παραδόσεις καὶ αἱ δημόσιοι διαλέξεις, κεῖται ἐν τῷ ἰσογαίῳ. Ἕκαστος τῶν ἀκροατῶν θὰ ἔχῃ πρὸ αὐτοῦ μικρὸν ἐπικλινὲς γραφεῖον καὶ τὰ χρήσιμα πρὸς γραφήν. Εἰς τὸν πρῶτον ὄροφον ἐγκαθίσταται ἡ διεύθυνσις, τὸ συμβούλιον τοῦ καταστήματος καὶ αἱ διάφοροι διοικητικαὶ ὑπηρεσίαι. Ὄπισθεν τοῦ κυρίου οἰκοδομήματος θὰ ὑπάρχωσι

Digitized by Google

τέσσαρα απομεμονωμένα περίπτερα, σταχοὶ σκυλάκων, κτηνοτροφεῖα καὶ μικρὸς λειμών. Πέριξ τοῦ καταστήματος θὰ φυτευθῶσι κηπάρια μετὰ δενδρυλλίων, αναβρυτηρίων κτλ., παρέχοντα αὐτῷ ὄψιν χλοερὰν καὶ εὐάρεστον.

— Πρὸς δοκιμὴν τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου κατὰ τῆς χολέρας τοῦ Ρώσσου ἰατροῦ Γκαμαλέϊα, περὶ ἧς ἐκάμαμεν λόγον εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον, παρουσιάσθησαν τέσσαρες ἄνδρες προσφερόμενοι ἵνα ἐνεργήσῃ ἐπ' αὐτῶν τὰ πειράματά του ὁ Ρῶσσος ἰατρός. Εἰσὶ δὲ οἱ θαρραλέοι οὗτοι ἄνδρες δύο δημοσιογράφοι τῶν Παρισίων ὀνόματι Φουσὲ καὶ Λερμινά, ὁ ζωγράφος Βιλλέτ, καὶ ὁ ἰατρὸς Τρονσέν, πολλάκις ἀγωνισθεὶς κατὰ τῆς ὀλεθρίας νόσου ἐν ἐπιδημίαις, τελευταῖον δὲ κατὰ τὴν ἐν Τουλῶν ἐπιδημίαν τοῦ 1884.

— Ἐν γαλλικῇ ἐφημερίδι εὑρίσκομεν λεπτομερῆ σημείωσιν τῶν εἰσπράξεων τῶν Παρισινῶν θεάτρων κατὰ τὴν θεατρικὴν περίοδον τοῦ 1887—1888 (ἀπὸ 1 Μαρτίου 1887 μέχρις 28 Φεβρουαρίου 1888). Ὁ πίναξ οὗτος ἔχει ὡς ἑξῆς. Θέατρον Μελοδράματος εἰσέπραξε φρ. 2,904,070. Γαλλικὸν Θέατρον (Théâtre-Français) 1,744,788. Θέατρον κωμικοῦ μελοδράματος 1,222,374. Θέατρον «Variétés» φρ. 1,066,242. Θέατρον τοῦ Châtelet 950,973. Τὸ τῆς Πύλης Ἁγίου Μαρτίνου 950.608. Τὸ τοῦ Παλαὶ Ροαγιὰλ 903.197. Γυμνάσιον 855.155 Θέατρον Eden 828,050. Θέατρον «Gaîté» 770.707 Κωμειδύλλιον 664,412 Ὠδεῖον 603,647. Θέατρον «Folies Dramatiques» 478,035. Θέατρον «Ambigu» 472,232. Εἰς ταῦτα προσθετέα 12 ἔτι θέατρα εἰσπράξαντα ὀλιγώτερα ποσά. Τὸ ὅλον τῶν εἰσπραχθέντων ἀνῆλθεν εἰς 17,454,683 φράγκα, ὀλιγώτερα τοῦ προηγουμένου ἔτους κατὰ 1,780,114. Ἐκ τοῦ ὅλου τῶν γενομένων εἰσπράξεων ἐπληρώθησαν δικαιώματα εἰς τοὺς συγγραφεῖς τῶν παρασταθέντων ἔργων φρ. 1,795,508.

— Διεθνὲς συνέδριον ἀμερικανολόγων θέλει συνέλθει ἐν Βερολίνῳ τὸν προσεχῆ Ὀκτώβριον (2-5 τοῦ μηνός). Ἡ πρώτη ἡμέρα τῆς συνόδου θέλει ἀφιερωθῇ εἰς ἀνακοινώσεις περὶ τῆς ἱστορίας τῆς ἀνακαλύψεως τῆς Ἀμερικῆς, ἐν ᾗ ὡς γνωστὸν ὑπάρχουσι πολλὰ τὰ χρήζοντα διευκρινήσεως. Τὴν δευτέραν ἡμέραν ἡ Σύνοδος θὰ ἀσχοληθῇ εἰς τὴν ἀρχαιολογίαν καὶ τὴν τρίτην εἰς τὴν ἀνθρωπολογίαν καὶ ἐθνολογίαν τῆς Ἀμερικῆς.

— Ἐν Βρέστῃ τῆς Γαλλίας ἐγένοντο πειράματα ὑποβρυχίου τηλεφωνίας διὰ μηχανήματος λεγομένου *ὑδροφώνου* ἐφευρεθέντος ὑπὸ τοῦ πλοιάρχου Banaré. Ἡ ἐπιτυχία αὐτῶν ὑπῆρξε πλήρης εἰς ὅλας τὰς ἀποστάσεις, καθ' ἃς ἐτάχθησαν τὰ δύο πρὸς ἀνταπόκρισιν σημεῖα, καὶ ὧν ἡ μακροτάτη ἦτο 5,200 μέτρων. Ἐπιτροπὴ δ' ἐπὶ τοῦτο ὁρισθεῖσα ἐβεβαίωσε τὴν ἐπιτυχίαν τῆς μεταβιβάσεως τῶν τηλεφωνημάτων καὶ ἐπὶ πλοίου κινουμένου.

Τῇ πρωτοβουλίᾳ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει μαθητῶν τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ τῆς μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς Ἰωάννου Φιλαλήθους συνέστη ἐπιτροπὴ ἐξ ἐπισήμων ὁμογενῶν τῶν κκ. Κ. Καλλιάδου, μεγάλου ῥήτορος, Στ. Τζικαλιώτου, Στ. Βουτυρᾶ, Ν. Θ. Σουλλίδου, Α. Λιμαράκη, Κ. Ζαχαριάδου καὶ Α. Παλαιολόγου ὅπως φροντίσῃ περὶ συλλογῆς συνδρομῶν πρὸς ἀνέγερσιν μνημείου ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ ἀοιδίμου διδασκάλου. Πρὸς τοῦτο ἡ Ἐπιτροπὴ ἀπέτεινεν ἔκκλησιν πρὸς τοὺς ἁπανταχοῦ μαθητὰς τοῦ Φιλαλήθους ἵνα ἕκαστος αὐτῶν συντελέσῃ κατὰ τὸ ἐνὸν εἰς ἐπιτυχίαν τοῦ ἔργου, δι' οὗ θέλει ἀποδοθῇ ὀφειλόμενος εὐγνωμοσύνης φόρος πρὸς τὸν ἐπὶ ἥμισυν καὶ ἐπέκεινα αἰῶνα διδάξαντα τὰ ἑλληνικὰ γράμματα εἰς τὸν ἐν Τουρκίᾳ ἑλληνισμόν.

— Ὁ παρὰ τῷ Πολυτεχνείῳ καθηγητὴς καλλιτέχνης γλύπτης κ. Γ. Βροῦτος διωρίσθη ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῆς Ἐκπαιδεύσεως καὶ τῶν Καλῶν Τεχνῶν ὑπουργοῦ τῆς Γαλλίας Officier de l' Académie τῶν Καλῶν Τεχνῶν. Τὸ ἡμέτερον ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν ὑπουργεῖον ἐπέδωκε τῷ κ. Βρούτῳ τὸ οἰκεῖον δίπλωμα.

— Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐκδοθήσονται ἐκ τῶν καταστημάτων τῶν Ἀδελφῶν Περρῆ *Θέματα λατινικὰ πρὸς ἄσκησιν τῶν μαθητῶν* εἰς τὸ ὁμαλὸν τυπικόν, πονηθέντα ὑπὸ *τοῦ καθηγητοῦ Δημ. Κ. Ζαγγογιάννη* κατὰ τὰς νῦν ἐν Γερμανίᾳ κρατούσας παιδαγωγικὰς ἀρχὰς καὶ τὰ ἄριστα τοιούτου εἴδους βιβλία ἐν Γερμανίᾳ.

ΝΕΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

ὧν ἡ πώλησις ἀνετέθη ἀποκλειστικῶς

ΕΙΣ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

Γ. Α. Παπαβασιλείου, *Ἑλληνικὴ Χρηστομάθεια* πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Α' τάξεως τῶν ἑλληνικῶν σχολείων, μετὰ σημειώσεων .... Δραχ. 1.50

— *Ἑλληνικὴ Χρηστομάθεια* πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητριῶν τῶν Παρθεναγωγείων, μετὰ σημειώσεων .... » 1.50

— *Ξενοφῶντος Κύρου Ἀνάβασις*, πρὸς χρῆσιν τῶν ἐν τοῖς Γυμνασίοις καὶ Ἑλληνικοῖς σχολείοις μαθητῶν, μετὰ σημειώσεων, γεωγραφικοῦ πίνακος καὶ 28 λιθογραφικῶν εἰκόνων » 2.—

Δημ. Παπαγεωργίου, *Γραμματικὴ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσης*, πρὸς χρῆσιν τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων, Παρθεναγωγείων καὶ Γυμνασίων .... » 2.50

Σπ. Μηλιαράκη, *Ἐγχειρίδιον Φυσιογνωσίας. Μέρος Α', Στοιχεῖα Φυσικῆς Ἱστορίας*, μετὰ πολλῶν ἐξηγητικῶν εἰκόνων. Πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Β' τάξεως τῶν ἑλλην. Σχολείων. Κατὰ τὸ πρόγραμμα τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημ. Ἐκπαιδεύσεως .... » 2.50

Μιχ. Κ. Σακελλαροπούλου, *Ἡ Παιδαγωγικὴ τοῦ δημοτικοῦ Σχολείου* .... » 4.—

Παναγ. Σ. Κονδύλη, *Στοιχεῖα Χημείας*. Ἄδετον .... » 2.—

Τὸ αὐτὸ βιβλίον χαρτόδετον .... » 2.75

Καλῶς δεδεμένον .... » 3.25

Δημ. Κ. Ζαγγογιάννη, *Θέματα λατινικὰ* πρὸς ἄσκησιν τῶν μαθητῶν εἰς τὸ ὁμαλὸν τυπικόν, κατὰ τὰ ἄριστα τοιούτου εἴδους βιβλία ἐν Γερμανίᾳ .... » 1.25

Digitized by Google

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἡ Γεωγραφία τῶν ***Ἑλληνικῶν χωρῶν*** μετὰ γεωγραφικῶν χαρτῶν καὶ τοπογραφιῶν, πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῶν δημοτικῶν σχολείων ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ὑπὸ Π. Γ. Κασίμη, πρωτοβαθμίου διδασκάλου. Ἔκδοσις τετάρτη. Ἐν Ἀθήναις, παρὰ τῷ ἐκδότῃ Σ. Κ. Βλαστῷ, 63. Ὁδὸς Ἑρμοῦ. 1888. 8ον, σελ. 82. Τιμᾶται δραχ. 1,50.

Στοιχειῶδες Συντακτικὸν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης πρὸς χρῆσιν τῶν ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς σχολείοις καὶ παρθεναγωγείοις μαθητευομένων ὑπὸ Χαρίση Πουλίου, καθηγητοῦ ἐν τῷ Α΄ γυμνασίῳ Ἀθηνῶν. Ἐν Ἀθήναις, παρὰ τῷ ἐκδότῃ Σ. Κ. Βλαστῷ, ὁδὸς Ἑρμοῦ, 63. 1888. 8ον, σελ. 84. Τιμᾶται δραχμῆς.

Dialoghi Famigliari Greco-Italiani preceduti da un trattato della pronuncia Greca odierna. Ἰταλοελληνικοὶ διάλογοι ὑπὸ Μ. Π. Περίδου. Ἔκδοσις ἕκτη, αὐξηθεῖσα τῇ προσθήκῃ τοῦ περὶ προφορᾶς τῆς ἰταλικῆς, ἐπιμελείᾳ Μ. Βιαγκίνη. Ἐν Ἀθήναις, παρὰ τῷ ἐκδότῃ Σ. Κ. Βλαστῷ, ὁδὸς Ἑρμοῦ, 63. 1888. 16ον, σελ. 202. Τιμᾶται δραχ. 3.

Ἐκκλησιαστικὴ ῥητορικὴ ὑπὸ Φιλίππου Π. Παπαδοπούλου, καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Θεολογικῇ Σχολῇ. Ἐν Κωνσταντινουπόλει. 1888. Τυπογραφεῖον Α. Μαξούρη καὶ Β. Φιλιππίδου. Γαλατᾶ, Κουρσοὺμ Χάνιον, 19. 8ον, σελ. 304. Τιμᾶται φρ. 5.—Πωλεῖται εἰς τὸ τυπογραφεῖον «ὁ Παλαμήδης», ὁδὸς ἁγ. Μάρκου.

Γραμματικὴ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσης πρὸς χρῆσιν τῶν ἑλληνικῶν σχολείων, παρθεναγωγείων καὶ γυμνασίων, ὑπὸ Δημητρίου Παππαγεωργίου, καθηγητοῦ καὶ διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις ἑλληνικοῦ Λυκείου Δ. Παππαγεωργίου καὶ Π. Κουτούζη». Ἐν Ἀθήναις, βιβλιοπωλεῖον «Ἑστίας». 1888. 8ον, σελ. ζ΄—223. Τιμᾶται δραχ. 2,50.

Εἶνε μὲν πολλαὶ δεκαετηρίδες ἀφ' οὗ ὁ ἀοίδιμος Κοραῆς ἐξήνεγκε τὴν αὐστηρὰν μὲν πάντως ἀλλ' ἀτυχῶς οὐχὶ καὶ ἄδικον φράσιν, ὅτι ὠφελιμώτερον εἰς τὸ ἔθνος ἔργον θὰ ἔπραττεν ὁ καίων ἢ ὁ συντάττων γραμματικὴν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης· φοβοῦμαι δ' ὅμως πολὺ ὅτι καὶ ἂν μέχρι σήμερον ἔζη ὁ θαυμάσιος ἀνήρ, ἴσως δὲν θὰ μετέβαλλεν ἣν εἶχε σχηματίσῃ περὶ τῶν γραμματικῶν γνώμην. Διότι πολλαὶ δυστυχῶς πλεῖσται, συνετάχθησαν ἔκτοτε, ἀλλ' ἐκτὸς ἐλαχίστων πολλοῦ ἐπαίνου ἀξίων ἐξαιρέσεων, αἱ λοιπαὶ τοσοῦτον ὑπολείπονται τῆς ἀπαιτουμένης ἀκριβείας, τοσαῦτα περιέχουσι τὰ παράδοξα, ἵνα μὴ ἄλλο τι εἴπω, ὥστε κινδυνεύει τις πολλάκις ταύταις ὁμιλῶν ν' ἀπολέσῃ καὶ τὸν ἐόντα νόον. Καὶ τὸ κακὸν ἐγένετο χεῖρον ἔτι ὅτε τινὲς δελεασθέντες ὑπὸ τοῦ καινοῦ δαιμονίου τῆς γλωσσολογίας συγκατέμιξαν τοῖς πονήμασιν αὐτῶν ὅσα ἠδυνήθησαν οὐχὶ νὰ μελετήσωσι καὶ ἐκμάθωσιν, ἀλλὰ νὰ δανεισθῶσιν ἁπλῶς παρὰ τῶν Εὐρωπαίων καὶ ἐγκατασπείρωσι δίκην ψιμυθίου πορίσματα δῆθεν αὐτῆς. Διότι τότε ἀληθῶς προέκυψε τὸ τοῦ Ὀβιδίου **rudis indigestaque moles!** Ἀλλ' ὅπως ἐν πᾶσι τοῖς ἀνθρωπίνοις, οὕτω καὶ ἐνταῦθα αὐτὴ ἡ ὑπερβολὴ τοῦ κακοῦ κατέστησεν ἐπιτακτικωτέραν καὶ συντονωτέραν τὴν ζήτησιν τῆς θεραπείας αὐτοῦ.

Καὶ νῦν μετὰ μεγάλης χαρᾶς παρατηροῦνται βήματά τινα γενναῖα πρὸς τὰ πρόσω. Τοιοῦτον βῆμα ἀνεῦρον ἐγὼ ἔν τε ἄλλαις τισὶ κατὰ τὴν τετραετίαν ἐκδοθείσαις γραμματικαῖς καὶ οὐχ ἥκιστα ἐν τῇ τοῦ καθηγητοῦ κ. Δημ. Παπαγεωργίου. Ὁ κ. Παπαγεωργίου συνεῖδεν ὅτι οὔτε οἱ πρακτικοὶ μόνον περὶ χρήσεως κανόνες δύνανται νὰ εὐχαριστήσωσι πλέον τὸ ζητητικὸν τῶν χρόνων ἡμῶν πνεῦμα, τὸ ἀπαιτοῦν τὸν λόγον τῶν φαινομένων καὶ τὸ διατηροῦν καὶ συγκρατοῦν καὶ αὐτὰ τὰ φαινόμενα πολὺ εὐκολώτερον, ὅταν γνωσθῇ καὶ ὁ ἀληθὴς αὐτῶν σύνδεσμος, οὔτε πάλιν αἱ γλωσσολογικαὶ ἑρμηνεῖαι πρέπει νὰ πλεονάζωσι καὶ καθιστῶσι δυσμάθητον τὴν γνῶσιν τῆς ἀκριβοῦς χρήσεως· ἀνάγκη ἄρα κράματός τινος αὐτῶν, καὶ τὸ κρᾶμα τοῦτο μόνον ἀνὴρ καὶ διδασκαλικὴν ἔχων πεῖραν καὶ ἱκανὴν ἔχων τῶν γλωσσολογικῶν προόδων γνῶσιν ἠδύνατο ἐπιτυχῶς νὰ κατορθώσῃ. Ἀνέλαβε λοιπὸν τὸ δυσχερὲς ἔργον, ὢν ὁμολογουμένως ἁρμοδιώτατος εἰς τοῦτο διά τε τὴν πεῖραν καὶ τὴν παιδείαν, καὶ μετὰ πολλῆς ἀληθῶς τέχνης ἐπέτυχε πλειστάκις νὰ συνυφάνῃ καὶ ὑποκρύψῃ ὑπὸ τὸν κανόνα τῆς ἁπλῆς χρήσεως τὴν ἀληθῆ ἑρμηνείαν τῶν φαινομένων. Τοῦτο παρετήρησα ἐν πλείστοις κεφαλαίοις, ἐφ' ᾧ καὶ συγχαίρω ἐκ καρδίας τῷ κ. συγγραφεῖ, οὐδ' ἀμφιβάλλω ὅτι ὅσοι τῶν ἑλληνοδιδασκάλων πράγματι ἐπιθυμοῦσι νὰ γίνωσι κρείσσονες ἑαυτῶν καὶ δὴ ἀποφασίσωσι νὰ μελετήσωσι καὶ διδάξωσι τὸ ῥηθὲν βιβλίον, πολλῆς ὠφελείας ἑαυτοῖς καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτῶν θ' ἀποβῶσι πρόξενοι.

Γ. Ν. Χατζιδάκης.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευῇ, 2 Σεπτεμβρίου

Σεισμὸς καταστρεπτικὸς συνέβη εἰς Αἴγιον τὴν ἡμέραν τῆς παρελθούσης Κυριακῆς. Αἱ δονήσεις ὑπῆρξαν σφοδρόταται, ἐξ αὐτῶν δὲ αἱ πλεῖσται μὲν οἰκίαι διερράγησαν, τινὲς δὲ καὶ κατέπεσον. Οἱ κάτοικοι ἔντρομοι ἐγκατέλιπον τὰς οἰκίας αὐτῶν καὶ ἐζήτησαν σκέπην ὑπὸ σκηνάς. Τοιαύτας δὲ ἔσπευσε ν' ἀποστείλῃ ἡ Κυβέρνησις, καθὼς καὶ ἄλλας ἀπαραιτήτους βοηθείας εἰς τὴν δεινῶς παθοῦσαν πόλιν. Μετέβη δ' ἐπὶ τόπου τὴν ἐπιοῦσαν καὶ ὁ κ. Πρωθυπουργός, ὅστις ἐξ αὐτοψίας ἀντιληφθεὶς τῆς ἐπελθούσης καταστροφῆς διέταξε τὰ δέοντα γενέσθαι πρὸς ἀνακούφισιν τῶν ἀτυχησάντων κατοίκων.

— Ὁ νεκρὸς τοῦ ἀειμνήστου Κωνστ. Λομβάρδου, κηδευθεὶς μεγαλοπρεπέστατα ἐν Ἀθήναις, μετεκομίσθη εἰς τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ πατρίδα τὴν Ζάκυνθον, ἔνθα οὐχ ἧττον μεγαλοπρεπὴς ἐγένετο αὐτῷ κηδεία. Συνώδευσαν δὲ τὸν νεκρόν, πλὴν τῶν οἰκείων, ὁ ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν ὑπουργὸς κ. Θεοτόκης μετὰ τοῦ ὑπασπιστοῦ του κ. Κονιάλη ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως, ὁ βουλευτὴς Ὕδρας κ. Γκίκας ἐκ μέρους τῶν βουλευτῶν, ὁ τμηματάρχης τῆς Δημοσίας Ἀσφαλείας κ. Κανελλόπουλος, ἐκ μέρους τῶν ὑπαλλήλων τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν.

— Καθ' ἃ γράφει ἡ «Ἐφημερὶς» ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας, ἅμα τῇ ἐπισήμῳ δημοσιεύσει τῆς μνηστείας τοῦ Διαδόχου, ἀπηύθυνε πρὸς τὴν Α. Μ. τὸν βασιλέα Γεώργιον, εἰς Κοπεγχάγην, μακρὸν τηλεγράφημα, ἐκφράζων τὴν πεποίθησιν ὅτι διὰ τῆς ἐπ' αἰσίοις συντελεσθείσης ἑνώσεως οἱ μεταξὺ Γερμανίας καὶ Ἑλλάδος δεσμοὶ θέλουσι στενῶς συσφιγχθῆ. Τὸ τηλεγράφημα τοῦτο ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλεν ἐνταῦθα πρὸς τὸν πρωθυπουργὸν κ. Τρικούπην.

— Κατὰ πληροφορίας ἀσφαλεῖς ἐκ Βερολίνου, γράφει ἡ «Παλιγγενεσία», ἡ προὶξ ἣν φέρει τῷ Διαδόχῳ ἡ μνηστὴ αὐτοῦ πριγκίπισσα Σοφία συμποσοῦται ἀκριβῶς εἰς 3,750,000 φρ. εἰς μετρητά, ἐπιφυλαττομένων τῶν κληρονομικῶν αὐτῆς δικαιωμάτων, ἅτινα θ' αὐξήσωσι τὴν προῖκα καθ' ἓν τοὐλάχιστον ἔτι ἑκατομμύριον φράγκων.

— Διὰ διαταγῆς τοῦ διοικητοῦ τῆς στρατιωτικῆς σχολῆς τῶν Εὐελπίδων συνταγματάρχου κ. Θ. Μάνου, πρό τινων ἡμερῶν ἐκδοθείσης, ἡ Α. Β. Υ. ὁ βασιλόπαις Νικόλαος, λοχίας τοῦ στρατιωτικοῦ σχολείου, προήχθη εἰς ἐπιλοχίαν.

— Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ὀκτωβρίου ἄρχεται ἡ λειτουργία τῶν ταχυδρομικῶν δεμάτων. Ἤδη ἐλύθη τὸ περὶ μεταφορᾶς τῶν δεμάτων τούτων διὰ τῶν ἀτμοπλοίων ζήτημα, παρασκευάζονται δὲ δραστηρίως τὰ παραγγελθέντα χρήσιμα ὄργανα τοῦ νέου τούτου συστήματος. Προσέτι ἀπὸ τῆς 1 Ὀκτωβρίου τίθεται εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Γεν. Διευθύνσεως τῶν Ταχυδρομείων πίστωσις ἐξ 60 χιλ. δρ. καὶ ἐκτυποῦνται αἱ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν δεμάτων χρήσιμοι ὁδηγίαι.

— Κατὰ τὰς ἐκ Θεσσαλίας εἰδήσεις ἡ ἐσοδεία τῶν δημητριακῶν εἶνε ἀφθονωτάτη, πολλὰ δὲ πλοῖα ὁρμοῦσιν ἐν τῷ λιμένι Βώλου παρὰ τὴν ἀποβάθραν τοῦ σιδηροδρόμου, παραλαμβάνοντα τὸν ἐκ τῆς πεδιάδος τῆς Θεσσαλίας μεταφερόμενον διὰ τοῦ σιδηροδρόμου κατὰ μεγάλας ποσότητας σῖτον, πρὸς ἐξαγωγήν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Ι. Μ. Δ. Μάλιστα, πρόκειται περὶ μεγάλου Λευκώματος, ὅπερ κατηρτίσαμεν διὰ τὰς προσεχεῖς ἑορτὰς τῆς πεντηκονταετηρίδος τοῦ ἡμετέρου βασιλέως. Ἀπὸ τοῦδε τόσον μόνον δυνάμεθα νὰ σᾶς εἴπωμεν, ὅτι παρόμοιον ἔργον δὲν παρεσκευάσθη ἀκόμη ἐν Ἑλλάδι. Εἶνε ἐνάμιλλον πρὸς τὰ

Digitized by Google

ἄριστα τοιαῦτα ἔργα, τὰ ὁποῖα ἐκδίδονται ἐν Εὐρώπῃ.—κ. Ν.Γ. Σύρον. Ἀπεστάλη ταχυδρομικῶς.—κ. Π.Α. Π. Σμύρνην. Βεβαιότατα. Τὸ πρῶτον δὲ τεῦχος τοῦ ἔργου ἐκδοθήσεται πιθανῶς τὸν προσεχῆ Ὀκτώβριον ἢ Νοέμβριον.—*Ἀρχαρίῳ* Δι' ἀρχάριον ἀρκετὰ καλόν· ἀλλὰ δι' ἡμᾶς ἀκατάλληλον.—κ. Χ. Τ. Ἄργος. Ἀναβολὴ μιᾶς ἑβδομάδος μόνον ἐγένετο, ἕνεκα ἄλλης ὕλης.—κ., Σ. Σ. Κ. Αἰτωλικόν. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν.—κ. Θ. Κ. Ἀκατάλληλον διὰ τὴν «Ἑστίαν.»—κ. Μ. Μ. Ζάκυνθον. 1) Τιμᾶται δραχ. 36 ἄνευ τῶν ταχυδρ. τελῶν. Ταχυδρομικῶς δὲν εἶνε δυνατὸν ν' ἀποσταλῇ, ἐπειδὴ τὸ βάρος του ὑπερβαίνει τὸ ὡρισμένον διὰ τὰς ταχυδρ. ἀποστολάς. 2) Τῶν αὐτῶν συγγραφέων δὲν ὑπάρχει ἑλληνογαλλικόν. 3) Πλὴν τῶν σημειουμένων παρ' ὑμῶν, ὑπάρχουσι τὰ τῶν Γάλλων Alexandre et Planche καὶ Chassang, ἀλλὰ ταῦτα εἶνε ἐκ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς εἰς τὴν γαλλικήν. 4) Καθ' ὅσον γινώσκομεν, δὲν μετεφράσθησαν ἑλληνιστί, καὶ ἀπευχόμεθα νὰ μεταφρασθῶσι. 5) Ἡ ἐπὶ πλέον διαφορὰ εἶνε δραχ. 3.—κ. Ν. Κ. Λάρισσαν. Καὶ ὁ συγγραφεὺς καὶ τὸ ἔργον μᾶς εἶνε ἐντελῶς ἄγνωστα. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν προσφοράν.—κ. Ν. Ν. Παρισίους. Ἐνεγράφητε καὶ ἀπεστάλησαν ὑμῖν τὰ φύλλα.—κ. Ν. Α. Οἰ. Κωνσταντινούπολιν. Ἐπανελήφθη ἡ ἀποστολή. Ἰδιαιτέρως ἀπηντήσαμεν.—κ. Ι. Α. Γ. Κέρκυραν. Ἀκατάλληλον διὰ τὴν «Ἑστίαν».—κ. Γ. Π. Αἰτωλικόν. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν. *Φίλῳ Μ.* Δίκαιον ἔχει ἐκεῖνος καὶ σεῖς ἄδικον. Πρὸς τοὺς ἀνθρώπους πρέπει νὰ δεικνύῃ τις οἵαν ἐμπιστοσύνην καὶ πρὸς τὸν καιρόν... νὰ μὴ λησμονῇ δὲ ποτὲ τὸ ἀλεξιβρόχιόν του.—κ. Κ. Ν. Δ. Βιέννην. Εἶνε δημοσίευμα τῆς Κεντρικῆς Διευθύνσεως τῶν ταχυδρομείων, περιέχον ὕλην ἀναγομένην εἰς τὸν κλάδον τοῦτον τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας, οἷον νόμους καὶ διατάγματα κανονίζοντα τὰ κατ' αὐτήν, διεθνεῖς συμβάσεις, συμβάσεις πρὸς ἀτμοπλοϊκὰς ἑταιρίας, δρομολόγια καὶ παντοίας ἄλλας πληροφορίας χρησιμωτάτας. Δὲν παρέχεται ἐπὶ πληρωμῇ, ἀλλὰ διανέμεται εἰς τὰ γραφεῖα τῆς ὑπηρεσίας ταύτης καὶ εἰς ἄλλας δημοσίας ἀρχάς.—κ.Α.Ξ. Ἡράκλειον. Συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας αὐξήσαντες τὸν ἀριθμὸν κατὰ 5, συναπεστείλαμεν δὲ καὶ τὰ προηγούμενα.—κ. Π. Γ. Π. Ὀδησσόν. Ἐλήφθησαν καὶ ἀπεστάλησαν ὑμῖν τὰ ζητηθέντα. — κ. Κ. Π. Δ. Βῶλον. Παρεδόθησαν τῷ κ. Ν. Δ. δστις καὶ ἐπλήρωσεν ἡμῖν τὸ ἀντίτιμον. — κ. Ν. Δ. Π. Σύρον. Αἱ γραφικαὶ μηχαναὶ εἶνε σήμερον ἐν παγκοίνῳ χρήσει ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ. Ἐδῶ καθ' ὅσον γνωρίζομεν δὲν ἐκομίσθησαν ἀκόμη. Ἀντὶ 90 χρ. φράγκων, τῇ προσθήκῃ δὲ καὶ τῶν ἐξόδων μεταφορᾶς, δύνασθε νὰ προμηθευθῆτε τοιαύτην, ἀπευθυνόμενοι εἰς A. Schapiro, 20, Rue Richer, εἰς Παρισίους. Τὸ κατάστημα τοῦτο ἀποστέλλει δωρεὰν Ἀγγελίαν εἰς τοὺς ζητοῦντας —κκ. Δ. Β. Παρισίους καὶ Χ. Λ. Αἴγιον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. —κ. Δ Μ Β. Κέρκυραν. Ἐλήφθησαν καὶ διετέθησαν συμφώνως τῇ παραγγελίᾳ σας. κ. Κ. Ι. Δ. Κωνσταντινούπολιν. Τοιαύτη φροντὶς εἶνε ἀλλοτρία τῶν ἀσχολιῶν μας, καὶ ἀδυνατοῦμεν νὰ σᾶς εὐχαριστήσωμεν. Τραπεζικόν τι κατάστημα τῆς πόλεώς μας δύναται νὰ σᾶς χρησιμεύσῃ πρὸς τοῦτο, καὶ ἂν θέλετε, δυνάμεθα νὰ σᾶς ὑποδείξωμεν τοιοῦτο.

ΕΞΕΔΟΘΗ ΑΡΤΙ

ΔΟΚΙΜΙΟΝ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΠΑΡ' ΕΛΛΗΣΙ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ὑπὸ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΚΑΡΟΥΣΟΥ

Ἐκδίδοται κατ' ἐντολὴν τοῦ συγγραφέως

ὑπὸ Διονυσίου Λιγαρδάτου

ἑλληνοδιδασκάλου.

Τόμος εὐμεγέθης εἰς 8ον, ἐκ σελίδων 269.

Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ τιμᾶται δραχ. 5.—Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον δραχ. 5.50.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

2 Σεπτεμβρίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	503.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	503.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	593.50
» 26,000,000 τῶν 6	» »	511.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	251.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	100.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		521.—

Πιστωτικὰ Καταστήματα.

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,220.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	208.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	80.50
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	214.—
Εταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	156.75
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	421.
Εταιρία Φωταερίου	» »	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	32.10
	3μην.	31 85
Σ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	126 ³/₄
»	3μην.	125 ³/₄

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	25.38
Λίρα ὀθωμανικὴ	28.85

ΕΞΕΔΟΘΗ ΑΡΤΙ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΑΙΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΑΙΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΚΩΔΗΚΩΝ

ὑπὸ ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου

Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ τιμᾶται δραχ. 7. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον δραχ. 7.50.

ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΣΥΛΛΟΓΗ

Ῥητορικῶν Ἑλληνικῶν

— Φραγκίσκου Σκούφου (1681)
— Ἀθανασίου τοῦ Παρίου: ἐξήγησις ῥητορικῆς τέχνης τοῦ Ἑρμογένους τοῦ Ταρσέως (1799).
— Κωνσταντ. Οἰκονόμου (1813)
— Κωνστ. Βαρδαλάχου (1815)
— Νεοφύτου Βάμβα δικανικὴ 1813
— » » » Ἔκδ. Γ' 1856.
— » » ῥητορικὴ ἄμβωνος 1851.
— Χ. Παμπούκη πεζογραφικὴ καλλιλογία (1857).
— Βενιαμὴν Ἰωαννίδου: Ῥητορεία τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἐκκλ. Πατέρων 1869.
— Ἐμμαν. Γαλάνη: Στοιχειώδης ῥητορική. 1876.

Ὅλαι ὁμοῦ δραχ. 95.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1888 - 1434

Digitized by Google

473

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 611 — 11 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1888. Λεπτα 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ της Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 663

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΖΩΓΡΑΦΕΙΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ὑπὸ **Δ. Ν. Βερναρδάκη.**

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ, μυθιστορία **Ἰουλίου Κλαρετῆ**, μετάφρασις **Χ. Α.**

ΣΕΙΣΜΟΙ ὑπὸ **Σ. Κριτσιλῆ.**

ΤΑ ΤΕΚΝΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ.

ΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΕΝ ΑΜΕΡΙΚΗι.

ΓΝΩΜΑΙ ΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἐν τῷ χώρῳ τοῦ Ζαππείου, τῷ πρὸς τὴν ὁδὸν Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ, ἤρξαντο ἀνεγειρόμενα τὰ κατάλληλα παραπήγματα διὰ τὸν κηνοτροφικὸν ἀγῶνα, ὅστις ὡς γνωστὸν τελεσθήσεται κατὰ τὴν 16 Ὀκτωβρίου ἀνυπερθέτως.

Τὰ μηχανήματα τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς ἔφθασαν ἅπαντα εἰς τὸ μέγαρον ἔνθα διαρκῶς τοποθετοῦνται, μετά τινας δὲ ἡμέρας θέλει ἀρχίσει ὁ ἐσωτερικὸς φωτισμός, ὅπως οὕτω καὶ ἐν τῇ νυκτὶ ἐξακολουθῇ ἡ τοποθέτησις τῶν ἐκθεμάτων.

Ἡ δημοσίευσις τῶν βραβείων ἕνεκα τῆς βραδύτητος εἰδήσεων προσφορᾶς τινος ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀνεβλήθη ἐπί τινας ἡμέρας.

Ἡ σκιὰς δι' ἧς καλυφθήσεται ἡ κυκλικὴ κεντρικὴ αὐλὴ τοῦ μεγάρου συνετελέσθη, οὕτω δὲ οἱ ἔχοντες νὰ ἐκθέσωσι φυτὰ θερμοκηπίων δύνανται ἀνεπιβλαβῶς ν' ἀποστείλωσι ταῦτα εἰς τὴν Ἔκθεσιν.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Τὸ ἐν Παρισίοις Βιβλιοπωλεῖον τῶν Φιλοβίβλων ἐξέδωκεν ἄρτι περικαλλεστάτην ἔκδοσιν τῶν *Εἰδυλλίων* τοῦ Θεοκρίτου γαλλιστὶ μεταπεφρασμένων ἐν πεζῷ λόγῳ ὑπὸ τοῦ διαπρεποῦς ἑλληνιστοῦ καθηγητοῦ κ. Ἰουλίου Girard. Τὴν ἔκδοσιν ταύτην κοσμοῦσιν εἰκόνες φιλοτεχνηθεῖσαι ὑπὸ ὀνομαστῶν ζωγράφων.

— Ἀγγέλλεται ὅτι ἡ διάσημος ἠθοποιὸς Σάρα Βερνὰρ προτίθεται, περιερχομένη μετὰ τοῦ ὑπ' αὐτὴν θιάσου διαφόρους εὐρωπαϊκὰς μεγαλοπόλεις, νὰ ἐπισκεφθῇ κατὰ τὸν προσεχῆ χειμῶνα καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἔνθα θέλει δώσῃ σειράν τινα παραστάσεων. Ἐν τῷ θιάσῳ τῆς Σάρας Βερνὰρ ἀριθμεῖται μεταξὺ τῶν πρωταγωνιστῶν καὶ ὁ Ἕλλην ἠθοποιὸς κ. Δαμαλᾶς, τὸ δὲ φορητὸν αὐτῆς δραματολόγιον ἀποτελοῦσιν· ἡ *Τόσκα*, ἡ *Θεοδώρα* καὶ ἡ *Φεδώρα* τοῦ Σαρδοῦ, *Ἡ Κυρία μὲ τὰς καμελίας* καὶ ἡ Fraucillon τοῦ Δουμᾶ, ἡ *Ἀδριανὴ Λεκουβρὲρ* τῶν Σκρὶβ καὶ Λεγουβέ, ὁ *Σιδηρουργὸς* τοῦ Ὀνέ, κτλ.

—Τὸ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος παρασταθὲν τὸ πρῶτον δρᾶμα τοῦ Σαρδοῦ *Τόσκα* πρόκειται νὰ μεταποιηθῇ εἰς μελόδραμα. Ἀμερικανίς τις ἀοιδός, ἡ μὶς Δαβενπάρτ, ἐπρότεινεν εἰς τὸν Σαρδοὺ νὰ μελοποιήσῃ τὸ ἔργον του, ἀλλ' αὐτὸς ἀπεποιήθη εἰπὼν ὅτι τοιαύτην φροντίδα μόνον εἰς τὸν Γουνῶ ἢ τὸν Βέρδην δύναται νὰ ἐμπιστευθῇ.

— Ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Καινιξβέργης ἀνεκαλύφθησαν ἐξ ἀνέκδοτοι λόγοι του Λουθήρου, οἵτινες θὰ δημοσιευθῶσι λίαν προσεχῶς.

— Μετὰ τοιαύτης ἐπιτυχίας παρεστάθη καὶ ἐν τῷ παρισινῷ θεάτρῳ τῆς *Γαλλικῆς Κωμῳδίας* καὶ ἐν τῷ ἀρχαίῳ ῥωμαϊκῷ θεάτρῳ τῆς Ὀράγγης, κατὰ τὰς δοθείσας αὐτόθι δημοτελεῖς ἑορτάς, ὁ *Οἰδίπους Τύραννος*, κατὰ τὴν ἔμμετρον μετάφρασιν τοῦ Jules Lacroix, ὥστε ὁ διευθυντὴς τῆς *Γαλλικῆς Κωμῳδίας*, θέλων νὰ παράσχῃ πρὸς τὸ κοινὸν τέσσαρας παραστάσεις δωρεάν, ἐξέλεξεν ἵνα ἀναβιβάσῃ ἐπὶ σκηνῆς καὶ πάλιν τὸ σοφόκλειον ἀριστοτέχνημα.

—Τὸ Κάϊρον καὶ ἡ Ἀλεξάνδρεια συνεδέθησαν διὰ τηλεφωνικῆς γραμμῆς, ἥτις προσεχῶς παραδίδεται εἰς κοινὴν χρῆσιν. Ἡ γραμμὴ αὕτη ἔχει μῆκος 200 χιλιομέτρων περίπου.

— Ἡ Ἀγγλικὴ κυβέρνησις ἀπεφάσισεν ὅπως ἐν τοῖς ἀστεροσκοπείοις τοῦ Γρήνουϊτς καὶ τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Καλῆς Ἐλπίδος στηθῶσιν εἰδικὰ τηλεσκόπια, χάριν τοῦ καταρτισμοῦ τοῦ οὐρανίου χάρτου, ὅστις ἀπεφασίσθη κατὰ τὴν ἐν Παρισίοις συγκροτηθεῖσαν ἀστρονομικὴν σύνοδον.

— Ὁ γραμματεὺς τοῦ ἐν Παρισίοις Δημοσιογραφικοῦ Συνδέσμου καὶ ἀνεψιὸς τοῦ Βίκτωρος Οὐγκὼ Παῦλος Φουσσὲ δι' ἐπιστολῆς πρὸς τὸν Παστὲρ προσφέρεται νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ Ρώσσου ἰατροῦ Γαμαλέϊα ἐπινοηθέντα ἐμβολιασμὸν κατὰ τῆς ἀσιατικῆς χολέρας. Ὁμοίαν πρόθεσιν ἀνεκοίνωσαν εἰς τὸν Παστὲρ καὶ ἄλλοι γνωστοὶ λόγιοι καὶ καλλιτέχναι, οὗτος δὲ διέπεμψε τὰς προτάσεις ταύτας εἰς τὸν Ρῶσσον αὐτοῦ συνάδελφον.

— Ἐν τῇ πόλει Ἄλβανν τῆς Ἀμερικῆς, παρὰ τὴν νέαν Ὑόρκην ἐστήθη κατ' αὐτὰς λαμπρὸς χαλκοῦς ἀνδριὰς τοῦ διασήμου Σκώτου ποιητοῦ Robert Burns. Τὸν ἀνδριάντα, ὑπὲρ οὗ ἐδαπανήθησαν 25,000 δολαρίων, ἐδώρησε καὶ πάλιν ἡ δεσποινὶς Μαίρη Μάκφερσων, ἐκ Σκώτων ἕλκουσα τὸ γένος.

— Αἱ ἀμοιβαὶ τῶν ἠθοποιῶν, οἵτινες κατέκτησαν τὴν εὔνοιαν τοῦ δημοσίου, ἤρχισαν νὰ καθίστανται μυθώδεις. Ὁ Ἰταλὸς ὀξύφωνος Tamagno, εἰς ὃν ἀμερικανὸς θεατρώνης προσέφερε 800,000 φράγκων δι' ἓξ μῆνας, ἠρνήθη νὰ δεχθῇ τὴν ἀμοιβήν, ἀξιῶν νὰ λάβῃ ἓν ὁλόκληρον ἑκατομμύριον!

— Ἐκ τῶν μαθητῶν καὶ ἐνθερμοτάτων τοῦ Βάγνερ θαυμαστῶν, ὁ Αὔγουστος Bungert συνέθεσε, κατὰ τὸν μέγαν αὐτοῦ διδάσκαλον, μουσικὴν τετραλογίαν φέρουσαν τὸν τίτλον *ὁ Ὁμηρικὸς κόσμος*.

— Τὴν 14 τοῦ προσεχοῦς Ὀκτωβρίου ἐν Παρισίοις θέλουσι τελεσθῇ πανηγυρικῶς τὰ ἀποκαλυπτήρια ἀνδριάντος τοῦ Σαιξπήρου, ὃν ἐδώρησεν εἰς τὴν πόλιν τῶν Παρισίων πλούσιος Ἄγγλος. Κατὰ ταύτην τὴν τελετὴν θὰ λάβωσι τὸν λόγον ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ἀγγλίας λόρδος Λύττων, ὁ ἀκαδημαϊκὸς Μεζιὲρ ἐκ μέρους τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας καὶ ὁ Ἰούλιος Κλαρετῆ ἐκ μέρους τῆς *Γαλλικῆς Κωμῳδίας*, ἧς εἶνε διευθυντής. Ὁ ἔξοχος ἠθοποιὸς Mounet Sully θὰ ἀπαγγείλῃ ᾠδὴν τοῦ μουσικοῦ συγγραφέως Henri de Bornier πρὸς τὸν μέγαν τραγικὸν ποιητήν.

— Περίεργος ὑποχρέωσις πρόκειται νὰ ἐπιβληθῇ εἰς τοὺς καλλιτέχνας τῶν ἐν Πετρουπόλει αὐτοκρατορικῶν θεάτρων. Τοῦ λοιποῦ θὰ φέρωσιν ἰδιαιτέραν στολήν, παρεμφερῆ πρὸς τὴν τῶν μουσικῶν τῆς αὐλῆς.

— Ὑπὸ τῶν ἀμερικανικῶν ἐφημερίδων ἀγγέλλεται ὁ γάμος τοῦ υἱοῦ τοῦ Γλάδστωνος Ἑρβέρτου μετὰ τῆς ἠθοποιοῦ Οὔλμάρ, ἀλλ' ἡ εἴδησις δὲν ἐπεβεβαιώθη ἀλλαχόθεν.

— Ἀμερικανὸς θεατρώνης θὰ μεταβῇ προσεχῶς εἰς Παρισίους μετὰ θιάσου καλῶς συγκεκροτημένου, ὅπως δώσῃ παραστάσεις ἀγγλικῶν ἔργων ἐν πρωτοτύπῳ. Εἰς τοὺς ἀκροατὰς θὰ δίδεται πρὸ τῆς παραστάσεως τὸ κείμενον τοῦ ἔργου ἐν μεταφράσει.

Digitized by Google

— Εἰς τὴν ἐν Παρισίοις ὁμώνυμον τοῦ μεγάλου ἀστρονόμου Ἀραγὼ πλατεῖαν θὰ στηθῇ αὐτῷ μεγαλοπρεπὲς μνημεῖον. Ὁ κλεινὸς ἐπιστήμων παρίσταται ὄρθιος, διδάσκων ἀστρονομίαν ἐν τῷ Ἀστεροσκοπείῳ. Τὴν δεξιὰν ἔχει ὑψωμένην, ἀριστερὰ δ' αὐτοῦ κεῖται τὸ τηλεσκόπιον δι' οὗ κατεμέτρησε τὸν μεσημβρινὸν τῶν Παρισίων.

— Οἱ μηχανικοὶ μεταλλείου τινος παρὰ τὸν Ῥῆνον ἐφεῦρον νέαν ἐκρηκτικὴν ὕλην, ἣν ὠνόμασαν *ἀνθρακίτιδα*.

—Κατ' αὐτὰς δημοσιεύεται ἐν Λονδίνῳ ἀγγλιστὶ καὶ ἐν Γερμανίᾳ γερμανιστὶ τὸ ἀπὸ πολλοῦ προηγγελμένον πονημάτιον τοῦ ἄγγλου ἰατροῦ Σὶρ Μόρελ Μακένζη περὶ τῆς νόσου τοῦ ἀοιδίμου αὐτοκράτορος Φρειδερίκου, καὶ πρὸς ἀνασκευὴν ὅσων ἔγραψαν οἱ γερμανοὶ ἰατροὶ κατὰ τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου τοῦ ἄγγλου συναδέλφου των. Ἐκ τοῦ προτέρου βεβαιοῦται ὅτι ἐν Ἀγγλίᾳ θὰ πωληθῶσι κατ' ἐλάχιστον διακόσιαι χιλιάδες ἀντιτύπων τοῦ λίαν ἐνδιαφέροντος τούτου ἔργου· ἐπειδὴ δὲ ἡ γερμανικὴ ἔκδοσις γίνεται ὑπ' αὐτοῦ τοῦ συγγραφέως, εἰς οὐδεμίαν δ' ὑπόκειται ἀμφιβολίαν ὅτι καὶ οἱ γερμανοὶ ἀθρόοι θὰ ἀγοράσωσι τὸ πόνημα, συμπεραίνεται ὅτι τὸ ἐκ τῆς δημοσίας ἰατρικῆς ἀπολογίας κέρδος τοῦ Μακένζη θὰ ἀνέλθῃ τοὐλάχιστον εἰς τριακοσίας χιλιάδας φράγκων.

— Ὁ ἐν Ἀμστελοδάμῳ τῆς Ὁλανδίας ἀρτισύστατος Φιλελληνικὸς Σύλλογος δι' ἐγκυκλίου αὐτοῦ προανήγγειλε τὴν συγκρότησιν γενικῆς συνελεύσεως τῇ 3)15 7βρίου πρὸς συζήτησιν καὶ ἀπόφασιν ἐπὶ διαφόρων θεμάτων, ἅτινα κατὰ τάξιν εἰσὶ τὰ ἑξῆς: 1) Διορισμὸς ἀντιπροσώπων τοῦ Συλλόγου εἰς τὰς πρωτευούσας πάντων τῶν ἀνεξαρτήτων κρατῶν, ἔργον ἐχόντων τὴν διάδοσιν τοῦ σκοποῦ τοῦ Συλλόγου, τὴν ἐνίσχυσιν αὐτοῦ διὰ πολλαπλασιασμοῦ τῶν μελῶν του, τὴν συγκέντρωσιν ὅλων τῶν ὑπαρχουσῶν γραμματικῶν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τὴν ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ κεντρικοῦ κομητάτου σύνταξιν γραμματικῆς (ἀρχαίας καὶ νεωτέρας.) 2) Μεταβολὴ τοῦ τίτλου τῆς ἑταιρίας οὕτω: «Διεθνὴς φιλολογικὸς Σύλλογος.» 3) Ἐκλογὴ ὡς ἐπιτίμων μελῶν τῶν κκ. Αὐγ. Βόλτζ ἐν Δάρμστατ, Κωνστ. Reyer ἐν Τεργέστῃ, Γ. Βαλιέρη ἐν Λονδίνῳ. 4) Συζήτησις περὶ τῶν προσφορωτέρων μέσων πρὸς ταχίστην εἰσαγωγὴν τῆς μόνης ἀληθοῦς προφορᾶς τῆς ἑλληνικῆς, ἤτοι τῆς ἐθνικῆς προφορᾶς, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ καθ' ὅλας τὰς χώρας τῆς Εὐρώπης. 5) Σύναψις δανείου πρὸς ἔκδοσιν τοῦ περιοδικοῦ καὶ μισθοδοσίαν τῶν ὑπαλλήλων αὐτοῦ. 6) Αὔξησις τῆς μισθοδοσίας τοῦ Γραμματέως. 7) Σύνταξις τοῦ περιοδικοῦ εἰς πέντε γλώσσας, ὑποχρεωτικῆς οὔσης τῆς Ἑλληνικῆς ἐν παντὶ φύλλῳ διά τινα τῶν ἄρθρων.

Μετὰ προηγουμένην σύσκεψιν μετὰ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν, ὁ Διευθυντὴς τοῦ Μετσοβίου Πολυτεχνείου κ. Ἀναστάσιος Θεοριλᾶς ἐπεξεργάζεται νομοσχέδιον περὶ ἀναδιοργανώσεως τῆς Σχολῆς τῶν Καλῶν Τεχνῶν, δι' οὗ τὸ τμῆμα τοῦτο θέλει ἀποτελέσει ἐν τῷ μέλλοντι ἰδίαν ἀνεξάρτητον Σχολὴν μεθ' ἑνὸς Διευθυντοῦ, δώδεκα καθηγητῶν καὶ ἑνὸς γραμματέως. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὸ νομοσχέδιον ὑποβληθήσεται εἰς τὴν ἐρχομένην σύνοδον τῆς Βουλῆς.

—Ἐκ τοῦ ἐν Λειψίᾳ Ἑλληνικοῦ Πολυχρωμολιθογραφείου τοῦ κ. Ι. Δ. Νεράντζη ἀγγέλλεται ἡ ἔκδοσις γεωγραφικοῦ χάρτου τῆς Νοτίας Εὐρώπης. Τὸ ἔργον τοῦτο ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν μεγάλων πινάκων περιεχόντων τὰς ἀπὸ τῆς Ἀρμενίας χώρας πρὸς ἀνατολὰς μέχρι τῶν δυτικῶν ἀκτῶν τῆς Πορτογαλλίας πρὸς δυσμὰς καὶ τὰς ἀπὸ τῆς νοτίας Ρωσσίας, Αὐστρίας κτλ. πρὸς βορρᾶν μέχρι τῆς μέσης Αἰγύπτου κτλ. πρὸς νότον. Πρὸς τὸ πολύμοχθον καὶ πολυδάπανον τοῦτο πόνημα παρέσχον τὴν πνευματικὴν αὐτῶν ἐργασίαν Ἀραβισταί, Ρῶσσοι, Ἰταλοί, Γάλλοι, Ἱσπανοί, Σλαῦοι, καὶ τουρκομαθεῖς, ἄνδρες εἰδικοὶ περὶ τὰ τοιαῦτα πονήματα. Σημειοῦνται δ' ἐν αὐτῷ ἐκτὸς ἄλλων αἱ σιδηροδρομικαὶ καὶ ἀτμοπλοϊκαὶ γραμμαί, αἱ ἀποστάσεις εἰς μίλια, ἡμέρας καὶ ὥρας, φανοί, διώρυχες, ὁδοί, ποταμοί, κτλ. καθιστῶντα τὸ ἔργον ἀξιολογώτατον.

— Ὁ ἐν Σύρῳ φιλόμουσος ἰατρὸς κ. Ι. Φουστάνος συνέθεσεν ἄρτι βαλλισμὸν ὑπὸ τὸν τίτλον Le Reveil (ἢ Ἀφύπνησις). Τὸ μουσικὸν τοῦτο ἔργον ἀπεστάλη εἰς τὴν ἔκθεσιν τῶν Ὀλυμπίων, μελετᾶται δὲ νῦν ὑπὸ τοῦ θιάσου τῆς ἐν Σύρῳ Σχολῆς τῶν Ἀπόρων Παίδων.

ΝΕΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

ὧν ἡ πώλησις ἀνετέθη ἀποκλειστικῶς

ΕΙΣ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

Γ. Δ. Παπαβασιλείου, *Ἑλληνικὴ Χρηστομάθεια* πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Α' τάξεως τῶν ἑλληνικῶν σχολείων, μετὰ σημειώσεων .... Δραχ. 1.50

— *Ἑλληνικὴ Χρηστομάθεια* πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητριῶν τῶν Παρθεναγωγείων, μετὰ σημειώσεων .... » 1.50

— *Ξενοφῶντος Κύρου Ἀνάβασις*, πρὸς χρῆσιν τῶν ἐν τοῖς Γυμνασίοις καὶ Ἑλληνικοῖς σχολείοις μαθητῶν, μετὰ σημειώσεων, γεωγραφικοῦ πίνακος καὶ 28 λιθογραφικῶν εἰκόνων » 2.—

Δημ. Παπαγεωργίου, *Γραμματικὴ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσης*, πρὸς χρῆσιν τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων, Παρθεναγωγείων καὶ Γυμνασίων........ » 2.50

Σπ. Μηλιαράκη, *Ἐγχειρίδιον Φυσιογνωσίας. Μέρος Α', Στοιχεῖα Φυσικῆς Ἱστορίας*, μετὰ πολλῶν ἐξηγητικῶν εἰκόνων. Πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Β' τάξεως τῶν ἑλλην. Σχολείων. Κατὰ τὸ πρόγραμμα τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημ. Ἐκπαιδεύσεως........ » 2.50

Μιχ. Κ. Σακελλαροπούλου, *Ἡ Παιδαγωγικὴ τοῦ δημοτικοῦ Σχολείου*........ » 4.—

Παναγ. Σ. Κορδύλη, *Στοιχεῖα Χημείας*. Ἄδετον........ » 2.—

Τὸ αὐτὸ βιβλίον χαρτόδετον........ » 2.75

Καλῶς δεδεμένον........ » 3.25

Δημ. Κ. Ζαγγογιάννη, *Θέματα λατινικὰ* πρὸς ἄσκησιν τῶν μαθητῶν εἰς τὸ ὁμαλὸν τυπικόν, κατὰ τὰ ἄριστα τοιούτου εἴδους βιβλία ἐν Γερμανίᾳ........ » 1.25

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευῇ, 9 Σεπτεμβρίου

'Εν τῇ 'Εφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως ἐδημοσιεύθη τὸ ἑπόμενον εὐχαριστήριον τοῦ Διαδόχου Κωνσταντίνου:

'Επ' εὐκαιρίᾳ τῶν μετὰ τῆς Αὐτῆς Βασιλικῆς 'Υψηλότητος τῆς Πρωσσίδος Βασιλόπαιδος Σοφίας ἀρραβώνων μου, τοσαῦτα ἔκ τε τῆς πατρίδος καὶ πάσης χώρας, ὅπου διαμένουσιν Ἕλληνες, μοὶ ἀπηυθύνθησαν τηλεγραφήματα καὶ ἐπιστολαὶ πλήρεις συμπαθείας καὶ ἀδόλου χαρᾶς, ὥστε, ὅσον καὶ ἂν προσεπάθησα ν' ἀποδώσω ἰδίᾳ εἰς ἕκαστον τὰς εἰλικρινεῖς μου εὐχαριστίας, φοβοῦμαι ὅμως οὐχ' ἧττον μὴ τυχὸν ὑπελείφθησαν οἱ μὴ λαβόντες ἐξ οἱουδήποτε λόγου τὴν εὐχαριστήριόν μου ἀπάντησιν. Πρὸς πάντας αὐτοὺς ἐκφράζω διὰ τῶν γραμμῶν τούτων τὰς θερμάς μου εὐχαριστίας ἐπὶ ταῖς συγχαρητηρίοις εὐχαῖς, μεθ' ὧν ἐχαιρέτισαν τὸ τοσοῦτον εὐτυχὲς δι' ἐμὲ γεγονός.

'Εν Friedrichskron 31 Αὐγούστου 1888.

('Υπογρ.) ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Διάδοχος.

—'Η Κυβέρνησις συνέστησεν ἐπιτροπὴν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Σ. Μητροπολίτου, ἥτις θέλει συνάξει ἐράνους πρὸς βοήθειαν τῶν ἐκ τοῦ σεισμοῦ τοῦ Αἰγίου παθόντων ἀπόρων. Τὴν ἐπιτροπὴν ταύτην ἀποτελοῦσι πάντες οἱ ἀποτελέσαντες καὶ τὴν κατὰ τὸ 1887 συσταθεῖσαν ὑπὲρ τῶν τότε ἐκ τοῦ σεισμοῦ παθόντων, ὡς ταμίου παραμένοντος τοῦ κ. Παντιᾶ Ῥάλλη. 'Ο κ. 'Ανδρέας Συγγρός, μαθὼν τὸ τοιοῦτο αὐθωρεὶ ἀνήγγειλεν εἰς τὸν κ. Πρωθυπουργὸν ὅτι διαθέτει πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον 5.000 δραχμῶν.

— 'Εν τῷ ὑπουργείῳ τῶν Οἰκονομικῶν συνῆλθεν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν κ. κ. Γκοττλὰν καὶ Κελενέκ, μηχανικῶν τῆς γαλλικῆς ἀποστολῆς, Λυκούδη καὶ Χὸρς ταγματαρχῶν τοῦ μηχανικοῦ, Ζηνοπούλου διευθύνοντος τὰ Δημόσια Ἔργα. Σάουρωτ ἐπιθεωρητοῦ τῶν Δημοσίων Ἔργων, Δεϊμέζη διευθυντοῦ τοῦ Λογιστηρίου, Βουγιούκα πρώην τμηματάρχου τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, Νικολοπούλου τμηματάρχου τοῦ αὐτοῦ ὑπουργείου καὶ Κάσδανη γεωμέτρου. 'Η ἐπιτροπὴ αὕτη συσκεφθήσεται περὶ τοῦ καταρτισμοῦ τοῦ κτηματολογίου πάντων τῶν κτιρίων τοῦ δημοσίου καὶ τῶν ἐθνικῶν γαιῶν καὶ τῶν λοιπῶν κτημάτων τῶν εἰς τὸ Κράτος ἀνηκόντων.

— Διὰ Β. Διατάγματος δημοσιευθέντος ἐν τῇ «'Εφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως», ὡρίσθη ἡμέρα ψηφοφορίας πρὸς ἐκλογὴν ἑνὸς βουλευτοῦ ἐκ τοῦ νομοῦ Ζακύνθου ἀντὶ τοῦ ἀποβιώσαντος Κωνσταντίνου Λομβάρδου ἡ 23 'Οκτωβρίου ε. ε.

—Κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα Αὔγουστον αἱ εἰσπράξεις τοῦ τελωνείου Πειραιῶς ἀνῆλθον εἰς 718,356 δραχμάς, ἀπέναντι 733,200 τοῦ παρελθόντος ἔτους. Αἱ δὲ τοῦ καπνεργοστασίου τῆς αὐτῆς πόλεως εἰς 63,452, ἀπέναντι 59,069, αἵτινες εἰσεπράχθησαν κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα 'Ιούλιον.

—Τὸν προσεχῆ 'Οκτώβριον ἀποστέλλονται εἰς Γαλλίαν τέσσορες ἀνθυποπλοίαρχοι καὶ δύο ὑποπλοίαρχοι τοῦ ἡμετέρου ναυτικοῦ, ὅπως ἐπιδοθῶσιν ἐν μιᾷ τῶν ναυτικῶν αὐτῆς Σχολῶν εἰς τὴν σπουδὴν τῆς πυροβολικῆς, καὶ ἰδίως εἰς τὸν χειρισμὸν καὶ ὀργανισμὸν τῶν πυροβόλων. Οἱ ἀξιωματικοὶ οὗτοι θὰ παραμείνωσιν ἐν Γαλλίᾳ μέχρι τοῦ 'Οκτωβρίου τοῦ 1889 ὁπότε καταπλέει τὸ πρῶτον τῶν νέων ἡμῶν θωρηκτῶν, ἐφ' οὗ ἐπιβήσονται ὡς ἀξιωματικοὶ εἰδικῶς ἐπὶ τῶν πυροβόλων αὐτοῦ.

—'Επερατώθησαν τέλος αἱ διαπραγματεύσεις πρὸς σύναψιν συμβάσεως ταχυδρομικῆς μετὰ τῆς ἀτμοπλοϊκῆς τοῦ Λόϋδ ἑταιρίας. 'Η νέα αὕτη σύμβασις συνάπτεται μεταξὺ τῆς διευθύνσεως τῆς ἑταιρίας καὶ τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως τῶν Ταχυδρομείων καὶ εἶνε ὁμοία πρὸς τὰς λοιπὰς μετὰ τῶν ξένων ἀτμοπλοϊκῶν ἑταιριῶν γενομένας συμβάσεις.

—'Υπὸ τοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῶν τηλεγράφων κ. Καζάκου μεταβάντος εἰς Καλάμας ἐφηρμόσθη ἤδη μεταξὺ τοῦ τηλεγραφικοῦ τούτου γραφείου καὶ τοῦ τῶν Πατρῶν, μεταξὺ τοῦ τηλεγραφείου τῶν Καλαμῶν καὶ τοῦ τῶν 'Αθηνῶν τὸ διπλοῦν τηλεγραφικὸν σύστημα, δι' οὗ καθίσταται δυνατὴ ἡ διὰ τοῦ αὐτοῦ σύρματος σύγχρονος ἀποστολὴ καὶ ἀποδοχὴ τηλεγραφημάτων. Ἤδη τὸ σύστημα τοῦτο λειτουργεῖ μεταξὺ τῶν τηλεγραφείων 'Αθηνῶν καὶ Καλαμῶν, 'Αθηνῶν καὶ Πατρῶν καὶ Πατρῶν καὶ Καλαμῶν. Πρόκειται δὲ νὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ μεταξὺ 'Αθηνῶν καὶ Ζακύνθου.

—'Αρξαμένης καὶ παρ' ἡμῖν τῆς διὰ τοῦ τηλεφώνου συγκοινωνίας ἔν τισι πόλεσι, καταρτίζεται παρὰ τῇ Διευθύνσει τῶν Τηλεγράφων καὶ τῶν Ταχυδρομείων τὸ κατάλληλον περὶ τηλεφωνικῆς συγκοινωνίας νομοσχέδιον, ὅπερ ὑποβληθήσεται εἰς τὴν προσεχῆ τῆς Βουλῆς σύνοδον.

—'Η Κυβέρνησις ἐπιθυμοῦσα νὰ προαγάγῃ κατὰ τὸ ἐφικτὸν τὴν ἐν 'Ελλάδι καλλιεργίαν τοῦ καπνοῦ, παρήγγειλεν εἰς Θράκην ὅπως τῇ ἀποσταλῶσι σπόροι αὐτοῦ ἐκ Ξάνθης. Τὸ ὑπουργεῖον τῶν 'Εσωτερικῶν ἀποστέλλει ἐξ αὐτῶν ἀρκετὸν ποσὸν πρὸς ἕκαστον τῶν Νομαρχῶν τοῦ Κράτους, συνοδεῦον τὴν ἀποστολὴν δι' ἐγκυκλίου, δι' ἧς παραγγέλλει αὐτοῖς νὰ διανείμωσι τοὺς σπόρους τούτους διὰ τῶν δημάρχων εἰς τοὺς καλλιεργητὰς τοῦ καπνοῦ.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Ρ.Λ.Π. Μεσολόγγιον. 'Ελήφθησαν, τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν καὶ ἡ ἀπόδειξις ἐδόθη τῷ κ. Α.Β.—κ. Σ. Γ. Bielitz. Ζωολογία 'Αποστολίδου δὲν ἐξεδόθη ἔτι· ἱστορία Πολυζωΐδου τιμᾶται διὰ τοὺς προκαταβάλλοντας τὸ ἀντίτιμον 20 δρ. ἐν 'Ελλάδι καὶ 20 φρ. χρ. ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ. —κ. Κ. Μ. Κων)πολιν. Ζητηθὲν ἀπεστάλη.—κ. Γ. Α. Κ. 'Οδησσόν. 'Επώκλειστον ἐδόθη.—κ. Λ. Α Μ Βουλβουκάτα. Προσεχῶς ἀποστέλλομεν ζητούμενα. Λάβετε νῦν τὰς εὐχάς μας.—*'Αδ. Δεπάστα* Κ)πολιν. Ζητηθέντα ἀπεστάλησαν, ἀπαντῶμεν καὶ ἰδιαιτέρως.— κ. Ν Κ. Βουκουρέστιον. Τὰ σημειούμενα ἀπεστάλησαν τῷ κ. Α. Π. Τὰ στελλόμενα ἀτυχῶς ἀκατάλληλα διὰ τὴν 'Εστίαν.—κ.Κ.Κ.Τὸ Τεῦχος θὰ δοθῇ εἰς πώλησιν ἐν 'Αθήναις κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ 8βρίου ἀνυπερθέτως. 'Επειδὴ δ' ἕνεκα τῆς μεγάλης συρροῆς κόσμου κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, εἶνε πιθανὸν νὰ ἐξαντληθῶσιν ὅλα τὰ ἀντίτυπα, ἂν ἐπιθυμῆτε νὰ ἐξασφαλίσητε τοιαῦτα, δύνασθε ἀπὸ τοῦδε νὰ παραγγείλητε ὅσα θέλετε, ἀνάγκη ὅμως νὰ συναποστείλητε τὸ ἀντίτιμον αὐτῶν. 'Αγγελία λεπτομερὴς μετὰ εἰκόνων ὡς δειγμάτων ἐκ τῶν τοῦ Τεύχους διανεμηθήσεται προσεχέστατα.—*Δυσπίστῳ*. Νὰ τὸ πιστεύσητε· ἐν τῇ φύσει συμβαίνουσι πολλὰ τοιαῦτα παράδοξα. Οὕτω τὴν 1 μαΐου 1812 νέφος σποδοῦ καὶ ἄμμου προερχόμενον ἐξ ἡφαιστείου ἐκρήξεως ἐν τῇ νήσῳ 'Αγίῳ Βικεντίῳ ἐκάλυψεν ὅλην τὴν ἔκτασιν τῶν νήσων τῆς 'Αγ. Βαρβάρας ἐπιχύνων τοσοῦτο σκότος ὥστε ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ δὲν ἠδύνατό τις ὄχι δένδρα καὶ οἴκους νὰ διακρίνῃ, ἀλλὰ οὐδὲ λευκὸν ἔτι μαντίλιον εἰς ἀπόστασιν σπιθαμῆς ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ.—Κᾳ Τ. Δ. Οἱ τοιοῦτοι μικροὶ σιδηρόδρομοι εἶνε παιδιὰ ἐν χρήσει νῦν ἐν Παρισίοις, καλοῦνται δὲ Montaqnes russes. Δὲν σύρονται ὑπὸ ἀτμομηχανῆς αἱ ἅμαξαι τῶν ἐπιβατῶν ἀλλ' ἀπὸ ὑψηλοῦ τινος μέρους διὰ τοῦ ἰδίου βάρους κυλίονται πρὸς κατωφέρειαν καὶ διὰ τῆς κτηθείσης ταχύτητος καὶ τῆς κεντρόφυγος δυνάμεως περιστρέφονται δίχως ν' ἀνατραπῶσι. Κατὰ πόσον εἶνε εὐάρεστος ἡ ἐκ τοῦ κλονισμοῦ τούτου συγκίνησις θὰ κρίνητε ἴσως ἐξ ἰδίας πείρας ἐν τῇ προσεχεῖ ὀλυμπιακῇ ἐκθέσει· αἱ παρισιναὶ εἶνε ἐνθουσιασμέναι.—*'Ολιγαρκεῖ*. Καὶ βέβαια, διότι πτωχὸς δὲν εἶνε ὁ ὀλίγα ἔχων, ἀλλ' ὁ ἐπιθυμῶν πλειότερα τῶν ὅσων ἔχει—κ. Ι. Φ. Κ. 'Αργοστόλιον. 'Εξεδόθη τὸ α' λίαν προσεχῶς ἀφικνοῦνται ὁμοῦ καὶ τὰ 2 ὑπολειπόμενα καὶ θέλετε λάβῃ πάντα ἐν κυλίνδρῳ ἄνευ κινδύνου φθορᾶς ἐν τῇ ἀποστολῇ. —κ. Ι. Φ. Σῦρον. Θ' ἀπαντήσωμεν ἰδιαιτέρως.—κ. Φ. Μ· Π. Λονδῖνον. Θὰ φροντίσωμεν περὶ πάντων καὶ θὰ δώσωμεν ὑμῖν προσεχῶς ζητουμένας πληροφορίας.—κ. Μ. Γ. Κάϊρον. Ζητηθὲν βιβλίον ἀποστέλλομεν.—κ. Δ. Κ. Ζ. Λαμίαν. Εἴμεθα σύμφωνοι· δίδομεν εἰς τύπωσιν.—κ.Ν. Β. Φ. Σαμοθράκην. Ζητηθέντα 10 ἀντίτυπα ἀπεστάλησαν.—Γ. Α. Β. 'Αρμαβίριον. 'Ενεγράφητε εἰς «'Εφ. Κυρ.»—*Καπνιστῇ*. Μεθ' ὅσα ἐλέχθησαν κατὰ τοῦ καπνοῦ, καὶ τῶν ὀλεθριωτάτων εἰς τὴν ὑγίειαν ἀποτελεσμάτων τῆς χρήσεως αὐτοῦ, ἐν τούτοις παραδόξως βεβαιοῦται σήμερον ὅτι τὸ κάπνισμα εἶνε παντελῶς ἀβλαβές. Κατὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ γερμανοῦ καθηγητοῦ Fräntzel, διευθυντοῦ νοσοκομείου τινὸς ἐν Βερολίνῳ, οὐδὲν ἔχουσι νὰ φοβηθῶσιν οἱ καπνίζοντες, ὁσαδήποτε καὶ ἂν καπνίζωσι συγάρα καθ' ἑκάστην. Μόνη ἡ χρῆσις τῶν γνησίων σιγάρων τῆς 'Αβάνας εἶνε ἐπιβλαβής, ἐπιφέρουσα ἐνίοτε ἀπὸ τοῦ τεσσαρακοστοῦ μέχρι τοῦ ἑξη-

Digitized by Google

χοστοῦ … υς τῆς ἡλικίας διαταράξεις τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματ… αἱ ἑπομένως καρδιακὰ …σήματα· ἀλλ' ὅστις συμ… τὸ ἑξηκοστὸν ἔτ… …ναι καὶ τοιαῦτα σιγάρα νὰ …ζη ἀκινδύνως.

ΑΡΤΙ ΕΞΕΔΟΘΗ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΝ ΚΟΡΣΙΚΗ͂Ι ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΠΟΙΚΙΑΣ

Μετὰ συλλογῆς Καρυατικῶν τραγουδιῶν καὶ συλλογῆς Καρυατικῶν λέξεων

Ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ **Ν. Β. ΦΑΡΔΥ** τοῦ Σαμόθρακος.

Τὸ βιβλίον εἶνε ἀνατύπωσις τῆς ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» δημοσιευθείσης πραγματείας, διὰ πολλῶν προσθηκῶν ἐπηυξημένης. Οὕτω προσετέθησαν ἐν ἀρχῇ μὲν δύο μεγάλα κεφάλαια πραγματευόμενα τὸ μὲν τὴν γεωγραφίαν, τὸ δὲ τὴν ἱστορίαν τῆς Κορσικῆς, καὶ ἕτερον περὶ Πελοποννήσου, ἐν τέλει δὲ ἄλλα δύο, ὧν τὸ μὲν περιλαμβάνει συλλογὴν Καρυατικῶν Τραγουδιῶν, τὸ δὲ συλλογὴν Καρυατικῶν λέξεων.

Τιμᾶται φράγκα 2. *Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 2,20. Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».*

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

9 Σεπτεμβρίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	515.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	517.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	602.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	515.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	256.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	101.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		522.—
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,255.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	213.50
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	80.50
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	215.—
Εταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	158.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	421.
Εταιρία Φωταερίου	» »	
Συναλλάγματα		
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως.		32.20
3μην.		32.—
Σ—Τραπεζικὸν Ὄψεως		127 3/8
» 3μην.		126 3/8
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		25.46
Λίρα ὀθωμανικὴ		29.—

ΤΗΝ 20 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

ἐκτίθεται εἰς πώλησιν ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας»

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΜΟΣ

ΤΩΝ

ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΛΟΓΩΝ

Χ. ΤΡΙΚΟΥΠΗ

1864-1875

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΩΝ ΜΕΘ' ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ

ΥΠΟ

Ν. Ι. ΣΠΑΝΔΩΝΗ,

προταχθείσης εἰσαγωγῆς ὑπὸ **Ν. ΚΑΖΑΖΗ** καθηγητοῦ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ.

ΤΙΜΗ ΤΟΥ ΤΟΜΟΥ ΤΟΥΤΟΥ ΔΡ. 3 ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ—ΔΡ. 3,30 ΕΝ ΤΑΙΣ ΕΠΑΡΧΙΑΙΣ—ΦΡ. ΧΡ. 3 ΕΝ ΤΩι ΕΞΩΤΕΡΙΚΩι.

Τῆς ἐκδόσεως ταύτης τῶν λόγων τοῦ ῥητορικωτάτου τῶν παρ' ἡμῖν πολιτικῶν Χ. Τρικούπη, ἥτις ἐγένετο μετ' ἐκτάκτου φιλοκαλίας τυπογραφικῆς, προταχθείσης καὶ λαμπρᾶς φωτοτυπικῆς εἰκόνος τοῦ ῥήτορος, φιλοτεχνηθείσης ὑπὸ τῶν Ἀδελφῶν Ῥωμαΐδων, ἡ πώλησις ἀνετέθη εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς Ἑστίας, πρὸς ὃ δύνανται ν' ἀπευθυνθῶσιν οἱ ἐπιθυμοῦντες τὴν ἀπόκτησιν τοῦ καλλίστου ἔργου.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1888—1444

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 612.—18 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1888. Λεπτα 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

ΕΠΙ ΤΗι ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΔΙ

ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Η ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΕΙ

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΝ ΤΕΥΧΟΣ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ

ΕΚΤΕΛΕΣΘΕΝ ΜΕΤ' ΕΚΤΑΚΤΟΥ ΠΟΛΥΤΕΛΕΙΑΣ

ΕΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑι

ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥΤΟΥ ΑΓΓΕΛΙΑ

ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΙΝΟΥ ΦΥΛΛΟΥ

ΟΙ ΗΜΕΤΕΡΟΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ

καὶ πάντες οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἐπιθυμοῦντες νὰ ἐξασφαλίσωσι τὴν ἀπόκτησιν τοῦ Τεύχους δύνανται ἀπὸ τοῦδε ν' ἀποστείλωσι παραγγελίας συνοδευομένας ἀπαραιτήτως ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου εἰς ἑλληνικὰ ἢ γαλλικὰ γραμματόσημα ἢ ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς ἢ γραμμάτια τῶν ἑλληνικῶν τραπεζῶν, καθ' ὅσον, ἐκδιδομένων τῶν ἀντιτύπων εἰς πώλησιν κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν δημοτελῶν ἑορτῶν, ὅτι μεγίστη προμηνύεται συρροὴ ξένων ἐν Ἀθήναις,

ΤΑΧΕΙΑ ΕΣΤΑΙ Η ΕΞΑΝΤΛΗΣΙΣ ΑΥΤΩΝ.

Digitized by Google

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 664

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΙ ΗΝΩΜΕΝΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ, ὑπὸ Τάκερμαν.

ΕΚΔΡΟΜΗ ΕΙΣ ΑΙΓΥΠΤΟΝ ὑπὸ Α. Ρ. Ραγκαβῆ.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ, μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ, μετάφρασις Χ. Α.

ΘΗΡΑ ΔΙΑ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΥ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΠΑΙΓΝΙΑ, ὀπτικὴ ἀπάτη.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Ὁ ἐν Καλαφατίῳ τῆς Ρουμανίας Γεώργιος Τζούρογλους διὰ τοῦ ἐνταῦθα πρωτοδίκου Κ. Φάραγκα ἀνήγγειλε τῇ Κεντρικῇ Ἐκτελεστικῇ ἐπιτροπῇ τῆς Ἐκθέσεως, ὅτι θέτει εἰς τὴν διάθεσιν ταύτης ἑξήκοντα μετοχὰς (60) τοῦ πατριωτικοῦ δανείου δι' ἓν βραβεῖον γεωργικὸν ἢ βιομηχανικὸν κατὰ διάθεσιν τῆς Ἐπιτροπῆς.

Ἡ τῶν ἐκθεμάτων ἀποστολὴ εἰς τὸ μέγαρον ἐξακολουθεῖ, εὐχαρίστως δὲ προεικάζεται ὅτι πάντες οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν δηλώσαντες τὴν συμμετοχήν των, προθύμως παραδίδουσιν εἰς τὰς κατὰ τόπους ἐπιτροπὰς τὰ διάφορα αὐτῶν ἔργα ἢ προϊόντα.

Πρὸς τοῖς ἄλλοις τμήμασι καὶ ἡ ἔκθεσις τῶν φυτῶν καὶ ἀνθέων, ἤδη μάλιστα ἀφοῦ κατασκευάζεται σκιὰς ἄνωθεν τῆς κυκλικῆς κεντρικῆς αὐλῆς, προμηνύεται πλουσία, διότι πλὴν τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος ἀνθοκόμων θέλουσι συμμετάσχει καὶ ἄλλοι φιλανθεῖς ἀποστέλλοντες τὰ ὑπ' αὐτῶν θεραπευόμενα φυτὰ καὶ ἄνθη τοῦ καλλωπισμοῦ.

Ὑπὸ τῶν ἐν Παρισίοις καλλιτεχνῶν Ράλλη, Ξυδιᾶ καὶ Ρίζου καὶ τοῦ ἐν Μονάχῳ Πασχαλίδου ἀπεστάλησαν τὰ ἔργα δι' ὧν θὰ συμμετάσχωσι τῆς Ἐκθέσεως, ἐντὸς δὲ ὀλίγων ἡμερῶν ἅμα ταῦτα φθάσωσιν εἰς Πειραιᾶ θέλουσι παραληφθῆ ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς.

ΠΩΛΗΣΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ

Ἐν Ἑλλάδι.

Ἡ Κεντρικὴ Διεύθυνσις τοῦ ἐν Ἑλλάδι ἐφημεριδοπωλικοῦ Ὀργανισμοῦ ἐξέδωκεν ὑπόμνημα πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴν τῆς Ἐκθέσεως τῶν Ὀλυμπίων, ἐν ᾧ ἐκτίθησι τὰς προόδους ἃς ἀπὸ τοῦ 1875 καὶ ἐντεῦθεν ἔκαμεν ἡ δημοσιογραφία ἐν Ἑλλάδι.

Ἐκ τοῦ λίαν ἐνδιαφέροντος τούτου ὑπομνήματος ἐρανιζόμεθα τὰς ἑξῆς πληροφορίας.

«Ἡ μηνιαία πώλησις ἀναβαίνει εἰς 298,920 φύλλα ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Πειραιεῖ καὶ εἰς 202,450 ἐν ταῖς λοιπαῖς πόλεσιν, εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν ἐκ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ ἡμετέρου ὀργανισμοῦ εἶνε γνωστόν, ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1875 ἡ μηνιαία πώλησις ἐν Ἀθήναις μὲν καὶ ἐν Πειραιεῖ δὲν ὑπερέβαινε τὰς 25,000 — 30,000 φύλλα, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δὲ τὰς 15,000 φύλλα. Ὥστε ἐν διαστήματι δωδεκαετίας ὑπερεδεκαπλασιάσθη μὲν ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Πειραιεῖ, ὑπερεδωδεκαπλασιάσθη δὲ ἐν τῇ λοιπῇ ἐπικρατείᾳ. Ἀναγνωστικὴ πρόοδος, εἰς τὴν συντέλεσιν τῆς ὁποίας πάντως ἔχει τὸ μέρος του καὶ ὁ ἡμέτερος ἐφημεριδοπωλικὸς ὀργανισμὸς εἰσάγων τὴν ἐφημερίδα εἰς τὰς μᾶλλον ἀποκέντρους περιοχάς. Κατὰ τὰς ἡμέρας καθ' ἃς συμπίπτει ἡ ἔκδοσις τῶν φύλλων τὰ μέλη τοῦ ἐφημεριδοπωλικοῦ ὀργανισμοῦ ἀστραπηδὸν περιερχόμενα τὰς πόλεις τῶν Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς ἐνεργοῦσι 14,780 τοποθετήσεις φύλλων. Ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ πληθυσμὸς τῶν Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς εἶνε 100,000 τὰ 150]0 αὐτοῦ τίθενται εἰς ἡμερησίαν ἐπικοινωνίαν μετὰ τῆς δημοσιογραφίας διὰ τοῦ ἡμετέρου ὀργανισμοῦ. Ἄξιον παρατηρήσεως ἐν τῇ τάξει ταύτῃ τῶν ἰδεῶν, ὅτι οἱ κατὰ τὸν μῆνα ἐπικοινωνοῦντες μετὰ τῆς δημοσιογραφίας εἶνε πολὺ πλειότεροι ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Πειραιεῖ ἀπέναντι τῶν ἐν τῇ λοιπῇ ἐπικρατείᾳ, διότι 288,920 φύλλα τοποθετοῦνται ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Πειραιεῖ, μόνον δὲ 802,450 ἐν τῇ λοιπῇ ἐπικρατείᾳ. Ἑκατὸν χιλιάδες ἄνθρωποι ἀναγινώσκουσι πολὺ περισσότερον τοῦ ὅσον ἀναγινώσκουσι δύο ὁλόκληρα ἑκατομμύρια ἀνθρώπων!»

Ἡ ἡμερησία ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεῖ πώλησις τῶν ἐφημερίδων διὰ τοῦ πρακτορείου κατ' ἰούλιον ἔχει ὡς ἑξῆς α'. Ἀκρόπολις (2600), β') Νέα Ἐφημερὶς (1900), γ') Ἐφημερὶς (1600), δ') Ἐπιθεώρησις (600), ε') Σύλλογος (400) στ') Ὥρα (300), ζ') Πρωΐα (100). Ἡ Παλιγγενεσία δίδει μόνον ἐν Πειραιεῖ διὰ τοῦ πρακτορείου φύλλα 400, τὰ δὲ ἐν Ἀθήναις διαθέτει ἀπ' εὐθείας διὰ τῶν πωλητῶν. Σημειωτέον δὲ ὅτι κατὰ τοὺς μῆνας τοῦ θέρους, ἡ πώλησις ὅλων τῶν ἐφημερίδων εἶνε ἐλάσσων τῶν λοιπῶν μηνῶν δι' ἀπουσίαν πληθυσμοῦ.

Ἐκ τῶν μὴ καθημερινῶν ἐφημερίδων τὴν μεγίστην πώλησιν ἔχει ὁ *Ρωμηὸς* καθ' ἑβδομάδα ἐκδιδόμενος καὶ πωλῶν ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεῖ 2,500 φύλλα, 3,000 δ' ἐν τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι.

Ἡ μηνιαία πώλησις καθημερινῶν φύλλων ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν ἔχει ὡς ἑξῆς:

Ἀκρόπολις	φύλλα	163,000	
Νέα Ἐφημερὶς	»	70,000	
Ἐφημερὶς	»	61,000	
Ἐπιθεώρησις	»	28,000	
Παλιγγενεσία	»	21,000	(ἐκτὸς Ἀθηνῶν).
Σύλλογος	»	18,000	
Ὥρα	»	12,000	
Χώρα	»	7,900	
Πρωΐα	»	5,000	

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Τὸ διεθνὲς γεωλογικὸν συνέδριον συνέρχεται κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐν Λονδίνῳ. Κύριον δὲ θέμα πρὸς συζήτησιν ἔσται ἡ ἐκπόνησις γεωλογικοῦ χάρτου τῆς Εὐρώπης. Εἰς τὸ συνέδριον θέλουσι προσέλθῃ οἱ διαπρεπέστατοι τῶν γεωλογῶν τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς, θέλουσι δὲ προβῆ μετὰ τὰς συνεδρίας καὶ εἰς ἐκδρομὰς ἐπιστημονικάς, ὅπως πρακτικώτερον μελετήσωσι τὸ ζήτημα.

— Ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ ἐν Παρισίοις «Ἐλευθέρου Θεάτρου» θὰ ἀναβιβασθῇ προσεχῶς τὸ φιλοσοφικὸν δρᾶμα τοῦ Ρενὰν *L'* abbesse de Zouarre. Τῇ ῥητῇ ἀξιώσει τοῦ συγγραφέως δὲν θὰ γείνῃ οὐδεμία περικοπὴ τοῦ κειμένου ὡς ἐν Ἰταλίᾳ, ὅπου παρεστάθη τὸ δρᾶμα τοῦτο ὅλως μετερριθμισμένον.

— Ἀπεβίωσεν ἐν Μεδιολάνοις ὁ ἐκδότης Τίτος Ρικόρδη, ὁ περιώνυμος ἱδρυτής του ὁμωνύμου μουσικοῦ ἐκδοτικοῦ οἴκου.

— Μέχρι τοῦδε ἐκ τῆς καλλιτεχνικῆς ἐκθέσεως τοῦ Μονάχου, ἥτις θὰ διαρκέσῃ μέχρι τέλους ὀκτωβρίου, ἠγοράσθησαν ἔργα ἀξίας 800,000 μάρκων. Ἡ πώλησις αὕτη εἶνε πρωτοφανὴς ἐν τοῖς χρονικοῖς τῶν ἐκθέσεων,

— Ἡ διάσημος ἀοιδὸς Ἀδελίνα Πάττη ἐπέρανε τὴν καλλιτεχνικὴν αὐτῆς περιοδείαν ἀνὰ τὴν Μαδρίτην, τὴν Λισσαβῶνα καὶ τὴν Νότιον Ἀμερικήν. Ἡ πρὸς τὴν ἔξοχον καλλιτέχνιδα συμπάθεια τῶν Ἀμερικανῶν ἐξεδηλώθη διὰ τιμαλφεστάτων δώρων. Ἀλλὰ καὶ αἱ ἐκ τῶν παραστάσεων αὐτῆς εἰσπράξεις ὑπῆρξαν κολασσιαῖαι. Ἐν Μαδρίτῃ ἡ Πάττη ἔλαβεν ὡς ἀμοιβὴν 70,000 φράγκων, ἐν Λισσαβῶνι 80,000, ἐν Βουένος Ἄϋρες 657, 352, ἐν Μοντεβιδέῳ 213, 795, ἤτοι τὸ ὅλον 1.020.447 φράγκων.

— Τὸ διεθνὲς συνέδριον τῶν φιλολόγων καὶ καλλιτεχνῶν ἤρξατο κατ' αὐτὰς ἐν Βενετίᾳ.

Digitized by Google

— Ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ θέλει τελεσθῇ τὸ ἔτος 1892, ἐπὶ τῇ τετρακοσιετηρίδι τῆς ἀνακαλύψεως τῆς Ἀμερικῆς διεθνὴς ἔκθεσις.

Ἐκ τῶν Καταστημάτων τοῦ Ἐκδότου κ. Ἀνέστη Κωνσταντινίδου ἐξεδόθησαν ὁμοῦ τὰ τεύχη 30 καὶ 31 τοῦ Corpus Juris Civilis ὑπὸ Ἠλία Λιακοπούλου. Οὕτω συμπληροῦται ἐντελῶς ὁ Β᾽ς τόμος τῶν *Πανδεκτῶν* ἤτοι *18 ὁλόκληρα βιβλία*. Προσεχῶς δ' ἄρχεται ἡ Ἔκδοσις τῶν *Εἰσηγήσεων*, αἵτινες θέλουσι συνοδεύεσθαι καὶ ὑπὸ λεπτομεροῦς πίνακος ἀλφαβητικοῦ ὅλων τῶν περιεχομένων, ὧν τῷ Corpus Juris Civilis ὅπερ ἀναγκαιότατον. Ἡ πώλησις γίνεται εἴτε κατὰ τόμους (ἕκαστος δραχ. 15) εἴτε κατὰ τεύχη (ἕκαστον δρ. 1.)

— Παρασκευάζονται ἵνα ὑποβληθῶσιν εἰς τὴν Βουλὴν κατὰ τὴν προσεχῆ σύνοδον αὐτῆς νομοσχέδια τινα ἀφορῶντα τὴν ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ διδασκαλίαν. Διὰ τῶν νομοσχεδίων τούτων συμπληροῦνται αἱ καθηγητικαὶ ἕδραι ἐν τῷ ἀνωτάτῳ ἡμῶν διδακτηρίῳ, αὐξάνονται δὲ καὶ αἱ ὧραι τῆς διδασκαλίας. Τοιαῦτα νομοσχέδια προέκειτο νὰ εἰσαχθῶσι καὶ πέρυσιν εἰς τὴν Βουλήν· δὲν κατωρθώθη ὅμως τοῦτο ἕνεκεν ἄλλων μᾶλλον ἐπειγουσῶν νομοθετικῶν ἐργασιῶν.

— Καταπληκτικὸς εἶνε ὁ ἀριθμὸς τῶν πέρυσιν ἐξετασθέντων τελειοφοίτων τοῦ Πανεπιστημίου φοιτητῶν. Καὶ ἐκ μὲν τῶν τελειοφοίτων τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἐξητάσθησαν 3, ἐκ τῶν τῆς Φαρμακευτικῆς 10, ἐκ τῶν τῆς Φιλοσοφικῆς 27, ἐκ τῶν τῆς Ἰατρικῆς 90 καὶ τέλος τῶν ἐκ τῆς Νομικῆς 232 !

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἀσκήσεις ὀρθογραφικαί, ἤτοι ἐφαρμογὴ τῶν κυριωτέρων κανόνων τῆς ὀρθογραφίας ἐπὶ φράσεων τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς καθωμιλημένης, ὑπὸ *Ι. Καρακατσάνη* ἀποφοίτου τῆς φιλολογίας. Τεῦχος Α'. Ἔκδοσις δευτέρα ἐπὶ τὸ μεθοδικώτερον καὶ πληρέστερον μεταρρυθμισμένη. Ἐν Ἀθήναις παρὰ τῷ ἐκδότῃ Σ. Κ. Βλαστῷ, 1888, 16ον σελ. 128 τιμ. δρ. 1,25.

Σκηνογραφίαι ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, κατὰ τὸ πρόγραμμα τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐκκλησ. καὶ τῆς Δημ. Ἐκπαιδεύσεως, πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῶν δημοτικῶν σχολείων. Ἐκδίδονται ὑπὸ Σ. Κ. Βλαστοῦ. Ἐν Ἀθήναις 1888. 16ον σελ. 160. Τιμ. δρ. 1,25.

Περὶ μέσης Παιδείας ὑπὸ *Θεοκλήτου Κουρούκλη*. Ἐν Ἀθήναις ἐκ τῆς τυπογραφίας τῆς Βασ. Αὐλῆς Ν. Γ. Ἰγγλέση 1888. 8ον σελ. 16.

Ἰωάννου Γ. Τσακασιάνου: **Ὁ Κόντε-Σπουργίτης** μελοδραμάτιον εἰς μέρη δύο. Μουσικὴ Καρρέρ. προλεγόμενα Γ. Ξενοπούλου. 1888, ἐν Ἀθήναις τύποις Κορίννης. Τιμ. δραχμῆς. 8ον σελ. 46.

Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ, υἱοῦ: **Ἀντωνίνα.** Μετάφρασις Λάμπρου Ἐνυάλη. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου «Κορίννης», 1888. 16ον σελ. 476. Τιμᾶται δραχ. 3 ἐν Ἑλλάδι, φρ. 3 ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ.

Ἑλληνικὴ Γεωργία, σύγγραμμα κατὰ μῆνα ἐκδιδόμενον, ὄργανον τῶν συμφερόντων τῶν ἁπανταχοῦ ἑλλήνων κτηματιῶν, καλλιεργητῶν τῆς γῆς καὶ κτηνοτρόφων ὑπὸ Π. Γ. Γενναδίου. (Συνδρομὴ ἐτησ. Ἐσωτ. δρ. 10, ἐξωτ φρ. χρ. 12.) Τόμος Δ'.—Τεῦχος 8, Αὔγουστος 1888. Περιεχόμενα: Περὶ τῆς καλλιεργείας τῆς Ῥοδῆς καὶ τῆς παραγωγῆς ῥοδελαίου ἐν Ἀνατολικῇ Ῥωμυλίᾳ.—Σηροτροφικά—Βυρσοδεψικά—Ἑλληνικὰ Ἐλαιόλαδα.—Κτηνοτροφικά· περὶ γαλακτοπαραγωγῶν ἀγελάδων—Περὶ φυλλοξήρας.—Περὶ καλλιεργίας τοῦ καπνοῦ ἐν τῇ περιφερείᾳ Ξάνθης.—Περὶ Λουλακίου.—Φυλλοξηρικά.—Ἀλληλογραφία.—Διάφορα.

Φυσικὴ Ἱστορία μετὰ ἀνεκδότων ὑπὸ *Μ. Δ. Σακορράφου*. Μέρος Α' Θηλαστικά. Μετὰ 60 εἰκόνων, ὧν 24 ὁλοσέλιδοι κεχρωματισμένοι. Ἐν Ἀθήναις παρὰ τῷ ἐκδότῃ Καρόλῳ Μπέκ, 1888. 12ον σελ. 260. Τιμ. Ἐν Ἑλλάδι δρ. 2 1)2. Ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ φρ. 3.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 16 Σεπτεμβρίου

Ἐν ταῖς ἐφημερίσιν ἀνεγράφεται ἡ εἴδησις ὅτι ἡ Α. Β. Υ. ὁ βασιλόπαις Γεώργιος μνηστεύεται τὴν θυγατέρα τοῦ δουκὸς τῆς Σάρτρης πριγκίπισσαν ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΝ, γεννηθεῖσαν τὴν 25ην Ἰανουαρίου 1869.

Ὁ δοὺξ τῆς Σάρτρης ἀνήκει εἰς τὸν ἔκπτωτον βασιλικὸν οἶκον τῶν Βουρβώνων Ὀρλεανιδῶν, εἶνε δὲ ἀδελφὸς τοῦ μνηστῆρος τοῦ γαλλικοῦ θρόνου, Φιλίππου κόμητος τῶν Παρισίων. Νυμφευθεὶς τὴν 11 Ἰουνίου 1863 τὴν θυγατέρα τοῦ πρίγκιπος τοῦ Ζοαμβιλλ Φραγκίσκην, ἀπέκτησεν ἐξ αὐτῆς τέκνα, δύο ἄρρενα καὶ δύο θήλεα.

— Τὴν πρωτότοκον θυγατέρα τοῦ δουκὸς τῆς Σάρτρης πριγκίπισσαν Μαρίαν ἐνυμφεύθη τὴν 20 Ὀκτωβρίου τοῦ 1885 ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἡμετέρου βασιλέως πρίγκιψ Βάλδεμαρ.

—Τὴν τρίτην ἢ τετάρτην τῆς προσεχοῦς ἑβδομάδος ἀφικνοῦνται εἰς Ἀθήνας ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ Α. Β. Υ. ὁ διάδοχος Κωνσταντῖνος.

— Ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως» λεπτομερὴς κατάστασις τῶν ἐν τοῖς ταμείοις καὶ τελωνείοις τοῦ Κράτους βεβαιωθέντων, εἰσπραχθέντων καὶ εἰσπρακτέων ἐσόδων τῆς χρήσεως τοῦ 1888 ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου μέχρι τέλους τοῦ μηνὸς Ἰουλίου, ὡς καὶ ἀναγραφὴ τῶν πληρωθέντων ἐξόδων. Κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ἐπὶ βεβαιωθέντων ἐσόδων ἐκ δρ. 52, 239, 148. 13, εἰσεπράχθησαν 33,052,415.75 δρ. μένουσι δὲ εἰσπρακτέοι 19,186,732.41 δρ. Τὰ πληρωθέντα δὲ ἔξοδα ἀνέρχονται εἰς δρ. 36,232,096. 73 ἐπὶ 96, 267, 585 προϋπολογισθέντων τῆς ὅλης χρήσεως.

— Κατηγορούμενοι ἐπ' ἐξυβρίσει κατὰ τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ διαδόχου συνελήφθησαν καὶ προφυλακίσθησαν ὁ συντάκτης τοῦ *Ῥαμπαγᾶ* κ. Κλ. Τριαντάφυλλος καὶ ὁ κ. Ρ. Χοϊδᾶς δημοσιεύσας ἐν τῇ ῥηθείσῃ ἐφημερίδι ἐνυπογράφως ἄρθρα.

Τοῦ διευθυντοῦ τῆς «Ἑστίας» κ. Γ. Κασδόνη ἀναγκαζομένου νὰ ἀποδημήσῃ ἐξ Ἀθηνῶν ἐπί τινα χρόνον χάριν ὑγείας, γίνεται δῆλον ὅτι κατὰ τὴν ἀπουσίαν αὐτοῦ τὴν μὲν διεύθυνσιν τῆς συντάξεως τοῦ περιοδικοῦ θέλει διεξάγει ὁ τακτικὸς αὐτοῦ συνεργάτης κ. Γ. Δροσίνης, τὴν δὲ διαχείρισιν ὁ κ. Σωκράτης Κασδόνης, πρὸς οὓς δέον ν' ἀπευθύνηται πᾶσα σχετικὴ αἴτησις.

Οἱ κ.κ. ἀνταποκριταὶ τῆς «Ἑστίας» ὧν οἱ λογαριασμοὶ τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους δὲν ἐξωφλήθησαν ἔτι, παρακαλοῦνται νὰ ἐπισπεύσωσι τὴν ἐκκαθάρισιν αὐτῶν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Σ. Β. Βραΐλαν. Ἐλήφθησαν· ἀπαντῶμεν καὶ ἰδιαιτέρως. — κ. Ν. Ν. Παρισίους. Ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν. — κ. Ν. Α. Ο. Κ]πολιν Ἐλήφθησαν ἐστάλησαν τὰ φύλλα.—κ. Π. Χ. Γαλάζιον. Ἀπαντῶμεν ἰδιαιτέρως. — κ. Π. Κ. Σμύρνην. Ζητηθὲν φύλλον ἐστάλη. — κ. Γ. Μ. Σῦρον. Ζητούμενον ἀποστέλλεται.—κ. Θ. Δ. Σμύρνην. Ἐλήφθησαν καὶ ἐπιστώθητε.—κ. Π. Ν. Κραΐοβαν. Συνεμορφώθημεν ἐντολῇ σας. — κ. Α. Σ. Ἀλεξάνδρειαν. Φύλλον κ. Σ. Σ. ἀποστέλλεται, διὰ τὰ λοιπὰ ἀπαντῶμεν ἰδιαιτέρως. — κ. Α. Πάτρας. Ἐν τῇ διανεμηθείσῃ ἀγγελίᾳ πρόκειται περὶ πωλήσεως ἐκδεδομένου ἤδη πεφημισμένου ἐγκυκλοπαιδικοῦ λεξικοῦ, οὗ ἀντίτυπον δύνασθε νὰ προμηθευθῆτε ἐκ τοῦ ἐν Ἀθήναις Βιβλιοπωλείου Βίλμπεργ. Εἰς τὴν δευτέραν ἐρώτησίν σας θ' ἀπαντήσωμεν τὴν 1 ἰανουαρίου 1889. — Καν Ε. Π. Φ. Φιλιατρά. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν· σᾶς ἐχρεώσαμεν δὲ μὲ τὰ ἐπὶ πλέον πληρωθέντα 15 λεπτὰ ὡς ταχυδρομικά. *Μιᾷ Κυρίᾳ*. Τίποτε ; Ἀλλὰ κατὰ τὸν Βαλζάκ, ἴσα ἴσα ὅταν αἱ γυναῖκες ἔχουσι κρυφίαν τινὰ σκέ-

Digitized by Google

ψιν, τότε λέγουσιν ὑποκριτικῶς: «Δὲν ἔχω τίποτε!» — κ. Λ. Γ. Ε. Καβάλαν. Ἀπαντῶμεν ἰδιαιτέρως.—κ. Ν. Δ. Πρὶν ἢ ἴδωμεν τὸ χειρόγραφον δὲν δυνάμεθα νὰ ἀποφανθῶμεν.—κ. Κ. Γ. Ζαβέρδαν. Τὰ ζητηθέντα ἀποστέλλονται. Διὰ τὰ λοιπὰ ἀπαντῶμεν ἰδιαιτέρως.—κ. Κ. Χ. Χάλκην. Φύλλον ζητηθὲν ἀποστέλλεται.—κ. Κ. Μ. Χανία. Παρὰ τοῦ κ. Χ. Π. Ἐλήφθησαν δρ. 145 μόνον, μὲ τὰς ὁποίας σᾶς ἐπιστώσαμεν. Πινακοθήκης καὶ Ἑστίας φυλλάδια δὲν ἐλάβομεν. Ζητουμένη σειρὰ ἀποστέλλεται. *Συνδρομητρίᾳ*. Μόναι αἱ μαῦραι μεταξωταὶ ταινίαι καθαρίζονται ἂν ἐμβαπτίσητε ταύτας ἐντὸς ὄξους ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν.— κ. Α. Α. Κ. Πύργον. Ζητηθὲν ἀπεστάλη.—κ. Ζ. Β. Δ. Καλάβρυτα. Συνεμορφώθημεν παραγγελίᾳ σας.—*Κεφαλαλγοῦντι*. Ἐκτὸς τῆς ἀντιπυρίνης, ἣν πολλοὶ μετεχειρίσθησαν ἐπιτυχῶς κατὰ τῆς ἡμικρανίας, συμβουλεύουσιν ἰατροί τινες καὶ τὸ μαγειρικὸν ἅλας. Εἶνε ἄλλως ἀβλαβὲς καὶ δύνασθε νὰ δοκιμάσητε.

ΑΡΤΙ ΕΚΔΟΘΕΝ

ΚΡΗΤΙΚΑΙ ΡΙΜΑΙ

ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΤΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗ ΚΑΙ ΑΛΗΔΑΚΗ

ΥΠΟ ΕΜΜ. ΒΑΡΔΙΔΗ, Κρητός.

Τιμᾶται δραχμῆς.—Ταχυδρομ. ἀποστελλόμενον δρ. 1. 10

Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας»

ΧΡΗΜΑΤ ‥ΤΗΡΙΟΝ

9 Σεπτεμβρίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμή*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	525.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	526.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	609.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	518.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	264.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	102.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		523.—
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,230.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	223.50
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	84.50
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	219.—
Εταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	161.25
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	420.50
Εταιρία Φωταερίου	» »	
Συναλλάγματα		
ΊΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως.		32.25
3μην.		32.—
Σ—Τραπεζικὸν Ὄψεως		127 3/8
» 3μην.		126 1/2
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		25.58
Λίρα ὀθωμανικὴ		29.15

ΤΗΝ 20 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

ἐκτίθεται εἰς πώλησιν ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας»

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΜΟΣ

ΤΩΝ

ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΛΟΓΩΝ

Χ. ΤΡΙΚΟΥΠΗ

1864-1875

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΩΝ ΜΕΘ' ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ

ΥΠΟ

Ν. Ι. ΣΠΑΝΔΩΝΗ,

προταχθείσης εἰσαγωγῆς ὑπὸ **Ν. ΚΑΖΑΖΗ** καθηγητοῦ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ.

ΤΙΜΗ ΤΟΥ ΤΟΜΟΥ ΤΟΥΤΟΥ ΔΡ. 3 ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ—ΔΡ. 3,30 ΕΝ ΤΑΙΣ ΕΠΑΡΧΙΑΙΣ—ΦΡ. ΧΡ. 3 ΕΝ ΤΩι ΕΞΩΤΕΡΙΚΩι.

Τῆς ἐκδόσεως ταύτης τῶν λόγων τοῦ ῥητορικωτάτου τῶν παρ' ἡμῖν πολιτικῶν Χ. Τρικούπη, ἥτις ἐγένετο μετ' ἐκτάκτου φιλοκαλίας τυπογραφικῆς, προταχθείσης καὶ λαμπρᾶς φωτοτυπικῆς εἰκόνος τοῦ ῥήτορος, φιλοτεχνηθείσης ὑπὸ τῶν Ἀδελφῶν Ῥωμαΐδων, ἡ πώλησις ἀνετέθη εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς Ἑστίας, πρὸς ὃ δύνανται ν' ἀπευθυνθῶσιν οἱ ἐπιθυμοῦντες τὴν ἀπόκτησιν τοῦ καλλίστου ἔργου.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888—1447

Digitized by Google

493

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 613.—25 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1888. Λεπτα 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 36.

ΛΙΑΝ ΠΡΟΣΕΧΩΣ ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ

ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΝ ΤΕΥΧΟΣ

ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ„

ΕΠΙ ΤΗι ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΔΙ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΕΚ ΣΕΛΙΔΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ 44 ΜΕΤΑ 33 ΕΙΚΟΝΩΝ
ΚΑΙ 38 ΑΥΤΟΓΡΑΦΩΝ.

ΤΙΜΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΡ. 3. ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΦΡ. ΧΡ. 3.

ΑΝΤΙΤΥΠΑ ΠΡΟΠΛΗΡΩΝΟΜΕΝΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΛΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΥΔΕ.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 665

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΔΥΟ ΝΥΜΦΑΙ ὑπὸ Χαραλάμπους Ἀννίνου.
ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΠΡΟΙΚΑ! διήγημα Γ. Ὀνέ.
ΑΙ ΗΝΩΜΕΝΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ, ὑπὸ Τάκερμαν.
ΤΟ ΤΑΙΡΙ ΜΟΥ, ποίημα ὑπὸ Κωστῆ Παλαμᾶ.
Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ, μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ, μετάφρασις Χ. Α.
ΓΝΩΜΑΙ ΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ.
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

Μὴ περατωθείσης ἔτι τῆς ἐξελέγξεως τῶν εἰς τὸ Διηγηματικὸν Διαγώνισμα τῆς Ἑστίας ἀποσταλέντων χειρογράφων ὑπὸ τῶν πολλαχῶς ἐπησχολημένων κκ. Κριτῶν, ἡ δημοσίευσις τῆς ἐπ' αὐτῶν κρίσεως ἀναβάλλεται εἰς τὴν 1ην Δεκεμβρίου ἐ. ἔ.

Ἡ Διεύθυνσις τῆς «Ἑστίας»

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ὁ Ἀντώνιος Ρουβινστάϊν ἐπεράτωσεν ἐσχάτως νέον αὐτοῦ μελόδραμα: *Βαλπουργία νύξ*.

— Μεγίστην συγκίνησιν ἐξήγειρεν ἐσχάτως ἡ ἀγγελία καθ' ἣν ὁ Ἔφορος τῆς ἐν τῇ ἀγγλικῇ πόλει Στρατφόρδῃ δημοσίας βιβλιοθήκης ἀνεῦρεν ἐν χειρογράφῳ ἀνέκδοτον κωμῳδίαν τοῦ Σαιξπήρου, ὑπὸ τὸν τίτλον Irus Γενομένης λεπτομερεστέρας ἐρεύνης ἀνευρέθη ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο οὐδαμῶς ἐγράφη ὑπὸ τοῦ δαιμονίου ποιητοῦ, ἀλλ' ὑπ' ἄλλου τινὸς Τσάπμαν συγχρόνου αὐτοῦ, πρὸς τούτοις δὲ ὅτι δὲν ἦτο καὶ ἀνέκδοτον, διότι δὶς ἢ τρὶς εἶχε παρασταθῇ ὑπὸ τίτλον διάφορον. Ἡ διάψευσις τοῦ ζηλωτοῦ βιβλιοφύλακος εἶνε τοσούτῳ μᾶλλον κωμική, ὅσῳ τὸ ἐν λόγῳ ἔργον οὐδεμίαν τῶν ἀρετῶν τῶν σαιξπηρείων ἔργων κέκτηται, ἀπορεῖ δέ τις πῶς διενοήθη νὰ ἀποδώσῃ εἰς τὸν ποιητὴν τοῦ *Ἀμλέτου* καὶ τοῦ *Ὀθέλλου*.

— Θάνατον ζωηρὰν προξενήσαντα συγκίνησιν εὗρεν ἐσχάτως ἡ διάσημος ἄλλοτε Γερμανὶς ἀοιδὸς Μαρλόου. Εἰσελθοῦσα εἰς τὴν Ὄπεραν τῆς Στουτγάρδης, ὅπου πολλάκις εἶχεν ᾄσει καὶ ἐν ᾗ παρίστατο ὁ *Χρυσὸς τοῦ Ρήνου* τοῦ Βάγνερ, κατέπεσεν αἴφνης λιπόθυμος, ἀποκομισθεῖσα δ' ἔξω τοῦ θεάτρου ἀπεβίωσε μετά τινας στιγμάς, ἐκ πνευμονικῆς συμφορήσεως παθοῦσα.

— Κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1887 —1888 ἡ Ἰατρικὴ Σχολὴ τῶν Παρισίων ἀνεκήρυξε 373 διδάκτορας, ἐξ ὧν 371 ἄνδρας (321 Γάλλοι, 50 ἀλλοδαποὶ) καὶ 2 γυναῖκας (μία Γαλλὶς καὶ 1 ἀλλοδαπή). Λήγοντος τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους 1887—1888, ἐφοίτων εἰς τὴν Ἰατρικὴν Σχολὴν τῶν Παρισίων 3,668 σπουδασταί, ἐξ ὧν 4 Γερμανοί, 131 Ἀμερικανοί, 34 Ἄγγλοι, 1 ἐξ Αὐστραλίας, 4 Αὐστριακοί, 4 Βέλγοι, 3 Βούλγαροι, εἷς Δανός, 9 ἐξ Αἰγύπτου, 41 ἐξ Ἱσπανίας καὶ τῶν ἱσπανικῶν ἀποικιῶν, 19 Ἕλληνες, 4 Ὀλλανδοί, 1 Οὗγγρος, 8 Ἰταλοί, εἷς Νορβηγός, εἷς Πέρσης, 10 Πορτογάλλοι, 60 Ρουμάνοι, 126 Ρῶσσοι 18 Σέρβοι. 1 Σουηδός, 18 Ἑλβετοί, καὶ 16 Τοῦρκοι. Μεταξὺ τῶν ἀκολουθουσῶν τὰ μαθήματα τῆς ἰατρικῆς σχολῆς 114 φοιτητριῶν συγκαταλέγεται καὶ μία Ἑλληνίς.

— Ὁ Ταγχόϋζερ τοῦ Βάγνερ παρασταθήσεται προσεχῶς ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ Τουρίνου καὶ δὴ γερμανιστὶ ὑπὸ τοῦ θιάσου τοῦ ἐν Πράγᾳ μελοδράματος.

— Ὁ διευθυντὴς τοῦ ἐν Λὶκ τῆς Αὐστραλίας ἀστεροσκοπείου ἀναγγέλλει τὴν ἀνακάλυψιν νέου κομήτου ἐκ τῶν μεγίστων. Ὁ κομήτης οὗτος εἶνε ὁ πέμπτος τῶν κατὰ τὸ παρὸν ἔτος ἀνακαλυφθέντων.

— Κατά τινα ἀμερικανικὴν ἐφημερίδα ὁ Ἔδισων διὰ τοῦ νέου αὐτοῦ φωνογράφου ἤρξατο τακτικώτατα ἀποτυπῶν πᾶσαν κραυγήν, πάντα θρῆνον, πάντα ἀσυνάρτητον ψίθυρον τοῦ ἀρτιγενοῦς θυγατρίου του. Τὸν φωνογράφον τοῦτον μετὰ τῶν κεχαραγμένων φύλλων θέλει δωρήσῃ ὁ μέγας ἐφευρέτης εἰς τὴν κόρην αὐτοῦ βραδύτερον, ὅταν ἡλικιωθῇ, ὡς ἐνθύμημα πρωτοτυπώτατον τῆς βρεφικῆς καὶ παιδικῆς αὐτῆς ἡλικίας.

—Ὁ Φραγκῖσκος Κοππέ, ὅστις ἐσκόπει νὰ γράψῃ δρᾶμά τι, ἐν ᾧ τὸ πρόσωπον τῆς Κλεοπάτρας θὰ ὑπεδύετο ἡ Σάρα Βερνάρ, παρῃτήθη τῆς ἰδέας ταύτης. Ἐπεράτωσε δὲ

Digitized by Google

νῦν ἕτερον δρᾶμα ὅπερ πιθανῶς δὲν θέλει ἀναβιβασθῆ ἐπὶ σκηνῆς κατὰ τὸν προσεχῆ χειμῶνα, τοῦ ποιητοῦ μὴ εὑρόντος ἔτι τὸν ἠθοποιὸν ἐκεῖνον, ὅστις κατὰ τὴν ἰδέαν του θὰ ἠδύνατο νὰ ὑποδυθῇ τὸ πρόσωπον τοῦ πρωταγωνιστοῦ.

— Τὴν 19 7βρίου (ν) συνεπληρώθησαν τρεῖς δεκαετηρίδες ἀπὸ τῆς ἑσπέρας καθ' ἣν παρεστάθη τὸ πρῶτον ὁ *Λόεγγριν* τοῦ Βάγνερ ἐν Βιέννῃ. Κατὰ τὸ τριακονταετὲς τοῦτο διάστημα τὸ ῥηθὲν μελόδραμα παρεστάθη ἐκεῖ 239 φοράς, ἤτοι εἶνε τὸ συχνότερον ἢ τἆλλα ἔργα τοῦ Βάγνερ παρασταθέν. Μετὰ τὸν *Λόεγγριν*, ἔρχεται ὁ *Ταγχόϋζερ* ἀριθμῶν 209 παραστάσεις, τελευταῖος δὲ ὁ πρόλογος τοῦ *Δακτυλίου τοῦ Νίβελουγγεν*, ὁ *Χρυσὸς τοῦ Ρήνου*, παρασταθεὶς μόνον δεκαεπτάκις. Ἐν συνόλῳ εἰς τὸ διάστημα τῶν 30 τούτων ἐτῶν ἐγένοντο 868 παραστάσεις ἔργων Βάγνερ.

—**University Studies publisched, by the University of Nebraska.** κτλ. **Lincoln, Nebraska. July 1888 vol. I. No 1.** Εἰς τὰ τόσα ὑπάρχοντα ἐπιστημονικὰ περιοδικὰ συγγράμματα τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς προστίθεται καὶ ἓν ἔτι, τὸ ἐδῶ ἀναγραφόμενον, ὅπερ ὑπὸ τοῦ πανεπιστημίου τῆς Νεβράσκας, μιᾶς ἐκ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, ἐκδιδόμενον, δημοσιεύεται τῇ ἐπιμελείᾳ ἐπιτροπῆς πέντε λογίων ἀνδρῶν. Τὸ πρῶτον τεῦχος τῶν *Πανεπιστημιακῶν τούτων Μελετημάτων* περιέχει τρεῖς διεξοδικὰς ἐπιστημονικὰς πραγματείας πολλοῦ λόγου ἀξίας, τὰς ἑξῆς: Περὶ τῆς διαφανείας τοῦ αἰθέρος ὑπὸ D. B. Brace (σελ. 1—16). Περὶ τῆς ὀγδόης συζυγίας τῶν συγκριτικῶν ῥημάτων ὑπὸ A. H. Edgren (νέα σελίδωσις, σελ. 1—14). Περὶ τῶν βοηθητικῶν ῥημάτων ἐν ταῖς ῥωμανικαῖς γλώσσαις ὑπὸ Joseph A. Fontaine (σελ. 1—66).

—Ἀποφάσει τοῦ ὑπουργείου τῆς παιδείας, ἐν Ῥωσσίᾳ αἱ γυναῖκες θὰ δύνανται νὰ λαμβάνωσι πτυχίον φαρμακοποιοῦ καὶ νὰ ἐξασκῶσι τὸ ἐπάγγελμα τοῦτο. Τοῦ λοιποῦ θὰ γίνωνται δεκταὶ ὡς μαθητευόμεναι ἐν τοῖς φαρμακείοις, παρουσιάζουσαι πιστοποιητικὸν ὅτι διήκουσαν τὰ μαθήματα τῶν τεσσάρων τάξεων τοῦ γυμνασίου καὶ γνωρίζουσιν ἐπαρκῶς τὴν Λατινικήν. Μετὰ ταῦτα δὲ δύνανται νὰ τύχωσι πτυχίου φαρμακοποιοῦ, ὑποβαλλόμεναι εἰς σειρὰν ἐξετάσεων, ἐνώπιον μιᾶς τῶν σχολῶν τοῦ Κράτους. Μέχρι τοῦδε εἰς οὐδὲν ἄλλο κράτος τὸ ὡραῖον φῦλον δὲν ἀντιπροσωπεύεται ἐν τῇ φαρμακευτικῇ, καίτοι ἡ ἀσκληπιακὴ τέχνη ἀριθμεῖ ἐξ αὐτοῦ πολλὰς ἐπιμελεῖς καὶ εὐμαθεῖς λειτουργούς.

—Ἱδρυθεῖσα πρό τινος παρεδόθη ἤδη εἰς κοινὴν χρῆσιν τηλεφωνικὴ γραμμὴ μεταξὺ Βερολίνου καὶ Βρεσλαυίας. Ἡ γραμμὴ αὕτη ἔχει μῆκος 360 χιλιομέτρων. Προσεχῶς ἡ ἐκ μακρᾶς ἀποστάσεως τηλεφωνικὴ συγκοινωνία θὰ εἰσαχθῇ καὶ ἐν Πορτογαλλίᾳ, τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ βασιλέως ὅστις, διατρίβων ἐσχάτως ἐν Μασσαλίᾳ, συνωμίλησεν ἐπὶ πολὺ διὰ τοῦ ἀρτισυστάτου μεταξὺ Μασσαλίας καὶ Παρισίων τηλεφώνου μετὰ τῆς βασιλίσσης συζύγου του ἐν τῇ τελευταίᾳ πόλει εὑρισκομένης. Ὁ βασιλεὺς διέταξε τὴν τηλεφωνικὴν συνένωσιν τῆς Λισσαβῶνος καὶ τοῦ Ὀπόρτου.

— Τὴν 24 Σεπτεμβρίου ἐπεράτωσεν ἐν Λονδίνῳ τὰς ἐργασίας του τὸ διεθνὲς γεωλογικὸν συνέδριον, εἰς ὃ παρέστησαν 680 γεωλόγοι. Αἱ συνεδριάσεις τοῦ συνεδρίου ἐγένοντο ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τοῦ Λονδίνου, οἱ μετασχόντες δ' αὐτοῦ ἐπιστήμονες μετὰ τὴν λῆξιν ἐπεχείρησαν ἐπιστημονικὰς ἐκδρομὰς εἰς διάφορα τῆς Ἀγγλίας μέρη. Ἡ προσεχὴς τοῦ διεθνοῦς γεωλογικοῦ συνεδρίου σύνοδος γενήσεται ἐν Φιλαδελφείᾳ κατὰ τὸ 1891, ἐπ' αὐχὴν καθ' ἣν τὸ πανεπιστήμιον τῆς Πανσυλβανίας ἑορτάζει τὴν ἑκατοστὴν ἀπὸ τῆς ἱδρύσεώς του ἐπέτειον.

— Ἐν Ἀμερικῇ ἐξεδόθη ἀγγλιστὶ ἡ πρώτη ἐν εὐρωπαϊκῇ γλώσσῃ κατήχησις τοῦ βουδδισμοῦ.

— Ἐχορηγήθη εἰς τὸ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν ὑπουργεῖον ἔκτακτος πίστωσις εἰς δρ. 6,000 ἐπὶ τῆς χρήσεως τοῦ 1888 καταλογιζομένη ὑπὸ τὸν τίτλον τῆς δαπάνης προμηθείας καὶ μεταφορᾶς μαρμάρων πρὸς ἀνέγερσιν μνημείου τῷ Γερμανῷ ποιητῇ Γουλιέλμῳ Μύλλερ.

— Διωρίσθησαν ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς τῶν Ὀλυμπίων κριταὶ διὰ μὲν τὸν δραματικὸν διαγωνισμὸν οἱ κκ. Α. Ἀναγνωστάκης, Ἐμμ. Ῥοΐδης καὶ Ι. Καμπούρογλους, διὰ δὲ τὸν λυρικὸν οἱ κκ. Σπ. Κακελλαρόπουλος, Ν. Γ. Πολίτης καὶ Ι. Σκυλίσσης.

— Ἡ ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπὴ ἀπεφάσισεν, ἵνα ἡ αἴθουσα, ἥτις θὰ χρησιμεύσῃ πρὸς ἔκθεσιν τῶν καλλιτεχνικῶν ἔργων κατὰ τὴν ἔκθεσιν, χρησιμεύσῃ καὶ ὡς διαρκὴς καλλιτεχνικὴ ἔκθεσις. Οἱ ἐνταῦθα καλλιτέχναι θὰ δύνωνται νὰ ἐκθέτωσι τὰ ἔργα των εἰς τὴν ἔκθεσιν ταύτην καὶ δ' εἰσιτηρίου μικρᾶς ἀξίας θὰ ἐπιτρέπηται ἡ εἴσοδος εἰς τοὺς θέλοντας νὰ ἐπισκεφθῶσι τὰ ἐκτεθειμένα ἔργα, ὧν θὰ ὑπάρχῃ τιμὴ ὡρισμένη, καὶ ἅμα τῇ πληρωμῇ θὰ παραδίδωνται εἰς τοὺς ἀγοραστάς.

— Ὁ διακεκριμένος Ἕλλην μελοποιὸς κ. Σπυρίδων Σαμάρας θέλει μεταβῇ κατὰ τὸν προσεχῆ χειμῶνα εἰς Κέρκυραν τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ πατρίδα, ὅπως μετὰ καλῶς κατηρτισμένου θιάσου δώσῃ ἐν τῷ ἐκεῖ θεάτρῳ παραστάσεις τῆς Φλόρα Μιράμπιλις. Τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον Κερκύρας, εἰς ὃ ἀνηγγέλθη τοῦτο ἐψηφίσατο κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ συνεδρίασιν πίστωσιν ἐξ 6,000 δραχμῶν πρὸς λαμπροτέραν διακόσμησιν τοῦ θεάτρου.

— Ὡς γνωστόν, ὁ Ἑλληνικὸς Ἐρυθρὸς Σταυρὸς κατὰ τὴν προσεχῆ ἔκθεσιν προεκήρυξε διαγώνισμα, πρὸς κατασκευὴν φορητοῦ χειρουργείου, λαμβανομένων ὑπ' ὄψει τῶν ἐν Ἑλλάδι ὑπαρχόντων μέσων τῆς συγκοινωνίας. Τοῦ ἀγῶνος τούτου ὅπως μετάσχωσιν ἀπεστάλησαν δύο μόνον ἔργα.

— Ὁ κ. Α. Γιάνναρης προτιθέμενος νὰ ἐκδώσῃ τὸν Ἐρωτόκριτον, καὶ πληροφορηθεὶς ὅτι ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Λονδίνου κατέκειτο ἀρχαιότατον τοῦ ποιήματος χειρόγραφον, μετέβη ἐσχάτως ἐκεῖσε ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἐξετάσεως, παραβολῆς καὶ μελέτης τοῦ χειρογράφου τούτου. Αἱ προσδοκίαι του δὲν διεψεύσθησαν. Τὸ χειρόγραφον εἶνε ἀληθὲς εὕρημα. Περιέχει 120 εἰκόνας, σελίδας δ' ἐν ὅλῳ 512. Ὁ κ. Γιάνναρης ἤρξατο ἀμέσως τῆς κατὰ τὸ πρότυπον τοῦτο παραβολῆς καὶ διορθώσεως τοῦ ποιήματος, θέλει δὲ προσπαθήσει ἵνα εἰς τὴν ἔκδοσίν του μεταφέρῃ καὶ τὰς εἰκόνας τῇ συνεργασίᾳ εἰδικοῦ τεχνίτου, τοῦθ' ὅπερ ὅμως μεγάλην θὰ ἀπαιτήσῃ τὴν δαπάνην.

Κύριε διευθυντὰ τῆς Ἑστίας,

Εἰς παράρτημα τοῦ ἄρθρου τοῦ Κ. Τάκερμανν ὃ ἐν τῷ τελευταίῳ ὑμῶν ἀριθμῷ ἐδημοσιεύσατε καὶ τῶν ἐπ' αὐτοῦ σημειώσεων ἐπιτρέψατέ μοι νὰ προσθέσω συμπληρωτικάς τινας πληροφορίας.

Ὅτε τῷ 1867, ἀφιχθεὶς εἰς Ἀμερικήν, διῆλθον διὰ Βοστῶνος, ἦλθε πρός με ὁ ὡς ποιητὴς ἐν ταῖς ἡνωμέναις ἐπαρχίαις γνωστὸς Κ. Τάκερμαν, καὶ προσενεγκών μοι ὀγκώδη τόμον τῶν λίαν ἐκτιμωμένων ποιήσεών του, μοὶ ὡμίλησε καὶ περὶ τοῦ νεωτέρου του ἀδελφοῦ Καρόλου, ὡς ἐπισκεφθέντος ἄλλοτε τὴν Ἑλλάδα, καὶ ὑπὲρ αὐτῆς θερμῶς ἐνδιαφερομένου καὶ ἐπεκαλέσθη τὴν μεσιτείαν μου ὅπως, εἰ δυνατόν, ὁ ἀδελφός του, ὃν ἄλλως ἐγὼ δὲν ἐγνώριζον, διορισθῇ πρέσβυς εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ὅτε δὲ μετέβην εἰς Οὐασιγκτῶνα, τὸν Κον Σουάρδον, πρωθυπουργὸν καὶ ὑπουργὸν τῶν ἐξωτερικῶν, εὗρον ὀλίγον διατεθειμένον ὑπὲρ τοῦ διορισμοῦ τούτου, διότι ὁ Κ. Τάκερμανν ἦτον ἐντελῶς ἄγνωστος εἰς τὴν ὑπηρεσίαν. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον καὶ αὐτὸς εἰς Οὐασιγκτῶνα ἐλθών, μοὶ ἔφερε συστατικὴν τοῦ ἀδελφοῦ του, καὶ λαβὼν παρ' ἐμοῦ φυλλάδιόν τι περὶ Ἑλλάδος, ὃ εἶχον ἄλλοτε ἐκδόσει ἐν Παρισίοις γαλλιστὶ ὑπὸ τὸ ἀρχικὸν γράμμα R, ἐζήτησε παρ' ἐμοῦ τὴν ἄδειαν νὰ τὸ μεταφράσῃ καὶ ἐκδώσῃ ἀγγλιστί, καὶ ἔλαβεν αὐτήν, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὅρῳ τοῦ ν' ἀφαιρέσῃ διάφορα χωρία ἃ δὲν ἤθελον τότε νὰ ἐκδοθῶσιν ὑπὸ τὸ ὄνομά μου. Φέρει δ' ἡ μετάφρασίς του τὸν τίτλον. **Graece, her progress and present position, republishad from the french of A. R. Rangabé.**

Τοῦτο μεθ' ἑνὸς προοιμίου, ἦν τὸ πρῶτον ἔργον τοῦ Τάκερμανν περὶ Ἑλλάδος. Ἰδὼν δὲ τοῦτο ὁ Κ. Σουάρδος ἅμα δημοσιευθέν, ἐπείσθη καὶ ἔπεμψε τὸν μεταφραστὴν πρέσβυν εἰς Ἀθήνας.

Τὴν δὲ περίφημον ᾠδὴν τοῦ **Halleck** εἰς Βότσαρην, ἧς μνημονεύει ὁ Κ. Τάκερμανν ἐν τῇ ἐπιστολῇ του, δημοτικωτάτην οὖσαν ἐν πάσῃ τῇ Ἀμερικῇ, ἐνόμισα ὅτι καθῆκον ἐθνικὸν ἐκπληρῶ προσπαθήσας νὰ μεταγλωττίσω αὐτὴν εἰς τὸ ἑλληνικόν, στίχον πρὸς στίχον καὶ κατὰ δύναμιν ἀκριβῶς, καὶ ἡ μετάφρασις ἐξεδόθη εἰς τὸν Α' τόμον τῶν *Ἀπάντων* μου, σελ. 452.

Α. Ρ. Ραγκαβης.

Digitized by Google

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἀσπασία, βίος καλλιτεχνῶν καὶ ἔρως ἐν τῇ πάλαι Ἑλλάδι, Μυθιστορία *Ροβέρτου Χαμερλιγγίου* ἐξελληνισθεῖσα ἐκ τῆς τρίτης ἐκδόσεως ἀδείᾳ τοῦ συγγραφέως ὑπὸ Λ. Γ. Χ. Κώνστα Δ. Φ. Μετὰ 50 ξυλογραφημάτων ὑπὸ Ἑρμάννου Δειτριχίου. Τόμος Α'. Ἐν Ἀθήναις, Κάρολος Βίλμπεργ, 1888. Τεῦχος Α'. 8ον σ. 48. (Τιμᾶται ἕκαστον τεῦχος ἐν Ἀθήναις δρ. 1.50 ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 1,80, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 1,50. Οἱ προπληρώνοντες 5 τεύχη θεωροῦνται συνδρομηταὶ καὶ λαμβάνουσιν αὐτὰ πρὸς δρ. 1,35 ἐν Ἀθ. 1,60 ἐν ταῖς Ἐπ. φρ. χρ. 1,35 ἐν τῷ Ἐξ. Οἱ δὲ ἐφ' ἅπαξ προπληρώνοντες τὸ σύνολον ἐκ 16 τευχῶν, λαμβάνουσιν αὐτὸ μόνον ἀντὶ 20 δρ. ἐν Ἀθ. 24 ἐν ταῖς Ἐπ. 20 χρ. φρ. ἐν τῷ Ἐξ. Τὸ ἔργον ἐκτυποῦται πολυτελέστατον ἐν Λειψίᾳ, τύποις Γ. Δρουγουλίνου).

Σύντομος στοιχειώδης φυσικὴ μετὰ πολλῶν πειραμάτων πρὸς χρῆσιν τῶν Δημ. Σχολείων ἀμφοτέρων τῶν φύλων ὑπὸ *Γ. Ν. Καλλινίκου* δημοδιδασκάλου. Ἐν Πάτραις, τυπογραφεῖον καὶ βιβλιοπωλεῖον ὁ Κάδμος» διευθυνόμενον ὑπὸ Ἀνδρ. Β. Πάσχα 1889 (;). 16ον σ. 56. Τιμ. δρ. 1,30.

Μαθήματα πρακτικῆς Γεωμετρίας ὑπὸ *Β. Σκορδέλη* μετὰ 96 σχημ. πρὸς χρῆσιν τῶν σχολείων καὶ παρθεναγωγείων. Ἐκδότης Αν. Κωνστανινίδης. Ἐν Ἀθήναις 1887. 8ον σ. 48. Τιμ. δρ. 1,25.

Μ. Τ. Κικέρωνος **Ὁ πρῶτος κατὰ Ἀντωνίου** εἴτε φιλιππικὸς λόγος πρὸς χρῆσιν τῶν ἀνωτέρων γυμνασιακῶν τάξεων, μετὰ συντομωτάτου βίου τοῦ συγγραφέως, εἰσαγωγῆς εἰς τοὺς φιλιππικούς, γενικῶν παρατηρήσεων εἰς τὸν α' φιλιππικόν, συντόμου ὑποθέσεως καὶ μεταφράσεως ὑπὸ *Μάρκου Βιαγκίνη Δ.Φ.* καθηγητοῦ ἐν τῷ Βαρβακείῳ Γυμνασίῳ. Ἐν Ἀθήναις 1888 παρὰ τῷ Ἐκδότῃ Σπ. Κουσουλίνῳ. 12ον σ. 76. Τιμ. δρ. 1.

Ἑλληνικὰ Παραμύθια διεσκευσμένα εἰς Ἀναγνωσματάριον, ἐγκριθέντα ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς κατὰ διαγωνισμόν, πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς α' τάξ. τῶν Δημοτ. Σχολείων ὑπὸ *Β. Σκορδέλη* καὶ *Π. Παυλάτου*. Ἐκδότης Ἀνέστης Κωνσταντινίδης. Ἐν Ἀθήναις 1888. 12ον σελ. 66. Τιμ. λ. 50.

Ἑλληνικὴ ἱστορία ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς σήμερον πρὸς χρῆσιν τῶν δημ. σχολείων καὶ παρθεναγωγείων ὑπὸ *Β. Σκορδέλη* καὶ *Α. Κουρτίδου*, μετὰ εἰκόνων. Ἐκδότης *Ἀνέστης Κωνσταντινίδης* Ἐν Ἀθήναις 1888. 12ον σ. 176. Τιμ. δρ. 1.25.

Σχάϊ-Κόγκ: **Ὁ Ρήγας,** ἐπύλλιον ἡρωϊκοκωμικὸν εἰς ᾄσματα δύο. Ἐν Ναυπλίῳ, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ν. Θ. Σταυριανοπούλου, 1888. 16ον σ. 56. Τιμ. δραχμῆς.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 23 Σεπτεμβρίου.

Χθὲς ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς διέτριψεν ἐν Βενετίᾳ καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν. Σήμερον δὲ ἀναχωρεῖ ἐκ Βρεντησίου κατευθυνόμενος εἰς Πειραιᾶ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Διαδόχου τῆς Δανίας.

— Ἐν τῷ παλαιῷ τῆς Δεκελείας ἀνακτόρῳ ἤρξαντο διασκευαζόμενα τὰ δωμάτια, ἐν οἷς θὰ καταλύσῃ ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του, πρίγκιπος Φρειδερίκου τῆς Δανίας.

— Ἡ Α. Μ. ἡ Βασίλισσα ἐπανέρχεται εἰς Ἀθήνας κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ προσεχοῦς 8βρίου.

Ἡ Κυβέρνησις ἤρχισεν ἤδη μεριμνῶσα περὶ τῶν προπαρασκευῶν διὰ τὰς ἑορτὰς τῆς εἰκοσιπενταετηρίδος τοῦ Βασιλέως. Μεταξὺ τῶν ἄλλων σκέψις γίνεται νὰ προσκληθῶσιν ἐπισήμως πάντες οἱ Δήμαρχοι, ὅπως παραστῶσι κατὰ τὰς ἑορτάς. Μελετῶνται δὲ καὶ τὰ τῶν τελετῶν καὶ παρατάξεων ἐν τοῖς οἰκείοις ὑπουργείοις.

— Μετά τινας ἡμέρας καταπλέουσιν εἰς τὸν λιμένα Πειραιῶς δύο μεγάλα ἀμερικανικὰ θωρηκτά, ὅπως παραστῶσι κατὰ τὰς ἑορτὰς τῆς εἰκοσιπενταετηρίδος τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως.

— Ἐπανειλημμένως συνῆλθεν ἡ ἐπὶ τῶν ἑορτῶν τῆς εἰκοσιπενταετηρίδος τοῦ Βασιλέως ἐπιτροπὴ τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου καὶ ἀπεφάσισε πολλά, δι' ὧν ἀξιοπρεπῶς θὰ συντελέσῃ ὁ Δῆμος ὅπως ζωπυρήσῃ τὰς ἑορτάς.

— Μεγάλη δημοτικὴ ἑορτὴ θὰ δοθῇ τὴν ἡμέραν ἐν τοῖς περὶ τὴν Ἀκρόπολιν λόφοις καὶ τῇ πλατείᾳ τοῦ Θησείου, ἡ ἑορτὴ δ' αὕτη θὰ ληφθῇ φροντὶς ὅπως συμπέσῃ Κυριακήν. Κατὰ ταύτην θὰ κληθῶσι διὰ τῶν οἰκείων δημάρχων χωρικοὶ ἐκ τῶν πέριξ δήμων ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ πολῖται ἐκ Μεγάρων, Κορίνθου καὶ ἄλλων πόλεων ὅθεν διέρχεται σιδηρόδρομος φέροντες τὰς γραφικὰς αὐτῶν ἐγχωρίας ἐνδυμασίας. Χάριν τῆς ἑορτῆς ταύτης, ἧς τὴν διευθέτησιν ἀνέλαβον τρία ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ δήμου παρηγγέλθησαν ἤδη 160 ἀερόστατα ποικίλων σχημάτων εἰς Βιέννην.

— Μίαν τῶν τριῶν νυκτῶν τῶν ἑορτῶν θὰ διοργανωθῇ μεγάλη λαμπαδηφορία, εἰς ἣν θὰ κληθῶσιν οἱ πολῖται πάντες καὶ αἱ συντεχνίαι, τινὲς δὲ τούτων ἐδήλωσαν ἤδη τὴν συμμετοχήν των. Ἡ λαμπαδηφορία αὕτη ἧς θὰ συμμετάσχωσιν ἅπασαι αἱ εἰς Ἀθήνας μετακληθησόμεναι στρατιωτικαὶ μουσικαὶ θὰ γείνῃ διὰ τῶν κομισθέντων ἑνετικῶν φανῶν, οἵτινες φέρουσι τὰ ἑλληνικὰ χρώματα καὶ τὰ ἑλληνικὰ σύμβολα. Πρὸς τοῦτο δὲ παρηγγέλθησαν 5000 κοντοὶ ἐφ' ὧν θὰ ἀναρτῶνται οἱ φανοί.

— Ἰδιαίτεραι πανηγύρεις νυκτεριναὶ θὰ διοργανωθῶσιν ἐν ἅπασι τοῖς τμήμασι τῆς πόλεως, μουσικαὶ δὲ θὰ παιανίζωσι καὶ πυροτεχνήματα θὰ καῶσιν οὐ μόνον ἐν τοῖς κέντροις ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς πλατείαις Φιλικῆς Ἑταιρίας (Κολωνακίου) Φιλομούσου Ἑτερίας (Πλάκα), Ἡρώων (Ψυρῆ), Μητροπόλεως, Ἐλευθερίας καὶ Βάθειας.

— Ἡ ὁδὸς Σταδίου θὰ ἑνωθῇ μετὰ τῶν πλατειῶν τοῦ Συντάγματος καὶ Ὁμονοίας καὶ ἡ ὁδὸς Φιλελλήνων ὁμοίως διὰ μεγάλων ἱστῶν συνδεομένων δι' ἀνθοστολίστων στεφάνων. Θὰ ληφθῇ δὲ πρόνοια περὶ τοῦ ἐξωραϊσμοῦ πασῶν τῶν πλατειῶν καὶ τῶν ὁδῶν Αἰόλου καὶ Ἑρμοῦ.

— Αἱ ἐκκλησίαι πᾶσαι καὶ τὰ κωδωνοστάσια θὰ κοσμηθῶσι καὶ θὰ φωταγωγηθῶσι καταλλήλως, θὰ φωταγωγηθῶσι δὲ πάντες οἱ περὶ τὴν πόλιν λόφοι καὶ ἡ Ἀκρόπολις.

ΜΗ'. ΚΛΗΡΩΣΙΣ

Τοῦ λαχειοφόρου δανείου τῆς Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000

Γενομένης τῇ παρελθούσῃ τρίτῃ 20 7βρίου, τῆς ἀνωτέρω κληρώσεως ἔλαχον οἱ ἑπόμενοι ἀριθμοί :

Ἐξαχθέντες ἀριθμοὶ		*Κερδηθέντα ποσὰ*
168,665	Φράγκα	70,000
44,489	»	10,000
139,014	»	2,500
45,592	»	2,500
123,031	»	1,000
164,314	»	»
88,568	»	»
158,018	»	»
30,081	»	»

Ἐπειδὴ πρόκειται κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν ἑορτῶν νὰ δοθῇ παράστασις τῆς Ἀντιγόνης τοῦ Σοφοκλέους εἰς τὸ ἀρχαῖον Ἑλληνικόν, εἰδοποιοῦνται οἱ θέλοντες ν' ἀποκτήσωσι μετάφρασιν τοῦ δράματος τούτου εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικήν, ὅτι εἰς τὸ κατάστημα τῆς ΕΣΤΙΑΣ πωλεῖται ὁ Β' τόμος τῶν Ἀπάντων τοῦ Κ. Α. Ρ. Ραγκαβῆ, περιέχον τοιαύτην ἔμμετρον μετάφρασιν κατὰ τὰ μέτρα τοῦ ἀρχαίου κειμένου.

Ὑπὸ τοῦ νέου ἐκδοτικοῦ Καταστήματος Μπάρτ καὶ Χίρστ (ὁδὸς Πανεπιστημίου ἀρ. 53) ἐξεδόθη φωτοτυπικὴ εἰκὼν τῆς μνηστῆς τοῦ διαδόχου πριγκιπίσσης Σοφίας τιμωμένη ἐνταῦθα δρ. 1 1)2, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 2.

Διόρθωσις: Ἐν τῷ προλαβόντι Δελτίῳ, ἐν τῷ πίνακι τῆς πωλήσεως τῶν ἡμερησίων φύλλων ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα κατὰ μῆνα ἀνεγράφη ἡ *Ἐφημερὶς* τρίτη ὡς πωλοῦσα 61 χιλ. φύλλων, ἐνῷ ἔρχεται δευτέρα πωλοῦσα 71 χιλ. φύλλων.

Digitized by Google

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Κον Ι. Ν. Τ. Ράμλιον (Αἴγυπτον). Ἔναρξις τῆς ὀλυμπιακῆς ἐκθέσεως ὡρίσθη ἡ 9 προσεχοῦς 8βρίου ἡ διάρκεια δ' αὐτῆς μένει ἀόριστος. Ἡ ποικιλία τῶν δημοτελῶν ἀγώνων καὶ πανηγύρεων ἔσται μεγάλη. Πρόγραμμα δὲν ἐξεδόθη ἔτι. Λεπτομέρειαι καθορισθήσονται μετὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ Βασιλέως.—κ. Ι. Σ. Α. Σῦρον. Ἐλήφθησαν. Πανηγ. Τεῦχος σταλήσεται ἐγκαίρως.—κ. Π. Κ. Λεβαδείαν. Ἐλήφθησαν, Πολ. Λόγοι Τρικούπη ἐκδοθήσονται ἐντὸς ἑβδομάδος. Ἐλ. Χρ. Μάγερ συναποσταλήσονται. — Σεβασμιώτατον Κεφαλληνίας: Ἐλήφθησαν· ἀποσταλήσονται ἅμα τῇ ἐκδόσει.— κ. Α. Σ. Ἀλεξάνδρειαν. Ἀποδείξεις κ. Ι. Ζ. καὶ ἀπάντησίν μας ἔχετε.—κ. Γ. Π. Αἴγιον. Ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.— κ. Δ. Ζ. Λαμίαν. Θὰ συμμορφωθῶμεν τῇ ἐπιστολῇ σας. — κ. Ε. Σ. Δυρράχιον. Τὰ ζητούμενα ἀποστέλλονται.—κ. Π. Χ. Μ. Ἡ ἔμπνευσις ἀτυχὴς καὶ ὑπερρομαντική. Ἡ ἐκτέλεσις πολὺ ὑπερτέρα τοῦ θέματος παρέχει ἐλπίδα ὅτι θὰ γράψητε καλοὺς στίχους. Μὴ ἀπελπίζεσθε διὰ τὴν πρώτην ἀποτυχίαν· θάρρος—κ. Ν. Β. Σ. Παρισίους. Φύλλον Ἑστίας ζητηθὲν ἐστάλη. Ἐλλείποντα φυλλάδια Καλλιτ. Πινακοθήκης συναποσταλήσονται μετὰ τῶν λίαν προσεχῶς ἀφικνουμένων τελευταίων φυλλαδίων εἰς συμπλήρωσιν τοῦ ὅλου ἔργου.— Ὑποπρακτορεῖον Ἐφημερίδων. Χαλκίδα. Φυλλάδια Πινακοθ. ἀποστέλλονται.—Καν Κ. Σ. Μεσσήνην. Διακοπὴ ἀποστολῆς φύλλου προῆλθεν ἐξ ἀγνοίας τόπου διαμονῆς σας. Ἤρξατο ἤδη ἀποστελλόμενον συμφώνως τῇ ἐντολῇ σας.— κ. Ι. Τ. Λαμίαν. Ἐδόθη τῇ *Ἀκροπόλει*. — κ. Ε. Δ. Κέρκυραν. Ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. Κατὰ τὰ λοιπὰ συνεμορφώθημεν τῇ ἐπιστολῇ σας.—κ. Ν. Κ. Βουκουρέστιον. Ἀπηντήσαμεν ἰδιαιτέρως.—κ. Γ. Κ. Ρ. Ἰθάκην. Τὸ ζητηθὲν ἐστάλη.—κ.Π.Γ. Κ. Ὀδησσόν.Ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. Ἀπαντῶμεν καὶ ἰδιαιτέρως,—κ.Π.Γ.Π. Ὀδησσόν. Τὸ ἐπιστραφὲν δὲν ἐλάβομεν, εἰς τὰ λοιπὰ ἀπαντῶμεν ἰδιαιτέρως. —κ. Δ. Β. Ἀλεξάνδρειαν. Συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας· ἀπαντῶμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—κ. Φ. Μ. Π. Λονδῖνον. Ζητηθέντα πάντα ἀπεστείλαμεν μετ' ἐπιστολῆς.—κ. Σ. Δ. Σῦρον. Παραγγελθέντα Π. Τεύχη καὶ Πινακοθήκη σταλήσονται μὲ πρώτην εὐκαιρίαν. Εὐχαριστοῦμεν διὰ θερμὴν ὑποστήριξιν.—κ. Ι. Π. Παρισίους. Ἀβρότατον· εὐχαριστοῦμεν. Κυρίαν Μ.Τ.Πάτρας.Εὐχαριστοῦμεν ἀλλὰ—les flatteurs commencent toujours par dire qu'ils ne sauraient flatter.—κ. Σ. Δ. Κ. Νάουσαν (Πάρου). Ἐλήφθησαν· βραδεῖα ἀποστολὴ προέρχεται ἐκ τῆς ἀσθενείας διεκπεραιωτοῦ.—κ..Ν. Γ.Πάτρας.Ἐλήφθησαν καὶ εὐχαριστοῦμεν. Πασχ.Ἀκρόπολις σταλήσεται μετὰ Π. Τεύχους ἐν καιρῷ.—κ. Γ. Κ, Ἀργοστόλιον. Ζητηθέντα ἀπεστάλησαν· ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—κ. Σ. Μ. Βόλον. Ἐξακολουθῆτε θεάρεστον ἔργον· ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. Εὐχαὶ παρακολουθοῦσιν ὑμᾶς.—κ. κ. Α. Π. Σῦρον. Δ. Ε. Μ. Φιλιατρά. Ι. Ρ. Κ. καὶ Σ. Δ. Κ. Πάτρας. Κ. Ι. Χ. Καλάμας. Ι. Ν. Μ. Ναύπλιον. Ν. Δ. Τρίπολιν. Ξ. Δ. καὶ Φ· Κ. Πύργον. Γ. Κ. Κέρκυραν. Κ. Σ. Μεσολόγγιον. Σ. Ι. Κ, Ἄνδρον. Ἐλήφθησαν, εὐχαριστοῦμεν. Πανηγυρικὸν τεῦχος σταλήσεται ἐν καιρῷ.—κ.κ. Α. Ε. Β. καὶ Θ. Φ. Κ/πολιν. Ἀπηντήσαμεν ἰδιαιτέρως.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

9 Σεπτεμβρίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		Τρέχουσα Τιμή
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	523.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	522.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	605.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	511.50
» 10,000,000 τῶν 6	» »	256.50
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	101.50
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου	φρ.	521.50
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,230.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	225.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	83.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	217.50
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	154.50
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	420.—
Ἑταιρία Φωταερίου	» »	
Συναλλάγματα		
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	32.30
	3μην.	31.95
Σ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	127 —
»	3μην.	126 —
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		25.45
Λίρα ὀθωμανική		29.15

ΕΞΕΔΟΘΗ ΑΡΤΙ.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΕΜΠΕΙΡΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

ΣΥΝΤΕΘΕΝΤΑ ΥΠΟ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Μ. ΒΙΖΥΗΝΟΥ

ὑφηγητοῦ τῆς Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῷ ἐθν. Πανεπιστημίῳ.

Πρὸς χρῆσιν τῶν Γυμνασίων καὶ Διδασκαλείων.

Τιμᾶται δρ. 2

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΩΛΗΣΙΣ ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΩι ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΤΡΙΚΟΥΠΗ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝ. ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΝΕΑ

ΑΓΓΕΛΙΑ ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΙΝΟΥ ΦΥΛΛΟΥ

Η ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΩΛΗΣΙΣ ΑΝΕΤΕΘΗ ΕΙΣ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ „ΕΣΤΙΑΣ„.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888—1453

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 614 — 2 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1888. ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

Η ΕΚΔΟΣΙΣ

ΤΟΥ

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ

ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,,

ΓΕΝΗΣΕΤΑΙ ΟΥΧΙ ΤΗΝ 1ην ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

ΑΛΛΑ

ΤΗΝ 16ην ΗΜΕΡΑΝ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΗΤΟΙ

ΗΜΕΡΑΣ ΤΡΕΙΣ

ΠΡΟ ΤΩΝ ΕΟΡΤΩΝ ΤΗΣ ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΔΟΣ

ΤΙΜΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΡ. 3. ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΦΡ. ΧΡ. 3.

ΟΙ ΗΜΕΤΕΡΟΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ

καὶ πάντες οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἐπιθυμοῦντες νὰ ἐξασφαλίσωσι τὴν ἀπόκτησιν τοῦ Τεύχους δύνανται ἀπὸ τοῦδε ν' ἀποστείλωσι παραγγελίας συνοδευομένας ἀπαραιτήτως ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου εἰς ἑλληνικὰ ἢ γαλλικὰ γραμματόσημα ἢ ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς ἢ γραμμάτια τῶν ἑλληνικῶν τραπεζῶν.

ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑΙ ΜΗ ΣΥΝΟΔΕΥΟΜΕΝΑΙ ΥΠΟ ΤΟΥ ΑΝΑΛΟΓΟΥ ΑΝΤΙΤΙΜΟΥ ΔΕΝ ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΥΠ' ΟΨΕΙ.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 666

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΙ ΗΝΩΜΕΝΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ, ὑπὸ Τάκερμαν.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ὑπὸ Ἀνδρέα Καρκαβίτσα.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ, μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ, μετάφρασις Χ. Α.

ΥΓΙΕΙΝΗ, Η ΑΝΑΠΑΥΣΙΣ.

ΚΙΝΕΖΙΚΟΝ ΜΕΛΟΔΡΑΜΑ.

ΑΓΩΝ ΚΑΛΛΟΥΣ.

ΕΚ ΤΗΣ ΜΟΡΦΗΣ ΤΑ ΜΥΧΙΑ ΜΗ ΚΡΙΝΗΣ ποίημα ὑπὸ Ἀριστομένους Προβελεγγίου

ΕΚΕΙ... ποίημα ὑπὸ Ἰωάννου Πολέμη.

ΓΝΩΜΑΙ ΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἡ ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων καὶ κληροδοτημάτων ἐπιτροπὴ ὥρισεν ὡς ἑξῆς τὸν ἀριθμὸν τῶν κατὰ τὴν προσεχῆ Ὀλυμπιακὴν Ἔκθεσιν απονεμηθησομένων βραβείων. Διὰ τὴν α' συναγωγὴν περιλαμβάνουσαν ὀρυκτὰς ὕλας καὶ προϊόντα μεταλλευτικῆς καὶ μεταλλουργίας, ὡρίσθησαν 4 χρυσᾶ βραβεῖα, 12 ἀργυρᾶ, 24 χαλκᾶ καὶ 36 ἔπαινοι, διὰ τὴν β' συναγωγὴν τῆς κατεργασίας ὀρυκτῶν ὑλῶν καὶ προϊόντων μεταλλουργίας 6 χρυσᾶ, 18 ἀργυρᾶ, 36 χαλκᾶ καὶ 48 ἔπαινοι, δ ὰ τὴν γ' συναγωγὴν τῶν δασικῶν ὑλῶν καὶ τῆς δασικῆς βιομηχανίας 1 χρυσοῦν, 3 ἀργυρᾶ, 6 χαλκᾶ καὶ 9 ἔπαινοι, διὰ τὴν δ' συναγωγὴν τῆς κατεργασίας ξύλων 4 χρυσᾶ, 12 ἀργυρᾶ, 24 χαλκᾶ καὶ 36 ἔπαινοι, διὰ τὴν ε' συναγωγὴν τῆς γεωργίας καὶ κηπουρικῆς 6 χρυσᾶ, 30 ἀργυρᾶ, 60 χαλκᾶ καὶ 100 ἔπαινοι, διὰ τὴν ϛ' συναγωγὴν περιλαμβάνουσαν ἐδώδιμα καὶ κατειργασμένας φυσικὰς ἢ ζωϊκὰς οὐσίας 6 χρυσᾶ, 25 ἀργυρᾶ, 50 χαλκᾶ καὶ 80 ἔπαινοι, διὰ τὴν ζ' συναγωγὴν τῆς ζωοτεχνίας 3 χρυσᾶ, 9 ἀργυρᾶ, 20 χαλκᾶ καὶ 50 ἔπαινοι, διὰ τὴν η' συναγωγὴν τὴν περιλαμβάνουσαν ὕλας καὶ προϊόντα κλωστικῆς, πλεκτικῆς, ὑφαν-

Digitized by Google

τικῆς καὶ ραπτικῆς 10 χρυσᾶ, 30 ἀργυρᾶ, 90 χαλκᾶ καὶ 150 ἔπαινοι, διὰ τὴν θ' συναγωγὴν τῶν χημικῶν τεχνῶν καὶ τῶν προϊόντων αὐτῶν 4 χρυσᾶ, 12 ἀργυρᾶ 24 χαλκᾶ καὶ 36 ἔπαινοι, διὰ τὴν ι' συναγωγὴν τῆς βυρσοδεψικῆς 5 χρυσᾶ, 15 ἀργυρᾶ, 30 χαλκᾶ καὶ 50 ἔπαινοι, διὰ τὴν ια' συναγωγὴν περιλαμβάνουσαν μηχανὰς καὶ μέσα μεταφορᾶς 4 χρυσᾶ, 12 ἀργυρᾶ, 24 χαλκᾶ καὶ 36 ἔπαινοι, διὰ τὴν ιβ' συναγωγὴν τῆς πολιτικῆς μηχανικῆς καὶ ναυπηγίας 6 χρυσᾶ, 12 ἀργυρᾶ, 20 χαλκᾶ καὶ 30 ἔπαινοι, διὰ τὴν ιγ' συναγωγὴν τῆς ἀνατροφῆς, διδασκαλίας καὶ τῶν ἐλευθερίων τεχνῶν 8 χρυσᾶ, 24 ἀργυρᾶ, 40 χαλκᾶ καὶ 80 ἔπαινοι, διὰ τὴν ιδ' συναγαγωγὴν τῆς καλλιτεχνίας 6 χρυσᾶ, 20 ἀργυρᾶ, 30 χαλκᾶ καὶ 50 ἔπαινοι. Ἡ ἀπονομὴ τῶν βραβείων τῶν ἐφευρέσεων ἐπαφίεται τοῖς ἑλλανοδίκαις.

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω βραβείων ἡ ἐπιτροπὴ ὥρισε καὶ χρηματικὰ τοιαῦτα προσενεχθέντα ὑπὸ δωρητῶν ὑπὲρ τῶν ἀρίστων ἐκθεμάτων. Τὰ βραβεῖα ταῦτα διὰ τὴν α' συναγωγὴν εἶνε ἕν, διὰ τὴν 6' καὶ τὴν δ' 9, διὰ τὴν ε' 25, διὰ τὴν ς' 20, διὰ τὴν ζ' 6, διὰ τὴν η' 25, διὰ τὴν θ' 5, διὰ τὴν ι' 2, διὰ τὴν ιά 4, διὰ τὴν ιγ' 1 καὶ διὰ τὴν ιδ' 4. Προσέτι ὁρίζονται καὶ ἕτερα 22 χρηματικὰ βραβεῖα ὑπὲρ τοῦ διαφόρων ἐκθεμάτων. Ὑπὲρ τοῦ μουσικοῦ διαγωνίσματος ὡρίσθησαν ἑπτὰ χρηματικὰ βραβεῖα· ὑπὲρ τοῦ διαγωνίσματος τῶν κτηνῶν 34, καὶ ὑπὲρ τῶν τελεσθησομένων ἐν τῷ παναθηναϊκῷ σταδίῳ ἀγώνων 45. Πάντα τὰ χρηματικὰ βραβεῖα ταῦτα ἀνέρχονται εἰς 54,000 δραχμῶν.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Τὸ γαλλικὸν Πανακαδήμιον. Πέντε ἀκαδημίαι ἀποτελοῦσι τὸ Γαλλικὸν Πανακαδήμιον (Institut de France).

Α') Ἡ *Γαλλικὴ Ἀκαδημία* ἥτις ἀποτελεῖται ἐκ 40 μελῶν, κυρίως δ' ἀσχολεῖται εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ λεξικοῦ τῆς γαλλικῆς γλώσσης. Εἷς τῶν ἀκαδημαϊκῶν ἐκλέγεται ἰσόβιος γραμματεὺς τῆς Ἀκαδημίας.

Β') Ἡ *Ἀκαδημία τῶν Ἐπιγραφῶν καὶ τῆς Φιλολογίας*. Αἱ ἀρχαῖαι γλῶσσαι, τὰ διάφορα μνημεῖα τῆς ἀρχαιότητος, ἡ Ἱστορία ἀποτελοῦσι τὸ ἀντικείμενον τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς. Καὶ ἡ Ἀκαδημία αὕτη ἔχει ἕνα ἰσόβιον γραμματέα, ἐκλεγόμενον μεταξὺ τῶν μελῶν της. Ἡ Ἀκαδημία τῶν Ἐπιγραφῶν περιλαμβάνει καὶ δέκα ἐλευθέρας ἀκαδημαϊκὰς ἕδρας, ὀκτὼ ξένους ἑταίρους καὶ 50 ἀντεπιστέλλοντα μέλη, ἐξ ὧν 30 ἀλλοδαποὶ καὶ 20 γάλλοι.

Γ') *Ἡ Ἀκαδημία τῶν Ἐπιστημῶν*, ἥτις διαιρεῖται εἰς ἕνδεκα τμήματα : 1) Τὸ μαθηματικόν: α) Γεωμετρία, 6 μέλη, 6') Μηχανική, 6 μ. γ') Ἀστρονομία 6, δ') Γεωγραφία καὶ Ναυτικὴ τέχνη 6, ε') Γενικὴ φυσικὴ 6 μ.—2) Τὸ φυσικόν: α') Χημεία 6 μέλη, 6') Ὀρυκτολογία 6 μ. γ') Βοτανικὴ 6 μ. δ') Γεωργία 6 μ. ε') Ἀνατομία καὶ Ζωολογία 6 μ. στ') Ἰατρικὴ καὶ Χειρουργία 6 μ. Ἐν ὅλῳ 66 μέλη. Ἡ Ἀκαδημία ἔχει δύο ἰσοβίους γραμματεῖς ἕνα τοῦ μαθηματικοῦ τμήματος καὶ ἕνα τοῦ φυσικοῦ. Κέκτηται δὲ 10 ἐλευθέρας ἀκαδημαϊκὰς ἕδρας, 8 ἀλλοδαποὺς ἑταίρους καὶ 100 ἀντεπιστέλλοντα μέλη.

Δ') Ἡ *Ἀκαδημία τῶν Καλῶν Τεχνῶν*, ἥτις διαιρεῖται εἰς τὰ ἑξῆς τμήματα : Ζωγραφικῆς 14 μέλη, Γλυπτικῆς 8 μ., Ἀρχιτεκτονικῆς 8 μ., Χαρακτικῆς 4 μ., Μελοποιίας 6 μ. Ἐν ὅλῳ μέλη 40. Ἡ ἀκαδημία ἔχει ἕνα ἰσόβιον γραμματέα, ἐκ τῶν μελῶν μὲν αὐτῆς ἐκλεγόμενον, μὴ ἀνήκοντα ὅμως εἰς οὐδὲν τῶν τμημάτων της. Ἔχει δὲ καὶ αὕτη 10 ἐλευθέρας ἀκαδημαϊκὰς ἕδρας, 10 ἀλλοδαποὺς ἑταίρους καὶ 50 ἀντεπιστέλλοντα μέλη.

Ε') Ἡ *Ἀκαδημία τῶν Ἠθικοπολιτικῶν Ἐπιστημῶν* ἐκ 40 καὶ αὕτη ἀποτελουμένη μελῶν, ἅτινα ὡς ἑξῆς κατανέμονται : Φιλοσοφία 8, Ἠθικαὶ Ἐπιστῆμαι 8, Νομοθεσία καὶ Δίκαιον 8, Πολιτικὴ Οἰκονομία καὶ Στατιστικὴ 8, Ἱστορία καὶ Φιλοσοφία αὐτῆς 8. Ἡ Ἀκαδημία ἔχει ἕνα ἰσόβιον γραμματέα 10 ἐλευθέρας ἀκαδημαϊκὰς ἕδρας, 8 ἀλλοδαποὺς ἑταίρους καὶ 48 ἀντεπιστέλλοντα μέλη.

Αἱ πέντε ἀκαδημίαι συνέρχονται ὁμοῦ ἅπαξ τοῦ ἔτους τὴν 25 Ὀκτωβρίου.

Ἡ Γαλλικὴ Ἀκαδημία συνεδριάζει τακτικῶς ἑκάστην Πέμπτην, ἀπὸ τῆς τρίτης ὥρας μέχρι τῆς πέμπτης. Ἡ ἐπίσημος δεξίωσις τῶν νέων μελῶν γίνεται πάντοτε τὴν μεσημβρίαν Πέμπτης. Εἰς τὴν Γαλλικὴν Ἀκαδημίαν εἶνε ἀνατεθειμένον καὶ τὸ ἔργον τῆς διανομῆς διαφόρων βραβείων, ἐν οἷς καὶ τοῦ περιωνύμου βραβείου τοῦ Μοντυών.

Ἡ ἀκαδημία περιλαμβάνει νῦν 39 μέλη. Ἐκ τούτων τρεῖς εἶνε ποιηταί: Σουλλὺ-Πρυδὸμ, ὁ Κοππέ, ὁ Λεκὸντ Δελίλ· ὀκτὼ δραματικοὶ συγγραφεῖς ὁ Λεγκουβέ, ὁ Ὠζιέ, ὁ Δουσέ, ὁ Δουμᾶς, ὁ Σαρδοῦ, ὁ Παλλιερών, ὁ Ἀλεβῦ καὶ ὁ Μεϋλάκ· τέσσαρες μυθιστοριογράφοι ὁ Φεγιέ, ὁ Μαρμιέ, ὁ Σερβοὺλιὲ καὶ ὁ Κλαρετῆ· τρεῖς φιλόσοφοι ὁ Ρενάν, ὁ ἐπίσκοπος Περρῶ καὶ ὁ Ζανέ· ἑπτὰ πολιτικοί, ὁ δοὺξ τοῦ Βρογλί, ὁ Ὀλλιβιέ, ὁ δοὺξ τῆς Ὠμάλης, ὁ Ἰούλιος Σίμων, ὁ Μάξιμος Du Camp, ὁ Λέων Σαίη, καὶ ὁ δοὺξ τοῦ Ὠδιφφρὲ-Πασκιέ· τέσσαρες ἱστοριογράφοι ὁ Γουσσέ, ὁ Βοασιέ, ὁ Ταὶν καὶ ὁ Δουρουΐ· τέσσαρες δημοσιογράφοι ὁ Μεζιέρ, ὁ Λεμοέν, ὁ Μαζὰδ καὶ ὁ Ἑρβέ· εἷς δικηγόρος, ὁ Ρούς· εἷς καθηγητὴς ὁ Γκρεάρ· τρεῖς μῦσται τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν ὁ Παστέρ, ὁ Βερτράν, ὁ Ζουριὲν δὲ λὰ Γραβιὲρ καὶ εἷς διπλωμάτης καὶ εἷς μηχανικός, ὁ Λεσσέψ.

— Τὴν 23 Σεπτεμβρίου ἀπεκομίσθησαν μετὰ πομπῆς ἐκ τοῦ κοιμητηρίου τοῦ Βαίριγκ εἰς τὸ κεντρικὸν κοιμητήριον τῆς Βιέννης καὶ εἰς τὸ μεγαλοπρεπὲς μνημεῖον, τὸ στηθὲν ὑπὸ τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς, τὰ ὀστᾶ τοῦ Σοῦβερτ. Τὰς καταλλήλους εἰς τὴν περίστασιν εὐχὰς ἔψαλεν ὁ ἀδελφὸς τοῦ περικλεοῦς μουσουργοῦ ἀββᾶς Σοῦβερτ. Ἐν τῷ κοιμητηρίῳ ἀπηγγέλθησαν πολλοὶ λόγοι καὶ ποίημα τοῦ ποιητοῦ Fiankb ὑπὸ τοῦ ἠθοποιοῦ Γαβυλλιών. Ὅταν ἡ νεκροφόρος ἅμαξα, ἡ φέρουσα τὸ φέρετρον, διῆλθε διὰ τῆς πλατείας τοῦ Σχιλλέρου χιλιάδες ἀοιδῶν ἐν τῇ πλατείᾳ ταύτῃ συνηθροισμένοι ἀνέμελψαν τὸν χορὸν τῆς *Νυκτὸς* τοῦ Σαΐβερτ, ἐμποιήσαντα καταπληκτικὴν ἐντύπωσιν. Τὴν πομπὴν παρηκολούθησε πλῆθος ἄπειρον. Τὰ ὀστᾶ τοῦ καλλιτέχνου εὑρέθησαν καλῶς διατετηρημένα, κατετέθησαν δ' ἐντὸς μεταλλίνου σαρκοφάγου.

— Ἐν Βερολίνῳ ἱδρύθη νέον θέατρον ὑπὸ τὸν τίτλον *Θέατρον τοῦ Λέσσιγκ*. Πρῶτον ἔργον παρεστάθη ἐν αὐτῷ, ἐν μέσῳ πυκνῆς συρροῆς, *Νάθαν ὁ σοφὸς* τοῦ ἐνδόξου συγγραφέως διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ὁποίου ἐτιτλοφορήθη τὸ νέον θέατρον.

— Τὸ Σικάγον μέλλει νὰ ἀποκτήσῃ προσεχῶς τὸ μεγαλείτερον θέατρον τοῦ κόσμου. Τὸ θέατρον θὰ περιλαμβάνῃ ὀκτακισχιλίας θέσεις, θὰ ὀνομασθῇ δὲ Chicagum auditorium.

— Οἱ ἐπισκέπται τῆς ἐν Παρισίοις παγκοσμίου Ἐκθέσεως τοῦ 1889 θὰ ἀκούσωσι τὴν Σάραν Βερνὰρ ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς Ἐδέμ. Μετὰ τῆς διασήμου τραγῳδοῦ θὰ ἐμφανισθῇ ἐπὶ σκηνῆς καὶ ὁ σύζυγος αὐτῆς κ. Ἀριστείδης Δαμαλᾶς, ὑποδυθησόμενος ἐν τῇ *Θεοδώρᾳ* τοῦ Σαρδοῦ τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀνδρέου. Ἡ Σάρα Βερνὰρ μετὰ τοῦ συζύγου θὰ λαμβάνωσι καθ' ἑκάστην ἑσπέραν 2,000 φράγκα· μετὰ δὲ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν δαπανῶν θὰ λαμβάνωσι καὶ μέρος ἐκ τῶν κερδῶν ἑκάστης παραστάσεως.

— Ἀπεβίωσεν ἐν Παρισίοις, εἰς ἡλικίαν 64 ἐτῶν, ὁ ἐπιφανὴς ζωγράφος Γουσταῦος Βουλανζέ, ὃν ἐνέπνευσεν εὐτυχέστατα πάντοτε ἰδίᾳ ἡ ἑλληνικὴ ἀρχαιότης. Μεταξὺ τῶν γνωστοτέρων αὐτοῦ εἰκόνων καταλέγεται ὁ θαυμάσιος πίναξ ὁ παριστῶν τὸν Ἡρακλέα νίπτοντα εἰς τοὺς πόδας τῆς Ὀμφάλης.

— Ὁ ἠλεκτρικὸς φωτισμὸς εἰσχωρεῖ πανταχοῦ. Ἤδη εἰσήχθη καὶ ἐν Καντῶνι τῆς Κίνας ὅπου τὸ ἀνάκτορον τοῦ ἀντιβασιλέως φωτίζεται δι' 100 λυχνιῶν Ἐδισῶνος. Βραδύτερον θὰ φωτισθῇ ἠλεκτρικῶς ὁλόκληρος ἡ πόλις τῆς Καντῶνος.

— Ὡς γνωστὸν τὰ ἀνέκδοτα ἔργα, ἅτινα κατέλιπεν ὁ Οὐγκὼ ἀποθνήσκων ἀνέρχονται εἰς πολλοὺς τόμους, ἐξ ὧν ἤδη ἐξεδόθησαν πέντε τῇ ἐπιμελείᾳ τῆς οἰκογενείας καί τινων φίλων αὐτοῦ. Οἱ ὑπολειπόμενοι τόμοι, ὡς εἰκός, ἀνάγονται εἰς διαφόρους κατηγορίας. Καταλεκτέα πρῶτον τὰ πεζὰ ἔργα ἐξ ὧν τὸ προσεχῶς δημοσιευθησόμενον περιέχει σημειώσεις ἐκ ταξειδίων τοῦ ποιητοῦ εἰς τὴν Ἀγγλίαν, τὸ Βέλγιον, τὴν Ὀλλανδίαν, τὴν Ἰσπανίαν. Ἕτερος τόμος, ἐπιγραφόμενος *Δοκίμιον ἑρμηνείας* εἶνε ἔργον μεταφυσικόν. Ἐκ τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ ποιητοῦ, ἥτις ἂν ἐδημοσιεύετο ὁλόκληρος θὰ κατελάμβανεν ὁλόκληρον βιβλιοθήκην θὰ δημοσιευθῇ ἐκλογὴ ἐπιστολῶν εἰς ἕνα τόμον. Μεταξὺ τῶν ἀνεκδότων δραματικῶν ἔργων καταλέγονται δύο καὶ ἡμίσεια πράξεις δρά-

Digitized by Google

ματος ὑπὸ τὸν τίτλον οἱ *Δίδυμοι*, θέμα ἔχοντες τὴν περὶ τοῦ Σιδηροῦ προσωπείου(τοῦ ὑποτιθεμένου ἀδελφοῦ τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ') παράδοσιν,δύο μονόπρακτοι πεζαὶ κωμῳδίαι,καὶ *Μάλιας*, κωμῳδία ἔμμετρος. Τὰ δραματικὰ ταῦτα ἔργα θὰ ἐκδοθῶσιν ὁμοῦ εἰς ἕνα τόμον. Μεταξὺ τῶν ποιητικῶν ἔργων, ἅτινα εἶνε καὶ τὰ πολυαριθμότερα, καταλέγονται ἐκτεταμένον μεταφυσικὸν ποίημα ὁ *Θεός*, *Ὀλέθρια ἔτη*, σάτυρα κατὰ τοῦ Ναπολέοντος Γ' καὶ ἄλλα πολυπληθῆ ποιήματα ὧν τινα ἐδημοσιεύθησαν ἐν τῷ τόμῳ, τῷ ἐκδοθέντι ὑπὸ τὸν τίτλον Toute la lyre. Τελευταῖον ἔργον ἀναφέρεται ὁ *Ὠκεανός*, ὅπερ περιλαμβάνει πάσας τὰς σημειώσεις τοῦ Οὐγκώ, ἃς συνείθιζεν ἐπιμελῶς νὰ φυλάττῃ, καὶ αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦνται ἐκ ποιηματίων αὐτοτελῶν, στίχων μεμονωμένων, σκέψεων, φράσεων ἁπλῶν πρὸς ὑπόμνησιν κτλ. Ὁ *Ὠκεανὸς* θὰ καταλάβῃ χῶρον τριῶν τόμων. Ἐν ὅλῳ τὰ ἀνέκδοτα ἔργα τοῦ Οὐγκὼ θὰ περιλάβωσιν ἀκόμη δέκα τόμους, θὰ ἐκδοθῶσι δ' ἐντὸς πενταετίας.

— Μελετᾶται ἡ ἵδρυσις θεάτρου ἔν τινι τῶν περιχώρων τῶν Παρισίων, κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τοῦ ἐν Βάϋρεϋτ θεάτρου τοῦ Βάγνερ ὅπως παριστῶνται ἐν αὐτῷ μόνον τὰ ἔργα τοῦ μεγάλου μουσικοῦ, ἅτινα ἐκ κακῶς ἐννοουμένης φιλοπατρίας δὲν ἀνέχεται ἔτι τὸ κοινὸν τῶν Παρισίων. Τὸ θέατρον τοῦτο ἔσται μικρότερον τοῦ ἐν Βάϋρεϋτ, διότι ἐκεῖνο μὲν περιλαμβάνει περὶ τὰς 1800 θέσεις,τὸ δὲ παρὰ τοὺς Παρισίους δὲν θὰ ἔχῃ πλείονας τῶν 400. Θὰ εἶνε δὲ ἰδιωτικόν, ἱδρυόμενον τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ γνωστοῦ ἐπιχειρηματίου διευθυντοῦ τῶν παρισινῶν συναυλιῶν Λαμουρὲ, ὅστις διαπραγματεύεται νῦν τὰ καθ' ἕκαστα τῆς ἐπιχειρήσεως μετὰ τῆς οἰκογενείας Βάγνερ. Ὁ Λαμουρὲ συνέλαβε τὴν ἰδέαν τῆς ἱδρύσεως τοιούτου θεάτρου ἐκ τῆς θριαμβευτικῆς ἐπιτυχίας τῶν κατὰ τὸ λῆξαν θέρος πανηγυρικῶν παραστάσεων ἐν Βάϋρεϋτ, καθ' ἃς μεθ' ὅλην τὴν δυσχέρειαν τῆς μεταβάσεως καὶ τὴν ὑπέρογκον τιμὴν τῶν εἰσιτηρίων, τιμωμένων 25 φρ.,δὲν ἀπέμεινεν οὐδ' ἅπαξ θέσις κενή.

— Κατά τινα ἀγγλικὴν ἐφημερίδα δημοσιογράφος ἄγγλος ἐφεῦρεν νέον τρόπον πρακτικώτατον πρὸς διάσωσιν τῶν θεατῶν ἐν ᾗ περιπτώσει ἤθελεν ἐκραγῆ πυρκαϊὰ ἐντὸς θεάτρου. Ἡ ἐφεύρεσις τοῦ δημοσιογράφου εἶνε τοιαύτη τις: Τὸ δάπεδον τῆς πλατείας (parterre) πιεζομένου ἁπλῶς ἠλεκτρικοῦ τινος κομβίου,ὑποχωρεῖ βυθιζόμενον καὶ διανοίγει οὕτω μεγίστην ὀπήν, ἥτις εἶνε κάθοδος εἰς ὑπόγειον δίοδον φέρουσαν πρὸς τὴν ἐγγυτάτην ὁδόν. Ἡ ἔξοδος αὕτη δύναται νὰ γείνῃ τόσον εὐρεῖα, ὥστε καὶ ἂν ὅλοι οἱ θεαταὶ σπεύσωσι πρὸς αὐτὴν οὐδεὶς κίνδυνος δυστυχήματος ἐκ τῆς συμπιέσεως ὑπάρχει.

Πρὸς συμπλήρωσιν τῆς περὶ ἐξαπλώσεως τῆς Παιδείας ἐν Ἑλλάδι στατιστικῆς, διετάχθησαν οἱ διάφοροι γυμνασιάρχαι, εἰς τοὺς ὁποίους εἶνε ἀνατεθειμένη κατὰ νόμον ἡ ἐποπτεία τῶν ἰδιωτικῶν ἐκπαιδευτηρίων, νὰ ὑποβάλῃ ἕκαστος αὐτῶν πίνακα ἀκριβῆ τῶν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν του ἰδιωτικῶν ἐκπαιδευτηρίων, καὶ τῶν εἰς ἕκαστον αὐτῶν φοιτώντων μαθητῶν. Ἐξελέγη δὲ ἡ 10 Ὀκτωβρίου ὡς τελευταία ἡμέρα πρὸς σύνταξιν τῶν λεπτομερῶν τούτων περὶ τῶν μαθητῶν ἰδίως πινάκων, διότι ἡ ἡμέρα αὕτη ὡρίσθη ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς τελευταία διὰ τὴν παραδοχὴν μαθητῶν πρὸς ἐγγραφὴν καὶ εἰς τὰ ἰδιωτικὰ ἀκόμη ἐκπαιδευτήρια.

— Ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας ἀπεφασίσθη ἡ ἀνέγερσις Μουσείων εἰς πάσας τὰς ἐπαρχίας,ἐν αἷς ὑπάρχουσιν ἀρχαιότητες. Ὑπὸ τῆς γενικῆς Ἐφορίας τῶν Ἀρχαιοτήτων κατηρτίσθη ἤδη τὸ σχεδιογράφημα τοῦ ἐν Τριπόλει ἀνεγερθησομένου ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου.

— Εἰς ἓξ πλήρη τυπογραφικὰ φύλλα ἐδημοσιεύθη ἐν παραρτήματι τῆς «Ἐφημερίδος τῆς κυβερνήσεως» ἡ ἔκθεσις τῆς τρίτης ἐπὶ τῶν διδακτικῶν βιβλίων ἐπιτροπῆς τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως, τῆς ἀφορώσης τὰ φιλοσοφικὰ καὶ ἱερά.

— Προσεχῶς ἐξέρχεται ἐκ τῶν πιεστηρίων τὸ ἀναγγελθὲν νέον ἔργον τοῦ κ. Σπ. Παγανέλη «Ἀθηναϊκαὶ Νύκτες.»

— Ὑπὸ τοῦ κ. Θεοδ.Δαμαλᾶ ἀγγέλλεται ἡ ἔκδοσις κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ γερμανικοῦ τῆς περὶ τῆς Νάξου τῶν Κυκλάδων ἐν γένει ἱστορικῆς μονογραφίας τοῦ ἱστορικοῦ τῆς Γερμανίας Ἐρνέστου Κουρτίου. Ἐν ταύτῃ οὐ μόνον τῆς Νάξου ἀλλὰ καὶ πασῶν τῶν Κυκλάδων ἡ ἱστορία διαλαμβάνεται καὶ διαφωτίζεται. Τὸ βιβλίον θὰ τιμᾶται μόνον δρ. 1,25 0|0 καὶ θὰ ἐκδοθῇ λίαν προσεχῶς.

— Ἀγγέλλεται ἡ ἀπὸ 1 προσεχοῦς Ἰανουαρίου ἐπανάληψις τοῦ *Βρεττανικοῦ Ἀστέρος* ἐν Ἀθήναις νῦν καὶ ἄνευ εἰκόνων. Ἱδρυτὴς τῆς ἐφημερίδος ταύτης ἐν Λονδίνῳ πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἄλλοτε ἐκδιδομένης εἶνε ὡς γνωστὸν ὁ ἐν τοῖς λογίοις διακεκριμένος κ. Στέφανος Ξένος, ὁ συγγραφεὺς τῆς *Ἡρωΐδος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως*.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 30 Σεπτεμβρίου.

Ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ διάδοχος τῆς Δανίας μετὰ τῆς ἀκολουθίας των ἀφίκοντο τὴν παρελθοῦσαν δευτέραν περὶ τὴν μεσημβρίαν δι' ἐκτάκτου ἁμαξοστοιχίας τοῦ σιδηροδρόμου Πελοποννήσου. Αἱ πριγκίπισσαι Ἀλεξάνδρα καὶ Μαρία καὶ ὁ βασιλόπαις Νικόλαος εἶχον μεταβῆ ἀπὸ πρωΐας εἰς Μέγαρα εἰς προϋπάντησιν τοῦ βασιλέως. Ἐν τῷ σιδηροδρομικῷ σταθμῷ Ἀθηνῶν ὑπεδέχθησαν τὸν βασιλέα καὶ τὸν διάδοχον τῆς Δανίας ὁ πρωθυπουργός, οἱ ὑπουργοί, ὁ πρόεδρος τῆς Βουλῆς, τὸ διπλωματικὸν σῶμα, οἱ ἀνώτεροι ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ ἐν τέλει καὶ πλῆθος πολιτῶν. Εἷς λόχος τοῦ ἐνταῦθα εὐζωνικοῦ τάγματος ἀπέδωκε τὰς στρατιωτικὰς τιμάς, τῆς μουσικῆς παιανιζούσης τὸν δανικὸν ὕμνον. Ὁ βασιλεὺς ἀνευφημηθεὶς ἐνθουσιωδῶς ὑπὸ τοῦ παρισταμένου πλήθους, διὰ τῆς ὁδοῦ δὲ Σταδίου μετέβη μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ Αὐτοῦ εἰς τὰ ἀνάκτορα.

— Ἡ βασίλισσα ἐπανέρχεται εἰς Ἀθήνας τὴν μεθεπομένην τετάρτην, ἐπιβαίνουσα τῆς θαλαμηγοῦ «Ἀμφιτρίτης».

— Ὁ διάδοχος Κωνσταντῖνος ἀφικνεῖται ἐνταῦθα κατὰ τὰ τέλη τοῦ πρώτου δεκαημέρου τοῦ Ὀκτωβρίου. Ὀλίγας ἡμέρας βραδύτερον ἀναμένεται καὶ ὁ βασιλόπαις Γεώργιος.

— Μετὰ πάσης τῆς ἐφικτῆς πομπῆς θὰ τελεσθῶσιν αἱ ἑορταὶ τῆς εἰκοσιπενταετηρίδος τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως, θὰ διαρκέσωσι δ' ἐπὶ πέντε ἡμέρας. Ἤδη κατ' ἀρχὴν κατηρτίσθη τὸ πρόγραμμα αὐτῶν. Τὴν ά ἡμέραν θὰ ψαλῇ δοξολογία ἐπίσημος ἐν τῷ μητροπολιτικῷ ναῷ καὶ ὁ Βασιλεὺς θὰ δεχθῇ τὰ συγχαρητήρια τῶν ἐν τέλει, τὴν ἑσπέραν δὲ θὰ παρατεθῇ ἐν τοῖς Ἀνακτόροις μέγα γεῦμα, εἰς ὃ θὰ παρακαθίσωσιν οἱ ξένοι πρίγκιπες, οἱ ὑπουργοί, τὰ μέλη τοῦ διπλωματικοῦ σώματος, καὶ οἱ στρατηγοί. Τὴν β' ἡμέραν ὁ Βασιλεὺς θὰ δεξιωθῇ τὰς διαφόρους ἐπιτροπάς, τὰ μέλη τῶν ὁποίων θὰ παρακαθήσωσιν εἰς γεῦμα ἐν τοῖς Ἀνακτόροις τὴν ἑσπέραν. Τὴν γ' ἡμέραν θὰ γευματίσωσι ἐν τοῖς Ἀνακτόροις οἱ βουλευταὶ καὶ οἱ ἀνώτεροι ὑπάλληλοι τοῦ Κράτους. Τὴν δ' θὰ δοθῇ μέγας χορός. Τὴν ε' δὲ θὰ παρατεθῇ ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως τὸ ὑπὸ τοῦ δήμου προσφερόμενον γεῦμα. Ὁριστικῶς τὸ πρόγραμμα θέλει καταρτισθῇ τὴν προσεχῆ Κυριακήν.

— Ἀνεκοινώθη ἐπισήμως εἰς τὴν ἡμετέραν Κυβέρνησιν ὑπὸ τῆς ἐνταῦθα Γερμανικῆς πρεσβείας ὁ προσεχὴς εἰς Πειραιᾶ κατάπλους τῆς Γερμανικῆς ἐκπαιδευτικῆς μοίρας ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς εἰκοσιπενταετηρίδος τῆς βασιλείας τοῦ Γεωργίου τοῦ Α'. Ἡ μοῖρα αὕτη ἀπαρτίζεται ἐκ τεσσάρων καταδρομικῶν φρεγάδων.

— Ἐκτὸς τοῦ ἀγγλικοῦ, γερμανικοῦ καὶ ῥωσσικοῦ στόλου, οἵτινες θέλουσι παρευρεθῇ κατὰ τὰς ἑορτὰς τῆς εἰκοσιπενταετηρίδος, θὰ καταπλεύσωσιν εἰς Πειραιᾶ, πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν δύο ἱσπανικὰ πλοῖα καὶ ἓν δανικόν.

— Συνεκλήθη ἡ Βουλὴ τὴν 15 8βρίου.

— Διὰ Βασιλικοῦ διατάγματος ἡ ἔναρξις τῆς ἐκθέσεως τῶν Ὀλυμπίων ἀνεβλήθη εἰς τὴν εἰκοστὴν Ὀκτωβρίου.

Τεῦχος Πανηγυρικὸν
Ἑορτῶν Βασιλικῶν

παρασκευάζει ἡ γνωστὴ δημοφιλὴς ἐφημερὶς *Ρωμηός*, ὅπερ ἔσται ὅλον γεγραμμένον ἐμμέτρως. Τὸ τεῦχος τοῦτο ἐκδοθήσεται κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐπὶ τῇ 25ετηρίδι τοῦ Βασιλέως ἑορτῶν, θέλει περιέχει δὲ καὶ εἰκόνας καὶ θὰ καλύπτεται ὑπὸ πολυχρώμου ἐξωφύλλου. Ὡς ἐκ τῆς ἐκτάκτου ταύτης ἐργασίας φύλλον *Ρωμηοῦ* δὲν θέλει ἐκδοθῇ τὸ προσεχὲς σάββατον 8 Ὀκτωβρίου.

Digitized by Google

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. κ. Γ. Ι. Λ. Κέρκυραν, Ι. Β. Μακρυνίτσαν, Δ. Λ. Χ' Πύργον, Α. Μ. Ι. Κέρκυραν, Α. Λ. Π. Κ)πολιν, Σ. Σ. Κ. Αἰτωλικόν, Σ. Ρ. Κέρκυραν, Ι. Γ. Γ. Καλάμας, Δ. Μ. Κέρκυραν, Θ. Α. Π. Κέρκυραν, Γ. Καρβ. Κέρκυραν, Μ. Ι. Κ)πολιν, Γ. Π. Χ. Βιβλιοπώλην, 'Ιθάκην, κυρίαν Εὐδ. Π. Κ)πολιν, κυρίαν Σ. Π. Τῆνον, κ.κ. Λ. Α. Πάτρας. Σ. Φ. Γ. 'Ελήφθησαν, εὐχαριστοῦμεν. Πανηγυρικὸν Τεῦχος σταλήσεται ἐγκαίρως—κ. Ι. Α.Κ. Νέαν Φώκαιαν. Λάβετε ὑπομονὴν μέχρις ἐπανόδου Διευθυντοῦ.—κ. Α. Ξ. 'Ηράκλειον. Ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—κ. Θ. Κ. Κεφαλληνίαν. Προσεχῶς ἀπεσταλήσονται ὅλα ὁμοῦ τὰ ὑπολειπόμενα φυλλάδια. κ. Μ. Γ. Κάϊρον. Ζητούμενον φύλλον στέλλεται. 'Ελήφθησαν κ. εὐχαριστοῦμεν, ἐν καιρῷ θὰ λάβητε τὸ Πανηγ. Τεῦχος.—κ. Χ. Α. Ρ. Πάτρας 'Επληρώθησαν· ζητηθέντα ἀπεστείλαμεν· Παν. Τεύχη ἅμα τῇ ἐκδόσει θὰ σταλῶσιν ὑμῖν. Εὐχαριστοῦμεν. *'Ενὶ Συνδρομητῇ*. Καὶ ὅμως θὰ φαίνεται ἰσχνὸς ἐν παραβολῇ πρὸς τὸν ἐπὶ πολυσαρκίᾳ πρωτεύοντα τὴν σήμερον ἄγγλον Hopkins, ὅστις ζυγίζει οὔτε περισσότερον, οὔτε ὀλιγώτερον ἀπὸ ἕνα καλοθρεμμένον χοῖρον, ἤτοι 448 χιλιόγραμμα, ἂν ἀγαπᾶτε!—*Δαίμονι*. Τί εἴδους ἐρώτησις εἶνε αὐτή; 'Ανασύρατε τὸν πέπλον ἵνα ἴδωμεν τὴν μορφὴν τῆς Μούσης σας, μὲ ἄλλους λόγους στείλατε ἂν ἀγαπᾶτε νὰ ἀναγνώσωμεν τοὺς στίχους σας, οὓς προσδοκῶμεν *δαιμονίους*.—κ.Ε. Δ. Κ. Θήβας 'Ελήφθησαν εὐχαριστοῦμεν 'Εστάλησαν τὰ ζητούμενα, θ' ἀκολουθήσῃ δὲ ταῦτα ταχέως καὶ τὸ Πανηγ. Τεῦχος.—κ.Σ.Γ.Α.Παραγγελθέντα Πανηγ. Τεύχη σταλήσονται ἐγκαίρως.—κ. Α.Μ.Κ. Τρίκκαλα. Θὰ λάβητε ἐπιστολήν μας.—κ.Ε Δ. Κέρκυραν. Τὰ ζητηθέντα ἐστάλησαν ἤδη διὰ κ. Γ. Κ.—κ. Κ.Μ. Χανία. Λόγοι Τριχ. καὶ Πανηγ. Τεῦχος θὰ λάβητε ἐν καιρῷ.—κ. κ. ἀδ. Δεπ. Κ)πολιν. 'Απαντῶμεν ἰδιαιτέρως.—κ. Α.Σ. Κ)πολιν Ζητουμένας ἀποδείξεις ἀποστέλλομεν.—*'Υποπρακτορεῖον 'Εφημερίδων*, Μεσολόγγιον. Τὰ ὑπολειπόμενα πάντα ὁμοῦ σταλήσονται προσεχῶς.—κ. Δ. Α. Ληξούριον. Παραγγελία ἐστάλη διὰ τοῦ ἐνταῦθα Πρακτ. ἀποστολῶν. Πανηγ. Τεύχη θὰ λάβητε ἅμα τῇ ἐκδόσει.—κ. Μ. Π. Κυδωνίας "Εχετε ἐπιστολὴν μας εἰς ἀπάντησιν.—κ. Ε. Α. Σ Λαμίαν 'Ελήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν. 'Απηντήσαμεν ταχυδρομικῶς.—κ. Λ. Δ. Σ. Βάρναν. 'Ελήφθησαν, εὐχαριστοῦμεν. Παραγγελία ἐκτελεσθήσεται. 'Απαντῶμεν ἰδιαιτέρως.—κ. Δ. Β. Παρισίους. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὸ φιλικὸν ἐνθύμημα.—κ. Ι.Κ.Μ. Βερολῖνον. Ζητούμενα ἀποστέλλονται· ἀπαντῶμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—κ. Α. Ι. Λ.ἀπαντῶμεν ἰδιαιτέρως—κ. Ε.Γ. Σ. Δυρράχιον. 'Εγράψαμεν ἤδη ὑμῖν.—*Επιμηθεῖ*.Εὐχαριστοῦμεν, ἀλλ' εἶνε ἀτυχῶς ἀκατάλληλον διὰ τὴν *'Εστίαν*.—*'Ενὶ ἐκ τῶν Συνδρομητῶν*ἡμας.'Υπάρχει Στενογραφία Μίνδλερ.Δύνασθε ἀξιόλογα ν' ἀκροασθῆτε τοῦ μαθήματος περὶ οὗ ἐρωτᾶτε.—κ.Ν. Δ. Καλάμας. Συντακτικὸν τυποῦται νῦν, σταλήσεται δ' ἅμα τῇ ἐκδόσει.—κ. Σ.Μ. Μὴ ἐλθόντος εἰς Γραφεῖον τοῦ ἀνθρώπου, ζητηθέντα ἐστείλαμεν ταχυδρομικῶς.Χαίρομεν ἐπὶ τηλεγραφησεῖσιν.—κ. Ι. Π. Παρισίους. Προσοχή!

Car ni l' ami n' est assez pur,
Ni la fleur n' est assez discrète,
Ni le papier n' est assez sûr
Pour ne pas trahir le poète.

κ. Μ, Ν. Π. Κέρκυραν. Ζητούμενα ἀποστέλλονται.—κ. Α. Δ. Πύργον. 'Ελήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν ζητηθέντα παρεδόθησαν κ. Κοφ.—κ. κ. Γ. Κ. Λ. Ρουχτσούκιον, Δ. Δ. Σμύρνην, ἀποστολὴ Πανηγ. Τεύχους ἀδύνατος ἄνευ προπληρωμῆς.—κ' Σ.Γ. Μπίελιτζ. 'Ελήφθησαν, εὐχαριστοῦμεν. 'Ιστορία στέλλεται πρὸς ὑμᾶς.—κ. Ν. Ι. Π. Παραγγελίαι σας ἐκτελεσθήσονται. "Εχετε καὶ ἐπιστολήν μας. — κ. Π. Χ. Βραΐλαν. Ταχυδρομικῶς ἀπαντῶμεν.—κ. Π. Η. Ι. Τάγανρογ. 'Ενεγράφησαν καὶ οἱ δύο. Εὐχαριστοῦμεν θερμότατα δι' εὐμενεῖς ἐνεργείας. Κατὰ τὰ λοιπὰ συμμορφούμεθα ἐπιστολῇ σας. Γράφομεν καὶ ἰδιαιτέρως.—κ.Χ.Χ. Τρίκκαλα. 'Ελήφθησαν, εὐχαριστοῦμεν. 'Απαντῶμεν ἰδιαιτέρως.—κ. Η. Σ. 'Ηράκλειον. 'Ελήφθησαν, Πανηγυρικὸν Τεῦχος σταλήσεται. 'Επιστρέφομεν κατηργημένα γραμματόσημα λ. 30. —κ. Ν. Δ .Ν. Βῶλον. Παραγγελία ἐστάλη ταχυδρ. ὡς καὶ ἐπιστολή μας.— κ.Δ. Π. Σῦρον. 'Ως βλέπετε καὶ ἐν τῇ 1 σελίδι ἀναγεγραμμένον τὸ Πανηγυρικὸν Τεῦχος θ δοθῇ εἰς πώλησιν τὴν 16 'Οκτωβρίου καὶ ὄχι ἀπὸ τῆς 1ης τοῦτο δὲ διότι οὕτως ἔσται ἐπίκαιρον ἐκδιδόμενον μόνον 3 ἡμέρας πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶνἑορτῶν τῆς 25ετηρίδος καὶ οὐχὶ 19 ὅλας! "Εχετε λοιπὸν ὀλίγην ὑπομονήν. "Αλλως ἡ προσδοκία πολλάκις εἶνε γλυκυτέρα καὶ αὐτῆς τῆς ἀπολαύσεως

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

30 Σεπτεμβρίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμή*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	526.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	526.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	605.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	511.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	255.50
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	103.—
Κτηματικαὶ 'Ομολ.'Εθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		522.50
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
'Εθνικὴ Τράπεζα τῆς 'Ελλάδος	Δρ. ν.	4,215.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	232.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	83.50
Προνομ. Τράπεζα 'Ηπειροθεσσαλ.	» »	
'Εταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	157.—
Σιδηρ. 'Αθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	427.—
'Εταιρία Φωταερίου	» »	
Συναλλάγματα		
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν "Οψεως.		32.25
3μην.		31.95
Σ—Τραπεζικὸν "Οψεως		127 —
» 3μην.		125 1/2
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		25.42
Λίρα ὀθωμανική		29.10

ΕΞΕΔΟΘΗ ΑΡΤΙ.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΕΜΠΕΙΡΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

ΣΥΝΤΕΘΕΝΤΑ ΥΠΟ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Μ. ΒΙΖΥΗΝΟΥ

ὑφηγητοῦ τῆς 'Ιστορίας τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῷ ἐθν. Πανεπιστημίῳ.

Πρὸς χρῆσιν τῶν Γυμνασίων καὶ Διδασκαλείων.

Τιμᾶται δρ. 2

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΩΛΗΣΙΣ ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΩι ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΕΞΕΔΟΘΗ ΑΡΤΙ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΑΙΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΑΙΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΚΩΔΗΚΩΝ

ὑπὸ ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου

Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «'Εστίας» καὶ τιμᾶται δραχ. 7. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον δραχ. 7.50.

'Εν 'Αθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888—1454

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 615 — 9 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1888. Λεπτα 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 667

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΑΡΔ ΙΒΑΝΟΒΙΤΣ, ὑπὸ Λ. Τολστόη.
Η ΑΠΟΔΡΑΣΙΣ ΤΟΥ ΒΑΖΑΙΝ
Ο ΜΟΖΑΡΤ, (παιδικὴ ἀνάμνησις τοῦ Γκουνῶ).
Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ, μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ, μετάφρασις Χ. Α.
ΤΟ ΣΕΔΑΝ, ἐκ τοῦ Ἡμερολογίου τοῦ Αὐτοκράτορος Φρειδερίκου Γ'
ΕΙΣ ΤΟ ΠΕΛΑΓΟΣ, ποίημα ὑπὸ Δ. Βικέλα.
ΑΓΩΝ ΚΑΛΛΟΥΣ.
ΓΝΩΜΑΙ ΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ.
Η ΣΚΛΑΒΑ Η ΠΟΛΙ, ποίημα ὑπὸ Κ. Μάνου.
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

—Ἀγγέλλεται ἡ ἔκδοσις τῶν ἑξῆς ἀγγλικῶν βιβλίων ἀναφερομένων εἰς τὴν ἑλληνικὴν φιλολογίαν: 1) ἀποσπάσματα ἐκ τῶν Ἑλλήνων κωμῳδιοποιῶν μετ' ἀγγλικῆς μεταφράσεως καὶ σημειώσεων ὑπὸ Πάλεϋ· 2) συλλογὴν ἀρχαίων ἑλληνικῶν ἀποφθεγμάτων καὶ ἀνεκδότων ὑπὸ Πάλεϋ· 3) Ξενοφῶντος Ἑλληνικὰ μετὰ σημειώσεων ὑπὸ Δόββαλ· 4) Θουκυδίδου ἱστοριῶν βιβλίον τέταρτον μετὰ ἑρμηνευτικῶν σχολίων ὑπὸ Πάλεϋ· 5) τῶν τραγῳδιῶν τοῦ Σοφοκλέους ἐμμέτρως εἰς τὴν ἀγγλικὴν μεταφρασθεισῶν ὑπὸ σὶρ Γεωργίου Γιούγκ.

— Ὁ ἐν Πάτραις κ. Μαρσὰλ γνωστὸς καὶ ἐξ ἄλλων φιλελληνικῶν αὐτοῦ δημοσιεύσεων μεταφρασθεισῶν καὶ ἐν τῇ *Ἑστίᾳ* δημοσιεύει νῦν ἐν τῷ ἐγκρίτῳ περιοδικῷ τῆς Λειψίας «Unsere Zeit» περιγραφὴν ἐκδρομῆς εἰς Ἀκαρνανίαν καὶ Αἰτωλίαν. Ὁ χρηστὸς καὶ φιλαλήθης ἀνὴρ ἐξαίρει τὴν τεραστίαν τῆς χώρας πρόοδον καὶ τὰ ἀρχαϊκὰ ἤθη τῶν φιλοξένων κατοίκων, ἐνδιατρίβει δὲ καὶ εἰς τὴν κατὰ τὸν ἀγῶνα ἱστορίαν τοῦ Μεσολογγίου.

— Ὁ γνωστὸς Γάλλος μυθιστοριογράφος Ἀδόλφος Βελῶ ἐξέδωκεν ἐσχάτως νέον ἔργον, ὑπὸ τὸν τίτλον *Μελινῖτις*. Ἐν τῷ μυθιστορήματι τούτῳ δὲν πρόκειται περὶ τῆς φοβερᾶς ἐκρηκτικῆς ὕλης, ἀλλὰ περὶ γυναικὸς βιαίας καὶ ἐμπαθοῦς, ἣν ὁ συγγραφεὺς ἐθεώρησεν ὡς ἄριστα προσωποιουμένην ὑπὸ τῆς μελινίτιδος.

— Αἱ ἐν Ὀδησσῷ γενόμεναι πρὸς ἀνίδρυσιν μνημείου τοῦ μεγάλου Ῥώσσου ποιητοῦ Πούσκιν ἐργασίαι διεκόπησαν ἕνεκα ἐλλείψεως τῶν πρὸς ἀποπεράτωσιν ἀπαιτουμένων χρημάτων.

— Γερμανικὴ μετάφρασις τοῦ νεωτάτου ἔργου τοῦ Ζολᾶ ὅπερ φέρει τὸν τίτλον *Ὄνειρον* ἐκδίδοται ἐν ᾧ χρόνῳ καὶ τὸ γερμανικὸν πρωτότυπον. Ὡς γνωστὸν τὸ μυθιστόρημα τοῦτο προεκηρύχθη ὡς ἀγνότατον καὶ προσιτὸν τοῖς πᾶσι ὑπ' αὐτοῦ τοῦ συγγραφέως.

— Ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ Πρεσβούργου συνέβη τὸ ἑξῆς δυστύχημα. Ἡ ὑποκρινομένη τὴν Λεονώραν ἐν τῷ Τροβατόρῳ ὑψίφωνος κυρία Βάουερ-Ἕλμερ κατὰ τὴν τελευταίαν τοῦ μελοδράματος σκηνήν, τὴν τῆς δηλητηριάσεως, ἐκ πλάνης ἤγγισεν εἰς τὰ χείλη ἀντὶ κενοῦ φιαλιδίου φιαλίδιον πλῆρες θειϊκοῦ ὀξέος, ὅπερ ἔλαβεν ἐξ ἑρμαρίου τοῦ θεάτρου. Ἡ ταλαίπωρος καλλιτέχνις κατέκαυσεν οὕτω οἰκτρῶς τὰ χείλη καὶ τὸν λαιμόν.

— Τὸ διεθνὲς γεωγραφικὸν συνέδριον θέλει συνέλθῃ κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος ἐν Παρισίοις.

— Ὁ ἰατρὸς Τάννερ ὁ διάσημος ἐφευρέτης τῆς πολυημέρου ἀσιτίας προσέρχεται πάλιν εἰς τὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον μετὰ μικρὰν ἀφάνειαν φέρων νέαν παραδοξοτάτην ἐφεύρεσιν. Διισχυρίζεται ὅτι ἐσπούδασε κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο τὸν λήθαργον τῶν ζώων, ἤτοι τὴν κατάστασιν ἐκείνην ἐν ᾗ διατελοῦσιν ἀκινητοῦντα καὶ ἀσιτοῦντα ἐπὶ ὁλόκληρον χειμῶνα ζῶά τινα ὡς οἱ ὄφεις κλπ. Προσφέρεται δὲ νὰ μιμηθῇ ταῦτα, ἤτοι νὰ κλεισθῇ ἐν φερέτρῳ καὶ νὰ κατατεθῇ ἐν τάφῳ ζῶν καὶ νὰ μείνῃ ἐκεῖ τεθαμμένος ἐπὶ διάστημα τὸ ὁποῖον θέλει ὁρίσῃ κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ πειράματος.

— Νεωτάτη ἐφαρμογὴ τοῦ μικροσκοπικοῦ φωνογράφου τοῦ Ἔδισον ἐγένετο ἐσχάτως ἐν Ἀμερικῇ, ἥτις πολλὴν τέρψιν θέλει παράσχῃ εἰς τὸν παιδικὸν κόσμον. Κατεσκευάσθη πλαγγὼν ὁμιλοῦσα καθαρώτατα δυνάμει τοιαύτης συσκευῆς ἣν περιέχει ἐν τῷ σώματι αὐτῆς.

Λίαν προσεχῶς ἐκδίδεται τὸ ἐτήσιον Ἡμερολόγιον Κ. Φ. Σκόκου τοῦ ἔτους 1889 μετὰ 60 εἰκόνων. Τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο περιέχει ὕλην ποικιλωτάτην, ἀριθμοῦν μεταξὺ τῶν συνεργατῶν αὐτοῦ πάντας τοὺς παρ' ἡμῖν περὶ τὰ γράμματα ἀσχολουμένους. Τιμᾶται χαρτόδετον δρ. 3, χρυσόδετον δρ. 4.

— Ἀγγέλλεται ἡ ἔκδοσις τοῦ Ἀττικοῦ Ἡμερολογίου ὅπερ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἐκδίδει ὁ κ. Εἰρ. Ἀσώπιος τῇ συνεργίᾳ πολλῶν λογίων.

—Εἰς τὴν Ὀλυμπιακὴν ἔκθεσιν ἀπεστάλησαν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἔργα τῶν ἑξῆς Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν: Γύζη, Ἰγκωβίδου, κυρίου καὶ κυρίας Πασχαλίδου, Ῥάλλη, Βαρούχα, Οἰκονόμου, Τσιριγώτου, Βούρου, Ῥίζου, Πολιτάκη, Σώχου, Ἰωάννου Βιδάλη, καὶ τῶν δεσποινίδων Γενναδίου, Κάλφογλου, Ἀννίνας Βαλιέρη, Χρηστομάνου.

Καλλιτεχνικὴ Ἐπιθεώρησις ἑβδομαδιαῖον εἰκονογραφημένον φύλλον. Ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον ἀγγέλλεται ἡ ἔκδοσις νέου περιοδικοῦ σκοποῦντος «τὴν ἀνύψωσιν τῆς καταπεπτωκυίας ἐθνικῆς σκηνῆς καὶ τὴν ἀπόσπασιν ἐκ τῆς ἀφανείας πλείστων καλλιτεχνῶν». Συνδρομὴ ἐτήσια δρ. 10, ἑξάμηνος δρ. 7 ἐν τῷ ἐσωτερικῷ· ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 10, ἑξάμηνος 7.

ΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ Κ. ΔΑΜΑΛΑ

Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐν τῷ Δελτίῳ τούτῳ (ἀρ. 548.549) κατεδείξαμεν ὁπόσον ἄσκοπος ἦτο ἡ ἀνάθεσις τῆς ἐκδόσεως ἔργων τοῦ Κοραῆ εἰς ἄνδρα ἀπαράσκευον ὅλως πρὸς τοιαύτας ἐργασίας. Αἱ κριτικαὶ μάλιστα σημειώσεις εἰς δύο βιβλία τοῦ Ἱπποκράτους, αἱ παρέχουσαι, ὡς ἐλέγομεν τότε, νέον καὶ περιφανὲς μαρτύριον τῆς κριτικῆς ἀγχινοίας καὶ τῆς περὶ τὸν Ἕλληνα λόγον δεινότητος τοῦ σοφοῦ ἀνδρός, ἀπώλεσαν δυστυχῶς μέγα μέρος τῆς ἀξίας των περιπεσοῦσαι εἰς χεῖρας ἀπειροκάλου θεολόγου, ὅστις ἄλλο ἀντ' ἄλλου κείμενον παραθέσας, καὶ μὴ φιλοτιμηθεὶς νὰ συντάξῃ κἂν τοὺς ἀναγκαίους πίνακας πρὸς εὐχερεστέραν χρῆσιν τοῦ βιβλίου, περιωρίσθη ἁπλῶς εἰς τὸ ἔργον διορθωτοῦ τῶν τυπογραφικῶν δοκιμίων, καὶ τὸ ἔργον τοῦτο ἀμελῶς καὶ ἀπροσέκτως ἐξετέλεσε.

Τὰς γνώμας ἡμῶν ἐκείνας ἐπικυροῖ καὶ ἡ πρώτη ἐν ειδικῷ γερμανικῷ συγγράμματι δημοσιευθεῖσα κρίσις περὶ τῆς ἐκδόσεως τοῦ κ. Δαμαλᾶ. Ἐν μακρᾷ βιβλιογραφίᾳ, καταχωρισθείσῃ ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ τῆς **Berliner philologische Wochenschrift**, ὁ ἐν Λιψίᾳ κ. **J. Jlberg**, ἐξαίρων τὴν κριτικὴν ἀγχίνοιαν τοῦ Κοραῆ, καὶ διὰ πολλῶν παραδειγμάτων ἀποδεικνύων ὅτι ἄλλαι μὲν τῶν διορθώσεων αὐτοῦ ἐκυρώθησαν ἐκ χειρογράφων μετὰ τὸν θάνατόν του γνωσθέν

Digitized by Google

των, ἄλλαι συμπίπτουσι πρὸς τὰς παρατηρήσεις ἐπιφανῶν μεταγενεστέρων ἐκδοτῶν τοῦ Ἱπποκράτους, οἷος ἐν τοῖς πρώτοις ὁ Littré, ἄλλαι δ' ὁλοτελῶς νέαι διατηροῦσι καὶ σήμερον τὴν ἀξίαν αὐτῶν, καταλήγει τὸν λόγον ὡς ἑξῆς·

«Ἐκ τῶν προειρημένων καθίσταται δῆλον ὅτι οἱ μέλλοντες ἐκδόται τοῦ Ἱπποκράτους ὀφείλουσιν ἐπιμελῶς νὰ μελετήσωσι τὸ ὀψιγενὲς τοῦτο ἔργον τοῦ Κοραῆ. Δὲν δυνάμεθα ὅμως νὰ κατανοήσωμεν ποῦ ἔγκειται ἡ ἀξία τοῦ ἐκδότου Ν. Μ. Δαμαλᾶ. Τὸ ἔργον αὐτοῦ ἐξεπλήρωσεν οὗτος ἀσυνειδήτως (ohne Gewissenhaftigkeit.) «Ἐν τοιαύτῃ μορφῇ, λέ»γει ἐν τῷ προλόγῳ, πεποίθαμεν ὅτι γενήσεται ἐπιζήτητον »ἀνάγνωσμα τοῖς τε ἡμετέροις καὶ ξένοις λογίοις καὶ μάλιστα τοῖς ἰατροῖς καὶ φιλολόγοις.» Ἐν τοιαύτῃ μορφῇ; Μεγάλη ἀληθῶς ἡ ἀξίωσις! Καὶ περὶ μὲν τῆς τυπογραφικῆς εὐτελείας τοῦ βιβλίου οὐδὲ κἂν λόγος πρέπει νὰ γίνηται· ἀλλὰ τὰ ἀναρίθμητα τυπογραφικὰ ἁμαρτήματα τὰ παραμορφοῦντα τὸ γαλλικὸν μάλιστα κείμενον, ἔπρεπε νὰ διορθωθῶσιν ... Ἔπειτα σπουδαίως μειοῦται ἡ πρακτικὴ ἀξία τοιούτου ἔργου ἄνευ πινάκων ... Ὁ ἀοίδιμος Κοραῆς ἦτο βεβαίως ἄξιος μείζονος εὐλαβείας.»

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ὁδηγὸς τοῦ Ἕλληνος τυπογράφου: Δειγματολόγιον τῶν Καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου, 1889. (Ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον ἐξεδόθη εἰς σχῆμα 4ου μέγα πολυτελὲς λεύκωμα περιέχον ἐν καλλιτεχνικοῖς ποικιλωτάτοις συνδιασμοῖς ἐκτυπώματα πάντων τῶν ἐν τοῖς μεγάλοις καταστήμασι τοῦ κ. Κωνσταντινίδου κατασκευαζομένων τυπογραφικῶν εἰδῶν: στοιχείων, γραμμῶν, κοσμημάτων, συμβόλων κλπ κλπ. Τὸ λεύκωμα τοῦτο εὔγλωττον μαρτύριον οὐ μόνον τοῦ τελειοτάτου καταρτισμοῦ τῶν ρηθέντων καταστημάτων, ἀλλὰ καὶ τῆς καθόλου προόδου τυπογραφικῆς τέχνης ἐν Ἑλλάδι, ἐφιλοτεχνήθη καὶ χάριν τῶν ἑλλήνων τυπογράφων καὶ χάριν τῆς Ὀλυμπιακῆς ἐκθέσεως, ἐν ᾗ βεβαίως θέλει καταριθμηθῇ μεταξὺ τῶν τὰ μάλα τιμώντων τὴν ἑλληνικὴν βιομηχανίαν ἐκθεμάτων.)

Στοιχεῖα φωνητικῆς μουσικῆς μετὰ καταλλήλων ᾀσμάτων πρὸς χρῆσιν τῆς ἐν τοῖς σχολείοις τὴν ᾠδικὴν σπουδαζούσης νεολαίας ὑπὸ *Παναγ. Γριτσάνη*. Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου 1888. Πωλεῖται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς *Ἑστίας* καὶ ἐν τοῖς Καταστήμασιν Ἀν. Κωνσταντινίδου ἀντὶ φρ. χρ. 4. [Τὸ βιβλίον τοῦτο ἀπέστειλεν ὁ συγγράψας εἰς τὴν Ὀλυμπιακὴν ἔκθεσιν μεθ' ἑτέρου χειρογράφου τετραφώνου ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς γεγραμμένης διὰ τῶν σημείων τῆς τε εὐρωπαϊκῆς καὶ τῆς παρ' ἡμῖν ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς].

Ἱστορία τῆς Παιδαγωγικῆς μετὰ παραρτήματος περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τῶν περὶ αὐτῆς ἰσχυόντων νόμων, πρὸς χρῆσιν τῶν διδασκαλείων ὑπὸ *Ἀριστ. Κ. Σπαθάκη* Δ. Φ. καὶ καθηγητοῦ ἐν τῇ Ριζαρείῳ σχολῇ καὶ τῷ Ἀρσακείῳ Παρθεναγωγείῳ. Ἔκδοσις β'. ἐγκριθεῖσα ἐν τῷ τοῦ ἔτους ΑΩΠΗ' διαγωνισμῷ τῶν διδακτικῶν βιβλίων. Ἐν Ἀθήναις 1888. Πωλεῖται ἐν τοῖς Καταστήμασιν Ἀνέστη Κωνσταντινίδου. 8ον σ. 128.

Λογικὴ πρὸς χρῆσιν τῶν γυμνασίων ὑπὸ *Ἀριστείδου Σπαθάκη* Δ. Φ. καὶ καθηγητοῦ ἐν τῇ Ριζαρείῳ Σχολῇ καὶ ἐν τῷ Ἀρσακείῳ Παρθεναγωγείῳ. Ἔκδοσις γ', ἐγκριθεῖσα ἐν τῷ τοῦ ΑΩΠΗ' ἔτους διαγωνισμῷ τῶν διδακτικῶν βιβλίων. Ἐν Ἀθήναις, πωλεῖται ἐν τοῖς Καταστήμασιν Ἀνέστη Κωνσταντινίδου 1888. 8ον σ. 68.

Σχολικὴ Παιδαγωγικὴ θεωρία τῆς Παιδαγωγικῆς καὶ Μεθοδολογίας πρὸς χρῆσιν τῶν διδασκαλείων ὑπὸ Ἀρ. Κ. Σπαθάκη Δ. Φ. καὶ καθηγητοῦ ἐν τῇ Ριζαρείῳ Σχολῇ καὶ τῷ Ἀρσακείῳ Παρθεναγωγείῳ. Ἔκδοσις δευτέρα ἐγκριθεῖσα ἐν τῷ ΑΩΠΗ' ἔτους διαγωνισμῷ τῶν διδακτικῶν βιβλίων. Ἐν Ἀθήναις, πωλεῖται ἐν τοῖς Καταστήμασιν Ἀνέστη Κωνσταντινίδου. 8ον σ. 144.

Νέα πρακτικὴ μέθοδος πρὸς ταχεῖαν ἐκμάθησιν τῆς Γαλλικῆς Γλώσσης ἐπὶ τῇ βάσει τῆς μεθόδου E. Otto ὑπὸ Νικολάου Κοντοπούλου καθηγητοῦ τῆς γαλλικῆς ἐν τοῖς ἐν Ἀθήναις γυμνασίοις. Ἐν Ἀθήναις. Τύποις καὶ ἀναλώμασι Π. Δ. Σακελλαρίου. 1887 8ον σ. 432.

Ὁ περὶ νομαρχιακῶν συμβουλίων θεσμὸς καὶ ὁ περὶ αὐτῶν αρνς' νόμος ὑπὸ *Ι. Α. Πολλάνη* δημογραμματέως. Ἐν Κεφαλληνίᾳ Τύποις Προόδου. 1888. 8ον σ. 22.

L'ancienne Alexandrie, étude archéologique et topographique par le Dr Neroutsos-Bey, membre de l'institut egyptien. Paris 1888. 8ον σελ. 1—132. Μετὰ τοπογραφικοῦ πίνακος τῆς ἀρχαίας Ἀλεξανδρείας. [Περὶ τοῦ νέου τούτου συγγράμματος τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὁμογενοῦς ἡμῶν κ. Νερούτσου τοῦ εὐδοκίμως ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἀσχολουμένου περὶ τὴν Αἰγυπτιακὴν ἱστορίαν καὶ ἀρχαιολογίαν, θέλει ἐκτεθῇ ἔν τινι τῶν προσεχῶν Δελτίων πλήρης ἀνάλυσις. Μ.] Ἤδη μόνον παρατηροῦμεν ὅτι εἶνε μελέτη ἐπὶ τῶν ἀνασκαφῶν τῶν ἀπὸ τοῦ 1874-1885 γενομένων ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.

Σπυρίδωνος Ε. Σίμου. **Οἱ κολασμένοι βοσκοί**· Εἰδύλλιον ποιμενικόν. Ἐν Ἀθήναις 1888. 24ον σ. 72 Τιμᾶται δραχμῆς.

Σαπφώ, μυθιστόρημα ἐκ τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος ὑπὸ *Ἰωάννου Φλάχ*. Μετάφρασις ἐκ τοῦ γερμανικοῦ. Ἐν Λειψίᾳ, ἐκδότης Π. Δ. Ζυγούρης (Διεύθυνσις τῆς Κλειοῦς) 1888. 12ον σ. 76. [Τὸ βιβλίον τοῦτο εἶνε καλλιτεχνικώτατα ἐκτετυπωμένον καὶ πολυτελῶς δεδεμένον πωλεῖται δ' ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς Ἑστίας καὶ ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ Κ. Μπεκ ἀντὶ δρ. 3 1/2 καὶ ἀποστέλλεται ταχυδρομικῶς εἰς τοὺς προπληρώνοντας δ. 3,75. Ὁ συγγραφεὺς αὐτοῦ εἶνε εἷς τῶν διακεκριμένων γερμανῶν λογογράφων τῆς σήμερον, λάτρις τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος καὶ φίλος θερμότατος τῆς νέας Ἑλλάδος· αὐτὸ δὲ τοῦ περὶ οὗ λόγος ἔργου ἀφιέρωσε τὸ πρωτότυπον εἰς τὸν Ἑλλ. Φιλολ. Σύλλογον Κ)πόλεως. Πάντα ταῦτα καθιστῶσι τὸ βιβλίον ἄξιον συστάσεως.]

M. Tullii Ciceronis Ad Quintum fratrem Epistola prima. Texte latin publié avec un Commentaire critique et explicatif et une introduction par Ferd. Antoine κτλ. **Paris, Klincksieck, 1888.**

[Ἂς φιλοξενήσῃ εἰς τὰς στήλας του διὰ τὴν παντελῆ ἔλλειψιν εἰδικοῦ φιλολογικοῦ περιοδικοῦ τὸ Δελτίον τῆς Ἑστίας καὶ τὴν περὶ τοῦ ἀναγραφομένου βιβλίου ἀγγελίαν· Ἀποτελεῖ μέρος ἡ ἔκδοσις τῆς *Πρὸς τὸν ἀδελφὸν Κόϊντον πρώτης ἐπιστολῆς τοῦ Κικέρωνος* τῆς σειρᾶς τῶν ἐκδόσεων τῶν λατίνων ποιητῶν καὶ συγγραφέων τοῦ Klincksieck, περὶ ἧς ἔχουσιν ἤδη γραφῇ τὰ δέοντα. Εἶναι δὲ ἡ ὑπὸ τοῦ καθ. F. Antoine ἔκδοσις τῆς Ἐπιστολῆς ταύτης ἀνταξία τῶν ἄλλων τῆς αὐτῆς σειρᾶς καὶ δύναται νὰ γένῃ ὠφελιμώτατον ἀνάγνωσμα εἰς τοὺς ἡμετέρους διὰ τὰς πολλὰς αὐτῆς ἀρετάς. Πλὴν τοῦ κειμένου, ὅπερ καθαρεύει ὅσον ἐνδέχεται καὶ τῶν ὑποσελιδίων κριτικῶν καὶ ἑρμηνευτικῶν σημειώσεων, προτάσσονται ἐν τῇ ἐκδόσει ὡς εἰσαγωγικὰ καὶ τὰ ἑξῆς κεφάλαια· 1) ἀποκατάστασις καὶ ἑρμηνεία τοῦ κειμένου (σελ. III—XI). 2) Κόϊντος, βίος αὐτοῦ δημόσιος καὶ ἰδιωτικὸς χαρακτὴρ αὐτοῦ (σελ. XII XL). 3) Ἐπιστολαὶ τοῦ Κικέρωνος πρὸς Κόϊντον (σελ. XLI—XLVI). 4) χαρακτὴρ τοῦ λόγου τῆς πρὸς Κόϊντον ἐπιστολῆς (σελ. XLVI—XLVII). Ἕπεται τὸ κείμενον μετὰ τῶν ὑποσελιδίων σειμειώσεων ἀπὸ σελ. 3 μέχρις 77.

Σ]

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 7 Ὀκτωβρίου.

Ἡ φέρουσα τὴν Βασίλισσαν βασιλικὴ θαλαμηγὸς «Ἀμφιτρίτη» διῆλθε χθὲς διὰ τοῦ στενοῦ τῶν Δαρδανελλίων, ὑπολογίζεται δὲ ὅτι θὰ φθάσῃ εἰς Πειραιᾶ αὔριον πρωΐ. Εἰς Πειραιᾶ πρὸς ὑποδοχὴν τῆς Α.Μ. θέλουσι κατέλθη οἱ ὑπουργοί, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος καὶ οἱ ἀνώτεροι ἀξιωματικοί, εἰς τὴν βασιλικὴν δὲ ἀποβάθραν θὰ ἀναμένῃ καὶ ὁ κ. δήμαρχος Πειραιῶς μετὰ τῶν λοιπῶν ἀρχῶν τῆς πόλεως.

— Τὸ ναρκοβόλον «Ψαρά», κατέπλευσεν εἰς Βρεντήσιον, ὅπως παραλάβῃ τὸν Διάδοχον καὶ τὸν βασιλόπαιδα Γεώργιον.

— Οἱ Μεγάλοι Δοῦκες τῆς Ρωσσίας Σέργιος μετὰ τῆς Α. Υ. τῆς πριγκιπίσσης συζύγου του καὶ Παῦλος ἀναμένονται τὴν 11 ἀρξαμένου μηνός.

Digitized by Google

— Τὴν Γαλλικὴν Κυβέρνησιν θ' ἀντιπροσωπεύσῃ κατὰ τὰς ἑορτὰς τῆς εἰκοσιπενταετηρίδος ὁ ἐπιβαίνων τῆς ἐν Πειραιεῖ ναυλοχούσης γαλλικῆς ναυαρχίδος «Βωμπάν» Γάλλος ναύαρχος κ. Ὀλρύ.

— Ὁ Δοὺξ τοῦ Ἐδιμβούργου ἐδήλωσεν, ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ ὁρισθῇ αὐτῷ ἡμέρα, ὅπως δώσῃ ἐν τοῖς πλοίοις τοῦ ὑπ' αὐτὸν στόλου ἰδιαιτέραν ἑορτήν, πρὸς τιμὴν τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως καὶ τῶν ἡγεμονικῶν αὐτοῦ ξένων. Ἡ Α. Υ. θὰ παραθέσῃ ἐν τῇ θαλαμηγῷ, ἧς ἐπιβαίνει, μέγα γεῦμα, ἐν ᾧ θὰ προσκληθῶσιν ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια, ὁ πρωθυπουργός, οἱ ὑπουργοὶ καὶ τὸ διπλωματικὸν σῶμα. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ γεύματος τὰ θωρηκτὰ ἔσονται λαμπρῶς φωταγωγημένα.

— Ὁ πρεσβευτὴς τῆς Γαλλίας κόμης Μονθολὼν θὰ παραθέσῃ ἐν τῷ μεγάρῳ τῆς πρεσβείας μέγα δεῖπνον πρὸς τιμὴν τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως.

—Ἀνηγγέλθη ἐπισήμως πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, ὅτι ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Σάχου τῆς Περσίας ἀφικνεῖται ἐνταῦθα κατὰ τὰς ἑορτὰς τῆς εἰκοσιπενταετηρίδος, ὁ Νεριμὰν Χάν, ἐκ τῶν ἀνωτάτων λειτουργῶν τοῦ Περσικοῦ Κράτους.

— Κατὰ τὰς ἑορτὰς θὰ ἀντιπροσωπεύσῃ τὸν αὐτοκράτορα τῆς Αὐστρίας ὁ ὑπουργὸς τῶν Ναυτικῶν τῆς Αὐστροουγγαρίας.

— Κατὰ τὰς ἑορτὰς θέλουσιν ἀποσταλῇ ἐνταῦθα ἐπιτροπαὶ ἐκ μέρους τῶν Ἑλληνικῶν Κοινοτήτων Πετρουπόλεως καὶ Ταϊγανίου, ἡ δὲ Ἑλληνικὴ κοινότης Λονδίνου θέλει ἀποστείλῃ προσφώνημα ἐπὶ μεμβράνης.

— Ἀθρόοι ἀπὸ τοῦδε ἤρχισαν νὰ συρρέωσιν εἰς τὴν πρωτεύουσαν οἱ ξένοι καὶ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ ἐκ τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἐκ τῆς Ἑσπερίας εἰσέτι, διὰ τὰς ἑορτὰς τῆς εἰκοσιπενταετηρίδος, πολλὰ δὲ τῶν ξενοδοχείων τῆς πόλεως εἶνε ἀπὸ τοῦδε πλήρη.

— Κατὰ τὰς πέντε ἡμέρας καθ' ἃς θέλουσι διαρκέσῃ αἱ ἑορταὶ τῆς εἰκοσιπενταετηρίδος θὰ διακοπῶσι τὰ μαθήματα τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τῶν διαφόρων Σχολείων ὡς καὶ αἱ συνεδριάσεις τῶν δικαστηρίων.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Ρ. Π. Μεσολόγγιον. Τὸ ζητηθὲν ἀπεστάλη.—κ. Θ. Δ. Σμύρνην. Ἐγράψαμεν ἤδη, ἐπαναλαμβάνομεν δ' ὅτι προπληρωμὴ ἀπαραίτητος. — κ. Α. Μ. Κ. Τρίκκαλα. Τὸ ζητούμενον βιβλίον τιμ. δρ. 6.50, μετὰ ταχυδρ.7.10.—κ.Ν. Ι. Π. Κ]πολιν. Ἀποστέλλομεν τὸ *Ταξίδι* καὶ ἄρτι ἐκδοθὲν περὶ Ἑλλην. Κοσμιότητος. Πανηγυρικὰ Τεύχη σταλήσονται ἐν καιρῷ.—κ. Ι. Χρ. Β. Ἰωάννινα. Εὐχαριστοῦμεν· ἀλλ' εἶνε ἀτυχῶς ἀκατάλληλον διὰ τὴν Ἑστίαν.—κ. Δ. Β. Παρισίους. Αἱ παραγγελίαι σας θὰ ἐκτελεσθῶσιν ἀκριβῶς.—κ. Σ. Γ. Μπίζλιτζ. Βασ. τ. Ζ. τιμ. φρ. χρ. 20 ἢ δρ. 25. Διὰ τὰ λοιπὰ ἀπαντῶμεν ἰδιαιτέρως.—κ. Κ. Ν. Γ. Ζαβέρδαν. Ἐλήφθησαν, εὐχαριστοῦμεν. Ἑλλ. Βιβλ. ἐστάλη. Παν. Τεῦχος σταλήσεται προσεχῶς.*Ἀνωνύμῳ* Ἐκ τῆς ἀφθόνου καὶ παντοειδοῦς ἐμμέτρου καὶ πεζῆς ὕλης ἣν ἔχετε τὴν καλοσύνην πάνω προθύμως ν' ἀποστείλητε πρὸς πλουτισμὸν τῶν περιεχομένων τῆς *Ἑστίας*, ἀδυνατοῦμεν δυστυχῶς νὰ δημοσιεύσωμέν τι. Μὴ λησμονῆτε ὅτι: *οὐκ ἐν τῷ πολλῷ τὸ εὖ*.—κ. Δ. Ζ. Τρίκκαλα Ἐλήφθησαν καὶ διετέθησαν ὡς ἔδει. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—κ. Α. Μ. Ὀδησσόν. Λεξ. Γιαν. ἀπεστάλη εἰς κ. Κουντούρην κ. C.S. ἐνεγράφη καὶ ἀπεστάλη αὐτῷ σειρὰ φύλλων ἀπὸ 1 ἰαν. Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς.—*Συνδρομητῇ Ἑστίας*, Πειραιᾶ Ἡ Ἀντιγόνη πιθανῶς ἐδιδάχθη τὸ πρῶτον κατὰ φεβρουάριον τοῦ ἔτους 311 π. Χ. ἐπὶ ἄρχοντος Διφίλου, θεωρεῖται δ' ὡς τὸ ἀρχαιότατον τῶν σῳζομένων σοφοκλείων δραμάτων.— κ. Γ. Κ. Ὀδησσόν. Ἥτε ἐπιστολὴ καὶ τὸ δελτάριον ἐλήφθησαν θὰ συμμορφωθῶμεν δὲ πρὸς ταῦτα. Πανηγ. Τεύχη σταλήσονται ἐν καιρῷ·—κ. Π. Γ. Π. Ὀδησσόν. Ἐλήφθησαν. Παν. Τεύχη σταλήσονται ἐν καιρῷ. Ἀπαντῶμεν καὶ ἰδιαιτέρως σχετικά.—κ. Α. Ε. Β. Ἔχετε ἐπιστολήν μας.—κ. Γ. Σ. Φιλιππούπολιν. Ζητηθέντα ἐστάλησαν ταχυδρ. ἀπαντῶμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—κ. Χ. Π. Αἴγιον. Χρηστομ. ἀπεστάλησαν σιδηροδρ. Φυσιολ. παρεδόθησαν κ. Κοφ. —κ. Ι. Ε. Καρπενίσιον. Ἐλήφθησαν εὐχαριστοῦμεν.—κ. ΧΑΝ. Ἡράκλειον.Γαλλ.ἡ Revue de Famille γερμ. ἡ Gartenlaube· — κ. Ε. Γ. Σ. Δυρράχιον. Ἐγράψαμεν ἤδη· ὁ κ. Δ· ἐπανῆλθεν, παραγγελία σας ἐξετελέσθη.—κ. Π. Κ. Σμύρνην Ὑπόλοιπα Πινακ. ἀφικνοῦνται προσεχῶς ζητηθ. ἐστάλησαν. —κ. Φ. Μ. Κεφαλληνίαν. Πινακ. ἐστάλη πλὴν 2 τελευτ. μήπω ἐκδοθέντων φυλλαδ.—κ. Α. Σ. Ἀλεξάνδρειαν. Ἔχετε ἐπιστολήν μας.—Δδι.Ἀγ. Ν. ἐνταῦθα. Ὁ Τσαϊκόφσκης εἶνε ῥῶσος τὴν καταγωγήν, γεννηθεὶς τὸ 1840 ἐν Wotkinsk. Ζητήσατε ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ ἅτινα τόσον ἀγαπῶνται νῦν ἐν τῷ μουσικῷ κόσμῳ, τὴν περίφημον *βαρκαρόλαν* Juni (ἐκδ. Forbérg Leipzig).—κ. Γ. Π. Αἰτωλικόν, Ἐλήφθησαν, εὐχαριστοῦμεν, ζητηθέντα ἐστάλησαν συμφώνως τῇ ἐπιστολῇ σας.—κ. Θ. Φλ. Κ]πολιν ἐλάβομεν καὶ εὐχαριστοῦμεν. Θὰ φροντίσωμεν περὶ ταχείας ἀποστολῆς ζητηθέντων βιβλίων.—κ. Π. Χ. Δ. ἐνταῦθα. Δύνασθε νὰ προμηθευθῆτε φωτογραφικὴν μηχανὴν μικρὰν μέχρι εὐτελοῦς τιμήματος 30—40 φρ. Ζητήσατε τιμοκατάλογον εἰκονογραφημένον ἐκ Παρισίων·Molteni. 44 Rue du Chateau d'Eau—κ. Η. Γ. Β. Κ]πολιν. Ἀδυνατοῦμεν ἀπαντῆσαι ἀπόντος Διευθυντοῦ.— κ. Π. Δ. Ζ. Λειψίαν. Ἐλήφθησαν· προσεχῶς θὰ γράψωμεν Ὑμῖν σχετικά.— κ. Σ. Δ. Ἑρμούπολιν. Δὲν ἐξεδόθη ἔτι· 5 ἡμέρας πρὸ τῆς ἐκδόσεως σταλήσονται ὑμῖν. — Κα Ε. Ι. Α. Μανσούριν. Ἐλήφθησαν. Ἔγκλειστος ἐδόθη ἀσφαλῶς. Παν. Τεύχη σταλήσονται προσεχῶς.— *Μισογύνῃ*. Ἐπαναλαμβάνετε μὲ ἄλλα λόγια τὸ τοῦ Σολομῶντος· «Ἡ τρέλλα ἀνδρὸς ἀξίζει περισσότερον παρὰ ἡ σοφία γυναικός». Ἀλλ' ὁ Σολομῶν δὲν ἦτο διὰ τοῦτο ἐχθρὸς τοῦ ὡραίου φύλου, Κύριε!— κ. κ. ἀδ. Π. Θεσσαλονίκην, Ι. Λ. (;) Πάτρας, Δ. Κ. Πύργον, Σεβ. Ἀρχιμ. Γ. Γ. Βουδα-Πέστην, ἀδ. Σ. καὶ Ν. Παπ. Κέρκυραν, Δα Α. Κ. Κ. Βῶλον, Κ. Π. Ἴον, Φ. Κ. Δεμίρι (Αἴγυπτον), Μ. Φ. Λαύριον, Β. Δ. Γ. Ἰωάννινα, Ν. Ν. Παρισίους, Α. Γ. Κ. Μύκονον, Π. Κ. Χ. Ζάκυνθον, Ι. Δ. Κέρκυραν, Π. Ι. Ζ. Ἄνδρον, Ε. Ι. Ε. Σκόπελον, Αἰδ. Θ. Σ. Οἰκ. Καλάμας, Κ. Γ. Π. Ὀδησσόν, Α. Α. Ν. Δικελί, Σ. Α. Κ. Κ. Κύρωστον, Ε. Π. Δ. Ὀλτένιτζα. Ν. Α. Τένεδον, ἐλήφθησαν εὐχαριστοῦμεν Π. τεύχη σταλήσονται ἐν καιρῷ, κ. Γ. Β. Σεβαστούπολιν. Ἐπιστολὴ ἐλήφθη Π. τεύχη σταλήσονται συμφώνως παραγγελία σας, ἔχετε ἐπιστολήν μας. κ. Δ. Α. Π. Ροστὼβ-Δον Ἐλήφθη ἐπιστολή σας, ἀναμένομεν ἀντίτιμον, Π. Σ. Ταγανρόκ. Σταλήσεται ἐν καιρῷ.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΙ

ΤΗΣ ΠΡΙΓΚΙΠΙΣΣΗΣ ΣΟΦΙΑΣ

ΜΝΗΣΤΗΣ ΤΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΥ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,,

ΕΥΘΗΝΟΤΑΤΗ ΠΑΣΩΝ

ΓΕΝΟΜΕΝΗ ΕΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Εἰς μέγα σχῆμα δρ. 1, εἰς μικρὸν λεπ. 50.

Προπληρωνόμεναι ἀποστέλλονται ταχυδρομικῶς ἐπὶ τῇ αὐτῇ τιμῇ.

ΕΞΕΔΟΘΗ ΑΡΤΙ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΑΙΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΑΙΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΚΩΔΗΚΩΝ

ὑπὸ ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου

Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ τιμᾶται δραχ. 7. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον δραχ. 7.50.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

7 Ὀκτωβρίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		Τρέχουσα Τιμή
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	525.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	526.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	603.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	518.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	258.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	103.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		523.50
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,245.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	236.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	84.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	221.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	154.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	429.—
Ἑταιρία Φωταερίου	» »	
Συναλλάγματα		
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως.		32.25
3μην.		31.90
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν Ὄψεως		127 —
» 3μην.		125 ³/₄
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		25.60
Λίρα ὀθωμανικὴ		29.10

ΕΞΕΔΟΘΗ ΑΡΤΙ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΕΜΠΕΙΡΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

ΣΥΝΤΕΘΕΝΤΑ ΥΠΟ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Μ. ΒΙΖΥΗΝΟΥ

ὑφηγητοῦ τῆς Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῷ ἐθν. Πανεπιστημίῳ.

Πρὸς χρῆσιν τῶν Γυμνασίων καὶ Διδασκαλείων.

Τιμᾶται δρ. 2

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΩΛΗΣΙΣ ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΩι ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΕΕΞΔΟΘΗ ΑΡΤΙ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΝ ΚΟΡΣΙΚΗι

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΠΟΙΚΙΑΣ

Μετὰ συλλογῆς Καρυατικῶν τραγουδιῶν καὶ συλλογῆς Καρυατικῶν λέξεων

Ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ **Ν. Β. ΦΑΡΔΥ** τοῦ Σαμόθρακος.

Τὸ βιβλίον εἶνε ἀνατύπωσις τῆς ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» δημοσιευθείσης πραγματείας, διὰ πολλῶν προσθηκῶν ἐπηυξημένης. Οὕτω προσετέθησαν ἐν ἀρχῇ μὲν δύο μεγάλα κεφάλαια πραγματευόμενα τὸ μὲν τὴν γεωγραφίαν, τὸ δὲ τὴν ἱστορίαν τῆς Κορσικῆς, καὶ ἕτερον περὶ Πελοποννήσου, ἐν τέλει δὲ ἄλλα δύο, ὧν τὸ μὲν περιλαμβάνει συλλογὴν Καρυατικῶν Τραγουδιῶν, τὸ δὲ συλλογὴν Καρυατικῶν λέξεων.

Τιμᾶται φράγκα 2. *Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 2,20. Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».*

ΕΞΕΔΟΘΗ ΑΡΤΙ

ΔΟΚΙΜΙΟΝ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΠΑΡ' ΕΛΛΗΣΙ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ὑπὸ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΚΑΡΟΥΣΟΥ

Ἐκδίδοται κατ' ἐντολὴν τοῦ συγγραφέως *ὑπὸ Διονυσίου Λιναρδάτου* · ἑλληνοδιδασκάλου.

Τόμος εὐμεγέθης εἰς 8ον, ἐκ σελίδων 269.

Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ τιμᾶται δραχ. 5.—Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον δραχ. 5.50,

ΑΡΤΙ ΕΚΔΟΘΕΝ

ΚΡΗΤΙΚΑΙ ΡΙΜΑΙ

ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΤΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗ ΚΑΙ ΑΛΗΔΑΚΗ

ΥΠΟ ΕΜΜ. ΒΑΡΔΙΔΗ, Κρητός.

Τιμᾶται δραχμῆς.—Ταχυδρομ. ἀποστελλόμενον δρ. 1. 10

Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας»

ΤΗΝ ΠΡΟΣΕΧΗ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ

ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΝ ΤΕΥΧΟΣ

ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ"

Σημ. Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ ἐκ τοῦ Ἐξωτερικοῦ ἀποστέλλοντες παραγγελίας παρακαλοῦνται νὰ γράφωσιν εὐαναγνώστους τὰς διευθύνσεις αὐτῶν.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888—1466

Digitized by Google

493

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 616. — 16 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1888. ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς ΕΣΤΙΑΣ: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

ΕΞΕΔΟΘΗ ΣΗΜΕΡΟΝ

ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΝ ΤΕΥΧΟΣ

ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,,

ΤΙΜΗ ΑΥΤΟΥ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΔΡ. 3. ΕΝ ΑΛΛΟΔΑΠΗ ΦΡ. ΧΡ. 3.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 668

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΚΩΝ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Α'.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΟΥ ΨΥΧΑΡΗ, ὑπὸ Ε. Δ. Ροΐδου.

ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ ΚΟΣΜΟΥΜΕΝΑΙ ὑπὸ Α. Ρ. Ραγκαβῆ.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ, μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ, μετάφρασις Χ. Α.

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΦΙΞΙΝ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ.

ΟΛΥΜΠΙΑ

Ἔκτακτον φύλλον τῆς Ἑστίας.

Ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῆς Δ' Ὀλυμπιακῆς Ἐκθέσεως ἡ Ἑστία θέλει ἐκδώσῃ κατὰ τὴν παραμονὴν ταύτης ἴδιον τεῦχος ἐκ 16 σελίδων εἰς τὸ σύνηθες σχῆμα.

Τὸ τεῦχος τοῦτο θὰ πωλῆται ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ ἐν τῷ γραφείῳ τῆς Ἑστίας ἀντὶ **λεπτῶν 20**. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον ἀντὶ **λεπτῶν 25**.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τὰ Ὀλύμπια παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις καὶ νεωτέροις Ἕλλησι.

Εὐαγγέλης Ζάππας.

Κωνσταντῖνος Ζάππας.

Διαθήκη Εὐαγγέλη Ζάππα.

Ἡ ὑπὸ τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων ἀπονεμηθεῖσα εἰς τὸν Εὐαγγέλην Ζάππαν τιμή.

Ἐπιστολὴ Κωνσταντίνου Ζάππα καὶ ὑπόσχεσις αὐτοῦ πρὸς τὸ ἔθνος.

Ἱστορία καὶ λεπτομερὴς περιγραφὴ τῶν νεωτέρων Ὀλυμπιάδων.

Ὀλυμπιὰς	Α'.	1859
»	Β'.	1870
»	Γ'.	1875.

Δ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ

Περιγραφὴ τοῦ μεγάρου.

Ἐσωτερικὸς καὶ ἐξωτερικὸς κόσμος αὐτοῦ. Στατιστικαὶ εἰδήσεις.

Συγκριτικὸς πίναξ τῶν ἐκθετῶν τῶν τεσσάρων Ὀλυμπιάδων.

Τὸ ἔκτακτον τοῦτο φύλλον τῆς *Ἑστίας* καίπερ ὅλως ἀνεξάρτητον τῶν ἑβδομαδιαίων φύλλων αὐτῆς θέλει ἀποσταλῇ τοῖς Συνδρομηταῖς μετὰ τοῦ τακτικοῦ φύλλου τῆς προσεχοῦς κυριακῆς δωρεάν.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἰατρῶν ἐν Γερμανίᾳ αὐξάνει μετὰ ταχύτητος ἐμπνεούσης φόβους εἰς τὰς διοικητικὰς καὶ ἰατρικὰς ἀρχάς. Ἰδού, χάριν περιεργείας, ὁ ἀριθμὸς τῶν διπλωμάτων τῶν ἐκδοθέντων εἰς ἰατροὺς κατὰ τὰ τελευταῖα πέντε ἔτη: τῷ 1882-83, 556, τῷ 1883-84, 669, τῷ 1884-85, 771, τῷ 1885-86, 998, τῷ 1886-87, 1224. Ἐν μόνῃ τῇ Πρωσσίᾳ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἰατρῶν ἐν διαστήματι ἕνδεκα ἐτῶν ἀπὸ 7956 ἀνῆλθεν εἰς 9284.

— Κατὰ στατιστικὰς πληροφορίας ἡ αὔξησις τῶν φοιτητῶν ἐν Πρωσσίᾳ κατὰ τὴν περίοδον 1860-1887 ἦτο καταπληκτική. Τὸ Βερολῖνον ἀπὸ 1500 φοιτητάς, οὓς ἐκέκτητο τῷ 1860, ἀνῆλθεν εἰς τοὺς 4291 τῷ 1887, ἡ Βόνη ἀπὸ 840 εἰς 1292, τὸ Βρεσλάνον ἀπὸ 757 εἰς 1392, ἡ Χάλλη ἀπὸ 724 εἰς 1524, ἡ Γοτίγγη ἀπὸ 716 εἰς 1017. τὸ Κίελ ἀπὸ 154 εἰς 537, ἡ Καινιχσβέργη ἀπὸ 403 εἰς 886, ἡ Μαρβούργη ἀπὸ 248 εἰς 922. Οἱ εἰς ἅπαντα τὰ Πρωσσικὰ Πανεπιστήμια φοιτῶντες τῷ 1860 ἀνήρχοντο εἰς 6175, τῷ δὲ 1887 εἰς 13571.

Κατὰ στατιστικὴν δημοσιευθεῖσαν παρὰ τοῦ ἐπὶ τῆς Παιδείας Γαλλικοῦ ὑπουργείου, ἡ κατάστασις τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν Γαλλίᾳ καὶ Ἀλγερίᾳ κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1886-1887 ἐμφαίνεται διὰ τῶν ἑξῆς ἀριθμῶν.

Κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ὑπῆρχον ἐν Γαλλίᾳ 81,130 δημοτικὰ σχολεῖα, ὧν 61,275 δημόσια καὶ 19,855 ἰδιωτικά· ὁ ἀριθμὸς τῶν στερουμένων ἰδιοκτήτων σχολείων

Digitized by Google

δήμων ἀνέρχεται εἰς 98. Τὰ σχολεῖα ταῦτα περιέχουσι 132,309 τάξεις. ὧν 97,520 δημόσια καὶ 34,789 ἰδιωτικά. Τὸ ὅλον διδάσκον προσωπικὸν ἀνέρχεται εἰς 138,655, ὧν 98,769 εἰς τὰ δημόσια σχολεῖα καὶ 39,886 εἰς τὰ ἰδιωτικά.

— Ἐν ταῖς ἐν Ἐλευσῖνι ἐνεργουμέναις ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας ἀνασκαφαῖς ἀπεκαλύφθησαν ἐσχάτως τὰ ἐδάφη τῆς κατασκευῆς ἀρχαίου οἰκοδομήματος ρωμαϊκῶν, ὡς εἰκάζεται, χρόνων, οὗ οἱ τοῖχοι ἔφερον καὶ τοιχογραφίας· ἀνευρέθη δὲ καὶ σύμπλεγμα ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ἠκρωτηριασμένον, ἐκ πεντελικοῦ λίθου, εἰκονίζον ἄνδρα ἡμικεκλιμένον καὶ πλησίον αὐτοῦ γυναῖκα γονυκλινῆ, ἔχουσαν τὴν δεξιὰν ἐρριμένην ἐπὶ τοῦ ὤμου τοῦ ἀνδρός. Ἐπίσης ἀνευρέθη καὶ ἕτερον ἀνάγλυφον, παριστῶν γυναῖκα, κρατοῦσαν ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτῆς μικρὸν παιδίον.

— Ἐν τῷ 3 φυλλαδ. τοῦ 37 τόμου τοῦ ὑπὸ Langenbek ἐκδιδομένου εἰδικοῦ χειρουργικοῦ συγγράμματος *Archiv* ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἰατροῦ τῶν Ἀνατολ. Σιδηροδρόμων, καὶ ἡμετέρου συνεργάτου κ. Θ. Χ. Φλωρᾶ λεπτομερὴς περιγραφὴ μιᾶς περιστάσεως ἣν ἔσχεν εὐκαιρίαν νὰ παρατηρήσῃ ἐν Λειψίᾳ Ἐλεφαντιάσεως τῶν Ἀράβων.

—Τὴν προσεχῆ Κυριακὴν διδαχθήσεται τὸ πρῶτον ὑπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ νεοδμήτου ἀθηναϊκοῦ θεάτρου ἡ *Ἀντιγόνη* τοῦ Σοφοκλέους ὑπὸ ὁμίλου φιλοτέχνων τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ κ. Δ. Κορομηλᾶ. Τὸ σοφόκλειον ἀριστούργημα θὰ παρασταθῇ ἐν πρωτοτύπῳ, τὰ δὲ χορικὰ θὰ ψαλῶσι κατὰ τὴν μουσικὴν τοῦ Μένδελσων καὶ τοῦ Βένδερ ὑπὸ εἰκοσιτετραμελοῦς χοροῦ ὃν ἐξεγύμνασεν ὁ ἀρχιμουσικὸς κ. Γάϊσεμβεργερ. Αἱ ἐκ τῶν παραστάσεων τῆς *Ἀντιγόνης* εἰσπράξεις θὰ διατεθῶσιν ὑπὲρ τοῦ ἐθνικοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου, ὅπερ ἱδρύεται προσεχῶς.

— Ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος Παρνασσὸς ὑπέβαλε πρὸς τοὺς ἑλλανοδίκας τῆς Δ′ Ὀλυμπιάδος ἔκθεσιν περὶ τῶν ἔργων τοῦ Συλλόγου κατὰ τὰ τελευταῖα 13 ἔτη (1875-1888), ἤτοι κατὰ τὸ μεταξὺ τῆς Γ′ καὶ Δ′ ὀλυμπιάδος μεσολαβοῦν διάστημα.

Ὁ σύλλογος κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ὀλυμπιακὴν ἔκθεσιν ἠξιώθη εὐφήμου μνείας, καὶ διὰ τὴν ἐν Παρισίοις ἔκθεσιν τοῦ 1878 ἔλαβεν ἀργυροῦν μετάλλιον ἐπὶ ταῖς πρὸς τὰ ἑλληνικὰ γράμματα ὑπηρεσίαις αὐτοῦ. Κατὰ τὸν ἐν τῇ ἐκθέσει ταύτῃ πίνακα τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου ἀνέρχονται ἐν συνόλῳ εἰς 834, ἐξ ὧν 284 τακτικά, 190 ἐπίτιμα, 312 ἀντεπιστέλλοντα, 48 ἔκτακτα.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Λόγοι Πολιτικοὶ *Χαριλάου Τρικούπη* ἐκδιδόμενοι ὑπὸ Νικολάου Ι. Σπανδωνῆ, μετὰ εἰσαγωγῆς ὑπὸ Νεοκλέους Καζάζη, καθηγητοῦ ἐν τῷ ἐθν. Πανεπιστημίῳ. Τόμος Α′ 1864-1875. Ἐν Ἀθήναις βιβλιοπωλεῖον «Ἑστίας» Γ. Κασδόνη. 1888 σ. κη' καὶ 136. [Τοῦ βιβλίου προτάσσει ὁ ἐκδότης τὰ ἑξῆς:

Ἐκδίδων τοὺς Πολιτικοὺς Λόγους τοῦ κρατίστου καὶ ρητορικωτάτου τῶν παρ' ἡμῖν πολιτικῶν ἀνδρῶν, τοῦ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος ἰθύνοντος τὰς τύχας τοῦ ἑλληνισμοῦ, Χαριλάου Τρικούπη, πέποιθα, ὅτι ἐπιτελῶ ἱερὸν καὶ πατριωτικώτατον καθῆκον, παρέχων εἰς μὲν τοὺς νέους ἄριστα διδάγματα διαπύρου πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπης καὶ ρητορικοῦ ὕψους, εἰς τοὺς πολιτευομένους ὑποδείγματα πολιτικῆς ἀρετῆς καὶ νοῦ, καὶ εἰς τοὺς γέροντας τὴν παρήγορον ἐλπίδα, ὅτι αἱ τύχαι τῆς Πατρίδος εἰς ἀρίστας χεῖρας ἐνεπιστεύθησαν.

Εἰς τὸ δύσκολον ἔργον τῆς ὑπομνηματίσεως προέβην μετὰ πολλῆς εὐλαβείας καὶ προσοχῆς, ἐπιμελῶς μελετήσας τὴν κοινοβουλευτικὴν ἡμῶν ἱστορίαν καὶ προσπαθήσας νὰ ἐμβαθύνω εἰς τὸν νοῦν τῶν λόγων τοῦ μεγάλου ἀνδρός. Τὸ ὅλον ἔργον διήρεσα εἰς τρεῖς μεγάλας περιόδους, ἀντιστοίχους πρὸς τὸν ἄχρι τοῦδε πολιτικὸν τοῦ ἀνδρὸς βίον. Καὶ ἡ μὲν πρώτη περιλαμβάνει τὴν ἀπὸ τοῦ 1864 ἐποχήν, καθ' ἣν τὸν πρῶτον ἐξεφώνησεν ἐν τῇ Ἐθνοσυνελεύσει λόγον μέχρι τοῦ 1875, ὁπόταν τὸ πρῶτον ἐπὶ τὴν διεύθυνσιν τῶν κοινῶν ἐλήθη. Ἡ δευτέρα ἀπὸ τοῦ 1875 μέχρι τ ῦ 1880, ὁπόταν τὸ τρίτον ἀνῆλθεν ἐπὶ τὴν ἐξουσίαν, καὶ κατὰ τὸ διάστημα τῆς ὁποίας κατεπολέμησε νικηφόρως τὴν ἐπικρατοῦσαν πολιτικὴν ἀτασθαλίαν καὶ διαφθορὰν καὶ ὑπεστήριξε τὸ σωτήριον αὐτοῦ οἰκονομικὸν σύστημα. Ἡ τρίτη τέλος ἡ καὶ μείζων ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς πληθύος καὶ τῆς ἐκτάσεως τῶν λόγων, ἡ ἀπὸ τοῦ 1880 μέχρι τοῦ 1888, καθ' ἣν τὸ πλεῖστον διῴκησε τὴν χώραν, ἐφήρμοσε τὸ φορολογικὸν σύστημά του, ἐξεκάθαρε τῆς διοίκησιν τῆς μολυνούσης αὐτὴν διαφθορᾶς καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον εἰργάσθη, ὅπως ἀνυψώσῃ αὐτὴν εἰς τὴν πρέπουσαν αὐτῇ περιωπήν.

Εἴθε ἡ ἀνάγνωσις τῶν λόγων τούτων νὰ γεννήσῃ ἀξίους μιμητὰς τοῦ μεγάλου ἀνδρός, ἱκανοὺς νὰ συνεχίσωσι τὸ μέγα ἔργον, ὅπερ ἀνέλαβεν ὑπὲρ τῆς πατρίδος μεγάλης καὶ ἐνδόξου, ὁποίαν αὐτὸς τὴν ἐφαντάσθη καὶ τὴν ἐπόθησε !]

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 14 Ὀκτωβρίου.

Ἡ Α. Μ. ἡ Βασίλισσα μετὰ τοῦ βασιλόπαιδος Χριστοφόρου ἀφίκετο εἰς Πειραιᾶ μετὰ τρικυμιώδη θαλασσοπλοΐαν μόλις τὴν πρωΐαν τῆς παρελθούσης κυριακῆς 9 ὀκτωβρίου. Εἰς τὴν Βασίλισσαν διερχομένην τὸν Βόσπορον ὁ Σουλτάνος ἀπέστειλε τὸ ἀνώτατον παράσημον τοῦ Σαφακάτ.

— Σήμερον τὴν ἑσπέραν ἀφικνοῦνται διὰ τοῦ σιδηροδρόμου Πελοποννήσου ὁ Διάδοχος Κωνσταντῖνος καὶ ὁ Βασιλόπαις Γεώργιος.

— Κατέπλευσε χθὲς τὴν πρωΐαν εἰς Πειραιᾶ, ὁ ὑπὸ τὸν δοῦκα τοῦ Ἐδιμβούργου ἀγγλικὸς στόλος, ἀποτελούμενος ἐκ πολεμικῶν σκαφῶν 6 καὶ τῆς θαλαμηγοῦ ἧς ἐπιβαίνει ἡ δούκισσα τοῦ Ἐδιμβούργου.

— Ἀνηγγέλθη ἐπιδήμως ὅτι θέλουσι παραστῇ κατὰ τὰς ἑορτὰς τῆς βασιλικῆς εἰκοσιπενταετηρίδος ἀντιπρόσωποι τοῦ βασιλέως τῆς Σερβίας, καὶ τοῦ βασιλέως τῆς Σουηδίας.

— Κατὰ τὰς ἑορτὰς καλοῦνται εἰς τὴν πρωτεύουσαν πάντες οἱ ἀρχιεπίσκοποι τοῦ κράτους ἔτι δὲ ἐκ τῶν ἀρχηγῶν τῶν ἑτεροδόξων κοινοτήτων καθὸ ἕλληνες ὑπήκοοι ὁ Μουφτῆς Λαρίσσης καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κερκύρας.

— Πολλαὶ ἑλληνικαὶ κοινότητες διώρισαν ἀντιπροσώπους αὐτῶν ὅπως παραστῶσι κατὰ τὰς ἑορτάς.

— Μετὰ δραστηριότητος ἐνεργεῖται ὁ καλλωπισμὸς τῆς πόλεως διὰ τὰς προσεχεῖς ἑορτάς. Ἐν ταῖς πλατείαις ἐγείρονται ὀβελίσκοι, κατὰ μῆκος τῶν ὁδῶν πήγνυνται πάσσαλοι, οἵτινες θὰ συνδεθῶσι δι' ἀνθοπλέκτων ἁλύσσεων, πρὸ τῶν Ἀνακτόρων ἱδρύονται ἰονικοὶ κίονες ἐκ ξύλου, εἰς διάφορα δὲ μέρη καὶ ἀποστάσεις ἀναστηλοῦνται μέγιστοι ἱστοὶ ἐφ' ὧν θ' ἀναφθῶσι ἠλεκτρικοὶ ἥλιοι κατὰ τὰς ἑορτασίμους νύκτας. Αἱ δὲ ὁδοὶ πᾶσαι καθαρίζονται καὶ ἐπισκευάζονται. Ἐν γένει ἡ πόλις ὅλη διατελεῖ εἰς ἀναστάτωσιν.

— Κατὰ τὴν δημοσιευθεῖσαν προσωρινὴν κατάστασιν τῶν τελωνιακῶν εἰσπράξεων τοῦ μηνὸς Αὐγούστου τ. ε. ἀνῆλθον αὗται εἰς δρ. 4,213,448,58, ὑπερτεροῦσαι τῶν τελωνιακῶν εἰσπράξεων τοῦ ἀντιστοίχου μηνὸς τοῦ ἔτους 1887, αἵτινες εἶχον ἀνέλθει εἰς δρ. 3,808,548,76 κατὰ δρ. 404,899,82. Αἱ εἰσπράξεις αὗται προστιθέμεναι εἰς τὰς τῶν προηγουμένων μηνῶν τοῦ ἔτους 1888, ἀνέρχονται ἐν συνόλῳ εἰς δραχ. 19, 306,081,08, ὑπερτεροῦσαι τὰς τῶν ἀντιστοίχων ὀκτὼ πρώτων μηνῶν τοῦ ἔτους 1887 αἵτινες εἶχον ἀνέλθει εἰς δρ. 19, 241,314,49, κατὰ 64,766.59.

— Ἀπεκατεστάθη ἡ διὰ τοῦ σιδηροδρόμου συγκοινωνία μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Κορίνθου ἥτις εἶχε διακοπῆ ἐπί τινας ἡμέρας ἕνεκα καταστροφῆς τῆς γραμμῆς παρὰ τὰ Μέγαρα ἐκ σφοδρᾶς καταιγίδος τὴν νύκτα τῆς 5 πρὸς τὴν 6 Ὀκτωβρίου. Κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς διακοπῆς ἡ συγκοινωνία διεξήγετο διὰ θαλάσσης ὑπὸ τῶν ἀτμοπλοϊκῶν ἑταιριῶν μεταξὺ Πειραιῶς καὶ Καλαμακίου.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Α. Κ. Ἀθήνας. Πληρώνομεν διὰ νὰ ἔχωμεν ὅ,τι θέλομεν, ἀλλὰ δὲν πληρωνόμεθα διὰ νὰ ἔχωμεν ὅ,τι τύχῃ. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰ λοιπὰ φιλοφρονήματα.—κ. Θ. Γ. Κ/πολιν. Θὰ φροντίσωμεν. Διὰ τὴν Ἔκθεσιν πλέον εἶνε πολὺ ἀργά, ἀλ-

Digitized by Google

λαχοῦ που μάλιστα.—*Δικαίως παραπονουμένῳ.*'Αναγνώσατε σημερινὴν γνωστοποίησιν καὶ μὴ δυσπιστῆτε, παρακαλοῦμεν. Θὰ ἐκπληρωθῶσιν αἱ ὑποχρεώσεις ἡμῶν πᾶσαι ἀκριβέστατα.—κ. F. Gr. Παρισίους. Οὐδὲν ἐκ τῶν σημειουμένων τεσσάρων μυθιστορημάτων εἶνε μεταφρασμένον ἑλληνιστί.—κ. Ν. Β. 'Αθήνας. Εἴθε νὰ ἦσθε εὔθυμος πάντοτε! 'Αλλ' εἶνε τάχα ἀνάγκη νὰ μεταδίδητε τὴν εὐθυμίαν σας εἰς τοὺς ἄλλους διὰ στίχων τόσον ἀνιαρῶν; Διατὶ νὰ στιχουργῆτε ἐν ᾧ εἶνε τόσον εὔκολον νὰ μὴ στιχουργῆτε; —*Φοιτητῇ*, ἐνταῦθα. Τόσον εἶνε ἀληθὲς ὅτι τὸ σημειούμενον κρίνομεν ἄξιον μεταφράσεως,ὥστε καὶ ἔχομεν ἤδη αὐτὸ ἕτοιμον πρὸς δημοσίευσιν λίαν προσεχῶς ἐν τῇ 'Εστίᾳ. Τί ἄλλο νὰ συστήσωμεν; Δὲν ἐκλέγετε αἴφνης τὸν Fromont jeune et Risler ainè τοῦ Daudet ἢ τὴν Miss Rovel τοῦ Cherbuliez, ἂν σᾶς ἀρέσκουν.—κ. Β.Π. Κ)πολιν καθυστερούμενα ἀποστέλλονται ἐγένετο δὲ καὶ ἀλλαγὴ τῆς διευθύνσεως.—κ.Η.Μ. Πάφον. 'Ελήφθησαν καὶ ἐγένετο συμφώνως τῇ ἐπιστολῇ σας· τὸν κ.Γ. Μ. δὲν εἴδομεν ἔτι ἵνα τῷ ἐγχειρίσωμεν τὸ ἀνῆκον.—κ. Α. Κ. Π. Λεμησσόν. Ἅπαντα ζητηθέντα παρεδόθησαν τῷ κ. Α. Κ.— κ. Γ. Β. Σεβαστούπολιν· ἀπεστάλησαν κατὰ τὴν παραγγελίαν σας.—κ. Δ. Α. Π. Ροστόβ. ἀναμένομεν ὑποσχεθέντα.—κ.Δ. Σ.'Αλεξάνδρειαν. 'Εγράψαμεν ἰδιαιτέρως.—κ. Π. Κ. Σμύρνην. 'Ελήφθησαν εὐχαριστοῦμεν ζητηθέντα ἀπεστάλησαν Κ. πινακ. συμπληροῦται ὁσονούπω.—κ. Ν. Δ. Καλάμας ζητηθέντα πάντα ἀπεστάλησαν.—κ. Κ. Γ. Νομ. Ναύπλιον ἀπεστάλησαν τὴν παρελ. Πέμπτην. Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς κ. Α. Ξ. 'Ηράκλειον. — Mr le Chevalier. L. de Z. Herrogenburg ἐγένετο ἡ ἀλλαγὴ διευθύνσεως. Πανηγ. Τεῦχος ἀπεστάλη ἤδη, δεχόμεθα νόμισμα Αὐστριακόν. Εὐχαριστοῦμεν διὰ φιλοφρονήσεις.— κ. Δ. Β. 'Αλεξάνδρειαν τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν περὶ τῶν λοιπῶν ἔχετε ἀπάντησίν μας, ἀξία σειρᾶς Πείρας δρ. 100 ἀδέτου καὶ 140 δεδεμένης.—κ. Ι.Μ Β. Τρίκκαλα. 'Εγένετο ἀλλαγὴ διευθύνσεως, ἔγκλειστος ἐδόθη ἀσφαλῶς. — κ. Ι. Κ. Β. Βῶλον. 'Ελήφθησαν εὐχαριστοῦμεν.—κ. Π. Σ. Θεσσαλονίκην. Ἅμα τῇ ἐκδόσει σταλήσεται μετὰ παραρτήματος καὶ λοιπῶν.—κ. Α. Ι. Π. Πύργον. 'Ελήφθησαν εὐχαριστοῦμεν συνδρομὴ Καλλ. Π. δρ 35. διὰ τὰς ἐπαρχίας· 30 δ' ἐνταῦθα.—κ. Ι. Λ. 'Ιωάννινα ἐλήφθησαν εὐχαριστοῦμεν, ἐγένετο ἡ ἀποστολή.—κ. ἀδ. Δ. Κ)πολιν ζητηθέντα ἀντίτυπα Π. Τ. ἀπεστάλησαν—κ. Χ. Π. Πάτρας ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—κ. Π. Ε. Β. Ροστόβ. Ζητηθέντα ἀπεστάλησαν πλὴν Λεριακῶν μὴ εὑρισκομένων ἐνταῦθα. — κ.Δ. Λ. Ληξούριον. 'Ελήφθησαν, εὐχαριστοῦμεν. οὐχὶ Σπυρ. ἀλλὰ Σωκρ. κ. Ν. Κ. Βουκουρέστιον. Ἔχετε ἐπιστολὴν μας Π. τ. ἀπεστάλησαν.—κ. κ. Ν. Β. Δ. Καλάβρυτα. Α. Μ. Βουλβουκάταν. Θ. Μ. Μαρασέστι. Π. Χ. Κωνστάντσαν. Κ. Α. ἀνθυπολ. Δομοκόν. αἰδ. Ν. Γ. 6ον Σύνταγμα Ἄρταν. Κ. Κ. Ταϊγάνιον. Α. Γ. Π. Ροστόβ. Ι. Γ. Φ. Σύρον. Σ. Γ. Bielitz Χ. Φ. Κ. Azoff Χ. δὲ Λ. Νάξον. Λ. Γ. Ε. Καβάλλαν. Α. Κ. Νομ. Λαμίαν. Θ. Π. Κ. Λαύριον. καν Σ. Μ. Α. Χίον. 'Ελήφθησαν, εὐχαριστοῦμεν. Πανηγυρικὰ τεύχη ἀπεστάλησαν σήμερον.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ «ΕΣΤΙΑΣ» ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Τὰ μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντα φυλλάδια τῆς Καλλιτεχνικῆς Πινακοθήκης τῆς Ἑστίας θὰ ἀποσταλῶσι τοῖς κ. κ. συνδρομηταῖς αὐτῆς ὁμοῦ μετὰ τῶν μετ' οὐ πολὺ ἐκδιδομένων δύο τελευταίων φυλλαδίων, καὶ τοῦτο ἵνα μὴ πάθωσι βλάβην τινά, ἐν τῷ ταχυδρομείῳ ἀποστελλόμενα μόνα τὰ δύο τελευταῖα. Ἡ καθυστέρησις τῆς ἐκδόσεως τῶν δύο τελευταίων τούτων προῆλθεν ἐκ τῆς πληθώρας ἐργασιῶν τοῦ ἐν Λειψίᾳ Καταστήματος ἐν ᾧ ἐκτυποῦται ἡ Πινακοθήκη.

Γίνεται γνωστὸν τοῖς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ βιβλιοπώλαις ὅτι ἅπαντα τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Θ. Ν. Ἀποστολοπούλου ἐκδεδομένα βιβλία καὶ ὁ ἐγκεκριμένος Ἡρόδοτος πωλοῦνται εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖον τῆς Ἑστίας εἰς τιμὰς ἐξαιρετικῶς εὐθηνὰς δι' αὐτούς.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

14 'Οκτωβρίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 °/₀	Δρ. ν.	531.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	533.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	608.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	518.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	256.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	103.—
Κτηματικαὶ 'Ομολ. 'Εθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		524.50
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
'Εθνικὴ Τράπεζα τῆς 'Ελλάδος	Δρ. ν.	4,250.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	237.50
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	84.50
Προνομ. Τράπεζα 'Ηπειροθεσσαλ.	» »	221.—
'Εταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	154.—
Σιδηρ. 'Αθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	430.—
'Εταιρία Φωταερίου	» »	
Συναλλάγματα		
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	32.25
	3μην.	31.90
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	127 —
»	3μην.	125¾
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		25.55
Λίρα ὀθωμανικὴ		29.10

ΑΡΤΙΩΣ ΕΚΔΟΘΕΙΣΑ, ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΠΑΡΑ ΤΗ ΕΣΤΙΑ

ΤΟΥ

Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗ

Ἡ Ἐπιγραφική, μετὰ 17 λιθογραφικῶν πινάκων ἀποτελοῦσα τὸν τόμον ΙΖ τῶν Ἀπάντων.

Ὁμοίως τοῦ αὐτοῦ αἱ Πολιτικαὶ ἀρχαιότητες εἰς τόμους δύο, τῶν ΙΕ καὶ ΙΣΤ τῶν Ἀπάντων.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΙ

ΤΗΣ ΠΡΙΓΚΙΠΙΣΣΗΣ ΣΟΦΙΑΣ

ΜΝΗΣΤΗΣ ΤΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΥ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,,

ΕΥΘΗΝΟΤΑΤΗ ΠΑΣΩΝ

ΓΕΝΟΜΕΝΗ ΕΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Εἰς μέγα σχῆμα δρ. 1, εἰς μικρὸν λεπ. 80.

Προπληρωνόμεναι ἀποστέλλονται ταχυδρομικῶς ἐπὶ τῇ αὐτῇ τιμῇ.

Ο ΡΩΜΗΟΣ ἐφημερίς

Ποῦ τὴν γράφει ὁ Σουρῆς.

Φύλλον πανηγυρικὸν

Ἑορτῶν βασιλικῶν.

Ἐκδοθήσεται τὴν προσεχῆ Τετάρτην ὀκτασέλιδον.

Τιμᾶται λεπτῶν 20.

Digitized by Google

ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΕΠΙ ΤΗι ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΔΙ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Α΄.

Ἡ Διεύθυνσις τῆς «Ἐφημερίδος» ἐπὶ τῷ εὐτυχεῖ γεγονότι τῆς συμπληρώσεως εἰκοσιπενταετοῦς ἐθνικοῦ βίου ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως Γεωργίου Α' ἐκδίδει:

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΝ ΦΥΛΛΟΝ

ΕΙΣ ΤΟ ΣΥΝΗΘΕΣ ΤΗΣ "ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ" ΤΡΙΣΤΗΛΟΝ ΣΧΗΜΑ

ΕΚ ΣΕΛΙΔΩΝ 16

Ἐν αὐτῷ ἐξετάζονται ὑπὸ τῶν κορυφῶν τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν γραμμάτων πᾶσαι αἱ ἀπόψεις τῆς κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ἐθνικῆς δράσεως καὶ ἐκτίθενται τὰ πρὸ εἰκοσιπενταετίας συμβάντα.

Τὴν ἐκ 16 σελίδων ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΗΝ «ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ» ἐκτετυπωμένην ἐπὶ καλοῦ χάρτου θέλει συνοδεύει

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Σχεδιασθὲν ὑπὸ τοῦ διαπρεποῦς καλλιτέχνου μας κ. Ν. ΛΥΤΡΑ καὶ ἐν λαμπρᾷ χρωμολιθογραφίᾳ ἄριστα παρὰ τῷ κ. Γρούδμαν ἐκτυπωθέν, εἰς σχῆμα ὀλίγον μεγαλείτερον δύο συνήθων σελίδων τῆς «Ἐφημερίδος», δυνάμενον ἐπιτυχῶς ν' ἀποτελέσῃ ἐντὸς πλαισίου ὡραίαν εἰκόνα καὶ ἀναρτώμενον νὰ κοσμήσῃ μοναδικῶς τοὺς τοίχους πάσης αἰθούσης, γραφείου ἢ καταστήματος.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ

Ἐπὶ οὐρανοχρόου κυανοῦ δαπέδου (fond) ἀργυροῖ κλάδοι δρυός, δάφνης καὶ μύρτου σχηματίζουσι τὸ ἀρχικὸν γράμμα τοῦ ὀνόματος τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως Γεωργίου. Χρυσοῦς δὲ κλάδος φοίνικος ἐκ τοῦ πλαγίου παρὰ τὴν βάσιν ἐρριμένος συνενοῦται μετ' αὐτῶν ἐντὸς κοσύμβου ἐκ ροδοχρόου ταινίας. Τὴν κορυφὴν τοῦ συμπλέγματος τούτου ἀποτελοῦσι τὸ στέμμα ἄνωθεν τοῦ σκήπτρου καὶ τοῦ ξίφους συνδεομένων διὰ ταινίας ἐκ τῶν ἐθνικῶν χρωμάτων ἀφ' ἧς ἤρτηται τῷ ἐν τῷ βασιλικῷ θυρεῷ εἰκονιζόμενον παράσημον τοῦ Σωτῆρος. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς καλλιτεχνικωτάτης ταύτης συνθέσεως κύλινδρος χάρτου λευκοῦ γραφικώτατα παρεντεθειμένος φέρει.

ΑΥΤΟΓΡΑΦΟΝ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

ὑπὸ τῆς Α. Μ. χάριν τῆς «Ἐφημερίδος» εἰδικῶς διὰ τὴν περίστασιν ταύτην ἰδιοχείρως γραφὲν καὶ ἀποτελούμενον ἐκ τοῦ ρητοῦ, ὅπερ ὁ Βασιλεὺς παρεδέχθη ὡς ἔμβλημα τῆς δυναστείας τοῦ οἴκου Του καὶ ἐκ τῆς ὑπογραφῆς Αὐτοῦ.

Τὸ καλλιτεχνικὸν δὲ τοῦτο σύμπλεγμα περιβάλλει ἄλλο τοιοῦτον, ὅπερ ἀποτελοῦσι

12 ΕΙΚΟΝΕΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

Παριστῶσαι πάσας τὰς ἡλικίας τῆς Α. Μ. ἐν ποικίλαις στολαῖς καὶ ἐνδυμασίαις, ληφθεῖσαι δὲ ἐξ αὐθεντικῶν φωτογραφιῶν ἀπὸ τῆς πρώτης ἐντὸς τοῦ ἀνακτορικοῦ κήπου γενομένης, ἅμα τῇ ἀφίξει Του εἰς Ἀθήνας, μέχρι τῆς τελευταίας ἐν Πετρουπόλει μὲ τὴν γραφικὴν τοῦ Κοζάκου στολήν.

Ἐν τῷ συμπλέγματι τούτῳ τῶν εἰκόνων, ὅπερ ἐφιλοπόνησεν ὁ καλλιτέχνης συνεργάτης τοῦ «Ἄστεος» κ. Ο. Φωκᾶς παρακολουθῶν τις τὰς διαφόρ··· μεταβολὰς τῆς φυσιογνωμίας τοῦ Βασιλέως Γεωργίου καὶ βλέπων αὐτὸν ὑπὸ τὰς διαφόρους περιβολὰς καὶ τὰς καταργηθείσας ἀρχαίας στολὰς τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἀναπολεῖ εὐαρέστους ἀναμνήσεις τῆς διαρρευσάσης εἰκοσιπενταετίας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

ΠΟΙΗΜΑ ΕΙΣ ΓΕΩΡΓΙΟΝ Α' ὑπὸ *Κωστῆ Παλαμᾶ.*

ΠΟΛΙΤΙΚΟΝ ΣΚΙΑΓΡΑΦΗΜΑ ΤΗΣ ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΔΟΣ ὑπὸ *Κ.Παπαρρηγοπούλου*, καθηγητοῦ τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλλην. Ἔθνους ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ.

Η ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΣ.— Πολιτική, κοινωνικὴ καὶ δημοσιονομικὴ ἐπιθεώρησις ὑπὸ *Ἰωάννου Α. Σούτσου*, Καθηγητοῦ τῆς Πλουτολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ.

Η ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ὑπὸ *Δ.Ν. Βερναρδάκη.*

ΠΡΟ ΕΙΚΟΣΙ ΠΕΝΤΕ ΕΤΩΝ 1863 — Τὰ χρονικὰ τῆς εἰς Ἑλλάδα ἀφίξεως καὶ ὁρκωμοσίας τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως ἐκ τῶν Ἐφημερίδων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Η ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ὑπὸ *Ἀχ. Ἀγαθονίκου*, Ἀρεοπαγίτου.

ΑΙ ΕΙΚΑΣΤΙΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ ὑπὸ *Γ. Μ. Βιζυηνοῦ* ὑφηγητοῦ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς.

ΤΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΠΝΕΥΜΑ ΤΗΣ ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΔΟΣ ὑπὸ *Ἀριστομ. Κ. Προβελεγίου.*

Πάντα τ' ἀνωτέρω ἄρθρα φέρουσι πανομοιοτύπους τὰς ὑπογραφὰς τῶν κ. κ. Συγγραφέων.

ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΝ ΦΥΛΛΟΝ ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΥ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ

ΤΙΜΑΤΑΙ

ΕΝ ΤΩ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩ ΔΡΑΧ. 1 || ΕΝ ΤΩ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩ ΧΡ. ΦΡ. 1.

Πωλεῖται δὲ ἀπὸ τῆς σήμερον Κυριακῆς ἐν τοῖς Βιβλιοπωλείοις **«Ἑστίας», Καρόλου Μπὲκ** *καὶ* **Καρόλου Βίλμπεργ** *καὶ ἐν τῷ γραφείῳ τῆς* **«Ἐφημερίδος»**, *ὅθεν ἀποστέλλεται πανταχοῦ ἐλεύθερον ταχυδρομικῶν τελῶν κατόπιν ἐγγράφου αἰτήσεως συνοδευομένης ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου.*

ΟΥΔΕΝΙ ΑΠΟΣΤΕΛΛΕΤΑΙ ΑΝΕΥ ΠΡΟΠΛΗΡΩΜΗΣ ΤΟΥ ΤΙΜΗΜΑΤΟΣ

Ἡ Πανηγυρικὴ «Ἐφημερὶς» εἶνε τὸ πρῶτον ἑλληνικὸν φύλλον, ὅπερ ἕνεκα τῆς εἰς πολλὰς χιλιάδας ἀντιτύπων ἐκδόσεως του ἐστερεοτυπήθη. Ἡ στερεοτυπία ἐγένετο ἐν τῷ καταστήματι **Π. Δ. Σακελλαρίου.**

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888—1478

Digitized by Google

493

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 617. — 23 Οκτωβρίου 1888. Λεπτα 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 669

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΛΓΙΝΕΙΩΝ ΜΑΡΜΑΡΩΝ, ὑπὸ Ἀντωνίου Μηλιαράκη.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ, μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ, μετάφρασις Χ. Α.

ΤΑ ΘΕΡΙΝΑ ΘΕΑΤΡΑ, ὑπὸ Χ. Ἀννίνου.

ΥΓΙΕΙΝΗ, ΑΙ ΧΕΙΡΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΧΕΙΡΟΚΤΙΑ, ὑπὸ Θ. Χ. Φλώρα.

ΜΟΣΧΟΒΟΛΟΥΣΕ ΤΟ ΧΑΡΤΙ ποίημα, ὑπὸ Γ. Δροσίνη.

ΚΗΦΙΣΣΙΑ, ποίημα ὑπὸ Κ. Μάνου.

Ο ΜΕΓΑΣ ΣΙΒΗΡΙΚΟΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΣ.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Φιλολογικὸν γεγονὸς εἶνε πάντοτε ἡ ἔκδοσις νέου ἔργου τοῦ κορυφαίου τῶν συγχρόνων γάλλων μυθιστοριογράφων Ἐμιλίου Ζολᾶ, ἐξαιρετικῆς δὲ σημασίας θεωρεῖται ἡ δημοσίευσις τοῦ νεωτάτου, ὅπερ φέρει τὸ ὄνομα *Ὄνειρον*. Τὸ ἔργον τοῦτο ὅλως διάφορον πρὸς τὰ ἀποτελοῦντα τὴν μεγάλην σειρὰν τῶν Ρουγὸν-Μακὰρ θρασύτατα ἐν τῇ πραγματικότητι, εἶνε πλῆρες ἁγνῆς καὶ περιπαθοῦς ποιήσεως ἄξιον τοῦ τίτλου ὃν φέρει. Ἐννοεῖται ὅτι καὶ τὸ ἔργον τοῦτο προυκάλεσε καὶ τοὺς ἐπαίνους καὶ τοὺς ψόγους τῶν κριτικῶν, ὧν οἱ μὲν ἐθεώρησαν αὐτὸ ὡς ἀποτυχίαν καὶ ἀξίαν τιμωρίαν τοῦ θελήσαντος ν' ἀνέλθη εἰς ποιητικοὺς αἰθέρας ἀρχηγοῦ τῆς πραγματικῆς σχολῆς, οἱ δὲ τοὐναντίον ὡς θριαμβευτικὴν αὐτοῦ νίκην.

—Ἡ ῥωσσικὴ κυβέρνησις προκηρύττει διεθνῆ ἀγῶνα πρὸς συγγραφὴν πραγματείας περὶ «Δηλητηριάσεως ἐξ Ἰχθύων». Ὅριον ὑποβολῆς χειρογράφων ἐτάχθη ἡ 1 Ἰανουαρίου 1893.

—Ὅμιλος ἀμερικανῶν φυσιοδιφῶν ἐξέδραμεν ἐσχάτως εἰς τὰς νήσους Γαλαπάγος, ὅπου ἄλλοτε ἔκαμεν εὐρυτάτας ἐρεύνας καὶ μελέτας ὁ Δάρβιν. Ἐκ τῆς ἐπιστημονικῆς ταύτης ἐκδρομῆς συνεκομίσθη πλουσία συλλογὴ ζώων, ἐλπίζεται δὲ ὅτι νέον φῶς θέλει ἐπιχυθῇ εἰς πολλὰ δύσλυτα ζητήματα.

—Τὸ **United States signal service** ἐπεράτωσεν ἄρτι λίαν ἐνδιαφέροντα βιβλιογραφικὸν κατάλογον Μετεωρολογίας, περιλαμβάνοντα περὶ τὰς 50,000 ἀριθμῶν.

— Τὸ διεθνὲς συνέδριον τῆς Ἐγκληματικῆς Ἀνθρωπολογίας θέλει συνέλθῃ τὸ δεύτερον ἐν Παρισίοις κατὰ τὴν 1 Αὐγούστου 1889 αἱ δὲ συνεδριάσεις αὐτοῦ θὰ διαρκέσωσιν ἐπὶ μίαν ἑβδομάδα. Πᾶσα αἴτησις, ἀνακοίνωσις κλπ. σχέσιν ἔχουσα πρὸς τὸ συνέδριον ἀπευθύνεται πρὸς τὸν γενικὸν γραμματέα αὐτοῦ κ. **Magitot 8, rue des Saints-Pères** εἰς Παρισίους.

— Ἀμερικανὸς ἀστρονόμος, συνεπείᾳ πειραμάτων καὶ σχετικῶν ὑπολογισμῶν, ἐξήγαγεν ὅτι ἡ δύναμις τοῦ σεληναίου φωτὸς ἐν τῇ ὁλικῇ αὐτοῦ λάμψει ἰσοδυναμεῖ πρὸς 134 τετρακισεκατομμυρία κηρία ἀνημμένα, ἤτοι ἡ Σελήνη φέγγει τόσον ὅσον θὰ ἔφεγγαν ἂν ἦσαν πυκνῶς ἐμπεπηγμένα ἐφ' ὅλης τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς κηρία ἀνημμένα.

FOREIGN
BODL: LIBR
PERIODICALS

ΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΟΙ

ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΘΗΝΑΙΚΩΝ ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ

Ἐν τῷ 6' τεύχει τῆς ἐν Παρισίοις ἐκδιδομένης τριμηνιαίας *Ἐπιθεωρήσεως τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν* (Ἀπριλίου—Ἰουνίου 1888), μεταξὺ ἄλλων ἀξιολόγων διατριβῶν κατεχωρίσθη καὶ πραγματεία τοῦ κ. Θεοδώρου Ῥεϊνὰχ «οἱ στρατηγοὶ ἐπὶ τῶν ἀθηναϊκῶν νομισμάτων», περὶ ἧς κρίνομεν καλὸν νὰ εἴπωμέν τινα χάριν τῶν ἡμετέρων ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Ἑστίας. Γνωστὸν δηλαδὴ εἶναι ὅτι ἀπὸ τῶν χρόνων περίπου τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου τὰ ἀθηναϊκὰ νομίσματα καὶ κατ' ἄλλα μὲν σημεῖα διαφέρουσι τῶν νομισμάτων τῶν προηγουμένων περιόδων, ἀλλὰ μάλιστα καὶ κατὰ τοῦτο· ὅτι ἐν τῷ πεδίῳ ἔχουσιν ἀναγεγραμμένα καὶ ὀνόματα δύο ἢ τριῶν ἀρχόντων. Τίνες εἶναι οἱ ἀναγραφόμενοι ἄρχοντες; Ἄλλοι μὲν τῶν ἀρχαιολογούντων ὑπέθεσαν ὅτι εἶναι ὁ ἑκάστοτε ἐπώνυμος λεγόμενος καὶ εἷς ἄλλος ἐκ τῶν ἐννέα, ὁ βασιλεὺς ἴσως ἢ ὁ πολέμαρχος. Κατ' ἄλλους οἱ ἀναγραφόμενοι ἄρχοντες ἦσαν εἰδικοί τινες ἐπὶ τῶν νομισμάτων ὥσπερ οἱ **tresviri monetales** τῆς Ῥώμης. Ἀλλ' οὔτε αἱ εἰκασίαι αὗται οὔτε ἄλλη τις ἐκ τῶν ἐξενεχθεισῶν ἠδυνήθη νὰ στηριχθῇ καὶ τὸ πρόβλημα ἐφαίνετο ἄλυτον. Εἰς τὴν κ. Ῥεϊνὰχ φαίνεται ὅτι ἀπομένει ὁριστικῶς ἡ τιμὴ τῆς λύσεώς του. Οἱ δύο ἀναγραφόμενοι ἄρχοντες, εἶναι *στρατηγοί*, ὁ ἐπὶ τὰ ὅπλα λεγόμενος καὶ ὁ ἐπὶ τὴν παρασκευήν, εἰς οὓς, ὡς γνωστόν, κατὰ τοὺς Μακεδονικοὺς χρόνους εἶχε πᾶσα σχεδὸν ἡ ἐξουσία περιέλθῃ ἐν τῇ κυβερνήσει τῶν Ἀθηνῶν. Ὅπως οἱ δύο ὕπατοι ἐν Ῥώμῃ οὕτως ἦσαν τότε ἐν Ἀθήναις οἱ δύο στρατηγοί, τὴν θεωρίαν του ὁ κ. Ῥεϊνὰχ βασανίζει ἅμα καὶ ἐπικυροῖ πλὴν ἄλλων λόγων διὰ τριῶν λίαν πειστικῶν παραδειγμάτων. Ἀναφέρουσιν οἱ συγγραφεῖς ὅτι ἐπὶ Φιλίππου τοῦ ε' βασιλέως τῆς Μακεδονίας ἦσαν *προστάται* ἐν Ἀθήναις ὁ Μικίων καὶ ὁ Εὐρυκλείδης, τίνα ὅμως ἀκριβῶς ἀρχὴν ἦρχον οὐδεὶς ἀναφέρει. Ἀλλ' εὐτυχῶς κομμάτιον ἐπιγραφῆς πρό τινων ἐτῶν ἀποκαλυφθὲν μᾶς διδάσκει ὅτι ἐκ τῶν δύο ἐκείνων ἀνδρῶν, οἵτινες ἦσαν ἀδελφοί, υἱοὶ τοῦ Μικίωνος καὶ Κηφισιεῖς τὸν δῆμον, ὁ μὲν ἦτο στρατηγὸς ἐπὶ τὰ ὅπλα, ὁ δὲ ἐπὶ τὴν παρασκευήν. Ἂν τώρα λάβωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν ὅτι πολλὰ σύγχρονα ἀθηναϊκὰ τετράδραχμα ἔχουσιν ἐν τῷ πεδίῳ ἀναγεγραμμένα τὰ δύο ταῦτα ὀνόματα, εὐχερῶς θὰ πεισθῶμεν περὶ τῆς ὀρθότητος τῆς θεωρίας τοῦ κ. Ῥεϊνάχ. Τί δὲ σύμβολον παράκειται εἰς τὰ ὀνόματά των ἐπὶ τῶν νομισμάτων; Οἱ Διόσκουροι· σημεῖον ὅτι οἱ δύο πολιτευόμενοι ἦσαν ἀδελφοί, ὡς ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ἐμάθομεν. Ἄλλο παράδειγμα. Ὁ Ἀριστίων, ὁ διενεργήσας τὴν πρὸς τὸν Μιθριδάτην συμμαχίαν τῶν Ἀθηναίων, εἶχε συγκεντρώσῃ εἰς ἑαυτὸν πᾶσαν τὴν ἐξουσίαν καὶ εἶχε τὸν τίτλον εἰς τὸ ἀξίωμα *στρατηγοῦ* ἐπὶ τῶν ὅπλων. Ἐπὶ συγχρόνων νομισμάτων φέρονται τὰ ὀνόματα: Ἀριστίων—Φίλων. Ὅτι τὸ ἐπὶ τῶν νομισμάτων ὄνομα εἶναι τὸ τοῦ ῥηθέντος στρατηγοῦ ἐπὶ τῶν ὅπλων καὶ ὄχι ἄλλου ἀνδρὸς εἶναι ἀναμφίβολον, διότι τὸ παρακείμενον σύμβολον, ὁ Πήγασος, εἶναι αὐτὸ τὸ σύμβολον τοῦ Μιθριδάτου. Ἀλλὰ τίς ὁ Φίλων; Εἶναι πιθανώτατα ὁ ἐκ Λαρίσσης Φίλων ὁ κατὰ τοὺς τότε χρόνους ἀρχηγὸς τῆς Ἀκαδημίας. Βραδύτερον τὰ νομίσματα ἔχουσι: *Βασιλε. Μιθριδάτης-Ἀριστίων* μὲ ἀνάλογα σύμβολα. Τρίτον παράδειγμα. Ὁ Πλούταρχος ἐν βίῳ Λυκούργου, ἀναφέρει τινὰ Διοκλέα Μελιτέα *ἐπὶ τοὺς ὁπλίτας στρατηγήσαντα* καὶ βιώσαντα

Digitized by Google

περίπου κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος. Καὶ τῷ ὄντι, ἔχομεν σειρὰν ὅλων τετραδράχμων, ἐφ' ὧν εἶναι ἀναγεγραμμένον τὸ ὄνομα: Διοκλῆς Μελι. Ὁ δεύτερος δὲ ἐπὶ τῶν νομισμάτων ἀναγεγραμμένος εἶναί τις Μήδειος, ἀκριβῶς δὲ Μήδειόν τινα ἀναφέρει ὁ Πλούταρχος ὡς στενὸν συγγενῆ τοῦ Διοκλέους. Τὸ δὲ ἐπὶ τῶν νομισμάτων σύμβολον ὅπερ παράκειται εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Διοκλέους εἶναι ἡ Παρθένος Ἀθηνᾶ· λέγει δὲ ὁ Πλούταρχος ὅτι ἡ μήτηρ τοῦ Διοκλέους ἔγεινε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός της ἱέρεια τῆς Ἀθηνᾶς. Ἀλλ' ἱκανὰ εἶναι ταῦτα περὶ τοῦ πράγματος.

Σ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 21 Ὀκτωβρίου.

Λαμπραὶ τελοῦνται ἐν Ἀθήναις αἱ ἑορταὶ ἐπὶ τῇ Εἰκοσιπενταετηρίδι τῆς Βασιλείας Γεωργίου. Ὁλόκληρος ἡ πόλις τὴν μὲν ἡμέραν εἶνε σημαιοστόλιστος τὴν δὲ νύκτα πλουσίως φωταγωγημένη.

— Χθὲς ἐγένετο ἡ ἐπίσημος ἔναρξις τῆς Ὀλυμπιακῆς ἐκθέσεως ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Βασιλέως. Τὸν πανηγυρικὸν ἀπήγγειλεν ὁ πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Ὀλυμπίων καὶ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Στ. Δραγούμης. Προσεφώνησαν δὲ τινα ὁ Βασιλεὺς καὶ ὁ κ. Κ. Ζάππας.

— Ἀπὸ τῆς προχθὲς ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν φιλοξενεῖ τὸν μέγαν ἐθνικὸν εὐεργέτην Κωνσταντῖνον Ζάππαν, ἐλθόντα ὅπως παραστῇ εἰς τὰ ἐγκαίνια τοῦ Ζαππείου μεγάρου. Ἡ γενομένη πρὸς τὸν μέγαν πολίτην ὑποδοχὴ ἐκ μέρους τοῦ Βασιλέως, τῶν Ἀρχῶν καὶ τοῦ λαοῦ ἦν ὅλως ἐξαιρετική.

— Τὸ παρελθὸν Σάββατον ἐκηρύχθη ἐπισήμως ἡ ἔναρξις τῶν ἐργασιῶν τῆς Γ' συνόδου τῆς ΙΑ' Βουλευτικῆς περιόδου. Τὴν ἔναρξιν ἐκήρυξεν αὐτοπροσώπως ὁ Βασιλεὺς ἐκφωνήσας τὸν ἑξῆς ὑψίστης σημασίας λόγον:

Κύριοι Βουλευταί,

Ἄσμενος ἀείποτε παριστάμενος ἐνώπιον τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Ἔθνους, ὑπ' ἐξαιρετικῆς κατέχομαι εὐφροσύνης καὶ συγκινήσεως, προσαγορεύων ὑμᾶς ἐφέτος, κατὰ τὴν τρίτην ταύτην νομοθετικὴν Σύνοδον. Τὰ αἰσθήματα ταῦτα καθιστᾷ εὐνόητα σύμπτωσις οἰκογενειακῶν συμβάντων, ἅτινα ἐφαίδρυναν τὸν βασιλικόν Μου Οἶκον, καὶ ἡ ἐπικειμένη ἑορτή, ἥτις δονεῖ τὰς μυχιαιτάτας χορδὰς τῆς καρδίας Μου, συνοψίζουσα ἐνώπιόν Μου τὰς ἀναμνήσεις εἰκοσιπενταετοῦς Βασιλείας, καθ' ἣν Δυναστεία καὶ Ἔθνος συνεζυμώθησαν, ἐν πονηραῖς καὶ ἐν ἀγαθαῖς ἡμέραις. Ἀνατρέχων κατὰ τὴν ὥραν ταύτην εἰς τὸ παρελθὸν καὶ εἰς τὴν πρώτην Μου παράστασιν ἐνώπιον τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ἔθνους, ἀγάλλομαι βλέπων πραγματοποιηθείσας τὰς ἐλπίδας, ἐφ' αἷς μόλις ἔφηβος, ὤμοσα τὸν συνταγματικὸν ὅρκον, ὃν πιστῶς ἐτήρησα καὶ εὐγνωμονῶ πρὸς τὸν ἑλληνικὸν λαόν, ὅστις Μὲ ἐνίσχυσε δι' ἀναλλοιώτου ἀγάπης καὶ πίστεως, καὶ πρὸς τὴν Θείαν Πρόνοιαν, ἥτις ηὐδόκησε νὰ Μὲ ἐκλέξῃ ὄργανον τῶν ἀγαθῶν Αὐτῆς βουλευμάτων πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἀναδεικνύουσά Με ἰθύντορα ἔθνους ὀργῶντος εἰς πρόοδον καὶ μεγαλουργίαν.

Κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς ἑορτῆς, ἣν μέλλω νὰ συνεορτάσω μετὰ τοῦ Ἔθνους, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει εἰκοσιπενταετοῦς περιόδου τάξεως καὶ εὐημερίας, εὐτυχῆς λογίζομαι ἀγγέλλων ὑμῖν, ὅτι ἠσφαλίσθη τὸ μέλλον τῆς Δυναστείας καὶ ἐπληρώθη πόθος ἐθνικὸς διὰ τῶν ἀρραβώνων τοῦ προσφιλοῦς υἱοῦ καὶ Διαδόχου Μου μετὰ τῆς Α. Υ. τῆς Ἡγεμονόπαιδος Σοφίας, ἀδελφῆς τοῦ Βασιλέως τῆς Πρωσσίας καὶ Γερμανοῦ Αὐτοκράτορος. Τὸν δεσμὸν τοῦτον μετὰ κραταιᾶς καὶ ἐνδόξου δυναστείας συνῆψεν αὐθόρμητος στοργή, ἐπιτυχέστερον δ' αὐτοῦ δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ συναρμόσῃ ἡ πολιτικὴ φρόνησις.

Κατὰ τὴν ἀπουσίαν ὑμῶν, Κύριοι Βουλευταί, ὁ Βασιλικὸς Οἶκος ηὐλογήθη καὶ δι' ἑτέρου χαρμοσύνου γεγονότος τῆς γεννήσεως νέου Βασιλόπαιδος, ὅστις ἐκλήθη Χριστοφόρος.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῶν προσεχῶν ἑορτῶν τῆς εἰκοσιπενταετηρίδος ἔλαβον παρὰ πλείστων ἡγεμόνων καὶ κυβερνητῶν ξένων κρατῶν τεκμήρια ἐνδιαφέροντος καὶ φιλίας, ἅτινα ἐνέπλησαν εὐγνωμοσύνης τὴν καρδίαν Μου, καθὸ ἀποδεικνύοντα ὅτι αἱ διεθνεῖς ἡμῶν σχέσεις, οὐ μόνον διατελοῦσιν ἀτάρακτοι, ἀλλὰ καὶ προσλαμβάνουσιν ὁσημέραι χαρακτῆρα ἐμπνέοντα τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἡ φιλονομία καὶ οἱ πρὸς πλήρη ἀνακαίνισιν ἀνδρικοὶ ἀγῶνες τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ δὲν μένουσιν ἀπαρατήρητοι ἐν τῷ εὐρωπαϊκῷ κριτηρίῳ.

Ἀλλὰ καὶ ἂν ὑπάρχῃ τις ὁ δυσπιστῶν πρὸς τὴν ἀθόρυβον ἐργασίαν, ἣν διὰ στερεᾶς ἀποφάσεως βαθμιαίως ἐπιτελοῦμεν, μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀνοίγονται αἱ πύλαι τῆς Ὀλυμπιακῆς Ἐκθέσεως, καὶ ἐκεῖ θὰ προσκαλέσωμεν θαρραλέως τοὺς μὴ λησμονοῦντας κατὰ πόσων δυσχερειῶν ἐπαλαίσαμεν ὅπως κρίνωσιν, ἐὰν καθυστερῶμεν ἐν τῇ ἁμίλλῃ τῆς προόδου.

Ἡ ζωτικότης τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐξεδηλώθη καὶ ἐν τῷ σταδίῳ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπλάσεως διὰ τῆς πλήρους ἐπιτυχίας τῶν μέτρων, δι' ὧν ἡ κυβέρνησίς Μου ἐπεζήτησε τὸ ἰσοζύγιον τοῦ προϋπολογισμοῦ. Ἐπιτευχθέντος τοῦ γονίμου τούτου εἰς μεγάλα ἀποτελέσματα γεγονότος, διὰ τῆς ἀξιοθαυμάστου ἐθελοθυσίας τοῦ λαοῦ, οὐ μόνον παριστάμεθα εὐπρόσωποι ἐνώπιον τῶν ἐξαρτώντων τὸ μέλλον τῶν ἐθνῶν ἀπὸ τῆς οἰκονομικῆς αὐτῶν εὐεξίας, ἀλλὰ καὶ παρέχονται διὰ τῆς κραταιώσεως τῆς δημοσίας πίστεως εἰς τὴν κυβέρνησίν Μου τὰ μέσα, ὅπως ἐφαρμόσῃ ἐν ὥρᾳ εὐθέτῳ, σχέδια ἄγοντα εἰς τὴν ἐλάττωσιν τοῦ βάρους τῶν δημοσίων ὑποχρεώσεων. Ἡ σχετικὴ δὲ αὕτη εὐπορία ἐπιτρέπει αὐτῇ καὶ ἀπὸ τοῦδε νὰ μεριμνήσῃ συντονώτερον περὶ τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, καὶ ἐξ ἑνὸς μὲν νὰ συμπληρώσῃ τὸ σύστημα τῶν δημοσίων ἔργων καὶ νὰ δαψιλεύσῃ ἁδρότερα τὰ ἀγαθὰ τῆς συγκοινωνίας καὶ τῆς στοιχειώδους παιδεύσεως, ἐξ ἄλλου δὲ νὰ ὑποβάλλῃ ὑμῖν σειρὰν ὅλην νομοθετημάτων, ὑποβλεπόντων εἰς ἀναμόρφωσιν τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως τῶν δήμων καὶ εἰς τὴν ἐν γένει εὐτακτοτέραν διαρρύθμισιν τῶν δημοτικῶν πραγμάτων. Ἐὰν ἡ ψῆφος τῆς Βουλῆς ὑπάρξῃ εὐμενής, τὰ δαπανήλια τέλη θὰ καταργηθῶσι καί, διὰ νέων φορολογικῶν συνδυασμῶν, εἰς μὲν τοὺς πενομένους ἐκ τῶν δήμων θὰ χορηγηθῶσιν ἐπαρκεῖς πόροι, εἰς δὲ τοὺς πρωτεύοντας ἐξ αὐτῶν θὰ εὐκολυνθῇ ἡ ἐκτέλεσις εὐρέος προγράμματος δημοφελῶν ἔργων. Εἰδικὸς πόρος μέλλει νὰ ἀφιερωθῇ εἰς ἀπόκτησιν γενναίου κεφαλαίου προωρισμένου εἰς ἀνέγερσιν ἐν βραχυτάτῃ διορίᾳ καὶ πανταχοῦ τοῦ κράτους εὐπρεπῶν δημοτικῶν Σχολείων, ὅπου θὰ δυνηθῇ νὰ καρποφορήσῃ ἡ νῦν φερέοικος δημοτικὴ διδασκαλία. Προσέτι δέ, ὅπως περιφρουρηθῇ τελειότερον ἡ δημοσία ἀσφάλεια, ἕτερον νομοσχέδιον διαρρυθμίζει ἐπὶ νέων βάσεων τὰ τῆς δημοτικῆς Ἀστυνομίας, ἀσκουμένης ἐντονώτερον τῆς ἐπιβλέψεως τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας.

Ἐξασφαλίσασα κατ' ἄλλον τρόπον ἐκ τῶν αὐτῶν φορολογουμένων τάξεων ἀναλόγους πόρους ἐσκέφθη προσέτι ἡ κυβέρνησίς Μου νὰ ἀπαλλάξῃ τὴν συγκοινωνίαν διαρκοῦς ἐνοχλήσεως, καταργοῦσα τὸν ἐκ τῶν διοδίων φόρον· βαθείας δὲ μελέτης ἠξίωσε τὸ ζήτημα τῆς ἐπεκτάσεως τῆς σιδηροδρομικῆς συγκοινωνίας διὰ τῆς συμπληρώσεως καθ' ἁπάσας τὰς διευθύνσεις τοῦ συμπλέγματος τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς παραχωρήσεως εἰς φερέγγυον ἑταιρίαν τοῦ ἑλληνικοῦ τμήματος τῆς μεγάλης εὐρωπαϊκῆς ἀρτηρίας.

Ἀλλὰ δὲν θὰ προήγετο προσηκόντως ἡ δημοσία εὐημερία, ἐὰν καταβαλλομένης πάσης φροντίδος πρὸς τελείωσιν τοῦ σιδηροδρομικοῦ δικτύου, παρημελεῖτο ὅλως τὸ ζήτημα τῆς συχνῆς ἐρημώσεως προσοδοφόρων ἐπαρχιῶν διὰ τῆς ὑπερχειλίσεως ποταμῶν, οἵτινες μεταποιοῦνται εἰς ὄργανα καταστροφῆς, ἐνῷ, τεχνικῶς διευθετούμενοι θὰ καθίσταντο πηγὴ εὐπορίας. Ἡ κυβέρνησίς Μου ἠσχολήθη εἰς παρασκευὴν συστήματος ὅλου ὑδραυλικῶν ἔργων, περιλαμβάνοντος σύμπασαν τὴν Ἑλλάδα, πρὸς τακτοποίησιν ῥοῆς ποταμῶν καὶ ἀποξήρανσιν λιμνῶν καὶ τελμάτων, βαίνουσα ἐν τῇ ἐφαρμογῇ ἀπὸ τῶν σπουδαιοτέρων πρὸς ἧττον ἐπείγοντα. Ἐκ τῶν μᾶλλον ἐπειγόντων ἐκρίθησαν τὰ ἐν Θεσσαλίᾳ ὑδραυλικὰ ἔργα, περὶ ὧν μέλλει νὰ ὑποβληθῇ ὑμῖν εἰδικὸν νομοσχέδιον, ἐξ οὗ ἀπεκδεχόμεθα τὴν γεωργικὴν ἀκμὴν τῆς εὐφόρου ἐκείνης χώρας.

Ἐξαίρων οὕτω τὰς ὑπὲρ τῆς ὑλικῆς εὐζωΐας τοῦ τόπου προσπαθείας τῆς κυβερνήσεώς Μου, δὲν λησμονῶ ὅτι ἡ Ἑλλὰς δὲν εἶναι μόνον ἐμπορικὸν καὶ γεωργικόν, ἀλλὰ καὶ στρατιωτικὸν καὶ ναυτικὸν Ἔθνος, καὶ ὅτι δυσκόλως θὰ ἐπείθετο νὰ μεριμνήσῃ περὶ μόνου τοῦ παρόντος, ἐν ὀλιγωρίᾳ τοῦ μέλλοντος. Παρακολουθῶν τὴν ἐν τῷ στρατῷ τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης γενομένην ἐργασίαν, ἀσμένως διαβεβαιῶ ὑμᾶς, ὅτι ἡ ἐφαρμογὴ τῶν νέων ὀργανισμῶν παρέχει ὁσημέραι μείζονα σύστασιν καὶ εὐρωστίαν εἰς τὸν χερσαῖον ἡμῶν στρατὸν καὶ ἀναπτύσσει τὸ στρατιωτικὸν αὐτοῦ

Digitized by Google

πνεῦμα ἐν πειθαρχίᾳ καὶ ἐπιγνώσει καθήκοντος· αἱ δὲ ναυτικαὶ ἡμῶν δυνάμεις, καταρτιζόμεναι δι' ἀόκνου σπουδῆς καὶ ἀσκήσεως, ἔχουσι πλήρη τὴν συναίσθησιν τῶν ὑποχρεώσεων, ἃς ἐπιβάλλει ἡ θαλασσία φήμη τῆς Ἑλλάδος καὶ πέποιθα ὅτι, ὅταν μετ' οὐ πολὺ καταπλεύσωσιν εἰς τὰς ἡμετέρας θαλάσσας τὰ ναυπηγούμενα κραταιὰ σκάφη, δὲν θ' ἀμοιρήσωσιν ἐπιδεξίου διευθύνσεως καὶ ἀξιομάχων πληρωμάτων. Οὕτως, ἐφ' ὅσον μὲν ἡ εἰρήνη βασιλεύει ἐν Εὐρώπῃ, ἔχομεν ἀφώνους συνηγόρους ὑπὲρ τῶν δικαίων ἡμῶν ἀξιώσεων τὰς ὑλικὰς προόδους, ἃς ἐν ἡσυχίᾳ ἐπιτελοῦμεν· ἐὰν δέ ποτε πέραν ἡμῶν ἐκραγῇ ἡ καταιγίς, θὰ εὕρῃ τὴν Ἑλλάδα μηδενὸς ἀμελήσασαν ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἀσφαλείας.

Ἐπὶ τούτοις ἐπικαλούμενος, Κύριοι Βουλευταί, τὴν εὐλογίαν τοῦ Ὑψίστου ὑπὲρ τῶν ὑμετέρων ἐργασιῶν καὶ πεποιθὼς ἐπὶ τὸν δεδοκιμασμένον ὑμῶν ζῆλον, κηρύττω τὴν ἔναρξιν τῆς Γ' Συνόδου τῆς ΙΑ' Βουλευτικῆς Περιόδου.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Α.Μ. φοιτητῇ. Ἐνταῦθα. Δὲ ἐννοοῦμεν πόσως νὰ παραβλέψωμεν τὰ ὑμέτερα συμφέροντα, ἀλλ' οὔτε ν' ἀναλάβωμεν ὑποχρεώσεις ἀπέναντι ὑμῶν. Πράξατε ὅπως θέλετε. Ἡμεῖς, ἂν δὲν ἀλλάξωμεν ἕως τότε γνώμην, θ' ἀρχίσωμεν τὴν δημοσίευσιν ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. Προλάβετέ μας λοιπόν. Τί σᾶς πηράζει;—κ. Κ. Π. Σόφιαν. Ἐδηλώσαμεν ἤδη ἐγκαίρως ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Ἑστίας ὅτι ἡ κρίσις ἀναβάλλεται εἰς τὴν 1 δεκεμβρίου.—*Τακτικῇ Ἀναγνωστρίᾳ.* Ἐνταῦθα. Ἠρωτήσατε καὶ ἄλλους καὶ σᾶς εἶπον· ὄχι ὄχι! προσθέτομεν καὶ ἡμεῖς λοιπόν —κ. κ. Α. Δ. Α. Πάτρας.—Ι. Σ. Β. Κέρκυραν.—Π. Α. Μ. Σῦρον.—Ν. Β. Θ. Ὕδραν.—Κ. Α. Γ. Σῦρον.—Π. Κ. Τ. Ὕδραν.—Α. Π. Σχολ. Δερβιτσελεπῆ.—Α.Σ. Σιλίστριαν.—Σ. Δ. Μ. καὶ Χ. Π. Πάτρας.—Α.Μ Βῶλον.—Δ. Λ. Καλάμας.—Γ.Μ. καὶ Π. Γ. Γ. Κυπαρισσίαν.—Ν. Λ. Δημαρχ. Γαλαξείδιον.—Σ.Γ.Κ. Αἴγιον.—Ι.Δ.Γ. Λευκάδα.—Ε.Δ. Κέρκυραν.—Θ.Δ. Σμύρνην.—Α.Β. Πύργον Τήνου.—Ε. Β. Θήραν.—Β.Κ.Κ. Κυπαρισσίαν.—Ι.Α.Γ. Κέρκυραν.—Η. Λ. ἀνθυπολ. Δομοκόν.—Π.Δ. Κεφαλληνίαν.—Γ. Σ. Α. Τρίπολιν.—Ε.Δ.Κ. Θήβας.—Α. Σ. Ἀλεξάνδρειαν.—Σύλλογον Ἐρυθραίαν. Ἀλάτσατα.—Κ.Μ. Χαλκίδα.—Π Χ.Βραΐλαν.—Στ. Π. Πάτρας.—Ν. Β. Σ. Παρισίοις.—Κ. Σ. Πρέβεζαν.—Στ.Δ. Σῦρον. — Σ.Λ. βιβλιοπ. Κ)πολιν.—Ι.Κ.Δ. Γέτοκ.—Σ.Β.Βραΐλαν.—Α.Μ. Βουλβουκάτα.—Ν Ι.Γ. Κ)πολιν.—Κ. Χ. Χάλκην Κ)πολεως. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—κ. Γ.Β. Σεβαστούπολιν. Ἀπεστάλησαν, ἐγράψαμεν δ' ἰδιαιτέρως.—κ. Γ. Κ. Λ. Ρουχτσούκιον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν, ἔχετε δὲ καὶ ἐπιστολήν μας.—κ.Γ.Κ. Ὀδυσσόν. Ἀπεστάλησαν μετ' ἐπιστολῆς.—κ.Ν.Β.Τρίκκαλα. Οἱ δύο ἐκδοθέντες τόμοι ἀπεστάλησαν, ὀφείλετε ἔτι δρ. 4, τὰς ὁποίας παρακαλοῦμεν νὰ ἀποστείλητε.—κ. Ι.Λ' Ἰωάννινα. Ἐλήφθησαν ἀμφότεραι. ἀπεστάλησαν δ' ἤδη τὰ ἀπὸ 1 Ἰουλίου φύλλα.—κ.Ε.Δ.Κ. Θήβας. Τὰ ζητηθέντα πάντα ἀπεστάλησαν. Τῆς μὲν Ἑλλ. βιβλιοθ. ἐξεδόθησαν φυλλάδια 15. τοῦ δὲ Ἀρχαιολ. Λεξ. 6. τὰ Πλουταρχ. ἀπανθ. Λάμπρου εὑρίσκονται παρ' ἡμῖν τιμώμενα δραχμῆς.—κ. Κ. Γ. Κ. Malorossiiscaja. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν, τὸ ἀντίτιμον αὐτῶν φρ. χρ. 9. πληρώσατε τῷ ἐν Ταγάνρου κ. ἀνταποκριτῇ.—κ. Γ. Π. Λίβερπουλ. Ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — κ. Ι. Κ. Λονδίνον. Ἐγένετο ἡ ἀλλαγὴ διευθύνσεως, ἀπεστάλησαν δὲ καὶ τὰ παρ' ἡμῖν μένοντα φύλλα.—κ.Θ. Μ. Μαρασέστι. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. Δεχόμεθα δὲ τὸ ἀντίτιμον αὐτῶν εἰς Ρουμανικὸν χαρτονόμισμα.—κ.Δ. Β. Ἀλεξάνδρειαν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν, ἔχετε ἐπιστολήν μας.

ΑΡΤΙΩΣ ΕΚΔΟΘΕΙΣΑ, ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΠΑΡΑ ΤΗ ΕΣΤΙΑ

ΤΟΥ

Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗ

Ἡ Ἐπιγραφική, μετὰ 17 λιθογραφικῶν πινάκων ἀποτελοῦσα τὸν τόμον ΙΖ τῶν Ἀπάντων.

Ὁμοίως τοῦ αὐτοῦ αἱ Πολιτικαὶ ἀρχαιότητες εἰς τόμους δύο, τῶν ΙΕ καὶ ΙΣΤ τῶν Ἀπάντων.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

21 Ὀκτωβρίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως			*Τρέχουσα Τιμή*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ.	ν.	531.—
» 120,000,000 τῶν 5	»	»	530.—
» 60,000,000 τῶν 6	»	»	598.—
» 26,000,000 τῶν 6	»	»	518.—
» 10,000,000 τῶν 6	»	»	258.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ.	παλ.	100.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.			523.½

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ.	ν.	4,250.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	»	»	245.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	»	»	84.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	»	»	221.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	»	»	153.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	»	»	428.—
Ἑταιρία Φωταερίου	»	»	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	32.15
	3μην.	31.90
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	127 —
»	3μην.	1 25¾

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	25.40
Λίρα ὀθωμανική	28.95

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΕΣΤΙΑΣ

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΑΘΗΝΑΙΚΑΙ ΝΥΚΤΕΣ

ΥΠΟ

ΣΠ. ΠΑΓΑΝΕΛΗ

Τιμῶνται δραχμῶν 2½

Ἀποστέλλονται ἐλεύθεραι ταχυδρομ. τελῶν.

Διὰ τοὺς κ.κ. Βιβλιοπώλας γίνεται ἀνάλογος ἔκπτωσις.

Δ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ 1888

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΚΘΕΤΩΝ

ΕΓΚΡΙΣΕΙ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Τιμᾶται δραχμῆς.

Ὑπὸ τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς *Ἑστίας* κατηρτίσθη καὶ ἐξεδόθη ὁ κατάλογος οὗτος ἐκ σελίδων 152 μετὰ παραρτήματος παντοειδῶν γνωστοποιήσεων ἐκ σελίδωνν 48. Ὁ κατάλογος ἔχει προσέτι ἀκριβὲς σχεδιαγράφημα τῆς ἐκθέσεως καὶ περιβάλλεται ὑπὸ καλλιτεχνικωτάτου καλύμματος. *Ταχυδρομικῶς ἀποστέλλεται ἀντὶ δραχμῆς 1,25.*

Digitized by Google

ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΝ ΤΕΥΧΟΣ

ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,,

ΕΠΙ ΤΗι ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΔΙ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Καλλιτεχνικὸν λεύκωμα ἐκ 44 μεγίστων σελίδων, ὧν αἱ 8 αὐτόγραφοι, 33 εἰκόνων καὶ πολυχρώμου καλύμματος.

Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ δρ. 3. — Ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 3.

ΧΑΡΙΝ ΤΩΝ ΗΜΕΤΕΡΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

ἐκρατήθησαν ἱκανὰ ἀντίτυπα ἐν τῇ ἀποθήκῃ ἐξ ὧν θέλουσι δυνηθῇ νὰ λάβωσιν οἱ ἐγκαίρως παραγγέλλοντες τοιαῦτα.

Οἱ ἐν Αἰγύπτῳ ὁμογενεῖς δύνανται ν' ἀποτανθῶσι ἐν μὲν Ἀλεξανδρείᾳ πρὸς τὸν κ. Π. Σαράντην. ἐν Καΐρῳ δὲ πρὸς τὸν κ. Ν. Τσιγαδᾶν.

Ἐξεδόθη — ΚΩΝΣΤ. Φ. ΣΚΟΚΟΥ — καὶ πωλεῖται

Τὸ ΕΤΗΣΙΟΝ **ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ** τοῦ 1889

χρονογραφικόν, φιλολογικὸν καὶ γελοιογραφικόν.

400 πυκναὶ καὶ κομψαὶ σελίδες.—Συνεργάται 60, πάντες σχεδὸν οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς ἐν Ἑλλάδι συγχρόνου φιλολογικῆς καὶ λογοτεχνικῆς κινήσεως.—**θέματα** καὶ **διατριβαὶ** 90.—**Εἰκόνες** ὑπὲρ τὰς 70.—**Μουσική,** κλπ.

Τὸ Ἡμερολόγιον θὰ καταστῇ φέτος καὶ κομψότατον **Λεύκωμα** περιέχον καὶ **τὰς προσωπογραφίας πάντων τῶν συνεργατῶν.**

Συνεργάται : Καλλιρρόη Παρρέν, Εἰρήνη Λαχανᾶ, Βιργ. Εὐαγγελίδου, Ἀλ. Ῥαγκαβῆς, Ἐμμ. Ῥοΐδης, Κ. Παπαρρηγόπουλος, Ἀχ. Παράσχος, Ι. Ἰσιδ. Σκυλίσσης, Ν. Γ. Πολίτης, Σπ. Λάμπρος, Δ. Βικέλας, Ἀρ. Προβελέγγιος, Γ. Δροσίνης, Κ. Παλαμᾶς. Γ. Σουρῆς, Ἀρ. Κουρτίδης, Δ. Κόκκος, Ἀνδρ. Λασκαρᾶτος, Κλέων Ραγκαβῆς, Χ. Ἄννινος, Δημ. Κορομηλᾶς, Ἀνδρ. Καρκαβίτσας, Ἰ. Δαμβέργης, Ἰω. Καμπούρογλους, Δ. Καμπούρογλους, Σπ. Μηλιαράκης, Ἰω. Φραγκιᾶς, Π. Συνοδινός, Π. Κανελλίδης, κλπ. κλπ.

Τιμᾶται ἐν Ἀθήναις φρ. *τριῶν*, *χρυσόδετον* φρ. *τεσσάρων*
Ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις καὶ τῷ Ἐξωτερικῷ φρ. 3 1/2 καὶ χρυσόδετον φρ. 4 1/2.
καὶ ἀποστέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρομικῶν τελῶν εἰς πάντα ἐμβάζοντα τὸ ἀντίτιμον «*Πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς Ἑστίας.*»

Ο ΡΩΜΗΟΣ ἐφημερὶς

Ποῦ τὴν γράφει ὁ Σουρῆς.

Τεῦχος πανηγυρικὸν

Ἑορτῶν βασιλικῶν.

Τιμᾶται λεπτῶν 30.—Ταχυδρομικῶς λπ. 40.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΙ

ΤΗΣ ΠΡΙΓΚΙΠΙΣΣΗΣ ΣΟΦΙΑΣ

ΜΝΗΣΤΗΣ ΤΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΥ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,,

ΕΥΘΗΝΟΤΑΤΗ ΠΑΣΩΝ

ΓΕΝΟΜΕΝΗ ΕΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑι

Εἰς μέγα σχῆμα δρ. 1, εἰς μικρὸν λεπ. 80.

Προπληρωνόμεναι ἀποστέλλονται ταχυδρομικῶς ἐπὶ τῇ αὐτῇ τιμῇ.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1888—1784.

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 618 — 30 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1888. Λεπτα 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 670

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΛΓΙΝΕΙΩΝ ΜΑΡΜΑΡΩΝ, ὑπὸ Ἀντωνίου Μηλιαράκη.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ, μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ, μετάφρασις Χ. Α.

ΤΑ ΘΕΡΙΝΑ ΘΕΑΤΡΑ, ὑπὸ Χ. Ἀννίνου.

ΥΓΙΕΙΝΗ, ΕΓΕΙΡΑΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙΠΑΤΕΙ, ὑπὸ Θ. Χ. Φλωρᾶ.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Κατὰ τὴν ἐπίσημον ἔναρξιν τῆς ἐκθέσεως γενομένην τῇ 20 Ὀκτωβρίου ὁ πρόεδρος τῆς ἐπιτροπῆς τῶν Ὀλυμπίων καὶ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργὸς κ. Σ. Δραγούμης ἀπήγγειλε τὸν πανηγυρικόν. Ἀντεφώνησε δὲ ὁ Βασιλεὺς τὰ ἑξῆς:

«Ἄσμενος ἤκουσα τὴν φιλόφρονα προσφώνησιν Ὑμῶν καὶ εὐχαρίστως ἀποδέχομαι τὴν αἴτησίν σας ὅπως κηρύξω τὴν Ἔκθεσιν ταύτην ἀνεῳγμένην.

Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ἕκαστος ἐκ τῶν ὧδε παρόντων μεθ' ὑπερηφανείας καὶ χαρᾶς θεωρεῖ τὸ ἀποπερατωμένον ἤδη ἔργον, δράττομαι δὲ τῆς εὐκαιρίας ταύτης ἵνα ἐκφράσω τὰς εὐχαριστίας Μου, εἰς ἅπαντας τοὺς ἀφιερώσαντας εἰς τὸ ἔργον τοῦτο χρόνον τε καὶ κόπον. Τὰς εὐχαριστίας Μου πέμπω καὶ εἰς τὸν ἐλάχιστον ἐργάτην, ὅστις διὰ τῆς ἐπιμελείας καὶ μερίμνης συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ πολυσημάντου τούτου ἱδρύματος διὰ τὴν ἡμετέραν βιομηχανίαν. Κατ' ἐξοχὴν ὅμως ἀπευθύνω τὰς εὐχαριστίας Μου πρὸς τὸν φιλόπατριν ἄνδρα τὸν δωρήσαντα ἡμῖν τὸ περιφανὲς τοῦτο Μέγαρον καὶ οὕτω παροτρύναντα τὴν βιομηχανίαν ἡμῶν εἰς τελειοποίησιν. Εὐτυχὴς ἡ Ἑλλὰς οὐκ ἀμοιροῦσα ὁμοίων μεγαθύμων καὶ φιλοπατρίδων ἀνδρῶν.

Ἂς εὐχηθῶμεν νὰ ἀποδειχθῇ ἐναργῶς ἡ πρακτικὴ χρησιμότης τῆς παρούσης Ἐκθέσεως καὶ νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὸ στάδιον πλουτοφόρου ἐργασίας, ἐξ ἧς ἐξήρτηται ἥ τε ἰσχὺς καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς φίλης ἡμῶν Πατρίδος.

Ταῦτα εὐχόμενος καὶ ταῦτα πεποιθὼς προσδοκῶν, κηρύττω τὴν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἐκθέσεως τοῦ 1888 ἔτους.

Τελευταῖος δὲ ὁ κ. Κ. Ζάππας προσεῖπε:

Μεγαλειότατε,

Ὑπ' ἀκρατήτου συνέχομαι συγκινήσεως ἐπὶ τῇ εὐφροσύνῳ ἡμέρᾳ τῆς ὁποίας περὶ δυσμὰς βίου μὲ κατηξίωσεν ἡ θεία Πρόνοια νὰ ἴδω ἀρχαῖον καὶ εὐλαβῆ πόθον εἰς περικαλλῆ πραγματικότητα. Ἡμέραν ἣν καταγλαΐζει ἡ βασίλειος πομπὴ καὶ ἡ ἄδολος χαρμονὴ τοῦ λαοῦ.

Ὁ ἀρχηγέτης τῆς οἰκογενείας μου, ὁ ἀγαπητός μοι ἀοίδιμος Εὐαγγέλης, ἔγνω ἐξ ἐμπνεύσεως κλασικῆς νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα τοὺς ἀρχαίους χρόνους τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων, ἀλλ' ὑπὸ τοὺς ὅρους καὶ τὰς συνθήκας τῆς νεωτέρας ζωῆς. Ἐγίνωσκεν ἐκεῖνος ὅτι ἡ Ἐθνικὴ ἐργασία καὶ δραστηριότης σμικρὸν θὰ συνετέλουν ὑπὲρ τῆς προόδου τοῦ τόπου πληρουμένης ἄνευ συνειδήσεως τῶν περὶ αὐτὴν μέσων καὶ χωρὶς λελογισμένης σκοπιμότητος.

Ἐν ταῖς περιοδικαῖς ἐκθέσεσι τῶν προϊόντων τῆς πνευματικῆς καὶ ὑλικῆς δραστηριότητος τῶν Ἐθνῶν ἀνεύρισκεν ἐκεῖνος πολύτιμον παράγοντα βεβαίας προόδου καὶ ἀκμῆς.

Ἐν ταῖς ἐκθέσεσι καὶ προϊόντα καὶ ἐκθέται ὑποβάλλονται ὑπὸ τὸ ἀσφαλέστερον τῶν κριτηρίων, τὸ κριτήριον τοῦ λαοῦ· αὐτόθι ὁ εὐφυὴς ἐργάτης ποιεῖται τὴν συγκριτικὴν μελέτην τῶν ἔργων του πρὸς τὰ τῶν ὁμοτέχνων· ἐνῷ δὲ ὁ τεχνοκρίτης φέρει τὰς κρίσεις αὐτοῦ, ὁ Ἑλλανοδίκης στεφανοῖ τὸν εὐδοκιμήσαντα καὶ οὕτως ἡ μετὰ συνειδήσεως ἅμιλλα ἐν τῷ ἀγῶνι τῆς ὑπάρξεως καὶ φωτίζει καὶ προάγει θαυμασίως.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἵδρυσεν ὁ ἀείμνηστος ἐκεῖνος τὰ Ὀλύμπια, ὥρισε τὰ τῆς οἰκοδομῆς ἀνάλογου Μεγάρου καὶ θανὼν πρὶν ἢ συντελεσθῇ τὸ ἔργον, ὑπὲρ οὗ διέθεσε τὰ τῆς οὐσίας του ἀνέθετό μοι τὴν ἐντολὴν νὰ συμπληρώσω αὐτό.

Μετὰ πάροδον εἰκοσιπενταετηρίδος ἀγώνων καὶ περιπετειῶν τὸ ἔργον ἐπερατώθη καὶ νῦν εὐλαβῶς ἐτελέσθη ἡ ἱερὰ τοῦ διαθέτου θέλησις.

Εὐγνωμονῶν τὴν Α. Μεγαλειότητα καὶ τὴν Σ. Κυβέρνησιν ἐπὶ ταῖς τιμαῖς ἃς ἐπεδαψιλεύσαντο εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἀοιδίμου Εὐαγγέλη ὡς καὶ εἰς ἐμέ, ὡς καὶ τὰς κατὰ καιροὺς ἐπιτροπάς, ἀνθ' ὅσων ἐμόχθησαν ὑπὲρ τοῦ ἔργου καὶ ἰδίως τὴν ἐνεστῶσαν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ ἀξιοτίμου Κου Στεφάνου Δραγούμη, περιχαρὴς καὶ εὔελπις παραδίδωμι τὸ συντελεσθὲν ἔργον τῷ Ἔθνει, εὐχόμενος αὐτῷ τὰ κράτιστα. Ζήτω ὁ Βασιλεύς! Ζήτω τὸ Ἔθνος! Ζήτωσαν οἱ εὐεργέται τῆς ἐθνικῆς εὐημερίας καὶ δόξης!

— Ἡ ἔκθεσις ἀπὸ τῆς 21 8βρίου εἶνε προσιτὴ εἰς τὸ κοινὸν ἐπὶ τιμήματι μιᾶς ἢ δύο δραχμῶν καὶ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα, ὅτε φωταγωγεῖται δι' ἠλεκτρικοῦ φωτός.

— Οἱ ἐπισκέπται τῆς ἐκθέσεως ὑπερέβησαν μέχρι τοῦδε τοὺς δεκαπεντακισχιλίους.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Οἱ ἐν Ἀλσατίᾳ καὶ Λορραίνῃ ἰατροὶ διετάχθησαν ὑπὸ τῆς Γερμανικῆς κυβερνήσεως νὰ γράφωσιν εἰς τὸ ἑξῆς τὰς συνταγὰς αὐτῶν μόνον λατινιστὶ ἢ γερμανιστί, οὐχὶ δὲ καὶ γαλλιστὶ ὡς μέχρι τοῦδε.

— Ἱδρύθη ἐν Παρισίοις, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ ἐν ταῖς γαλλικαῖς ἀποικίαις, ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἐθνικὸς σύνδεσμος τῆς φυσικῆς ἀγωγῆς, ἑταιρία ἥτις σκοπεῖ νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς γαλλικῆς νεότητος διὰ τρόπου φυσικωτέρου συμφώνου πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς ὑγιεινῆς, δυναμένου δ' ἔτι νὰ καταστήσῃ ῥωμαλεωτέρους τοὺς νέους καὶ ἱκανοὺς νὰ ὑπερασπίζωνται τὴν ἰδίαν πατρίδα.

— Ἤρξατο ἐν Παρισίοις ἡ ἔκδοσις νέου μηνιαίου περιοδικοῦ εἰδικῶς ἀναφερομένου εἰς τὴν βακτηριολογίαν, τὰ πρωτόφυτα καὶ τὰ πρωτοζωάρια. Φέρει τὸν τίτλον Annales de micrographie.

— Ἀνεκαλύφθη ἐσχάτως ἐν Ἀγγλίᾳ σκάφος προϊστορικῶν χρόνων ἐν καλῇ καταστάσει διατηρούμενον.

— Εἰς τὸ νέον αὐλικὸν θέατρον τῆς Βιέννης ἰδιαιτέρα κατεβλήθη μέριμνα ὅπως ἐν περιπτώσει πυρκαϊᾶς μὴ ἐπισυμβῶσι δυστυχήματα ἐκ τῆς συγχύσεως καὶ τῆς συμπιέσεως κατὰ τὴν ἔξοδον. Πρὸς τοῦτο αἱ θύραι αὐτοῦ κατεσκευάσθησαν καθ' ὑπερβολὴν μεγάλαι καὶ πολυάριθμοι, ὅσον εἰς οὐδὲν τῶν προγενεστέρων θεάτρων.

— Ἀμερικανὸς ἰατρὸς προτείνει ὅπως εἰς τὰ παθολογικὰ συγγράμματα προσαρτῶνται εἰς τὸ ἑξῆς φωνογραφικαὶ πλά-

Digitized by Google

κες ἵνα παραγωσι τοὺς ἐν ὑγιεῖ καταστάσει ἢ ἐν νοσηρᾷ ἤχους τῆς καρδίας, τῶν πνευμόνων κλπ. Ἡ πρότασις τοῦ ἀμερικανοῦ ἐπιστήμονος δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ παράλογος· ἡ δὲ ἐφαρμογὴ αὐτῆς ἔσται βεβαίως ὠφελιμωτάτη εἰς τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην.

— Ὁ εὐρύτατος σιδηροδρομικὸς σταθμὸς τῆς ὑφηλίου ἐνεκαινίσθη τὸν παρελθόντα αὔγουστον, εἶνε δὲ οὗτος ὁ τῆς Φραγκφούρτης. Ἡ περιοχὴ αὐτοῦ εἶνε 31,248 τετραγωνικῶν μέτρων. Μέχρι τοῦδε οἱ μέγιστοι τῶν σιδηροδρομικῶν σταθμῶν ἦσαν εἷς ἐκ τῶν τοῦ Λονδίνου ἔχων περιοχὴν 15,500 τετρ. μ. καὶ ὁ τῆς Σιλεσίας ἐν Βερολίνῳ 12,100 τετρ. μ.

— Ἐν ταῖς Ἡνωμέναις πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς λειτουργοῦσι 34 ἠλεκτρικοὶ σιδηρόδρομοι διατρέχοντες ἐν ὅλῳ γραμμὰς ἐκτάσεως 250 περίπου χιλιομέτρων. Ἡ διάδοσις ὅμως τοῦ δι' ἠλεκτρισμοῦ φωτισμοῦ εἶνε πολὺ μᾶλλον διαδεδομένη: 2,150,000 ἠλεκτρικαὶ λυχνίαι ἀνάπτονται καθ' ἑσπέραν ἰσοδυναμοῦσαι πρὸς 6 ἑκατομμύρια ῥάμφη ἀεριόφωτος.

— Ὁ ἐφευρέτης τῆς παγκοσμίου γλώσσης Βολαπύκ, Ἐφημέριος Σλάϊερ, ἐτελεύτησεν ἐσχάτως ἐν Κωνσταντίᾳ τῆς Ἑλβετίας.

— Ἀνεκαλύφθησαν ὑπὸ τῆς Ἐφορείας τῶν ῥωσσικῶν ἐπιστημονικῶν ἀρχείων, ἐρείπια πόλεως παλαιοτάτης ἐν τῷ διαμερίσματι τοῦ Βόλγα. Γενομένων δὲ προχείρως ἐρευνῶν εὑρέθησαν κεχωσμένα ἐκεῖ πλεῖστα περσικά, ἀραβικὰ καὶ ταρταρικὰ νομίσματα.

— Νέον τρίτομον μυθιστόρημα τοῦ διασήμου Οὔγγρου συγγραφέως Γιόκαϊ ἐκδίδεται τὴν 1 προσεχοῦς Δεκεμβρίου. Τὸ νέον τοῦτο ἔργον, ἐν τῷ ὁποίῳ φαίνεται δρῶν καὶ αὐτὸς ὁ συγγραφεύς φέρει τίτλον : *Ἡ Κυρία μὲ τὰ θαλασσινὰ μάτια.*

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Σπυρίδωνος Παγανέλη **Ἀθηναϊκαὶ Νύκτες**. Ἐκδίοντος Ἀλεξάνδρου Παπαγεωργίου. Ἐν Ἀθήναις, Τύποις Ἀλ. Παπαγεωργίου 1888. 12ον σ. 304. Τιμ. δρ. 2,50.

Μηνᾶ Δ. Χαμουδοπούλου **Γεωγραφία Φυσικὴ καὶ Πολιτικὴ** πρὸς χρῆσιν τῶν ἑλληνικῶν σχολείων καὶ Παρθεναγωγείων. Ἐκδίδοται τὸ τρίτον μετὰ εἰκόνων. Ἐν Ἀθήναις ἐκ τῶν Καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου 1888. 12ον σ. 464. Τιμ. φρ. 3.

Μιχαὴλ Λελέκου Κλεωναίου **Ἐπιδόρπιον** Τόμος πρῶτος, 8ον σ. 318, Τόμος πρῶτος, μέρος Β'. 8ον σ. 88. Ἐν Ἀθήναις τυπογραφεῖον Ἀλ. Παπαγεωργίου 1888. Τιμὴ ἀμφοτέρων δρ. 4.

Ἑλληνικὴ Γραμματικὴ μετὰ στοιχείων Συντακτικοῦ διὰ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα κατὰ τὰς ὑγιεῖς ἀρχὰς τοῦ κρατοῦντος ἤδη ἐν αὐτοῖς νέου ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος, ὑπὸ *Δ. Ν. Κουτσουλοπούλου*, Διευθυντοῦ λυκείου. Ἔκδοσις πρώτη. Ἐν Πάτραις, Βιβλιοπωλεῖον «Ἡ Ἀθηνᾶ» Σπυρ. Δ. Μεγάρη καὶ Σας, ὁδὸς Μαιζῶνος. 1888 8ον σ. 144. Τιμ. δρ. 1,40.

L' *Orient*, Revue franco-hellénique, organe spécial des interets grecs, *N. Nicolaidès* directeur fondateur Première année, No 1, 14 Octobre 1888. Bureaux de l' Orient, 147 Bd St Michel, Paris 8ον. σ. 30 ἀγγ. σ. 10. (Τοῦ ἑβδομαδιαίου τούτου περιοδικοῦ ἡ συνδρομὴ διὰ τὴν Ἑλλάδα εἶνε φρ. χρ. 30 ἐτησία, 18 ἑξάμ. 10 τρίμην.)

Κυανῆ Ἐπιθεώρησις φιλολογική, ἐπιστημονική, καλλιτεχνική. Τόμος Α' ἀριθμὸς 6, 15 7βρίου, Ἐν Πειραιεῖ, ἐκδότης Α. Γελανταλῆς καὶ Σα 1888. 4ον σ. 81—96. (Ἐκδίδεται τῇ 1 καὶ 15 ἑκάστου μηνός).

Περὶ τῶν παλιμψήστων κωδίκων τῶν Ἁγιορειτικῶν βιβλιοθηκῶν ὑπὸ *Σπυρ. Π. Λάμπρου*, καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθήνησι, τυπογραφεῖον «Παλιγγενεσία» Ἰω. Ἀγγελοπούλου 14, ὁδὸς Βορρᾶ, 1888. 8ον σ. 20. Τιμ. δρ. 1.

Πλουτάρχεια Ἀπανθίσματα ἐν Ἁγιορειτικῷ Κώδικι τῆς μονῆς Διονυσίου ὑπὸ *Σπυρ. Π. Λάμπρου*, καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, Ἀθήνησι, τυπογραφεῖον «Παλιγγενεσία.» Ἰω. Ἀγγελοπούλου, 14 ὁδ. Βορρᾶ. 1888. 8ον σ. 25. Τιμ. δρ. 1.

Αἱ Ἀθῆναι, σύγγραμμα ὑπὸ μὲν *G. F. Herzberg* καθ. κτλ. ἱστορικῶς-τοπογραφικῶς συνταχθέν, εἰς τὴν ἑλληνικὴν δὲ μεθερμηνευθὲν καὶ μετὰ πλείστων σημειώσεων καὶ πίνακος ὀνομάτων καὶ πραγμάτων πλουτισθὲν ὑπὸ *Ι. Α. Λόντου* διδ. φιλ. καὶ καθηγητοῦ. Ἐν Ἀθήναις, παρὰ τῷ ἐκδ. Σ. Κ. Βλαστῷ 1888 εἰς 8ον σελ. ιϛ'—254. (τιμ. δρχ. 4).

[Τὸ ἱστορικοτοπογραφικὸν τοῦτο περὶ Ἀθηνῶν βιβλίον τοῦ καθ. Herzberg γνωστοῦ καὶ ἄλλως καὶ ἐκ τῆς *Ἑλληνικῆς* τοῦ *Ἱστορίας*, δικαίως ἔκρινεν ἀναγκαῖον εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς γλῶσσαν νὰ μεταφράσῃ ὁ κ. Λόντος, διότι εἶναι εὐπερίληπτον, εἰς τοὺς πολλοὺς τῶν ἀναγνωστῶν προσιτόν, ἐνήμερον ὅσον ἀποβλέπει εἰς τὰς νεωτάτας τῆς ἀρχαιολογίας ἀποκαλύψεις καὶ τὸ κυριώτατον ἔχει ἐπιστημονικὴν τὴν βάσιν. Ταῦτα δὲ λέγοντες οὐδαμῶς ἐννοοῦμεν ὅτι εἶναι πάντως ἀναμάρτητον τὸ βιβλίον καὶ ὅτι ὀξυδερκὴς ἐπιστημονικὸς ὀφθαλμὸς δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἀνακαλύψῃ καί τινα ψεγάδια, ἀλλ' ὅμως ἐν συνόλῳ ἐξεταζόμενον εἶνε καλὸν βιβλίον καὶ τὰ καλὰ βιβλία τῶν ξένων λογίων μετὰ χαρᾶς πάντοτε βλέπομεν ἐξελληνιζόμενα. Ἄλλως δὲ ἐκτὸς τοῦ *Περιηγητοῦ τῶν Ἀθηνῶν* τοῦ μακαρίτου Δ. Πανταζῆ, οὐδὲν ἄλλο ὅμοιον βιβλίον ἔχομεν εἰς τὴν γλῶσσάν μας καὶ ἐκεῖνο δέ, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ κ. Λόντος, οὐ μόνον ἐξηντλήθη, ἀλλὰ θὰ ἦτο πλέον τώρα καὶ ἐλλειπές. Περιέχει δὲ τὸ ἀγγελλόμενον βιβλίον πλὴν τοῦ προλόγου τοῦ μεταφραστοῦ, τοῦ προλόγου τοῦ συγγραφέως καὶ τῆς εἰσαγωγῆς, ἕνδεκα κεφάλαια, τὰ ἑξῆς : 1) Χωρογραφίαν τῶν Ἀθηνῶν. 2) Ἱστορίαν τῆς πόλεως μέχρι τῆς μάχης τῶν Πλαταιῶν. 3) Θεμιστοκλῆς καὶ Κίμων. 4) Τὰ ἔργα τοῦ Περικλέους. 5) Αἱ Περίκλειοι Ἀθῆναι. 6) Ἀπὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου μέχρι τοῦ Λαμιακοῦ. 7) Ἀπὸ Ἀντιπάτρου μέχρι Σύλλα. 8) Ἀπὸ Σύλλα μέχρις Ἀδριανοῦ. 9) Ἡρώδης ὁ Ἀττικός. 10) Βυζαντιακὸς μεσαίων. 11) Βυζαντινοί, Φράγκοι, Ὀθωμανοί. Τέλος. Πίναξ ὀνομάτων καὶ πραγμάτων. Παροράματα. Ἐκ τῆς ἀναγραφῆς ταύτης πείθεται τις εὐχερῶς ὅτι τὸ σύγγραμμα τοῦτο θὰ εἶνε καὶ τερπνὸν καὶ ὠφέλιμον διὰ πάντα φιλαναγνώστην, μάλιστα δὲ διὰ τοὺς ἡμετέρους φοιτητὰς καὶ μαθητάς. Ἡ μετάφρασις εἶνε ἱκανῶς πιστὴ καὶ πεπλουτισμένη διὰ πλείστων σημειώσεων, αἵτινες οὐκ ὀλίγον συντελοῦσιν εἰς ὀρθὴν καὶ πρέπουσαν τῶν ἱστορουμένων κατάληψιν, εὐχόμεθα δὲ ταχεῖαν τὴν δευτέραν ἔκδοσιν τοῦ βιβλίου, ἵνα κατ' ἐκείνην διορθωθῇ καὶ εἴ τις τυχὸν ἀνακρίβεια ἔχει παρεισφρήσῃ. Δὲν φαντάζεται ὅμως ὁ λόγιος μεταφραστὴς πόσον θὰ ἐκέρδαινε τὸ ἔργον, ὅπερ τόσον ἀξιεπαίνως ἐφιλοπόνησεν, ἂν τὸ λεκτικὸν αὐτοῦ ἦτο, κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Κωμικοῦ, *ἀμαθέστερον καὶ σαφέστερον.*

Σ.]

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 28 Ὀκτωβρίου.

Ὁ Βασιλεὺς ἀπέρχεται προσεχῶς εἰς Κέρκυραν πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς ἐκεῖ διαχειμαζούσης Αὐτοκρατείρας τῆς Αὐστρίας.

—Ἀνεχώρησεν εἰς Δανίαν πρὸς ἐξακολούθησιν τῆς ἐν τῷ δανικῷ ναυτικῷ ἐκπαιδεύσεως αὐτοῦ ὁ βασιλόπαις Γεώργιος.

— Ἀπέρχονται προσεχῶς εἰς Ῥωσσίαν οἱ κατὰ τὰς ἑορτὰς τῆς 25ετηρίδος παραστάντες Ῥῶσσοι μεγάλοι δοῦκες Σέργιος καὶ Παῦλος.

— Κατὰ τὴν πρώτην συνεδρίασιν τῆς Βουλῆς τὴν παρελθοῦσαν δευτέραν, γενομένης τῆς ἐκλογῆς τοῦ τακτικοῦ προέδρου, ἐξελέχθη τοιοῦτος ὁ ὑποψήφιος τῆς Κυβερνήσεως, τὸ τρίτον νῦν ἐκλεγόμενος κ. Α. Αὐγερινὸς διὰ ψήφων 69, τοῦ ὑποψηφίου τῆς ἀντιπολιτεύσεως κ. Εὐ. Μπασιᾶ λαβόντος ψήφους 43. Εὑρέθησαν δ' ἐν τῇ κάλπῃ καὶ 4 λευκὰ ψηφοδέλτια. Μέλη τοῦ προεδρείου ἐξελέχθησαν πρὸς τούτοις πάντες οἱ ἐν τῷ ψηφοδελτίῳ τῆς Κυβερνήσεως ἤτοι : ἀντιπρόεδροι οἱ κκ. Κοκκέδης, Καίρης καὶ Βαρδισιώτης

Digitized by Google

γραμματεῖς οἱ κκ. Βουδούρης, Προβελέγγιος καὶ Σκαλτσοδῆμος· ἔφορος τοῦ Βουλευτηρίου ὁ κ. Ν. Καλογερόπουλος.

— Ἀνεχώρησεν εἰς Κ)πολιν ἡ πρεσβεία ἡ κομίζουσα τὸν ἑλληνικὸν Μεγαλόσταυρον εἰς τὸν Σουλτάνον. Ἡ ἔκτακτος αὕτη πρεσβεία ἀποτελεῖται ἐκ τῶν κκ. Βλασίου Βελτινιώ ὑποστρατήγου, Μ. Ἀντωνοπούλου γεν. γραμματέως τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν, καὶ Γ. Παπαδιαμαντοπούλου λοχαγοῦ καὶ ὑπασπιστοῦ τοῦ ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν ὑπουργοῦ.

— Ἐξελέχθησαν βουλευταί : Λακωνίας ὁ κ. Κ. Παπαμιχαλόπουλος καὶ Ζακύνθου ὁ κ. Ἀργατζέρης Λομβάρδος, εἰς ἀναπλήρωσιν τῶν ἀποθανόντων Κ. Λομβάρδου καὶ Ν. Παπαμιχαλοπούλου.

— Ὁ κ. Κ. Ζαππᾶς παραμένει ἔτι ἐν Ἀθήναις, πιθανῶς δὲ θέλει ἐπισκεφθῇ καὶ τὰ ἐν Θεσσαλίᾳ κτήματα αὐτοῦ. Τὰς ἡμέρας τῆς ἐν Ἀθήναις διαμονῆς του διέρχεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπισκεπτόμενος τὰ ἐκπαιδευτικὰ καὶ ἀγαθοεργὰ καταστήματα τῆς πόλεως καὶ τὰ μᾶλλον ἀξιοθέατα μέρη αὐτῆς.

— Ὁ ἐνταῦθα παρεπιδημῶν κ. Ν. Ζαρίφης προσήνεγκεν εἰς τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρίαν δρ. 10,000.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Καν. Ε. Ι. Α. Μανσούραν Ἀπεστάλησαν. Π.Τ. Ρωμήου λεπτὰ 30.—κ. Α. Δ. Σ. Βάρναν. Ἀπεστάλησαν καὶ τὰ νεωστὶ ζητηθέντα —Αἰδ.Γ. Ε. ἀρχιμ. Ἀργοστόλιον. Ἐγένετο ἡ ἀλλαγὴ διευθύνσεως.—κ. Ν. Π. Κ. Γενιτσεκ. Ἐγένετο ἡ ἀλλαγὴ διευθύνσεως;—κ. Π. Α. Αἰκατερινοδάρ. Τὸ ζητηθὲν ἀπεστάλη.—κ. Γ. Α. Α. Ἀρμαβήριον. Τὸ Π. Τεῦχος ἀπεστάλη.—κ. Κ. Χ. Κ. Κέρκυραν. Τὸ ζητηθὲν ἀπεστάλη τῇ κα Α. Μ. Β. — κ. Σ. Ζ. Αἰξούριον. Ζητηθέντα καὶ ἐπιστολήν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. — κ. Γ. Κ. Λ. Ρουχτσούκιον. Τά τε πρότερον καὶ νῦν ζητηθέντα ἀπεστάλησαν, ἐγράψαμεν δ' ὑμῖν καὶ ἐκ δευτέρου, σταλὲν 1(4 Ὀθ. λ. ἐλήφθη· ἡ ἀξία τῶν σήμερον στελλομένων δρ. 6.50. —κ. Π. Γ. Ἀγρίνιον. Ἐλήφθησαν. ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. —κ. Δ. Κ. Πύργον. Ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν. — κ. Ε. Τζ. Καλάμας. Ἀπεστάλη.—κ. Σ. Ι. Κ. Καρβασαρᾶν. Ἀπεστάλη. — κ. Α. Κ. Π. Λεμησσὸν Κύπρου. Τὰ ζητηθέντα παρεδόθησαν ἤδη τῷ κ. Α. Κ.— Κα Ε. Μ. Ὁ συνθέτης τῆς Mignon Ἀμβρόσιος Θωμᾶς ἐγεννήθη ἐν Μέτζ τὴν 5 Αὐγούστου. 1811. Τὴν Mignon συνέθηκε μετὰ πολλὰ ἄλλα τῷ 1866. Ἡ ὑπόθεσις αὐτῆς ἐλήφθη ἐκ τοῦ μυθιστορήματος τοῦ Γκαῖτε : Wiehelm Meisers Lehrjahre. κ. Γ. Κ. ταχ. ὑπαλ. Κέρκυραν. Νεωστὶ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. Εὐχαριστοῦμεν διὰ θερμὴν ὑποστήριξιν. — κ. Σ. Δ. Μῆλον. Τὸ ζητηθὲν ἀπεστάλη. — κ. Κ. Π. Ἴον. Ἀποστέλλεται ἐκ δευτέρου τὸ ἀπολεσθέν. — κ. Σ. Λ. Σ. ὑποπρ. Μαγουρέλιον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν, ἐγράψαμεν δ' ὑμῖν καὶ ἰδιαιτέρως.—κ. κ. Π. Γρ. Ἀλεξάνδρειαν καὶ Π. Κ. Σμύρνην. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — κ. Χ. Π. Πάτρας. Ἀπεστάλη καὶ τὸ ἕτερον σήμερον, περὶ τῶν λοιπῶν θὰ φροντίσωμεν. — κ. Γ. Ν. Κ. Τραπεζοῦντα. Π. Τεύχη ἀπεστάλησαν, ἀττικὸν ἡμερολόγιον σταλήσεται ἅμα τῇ ἐκδόσει του. — κ. Φ. Σ. Μυτιλήνην. Ἀπεστάλησαν ὡς καὶ τὸ ζητηθὲν φύλλον. Ὑπόλοιπον εἰς τὴν διάθεσίν σας δραχμ. 8,35. — κ. Κ.Σ.Μ. Χανία. Τὰ ζητηθέντα πάντα παρεδόθησαν τῷ κομιστῇ μετ' ἐπιστολῆς μας. —κ. Ν. Φ. Βῶλον. Ἐλήφθησαν τὰ ζητούμενα σταλήσονται ἅμα τῇ ἐκδόσει του. — Αἰδ. Γρ. Γ. Ἀρχιμ. Βουδαπέστην. Ἀπεστάλησαν ἤδη καὶ τὰ νεωστὶ ζητηθέντα.— κ. Π. Χρ. Βραΐλαν. Ἐλήφθησαν εὐχαριστοῦμεν· ἔχετε ἐπιστολήν μας. — κ. Ἐμ. Σ. Δυρράχιον. Ἀπεστάλησαν πάντα μετ' ἐπιστολῆς μας. — κ. Β. Δ. Γ. Ἰωάννινα. Ἀπεστάλη καὶ τὸ τῆς Ἐφημ. — κ. Γ. Χ. Κ. Κέρκυραν ἀπεστάλη καὶ τὸ νεωστὶ ζητηθέν.—κ. Σ. Β. Βραΐλαν. Ἀπεστάλησαν ἤδη. Τὸ κάλυμμα δὲν εἶναι ἰδιαιτερόν τι. — κ. Δ. Β. Παρισίους. Παραγγελία ἐξετελέσθη. Ἀναμένομεν ἀνυπομόνως. Ἐπιτυχία πλήρης. Λίαν προσεχῶς θὰ ἔχητε ἐπιστολήν μας.— κ. Ι. Π. Παρισίους.. Ἐλήφθησαν· δημοσιευθήσονται προσεχῶς. Θ' ἀπαντήσωμεν καὶ ἰδιαιτέρως. — κ. Θ. Φ. Κ)πολιν. Ἐλήφθη· εὐχαριστοῦμεν. Στέλλομεν 10 Π.Τ. εἰς διεύθυνσίν σας ταχυδρομικῶς. — κ. Π. Δ. Ἔχετε ἄδικον· ἂν ἀνοίξητε μίαν γεωγραφίαν τῆς προκοπῆς θὰ ἴδητε ὅτι ζαχαροκάλαμα φύονται καὶ ἐν Κριμαίᾳ.—κ. Ν.Μ.Μ. Βῶλον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—κ. Γ.Δ. καθηγ. Ἀδριανούπολιν. Ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν. Ζητηθέντα ἀπεστάλησαν μετ' ἐπιστολῆς μας.— κ. Ν. Ι. Π. Κωνσταντινούπολιν. Νεωστὶ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν Τὸ τεῦχος τοῦ Ρ. πληρόνεται ἰδιαιτέρως —κ. Ν. Σ. Βῶλον. Ζητηθέντα παρεδόθησαν τῷ κ. Ὀλ.—κ. Σ. Δ. Σῦρον. Νεωστὶ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν, Ἔχετε ἐπιστολήν μας. —κ. Ἀδ. Δ. Κ)πολιν Ἀπεστάλησαν 5. συστημένα.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

28 Ὀκτωβρίου 1888

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		Τρέχουσα Τιμή
Τῶ. 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	530.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	531.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	600 —
» 26,000,000 τῶν 6	» »	518.1/2
» 10,000,000 τῶν 6	» »	258.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	101.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου ρρ.		524.1/2

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,255.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	253.1/2
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	84.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	221.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	153.1/4
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	430.—
Ἑταιρία Φωταερίου	» »	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	32 15
	3μην.	31.85
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	126.3/4
»	3μην.	125.1/2

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	25 38
Λίρα ὀθωμανικὴ	28.95

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΩΤΑΤΟΝ ΕΝΘΥΜΗΜΑ

ΤΗΣ ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΔΟΣ

ΕΙΝΕ ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΝ ΤΕΥΧΟΣ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΚΟΣΜΗΜΑ ΠΑΣΗΣ ΑΙΘΟΥΣΗΣ ΚΑΙ ΠΑΝΤΟΣ ΓΡΑΦΕΙΟΥ

Δρ. 3 ἐν Ἑλλάδι.-Φρ. χρ. 3 ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ

Ἀρίστη σύστασις ὅτι :

ἐξηντλήθησαν 4,000 ἀντιτύπων

ἐντὸς 10 ἡμερῶν.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΕΣΤΙΑΣ

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΑΘΗΝΑΙΚΑΙ ΝΥΚΤΕΣ

ΥΠΟ

ΣΠ. ΠΑΓΑΝΕΛΗ

Τιμῶνται δραχμῶν 2 1/2

Ἀποστέλλονται ἐλεύθεραι ταχυδρομ. τελῶν.

Διὰ τοὺς κ.κ. Βιβλιοπώλας γίνεται ἀνάλογος ἔκπτωσις.

Digitized by Google

ΤΑ ΠΛΕΙΣΤΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΦΥΛΛΑ ΤΗΣ ΑΛΛΟΔΑΠΗΣ

ΕΚΔΙΔΟΥΣΙ ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΠΑΡΑΜΟΝΑΣ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

ΕΚΤΑΚΤΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΑ ΤΕΥΧΗ

ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΣΤΗΝ ΤΑΥΤΗΝ ΣΥΝΗΘΕΙΑΝ

ΕΙΣΑΓΟΥΣΑ ΠΑΡ' ΗΜΙΝ ΠΡΩΤΗ

Η ΕΣΤΙΑ

ΑΡΧΕΤΑΙ ΕΚΔΙΔΟΥΣΑ ΑΠΟ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ ΤΟΥΤΟΥ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗΝ ΕΠΕΤΗΡΙΔΑ

ΗΤΟΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΛΕΥΚΩΜΑ ΕΚ 50 ΣΕΛΙΔΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΝ

ΕΙΚΟΝΑΣ ΠΟΛΛΑΣ ΤΕΛΕΙΩΣ ΕΞΕΙΡΓΑΣΜΕΝΑΣ

ΑΥΤΟΓΡΑΦΑ ΚΑΙ ΠΑΝΟΜΟΙΟΤΥΠΑ

ΥΛΗΝ ΠΟΙΚΙΛΩΤΑΤΗΝ ΠΕΖΗΝ ΚΑΙ ΕΜΜΕΤΡΟΝ

ΚΑΙ ΠΡΟΧΕΙΡΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1889

Η ΕΠΕΤΗΡΙΣ ΕΚΔΟΘΗΣΕΤΑΙ ΤΑΣ ΠΑΡΑΜΟΝΑΣ

ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

ΙΝΑ ΔΕ ΚΑΤΑΣΤΗι ΠΡΟΣΙΤΗ ΕΙΣ ΠΑΝΤΑΣ

Η ΤΙΜΗ ΑΥΤΗΣ ΟΡΙΖΕΤΑΙ ΕΛΑΧΙΣΤΗ

1 ΔΡΑΧΜΗ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ—1 ΧΡ. ΦΡ. ΕΝ ΤΗ ΑΛΛΟΔΑΠΗ

ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΑΓΓΕΛΙΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΔΗΜΟΣΙΕΥΘΗΣΕΤΑΙ ΠΡΟΣΕΧΩΣ

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1888—1788.

Digitized by Google

493

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 619. — 6 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1888. Λεπτα 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

BODL: LIBR.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ — ΑΡΙΘ. 671

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΛΓΙΝΕΙΩΝ ΜΑΡΜΑΡΩΝ, ὑπὸ Ἀντωνίου Μηλιαράκη.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΔΡΑΜΑΤΟΣ, διήγημα Φ. Κοππέ.

ΤΑ ΑΡΩΜΑΤΑ.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ, μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ, μετάφρασις Χ. Α.

ΡΩΣΣΙΚΟΙ ΜΥΘΟΙ, κατὰ τὸν Τολστόη.

ΧΡΥΣΗ ΒΡΟΧΗ, ποιήματα ὑπὸ Ι. Πολέμη.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Φέρει τίτλον: **Deutsche Schriftstellerwelt** τὸ νέον περιοδικὸν σύγγραμμα, ὅπερ ἄρχεται ἐκδιδόμενον δὶς τοῦ μηνὸς ἐν Βερολίνῳ. Θὰ εἶνε δὲ τοῦτο ἐπίσημον ὄργανον τοῦ Συνδέσμου τῶν γερμανῶν συγγραφέων, ἡμερολόγιον τοῦ γερμανικοῦ συγγραφικοῦ κόσμου καὶ κεντρικὸς ἀγγελιαφόρος συγγραφέων, δημοσιογράφων, ἐκδοτῶν, βιβλιοπωλῶν, κλπ.

—Ὁ διάσημος συγγραφεὺς τῆς *Αἰγυπτίας Βασιλόπαιδος* Γεώργιος Ἔβερς δημοσιεύει προσεχῶς νέον μυθιστόρημα αὐτοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον· **Die Gred** (Μαργαρίτα) τοῦ ὁποίου ἡ ὑπόθεσις ἐλήφθη ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς παλαιᾶς Νυρνβέργης.

— Ἱστορίαν τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Ἰουστινιανοῦ δημοσιεύει ὁ ἐν Μονάχῳ καθηγητὴς Δρ Γουλιέλμος Χρίστ. Τὸ ἔργον τοῦτο ἀποτελεῖ τὸν ἕβδομον τόμον τοῦ συγγράμματος «**Handbuch der classischen Alterthumswissenschaft.**»

— Τὴν 22 ὀκτωβρίου παρεστάθη ἐν Βρυξέλλαις τὸ μοναδικὸν κωμικὸν ἔργον τοῦ Βάγνερ οἱ *Ραψῳδοὶ τῆς Νυρνβέργης*. Ἡ ἐπιτυχία τοῦ μουσικοῦ τούτου ἀριστουργήματος ὑπῆρξε θριαμβευτική.

— *Ὁ Δακτύλιος τοῦ Νιβελούγγεν*, ἡ περιλάλητος μουσικὴ τριλογία τοῦ Βάγνερ μετεφράσθη καὶ οὐγγριστί, θὰ παρασταθῇ δὲ προσεχῶς ἐν τῷ Βασιλικῷ μελοδραματικῷ θεάτρῳ τῆς Βουδαπέστης.

— Ἡ χήρα τοῦ Σοῦμανν, μελοποιὸς καὶ ἔξοχος κλειδοκυμβαλίστρια ἑώρτασε τὴν 21 λήξαντος ὀκτωβρίου τὴν ἑξηκοστὴν ἀμφιετηρίδα τοῦ μουσικοῦ αὐτῆς σταδίου. Ἡ Κλάρα Σοῦμανν γεννηθεῖσα τὸ 1819 ἐν Λειψίᾳ ἤρξατο τοῦ σταδίου αὐτῆς ἐν ἡλικίᾳ 9 ἐτῶν.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΑ

ΕΠΙ ΤΗ ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΔΙ ΑΥΤΟΥ

Συμπληρουμένης τῷ προσεχὲς ἔτος τῆς εἰκοσιπενταετηρίδος ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ, ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος Παρνασσὸς ὥρισε διὰ τῶν τμημάτων αὐτοῦ τὰ ἑξῆς διαγωνίσματα·

Τοῦ μὲν Νομικοῦ τμήματος καὶ τοῦ τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν γέρας χιλιόδραχμον εἰς τὸν συγγραφέα τῆς καλλιτέρας μελέτης περὶ ἀνορθώσεως τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας τῆς Ἑλλάδος.

Γέρας ὁμοίως χιλιόδραχμον εἰς τὸν συγγραφέα τῆς καλλιτέρας μελέτης περὶ τῆς πολιτικῆς ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τοῦ 1844.

Τοῦ Φυσιογνωστικοῦ τμήματος γέρας χιλιόδραχμον εἰς τὸν συγγραφέα τῆς καλλιτέρας μελέτης, τῆς διαλαμβανομένης κατὰ πόσον αἱ φυσικαὶ ὗλαι αἱ εἴς τε τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐδάφους καὶ ὑπ' αὐτὴν ὑπάρχουσαι ἐν Ἑλλάδι δύνανται νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν παρ' ἡμῖν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας ἐν τῷ τόπῳ.

Ὁμοίως γέρας ὀκτακοσιόδραχμον εἰς τὸν συγγραφέα τῆς καλλιτέρας μελέτης, περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι εἴτε φυσικῶς εἴτε τεχνητῶς φυομένων ἰαματικῶν βοτανῶν.

Ὁμοίως γέρας ὀκτακοσιόδραχμον εἰς τὸν συγγραφέα τῆς καλλιτέρας μελέτης, περὶ τῶν ἐπιβλαβῶν ἐντόμων εἰς τὴν γεωργίαν ἐν Ἑλλάδι.

Τοῦ Τμήματος τῶν Καλῶν Τεχνῶν γέρας χιλιόδραχμον εἰς τὸν συγγραφέα τῆς καλλίστης πραγματείας τῆς περιλαμβανούσης τὴν ἱστορίαν τῶν καλῶν τεχνῶν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας.

Τὸ αὐτὸ τμῆμα ὥρισε διαγωνισμὸν πεντακοσιόδραχμον εἰς μελοποίησιν πέντε ποιημάτων, ἵνα ταῦτα ᾀδόμενα γείνωσι κτῆμα τοῦ λαοῦ, διανεμομένου τοῦ βραβείου ἀνὰ ἑκατὸν δραχμὰς εἰς ἑκάστην σύνθεσιν.

Τὸ αὐτὸ τμῆμα προκηρύσσει διαγωνισμὸν ζωγραφικῶν σκαριφημάτων (**esquisses**) ἐπὶ γέρᾳ πεντακοσίων δραχμῶν, αἵτινες διανεμηθήσονται κατὰ τὸ δοκοῦν.

Τὰ διαγωνίσματα θέλουσιν ἀποσταλῆ ἀνωνύμως φέροντα ἐσφραγισμένον ἐντὸς φακέλλου τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως καὶ ἐπὶ τοῦ φακέλλου ῥητὸν ἐπαναλαμβανόμενον ἐπὶ τῆς προμετωπίδος τοῦ οἰκείου χειρογράφου, διευθυντέα δὲ πρὸς τὸν πρόεδρον τοῦ Συλλόγου μέχρι τῆς 31 Αὐγούστου τοῦ ἔτους 1889. Πᾶν χειρόγραφον σταλησόμενον πέραν τῆς προθεσμίας ταύτης εἶνε ἐκπρόθεσμον. Ἐξαιροῦνται τοῦ ὅρου τούτου τὰ εἰς τὴν ζωγραφικὴν ἔκθεσιν σταλησόμενα, ὧν ἡ προθεσμία ὁρισθήσεται κατόπιν.

Ἀνάλυσις λεπτομερεστέρα τῶν διαγωνισμάτων δημοσιευθεῖσα ἰδίᾳ παρέχεται τοῖς βουλομένοις ἐν τῷ καταστήματι τοῦ Συλλόγου.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 9 Ὀκτωβρίου 1888.

Ὁ πρόεδρος τοῦ Συλλόγου — Ὁ γεν. γραμματεὺς

Σ. ΜΠΑΛΑΝΟΣ — Μ. Π. ΛΑΜΠΡΟΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Εἰκοσαετηρίς, Κατάλογος τῶν ἐκτυπωθέντων βιβλίων ἐν τῷ Τυπογραφείῳ Ἀδελφῶν Περρῆ ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ ἐν ἔτει 1868 μέχρι τέλους τοῦ ἔτους 1887. Ἀθήνησι. Τύποις ἀδελφῶν Περρῆ, 12ον σ. 116. [Τὸ κομψότατον τὴν περιβολὴν καὶ τελειότατον τὴν τυπογραφικὴν ἐκτέλεσιν βιβλιάριον τοῦτο εἶνε οὐ μόνον λογοδοσία τοῦ καταστήματος περὶ τῶν κατὰ τὴν 20ετίαν ἐν αὐτῷ τυπωθέντων ἔργων, ἀλλὰ καὶ συμβολὴ εἰς τὴν νεοελληνικὴν βιβλιογραφίαν ἀξιόλογος, ἐλλείψει συστηματικῶν καταλόγων βιβλιογραφικῶν. Εἰς ἐπίμετρον δὲ αὐτὴ ἡ καλλιτεχνικωτάτη ὄψις του ἀποδεικνύει ὅτι τὸ κατάστημα τοῦ ὁποίου φέρει τὸν τίτλον, χωρὶς νὰ θηρεύῃ δι' ἐπιδείξεων τὴν ἀπόκτησιν ἀπατηλῆς φήμης, ἀλλὰ διὰ συντόνου καὶ ἐπιμεμελημένης ἐργασίας καὶ πεφω

Digitized by Google

τισμένης διευθύνσεως κατέστη τὸ πρῶτον καὶ ἄριστον Τυπογραφεῖον οὐ μόνον τῶν Ἀθηνῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀνατολῆς πάσης. Ἐπὶ τούτῳ δὲ εἰλικρινῆ καὶ θερμὰ συγχαρητήρια δύναται ν' ἀπονείμῃ τις εἰς τοὺς κκ. Ἀδελφοὺς Περρῆ.]

Δ*

Μέθοδος πρὸς κατασκευὴν καὶ διατήρησιν τῶν τυπογραφικῶν κυλίνδρων καὶ διαβροχῆς τοῦ τυπογραφικοῦ χάρτου ὑπὸ Πέτρου Περρῆ. Ἐν Ἀθήναις. Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῶν Ἀδελφῶν Περρῆ, 1888. 8ον σ. 32. [Τὸ φυλλάδιον τοῦτο, ὁδηγὸς χρησιμώτατος τῶν διευθυνόντων τυπογραφεῖα καὶ τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος πιεστῶν, εἶνε προϊὸν μακρᾶς πείρας, ἣν ὁ συγγραφεὺς ἀπέκτησεν ἐν Παρισίοις, διαρκῶς ἐπισκεπτόμενος τὰ τελειότερα τυπογραφεῖα καὶ μελετῶν εἰδικὰ συγγράμματα. Τὸ βιβλιάριον δύνανται νὰ ζητήσωσιν οἱ ἐνδιαφερόμενοι ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς *Ἑστίας* ὅπου κατετέθησαν ἀντίτυπα πρὸς πώλησιν ἀντὶ 1 δραχμῆς. Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀποστέλλοντες τὸ ἀντίτιμον τοῦτο λαμβάνουσι τὸ ἔργον ἀπηλλαγμένον ταχυδρ. τελῶν.]

Ἀριστάρχου Γ. Χριστοπούλου Σαμίου, **Ἑλληνικὴ Κοσμιότης**, ἢ Ὑποθῆκαι περὶ τοῦ εὐπρεπῶς φέρεσθαι. Ἀθήνησι. Παρ' ἅπασι τοῖς Βιβλιοπώλαις, 1888. 12ον σ. 180 (Εὑρίσκεται καὶ ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς Ἑστίας).

Αἰσχύλου Προμηθεὺς Δεσμώτης. Ἔμμετρος παράφρασις μετ' εἰσαγωγῆς καὶ σημειώσεων ὑπὸ Κ. Σ. Ξανθοπούλου πρώην γυμνασιάρχου. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῶν Ἀδελφῶν Περρῆ. 1888. 8ον σ. 96. Πωλεῖται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς Ἑστίας ἀντὶ δρ. 3.

Ἐμπειρικὴ ψυχολογία δι' ἑλληνικὰ Γυμνάσια ὑπὸ *Ἡρακλέους Μητσοπούλου* Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου. Ἐν Ἀθήναις, Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου. 1888 8ον σ. 58. Τιμ. δρ. 1,50.

Ἱστορία τῶν Ῥωμαίων καὶ ἱστορία τοῦ Βυζαντιακοῦ Κράτους μέχρι τοῦ διχασμοῦ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Κράτους, πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς δευτέρας τάξεως τοῦ Γυμνασίου καὶ πρὸς ἰδιαιτέραν μελέτην συνταχθεῖσα ὑπὸ *Γεωργίου Τσαγρῆ* γυμνασιάρχου συμφώνως πρὸς τὸ ἐπίσημον πρόγραμμα τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησ. καὶ τῆς Δημ. Ἐκπαιδεύσεως. Ἐν Ἀθήναις, Τύποις Ν. Πάσσαρη καὶ Λ. Βεργιανίτου, 1888. 8ον σ. 226. Τιμ. δρ. 3,50.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευῇ, 4 Νοεμβρίου.

Ἐν ἐκτάκτῳ φύλλῳ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως ἐδημοσιεύθη ἡ ἑξῆς ἐπιστολὴ τοῦ Βασιλέως πρὸς τὸν κ. Τρικούπην:

Κύριε Πρωθυπουργέ,

Χαίρων ἀγγέλλω ὑμῖν τοὺς ἀρραβῶνας τῆς προσφιλοῦς μοι θυγατρὸς Ἀλεξάνδρας μετὰ τῆς Α. Α. Ὑψηλότητος τοῦ Μεγάλου Δουκὸς τῆς Ῥωσσίας Παύλου Ἀλεξάνδροβιτς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 29ῃ Ὀκτωβρίου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ.

Ἡ τέλεσις τῶν ἀρραβώνων ἐκοινοποιήθη αὐθωρεὶ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως εἰς πάσας τὰς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καὶ ἐξωτερικῷ στρατιωτικὰς καὶ πολιτικὰς ἀρχάς.

— Ἐπὶ τῇ τελέσει τῶν ἀρραβώνων αὐτοῦ ὁ μέγας δοὺξ Παῦλος ἀπέστειλε 10,000 δραχμὰς εἰς τὸν δήμαρχον Ἀθηναίων ὅπως προικισθῶσι δι' αὐτῶν δέκα πτωχαὶ ἀθηναῖαι κόραι.

— Πληθὺς συγχαρητηρίων ἐστάλησαν πρὸς τὸν Βασιλέα ὑπὸ ξένων ἡγεμόνων, ἑλληνικῶν κοινοτήτων, συμβουλίων καὶ συλλόγων καὶ ἰδιωτῶν, ἐπὶ τῇ μνηστείᾳ τῆς Βασιλόπαιδος.

— Ἕνεκα τῆς αἰφνιδίας ἀναχωρήσεως τῆς Αὐτοκρατείρας τῆς Αὐστρίας δὲν θὰ πραγματοποιηθῇ τὸ εἰς Κέρκυραν ταξείδιον τοῦ Βασιλέως.

— Διὰ Β. Δ. δημοσιευθέντος τῇ 2 Νοεμβρίου ἡ διεύθυνσις τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν ἀνετέθη προσωρινῶς εἰς τὸν ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργὸν κ. Στέφ. Δραγούμην.

— Κατὰ τὰς ἐκ Κωνσταντινουπόλεως εἰδήσεις ἡ εἰς τὸν Σουλτάνον κομίζουσα τὸν ἑλληνικὸν Μεγαλόσταυρον ἐπιτροπὴ ἐγένετο δεκτὴ μετ' ἐξαιρετικῶν τιμῶν. Εἰς τὰ μέλη αὐτῆς ἀπενεμήθησαν τουρκικὰ παράσημα.

— Δριμὺ ψῦχος ἐνέσκηψεν ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος καὶ τὰ περὶ τὰς Ἀθήνας ὄρη ἐκαλύφθησαν ὑπὸ παχείας χιόνος.

— Ἀπῆλθεν εἰς Θεσσαλίαν πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν κτημάτων αὐτοῦ ὁ κ. Κ. Ζάππας.

— Ὁ ἐνταῦθα παρεπιδημῶν ὁμογενὴς κ. Μπαλῆς ἀπέστειλεν ἐν ὅλῳ εἰκοσακισχιλίας δραχμὰς εἰς διάφορα φιλανθρωπικὰ καταστήματα διανείμας ὡς ἑξῆς τὸ ποσὸν τοῦτο: 10,000 δρ. εἰς τὸν «Εὐαγγελισμόν», 2,000 εἰς τὸ ὀρφανοτροφεῖον Χατζηκώστα, 2,000 εἰς τὸ Ἀμαλίειον Ὀρφανοτροφεῖον, 3,000 εἰς τὴν Δημαρχίαν Ἀθηνῶν διὰ τὸ ἱδρυθησόμενον Μουσεῖον τῆς πόλεως, 1,000 εἰς τὸ ἐργαστήριον τῶν Ἀπόρων Γυναικῶν, 1,000 εἰς τὸ νοσοκομεῖον ἡ «Ἐλπὶς» καὶ 1,000 εἰς τὸ Βρεφοκομεῖον.

— Τὴν παρελθοῦσαν κυριακὴν ἐγένετο κατὰ τὰ εἰθισμένα ἡ ἐπίσημος ἐγκαθίδρυσις τῶν νέων ἀρχῶν τοῦ Πανεπιστημίου. Ἐν τῇ αἰθούσῃ αὐτοῦ ὁ πρώην πρύτανις κ. Θ. Ἀφεντούλης ἔδωκε λόγον τῶν κατὰ τὴν πρυτανίαν αὐτοῦ πεπραγμένων, ὁ δὲ νέος πρύτανις κ. Π. Παπαρρηγόπουλος ἀπήγγειλε τὸν πανηγυρικόν.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ΕΥΘΥΦΡΩΝ, ΑΠΟΛΟΓΙΑ, ΚΡΙΤΩΝ μετὰ κριτικῶν καὶ ἑρμηνευτικῶν σχολίων ἐκδιδόμενοι ὑπὸ **Γεωργ. Κωνσταντινίδου**, Μακεδόνος Δ. Φ. πρώην Γυμνασιάρχου καὶ Διευθυντοῦ τῶν Ζαριφείων Διδασκαλείων. Πωλεῖται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» πρὸς δραχ. 4,50.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤ

Φίλῳ συνδρομητῇ. Κωνσταντινούπολιν. Σκεπτόμενοι ὅπως σεῖς μελετῶμεν πάντοτε τὰ κατὰ τὸ δυνατὸν τὴν εὔρυνσιν καὶ ἀνακαίνισιν τοῦ φύλλου ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς ἔτους. Προσεχῶς θὰ ἴδητε ἐν λεπτομερείᾳ τὰ περὶ τούτων. Ἡ τροπὴ αὕτη ἐλπίζομεν ὅτι ἔτι μᾶλλον θὰ καταστήσῃ τὴν *Ἑστίαν* ἀξίαν τῶν συμπαθειῶν τῶν καλῶν φίλων της ἐν οἷς μετρεῖσθε. Εὐχαριστοῦμεν ἀπὸ καρδίας.—κ. Jul. Cent. Söderhamn. Ἐλάβομεν ἐπιστολήν σας μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως. Προσεχῶς θὰ ἔχετε ἀπάντησίν μας. — κ. Αὐγ. Β. Darmstadt. Ἐλάβομεν ἐπιστολήν σας καὶ εὐχαριστοῦμεν. Ἐσώκλειστος ἐδόθη εἰς κ. Α. Κ.—κ. Ι. Κ. Ἰθάκην. Ἀπεστάλη ἤδη. Ἡ καθυστέρησις προῆλθεν ἐκ νόσου τοῦ διεκπεραιωτοῦ. — κ. Δ. Ι. Κ. Ναζλί. Ἐγένοντο αἱ δέουσαι παρατηρήσεις πρὸς τὸν ἐν Σμύρνῃ κύριον. Ἀτυχῶς δὲν δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν τουρκικὸν γραμματόσημον. Ὁλόκληρος σειρὰ Ρωμηοῦ τιμᾶται δραχμὰς 45 οἱ δὲ ἐκδοθέντες τέσσαρες τόμοι ποιημάτων δρ. 15.— κ. Κ. Π. Καβάλλαν. Ἐλήφθησαν Π. Τ. ἀπεστάλη.— Καν Αἰκ. Δ. Βῶλον. Κατάλογος Ἐκθετῶν ἀπεστάλη. — κ. Σ. Κ. Καρβασαρᾶν. Ἀπεστάλη ἤδη.— κ. Ι. Κ. Τζ. Ὕδραν. Ζητηθὲν ἀπεστάλη μετ' ἐπιστολῆς μας. — κ. Ε. Δ. Κ. Θήβας. Ἀποστέλλεται ἐκ νέου. — κ. Π. Σ. Ἀλεξάνδρειαν· Ἀπεστάλησαν καὶ τὰ νεωστὶ ζητηθέντα μετ' ἐπιστολῆς μας.— κ. Β. Α. Μ. Τυβίγκην. Ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — κ. Η. Κ. Βομβάην Ἰνδίας. Τὰ ζητηθέντα πάντα ἀπεστάλησαν.— Καν Ε. Π. Κ)πολιν. Ζητηθὲν ἡμερολόγιον ἀπεστάλη. — Chevalier S. de Z. Hertzorendourg. Ἐλήφθησαν εὐχαριστοῦμεν.— κ. Ν. Ι. Π. Κ)πολιν. Ἀπεστάλησαν καὶ τὰ νεωστὶ ζητηθέντα — κ. Ι. Σ. Α. Σῦρον. Ζητουμένη ἀγγελία δὲν ἐξεδόθη

Digitized by Google

ἔτι, ἔκτακτον φύλλον μας ἀπεστάλη. — κ. Γ. Π. Λιβερπούλ. Ἐλήφθησαν· ζητηθὲν ἀπεστάλη μετ' ἐπιστολῆς μας.— κ. Ι. Κ. Χ. Βῶλον. Ἐλήφθησαν· τὰ ζητηθέντα φύλλα ἀπεστάλησαν ἐγένετο δὲ καὶ ἡ ἀλλαγὴ διευθύνσεως. — κ. Α. Ξ. Ἡράκλειον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν πάντα.— κ. Ν. Δ. Ν. Ταυρίδα. Ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν, ζητηθέντα πάντα ἀπεστάλησαν μετ' ἐπιστολῆς μας, ὑπόλοιπον εἰς τὴν διάθεσίν σας. λεπ. 75. — κ. Σ. Κ. Μ. Ἀργοστόλιον. Ζητηθὲν ἀπεστάλη. — κ. Φ. Α. Οἰκ. Γυμν. Λευκάδα. Ἐλήφθησαν, εὐχαριστοῦμεν, ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.— κ. Α. Ι. Λάρισσαν. Ζητηθὲν ἀπεστάλη.— κ. Ι. Κ. Λονδῖνον. Ἐγένετο ἡ ἀλλαγὴ διευθύνσεως.—κ. Α. Χ. Σύρον. Κυπριακὸν γραμματόσημον ἀπαράδεκτον, ἐπιστρέφεται μετ' ἐπιστολῆς μας. — κ. Π. Γ. Π. Ὀδησσόν. Ἐλήφθησαν, εὐχαριστοῦμεν, ζητηθέντα πάντα ἀπεστάλησαν. —κ. Π. Η. Ι. Ταγανρόκ. Ζητηθέντα ἀπεστάλησαν, ἐπανελήφθη δὲ ἡ περὶ ἀλλαγῆς διευθύνσεως αἴτησις τῇ διευθύνσει τῆς Ἀκροπόλεως. — κ. Θ. Δ. Σμύρνην. Ἀπεστάλησαν ἤδη καὶ τὰ νεωστὶ ζητηθέντα. Π. Τ. δὲν δυνάμεθα δὲ νὰ κάμωμεν μείζονα ἔκπτωσιν, διότι βαίνει ἤδη εἰς τελείαν ἐξάντλησιν.—Ω. Πάτρας. Κάλλιστον ἐγκυκλοπαιδικὸν λεξικὸν εἰκονογραφημένον μάλιστα εἶνε τὸ τοῦ J. Truosset, τοῦ ὁποίου καὶ πλῆρες σῶμα δεδεμένον ὑπάρχει πρὸς πώλησιν κατατεθειμένον τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς Ἑστίας.—*Ἀλκ.* Ἐνταῦθα. Καθ' ὅσον γνωρίζομεν ὄχι. — *Ριζοσπάστῃ*. Ὑπάρχει τις παλαιὰ μετάφρασις. Ὑπὸ τίνος δὲν ἐνθυμούμεθα, οὐδ' ἠδυνήθημεν νὰ ἐξακριβώσωμεν. — κ. Α. Ν. Κ. Σμύρνην. *Τὸ Πανόραμα*, ὁ *Περιπλανώμενος*, *ἡ Τουρκοκρατουμένη Ἑλλάς*, *ὁ Ἐξόριστος*, *ὁ Ὁδοιπόρος*, *ὁ Ἄγνωστος*, *ὁ Μεσσίας*, *ἡ Χαριτίνη*. Ἡ τελευταία ἐρώτησίς σας ὁμοιάζει μὲ αἴνιγμα. Εὕρετε κανένα Οἰδίποδα ἵνα τὸ λύσῃ.

Ο ΡΩΜΗΟΣ ἐφημερὶς

Ποῦ τὴν γράφει ὁ Σουρῆς.

Τεῦχος πανηγυρικὸν
Ἑορτῶν βασιλικῶν.
Λεπτὰ 40 ταχυδρομικῶς

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

4 Νοεμβρίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	531.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	532.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	609.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	513.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	255.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	102.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		522.½

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,260.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	251.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	83.½
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	220.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	151.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	183.—
Ἑταιρία Φωταερίου	» »	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	32 —
	3μην.	31.70
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	126.—
»	3μην.	125.—

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	25.30
Λίρα ὀθωμανικὴ	28.90

Ἐξεδόθη — ΚΩΝΣΤ. Φ. ΣΚΟΚΟΥ — καὶ πωλεῖται

Τὸ ΕΤΗΣΙΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ τοῦ 1889

χρονογραφικόν, φιλολογικὸν καὶ γελοιογραφικόν.

400 πυκναὶ καὶ κομψαὶ σελίδες.—Συνεργάται 60, πάντες σχεδὸν οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς ἐν Ἑλλάδι συγχρόνου φιλολογικῆς καὶ λογοτεχνικῆς κινήσεως.—**Θέματα καὶ διατριβαὶ** 90.—**Εἰκόνες** ὑπὲρ τὰς 70.—**Μουσική**, κλπ.

Τὸ Ἡμερολόγιον θὰ καταστῇ φέτος καὶ κομψότατον **Λεύκωμα** περιέχον καὶ **τὰς προσωπογραφίας πάντων τῶν συνεργατῶν.**

Συνεργάται : Καλλιρρόη Παρρέν, Εἰρήνη Λαχανᾶ, Βιργ. Εὐαγγελίδου, Ἀλ. Ῥαγκαβῆς, Ἐμμ. Ῥοΐδης, Κ. Παπαρρηγόπουλος, Ἀχ. Παράσχος, Ι. Ἰσιδ. Σκυλίσσης, Ν. Γ. Πολίτης, Σπ. Λάμπρος, Δ. Βικέλας, Ἀρ. Προβελέγγιος, Γ. Δροσίνης, Κ. Παλαμᾶς. Γ. Σουρῆς, Ἀρ. Κουρτίδης, Δ. Κόκκος, Ἀνδρ. Λασκαράτος, Κλέων Ῥαγκαβῆς, Χ. Ἄννινος, Δημ. Κορομηλᾶς, Ἀνδρ. Καρκαβίτσας, Ἰ. Δαμβέργης, Ἰω. Καμπούρογλους, Δ. Καμπούρογλους, Σπ. Μηλιαράκης, Ἰω. Φραγκιᾶς, Π. Συνοδινός, Π. Κανελλίδης, κλπ. κλπ.

Τιμᾶται ἐν Ἀθήναις φρ. *τριῶν*, *χρυσόδετον* φρ. *τεσσάρων*
Ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις καὶ τῷ Ἐξωτερικῷ φρ. 3 ½ καὶ χρυσόδετον φρ. 4 ½.
καὶ ἀποστέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρομικῶν τελῶν εἰς πάντα ἐμβάζοντα τὸ ἀντίτιμον «*Πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς Ἑστίας.*»

Digitized by Google

ΤΑ ΠΛΕΙΣΤΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΦΥΛΛΑ ΤΗΣ ΑΛΛΟΔΑΠΗΣ

ΕΚΔΙΔΟΥΣΙ ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΠΑΡΑΜΟΝΑΣ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

ΕΚΤΑΚΤΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΑ ΤΕΥΧΗ

ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΣΤΗΝ ΤΑΥΤΗΝ ΣΥΝΗΘΕΙΑΝ

ΕΙΣΑΓΟΥΣΑ ΠΑΡ' ΗΜΙΝ ΠΡΩΤΗ

Η ΕΣΤΙΑ

ΑΡΧΕΤΑΙ ΕΚΔΙΔΟΥΣΑ ΑΠΟ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ ΤΟΥΤΟΥ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗΝ ΕΠΕΤΗΡΙΔΑ

ΗΤΟΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΛΕΥΚΩΜΑ ΕΚ 50 ΣΕΛΙΔΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΝ

ΕΙΚΟΝΑΣ ΠΟΛΛΑΣ ΤΕΛΕΙΩΣ ΕΞΕΙΡΓΑΣΜΕΝΑΣ

ΑΥΤΟΓΡΑΦΑ ΚΑΙ ΠΑΝΟΜΟΙΟΤΥΠΑ

ΥΛΗΝ ΠΟΙΚΙΛΩΤΑΤΗΝ ΠΕΖΗΝ ΚΑΙ ΕΜΜΕΤΡΟΝ

ΚΑΙ ΠΡΟΧΕΙΡΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1889

Η ΕΠΕΤΗΡΙΣ ΕΚΔΟΘΗΣΕΤΑΙ ΤΑΣ ΠΑΡΑΜΟΝΑΣ

ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

ΙΝΑ ΔΕ ΚΑΤΑΣΤΗι ΠΡΟΣΙΤΗ ΕΙΣ ΠΑΝΤΑΣ

Η ΤΙΜΗ ΑΥΤΗΣ ΟΡΙΖΕΤΑΙ ΕΛΑΧΙΣΤΗ

1 ΔΡΑΧΜΗ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ—1 ΧΡ. ΦΡ. ΕΝ ΤΗι ΑΛΛΟΔΑΠΗι

ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΑΓΓΕΛΙΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΔΗΜΟΣΙΕΥΘΗΣΕΤΑΙ ΠΡΟΣΕΧΩΣ

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1888—1788.

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 702 — 13 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1888 ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς ΕΣΤΙΑΣ : Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 672

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΛΓΙΝΕΙΩΝ ΜΑΡΜΑΡΩΝ, ὑπὸ Ἀντωνίου Μηλιαράκη.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ, Μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ, μετάφρασις Χ. Α.

ΤΑ ΝΕΑ ΟΠΛΑ ΚΑΙ ΑΙ ΕΝ ΤΑΙΣ ΜΑΧΑΙΣ ΑΠΩΛΕΙΑΙ.

ΥΓΙΕΙΝΗ. ΑΙ ΑΣΘΕΝΕΙΑΙ ΤΟΥ ΦΘΙΝΟΠΩΡΟΥ, ὑπὸ Θ. Χ. Φλωρᾶ.

ΡΩΣΣΙΚΟΙ ΜΥΘΟΙ, κατὰ τὸν Τολστόη.

ΑΙΣΜΑΤΙΑ, ὑπὸ Ἀριστομ. Προβελεγίου.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ

Σπουδαιοτάτου ἔργου τὴν ἔκδοσιν ἀγγέλλει τὸ ἐνταῦθα ἀρτισύστατον ἐκδοτικὸν Κατάστημα Μπὰρτ καὶ Χίρστ, τὴν ἔκδοσιν ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ. Τὸ ἔργον τοῦτο θέλει καταρτισθῆ τῇ συμπράξει 86 λογίων καὶ ἐπιμελείᾳ τοῦ κ. Ν. Γ. Πολίτου, μετὰ πολυαρίθμων εἰκόνων, σχημάτων καὶ πινάκων. Τὸ δὲ ὅλον θ' ἀποτελεσθῇ ἐξ 150 τοὐλάχιστον τευχῶν ἐκ δύο τυπογραφικῶν φύλλων μεγάλου 8ου. Ἕκαστον τεῦχος, πλὴν τῶν ἐν τῷ κειμένῳ ἀναγκαίων σχημάτων καὶ εἰκόνων, θὰ ἔχῃ καὶ ἕνα ἢ πλείονας πίνακας ἐν παραρτήματι. Τὸ πρῶτον τεῦχος θὰ ἐκδοθῇ κατὰ ἰανουάριον 1889, τὰ δ' ἑπόμενα τακτικῶς τὴν 1, 10 καὶ 20 ἑκάστου μηνός. Τιμὴ ἑκάστου τεύχους διὰ τοὺς ἐν Ἑλλάδι συνδρομητὰς ΛΕΠΤΑ 90. Ὁ μέχρι τῆς ἐκδόσεως τοῦ 10του τεύχους ΠΡΟΠΛΗΡΩΝΩΝ ΔΡΑΧΜΑΣ 80 ΜΟΝΟΝ ΛΑΜΒΑΝΕΙ ΟΛΟΝ ΤΟ ΕΡΓΟΝ, μὴ ὑποβαλλόμενος εἰς οὐδεμίαν πρόσθετον καταβολὴν καὶ ἂν ὁ ἀριθμὸς τῶν φυλλαδίων ὑπερβῇ τὰ προϋπολογισθέντα. Ὁμοίως δύναται νὰ λάβῃ τὸ ἔργον ἀντὶ ΔΡΑΧΜΩΝ 90 ὁ προπληρώνων δρ. 30 μὲν μέχρι τῆς ἐκδόσεως τοῦ 10του τεύχους, ἑτέρας 30 μέχρι τῆς ἐκδόσεως τοῦ 20τοῦ καὶ ἑτέρας 30 μέχρι τοῦ 35του τεύχους. Οἱ καταβαλόντες ἐκπροθέσμως τὰς δόσεις ταύτας θὰ ὑπαχθῶσιν εἰς τὴν τάξιν τῶν ἁπλῶν συνδρομητῶν, ὑπολογιζομένης ἀπέναντι τῶν καταβολῶν αὐτῶν τῆς τιμῆς ἑκάστου τεύχους πρὸς λεπτὰ 90. Ἐκ τῶν κατὰ τεῦχος λαμβανόντων τὸ ἔργον οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ὑποχρεοῦνται νὰ προκαταβάλλωσι τὸ ἀντίτιμον δέκα τευχῶν. Διὰ τοὺς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ συνδρομητὰς αἱ ἀνωτέρω τιμαὶ ἐννοοῦνται εἰς χρυσόν. Οὐδεμία αἴτησις πρὸς ἐγγραφὴν συνδρομητῶν ἐκτελεῖται, ἂν μὴ συναποσταλῇ καὶ τὸ ἀντίτιμον τῆς συνδρομῆς.

Ἀντὶ πάσης συστάσεως τοῦ χρησιμωτάτου, ἀληθῶς εἰπεῖν ἀπαραιτήτου τούτου ἔργου, ὅπερ ὑπὸ ὅρους τοσοῦτον συμφέροντας ἐκδίδεται καὶ φέρει εἰς ἐγγύησιν τῆς ἐπιτυχίας αὐτοῦ ἐν τῷ πίνακι τῶν συντακτῶν τὰ ὀνόματα πάντων τῶν διακρινομένων παρ' ἡμῖν ἐν ταῖς ἐπιστήμαις καὶ τῇ δημοσιογραφίᾳ, ἀναγράφομεν ἐκ τῆς δημοσιευθείσης μεγάλης ἀγγελίας τὰ ἑξῆς:

«ΤΑ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΑ ΛΕΞΙΚΑ, παρέχοντα πρόχειρον λύσιν τῶν ἀποριῶν, πληροῦσιν ἀναμφιλέκτως μίαν τῶν πρωτίστων ἀναγκῶν παντὸς πεπολιτισμένου ἀνθρώπου. Ἡ τεραστία τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν τεχνῶν ἀνάπτυξις, ὁ ἀμύθητος πλοῦτος τῶν γνώσεων, ὁ διὰ μακρῶν αἰώνων ἀποτεθησαυρισμένος, καθιστῶσιν ἐν τῷ σημερινῷ κόσμῳ ἀδύνατον τὴν μόρφωσιν ἀνδρῶν, οἷος ὁ τῶν ἀρχαίων μαθητικώτατος Ἐρατοσθένης ὁ Βῆτα, κατεχόντων τα δευτερεῖα ἐν παντὶ κλάδῳ ἀνθρωπίνης μαθήσεως. Ἐν τῷ ἀχανεῖ πεδίῳ τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης ἕκαστος ἔχει χρείαν βοηθήματος, δι' οὗ νὰ προσπορίζηται μὲν εὐχερῶς στοιχειώδεις γνώσεις τῶν ἔξω τοῦ οἰκείου αὐτῷ κύκλου κειμένων, νὰ καθοδηγῆται δὲ καὶ εἰς ἀκριβεστέραν καὶ τελειοτέραν ἔρευναν αὐτῶν. Τούτων ἕνεκα ἐν τοῖς ἄλλοις ἔθνεσι κατὰ τὰς τελευταίας μάλιστα δεκαετηρίδας ἐπολλαπλασιάσθησαν τὰ ἐγκυκλοπαιδικὰ λεξικά, καὶ τοσοῦτον ἀσπαστὰ κατέστησαν, ὥστε τινὰ τούτων ἐκδίδονται εἰς πολλὰς μυριάδας ἀντιτύπων· διότι ἀπεδείχθησαν χρησιμώτατα οὐ μόνον εἰς τοὺς εἰδικῶς περὶ τὰς ἐπιστήμας ἀσχολουμένους, ἀλλὰ καὶ εἰς πάντα ἐγγράμματον ἄνθρωπον. Στρατιωτικοὶ καὶ ναυτικοί, καλλιτέχναι, ἔμποροι καὶ βιομήχανοι, ἐκ τῶν τοιούτων λεξικῶν, τὰ ὁποῖα **ἀναπληροῦσιν ὁλόκληρον βιβλιοθήκην** ἀρύονται εὐχερῶς πᾶσαν γνῶσιν, σχέσιν ἔχουσαν πρὸς τὸ ἔργον των, καὶ ἐν αὐτοῖς εὑρίσκουσιν ἀσφαλῆ λύσιν πάσης ἀπορίας.

Ἂν δὲ τοσοῦτον πρόδηλος ἀποδεικνύεται **ἡ χρησιμότης τῶν ἐγκυκλοπαιδικῶν λεξικῶν** ἐν ἔθνεσι, παρ' οἷς τὴν ἔλλειψιν αὐτῶν δύνανται ἐν μέρει ν' ἀναπληρώσωσι τὰ συνήθη λεξικά, πολλῷ μείζων εἶναι αὕτη παρ' ἡμῖν, στερουμένοις λεξικῶν τῆς ὁμιλουμένης καὶ τῆς γραφομένης γλώσσης. Τὰ ἐν χρήσει λεξικὰ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, περιλαμβάνοντα μόνον τὰς ἐν τοῖς ἀρχαίοις κειμένοις ὑπαρχούσας λέξεις, ἀποκλείουσιν ὡς εἰκὸς πάσας τὰς δημιουργηθείσας ἐν νεωτέροις χρόνοις πρὸς δήλωσιν ἐπιστημῶν, τεχνῶν, ἰδεῶν ἀγνώστων εἰς τοὺς παλαιούς, καὶ πάσας τὰς νεωτέρας σημασίας ἀρχαίων λέξεων. Οὕτω δὲ οὐ μόνον ἐλλείπουσιν ἐκ τῶν λεξικῶν τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς λέξεις τοῦ καθ' ἡμέραν βίου κοινόταται, οἷον ταχυδρομεῖον, τηλέφωνον, ἀερόστατον, ἄλγεβρα, φωτογραφία κλπ. ἀλλὰ ματαίως θ' ἀνεζήτει τις ἐν τούτοις καὶ αὐτὰ τὰ ὀνόματα σπουδαιοτάτων κλάδων τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν τεχνῶν, καὶ τοὺς συνηθεστάτους τῶν νεωτέρων ἐπιστημονικῶν ὅρων, οἷον χημεία, γεωλογία, παλαιοντολογία, στατιστική, τηλεγραφική, τυπογραφικὴ τέχνη κλπ. Ἕνεκα δὲ τούτου ἑλληνικὸν ἐγκυκλοπαιδικὸν λεξικὸν ἀποβαίνει

Digitized by Google

ἀπαραίτητον συμπλήρωμα πάντων τῶν λεξικῶν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης.

Ἀναλαβόντες τὴν ἔκδοσιν τοιούτου ἐγκυκλοπαιδικοῦ λεξικοῦ, συναισθανόμεθα πληρέστατα τὸ μέγεθος καὶ τὰς δυσχερείας τοῦ ἔργου· πεποίθαμεν ὅμως, συναρωγοὺς καὶ συνεργάτας ἔχοντες κρατίστους εἰδικοὺς ἄνδρας, ὅτι θὰ δυνηθῶμεν νὰ ὑπερνικήσωμεν ταύτας καὶ ν' ἀνταποκριθῶμεν πρὸς τὰς εὐλόγους ἀξιώσεις τοῦ δημοσίου. Τὰ ἐν τέλει τῆς παρούσης ἀγγελίας δημοσιευόμενα ὀνόματα τῶν συντακτῶν, ὧν οἱ πλεῖστοι ἐπιφανῆ κατέχουσι θέσιν ἐν τοῖς γράμμασι καὶ ταῖς ἐπιστήμαις, παρέχουσιν ἐγγύησιν ἀσφαλῆ ὅτι τὸ ἀναγγελλόμενον ἔργον θὰ συνενοῖ τὰς τρεῖς πρωτίστως πρὸς εὐδοκίμησιν ἐγκυκλοπαιδικοῦ λεξικοῦ ἀπαιτουμένας ἀρετάς,

ἀκρίβειαν, σαφήνειαν καὶ συντομίαν.

Πλὴν δὲ τούτου ἀναγκαῖον ἐκρίθη τὸ ἀναγγελλόμενον λεξικὸν νὰ διακρίνηται τῶν ὁμοίων εὐρωπαϊκῶν διὰ τὸν κατ' ἐξοχὴν **ἐθνικὸν τύπον** αὐτοῦ. Ἔργον ἐκδιδόμενον ἐν Ἑλλάδι καὶ χάριν τοῦ ἑλληνικοῦ δημοσίου ὑπὸ Ἑλλήνων συντασσόμενον, εὔλογον εἶναι νὰ διατρίβῃ κατὰ προτίμησιν μετὰ πλείονος ἐπιμελείας καὶ ἀγάπης περὶ τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τοὺς Ἕλληνας θέματα καὶ καθόλου περὶ τὰ ἐνδιαφέροντα ἰδιαίτατα τούτους. Ὅθεν ἐκ τῶν ἑβδομηκοντάκις ἢ ὀγδοηκοντάκις χιλίων ἄρθρων τοῦ λεξικοῦ τῶν περὶ παντοίων ζητημάτων τῶν γραμμάτων, τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν τεχνῶν πραγματευομένων, ἐκτενέστερα καὶ πληρέστερα θὰ εἶναι τὰ ἀναγόμενα εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν γεωγραφίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν, εἰς τὸν βίον καὶ τὴν θρησκείαν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, εἰς τὰ ἑλληνικὰ γράμματα καὶ τὴν ἑλληνικὴν ἀρχαιολογίαν. Οὕτω δὲ τὸ ἑλληνικὸν ἐγκυκλοπαιδικὸν λεξικὸν θὰ καταστῇ μοναδικὸν καὶ ἀναγκαιότατον βοήθημα καθόλου μὲν παντὸς φιλαρχαίου, ἰδίᾳ δὲ τῶν περὶ τὴν κλασσικὴν παίδευσιν διατριβόντων.

καθηγητῶν, διδασκάλων, φοιτητῶν καὶ μαθητῶν.

Ἐπίσης ὁ προσήκων θὰ γείνῃ ἐν τῷ λεξικῷ λόγος περὶ θεμάτων ἀναγομένων εἰς τὴν μεσαιωνικὴν καὶ τὴν νεωτέραν ἑλληνικὴν ἱστορίαν καὶ φιλολογίαν, εἰς τὴν βυζαντιακὴν τέχνην καὶ τὰς βυζαντιακὰς ἀρχαιότητας καὶ εἰς τὴν ἑλληνικὴν καθόλου λαογραφίαν, ἅτινα ὡς ὀλιγώτερον ἐνδιαφέροντα τοὺς ξένους ἢ παντελῶς ἐλλείπουσιν ἐκ τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐγκυκλοπαιδικῶν λεξικῶν ἢ ἀτελέστατα ἐξετάζονται ἐν αὐτοῖς. »

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται καὶ ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς ΕΣΤΙΑΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἡ ἐν Στοκχόλμῃ τῆς Σουηδίας ἐκδιδομένη ἐφημερὶς Post-och Inrikes Tidningar, ἐπίσημον δημοσιογραφικὸν ὄργανον, δημοσιεύει μακρὰν ἀνάλυσιν τοῦ ὑπὸ τῆς **Ἑστίας** ἐκδοθέντος ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ, οὗ ἐξαίρει τὴν καλλιτεχνικὴν σύνθεσιν καὶ τὸν πλοῦτον ἐν τοῖς περιεχομένοις, παραλαμβάνει δ' ἐξ αὐτοῦ ἀνατυποῦσα τὰ ποιήματα τῶν σουηδῶν ποιητῶν κ. κ. Σάνδερ, Σνόϊλσκυ, Σέντερβαλλ καὶ Ρύδβεργ.

— Τὰ ἐν τῇ Καλλιτεχνικῇ Ἐκθέσει τοῦ Μονάχου πωληθέντα ἐν ὅλῳ ἔργα ἀποτελοῦσι τὸ ποσὸν 1,050,000 μάρκων. Αὐτὴ δὲ ἡ ἔκθεσις μεθ' ὅλας τὰς δαπάνας, ὑφ' ὧν ἐπεβαρύνθη κατέλιπε κέρδος καθαρὸν 100,000 μάρκων. Τὰ δύο ταῦτα εἶνε εὐγλωττότατα μαρτύρια ἐπιτυχίας.

— Τῶν ἀπομνημονευμάτων τοῦ δουκὸς Ἐρνέστου Β' τοῦ Κοβούργου ἐξεδόθη καὶ ὁ δεύτερος τόμος. Ὁ τόμος οὗτος περιέχει λίαν ἐνδιαφερούσας ἱστορικὰς σελίδας περὶ τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου, τοῦ Ναπολέοντος Γ' κλπ.

— Ὁ ἐστεμμένος ἄγγλος ποιητὴς λόρδος Τέννυσον, ὁ λαμβάνων τιμητικὴν ἐπιχορήγησιν 250 λιρῶν παρὰ τῆς Βασιλίσσης, ἐπεράτωσεν ἄρτι νέον αὐτοῦ δρᾶμα, τοῦ ὁποίου τὸ πρωτεῦον γυναικεῖον πρόσωπον θὰ ὑποκριθῇ ἡ ἐν Ἀγγλίᾳ νῦν διατρίβουσα διάσημος ἐπὶ τέχνῃ καὶ κάλλει ἀμερικανὶς ἠθοποιὸς Μέρυ Ἄνδερσον.

— Εἰς τὸ αὐτοκρατορικὸν Κολλέγιον τοῦ Πεκίνου προσετέθη ἕδρα Γερμανικῆς Γλώσσης.

— Τὸ νεώτατον μυθιστόρημα τοῦ Ζολᾶ, τὸ περίκλητον Ὄνειρον πρόκειται νὰ ληφθῇ ὡς ὑπόθεσις μελοδράματος, οὗ τὴν μουσικὴν θὰ γράψῃ νεαρὸς παρισινὸς μελοποιὸς ὁ Βρουνῶ.

— Τῇ ἐπινεύσει καὶ συμπράξει τῆς χήρας αὐτοκρατείρας τῆς Γερμανίας Βικτωρίας ἐξεδόθη κατ' αὐτὰς ἐν Ἀγγλίᾳ βιογραφία τοῦ θανόντος αὐτοκράτορος. Τίτλος τοῦ συγγράμματος εἶνε: Φρειδερῖκος Γ'. ὡς διάδοχος τοῦ θρόνου καὶ ὡς αὐτοκράτωρ, ὑπὸ Rennell Rodd. Τὸ ἔργον θὰ ἐκδοθῇ ταὐτοχρόνως καὶ γερμανιστί.

— Τὴν 22 Ὀκτωβρίου ἐπέτειον τῆς γεννήσεως τοῦ Λὶστ ἐγένετο εἰς Βαϊμὰρ ἡ ἐναρκτήριος συνεδρίασις τοῦ Ἱδρύματος Λίστ. Τὸ ἵδρυμα τοῦτο συνεστάθη ὑπὸ τῆς πριγκιπίσσης Μαρίας Χοενλόε, ἥτις εἰσέφερεν 80 χιλ. μάρκων. Σκοπὸς αὐτοῦ εἶνε ἡ ὑποστήριξις νέων μουσικῶν στερουμένων τὰ πρὸς ἐκπαίδευσιν ἢ γερόντων μὴ δυναμένων πλέον νὰ ἐργασθῶσι. Τὸ Ἵδρυμα ἑδρεύει ἐν αὐτῷ τῷ οἴκῳ ἐν ᾧ κατῴκει ζῶν ὁ Λίστ, ὅπου ὑπάρχει καὶ τὸ Μουσεῖον Λίστ, περὶ οὗ ἄλλοτε ἐγράφη ἐν τῇ **Ἑστίᾳ**.

— Εἰς βιβλιάριον ἐκδοθήσονται ἀνέκδοτα τοῦ στρατιωτικοῦ βίου ἅτινα ἐν χειρογράφῳ εἶχε καταλίπῃ θανὼν ὁ ἀμερικανὸς στρατηγὸς Γράντ.

— Τὸ πρῶτον ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἰταλικοῦ θεάτρου καὶ δὴ ἐν Ῥώμῃ παρεστάθη μετὰ μεγίστης ἐπιτυχίας ἐσχάτως « Ὁ Ὀρφεὺς » τὸ θαυμάσιον μελόδραμα τοῦ Γλούκ.

— Τὸ σχέδιον τοῦ ἀκαταπονήτου Λαμουρὲ περὶ ἱδρύσεως μικροῦ θεάτρου ἔν τινι τῶν παρισινῶν περιχώρων πρὸς εἰδικὴν παράστασιν ἔργων τοῦ Βάγνερ μέλλει νὰ πραγματοποιηθῇ. Ἡ ἔναρξις τοῦ θεάτρου θὰ γίνῃ διὰ παραστάσεως μερῶν τοῦ Πάρσιφαλ, ὅστις καὶ ἐπὶ τούτῳ μεταφράζεται νῦν γαλλιστί. Ὁ Πάρσιφαλ ὡς γνωστὸν εἰς οὐδὲν θέατρον ἄλλο ἐκτὸς τοῦ ἐν Βαϋρούτ παρεστάθη ἔτι, μόνον δὲ μέρη ἐκτελοῦνται ἐν συναυλίαις.

— Τῇ 2/14 Νοεμβρίου ἐνεκαινίσθη ἐν Παρισίοις τὸ νέον Ἰνστιτοῦτον τοῦ Παστέρ.

— Τὸ ἰατροσυνέδριον τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν ὑπουργείου τῆς Ῥωσσίας μελετᾷ τὸ σχέδιον περὶ ἱδρύσεως εἰδικῆς ἰατρικῆς σχολῆς διὰ τὰς γυναῖκας.

— Ἐν Μάϊνιγγεν τῆς Γερμανίας κατηρτίσθη πρωτοτυπωτάτη συλλογὴ περιλαμβάνουσα ἐφημερίδας δημοσιευσάσας ἄρθρα ἢ ποιήματα ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου ἢ εἰδικὰ φυλλάδια δημοσιευθέντα. Ἡ ὅλη συλλογὴ περιλαμβάνει 250 τοιαῦτα εἰς 54 διαφόρους γλώσσας γεγραμμένα. Μεταξὺ τούτων περιλαμβάνονται ἥτε ἀρχαία καὶ ἡ νέα Ἑλληνική. Πλεῖσται δὲ γλῶσσαι καὶ διάλεκτοι τῆς Ἀσίας, τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἀμερικῆς καταριθμοῦνται. Τὴν συλλογὴν ταύτην ἥτις ἐκτίθεται εἰς θέαν τοῦ κοινοῦ κατήρτισεν ὁ αὐλάρχης τοῦ δουκὸς τοῦ Μάϊνιγγεν εἰς πενταπλοῦν ἀπέστειλε δὲ ἀνὰ μίαν ἔτι εἰς τὸν νῦν αὐτοκράτορα τῆς Γερμανίας, εἰς τὴν μεγάλην δούκισσαν τοῦ Βάδεν, εἰς τὸν Μόλτκε καὶ εἰς τὸν Βίσμαρκ. Ὁ αὐτοκράτωρ τὴν ἰδικήν του κατέθηκεν ὅπως φυλάσσηται ἐν τῇ Βασιλικῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Βερολίνου.

— Τὸ νέον δρᾶμα τοῦ Ἀλφόνσου Δωδὲ ὅπερ θὰ παρασταθῇ ἐν τῷ Gymnase ἐξ οὐδενὸς τῶν μυθιστορημάτων αὐτοῦ ἐλήφθη καθ' ὁλοκληρίαν, ἀλλὰ σχετίζεται πρός τι ἐπεισόδιον τοῦ τελευταίου αὐτοῦ ἔργου τοῦ Ἀθανάτου.

— Ὁ περίφημος δραματικὸς θίασος τοῦ Μάϊνιγγεν ὅστις θεωρεῖται ὁ ἄριστος τῆς Γερμανίας ἐν τῇ ἐκτελέσει κλασσικῶν ἔργων θὰ δώσῃ σειρὰν παραστάσεων κατὰ τὸ προσεχὲς ἔαρ ἐν Κοπεγχάγῃ καὶ ἐν Στοκχόλμῃ.

— Σύγχρονος Φάουστ εἶνε ὁ τίτλος κωμικωτάτης παρῳδίας τοῦ ἔργου τοῦ Γκαῖτε, ἥτις τέρπει νῦν τὸ κοινὸν τοῦ Λονδίνου.

— Ἡ θεολογικὴ σχολὴ τοῦ ἐν Γκίσεν Πανεπιστημίου ἀνεκήρυξεν ἐπίτιμον διδάκτορα τὸν πρίγκιπα Βίσμαρκ.

— Περὶ τῆς γιγαντιαίας προόδου τοῦ τύπου ἐν Β. Ἀμερικῇ μαρτυροῦσιν αἱ ἑξῆς σημειώσεις: ἐν ἔτει 1800 ἐξεδίδοντο 200 ἐφημερίδες. Τῷ 1840, 850· τῷ 1850 ἀνῆλθον εἰς 2526. Εἶτα τῷ 1860 φθάνουσιν εἰς τὸν ἀριθμὸν 4051· τῷ 1870, 5871, καὶ τῷ 1880, 11314. Ἡ δὲ ὁλικὴ κατὰ φύλλον ἔκδοσις τῷ μὲν 1850 ἦτο 5 142 117 ἀντιτύπων· τῷ δὲ 1860: 13 663 409, τῷ 1870: 20 824 475. καὶ τῷ 1880: 31 779 686.

Digitized by Google

— Ο νέος συνθέτης, μετὰ τὸν Σοῦμανν, Λάσσεν καὶ ἄλλους, ὁ Μὰξ Ζέγκερ ἐμελοποίησε τὸν Φάουστ τοῦ Γκαῖτε ἐν τῷ γερμανικῷ πρωτοτύπῳ.

— Ἐν τῷ παλαιῷ θεάτρῳ Ἀθηνῶν ἤρξατο προχθὲς τῶν παραστάσεων αὐτοῦ ὁ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Ταβουλάρη δραματικὸς θίασος Μένανδρος διὰ τῆς Μερόπης τοῦ κ. Δ. Βερναρδάκη. Ὑπὸ τοῦ θιάσου τούτου ἐκτὸς ἄλλων ἔργων θὰ παρασταθῶσι καί τινα τῶν εἰς τὸ δραματικὸν διαγώνισμα ὑποβληθέντων, ὅπως μετὰ τὴν κρίσιν τῆς ἀγωνοδίκου ἐπιτροπῆς ἐπέλθη ἐπ' αὐτῶν καὶ ἡ κρίσις τοῦ πολλοῦ κοινοῦ.

— Τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Λυσάνδρου Γ. Χ. Κώνστα μεταφρασθείσης μυθιστορίας τοῦ Ρ. Χάμερλιγγ ΑΣΠΑΣΙΑΣ ἐξεδόθησαν τὸ Β' καὶ Γ' τεῦχος. Τὸ ἔργον τυποῦται μετὰ περισσῆς πολυτελείας ἐν Λειψίᾳ καὶ εὑρίσκεται ἐνταῦθα ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ Κ. Βίλμπεργ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 11 Νοεμβρίου.

Ἡ Βουλὴ ἐξακολουθεῖ τὰς ἐργασίας της. Εἰς τὸν κ. Τρικούπην, ἀγορεύσαντα διὰ μακρῶν κατὰ τὴν ὑποβολὴν τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἀπήντησε διὰ τριημέρου ἀγορεύσεως ὁ κ. Δηλιγιάννης. Κατὰ τὸν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ὑποβληθέντα προϋπολογισμὸν τοῦ 1889 τὰ μὲν ἔσοδα τοῦ Κράτους ἀνέρχονται εἰς 96,449,453 δρ. τὰ δὲ ἔξοδα εἰς 96,410,337.

— Ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Ἑσπερίαν ὁ Μέγας δοὺξ Σέργιος μετὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ, παραστὰς ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας τῆς Ρωσσίας κατὰ τὰς ἑορτὰς τῆς 25ετηρίδος. Ὁ Μέγας δοὺξ Παῦλος παραμένει ἐνταῦθα παρὰ τῇ μνηστῇ του.

— Ἐγένοντο ἐν Πειραιεῖ προχθὲς αἱ ἕνεκα τοῦ καιροῦ κατ' ἐπανάληψιν ἀναβληθεῖσαι λεμβοδρομίαι, παρούσης τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας, τῶν ἐν τέλει καὶ πλήθους συρρεύσαντος ἐξ Ἀθηνῶν. Εἰς ἀμφοτέρους τοὺς δρόμους ὧν μετέσχον λέμβοι ἐκ πολεμικῶν πλοίων ἑλληνικῶν, γαλλικῶν καὶ Ρωσσικῶν, νικήτριαι ἀνεδείχθησαν αἱ ἑλληνικαὶ λέμβοι. Τὴν ἑσπέραν μετὰ τὰς λεμβοδρομίας ἐφωταγωγήθη λαμπρῶς ὁ λιμὴν τοῦ Πειραιῶς.

— Ἐπανῆλθεν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἡ τριμελὴς ἔκτακτος πρεσβεία ἡ ἐπιδοῦσα τὸν ἑλληνικὸν μεγαλόσταυρον εἰς τὸν Σουλτάνον.

— Ἡ Αὐτοκράτειρα τῆς Αὐστρίας ἀνέβαλε τὴν ἐκ Κερκύρας ἀναχώρησιν αὐτῆς.

— Πρόεδρος τοῦ Νομαρχιακοῦ Συμβουλίου Ἀθηνῶν ἐξελέγη παμψηφεὶ ὁ κ. Μ. Μελᾶς.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Ἀ. Ξ. Ἡράκλειον. Ἀπεστάλησαν καὶ τὰ νεωστὶ ζητηθέντα. — κ. Π. Μ. Μ. Σουλινᾶν. Ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν, ζητηθέντα πάντα ἀπεστάλησαν. — κ. Γ. Κ. Λ. Ρουχτσούκιον. Ἀπεστάλησαν ἀπὸ τῆς π. ἑβδομάδος, ὑπόλοιπον εἰς τὴν διάθεσίν σας δρ. 1,15. — κ. Δ. Μ. Β. Βραΐλαν. Ἅπαντα θὰ σταλῶσιν ὁμοῦ μὲ τὰ ὅσονούπω ἐκδοθησόμενα δύο τελευταῖα πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ὅλου ἔργου. — κ. Ι. Κ. Φιλιππούπολιν. Ζητηθέντα ἀπεστάλησαν, ὑπόλοιπον εἰς τὴν διάθεσίν σας φρ. 4,60, περὶ Δ. Π. οὐδὲν γινώσκομεν. — κ. Ν. Σ. Δ. Μάντσεστερ. Ἐγένετο ἡ ἀλλαγὴ διευθύνσεως. — κ. Κ. Π. Γ. Τάντα Αἴγυπτον. Ἔχει καλῶς. — κ. Π. Γρ. Ἀλεξάνδρειαν. Κατάλογος Ἐκθέσεως ἀπεστάλη, ἡ Μ. Βουτμ. δὲν εὑρέθη. — κ. Σ. Δ. Γυμν. Σύρον. Θὰ φροντίσωμεν. Δείγματα χάρτου ἀποστέλλονται. — κ. Ι. Δ. Γ. Λευκάδα. Κάλυμμα Πιν. παρεδόθη τῷ κ. Δ. Σ., Π. Τ. Ἐφημερίδος καὶ Ἡμερ. Σχ. ἀπεστάλησαν, ὑπόλοιπον εἰς τὴν διάθεσίν σας δρ. 1,50. — κ. Ι. Σ. Δ. Κέρκυραν. Σειρὰ ἀπεστάλη πλὴν δύο δελτίων ἐξηντλημένων ἀτυχῶς. — Αἰδ. Ἀρχιμ. Γρ. Γ. Βουδαπέστην. Ἐλήφθησαν, εὐχαριστοῦμεν. Π.Τ. καὶ Κατάλογος Ἐκθέσεως ἀπεστάλησαν. Ἡ μὲν ἱστορία Λ. ἐξακολουθεῖ ἐκδιδομένη καὶ ὑπολείπονται τρία φυλλάδια πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ Β'. τόμου, ἐπίκειται δ' ἡ ἔκδοσις τοῦ Γ'. τόμου τῆς τοῦ Πολὺζ. — κ. Π. Χ. Γαλάζιον. Ἀπεστάλησαν καὶ τὰ νεωστὶ ζητηθέντα μετ' ἐπιστολῆς μας. — κ. Σ. Γ. Bielitz. Ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν· ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. Τὴν περὶ ἐγκυκλοπαιδικοῦ λεξικοῦ γνώμην ἡμῶν ἐκθέτομεν ἐν τῷ ἀνὰ χεῖρας φύλλῳ τοῦ δελτίου· ἄλλως δὲ καὶ μόνα τὰ ὀνόματα τῶν συντακτῶν καὶ τοῦ διευθυντοῦ τῆς συντάξεως παρέχουσιν ἐγγύησιν ἐπαρκῆ περὶ τῆς εὐδοκιμήσεως αὐτοῦ· διὰ τὰ λοιπὰ ἔχετε ἐπιστολήν μας. — Κα Μ. Π. Πάτρας. Αὐτὸ εἶνε ζήτημα τὸ ὁποῖον δὲν ἠμποροῦμεν ἀπολύτως νὰ λύσωμεν, ἀλλ' ἂν θέλετε ν' ἀκολουθήσετε τὸν συρμόν, προτιμήσατε καρφίδα χρυσῆν παριστῶσαν κεφαλὴν λέοντος μετ' ἀδαμαντίνων ὀφθαλμῶν. Εἶνε τὸ νεώτατον κόσμημα, ὅπερ φέρουσι πᾶσαι αἱ καμψευόμεναι παρισιναί. — Φιλομούσῳ. Ὁ Γεώργιος Βιζὲ ἐγεννήθη ἐν Παρισίοις τὸ 1835 καὶ ἀπέθανε τὸ 1875. Ἐκτὸς τῆς Κάρμεν ἔργον αὐτοῦ δημοφιλὲς κατέστη καὶ ὁ Ἁλιεὺς Μαργαριτῶν. — κ. κ. Σ. Β. Βραΐλαν. καὶ Κ. Μ. Χανία. Ἀπεστάλησαν καὶ τὰ νεωστὶ ζητηθέντα μετ' ἐπιστολῆς μας. — κ. Π. Σ. Ἀλεξάνδρειαν. Ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν, τεύχη Σουρῆ ἀπεστάλησαν. — κ. Γ. Κ. Ὀδυσσόν. Ἀπεστέλλοντο ταχυδρομικῶς μόνον μέχρι δέκα· πλέον τοῦ ἀριθμοῦ τούτου διὰ φορτωτικῆς· λυπούμεθα διὰ τὴν βραδύτητα, ἣν ἂν προεγινώσκομεν θ' ἀπεφεύγομεν διὰ ταχυδρομικῆς ἀποστολῆς. — Ἀγγελία Ἐγκ.Λεξ., Μέθ. Γαλλ. καὶ κατάλογος ἐκθέσεως ἀπεστάλησαν. Γ'.τόμος Χημείας δὲν ἐξεδόθη ἔτι. — κ. κ. Κ. Γ. Κ. καὶ Ι. Κ. Δ. Γέϊσκ. Ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — κ. Κ. Μ. Χανιά. Ἀπεστάλησαν πάντα μετ' ἐπιστολῆς μας. — κ. Ἀδ. Δ. Κ)πολιν. Παρεδόθησαν τῷ κ. Π. Σχ. — κ. Ι. Κ. Λονδῖνον. Ἀπεστάλη. — κ. Μ*. Περιεργότερα ἔτι καὶ ἀληθῆ. Περί τινος Ἄγγλου ναυάρχου ἐν ἀποστρατείᾳ ἀναφέρεται ὅτι ᾠκοδόμησεν οἰκίαν απαράλλακτον τὸ σχῆμα πρὸς πλοῖον. Ὁ ἰδιότροπος οὗτος ἔζη ἐν αὐτῷ τηρῶν θρησκευτικῶς ὅλας τὰς συνηθείας τοῦ ναυτικοῦ βίου· γηραιὸς ναύτης ἐν μεγάλῃ στολῇ ὑπηρέτει αὐτόν· ὑπῆρχον δ' ἐν τῷ παραδόξῳ ἐκείνῳ κτιρίῳ τηλεβόλα ἐπὶ τῶν ὑποστατῶν αὐτῶν, κλίναι κρεμασταί, θαλαμίσκοι καθαροὶ ὡς οἱ τῶν πλοίων, ὑπόγειον ἐσχηματισμένον εἰς κύτος, ἐξώστης εἰς σχῆμα γεφύρας πλοίου κτλ. — κ. Ἀλ.Μ.Πορτ-Σαΐδ. Ἀπὸ σήμερον θὰ σᾶς στέλλωμεν τὰ φύλλα κατὰ τὴν διεύθυνσίν σας. Σημειώσατε ποῖα φύλλα σᾶς καθυστεροῦνται ὅπως τ' ἀποστείλωμεν.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

11 Νοεμβρίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως			Τρέχουσα Τιμή
Τῶν 170,000,000 τῶν	5 %	Δρ. ν.	509.$^1/_2$
» 120,000,000 »	5	» »	514.—
» 60,000,000 »	6	» »	594.—
» 26,000,000 »	6	» »	509.—
» 10,000,000 »	6	» »	254.—
» 6,000,000 »	6	Δρ. παλ.	100.$^1/_2$
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.			522.—

Πιστωτικὰ Καταστήματα.

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

Ἐθν. Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δ. ν.	4,255.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	245.—
Τράπεζα Βιομηχαν. Πίστεως	» »	83.—
Προν. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	218.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	15.2$^1/_2$
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	430.—
Ἑταιρία Φωταερίου	» »	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως.		31.85
	3μην.	31.55
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν Ὄψεως		125.$^1/_2$
»	3μην.	124.$^1/_4$

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	25.15
Λίρα ὀθωμανική	28.70

Digitized by Google

Δ΄ ΟΛΥΜΠΙΑΣ 1888

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΚΘΕΤΩΝ

ΕΓΚΡΙΣΕΙ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡΑΧΜΗΣ

Ὑπὸ τοῦ βιβλιοπωλείου τῆς *Ἑστίας* κατηρτίσθη καὶ ἐξεδόθη ὁ κατάλογος οὗτος ἐκ σελίδων 152 μετὰ παραρτήματος παντοειδῶν γνωστοποιήσεων ἐκ σελίδων 48. Ὁ κατάλογος ἔχει προσέτι ἀκριβὲς σχεδιαγράφημα τῆς ἐκθέσεως καὶ περιβάλλεται ὑπὸ καλλιτεχνικωτάτου καλύμματος. *Ταχυδρομικῶς ἀποστέλλεται ἀντὶ δρ.* 1,25.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΩΤΑΤΟΝ ΕΝΘΥΜΗΜΑ

ΤΗΣ ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΔΟΣ

ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΕΙΝΕ ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΝ ΤΕΥΧΟΣ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ„

Πωλεῖται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

Ἐν Ἑλλάδι δρ. 3. — Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. χρ. 3.

ΥΠΟΛΕΙΠΟΝΤΑΙ ΟΛΙΓΑ ΑΝΤΙΤΥΠΑ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΙ

ΤΗΣ ΠΡΙΓΚΙΠΙΣΣΗΣ ΣΟΦΙΑΣ

ΜΝΗΣΤΗΣ ΤΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛ. ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ„

ΕΥΘΗΝΟΤΑΤΗ ΠΑΣΩΝ

ΓΕΝΟΜΕΝΗ ΕΝ ΓΕΡΜΑΝΙᾼ

Εἰς μέγα σχῆμα δρ. 1, εἰς μικρὸν λεπτ. 50.

Προπληρωνόμεναι ἀποστέλλονται ταχυδρομικῶς ἐπὶ τῇ αὐτῇ τιμῇ.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΕΜΠΕΙΡΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

ΣΥΝΤΑΧΘΕΝΤΑ ΥΠΟ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Μ. ΒΙΖΥΗΝΟΥ

ὑφηγητοῦ τῆς Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῷ ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ.

Πρὸς χρῆσιν τῶν Γυμνασίων καὶ Διδασκαλείων.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡ. 2.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΩΛΗΣΙΣ ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΩι ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ ΕΠΕΤΗΡΙΣ

ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΛΕΥΚΩΜΑ ΕΚ 50 ΠΕΡΙΠΟΥ ΣΕΛΙΔΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΝ ΕΙΚΟΝΑΣ ΕΝ ΓΕΡΜΑΝΙᾼ ΚΑΙ ΓΑΛΛΙᾼ ΦΙΛΟΤΕΧΝΗΘΕΙΣΑΣ,

ΑΥΤΟΓΡΑΦΑ, ΠΑΝΟΜΟΙΟΤΥΠΑ, ΑΡΘΡΙΔΙΑ, ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ, ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΚΛΠ.

ΚΑΙ ΠΡΟΧΕΙΡΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ **1889**

ΕΚΔΟΘΗΣΕΤΑΙ ΤΑΣ ΠΑΡΑΜΟΝΑΣ

ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

ΤΙΜΑΤΑΙ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΔΡΑΧ. 1. — ΕΝ ΤΗ ΑΛΛΟΔΑΠΗ ΦΡ. ΧΡ. 1.

Τύποις Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ ἐν Ἀθήναις.

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 621. — 20 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1888. ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς ΕΣΤΙΑΣ : Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 673

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΛΓΙΝΕΙΩΝ ΜΑΡΜΑΡΩΝ, ὑπὸ **Ἀντωνίου Μηλιαράκη.**
ΕΙΔΥΛΛΙΟΝ, κατὰ τὴν H. Greville.
Η ΣΠΑΘΗ ΤΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ.
Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ, Μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ, μετάφρασις Χ. Α.
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΝ ΠΑΣΤΕΡ.
Η ΕΥΡΩΣΤΙΑ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ.
Η ΚΑΡΜΕΝ ΣΥΛΒΑ ΣΤΕΦΑΝΟΥΜΕΝΗ.
ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ.
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΠΑΡΟΡΑΜΑ: Ὁ ἀριθμὸς τοῦ προηγουμένου Δελτίου τῆς Ἑστίας ἐσημειώθη 702 ἐνῷ ἔπρεπε νὰ εἶνε 620.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Αἱ δανικαὶ ἐφημερίδες ἀναγράφουσι μετὰ θερμῶν ἐπαίνων τὴν ἔκδοσιν τοῦ Πανηγυρικοῦ Τεύχους τῆς Ἑστίας, ἐξαίρουσαι τὴν λαμπρότητα αὐτοῦ, ἀνατυποῦσι δὲ τὰ ἐν αὐτῷ τὸ πρῶτον δημοσιευθέντα αὐτόγραφα ποιήματα τῶν διακεκριμένων δανῶν ποιητῶν Δράχμανν καὶ Σμίθ.

— Ἐν τῇ Ny Illustrerad Tidning, μεγάλῳ εἰκονογραφημένῳ φύλλῳ τῆς Στοκχόλμης ἀναδημοσιεύεται ἐκ τοῦ Πανηγυρικοῦ Τεύχους τῆς Ἑστίας ἡ καλλιτεχνικὴ εἰκὼν τῆς Βασιλίσσης Ὄλγας, ὑπ' αὐτὴν δὲ τὸ ποίημα τοῦ κ. Δροσίνη: Βασίλισσά μου, σουηδιστὶ μεταφρασθὲν ἐμμέτρως ὑπὸ τοῦ σουηδοῦ ποιητοῦ κ. Σάνδερ.

— Ἐν τῷ ἐγκρίτῳ περιοδικῷ τῆς Λειψίας «Die Gesellschaft» ὁ καθηγητὴς κ. Αὔγ. Βόλτζ δημοσιεύει βιβλιογραφίαν περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ πρίγκιπος τοῦ Σάξεν Μάϊνιγγεν φιλοπονηθείσης μεταφράσεως τοῦ Φιέσκου ἧς ἐξαίρει τὴν φιλολογικὴν ἀξίαν, καὶ περὶ ἄλλων σχετικῶν πρὸς τὴν νεοελληνικὴν φιλολογίαν βιβλίων.

— Ὁ πρίγκηψ τοῦ Σάξεν Μάϊνιγγεν φιλοτεχνεῖ νῦν μετάφρασιν τῆς Αἰμιλίας Γαλόττη, δράματος τοῦ Λέσσιγγ.

— Δύο τῶν διασημοτέρων συγχρόνων Γάλλων ζωγράφων, ὁ Ἀλφρέδος Στίβενς καὶ ὁ Gervex παρασκευάζουσι, χάριν τῆς Ἐκθέσεως, μέγα πανόραμα, ἀναπαριστῶν τὰ σημαντικώτερα γεγονότα καὶ τὰς κυριωτέρας προσωπικότητας τοῦ λήγοντος αἰῶνος.

— Οἱ διευθυνταὶ τῆς Grand opera τῶν Παρισίων συνεβλήθησαν μετὰ τῆς Πάτης ὅπως ψάλλη καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς παγκοσμίου ἐκθέσεως ἀπὸ σκηνῆς τοῦ θεάτρου τούτου. Τὸ πρῶτον ἡ διάσημος ἀοιδὸς θὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ κοινοῦ ἐν τῷ μελοδράματι τοῦ Γκουνῶ Ῥωμαῖος καὶ Ἰουλιέττα.

— Ἐπὶ τῇ συμπληρώσει πεντηκονταετίας, ἀφ' ἧς τὸ πρῶτον παρεστάθη ὁ **Ῥουὺ Βλάς**, τὸ δραματικὸν ἀριστοτέχνημα τοῦ Βίκτωρος Οὐγκὼ ἀνεβιβάσθη τὴν 8 Νοεμβρίου, ἀπὸ σκηνῆς τοῦ θεάτρου τῆς Γαλλικῆς Κωμῳδίας, ἐν μέσῳ συρροῆς πυκνοτάτης.

— Ἀπεβίωσεν ἐν Μονάχῳ ὁ πατὴρ τῆς αὐτοκρατείρας τῆς Αὐστρίας δοὺξ Μαξιμιλιανός, ὅστις διεκρίθη καὶ ἐν τῇ φιλολογίᾳ δημοσιεύσας πολλὰ ἔργα ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Phantasus. Μεταξὺ ἄλλων ὁ δοὺξ μετέφρασεν καὶ τὴν Λουκρητίαν Βοργία τοῦ Οὐγκὼ μεθ' οὗ συνεδέετο προσωπικῶς καὶ πρὸς τὸν ὁποῖον ἔτρεφε μέγαν θαυμασμόν. Ὁ πενθερὸς τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Αὐστρίας ἦτο καὶ τακτικὸς συνεργάτης τοῦ ἐν Μονάχῳ ἐκδιδομένου γελοιογραφικοῦ περιοδικοῦ Fliegende Blätter (Πτερόεντα Φύλλα), οἱ συντάκται τοῦ ὁποίου ἰδιαιτέρως ἀνεζήτουν τὰς εὐφυεῖς γελοιογραφίας τοῦ δουκὸς Μάξ. Ὁ οἶκος τοῦ δουκὸς Μαξιμιλιανοῦ ἦτον κοινὸν καὶ φιλόξενον ἐντευκτήριον τῶν λογίων καὶ καλλιτεχνῶν, πρὸς οὓς ὁ μουσοτραφὴς πρίγκηψ ἐπεδαψίλευε παντοειδεῖς χάριτας καὶ φιλοφρονήσεις.

— Ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις θὰ ὑποβάλῃ εἰς τὴν Βουλὴν νομοσχέδιον, ἐγκαθιστῶν τὸ ἑνιαῖον τῆς ὥρας καθ' ἅπασαν τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν Ἀλγερίαν. Ὡς μέσος ὅρος τῆς ἑνιαίας ὥρας, λαβούσης τὸ ὄνομα «ἐθνικὴ ὥρα», ἐλήφθη ὁ χρόνος τοῦ μεσημβρινοῦ τῶν Παρισίων.

— Καὶ ἡ ἐν Βιέννῃ ἐπὶ τῷ Ἰωβιλαίῳ τοῦ αὐτοκράτορος γενομένη Βιομηχανικὴ Ἔκθεσις ἀπέφερε περίσσευμα 140 χιλ. φιορινίων.

— Τὸ ἐν Παρισίοις θέατρον Vaudeville εἰσέπραξεν ἐκ τῆς κωμῳδίας «Les surprises du divorce», παρασταθείσης 160 φοράς, 80 0 χιλιάδας φράγκων.

— Ἀπέθανεν ἐν Βιέννῃ ὁ διάσημος ἰατρὸς καὶ καθηγητὴς τοῦ ἐκεῖ Πανεπιστημίου Βάμβεργερ.

— Λόγος πολὺς γίνεται ἐν τοῖς ἐπιστημονικοῖς κύκλοις τῆς Αὐστρίας περὶ εὑρέσεως μυστηριώδους τινὸς φυτοῦ ἔχοντος τὴν ἰδιότητα νὰ προαγγέλλῃ τὰς ἀτμοσφαιρικὰς μεταβολὰς καὶ τοὺς σεισμούς.

— Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Κίνας ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ μορφωθῇ ἐπιστημονικῶς, ἀνέθηκε δὲ εἰς τὸν διευθυντὴν τοῦ ἐν Πεκίνῳ Εὐρωπαϊκοῦ Κολλεγίου τὴν φροντίδα νὰ καταρτίσῃ κατάλληλον πρόγραμμα σπουδῶν.

— Συνέστη ἄρτι μετεωρολογικὸς σταθμὸς ἐν Ὀδησσῷ εἰδικὴν μέριμναν ἔχων νὰ μεταβιβάζῃ εἰς πάντας τοὺς ἐμπορικοὺς λιμένας δελτίον περὶ τῶν προσδοκωμένων ἀτμοσφαιρικῶν μεταβολῶν ἐν τῷ Εὐξείνῳ.

— Ὁ λόρδος Φέρσεϋ ἀπέστειλε διὰ τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ εἰς τὸ Νομισματικὸν Μουσεῖον ὁλόκληρον τὴν σειρὰν τῶν ἀργυρῶν καὶ χαλκῶν νομισματοσήμων τῶν κοπέντων ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς πεντηκονταετηρίδος τῆς βασιλίσσης Βικτωρίας.

— Τὴν ἑσπέραν τῆς παρελθούσης τετάρτης ὁ κ. Ι. Ι. Σκυλίσσης ἀνέγνωσεν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Συλλόγου Παρνασσοῦ ἔμμετρον μετάφρασιν εἰς ἰαμβικοὺς στίχους τοῦ Κωνείου, κωμῳδίας τοῦ Αἰμιλίου Ὠζιέ, ἧς ἡ σκηνὴ ὑπόκειται ἐν ταῖς ἀρχαίαις Ἀθήναις.

— Ὑπὸ τὸν τίτλον Νομικὴ Βιβλιοθήκη δύο ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν ἐντριβεστάτων νομικῶν οἱ κ. κ. Γ. Φιλάρετος καὶ Ε. Λυκούδης ἀγγέλλουσι τὴν ἔκδοσιν σειρᾶς τομιδίων εὐώνων, περιεχόντων τοὺς χρησιμωτέρους τῶν ἐν ἰσχύϊ νόμων. Σκοπὸς τῆς τοιαύτης ἐκδόσεως εἶνε ἡ εὐκολωτέρα διάδοσις τῆς γνώσεως τῶν ἐν ἰσχύϊ νόμων. Πρὸς τοῦτο θὰ ἐκδοθῶσιν οὗτοι μετὰ εἰσαγωγῆς ἐν ἀρχῇ, σχολίων κατ' ἄρθρα ἢ κατὰ κεφάλαια, καὶ εὑρετηρίου ἀλφαβητικοῦ ἐν τέλει. Ὡς πρῶτον τομίδιον τῆς βιβλιοθήκης ταύτης ἐκδοθήσεται τὸ Σύνταγμα ὑπὸ Γ. Φιλαρέτου· εἶτα δὲ οἱ Ἐκλογικοὶ θεσμοὶ τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ Ε. Λυκούδη. Τὴν ἔκδοσιν ἀνέλαβον τὰ Καταστήματα Α. Κωνσταντινίδου.

Digitized by Google

— Ἡ ἀγωνόδικος ἐπιτροπὴ τοῦ δραματικοῦ ἀγῶνος τῶν Ὀλυμπίων ἡτοίμασεν ἤδη τὴν ἔκθεσιν αὐτῆς ἐπὶ τῶν ὑποβληθέντων 24 ἔργων. Εἰσηγητὴς ταύτης εἶνε ὁ κ. Ι. Καμπούρογλους.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Κατὰ τὸν μῆνα σεπτέμβριον εἰσήχθησαν εἰς τὸ Ἐθνικὸν Μουσεῖον: α') Κεφαλὴ Σατύρου μαρμαρίνη, φυσικοῦ μεγέθους ἀποκεκομμένη ὄπισθεν, εὑρεθεῖσα ἐν Τράλλεσι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. β') Δύο ἐνώτια χρυσᾶ ἀπολήγοντα εἰς κεφαλὰς λεόντων, κατασχεθέντα ἐν Λαμίᾳ. γ') 4 λήκυθοι εὑρεθεῖσαι ἐν Ἐρετρίᾳ. δ') 77 ἀρχαῖα νομίσματα πόλεων Μικρᾶς Ἀσίας, ὧν τὰ 6 ἀργυρᾶ τὰ δὲ λοιπὰ χαλκᾶ.

— Ἡ ἀνασκαφὴ τοῦ χώρου τοῦ μεταξὺ τοῦ Παρθενῶνος καὶ τοῦ νοτίου τῆς Ἀκροπόλεως τείχους ἐπερατώθη. Προχωρεῖ δὲ νῦν ἡ σκαφὴ πρὸς δυσμὰς εἰς τὸ μέρος ἔνθα τὸ ἱερὸν τῆς Βραυρωνείας Ἀρτέμιδος. Εὕρημα ἄξιον λόγου μόνον κεφαλὴ πωρίνη φυσικοῦ μεγέθους ἀνδρὸς πωγωνοφόρου.

— Αἱ ἐντὸς τοῦ Μουσείου τῆς Ἀκροπόλεως ἀνασκαφαὶ ἐπερατώθησαν. Ἐν αὐταῖς εὑρέθησαν μικρά τινα εὑρήματα. Σπουδαιότατον ὅμως ἀποτέλεσμα τῶν ἀνασκαφῶν τούτων ὑπῆρξεν ἡ ἀποκάλυψις μέρους τοῦ κυκλωπείου τείχους τῆς Ἀκροπόλεως.

— Ἐν ταῖς ἐν Τανάγρᾳ ἀνασκαφαῖς εὑρέθησαν ἀγαλμάτια καὶ ἀγγεῖα ἐκ τῶν συνήθων, ἀνεκαλύφθησαν δὲ καὶ 9 ἐνεπίγραφοι νεκρικαὶ στῆλαι.

— Ἐν Μυκήναις ἐκαθαρίσθησαν 10 τάφοι, ὧν οἱ 5 ἦσαν πολὺ μικροὶ καὶ κατ' ἀκολουθίαν πολὺ πτωχοί. Ἐν τοῖς λοιποῖς εὑρέθησαν πήλινα ἀγγεῖα, πήλινα εἰδώλια, χαλκοῦν μαχαίριον, χρυσοῦς δακτύλιος, λίθοι ἐγγεγλυμμένοι, αἰχμαὶ δοράτων καὶ βελῶν, χαλκᾶ ἀγγεῖα κλπ.

— Ἐν Ἀκραιφνίῳ, ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Πτώου Ἀπόλλωνος ὅπου ἐγίνοντο ἀνασκαφαὶ ἐν ὀνόματι τῆς γαλλικῆς σχολῆς ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Holleaux ἀνεκαλύφθη περιφερὲς οἰκοδόμημα ὅπερ εἶνε πιθανῶς ἡ ὑπὸ Πλουτάρχου μνημονευομένη Θόλος τοῦ Ἀπόλλωνος.

— Ἡ ἐπιτροπή, ἡ ἐντολῇ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν ἐνεργήσασα τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἐν Δελφοῖς ἰδιοκτήτων οἰκιῶν, αἵτινες θέλουσι κατεδαφισθῇ, ὅπως ἐνεργηθῶσιν ἀνασκαφαὶ ἀρχαιολογικαί, κατήρτισεν ἤδη τὴν ἔκθεσιν αὐτῆς, ἣν προσεχῶς ὑποβάλλει εἰς τὸ ὑπουργεῖον. Ἐν τῇ ἐκθέσει ταύτῃ ἀναφέρεται ἡ ἀξία ἑκάστης τῶν οἰκιῶν τοῦ χωρίου κατὰ τὴν ἐκτίμησιν τῆς ἐπιτροπῆς. Ἐν ὅλῳ αἱ εἰς τοὺς ἰδιοκτήτας τῶν κατεδαφιζομένων οἰκιῶν καταβληθησόμεναι ἀποζημιώσεις κατὰ τὰς ἐκτιμήσεις τῆς ἐπιτροπῆς δὲν θέλουσιν ὑπερβῇ τὰς 60,000 δραχμῶν. Τὰς ἀποζημιώσεις ταύτας θέλουσιν ἀποτίσει ἥ τε γαλλικὴ καὶ ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνησις.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἑλληνικὴ Βιβλιοθήκη 16. Τὸ ᾆσμα τῶν Χριστουγέννων, διήγημα Καρόλου Δίκενς, μετάφρασις Π. Πανᾶ. Ἐν Ἀθήναις. Μπὰρτ καὶ Χὶρστ ἐκδόται, ὁδὸς Πανεπιστημίου 53. 16ον σ. 96. (Τιμ. λπτ. 60).

Λεξικὸν ἁπάντων τῶν ῥημάτων τῆς ἀττικῆς πεζογραφικῆς διαλέκτου περιέχον καὶ τύπους ἐξ Ἀττικῶν ἐπιγραφῶν, τὴν ἐτυμολογίαν ἑκάστου ῥήματος καὶ ποικίλας κριτικὰς καὶ γραμματικὰς παρατηρήσεις, ὑπὸ Γεωργίου Δ. Ζηκίδου. Ἐκδότης Ἀνέστης Κωνσταντινίδης. Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων Ἀν. Κωνσταντινίδου. 1888 4ον σ. λϛ' καὶ 704. Τιμᾶται ἄδετον φρ. 10, χαρτόδετον φρ. 11, χρυσόδετον φρ. 12,50.

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Διπλωματία ἐν Ἑλλάδι, ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Καποδιστρίου μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Μελέτη πολιτικὴ καὶ ἱστορικὴ Χαριλάου Δ. Μελετοπούλου. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ Τυπογραφείου Π. Δ. Σακελλαρίου, 1888. 8ον σ. 135.

Μιχαὴλ Γαλανοῦ **Κοινωνικαὶ Μελέται** περὶ ἔρωτος, γάμου καὶ οἰκογενειακοῦ βίου. Μελέτη πρώτη: περὶ ἔρωτος. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ Τυπογραφείου Κολλαράκη καὶ Τριανταφύλλου. 1888. 8ον σ. 62. Τιμ. Δρ. 1.

Ἡ ἀνάπτυξις τῆς γραφῆς, ἤτοι ἱστορικὴ ἀνέλιξις τῆς τέχνης τοῦ γράφειν καὶ ἰδίως τῆς ἑλληνικῆς γραφῆς ὑπὸ τελειωτικὴν ἔποψιν, ὑπὸ Κυριακοῦ Θ. Ζάμπα ἀποφοίτου τῶν Ζαριφείων καὶ φ. φ. Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῶν προγραμμάτων. 1888. 12ον σ. 79. Τιμ. δρ. 1 ἐν τῷ Ἐσωτερικῷ, φρ. χρ. 1 ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 18 Νοεμβρίου.

Ἐξακολουθεῖ ἐν τῇ Βουλῇ ἡ συζήτησις ἐπὶ τοῦ οἰκονομικοῦ ζητήματος, ἐφ' οὗ μετὰ τὸν κ. Δηλιγιάννην ἠγόρευσεν ὑπὲρ τῶν μέτρων τῆς Κυβερνήσεως ὁ κ. Α. Σιμόπουλος.

—Ἡ ἐκλογὴ Ζακύνθου ἐπεκυρώθη προχθὲς μετὰ μικρὰν συζήτησιν περὶ ἐνηλικιότητος τοῦ ἐκλεχθέντος βουλευτοῦ κ. Ἀργασάρη Λομβάρδου.

—Ἐν τῇ συνεδριάσει τῆς τρίτης ὁ κ. Πρωθυπουργὸς κατέθηκε διάφορα νομοσχέδια, ἐν οἷς καὶ τὰ ἀφορῶντα τὰς συμβάσεις τῶν μετατραπέντων δανείων τῶν 20,000,000, τῶν 10,000,000, τῶν 9,000,000, καὶ τῶν 26,000,000 καὶ καὶ τοῦ ἐξοφλουμένου δανείου τῶν 9,000,000. Τὴν ὑποβολὴν τῶν νομοσχεδίων τούτων συνώδευσεν ὁ κ. Τρικούπης διὰ μακρᾶς εἰσαγωγῆς.

—Ὁ Γερμανικὸς στόλος ἐκ τεσσάρων σκαφῶν ὑπὸ τὸν ἀντιναύαρχον Χόλμανν κατέπλευσεν εἰς Κέρκυραν.

—Παραδίδεται λίαν προσεχῶς εἰς κοινὴν χρῆσιν ἡ ἀπὸ Πατρῶν εἰς Ἀχαΐαν γραμμὴ τοῦ Σιδηροδρόμου Πελοποννήσου.

—Πανταχοῦ, ὁπόθεν διῆλθεν ὁ μεγάτιμος κ. Κ. Ζάππας, ἔτυχεν ἐγκαρδίου δεξιώσεως τιμώσης καὶ αὐτόν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἑλληνικὸν λαόν, ὅστις ἀπέδειξεν, ὅτι γινώσκει δεόντως νὰ τιμᾷ καὶ γεραίρῃ τοὺς ἐθνικοὺς εὐεργέτας. Ἐν Θεσσαλίᾳ ὅμως ἰδιαιτέρως ὁ ὑπὲρ τοῦ κ. Ζάππα ἐνθουσιασμὸς ἐξήχθη εἰς τὸ κατακόρυφον. Ἔχομεν ὑπ' ὄψιν ἡμῶν τὸ ἀπὸ τῆς 11ης ἱσταμένου φύλλον τῆς ἐν Καρδίτσῃ ἐκδιδομένης «Θεσσαλιώτιδος», ἐν ᾧ λεπτομερῶς περιγράφονται τὰ τῆς ἐκεῖθεν διελεύσεως τοῦ γεραροῦ ἀνδρός, ὅστις χωρὶς κἂν νὰ ἐξέλθῃ τῆς σιδηροδρομικῆς ἁμάξης, ἔλαβε ζωηρὰ δείγματα τοῦ σεβασμοῦ καὶ ὑπολήψεως τῶν κατοίκων, ἀθρόων συρρευσάντων ἐν τῷ σιδηροδρομικῷ σταθμῷ.

ΡΩΜΗΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΜΕ ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΟΛΟΓΙΟΝ

Ἐκδοθήσεται προσεχῶς ὅλον ἔμμετρον καὶ εἰκονογραφημένον εἰς κομψὸν τεῦχος ἐκ δύο τυπογραφικῶν φύλλων.

Θὰ τιμᾶται 50 λεπτ. ἐν τῷ Ἐσωτερικῷ καὶ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ λεπτ. 60.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Α. Κ. Π. Λεμησσὸν Κύπρου. Π. Τ. ἀπεστάλησαν ἀπὸ τῆς π. ἑβδομάδος ταχυδρομικῶς. Ἀτυχῶς ὁ κ. Α. Κ. καίτοι κατ' ἀρχὰς παρέλαβε παραγγελίαν σας, μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐπέστρεψεν ἡμῖν ταύτην, οὗτος δ' εἶναι ὁ λόγος τῆς βραδύτητος· λοιπὰ παραγγελίας σας παρεδόθησαν καὶ πάλιν κ. Α. Κ. προχθές. — κ. Ε. Γ. Σ. Δυρράχιον. Ἀπεστάλησαν πάντα τὰ ζητηθέντα ἐκ νέου, ἐκ τῶν δύο σημειουμέ-

Digitized by Google

νων ὁμολογιῶν τοῦ Πατρ. Δανείου οὐδεμία ἔχει κληρωθῆ. — κ. Γ. Π. Χ. Ἰθάκην. Ἀθην. Νύκτες καὶ Τ. Ρωμηοῦ ἀπεστάλησαν μετ' ἐπιστολῆς μας. — κ. Ν. Ι. Π. Κ)πολιν. Ζητηθὲν φύλλον Ρωμηοῦ ἀπεστάλη. — κ. Γ. Ι. Λ. Ἀδριανούπολιν. Ἐνεγράψαμεν τὸν κ. Κ. Δ. ἀποστείλαντες αὐτῷ ὁλόκληρον τὴν σειράν, ἀπεστείλαμεν δὲ καὶ ὑμῖν πάντα τὰ ζητηθέντα μετ' ἐπιστολῆς μας· εὐχαριστοῦμεν διὰ θερμὴν ὑποστήριξιν.—κ. Ι. Κ. Λονδῖνον. Π. Τ. καὶ ζητηθὲν φύλλον ἀπεστάλησαν, τὸ ἀντίτιμον αὐτοῦ δύνασθε ν' ἀποστείλητε διὰ γραμματοσήμου ἀγγλικοῦ. —κ. Α. Χρ. Πράδιον. Ζητηθέντα πάντα ἀπεστάλησαν μετ' ἐπιστολῆς μας.—κ. Α. Αχ. Κάϊρον. Ἐλήφθησαν καὶ ἐνεγράφητε, ἀπεστάλη δ' ὑμῖν ἡ σειρὰ ἀπὸ τέλους Ἰουνίου μετ' ἐπιστολῆς μας. — κ. Π. Β. Ροστ.6. Ἐλήφθησαν, εὐχαριστοῦμεν, ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. Λεξικὸν Βυζαντίου τιμᾶται δεδεμ. 35 φρ. χρ. ἄδετον 28, Ἱστορία Τρικούπη ἀποστέλλεται τὴν αὐτὴν ἑβδομάδα. — κ. Γ. Β. Σεβαστούπολιν. Ἀπεστάλησαν καὶ τὰ νεωστὶ ζητηθέντα. — κ. Ι. Μ. Δ. Μάντσεστερ. Ἐλήφθησαν, εὐχαριστοῦμεν. Ἡμερολόγιον Γυμνασίου σταλήσεται ἅμα τῇ ἐκδόσει του. — κ. Κ. Λ. Χαλκίδα. Ζητηθὲν ἀπεστάλη.— Δραματικὸν Σύλλογον Κέρκυραν Π. Τ. καὶ ζητηθέντα φύλλα ἀπεστάλησαν. — κ. Π. Φ. Σαράντα Ἐκκλησιαῖς. Ἐλήφθησαν, συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας· ζητούμενα ἀποστέλλονται μετ' ἐπιστολῆς μας.— κ. Δ. Μ. Ναύπλιον. Τὰ δύο καθυστερήσαντα φυλλάδια τῆς Καλλιτ. Πιναχ. ἔρχονται ὁμοῦ ὅσονούπω. — κ. Στ. Γ. Bielitz. Ἔχετε ἐπιστολήν μας. — κ. Δ. Φ. Κωνσταντινούπολιν. Δὲν νομίζετε ὅτι εἶναι πολὺ ἐκφραστικώτερον τὸ δημῶδες :

Καρδιὰ μὲ δεκοχτὼ κλειδιά, γιατ' εἶσαι σφαλισμένη,
Καὶ δὲν ἀνοίγεις νὰ χαρῇς τὴ νιότη σου καϋμένη;
— Καὶ πῶς ν' ἀνοίξω νὰ χαρῶ ποῦ τὰ κλειδιὰ ἐχαθῆκαν,
Τὰ χέρια ὁποῦ τὰ βάσταιναν 'ς τὸν Ἅδη ἐκαταιβῆκαν.

κ. Α. Β. Βερολῖνον. Εὑρίσκεται εἰς Κέρκυραν. — κ. Ν. Β. Τρίκκαλα. Ἐλήφθησαν, εὐχαριστοῦμεν. — κ. Α. Ντ. Παλαιοκατούναν. Ζητηθέντα πάντα ἀπεστάλησαν. — κ. Π. Τ. Π. Ὀδησσόν. Ἀπεστάλησαν ἀμφότεραι αἱ παραγγελίαι σας, εὐχαριστοῦμεν. — κ. Ν. Α. Τένεδον. Π. Τ. ἀπεστάλη πρὸ μηνός, ἀποστέλλεται δὲ καὶ πάλιν. — κ. Ε. Κ. Μαϊκώπ. Ρωσσίαν. Ἐλήφθησαν, εὐχαριστοῦμεν. Ζητηθέντα πάντα ἀπεστάλησαν, ἔκδοσις Καλλιτεχ. Πιναχ. ἀποπερατοῦται ὅσονούπω. — κ. Π. Χ. Βραΐλαν. Ἔχετε ἐπιστολήν μας. — κ. Κ. Γ. Κ. Malorossiscaja Ρωσσίαν. Τὸ μὲν ἡμερολόγιον Σκ. ἀποστέλλεται σήμερον, τὸ δὲ ἀττικὸν ἅμα τῇ ἐκδόσει του· ἀνταποκριτὴς τῆς «Ἑστίας» ἐν Ροστοβίῳ ὁ κ. Δ. Πρινόπουλος. — Ριζοσπάστη. Δυστυχῶς δὲν ἔχομεν τὴν δύναμιν νὰ σᾶς εὐχαριστήσωμεν. Ἐφροντίσαμεν νὰ μάθωμεν καὶ ἴσως προσεχῶς δυνηθῶμεν νὰ σᾶς εἴπωμέν τι ἀσφαλῶς. — **Αθ...** Συστηματική τις ὄχι. Ὑποδείξατε τίνα συγγραφέα θέλετε διὰ νὰ σᾶς συστήσωμεν ἔκδοσιν ὁποίαν ζητεῖτε—ἂν ὑπάρχῃ. — κ. Δ. Β. Παρισίους. Ἀπεστάλησαν ζητηθέντα· θὰ φροντίσωμεν νὰ εὕρωμεν ἔντυπον ἢ νὰ ἀντιγράψωμεν τὸ ζητηθὲν ἄρθρον. Ἀκόμη δὲν κατωρθώσαμεν νὰ σᾶς γράψωμεν! — κ. Κ. Μ. Βερολῖνον. Προσεχῶς θὰ γράψωμεν· χαίρομεν διὰ τὰ ἀναγγελλόμενα εὐχάριστα. — Νεαρῷ φίλῳ. Ὁ Σαίξπηρ ἐνυμφεύθη ἐν ἡλικίᾳ 18 ἐτῶν. Ἴσως διὰ τοῦτο ἔγραψε τραγῳδίας. Μιμηθῆτέ τον λοιπόν!

ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΕΜΠΕΙΡΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

ΣΥΝΤΑΧΘΕΝΤΑ ΥΠΟ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Μ. ΒΙΖΥΗΝΟΥ

ὑφηγητοῦ τῆς Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῷ ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ.

Πρὸς χρῆσιν τῶν Γυμνασίων καὶ Διδασκαλείων.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡ. 2.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΩΛΗΣΙΣ ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΩι ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

18 Νοεμβρίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως			*Τρέχουσα Τιμή*
Τῶν 170,000,000	τῶν 5 %	Δρ. ν.	513.—
» 120,000,000	» 5	» »	513.—
» 60,000,000	» 6	» »	593.—
» 26,000,000	» 6	» »	509.—
» 10,000,000	» 6	» »	254.—
» 6,000,000	» 6	Δρ. παλ.	99.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.			519.—
Πιστωτικὰ Καταστήματα.			
ΕΤΑΙΡΙΑΙ			
Ἐθν. Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος		Δ. ν.	4,175.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα		» »	244.—
Τράπεζα Βιομηχαν. Πίστεως		» »	83.50
Προν. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.		» »	208.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου		» »	154.50
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς		» »	428.—
Ἑταιρία Φωταερίου		» »	
Συναλλάγματα			
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως.			31.40
		3μην.	31.20
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν Ὄψεως			124.—
»		3μην.	122.3/4
Νομίσματα			
Εἰκοσάφραγκον			24.91
Λίρα ὀθωμανική			28.65

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΩΤΑΤΟΝ ΕΝΘΥΜΗΜΑ

ΤΗΣ ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΔΟΣ

ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΕΙΝΕ ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΝ ΤΕΥΧΟΣ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,,

Πωλεῖται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

Ἐν Ἑλλάδι δρ. 3. — Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. χρ. 3.

ΥΠΟΛΕΙΠΟΝΤΑΙ ΟΛΙΓΑ ΑΝΤΙΤΥΠΑ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΙ

ΤΗΣ ΠΡΙΓΚΙΠΙΣΣΗΣ ΣΟΦΙΑΣ

ΜΝΗΣΤΗΣ ΤΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛ. ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ.

ΕΥΘΗΝΟΤΑΤΗ ΠΑΣΩΝ

ΓΕΝΟΜΕΝΗ ΕΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑι

Εἰς μέγα σχῆμα δρ. 1, εἰς μικρὸν λεπτ. 50.

Προπληρωνόμεναι ἀποστέλλονται ταχυδρομικῶς ἐπὶ τῇ αὐτῇ τιμῇ.

Digitized by Google

ΕΞΕΔΟΘΗ

ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΤΡΙΚΟΥΠΗ

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΝΕΑ ΕΠΙΔΙΟΡΘΩΘΕΙΣΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΘΕΙΣΑ

ΥΠΟ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ ΠΡΟ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΤΟΥ

ΕΚΔΟΤΗΣ Π. ΑΣΛΑΝΗΣ

ΤΕΣΣΑΡΕΣ ΟΓΚΩΔΕΙΣ ΤΟΜΟΙ ΕΙΣ ΜΕΓΑ 8ον

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΛΑΜΠΡΑΝ ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

ΤΙΜΩΝΤΑΙ

ΕΠΙ ΠΟΛΥΤΕΛΟΥΣ ΧΑΡΤΟΥ			ΕΠΙ ΧΑΡΤΟΥ ΚΑΛΟΥ		
Ἐν Ἀθήναις	δρ.	14	Ἐν Ἀθήναις	δρ.	10
Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ταχυδρ.	»	16	Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ταχυδρ.	»	12
Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.	φρ. χρ.	16	Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.	φρ. χρ.	12

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΩΛΗΣΙΣ

ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΩι ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ„

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ ΕΠΕΤΗΡΙΣ

ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΛΕΥΚΩΜΑ ΕΚ 50 ΠΕΡΙΠΟΥ ΣΕΛΙΔΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΝ ΕΙΚΟΝΑΣ ΕΝ ΓΕΡΜΑΝΙᾼ ΚΑΙ ΓΑΛΛΙᾼ ΦΙΛΟΤΕΧΝΗΘΕΙΣΑΣ,

ΑΥΤΟΓΡΑΦΑ, ΠΑΝΟΜΟΙΟΤΥΠΑ, ΑΡΘΡΙΔΙΑ, ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ, ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΚΛΠ.

ΚΑΙ ΠΡΟΧΕΙΡΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ **1889**

ΕΚΔΟΘΗΣΕΤΑΙ ΤΑΣ ΠΑΡΑΜΟΝΑΣ

ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

ΤΙΜΑΤΑΙ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΔΡΑΧ. 1. — ΕΝ Τῌ ΑΛΛΟΔΑΠῌ ΦΡ. ΧΡ. 1.

Τύποις Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ ἐν Ἀθήναις.

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 622. — 27 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1888. Λεπτα 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ.

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ 674

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ, μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ, μετάφρασις Χ. Α.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΛΓΙΝΕΙΩΝ ΜΑΡΜΑΡΩΝ, ὑπὸ Ἀντωνίου Μηλιαράκη.

Η ΔΥΣΠΕΨΙΑ ΤΩΝ ΛΟΓΙΩΝ.

ΟΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ.

ΑΣΜΑΤΙΑ ὑπὸ Ἀρ. Προβελεγγίου.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἡ **Ἀμαρυλλίς**, τὸ πρὸ τριετίας δημοσιευθὲν τὸ πρῶτον ἐν τῇ *Ἑστίᾳ* διήγημα τοῦ κ. Γεωργίου Δροσίνη ἐξεδόθη ἄρτι καὶ δανιστὶ ἐν Κοπεγχάγῃ, ἀποτελοῦσα μετὰ τῆς **Μαγδαληνῆς**, διηγηματίου τοῦ κ. Κ. Παλαμᾶ ἐπίσης ἐν τῇ *Ἑστίᾳ* δημοσιευθέντος, τομίδιον τῆς «Δημώδους Δανικῆς Βιβλιοθήκης». Ἡ *Ἀμαρυλλὶς* μετεφράσθη ἄχρι τοῦδε γερμανιστί, ἀγγλιστί, ὁλλανδιστί, σουηδιστὶ καὶ δανιστί, εἶνε δὲ μετὰ τὸν *Λουκῆν Λάραν* τοῦ κ. Βικέλα τὸ εἰς πλείστας γλώσσας μεταφρασθὲν ἔργον τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας.

—Ἐτελεύτησεν ἐν Βόννῃ τῆς Γερμανίας ἑβδομηκοντούτης ὁ καθηγητὴς Νικόλαος Δέλιος. Ὁ ἀποθανὼν ἐδίδαξεν ἐπὶ μακρὰ ἔτη τὴν σανσκριτικήν, παρέδωκε δ' ἔτι ῥωμανικὴν καὶ ἀγγλικὴν φιλολογίαν. Τὴν μεγάλην του φήμην ὀφείλει εἰς τὰς περὶ Σαιξπήρου εἰδικὰς μελέτας: τὴν ἑπτάτομον κριτικὴν ἔκδοσιν τοῦ Σαιξπήρου, τὸν *Μῦθον τοῦ Οὐίλλιαμ Σαιξπήρου*, τὸ *Ἀγγλικὸν θέατρον κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Σαιξπήρου* καὶ τὸ *Λεξικὸν τοῦ Σαιξπήρου*.

— Ὁ Ἀντώνιος Ρουβινστάϊν ἀσχολεῖται νῦν περὶ τὴν σύνθεσιν νέου μελοδράματος. Τίτλος αὐτοῦ εἶνε *Γοριούσκα* τὸ δὲ κείμενον ἔγραψεν ὁ ῥῶσσος ποιητὴς Ἀρβεϊκιέφ. Παρασταθήσεται πιθανῶς κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ προσεχοῦς ἔτους ἐν τῷ αὐτοκρατορικῷ θεάτρῳ Πετρουπόλεως.

— Τὴν 5|17 νοεμβρίου 1889 συμπληροῦνται πεντήκοντα ἔτη ἀπὸ τῆς πρώτης παραστάσεως τοῦ πρώτου μελοδράματος τοῦ Βέρδη **Oberto, conte di San Bonifazio.** Πρὸς τοῦτο ἀπὸ τοῦ νῦν μελετᾶται ὁ τρόπος καθ' ὃν θέλει ἑορτασθῇ λαμπρῶς ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς Σκάλας τοῦ Μιλάνου ἡ ἀμφιετηρὶς αὐτὴ τοῦ μεγάλου ἰταλοῦ μουσουργοῦ.

— Ἐν Λονδίνῳ ἐξεδόθη συγγραμμάτιον τῆς λαίδης Δίλκε, συζύγου τοῦ σὶρ Καρόλου Δίλκε, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Ἡ τέχνη ἐν τῇ νεωτέρᾳ πολιτείᾳ». Ἡ λαίδη Δίλκε φρονεῖ ὅτι ἡ τέχνη δὲν δύναται νὰ προαχθῇ ἢ ὑπὸ τὴν αἰγίδα καὶ τὴν προστασίαν τῆς πολιτείας.

— Ὁ βαρῶνος Ρότσχιλδ προσέφερεν 100,000 φλωρινίων εἰς τὸ ἐν Βιέννῃ μουσεῖον τῆς καλλιτεχνικῆς βιομηχανίας, πρὸς ἀγορὰν βιβλίων καὶ ὑποδειγμάτων.

— Ὁ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος διατρίψας ἐν Ἀθήναις Γάλλος ποιητὴς κ. **Paul Mariéton** ἐξέδωκεν ἐν Παρισίοις παρὰ τῷ ἐκδότῃ **Lemerre** συλλογὴν ποιημάτων ὑπὸ τὸν τίτλον «**Hellas, journal de route en vers**». Οἴκοθεν ἐννοεῖται ὅτι ὁ ἀβρὸς Γαλάτης μουσοπόλος τὰς ἐμπνεύσεις αὐτοῦ ἀρύεται ἀποκλειστικῶς ἐξ ἑλληνικῶν θεμάτων, διερμηνεύει δὲ ταύτας εἰς στίχους λαξευτοὺς καὶ εὐήχους, ἀποπνέοντας ἀληθῆ κλασικὴν χάριτα καὶ εὐωδίαν ἑλληνικῆς γῆς.

— Ἀπὸ τοῦ βασιλικοῦ θεάτρου τῆς Κοπεγχάγης παρεστάθη ἐσχάτως, ἐπὶ τῷ ἰωβιλαίῳ τοῦ βασιλέως Χριστιανοῦ, νέον μελόδραμα *Ἀλλαδῖνος*, οὗ ἡ ὑπόθεσις εἶνε εἰλημμένη ἐκ τῶν παραμυθίων τῆς Χαλιμᾶς. Μελοποιὸς τοῦ ἔργου εἶνε ὁ υἱὸς τοῦ συνθέτου τοῦ δανικοῦ ἐθνικοῦ ὕμνου (**Sandsoldat**) Χόρνεμαν.

— Ὁ ἐν Παρισίοις πρεσβευτὴς τῆς Ρουμανίας Ἀλεξάνδρης, ἐπανελθὼν ἄρτι εἰς τὴν θέσιν του ἐκ Βουκουρεστίου, ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ τὰ χειρόγραφα διαφόρων ἀνεκδότων ἔργων τῆς βασιλίσσης τῆς Ρουμανίας (*Κάρμεν Σύλβα*), ἅτινα πρόκειται νὰ δημοσιευθῶσιν ἐν Παρισίοις.

— Τὸ τρυφερὸν μυθιστόρημα τοῦ Ἕκτορος Μαλὼ «Ἄνευ οἰκογενείας», ὅπερ ἐδημοσίευσεν ἄλλοτε καὶ ἡ *Ἑστία*, ἐξεδόθη τελευταῖον εἰς ἑκατοστὴν ἔκδοσιν, ἤτοι κατηναλώθησαν μέχρι τοῦδε ἑκατοντακισχίλια ὅλα ἀντίτυπα αὐτοῦ!

— Περίεργος θεατρικὴ καινοτομία εἰσήχθη ἐν Παρισίοις, ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους. Ὑπὸ τὴν προστασίαν δοκιμωτάτων καὶ ἐπιφανῶν λογίων, θίασος... νευροσπάστων παριστάνει ἀρχαῖα καὶ νεώτερα δραματικὰ ἀριστουργήματα. Ὡς πρῶτον ἔργον ἀνεβιβάσθησαν ἀπὸ σκηνῆς αἱ ἀριστοφάνειοι *Ὄρνιθες*. Ἤδη παριστάνεται ἡ *Τρικυμία* τοῦ Σαιξπηρ, παρασκευάζεται δὲ ὅπως ἀναβιβασθῇ προσεχῶς ὁ *Προμηθεὺς Δεσμώτης*, τοῦ Αἰσχύλου. Αἱ παραστάσεις τῶν ἀριστουργημάτων τούτων τῆς δραματικῆς τέχνης ὑπὸ τοῦ θιάσου τῶν ἀψύχων ἠθοποιῶν, ἐὰν πιστεύσωμεν τὰς ἐφημερίδας, διεξάγονται μετὰ καταπληκτικῆς ἐντελείας καὶ ἐπιτυχίας.

— Πολύτιμον ἀντίγραφον τῆς εἰκόνος τοῦ Ραφαήλ, τῆς εἰκονιζούσης τὴν ταφὴν τοῦ Χριστοῦ, ἐκλάπη ἐσχάτως ἐκ τοῦ ἐν Περουγίᾳ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Πέτρου. Πᾶσαι αἱ πινακοθῆκαι τῆς Εὐρώπης ἔλαβον τηλεγραφικῶς γνῶσιν περὶ τούτου, ὅπως παρακωλυθῇ ἡ πώλησις τοῦ κλαπέντος καλλιτεχνικοῦ ἔργου.

— Ὁ ζωγράφος **Zichy**, ὅστις, ταξειδεύων μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ρωσσίας, παρέστη αὐτόπτης μάρτυς τοῦ ἐσχάτως συμβάντος σιδηροδρομικοῦ δυστυχήματος, ἐξ οὗ μόλις ἐσώθη ὁ Τσάρος, ἔλαβε παρ' αὐτοῦ τὴν ὑψηλὴν ἐντολὴν νὰ ζωγραφήσῃ ἐν κολοσσαίῳ πίνακι, τὴν σκηνὴν τῆς καταστροφῆς.

— Τὴν 12 νοεμβρίου ἔληξεν ἡ ἐν Γλασκώβῃ μεγάλη ἔκθεσις, ἧς οἱ ἐπισκέπται ἀνῆλθον εἰς 5, 748, 379.

— Ὁ ἐν Λονδίνῳ βιβλιοπώλης ἐκδότης τῶν ἔργων τοῦ Ζολᾶ κατεδικάσθη ἐσχάτως ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἐπὶ προσβολῇ τῶν ἠθῶν εἰς πρόστιμον 100 λιρῶν στερλινῶν, ὑποχρεωθεὶς νὰ ἐξαφανίσῃ καὶ πάντα τὰ ἐκ τῶν ἐκδόσεων τούτων ὑπολειφθέντα ἀντίτυπα.

—Ἐν Παρισίοις ἀπεβίωσεν ὁ δραματικὸς συγγραφεὺς Ἐδμόνδος Γονδινέ, ὅστις ἐσχάτως εἶχεν ἐγκλεισθῇ ἐν φρενοκομείῳ, παθὼν σφοδρὰν νευρικὴν διαταραξιν. Ἓν ἐκ τῶν μᾶλλον πεφημισμένων ἔργων τοῦ Γονδινὲ εἶνε τὸ θαυμάσιον αὐτοῦ δρᾶμα *Ἐλεύθεροι*, ἔργον ὑπόθεσιν ἔχον τοὺς πρὸς τὸν Ἀλῆ πασσᾶν ἀγῶνας τῶν Σουλιωτῶν.

—Ἀπεβίωσεν ἐν Παρισίοις ὁ περιώνυμος μουσικὸς ἐκδότης **Choudens**.

—Πρὸ ὀλίγου ἐξεδόθη παρὰ **Kaiser** ἐν Μονάχῳ νέον *Ἐγχειρίδιον τῆς Σανσκριτικῆς* (**Elementarbuch der Sanskrit-sprache**) ὑπὸ τοῦ κ. ***W. Geiger***, ὑφηγητοῦ καὶ ἐκτάκτου μέλους τῆς Βαυαρικῆς ἀκαδημίας, βιβλίον ἀξιοσύστατον εἰς πάντα φιλόλογον, ὅστις θέλει νὰ διδαχθῇ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τὰ μυστήρια τῆς Ἰνδικῆς. Τὸ ἔργον τοῦ **Geiger**, εἰς τὸ ὁποῖον πλεῖστα συνεισέφερε καὶ ὁ περίφημος Σανσκριτογνώστης ***E. Kuhn***, διαφέρει τῶν λοιπῶν γραμματικῶν κυρίως διὰ τῆς σαφεστάτης ἐκθέσεως τῶν φθογγολογικῶν νόμων καὶ τῆς παραδειγματικῆς συντομίας. Ὁ συγγραφεὺς ἐφήρμοσεν εἰς τὴν Σανσκριτικὴν τὴν μέθοδον, ἥτις πρὸ καιροῦ δοκιμάζεται εἰς τὰ ἐγχειρίδια τῆς Λατινικῆς

Digitized by Google

καὶ Ἑλληνικῆς· περιοριζόμενος δηλαδὴ εἰς τοὺς ἀπολύτως ἀναγκαίους τύπους παρέλειψε πᾶσαν λεπτομέρειαν καὶ ὅλον τὸν κυκεῶνα σπανιωτέρων τύπων καὶ ἐξαιρέσεων, ὀρθῶς κρίνων, ὅτι τὰ τοιαῦτα μανθάνονται εὐχερέστερον διὰ πρακτικῆς ἀναγνώσεως. Εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν τύπων λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν ἧττον οἱ καθ' ἑαυτὸ Ἰνδολόγοι παρὰ οἱ θέλοντες διὰ τῆς Σανσκριτικῆς νὰ εἰσαχθῶσιν εἰς τὴν συγκριτικὴν γλωσσολογίαν. Τὸ γραμματικὸν μέρος παρακολουθοῦσι πρῶτον θέματα ἐκ μικρῶν αὐτοτελῶν φράσεων συνιστάμενα, μετὰ ταῦτα μείζονα κείμενα, καθὼς τὸ ἐκ τῆς Mahabharata ἐπεισόδιον τῆς Savitri καὶ νοστιμώτατα τεμάχια τοῦ Pancatantra· ἡ ἐξήγησις τούτων εὐκολύνεται διὰ καλοῦ λεξικοῦ. Κ. Κ.

—Ἡ *Ἐφημερὶς* ἀγγέλλει τὴν προσεχῆ μεγέθυνσιν τοῦ φύλλου ἄνευ αὐξήσεως τῆς συνδρομῆς. Ἡ *Ἐφημερίς*, ἓν τῶν κυριωτάτων ὀργάνων τοῦ ἑλληνικοῦ τύπου, ἔχει καὶ τοῦτο τὸ ἰδιάζον ὅτι τυποῦται μετὰ φιλοκαλίας ὑπερτέρας καὶ τῆς τῶν εὐρωπαϊκῶν φύλλων, διευθυνομένη δὲ δεξιώτατα ἀριθμεῖ ἐν τοῖς συντάκταις αὐτοῖς καὶ πολιτευτὰς ἐκ τῶν πρώτων καὶ ἐπιστήμονας ἐντριβεῖς καὶ λογογράφους διακεκριμένους. Εὐρύνουσα νῦν τὰς στήλας αὐτῆς ὅπως περιλαμβάνῃ καὶ πλείονα καὶ ποικιλωτέραν ὕλην, θέλει βεβαίως καταστῇ ἔτι μᾶλλον ἀξία ἀντιπρόσωπος τῆς ὁλονὲν προαγομένης ἑλληνικῆς δημοσιογραφίας.

—Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐκδόσεως τῶν *Στρατιωτικῶν Ἐσόδων* τοῦ γάλλου ποιητοῦ Δερουλέδ, ἡ *Ἀκρόπολις* ἀγγέλλει ὅτι ἀνέθεσεν εἰς τοὺς μᾶλλον διακεκριμένους ποιητὰς καὶ μουσικοὺς τῶν παρ' ἡμῖν τὴν σύνθεσιν στρατιωτικῶν ᾀσμάτων καταλλήλων διὰ τὸν ἑλληνικὸν στρατόν.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Πρακτικὰ τῆς ἐν Ἀθήναις ἀρχαιολογικῆς ἑταιρίας τοῦ ἔτους 1886. Ἐν Ἀθήναις 1888. Σελ. 84+38 Μετὰ 5 λιθογραφικῶν πινάκων.

Ἐν τοῖς πρακτικοῖς τούτοις, ὧν ἡ ἔκδοσις ἐβράδυνεν, ὡς ἠκούσαμεν, ἕνεκα τῶν ἐπισυνημμένων λιθογραφικῶν πινάκων, περιλαμβάνεται ἡ ἔκθεσις τῶν πεπραγμένων ὑπὸ τῆς ἑταιρίας κατὰ τὸ 1886, καὶ οἱ λογαριασμοὶ αὐτῆς καὶ αἱ ἐξελέγξεις αὐτῶν.

Ὡς πρὸς τὸ ἀρχαιολογικὸν δὲ ἰδίως τμῆμα περιλαμβάνεται ἡ ἔκθεσις καὶ περιγραφὴ τῶν γενομένων ἀνασκαφῶν ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Σ. Κουμανούδη ἐν τῷ χώρῳ τῆς πυρποληθείσης ἀγορᾶς, ἐν τῷ χώρῳ μεταξὺ τῆς Βουλῆς καὶ τῆς οἰκίας Κ. Ν. Κωστῆ, ἐν τῷ χώρῳ περὶ τὸν ναὸν τοῦ Ὀλυμπίου Διός, καὶ ἐν Πειραιεῖ. Πλὴν ταύτης δὲ περιλαμβάνονται αἱ ἐκθέσεις τῶν Ἐφόρων τῆς ἑταιρίας Δ. Φίλιου περὶ τῶν ἀνασκαφῶν ἐν Ἐλευσῖνι, Β. Ι. Λεονάρδου περὶ τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ Ἀμφιαρείου ἐν Ὠρωπῷ, τοῦ Χρ. Τσούντα περὶ τῶν ἐν Ἐρετρίᾳ καὶ ἐν Μυκήναις, τοῦ Β. Στάη περὶ τῶν ἐν Ἐπιδαυρίᾳ, καὶ τοῦ καθηγ. Ι. Χ. Δραγάτση περὶ τῶν ἀνασκαφῶν ἐν Πειραιεῖ καὶ τοῦ Γεν. Ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτ. Π. Καββαδία περὶ τῶν ἐν τῇ Ἀκροπόλει. Οἱ ἐπισυνημμένοι δὲ πίνακες εἶνε ἐπεξηγηματικοὶ τῶν περὶ τὸν ναὸν τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς ἀνασκαφῶν, τῶν ἐν Πειραιεῖ, ἐν Ὠρωπῷ καὶ ἐν Μυκήναις.

Γερμανοῦ ἀρχιεπισκόπου Κεφαλληνίας **Λογοδοσία** ἐπὶ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ἱδρυθέντος νοσοκομείου ἐν Κεφαλληνίᾳ διὰ συνδρομῶν τῶν ἐν τῇ ξένῃ Κεφαλλήνων. Ἐν Κεφαλληνίᾳ. Τύποις Προόδου. 1888. 8ον σελ. 15.

Εἰδύλλιον εἰς τὴν ΚΕ' ἀμφιετηρίδα τῆς Βασιλείας τῆς Α. Μ. Γεωργίου τοῦ Α' κατ' ἐντολὴν τῆς Ἀκαδημαϊκῆς Συγκλήτου ὑπὸ *Ι. Πανταζίδου*. 1863—1888. Τύποις ἀδελφῶν Περρῆ. 8ον σ. 7.

Περὶ κηλῶν καὶ τῆς θεραπείας αὐτῶν ὑπὸ *Εὐαγγέλου Καλλιοντζῆ* ὑφηγητοῦ τῆς Χειρουργικῆς Παθολογίας καὶ Θεραπευτικῆς, διδαχθέντα ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1887—1888. Ἐν Ἀθήναις παρὰ τῷ ἐκδότῃ Σπυρίδωνι Κουσουλίνῳ, τυπογραφεῖον καὶ βιβλιοπωλεῖον. 1888. 8ον σ. 133.

Περὶ τῶν ἐτησίως τελουμένων ἐν Κερκύρᾳ λιτανειῶν τοῦ Ἱ. λειψάνου τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος καὶ τῆς ἐν ἔτει 1716 πολιορκίας τῆς Κερκύρας, ἱστορικὴ ἐπιτομὴ ἐξ ἐκδιδομένων καὶ ἀνεκδότων ἐγγράφων, ἐρανισθεῖσα ὑπὸ *Λαυρεντίου Σ. Βροκίνη*. Ἐν Κερκύρᾳ, τυπογραφεῖον Ἑρμῆς. 1888. 8ον σ. 96. Τιμᾶται δραχμῆς.

Corpus Juris Civilis μετὰ μεταφράσεως εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὑπὸ *Ἠλία Λιακοπούλου*. Ἐκδότης *Ἀνέστης Κωνσταντινίδης*. Εἰσηγήσεις. Τόμος Α'. Τεῦχος 32 καὶ 33. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου 1889. 8ον σ. λζ' καὶ 58.

Ἀθανασίου Α. Σακελλαρίου, **Ἀνασκευὴ** τῶν περὶ τῆς Γεωγραφίας αὐτοῦ γραφέντων ὑπὸ Ν. Σπαθῆ εἰσηγητοῦ τῆς Β' ἐπιτροπείας τοῦ περὶ διδακτικῶν βιβλίων διαγωνισμοῦ. Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Π. Δ. Σακελλαρίου, 8ον σ. 88.

Περὶ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ Πανεπιστημίων ἐπιστημονικῶν φροντιστηρίων, θεραπευτηρίων κ. τ. λ. ὑπὸ *Θεοδώρου Ἀρεταίου*. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς εἰς Βονωνίαν ἀποστολῆς αὐτοῦ ὑπὸ τῆς Ἀκαδημαϊκῆς Συγκλήτου κατὰ ἰούνιον 1888. Ἀθήνησιν, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀδελφῶν Περρῆ 1888. 8ον σ. 85.

ΕΚΚΛΗΣΙΣ

Ἐν Βερολίνῳ συνεστήθη ἐπιτροπὴ ὅπως συλλέξῃ ἐράνους πρὸς ἵδρυσιν καταστήματος, ἐν ᾧ θὰ συνεδριάζωσι καὶ θὰ ἐργάζωνται αἱ αὐτόθι ἰατρικαὶ ἑταιρίαι. Τὸ κατάστημα τοῦτο μέλλει ν' ἀνεγερθῇ εἰς μνημόσυνον τοῦ μεγάλου χειρουργοῦ **von Langenbeck**, οὗτινος ἔσται καὶ φερώνυμον.

Κληθέντες ν' ἀπαρτίσωμεν ἐπὶ τούτῳ ἐπιτροπὴν πρὸς συλλογὴν ἐράνων ἐν Ἑλλάδι, ἀποτεινόμεθα πρὸς τοὺς ἡμετέρους συναδέλφους, τοὺς τε διατελέσαντας μαθητὰς τοῦ περικλεοῦς καθηγητοῦ καὶ τοὺς καθόλου τιμῶντας τὴν μνήμην τοῦ ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς πασχούσης ἀνθρωπότητος μοχθησάντων καὶ παρακαλοῦμεν αὐτοὺς ὅπως, ἐὰν εὐαρεστῶνται, ἀποστείλωσι πρὸς ὅν τινα ἐξ ἡμῶν βούλονται τὴν ἑαυτῶν εἰσφοράν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 24 8βρίου 1888.

Δημήτριος Ὀρφανίδης
Περικλῆς Σοῦτσος
Θεόδωρος Ἀρεταῖος
Γεώργιος Καραμήτσας
Κωνσταντῖνος Π. Λάμπρος

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευῇ 25 Νοεμβρίου.

Ἡ Βουλὴ ἐν τῇ συνεδριάσει τῆς παρελθούσης τετάρτης διὰ ψήφων 85 κατὰ 54 ἤτοι διὰ πλειοψηφίας 31 ψήφων παρεδέχθη τὴν ἑξῆς πρότασιν: Ἡ Βουλὴ ἔχουσα πεποίθησιν ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως προβαίνει εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν.

—Αἱ ἐφημερίδες ἀναγγέλλουσιν ὅτι ἔληξαν αἰσίως αἱ διαπραγματεύσεις τῆς Κυβερνήσεως καὶ ξένης ἑταιρίας πρὸς κατασκευὴν τοῦ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Λάρισαν σιδηροδρόμου.

—Ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ ἐνταῦθα συμβουλίου τῶν Πλημμελειοδικῶν τὸ βούλευμα ἐπὶ τῆς κλοπῆς τοῦ νομισματικοῦ μουσείου. Κατὰ τοῦτο παραπέμπονται εἰς τὸ κακουργιοδικεῖον ὁ τέως διευθυντὴς τοῦ μουσείου κ. Ποστολάκας καὶ ὁ Περικλῆς Ραυτόπουλος.

— Παρεπιδημεῖ ἐνταῦθα ὁ κ. Κρούπ διευθυντὴς τοῦ περιωνύμου μηχανουργείου τοῦ παράγοντος τὰ φερώνυμα πυροβόλα.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Κ. **Em. L.** Παρισίους. Φαίνεται ὅτι παρέπεσε κάπου κατὰ τὴν ἀποστολήν· ἐστείλαμεν ἕτερον ἀντίτυπον πρὸς ὑμᾶς.—κ. Δ. Β. Παρισίους. Ἐστάλησαν πάντα καὶ ἐπιστολή μας.—κ. Ι. Π. Παρισίους. Ἐλήφθη· εὐχαριστοῦμεν· ἀπαντῶμεν ἰδιαιτέρως.—κυρίαν Μ.Χ. Πάτρας. Κατωρθώσαμεν νὰ εὕρωμεν τέλος τὸ ἐπὶ τοῦ ῥιπιδίου τῆς πριγκιπίσσης Λαιτητίας

Digitized by Google

Βοναπάρτου γραφὲν ὑπὸ τοῦ Κοππὲ σονέττον ὅπερ ἔχει ὡς ἑξῆς:

A LA PRINCESSE LŒTITIA

Au sein du Paris populeux
Le Palais-Royal voudrait croire
Que vous avez gardé mémoire
De ses pauvres gazons frileux.

Que de tumultes orageux
Ont battu sa muraille noire!
C' est la poussière de l'histoire
Que l'enfance y foule en ses jeux.

Mais devant cette image, Altesse,
Point de souvenirs de tristesse.
Et puisque votre coeur est pris

D'une sympathie obstinée
Pour la France et le vieux Paris,
Songez quelquefois: « J'y suis née. »

κ. Θ. Φ. Κ]πολιν. Ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν· θὰ σᾶς γράψωμεν προσεχῶς. Βιβλία δι' ἀδελφήν σας ἐστάλησαν.—κ. Ι. Κ. Μ. Βερολῖνον. Φύλλα **Tourist** ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν. Ἐπιστολήν μας ἔχετε διὰ λοιπά.—κ. Δ. Π. Πάφον Κύπρου. Ἐγένετο συμφώνως τῇ ἐπιστολῇ ὑμῶν, ἀπεστάλησαν δὲ τὰ ζητηθέντα πάντα καὶ αἱ ἀποδείξεις μετὰ τοῦ καταλόγου τῆς Ἐκθέσεως.—κ. Θ. Β. Ἀλεξάνδρειαν. Ἔχει καλῶς.—κ. Ν. Α. Μασσαλίαν. Παραγγελία σας ἐξετελέσθη· ἀντίτιμον ἐπληρώθη ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Δ.—κ. Π. Μ. Κέρκυραν Ζητηθὲν ἀπεστάλη.—κ.Χρ. Λ. Ἀστραχάν. Ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν· Π. Τεύχη ἀπεστάλησαν συστημένα.—κ. Θ.Δ. Σμύρνην. Ἀπεστάλησαν καὶ πάντα τὰ νεωστὶ ζητηθέντα, ἔχετε δὲ ἐπιστολήν μας περὶ τῶν λοιπῶν.—κ. Η. Μ. Πάφον Κύπρου. Εἰσέτι δὲν εἴδομεν τὸν φοιτητὴν κ. Γ. Μ. ζητηθέντα πάντα ἀπεστάλησαν μετ' ἐπιστολῆς μας.—κ. Ρ. Π. Μεσολόγγιον.Ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν. Π.Τεῦχος ἀπεστάλη.—κ. Ηρ. Σχ. Ἡράκλειον. Ἀποστέλλεται ἐκ νέου ὁμοῦ μὲ τὸ τῆς Ἐφημ.—κ. Κλ. Μ. Χανία Κρήτην. Ἀπεστάλησαν καὶ τὰ νεωστὶ ζητηθέντα, σειρὰ Ἑστίας ἀπεστάλη προηγουμένως.—κ. Κ. Α. Δ. Βῶλον. Π. Τ. ἀπεστάλη.—κ. Δ.Β. Ἀλεξάνδρειαν. Ζητηθέντα ἀπεστάλησαν μετ' ἐπιστολῆς μας.—κ. Σ. Γ. **Bielitz**. Ἔχει καλῶς. Βασιλ. Ζ. ἀπεστάλη κατὰ τὴν σημειουμένην διεύθυνσιν. — Δα Κ. Τρ. Παρισίους. Ἐλήφθησαν, εὐχαριστοῦμεν, ζητηθέντα ἀπεστάλησαν μετ' ἐπιστολῆς μας. — κ. Ν. Τσ. Καρπενήσιον. Ζητηθὲν ἀπεστάλη. — κ. Γ. Λ. Ρουχτσούκιον Γαλλ. Ἐργ. Μ. Π. δὲν ὑπάρχει, ἀλλὰ μόνον Ἑλλ. Ἑτ. Μ. Π. ἑδρεύουσα ἐν τῇ πιστωτικῇ Τραπέζῃ ἐνταῦθα. — κ. Μ. Θ. Α. Τραπεζοῦντα. Ἑλληνικὸν δὲν ὑπάρχει. Ἂν γνωρίζητε ἀγγλικὰ δύνασθε νὰ προμηθευθῆτε τὸ τοῦ **Culley** ἄριστον πάντων, εἰ δὲ μή, τὸ αὐτὸ ἐν τῇ γαλλικῇ μεταπεφρασμένον, ἐνταῦθα δὲν εὑρίσκεται τὸ πόνημα τοῦτο.—κ. Κ. Ν. Γερ. Ζαβέρδαν. Ἀποστέλλεται ἐκ νέου.—κ. Ι. Δ. Γ. Λευκάδα. Ἐλήφθησαν· ζητηθέντα σταλήσονται ἐν καιρῷ. Λεξικὸν Ἰταλοέλλην. Περ. ἐξηντλημένον, ἑλληνοϊτ. δρ. 17 μετὰ ταχυδρομικῶν 19.—κ. Σ. Δ. Γυμν. Σύρον. Ἐγράψαμεν ἤδη.—κ. Ἀθ. Ἐπ. Στενήμαχον. Παραγγελία σας ἐξετελέσθη.—κ. Γ. Π. Χ. Ἰθάκην. Ἅπαντα ἀπεστάλησαν, ζητήσατέ τα καὶ πάλιν εἰς τὸ αὐτόθι ταχυδρομεῖον.—κ. Σ. Β. Βραΐλαν. Ἡ ὀνομασία τῆς νόσου Σακχαρώδης Διαβήτης δὲν ἐλήφθη ἐκ τοῦ γνωστοῦ γεωμετρικοῦ ὀργάνου, πρὸς ὃ οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν, ἀλλ' ὠνομάσθη οὕτω ἕνεκα τῆς κατ' αὐτὴν διὰ διαφόρων ὀργάνων διαβάσεως τοῦ σακχάρου εἰς τὰ οὖρα.—κ. Κ. Κ. Μόναχον. Εὐχαριστοῦμεν ἀπὸ καρδίας.—κ. Δ. Σ. Ἰωάννινα. Δυστυχῶς ἀκατάλληλον διὰ τὴν *Ἑστίαν*. Καλλιτ. Πιν. τὰ ὑπολειπόμενα μετὰ τοῦ ἐντύπου παραρτήματος θέλετε λάβη ἐντὸς τοῦ προσεχοῦς μηνὸς ἀνυπερθέτως.—κυρίαν Α. Λ. Ροστόβιον. Τὸ Πανηγυρικὸν Τεῦχος εἶνε ὅλως ἀνεξάρτητον τῆς σειρᾶς τῶν φύλλων τῆς *Ἑστίας*. Καμμία ἐφημερὶς τοῦ κόσμου δὲν δίδει τὰς πολυτελεῖς αὐτὰς ἐκδόσεις της δωρεὰν εἰς τοὺς συνδρομητάς, τί θὰ ἔκαμε τότε ὁ **Figaro** ὅστις ἐκδίδει τόσα καὶ τόσα ἔκτακτα τεύχη καὶ βιβλία; Ὡς πρὸς τὰς *Σκέψεις καὶ Γνώμας* ἔχομεν τὴν ἰδέαν ὅτι αἱ ἀναγνώστριαι ἡμῶν ἔχουσιν ἀρκοῦσαν πνευματικὴν μόρφωσιν καὶ εὐφυΐαν ὥστε νὰ μὴ πειράζωνται διὰ τὰ ἄκακα περὶ αὐτῶν χαριτολογήματα ἐπισήμων συγγραφέων καὶ δή... γυναικῶν. Μειδιῶσιν, ὅπως μειδιᾶτε καὶ σεῖς, ἂν καὶ κάμνετε τὴν θυμωμένην.—κ. Β. Φ. Σαμοθρᾴκην. Δυστυχως ακαταλληλον δι ημας· εδοθη κατα παραγγελιαν σας. Απoντος διευθυντου, θα λαβετε προσεχως απαντησιν περι λοιπων Αν θελετε στειλετε αντιτυπον του βιβλιου σας εις τον κ. **Emile Legrand** 25 **rue Humboldt Paris**, οστις θα γραψη βιβλιογραφιαν.—κ. Ι. Χ. Β. Ἰωάννινα Ἐδόθη κατὰ χάριν, διότι τὰ χειρόγραφα ὡς ἐδηλώσαμεν πολλάκις δὲν ἀποδίδονται. Ἐπὶ πληρωμῇ δύνασθε νὰ τὸ δημοσιεύσητε εἴς τινα ἐφημερίδα. Ἡμεῖς δὲν δημοσιεύομεν καταχωρίσεις καὶ διατριβάς.—κ. Στυλ. Δ.Σύρον. Θὰ προσπαθήσωμεν νὰ μάθωμεν καὶ θὰ σᾶς ἀπαντήσωμεν προσεχῶς. κ.Μ.Δ.Β. Γιούργεβον. Ἀπεστάλησαν ἀπὸ τοῦ 10ου —14ου. κ. Σ. Α. Θεσσαλονίκην. Ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν, ἀπεστάλησαν δὲ καὶ τὰ νεωστὶ ζητηθέντα 15.—κ. Ι. Θ. Λευκωσίαν Κύπρου. Ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν· ζητηθέντα πάντα ἀπεστάλησαν μέσον Ἀλεξανδρείας διότι ἐπιστολή σας ἔφθασεν ἀργά· ὑπόλοιπον εἰς τὴν διάθεσίν σας δρ. 1,20.—

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

25 Νοεμβρίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως			*Τρέχουσα τιμή*
Τῶν 170,000,000 τῶν	5 %	Δρ. ν.	519.—
» 120,000,000 »	5	» »	520.—
» 60,000,000 »	6	» »	595.—
» 26,000,000 »	6	» »	510.—
» 10,000,000 »	6	» »	255.—
» 6,000,000 »	6	Δρ. παλ.	93.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου φρ.			515—

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,170.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	244.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	83.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	208.—
Ἑταιρ. Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	156.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	433.—
Ἑταιρία Φωταερίου	» »	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως		31,30
	3μην.	31.05
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν Ὄψεως.		1.23¾
	3μην.	1.22¾

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	24.88
Λίρα Ὀθωμανικὴ	28.55

Ἐξεδόθη καὶ πωλεῖται

ΚΩΝΣΤ. Φ. ΣΚΟΚΟΥ

ΤΟ ΕΤΗΣΙΟΝ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

ΤΟΥ

1889

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΚΟΝ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΚΑΙ ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ

400 πυκναὶ καὶ κομψαὶ σελίδες—Συνεργάται 60, πάντες σχεδὸν οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς ἐν Ἑλλάδι συγχρόνου φιλολογικῆς κινήσεως. Θέματα καὶ διατριβαὶ 90.-Εἰκόνες ὑπὲρ τὰς 90.-Μουσικὴ κλπ.

Τὸ Ἡμερολόγιον θὰ καταστῇ φέτος καὶ κομψότατον ΛΕΥΚΩΜΑ περιέχον καὶ τὰς προσωπογραφίας πάντων τῶν συνεργατῶν.

Τιμᾶται ἐν Ἀθήναις φρ. τριῶν. Χρυσόδετον φρ. τεσσάρων. Ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις καὶ τῷ Ἐξωτ. φρ. 3.50, καὶ χρυσόδετον 4.50 καὶ ἀποστέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρομικῶν τελῶν εἰς πάντα ἐμβάζοντα τὸ ἀντίτιμον «Πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς Ἑστίας.»

Digitized by Google

ΕΞΕΔΟΘΗ

ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΤΡΙΚΟΥΠΗ

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΝΕΑ ΕΠΙΔΙΟΡΘΩΘΕΙΣΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΘΕΙΣΑ

ΥΠΟ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ ΠΡΟ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΤΟΥ

ΕΚΔΟΤΗΣ Π. ΑΣΛΑΝΗΣ

ΤΕΣΣΑΡΕΣ ΟΓΚΩΔΕΙΣ ΤΟΜΟΙ ΕΙΣ ΜΕΓΑ ΟΓΔΟΟΝ

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΛΑΜΠΡΑΝ ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

ΤΙΜΩΝΤΑΙ

ΕΠΙ ΠΟΛΥΤΕΛΟΥΣ ΧΑΡΤΟΥ			ΕΠΙ ΧΑΡΤΟΥ ΚΑΛΟΥ		
Ἐν Ἀθήναις	Δρ.	14	Ἐν Ἀθήναις	δρ.	10
Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ταχυδρ.	»	16	Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ταχυδρ.	»	12
Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ	φρ. χρ.	16	Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ	φρ. χρ.	12

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΩΛΗΣΙΣ

ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΩι ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΩι ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΕΥΡΙΣΚΟΝΤΑΙ

ΤΑ ΕΞΗΣ ΕΡΓΑ ΕΚΔΟΘΕΝΤΑ ΕΝ ΛΕΙΨΙΑ, ΕΚ ΤΟΥ ΧΡΩΜΟΛΙΘΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Ι. Δ. ΝΕΡΑΝΤΖΗ

ΑΤΛΑΣ ΔΙΠΛΟΥΣ

ΦΥΣΙΚΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ

Δρ. 5. Ταχυδρομικῶς δρ. 5,50.

ΑΤΛΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ
Δραχ. 3,50. Ταχυδρομικῶς δραχ. 3,80

ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ
Δρ. 8. Ταχυδρομικῶς δρ. 9.

ΧΑΡΤΗΣ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΧΩΡΩΝ — ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΧΩΡΩΝ

Ἑκάτερος λεπτὰ 50. Ταχυδρομικῶς λεπτὰ 60.

ΠΛΗΡΗΣ ΣΕΙΡΑ ΜΕΓΑΛΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ ΑΝΔΡΩΝ ΚΑΙ ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΙΩΝ ΕΚ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

ΕΝ ΟΛΩ 37 ΠΡΟΣ ΔΡΑΧ. 1,50 ΕΚΑΣΤΗ, ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΩΣ 1,80

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΟΘΩΝΟΣ, ΑΜΑΛΙΑΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΥ, ΟΛΓΑΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΤΡΙΚΟΥΠΗ, ΔΗΛΙΓΙΑΝΝΗ.

Ἐπὶ τῇ αὐτῇ τιμῇ.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ *1888—1528.*

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 623 — 4 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1888 ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς ΕΣΤΙΑΣ Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου ἀριθ. 35.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 675

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΛΓΙΝΕΙΩΝ ΜΑΡΜΑΡΩΝ Ὑπὸ Ἀντωνίου Μηλιαράκη.

Η ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΟΥ ΤΙΤΙΑΝΟΥ Διήγημα ἐκ τοῦ δανικοῦ.

ΥΓΙΕΙΝΗ Ὁ ὕπνος καὶ τὰ ποτά, ὑπὸ Θ. Φλωρᾶ.

ΑΓΡΙΑ ΧΡΟΝΙΑ. Διήγημα.

ΕΘΙΜΑ ΕΝ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑι. ὑπὸ Ἀλ. Τσιτσέλη.

ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΓΗΝ.

ΕΙΣ ΛΕΥΚΩΜΑ. ποίημα ὑπὸ Εὔας.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ: Ἡ ποδιὰ τῆς Αὐτοκρατείρας—Δύο ἐπισημότητες—Ὁ Γουνὼ καὶ ὁ θυρωρός του—Ἡ ὡραιοτέρα μουσικὴ — Σκέψις ὑποδηματοκαθαριστοῦ.

Ἐπὶ τῇ προσεχεῖ λήξει τοῦ δωδεκάτου ἔτους τῆς «*Ἑστίας*» παρακαλοῦνται οἱ κύριοι συνδρομηταί, ὅσοι ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξακολουθήσωσι λαμβάνοντες τὸ φύλλον καὶ κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος, νὰ ἀνανεώσωσιν ἐγκαίρως τὴν συνδρομὴν αὐτῶν, ἵνα μὴ ἐπέλθῃ διακοπὴ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου.

Καθίσταται δὲ συγχρόνως γνωστὸν εἰς τοὺς κ. κ. ἀνταποκριτὰς καὶ συνδρομητὰς τῆς *Ἑστίας*, ὅτι ἀπὸ τῆς 1 προσεχοῦς Ἰανουαρίου τὴν ἔκδοσιν καὶ διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ ἀναλαμβάνουσιν οἱ μέχρι τοῦδε τακτικοὶ συνεργάται κ. κ. Ν. Γ. Πολίτης καὶ Γ. Δροσίνης. Τὸ βιβλιοπωλεῖον τῆς «*Ἑστίας*», ἀνεξάρτητον τοῦ περιοδικοῦ, διευθύνει καὶ ἐφεξῆς ὁ κ. Γ. Κασδόνης. Τὸ *γραφεῖον τῆς Ἑστίας*, μεταφέρεται εἰς τὴν ὁδὸν Παρθεναγωγείου 14 παρὰ τὴν ὁδὸν Σταδίου.

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

πρὸς συγγραφὴν ἑλληνικοῦ διηγήματος.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΑΓΩΝΟΔΙΚΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς **Ἑστίας**.

Ἐκπληρώσαντες τὴν ἀνατεθεῖσαν ἡμῖν ἐντολήν, ὑποβάλλομεν ὧδε διὰ βραχέων τὸ πόρισμα τῆς ἐξετάσεως τῶν εἰς τὸν διαγωνισμὸν ὑποβληθέντων δεκαπέντε ἔργων. Τούτων ..ἑντε μὲν ἀπεκλείσθησαν τοῦ ἀγῶνος ὡς μὴ πληροῦντα ἕνα τῶν ὅρων αὐτοῦ, διότι τυπούμενα θὰ κατελάμβανον χῶρον ἐλάσσονα τῶν ὡρισμένων εἴκοσι σελίδων τοῦ σχήματος τῆς Ἑστίας· εἰσὶ δὲ ταῦτα α') «*Τὰ παθήματα τῆς Μαρίας.*» β') *Ἡ* «*ἐπαῖτις.*» γ') «*Ἡ ἀπαχθεῖσα.*» δ') «*Εὐρώπη.*» ε') «*Ἐξαγνισθεῖσα ἱεροσυλία.*» Ἓν δέ, ὁ «*Περίπλους τῆς Πελοποννήσου,*» ἀπεκλείσθη ἐπίσης ὡς ἀλλότριον τοῦ ἀγῶνος, μὴ ὂν διήγημα ἀλλ' ὁδοιπορικὸν μᾶλλον ἢ ὁδηγὸς τοῦ περιπλέοντος τὴν Πελοπόννησον. Ἐκ τῶν ὑπολοίπων τρία μὲν «*Ὁ νεκρὸς λοχαγός,*» «*Ὁ σταυρὸς*» καὶ «*Ἰδοὺ Ἕλλην καὶ Ἑλληνὶς*» εἰσὶν ἀνάξια παντὸς λόγου· ἕτερον «*οἱ ἥρωες τῆς ἁλώσεως τῆς Τριπολιτσᾶς*» ἔχει μεγάλην μὲν τὴν ἐπιβολήν, ἀλλὰ σφόδρα ἄτεχνον τὴν ἐκτέλεσιν. Ἡ «*Ἀρεταφίλη,*» ἧς ἡ ὑπόθεσις ἐλήφθη ἐκ διηγήσεώς τινος τοῦ Πλουτάρχου, ἔχει ἐπιμεμελημένην τὴν λέξιν, ἀλλὰ κακὴν τὴν οἰκονομίαν καὶ ἀτυχῆ τὴν τῶν χαρακτήρων διαγραφήν. «*Αἱ δύο δυστυχεῖς πατριαὶ*» καὶ τὰ «*Λησμονηθέντα ἐπεισόδια*» ἐλέγχουσιν ἀκριβῆ γνῶσιν τοῦ βίου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ περιέχουσι καλὰς περιγραφὰς ἑλληνικῶν ἐθίμων, ἀλλ' ἀμφότερα ἀμοιροῦσιν ἐνδιαφέροντος. «*Ἡ κόρη τοῦ Πολυδώρου*» ἔχει μὲν καλὴν τὴν ὑπόθεσιν, ἀλλ' ἡ ἀρετὴ αὕτη ἐπισκιάζεται ἐκ τῆς ἀμελοῦς ἐπεξεργασίας τῶν καθ' ἕκαστον, μάλιστα δὲ ἐκ τοῦ ἀτέχνου διαλόγου. Τὸ σχετικῶς κρεῖσσον πάντων τῶν ὑποβληθέντων εἶναι *Χαράλδος ὁ ἡγεμὼν τῶν Βαριάγων*, ᾧ ἡ ἐπιτροπὴ ἀπονέμει τὸ γέρας, συνιστῶσα τῷ γράψαντι νὰ ἀποσπάσῃ αὐτοῦ καὶ περιλάβῃ ἐν ἰδιαιτέρᾳ πραγματείᾳ τὰς μακρὰς ἱστορικὰς καὶ ἀρχαιολογικὰς παρεκβάσεις· διότι αὗται πολλὰ μὲν διδάσκουσι καὶ μαρτυροῦσιν ὅτι ὁ συγγραφεὺς μετὰ πολλῆς ἀγάπης καὶ θαυμαστῆς ἀληθῶς φιλοπονίας ἐνέκυψεν εἰς τὴν μελέτην τῆς βυζαντιακῆς ἀρχαιότητος, οὐκ ὀλίγα ζητήματα αὐτῆς κατορθώσας νὰ διαφωτίσῃ, ἀλλὰ παρεμβαλλόμεναι εἰς διήγημα, εἶναι μὲν λίαν εὐπρόσδεκτοι εἰς τοὺς ἀρχαιολογοῦντας, ὑπὸ τῶν λοιπῶν ὅμως ἀναγνωστῶν, τῶν ἀξιούντων εὐλόγως ἵνα τῇ χειρὶ καὶ οὐχὶ αὐτῷ τῷ καλάθῳ ἐγκατασπείρωνται ἐν τῇ διηγήσει τοιαῦται πληροφορίαι, δύνανται ἴσως νὰ θεωρηθῶσιν ὡς περιττὸς πολυμαθείας φόρτος.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 30 Νοεμβρίου 1888.

Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ
Ε. Δ. ΡΟΪΔΗΣ
Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ

Σ. Τ. Δ. Ἀποσφραγισθέντος τοῦ δελτίου τοῦ περιέχοντος τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως, ἐγνώσθη ὅτι οὗτος εἶνε ὁ κ. *Κλέων Ραγκαβῆς*, εἰς ὃν ἀπονέμεται τὸ ταχθὲν πεντακοσιόδραχμον γέρας.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Καὶ ἐν Φρειβούργῳ τῆς Ἑλβετίας ἱδρυθήσεται προσεχῶς καθολικὸν Πανεπιστήμιον. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὁ δῆμος τῆς εἰρημένης πόλεως χορηγεῖ 2 1/2 ἑκατομ. φράγκων.

—Ὁ γερμανὸς ποιητὴς Γεώργιος Σῖγερτ ἐπεράτωσε καὶ τὸ δεύτερον μέρος τῆς μεγάλης αὐτοῦ τραγῳδίας, ἧς ἡ ὑπόθεσις ἐλήφθη ἐκ τοῦ ἐθνικοῦ ἔπους τῶν γερμανῶν τοῦ *ᾄσματος τοῦ Νιβελοῦγγεν*, ἐξ οὗ καὶ ὁ Βέγνερ ἤντλησε τὴν περίφημον αὐτοῦ τριλογίαν. Τὸ πρῶτον μέρος τῆς τραγῳδίας τοῦ Σῖγερτ φέρει τίτλον *Κριμχίλδη*, τὸ δὲ δεύτερον *Σιγφρείδου θάνατος*. Παρασταθήσονται δὲ ἀμφότερα προσεχῶς ἐν τῷ μεγάλῳ θεάτρῳ τοῦ Μονάχου.

—Ὁ γάλλος ποιητὴς Ἰωάννης Ρισπαὶν ἔγραψε τὸ κείμενον μελοδράματος περσικῆς ὑποθέσεως, ἐν ᾧ ἥρως εἶνε ὁ Ζω

Digitized by Google

ρόαστρις. *Ὁ Μάγος*, τοιοῦτος ὁ τίτλος τοῦ ἔργου, μελοποιεῖται νῦν ὑπὸ τοῦ Μασσενέ.

— Κατὰ τὰς νεωτάτας ἐρεύνας γερμανοῦ ἀρχειοδίφου ἡ πρώτη γερμανικὴ ἐφημερὶς ἐξεδόθη ἐν Στρασβούργῳ τῷ 1609, ἤτοι ὁ γερμανικὸς τύπος ἔχει ἡλικίαν πρεσβυτέραν ἢ ὅσον μέχρι τοῦδε ἐπιστεύετο. Ἐν Βερολίνῳ ἡ πρώτη ἐφημερὶς ἐξεδόθη τῷ 1668 καὶ ἔφερε τίτλον: **Der Postillon.**

— Ὁ διάσημος γάλλος τεχνοκρίτης Ἀδόλφος Ζουλλιέν, ὅστις κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐξέδωκε τὸ λαμπρὸν σύγγραμμα περὶ τοῦ Βάγνερ καὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ἐξέδωκεν ἄρτι εἰς ὅμοιον τύπον σύγγραμμα τοῦ Βερλιόζ. Τὸ ἔξοχον τοῦτο βιβλίον περιέχει πλῆθος προσωπογραφιῶν καὶ ἄλλων εἰκόνων καὶ πανομοιοτύπων καὶ γελοιογραφιῶν, ἀναφερομένων εἰς τὸν μέγαν γάλλον μουσικόν.

— Οἱ ἀμερικανοὶ ἀστρονόμοι παρασκευάζονται διὰ τὴν ὁλικὴν ἔκλειψιν τοῦ ἡλίου, ἥτις θὰ γίνῃ ἀκριβῶς τὴν 1 τοῦ ἔτους (ν) θὰ εἶνε δὲ ὁρατὴ ἐν Καλλιφορνίᾳ. Τὰ μεγάλα ἀστεροσκοπεῖα θ' ἀποστείλωσιν ἀντιπροσώπους, ἴσως δὲ καὶ ἀεροστατική τις ἀποστολὴ ὀργανισθῇ, ὅπως γίνωσιν μετεωρολογαὶ ἔρευναι εἰς ὑψηλότερα στρώματα τῆς ἀτμοσφαίρας.

— Ἐν τῇ γαλλικῇ ἀκαδημείᾳ τῶν ἐπιστημῶν ὁ καθηγητὴς **Hauvette** ἀνέγνω ἐσχάτως ὑπόμνημα περὶ τῆς γεωγραφίας παρ' Ἡροδότῳ.

— Ἡ κ. Ἐλισάβετ Ἔδμονδς λογία κυρία γνωστὴ καὶ παρ' ἡμῖν διὰ τὰς γλαφυρὰς μεταφράσεις της ἑλληνικῶν ποιημάτων καὶ ἄλλας ποιητικὰς συνθέσεις ἑλληνικῆς ἐμπνεύσεως, ἐκδίδει νῦν δίτομον μυθιστόρημα ὑπὸ τὸν τίτλον **Mary Mylles.**

— Τὴν παρελθοῦσαν τετάρτην ἐγένετο ἐν τῷ ἐνταῦθα Γερμανικῷ Ἰνστιτούτῳ ἡ συνήθης εἰς μνήμην τοῦ Βίγκελμαν ἐτησία πανηγυρικὴ συνεδρίασις. Ἐν αὐτῇ ὁ διευθυντὴς κ. Δαῖρπφελδ ἀνέγνω πραγματείαν περὶ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους τῆς Ἑλλάδος, ἐξενεγκὼν τὴν ὑπόθεσιν ὅτι τὰ ἐν Τίρυνθι καὶ Μυκήναις ἀνακαλυφθέντα μέγαρα τῶν βασιλέων ᾠκοδομήθησαν ὑπὸ τεχνιτῶν, μετακληθέντων ἐκ Φοινίκης, ὡς ἐμφαίνεται καὶ ἐκ τῆς ὁμοιότητος τοῦ διαγράμματος τοῦ ἐν Τίρυνθι ἰδίως μεγάρου πρὸς τὸν ἐν Ἱερουσαλὴμ ναὸν τοῦ Σολομῶντος· εἶτα ὁ κ. Βόλτερς ὡμίλησε περὶ τῆς Εἰρήνης καὶ Πλούτου τοῦ ἐν Ἀθήναις ἀγάλματος τοῦ πατρὸς τοῦ Πραξιτέλους Κηφισοδότου καὶ περὶ τῶν ἀπεικασμάτων αὐτοῦ· τελευταῖος δὲ ὁ κ. Βρύκνερ ὡμίλησε περὶ τῶν ἀρτίως ἐν Ἀκροπόλει ἀνακαλυφθέντων ὀφεοπόδων τεράτων, ἅτινα οἱ μὲν παρ' ἡμῖν ἐπίσημοι ἀρχαιολόγοι ἔσπευσαν νὰ βαπτίσωσι Τρίτωνας, κατὰ δὲ τὴν εὐλογωτάτην παρατήρησιν τοῦ Γερμανοῦ ἀρχαιολόγου ἀπεικονίζουσι τὸν τρισώματον Τυφῶνα.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

***Julius Centerwall*: Från Hellas och Levanten· Ströftag till Lands och Vatten i Grekland och Mindre Asien· Stockholm Albert Bonniers Förlag. 1888.** 8ον σ. 421 μετὰ πολλῶν εἰκόνων, σχεδιασμάτων, καὶ γεωγραφικῶν χαρτῶν.

[Μετ' εὐνοήτου χαρᾶς ἐλάβομεν τὸ λαμπρὸν σύγγραμμα τοῦ κ. Ἰουλίου Σέντερβαλλ περὶ τοῦ κατὰ τὸ 1886 ταξειδίου του εἰς Ἑλλάδα καὶ Ἀνατολήν. Τὸ ὄνομα τοῦ σουηδοῦ λογίου ἦτο ἤδη γνωστὸν εἰς ἡμᾶς ἐκ τῆς μεταφράσεως τῆς *Ἀμαρυλλίδος* τοῦ κ. Δροσίνη καὶ τινων ἑλληνικῶν ποιημάτων, ἅτινα ἐδημοσίευσαν ἐν σουηδικαῖς ἐφημερίσι, ἐκ τῆς συνεργασίας του εἰς τὸ Πανηγυρικὸν Τεῦχος τῆς *Ἑστίας* ἐπὶ τῇ 25ετηρίδι τοῦ βασιλέως Γεωργίου, εἰς τὸ ὁποῖον ἀφοῦ ἀπέστειλεν ἐκ μέρους τῶν ἄλλων σουηδῶν ποιητῶν στίχους πρὸς τὴν Ἑλλάδα προσέθηκε καὶ αὐτὸς εὐμορφότατον τετράστιχον ἔχον τοιοῦτο νόημα:

Ἀπ' τοῦ Βοριᾶ τοὺς ποιητὰς παίρνω καὶ στέλνω τώρα
Εὐχαὶς καὶ χαιρετίσματα 'ςτὴ μακρυνή σας χώρα.
Μὰ δὲν μου μένει τίποτε νὰ στείλω κι' ἀπὸ μένα:
Καὶ τὴν καρδιά μου καὶ τὸν νοῦ τἄχω 'ς αὐτὴν
[*δοσμένα.*

Ἀλλὰ διὰ τοῦ ἔργου του, ὅπερ ἔχομεν ἀνὰ χεῖρας γνωρίζομεν αὐτὸν νῦν πολὺ καλλίτερον.

Καὶ ἐξωτερικῶς μὲν ὁ ὀγκώδης τόμος εἶνε κομψότατος τὴν περιβολήν, φιλοκάλως ἐσταχωμένος καὶ κατοπτρίζων τὸν Παρθενῶνα ἐπὶ τοῦ ἀργυροχρόου περιβλήματος. Αἱ δὲ σελίδες αὐτοῦ κοσμοῦνται διὰ πολλῶν εἰκόνων, κάλλιστα ἐξειργασμένων, ὧν ἄλλαι μὲν παριστῶσι τοπία τῆς Ἑλλάδος, ἄλλαι δὲ ἐγχωρίους ἐνδυμασίας καί τινες πρόσωπα ἐξέχοντα: τὸν Βασιλέα, τὴν Βασίλισσαν, τὸν κ. Σλῆμανν κλπ. Τὸ περιεχόμενον διαιρεῖται εἰς 11 κεφάλαια, ἐν οἷς μετὰ πολλῆς γλαφυρότητος συνοψίζονται αἱ ὁδοιπορικαὶ ἐντυπώσεις τοῦ κ. Σέντερβαλλ. Καὶ ἐν ἀρχῇ μὲν περιγράφεται ὁ ἀπὸ Νεαπόλεως εἰς Πειραιᾶ πλοῦς, εἶτα διὰ μακρῶν ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν καὶ αἱ ἀρχαιότητες καὶ τὰ γραφικὰ περίχωρα. Ὁ συγγραφεὺς περιπλανᾶται εἰς τὰ ἀττικὰ βουνά, μελετᾷ ἐν τοῖς ἐρειπίοις τὸ ἔνδοξον παρελθὸν τῆς πόλεως, σκιαγραφεῖ τὴν πολιτικὴν καὶ φιλολογικὴν κίνησιν τῆς πρωτευούσης τῆς Ἑλλάδος, θαυμάζει τὴν ἐντὸς ὀλίγων δεκαετηρίδων πρόοδον αὐτῆς. Εἶτα φέρει τὸν ἀναγνώστην πέραν εἰς Δελφούς, εἰς τὸν Παρνασσόν, εἰς Κόρινθον, εἰς Μυκήνας, εἰς Τίρυνθα, εἰς Ἐπίδαυρον καὶ μέχρι Λαρίσης ἔτι. Ἐξερχόμενος δὲ καὶ τῶν ὁρίων τοῦ ἐλευθέρου ἑλληνισμοῦ ἐπισκέπτεται τὴν Σμύρνην καὶ τὴν Πέργαμον καὶ μετὰ δύο γερμανῶν συνοδοιπόρων φθάνει μέχρις Ἐφέσου καὶ Σάρδεων.

Ἡ μεσημβρινὴ φύσις θέλγει τὸ ὄμματα τοῦ ὑπερβορείου ὁδοιπόρου, τὰ δὲ ἤθη καὶ ἔθιμα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀρέσκουσιν αὐτῷ καθ' ὑπερβολήν. Παρομοιάζει δὲ ταῦτα εὐφυέστατα πρὸς τὸν ῥητινίτην, τὸ ἐθνικὸν ποτὸν τῶν ἑλλήνων, ὅστις φαίνεται εἰς τοὺς ξένους κατ' ἀρχὰς μὲν οὐχὶ εὐχάριστος τὴν γεῦσιν, βαθμηδὸν ὅμως συνειθίζουσιν οἱ πίνοντες καὶ εὑρίσκουσιν αὐτὸν ἐξαίρετον. Ἐν πᾶσιν ἔκδηλοῖ ἀνυπόκριτον τὴν ἀγάπην αὐτοῦ πρὸς τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος, οὐ ἐξαίρει τὰς ἀρετὰς χωρὶς νὰ ἀποκρύπτῃ καὶ τὰ ἐλαττώματα. Ἰδιαιτέρως δὲ ψέγει τὸν ἄκρον *σωβινισμὸν* ὅστις ἐπικρατεῖ παρ' ἡμῖν. Τὴν πολιτικὴν τοῦ κ. Τρικούπη ἤτοι τὸ παρασκευάζεσθαι καὶ ἀναμένειν, θεωρεῖ τὴν συμφορωτάτην διὰ τὴν Ἑλλάδα ἐν τῷ ἀνατολικῷ ζητήματι, αὐτὸν δὲ τὸν κ. Τρικούπην κρίνει ἱκανώτατον πολιτικὸν ἄνδρα. Μὴ ἀρκούμενος δὲ εἰς λόγους μόνον περὶ τῶν προόδων τῆς χώρας, ἀναγράφει ἐξ ἐπισήμων πηγῶν ἀντλῶν τὰ περὶ κινήσεως τοῦ ἐμπορίου, περὶ καλλιεργείας κλπ. κλπ.

Τοιοῦτο τὸ λαμπρὸν περὶ Ἑλλάδος σύγγραμμα τοῦ κ. Σέντερβαλλ, ἐκ τοῦ ὁποίου εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο ἂν μετεφράζοντο κεφάλαιά τινα τοὐλάχιστον ἑλληνιστί. Δυστυχῶς ἡ γλῶσσα ἐν ᾗ ἐγράφη εἶνε ἀπρόσιτος εἰς ἡμᾶς. Καθ' ὅσον γνωρίζομεν εἶνε τὸ πρῶτον περὶ Ἑλλάδος τόσῳ πλῆρες σύγγραμμα ὅπερ ἐκδίδεται σουηδιστί. Καὶ πρέπει διὰ τοῦτο νὰ εὐχαριστήσωμεν ἀπὸ καρδίας τὸν φιλελληνικώτατον συγγραφέα, ὅτι ἀναλαμβάνει νὰ ὁμιλήσῃ αὐτὸς πρὸς τοὺς συμπολίτας του περὶ τῆς ἡμετέρας χώρας, καὶ νὰ ὁμιλήσῃ μετὰ τόσης στοργῆς.]

Δ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευὴ 2 Δεκεμβρίου.

Κατ' αὐτὰς ἀπέρχεται εἰς Ῥωσσίαν ὁ μέγας δοὺξ Παῦλος μνηστὴρ τῆς βασιλόπαιδος Ἀλεξάνδρας.

— Ἐν τῇ βουλῇ ἐπεψηφίσθησαν διάφορα νομοσχέδια σχετικὰ πρὸς τὰς οἰκονομικὰς μεταρρυθμίσεις τῆς Κυβερνήσεως.

— Ἡ Ἔκθεσις τῶν Ὀλυμπίων λήγει τὴν 12 ἀρξαμένου μηνός.

— Ἀπέθανε καὶ ἐτάφη προχθὲς ἐνταῦθα ὁ Ἐπίσκοπος Οἰτύλου Προκόπιος ἄγων τὸ 75 ἔτος τῆς ἡλικίας του.

— Μέγα ἀγγλικὸν ἀτμόπλοιον προσήραξεν ἐν τῷ Παγασητικῷ κόλπῳ παρὰ τὸ Πήλιον.

— Λεπτὴ χιὼν ἐκάλυψε τὰς Ἀθήνας σήμερον.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Μ. Α. Τζ. Τεργέστην. Ζητηθὲν ἀπεστάλη.—κ. Π. Ι. Π. Ὀδησσόν. Ζητηθέντα πάντα ἀπεστάλησαν.—κ. Μ. Γ. Μ. Μελιτούπολιν. Ἐγράψαμεν πρὸ 15 ἡμερῶν, παραγγελία

Digitized by Google

σας ἐξετελέσθη ὁλόκληρος.—κ. Ε. Καρ. Βρυξέλλας. Ὁλόκληρος ἡ παραγγελία σας ἀπεστάλη.—κ. Στ. Μπ. Λεόβαν Βεσσαραβίας. Ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν.—κ. Γ. Ι. Λ. Κέρκυραν. Ἐλήφθησαν εὐχαριστοῦμεν, ζητηθέντα πάντα ἀπεστάλησαν πλὴν καλύμματος Πινακοθήκης· Εἰκον. Ἐπεσταλήσεται ἅμα τῇ ἐκδόσει, ὑπόλοιπον εἰς τὴν διάθεσίν σας δρ. 1,75.—κ. Ἀλ. Ἀκ. Κάϊρον. Ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν. Ζητηθέντα πάντα ἀπεστάλησαν, ὑπόλοιπον εἰς τὴν διάθεσίν σας φρ. 4.—κ. Ι. Λ. Ἰωάννινα. Λεξικὸν **Cazier** δρ. 3,50· ταχυδρομικὰ 90· φύλλον Ἑστίας. 25· ὑπόλοιπον εἰς τὴν διάθεσίν σας λεπτ: 35.—κ. Γ. Π. Καθηγ. Καλάβρυτα. Ἔχει καλῶς.—*Φίλῳ*.·. Τότε προτιμήσατε ὡς ἁπλουστέραν καὶ εὐκολωτάτην κατὰ τὴν παροῦσαν ὥραν τοῦ ἔτους τὴν ἐν Ἀγγλίᾳ κατὰ τὴν γέννησιν βρέφους τελουμένην ***καστανομαντείαν***: Προκειμένου νὰ ἴδῃτε τίς ἡ τύχη ὡρισμένου προσώπου, ῥίψατε ἓν κάστανον εἰς τὴν φωτιάν. Ἂν τὸ κάστανον σκάσῃ μετὰ κρότου, μηνύει εὐτυχίαν καὶ πλούτη, ἂν βράζῃ μετὰ συριγμοῦ, προλέγει δυστυχίαν, ἂν λαμπαδίσῃ ἀναφλεγόμενον, σημαίνει γάμον εὐδαίμονα.—κ. **J. C. Söderhamn.** Ἐλήφθη ἐν καλλίστῃ καταστάσει· εὐχαριστοῦμεν. Ἐγράψαμεν ἰδιαιτέρως.—κ. Λ.Β. Δαρμστάδην. Εὐχαριστοῦμεν· ἦλθε δυστυχῶς πολὺ ἀργά!. ***Προληπτικῷ***. Ἀλλὰ πολὺ χαρακτηριστικώτερον εἶνε τὸ ἑξῆς: ἐν ἔτει 1867 ὑπεβλήθη εἰς τὴν Νομαρχίαν ὑπὸ 57 ἰδιοκτητῶν οἰκιῶν ἐν Παρισίοις αἴτησις, ὅπως ἐκ τῆς ἀριθμήσεως τῶν οἴκων ἀφαιρεθῇ ὁ ἀριθμὸς 13, διότι ὡς ἐκ τῆς ἐπικρατούσης προλήψεως πολλάκις οἱ τὸν ἀριθμὸν τοῦτον φέροντες οἶκοι δὲν εὑρίσκουσιν ἐνοικιαστάς, καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ ἰδιοκτῆται οὐχὶ εὐχαρίστως κατοικοῦσιν ἐν αὐτοῖς. — κ. Π. Ε. Ἐνταῦθα. Διὰ νὰ σᾶς εὐχαριστήσωμεν θὰ ἐπαναλάβωμεν τὴν δημοσίευσιν προβλημάτων καὶ ἐρωτήσεων προσεχῶς. —κ. Ω. Σῦρον. Δὲν εἶνε καμμιὰ ἀνάγκη.—***Φιλαναγνώστῃ***. Ἀπὸ τῆς 1 Ἰανουαρίου θὰ ἀρχίσῃ δημοσιευόμενον ἐν τῇ *Ἑστίᾳ* ἓν ἐκ τῶν ἀρίστων μυθιστορημάτων τοῦ Ἀλφόνσου Δωδὲ ὥστε δὲν χρησιμεύει δυστυχῶς ἡ προσφορά σας, δι' ἣν σᾶς εὐχαριστοῦμεν.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

τῆς Ἐφημερίδος τῶν Κυριῶν.

Τὴν προσεχῆ ἑβδομάδα ἐκδίδεται τὸ ἡμερολόγιον τῆς Ἐφημερίδος τῶν Κυριῶν τοῦ ἔτους 1889 περιέχον ὕλην ποικίλην καὶ χρησιμωτάτην διὰ πᾶσαν Κυρίαν ἢ δεσποινίδα.

Τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο ἔσται ποικιλώτερον καὶ περιεκτικώτερον τοῦ παρελθόντος ἔτους, ἀληθὴς γυναικεῖος θησαυρὸς ἱκανοποιῶν πᾶσαν ἀπαίτησιν, πᾶσαν περιέργειαν, πᾶσαν γυναικίαν ἐπιθυμίαν. Ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ βαρομετρικοῦ αὐτοῦ ἐξωφύλλου, τοῦ δι' ἐναλλαγῆς τῶν χρωμάτων τῆς ἐσθῆτος μικρᾶς κόρης σημαίνοντος τὴν μεταβολὴν τῶν καιρῶν περιέχει πλοῦτον ὅλον ἱστορικῶν περιγραφῶν πάντων τῶν γυναικείων εἰδῶν καὶ κοσμημάτων ὡς βραχιολίων, ἐνωτίων, στηθοδέσμων, πίλων, ἀνθέων, ῥιπιδίων κ.λ. Ἱστορίαν τοῦ χοροῦ καὶ τῶν ἐπινοητῶν τῶν διαφόρων χορῶν. Ὁρισμοὺς τῆς γυναικείας καλλονῆς μετὰ περιγραφικῆς ἀναλύσεως τῶν τριάκοντα καλλονῶν τῆς γυναικός, μετὰ καταλλήλων συνταγῶν τῆς ὑγιεινῆς καὶ καλλονῆς τοῦ προσώπου καὶ τοῦ σώματος. Ὁδηγὸν ὅλον συμπεριφορᾶς. Τὴν ἱστορίαν τοῦ γυναικείου συρμοῦ, ὡς καὶ τὸν τρόπον τοῦ ἐνδύεσθαι, κτενίζεσθαι καλλωπίζεσθαι συνῳδὰ πρὸς τὰς καλαισθητικὰς τῆς ἐποχῆς ἀπαιτήσεις. Θησαυρὸν οἰκονομικῶν γνώσεων μετὰ καθημερινῶν συμβουλῶν καὶ συνταγῶν μαγειρικῆς. Ἱστορίαν διαφόρων ἠθῶν καὶ ἐθίμων ὡς τὴν τῆς Βασιλόπητας, τῶν προσωπίδων κ.λ. Ἱστορικὴν ἀνάπτυξιν τῶν γυναικείων τεχνῶν καὶ πρόχειρον πρὸς ἐκμάθησιν τούτων ὁδηγόν. Οἰκιακὴν ἰατρικήν. Ἀρθρίδια περὶ παιδικῆς ἀνατροφῆς. Γνώμας τῶν διασημοτέρων φυσιογνωμιστῶν περὶ τῆς τέχνης τοῦ διαγιγνώσκειν τὰ αἰσθήματα καὶ διανοήματα τῶν ἀνθρώπων διὰ τῶν ἐξωτερικῶν τοῦ προσώπου χαρακτήρων, καὶ τόσα ἄλλα τὰ ὁποῖα καθιστῶσι τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο πολύτιμον διὰ πᾶσαν οἰκογένειαν ἐφόδιον.

Τιμᾶται μετὰ τοῦ πρωτοφανοῦς κάλλους μαγικοῦ βαρομετρικοῦ ἐξωφύλλου του ἀντὶ 2 δρ. διὰ τὰς Ἀθήνας, 2,10 διὰ τὰς ἐπαρχίας καὶ 2. χρ. φρ. διὰ τὸ ἐξωτερικόν. Μετὰ τοῦ ἐπίσης ὡραίου ἀλλ' οὐχὶ βαρομετρικοῦ 1 δρ. εἰς Ἀθήνας, 1,10 διὰ τὰς ἐπαρχίας καὶ 1. χρ. φρ. διὰ τὸ ἐξωτερικόν.

Ἡμερολόγια τῆς Ἐφημερίδος τῶν Κυριῶν πωλοῦνται εἰς τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου γραφεῖον τῆς Ἐφημερίδος τῶν Κυριῶν ὡς καὶ εἰς τὸ γραφεῖον τῆς Ἑστίας. Ἐν τῷ ἐξωτερικῷ δὲ παρ' ἅπασι τοῖς ἀντιπροσώποις αὐτῆς. Οἱ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀποστέλλοντες ἀντίτιμον ἐντὸς συστημένης ἐπιστολῆς, λαμβάνουσι τὸ ἡμερολόγιον ἀπηλλαγμένον ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

2 Δεκεμβρίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως			*Τρέχουσα τιμή*
Τῶν 170,000,000 τῶν	5 %	Δρ. ν.	520.50
» 120,000,000 »	5	» »	520.50
» 60,000,000 »	6	» »	594.—
» 26,000,000 »	6	» »	513.—
» 10,000,000 »	6	» »	256.50
» 6,000,000 »	6	Δρ. παλ.	93.5 0
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου φρ.			516—

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,137.50
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	239.50
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	83.25
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	213.—
Ἑταιρ. Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	155.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	430.50
Ἑταιρία Φωταερίου	» »	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως		31,40
	3μην.	31.07
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν Ὄψεως.		1.24
	3μην.	1.23

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	24.90
Λίρα Ὀθωμανική	28.55

Ἐξεδόθη καὶ πωλεῖται
ΚΩΝΣΤ. Φ. ΣΚΟΚΟΥ
ΤΟ ΕΤΗΣΙΟΝ
ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ
ΤΟΥ
1889
ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΚΟΝ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΚΑΙ ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ

400 πυκναὶ καὶ κομψαὶ σελίδες—Συνεργάται 60, πάντες σχεδὸν οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς ἐν Ἑλλάδι συγχρόνου φιλολογικῆς κινήσεως. Θέματα καὶ διατριβαὶ 90.-Εἰκόνες ὑπὲρ τὰς 90.-Μουσικὴ κλπ.

Τὸ Ἡμερολόγιον θὰ καταστῇ φέτος καὶ κομψότατον ΛΕΥΚΩΜΑ περιέχον καὶ τὰς προσωπογραφίας πάντων τῶν συνεργατῶν.

Τιμᾶται ἐν Ἀθήναις φρ. τριῶν. Χρυσόδετον φρ. τεσσάρων. Ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις καὶ τῷ Ἐξωτ. φρ. 3.50, καὶ χρυσόδετον 4.50 καὶ ἀποστέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρομικῶν τελῶν εἰς πάντα ἐμβάζοντα τὸ ἀντίτιμον «Πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς Ἑστίας.»

Digitized by Google

ΜΕΤΑ ΔΥΟ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ
ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ
Η ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ ΕΠΕΤΗΡΙΣ
ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑ ΕΠΙ ΤΩι ΝΕΩι ΕΤΕΙ

ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΥΛΗΝ ΠΟΙΚΙΛΗΝ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΝ

ΤΡΙΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ ΧΡΟΝΙΑ, ΤΟ ΧΡΙΣΤΟΨΩΜΟ, ΤΟ ΓΕΥΜΑ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

ὑπὸ Κ. Παλαμᾶ. ὑπὸ Α. Καρκαβίτσα. ὑπὸ Δ. Κακλαμάνου.

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΝΑΘΑΛΙΑ

(μετὰ λαμπρᾶς εἰκόνος).

ΑΡΘΡΟΝ ΥΠΟ Χ. ΑΝΝΙΝΟΥ

ΤΡΙΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΒΡΑΒΕΥΘΕΙΣΑΝ ΚΑΛΛΟΝΗΝ

(μετὰ λαμπρᾶς εἰκόνος). ΥΠΟ Γ. ΣΟΥΡΗ

'ΣΤΗΝ ΠΑΝΑΓΙΑ ΥΠΟ Α. ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΥ.

ΤΟ ΑΣΤΕΡΙ ΥΠΟ Ι. ΠΟΛΕΜΗ

ΠΡΟΧΕΙΡΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ 1889, ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΑΝ ΤΩΝ ΗΓΕΜΟΝΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΜΙΚΡΟΛΟΓΗΜΑΤΑ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΝ ΕΥΡΩΠΗι ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΩΣ ΕΞΕΙΡΓΑΣΜΕΝΑΙ

Ο ΔΙΑΔΟΧΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΙ Η ΜΝΗΣΤΗ ΤΟΥ

Ο ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ
Η ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ
Ο ΔΙΑΔΟΧΟΣ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ
Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΤΗΣ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ
Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΤΗΣ ΣΕΡΒΙΑΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΖΑΠΠΑΣ
Η ΒΡΑΒΕΥΘΕΙΣΑ ΚΑΛΛΟΝΗ
ΤΑ ΜΙΚΡΑ ΒΑΣΑΝΑ (Γ. Ἰακωβίδου).

ΠΑΝΟΜΟΙΟΤΥΠΟΙ ΥΠΟΓΡΑΦΑΙ ΕΙΣ ΤΡΕΙΣ ΟΛΑΣ ΣΕΛΙΔΑΣ
ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΞΗΡΑΝ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΑΝ ΑΡΧΗΓΩΝ ΤΟΥ ΑΓΩΝΟΣ
ΤΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ, ΤΩΝ ΠΟΙΗΤΩΝ ΚΛΠ. ΚΛΠ.

ΤΟ ΕΞΩΦΥΛΛΟΝ ΕΖΩΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ

Τιμᾶται ἐλευθέρα ταχυδρομικῶν:

ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ Δραχμὴν 1. — *ΕΝ ΤΩ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩ Φράγκον Χρυσοῦν* 1.

Οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ λάβωσιν εὐθὺς ἅμα τῇ ἐκδόσει τὴν Ἐπετηρίδα, δύνανται νὰ ἀποστείλωσιν ἀπὸ τοῦδε τὴν διεύθυνσιν αὐτῶν μετὰ τοῦ ἀντιτίμου τῶν παραγγελλομένων ἀντιτύπων:

ΠΡΟΣ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ *1888—1532.*

Digitized by Google

493

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 624. — 11 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1888 ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς **ΕΣΤΙΑΣ** Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου ἀριθ. **35**.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' — ΑΡΙΘ. 678

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΛΓΙΝΕΙΩΝ ΜΑΡΜΑΡΩΝ Ὑπὸ Ἀντωνίου Μηλιαράκη.

Η ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΟΥ ΤΙΤΙΑΝΟΥ διήγημα ἐκ τοῦ δανικοῦ.

Η ΓΑΤΑ ὑπὸ Σπ. Μηλιαράκη.

ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΓΗΝ.

ΔΗΜΩΔΗΣ ΠΟΙΗΣΙΣ.

ΗΛΙΟΣ ποίημα ὑπὸ Κ. Μάνου.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ: Τὸ χρέος τοῦ γελωτοποιοῦ. — Ἀνώδυνος ἐγχείρησις — Ἡ γλῶσσα τοῦ ῥιπιδίου — Πολύτιμος λέων — Τρόπος τοῦ μὴ κακολογεῖν.

Ἐπὶ τῇ προσεχεῖ λήξει τοῦ δεκάτου τρίτου ἔτους τῆς «*Ἑστίας*» παρακαλοῦνται οἱ κύριοι συνδρομηταί, ὅσοι ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξακολουθήσωσι λαμβάνοντες τὸ φύλλον καὶ κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος, νὰ ἀνανεώσωσιν ἐγκαίρως τὴν συνδρομὴν αὐτῶν, ἵνα μὴ ἐπέλθῃ διακοπὴ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου.

Καθίσταται δὲ συγχρόνως γνωστὸν εἰς τοὺς κ. κ. ἀνταποκριτὰς καὶ συνδρομητὰς τῆς *Ἑστίας*, ὅτι ἀπὸ τῆς 1 προσεχοῦς Ἰανουαρίου τὴν ἔκδοσιν καὶ διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ ἀναλαμβάνουσιν οἱ μέχρι τοῦδε τακτικοὶ συνεργάται κ. κ. Ν. Γ. Πολίτης καὶ Γ. Δροσίνης. Τὸ βιβλιοπωλεῖον τῆς «*Ἑστίας*», ἀνεξάρτητον τοῦ περιοδικοῦ, διευθύνει καὶ ἐφεξῆς ὁ κ. Γ. Κασδόνης. Τὸ *γραφεῖον* τῆς *Ἑστίας*, μεταφέρεται εἰς τὴν ὁδὸν Παρθεναγωγείου 14 παρὰ τὴν ὁδὸν Σταδίου.

Ἐκτὸς ἄλλης ποικιλωτάτης καὶ ἐκλεκτῆς ὕλης, κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος θὰ δημοσιευθῶσιν ἐν τῇ *Ἑστίᾳ* τὰ ἑξῆς ἄρθρα διηγήματα καὶ ποιήματα τακτικῶν αὐτῆς συνεργατῶν:

Χ. ΑΝΝΙΝΟΥ: *Οἱ Χρησμοὶ τοῦ Ἀγαθαγγέλου.*

Σ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ: *Τὸ Χασὶς καὶ οἱ φαντασιώδεις κόσμοι.*

Γ. ΔΡΟΣΙΝΗ: *Ἡ Ἀμερικανίς, Εἶμαι ἄσχημη! Τὰ Παραμύθια τοῦ Χωριοῦ.*

Α. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑ: *Ἡ φλογέρα του, Ἡ Καρφωμένη, Ὁ Ἀρματωλός.*

Σ. ΛΑΜΠΡΟΥ: *Ἡ Ἁγία Φιλοθέα.*

Α. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ: *Ἡ πόλις Βρίνδιζι.*

Σ. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ: *Θάλασσα.*

Κ. ΠΑΛΑΜΑ: *Τὸ Ἔγκλημα, Ὁ Ὑπάλληλος.*

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ: *Ἀνὰ τὰ μουσεῖα.*

Α. ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΥ: *Ἐπιστολαὶ ἐκ τοῦ Αἰγαίου.*

Σ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΥ: *Τὸ ἀρχαῖον δρᾶμα ἐν τῷ συγχρόνῳ θεάτρῳ*

Γ. ΣΟΥΡΗ: *Ἄλλος κόσμος (σειρὰ ποιημάτων).*

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας παρεστάθη ἐν τῷ θεάτρῳ **Costanzi** τῆς Ῥώμης ἡ *Μεδζέ*, τὸ νέον μελόδραμα τοῦ ἕλληνος μουσουργοῦ κ. Σ. Σαμάρα. Ἡ ὑπόθεσις τοῦ ἔργου τούτου εἶνε ἰνδική. Ὡς μουσικὸν ἔργον, καίπερ ἔχον πολλὰς καλλονάς, κρίνεται ὑποδεέστερον τῆς *Φλώρας Μιράμπιλις*, τῆς ὁποίας εἶνε καὶ προγενέστερον, γραφὲν μὲν πρὸ ἐτῶν, ἀναθεωρηθὲν δὲ ἐσχάτως ὑπὸ τοῦ συνθέτου.

—Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ῥωσσίας ἀπένειμε παράσημα εἰς γάλλους συγγραφεῖς: τὸν Ὠζιέ, τὸν Δουσέ, τὸν Σαρδοῦ, τὸν Δουμᾶν, τὸν Φεγιέ, τὸν Μεϊλάκ, καὶ εἰς τοὺς συντάκτας τοῦ *Φιγαρὼ* Μπλαβὲ καὶ Σαλβέρ.

—Ὁ *Κουρεὺς τῆς Σεβίλλης* τὸ πασίγνωστον μελόδραμα τοῦ Ροσσίνη παρεστάθη τὸ πρῶτον ἀγγλιστὶ πρό τινος ἐν τῷ Μελοδραματικῷ θεάτρῳ τῆς Βοστώνης.

—Ὁ πρό τινος ἐν Παρισίοις ἀποθανὼν ἐκδότης μουσικῶν ἔργων Σουδὲν κατέλιπε περιουσίαν 7 ἑκατομμυρίων περίπου. Τὰ μεγαλήτερα κέρδη αὐτοῦ ὀφείλει εἰς τὴν ἔκδοσιν δύο δημοφιλεστάτων μελοδραμάτων: τοῦ *Φάουστ* τοῦ Γκουνὼ καὶ τῆς *Κάρμεν* τοῦ Μπιζέ.

— Οἱ Φοιτηταὶ τοῦ ἐν Ἑϊδελβέργῃ Πανεπιστημίου χάριτας ἀποδίδοντες ἐπὶ τῇ κατὰ τὰς ἑορτὰς τοῦ ἐν Βολωνίᾳ Πανεπιστημίου φιλοξενίᾳ τῶν ἐκεῖ συναδέλφων των, ἀπέστειλαν ἐσχάτως ἐπὶ περγαμηνῆς καλλιτεχνικῶς κεχαραγμένον εὐχαριστήριον γράμμα.

—Ὁ περικλεὴς Μόμμσεν ἐπανῆλθεν εἰς Βερολῖνον ἐκ τοῦ εἰς Ἰταλίαν ταξειδίου του, ἀλλὰ δὲν θὰ παραδώσῃ μαθήματα κατὰ τὸ ἑξάμηνον τοῦτο ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ.

— Μελετᾶται ἡ ἵδρυσις πανεπιστημίου ἐν τῇ Βουλγαρικῇ πρωτευούσῃ, τοῦ ἡγεμόνος Φερδινάνδου παρέχοντος πρὸς τοῦτο μεγάλην χρηματικὴν δωρεάν.

— Τὸ ἐν Ζυρίχῃ πολυτεχνεῖον ἀριθμεῖ 618 σπουδαστάς ἐξ ὧν οἱ 366 εἶνε ἀλλοδαποί.

— Παρεστάθη ἐν Βερολίνῳ γερμανιστὶ ὁ *Πατὴρ Κωνστάντιος*, τὸ ἐκ τοῦ ὁμωνύμου μυθιστορήματος τοῦ Ἀλεβὺ ληφθὲν δρᾶμα, μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας.

— Εἰς τὸ Ποικίλον θέατρον τῶν Παρισίων παρεστάθη τελευταῖον ἡ *Ἰαπωνὶς* μελοδραμάτιον τῶν Ναγιὰκ καὶ Μιλλιὼ μελοποιηθὲν ὑπὸ Βαρνέ. Ἡ σκηνὴ ὑποτίθεται ἐν Παρι-

Digitized by Google

σίοις, ὁ δὲ τίτλος ἐτέθη τοιοῦτος, διότι ἡ ἡρωῒς μετεμφιέννυται εἰς Ἰαπωνίδα ὅπως μεταβῇ εἰς χορὸν τῆς ἀπόκρεω. Τὸ κύριο ντοῦτο γυναικεῖον πρόσωπον ὑποκρίνεται ἡ περίφημος Ζουδίκ.

—Ὁ *δακτύλιος τοῦ Νιβελοῦγγερ*, ἡ τριλογία τοῦ Βάγνερ, παρασταθήσεται ἐν Πετρουπόλει τὸν προσεχῆ μάρτιον.

—Ἐν Φλωρεντίᾳ εὑρέθη ἄγνωστον μέχρι τοῦ νῦν ἔργον τοῦ Γλοὺκ, μουσικὸς *Πρόλογος*. Τὸ ἔργον τοῦτο ἐγράφη ὑπὸ τοῦ διασήμου γερμανοῦ μελοποιοῦ εἰς πανηγυρισμὸν τῆς γεννήσεως τῆς θυγατρὸς τοῦ μεγάλου δουκὸς Λεοπόλδου Β' τῆς Τοσκάνης, ἐν ἔτει 1767, ὅτε διέτριβεν ἐν Φλωρεντίᾳ. Ἐξετελέσθη δὲ τὴν ἑσπέραν τῆς 22 Φεβρουαρίου 1767 πρὸ τῆς *Ἰφιγενείας ἐν Αὐλίδι* τοῦ αὐτοῦ μουσουργοῦ. Τὸ μουσικὸν τοῦτο εὕρημα, ὅπερ ἀνυπομόνως ἀναμένεται ὑπὸ τοῦ ἁπανταχοῦ μουσικοῦ κόσμου, πιστὸν ἀντίγραφον τοῦ πρωτοτύπου, ἐκτυποῦται νῦν.

—Ἐξεδόθη καὶ ὁ τελευταῖος τόμος τῆς παγκοσμίου ἱστορίας τοῦ Ράγκε, τρίτος αὐτὸς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ μεγάλου γερμανοῦ ἱστορικοῦ.

—Ἐξεδόθη ὁ τελευταῖος τόμος τῆς εἰκοσιτετρατόμου ἐν Λονδίνῳ ἐκδοθείσης «**Encyclopaedia Brittanica**». Τὸ κολοσσιαῖον τοῦτο ἔργον, εἰς ὃ συνειργάσθησαν 1140 συγγραφεῖς, ἐκδίδεται νῦν εἰς ἐνάτην ἔκδοσιν, ἐξεδόθη δὲ τὸ πρῶτον ἐν ἔτει 1771 εἰς τρεῖς τόμους τότε.

—Ἤρχισεν ἐν Ἰταλίᾳ νὰ ἐκδίδεται *Βραχεῖα συστηματικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς Φιλολογίας* ὁμοία περίπου πρὸς τὸ πασίγνωστον γερμανικὸν **Handbuch** τῆς κλασικῆς ἀρχαιομαθείας τὸ ὑπὸ τοῦ **Iwan Müller** ἐκδιδόμενον. Τὸν δὲ πρῶτον τόμον τῆς νέας Ἰταλικῆς ἐγκυκλοπαιδείας ἢ μᾶλλον τὸν τέταρτον (διότι τέταρτος ἐπιγράφεται ἐν ᾧ οἱ πρῶτοι τρεῖς δὲν ἐξεδόθησαν ἀκόμη) ἀποτελεῖ ἡ πραγματεία *περὶ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσης* τοῦ καὶ ἐξ ἄλλων του ἐργασιῶν γνωστοῦ φιλολόγου **Domenico Pezzi**. Ἡ περὶ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης πραγματεία αὕτη (σελ. XXIV—482) εἶναι *συγκριτικὴ* καὶ *ἱστορικὴ* καὶ ὁμολογεῖται ὡς ἔργον πολλοῦ λόγου ἄξιον. Ἡ ἐγκυκλοπαιδεία ἐκδίδεται παρὰ τῷ **Soescher** ἐν Τορίνῳ. Περὶ τῆς περισπουδάστου συγγραφῆς τοῦ **D. Pezzi** ἴσως λάβωμεν ἀφορμὴν νὰ κάμωμεν καὶ πάλιν λόγον.

—Ἀγγέλλονται ὡς μέλλοντα λίαν ταχέως νὰ ἐκδοθῶσιν ἐν Λειψίᾳ τύποις **Teubner**, τὰ ἑξῆς βιβλία· **1. F. Hansen Lehrbuch der Griechischen Metrik. 2. Varronis rerum rusticarum libri tres rec. H. Keil. 3. Die Sprichwörter und sprichwörtlichen Redensarten der Roemer** ὑπὸ **A. Otto. 4. H. W. Stoll Wanderungen durch Alt-Griechenland** (εἰς δύο μέρη α' Πελοπόννησος β' Κεντρικὴ καὶ καὶ βορεία Ἑλλάς).

—Τῆς ἀρίστης γερμανικῆς *Ἐγκυκλοπαιδείας τῆς νεωτέρας ἱστορίας* ἐξεδόθησαν τὸ 38 καὶ τὸ 39 τεῦχος (παρὰ τῷ **Perthes** ἐν Γότθᾳ), ἄρχονται δὲ ἀπὸ τῆς λέξεως **Schele** λήγουσιν εἰς τὴν λέξιν **Spanien** (σελ. 545-704).

—Τὴν 28 νοεμβρίου παρεστάθη ἐν τῷ Μεγάλῳ Μελοδραματικῷ Θεάτρῳ τῶν Παρισίων τὸ μελόδραμα τοῦ Γουνὼ *Ρωμαῖος καὶ Ἰουλιέττα*, πρωταγωνιστούσης τῆς Πάττη καὶ διευθύνοντος τὴν ὀρχήστραν αὐτοῦ τοῦ συνθέτου.

—Ἐν Μονάχῳ μελετᾶται ἡ ἵδρυσις καὶ νέου μεγαλοπρεποῦς θεάτρου τῇ ἰδιωτικῇ πρωτοβουλίᾳ.

—Τὸ ἐν Βερολίνῳ πανεπιστήμιον ἀριθμεῖ κατὰ τὸ παρὸν ἑξάμηνον 5,790 φοιτητάς, ἤτοι 1177 πλείονας ἢ κατὰ τὸ παρελθὸν ἐαρινὸν ἑξάμηνον. Τούτων θεολογίαν σπουδάζουσι 840, ἰατρικὴν 1456, φιλοσοφίαν 1909, νομικὰ 1585. Ἐκτὸς ὅλων τούτων ὡς ἁπλοῖ ἀκροαταὶ φοιτῶσιν εἰς τὰς παραδόσεις 1895.

—Ἐν Ἑρμουπόλει κατὰ τὴν ἐχχωμάτωσιν τῆς νέας ὁδοῦ τῆς ἑνούσης τὴν τῆς Ποσειδωνίας πρὸς τὴν τοῦ Ἐπισκοπείου κατὰ τὴν θέσιν «Φυρὰ-Βουνιά», ἀνευρέθησαν πλησίον φρέατος τέσσαρες τάφοι ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς. Καὶ ἐν τρισὶ μὲν οὐδὲν ἄλλο εὑρέθη ἐκτὸς ὀστῶν τινων, ἐν ἑνὶ δὲ ἐκτὸς τῶν ὀστῶν εὑρέθησαν δύο λύχνοι ἐκ κεράμου καὶ ὁ πυθμὴν χαλκίνου ἀγγείου πρὸς δὲ καὶ πλὰξ ἐπιτύμβιος φέρουσα τὴν ἐπιγραφήν:

ΘΕΟΦΙΛΑ ΙΑΣΟΝΟΣ
ΧΡΗΣΤΗ ΧΑΙΡΕ

Οἱ εὑρεθέντες τάφοι ἔκειντο καὶ οἱ τέσσαρες ἐπὶ εὐθείας γραμμῆς καὶ εἰς βάθος ἑνὸς καὶ ἡμίσεως μέτρου ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τοῦ σημερινοῦ ἐδάφους.

—Ἐντὸς τῆς προσεχοῦς ἑβδομάδος ἐκδίδεται τὸ πρῶτον τομίδιον τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Ἀνέστη Κωνσταντινίδου ἐκδιδομένης *Νομικῆς Βιβλιοθήκης*, περιέχον τὸ **Σύνταγμα** μετὰ εἰσαγωγῆς καὶ σχολίων κατ' ἄρθρον ὑπὸ Γ. Ν. Φιλαρέτου δικηγόρου. Τὸ βιβλιάριον ἀποτελεῖται ἐκ σελίδων 300 περίπου.

— Κατόπιν συνεννοήσεως τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Ἐκθέσεως τῶν Ὀλυμπίων μετὰ τῆς ἐπιτροπῆς τῶν κριτῶν τοῦ δραματικοῦ ἀγῶνος, ἀπεφασίσθη ὅπως ἡ περὶ τοῦ ἀγῶνος τούτου ἔκθεσις ἀναγνωσθῇ ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ τῆς ἐπιτροπῆς κ. Ι. Καμπούρογλου ἐν τῷ νέῳ θεάτρῳ τὴν σήμερον Κυριακήν, ὥραν 3ην μ. μ. Θέλουσι δὲ παραστῇ κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐκθέσεως ταύτης, ἐπὶ τούτῳ προσκαλούμενοι οἱ ὑπουργοί, οἱ ἀνώτεροι ὑπάλληλοι, οἱ ἐξέχοντες ἐν τοῖς γράμμασι κτλ. Εἰς πάντας δὲ ἡ εἴσοδος θὰ ἐπιτρέπηται δι' εἰσιτηρίων.

— Κατὰ τὴν *Ἐφημερίδα*: κατόπιν τῆς ἀναβολῆς τῆς κατ' ἄρθρον συζητήσεως τῆς ἑλληνογαλλικῆς ἐμπορικῆς συμβάσεως ἐν τῇ Γαλλικῇ Βουλῇ, ἥτις ἰσοδυναμεῖ πρὸς πλήρη αὐτῆς ἀπόρριψιν, ἡ ἡμετέρα Κυβέρνησις δὲν σκοπεῖ νὰ ὑποβάλῃ πλέον τὴν σύμβασιν περὶ παραχωρήσεως τοῦ προνομίου τῶν ἐν Δελφοῖς ἀνασκαφῶν εἰς τὴν γαλλικὴν κυβέρνησιν, ὑπὸ τὴν νομοθετικὴν κύρωσιν. Ἡ κυβέρνησις τὴν ἀπονομὴν τοῦ προνομίου τούτου ἐξήρτα ἐκ τῆς ἀποδοχῆς τῆς ἑλληνογαλλικῆς ἐμπορικῆς συμβάσεως ὑπὸ τῶν γαλλικῶν Βουλῶν, ἅμα δὲ τῇ ἀπορρίψει ταύτης παρουσιάσθη ἑτέρα μεγάλη Δύναμις, γνωστὴ ἐπὶ φιλαρχαιότητι καὶ ἐπιτελέσασα ἤδη ἕτερον μέγα ἀρχαιολογικὸν ἔργον ἐν Ἑλλάδι, ζητοῦσα ν' ἀναλάβῃ τὰς ἐν Δελφοῖς ἀνασκαφάς.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἡ οἰκονομικὴ ἐπιστήμη παρ' Ἀριστοτέλει, Πλάτωνι καὶ Ξενοφῶντι ὑπὸ *Ν. Π. Γουναράκη*. Μετατύπωσις ἐκ τοῦ πανηγυρικοῦ τεύχους περὶ τῆς ἑορτῆς τῆς πεντηκονταετηρίδος τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου. Ἀθήνησι, Τυπογραφεῖον «Παλιγγενεσία» Ἰω. Ἀγγελοπούλου, 1888. 8ον σ. 91.

Ἡ ἐν Βολωνίᾳ ἀντιπροσωπεία τῶν ἑλλήνων φοιτητῶν καὶ μία ἡμέρα ἐν Βενετίᾳ, μετὰ σημειώσεων ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν πόλεων τούτων, ὑπὸ *Ἐμμανουὴλ Μελισσείδου* φοιτητοῦ τῆς Νομικῆς. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Σ. Κ. Βλαστοῦ, 8ον σ. 156.

Poésies dédiées à la famille Royale. Athènes N. G. Inglessis, imprimeur de la cour 1888 12ον σ. 8. [Τὸ φυλλάδιον τοῦτο περιέχει στίχους ἀποτεινομένους πρὸς τὸν Βασιλέα καὶ τὴν Βασίλισσαν τῶν Ἑλλήνων γεγραμμένους ὑπὸ τῆς γαλλίδος κυρίας **Ida Buttet Rosset**.]

Σοφοκλέους Ἀντιγόνη μετὰ προλεγομένων, κειμένου, μεταφράσεως καὶ σημειώσεων, ἐκδοθεῖσα χάριν τῆς ἀπὸ σκηνῆς διδασκαλίας τοῦ δράματος ὑπὸ *Σίμωνος Δ. Χιωτέλλη* φοιτητοῦ τῆς φιλολογίας. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τῆς τυπογραφίας τῆς Β. Αὐλῆς, Ν. Γ. Ἰγγλέση, 1888. 12ον σ. 118. Τιμᾶται δρ. 1,50

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευὴ 9 Δεκεμβρίου.

Ἕνεκα ἐλαφρᾶς ἀδιαθεσίας ὁ Βασιλεὺς ἔμεινεν οἰκουρῶν ἐπί τινας ἡμέρας.

—Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἀνεχώρησεν εἰς Πάτρας διὰ τοῦ Σιδηροδρόμου ὁ Μέγας δοὺξ Παῦλος τῆς Ῥωσσίας μνηστὴρ τῆς Βασιλόπαιδος Ἀλεξάνδρας· ἐκεῖθεν δὲ διὰ ῥωσσικοῦ ἀτμοπλοίου ἀπῆλθεν εἰς Ῥωσσίαν.

—Ἐν τῇ καλλιτεχνικῇ αἰθούσῃ τῆς Ἐκθέσεως τῶν Ὀλυμπίων ἐξετέθησαν εἰς θέαν τοῦ κοινοῦ τὰ δῶρα ὅσα αἱ ἑλληνικαὶ κοινότητες ἀπέστειλαν εἰς τὸν Βασιλέα ἐπὶ τῇ εἰκοσιπενταετηρίδι τῆς Βασιλείας αὐτοῦ.

—Ὁ ἐν Πειραιεῖ Γερμανὸς πρόξενος παρηγγέλθη νὰ προμηθευθῇ καὶ ἀποστείλῃ εἰς Βερολῖνον διάφορα δείγματα ἐκ τῶν ἐν τῇ Ὀλυμπιακῇ Ἐκθέσει ὑφασμάτων, ἐξ ὧν ἡ πριγκίπισ-

Digitized by Google

σα Σοφία σκοπεύει νὰ κατασκευάσῃ μέρος τῆς προικὸς αὐτῆς.

— Νέον αὐστηρότερον διάταγμα περὶ φυλλοξήρας ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως ἀπαγορεῦον τὴν εἰσαγωγὴν οἱουδήποτε δένδρου ἢ φυτοῦ καὶ μέρους αὐτῶν ὁπωςδήποτε χρησιμοποιουμένου.

— Ἡ ἐν Βελγίῳ «Διεθνὴς Ἑταιρία τῆς κατασκευῆς δημοσίων ἔργων» ἀπεφάσισε νὰ ἀναλάβῃ τὴν κατασκευὴν σιδηροδρομικῆς γραμμῆς ἀπὸ Λεονταρίου εἰς Σπάρτην.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Χ. Λ. Ἀστραχάν. Ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — κ. Δ. Β. Ἀλεξάνδρειαν. Παρεδόθη τῷ κ. Σ. ἐγκαίρως. — Αἰδ. Ἀρχιμ. Ι. Μ. **San Remo.** Ζητηθέντα ἀπεστάλησαν· ὡς πρὸς τὴν ἀποστολὴν τοῦ φύλλου συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας. — κ. Π. Κ Λεβαδείαν. Ἀτυχῶς δὲν εὑρίσκονται παρ' ἡμῖν, θὰ ἀναζητήσωμεν ἀντίτυπον αὐτῶν καὶ ἅμα τῇ εὑρέσει του θὰ τὸ ἀποστείλωμεν. — κ. Χ. Π. Καλάμας. Ὅλως ἄδικα τὰ παράπονά σας, ἡ Καλλιτ. Πινακ. συμπληροῦται ἐντὸς τῆς ἑβδομάδος τῶν δύο τελευταίων φυλλαδίων ὄντων εἰς Πειραιᾶ. — κ. Γ. Π. Αἰτωλικόν. Ζητηθέντα πάντα ἀπεστάλησαν. — κ. Σ. Φ. Γ. Κέρκυραν. Ἀπηντήσαμεν ἤδη. — κ. **W. V. Côte d' or.** ἀποστέλλεται ἕτερον. Εἰκονογραφημένη Ἐπετηρὶς σταλήσεται ἅμα τῇ ἐκδόσει της. — κ. Γ. Κ. Πόκ. Ρωσσίαν. Οἱ ζητηθέντες πέντε τόμοι ἀπεστάλησαν.— κ. Κ. Ε. Π. Ρέθυμνον. Ἀπεστάλη τὸ ζητηθέν. — κ. Α. Μ. Ὀδησσόν. Ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — κ. Σ. Β. Βραΐλαν. Ἐλήφθησαν, εὐχαριστοῦμεν· ἔχετε ζητηθείσας πληροφορίας διὰ σημερινοῦ ταχυδρομείου.— κ. Δ. Λ. Λ. Μόναχον. Ἔχει καλῶς. — κ. Γ. Κ. Ὀδησσόν. Καλ. Πιν. ἀπεστάλη ταχυδρομ. ἀπὸ τῆς π. ἑβδομάδος. — κ. Λ. Σ. Βάρναν. Ἐγράψαμεν ἀπὸ τῆς π. ἑβδομάδος ἀποστείλαντες καὶ ὁλόκληρον παραγγελίαν σας. — **M. Le chevalier Louis de Zeph. Herzogenburg.** Ἐλήφθησαν, εὐχαριστοῦμεν. — κ. Α. Μ. Βουλβουκάτα. Ζητηθέντα ἀπεστάλησαν ἀπὸ προχθές. — κ. Π. Χ. Σορόκαν Βεσσαραβίας. Ζητηθὲν ἀπεστάλη. — κ. Σ. Ν. Π. **Manchester.** Ἐλήφθησαν εὐχαριστοῦμεν.— κ. Σ. Δ. Γυμν. Σύρου. Ἐγράψαμεν ἤδη. — κ. Κ. Ν. Σ. Βουκουρέστιον. Ἔχει καλῶς. — κ. Π. Δ. Ἀστραχάν. Ἐπιστολὴ ὑμῶν ἐλήφθη, ἀναμένομεν δὲ καὶ τὰ μετ' αὐτῆς συναποσταλέντα. — κ. Σ. Μπ. Λεόβαν. Εὐστοχωτάτη ἡ ἐκλογή· εἴδετε ὅτι σᾶς ἐπρολάβαμεν. Διὰ τὰ λοιπὰ ταχυδρομικῶς ἀπαντῶμεν. Εὐχαριστοῦμεν διὰ φιλικωτάτας διαθέσεις σας. — *Οἰκοδεσποίνῃ.* Ὑπάρχει καὶ ἄλλος τρόπος ἁπλούστερος: μίαν ἡμέραν πρὶν σφαγῇ ἡ ὄρνις ἢ ἄλλο τι πτηνὸν ἐκ τοῦ ὀρνιθῶνος, ποτίσατε αὐτὸ μικρὸν ποτήριον ῥουμίου. Διὰ τοῦ μέσου τούτου τὸ κρέας του καθίσταται τρυφερώτατον, ὡς βεβαιοῦσι πεπειραμέναι συνάδελφοί σας. — *Παλαιῷ συνδρομητῇ. Ἐνταῦθα.* Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλοφρονήσεις. Ἡ γενικὴ ἀνακαίνισις τοῦ φύλλου θὰ γίνῃ ἐντὸς τοῦ ἔτους ὁριστικῶς. Ἀπὸ 1 ἰανουαρίου ἦτο τοῦτο ἀδύνατον, διότι ὀλίγος ὑπελείπετο χρόνος, ἐννοοῦμεν δὲ ὅ,τι κάμνομεν νὰ γίνεται σωστόν. Οὐχ ἧττον εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἔτους ὁ χάρτης καὶ ἡ τυπογραφικὴ σύνθεσις θὰ βελτιωθῶσι. Περὶ μελλόντων δημοσιευμάτων ἀκριβῶς βλέπετε ἐν τῇ 1 σελίδι τοῦ σημερινοῦ δελτίου. — κ. Η. Δ. Πάτρας. Πινακοθήκης ἀφίκοντο εἰς Πειραιᾶ τελευταῖα δύο τεύχη· ἐντὸς τῆς ἑβδομάδος θὰ τὰ λάβετε μετὰ τοῦ νῦν ἐκτυπουμένου παραρτήματος.— κ. Ν. Ι. Π. Κ/πολιν. Ζητηθὲν ἀποστέλλεται· Εἰκ. Ἐπετηρὶς σταλήσεται ἅμα τῇ ἐκδόσει· ἔχετε καὶ ἐπιστολήν μας. — κ. Δ. Μ. Ναύπλιον. Ἀποστέλλεται ἐντὸς τῆς ἑβδομάδος.— κ. Γ. Π. Καλάβρυτα. Σταλήσονται ἅμα τῇ ἐκδόσει.— κ. Θ. Φ. Κ/πολιν. Ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

9 Δεκεμβρίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως			*Τρέχουσα τιμὴ*
Τῶν 170,000,000	τῶν 5 %	Δρ. ν.	536.—
» 120,000,000	» 5	» »	536.—
» 60,000,000	» 6	» »	605.—
» 26,000,000	» 6	» »	515.50
» 10,000,000	» 6	» »	257.—
» 6,000,000	» 6	Δρ. παλ.	92.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου		φρ.	524.—

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,155.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	242.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	82.25
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	216.—
Ἑταιρ. Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	157.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	432.—
Ἑταιρία Φωταερίου	» »	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως		31,85
	3μην.	31.55
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν Ὄψεως.		1.26
	3μην.	1.25

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	25.14
Λίρα Ὀθωμανικὴ	28.62

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΙ

ΤΗΣ ΠΡΙΓΚΙΠΙΣΣΗΣ ΣΟΦΙΑΣ

ΜΝΗΣΤΗΣ ΤΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛ. ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΕΥΘΗΝΟΤΑΤΗ ΠΑΣΩΝ

ΓΕΝΟΜΕΝΗ ΕΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Εἰς μέγα σχῆμα δρ. 1, εἰς μικρὸν λεπτὰ 50.

Προπληρωνόμεναι ἀποστέλλονται ταχυδρομικῶς ἐπὶ τῇ αὐτῇ τιμῇ.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΩΤΑΤΟΝ ΕΝΘΥΜΗΜΑ

ΤΗΣ

ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΔΟΣ

ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΕΙΝΕ ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΝ ΤΕΥΧΟΣ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ„

Πωλεῖται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

Ἐν Ἑλλάδι δρ. 3. — Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. χρ. 3.

ΥΠΟΛΕΙΠΟΝΤΑΙ ΟΛΙΓΑ ΑΝΤΙΤΥΠΑ

Digitized by Google

ΑΙ ΨΥΧΩΣΕΙΣ

ΜΕΛΕΤΑΙ ΙΑΤΡΙΚΑΙ, ΚΟΙΝΩΛΟΓΙΚΑΙ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑΙ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΦΡΕΝΟΠΑΘΕΙΩΝ

ΥΠΟ

ΣΙΜΩΝΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ

ΙΑΤΡΟΥ

Ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον ἐκδίδεται κατ' αὐτὰς σύγγραμμα ἐκ 500 περίπου σελίδων εἰς σχῆμα μέγα 8ον, πραγματευόμενον ζητήματα ἐπασχολοῦντα τὴν σήμερον σύμπαντα τὸν πεπολιτισμένον κόσμον, ἐνδιαφέροντα δὲ οὐχὶ μόνον τοὺς ἰατροὺς ἀλλὰ καὶ τοὺς καθ' ὅλου ἐπιστήμονας καὶ τοὺς ἐν γένει πνευματικῶς ἀνεπτυγμένους ἀνθρώπους.

Τοιοῦτο βιβλίον τὸ πρῶτον παρ' ἡμῖν ἐκδιδόμενον πληροῖ μέγα κενὸν ἐν τῇ συγχρόνῳ ἐπιστήμῃ, συγγραφὲν δὲ ὑπὸ ἰατροῦ εἰδικοῦ μὲν περὶ τὰς φρενοπαθείας, δεξιωτάτου δ' ἐν τῇ χρήσει τῆς γραφίδος, συνενοῖ ἐν ταὐτῷ τὰ δύο κυριώτατα προσόντα καλοῦ ἐπιστημονικοῦ βιβλίου : ἐμβρίθειαν καὶ σαφήνειαν.

Μετὰ τοῦ σημερινοῦ φύλλου τῆς ΕΣΤΙΑΣ διανέμεται ἀγγελία περιέχουσα λεπτομερῆ πίνακα τῶν ποικιλωτάτων κεφαλαίων τοῦ βιβλίου. Καὶ μόνη δὲ ἡ ἀνάγνωσις ταύτης εἶνε ἀρίστη σύστασις περὶ τοῦ συγγράμματος τοῦ κ. Ἀποστολίδου, ὑπισχνουμένου ὥρας ἀληθοῦς πνευματικῆς ἀπολαύσεως εἰς τοὺς μέλλοντας ἀναγνώστας.

Οἱ ἐπιθυμοῦντες ν' ἀποκτήσωσιν ἀντίτυπον τοῦ βιβλίου εὐθὺς ἅμα τῇ ἐκδόσει δύνανται ν' ἀποστείλωσι τὸ ἀντίτιμον, ἤτοι δρ. 6 ἐκ τῶν Ἐπαρχιῶν καὶ φρ. χρ. 6 ἐκ τοῦ Ἐξωτερικοῦ :

ΠΡΟΣ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ„

τὸ ὁποῖον ἀνέλαβε τὴν κεντρικὴν πώλησιν αὐτοῦ.

ΕΞΕΔΟΘΗ

ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΤΡΙΚΟΥΠΗ

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΝΕΑ ΕΠΙΔΙΟΡΘΩΘΕΙΣΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΘΕΙΣΑ

ΥΠΟ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ ΠΡΟ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΤΟΥ

ΕΚΔΟΤΗΣ Π. ΑΣΛΑΝΗΣ

ΤΕΣΣΑΡΕΣ ΟΓΚΩΔΕΙΣ ΤΟΜΟΙ ΕΙΣ ΜΕΓΑ ΟΓΔΟΟΝ

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΛΑΜΠΡΑΝ ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

ΤΙΜΩΝΤΑΙ

ΕΠΙ ΠΟΛΥΤΕΛΟΥΣ ΧΑΡΤΟΥ			ΕΠΙ ΧΑΡΤΟΥ ΚΑΛΟΥ		
Ἐν Ἀθήναις	Δρ.	14	Ἐν Ἀθήναις	δρ.	10
Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ταχυδρ.	»	16	Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ταχυδρ.	»	12
Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ	φρ. χρ.	16	Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ	φρ. χρ.	12

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΩΛΗΣΙΣ

ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΩι ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1888—1540.

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 625. — 18 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1888 ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς **ΕΣΤΙΑΣ** Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου ἀριθ. 35.

493

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' ΑΡΙΘ — 677

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΕΝΗΣ ὑπὸ Χ. Ἀννίνου.

ΤΟ ΣΙΓΑΡΟΝ διήγημα Ἰουλίου Κλαρετῆ.

Η ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΟΥ ΤΙΤΙΑΝΟΥ διήγημα ἐκ τοῦ δανικοῦ.

ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΓΗΝ.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ: Ἀμερικανικὰ στοιχήματα—Ἐπικίνδυνος προὶξ—Νέος τρόπος μονομαχίας—Τὸ ἀντιφάρμακον.

Ἐπὶ τῇ προσεχεῖ λήξει τοῦ δεκάτου τρίτου ἔτους τῆς «*Ἑστίας*» παρακαλοῦνται οἱ κύριοι συνδρομηταί, ὅσοι ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξακολουθήσωσι λαμβάνοντες τὸ φύλλον καὶ κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος, νὰ ἀνανεώσωσιν ἐγκαίρως τὴν συνδρομὴν αὐτῶν, ἵνα μὴ ἐπέλθῃ διακοπὴ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου.

Καθίσταται δὲ συγχρόνως γνωστὸν εἰς τοὺς κκ. ἀνταποκριτὰς καὶ συνδρομητὰς τῆς *Ἑστίας*, ὅτι ἀπὸ τῆς 1 προσεχοῦς ἰανουαρίου τὴν ἔκδοσιν καὶ διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ ἀναλαμβάνουσιν οἱ μέχρι τοῦδε τακτικοὶ συνεργάται κκ. Ν. Γ. Πολίτης καὶ Γ. Δροσίνης. Τὸ βιβλιοπωλεῖον τῆς «*Ἑστίας*», ἀνεξάρτητον τοῦ περιοδικοῦ, διευθύνει καὶ ἐφεξῆς ὁ κ. Γ. Κασδόνης. Τὸ *γραφεῖον* τῆς *Ἑστίας*, μεταφέρεται εἰς τὴν ὁδὸν Παρθεναγωγείου 14 παρὰ τὴν ὁδὸν Σταδίου.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Τὸ παρελθὸν Σάββατον ἑώρτασε τὴν ἐπὶ διδακτορίᾳ πεντηκονταετηρίδα αὐτοῦ ὁ ἐν Λειψίᾳ καθηγητὴς τοῦ ῥωμαϊκοῦ δικαίου Βερνάρδος Βίντσαϊδ. Ὁ περικλεὴς οὗτος νομοδιδάσκαλος ἀπέκτησε διὰ τῶν ἔργων καὶ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ τὴν ἐξοχωτάτην θέσιν μεταξὺ τῶν ζώντων νομικῶν.— Γεννηθεὶς τῇ 26 Ἰουνίου 1817, λίαν ἐνωρίς, εἰς ἡλικίαν 21 ἔτους, ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τὰ νομικά. Αἱ διάφοροι μονογραφίαι (Ἐπὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ γαλλικοῦ Κώδικος, περὶ τῆς ἀκυρότητος τῶν δικαιοπραξιῶν (1847), Ἡ περὶ Προϋποθέσεως διδασκαλία τοῦ ῥωμ. Δικαίου (1850), ἡ Ἀγωγὴ τοῦ ῥωμ. ἀστικοῦ Δικαίου (1856) κτλ.) προεχάραξαν αὐτῷ τὴν διαπρεπῆ θέσιν ἣν ἔμελλε νὰ καθέξῃ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ· τὸ δὲ κατὰ τὸ ἔτος 1862 ἐκδοθὲν τρίτομον σύγγραμμα αὐτοῦ ἐξησφάλισεν αὐτῷ μέχρι σήμερον τὰ πρωτεῖα. Τὸ ἐν λόγῳ σύγγραμμα αὐτοῦ, ἰδὸν μέχρι σήμερον 6 ἐκδόσεις (1862, 1870, 1874, 1878, 1882, 1887) καὶ διακρινόμενον πάντων τῶν λοιπῶν τοῦ αὐτοῦ εἴδους συγγραμμάτων, καὶ νεωτέρων ἔτι, δεικνύει μετὰ πόσης ἐμβριθείας καὶ ἀκαταμαχήτου λογικῆς συνέγραψεν ὁ περιώνυμος καθηγητής, ἐφ' ᾧ καὶ πάνυ δικαίως χαίρει τὴν μεγίστην αὐθεντίαν ἐν τῷ νομικῷ κόσμῳ καὶ θεωρεῖται ὡς **Roma locuta** παρὰ τῶν γερμανικῶν δικαστηρίων, λίαν ἐπιτυχῶς κληθὲν ἐσχάτως ὁδηγὸς τῆς Γερμανικῆς πράξεως. Τὸ κλασσικὸν τοῦτο σύγγραμμα, τοῦ ὁποίου ἑκάστη νεωτέρα ἔκδοσις περιέχει μετ' ἐκπληκτικῆς ἀκριβείας τὰς νεωτέρας ἐπὶ τοῦ ῥωμαϊκοῦ δικαίου μελέτας, διεδέχθησαν ἕτεραι διατριβαὶ αὐτοῦ: Δύο ζητήματα ἐκ τῆς διδασκαλίας περὶ τῆς ὑποχρεώσεως ἕνεκα ἀδικαιολογήτου πλουτισμοῦ (1878), Περὶ δικαίου καὶ νομικῆς ἐπιστήμης (1884). Ἡ ὑπέροχος αὐτοῦ ἀξία ἐπισημοποιήθη ἔτι ἅπαξ διὰ τῆς ἀποκλειστικῆς σχεδὸν χρήσεως τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ ὑπὸ τῆς πρὸς σύνταξιν γερμανικοῦ Κώδικος συσταθείσης ἐπιτροπῆς (ἧς καὶ μέλος μέχρι τοῦ 1883 ἐτύγχανε), τοῦθ' ὅπερ ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τοὺς ἐπικριτὰς τοῦ ἐν λόγῳ νομοσχεδίου νὰ καλέσωσιν αὐτὸ μικρὸν **Windscheid**.— Χρηματίσας καθηγητὴς εἰς διάφορα ἄλλα Πανεπιστήμια ἐκλήθη τῇ 26 Μαΐου 1874 εἰς Λειψίαν ἔνθα καὶ μέχρι σήμερον διαμένει, διδάσκων, καίτοι ὑπερεβδομηκοντούτης, ἐν νεανικῇ ἀκμαιότητι καὶ ἀνελλιπῶς 13 ὅλας ὥρας καθ' ἑβδομάδα. Τῷ γεραρῷ νομοδιδασκάλῳ ἰδιαιτέρας ὀφείλει χάριτας ἡ ἑλληνικὴ ἐπιστήμη, καθ' ὅσον οἱ πλεῖστοι τῶν διακεκριμένων ἡμῶν νομικῶν παρ' αὐτῷ ἐμαθήτευσαν, πολλάκις δὲ προεκλήθη ἡ αὐθεντικότης αὐτοῦ ὅπως ἀποφανθῇ ἐπὶ περιπλοκωτάτων νομικῶν ζητημάτων ἢ δικῶν τοῦ Δημοσίου. Διὰ τοῦτο καθῆκον ἐπιβεβλημένον ἐξεπλήρωσεν ἡ Νομικὴ σχολὴ τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου ἐπιστείλασα τῷ κλεινῷ ἐπιστήμονι συγχαρητήρια ἐπὶ τῷ ἰωβιλαίῳ αὐτοῦ.

—Ὑπὸ τοῦ Γάλλου ἀββᾶ **Vidieu** ἐξεδόθη ἐν Παρισίοις παρὰ τῷ ἐκδότῃ **Firmin-Didot** ὑπὸ τὸν τίτλον «**It Deny l' Aréopagite, évêque d' Athènes et de Paris**», ἐκτενὴς βιογραφία τοῦ προστάτου τῆς Γαλλίας καὶ πολιούχου τῶν Ἀθηνῶν ἁγίου, μετὰ χρωμολιθογραφιῶν, ὑδατογραφιῶν καὶ ὑπερδιακοσίων ξυλογραφημάτων.

—Τὸ μυθιστόρημα τῶν ἀδελφῶν Γκογκοὺρ **Lerminie Lacerteux** μεταποιηθὲν εἰς δρᾶμα παρεστάθη κατ' αὐτὰς ἐν τῷ Ὠδείῳ τῶν Παρισίων.

—Ἐκ τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ ἐκδόσεως τοῦ περὶ Φρειδερίκου Γ' συγγράμματος, τοῦ ὁποίου τὸν πρόλογον ἔγραψεν αὐτὴ ἡ χήρα αὐτοκράτειρα εἰσεπράχθησαν μέχρι τοῦδε κέρδη 3000 λιρῶν στερλινῶν, ἅτινα ἀνήκουσιν εἰς τὸ ἐν Λονδίνῳ λαρυγκοπαθητικὸν νοσοκομεῖον.

—Τὴν παρελθοῦσαν κυριακὴν ἀνεγνώσθη ἡ κρίσις τῆς ἀγωνοδίκου ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ δραματικοῦ ἀγῶνος τῆς Δ' Ὀλυμπιάδος. Ἐκ τῶν ὑποβληθέντων 24 ἔργων ἡ ἐπιτροπὴ ἔκρινεν ἄξιον βραβεύσεως τὴν *Δούκισσαν τῶν Ἀθηνῶν*. Ἀποσφραγισθέντος δὲ τοῦ δελτίου ἐγνώσθη ὅτι ταύτης ποιητὴς εἶνε ὁ κ. Κλέων Ραγκαβῆς, ὁ καὶ ἐν τῷ διηγηματικῷ ἀγῶνι τῆς *Ἑστίας* βραβευθείς, εἰς ὃν ἀπενεμήθη τὸ χιλιόδραχμον γέρας. Ἡ *Δούκισσα τῶν Ἀθηνῶν* ἐπιμελείᾳ τῆς ἐπιτροπῆς τῶν Ὀλυμπίων παρασταθήσεται κατὰ τὰ ὡρισμένα προσεχῶς ἐν τῷ μεγάλῳ θεάτρῳ ὑπὸ τοῦ θιάσου τοῦ κ. Ταβουλάρη. Ἕτερα ἔργα ἄξια ἰδιαιτέρας μνείας ἐκρίθησαν ἡ *Εὐρυμέδη*, δρᾶμα ἀρχαίας ἀθηναϊκῆς ὑποθέσεως, γραφὲν ὑπὸ τοῦ κ. Δ. Κορομηλᾶ, ὡς ἐγνώσθη νῦν, καὶ ἡ *Πόλεως Ἅλωσις*, ἤτοι ἡ ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ ἅλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἔργον τοῦ κ. Δ. Μωραϊτίδου.

Digitized by Google

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

Σειρὰ ἑκατὸν εἰκόνων, ἀριστουργημάτων τῆς τέχνης, ἐκδοθεῖσα εἰς φυλλάδια. Ἔργον πρωτοφανὲς διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἐκτύπωσις ἐγένετο ἐν Γερμανίᾳ.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

Ἐξεδόθησαν καὶ τὰ δύο ὑπολειφθέντα φυλλάδια 2 καὶ 3, τοῦ μέρους τούτου, τὰ τελευταῖα τῆς ὅλης σειρᾶς· περιέχονται δ' ἐν αὐτοῖς αἱ ἑπόμεναι εἰκόνες :

Φυλλάδιον 2. Τὸ δηνάριον. — Παναγία τοῦ Ραφαὴλ (δισέλ.).—Ὁ Χριστὸς φέρων τὸν σταυρόν.—Ἡ Ταφή.—Ὁ μυστικὸς δεῖπνος (δισέλ.).—Μαγδαληνὴ μετανοοῦσα.

Φυλλάδιον 3. Ἡ ἀποκαθήλωσις (δισέλ.).—Γολγοθᾶς (δισέλ.).—Ἀνάληψις τῆς Παναγίας (δισέλ.).—Ἡ Ἁγία Καικηλία (δισέλ.).

Αἱ εἰκόνες αὗται σχεδὸν πᾶσαι πασίγνωστα ἔργα τοῦ Ραφαήλ, τοῦ Ρούβενς, τοῦ Λεονάρδου δὰ Βίντση, τοῦ Μουρίλλιου καὶ ἄλλων ἐξόχων καλλιτεχνῶν, οὐδεμίαν ἀνάγκην ἔχουν συστάσεως· εἰκονίζουσαι δὲ σκηνὰς ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου ἢ ἐκ τῶν βίων ἁγίων εἶνε σαφέσταται καὶ ἄνευ ἰδιαιτέρας ἑρμηνείας.

Μετὰ τῶν φυλλαδίων τούτων ἐξεδόθη, μετὰ τυπογραφικῆς ἐντελείας ἐφαμίλλου τοῦ ὅλου ἔργου, καὶ τὸ ἔντυπον παράρτημα τὸ περιέχον πίνακα τῶν περιεχομένων εἰκόνων ἐν τῇ ὅλῃ σειρᾷ μετὰ βιογραφικῶν σημειώσεων περὶ τῶν ζωγράφων κλπ.

Τὸ παράρτημα τοῦτο ἀποτελεῖται ἐξ 8 μεγάλων σελίδων καὶ δίδεται δωρεὰν εἰς τοὺς προπληρώσαντας ὁλόκληρον τὴν ***Καλλιτεχνικὴν Πινακοθήκην***. Διὰ τοὺς λοιποὺς τιμᾶται δρ. 2 ἐν Ἑλλάδι καὶ φρ. χρ. 2 ἐν τῇ Ἀλλοδαπῇ.

Ἡ χρυσότευκτος θήκη ἥτις δύναται νὰ περιλάβῃ ὁλόκληρον τὸ ἔργον, καθιστῶσα αὐτὸ λαμπρὸν κόσμημα αἰθούσης ἢ γραφείου τιμᾶται μετὰ τοῦ παραρτήματος δρ. 6 ἐν Ἀθήναις, 8 ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις, φρ. χρ. 8 ἐν τῇ Ἀλλοδαπῇ.

ΤΟ ΟΛΟΝ ΕΡΓΟΝ ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΘΗΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ

ΤΙΜΑΤΑΙ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΔΡ. 35—ΕΝ ΤΑΙΣ ΕΠΑΡΧΙΑΙΣ ΔΡ. 40

ΕΝ ΤΗι ΑΛΛΟΔΑΠΗι ΦΡ. ΧΡ. 40

Ἀποστέλλεται ἐπιμελῶς συνεσκευασμένη καὶ ἀπηλλαγμένη ἐξόδων ἀποστολῆς εἰς τοὺς προπληρώνοντας τὸ ἀντίτιμον.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Αἱ Ψυχώσεις, μελέται ἰατρικαί, κοινωνιολογικαὶ καὶ φιλοσοφικαὶ περὶ φρενοπαθειῶν ὑπὸ *Σίμωνος Ἀποστολίδου* ἰατροῦ. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τῆς τυπογραφίας τῆς Β. Αὐλῆς Ν. Γ. Ἰγγλέση, 1889. 8ον σ. ΙϚ'—494. Τιμᾶται δρ. 5. [Περὶ τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου συγγράμματος, τοῦ ἡμετέρου συνεργάτου, τοῦ ὁποίου ἡ ἔκδοσις ἐθεωρήθη ὡς ἐπιστημονικὸν γεγονὸς ὑπὸ τοῦ παρ' ἡμῖν τύπου, πιθανῶς ἐν μέλλοντι χρόνῳ καὶ ἀνετώτερον θέλομεν ὁμιλήσῃ διὰ μακρῶν· Σήμερον ἀρκούμεθα μόνον εἰς τὴν ἀναγραφὴν αὐτοῦ τοῦ προλόγου τοῦ βιβλίου, ἐν ᾧ ὁ συγγραφεὺς κάλλιον παντὸς ἄλλου καθορίζει συνοπτικώτατα τὰ τοῦ πονήματος αὐτοῦ:

«Κατὰ τὴν τελευταίαν ἰδίως δεκαετηρίδα παρατηρεῖται μέγα ἀληθῶς ρεῦμα καὶ συνωστισμὸς ἐρευνητῶν πρὸς τὴν χώραν τοῦ νευρικοῦ συστήματος ἐπιζητούντων τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν ἀνεξαντλήτων πλουσίων πόρων, οἵτινες ἐνυπάρχουσι κεκρυμμένοι εἰς τὰ ἔγκατα τοῦ ἐδάφους αὐτῆς. Ὁ ἄνθρωπος εἶνε καὶ λέγεται ἄνθρωπος διὰ τοῦ ἐγκεφάλου· ὅθεν ἡ σπουδὴ τοῦ ὀργάνου τούτου μεθ' ὅλων τῶν ὑψηλῶν καὶ θαυμασίων ἰδιοτήτων αὐτοῦ ἐπιβάλλεται καὶ καθίσταται ἀπαραίτητος εἰς πάντα ἐπιθυμοῦντα νὰ γνωρίσῃ ὅσον ἔνεστι ἀκριβέστερον τὸν πνευματικὸν καὶ ἠθικὸν ἄνθρωπον.

Ἡ ὁδὸς αὕτη εἶνε ἡ θετικωτέρα καὶ ἡ λογικωτέρα· εἰς ταύτην δὲ καθωδήγησε τὸ θετικὸν πνεῦμα, ὅπερ χαρακτηρίζει τὸν αἰῶνα ἡμῶν. Ἐκ τῶν ταπεινῶν καὶ ἁπλῶν πρὸς τὰ ὑψηλὰ καὶ σύνθετα καὶ οὐχὶ ἀντιστρόφως. Ὁ ὀργανισμὸς δὲν θεωρεῖται πλέον ὡς ἁπλῆ καὶ ἄχρηστος θήκη ἐμπεριέχουσα ἄϋλόν τινα πολύτιμον οὐσίαν, ἣν μόνον οἱ ὀπαδοὶ τῆς ἀφῃρημένης ψυχολογίας καὶ τῆς σχολαστικῆς φιλοσοφίας ἔβλεπον καὶ περιέγραφον ἀνεξαρτήτως ἀπὸ τοῦ ὀργανισμοῦ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς φαντασίας.

Εἰς τὴν ρῆσιν του **Ribot** : «τοιοῦτος ὀργανισμὸς τοιαύτη προσωπικότης», δύναται νὰ συνοψισθῇ ἡ νέα ὄψις, ὑφ' ἣν ἐξετάζεται ὁ ἄνθρωπος. Πρὸς τούτοις δὲ καὶ τοῦτο ἀκόμη δίδει ἰδέαν τινὰ τῆς θέσεως, ἐν ᾗ σήμερον εὑρίσκεται ἡ περὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐπιστήμη : ὅτι δηλαδὴ ἡ φυσιολογία τοῦ ἐγκεφάλου τείνει νὰ συγχωνευθῇ μετὰ τῆς ψυχολογίας. Ἤδη δὲ ἡ φιλοσοφία ἤρχισε νὰ κατέρχηται ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν κορυφῶν τῆς νεφελώδους μεταφυσικῆς καὶ μετὰ προσοχῆς νὰ ἀκολουθῇ καὶ νὰ ἀναγνωρίζῃ τὸ εὐθὺ τῆς ὁδοῦ τῆς πειραματικῆς μεθόδου τῶν νεωτέρων ἐπιστημῶν.

Εἰς τὴν νέαν ταύτην ὄψιν τῶν πραγμάτων συνεβάλλοντο πᾶσαι αἱ περὶ τῆς φύσεως ἐν γένει ἐπιστῆμαι, συσσωρεύσασαι κολοσσιαῖον ὑλικὸν γεγονότων καὶ παρασχοῦσαι ἄφθονα μέσα πρὸς ἀνάλυσιν καὶ ἐξέλεγξιν καὶ ὅσον ἔνεστιν ὀρθοτέραν ἑρμηνείαν τῶν ὄντως θαυμασίων ἰδιοτήτων καὶ φαινομένων, τὰ ὁποῖα λαμβάνουσι χώραν ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ ἐγκεφάλῳ. Ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος λίαν ἀτελῶς ἢ καὶ οὐδόλως θὰ ἐγνωρίζετο, ἐὰν δὲν ἐξητάζετο καὶ ὑπὸ τὴν πάσχουσαν ψυχολογικὴν αὐτοῦ ὄψιν· ἡ παθολογικὴ ψυχολογία ἀληθῶς ἀποτελεῖ πολυτιμότατον βοήθημα καὶ τὴν κλεῖδα, οὕτως εἰπεῖν, δι' ἧς ἡμιανοίγεται ὁ ὀργανισμὸς καὶ ἐπιτρέπεται εἰς τὸν ὀφθαλμὸν νὰ ἴδῃ καὶ κατανοήσῃ πολλὰ μυστηριώδη φαινόμενα τοῦ ψυχικοῦ βίου τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐντεῦθεν ἠδύνατό τις νὰ προΐδῃ ὅτι τὸ αὐστηρῶς ἐπιστημονικὸν ἔδαφος τῶν ἀμέσως εἰς τὴν ἰατρικὴν ἀναγομένων ζητημάτων ἔμελλε νὰ εὐρυνθῇ καὶ ἐπεκταθῇ ὁλονὲν συμπεριλαμβάνον καὶ ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνονται ὡς μὴ ὑπαγόμενα ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης.

Τῳόντι ἡ παθολογικὴ ἰατρικὴ ψυχολογία σήμερον φέρει εἰς φῶς γεγονότα καὶ ζητήματα κινοῦντα τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ἐφελκύοντα ζωηρῶς τὴν προσοχὴν οὐ μόνον τοῦ ἰατρικοῦ κόσμου, ἀλλὰ καὶ παντὸς ἐν γένει πεφωτισμένου κοινοῦ ἐξῳκειωμένου κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον πρὸς ἐπιστημονικὰ θέματα ἐν σχέσει πρὸς τὸ περίπλοκον πρόβλημα, ὅπερ παρουσιάζει ὁ ἠθικὸς καὶ πνευματικὸς ἄνθρωπος ὡς ἄτομον καὶ ὡς ὂν ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Ὁ ἀντίκτυπος τῶν ἐρευνῶν καὶ περιγενομένων τῆς ἐπιστήμης σήμερον ἐγένετο λίαν ζωηρῶς αἰσθητὸς εἰς πάντας ἐν γένει τοὺς κλάδους τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως.

Ἐν τῇ χώρᾳ ἡμῶν τὸ πολὺ τῆς πεφωτισμένης τάξεως τῆς

Digitized by Google

κοινωνίας ἔχει ἴσως ἀτελῆ γνῶσιν τῆς τελουμένης ἐν Εὐρώπῃ ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ἐπιστημονικῆς κινήσεως καὶ τῶν ἐν ἡμερησίᾳ διατάξει, οὕτως εἰπεῖν, ζητημάτων, τὰ ὁποῖα εὐτυχῶς δὲν περιορίζονται ἐντὸς κύκλου θεωρητικῶν ἰδεῶν, ἀλλὰ κέκτηνται καὶ σπουδαίαν πρακτικὴν σημασίαν καὶ θίγουσιν ἀμέσως πολλὰ συμφέροντα τῆς κοινωνίας.

Διὰ ταῦτα διὰ τοῦ ἔργου ἡμῶν τούτου ἐπεχειρήσαμεν, ὅση ἡμῖν δύναμις, νὰ τηρήσωμεν ἐνήμερον τὴν πεφωτισμένην μερίδα καὶ τῆς ἡμετέρας κοινωνίας εἰς ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἡ νεωτέρα ἐπιστήμη ὑπὸ νέαν ὅλως ὄψιν παρουσιάζει, ὡς καὶ προϋπαρχούσας ἀτελεῖς ἢ ἐσφαλμένας τυχὸν κατὰ παράδοσιν καὶ ἐκ προλήψεως ἰδέας περὶ θεμάτων τινῶν νὰ ἄρωμεν, εἰ δυνατόν, καὶ μεταβάλωμεν.

Ἴσως μέρη τινὰ τοῦ βιβλίου τούτου μετὰ δυσκολίας καὶ κόπου ἀναγνωσθῶσιν ὑπὸ κατηγορίας τινὸς ἀναγνωστῶν ἐντελῶς ξένων πρὸς τὴν ἐπιστήμην· ἀλλ' ἕνεκα τῆς καταβληθείσης πολλῆς φροντίδος ὅπως παραστήσωμεν διὰ τοῦ μᾶλλον ἁπλουστέρου τρόπου καὶ μετ' ἀναλυτικοῦ ὕφους τὰ γεγονότα καὶ τοὺς συλλογισμοὺς ἡμῶν ἐπὶ τῶν διαφόρων πραγματευομένων θεμάτων, ἐλπίζομεν ὅτι ἡ ἀνάγνωσις δὲν θὰ εἶνε τοσοῦτον δυσχερὴς εἰς παντὸς εἴδους ἀναγνώστας καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν μᾶλλον τεχνικῶν μερῶν τοῦ βιβλίου. ....Ἐὰν ὁ ἀναγνώστης, διεξελθὼν τὸ βιβλίον, εἴπῃ καθ' ἑαυτὸν ὅτι εἶδεν ἢ ἔμαθε νέον τι, νέαν τινὰ ἰδέαν τέως ἄγνωστον αὐτῷ, ὁ σκοπὸς τοῦ βιβλίου ἐπετεύχθη.»

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευὴ 1[illegible] Δεκεμβρίου.

Τὴν παρελθοῦσαν δευτέραν, 12 Δεκεμβρίου, ὁ βασιλεὺς ἑώρτασε τὴν ἐπέτειον τῶν γενεθλίων Αὐτοῦ εἰσελθὼν εἰς τὸ 44 ἔτος τῆς ἡλικίας.

—Ἐν τῇ Βουλῇ μακρόταται καὶ πεισματώδεις διεξάγονται συζητήσεις, τῆς Κυβερνήσεως ὑποβαλλούσης σχέδιον νόμου περὶ πληρωμῆς 400 χιλ. φράγκων περίπου εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ ἄλλοτε ἐν Λονδίνῳ προξένου Σπάρταλη ὡς ὀφειλομένων ἐκ τοῦ λογαριασμοῦ παραγγελιῶν γενομένων πρὸ πολλῶν ἐτῶν. Ἡ ἀντιπολίτευσις προσπαθεῖ διὰ παντὸς μέσου χρονοτριβοῦς νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἐπιψήφισιν τοῦ νομοσχεδίου, παρατείνονται δὲ οὕτω αἱ συνεδριάσεις μέχρι τοῦ μεσονυκτίου καθ' ἑκάστην, ἅπαξ δὲ συνεδρίασεν ἡ Βουλὴ καὶ μέχρις ὄρθρου.

—Ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Σ. Μητροπολίτου Ἀθηνῶν συνέστη ἐνταῦθα μετοχικὴ ἑταιρία ὁ *Ὑμέναιος* σκοπὸν ἔχουσα τὴν προίκισιν ἀπόρων νεανίδων.

—Τὸ δημοτικὸν Συμβούλιον Πειραιῶς ἀνεκήρυξεν ἐπίτιμον δημότην τὸν ἐθνικὸν εὐεργέτην κ. Κ. Ζάππαν.

—Ἀπεβίωσεν ἐν Κερκύρᾳ ὁ Ἀντώνιος Δούσμανης ἄλλοτε γεν. γραμματεὺς τῆς Ἰονίου Γερουσίας.

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΡΩΜΗΟΥ

Ἐκδοθήσεται ἐντὸς τῆς ἑβδομάδος.

Τιμᾶται λεπ. 50 ἐν τῷ Ἐσωτερικῷ,
καὶ λεπ. 60 ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Δ. Ι. Κ. Ἐνταῦθα. Μάλιστα· ἀπὸ τοῦδε γίνεται μελέτη περὶ αὐτοῦ. Θὰ εἶνε δ' ἔτι καλλιτεχνικώτερον τοῦ προγενεστέρου καὶ θὰ ἐκτελεσθῇ ἐν Γερμανίᾳ.—*Συνδρομητῇ*. Ζάκυνθον. Ἁπλούστατον τὸ πρᾶγμα: τὰς μὲν ἀφορώσας τὴν *Ἑστίαν* ἐπιστολὰς ἀπευθύνετε πρὸς τὴν *Διεύθυνσιν τῆς Ἑστίας*, τὰς δὲ τὸ βιβλιοπωλεῖον πρὸς τὸ Βιβλιοπωλεῖον ἢ πρὸς τὸν διευθυντὴν αὐτοῦ κ. Γ. Κασδόνην ὀνομαστί. —κ. **F. R. Issoire**. Διὰ γαλλικοῦ γραμματοσήμου ἢ καὶ χαρτονομίσματος ἐντὸς ἐπιστολῆς πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς Ἑστίας.—*Περιέργῳ*. Ἐνταῦθα. Ὠνομάσθησαν *Ψυχώσεις*, διότι πραγματεύονται τὰ διάφορα ψυχικὰ πάθη. Ἐν ταῖς Ψυχώσεσιν ἀνευρίσκει ἕκαστος τὴν περιγραφὴν τῶν ἰδίων ἐλαττωμάτων· διότι ὁ συγγραφεὺς δὲν ἐπραγματεύθη μόνον περὶ τῶν κοινῶν φρενοπαθειῶν, ἀλλὰ καὶ περὶ πάσης ἄλλης νόσου τῆς ψυχῆς. Εἶναι βιβλίον 500 σελίδων καὶ πλῆρες ἐνδιαφέροντος ἀπὸ τῆς πρώτης μέχρι τῆς πεντακοσιοστῆς σελίδος του.—κ. Σ. Α. Γ. Κέρκυραν. Ἐπετηρὶς ἀποστέλλεται.—κ. Ι. Δ. Γ. Λευκάδα.—Ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν. Ζητηθέντα πάντα ἀπεστάλησαν πλὴν ἡμερολογίου Σουρῆ, ὅπερ σταλήσεται ἅμα τῇ ἐκδόσει του.—κ. Α. Λ. Τσ. Ὕδραν, Σ. Π.Μ. Κέρκυραν. Ἐλήφθησαν Ζητηθ. ἐστάλησαν Αἰδ. Ἀρχιμανδρίτην Γρ. Γ. Βουδα-Πέστην. Ἀπεστάλησαν πάντα τὰ ζητηθέντα πλὴν Μερόπης ἐξηντλημένης ἀτυχῶς πρὸ πολλοῦ.—κ. Ἡρ.Σκ. Ἡράκλειον. Νεωστὶ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—κ.Γ.Π. Αἴγιον. Ἐγράψαμεν ἤδη.-κ. Α.Κ.Π. Λεμησσὸν Κύπρου. Ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—κ. Α.Μ. Ὀδησσόν. Ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν, ἔχετε ἐπιστολήν μας.—κ. Ν. Δ. Τρίπολιν. Ἀπεστάλη.—κ. Γ. Π.Χ. Ἰθάκην. Συμφώνως ἐπιστολῇ σας ἀποστέλλονται καὶ ἐκ νέου Ἀθ. Ν. μετάφρ. Ἀντιγ. Εἰς ἡμᾶς οὐδόλως φαίνεται περιεργείας ἄξιον ἡ ἀπώλεια, διότι ἐπὶ δεκαετίαν ἤδη ἐδιδάχθημεν νὰ μὴ παρέχωμεν ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν ταχ. ὑπηρεσίαν μας.—κ. Κλ. Μ. Χανιά. Ἔχετε ἐπιστολήν μας.—κ. Δ. Β. Ἀλεξάνδρειαν. Ὡς πληροφορούμεθα πρόκειται ὅσονούπω νὰ λιθογραφηθῇ ἡ ζητουμένη Μετρική, ἀναμένομεν ὅθεν τὴν λιθογράφησιν αὐτῆς ἵνα ἀμέσως ἀποστείλωμεν ἀντίτυπον ἀξία· ἀποσταλέντος λεξικοῦ δρ. 60.—κ. Ι. Τζ. Ὕδραν. Ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν.—κ. Χ. Π. Τ. Πρέβεζαν. Σταλήσεται ἅμα τῇ ἐκδόσει της.—κ. Γ. Π. Καθ. Καλάβρυτα. Ἀπεστάλησαν.—κ. Ν. Τσ. Καρπενήσιον. Ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—κ. Σπ. Ρ. Βραΐλαν. Ἐλήφθη μόνον τὸ δελτάριον οὐχὶ δὲ καὶ ἡ δι' αὐτοῦ βεβαιουμένη ἐπιστολή.—κ. **Aug. B. Darmstadt**. Ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν. Ζητηθέντα ἀπεστάλησαν, ὑπόλοιπον εἰς τὴν διάθεσίν σας φρ. 18. Ἔχετε ἐπιστολήν μας.— κ. Π. Γ. Π. Ὀδησσόν. Ἐλήφθησαν, εὐχαριστοῦμεν. Αἱ μὲν Ἱστορίαι Τρικούπη καὶ τὸ Ἡμερολ. Κ. ἀπεστάλησαν ἤδη, τὰ δὲ Ἡμερ. Ρωμηοῦ καὶ Εἰκ. Ἐπ. ἅμα τῇ ἐκδόσει των. Φυλλάδια Ἑλλάδος Φάλκε δὲν εὑρέθησαν ἀτυχῶς.—κ. Δ.Β. Παρισίους. Εὐχαριστοῦμεν· θὰ σᾶς γράψωμεν προσεχῶς.- κ. Θ.Φ.Κ/πολιν. Ἐλήφθησαν καὶ τυποῦνται κατ' αὐτάς· θὰ φροντίσωμεν δ' ἀποστολὴν βιβλίων ζητουμένων.—κ. Χ. Π. Πάτρας. Δὲν εἶνε πολὺ πρωτοτυποτέρα ἡ ἰδέα τοῦ λόρδου Τσέστερ, ὅστις κατέλιπεν ὅλην του τὴν περιουσίαν, ἀποθανὼν τῷ 1756, εἰς τὸν ἀνεψιόν του ἐπὶ τῷ ὅρῳ ὅτι κατὰ τὴν ἐπέτειον τοῦ θανάτου του θὰ ἀποσπᾷ ἕνα ὀδόντα ἑκάστοτε, ἵνα μετ' ἀληθοῦς πόνου ἐνθυμῆται τὸν μακαρίτην θεῖον!

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

16 Δεκεμβρίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως				*Τρέχουσα τιμὴ*
Τῶν 170,000,000	τῶν 5 %	Δρ.	ν.	542.—
» 120,000,000	» 5	»	»	542.50
» 60,000,000	» 6	»	»	608.50
» 26,000,000	» 6	»	»	499.—
» 10,000,000	» 6	»	»	249.50
» 6,000,000	» 6	Δρ. παλ.		90.50
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου φρ.				523.—

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ.	ν.	4,177.50
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	»	»	239.25
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	»	»	83.25
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	»	»	218.—
Ἑταιρ. Μεταλλουργ. Λαυρίου	»	»	156.25
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	»	»	429.50
Ἑταιρία Φωταερίου	»	»	
Σιδηρ. Πειρ.-Ἀθηνῶν-Πελοπον.	»	»	170.—

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως		31,75
	3μην.	31.45
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν Ὄψεως.		1.25½
	3μην.	1.24

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	25.05
Λίρα Ὀθωμανική	28.50

Digitized by Google

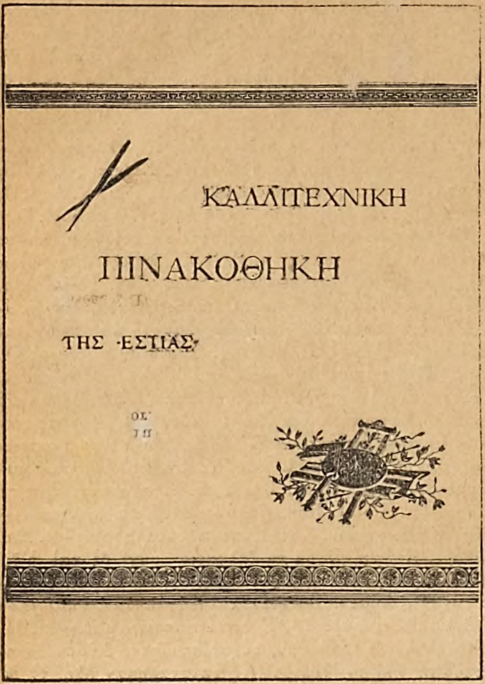

ΣΥΝΕΠΛΗΡΩΘΗ νῦν ἐκδοθέντων καὶ τῶν δύο ὑπολειφθέντων φυλλαδίων τῆς Χριστιανικῆς Τέχνης καὶ τοῦ ἐντύπου παραρτήματος. Καθίσταται δὲ οὕτω

ΛΑΜΠΡΟΝ ΔΩΡΟΝ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΤΟΥΣ

Τιμὴ τῆς ὅλης σειρᾶς **ἐξ 100 μεγάλων εἰκόνων** μετὰ τοῦ ἐντύπου ἐπεξηγηματικοῦ παραρτήματος ἐντὸς χρυσοτεύκτου θήκης:

Ἐν Ἀθήναις δραχμὰς 35,
Ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις δραχ.......... 40,
Ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ φρ. χρ .... 40.

ΛΑΜΠΡΟΝ ΔΩΡΟΝ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΤΟΥΣ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΤΗΝ ΠΕΜΠΤΗΝ

Η ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ ΕΠΕΤΗΡΙΣ

ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

Τιμᾶται ἐν Ἑλλάδι δραχ. 1.— Ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 1.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΗΣ ΗΜΕΡΑΣ

ΑΙ ΨΥΧΩΣΕΙΣ

ΥΠΟ

Σ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ Ἰατροῦ

ΤΟΜΟΣ ΜΕΓΑΣ ΕΚ 500 ΣΕΛΙΔΩΝ ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

Τιμᾶται δραχμῶν 5.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΩΛΗΣΙΣ

ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΩι ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ *1888—1549.*

Digitized by Google

L 613

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 626. — 25 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1888 ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς **ΕΣΤΙΑΣ** Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου ἀριθ. 35.

ΕΞΕΔΟΘΗ

Η ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ ΕΠΕΤΗΡΙΣ

ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΩΤΑΤΟΝ ΛΕΥΚΩΜΑ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΤΟΥΣ

ΣΕΛΙΔΕΣ ΜΕΓΑΛΑΙ ΔΙΣΤΗΛΟΙ 40 — ΑΡΘΡΑ ΚΑΙ ΠΟΙΗΜΑΤΑ — ΠΡΟΧΕΙΡΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ 1889 — ΠΟΙΚΙΛΑ ΜΙΚΡΑ

ΕΖΩΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΕΞΩΦΥΛΛΟΝ.

ΔΕΚΑ ΛΑΜΠΡΑΙ ΕΙΚΟΝΕΣ — ΤΡΕΙΣ ΣΕΛΙΔΕΣ ΑΥΤΟΓΡΑΦΩΝ

Τιμᾶται ἐν Ἑλλάδι δραχ. 1 — Ἐν τῇ Ἀλλοδαπῇ φρ. χρ. 1.

ΚΑΛΛΙΣΤΟΝ ΧΑΡΙΣΜΑ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΤΟΥΣ

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ' ΑΡΙΘ — 678

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ.
ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ ΤΩΝ ΛΙΜΕΝΩΝ ΤΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ὑπὸ Π. Καστρωμένου.
Η ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΟΥ ΤΙΤΙΑΝΟΥ διήγημα ἐκ τοῦ δανικοῦ.
ΠΩΣ ΕΟΡΤΑΖΟΥΣΙ ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ.
ΤΑΞΕΙΔΙΟΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΛΑΝΗΤΗΝ ΑΡΗΝ.
ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΓΗΝ.
ΤΡΑΓΟΥΔΑΚΙ ὑπὸ Γ. Δροσίνη.
ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ.
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ: Τὰ ὀστᾶ τοῦ Βολταίρου. — Προσόντα δωματίου. — Ἔλλειψις ἐκτιμήσεως.

Ἐπὶ τῇ προσεχεῖ λήξει τοῦ δεκάτου τρίτου ἔτους τῆς «*Ἑστίας*» παρακαλοῦνται οἱ κύριοι συνδρομηταί, ὅσοι ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξακολουθήσωσι λαμβάνοντες τὸ φύλλον καὶ κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος, νὰ ἀνανεώσωσιν ἐγκαίρως τὴν συνδρομὴν αὐτῶν, ἵνα μὴ ἐπέλθῃ διακοπὴ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου.

Καθίσταται δὲ συγχρόνως γνωστὸν εἰς τοὺς κκ. ἀνταποκριτὰς καὶ συνδρομητὰς τῆς *Ἑστίας*, ὅτι ἀπὸ τῆς 1 προσεχοῦς ἰανουαρίου τὴν ἔκδοσιν καὶ διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ ἀναλαμβάνουσιν οἱ μέχρι τοῦδε τακτικοὶ συνεργάται κκ. Ν. Γ. Πολίτης καὶ Γ. Δροσίνης. Τὸ βιβλιοπωλεῖον τῆς «*Ἑστίας*», ἀνεξάρτητον τοῦ περιοδικοῦ, διευθύνει καὶ ἐφεξῆς ὁ κ. Γ. Κασδόνης. Τὸ *γραφεῖον τῆς Ἑστίας*, μεταφέρεται εἰς τὴν ὁδὸν Παρθεναγωγείου 14 παρὰ τὴν ὁδὸν Σταδίου.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ὑπερεβδομηκοντούτης ἀπέθανεν ἐν ἀρχῇ τοῦ μηνὸς τούτου ὁ ἐπιφανὴς Ἄγγλος φιλόλογος **Fred. Apthorp Paley** (γεννηθεὶς τῷ 1816). Ὁ **Paley** ἂν καὶ ἦτο ἔγγονος τοῦ διασήμου διαμαρτυρομένου συγγραφέως τῶν «Ἀποδείξεων τοῦ Χριστιανισμοῦ,» ἠσπάσθη τὸ καθολικὸν δόγμα ἐν ἡλικίᾳ τριάκοντα ἐτῶν, ἐδίδασκε δ' ἀπὸ τοῦ 1874 ἐν τῷ καθολικῷ Πανεπιστημιακῷ κολλεγίῳ τῆς Κεσιγκτῶνος. Μεταξὺ τῶν πολυαρίθμων ἔργων αὐτοῦ ἔξοχον κατέχουσι θέσιν ἐκδόσεις Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων συγγραφέων ἐν ταῖς συλλογαῖς **Bibliotheca classica** καὶ **Cambridge Texts**. Ἐξέδωκε δ' ἐν αὐταῖς, πλὴν ἄλλων, τὸν Ὅμηρον, τὸν Ἡσίοδον, τοὺς τραγικούς, τὸν Ἀριστοφάνη, τὸν Δημοσθένη (τοῦτον ἐν συνεργασίᾳ τοῦ **J. E. Sandys**) καὶ τὸν Θεόκριτον. Μετέφρασε δ' ἀγγλιστὶ τὸν Αἰσχύλον, τὸν Πίνδαρον, Πλατωνικούς τινας διαλόγους καὶ δύο βιβλία τῶν ἠθικῶν τοῦ Ἀριστοτέλους. Ἀξία λόγου εἶναι ἡ μελέτη αὐτοῦ περὶ Εὐριπίδου, ὃν κρίνει ὡς τὸν ἄριστον τῶν τραγικῶν, λίαν δὲ παράδοξος ἡ γνώμη του περὶ τῶν Ὁμηρικῶν ἐπῶν, ἅτινα κατ' αὐτὸν συνηρμολογήθησαν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ τετάρτου αἰῶνος π. χ.

—Ἡ ἐν τῷ μουσείῳ τοῦ Λούβρου νεαπόκτητος προτομὴ τοῦ Πλάτωνος, ἣν εἶχεν ἀγοράσῃ ἐν Σμύρνῃ ὁ κ. Ῥεϊνὰχ καὶ περὶ ἧς ἔγινεν ἄλλοτε λόγος ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Ἑστίας, φαίνεται πλέον βέβαιον ὅτι εἶναι μὲν τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων, ἀλλ' ὅτι εἶναι ἀντίγραφον καλοῦ ἑλληνικοῦ ἀρχετύπου, ἴσως τοῦ Σιλανίωνος (300 π. Χ.).

—Ὁ κ. **Furtwaengler** παρασκευάζει νέον κατάλογον τῶν δακτυλιολίθων τοῦ μουσείου τοῦ Βερολίνου. Τὸ ἄριστον μέρος τοῦ ἔργου εἶναι τὸ ὑπόμνημα τὸ διαλαμβάνον περὶ τῶν λίθων τῶν ἐχόντων κεχαραγμένον τὸ ὄνομα τοῦ τεχνίτου.

— Εἰς πολλὰς εἰκασίας ἔδωκαν ἀφορμὴν οἱ *λέβητες* καὶ οἱ *τρίποδες* οἱ ἀναφερόμενοι εἰς παλαιοτάτας Κρητικὰς ἐπιγραφάς, ἰδίως δὲ ἀμφισβητεῖται ἂν ταῦτα ἦσαν νομίσματα ἢ αὐτούσια τὰ πράγματα τὰ ὑπὸ τῶν ὀνομάτων δηλούμενα καὶ τὰ ὁποῖα ἐν χρόνοις ἀρχαιοτάτοις, ὅτε δὲν ἦτο ἀκόμη ἐν χρήσει τὸ νόμισμα, ἐχρησίμευον πρὸς συναλλαγήν. Μίαν τινὰ ἰδίαν ἑρμηνείαν τοῦ πράγματος ἔχει δημοσιεύσῃ ὁ κ. Σβορῶνος ἐν τῷ **Bulletin de Conespondance Hellénique** (τόμ. XII, σελ. 405 ἑξ.).

Digitized by Google

— Γνωστὸν εἶναι ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι ἐν μὲν ταῖς ἐπισήμοις αὐτῶν σχέσεσι πρὸς τοὺς λαοὺς τῆς δυτικῆς Εὐρώπης μετεχειρίζοντο τὴν γλῶσσάν των, τὴν λατινικήν, πρὸς δὲ τοὺς Ἕλληνας καὶ τὴν Ἑλληνίζουσαν Ἀνατολὴν ἠναγκάζοντο νὰ ἀποτείνωνται ἑλληνιστὶ καὶ εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν μετέφραζον καὶ τὰ πρὸς ἑλληνικοὺς λαοὺς ἀπευθυνόμενα ἐπίσημα ἔγγραφά των. Αἱ δὲ μεταφράσεις αὗται ἐγίνοντο ἐν Ῥώμῃ ὑπὸ ἐπισήμων μεταφραστῶν κατὰ τρόπον ὡρισμένον καὶ οἱονεὶ τυπικόν, ἐγίνετο δὲ φροντὶς ὥστε ἐκεῖναι νὰ ἀποδίδωσι πιστότατα τὰς ἐννοίας τῶν πρωτοτύπων. Ὅθεν ἡ ἑλληνικὴ αὐτὴ γλῶσσα ἦτο μὲν ἄκομψος καὶ ἐσφαλμένη ἐν πολλοῖς ἀλλ' εἶχεν ὅλην τὴν ἀκρίβειαν καὶ τὴν πομπώδη ἔκφρασιν τῆς ἐπισήμου λατινικῆς γλώσσης, τῶν δημοσίων ἐγγράφων. Πρὸς ἀκριβῆ λοιπὸν σπουδὴν τῆς Ἑλληνικῆς ἐκείνης γλώσσης, ἣν ἔπλασε καὶ μετεχειρίζετο ἡ ῥωμαϊκὴ *καγκελλαρία*, εἶχε θέση διαγώνισμα τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Γοττίγγης. Ἐβραβεύθη δὲ ἡ πραγματεία τοῦ κ. Παύλου Viezeck (Sermo graecus, quo Senatus κτλ. Goettingen, Vandenhoeck und Ruprecht 1888, σελ. XIV—122, εἰς 4ον, μάρκ. 5). Ὁ συγγραφεὺς τῆς πραγματείας προέταξε τῆς ἰδίας μελέτης τὸ κείμενον τριάκοντα καὶ δύο ἐγγράφων (ἐπιστολῶν ἀρχόντων, συγκλητικῶν δογμάτων, συνθηκῶν εἰρήνης).

—Ἐξεδόθησαν ἐν Παρισίοις τύποις Διδότου *Τὰ δεκαπέντε πρῶτα ἔτη τῆς βασιλείας τῆς βασιλίσσης Βικτωρίας, ἀναμνήσεις αὐτόπτου μάρτυρος*, ἀποσπάσματα τοῦ ἡμερολογίου τοῦ Καρόλου Γρεβίλ, γραμματέως τοῦ ἰδιαιτέρου συμβουλίου, μεταπεφρασμένα γαλλιστὶ μετὰ σημειώσεων ὑπὸ τῆς δεσποινίδος Μαρίας Ἄννης de Bovet (εἰς 8ον, σελ. 485 φρ. 3,50).

—Ἐν τῷ τεύχει τοῦ Σεπτεμβρίου—Ὀκτωβρίου (1888) τῆς Revue Archéologique ἐδημοσιεύθη ἀξιόλογος πραγματεία τοῦ κ. Παύλου Monceaux περὶ τῶν ἐπωνύμων ταγῶν καὶ στρατηγῶν τῆς Θεσσαλίας.

—Ἐξεδόθη τὸ 3ον τεῦχος (Ἰουλίου — Σεπτεμβρίου) τῆς Revue des Etudes grecques, περιοδικοῦ ἐκδιδομένου κατὰ τριμηνίαν ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν. Τὸ τεῦχος τοῦτο ἐκτὸς ἄλλων ἀνακοινώσεων, βιβλιογραφικῶν σημειώσεων, ἀρχαιολογικῶν εἰδήσεων κλπ. περιέχει καὶ τὰς ἑξῆς πραγματείας: Amédée Hauvette, Hérodote et les Ioniens—Charles Huit, Platon et Aristophane—A. H. Sayce, Les anciennes carrières de Ptolémaïs — Eugène Muntz, La colonne Théodosienne à Constantinople.

—Ὁ ἄγγλος ἱερεὺς Stewart Headlam ἐξέδωκε βιβλίον, ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ τέχνη τῆς ὀρχηστικῆς ἐν τῷ θεάτρῳ». Συνήθως οἱ συγγραφεῖς τοιούτων ἔργων δὲν εἶνε ἱερωμένοι. Ἀλλ' ὁ αἰδ. Headlam εἶνε παράδοξος ἱερεύς, εἰς στενότατας διατελῶν σχέσεις πρὸς τὰς ὀρχηστρίας τῶν θεάτρων τοῦ Λονδίνου.

— Συνεχίζουσα τὰς συλλεκτικὰς αὐτῆς ἐρεύνας ἐπὶ μολυσματικῶν ἀσθενειῶν ἡ British Medical Journal ἀγγέλλει ὅτι θέλει προβῆ νῦν εἰς τὴν συλλογὴν ἐπισήμων μαρτυριῶν περὶ τῶν ἐπιδημιῶν τῆς διφθερίτιδος. Οἱ ἔχοντες τοιαύτας πρὸς ἀποστολὴν δύνανται νὰ ἀπευθυνθῶσι πρὸς τὸν γραμματέα τοῦ: The Collective Investigation Committee, 429, Strand; W. C. Λονδῖνον.

—Ἐξεδόθησαν τρία ἔτι τεύχη: 4, 5 καὶ 6 τῆς *Ἀσπασίας* τοῦ Χάμερλιγκ κατὰ μετάφρασιν Λ. Κ. Κώνστα, ἐκδίδοντος Κ. Βίλμπεργ.

—Ἐπιθεωρηθέντα ὑπὸ τοῦ τμήματος τῶν Δημοσίων ἔργων ἐνεκρίθησαν καὶ ὑπεβλήθησαν εἰς τὸν κ. Πρωθυπουργὸν τὰ ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ἀρχιτεκτονικοῦ γραφείου κ. Τσίλλερ καταρτισθέντα σχέδια τῶν δημοτικῶν σχολείων, ἅτινα πρόκειται ν' ἀνεγερθῶσιν εἰς τὰς διαφόρους πόλεις καὶ κωμοπόλεις τοῦ Κράτους, τὰς στερουμένας τοιούτων οἰκοδομῶν.

—Ἀνασκαπτομένου ἄνωθι τῆς Δεξαμενῆς τοῦ ἐδάφους πρὸς ἐμφύτευσιν δενδρυλλίων ὑπὸ τοῦ Δήμου, ἀνεκαλύφθη ἀρχαῖον κτίριον, πρὸς δὲ ὑδρία μαρμαρίνη φέρουσα ἐν ἀναγλύφῳ ἄνδρα ὄρθιον καὶ γυναῖκας δύο, ὧν ἡ μὲν κάθηται, ἡ δ' ἑτέρα ἱσταμένη ὀρθία στηρίζει τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς χειρός.

— Διεκόπησαν ἀπὸ τοῦ παρελθόντος σαββάτου αἱ ἐν τῇ Ἀκροπόλει Ἀθηνῶν, Μυκήναις καὶ Ἐλευσῖνι ἀνασκαφαὶ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας. Ἡ δαπάνη τῆς ἀνασκαφῆς ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἀνῆλθε κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, εἰς πεντήκοντα πέντε περίπου χιλιάδας δραχμῶν.

—Ἐξεδόθη καὶ φέτος τὸ μικρὸν ἡμερολόγιον τῆς τσέπης ἐκ τῶν Καταστημάτων Βίλμπεργ, ποικιλόχρουν καὶ καλλιτεχνικώτατον, περιέχον μόνον τὰ ἑορτολόγια τῆς Ἀνατολικῆς καὶ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας.

Ρωμηοῦ ἡμερολόγιον
μὲ τὸ μαρτυρολόγιον

ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον ἐκδίδεται σήμερον κατοπτρίζον ἐπὶ τοῦ ἐρυθροῦ ἐξωφύλλου του τὴν μορφὴν τοῦ δημοφιλοῦς ποιητοῦ καὶ παρ' αὐτὴν τοὺς δύο ξυλίνους ἥρωας τοῦ *Ρωμηοῦ*: τὸν Φασουλῆν καὶ τὸν Περικλέτον. Εἶνε δὲ πρωτοτυπώτατον τὸ νέον τοῦτο ποιητικὸν ἔργον τοῦ κ. Σουρῆ, καὶ μία ἔτι ἀπόδειξις τῆς καλλιτεχνικῆς αὐτοῦ ἰδιοφυΐας ἥτις κατώρθωσε νὰ μεταβάλῃ εἰς ἀληθῆ ἐποποιΐαν αὐτὸ τὸ πεζότατον ἄλλως ἑορτολόγιον τῶν κοινῶν ἡμερολογίων. Περιβεβλημένον τὸ χρῶμα τῆς χαρᾶς θέλει φέρει τὴν θυμηδίαν καὶ τὸν γέλωτα καὶ εἰς ἐκείνους ἔτι τοὺς ὁποίους διὰ χαριεστάτων παρεκβάσεων καὶ εὐφυεστάτων ὑπαινιγμῶν ἐγγίζει ὁ ποιητὴς ἁπαλῶς καὶ θωπευτικῶς, ὡς νὰ γαργαλίζῃ διὰ τοῦ πτεροῦ τῆς γραφίδος του. Περὶ τῆς στιχουργίας τοῦ νέου ἔργου τοῦ κ. Σουρῆ οὐδὲν ἔχει νὰ εἴπῃ τις· οἱ ἑξακόσιοι αὐτοῦ στίχοι ῥέουσι διαυγεῖς, κρυσταλλώδεις, κελαρύζοντες, ὡς τὸ ὕδωρ ῥυακίου, κατακηλοῦντες τὴν ἀκοὴν οὐχὶ μόνον ὡς νοήματα ἀλλὰ καὶ ὡς ἁπλοῖ μουσικοὶ φθόγγοι. Γνωστὸν εἶνε ἄλλως ὅτι ὁ κ. Σουρῆς θεωρεῖται καὶ εἶνε ὁ πρῶτος τεχνίτης τοῦ στίχου μεταξὺ τῶν συγχρόνων ἑλλήνων συναδέλφων του.

Ὡς δεῖγμα τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἐνεπνεύσθη ἐκ τοῦ κοινοῦ ἑορτολογίου παραθέτομεν τοὺς πρώτους στίχους αὐτοῦ, οἵτινες εἶνε ὡς εἰσαγωγὴ εἰς τὸ θέμα.

Τῶν μηνῶν ἡ Δωδεκὰς
μὲ προσθέσεις μερικάς.

Γεννάρης. — *Ἡ περιτομὴ καὶ μνήμη Βασιλείου,*
στὸν Ὑδροχόον ἔρχεται ὁ δίσκος τοῦ ἡλίου.
Κι' αὐτὸς ὁ μῆνας ἑορτῶν μεγάλον ἔχει πλοῦτον,
διότι ἄγιασαν πολλοὶ καὶ εἰς τὸν μῆνα τοῦτον,
καὶ τώρ' αὐτοὺς τοὺς μάρτυρας τοῦ Ἰανουαρίου,
ποῦ ὅλοι ἀνεπαύθησαν 'στοὺς κόλπους τοῦ Κυρίου,
τοὺς παραθέτομεν ἐδῶ μὲ πᾶσαν συντομίαν,
καὶ δίχως παρατήρησιν νὰ φέρωμεν καμμίαν.

Φαίνεται ὅμως ὅτι μετὰ κόπου ἔφερεν εἰς πέρας τὸ βαρὺ ἔργον ὡς ὁμολογεῖ ἐν τῷ ἐπιλόγῳ αὐτοῦ ὅτε καταθέτων τὴν γραφίδα τέλος ἀναφωνεῖ:

Ἀλλ' ὁ θεὸς ὑπομονὴν μοῦ ἔδοσε τοῦ ὄνου,
καὶ τώρα ποῦ ἐγλύτωσα, φωνάζω: καὶ τοῦ χρόνου!

Ὡς πρὸς δὲ τὰ τῆς τιμῆς:

Εἰς μὲν τὸ Ἐσωτερικὸν
Λεπτὰ πενῆντα ἡ τιμή,
Εἰς δὲ τὸ Ἐξωτερικὸν
Ἑξῆντα καὶ προπληρωμή!

Δ.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἀνδηγαυϊκὸν δίπλωμα τοῦ Ταραντίνου ἡγεμόνος Φιλίππου τοῦ Β', περιέχον μετάφρασιν χρυσοβούλλου Μιχαὴλ τοῦ Β' δεσπότου τῆς Ἠπείρου ὑπὸ *Ἰωάννου Λ. Ῥωμανοῦ*. Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ Δελτίου τῆς Ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἑταιρίας τῆς Ἑλλάδος. Ἀθήνησιν (τυπ. Περρῆ) 1888 εἰς 8ον σελ. 24.

[Ἡ πραγματεία αὕτη, ἥτις θὰ περιέχηται εἰς τὸ ἐκδοθησόμενον προσεχῶς τέταρτον τεῦχος τοῦ Β' τόμ. τοῦ Δελτίου, φιλοπόνημα εὐσυνειδήτου καὶ ἀξιολόγου ἑνὸς ἐκ τῶν ἀρίστων γυμνασιαρχῶν τῆς Ἑλλάδος, ἀποτελεῖ σπουδαιοτάτην συμβολὴν εἰς τὴν μεσαιωνικὴν ἱστορίαν τῆς Κερκύρας, περὶ ἣν ὡς γνωστὸν μετ' ἐπιτυχίας ἴσης πρὸς τὸν πεφωτισμένον ζῆλόν του ἀσχολεῖται ὁ κ. Ῥωμανός. Τὸ ἐκδιδόμενον δίπλωμα τοῦ Φιλίππου εἶναι ἐπὶ περγαμηνῆς γεγραμμένον καὶ χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ ἔτους 1365, εἶχε δὲ δωρηθῆ τῇ Ἱστορικῇ ἑταιρίᾳ ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Παύλου Λάμπρου. Διὰ τοῦ ἐγγράφου τούτου, λατινιστὶ γεγραμμένου καὶ λίαν δυσαναγνώστου διὰ τὴν ἐκ τοῦ χρόνου φθοράν, ὅπερ ἠδυνήθη ἄριστα νὰ ἀναγνώσῃ καὶ νὰ ἀποκαταστήσῃ ἐξάγων ἐξ αὐτοῦ καὶ πάντα τὰ δυνατὰ ἱστορικὰ συμπεράσματα καὶ πο-

Digitized by Google

ρίσματα ὁ κ. Ῥωμανός, ὁ Φίλιππος Β' ὁ Ἀνδηγαυϊκὸς ἐπίτιτλος αὐτοκράτωρ Κωνσταντινουπόλεως, δεσπότης Ῥωμανίας, πρίγκηψ Ἀχαΐας καὶ Τάραντος, δισέγγονος Καρόλου Α' τοῦ Ἀνδηγαυϊκοῦ, ὅστις κατέλαβε τὴν Κέρκυραν ἐν ἔτει 1267, ἐπικυροῖ ὡς κυρίαρχος τῆς Κερκύρας εὐθὺς ἅμα ἀνῆλθεν εἰς τὴν ἀρχὴν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ του Ῥοβέρτου (ἀποθανόντος τῇ 10 Σεπτεμβρίου 1364) δύο προγενεστέρας ἀποφάσεις (τοῦ ἔτους 1357), καθ' ἃς ἀνεγνωρίζοντο ἅπαντα τὰ προνόμια, ὧν ἀπήλαυον τριάκοντα τρεῖς ὀρθόδοξοι ἱερεῖς ἐκ τῶν ἀγρῶν τῆς νήσου Κερκύρας, οἵτινες πρέπει νὰ διαστέλλωνται ἀπὸ τῶν ἑτέρων τριάκοντα δύο ἱερέων τῆς πόλεως Κερκύρας, τῶν ἀποτελούντων τὸ λεγόμενον Ἱερὸν Τάγμα, τὰ δὲ προνόμια ταῦτα, ὅπως καὶ ἄλλα ἐπιβραβευθέντα εἰς τὸ Ἱερὸν Τάγμα, πηγάζουσιν ἀπὸ τοῦ δεσπότου τῆς Ἠπείρου Μιχαὴλ τοῦ Β' (1246) προσεπικυροῦντος πάλιν ὁμοίας ἀποφάσεις τοῦ θείου του Μανουὴλ κυριαρχήσαντος τῆς Κερκύρας μέχρι τοῦ 1236 καὶ τοῦ ἐκ κηδεστίας πάππου του Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντινουπόλεως, ὅστις ἀπέσπασε τὴν Κέρκυραν ἀπὸ τῶν Σικελῶν διὰ πεισματώδους πολιορκίας. Τὸ χρυσόβουλλον δὲ τοῦ Μιχαὴλ Β' περιέχεται ἐν λατινικῇ μεταφράσει εἰς τοῦ Φιλίππου τὸ δίπλωμα. Λυπούμεθα μὴ δυνάμενοι πλειότερον νὰ ἐκταθῶμεν ἐπὶ τῆς περισπουδάστου ταύτης ἐργασίας τοῦ κ. Ῥωμανοῦ.]

Σ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή 23 Δεκεμβρίου.

Μακρόταται καθ' ἑσπέραν ἐξακολουθοῦσιν αἱ συνεδριάσεις τῆς Βουλῆς. Ἡ ἀντιπολίτευσις ὅπως παρακωλύσῃ τὴν ψήφισιν τοῦ περὶ ἀποζημιώσεως Σπύρταλη νομοσχεδίου χρονοτριβεῖ ἐπὶ ἄλλων παρεμπιπτόντων ζητημάτων μὴ περιεχομένων ἐν τῇ ἡμερησίᾳ διατάξει. Ἐπὶ τοιούτου τινὸς ζητήματος γενομένης ψηφοφορίας, ἡ κυβέρνησις ἐπλειοψήφισε κατὰ 31 ψήφους.

— Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον Πειραιῶς ἐψήφισε τὴν δι' ἐράνων πανελληνίων ἵδρυσιν μνημείου μεγαλοπρεποῦς εἰς τὸν Καραϊσκάκην εἰς ἀντικατάστασιν τῆς ἐν τῷ φαληρικῷ ἀλιπέδῳ πενιχρᾶς ἐπιταφίου στήλης.

—Ἐγένοντο ἐπισήμως τὴν παρελθοῦσαν κυριακήν, παρισταμένου καὶ τοῦ Διαδόχου, τὰ ἐγκαίνια τῆς ἀρτισυστάτου λέσχης τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ Πεζικοῦ.

—Ἐδημοσιεύθη τὸ δέκατον μηνιαῖον δελτίον τοῦ ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν ξένων ἐπικρατειῶν κατὰ τὸν μῆνα Ὀκτώβριον ἐ. ἔ. καθ' ὃν ἡ μὲν ἀξία τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ γενικοῦ ἐμπορίου ἀνῆλθεν εἰς δραχ. 11,109,213 καὶ τοῦ εἰδικοῦ εἰς δραχ. 10,487,615, ἡ δὲ ἀξία τῆς ἐξαγωγῆς τοῦ γενικοῦ ἐμπορίου ἀνῆλθεν εἰς δραχ. 9,956,670 καὶ τοῦ εἰδικοῦ εἰς δρ. 9,411,867. Εἰς τοὺς κυριωτέρους λιμένας τοῦ κράτους κατέπλευσαν ἀλλοδαπὰ καὶ ἡμέτερα πλοῖα 516 χωρητικότητος τόννων 216,816, ἀπέπλευσαν δὲ πλοῖα 456 χωρητικότητος τόννων 216,672.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Κ. Δ. Σ. Πάτρας. Ἐγένετο κατὰ τὴν ἐντολήν σας.— κ. Ε. Α. Μ. Ροστόβ. Ἔχει καλῶς. — κ. Δ. Λ. Ληξούριον. Τὸ μὲν Π. Τ. ἀπεστάλη ἀμέσως, ἡ δὲ Εἰκ. Ἐπετ. ἅμα τῇ ἐκδόσει. — κ. κ. Δ. Σκ. Πρέβεζαν καὶ Δ. Ι. Δήμαρχον Μηλέας. Ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν. Τὸ μὲν Ἡμερολ. Κυρ. ἀπεστάλη ἀμέσως, ἡ δ' Εἰκον. Ἐπετηρὶς στέλλεται σήμερον, Φυλλάδια Πινακοθ. παρεδόθησαν τῷ κ. Α. Σ. — κ. Ι.Κ. Δ. Γέϊσκ. Ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν, Εἰκ. Ἐπετ. στέλλεται. — κ. Π. Ε. Β. Ροστόβ. Ἐλήφθησαν. Τὰ μὲν ἡμερολ. Σουρῆ σταλήσονται ἅμα τῇ ἐκδόσει του, τὸ δὲ λεξικὸν Βυζαντίου δὲν γίνεται ἕνεκα τοῦ βάρους του δεκτὸν εἰς τὸ ταχυδρομεῖον, ἀναμένομεν ὅθεν ἀπάντησίν σας πρὸς ἀποστολὴν ὁμοίου ἀδέτου. — κ. Ι. Κ. Τζ. Ὕδραν. Ἅπαντα ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — κ. Δ. Γ. Ἀπεστάλησαν πάντα τὰ ζητηθέντα· διὰ τὸ ἐκ 4, 50 δρ. ὑπόλοιπον συνεμορφώθημεν τῇ ἐπιθυμίᾳ ὑμῶν. — κ. Φ. Κ. Ἄνδρον. Ἀπεστάλησαν. — κ. Α. Μ. Ἰατρ. Πορτσαΐτ. Ἅπαντα ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — κ. Ι. Σκ. Κέρκυραν. Ζητηθέντα ἀντίτυπα Ψυχώσεων ἀπεστάλησαν. — κ. Θ. Π. Π. Κέρκυραν. Ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν. — κ. Ν. Θ. Σ. Ἰατρόν. Γεράκιον Σπάρτης. Ἀπεστάλη. — κ. Γ.Δ. Φ. Ὕδραν. — Αἱ μὲν Ψυχώσεις καὶ τὰ φυλλάδια Πινακοθήκης ἀπεστάλησαν ἤδη, ἀτυχῶς ὅμως ἡ θήκη δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ σταλῇ ταχυδρομικῶς ἕνεκα τοῦ μεγέθους αὐτῆς, καὶ διὰ τοῦτο δέον νὰ παραληφθῇ ἐκ τοῦ βιβλιοπωλείου μας. — κ. Δ. Ι. Κ. Κέρκυραν. Ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν· Τὸ λαχεῖον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας δὲν κατηργήθη, πρόκειται δὲ μετ' ὀλίγον νὰ ἐκδοθῶσι τὰ γραμμάτια αὐτοῦ, ὅτε θὰ συμμορφωθῶμεν τῇ παραγγελίᾳ σας. — κ. Κ. Π. Καβάλλαν. Ζητηθὲν ἀπεστάλη. — κ. Φ. Κ. Μανσούραν. Οὐδὲν ὑπελείφθη μετὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ Π. Τεύχους. — κ. Γ. Τ. Κέρκυραν. Καλῶς. — **Fräulein.** Ἐνταῦθα. Ἡ **Gartenlaube** ἐν Λειψίᾳ μετὰ εἰκόνων. Τὸ περὶ **Berlios** εἶνε πολὺ ἀκριβὸν βιβλίον στοιχίζον ἕως 40 φρ. Ἀπευθυνθῆτε εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖον Μπὲκ ἢ Βίλμπεργ. — κ. Π. Κ. Σῦρον. Καθ' ὅσον γνωρίζομεν οὔτε τὸ ἕν, οὔτε τὸ ἄλλο μετεφράσθησαν. — Δεσποινίδα. ⁂ Ἡ Λουκρητία Βοργία ἀπέθανε τὴν 12/24 Φεβρουαρίου 1519 ἐν ἡλικίᾳ 39 ἐτῶν. Ἐφαίνετο ὅμως καὶ μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου της πολὺ νεωτέρα χάρις εἰς τὰς φροντίδας ἃς κατέβαλε πρὸς διατήρησιν τῆς ἀνθηρότητος αὐτῆς. Ὁ τάφος της ἀπωλέσθη. — κ. Ν. Π. Σ. Κ/πολιν. Θὰ εὕρετε τὸ ζητούμενον ἐν τῇ Εἰκονογραφημένῃ Ἐπετηρίδι τῆς Ἑστίας σελ. 9. — κ. Ι. Χ. Σ. Ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν· ἀποστέλλομεν ἀπόδειξιν.— κ. Η.Ν. Π. Θεσσαλονίκην. Εὐχαριστοῦμεν· δημοσιευθήσεται ἐν τῷ προσεχεῖ φύλλῳ. Γράφομεν καὶ ἰδιαιτέρως.— κ. Ἡρ. Σκ. Ἡράκλειον Κρήτην. Τὸ μὲν Τ.Τεῦχ. Σουρῆ καὶ τὸ φύλλον Ἄστεως ἀπεστάλησαν πρὸ 15 ἡμερῶν, τὰ δὲ νεωστὶ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν νῦν, ὑπόλοιπον πρὸς πληρωμὴν δρ. 1.— κ. Κ.Χ.Π. Δεδεαγάτς. Ἀπεστάλη. — κ. Ι. Δ. Γ. Τά τε φύλλα Πινακοθήκης καὶ πάντα τὰ λοιπὰ ἀπεστάλησαν. — κ.Σ.Δ. Γυμν. Σῦρον. Μουσικὴ ἀπεστάλη. κ. Π.Χ. Γαλάξιον. Ἔχετε ἐπιστολήν μας. — κ. Σ. Ν.Σπ. Γιμουρτζίνα. Ἅπαντα ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — κ. Σ. Γ. **Bielitz.** Ἅπασα παραγγελία σας ἀπεστάλη.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

23 Δεκεμβρίου 1888.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως				*Τρέχουσα τιμή*
Τῶν 170,000,000	τῶν 5 %	Δρ.	ν.	529.—
» 120,000,000	» 5	»	»	529.50
» 60,000,000	» 6	»	»	610.—
» 26,000,000	» 6	»	»	499.—
» 10,000,000	» 6	»	»	249.50
» 6,000,000	» 6	Δρ.	παλ.	91.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου φρ.				513.—

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ.	ν.	4,185.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	»	»	238.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	»	»	83.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	»	»	220.50
Ἑταιρ. Μεταλλουργ. Λαυρίου	»	»	155.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	»	»	423.—
Σιδηρ. Πειρ.-Ἀθηνῶν-Πελοπον.	»	»	168.—

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	31,35
	3μην.	31.65
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	1.24 3/4
	3μην.	1.24

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	25.02
Λίρα Ὀθωμανικὴ	28.55

Digitized by Google

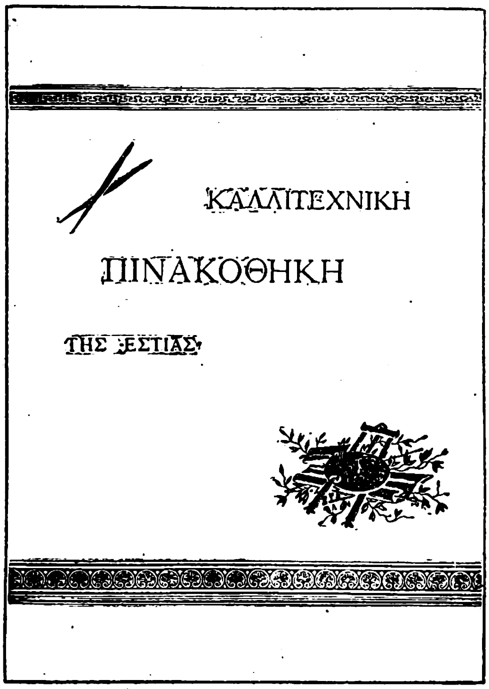

ΣΥΝΕΠΛΗΡΩΘΗ νῦν ἐκδοθέντων καὶ τῶν δύο ὑπολειφθέντων φυλλαδίων τῆς Χριστιανικῆς Τέχνης καὶ τοῦ ἐντύπου παραρτήματος. Καθίσταται δὲ οὕτω

ΛΑΜΠΡΟΝ ΔΩΡΟΝ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΤΟΥΣ

Τιμὴ τῆς ὅλης σειρᾶς **ἐξ 100 μεγάλων εἰκόνων** μετὰ τοῦ ἐντύπου ἐπεξηγηματικοῦ παραρτήματος ἐντὸς χρυσοτεύκτου θήκης:

'Εν 'Αθήναις δραχμὰς 35,
'Εν ταῖς 'Επαρχίαις δραχ.......... 40,
'Εν τῷ 'Εξωτερικῷ φρ. χρ .... 40.

ΛΑΜΠΡΟΝ ΔΩΡΟΝ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΤΟΥΣ

ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΩι ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΠΛΟΥΣΙΩΤΑΤΗ ΣΥΛΛΟΓΗ

ΧΡΥΣΟΔΕΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΔΙΑ ΔΩΡΑ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΤΟΥΣ

ΕΞΕΔΟΘΗ ΚΑΙ ΕΥΡΙΣΚΕΤΑΙ
ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΩι ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Η ΓΑΤΑ

ΥΠΟ

Σ. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

ΒΙΒΛΙΑΡΙΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ

Χρήσιμον εἰς πᾶσαν οἰκογένειαν ἔχουσαν γάταν.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡΑΧΜΗΣ

'Εν ταῖς 'Επαρχίαις δρ. 1,25
'Εν τῷ 'Εξωτερικῷ φρ. χρ. 1,25

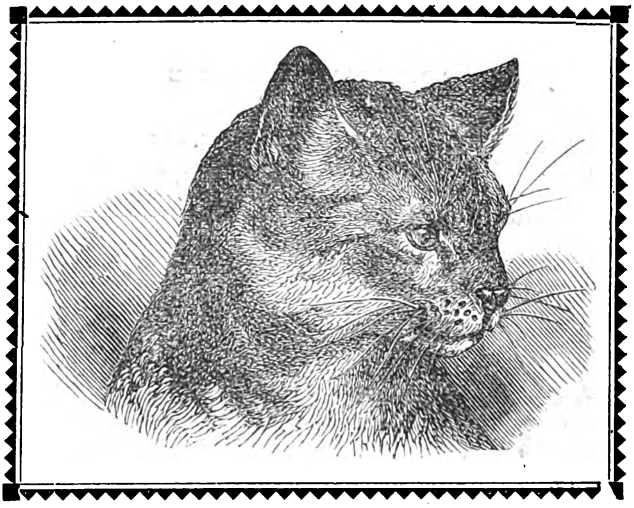

'Εν 'Αθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων **ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1888 — 1850.**

Digitized by Google